image
not
available

image
not
available

Digitized by Google

Jur 1453

UNIVERSITEITSBIBLIOTHEEK GENT

19618

Digitized by Google

Jur.
1453.

Digitized by Google

Jur 1453

Digitized by Google

Jur. 1453.

Aluari Pelagij de plā ctu ecclie deſideratiſſimi libri duo et indice copioſiſſimo et margina:rijs additionibus recēs illuſtrati.

Bibliothecæ Augustinianæ Gand.
1681

Digitized by Google

¶ Reuerendo in chriſto patri vigilantiſſimoq̃ Dertoſanorũ antiſtiti dño Hadriano
Florentio Traiectẽſi / Joannes Theodericus Bellouacus felicitatem.

Pyſiſtratus ille tyrannorum qui vnq̃ Athenis fuere celebratiſſimus / antiſtes meritiſſime:
quũ indicibili prope rerũ preclare geſtarũ gloria / tum eo potiſſimũ nomine famã ſibi pe-
perit nũq̃ niſi cum ſeculo interituram: q̃ Homerũ grecanice atq̃ adeo vniuerſe poeſeos
numen ⁊ exemplar mutilũ mancum ⁊ mẽbratim articulatimq̃ miſere diſcerptũ integri-
tati priſtine reſtituit. Jam enĩ deploratus erat: iam conclamatus Homerus. Omnẽ pe-
nitus Homerica lectione fruendi ſpem abiecerant mortales. Aberatq̃ vel minimũ quin
eius memoriã ex hominũ mentibus tam detrimentoſa temporum iniuria funditus obliteraſſet. Adfuit tñ
ſed id ex inſperato preterq̃ omniũ expectationẽ / Pyſiſtratus: ⁊ ingenij perſpicacitate non vulgari / ⁊ elo-
quentie melleo dulcore nemini ſua etate ſecũdus: qui tam inſignem iacturã quoquo modo ſarcire contẽ-
dens: decreuit nulli ſumptuũ immenſitati parcens / aut laboribus tametſi grauiſſimis immorãs: aut qð feli-
ci conceperat auſpicio / felicioribus ad finẽ auibus perducere. Js itaq̃ oẽs in id neruos intendẽs: ſeq̃ to-
tum ea quã verbis conſequi paucorũ fuerit alacritate tã neceſſario illi negotio deuouens: partim ſua par-
tim adhibita literatiſſimi cuiuſq̃ eius tẽpeſtatis induſtria: poeſim Homericã in eum quem nũc cernimus
ordinem curauit redigendã. Quo ſane quantũ vniuerſo mortalium generi acceſſerit vtilitatis / penes te ſit
iudiciũ preſulum doctiſſime: vtpote cuius multiiugã eruditionẽ vel ex hoc deprehendere eſt: q̃ quanti ſint
muſe facũdaq̃ Pitho (ne de ſacris literis impreſentiarũ verba faciã) tibi eſſe compertiſſimũ nemo ſit qui
ambigat. Sed quorſum hec tendant ſiquis fuerit percũctatus: velim ſciat me in ea eſſe ſententia / vt nõ mi-
nus ei nos debere cõtenderim: qui preclarũ aliquod opus valde multos annos occultatũ curauerit in lu-
cem reuocandũ: q̃ primario eiuſdẽ concinnatori excogitatori ve. Quod rationibus varijs vt perſuadeã nõ
opus eſſe crediderim. Hoc tamen vnũ obiter adiecerim quod ad rem facere videatur: eorũ que perierunt
perijſſe quoq̃ iuuandi poteſtatẽ. Quapropter non poſſum nõ congratulari noſtre tempeſtatis felicitati: q̃
nobis ingenioſiſſimũ pariter iuris vtriuſq̃ conſultiſſimũ Joannem lupũ de rubeis (vt loquũtur) palatijs
dono quodã peculiari largita eſt. Quippe q̃ detrimẽti qð nunq̃ ſatis laudati huius operis / cui titulus eſt
de planctu eccleſie / penuria patiebamur vindex futurus: ex Joanne Clein bibliopola Lugdunenſi de re li-
teraria q̃optime merito quotidianis quaſi cõuicijs extorſit vt ipſum characteribus ſtãneis in mille diuul-
garet volumina. Js aũt (vt eſt nemini non obſequentiſſimus / emolumentiq̃ publici cupidiſſimus) qð fa-
cturum ſe receperat non citra grauem ſumptuũ impenſam tãdem ad ſcopum deduxit. Enimuero qm̃ no-
ſtra quidẽ ſententia nõ dedecuit alicuius prime note viri nomẽ: vt paria paribus reſpõderent: operis vſq̃
adeo deſiderati frontiſpicio veluti gẽmam prefigere: diligentiori nobis indagine perſcrutãtibus quẽ oĩno
mortaliũ non penitendo hoc munere donaremus: tu in primis vnus occurriſti qui hocce donario nõ indi-
gnus cenſereris. Fuit quippe Aluarus Pelagius cuiꝰ eruditionis hec ſunt monumẽta / hiſpanus: nõ theo-
logie modo / ſed ⁊ iuris vtriuſq̃ peritia nominatiſſimus: vt hec legenti nihil eum latuiſſe quod ad ius ceſa-
reũ pontificium ve ſpectaret / innoteſcat. Tu itidem pontifex literatiſſime perpetuo ſudorũ tuorum ſtudio
ad id apicis euectus es (aſſentari neſcio: nec ſi ſciam velim) vt primũ illuſtriſſimi principis Caroli regis
Hiſpaniarũ catholici munificentia plane regia non mediocriter illuſtratus: demũ fueris optimi cuiuſq̃
ſuffragio Dertoſanorũ (qui hiſpani ſunt) epiſcopatui prefectꝰ: inibi prefati regis legatũ agens ⁊ pruden-
tiſſimũ ⁊ nemini nõ acceptiſſimũ. Quandoquidẽ vero bono (quod aiunt) vino hedera nõ eſt opus: ſimul
tuos mores probatiſſimos / ſimul ⁊ eruditionẽ inauditam vtriq̃ nouerunt exploratiſſime: ⁊ qui tecum nõ-
nihil habent cõſuetudinis: ⁊ qui tue literature monumenta in ſacras literas nõ ita multis ante annis edi-
ta nõ oſcitabunde perlegerũt. Proinde id vnum ex tua beneuolẽtia velim exoratũ: vt quicquid hoc eſt mu-
nuſculi ſi auſu fortaſſe temerario at certe cãdido tibi oblatũ animo boni conſulas. Neq̃ vitio mihi adſcri-
pſeris q̃ infime ſortis ego vixq̃ treſſis homũculus tantũ virum tamq̃ vel primoribus veneratũ ſim auſus
verbis ⁊ eiſdem inconditiſſimis aggredi: quem ne oculis quidem intueri me decuerat. Dijs nempe ſuppli-
cant ⁊ ruſtici. Uale bonarum literarum decus. Ex Lugduno pridie nonas Auguſtas.

Totius operis Index literarius.

Eorum index ampliſſi-

mus nec mediocri labore cōcinnatus/que ex p̄clariſſimo hoc opere cenſuimus adnotatu digniora.

Abbas nō remouet a prelatione ꝓpter irregularitatē.lib.j. arti.xlviij.B.fol.xxv.
Abbas vnde dicitur.lib.ij.articu.xxiij.A. fo.cxxviij.
Abbas an poſſit alienare bona monaſterij ſine conſenſu epi. Et an poſſit penitentias iniungere ⁊ aliorū q̄ ſuoꝝ ſubditoꝝ confeſſiones audire.li.ij.arti. xxiij.B. fol.cxxix.
Abbas an poſſit terras vnius eccleſie alteri applicare. ibidem.
Abbas ſuum ſubditū ad arctiorem ordinē petita licentia tranſeuntem reuocare non poteſt. ibidem.
Abbas an poſſit deponi ab epo inuito conuentu. ibidē.
Abbas non exemptus an ſubſit epi correctioni ⁊ depoſitioni. Et an ſolus abbas poteſtatem habeat in monaſterio. Et an poſſit duos ordines primos conferre. Et an poſſit diſpēſare vt monachus habeat ſpecialē cellā. ibi.
Abbas exemptus an poſſit ſine licētia pape cedere. Et an poſſit eccl'ias ſibi ſubiectas pleno iure vnire. Et an poſſit preſcribere cognitionē cauſarum matrimonialiū. Et an abbas magis ſit puniēdus q̄ alij ꝓpter delictum in monaſterio cōmiſſum. Et an poſſit deponi ꝓpter inſufficientiā.lib.ij.arti.xxiij.in fine.fo.cxxix. Et an poſſit diſpēſare cum illo qui furtiue ordines recepit.lib.ij.arti.xxiij. E.fo.eodem.
Abbati an monachus ſemper obedire teneatur. li.ij.arti. lxviij.B.fo.cxxxij.
Abbate exempto irrequiſito nil debet ep̄s in ipſius monaſterio exercere.li.ij.arti.xxiij.B.fo.cxxix.
Abbates eiuſdē regule de triennio in trienniū ad capitulū venire debent. Et an abbates a talibus capitulis exēpti corrigi ⁊ deponi poſſint.ibidem.
Abbates ⁊ alij religioſi iuriſdictionē habētes an poſſint ſuos ſubditos excōmunicare.ibidem.
Abbates an teneantur ad ſynodū epi venire.ibidem.
Abbates an poſſint cōmittere monachis animarū curā ſine licentia epi.lib.ij.arti.xxiij.D.fo.cxxx.
Abbatum repertorium: ⁊ que abbatem deceant.li.ij.arti. xxiij.B.fo.cxxix.
Abbatum erratus frequentiores. li.ij.ar.xxiij.D.fo.cxxix. ⁊.cxxx.
Abbatibus non licet aliter q̄ ep̄s regulariter eis indulſerit diuina officia decantare.li.ij.ar.xxiij.B.fo.cxxix.
Abbatiſſam an oporteat eſſe virginem.lib.ij.ar.lxxxiij.B. fo.cclxiij.
Abdicatio ꝓprietatis ⁊ caſtitatis cuſtodia an ſint de ſubſtantia monachatus.lib j.ar.xlvj.E.fo.xxij.
Abdicatio rerum temporaliū meritoria ⁊ ſancta.lib.ij.ar. lvj.A.fo.clxxxvj.
Abdicatio rerum in particulari tantum nō eſt vera abdicatio.lib.ij.arti.lxiij.A.fo.ccvij.
Abdicatio rerū temporaliū tam in ſpeciali q̄ in cōmuni an ſit de iure poſſibilis.lib.ij.arti.lx.B.fo.ccij.
Abel eccleſiā ⁊ chriſtū prefigurauit.lib.j.ar.xxxvj.E.fo.v.
Abnegatio in communi ſolicitudinem imminuit. li.ij.ar. lxiij.A.fo.ccvij.
Abortiuum viuificatum occidendū procurans an irregularitatem incurrat.li.j.ar.xlviij.C.fo.xxvij.
Abraam a quo deſcēdit. Et an ſacerdos ⁊ propheta ⁊ rex Damaſci fuerit.lib.j.ar.xxxvj.D.fo.v.
Abraam quare a Chaldeis in ignem proiectus fuerit: et quomodo illeſus euaſit.lib.j.arti.xxxvj.G.fo.vj.
Abrae obediētia qualis fuerit.lib.ij.arti.lxix.L.fo. cxxxix.
Abſolutio chriſti per Pilatum.lib.j.ar.lxviij.K.fo.lxxv.
Abundans obedientia que ſit.lib.ij.ar.lxix.P. fo.cxxxxij.
Abuſiua mundi.xij.lib.ij.ar.xviij.E.fo.cxxj.
Accuſare quid ſit. Et qui accuſare prohibeātur. Et accuſatores in quibus offendunt.lib.ij.arti.xxxix.A.fo.cxliij.
Accuſator accuſationem non proſequens an ſit infamis. lib.j.arti.xlix.A.fo.xxix.
Accuſatore inuito an poſſit epiſcopus diſpēſare cū clerico accuſato.lib j.ar.l.C.fo.xxxj.
Accuſatores propter pecuniam an teneantur ad reſtitutionem.lib.ij.arti.xlvj.N.fo.cliij.
Accuſatio partus ſuppoſiti nullo tempore clauditur.lib. ij.arti.xlvj.B.fo.cl.
Accuſatione dignus eſt maxime qui doctrine authoritatem habens legem tranſgreditur.li.j.ar.lxix.A.fo. lxxvj.
Achior quid interpretatur.li.ij ar.iiij.B.fo.xc.
Acidie ſpecies quot ſunt.lib.ij.arti.lxxv.D.fo.cclvj.
Actio vi bonorum raptorum ⁊ iniuriarum: ⁊ ſepulcri violati: ⁊ doli mali: an infamiam inducat.lib.j.arti. xlix.A. fo.xxix.
Actiua vita an preſtet contemplatiue. lib.ij.articu.xcj.A. fo.cclxviij.
Actus ſeu vſus ſimplex facti an poſſit ſeparari a dominio lib.ij.arti.lvj.A.fo.clxxx.
Actus ſodomiticus an poſſit dirimere matrimoniū contractum.li.ij.arti.ij.B.fo.lxxxiij.
Adam ſolum quare deus creauerit: et quid Adam interpretatur. lib.j.arti. xxxvj. B.fo.iiij.
Adam quare de terra formatus fuerit: Eua vero de eius coſta.lib.j.arti.xxxvj.C. fo.iiij.
Adam ante peccatum qualem gratiam habuerit. lib. ij. arti.lij.Aa.fo.clxxiiij.
Adminiſtratores iniqui rerum eccleſiaſticarum obnoxij ſunt reſtitutioni.lib.ij.arti.xlvj.A.fo.cl.
Adoleſcentes in que vitia ſint prodiuiores.lib.ij.ar.xliiij. A.fo.cxlvij.
Adulator quis dicatur.lib.ij.arti.lxxvij.A.fo.ccliij.
Adulatorum peſtis cauenda.li.ij.arti.tiij.M.fo. cxv.
Aduocare prohibiti.lib.ij.arti.xxxv.B.fo.cxlj.
Aduocati in quibus offendant.lib.ij.arti.xxxv.A.fo.cxlj.
Aduocati culpa ſua in cauſa ſuccumbētes an teneantur ad intereſſe.lib.ij.arti.clvj.L.fo.cliij.
Affluentia equorum carpitur.li.ij.arti.lxxvj.M.fo.cclj.
Agar filij quid interpretātur.lib.ij.arti.v.E.fo.xcij.
Agareni quare ſerui: ⁊ vnde deſcenderint.lib.ij.arti.ij.A. fo.lxxxij.
Agarenorum proſapia. Et quare ſaraceni agareni dicti fuere.ibidem.
Agathon abbas quare triennio lapidem portauerit. li.ij. arti.vj.B.fo.xcviij.
Agi an poſſit coram metropolitano contra confirmatum a papa. Et an ſententia pape ius faciat. lib.ij.arti.xj.B. fo.cxij.
Agricolarum fraudes.lj.ij.arti.xliij.A.fo.cclvij.
Alba veſtis quid denotet lib.j.arti.lxix.E.fo.lxxvij.
Aleam quot ⁊ que crimina comitentur. lib.ij.arti. xxviij. B.fo.cxxxiij.
Aleator publicus ⁊ mutuans in ludo an ſint infames.li.j. arti.xlix. A.fo.xxviij.
Aleatores an teneantur ad reſtitutionem de pecunijs lucratis.lib.ij.arti.xlvj.S.fo.cliij.

Digitized by Google

Aleph quid interpretatur. libro.ij. articulo. iij.in fine. folio.lxxxvj.
Altare caniale quid ſit.lib.ij.arti.v.E.fo.xcij.

Ambitio cardinalium.

lib.ij.arti.xvj.E.fo.cxx.
Ambitio religioſorum.li.ij.arti.lxxiiij.A.fo.ccxliiij.
Ambitio libertatis que ſit. libro.ij. articulo.lxxvj.M. folio.cclij.
Ambitionis deteſtatio.lib.ij.arti.ix.D.fo.cx.
Ambroſij exclamatio in imperatorem eccleſiam occupare volentem.lib.j.arti.lxviij.P.fo.lxxv.
Amicitia Pithie et Damonis.lib.j.arti.lxij.B.fo.lviij.
Amicitie vis.ibidem.
Amicorum omnia quomodo dici debeāt communia.lib. ij.arti.lvj.A.fo.clxxxij.
Amō eremita quare ſiniſtram auriculam ſibi abſciderit. lib.ij.arti.x.J.fo.cxj.
Amorreus quid interpretatur. libro.ij.articulo.ij.A. folio.lxxxij.
Amplitudo familie taxatur. libro.ij.articu.lxxvj.M. folio.cclij.

Anachorite et eremite

qualiter in cella ſe habere debeant. Et multa exempla anachoritarū vide lib.ij.arti.lj.J.K.L.M.et.N.fo.clxv. clxvj.clxvij.et.clxviij.
Anaſtaſij pape obitus.lib.ij.arti.x.B.fo.cx.
Anima quelibet an ſit ſubdita ſuo prelato ſiue bono ſiue malo.lib.j.arti.xxxvij.Bb.fo.x.
Anima ab oculo depredationem patiens. lib.j.articu.vj. M.folio.c.
Anima an indigeat lumine glorie ipſam eleuante ad deū videndum.lib.ij.arti.lij.Z.fo.clxxiiij.
Anime proprie concupiſcētia multa parit. lib.ij.articu.v. J.folio.xciij.
Anime pregnantes que dicantur.libro.ij.articu.iiij.B. folio.lxxxix.
Animarum curam an poſſint abbates monachis committere ſine epiſcopi licentia.libro.ij.articulo.xxiij.D. folio.cxxx.
Animas mortalium an cacodemones ingredi poſſint. lib.j.articu.xliiij.F.fo.xxviij.
Animal brutum quo affectu fetui det nutrimentum. lib. ij.arti.viij.B.fo.cviij.
Antiochie fuit prima ſedes papalis.libro.j.articu.xxxij. folio.iiij.
Antiqui quare adulterium et ſtuprum nihil reputauere. lib.ij.articu.ij.B.fo.lxxxiij.
Antiquorum patrum et chriſti an ſit vna eccleſia.li.j.arti. lxiiij.C.folio.lxiiij.

Apoſtaſie crimē quis primus commiſit.

lib.j.arti.lxv.M.fo.lxviij.
Apoſtoli et eorū ſucceſſores dicuntur principes.lib.j.arti. lij.F.fo.xxxv.
Apoſtoli an parem poteſtatem cum beato Petro habuerint.lib.j.arti.lix.K.fo.lij.
Apoſtoli an poſt apoſtolatum habuerint proprium. lib. ij.arti.lv.B.fo.clxxviij.Et an poſt apoſtolatū habuerint vſum abſq; proprietate et dominio.fo.clxxix.
Apoſtoli an omnia reliquerint quantum ad proprietatem in ſpeciali et in communi.lib.ij.arti.lviij.A.fo.clxxx. Et an omnia reliquerint quoad vſum neceſſarium. eodem fo.
Apoſtoli an potuiſſent licite retinere predia et agros.lib. ij.arti.lvj.A.fo.clxxxj.
Apoſtoli an vouerint rerum omnium abdicationem. Et an votū ſuperaddat ſpecialem perfectionem ſup opus liberum voluntatis.lib.ij.arti.lvj.A.fo.clxxxiij.
Apoſtoli per mundum euntes an vixerint de bonis prime communitatis credentium.libro.ij.articulo.lvj.A. folio.clxxxv.
Apoſtoli octo beatitudinibus beati fuere.lib.ij. articulo viij.J.fo.cix.
Apoſtoli chriſti an caligas et calciamenta habuerint. lib. ij.arti.lviij.A.fo.cxcij.
Apoſtoli an fuerint electi ante ſermonem factum in monte.lib.ij.arti.lviij.A.fo.cxcv.
Apoſtoli an eādem regulam quam diſcipuli habuerint. lib.ij.arti.lxiij.A.fo.ccix.
Apoſtolorum tria genera.libro.j.articulo.lxiij.S. folio.lxiij.
Apoſtolorum laudes memoratu digne.lib.j.arti.lxiij.D. folio.lxiij.
Apoſtolis an licuit habere proprium in communi: et an licuit eis pecuniam portare. libro.ij. articulo.lvj.A. folio.clxxxiiij.
Apoſtolis an licuit viuere ex euangelio.lib.ij.arti.lvj.A. folio.clxxxvj.
Apoſtolis an licuerit in iudicio litigare.lib.ij.articu.lviij. A.fo.cxciiij.
Apoſtolica forma que ſit.libro.ij.articulo.xiij.E. folio.cxiiij.
Apoſtolica temporalium abnegatio fuit et in proprio et in communi.lib.ij.arti.lxiij.A.fo.ccviij.
Apoſtrophe ad eccleſiam.libro.ij.articulo.xv.M. folio.cxix.
Appellatur ad legatum omiſſis medijs.lib.j.arti.xlvij.A. folio.xxij.
Appellari poteſt a papa male informato ad ipſum melius informandum.lib.j.arti.xv.A.fo.iij.
Appellari non poteſt a iudicio pape niſi ad deū. lib.j.arti. xv.A.fo.iij.
Appellari an poſſit a temporali ad ſpiritualem poteſtatē. lib.j.arti.lvj.L.fo.xlv.
Appetentia vindicte fugienda.libro.ij.articulo.xlix.A. folio.clix.
Approbatum ſemel an reprobari poſſit. lib.j.arti.iij.circa finem.folio.liij.

Aquam deducere et diuidere quid ſit.

lib.ij.arti.iiij.A.fo.lxxxvj.

Arbitrium liberum quid poſſit per ſe.

lib.ij.arti.viij.B.fo.cviij.
Arbitrorum ſententia an poſſit aliquem infamare. lib.j. arti.xlviij.B.fo.xxviij.
Arca Noe quomodo eccleſiam repreſentet. Et quid per eius oſtium ſignificetur.lib.j.arti.xxxvj.B.fo.v.
Archiepiſcopus an poſſit compellere epiſcopum ad confitendum ſibi ſi eius confeſſorem ſuſpectum habuerit. lib.ij.arti.xix.D.fo.cxxij.
Archiepiſcopus an poſſit inconſulto primate vel patriarcha aliquem in epiſcopum ordinare.ibidem.
Archiepiſcopus cum ſuffraganeis ſuis an poſſit perquirere cauſam epiſcopi accuſati.lib.ij.arti. xxj. circa principium.fo.cxxiiij.
Archiepiſcopi an ſubſint patriarchis. Et an ab ipſis ad eos appelletur.lib.ij.arti.xix.D.fo.cxxij.
Archiepiſcoporum priuilegia.ibidem.
Arrianorum et Sabellianorum error.lib.ij.articu.l.D. folio.clxj.
Arithmetica an ſit inhibita religioſis.libro.ij. articu. lxix. J.fo.ccxxviij.
Arma eccleſiaſtica.lib.j.articu.lxvij.B.fo.lxxij.
Arma militum chriſti que ſint.libro.ij.articu.xxxij.B. folio.cxxxix.
Arma carnalia que ſint. libro.ij.articulo.viij.D. folio.cvij.

Digitized by Google

Armatus incedens ad necandum hominem an irregularitatem incurrat.lib.j.arti.xlviij.E.fo.xxvij.
Armatura dei ſeptuplex.lib.j.articu.lxiij.B.fo.lx.
Aſſerere ꝙ chriſtus ⁊ apoſtoli non habuerint aliquid in communi an ſit hereticũ lib.ij.arti.lx.A.fo.cxcix.
Aſſertioni ſoli cardinalium an ſit credendum ſine iuramento.lib.ij.arti.xvj.F.fo.cxx.
Aſſyrij quid interpretantur.lib.ij.arti.viij.A.fo.cvij.
Aſſyriorum regum ſuperbia.libro.j.articulo.lxiiij.E.folio.lxv.
Aſſurgendum an ſit in eleuatione corporis chriſti.lib.ij.arti.lij.M.fo.clxxv.
Aſtronomia an ſit prohibita religioſis.lib.ij.arti.lxix.J.folio.ccxxviij.
Auaritia ⁊ ſuperbia eccleſie.lib.j.arti.lxvij.B.fo.lxxj.
Auaritia vnde dicitur lib.ij.arti.lxiiij.B.fo.ccix.
Auaritie monachorum tria ſunt genera.lib.ij.articu.liiij.B.fo.clxxvij.
Auaritiam ſectantes olim reipublice non proficiebãtur.lib.j.arti.xliij.D.fo.xvj.
Audire aure cordis quid ſit.lib.ij.arti.iiij.B.fo.lxxxix.
Auguſtini regula qualiter fundata.lib.ij.articulo.lvj.A.folio.clxxxv.
Aurum quid ſit.lib.ij.arti.vij.B.fo.cij.
Auri appellatione in ſacris literis quid intelligatur.ibidem.
Aurum in multis alia excellit metalla.ibidem.
Aurum puriſſimum ⁊ precioſiſſimum vbi gignatur.li.ij.arti.vij.E.fo.ciij.
Authoris huius operis ſubſcriptio.lib.ij.articulo.xcij.in fine.fo.cclxx.
Authoritas an dependeat a poteſtate an econuerſo.lib.j.arti.xxxvij.Dd.fo.xj.
Authoritas pape an in qualibet profeſſione intelligatur excepta.lib.ij.arti.xj.B.fo.cxij.
Authoritatis apoſtolice in ſpiritualibus ⁊ temporalibus exempla.lib.j.arti.xiij.A.fo.ij.
Authoritatem excõmunicandi vnde habet eccleſia.lib.ij.arti.lxxij.A.fo.ccxxxix.
Auxilium preſtans furi an teneatur furti.lib.j.arti.xxxvij.Ff.folio.xj.
Ayn quid interpretatur.lib.ij.arti.iiij.B.fo.lxxxix.
Babylon quid interpretatur.lib.j.arti.lxj.E.fo.lv.
Babylonia ⁊ Edom idem ſignant.libro.ij.arti.vij.M.fo.cvj.
Baptiſmus an penam delictorum aut bonorũ remiſſionem cuilibet inducat.lib.ij.arti.viij.A.fo.cvij.
Baptiſma cur vnum dicatur.libro.j.articulo.lxiij.E.folio.lx.
Baptizatus propter egritudinem an irregularitatem incurrat.lib.j.arti.xlviij.E.fo.xxvij.
Baptizandus quomodo et quare ſignatur.lib.ij.arti.iiij.M.folio.xc.
Baſan quid interpretatur.lib.j.arti.lxij.F.fo.lvij.
Baſan quid interpretatur.lib.ij.arti.ij.B.fo.lxxxv.
Baſilius inſtitutor primus regule monachalis poſt apoſtolos.lib.ij.arti.xxiij.A.fo.cxxviij.
Beatus an quis poſſit effici in hac vita.lib.ij.arti.lij.O.fo.clxxij.
Beatitudo merces regum.libro.j.articulo.lxij.B.folio.lvij.
Beelzebub princeps demoniorum.libro.ij.articulo.v.A.folio.xcj.
Begardorum primus error.libro.ij.articulo.lij.A.folio.clxix.
Begardorum ſecundus error.libro.ij.articulo.lij.E.folio.clxx.
Begardorum tertius error.libro.ij.articulo.lij.M.folio.clxxj.
Begardorum quartus error.libro.ij.articulo.lij.O.folio.clxxij.
Begardorum quintus error.libro.ij.articulo.lij.X.folio.clxxiiij.
Begardorum ſextus ⁊ ſeptimus error.libro.ij.articu.lij.Bb.⁊.Cc.fo.clxxiiij.
Begardorum octauus error.libro.ij.articulo.lij.Mh.folio.clxxv.
Bellum quot modis efficiatur iuſtum.lib.ij.arti.xlvj.B.folio.clj.
Bellum quotuplex eſt.lib.ij.arti.xlvj.J.fo.clij.
Belli iuſti preda an ſit capientis.ibidem.
Benedictio vel conſecratio facta a ſchiſmaticis an ſit iteranda.lib.j.arti.lxv.E.fo.lxvj.
Beneficij vacantis fructus ſucceſſori debent adſeruari.lib.ij.arti.xxiij.D.fo.cxxix.
Beneficia plura qualiter clerici obtineant.lib.ij.arti.viij.J.folio.cix.
Beneficia plura habens cum cura ſine diſpenſatione an ſit irregularis.lib.ij.arti.xlviij.E.fo.xxviij.
Beneficiorum pluralitas prohibita.libro.ij.artic.viij.J.folio.cix.
Beneficiorum eccleſiaſticorum collatio an ſpectet ad temporalem poteſtatem.libro.j.articulo.lvj.M.et.J.folio.xliiij.
Bernardi exhortatio ad Eugenium papam ſuper plenitudine poteſtatis.lib.j.arti.lviij.B.fo.xlviij.
Beſtie in ſacra pagina quid denotẽt.lib.ij.articulo.ij.F.folio.lxxxiiij.
Beth quid interpretatur.lib.ij.arti.iiij.E.fo.lxxxvj.
Bethania quid interpretatur.libro.ij.articulo.lxix.O.folio.ccxxx.
Blaſphemus quid ſit.lib.j.arti.lvij.A.fo.xlvj.
Bonum commune quare melius particulari.lib.j.arti.liiij.B.fo.xxxviij.
Bonum an quis poſſit operari ſine auxilio gratie. Et an poſſimus abſq coactione bonum vel malum operari.lib.ij.arti.viij.fo.cviij.
Bona vſu conſumptibilia quibus chriſtus ⁊ apoſtoli vtebantur quorum erant immediate quoad dominiũ.lib.ij.arti.lviij.A.fo.cxciiij.
Bruchus quis interpretatur.lib.ij.arti.viij.J.fo.cix.
Brutum animal quo affectu fetui det nutrimentum.lib.ij.arti.viij.B.fo.cviij.
Cachinnor aris ⁊ cachinnus ni ⁊ cachinno cachinnonis quid ſignificent.lib.ij.arti.lxxxj.A.fo.cclxj.
Cacodemones an mortaliũ animas ingredi poſſint.lib.j.arti.xlviij.F.fo.xxviij.
Cayn quare fratrem occiderit.libro.ij.articulo.xxj.B.folio.cxxviij.
Chaldeorum regum ſuperbia.libro.j.articulo.lxiiij.E.folio.lxv.
Caligas ⁊ calciamenta an chriſtus ⁊ apoſtoli habuerint.lib.ij.arti.lviij.A.fo.cxciij.
Caligo bona et mala que ſit.lib.ij.arti.v.M.fo.xc.

Digitized by Google

Camelum glutire quid denotet.libro.j.articulo.lxix.A.folio.lxxvj.

Canones/leges imperiales/conſuetudines et conſtitutiones differunt.lib.j.arti.xliiij.D.fo.xix.

Canonum violatores an peccent in ſpiritumſanctum.lib.ij.arti.xx.A.fo.cxxij.

Canonica ſciētia theologia practica eſt. Et licet religioſi canones ignorent ipſis tamen aſtringuntur.ibidem.

Canonice hore quomodo dicende.libro.ij.articulo.xxvij.B.folio.cxxxj.

Canonicorum vitia promulgatiora.lib.ij.articu.xxvj.A.folio.cxxxj.

Caph quid interpretatur.libro.ij.arti.iiij.F.fo.lxxxviij.

Capiens vel capi faciens cardinalem an ſit ſacrilegus. Et an epiſcopus poſſit cum tali diſpenſare.lib.j.arti.l.A.folio.xxix.

Capituli conſenſum magis tenetur prelatus requirere in ſpiritualibus ꝙ temporalibus.lib.ij.articulo.xxij.B.folio.cxxviij.

Captiuum a ſaracenis detētum an furari liceat.libro.ij.arti.xlvj.O.fo.cliiij.

Caput eccleſie chriſtus.lib.j.arti.lxiiij.B.fo.lxiiij.

Character ſpiritualis.lib.j.arti.lxv.B.fo.lxvj.

Character corporeus.lib.j.arti.lxv.C.fo.lxvj.

Character dei quid ſit.lib.j.arti.lxx.F.fo.lxxx.

Carceratorum pene ſeptem.libro.ij.articulo.vj.in principio.folio.xcvj.

Cardinalis vnicus an poſſit papam eligere.libro.j.arti.j.A.folio.j.

Cardinali aſſerēti ſibi aliquod officium eſſe commiſſum an ſit credendum ſine ſpeciali mandato.lib.ij.articulo.xvj.F.fo.cxx.

Cardinalem capiens an capi faciens aut ſit ſacrilegus. Et an cum tali poſſit epiſcopus diſpenſare.lib.j.arti.l.A.folio.xxix.

Cardinales vacante papatu an ſuccedant pape.lib.j.ar.xx.A.fo.iij.

Cardinales non inuenientes idoneum ad papatum in gremio ſuo an poſſunt aliunde eligere.libro.ij.arti.x.B.folio.cxij.

Cardinales papam indignum eligentes an ſint eligendi poteſtate priuati.lib.ij.arti.xj.B.fo.cxij.

Cardinales vnde dicantur.libro.ij.articu.xvj.A.fo.cxix.

Cardinales an poſſint conferre beneficia quorum collatio deuoluta ſit ad ſedem apoſtolicam.lib.ij.arti.xvj.C.folio.cxix.

Cardinales quanto poſt papam maiori preeminent dignitate:tanto eorum grauior eſt offenſa.lib.ij.arti.xvij.C.folio.cxx.

Cardinales an mortuo papa faciant capitulum. Et an preſbyter cardinalis eligendus ſit in epiſcopum.lib.ij.arti.xvij.D.fo.cxx.

Cardinales mitrati vbi habitent.libro.ij.articulo.xvj.E.folio.cxx.

Cardinales an poſſint accuſari ꝙ papam per ſimoniam elegerint.lib.ij.arti.xvj.F.fo.cxx.

Cardinales an poſſint ſibi eligere confeſſores ſine licentia pape.lib.ij.arti.xix.B.fo.cxxij.

Cardinalium prima inſtitutio.lib.ij.arti.xvj.A.fo.cxix.

Cardinalium nomen vnde.lib.ij.arti.xvj.B.fo.cxix.

Cardinalium triplex gradus.ibidem.

Cardinalium tituli quot ſint:et qualiter olim in paupertate viuebant.lib.ij.arti.xvj.D.fo.cxix.

Cardinalium ambitio.lib.ij.arti.xvj.E.fo.cxx.

Cardinalium collegium an diſpenſare poſſit vbi epiſcopi diſpenſare non poſſent.lib.ij.arti.xvj.F.fo.cxx.

Cardinalibus an incumbat papam hereticum deponere lib.j.arti.xxxiiij.B.fo.iiij.

Charitas ad quid conducit.lib.ij.arti.vj.D.fo.xcviij.

Charitatis chriſti ſignum vbi appāruit.ibidem.

Carnes melācholice an admittāt demones intra corpus humanum.lib.j.arti.xlviij.F.fo.xxviij.

Carnes non comedere an ſit de ſubſtantia monachatus.lib.ij.arti.xx.B.fo.cxxiiij.

Carnalis paſſio triplex.lib.ij.arti.j.C.fo.lxxxj.

Carnalis delectatio quid operetur.lib.ij.articulo.v.E.folio.xcij.

Carnalia arma que ſint.lib.ij.arti.viij.D.fo.cvij.

Carolus rex Francorum qualiter lōgobardos eccleſiam grauantes debellauerit.lib.j.arti.xlj.B.fo.xiiij.

Caſtimonie gradus.lib.ij.arti.lxxxiij.B.fo.cclxiij.

Caſtitas quare melior et glorioſior ſit nuptijs.lib.j.arti.xxxvj.M.fo.v.

Caſtitatis cuſtodia et ꝓprietatis abdicatio an ſint de monachatus ſubſtantia.lib.j.arti.xlvj.E.fo.xxij.

Caſtrans ſe ſcienter an irregularitatem incurrat.libro.j.arti.xlviij.F.fo.xxviij.

Caſule ſignificatio.lib.j.arti.lxix.E.fo.lxxvij.

Caſus epiſcopo reſeruati quot et qui ſint.libro.ij.articu.xxvij.E.fo.cxxxvij.et.cxxxviij.

Cathedre peſtilentie expoſitio.libro.ij.articulo.xxij.A.folio.cxxvij.

Catholicorum regum primi.lib.j.arti.lxiiij.F.fo.lxv.

Cauſam quamlibet iudicat papa.libro.j.articulo.xiij.A.folio.ij.

Cauſe maiores ad ſedem apoſtolicam referēde ſunt.li.j.arti.xlv.B.fo.xix.

Cauſe maiores que ſint et dicantur.ibidem.et fo.xx.

Cautela et cuſtodia adhibenda circa nouitios ephebos propter peccatum ſodomiticum.libro.ij.articulo.ij.B.folio.lxxxiij.

Cecitas prelatorū hiſpanie.lib.ij.arti.xx.A.fo.cxxij.

Celorum nomine quid intelligatur.libro.j.articulo.lxvj.A.fo.lxix.

Cephas quid interpretatur.lib.j.arti.lv.A.fo.xxxix.

Cethea quid interpretatur.lib.ij.arti.ij.A.fo.lxxxij.

Cingulum quid denotet.lib.j.arti.lxvj.B.fo.lxix.

Circumſtantie grauiora facientes religioſorum ſcelera.lib.ij.arti.lxxiij.C.fo.ccliij.et.ccliiij.

Ciuitas quid ſit.lib.j.arti.lxj.A.fo.liij.

Ciuitates due in hoc mundo.lib.j.arti.lxj.B.fo.liiij.

Clauis quid denotet.lib.j.arti.lij.E.fo.xxxv.

Claues petri.lib.j.arti.lxiij.Y.fo.lxiij.

Clauſtralium ſuperbia quadruplex.libro.ij.arti.lxxvj.R.folio.ccliij.

Clemens papa a beato Petro inſtitutus.lib.j.arti.lxviij.R.folio.lxxv.

Clemens.iiij.papa qualiter filias ſuas dotauerit.libro.ij.arti.xv.M.fo.cxviij.

Clericalis tonſura que ſit.lib.ij.arti.xiiij.M.fo.cxvj.

Clericalis tonſura qualiter differat a monachali.libro.ij.arti.xiiij.N.fo.cxvj.

Clerus romanus an poſſit deficientibus cardinalibus papam eligere.lib.j.arti.j.A.fo.j.

Clericus vtens priuilegio clericali an poſſit perſonaliter alicui laico ſubeſſe.libro.j.articulo.xxxvij.O.folio.viij.

Clericus hominem liberare potens et non liberans an irregularitatem incurrat. Et de clericis inferentibus vim vel metum et irregularitatem non incurrentibus vide lib.j.arti.xlviij.C.fo.xxvj.

Clericus ignoranter dans conſiliū ſuper homicidio an irregularitatem incurrat.ibidem.

Clericus an poſſit in bello iuſto balliſtas et ſagittas et

Digitized by Google

alia arma miniſtrare. ⁊ an hoc faciendo irregularitatē incurrat.li.j.arti.xlviij.C.fo.xxvij.
Clericus an poſſit pręponi bellis.ibidem.
Clericus adſiſtens bello iuſto cum armis vel ſine armis in quo aliqui interficiuntur an irregularitatem incurrat. Et an clericus legens literas homicidium continētes irregularis efficiatur/ſi occidendo mortem non nunciet.ibidem.
Clericus an poſſit intereſſe iuſto bello.ibidem.
Clericus ludens cum laico vnde mors ſubſecuta eſt an irregularitatem incurrat.libro.j.articulo. xlviij.E. folio.xxvij.
Clericus gubernans naues ad pugnam an irregularitatem incurrat.li.j.arti.xlviij.E.fo.xxviij.
Clericus coniugatus an poſſit ex diſpenſatione habere ſimplex beneficium non curatum. libro.j.articulo.l. A.folio.xxix.
Clericus quilibet an ab imperatore iudicari poſſit. lib.j. arti.lxviij.J.fo.lxxiiij.
Clericus infirmus an teneatur officium dicere vel audire.libro.ij.articulo.xx.A.fo.cxxiij.
Clericus an artem notarie exercere poſſit.li.ij.articulo xxviij.C.fo.cxxxiij.
Clericus per ſaltum promotus an ſit ſuſpendendus. Et an poſſit capi ⁊ ligari a laicis de licētia ſui ſuperioris. lib.ij.arti.xxviij.M.fo.cxxxiiij.
Clericus an teneatur obedire prelato ad dandum ei vel ſuo nepoti libros ſuos.libro.ij.articulo.lxix.M. folio.ccxxviij.
Clerico an liceat militare.libro.ij.articulo.xlvj.M. folio.clj.
Clericum nō poteſt imperator in quātumuis magno crimine iudicare.li.j.arti.xxij.A.fo.iij.
Clerici olim per laicos iudicabantur.lib.j.arti.xliiij.F. folio.xviij.
Cleri ſubſunt ſecularibus poteſtatibus ratione temporalium que tranſeunt cum onere ſuo.libro.j.articulo xliiij.B.fo.xix.
Clerici an poſſunt inducere ⁊ hortari milites ad violentos occidendum pro defenſione eccleſie. Et an ex tali inductione ⁊ hortatu irregularitatem incurrant. lib.j. arti.xlviij.C.fo.xxvj.
Clerici an poſſint iuriſdictionem temporalem habere. libro.j.arti.lxiiij.R.fo.lxv.
Clerici ⁊ religioſi exempla relaxationis.libro.ij.articu.j. folio.lxxxj.
Clerici ⁊ religioſi laicos ſanctitate precellere debent. ibidem.
Clerici ob nimiam ſcelerum frequentiam euiluerūt.li.ij. arti.j.D.fo.lxxxj.
Clerici vnde dicantur.libro.ij.articulo.ij.A. folio.lxxxij.
Clerici qualiter plura beneficia obtineant. libro.ij. arti. viij.J.folio.cix.
Clerici detonſo capite ⁊ patētibus auribus incedere debent.lib.ij.arti.xiiij.M.fo.cxvj.
Clerici an poſſint peregrinari ſine licentia ſui epiſcopi ⁊ teneantur ei ſeruire in opere ciuili. libro. ij.articu.xxj. circa pncipium.fo.cxxiiij.
Clerici quibus vitijs vt plurimū ſint obnoxij. libro.ij.arti.xxviij.A.fo.cxxxiij.
Clerici orientales in minoribus conſtituti matrimoniū ꝯtrahere ⁊ in ſacris matrimonio vti.libro.ij.arti.xxviij. D.folio.cxxxiiij.
Clerici an ſint fructuū eccleſiaſticorum domini.li.ij.arti. xxviij.J.fo.cxxxiiij.
Clericorum genus duplex ⁊ canonica ſcientia miſta lib.j.arti.xliiij.E.fo.xviij.
Clericorum arma que ſint.lib.ij.arti.viij.D.fo.cvij.
Clericorum ſupbia.lib.ij.arti.lxxvj.O.fol.cclij.
Clericis an ſit ſolēnis penitentia iniūgenda. lib.ij.arti. xxviij.M.fo.cxxxiiij.
Clericis qbus de cauſis liceat negotia ſecularia exercere.li.ij.arti.xlvj.T.fo.cliiij.

Coctum aqua comedere

quid ſit.li.j.arti.lxix.E.fo.lxxvij.
Codri regis iuſtitia circa ſubditos. lib.j.ar.xlij.E.fo.xvj.
Cogi an quis debeat ad fidem ſuſcipiendam.libro.j.articu.xxxvij.J.fo.vij.
Cogitatio quid ſit.li.ij.arti.xcij.A.fo.cclxix.
Color croceus quid in ſacro eloquio denotet. lib ij.arti. vij.F.fo.ciiij.
Cōmēdabilis obedientia q̄ ſit ⁊ quotuplex eſt.lib.ij.arti. lxix.P.fo.ccxxij.
Commendatio profeſſionis fratrum minorum.li.ij.arti. lxj.A.fo.cciij.
Cōmēdatio obediētie.li.ij.arti.lxix.S.fo.ccxxiiij.
Commendatio diuini timoris. libro.ij.articu.lxxxiiij.B. folio.cclxv.
Cōmoda laboris varia.li.ij.arti.lj.M.fo.clxviij.
Cōitas triplex in hoib⁹.li.j.arti.lxj.A.fo.liiij.
Cōitas an dicatur reſpublica.li.j.arti.lxiij.J.fo.lxj.
Cōmunitati an expediat per vnum aut plures regi.lib.j. arti.lxij.C.fo.lvj.
Comparationes ſpiritualis ⁊ ſecularis poteſtatum.lib. j.arti.lvj.A.et.B.fo.clij.
Cōpaſſionis martyrū.li.ij.arti.xlviij.M.fo.clix.
Cōpunctio cordis qd ſit.lib.ij.arti.l.R.fo.xcv.
Concilium an poſſet iudicare papam.lib.j.arti.vj.circa medium.fo.j.
Concilium generale an a papa recipiat authoritatem. Et an papa ſit ſupra cōcilium generale.lib.j.arti.vj. A. circa finem.fo.j.
Conciliorum ſtatuta an poſſint authoritate pape reprobari.li.ij.arti.x.C.fo.cx.
Concubinarius public⁹ an ſit irregularis.li.j.arti.xlviij. E.folio.xxvij.
Concupiſcentia mundi quid ſit.libro.ij.articulo.iiij.B. folio.xc.
Concupiſcentia proprie anime varia parit.libro.ij.arti. v.J.folio.xciij.
Concutere quid ſit.lib.ij.arti.xxxj.B.fo.cxxxviij.
Condēnatus interdicto an ſit infamis.libro.j.arti.xlix. A.fo.xxviij.
Conditio humana magne dignitatis. libro.ij.articulo vj.J.fo.xcix.
Conditiones regnum reddentes glorioſum quot ⁊ que ſint.lib.j.arti.lxij.B.fo.lv.
Conditiones ad regnum eſſe gloria dignum. lib.j.arti. lxij.R.fo.lviij.
Conditiones requiſite ad ſanctitatem eccleſie. lib.j.arti. lxiij.O.et.P.fo.lxij.
Conducentia ad contemplationem.libro.ij.arti.xcj.B. folio.cclxviij.
Confeſſor pape.li.ij.ar.xix.A.fo.cxxj.
Confeſſionis cardinalium auditores. libro.ij.articulo xix.B.folio.cxxj.
Confeſſiones hypocritarū.li.ij.ar.lxxviij.A.fo.cclv.
Cōfutatio hereticorum dicentiū totā virtutū efficaciā in ſola arbitrij eſſe libertate.li.ij.arti.viij.F.fo.cviij.
Cōiunctio ſpecialis eſt inter papam ⁊ imperatorem.li.j. arti.xliiij.E.fo.xviij.
Conqueſtio domini de prelatis.libro.j.articulo.lxix.C. folio.lxxvij.
Conſecratio vel benedictio facta a ſchiſmaticis an ſit iteranda.lib.j.arti.lxv.C.fo.lxvj.
Conſecratio pape a quo fieri debeat.lib.ij.articu.xvj.B. folio.cxix.
Conſentiens electioni facte per laicum an ſit irregula-

ria.lib.j.arti.xlviij.E.fo.xxvij.
Conſenſus duplex.lib.ij.arti.vj.M.fo.c.
Conſcientia quid ſit ꝛ vnde dicatur: ꝛ quid ſit pura conſcientia.ꝛ quot modis ſumatur. libro.ij.articu.lxix.A.folio.ccxxiij.et.ccxxiiij.
Conſcientie vermis quid ſit.li.ij.arti.iiij.B.fo.lxxxix.
Conſideratio quid ſit.ꝛ qualiter conſideratio ꝛ contemplatio differunt.Et quot ſunt conſiderationis ſpecies. libro.ij.arti.xcj.B.et.E.fo.cclxviij.
Conſiderationes ſeptem ſummo pontifici diligentius obſeruande.li.ij.arti.x.D.fol.cx.
Conſiliū quid ſit.li.ij.arti.lxxxviij.A.fo.cclxvij.
Conſiſtorium ꝛ tribunal chriſti an debeat eſſe vnicum in mūdo. Et an debeat eſſe vnus ſolus papa in terris.li.j.arti.xxix.A.fo.iij.
Conſtantinus ceſſit beato Syluestro occidentale imperium.lib.j.arti.xliij.D.fo.xvij.
Conſtantinus imperator beato Syluestro ꝛ eius ſucceſſoribus regnum terrenum ꝛ imperialia inſignia ꝛ officia concedendo:an authoritatem eis etiam contulerit: ꝛ quare temporalia cōceſſerit.li.j.ar.lvj.N.fo.xlv.
Conſtitutio beati Franciſci circa celebrationem miſſarum.lib.ij.arti.v.E.fo.xcij.
Conſuetudo malorum qualiter bonis profuit.libro.j.articulo.lxv.fo.lxviij.
Conſules antiqui Romanorum pauperes.libro.j.articulo.xlij.B.fo.xvj.
Contēplatio quid ſit.li.ij.arti.xcij.A.fo.cclxix.
Contemplationis deſinitio.li.ij.arti.lxxxix.A.fol.cclxvij.
Cōtemplationis ſpecies quatuor: ꝛ gradus octo. ꝛ qualiter differat contemplatio a conſideratione.lib.ij.arti.xcj.B.et.D.fo.cclxviij.
Contemplatiua vita an preſtet actiue.libro.ij.articulo xcj.A.fo.cclxviij.
Contēplatiua vita in quot ꝛ quibus pſtet actiue.ibidē.
Contemplatiua vita an de actiua naſcatur.libro.ij.arti.xcj.B.fo.cclxviij.
Contemptus ſententiarum prelatorum vnde oriatur. lib.j.arti.lxix.A.fo.lxxvj.
Cōtinentia qd ſit.li.ij.arti.lvj.A.fo.clxxxvj.
Contrahens cum electa: vidua: meretrice: ancilla: vel cum publicis ſpectaculis mancipata an ſit irregularis lib.j.arti.xlviij.E.fo.xxvij.
Contractus ꝛ actus proprietariorum an ſint oibus religioſis interdicti.li.ij.arti.lxvij.B.fo.ccxx.
Cōuiuiorum apparatus.li.ij.arti.lxvj.M.fo.ccxj.
Coph quid interpretatur.libro.ij.articulo.iiij.B.folio.lxxxix.
Copia librorum.lib.ij.arti.lxxvj.A.fo.ccxj.
Corona ſanctorum duplex.lib.ij.arti.ij.F.fo.lxxxiiij.
Corona quãobrem clericum deceat.libro.ij.articulo xiiij.M.fo.cxvj.
Corone triplicis imperatoris ſignificatio.libro.ij.articulo.xxix.B.fo.cxxxvj.
Corporis vitium in membris an irregularitatem inducat.lib.j.arti.xlviij.F.fo.xxviij.
Corporis bona valetudo.li.ij.arti.lxxvj.D.fo.ccxj.
Corporalis pena quotuplex eſt.li.ij.arti.viij.B.fo.cvij.
Correctio quonam pacto ſit exercenda. libro.ij.articulo lxxj.E.fo.ccxxxvij.
Correctionem impedientia. libro.ij.articulo.lxxj.D.folio.ccxxxvj.
Corrigendi modus.li.ij.arti.lxxj.E.fo.ccxxxvij.
Corruptus ꝛ corrūpēs pro falſo teſtimonio dicēdo an ſit infamis.lib.j.arti.xlix.A.fo.xxviij.
Corrupta an poſſit conſecrari.libro.ij.articulo.lxxxiij.D.folio.cclxiij.
Chorus quando dicatur verti in luctum. libro.ij.articulo.viij.B.fo.cvij.
Coſmas quare ſanctum Damianū germanū ſuū ſecum in vno tumulo ſepeliri prohibuerit. libro.ij.articulo ix.B.folio.cix.

Creare quid ſit.

lib.ij.arti.iij.B.fo.lxxxv.
Creandi potentia an ſit pluribus cōmunicabilis.lib.j.arti.lj.E.fo.xxxiij.
Creature rationalis immūditia duplex.libro.j.articulo lxij.L.fo.lxj.
Crimen ſtellionatus an infamet aliquem. libro.j.articulo.xliij.A.fo.xxviij.
Crimen apoſtaſie quis primus cōmiſit. libro.j.articu.lxv.M.fo.lxviij.

Chriſtus quare regnum

mundi contempſerit.li.j.ar.xxxvij.B.fo.ij.
Chriſtus an fuerit rex temporalis.libro.j.articulo.xxxvj.K.folio.ix.
Chriſtus omnia regna ſuo vicario dimiſit.libro.j.articu.xliij.E.fo.xvj.
Chriſtus an ſit vna in duabus naturis perſona. Et an chriſto ſm ꝙ homo data ſit omnis poteſtas ratiōe vnionis.Et quare chriſtus poſt reſurrectionem dixit omnē poteſtatem ſibi datam. Et quō chriſtus dicatur caput eccleſie.li.j.arti.lj.A.B.et.C.fo.xxxj.ꝛ.xxxij.
Chriſtus an dicatur ſacerdos et pontifex. libro.j.articulo.lj.D.fo.xxxij.
Chriſtus quare rex ꝛ ſacerdos vocatus ſit.lib.j.articulo lj.D.fo.xxxiij.
Chriſtus quare nō dixit Petro liga:ſed ſi ligaueris.lib.j.arti.lv.D.fo.iiij.
Chriſtus an primo Petro apparuit. libro.j.articulo.lv.I.folio.xl.
Chriſtus quare regnum temporale in terris adminiſtrare noluit.li.j.arti.lix.D.fo.l.
Chriſtus ꝛ eius vicarius an dicantur duo capita.lib.j.articu.lix.E.fo.lij.
Chriſtus quare templum dei ſpelūcam latronū vocauerit.li.j.arti.lxj.B.fo.liij.
Chriſtus qre nūmulariorum mēſas euerterit.ibidem.
Chriſtus quare nūmulariorum es effuderit. Et quare columbarum venditionem de templo auferri iuſſerit. lib.j.arti.lxj.B.fo.liij.
Chriſtus poſt reſurrectionē ſuaʒ an oibus apl'is parem ptātem tribuerit.li.j.arti.lxv.F.fo.lxvij.
Chriſtus quomodo a Pilato iudicatus.libro.j.ar.lxviij.E.folio.lxxiij.
Chriſtus quare fremuit ſuper lazarum. libro.ij.articulo v.E.fo.xciiij.
Chriſtus cur et quotiens fleuerit.ibidem.
Chriſtus quare nos redemit.libro.ij.articulo.xlij.A.folio.cxlvj.
Chriſtus et apoſtoli an habuerint vſum rerum omnium ſeparatarum a proprietate ꝛ dominio in ſpeciali.libro.ij.arti.lvj.A.fo.clxxj.
Chriſtus in quo ſuſcepit perſonā infirmorum ꝛ imperfectorum.lib.ij.arti.lvj.A.fo.clxxv.
Chriſtus an rerum temporalium dominiū habuerit.lib.ij.arti.lvij.A.fo.clxxxviij.
Chriſtus an pdicauerit abdicationeʒ proprietatis omniū rerum.li.ij.arti.lviij.A.fo.cxcj.
Chriſtus quando miſit apoſtolos ad predicādum an interdixerit eis pro omni tempore pecuniam portare.li.ij.arti.lviij.A.fo.cxciij.
Chriſtus quare prohibuerit apoſtolos non portare virgam.li.ij.arti.lviij.A.fo.cxcvj.
Chriſtus ꝛ apoſtoli an habuerint dominiū alicuius rei temporalis poſt predicationem perfectiōis ꝛ paupertatis euangelice.Et quare loculos portabant.li.ij.articulo.lx.B.folio.cc.

Digitized by Google

Index literarius.

Chriſtus an fuerit omniū pauperrimus. Et an loculos ſemper habuerit.lib.ij.arti.lx.B.fo.cci.
Chriſtus quomodo proprium habuit cum apoſtolis in comuni.lib.ij.arti.lxvij.B.fo.ccv.
Chriſtus in morte an habuerit veſtimenta que fuerint ſua.li.ij.arti.lxiij.A.fo.ccix.
Chriſtus quare loculis vſus ſit.lib.ij.arti.lxiij. A.fo.ccix. ⁊ arti.lxv.C.fo.ccxij.
Chriſti regia poteſtas.li.j.arti.lj.C.fo.xxxij.
Chriſti multiplex potentia.libro.j.articu.lj.A.B.C.⁊ D. fo.xxxj.⁊.xxxij.
Chriſti ſacerdotium qualiter differat a legali ſacerdotio.ibidem.
Chriſti gubernatiua poteſtas quare hominibus cōmunicata.lib.j.arti.lj.F.fo.xxxiij.
Chriſti gubernatiua poteſtas triplex. libro.j.articulo.lj. H.folio.xxxiij.
Chriſti vicarius an poſſit ſuum vicarium ⁊ legatū inſtituere.lib. j.arti.lviij.A.fo.xlvij.
Chriſti abſolutio per pilatum.libro.j.articulo.lxviij.K. folio.lxxv.
Chriſti preceptum ſex viris ad interficiendum paratis. libro.ij.arti.v.K.fo.xcv.
Chriſti paupertas quintuplex.libro.ij.articulo.vj.in principio folio.xcvj.
Chriſti iugum quid ſit.li.ij.arti.vj.H.fo.xcix.
Chriſti paſſio ⁊ humilitas an infidelibus fuerit ruina. lib.ij.arti.vj.N.fo.c.
Chriſti ſepulcrum bene excīſum.libro.ij.articulo.vj.N. folio.cj.
Chriſti ſanguis in terrā vel alium locum defluxus qualiter debeat colligi.lib.ij.arti.xxvij.D.fo.cxxxij.
Chriſti pauperies multifaria.libro.ij.articulo.lxiij.A. folio.ccviij.
Chriſti iugum quare ſuaue appellетur. libro.ij.articulo lxviij.H.fo.ccxxij.et.ccxxiij.
Chriſto an omnia ſint ſubiecta quantum ad poteſtatem quam accepit a patre:⁊ quãtum ad executionē ſue poteſtatis.lib.j.ar.lj.C.fo.xxxij.
Chriſto quare citius q̄ diſcipulis petitum fuit tributum Ceſari ſolui.lib.j.arti.lv.F.fo.xl.
Chriſtum ⁊ apoſtolos aſſerere non habuiſſe aliquid in comuni aut ſpeciali: vel in cōmuni per modum dominij vel proprietatis an ſit hereticum. libro.ij.articu.lx. A.et.B.fo.cxcix.
Chriſtum ⁊ apoſtolos nihil habuiſſe quib⁹ modis pbari poſſit.lib.ij.arti.lxij.B.fo.ccvj.
Chriſtiane religionis incrementa qualia fuere. libro.j. arti.lxiij.H.fo.lxj.
Chriſtiani omnes an eodem ſigno conſignari debeant. libro.j.arti.xl.B.fo.xij.
Chriſtiani an teneant poteſtatibus ſecularibus infidelium obedire.lib.ij.arti.lxix.H.fo.ccxxvij.
Chriſtianorum tria genera.libro.j.articulo.xliiij.C. folio.xviij.

Crucis predicande cōtra infideles cauſa.lib.j.arti.xxxvij.H.fo.vij.

Cultus diuinus in quib⁹ conſiſtit.lib.j.arti.lxiij.O.fo.lxj.
Cupido glorie et honoris nimia. libro.j.articulo.lxij.F. folio.lvij.
Cupido nimia rei habende idololatriā inducit.li.ij.arti. vij.B.folio.cij.
Cupiditas oīm maloꝝ radix.li.ij.arti.ix.A.fo.cix.
Cupiditas religioſoꝝ.lib.ij.arti.lxiiij. B.fo.ccix.
Cupiditatis et libidinis prune que ſint.libro.ij.articu.j. F.folio.lxxxj.
Cura medendi ⁊ paſcendi.li.j.arti.lxix.C.fo.lxxvj.
Cura animarū quid ſit ⁊ quō differunt cura ⁊ cura animarū.lib.j.arti.lxx.C.fo.lxxix.
Cure deſcriptio.lib.j.arti.lxx.A.fo.lxxviij.
Curam alteri cōmittere an ad ſolum epiſcopum ptineat lib.j.arti.lxx.B.fo.lxxviij.
Curie obligat⁹ an ſit irregularis. libro.j.articulo.xlviij. F.folio.xxviij.
Chus pater Nēroth eius potentia.expoſitio et interpretatio huius nominis Nemroth.Et qui reges poſt eum fuerint inuaſores ⁊ vſurpatores regnorum.libro.j.articulo.xxxvj.R.et.S.fo.v.et.vj.
Cuſtodes ⁊ rectores poſiti in vinea domini ſabaoth.lib. j.arti.lxij.F.fo.lvij.

Damnari aut saluari an quis poſſit de neceſſitate. libro.ij. arti. viij.B.fo.cviij.
Damnatus per ſententiam de peccato criminali an incurrat irregularitatem. libro.j.articulo xlviij.E.folio.xxvij.
Damonis ⁊ Pithie amicitia.libro.j.articulo.lxij.B. folio.lviij.
Dauid quare voluit vigilare ⁊ peccata fletibus abluere. libro.ij.arti.iiij.B.fo.lxxxix.

Decani archidiaconi archipreſbyteri/prepoſiti/priores/ſacriſte/magiſtri ſcholarium/cantores ⁊ cuſtodes/quibus ⁊ quot modis peccent.lib.ij.arti.xxv.A.fo.cxxx.
Declarationes culpabiles regule beati Franciſci.lib.ij. arti.lxvj.C.fo.ccxvij.
Decretum pape an liget ignorantes.libro. ij.articulo xj.B.folio.cxij.
Decurionem aut nobilem tormentis ſubijciens an infamiam incurrat.li.j.arti.xlix.A.fo.xxix.
Deducere aquam ⁊ diuidere quid ſit.libro.ij.articulo iiij. A.folio.lxxxvj.
Defenſor deputatus a papa an poſſit cogere ſubditos epiſcopos coram ſe litigare.libro.ij.articulo.xxj.in principio.folio.cxxiiij.
Definitio ſchiſmatis.li.j.arti.lxv.A.fo.lxv.
Deflorans virginem qualiter ſit puniendus.libro.ij.articulo.lxxxiij.I.fo.cclxv.
Delectatio carnalis quid operatur.libro.ij.articulo.v. E.folio.xcij.
Deleth quid interpretatur.libro.ij.articulo.iiij.D. folio.lxxvij.
Deliria fratrum minorum extra cenobia ſtudētium.lib ij.arti.lxvj.C.fo.ccxvj.
Demones an mortalium animas ingredi poſſint.libro.j. arti.xlviij.F.fo.xxviij.
Demones ſerui vitiorum hominibus dominantur.libro ij.arti.ij.A.fo.lxxxij.
Deploratio eccleſie in martyres.libro.ij.articulo. viij.A. folio.cvj.
Deponere pecuniam an liceat pro fratre minore.libro.ij. arti.lxvj.A.fo.ccxvj.
Depoſitus per ſententiam niſi reſtituat an irregularitatem incurrat.lib.j.arti.xlviij.E.fo.xxviij.
Deſcriptio iuſtitie.libro.j.articulo.liij.A. folio.xxxvj.
Deſcriptio cure.li.j.arti.lxx.A.folio.lxxviij.
Deſperatio quid ſit.li.ij.ar.lxxv.D.fo.cclvij.et.cclviij.
Deteſtatio ambitionis.li.ij.arti.ix.D.fo.cx.
Detrahere quid ſit ⁊ quid detractio.⁊ quib⁹ modis aliene fame detrahi poſſit:⁊ quot ſunt detractionis ſpecies libro.ij.arti.lxxx.A.fo.cclx.
Detractio quid ſit.lib.ij.arti.lxxx.A.fo.cclix.
Detractionis ſpecies triplex. libro.ij.articulo.lxxx.C. folio.cclxj.

Digitized by Google

Deus quare iniuſta ꝛ violenta permiſit dominia. lib.i.articulo.xxxvij.E.fo.vij.

Deus quare permiſit Romanos totum orbem debellare.li.i.arti.xxxvij.R.fo.viij.

Deus quare in populo iſrael a principio regem nõ inſtituerit cum plena poteſtate.libro.i.arti.lvi.E.fo.xliij.

Deus quare regnum domus iſrael diſperſit.li.i.arti.lvij.B.folio.xlvij.

Deus an remuneret reges pro ſuo miniſterio bonis temporalibus.li.i.ar.lxij.F.fo.lvij.

Deus quare dr̃ viuus.li.i.ar.lxiij.Y.fo.lxiiij.

Deus cur peccare nõ poſſit.li.ij.ar.ij.A.fo.lxxxij.

Deus an penam reorum deſideret. libro.ij. articu.vi.J.folio.xcix.

Deus quare non obliuiſcitur miſereri. libro.ij.arti.viij.E.folio.cviij.

Deus an ſit ſolus vere bonus. libro. ij. arti.lij. X.et.Y.folio.clxxiiij.

Deus cur reſiſtere dicatur ſuperbis.libro.ij.arti.lxxvi.B.folio.ccxlix.

Deus quare permittat detractiones fieri.libro.ij.arti.lxxx.C.fo.cclxi.

Dei imago quare in homine facta eſt. libro.i. arti. xxxvi.B.folio.iiij.

Dei filius an plene ꝛ pfecte beato Petro ꝛ eius ſucceſſoribus claues regni celorũ dederit. libro.i.arti. lviij.B.folio.xlviij.

Dei armatura ſextuplex.li.i.arti.lxiij.B.fo.lx.

Dei filius quare deſijt fere incarnari. libro. ij.arti.ij. B.folio.lxxxij.

Dei ira qualis ſit.li.ij.ar.iij.C.fo.lxxxv.

Dei preſcientia que ſit.li.ij.ar.viij.B.fo.cviij.

Dei magna gratie cõmendatio.li.ij.ar.viij.M.fo.cviij.

Dei ira qualis ſit.li.ij.arti.viij.J.fo.cix.

Deum an nemo vnq̃ viderit.li.ij.ar.xci.F.fo.cclxviij.

Diabolus rex omniũ qui in aquis ſunt.li.ij.ar.ij.A.fo.lxxxij.

Diabolice dñationis iugũ.li.ij.arti.vi.M.fol.xcix. et arti.lxviij.M.fo.ccxxij.

Diaconi cardinales an ſubſint ſub pſbyteris. libro.ij.ar.xvi.F.folio.cxx.

Dictum regis Romanorum de rege illiterato. lib.i.arti.liij.C.folio.xxxvi.

Dierum innouatio que ſit.libro.ij.arti.viij.M.fo.cviij.

Differentia peccatoꝝ.li.ij.arti.xv.N.fo.cxix.

Differentie modi circa temporalia. libro.ij.arti. lvi.A.folio.clxxx.ꝛ.clxxxi.

Diffidentie filij qui ſint.libro.ij.arti.ij.B.fo.lxxxij.

Dignitas epiſcopalis an maior ſit imperiali.libro.ij.arti.xx.C.folio.cxxiiij.

Dignitas regia odioſa.li.i.ar.lxij.D.fo.lvi.

Dignitatis pontificie elatio. libro.i.articulo.liiij.E.folio.xxxviij.

Dilatio quid ſit.libro.ij.arti.lxxv.D.fo.ccxlvi.

Diluuium quare inductum. libro.ij. articulo. ij. B.folio.lxxxij.

Dimiſſorie litere.li.ij.arti.xxij.D.fo.cxxix.

Dionydis pirate liberum reſponſum ad Alexandrũ magnum de totius orbis ambitione. libro.i.articu.xxxvij.E.folio.vij.

Diplomatum papalium precia. libro. ij. articu. vij. B.folio.cij.

Diſcipline acceptiones. libro. ij .articulo. lxxi.A.folio.ccxxxvi.

Diſcipline partes. libro. ij. articulo. lxxi. F. folio ccxxxviij.

Diſcipline ſeculares ſiliquis comparate. libro. ij. articu.xlix.A.fo.clix.

Diſcipuli ꝛ ſcholaſtici quibus ſubiaceant vitijs.li.ij.arti.xxxiiij.A.fo.ccl.ꝛ.ccli.

Diſcipuli chriſti an eãdem regulam quã apoſtoli habuerint.li.ij.arti.lxiij.A.fo.ccix.

Diſcipulorum chriſti triplex ordo. libro.ij. articu.lviij.A.folio.cxci.

Diſcrimen poteſtatis ſacerdotalis ꝛ regalis.libro.i.arti.lij.J.folio.xxxv.

Diſcrimen chriſti ꝛ eius vicarij. libro.i.articu. lviij.A.folio.xlvij.

Diſcrimen ſchiſmatis ꝛ hereſeos. libro.i.arti.lxv. A.folio.lxv.

Diſcrimen eccleſiaſtici ꝛ mundani principatus. libro.ij.arti.xiij.C.fo.cxij.

Diſcrimen eccleſiaſtici ꝛ ſecularis principatus.libro.ij.arti.lxi.B.fo.cciij.

Diſpendium fame ablate quomodo ſit reſtituendum.libro.ij.arti.lxxx.G.fo.cclx.

Diſpẽſatio an ſit neceſſaria in homicidio ineuitabili aut caſuali.Et quotuplex eſt neceſſitas homicidij.lib.i.arti.xlviij.D.fo.xxvij.

Diſpenſatio quorũcunq̃ ſacramentorum an poteſtatem iuriſdictionis requirat.libro.i.articulo.liij.E.folio xxxvi.ꝛ.xxxvij.

Diſpenſatio in quibus excuſabilis reddatur libro.ij.arti.xiij.A.fo.cxvi.

Diſpenſandum non eſt ſine cauſa.libro.ij.articulo.xv.N.folio.cxix.

Diſputare an alicui liceat de iudicio pape.libro.ij.arti.x.C.folio.cx.

Diſſolutio quid ſit. libro.ij. articulo. lxxv.D.folio ccxlviij.

Diſtinctio actuũ ſacerdotum.li.i.arti.liij.C.fo.xxxvi.

Diuerſitas ſtatuum et officiorum. libro.i.articulo.lxiij.B.folio.lx.

Diuerſitas profeſſionum.libro.ij.arti.viij.B.fo.cvij.

Diuerſitas perſonarum Romanorum pontificum ꝛ cardinalium an faciat eccleſie diuerſitatem.libro.ij.articulo.lx.B.folio.cxcix.

Diuinus cultus in quibus conſiſtit.libro.i.articulo.lxiij.O.folio.lxij.

Diuine iuſſionis iugum quid ſit. libro.ij.articu.lxviij.M.folio.ccxxij.

Diuiſionis dominioꝝ ratio.li.ij.ar.lvi.A.fo.clxxxiij.

Diuitie ꝛ dñia tẽporalia an ſint data in detrimentũ anime.li.i.arti.xl.F.fo.xiij.

Doctores eccleſie qui ſint.li.ij.arti.v.C.fo.xcij.

Doctores ꝛ magiſtri quibus laborent vitijs. lib.ij. arti.xxxiij.per totum.fo.cxxix.ꝛ.cxl.

Dolor in penitentia continue cuſtodiendus. libro.ij.articulo.viij.E.fo.cvij.

Doloris ſpecies duplex.ibidem.

Dominandi ambitio deo odioſa.libro.i.arti.xli. R.fo.xv.

Domine tu mihi lauas pedes. qualiter exponatur. lib.i.arti.lv.M.fo.xl.

Domini ꝛ ſuperiores quibus vitijs maxime inuoluãtur libro.ij.ar.xxxi.A.fo.cxxxviij.

Dominiũ vbi ꝛ quando inceperit eſſe. Et quis primus poſt diluuiũ acceperit dominiũ. libro.i.articulo. xli.M.ꝛ.J.folio.xv.

Dominiũ infidelium quare toleratur a fidelibus.libro.i.arti.lix.B.fo.xlix.

Dñium tyrãni nõ diuturnũ.li.i.ar.lxij.M.fo.lviij.

Dominiũ rerũ eccleſiaſticarũ quis habere debeat. lib.ij.arti.xv.P.fo.cxix.

Dñium rerum temporalium an chriſtus habuerit. lib.ij.arti.lvij.A.fo.clxxxviij.et.clxxxix.

Dñium rerum temporalium quibus apoſtoli vtebantur cuius erat.li.ij.arti.lx.C.fo.ccij.

Digitized by Google

Dominia iniuſta cur permittat deus. libꝛo.j. articulo xxxvij.E.fo.vij.
Domitianus cui ſucceſſit: et a quo interemptus. libꝛo.j. arti.lxij.E.fo.lvj.
Domoꝛum ſuperba ſtructura.libꝛo.ij.articulo.lxxvj.M. folio.cclj.
Donatus Arrius ⁊ Sabellius heretici. libꝛo.j. articulo lxv.F.fo.lxvij.
Donum intellectus quid ſit.libꝛo.ij.articu.lxxxix.B.folio cclxvij.⁊ qualiter differat a ſapientia. libꝛo.ij.articu.xc. circa medium.fo.cclxviij.
Dona ſpirituſſancti. libꝛo. ij.articulo. lxxxiiij.A. folio.cclxv.
Donoꝛum ſpirituſſancti cum igne comparatio. libꝛo.ij. arti.lxxxiiij.B.fo.cclxv.
Donatio imperij occidētalis facta a Cōſtantino eccleſie an valuerit.li.j.arti.xliij.E.fo.xvij.
Donatio facta eccleſie a Conſtantino an ſit reuocabilis libꝛo.ij.arti.xxix.C.fo.cxxxvj.
Doꝛmiens cum maſculo coitu feminео vltimo ſupplicio dānari debet.li.ij.arti.ij.B.fo.lxxxiij.

Dulia quid ſit.

libꝛo.j.arti.lxiij.O.fo.lxij.

Eccleſia apoſtolica ē

mater omnium eccleſiarum.libꝛo.j.articulo vij.circa medium.A.fo.j.
Eccleſia eſt ſemper vna:⁊ diuiſa eſſe nō pōt libꝛo.j arti.xj.A.fo.ij.
Eccleſia vna eſt a chꝛiſto per totum mūdū in multa mēbꝛa diuiſa.li.j.ar.xij.B.fo.ij.
Eccleſia in qua eſt ſchiſma an vllo modo dici poſſit eccleſia.li.j.arti.xij.B.fo.ij.
Eccleſia vniuerſalis errare nō poteſt niſi in membꝛis coꝛruptis.li.j.ar.xvj.A.fo.iij.
Eccleſia Romana non poteſt eſſe nulla nec diuiſa. ⁊ eſt eccleſia realiter in electis.libꝛo.j.articulo. xix. A. folio.iij.
Eccleſia romana ⁊ ſedes apoſtolica an ſit vbicunqꝫ ſit papa. Et an eccleſia fundata fuerit in Petro:an econuerſo.li.j.arti.xxxj.A.fo.iiij.
Eccleſia an pꝛimo fuerit in Abel iuſto. libꝛo.j.arti. xxxvj. D.folio.v.
Eccleſia iuſtoꝛum ⁊ chꝛiſtianoꝛū an fuit a pꝛincipio mūdi ante imperatoꝛes.li.j.arti.xxxvj.N.fo.v.
Eccleſia qualiter pꝛobatur fuiſſe ante quodcūqꝫ tempoꝛale regnū.li.j.arti.xxxvj.fo.vj.
Eccleſia an ſit ab imperio: an imperiū ab eccleſia. lib.j. arti.xxxvij.in pꝛincipio.fo.vj.
Eccleſia an habeat poteſtatem vtriuſqꝫ gladij.Et an imperatoꝛ executionem gladij tempoꝛalis ab eccleſia recipiat.lib.j.arti.xxxvij.B.fo.vj.
Eccleſia an habeat gladium tempoꝛalem ⁊ eius exercitium.lib.j.arti.xxxvij.D.fo.vj.
Eccleſia quot ⁊ quibus caſibꝰ ſe intromittere debet de tempoꝛalibus.lib.j.arti.xxxvij.S.fo.viij.
Eccleſia quare olim ſoluit tributum imperatoꝛi. libꝛo.j. arti.xxxvij.Aa.fo.x.
Eccleſia quid ſit:⁊ que eius latera:⁊ quotuplex eiꝰ poteſtas.lib.j.arti.xxxvij.Dd.fo.xj.
Eccleſia militans an ab eccleſia triūphanti deriuetur. lib.j.articu.xl.D.fo.xiij.
Eccleſia non poteſt fieri niſi epiſcopus pꝛimo crucem ibi figat: atrium deſignet: et pꝛimarium lapidem ponat. libꝛo.j.arti.l.C.fo.xxj.
Eccleſia bifariam dici poteſt vniuerſalis. libꝛo.j.articulo.liiij.M.fo.xxxviij.
Eccleſia vna et generalis:et quid eccleſia ſancta ⁊ eccleſia apoſtolica.libꝛo.j.articulo.liiij.M.folio.xxxviij.
Eccleſia romana an poſſit aliquos epōs poſt moꝛtē anathematizare.lib.j.arti.lv.D.fo.xl.
Eccleſia an debeat ſe intromittere de tempoꝛalibus.lib.j. ar.lvj.L.fo.xlv.
Eccleſia qualiter pꝛobatur eſſe vna.lib.j.articulo.lx.A. folio.lij.
Eccleſia tribus modis ſumitur.libꝛo.j.articulo.lxj.A. folio.liij.
Eccleſia an debeat dici regnum.ibidem.
Eccleſia electoꝛum ⁊ repꝛoboꝛum per Iſaac ⁊ Iſmaelē deſignata.lib.j.arti.lxj.E.fo.lv.
Eccleſia trifariam ſumpta.libꝛo.j.articulo.lxiij.C. folio.lix.
Eccleſia qualiter oꝛdinata ⁊ firmata.lib.j.articu.lxiij.G. folio.lx.
Eccleſia pacifica.ibidem.
Eccleſia quare vocetur catholica. lib.j.articu. lxiij.M. folio.lx.
Eccleſia quot modis dicitur vniuerſalis.li.j.arti.lxiij. M. fo.lxj.
Eccleſia vnde dicitur ſancta.lib.j.articu.lxiij. Lx. folio.lxj. ⁊.lxij.
Eccleſia cur apoſtolica vocitetur. lib.j. articu. lxiij. Q. folio.lxiij.
Eccleſia cur non pꝛophetica vocitetur.lib.j.articu.lxiij.R. folio.lxiij.
Eccleſia cur chꝛiſtiana non dicitur. lib.j.articu.lxiij. S. folio.lxiij.
Eccleſia vnde apoſtolica dicatur. lib.j.articu. lxiij. T. folio.lxiij.
Eccleſia antiquoꝛum patrum ⁊ chꝛiſti an ſit vna ⁊ eadem lib.j.arti.lxiiij.C.fo.lxiiij.
Eccleſia virgo appellata. libꝛo.j. articulo.lxvj.D. folio.lxx.
Eccleſia ditari cupiens in egeſtatem coꝛruit.lib.j.ar.lxvij. F.fo.lxxij.
Eccleſia diuiſionis expers. lib.j. articu. lxviij.D. et. E. folio. lxxiiij.
Eccleſia bifariam ſumitur.lib.ij.arti.v.E.fo.xcij.
Eccleſia quibus ſacrificijs et oblationibus polleat. ibidem.
Eccleſia in ſuis membꝛis diuerſis maculis deturpata.li. ij.arti.ix.A.fo.cix.
Eccleſia an de neceſſitate tribulationem pati debeat. lib. ij.arti.ix.in fine.fo.cx.
Eccleſia ſancti Petri an ſit epiſcopalis eccleſia.li.ij. arti. xj.B.fo.cxj.
Eccleſia lateranenſis an ſit maioꝛ ceteris eccleſijs: et an ſit pꝛima ſedes apoſtolica:⁊ an eccleſia romana appellari debeat.li.ij.arti.xj.C.fo.cxj.
Eccleſia grecum nomen. libꝛo.ij. articulo. xj. F. folio.cxij.
Eccleſia romana mater eccleſiarum non domina dicitur. lib.ij. arti.xiij.F.fo.cxiiij.
Eccleſia an poſſit regi ſine canonibus. lib.ij.articu.xx. A. fo.cxxij.
Eccleſia non debet ex contractu epiſcopi damnum ſentire.li.ij.arti.xxij.B.fo.cxxviij.
Eccleſie plāctus cur vocetur hic liber: eius materia:⁊ vbi fuit compilatus.in pꝛefatione.lib.j.fo.j.
Eccleſie pontificium pꝛeceſſit mundi imperium. lib.j.ar. xxxvj.in pꝛincipio.fo.iiij.
Eccleſie pꝛopꝛietas que ſit.libꝛo.j.articulo.xxxvj. I. folio.v.
Eccleſie romane vel pape iuriſdictionem ſubtrahens aut denegans an ſit hereticus.lib.j.arti.xxxvij.Ec.fo.xj.
Eccleſie paſtoꝛes reges dicuntur. lib.j. articu. liij.G. folio.xxxv.
Eccleſie pꝛelatis cōuenit ſacerdotalis ⁊ regalis poteſtas. lib.j.arti.liij.D.fo.xxxvj.

Digitized by Google

Eccleſie conditiones quatuor.lib.j.arti.liiij.F.fo.xxxviij.
Eccleſie regimen optimū.lib.j.arti.liiij.J.fo.xxxix.
Eccleſie vnitas qualiter probatur.lib.j.arti.lxiij.A.fo.lix.
Eccleſie initium.lib.j.arti.lxiij.M.fo.lx.et lib.eodem.arti.lxiiij.A.fo.lxiiij.
Eccleſie ſanctitas et ſanctificatio a quo procedit.libro.j.arti.lxiij.L.fo.lxj.
Eccleſie ſtatus triplex.lib.j.ar.lxiiij.A.fo.lxiiij.
Eccleſie caput chriſtus.li.j.ar.lxiiij.B.fo.lxiiij.
Eccleſie tribulate cōpatiendum.li.j.art.lxviij.F.fo.lxxiiij
Eccleſie fundatio.lib.j.ar.lxix.B.fo.lxxvj.
Eccleſie planctus.li.ij.ar.j.in principio.fo.lxxxj.
Eccleſie renouatio qualiter facienda libro.ij.arti.iij.B.folio.lxxxv.
Eccleſie pedes qui ſint.li.ij.ar.iiij.E.fo.lxxxvij.
Eccleſie iecur quomodo effundatur.libro.ij.arti.v.E.folio.xcij.
Eccleſie oculi.li.ij.arti.vj.M.fo.c.
Eccleſie deploratio in martyres.li.ij.arti.viij.A.fo.cvj.
Eccleſie noia.lib.ij.arti.xj.F.fo.cxij
Eccleſie terras an poſſit abbas vni alteri eccleſie expli-care.li.ij.ar.xxiij.G.fo.cxxix.
Eccleſie an quilibet poſſit rem ſuam relinquere.li.ij.arti.xxix.E.fo.cxxxvj.
Eccleſie ſeptem a beato Joanne euangeliſta deſcripte.lib.j.arti.lxiij.F.fo.lx.
Eccleſiam ſuā obligans p alienis debitis an irregularitatem incurrat.li.j.arti.xliiij.E.fo.xxviij.
Eccleſiam dicere ſine capite mortuo papa an ſit hereticū lib.j.ar.lxviij.B.fo.lxxv.
Eccleſiarum magna pars quare derelicta et diſſipata iacet lib.ij.arti.v.A.fo.xcj.
Eccl'iaſtica potentia quāta ſit.lib.j.arti.lviij.A.fo.xlviij.
Eccleſiaſtica poteſtas qua de cauſa deſpectui habeatur lib.j.ar.lxix.A.fo.lxxvj.
Eccleſiaſtici et mundani principatus diſcrimen.libro.ij.arti.xiij.E.fo.cxiij.
Eccleſiaſtici et ſecularis principatus diſcrimen.li.ij.arti.lxj.B.fo.cciiij.
Eccleſiaſtice vnitatis modus.lib.j.ar.lxiij.B.fo.lix.
Eccleſiaſtica ſacramenta an ſint eadem apud omnes fi-deles.li.j.ar.lxiij.E.fo.lix.
Eccleſiaſtica arma.li.j.arti.lxvij.G.fo.lxxij.
Eccleſiaſticorum iudiciaria ptās.li.j.arti.lxiiij.M.fo.lxv.
Eccleſiaſticarū rerum adminiſtratores obnoxij ſunt re-ſtitutioni.lib.ij.ar.xlvij.A.fo.cl.
Eccleſiaſticorum beneficiorum collatio an ſpectet ad tpalem poteſtatem.li.j.arti.lvj.M.et.J.fo.xliiij.

Edom quid īterpretatur. lib.ij.arti.vij.M.fo.cvj.
Edom et Babylonia idem ſignant.ibidem.

Effectus obedientie multiplex.li.ij.arti.lxix.M.fo.ccxx.

Egyptiorum regum nomina.lib.j.ar.lxiiij.E.fo.lxv.
Egyptus quid interpretatur.li.ij.ar.ij.A.fo.lxxxij.et li.eodem arti.viij.A.fo.cvij.

Electio vendentiū et emētium in templo an fuerit maior miraculo aque in vinū cōuerſe.li.j.ar.lxj.B.fo.liiij.

Eligi non poteſt in abbatem non profeſſus.lib.ij.ar.xxiij.B.fo.cxxix.
Eligens aliquem ſimoniace an incurrat irregularitatē.lib.j.arti.xlvij.E.fo.xxvij.
Electus in imperatorē non confirmatus a papa an poſ-ſit adminiſtrare in regno Alemānie et in imperio.lib.j.arti.xl.L.fo.xiiij.
Electus ſimoniace etiam ignoranter ineligibilis eſt.lib.j.arti.xlviij.E.fo.xxviij.
Electum in papam ſi vxor repetat an ſibi reddi debeat.lib.ij.arti.xj.G.fo.cxij.
Electores imperatorum qui et quot ſint: et eorum officia.et quare ex Germania aſſumantur.libro.j.arti.xlj.E.et.F.folio.xv.

Emere predam an ſit licitum.lib.ij.arti.xlvj.L.fo.cliij.

Energuminus quid ſit. lib.j.arti.xlviij.F.fo.xxviij.

Epilepſis an irregularitatem inducat. Et quotuplex eſt epilepſis.libro.j.arti.xlviij.F.fo.xxviij.
Epiſcopus an poſſit diſpenſare ſacerdotes vel clericos pugnātes in duello.li.j.arti.xlviij.E.fo.xxvij.
Epiſcopus an poſſit diſpenſare cum ſacerdote vel clerico animo occidendi aliquem vulnerante: licet vulneratus non obierit.lib.j.arti.xlviij.D.fo.xxvij.
Epiſcopus renuntians epiſcopatui et factus monachus an irregularitatem incurrat.lib.j.arti.xlviij.E.fo.xxvij.
Epiſcopus exigens procurationes et non viſitans an ſit infamis.li.j.arti.xlix.A.fo.xxviij.
Epiſcopus cum quibus poteſt diſpenſare.libro.j.arti.l.A.folio.xxix.
Epiſcopus an poſſit iuramenta illicita in melius commutare. Et an iuramentum magis obliget ꝙ votum. Et an epiſcopus patronus diſpenſare poſſit vt preſentatus ab eo admittatur ſine examinatione. Et de multis alijs diſpenſationibus per epiſcopos concedendis vide lib.j.arti.l.A.fo.xxx.
Epiſcopus an inuito accuſatore poſſit cū clerico accuſato diſpenſare.li.j.ar.l.E.fo.xxxj.
Epiſcopus an poſſit diſpenſare cum illis qui ordines et beneficia a ſchiſmaticis ſuſceperint.libro.j.arti.lxv.B.folio.lxvj.
Epiſcopus an maior ſit preſbytero in iuriſdictione.lib.j.arti.lxviij.L.fo.lxxv.
Epiſcopus an debeat ſine intermiſſione eccleſiam ſuam regere.li.ij.arti.viij.A.fo.cvj.
Epiſcopus an dicatur ſummus ſacerdos ſicut papa.lib.ij.arti.xj.G.fo.cxij.
Epiſcopus vbicūqȝ ſit an ſit eiuſdem meriti.libro.ij.arti.xviij.D.folio.cxxj.
Epiſcopus in quolibet loco ſedens ſtare preſbyterum nō patiatur.ibidem.
Epiſcopus comes principum manus oſculari debet.ibidem.
Epiſcopus quid interpretatur.libro.ij.articu.xviij.E.folio.cxxj.
Epiſcopus in peccato mortali exiſtens an poſſit conferre ordines et ſacramenta dare.li.ij.ar.xx.A.fo.cxxij.
Epiſcopus ꝯferens ꝓ ordines loco remunerationis an ſimoniā committat.ibidem.
Epiſcopus an poſſit pro eccleſie iniuria excōmunicare.li.ij.ar.xx.A.fo.cxxiij.
Epiſcopus an poſſit ſolus preſbyterum et clericos minores deponere.li.ij.ar.xx.A.fo.cxxiij.
Epiſcopus eo ꝙ alijs prefertur non debet ſe preſumere meliorem.lib.ij.ar.xx.E.fo.cxxiiij.
Epiſcopus celebrās quot diacones ſecum habere debeat.ibidem.
Epiſcopus an poſſit monachos ad profeſſionem recipere ſicut abbas.ibidem.
Epiſcopus an poſſit omnem ꝓncipem pro culpa excommunicare.

Digitized by Google

municare.li.ij.ar.xxi.in princi.fol.xxiiij.
¶Epiſcopus an poſſit ſine licentia dioceſani in aliena dioceſi pontificalia exercere.ibidem.
¶Epiſcopus in ordinando eccleſiam an debeat requirere conſenſum patroni.¶Et an poſſit ſibi ſucceſſorē inſtituere ¶Et an de rebus proprijs & acquiſitis poſſit epiſcopus teſtamentum facere.ibidem.
¶Epiſcopus an iuriſdictionem habeat in monaſterijs ſue dioceſis.ibidem.
¶Epiſcopus an poſſit inuito et irrequiſito papa fieri religioſus.¶Et an poſſit ſine licentia pape votū longe peregrinatiōis emittere.lib.ij.art.xxi.circa mediū.fol.xxiiij.
¶Eps an poſſit aliquid exigere de tēporalibus in eccleſijs ſibi ſubiectis preter iura ſua.ibidem.
¶Epiſcopus a pontificalibus ſuſpenſus celebrans in pontificalib9 an irregularitatem incurrat.lib.ij.arti.xxi.circa finem.fol.xxv.
¶Eps abbate exēpto irreqſito nil debet in ei9 monaſterio exercere.li.ij.arti.xxiij.B.fol.xxix.
¶Epiſcopus an poſſit deponere abbatem inuito cōuentu lib.ij.arti.xxiij.B.fol.xxiiij.
¶Eps p ebrietatē eucariſtiā euomēs qliter puniri debeat lib.ij.arti.xxvij.D.fol.xxxij.
¶Epiſcopus an teneatur clerico pauperi prouidere ne mendicet.lib.ij.arti.xxviij.H.fol.xxxiiij.
¶Epiſcopus ſi precipiat ſacerdoti excōmunicare vel denūtiare aliquē quem ſacerdos & maior pars parochie ſcit innocentem an ſacerdos teneatur epiſcopo obedire.lib.ij.arti.lxix.H.fol.cxxviij.
¶Epiſcopi officium acceptabile & periculoſum.lib.ij.art.x.H.&.I.fol.xci.
¶Epi gloria q ſit.lib.ij.arti.xviij.D.fol.c.xxi.
¶Epiſcopi palatium an & quomodo priuilegium defenſionis habeat.lib.ij.arti.xx.C.fol.xxiiij.
¶Epiſcopi patiētia in aduerſitate plus laudatur ꝙ quies in religioſo.ibidem.
¶Epi morientis bona an debeāt p futuro pōtifice cōſeruari lib.ij.arti.xxi.circa principium.fol.xxiiij.
¶Epi officium quale ſit.lib.ij.arti.xxi.A.fol.xxv.
¶Epiſcopi correctioni et diſpoſitioni an ſubiaceat abbas non exemptus.lib.ij.arti.xxiij.B.fol.xxix.
¶Epi non habita licentia an poſſint abbates ſuis monachis aiarū curā cōmittere.lib.ij.arti.xxiij.D.fol.xxx.
¶Epm an ſubditi arguere aut accuſare poſſint.lib.ij.arti.xxi.circa principium.fo.xxiiij.
¶Epi an poſſint diſpēſare in etate ꝙ minor.xxv.āni poſſit curam animarum habere.lib.i.arti.l.A.fol.xxix.
¶Epiſcopi in quibus caſibus diſpēſare non poſſint. libro i.arti.l.C.fol.xxxi.
¶Epiſcopi in epiſcopatibus non reſidentes redarguendi.lib.ij.arti.viij.A.fol.cvi.
¶Epiſcopi an poſſint eligere ſibi confeſſorem ſine licentia ſui archiepiſcopi.lib.ij.ar.xix.D.fol.xxxi.
¶Epi ceci circa conſanguineos.lib.ij.arti.xx.A.fol.xxij.
¶Epiſcopi an poſſint habere oeconomos ſub quorum teſtimonio res eccleſie gubernentur.ibidem.
¶Epiſcopi & preſbyteri an debeant regere eccleſiam in cōmuni.ibidem.
¶Epi idiote & inſcij diſcere & doceri negligētes an debeant dici infideles.¶Et an epi canonib9 nolētes aut neſciētes canonib9 obedire debeāt ab adminiſtratione vſq; ad dignam ſatiſfactionem remoueri. ibidem.
¶Epi in qb9 vulgo aberrent.li.ij.art.xx.A.fol.xxij.&.xxiij.
¶Epi an debeāt facere legi ſacras ſcripturas in conuiuio.¶Et an in publico indumentis lineis vti debeāt.¶Et an ſubditis tallias & exactiones imponere debeant.ibidem.
¶Epi an debeant vlciſci iniurias perſonales.ibidem.
¶Epi an incurrere poſſint penā ſuſpenſionis a iure .ibidē.
¶Epi an teneant reddere rōnē adminiſtrationis ſue.ibid.
¶Epiſcopi clericos non filios ſed fratres vel ſocios: clerici
eo epos patres vocare debēt.lib.ij.art.xx.C.fol.xxiiij.
¶Epiſcopi an poſſint incurrere ſententiam ſuſpenſionum vel interdicti.¶Et an poſſint vbiq; cū altari viatico celebrare vel facere celebrari. parte.ij.arti.xx.C.fol.xxiiij.
¶Epi an monialibus & alijs feminis religioſis platū pficere debeant.lib.ij.arti.xxi.in principio.fol.xxiiij.
¶Epiſcopi an poſſint ſtatuere aliquem ſanctum ſolēniter venerari.lib.ij.arti.xxi.in fine.fo.xxv.
¶Eporū ordo qdripertitus.lib.i.arti.l.A.fo.xxiiij.&.li.ij.arti.xi.A.fol.xci.&.lib.ij.arti.xviij.in principio.fol.cx.
¶Epiſcoporum multiplex poteſtas.lib.i.arti.l.C.fol.xxxi.
¶Epiſcoporum officia.lib.i.arti.liiij.fol.xxxvij.
¶Eporū & preſbyterorum falſa expoſitio ſuper ijs verbis: Quodcūq; ligaue. &c.lib.i.arti.lv.D.fol.xl.
¶Epor tituli inſignes.lib.ij.arti.xviij.B.fol.cxi.
¶Epor accuſatio nō facile admittat.li.ij.ar.xviij.B.fo.cxi
¶Eporū vacuū nomen.lib.ij.arti.xx.A.fo.xxij.
¶Epis an adhibeat ſpecialis conſecratio in ſignū pfectionis poteſtatis.lib.i.arti.liiij.B.fol.xxxvij.
¶Epiſcopis nihil ſublimius et ſacerdotibus excellentius.lib.ij.arti.xviij.D.fol.cxi.
¶Epiſcopalis dignitas an maior ſit imperiali.lib.ij.arti.xx.C.fo.xxiiij.
¶Epiſcopali ſynodo an teneantur abbates intereſſe.lib.ij.arti.xxiij.B.fol.xxix.
¶Epiſcopatus nomen eſt operis & oneris plus ꝙ honoris.lib.ij.arti.x.I.fol.xci.
¶Epiſcopatus nomen eſt operis nō honoris.lib.ij.ar.xviij.B.fo.cxi.

Equorum affluentia car-

pitur.lib.ij.arti.lxxvi.M.fol.cli.

Eremitam an deceat pere

grinari.lib.ij.arti.li.H.fol.clxiiij.
¶Eremite pfectio que ſit.lib.ij.arti.lxix.E.fol.ccxxvi.
¶Eremitarum regula an ſit ab eccleſia approbata.lib.ij.arti.xxiij.A.fol.cxxviij.
¶Errare non poteſt eccleſia niſi in mēbris corruptis.lib.i.arti.xvi.A.fol.iij.
¶Errat9 abbatū frequentiores.lib.ij.arti.xxij.D.fol.xxix.
¶Error principis an faciat ius.lib.i.arti.vi.circa finē fo.vij.
¶Error vvaldenſiū hereticorū qs ſit.lib.i.arti.xl.E.fol.xiiij.
¶Error hereticorum dicentium eccleſiam claues non habere: & papam ab imperatore iudicari poſſe: & chriſtum celos aſcendētem vicarium in terris non dimiſiſſe.libro.i.arti.lxviij.H.fol.lxxiij.
¶Error hereticorum arbitrium nihil eſſe dicentium li.ij.arti.viij.F.fol.cviij.
¶Error Manicheorum.ibidem.
¶Errores pcuratorū.lib.ij.arti.xxxvij.A.fol.cxlij.
¶Errores Begardorum qui et quot ſunt.lib.ij.arti.lij.fol.clxx.clxxi.clxxij.clxxiij.clxxiiij.&.clxxv.
¶Eruca quid interpretatur.lib.ij.arti.viij.I.fol.cix.

Eternalis vnitas que ſit.

lib.i.arti.lxiij.B.fol.liij.

Eua quare de adami co-

ſta fuerit formata.lib.i.art.xxxvi.C.fol.iij.
¶Euaginatio gladij qd ſignificet.lib.i.art.xxxvij.S.fol.lx.
¶Euangelica paupertas an dominiū & proprietatē excludat.lib.ij.art.lvi.A.fol.clxxxvi.
¶Euangelice perfectioni neceſſaria eſt abdicatio in cōmuni.lib.ij.art.lxiij.A.fol.ccvij.
¶Euangelicā vitam ad ſeruandum eſſe impoſſibilem aſſerere blaſphemia eſt.lib.ij.art.lxi.A.fol.cciij.
¶Euangelicorum conſiliorum perfectio que ſit.lib.ij.arti.lvi.A.fol.clxxxvi.
¶Eunuchorum genus triplex .lib.ij.art.lvi.A.fol.clxxxvi.

Digitized by Google

Exclamatio in ēpos in ſu
is eccleſijs non reſidentes.lib.ij.art.viij.A.fol.cvj.
Exclamatio in cardinales.lib.ij.art.xv.F.fo.cxvij.
Exclamatio in prelatorum conſanguineos.lib.ij.arti.xv.M.fo.cxix.
Excellentia orationis.lib.ij.art.lij.F.&.fo.clxx.
Excipi de hereſi an poſſit cōtra electum in papam.lib.ij.art.xvj.E.fo.cxiiij.
Excōmunicare an poſſint abbates & religioſi iuriſdictionem habentes ſuos ſubditos.lib.ij.art.xxiij.B.fo.cxxix.
Excōmunicandi authoritatem vnde habet eccleſia.lib.ij.arti.lxxij.A.fo.ccxxxix.
Excōmunicari nemo debet niſi pro magnis peccatis.lib.ij.art.xx.A.fo.cxxiij.
Excōmunicans iniuſte & ſine ſcriptis an irregularitatem incurrat.lib.j.art.xlviij.E.fo.xxviij.
Excōmunicans iniuſte qualiter puniri debeat.lib.ij.arti.xx.A.fo.cxxiij.
Excōmunicatus an poſſit officium vel principatum exercere in politia chriſtiana.lib.j.art.xl.B.fo.xiij.
Excōmunicatus vſquequo abſoluatur an ſit irregularis lib.j.art.xlviij.E.fo.xxvij.
Excōmunicati ad rem diuinam non admittendi.lib.ij.arti.xxvij.D.fo.cxxxij.
Excōmunicati an poſſint eleemoſynam facere.lib.ij.arti.xlvj.Aa.fo.clv.
Excōmunicatio an irregularitatem inducat.Et an violator minoris excōmunicationis efficiat irregularis.lib.j.art.xlviij.F.fo.xxviij.
Excōmunicationis ſentētia an ſit in aliquem ferenda.li.ij.art.lxxij.A.fo.ccxxxix.
Excuſari an quis poſſit ignorantia vel timore diſcedens ab obediētia pape vl' vnitate eccl'ie.lib.j.art.xxv.A.fo.iij.
Excuſari an quis poſſit diſcedens ab obedientia pape propter multitudinem diſcedentium etiam ſi totus mūdus diſcederet preter diſcedentem.lib.j.art.xxviij.A.fo.iij.
Execratio peccatorum babylonis.libro.ij.art.v.B.fo.xciij
Exempla plurima de vero gaudio.li.ij.art.ij.D.fo.lxxxiij.
Exercere ſe in actibus virtutum an ſit hominis imperfecti.lib.ij.arti.lij.Bb.fo.clxxiiij.
Exiſtens in mortali notorio an ſit infamis.lib.j.arti.xlix.A.fo.xxviij.
Exultare quid ſit & vnde dicatur.li.ij.ar.ij.D.fo.lxxxiij.
Expediens nihil quod non iuſtum ſit.li.j.ar.xlij.F.fo.xvij.
Expedit ſub vno rege viuere.li.j.art.lxij.D.fo.lvj.
Expoſitio illius.Regnum meum non eſt de hoc mundo li.j.art.xliij.F.fo.xviij.
Expoſitio multiplex horum verborum.Tu es petrus &c.li.j.ar.lv.A.fo.xxxix.
Expoſitio horū verborum.Et porte inferi nō preualebūt aduerſus eam.li.j.ar.lv.C.fo.xxxix.
Expoſitio horum verborū:Et tibi dabo claues regni celorum.li.j.arti.lv.D.fo.xxxix.
Expoſitio horū verborum.Et quodcūq ligaueris &c.ibidē.
Expoſitio horum verborum.Domine ad nos dicis hāc parabolam.li.j.ar.lv.B.fo.xl.
Expoſitio horum verborum:Simon ecce ſatha.expe.lib.j.ar.lv.J.fo.xl.
Expoſitio iſtorum verborum.Contriſtatus eſt Petr' &c.li.j.ar.lv.M.fo.xlj.
Expoſitio iſtorum verborum.Paſce oues meas.li.j.arti.lv.N.fo.xlj.
Expoſitio horum verborum:Hoc autem dixit ſignificans qua morte eſſet dari.de.lib.j.art.lv.O.fo.xlj.
Expoſitio horū verborum:Sequere me.li.j.art.lv.P.fo.xlj.
Expoſitio horum verborum.Conuerſus petrus vidit illū diſci.j.li.j.ar.lv.Q.fo.xlj.
Expoſitio horum verborum.Non cantabit hodie gallus li.j.ar.lv.R.fo.xlj.
Expoſitio iſtorum verborum.Domine ſi tu es:iube me venire ad te &c.li.j.ar.lv.T.fo.xlj.
Expoſitio horum verborum.Ecce nos reliquimus omnia &c.& horum:Aſcendit Simon &c.et horum.Domine ad quē ibimus &c.& horum:Heſitantes de quo diceret &c.li.j.art.lv.Y.fo.xlij.
Expoſitio Chryſoſto.ſuper illud.Surgēs Petrus in medio fratrū &c.li.j.art.lviij.B.fo.xlviij.
Expoſitio horum verborum.Et intrauit ieſus in templū dei.lib.j.ar.lxj.B.fo.liij.
Expoſitio horum verborum.Tu es petrus:& ſuper hanc petram &c.li.j.ar.lxiij.Y.fo.lxiij.
Expoſitio horum verborum.Juga quinq emi.lib.ij.arti.iiij.B.fo.lxxxix.
Expoſitio horum verborum:Ve terre vbi rex puer eſt.et cuius principes mane comedūt.li.ij.ar.v.in pricipio.H.fo.xc.
Expoſitio Cathedre peſtilētie.li.ij.ar.xxij.A.fo.cxxvij.
Expoſitio horum verborum.Regnum meum non eſt de hoc mundo.li.ij.ar.lv.A.fo.clxxxix.

Ballarium literarum
domini pape an poſſit epiſcopus vſq ad mādatum domini pape incarcerare.li.ij.art.xxj.in principio.fo.cxxiiij.
Fama quid ſit.lib.j.ar.xlviij.B.fo.xxviij.
Fame aliene quib' modis detrahi poſſit:& quot ſunt detractionis ſpecies.lib.ij.ar.lxx.A.fo.cclx.
Fame ablate diſpendium quomodo reſtituendum ſit.lib.ij.ar.lxx.B.fo.cclx.
Famile amplitudo.li.ij.arti.lxxvij.M.fo.ccl.
Faſtoſa luciferi ſuperbia.lib.j.arti.lxij.F.fo.lvij.

Feditas italica.li.ij.art.ij.
B.fo.lxxxiij.
Femina qualitercunq corrupta inter virgines non conſecratur.li.j.art.xlviij.E.fo.xxviij.

Fidelitatis iuramentū pa
pe preſtat imperator.li.j.ar.xiij.B.fo.ij.
Fides vna in eccleſia & quid ſub hoc nomine fides cōprehendatur.lib.j.ar.lxiij.D.fo.lix.
Fides catholica que ſit.lib.ij.art.v.B.fo.xcij.
Fidei catholice origo.li.j.arti.xxxvj.N.fo.v.
Fidei inimici qui ſint.li.ij.ar.iiij.B.fo.lxxxix.
Fidem violat qui aduerſus illam agit que eſt mater fidei li.j.ar.vij.in fi.A.fo.ij.
Fidē ſuſcipere an quis cogi debeat.li.j.ar.xxxvij.J.fo.vij.
Filius dei quare ſoluit tributum Ceſari.lib.j.arti.xxxvij.Bb.fo.x.
Filius dei an dederit plene & perfecte beato Petro & eius ſucceſſorib' claues regni celorum.li.j.ar.lviij.B.fo.xlviij
Filius dei quare deſijt fere incarnari.li.ij.ar.ij.B.fo.lxxxiij
Filij damnatorum de crimine leſe maieſtatis an irregularitatē incurrant.li.j.ar.xlviij.E.fo.xxvij.
Filij raptorum monialium an irregularitatem incurrant ibidem.
Filij patronorum occidentium prelatos an ſint irregulares.li.j.ar.xlviij.E.fo.xxviij.
Filij diffidentie qui ſint.li.ij.ar.ij.B.fo.lxxxiij.
Filij ſodomiticorum qualiter puniendi.ibidem.
Filij agar quid interpretantur.li.ij.ar.v.E.fo.xcij.
Filios ſcelerum parentum imitatores puniri qualiter intelligatur.li.ij.ar.ij.A.fo.lxxxij.
Filiusfamilias an poſſit eleemoſynā facere.li.ij.arti.xlvj.Z.fo.clv.
Finis cenobite quis ſit.li.ij.ar.lxix.E.fo.ccxxvj.

Forma apoſtolica que ſit
li.ij.ar.xlij.E.fo.cxiiij.

Digitized by Google

Fornicantes in eccleſia qui ſint.li.j.ar.lxvj.D.fo.lxx.⁊.lxxj.
Fornicatio quid ſit.lib.ij.ar.lij.Ff.fo.clxxv.
Fornicationis occaſio li.ij.ar.lxxiij.C.fo.cclinj.
Fortitudo ſpiritualis q̃truplex eſt.libro.ij.articulo.lxxxvij.
A.fo.cclxvij.
Fortitudinis definitio.ibidem.

Fratris Gonſalui hiſpani
laudes.li.ij.ar.lxvij.B.fo.ccxx.
Fratri minori data pecunia cuius ſit.libro.ij.art.lxiiij.B.
folio.ccxj.
Fratri minori an liceat per ſe aut per alium pecuniam re
cipere.li.ij.art.lxv.A.fo.ccxij.
Fratres minores in antichriſtum dimicaturi.libro.j.arti.
lxvij.M.folio.lxxiij.
Fratres minores an poſſint habere proprium.libro.ij.ar
ti.lv.A.folio.clxxviij.
Fratres ordinis ſancti Auguſtini an poſſint libere calcia
menta ⁊ pecuniam portare.li.ij.ar.lvj.A.fo.clxxxv.
Fratres minores quare pecuniam portare vetentur.lib.
ij.art.lxv.A.fo.ccxij.
Fratres minores quot et quibus modis pecunia abu
tantur.li.ij.ar.lxvj.A.fo.ccxv.
Fratres minores an poſſint reditus annales habere et
aliquid dare.li.ij.ar.lxvj.B.fo.ccxvj.
Fratres minores an poſſint eē inquiſitores heretice pra
uitatis.li.ij.ar.lxvij.B.fo.ccxix.
Fratres minores an poſſint pro pecunia celebrare vel p
mittere miſſas.li.ij.ar.lxvij.C.fo.ccxxj.
Fratrum minorum extra cenobia ſtudentium deliria.lib.
ij.ar.lxvj.fo.C.ccxxvj.
Fratribus minoribus an liceat litigare.libro.ij.arti.lxvij.
B.folio.ccxx.
Fraus prelatorum in accipienda pro ordinatione pecu
nia.li.ij.ar.lx.B.fo.cix.
Fraudes agricolarum. li.ij.ar.xliij.A.fo.cxlvij.
Fructus beneficij vacantis ſucceſſori debent adſeruari.
li.ij.ar.xxiij.D.fo.cxix.

Fundens ſemē ſine tactu
an peccatum ſodomiticum committat.libro.ij.articu.ij.
B.folio.lxxxiij.
Furari an liceat cauſa eleemoſyne faciende.libro.ij.arti.
xlvj.P.folio.cliij.
Furti nomine quid intelligendum ſit.libro.ij.arti.xlvij.
B.folio.clvij.
Furioſus vel infans homicidium committens an irregu
laritatem incurrat.lib.j.ar.xlviij.D.fo.xxvij.

Gaudium verū quid
ſit.li.ij.ar.ij.D.fo.lxxxiij.

Gētiles ſacerdotes
quare flamines vocentur.li.j.ar.liij.C.fo.xxxvij.
Gentiles an habuerint regnum iuſtum.libro.j.articulo.
lix.B.folio.lj.
Gentilium ſacerdotes quare regibus fuere ſubditi.lib.j.
arti.lxij.J.fo.lviij.
Geometria an ſit prohibita religioſis.libro.ij.artic.lxix.
J.folio.ccxxviij.

Gymel quid interpretatū
li.ij.ar.liij.C.folio.lxxxvj.

Gladij vtriuſq; ſpiritua-
lis ſcilicet ⁊ temporalis poteſtas eſt pape.libro.j.articu
xiij.quaſi per totum.folio.ij.
Gladium temporalem exercere nō poteſt imperator niſi
cum ab eccleſia Romana acceperit.libro.j.articulo.xiij.
E.folio.ij.
Gladium materialem ad nutum habere quid ſit.libro.j.
arti.lix.D.folio.xlix.
Gladij duo beati Petri quid denotent.libro.ij.articulo.
lvij.A.folio.cxc.
Gloriandum non eſt ob eruditionem.libro.ij.articu.xlix.
A.folio.clix.
Gloria quid ſit ſm Tullium.libro.j.arti.lxj.⁊.libro eodē.
arti.lxij.F.fo.lvij.
Gloria an ſit regalis dominij premium .libro.j.articulo.
lxij.F.folio.lvij.
Gloria quomodo dicatur regum premium.libro.j.articu
lo.lxij.B.folio.lvij.
Gloria epiſcopi que ſit.li.ij.arti.xviij.D.fo.cxxj.
Gloria ſacerdotis que ſit.libro.ij.articulo.xxij.A.fo.cxxvj.
Gloria mortalium vana.li.ij.ar.lxxvij.A.fo.ccliij.
Gloria vana quibus arceatur.libro.ij.articulo.lxxvij.A.
folio.cclv.
Gloriola hiſpanorum inanis.libro.ij.articulo.lxxvj.L.fo
lio.ccl.
Glorioſum regnum quadruplex.libro.j.articulo.lxij.A.
folio.lv.
Glutire camelum quid ſit.li.j.ar.xix.A.fo.lxxvj.

Gomorra quid interpre
tatur.li.ij.ar.iiij.D.fo.lxxxvij.
Gothi qui ſint et que ſit gothia.libro.ij.articulo.xxxij.C.
folio.cxxxix.

Gubernatiua poteſtas
chriſti quare hominibus communicata.libro.j.articulo
ij.F.folio.xxiij
Gubernatio qualiter homini communicatur.libro.j.art.
ij.E.folio.xxiij.

Gradus ī poteſtate ſacer
dotali qualiter accipiatur.libro.j.articulo.liiij.B.folio.
xxxvij.
Gradus triplex cardinalium.libro.ij.articulo.xvj.B.fo.
cxix.
Gradum magiſtratus an poſſit religioſus aſſumere.lib.
ij.ar.xxxiiij.A.fo.cxlj.
Gradus regie poteſtatis temporalis.Et gradus regie
poteſtatis ſpiritualis qui ſint.libro.j.articulo.liiij.D.fo
lio.xxxvij.
Gradus innocentie tres.libro.j.articulo.lxv.F.fol.lxviij.
Gradus obediētie ſeptem.libro.ij.articulo lxix.O.folio.
ccxxxj.⁊.ccxxxij.
Gradus ſuperbie duodecim.libro.ij.articulo.lxxvj.S.fo
lio.ccliij.
Gradus caſtimonie.li.ij.art.lxxxiij.B.fo.cclxiij.
Gradus cōtemplationis octo.libro.ij.articulo.xcj.D.fo
lio.cclxviij.
Graduum diuerſitas.libro.j.articulo.lxiij.B.fo.lx.
Gratia duplex.li.ij.ar.viij.F.fo.cviij.
Gratie dei magna commendatio.libro.ij.articulo.xlij.
M.folio.cviij.
Gregorius papa primus ſe ſeruum ſeruorum dei vocauit
li.ij.ar.xiij.M.folio.cxiiij.
Gregoriane modeſtie exempla.libro.ij.articulo.xiij.M.fo
lio.cxiiij.

Habere aliquid tri-
fariam capitur.libro.ij.articulo.lix.A.fo
lio.cxcvij.⁊.cxcviij.⁊.articulo.lx.A.fo.cxcix.
Habere quid in communi quadrifariam ſu
mitur.libro.ij.ar.lxiij.A.fo.ccix.
Habitus ⁊ modus viuēdi clericorum per papam reſtrin
gendus.libro.ij.arti.xiiij.L.fo.cxvj.

Habitus monachalis quid ſit.libro.ij.articulo.xiiij.N.folio.cxvj.

He quid interpretatur.li. ij.articulo.iiij.D.fo.lxxxvij.

Hebrei quaſi Abraei dicti. Et quomodo ceteris idololatria fedatis ſola familia Heber in cultu unius dei remāſit.libro.j.articulo.xxxvj.G.fo.vj.

Heli quid interpretatur.libro.j.articu.lxviij.C.fo.lxxiij.

Hereſeos τ ſchiſmatis diſcrimē.libro.j.articulo.lxv.A.folio.lxv.

Hereſes quare in eccleſijs vigeant.libro.j.articulo.lxviij.G.folio.lxxv.

Heretici an debeant poſt mortem anathematizari.libro.j.art.lv.D.folio.xl.

Heretici vulpibus comparātur.libro.ij.articulo.ij.G.folio.lxxxiiij.

Hereticorum dicentium totam virtutum efficaciam in ſola eſſe arbitrij libertate confutatio.libro.ij.articulo.viij.F.folio.cviij.

Herodes quare vulpes appellatus ſit.libro.ij.articulo.viij.E.folio.cvij.

Heth.quid interpretatur.libro.ij.articulo.iiij.D.fo.lxxxvij

Hieremias quid interpretatur.libro.ij.articulo.iiij.in principio.folio.lxxxvj.

Hieremie lamentationum interpretatio.ibidem.

Hieruſalem quid interpretatur.libro.j.articulo.lxj.E.folio.lv.

Hyperdulia quid ſit.libro.j.articulo.lxiij.O.folio.lxij.

Hypocriſis mater duplicitatis.libro.j.articulo lxviij.C.folio.lxxij.

Hypocriſis vitium: Et qualiter dignoſcantur hypocrite.libro.ij.articulo.lxxviij.A.folio.cclv.

Hypocriſis triplex.libro.ij.articulo.lxxviij.B.folio.cclvj.

Hypocrita quid ſit.libro.ij.articu.iiij.G.folio.xc.

Hypocrita nullus dici poteſt verius ꝙ ille qui regis officium aſſumit.libro.j.arti.lxij.H.fo.lviij.

Hypocritarum confeſſiones.libro.ij.articulo.lxxviij.A.folio.cclv.

Hypocritarum octo ve.libro.ij.ar.lxxviij.D.folio.cclvj.

Hiſpanię prelati militie vacantes: τ manum occiſioni conferentes an irregularitatem incurrant.libro.j.arti.xlviij.C.folio.xxvij.

Hiſpanorum prelatorum ſimonia.libro.ij.articulo.xx.A.folio.cxxij.

Hiſpanorum inanis glorioſa.libro.ij.articulo.lxxvj.L.folio.ccl.

Hiſtriones an ſint infames.libro.j.articulo.xlix.A.folio xxviij.

Hiſtriones τ curiales an debeant promoueri ad clericatum.libro.ij.articulo.xxviij.H.fo.cxxxiiij.

Hiſtriones vel meretrices an et quibus ſatiſfacere debeant de pecunijs acceptis.libro.ij.art.xlvj.A.fo.cl.

Homagium pro re ſpirituali faciens an ſit infamis.libro.j.articulo.xlix.A.folio.xxviij.

Homicidium ante baptiſmum ſiue ex officio ſiue voluntate commiſſum an irregularitatem inducat.libro.j.articulo.xlviij.D.fo.xxvij.

Homicidij perſuaſor an irregularitatē incurrat. Et quibus modis incurrat irregularitatem homicidium perſuadens.libro.j.articu.xlviij.C.fo.xxv.

Homo qualiter natus.libro.ij.art.vj.J.fo.xcix.

Home quare de puluere τ limo terre factus.ibidem.

Hominis idolum quid ſit.libro.ij.articulo.iij.A.fo.lxxxv.

Homini qualiter gubernatio cōmunicatur.libro.j.artic.lj.E.folio.xxxiij.

Hominem occidere an ſit licitū.libro.ij.articulo.lxxij.B.folio.ccxxxix.τ.ccxl.

Honor virginibꝰ exhibitus.li.ij.ar.lxxxij.C.fo.cclxxiij.

Honores mutant mores.lib.j.art.lxij.B.fo.lviij.

Hore canonice quō dicende.lib.ij.art.xxvij.B.fo.cxxxj.

Hortus duplex.lib.ij.art.v.C.fo.xcj.

Hoſtia qualiter imolanda lib.j.art.lxiij.O.fo.lxij.

Hoſtia conſecrata qualiter cuſtodienda.libro.ij.articulo xxvij.D.fo.cxxxij.

Humana cōditio magne dignitatis.libro.ij.articulo.vj.J.fo.xcix.

Humilitas beate marie an magis deo placuerit ꝙ eius virginitas.libro.ij.ar.viij.B.fo.cvij.

Humilitatis definitio.lib.ij.arti.vj.in principio.fo.xcvj.

Placere in ſacro eloquio quomō accipiatur.li.ij.ar.v.L.fo.xcv.

Jacob ſcala quid denotet.libro.ij.articulo.lxix.O.fo.ccxxxij.

Jaſpidis natura contra demones.libro.j.articulo.xlviij.F.folio.xxviij.

Jecur eccleſie quomodo effundatur.libro.ij.arti.v.E.folio.xcij.

Jeiuni a veritatis pabulo q̄ ſint.li.ij.arti.ij.D.fo.lxxxiiij.

Jeiunium ante celebrationem preſbyteris obſeruādum.libro.ij.articulo.xxvij.A.folio.cxxxj.

Jeiunijs incumbendum eſt.li.ij.arti.lij.E.fo.clxx.

Jetro conſilium per canones approbatum.libro.ij.artic.xij.B.folio.cxiij.

Joab quid interpretatur libro.j.arti.lxviij.C.folio.lxxiij.

Joānes pontifex maximus quare depoſitꝰ fuit ab Othone primo rege Saxonū. Et quomodo imperium trāſlatum fuit in Saxones. Et de electionibus τ reiectionibꝰ multorum pontificum per imperatores τ reges.libro.j.arti.xlj.C.τ.D.fo.xv.

Joānis andree reprehenſio.lib.j.arti.l.A.folio.xxix.

Joculatores et ſcenici an ſint infames.libro.j.articulo.xlix.A.folio.xxviij.

Jordanis quid interpretatur.lib.ij.ar.ij.B.fo.lxxxiij.

Joth quid interpretatur.li.ij.ar.iiij.E.fol.lxxxviij.

Juda quid interpretatur libro.ij.arti.ij.B.folio.lxxxiij.

Judas quid interpretatur.lib.ij.arti.iij.A.fo.lxxxv.

Judea gens quanto ceteris precellebat glorioſior tanto peccatis exigētibꝰ eſt facta inferior.li.ij.ar.v.G.fo.xciij.

Judei an poſſint preponi negotijs τ redditibus regnorū chriſtianorum.lib.j.art.lvij.A.fo.xlvj.

Judicare an quis poſſit ſeipſum in foro contentioſo τ ſacramentali.libro.j.arti.lxviij.J.fo.lxxiiij.

Judicari valet omnis creatura per papam: τ ipſe a nulla in terris: etiam vniuerſali cōcilio.li.j.ar.xiiij.A.fo.iij

Judex iudicans aliquem contra conſcientiam an ſit infamis.li.j.arti.xlix.A.fo.xxviij.

Judex aliq̄d faciens per gratiā vel ſordem an ſit irregularis.libro.j.articulo.xlviij.E.fo.xxviij.

Judex inferior monitione non premiſſa aliquem excommunicans qualiter ſit puniendus.libro.ij.articulo.xx.A folio.cxxiij.

Judicis ſpiritualis poteſtas an principaliter conſiſtat in criminibus.libro.j.arti.lvj.L.folio.xlv.

Judicis officium quale debeat eſſe.libro.ij.articulo.xlj.in principio.folio.cxliiij.

Judicē fatigans malitioſe appellādo an ſit infamis.lib.j.arti.xlix.A.folio.xxviij.

Digitized by Google

Judices in quibus peccēt.lib.ij.ar.xlj.A.fo.cxliiij.ꝛ.cxlv.
Judicum et rectorū ſententie pſumende ſunt iuſte. libro.j.arti.xxvj.A.fo.iij.
Judiciū duplex. libꝛo.ij.arti.lxxij.A.fo.cxxxix.
Judiciaria poteſtas eccleſiaſticoꝛum.libro.j.articu.lxiiij.D.folio.lxv.
Jugum iniquitatis quid ſit.lib.ij.art.liij.G.fo.lxxxix.
Jugum multifariū.li.ij.ar.vj.D.fo.xcix.
Jugum quotuplex eſt.li.ij.arti lxviij.D.fo.cxxxij.
Juramentum fidelitatis pape preſtat imperatoꝛ.libꝛo.j.articulo.xiij.B.folio.ij.
Jus humanum quid vltra diuinum operatur.libꝛo.j.ar.lvj.N.folio.xlv.
Jure nature cōmunis eſt poſſeſſio ꝛ libertas.libꝛo.j.arti.xlj.G.folio.xv.
Jure diuino an quilibet homo viuens vita moꝛtali ſummo pontifici ſubijci debeat.li.j.arti.lviij.A.fo.xlvij.
Jure ciuili regis ſunt omnia.li.ij.ar.xiij.F.fo.cxiiij.
Juriſdictio omnis per prelatos toleratos ab eccleſia veraciter exercetur.li.j.art.x.A.fo.ij.
Juriſdictio impioꝛum qualis ſit.li.j.ar.xiij.E.fo.ij.
Juriſdictio quelibet a papa recipitur:ipſe autem eam a deo immediate recipit.li.j.ar.xvij.A.fo.iij.
Juriſdictio tempoꝛalis an debeat ſubijci pape. libꝛo.j.ar.xxxvij.Z.fo.ix.
Juriſdictio antiquoꝛum imperatoꝛum ſuper eccleſia que ſit.libꝛo.j.ar.xxxvij.Z.fo.x.
Juriſdictionem ſpiritualem habentes dicuntur reges.libꝛo.j.art.lij.F.fo.xxxv.
Juriſperiti qui ſint.li.ij.ar.xxxvj.A.fo.cliij.
Juſtinian⁹ imperatoꝛ quomodo Gothos a roma expulit.libꝛo.j.art.xlj.A.fo.xiiij.
Juſtitia ꝛ ſeueritas antiquoꝛum aduerſus liberos.libꝛo.j.arti.xlij.E.fo.xvj.
Juſtitia pietas ꝛ pꝛudentia.lib.j.art.lvij.A.fo.xlvj.
Juſtitia regis que ſit.ibidem.
Juſtitie deſcriptio.li.j.ar.liij.A.fo.xxxvj.
Juſtoꝛum ſunt omnia iure diuino.li.j.ar.xiij.D.fo.ij.
Juſtoꝛum vita que ſit.li.ij.ar.j.F.fo.lxxxj.
Juſſionis diuine iugum.li.ij.ar.vj.D.fo.xcix.
Juuenes qui dicantur.li.ij.ar.ij.B.fo.lxxxiiij.
Juuentus quomodo nociua.ibidem.

Idolū hominis quid ſit. libꝛo.ij.ar.lij.A.fo.lxxxv.
Idololatria Salomonis.li.ij.ar.xlv.A.fo.cxlviij.

Ignauia quid ſit. li.ij.ar. lxv.D.fo.cxlviij.
Ignis alienus quid denotet.li.ij.ar.j.F.fo.lxxxj.
Ignis ire ꝛ ſuperbie.li.ij.ar.j.F.fo.lxxxij.
Ignis concupiſcentie chꝛiſtianos magis ꝙ iudeos inuaſit.li.ij.ar.vij.D.fo.cv.
Ignem et ſulphur quare dominus pluerit ſuper Sodomam.li.ij.ar.ij.B.fo.lxxxiiij.
Ignes varij a deo emittuntur.li.ij.ar.vij.B.fo.cv.
Ignominia ſacerdotis in quo conſiſtat.libꝛo.ij.articulo.xviij.D.folio.cxxj.
Ignoꝛans ſe excōmunicatum celebꝛando vel oꝛdinem recipiendo an incurrat irregularitatem. libꝛo.ij.articulo.xxviij.G.folio.cxxxiiij.
Ignorātia neminem excuſat vt ab obedientia pape diſcedat.li.j.ar.xxv.A.fo.iij.

Illegitimus an debeat remoueri a dignitate.li.j.ar.xlix.A.fo.xxviij.
Immunditia creature rationalis duplex.libꝛo.j.articulo.lxiij.L.folio.lxj.
Impeccabilis an quis poſſit fieri in hac vita.libꝛo.ij.arti.liij.A.fo.clxix.

Imperare quis pꝛimo inceperit.Et de vita ꝛ obitu pꝛimo imperantiū.libꝛo.j.articulo.xlj.L.fo.xv.
Imperare tempoꝛali an pertineat ad ſpiritualem.libꝛo.j.articulo.lvj.B.folio.xliij.
Imperantes quid precipue obſeruare debeant.libꝛo.j.articulo.lvij.A.fo.xlvj.
Imperatoꝛ an debeat ſe intromittere de electione ſummi pontificis li.j.ar.j.circa finem.fo.j.
Imperatoꝛ fidelitatis iuramentum preſtat pape.libꝛo.j.articulo.xiij.B.fo.ij.
Imperatoꝛ gladium tempoꝛalem exercere non poteſt:niſi eum ab eccleſia Romana acceperit. libꝛo.j.articu.xiij.E.folio.ij.
Imperatoꝛ nō poteſt reuocare donationem per ſuos maioꝛes factam eccleſie.ibidem.
Imperatoꝛ quātūuis catholicus nec particularē nec generalem ſynodum congregare poteſt:nec in aliquo articulo etiam hereſis papam aut clericos iudicare.libꝛo.j.articulo.xxij.A.fo.ij.
Imperatoꝛ non catholicus an dici debeat imperatoꝛ.lib.j.articulo.xxxvij.E.fo.vj.
Imperatoꝛ an diuinitus ſuam poteſtatem conſecut⁹ fuerit.lib.j.articulo.xxxvij.Z.fo.ix.
Imperatoꝛ quomodo intelligitur dominus totius mundi.lib.j.ar.xxxvij.Z.fo.x.
Imperatoꝛ an poſſit papam iudicare ſi reperiatur a fide deuius.li.j.ar.xxxvij.Bb.fo.x.
Imperatoꝛ an teneatur decimas dare eccleſie.libꝛo.j.articulo.xl.B.fo.xij.
Imperatoꝛ an teneatur pꝛe ceteris eccleſie ſubuenire.lib.j.articulo.xlj.A.fo.xiiij.
Imperatoꝛ fidelis eſt eccleſie ꝛ fidelitatem ſibi iurat.lib.j.articulo.xliij.G.fo.xviij.
Imperatoꝛ ꝛ reges an teneantur ad ſolutionem decimarum.lib.j.art.lx.A.fol.lij.
Imperatoꝛ Ludouicus bauarus ſchiſmaticus.libꝛo.j.ar.lxv.E.folio.lxvj.
Imperatoꝛ an poſſit iuriſdictionem in clericos exercere libꝛo.j.arti.lxviij.J.fo.lxxiij.
Imperatoꝛ an dicatur vicarius pape in tēpoꝛalibus. Et an imperatoꝛ dicatur filius eccleſie. Et an imperatoꝛ teneat imperium ab eccleſia ſicut vaſallus. Et an recipiat gladium ab eccleſia.ibidem.
Imperatoꝛ an poſſit ab eccleſie pꝛeſbyteris anathematizari.libꝛo.j.arti.lxviij.P.fo.lxxv.
Imperatoꝛ vel alius pꝛinceps ſi ſine iuſta cauſa faceret cōſtitutionem ꝙ diuina de altero in alterum transferrētur an talis conſtitutio in foꝛo anime aut ciuili ſeruari poſſet.li.ij.art.xiij.F.fo.cxiiij.
Imperatoꝛ an ſit pꝛopꝛietarius rerum imperij.ibidem.
Imperatoꝛis iuſiurandum.lib.j.ar.lvij.B.fo.xlvij.
Imperatoꝛis coꝛona triplex quid ſignificet.libꝛo.ij.arti.xxix.fol.cxxxvj.
Imperatoꝛes an omnes reges de iure ſubeſſe debeant.li.ij.ar.xxix.A.fo.cxxxv.
Imperatoꝛem papa confirmat:inungit:coꝛonat:ꝛ ſi pſequatur eccleſiam/imperio pꝛiuat.li.j.ar.xxj.A.fo.iij.
Imperatoꝛes imperio ꝛ reges regno a papa pꝛiuari poſſunt.lib.j.ar.xiij.B.fo.ij.
Imperatoꝛes ꝛ reges an ſubijciantur epiſcopis. libꝛo.j.articulo.xxxvij.O.folio.viij.
Imperatoꝛes qualiter debeant eligi.libꝛo.j.articu.xlj.A.folio.xiiij.
Imperatoꝛes tres ſuper alios gloꝛioſioꝛes fuiſſe ferunt Et tres inter alios truculentioꝛes ꝛ perſecutoꝛes eccleſie libꝛo.j.ar.xl.D.ꝛ.J.folio.xiiij.

Digitized by Google

Imperatores apud romanos dii vocati. Imperatores etiã ſm leges diui vocati. libro. i. articulo. lxii. G. fo. lvii.
Imperatores quibus vitijs implicentur. libro. ij. articulo xxix. A. folio. cxxv.
Imperium fuit tranſlatum de grecis ad germanos. lib. i. articulo. xiij. F. folio. ij.
Imperium mũdi preceſſit eccleſie pontificium. libro. i. ar. xxxvi. A. in principio. fo. iiij.
Imperium romanum omnibus alijs excellentius. libro. i. arti. lix. G. fo. li.
Imperio vacante ſuccedit eccleſia. libro. i. articulo. xiij. F folio. iij.
Imperialis dignitas an inferior ſit epiſcopali. libro. ij. articulo. xx. C. fo. cxxiiij.
Imperitus medicus ſub quo periclitantur homines an ſit irregularis. lib. i. arti. xlviij. E. fo. xxvij.
Imperfecte recipiens vnctionem an ſit irregularis. libro i. art. xlviij. E. fo. xxvij.
Imperſeuerantia quid ſit. li. ij. ar. lxxv. D. fo. ccxlvi.
Impiorum iuriſdictio qualis ſit. lib. i. ar. xiij. E. fo. ij.
Impugnationes fidei per Marſilium paduanum hereſiarcham ⁊ earũ reprobationes. libro. vij. articulo. lxviij K. L. M. N. O. P. Q. R. ⁊. S. fo. lxxiiij. ⁊. lxxv.
Incedens armat⁹ ad necandum hominem an irregularitatem incurrat. libro. i. articulo. xlviij. E. fo. xxvij.
Incitabula ad correctionem faciendam. libro. ij. articulo lxxi. C. fo. ccxxxvi.
Incitantia ad recipiendam equo animo diſciplinam. lib. ij. articulo. lxxi. F. folio. ccxxxviij.
Inclinatio nature vel non inclinatio an inducat peccatũ lib. ij. arti. lij. F. fo. clxxv.
Incõmoda voluntatis proprie que ſint. libro. ij. articulo. lxix. Q. fo. ccxxxiij.
Increpatus a patre vel iudice cauſa cognita an ſit infamis. lib. i. arti. xcix. A. fo. xxviij.
Indeuotio quid ſit. lib. art. lxxv. D. fo. ccxlviij.
Indicia vere nobilitatis ſeptem. libro. ij. articulo. lxxvi. P folio. cclij.
Indignatio dei qualis ſit. libro. ij. articulo. iij. C. fo. lxxxv.
Infamia quid ſit. lib. vij. ar. xlviij. fo. xxviij.
Infamia quomodo irrogatur ⁊ qualiter remittitur. lib. i. articulo. xlviij. B. fo. xxviij.
Infamia iuris quid ſit. Et qui dicãtur infames infamia iuris. libro. i. art. xlix. A. fo. xxviij.
Infamia canonica quid ſit. ibidem.
Infamia principis vbi maxime attendatur. libro. ij. arti. vi. I. folio. xcix.
Infames omnes an ſint irregulares. libro. i. articu. xlviij. F. folio. xxviij.
Infames qui et quotuplices ſint. libro. i. articulo. xlix. A fo. xxviij.
Inferi porte que ſint. lib. i. ar. lxij. B. fo. lx.
Infidelis quilibet ignorans chriſtum an dicitur blaſphemus. lib. i. arti. lvij. A. fo. xlvi.
Infideles an iuſte aliquid poſſideat. li. i. ar. xiij. D. fo. ij.
Infideles an dicant oues chriſti. Et an papa in eos ſicut in fideles habeat poteſtatẽ. libro. i. articulo. xxxvij. E. F. ⁊. I. folio. vij.
Infideles dominium eccleſie recognoſcentes an ſint ab eccleſia tolerandi. lib. i. ar. xxxvij. N. fo. vij.
Infideles ſuper fideles non ſunt inſtituendi. libro. i. arti. lix. B. folio. xlix
Infideles an teloneo citra peccatum fraudari poſſunt. li. ij. ar. xlvi. D. fo. cli.
Infirmus clericus an teneatur officium dicere aut audire. Et ſi conualuerit an teneбitur omiſſum recuperare. lib. ij. ar. xx. A. fo. cxxiij.
Inimici fidei qui ſint. lib. ij. arti. iiij. B. fo. lxxxix.
Initium duplicis poteſtatis ſacerdotalis ⁊ regalis. lib. i. ar. liij. F. fo. xxxvij.
Initium eccleſie. lib. i. ar. lxiij. M. fo. lx.
Initium eccleſie. lib. i. ar. lxiiij. A. fo. lxiij.
Iniuria in prelatum facta an dicatur etiam fieri in eccleſiam. lib. ij. ar. xx. A. fo. cxxiij.
Iniuſta dominia cur permittat deus. li. i. ar. xxxvij. E. fo. vij.
Iniuſte excõmunicans an teneatur actione iniuriarum lib. ij. arti. xx. A. fo. cxxiij.
Inobedientes ⁊ parantes inſidias ſuis prelatis: conſpirantes ⁊ coniurantes contra ſuos prelatos: ⁊ accuſatores ⁊ perſecutores ſuorum prelatorum an ſint infames. lib. i. arti. xlix. A. fo. xxviij.
Inobedientia religioſorum. li. ij. ar. lxx. A. fo. ccxxxv.
Innouatio dierum que ſit. li. ij. ar. viij. M. fo. cviij. ⁊. cix.
Innocentij pape reprehenſio. li. i. arti. xlviij. C. fo. xxvi.
Innocentij ⁊ Oſtien. defenſio. li. i. arti. l. A. fo. xxx.
Innocentij ⁊ Oſtien. refragatio. li. i. ar. lx. C. fo. lxxix.
Innocentie tres gradus. li. i. ar. lxv. F. fo. lxviij.
Inquiſitores heretice prauitatis an poſſint inquirere cõtra epiſcopos. li. ij. ar. xx. B. fo. cxxiiij.
Inſectatio in eos qui conſanguineos beneficijs obruunt lib. ij. arti. xv. M. fo. cxviij.
Inſignes epiſcoporum tituli. li. ij. ar. xviij. B. fo. cxxi.
Inſtitutio ſacramentorum a quo tempore incepit. libro. i. ar. xxxvi. B. fo. v.
Inſtitutio cardinalium prima. li. ij. arti. xvi. A. fo. cxix.
Intellectus donum quid ſit. libro. ij. arti. lxxxix. B. folio. cclxvij. ⁊ qualiter differat a ſapientia eod. libro. ij. artic. xc. circa medium. fo. cclxviij.
Interdicto cõdemnatus an ſit infamis. libro. i. articulo. xlix. A. fo. xxviij.
Interdicti a papa poſiti violatio an irregularitatem inducat. lib. i. ar. xlviij. F. fo. xxviij.
Inuectio in aduocatos. li. ij. ar. xij. C. fo. cxiij.
Inuidia religioſorum. li. ij. ar. lxxix. A. fo. cclviij.
Inunctio regum. li. i. ar. lvi. P. fo. xlvi.
Ira dei qualis ſit. li. ij. ar. iij. C. fo. lxxxv. ⁊. arti. viij. I. fo. cix.
Irregulares qui ſint ⁊ qui dicantur. libro. i. articu. xlviij. A. folio. xxiiij.
Irregulares qui ſint non habentes ordinis executionẽ poſt peractam penitentiam. libro. i. articulo. xlviij. B. folio. xxiiij. ⁊. xxv.
Irregularitas vnde procedat. li. i. arti. lxxxvij. D. fo. vi.
Irregularitas quid ſit. li. i. ar. xlviij. A. fo. xxiij.
Irregularitas vñ puenit. li. i. ar. xlviij. A. fo. xxiij. ⁊. xxiiij.
Irregularitas quibus modis contrahitur. libro. i. artic. xlviij. A. fo. xxiiij.
Irregularitas non priuat abbatem prelatione. libro. i. articulo. xlviij. B. fo. xxv.
Irregularitas quãdo occaſione homicidij contrahatur libro. i. ar. xlviij. C. fo. xxvi.
Irregularitas multiplex: ⁊ de qualibet caſus ſingulares libro. i. ar. xlviij. E. fo. xxvij.
Is cuius filius paruulus propter eius incuriam moritur an ſit irregularis. libro. i. articulo. xlviij. E. fo. xxviij.
Iſaac obedientia qualiter ad chriſtum referatur. li. ij. ar. lxix. M. fo. ccxxix.
Italica feditas. libro. ij. art. ij. B. fo. lxxxiij.
Labã iterpretatio lib. i. ar. lxix. C. fo. lxxvi.

Digitized by Google

Laboris cōmoda varia.libro.ij.articulo.lij.M.folio.clxviij.
Lachryme deffinitio.li.ij.ar.v.L.fol.xcv.
Lachryme multis modis oriuntur.ibidem.
Lachryme apud deum pondera vocis habent. libro.ij.ar. vj.M.fo.c.
Lachrymarum efficacia triplex.li.ij.arti.v.L.folio.xcv.
Lamech quid interpretatur.libro.ij.articulo.iiij.F. folio. lxxxviij.
Lamenta cantica dicuntur.li.ij.articulo.viij.in principio. folio.cvj.
Lamentatio quid ſit.li.ij.arti.iiij.B.fo.lxxxvj.
Lamentatio eccleſie in miniſtros altarium.libro .ij. arti. viij.A.fo.cvij.
Lamentationum Hieremie interpretatio.lib.ij. articulo. iiij.in principio.fo.lxxxvj.
Lamia vnde dicatur.⁊ quid ſit ⁊ eius natura et quotu‑plicia genera lamiarum.libro.ij.articulo.vij.F.fo.ciiij.
Lapis angularis.li.j.ar.lxiiij.A.folio.lxiiij.
Latria quid ſit.lib.j.arti.lxiij.O.fo.lxij.
Latronem ligans:etiā per alium occidatur an irregulari tatem incurrat.lib.j.ar.xlviij.E.fo.xxvij.
Laudes apoſtolorum memoratu digne. libro.j. articulo. lxiij.T.folio.lxiij.
Laudes paupertatis.lib.ij.ar.lxv.E.fo.ccxiij.⁊.ccxiiij.
Laicus adſiſtens iuſto ſiue iniuſto bello vbi aliqui occi‑duntur an poterit ad ſacerdotium promoueri. lib.j. ar. xlviij.E.fo.xxvij.
Laicus euchariſtiam euomens qualiter puniri debeat:⁊ an euchariſtiā taliter euomitā teneatur reaccipere.lib. ij.arti.xxvij.D.fo.cxxxij.
Laicos clerici ⁊ religioſi ſanctitate precellere debent.li. ij.ar.j.B.fo.lxxj.
Lazari ſuſcitatio qualiter a chriſto facta fuerit.li.ij. ar.v. L.folio.xciiij.

Lectus in ſacro eloquio

quid ſit.lib.ij.ar.iiij.D.fo.lxxxvij.
Leo hadriani ſucceſſor qualiter oculos erutos ⁊ linguā abſciſſam per populum Romanum ⁊ longobardos di uinitus recuperauit.li.j.ar.xlj.B.fo.xiiij.
Leprosi ſimoniaci.li.ij.ar.ix.B.fo.clx.
Lepram ſimonie author inſectatur.ibidem.
Letari quid ſit.lib.ij.ar.ij.D.fo.lxxxiiij.
Letitia quid ſit.ibidem.
Leuite an habuerint iuriſdictionem temporalem, libro. j.arti.lxiiij.I.fo.lxv.
Lex diuinitatis que ſit.li.j.ar.lx.A.fo.lij.
Legis tria precepta.li.j.ar.liij.A. fo.xxxvj.
Leges an ſint prohibire religioſis.libro.ij.articulo.lxix.I folio.ccxxvlij.
Legum iniquarum conditores.lib.ij.articulo.xlvj.O.fo lio.ciiij.
Legiſlatores ſeruabant quod ſanciebant .li.j.arti.xlij .F. folio cxlvij.
Legale ſacerdotium qualiter differat a ſacerdotio chriſti lib.j.ar.lj.D.fo.xxij.
Legatus de latere mandatum pape interpretatur. libro. j.ar.xlvij.A.fo.xxij.
Legatus proconſuli ſimilis eſt ⁊ eſt cardinalis.lib.j.arti. xlvij.A.fo.xxiij.
Legatus:patriarcha vel archiepiſcopus an poſſint diſpē ſare in etate vel ordinibus cum poſtulato in epiſcopum lib.j.ar.l.A.fo.xxix.
Legatus de latere:epiſcopus aut ſynodus an poſſint diſ‑penſare cū excōmunicato vel interdicto ſcienter celebrā te vel ſuſpenſo.li.j.ar.l.E.fo.xxxj.
Legati a latere ſe.apo.in quibus diſpenſare poſſunt.libro j.ar.xlvij.B.fo.xxiij.
Legatorum tria ſunt genera. Et quid ad eorum officium ſpectet.li.j.ar.xlvij.A.fo.xxij.

Libanus quid interpreta

tur.lib.ij.arti.vj.N.fo.cx.
Liber hic quare planctus eccleſie vocitetur: eiꝰ materia: ⁊ vbi fuit cōpilatus.in prefatione libro.j.fo.j.
Librorum copia.li.ij.ar.lxxvj.N.fo.cclj.
Libertas vera quid ſit.in prefatione.lib.j.fo.j.
Libertatis ambitio que ſit.lib.ij.arti.lxxvj.O.fo.cclij.
Liberum arbitrium quid poſſit per ſe. li.ij. articulo. viij. B.fo.cviij.
Liberius papa ⁊ Leo heretici.lib.ij.ar.x.B.fo.cx.
Libidine furentes degeneres ⁊ ignobiles:nec bello ſecu lari fortes.nec in fide ſtabiles .li.ij. articulo.ij .B.folio. lxxxiij.
Licentia ⁊ obedientia qualiter differunt.lib.ij. articulo. lxx.A.fo.ccxxxv.
Litere dimiſſorie.li.ij.ar.xxiij.D.fo.cxxix.
Literarum ſacrarum ſtudioſus debet eſſe rex.libro.j. ar. lvij.A.fo.xlvj.
Litigare in iudicio an apoſtolis licuerit.libro.ij.articulo. lviij.A.fo.ccxciiij.

Locās operas ad pugnā

dum cum beſtia an ſit infamis lib.j.arti.xlix.A.fo.xxviij.
Locus an ſanctificet hominem aſſ econuerſo.lib.j.articu. xxxij.A.fo.iiij.
Loci mutatio an ſit neceſſaria religioſis. lib.ij.arti.lxiij. B.folio.ccxj.
Loculis quare chriſtus vſus ſit.lib.ij. arti.lxiij.A.fo.ccix.
Locuſta quid interpretatur. libro.ij.articulo.viij .I. fo‑lio.cx
Loquacitas nimia qualiter vitari debeat.libro.ij.articu. lxxxj.E.fo.cclxj.
Luctus quid ſit.lib.ij.arti.ij.E.fo.lxxxiiij.

Luctus duplex.li.ij.art.v.

L.folio.xcv.
Luctus penitentium.li.ij ar.viij.B.fo.cvij.
Ludouicus imperator vltimus fuit de genere Caroli et a lōgobardis orbatꝰ oculis.libro .j. articulo.xlj.E.fo.xv.
Ludouicus bauarus imperator ſchiſmaticus. libro .j.ar. lxv.E.fo.lxvj.
Luxuria viarum malarum principium.libro.ij. articulo. vj.D.folio.xc.viij.
Luxus veſtium.libro.ij.ar.lxxvj. M.fo.ccl.
Luxus epularum ⁊ ornatuum vitandus. li.ij. arti.xlix.A. foli o.cli

Macharij ad fratres

ſermo.lib.ij.ar.v.L.fol.xcvj.
Magiſtratus gradum an poſſit religioſus aſſumere.li.ij.arti.xxxiiij.A.fo.cxlj.
Maior quis pōt eſſe in adminiſtratione q̄uis minor ſit in ordine.lib.j.arti.lxviij.L.folio.lxxv.
Maioritas quotuplex eſt.li.j.arti.xxxvij.P.fo.vij.
Maioritas quadruplex.libro.j.articulo.lxviij.M.folio. lxxv.
Mala a ſacerdotibus prouenientia.libro.ij.articulo.j. F.folio.lxx i.
Malefici an ſint vltimo ſupplicio plectendi. li.ij. articu. lxxij.B.fo.ccxxxix.
Mali q̄re punniti a deo viuere.lib.j.arti.xxxvij.E.fo.vij.
Mali cur in eccleſia tolerādi.li.j.ar.lxv.F.fo.lxviij.
Malorū conſuetudo qualiter bonis profuit.lib.j.articu. lxv.M.folio.lxviij.
Malorum quibus vndiq; premimur diuerſitas. li.ij. ar. lxxxvj.circa finem.fo.cclxxvij.
Malos tolerantī an deus imputet peccata. libro.j. arti. lxv.I.fo.lxviij.
Mamona quid interpretatur.li.ij.arti.ij.A.fo.lxxxj.

Manibus ſe vel alium impudice tangere ſodomitica ſpecies eſt.li.ij.arti.ij.B.fo.lxxxiij.
Manicheorum error.li.ij.ar.viij.F.fo.cviij.
Manipulus quare poni debeat in manu ſiniſtra.li.j.ar lxix.C.fo.lxxvij.
Marcelli anglie epiſcopi penitentia.libro.ij.ar.xxvij.D.folio.cxxxij.
Marcus euangeliſta quare pollicem ſibi amputauerit lib.ij.arti.x.J.fo.cxj.
Maria an in originali peccato concepta fuerit.libro.ij.arti.liij.B.fo.clxix.
Marſili⁹ paduanus hereſiarcha.lib.j.articulo.lxviij.L.folio.lxxiij.
Martyrium patientie.li.ij.ar.xlviij.N.fo.clviij.
Maſculus agens cum maſculo actu ſodomitico an magis peccet ꝙ patiens:et de eius ſpecie horribili vide li.ij.arti.ij.B.fo.lxxxiij.
Maſculis ſe commiſcentes gladio feriendi.ibidem.
Materia quare eſt propter formam.li.j.articu.xxxvij.R.folio.viij.
Matrimonium chriſti cum eccleſia.libro.j.arti.lxvj.C.folio.lxx.
Matrimonium contractum an poſſit actus ſodomitic⁹ dirimere.li.ij.arti.ij.B.fo.lxxxiij.

Mechie nomine quid intelligendum .li.ij.arti.liij.F.fo.clxxv.

Medele impedimentum.lib.j.arti.lxix.C.fo.lxxvj.
Medendi cura.ibidem.
Medicus vel chirurgicus ad hoc vt in arte ſua peritus dicatur quid facere debeat.lib.j.arti.xlviij.A.fo.xxiiij.
Medicus imperitus ſub quo periclitantur homines an irregularitatem incurrat.lib.j.ar.xlviij.E.fo.xxvij.
Meditatio quid ſit.lib.ij.ar.xcij.A.fo.cclxix.
Melancholicus humor an admittat demones intra corpus humanum.lib.j.arti.xlviij.F.fo.xxviij.
Melchiſedech ortus. Et qui ſint Melchiſedechiani heretici. Et an Melchiſedech primus rex fuerit.lib.j.arti.xxxvj.P.et.Q.fo.v.
Melchiſedech rex et ſacerdos fuit.libro.j.articu.lj.D.folio.xxiiij.
Melchiſedech an rex et ſacerdos fuerit.lib.j.articulo.lij.A.folio.xxiiij.
Melchiſedech ſolus tenuit typum chriſti.lib.j.articulo.lxviij.L.fo.lxxv.
Mem quid interpretatur.lib.ij arti.iiij.F.fo.lxxxviij.
Mens quomodo virtutum corona ornetur. Et quid ſit corona eccleſie. Et quid per coronam intelligatur.libro.ij.arti.viij.C.folio.cvij.
Menſa epiſcopi an debeat ſplendere vaſis aureis vel argenteis.li.ij.ar.xx.C.fo.cxxiiij.
Mercatorum ſcelera que ſint libro.ij.arti.xlij.circa principium.fo.clvj.
Meretrix per penitentiam quid efficiatur.lib.ij.articu.v.F.fo.xcij.
Meretrici adherens quid efficitur.lib.ij.articulo.iiij.G.folio.lxxxix.
Meretrices et hiſtriones an et quibus ſatiſfacere debeant de pecuniis acceptis.li.ij.arti.xlvj.A.fo.cl.
Meſtitie duplex ſpecies.li.ij.arti.viij.E.fo.cvij.

Milites in quib⁹ plerūqꝫ offendunt.li.ij.arti.xxxj.A.fo.cxxxviij.et.cxxxix.

Militum chriſti arma que ſint.libro.ij.articulo.xxxj.B.folio.cxxxix.
Militia duplex.ibidem.
Militaris preda cuius ſit.li.ij.ar.xlvj.G.fo.clj.
Minorū fratrum religio an poſſit habere proprium.lib.ij.arti.lv.A.fo.clxxviij.
Miracula et priuilegia petri.libro.j.articulo.lv.V.X.et Y.folio.xlij.
Miſericordia dei an ſit maior quacumqꝫ offenſa.li.ij.ar.iij.E.fo.lxxxvj.
Miſericordia an differat a pietate.libro.ij.articu.lxxxv.A.folio.cclxvj.
Miſſarum queſtuariarū hodierno tempore celebratarū execrabilis deteſtatio.li.ij.ar.v.E.fo.xcij.
Miſſarum pecuniaria celebratio.lib.ij.articulo.xxvij.E.folio.cxxxij.

Modeſtie gregoriane exēpla.li.ij.arti.xiij.D.fo.cxliij.

Modus vnitatis duplex.li.j.ar.lxiij.G.fo.lxj.
Modus vnitatis eccleſiaſtice.li.j.arti.lxiij.B.fo.lix.
Modus pugnandi contra antichriſtum.libro.j.articulo.lxvij.J.fo.lxxiij.
Modus querēdi.li.ij.arti.vj.F.folio.xcviij.
Modus in eligendis prelatis ſeruandus.libro.ij.arti.x.J.folio.cxj.
Modus corrigendi.li.ij.arti.lxxj.E.fo.ccxxxvij.
Modus orandi.li.ij.ar.lxxviij.B.fo.cclvj.
Modi differentie circa temporalia.lib.ij.arti.lvj.A.folio.clxxx et clxxxj.
Mollities quid ſit.li.ij.arti.lxxv.D.folio.ccxlvj.
Monachus vel monacha filios procreās an ſit infamis lib.j.arti.xlix.A.folio.xxviij.
Monachus tranſiens ad epiſcopatū vt preſit an mortaliter peccet.li.ij.ar.xx.B.fo.cxxiiij.
Monachus factus abbas an eximatur ab obediētia abbatis.ibidem.
Monachus an poſſit ſine conſenſu abbatis vouere.lib.ij.arti.xxiij.B.fo.cxxix.
Monachus an poſſit eleemoſynam facere.lib.ij.articulo xlvj.Y.folio.clv.
Monachus an ſemper teneatur abbati ſuo obedire.lib.ij.arti.lxviij.G.fo.ccxxij.
Monachi an debeant habere pecuniam. Et an abbas poſſit illis concedere.li.ij.ar.xxiij.D.fo.cxxx.
Monachi an poſſint res ſuis laborib⁹ acquiſitas vel quaſcumqꝫ alias ſibi ſine licentia abbatis retinere.libro.ij.ar.xxiij.circa medium.fo.cxxx.
Monachi an poſſint teſtamēta facere. Et an poſſint ſine licentia abbatis vouere.et ad ſtrictiorē tranſire. Et an poſſint tractare negotia ſecularia. Et an poſſint habere horaria muliebria et zonas pcioſas. Et an poſſint ſine licentia abbatis epiſcopatus recipere. Et an facti epiſcopi ea que acquirunt ratione perſone ſibi appropriare et parentib⁹ dare poſſunt. Et an poſſint vti camiſiis lineis. Et an poſſint tenere officia ad vitam. Et an poſſint extra cauſam monaſterij ferre teſtimonium. Et an poſſint habere locum in diuerſis monaſteriis. Et an poſſint habere redit⁹ prouentus et vſufructus ſeparatos a conuētu et prebendas ſeparatas. Et an debeant induti iacere.li.ij.arti.xxiij.circa finem.fo.cxxx.
Monachorum regule ab eccleſia approbate.lib.ij.arti.xxiij.A.fo.cxxviij.et.cxxix.B.
Monachorum vulgatiora crimina.lib.ij.articulo.xxiij.A.fo.cxxx.
Monachorum auaritie tria ſunt genera.lib.ij.articulo.liiij.B.fo.clxxvij.
Monachis an liceat aliquid vendere, accipere aut donare ſine licentia abbatis.lib.ij.arti.xxiij.B.fo.cxxix.
Monachis an poſſint abbates animarum curam committere ſine licentia epiſcopi.libro.ij.articulo.xxiij.D.folio.cxxx.
Monachalis habitus quis ſit.li.ij.arti.xiij.N.fo.cxvj.
Monachalis tōſura qualiter differat a clericali.ibidē.
Monarchia Romanorum an profecerit occiſione et oppreſſione gentium.li.j.arti.lxiiij.E.fo.lxv.
Monarchie quatuor.lib.j.ar.xliij.A.fo.xvij.

Digitized by Google

Monaſterium an poſſit edificari ſine licentia epiſcopi in cuius dioceſi conſtruendum eſt.li.ij.arti.xxi. in principio.folio.cxxiiij.
Monilia quid denotent.li.ij.ar.liiij.B.fo.lxxxix.
Mons chriſti quare coagulatus ⁊ pinguis vocetur. li.i. arti.lxi.B.fo.liiij.
Mons ſion quid interpretatur.libro.ij.articulo.ij.F.folio .lxxxiij.
Mortaliū animas an cacodemones intrare poſſint.li.i. arti.xlviij.F.fo.xxviij.
Mortaliū vana gloria.lib.ij.ar.lxxvij.A.fo.ccliij.
Mortaliter an peccet qui credit ſe dignū ⁊ prelaturam reſpuit.lib.ij.ar.xx.C.fo.cxxiij.

Mulier nubens intra tem

pus luctus an ſit infamis.li.i.ar.xlix.A.fo.xxviij.
Mulier bruto ſuccūbēs vltimo ſupplicio damnari debet lib.ij.arti.ij.B.fo.lxxxiij.
Mulier formans ſibi membrum virile ⁊ eo cum alia muliere abutens ſodomiticum peccatum committit. ibidem
Mulier prima quare de latere viri dormientis fuerit facta.li.ij.ar.xl.B.folio.lxxxix.
Mulier mēſtrua patiens abominabilis. ibidem.
Mulier corrupta an ſit preferenda virgini ſuperbe. li.ij. arti.viij.B.fo.cvij.
Mulieres ſupegredictes ⁊ abutētes viris ⁊ ſe adinuicē abutentes an comittant peccatum ſodomiticum. lib.ij. arti.ij.B.fo.lxxxiij.
Mulieres quare vitande. Et de hoc multa exempla.li.ij. ar.lxxiij.per totū.fo.ccxl.ccxli.⁊.ccxlij.
Mulierū vitia.li.ij.ar.xlv. per totum. fo.cxlvij.⁊. cxlviij.
Multiplex epiſcoporuꝫ poteſtas.li.i.ar.l.C.fo.xxxi.
Mundani ⁊ eccleſiaſtici principatus diſcrimē.lib.ij.arti. xiij.C.folio.cxiij.
Mundus ab initio vſqꝫ ad finem quomodo regatur. li. i.arti.xliij. E.fo.xviij.
Mundi abuſiua.xij.lib.ij.arti.xviij.E.fo.cxxi.
Murmuratio quid ſit.li.ij.arti.lxxx.A.folio.cclix.
Mutatio loci an ſit neceſſaria religioſis.lib.ij.arti. lxiiij. B.folio.ccxi.

Nabal quid interpre

tatur.lib.i.art.lxvi.A.fo.lxix.⁊ ar.lxix.C.folio. lxxvi.
Nati ex ſacerdotibus an poſſint ad papatū promoueri .lib.ij.arti.x.C.folio.cx.
Natura iaſpidis contra demones. lib.i.arti. xlviij.F.folio.xxviij.
Natura ꝗlibet intellectualis an ſeipſa naturaliter ſit beata.lib.ij.arti.lij.xxx.folio.clxxiiij.
Nature bona.lib.ij.ar.lxxvi.D. folio.ccli.
Naturalis vnitas que ſit.lib.i.arti.lxiij.B.fo.lix.
Naturales paſſiones tres.lib.ij.arti.i.C.fo.lxxxi.
Naufragia an poſſint vſucapi.lib.ij.arti.xlvi.C.fo.cl.
Nazarei quid interpretātur.li.ij.arti.xxci.E.fo.clxxxi.

Neceſſaria requiſita ad per

fectam politiam quot et que ſint.lib.i.arti.xl.A.fo.xij.
Neceſſaria ad martyrium que ſint.lib.ij.arti.xlix.circa finem.fo.clxi.
Neceſſaria obedientia que ſit.lib.ij.arti.lxix.P.fo.ccxxxij.
Neceſſitas duplex.lib.ij.arti.viij.B.fo.cviij.
Negligentia quid ſit.lib.ij.arti.lxxv.D. fo.ccxlvi.
Negotiatio prelatorum deteſtanda. libro.ij. articulo.vij. B.folio.ciij.
Negotiatoris ⁊ mercatoris diſcrimē.lib.ij.arti.xlij.in principio.folio.cxlvi.
Nemroth tyrannidem exercuit.libro.i.articu.xxxvi.R.folio.v.et.vi.
Nemroth author edificande turris.lib.i.arti.lxiij.E.folio.lxiij.

Nobilem tormētis ſubij

ciens an ſit infamis.libro.i.arti.xlix.A.fo.xxix.
Nobilitatis vere indicia ſeptem. libro. ij.articulo. lxxvi. P.folio.cclij.
Noe ſacerdotis officio functus eſt. libro.i.arti.xiij. F.folio.ij.
Noe fabricator arce quid deſignet.libro.i.arti.xxxvi.L.folio.v.
Noemi quid interpretatur. libro.ij.arti.x. J.fo.cxi.
Nomen petri vnde.lib.i.ar.lv.E.folio.xl.
Nomen cardinalium vnde.lib.ij.arti.xvi. B.folio.cxix.
Nomine volucrum volantium ⁊ ſubtilium quid denotetur.lib.ij.ar.vij.B.folio.ciij.
Nomine ſtrutionis quid denotetur:et quid ſit ſtrutio.lib. ij.arti.vij.F.folio.ciiij.
Nomine ſedis apoſtolice an intelligatur alius ꝙ papa. lib.ij.arti.xi.B.fo.cxij.
Nomine epiſcopi an comprehēdātur papa: cardinales: patriarche:archiepiſcopi ⁊ primates.lib.ij.arti.xix.A.folio.cxxi.
Nomine prelati intelligitur quicumqꝫ legitimus eccleſie adminiſtrator.lib.ij.ar.xxij.B.fo.cxxviij.
Nomine furti quid intelligendum ſit.lib. ij.arti.xlvij. B. folio.clvij.
Nomine mechie quid intelligendum. libro.ij.arti. lij.F. folio.clxxv.
Nomina diuerſarum poteſtatum que ſint. lib.ij.arti.xxxi. A.folio.cxxxviij.
Notarij in quibus offendunt. libro.ij. articulo.xl. A ⁊ B. folio.cxliiij.
Noui teſtamenti ſacerdotes maiores ⁊ minores chriſtus inſtituit.lib.i.ar.liiij.C.folio.xxxvij.
Nouitius an poſſit in abbatē eligi.libro.i.articulo. xlviij. E.folio.xxvij.

Nubes leuis: nubes luci

da ⁊ nebula obſcura.lib.ij.arti.vi.L.folio.c.
Nun ſempiternum interpretatur.libro.ij.articulo.liij.B. folio.lxxxix.

Obediēdū an ſit ſem

per ſuperiori.lib.ij.ar.lxix.B.folio.ccxxvij.
Obediendū an ſit precepto iniuſto ⁊ inhoneſto.lib.ij.arti.lxix.J.fo.ccxxviij.
Obediens religioſus cui comparetur. libro.ij.arti. lxix. R.folio.ccxxiiij.
Obedientia eſt de ſubſtantia monachi ſm eccleſiam. li.i. arti.xlvi.F.folio.xxij.
Obedientia religionis fundamentum.libro. ij. articulo. lj.B.fo.clxiiij.
Obedientia vera qualis eſſe debeat: et quibus impleatur.libro.ij.arti.lxviij.A B ⁊ C.folio.ccxxi.
Obedientia qualiter perficiatur: ⁊ circa quid attendatur. Et que ſint admonitiones ad commendationē obedientie.lib.ij.ar.lxix.L.folio.ccxxix.
Obedientia abrae qualis fuerit.libro.ij. articulo. lxix. L. folio.ccxxix.
Obedientia quibus iuuetur.libro.ij.articulo.lxix.M.folio.ccxxxi.
Obedientia abundans que ſit.libro.ij. articulo.lxix. P. folio.ccxxxij.
Obedientia quotuplex eſt.ibidem.
Obedientia quid ſit.lib.ij. arti.lxviij. J. fo.ccxxiij. ⁊ arti. lxix.D.fo.ccxxvi.⁊ eo.ar.L.fo.ccxxviij. Et quotuplex eſt arti.lxix R.fo.ccxxxiij.
Obedientia quibus perficitur.libro.ij.articulo.lxix.S.folio.ccxxxiiij.

Obedientia ⁊ licentia qualiter differunt. lib.ij.articulo. lxx.A.folio.ccxxxv.
Obedientie homini preſtite cõmendatio.libro.ij. arti.lij. I.folio.clxxi.
Obedientie virtus circa quid verſari debeat.Et quid requiratur ad perfectã obedientiam euangelicam:perfectam caſtitatem ⁊ perfectam paupertatem euãgelicaꝫ. lib.ij.arti.lvi.A.fo.clxxxvi.
Obedientie exempla.libro.ij.articulo.lxix.F.et.G.folio. ccxxvij.
Obedientie exempla que ſint.libro.ij.articulo.lxix.L.folio.ccxix.
Obedientie effectus multiplex.libro.ij.articulo.lxix.M. folio.ccxxx.
Obedientie gradus ſeptem.libro.ij.articulo.lxix.O.folio ccxxxi.et.ccxxxij.
Obedientie aduerſantia que ſint. lib.ij.articulo.lxix.Q. folio.ccxxxiij.
Obedientie commendatio . libro.ij. articulo.lxix.S.folio.ccxxxiiij.
Obligans eccleſiam ſuam pro alienis debitis an irregularitatem incurrat.libro.j.arti.xlviij.E.fo.xxvij.
Obligatus voto donec intret religionem an irregularitatem incurrat.ibidem.
Obligatio vel ſententia facta prelato vel data per prelatum non tenet.li.ij.arti.xxij.in fine.fo.cxxviij.

Occaſio immunditie religioſorum.li.ij.ar.lxxiij.A.fo.ccxl.
Occidere iuſte an ſit peccatum.li.j.ar.xxxvij.D.fo.vj.
Occidere hominem an ſit licitum.li.ij.arti.lxxij.B.folio. ccxxxix.et.ccxl.
Occidens hominem precepto dei an reputetur homicida.li.ij.ar.lxxij.B.fo.ccxxxix.
Octauiani Ceſaris interrogatio facta ſibylle ſuper vero deo ⁊ cultu diuino.li.j.ar.xl.I.fo.xiiij.
Oculus impudicus quis ſit.li.ij.ar.vj.M.fo.c.
Oculus qualiter aiam depredetur.ibidem.
Oculi eccleſie.li.ij.arti.vj.M.fo.c.

Officium ſacerdotis triplex.li.j.arti.lj.C.fo.xxxij.
Officium regis quale debeat eſſe. libro.j.articulo.lxij.I. folio.lviij.
Officium epiſcopi acceptabile ⁊ periculoſum.libro.ij.ar. x.H.et.I.fo.cxj.
Officium epiſcopi quale ſit.li.ij.ar.xxj.A.fo.cxxv.
Officiorum diuerſitas.li.j.ar.lxiij.G.fo.lx.
Officialis incitans iudicem ad iniuſte iudicãdum an teneatur ad intereſſe.li.ij.arti.xlvj.L.fo.cliij.

Og regis baſan interpretatio.li.j.arti.lxij.F.fo.lvij.

Olei definitio ſecundum Aug.lib.ij.arti.v.D.folio.xciij.

Opem vel conſilium furibus prebentes an teneantur ad reſtitutionem.libro.ij. arti.xlvj.P.fo.cliij.
Operari bonũ an q̃s poſſit ſine auxilio gratie. Et an poſſimus abſq; coactiõe bonũ vel malũ operari.li.ij.arti.viij. B.folio.cviij.
Ophir quid interpretatur.li.ij.ar.vij.E.fo.ciij.
Opulentie cauſa nemini gloriandum.libro.ij.art.xlix.A. folio.clix.
Opus bonũ tria cõplectit.lib.ij.ar.viij.F.fo.cviij.
Opera tenebrarum que ſint.li.ij.ar.ij.F.fo.lxxxiiij.
Oppreſſio virginis violẽta an priuet corruptã aureola.li. ij.arti.lxxxij.A.fo.cclx ij.

Orandi modus li.ij. arti. lxxviij.B.fo.cclv.
Oratio chriſti in monte q̃d interp̃tat.li.j.ar.lv.C.fo.xlj.
Oratio pfecta que ſit.lib.ij.ar.vj.I.fo.xcix.
Orationis vires que ſint.li.ij.arti.l.B.fo.clxiij.
Orationis excellentia.li.ij.arti.lij.F.fo.clxx.
Orbis totus quot ſedes patriarchales habeat. lib.ij. arti.xj.B.fo.cxj.
Ordo epiſcoporuꝫ quadripertit⁹.li.j.ar.l.A.fo.xxix. Et.li. ij.ar.xj.A.fo.cxj.et.li.ij.ar.xviij.in princi.fo.cxx.
Ordo diſcipulorũ chriſti triplex.li.ij.arti.lviij.A.fo.cxcj.
Ordinatus ſub conditione non petendi bñficiũ ſi preſentet an irregularitatẽ incurrat.li.j.ar.xlviij.E.fo.xxvij.
Ornamenta regalia que ſint.et eorũ deſignatio. lib.j.ar. lvij.B.fo.xlvij.

Oſculum mulieris an inducat peccatum mortale.li.ij.arti.lij.Ec.fo.clxxiiij.
Oſtienſis reprehenſio.lib.j. arti.xlviij.C.fo.xxvj. Et eodẽ arti.D.fo.xxvij.

Otiũ quid ſit et quid otioſitas.li.ij.ar.lxxv.D.fo.ccxlvj.
Otioſa v̄ba que ſint.Et an verba ſcurrilia et turpia cõputanda ſint inter otioſa.li.ij.ar.lxxxj.A.fo.cclxj.
Otioſitas in ſummo pontifice cauenda.libro.ij.articulo. xiij.lz.fo.cxv.

Pagani et fideles an dicãtur eſſe in regno dei. lib.j. articulo.lxj. B.fo.liiij.
Palatiũ epiſcopi an ⁊ quomodo priuilegiũ defenſionis habeat.li.ij.ar.xx. C.fo.cxxiiij.
Papa an ab vnico cardinali poſſet eligi. lib.j.articu.j.A. folio.j.
Papa an poſſit cõpelli ad docẽdũ de titulo papatus.li.j. arti.ij.A.fo.j.
Papa an poſſet priuari papatu propter crimen hereſeos aut aliud ſcelus:ſi vellet corrigi.lib.j.arti.iiij.A.fo.j.
Papa an ſit ſuper oia cõcilia generalia.Et an ipa ab ipo iuriſdictionẽ ⁊ authoritatẽ recipiãt.li.j.ar.vj..A.fo.j.
Papa an poſſit a concilio iudicari.li.j.arti.vj.circa medium.folio.j.
Papa an habeat iuriſdictionem vniuerſalem in toto mũdo nõ ſolum in ſpiritualibus ſed ⁊ tpalibus.lib.j.ar.xiij. A.folio.ij.
Papa quãlibet cauſam põt iudicare.ibidem.
Papa poteſt priuare Imperatorẽ imperio : et reges regno.li.j.ar.xiij.B.fo.ij.
Papa de hereditate temporali ſe intromittere poteſt : ibidem.
Papa eſt vicari⁹ chriſti inquantũ homo.li.j. articulo.xiij. B.folio.iij.
Papa non ſolum chriſti ſed et dei vicarius eſt.ibidem.
Papa quãlibet iuriſdictionem in alios confert: eam vero immediate a deo recipit.li.j.ar.xvij.A.fo.iij.
Papa ſolus in ijs que nõ ſunt contra fidei articulos plus pot q̃ tota eccl'ia ⁊ vniuerſa eius concilia.ibideꝫ.
Papa non intruſus recipit a deo poteſtatem poſt electionem ſuam nõ a concilijs vel electoribus . libro.j. articu. xviij.A.fo.iij.
Papa transfert imperium:⁊ confirmat imperatorem electum canonice: inungit ⁊ coronat: contumacem ⁊ perſecutoreꝫ eccleſie imperio priuat.libro.j. articulo.xxj.A. folio.iij.
Papa an poſſit cogi ſtare Rome.Et an a Romana ciuitate vel ſede apoſtolica iuriſdictionem recipiat.lib.j. ar. xxxij.in principio.fo.iiij.
Papa vbicunq; fuerit an ſit eiuſdem meriti ⁊ eiuſdẽ ſa-

Digitized by Google

cerdotij lib.j.ar.xxxj.circa medium.fo.iiij.
Papa an teneatur ſe purgare de aliqua infamia ſiue a bonis ſiue malis exorta. Et an deficiens in purgatione ꝑ conuicto habeatur ac ſi crimen eſſet probatum.li.j.ar.xxxiij.per totum.fo.iiij.
Papa iniuriam vel iniuſtitiam alicui inferẽs an habeat iudicez ſuper ſemetipſum. Et an papa delinquens plus apud deuz puniri debeat ꝙ ali⁹. Et an papa delinquẽs poſſit cõdenari ꝑ arbitros ab ipſo electos. Et an poſſit alicui poteſtatem dare ſeipſuz iudicãdi ⁊ deponẽdi a papatu. Et an poſſit cõſtituere archipapam vel ſibi equalem.lib.j.art.xxxiij.A.fo.iiij.
Papa hereticus quouis catholico eſt inferior. ⁊ in eo caſu poteſt ab vniuerſali ſynodo iudicari. lib.j.ar.xxxiij. E.folio.iiij.
Papa an poſſit aliquam cauſam ad eum ꝑtinentem a ſe tamꝙ ſuſpecto remittere.libro.j.arti.xxxv.in principio, folio.iiij.
Papa quãdiu eſt papa facere non poteſt quin ſit oĩu iudex.lib.j.arti.xxxv.A.fo.iiij.
Papa an habeat poteſtatem in infideles ſicut in fideles. Et an infideles dicantur oues chriſti ſicut ⁊ fideles. li.j. arti.xxxvij.E.F.⁊.I.fo.vij.
Papa an participet vtramqꝫ naturam cum chriſto. lib.j. arti.xxxvij. P.fo.viij.
Papa an poſſit imperiũ transferre: ⁊ vni auferre ⁊ alteri cõferre ius ⁊ poteſtatem imꝑatorem eligendi. Et an papa debeat cognoſcere de arduis ⁊ ambiguis tã in ſpũalibus ꝙ tẽporalibus.lib.j.ar.xxxvij. R.fo.viij.
Papa an ſit monarcha vniuerſalis.libro.j.ar.xxxvij.Bb. folio.x.
Papa Ioan.xxij.tẽpore fratris Aluari huius opis authoris a Bauaro tyrãno depoſitus fuit.li.j. articu. xxxix.A. folio.xij.
Papa an poſſit priuare electores iure eligendi. lib.j.arti. xlv.A.fo.xix.
Papa an poſſit in fide facere articulũ nouũ.ibidem.
Papa in quib⁹ diſpẽſare non poteſt.lib.j.arti.xlvj.A.⁊B. folio.xxj.
Papa an ⁊ in quibus non poſſit cum monacho diſpẽſare.lib.j.ar.xlvj.E.fo.xxj.
Papa poteſt cum monacho ſuper votis ſpũalibus diſpẽſare.li.j.ar.xlvj.D.fo. xxij.
Papa niſi iuſta de cauſa diſpẽſet an peccat nec ꝓſit diſpẽſatio quãtũ ad deum.li.j.ar.xlvj.M.fo.xxij.
Papa ſolus an debeat diſpẽſare ſuper irregularitate homicidij.lib.j.ar.xlviij.D. fo.xxvij.
Papa an poſſit diſpenſare cum heretico.lib.j. arti.xlviij. E.fo.xxvij.
Papa an poſſit ſolus cum heretico diſpenſare. lib.j. ar.l. A.fo.xxix.
Papa an ſolus admittat poſtulationẽ quãdocũqꝫ quis in epm poſtulatur. Et an ſolus papa diſpenſet cũ habẽte maculã in oculo. Et an ſolus papa diſpẽſet cum ſacerdote extraneo vt celebret occulte: ſine literis vel teſtib⁹ ſue ordinationis. Et de multis alijs diſpenſationibus ꝑ ſolũ papã cõcedendis vide li.j.ar.l.A.fo.xxix.⁊.xxx.
Papa quid interpretatur.lib.j.ar.liiij. E.fo.xxxviij.
Papa an ſit ſolus vicarius chriſti. ibidem.
Papa an obtineat primatum iure diuino ⁊ humano. Et an princeps terrenus primatum ſpũalem cõferre poſſit lib.j.arti.lv.Y.fo.xlij.
Papa an poſſit ⁊ debeat de tẽporalibus ſe intromittere lib.j.arti.lvj.L.fo.xlv.
Papa an iure diuino ⁊ humano habeat poteſtatẽ temporalem.lib.j.arti.lvj.M.fo.xlv.
Papa an poſſit regẽ terrenũ excõicare et ab eccleſia expellere.li.j.arti.lix.B.fo.xlix.
Papa in tẽporalibus an ſuccedat beato petro.lib.j. arti. lix.D.fo.l.
Papa an inſtituerit regiã ꝑtãtem.li.j.ar.lix.E.Fo.l.
Papa an humano iure habeat tẽporalem ꝑtãtem. lib.j. arti.lix.M.fo.lj.
Papa an plenitudinem habeat poteſtatis.lib.j. articulo. lix.L.fo.lij.
Papa an habeat vicarium imperatorem in temporalib⁹ lib.j.arti.lxviij.I.folio.lxxiiij.
Papa an ſit homo ſimpliciter an quaſi deus. Et an papa ſit de foro imperatoris ratione temporaliũ.ibidem.
Papa an poſſit ſe ſua iuriſdictione ꝑuare.lib.j.arti. lxviij. L.folio. lxxv.
Papa an ſuccedat imperio.lib.j.arti.lxviij.P.fo.lxxv.
Papa an poſſit cum quibuſcunqꝫ diſpenſare. li.ij.ar.vij. I.fo.cix.
Papa hereticus an debeat condemnari ſine ſpe venie. et quot teſtes requirantur ad papam conuincendũ de hereſi.li.ij.ar.x.B.fo.cx.
Papa an poſſit peccare grauius ꝙ quiuis alius.ibidem.
Papa hereticus an debeat temporaliter puniri.ibidem.
Papa an ſit caput totius eccleſie.ibidem.
Papa an poſſit concedere priuilegium vni eccleſie in preiudicium alterius. li.ij.ar.x.E.fo.cx.
Papa an poſſit abſoluere quos concilium damnauit, ibidem.
Papa an debeat vſqꝫ ad anime exhalationẽ ſeruare que a ſuis preceſſoribus ſancita ſunt.ibidem.
Papa an canonice ſit electus vt vitet perpetuum anathema.li.ij.ar.x.D.fo.cx.
Papa an ſit archiepiſcopus.lib.ij. arti.xj.D.fo.cxj.
Papa indignum ſe ſentiens an papatui renuntiare debeat.lib.ij.arti.x.F.fo.cxj.
Papa an ſententias ⁊ proceſſus ſine iuris ordine ⁊ a nõ ſuo iudice factos poſſit validare. lib.ij.arti.xj.B.fo.cxij.
Papa an poſſit ratificare quod nihil. ibidem.
Papa an poſſit ſtatuta facere contra formã baptiſmi: confirmationis ⁊ huiuſmodi.ibidem.
Papa ſalutando excommunicatum ex certa ſcientia an ipſum abſoluat.ibidẽ.
Papa an poſſit facere nouum articulum fidei.ibidem.
Papa an poſſit compellere aliquem renuntiare ius ſuũ. Et an poſſit ſeruum alterius aſſumere ſibi in clericatũ ſi eſt ſibi neceſſarius. Et an de ſe ſcribendo debeat loqui in ſingulari. Et an ſolus papa debeat dici ſummus ſacerdos.ibidem.
Papa an poſſit ſemper leges nouas facere.ibidem.
Papa an poſſit ſibi ſucceſſorez eligere. Et an papa ſit publica perſona. Et an poſſit priuilegiare clericos ſine voluntate imperatoris. Et quid ſi papa aliquid ad ſe reuocet quod poſtea ſit an ſit irritũ ⁊ inane. Et an papa dãs rem alienam transferat dominiũ. Et an poſſit alicui ius ſuum auferre ſine cauſa. Et in quo caſu poſſit papa papam ligare.ibidem.
Papa an ſine concilio habebat in arduis plenitudinem poteſtatis. Et an diſpenſet cuz bigamo ⁊ in voto ⁊ in iuramẽto contra apoſtolum. Et an poſſit addere euangelio ⁊ declarare illud ⁊ interpretari. Et an ſit beato Paulo maior in adminiſtratione. Et an poſſit laicis de ſua iuriſdictione temporali nõ exiſtentibus penas temporales ſtatuere. Et ſi papa velit cauſam ſuam in propria perſona agere quis erit iudex. Et an papa mortuo eccleſia dicatur ſine capite.ibidem.
Papa non proprie dominus eſt.lib.ij.arti.xiij.F. fo. cxliij.
Papa ſeruus ſeruorum dei vocatur. Et quis papa tali ſe nomine primo vocitauerit.li.ij.arti.xiij.M.fo.cxiiij.
Papa circa quid eniti debeat.li.ij. arti.xiiij.D. E.et. F. folio.cxv.
Papa an poſſit ſimoniam committere.lib.ij.arti.xiiij.M. folio.cxv.
Papa an ſenes potius ꝙ iuuenes ad conſilium conuocare debeat.lib.ij.arti.xv.L.folio.cxvij.

Digitized by Google

Papa abdicare debet a curia ſua prelatos venatores. li. ij. arti. xv. L. fo. cxviij.
Papa bona eccleſie alienare non debet. lib. ij. arti. xv. N. folio. cxix.
Papa in maiori eſt periculo q̄ quiuis alius. lib. ij. arti. xv. O. fo. cxix.
Papa a quo debeat conſecrari. li. ij. arti. xvi. B. fo. cxix.
Papa peccans an poſſit eligere ſibi confeſſorem. li. ij. arti. xix. A. folio. cxxi.
Pape iudicio an ſit magis credendū q̄ toti mundo contra ſentienti. lib. i. ar. vij. A. fo. i.
Pape eſt poteſtas temporalis: eius autem executio Imperatoris. li. i. arti. xiij. quaſi per totum. fo. ij.
Pape ſentētias eſſe iuſtas p̄ſumendum eſt. lib. i. arti. xxvi. A. folio. iij.
Pape anaſtaſij obitus. lib. ij. arti. x. B. fo. cx.
Pape ſuperioritas ethnicorū regum exemplo figurata. lib. i. ar. xl. G. fo. xiiij.
Pape ſtudiū circa quid debeat eſſe. li. ij. arti. x. C. fo. cx.
Pape bonitas τ puerſitas ad quid conferant. ibidem.
Pape preſentia an ſuppleat iuris ſolēnitates. li. ij. ar. xi. G folio. cxij.
Pape ſententia an faciat ius. ibidem.
Pape ſtudia qualia debeāt eſſe. li. ij. ar. xv. H. fo. cxviij.
Pape clemētis. iiij. prouidētia. li. ij. arti. xv. M. fo. cxviij.
Pape an ſemꝑ ſit obediēdum. li. i. ar. vij. A. folio. i.
Pape iuramentum fidelitatis preſtat imperator. lib. i. articu. xiij. B. fo. ij.
Pape an oia ſint ſubiecta li. i. ar. xxxvij. Dd. fo. xi.
Pape mentiens an ſacrilegium committat. lib. ij. arti. xi. G. fo. cxij.
Papam aut clericū nō poteſt impator etiā in hereſeos crimine iudicare. li. i. arti. xxij. A. fo. iij.
Papam pro capite non habens nō habet caput chriſtum li. i. arti. xxiiij. A. folio. iij.
Papam aſſerere vtrāq̄ poteſtatē in terris nō habere an ſit hereticum. li. i. arti. xxxvij. Z. fo. ix.
Papam non coadiuuantes tpe perſecutionis an cenſendi ſint heretici. lib. i. arti. xxxviij. A. fo. xi.
Papam quilibet participat. li. ij. ar. xij. A. fo. cxij.
Papa mortuo an eccleſia debeat dici ſine capite. li. i. arti. lxviij. R. fo. lxxv.
Papalis ſedes a Roma non poteſt in aliā ciuitatem trāſferri. li. i. arti. xxxij. fo. iiij.
Papalis dignitas officiū apoſtolicū appellatur. lib. i. ar. liiij. H. fo. xxxviij.
Papalium deplomatum precia. li. ij. arti. vij. B. fo. cij.
Papatus an ſit prima ſedes. Et an poſſit a quoq̄ iudicari. lib. i. arti. v. A. fo. i.
Papatus an ſit ſemper in ijs que contra deū expreſſe nō ſunt. Et an pape in omnibus ſit obediendum. lib. i. arti. vij. A. folio. i.
Papatus miniſteriū potius q̄ dominiū dicitur. li. ij. arti. xiij. A. fo. cxiij.
Papatu vacante iuriſdictio generalis nō remanet apud aliquem vel aliquos. li. i. ar. xx. A. fo. lij.
Pharao nomē oim regū egypti fuit. li. i. ar. lxiij. E. fo. lxv.
Parietis nomine quid deſignet. lib. ij. ar. v. H. fo. xcij.
Partes diſcipline. lib. ij. ar. lxxi. F. fo. ccxxxviij.
Partes ſuppoſiti accuſatio nullo tempore clauditur. lib. ij. arti. xlvi. B. fo. cl.
Paſcere oues chriſti quid ſit lib. i. arti. xxxvij. D. fo. vi.
Paſcendi cura. lib. i. arti. lxix. E. fo. lxxvi.
Paſſio carnalis triplex. lib. ij. arti. i. C. fo. lxxxi.
Paſſionis dominice preludiū. li. i. arti. xxxvi. Rr. fo. v.
Paſtophoria que ſint. li. ij. arti. iij. A. fo. lxxxv.
Paſtori conuenientia que ſint. lib. ij. arti. xxij. A. fo. cxxvij.
Paſtores eccleſie reges dicuntur. libro. i. articu. lij. G. folio. xxxv.
Paſtores eccleſie quare ceci dicuntur. lib. ij. articulo. ij. F. folio. lxxxiij.
Pater quare vocetur excelſus. lib. ij. articulo. iiij. G. folio lxxxviij.
Patientie martyrium. lib. ij. arti. xlviij. H. fo. clviij.
Patriarcha lingua greca quid interpretatur. lib. ij. arti. xi. A. folio. iij.
Patriarcha an habeat in ſubditos ſuorum ſuffraganeorum aliquam poteſtatem. lib. ij. arti. xix. D. fo. cxxij.
Patriarcha an habeat idem ius in ſuis ſubditis quod papa in ſuis. ibidem.
Patriarche priuilegia. li. ij. ar. xix. C. fo. cxxij.
Patriarche an poſſint diſpenſare cū epiſcopis τ electis ſuis ſuffraganeis. li. ij. arti. xvij. E. fo. cxx.
Patriarche quū offendunt an eligant ſibi confeſſorem. Et an in foro contentioſo a ſolo papa puniri debeant. lib. ij. ar. xix. E. fo. cxxij.
Patriarche an vbiq̄ crucem portare debeant. lib. ij. arti. xix. D. fo. cxxij.
Patriarchia quot ſint. li. ij. ar. xi. B. fo. iij.
Patriarchatus eccleſiaſtici principales quatuor. lib. ij. arti. xvij. A. fo. cxx.
Paulus apoſtolus quare beatum petrum reprehenderit. li. ij. ar. x. B. fo. cx.
Pauperies chriſti multifaria. lib. ij. ar. lxiij. A. fo. ccviij.
Paupertas in chriſto quintuplex. li. ij. ar. vi. In principio folio. xcvi.
Paupertas cardinalium antiquorum: et quot eorū ſint tituli. li. ij. arti. xvi. D. fo. cxix.
Paupertas euangelica an dominiū τ proprietatem excludat. Et an licuit apoſtolis ex euangelio viuere. li. ij. ar. lvi. A. fo. clxxxvi.
Paupertatis cōmendatio. li. i. arti. lxvij. F. fo. lxxij.
Paupertatis euangelice perfectio an magis conſiſtat in animo q̄ in temporalium carentia. lib. ij. arti. lvi. A. fol. clxxxvi
Paupertatis laudes. li. ij. arti. lxv. E. fo. ccxiij. et. ccxiiij.
Pax quare non ſit inter mortales τ quid ſit pax. li. ij. arti. xxxi. B. fo. cxxxviij.
Pacis definitio. lib. i. ar. lxiij. G. fo. lx.
Pacis cōmendatio. li. ij. arti. xlvij. D. fo. clvij.
Phe quid interpretatur. li. ij. arti. iiij. G. fo. lxxxix.

Peccator q̄ cito deo reconciliatur an dignus ſit videre faciē patris. lib. ij. arti. xci. G. fo. cclxviij.
Peccatum quare nihil eſt. li. ij. arti. ij. A. fo. lxxxij.
Peccatum quare tempeſtas vocetur. lib. ij. ar. ij. B. folio. lxxxiij.
Peccatum ſodomiticum quare dicatur cōtra naturam. ibidem.
Peccatum primum quid ſit: et quid ſecundum: tertium et quartum. li. ij. arti. ij. G. fo. lxxxv.
Peccatum hominem vagum τ inſtabilem facit. li. ij. arti. iiij. D. fo. lxxxvij.
Peccatum inuidie an ſit contra ſpiritum ſanctum. lib. ij. arti. lxxix. B. fo. cclviij.
Peccato inuidie an diabolus deiectus fuerit de celo. li. ij. arti. lxxix. C. fo. cclix.
Peccata quare hominem ſeruum faciāt. lib. ij. arti. ij. A. folio. lxxxij.
Peccatorū omniū maximū ſupbia. li. i. arti. lxij. F. fo. lvij.
Pecunia idolorum ſeruitus. li. ij. arti. ix. A. fo. cix.
Pecunia fratri minori data cuius ſit. libro. ij. articu. lxiiij. G. folio. ccxi.
Pecunie ſpernere exempla memoranda. li. ij. arti. xv. F. τ G. foli. xvij.
Pecunie vſus quando adinuentus fuit. lib. ij. articu. lxi. B. folio. ccv.
Pecuniā dans ne actione famoſa conueniatur an infamiam incurrat. lib. i. arti. xlix. A. fo. xxviij.

Pecuniā famoſa.

Digitized by Google

Pecuniam famoſis viris aut mulieribus dantes an mortaliter peccent.li.ij.arti.xlvj.A.fo.cl.
Pecuniam an liceat fratri minori recipere per ſe aut per alium.Et ad quid ſit cautum ne fratres minores pecuniam portent.li.ij.arti.lxv.A.fo.ccxij.
Pecuniam deponere an liceat pro fratre minore.li.ij.arti.lxvj.A.fo.ccxvj.
Pecunias dans monaſterio vt recipiatur an irregularitatem incurrat.li.j.arti.xlviij.E.fo.xxvij.
Pecuniaria viſitatio prelatis inhibita.libro.ij.arti.xvij.D.folio.cxx.
Pecuniaria miſſarum celebratio.libro.ij.articulo.xxvij.E.fol.cxxxij.
Pedes eccleſie qui ſint.li.ij.arti.iiij.E.fo.lxxxvij.
Pedes lauandi.li.ij.arti.iiij.E.fo.lxxxviij.
Pelles ſalomonis que ſint.libro.ij.articulo.vj.A.folio.xcvij.
Pena an ſit malum.lib.j.arti.lxviij.S.fo.lxxv.
Pena peccantis maior poſt preceptum et exemplum efficitur.lib.ij.arti.viij.A.fo.cvij.
Penam reorum an deus concupiſcat.libro.ij.articulo.vj.J.folio.xcix.
Penarum inferni conſideratio.li.ij.ar.lxxxiiij.D.fo.cclxvj.
Penitenti quinque neceſſaria.libro.ij.articulo.v.L.folio.xciiij.
Penitentium luctus.li.ij.arti.viij.B.fo.cvij.
Penitentia ſerotina multos decipit.libro.ij.articulo.lij.E.folio.lxxv.
Penitentia quid operatur.li.ij.ar.v.F.fo.xcij.
Penitentia beati marcelli anglie epiſcopi.libro.ij.arti.xxvij.D.fo.cxxxij.
Penitentia Salomonis ſuper idololatria.libro.ij.arti.xlv.A.fo.cxlviij.
Percutiens grauidam aborſum viuificatum facientem an ſit irregularitas.li.j.arti.xlviij.E.fo.xxviij.
Peregrinari an deceat eremitam.libro.ij.articulo.lj.M.folio.cxiiij.
Perfectum quid ſit.li.j.ar.liiij.B.fo.xxxvij.
Perfecti ſacrificij duo actus.libro.j.articulo.lxiij.O.folio.lxij.
Perfectio conſiliorum euangelicorum que ſit.libro.ij.articulo.lvj.A.fo.cxxxvj.
Perfectio eremite que ſit.lib.ij.ar.lxix.E.fo.ccxxvj.
Periurium voluntarium an irregularitatem inducat.lib.j.arti.xlviij.F.fo.xxviij.
Perſecutio duplex.li.ij.arti.vij.M.fo.cv.
Perſonalis vnitas que ſit.li.j.arti.lxiij.B.fo.lix.
Peſtis adulatorum cauenda.li.ij.arti.xiij.M.fo.cxv.
Peſtilentie et tempeſtates propter peccatum ſodomiticum inducte.li.ij.arti.ij.B.fo.lxxxiij.
Petrus apoſtolus vnde nomen acceperit.lib.j.arti.lv.E.folio.xxxix.
Petrus apoſtolus quare nomine chriſti tributum ſoluerit.lib.j.arti.lv.F.fo.xl.
Petrus an ſolus queſiuerit a chriſto.Si peccauerit in me frater meus etc.li.j.arti.lv.G.fo.xl.
Petrus quare ſolus educens gladium percuſſit ſeruum pontificis.li.j.arti.lv.L.fo.xl.
Petrus quare dicitur Simon Joannis.libro.j.articulo lv.M.folio.xl.
Petrus apoſtolus quare temporalem poteſtatem non exercuerit.li.j.arti.lix.D.fo.l.
Petrus apoſtolus an habuerit iura imperij.libro.j.arti.lix.G.folio.l.
Petrus apoſtolus an omnium fidelium fuerit caput.lib.j.arti.lix.L.fo.lj.
Petrus os apoſtolorum.libro.j.articulo.lxiij.Y.folio.lxiij.
Petrus apoſtolus poſt aſcenſionem domini non Rome ſed Anti[illegible] ſedem primo habuit.libro.j.articu.lxviij.R.folio.lxxv.
Petrus apoſtolus an plus ceteris chriſtum dilexerit.lib.ij.arti.x.B.fo.cx.
Petrus de morron canonizatus quare papatum renunciauerit.lib.ij.arti.xj.E.fo.cxj.
Petri Corbarij apoſtate ordinis minorum deteſtatio.Cur idem coruinus appellatus.Et a quo in ſedem apoſtolicam intruſus.lib.j.fo.j.
Petri apoſtoli excellentia quibus teſtimonijs probatur.lib.j.arti.xxxvj.B.fo.iiij.
Petri manducatoris hiſtoria de Alexandro macedone.lib.j.arti.xl.G.fo.xiiij.
Petri nomen vnde.lib.j.arti.lv.E.fo.xl.
Petri priuilegia et miracula.lib.j.arti.lv.V.X.et.Y.fo.xlij.
Petri claues.lib.j.arti.lxiij.Y.fo.lxiij.
Petri apoſtoli eccleſia cui epiſcopo ſubdita ſit:et an ſit epiſcopalis eccleſia an patriarchium.libro.ij.articu.xj.B.folio.cxj.
Petro an ſit data poteſtas ſuper alios apoſtolos.libro.j.arti.lxviij.L.fo.lxxv.
Petro an licitum fuerit poſt chriſti reſurrectionem ad piſcationem redire.lib.ij.arti.lxiij.A.fo.ccix.

Philargyria quid ſit.
lib.ij.arti.ix.A.fo.cix.et.arti.liiij.B.fo.clxxvij.
Phyſica an ſit prohibita religioſis.libro.ij.articu.lxix.J.folio.ccxxviij.
Pietas prudentia et iuſtitia.lib.j.arti lvij.A.fol.xlvj.
Pietas quotuplex eſt:et an differat a miſericordia.lib.ij.arti.lxxxv.A.fo.cclxvj.
Pilatus quomodo chriſtum iudicauit.lib.j.articu.lxviij.L.folio.lxxiiij.
Pilatus quare magis curauit vnde eſſet regnum chriſti materialiter quam cauſaliter.lib.ij.arti.lvij.A.fo.clxxxix.
Pilati admiratio ſuper accuſatione chriſti.lib.ij.articulo vj.in principio.fo.xcvj.
Pithie et Damonis amicitia.lib.j.arti.lxij.B.fo.lviij.

Politia chriſtiana an ſit
vna:et an ſit vnus princeps ipſam dirigens.lib.j.arti.xl.B.folio.xij.
Politia chriſtiana an plures principatus admittat.lib.j.arti.xl.E.fo.xiij.
Politie chriſtiane finis vnus.ibidem.
Polluere vxorem extra clauſtra pudoris ſodomitica ſpecies eſt.lib.ij.arti.ij.R fo.lxxxiij.
Pollutus ad altare accedens an corpus chriſti polluat.lib.j.arti.lxix.D.fo.lxxvij.
Poma apud ſodomam genita que et qualia ſint.libro.ij.arti.ij.B.fo.lxxxiij.
Pontifex ſummus an proprie vocetur papa romanus.lib.j.arti.xxxij.circa finem.fo.iiij.
Pontifex quilibet an maior ſit imperatore.libro.j.articu.xxxvij.Bb.fo.x.
Pontifex ſummus an iure diuino et humano habeat poteſtatem temporalem lib.j.arti.lvj.M.fo.xlv.
Pontifex maximus an ſit ſufficiens ad regendam vniuerſalem eccleſiam:et ſummi pontificatus onera ſupportare lib.ij.arti.x.E.fo.cx.et.cxj.
Pontificis ſummi nomina.lib.ij.arti.xj.D.fo.cxj.
Pontificis opera duo.lib.ij.arti.xviij.D.fo.cxxj.
Pontifici ſummo ſeptem conſiderationes diligentius obſeruande.lib.ij.arti.x.D.fo.cx.
Pontifices quondam ijdem fuerunt et reges.li.j.articulo xiij.A.folio.ij.
Pontificum vnctio.lib.j.arti.lvj.P.fo.xlvj.
Pontificium eccleſie an preceſſerit mundi imperium.Et quot modis accipitur eccleſia.li.j.arti.xxxvj.in principio.fo.iiij.
Pontificalia an ſint de ſubſtantia ordinis vel officij epiſcopalis.lib.ij.arti.xxj.circa finem.fo.cxxv.

E

Digitized by Google

Populus quid ſit.lib.j.arti.lxiij.J.fo.lxj.
Porta pditionis quid ſit: ⁊ quid porta vite: ⁊ quid lata porta ⁊ q̄d anguſta.lib.ij.arti.j.C.fo.lxxxj.
Porte inferi q̄ ſint.lib.j.arti.lxiij.G.fo.lx.
Poſſeſſio an poſſit vel pſcribi contra papam. li.ij.arti. xj.G.fo.cxij.
Potentia chriſti multiplex.libro.j.articu.lj.A.B.C.et.D. folio.xxxj.et.xxxij.
Potentia creandi an ſit pluribus cōmunicabilis.lib.j. arti.lj.E.fo.xxxiij.
Potentia faciendi miracula qualiter cōmunicetur.lib.j. arti.lj.J.fo.xxxiij.
Potentia regalis quō cōmunicetur.ibidem.
Potentia eccleſiaſtica que ſit.libro.j.articulo.lviij.A. folio.xlviij.
Potentia ſummi pontificis pleniſſima.libro.j.articulo lviij.B.fo.xlviij.
Potentie chriſti ⁊ eius vicarij diſcrimen.libro.j.articulo lviij.A.folio.xlvij.
Poteſtas tēporalis eſt Pape: eius aūt executio impera-toris.lib.j.arti.xiij.quaſi per totum.fo.ij.
Poteſtas papalis oim eſt digniſſima ⁊ vtiliſſima.lib.j. arti.xliiij.A.fo.xviij.
Poteſtas papalis ad que ſe extēdat ⁊ in quibus valeat diſpenſare.lib.j.arti.xlv.A.et.B.fo.xix.
Poteſtas papalis diſpenſandi per duas regulas pbat. lib.j.arti.xlvj.D.fo.xxij
Poteſtas gubernatiua chriſti quare hoibus cōicata. lib.j.arti.lj.F.fo.xxxiij.
Poteſtas ſacerdotalis quomodo cōmunicetur.libro.j. arti.lj.J.fo.xxxiij.
Poteſtas chriſti quibus hominibus cōmunicata ſit.li.j. arti.lj.L.fo.xxxiij.
Poteſtas ſacerdotalis ⁊ regalis an eidem cōpetant pſone.lib.j.arti.lj.L.fo.xxxiij.
Poteſtas regia quotuplex eſt ⁊ vnde orta eſt.libro.j. arti.lij.A.fo.xxxiij
Poteſtas ſacerdotalis ⁊ regia quibus cōmunicetur et quotuplex eſt.li.j.arti.lij.A.B.C.et.D.fo.xxxiiij.⁊.xxxv.
Poteſtas prelatorum eccleſie duplex.libro.j.articulo lij.J.folio.xxxv.
Poteſtas ſacerdotalis an prior fuerit poteſtate regia. lib.j.arti.liij.D.fo.xxxvij.
Poteſtas regia ſpiritualis an ſit dignior q̄ ſacerdota-lis.ibidem.
Poteſtas an ſit data hominibus ligandi ⁊ ſoluēdi mortuos ſicut viuos.libro.j.arti.lvj.B.fo.xl.
Poteſtas temporalis an contineatur in ſpirituali. Et an poteſtas ſpiritualis iudicare debeat temporalē. Et a quo inſtituta fuit poteſtas temporalis. Et quotupliciter indigeat formatione. Et an ſpiritualis poteſtas ſit cauſa tēporalis.lib.j.arti.lvj.B.fo.xliij.
Poteſtas ſpiritualis quotupliciter ad tēporalē ſe exten-dat.lib.j.arti.lvj.C.fo.xliiij.
Poteſtas tēporalis an poſſit conferre eccleſiaſtica beneficia.lib.j.arti.lvj.D.et.J.fo.xliiij.
Poteſtas temporalis eccleſie conducibilis. libro.j.arti. lvj.J.fo.xlv.
Poteſtas iudicis ſpiritualis an pncipaliter conſiſtat in criminibus.lib.j.arti.lvj.L.fo.xlv.
Poteſtas ſpiritualis an debeat iuriſdictionem temporalem exercere.ibidem.
Poteſtas temporalis ſub ſpirituali exiſtens an partici-pet aliq̄d ſpūalitatis.lib.j.arti.lvj.P.fo.xlvj.
Ptās pncipū ſecularium an poſſit dici ſpūalis.ibidem.
Poteſtas terrena qualiter in exercēda iuſtitia ſe debeat habere.lib.j.arti.lvij.B.fo.xlvij.
Poteſtas ſine numero/pondere ⁊ menſura.lib.j.articu. lviij.B.fo.xlviij.
Poteſtas regia an ſit eccleſie neceſſaria, libro.j.articulo lix.A.folio.xlviij.
Poteſtas ſpiritualis ⁊ temporalis an ſint a deo.ibidem.
Poteſtas regalis an ſit permiſſa vel conceſſa.lib.j.articu. lix.A.fo.xlix.
Poteſtas ſpiritualis quare temporali tributum ſoluat. lib.j.arti.lix.C.fo.xlix.
Poteſtas ſpiritualis an ſubiecta ſit temporali.ibidem.
Poteſtas regia ſpiritualis ⁊ temporalis an ſint due poteſtates.lib.j.arti.lix.D.fo.xlix.
Poteſtas ſpiritualis duplex.lib.j.arti.lix.E.fo.l.
Poteſtas omnis an ſit a deo eodem modo.ibidem.
Poteſtas iudiciaria eccleſiaſticorum.libro.j.articu.lxiiij. D.folio.lxv.
Poteſtas maior quot modis attendi debet.lib.j.articulo lxviij.O.fo.lxxv.
Poteſtas eccleſiaſtica qua de cauſa deſpectui habeatur. lib.j.arti.lix.A.fo.lxxvj.
Poteſtas ſacerdotalis ad ſoluēdum peccatum ⁊ iuriſdi-ctio excōmunicandi ⁊ abſoluendi in foro iudiciali quo-modo differunt.lib.j.arti.lxx.C.fo.lxxix.
Poteſtas temporalis qualiter pertineat ad papam.lib. ij.arti.lvj.A.fo.cxcj.
Poteſtatis ſacerdotalis ⁊ regalis diſcrimen.lib.j.articu. lij.J.folio.xxxv.
Poteſtatis duplicis ſacerdotalis ⁊ regalis initium.lib.j. arti.liij.F.fo.xxxvij.
Poteſtatis ſacerdotalis et regalis diuerſitas. lib.j.arti. liiij.A.folio.xxxvij.
Poteſtatis ſpiritualis et tēporalis plenitudo in ſummo pontifice.lib.j.arti.lviij.A.fo.xlvij.
Poteſtates ſecularis ⁊ ſpiritualis in quibus conueniūt. lib.j.arti.lvj.A.fo.xlij.
Poteſtarias an quis poſſit in pluribus ciuitatibus obti-nere.lib.ij.arti.viij.J.fo.cix.
Publicus aleator et mu-tuans in ludo an ſint infames.lib.j.arti.xlix.A.fo.xxviij.
Puerum occidens incaute an irregularitatem incurrat. lib.j.arti.xlviij.E.fo.xxviij.
Puerum impudicum facere attentans iniuriarum tene-tur.lib.ij.arti.ij.B.fo.lxxxiij.
Pueri in ſacro eloquio quid ſignificent.ibidem.
Pugnandi modus contra antichriſtum.libro.j.arti.lxvij. J.folio.lxxij.
Puluinaris nomine quid denotetur.lib.ij. articu.xxij.A. folio.cxxvij.
Putei definitio ſm Aug.lib.ij.arti.v.J.fo.xciij.
Planctus eccleſie. libro ij.arti.j.in principio.fo.lxxxj.
Planctus multifarius apud iudeos. libro.ij.articu.v.C. folio.xcij.
Platea quid interpretatur ⁊ quid ſit. libro.ij.articulo.j. A.⁊.B.fo.lxxxj.
Plauſus manuum diuerſus.lib.ij.arti.v.J.fo.xciij.
Plenitudo ſpiritualium ſenſuū an fuerit in beato petro. lib.j.arti.lix.L.fo.lj.
Pluralitas beneficiorum prohibita.libro.ij.articulo.viij. J.folio.cix.
Preceptum chriſti ſex vi-ris ad interficiendum paratis.libro.ij.arti.v.L.fo.xcv.
Precepto iniuſto ⁊ inhoneſto an ſit obediendum.libro.ij. arti.lxix.J.fo.cclxviij.
Precepto dei hominem occidēs an reputetur homicida. lib.ij.arti.lxxij.B.fo.cclxxix.
Preceptorum chriſtianorum regule cur vniuerſales. li.j. arti.lxiij.D.fo.lxj.
Preceptorum differentia.libro.ij.arti.xv.N.fo.cxix.
Preda militaris cuius ſit.lib.ij.arti.xlvj.B.fo.clj.

Digitized by Google

Index literarius.

Preda iuſti belli an ſit capientis.libro.ij.articulo.xlvi.I.
folio.cliij.
Prede reſtitutio quomodo ſit facienda.libro.ij.articulo
xlvi.Li.fo.cliij.
Predam emere an ſit licitum.libro.ij.articulo.xlvi.Li.
folio.cliij.
Predeſtinatio an faciat certam ſalutem.libro.ij.articulo
viij.G.fo.cviij.
Predicatores quare antiquitus in portis templi ſede
bant.lib.ij.arti.ij.B.fo.lxxxiij.
Predicatores quales ſint.li.ij.ar.iiij.M.fo.xc.
Predicationis pabulũ.lib.j.ar.lxix.D.fo.lxxvij.
Prelatio quelibet an ſit tranſlata ad fideles per chriſti
aduentum.Et quibus cõmiſſa eſt talis prelatio.libro.j.
arti.xxxvij.L.et.M.fo.vij.
Prelatio quinqȝ modis haberi poteſt.libro.j.articulo
lxviij.M.et.N.fo.lxxv.
Prelationis ⁊ poteſtatis Petri ⁊ eius ſucceſſorum lau
des.lib.j.arti.lv.S.fo.xlj.
Prelationem abbati non aufert irregularitas.lib.j.arti.
xlviij.B.fo.xxv.
Prelatus qualiter ſubditos paſcere debeat.libro.j.arti.
lxix.D.fo.lxxvij.
Prelatus an debeat preficí pluribus eccleſijs.lib.ij.arti
viij.I.fo.cix.
Prelatus an poſſit purgationem ferri candentis indice
re.lib.ij.arti.xxij.B.fol.cxxviij.
Prelatus nõ debet officia ꝯſanguineis cõmittere.ibidẽ.
Prelatus an poſſit cõmutationem venditionem ⁊ pmu
tationẽ de rebus eccleſie facere ſine ꝯſenſu capli.ibidẽ.
Prelatus pronior eſſe debet ad miſerẽdum ꝙ ad puniẽ
dum.ibidem.
Prelati nomine intelligitur quicũqȝ legitimus admini
ſtrator.ibidem.
Prelato neceſſaria.li.ij.arti.xxij.A.fo.cxxvij.
Prelatum ſuum trahens ad iudicium ſeculare ſuper ſpi
ritualibus beneficio priuari debet.libro.ij.articulo.xxij.
B.folio.cxxviij.
Prelati ab eccleſia tolerati quãlibet iuriſdictionem vera
citer exercent.lib.j.arti.x.A.fo.ij.
Prelati cum ſint reges quare nõ vocentur reges.lib.j.
arti.liij.M.fo.xxxv.
Prelati qualr officia publica exercentes excõmunicari
debent.lib.j.arti.lxix.B.fo.lxxvj.
Prelati vita non verbo corrigere debent.libro.j.articu
lo.lxix.B.fo.lxxvj.
Prelati comedias legere prohibentur.libro.j.articulo
lxix.D.fo.lxxvij.
Prelati galli gallinacei ⁊ canes muti.ibidem.
Prelati qualiter ſubditos inducere debent.libro.j.arti.
lxix.E.fo.lxxvij.
Prelati qualiter bona ſua debeãt partiri.libro.ij.arti.v.
A.folio.xc.
Prelati quare aurum ſitiant.libro.ij.arti.lx.A.fo.cix.
Prelati hiſpanie viles.li.ij.arti.xviij.D.fo.cxxj.
Prelati an poſſint penas pecuniarias pro criminibꝰ pu
niendis accipere:⁊ an ipſas in proprium cõuertere de
beant.li.ij.arti.xx.A.fo.cxxij.
Prelati reditus ſubditorum minuentes qualiter puniri
debeant.lib.ij.arti.xx.A.fo.cxxiij.
Prelati an poſſint bellis intereſſe ⁊ manu propria bella
re.ibidem.
Prelati nõ pro ſuis tantũ ſed pro populi delictis ra
tionem reddere coguntur.libro.ij.articulo.xxij.A.
folio.cxxv.
Prelati an poſſint inferiorum prelatorum iura infringere
lib.ij.ar.xxij.B.fo.cxxviij.
Prelati an teneantur compellere illos qui habent plu
res dignitates vel eccleſias curam animarum haben
tes oſtendere diſpenſationem.libro.ij.articulo.xxij.in
fine.folio.cxxviij.
Prelatorum ſententias eſſe iuſtas pſumendum eſt.lib.j.
arti.xxvj.A.fo.iij.
Prelatorum eccleſie duplex poteſtas.libro.j.articulo.liij.
I.folio.xxxv.
Prelatorum cura triplex.libro.j.arti.lxix.C.fo.lxxvj.
Prelatorum negligentie redargutio.libro.j.articulo
lxx.D.fo.lxxix.
Prelatorum ambitio.lib.ij.arti.iij.C.fo.lxxxv.
Prelatorum negotiatio deteſtanda.libro.ij.articulo.vij.
B.folio.ciij.
Prelatorum cum lamijs comparatio.libro.ij.articulo
vij.F.fo.ciiij.
Prelatorum fraus in accipienda pro ordinatione pecu
nia.lib.ij.arti.ix.B.fo.cix.
Prelatorum ſanctorum in conſanguineos dicta.lib.ij.ar
ti.xv.M.fo.cxviij.
Prelatorum offenſa in viſitandis ſuis prouincijs.lib.ij.
arti.xvij.D.fo.cxx.
Prelatorum hiſpanie ſimonia.libro.ij.articulo.xx.A.
folio.cxxij.
Prelatorũ repertoriũ.li.ij.articulo.xxij.B.fo.cxxviij.
Prelatorum mores ⁊ vita quales debeant eſſe.ibidem.
Prelatis eccleſie conuenit ſacerdotalis ⁊ regalis pote
ſtas.lib.j.arti.lv.D.fo.xxxvj.
Premiũ regis.lib.j.arti.lxij.F.fo.lvij.
Premium religioſorum vere obedientiũ triplex.libro.ij.
arti.lxix.E.fo.ccxxvj.
Prepoſitorum arrogantium propriũ.libro.ij.arti.xxij.
A.fo.cxxvj.
Prepoſitorum ſolicitudo.libro.ij.arti.xxij.A.fo.cxxvij.
Presbyter quilibet an tantã habeat ptãtem quãtã habet
papa.li.j.arti.lxviij.L.fo.lxxv.
Presbyter quilibet an ſit equalis pape in iuriſdictione.
lib.j.arti.lxviij.O.fo.lxxv.
Presbyter etatis:epiſcopus dignitatis nomen eſt.lib.ij.
arti.xvij.F.fo.cxxj.
Presbyter an debeat in canone miſſe noĩa aliquorum viuo
rũ aut mortuorum exprimere.li.ij.arti.xxvij.D.fo.cxxxij.
Presbyter euchariſtiam per ebrietatem vel voracitatem
euomẽs qualr puniri debeat.ibidem.
Presbyteri cardinales quem titulum habeant.Et quali
ter in literis domini pape nũꝗ ponantur presbyteri ꝗn
addatur titulus:nec diaconus:nec epiſcopus cum titu
lo.lib.ij.arti.xvj.E.fo.cxx.
Presbyteri an debeant habere epiſcopum vt principem
lib.ij.arti.xx.A.fo.cxxij.
Presbyteri an poſſint ſine licentia epiſcopi in ſua dioceſi
miſſam cantare vel baptizare.lib.ij.arti.xxj.in principio
folio.cxxiiij.
Presbyteri laborãtes morbo caduco an excuſentur a ce
lebratione.Et an intrantibus eccleſiam excõmunica
tis debeãt a diuinis ceſſare.Et an presbyteri curati de
beant dare ſuis parochianis licentiam confitendi alijs
presbyteris nõ curatis.Et an habeant poteſtatem ligã
di atqȝ ſoluendi.lib.ij.arti.xxvij.D.fo.cxxxij.
Presbyterorum flagitia triciora.libro.ij.articu.xxvij.A.
folio.cxxxj.
Preſciẽtia dei que ſit.Et quare oramus vel conemur ad
bene operandum:quũ quod futurum eſt/eueniet.li.ij.
arti.viij.G.fo.cviij.
Preſumendum eſt ꝙ prelatorum ſententie ⁊ maxime domi
ni pape ſint iuſte ⁊ canonice promulgate.lib.j.arti.xxvj.
A.folio.iij.
Preſumptionis ſpecies que ſint.libro.ij.articulo.lxxvj.
L.folio.ccl.
Preuaricator condemnatus an ſit infamis.libro.j.arti.
xlix.A.fo.xxix.
Primatus olim cui debebatur.li.j.arti.xliij.C.fo.xvj.
Primatus ⁊ patriarchatus idem.lib.ij.ar.xvij.B.fo.cxx.

Digitized by Google

Princeps ciuitatis qualiter alēdus. libro.j.articulo.lxij. F.folio.lvij.
Principis error an faciat ius.libro.j.articulo.vj. circa finem.folio.j.
Principis infamia vbi maxime attendatur. libro.ij.arti. vj.J.fo.xcix.
Principes exercitus demonū.li.ij.arti.v.A.fo.xc.
Principes mali qualiter puniendi.libro.ij. articulo.viij. B.folio.cvij.
Principum ad tyrānidem facilis declinatio. libro.j.arti. lvj.E.fo.xliiij.
Principum poſſeſſiones cuius ſint.li ij.arti.v.A.fo.xc.
Principum manus prelati oſculari non debent. libro.ij. arti.xviij.D.fo.cxxj.
Principatus ciuilis an diſtinguatur a pncipatu eccleſiaſtico.li.j.arti.xl.B.fo.xij.
Principatus virum oſtendit.li.ij.arti.lxij.G.fo.lviij.
Principatus mūdani ⁊ eccleſiaſtici diſcrimen.lib.ij.arti. xiij.C.fo.cxiij.
Principalis ⁊ precipuus actus regie poteſtatis quis ſit. Et quid ad regiam poteſtatem ſpectat.libro.j.articulo liij.A.fo.xxxvj.
Principia duo ponere an ſit hereticum. libro.j.articulo xxxvij.O.fo.viij.
Priores ⁊ rectores eccleſiarum curam animarū habentium perpetui an poſſint amoueri ſine licentia epi.li.ij. arti.xxj.circa mediū.fo.cxxiiij.
Priuilegium pncipis aſtute interpretās an ſit infamis. lib.j.arti.xlix.A.fo.xxix.
Priuilegia epiſcoporum que ſint.libro.j.articulo.l.C. folio.xxxj.
Priuilegia virginitatis.libro.ij.articulo.lxxxiij.B. folio.cclxiij.
Procedentia a libero arbitrio ⁊ volūtate ꝯtingentia an neceſſario eueniant.li.ij.arti.viij.G.fo.cviij.
Procuratorꝫ errores.li.ij.arti.xxxvij.A.fo.cxlij.
Profeſſionis fratrum minorꝫ cōmendatio.libro.ij.arti. lxj.A.fo.ccij.
Profeſſionū diuerſitas.li.ij.arti.viij.B.fo.cvij.
Promoueri an poſſit is qui cū fornicaria contraxit.li.ij. arti.lxxxiij.F.fo.cclxiij.
Promouēs aliquem vno die ad duos ſacros ordines an ſit irregularis.lib.j.arti.xlviij.E.fo.xxviij.
Prophete doctores ⁊ prelati vocantur. libro.ij.arti.j.F. folio.lxxxij.
Prophete qui ſint hodie.libro.ij.articulo.v.E.fo.xcij.
Prophete falſi tres ſpiritus immūdos repreſentantes. lib.ij.arti.v.H.fo.xciij.
Prophete in ſacro eloquio qui vocent.ibidem.
Prophetarū pſeudo diuerſa crimina.ibidem.
Propoſitio qualiter dici debeat heretica.libro.ij.articulo.lxij.B.fo.ccvij.
Proprietas ⁊ dñium oim rerum viſibilium an poſſit abdicari.lib.ij.arti.lx.D.fo.cciij.
Proprietatis abdicatio ⁊ caſtitatis cuſtodia an ſint de ſubſtantia monachatus.lib.j.arti.xlvj.E.fo.xxij.
Proprietates, poſſeſſiones ⁊ dominia an ſint a iure humano an ciuili.libro.ij.articulo.lx.B.fol.ccij.
Proſelytus quis ſit.libro.ij.articulo.lxxviij.D. folio.cclvij.
Prunc cupiditatis ⁊ libidinis que ſint.libro.ij.arti.j.F. folio.lxxxij.

Quarta noctis vigilia quid interpretatur. libro.j.articulo.lv. T.folio.xlj.
Querendi modus.libro.ij.articulo. vj.F. folio.xcviij.
Querimonia domini de prelatis. libro.j.articulo.lxix.C. folio.lxxvij.

Ramoth qualiter interpretetur. libro.ij.articulo.v.H.fo.xciij.
Rebellibus eccleſie vel pape fauens an ſit hereticus.li.j.arti.xxxvij.Ff.fo.xj
Recedendum an ſit a prelatorum obedientia ꝓpter eorꝫ ſcelera.li.j.arti.lxx.E.fo.lxxix.
Recipiendis ad communitatem apl'orꝫ an licebat aliquid ſecū afferre.lib.ij.arti.lvj.A.fo.clxxxv.
Rectores ⁊ cuſtodes poſiti in vinea domini ſabaoth.li.j. arti.lxij.F.fol.lvij.
Redargutio negligentie prelatorum.libro.j.arti.lxx.D. folio.lxxix.
Rex malus non vere rex eſt.libro.j.articulo. lvij.A. folio.xlvj.
Rex literarum ſacrarum ſtudioſus debet eſſe.ibidem.
Rex an debeat iudicari ab homine.libro.j.articulo.lix. B.folio.xlix.
Rex primus catholicus an ſacerdos fuerit.libro.j.arti. lxiiij.G.fo.lxv.
Regis officia.lib.j.arti.liij.B.fo.xxxvj.
Regis electio qualiter eſt faciēda ⁊ quid in ipſa pcipue ſit obſeruandū.lib.j.arti.lvij.A.fo.xlvj.
Regis iuſtitia que ſit.ibidem.
Regis boni recompenſatio.libro.j.articulo.lxij.F. folio.lvj.
Regis premium honor ⁊ gloria.libro.j.articulo.lxij.F. folio.lvij.
Regis officium quale debeat eſſe.libro.j.articulo.lxij.J. folio.lviij.
Regis omnia ſunt iure ciuili. libro.ij.articulo.xiij.F. folio.cxiiij.
Regi in tyrānidem declinanti qualiter ſit obuiandum. lib.j.arti.lxij.E.fo.lvj.
Regi aliquid dando an dicamur ei de ſuo dare. libro.ij. arti.xiij.F.fo.cxiiij.
Reges quondam iidem fuerūt ⁊ pontifices.libro.j.articulo.xiij.A.fo.ij.
Reges regno ⁊ imperatores iperio poſſunt a papa priuari.lib.j.arti.xiij.B.fo.ij.
Reges quotuplices ſunt.lib.j.arti.xxxvij.X.fo.ix.
Reges catholici quare inūgunt ⁊ benedicūtur ꝑ pōtifices.lib.j.arti.xl.C.fo.xiij.
Reges Francie an deſcenderint a Carolo magno au ab Hugone duce Aurelian.li. j.arti.xlj.C.fo.xv.
Reges erudiri debent in ſacra ſcriptura. libro.j.arti.liij. C.folio.xxxvj.
Reges quare non vnguntur in capite ſicut pontifices. lib.j.arti.lvj. P.fo.xlvj.
Reges qualiter ſe habere debeant ad ſubditos.lib.j.ar. lvij.A.fo.xlvj.
Reges qui dicantur.lib.j.arti.lxij.A.fo.lv.
Reges ⁊ principes an facilius delictorum veniam impetrent ꝙ ceteri hoim.li.j.arti.lxij.G.fo.lviij.
Reges omnes an de iure ſubeſſe debeāt imperatori.lib. ij.arti.xxix.A.fo.cxxxv.
Reges in quibus offendant.libro.ij.articulo.xxx. per totum.fo.cxxxvij.
Regum inunctio.lib.j.arti.lvj. P.fo.xlvj.
Regum beatitudo merces.libro.j.articulo.lxij.G. folio.lvij.
Regū officium pncipale.lib.j.arti.lxij.J.fo.lviij.
Regum catholicorum primi.libro.j.articulo.lxiiij.F. folio.lxv.
Regū aſſyriorꝫ ſupbia.lib.j.arti.lxiiij.E.fo.lxv.
Regalis poteſtas quomodo cōmunicetur.libro.j.arti. lj.J.folio.xxxiij.
Regalis poteſtas an diſcordet a ſacerdotali.libro.j.articulo.lix.A.fo.xlviij.

Regale dñium an ex ꝑmiſſione diuina vel ex iniūctione populo iſrael ꝯceſſum fuerit.ibidem.
Regalia inſignia que ſint.libro.i.arti.xxxvij.B.fo.vi.
Regia chriſti poteſtas.li.i.arti.li.C.fo.xxxij.
Regia poteſtas quotuplex eſt: ⁊ a quo emanauit.libro.i.arti.lij.A.fo.xxxiiij.
Regia ⁊ ſacerdotalis poteſtas quibus cōmunicetur: et quotuplex eſt.libro.i.articulo.lij.A.B.C.et.D.folio xxxiiij.et.xxxv.
Regia poteſtas temporalis an dignior ſit ſacerdotali.lib.i.arti.liij.M.fo.xxxvij.
Regia poteſtas an ſit eccleſie neceſſaria.libro.i.articulo lix.A.fo.xlviij.
Regia dignitas odioſa.lib.i.arti.lxij.D.fo.lvi.
Regiam poteſtatem an papa inſtituerit.libro.i.articulo lix.C.folio.l.
Regnū primū cuius fuerit.li.i.arti.xxxvi.O.fo.v.
Regnum chriſti deſignati per lapidem.libro.i.articulo xliij.B.fo.xvij.
Regnum celeſte bifariam quis poteſt ingredi.libro.i.articulo.lix.G.fo.li.
Regnū terrenū duplex.lib.i.arti.lix.G.fo.li.
Regnum quibus reddatur glorioſum.libro.i.articulo lxij.A.fo.lv.
Regnū multifariā capi pōt.Et qualiter eccleſie regnum diſtinguat.lib.i.arti.lxi.B.C.fo.liiij.et.lv.
Regnum mūdi qualiter dei regno opponatur.lib.i.articulo.lxi.D.fo.lv.
Regnum duplex in Abel et Cayn.libro.i.articulo.lxi.E.folio.lv.
Regnū iuſtum vni⁹.lib.i.ar.lxij.D.fo.lvi.
Regnū multitudinis quid ſit.li.i.arti.lxij.G.fo.lvij.
Regnum qualiter efficiatur glorioſum.libro.i.articulo lxij.K.fo.lviij.
Regnum eccleſie quare catholicum vocetur.libro.i.articulo.lxiij.M.fo.lx.
Regnum meum nō eſt de hoc mundo.qualiter exponat.lib.ij.arti.lvij.A.fo.clxxix.
Regni dei et mundi diſcrimen.li.i.arti.lxi.E.fo.lv.
Regni temporalis exordium.li.i.arti.lxiiij.D.fo lxiiij.
Regni hoim exordiū.lib.i.arti.lxiiij.E.fo.lxiiij.
Regni tpalis ſordida initia.lib.i.ar.lxiiij.E.fo.lxv.
Regna veri dei prouidentia ordinata ſunt.libro.i.articulo.lix.B.fo.li.
Regula eremitarum an ſit ab eccleſia approbata.lib.ij.arti.xxiij.A.fo.cxxviij.
Regula beati Auguſtini qualiter fundata.libro.ij.arti.lvi.A.fo.clxxxv.
Regule beati Franciſci fraus triplex.libro.ij.articulo lxvij.B.fo.ccxx.
Regule beati Franciſci declarationes culpabiles.lib.ij.arti.lxvi.C.fo.ccxvij.
Regule preceptorum chriſtianorum cur vniuerſales.li.i.arti.lxiij.M.fo.lxi.
Regule monachorum ab eccleſia approbate.lib.ij.arti.xxiij.A.fo.cxxviij.et.cxxix.B.
Regularis ſine licentia abbatis promotus an irregularitatem incurrat.li.i.arti.xlviij.E.fo.xxviij.
Religio an ſit alter baptiſmus.libro.ij.articulo.liij.E.folio.clxxvij.
Religio quelibet an poſſit habere proprium.libro.ij.articulo.lv.A.fo.clxxviij.
Religionis chriſtiane incrementa qualia fuere.li.i.arti.lxiij.M.fo.lxi.
Religionum diuerſitas.libro.ij.articulo.xiiij.N.fo.cxvi.
Religioſus portans habitum ſuum habitu clericali vel ſeculari coopertum an apoſtata efficiatur.libro.ij.arti.xiiij.N.fo.cxvi.
Religioſus obediens cui comparetur.libro.ij.articulo lxix.B.fo.ccxxxiiij.
Religioſus an poſſit magiſtratus gradum aſſumere.li.ij.arti.xxxiiij.A.fo.cxli.
Religioſi ⁊ clerici exempla relaxationis.libro.ij.articulo i.B.fo.lxxxi.
Religioſi habitum dimittentes ſi poſtea reaſſumant an poterunt in prelatos eligi.li.ij.ar.xiiij.N.fo.cxvi.
Religioſi an vbiq; habitu monachali vti debeant.lib.ij.arti.xiiij.N.fo.cxvi.
Religioſi dimittētes habitum ſine cauſa excōmunicati.lib.ij.arti.xiiij.N.fo.cxvi.
Religioſi quibus maxime vitijs irretiantur.lib.ij.arti.liiij.per totum.fo.clxxvij.
Religioſi a quibus ſtudijs arceri debeant.Et ad hoc ꝙ poſſint religioſi ſacro ſtudio intendere quid agere debeant.lib.ij.arti.lxix.I.fo.ccxxviij.
Religioſoꝝ cupiditas.li.ij.arti.lxiiij.B.fo.ccix.
Religioſorum inobedientia.libro.ij.articulo.lxx.A.folio.ccxxxv.
Religioſorum immunditie occaſio.libro.ij.articulo lxxij.A.fol.ccxl.
Religioſorum inhoneſtas.li.ij.arti.lxxiij.A.fo.ccxl.
Religioſoꝝ ambitio.li.ij.arti.lxxiiij.A.fo.ccxliij.
Religioſorum ventoſa ſuperbia.libro.ij.articulo.lxxvi.A.folio.ccxlviij.
Religioſoꝝ inuidia.li.ij.arti.lxxix.A.fo.cclviij.
Religioſis an ſit neceſſaria loci mutatio.libro.ij.articulo.lxiiij.B.fo.ccxi.
Relinqui bifariam dici poteſt aliquid.libro.ij.articulo lvi.A.fo.clxxxij.
Remedia contra ſuperbiam que ſint.libro.ij.articulo lxxvij.A.fo.cclv.
Remiſſio quid ſit.li.ij.arti.lxxv.D.fo.ccxlvij.
Remotus propter dolum ab adminiſtratiōe an infamiā incurrat.li.i.arti.xlix.A.fo.xxix.
Renouatio eccleſie qualiter facienda.libro.ij.articulo iij.B.fo.lxxxv.
Renuntiare ⁊ relinquere qualiter differunt.libro.ij.articulo.lvi.A.fol.clxxx.
Repertorium materie epiſcoporum.libro.ij.articulo.xxi.et.xxij.per totum.fo.cxxiiij.et.cxxv.
Repertoriū prelatoꝝ.lib.ij.arti.xiij.B.fo.cxxvij.
Repertorium abbatum ⁊ que abbatem deceant.lib.ij.arti.xxiij.B.fo.cxxix.
Reprehenſibilis obedientia triplex.lib.ij.articu.lxix.P.folio.ccxxxij.
Requiſita ad dei cultū.li.i.arti.lxiij.O.fo.lxij.
Rei habende nimia cupido cauſa eſt idololatrie.lib.ij.arti.vij.B.fo.cij.
Reipublice prodeſſe cupientes duo precepta habere debent.lib.i.arti.xlij.E.fo.xvi.
Rem habens ad certum vſum ſibi accōmodatam ⁊ a lij accommodans an furtum committat.libro.ij.arti.xlvi.P.fo.cliij.
Res epī morientis an debeant pro futuro pontifice conſeruari.li.ij.arti.xxi.circa pncipiū.fo.cxxiiij.
Rerū eccleſiaſticarū iniq adminiſtratores obnoxij ſunt reſtitutioni.li.ij.arti.xlvi.A.fo.cl.
Rerum amiſſarum inuentores an teneantur ad reſtitutionem.li.ij.arti.xlvi.O.fo.cliij.
Rerum temporaliū abdicatio meritoria eſt ⁊ ſancta.lib.ij.arti.lvi.A.fo.clxxxvi.
Rerum abdicatio in particulari tm̄ non eſt vera abdicatio.li.ij.arti.lxiij.A.fo.ccvij.
Reſtitutio quid ſit.li.ij.arti.xlvi.in fine.fo.cl.
Reſtitutio pde qualr ſit facienda.lib.ij.ar.xlvi.K.fo.cliij.
Reſtitutio illicite acqſitoꝝ qualiter eſt facienda.li.ij.arti.xlvij.p totum.fo.clv.et.clvi.
Reſtitutioni an ſint obnoxij reruꝫ eccleſiaſticarū iniqui adminiſtratores.lib.ij.arti.xlvi.A.fo.cxv.
Reſtitutioni an teneantur aduocati ſua culpa in cauſa.

Digitized by Google

ſuccūbentes.lib.ij.arti.xlvj.L.fo.cliij.

Reſtitutioni an teneantur aleatores de pecunijs lucraris.lib.ij.arti.xlvj.S.fo.cliiij.

Rhetoricorum mores.lib.ij.arti.iiij.B.fo.xc.

Reuerentia quibus ſit impendenda. lib.ij.arti.lxxvj. T. folio.ccliij.

Reus latitans in cauſa criminali ſecu[illegible] ſententia an ſit infamis.lib.j.arti.xlix.A.fo.xxix.

Roma amicitiā morū beneuolentia ↄſeruās.lib.j.ar.xliij.F.fo.xvij.

Romanus pontifex quare ſeruū ſeruorum ſe nominet. lib.ij.arti.xiij.H.fo.cxiiij.

Romani ppli ↄditiones.lib.j.arti.xlij.F.fo.xvij.

Romani quare imperiuꝫ promeruerunt.libro.j.articulo xliij.A.folio.xvj.

Romani pontifices an chriſti aut beati Petri debeāt dici vicarij.lib.ij.arti.x.B.fo.cx.

Romanorꝫ iuſtitia ob rēpu.lib.j.arti.xlij.E.fol.xvj.

Romanorꝫ liberalitas.li.j.arti.xlij.F.fo.xvij.

Romanum imperium omnibus alijs excellentius. lib.j. arti.lix.B.fo.lj.

Rubigo quid interpretatur.lib.ij.arti.viij.J.fo.cix.

Ruſtici an teneantur diuitibus reuerentiam exhibere. lib.ij.arti.xliij.B.fo.cxlvij.

Sabbatum delicatū ⁊ ſabbatum carnale quomodo differunt. lib.ij.arti.v.B.fo.xcj.

Sabbati ſctificatio.li.ij.ar.lxix.E.fo.ccxxvj

Sabbatorū obſeruatio diuerſa.li.ij.ar.v.B.fo.xcj.

Sabellius/Donatus ⁊ Arrius heretici.libro.j.articulo lxv.F.fo.lxvj.

Sabellianorum ⁊ arrianorum error.libro.ij.articulo.l. D.folio.clxj.

Sacerdos vel clericus in duello pugnās an irregularitatem incurrat.lib.j.arti.xlviij.C.fo.xxvij.

Sacerdos ſequeſter inter deum ⁊ populum.lib.j.arti.lij. L.folio.xxxv.

Sacerdos an habeat poteſtatem ſup corpus chriſti. Et an ſacerdos conficiendo ſacramentū vtatur ſermonib⁹ ſuis an ipſius chriſti.lib.j.arti.liij.H.fo.xxxvij.

Sacerdos nec angelus aut archāgelus operari aliq̄d pōt in ijs q̄ ſunt a deo data.li.j.arti lv.D.fo.xl.

Sacerdos an ſolus abſoluere poſſit ab excōmunicatione.lib.j.arti.lxx.C.fo.lxxix.

Sacerdos nō dꝫ celebrare in altari in quo epūs celebrare debet eadē die.lib.ij.arti.xx.C.fo.cxxiiij.

Sacerdos an poſſit ad aliqđ tpūs vel dies opas ſuas locare.lib.ij.arti.xxvij.C.fol.cxxxij.

Sacerdos alicui eccl'ie deſponſatus ⁊ intitulat⁹ an debeat ex miſſarum celebratione aliq̄d recipere.Et ſi recipiat an ſimoniā cōmittat.ibidem.

Sacerdos an teneat aſſumere aliquod turpe cadēs in calicem. Et ſi culpa eius hoſtia conſecrata corroſa vel aliquo modo maculata appareat quō ſit puniendus. lib.ij.arti.xxvij.D.fo.cxxxij.

Sacerdos eucHariſtiā p ebrietatem vel voracitatē euomens qualr̄ puniri debeat.ibidem.

Sacerdos ſtolam vel manipulum in celebratione miſſe ſcienter omittens an irregularitatē incurrat.Et an debeat in canone miſſe noīa aliquorū viuorum aut mortuorum vocaliter exprimere.ibidem.

Sacerdotis officium triplex.libro.j.arti.lj.C.fo.xxxij.

Sacerdotis ignominia in quo conſiſtat.libro.ij.articulo xviij.D.fo.cxxj.

Sacerdotis gloria que ſit.libro.ij.articu.xxij. A.fo.cxxvj.

Sacerdotes veteris legis an pſi fuerint gladio materiali.lib.j.arti.xxxvij.C.fo.vj.

Sacerdotes noui teſtamenti ⁊ maiores ⁊ minores chriſtus inſtituit.lib.j.arti.liij.C.fo.xxxvij.

Sacerdotes gentilium quare regibus ſubditi fuere.lib. j.arti.lxij.J.fo.lviij.

Sacerdotes mundantes animam qui ſint. libro.ij.arti. iij.B.fo.lxxxv.

Sacerdotes ⁊ prelati patres vocati.lib.ij.articulo.viij. in p̄ncipio.fo.cvj.

Sacerdotes qualiter in ſacramēto altaris ſe habere debeant.lib.ij.arti.xxvij.D.fo.cxxxij.

Sacerdotum inſtar angelorum duplex poteſtas. libro.j. arti.liij.E.fo.xxxvj.

Sacerdotum officia.lib.j.arti.liiij.B.fo.xxxvij.

Sacerdotū vitia.lib.ij.arti.iiij.B.fo.lxxxix.⁊.xc.

Sacerdotiuꝫ legale qualiter differt a ſacerdotio chriſti. lib.j.arti.lj.D.fo.xxxij.

Sacerdotium quotuplex eſt:⁊ a quo inceperit.libro.j.ar. lj.M.fo.xxxiiij.

Sacerdotium euangelicum quo tempore fuerit. libro.j. arti.liij.H.fo.xxxvij.

Sacerdotiū veteris teſtamēti an p carnalē ppagationē ſucceſſerit.lib.j.arti.lix.B.fo.xlix.

Sacerdotij prioritas reſpectu imperij qualiter probet. lib.j.arti.xxxvj.K.fo.v.

Sacerdotalis chriſti dignitas.libro.j.articulo.lj.C. folio. xxxij.

Sacerdotalis poteſtas quomodo cōmunicetur. libro.j. arti.lj.J.fo. xxxiij.

Sacerdotalis poteſtas ⁊ regalis an eidem competant pſone.lib.j.arti.lj.L.fo.xxxiiij.

Sacerdotalis poteſtas an preceſſerit regiam poteſtatē. lib.j.arti.liij.H.fo.xxxvij.

Sacerdotalium veſtium ſignificatio.libro.j.articulo lxix.E.fo.lxxvij.

Sacramēta eccleſiaſtica an ſint eadem apud omnes fideles.lib.j.arti.lxiij.E.fo.lix.

Sacramenta an neceſſitate vrgente a quolibet accipi poſſint.lib.ij.arti.xx.A.fo.cxxiij.

Sacramentorum eccleſie quando prima fuit inſtitutio. lib.j.arti.xxxvj.B.fo.v.

Sacrificij perfecti duo actus.lib.j.arti.lxiij.O.fo.lxij.

Sacrificia ſpiritualia deo offerenda.libro.j. articulo lxiij.O.fo.lxij.

Sacrilegium cōmittit qui pape mētitur.libro.ij.articulo xj.B.folio.cxij.

Sade quid interpretatur.libro.ij.articulo.xl.B. folio.lxxxix.

Sagitte in arcu diuerſe.lib.ij.arti.v.A.fo.xcj.

Salomonis idololatria ⁊ eiuſdem penitentia. libro.ij. arti.xlv.A.fo.xlviij.

Saluari aut dānari an quis poſſit de neceſſitate.libro.ij. arti.viij.B.fo.cviij.

Saluatur nullus extra vnā eccleſiā militantē ⁊ eius obedientiam.lib.j.arti.xliij.A.fo.iij.

Samech quid interpretatur.libro.ij.articulo.liij.B. folio.lxxxix.

Sancita a ſchiſmaticis an ſint valida.libro.j.articulo lxv.B.fo.lxvj.

Sanctus quis et quomodo futurus.Et an omnis ſanctus ſit ſacerdos.libro.j.articulo.lxiij. P. folio.lxiij.

Sanctum quot modis dicitur.libro.j.articulo.lxiij.M. et. N.folio.lxij.

Sanctum facit affectio ſancta.libro.j.articulo.lxiij. P. folio.lxiij.

Sanctorum corona duplex.libro.ij.articulo.ij.F. folio.lxxxiiij.

Sanctitas quid ſit. libro.j.articulo. lxiij.K. folio.lxj.

Digitized by Google

Sanguis chriſti in terram vel aliū locum defluxus quali ter debeat colligi.lib.ij.arti.xxvij.D.fo.cxxxij.
Sapiens nūq̄ ſine gaudio.lib.ij.arti.ij.D.fo.lxxxiiij.
Sapientia quid ſit ⁊ vnde dicatur.libro.ij.articulo.xc.A. folio.cclxvij.
Sapientia quot modis ſumitur ⁊ vnde dicat ⁊ qualiter differat a dono intellectus.libro.ij.articu.xc. per totum. fo.cclxvij.⁊.cclxviij.
Sapientie definitio.libro.ij.articulo.lxxxvj.circa finem. folio.cclxvij.
Sarrabaitarum appellatio.lib.ij.arti.lj.A.fo.clxiiij.
Saraceni quare agareni dicti.libro.ij.articulo.ij.A. folio.lxxxij.
Saul primus rex a domino electus ⁊ reprobatus fuit. Et an poſt Saul vſq̄ ad chriſtum regnauerint reges:et an a ſacerdotibus vngebantur. libro.j. articulo.xxxvj.E. folio.vj.

Seculares diſcipline ſili-

quis comparate.lib.ij.arti.xlix.A.fo.cix.
Sedes papalis vbi primo conſtituta fuerit. Et an ipſa poſſit transferri a roma ad aliam ciuitatem. libro.j.arti. xxxj.circa medium.fo.iiij.
Sedes romana ab antiochia tranſlata.libro.j.arti.lxviij. B.folio.lxv.
Seducens virginem an teneatur ipſam dotare.li.ij.arti. lxxxiij.I.fo.cclxv.
Semen fundens ſine tactu an peccatum ſodomiticum committat.lib.ij.arti.ij.B.fo.lxxxiij.
Senator contrahens cum muliere ſcenica an ſit infamis lib.j.arti.xlix.A.fo.xxviij.
Senes in ſacra ſcriptura qui dicātur ⁊ ad quid ſenectus conducit.lib.ij.arti.B.fo.lxxxiiij.
Sententia arbitrorum an poſſit aliquem infamare. lib.j. arti.clviij.B.fo.xxviij.
Sententia per ſe inualida an poſſit per papam validari. lib.ij.arti.xj.B.fo.cxij.
Sententia theologorum de decimis.lib.ij.articu.xliij.A. folio.cxlvij.
Sententia excommunicationis an ſit in aliquem ferenda.lib.ij.arti.lxxij.A.fo.cxxxix.
Sepulcri chriſti figura.lib.ij.arti.vj.N.fo.cj.
Seruire an quis poſſit duobus dñis. Et qualiter intelligatur illud. Nemo poteſt duobus dominis ſeruire. lib.j. arti.lix.A.fo.clviij.
Seruitus quare fuit introducta.libro.j.articulo.xlj.B. folio.xv.
Seruitus an irregularitatem inducat.libro.j.arti.xlviij. F.folio.xxviij.
Seruitus duplex.lib.ij.arti.liij.M.fo.clxxij.
Seruitutem inducentia que ſint.libro.ij.articulo.liij.M. folio.clxxij.
Seruus ſeruorum dei papa vocatur. Et quis papa ſe tali nomine primo nominauerit.libro.ij.articulo.xiij.B. folio.cxiiij.
Seſſio bona vbi conſiſtat.⁊ quotuplex eſt ſeſſio. lib.ij.ar. vj.I.folio.xcix.
Seth an natus fuerit loco Abel iuſti. Et que fuerit eius generatio ⁊ cōmiſtio cum aliis. Et vnde proceſſit morū corruptio.lib.j.arti.xxxvj.F.fo.v.
Seueritas nimia prelato vitanda. libro.ij.articu.xxij.A. folio.cxxvj.
Seueriora in monachos abbatum ſupplicia. lib.ij.arti. xxiij.D.fo.cxxix.

Sicilie regnum eſt eccle-

ſie.lib.j.arti.xiij.A.fo.ij.
Signum charitatis chriſti vbi apparuit. libro.ij.articulo vj.D.fo.xcviij.
Similis quid interpretatur.lib.j.arti.lxvj.B.fo.lxvij.
Similitudines quatuor inſiſtere in eccleſia. lib.j.articulo lxj.E.fo.lv.
Simon magus quare ſpiritumſanctum emere voluerit. lib.j.arti.lxj.B.fo.liiij.
Simon quid interpretatur.lib.ij.arti.lxix.M.fo.cxxx.
Simonia deteſtabilis ⁊ mentalis quomodo committatur.lib.ij.arti.v.A.fo.xcj.
Simonia quomodo committatur in ordine vel beneficio.ibidem.
Simonia an ſit hereſis.lib.ij.arti.ix.B.fo.cix.
Simonia prelatorum hiſpanie. libro.ij.articulo.xx.A. folio.cxxij.
Simonie lepram author inſectatur. lib.ij.articulo.ix.B. folio.cix.
Simoniaci an ſint heretici.ibidem.
Simoniacorum vitia.lib.ij.arti.ix.C.fo.cx.
Sin quid interpretatur.lib.ij.arti.iiij.B.fo.xc.
Synodus vniuerſalis an habeat iuriſdictionem in papā corrigibilem.lib.j.arti.vj.A.fo.j.
Synodo epiſcopali an teneantur abbates intereſſe.li.ij. arti.xxiij.B.fo.cxxix.
Synodum neq̄ particularem neq̄ generalem poteſt imperator quantuuis catholicus congregare. libro.j.arti. xxij.A.folio.iij.

Societates tres. libro

j.arti.lxj.A.fo.liij.
Socij furum qui dicantur.lib.ij.arti.v.A.fo.xc.
Socialis vnitas que ſit.lib.j.arti.lxiij.B.fo.lix.
Sodoma quare igni et ſulphure celitus fuit obruta.lib. ij.arti.ij.B.fo.lxxxiij.
Sodoma que ⁊ qualia poma gignat.ibidem.
Sodoma quid interpretatur. libro.ij.articulo. iiij.D. folio. lxxxvij.
Sodomite quare infames:⁊ qualiter puniēdi. lib.ij.arti. ij.B.fo.lxxxiij.
Sodomite quare eorum libidinem in angelos exercere voluerint.ibidem.
Sodomiticus actus an poſſit dirimere matrimoniū contractum.ibidem.
Sodomitici peccati ſpecies multiplex:et de eius gradibus.ibidem.
Sodomiticorum filij qualiter puniendi.ibidem.
Solicitudo iuſtorum que ſit.lib.ij.arti.vj.I.fo.xcix.
Solicitudo triplex. Et an ſolicitudinem abijciat abdicatio proprietatis.lib.ij.arti.lvj.A.fo.clxxxvij.
Solitudo duplex.lib.ij.arti.iiij.E.fo.lxxxvj.
Somnolentia quid ſit.lib.ij.arti.lxxv.D.fo.ccxlvj.
Sordes in pedibus que ſint. libro.ij.articulo.iiij.E. folio.lxxxviij.
Sordida regni temporalis initia. libro.j.articulo. lxiiij. E.folio.lxv.
Soreth quid interpretetur.lib.ij.arti.v.F.fo.xciij.
Sozomeni dictum in laudem imperatoris. lib.j.articulo liiij.E.fo.xxxvj.

Subdere ſe alicui et obe-

dire qualiter differunt.lib.ij.arti.lxix.Z.fo.cxxxix.
Subſcriptio authoris huius operis. libro.ij.arti. xciij.in fine.fo.cclxx.
Subſtantialis vnitas que ſit. libro.j.articulo.lxiij.B. folio.lix.
Sulphur ⁊ ignem quare dominus pluit ſuper ſodomam lib.ij.arti.ij.B.fo.lxxxiij.
Summus pontifex qualis debeat eſſe.lib.ij.articulo.x.E. folio.cxj.
Summus pontifex an poſſit ſtatuta facere contra ſtatum eccleſie generalem.lib.ij.arti.xj.B.fo.cxij.
Summi pontificis poteſtas pleniſſima. libro.j.articulo lviij.B.fo.xlviij.

Digitized by Google

Summo pontifici conſiderationes ſeptē diligentius obſeruande.lib.ij.arti.x.D.fo.cx.
Superba domorum ſtructura.libro.ij.articulo.lxxvj.M.folio.cclj.
Superbia Aſſyriorum z Chaldeorum. lib.j.arti.lxiiij.E.folio.lxv.
Superbia z auaritia eccleſie.libro.j.articulo.lxvij.B.folio.lxxj.
Superbia capillorum.lib.ij.arti.lxxvj.M.fo.cclj.
Superbia in fortitudine:formoſitate z nobilitate que ſit lib.ij.arti.lxxvj.O.fo.cclij.
Superbia clericorum.lib.ij.arti.lxxvj.O.fo.cclij.
Superbia clauſtralium quadruplex.libro.ij.articu.lxxvj.R.folio.ccliij.
Superbia quibus arceatur.libro.ij.articulo. lxxvij.A.folio.cclv.
Superbia religioſorū ventoſa:z quotuplex eſt ſuperbia.lib.ij.arti.lxxvj.A.B.C.D.E.z.F.fo.cclviij.
Superbie ſigna quot z que ſint.libro.ij.articulo.vj.E.folio.xcviij.
Superbie indicia z eius ſpecies.libro.ij.articu.lxxvj.H.z.K.fo.cclix.
Superbie gradus duodecim.libro.ij.articulo.lxxvj.S.folio.ccliij.
Superbi duobus modis ad imitationem diaboli dei potentiam rapiunt.lib.j.arti.lxvij.F.fo.lvij.
Superbis cur deus reſiſtere dicatur. libro.ij.articu.lxxvj.G.folio.cclix.
Supererogatio temporaliū quomodo fieri debeat. lib.j.arti.lxix.B.fo.lxxviij.
Superiori an ſemper ſit obediendum.lib.ij.articulo.lxix.B.folio.ccxxvij.
Supplicia ſchiſmaticorum.lib.j.arti.lxv.A.fo.lxv.
Supplicia varia propter peccatum ſodomiticum. lib.ij.arti.ij.B.fo.lxxxiij.
Suſpenſi ab homine ſi celebrāt irregulares ſunt. libro.j.arti.xlviij.B.fo.xxv.
Suſpenſi celebrantes an irregularitatem incurrant.lib.ij.arti.vij.B.fo.cj.
Suſpenſi a diuinis celebrantes an irregularitatem incurrant.lib.ij.arti.xx.A.fo.cxxij.

Scala Jacob quid denotet.lib.ij.arti.lxix.O.fo.ccxxxj.
Scenici z ioculatores an ſint infames.libro.j.articu.xlix.A.folio.xxviij.
Scienter ſe caſtrans an irregularitatem incurrat.libro.j.arti.xlviij.F.fo.xxviij.
Scientia theologica canonica z ciuilis quibus aptetur quelibet.lib.j.arti.xliiij.D.fo.xvij.
Scientia duplex.lib.j.arti.lj.M.fo.xxxiiij.
Scientia pietatis quid ſit.lib.ij.arti.lxix.J.fo.ccxxviij.
Scientie definitio.lib.ij.arti.lxxxvj.A.fo.cclxvj.
Schiſmatis definitio.lib.j.arti.lxv.A.fo.lxv.
Schiſmatis z hereſeos diſcrimen.libro.j.articulo.lxv.A.folio.lxv.
Schiſmatica eccleſia an dicenda ſit eccleſia.lib.j.articulo xij.B.folio.ij.
Schiſmaticus quid ſit.lib.j.arti.lxv.A.fo.lxv.
Schiſmaticus volens redire ad eccleſiam an debeat admitti.lib.j.arti.lxv.C.fo.lxvj.
Schiſmatici licet cum veſtimentis ſacerdotalibus benedictis z in altaribus conſecratis celebrauerint:an propter hoc benedictio vel conſecratio erit iteranda.ibidē.
Schiſmatici qui ſint.lib.j.arti.lxv.F.fo.lxvij.
Schiſmaticorum ſupplicia.lib.j.arti.lxv.A.fo.lxv.
Schiſmaticorum aliquot nomina.libro.j.articulo.lxv.A.folio.lxv.z.lxvj.
Schiſmaticorum ſacrificia deo nō accepta. lib.j.articu.lxv.F.fo.lxvj.
Schiſmaticis an ſit compatiendum.libro.j.arti.lxvij.C.folio.lxxij.
Scriptura hereditas fidelium.lib.ij.articu.viij.in principio.folio.cvj.
Scrupulus conſcientie de ſimonia prelati an impediat aliquem ad promouendum.libro.j.articulo.xlviij.E.folio.xxvij.

Species ſodomitici peccati multiplex et de eius gradibus.libro.ij.articu.ij.B.folio.lxxxiij.
Species acidie quot ſunt.libro.ij.articulo.lxxv.D.folio.ccxlvj.
Species preſumptionis que ſint.libro.ij.articulo.lxxvj.L.folio.ccl.
Species contemplationis quot ſunt.lib.ij.articu.xcj.B.folio.cclxviij.
Species conſiderationis tres.libro.ij.articulo.xcj.C.folio.cclxviij.
Spectantia ad dei cultum que ſint.libro.j.articu.lxiij.O.folio.lxij.
Sphera quid ſit.lib.ij.arti.xiiij.M.fo.cxvj.
Spiritus immundus an poſſit carnes comedere.libro.j.arti.xlviij.F.fo.xxviij.
Spiritus malignus an poſſit ſpiritum humano inſenſibiliter coniugari.Et qualiter quis poſſit a maligno ſpiritu vexari.Et an propter humorem melancholicum quiſq̃ a maligno ſpiritu vexetur.ibidem.
Spiritus mendax futurus.libro.j.articulo.lxviij.B.folio.lxxiiij.
Spiritusſancti dona.lib.ij.arti.lxxxiiij.A.fo.cclxv.
Spirituale quotupliciter ſumitur.libro.j.articulo.lvj.A.folio.xlij.
Spiritualis z ſecularis poteſtatum comparationes. lib.j.arti.lvj.A.z.B.fo.xlij.
Spiritualis z ſecularis poteſtates in quibus conueniūt.ibidem.
Spiritualis poteſtas an ſit cauſa temporalis.libro.j.arti.lvj.B.folio.xliij.
Spiritualis poteſtas an iudicare debeat temporalem.ibidem.
Spiritualis poteſtas quibus et quot modis dignior ſit temporali.Et an temporalis poteſtas ſpirituali ſit ſubiecta quantum ad ſpiritualia z temporalia. Et an temporalis poteſtas a ſpirituali iudicari debeat.lib.j.arti.lvj.B.fo.xliiij.
Spiritualis poteſtas an temporalem inſtituerit.lib.j.ar.lvj.D.fo.xliiij.
Spiritualis poteſtas an debeat iuriſdictionem temporalem exercere.lib.j.arti.lvj.K.fo.xlv.
Spiritualis poteſtas an ſit ſuperior temporali.lib.j.arti.lix.B.fo.xlix.
Spiritualis poteſtas an faciat preiudicium temporali.ibidem.
Spiritualis poteſtas an ſubiecta ſit temporali.lib.j.arti.lix.C.folio.xlix.
Spiritualis poteſtas duplicem habet poteſtatem z gladium.lib.j.arti.lix.D.fo.xlix.
Spiritualis poteſtas an cōplectatur temporalem.ibidē.
Spiritualis poteſtas duplex.lib.j.arti.lix.E.fo.l.
Spiritualis poteſtas an ſe habeat ad temporalē vt cauſa efficiens z finalis.lib.j.arti.lix.F.fo.l.
Spiritualis vnitas que ſit.lib.j.arti.lxiij.B.fo.lix.
Spiritualis character.lib.j.arti.lxv.B.fo.lxvj.
Spiritualis pena quotuplex eſt.lib.ij.arti.viij.B.fo.cvij.
Spiritualem iuriſdictionem habentes dicuntur reges.lib.j.arti.lij.F.fo.xxxv.
Spiritualem poteſtatem habentes an poſſint temporalia poſſidere.lib.j.arti.lix.J.fo.lj.
Spiritualia que z quotuplicia ſunt.li.j.ar.lvj.J.fo.xliiij.

Digitized by Google

Spiritualium ſupererogatio quomodo fieri debeat. lib. j.arti.lxix.M.fo.lxxviij.

Stans in habitu monachali vltra annum ſine profeſſione an irregularitatem incurrat.lib.j.arti.xlviij.E.fo.xxviij.

Status eccleſie triplex.lib.j.arti.lxiiij.A.fo.lxiiij.

Statuum diuerſitas. lib.j.arti.lxiij.B.fo.lx.

Statutum pape an tale debeat reputari ac ſi eſſet ab ore dei vel beati Petri prolatum.lib.ij.arti.x.C.fo.cx.

Statuta conciliorum an poſſint authoritate pape reprobari.ibidem.

Stola qualiter ſacerdotibus imponi debeat ⁊ quid denotet.lib.j.arti.lxix.E.fo.lxxvij.

Studia pape qualia debeant eſſe.libro.ij.artigulo.xv.M.folio.cxviij.

Strutionis nomine quid denotetur ⁊ quid ſtrutio.lib.ij.arti.vij.F.fo.ciiij.

TAberne conuiuia ⁊ comeſſationes ſacerdotibus prohibite.li.ij.arti.xxvij.C.fo.cxxxij.

Taleam an liceat a ſubditis exigere. lib.ij.arti.xlvj.D.⁊.E.fo.clj.

Tangere ſe ⁊ polluere an ſit ſpecies ſodomitica. libro.ij.arti.ij.B.fo.lxxxiij.

Tarditas quid ſit.lib.ij.arti.lxxv.D.fo.ccxlv.

Tau quid interpretatur.lib.ij.arti.iiij.M.fo.xc.

Tedium vite quid ſit. lib. ij.arti.lxxv.D.fo.ccxlvij.

Teloneum quid ſit: ⁊ quid telonearij. libro.ij.arti.xlvj.D.folio.cl.

Telonco an citra peccatum fraudari poſſint infideles.li.ij.arti.xlvj.D.fo.clj.

Tempeſtates ⁊ peſtilentie propter peccatum ſodomiticū inducte.lib.ij.arti.ij B fo.lxxxiij.

Tempora periculoſa qualiter in nouiſſimis diebus inſtabunt.lib.j.arti.lv.Y.fo.xlij.

Temporalis poteſtas eſt pape: eiꝰ autem executio imperatoris.lib.j.arti.xiij.quaſi per totum.fo.ij.

Temporalis poteſtas a quo inſtituta.Et quotuplici indiget formatione.lib.j.arti.lvj.B.fo.xliij.

Temporalis poteſtas an cōtineatur in ſpirituali. libro.j.arti.lvj.B.fo.xliij.

Temporalis poteſtas quibus modis a ſpirituali iudicetur.lib.j.arti.lvj.E.fo.xliiij.

Temporalis poteſtas an poſſit eccleſiaſtica beneficia cōferre.lib.j.arti.lvj.M.⁊.J.fo.xliiij.

Temporalis poteſtas eccleſie conducibilis. lib.j.arti.lvj.J.folio.xlv.

Temporalis poteſtas ſub ſpirituali exiſtēs an participet aliquid ſpiritualitatis.lib.j.arti.lvj.P.fo.xlvj.

Temporalis regni exordium.lib.j.arti.lxiiij.D.fo.lxiiij.

Temporalis regni ſordida initia.libro.j.articulo.lxiiij.E.folio.lxv.

Temporalis pena que ſit.lib.ij.arti.viij.B.fo.cvij.

Temporalia omnia ſpirituali ſubſunt poteſtati.lib.j.arti.lvj.B.folio.xliiij.

Temporalia an ſint a ſpiritualibus adminiſtranda.lib.j.arti.lvj.L.fo.xlv.

Temporalia an ſint extra ordinem ſpiritualis poteſtatis.lib.j.arti.lix.B.fo.xlix.

Temporalia an poſſit eccleſia poſſidere. lib.j.arti.lxviij.O.folio.lxxv.

Temporalium ⁊ ſpiritualium finis quis ſit.lib.j. articu.xxxvij.P.fo.viij.

Temporalium ſupererogatio quomodo fieri debeat.li.j.arti.lxix.B.fo.lxxviij.

Temporalium abnegatio apoſtolica fuit in proprio ⁊ in communi.lib.ij.arti.lxiij.A.fo.ccviij.

Templum dei quid myſtice deſignet.lib.j.articulo.lxj.B.folio liij.

Tenor literarū capituli generalis peruſini.lib.ij.arti.lxij.A.⁊.B.fo.ccvj.

Theologorū ſentētia de decimis.li.ij.ar.xliij.A.fo.cxlvij.

Tepiditas quid ſit.lib.ij.arti.lxxv.D.fo.ccxlvj.

Terra cuius rex puer eſt maledicta.libro.ij.articulo.ij.B.folio.lxxxiij.

Terrena poteſtas qualiter in exercēda iuſtitia ſe debeat habere.lib.j.arti.lvij.B.fo.xlvij.

Teriſtrum quid ſit.lib.j.arti.lxvj.B.fo.lxix.

Theſaurizandum vbi ſit.lib.ij.arti.lxiij.A.fo.ccvij.

Teſtes duo an poſſint ſufficere contra papam in caſu hereſis.lib.ij.arti.x.B.fo.cx.

Teſtes quibus vitijs laborant.libro.ij.articulo.xxxviij.A.fo.cxlij.⁊.cxliij.

Teſtes pecunia corrupti an teneantur ad reſtitutionem pecuniarum.lib.ij.arti.xlvj.M.fo.cliij.

Teth quid interpretatur.lib.ij.arti.iiij.D.fo.lxxxvij.

Timor diuinus quid ſit. lib.ij.arti.lxxxiiij.B.fo.cclxv.

Timor ſeptuplex.lib.ij.arti.lxxxiiij.C.fo.cclxvj.

Timoris diuini commendatio. lib.ij.articulo. lxxxiiij.B.folio.cclxv.

Timoris cauſe.lib.ij.arti.lxxxiiij.D.fo.cclxvj.

Timore nemo excuſatur vt ab obedientia pape diſcedat lib.j.arti.xxv.A.fo.iij.

Tyranni dominium non diuturnum. lib.j.articu.lxij.M.folio.lviij.

Tyronis deffinitio.lib.ij.arti.v.L.fo.xcv.

Tituli cardinalium quot ſint.lib.ij.arti.xvj.D.fo.cxix.

Tituli epiſcoporum inſignes. libro.ij. articulo. xviij.B.folio.cxxj.

Tolerāti malos an deus imputet peccata.lib.j.arti.lxv.J.fo.lxviij.

Tonſura clericalis que ſit.lib.ij.arti.xiiij.M.fo.cxvj.

Tonſura clericalis qualiter differat a monachali.libro.ij.arti.xiiij.N.fo.cxvj.

Torcular in ſacra pagina quid denotat.lib.ij.arti.iiij.B.folio.lxxxix.

Torrentis fluminis deſcriptio.lib.ij.arti.v.J.fo.xciiij.

Tunica domini inconſutilis quid ſignificet.lib.j.arti.lx.A.fo.lij.

Tutor vel curator qui pupillam ſibi vel filio maritat an ſit infamis.lib.j.arti.xlix.A.fo.xxix.

Tutor vel curator inuētarium negligens an ſit infamis.ibidem.

Tribulatio nulla maior peccatorum conſcientia.lib.ij.arti.ij.A.fo.lxxxij.

Tribulationem an de neceſſitate pati debeat. lib.ij.ar.ix.in fine.fo.cx.

Tributum a Petro nomine chriſti ſolutum. lib.j.articu.lv.F.folio.xl.

Triſtitia peccati quid ſit.lib.ij.arti.ij.D.fo.lxxxiiij.

Triſtitia quid ſit:et quotuplex eſt.libro.ij. articu.lxxv.D.folio.ccxlviij.

VAletudo bona corporis.lib.ij.arti.lxxvj.O.fo.cclj.

Vau quid interpretatur. libro.ij.articu.iiij.D.folio.lxxxvij.

Venena ſterilitatis dans viro vel femine an irregularitatem incurrat.lib.j.arti.xlviij.E.fo.xxvij.

Digitized by Google

Venialia non ſunt paruipendenda. libro.ij.arti.lxxxj.B. folio.cclxj.
Veniens contra pactum vel tranſactum iuratum an ſit infamis.lib.j.arti.xlix.A.fo.xxviij.
Veniens contra indulgentiam pape an poſſit excuſari authoritate cardinalis vel legati.libro.ij.articulo.xj.B. folio.cxij.
Verbum ocioſum quid ſit. libro.ij.articulo. lxxxj.A. folio. cclxj.
Vermis conſcientie quid ſit.lib.ij.arti.liij.B. fol.lxxxix.et arti.lxix.A.fo.ccxxiij.
Verſiculus Deus in adiutorium etc.quare permittat ante introitum officij.lib.ij.arti.l.D.fo.clxiij.
Veſtium ſacerdotalium ſignificatio.lib.j.articu.lxix.E. folio.lxxvij.
Veſtium luxus.lib.ij.arti.lxxvj.D.fo.ccl.
Veteris teſtamenti ſacerdotium an per carnalem propagationem ſucceſſerit.lib.j.arti.lix.B.fo.xlix.

Via perditionis quid ſit.

et quare ſpacioſa vocetur:et quid via vite. libro.ij.arti.j. E.folio.lxxj.
Vicarius dei eſt vnus in terris qui eſt caput eccleſie loco chriſti.lib.j.arti.xij.A.fo.ij.
Vicarius a chriſto celos aſcendente relictus.lib.j.articu. lxviij.B.fo.lxxv.
Vicarij chriſti poteſtas ſine numero.libro.j.articu.lviij. B.folio.xlviij.
Victores belli an debeant victos occidere. lib.ij.articulo xxxij.E.fo.cxxxix.
Vigilare quid ſit.lib.ij.arti.v.L.fo.xcv.
Vincere bella et vincere vitia quid ſit. libro.ij.articu.lxix. M.folio.ccxx.
Vinculum triplex.lib.j.arti.lxiij.B.fo.lix.
Vindicta Onam propter peccatum ſodomiticum.lib.ij.ar.ij.B.folio.lxxxiij.
Vindicte appetentia fugienda.libro.ij.articulo.xlix.A. folio.clix.
Vini vſus quando incepit.lib.j.arti.xxxvj.L.fo.v.
Vini veteris et noui varie differentie. libro.ij.articu.v.F. folio.xcij.et.xcij.
Violatores canonum an peccent in ſpiritumſanctum. lib. ij.arti.xx.A.fo.cxxij.
Vir abutens muliere contra naturam an peccatum ſodomiticum committat.lib.ij.arti.ij.B.fo. lxxxiij.
Vir an poſſit propter actum ſodomiticum ab vxore ſeparari.ibidem.
Viris perfectis pro re aliqua temporali an litigare liceat Et de hoc pulchra exempla. libro.ij. articulo.lviij.A. folio.cxcvij.
Vires orationis que ſint.lib.ij.arti.l.B.fo.clxiij.
Virgo carne non mente nullum premium in remuneratione.lib.ij.arti.viij.B.fo.cvij.
Virgo maria an in originali peccato concepta fuerit.lib. ij.arti.lij.B.fo. clxix.
Virginis oppreſſio violenta an priuet corruptam aureola.lib.ij.arti.lxxxij.A.fo.cclxij.
Virgini ſuperbe an ſit preferenda mulier corrupta. libro ij.arti.viij.B.fo.cvij.
Virginem ſeducens an teneatur ipſam dotare.Et defloratus virginem qualiter ſit puniendus.lib.ij.arti.lxxxij. J.folio.cclxv.
Virginibus honor exhibitus:et in quibus virginitas honoratur in celo.lib.ij.arti.lxxxij.E.et.D.fo.cclxiij.
Virginitas quid ſit.lib.j.arti.xlvj.D.fo.xxj.
Virginitas beate marie an magis deo placuerit quam eius humilitas.lib.ij.arti.viij.B.fo.cvij.
Virginitas quotuplex eſt. libro.ij.articulo. lxxxij.A. folio.cclxij.
Virginitas an conſiſtat in carnis integritate. lib.ij.arti. lxxxij.A.fo.cclxij.
Virginitas an ſit dicenda virtus.Et an preferenda ſit matrimonio.Et an ſit virtutum excellentiſſima. lib.ij.arti. lxxxij.B.fo.cclxiij.
Virginitas quid ſit. et virginalis excellentie teſtimonia: et qualiter virginalis puritas labefactata ſit.lib.ij. arti. lxxxij.H.J.et.L.fo.cclxv.
Virginitatis priuilegia.libro.ij. articulo. lxxxij.B. folio.cclxiij.
Virginitatem conſeruantia:et que virginibus potiſſimum ſint cauenda.lib.ij.arti.lxxxij.A.et.B.fo.cclxij.
Virtus humilitatis quid efficiat.libro.ij.articulo.lxix.E. folio.ccxxvj.
Virtualis vnitas que ſit.libro.j. articulo. lxiij.B. folio.lix.
Virtutes an poſſint acquiri ex puris naturalibus. lib.j. arti.xl.E.fo.xiij.
Vis amicitie.lib.j.arti.lxij.B.fo.lviij.
Viſitatio pecuniaria prelatis inhibita. lib.ij.arti.xvij. D. folio.cxx.
Vita iuſtorum que ſit.lib.ij.arti.j.F.fo.lxxij.
Vite actiue in quo et quibus preſtet contemplatiua. lib. ij.arti.xcj.A.fo.cclxviij.
Vitium corporis in membris an irregularitatem inducat.lib.j.arti.xlviij.F.fo.xxviij.
Vitium hypocriſis.et qualiter dignoſcatur hypocrite. li.ij. arti.lxxviij.A.fo.cclv.

Vltores iniuriarum an irre

gularitatem incurrant.lib.j.arti.xlviij.E.fo.xxviij.

Voluntas propria quo-

tuplex eſt.lib.ij.arti.lxix.L.fo.ccxxviij.
Voluntatis proprie iugum multiplex.lib.ij.articu. vj.H. folio.xcix.
Voluntatis iugum quid ſit. libro.ij.articulo.lxviij.H. folio.ccxij.
Voluntatis proprie incommoda que ſint. lib.ij. articulo lix.Q.fo.ccxxxij.
Votum an ſuperaddat ſpecialem perfectionem ſuper opus liberum voluntatis.lib.ij.arti.lvj.A.fo.clxxxiij.

Vnctio pontificum.libro

j.arti.lvj.P.fo.xlvj.
Vnitas:vnio:vnum et vnicum quomodo differunt. lib.j. arti.lxiij.B.fo.lviij.
Vnitas eccleſie qualiter probatur.libro.j.articu.lxiij.A. folio.lix.
Vnitas multiplex.lib.j.arti.lxiij.B.fo.lix.
Vnitatis eccleſiaſtice modus. libro.j.articulo. lxiij.B. folio.lix.
Vnitatis modus duplex. libro.j. articulo. lxiij.B. folio.lx.
Vniuerſale quid ſit.lib.j.arti.lxiij.J.fo.lxj.

Vti et abuti:vſus et abu-

ſus qualiter differant. libro.ij.arti.lvj.A.fo.clxxxviij.

Vſus naturalis in vxore

quomodo differt ab vſu naturali in meretrice. libro.ij. arti.ij.B.fo.lxxxiij.
Vſus ſimplex ſeu actus facti an poſſit ſeparari a dominio.lib.ij.arti.lvj.A.fo.clxxx.
Vſus quarumcunque rerum conſumptibilium et non conſumptibilium an ſit ſeparabilis a proprietate et dominio in ſpeciali.lib.ij.arti.lvj.A.fo.clxxxj.
Vſus rerum alimentorum an cadat ſub precepto diuino. lib.ij.arti.lx.E.fo.ccij.
Vſus pecunie quando adinuentus fuit.lib.ij.arti. lxj.B. folio.ccv.

Digitized by Google

Vſufructus ⁊ ius vtendi an ſint a iure humano an ciui li.lib.ij.arti.lx.B.fo.ccij.
Vſufructus quid ſit.lib.ij.arti.lx.D.fo.ccij.et.cciij.
Vſura quare vocetur pena eterna.libro.ij.articulo.viij. C.folio.cviij.
Vſuras vſurarum exigens:⁊ veniens contra tranſactionem iuratam an ſint infames.libro.j.articulo.xlix.A. folio.xxviij.
Vſurarij qui dicantur ⁊ qualiter cõmittatur vſura.li.ij. arti.xlvj.O.fo.cliij.

Vulpis natura: et quid vulpium noie denotetur.li.ij.G.fo.lxxxiiij.
Vulpibus heretici comparantur.ibidem.

Vxor viro obedire debet lib.ij.arti.xlv.A.fo.cxlviij.
Vxor an poſſit viro inſcio eleemoſynam facere.li.ij.arti. xlvj.Z fo.clv.
Vxorem polluere extra clauſtra pudoris ſpecies ſodomitica eſt.lib.ij.arti ij.B.fo.lxxiij.
Vxoratus an poſſit ſine licentia vxoris continentiam vouentis ad ſacros ordines promoueri. libro.j.articulo xlviij.E.folio.xxvij.

Zay quid interpretatur.lib.ij.arti.iiij.D.fo.lxxxvij.
Zelus quid ſit ⁊ ad zelum que ſpectent ⁊ an idem ſit zelus ⁊ ira.lib.ij.arti. lxxj.B.fo.ccxxvj.

zona pellicea. lib.j.arti.lxvj B fo.lxix.
Zone ſignificatio.lib.j.arti.lxix.E.fo.lxxvij.
Zopyri phyſiognomi in Socratem philoſophum irritatio.lib.j.arti.xl.C.fo.xiij.

¶ Regeſtum Indicis.
A.B.C.ſunt terniones.

¶ Regeſtum totius operis.
✠.a.b.c.d.e.f.g.h.i.k.l.m.n.o.p.q.r.s.t.v.x.y.z.
A.B.C.D.E.F.G.H.I.K.L.Omnes ſunt quaterniones preter.✠.⁊.L.q ſunt terniones.

Digitized by Google

Digitized by Google

Aluari Pelagij nõ vulga/
ris literature viri De plan
ctu eccleſie libri duo.

Digitized by Google

¶ Fratris Aluari Pelagij vita ex Joanne Trittenhemio abbate Spanhemenſi.

Aluarus ordinis fratrum minorum:natione Hiſpanus: Joānis ſcoti auditor:vir in diuinis ſcripturis eruditiſſimus:apud Joannem.xxij.in precio habitus:cōtra Guilielmū Ockam anglicum ſcriptis egit & verbis. Edidit ingenij ſui quedam preclara volumina:quibus nomen ſuū ad notitiam poſteritatis tranſmiſit. E quibus extat opus magnum et inſigne defectus eccleſiaſticarum perſonarum deſcribens:quod prenotauit

De planctu eccleſie li.ij.
Speculum Regum li.j.
Super ſententias li.iiij.
Apologiam li.j.
Et quedam alia.

Claruit eodem tempore quo & Ockam ſub Ludouico imperatore quarto:& Joanne papa.xxij. Anno domini.M.cccxx.

¶ Hec Trittenhemius.qui propterea ꝙ valde multa ſubticuit ad tanti viri gloriam non parum facientia:ſtudioſi erit lectoris que ſilentio pretermiſſa ſunt:ex Platina in Joannis.xxij.vita/ex Raphaele itidem volaterrano in rebus ab Ludouico bauaro imperatore preclare geſtis/& hoc ipſo demū opere non oſcitabunde perlecto noſſe diffuſius. Hominis tamen alijs diſtricti negotijs laborem aliqua ex parte leuaturi non importune fortaſſis hec obiter adiecerimus.

¶ Aluarus Pelagius natione Hiſpanus:dn̄i Archidiaconi inter iuriſperitos nominatiſſimi cura ſtudioq; diligenti Bononie ius canonicum feliciter edoctus: idipſumq; non citra magnam hominis gloriam inibi publico profeſſus auditorio:tādem a Gondiſaluo Hiſpano fratrum minorū generali probatiſſimo Aſiſij in ſacerdotum ſancti Franciſci numerum adſcitus eſt. Qui ob inſignē ſacrarum literarū iuriſq; qua plurimū claruit peritiam dn̄o pape Joanni.xxij.factus acceptior:eiuſq; munificentia primū eo magiſtratu quā penitentiariā dicūt:Auinione donatus:ad poſtremū ep̄atu Siluēſi fuit inſignitus.

¶ Is frequēter in Petrum Corbariū Reatinum/nec ab re ſtomachatus eſt.vtpote qui facto cū vxore diuortio/in fratrum minorū ordinem receptus:ab Ludouico bauaro Joāni.xxij. & infenſo ſupra modū et infeſto creatus pſeudo pontifex:grande ſchiſma conflauerat. Rebus tamen eius voto male reſpōdentibus:a Bonifacio comite Piſano Rome captus:Auinionēq; ad Joannem pontificem tractus: in carceris pedore(quod vtriq; ſchiſmaticum decuit)extinctus eſt.

Cui plura ſciendi maior inceſſerit cupido:huius operis lectio ſatiſfaciet plenius.

Digitized by Google

Succincta breuiqꝫ perſtricta cõpendio argumenta omniũ huius operis articulorum farraginem ſummatim explanantia.

PRincipium operis cõtinet ꝓhemiũ libri. ⁊ cui dirigit̃: ⁊ intẽtionẽ ſcribentis: Et qđ vocetur opus. Et tãgit̃ ibi de fratre Petro de Coꝛuaria apoſtata fratrũ minoꝛum per potentiam bauari in papatu intruſo viuente domino papa Joãne. xxij. vero vicario Jeſu chꝛiſti. ⁊ quomodo xl. articulis ꝓbatur poteſtas eccleſie Romane: per quos apparet contra dictũ dñm Jo. papã bauarum ſchiſmaticũ ſe pro imperatoꝛe gerentem perperam ⁊ infideliter proceſſiſſe.

¶ Primus articulus: ꝙ dictus dñs Jo. electus fuit concoꝛditer a cardinalibus ad papatum. Et tangitur q̃ habent papam eligere.

¶ Secundus: ꝙ in poſſeſſione papatus fuit ⁊ eſt idẽ dñs Jo. Et ibi tangitur quid operatur poſſeſſio.

¶ Tertius: ꝙ a toto mũdo idem Jo. habitus eſt ꝓ papa. Et ibi tangitur quid operatur cõmunis opinio.

¶ Quartus: ꝙ nullũ crimen priuat papã papatu: etiam hereſis ſi vult coꝛrigi. Et ibi tangitur ꝙ non eſt a p̃latí obedientia ante ſententiã recedendum.

¶ Quintus articulus: ꝙ primam ſedem romanam ⁊ papam nemo in terris iudicare poteſt.

¶ Sextus ar. ꝙ ſynodus etiã vniuerſalis papã preſertim coꝛrigibilẽ iudicare non põt. vbi tangit̃ ꝙ plus ſtat̃ ſnie ſoli⁹ pape ꝙ̃ toti⁹ mũdi. Et ꝙ ſup oĩa cõcilia gñalia eſt. Et ꝙ ipſa ab ipſo: non econuerſo recipiunt poteſtatem.

¶ Septimus: ꝙ quãdiu papa in poſſeſſione papatus eſt in omnibus ⁊ ab omnibus ſibi obediendum eſt: que expreſſe contra deum non ſunt.

¶ Octauus: ꝙ dignitas vel iuriſdictio nõ peccat: etſi in ea reſidẽs homo peccare valeat. Et ibi dr̃ quõ malis miniſtris toleratis obediendum eſt.

¶ Nonus articulus: ꝙ ſacramenta poſſunt cum effectu conferri per malos.

¶ Decimus articulus: ꝙ iuriſdictio per p̃latos toleratos ab eccleſia veraciter exercetur.

¶ Undecimus: ꝙ eccleſia vna eſt ⁊ diuiſa eſſe non põt.

¶ Duodecimus: ꝙ vnus dei vicarius eſt in terris. Et ibidem de ſchiſmaticis ⁊ intruſis.

¶ Tredecimus: papa hꝫ iuriſdictionẽ vniuerſalẽ in toto mũdo in ſpũalibus ⁊ tẽpoꝛalib⁹: licet iuriſdictionẽ tẽpoꝛalẽ ꝑ principes mũdi/ ⁊ alios ſuos rectoꝛes/ in ſuis ſpecialib⁹ terris debeat exercere. Qđ ibi late multis rõnib⁹ exẽplis ⁊ iuribus cõpꝛobat̃. Ibi etiã tãgit̃ quõ chꝛiſtus vtrũqꝫ gladiũ exercuit: ⁊ quõ eſt vna iuriſdictio ꝑmaria a qua oĩs alia. Et quõ ꝑncipes nõ catholici licite iuriſdictione vti nõ pñt. Et quõ facta donatio eccl̃ie ꝑ imperatoꝛẽ reuocari nõ põt. Et quõ primo ꝑſe de⁹ creaturas rexit. Et a quo tpe ꝑ alios. Et q̃ primo deo in vicariatu ſucceſſerũt. Et quõ chꝛiſtus inquantũ hõ rex terren⁹ fuit.

¶ Decimuſquart⁹: ꝙ oĩs creatura ꝑ papã valeat iudicari.

¶ Decimuſquint⁹: ꝙ nullus in terris põt appellare a papa niſi ad eum male infoꝛmatum.

¶ Decimuſſextus: ꝙ eccleſia errare non poteſt.

¶ Decimuſſeptim⁹: ꝙ plus põt papa in iis ſol⁹ q̃ nõ ſunt cõtra articulos fidei ⁊ ſacramenta: ꝙ̃ tota alia eccleſia.

¶ Decimuſoctau⁹: ꝙ papa a deo recipit imediate ꝑtatẽ.

¶ Decimuſnonus: ꝙ eccleſia non poteſt eſſe nulla: etiam multiplex ibi ratio aſſignatur.

¶ Uigeſimus: ꝙ vacãte papatu nullus ſuccedit pape in iuriſdictione.

¶ Uigeſimuſprimus: ꝙ papa trãſfert imperiũ: cõfirmat electum in imperatoꝛem: inungit ⁊ coꝛonat ⁊ deponit.

¶ Uigeſimuſſecũdus: ꝙ imperatoꝛ non põt ſynodũ congregare: nec papam nec clericos iudicare.

¶ Uigeſimuſtertius nullus extra eccleſiam ſaluatur.

¶ Uigeſimuſquartus: ꝙ qui non habet papam pro capite: nec chꝛiſtum habet.

¶ Uigeſimuſquintus: ꝙ nullus excuſatur aliqua cauſa diſcedens ab obedientia pape.

¶ Uigeſimuſſextus: ꝙ ſemꝑ pſumere debemus ꝓ ſententiis p̃latoꝛum maxime pape.

¶ Uigeſimuſſeptimus: ꝙ in dubio ſunt ſeruãde.

¶ Uigeſimuſoctauus: ꝙ nõ excuſatur aliquis diſcedens ab obedientia pape propter multitudinem.

¶ Uigeſimuſnonus: ꝙ vnũ eſt conſiſtoꝛiũ chꝛiſti ⁊ pape.

¶ Trigeſimus: ꝙ bauarus ſchiſmaticus habuit dñm papam Jo. pro vero papa.

¶ Trigeſimuſprim⁹: ꝙ vbicũqꝫ eſt papa: ibi eſt eccl̃ia romana. vbi etiã dicitur/ ꝙ limina aplo͡ꝝ ſunt vbi eſt papa.

¶ Trigeſimuſſecũdus: ꝙ papa non cogit̃ ſtare rome. Et ibi dicitur ꝙ ſedes papalis non põt mutari a roma.

¶ Trigeſimuſtertius: ꝙ papa non tenetur ſe purgare de neceſſitate de aliqua infamia.

¶ Trigeſimuſquartus: ꝙ papa etiã ſi iniuſtitiã faciat vel grauet quẽcꝫ: ꝙ nullũ habet iudicem ſuper ſe: nec tenet̃ eligere arbitros cũ aliquo: nec poteſt dare poteſtatẽ imperatoꝛi deponendi eum. Ibi etiam dicitur q̃d erit in facto hereſis ſi fuerit incoꝛrigibilis.

¶ Trigeſimuſquintus: ꝙ nullam cauſam tenetur a ſe reuocare tamꝙ̃ ſuſpectus.

¶ Trigeſimuſſextus ar. lõge diffuſus: ꝙ antea fuit eccleſia ꝙ̃ imperium. Et ibi ꝓbat̃ quõ incepit eccl̃ia in adã primo hoĩe: deinde in eua foꝛmata ex adã. Ibi dicit̃ etiã quare eua creata de coſta ⁊ nõ de terra. Et quõ papa eſt vicarius primi ⁊ ſecũdi adã. Et quõ fuit deinde eccleſia in abel ꝑmo iuſto: Et quõ abel repſentet chꝛiſtũ. Et quõ abel fuit virgo ſacerdos ⁊ martyꝛ. Et quõ fuit eccleſia in filiis ſeth iuſtis. Et quo tpe inceperũt ſacramenta eccleſie. Et quõ arca noe eccleſiam p̃figurat. Et quõ hoĩes ſunt in arca. Et quõ per noe ſignificet̃ chꝛiſtus. Et que fuit cauſa inebꝛiatiõis noe. Et quare pauci boni ſint in eccleſia. Et ꝙ melioꝛ eſt caſtitas nuptiis. Et quõ fuit eccleſia iuſto͡ꝝ ante imperatoꝛes. Et ꝙ abꝛaã chꝛiſtũ repꝛeſentet. Et quõ melchiſedech fuit plusꝙ̃ homo. Et prim⁹ rex iuſtus: ⁊ q̃ typũ tenuit ſaluatoꝛis. Et ꝙ ante regnũ eius/ nõ fuit regnum legitimũ. Et quõ nẽroth fuit tyrãnus nõ verus rex. Et q̃d eſt tyrãnus. Et quõ nẽroth fuit tranſgreſſoꝛ legis nature. Et quõ reges gentiũ ⁊ chananeoꝛũ venientes poſt nẽroth exceptis regibus deſcẽdentibus ab abꝛaã/ fuerũt vſurpatoꝛes regnoꝛũ. Et iuſti reges ab abꝛaam proceſſerunt. Et veri dicũtur hebꝛei. Et quõ Saul fuit prim⁹ rex iuſte electus. Et quõ poſt Saul oẽs reges fuerũt vncti a ſacerdotibus vſqꝫ ad chꝛiſtũ.

¶ Trigeſimuſſeptimus ar. hic cõtinetur diffuſe probatũ quõ eccleſia non ſit ab imperio: ſed imperiũ ab eccleſia: vbi etiã continetur quõ regalis poteſtas ſit per ſacerdotalem oꝛdinata. Et quõ ſacerdotalis ſit prioꝛ. Et quõ eccleſia habet vtrũqꝫ gladiũ. Et quõ ſacerdotes veteris teſtamẽti tẽpoꝛali gladio vtebant̃. Et ꝙ nõ fuit verus imperatoꝛ ante chꝛiſtũ. Et quare ꝑmiſit de⁹ ꝙ eſſent imperia vſurpata. Et ꝙ regnũ francie oĩa regna precellit. Et ꝙ papa nedũ poteſtatẽ habet ſuꝑ fideles: ſed etiã infideles. Et ꝙ iuſte dat indulgẽtias illis q̃ vadunt ad occupãdum ⁊ defendẽdum terrã ſanctã. Et quõ eccleſia habet imperiũ: nedum in occidente: ſed etiã in oꝛiente. Et quõ papa poteſt ꝓcedere contra infideles qui tenẽt terras quas nũꝙ̃ chꝛiſtiani habuerũt. Et quõ intelligat̃ illud. Nihil ad nos de his qui foꝛis ſunt. Et quõ poſt aduentum chꝛiſti/ oĩs poteſtas ⁊ iuriſdictio tranſlata ſit ab infidelibus ad fideles. Et quõ regnum ⁊ principatũ oim

fidelium cōmiſit chꝛiſtus Petro ⁊ ſucceſſoꝛibus. Et quō infideles qui dominiū eccleſie recognoſcunt: ſunt ab eccleſia tolerandi. Et quō ſumma ⁊ excellens maioꝛitas ⁊ poteſtas ⁊ authoꝛitas in oībus: ⁊ pꝛe omnibus: ⁊ ſuper oīa data eſt Petro in hoc mūdo: qḋ multis rationibus ⁊ iuribus pꝛobatur. Et quō eſt multiplex maioꝛitas. Et quō imperatoꝛ ⁊ q̄libet pꝛinceps nedū pape: ſed etiā in oībus ſpiritualib⁹ ep̄is eſt ſubiectus. Et ſicut eſt hereticū ponere duo pꝛincipia: ſic ponere duos chꝛiſti vicarios generales. Et ꝙ ſicut Romanoꝝ iuriſdictio fuit vſurpata in imperio: ſic imperatoꝝ electio. Quare de⁹ permiſit Romanis imperiū. Caſus in quibus ſe eccleſia de tēpoꝛalib⁹ intromittit. Reſpōſio ad illud ꝙ iuriſdictiones ſunt diſtincte: ⁊ ꝙ papa nō habet tēpoꝛalē poteſtatē. Expoſitio ad illud, Regnū meū non eſt de hoc mundo. Qꝛ chꝛiſtus fuit rex etiā tempoꝛalis: ⁊ vicarius ſuus papa debet eſſe. Qꝛ papa eſt deus quodammodo in terra. Qꝛ ſit hereſis quaſi negare papā vtrāq₃ poteſtatē habere. Quare filius dei ⁊ eccleſia ſoluit tributū. De pꝛoceſſu nefando Bauari cōtra papā Joan. facto de cōſenſu populi ⁊ cleri Romani. Et quot rationib⁹ nō tenuit. Quō poteſtas pendet ab authoꝛitate: nō ecōtra. Quō moꝛaliter exponat̄ illud Luc̄. x. Ecce dedi vobis poteſtatē calcandi ⁊c̄. Quō exponātur verba Hiere. j. c. ⁊ ex̄ de ma. ⁊ obedi. c. ſolite. Ecce cōſtitui te ⁊c̄. Reſponſio ad illud, ꝙ a populo Romano vires ſumpſit. Quō qui pꝛimatū eccleſie denegat Romane: ⁊ ponit duas eccleſias: hereticus eſt. Quō qui aliter ſentit de iuriſdictione ⁊ poteſtate pape ⁊ eccleſie Romane, ꝙ̄ ipſe cū ſua cōmuni eccleſia ſentit: nō eſt catholicus iudicādus. Quō q̄ fauet ſciēter rebellib⁹ eccleſie: impugnatoꝛ eſt eccl̄ie ⁊ rebellis.

℄ Trigeſimuſoctauus ar. ꝙ q̄ cū papa nō eſt: ꝯtra cū eſt.

℄ Trigeſimuſnonus ar. ꝙ imperatoꝛ catholicus fili⁹ eſt eccleſie ⁊ aduocatus ⁊ defenſoꝛ. Ubi cōtinetur quō Bauarus papā Jo. depoſuit. ⁊ fratrem Petrū de coꝛuaria apoſtatā in ſedem Petri Rome intruſit. Et quō cardinales creauit ⁊ ep̄os per diuerſa loca. Et quō tādem ad obedientiā dn̄i pape Joā. redijt Auinione dictus frater Petrus: ⁊ ſuo papatui de facto renuntiauit.

℄ Quadrageſimus ⁊ vltimus de hac materia ar. eſt precedētes articulos. xxxix. tenere ⁊ pꝛedicare ⁊ defendere ⁊ nō cauillari ⁊ malignari in eis. Jbi multis rōnib⁹ euidētiſſimis cōpꝛobatur vnū eſſe monarcham habentem vtrūq₃ gladiū: vel vtrāq₃ poteſtatem in vna politia chꝛiſtiana. Jbi d̄r ꝙ in q̄libet politia vna ⁊ felici ſex ſunt neceſſaria. Et ꝙ vera ⁊ perfecta virtus apud infideles nō pōt eſſe. Et quare reges catholici inunguntur: ſcȝ vt virtuoſe regāt. Et ꝙ regnū quodcūq₃ meli⁹ regitur ꝑ vnū ꝙ̄ per multos. Et ꝙ ſicut in celis vnus omnib⁹ pꝛeſidet: ſic debet eſſe in terris. Et ꝙ poſt chꝛiſtū aliquē opoꝛtuit remanere ſucceſſoꝛē ⁊ ſucceſſoꝛes. Et quō chꝛiſtus fuit dn̄s etiā tempoꝛalis. De erroꝛe Ualdenſium qui dicūt eccleſiā ⁊ clericos nō poſſe habere bona tēpoꝛalia: ⁊ nō fuiſſe veram eccleſiā a tempoꝛe Sylueſtri. Quō diuitie ſunt occaſio cupiditatis ⁊ auaritie: ſȝ foꝛmaliter nō ſunt male. Jn argumentū ſuperioꝛitatis dn̄i pape inducunt̄ exēpla ethnicoꝝ regum ⁊ imperatoꝝ. De tribus imperatoꝛib⁹ deuotis eccl̄ie: ⁊ alijs trib⁹ perſecutoꝛib⁹ eius. Qꝛ imperatoꝛ nedū coꝛonā: ſed etiā enſem recipit ab eccleſia. Quō papa in tēpoꝛalib⁹ vtit̄ imperatoꝛe ſicut inſtrumēto. Quō ex ſola electione concoꝛdi ante cōfirmationem a papa imperatoꝛ adminiſtrat.

℄ Quadrageſimuſpꝛimus. A tp̄e Conſtātini vſq₃ ad tp̄s trāſlationis imperij in germanos, eligebant̄ impatoꝛes antiquo moꝛe, ſiue a pp̄lo: ſiue a ſenatu: ſiue ab exercitu. Et durauit annis q̄ngētis. Quō in trāſlatione imperij diuerſificat⁹ eſt modus imperatoꝛē aſſumēdi: q₂ p̄mo ꝑ electionē: extunc ꝑ ſucceſſionē vſq₃ ad octauā Caroli generationē: qua deficiēte: pꝛimo Hugo dux Aurelian̄. regnū Frācie ⁊ imperij vſurpauit. De quo Hugone ⁊ non de Carolo magno deſcēdūt oēs reges Frācie vſq₃ nūc. Quō Romani abſciderūt linguā ⁊ oculos eruerūt pape Leoni: ⁊ poſtea quō ei fuerūt diuinit⁹ reſtituti. Quō papa Jo. vir lubꝛicus monitus a p̄mo Othone ⁊ cardinalib⁹ ⁊ coꝛrect⁹ ⁊ in ſua malitia perdurās coactus fuit renūtiare. Quō viuēte papa Leone. ix. Romani in cōtēptū eccleſie aliū papā Benedictū vocatū de facto elegerūt. Quō poſtmodū ꝑ ꝓuiſionē eccl̄ie fuerūt creati aliq̄ imperatoꝛes abſq₃ alia electiōe. Quō Romani papam Jo. xi. in caſtrū ſancti āgeli detruſerūt: ⁊ poſtmodū ip̄m in exiliū miſerūt. Quō Creſcētius cōſul roman⁹ fugato papa Grego. v. fecit papā quēdā grecū ep̄m Placētinū noīe Joannē quē Otho terti⁹ impatoꝛ cū Creſcētio mēbꝛis debilitauit. ⁊ Gregoꝛiū reſtituit. Quō viuēte papa Gregoꝛio dicto. v. aduocatis ⁊ req̄ſitis p̄ncipibus Alemānie inſtituti ſunt ꝑ papā iſtū Greg. de ꝯſenſu p̄ncipū electoꝛes q̄ hodie ſunt impatoꝛis: ⁊ ibi numerant̄. Cauſa q̄re oēs electoꝛes ſunt de germania: q₂ ipi liberauerūt eccleſiā de ſeruitute Lōgobardoꝝ ⁊ impioꝝ Romanoꝝ. Et q₂ deuoti ad ſanctū Petrū. Et q₂ tūc erat Grego. v. papa. q̄ erat natione teutonicus. Et q₂ alijs robuſtioꝛes. Quō papa deponit impatoꝛes ⁊ reges. Quō intelligat̄: Reddite q̄ ſunt Ceſaris ceſari. Et quō dignū eſt ꝙ Ceſar recipiat tributū. Quō nō iure nature eſt dn̄iū. Quō regnū ⁊ dn̄iū pꝛimū oꝛtū habuit a malis: ⁊ a quo pꝛimū ante diluuiū: ⁊ poſt diluuiū. Quare deus permiſit dominiū maloꝝ. Quō omne dominiū a deo bonū ⁊ malū licet alr̄ eſſe videatur. quod triplici ratione ꝓbatur.

℄ Quadrageſimuſſecūdus. Quare p̄ncipat⁹ Roman⁹ a deo ſpālit̄ ſit ꝓuiſus. ꝓpter triplicē virtutē q̄ erat in eis p̄cipue. Et de hoc ibi multa ponunt̄ exēpla de triplici eoꝝ v̄tute. Que erat: ſincerus amoꝛ ꝓ patria: traditio legū ſanctiſſima: moꝝ beneuolētia. Jbi optima exēpla cōſulū Romanoꝝ cōtra auaritiā. Et de paupertate eoꝝ vt rēpublicā ditarēt. Nec volebant p̄fici niſi reipublice poſſent ꝓdeſſe. Nec patiebant̄ filios pꝛefici anteq̄ pollerēt virtutib⁹. Nec pꝛefici ſectātes auaritiā. Et quō aurū reſpuebāt. Et quō ſibi nō parcebāt ꝓ republica. De duob⁹ pꝛeceptis Platonis volētibus ꝓdeſſe reipublice. Quō etiā filijs nō parcebāt ꝓpter iuſtitiā: nec filij parētibus. Quō ꝓpter virtutes Romani diuina ꝓuidētia habuerūt mūdi dominiū. De oppoꝛtunis legibus Romanoꝝ. Et quō que faciebāt ſeruabāt. Quō nihil putabāt vtile niſi iuſtū. Quō ſeruabāt iuſtitiā hoſtibus: ⁊ eoꝝ moꝛtes vitabāt ⁊ flebāt. De eoꝝ moꝝ beneuolētia ⁊ honeſtate ⁊ amicitia. De liberalitate Romanoꝝ maxime Titi. De cōfederatiōe Judeoꝝ cū Romanis ꝓpter moꝝ eoꝝ ſtrenuitatē. Quō Romani in iſtis vltimis tēpoꝛib⁹ in virtutib⁹ defecerūt: ⁊ pꝛe ceteris nationib⁹ ſunt vitijs inuoluti. Et quare de⁹ adhuc ꝑmittit eſſe imperiū apud eos.

℄ Quadrageſimuſtertius. De q̄tuoꝛ monarchijs oꝛbis: ⁊ q̄ fuit p̄ma. Et de regno celi ⁊ chꝛiſti: cui papa ſuccedit. Quō Cōſtātinus renūtiauit monarchie ⁊ ceſſit Sylueſtro imperiū occidētis: ⁊ recepit ab eo imperiū oꝛientis. Quō ante chꝛiſti aduētū impatoꝛes imperiū tenuerūt. Qꝛ nō pōt reuocari donatio Conſtātini eccl̄ie. De triplici intellectu illius verbi, Regnū meū nō eſt de hoc mundo. Qꝛ nō debet adminiſtrare elect⁹ in imperatoꝛē ante confirmationem pape.

℄ Quadrageſimuſquart⁹. Qꝛ poteſtas papalis digniſſima eſt ⁊ vtiliſſima oīm poteſtatū: q₂ miſta. Qꝛ gen⁹ clericoꝝ miſtū eſt. Et ſciētia canonica miſta ex theologia ⁊ legib⁹. De triplici genere hoīm laicoꝝ clericoꝝ religioſoꝝ. Et quō cocoꝛdat cū triplici ſciētia: theologica, canonica, ⁊ ciuili. De ijs q̄ no. Jnno. ⁊ Oſtiē. de iudi. nouit. ⁊ de foꝛ. ōpe. licet. de materia pape. Qꝛ ſpecialis eſt cōiunctio inter papā ⁊ imperatoꝛē. Quō de⁹ vſq₃ ad Noe ꝑ ſe rexit mūdū: ⁊ ab eo vſq₃ ad chꝛiſtū rexit ꝑ p̄triarchas, iudices, ⁊ reges, ⁊ ſacerdotes. Qꝛ olim clerici de facto iudicabant̄ ꝑ laicos. Differētia inter canones ⁊ leges im-

Digitized by Google

periales ⁊ alias cõſtitutiones ⁊ conſuetudines laicoꝝ. Quis exemit clericos a iuriſdictione imperatorum.

¶ Quadrageſimuſquintus ar. Caſus in quibus ſolus papa diſpenſat. xl. Maiores cauſe ſunt ad ſedem apoſtolicam deferende. Et computantur. lxv.

¶ Quadrageſimuſſextus. Caſus in quibus non põt papa diſpẽſare. Qꝛ papa maioꝛ eſt Paulo authoꝛitate. Põt papa ex maxima cauſa diſpenſare ꝙ monachus habeat ꝓpꝛiũ: ⁊ ꝙ cõtrahat. qđ ſufficiẽter ⁊ multipliciter ꝓbat ⁊ reſpondet ad cõtra. Qꝛ abdicatio ꝓpꝛietatis: ⁊ cuſtodia caſtitatis nõ ſunt de ſubſtantia monachat⁹ niſi ꝑ eccleſiã. Qꝛ anachoꝛite multi viri ꝑfecti ꝓpꝛiũ habuerũt: ⁊ teſtamentũ fecerunt. Qꝛ ꝑfecti in eccleſia pꝛimitiua: ⁊ apl'i aliqua tꝑalia cõiter habuerũt: licet nõ cõmiſcerent eis poſt apoſtolatũ. Qꝛ ſunt monachi q̃ non ſubſunt de iure abbati. Qꝛ diſpẽſatio facta ſine cauſa rõnabili non excuſat quantũ ad deũ. Si ſine cauſa diſpenſetur vt monachus contrahat: ipſe nõ debet petere debitũ: ſed vxoꝛ ſine conſciẽtia põt. Qꝛ papa nõ poteſt accuſari: nec condẽnari: quicquid agat niſi in hereſi. Qꝛ in oĩbus poteſt diſpenſare papa que non ſunt contra fide. ⁊ vbi non nutritur peccatũ: nec eſt periculum animarum.

¶ Quadrageſimuſſeptimus. De officio ⁊ poteſtate legatoꝛũ: in quibus poſſunt diſpenſare: ⁊ in quibus non.

¶ Quadrageſimuſoctauus. de irregularitate q̃d ſit: ⁊ in quibus caſib⁹ cõtrahat. ⁊ de eius multiplici ſpecie. Caſus in quibus poſt peractã pniam impedit executio oꝛdinis: ⁊ inducũt irregularitatẽ. Qñ occaſiõe homicidij cõtrahit irregularitas. Quãdo ⁊ per quẽ poſſit circa irregularitatẽ homicidij diſpenſare. Iterũ de multiplici ſpecie irregularium. Quomodo demones obſident animas. De infamia quid eſt: ⁊ quomodo irrogetur.

¶ Quadrageſimuſnonus articulus. Qui ſint infames: ⁊ de multiplici infamie ſpecie.

¶ Quinquageſimus ar. de potẽtia ⁊ iuriſdictiõe epoꝝ: ⁊ per conſequẽs patriarcharũ archiepoꝛũ ⁊ pꝛimatũ: qui includũtur in oꝛdine epali: ⁊ in quibus caſibus poſſunt diſpẽſare: ⁊ ſunt bene centũ ⁊ xxx. Pꝛiuilegia epoꝝ. Caſus in quibus pꝛohibentur epi diſpenſare. Que regula eſt tenenda ſuper diſpenſatione epiſcopoꝛũ.

¶ Quinquageſimuſpꝛimus. Redit⁹ ad potentiã papalẽ. Et quõ in chꝛiſto hoĩe nõ ſolũ inquantũ deo fuit dignitas ⁊ poteſtas regalis ⁊ ſacerdotalis. Et quõ eſt caput etiã inquantũ hõ: nõ ſolũ hoĩm: ſed angeloꝝ. Et ſuꝑ hoc multe authoꝛitates ⁊ oꝛiginalia. Quid diſtat inter pontificẽ ⁊ ſacerdotẽ. Et quare papa ſumm⁹ põtifex vocat. Quõ chꝛiſtus cõmunicauit hoĩb⁹ potentiã ⁊ quã. De triplici gubernatiõe ſui rõnabiliũ ⁊ irrationabiliũ. Quare chꝛiſtus cõmunicauit hoĩbus potentiã ſuã. De triplici chꝛiſti potentia/ſacerdotali/regali/⁊ miraculoſa: quã hoĩbus cõmunicauit. Et quõ cõmunicatur hec potẽtia: ⁊ quibus. quõ malis detur etiã poteſtas miracula faciẽdi. De duplici ſcientia: ⁊ duplici ſacerdotio: ⁊ de triplici.

¶ Quinquageſimuſſecũdus. De duplici regia poteſtate ſpũali ⁊ tꝑali. Quõ in tꝑe nature ⁊ in tꝑe legis date ſacerdotes erãt reges ⁊ duces ⁊ iudices. Quõ beato Petro fuit data ꝓ̃cipaliter ptãs regia. Et quõ pꝛelati eccleſiarũ dicunt reges. Quõ ſumm⁹ põtifex eſt rex regũ tã ſeculariũ q̃ ſpũaliũ. Quare cõiter ꝑlati eccleſiarũ nõ vocẽtur reges: Et quõ vocent. Qꝛ ꝓpꝛie loquẽdo poteſtas pꝛincipũ ſpũaliũ ⁊ ſeculariũ dꝫ diſtingui: vt vna dicat regalis: ⁊ alia ſacerdotalis: quũ regalis vere cõueniat pꝛelatis eccleſie: ſed ꝙ vna dicat ſpũalis: alia ſecularis. Qꝛ q̃ntupliciter coniũgitur hõ deo miniſterio ſacerdotali.

¶ Quinquageſimuſtertius. De actibus q̃ ad regiã pertinent poteſtatẽ. Quales debeãt eſſe reges. Qꝛ in regib⁹ ſciẽtia requirat. Actus q̃ pertinẽt pꝛelatis eccleſie: q̃ etiã dicũtur reges. Duplex angelis poteſtas cõuenit. Qꝛ pꝛelati dicãtur angeli. Quõ connexio duplicis poteſtatis/ſacerdotalis ⁊ regalis/initiũ habuit in veteri teſtamento. Qꝛ claues nõ erãt in ſacerdotio regali. De pꝛioꝛitate harũ duaꝝ poteſtatũ/ſacerdotalis ⁊ regalis. Qꝛ Moyſes fuit ſacerdos ⁊ mediatoꝛ: ⁊ tenuit typum chꝛiſti. Qꝛ ptãs regia ſpũalis ſuꝑioꝛ ⁊ dignioꝛ eſt q̃ ſacerdotalis.

¶ Quinquageſimuſquart⁹. De gradib⁹ ⁊ inequalitate vtriuſq; ptãtis: ⁊ diuerſis ꝑſonis eas habentibus. Quõ apud gẽtiles erãt gradus: ⁊ in teſtamẽto veteri ⁊ nouo. Quõ ſunt gradus tam in regia poteſtate tꝑali q̃ ſpũali. Quõ opoꝛtet ponere vnũ ſummũ caput: cui oẽs alij obediãt: ⁊ q̃ habeat plenitudinẽ poteſtatis. De excellẽtia papali. Et quibus noĩbus nominet papa. De q̃tuoꝛ cõditionib⁹ eccleſie q̃ pape cõueniũt. Quare dicat eccleſia vna catholica ſancta ⁊ apl'ica. Qꝛ dupliciter dꝛ eccleſia vniuerſalis multiplici ratione ꝓbat. Qꝛ optimũ eſt regnũ qđ fit per vnũ. Et ꝙ in multitudine humana vt optime regatur: opoꝛtet eſſe vnum ſummũ rectoꝛem.

¶ Quinquageſimuſquintus. Pꝛiuilegia ſingularia Petro ⁊ ꝑ ꝯñs eius ſucceſſoꝛib⁹ cõceſſa. Multis oꝛiginalibus ꝓbatur quõ intelligant illa ꝟba: Tu es Petr⁹. vſq; in finẽ ibi in celis. Quare vocet Petrus: ⁊ Simõ: ⁊ fili⁹ ioanna: ⁊ cephas. Cuius apl'i chꝛiſtus pꝛi⁹ lauit pedes. Et de intellectu verboꝛũ: Simõ ecce ſathanas. ⁊ cetera q̃ ſequunt. Quare ſolus Petr⁹ eduxit gladiũ ⁊ ꝑcuſſit. Quare ꝓ̃mo chꝛiſtus reſurgens apparuit Petro inter aplos. Quare ſoluit tributũ ꝓ chꝛiſto ⁊ ſe. Quare ſolus Petr⁹ interrogauit: Si peccauerit in me frater me⁹ ⁊c̃. Quare requirit a chꝛiſto an amet eũ. Quid eſt oues paſcere. Et q̃d intelligat: Paſce oues meas. Quõ intelligat illud: Significãs qua moꝛte clarificatur⁹ eſſet deũ. Et illud: Cõuerſus Petr⁹ vidit illũ diſcipulũ. Et illud: Non cãtabit hodie gallus ⁊c̃. Et illud ꝙ Petr⁹ miſit ſe in mare ⁊ venit ad Ieſum. Et illud: Si tu es: iube me venire ad te. De ſolitudine aliq̃ñ appetẽda. De tribulatione eccleſie. Et ſcđo aduẽtu dñi. De Matthia ſubſtituto Iude pꝛoditoꝛi. Item de pꝛerogatiuis Petri ⁊ pꝛimatu ipſius etiam per Conſtantinũ approbato.

¶ Quinquageſimuſſextus. De differẽtia ⁊ cõuenientia duplicis ptãtis: regie ſcꝫ ſpũalis ⁊ ſecularis. Et quõ cõparant adinuicẽ ſꝫm tẽpus/poꝛitatẽ/⁊ dignitatẽ/⁊ cauſalitatẽ. Cõparatio poteſtatũ ſꝫm continẽtiã. Multiplex probatio ꝙ ſpũalis ptãs ſit dignioꝛ ⁊ ſuperioꝛ tꝑali. Qꝛ ſpũalis ptãs ꝓ̃habeat tꝑalẽ. Spũalis ptãs ad tẽpoꝛalia dupliciter ſe extendit. Qꝛ tꝑalis ptãs inſtituat ⁊ iudicet ꝑ ſpũalẽ. Quicũq; ſunt ſub tꝑali ptãte: ſunt ⁊ ſub ſpũali. Et tꝑalia q̃ ſubſunt poteſtati tẽpoꝛali: ſubſunt ⁊ ſpũali. Quõ conferũt beneficia dñi tẽpoꝛales. Qꝛ licet q̃ habet poteſtatẽ ſpũalẽ pꝛehabeat etiã in illa tꝑalẽ: nõ tñ eſt ſuperfluũ eſſe in eccleſia pꝛincipẽ tꝑalẽ/temporalẽ tñ potentiã habẽtem. Qꝛ licet ptãs ſpũalis pꝛehabeat tꝑalẽ: nõ tamẽ dꝫ exercere immediate/loquendo regulariter/cã. In quib⁹ caſib⁹ ſe poteſtas ſpũalis de tẽpoꝛalib⁹ intromittit. Qꝛ ſummus põtifex nõ ſolũ iure diuino: ſed etiã humano hꝫ ptãtẽ tꝑalẽ. Quid operet hoc ius ⁊ donatio Conſtãtini. Qꝛ reges ſuo modo ſpũales debẽt eſſe. Et q̃re vngunt in brachio reges: ⁊ pontifices in vertice.

¶ Quinq̃geſimuſſeptim⁹. Que ſunt neceſſaria i regib⁹ ad bene regẽdũ. Que pericula ꝓueniũt ꝓ malo regimine. De foꝛma iuramenti qua iurat imperatoꝛ pape.

¶ Quinquageſimuſoctauus. In quibus differt potentia pape a potentia chꝛiſti. Quomõ ⁊ qualiter papa habet plenitudinem poteſtatis.

¶ Quinquageſimuſnon⁹. Obiectio ꝓ̃ma ꝙ regalis ⁊ ſecularis ptãs nõ ſit neceſſaria i eccl'ia. Solutio. Obiectio ſcđa ꝙ ptãs ſpũalis nõ ſit ſuperioꝛ tꝑali: ⁊ ꝙ eã nõ inſtituat ⁊ nõ dĳudicet. Solutio. Obiectio tertia ꝙ ptãs ſpiritualis ſubijciat tꝑali. Solutio ⁊ diſtinctio. Obiectio q̃rta ꝙ ſpũalis ptãs nõ pꝛehabeat tꝑalẽ. Solutio. Obiectio q̃nta ꝙ papa nõ inſtituat ptãtẽ tꝑalẽ. Solutio. Obiectio ſexta ꝯtra id qđ dictũ eſt/ꝙ ptãs ſpũalis reſpectu tꝑalis ſe hꝫ in rõne cauſe efficientis ⁊ finalis. Solutio.

Digitized by Google

Obiectio ſeptima ꝙ Petrus nō habuit iura terreni imperij: Et ꝙ reges non pſunt regno terreno. Solutio. Dupliciter dr̄: regimen terrenū. Obiectio octaua ꝙ eccleſia nō potuit habere tpalē poteſtatē ex conceſſione Cōſtātini. Solutio. Et q̄druplex diſtinctio ſup regno ⁊ regnantib⁹. Quō Cōſtātinus iure humano iuſte habuit imperiū: ⁊ iſto iure cōceſſit Syluestro. Obiectio nona ꝙ habētes iuriſdictionē ſpūalē non pñt tpalia poſſidere. Solutio multiplex circa illud Nolite poſſidere aurum ⁊c̄. Obiectio .x. ꝙ Petr⁹ nō ſit caput oīm fideliū. Solutio. Cur alij apoſtoli non habuerūt parem poteſtatem cum Petro. Undecima dubitatio ⁊ obiectio ꝙ papa non habeat plenitudinem poteſtatis. Solutio.

¶ Sexageſimus ar. Expoſitio extrauagātis dñi Bonifacij q̄ incipit: Unā ſanctā eccleſiā determinantis ad papā vtrūq; gladium pertinere.

¶ Sexageſimuſprim⁹. Tractat⁹ ſpecialis de eccl'ia. Quō eccleſia vocat̄ dom⁹/ciuitas/regnū. Multiplex ⁊ vtilis expoſitio illoꝝ verboꝝ: Eiecit ementes ⁊ vēdentes de templo dñs. Et de ſpelunca latronū maxime cōtra ſimoniacos. De multiplici domo. Quomodo vocat̄ domus eccleſia. Cur eccleſia dicitur ciuitas.

¶ Sexageſimuſſecūdus. Cur eccl'ia dr̄: regnū magis ꝓpe q̄ dom⁹ vel ciuitas. Quot modis accipiat̄ regnū. Quō differt regnū dei a regno mundi ⁊ diaboli. Per q̄s figuratū vtrūq; regnū ⁊ eccleſia: ſcȝ iuſtoꝝ ⁊ iniquoꝝ. De regno q̄druplici gl'ioſo. De .x. cōditionib⁹ q̄ regnū efficiūt glorioſum. Cur meli⁹ eſt regi per vnū q̄ ꝑ plures. Cur magis expedit regimē iniuſtū eſſe multoꝝ q̄ vni⁹. Que mala faciūt tyrāni. Cur nō ſit cōpetēs regis premiū honor ⁊ mundana gloria ꝯ ambitioſos. Cur regnū excellens erit ꝓmiandū ſi bñ rexit. Cur tyrāni parū durāt. Boni reges etiā tpaliter abūdāt. Qō ſit regis boni officiū. Reuerſio ad .x. ꝯditiones gl'ioſi regni tpalis: ſcȝ ꝙ recte ſit inſtitutū. ꝙ ſit antiquū. ꝙ ſit ordinatū. ꝙ ſit vnicū. ꝙ ſit iuſtū. ꝙ ſit magnū. ꝙ ſit abūdans. ꝙ ſit forte. ꝙ ſit pacificū. ꝙ ſit durabile. Quō he cōditiones .x. cōueniāt regno eccleſie.

¶ Sexageſimuſtertius. Quō regnū eccleſie eſt vnū. De multiplici vnitate. Triplex modus vnitatis ſm̄ ꝙ eccl'ia dr̄ vna. Quare dicat̄ baptiſma vnū. Quare dicat̄ eccl'ia vna: quū .vij. in Apocalypſi a Joanne deſcribant̄. De triplici diuerſitate in eccleſia. Quare regnū eccleſie dr̄ catholicū .i. vniuerſale ⁊ eccl'ia vniuerſalis. Quō eccl'ia dr̄: copioſa. Cur regnū eccleſie eſt ſanctum: ⁊ quō. Quid eſt ſanctitas. De duplici immūditia. Sanctū dr̄ tripliciter. De duplici cultu dei. Que pertinēt ad verū dei cultū. De multiplici ſacrificio. Quare dr̄: regnū eccleſie iuſtū ⁊ bonū. Cur regnū eccleſie dr̄ apoſtolicū. Et eccleſia dr̄ ap'lica Et quare. Quare magis dicat̄ eccleſia ap'lica q̄ ꝓphetica. Quare eccleſia nō dr̄ chriſtiana a chriſto. Cur eccleſie regnū recte ſit inſtitutum. Figure duodecim ap'loꝝ per numerū duodenarium. Cur regnū eccleſie ſit firmū. Cur eccleſia potiſſimū ⁊ precipue fundata eſt ſuper petram. Cur regnū eccleſie habuit triplicem ſtatum.

¶ Sexageſimuſquart⁹ ar. Quō dicat̄ chriſtus caput eccleſie. Quō eccleſia antiquoꝝ patrū ⁊ iſta vna eſt: etiā caput ſemꝑ chriſtus. Qñ habuit initiū regnū eccl'ie ⁊ eccleſia. Quō incepit regnū terrenū a Nemroth ꝑ tyrannidē ⁊ cōtinuauit in fidelib⁹ vſq; ad chriſtū. Cur primus rex catholicus fuit Melchiſedech. Cur prim⁹ rex fidelis fuit ſacerdos. Cur poſt exitū filioꝝ iſrael de egypto ſacerdotes reperiūt ꝑpſin. Quō ſacerdotes tūc habebāt iuriſdictionē tpalē. Cur clerici pñt habere iuriſdictionē tpalē ⁊ dominiū. Iterū ꝙ eccleſia ante chriſtū ⁊ poſt chriſtū vna.

¶ Sexageſimuſquintus. Tractat⁹ ſpecialis de ſchiſmaticis cōtra vnā ſanctā catholicā eccleſiā ſe erigētibus ⁊ diuidētibus. Cur ſchiſmatici imprimunt in ſacramētis characterē: ſi formā eccleſie ſeruāt. De multiplici charactere De conditionib⁹ ⁊ malis ſchiſmaticoꝝ. De impio Bauaro ſchiſmatico deponēte papā Jo. xxij. ⁊ ſubſtituēte ſibi fratrē Petrū de coruaria. Multa originalia ⁊ authoritates ⁊ rōnes cōtra ſchiſmaticos ⁊ coꝝ ſacrificia. De tribus gradib⁹ innocētie. Probatio ꝑ multa originalia/ꝙ non eſt a malis facienda ſeparatio corporalis: Et ꝙ peccatū alienum non nocet alteri non conſentienti.

¶ Sexageſimuſſextus ar. cōtra illos q̄ vocāt eccleſiā meretricē. Laus multiplex eccl'ie ſctē dei: Et de multiplicib⁹ figuris per quas ꝓprie figuratur: Et de eius multiplici nomine ⁊ vocabulo glorioſo ⁊ laude eius. De multiplici eius cingulo. De multiplici genere ⁊ ſpecie peccatorum membroꝝ eccleſie corruptorum.

¶ Sexageſimuſſeptim⁹ ar. exhortatio ꝯ mūdū. De reformatione ordinis bti Frācīſci. De diuiſiōe eccl'ie: Et duabus eccleſijs. Quid eſt hypocriſis. Exhortatio ad eccleſiā ꝙ ad ſpōſum redeat in ſctā vita. Pulchra lamētatio chriſti ſpōſi ꝯ ſpōſam eccleſiā deuiātē: Et de eccl'ie renouatione ⁊ reductione ⁊ p̄ſtina ſanctitate. Et quō redibit ꝑ virtutes ꝯrias vitijs qb⁹ in ſuis mēbris remanet innouata. De auaritia eccl'ie i mēbris. Quō orientales ⁊ aphricani greci ⁊ armeni/⁊ q̄tuor ſedes pr̄iarchales: ⁊ multi in occidēte a vero cultu eccl'ie ⁊ obediētia receſſerūt ꝓpter auaritiā ⁊ ſuperbiā maxime eccleſie prelatoꝝ. Quō in fine ad ſanctā redibit eccleſia paupertate ⁊ humilitatē. Quō contra antichriſtū diuitē ⁊ ſuperbū potiſſimū pugnabūt veri fratres minores humiles ⁊ pauperes. Pulchra ⁊ vtilia circa contēplationem dei ⁊ patrie.

¶ Sexageſimuſoctauus. Quare ſchiſmatici recedūt ab eccleſia: ⁊ maxime tpe dñi pape Jo. xxij. Cur non debem⁹ iudicare papā: nec publice nec priuatim. Cōtra eccleſiā diuidētes ⁊ ſe ab eccl'ia ſeparātes. Cur eccl'ia nō hȝ partem. Et ꝙ impingūt in articulū illū: Et vnā ſanctā eccleſiā catholicā/q̄ dicūt ſe de pte eccl'ie. Quare eccleſia hȝ tribulationes. Multiplex ꝓbat̄ exhortatio ꝙ q̄uis mali ſint p̄lati: nō ſit ab vnitate eccl'ie recedendū. De q̄buſdā hereſib⁹ Marſilij Paduani cōdēnati a dño Jo. pa pa. xxij. Bauaro ſchiſmatico adherētī. Undecim rōnes ꝙ papa nō pōt ab imꝑatore iudicari: ꝯ dicebat Marſili⁹. Rñſio quō Pilatus chriſtū cōdēnauit. Cur p̄sbyteri non habēt tantā poteſtatē: quantā epi nedū quantā papa cōtra Marſiliū ꝯ aſſerētē. Cur q̄druplex eſt maioritas. Cur ꝑſona .v. modis preeſt ꝑſone. Cur prelatio ꝯſiſtit in trib⁹. Cur imꝑator nō ſuccedit pape vacāte eccl'ia: cui⁹ ꝯriū dixit Marſili⁹. Cur eccl'ia ⁊ clerici pñt hr̄e ꝓpriū/ꝯ Marſiliū. Cur poſt chriſtū aſcēdētē ſemꝑ remanet i terra ei⁹ vicari⁹ gn̄alis papa/ꝯ Marſiliū. Quare i iſto tpe creſcūt hereſes i eccl'ia. Cur eccl'ia in tribulatiōib⁹ vigit ⁊ creuit.

¶ Sexageſimuſnonus. Quare p̄latoꝝ ſn̄ie nō ſeruātur. Peccāt mortaliter p̄lati in mortali cōſtituti publica officia exercētes. Cur vera correctio eſt ꝑ vitā: nō ꝑ verba. De cura triplici prelatorū. Cur pp'ls tripliciter eſt paſcēdus. Excōicatio cōtra malos prelatos q̄ ſe paſcunt ⁊ non populū. Quō accedendū ſit ad cōmunionē. Quid ſignificant .v. ſacerdotalia indumēta. Quid eſt ſupererogare: Et quot modis ſupererogat̄. De .vij. operibus miſericordie que debēt facere prelati circa ſubditos ſpūaliter.

¶ Septuageſim⁹. Quid eſt cura. Ad quē ꝑtinet curā cōmittere. Quot modis accipiat̄ cura. Contra malos prelatos multa pulchra. Non recedendū ab eccleſia ꝓpter malos prelatos. Multipliciter eccleſia cōmendatur.

Secūda pars principalis operis de plāctu eccleſie.

¶ Primus articulus. Expoſitio q̄rti .c. Threnoꝝ ſummaria. Quare eſt anguſta via q̄ ducit ad vitā: ⁊ lata q̄ ducit ad mortē. De duplici ſtercore. Expoſitio multiplicis interpretationis Jobi nazarei. De multiplici igne malo ⁊ bono.

¶ Secūdus ar. expoſitio orōnis Hiere. Recordare dñe q̄d acciderit nob ⁊c. De multiplici redēptiōe. De abominabili pctō ꝯ naturā. Et de ei⁹ punitiōe ⁊ multiplici ſpe

Digitized by Google

de. Quid ē verū gaudiū ⁊ falſum. Quid ē luct⁹. De du
plici corona ſctōꝝ. Qui ſunt vulpes: ⁊ de natura eoꝝ.
¶ Terti⁹ ar. quō eſt eccl'ia renouāda. De multiplici ma/
cula. De bona ⁊ maledicta dic.
¶ Quart⁹ ar. tractat⁹ ſpālis ſup q̄tuoꝛ. c. lib. threñ. ⁊ ora
tione Hiere. Expoſit⁹ hiſtoꝛice licet raro. Allegoꝛice ꝓ
eccl'ia. Tropologice ꝓ aīa. Aliq̄d ꝓ eterna pr̄ia. ⁊ ſic ana
gogice. Multiplex differētia lamētationū ⁊ lachrymā/
rū. De mala ⁊ bona ſolitudine. De multiplici anguſtia.
Ꝙ pedes multiplr̄ accipiunt. De multiplici pane. De
q̄litate triū pſonarum. Que ſunt oſſa. De q̄buſdā vitijs
ſacerdotum. Quid ſignat tau. T
¶ Quītus ar. ſup. ij. c. threñ. De malis ꝑncipibus ꝑlatis
eccl'ie. De carnali ⁊ ſpūali ſabbato. De duplici hoꝛto. De
indigne ſacrificātib⁹. De multiplicatiōe miſſarū cū mul
tiplicatiōe vitioꝝ. De bono vino/ ſcʒ de guſtu mēris. De
eccl'ia carnali. De malis ꝑdicatoꝛib⁹ ⁊ rectoꝛib⁹ populo
adulantib⁹. Qui dicunt falſi ꝓphete. De pulchꝛitudine
ſpirituali. Ꝙ chꝛiſtus fleuit quinquies ⁊ quare. Ꝙ tri
plex eſt efficacia lachꝛymarum.
¶ Sext⁹ ar. ſup. iij. c. threñ. de q̄ntuplici paugtate chꝛiſti.
Quō de⁹ peccatoꝛes exaudit. De ꝓprietatibus virī moralr̄
expoſitis. De multiplici ligno chꝛiſti cui ↄtradicitur. De
q̄tuoꝛ ſignis ſupbie. Quō q̄ritur chꝛiſtus. De ſilētio. De
multiplici iugo: Et quō iugū dñi eſt ſuaue. Multiplex
ſeſſio. De multiplici leuare. De multiplici nube. De preda
oculi. De ſpeciebus contritionis.
¶ Septim⁹ ar. ſup. iiij. c. threñ. cōmētatū bis in ꝑncipio
lamētationū ⁊ in fine. Ꝙ aurū multiplr̄ accipit: Et de
ꝓprietatib⁹ auri moralr̄ expoſitis. De periculo auri ma
le a clericis diſpēſati. Expoſitio toti⁹ capl'i. xviij. apocal.
De Babylone q̄ cecidit. De eccl'ia carnali i mēbris ſuis.
Quid deſignāt lapides in ſcriptura. De bonis ⁊ malis
vaſis. De ↄditionibus lamie moralr̄ expoſitis. De mul/
tiplici gladio. De multiplici igne.
¶ Octau⁹ ar. Oro Hieremie/ Recoꝛdare ⁊c. Ꝙ ꝑlati
in eccleſijs debēt reſidere: nedū inferioꝛes: ſed ⁊ epi. De
pena multiplici: Et q̄ pena punit vn⁹ ꝓ alio. De multi/
plici coꝛona. De multiplici capite. De multiplici doloꝛe.
De gr̄a ⁊ libero arbitrio: Et de multiplici effectu gratie
Et in q̄ poſſit liberū arbitriū ꝑ ſe. De ꝑdeſtinatiōe. Con
tra ambitioſos ⁊ multa habētes beneficia.
¶ Nonus ar. de vitijs mēbroꝝ in gn̄e eccl'ie: Et cōtra ſi/
moniacos clericos ⁊ ambitioſos aut religioſos. Mul
ta ↄ ſimoniā leproſani. Cōditiones leproſi expoſite mo
ralr̄. De ſimoniacis. De ꝓprietatib⁹ ambitionis.
¶ Decimus ar. de ſtatuū ſpūaliū eccl'ie ↄditionibus: Et
in q̄bus in eis offendūt ſpāliter in eis viuētes: Et ꝑmo
de ſtatu papali: Et ꝙ papa peccare pōt: ⁊ grauī⁹ q̄ alij:
⁊ grauioꝛ ei⁹ pena. Quid agere debeat papa. Et de ijs
q̄ ad ei⁹ officiū ꝑtinēt. De. vij. ↄſiderationib⁹ circa q̄s to
tus ſtat⁹ papalis verſat. Pꝛima ſi canonice ſit elect⁹. Se/
cūda ſi idoneus ſit. Que ſunt virtutes ⁊ ↄditiōes neceſ/
ſarie ad papatū. Ꝙ ſi papa ſentiat ſe inſufficiētē: graui
ter peccat niſi renūtiet. Ꝙ papa elect⁹ ꝑ intruſionē nō
eſt pape aut ꝑ ſimoniā ſi eſt notoꝛiū. Tertia ↄſideratio
papa de ſtatu quē hʒ. quātis periculis ⁊ anxietatib⁹ et
laboꝛibus plen⁹ ſit. Ꝙ recuſanda eſt quelibet ꝑmotio
honoꝛis maxime papalis.
¶ Undecim⁹ ar. ꝙ oꝛdo epoꝝ q̄dripertit⁹ ſit. Ꝙ Roma
hʒ. iiij. eccl'ias ꝑriarchales. Ꝙ eccl'ia Lateranenſis ma
ioꝛ eſt alijs. etiā q̄ eccl'ia btī Petri: ⁊ ipſa vocat eccleſiā
Romana. Et ibi ē ꝑma ſedes aplica. Ꝙ papa vocatur
ꝑriarcha/ archiepṡ/ metropolitan⁹/ Roman⁹ pontifex/
Romane eccl'ie epṡ/ papa vrbis/ ſimplr̄ epṡ/ antonoma
ſtice miniſter. Ꝙ Celeſtin⁹. v. vocat⁹ frater Petrus de
moꝛron poſtea ſctūs canonizatus/ ↄſulte ⁊ ꝓuide renū
ciauit papatui. Quoddā repertoꝛiū de ijs q̄ ꝑtinent ad
oēm materiā pape. Quot modis dicat eccl'ia. Et quot
noīb⁹ appellet. Ꝙ eccl'ia vocat vniuerſalis: ⁊ q̄re: Et ꝙ
eſt fideliū: ſynagoga iudeoꝝ. Et q̄re nr̄a vocat eccl'ia: et
ſynagoga iudeoꝝ. Quare etiā eccl'ia vocet caſtrum.
¶ Duodecimus ar. de q̄rta ↄſideratiōe papali: vt ſcʒ ad
tp̄s a tantis exterioꝛib⁹ occupatiōib⁹ ſe ſubtrahat. Cō/
tra ſequētia legū ciuiliū q̄ in ↄſiſtoꝛio ꝑſtrepūt. Ꝙ pa/
pa abſcindat pugnas ⁊ diſputationes aduocatoꝛum:
⁊ quales ſunt aduocati.
¶ Decimuſterti⁹ ar. Et q̄nta ↄſideratio pape. Quid eſt.
Quis eſt. Qualis eſt. Ꝙ papa iure aplico nō vēdicat
ſibi aurū. De nō q̄rendo honoꝛis ꝑlationē. Ꝙ gētilium
eſt nō chꝛiſtianoꝝ ꝑmatū q̄rere. Per foꝛmā apl'icā dn̄a/
tio interdicit: indicit miniſtratio. Ꝙ papa non debeat ſe
gerere ꝓ dn̄o: ſʒ ꝓ ſuo: diſpēſatoꝛe/ laboꝛatoꝛe/ villico.
Et ꝙ eccl'ia Romana mater ſit: nō dn̄a. De humilitate
q̄ precipue dʒ eſſe in papa. Quare papa vocat ſe in ſuis
lr̄is ſeruū. Exēpla humilitatis Romanoꝝ pōtificū ma/
xime btī Gregoꝛij doctoꝛis. Conſideret papa ꝙ etſi ſit
ſumm⁹ pōtifex: nō tn̄ ſumm⁹ virtute. Ꝙ papa nō ſit otio
ſus: nec acceptoꝛ pſonarum: ⁊ ſuper omnia ꝙ non ſit fa
cilis ad credendum.
¶ Decimuſquart⁹ ar. Sexta ↄſideratio pape q̄ hʒ rege/
re totū mūdū. Ꝙ pape credita ſit oꝛbis diſpēſatio: non
data poſſeſſio. Nil plus pape foꝛmidādū q̄ libido dn̄an
di. Quō papa dʒ dare operā vt increduli ↄuertantur:
ↄuerſi nō auertant: auerſi reuertant. Quō ambitio ē
crux ambiētiū. Ꝙ hʒ repellere friuolas appellatiōes.
Ꝙ caueat papa ab auaritia. Utrū papa poſſit cōmitte
re ſimoniā. Cōtra exēptiōes q̄s faciūt q̄dā Romani pō
tifices. Et ꝙ papa dʒ ſeruare i honoꝛe ſuo ⁊ iuriſdictiōe
ſua inferioꝛes ꝑlatos. De honeſto habitu clericoꝝ: Et q̄
ſit differentia inter tonſurā ⁊ coꝛonā. Et quid deſignet
vtrūq. Qui poꝛtat habitū occulte apoſtata eſt. De pe/
na religioſoꝝ habitum dimittentium. Clerici aliud eſſe
aliud videri volunt.
¶ Decimuſquit⁹ ar. Septima ↄſideratio pape circa Car
dinales ⁊ ſuam familiā ſpālem: Et officiales regēdos.
De coditionib⁹ q̄s dn̄t hr̄e officiales dn̄i pape: maxime
Cardinales. Cōtra pōpā ⁊ ſupbiā ⁊ auaritiā quoꝛūdā
officialiū pape. Quales collaterales Cardinales pape
debeāt eligere. De frequētantib⁹ curiā q̄ nō ſunt de cu/
ria. Ꝙ curia bonos facili⁹ recipe q̄ facere ↄſueuit. De
ↄditionib⁹ Cardinaliū/ maxie q̄ in legationē mittunt:
Et ꝑſertim circa iuſtitiā: Et circa lucra nō ſectanda. De
Martino cardinale legato in Daciā de legatiōe paupe
redeūte: ⁊ equū ſibi datū reſtituēte epo Floꝛētino q: cāʒ
habebat in curia. De Gaufrido legato in Aq̄taniā pi/
ſcē ſibi ꝑſentatū emēte: ⁊ ſcutellas etiā ligneas recipere
recuſante. Ꝙ nedū papa ſʒ alij q̄ʒ epi dn̄t cōmittere cu/
rā rei familiar' alicui fideli. Ꝙ papa ⁊ epi nō dn̄t hr̄e ſe
cū pueros cōptos ⁊ comatulos adoleſcētes: Et ꝙ non
decet iter mitratos diſcurrere calamiſtratos. Quō pa/
pa ꝓuideat ſic officialib⁹ ſuis cōpetēter: ꝙ nō recipiāt
aliq̄d ab aduētātib⁹. Et ꝙ amputet oēs ſimoniacas cō/
ſuetudines. Ꝙ nō teneat ſine cā neceſſaria ꝑlatos i cu
ria. Ꝙ caueat papa de ↄſanguineis ꝓmouēdis ⁊ ditā
dis: Et de h̄ ſctā exēpla quoꝛūdā pōtificū Romanoꝛū.
Et quō hodie idigni nepotes q̄dā ⁊ ↄſanguinei clerici
⁊ ſeculares Ro. pō. ⁊ cardinales ꝓmouent ⁊ ditant. In
q̄b⁹ ⁊ papalis diſpēſatio hʒ locum. Ꝙ papa non debet
alienare bona eccleſiarū. Et quis eſt dn̄s rerū eccleſia/
ſticarum. In quāto periculo eſt papa.
¶ Decimuſſext⁹ ar. de ſtatu Cardinaliū ⁊ q̄ tēpoꝛe ince/
perunt: Et ꝙ ſunt in triplici gn̄e: Et vnde dicantur: Et
de ptāte eoꝝ: Et de paupertate eoꝝ ⁊ humilitate quā fue
rūt inſtituti. De quoꝛūdā eoꝝ ſpālibus defectib⁹. Qua/
liter ſm Oſti. Cardinales debeāt ſe hr̄e: ⁊ a q̄b⁹ abſti/
nere. Ꝙ in eccl'ia cōpoſtellana ⁊ rauēnati ſunt Cardi/
nales de ꝑuilegio. Repertoꝛiū breue de materia cardinaliū
¶ Decimuſſeptim⁹ ar. de Patriarchis. Et ꝙ ſunt quatu
oꝛ ꝑncipales Patriarchatus in q̄bus aliq̄ offendunt.

Digitized by Google

Quomõ grauant eccleſias in viſitationibus ⁊ ꝓcurationibus: ⁊ de pena iuris ſuper hoc.

¶ Decimuſoctauus ar. de ſtatu Epoꝝ ⁊ de eoꝝ exceſſibꝰ. Quot noībus Epi nominenť. Qꝛ tunc bonū erat epatum ꝗrere: quū per eū veniebať olim ad tormētū martyrij. Duo ꝑcipua ſunt opera pontificis. Repertoriū de materia epoꝝ cū ſuis originalibꝰ. ſm Cyprianū de. xij. abuſiuis. Qui penſat periculū ⁊ onus epoꝝ nō appetit epiſcopari nec iudicat epos.

¶ Decimuſnonus ar. Quibꝰ debēt ꝯfiteri pape ⁊ cardinales ⁊ alij ꝑlati. Qꝛ in foro pnie maior eſt confeſſor papa. Repertoriū breue de ſtatu patriarcharum.

¶ Uigeſimus ar. Repertorium in ꝗbus caſibus cōiter offendūt epi: Et ſunt. lxij. iure ꝓbati. Qualiter puniať iniuſte excōicans. Itē reptoriū de authoritate ⁊ iuriſdictione ⁊ exceſſibꝰ adhuc aliꝗbus ipſoꝝ epoꝝ.

¶ Uigeſimuſprimꝰ ar. de poteſtate epiſcopoꝝ ⁊ de materia eorum. De officio eorum.

¶ Uigeſimuſſecūdus ar. Multa originalia ſuper ſtatu prelatoꝝ in gn̄e qualiter debeant ſe hr̄e: Et ꝯtra ambitioſos ⁊ inſufficientes ꝑlatos: ⁊ de periculo eoꝝ ⁊ ſubditoꝝ. Cathedra peſtilētie. iiij. pedibus ꝯſiſtit. Iterum de iuriſdictione ⁊ potētia ꝑlatoꝝ in ſtatu in genere.

¶ Uigeſimuſtertiꝰ ar. de ſtatu abbatū ⁊ potentia ⁊ iuriſdictiōe: Et de eoꝝ effectibꝰ. In ꝗbus caſibus diſpenſent abbates. De vitijs quorūdam eoꝝ.

¶ Uigeſimuſquartus ar. de vitijs quorūdā monachoꝝ.

¶ Uigeſimuſquintus ar. de vitijs aliorum eccleſie miniſtrorum generaliter.

¶ Uigeſimuſſextꝰ ar. de vitijs quorūdā canonicoꝝ.

¶ Uigeſimuſſeptimus ar. de vitijs quorūdam ꝑſbyterorū. Quibꝰ modis offendūt in horis dicendis. Quidaꝫ ꝑſbyteri ⁊ clerici quō i miſſis offendūt. Quid ſit agendum quū ſanguis ſtillat de calice: vel quū corpus chriſti euomitur: vel quū aqua loco vini in calice ponitur. Caſus epiſcopis reſeruati.

¶ Uigeſimuſoctauus ar. de vitijs gn̄aliter oīm clericoꝝ. Decem ⁊ ſeptē pctā oriūtur ex ludis taxilloꝝ. An valeāt inſtrumēta cōfecta ꝑ clericos notarios: Et an epi poſſint cōſtituere in eccleſiaſticis notariū: Et ꝗd de notarijs cōſtitutis ꝑ papā. Repertoriū de clericis cōiugatis. Reptoriū de clericis nō reſidētibꝰ in ecclia vel ꝓbeda. Reptoriū de clerico egrotāte: Et de excōicato ſuſpenſo depoſito vel iterdicto celebrāte: Et de nō ordinato miniſtrāte: Et de ꝑ ſaltū ꝓmoto: Et gn̄alr̄ de materia clericorū. Qꝛ clerici nō ſunt dn̄i fructuū ꝓceptoꝝ ab ecclia: nec rerū eccleſiaſticarū multis iuribꝰ cōprobať. Qꝛ clerici tenenť ſi hn̄t vn̄ ad reſtitutionē illorū fructuū ꝗs voluptuoſe ꝯſumūt ⁊ indebite: vel nō dicētes officium diuinū: vel in mortali ꝯſtituti dicētes vel eccliaꝫ officiātes.

¶ Uigeſimuſnonꝰ ar. de criminibꝰ imꝑatoꝝ. Triplici corona coronanť reges Romanoꝝ: Et ꝗlibet corona ꝗd deſignat. Qꝛ donatio facta ecclie ab imꝑatore non pōt reuocari: Et ꝙ ꝗlibet pōt rē ſuā dare ecclie in morte et in vita. nec eſt neceſſe ꝙ talis donatio inſinuetur: ⁊ ꝙ libera eſt a lucrionū inſcriptionibꝰ. An ecclie poſſit fieri donatio de feudo ⁊ in eo ſuccedere. Rex Romanoꝝ añ coronā pōt cōdere ꝓuilegia. Et eādē hꝫ ꝑtātem quā imperator. Et duobꝰ electis in diſcordia ꝗlibet pōt adminiſtrare vt rex: donec ꝑ papā alteriꝰ electio fuerit ꝯfirmata. Reptoriū de materia imꝑatoꝝ ⁊ eſt additio.

¶ Trigeſimꝰ ar. de pctis regū. De malis ꝯſiliarijs regū maxime regis Caſtelle. De eoꝝ officialibꝰ et miniſtris. Que ſunt neceſſaria exprimēda in lite ꝗ ſuꝑ diſpēſatione illoꝝ ꝗ ſunt cōiuncti in gradu ꝓhibito impetranť.

¶ Trigeſimuſprimꝰ ar. de delictis alioꝝ magroꝝ ſecularū in dignitatibꝰ cōſtitutoꝝ: vt ꝑncipū/marchionū/ducum/comitum/⁊ baronum ⁊ ſimilium.

¶ Trigeſimuſſecūdus ar. de delictis militū ſimplicium. De multiplici militia. De Gothis militibus recuperantibus Hiſpaniam.

¶ Trigeſimuſtertiꝰ ar. de defectibꝰ ⁊ pctis magroꝝ. Cōtra abuſum ſciarū liberaliū: ꝗ loco theologie in eiꝰ ſcholis ꝑ religioſos magros ⁊ ſeculares leguntur. De magiſtris Parhiſie: qui expertes ſcientie ſunt ⁊ eorū arrogantia. De periculo male doctrine.

¶ Trigeſimuſquartus ar. de offenſionibus ⁊ delictis diſcipulorum ⁊ ſcholarium.

¶ Trigeſimuſquintus ar. de peccatis aduocatoꝝ: ⁊ qui ꝓhibentur aduocare: Et quādo tenentur ad reſtitutionem eoꝝ que illicite ſunt lucrati.

¶ Trigeſimuſſextus ar. de offenſionibus iuriſperitorū ⁊ adſeſſorum.

¶ Trigeſimuſſeptimꝰ ar. de offenſionibꝰ ꝓcuratoꝝ.

¶ Trigeſimuſoctauꝰ ar. de teſtiū criminibꝰ et offenſis. Qui ſunt ꝗ nō poſſunt teſtificari.

¶ Trigeſimuſnonus ar. de pctis accuſatoꝝ: Et ꝗ ſunt ꝗ accuſare nō poſſunt. Qꝛ tenenť ad reſtitutionē falſo accuſantes: ſicut falſo teſtificantes.

¶ Quadrageſimꝰ ar. de pctis notarioꝝ: Et ꝗd iurāt facere in officio ſuo. Qꝛ epi pn̄t facere notarios.

¶ Quadrageſimuſprimꝰ ar. de vitijs iudicuꝫ ꝗruncūꝗꝫ. Qui iudices eſſe nō poſſunt. An poſſit imponi pena pecuniaria pro delictis: Et ſi imponiť: cui cedat. Qꝛ iudices puniuntur male iudicantes.

¶ Quadrageſimuſſcd̄us ar. de pctis ⁊ fraudibꝰ mercatoꝝ. De vitijs artificū. Qꝛ nō ſit differentia inter mercatores ⁊ artifices.

¶ Quadrageſimuſtertius ar. de vitijs laboratorum et ruſticorum ⁊ agricolarum.

¶ Quadrageſimuſquartꝰ ar. de vitijs pueroꝝ.

¶ Quadrageſimuſquintꝰ ar. de ꝯditiōibꝰ ⁊ vitijs mulierū. De Salomone lapſo in idololatriā ꝑpter amorē mulierū alienigenarū. An maleficia poſſint ꝑ alia maleficia ⁊ incantatiōes deſtrui. An poſſint mulieres hr̄e officia publica. An mulieres valeant ſe fucare.

¶ Quadrageſimuſſextꝰ ar. ꝗbꝰ ⁊ ꝗliter ⁊ a ꝗbꝰ ⁊ inquātū eſt reſtitutio faciēda. Qꝛ clerici male adminiſtrātes bona ecclie tenenť ad reſtitutionē. Quid de muliere ꝗ partū ſuppoſuit alienū: vel ſuſcepit filiuꝫ de adulterio/ quē marito aſſignat pro ſuo. Que ſunt neceſſaria vt ſit iuſtū bellū. An clerici poſſint vti armis offendibilibꝰ et pugnare in bellis illicitis. Qꝛ bellū ē multiplex. Qualr̄ ⁊ quātū teneanť ad reſtitutionē ꝗ ſequūť dn̄m in iniuſto bello. Que eſt forma reſtituēdi famā. De reſtitutiōe eorū ꝗ ꝗs lucrať in ludo. Caſus in ꝗbꝰ ſecularia negotia clericis ſunt ꝯceſſa. De reſtitutiōe faciēda ꝑ artifices et mercatores ⁊ negotiatores. De. v. ꝗ vix abſꝗ pctō exercenť. An religioſus poſſit facere eleemoſynā. An vxor eā poſſit facere. Quid de his ꝗ acꝗrit excōmunicatꝰ: et an poſſit condere teſtamentum.

¶ Quadrageſimuſſeptimꝰ ar. ꝗ forma ſeruāda eſt in reſtitutione illicite ablatorum. Si per remiſſionē ſibi factam eſt debitor plenarie liberatus.

¶ Quadrageſimuſoctauꝰ ar. de ſtatu martyrū ꝗ quodā modo in ecclia defecit. De bono ⁊ malo ſanguine. Qꝛ ecclia ſꝑ dꝫ parcere ⁊ inimicos diligere: nō bella facere volētibꝰ obedire. Quid ē pax. Quō ⁊ ꝑ ꝗs ecclia dꝫ facere guerrā. Que ſunt neceſſaria vt iuſtū ſit bellū ⁊ iuſte pugneť: ⁊ ꝗ in eo reprobanť. Qꝛ ecclia dꝫ eē pacifica: ⁊ armis carnalibꝰ nō dꝫ vti. Cōtra malos ꝑlatos dantes fauorē ꝯſiliū ⁊ auxilium in guerris ⁊ in bellis iniuſtis. De ſextuplici martyrio ſpūali. Quō iſta ſex ſpūalia hodie martyria defecerūt. Cōtra ꝑlatos de pauperibꝰ nō curantes: ⁊ conſanguineos ditantes.

¶ Quadrageſimuſnonꝰ ar. cōtra ꝑlatos rācoroſos ⁊ ſuꝑbos. De ꝗntuplici vana glīa ꝑlatoꝝ quorūdā. Contra vanā glīam ſcie pulchra allegatio. Cōtra vanā glīaꝫ in ornatu exteriori. Gn̄aliter ꝯtra vanā gloriā quarūdam perſonarū eccleſiaſticarū: per quā perditur vera gloria

ſempiterna. Quis eſt verus humilis. Quare vocat᷑ va
na gloria: ⁊ de dãno eius. Inuectio ꝯtra eccl'iam in mẽ
bris a crucis ignominia que eſt vera gloria deuiãte. De
multiplici alio genere martyrij.

¶ Quinq̃geſim⁹ ar. de ſtatu ꝯfeſſoꝝ. De triplici ꝯfeſſio
ne. cordis/oris/⁊ opis/longa allegatio ⁊ vtilis. De eq̃li
tate p̃ris ⁊ filij ⁊ vna eſſentia. De duplici i chriſto ſubſtã
tia ⁊ natiuitate. De eterna gñatiõe filij a p̃re. De impio
Arrio. De vitijs oris ⁊ lingue. De pſalmodia ſyncopata ⁊ nõ
cordiali clericoꝝ quoꝛũdã in officio diuino. Ꝙ̃ debe
mus orare ⁊ pſalmodiare. Que ſit cã vagationis men
tis in diuino officio. De diabolo malas cogitatiões im
mittẽte. Ꝙ̃ nil ita diabolũ ꝑcutit ſicut ignita oratio.
Quare p̃mittit᷑ vn⁹/De⁹ in adiutoꝛiũ/in ꝑncipio hora
rũ. De q̃buſdã vitijs intra eccl'iam ꝑ q̃ negat᷑ chriſtus.

¶ Quinquageſimuſp̃rim⁹ ar. de ſtatu anachoritarum et
eremitarũ. De ſecta peſſima ſarrabaitarũ. Ꝙ̃ nõ eſt ꝑfe
cta religio ſine obediẽtia: q̃ maior eſt caſtitate ⁊ corpo
rali paupꝛtate. Utilia de abnegatiõe ꝓprie voluntatis.
Illi de eccl'ia p̃mitiua ꝑfecti erant religioſi: ⁊ t̃n cõiter
vxores habuerũt. Diſpẽſare põt papa in ꝓprio ⁊ caſtita
te religioſoꝝ ex cauſa magna vt ſupradictũ eſt. Nullus
ſic chriſtũ imitatur ſicut verus obediẽs. Nõ vincit᷑ ſup
bia niſi ꝑ verã obedientiã. Cõtra acidiã pſeudo eremi
tarũ. Que eſt vocatio veroꝝ anachoritarũ ⁊ eremitaꝝ.
De actibus q̃bus decipit diabolus eremitas vel ſolita
rios ſub ſpecie ſpũs. De monacho obſtetrice. De Abraã
anachorita eunte ad proſtibulũ ad liberandũ nepotem.
Ꝙ̃ veri anachorite mortui ſunt vite actiue extra ſe quã
tũuis fructificare. De anachorita decepto a diabolo ſub
ſpecie audiẽdi miſſam ⁊ executionis teſtamẽti p̃ni. De
ſolitudine anachoritarũ maxime circa ꝑſonas notabi
les ⁊ mulieres. De begardis alemanie nihil h̃re volẽti
bus. Ꝙ̃ oẽs antiqui eremite erãt pauperrimi: ⁊ de la
bore manuũ ſuarũ viuebãt: ⁊ t̃n habebãt ꝓpꝛiũ. Ꝙ̃
illi q̃ ſe dicũt apl'os ſtatũ apl'oꝝ nõ ſeruãt. Et quis fuit
ſtat⁹ apl'icus. Ꝙ̃ intelligit᷑ ſine intermiſſione orare/
ſm apl'm. Et q̃ eſt vera orõ. Ꝙ̃ nõ eſt labor intermittẽ
dus ſub ſpecie orõnis. Qua intentiõe ⁊ quõ eſt oran
dum. Ꝙ̃ eremite fraticelli ⁊ alij gyrouagi begardi ⁊
pſeudo apl'i mendicare non poſſunt. De labore manuũ.
Et quõ oẽs eremite ⁊ anachorite ⁊ monachi antiq̃ de
labore manuũ viuebãt. Et de hoc multa exẽpla. De he
reſi illoꝝ qui dicunt᷑ euchidice: q̃ nolunt manibus labo
rare. Et quõ intelligendũ ſit illud euãgelij: Ne ſoliciti
ſitis aĩe v̄re q̃d manducetis ⁊c. Quãta bona faciat la
bor manuũ. Contra nos laborãtes ⁊ eleemoſynas reci
piẽtes. Et ꝯ recipiẽtes eleemoſynas ſupfluas. Ꝙ̃ dia
bolus inſtigat multos ad eleemoſynas faciẽdas: vt re
cipiẽtes eas ſupfluas vel indebitas pereant.

¶ Quiquageſimuſſecũdus ar. de erroribus Begardo
rũ ab eccl'ia condẽnatis. Et de p̃mo errore eoꝝ q̃ dicũt
ꝙ hõ tantũ põt in hac vita ꝑfici: ꝙ effici põt impeccabi
lis. Ꝙ̃ hõ quilibet quãtũuis ꝑfectus põt adhuc ꝑfici
in hac vita. etiã mater chriſti ⁊ amplius hic vixiſſet. Ꝙ̃
ſolus chriſtus ampli⁹ nõ potuit ꝑfici: q̃uis ꝯceptus fuit
ꝑfectus. Ꝙ̃ in iſta vita nullus ꝑfectus mũdus ita ſit ꝑfe
ctus q̃n amplius ꝑfici põt. De ſcdo errore eoꝝ ꝙ ꝑfect⁹
ieiunare nõ tenet᷑: nec orare. De orõnis virtute ⁊ modo
orandi. In ſex excedit oratio ieiuniũ ⁊ eleemoſynam.
Que bona facit orõ. Quid eſt ſenſualitas. De tertio er
rore Begardoꝝ/ꝙ ꝑfecti nõ tenent᷑ hoĩ obedire. Addu
cunt᷑ multe allegatiões cõtra iſtum errorẽ. Ꝙ̃ meret᷑ q̃
obedit hoĩ: etiam malo ꝓpter deum. Qui deo obedit:
obedit᷑ ei a deo. De vitio qd̃ vocat᷑ apud grecos hydio
rithima qd̃ obedientiã deſtruit. Utilis doctrina ꝯ ſpm̃
libertatis q̃ hodie currit ꝑ mũdũ: Et quõ intelligitur:
Ubi ſpũs dñi: ibi libertas. De duplici ſeruitute. De tri
bus q̃ ſeruitutẽ inducũt. De v̄bo apl'i quomõ intelliga
tur. Iuſto nõ eſt lex poſita. Ꝙ̃ lex vetus nõ abſtulit ad
plenum occaſiones ⁊ ſeminaria p̃cõꝝ. De duplici lege.
Ꝙ̃ nõ põt eſſe libertas vera vbi eſt p̃cm̃. De quarto er
rore Begardoꝝ/q̃ eſt ꝙ hõ põt finalẽ beatitudinẽ ſm
oẽm gradũ ꝑfectionis in p̃nti vita cõſequi: ſicut eã in
vita obtinebit beã. Ꝙ̃ tota ꝑfectio hoĩs in hac vita eſt
in charitate. De duplici dei viſione. De duplici beatitu
dine. De errore grecoꝝ qui dicũt vſq; ad diẽ iudicij non
ituras aĩas ſanctas in celũ: nec p̃ctores in infernũ. De
q̃nto errore Begardoꝝ/q̃ eſt ꝙ q̃libet intellectualis na
tura ſeipſa naturalr̃ eſt beata. ꝙq; aĩa nõ indiget lumi
ne gr̃ie ipſam eleuãte ad deũ videndũ: ⁊ eo bẽe fruẽdũ.
Quinq; modis deus bon⁹ eſt: ⁊ nulla creatura his mo
dis bona. De duplici lumine gratie ⁊ gl'ie. Ꝙ̃ Adã añ
p̃cm̃ triplici radio lucis fuit illuſtrat⁹. De ſexto errore
Begardoꝝ/q̃ eſt ꝙ ſe exercere i actib⁹ virtutũ/eſt hoĩs
imꝑfecti: ⁊ ꝑfecta aĩa licẽtiat a ſe virtutes. De ſpũ liber
tatis eſt iſte error. Ꝙ̃ nõ eſt virt⁹ q̃ aliq̃n nõ ꝓcedit in
actũ. De. vij. errore Begardoꝝ/ꝙ oſculũ mulieris quũ
ad hoc nõ inclinat natura: eſt mortale p̃cm̃. Act⁹ autẽ
carnalis quũ ad hoc natura inclinet: p̃cm̃ nõ eſt. maxi
me cũ tentat᷑ exercens. Nõ eſt p̃cm̃ bona intẽtiõe oſcu
lari ⁊ tãgere. Nõ facit p̃cm̃ inclinatio nature: ſed pũer
ſa volũtas. Probat᷑ multis authoritatib⁹ ⁊ originalib⁹
ſimplicẽ fornicationẽ eſſe p̃cm̃ mortale. Ꝙ̃ tentatio de
ſe nõ eſt p̃cm̃. De. viij. errore Begardoꝝ/ꝙ in eleuatiõe
corporis dñi nõ debẽt adſurgere ne a ꝯtẽplatiõe recedãt.

¶ Quinq̃geſimuſtertius ar. de ſtatu religioſoꝝ in gñe
maxime mẽdicantiũ. Ꝙ̃ eccl'ia p̃mitiua tota erat perfe
cta ⁊ religioſa. De eccl'ia ꝑfecta que fuit Alexandrie ſub
Marco euãgeliſta. De q̃buſdã malis religioſis noſtri
t̃pis ſimilib⁹ phariſeis hypocritis: ⁊ in q̃bus offendũt.
De ſale infatuato. Figure ⁊ originalia contra aliq̃s reli
gioſos non perſeuerantes.

¶ Quinq̃geſimuſq̃rt⁹ ar. de vitijs ſp̃alib⁹ q̃rũdã religio
ſoꝝ: Et p̃mo de ꝓprietarij vitio: Et h̃ tripl'r/in ꝑncipio
igreſſus/in ꝓceſſu/⁊ egreſſu religionis. De plena renũ
ciatione in ꝑncipio faciẽda. De triplici nõ renũtiãtiũ.
Multa vtilia de paupꝛtate: ⁊ ꝯ auaritiã. de vitijs patrũ.

¶ Quinq̃geſimuſquint⁹ ar. de regula ⁊ de declaratio
nib⁹ fratrũ minoꝝ. ⁊ ꝙ nõ p̃nt h̃re ꝓpꝛiũ etiã in cõmuni
ſicut alij religioſi. Ꝙ̃ clerici vſuarij ſunt: nõ vſufructua
rij. Qualẽ vſum habuerũt apl'i poſt apl'atũ in reb⁹ qui
bus vtebant᷑. Quadruplex rõ q̃re apl'i p̃dia nõ habue
rũt in Iudea. Ꝙ̃ reuocati fuerũt apl'i ad p̃mi hoĩs di
gnitatem. De ſandalijs apoſtolorum.

¶ Quinquageſimuſſext⁹ ar. Ꝙ̃ ſimplex facti/vſus põt
a dñio ſeparari. Ꝙ̃ apoſtoli oĩa reliquerũt quoad ꝓ
prietatem ⁊ dñium: nedũ quãtum ad affectionem. Ꝙ̃
alia fuit paupertas euãgelica q̃ moyſaica. Ꝙ̃ ꝑfecti⁹
eſt relinquere oĩa quoad ꝓprietatem ⁊ affectionem: q̃
ſolum quoad affectionem. Et quid diſtat inter renun
tiare ⁊ relinquere. De quatuor modis differentie cir
ca res temporales. Ꝙ̃ omnes apoſtoli p̃us habitũ ſe
cularem mutauerũt: Et ꝙ fuerũt vniformiter induti tu
nica vna ⁊ palliolo: ⁊ ſemicalciati ſandalijs. Multipli
citer probatur quomodo verbũ Petri: Ecce nos reli
quimus omnia/intelligatur quãtum ad abdicationẽ
cuiuſcũq; proprietatis omniũ rerum in ſpeciali. ⁊ com
muniter idem de verbo illo. Uade ⁊ vende omnia que
habes: ⁊ da pauperibus. Reſponſio ad aliqua que vi
dentur contra/ſcilꝫ ꝙ apoſtoli habuerunt proprium.
Ꝙ̃ expropriatio in ſpeciali ⁊ in cõmuni eſt perfectior:
q̃ expropriatio que fit ſolum in ſpeciali: ⁊ non in com
muni. Rñſio ad illud quod allegat᷑: ꝙ nõ põt ſeparari
vſus a ꝓprio in ijs que ꝯſumũtur vſu. Ꝙ̃ apl'i vouerũt
rerũ oĩm abdicationẽ quoad ꝓpꝛium in ſp̃ali ⁊ in cõi.
De vſu ⁊ abuſu. Ꝙ̃ apl'i vouerũt ſequi chriſtũ. Ꝙ̃ alia
fuit regula apl'oꝝ/⁊ cõmunitatis credentiũ. Et in qui
bus differebat regula apl'ica a cõmuni vita credentiũ.
Ꝙ̃ regula beati Aug. fuit fundata ſup formã viuendi

Digitized by Google

cõmunitatis credentiũ: non ſuper regulã papalẽ apo/ſtoloꝝ: τ quõ. ℭ: regula btĩ Fraciſci fuit tracta de regula ſpũali apľoꝝ: q fuit alia τ ſtrictior q̃ cõitatis credentiũ. Jn q̃ chꝛiſtus ſuſcepit pſonã infirmoꝝ in loculis. Ad illud qđ opponiť ꝙ ſaltem apľi habuerunt ꝓpꝛiũ in cõi. Jtem ꝓbatio ꝙ ſeparať vſus a dñio. Rñſio ad illud qđ opponiť ꝙ pfectio paupertatis euãgelice plus eſt in animo q̃ in carentia rerũ. ℭ: apľi ſeruauerũt paupertatem interiorẽ τ exteriorẽ. Rñſio ad illud qđ opponiť ꝙ paupertas euangelica nõ excludit dñium. ℭ: fratrib⁹ minoribus ꝓpꝛie ex regula cõpetit pdicare. ℭ: alijs religioſis ex regula nõ cõpetit. Ad illud qđ opponiť ꝙ abdicatio dñij nõ excludit ſolicitudinẽ rerũ: imo maiorẽ inducit. ℭ: ꝓpter dñia ſunt lites. ℭ: ſepatio vſus a ꝓpꝛio nõ excludit oẽm ſolicitudinẽ: ſed ſupfluã τ nociuã. ℭ: triplex eſt ſollicitudo. ℭ: quãtum ad abdicationẽ ꝓprietatis rerũ tẽpoꝛaliũ fuerũt apľi ad dignitatẽ pmi hoĩs reuocati. De eo qđ opponiť de decretali Exijt: ꝙ nõ loquitur de exꝓpꝛiatiõe rerũ vſu cõſumptibiliũ. Rñſio ad illud qđ opponiť ꝙ ſub vſu taliũ rerũ vſu ꝯſumptibiliũ nõ ſaluatur dñium. Authoꝛitates de ſeparatiõe vſus a dñio. Rñſio ad illud qđ opponiť ꝙ vſus nõ põt eſſe iuſtus abſq; iure vtendi.

℃ Quinquageſimuſſeptim⁹ ar. vtrũ chꝛiſtus alicui⁹ rei tẽpoꝛalis habuerit dñium τ q̃le. ℭ: chꝛiſtus nõ habuerit ꝓprietatẽ in reb⁹. τ rñſio ad ꝯtra. De duplici intellectu ibi: Regnũ meũ nõ eſt de hoc mũdo. ℭ: regnũ chꝛiſti ſunt credẽtes: in q̃bus regnat τ regnabit. ℭ: regnũ chꝛiſti dꝫ intelligi ſpũale: nõ tpale. ℭ: chꝛiſtus regnũ Dauid tpale nõ ꝯfirmauit: ſed potius diſſipauit. Quare iudei de regno ſuo expulſi ſunt τ diſperſi per terras. Que ſpectant ad regẽ tẽpoꝛalem. Et ꝙ chꝛiſtus nõ exercuit illa. Rñſio ad obiecta dicẽtia chꝛiſtũ fuiſſe tẽpoꝛalem regẽ. Multiplex intellect⁹ de duobus gladijs. ℭ: chꝛiſtus nõ fuit magis ꝓprietarius q̃ illi de cõitate credentiũ. ℭ: loculi quos poꝛtabat Judas nõ fuerũt ꝓpꝛie chꝛiſti nec apľoꝝ quãtũ ad ꝓpꝛietatẽ: ſed dãtiũ. ℭ: calciamẽta chꝛiſti nõ fuerũt ſua quãtũ ad ꝓpꝛietatem. Jdem de calciamẽtis ſuis .i. ſandalijs.

℃ Quinquageſimuſoctau⁹ ar. oppoſitio ꝙ apľi habuerũt ꝓpꝛiũ in reb⁹. Rñſio. Et ꝙ fuit triplex oꝛdo diſcipuloꝝ chꝛiſti. Rñſio ad illud qđ opponiť: ꝙ nõ fuit ꝓhibita pecunia apľis ꝓ oĩ tpe. ℭ: chꝛiſtus iuit diſcalciatus. Rñſio ad obiecta ad hoc. De mulieribus ſequẽtib⁹ chꝛiſtũ τ apľos τ miniſtrantib⁹ eis. Rñſio cui⁹ erãt vſu cõſumptibilia q̃ chꝛiſto τ apľis dabantur. Rñſio ad illa q̃ opponunť ꝙ chꝛiſtus τ apľi potuerũt litigare. ℭ: tuũ eſt equocũ ad dñium τ ad vſum. ℭ: mutuũ eſt cõe q̃ad dñium τ quoad cõmodũ. Rñſio ad illud qđ opponiť ꝙ apľi potuerũt in iudicio petere. ℭ: apľi fuerunt clerici ante ſermonẽ dñi in mõte. Rñſio ad illud qđ opponiť ꝙ pceptũ de nõ litigando τ de nõ ꝯtendendo in iudicio: nõ eſt ſemp ſeruandũ a viris pfectis quãtum ad operis executionẽ. ℭ: reducti fuerũt apľi ad ſtatũ innocentie τ rectitudinis pme. ℭ: graue eſt cõtendere. ℭ: ꝓ nulla re viris ꝓmittẽtibus perfectionẽ litigare licet. Hoc eſt ꝓpꝛium viri pfecti τ pauperis euãgelici: nihil ſup terram habere ꝓpꝛium: nec vſum rerũ ſibi appꝛopꝛiare. Qui ꝓuocat alium ad iurandũ quẽ ſcit falſum iuraturũ: homicida eſt. Qui ſunt mites.

℃ Quinquageſimuſnon⁹ ar. de ꝯcoꝛdia iter decretalẽ Exijt. ex de vbo. ſigni. li. vj. τ ꝯſtitutiões dñi pape Joã. quarũ vna incipit. Ad cõditoꝛẽ canonũ. alia. Cũ inter nõnullos. ꝙ hře tripľr accipiť. ℭ: pfeſſio euãgelica exꝓpꝛiatiua τ pfecti⁹ ſeruať in illis q̃ cõibus carent.

℃ Sexageſim⁹ ar. ꝙ nõ eſt hereticũ aſſerere: ꝙ chꝛiſtus τ apľi nõ habuerunt aliq̃d in ſpũali vel in cõi ꝑ modum dñij vel ꝓpꝛietatis. ℭ: in eccľia romana pceſſores non debẽt reuocari ꝑ ſucceſſoꝛes: ne vacillet veritas eccľie: τ regnũ eccleſie diuidať. ℭ: apľi vouerũt abdicationẽ oĩm rerũ in ſpũali τ in cõi. ℭ: exꝓpꝛiatio q̃ fit cũ voto maioꝛis meriti eſt. Authoꝛitates ſctõꝝ ꝙ chꝛiſtus τ apľi nõ habuerũt ꝓpꝛiũ. ℭ: vſus ſimplex eſt de iure naturali. Dominia a iure humano. Jus vtẽdi a iure ciuili. Cui⁹ erat dñium rerũ q̃bus vtebanť apoſtoli.

℃ Sexageſimuſpꝛim⁹ ar. de regula btĩ Fraciſci: τ de exꝓpꝛiatione vera in cõi τ in ſpũali pfeſſoꝝ: τ de multis vtilibus ꝓlantib⁹ eam. Et ꝙ mutari nõ debeat. Quõ ꝓmittunt euãgeliũ obſeruare iſtius regule pfeſſores. Et quõ eam vocabat almus Fraciſcus. Quõ intellexit almus Fraciſcus exꝓpꝛiationẽ de qua loquiť regula. ℭ: ꝓuilegia fratrũ minoꝝ ſunt ꝯtra regule puritatem. Et ꝙ almus Fraciſcus nullũ voluit hře ꝓuilegiũ ꝯtra volẽtes pfeſſe. De eo ꝙ almus Franciſcus ꝯtra ſuũ oꝛdinẽ ꝓphetauit. De ꝯtractibus ꝓhibitis fratrib⁹ minoꝛibus. τ de abuſu pecunie eis ꝓhibite. Pulchꝛa diſtinctio chꝛiſto deo τ hoĩe duplicẽ legẽ dãte τ modũ viuẽdi. De paupertate τ exꝓpꝛietate chꝛiſti τ apľoꝝ.

℃ Sexageſimuſſecũdus ar. ľre capituli gñalis facte ſup rñſionẽ q̃ſtiõis in curia agitate: qua q̃riť vtrũ aſſerere chꝛiſtũ τ apľos nõ habuiſſe aliq̃d in cõi ſit hereticũ. Jtẽ alie ľre cũ allocutiõib⁹ magroꝝ τ baccalaureoꝝ in ſacra pagina: de oꝛdine fratrum minoꝝ ſup eadẽ q̃õne.

℃ Sexageſimuſtertius ar. de duodecim fundamẽtis ex q̃bus arguiť chꝛiſtũ τ apľos nihil habuiſſe ꝓpꝛiũ in cõmuni. Et rñſio ad duodecim alia fundamenta in ꝯtrariũ: ꝙ chꝛiſtus pauꝑ fuit ſemꝑ in quadruplici tpe. Quadruplici de cauſa dñs habuit loculos.

℃ Sexageſimuſquart⁹ ar. Qualiter offendant religioſi in ꝓpꝛietate. Duo hꝫ pauptas volũtaria ſequentiũ chꝛiſtum. Religioſi ſupflua recipientes ſunt pauperũ necatoꝛes. De multiplici ſpecie ꝓpꝛietatꝫ ſextuplicis religioſoꝝ. Contra religioſos ſupflua edificia. Et ꝯtra religioſos ſupflua recipientes τ tenẽtes de licẽtia τ diſpenſatione plaroꝝ ſuoꝝ. Cõtra expẽſas voluptuoſas religioſoꝝ quoꝛũdam. ℭ: quidam appꝛopꝛiant ſibi vſum. De appꝛopꝛiatione locoꝝ. De appꝛopꝛiatiõe vocalis.

℃ Sexageſimuſquint⁹ ar. ꝙ magis ſibi caueant fratres minoꝛes de appꝛopꝛiatiõe q̃ alij religioſi: qꝛ magis debent eſſe exꝓpꝛiati. Cui⁹ eſt ꝓpꝛietas rerũ q̃ fratrib⁹ minoꝛibus ꝯcediť. Multa oꝛiginalia paupertatis. Multiplex cauſa dominij locoꝛum.

℃ Sexageſimuſſextus ar. ꝙ fratres minoꝛes multi multipliciter offendũt in receptione pecunie eis ꝓhibite ꝑ regulam. De fratribus minoꝛibus eũtibus cum pecunia per indulgentias τ ꝑ embaxatas ſecularium: et ad alias ſuas vel ſuoꝝ coꝛpoꝛales conſolationes. De falſa quoꝛũdam eoꝝ neceſſitate. ℭ: eciã generalis eoꝝ non põt facere elemoſynã pecuniariã. ℭ: nõ põt eis dari licentia a plaris eoꝝ de pecunia pro eis deponenda: niſi in vera neceſſitate: nõ falſa. De habentibus fratrib⁹ parũ pecunie tamen ſine neceſſitate. ℭ: ꝑ modica pecunia ſine neceſſitate depoſita: ita q̃s eſt frater minoꝛ ꝓpꝛietarius ſicut ꝑ magna. De pꝛelatis tenentibus iuſticiam inter fratres: ſuper pecunia litigantes. De oꝛdinationibus: que ſiunt ꝙ pꝛelat⁹ tãtũ poſſit dare de pecunia. De rebus τ pecunia apoſtatarum quas oꝛdo minorum recipit. De elemoſyna fratrum decedẽtium: ꝙ nõ eſt cõmunitatis. ꝙ epiſcopi dioceſani habent talem pecuniam diſpenſare. De pericrarijs emptis de elemoſynis pecuniarijs fratrum. De collectis pecuniarijs que imponuntur inferioꝛibus pꝛelatis oꝛdinis ad ſoluendum. De elemoſynis ſtudentium. ℭ: declarationes licet fieri potuerint ꝑ papas: τ ſint bone: tñ fuerũt cõtra voluntatẽ btĩ Franciſci ꝓpter abutentes eis τ de teſtamẽto eius. ℭ: ꝓuilegia fuerũt ꝯtra voluntatẽ btĩ Fraciſci: τ ſunt contra pfectionem euãgelicam.

℃ Sexageſimuſſeptimus arti. de gloſſis factis contra regulam beati Franciſci per Geraldum generalem miniſtrum: et quoſdam alios miniſtros prouinciales:

Digitized by Google

tempoꝛe dñi pape Joã.xxij. Auinione ⁊ de improbatione earũ. Item de puaricationib⁹ quoꝝũdam fratrũ defectu pecunie. Qꝛ fratrib⁹ induẽdis dꝫ dari pãnus ꝑ platos ⁊ nõ pecunia. Qꝛ fratres nõ indigentes nõ debent a platis recipere: nec pannũ: nec pecuniam ꝓ veſtibus. Qualiter inquiſitoꝛes qdam fratres minoꝛes pecunia abutant̃ inqſitionis: ⁊ eoꝝ ſocij notarij. De ꝯfeſſoꝛibus qbuſdã fratrib⁹ minoꝛib⁹ diſpenſantib⁹ incerta. De triplici fraude q̃ fit ꝯtra regulã. Cõtractus ⁊ act⁹ fratrib⁹ minoꝛib⁹ interdicti: q̃ ſunt plures q̃ centum.

¶ Sexageſimuſoctau⁹ ar. de ſc̃do vitio religioſoꝝ quoꝝũdam capitali: qđ eſt inobediẽtia. Qꝛ obediẽtia in tribus ꝯſiſtit. Qꝛ magis ſunt adſtricti obediẽtie religioſi q̃ ſeculares ⁊ clerici. Vera obediẽtia hꝫ qnqꝫ. Itẽ tres ꝯditiones. Itẽ q̃ tria debet hr̃e vera obediẽtia. Vtrum aliquis teneatur ſeruare adſtrict⁹ ꝑ obediẽtiã ſtrictius religionẽ q̃ ꝓmiſit. De triplici iugo. Propter ſex iugum dñi eſt ſuaue. Multiplr̃ figurata ꝯſolatio diuina. Quid eſt vera obediẽtia. De ſubdito iudicãte platũ. Cur ſolitarij vel anachoꝛite viuãt ſine obedientia.

¶ Sexageſimuſnonus ar. de ꝯſciẽtia vtilis ⁊ plena doctrina. De medio tenendo. De ſpũs ſenſualitate. De extremitate nõ tenẽda in aliquo. De multis virtutib⁹ obedientie ⁊ vtilitate ⁊ fructu ei⁹. Quis eſt finis cenobite ⁊ anachoꝛite. De miraculis obedientium. Multa ſacra exẽpla. De obedientia authoꝛi. ⁊ oꝛiginalia. Qꝛ tenent̃ fideles infidelib⁹ obedire. Qualr̃ religioſus obedire tenet̃. Quedã precipiunt̃ ſm regulã: quedã pꝛeter: quedã cõtra. Tenet̃ religioſus obedire plato pcipienti q̃ ſtudeat. De duplici volũtate: ⁊ diſcretio obediẽtie. Tredecim difficilia q̃ cõmendant obedientiã Abꝛae. Multa que faciũt ad cõmendationem obedientie. Hiſtoꝛia Abꝛae ex obediẽtia filiũ imolantis allegoꝛice expoſita de deo pr̃e ꝓ humano gñe filiũ in cruce imolãte. Quãta bona facit obediẽtia: ⁊ quãta eã cõmẽdabilẽ faciũt. Que īnuãt hoiem vt magis reddat̃ flexibilis ad obedientiam. Cõtra ſniãs fulminãtes. Septem ſunt gradus obiẽtie q̃ ſunt ſeptẽ gradus ſcale quã vidit Jacob. De q̃tuoꝛ q̃ de illa ſcala dñi. De partib⁹ obedientie. Obedientia reprehenſibilis triplex. De multis qui obedientie aduerſant̃. Quot mala facit ꝓpꝛia volũtas: q̄ duodecim. De q̃druplici inobediẽtia. De vera obedientia rationis. Quõ ſcrũs Frãciſcus verũ obedientẽ deſcribebat. ⁊ doctrina eius ⁊ obediẽtia. De differẽtia īter obedientiã ⁊ licentiã. Dicta fratris Egidij laici ſocij beati Franciſci de obediẽtia. Dicta fratris Joan. de pichano. Que ad obedientiã requirant̃. Multa oꝛiginalia obedientie. De q̃druplici modo pcipiẽdi ⁊ obediendi. Qui deo obedit oĩa ſibi obediunt ⁊ coꝛpus ſuũ. De demone quẽ vidit almus Franciſc⁹ ſuꝑ collũ fratris iobediẽtis.

¶ Septuageſimus ar. Qꝛ in.xx.caſib⁹ offendunt multi religioſi ꝯtra obedientiã aut eius puritatem.

¶ Septuageſimuſpꝛimus ar. de diſciplina. Diuerſe acceptiões diſcipline. De zelo ⁊ qđ eſt. De ijs que poſſunt incitare ad coꝛreptionẽ faciẽdã. De impedimẽtis coꝛreptionis. De modo faciendi coꝛrectionẽ. De ijs que incitare poſſunt ad libenter recipiendũ / vel coꝛrectionem: vel diſciplinam. De partibus diſcipline.

¶ Septuageſimuſſecũdus ar. de erroꝛib⁹ circa diſciplinã. De erroꝛe illoꝝ qui dicunt nullum excõmunicandũ. De erroꝛe illoꝝ qui dicũt maledicos nõ eſſe puniẽdos pena coꝛpoꝛali / maxime moꝛte.

¶ Septuageſimuſtertius ar. de caſtitate bonoꝝ religioſoꝝ ⁊ alioꝝ: ⁊ de imundtia maloꝝ. De occaſionib⁹ luxurie. Pꝛima gula. Sc̃da familiaritas mulierum. Tertia otium ⁊ negligentia. Quarta coꝛdis arrogantia ⁊ pꝛeſumptio de caſtitate. Quĩta receptio pueroꝝ ⁊ ephebo rũ in oꝛdine. Sexta ꝯuerſatio ſanctimonialiũ. Et de peſtifera deuotiõe earũ. Que aggrauãt pctm̃ imũditie in religioſis / maxime in ſacris oꝛdinib⁹ ꝯſtitutis. Septima ſcꝫ aſpectus mulierũ. Octaua colloquiũ mulierũ. Nona tactus impudicus. Decima ſentire vel videre aliquos carnaliter commiſceri.

¶ Septuageſimuſquartus ar. de vitio ambitionis religioſoꝛum aliquoꝛum ⁊ alioꝛum.

¶ Septuageſimuſqnt⁹ ar. de vitio eoꝝ acidie. De qnqꝫ nobis imitãdis in foꝛmica. De malis q̃ operatur acidia. De xv. ſpeciẽb⁹ acidie. De tepiditate. De mollitie. De ſomnolẽtia. De otio. De dilatione in rebus agẽdis. De tarditate. De negligẽtia. De imperſeuerantia. De alia ſpecie acidie ſcꝫ de remiſſione. De diſſolutione. De paupertate ⁊ penuria bonoꝛũ ſpiritualiũ. De ignauia. De indeuotione. De triſtitia. De letitia ſpirituali. De tedio vite. De deſperatione. Remedia cõtra acidiam.

¶ Septuageſimuſſextus ar. de vitio ſupbie religioſoꝛũ quoꝛũdam ⁊ alioꝝ. Quid eſt ſuperbia ſm ꝓpꝛietatẽ ei⁹. Quid eſt monach⁹ realiter. De filiab⁹ ſupbie. Duo ſunt genera ſupbie. Quot modis eſt ſupbia / ſcꝫ in oꝛnatu et habitu delicato: in actu: in ṽbo: in loco. Quadruplex humilitas chꝛiſti cõtra quadruplicẽ pꝛedictã ſuperbiã. De quadruplici etiã ſuperbia ſm Greg. De cauſa ⁊ oꝛigine ſuperbie luciferi. Quare dñs ſingulariter q̃ deus ſupbis reſiſtit. Qꝛ ſuperbiã luciferi. i. que eſt in lucifero ⁊ in eũ ſequentibus: Chꝛiſtus ſua humilitate curauit. Qꝛ peccatũ contra naturã ſurgit de blaſphemia. Quibus indicijs agnoſcitur ſuperbia. Pꝛecedit vana gloꝛia ſuperbiam. Que peccata naſcuntur de ſuperbia. Qꝛ vitiũ ſuperbie vix ſanat̃. De ijs q̃ ꝑ ſuperbiã cecidetũt. Species ſuperbie due: interioꝛ ⁊ exterioꝛ. Supbia intellect⁹ quatuoꝛ hꝫ ſpẽs. De ſpẽbus pſumptiõis. De ſupbia exterioꝛi. De vanigloꝛioſis actib⁹ ⁊ geſtib⁹ Hiſpanoꝝ. De ſupbia mẽbꝛoꝝ. De ſupbia oꝛnatuũ ⁊ veſtiũ. De ſupbia in coloꝛe pãnoꝝ. De ſupbia capilloꝝ. De ſupbia in multitudine equoꝝ: ⁊ eoꝝ apparatu. De ſupbia in multa familia. De ſupbia in cõuiuijs lautis. De ſupbia in edificijs / in qbus religioſi aliq̃ mendicãtes multũ offendunt. De ſuperbia clericoꝛũ ⁊ religioſoꝛum quoꝛũdam in libꝛis deauratis ⁊ hiſtoꝛiatis. De ſuperbia in cantu. De ſuperbia que oꝛitur de bonis nature / foꝛtune / ⁊ gratie. Contra ſuperbiã ſanitatis / foꝛtitudinis coꝛpoꝛis pulchꝛitudinis / nobilitatis. Septẽ ſunt ſigna vere nobilitatis: q̃ eſt vera nobilitas chꝛiſtiana. De ſuperbia clericoꝛum. et q̃ multas occaſiones ſuperbiẽdi habent. Cõtra ſuperbiam pꝛelatoꝛum. De quadruplici ſuperbia quoꝛũdam clauſtraliũ. De. xij. gradibus ſuperbie. De irreuerentia: ⁊ q̃.iiij. ſunt quibus reuerentiam debemus.

¶ Septuageſimuſſeptim⁹ ar. de vitio vane gloꝛie. Quid eſt vana gl̃ia. Pꝛincipiũ ⁊ mediũ ⁊ finis puarionis vane gloꝛie. Multa exempla patrũ ⁊ oꝛiginalia contra vanã gloꝛiam. Remediũ Caſſiani contra eam. Non debet dimitti opus pꝛe timoꝛe vane gloꝛie. Remedia contra vanam gloꝛiã. Item remedia contra ſuperbiam.

¶ Septuageſimuſoctauus ar. de vitio hypocriſis. Vñ dr̃ hypocriſis. A quatuoꝛ cognoſcunt̃ hypocrite. Quid eſt hypocriſis: ⁊ qđ hypocrita. Authoꝛitates cõtra hypocriſim. De fictis cõfeſſionib⁹ quoꝛũdam religioſoꝝ. De tribus ſpeciẽb⁹ hypocriſis. Vñ fuit tractũ nomen hypocrite. De oꝛatione hypocritarũ. Pꝛopter tria tacito coꝛde oꝛandũ eſt. De octo ve hypocritarũ in Mat. xxiij. ⁊ expoſitio eoꝛũ per pulchꝛa oꝛiginalia. De periculo illoꝛũ qui recipiũt nouitios ꝓpter vtilitatẽ ⁊ nõ coꝛrigũt eos. De pingentibus ⁊ deaurantib⁹ muros eccleſie ꝓ lucro ſuo. De clericis ⁊ religioſis ſolicitis de lucro ꝓpꝛio nõ aiarũ ſalute. De clericis ⁊ religioſis faciẽtibus cõſcientiam de conſtitutionũ ſuarũ violatione: nõ legis ⁊ pꝛeceptoꝛum dei: ⁊ de minimis peccatis nõ de grauioꝛib⁹. De habentibus cõſciẽtiam de peccatis coꝛpoꝛalibus: non de ſpiritualibus / vt ſuperbia / inuidia / malitia ⁊ ſimilibus.

¶ Septuageſimuſnonus ar. de vitio inuidie maxime in qbuſdã religioſis. Et ibidẽ ſatis abũde notantur ſigna

inuidie. Quid eſt inuidia. Ut ipſa eſt peccatū in ſpiritū ſanctū. Et quō obuiet charitati. Quot mala facit inuidia. Ut eſt vitium quaſi irremediabile. Ut inuidia oculi iudicia reprehendit.

¶ Octogeſim⁹ ar. de vitio murmurationis ⁊ detractionis. Un̄ dr̄ murmur: ⁊ q̄d eſt. Authoritates multe ꝯ hoc vitiū: exempla patrum ⁊ originalia ſanctorū. De pena murmurātiū. Quid eſt detrahere: ⁊ qui ſunt detractores. Directe ledit detractor famam abſentis quadrupliciter: indirecte dupliciter. Item quid eſt detrahere: ⁊ q̄s detractor. Qualiter detractor reſtituet illi famam contra quē detrahit vel quē diffamat. Comparantur detractores ſerpenti/ſepulcro fetenti/ciconie. Contra detrahentes patribus carnalibus ⁊ ſpiritualibus. Cōtra audientes detrahentes. Triplex ſpecies detractionis. De beſtia habente tres ordines dentiū. Quare permittantur detrahentes. Ut nō debet detrahi prelatis nominatim in predicationibus.

¶ Octogeſimuſprimus ar. de verbis otioſis/ multiloquio/⁊ fractiōe ſilentij quorūdam religioſorū. Quid eſt verbū otioſum. De nō curantib⁹. De petis venialib⁹. De multiloquio. Quid eſt multiloquiū: Et q̄d ſilentiū. Unde procedit multiloquium.

¶ Octogeſimuſſecūdus ar. de ſtatu virginū. Quadrupliciter ſumitur virginitas. Datur annulus aureus virginibus ⁊ aureola. Que ſunt que virginitatē ꝯſeruāt. Sex ſunt p̄cipue virginib⁹ cauenda. Honorat̄ virginitas a deo: ab āgel̄: ab hoib⁹ a diabolo. De diabolo obediente ⁊ ſeruiente propter meritum caſtitatis. Diabolus ſpecialē poteſtatē habet ſuper immūdos. In quatuor honoratur virginitas in celo.

¶ Octogeſimuſtertius ar. de q̄nq; que queruntur ſm Thomā circa virginitatē. p̄mo in quo conſiſtit virginitas. Ut licita eſt v̄ginitas. Ut virginitas eſt virtus ſpecialis. Ut excellentior eſt virginitas matrimonio. Ut virginitas ſuo modo eſt excellentiſſima virtutum. Ut excellentia virginū ⁊ dignitas quadrupliciter manifeſtatur. Que eſt vera caſtitas ſm Climacū. De ſex gradibus per q̄s ad inuiolabilem conſcenditur puritatē. De priuilegijs caſtitatis. An cum corrupta poſſit diſpenſari vt conſecretur. Utrum votū habens virginitatis/cōtrahens ſoluatur a voto: ⁊ poſſit petere debitū. An valeat p̄moueri qui virginem deflorauit cum qua poſtea cōtraxit. An abbatiſſa debeat eſſe virgo. Unde dicitur virgo. De malis virginibus. De pena concūbentiū cum virginibus ſanctificatis.

¶ Octogeſimuſquartus ar. Tractatus de ſeptem donis ſpūſſancti. Figure de ſeptē donis. De dono timoris Spūſſanctus ſimilitudinem habet cum igne in ſeptem que ſeptem donis adaptantur. Ad commendationem timoris octo faciūt. Tres cauſe timoris. De ſeptē ſpeciebus timoris. Nouem cauſe timoris. De penis inferni. Dicta patrum de timore.

¶ Octogeſimuſquintus ar. de dono pietatis. Duobus modis accipitur pietas. Quomodo definitur pietas.

¶ Octogeſimuſſextus ar. de dono ſcientie. Quomodo deſcribitur ſcientia. De quadruplici malo. Que cognoſcit ſcientia. De duplici ſcientia.

¶ Octogeſimuſſeptim⁹ ar. de dono fortitudinis. Quomodo deſcribitur fortitudo. In quo differt fortitudo donū a fortitudine virtute cardinali.

¶ Octogeſimuſoctauus ar. de dono ꝯſilij. Quid eſt cōſiliū. Quinq; ſunt cōmendabilia circa cōſiliū. De donis intellect⁹ ⁊ ſapientie pertinentibus ad cōtemplationē.

¶ Octogeſimuſnonus ar. quid eſt cōtemplatio. Quid eſt donum intellectus.

¶ Nonageſimus ar. de dono ſapientie. Accipitur largo ⁊ ſtricto modo ſapientia.

¶ Nonageſimuſprimus ar. de vita cōtemplatiua. Duodecim ſunt in q̄bus excellit vita contemplatiua actiuā. Circa que verſari debeat contemplatio. De quatuor ſpeciebus contemplationis. Differunt conſideratio et contemplatio. Conſiderationis ſpecies tres. De octo gradibus q̄bus ad contemplationē aſcenditur. De tribus ſpeciebus viſionū. Ut Paulus vidit dn̄m in hac vita facie ad faciem ſm Aug. De duodecim preparatorijs ad contemplationem.

¶ Nonageſimuſſecūdus ar. Diſtinctio inter contemplationē/⁊ meditationē/⁊ cogitationē. Et quid eſt cōtemplatio. quid meditatio. quid cogitatio. Originalia Jo. caſſia. de contemplatione Egidij ⁊ Rogerij.

¶ Nonageſimuſtertius ar. de fine operis deo gratiarū actio. Et dn̄o pape Joan. iſtius operis reſeruata correctio ⁊ recōmendatio. ⁊ eorum que ipſe dominus papa ſentit ⁊ tenet ⁊ docet cum ſacro ſuo collegio: commentatoris fidelis profeſſio.

Digitized by Google

Fratris Aluari Pelagii

natione Hiſpani/profeſſione minoritani/iuris canonici doctoris eximij/necnon ſummi quondam penitentiarij ſanctiſſimi in chriſto patris et domini pape domini Joannis viceſimi ſecundi/de planctu eccleſie opus rariſſimum/eccleſie catholice fortem iam prope conclamatam deplorans vberrime/feliciter incipitur auſpicio. Prefatio.

Optimis moribus et virtutibus adornato: quia virtutes ſecundum beatum Grego. in homilia de apoſtolis/ornamenta celorum ſunt: id eſt virtutes predicatorum: et facit optime de peni. diſt. ij. c. ſapiens. c. ſed nec adam. ca. vt cognouerunt. §. romanos. et §. ſub. §. adam. et. xliij. di. ſit rector. ad medium/ibi: Veſtimenta enim ſacerdotis &c. xxiij. q. iiij. ſi non ex fidei. Vtriuſque iuris ſcientia decorato: honor omnium realis et decus congruo eſt. iuxta illud Pſ. xlviij. Homo quum in honore eſſet. ſubaudi deum et alia cognoſcendi: non intellexit. et illud lucifero dicitur Ezech. xxviij. Plenus ſapientia et perfectus decore. de peni. di. ij. principium enim inquit. vltra principium. Patri reuerendiſſimo et ſingulari domino/domino Petro Gomerij hiſpano/genere nobili. vita et honeſtate nobiliori. extra de pbe. venerabilis. §. nos igitur. Tituli ſancte praxedis cardinali digniſſimo/preſbytero et ſeniori. propter ſapientiam. lxxxiiij. diſt. porro. Frater Aluarus Pelagij/de ordine minorum profeſſione/natione Hiſpanus/penitentiarius domini pape: quondam inter doctores iuris canonici minimus computatus: in ſublimitate ſtatus ima cum chriſto humili. Philip. ij. reſpicere: intellectum in chriſtum perducere per affectum: et legem carnis legi mentis contrariam. Rom. vij. xxxij. q. v. ſi paulus. dei gratia cum eodem paulo: vt co. c. viriliter conculcare. ¶ Quia planxit dauid et qui cum eo erant: ſiceleth ciuitatem ſucceſſam igni: et vxores filios et filias captiuos ductos. j. Reg. xxx. Et planxit Hieremias hieruſalem per totum: et planxit gregem domini captum dicens Hiere. xiij. Plorans plorabo: et educet oculus meus lachrymas: quia captus eſt grex domini. et planxit Job ſuper afflictum. Job. xxx. Et Paulus flet cum flentibus. Rom. xij. Et chriſtus dominus ſuper hieruſalem. Luc. xx. et. xlvi. q. vij. et hoc diximus. Samuel ſaul. j. Reg. xvj. de peni. diſt. j. perdiderat. Et flere debet mater eccleſia pro filijs mortuis in anima. de peni. di. j. flcat pro te mater eccleſia. vt eam chriſtus flentem aſpiciens. eius reſuſcitet filios ad gratiam. vt ibidem. Quia hec vera reſuſcitatio anime. vt de peni. di. j. reſuſcitatus. ſub. §. hoc idem. quia Rachel pulchra. i. eccleſia ſine macula et ſine ruga. Eph. v. xxj. di. quamuis. et de peni. di. j. eccleſia chriſti filios ſuos deplorat. Matth. ij. Ideo ſtatum preſentis eccleſie militantis pulchre ſide/fede i quibuſdam membris/moribus formoſe in ſe: lippe et ſqualide/inculte et cruſte et deformis in aliquibus membris/deplangere me delectat: et intelligens multas impietates in ea que vocatur domus domini: et non ſolum multas/ſed etiam fortes/et que opprimunt iuſtinam: et intantum doctorum quorundam rabiem proceſſiſſe: vt accipiant precium in iudicio: et omnia pro muneribus faciant: pauperes deuirent in portis et audire contemnant: etſi taceuero lingua pro tempore ſed non ſemper non tamen calamo/et ſolus ſedens et plenus vera amaritudine. Hiere. xv. xj. q. iij. quando. Planctum eccleſie matris mee que hodie filios parum plangit: propter hoc precipue fletibus adimplebo. Et ideo librum de planctu eccleſie quem

Titulus libri.

per conſequens ſtatum et planctum eccleſie cenſui appellandum: ad te diſertiſſime et circumſpectiſſime pater tranſmitto: quem corrigas et ſuppleas ſecundum gratiam a deo luminis tibi datam. vitia autem et defectus omnium ſtatuum in hoc opuſculo in ſecunda parte ideo tetigi/declaraui/et exaggeraui: et de eorum contrarijs virtutibus. xxxij. q. j. quum renunciatur. et de peni. di. v. c. ſi deceret. vltra prin. vbi dolendum adiuncti. vt qui numero: et merito de corpore chriſti quod eſt eccleſia. xxxiij. q. v. de liguribus xxiiij. q. j. ſchiſma. in fine. et deſiderat vitijs reſecatis ſuccedentibus virtutibus verus filius eccleſie appellari. Et vere

Vera libertas.

liber exiſtens que eſt prima et vera libertas carere criminibus. ſecundum Aug. Joan. viij. ibi: qui facit peccatum &c. et j. Pet. ij. ibi: quaſi liberi. et ij. Pet. ij. ibi: quum ſint ſecundum corruptionis a vitijs liberam matrem que ſurſum eſt. Gal. iiij. Saram ſequatur et cum ea hereditatem immarceſſibilem nanciſcatur. ad Gal. iiij. xxxij. q. iiij. recurrat. diſt. lvj. hiſmael. xxiiij. q. iiij. quia. et c. ſi eccleſia vera eſt. Quomodo autem et ſtatus apoſtolorum/martyrum/confeſſorum/anachoritarum: et omnium religioſorum/et virginum a ſua perfectione ceciderunt quodammodo infra in ſecunda parte iſtius operis particulariter declaraui. Laboraui autem in hoc libello ad honorem dei et ſancte romane eccleſie. i. matris mee: Franciſci ſeraphici almi mei patris eccleſiam in membris deuiis renouantis: et vtilitatem animarum in quocunque ſtatu vitiorum tenebris palpabilibus velatarum: et in meorum remedium peccatorum. De bene dictis benedicto chriſto noſtro gloria aſſignetur. xxij. q. iiij. ſicut excellentiam. ad fi. ibi: quum enim. de minus benedictis venia a ſancta mea matre eccleſia detur: cuius correctioni omnia committo: cum ea tenens firmiter quod tenet et renuens et deteſtans quicquid reprobat et condemnat. xxiiij. q. j. hec eſt. xxij. di. c. j. in fi. extra de ſen. exco. damnamus. in fine. In principio autem iſtius operis. In noie domini noſtri ieſu chriſti in quo viuimus/mouemur/et ſumus incipiens. Act. xvij. xxvj. q. vij. non obſeruetis. in fine. et j. ad Cor. iij. incipiens et fundamentum meum ſuper ipſum ponens: quia vbi fundamentum non eſt edificari non poteſt. extra de preſ. non bap. c. iij. et quia nemo chriſticola aliud fundamentum poteſt ponere quam quod poſitum eſt. quod eſt chriſtus ieſus. j. ad Cor. iij. et i clementi. de ſumma trinitate. c. fidei catholice. et extra li. vj. de electione. fundamenta. j. reſo. et j. q. j. quum paulus. vnam ſanctam catholicam eccleſiam romanam ſponſam eius. xcvij. di. eccleſie mee. confiteor/veneror: et obſeruo. extra de ſumma trinita. c. firmiter. §. vna. xxij. di. c. j. i fi. extra quam ſalus non eſt. vt predicto. §. vna. et xxij. di. quod eps. et j. q. j. extra. Sponſum eius legitimum et caput dominum reuerendiſſimum et ſanctiſſimum dominum Joannem papam. xxij. de

Submittit ſe autor determinationi eccleſie.

Caturro: cuius papatu durante: et in annum. xliij. ſe dei gratia extendente: hoc opus in ciuitate Auinionenſi: vbi tunc cum ſua vera curia reſidebat incepi: ſucceſſorem almi petri apoſtoli et vicarium domini noſtri ieſu chriſti. extra de tranſla. licet romanum pontificem. xxiij. di. in noie domini. vj. qua papa. extra lib. vj. de conſtitu. licet. et de reſcrip. ſi gratioſe. extra de elec. licet. vicem non puri hominis/ſed dei et hominis domini ieſu chriſti tenentem in terris.

Ubi opus ſit factum.

extra de tranſla. quanto. vere colo profiteor: et amplector. Petrum de Corbario apoſtatam fratrum minorum quem coruinum appello: quia vt coruus de morte ſchiſmatice diuiſionis paſcitur. ij. q. vij. non omnis. Et quia vt coruus furtiue et latro in ſede Petri reſedit: et locum domini pape ioannis predicti viuentis non timuit vſurpare. vij. q. j. non furem et latronem. Et quem Ludouicus bauarus intruſus qui ſe pro imperatore gerit: et pro ſuis ſceleribus a dicto domino Joanne vero papa ſchiſmaticus/et hereticus ſententialiter extitit condemnatus in predicta ſanctam ſede Petri intruſit. Apoſtolatum qui ſe dixit Nicolaum quintum quem verus papa Nicolaus antiquus Romanus pontifex non apoſtolicum/ſed apoſtaticum/non paſtorem/ſed inuaſorem appellari: et anathematizari decernit. quia ad literam militari tumultu ſine concordi et canonica electione cardinalium inthronizatus fuit. lxxix. diſt. ſi quis pecunia. Et quem cum dathan et abyron ſchiſmaticis quos viuos terra abſorbuit niſi penituit habere cenſeo portionem. Nume. xvij. vij. q. j. denique. extra de electio. licet. cum Hierony. abomino: et reſpuo/et deteſtor. ij. q. vij. non oes. ibi etiam nicolaum reſpuo facta nicolaitarum eum ſequentium. Que chriſtus odit et ego odi. Apocal. ij. c. Nox nocti indicat ſcientiam. Pſal. xviij. Bauarus cecus cecum coruinum intrudit per potentiam: et ideo ab eo recedendum eſt. xvj. q. vlti. ſane. Quia ſecundum quod continent canones ſanctorum apoſtolorum/qui non eſt ſanctus: non recipietur. Princeps enim immo tyrannus inthronizauit cum quod ca. pcurrit crocitantem Petrum. Coruinum. vnius enim corporis myſtici: id eſt eccleſie que eſt corpus chriſti. xxiij. q. v. de liguribus.

Deteſtatio petri Corbarij apoſtate ordinis minorum.

Digitized by Google

vnum eſt caput/dñs papa Joãnes/nec duo habet eccl'ia capita:quaſi monſtrũ.ff.de vbo.ſig.quereret aliquis. ex̃ de offi.o:di.qm̃. Petrꝰ aũt co:bariꝰ acephalus eſt:q: inobediens dño pape Joan.eſt.xxiij.di.nulla ratione. Et q: cathedrã ſuper quã fundata eſt eccleſia nedũ deſerit:ſed inuaſit quantũ in eo fuit:in eccleſia catholica nõ eſt.xxiij.di. qui cathedrã. Et q̃draginta art.in p:ima parte iſtiꝰ operis inferius annotatis declarabo Romane eccleſie poteſtatẽ:⁊ dñi pape Joãnis p̃dicti:⁊ cuiuſcũq; alteriꝰ legitimi romani põtificis autho:itatẽ ⁊ iuriſdictionẽ.ꝑ quos liquido apparebit Bauarũ p̃dictũ infidelẽ ⁊ ſchiſmaticũ cõtra dictũ dñm papã Joan.de facto ⁊ ꝓperã ꝓceſſiſſe.

¶ Articulus P:imus A

PRimꝰ Articulus.

Certũ autẽ et noto:iũ toti mundo eſt: ꝙ dictus Joãnes dñs papa electus fuit co co:diter a cardinalibus oĩbus papã eligere ad q̃s ſpectat.xxiij.diſt. in noĩe dñi. lxxix.diſt.ſi quis pecunia.de elec.licet.e.ti.vbi periculũ.§. hoc ſacro. Et ſi vnꝰ cardinalis remaneret ſolus: ille papã poſſet eligere.ff.ad municipia. ſicut municipij.§.vl.ff. qd̃ cuiuſq; vniuer.ſunt.§.vlti.nota. ex̃ de poſtula.gratum. lxv.di.fo:te ſi quis. Si nullus ſupeſſet cardinalis:eligeret clerus romanus.lxxix. diſ.c.j.⁊.c.ſi q̃s ex epis.⁊.c.ſi q̃s pecuniã.⁊ hoc tenet Oſtien.ex̃ de elec.licet. Imperato: aũt legitimus nedũ nõ Bauarus intruſus ty:ãnus nullã poteſtatẽ habet ſe de elec.romani põtificis intromittẽdi.nõ obſtãtibꝰ.c.lxiij.di.hadrianus papa ſcd̃s. ⁊.c.quũ hadrianus.q: illud cõceſſum fuit ad tẽpus:⁊ ex cauſa/imperatoribus:⁊ poſtmodũ ab eccleſia reuocatũ.vt di.c.§.verũ.cũ ca.ſe.⁊.§.ex his.ad hec faciũt.xcvj.di.ſatꝭ euidẽter.⁊ illicitũ.c.ſi impato:.de hac materia ꝑ Inno.ex̃ de elec.qd̃ ſicut.

Vnꝰ cardinalis poſſet q̃nq; papã eligere.

¶ Articulus Secundus A

SEcũdus Articulus.

Et ꝙ in poſſeſſiõe paparꝰ fuit/⁊ eſt. ⁊ ꝓ hoc facit de cõſe.di.j.ħ ergo.ibi/epo regulariter o:dinato tenẽte eccleſiam. ¶ ħ Poſſeſſio etiã facti nedũ iuris plurimũ operat̃.ex̃.de elec.querelã. de cauſa poſ.quũ olim. exp:eſſum.de iure patro.conſultationibꝰ.op.ar.ex̃ de conceſ.p:eben.quũ nr̃is.ibi:⁊ eã ſicut antea poſſidebat. ⁊ ibi. q: talis poſſeſſio ⁊c̃.⁊ ꝓ poſſeſſore p̃ſumit̃:nec cõpellit̃ de titulo oſtẽdere:niſi in caſibꝰ. vt legitur ⁊ nota.ij.q.v.§.j.⁊ nota.ex̃ de p:ocura.ex inſinuatione.in glo.ſed quare.

¶ Articulus Tertius A

TErtius Articulus.

Et ꝙ a toto mũdo habitꝰ eſt ꝓ papa: ⁊ creditus p:o papa. p:o hoc facit.C.de teſta.l.j. ¶ ħ Cõmunis eñ opinio: plurimũ facit. iij.q.vij.§.verũ.vbi de hoc.ff.ad mare.l.iij.intantũ ꝙ p̃iudicat ṽitati frequẽter.ex̃ de biga.nõ o:.vbi de hoc in glo. hic collige.facit lex illa.ff.de offi.p:e.barbarius.ff.de acq̃.here.l.j.vbi conco:.de hoc.

¶ Articulus Quartus A

QUartus Articulus.

Et ꝙ nullũ crimẽ p:iuat papã ipſo iure papatu:etiã hereſis:ſi vult co:rigi.vt no.xl.di. ſi papa.nec ꝑ cõſequẽs ab eius eſt obedientia ante ſententiã recedẽdũ.xvij.diſ.§.hinc etiã.vbi eſt exp:eſſuz.⁊.viij.q.iiij.nõne.immo ⁊ ſi hereticus eſſet: q̃diu tolerat̃ valet q̃cq̃d agit:etiã ſñia excõicatiõis quã ꝓfert: vt no.xxiiij.q.j.in ſumma.⁊.xj.q.iij.cui eſt.facit qd̃ legit̃ et no.de cõſe.di.ij.⁊ dicit dñs.ibi. Nõ ẽ rep:obari voluit ꝙ a talibꝰ oblata ſunt.⁊ in ſi.glo.ar.ꝙ et ꝑ hereticũ acquirit̃ eccleſie.no.xxij.q.iiij.recurrat.in glo.ar.qd̃ ⁊ not̃.ex̃ de ſchiſma.c.j.in glo.ſic faciũt p:o hoc ca q̃ no.ex̃ de elec.nihil. in

Ob nullũ crimẽ papa eſt deponẽdus ſi vult co:rigi.

glo. in duobꝰ.faciũt ꝓ hoc.ff.ſi cer.pe.eiꝰ q̃ ĩr ꝓuincia.ff. de p:ocu.ſi p:ocurato:.ff. qd̃ cũ fal.ti.l.j.§.j.ff.de mino.alt p̃to:.C.p̃mittit̃.ff. q̃bꝰ mo. vſuſfru.anni.l.j.§.j.ff. vſuſfru. quẽadmodũ ca.ſi vſuſfructus.in p:in.ff.de aqua plu.arc̃. l.publico.⁊ que notantur per Innoc̃.ex̃ de ſchiſma.c.j.de do.⁊ con.veritatis.

¶ Articulus Quintus A

QUintus Articulus.

Et ꝙ p:ima ſedes.xxj.di.intantũ.ibi:quõ p:ima ſedes nõ iudicabit̃ a quoq̃.ix.q.iij.patet ibi:nec cuiq̃ de eius licebit iudicare iudicio. Et ibi.j.nemo vnquã apl'ico culmini.de cuius iudicio nõ licet retractari:manꝰ obuias audacter intulit.⁊ infra.ibi: nec de eiꝰ iudicio.i.romane eccl'ie/canones vnq̃ p:ecepe:rũt iudicari:ſententiãq; illiꝰ cõſtituerũt nõ opo:tere diſſolui.⁊.c.nemo iudicabit p̃mã ſedẽ.cauſam eñ dñi pape ſuo iudicio chriſtus reſeruat.cã.e.⁊.q.alio:.⁊.c.facta.⁊.c. ipſi ſunt.ibi:canones.ipſam ſedẽ ad nullius cõmeare iudiciũ: nec de eius vnq̃ p̃ceperũt iudicio iudicari.⁊.c.cũcta. ibi: nec cuiq̃ de eiꝰ licebit iudicare iudicio.faciũt.ij.q.v.auditũ.ibi.hec aũt faciẽs.⁊ qd̃ no.lxiij.di.in ſynodo.in glo. ſed nũquid.

¶ Articulus Sextus A

SExtus Articulus.

Et ꝙ ſynodus etiã vniuerſalis/in eũ co:rigibilẽ p̃ſertim iuriſdictionẽ nõ habꝫ:nec in eũ ſñiam depoſitiõis ꝓfert: etiã in hereſi:ſꝫ dicit ei:Oze tuo iudica cauſam tuã. vt per.c.intãtũ.xxj.di. nũc aũt.ibi:⁊ dicit ei/ſcilꝫ pape ſynodus vniuerſalis:noli audiri in nr̃o iudicio:ſed collige in ſinu tuo cauſam tuã.⁊ rurſus:Oĩm ex te/inquiunt/iuſtificaberis: aut ex o:e tuo condemnaberis.⁊.j.ibi:et in arbitrio p:efati põtificis tribuit iudicare iudiciũ ſuũ.ſa.e.di.intm̃.ibi:q: ponẽs in celũ os ſuũ lingua eiꝰ trãſeũte ſup terrã excõicationẽ in ſanctũ Leonẽ papã dictauit.⁊.xvij.di.§.hic etiã.ibi:nec antedicte ſedis antiſtitẽ.i.papã mino:ũ ſubiacuiſſe iudicio.et ibi: epi ſedo in ſynodo p:eſidẽtes congregata autho:itate eiuſdẽ Symmachi.qd̃ eſt notandũ ꝙ etiã in cauſa q̃ agit̃ ↄtra papã ipſe ſynodũ cõgregabit.dixerũt:Symmachus papa ſedis apl'ice p̃ſul ab huiõi oppoſitionibꝰ impeditus quãtũ ad hoĩes reſpicit/ſit immunis ⁊ liber:ſꝫ cauſam eiꝰ toti dei iudicio reſeruamꝰ.et per.c.nemo.ix.q.iij.ibi:neq; ab oĩ clero. vbi de ħ notat̃ ꝙ ↄciliũ nõ põt papã iudicare.no.etiã Oſtien.ex̃ de cõceſ.pre.ꝓpoſuit. Et ſi totꝰ mũdus ſentiret in aliq̃ negotio cõtra papã:ꝙ ſñie pape ſtandũ eſſet.qd̃ verũ itelligẽ:niſi eſſet cauſa fidei.vt no.xv.diſ. ſicut.⁊ adde hic ꝙ no.xxiiij.q.j.qd̃cunq;.in glo.ar. Idem notat̃ ⁊ exp̃ſſius.iiij.diſ.in iſtis.vbi Joãnes tenet ꝙ erro: p̃ncipis ius facit.ff.de ſupel.leg.l.iij.in ſi.papa eñ ſup oĩa etiã generalia ↄcilia eſt:⁊ ab ipſo ipſa recipiũt iuriſdictionẽ ⁊ autho:itatẽ ⁊ licẽtiã cõgregãdi ſe:nõ ipſe ab eis p̃ncipaliter.iij.q.vj.dudum.vbi de hoc.ex̃ de elec.ſignificaſti. exp̃ſſum.xvij.diſt.regula.⁊.c.nec licuit.⁊.c.multis. ad ħ facit optime.xvj.di.q̃ris.xxij.di.c.j.⁊.ij.q̃diu in poſſeſſione.

Cõcilium non põt iudicare papam.

Erro: p̃ncipis facit ius

¶ Articulus Septimus A

SEptimꝰ Articulus.

Et ꝙ paparus eſt ſemꝑ in ijs q̃ cõtra deũ exp:eſſe nõ ſunt:ſibi obediẽdũ ab oĩbꝰ eſt.xvij. di.§.hinc etiã.⁊ de clericis.xix.di.i memo:iã. ⁊.c.nulli.c.di. cõtra mo:ẽ.viij.q.iiij.nõne.lxxxj.diſ.ſi q̃.in ſi. ibi: Peccatũ igit̃ paganitatis icurrit: q̃ſq̃s dũ chriſtianũ ſe aſſerit:ſedi apl'ice obedire ↄtẽnit.xj.di.nolite.ibi: Multũ eñ cõuenit vt totũ co:pus eccl'ie in hac ſibi obſeruatione cõco:det:q̃ inde autho:itatẽ habet:vbi dñs totiꝰ eccleſie poſuit p̃ncipatũ.c.q̃s neſciat.ibi: opo:tet eos ſeq̃ ħ qd̃ eccl'ia romana cuſtodit:a q̃ p:incipiũ eos accepiſſe nõ eſt dubiũ.⁊.xij.di.nõ decet a capite mẽb:a diſcedere. ſꝫ iuxta ſcripture teſtimoniũ/oĩa mẽbra caput ſequant̃. Nulli ſedo dubiũ ꝙ apl'ica eccl'ia mater eſt oim eccl'iarũ ⁊c.⁊.j.ſic et

In q̃bꝰ pape obediẽdum.

vos volũtatẽ implete veſtre matris ⁊c.p̄ceptis aplicis/
nõ dura ſupbia reſiſtat:ſed p obedientiã q̃ a ſctã romana
ecclia ⁊ aplica authoritate iuſſa ſũt/ſalutifere impleant.
⁊ infra.Cui⁹ authoritatis ſanctionem in oib⁹oẽs teneãt
ſacerdotes:q̃ noluerint ab aplice petre ſup quã chriſtus
vniuerſalẽ fundauit eccleſiã ſoliditate diuelli.xix.diſt.ita
dñs.ibi:vt exortẽ ſe miniſterij itelligeret eſſe diuini:q̃ au-
ſus fuiſſet a petre ſoliditate recedere.xxij.diſ.c.j.ibi:Fidẽ
q̃ppe violat q̃ aduerſus illã agit q̃ eſt mater fidei.⁊ illi cõ-
tumax inuenit:q̃ eã cũctis eccleſijs p̄tuliſſe cognoſcit.fa-
ciũt ad hoc.ex de iureiu.ego.N.lxiij.diſt.tibi domino.

¶ Articulus Octauus. A

OCtauus ar. Et q̧ di-

gnitas vel iuriſdictio vel poteſtas non pec-
cat:etſi iudex vel plat⁹ in ea reſidẽs ſicut hõ
peccare valeat. Et h̃ iõ;q: ois iuriſdictio et
dignitas de ſe bona eſt:⁊ a deo eſt.Ad Rom.xiij.ibi in pn-
cipio.Omis aia poteſtatib⁹ ſublimiorib⁹ ſubdita ſit. Nõ
eſt eñ poteſtas niſi a deo.q̃ aũt a deo ſunt ordinata ſunt.
⁊ infra.dei miniſter eſt tibi i bonũ.ad hec.xi.q.iij.q̃ reſiſtit
xxvi.q.v.nec mirũ.vltra colũnã/ibi:Nec poteſtas iõ imũ-
dis ſpiritib⁹ dat.xxiij.q.v.prodeſt.⁊.c.nõ ſolũ.ex de maio.
⁊ obe.ſolite.ex de cenſi.ois.qd̃ aũt in ſe ſanctũ ⁊ bonũ eſt:
p malũ miniſtrũ corrũpi nõ põt.xv.q.ſi.c.vlti.qd̃ incipit/
ſciſcitãtibus.ex de coha.cle.veſtra.vñ ⁊ rõne iuriſdictio-
nis que bona eſt:malis etiã p̄latis dñs p̄cipit obediri.j.q.
j.nõ quales.ibi:Ergo imperator cõſidera ſi illos dixit au-
diẽdos q̃ ſupra cathedrã moyſi ſedebãt:quãto potius q̃
ſup cathedrã petri reſidẽt:exiſtimas obaudiẽdos:op.fa-
cit.xix.diſt.ſcõm.

¶ Articulus Nonus A

NOnus Ar. Et quod

ſacramenta p malos p̄latos nõ p̄ciſos ab ec-
cleſia:nedũ p bonos cũ effectu ⁊ fructu ve-
raciter cõferunt.j.q.j.ſicut chriſt⁹.c.intra.cũ
alijs ſeqn.vſq̧ ad.§.ſed obijcit.maxime in.c.dñs declara-
uit. ⁊ p.c.ſciſcitãtib⁹.xv.q.vi.de con.di.ij.vtrũ.j.q.j.qd̃ q̃dẽ
dñs declarauit.c.multi.xx.di.c.ij.videndũ in prima parte
arti.lxvi.in principio.

¶ Articulus Decimus A

DEcimus ar. Et q̧ ois

iuriſdictio p p̄latos toleratos ab ecclia/ve-
raciter exercet.xv.q.ſi.ſciſcitãtib⁹.j.q.j.pphe-
tauit.iij.q.vij.§.ſi.q̃ incipit.ſ3 obijcit.vbi de h̃

¶ Articulus Undecimus A

VNdecimus Arti. Et

qd̃ vna eſt ecclia ſemp:⁊ diuiſa eſſe nõ põt.
ex de ſumma tri.c.j.§.vna.xxiiij.q.j.loquit.c.
oibus.c.qm̃ vetus.c.q̃ dignior.c.ſchiſma.cũ
ſi.Et in ſymbolo niceno.et vnã ſanctã catholicã eccleſiã.
xxvj.di.c.acutius.de cõſe.di.iiij.prima.c.eſt veritas.⁊.di.j.
eccleſia.⁊ in extrauaganti bonifacij quã expono inferius
parte.j.arti.vj.vnã ſanctã catholicã.vij.q.j.nouatianus.

¶ Articulus Duodecimus A

DVodecimus ar. Et

q̧ vn⁹ dei vicarius eſt in terris:q̃ eſt caput ec-
cleſie loco chriſti.vij.q.j.fact⁹ eſt.ibi:quũ fa-
biani locus.i.quũ loc⁹ petri ⁊ gradus cathe
dre ſacerdotalis vacaret:q̃ occupato.glo.i.canonice ſum-
pto.adde ⁊ poſſeſſo.⁊ de dei voluntate atq̧ oim noſtrorũ
cõſenſione cõfirmato:q̃ſq̃s iã eps fieri voluerit foris fiat
neceſſe eſt/nec habet eccleſiaſticã ordinationẽ q̃ ecclie nõ
tenet vnitatem:⁊ infra.profanus eſt/foris eſt/alienus eſt.
¶ B Et quũ poſt primũ eſſe non poſſit q̃ſq̃s poſt vnũ:q̃
ſolus eſſe debet:fact⁹ eſt iã nõ ſcd̃s ille/ſ3 nullus eſt.⁊.c.no
uatian⁹.ibi:⁊ quũ ſit a chriſto vna ecclia p totũ mũdũ in
multa mẽbra diuiſa. Itẽ epatus vnus.⁊.j. Ille poſt dei tra

ditionẽ.poſt ↄnexã ⁊ vbiq̧ ↄiũctã catholice ecclie vnita-
tẽ:humanã.i.carnalẽ ⁊ diuiſam conat eccleſiã facere.⁊.j.
Neſciẽs ſchiſmaticos ſemp inter initia feruere:incremen
ta ṽo hr̃e nõ poſſe:nec augere qd̃ illicite ceperint/ſ3 ſtati
cũ praua ſua emulatiõe deficere.q̃ duo.c.optime ⁊ valide
pcutiunt caput draconis petri de corbaria itruſi ſchiſma-
tici.ad idẽ p eũdẽ Cyprianũ.xxiiij.q.j.di.didicim⁹.ibi: Ec-
cleſia vna eſt:quã vna intus ⁊ extra eſſe nõ poteſt. ſi enim
apud nouatianum eſt:apud Cornelium non fuit. Si ṽo
apud Cornelium non fuit:qui Fabiano epiſcopo legiti-
ma ordinatiõe ſucceſſit.⁊ ifra. Nouatian⁹ in ecclia nõ eſt
nec eps cõputari põt:q̃ euãgelica ⁊ aplica traditiõe con-
tẽpta/nemini ſuccedẽs a ſeipſo ordi⁹ eſt.hr̃e namq̧ aut te-
nere eccleſiã nõ põt:q̃ ordinat⁹ in ecclia nõ eſt.⁊.c. puden
da.in ſi.vbi Gelaſius ⁊ Aug.aiũt. Or ſi nullo mõ põt di-
ci ecclia in q̃ ſchiſma eſt:reſtat vt qm̃ ecclia nulla eſſe non
põt:ea ſit quã in aplice ſedis p ſucceſſiones epor radice
ↄſtitutã nullorũ hoim malitia/etiã ſi nota/excludere poſ-
ſit:ſ3 p tpis rõne tolerãda iudicet:nec vllo mõ valeat ex-
tinguere.q̃ etiã duo iſta capla corpus p̄dicti petri corba-
rij tabidũ deſtruũt ⁊ eneruãt.⁊.c.loquit.ibi: Ab vno inci-
piente.⁊.j.diuiſionẽ vnitas nõ capit.et in ſi. vnũ tñ caput
eſt ⁊c.ad idem.xix.diſt.ita dñs. ex de elec.fundamẽta.lib.
vj.xxi.diſt.quãuis.

¶ Articulus Tertiuſdecim⁹ A

TErtiuſdecimus Ar.

Et q̧ iuriſdictionẽ habet vniuerſalẽ in toto
mũdo papa nedũ in ſpũalib⁹/ſ3 tẽporalib⁹:
licet executionẽ gladij tpalis ⁊ iuriſdictiõis
p filiũ ſuũ legitimũ imperatorẽ quũ fuerit:tamq̃ p aduo
catũ ⁊ defenſorẽ ecclie/⁊ p alios reges ⁊ mũdi pncipes:⁊
in p̄rimonio ſcti petri:⁊ in regno Sicilie qd̃ eſt regnũ ec- Regnũ ſicilie eſt regnum eccleſie.
cleſie ⁊ p̄rimoniũ.xciiij.di.valde.x.q.iij.relatũ.ex de re iu-
di.ad aplice.lib.vj.⁊ in alijs terris ecclie eã p ſuos recto-
res debeat exercere:q: ſicut vn⁹ chriſti ſacerdos ⁊ rex do-
minus oim:ſic vn⁹ eius in terris ⁊ in oib⁹ vicari⁹ gñalis.
ad hoc Iere.j.Ecce cõſtitui te hodie ſup gẽtes ⁊ ſup re-
gna ⁊c. Ieremias autẽ ſacerdos fuit typus pape:ſic ar-
gumentat Innoč.iij.ex de ma.⁊ obe.ſolite.§.nos aũt.ibi:
Et alienũ a ſuo demõſtraret ouili:q̃ petrum ⁊ ſucceſſores
ipſius magros nõ cognoſceret ⁊ paſtores. paſtores autẽ
accipiunt a chriſto p dñis ouiũ. Ioã.x.⁊ ifra. Quodcunq̧
ligaueris ſup terrã ⁊c. Mat.xvj.j.Cor.xv.Heb.ij.⁊ dicto
c.ſolite.nihil excipiẽs q̃ dixit quodcũq̧.xxi.di. cleros. ibi:
Antea aũt põtifices ⁊ reges erãt ⁊c. Ps.xcviij.Et ſamu-
el inter eos q̃ inuocãt nomẽ ei⁹. Itẽ ſamuel inuocator no
minis dñi/licet nõ ſacerdos figurãs papã:ppl'm iſrl' cun-
ctis dieb⁹ ſuis iudicauit:⁊ rexit iſrl'.j.Reg.vij.ad ſi. Item Authoritat aplice in tpalib⁹ ⁊ ſpiritualib⁹ exẽpla.
melchiſedech ſacerdos dei altiſſimi rex ſalẽ.i.hierl'm fuit.
Gen.xiiij.vltra mediũ.q̃ typum chriſti tenuit. Ps.cix. Tu
es ſacerdos i eternũ.⁊ ſic pape vicarij chriſti. ex de traſla.
quãto. Itẽ moyſes ſacerdos. Ps.xcviij.moyſes et aaron
in ſacerdotib⁹ ei⁹.xxij.di.c.ij.⁊ no.xxij.di.§.j.⁊.lxvj.di.por-
ro.q̃ gerit pſonã chriſti.de peni.di.iij.inter hec. ⁊ rexit i to
ta vita ſua ppl'm iſrl'.Exo.vij.ibi:Ecce cõſtitui te deũ pha
raonis.⁊ papa de⁹ eſt imparatoris.Exo.xviij.ad mediũ.ibi:
Altera autem die ſedit moyſes vt iudicaret populum.et
q̃ſi p totũ librũ Exod.facit ex q̃ ſi.ſunt leg.p venerabilẽ.§.
ronib⁹.ibi.q: ſicut in Deut.ↄtinet.xvij.c.ſi difficile ⁊ ambi
guũ ⁊c.⁊.§.ſane.vbi ſe papa pmũ ſacerdotẽ vicariũ chri-
ſti ſummi ſacerdotis vocat.⁊ cardinales ſibi adſiſtẽtes ſa
cerdotes leuitici generis:quorũ cõſilio iudicat oẽm cãm
criminalẽ/ciuilẽ/⁊ miſtã:vt exponit in.§.ſunt aũt. Itẽ fa-
cit apl's p hec dicẽs.j.ad Cor.vj.neſcitis qm̃ angelos iudi- Papa iudicat omnẽ cauſam.
cabim⁹.i.ſacerdotes.xxxvj.di.§.ecce iudicabim⁹.q̃nto ma
gis ſecularia:ſic etiã inducit apl's ab Innoč.iij.in p̄di.c.p
venerabilẽ.§.ſunt aũt.in ſi.ad hoc.xi.q.j.relatũ. Itẽ apl's
j.ad Cor.vj.⁊.xi.q.i.§.ex his oib⁹.dicit q̧ ecclia quũ hab3
iudicia ſecularia: cõſtituit cõtemptibiles.i.laicos ſm Ar
chi.q̃ de ſpũalib⁹ nõ curãt ad iudicãdũ:g̃ de tẽporalib⁹ ſe

intromittit. ¶ B Itē gladi⁹ tp̄alis/gladius Petri eſt. Matth.xxvi. Cōuerte gladiū tuū in vaginā tuā.dicit et xxiij.q.i.§.i. Item in familia chriſti duo gladij erant. Luc. xxij.ibi: Ecce duo gladij hic.p quos ſm doctores duplex iuriſdictio intelligit̄.vt no.ex̄ de iudi.nouit.in glo.p hoc facit.x.di.ſuſcipitis.ibi/ꝙ lex chriſti ſacerdotali vos ſubij cit poteſtati:atq̄ iſtis tribunalib⁹ ſubdit.i.q.iiij.q: p̄ſulatus. Quia p̄ſulat⁹ noſtri qd̄ bene noſci[…]magiſteriū nō ſolū de ſacerdotū:verū ⁊ de ſeculariū vtilitatib⁹ debet eſſe ſolicitū.xxij.diſti.oēs.ibi:qui beato eterne vite clauigero terreni ſimul ⁊ celeſtij iura cōmiſit/quū dixit: paſce oues meas. Ioan.vlti.⁊ ex̄ de elec.ſignificaſti. p que v̄ba chriſtus petrū fecit paſtorē ⁊ p̄latū mūdi.vt no.xxi.di.in nouo.in glo.i.⁊.l.di.cōſiderandū.in glo. vlti.⁊ p̄e.c.ſignificaſti.in glo.p hec nec diſtinguēs inter has oues ⁊ alias: clericos vel ſeculares.ex̄ de maio.⁊ obe.ſolite.§.nos aūt. ibi: Nō diſtinguēs ⁊c. ⁊ Matth.xvi.quodcūq̄ ligaueris ⁊c.xxiiij.q.i.qdcumq̄.nihil excipiens ꝙ dixit qdcumq̄: vt p̄e.§.nos aūt.in fi.⁊ ex̄ de p̄uile. q: circa.c.fi. Item papa priuat reges regnis:⁊ imperatorē imperio.xv.q.vi.alius. ex̄ de elec.venerabilē.xcvi.di.duo ſunt.c.fi imperator.⁊ in clemētina de iureiu.romani principes.⁊ ex̄ de re iudi.ad ap̄lice.li.vi. Itē imperator pape iuramentum fidelitatis p̄ſtat.lxiij.di.tibi dn̄o.⁊ in clemēti.p̄e.c.romani principes. Itē papa ſe de hereditate tēporali intromittit.ex̄ qui fi.ſint legi.c.i.xx.q.iij.p̄ſens. Itē quū aie corporib⁹ ſūt p̄cioſores:⁊ ſp̄ualia tēporalibus digniora.ex̄ de ma.⁊ obe. ſolite.§.qd̄ aūt.⁊.xxiiij.q.iij.ſi habes.xxxviij.di.ſedulo. cui ergo cōmiſſe ſunt aie ⁊ ſp̄ualia:multo potius res ſunt et corpora cōmittēda.ſic arguit canon ap̄licus.xij.q.i.precipim⁹. Tēporalia acceſſoria ſunt ad ſp̄m. Matth.vi. Hec oia/ſcʒ tēporalia adijcient̄ vobis:ſed acceſſoria naturam habēt principale ſequēdi.ex̄ de offi.del.prudētiā.§.ſerra. v̄.explorati.ex̄ de dote poſt diuor.re.de prudētia.ex̄ de reg. iur.acceſſoriū.li.vi. ¶ C Itē chriſtus vtroq̄ gladio vſus eſt:vt legit̄ ⁊ no.x.di.qm̄.ſed cōſtituēs petrū ſuū vicariū/ nō diuiſit ei iuriſdictionē quā habebat: intelligit̄ cōceſſiſſe eā ſibi plenarie vt habebat.p hoc bene facit.ex̄ de p̄uile.q: circa.ibi: Quū nō excepit et potuerit excepiſſe.ff. de offi.p̄fec.vrb.l.i.§.iij.xij.q.ij.cognouim⁹.in fi.ex̄ de iu.pa. ex literis.faciūt q̄ no.p gar.ex̄ de elec.vt circa.li.vi.⁊ q̄ no. ex̄ de tranſla.inter corporalia.in glo.ar.qd̄ ad fi.ibi:cōſueuit dici. ¶ Itē papa vicarius nō puri hois: ſed dei eſt.ex̄ de tranſla. quāto.v̄.nō em̄.⁊ ex̄ de iudi.nouit.v̄. quū em̄. ſed dn̄i eſt terra ⁊ plenitudo eius. Ps̄.xxiij.di.viij.quo iure.ergo ⁊ pape eſt terra ⁊ plenitudo eius. ¶ Item ſicut vnus deus ⁊ vna fides ⁊ vn⁹ dei vicarius. vt.s.dictū eſt: ſic ⁊ vna iuriſdictio p̄maria capitis:a qua ois iuriſdictio neceſſe eſt vt emanet.op.ar.xxiiij.q.i. loquit̄. ¶ D Item imperatores pagani ⁊ idololatre nūq̄ iuſte poſſederunt accipiendo iuſtitiā theologice vel diuine.⁊ p h̄ facit glo. poſita.xxviij.q.i.§.ex his.in glo.nō ⁊ expreſſum.xxiiij.q.i. §.ſed videt̄.q: qui ſub deo oim dn̄o vere nō eſt:ſed contra eū eſt p idololatriā vel hereſim: nihil ſub eo iuſte poſſidere pōt.xxiij.q.vij.ſi de reb⁹.⁊ ar.p.c.q̄ iure.regna ergo idololatrarū ⁊ paganorū deū vere nō colentiū/ad eccleſiā cui⁹ tn̄ antea erāt:licet p eos occupata/nō immerito redierūt. vt.xxiij.q.vij.c.i.ibi: Iure diuino quo cūcta iuſtoꝝ ſunt.et infra.⁊ ideo falſo appellatis veſtras:qs nec iuſte poſſidetis.⁊.j.quū ſcriptū legatis. Labores impiorū iuſti edent. ⁊ p̄e.c.ſi de rebus.ibi: Ad oēs impios et iniquos illa vox dn̄i valet. Auferet̄ a vobis regnū dei:⁊ dabit̄ gēti facienti iuſtitiā. Matth.xxi.ad fi. Eccl'i.x. Regnū a gēte in gentē transfert̄ ꝑpter iniuſtitias ⁊ iniurias ⁊ cōtumelias/ac diuerſos dolos.⁊.j. Sedes ducū ſuperborū deſtruxit de⁹:et ſedere fecit mites p eis. Itē ibi in.c.ſi de reb⁹. Labores impiorū iuſti edēt.⁊.j.alioquin.⁊ ipſi iudei a q̄bus ablatum eſt regnū ſm v̄ba dn̄i Matth.xxi.⁊ datū eſt gēti facienti iuſtitiā:poſſunt obijcere aliene rei cōcupiſcentiā: q: chriſti eccleſia poſſidet vbi pſecutores chriſti pri⁹ regnabāt.⁊

Papa pōt p̄uare impatorē imperio: ⁊ reges regno.

Iure diuino oia ſunt iuſtorū.

xxiij.q.vij.quēadmodū.ibi: Iuſti tulerūt ſpolia impiorū. Sap.x.⁊ ibi: ſi corpus chriſti:⁊ eccleſia.iij.q.iiij.engeldrudam.tollet ſpolia impiorū:⁊ corpori chriſti theſaurizant̄ diuitie impiorū. Quō aūt poſſideant pagani regna ⁊ iuriſdictiōes no.p Inno.⁊ Oſtiē.plene ex̄ de vo.⁊ vo.re.qd̄ ſuper his. ¶ E Itē ratio vna Ioan.quia imperator nō poſſit reuocare donationē factā eccleſie p ſuos p̄deceſſores/eſt:quia dedit eccleſie q̄ antea erāt ſua. vt no.lxiij.diſ. ego ludouicus.in glo.i.facit p hoc.xxiij.q.v.§.hinc notandū.ibi: Da dn̄e hoc eſt datā ſibi pronuntia ethiopiā ⁊ egyptum.ſimilis expoſitio.ff.de teſta.heredes palā.§.ſi quid. adde quod ſcripſi.j.in ar.xliij.v̄.ceterū.⁊.j.in.ij.parte i ar. xxx.in.v̄.xiij.⁊ facit qd̄ no.lxiij.di.in ſynodo.in glo.ibi. Sicut enim filij iſrl'/ſemen abraā cui dn̄s promiſerat:ſemini tuo dabo terrā hāc:poſſederūt terras chananeoꝝ: ſic eccleſia terras paganorū.xxiij.q.v.p.§.hinc notādū. ¶ Itē eccl'ia publicat bona laicoꝝ.lxiij.di.hadrianus.j.in fi.q̄nq̄ deponit laicos a dignitatibus.xxxij.q.v. preceptū.ex̄ lib.vi.de homici. pro humani. ¶ Itē notat Laurētius.x.diſ.qm̄.ꝙ papa vtrunq̄ habet gladiū.⁊ ꝙ oportet cōcedere nullū imperatorē rite exercuiſſe gladiū:qui illū nō accepit a romana eccleſia.preſertim poſtq̄ chriſtus cōceſſit iura vtriuſq̄ imperij beato petro.qd̄ intelligēs cōſtātinus in reſignatione regaliū reſignauit beato ſylueſtro gladiū oſtēdēs nō legitime vſuʒ fuiſſe gladij poteſtate:nec legitime ſe habuiſſe:quū ab eccl'ia nō recepit.vt habet̄ i chronicis. ¶ F Itē dn̄s qui creauit oia per ſeipſum rexit oia:⁊ homini quē fecit/dedit p̄cepta.vt Gen̄.ij. Ex omi ligno ⁊c. ⁊ peccantibus penas impoſuit. Gen̄.iij.ſicut apparuit in cayn. Gen̄.iiij.⁊ lamech.xxxi.q.i.quō.⁊ ſic vſq̄ ad noe per ſe rexit. A tempore noe cepit deus creaturas ſuas regere p miniſtros/quorū primus noe:de quo ꝙ fuerit rector populi:ex eo apparet ꝙ ſibi dn̄s gubernationē arce per quā eccleſia ſignificat̄.xxiiij.q.i.qm̄.⁊ in extrauagāti bonifacij vnā.cōmiſit. Gen̄.vi.vij.⁊ quia legem dedit noe ſubditis. Gen̄.ix.et licet non legatur ſacerdos fuiſſe: officiū tamē exercuit ſacerdotis ſtatim poſt egreſſuʒ arce anteq̄ leges populo daret. Gen̄.viij. Edificauit autem noe altare domino:quod eſt officium ſacerdotis. Omis enim pōtifex ad offerēdum munera ⁊ hoſtias conſtituit̄. ad Heb.viij. ſicut cayn et abel primo fecerant. ¶ In hac autē vicaria ſucceſſerūt patriarche/iudices/reges/ſacerdotes/⁊ alij qui pro tempore fuerunt in regimine populi iudeorum:⁊ ſic durauit vſq̄ ad chriſtū: qui fuit naturalis dominus et rex noſter.de quo Ps̄.lxxi. Deus iudiciū tuū regi da.⁊ ipſe ieſus chriſtus vicarium ſuū conſtituit petrum ⁊ ſucceſſores eius:quando ei dedit claues regni celorum. Matth. xvi.quādo dixit ei: Paſce oues meas. Ioan.vlti.quia nō debebat nec poterat eccleſia ſpōſa chriſti ſine vicario remanere.ex̄ lib.vi.de homici.pro humani.⁊ diſtin.xl.c.i.et hec eſt ratio quare ſe de regimine temporalium intromittit ſm Innocen.qui ita no.ex̄ de fo.compe.licet. Item notat Lau.x.diſtin.qm̄.quum ex vnctione demū ſunt reges: que a nullo niſi a ſacerdote haberi poteſt:ex ſaul ⁊ dauid qui a ſamuele vncti ſunt.i.Reg.x.⁊.xvi.⁊ ex̄ de elec. venerabilem.liquet omnē principem regnorum a iudice eccleſie confirmationē ⁊ executionem exequi vt per.c.venerabilem. ¶ Item tenet Oſtien.ꝙ q̄uis iuriſdictiones ſint diſtincte quoad executionem:tamē imperator ab eccleſia romana in perſona magnifici Caroli a grecis imperiuʒ tranſtulit in germanos:⁊ papa ipſum confirmat/inungit ⁊ coronat/approbat/reprobat/⁊ deponit:vt patet per ca.venerabilem.§.i.⁊.ij.⁊ electores qui poteſtatē eligendi imperatorem habēt:illam poteſtatē ab eccleſia habēt. vt per.c.venerabilem.§. verū.v̄. preſertim. quum ad eos ius ⁊ poteſtas huiuſmodi ab apoſtolica ſede peruenerint. ⁊ in clementina de iureiur.romani principes.i.reſponſo. ibi: Et a qua ad ceteros eorū p̄ncipes ius ⁊ poteſtas eligendi regem in imperatorē poſtmodum promouendum peruenit. De ſuperioritate autē ⁊ potētia dn̄i pape circa

De iuriſdictione impioꝝ.

Noe fuit certus eſt officio ſacerdotis

Imperium tranſlatū de grecis ad germanos.

Digitized by Google

imperiũ ibi ſatis.⁊ in alia clemẽ.de re iudi.paſtoꝛalis.Et quia vacante imperio ſuccedit eccleſia.ex̃ de fo.cõpe.licz. ⁊ de elec.quũ inter vniuerſales.¶ Item tenet Oſtien.ꝙ quũ dñs dixit petro:Tibi dabo claues regni celoꝝ.nõ dixit clauẽ:ſed claues/ſcilz duas.vnã qua claudat ⁊ aperiat et liget et abſoluat quoad ſpiritualia. aliã q̃ vtat quoad tempoꝛalia.xl.diſti.c.j.xxj.di.§.j.per.c.venerabilẽ.§. rationibus.facit opti.argu.xcvj.di.coſtantinus. que palea eſt: ſed eccleſia habet pꝛo grano. Quũ eñi vnũ coꝛpus ſum⁹ in chꝛiſto:⁊ vnus ſpũs:⁊ vna ſpes vocatiõis noſtre:vnus dñs ⁊ vna fides:vnum baptiſma:vnus deus.ad Eph.iiij. ex̃ de ſumma trini.c.j.§.ad hunc.⁊ in clemen.de exceſ.pla. frequens.§.verũ.⁊ de ſentẽ.excõ.frequẽtat.§.j.in clemen. pꝛo monſtro eſſet ꝙ duo capita haberemus:vt.s̃.in pꝛohemio.in fi.dictũ eſt.ex̃ de offi.oꝛdi.qm̃.Hanc veritatem tenuit Oſtien.vt no.in ſumma que dicit copioſa.ex̃ qui filij ſint legi.§.qualiter ⁊ a quo.¶ Itẽ notat Innoc.ex̃ de iureiur.ego.ſup verbo papatũ.i.pꝛincipatũ tam in ſpũalib⁹ quã in tẽpoꝛalibus.¶ B Item Matth.vlti.dicit chꝛiſtus:Data eſt mihi ois poteſtas in celo ⁊ in terra. ſed papa etſi veri dei vicarius ſit in terris.vt ex̃ de trãſla.quãto. nõ tamẽ habet vicariã/niſi ſicut dei hominis.nã inquantũ chꝛiſtus deus eſt:ſemp etiã in terra eſt:quia deus oĩa implet.Hiere.xxiij.Celum ⁊ terrã ego impleo.nec vicario opus eſſet: ſed inquantũ verus homo eſt/aſcenſurus ad patrẽ:ne gregem ſuũ abſq̧ paſtoꝛe dimitteret: curam eius petro ⁊ ſuis ſucceſſoꝛibus dereliquit.ex̃ lib.vj.de homici.pꝛo humani.j.rñſo.in v̈bis aũt p̃dictis: Data eſt ⁊c. ſicut verus homo loquit̃ filius dei:q2 ſicut deus ſemper eandẽ poteſtatẽ habuit quã pater.vnde athanaſi⁹: Omnipotens pater/omnipotens filius ⁊c.ex̃ de ſum.trini.c.j. rñſo.j.Itẽ dicit/omnis/ergo nihil excipit.j.Coꝝ.xv.Heb. ij.xix. diſt.ſi romanoꝝ.cũ ſi.Itẽ in terra.ergo vicarius ei⁹ in terris omnis papa habet omnẽ poteſtatẽ in terra quã habuit chꝛiſtus:nedũ ſicut verus deus/ſed ſicut ver⁹ homo.ꝑ hoc facit qð Zacharias ait de chꝛiſto.c.ix. poteſtas eius a mari vſq̧ ad mare.et Pſ.lxxj. et dominabit̃ a mari vſq̧ ad mare. vnde ⁊ Eccleſiaſticus loquẽs de poteſtate papali. ait Eccli.xvij.Dedit illi deus poteſtatem eoꝝ q̃ ſunt ſuper terrã.papa eñi ſucceſſoꝛ eſt in hoc ade p̃mi hominis.antonomatice eñi ⁊ typice foꝛmauit deus fili⁹ ad imaginẽ ſuã ⁊ ſimilitudinẽ papam vicariũ ſuum.Geñ.j. Vere eñi papa rep̃ſentat chꝛiſtũ in terris:vt qui videt eũ oculo contemplatiuo ⁊ fideli:videat ⁊ chꝛiſtũ. vnde ⁊ p̃pterea dixit petro: Matth.xvj. Tu es petrus/dict⁹ a me petra ⁊c.xxj.diſti.in nouo.⁊.xix.di.ita dñs.ibi:Hunc enim in cõſoꝛtiũ indiuidue vnitatis aſſumptũ/id qð ipſe erat: id eſt ab eo qð ip̃e erat ſcz petra(voluit eñi vocari petrũ) dñs voluit nominari.ad idẽ.ex̃ de elec.fundamẽta.j.rñſo. lib.vj.vnde ſm hoc papa nõ eſt homo ſimpliciter/ſed de⁹ id eſt vicarius dei:vt.e.c.fundamẽta.§.ne aũt.v̈.ipſaq̧ romani pontificis vicarij dei.⁊.c.vbi periculũ.e.c.lib.vj.§.ceterũ.⁊ ex̃ vt eccleſia.beneſi. vt noſtrũ.⁊ de tranſla. quãto. cum ſi.Itẽ chꝛiſtus etiam inquantũ homo rex fuit.ſic eñi de eo dictũ eſt Zach.ix.Ecce rex tu⁹.⁊ Matth.xxj.⁊.xxvij ⁊ Luc.xxiiij.et eius titulus poſitus per pilatũ: Ieſus/Nazarenus rex iudeoꝝ.Ioan.xix. Pſ.lxxj. Deus iudiciũ tuũ regi da.⁊ Luc.j. Et regnabit in domo iacob.Dañ.ij.ad ſi. ibi:In diebus autẽ ⁊c.et.j.Suſcitabit deus regnum celi. Sed iſtius regni vniuerſalis imperatoꝛ vicarius chꝛiſti nõ eſt: quia nõ ſunt duo vicarij/vt ſuperius eſt pꝛobatũ: ergo papa vicarius eſt:quia alius vicari⁹ nõ eſt. ⁊ regnũ mundi ſine vicario dei non eſt.Hanc autem veritatem ꝙ vtramq̧ poteſtatem papa habeat: licet executionem gladij tempoꝛalis alteri committere teneatur : pꝛout communiter tenetur ad glo.oꝛdina.ex̃ qui filij ſint legiti.cau ſamq̧.ij.⁊ ex̃ de iudi.nouit.Hic iunge que dixi infra in arti.xxxvij.⁊.xl.⁊.lx.v̈.expono extrauagãtem bonifacij: vnã ſanctam.

Papa ẽ vicarius chꝛiſti inquãtum homo.

Papa nõ ſoluz chꝛiſti: ſz ⁊ dei vicarius.

¶ Articulus Decimuſquartus A

Quartuſdecim⁹ arti.

Item alius arti. cum pꝛimis eſt. Qꝛ omnis creatura per eũ valeat iudicari: ⁊ ipſe a nulla in terris:etiam vniuerſali concilio:vt no. ij.q.v.mandaſtis.⁊ de hoc.s̃.iij.⁊.iiij.ar. hoc pꝛobatur.ix. q.iij.pt3.c.nemo.c.alioꝛum.c.facta.c.cuncta.xvij.di.§.hinc etiã.xxj.diſt. ſubmittitur.cum duobus.c.ſeq.

¶ Articulus Decimuſquintus A

Quintuſdecim⁹ arti.

Et ꝙ nullus in terris a ſuo iudicio ⁊ ſententia ex certa ſcientia lata: niſi ad deũ valeat appellare.ix.q.iij.ipſi ſunt canones.⁊.c. cuncta.⁊ no.ij.q.vj.in ſumma.ad ſi. quia de minoꝛi ad maiorem appellatur.ij.q.vj.anterioꝛum.⁊.C.de ap.p̃cipimus. Sed papa ſuperioꝛẽ nõ habet niſi deum.ix.q.iij.alioꝛum. ex̃ de elec.licet.in ſi.Crederẽ tñ ꝙ a papa male infoꝛmato poſſet appellari ad eum bene infoꝛmandũ.ad hoc op. ar.immo expꝛeſſum.xxxv.q.ix.ſententiã.cũ duobus.c.pꝛe. ex̃ de reſti.in integrũ.quum ex literis.§.nos igitur. Quũ eñi papa vt homo peccare poſſit ⁊ decipi.ex̃ de ſenten.excom.a nobis.ij.de peni.diſtin.ij.ſi eñi inquit.nec papã debet pudere ſuum erroꝛẽ coꝛrigere qui poſitus eſt erroꝛes coꝛrigere alioꝛum:ne vnde iura naſcunt̃/naſcantur iniurie.xj.q.j.peruenit.C.vnde vi.meminerit.ij.q.vij.nos ſi.et ex̃ de accuſa.inqui.⁊ denũ.qualiter.j.⁊ faciunt que no.ibi in glo.no. Pꝛo hoc facit quod legitur de magno Alexandro monarcha oꝛientis/ꝙ ſemel condemnauit ad moꝛtẽ ſuum quendã militem furoꝛe repletus:a qua ſentẽtia appellauit miles ad imperatoꝛẽ. Cui alexander: numquid ego imperatoꝛ nõ ſuz: Cui miles: Nõ: quia imperatoꝛ nõ furit.ꝑpter quod alexander imperatoꝛ ſententiã reuocauit contra eũ latã dicẽs: verũ dicis.facit op.xj.q.iij.quum apud theſſalonicam.

Appellare licet ad papã meli⁹ infoꝛmandum.

¶ Articulus Decimuſſextus A

Sextuſdecimus Ar.

Et ꝙ eccleſia vniuerſalis errare nõ poteſt: niſi in membꝛis coꝛruptis.xxiiij.q.j.a recta. vbi de hoc.c.in ſede.c.hec eſt.⁊.xix.di. ita dominus.⁊ in glo.j.vitia.vbi de hoc.⁊.xxj.diſtin.q̃uis. quia pꝛo fide eius chꝛiſtus oꝛat: qui eſt eius caput. Luce.xxij. xxj. diſti.§.j.pꝛope ſi.pater ſemper audit ⁊ exaudit oꝛantẽ filiũ. Ioan.xj.ibi/vltra medium: Pater gratias ago tibi: qm̃ audiſti me.ego aũt ſciebã ꝙ ſemper me audis.

¶ Articulus Decimuſſeptimus A

Decimuſſeptim⁹ arti.

Et ꝙ plus poteſt papa ſolus in his que non ſunt contra articulos fidei ⁊ adiacentia eis ⁊ ſacramenta:quã tota alia eccleſia catholica/⁊ cõcilia.de hoc no.ix.q.iij.nemo.in glo.ar.⁊.xv.diſtin. ſicut.in glo.videt̃.quia oĩs iuriſdictio ab eo:ip̃e aũt immediate ipſam a deo recipit.xxj.di.q̃uis.xxij. diſti.oẽs.ex̃ de elec.ſignificaſti.de hoc etiã ſupꝛa tactũ eſt in.vj.ar.

¶ Articulus Decimuſoctauus A

Decimuſoctauus ar.

Et ꝙ papa non intruſus a deo recipit poteſtate poſt electionẽ ſuã:nõ a cõcilijs vel electoꝛibus:licet ſibi ius in papatu ex electiõe canonica acquiratur.vt.s̃.ar.ij.dictũ eſt.⁊ ex̃ de elec.licet. ibi: Ille abſq̧ vlla exceptiõe ab vniuerſali eccleſia roma. pon.habeat̃ ⁊c.⁊ facit quod no.in.c.illo/licet.in vlti.glo. de hoc infra.ar.xxxij.

Papa rite elect⁹ recipit poteſtatẽ a deo.

¶ Articulus Decimuſnon⁹ A

Decimuſnonus arti.

Et ꝙ romana eccleſia nõ põt eſſe nulla/nec diuiſa.vt.xxiiij.q.j.pudẽda.q2 impoſſibile eſt ꝙ fides petri deficiat vſq̧ ad die iudicij:pꝛo

Digitized by Google

quo chriſt⁹(ne deficeret)orauit Lu.xxij.vide.ſ.ar.xvj.xxj.di.§.j.i fi.& Mat.xvj.q: electi nō deficiēt. Mat.xxiiij.i qb⁹ eccleſia eſt realiter.de cōſe.di.iiij.queris.& quia dn̄s vſq₃ ad conſummationē ſeculi cū eccleſia que eſt corpus ſuū myſticū.xxiij.q.iij.p mēbris erit. Matth.vlti.& q: oporteret impleri ruinas angelorū ex iſta eccleſia militanti.al's nō deficiet. Pſ.cix.implebit ruinas.de conſe.diſt.j.hi duo.& de hoc.ſ.in.xj.arti.

Eccleſia realiter eſt in eccleſiis.

¶ Articulus Vigeſimus A

Vigeſimus Ar.

Et q vacante papatu nullus ſuccedit pape in iuriſdictiōe etiā cetus cardinaliū: niſi in minimis & qbuſdā. excōicare autē videtur poſſe vel anathematizare cet⁹ cardinaliū vacante papatu.lxxix.di.ſi qs pecunia.p qd.c.dicebat Oſtien.magnā eſſe poteſtatē cardinaliū vacāte curia.vt de h plene no.ex de peni.& re. quū ex eo.in fi.& no. Joā.andree.ex de ſchiſ.ad ſuccidēdos.lib.vj.que reuocata eſt per benedictū.v.qui fuit frater pdicatorum.no. etiā de h.lxxix. diſt.nullus pontifice.hodie.ex in clemētina de electione. ne romani.

Vacante papatu iuriſdictio generalis nō remanet apud aliquem vel aliqs

¶ Articulus Vigeſimusprim⁹ A

Vigeſimusprim⁹ ar.

Et q papa transfert imperiū et cōfirmat imperatorē electū canonice:inungit & coronat:& cōtumacē & pſecutorē eccleſie imperio priuat.xv.q.vj.alius itē.vbi de hoc.ex de elec. venerabilē. vbi de hoc.& de re iudi.ad apoſtolice.vbi de hoc.&.ſ. de h dictū eſt in.xiij.ar.

¶ Articulus Vigeſimuſſecūdus A

Vigeſimuſſecundus ar.

Et q imperator quātumuis catholicus/nec particularē: nec generalem cōgregare pōt ſynodū:nec in aliquo articulo etiā hereſis papā aut clericos iudicare. ad hoc.ij.q.v.mandaſtis. xvij.di.§.hinc etiā.ad qd facit qd ibi no.in glo.iſti epi.xcvj. di.ſatis euidēter.c.quis dubitat.c.ſi imperator.c.nūq₃.ca. vbi nā.facit qd no.ij.q.vij.nos ſi.xj.q.j. cōtinua.et.c.ſacerdotibus.in glo.j.xxj.di.inferior.ix.q.iij.nemo.ibi: neq₃ em̄ ab Auguſto.& hoc.ſ.tactū eſt in.v.arti.

¶ Articulus Vigeſimuſtertius A

Vigeſimuſtertius ar.

Et q extra vnā eccleſiā militantē/& ei⁹ obediētiā/nullus ſaluat.etiā martyr: p chriſti noīe ſi ſit in ſchiſmate cōſtitut⁹.xxiij.q.iiij.ſi qs a catholica.j.q.j. vide.xxiij.q.j.vbi ſana.c.heretici.c.ſchiſma.c. didicim⁹.ca. quicunq₃.c.qm̄ vetus.c.oibus. ex de here.firmiſſime. vbi de h. ex de ſum.tri.firmiter.§.vna. Jude.c.vnico. Ubi ſunt q ſegregāt ſemetipſos:aiales/ſpm̄ nō habētes. Ubi Ber. Clareuallen. Uidere eſt aiam hoīs quēadmodū vniuerſa corporis mēbra viuificet cohērētia ſibi:ſepara igit qd vis a iunctura ceterorū:& vide an deinde viuificet illud. ſic eſt ois q dicit anathema ieſu: q: anathema ſeparatio. iij.q.iiij.engeltrudā.eſt.ſic eſt inquā ois qui ab vnitate recedit:nec dubites qn ab eo receſſerit ſpūs vite.hoc eſt expreſſum.xxiij.q.vij.quēadmodū.in prin.vide.ſ.ar.xj.

Sententia ſcti bernardi.

¶ Articulus Vigeſimuſquartus A

Vigeſimuſquart⁹ Ar.

Et q q nō habet papam p capite:nō habet caput chriſtū:nec eſt viuū mēbrū de corpore eius myſtico.eccl'ia ſcʒ catholica militāte:nec p ɔſequēs iuuāt talē quecūq₃ & quātacunq₃ bona agit ad vitā.ad hec.xj. diſ.nolite.ibi: Multū em̄ couenit vt totū corpus eccl'ie in hac ſibi obſeruatione ɔcordet:q inde authoritatē habet: vbi dn̄s totius eccl'ie poſuit principatū. Matth.xvj.et.c. qs neſciat.xij.diſ.nō decet. Nō decet a capite mēbra diſcedere:ſed iuxta ſcripture teſtimoniū. Zach.xiij. in fi.oīa mēbra caput ſequant. de cōſe.di.iij.celebritatē.in autē.de eccl'iaſti.ti.in prin.xij.di. pceptis.xix.di.ita dn̄s.ibi: Ut ab ipſo q̄ſi quodā capite dona ſua velut in corpus oē diffunderet.ex li.vj.de elec.fundamēta.j.riſo.xciij.di.qui cathedrā.j.q.j.in eccl'ia dei.&.c.vide.de peni.di.iij.c.ſi qs aūt nō habēs charitatē.ex de homici.p humani.j.riſo.li.vj.ex de pſcrip.quū nō liceat.ex de his q fi.a pla.nouit.di.viij. que cōtra mores.ex de ſpō.duo.c.vlti.xxiij.q.vij.quēadmodū. xxiiij.q.j.quicunq₃ ab vnitate.xxiiij.q.j.§.ſi aūt.pdicte concor. referēde ſunt ad diuerſas particulas in proximo ar. cōprehenſas.

Morendū indoctis hoībus de papatu.

¶ Articulus Vigeſimuſquintus A

Vigeſimuſquint⁹ Ar.

Et q nullus excuſatur ignorantia vel timore: multo minus prece vel precio/odio vel amore diſcedēs ab obedientia pape:vel eccl'ie vnitate.ad hec.xx.di.ſi decreta.xij.q.ij.q & diuinis.vbi de hoc no.xvj.di.q dicitis.vbi de hoc etiā no.facit op.xj.diſ. quis neſciat.xxxviij.di.c.j.vbi de hoc.c.qui ea. Cōtra timorē.de cōſe.diſ.iiij.eos qs.xxxij.q.v.ita ne.xxxj.q.ij. lotharius.ibi: Quū nec occaſores corporis ſint timēdi ɔtra iuſtitiā hominē impellētes.& qd pcedit/ibi: Jn hoc certe magis rephenſibilē ſe oſtēdit: in quo amorē dei amori mūdi poſtpoſuit.xj.q.iij.quiſqs metu.c.nō ſolū.c.nolite. ex qd met⁹ cauſa.ſacris.facit qd no.ex de excel.pre.tāta.in glo.ppter hoc. Cōtra corruptionē pcij pcis odij vel amoris.xj.q.iij. quatuor.

¶ Articulus Vigeſimuſſextus A

Vigeſimuſſextus ar.

Et q ſemp debemus pſumere & credere q ſententie platorū iudicū & rectorū: ſed pcipue dn̄i pape iuſte ſint et canonice pmulgent. ad hec ex de ſentē.& re iudi.quū inter vos.§.fi.&.c.ſicut nobis.in fi.ibi: Propter authoritatē iudiciariā pſumi debet oia legitime pceſſiſſe.ex de elec.bone.j.§.contra legati.ar.ex de reſti.ſpoli.cōquerēte.ibi p Jnno.ex de pba. poſt ceſſionē. ff.de publi.quicūq₃.ff.de iuſti.& iur.l.penul.v.ptor.xj.q.iij. abſit. Abſit vt quicq₃ ſiniſtrū de his arbitremur:q apl'ico gradui ſuccedētes/chriſti corpus ſacro ore cōficiūt.facit opti.e.q.ſi eps forte.xl.di.c.j.ij.q.vj.hoc etiā placuit.xvij.q. iiij.§.q aūt.faciūt p iſto ar.que no.p.c.j.xl. diſtin.

Sententie iudicū preſumende ſunt hec.

¶ Articulus Vigeſimuſſeptimus A

Vigeſimuſſeptim⁹ar.

Et q p cōſequēs ſemp in dubio ſunt timēde & ſeruāde & a nemine violāde: ſʒ in reuerētia habēde ſicut ab ore petri clauigeri plate.etiā ſi durū qd cōtineāt vel difficile excepto pctō.c.di.ɔtra morē.in prin.xxiij.q.j.qd culpat. in fi.ij.q.vij. ſacerdotes.xix. di.in memoriā.vbi de hoc.xj.q.iij.ſentētia.c. qd g.c.ſi is q.

¶ Articulus Vigeſimuſoctauus A

Vigeſimuſoctau⁹ Ar.

Et q nō excuſat diſcedens ab obediētia pape ppter multitudinē.etiā ſi tot⁹ mūdus diſcederet pter diſcedentē.ar.ad hec.ij.q.j.multi.ibi. in fi. Nō minus ardebūt q cū multis ardebunt.& multitudo onéroſa nihil habet honeſti.in autē.de refer.ad fi.coll.ij.& vox populi vana audiēda nō eſt. C.de penis.de cu.l.filij.& ppl'us docēdus eſt:nō ſequēdus.lxij.di.docēdus.&.lxvj.di.c. miramur.in pn.ex de excel.pre.ex lr̄is.ad mediū.ibi: Auditis quātus eſt clamor ppl'i &c.ex.de elec.c.ij.op.ar.de peni.di. vj.c.j.in fi.ibi: Quū tot ſint q labunt:vt priſtinā dignitatē ex authoritate defēdāt:& q̄ſi vſuʒ peccādi ſibi faciāt:reſcindēda eſt ſpes iſta.facit.xviij.q.ij.ſi qs abbas.in fi.ibi: Etiā ſi omnis congregatio vitijs cōſentiēs ſuis &c.

¶ Articulus Vigeſimuſnonus A

Vigeſimuſnonus arti.

Et q vnū eſt cōſiſtoriū & tribunal chriſti & papa in terris.ar.ad hoc ex de appel.l.romana.j.riſo.li.vj. eſt em̄

dei vicarius in terris:q꞉ ei⁹ vices tenet.ex̄ vt ec.bene.c.i.ꝛ de trāſla.quāto.Oſtien.no.ſup verbo veri dei vicē gerit. ergo cōſiſtoriū dei ꝛ pape idē eſt cenſendū ꝑ iura p̄r.e.ꝛ in ligādo ꝛ in ſoluēdo/q̄cq̄d agit claue nō errāte.ꝛ ſic intelligit.xxiiij.q.i.quicūqꝫ.ꝛ breuiter:excepto pctō q̄ſi oīa de iure pōt vt deus ſm̄ eū.ſed de hoc latius infra dicā.xix.di.ita dn̄s.quū eīm chriſt⁹ ſit caput eccl̄ie.ad Col.i.ꝛ Eph.i. ex̄ de ſacra vnc.c.i.§.ſed.ꝛ.loco ei⁹ recedētis.ꝛ in ſede ei⁹ dn̄s papa ꝓ capite.ex̄ li.vi.de homic.ꝓ humani.i.rn̄ſo.ad hoc facit.lxxviij.di.quoꝝ vices.ꝛ chriſtū audit q̄ papā audit.Matth.x.ꝛ Luc.x.ꝛ q̄ papā legatū ei⁹ vicariu ſpernit ꝛ ipſum chriſtū ſpernit.xxi.di.in nouo.viij.q.i.q̄ vos.xcvij. di.nobiliſſimus.

¶ Articulus Trigeſimus A

Trigeſimus ar.

Et q̄ bauarus tyrannus q̄ ſe pro imperatore geſſit:habuit dn̄m papā ioannē.xxij.ꝓ vero papa vocādo ipſum papā:ꝛ ab eo ſicut a vero papa cōfirmationē/vnctionē/ꝛ coronationē/in ſuis literis:ꝛ ꝑ ſuos ꝓcuratores petēdo:ꝛ aliq̄ tēpore eius literis obediēdo.de quo.s̄.in ꝓhemio.ꝛ.i.arti.ꝛ.i.arti.xxxvij. lr̄a E.c.ꝛ.q̄ aūt bauarus.late.ꝛ ar.xxxix.lr̄a a/ꝑ totū.pro hoc facit:q꞉ fili⁹ exheredat⁹ ſi approbat teſtamētū patris nō pōt poſtea impugnare.C.de inoffi.teſta.parentib⁹.ꝛ ar. q꞉ actio extincta nō reuiuiſcit.ff.de ſolu.que res.§.arcam. de cōſe.di.iiij.queris.nā ꝛ ſi q̄s verbis nō cōſentit:tn̄ actu cōſentit:nō pōt contradicere.ex̄ de tranſac.ex lr̄is.facit.ff. de inoffi.teſta.l.vl.ff.man.ſi ꝓcedēte.§.lucius.ff.ad muni. l.ij.C.de iure do.in pe.l.ij.de inoffi.teſta.ſi heredat⁹.ꝛ.l.ſi ꝓponas.§.ſi facit.ex̄ de ap.ſolicitudinē.ex̄ de offi.del.quū olim.in ſi. a ſenſu ɔtra.ꝛ.c.gratū.ex̄ de teſti.quū veniſſet. ex̄ de re iudi.q̄ ad cōſultationē.ex̄ de his que ſi.a ma.par. c.ex ore.vbi de hoc.ff.de pac.tale.§.i.ff.ad macedo.ſi fili⁹. C.de re iu.ad ſolutionē.ff.de mino.ſi filius.facit qd̄ legit ꝛ no.ex̄ de vi.ꝛ ho.cleri.c.vlti.lxiij.di.quū hadrian⁹.vbi de hoc.ꝛ ex̄ de priuile.quū olim.ꝛ.i.ibi.Tamq̄ nō ligatū admiſit ad oſculū.facit bene ex̄ de elec.venerabilē.§.fuit q̄.Itē qd̄ ſemel placuit amplius diſplicere nō pōt.xxxij.q.v. horrendus.vbi de hoc.facit.iiij.q.iiij.ſi q̄s teſtib⁹.ex̄ de cēſi. quū olim.xix.di.ſi romanoꝝ.ꝛ in glo.ar.q̄.Itē nō pōt q̄s cōtra factū ſuū venire.ex̄ de ele.cōiu.in diuerſis.vbi de h̄.

¶ Articulus Trigeſimuſprimus A

Trigeſimuſprim⁹ ar.

Vbi papa:ibi eccleſia romana.

Et q̄ vbicumqꝫ eſt papa:ibi eſt eccl̄ia romana:ꝛ ſedes ap̄lica et caput eccl̄ie.ad h̄ facit. xxiiij.q.i.qd̄cumqꝫ.nā petrus eccleſiā ſignificat:vt ibi habes:nō eccl̄ia petrum.papa etiā ſucceſſor eſt chriſti nō eccl̄ia.ex̄ li.vi.de homi.ꝓ humani.i.rn̄ſo.vn̄ nec vacāte papatu ſuccedit ſibi eccl̄ia:vt.s̄.dictū eſt in.xx.arti. Itē eccleſia romana fundata eſt in petro:nō ecōuerſo.xix. di.ita dn̄s.ꝛ.c.fundamēta.de elec.li.vi.petrus eīm a petra chriſto ſup quē fundata eſt eccleſia:dict⁹ eſt.Matth.xvi. nō chriſt⁹ a petro:vt p̄r.c.ita dn̄s.Itē eccl̄ia q̄ eſt corpus chriſti myſticū.xxiiij.q.v.de ligurib⁹.ꝛ.q.vij.quēadmodū. nō d̄r eccl̄ia parietū vel muroꝝ:ſed collectio catholicorū. de cōſe.di.i.eccl̄ia.ſed talis eccl̄ia ibi eſt:vbi eſt caput ei⁹/ ſcꝫ papa.ar.bo.ff.de reli.quū in diuerſis.et qd̄ no.xiij.q.ij. in eccleſiaſtico.in glo.ſummaria.Itē vbi eſt papa ibi eſt eccleſia.vij.q.i.ſcire.

Eccleſia fundat̄ i petro nō petr⁹ in eccleſia.

¶ Articulus Trigeſimuſſecūdus A

Trigeſimuſſecund⁹ ar.

Papa nō cogit̄ ſtare rome.

Et q̄ papa non cogit̄ ſtare rome:nec a romana ciuitate vel ſede iuriſdictionē recipit:ſed a deo s̄.ar.xviij.nec vocat̄ ꝓprie papa roman⁹:ſꝫ vniuerſalis eccleſie q̄ eſt ſpōſa ſua ſic͂ chriſti:licet ſpecialē ep̄atū habeat rome:ꝛ ſpecialē dioc̄.ſuā determinatā:ſicut ali⁹ q̄ſqꝫ ꝓſul. Qr̄ aūt rome ſtare nō cogit̄:hoc ꝓbat̄ io q꞉ locus nō ſctificat hoiem:ſꝫ hō locū.xl.diſ.nos q̄ ꝓſum⁹.ꝛ.c.nō loca.c.illud aūt aduerte.ꝛ.c.qlibet.nec res ꝓ locis:ſꝫ ꝓ reb⁹ loca amāda ſunt.xij.diſt.nouit.facit opti.xciij.di.legim⁹.vltra mediū/ibi:Nec altera a romane vrbis eccl̄ia:altera toti⁹ orbis exiſtimanda eſt.ꝛ.i.Vbicumqꝫ fuerit ep̄s ſiue rome ſiue eugubij ſiue cōſtātinopoli ꝛc̄.ꝛ.i.eiuſdē meriti eſt:et eiuſdē ſacerdotij.adiacent eīm res ꝑſonis tamq̄ digniori bus:nō ecōtra.xij.q.i.ꝓcipim⁹.xvi.q.ij.c.i.ibi:Vt cuius eſt poſſeſſio:fiat inſtitutio.ex̄ de maio.ꝛ obe.ſolite. ¶ Itē ſedes papalis primo fuit antiochie vbi petrus p̄mo ſedit: vt legit̄ in chronicis annis ſeptē:ꝛ poſtea iubēte dn̄o trāſlāta eſt ſedes romā:vt.xxiiij.q.i.rogam⁹.ſicut ḡ verus papa fuit petrus in antiochia a dn̄o conſtitut⁹.quū dixit ei: Paſce oues meas.Joan.vlti.vt no.xxi.di.in nouo.ꝛ ſic eſt vbicūqꝫ eſt.Fateor:tn̄ q̄ nō poſſet mutari ſedes ap̄lica et papalis ab vrbe romana in aliā ciuitatē:ꝓpter ꝟbū iſtud p̄r.c.rogam⁹.ibi:Jubēte dn̄o.q꞉ nō eſt diſcipulus ſup magiſtrū.Matth.x.Lu.vi.xxiiij.q.i.quū beatiſſim⁹.nec ſeru⁹ maior dn̄o ſuo.Mat.x.ꝛ Joā.xiij.maiori eīm poteſtati ſꝑ obediēdū eſt.xi.q.iiij.q̄ reſiſtit.vbi de h̄.ꝛ facit.e.q.c.ſi is q̄ ꝑeſt.ad h̄ fac̄ expſſe ex̄ de elec.fūdamēta.§.ne aūt.ibi:Imperator celeſtis iſtituit.vbi h̄ tenet dn̄s me⁹ archidiacon⁹ magr̄ me⁹.ꝛ in p̄r.c.rogam⁹.

Prima ſedes papalis fuit antiochie.

Sedes papalis non pōt trāſferri a roma ad aliaꝫ ciuitatē.

¶ Itē q̄ a romana ſede nō recipit iuriſdictionē/ſꝫ a deo:ptꝫ.xxij.di.c.i.ꝛ.xxi.di.in nouo.ꝛ.c.q̄uis. ¶ Itē q̄ nō vocat̄ romanus papa:largo tn̄ mō pōt vocari papa roman⁹.ex̄ de iureiur.ego.ibi:papatū romane eccl̄ie.ꝛ in autē.de eccle.ti.§.i.in p̄n.coll.ix.ibi: ſeniores rome pape.xcvij.di.victor.in p̄n.xxij.diſt.c.vlti.ꝛ xxiiij.q.ij.ſane.ij.ibi:Et vigili⁹ glorioſiſſim⁹ papa antiquoris rome.licet vocet̄ roman⁹ pōtifex:vt ex̄ lib.vi.de conſti. licet.cū ſi.q꞉ papa ſonat in plenitudinē vniuerſalis eccl̄ie alibi pōtifex vniuerſalis.ex̄ de vſu pal.niſi.facit expſſe.ij. q.vi.ſi q̄s putauerit.ibi:vniuerſalis ap̄lice eccl̄ie papā.c.q̄ ſe ſcit.i.ſed etſi Greg.ꝓhibeat ſe vocari vniuerſalē papā ex ſua humilitate:vt.xcix.di.ecce inquātū.tn̄ caput eſt vniuerſalis eccl̄ie.vocat̄ alibi pōtifex vniuerſalis eccl̄ie.xxiij. di.in noie.vltra p̄n.Illud aūt verū eſt q̄ papa habet ſuū ſpecialē ꝛ certū ep̄atum:vt dictū eſt:ꝑter generalē in vrbe roma ꝛ certā dioc.in q̄ ſuū facit vicariū:q̄ eſt vicarius ep̄i romani nō pape.de hoc ex̄ de offi.vica.ſua.vbi de hoc.

Summ⁹ pontifex nō ꝓprie d̄r papa roman⁹.

¶ Articulus Trigeſimuſtertius A

Trigeſimuſtertius ar.

Et q̄ papa nō tenet̄ ſe purgare de aliq̄ infamia a q̄buſcūqꝫ exorta bonis vel malis ſi nō vult.ad hoc.ij.q.v.mādaſtis.ibi:ſed nō alijs q̄ noluerint:aut ſponte hoc nō elegerit.formā d̄ris.ꝛ.c.auditū eſt.ꝛ.§.illud nō. ꝛ.ij.q.vij.§.ex his oīb⁹ colligit̄.cū.§.p̄r.e.q̄.his itaqꝫ rn̄det ſi aūt ſe purgat aliquotiens ex humilitate hoc facit.ſicut Greg.fecit.ij.q.vij.ſi q̄s nos.ꝛ pelagi⁹.xxv.q.i.ſatagēdū. ꝛ leo.ij.q.vij.nos.Itē ꝓ hoc facit deficiēs in purgatiōe punit̄ ꝛ ꝓ cōuicto h̄r ac ſi crimē eſſet ꝓbatū.ex̄ de ſimo.de h̄ ex̄ de pur.ca.cū.p.ꝛ.c.inter.ſed ſi papa deficeret in purgatione:q̄s puniret eū:quū nullū iudicē habeat ſup ſe:vt.s̄. plene ꝓbatū arti.v.vi.ꝛ.xiiij.ꝛ.i.ar.primo.ꝛ q꞉ quū papa ſit maior oībus a minorib⁹ iudicari nō pōt.vi.q.i.oēs.no. xxi.di.iferior.vbi de h̄ ex̄ de ma.ꝛ obe.quū iferior.vbi de h̄.

¶ Articulus Trigeſimuſquartus A

Trigeſimuſquart⁹ Ar.

Caſus mirabilis.

Et q̄ in hac vita etiā ſi iniuriā vel iniuſtitiā faciat papa alicui non habet iudicē ſup ſe:nec tenet̄ eligere iudices vel arbitros:quoꝝ ſn̄ie ſe ſubijciat:ſi non vult.ad hec.ix.q.iij.alioꝝ.ꝛ.c.nemo.cū ibi ſi.ꝛ.s̄.ſat̄ dictū eſt.Nec dicas ḡ aliquotiēs papa grauabit quemq̄:nec iuſtitiā inueniet ſup terrā:ꝛ ſic iuſtitia deperibit.Fateor:q̄ pōt ɔtingere papā facere cōtra iuſtitiā vel peccare.vt.xl. di.ſi papa.ꝛ.xij.q.ij.nō liceat.ꝛ.ij.q.vij.nos.§.et ſi.ꝛ q̄ iuſtitia aliquotiēs exulabit.nec mirū q꞉ multa diuino examini reſeruant̄:q̄ in h̄ ſecl̄o remanēt ipunita.vi.q.i.ſi oia. ꝛ ꝓſertim facta papalia.vt p̄r.c.alioꝝ.ꝛ no.q̄ ſi papa delinquerit.ampli⁹ apud deū quā ali⁹ punieť.Arbitros etiam

Digitized by Google

nõ tenet͂ eligere:quia saltẽ metu pene cogeret͂ stare eoꝝ sentẽtie.C.de arbi.l.j.e͂x de ar.dilecti.⁊ si actũ fuisset vel dictum inter partes ꝙ pena soluta staret͂ nihilominus arbitrio pape:e͂x arbitrio cõdemnet͂.C.de transac.quũ ꝑponas.xij.q.ij.eps qui mãcipiũ.vbi de hoc.⁊.xxv.q.ij.si ecclesie.post.c.quicumqꝫ.vbi de hoc.⁊ no.p.e.c.dilecti.de ar.et sic papa per viã arbitrij cõdemnaret͂:qui nõ põt via ordinaria ꝯdemnari.qḋ fieri nõ debet:quia qḋ vna via prohibetur:non debet alia regulariter admitti.xxxiij.q.v.satis hinc.al's est sub ca.hec imago.ff.de bo.liber.querit͂.e͂x de ꝑcu.tue fraternitati.vbi de hoc.e͂x de re.iur.li.vj.quũ qḋ.vbi de hoc.Papa aũt nec directe nec indirecte cõdemnari põt:nec alicui potestatẽ dare põt vt eum iudicet:ꝗꝙ ex humilitate hoc papa fecerit aliquotiens.vt.s.dictũ est.ij.q.vij.nos si.cũ si.nec obstat quod no.lxiij.di.in synodo.in glo.sed numqḋ.quia qḋ ibi Joan.no.nõ est verũ:ꝙ papa potestatẽ dare possit imperatori deponẽdi ipsuꝫ de cõsensu cardinaliũ in casu heresis.quia quũ ipe papa a dño sit princeps ⁊ iudex oim cõstitutus.xix.disti.ita.e͂x.lib.vj.de elec.fundamẽta.j.rñso.⁊ ab aplis.xxi.di.in nouo.ĩpossibile iuris est ꝙ ipse papa aliũ superiorẽ principẽ super se vel iudicẽ vel aliũ possit constituere archipapam vel sibi equalẽ:sicut nec deus trinitas posset sup se aliũ deũ cõstituere vel equalẽ:⁊ ꝙ ĩ casu etiã heresis iudicẽ nõ habeat etiã conciliũ generale.casus est.xxi.di.nũc aũt.⁊ dixi.s.in vj.arti. ⸿ B Si ergo papa cõtra incorrigibiliter in heresi ꝑmaneret iã dãnata notorie:nec renuntiare vellet pa patrũ sicut posset:vt no.vij.q.j.nõ autẽ.nisi magne.glo.⁊ lxxix.disti.si qs pecunia.⁊.xviij.q.ij.ꝗ͂ sit.expressum hodie e͂x li.vj.de renun.c.j.tũc cardinales possent ⁊ deberent ab eo recedere ⁊ aliũ eligere:q: a sentẽtia iuris priuatus est ij.q.vij.sacerdotes.⁊ reliq̃.vbi de hoc.xvj.q.vlti.sane thessalonicẽses.vbi de hoc.xxiij.q.j.acharius.j.vbi de hoc.ꝟ. ⸿ C Et no.ꝙ papa hereticꝰ inferior est quolibet catholico.quo casu crederẽ ꝙ synodus vniuersalis:q̃ est caput ecclesie loco dei/ipsum cõdemnare posset:q: nũquã ecclesia sic vacat quin habeat caput christũ.ad Col.j.e͂x de sacra vnc.c.j.⁊ Eph.j.sicut papa catholicus papã nõ catholicũ.vt ibi no.Uel in tali casu nõ est sentẽtia necessaria:q: heresis priuat prima priuat ipso iure quemcꝫ beneficio:immo priuatus est a iure:vt ꝑrime dixi.⁊ est expressuꝫ e͂x lib.vj.de hereticis ⁊ cõmissi.§.priuãdi.ꝑterea vel ꝑuatos nũtiãdi dignitatibꝰ atqꝫ alijs beneficijs ecclesiasticis ⁊c̃.⁊.§.sunt aũt.ibi:vel nũtiandi priuatos. ⸿ Articu.xxxv. A

Papa nõ hꝫ iudicem in terris.

Trigesimusquintus

arti.Et ꝙ tenet͂ aliquã causam ad eũ principẽ a se remittere tamꝗ͂ suspectus.si nõ vult:immo nõ debet:q: nõ põt facere papa ꝗdiu est papa:qñ sit iudex oim.vt.ix.q.iij.cũcta.nec põt a se reijcere suã iurisdictionẽ quã habet ꝑ ea q̃ no.e͂x de censi.quũ venerabilis.in glo.hic pꝫ.⁊ de dona.pastoralis.in glo.si ita.nec est verisimile ꝙ aliquẽ grauet papa vel ꝯtra iustitiã faciat.Papa eñ aut sctũs est:aut sctũs ꝑsumẽdus est.⁊ iõ ꝑ eo marie ꝑsumẽdũ est ꝙ scẽ ⁊ iuste agat ⁊ viuat:et ꝯtrariũ caueat.ad hoc.xl.dist.c.j.ar.bo.xi.q.iij.absit.ix.q.ij.lucrũ.xxxvij.di.q̃ de mẽsa.vij.q.j.ois q̃ gemebat.xxiij.q.j.quũ beatissimꝰ.xij.q.j.expedit.ꝟ.itaqꝫ boies.nõ eñ ꝑsumẽdũ est ꝙ aliud faciat papa ꝗ͂ christꝰ vel petrus:cuiꝰ est vicarius ⁊ successor.ar.bo.xxviij.q.j.sic eñ.in ꝑn.ibi:Nullo eñ mõ qḋ dñs iubet seruꝰ bonꝰ ꝑhibet.⁊ parũ añ mediũ/ibi:Quia neqꝫ id qḋ monet apłs ꝑhibet dñs:nec id qḋ ꝑhibet apłs iubet dñs.Sic dicit lex de ꝑtore:ꝙ ꝯ legẽ nõ tuebit͂ aliquẽ.ff.de publi.quũ spõsus.§.si reus.nec reuocant͂ a filio q̃ a pr̃e gerunt͂.C.de testa.mili.q̃ a pr̃e.facit etiã e͂x de no.op.nũ.c.ij.§.sup eo. ⸿ Articulus.xxxvj. A

Papa aut sanctus est aut sanctus ꝑsumitur.

Nota legem.

Pontificiũ ecclesie precessit mũdi imperium.

Trigesimusſext⁹ ar.Et

ꝙ antea fuit ecclia ꝗ͂ imperiũ:qḋ sic probat͂.ecclesia eñ accipit͂ ꝑ cõgregatiõe fideliũ.de ꝯse.dist.j.ecclesia.e͂x de summa trini.c.ij.§.verum.qꝫ dr̃ corpus mysticũ.j.q.j.in ecclia.iij.q.iiij.engeltrudã.xxij.q.v.de liguribꝰ.de peni.di.j.ecclia christi est.⁊ cuiꝰ ipse christus est caput.ad Col.j.⁊.ij.c.⁊ Eph.j.Hec est talis scta ecclia q̃ in Ps.cxlix.dicit͂ ecclia sctoꝝ.q: vbi sunt scti:ibi vera est ecclesia.vt no.xxi.di.quia.⁊ no.p.e.c.ecclia christi.⁊ e͂x ꝑsusꝫ de cõse.di.iiij.queris.ꝟ.tota ergo hec ecclia q̃ in sctis est.in primo hoie in innocẽtia creato.de peni.dis.ij.§.adã.sub §.romanos.⁊.c.quõ.c.princeps.⁊.c.primꝰ hõ.incepit.vñ ⁊ apłs põit ad Ro.v.c.istũ adã formã futuri. ⸿ B Istũ adã etiã solũ ⁊ vnũ a se solo vno nõ cũ alio/vel alia deus creauit.Gen.j.⁊.ij.xxxiij.q.v.hec imago.vt vnitatẽ futurã ecclesie designaret.xvj.q.vij.sicut.xxiij.q.j.loquit͂.⁊ sicut a latere adam format͂ eua.Gen.ij.e͂x de diuor.gaudemꝰ.§.verũ.xxxij.q.v.nec illud ociosum est.sic a secũdo adam christo nostro.j.ab eius latere format͂ vnica ⁊ immaculata/ac virgo sctã mater ecclia cõiunx christi ſm Aug.e͂x in clementina de sum.trini.⁊ fide catho.⁊ sicut adã ⁊ quilibet vir caput est mulieris:sic christus caput ecclie.j.Cor.xj.Eph.v.xxxiij.q.v.quũ caput.⁊ p.e.c.ad Col.j.c.quia caput viri christꝰ est.vt p.e.c.quũ caput.Qui qḋe primꝰ vir adã designat ecclesie vnitatẽ:vt dictũ est.Unde bene adã interpretatur testimoniũ.eoꝝ scꝫ qui futuri erant in mundo id est in ecclia/scꝫ cõgregatione fideliũ.Et illa breui morula qua creatus fuit adã ante euam:qui tũc in seuiritatẽ ecclesie designabat:vt dictũ est.caput eius christus per eũ figuratus:q̃ est secũdus adã/erat sicut ⁊ est:vt pbatũ est.formata aũt eua ecclesiã designante:vt dictũ est.de latere eius loco dei ⁊ christi cuiꝰ fuit caput ecclie:adam sicut caput erat eue:⁊ vicarius primus a dño cõstitutus sup ecclesiã suã:vt clare elicit͂ de verbis Augu.in qsti.noui ⁊ veteris testamẽti dicẽtis:Hec imago dei est in homine facta:vt vnꝰ sit factus dñs ex quo ceteri orient͂:habẽs imperiũ dei qsi vicarius eius:quia vnius dei habet imaginẽ.vt hec transsumunt͂ per.c.imago.xxxiij.q.v.vnde ⁊ papa vicariꝰ ⁊ successor ade primi in innocẽtia creati:⁊ secundi filij dei pro nobis incarnati est.vnde ⁊ christꝰ nõ oibus apostolis dixit:Pascite oues meas/sed soli petro:vt vnũ caput ⁊ vnitatẽ ecclesie designaret in eo.vt.xix.di.ita dñs.⁊ e͂x lib.vj.fundamẽta.de elec.⁊ Joã.vlti.⁊ e͂x de elec.significasti.et si alijs discipulis dicat͂:vt laxent retia sua in capturã:soli tñ petro futuro soli vicario dicit͂/Luc.v.duc in altũ.xxiij.q.j.nõ turbat͂.⁊ soli petro sup aquas ambulãti.j.sup ꝑplos cũctos imperãti.Apoc.xvij.e͂x de cele.mis.quũ marthe.§.verũ.dicit͂ titubãti.Matth.xiiij.modice fidei q̃re dubitasti:⁊ soli petro dicit dñs Mat.xvij.vade ad mare:⁊ mitte hamũ:⁊ eum piscẽ qui primus ascenderit/tolle:⁊ aperto eius ore inuenies staterẽ illũ sumens da eis pro te et me.sed caput petrũ ecclesiã designãs.xxiij.q.j.est aliud.magna ergo ⁊ sanctitas ⁊ innocẽtia in papa requirit͂:q̃ ade primi in innocentia creati:⁊ secũdi agni.Joan.j.de conse.distinc.iiij.nemo.dei successor ⁊ vicarius est/designatus inquã ꝑ adã innocẽtẽ in virili etate/scꝫ.xxx.annoꝝ creatũ:id est in oibus cõpletũ.cõpleta eñ etas complementũ virtutũ est.ar.bo.lxxxiiij.di.porro.futura christi ⁊ ecclesie sacramenta vaticinantẽ.de peni.di.ij.§.adã.pulchre autẽ format͂ eua:non de terra/sed de latere ade.vt p.e.c.nec illud.⁊.xxxv.q.j.c.j.in prin.vt vnã naturã deus constitueret disparitũ facultatẽ eripiens naturarũ.ſm Aug.per.c.nec illud.vt futurus pontifex ⁊ caput ecclesie christus deus ⁊ homo futurus:vnius nature humane esset cũ homine:et vicariũ suũ purum hominẽ in ea constitueret:qui nõ puri hominis/sed veri dei ⁊ hominis potestatẽ haberet.e͂x de trãsla.licet.⁊ vt ec.benefi.c.vnico. ⸿ C Itẽ facta est mulier in costa tamꝗ͂ fortis:factus adã in carne tamꝗ͂ infirmus.christus ⁊ ecclesia illius infirmitas/nostra est fortitudo.Aug.sup Joan.sermone.xv.Et etiã adã ecclesie representat vnitatẽ apparet per rationẽ Augu.de ciui.dei.li.xij.dicentis:Propterea deus creare voluit vnũ de quo multi ꝑpagarent͂:vt hac admonitione etiã in multis cõ

Adã qḋ interpꝛat͂.

Dei imago i hoie

Excellẽtia petri multi͂ ꝑbat͂ testimonijs.

Adã de terra: Eua de costa formatur.

Digitized by Google

coꝛꝰ vnitas nature ſeruet̄. ¶ D Poſt adam fuit eccleſia
merito ⁊ numero in abel pꝛimo iuſto poſt patrem noſtrū.
Matth.xxiij. A ſanguine abel iuſti. vbi Hieron. in homi/
lia ſuper Matth. Dicebat ieſus turbis iudeoꝛum ⁊c̄. Iu/
ſtus enim nō ſolum ex domini nūc ſententia: ſed ex Gen.
teſtimonio compꝛobatur. Gen.iiij. vbi accepta eiꝰ a deo
narrantur munera. ⁊.iij.q.vij. in grauibus. ⁊.xliij.q.v. ſcri
ptum. merito abel interpꝛetatur chꝛiſtus.i. vnctus virtu/
tibꝰ. Pſ.xliiij. Unxit te deꝰ deꝰ tuꝰ ⁊c̄. ⁊ Eſa.lxj. ⁊ Luc.iiij.
Spūs dn̄i ſup me eo ꝙ vnxit me ⁊c̄. ⁊ de h ex̄ de ſa. vnc.c.ſ
īterp̄tat̄ etiā abel iuſtꝰ: q: cultoꝛ vniꝰ dei: ⁊ dignū offerēs
ſacrificiū: vn̄ reſpexit dn̄s ad abel ⁊ ad munera eiꝰ q̄ offe
rebat de pꝛimogenitis gregis ſui: ⁊ de adipibꝰ eoꝝ. vt p.c.
iiij. Gen. ⁊.c. in grauibꝰ. dr̄ em̄ ignis deſcēdiſſe ⁊ hoſtiā cō
Abel fi/ ſumpſiſſe. ¶ E Chꝛyſ. in ep̄la ad Heb. homilia.xxj. Ex
gurauit ꝙ abel ſanctā eccleſiā pꝛefiguret: pꝛobat Aug. ꝯtra fauſtū li.
eccleſiā. xij.di. Sicut cayn ex terre fructibꝰ ſacrificiū repꝛobatur:
Abel aūt ſacrificiū ex ouibꝰ ⁊ earū fetibꝰ ſuſcipit̄: ita noui
teſtamēti fides ex inocētie gr̄a dn̄m laudās veteris teſta/
mēti terrenis opibus anteponit̄. Q̄ etiā abel chꝛiſtū p̄fi/
guret: li.c. Aug. in pn̄. pꝛobat dicēs: Itaq̄ occidit̄ iunioꝛ na
tu a fratre maioꝛe natu. occidit̄ chꝛiſtꝰ caput pp̄li iunioꝛꝭ
natu a pp̄lo iudeoꝝ maioꝛe natu. ille in cāpo: iſte in calua
rie loco. Itē Aug. de baptiſmo paruuloꝝ li.j. in pꝛin. Abel
dici debuit.i. iuſtus: in q̄ vno ſimiliter oēs imitatiōe iuſti/
ficent̄: qm̄ ipſe pꝛimꝰ hoim iuſte vixit. ꝓpter quē articulū
tp̄is ad noui teſtamēti exoꝛdiū p̄tinēte chꝛiſtꝰ eſt poſitꝰ p
imitationē caput iuſtoꝝ. Iudas eius traditoꝛ caput poni
debuit peccatoꝝ. facit.xxiiij.q.j. q̄d cum q̄ in fi. Itē Aug. li.j. de
mirabilibꝰ ſacre ſcripture.c.iij. Tota iuſtitia hec eſt v̄ginī
tas ſacerdotiū ⁊ martyꝛiū: q̄ tripler iuſtitia in abel pꝛimo
fuit: q̄ ⁊ munera deo grata obtulit: pꝛoſapiam generis in
ſeculo nō dereliq̄t: ⁊ martyꝛij coꝛonā ſanguis effuſiōe ꝓ/
meruit. ⁊ paulopoſt. Recte ḡ cōpetebat q̄ pꝛimꝰ in terra
iuſtus eligit̄: in eo totiꝰ iuſtitie foꝛma ſeruaret̄. Cuiq̄ pꝛi/
mo in hoibꝰ poſt delictū figurā geſtare cōcedit̄ ſaluatoꝛꝭ:
q̄ v̄go ⁊ martyꝛ et ſacerdos eſſe nō dubitat̄. ¶ F Loco
abel iuſti natꝰ eſt ſeth. Gen.iiij. in fi. q̄ genuit enos. q̄ p̄mꝰ
incepit inuocare nomē dn̄i. vt ibi dr̄: Nati autē ex genere
Myſtio ſeth tanq̄ cultoꝛes veri dei dicti ſūt filij dei. Nati ex cayn
ſtirpium filij hoim. Et q̄diu nō fuerūt cōmiſti filij dei.i. deſcēdētes
fuit coꝛ/ de ſeth/ cū filiabꝰ hoim.i. deſcendentiū de cayn/ in ſua in/
ruptio nocētia ⁊ latria p̄maſerūt. Poſtq̄ aūt fuerūt cōiuncti filij
moꝛū. ſeth cū filiabꝰ hoim.i. cayn infundētibꝰ in eos virus ſuū:
ab illa ſcimonia cōiter receſſerūt. vn̄ Gen.vj. ibi: Poſtq̄
em̄ egreſſi ſunt filij dei ad filias hoim ⁊c̄. ⁊ de h.xxxv.q.j.
quā igit̄. ibi ante mediū. q̄uis etiā alia cauſa. ⁊ in glo. filij
dei. Iſta etiā legunt̄ in li. coll. Ioānis Caſſia. in ſcd̄a col/
latione ſereni: q̄ eſt de pꝛincipatibꝰ. Illo ḡ tp̄e fuit ſctā ec/
cleſia in filijs ſeth numero ⁊ merito. vn̄ ⁊ a ſeth deſcēdēs
iareth genuit enoch: qui ambulauit cum deo. ⁊ nō appa/
ruit: q: tulit eū deꝰ. Gen.v. de q̄ Aug. ꝯtra fauſtū li.xij. Q̄
enoch ſeptimꝰ ab adā deo placuit: ⁊ tranſlatꝰ eſt: ⁊ ſeptima
requies p̄dicat̄: ad quā transfert̄ ois q̄ tanq̄.vj. die ſexta eta/
te ſeculi chꝛiſti aduētu foꝛmat̄. Itē Aug. de mirabilibꝰ ſa/
cre ſcripture li.j.c.iij. Enoch em̄ ſine moꝛte p totiꝰ pene ſe/
culi tēpus remotus ab hoim cōuerſatione cuſtodit̄: vt in
eo qualiter hoies ſi nō peccarēt: generata pꝛole cōmuta/
rent̄ in vitā ſpiritualē ſine moꝛte oſtēderet̄. ſed licet lōgo
ſeruatus tēpoꝛe adhuc viuit: moꝛtis tn̄ debitū: q̄d omes
in adā aſſumpſimus: vitare nō poterit. Itē Augu. de ba/
ptiſmo paruuloꝝ li.j. in pꝛin. Neq̄ em̄ enoch ⁊ helias per
tam longā etatē ſenectute marcuerunt: nec tn̄ credo eos
iam in illā ſpiritualē qualitatē coꝛpoꝛis cōmutatos: q̄lis
reſurrectione ꝓmittitur: que in dn̄o pꝛima pꝛeceſſit ⁊c̄. et
ſic in ſanctis permāſit eccleſia ſucceſſiue vſq̄ ad noe iuſtū.
¶ G Tempus etiā inſtitutionis ſacramentoꝛū eccleſie
ab eo tēpoꝛe incepiſſe creditur: quo pꝛimus parens meri/
to inobedientie a gaudijs paradiſi expulſus fuit. tūc em̄
deus continue reparando ſacramētis ſuis medicinā p̄pa
rauit: vt pꝛobat Hugo de ſacramētis lib.j. par.viij.c.ix. de
iuſtitia noe apparet Gen.vj. ibi: Noe v̄o inuenit gratiam
coꝛam dn̄o. ⁊ infra. Noe vir iuſtus atq̄ pfectus fuit in ge
nerationibus ſuis cū deo ambulabat. ¶ H Iſte noe iu
ſtus nedū erat in eccleſia ſanctoꝛū: ſed etiā arcā fabꝛicat/
que eccleſiā repꝛeſentat. xxiiij.q.j. qm̄. xliij. diſt. quātumlibet.
vnde Hugo de arca li.j.c.iij. ait: Arca noe quā fecit ſecuri/
bus ⁊ dolabꝛis ex materia lignoꝛū ⁊ bitumine/ eccleſiam
quā fecit chꝛiſtus p p̄dicatoꝛes ſuos ex collectiōe popu/
loꝝ in vna fidei cōfeſſione deſignat. Hanc arcā chꝛiſtus
gubernatoꝛ eius inter pꝛocellas huius vite regēs/ per ſe
ducit ad ſe. Q̄ autē in ſuperioꝛibꝰ arca contrahit̄: ⁊ in in/
ferioꝛibꝰ dilatat̄. hoc ſignificat ꝙ in eccleſia maioꝛ eſt nu/
merus carnaliū q̄ ſpiritualiū. Ita vt quāto ſunt pfectio/
res: tāto ſunt paucioꝛes. facit.xcij. diſt. legimus. In ſum/
mo ad vnius cubiti menſurā arca trahit̄: quia chꝛiſtus q̄
eſt caput eccleſie/ ⁊ ſanctuſſanctoꝛū/ per naturā conſimi/
lē inter homines eſt: per virtutē ſingularē ſup omnes eſt.
huculq̄ Hugo. Itē Aug. de ciui. dei li.xv.c.xxvj. Arca noe
ſignificat eccleſiā que fit ſalua per lignū in quo chꝛiſtꝰ pe
pedit. Q̄ autē oſtiū in latere accepit: pfecto illud eſt vul/ Oſtium
nus lateris q̄d lancea perfoꝛatū eſt. vnde Gen.vj. Oſtiū arce q̄d
arce pones in latere deoꝛſum.i. vulnus in latere chꝛiſti. di ſignifi/
cit glo. interli. Itē Aug. ꝯtra fauſtū lib.j. Q̄ coꝛuus emiſ/ cet.
ſus nō eſt reuerſus: q: aut aq̄s interemptus: aut aliq̄ ſup/
natante cadauere illectus: ſignificat hoies in immūditia
cupiditatis detentos: ⁊ ad hec que foꝛis ſunt immūda ni/
mis intentos: ⁊ ideo occidēdos. Itē Augu. ſup Ioan. ho
mili.lxv. Apertio lateris figurabat̄ p oſtiū arce: q̄d in late
re factū fuit: eo ꝙ p illud oſtiū intraret animalia q̄ nō erāt
diluuio peritura. vbi p̄figurabat̄ eccl'ia. ¶ Itē Greg. ſup
Ezech. homi.xvj. Quid p arcā niſi ſancta eccleſia figurat̄
que inferius ampla eſt: ſuperius anguſta: nā inferius oēs
beſtie cūcta quadrupedia atq̄ reptilia fuerūt. Homo v̄o
⁊ volatilia ſuperius iuxta ſuperioꝛē partē. feneſtra fuit in
latere de qua coꝛuus ⁊ columba emiſſi ſunt. Recte itaq̄
p arcā vniuerſa eccleſia deſignat̄: que in multis ſuis car/
nalibus lata eſt: ⁊ in paucis ſpūalibus anguſta. q: arcta
eſt via que ducit ad vitā. Matth.vij. ⁊ Luc.xiij. ⁊ quia ad
vnū hominē chꝛiſtū qui eſt ſine peccato. de peni. diſti.ij. ſi
em̄. v̄. eligat. colligit̄. q̄ſi vno cubito cōſummat̄. ¶ I Itē
Hugo de arca li.iiij. Quidā homines habitant inter di/
luuiū concupiſcentie/ ſed arcā fidei nō habent: vt infide/
les quos carnis deſideria inuoluūt: qui pꝛeter hanc vitā
tranſitoꝛiā/ aliam eſſe neſciunt. Alij habent arcā: ſed in ar
ca nō manent: vt fideles carnales/ qui cū coꝛuo emiſſo pe
rierunt. nā hi qui delectationē ſui coꝛdis in vanitate mū/
di conſtituunt: q̄uis arcam fidei habebant intus: tamen
naufragi fiunt. dicit em̄ ſcriptura Matth.vj. Luc.xij. Ubi
eſt theſaurus tuus: ibi eſt ⁊ coꝛ tuū. vbi eſt delectatio tua:
ibi eſt cogitatio tua. vbi v̄o eſt cogitatio tua: ibi eſt inte/
rioꝛis hominis habitatio. Quidam v̄o habent arcam: ⁊
in arca manent. vt veri fideles qui habent fidem operan
tem per dilectionem. huculq̄ Hugo. Q̄ autē eccleſia re/
manſerit in ſanctis in perſona Noe: hoc apparet per ver/
bum Orige. ſuper lib. Num. homi.xvj. dicentis: Om̄e hu
manum genus ex ſeth ducitur. nam de cayn qui nati fue/
rant: a diluuio perierunt. Filij autem ſeth ſunt omnes ho
mines qui in mundo ſunt. de quo ſeth venit noe: vt. ſ̄. di/
ctum eſt. Arca etiam deſignatiua ſancte eccleſie eſt. ſicut Eccl'ie p
etiam pulchꝛe pꝛobat ſanctus Hilarius de trinitate lib. pꝛietas
vij. dicens: Pꝛopꝛium eccleſie ſolet eſſe vt tūc vincat quū
leditur: tunc intelligat quū arguitur: tunc ſecura fit quū
ſuperata videtur. Arca enim noe per quam eccleſia deſi/
gnata eſt: inundationibus concuſſa eleuata eſt in ſubli/
me: quare confidimus ꝙ ille qui poſt nubilū dat ſerenū.
Tob.iij. Inclytam ſponſam ſuam ſuccedentibus turba/
tionum fluctibus agitatam/ oculo clementioꝛi ex alto re/
ſpiciet: non ferens eam in ſui nominis iniuriā diutius cō/
culcari. facit.vij.q.j. nouatianus. xxiiij.q.j. non turbatur.

Noe arce fabricator: qd ſibi velit.
¶ L Or autē ꝑ noe fabricatorē deſignet̃ chriſtꝰ eccl'ie fabricator: liquet ex verbis Aug. cōtra fauſtū li. xij. dicentis: Iā ſō illud qđ de vinea quā plātauit noe inebriatus, nudatꝰ eſt in domo ſua (Gen. ix.) cui nō appareat chriſtꝰ in domo ſua .i. paſſus a gēte ſua: tūc eīn nudata eſt mortalitas carnis eiꝰ, iudeis ſcandalū, gētib⁹ ſtultitia .j. Cor. j. Ipſis aūt iudeis ⁊ gētibꝰ vocatꝫ tamq̃ ſem ⁊ iaphet, dei virtꝰ ⁊ dei ſapiētia: q: qđ ſtultū eſt dei, ſapiētius eſt hoībꝰ ⁊ qđ infirmū eſt dei: fortiꝰ eſt apud hoīes. Proīde in duobus filijs noe, maximo ⁊ minimo, duo ppl'i figurati vnā
Dñice paſſiōis pludiū.
veſtē a tergo portātes, ſacramētū ſcꝫ iā preterite ⁊ trāſacte dñice paſſionis nuditatē patris neq̃ intuent̃: q: in chriſti necē nō cōſenſerūt: ⁊ eū honorauerūt velantes tamq̃ ſciētes vnde ſunt nati. medius aūt filiꝰ .i. ppl's iudeorū, io medius .i. cham: q: nec primatū apl'orū tenuit, nec vltimus in gētibꝰ credidit. vidit nuditatē patris: q: conſenſit in necē chriſti ⁊ nūtiauit foris fratribꝰ. ꝓpter eū q̇ppe manifeſtū eſt, ⁊ quodāmodo publicatū qđ erat in prophētis occultū: Ideoq̃ fit ſeruꝰ fratrū ſuorū. hucuſq̃ Aug.
Prioritas ſacerdotij reſpectu imperij.
¶ De primatu tēporis ſacerdotij anteq̃ imperij, apparet ꝑ vba Augu. xviij. de ciui. dei. c. j. dicētis. Quis eīn ⁊ ipſum noe patriarcham in cuiꝰ dieb⁹ vniuerſa diluuio terra deleta eſt. vſq̃ ad tēpus quo reges in dei ppl'o eſſe ceperūt ⁊c. ¶ De ſobrietate noe poſt ebrietatē. xxxv. di. ſexto die. de q̄ ebrietate Hiero. ad oceanū. Noe ad vniꝰ hore ebrietatē nudat ſe mora ſua: q̄ ꝑ ſexcētos annos ſobrietate contexerat. Sed quō tā iuſtus fuit inebriatꝰ: rñdet Iſid. ſup Gen. vlt. prin. dicēs.
Vini vſꝰ qñ icepit
Queritur vtrū vir ſanctus inebriatꝰ legat̃: forte quia vim illiꝰ liquoris necdū expertus fuerat: nec vino poſſe inebriari ſciebat. nō eīn ante diluuiū vino hoīes vtebant̃: et ideo ſpecialiter de noe đr ⁊ ꝙ plātauerit vineā. plantauit aūt de vitibus ſylueſtribꝰ q̄s inuenit. ⁊ excolēdo aſſidue ad vitis maturitatē ꝑduxit. Hac aūt rōne aſſertiue ponit Ambro. pre. c. ſexto die. xxxv. di. vbi de h. ⁊ glo. ſup Gen. ix. ¶ L Itē nec mirū ꝙ pauci in eccl'ia boni ſunt: q: ſm Bedā ſup Lucā. Noe quū tres filios genuerit: vniꝰ ſolius familia in poſſeſſiōe dñi aſcita eſt. ex duobꝰ reliq̄s diuerſarū nationū: que idolis manciparent̃: procreati ſunt populi. ¶ M Qđ aūt in iſta eccl'ia ꝑ arcā deſignata, melior ſit caſtitas nuptijs ⁊ glorioſior: pulchre hoc ⁊ ſubtiliter probat Damaſcenꝰ li. ſentētiarū. c. xcviij. dicēs: Videamꝰ vgīnitatis gloriatiōes. idē autē eſt dicere, ⁊ caſtitatis noe in arca in timore iuſſus: ⁊ mundi ſeminis cuſtodia cōmiſſa. talē accipit iuſſionē. intra eīn tu ⁊ filij ⁊ vxor tua: ⁊ vxores filiorū tuorū. diuiſit eos ab vxoribꝰ: vt cū caſtitate pelagus ⁊ totiꝰ mūdi naufragiū illud effugerēt. poſt diluuiū nēpe requiē: Exi inq̄t tu ⁊ vxor tua, filij tui ⁊ vxores filiorū tuorū. ecce rurſus ꝓpter multiplicationē nuptie. ¶ N Quō etiā a principio mūdi fuit eccl'ia iuſtorū ⁊ chriſtianorū ante imperatores: clare ptꝫ ꝑ vba Aug. in li. de q̄ſt. noui ⁊ veteris teſtamēti dicētis: Igitur deſcripta mūdi fabrica, et primi hoīs origine: traducē tenuit generis, ſed q̇ redditꝰ eſt ꝑ abel: ⁊ ꝑ ordinē venit ad abraā patrē iudeorū: vt oſtēderet abraā huic deo credidiſſe q̇ opifex mūdi eſt: ⁊ ipſuꝫ legē dediſſe in q̄ futurꝰ chriſtꝰ ꝓmiſſus eſt: q̇ liberaret humanū genꝰ de dñio diaboli. Ex his rōnabilis ꝓbat̃ fides
Fidei catholice origo.
noſtra. Teſtimoniū huic dat origo deſcripta: q: ab initio genꝰ eſt chriſtianorū. Ex ſeth eīn filio ade venit ad enoch: ab enoch ad noe. ex noe ad abraam. ab abraā deſcēdit ad dauid. a dauid ad mariā. ex maria ex ſpūſctō naſcit̃ chriſtus. Priores ḡ hoīes q̄ſt fidē habuerūt vniꝰ dei, quē ſaluator ꝑdicauit: iure chriſtiani dicēdi ſūt. Ab initio eīn ſaluator vēturus ꝓmiſſus eſt. vñ in Apoc. ait. xiij. c. Agnꝰ q̇ occiſus eſt ab origine mūdi. Itaq̃ ſemꝑ chriſtiani ſumus. Hi eīn oēs quos ſ. dixi: a primo hoīe creato in mundo ꝑ quos tradux tendit̃ ad ſaluatorē: huiꝰ dei fidē habuerūt: de quo chriſtus locutus eſt dicēs Ioan. xvij. Hec eſt autē vita eterna vt cognoſcant te ſolū ⁊ verū deū ⁊ quē miſiſti ieſum chriſtū. hucuſq̃ Aug. ¶ O De ſem aūt deſcendit abraam filius Thare. Gen. xj. qui primo abram .i. excelſus ⁊ ſublimis dictus eſt: poſtea abraam .i. pater multitudinis: vel pater multarū gentiū. Gen. xvij. ibi: Nec vltra vocabit̃ ⁊c. Hic eſt ſm Ambro. ſuper Lucam lib. ij. cui dictum eſt Gen. xxij. In ſemine tuo benedicent̃ oēs gētes. Cōgregatio gentiū ⁊ ſacroſancte eccleſie cetus, oraculo diuino primo cōmiſſus eſt: ⁊ inſtaurande eccleſie primus ſponſionē promeruit. ad dauid aūt de chriſto ꝓmiſſio facta eſt. ad abraam de eccleſia: ⁊ nihilominꝰ q: ad abraam de chriſto ꝓmiſſio facta eſt. Gala. iij. Abrae dicte ſunt ꝓmiſſiones ⁊ ſemini eius. nō dicit ⁊ ſeminibꝰ q̄ſi in multis: ſed quaſi in vno, ⁊ ſemini tuo qui eſt chriſtus. chriſtū repſentat: maxime q: ſm Chryſ. ſup Matth. Abraam ſacer-
Abraam fuit ſacerdos ⁊ ꝓpheta.
dos fuit ⁊ ꝓpheta. ſacerdos: q: ad illum dixit deus Gen. xv. c. Sume inquit mihi vaccā triennē. vnde et preſbyter appellatus eſt. lxxxiiij. diſti. porro. ꝓpha. vnde dñs ait ad abimelech. Gen. xx. Redde vxorē viro ſuo: q: propheta eſt. Fuit etiā rex ſm Ioſephū: qui ait: Abraā regnauit in damaſco. ⁊ vſq̃ nunc in damaſcena ciuitate abrae nomē habetur: ⁊ habitatio eius oſtendit̃. Chriſtꝰ aūt ſacerdos ꝓpheta ⁊ rex fuit.
Abraam rex Damaſci.
Abraā etiā dicēs ſeruo ſuo: Pone manū tuā ſub femore meo. Gen. xxiiij. ſignificauit chriſtum de carne ſua naſciturum. ſm Augu. de ciui. dei. li. xvj. c. xxxiij. ¶ P Tempore ſō abrae fuit melchiſedech rex ſalē ſacerdos dei altiſſimi offerēs panē ⁊ vinū ⁊ benedicens ei. Gen. xiiij.
Melchiſedechiani heretici notat̃.
Melchiſedechiani heretici hūc nō hoīem: ſed vtutē dei arbitrant̃. xxiiij. q. iij. quidā. ſ. melchiſedechiani. Hiero. ad Euagriū preſbyterū dicit hunc nō fuiſſe de genere iudeorū: eō ꝙ fuerit chananeꝰ: ⁊ p̄ceſſiſſe in typū ſacerdotij filij dei. de q̄ đ: Ps. cix. Tu es ſacerdos in eternū ſm ordinē melchiſedech.
Opinio de ortu melchiſedech.
Hebrei tamē tradunt ipſum fuiſſe filiū Sem filij noe. Augu. ſō in lib. de queſtio. no. et ve. teſtamē. c. ix. tenet melchiſedech vltra hoīem fuiſſe dicēs: Igit̃ melchiſedech nō ideo melior abraā dicit̃ ꝓpter ſolū officiū ſacerdotij: ſed ⁊ natura anteponit̃ illi: vt vltra homines intelligat̃. Nullo eīn mō fieri pōt vt q̇ tāto amico dei p̄ponit̃ ⁊ fideli vſq̃adeo: vt filiū ſuū non dubitaret occidere: homo putet̃. ⁊. j. e. c. Igit̃ ꝑ hoc apparet melchiſedech vltra hoīem eſſe: q: nō erat vñ melior eſſet abraā, niſi ſolū p̄cedat illū natura. Huic dicto multum fauere videtur verba apoſtoli ad Heb. vij. ibi: Sine patre: ſine matre: ſine genealogia: neq̃ initiū dierū, nec finē vite habēs: aſſimilatus aūt filio dei, manet ſacerdos in ꝑpetuū. Sed eccleſia tenet ꝙ homo fuerit: ⁊ vocare eū dei virtutem: ⁊ nō hominē eſſe hereſim. vt pre. c. quidā. ſ. melchiſedech. ⁊ facit. xxij. diſt. deniq̃. apparuit etiā ſicut legit̃ in vitis patrū: vni ſeni credenti ꝑ ſimplicitatē eum filiū dei inter patriarchas.
Melchiſedech pimus rex verus.
¶ Q Iſtius ḡ melchiſedech fuit primuꝫ regnū: ⁊ primus verus rex iuſtus fuit: qui in ſcriptura diuina reperiatur: prout puto qui ſm apoſtolum pre. c. vij. ad Heb. in prin. interpretatur rex iuſtitie. Deinde aūt rex ſalem, quod eſt rex pacis: qui ꝓpriſſime typum ſaluatoris qui fuit rex iuſtitie. Ps. lxxj. Deus iudiciuꝫ tuum regi da. ⁊ alius propheta de eo Hiere. xxiij. Et regnabit rex: et ſapiēs erit: ⁊ faciet iudiciū ⁊ iuſtitiam in terra. ⁊ ſacerdos. Ps. cix. Tu es ſacerdos in eternum. ⁊ ad Heb. vij. tenet. Ante eīn melchiſedech regnū nō fuit aliud regnū: quod ſcriptura cōmemorat iuſtū ⁊ legitimū. ⁊ hoc dico propter regnum nemroth. Gen. x. ibi: Fuit aūt principiū regni eiꝰ babylon. ¶ R Fuit enim illud regnum non iuſtuꝫ: ſed tyrannice vſurpatum. vnde in eo. cap. Porro chus genuit nemroth. ipſe cepit potens eſſe in terra: et erat robuſtus venator coram domino. vj. diſtinc. §. ius vero conſuetudinis. vbi Gratianus ponit eum oppreſſorem et extinctorem hominum. Or autē ait coram domino. glo. i. domino permittente. xxvj. q. v. nec mirum. ⁊ melius facit. viij. q. j. §. quū autem. ⁊. ca. ſe. audacter. cum his que ibi no. omnis enim poteſtas a deo vel iubente eſt vel ſinente. xxiij. q. j. q̇d culpatur. ibi: Non eſt enim poteſtas niſi a deo ſiue iubente ſiue ſinente. Sed quod permittimus inuiti toleramꝰ. xxxj. q. j. hac ratione. iiij. diſtin. deniq̃. in precedenti enim

Digitized by Google

§.ius ꝟo.exponit Gratian⁹ illa verba Gen̄.x.cepit nemroth eſſe robuſt⁹ venator corā dn̄o.i.hoim oppſſor ⁊ extinctor:ſicut hodie tyrāni faciūt maxime in italia:vt poſſint in ſua tyrānide regnare:de qb⁹ ſcripſi.ſ.lxxiij.ar.ꝟ.ſi ꝟo.et ꝟ.⁊ hoc manifeſte. Tyrann⁹ em̄ ſm Greg.in moral.eſt q̄ nō iuſte pſidet:ſ3 vi vſurpat dominiū ⁊ timeri vult. ⁊ Iſi. Ety.lib.ix.c.iij.dicit/ꝙ licet olim apud veteres nulla inter reges ⁊ tyrannos diſtinctio eſſet.poſtea tamen in vſu verſum eſt tyrannos vocari peſſimos atq3 improbos reges luxurioſe dn̄atiōis cupiditatē ⁊ crudeliſſimā dn̄ationē in ppl'os exercētes.vn̄ facit.xxiij.q.v.nec fuit. Fuit aūt nemroth filius chus nepos deſcēdēs a cham.nā chus fuit filius cham. Gen̄.x.infruniti nō pudorati.xcvi.di.in ſcripturis.cham aūt calidus ſeu callidus interptatꝛ.i.aſtutus:q̄ ſm ſapientē Iob.v.in ſua aſtutia capiꝛ. Nemroth aūt tyrannus vel profugus ſiue trāſgreſſor: aut apoſtata interpretatꝛ:in quo res cū noie cōuenit.xlij.di.ora to:ſi.cū ſi.tyrannus em̄ fuit vt dictū eſt:pfugus a facie dn̄i.ſicut cayn Gen̄.iiij.qui nō de volūtate dn̄i imperauit:ſed cōtra eū:⁊ turrim edificauit.quā ⁊ dn̄s deteſtatus eſt Gen̄.xi.tranſgreſſor: etiā legis nature:faciēs alijs opprimēdo ⁊ occidēdo qd̄ nollet ſibi fieri.di.j.humanū gen⁹. ⁊ apoſtata.i.retro ſtās ab eo qd̄ facere debebat fratrib⁹ ſuis apoſtatans ab innocētia eccl'ie primitiue incipiētis in adā ⁊ eua ⁊ innocētia formatorꝝ.adde hic qd̄ no.ſ.lxiij.arti.ꝟ.regnū ꝟo. ⁊.xli.ar.ꝟ.poſt diluuium.

Expoſitio et interpretatio nois nēroth.

¶ S Poſt nemroth reges venientes:reges gentiū ⁊ reges chananeorū ⁊ alij: pter reges deſcendētes ab abraam:de qbus Gen̄.x. ⁊ de abimelech rege gerare.de quo Gen̄.xx.vſurpatores fuerūt ⁊ inuaſores regnorū.qd̄ apparet:q: terre eorū ⁊ regna a dn̄o danꝛ abraam ⁊ ſemini ei⁹:ſicut iuſto ⁊ ſctō eius.i.iudeis. Gen̄.xiij.ibi:Om̄ terrā quā cōſpicis. ⁊ Gen̄.xij.ibi: Semini tuo dabo terrā hāc. ⁊ Gen̄.xv.ibi: Ego dn̄s q̄ eduxi te de vr chaldeorꝝ:vt darē tibi terrā iſtā ⁊ poſſideres eam. Promiſſio aūt dn̄i adimpleta fuit.Exo.xiiij.⁊.xv. poſtq̄ cōſummata fuerūt pctā amorreorꝝ ⁊ aliarū gētiū:ſicut pmiſerat dn̄s ⁊ pdixerat Gen̄.xv.ibi: Necdum em̄ cōplete ſunt iniq̄tates amorreorū vſq3 ad pſens tpꝰ:vt hec etiam trāſferunꝛ ⁊ pbanꝛ.xxiij.q.v.§.hinc notandū eſt.ꝟ.p ſciētes.⁊.ꝟ.quū ergo. Quū ergo diuino iuſſu ad puniendū pctā ppl'i excitanꝛ:ſicut ppl's ille iudaicus excitat⁹ eſt ad occupandā terrā pmiſſiōis(Ioſue.v.⁊.vj. ⁊ deinde q̄ſi p totū. ⁊ Deuꝛ.vj.⁊ ſeq.c.Exod.xiij.c.)⁊ ad delēdas gentes peccatrices:ſine culpa noxius ſanguis effundiꝛ:⁊que ab eis male poſſidenꝛ:in ius ⁊ dn̄ium rite trāſeūt bonorum. Hac etiā rōne ⁊ typo iudei ſpoliauerūt egyptios malos poſſeſſores.Exo.xij.ibi: Et petierūt ab egyptijs vaſa argētea ⁊ aurea/veſtēq3 plurimā:dedit aūt dn̄s gratiā ppl'o corā egyptijs/vt cōmodarēt eis ⁊ ſpoliarēt egyptios.Et notandū ꝙ dicit gratiā ppl'o:q: gr̄a dei agiꝛ in aīa vt male poſſeſſa reddat ⁊ pctm̄ ei dimittaꝛ.xiiij.q.vj.ſi res aliena. Hiſtoria etiā poniꝛ.xiiij.q.v.dixit dn̄s. vbi Augu.ait: Nec iſraelite furtū fecerūt:ſ3 deo iubēte miniſteriū pbuerūt.ad idē ex̄ de diuor. gaudem⁹.§.nec illi. Regna etiā pdicta vſurpata ſunt contra que dauid imprecaꝛ. Ps̄.lxviij. Effunde iram tuā in gentes que te nō nouerunt:ſc3 quia ſcire noluerunt: ⁊ ideo excuſari nō ſunt Ps̄.xxxv. noluit intelligere vt bene ageret.xxxvij.di.§.vt itaq3.⁊.c.nō ois. ⁊ in regna.i.reges que nomē tuū nō inuocauerunt.Ceterū iuſti in iſrael reges a dn̄o cōſtituti ab abraam pceſſerunt:ſicut promiſerat ei dn̄s. Gen̄.xvij.ibi: Regeſq3 ex te egredienꝛ.⁊ infra/ibi:Reges populorum orientur ex eo. Abraam em̄ filius thare de ſemine ſem pudorati/⁊ patrꝭ noe reuerētia perfectiſſimus corā dn̄o:de familia heber deſcendēs.Gen̄.xi.caput iudeorum fuit.vnde ſm Augu. Hebrei habraci dicūtur.licet ſm ioſephū dici ſunt ab heber.vt no.xxxv.q.j.§.hac itaq3.in glo.a quo.ibi: Nam ceteris om̄ibus idololatria fedatis/ſola familia heber in cultu vnius dei remanſit. vnde abraam a chaldeis cū fratre ſuo aram in ignē quem adorare noluit: proiectus eſt: vt

Hebrei quaſi habraci.

numē ſue diuinitatis exurendo ſentiret quā venerando colere cōtempſit.glo. ſed nō dubitauit ꝙ nō eſſet de⁹:de igne exiuit illeſus:aram quia dubitauit exuſt⁹ eſt. vt hec leguntur ⁊ no.pre.§. hac itaq3.xxxv.q.j.iuſtū ergo fuit vt ab iſta ſancta familia abrae/a qua deſcendūt iudei.vnde dicꝛ Ioan.viij. Pater veſter abraā ⁊c. ⁊ ibi:Semē abrae ſum⁹. ⁊ ibi:Scio quia filij abrae eſtis. ⁊ ibi: Pater veſter abraam eſt.reges iuſti deſcenderēt q̄ veri dei cultus ⁊ iuſtitie ⁊ virtutū amatores regnarēt ſup populū dn̄i peculiarē:⁊ cultorē dei ⁊ ſynagogā illā.i.cōgregationē iudeorū in iuſtitia regerēt:⁊ ab idololatria cohiberent.Hiere. vij.xxiij.q.v.principes.⁊.c.regū. ¶ T Quorū prim⁹ ſaul a dn̄o electus eſt:⁊ p ſuā inobedientiā ⁊ ſuperbiā poſtmodū reprobatus.j. Reg.x.⁊.xiij.viij.q.j.audacter.lxxxi.diſt. ſi q̄.quē tm̄ ſamuel ex pcepto vnxit i regē iſrael.vt.j. Reg. x.ſ3 ante ſaul ſamuel pphta miniſter dn̄i ppl'm regebat. j.Reg.vij. Iudicauitq3 ſamuel filios iſrael in maſphat. ⁊ in fi.c.ibi: Iudicauit quoq3 ſamuel iſrael cūctis dieb⁹ vite ſue. ⁊ ibi:edificauit etiā ibi altare dn̄o. vbi clare apparet ꝙ fuit miniſter dn̄i in tēplo et loco ſacerdotis. Ps̄.xcviij. Moyſes ⁊ aaron in ſacerdotibus ei⁹:⁊ ſamuel inter eos qui inuocāt nomē eius. ⁊ fuit iudex tēporalis ⁊ rector populi iſrael. ¶ Poſt ſaul aūt ſemp vſq3 ad chriſtū ſacerdotē ⁊ regē verū/reges in iſrael fuerūt vncti a ſacerdotib⁹: ⁊ ſic cucurrit ſctā eccl'ia antiqua a principio mūdi:vt probaui:cōſtituta vſq3 ad chriſtū:q̄ eccleſiā nouā pmitiuā cōſtituit in illo ⁊ de illo populo iudeorū:vnde carnē aſſumpſerat.vn̄ de plebe iudaica primū apl'os elegit: quos q̄ſi fundamentū inſtituit.xxxi.q.j.§.hac itaq3.ꝟ.deus enim. ⁊ deinde illa iudeorum ſynagoga in ſua pfidia derelicta eccleſiam nouā fundatā iam in apl'is in gentibus cōſtituit. ſicut p prophetā Oſee dixerat Oſee.ij.ſm ſenſum nō literam. In peccatis veſtris dimiſi matrē veſtrā: ⁊ iterū per eundē prophetā Oſee. Et vocare plebē meam nō plebē meā.ad Rom̄.ix.vt hec etiā trāſferunꝛ predi.§. hac itaq3. Igitur manifeſte apparet p deductiones ſuperiores origines ⁊ ratiōes ⁊ figuras prius fuiſſe eccleſiā ꝙ aliquod iuſtum vel iniuſtū imperiū temporale:quia imperij cōſtitutio ſuper homines ⁊ de hoibus eſt congregata: quā cōgregationē neceſſe eſt primo pſupponere ꝙ ſit regnū vel imperiū qd̄ de illa congregatione cōſtituiꝛ/ꝙ ſi illa congregatio ſancta eſt:vocaꝛ eccleſia ſanctorū. Ps̄.cxlix. In eccleſia ſanctorꝝ. ſi ꝟo maligna:vocaꝛ eccleſia malignantiū. Ps̄.xxv. Odiui eccleſiā malignantiū.vt ſufficiēter et ſuperius eſt probatū. Stolidū ergo/nedū falſum eſt dicere fuiſſe imperiū ante eccleſiā: quū eccleſia ſemper fuerit poſt creationē ade. ⁊ ſemp erit quū cōplebiꝛ illud Ioā.x. Et fiet vnū ouile ⁊ vnus paſtor.ex̄ de bap.licet. qd̄ in hac vita cōplebiꝛ: quū in fine mūdi ⁊ oēs natiōes ⁊ reliquie iſrael vnū deū adorabūt: ⁊ filiū ei⁹ dn̄m ieſum chriſtum. Cōplebiꝛ etiā qd̄ dicit dn̄s p apl'm ad Roma.xi. Quū intrauerit plenitudo gētiū:tūc reliquie iſrl' ſalue fiēt. Eſa. x.adde ad iſtū ar.qd̄ ſcripſi.ſ.xlj.arti.ꝟ.ꝙ ſecūdo opponiꝛ. et infra.lxiiij. arti.

Eccleſiā fuiſſe an̄ qd̄cūq3 tpale regnū inferꝛur.

¶ Articulus Trigeſimuſſeptimus A

Trigeſimuſſeptimus

Arti.ꝙ aūt eccl'ia nō ſit ab imperio/ſ3 imperiū ab eccl'ia:q̄ eſt ali⁹ articulus a pcedētib⁹ apparet p rationē pme poſitā:q: de cōgregatione fideliū q̄ eſt eccl'ia.vt.ſ.probatū eſt:pcedit imperiū ſi iuſtū eſt/vel de eccl'ia malignātiū ſi iniuſtū eſt: ſicut ſpecies de genere:vt eccleſia ſit genus/imperium vel regnum ſpecies/predicata de genere:vt eccleſia contineat imperium ſicut genus ſpeciem.ſicut hoc nomen aīal continet multa que differunt numero:vt petrum ⁊ ioannē.⁊ ſpecie vt hominē ⁊ capram vel bouē.ſicut hoc genus furtū/que eſt cōtrectatio rei aliene.de peni.diſti.j. vulgaris. continet ⁊ rapinā que eſt eius ſpecies.xiiij.q.v.penale.et nomē pecus continet om̄e animal quod ruminat.iuxta il

Digitized by Google

lud:Ruminat oē pecus.ad hoc.xv.q.j.mulier. ¶ B Or
aūt regalis poteſtas ſit p ſacerdotalem ordinata:⁊quod
prior ſit ſacerdotalis:probat Hugo de ſacra.lib.ij.pte.ij.c.
iiij.dicēs:Poteſtas ſpiritualis quantū ad diuinā inſtitu/
tionē ſpectat:⁊ prior eſt tempore/⁊ maior dignitate:vt in
illo priori populo manifeſte declarat. vbi primo a deo in/
ſtitutū eſt ſacerdotium: poſtea vō a deo iubente p ſacer/
dotiū regalis poteſtas eſt ordinata. Hec authoritas p/
bat iſtū ⁊ ar.pcedētē quē late pbaui. Itē glo.Dañ.v.apud

Inſi/gnia re/galia.

iudeos reges vnctio facit.ex de ſacra vnc.c.j. apud gen/
tiles.iiij. inſignia. ſcʒ purpura/fibula/ānulus/diadema.
Or autē imperiū ſit ab eccleſia clarū eſt: quia ſicut.ſ.xiij.
ar.longe diſſerui:eccleſia vtrumqʒ habet gladiū ⁊ exerci

Imperi/um ab ec/cleſia et nō econ/uerſo.

tium:⁊ executionē gladij temporalis ab eccleſia impera/
tor recipit.vnde Bern.ad Euge.lib.iiij.quarta columna
ibi:Quid tu denū vſurpare gladium tentes:quē ſemel
iuſſus es reponere in vaginā? Quē eē qui tuū negat:nō
ſatis videt mihi attendere verbū dñi dicentis ſic Math.
xxvj.Conuerte gladiū tuū in vaginā.tuus ergo:⁊ ipſe for
ſitan tuo nutu:etſi nō tua manu euaginādus.alioquin ſi
nullo modo ad te ptineret et is:dicētibus apl'is Luc.xxij.
Ecce gladij duo hic.nō reſpōdiſſet dñs/ſatis eſt: ſed me⁹
eſt:vterqʒ ergo eccleſie:ſpūalis ſcilʒ ⁊ gladi⁹ materialis.
ſed is quidē pro eccleſia:ille vō ab eccleſia exercēdus. ille
ſacerdotis:is militis manu/ſed ſane ad nutū ſacerdotis
⁊ iuſſum imperatoris. hucuſqʒ Bern. ¶ E Sed/⁊ ſacer

Ve.legi ſacerdo/tes gla/dio ma/teriali vſi ſunt.

dotes veteris legis etiā materiali gladio vtebant:qd nō
feciſſent/niſi ad eos tēporalis et materialis gladius pti/
neret.Moyſes eñ ſacerdos fuit. vñ Ps.xcviij.Moyſes
⁊ aaron in ſacerdotibus ⁊c.xxij.diſt.c.ij.⁊ no.lxvj.diſ.por/
ro.⁊ tñ egyptiū interfecit. Exod.ij. ⁊ mādauit leuitis in/
terficere fratres ſuos idololatras.Exo.xxxij.⁊.xlv.diſtin.
diſciplina.⁊.xxiij.q.iiij.qd crudele.⁊.q.v.§.hinc apparet.
⁊.q.iij.nō inferēda. Itē phinees fili⁹ eleazari ſacerdotis/
⁊ ipſe ſacerdos/arrepto pugione intrans/ſcortū pfora/
uit ⁊ iudeū coeūtē cū madianita chozui nomine/filia no/
biliſſimi principis madianitarū.Vir aūt iudeus nomine
Zamri dux erat:pter quod meruit pactū ſacerdotij ſem
piterni. vt hec legunt Nume.xxv.⁊.xxiij.q.viij. legi ſiro/
maſtē.⁊.c.occidit. Itē ſamuel miniſter dei Agag regē pin
guiſſimū in fruſta pcidit.j.Reg.xv.⁊.xxiij.q.v.§.hinc ap/
paret. Nonne ⁊ helias pphetarū eximius occidit pphe/
tas baal:iij.Reg.xviij.⁊.xix.c.in prin.⁊ duos qnquagena
rios ochozie.iiij.Reg.j.⁊ de iſto vtroqʒ.xxiij.q.iiij.ꝙ chri/
ſtus.⁊ in.c.ea vindicta. Nonne ⁊ matathias filius Ioan/
nis ſacerdos dñi zelator legis/occidit iudeū ſuper aram
ſacrificantē:j.Mach.c.ij. In ſignū huius gladij tēpora/
lis poteſtatis chriſtus ea vtens acceptis funiculis/eiecit
ementes ⁊ vendentes de templo. Ioan.ij.c.j.q.iij.ex mul
tis.⁊.c.vendentes.⁊.xxiij.q.iiij.qui peccāt. Petrus etiam
ſuus vicarius auriculam malcho amputauit. Ioan.xviij.
⁊.xxiiij.q.j.ſi petrus.⁊ geminū fecit homicidiū:ananie et
⁊ ſaphyre.Actuum.v.⁊.xxiij.q.viij.legi.⁊.c.occidit.⁊.c.pe
trus. Nec diſcipuli ſm Ambro.peccauerūt petentes ignē
deſcēdere ſup ſamaritanos. Luc.ix.xxiij.q.iiij.ꝙ chriſtus.
nec paulus obcecans elimam magū. Actu.xiij.vt pre.c.
legi.⁊.xxiij.q.iiij.§.pōt tñ in hac.⁊.xlv.di.§.ſalomon. Nec
apl'i peccauerūt qui mandabant templis vt corruerent
ſup idololatras ⁊ corruebāt: ⁊ multi ex eis peribāt. vt in
eoꝝ geſtis legitur. Nec hodie peccat plat⁹ q etiā in male/
ficio ſpeciali:vbi habet iuriſdictionē tēporalē:mādat fie/
ri iuſtitiā.vt ex lib.vj.ne cleri.vel mo.eps. Nec hoc dico ꝙ
clericis ſit licitū hodie cauſas ſanguinis agitare:imo p/
hibitū:vt pre.c.eps.ex ne cle.vel mo.ſententiā. ⁊.c.clericis.

Eccleſia hʒ gladi um tpa/le:ſed nō eiⁿ exer/citium.

qſi p totū.⁊ ex de rap.c.in archiepiſcopatu. ⁊.l.diſ. clericū
q paganū.⁊.c.miror. ⁊ in multis ibi.c.⁊ expſſum.ij.q.vij.
§.itē quū balaā.vō.his ita.ij. ¶ D Sed vt probē quō ec/
cleſia gladiū habeat temporalē: ſed per ſe nō eius exerci/
tium:vt ſuperius ſatis dixi.nō enim cū authoritate occi/
dere vel iuſte peccatū eſt:imo meritū.xxiij.q.v.§.hic appa
ret.c. de occidēdis.c.miles.c.quū miniſter.⁊.c.lex eterna.
cū alijs.⁊ niſi eccleſia hoc prohibuiſſet clericis:ſine culpa
interficerent ſi poteſtatē haberent/vel iuſte hoc facerēt:
ſicut ſacerdotes legis veteris. vt pre.§. item quū balaā.
quia qui peccat nō peccat legis authoritate.xxiij.q.iiij. q
peccat.hoc aūt eccleſia ex maiori puritate ⁊ innocētia or/
dinauit. vnde dñs ad dauid.j.Paralipo.xxij.ait Multū
ſanguinem effudiſti:⁊ plurima bella bellaſti: nō poteris

Non eſt pctm̄ iu/ſte occi/dere.

edificare domū noī meo tanto effuſo ſanguine corā me.
de hoc.j.q.vij.ſi qs ocm.de cōſe. di.j.c.j.vbi de hoc. Si eñ
peccatū eſſet iuſte occidere:nunquā angelus dñi de man
dato eius occidiſſet p vno peccato vane glorie regis da/
uid.lxx.milia viroꝝ de populo iſrael.ij.Reg.vlti.⁊.j.q.iiij.
§.itē peccato ciuiū.vō.itē dauid.nec pter ſuperbiā ſenna
cherib regis aſſirioꝝ.lxxxv.milia de pplo ſuo.Eſa.xxxvij.

Irregu/laritas vñ pce/dat.

⁊ in multis alijs locis pcuſſit dñs p angelos iudeos ⁊ gē
tiles. Irregularitas quoqʒ nō a iure diuino eſt: ſed a ca/
nonico introducta.ex lib.vj.de ſentē.excō.is qui in eccl'ia.
Et ꝙ imperiū ſit ab eccleſia hinc apparet/ꝙ nō eſt legiti
mus imperator:niſi vnctionē/confirmationē/coronatio/
nē/⁊ gladiū recipiat ab eccleſia.vt ex de elec. venerabilē.
⁊ in clementi.de iureiu.romani principes.⁊ de re iudi.ad
apl'ice.lib.vj.⁊ in clemen.e.c.paſtoralis cura.⁊ de hoc ſa/
tis in alio ar.dictū eſt ſuperius.xiij.ſicut nec reges veri in
pplo iſrl' fuerūt:qui vnctionē a ſacerdotib⁹ nō receperūt:
ſicut.ſ.prime dictū eſt. Itē quia vt plene probatū eſt.ſ.
in.xiij.ar.vt.ſ.tactū eſt in iſto ar.papa vtrumqʒ habet gla
diū:⁊ ſupra imperatorem eſt/quia maior eo eſt.⁊ ad hoc
etiā facit.xcvj.diſti.qs dubitet. Quis dubitet ſacerdotes
chriſti regū ⁊ principū oīmqʒ fideliū patres ⁊ magiſtros
cenſeri? Nōne miſerabilis inſanie eſſe cognoſcit: ſi filius
patrē:diſcipulus magiſtrū ſibi conet ſubiugare:⁊ iniquis
obligationib⁹ illū poteſtati ſue ſubijcere:a quo credit nō
ſolū in terra:ſed etiā in celis ſeſe ligari poſſe ⁊ ſolui? Si h
de oībus ſacerdotibus dicit:quid de illo dei vicario dicē/
dū eſt:qui eſt princeps omniū ſacerdotū:xcvj.di.cōſtanti
nus.ex qui ſi.ſint legi.p venerabilem.§.ſunt aūt.⁊ caput.
xxij.di.c.j.⁊.ij.⁊ paſtor paſtorū.quia ſucceſſor chriſti. prin/
ceps paſtorū.j.Pet.v.xcv.diſt.eſto.qui dixit Ioan.vlti.ex
de maio.⁊ obedi.ſolite.paſce agnos meos ſiue oues.glo.
meos dicit.id eſt vt meos:nō vt tuos. gloriam meā in eis
quere:nō tuā.mea lucra quere:nō tua. In qbus vbis oſtē
dit eū nō principale caput:ſed ſui capitis vicariū genera
lē oīm hominū:nullo excepto/imperatore vel alio.ad qd
facit pre.c.ſolite.§.nos aūt.ibi: Nō diſtinguens inter has
oues ⁊ alias:vt alienū a ſuo demōſtraret ouili: qui petrū
⁊ ſucceſſores ipſius magiſtros nō recognoſceret ⁊ paſto

Paſcere oues chriſti qd ſit.

res. Itē alia glo.dicit/ꝙ paſcere oues/eſt credētes ne de/
ficiāt cōfortare:terrena ſubſidia ſi neceſſe eſt ſubditis p/
uidere/exempla virtutū pbere/aduerſarijs obſiſtere/pec
cātes corrigere.fac.xcv.di.eſto. Nā etſi alijs apl'is chriſt⁹
claues dederit quū eis dixit: Ioan.xx. Accipite ſpm̄ ſcm̄:
quorū remiſeritis peccata remittunt eis: ⁊ quoꝝ retinue
ritis retenta ſunt.de peni.di.j.quē peniter.ſingulariter tñ
petro dixit Matth.xvj.Tibi dabo claues.xxj.di. in nouo.
hoc ideo:vt oēs per orbē credētes intelligant vnū eſſe
caput vniuerſalis eccleſie extra quā nemo ſaluat: vel re/
gnū celorū adipiſcat.xxiiij.q.j.quicūqʒ. aut vn⁹ intelligat
chriſti vicarius principalis in eccleſia ſcā nō duo: ne vni/
tatis vinculū diſſoluat.xix.di.ita optime.xciij.di. legim⁹.
ibi:Or aūt poſtea vnus electus eſt q ceteris pponeret:in
ſchiſmatis remediū factū eſt:ne vnuſquiſqʒ ad ſe trahēs
eccleſiā chriſti rūperet. ¶ E Et ſi dicat ꝙ antea fuit im

Non eſt impera/tor niſi catholi/cus.

perator ꝙ chriſtus naſceret.falſuʒ eſt:q2 nō debet dici ve/
rus imperator q catholicus nō eſt:vt.ſ.dixi in ar.xxxvj. ⁊ q
a toto mūdo elect⁹ nō eſt: q2 toti⁹ mūdi imperator vn⁹ eſt.
vij.q.j.i apib⁹.nullus eñ legit imperator a mūdo elect⁹:vel
alicui a deo q eſt mūdi dñs.viij.diſti.q iure.imperiū ſupra
orbem datum fuit.ergo vſurpatū:vt ſuperius eſt probatū
in illo articulo.xxvj. vnde Aug.iiij.de ciui.dei.iiij.c.dicit.

Digitized by Google

q remota iuſtitia qd ſunt regna niſi magna latrocinia: ⁊ infra. Eleganter eni ⁊ veraciter Alexādro illi magno quidam cōprehenſus pirata ab eo interrogatus, quid ei videret vt mare haberet infeſtū: rndit libera ɔtumacia: qd tibi inquit, vt totū orbē terrarū: ſed quia ego exiguo nauigio facio, latro vocor: q: tu magna claſſe: imperator. Quare etiā voluit deus vel p meliori pmiſit: vt eſſent ta lia regna vel imperia vſurpata: Aug. de ciui. dei. v. li. c. xij. circa finē. dicit ſic. Quum diu fuiſſent regna orietis illuſtria: voluit ⁊ deus occidētale fieri: qd tpe eſſet poſterius: ſed imperij magnitudine ⁊ latitudine illuſtri'. Idq talib' potiſſimū conceſſit hoibus, ad domanda multarū gētium grauia mala: qui cauſa laudis, honoris, ⁊ glorie conſulerent patrie: in qua ipſam gloriā requirebant: ſalutemq eius ſaluti ſue pponere nō dubitarent: p iſto vno vitio: id eſt amore laudis, pecunie cupiditatem: ⁊ multa alia vitia cōprimētes. Itē Aug. iiij. de ciui. dei. c. iij. Malorū regnū magis regnātibus nocet: qui ſuos aios vaſtāt ſcelerū maiore licētia. his aūt qui ſeruiēdo eis ſubdunt: nō nocet niſi iniqtas ppria. nā iuſtis quicqd malorum ab iniquis dnis irrogat: non eſt pena criminis, ſed virtutis examē. vij. q. j. aduerſitas. v. q. v. nō omis. pinde bon' etiā ſi ſeruiat liber eſt: malus etiā ſi regnat ſeruus eſt: nec vni' hois: ſed qd eſt grauius tot dominoꝝ quot vitiorū. de qbus vitijs quū ageret ſcriptura diuina: A q eni inqt, qs deuictus eſt: huic ⁊ ſeruus addict' eſt. ij. pe. ij. ⁊ facit Ioā. viij. Itē Greg. in regiſtro epiſtola. v. in dictiōe. xiij. Brunichilde regine Francorū nō immerito pſtigit: vt cūctarū gentiū regna pcelleret regna francie. qppe q earundem gentiū creatorē ⁊ veraciter cōfitetur: ſed vt laudabilius in eo fides cū operibus eniteſcat: adhortationes noſtre eū ſuccendāt: quatenus ſicut ſublimē illū inter hoies potentia regalis oſtēdit: Ita ante deū magnū faciat pietas actionis. Idem in epla. vj. Childeberto regi Francorum. Quāto ceteros hoies regia dignitas antecedit: tanto vltra ceterarū gentiū regna vrā pfecto culmē extollit. eſſe aūt regē: q: ſunt ⁊ alij nō mirū eſt: ſed eſſe catholicum qd alij nō merent: hoc ſatis eſt. Sicut eni magne lampadis ſplēdor in terra noctis obſcuritate luminis ſui claritate fulgeſcit: Ita fidei veſtre claritas inter aliarū gentiū obſcurā perfidiā rutilat ac corruſcat. Quicquid aūt ceteri reges ſe gloriant habere: vos habetis. Sz ipſi in hac re vehementius ſuperant: qm hoc principale bonū nō habent qd habetis. vt ergo ſicut fide: ita ⁊ actione regnū regat: benignam ſe excellentia veſtra ſuis ſubiectis ſemp exhibeat: ⁊ ſiqua ſunt que ei' animū offendere valeant: ea indiſcuſſa nō puniat. Tunc eni vero regi regū amplius placebit ſi poteſtatē ſuā reſtringēs minus ſibi crediderit licere q pot. Hucuſq Grego. faciūt ad hec. xxiij. q. iiij. ſicut. ⁊ c. ſi nō ex fidei. Eſt ⁊ alia ratio qre deus iniuſta regna ⁊ violenta ſuſtinuit: vt per taliū reges iſraeliticū ppl'm delinquētē: ⁊ idololatrā feriret, ⁊ alios dei inimicos: vt mali malos punirēt. xxiij. q. v. §. hinc notādū. vnde ſennacherib qui dicit aſſur: iudeos puniuit. de quo dicit dns Eſa. x. Aſſur virga furoris mei: ⁊ ipſe nō cognouit. ⁊ nabuchodonoſor. iiij. Reg. c. penul. ⁊ vlt. ⁊ antiochus. ij. Mach. v. ⁊ principes romani. Luc. xix. ⁊ pre. §. huic notādū. Scdm Augu. eni malus aut ideo viuit vt cōuertat: aut q p eum bonus exerceat. facit. xxiij. q. iiij. hec aūt. in fi. Nec obſtat qd legit facti. Ibi allegat Hiero. Quis eni illi exercitui talē poteſtatē dedit: aut pplo romano, q iuriſdictionem det imperatori in vniuerſo orbe: ⁊ vide. ſ. e. ar. h. ⁊ ſi dicatur. ⁊ qd no. in ſpec. in rubrica de ſcripti pſentia. §. rōne cauſe. h. itē q: obtent. eſt ⁊c. q exercit' imperatorē facit. xciij. di. legim'. ⁊ q imperator habet iuriſdictionē a pplo inſti. de iur. na. §. ſed quod princip. ⁊ no. ex de tranſla. c. j. glo. j. quia illud olim. hodie verū nō eſt: ſed electores, ⁊ cōfirmatio pape. ex de elec. venerabilem. Itē ſm Innocē. ⁊ Oſtien. qui hoc no. ex de vo. ⁊ vo. re. q ſuper his. papa vicarius generalis eſt dni ieſu chriſti. ſ. de tranſla. c. j. ⁊. ij. ⁊

Dioniſidis pirate liberū rñſuz ad Alexandrū magnum.

De' iniuſta ⁊ violēta pmiſit dnia.

Sennacherib ē aſſur.

Mali q re viuāt.

ideo poteſtatē habet: nō ſolū ſup chriſtianos, ſed etiā ſup oēs infideles. Quū eni chriſtus plenariā recepit poteſtatē. Pſ. lxxi. Deus iudiciū tuum regi da: ⁊ iuſtitiā tuā filio regis. ⁊ Matth. vlti. Data eſt mihi omis poteſtas in celo ⁊ in terra. Nō videret diligēs ſiue ſapiēs paterfamilias: niſi ⁊ vicario ſuo: quē in terra dimiſit: plenā ſup oēs poteſtatē dimiſiſſet. ex lib. vj. de homici. p humani. vbi de hoc etiā Oſtien. no. ¶ § Et ideo dicit de papa, q habet nō ſolū poteſtatē: ſed plenitudinem poteſtatis. ex de vſu pal. ad honorē. ij. q. vj. qui ſe ſcit. quia petro et ſucceſſorib' ei' claues regni celorū dedit dicens: quodcūq ligaueris ⁊c. Mat. xvj. ⁊ xxiiij. q. j. quodcūq. ⁊ iterū: paſce oues meas. Ioan. vlti. ex de maio. ſolite. Oues aūt ſunt nō ſolū fideles: ſed etiā infideles per creationē: licet adhuc nō ſint de eccleſie ouili. vn Ioā. x. Et alias oues habeo que nō ſunt ex hoc ouili. vn ſequit q papa ſup omes habet poteſtatē ⁊ iuriſdictionē ſuper terrā de iure: licet nō de facto. approbant hec in eo qd legit ⁊ no. ſ. de elec. ſignificaſti. de iudi. nouit. ⁊ pre. c. ſolite. Et per hanc poteſtatē quā habet papa: dicendum eſt q ſi gentilis, vel paganus, vel barbara queuis alia natio: etſi nō habeat niſi legē nature: ſi tamē cōtra ipſam legem nature faciat: licite per papā poteſt puniri. xxxij. q. vij. flagitia. ⁊ ar. Gen. xix. vbi habes q ſodomite quia cōtra legem nature peccauerūt: puniti ſunt a dño. ij. q. j. deus omnipotēs. ex de accuſa. qualiter et qn. ij. vnde quū iudicia dei nobis ſint exempla: nō occurrit ratio quare papa qui eſt vicari' dei: hoc nō poſſit ⁊ debeat dūmodo facultas adſit. Jō ⁊ omes idololatras punire pōt. naturale eni eſt vnum ⁊ ſolū deū credere ⁊ nō creaturas: vt mādauit dns moyſi Deut. xiij. ⁊ xxiiij. q. v. ſi audieris. ⁊ Matth. iiij. vnum deū adorabis ⁊c. vnde Paulus ad Roma. j. Inuiſibilia eni ipſius a creatura mūdi per ea que facta ſunt intellecta conſpiciunt. ſempiterna quoq eius diuinitas: ita vt ſint inexcuſabiles. ⁊. ſ. e. Qui cōmutauerūt veritatē in mendaciū: ⁊ coluerunt ⁊ ſeruierunt creature poti' q creatori. Inde eſt q papa iudicat ⁊ punit iudeos ſi contra legē faciant in moralibus: que immutabilia pſeuerant. vj. di. §. his itaq. qn plati eorū eos nō puniunt. ⁊ eodem modo punit eos ſi contra legē ſuam hereſes inueniant ⁊ obſeruent. Hac ratione moti Grego. ix. et Innocen. iiij. mādauerūt comburi librū quē iudei vocāt talmuth: in quo multe hereſes cōtinent: ⁊ puniri illos q docerent dictas hereſes vel ſeruarent. De chriſtianis nō eſt dubium q poteſt eos iudicare ⁊ punire ſi contra legem euangelij faciant, vel grauiter peccēt: vt patet in his que legunt ⁊ no. p Innocē. ⁊ Oſtien. ex de iudi. nouit. facit. xv. q. vj. alius. item. xxxij. q. v. preceptū. ex lib. vj. de ſup. ne. pre. grandi. Et quāuis papa aliqñ omittat penitētias iuſtas ⁊ debitas penas oibus pdictis inferre: vel quia facultatē nō habet coercendi: vel pter pericula vel ſcandala que incūbunt: vel que venire timet, vel quia multitudini parcit. ex de deri. ex cō. mi. latores. de tempo. ordi. c. ij. l. di. vt cōſtituent. Eſt tñ poteſtas hoc faciēdi apud eū quando pōt ⁊ vult. ¶ H Iuſte etiā papa dat indulgentias illis qui vadūt ad defendendū ⁊ occupandā terrā ſanctā ⁊ aphricā quā incolunt ſaraceni, q nra fuit: ſicut apparet in concilijs ibi celebratis. ⁊ quia ſaraceni aut nocent: aut ſemp nobis parati ſunt nocere ſicut noſtre fidei inimici. ad hoc xxiij. q. viij. diſpar. ⁊. q. v. omniū. ⁊ infidelib' terrā poſſidētibus iuſtū bellū indicit. quia iuſtam habet cauſam: quū illa terra ſit conſecrata natiuitate cōuerſatione et morte ieſu chriſti: ⁊ in qua non colitur chriſtus, ſed machomet'. Unde ⁊ quis infideles ſaraceni ipſam poſſideant: iuſte tamen exinde depelluntur vt colatur a chriſtianis: et ad ipſorum dominiū reuocetur. nam ⁊ predicatione apoſtolorum: ⁊ iuſto bello victa fuit et acquiſita ab imperatore romano poſt mortem chriſti. ⁊ ideo papa ratione imperij romani quod obtinet: poteſt et debet ipſam ad ſuam iuriſdictionem reuocare: qua iniuſte ab illis qui de iure hoc non poterāt facere: noſcitur ſpoliatus ex interuallo

Oues chriſti.

Papa punit iudeos.

Cauſa crucis pdicande cōtra infideles.

Digitized by Google

etiā q̄ñcūq̀ potuerit.ex̄ de reſti.ſpo.olim.ſ.collectis ami-
cis.ff.de acqui.poſ.qđ meo.§.vlti.⁊.l. clam poſſidere.§.q̄
ad nundinas.⁊ no.ex̄ de homici.ſignificaſti.ij.in glo.ma-
gna.⁊ hec ratio ſufficit in oībus alijs terris in q̄bus nūq̄
romani imperatores iuriſdictionē habuerūt.Nec obſtat
ſi dicaꝶ ꝙ eccleſia nō habet imperiū niſi in occidēte.xcvj.
di.Cōſtantinus.ſ.q: illud loquiꝶ quoad ꝓprietatē: ſecus
quoad tuitionē ⁊ defenſionē.hoc eñ certū eſt:q: vnꝰ gla-
dius alteri adſiſtere pōt.vt đ: ex̄ de ſentē.excō.dilectio.li.
vj.pcellit tñ ſpūalis:vt pater ⁊ magiſter. vñ pōt ſupplere
⁊ punire tēporalē negligentiā ⁊ delictū.xcvj.di. q̄s dubi-
tet.c.duo ſunt.c.ſi imperator. ¶ J Quinimmo ⁊ contra
alios infideles:etſi nō teneāt terrā in q̄ iuriſdictionē ha-
buerunt principes chriſtiani:pōt tñ papa iuſte facere pce
ptū ⁊ conſtitutionē ꝙ nō moleſtent iniuſte chriſtianos q̄
eorū iuriſdictioni ſubſunt.arti.ſ.de iude.c.de iudeis.⁊.c.
quū ſit.⁊.c.ex ſpeciali.⁊.c.ſi.liiij.di.mancipia.⁊.c.ſeq. imo
et ſi male tractēt chriſtianos:pōt eos priuare ꝑ ſententiā iu
riſdictiōe ⁊ dominio qđ ſuꝑ eos habēt:ſed nō niſi ex ma-
gna cauſa.debet eñ eos quātū pōt tolerare: dūmodo nō
ſit periculū chriſtianis:nec exinde graue ſcandalū gene-
retur. Licet eñ infideles ad fidē pciſe non cogantꝶ:q: oēs
ſunt libero arbitrio relinquēdi:quia ſola gratia dei in hac
reuocatione valꝫ.xlv.di.de iudeis.⁊.xxiij.q.v.ad fideꝫ.de
con.di.iiij.gratia.pōt tñ papa mandare infidelibus ꝙ in
terrenis ſue iuriſdictiōis euāgelij pdicatores admittāt.
nam quū omnis creatura rationalis facta ſit ad deū lau-
dādum iuxta illud pſalmiſte.cxvj. Laudate dñm omnes
gentes.⁊ iterum pſ.cl. Omnis ſpiritus laudet dominū.
Certum eſt ꝙ ſi omnes pagani predicatores prohibeant
pdicare : peccāt.ar.ex̄ de iudeis .quā ſit.⁊ ideo a papa ſūt
puniendi. In omnibus autem predictis caſibus ⁊ in om
nibus alijs/in quibꝰ licet pape aliquid mandare infide-
libus: ⁊ cōpellere ſiue punire eos ſi nō obediāt: papa pōt
ſolus ⁊ non alius de iure ſuo contendere:bellum eis indi-
cere:⁊ contra eos ſeculare brachiū inuocare. ¶ L Nec
eſt cōtra quod dicit apoſtolus: Nihil ad nos qui foris ſūt
ſ.ad Corin.v.ij.q.ſ.multi.quia illud verum eſt excommu-
nicando vel preciſe ad fidem compellendo:quuꝫ ſola dei
gr̄a vocandi ſint.vt pz.c.de iudeis.xlv.di.al's autē ſi nos
vel noſtros perturbent ſiue inquietent:ſeu bona noſtra
occupent:multum ad nos.de quo dic vt legitur et no. ex̄
de diuor. gaudemus.ꝟ. ⁊ in premiſſis caſibus/ibi : Qui
ꝯſtitutiōibꝰ canonicis nō arctanꝶ.verū eſt q̄ad mūnonia
vel q̄ad hoc vt excōicari poſſint : vt ſequiꝶ.arceātur tñ ſi
alicui chriſtiano iniurioſi exiſtant.multo fortꝰ ſi fidei vel
cultui diuino contumelioſi inueniātur.in talibꝰ enim per
ſubtractionem participationis ⁊ ſocietatis omnium chri
ſtianorū ſatiſfacere cōpelluntur. ex̄ de iude. ⁊ ſi iudeos.
⁊ quaſi per totū.xvij.q.iiij. ꝯſtituit.ſed ⁊ legibꝰ humanis
imperatorū ſub imperio degētes/ſubiacēt:cuiuſcūq̀ ſint
ſecte:⁊ ipam neceſſe habēt ſeruare: alias gladio:ſi res exe
gerit : ferienꝶ. C.de iude.l.ij.⁊.l.ne quis.⁊.l.iudei.et.C.de
paga.l.ſi. ¶ L Videtur etiam dño oſtienſi qui hoc etiā
no.p.c.ꝙ ſuper his.ꝙ in aduentu chriſti ois honor ⁊ prin-
cipatus:⁊ omne dñium: ⁊ omnis iuriſdictio de iure et de
iuſta cauſa:⁊ per illū qui ſupremam manū habet: nec er-
rare poteſt:omni infideli ſubtractus fuerit: ⁊ ad fideles
tranſlatus:quia hec iuſta cauſa fuit.ꝓbatur Eccl'i.x. Re-
gnū a gente in gentē trāſferꝶ ꝓpter iniuſtitias/iniurias
⁊ cōtumelias ⁊ diuerſos dolos. facit.xxiij.q.vij.c.ſ.ij.⁊.iij.
⁊ ꝙ hoc factū ſit cōprobaꝶ ex̄ de cōſti.trāſlato.⁊ hoc in pſo
nā chriſti filij dei viui:q̄ nō ſolum ſacerdos fuit/ſed ⁊ rex.
Luc.ſ.Ecce ꝯcipies ⁊c.vſq̀ ibi:et regni eius nō erit finis
vñ ⁊ ipſe dixit Math.xxj.Auferꝶ a vobis regnū:⁊ dabi
tur genti facienti fructus eius. ¶ M Huius aūt regni ⁊
ſacerdotij principatū ꝑpetuū cōmiſit filiꝰ dei petro ⁊ ſuc-
ceſſoribus eius:vt patet in eo qđ legiꝶ ⁊ no.ex̄ li.vj.de ho-
mici.pro humani.ex̄ qui ſi. ſint legi.per venerabilē.§.ra-
tionibus.per totū.maxime in.ꝟ.ſi.vñ cōſtanter aſſerimꝰ/
ꝙ infideles de iure debēt ſubijci fidelibꝰ. nō ecōtra: vt pꝫ
in eo qđ legitur et no.ex̄ de iude.c.ſ.in ſi.⁊.c.multorū.⁊.c.
et ſi iudeos. ¶ N Concedimꝰ tñ ꝙ infideles q̄ dominiū
eccleſie recognoſcunt:ſunt ab eccleſia tolerandi:quia nec
ad fidem ſunt preciſe cogendi: vt dictū eſt.tales enim poſ
ſunt habere poſſeſſiōes ⁊ colere chriſtianos ⁊ iuriſdictio-
nē ex tolerantia eccleſie.⁊ in talibus ab eccleſia toleratis
dicimꝰ locū habere illud petri apl'i in canonica ſua.ſ.c.ij.
Subditi eſtote in omi timore dñis:nō tñ bonis ⁊ mode-
ſtis/ſed etiā dyſcolis. ⁊.ſ.ad Timo.vj.in prin. Quicūq̀
ſunt ſerui:dños ſuos omi honore dignos arbitrenꝶ.⁊ oēs
infideles qui nec poteſtatē eccleſie romane: nec dominiū
recognoſcunt/nec ei obediunt:indignos regno principa
tu iuriſdictione ⁊ omni dominio iudicamus.⁊ illos q̄ ter
ram ſanctā:vel alias partes quas chriſtiani acquiſierūt:
occupāt vel occupatas detinēt:debere authoritate eccl'ie
impugnari.ſuꝑ quo vide qđ no. Oſtien.in ſumma de iu-
deis ⁊ paga.§.ſi.⁊ in ſumma de hereti.§.qualiter deuiteꝶ
ſm Oſtien. qđ etiā no.ex̄ qui ſi. ſint legi.ꝑ venerabilē.§.
rationibus.ꝟ.ſunt autē.ibi: Paulus etiā vt poteſtatis ple
nitudinē exponeret ad Corin.ſcribēs ait.ſ.ad Cor.vj.di-
cēs: Neſcitis q̄m āgelos iudicabimꝰ. ¶ O Et ſic loq̄ns
de papa : hāc maioritatē poteſtatē ⁊ authoritatē ſummā
⁊ excellentē in omnibus: ⁊ per oia:pre oibus: ⁊ ſuper om-
nibus totius mūdi chriſtianis indiſtincte ſibi datā conce
do:ſm ea que no.ſ.de conceſ.pben.ꝓpoſuit. Habuit eñ
papa plenitudinē poteſtatis:vt hic.⁊.ſ.de elec.illa. de vſu
pal.ad honorē.⁊ maior ⁊ ſuperior eſt omibus chriſtianis:
multo potius infidelibus.qđ pōt ꝓbari multis rationibꝰ
nimis dilucidis ⁊ efficacibꝰ. Primo ratione ordinis ſcri-
pture etiā legis humane. in auꝶ.quō oportet epos.in pn.
coll'.ſ.C.de ſac.⁊.l.ſi.C.de ve.iur̄.enu.l.ij.§. ſed diuine. prio-
res eñ ⁊ maiores inferioribus preponunꝶ.C.de no.C.fa
bri.l.l.vnica.poſt med.facit ex̄ de maio.⁊ obe.c.ſ.vbi de hoc
no.⁊.c.ſtatuimꝰ.⁊.c.quū iferior. ¶ P Eſt aūt multiplex
maioritas:ſcꝫ dignitatis.ex̄ de elec.dudū.§.geſtis igitur.
ex̄ de offi.del'.paſtoralis.Tēporis.ex̄ de ma.⁊ obe.c.ſ. Se-
nectutis.ff.de iur̄.immu.ſemp.ex̄ de tranſla.quāto. Prela
tionis ſiue diſpēſatiōis.ex̄ de elec. trāſmiſſam.ex̄ de iudi.
at ſi clerici. Conſecratiōis.ex̄ de cōſe.ec.vel al.aqua.ex̄ de
maio.⁊ obe.c.ꝑ tuas.⁊.c.quū inferior. Ordinatiōis.ex̄ de
maio.⁊ obe.ſtatuimꝰ.hic adde qđ ſcripſi.ſ.in art.lxviij.ꝟ.
ad horū ſuppletionē.Scđo rōne ſubiecti.ſ.aīe que oibus
rebꝰ hūanis ꝑponēda eſt. C.de ſacroſctis eccl'ijs.ſancimꝰ
ſ.xij.q.ſ.pcipimꝰ.xxxviij.di.ſedulo.⁊ quanto q̄s melioribꝰ
⁊ maioribꝰ peſt:tanto ipſe maior ⁊ honeſtior eſt.in auꝶ.de
defenſo.ciui.§.nos igiꝶ. Immo ⁊ ex hoc ſequiꝶ ꝙ oia tēpo
ralia ſubſint ei.nā aīa facta eſt ad ſeruitiū dei: cetera aūt
ad ſeruitiū anime.⁊ conſueuit dici ꝙ q̄ habet ruſticū: ha-
bet ⁊ bouē.⁊ hoc etiā probaꝶ per pall'.c.ꝑ venerabilē.ibi.
in prin.⁊ probabilius reputaꝶ vt eos ad actus legitima-
re valeat ſeculares. vnde ꝓpterea creata eſt aīa ad ima-
ginem dei.xxxiij.q.v.hec imago.hominē eñ creauit deus
ꝓpter ſe cognoſcendū ⁊ diligendū: alia ꝟo ab hoie fecit
ꝓpter hoiem.ſ.ad eiꝰ vtilitatē.⁊ iđ vltimo creatus eſt hō:
q: qđ vltimū eſt i opatiōe:pmū eſt i intētiōe ſm phm. Pſ.
viij.Oia ſubiecisti ſub pedibꝰ eiꝰ.Geñ.ſ.ad ſi.ibi: Creſci-
te ⁊ multiplicamini:⁊ replete terrā:⁊ ſubijcite eā:⁊ dñami-
ni piſcibus maris/⁊ volatilibꝰ celi/et vniuerſis animāti-
bus que mouenꝶ ſuꝑ terrā. Itē Paulus.ſ.ad Cor.iij.c.in
ſi.Omia aūt veſtra ſunt:ſiue paulus:ſiue apollo:ſiue ce-
phas:ſiue mūdus:ſiue vita:ſiue mors:ſiue pſentia:ſiue fu
tura.omia eñ veſtra ſunt:vos aut chriſti: chriſtꝰ aūt dei.
xxiij.q.vij.ꝙ aūt . in ſi.Sic ergo ꝑ quādā cōſequētiā:q̄ ha
bet regere animas:non eſt excluſus ab his que ſunt ſubie
cta animabus.⁊ qui habet quod maius eſt: habꝫ ⁊ quod
minus.vt predi.c.precipimus.ex̄.de dona.inter vi.et vxo.
per veſtras.§.fina.ibi:quū ergo ſatis ei poſſit modicū cre
di dotis: cui creditū eſt corpus vxoris.ex q̄ ſi. ſint legi.per
venerabilē.ſ.rñſo.ibi: Sic ad actus ſpirituales illos legi-

Papa hꝫ iuriſdictionē ſuper infideles.

Nemo cogendꝰ ad fidē.

In aduētu chriſti ois plaſtio ē trāſlata ad fideles.

Probaꝶ pluribꝰ rōnibus papa eē ſūmꝰ et iꝑalibꝰ ⁊ ſpūalibꝰ

Maioritas multiplex.

Rō ſcđa

Digitized by Google

maris vt poſſint in ep̄os ꝑmoueri: ex quo veriſimili⁹ cre/
ditur ⁊ probabilius reputat̃ ⁊c̃.ſic ecõuerſo vt q̄ tēporalia
habet habeat ſpūalia.nā tēporalia accidūt anime:nō ecō
tra.ff.de redhibi.ac iuſtiſſime.arg.j.q.iij.ſi quis obiecerit.
vnde dn̄s Math.vj.loquēs de tēporalib⁹.dicit ⁊ hec oia
ſcʒ tēporalia adijcient̃ vobis.vbi expoſitor: nō ait dabunt̃
ne putent̃ eē termin⁹ vie/ſed adijcient̃: q̄ſi adiectiuo mō/
nō ſubſtātiuo. Vn̄ Chryſ.nō dixit dabunt̃: quia quaſi ni/
hil ſunt.⁊ ita quere futura: et accipies p̄ſentia. ſed quidā
Eximia ſnīa Auguſtini. de adiectiuo faciūt ſubſtantiuū:⁊ ecōuerſo.ſ.de ſubſtanti/
uo faciūt adiectiuū.de q̄bus Aug. Ve eis q̄ derelinquūt
te dn̄e:⁊ oberrāt in veſtigijs tuis:⁊ nut⁹ tuos ꝑ te amāt.
⁊ obliuiſcant̃ quid innuāt. Nutus tui ſunt om̄e creatura
rū genus. In typo iſto merito pōt dici terra vacua ⁊ ina/
nis.Gen̄.j.in prin.Sūt aūt tēporalia ad ſolatiū ⁊ corpo/
Finis tēporaliū et ſpūaliū. ris ſuſtentationē:vt in peregrinatiōe viaticū. In ſeruitio
dei ſpiritualia ſunt ad decorē aīe vt digna ſit viſione dei.
Eterna ſunt ad ↄſummationē vtriuſq;: vt beatificemur
in regno dei. Bona ergo tēporalia dant̃ in ſolatiū:ſpūa/
Rō.iij. lia in meritū:eterna in p̄miū. ¶ Tertio ratiōe ꝓbabili cō
grua:quia ſicut chriſtus eſt deus ⁊ homo:vtramq; perfe/
ctiſſime naturā participās. Athanaſius.de⁹ et homo vn⁹
eſt chriſtus.Et iterū.ꝑfectus deus ꝑfect⁹ hō.xxiij.di.q̄ ep̄s.
Papa ꝑticipat vtramq; naturā cū chriſto. ex̃ de ſumma trini.c.j. ex̃ de here.quū chriſt⁹. de cele.miſ.ī
quadā.Sic eius vicari⁹ generalis ⁊ ſingularis papa par
ticipat cū chriſto quodāmodo naturā diuinitatꝫ: quoad
ſpūalia:⁊ humanitatis quoad tēporalia. Nā quoad ſpūa
lia dicunt̃ hoīes dij. Pſ̄.lxxxj.Ego dixi dij eſtis:quoad tē/
poralia hoīes q̄ de terra ſunt ⁊ terrena querunt q̄ dicunt̃
cor.vn̄ Phil.ij.Om̄es q̄ ſua ſunt querunt.i.tēporalia. ſic
exponit̃.viij.q.j.ſunt in eccleſia.⁊ vere:q: de terra ſumus ꝑ
Rō.iiij. deſideria ⁊ cogitationes in terram reuertimur.Gen̄.iij.
¶ Quarto rōne fortitudinis: q: ſpūalia fortiora ſunt tē/
poralibus.ē.de tranſla.inter corporalia.quia temporalia
tranſeūt.Sap̄.v.Quid nobis profuit ſupbia:aut q̄d diui
tiarū iactātia cōtulit nob:trāſierūt oia illa tanq̄ vmbra.
Ratio.v ſpūalia nō trāſeūt. Luc.xxj. Celū et terra tranſibunt:v̄ba
aūt mea nō trāſibūt.xxxv.q.x.fraternitatꝫ. ¶ Q Quin/
Imperatores et reges ſubijciūtur ep̄is. to.q: q̄libet princeps ⁊ imperator:nedū pape ſubeſt/ſed
etiā alijs ep̄is:⁊ ſuo etiā ſimplici ſacerdoti. q̄ ipſum ſoluit
et ligat ⁊ iudicat.ad hoc.lxiij.di.valētinian⁹.xcvj.di. quis
dubitet.cū duobus.c.ſeq.ex̃ de maio.⁊ obe.ſolite.§.verū.
⁊.§.potuiſſes.ex̃ de iudicijs.nouit.§.nō igit̃.ex̃ de peni.et
re.omnis. Quū tn̄ nullus clericus quātūcunq; minim⁹
exiſtens clericus ⁊ vtens priuilegio clericali alicui laico
poſſit ſubeſſe perſonaliter i aliquo caſu.xj.q.j.clyta.c.pla/
cuit.xcvj.di.ſatis euidēter.ex̃ de iudi.at ſi clerici.et hoc ho
Rō.vj die ſancit noua cōſtitutio Frederici ſecūdi:q̄ incipit hac
Rō.vij. editali. ¶ Sexto hoc fulcit̃ infinitis authoritatib⁹.xcvj.
di.quū ad verū.c.duo ſunt.⁊ ꝑ.c.ſolite. ¶ Septimo diui/
Rō.viij. no oraculo:⁊ antiq̄tate/ſeu diuturna cōſuetudine appro
bata.ē.ex̃ de tranſla.ep̄o.c.j.⁊.c.quāto. ¶ Octauo ex vi ſi
dei orthodoxe.ſicut em̄ ponere duo principia hereticū eſt
xxiiij.q.ij.quedā.§. cerdoniani. ſic ponere duos vicarios
generales ⁊ ſibi eq̄les in terris hereticū videtur:ſ ad ius
ꝑtinet. Ne igitur videaris hereſiarcha iure: hec ſit fides
tua catholica:q ſicut vnus eſt deus incōmutabilis.ē. de
ſum.trini.c.j.primo rn̄.ſic eſt vnus vicarius ſuus in terris
generalis:cui omnes angeli.i.hoīes debent eſſe ſubiecti:
⁊ in oib⁹ obedire:cuius nauis ſtabilis eſt ⁊ immutabilis.
nā etſi q̄nq; fluctuet.xxiij.di.in noīe dn̄i.in p̄ma pte.⁊.j.q.
iiij.turbat̃ nauicula. nō merget̃.xxiiij.q.j. nō turbat̃. Sic
etiā ſuperiori cōuenit inferior hierarchia:qn̄ om̄es hoīes
vicario dei in terris:ſicut in celis deo oēs angeli ſeruiunt
⁊ intendūt.qn̄ ꝯo ſuperbiūt ⁊ reſiſtūt:turbat̃ inferior:et
offendit̃ ſuperior hierarchia.xj.q.iij.qui reſiſtit. ⁊ melius
Rō.ix. lxxxix.di.ad hoc. ¶ Nono ratione vnitatis:que diuiſionē
nō recipit.xxiiij.q.j.loquit̃.ergo quū vna ſit tm̄ eccleſia ge
neraliter ſimul collecta.de conſe.diſt.j.eccleſia.vnum bap/
tiſma:vnus de⁹: vna fides/vt ibi Eph.iiij.vij.q.j.nouas/
tianus.nō poteſt habere vna ſpōſa generalis/niſi vnum
ſponſum generalē:nec alium ſibi parē et equalem.ar.ad
hoc.ex̃ de preben.quū nō ignores.faciunt.vij.q.j.ſcire.⁊.c.
ſicut. aliud eſt dicere opinio monſtroſa. ex̃ de offi.ordi.
qm̄.⁊ in ſuperioribus primis articulis de hoc ſatis dictū
eſt.hac etiā ratione nullus ſapiens rex ordinat regnū ſuū
ad diuiſionem/ſed ad vnitatē:quia omne regnū in ſeipſo
diuiſum deſolabit̃. Math.xij. Luc.xj.⁊.xxv.q.ij.ſi ea. Sed
deus eſt rex ſapientiſſim⁹ a quo eſt omnis ſapiētia. Sap̄.j.
⁊ cui dicitur in Pſ̄.ciij. Omnia in ſapiētia feciſti:ergo re/
gnum ſuū quod eſt eccleſia.de quo alibi dicitur Math.
xiij. Mittet fili⁹ hominis angelos ſuos ⁊ colligent de re/
gno eius omnia ſcandala:quod Grego.in homilia de cō
muni virginū intelligit de eccleſia militanti:vbi ſunt ſcan
dala facta tota die. Sic cōgregationē fideliū nō ordinat
de⁹ ad diuiſionē/ſʒ ad vnitatē:ordinaret autē ad diuiſio
nē/ſiue ſchiſma:ſi in eccl̄ia duo capita ordinaſſet:q̄rū vnū
alteri nō ſubeſſet. q: tūc eēt occaſio q aliq̄ ex ſubditis ad
hererēt vni:alio ↄtēptoralij ecōuerſo:vel q̄d eēt iurgiū in/
ter eos ſicut inter paſtores abraā ⁊ loth q̄ eq̄les in potē/
tia videbant̃. Gen̄.xiij. Igit̃ nō niſi vnū caput i vna vni/
uerſali eccleſia ordinauit loco ſui qui eſt caput eccleſie.ad
Ephe.j.et Col.j.⁊.ij. Et ipſum loquor de chriſto:dedit ca/
put ſuper omnē eccleſiā que eſt corpus ipſi⁹.xxiiij.q.j.ad/
uocauit. Et ipſe aſcēſurus in celum corporaliter a nobis
recedēs/ne ſine capite corporali et viſibili remaneret:de/
dit loco ſui Petrū:⁊ poſt eū ſucceſſores ſuos/dicēs Ioā.
vlti. Paſce oues meas.vt.ē.ſepe dictū eſt.et eſt expreſſum
in illo.c.pro humani.de homici.lib.vj. Nec valet dicere q
romani vel alij ad quos deuenit imperiū/eligebāt impe
ratores.quia ſicut ex ſola violentia competebat eis:vt to
tius orbis vicē gererent:ita ⁊ imperatori electo ab eis cō
petebat toti orbi ex eadē violentia imperare. ¶ R Deo
autē qui ex malo ſcit eligere bonum.placuit ſm̄ Auguſti.
xviij.de ciui.dei.c.xxij.per romanos orbem debellare ter/
rarum:vt in vnā ſocietatē reipublice legemq; perductū/
longe lateq; pacaret:que pacatio valuit poſtea ad fidem
chriſti liberius predicandā:⁊ dei cultum amplius dilatā/
dum.et propterea chriſtus tēpore pacis naſci voluit. Luc.
ij. Exijt edictū. ¶ Itē decimo om̄is poteſtas q̄ in eccleſia Ratio.x.
eſt a deo eſt: nō eſt poteſtas niſi a deo. Roma.xiij.xj.q.iij.
qui reſiſtit. ⁊ Ioan.xix. Nō haberes in me poteſtatē vllā/
niſi tibi datuʒ eſſet deſuper.facit.xxiij.q.j.quod culpatur.
ſed que a deo ſunt/ordinata ſunt.vt d: ibidem. Rom.xiij.
Ergo iſte due poteſtates ſpiritualis ⁊ tēporalis:que ſunt
in eccleſia ordinate ſunt: nō autē eſſent ordinate/ſed po/
tius diſſipate:ſi vna alteri minime ſubderet̃.facit.lxxix.
diſt.ad hoc.igitur vna alteri ſubiecta eſt: ſed nō ſpiritua/
lis temporali.vt.xcvj.diſt.quis dubitet.cum ſeq.ergo tē/
poralis ſpirituali tanq̄ digniori.xcvj.di.duo ſunt. ¶ Itē Rō.xj.
vndecimo om̄is poteſtas dependēs in eſſe ab alia:ſicut a
totali cauſa eſt illi ſubiecta:ſʒ poteſtas tēporalis eſt hmōi
reſpectu ſpūalis: igit̃ eſt illi ſubiecta. Minor ꝓbat̃:q: q̄d
eſt cauſa totalis tēporalis poteſtatis eſt in eadē eccleſia.
Sʒ cauſa totalis eccleſie q̄d eſt eccl̄ia/eſt gratia ſpūſſan/
cti.q̄ ſpūaliter regeneramur:dicēte ap̄lo.j.ad Cor.xij. In
vno ſpū om̄es nos baptizati/ſiue gētiles.ſiue iudei/ſiue
ſerui/ſiue liberi/in vnū corpus ſumus: ⁊ omnes vno ſpū
potati ſumus.vbi glo.dicit q hic fideles om̄es ſunt vnuʒ
corpus:q: oēs ſunt baptizati in vno ſpiritu quo efficiunt̃
vnanimes:ſicut totum corpus hominis vna anima vege
tatur.et Augu.ibi dicit:q ita ſpiritusſanctus facit omnia
in mēbris corporis chriſti: ſicut vna anima videt i oculo.
audit in aure:⁊ i ceteris oībus oia facit.ḡ ptās baptizādi
⁊ adminiſtrādi ſacramēta alia q̄b⁹ regeneramur ſpūalr:
⁊ gratiā ſpūſſcti recipim⁹:q̄ ſic vnū corp⁹ efficimur:eſt cā
ptātis tpalis i eccl̄ia exiſtētis. ¶ Itē.xij.ſic videm⁹ in ma Rō.xij.
iori ⁊ minori mūdo naturali:ſic ⁊ i mūdo myſtico.i.in cō/
gregatiōe hoīm:⁊ maxie fideliū debem⁹ arguere eſſe:ſʒ
in maiori mūdo naturali videm⁹ q corpa inferiora regu

lantur ⁊ ſubijciunt corporibus celeſtibus: ⁊ corpora cele
ſtia ſpiritibus:ſcʒ intelligẽtijs ⁊ mouẽtibus. Ita ſimiliter
⁊ in minori mũdo.i.in hoie corpus regulat ⁊ ſubijcit aie
naturaliter:⁊ ab ea vitam recipit.ad hoc.lxxxix.di.ad hoc
de peni.di.i.reſuſcitatus.ſub.§.hoc idẽ.ſm Aug.x.de ciui.
dei.c.vi.aia vrit corpore ſicut ſtimulo ⁊ inſtrumento.igit
ſic erit in mũdo myſtico qui eſt vniuerſalis eccleſia ꝙ po
XIII.rõ. teſtas tẽporalis regulabit ⁊ ſubijciet ſpũali:⁊ ꝑ cõſequẽs
imperator pape. ¶ Itẽ.xiij.pbs.ij.phyſicorũ.pbat ꝙ mate
ria eſt ꝓpter formã per hoc ꝙ ars inductiua forme princi
pat ⁊ imperat arti ꝓparatiue materie:⁊ hec preparatiua
materia/ac etiã operatiuũ ordinat ſicut ad finem ad ope
ratiuũ ꝑ partẽ inductiuã forme. Exẽplũ ars edificatiua
q̃ eſt inductiua forme dom⁹ imparat dolatiue lignorũ vt
ꝓparet ligna ſm exigentiã forme domus inducende ad
quã ligna dolata ordinant: ſicut ad finẽ. ſicut ergo eſt in
actibus:ſic põt argui in poteſtatibus ꝙ illa poteſtas prin
cipatur ⁊ imperat alteri poteſtati: ad cuius actũ tanꝙ̃
ad finẽ ordinat actus alteri⁹ poteſtatis. Sed ad actus ꝓ
prios poteſtatis ſpũalis:qui ſunt deũ colere in ſacrificijs/
quibus vult ab hoie coli: ⁊ regenerare hoies ſacramẽtis
eos ordinãtibus ad vitã eternã:immediate ordinat pote
ſtas ſpũalis ſiue imperialis:⁊ eius actio ſicut ad finẽ/di
cente Augu.v.de ciui.dei.c.xxiiij. Nec eñ nos chriſtianos
quoſdã imperatores ideo felices dicimus/q: vel diutius
imperarũt/vel q: imperantes filios morte reliquerunt. ⁊
infra. Sed ſi iuſte imperant ⁊ poteſtatẽ ſuã ad dei cultum
maxime dilatãdũ ordinãt. Adde hic qḋ ſcripſi in.lxii.art.
ṽ.qm igitur.vñ et Iſido. Cognoſcãt principes ſeculi deo
ſe debere eſſe reddituros rationẽ:ꝓpter eccleſiã quã chri
ſto tuendã ſuſcipiunt ⁊c.xxiij.q.v.principes.igit poteſtas
XIIII.rõ. ſpũalis imperat tẽporali ⁊ papa imperatori. ¶ XIIII.con
ſirmat etiã hoc:q: illa poteſtas q̃ immediatius ⁊ directi⁹
ordinatur ad finẽ ſimpliciter vltimũ cõſequendũ eſt ſim
pliciter ſublimior: illa que nõ niſi mediãte illa ordinat ad
conſeq̃ndũ illũ.ita ꝙ ſicut finis eſt ſub fine: ſic ⁊ poteſtas
ſub poteſtate.xi.q.iij.q̃ reſiſtit. Sed poteſtas ſpũalis ime
diate ac directe ordinatur ad finẽ ſimpliciter vltimũ cõſe
quendũ:ſcʒ vitã eternã.ar.bo.xcv.diſ.eſto.ṽ. recordemur.
poteſtas ṽo tẽporalis nõ niſi mediãte ſpũali: ꝑ quãto ſcʒ
ordinatur ad cultum dei dilatandũ ⁊ defendendũ.vt per
cap̃.principes.qui cult⁹ eſt actus poteſtatis ſpũalis:ergo
XV.rõ. poteſtas ſpũalis eſt ſimpliciter ſublimior tẽporali. ¶ XV.
Itẽ papa eſt verus vicari⁹ chriſti:cui d: Joan.vlti. Paſce
oues ⁊c.ſicut ſepe.s̃.dictum eſt.ſed chriſto:vt hoi data eſt
omnis poteſtas in celo ⁊ in terra. Matth.vlti.dicẽte ibi
Rabano in glo.nõ de coeterna pr̃i diuinitate:ſʒ de aſſum
pta loquit humanitate. Illi aũt poteſtas data eſt q̃ pau
lo antea fuerat crucifixus ſepultus in tumulo q̃ et reſur
rexit. Igitur ⁊ pape data eſt oĩs poteſtas in terra ⁊ ſpi
XVI.rõ. ritualis ⁊ tẽporalis. de hoc etiã.s̃.dixi. ¶ Itẽ.xvi.ſicut.s̃.
dixi melchiſedech ſacerdos ⁊ rex aſſimilat⁹ filio dei fuit:
cui chriſtus ſuccedit ſm aplm ad Heb.vij.cui et papa in
vtraq; dignitate ſuccedit ſicut homini: q: Apoca.xix.d: ꝙ
chriſt⁹ habet ſcriptũ in veſtimẽto.i.in humanitate aſſum
pta ⁊ in femore ſuo.de quo femore Geñ.xxiiij.in prin.po
ne manũ tuã ſubt⁹ femur meũ:q: chriſtus ex abraã naſci
tur.Matth.i.Liber generatiõis ⁊c.rex regũ ⁊ dñs domi
nantiũ:igitur ⁊ papa eius vicarius eſt ⁊ rex. Hoc eſt etiã
qḋ dicit apls ad Eph.i.ꝙ deus oĩa ſubiecit ſub pedib⁹
chriſti.i.ſub humanitate eius ſm glo.q: ſicut pes eſt infe
rior pars corporis:ita humanitas eſt inferior natura in
chriſto:⁊ ipſum dedit caput ſuꝑ oẽm eccleſiã q̃ eſt corpus
ipſius.vbi glo.dicit ꝙ ꝓprie d: caput eccleſie ſm humani
tatẽ ſm qḋ cõiungitur ei natura ⁊ gratia. Sed papa ſo
lus eſt eius vicarius: vt ſepe dictũ eſt.igitur ipſe ſolus eſt
caput eccleſie militantis/vel tenet capitis chriſti locũ:cui
omnia membra eccleſie ſunt ſubiecta vt chriſto:q̃ fuit rex
⁊ ſacerdos.ad hec.xix.diſt.ita dñs.ex lib.vi.de elec.funda
menta.vnde ⁊ petro vicario ſuo dixit Joan.i.Tu vocabe
ris cephas: qḋ latine ſonat caput:eo ꝙ pro capite ſit cõ
ſtitutus aploꝝ.vt dicit papias.xxi.di.in nouo.xxij.diſt.c.i.
vnde ⁊ clerici qui ſub nullius diſciplina/vel ꝓuidẽtia epi
viuunt acephali vocant.xciij.di.nulla ratiõe. ¶ Itẽ.xvij. Rõ.xvij.
apud illũ reſidet regalis ſiue imperialis dignitatis pleni
tudo: cui de iure cõpetit imperiũ trãſferre:qḋ eſt vni au
ferre ⁊ alteri cõferre ius ⁊ poteſtatẽ eligendi imperato
rẽ/tribuere/electũ examinare/inungere/cõſecrare/⁊ co
ronare:⁊ ꝑ conſequens approbare vel reprobare:ſed hec
omnia de iure cõpetunt pape.vt dicit ex de elec.venerabi
lem.ex in clemẽ.de iureiu.romani principes.⁊ in clemẽ.de
re iudi.paſtoralis cura.⁊ ex lib.vi.de re iudi.ad apice.et
de hoc.s̃.dixi in.xiij.art.ṽ.item tenet.facit ad hoc.q: papa
priuat etiã reges regnis ⁊ ſubſtituit alios ⁊ abſoluit fide
les a fidelitate eoꝝ. Põt etiã nedũ ipſe:ſed etiã q̃libʒ epus
reges ⁊ imperatores excõmunicare.ad hec.xv.q.iij.alius
⁊.c.nos iuratos.ex lib.vi.de ſup.negli.p̃.grãdi.xcvi.diſti.
duo. ¶ Itẽ.xviij.apud illũ reſidet poteſtatis plenitudo: Rõ.xviij.
ad cuius iudiciũ referri debet omne arduũ vel ambiguũ
vel difficile tã in ſpũalibus ꝙ̃ in tẽporalibus: ſed talis eſt
papa.vt per.c.per venerabilẽ.ex qui fi.ſint legi.⁊c. ¶ Itẽ Rõ.xix.
xix.ille eſt ſimpliciter ꝑlatus omniũ ⁊ monarcha: ex cui⁹
iudicio pendet oẽs:⁊ q̃ pro oĩbus eſt redditurus in di
uino iudicio/ſeu examine rationẽ. hi eñ ſunt actus ꝑla
ti:ſed papa eſt hmõi.vt.xcvi.diſt.duo ſunt.⁊.ix.q.iij.aliorũ
ergo ⁊c. Et ſi dicatur ꝙ eſt monarcha in ſpũalibus:⁊ non
in tẽporalibus:nõ eſt verũ:q: ꝓpter cõtemptũ in ſpũalib⁹
papa punit imperatorẽ in tẽporalib⁹.lxiij.di.hadrianus.
¶ Itẽ.xx.ille eſt maior alio qui ipſum iudicare:⁊ a q̃ iudi Rõ.xx.
cari nõ põt:ſed papa põt imperatorẽ iudicare/⁊ oẽm ho
minẽ:⁊ a nemine iudicari.xl.diſ.ſi papa.⁊.ix.q.iij.nemo.q̃
⁊c.⁊ de hoc.s̃.dixi. ¶ Itẽ.xxi. Luna a ſole recipit luminis Rõ.xxi.
dignitatẽ:⁊ imperator luna a papa ſole culminis dignita
tẽ:ſic arguit per.c.ſolite.ex de ma.⁊ obe. ¶ Itẽ.xxij. Hu Rõ.xxij.
go de ſacramẽtis lib.ij.par.ij.c.iiij.dicit ꝙ quantũ vita ſpi
ritualis dignior eſt ꝙ̃ terrena:⁊ ſpũs ꝙ̃ corp⁹:tantũ ſpiri
tualis poteſtas terrenã poteſtatẽ ſiue ſecularẽ honore ac
dignitate ꝓcellit. Nã ſpũalis poteſtas terrenã poteſtatẽ ⁊
inſtituere habet vt ſit: ⁊ iudicare habet ſi bona non fue
rit:ipſa ṽo a deo inſtituta eſt primũ: et cũ declinat a ſolo
deo iudicari põt:ſicut ſcriptũ eſt.i.Coꝛ.ij. Spũalis iudi
cat oĩa ⁊ ipſe a nemine.⁊ hoc declaratuʒ eſt expreſſe in
populo iſraelitico vbi primũ a deo ſacerdotiũ inſtitutum
eſt. Poſtea ṽo ꝑ ſacerdotiũ iubente deo regalis eſt pote
ſtas ordinata. Audi vocẽ ppl̃i in oib⁹ que loquunt.i.Reg.
viij. dedit eis regẽ ſaulẽ. ¶ Itẽ.xxiij. Amb.oſtẽdit in ſuis Rõ.xxiij.
ſcriptis: ꝙ aurũ nõ tam ꝓcioſius ſit plũbo ꝙ̃ regia pote
ſtate ſit altior ordo ſacerdotalis. Itẽ idẽ.ſublimitas epa
lis nullis poterit cõparationibus adequari. ſi regũ ful
gori compares:⁊ principũ diademati: longe erit inferi⁹
ꝙ̃ ſi plumbi metallũ ad auri fulgorẽ cõpares: q̃ppe quũ
videas regũ colla ⁊ principũ ſubmitti genibus ſacerdo
tũ:⁊ oſculata eorũ dextera orationib⁹ eorũ credant ſe cõ
muniri.xcvi.di.duo ſũt. ¶ Itẽ.xxiiij. Joãnes papa. impe Ratio xxiiij.
ratores chriſtiani ſubdere debẽt executiões ſuas eccleſi
aſticis ꝓſulib⁹ nõ ꝓferre.xcvi.di.ſi imperator.in fi. Dicẽdũ
eſt ergo ꝙ apud papã reſidet vere ⁊ originaliter vtriuſq;
poteſtatis ⁊ iuriſdictionis plenitudo. Sed poteſtatẽ tem
poralẽ regulariter ꝯcedit imperatori ⁊ alijs regibus qui
ſub imperio debẽt eſſe. vij.q.i.in apibus.vbi de hoc.ff.ad
treb.o. de iac.depcatio.l.q̃ leuãde.lxiij.di. hadrian⁹. vbi de
hoc.⁊ mediante ipſo ipſi exercẽt ſibiipſi nõ auferẽdo:ſed
ipſam iniũgere:/ac eius executionẽ certis caſib⁹ reſeruã
do.ex q̃ ſi.ſint legi.ꝑ venerabilẽ.§.rationib⁹.hinc eſt etiã
ꝙ imperator dño pape fidelitatẽ iurat et eius fidelis eſt.
lxiij.diſt.tibi dño.ex in clemẽ.de iureiu.romani principes.
vbi de hoc expreſſius. ¶ S Caſus aũt in q̃bus ſe eccleſia
de tẽporalib⁹ intromittit ſunt. Primus qñ imperator vel
princeps donat eccleſie iuriſdictionẽ in caſtro vel villa
vel ꝓuincia:ſicut habet eccleſia in patrimonio beati Pe
tri: vt p̃.c.§.

Ponunt caſus in q̃b⁹ eccle ſia ſe intromittit de tẽ poralib⁹

tri vt ꝓ.§.rationibus.in marchia anchonitana:in romandiola:in ducatu ſpoletano:in comitatu cāpanie ⁊ in multis alijs terris. Regnū etiā ſicilie patrimoniū eſt eccleſie.xciiij.di.valde.ex de re iudi.ad apſtice.vi.li.⁊ totū imperiū occidentis ex donatione cōſtantini.xcvi.diſt.conſtantin⁹. Unde vere ⁊ ꝓprie papa monarcha eſt occidētis: vn̄ neceſſe eſt etiā per hanc rationē ꝙ ab eo in occidente imperiū teneatur.⁊ reuera dic⁹ eſt dn̄s ⁊ imperator legitim⁹ vtilis. Secundus eſt qn̄ occurrit aliquid difficile vel ambiguū.vt pre.§.rationibus. Tertius eſt ratione delicti.ex de iudi.nouit. Quartus eſt quū iudex ſecularis eſt negligens vel iniuſtus: ꝓſertim vacante imperio:quo vacāte/ papa imperatori ſuccedit:vt eſt hodie declaratū.ex in clementi.de re iudi.paſtoralis.§.finali. ex de fo. compe.licet. vbi de hoc ꝑ glo.⁊ docto.poſt.ſ.no.⁊ in alijs caſibus ibi in glo.adde hic qd̄ no.ſ.in.lvi.ar.§.ex his aūt.ꝟ.de qb⁹ autē. Et ex hoc clare patet ꝙ papa ex ſe iuriſdictionē habeat temporalē:q: alias eius executionē in ꝑdictis caſibus nō haberet:niſi ei cōcederet imperator. Hoc etiā ptꝫ ꝑ illud Luc.xxij.ſuperius allegatū:Ecce duo gladij ⁊c.quoꝝ vn⁹ ſm̄ glo.fuit euaginatus:⁊ alter nō.per quos intelligitur

Euaginatio gladij qd̄ ſignificet.

dicta duplex poteſtas. Per euaginatū ſpūalis: vnde ⁊ ꝑcuſſionē petri:q̄ abſcidit auriculā malchi ſerui pōtificis. Joan.xviij.euaginatio ſpūaliter moralizat̄.xxiij.q.i.ſi petrus. Per nō euaginatū tēporalis:vt ꝑ euaginationē intelligit̄ poteſtatis executio:vt ſic apud chriſtū ⁊ eius vicarios ſit vtraq3 poteſtas:ſed tēporalis quātū ad iuriſdictionē/nō quantū ad executionē vniuerſaliter loquēdo. nō quia nō poſſit:ſed q: vt dr̄.ij.Timoth.ij.x.di.qm̄.decuit vt ſpūalis actio a carnalib⁹ diſtaret incurſibus:⁊ deo militans minime ſe negotijs ſecularib⁹ implicaret.idē.xcvi. di.quū ad verū.facit opti.xi.q.i.te q̄dē.cū.c.ſeq.⁊.§.ex his oībus.ij.ibi:ſecularia igit̄ iudicia.adde ad iſtum arti.⁊.§. alias obiectiones ⁊ ſolutiones quas poſui.ſ.in.lix.arti.in §.reſtat. ¶ T.

Tēporalis iuriſdictio pape ſubeſt.

Ad illa que poſſunt dici vtrāq3 poteſtatē/ſcꝫ temporalē ad papā nō ꝑtinere:⁊ iuriſdictiones eſſe diſtinctas:reſpōdendū eſt.⁊ primo ad id: Reddite q̄ ſunt ceſaris ceſari:⁊ q̄ ſunt dei deo.in ar.xij.⁊ Matth.xxij.Marc.xij.⁊ Luc.xx.⁊.xxiij.q.viij.conueniot.cū.§.pre.ecce ꝙ.xvi.q.vij.maiores.dico ꝙ ſicut a deo nō excludit̄ dn̄atio in tēporalibus:q: dn̄i eſt terra ⁊c. Pſ. xxiij.⁊ Pſ.lxxviij.viij.di.quo iure.ex de deci.tua.ij.cuius appropriatius attribuat̄ ſibi dn̄atio in ſpūalibus/ꝓpter excellentiā ſpūaliū reſpectu tēporaliū. ex de maio.⁊ obe. ſolite.ita nec a dei vicario excludet̄. Unde licet iſta reſpōſio fuerit cauta:ne interrogantiū neq̄tia poſſet ipſum capere in ſermone:fuit tn̄ veriſſima/⁊ ad ꝓpoſitū noſtrum dicta.quū em̄ dei ſunt oīa:et ei⁹ imperiū ⁊ regnū. Dan. ij.ad ſi.ibi:in diebus aūt.qd̄ iubet chriſtus ceſari eſſe reddendū/debet ⁊ dicit̄ etiā ⁊ deo reddi:q: ceſari eſt reddendū ꝓpter deū/q̄ imperiū ordinauit vt inſtrumentū ſuū ⁊ ſui vicarij/ad defenſionē fideliū ⁊ eoꝝ ꝯuerſationē pacificā cōſeruandā.xxiij.q.v.principes.⁊.c.adminiſtratores.⁊ ſic intelligit̄ qd̄ dicit.l.ꝙ ſumma nobis dona a deo conceſſa/ſunt ſacerdotiū ⁊ imperiū.in autē. quō oportet epiſ.in prin.col.j.⁊ tamē vtrumq3 exercuit chriſtus:vt legit̄ ⁊ no. x.di.qm̄.⁊.xcvi.di.quū ad verū. Sicut ergo diuiſio eoꝝ q̄ ſunt ceſaris:eſt diuiſio nō diſparatoꝝ/ſed ſuperioris ⁊ inferioris:q: oīa que ſunt ceſaris/ſunt etiā dei: ⁊ nō econuerſo.ſic dominatio imperatoris eſt pape ſuo modo:⁊ nō econuerſo:⁊ ſicut dominatio imperatoris eſt dei principaliter ⁊ ſicut cōferētis ⁊ cōmunicantis eā: ceſaris autē eſt ſicut miniſtri ⁊ cui cōmunicat̄.ſic etiā principaliter eſt pape eā conferentis ⁊ imperatori cōmunicantis. Preterea nullus negat quin comes ſit ſubdit⁹ regi vt in libro feudorū:quia comitatus intra terminos alicui⁹ regni ſunt:⁊ ergo de eius iuriſdictiōe ſunt.vide quod legit̄ ⁊ no.ex de offi.archi.c.ſi.maxime per Innocē.dicit̄: ⁊ tamen ſubditi comitis aliud debēt regi ⁊ aliud comiti.⁊ dicet̄ eis a vero iudice reddite que ſunt comitis comiti:que ſunt regis regi. Ex hoc tamē nō pōt argui ꝙ dominiū comitis non ſit regis tamq̄ꝫ principalis et directi dn̄i: licet comes vtilis dn̄s ſit. Papa etiā in imperio ſuperior dn̄s eſt. ex in clem. de re iudi.paſtoralis cura.§.ſi.ibi:Ex ſuperioritate quam ad imperiū nō eſt dubiū nos habere:⁊ fidelitatē iurat pape imperator pro imperio:ergo ab eo tenet illud.vt pre.c. paſtoralis.⁊ in clem.de iureiur.romani ꝑncipes. Itē ideo dixit dn̄s dictū ꝟbū: Reddite que ſunt ceſaris ⁊c.vt oſtendat ꝙ imperatori/⁊ cuilibet poteſtati ius ſuū ⁊ cēſus ſoluēdus ſit:vt ſit probatio ſubiectionis.x.q.iij.illud.C.de epiſ. ⁊ clericis.nulli.ex de cēſi.oīs. Ceterū nullus negat qn̄ imperatori iura debita ſint ſoluēda:nec i hoc nec in alijs iuribus papa intendit imperatori in aliquo derogare.ex de iudi.nouit.q̄ ſi.ſint legi.cauſam q̄.ij. Quia ſi cuiq3 ſua iuriſdictio nō ſeruat̄:ordo eccleſiaſticus cōfundit̄.xi.q.iij. ꝑuenit.ſed nō ꝓpterea in imperio ius habere papā negatur:vt plene ſuperius eſt ꝓbatū. ¶ U Secūdo ad id qd̄ opponit̄ de Joan.vi.c.Jeſus ergo quū cognouiſſet quia venturi erant vt raperent ⁊ facerent eū regē:fugit iterū in montē ipſe ſolus.⁊ ad illud Joan.xviij.Regnū meū non eſt de hoc mūdo.⁊ qd̄ ſequit̄:nūc aūt regnū meum nō eſt hinc:⁊ ideo ꝙ quantū ad literā exponēdo fecit hoc:quia quū eſſet rex regū/⁊ vniuerſalis dn̄s oīm/nō oportebat ꝙ amplius rex fieret illius parue regionis. vn̄ Joā.xviij. Pilato dicēte ſibi:Ergo rex es tu/nō negauit ſe regē:ſed dixit:Tu dicis/q: rex ſum ego. Moraliter vt dicit glo.fecit hoc docens proſpera mūdi fugere:⁊ ꝯtra ea orare.refert ſe ad illud ꝙ ſolus erat in mōte vbi eſt locus oratiōis

Regnuꝫ mundi chriſtus ꝯtēpſit.

vnde Greg.ait:Rex fieri noluit:ad crucis ꝟo patibulum ſponte venit:oblatā gloriā culminis fugit:penā probroſe mortis appetijt:vt membra eius diſcerent fauores mūdi fugere:errores minime timere. Quanto inquā ergo chriſtus eſſet dn̄s mūdi in temporalibus ⁊ ſpiritualibus:pro quanto erat ſummus pontifex:ſubditos conabat̄ trahere ad regnū celeſte cōſequendū:quia ad hoc venerat: qd̄ nullus bene conſequit̄:niſi cōtēnendo terrenū.vnde Leo papa in ſermone de epiphia dicit de ipſo: Dn̄s tēporale nō querit regnū/qui preſtat eternū:⁊ tamen in hoc ꝙ vocat eū dominū/ſcꝫ mundi:tribuit ſibi temporale regnū. Uel poteſt exponi: Regnū meū/ſcꝫ quod corde gero ꝑ amorē ⁊ fidelibus meis opto:nō eſt de hoc mundo. Uel regnuꝫ meum ſcilꝫ celeſte/de quo Matth.v.in prin.⁊.vi.⁊ Lu.xi. ibi:Adueniat regnum tuū.quod ſpecialiter dicit̄ eſſe chriſti:quia ibi regnat ⁊ regnaturus eſt in ſanctis.nō de hoc mundo.i.non concordat cū regno mundi. Adde etiā hic qd̄ ſcripſi in.lix.ar.§.reſtat.ꝟ.ad illud quod obijcit̄. infra. et in.ij.parte.ar.lvij.in.§. item queſtionem iſtam.q: illud vnicū ⁊ pacificū:iſtud diuiſum et ſeditioſum: vt ꝓbat experientia.Matth.xij.⁊ Luc.xi.Oē regnū in ſe diuiſuꝫ ⁊c. Item illud perpetuū. Pſ.cxliiij. Regnū tuū regnuꝫ oīm ſeculorū.Dan.ij.⁊.vij. Iſtud momētaneū ⁊ fragile.Eccli. x.Omnis potentatus vita breuis.i.Mach.xi. Rex ptolemeus impoſuit ſibi duo diademata vna die: et tertia die mortuus eſt. Hiero. Principatus vt ingredit̄/deſeritur: dū tenetur labitur: ⁊ incertū eſt qua die finiat̄. Eccli.xxi. Stupa collecta ſynagoga peccantiū:⁊ conſummatio ei⁹ fauilla ignis. quaſi diceret: poteſtas peccatorū deficit vt ſtupa ad ignē. Itē regnū celeſte ampliſſimū. Baruch.iij. Quam magna eſt domus dei:⁊ ingens locus poſſeſſiōis eius.⁊ econtra regnū terrenū eſt anguſtū. vnde Boeti⁹: Omnis terre ambitus/ad celi ſpatiū puncti obtinet rationem. Idem oſtendit Seneca dicens/ꝙ paucis diebus poſſet nauis a litoribus hiſpanie vſq3 ad indiā ꝑmeare: ſed velociſſimus planeta vix triginta annis poteſt explere circulū firmamenti: quod tamē paruiſſimum eſt reſpectu vltimi corporis/ſcꝫ celi empyrei:vbi ſunt angeli:⁊ ſancte anime dei faciem contemplantur. Itē ꝓpter tranquillitatem ⁊ pacem.Eſa.xxxij. Sedebit populus me⁹ in pulchritudine pacis ⁊c. Sed regnū terrenū in turbatiōe eſt.

Digitized by Google

vnde herodes rex turbat⁹ eſt ⁊ oīs hieroſolyma cū illo/
chriſto nato. Matth.ij. Itē propter ſecuritatē. Eſa.xxxij.
Securitas erit vſq; in ſempiternū. ſ; regnū terrenū ſemꝑ
eſt cū timore. Job.xv. ibi: Cunctis diebus ſuis impius ſu/
perbit: ⁊ numerus annorū incertus eſt tyrannidis eius.
Sonitus terroris ſemꝑ in auribus illius: ⁊ quū pax ſit: il/
le inſidias ſuſpicat̃. Seneca: Nō eſt liber ꝗ ſeruos ſuos ti/
met. Itē ꝓpter affluentiā. Prouerb.viij. Mecū ſunt diui/
tie ⁊ gloria. Pſ̄.lxiiij. Replebimur in bonis domus tue.
Item Pſ̄.xvj. Satiabor: quū apparuerit gloria tua. Exo.
xxxiij. Ego oſtendā tibi omē bonū.i. ſummū bonū. in quo
ſolo ſunt omnia bona. Aug. Si bona ſingula creata dele/
ctabilia ſunt: cogita in mente ꝙ̄ delectabile eſt illud bo/
nū quod continet iucunditatē omniū bonorū: ⁊ nō qualē
in rebus creatis ſumus experti: ſed tāto differētius quā/
to differt creator a creatura. Si eñ bona eſt vita creata:
cogita quāto melior vita creatrix. Si bona ⁊ iucunda eſt
ſalus creata: quāto iucūdior eſt ſalus que fecit oēm ſalu/
tē? Si amabilis eſt ſapiētia in cognitiōe creatarum rerū:
ꝙ̄ amabilis eſt ſapiētia/que ex nihilo cōdidit omnia? De/
niq; ſi multe ⁊ magne delectatiōes ſunt in rebus creatis
delectabilib⁹: quāta delectatio eſt in illo ꝗ fecit delectabi/
lia? Sʒ regnū terrenū eſt in defectu. Seneca. Scias illos
multis indigere qui multa poſſident. Eccl'ſ.v. Ubi mul/
te ſunt opes: ⁊ multi qui comedunt eas. Itē ꝓpter iucun/
ditatem. Pſ̄.xxx. Quā magna multitudo dulcedinis tue
dñe ⁊c̄. Bern̄. Uides quō memoriā ſuauitatis huius aīa
exprimere geſtiens verba multiplicat. Hanc dulcedinem
nouit expertus: inexpertus ignorat. quia nemo ſcit niſi ꝗ
accipit. Apoca.ij. vnde ⁊ alios ad guſtū ſuauitatis inui/
tans ait Pſ̄.xxxiij. Guſtate et videte qm̄ ſuauis eſt dñs.
Sed regnū terrenū eſt in merore. j. Macha.vj. poſt prin.
In quātā tribulationē deueni: ⁊ in quos fluctus triſtitie
in qua nunc ſum ⁊c̄. verba ſunt Antiochi regis. vbi ⁊ dr̄:
Ut audiuit rex ſermones iſtos expauit: ⁊ cōmot⁹ eſt val/
de: ⁊ cecidit in lectū: ⁊ incidit in languorē pre triſtitia ⁊c̄.
quod ſequit̃ hoc eſt regnū chriſti qḋ nō eſt de hoc mūdo:
Chriſt⁹ rex tēpo/ralis. quia contrariū huic mundo. ¶ X Q: etiā chriſtus vere
rex fuit tēporalis: ⁊ per conſequens papa ſuus vicarius:
apparet ex dictis Richardi ſup Apocalyp.j.c. ſuper ℣bo:
Princeps regū terre/dicētis: Reges ſunt triplices. Qui/
Reges triplices dam regunt ſibi ſubditos quoad terrena: vt principes ſe/
culares. Quidā quoad ſpiritualia: vt eccleſiarū rectores.
Quidā regūt ſemetipſos: vt ſinguli fideles. Chriſtus eſt
princeps omniū regū: quia ab ipſo eſt omnis poteſtas ſe/
cularis ⁊ cura paſtoralis ⁊ ſingularis ſolertia cuiuſq; fi/
delis: que cuncta ſicut ab ipſo habēt originē/ſic ſm ipſuʒ
habere debēt actionē: vt principes per poteſtatē ſecularē
inter ſubiectos ſibi homines teneāt iuſtitiā. facit.xxiij.q.
v. regū. Paſtores per curam paſtoralē/fidelibus ſibi com
miſſis prebeāt doctrinā. facit.xliij. diſt. epheſijs.xj.q.iij. no
lite. ⁊ ſinguli fideles ꝑ ſingularē ſolertiā in ſemetipſis ſer
uent ſanctimoniam. ar.ij.q.j. ſcelus. et illud. j. Pet.ij. Uos
eſtis genus electū regale ſacerdotium ⁊c̄. Principes ſibi
ſubiectis debent contra raptores homines defenſionē.
Paſtores ouibus ſibi cōmiſſis/contra impugnantes de/
mones inſtructionē. ſinguli autē ſibimetipſis cōtra vitia
reluctationē. huc uſq; ſi. Sic ergo chriſtus ⁊ eius vicari⁹
papa imperator celeſtis eſt. ex̄ de elec. fundamenta. §. ne
autē. ibi: Imperator celeſtis inſtituit. ⁊.xj.q.iij. iulianus. ⁊
rex celeſtis ⁊ terrenus. vt ex̄ in prohe. decretaliū: Rex pa/
cificus: ⁊ regnū ſuū ſpirituale/nō carnale/non ſit de hoc
mundo: quia caro ⁊ ſanguis regnū dei nō poſſidebunt. j.
ad Cor.xv. ad fi. inſinuans etiā ꝑdicta verba: Regnum
meū nō eſt ⁊c̄. illos ad regnū huius mundi pertinere: qui
auxilio humanarū viriū: nō diuino preſidio ab imminēti
iniuria ſe tueri contendunt. ſic exponit dicta ℣ba domini
Gratian⁹.xxiij.q.iij.c.j. vbi dicta verba ponunt̃. ¶ Y Q:
etiam in iſto puncto vult a ſe excludere caliginem intelle
ctus/papam nō cōſiderat hominē: ſed deū quodāmodo/
quia vicariū. ex̄ lib.vj. de elec. fundamenta. §. ne autē. ibi:
Ipſiq; romani pontificis vicarij dei. et e.ti. vbi periculū.
§. ceterū. Creatione vicarij ieſu chriſti ſucceſſoris Petri/
rectoris vniuerſalis eccleſie/gregis dominici directoris.
ex̄ vt eccle. bene. vt noſtrū. §. porro. ibi: Qm̄ etſi locum dei
teneam⁹ in terris ⁊c̄. ex̄ de tranſla. quanto. ℣. nō eñ. Non
eñ homo: ſed deus ſeparat quos romanus pontifex qui
nō puri hominis/ſʒ veri dei vicem gerit in terris. ⁊. j. Nō
humana: ſed diuina potius authoritate diſſoluit. cum ſi.
Sicut ergo nullus fidelis dubitat q̄n chriſtus fuerit rex
⁊ ſacerdos: ⁊ rex celi ⁊ terre. vt ex̄ de ſum. trini. c. j. §. vna.
⁊ Apoca.xvij. ⁊.xix. ⁊. j. Timoth.vj. ibi: Rex regū ⁊c̄. ⁊ con
ditor omniū celeſtiū ⁊ terreſtriū: quia omnia per ipſum/
ſcʒ verbū/ſcʒ filiū dei/facta ſunt. Joā.j. ⁊ vna perſona in
duabus naturis. vt pre. c. de ſumma trini. c. j. §. hec ſancta.
⁊ hec omnia. ſ̄. arti. proximo. ⁊.xiiij. latius ſuperius ſunt ꝓ/
bata. ¶ Z Sic nullus catholicus dubitare debet quin Papa in terris
ſumm⁹ vicarius generalis in terris pariter vtrāq; ha/ vtramq;
beat poteſtatē: immo nō longe eſſet ab hereſi contrariuʒ habet
pertinaciter affirmare: quia eſſet negare filiū dei condito ptāt em
rem terre ⁊ regē: ⁊ ſic ponere duo principia cū hereticis
marchioniſtis.xxiiij.q. vlti. quidā. ℣. marchioniſte. Itē q:
omnis poteſtas ab eccleſia eſt: vt. ſ̄. probatū eſt. q: extra
eccleſiā nulla poteſtas aut iuriſdictio vera eſt: vt eſt expꝛeſ/
ſum.xxiiij.q.j. §. ſed illud. ⁊ de hoc etiā. ſ̄. ſatis tactum eſt.
Tertio ad illud quod dicit̃: ꝙ imperator ex electione ha/
bet ius in imperio: ⁊ pōt adminiſtrare ante confirmatio
nē pape: vt legitur ⁊ no.xciij. diſt. legimus. ⁊ no. Innoc. ⁊
Oſtien. ex̄ de elec. venerabilē. Reſpondeo ꝙ nō ꝓpterea
negatur ꝙ papa vtramq; non habeat poteſtatē: quia ius
quod imperator habet: ex electione cōcordi habet. q: ele/
ctus ab illis quos papa ⁊ eccleſia cōſtituit electores. Nā
illi qui eligunt imperatorē a papa habuerunt hoc ius eli/
gēdi: vt pre. c. venerabilē. ⁊ pre. c. romani principes. ex̄ in
clemen. de iureiur. j. rñſo. vbi de hoc. ergo originaliter ius
iſtud a papa ſibi cōpetit mediantibus electoribus. ſimile
ad hoc: quia apoſtoli elegerunt.lxxij. diſcipulos.xxj. diſ. in
nouo. ⁊ tamē dñs dicitur eos inſtituiſſe.xxj. diſti. §. j. quia
quod per alios fecit per ſe feciſſe dicit̃. vt ibi no. in glo. ſʒ
contra. item quia etiam ſm glo. nō cōſequitur imperator
exercitiū adminiſtrandi/etſi conſequat̃ ius ex electione:
vt no.lxiij. diſt. quanto. de hoc. j. arti.xl. in fi. ⁊ ar.xliij. ℣. et
ꝙ nō. Quarto ad illud. c.xcvj. di. ſi imperator. vbi dicit̃ ꝙ
diuinitus imperator conſecutus eſt ſuā poteſtatē. ⁊ ad il/
lud quod dicitur ibi in glo. argumentando/nō ergo a pa/
pa: reſpondeo ꝙ hoc nō ſequit̃ ex textu: ſed eſt fallacia cō/
ſequentis. ſicut nō ſequitur gentes diuinitus ſunt conſe/
cute baptiſmū: ergo nō mediantib⁹ apl'is. ſimiliter aaron
⁊ filij eius diuinitus conſecuti ſunt ſacerdotiū: ergo non
mediante moyſe: quū Exo.xxviij. dixerit deus moyſi: Ue/
ſties his omnibus aaron fratrē tuū ⁊ filios eius cū eo: et
cunctorū cōſecrabis manus: ſanctificabiſq; illos vt ſacer
dotio fungant̃ mihi. ⁊ de hoc.xxj. diſ. §. j. ibi: ꝗ ex precepto
dñi aaron ⁊c̄. ſic qḋ papa facit: de⁹ facit. ex̄ de trāſla. q̄nto.
℣. nō eñ. ⁊ quod imperator habet ab eccleſia: a deo habʒ.
Nūquid eñ nō habet approbationē ſui iuris/cōſecratio/
nem/vnctionem ⁊ diadema a deo: ex quo habet a papa.
vt pre. c. romani principes. de iureiur. quis ſapiens nega/
ret hoc? Deus eñ aliqua facit immediate vt que creat: ali
qua ℣o mediante creatura: vt. ſ̄. in exēplis poſitis. ſ̄. et in
Exodo frequēter dicit̃: Locutus eſt dñs ad moyſen. ⁊ in/
telligunt ſancti per interpoſitā creaturā per angelum. et
vtraq; poſſunt dici diuinit⁹ eſſe facta. Ad. c. iiij.xxiij.q.iiij.
quod dicit poteſtates tēporales a deo fuiſſe cōceſſas: ve/
rū eſt quia omīs poteſtas/ſiue imperialis/ſiue alia/a deo
eſt immediate ⁊ principaliter. ad Roma.xiij. in prin.xxiij.
q.j. quid culpatur. ⁊ mediate: quia poteſtas ſub poteſta/
te eſt.xj.q.iij. qui reſiſtit. quia miles a poteſtate recipit gla
dium.xxiij.q.v. miles. ⁊ imperator ab eccleſia: vt. ſ̄. pluri/
mū eſt probatum. Quinto ad. c. illa. hadrian⁹.ij. ⁊. c. ſeq.

Digitized by Google

Iuriſdi/ctio anti/quoꝝ im/peratoꝝ. lxiij.di.que loquunt̃ de poteſtate quã habebant olim im/
peratores ſupra eccleſiã/leuiter reſpõdet̃: quia illam po/
teſtatẽ dedit eis eccleſia pro tempore ꝛ pro cauſa:quibus
ceſſantibus ceſſauerunt priuilegia illa. ꝛ que ad ꝑniciem
eccleſie trahebant̃.j.q.j.quod pro remedio.ꝛ.q.vij. qđ ꝓ
neceſſitate.vbi de hoc. et nihilominus imperatores illis
priuilegijs renuntiauerũt. et hec duplex ſolutio ponitur.
lxiij.di.§.verũ.Ad ſextũ iterũ qđ dicit̃ de glo.poſita p̃c.c.
hadrianus.ij.que dicit. Fateamur ergo imperatorẽ dñm
mundi:cõcedendũ eſt in gradu ſuo:ſed ſub papa ſicut.s̃.
Impera/tor quõ/intelligi/tur dñs/toti⁹ mũ/di. probatũ eſt. Item dñs eſt mũdi quantũ ad executionem
gladij tẽporalis/quo regulariter papa nõ vtitur: licet ab
eo ſit:vt ſimiliter ſuperius eſt probatũ. Sexto ad illud qđ
dicit̃ ꝙ iuriſdictiones ſunt diſtincte.vt.x.di.qm̃.ꝛ.xcvj.di.
quũ ad verũ.quũ habeant diſtinctos fines atq̧ obiecta ꝛ
actus:concedo.ex hoc tñ nõ ſequit̃ quin vtraq̧ poteſtas
ſit in eodem:potiſſimũ quũ poteſtas temporalis reducat̃
in ſpiritualem velut in cauſam:ꝛ in multis caſibus papa
actus exerceat vtriuſq̧ vt ſuperius eſt probatuꝫ. Itẽ iſta
diſtinctio iuriſdictionis eſt quantũ ad executionẽ ꝓpter
cauſam aſſignatã in.c.qm̃.ꝛ quũ ad verũ. ſicut etiã priori
me in alia obiectione dixi. Septimo ad.c.ſi duobus.ex̃ de
appel.qđ dicit ꝙ nõ põt appellari ad papã a ſecl'ari iudi/
ce:fateor: regulariter.quia papa nõ intromittit ſe de exe/
cutione iuriſdictionis in tẽporalibus faciẽda: ſed eã im/
peratori committit: ne ſecularibus negotijs implicet̃:vt
p̃c.c.quũ ad verũ.ꝛ priori.dictũ eſt. ¶ Aa Octauo ad il
lud quod dicit̃ ꝙ eccleſia ſoluit tributũ imperatori.xj.q.j.
ſi tributũ.ꝛ.c.magnũ.cum ſi.verũ eſt: quia res tranſit cũ
onere ſuo.ex̃ de deci.paſtoralis.ꝛ.c.quũ non ſit in hoie.et
no.xxiij.q.viij.§. hinc datur.ꝛ.c.tributũ. in glo. quia cum
onere. Nam agri tributarij de quib⁹ dñs tẽporalis tribu/
tũ certũ habebat:ſi ad eccleſiã perueniant: iuſtũ eſt ꝙ ec/
cleſia ſoluat quod ſoluebat ille qui eccleſie prediũ vendi
dit vel donauit:nec ipſa ſubijcitur eccleſia dño temporali
vel regibus:vt probatur precedenti.c.tributũ.xxiij.q.viij.
ibi:Quia nõ eccleſia dari:nõ põtificalis apex ꝛ ita ſubijci
regib⁹ põt. Soluit etiã eccleſia hoc tributũ pro cauſa quã
ibi aſſignat vrbanus:ſcꝫ pro pace ꝛ quiete qua tueri ꝛ de/
fenſare debent imperatores eccleſiã ꝛ clericos. Nõ aũt ec
cleſia tenetur ſoluere tributũ de decimis ꝛ oblationibus:
vt tangitur e.q.ſecundũ. Nec ſoluit eccleſia in aliquo mu
nera perſonalia:nec angarias/nec ꝑangarias:vt de hoc
plene.xvi.q.j.§.nouaꝝ.cũ.l.ſeq.placet.legit̃ ꝛ no.ex̃ de im
mu.eccle.nõ minus. Nec ſoluit aliquid de predijs que ad
eã libere peruenerunt:quia bona eccleſiarũ ꝛ clericoꝛꝫ
libera ſunt ab omĩ ſeruitio tẽporali: vt legitur ꝛ no.ex̃ de
vita et hone.cleri.ex literis. Ratio etiã alia quare ſoluat
eccleſia tributũ de predijs que eadẽ tributaria peruene/
runt aſſignat̃.xj.q.j.magnũ.vt doceat omnes debere eſſe
ſubiectos ſublimioribus poteſtatibus/ſm apoſtolos pe/
trũ ꝛ paulũ.j. Pet.ij.ꝛ ad Rom̃.xiij.ꝛ ne quis conſtitutio
nẽ terreni regis eſſe ſoluendã putet. ¶ Bb Item ad id
nono quod dicit̃/ꝙ filius dei ſoluit tributũ. Matth.xvij.
ꝛ p̃c.c.ſi tributũ.verũ eſt nõ ex debito:ſed vt nõ ſcandali
zaret alios:vt no.xj.q.iij. magnũ.i glõ. nõ ex debito. vnde
ꝛ dñs ait Petro p.c.xvij. Matth. Quid tibi videt̃ ſimõ?
Reges terre a quibus recipiunt tributũ vel cenſum:a fi/
lijs ſuis an ab alienis?Et ille dixit:Ab alienis. Dixit illi ie
ſus:Ergo liberi ſunt filij. Ut aũt nõ ſcandalizemus eos:
vade ad mare ꝛc̃.ad idem.xxviij.q.j. iã nunc. ad finẽ.ibi:
Unde ꝛ ipſe dñs prius quũ nõ ſe ſoluere tributũ debere
demonſtraret: ſoluit tñ ne ſcandalizaret eos/quibus ad
eternã ſalutẽ gerens morem conſulebat. ¶ Decimo ad il
lud Pauli ad Rom̃.xiij. O omnis anima ſubdita ſit ꝑla
to ſuo:verũ eſt.ꝛ ſi bonus eſt:nutritor eſt.ſi malus fuerit:
erit tentator.dicit ibi glo. Sed ex hoc nõ poteſt argui ec/
cleſiam ſubiectã imperio. Sed arguitur ꝙ cenſus ſignuꝫ
eſt ſubiectionis.ex̃ de cenſi. omnis anima. quod verũ eſt
in eo ꝗ ſoluit quia obligat⁹ eſt ſoluere:vt ecc'ia pro ꝑdio
tributario:vt ſuperi⁹ dictũ eſt ꝛ quare/ſed nõ ſimpliciter
vt.s̃.probatũ eſt. ¶ Undecimo ad id.j. Pet.ij. Serui ſub/
diti eſtote oĩ humane creature ꝓpter deũ:ſiue regi tanq̃
precellẽti ꝛc̃.rñdet Innocẽ.iij.ex̃ de maio.ꝛ obe.ſolite.ibi:
Scribebat enĩ apl'us ſubditis ſuis:ꝛ eos ad humilitatis
meritũ ꝓuocabat. Nã ſi per hoc quod dixit: ſubditi eſtote
ſacerdotibus voluit imponere iugum ſubiectionis:ꝛ eis
ꝑlationis authoritatẽ auferre quib⁹ ſubditos eſſe mone/
bat:ſequeretur ex hoc ꝙ ſeruus quilibet in ſacerdotes im
periũ accepiſſet.ꝛ.j.ꝙ autẽ ſequitur regi tanq̃ precellẽti:
nõ negamus quin precellat imperator in tẽporalib⁹ illos
dumtaxat qui ab eo recipiunt temporalia ꝛc̃. Sed ponti
fex in ſpiritualibus antecellit:que tanto ſunt tẽporalib⁹
digniora:quanto anima prefert̃ corpori: ꝛ qui dicit põti/
fex:nõ dicit ſummus qui ꝓprie dicitur papa.xxj.diſt.§.j.ꝛ
qui etiã in tẽporalibus antecellit:vt ſuperius eſt pluries
probatũ. Sed quilibet pontifex maior eſt imperatore: vt
xcvj.di.duo ſunt.vt.s̃.dictũ eſt. Ex predictis ergo clare pꝫ
papa vniuerſalis monarcha toti⁹ populi chriſtiani et de
iure totius mũdi:ita ꝙ velit nolit quicũq̧ viator pape de
iure ſubijcitur vt ꝑlato. ¶ Duodecimo ad illud qđ dicit̃
ꝙ imperator poteſt papã iudicare ſi papa reperiat̃ a fide
deuius.qđ nõ probatur niſi exemplo Othonis primi re/
gis theutonicorũ:qui vt fertur cum clero ꝛ populo roma
no Joan.xij.depoſuit a papatu. Dico hoc falſuꝫ eſſe:quia
papa in hereſi etiã incorrigibilis iudicari nõ põt ab im/
peratore:ſicut de hoc ſatis dixi.s̃.in.iij.iiij.xj.et.xxxj.arti.
Nec eſt trahendũ ad conſequentiã factũ Othonis: quũ
ſibi tunc conceſſa fuerit licentia a leone papa : ꝛ poteſtas
ordinandi eccleſiã romanã:ꝛ eligendi ſummũ pontificẽ.
lxiij.diſt.in ſynodo. Cui priuilegio renũtiauerũt poſtmo/
dum imperatores romani. vt dixi.s̃.ꝶ.v.in ꝑcedẽti folio.
hic adde quod ſcripſi ſuper hoc latius.j.in.lxviij.ar.in.§.
ad id quod no.in p̃c.c.in ſynodo.ꝙ papa põt dare pote/
ſtatẽ imperatori in caſu hereſis/dixi contrariũ.s̃.in.xxxj.
quum aut.iiij.ꝶ.qđ ꝶo papa.ar. ꝛ probaui. vbi vidẽdum
eſt. Nõ debemus aũt attendere ad factũ Othonis:quia
nõ eſt exẽplis/ſed legibus iudicandũ.C.de ſentẽ. nemo.
de hoc.no.xx.diſt.de quibus.leges aũt infinite ſunt in cõ/
trariũ:ꝙ nũq̃ debet neduꝫ papa:ſed nec aliquis clericus
a ſeculari iudice condemnari.ex̃ de iudi.at ſi cleri.ꝛ.c.de/
cernimus.ꝛ.xj.q.j.quaſi per totũ.ꝛ adde quod no. in p̃c.
ar.iij.iiij.xij.ꝛ.xxxj. ¶ Cc Or aũt bauarus in imperio in/
truſus olim dux bauarie/cum populo ſtulto ꝛ inſideli et
furioſo ꝛ clero phantaſtico romano adulãte ſibi in furia
theutonica iuxta illud Gualteri in Alexandro Theuto/
nicuſq̧ ſuũ retinet in ore furorẽ:ꝛ in inſipientia ſua ꝛ vin
dicta dñm papã Joan.xxij.in cuius tempore ſcribo hunc
librũ:depoſuerũt in vrbe:ꝛ ſibi ſubſtituerũt de facto pſeu
do religioſum de ordine minorũ fratrẽ Petrũ de Corba/
ria:quẽ cognoui in vrbe verũ hypocritã quũ cõuentua/
lis eſſem ibi rome in ara celi decimantẽ mentã. Matth.
xxiij. ꝛ anetũ/in quibuſdã abſtinentijs exterioribus et in
aperto:ꝛ in abditis loculos cõpilantẽ: ꝛ inter mulieracu/
las romanas quaſi continue reſidentẽ ꝛ gloriã aucupan
tẽ.ꝛ ſicut mihi teſtimoniũ ꝑhibuerũt:miniſter illius pro/
uincie romane ꝛ cuſtodes tũc quũ eſſemus in magno cõ
cilio de facto eius ꝛ alioꝝ/qui eccleſie ꝛ ordini rebellaue/
rant ananie minus habentẽ/ſcꝫ in caſtitate:ꝛ ſic fidẽ pau
pertatis ꝛ mũditie ꝛ obedientie:que ſunt legis grauiora
relinquentẽ. Matth.xxiij. Hoc min⁹ etiã eſt ad cõſequen
tiã deducendũ:q: nedũ imperator nõ eſt/ſed intruſus in
imperio ꝛ tyrannus:ꝛ lupus rapax deuorans nedũ oues
eccleſie obedientes ſancte eccleſie matri ſue a dextris ſtã/
tes. Joan.x. ſed etiam hedos peculcos et olidos ſm glo.
Matth.xxv.ſtãtes a ſiniſtris fauentes ſibi filios degene/
res ꝛ infrunitos.xcvj.di.in ſcripturis.ꝛ hoſtis eccleſie ma
nifeſte.xciij.di.ſi inimicus.ꝛ ab ea iuſto iudicio reprobat⁹
ex̃ lib.vj.fundamẽta.§.quid plura.ꝛ ab eodẽ papa Joan.
de hereſi ſententialiter cõdemnatus. Qualẽ ergo ſenten

Papa monar/cha vni/uerſalis

riam dare potuit in imperio intruſus contra papã catho
licũ:cui tota eccleſia ſicut tenetur obedit: et tenet eum ꝑ
papa:nõ auditũ/nõ cõfeſſum/nõ conuictũ/nõ rei euiden
tia hereticũ.contra illud.xxj.di.nunc aũt.ix.q.iij. nemo.ij.
q.j.nos i quẽcꝙ.quũ.v.c.ſeq.ex de coha.cle.⁊ mu. veſtra.⁊
ca.vlti.et in clemẽ.de re iudi.paſtoralis.cũ multis ſi. que
eñi ab intruſis fiũt:nõ tenent vt legit ⁊ no.de conſe.di.j.
hic ergo.Quomõ potuit:quia nõ potuit iſte bauarꝰ dñm
papã Joan.accuſare. quũ ſibi nõ obediat.iij.q.iiij. alieni.
ibi:Aut apoſtolice ſedis iuſſionibus inobedientẽ ſuſcipe
re nõ debemus.ſupple in accuſationẽ. Jtẽ q: infamis: q:
iuſſa apoſtolice ſedis libenter tranſgreditur.cauſa.e.⁊.q.
ca.ſi quis. Jtẽ bauarus contra papã conſpirator cũ ſuis
gibellinis fuit.nõ dico de omnibus: ergo papã accuſare
nõ potuit.e.cauſa ⁊.q. conſpiratores. Jtem excommuni
catus multis excommunicatiõibus papam accuſare nõ
potuit.cauſa.e.nullus.⁊.c.omnes.Jtẽ bauarus pape inſi
diator ⁊ detractor: ab accuſatiõe ſua repellit. cauſa e.⁊.q.
clericus qui.⁊.c.detractores. Jtẽ bauarus ſacrilegus ꝓ
pter multorũ clericorũ ⁊ religioſorũ captionẽ/⁊ multarũ
eccleſiarũ ⁊ monaſterioꝝ inuaſionẽ.xij.q.j.nulli.c.q̃ abſtu
lerit.c.de viro.xvij.q.iiij.ſacrilegiũ.c.oẽs raptores.c.q̃ ra
pit.c.ſi quis ſuadente. ⁊ quaſi per totũ.vide hic de baua
ro vſcꝫ ad.℣. ſequẽn.qui incipit: Ad hec etiã.⁊.xxiij.q.iiij.
quid ergo.ex lib.vj.de re iudi.ad apoſtolice.necdũ nõ pa
pã:ſed nec aliũ accuſare põt.iij.q.iiij. nulli vnqͣ.⁊.q.v.cõ
ſtituimus. Jtẽ bauarus eccleſie ⁊ dñi pape publicus ho
ſtis ⁊ inimicus capitalis/papã accuſare nõ potuit nec in
eũ ſententiã ferre.etiã ſi als iudex ſuus fuiſſet.iij.q.v. ac
cuſatores ⁊ teſtes.vbi de hoc. ex de ſimo.p tuas.j.vbi de
hoc.⁊ vt lite nõ conteſtata.accedẽs.ij.de accuſa.quũ opor
teat.vbi de hoc.iiij.q.iij.§.item in criminali.⁊.iij.q.v. nul
lus ſeruus. ¶ Jtẽ iſte bauarus armauit ſe cõtra papam
ad literã. vt ſm glo.conuiciando vel diffamãdo eũ.ergo
contra eũ vel contra quemlibet epm admitti nõ debet in
aliquo.ad hoc.iij.q.v.oẽs.Omnes qui aduerſus patres
armant:vt patrũ inuaſores infames eſſe cenſemꝰ.⁊.j.qm
iubent canonica decreta patrũ: vt accuſatio vel teſtimo
niũ eorũ qui odio quoſlibet ꝓſequunt:vel qui inimici aut
ſuſpecti habent: nullo mõ recipiant.idem.vj.q.j.ſacerdo
tes.Or aũt contra eũ ſententiã ferre nõ potuit inimicus:
pꝫ.iij.q.v.ꝙ ſuſpecti.vbi de hoc.vñ dicit ibi:Quia ſuſpe
cti ⁊ inimici iudices eſſe nõ debent:vt ipſa ratio dictat:et
plurimis probatur exẽplis.nã quid gratius ⁊ amabilius
dare quis inimico poteſt:ꝙ ſi ei ad imperendũ cõmiſerit:
quẽ ledere forte voluerit:⁊.j.vbi athanaſius a ſuo patri
archa canonice cõdemnatus:quia proclamauit ꝙ inimi
cus eſſet:a ſynodo chalcedoñ.recipere ſuã eccleſiam iudi
catur.et.j.Quero inquit iudiciũ quod pretendũt:vbinã
poſſit agitari: an apud ipſos/vt iidem ⁊ inimici ſint ⁊ te
ſtes ⁊ rei iudices:Or ſi in iudicio vbi iidem ſunt inimici
qui iudices:nec humana cõmitti debent iudicia: quanto
magis diuina.i.eccleſiaſtica: quis ſapiẽs ⁊ nõ intelligat:
⁊.j. Nam quodãmodo naturale eſt ſuſpectoꝝ iudiciũ inſi
dias declinare:⁊ inimicorum iudicium velle refugere ⁊c̃.
de iſtis inimicis legit et no. ex de offi.del. inſinuante. vbi
etiã no.ꝙ minor inimicitia repellit iudicẽ ꝙ teſtẽ.⁊ de ac
cu.quũ oporteat. Jtẽ bauarus excõmunicatus ⁊ hereti
cus condemnatus/dare ſententiã nõ potuit cõtra papã.
ex de re iudi.ad probandũ.xxiiij.q.j.§.fin autẽ.cũ ſi.Quõ
ergo miſer iſte bauarus ſecularis ⁊ inferior:et tot dictis
laqueis irretitus/ꝓcedere potuit cõtra papam cõtra illa
omnia.c.xxj.di.§.in his oĩbus.cũ.c.ſeq. vſcꝫ ad ſi.di.ſed
⁊ conciliolũ vel potius conuenticulũ qđ rome ſuꝑ hoc fe
cit.tũc prope romã erã per tres leucas in eremitorio mõ
tis compatris a perſecutione ⁊ facie bauari fugitiuus in
terra guelforũ:acephalũ liquet eſſe. vbi de tãta poteſtate
ſcꝫ dñi pape agebatur: ⁊ maiorũ nõ fuit expectata ſentẽ
tia.vt.xxj.diſt.ſubmittit. Uere etiã poteſt dici in hac parte
Bauarus beſtia lapidanda:quiã montẽ tetigit.ad Heb.
xij.Exod.xix.Beſtia inquã ſimilis urſo: de qua Dañ.vij.q̃
in parte ſtetit:quia diuiſionẽ in eccleſia fecit:⁊ ab vnitate
eccleſie receſſit:quia vnitas nõ capit diuiſionẽ.xxiiij.q.j.lo
quitur.⁊ tres ordines dentiũ erant in ore eiꝰ:quia ad lite
ram iſte cũ pſeudo ⁊ apoſtatis religioſis triũ ordinũ/ꝑdi
catorũ/minorũ/⁊ eremitarũ/eccleſiã momordit:⁊ cõtra
eam latrauit ⁊ dicebatur ei:Surge comede carnes pluri
mas.Dañ.vij.quia per diuiſionẽ ſuã multa ſunt milia ho
minũ interfecta.⁊ deuorauit obedientes eccleſie plebes:
⁊ earũ carnibus ſaturatus eſt. quarũ tamẽ ⁊ quorũ ſan
guinis reus eſt:quia ipſe in iſtis homicidijs caput ⁊ prin
cipalis eſt:⁊ eius precepto defenſione auxilio ⁊ cõniuen
tia fuſus.legit ⁊ no.de hoc diſ.l.de his.⁊ ex de homi. ſicut
dignũ.Urſo etiã ſimilis qui vorax eſt:quia ipſe magnam
partẽ italie ⁊ aliquã theutonie directe vel indirecte dep
datus eſt.⁊ animal inquietũ:quia bauarus nec mẽte nec
corpore quieſcit:ſed profugus vt cayn a facie dñi dei ſui ⁊
eius vicarij:⁊ vagus per terrã gradit hinc inde.Geñ.iiij.
Urſus in abditis habitat.⁊ bauarꝰ nõ in medio eccleſie.
Pſ.xxj.vt dñs noſter ieſus chriſtus.ſed extra eccleſiã con
uenticula fabricat. Urſus etiã caput habet debile:⁊ ba
uarus diadema ſibi impoſuit ſine iure. Montẽ tetigit hec
beſtia: q: dñm papã diffamauit/⁊ de facto papatu ꝑua
uit.ſed mons iſte ſummus apoſtolicus ſuꝑ alios montes
reſidẽs:quia primus ⁊ ꝑcipuus ſuper oẽs epos: ſicut pe
trus ſuper omnes aplos alios.xxj.diſ.in nouo.⁊.c. ſequẽ.
⁊.iij.q.vj.dudũ.⁊ ex de elec.fundamẽta.li.vj.vbi apli mõ
tes vocant:immobilis perſeuerat/q: fundatus eſt ſupra
firmã petrã. Matth.xvj.eccleſiã catholicã: cuiꝰ caput eſt
⁊ chriſti vicarius ⁊ petri ſucceſſor.xix.diſ.ita dñs. Mons
inquã in quo beneplacitũ eſt habitare deo vſcꝫ in finem.
Pſ.lxvij.q: vere ipſe in eccleſia eſt: et eccleſia in ipſo.vij.
q.j.ſcire. Lapidabitur inquã iſta beſtia a vicario illius la
pidis.i.chriſti: quẽ bauarus reprobauit: quia lapis chri
ſtus duos parietes in ſe poſitos in angulo coniunxit/ſcꝫ
populũ iudeorũ ⁊ gentiliũ.⁊ de eis fecit vnã eccleſiã:quã
diuiſit iſte bauarus beſtialis quantũ in ſe fuit: crudeliter
vaſtans eã.⁊ ſicut eccleſiã reprobauit:ita eũ eccleſia lapi
dauit.i.condemnauit/anathematizauit/⁊ omni iure: qđ
ſe dicebat habere in imperio priuauit: ⁊ ducatu bauarie.
Beſtia etiam montẽ tangit:qñ ſuperbus excellentiã am
bit:vt iſte bauarꝰ qui imperiũ vſurpauit.vnde Nabucho
donoſor ſuperbus cũ feris beſtijs habitare:⁊ fenũ vt bos
comedere a deo condemnatus eſt. Dañ.iiij.de peni.di.j.c.
voluiſſent.§. ex his nãcꝫ.℣.nabuchodonoſor. Os etiam
iſte bauarꝰ in celũ.i.dñm papã ſanctũ: quia celi ſancti di
cunt.vñ Pſ.xviij.Celi enarrant gloriã dei.poſuit.lingua
eius ſuper terrã tranſeunte.contra illud.xxij.di.inter. Cõ
tra aũt iſtũ preſumptuoſum bauarũ dici poteſt:O pſum
ptio neq̃ſſima vnde creata es:Eccli.xxxvij.poterit rñde
ri ab illo qui dixit in corde ſuo. Eſa.xiiij. Jn celũ conſcen
dam:ſupra aſtra celi exaltabo ſoliũ meũ.cuius iſte ꝑ imi
tationẽ ſe filium manifeſtat:ſoliũ ſuũ exaltare cõtra deũ
⁊ eccleſiam preſumens:aſcendens inquã cõtra celum pa
pam:qui eſt omnia ſua iuriſdictione continens ⁊ conclu
dens.⁊ ſuper aſtra celi.i.ↄtra dños cardinales q̃ ſunt ve
lut aſtra refulgẽtia.ar.ex de magiſtris.c.ſi.in hoc celo.Sꝫ
timendũ eſt ſibi ne ſequat quod ſubiungit in ꝓpha.Ue
rumtamẽ ad inferna detraheris in ꝓfundũ laci.qđ intel
ligendũ eſt niſi finaliter reſipiſcat:⁊ ad eccleſiã reuertat/
que ſibi nõ claudit gremiũ redeunti. C.de ſum.trini.epla
inter claras.ex de hereticis.ſuꝑ eo.li.vj.ſicut nõ petro de
corbaria antipape clauſit tẽpore meo ad eccleſiã redeũti
De iſto etiã bauaro põt dici illud Thren.iij. Quis eſt iſte
qui dixit vt fieret: dño nõ iubente:hic eñi dicit vt fiat ſibi
reuerẽtia vero imperatori debita:dño velit nolit ſuo ſcꝫ pa
pa nõ iubẽte:immo iuſte cõtradicẽte.vt pꝫ ex ſuperioribꝰ
declaratis. Uidet etiã eſſe ille chanaan:de quo dr Oſee.
xij.ꝙ in manu eius ſtatera doloſa: ⁊ calũniã dilexit. Cha
naan interpretat zelus ppli.⁊ iſte ſub mentito zelo ppli:q:

Digitized by Google

dicit ꝙ ȝelo iuſtitie ac reipublice agit cõtra dñm papã:nõ ponderãs ſtatera iuſta ſeipſum ⁊ dñm papam:ſed doloſa faciẽdo de ſe ſeruo dñm:⁊ de dño papa ſeruũ:diligit calũnias:ſibi falſas calũnias imponẽdo. ¶ Ad hec etiã de poteſtate pape addẽdum eſt qḋ no. Oſtien.ex̄ de ſacra vnc. ca.j.§.vnde.in fi.ibi: Ut oſtendat̃ quanta differẽtia ſit inter authoꝛitatẽ põtificiã/⁊ pꝛincipis poteſtatẽ:que tanta eſt quãta eſt inter ſolẽ ⁊ lunã.ex̄ de maio.⁊ obe.ſolite.§.potuiſſes.⁊ lõge minoꝛ eſt comparatio ꝙ plũbi ad fulgoꝛẽ auri.xcvj.diſ.duo ſunt. Quãta etiã ſit oſtendit̃ ex̄ q̄ fi.ſint legi.per venerabilẽ.§.rationibus.authoꝛitatẽ.hic ꝟo illi⁹ poteſtatẽ:hic ꝟo factũ.q.di.officiũ pontificũ potius cõſiſtit in iure ꝙ in facto.officiũ ꝟo pꝛincipis econuerſo:pmi habent verba: ſcḋi factũ.pꝛimi ſcientiã:ſcḋi poteſtatem.⁊ ideo dicit̃ ꝙ vnus gladi⁹ alio ſemp eget. ex̄ de cleri.excõ.mi.c.ij.in fi.vbi de hoc.⁊ de male.c.ij. vbi de hoc.⁊ de offi.oꝛdi.qm̄ in pleriſq̄.vbi de hoc.⁊.xvij.diſti.nec licuit.ex̄ de ſen.excõ.ex dilecto.li.vj. ¶ ꝟo Et hic etiã nota ꝙ authoꝛitas nõ dependet a poteſtate:ſed potius poteſtas ab authoꝛitate.ex̄ de maio.⁊ obe.ſolite.§.pꝛeterea.ibi:põtificalis authoꝛitas ⁊c̄.de rebus eccłe.nõ ali.c.fi.in pꝛin.xcvj.diſti. bene quidẽ.vnde ⁊ ſm̄ fratrẽ Alexãdrũ de oꝛdine minoꝝ magiſtrũ in theologia ſolenniſſimũ. Eccleſia eſt multitudo fideliũ ſiue vniuerſitas chꝛiſtianoꝝ.de conſe.di.j.eccleſia.vij.q.j.nouatianus.⁊ habẽs duo latera. dextrũ ſcȝ dericoꝛũ:qui ea que ad vitã ſpiritualẽ ptinent adminiſtrãt. item ſiniſtrũ ſcȝ laicoꝛũ:q̄ terrene vite neceſſaria tractãt. Et eſt duplex poteſtas. ſpũalis que caput habet ſummũ pontificẽ.⁊ ſecularis que caput habet regẽ.xcvj.diſt.duo ſunt.ex̄ qui fi.ſint legi.cauſamq̄. Spũalis pꝛioꝛ eſt terrena in trib⁹:ſcȝ in dignitate ſiue maioꝛitate/inquantũ ſpiritus maioꝛ: ⁊ dignioꝛ eſt ꝙ coꝛpus.ex̄ de tranſla.inter.et pꝛe.c.ſolite.vnde abꝛaã patriarcha tãꝙ minoꝛ obtulit decimas melchiſedech ſacerdoti dei ſummi/tanꝙ maioꝛi. Gen.xiiij. Benedixit ei etiã melchiſedech tãꝙ maioꝛ. Nã ſicut habet̃.Heb.vij. vbi idem oſtendit̃ ſine aliqua cõtradictione:qḋ minus eſt a maioꝛi benedicit̃.ad idem.xxj.di. deniq̄.in fi.⁊.ſ.de hoc dixi. Itẽ pꝛioꝛ eſt in inſtitutiõe: qḋ ptȝ p ſacerdotiũ melchiſedech: q̄ pceſſit legẽ ſcriptã. et p hoc ꝙ in lege ſacerdotiũ pꝛimũ a deo eſt inſtitutũ. Exo. xxviij.B.in fi.c. Legitimũ ſempiternũ erit aaron et ſemini eius poſt eũ.⁊.xxix.in pꝛin. Sed ⁊ hoc facies vt mihi in ſacerdotiũ conſecrent̃. Demũ p ſacerdotiũ iubẽte dño regalis poteſtas eſt oꝛdinata.j.Reg.viij.B.dixit dñs ad ſamuelẽ: Audi vocẽ eoꝝ:⁊ cõſtitue ſup eos regẽ: qḋ ⁊ fecit de ſaule cui ait.j.Reg.x.A. Ecce vnxit te dñs ſup hereditatẽ ſuã in pꝛincipẽ.ex̄ de ſacra vnc.c.j.§.in veteri. Sȝ ⁊ pꝛioꝛ eſt authoꝛitate ſiue poteſtate. nã ſpũalis authoꝛitas terrenã poteſtatẽ habȝ inſtituere vt ſit:⁊ iudicare ſi bona nõ ſit.j.ad Coꝛ.vj. Neſcitis qm̄ angelos iudicabim⁹:quãto magis ſecularia.ex̄ qui fi.ſint legi.p venerabilẽ.§.rõnib⁹. Ipſa tñ ſpũalis a nemine iudicat̃.j.ad Coꝛ.ij.B. Spũalis iudicat oĩa: ⁊ ipſe a nemine iudicat̃. qḋ de papa oĩno verũ eſt.ix.q.iij.nemo.c.alioꝛũ.⁊ de hoc.ſ.multũ ſcriptum eſt.arti.v.⁊.vj. Notat etiã Oſtien.pꝛe.c.ſolite.§.potuiſſes. ibi dictũ eſt Hiere.j.⁊.xxxvj.di.§.ecce.ſacerdotibus q̄ erãt in anathot. Utiq̄ hoc verbũ myſterio nõ caret:quia anathot interptat̃ rn̄ſio: vel obediẽtia/ſiue reſpondẽs ſigno aut gratificatio deſignãtis. Et dic rn̄ſio/vt ſcias ad ſacerdotẽ eſſe in dubijs recurrendũ. Deut.xvij.qui fi.ſint legi. p venerabilẽ.§.rationibus. Obediẽtia/vt ſcias ꝙ oẽs debent ſacerdotibus obedire. ex̄ de maio.⁊ obe. omnes. Rñdens ſigno:quia ſacerdotes niſi pcellãt alios ſignis ⁊ virtutibus:ſunt viliſſimi reputandi.j.q.j.viliſſim⁹. Uel ſigno.i.authoꝛitate.donũ eſt pꝛerogatiua ſacerdotij ⁊ eccleſie cõfirmata. Luc.ij. Et hoc vobis ſignum: inueniẽtis infantẽ poſitũ in pꝛeſepio.i.in eccleſia/in q̄ paſcendi ſunt clerici ⁊ laici:ſiue ſint boues penitentes ⁊ domiti:⁊ iugũ dñi ſuaue poꝛtantes. Matth.xj. ſiue aſini.i.peccatoꝛes: ⁊ laſciui ⁊ ſtulti.nã ⁊ bonos ⁊ malos admittit eccleſia militans.xxiij.q.iiij.c.j.⁊ ſeq.de conſe.diſt.iiij.eſt vnitas eccleſie. Aut gratificatio deſignantis/vt ſcias ꝙ dñs deſignauit ſacerdotes ſuos habere poteſtatẽ gratificandi in penitentijs:⁊ indulgẽtias faciẽdi.ex̄ de peni.⁊ remiſ.de⁹ q̄.⁊.c.ſignificauit.⁊.c.quũ ex eo.vbi de hoc. ad qḋ ptinet illud Luce.x. Poſt hec autẽ deſignauit dñs ⁊ alios.lxxij.⁊ miſit illos binos ante faciẽ ſuã/in oẽm ciuitatẽ et locũ/q̄ erat ipſe venturus.⁊.j. Ecce dedi vobis poteſtatẽ calcãdi ſup ſerpẽtes.i.auaros/qui queãdmodũ ſerpẽtes terram lingunt:quia inimici. Pſ.lxxj. Et inimici eius terram lingẽt. Et ſcoꝛpiones:id eſt luxurioſos:quia luxuria ad modũ ſcoꝛpionis blandit̃ facie:ſed poſtea cauda pũgit. Unde:

Ab veneris rabies ꝙ dulci pace ſalutat:
Quem ſibi venatur hominẽ: pꝛimũq̄ pꝛopinat
Dulce:ſed ex dulci tandem concludit amarum.

Pꝛouerb.v. Fauus diſtillãs labia meretricis.⁊.j. Nouiſſima aũt illius amara quaſi abſinthium.⁊ lingua eius acuta q̄ſi gladius biceps. Sup omnẽ virtutẽ inimici.i.ſuperbos/queãdmodũ diaboli ſup omnes nitunt̃ extolli.vnde dicit̃ Job.xlj.c.de diabolo: Oculi eius omne ſublime vident.xlviij.diſt.c.j.q.di.ſuper omnes peccatoꝛes plenã do vobis poteſtatem.ex̄ de iudi.nouit.§.j.omne em̄ pctm̄ ad vnũ de his tribus adducit̃.j.Joan.ij. Omne qḋ eſt in mũdo:cõcupiſcentia carnis eſt:⁊ cõcupiſcẽtia oculoꝛũ:⁊ ſupbia vite. Exponunt̃ aũt verba dñi ad Hiere.j.ſic: Ecce cõſtitui te:quia nõ te ingeſſiſti.ex̄ de elec. qualiter. Sed ego cõſtitui te p meipſum: te meũ vicariũ/ſup gentes laicos inferioꝛes.⁊ regna laicos ſuperioꝛes in quacũq̄ dignitate conſtitutos:vt euellas peccata ab obedientibus:⁊ diſſipes inobedientes deponẽdo a dignitatibus.ex̄ de here. excommunicamus.de ſentẽ.excom. grauem.⁊.c.nouerit. xxxij.q.v.pꝛeceptũ. Edifices/fideles baptiȝatos ſacramentoꝛũ eccłie adminiſtratiõe:⁊ verã pdicatiõe ac honeſtam conuerſatiõe inſerẽdo gratias ⁊ virtutes. ex̄ de ſacra.nõ ite.c.fi.de offi.archiepiſ.officiũ.de offi.oꝛ.inter cetera.xl.di.multi.j.q.j.quicquid. Plantes/in eccleſia dei infideles nõ baptiȝatos p pdicatiõẽ. ſm̄ illud.j.ad Coꝛ.iij. Ego plantaui:⁊ ſacri baptiſmi ablutiõẽ.de conſe.di.iiij. p totũ. Itẽ ꝙ dicit.j.in.§.pꝛeterea.in pꝛe.c.ſolite. põtificalis authoꝛitas.dicit Oſtien.ſcȝ iudiciaria quoad diſcernendũ ⁊ iudicandũ. Ideo dixit põtificalis authoꝛitas:et regalis poteſtas executoꝛia quoad pficiendũ. et ideo dixit poteſtas.q.di.authoꝛitas pontificalis cõſiſtit in iure quo debet eſſe induta. Regalis ꝟo eſt potẽtia quo debet eſſe ſuffulta.⁊ ſic ptȝ ꝙ vna eget reliqua ⁊ ſi vtraq̄ adiuuicẽ cõcoꝛdant̃ omnia recte ſiunt in regimine ſancte eccleſie dei. Debet tñ pcedere põtificalis tanꝙ maioꝛ et dignioꝛ ⁊ illuminatrix ad modũ lucerne illuminãtis: regalis ſeq̄ tanꝙ minoꝛ ⁊ rudioꝛ ad modũ clauc indeuotos ⁊ rebelles pcutiẽtis ſiue malleantis.xcvj.diſ.quũ ad verũ.ad qḋ ſignandũ inungit̃ pontifex in capite:rex in bꝛachio.ex̄ de ſacra vnc.c.j.§.vnde in veteri.ſed hodie recipꝛocat vnuſquiſq̄ ⁊ veſte induit̃ peregrina.nam in multis locis ſecularis fact⁹ eſt ſacerdotalis iudicans clericos ⁊ eccleſiaſtica ſicut laicos ⁊ tẽpoꝛalia/contra iura in auẽ.vt de.apud pꝛo:i.epiſ.pue.§.ſi ꝟo eccleſiaſticũ.coll.vj.⁊ de ſancti.epiſ. §.ſi aũt eccleſiaſtica. coll.ix.⁊.xj.q.j.q̄ſi p totũ. Et ſpũalis ex leui etiã cauſa: ⁊ multotiens ſine cauſa/nõ tm̄ p alios: ſed etiã p ſemetipſum mouens guerras ⁊ nutriens/fact⁹ eſt militaris cõtra iura.ex̄ de treu.⁊ pa.c.j.deuoto ex multa.§.de clericis.xxiij.q.viij.§.j.⁊.c.ſeq.cũ ſi.nec deficiet iſta peſtis quouſq̄ vterq̄ ſuis terminis ſit cõtentus.ex̄ de ſepul.c.j.vbi ⁊ no.quot modis quis terminos trãſgreditur alienos.⁊ facit.xij.q.j.c.j.itẽ in illo.c.ſolite.§.nos aũt.ſup verbo nihil excipiẽs.ait ſic Oſtien.p hoc qḋ dicit: Quodcũq̄ ligaueris.q̄ pape oĩa ſunt ſubiecta: ⁊ de hac ſubiectione põt intelligi qḋ eodẽ mõ argumẽtando pbat apoſtolus.j.ad Coꝛ.xv. Omnia ſubiecisti ſub pedibus eius. Quũ aũt dicat/oĩa ſubiecta ſunt ei: ſine dubio pter eũ qui ſubiecit omnia.q.di. apoſtolus/ſolus deus excipit̃: q̄

Authoꝛitas a q̄ dependeat.

Eccleſia q̄d ſit.

Duo lꝫs latera.

Pape oĩa ſunt ſubiecta

Digitized by Google

ſubiecit ei cũcta alia: cui ⁊ ipſe ſubeſt. ⁊ Heb. ij. dicẽs: In eo enĩ ꝙ ei ſubiecit oia: nihil dimiſit non ſubiectũ ei. Et aũt adhuc põt argui ꝙ imperiũ a populo romano vires ſumpſit. inſtitu. de iure na. §. ſed qđ pꝛicipi. ff. de ori. iur. l. ij. §. q: difficile plebs. ⁊ ſequẽ. C. de vete. iu. enu. l. j. §. ſ etiã interdictũ. nihilominꝰ. ꝟ. quũ enĩ. ⁊ l. ij. §. antepenul. xcij. diſ. legimus. Et ꝙ deus miſit ipſum imperatoꝛẽ animatã legẽ in terris. in aut. de cõſuli. §. vlti. coll. iiij. ⁊ ꝙ ſacerdotiũ ⁊ imperiũ ab eodẽ pꝛincipio ꝓceſſerũt. in aut. quomõ opoꝛtet epis. rñſo. j. coll. j. rñſum eſt. s. in iſto ar. ꝟ. nec obſtat. Et ⁊ ſi populus olim elegerit imperatoꝛẽ vel hodie electoꝛes p. c. ꝑ venerabilẽ. de elec. hoc verũ eſt immediate: ſed mediante eccleſia imperatoꝛẽ facit: quia imperiũ ab eccleſia eſt ſi rectũ eſt ⁊ ſi iniuſtũ de coꝛpoꝛe eccleſie: q̃ habꝫ bonos ⁊ malos eſt. xxiij. q. iiij. c. j. cũ ſeq. ſicut latius ⁊ diffuſiꝰ eſt ſuperiꝰ diſputatũ. ¶ Articulus. xxxvij. Te

Rom. eccleſie vel pape iuriſdictionem aut pͥmatum ſubtrahens aut denegãs quã tũ offendat.

Trigeſimuſſeptimus art. adhuc amplius in iſto xxxvij. ar. dicẽdũ eſt. Et qui romane eccleſie vel pape iuriſdictionẽ vel pͥmatũ ſubtrahit vel denegat, hereticꝰ eſt cenſendus. iij. q. vj. dudũ. xxij. di. c. ij. cũ ſeq. ⁊ c. j. ꝟ. qui aũt. Qui aũt romane eccleſie pꝛiuilegiũ ab ipſo ſummo oim eccleſiarũ capite traditũ auferre conaẗ: hic ꝓcul dubio in hereſim labiẗ. ⁊ j. hic eſt dicendus hereticus. fidem quippe violat qui aduerſus illã agit que eſt mater fidei. ⁊ illi cõtumax inuenit: q̃ eã cunctis eccleſijs ꝑtuliſſe cognoſciẗ. facit op. lxxxj. di. ſi qui. ij. in fi. ibi: Peccatũ ergo paganitatis incurrit: q̃ſq̃s dum chꝛiſtianũ ſe aſſerit: ſedi apl'ice obedire cõtemnit. Itẽ articulus fidei eſt vnam catholicã eccleſiã credere: vt in vtroq; ſymbolo continetur. ⁊ ex de ſumma trinita. c. j. §. vna. Sed iſta eccleſia nõ eſt acephala. i. ſine capite: quia tũc moꝛtua eſſet eccleſia ſine capite ⁊ nõ viua. Sed eccleſia ſancta dei que eſt congregatio fidelium. vt. s. pꝛobatũ eſt. de conſe. diſtin. j. eccleſia. ⁊ que eſt coꝛpus chꝛiſti myſticum viuum ⁊ nõ moꝛtuũ. xxiij. q. v. ſi vos. ⁊ c. de liguribus. ergo caput habet. Caput autẽ nullũ ſibi reperiẗ: nec reperiri põt niſi chꝛiſtus filius dei viui: qui eſt caput eiꝰ. ad Col. j. ⁊ Eph. j. ibi: ⁊ eſt caput coꝛpoꝛis eccleſie. ⁊ petrus poſt eũ: ⁊ ſucceſſoꝛes petri romani pontifices. xxiiij. q. j. loquiẗ dñs. Loquitur dñs ad petrũ: ego dico tibi. Matth. xvj. quia tu es petrus: ⁊ ſuꝑ hanc petrã edificabo eccleſiã meã. ſuꝑ vnũ edificat eccleſiã. ⁊ j. ad fi. ibi: Unũ tñ caput eſt. ⁊ c. oibus. et xix. di. ita dñs. ⁊ xxj. di. i nouo. ⁊ ex li. vj. fundamẽta. j. rñſo. ⁊ de homi. ꝓ humani. j. rñſo. li. vj. xxij. diſ. ſacroſancta. ibi: Pꝛima ergo ſedes eſt celeſti bñficio romana eccleſia. ⁊ j. ibi: Licet oẽs apl'i eſſent: petro tñ a dño cõceſſum eſt: ⁊ ipſi inter ſe idipſum volũt vt reliquis oibus ꝑeſſet apl'is ⁊ cephas. i. caput teneret apl'atus ⁊c. ergo contrariũ aſſerere hereticũ eſt. Itẽ nõ ponere vnã eccleſiã et vnũ caput eſt ponere duas eccleſias aut plures: vt heretici valleſes ponũt: ſed ſi eſt ponere duas eccleſias eſt ponere duos chꝛiſtos ſpõſos eccleſie ſed hoc eſt hereticũ: q: deus ⁊ homo vnus eſt chꝛiſtus: vt in ſymbolo athanaſij. ⁊ chꝛiſtus vna eſt ꝑſona in duabus naturis: vt in ſymbolo. Innocẽ. iij. ex de ſum. trini. c. j. ⁊ apl's loquens eccleſie ait: Deſpõdi vos vni viro virginẽ caſtã exhibere chꝛiſto. ij. ad Coꝛ. xj. xxvij. q. j. nuptiarũ bonũ. quia ergo chꝛiſtus vnus eſt ⁊ diuiſus nõ eſt. j. ad Timoth. ij. j. ad Coꝛ. j. eccleſia vna eſt ⁊ diuiſa nõ eſt. vt pꝛe. c. loquiẗ. cũ ſigno per deductionẽ pꝛedictã: contrariũ dicere ꝑſpicue hereticũ eſt. Et in iſto ar. eſt dicẽdum etiã ꝙ qui aliter ſentit de iuriſdictione pape ⁊ potẽtia ⁊ eccleſie romane q̃ ipſe cũ ſua cõmuni ⁊ vniuerſali eccleſia ſentit: nõ verus catholicus eſt cẽſendus. Qđ ſic pꝛobatur. aliter ſentire de veritate ⁊ potẽtia pape ⁊ eccl'ie q̃ ipſe cum ipſa ſentit: eſt nedum indirecte ſed directe eccleſiam chꝛiſti: que eſt coꝛpus chꝛiſti vt pꝛoxime pꝛobatũ eſt: deſtruere. ar. eoꝝ que in pꝛoximo ar. dicta ſunt. Sed eccleſiam deſtruere ſchiſmaticũ ⁊ hereticũ eſt. xxiij. q. v. nõ vos hominũ. xxiiij. q. j. loquiẗ. in pꝛin. quia eſt etiã ꝑ cõſequẽs coꝛpus chꝛiſti: quod eſt eccleſia lacerare: ⁊ ad nihilũ fidẽ chꝛiſti ⁊ eccleſie redigere: ſed q̃ maioꝛ hereſis? quũ coꝛpoꝛe chꝛiſti nihil ꝑcioſius ſit. de conſe. diſ. ij. nihil. j. q. j. multi. Item deſtruere eccleſiã eſt deſtruere fidẽ: quia ſine eccleſia qui credit quod nõ vidit. de peni. diſt. iiij. in domo. Fides vera eſſe nõ poteſt. nam in patria celeſti fides ꝓpꝛie nõ eſt: immo eſt ibi ſciẽtia certa. ⁊ experientia: quia videẗ deus ab angelis ⁊ ſanctis ibi ſicut eſt. j. Joan. iij. Sed nec in demonibus foꝛmata fides eſt: quia credunt et contremiſcunt ſed nõ diligunt. Jaco. ij. de peni. di. ij. ſi enĩ. vltra colum. ꝟ. nec grãde. fides aũt vera eſt que per dilectionẽ alias charitatẽ operatur. vt definit apl's Gal. v. de peni. diſt. ij. amẽ amẽ. ſub. §. ex ꝑmiſſis. nec in bꝛutis ⁊ irrationalibus animalibus eſt: quia ratione carent. Ps. xlviij. Homo quũ in honoꝛe eſſet: nõ intellexit. cõparatus eſt iumẽtis inſipientibus ⁊c. ergo fides in hominibus cõgregatis in credulitate chꝛiſti remanet. quã congregationẽ in fide chꝛiſti vniram deſtruere eſt eccleſiã deſtruere: quia eccleſia congregatio fideliũ eſt: vt. s. ſepe pꝛobatũ eſt. ergo eccleſiam deſtruere que pꝛopꝛie fidem tenet: eſt fidem deſtruere: ſed que fides: ⁊ quis fidelis ſi fides nõ remanet? vbi aũt nõ eſt fides: ẽ infidelitas. xxviij. q. j. §. ex his. ¶ Ff

Trigeſimuſſeptimus art. adhuc. Et ꝙ qui adheret vel fauet ſciẽter rebellibus vel impugnatoꝛibus pape ⁊ eccleſie: impugnatoꝛ eſt pape ⁊ eccleſie: vel rebellis. ad hoc. xxiij. q. viij. pꝛeterea denotiõis. optime hoc pꝛobatur. xcij. diſ. ſi inimicus. ibi: Si ꝟo quis amicus fuerit his quibus ipſe nõ loquiẗ: vnꝰ eſt ipſe ex illis qui exterminare eccleſiã dei volũt. ⁊ quũ coꝛpoꝛe videatur eſſe nobiſcũ: mente tamẽ et animo contra nos eſt. quia latũ pandit delinquẽtibus aditũ: qui iũgit cum pꝛauitate conſenſum. lxxxvj. diſt. facientis. xvij. q. iiij. omnis. j. q. j. quicquid. ex de ſenten. excõ. nuꝑ. ⁊ c. quãte. ex de hereticis. ad abolendã. §. ſtatuimus. ⁊ c. excõmunicamus. j. §. credentes. ex de homic. ſicut. quaſi per totũ. xj. q. iij. qui conſentit. xxiiij. q. iij. qui alioꝛũ. xxiij. q. v. qui vitijs nutriẽdis. Et qui ſcalã vel ferrũ vel aliud auxiliũ pꝛeſtãt furi: tenentur furti. ff. de fur. ſi pignoꝛe. §. penul. facit. C. de his qui latro. oc. l. j. xxviij. q. j. de filia. cũ multis alijs ſi. no. ex de iude. ⁊ ſara. c. ita.

Fauens rebellibꝰ eccl'ie vel pape.

¶ Articulus. xxxviij. A

Trigeſimuſoctauus

arti. Et ꝙ qui tẽpoꝛe ꝑſecutionis cũ papa ⁊ eccleſia nõ eſt: ꝯtra ipſam eſt. quia dicit dñs: Qui nõ eſt mecũ: contra me eſt. Matth. xij. Luce. xj. ⁊ qui cũ eccleſia nõ colligit ſpargit: ⁊ qui chꝛiſti ⁊ vicarij eius nõ eſt: antichꝛiſti eſt. xxiiij. q. j. qm. in ſi. Et q̃ſcũq; a fide catholica diſcrepat: ei cõtrariꝰ eſt. C. de iudeis ⁊ celicolis. ff. de fidei cõmiſ. li. l. ſi ei. et ſymmachus papa ait: Nõ eſt grandis differẽtia vtrum letum. i. moꝛtẽ inferas. ſubaudi pꝛopꝛijs manibus: vel admittas ſcꝫ nõ ꝓhibendo. moꝛtẽ enĩ languentibus pꝛobaẗ inſligere: qui hãc quũ poſſit nõ excludit. lxxxiij. diſti. §. j. Nã ẽps qui pctã nõ coꝛrigit: magis dicẽdus eſt canis impudicꝰ q̃ ẽps. lxxxiij. diſ. nemo. Et erroꝛ cui nõ reſiſtiẗ approbaẗ. lxxxiij. di. c. erroꝛ. cũ. c. ſequẽti. ij. q. vij. coꝛrigere. xxiij. q. iij. oſtẽdit. vbi de hoc. ⁊ pꝛe. c. quãte. de ſentẽ. excõ. ⁊ de offi. deẗ. c. j. et. lxxxvj. diſt. c. faciẽtis. ꝑ totũ illud. c. nõ enĩ minus ꝗs teneẗ defendere coꝛpus myſticũ chꝛiſti: quod eſt eccleſia. iij. q. iiij. engeltrudã: ⁊ eius caput ſcilꝫ papã: q̃ coꝛpus ſuũ. ar. xxx. q. iij. ita diligere. immo foꝛtius. ar. ex de tranſla. inter coꝛpoꝛalia. Omnes enĩ catholici teneñẗ pꝛo eccleſia ſtare: ⁊ eã defenſare: ⁊ fidem ſuam manutenere. ⁊ pꝛo ijs etiã ſi neceſſe fuerit: moꝛi. ad hec. xciij. di. ſi inimicus. xxiij. q. v. omĩ. c. ſi audieris. Nã ſi eccleſia fuerit cõculcata ⁊ humiliata: ad cuius auxiliũ confugiet chꝛiſtianꝰ? ⁊ vbi relinquet gloriam ſuã. ix. q. iij. alioꝛũ. in fi. ⁊ capite langueſcente cetera coꝛpoꝛis membꝛa inficiuñẗ. vj. q. j. ex merito. ⁊ oĩa membꝛa pꝛo capite naturaliter ſe exponunt: multo potius pꝛo capite ſpũali qđ foꝛtiꝰ eſt. vt pꝛe. c. inter. et. c. ita diligere.

¶ Articulus Trigeſimuſnonus A

Digitized by Google

Trigeſimuſnon⁹ Ar.

Et ꝙ imperator ſi catholicus eſt: fili⁹ eſt eccleſie ⁊ nō preſul. xcvi. diſt. ſi imperator. ⁊ caput hʒ ſubmittere eccl'ie nō p̄eſſe. lxiij. di. valentinianus. ex de iudi. nouit. aduocatus eſt eccleſie ⁊ defenſor: nō impugnator. ex de elec. venerabilē. ex in clemē. de iureiur. romani principes. ſeru⁹ eccleſie: ⁊ nō dn̄s. xxiij. q. viij. conuenior: ipſe. ibi: quid tibi cū adultera. ⁊ doceri habet ab eccleſia: nō eam docere/nec cōtra eā dogmatizare. p̄edi. c. ſi imperator. nō eñ ſe habet intromittere de queſtionibus pioꝝ dogmatū. xcvi. diſti. ſatis euidenter. immo etiā nec pro bono eccleſie de eccleſia ſe ordinando debet intromittere. xcvi. di. bene quidem. ad hec om̄ia facit. x. diſt. certū. Que om̄ia bauarus tyrannus qui ſe p imperatore gerit male ſeruauit: qui in tēpore meo quo ſcribo hoc opus: dn̄m papā Joan. xxij. cum populo ⁊ clero romano imponendo ei titulū hereſis ⁊ multa alia falſa: de facto in vrbe publice ⁊ ſolenniter depoſuit. vt dixi in primo ar. Et ꝙ aūt bauarus allegans exemplū pernicioſum othonis primi imperatoris: quē ſuū p̄deceſſorē appellat. qui cum clero ⁊ populo romano Joan. xij. depoſuit a papatu. Subſtituit etiā iſte bauarus ſibi aliū fratrē petrum. de quo. ſ. in proximo arti. feci ſepius mētionē: de quo nemo pōt aliud dicere: ꝗ̄ ꝙ myſticus antichriſtus exiſtat: nō papa Nicolaus ſicut ipſe ſe dicit. nā antichriſtus cōtrari⁹ dicitur chriſto: ab anti quod eſt contra/⁊ chriſtū. Iſte etiā bauarus inflatus ⁊ obcecatus ſupbia ambitionis imperij: ſicut antichriſtus/voluit ſe extollere ſuper om̄e quod dicit deus. ij. ad Theſſa. ij. Dan. ix. quia ſupra papā ſe cōſtituēs: qui eſt loco dei. legitimū. ex vt eccle. bene. vt noſtrū. ipſum depoſuit ſicut ſuperior contra id. xxi. diſt. inferior. cū ſi. ⁊ ſupra ſatis de hoc. In chriſtū dn̄i manū miſit/papam vnctū ⁊ conſecratū ⁊ papatū poſſidentē/cōtra illud Pſ. ciiij. Nolite tāgere chriſtos meos. ⁊ contra id quod fecit ſanctus dauid de ſaul: qui ex inuidia ipſum pſequebatur. qui ſaul quū intraſſet ſpeluncā vt purgaret ventrem: ⁊ in alia parte illi⁹ ſpelunce latitaret dauid cū ſuis: animabāt ipſi ſerui dauid vt interficeret ſaul regem: ⁊ ait dauid ad viros ſuos: Propitius ſit mihi dn̄s: ne faciā hāc rem dn̄o meo chriſto dn̄i: vt mittā manū meā in eū: qm̄ chriſt⁹ dn̄i eſt. Viuit dn̄s: quia niſi dn̄s pcuſſerit eū: aut dies eius venerint vt moriatur. ⁊. j. Propitius ſit mihi dn̄s vt nō mittam manū meā in chriſtū dn̄i. j. Regū. xxiiij. ⁊. ij. q. vij. §. de his. Et. itē obijcitur. ⁊ tamē ſaul rex iam erat a dn̄o reprobatus. j. Reg. xiiij. ⁊. xv. ⁊. xvj. in prin. nō ſic iſte bauarus fecit/pueniens deū in condemnatione ſui vicarij. poſuitq; in loco ſcō. i. in ſede beati petri/idolū abominabile. Dan. ix. Petrū de corbaria apoſtatā fratrū minorū a romanis clericis ⁊ laicis faciens ſicut papam beſtialiter adorari. qui petrus ſe fecit appellari nicolauʒ. v. Cardinales multos epos per diuerſa loca creauit de facto. et ſic bauarus vnitatis ſancte matris eccleſie inimic⁹/in eccleſia dei maxime in tota italia ⁊ alemānia cū ſuo antipapa petro coruino ſchiſma maximū/ꝯſumēs multos corpora ⁊ animas/ſeminauit. qd̄ nondū propter peccata noſtra extinctū eſt. ¶ B Poteſt merito bauarus iſte dici equus rufus. de ꝗ Apoc. vj. cui datū eſt vt ſumeret. i. auferret pacē de terra: ⁊ vt homines ſe interficerent. Nam ſm glo. equus rufus ē: cōtrarius ſuperiori. i. equo albo. per quē ſm glo. intelligit eccleſia chriſti ſanguine dealbata/iuxta illud Apoc. vij. dealbauerūt ſtolas ſuas in ſanguine agni. Per ſeſſorem eius papa intelligit Joan. noſter. xxij. ſuper eccleſiā legitime cōſtitutus. ⁊ hic habet arcū. i. potentiā nō ſolum ſpiritualē: ſed etiā temporalē. vt. ſ. probatū eſt. ⁊ determinatur in extrauagāti eiuſdē pape Joan. que incipit: Fratrum coepiſcopoꝝ noſtrorū. ⁊ data eſt ei corona tāq̄ vero monarche. ⁊ exiuit vincens vt vinceret: quia fauente dn̄o de inimicis triūphabit. ⁊ qui iam de impio dicto Petro intruſo triūphat: qui diu latitās in partibus tuſcie ⁊ alibi tandem ad cor rediens: vtinam in veritate/ſe per literas tempore meo dn̄o pape Joan. de tanta temeritate ⁊ malignitate culpabilē proclamauit: ⁊ veniam poſtulauit. et tandem perſonaliter auinionē veniēs vel potius ductus coram dicto dn̄o papa Joan. ⁊ collegio cardinaliū ⁊ clero ⁊ populo adſtante de intruſiōe ſua ⁊ ſchiſmate quod in eccleſia dei fecerat/ſedē apoſtolicā viuente dicto papa Joan. legitimo inuadendo: ſuā culpā dixit: ⁊ veniā poſtulauit. ⁊ quatenus de facto papatū vſurpauerat reſignauit: ⁊ vſq; hodie incluſus in camera caute ⁊ curialiter detinetur. Schiſmatici eñ ſm cyprianū inter initia feruēt: ſed incrementa habere nō poſſunt: nec augere quod illicite ceperūt: ſed ſtatim cum praua ſua emulatione deficiēt. vij. q. j. nouatianus. ⁊ tetigi. ſ. in. xij. ar. De eo aūt ꝙ bauarus iſte ꝯtra dictū dn̄m papā dixit de hereſi ⁊ de alijs peccatis ipſum diffamādo: dicatur ſibi qd̄ dixit Daniel impudico preſbytero ſuſannā cōdemnanti. Dan. xiij. Recte mētitus es in caput tuū/ſcʒ dn̄m Joan. papā caput eccleſie ⁊ orthodoxe ⁊ tuū velis nolis: ꝗuis eccleſie ſis rebellis: q: eccl'ia militās bonos hʒ ⁊ malos. xxiij. q. iiij. b aūt vita

Joā. xxij a bauaro depoſitur.

Petrus de corbaria Joā. xxij. ſe humiliat.

¶ Articulus. xl.

Quadrageſim⁹ et vltimus arti. ⁊ prolixus de iſta materia eſt dictos p̄cedentes ar. fundantes ⁊ manutenētes ⁊ declarantes dn̄i pape ⁊ romane eccleſie poteſtatē credere/p̄dicare/manutenere ⁊ defendere: ⁊ nō cauillari ⁊ nō malignari in eis. ad quorū additionē ⁊ aliqualē epilogationē ⁊ emologationē ad honorē dei et ſue ſponſe eccleſie: ⁊ hec addo videlʒ ꝙ papa vtrūq; gladiū habet. vt dictū eſt. ſ. in. xiij. ar. ⁊. xxxvij. ¶ A Ex hoc pbatur: quia naturalis ratio patēter oſtendit ꝙ ſpūalia ſunt nobiliora corporalibus: ſicut. ſ. tactū eſt ex de maio. ⁊ obe. ſolite. ⁊ corporalia ordinant ad ſpūalia tanq̄ ad finē. Poteſtas ſ'o eccleſiaſtica eſt p̄ncipaliter ſpūalis. xcvj. diſt. quum ad verū. ſecularis aūt ſeu ciuilis eſt corporalis ideo cōcedendū eſt ꝙ monarcha eccleſiaſticus: apud quē eſt plenitudo poteſtatis eccleſiaſtice. ex de vſu. pal. ad honorē. regulat ⁊ ordinat in ratione finis principē politicū/ſeu ciuilē ⁊ poteſtatem eius. Circa hoc autē tria declaro. Primū eſt ꝙ politie chriſtiane principatus vnus eſt abſolute. Secundū ꝙ eius eſt vnus princeps primus ſimpliciter. Tertiū ꝙ iſte primus princeps eſt ſummus pōtifex ꝗ eſt monarcha in eccleſiaſtica hierarchia. ¶ B Primum declaro multipliciter. primo ex intentione Ariſto. vij. politicorū: qui oſtendit ꝙ in politia qualibet vna perfecta et felici/non ſolum politia regis/ſed etiā politia ciuitatis neceſſaria ſunt ſex: ſcilicʒ agricolarum genus/ad habendum alimēta. ⁊ artifices/ſub quibus compꝛehendit mercēnarios omnes/ſcilʒ pro mercede laborantes. ⁊ bellici/ad cōpeſcendū rebelles intrinſecos: ⁊ ad defendēdū ab extrinſecis impugnatoribus. ⁊ abundantia pecuniarū/ad opportunitates bellicas proſequendas. ⁊ ſacerdotiū/ad deorū culturā. ⁊ iudices/qui maxie ſunt neceſſarij ad regendū ⁊ dirigendū ciues. ſed conſtat ꝙ politia vnius ciuitatis eſt politia vnius principatus: nec poſſunt eſſe plures principes regētes actiue eque primi in vna ciuitate: ſed vnus eſt ibi primus princeps: ⁊ per conſequens vnus principatus. ad hoc. vij. q. j. in apibus: Principatus ſ'o ſacerdotij qualis eſt principat⁹ eccleſiaſticus: nō diſtinguit contra principatū ciuilē: ſicut vna ſpecies cōtra aliā/ſed ſicut pars contra totū. Nam ſacerdotiū eſt neceſſariū officiū in qualibet vna politia: ⁊ digniſſimū om̄ aliorꝝ officiorum ciuitatis: vt patet p eundē philoſophū in eodem vij. politicorū. ar. bonū. xxiij. q. viij. §. ꝗuis. ex de immu. eccle. nō minus. Hoc etiam poteſt oſtēdi ex vnitate ſigni et legis. ſicut omnes illi qui eodē ſigno armantur configurantur: ⁊ eiſdem legibus/eiuſdem legiſlatoris ſubijciuntur: ſunt eiuſdem principatus: ⁊ ad eundē principē pertinēt. Iſto modo dicimus oēs eſſe eiuſdē religiōis: qui ſub

Papa vtrunq; gladiuʒ habet.

In pfecta politia neceſſaria.

Pricipatus ciuilis nō diſtinguit a p̄ncipatu eccleſiaſtico.

Digitized by Google

eodē habitu ⁊ regula viuūt. Sed oēs chriſtiane religiōis
eodē ſigno cōſignant/ſalʒ charactere baptiſmi chriſti. de
conſe. diſ. iiij. quomō. ⁊ ꝑ hoc diſtinguunt a quolibet alio
homine. ar. ad hoc. ſ. q. · ꝙ quidā. ex de vi. ⁊ hone. cleri. de⁹
qui. ⁊ eiſdē legibus ſubijciunt/ſcʒ articulis fidei: p̄ceptis
dei: ⁊ regulis eccleſie. nec ab iſtis legib⁹ ꝑ aliquē p̄ncipē:
nec ꝑ aliquā legē aliā poſſunt abſolui: quinimmo quilibʒ
ciuis iſtius populi/ſi leges iſtas tranſgredit ſciēter ⁊ ꝑti-
naciter debet mori. di. iiij. facte ſunt. ex de here. excōicam⁹.
xxiiij. q. v. §. hinc notandū. ſiue ſit principās in hac politia
ſiue ſubdit⁹. ḡ oēs chriſtiane religiōis ſunt eiuſdē p̄ncipa-
tus ſimpliciter: ⁊ non ſm quid: quia quicūq̧ principet in
chriſtiana religione: quocūq̧ officio principet/nō princi-
patur niſi inquantū eſt ſubditus predicti principatus le-
gibus: ⁊ ad cōſeruationē iſtius principatus/⁊ in miniſte-
riū eiuſdē principat⁹. ad hoc facit. ix. di. iuſtū. ⁊ c. quecūq̧.
x. di. nō liceat. ⁊ ita populi chriſtiani vnus eſt principatus
ſimpliciter: cui om̄es ſm ꝙ ſunt chriſtiani: ſubijciunt ꝑ ſe
neceſſario. Accidētaliter aūt ratione extrinſecorū bonoꝝ
ſunt diuerſi principatus ſub iſto principatu: a quo nunꝗ̄
poſſunt ſeparari iuſte: quia bona exteriora ratiōe quorū
principant: alij principes ſequunt bona eſſentialia ⁊ na-
turalia: que per ſe ſunt ſubiecta iſti principatui. Ex quo pʒ
ꝙ principat⁹ ciuilis nō diſtinguit a principatu eccleſiaſti-
co: ſicut vna ſpecies ab alia/ſed ſicut partes integrales
vnius principatus. intelligēdo ꝑ ciuilē principatū ſecula-
rē poteſtatē: inter quas partes principaliſſima ⁊ ſuperior
eſt eccleſiaſtica poteſtas. ⁊ hoc eſt qͦd chriſt⁹ dicit in Joā-
ne Joan. x. Alias oues habeo que nō ſunt ex hoc ouili: et
illas oportet me adducere: ⁊ fiet vnū ouile. ex de bap. licʒ.
§. volētes. Ecce vnus principatus in politia chriſtiana. ⁊
vnus paſtor. Ecce vnus principalis rector et monarcha
huiuſmodi principatus. ⁊ ſm hoc ſunt oēs fideles chriſti
vnū corpus myſticū: cuius caput eſt chriſtus ⁊ nos mem-
bra eius: vt probat Aug. ſuꝑ illud euāgeliū: Ego ſum vi-
tis vera. Joā. xv. ad hoc facit ad Col. ij. xxiij. q. vij. quēad-
modū. ⁊ c. pre. ⁊. q. v. de liguribꝰ. ⁊ de hoc ſatis. s̄. Nec pōt
dici ꝙ chriſtiani ſunt vnius principatus quantū ad ſpiri-
tualia: ⁊ alterius quantū ad corporalia ⁊ tēporalia: quia
nullus princeps vel ſubditus chriſtianus pōt aliquid li-
cite poſſidere vel acquirere niſi in eo ꝙ militat ſub princi-
patu chriſtiano. facit ad h̄. xxiij. q. vij. c. j. ij. ⁊. iij. xxiiij. q. j. §.
ſʒ illud. in p̄n. ⁊ de h̄ ſatis. s̄. Ex q̄ liq̄do pʒ ꝙ ciuilitas chri-
ſtiana ⁊ politia ⁊ quantū ad ſp̄ualia/⁊ q̄ntū ad t̄palia/ad
eundē p̄ncipatū ꝑtinet. ⁊ h̄ clamat tota ſacra ſcriptura:
ꝙ ſumus oēs chriſtifideles vna cōmunitas ⁊ vnus ppl's:
nos ⁊ noſtra ꝑfecto que nos ſectant. vna enī fides: ⁊ vnū
baptiſma: ⁊ vna eccleſia collectio fideliū. ad Eph. iiij. xij.
q. j. dilectiſſimus. xxiiij. q. j. loquit. de conſe. di. j. eccleſia. et
de hoc. s̄. ¶ Uiſo autē ꝙ politia chriſtiana ſit ſimpliciter — Un⁹ p̄nceps re-
vna: tunc facile eſt videre ꝙ vnus eſt princeps regēs ⁊ di- — gēs poli-
rigēs eā: quia vnius politie vnus eſt princeps primus et — tiā chri-
p̄cipuus: quia pluralitas principatuū nō eſt bona. vt dicit — ſtianā.
xij. metaphyſice. in vna ergo politia vn⁹ princeps. vt pre.
ca. in apibus. quia diuerſitas principatuū diuiſio regni ⁊
politie eſt: ⁊ materia guerre ⁊ diuiſiōis. Matth. xij. Lu. xj.
Omne regnū ⁊c. xxv. q. ij. ſi ea. Un̄ ratio Joan. chry. q̄re
turbata fuit hieroſolyma cum herode. Matth. ij. eſt: q: ti-
muerūt ne ſcʒ p̄ſenti ⁊ futuro rege adinuicē certantibus:
ipſi ꝑturbationibus inuoluerent. Nec pōt dici ꝙ ſit vnus
princeps in ratiōe finis: ⁊ plures in ratione agētis ⁊ mo-
uentis: quia ſicut declarat. ij. Metaph. in quolibet gene-
re cauſe oportet vnū primū dare/ad quod oia poſteriora
reducunt: ⁊ ita oportet in principatu chriſtiano eſſe vnū
primū principē regentē ⁊ mouentē/ſiue gubernantē totā
politiā. facit ad hoc. ex q̄ ſi. ſint legi. ꝑ venerabilē. §. ratio-
nibus. Preterea ponere plures principes nō ſubalternos
regētes ⁊ mouētes eoſdē ſubditos: vnū videlʒ rōne ſpiri-
tualiū: ⁊ aliū rōne tēporaliū/eſt facere ordinē illius poli-
tie incōnexū ⁊ nō ſtabilē: quia interdū cōtingit principē

corporaliū p̄cipere pugnare: ⁊ principē ſp̄ualiū ꝓhibere
illam pugnā: vt tota die contingit inter chriſtianos. Iſta
ratio optime ꝓbatur. xix. di. ita dn̄s. Contingit etiā iſtos
duos dn̄os ⁊ principes eodem tēpore p̄cipere diuerſa: vt
vnus p̄cipiet ire ad agrum: alius ad eccleſiā. que in eodē
tēpore nō poſſunt fieri: q: nemo pōt duobus dn̄is ſeruire.
Matth. vj. ⁊ Luc. xvj. ſubaudi contrarijs: vt no. de peni. di.
j. om̄is qui odit. ſub. §. hoc idē. ⁊ de peni. diſt. ij. nemo pōt.
ſub. §. romanos. quare ſequit ordinē talis politie eſſe in-
connexū ⁊ nō ſtabilē: quod eſt incōueniēs. ſm Ber. nihil
inordinatū ordo recipit. ar. ad hoc. ex de accuſa. q̄liter. j. §.
ideoq̧. i ſi. ibi: q̄m ex his. Hoc etiā pōt manifeſtari ex vni-
tate finis. Om̄es enī de ciuilitate chriſtiana ad eundem
finē ⁊ ſub eadē ratione ordinant: ſcʒ ad gratiā/charitatē/
et vnitatē: que ſunt vincula ꝑfectionis in via. ad Col. iij.
ad Eph. iiij. ⁊ ad finalē beatitudinē in patria vbi eſt illa
vnitas. de q̄ Ps. cxxj. Cuius participatio eius in idipſuʒ.
⁊ de qua Aug. nō erit ibi aliqua inuidia diſparis clarita-
tis. vbi in omnib⁹ regnat vnitas charitatis. ⁊ de q̄ Greg.
Tāta vis charitatis oēs ſibi ibi aſſociat: vt bonū qͦd q̄ſq̧
in ſe non accipit: in alio ſe gaudeat accepiſſe: ſed cuilibet
vni fini correſpondet vnū agens dirigens in finē illum:
plura enī agentia diſtincta ſpecie ⁊ natura nō habētia or-
dinē adinuicē nō poſſunt dirigere ad vnum finē ſub vna
ratione. ergo in ciuilitate chriſtiana debet eſſe vn⁹ prim⁹
princeps dirigēs om̄es eiuſdē politie ad finē ꝓpriū eius:
⁊ ſicut vnus homo ſm Aug. primo creatus eſt: vt in eo et
ex eo cōſtitueret vna creatura. vt. xxxiij. q. v. nec illud. Ita
vnus rector principalis totius illius nature qui eā dedu-
cat ad vnū deū q̄ creauit eā. Gen. j. vnde ⁊ dn̄s papa ſuꝑ
om̄es infideles recepit poteſtatē a chriſto. Joan. vlti. per
verbū illud: paſce oues meas. vt latius ſuperi⁹ declaraui
in. xxxvij. ar. ¶ Uiſo ꝙ politia chriſtiana eſt vna: ⁊ ei⁹ eſt — Prim⁹ ⁊
vnus princeps regens eā: oſtendendū eſt ꝙ iſte primus ⁊ — ſupremꝰ
ſupremus princeps eſt ſummus pontifex: q̄ eſt monarcha — p̄nceps
eccleſiaſticus. hoc aūt pōt oſtēdi ex tribus. Primo ex au- — regēs po-
thoritate legiſlatoris/ſcʒ ſaluatoris noſtri ieſu chriſti. Se- — litiā chri-
cundo ex dignitate officij ipſius ſummi pontificis. Ter- — ſtianam
tio ex ordine ipſi⁹ ad oēs ſubditos chriſtianos. ¶ Ex au- — eſt papa
thoritate ieſu chriſti pʒ. nos enī nō poſſumus: nec debe-
mus aliū ponere rectorē gregis dominici/niſi eum quem
chriſtus poſuit: ſcʒ petrum ⁊ ſucceſſores eius. dixit enim
Matth. xvj. petro: Tibi dabo claues ⁊c. ⁊ iterū: Tu es pe-
trus ⁊c. ⁊ rurſum Joan. vlti. Paſce oues meas. et h̄ v̄bū
replicauit ſibi ter. ex de elec. ſignificaſti. ⁊ de maio. ⁊ obe.
ſolite. vj. q. j. imitare. ⁊ ſm ſanctos hoc fecit chriſt⁹: vt oſtē-
deret ꝙ petrus ⁊ ſucceſſores eius deberēt paſcere gregē
dominicū/verbo p̄dicationis/exēplo cōuerſatiōis: ⁊ au-
xilio tēporalis ſubſidij. ſicut chriſtus pauit. v. milia homi-
nū. Joan. vj. Matth. xiiij. Mar. vj. Luc. ix. ⁊ iterū. iiij. mi-
lia. Mar. viij. Matth. xv. xxxvj. diſt. §. ecce. Ex quo appa-
ret ꝙ chriſtus nō ſtatuit petrū rectorē populi ſui ſolū q̄ad
ſp̄ualia: ſed etiā quoad temporalia. hoc probat. xxxix. diſ.
§. j. ¶ Secundo hoc apparet ex dignitate officij ſummi
pōtificis. Summus enī pontifex eſt ſumm⁹ ſacerdos. xxj.
di. §. j. Sacerdotis autē officiū eſt digniſſimū. j. q. j. ipſi ſa-
cerdotes. ⁊ ideo digniſſimo hominū eſt cōmittēdū. xxiij.
diſt. qui ep̄s. ⁊. xxxviij. di. que ipſis. ⁊ Phs. vij. poli. dicit ꝙ
officiū ſacerdotū cōmittendū eſt iudicibus: qui ciuitatē
regunt: qui digniores ſunt in politia. ⁊ ſic ſacerdotiū ⁊ iu-
diciū eis cōpetunt: ergo ſummū ſacerdotiū ſummo iudi-
ci ⁊ ecōuerſo. ſm illud logicale. ſi ſimpliciter ad ſimplici-
ter: ⁊ magis ad magis: ⁊ maxime ad maxime. ⁊ in Deut.
xvij. Si difficile ⁊ ambiguū ⁊c. ex qui ſi. ſint legi. ꝑ venera-
bilē. §. rationibus. ⁊ de hoc ſatis. s̄. Deus etiā voluit ꝑ ſa-
cerdotalē dignitatē tēporalē inſtituere ⁊ deſtituere. ſicut
apparet in primo libro regū de ſamuel ⁊ ſaul. ⁊ de hoc. s̄.
dixi. ⁊ in ſignum huius dominij ⁊ vicarij ſui/mandauit
dn̄s de omnibus leuitis. xiij. q. j. §. his ita. decimas dari ab
om̄ibus: a quibus nō eſt exemptus etiā imperator. no. ex

Digitized by Google

de malo.⁊ obe. omnes.xvj.q.j. reuertimini.ex de deci.tua
nobis fraternitas.et abraā ſicut ſubditus ſoluit decimas
melchiſedech.Gen.xiiij.ad Heb.vij.vt.ſ.dixi. Itē hec cō-
cluſio ꝓbaṫ tali euidentiſſima ratione.ſcꝫ ex ordine ipſi⁹
romani pōtificis ad om̄es ſubditos chriſtianos.Quicūq̈
alicui ex dignitate et officio ſuo eſſentialiter et per ſe cō-
petit aliquid:competūt ei om̄ia ſine quibus illud princi-
pale et eſſentiale nō pōt haberi vel exerceri.vt de hoc ex-
preſſe legiṫ et no. ex de offi.deleˀ.preterea. vbi eſt caſus.facit.
xvj.q.j.ſi monachus.ff. de re iudi.quidā conſulebant. Itē
in conexis idē iuris eſt.diſt.viij.quo iure.ꝟ.de hoc.itē ac-
ceſſoriū naturā ſeq̄ ꝯgruit principalis.ex li.vj.de reg.iur.
acceſſoriū.vbi de hoc.Supradicta ꝓpoſitio videṫ ſimpli-
citer vera.nūc aūt ſummo pontifici in eo ꝙ ſummus pō-
tifex eſt:debetur eſſentialiter ⁊ ꝑ ſe populū chriſtianū de-
ducere ad vitā virtuoſam/ad gratiā ⁊ charitateṁ iuuia:vt
tandē poſſit peruenire ad gloriā in patria. Hoc em̄ eſt ꝑ
ſe de officio ſummi pontificis.quū ſit paſtor ⁊ cuſtos prin-
cipalis dn̄ici gregis.vn̄ diciṫ ei: Paſce oues meas. Joan.
vlti.vt.ſ. in proximo dixi.ergo debenṫ ſibi oīa ſine q̇bus
iſta haberi nō poſſunt.Cōſtat aūt ꝙ ſine cognitiōe ⁊ cor-
rectione morū/⁊ inflictione penarum:quibus mali coer-
cenṫ ⁊ boni quietanṫ:nō poſſunt ciues deduci ad vitā vir-
tuoſam.iiij.di.facte ſunt.ergo ſummo pontifici debeṫ co-
gnoſcere de actibus humanis ⁊ iudicare ⁊ corrigere mo-
res ⁊ penas infligere. ad hoc facit ex de iudi. nouit. ⁊ vi-
detur iſta ratio concludere efficaciter ſi quis voluerit eā
diligēter cōſiderare.Hoc etiā oſtendiṫ ex hoc ꝙ ſummus
pontifex per ſe vel per alios authoritate ſua inſtituit oēs
de ciuilitate chriſtiana ꝑ collationē ſacramentorū quib⁹
conſignanṫ ⁊ muniunṫ fideles.de conſe.diſt.v. nūquid.⁊
diſtinguunṫ ab infidelib⁹.j.q.j.ꝙ quidā. ipſe etiā eijcit q̄ſ
videtur expedire a cōmunitate fideliū quos inutiles vel
nociuos videt.iij.q.iiij. engeltrudā.xj.q.iij. audi deniq̄.c.
nolite.c.nemo.xxiiij.q.iij.reſecande.⁊ nō ſeparat taleˀ a cō-
munione fideliū ſolū quoad ſpiritualia:verū etiā quoad
tēporalia.ex de here.c.abſolutos.c.excōmunicam⁹.§.cre-
dentes.xv.q.vj.iuratos.xxiij.q.v.p̄ceptum.vn̄ ipſe aperit
in terris portas politie chriſtiane:⁊ nemo claudit:⁊ clau-
dit ⁊ nemo ali⁹ aperit.Apoca.iij.talis autē videṫ habere
plenam poteſtatē ⁊ principatū in politia:cuius iudicio ⁊
imperio quilibet de politia admittiṫ vel eijciṫ de politia.
Nam quū aliquis de politia eijciṫ:omnis principat⁹ quē
in politia illa obtinet:ſibi auffertur ſi ſimpliciter eijciṫ.vel
ſibi ad tempus interdiciṫ:ſi ſimpliciter nō eijciṫ.vnde nul-
lus excōmunicatus poteſt iuſte aliquod officiū vel prin-
cipatū exercere in politia chriſtiana.vt iuribus ꝓxime al-
legatis:⁊ de hereticis.ad abolēdā.§.ſtatuimus.cū.§.ſeq.
ex de re iudi.ad ꝓbandū.ex de imu.eccle.aduerſus.§.pe-
nul.⁊ vlti.ex de elec.venerabilē.§.ſunt em̄.ibi:Excōmuni-
catio publica.¶ C Et ideo qui concedūt ſummū pōti-
ficem habere plenitudinē poteſtatis in ſpūalibus: conce-
dunt ipſum neceſſario habere plenitudinē poteſtatis in
tēporalibus ⁊ corporalibus. Nā totus homo chriſtianus
ſpūalis eſt.vnde dn̄s in Joāne. Joan.iij. Niſi quis renat⁹
fuerit ex aqua ⁊ ſpūſancto ⁊c̄. ex de bap.debitū.de conſe.
di.iiij.fili⁹ dei.⁊.c.nō dubito.homo em̄ renaſciṫ in baptiſ-
mo:⁊ induit nouū hominē qui ſm̄ ſpiritū eſt: ⁊ exuit vete-
rē hominē qui ſm̄ carnē eſt.ſm̄ ſententiā Pauli ad Eph.
iiij.c.quapropter totus eſt de foro ⁊ iuriſdictiōe noui ho-
minis:qui eſt ſm̄ ſpiritū ipſe ⁊ oia que poſſidet:quia non
poſſidet ea niſi ad talē vitā que eſt ſm̄ ſpiritū.⁊ ideo chri-
ſtiani volētes carnaliter viuere ſm̄ veterē hominē:cogū-
tur violenter vel cogi debēt:ex quo chriſtianam religionē
profeſſi ſunt: viuere ſm̄ ſpiritū.ar.ad hoc.xxiij.q.iij.diſpli
cet.c.nō inuenitur.c.ſi eccleſia.⁊.q.v. ad fidem.⁊.c. ſi vos.
xxij.q.j.c.ſi.Ex quibus apparet monarcham eccleſiaſticū
qui ſummus pōtifex:eſſe primū ⁊ ſummū principē regē-
tem totam politiā chriſtianam plene quoad omnia:licet
immediatius regat ſpiritualia tamq̄ digniora ⁊ princi-
paliora.mediatius autē tēporalia ⁊ extrinſeca tamq̄ vi-
liora ⁊ minus principalia per rectores ⁊ dn̄os tempora-
les:qui ſunt renati ex aqua ⁊ ſpirituſctō. alˀs non poſſent
habere principatū in politia chriſtiana.ar.ad hec.liiij.diſ.
nulla officia.ex de iudeis:quum ſit.⁊.c.ex ſpeciali.Cōfert
igitur deus gratiā in baptiſmo.ex in clementi.de ſumma
trini.fidei.⁊ ex de bap.maiores.§.illud. per quā pōt quis
acquirere prudentiā et ſapiētiā ad regendū populū chri-
ſtianū.Ex puris aūt naturalibus nullus poteſt acquire- *Ex puris naturalibus an acqrant ꝟtutes.*
re virtutes/que ſufficiant ad regendū populū dei:quum
virtutes ſine charitate ſint informes. q: ſi tradidero cor-
pus meum ⁊c̄.j.ad Cor.xiij.j.q.j.vide.de peni.diſ.ij.§.eui-
denter itaq̄. ex de renun.ꝟ.quū pridem.§.porro. vnde et
Auguſti. Ubi enim deeſt agnitio eterne ⁊ incōmutabilis
veritatis:falſa eſt virtus/etiam in optimis morib⁹.xxviij.
q.j.§.ex his.Charitatem autem creatam infundit deus ꝑ
ſe et per gratiam ſuam: quia ipſe charitas increata.quia
deus charitas eſt ⁊c̄.j. Joā.iiij.quare catholice ⁊ virtuo-
ſe regere populū/a ſolo deo eſt:quū ad hoc virtutes mo-
rales quas ex principijs nature per conſuetudinē acqui-
rere poſſumus.diſt.j.mos autē.nō ſufficiant.optime facit
ad hoc.xxiij.q.iiij.ſi nō ex fidei merito.in prin.licet poſſint
ſufficere ad regendum populū gentilē:qui nō regitur ad
finem ſupnaturalem. nam ſm̄ Hiero.romani virtutibus
promeruerunt imperiū.xxviij.q.j.c.omnes deinceps.§.ex
his.ſed gloſ. ibi intelligit virtutibus politicis:nō theolo-
gicis:que ſine charitate habentur.vnde ⁊ virtus pro for-
titudine ponitur.ff.de alea.quibus.vera autē ꝟtus theo-
logica apud infideles eſſe non poteſt.xxiiij.q.j.ꝟ.ſana. vn̄
in collationū lib. Joan.caſſi.in collatione de caſtitate.di-
cit ibi cheremon ſanctus pater/ꝙ ſcꝫ quaſi corporalem cō-
tinentiā potuerunt habere antiqui philoſophi morales:
ſed caſtitatem nō/ſcꝫ que eſt mentalis.xxxij.q.v.de pudi-
citia.vnde quū Zopyrus phyſiognom⁹/Athenis de So-
crate philoſopho dixiſſet: Ecce oculi corruptoriſ puerorū:
⁊ diſcipuli ſocratis irruiſſent in illuz aduenā philoſophū
propter iniuriam dictam de magiſtro ſuo: ait Socrates:
Parcite ſodales:verum quidē dixit/ſed contineo.q.d.in-
clino: ad hoc:ſed vinco me. Et in ſignum virtuoſe regen-
di reges catholici inunguntur ⁊ benediciunṫ per pontifi-
ces inuocando ſuper eos gratiam ſpūſſancti.ad oſtendē-
dum ꝙ ſine ſpeciali dono ſpūſſancti nō ſunt ſufficientes
regere populum ſanctum dei. ex de ſacra vnc.c.j.§. man⁹.
⁊.§.quia ꝟo.⁊.ij.q.vij.§. item quū balaam.ꝟ.item quum
dauid. Patet ergo ex iā dictis/ꝙ diſpoſitio ad oēs princi-
patus politie chriſtiane vna eſt cōmunis/ſcꝫ baptiſmus:
q̇ cōſtituit hoīem intra politiā chriſtianā. Sūt aūt in poli- *In policia chriſtiana plures pncipatus particulares.*
tia chriſtiana multi p̄ncipat⁹ particulares habētes ordi-
nē ſub vno p̄ncipatu totali:⁊ iō non eſt mirū ſi aduerſus
principat⁹ ordinatos adinuicē requiranṫ diuerſe diſpoſi-
tiōes ordinate.ar.ad hoc.lxxxix.di.ſingula. vn̄ in rege re-
quiriṫ prudētia:q̄ eſt recta ratio agibiliū.vn̄.iij. Regū.iij.
petijt Salomō a dn̄o:Dabis ſeruo tuo cor docile:vt iudi-
care poſſit ppl'ꝫ tuū:⁊ diſcernere iter bonū ⁊ malū.Eccl'i.
x.Rex inſipiēs diſꝑdet ppl'm ſuū. In p̄latis ꝟo eccl'ie:qrū
p̄ncipat⁹ eſt altior:requiriṫ prudētia de agēdis.xxxix.diſ.
§.j.⁊.c.petr⁹.⁊ ſapiētia de diuinis.xxxvj.di.§. ecce.xliij.diſ.
ſit rector.Et ideo ſicut in cōſecratiōe epoꝝ/requiritur ab
eis an ſciāt nouū ⁊ vet⁹ teſtamētū.xxxviij.di.oēs pſallētes
ita req̄riṫ ab eis an ſciūt diſponere domui ſue.j.ad Timo
the.iii.xlvij.di.§.j.vbi de hoc.⁊ de vtroq̄ req̄re.xxiij.diſt.q̄
eps. Un̄ p̄lati nō ſolū exercēt vitā cōtemplatiuā:verū etiā
actiuā.xxxvj.di.ſi quis.ex de renū.niſi.§.nec putes.exēplo
ſaluatoris noſtri qui q̄nq̄ aſcēdebat in montē ſolus ora-
re.Mar.vij.⁊ Luc.vj.ꝑ quod ſignificaṫ cōtemplatio ſm̄
Bedā.ibi:⁊ q̄nq̄ deſcēdebat ad cāpeſtria ad p̄dicādū tur-
bis.vn̄ Lucas:Deſcēdēs ieſus de mōte ſtetit in loco cāpe-
ſtri. Lu.vj.ꝑ qd̄ ſignificaṫ actio.⁊ apl's.j.ad Timoth.iij.lo
quens de p̄lato ait.ſi quis aūt domui ſue p̄eſſe neſcit: quō
eccleſie dei diligentiā habebit:q.d.nullo mō.xlvij.di.§.ne-

ceſſe. Ex quo patet ꝙ platus debet eſſe actiuus ⁊ cōtem-
platiuus. Itē finis vltimus totius politie chriſtiane vn⁹
Politie chriſtiane finis vnus. eſt: qui eſt ſupnaturalis. vt. s. tactū eſt. ad quē oēs princi-
pantes in iſta politia incedunt: licet aliqui immediatius
aliis. ſicut in omni politia contingit vbi plures principā-
tes ſunt ordinati. inferior autē principatus habet finē in-
tra ſe qui ordinatur ad ſuperiorē: ⁊ tandē omnes ordinā-
tur ad finē primi ſeu ſupremi principantis: vt plenius cō-
mentator declarat. xij. Meta. et Dionyſius de angelica
hierarchia. ⁊ facit. xj. q. iij. q̄ reſiſtit. ⁊ bene facit. xxv. di. ple
cris. §. ad epm princr. vnde diuerſitas finiū ordinatorum
adinuicē magis arguit vnitatē principatus ꝙ̄ diuerſita-
tē. Itē ſm beatū Thomā in libro cōtra gentiles lib. iiij. c.
quia ſcđo omniū hoȝ. q̄uis populi chriſtiani diſtinguant
per diuerſas dioc. ⁊ ciuitates. xxij. q. j. eccleſijs. tñ ſicut vna
eſt eccleſia: ita oportet eſſe vnū populū chriſtianū. de cōſe.
diſt. j. eccleſia. ſicut ergo in vno ſpeciali populo chriſti req̄-
ritur vnus epš: qui ſit totius populi caput. lxxx. di. illud.
ex̄ de priuile. c. j. xciij. diſt. legimus. ita in toto populo chri-
ſtiano requirit ꝙ ſit vnū totius eccleſie caput. ad hoc. xxj.
diſt. q̄uis. lxxx. di. in illis. in fi. Itē ad vnitatē eccleſie req̄-
ritur ꝙ omnes fideles in fide cōmunicēt. Circa ea ſcđo q̄ ſi
dei ſunt: contingit queſtiones moueri. ꝑ diuerſitatē autē
ſententiarū diuideret eccleſia: niſi in vnitate ꝑ vnius ſen-
tentiā conſeruaret. ſicut fuit tēpore arrij ſabellij ⁊ aliorū
hereticorū capitū hereſum. Exigit ergo ad vnitatē eccle-
ſie conſeruandā ꝙ ſit vn⁹ qui toti vniuerſali eccleſie p̄ſit.
facit. xix. diſt. ita dn̄s. xxiiij. q. j. nō turbat. ⁊. c. quoties fidei
ratio. ⁊ melius. xciij. di. legimus. ⁊. xcv. di. olim. manifeſtū
eſt aūt ꝙ chriſtus nō defecit eccleſie quā dilexit: ⁊ pro qua
ſanguinē ſuū fudit. Apoc. j. facit ex̄ de homi. pro humani.
j. riſo. li. vj. quū ⁊ de ſynagoga dicatur: Quid vltra debui
facere tibi ⁊ nō feci. Eſa. v. nō eſt ergo dubitandū quin ex
ordinatione chriſti vnus toti eccleſie p̄ſit. expreſſum. xxij.
di. ſacroſancta. ibi: Et poſt pauca. adhuc nulli dubiū eſſe
debet quin eccleſie regimē ſit optime ordinatū: vtpote ꝑ
eum diſpoſitū per quē reges regnant et legū conditores
iuſta determinant: al's decernūt. Prouerb. viij. Optimū
autē regnū multitudinis eſt vt regat per vnū: qđ patet ex
fine regiminis que eſt pax. pax eīn ⁊ vnitas ſubditorū eſt
finis regentis. xxiij. q. v. principes. vnitatis aūt cauſa cō-
gruentior eſt vnus ꝙ̄ multorum. ar. vij. q. j. in apibus. Maxi-
mū eſt igit regimē eccleſie ſic eſſe diſpoſitū vt vnus to-
ti eccleſie p̄ſit. ¶ Amplius eccleſia militans a triū-
phanti eccleſia ꝑ ſimilitudinē deriuat. vt Ioan. in Apoc.
vidit hieruſalē nouā deſcēdentē de celo ⁊c. Apoca. xxj. in
prin. ⁊ moyſi dictū eſt ꝙ faceret omnia ſm exemplar ei in
monte monſtratū. Exo. xxv. in fi. et. c. xxvj. In triumphāti
aūt eccleſia vnus p̄ſidet: qui etiā p̄ſidet in toto vniuerſo
ſcȝ deus. dicit eīn Apoc. xxj. ipſe populus eius erit: et ipſe
cū eis erit eorū deus. ergo in eccleſia militanti vnus eſt q̄
p̄ſidet vniuerſis. ad hoc. lxxxix. di. c. vlti. hinc eſt etiā ꝙ Io-
hel. j. dicit: Congregabunt filij iuda et filij iſrl' pariter: et
ponent ſibi caput vnū. ⁊ Ioan. x. Fiet vnū ouile et vnus
paſtor. ⁊. s. dixi. Si quis aūt dicat ꝙ vnus paſtor ⁊ vnum
caput eſt: qui eſt chriſtus: qui eſt vnus ⁊ vn⁹ eccleſie ſpō-
ſus: nō ſufficiēter rn̄det. manifeſtū eſt eīn ꝙ omnia ſacra-
menta eccleſie ipſe chriſtus pficit: ipſe eſt qui baptizat. de
conſe. di. iiij. filius dei. ipſe eſt qui peccata dimittit. j. q. j. ci-
to turpem. §. pſertim quū dn̄s ⁊c. ⁊. c. ſic aūt de⁹. c. remiſ-
ſionē. c. dedit. de peni. diſt. j. verbū dei. Ioan. j. Ecce agnus
dei ⁊c. ⁊. j. hic eſt qui baptizat. ipſe eſt verus ſacerdos q̄ ſe
obtulit in ara crucis. ⁊ cuius virtute corpus eius in alta-
ri quotidie conſecrat. ex̄ de ſum. trini. c. j. §. vna. de cōſe. di.
ij. quia corpus. ⁊ tñ quia corporaliter nō erat cū omnib⁹
fidelibus permanſurus: elegit miniſtros ꝑ quos p̄dicta
fidelibus diſpenſaret: ⁊ dignū fuit ꝙ alicui committeret lo-
co ſui qui vniuerſalis eccleſie gereret curā. ex̄ de homi. ꝓ
humani. j. riſo. li. vj. hinc eſt ꝙ petro dixit ante aſcēſionē:
Paſce oues meas. Ioan. vlti. ⁊ ante paſſionē: Et tu aliqñ

conuerſus confirma fratres tuos. Luc. xxij. ⁊ ei ſoli ꝓmi-
ſit. Matth. xvj. Tibi dabo claues ⁊c. vt oſtenderet pote-
ſtas clauiū ꝑ eum ad alios demandanda ad cōſeruandā
eccleſie vnitatē. vt pre. c. ita dn̄s. Nec dici pōt ꝙ ita petro
cōmiſit hāc poteſtatē ꝙ ad alios ſucceſſores petri nō de-
riuet: quia chriſtus ſic eccleſiā inſtituit vt eſſet vſq; ad finē
ſeculi duratura: ſm illud Eſa. ix. Sup ſoliū dauid et ſup
regnū eius ſedebit: vt confirmet illud: ⁊ corroboret in iu-
dicio: ⁊ iuſtitia amodo ⁊ vſq; in ſempiternum. ⁊ Matth.
vlti. Ecce eīn vobiſcū ſum vſq; ad cōſummationē ſeculi. ⁊
expſſum pre. c. ꝑ humani. ex̄ de maio. ⁊ obe. ſolite. §. fi. Itē
ꝙ ſit vtilius regi cōmunitatē eccleſie principaliter ꝑ vnū
ſpūaliter ⁊ temporaliter: patet. quū ex potētia. nā in vno
principante magis eſt virtus vnita: ⁊ ideo eſt fortior ꝙ̄ in
pluribus diſpertita. ſm pħm. Tum ex vnitate et parte q̄
intendi debet in regimine multitudinis. vt. s. dixi. Nam
plures principantes ſup eandē multitudinē nō ſeruant
pacē multitudinis niſi fuerint vniti ⁊ cōcordes. Si ergo
ꝑpter quod vnūquodq; tale ⁊ illud magis. ſm pħm. vni-
cus principans ſm virtutē magis poterit ſeruare pacē: ⁊
nō tam de facili poterit turbari pax ciuiū: quia facili⁹ q̄s
ſecum concordat ꝙ̄ multi adinuicē. iuxta illud Catonis:
Cōueniet nulli qui ſecū diſſidet ipſe. quia vbi multitudo:
ibi cōfuſio ⁊ diuiſio. ar. xciij. diſt. legimus. §. ſed dices. ibi:
diacones paucitas ⁊c. ex̄ de eta. ⁊ qua. quū ſit. vbi de hoc.
Tum quia princeps vnus intendēs bonū cōmune habet
oculū ad magis cōmune: ꝙ̄ ſi plures dominent. etiā ſm
virtutem: quia quanto plures excipiunt a communitate:
tanto reſiduum eſt minus cōmune. Et quāto pauciores:
tanto eſt magis commune. ꝑpter quod dicit pħs ꝙ inter
principatus intendētes ſuū propriū intendit: ⁊ cōtemnit
magis cōmune. Tum quia in naturali regimine videm⁹
totū regimē ad vnum reduci: vt in miſto corpore vnū ele-
mētū dominat. In humano corpore ⁊ homogeneo vnū
eſt principale membrū in toto hoīe: anima: que continet
oīa elemētata. Animalia etiā gregalia: vt apes ⁊ grues:
quibus eſt naturale in ſocietate viuere: ſubſunt vni regi.
vij. q. j. in apib⁹. adde hic quod ſcripſi. s. in ar. liiij. §. ad cō-
firmationē. Conſiderandū etiā eſt ꝙ mirabiliter diuina
ꝓuidentia factū eſt vt in romana vrbe: quā deus ꝓuide-
rat principalem fore chriſtiani ſacerdotij ſedem: iſte mos
paulatim inoleſceret: vt ciuitatis rectores ⁊ ſi nō ex debi-
to iuſtitie: quū ſimpliciter maiores eſſent ſacerdotib⁹: tñ
in ſignū futuri ſacerdotij excellentie cui amplior reuerē-
tia deferēda erat: ſacerdotibus pluſq̄ ceteris locis volū-
tarie ſubderentur. dicēte Valerio maximo. in primo titu.
de cultu deorum: Omnia poſt religionē ponēda ſemꝑ noſtra
ciuitas duxit. etiam in quibus ſumme maieſtatis cōſpici
decus voluit. Apud etiā gallos ⁊ gentiles ſacerdotes q̄s
druides nominabāt: totū bellū gallicū definirēt: vt dicit
Iulius ceſar in libro ſuo de gallico bello. Puto etiā ꝙ ea-
dē ꝓuidētia diuina factū eſt ſm leonē in ſermone aplōꝝ
petri ⁊ pauli: vt ſedes ſumma vicarij chriſti in vrbe conſti-
tueret: q̄ erat caput ⁊ dn̄a toti⁹ mūdi: licet ꝑ vſurpationē
vt ſumm⁹ pōtifex ⁊ rector ei⁹ toti⁹ mūdi ibi iuriſdictionē
⁊ dominiū verū haberet. ex̄ de elec. fundamēta. §. j. lib. vj.
nō per vſurpationē vt imperatores idololatre: ſed ꝑ verā
inſtitutionē ⁊ commiſſionē veri regis dn̄i noſtri ieſu chri-
ſti: cui pater ait in Pš. ij. Poſtula a me ⁊ dabo tibi gētes
hereditatem tuā: ⁊ poſſeſſionē tuā terminos terre. et nūc
reges intel. eru. qui iudi. terram. ⁊ iſtud impleri oportuit
ſm Auguſtinū. xxiij. q. iiij. diſplicet. ad fi. §. repetis. ibi: Et
nō attendis quia tunc primū. c. nō inuenitur. c. ſi eccleſia.
ibi: Tunc eīn illud propheticū nō complebat: Quare fre-
muerunt. Hanc iuriſdictionē temporalē exercuit chriſtus in ſi-
gnū ꝙ ipſe verus rex erat etiā inquantū homo: quū de tē-
plo emētes ⁊ vendētes cum funiculis. no. x. di. qm̄. eicit.
Matth. xxj. Ioā. ij. Mar. xj. Luc. xix. j. q. iij. i mulris. ⁊. c. vē-
dētes. xxiij. q. iiij. q̄ peccat. Itē legit de ipo ꝙ miſit diſcipu-
los in hierlm vt tollerent aſinā ⁊ pullū: ⁊ diceret qm̄ dn̄s

Digitized by Google

hs opus habet. Marc.xi. Matth.xxi. Luc.xix. ⁊ Joan.xii.
ergo tamꝙ dñs illa animalia petebat: ⁊ ſicut ſua. Verba
aūt meū ⁊ ſuū dominiū ſapiūt. vt legiꝭ ⁊ no. diſt. viij. quo
iure. Itē legiꝭ dñs demones miſiſſe in porcos: qui ſtatim
ꝑcipitauerunt ſe in mare: nec tamē dñm porcoꝝ requiſi-
uit: immo qui paſcebant porcos fugerunt ⁊ nuntiauerūt
in ciuitatē. Mar.v. Matth.viij. Luc.viij. Itē Matth.vlt.
Data eſt mihi omnis poteſtas in celo ⁊ in terra. glo. ei q̄
fuit mortuus ⁊ crucifixus. et de hoc etiā. ſ. Itē Aug.ij. de
ciui.dei.c.xxi. ⁊ eſt. ſ. tactū. dicit ꝙ ſine iuſtitia nō pōt regi
reſpublica. Ita aūt iuſtitia nō eſt vbi chriſtus nō eſt rector
et ſic reſpublica nō eſt recta ⁊ vera: cuiuſmodi debet eſſe
populi chriſtiani res in q̄ ſpectat de iure gubernatio ad
papam q̄ eſt chriſti vicarius. et ſic papa vtrāqꝫ poteſtatē
immediate a deo habet. ad ħ fuit allegatū. ſ. xxiiij. q. ſ. vbi.
¶ E Itē error eſt Valdenſiū hereticoꝝ ſucceſſoribus
apoſtoloꝝ ſcꝫ pape ⁊ ꝑlatis eccleſiaſticis repugnare do-
miniū in tēporalibus: nec eis licere habere diuitias tēpo-
rales. vnde eccleſiā dei ⁊ ſucceſſores apoſtoloꝝ veros ꝑ-
latos eccleſie dei dicunt fuiſſe vſqꝫ ad ſylueſtrū: a cuiꝰ tē-
pore facta donatione ſibi ⁊ eccleſie ꝑ coſtantinū impera-
torē/dicunt romanā eccleſiā que modo eſt: que ſm ipſos
nō eſt: defeciſſe. Nam intm̄ eccleſiā eſſe dicūt: inquantū ꝑ
ſucceſſores apoſtoloꝝ fuit continuata vel reparata. Qui
error deſtruitur. xij. q. ſ. quaſi ꝑ totū. nā clerici ⁊ epi ſecula
res ⁊ in omī cōmuni ⁊ in ſpeciali ꝓpriū habere poſſunt:
vt in. c. illius queſtionis. ⁊ xxiij. q. vij. c. ſ. ij. ⁊ iij. ⁊ q. viij. cō
uenior. ⁊ xiiij. q. ſ. §. ſ. Adde hic quod ſcripſi. lxviij. ar. §. igi
tur. R. inſup qđ dicit. ¶ F Fateor aūt ꝙ diuitie ⁊ dñia tē
poralia habētibus ipſa non formaliter aut cauſaliter: ſed
occaſio cupiditatis ſunt ⁊ viſcus quodāmodo aīe. ⁊ Iſi-
dorus in canone: Amorē pecunie quaſi materiā cūctoꝝ
criminū fugiant. xxiij. di. his igiꝭ. facit. lxxxviij. diſti. quid
aliud. Palea eſt. vnde Amb. in li. de officijs dicit: Feralis
inquit auaritia: illecebroſa pecunia: que habētes cōtami
nat: nō habentes nō iuuat. eſto tñ ꝙ aliqñ iuuet pecunia
inferiorē: qđ ad alios: ſi ſit ille copioſior q̄ habet. nūquid
idcirco honeſtior q: habꝫ quo plerūqꝫ honeſtas adimiꝭ:
Item Ber. de colloquio ſimonis ⁊ ieſu dicēs: Hec fugiē-
darū diuitiarū ꝑcipua cauſa eſt/q: vix aut nūꝙ ſine amo-
re valeāt poſſideri. limoſa ſiquidē et glutinoſa nimis nō
modo exteriorē: verū etiā interior ſubſtantia noſtra videꝭ:
⁊ facile cor humanū oībus que frequētat adheret. Item
Aug. ſ. Pſ. cxxij. Nō ſunt iſte vere diuitie: ſed mēdicitas.
quia quāto magis creſcunt: creſcit inopia auaritie. xlvij.
di. ſicut. xiiij. q. iiij. quid dicā. nō ſunt vere diuitie que plus
augent cupiditatē ei qui eas poſſidet. Itē Aug. de lapſu
mundi. In diuitijs nihil tam cauendū eſt ꝙ ſupbie mor-
bus. qui eñ nō habet diuitias: nō habet ampliſſimas fa-
cultates: nō habet vnde ſe extollat. Idem de verbis dñi.
Nihil eñ ſic eſt qđ generet ſuperbiā: ſicut diuitie. Omne
granū: omne germē habet vermē ſuū. vermis diuitiarū
ſuperbia eſt. Itē Greg. ſ. moral. Solet inquit rerū abun-
dantia tanto a timore diuino mentē ſoluere: quāto hanc
exigit diuerſa cogitare. nam dum foris ꝑ multa diſtrahiꝭ:
ſtare in intimis ſita ꝓhibeꝭ. Idē in homilia ſup illud Lu.
viij. Exijt qui ſeminat. Si nos inquit vobis ſpinas diui-
tias ſignificare diceremus: ad credendū nobis mēs forſi
tan veſtra dubitaret. vnde ⁊ idē dñs ꝑ ſemetipſuꝫ digna-
tus eſt exponere qui dicebat. qs vnꝙ mihi crederet: ſi ſpi-
nas diuitias interpretari voluiſſem: maxime quū ille pū-
gant: iſte delectēt: ⁊ tamē vere ſpine ſunt: q: cogitationū
ſuarū punctionibus mentē lacerāt. ⁊ dū vſqꝫ ad peccatū
ptrahunt: quaſi inflicto vulnere cruentant. Item Aug. de
lapſu mundi: Diuitie ipſe q̄s putatis plenas eſſe delitiaꝝ:
pleniores ſunt periculorum. Item Ambro. in li. de officijs
tractans illud Matth.x. Nolite poſſidere aurū ⁊ argen-
tum nec pecuniā. Velut face pullulantē in pectoribus hu-
manis ſuccēdit auaritiam. Sup eundē quoqꝫ ſermonem
Chryſo. homilia. xxxij. Non dixit nolite accipere aurū: ſed

ſi aliunde poſſibile eſt accipere: fugite hanc pernicioſam
egritudinē: etenī multa per hoc emendabat. Itē Chryſo.
ſup Matth. homilia. lxiij. Nihil ita extinguit cupiditatis
ſitim: ſicut deſiſtere a lucrādi cōcupiſcētia: ſicut amaram
cholerā abſtinētia ⁊ euacuatio. faciliꝰ eñ eſt hoies exiſtē-
tes volare: quā adiectione pluris quieſcere facere deſide
riū. Et Aug. li. lxxxiij. queſtionū. Charitatis venenum eſt
ſpes adipiſcendoꝝ temporaliū. Predicta originalia aliq
a. vbi. ſ. Fateor aūt. vſqꝫ huc/poſui etiā cum multis alijs
originalibus paupertatis. ſ. in. ij. parte. §. hoc aūt preceptū.
in prin. in ar. lxv. Unde et in antiqua legēda beati ſylue
ſtri legitur ꝙ in donatione facta ſibi a coſtantino/audi-
ta eſt vox angeloꝝ in aere dicentiū: hodie in eccleſia ve-
nenum effuſum eſt. de quo conſtantino dicit Hiero. ꝙ ab
ipſo vſqꝫ ad preſens tempus eccleſiarū rapine/et totius
orbis diſcordia ſecuta eſt. Verūtamen quia ſm theodorū
in collatione de nece ſanctoꝝ in li. colꝭ. Joan. caſſi. dicit ꝙ
diuitie ſunt medie inter bonum ⁊ malū: quia nec ſimpli-
citer bone: nec ſimpliciter male. ideo eccleſia ⁊ clerici nō
ꝓhibenꝭ habere: quia debent ⁊ poſſunt eas vtiliter diſpē
ſare: ⁊ cor ab auaritia eleuare. ad hec. xij. q. ij. aurū habet
eccleſia. xxx. di. hoc aūt ſcripſimus. xxxiij. q. v. ſm Abbā apo-
ſtoli. lxxxvi. diſt. nō ſatis. diues Zacheus/ſed bonus: quia
aliena reſtituit: ⁊ de remanētibus largas elemoſynas fe
cit. Luce. xix. ¶ G Itē ad propoſitū redeundo/in argu- Pape ſuperioritas ethnicoꝝ regū exemplo oſtēditur.
mentū ſuperioritatis ⁊ dominij pape ad imperatorē poſ-
ſunt induci exēpla ethnicoꝝ regum ⁊ imperatorū. Scri-
bit eñ magiſter Petrus manducator in hiſtorijs: Alexan
drum macedonē monarcham orientis habuiſſe in viſiōe
de Joiada ſummo pōtifice iudeorū: vt ipſi tamꝙ ſuperio
ri et digniori honorē deferret. Propter quod quū dictus
Alexander in iudeā veniret cū propoſito deſtruēdi et hu-
miliandi iudeos: poſt dictā viſionē in itinere habitā ipſo
appropinquante hieruſalē: Joiadas pontifex a deo in vi-
ſione inſtructus cum reliquis ſacerdotibus in pontifica-
libus Alexandro extra ciuitatē occurrit. Qui alexander
vt ipſum vidit pontificalibus ornatū ⁊ cidarim vbi erat
ſcriptum nomē dei tetragrāmaton ſm legē in fronte pō-
tificis: ſtatim de equo deſcendit: digniſſimeqꝫ antiſtitē ve-
neratꝰ eſt: nomēqꝫ adorauit diuinū. Quū autē principes
eius admirarentur quod imperator fecerat. Rñdit ꝙ nō
ipſum adoraſſet: ſed deum cuius principatū teneret: ⁊ vi-
ces gereret: ⁊ in ſomnis pridie deum in tali habitu cōſpe-
xiſſet: qui ⁊ iuſſerat ei de aſia cōfidere: ad cuius aſpiraue-
rat monarchiam. Veniēs igiꝭ cū Joiada in hierłm/tem-
plū maximis honorauit donis. Barbaricamqꝫ contra iu-
deos feritatē deponens: ipſos ab omni exemit tributo ac
libertate donauit. ꝓpter quā cauſam proſperatū eſt eius
imperiū. Simile legiꝭ de Totila rege vandalorum circa
Leonē papā in anno dñi. ccccij. vt habeꝭ ex chronicis ſum-
moꝝ pontificum. qui Leo papa veniēs de vrbe: occurrit
eidem Totile in planicie lōgobardie quā flāmāti gladio
crudeliter deuaſtabat. Et ex viſiōe quā habuit Totila de
eodē papa de eq̄ deſcendēs pape reuerentiā fecit. ⁊ papa
ſibi eū ꝓpitiū ⁊ placabilē inuenit. Ad cuius p̄ces a ferita-
te deſtitit: ⁊ de italia receſſit. Sed de Pompeio imperato
re ab eodem petro in hiſtorijs contrariū ſcribiꝭ. Quū eñ
intraſſet hieruſalē: non exhibuit templo ⁊ pontifici reue-
rentiam debitam: ſed de porticibus templi ſtabulū fecit
equis ſuis. Qui quum ſemper in bellis victorioſiſſimus
fuiſſet: ex tunc hoſtibus ſemper ſuccubuit. Ad hoc etiā fa-
cit qđ dicit papa Gelaſius anaſtaſio imperatori. xcvi. diſ.
duo ſunt. in fi. Quippe quū videas regū colla ⁊ principū
ſubmitti genibus ſacerdotum: ⁊ oſculata eoꝝ dextra ⁊c.
¶ H Tres etiam imperatores tradunt hiſtorie preter Imperatores deo deuoti bonū finē ſortiti.
alios ſup alios glorioſos fuiſſe: et in pace quieuiſſe in ſe-
nectute bona: q: deo fuerīt deuoti ⁊ ecclie ſubiecti. Primꝰ
conſtantinus a ſylueſtro baptizatus: q̄ quātū magnifica-
uit eccleſiā habeꝭ. xcvi. diſ. coſtantinus. etiā quātū deuotꝰ
habeꝭ. xcvi. di. in ſcripturis, vbi ſic dicit. In ſcripturis nar

Digitized by Google

ratur imperatoꝛ. Cōſtantinus dixiſſe: vere ſi ꝓpꝛijs oculis vidiſſem ſacerdotē dei aut aliquē eoꝝ q̄ in monachico habitu circumamicti ſunt: peccantē/chlamydē meā ſpoliarē ⁊ cooperirē cū: ne ab aliquo videret̄. habet̄ etiā. xi. q. i. ſacerdotibus. de quo cōſtantino dicit ibi papa Greg. ꝙ quū libellos ꝯtra epōs accepiſſet accuſatoꝛijs: cōuocauit epōs accuſatos: ⁊ in ꝯſpectu eoꝝ libellos quos acceperat incēdit/dicēs: Ite ⁊ inter vos cauſas diſponite: q2 dignū nō eſt: vt nos iudicem⁹ deos. In qua ſentētia magis ſibi ex humilitate: ꝙ illis pꝛeſtitit ex reuerētia impenſa. Ante eū quippe in republica pagani pꝛincipes fuerunt: q̄ verū deū neſciētes: deos ligneos ⁊ lapideos colebant: ⁊ tamē eoꝝ ſacerdotib⁹ honoꝛē maximū tribuebāt. Quid ergo mirū ſi chꝛiſtianus imperatoꝛ veri dei ſacerdotes honorat: dum pagani (vt p̄diximus) pꝛincipes honoꝛē impendere eoꝝ ſacerdotibus nouerunt: qui dijs ligneis ⁊ lapideis ſeruiebāt? Ad iſtā materiā facit ex. de immu. eccle. nō minus. ſ. rn̄ſo. Secūdus fuit iuſtinianus: qui eccleſiā ſctē Sophie cōſtantinopoli ⁊ alias eccleſias muniuit legib⁹ ſacris ⁊ ſumptibus amplis ⁊ firmis dogmatibus fidem catholicā coꝛroboꝛauit. ꝓpter quod victoꝛioſus ſemp extitit. vt ex titulis qui ſibi adſcribunt̄ ex gentibus ⁊ pꝛouincijs quas ſibi ſubiecit imperio declarat̄ in pꝛincipio codicis. Tertius fuit Carolus magn⁹: de quo. lxiij. di. hadrianus papa.

Imperatores chꝛiſtianimali ⁊ eccleſie pſecutoꝛes.

¶ I Ex ecōtra fuerunt alij tres imperatoꝛes chꝛiſtiani: qui inter alios truculētioꝛes pſecutoꝛes fuerūt eccleſie: qui mala moꝛte finierūt. Pꝛim⁹ fuit Julian⁹ apoſtata: de quo. xi. q. iij. iulianus. qui tranſuerberatus lācea mercurij militis iā moꝛtui ſibi apparentis occubuit: vt legitur in vitis patrū. Secūdus Otho. iiij. de quo. i. dicet̄. Tertius Fridericus ſcd̄s qui ab Innocētio. iiij. depoſit⁹. ex li. vi. de re iudi. ad apoſtolice.

Chꝛiſt⁹ ver⁹ dn̄s tꝑalis declaratur

Et etiā chꝛiſtus cuius vices plenarie papa gerit: verus etiā fuit dn̄s tēpoꝛalis apparet ex eo qd̄ dicit magiſter in hiſtoꝛijs: ⁊ Amb. ⁊ Inno. iij. ꝙ quū in die natiuitatis chꝛiſti Octauianus ceſar auguſt⁹ in meridie in ſecreto ſuo cubili a ſibylla tyburtina de cultu diuino: ⁊ quis verus deus eſſet in hoc mūdo interrogaret. Quum dicta ſibylla oꝛaculo ſe dediſſet: apparuit circa ſolē circulus aure⁹: ⁊ in medio circuli virgo pulcherrima puerū geſtans in gremio. Tunc ſibylla inquit: reſpice imperatoꝛ. Quū aūt ceſar ſtuperet ad viſionē: audiuit vocē de celo dicentē: Hec eſt ara celi. dixitq3 ei ſibylla. Hic puer maioꝛ eſt te: ideo ipſum adoꝛa. qd̄ ⁊ fecit. Tūc p̄cepit ne quis vt deū ipſum adoꝛaret vel dn̄m vocaret. ¶ K Scribit̄ etiā p Innoc̄. iiij. ꝙ quū imperatoꝛ Fridericus a ſummo pōtifice recepit coꝛonā: ſimul ⁊ recepit enſem in vagina: ſed imperatoꝛ tūc ipſum. vide qd̄ ſcripſi. ſ. lvij. ar. §. ſed de pfecta. ꝟ. illud. etiā euaginat et vibꝛat: ad inſinuandū ſuū miniſteriū a papa pꝛocedere: ⁊ executionis officiū poſt coꝛonā. Quē enſem accepit petrus a chꝛiſto quū dixit: Cōuerte gladiū tuū in locū ſuum. Matth. xxvi. vbi Innoc̄. no. ꝙ nō dixit abijce: ſed cōuerte. ad deſignādū ꝙ eccleſia eo q̄n voluerit poſſit vti. vnde dicit tuū. que etiā eſt ſentētia Auguſtini cōtra fauſtū: vbi dicta verba ptractat. ſicut etiā exponunt̄ p Archidiacono. magiſtruꝫ meū dicta verba. xxiij. q. viij. §. i. ibi: Conuerte gladiū tuū in vaginā ⁊c. vbi dicit. eſt ergo iuſſus ſeruare nō abijcere: ⁊ ita videt̄ ꝙ eccleſia adhuc habeat gladiū materialē. ſ3 ar. cōtra. xxxiij. q. ij. inter hec. ibi: gladiū nō habet niſi ſpiritualē: quo nō occidit/ſed viuificat. ſed glo. ibi dicit ſup illud: gladiū nō hab3 quoad executionē. hoc ideo dico: q2 imperatoꝛ habet illud a papa Joan. Itē coꝛpoꝛalia ex ſpiritualibus dependēt: ſicut coꝛpus ex aīa/quia nec motū habet niſi ex anima. vnde coꝛpus eſt oꝛganū aīe ad operandum: vt philoſophi tradunt. ſicut ergo anima vtitur coꝛpoꝛe vt inſtrumēto: ſic ſummus pōtifex ſe habet ad imperatoꝛē vt ſpirituale ad tempoꝛale: ⁊ vtitur officio imperatoꝛis vt inſtrumēto. ad hec faciunt. xcvij. diſt. eccleſie mee. ⁊. c. victoꝛ. xxiij. q. v. pꝛincipes. Itē ſicut angeli maioꝛis virtutis ſunt ꝙ oꝛbis: ⁊ nobilioꝛis nature. ⁊ mouens excellētius moto: ⁊ agens melius patiēte. ⁊ actus nobilioꝛ potētia: vt ꝓbat phs. ix. metaph. ⁊ Aug. ſup Gen̄. ad literā: ſic papa ſe ad imꝑatoꝛē habet ipſum mouēdo in ipſum agēdo. Et ſicut deus cuius potētia efficaciter oīa gubernantur: quia poꝛtat omnia verbo virtutis ſue. ad Heb. i. quod quidē facit mediātibus angelis: qui ſunt ſpūales ſubſtātie. vt tradit Aug. in. iiij. de ciui. dei. ſic ⁊ papa p imperatorē. et hoc ſatis apte: quū ex parte pꝛime cauſe ſummi dei: cuius vices gerit in terris. ex. vt eccle. bene. c. i. Tū ex parte bonoꝝ ſpirituū quib⁹ mediantib⁹ mundū regit: cuius typum rep̄ſentant officiales eccleſie ſpirituales ⁊ tēpoꝛales: vt ſic eccleſiaſtica hierarchia congrue ⁊ pfecte imitet̄ celeſtē. ar. ad hoc. lxxxix. di. ad hoc. ꝓpter quod argumentum concludit̄/ꝙ iuriſdictio imperatoꝛis ex virtute ⁊ auctoꝛitate dependet ſummi pontificis. Patet etiā hoc ex quatuoꝛ maximis cōcilijs generalibus: de quibus. xv. di. ſicut. quibus imperatoꝛes ſe ſubmiſerūt. vt patet. xv. diſt. canones. ⁊. c. ſancta. ⁊. xvi. diſt. ſynodus. facit qd̄ no. ex. de vſu. quia in omnib⁹. glo. i. Itē facit ad hoc. quia leges canonibus ſubijciunt̄: ⁊ p canones coꝛrigunt̄. nō ecōtra: q2 nec dedignant̄ ſacros canones imitari. ad hec. x. di. c. i. certū. ij. q. iij. §. hinc. etiā. ex. de no. op. nun. c. i. ex. de ſecun. nup. c. ſi. in aut. vt cleri. apud ꝓpꝛi. epiſ. ad ſi. coll̄. vi. i aut. de eccleſia. titu. in pꝛin. coll̄. ix. ⁊ p iſta ſubiectiōe imperij ad eccleſiā facit op. x. di. ſuſcipitis. ¶ L Si aūt cōcedat̄ ꝙ electus in imperatoꝛē cōcoꝛditer ⁊ canonice/ex ſola electione ante confirmationē pape adminiſtret in regno alemānie ⁊ in imperio ſm Innoc̄. ⁊ Oſtien. qui hoc no. in. c. venerabilē. ex. de elec̄. dicēdū eſt ꝙ iſtud ius ſibi acquirat̄ ex longa cōſuetudine que ius dat. ex. de fo. cōpe. quū contingat. cū ſi. vel foꝛte ex ipſa oꝛdinatione pꝛincipū alemānie: cui ſe tamē iure ꝓpꝛio poſſunt ſubijcere ſaluo iure cuiuſcūq3 ſuperioꝛis. vnde poſt electionē canonicā et cōcoꝛdē/nomen regis ſoꝛtit̄: ſed nō imperatoꝛis ante coꝛonationē pape. vt pꝛe. c. venerabilem. ¶ Expeditis. xl. ar. pꝛimis de quibus mētionē feci in pꝛohemio in fine iſtius operis: ſequunt̄ alij articuli ad ſupꝛadictam materiā/⁊ alias eccleſiaſticas pertinentes.

¶ Articulus. xli. A

Mod⁹ eligendi imperatoꝛes.

Sciendum etiā circa hec eſt/ꝙ a tēpoꝛe Cōſtantini eligebantur imperatoꝛes antiq̄ moꝛe: ſiue a ꝑplo/ſiue a ſenatu/ſiue ab exercitu: ⁊ aliq̄n de genere: ⁊ aliq̄n nō. ⁊ iſte modus tentus eſt in cōſtantinopoli: que erat ſedes ⁊ caput imperij ſicut antiquit⁹ roma. xcvi. diſ. cōſtantinus. qui quidē modus ſeruatus eſt vſq3 ad tēpoꝛa michaelis imperatoꝛis ⁊ Caroli magni: ⁊ fuit fere ſpatiū quingentoꝛū annoꝛū: vt apparet in chꝛonicis. Cōſtantinus enī q̄n ceſſit imperio occidētali: vt d3 pꝛe. c. conſtantin⁹. ⁊ Richardus narrat in chꝛonicis: elegit ſibi in thꝛacia q̄ nūc grecia d3: vꝛbē vocatā Byzantiū. xxij. di. de cōſtātinopolitana. quā rome ſenioꝛi p̄uilegijs coeq̄uerit. xxij. di. renouātes. ibiq3 ſedē ſuā cōſtituit. vn̄ dicit⁹ imꝑatoꝛ: de imꝑio occidētali qd̄ ſylueſtro pape donauerat: ſe nō ampli⁹ intromiſit: nec ſui ſucceſſoꝛes debēt facere/niſi ad eccleſie inuocationē ⁊ defenſionē. ⁊ ſi alio mō fit: vſurpatiue fit: ſicut fecit ꝯſtātin⁹ arrian⁹/⁊ iulian⁹ apoſtata: ⁊ quidā alij de facto. nec papa poſſet licite alienare ꝯ dn̄iū in occidēte: ⁊ donationē ſibi factā a ꝯſtātino. xij. q. ij. nō liceat pape.

Imperatoꝛ tenet̄ ſubuenire eccl̄ie.

In ciuitate enī nihil imꝑatoꝛ h3 facere rome: nec in toto imꝑio occidētis: hoc ſolo ei reſeruato/ꝙ in currib⁹ veniebat romā/vocat⁹ ab eccl̄ia in ſuccurſum. Vn̄ iuſtinianus imꝑatoꝛ: aduenientib⁹ gotthis romā ⁊ eā infeſtātib⁹ miſit beliſariū nobilē pꝛincipē ⁊ patriciū ad ſubueniēdū ſummo pōtifici ⁊ rome. Ad cui⁹ aduētū expulſi ſunt gothi de tota italia: vt h3 ex hiſtoꝛia lōgobardoꝝ. ¶ B Per eundē modū lōgobardis eccleſiā grauātib⁹: quū iperiū cōſtātinopolitanū iā pene deficeret: vocat⁹ carol⁹ rex Frācoꝝ ab eccl̄ia tpe hadriani ⁊ leonis ſucceſſoꝛis ei⁹: cui p romanos ⁊ lōgobardos pfidos eruti fuerāt ocli ⁊ ligua abſciſſa: ſ3

Digitized by Google

diuina virtute poſtea reſtituta: venit in italiã cũ exercitu magno: ⁊ capto rege deſiderio/ac lõgobardis proſtratis de ſeruitute ipſorũ eccleſiã liberauit: ⁊ fuit ab eccleſia priuilegiatus. vt habet̃. lxiij. di. hadrianus. cũ. c. ſeq. Richardus tñ claremontenſis dicit in chronicis hadrianũ ſolũ ex cauſa dicta dediſſe patriciatũ Carolo. Sed Leo tertiꝰ q̃ hadriano ſucceſſit. lxiij. diſt. in ſynodo. poſt miraculũ factum de ipſo de oculis ⁊ de lingua: iuit ad Carolũ regem francorũ: q̃ honorifice ſuſceptus ab eo: duxit ipſum romã q̃ vindicauit iniuriã Leonis: quã ſibi romani fecerant de oculis ⁊ de lingua: ⁊ reſtituit eũ in ſede ſua. Leo ṽo in die natalis dñi coronauit eũ in imperatorẽ in baſilica beati petri apl̃i: circumdans ei imperatoriã veſte. ⁊ tũc ſibi acclamatũ eſt ab vniuerſo populo romano: Carolo Auguſto magno a deo coronato pacifico romano impatori vita ⁊ victoria. Facta ergo fuit Carolo donatio: q̃ hẽbet̃ pre. ca. hadrianꝰ. ſ; adhuc vices imperij nõ gerebat: quouſq; a leone coronã ſuſcepit. Sed iã trãſlatio imperij a grecis in germanos facta fuerat antea iam ſeptẽ annis per ſtephanũ papã. ij. in ꝑſonã eiuſdẽ Caroli. vt no. ex̃ de elec. venerabilẽ. ⁊ in glo. legit̃. ¶ C In dicta aũt trãſlatiõẽ diuerſificatus eſt modus aſſumẽdi imperatorẽ: q: primo ꝑ electionẽ: ex tũc ꝑ ſucceſſionẽ. ⁊ hoc durauit vſq; ad octauam generationẽ Caroli vt chronici ponunt. Eadẽ deficiente generatione Caroli quantũ ad potentiã in regno frãcie ⁊ imperio: primo q̃dẽ Hugo dux aureliãeñ. ſibi regnũ francie vſurpauit occiſis illis ⁊ extirpatis q̃ erãt de genere regio. vnde de dicto Hugone deſcenderũt om̃es reges francie: ⁊ nõ de Carolo vſq; ad tempora iſta: niſi q̃ fert̃ q̃ dictus Hugo vxorẽ habuit de genere illo. Imperio etiã deficiẽte ⁊ ſciſſo in multas partes/ iutm̃ q̃ Ludouicus impator vltimꝰ de genere Caroli a lõgobardis orbatus eſt oculis: vt hiſtorie tradunt. Quidã berengarius inuaſit italiã. ibiq; ipſo tyrannizante cõtra italicos/⁊ cõtra eccleſiã: quũ ipſa fluctuaret in capite: quia/ſummꝰ põtifex cui nomẽ erat Joãnes: vir laſciuus ⁊ lubricus erat: aduocauit cetus cardinaliũ Othonẽ primum regẽ ſaxonũ: qui dictũ berengariũ eiecit de regno. ⁊ cũ aſſenſu eccleſie totã ſibi italiã ſubiugauit. Veniens ṽo romã/primo quidẽ cũ cardinalibus ꝑſuaſit pape correctionẽ: quia erat filius cuiuſdã nobilis romani: qui vocabat̃ albericꝰ. Sed dictus papa in ſua malitia ꝑſiſtẽs: coactus eſt renũtiare papatui ⁊ factus eſt leo. ix. Dicto aũt Othone ſe abſentante ab vrbe romana: romani in contemptũ eccleſie fecerunt aliũ papã quẽ benedictum vocauerũt: papã ṽo leonẽ eiecerunt a ſede. qđ audiens Otho romam rediẽs cũ exercitu magno ipſam obſedit: quouſq; benedictꝰ papa ei a romanis traditus eſt: quẽ ipſe miſit in ſaxoniã in exiliũ: ibiq; vitã finiuit. Ex hoc aũt beneficio collato eccleſie ꝑ othonẽ primũ/ꝑdictus princeps a leone ꝑdicto ſummo pontifice cũ toto clero ⁊ populo in imperatorẽ conſtitutus eſt: vt habet̃. lxiij. di. in ſynodo. licet ibi nõ fiat mentio de imperio: ſ; de regno italie ⁊ theutonie. Talis autẽ inſtitutio ꝓceſſit per ſucceſſionẽ vſq; in tertiã generationẽ. hoc eſt in tertiũ othonẽ: qui fuit nepos primi. i. filius filij. nõ em̃ inuenitur de iſtis q̃ fuerint electi: ſed ſola ꝓuiſione per ſummũ pontificẽ. vnde dictus otho ſecũdus vocatus eſt a ioanne papa. xi. qui fuit poſt ioannẽ depoſitũ. de quo. ſ. facta eſt mentio. Cauſa aũt ſue vocationis fuit perſecutio magna quã romani fecerunt eccleſie. ⁊ dictũ Joan. xi. in caſtrũ ſancti angeli detruſerunt: et poſtea in exiliũ ipſum miſerunt. tunc dictus Otho ꝑ procuratorem iurauit fidelitatẽ pape: cuius forma habet̃. lxiij. diſt̃. tibi dño. tandẽ veniẽs perſonaliter romã coronatus eſt a benedicto ſeptimo cũ magno gaudio ⁊ pace inter papã et imperatorẽ. ¶ D Poſt hunc fuit otho tertius filiꝰ othonis medij: cuius tẽpore vexabatur eccleſia a quodã creſcẽtio ſcil; patricio. Qui creſcentius intm̃ ꝑſecutus eſt papã Joannẽ. xij. q̃ coactus eſt vrbẽ derelinquere: et tuſciã intrare. Sed vocatus otho tertius/totã illi progeniẽ extirpauit. Tandẽ mortuo dicto Joan. ad inſtantiã dicti othonis/electus eſt in papã quidã cõſanguineus eius: qui vocabat̃ Brunus: poſtea vocatus eſt Grego. v. a quo dictus otho eſt coronatꝰ: hic otho rediit in germaniã. ¶ E S; creſcẽtius conſul romanus fugato Greg. papa/fecit papam quẽdã grecũ ep̃m Placẽñ. noĩe Joan. Quod audiens imperator romã rediens cũ exercitu magno ⁊ furore immẽſo: tam cũ creſcentiũ in caſtro ſancti angeli obſedit: quouſq; ipſu; ⁊ papã eius cepit: ⁊ vtrũq; membris debilitauit. Deinde imperator ordinatis imperij ſui rebꝰ: ⁊ Greg. reſtituto in ſede ſua: ducẽs ſecũ multos nobiles romanos/in ſaxoniã reuerſus eſt. His ergo pactis vlterius per ordinationẽ eccleſie viuente dicto Grego. vocatis ⁊ requiſitis dictis pricipibus alemãnie/inſtituti ſunt per papã de conſenſu principũ electores: videl; officiales curie imperialis: q̃ quidẽ ſunt ſeptẽ: quatuor laici: ⁊ tres clerici. Primꝰ rex bohemie: qui imperatori ꝓpinat de cuppa. Secundus dux Saxonie: qui coram imperatore portat enſem. Tertius comes palatinus: qui ei de ſcutella miniſtrat. Quartus marchio brandeburgẽſis: qui eſt camerarius eius. Inter clericos. Primus archiep̃s Maguntinus: qui eſt cancellariꝰ in germania. Secũdus archiep̃s Colonienſis: q̃ eſt cãcellarius in italia. Tertius archiep̃s Treuerenſis: qui eſt cancellarius in gallia. De iſtis electoribus no. per Joã. and. ex̃ de re iudi. ad apl̃ice. li. vi. in glo. ſ. ibi etiã no. q̃ papa nõ poſſet priuare electores iure eligendi. hoc idem no. ibi Ber. cõtra crederem quũ ab eccleſia hanc habeant poteſtatẽ. ex̃ de elec. venerabilẽ. §. ſ. ⁊ in clemẽ. de iureiur. romani. ſed ꝓpter periculũ ⁊ ſcandalũ nõ eſt faciendũ. l. diſt. vt conſtitueretur. ex̃ de renun. niſi. §. pro graui. ⁊ de tẽp. or. ſanc. c. ad aures. Item ſcripſi in. xlv. arti. poſt prin. ṽ. item credo. ¶ F Cauſa autẽ quare oẽs electores aſſumpti ſunt de germania. vna eſt principalis: quia de germania fuerũt qui liberauerunt eccleſiã de ſeruitute longobardorũ ⁊ impiorum romanorũ: vt patet de Pipino qui venit in italiã cõtra regem arnulphum: q̃ nimis grauabat eccleſiã. de quo. xxiij. q. viij. vt pridem. Itẽ de Carolo filio eius: qui venit ad requiſitionẽ eccleſie cõtra Deſideriũ regem in longobardiã: vt. ſ. dictũ eſt. ⁊. ĩ. dicetur. ⁊ hi duo principes fuerũt de germania inferiori citra rhenũ: que antiquitus gallia braccata vocabat̃. vnde ⁊ decre. venerabilẽ. ex̃ de elec. dicit q̃ imperiũ eſt trãſlatũ in germanos in perſona Caroli: quia ſc; in germania natus ⁊ ibi ſepultus eſt. Idẽ de othone qui liberauit eccleſiam de manu alberici romani. vt. ĩ. patebit. Et hic otho fuit de germania ſuperiori. Secũda ratio fuit deuotio illius populi ad ſanctũ petrũ ⁊ paulũ: que apparet in eorum peregrinatione rome. Tertia cauſa fuit volũtas ſummi pontificis: qui tunc erat/ſc; Greg. v. q̃ de theutonia fuit natus: ⁊ conſanguineus othonis vt. ſ. ⁊. ĩ. tangit̃. Quarta cauſa: quia germani ꝓbiores ſunt aliis ⁊ audaciores. vnde a nobili germine germani dicti ſunt. Iſta ergo electio vſq; modo perſeuerat: que incepit anno dñi. M. xxx. ⁊ ꝑſeuerabit quãtũ eccleſia romana ꝑmiſerit: cuiꝰ eſt regna transferre: ⁊ principes de ſua ſede deponere. vt Hiere. teſtat̃ Hiere. ĩ. ex̃ de ſup. ne. pre. grandi. li. vi. xv. q. vi. itẽ alius. ⁊ pre. c. venerabilẽ. hoc autẽ de facto inuenimus in multis principibus. Nã legit̃ Zachariã papã depoſuiſſe regẽ francorũ: vt pre. c. item alius. quia diſſolutus et effeminatus erat: vt dicit ibi gloſſa ⁊ inutilis. vt dicit textus. Item legitur in chronicis Innocen. iij. Othonem. iiij. depoſuiſſe ab imperio: quia ab iuramento fidelitatis eccleſie reſiliuit: quod fuit circa annos domini. M. cc. xxij. Itẽ Innocẽ. iiij. natiõe Genueñ. de domo de fliſco: Fridericũ imperatorẽ: qui primo amicus ſuꝰ erat intimꝰ tẽpore cardinalatꝰ: depoſuit: amicitiã eiꝰ diſſoluit/ne ꝯ dominũ impio ꝓberet auxilium. ij. Paralip. xix. ⁊ quia ſanctũ eſt ſm pbm prehonorare veritatem. que depoſitio habetur ⁊ forma eius. ex̃ lib. vi. de re iudi. ad apoſtolice. ⁊ ſic de multis aliis: vt legit̃ in chronicis. ¶ G De verbo aũt illo quod

Inſtitut̃ unt electores iperiales

Electores q̃re ex germania aſſumãtur.

Digitized by Google

opponitur: Reddite que ſunt ceſaris τc̃. vt. ſ. in ar. xxxvij
§. ad illa. ꝟ. j. reſpōſuʒ eſt. Item illud intelligit Origenes
quantū ad equalitatē iuſtitie legalis. quaſi eque ſit prece
ptū ſeruādū ceſaris debite ſicut diuinū p̄ceptū: vt videlʒ
vnicuiqȝ ius ſuū reddatur. ſicut ap̄l's dicit ad Rom̄. xiij.
Reddite inquit oībus debita. cui tributū tributū: cui ve/
ctigal vectigal: τ cui timorē timorē: τ cui honorē honorē.
ad hanc ſolutionē facit. xj. q. j. magnū. xiij. q. viij. §. ecce ꝙ
nicolaus. Sed non ꝓpter hoc excludit q̄n iuriſdictio im
peratoris pendeat ex iuriſdictione pape: qui immediate
ipſam habet a chriſto. ex quo imperator miniſter dei vo/
catur ab apoſtolo p̄ic. c. ad Rom̄. quia eius miniſteriū eſt
eccleſiā dei defendere. xcvij. diſ. eccleſie. τ c. victor. xxiij. q.
v. principes. Itē ꝙ ceſar recipiat tributū ſuū dignum eſt:
quia iure nature τ diuino ſibi debet tanq̄ miniſtro chri/
ſti. vt dicit paulus in p̄ic. c. ad Ro. xiij. ibi: Ideoqȝ em̄ τ tri
buta preſtatis. miniſtri em̄ dei ſunt τ in hoc ipſum ſeruiē/
tes. vnde ſequit: Reddite ergo omnibus debita τc̃. vt. ſ.
quis em̄ paſcit gregē et de lacte eius nō manducat: quis
militat ſtipēdijs ſuis: j. ad Cor. ix. xiij. q. j. §. his ita. xxviij.
q. j. iam nunc. in fi. ex̄ de p̄ſcrip. quū ex officij. cū fi. que v̄ba
exponens Aug. de verbis dn̄i/ait: Quadā diuina proui/
dentia ſunt militantibus ſtipendia cōſtituta: ne dū ſum/
ptus queritur: predo graſſetur. xxiij. q. j. militare. Ex ſcd̄o
opponitur ꝙ ante fuit imperiū τ imperator: q̄ papa. ſ. la/
te in alio ar. xxxvj. probaui rationibus τ authoritatibꝰ cō
trariū. quibus adhuc τ hic addo querendo vnde ortū ha
buit imperiū: vel quodcūqȝ dominiū: nullo em̄ iure natu/
re inuenimꝰ alicui cōpetere dominij dignitatē. τ hoc oſtē
dit Aug. li. xix. de ciui. dei. c. xix. Quū oēs hoīes ex eadem
radice originē duxerint/ſcilʒ ex adam τ muliere vna eua.
xxxv. q. j. quū igitur. τ. xxxiij. q. v. nec illud. ex qua ꝓpagine

In ſtatu innocentie fuiſſʒ p̄latio.

bona mūdialia cōceſſa homini ad vſum: vt pʒ Gen̄. j. con
muni iure eſſent equaliter diuidēda. Licet em̄ in homini/
bus etiā in ſtatu innocētie fuiſſet p̄latio: ſicut apparet in
primis parētibus: in quibus adam p̄latus fuit eue. xxxiij.
q. v. hec imago. c. quū caput. c. mulierem. alio tn̄ intuitu τ
reſpectu: quia nō inquantū dominiū opponit ſeruituti: q2
hoc penale. Iure em̄ nature communis eſt poſſeſſio: τ cō/
munis omniū libertas. di. j. ius naturale. τ ſm̄ Greg. quū
culpa nō exigit: oēs ſm̄ rationē humanitatis equales ſu/

Quare introducta ſit ſeruitus.

mus. xxij. di. de conſtantinopolitana. Nā poſt peccatū in/
troducta eſt ſeruitus τ ꝓpter peccatū. xxxv. di. ſexto die. q̄
qualiter fuerit introducta no. j. di. ius gētiū. τ ex̄ de iude.
ita quorūdā. in glo. nō. ſed ex officio conſulendi τ diligē/
di: ſicut in angelis. lxxxix. diſt. ad hoc. homo em̄ naturali/
ter animal ſociale: quē oportet adinuicē ordinare. in his
autē que ſunt ordinata adinuicē: oportet ſemp̄ eſſe aliqd̄
principale ac dirigēs: vt dicit ph̄s in primo politice. τ hoc
apparet in corpore humano: τ p̄terea hoc requirit ip̄a cō
ditio ordinis. Eſt em̄ ordo ſm̄ Augu. xix. de ciui. dei. c. xiij.
pariū diſpariūqȝ ſua cuiqȝ loca tribuēs diſpoſitio. idē eſt
de iuſtitia. inſtit. de iuſti. τ iur. in prin. τ in prohe. decre. rex
pacificus. ¶ M Sed ꝙ vnus alteri eſt ꝓpoſitus ab ini/

Dn̄ium vbi τ q̄n cepit.

tio ſeculi poſt peccatū: nō eo mō dn̄ium eſt aſſumptū: ſed
ex quodā faſtu ſuperbie per vſurpationē incepit: ſicut in
lucifero volente ſup̄ alios ex ſuperbia exaltari. Eſa. xiiij.
de peni. di. ij. principiū. Cuius ſignū τ argumentū haberi
poteſt: quia ſoli reprobi in principio creationis mūdi do/
miniū acceperūt. vnde ante diluuiū primus dn̄s inter ho/
mines fuit cayn. vt dicit Auguſtinus. xv. de ciuitate dei. c.
xx. et inde motus fuit ad ciuitatē edificandā: vt domina/
retur in ea: τ hec fuit prima ciuitas in mundo: quam no/
mine filij ſui vocauit enoch. Gen̄. iiij. ad ꝑpetuationē do/
minij filij. Poſt diluuiū v̄o qui primo dominiū acceperūt
fuerunt de maledicto genere cham: vt habet ex Gen̄. ix.
c. τ magiſter in hiſtorijs τ Ioſephus dicunt. ¶ I Nam
poſt diluuium primus accipiens dominiū fuit nēroth de
genere cham. Gen̄. x. τ diſt. v. §. fi. cuius cōſilio edificata
eſt turris babel: vt hiſtorie tradūt/ad dominādū. in cuiꝰ
ſignū legitur in p̄ic. c. Gen̄. xj. ꝙ volebant per cacumē eiꝰ
in celum aſcendere: ignorantes altitudinē celi indinume
rabilem: ad deſignandum cordis ambitionē in p̄eminē/
do alijs. propter quod deus in ſuā diſplicentiā oſtendē/
dam ſciſſurā fecit eorundem dominij confundendo eoꝝ
linguas: quum eſſent vnius labij vt p̄ic. c. ix. De nemroth
deſcēdit belus rex babylonie: de quo natus eſt ninus rex
niniue: qui primus fuit monarcha aſſyriorū arte magica
procreatus: vt hiſtorie tradunt. τ hic primus ſtatuam eri
gens patri ſuo belo in reuerentiā habendam/fuit occaſio
idolorū: que primo vocata ſunt bel/baal/baalim/beelze/
bub ſm̄ diuerſitatē linguarū ſm̄ magiſtrū petrū in hiſto/
rijs: qui etiā dicit ꝙ iſte ninus primus regnauit in barba/
ria (al's babylonia) alio nomine dictus zoroaſtres/inuē
tor primus artis magice. Ex quibus. ſ. dictis ſatis appa/
ret ꝙ dominiū in principio mundi conſideratis perſonis
que aſſumpſerunt corrupta proceſſit intentione: ſcʒ faſtu
ſuperbie τ tyrānidis. ¶ K Unde primꝰ imperator poſt

Zoroaſtres rex bactrianorū ſm̄ beroſuʒ τ alios. eſt cham filiꝰ noe a nino rege aſſyrioꝝ belo ſuperatus: vt etiā vult Aug. lib. xxj. de ciui. dei. c. xiiij.

diluuiū nemroth: de quo. ſ. dixi. τ. xxxj. ar. nō rex/ſed tyrā/
nus erat: q2 homines opprimebat. vnde venator robuſtꝰ
corā dn̄o vocabatur. vt p̄ic. §. fi. vj. diſt. τ. x. c. Gen̄. Et ideo
nō placuit deo: in cuiꝰ ſignū cayn primus imperans fra/
tricida occiſus eſt a lamech. Gen̄. iiij. xxxj. q. j. quō. Ninus
q̄ zoroaſtres filiꝰ noe: vt dicit magiſter Pet. i hiſtorijs rex
in barbaria/occiſus eſt: vt dicit in lib. clemētis a demone:
quē exercendo artem magicā colebat: τ familiarē habe/
bat: τ vt ſub compendio loquamur omnes antiqui dn̄i τ
monarche dura morte interierūt: vt pharao. Exo. ix. xxiij.
q. iiij. nabuchodonoſor. Rex egypti in mari rubro ſub/
merſus. Datan τ abiron principari volentes abſorpti a
terra. Nume. xvj. de conſe. di. ij. τ dixit. vij. q. j. denique. Sen/
nacherib a filijs iugulatus. iiij. Reg. xix. in fi. Antiochus
a vermibus cōſumptus. ij. Macħ. ix. Alexander macedo
veneno. Gualterus. T abefactus interijt. in libro alexan
dri. Et multi alij vt hiſtorie tradūt τ ſacra ſcriptura. Hic
eſt etiam ꝙ ſaul primus rex iſrael a dn̄o extortus potiꝰ q̄
datus: vt. j. Reg. viij. dicente dn̄o ſamuele/ibi: Nō enim te
abiecerūt: ſʒ me ne eſſem rex ſuper eos. viij. q. j. audacter.
percuſſus letaliter a philiſteis ab amalech ita morte do/
loroſa interemptus eſt. ij. Reg. j. c. ¶ L Quāuis aūt am
bitio dominādi deo eſſet odioſa: dn̄oꝝ tn̄ ambientiū regi
mē ad refrenandā inordinatorū hominū malitiā: τ ad cō

Dominādi ambitio deo odioſa: ſed non dn̄oꝝ ambientiuʒ regimē.

ſeruandū vnūquemqȝ in ſua iuſtitia: quū ad diſponendū
ciues in cōcordia ꝑmiſſum eſt a deo dominiū τ prouiſuʒ.
Permiſſum ad punitionē malorū. Prouiſum ad concor/
diā bonorū. xxiij. q. v. §. hinc notandū. di. iiij. facte ſunt. de
hoc. j. ar. proximo. in fi. Hinc eſt ꝙ ap̄l's dicit. xiij. ad Rom̄.
Nō eſt poteſtas niſi a deo. qd̄ Aug. contra manicheos ex/
ponit dicēs: A deo ſiue iubēte/ſiue ſinēte. xxiij. q. j. qd̄ cul/
pat. Ex quo quidē verbo ſatis eſt manifeſtū a deo omne
ꝓuenire dn̄ium. vn̄ chriſtꝰ ad pilatū: Nō haberes p̄tātem
aduerſum me vllā: niſi tibi datū eſſet deſup̄. Ioā. xix. ꝓui/
ſum ſiue cōſiderata natura entis/ſiue motus/ſiue finis.
Rōne aūt entis: q̄m oē ens ꝑ participationē hʒ ſe ad ens
ꝑ ſe. Sʒ illi q̄ habet dn̄ium/plus viget in natura entis q̄
ꝓuate pſone: q2 gerūt vices totiꝰ entis cui p̄ſunt. vn̄ τ po
pulus dixit dauid. ij. Reg. xviij. Tu vnꝰ ꝓ. x. milibꝰ cōputa
ris. vn̄ τ bn̄ p̄ſidētes merent diuinos honores. etiā dupli
catos: vt dicit Augu. ꝓpter qd̄ dicit ap̄l's. j. ad Timoth. v.
Qui bn̄ p̄ſunt. glo. vita τ doctrina/p̄ſbyteri duplici hono
re digni habeant. igit magꝭ appropinq̄nt ad ſummū p̄n/
cipiū: τ plus pticipāt de diuia influētia rōne ſui regiminis.
vn̄ τ. ſ. illud Luc. ij. Paſtores erāt in regiōe eadē vigilan
tes τc̃. glo. Illi p̄ ceteris ſublimia audire merent: q fide
libꝰ ſolicite p̄ſunt. Hinc eſt etiā ꝙ de ſaule ſcribit: ꝙ aſſum
ptus in regem per ſamuelē ex hoc influentiā meruit pro/
phetie. vnde inſiliuit in eū ſpiritus dn̄i: τ cū prophetis ꝓ/
phetauit. j. Regū. x. Et de ſalomone legit ꝙ ordinatus in
regem meruit diuinā ſapientiam. iij. Reg. iij. Et cayphas
contra dn̄m impius cōcionator ratione ſacerdotij ꝓphe/

Digitized by Google

cat. Joan. xi. ad hoc facit. i. q. i. ꝓphetauit. Reges frãcie et anglie habere dicunt̃ virtutē ſuꝑ quibuſdã egritudinib⁹ laboꝛantes. ¶ Sc̃da ratio/ ꝙ omne dominiū ſit a deo: ſumitur in cõparatione ad motū. Pꝛobat enim phs in. viij. phyſicoꝝ: ꝙ in mouentibus et motis nõ eſt in infinitum abire: ſed eſt venire ad aliquod mouens quod nõ mouet̃ ⁊ hoc eſt de⁹. iuxta illud Boe. iij. de cõſol. phie. metro. ix. Stabiliſq; manēs das cuncta moueri. Quum ergo dñi in gubernando ſint motoꝛes oꝛbis: ergo opoꝛtet motum ſui regiminis in deū ſicut in ꝑmū motoꝛē reducere. vnde Job. ix. Sub eo curuant̃ qui poꝛtant oꝛbē. Hanc rationē tradit beatus Aug. in. iij. de trini. vbi oꝛdinē motus ⁊ mobilis ponens/ ab infimo coꝛpoꝛe: puta terra/ ꝑ ſubtilioꝛa ⁊ virtuoſioꝛa dicit moueri gradatim aſcendēs ſm oꝛdinē elementoꝝ/ vſq; ad ſupꝛemū mouens: quod eſt deus: in quo conſiſtit tota ratio motus. vnde ⁊ apl's Act. xvij. In chꝛiſto viuimus/ mouemur/ ⁊ ſum⁹. ¶ Tertia ratio/ ꝙ om̃e dominiū ſit a deo: ſumit̃ ex parte finis. Diuina em̃ ꝓuidentia om̃ia in debitū finē deducit. inquantū mouet vnamquãq; creaturã in ſuū finē diſtinctū: ſicut ſagittatoꝛ ſagittã ad determinatū ſignū. qua ratione dicit beat⁹ Auguſtinus. iij. de trini. Q: de⁹ quibuſdã oꝛdinatiſſimis motibus pꝛimo ſpiritualibus: deinde coꝛpoꝛalibus ſemꝑ cũcta deſendit: ⁊ vtitur omnibus ad cõmutabile arbitrium ſententie ſue ſicut ad finē congruū. Si ergo alias creaturas debito ⁊ oꝛdinato fine cõcludit: multo magis creaturã rationalē aut hominē. quod apparet: qñ ipſam gubernat per ſuos diſpenſatoꝛes: vt ſunt reges ⁊ pꝛincipes eccleſiarū pꝛelati. hinc eſt ꝙ quū apl's dixiſſet Rom. xiij. Nõ eſt poteſtas niſi a deo. ſtatim ſubdit: Que aūt ſunt a deo/ oꝛdinata ſunt: itaq; qui poteſtati reſiſtit/ oꝛdinationi dei reſiſtit: quia ad hoc deus de eis huic mundo pꝛouidit/ vt vniuſcuiuſq; ſtatus pꝛoſequat̃ in debitū finē. hinc dicitur in Pꝛouerbijs. viij. c. Per me reges regnãt: ⁊ legū conditoꝛes iuſta decernūt. Per me pꝛincipes imperant: ⁊ potētes decernunt iuſtitiã. Pꝛeterea/ quãto quelibet natura nobilē finē apta eſt cõſequi: tanto habet magis mouētia diſpoſita ad cõſummationē finis. ſicut manifeſte in coꝛruptibilibus pꝫ: ſicut in incoꝛruptilib⁹ celeſtibus ⁊ ſpiritib⁹ angelicis que ſine agente contrario mouent̃ ad ſuū finē. puta coꝛpus celeſte ad dominiū ſui motus. angelus autē ad diuinoꝝ cognitionē ⁊ ſuū miniſteriū adimplendum. Quū ergo creatura rationalis creata ſit ⁊ pꝛoducta vt ſit dei capax: ⁊ hic eſt finis eius p̃cipu⁹: vt dicit Aug. xiiij. de trini. ⁊ item Aug. Natus eſt homo ab exterioꝛibus ad interioꝛa redire: ab interioꝛibus ad ſuperioꝛa aſcendere. Tante em̃ dignitatis eſt humana conditio: vt nullū bonum poſſet ei ſufficere. Sed in ſolo ſummo bono ſatiat̃. Ps. xvi. Satiabo: quū apparuerit glia tua. Ad hūc ergo finē cõſequendū: etſi homo adiuuetur luce diuine gratie. maxime tñ iuuatur per mundi gubernatoꝛes. tū ꝑ bone vite exempla. tū per quotidiana documēta. tum ꝑ coꝛrectionē cõtinuã. qua rõne Paulus vocat rectoꝛes coadiutoꝛes dei: dicens. i. ad Coꝛin. iij. Dei enim adiutoꝛes ſumus. Sunt enim iudices et rectoꝛes mūdi/ ſicut inſtrumenta pꝛincipalia. ¶ Articulus. xlij. A

SEd licet pꝛincipat⁹

om̃is agentis a deo ſit pꝛouiſus: ſpecialiter tamē romanus de quo Aug. in li. de ciui. dei plures cauſas aſſignat: ſed tres nos tm̃mõ colligam⁹/ ſcꝫ ꝓpter tres virtutes quas lex pꝛecipit euãgelica: quibus pꝛecipue romani pꝛimitus claruerūt: et ex eis tamq̃ mercedē condignã dominiū meruerūt. vnde ⁊ dicit̃ a Hiero. Romani virtutibus ꝓmeruerūt imperiū. xxviij. q. i. §. ex his itaq;. Pꝛima virtus fuit ſincerus amoꝛ ꝓ patria. Secunda traditio legū ſanctiſſima. Tertia moꝝ beneuolentia. ¶ Quantū ad pꝛimã/ exempla veterū romanoꝝ habentur in pꝛomptu: quia tota coꝝ intentio erat in ipſoꝝ regimine ⁊ dominio ad conſeruandã rempublicã vt eiuſdem conſulerēt pꝛofectibus. vnde Aug. v. de ciui. dei. c. xij. ⁊ xiiij. inducens verba Saluſtij de bello catiline ſententiã catonis in dicto lib. contentã de virtutibus veterū romanoꝝ attollit vnde reſpublica diuina pꝛouidentia facta eſt magna dicens: Nolite inquit cato exiſtimare maioꝛes noſtros armis rempublicã magnam feciſſe. Si ita quidē eſſet: multo pulcherrimã nos haberemus. Quippe ſocioꝝ atq; ciuiū p̃terea armoꝝ ⁊ equoꝝ maioꝛ copia nobis eſt q̃ illis. Sed alia fuere que viros illos magnos fecerūt. q̃ nobis nulla ſunt. domi induſtria: foꝛis iuſtū imperiū: animus in conſulendo liber: nec delicto/ nec libidini obnoxius. Pꝛo his nos habem⁹ luxuriã ⁊ auaritiã: publice egeſtatē: pꝛiuatim opulētiã: laudam⁹ diuitias: ſequimur inertiã. Inter bonos ⁊ malos diſcrimē nullū: omnia virtutis pꝛemia ambitio poſſidet. ⁊ ſequit̃: Ut erariū eſſet locuples: res pꝛiuate egebant. Nūc econtra vt. ſ. pꝛo iſta materia faciūt. viij. q. i. c. ſi ergo. c. nec nouum. c. ſunt in eccleſia. lxi. diſt. miramur. c. quid pꝛoderit. i. q. i. pꝛincipatus. lix. diſt. ſi officia ſecularia. cum. c. ſeq. vſq; ad finem diſt. xlviij. di. c. i. ⁊ ij. xciiij. diſt. c. i. xxiij. q. iiij. ſicut excellentiam. xl. diſtin. quiſ pꝛimatum. xxiij. q. iiij. ſi non ex fidei merito. ibi: Ubi em̃ meritoꝛum veſtroꝝ loquar nõ diſcurrit opinio: que bella vos frequēter appetere nõ deſiderio fundēdi ſanguinis: ſed tm̃ dilatandi cauſa reipublice: in qua coli ꝓpꝛiū cõſpicimus: loquitur ⁊c̃. i. q. i. fertur. ibi: Si em̃ is dignus ſacerdotio creditur cui nõ actionis materia: ſed pecunie copia ſuffragat̃: reſtat vt nihil ſibi in eccleſiaſticis honoꝛibus grauitas: nihil ſibi defendat induſtria: ſed totum ſibi auri pꝛofanus amoꝛ obtineat ⁊c̃. ⁊. c. quibuſdã. in fi. ibi: Niſi eū quē vite meritū ⁊ actionis qualitas ad hoc dignū eſſe mõſtrauerit. i. q. iij. ex multis. poſt mediū. ibi: Nec eligant̃ in domo dñi/ qui maioꝛes ſacculos pecunie conferant: ſed eos qui moꝛibus ⁊ diſciplina atq; ſcientia diuites/ pꝛo officio ſuo ipſam valeant ſuſtentare eccleſiam. xxiij. q. i. paratus. ibi: Ac per hoc ſi terrena res iſta publica chꝛiſtiana pꝛecepta cuſtodiat: etiã ipſa bella ſine beneuolētia nõ gerentur: ſed vt ad pietatis iuſtitieq; ſocietatē victis facilius cõſulatur ⁊c̃. ⁊. c. militare. ibi: Nec rēpublicã gerere criminoſuꝫ eſt: ſed ideo agere rempublicã vt diuitias augeas: videtur eſſe damnabile ⁊c̃. ⁊. c. ſumma. Sūma militie laus inter alia merita bona hec eſt: obedientiã reipublice vtilitatibus exhibere. et xxiij. q. iij. c. ſex differētie. §. item ab aliquo. ibi: Petere aūt vel pꝛeſtare ſolatiū vt malis facultas delinquēdi adimat̃ vt eccleſie pacem adipiſcatur: vt aliquis multoꝝ vtilitati ſeruetur: vtile eſt ⁊ honeſtū ⁊c̃. ⁊. i. ibi: Non ſue volūtati: ſed om̃i vtilitati victurus ⁊c̃. ⁊. q. viij. vt pꝛidem. ibi: Et quecūq; vobis deo adiutoꝛe pꝛo vtilitate reipublice perſuaſerint: facite. ⁊. i. ibi: Quicquid vtile reipublice iudicaueritis peragite. ⁊. i. ibi: Neq; vtilitas noſtre reipublice (quod dñs auertat) negligatur ⁊c̃. viij. q. i. in ſcripturis. ibi. expꝛeſſum. ⁊. q. ij. dilectiſſimi. ibi: Nullus veſtrū neglecta vtilitate cõmuni/ ſuo lucro pꝛoſpiciat: ne ſi quiſpiã ꝓpꝛia cõmoda appetit: friuola exiſtimatiõe fallatur ⁊c̃. facit. c. cauſa. ⁊. q. i. ſciendū. xvi. q. i. nos autē fratres. ex̃ de renun. niſi quū pꝛidē. §. poꝛro. ¶ B Antiqui etiã cõſules romanoꝛum pauperes erãt in rebus pꝛiuatis: pꝛout narrat Auguſtinus. v. de ciuita. dei. c. xviij. ꝙ Lucius valerius defunctus in ſuo conſulatu/ adeo pauper fuit vt nummis a populo collectis eius ſepultura curaret̃. Conſimile narrat Uegetius de re militari/ de Attilio regulo: qui quum ſummis rebus pꝛefuiſſet: adeo pauper fuit/ vt coniugem liberoſq; collocaret in agello: qui colebatur ab vno villico. Ibi etiã narrat Augu. de quintio/ qui quū quatuoꝛ iugera poſſideret ⁊ manibus ſuis ea coleret: ab aratro abductus eſt vt dictatoꝛ fieret: maioꝛ itaq; honoꝛe q̃ cõſul. victiſq; hoſtib⁹ ingentē gratiã cõſecutus eſt: ⁊ tm̃ in eadē paupertate mãſit. Ibi etiã narrat Aug. ꝙ quidã eoꝝ qui fuerat bis conſul: ex illo ſenatu eſt pulſus eo ꝙ. x. pondera argēti in vaſis habere cœpert⁹ eſt. Nõ em̃ dītari intendebãt

Quib⁹ romani imperiū meruerunt.

Qui reipu. apud ro. ꝓficiebantur.

propter lucra:nec h̄ fuit apud eos ingeniū ꝑut rn̄dit Cu-
rius conſul quū ſamnites magnū ei pondus argenti at-
tuliſſent.q̇bus nō habere aurū p̄clarū ait ſibi videri:ſʒ eis
q̇ habēt aurū imperare. Cōſimile narrat Vegetius li.iiij
de re militari:ꝙ quū legatus epirotarū fabricio conſuli
grande pōdus auri offerret:illo nō accepto/dixit ſe mal-
le habētibus id imperare:q̄ illud habere. Et ob hoc nole
bant p̄fici dignitatibus/niſi poſſent reipublice proficere.
prout dicit Valerius li.vi.de Cornelio ſcipione. Cui quū
hiſpania ſorte veniſſet:rn̄dit nolle illuc ire:adiecta cauſa
ꝙ recta facere neſciret. ¶ C Itē ſuos filios nō patiebā
tur p̄fici:niſi poſſent ꝑficere prout narrat Helinādus hi-
ſtoriographus de elio.qui quū et ſenatore eſſet creat⁹ im
peratori:⁊ obſecrāte ſenatu vt filiū ſuū auguſtū ceſarē vo
caret:rn̄dit ſufficere inq̇t debet/vt ego ipſe inuit⁹ regna-
uerim quū nō mererer. Primatus eñ nō ſanguini debet
ſed vite ⁊ fidei claritati.viij.q.i.moyſes.xl.diſti.non q̇. Et
inutiliter regnat:q̇ rex naſcit ⁊ non meret. Proculdubio
parētis affectū exuit:qui paruulos ſuos importabili mo
le ſup terrā extinxerit. Hoc eñ eſt ſuffocare filios:nō pro-
mouere. Alendi prius ſunt ⁊ virtutibus exercēdi:⁊ quum
eo profecerint vt ꝓbent illos antecedere quos debet ho-
nore anteire:inuiti aſcendāt.et tūc ciuiū ſuorū nequaꝙ̄
ſe ſubtrahāt votis. Implebāt eñ illud tūc Eccl'i.vij. Noli
querere fieri iudex:niſi valeas virtute irrūpere iniquita-
tes.⁊ Prouerb.xx. Rex q̇ ſedet in ſolio iudicij:diſſipat oē
malū intuitu ſuo.ad hoc faciūt.xxvi.di. vna tm̄.ibi Quō
aūt pōt eſſe hortator viduitatis:q̇ cōiugia frequentauit.
xliij.di.ſit rector.xxv.di.primū.ibi:Quō pōt p̄ſes eccl'ie au
ferre malū de medio ei⁹.q̇ in delictū ſimile corruerit:aut
qua libertate corripere peccantē:quū tacitus ipſe ſibi re-
ſpondeat eadē ſe admiſiſſe que corripit.xlij.di.§.i.lxi.di.in
ſacerdotibus.ibi:Irreprehēſibiles eſſe cōuenit:quos preeſſe
neceſſe eſt corrigēdis.longa debet vitā ſuā ꝓbatione mō-
ſtrare:cui gubernacula cōmittunt eccleſie.xxviij.di.pluſꝙ̄
iij.q.vij.q̇ ſine.cū.iiij.c.ſequētib⁹.viij.q.i.licet.cū.c.ſeq̄nti.
¶ D Sectantes etiā auaritiā nō p̄ficiebant reipublice:
vt narrat Valerius li.vi.titu.de grauiter dictis aut factis
ꝙ quū duo cōſules cōtenderēt in ſenatu/q̇s eoꝝ in hiſpa
niā mitteret:ait ſcipio emilianus oībus ſuā ſententiā ex-
pectātibus. Neutrū inq̇t mihi mitti placet:q: alter nihil
habet:alteri nihil ſatis eſt.eque malā licētis imperij ma-
giſtrā inopiā indicans ⁊ auaritiā. Narrat etiā Valerius
maximus li.iiij.c.de abſtinētia ⁊ cōtinētia de marco curio
quō ipſe ſamnitū diuitias cōtēpſit etiā poſt victoriā ha-
bitā de ipſis. Nā quū ad eū in ſcamno ligneo ſedentē:⁊ ca
tino ligneo ad focū cenantē:magnū pondus auri legati
tuliſſent:benignis verbis inuitatus vt eo vti vellet:vultū
protinus riſu ſoluēs/ſupuacue igit inq̇t:Narrate inquit
ſamnitib⁹ Marcū curiū potius malle locupletib⁹ impe-
rare:q̄ locupletē fieri.⁊ memētote me nec acie vinci:nec
pecunia poſſe corrumpi. Hoc idē ſcribit idē Valerius in
eodē/de fabricio:qui quū honore ⁊ authoritate oībus in
ciuitate ſua maior eſſet:cenſu ꝟo pauperrimus.a diuitib⁹
tñ ſamnitib⁹ quos in clientela tenebat:pecuniā et ſeruos
ſibi miſſos cōtempſit:ac fruſtratos remiſit:cōtinētie ſue
beneficio:ac zelo patrie ſine pecunia p̄diues ſine vſu fa-
milie abunde comitat⁹:q: locupletē illū faciebat nō mul
ta poſſidere:ſed pauca deſiderare. ¶ E Itē iuſtitia ro-
manorū parebat erga rempublicā intm̄/ꝙ nec ſibi parce-
bant ob ſalutē reipublice.vtilitatē eñ reipublice vite ꝓ-
prie etiā p̄ponebāt:prout narrat Augu.i.de ciui.dei.c.xv.
Et tullius de officijs li.i.⁊.iij.ꝙ quū eſſet marc⁹ regulus
ductus captiuus ad carthaginē:⁊ miſſus romā ⁊ ſub iu-
ramēto redeūdi ꝓ cōmutatione captiuorū. Ille romā ve
niēs in ſenatū venit.⁊ captiuos reddi vel cōmutari nega
uit eſſe vtile:eo ꝙ illi eſſent adoleſcētes ⁊ boni duces:ipe
aūt ſenectute cōfectus. Et quū retineret a ꝓpinq̇s ⁊ ami
cis:redire maluit magis q̄ hoſti fidē datā fallere. Nā ſm
Aug.ad bonifaciū:Fides eñ qñ ꝓmittit etiā hoſti ſeruā-
da eſt.xxiij.q.i.noli.qđ verū/ſi ipſe hoſtis fidē ſeruat.ar.ſ'
nō.vt ibi no.⁊ ex̄ de iureiur.ꝑuenit.ij.vbi de hoc.⁊ licet nō
ignoraret ſe ad crudeliſſimū hoſtē/⁊ ad exquiſita ſuppli-
cia ꝓficiſci:iuſiurandū tñ ſeruādū putauit.ar.bonū.xxij.
q.iiij.innocēs.ex̄ de elec.venerabile.⁊ ex̄ de iureiu.cōnu-
gat. ¶ Cōſimile exinde narrat Aug.xviij.de ciuita.dei.c.
xix.⁊ Tullius de ſenectute de Codro rege athenienſium.
Quū eñ inſtaret bellū inter athenieſes ⁊ peloponneſes:
⁊ accepiſſent in rn̄ſis/ꝙ illi eſſent futuri victores quorum
dux occideret. Hoc audiēs Codrus in habitu pauperis
tranſiuit ad hoſtes:ſeq; obiecit eis necē ꝑ iurgiū ꝓuocan
do.de quo Virgil.in bucol. Et iurgia Codri. Maluit eñ
mori dū vincerent ſui:q̄ viuere ſuis ſuperatis. Seruauit
aūt ad literā iſte Codrus ꝟbū dn̄i:ſed nō ꝑpter dominū.
Maiorē charitatē nemo habet q̄ vt aīam ſuā ponat q̇s
ꝓ amicis ſuis. Joan.xv.⁊.i.Joan.iij. Ille ꝓ nobis animā
ſuā poſuit:⁊ nos debemus ꝓ fratrib⁹ aīas noſtras pone-
re.⁊.i.Mach.ix. Moriamur in virtute ꝑpter fratres no-
ſtros.qualiter hoc intelligit habet.vij.q.i.§.hoc tunc.de
hoc etiā de peni.di.ij.qui vult facere dei mādata.⁊.c.ſi q̇s
tantā. Duo eñ fuerūt p̄cepta ſm Platonis ſniam volētī-
bus ꝓdeſſe reipublice:vt ait Tullius li.i.de officijs. Unū
vt vtilitatē ciuiū ſic tueant:vt quecūq; agant/ad illā refe
rāt obliti cōmodoꝝ ſuoꝝ.ad hoc.viij.q.i.ſunt in eccleſia.
alterū p̄ceptū/vt totū corpus reipublice curēt:ne dū par-
tē aliquā tueant:reliq̄s deſerāt.ar.ad h̄ ex̄ de p̄ben.maio
rib⁹.⁊.c.quū cauſam. Itē narrat Aug.dicto li.de ciui.dei.
lib.iiij.c.xx.⁊ li.v.c.xviij.de marco curio:q̇ ſe armato equo
ſedētē in abruptū terre hiatū p̄cipitē dedit:vt peſtilentia
ceſſaret ab vrbe. ¶ Itē de marco regulo q̇ cōſulēdo ſalu-
ti vrbis a carthagineſib⁹ eſt occiſus. Itē nec pater parce-
bat filio ꝓ republica.prout narrat Valeri⁹ li.v.⁊ Aug.v.
de ciui.dei.c.xviij.de bruto/q̇ filios cōprehenſos ꝓ tribu-
nali virgis ceſos/⁊ poſt ad palū religatos ſecuri percuti
iuſſit:q: dominationē tarquinij a ſe expulſam/reducere
volebāt.exuit eñ patrē vt ageret conſulē:orbuſq; viuere
q̄ reipublice vidicē deeſſe maluit.de q̇ ait poeta:Natoſq;
pater noua bella mouētes:Ad penā pulchra ꝓ libertate
vocabit Infelix:vtcūq; ferēt ea fata minores. Sed verſu
ſequēti cōſolatus eſt infelicē. Vicit amor patrie laudūq;
immēſa cupido. ¶ Cōſimile narrat Augu.vbi.s̄.de tor-
quato q̇ filiū nō q: cōtra patriā/ſed etiā ꝓ patria pugnabat:
tñ quia cōtra imperiū ſuum:licet viciſſet/occidit:ne plus
mali in exēplo contempti imperij:q̄ boni in gloria occiſi
hoſtis eſſet.ſicut ſcripſi.i.lxvij.ar.ꝟ.ampli⁹. ¶ Similiter
idē narrat Valeri⁹ vbi.s̄.titu.de parētū ſeueritate aduer
ſus liberos:de manlio torquato:q̇ quū eſſet fili⁹ ſu⁹ accu
ſatus ⁊ cōuict⁹:ꝓtulit ſniam de eo dicēs:Quū ſyllanū fi-
liū meū pecunias a socijs accepiſſe mihi probatū ſit:eum
republica ⁊ domo mea indignū iudico. Idē ſic adiudica
tus/pre triſtitia ſuſpēdio ſe cōſumpſit. Narrat etiā dictus
Valerius li.vi.titu.de iuſtitia/de zaleuco locrenſiū duce:
ꝙ quū legē feciſſet inter alias ſaluberrimā:ꝙ dep̄henſus
in crimine adulterij vtroq; oculo carere deberet:⁊ filius
eius eſſet in tali crimine dep̄hēſus quū tota ciuitas in ho
norē patris neceſſitatē pene adoleſcētulo remitteret:ali-
quādiu repugnauit. Ad vltimū p̄cib⁹ ppl'i deuictus ſuo
prius:deinde filij oculo eruto:vſum vidēdi vtriq; reliq̇t.
ita debitū ſupplicij modū legi reddidit:eq̄tatiſ admirabi-
li tēperamēto ſe inter miſericordē patrē/⁊ iuſtū legiſlato
rē partitus. Facit ad hoc:q: ſaul ionathan filiū ſuū/q: cō
tra edictū ſuū fecerat etiam ignorans:voluit occidere.i.
Regū.xiiij.xxij.q.ij.§.itē opponit.ibi:Probat hoc etiā.fa
cit etiā.xxiij.q.v.ſi audieris. Deut.xvi.xlv.diſti.diſciplina.
ibi:Ite ⁊ redite.⁊.j.⁊ occidat vnuſquiſq; fratrē ⁊ amicū
ſuū ⁊c.Exo.xxxij. Itē nec fili⁹ debebat parcere patri agē
ti cōtra rēpublicā:ꝑut ait Tullius li.iij.de officijs.c.ꝙ ni-
hil eſt vtile qđ ab iniuſtitia ⁊ malitia ꝓficiſcit:ante finem
inquirēs an ſi tradere patriā conabit pater ſilebit ne fili⁹
et rn̄det ꝙ primo obſecrabit patrē ne id faciat:deinde ſi
nihil proficiet:

Primatus cui debeat.

Duo p̄cepta cupientib⁹ ꝓdeſſe reipublice.

Virgil. vi.eneid.

Digitized by Google

nihil proficiet:accuſare debet.ad extremuʒ ſi ad perniciē patrie res ſpectabit:patrie ſalutē anteponat ſaluti patris nec mirū vt ait ibidē. Si duo ſapiētes eſſent ſup vnā tabulā in mari:q̄ nō poſſet vtrūq; deferre ſimul:minus ſapiēs deberet cedere ſapiētio:i:eo ꝙ ille vtilio: eſſet reipublice. ꝓpter hec exempla de laude romanoꝝ conſulū et multa alia concludit Aug.in.li.v.de ciui.dei ſic dicēs: Talib⁹ inquit dominādi poteſtas nō dat: niſi ſummi dei prouidentia q̄n res humanas iudicat talib⁹ dominis eſſe dignas. ¶ Secūda ratio quare romani habuerūt dñium: traditio legū ſanctarū per ora principū diuinitus promulgatarū.C.de legi.leges ſacratiſſime.xvi.q.iij.nemo.ad cōſeruandū vnūquenq; in ſua iuſtitia. vnde ⁊ Aug.dicit.xviij. de ciui.dei.c.xxij.ꝙ deo placuit orbē terrarū p romanos debellare:⁊ in vnā ſocietatē reipublice legūq; pducturū lōge lateq; pacare. In.v.etiā li.eiuſdē.c.xv.dicit. ꝙ quia romani auaritie reſtiterūt:cōſuluerūt patrie conſilio ſuo libero:neq; delicto ſm ſuas leges/neq; libidini obnoxij. Sed ijs oibus artibus vſi ſunt tanq̄ recta via ad honores.⁊ imperiū/⁊ gloriā. Nec habēt vnde cōqueri debeāt de ſummi ⁊ veri dei iuſtitia. perceperūt eñ mercedē ſuā/ ſcʒ ex vigore virtutū ſuarū legaliū dominādo ⁊ imperan-

Nota do. Iuſtitia ergo quia ſuis legibus vnūquenq; regebāt: fecit eos legitime dominari. Quāta aūt iuſtitia viguerit apud romanos:ſatis apparet in paulo ceſarē appellāte: de quo feſtus pſes ait: Quū eſſem hieroſolymis:adierūt me principes ſacerdotū ⁊ ſeniores iudeorū poſtulantes aduerſus paulū damnationē. Ad quos reſpondi:q: non eſt cōſuetudo romanis dānare aliquē hoīem prius q̄ is q̄ accuſat: pſentes habeat accuſatores :locūq; defendēdi accipiat ad abluenda crimina que ei obijciunt. Act.xxv. Ad hoc faciūt capl'a totius queſtionis.ix.iij.cauſe. maxie

Romanorū iuſtitia. ca.nō oporter.c.habet.c.qui accuſare.c.abſens.⁊.c.j.et.ij. q.viij.⁊.ij.q.viij.c.j.c.perſcripta.cū ſi. ¶ F Apparet etiā p multa exempla.primo quidē qđ ſanciebāt legiſlatores: ſeruabāt.vñ narrat Trogus pompeius de Lycurgo:qui lacedemonijs multas leges duras dedit:ſʒ nihil in alios ſanciuit:quod ipſe nō prius ſeruaret. Nā princeps ſe velle viuere legibus pſitet.C.de legi.digna vox.C.de teſta. ex imperfecto.ff. de leg.iij.ex imperfecto.inſti. q̄bus mo.teſta. infir.§. vlti.ix.diſ.iuſtū eſt.palea eſt.pricipes legib⁹ teneri ſuis:nec in ſe poſſe damnare iura:que in ſubditis conſtituūt iuſtū eſt. Iuſta eſt ei vocis coꝝ authoritas:ſi q̄ populis pphibēt,ſibi licere nō patiunt.facit ex de homi. cū iuramento.qđ legit ⁊ no.ex de cōſti.quū oēs.§.quū igit.de rigore tñ princeps legibus humanis ſolutus eſt.ff.de legi. princeps.nō diuinis.x.di.nō licet imperatori. Narrat aūt Ualerius li.vj.titu.de iuſtitia.de Charōda turioꝝ legiſlatore:qui quū lege cauiſſet ob ſeditioſas cōciones ciuiū: vt ſi quis cū ferro concionē intraret: interficeret.⁊ ipſe de rure longinquo domū reperēs/accinct⁹ gladio ex improuiſo cōcionē intraſſet: et admonitus de ſolutiōe legis ab eo qui proxime ſtabat:fuiſſet. Ego inq̄t illā reſarciā:ac ꝓtinus:qđ habebat:ferro diſtricto incubuit:⁊ penā mortis

Nihil expediens qđ nō iuſtum. ppꝛie reportare maluit: q̄ fieret fraus iuſtitie. Fuit autē generale edictū apud antiq̄s:nihil expedire qđ non erat iuſtū.vñ ⁊ narrat idē maxim⁹ Ualeri⁹.vi.li.tit.de iuſtitia. ꝙ quū Themiſtocles diceret athenienſibus/ꝙ ſciret ſaluberrimū eis conſiliū/ſcilicʒ ꝙ incēderent claſſem lacedemoniorū:nec cōſiliū publicare voluit/ſed perijt vnū ſapiētē cui tacite id exponeret:cui fuit dat⁹ Ariſtides. Qui audito ɔſilio/redijt ad cōcionem dicēs Themiſtoclem vtile ɔſiliū:minime tñ iuſtū/aio voluere. At vniuerſa cōcio qđ equū nō ē/nec vtile nec expedire pclamauit. Et ſic edicto ciuiū ancillata eſt iuſtitie prudētia :imo nō eſſe prudentiā/ſʒ poti⁹ calliditatē dicēdū eſt:cui iuſtitia aduerſat.pro h facit ex.de vo.et vo.re.magne.§. q̄uis. ibi: Quid liceat ſm eq̄tatē:q̄d deceat ſm honeſtatē: q̄d expediat ſm vtilitatē.igit nō eſt vera vtilitas: vbi nō equitas ⁊ honeſtas. Cōtra talē malā vtilitatē dicit Aug.in ſermone innocētū:

Lucrū in burſa:damnū in cōſciētia.tuliſti veſtē:pdidiſti ſidē. Itē ſcribit Prouerb.xxi. Nō eſt ſapiētia: nō eſt prudentia:nō eſt cōſiliū cōtra dñm. Uiguit etiā eoꝝ iuſtitia apud hoſtes.vñ narrat Ualeri⁹.vj.li.titu.de iuſtitia. de camillo conſule.qui quū phaliſcos obſideret:magiſter ludi nobiliſſimos pueros eoꝝ in caſtra romanorū pduxit.q̄bus interceptis:nō erat dubiū q̄n illi ſe eſſent tradituri. Camillus do nō ſolū ſpreuit pſidiū:ſed cenſuit vt pueri magiſtrum vinctū virgis cedētes ad parētes reducerēt.q̄ iuſtitia animi eoꝝ capti: et beneficio magis: quā armis victi portas romanis aperuerūt. Itē narrat ibidem/ꝙ Timochares pollicitus fuit ſe pyrrhum veneno necaturū.q̄ res quū ad ſenatū eſſet delata miſſis legatis pyrrhum inimicū romanorū/monuit vt aduerſus hmōi inſidias ſe cautius gereret.maluit eñ bella nō venenis:ſed armis gerere.nomen aūt Timocharis ſuppſſit:vtroq; mō amplexus eq̄tatē: q: nec hoſtē malo exēplo tollere:nec eū q̄ bene mereri paratus erat de romanis/pdere voluit. Narrat etiā Lucius florus in hiſtoria romanoꝝ:ꝙ medic⁹ pyrrhi nocte venit ad fabriciū cōſulē romanoꝝ ꝓmittēs ſe pyrrhū occiſurū veneno/ſi ſibi aliq̄d polliceret:quē fabrici⁹ vinctū iuſſit duci ad dñʒ ſuū. Pyrrhoq; dici q̄d ɔtra caput ei⁹ medic⁹ ſpōdiſſet. Et tūc rex pyrrhus admirat⁹ fert dixiſſe: Ille eſt fabricius:q̄ difficilius ab honeſto: q̄ ſol a curſu ſuo auerti pōt. ¶ Legit etiā de alexādro:qui quū fleuiſſet in morte darij inimici ſui:quē ſui letaliter vulnerauerunt vt placerent ei.volēs ſcire q̄ hoc ſcelus cōmiſerāt:iurauit ſe facturū eos notiſſimos atq; ſublimes:⁊ tūc ꝓdiderūt ſe beſas ⁊ arboſones hui⁹ facti authores:quos ſtatim in vindictā in altiſſimā crucē ſuſpēdit: ⁊ ſic ſublimes ⁊ notiſſimi cunctis fuere.ꝓ hoc facit/q: dauid mortem inimici ſui ſaulis plangit ⁊ eū vindicat.ij. Regū.j.c.⁊.ij.q.vij.§.de his.ꝟ.itē in libro regū.de peni.diſt.ij.§.opponit.ꝟ.nūquid etiā dicēdū. Itē plācit filiū ſuū abſalon cū pſequentē.ij. Reg.xviij. ⁊.xix.⁊.xxiij.q.v.q̄s exeni noſtrū. Si ergo ignari legis diuine/tales fuerint in operib⁹ iuſtitie amore patrie ⁊ cupidine tēporalis glīe:q̄les debēt eſſe illuminati fide/ordinati charitate/certi ſpe glīe/ꝓ republica chriſtiana i operibus diuine iuſtitie. Sed q: oēs querunt q̄ ſua ſunt:nō q̄ ieſu chriſti.ad Phil.ij.⁊.viij.q.j.ſunt in eccleſia. ideo pauci ſunt tales: et reſpublica deficit chriſtiana. Quū eñ q̄s q̄rit ꝓpriū cōmodū ſiue emolumentū:perit reſpublica.vt ait Tullius li.iij.de officijs. Nā ſi vnuſq̄ſq; ad ſe rapiat cōmoda alioꝝ:⁊ detrahat q̄ poſſit emolumenti ſui grā:ſocietas hoīm ⁊ cōmunitas euertit.ꝓ laude cōmunitatis.xij. q.j.dilectiſſimis.⁊.viij.di.§.j.vbi etiā dicit/ꝙ apud platonē illa ciuitas iuſtiſſime ordinata tradit: in q̄ quiſq; proprios neſcit affect⁹. Nō ſolū aūt viguit in romanis zelus patrie/⁊ ſolicitudo legū pro cōſeruāda iuſtitia in orbe:ſʒ

⁊ morū beneuolētia in ɔſeruādo amicitiā. Eſt eñ ſm Senecā anim⁹ hoīs generoſus:q̄ magis ſuauitate ſibi ⁊ operis ducit:q̄ rigiditate trahat.hoc aūt ꝓpriū fuit romanis ſm Aug.li.j.de ciui.dei.c.vj. Parcere ſubiectis ⁊ debellare ſuꝑbos. Et ꝙ accepta iniuria/ignoſcere malebāt q̄ pſequi.vñ hoīes ſe eiſdē q̄ſi ſpōte ſubiecerūt. Exēplū de Scipione de q̄ narrat Ualeri⁹ li.iiij.titu.de abſtinetia ⁊ ɔtinētia.ꝙ quū.xxiiij.annū ageret:quū eſſet in hiſpania:⁊ carthaginē in ſuā poteſtatē redegiſſet. Ibidē eximie venuſtatis ꝟginē ceperit:quā vt deſpōſatā cognouit ⁊ nobilem: ipſam inuiolatā parētib⁹ reddidit:⁊ aurū qđ ꝓ redēptione puelle datū fuerat:doti ei⁹ adiecit. Ex q̄ idē ad honorē romanoꝝ hoſtes adduxit. Titus etiā loquēs de pdicta victoria ſic dicit de Scipione:ꝙ q̄n miſit obſides romā primū hortat⁹ eſt vniuerſos bonā habere cauſam:veniſſe ſcʒ eos in romani ppl'i poteſtatē:q̄ plus bñficio q̄ metu obligare hoīes maluit:gēteſq; fide ac ſocietate iūctas hr̄e: q̄ ſibi ſubiectas ſeruitio. Aug.in pmo de ciui.dei.c.vj.refert de Marco marcello:q̄ ſyracuſas vrbē ornatiſſimā cepat. cuius quū ruinā vidiſſet: effudit lachrymas. Tāteq; fuit pudicitie ac benigne mētis/ꝙ prius q̄ oppidum iuſſiſſet

Morū beneuolētia ro. amicitiā ɔſeruās.

Digitized by Google

inuadi: edicto conſtituit ne qs corpus liberum violaret.

[Romanoꝝ liberalitas.]

❡ De liberalitate aūt romanoꝝ ſcribit in geſtis eoꝝ de Tito imperatore: ꝙ ſtatuerat ne accedentē ad eū poſtulādi gratia ſine re ſiue ſpe habendi/ dimitteret. Et interrogat⁹ ab amicis cur plura polliceret̄ ꝙ̄ p̄ſtare poſſet: rn̄dit ꝙ ideo: q: nō oportet quēꝙ̄ a ſermone vultu principis triſtē recedere. Itē recordatus ſup cenam/ ꝙ nihil illa die dediſſet/ gemēs dixit: O amici hūc diē ꝑdidi. De eius innocentia ſcribit in geſtis romanoꝝ/ quod nullū factum: qd̄ penitendū eſſet: in morte recoluit/ vno excepto qd̄ nō prodidit. vnde ⁊ in morte cōqueſtus eſt vitā ſibi eripi immerenti. Un̄ ⁊ ꝓpter tantā probitatē romanoꝝ: ſubditi legaliſſimi eis erāt. Unde narrat Uegetius li. iiij. ꝙ obſidēte Annibale Saguntū/ tantā ciues inopiā ſunt ꝑpeſſi: vt murē centū denarijs venijſſe ꝑditū ſit memorie. eiuſꝙ venditorē fame periſſe: emptorē aūt vixiſſe. fidē tn̄ romanis ſeruare ꝑſeuerauerūt. Propter tantā ſtrenuitatē moꝝ ⁊ annoꝝ iudei cū romanis cōfederati ſunt. j. Mach. viij. i quo caplo plurima ⁊ pulchra de romanis ſcribuit̄. ſpecialiter quō ꝑſonas genteſꝙ diuerſas ad eoꝝ trahebant amorē. Et quō inter preſides eoꝝ nemo portabat coronā aut diadema/ nec induebat̄ purpura vt magnificaret̄ in ea. Et q: curiā fecerūt: ⁊ quotidie conſulebāt. cccxx. conſiliū agentes ſemꝑ de multitudine: vt que digna ſunt gerant. Et q: cōmittunt vni homini magiſtratū ſuū per ſingulos annos dn̄ari vniuerſe terre ſue: ⁊ oēs obediunt vni: ⁊ nō eſt inuidia/ neꝙ zelus inter eos. Sꝫ ꝙ̄uis romani antiqui tot floruerūt p̄claris virtutibus: in modernis tn̄ ⁊ vltimis tēporibus mutatus eſt color optim⁹. Thren. iiij. Nā romani deuicta carthagine ⁊ diruta: que exercitatio romanoꝝ bellandi medicina erat: vt nō veluti cōcionatus fuit Scipio. Judi. ij. Nō delebo gentes q̄s dimiſit ioſue: vt in ipſis experiatur iſrael. Greg. Abel eſſe renuit quē cayn malitia nō exercet. xxiij. q. iiij. hec aūt. deficientibus bellis externis: ſuccedēre ignauia ⁊ deſuetudine bellandi: inſurrexerunt bella inteſtina ⁊ ciuilia Catilina cōmotionē faciēte in vrbe: mores finiti ſunt/ virtutes deficere/ ꝑfidia ſubintrauit/ pullulauerūt oīgena vitia. Deficiētib⁹ virtutibus/ defecit quodāmō eoꝝ imperiū. Nec tot bona de eis antiquis ſcripta ſunt: quot mala de eis iſtis tēporibus annotant̄.

[Populi ro. cōditiones.]

Que mala prompte alm⁹ Bern. clareuallen. ſcribit ad Eugeniū papā quondā monachū ſuū. li. iiij de conſideratione dicēs circa prin. Quid de pplo loquar? ppls roman⁹ eſt. nec breui⁹ potui/ nec expreſſius aperire de tuis parochianis qd̄ ſentio. Quid tā notū ſeculis ꝙ̄ proteruia ⁊ faſtus romanoꝝ? Gens inſueta paci: tumultui aſſueta: gēs imitis ⁊ intractabilis vſꝙ adhuc ſubdi neſcia: niſi qum nō valet reſiſtere: ſcio induratum cor pp̄li huius. xxiij. q. iiij. nabuchodonoſor. Quē dabis mihi de tota maxima vrbe q̄ te in papā receperit: niſi precio vel ſpe p̄cij interueniente? Tunc potiſſimū dn̄ari volūt: qum ꝓfeſſi fuerint ſeruitutē. fideles ſe ſpondēt: vt opportunius fidētib⁹ noceāt. Si ſtante preforibus quoꝙ̄ illoꝝ/ morā vel modicā fecerit oſtiarius: ego nūc ꝓ illo eſſe nolo. Sapiētes ſunt vt faciāt malū: bn̄ aūt facere neſciūt. Hiere. iiij. Hi inuiſi terre ⁊ celo: vtriꝙ iniecere manus. impij in deū: temerarij in ſanctos: ſeditioſi in inuicē: emuli in vicinos: inhumani ad extraneos: quos neminē amātes amat nemo. ⁊ qum timeri affectant ab oibus: vt om̄es timeāt/ neceſſe eſt. Hi ſunt q̄ ſubeſſe nō ſuſtinēt: p̄eſſe nō norūt: ſuperiorib⁹ infideles: inferioribus importabiles. Hi inuerecūdi ad petēdū: ad negādū frontoſi. Hi importuni vt accipiāt: inq̄eti donec accipiāt: ingrati vbi acceperūt. Docuerūt linguam ſuā. de peni. diſt. ij. ſi eīn. vltra colum. ꝟ. nonne tibi. loq̄ grādia: qum operent̄ exigua. Largiſſimi promiſſores: parciſſimi exhibitores. Blandiſſimi adulatores: ⁊ mordaciſſimi detractores. Simpliciſſimi diſſimulatores: et maligniſſimi ꝑditores. Quare autē dn̄s ꝑmittat adhuc apud romanos eſſe imperiū hodie q̄le q̄le: Rō ab Aug. ponit̄. iiij de ciui. dei. c. xv. nō ex merito virtutum antiquarū: ſed ex malitia creſcente nimia populoꝝ. vnde Job. xxxiiij. Qui regnare facit hypocritā propter peccata populi. ⁊ canon: Pro meritis ſubditoꝝ diſponit̄ a deo vita rectoꝝ. ij. q. vij. c. j. §. ſed querit̄. ꝟ. itē qd̄ dicit̄. vj. q. j. ex merito. viij. q. j. audacter. ⁊ Eccleſiaſtes. viij. Interdū dominat̄ homo hoi in malū ſuū ⁊c. de hoc. s. ar. proxi. ad fi. Facta digreſſiōe: licet vtili: de dominij romanoꝝ origine ⁊ regimine: ad ꝓpoſitū p̄ncipale redeūdo de pape ⁊ eccl'ie plenaria p̄tāte.

❡ Articulus. xliij. A

Ciendū eſt ꝙ prima monarchia floruit apud aſſyrios/ inchoata per Ninū filium Beli: per quē publice idola ſunt inuēta noīe patris ſui. vt magiſter dicit in hiſtorijs: ⁊. s. tactū eſt in ar. xl. in. §. ſꝫ ſciēdū. ꝟ. de nemroh. Et durauit hoc imperiū ſiue regnū aſſyrioꝝ Mille ducentis. xl. annis ſm̄ Aug. de ciui. dei. li. iiij. c. vj.

[Monarchie quatuor.]

Secūda monarchia tranſlata eſt ad medos: ⁊ ad perſas/ reſpectu Darij ⁊ Cyri ⁊ alioꝝ regū: vt ex hiſtoria colligit̄ Danielis. Tertia trāſlata eſt ad grecos ⁊ egyptios: que maxime viguit tēpore Alexandri macedonis: vt habet̄ ex libro. j. Mach. c. j. Quarta tranſlata eſt ad romanos. Quatuor iſta regna ⁊ imperia deſignata ſunt in viſione quā vidit nabuchodonoſor rex de ſtatua aurea ⁊ expoſita ꝑ Danielem. Dan. ij. Poſt q̄tuor iſta regna ſuſcitauit deus regnū celi: qd̄ nō diſſipabit̄: ⁊ regnū ei⁹ populo alteri nō tradet̄. cōminuet aūt ⁊ cōſumet om̄ia regna hec ⁊ ipſum ſtabit in eternū. vt dicit̄ ibi. ca. ij. Dan. ❡ B Iſtud eſt regnum chriſti deſignati ꝑ lapidē ibi abſciſſum de monte ſine manibus: qui cōminuit teſtā/ ⁊ ferrū/ ⁊ es/ ⁊ argentū/ ⁊ aurum: quibus ſtatua illa confecta erat. Qr̄ aūt dr̄: abſciſſus de monte ſine manibus lapis ille: eſt q: chriſtus fuit ſine virili opere natus de virgine. xxiij. diſt. qui eꝑus. Qr̄ autē iſte lapis ſtatuā cōminuit: eſt quia om̄es monarchias/ et om̄ia dominia deus pater filio ſuo dn̄o noſtro ieſu chriſto ſubiecit. vnde Ps. viij. Om̄ia ſubiecisti ſub pedibus eius quod verbū refert apoſtolus ad chriſtū dicēs ad Heb. ij. In eo eīn ꝙ om̄ia ſubiecit: nihil dimiſit nō ſubiectū ei. illud. j. Cor. xv. ⁊ de maio. ⁊ obe. ſolite.

[Chriſt⁹ om̄ia regna dimiſit vicario ſuo.]

❡ C Hec autē oīa dominia chriſtus dimiſit ſuo vicario ⁊ petro ⁊ ſucceſſoribus/ qum̄ dixit: Tu es petrus ⁊ ſuper hanc petrā ⁊c. ſepe ſuperius allegatū. Qui vicarij dei ſuper eandē terram plenarie iuriſdictionem conſecuti ſunt quā ⁊ chriſtus. ad hec. C. de offi. eius qui al. ge. vi. l. j. ⁊ per totum. ff. de dam. infec. qui bona. §. vlt. ff. de offi. eius cui man. eſt iuriſdi. et ſi p̄tor. ex de offi. del. ſane. ij. de offi. le. ſtuduiſti. de offi. ord. paſtoralis. §. ad quod. xciij. di. c. vlt. ⁊. xciiij. diſt. c. j. ⁊ no. de offi. vicarij. ſua. in gloſ. j.

[Cōſtātinus ceſſit beato ſylueſtro imperiū occidentale.]

❡ D Conſtantin⁹ ergo hac cōſideratione ꝑmotus/ poſt baptiſmū extra ſuum a chriſto inſpiratus: quē viderat in baptiſmate ſuo/ vt ipſe teſtificatus eſt: ceſſit ſylueſtro vicario chriſti/ imperiū in occidēte: ⁊ ab eo recepit imperiū orientis. vt. xcvj. di. cōſtantinus. prius oēm monarchiā renuntiās. vt. s. in altero ar. tactū eſt in ar. xlj. in prin. cui tn̄ antichriſti aduentū/ ⁊ ſuis p̄deceſſoribus/ licuit dominiū poſſidere ſaltē ſm̄ Innocē. no. ex de vo. ⁊ vo. re. ꝙ ſup. ⁊ tamꝙ̄ bone fidei poſſeſſorib⁹ rē alienā cōtrectare bona fide durāte: vt. ff. de ac. re. do. l. bone fidei. ex de re. eccle. nō alie. ad noſtrā. xvj. q. iij. §. pōt. ⁊ legit̄ ⁊ no. de preſ. c. fi.

[Donatio a cōſtātino facta eccl'ie an valuerit.]

❡ E Ceterū quod obijcit̄ de illa donatione cōſtātini/ ꝙ nō valuit facta ſine aſſenſu principū: ⁊ q: immenſa. Rn̄detur dupliciter. Una reſponſio eſt: q: dedit quod erat eccleſie. iſtam ponit Joan. lxiij. di. ego ludouicus. dedit eīn epiſcopo quod chriſti erat legitimi dn̄i vt. s. ſ[?]oxime probatum eſt. etiam dici. s. in. xiij. ar. ꝟ. item ratio vna. ⁊. j. in. ij. parte. in ar. xxx. ꝟ. xiij. ibi vide. vn̄ ⁊ dn̄s Matth. xvij. proponit coram diſcipulis de telonearijs petentibus ab eo didrachmā/ queſtionē vel querelam benigne dicens: Reges terre a quibus accipiūt cenſum vel tributum: a filijs vel ab alienigenis? per hoc volens oſtēdere vt Hieron. ibidem exponit: ⁊ Aug. in li. de queſtionib⁹

euangeliũ/ꝙ quũ verus filius eſſet omnipotẽtis dei:cui⁹
ſunt omnia terrena regna:cenſum ſoluere non debebat:
tñ̄ nec ſicut ille cui ꝓprie ⁊ ꝑ ſe dominiũ cõpetebat: ſol/
uit tamẽ ꝓpter ſcandalũ. vt ibi.⁊.xxviij.q.j. iam nũc.⁊.ſ.
longe tactũ eſt.Collatio aũt conſtantini potꝰ fuit ceſſio:
ꝙ collatio.ſic etiã fert Inno.iiij.dixiſſe imperatori Frede
rico:quẽ depoſuit. Alia rñſio breuis eſt:quia cõſtantinus
expſſe ſe dicãt hoc feciſſe ⁊ donaſſe vna cũ oibus ſatrapis
noſtris/⁊ vniuerſo ſenatu/optimatibus/etiã cuncto po/
pulo imperio romane eccleſie ſubiacenti.xcvj.di. cõſtan/
tinus.ꝟ.vtile. Tenet Accur.in aut. quõ opo.epis. in pn̄.
⁊ cõmuniter legiſte/ꝙ nõ valuit donatio. Oſtien.contra
in ſumma de immu.eccle.§.penul. pro quo facit ex in cle/
men.de iureiur.romani principes.§.porro.vbi de hoc per
Ioan.and.in glo.diſputant. ¶ F Ad illud etiã ꝟbũ qd̄
opponitur Ioan.xviij.c.regnũ meũ nõ eſt de hõc mũdo.
ꝑter ea que.ſ.dixi in alio.xxxvij.arti.in.§.ad illa.ꝟ.ũ.ad il
lud.vbi ad hoc rñdi. Addo hic triplicẽ ſanctorum expoſi
tionẽ ad intellectũ illius verbi. Quarũ prima eſt Aug.di
centis:Regnum meũ nõ eſt de hoc mundo.i.ab adam vi/
ciata ſtirpe generato.q.di.ſuũ regnũ nõ habet iuriſdictio
nẽ ſiue poteſtatẽ ex carnis corrupte propagine:ſed ex my
ſtico ſpiramine. Secũda/quia in ſuo regno fratres ⁊ cre/
dentes per chriſti officiales/ad culmẽ ⁊ perfectionẽ ꝟtu
tum nõ exercendã tyrãnidẽ vel oſtentationis faſtigiũ:vt
reges terre ducunt.ad h̄ facit illud pauli ad Col.j. Gra/
tias agentes deo patri qui dignos nos fecit in partẽ ſor/
tis ſanctorũ in lumine:qui eripuit nos de poteſtate tene/
brarũ:⁊ tranſtulit nos in regnũ filij dilectionis ſue. Iſta
eſt etiã ratio Aug. Tertia/q: nõ diſponunt fideles chriſti
ad tẽporalẽ ſucceſſionẽ:quod de mũdanis regnis cõtin/
git:cuius iucũditas ſeu falſa felicitas multis eſt reſperſa
incõmodis.vt dicit Aug.in lib.confeſ. Sed ſuũ dominiũ
regulatur ad eternam remunerationẽ tanq̄ ad principa
lem ⁊ ſuũ propriũ finẽ/ſiue ciuitatẽ: vbi pfecta ⁊ ſumma
felicitas reperitur.vñ quũ ortus eius nuntiaret ſue ma/
tri:ſtatim ſubdidit proprietates ⁊ cõditiões:Hic erit ma
gnus:⁊ filius al.vo.⁊ dabit illi dñs ſedẽ dauid patris ei⁹:
⁊ regnabit in domo iacob in eternũ: ⁊ regni eius nõ erit
finis. Luce.j. vnde.ſ.illud Matth.ij. de magis dicentib⁹:
Vbi eſt qui natus eſt rex iudeorũ:dicit Chryſoſto.nõ erat
hic regnaturus:vt reges terreni qui ſuũ principalẽ finem
ponũt in ciuili regimine:ſed ſuũ regnũ ad hoc ordinaue/
rat:vt filios dei congregaret in vnũ.vt dicit Ioan.xj.vñ ⁊
ſequit in Ioan.in loco pdicto. Nunc aũt regnũ meũ non
eſt hinc.i.nõ ſicut regnũ terrenũ: qd̄ a mũdanis queritur
ſicut finis potiſſimus:vt de romanis apparuit. Et phs in
Ethicis in hoc felicitatẽ politicã dicit cõſiſtere:ad quam
ceteras virtutes diſponit. Sed chriſti fideles ꝓpter h̄ vir
tutibus intendũt:⁊ fructuoſis laboribus ſe exponunt: vt
regnum celorũ conſequant:in q̄ vera ⁊ nõ falſa beatitu/
do ꝯſiſtit:quã phi ponebãt: ⁊ quã verã beatitudinẽ chri/
ſtus ſuis diſcipulis repromiſit dicẽs Luce.xxij. Vos eſtis
(inquit) qui pmãſiſtis mecũ in tẽtationibus meis:⁊ ego
diſpono vobis/ſicut diſpoſuit mihi pater meus regnum:
vt eda.⁊ bi. ſup menſã me.in regno meo. Unde manifeſtũ
eſt ꝙ per verba illa:Regnum meũ ⁊c.non excludit a ſe et
ſuis vicarijs ⁊ ſummis pontificibus tẽporale dominium:
ſicut quidã literã iſtam carnaliter intellexerunt ꝑ modũ
ſpũalem. Similiter intelligitur illud quod d: Matth.xx.
⁊ Mar.x. Dic vt ſedeant hi duo filij mei vnus ad dexterã
⁊ alius ad ſiniſtrã in regno tuo. Quib⁹ ait:ſedere ad dex
⁊ ſi.⁊c.q.di.hec poteſtas quã ego habeo:nõ i me viget ex
carnis ſolũ propagine/quã ex vobis aſſumpſi:ſed ex diui
na virtute.vnde de hoc mũdo exponit ꝑ doctores q plur
mũdũ vocabat ipſam mũdanã ꝓprij generis parentelã.
¶ G Itẽ nulli dubiũ eſt ꝙ imperator fidelis eſt eccl'ie:
⁊ fidelitatem ſibi iurat:ſicut ſepe.ſ.dictũ eſt.lxiij.diſt.tibi
dño.⁊ ex de iureiur.romani principes.clemẽ. Et inde eſt
ratio quare facilius papa cõtra ipſum ꝓcedit ad depoſi/
tionem:ꝙ cõtra alios reges.⁊ papa ſibi enſem porrigit:⁊
ipſum coronat:⁊ inungit tanq̄ defenſorẽ principalem ec
cleſie:⁊ protectorẽ eccleſiaſtice libertatis. Et ꝙ nõ admi/
niſtrat ante confirmationẽ pape: licet cõtra no. Innoc.⁊
Oſtiẽ.ex de elec.venerabilẽ.⁊.ſ.dixi: apparet pcipue per
quãdam extrauagantẽ apologeticã dñi Innoc.iiij. q̄ de/
poſuit Fredericũ:quã per totũ orbem miſit. dicit enĩ ibi
Innoc.inter alia. Aliud enĩ eſt in alijs regib⁹:q̄ a ſuis põ/
tificibus inungunt.ex de ſacra vnc.c.j.a quibus pro tẽpo/
ralibus ſubiectionibus fidelitatis accipiũt iuramẽta.fa/
cit.xj.q.j.placuit.j.et.xxiij.q.viij.§. ecce. Aliud in romano
principe:qui romano pontifici a quo imperij honorem ⁊
diadema cõſequitur:⁊ fidelitatis ⁊ ſubiectionis vinculo
adſtringitur: ſicut antiq̄tas tradidit:⁊ modernitas ap/
probauit. Itẽ aliud inquit Innoc.eſt de reliquis regib⁹:
in q̄bus pro hereditaria ſucceſſione ſuorũ ꝓueniunt iura
regnorũ. Aliud de imperatore romano: q̄ per liberã ger/
manie principũ electionem aſſumitur:in quos ius ⁊ pote
ſtas eligẽdi regẽ in imperatorẽ a nobis poſtmodũ ꝓmo/
uendũ:ſicut ipſi nõ ambiũt/ſed fatẽtur: ab apoſtolica ſe/
de pueniũt.que olim a grecis imperiũ tranſtulit in germa
nos.de hoc ex de elec.venerabilẽ.⁊ in pre.c.clemẽ.romani
principes.⁊ licet de hoc ius antiquũ nõ reperiat expſſum:
longa cõſuetudine eſt hoc approbatũ.de facto enĩ ⁊ con/
ſuetudine a.ccc.⁊ quinquaginta annis et amplius inue/
nimus imperatores coronatos ab eccleſia anteq̄ imperij
officium proſequant. Cõſuetudo aũt loco iuris ſuccedit:
cuius ius deficit.di.j.cõſuetudo. Conſuetudo aũt eſt ius
quoddã moribus inſtitutũ:quod ꝓ lege accipit.quũ defi
cit lex.vbi de hoc etiã no.⁊ ex de conſue.c.vlti. pro hoc fa/
ciũt.xj.q.cõſuetudinis.c.cõſuetudinem.c.in his.cũ ſi. ⁊ iu
riſdictionẽ dat cõſuetudo.ex de arbi.dilectio.de offi.or.ir/
refragabili.C.de eman.l.j.⁊ vlti.ix.q.iij.conqueſtus. ex de
cõſue.nõ eſt.li.vj.de pben.quũ in eccleſijs.li.vj.ex de iudi.
nouit.§.nõ intẽdimus.vbi de hoc.de fo.cõpe.quũ contin
gat.vbi de hoc.

¶ Articulus.xliiij.

AD hec poteſtas pa/
palis digniſſima ⁊ vtiliſſima eſt oĩm poteſta
tũ:q: compoſita ⁊ media ⁊ cõmunis.⁊ quia
miſta de ſpũalibus ⁊ tẽporalib⁹ depẽdẽtib⁹
ab eiſdẽ: ⁊ vtraq̄ regẽs ⁊ dirigens. Nam ſicut filius dei
eſt vna pſona in duabus naturis/diuina ⁊ humana.ex de
ſum. trini.c.j.§. hec ſctã.⁊ ſicut chriſtus vtraq̄ vita vſus
eſt:cõtemplatiua ⁊ actiua:vt ex euãgelio apparet/ſic ei⁹
vicarius papa in ſua vna dignitate papali duplicẽ iuriſ/
dictionem ſibi vẽdicat:que ſunt diuerſe nature: ſpũalẽ ⁊
tẽporalẽ. ¶ B Sicut ⁊ genus clericorũ ſecularium cõpo/
ſitũ eſt:⁊ pmiſtã vitam ducit inter laicos ⁊ religioſos. hec
pmiſtio tangit ex de renũ.c.niſi quũ pridem.§. nec putes.
⁊ de offi.or.licet.xxxix.diſt.§.j.⁊.c.j.xvj.q.j.de pſentiu.ex de
elec.ne pro defectu.⁊ de cleri.ꝯiuga. diuerſis fallacijs.⁊.j.
q.iij.ſi qs obiecerit.xij.q.j.expedit.c.vidẽtes.⁊.c.medijs.ꝑ
que patet ꝙ nõ ſunt tẽporalia cõtemnẽda. Vñ et ſcientia
canonica compoſita eſt ⁊ pmiſta ex theologia ⁊ ciuili ſa/
pientia cõſiſtẽs media:vt ex compilatiõe decretorũ ⁊ de/
cretaliũ patꝫ:⁊ ꝓprio noie canonica vocat.canon aũt gre
ce/latine regula nuncupat.di.iij.canon. Canonica autem
ſcientia regulat ⁊ ordinat ſpũalia ⁊ tẽporalia. ex de iudi.
nouit.⁊ pre.iuribus.participat igit ſciẽtia clericorũ/ſcilꝫ
canonica/vtriq̄ ſciẽtie ſpũali theologice:⁊ tẽporali legã/
li:ſicut ius emphiteoticũ vẽditiõi ⁊ locatiõi.C.de iu. em/
phi.l.j.a pncipio tñ deſcẽderũt canonice ſanctiones ex au
thoritatib⁹ noui ⁊ veteris teſtamẽti.ex de accuſa.q̄liter ⁊
q̄ñ.ij.in pn.⁊ ſpũſctõ dictãte cõſcripte ſunt: vt ibi.⁊.l.diſ.ſi
qs diacon⁹.⁊.c.ſi ille q̄ vltro. ¶ C Et q̄uis dicat Hiero.
ꝙ duo ſunt genera chriſtianorũ.xij.q.j.duo.tñ poſſum⁹ ad/
dere hoc tertiũ quaſi pmiſtũ: q: ſepe mutat vitã: quia qd̄
nũc eſt cõtemplatiuũ:ſtatim erit actiuũ: vt.ſ.ꝓbatum eſt
pxi.me. Et ꝑ hec tria gña hoim trinitas tropice deſignat.

Regnũ meũ nõ eſt de h̄ mundo exponit.

Impera tor fide/ litatẽ iu/ rat eccle ſie.

Poteſtas pa/ palis ex/ celletiſſi/ ma oſtẽ/ ditur.

Clerico/ rũ gen⁹ duplex.

Canoni ca ſciẽtia miſta.

Digitized by Google

Nam genus laicoꝝ aſſimilat̄ patri ꝑpter potentiā. Ge‑
nus ſeculariū clericoꝝ filio ꝑpter ſapientiā. Genus reli
gioſoꝝ ſpūiſancto ꝑpter benignitatē vel gratiā. Uel ge
nus religioſoꝝ patri: q: verbo generāt ꝛ exemplo. Gen⁹
laicoꝝ filio: q: ſpūaliter generant̄. Gen⁹ clericoꝝ ſecula‑
riū ſpūiſancto: q: ex vtroq; ꝑcedūt. Sūt etiā actiui cū lai
cis: ꝛ cōtemplatiui cū religioſis. In his trib⁹ generibus eſt
trinitas: ſed in humanitate ꝛ charitate catholica vnitas
vno capite chriſti vicario tēporali gubernata ꝛ ſpūaliter.
xxiiij.q.j.loquit̄. ¶ D Ex hoc etiam qḋ dicit̄ de iſta miſta
poteſtate ꝛ cōpoſita: pōt colligi/ ꝙ ſicut homines mūda‑
ni ſiue carnales laici ſenſuales ꝛ beſtiales, habēt opinio‑
nes ꝛ cōſcientias/ multa peccata mortalia reputātes ve‑
nialia: ꝛ de ſpūalibus parū aut nihil curātes/ iuxta illud
j.ad Corī.ij. Animalis homo non percipit ea que ſunt ſpi
ritus dei. ſic ꝛ hoies ſpūales ꝛ religioſi ꝛ ſimplices iura
penitus ignorātes. ex̄ de vo. ꝛ vo.re.ex multa.§.illis autē.
angelicas ſiue ſinteriſinas habēt ↄſciētias ſcrupuloſas.
ex̄ de ſimo.ꝑ tuas.ij. Pō.xiij. ꝛ.lq.timētes vbi timēdū non
eſt. C.de fi.inſtru.l.fi.ex̄ de ſimo.etſi q̄ſtiones. Ideo huma
ni hoies.i.clerici ſeculares: et boni canoniſte/ ſunt medij
hoies/ humanas ꝛ diſcretas opiniones ꝛ cōſciētias cōſe
quētes: vt pꝫ ex̄ de preſcrip.c.fi. Sicut ergo mediū ratio‑
nis eſt inter ſintereſim ꝛ ſenſualitatē: ſic ꝛ clerici ſecula‑
res inter religioſos ꝛ laicos tenent mediū beatorū. ex̄ de
offi.del.quereti.de of.cuſto.c.j. Ideo theologia pura pōt
dici ſciētia hoim angelicoꝝ. Ciuilis vero ꝑ ſe beſtialiū. Sed
canonica humanoꝝ. Et ſic pꝫ ꝙ hec triplex cōditio ho‑
minū cōcordat cū triplici ſcientia/ theologica/ ciuili/ ꝛ ca
nonica: ꝛ cū trib⁹ que ſunt in anima/ ſcꝫ ſintereſi/ ſenſua‑
litate/ ꝛ ratione: ꝛ cū triplici vita/ cōtemplatiua/ actiua/
ꝛ miſta: ꝛ cū beatiſſima trinitate. Prime duę ꝑ rachelē et
lyam: mariā ꝛ marthā. ex̄ de regu.licet. Tertia ꝑ iudith ꝛ
dn̄am noſtrā merito deſignat̄. Nā de ↄtemplatiōe iudith
legit̄ Judith.viij. ꝛ.ix. de actiua vita ei⁹/ quō occidit Ho‑
lofernē: habet̄ Judith.xiij. de vtraq; vita matris dei/ legit̄
euangeliū Luce.x. in aſſumptione ei⁹. in quo euāgelio fit
mentio de vtraq; vita deſignata ꝑ marthā ꝛ mariā. de q̄‑
bus ibi fit mentio: q̄ fuit ꝑfectiſſime in dn̄i genitrice. Hic
duplicē vitā cōpoſitā ꝛ miſtā tenuit moyſes.di.xxxvj.ſi q̄s
vult. etiā chriſtus deus noſter: vt.s̄. ꝑxime dixi. Etiā debꝫ
ſingulariter tenere eius ſolus vicarius in terris papa le‑
gitimus/ regens merito ꝛ verbo loco dei tria genera hoim
antedicta: ꝛ vtens trib⁹ ſciētijs ſupradictis in obſequiuꝫ
chriſti: ꝛ eligens mediū fructuoſum inter ſintereſim q̄ eſt
pars ſuperior rationis. ex̄ de hereti.ad noſtrū.in clemē. et
ſenſualitatē infimā partē ei⁹. Merito igit̄ et rōnabiliter
dn̄s papa vniuerſi rector principaliter debet eſſe: vt totū
vniuerſum hoc ꝑ ſe ꝛ ꝑ alios ipſe regat. q̄ totū catholice
pōt dici: a quo partes alie ſubregentes merito oriunt̄.ar.
do.xxiiij.q.j.loquit̄.ad fi. Itē ꝑ iſta veritate de potentia pa
pe in tēporalib⁹/ facit qḋ no. Oſtiē.ex̄ de iudi.nouit.§.nō
enī.ſuꝑ verbo cōtrariā cōſuetudinē.dicēs.q.di.papa.pote
ſtas nr̄a ꝛ iuriſdictio quā habem⁹ in oēs generaliter: nō
ſolū pꝫ ꝑ dictū priuilegiū ſpeciale: q̄nimmo ꝛ generalem
cōſuetudinē approbatā. ad hoc ex̄ de fo.cōpe.ſi clericus.
vbi de hoc. ex̄ de appel.romana.§.debꝫ.li.vj. Et ꝙ hec lite
ra ſic ſit intelligēda: euidēter ꝓbat̄ de trāſla.epiſ.quāto.§
j.niſi forte ꝛ ita detractū ſub dubio loquit̄: ſꝫ ſi hoc nō al‑
legādo/ ſed definiēdo dicat: oīo pꝫ ꝙ ipſe ſolus ſit ordi‑
narius cūctoꝝ. qḋ ꝛ verū eſt.ix.q.iij.cūcta. ꝛ.c. principalē.
hucuſq; Oſtien. facit text⁹ q̄ ſequit̄ in illo.c.nouit.v.quū
enī nō humane cōſtitutiōi: ſed diuine legi potius innita‑
mur. q: poteſtas noſtra nō eſt ex hoie: ſed ex deo ꝛc. Item
no. Oſtien. ſuꝑ illud verbū in dicto.c.nouit. ante verbū cō‑
ſuetudinē/ ſpeciale priuilegiū beato petro cōceſſum. qḋ ꝛ
dicit̄ generale.s̄.de tranſla.c.j.in prin. ſingulare etiā eſt ꝛ
etiā ſpeciale conſiderata ꝑſona pape: cui ꝛ nulli alij cōpe‑
tit. de offi.leg. ꝙ trāſlationem. Generale vero eſt reſpectu
omniū chriſtianoꝝ: q: hanc ſuꝑ oēs habet poteſtatē.ibi.

Sciētia theologi ca ciuilis ꝛ canoni ca q̄b⁹ q̄‑ libꝫ apte tur.

v.quū enī.s̄.de maio. ꝛ obe.ſolite.§.penul.qui fi.ſint legi.
per venerabilem.§.rationibus. Oſtien. Itē no. Innocē. ꝛ
Oſtiē. in pre.c.nouit. ſuꝑ verbo. omittamus/ ꝙ.l. illa que
ibi allegatur: ꝙ quilibet ſecularis litem habēs pōt elige‑
re iudiciū eccleſie. que ſm gloſ. abrogata eſt: qḋ fuit priui
legiū eccleſie ab initio conceſſum: vñ ꝛ adhuc durat/ nec
eſt abrogatū: nec imperator potuit auferre priuilegiū ec‑
cleſie: qḋ ei ſemel conceſſit. C.de dona.que ſub modo. per
totū.xxij.q.ij.nō enī.ibi: Nō aufero quod ipſe donaui. ſm
Inno. ꝛ Oſtiē. facit qḋ no.lxiij.di.ego ludouicus.in gloſ.
j. ꝛ.s̄.in proxi.ar.v.ceterū dixi. Itē no. Oſtien.in ſumma.
ex̄ de imu.eccle.§.in quāta.ſub.§.ſed nec illa immunitas.
v.nec credendū eſt. ꝛ ſequēti. ¶ E Item no. Innocē. et
Oſtien.ex̄ de fo.compe.licꝫ.ſuꝑ verbo vacante. ꝙ ſpecia‑
lis coniūctio eſt inter papā ꝛ imperatorē: quia papa ipſuꝫ
examinat ꝛ approbat ꝛ inungit. ꝛ imperator ei iurat tāq̄
dn̄o: ꝛ ab eo tenet imperiū: ꝛ eius eſt aduocatus. vt colli‑
gitur ex̄ de elec.venerabilē. ꝛ.lxiij.diſ.ego ludouicus.et.c.
tibi dn̄o. inde eſt ꝙ in iure imperij: qḋ ab eccleſia romana
tenet imperator: ſuccedit papa imperio vacāte. Tenet etiā
ibi Oſtiē. ꝙ vacantib⁹ regnis ꝛ principatib⁹ quibuſcūq;:
ꝛ vbicūq; iudex ſecularis negligēs eſt in iuſtitia exhiben
da: papa non ſolum de plenitudine poteſtatis quam ha‑
bet: ſed et de iure et cōſuetudine poteſt ꝛ debet iuſtitiā fa‑
cere.xv.q.vj.ali⁹.ex̄ de elec.quū inter vniuerſas.ad fi. Ibi
etiā pter ſex caſus quos pōit gloſ.ord.alios ſex caſus po‑
nit: in q̄bus eccleſia ſe de iuriſdictione ſeculariū intromit
tit. Sed ↄtra hec ibi ſic opponit dn̄s Inno. diceret aliquis/
ꝙuis nō ſine pena ſacrilegij: hoc ſibi ſummi pontifices ꝑ
ſe ſtatuerūt: vnde nō eſt ſibi tāta fides adhibēda. ar. ff. de
inter.ac de etate.§.j.xxiij.q.ij.§.j. quibus poteſt rn̄deri ſm
eos/ ꝙ vere tales ſacrilegium cōmittunt. Unde ꝛ ibi no. ꝙ
deus a principio ꝑ ſe mūdū rexit vſq; ad noe: cui cōmiſit
regimē ſui populi: ꝛ ab eo vſq; ad chriſtū rexit ꝑ patriar‑
chas ꝛ iudices ꝛ reges et ſacerdotes: q̄ ei in vicaria ſuc‑
ceſſerunt vſq; ad chriſtū: qui fuit naturalis dn̄s ꝛ rex ꝛ le‑
gifer noſter. Ipſe vero dn̄s ieſus chriſtus vicariū ſibi cōſti‑
tuit beatū Petrū ꝛ ſucceſſores eius qn̄ dixit petro Mat.
xvj. Tu es petrus. ꝛ tibi dabo ꝛc̄. ꝛ Joan.xxj. Paſce oues
meas. Et ꝙuis i multis diſtincta ſint officia ꝛ regimina
mūdi: tn̄ q̄ncūq; iuris neceſſitas imminet: quia iudex du
bius eſt quā ſententiā de iure proferre debeat. vel neceſſi‑
tas facti: quia alius non ſemꝑ eſt/ vel nō pōt ius reddere:
vel q̄litercūq; nolit iudex: vel nō poſſit iuſtitiam exercere:
ſemꝑ ad papā eſt recurrendū. Deut̄.xvij. ex̄ qui fi. ſint leg.
ꝑ venerabilē.§.ratiōibus. ꝛ de hoc.s̄.in ar.xxxvij. ꝛ.xxxvj.
notaui. Itē no. Oſtien.ex̄ de fo.cōpe.ex parte.ſuꝑ verbo ꝓ‑
cedatis. ꝙ papa ꝛ eccleſia poteſtatē nō habēt ab homine:
ſed a deo. vt ex̄ de iudi.nouit.§.j.v.quū enī. ¶ F Nec ob
ſtat ꝙ olim clerici iudicabant̄ ꝑ laicos: etiā qn̄ ꝑſonaliter
agebatur: quia hoc nō fiebat de iure/ nec de iuſtitia.xj.q.j.
ſacerdotib⁹.xcvj.di.in ſcripturis. ſed de facto ꝛ iniurioſa
violentia tēpore eccleſie primitiue: in quo ꝛ ſancti marty
rizabant̄ ꝛ opprimebant̄: nec poterat eccleſia reſiſtere po
tentie violēte. Nam ꝛ hec etiā hodie in multis a tyrannis
principibus eccleſie ꝛ ꝑſone eccleſiaſtice ſimilia patiunt̄.
Sed reprehendunt̄ ꝛ ab eccleſia puniunt̄: vt pꝫ in eo qḋ le
git̄ ꝛ no.j.de immuni.eccle.non minus. ꝛ.c.aduerſus. Si
queris q̄s exemit clericos de iuriſdictiōe imꝑatoris: quū
prius ei ſubeſſent: Rn̄deo ꝙ papa cōſentiēte imperatore.
xj.q.j.continua. ꝛ.c.de ꝑſona.in aut̄.de ſanc.epiſ.§.ſi quis.
colla.ix. ꝛ in aut̄. vt clerici apud ꝓprios epos.§.vlt.coll.vj. ꝛ
de iure cano.c.j. Sed hoc nō plene exemit. vñ dicim⁹ ꝙ ex‑
empti ſunt a deo.xcvj.diſt.ſi imꝑator. Uel dic ꝙ papa ſine
conſenſu imperatoris bene potuit eos eximere a iuriſdi‑
ctione imperatoris ꝑ ſuas cōſtitutiōes: q: quū clerici ſpi‑
rituales res ſint: ꝛ ex toto corpus ꝛ animā dederint in ſer
uitiū ꝛ in ſortē chriſti.xij.q.j.cui portio. ꝑ ↄſequēs pape in
deo ꝛ cōſtitutionib⁹ ei⁹ ſubſunt.x.di.imperiū.c.ſuſcipitis.
ex̄ de maio. ꝛ obe.ſolite. ſm Innocē. q̄ ita no.c.tū.ſi q̄s ve‑

Inter papā et impera‑ torē ſpe‑ cialis cō‑ iunctio.

Mūd⁹ quō ab initio vſq; in finem regat̄.

Digitized by Google

herit. ¶ B Mᷓ aũt rõne tꝑaliũ q̄ trãſeunt cũ ſuo onere: clerici ſubſint ſecularibus poteſtatibus: ⁊ dñs voluit ſoluens tributũ: ⁊ beatus Petrus ⁊ eccleſia approbauerũt. qḋ dicꝭ vt legiꝭ ⁊ no. ex̄ de ma. ⁊ obe. ſolite. alias aũt nõ ligant nos cõſtitutiones quoꝝcũq̄ laicoꝝ vel ſtatuta quãtumcũq̄ expſſa: vel cõſuetudines. vt pꝫ in eo qḋ legiꝭ ⁊ no. ex̄ de cõſti. q̄ in eccleſiarũ. ⁊. c. eccl'ia. ⁊ de re. eccle. nõ alie. quũ laicis. de immuni. eccle. nõ minus. ⁊. c. aduerſus. xcvi. di. bene quidẽ. ſm Oſtiẽ. vñ ⁊ eccleſia põt ꝑ ſe inducere leges, q̄ pro ipſa faciũt: ſed eas ↄ̄tra ſe recipe nõ teneꝭ. vt legiꝭ ⁊ no. x. diſt. c. j. in gloſ. ⁊ ſic vroꝝ. c. ſi in adiutoriũ. c. de capſis. ar. xxxvij. di. ſi qḋ. ⁊ no. ꝑ Berñ. Innocẽ. et Oſtien. ex̄ de iudi. nouit. Nec obſtat. xix. diſ. ſi romanoꝝ. & iiij. q. iij. ſi quis teſtib⁹. q: hoc ſpeciale eſt in fauorẽ eccl'ie. vnde ⁊ Bar. brix. in ſua additiõe tenet ꝙ papa põt tollere legẽ. etiã quantũ ad vtrũq̄ foꝝ: vt no. x. di. cõſtitutiones. ¶ D Itẽ no. Oſtien. ex̄ de ſolu. c. ſi. ꝙ eſt differentia inter canones ⁊ leges imperiales ⁊ conſuetudines ⁊ cõſtitutiões ſiue ſtatuta alioꝝ locoꝝ. Quia canones ſiue faueãt vtilitati tẽporali laicoꝝ vel ſeculariũ ſiue nõ: oẽs adſtrigũt clericos ⁊ laicos. ex̄ de cõſti. c. j. ⁊. c. ſi. Leges aũt imperatoꝝ que eccleſijs ⁊ clericis ſunt damnoſe: reprobanꝭ. ille que eis fauorabiles ſunt: admittunꝭ. Sup quo due poſſunt tradi regule. Prima eſt: lex impialis eccleſijs fauẽs ſemꝑ eſt recipiẽda: niſi forſan a ſede apl'ica reprobetur. Scḋa hec eſt: lex imperialis eccl'ie cõtraria vel ipſam impugnãs nũq̄ eſt admittẽda: niſi forſan ꝑ ſedẽ aplicam approbeꝭ. Et eliciunꝭ he due regule ex eo qḋ legiꝭ et no. x. di. c. j. ⁊ ꝑ totũ. xxxvij. di. ſi quid. ⁊. c. ſeq. s. ꝓxime alle. de priuile. c. ij. de no. oper. nun. c. j. §. j. qḋ ius licet videaꝭ iniquũ: tñ expedit eccl'ie, q̄ a laicis plures iniurias ⁊ violentias patiꝭ. ar. ij. q. vij. laicos. ⁊ de re. eccle. nõ alie. c. ſi. Predicte etiã regule circa cõſuetudinẽ locũ habẽt: vt pꝫ. s. de cõſue. c. j. di. viij. ſi ſolus chriſtus. ibi: Neq̄ hoīs cõſuetudinẽ ſeq̄ oportet: ſed dei ꝟitatẽ. ⁊. xj. di. c. ij. ⁊. c. ſi. in ſi. ibi: Aut alterius eccl'ie q̄̄ romani exiſtimãt conſuetudinẽ eſſe obſeruandã. Statuta ꝟo ſiue leges alioꝝ q̄̄ imperatoꝝ, etiã ſi in fauorẽ eccleſiarũ vel ꝑſonarũ eccleſiaſticarũ introducta ſunt: ipſos tñ nõ adſtringũt, niſi ꝑ ſedem apl'icã fuerit approbata. xcvj. di. bene. No. etiã Oſtien. de no. ope. nũti. c. j. ꝙ nũq̄ leges poſſunt ꝑiudicare canonibus tanq̄̄ inferiores. x. diſ. c. j. in ſi. de cõſti. c. j. xxxij. q. iiij. nemo. xxxiij. q. ij. inter hec. Nec miniſtri ipſarũ tãq̄̄ inferiores poſſunt vel debẽt miniſtros canonũ coercere. ex̄ de iudi. c. at ſi clerici. ca. qualiter. Legibus aũt imperialibus vtunꭎ: que ſunt ꝑ eccleſiam approbate. x. diſti. quaſi per totum.

Canones, leges iperiales, cõſuetudines, ⁊ conſtitutiões differunt.

¶ Articulus. xlv. A

Ad que aũt ſe extendat poteſtas papalis: ⁊ in q̄b⁹ valeat diſpenſare: hic interſero: vt de ei⁹ potentia ſpũali ⁊ tẽporali: de q̄ longũ ꝓtraxi ſermonẽ: q̄s plenius valeat informari: que ꝑ doctores alios alibi ſparſa ſunt: hoc breuiario colligẽdo ⁊ addendo qḋ dñs inſpirabit. ¶ Et videꭎ ꙗ poſſit facere nouũ articulũ in fide vel poti⁹ declarare. ex de hereti. quũ chriſt⁹. ⁊. xix. diſ. ſm. facit qḋ no. ex̄ de exceſ. pla. ſicut. i gloſ. no. Itẽ in oĩ ſtatuto ⁊ reſcripto: pape authoritas intelligiꭎ excepta: ⁊ in oĩ iuramẽto. legiꭎ ⁊ no. ex̄ de reſcrip. cauſam q̄. c. cõſtitutus. ex̄ de iureiur. veniẽtes. Itẽ in editione legis maior eſt authoritas pape q̄̄ toti⁹ cõcilij. no. iiij. di. in iſtis. Solus papa vocaꭎ ꝓme ſedis eps: ſꝫ nõ dꝫ vocari vniuerſalis papa. xcix. di. prime. ⁊. c. ecce. licet ſit ↄ̄tra. ij. q. vj. ſi q̄s putauerit. ⁊ dixi. s. xxxij. ar. Ad papã ſpectat ſua declarare reſcripta, ꝓuilegia, ⁊ cõſtitutiões. ex̄ de iudi. quũ veniſſent. de ꝟbo. ſig. olim tibi. c. ex parte. iij. de ꝑcur. petitio. ⁊ Inno. ſic ꝓ. xj. q. iij. §. ex his. de ſentẽ. exco. inter alia. xxij. q. ij. is aũt. de cõſue. quũ dilect⁹. de trãſla. c. ſi. de deci. ad audiẽtiã. de ſimo. ca. ſi. de cõſang. ⁊ affi. c. iij. de ꝓuile. q̄m. c. in his. Legatus tñ aliquotiẽs interꝓtaꭎ mãdatũ pape. de poſt. prę. c. j. ⁊ in

An papa poſſit facere nouũ articulũ in fide.

gloſ. no. vbi triplex ꝑ Berñ. interꝓtatio aſſignaꭎ. ꝑ reſcriptũ tñ ſuũ nũq̄ papa intẽdit alicui ꝑiudiciũ irrogare. xxv. q. ij. reſcripta. vbi de hoc. ex̄ de offi. or. grauẽ. c. licet. de maio. ⁊ obe. quũ inferior. de deci. ex multiplici. de reli. do. ca. ij. de ec. edi. c. ij. ⁊ ꝑ Innoč. de deci. tua. Papa quũ canonice eligiꭎ, cõfirmaꭎ, ⁊ hꝫ plenariã adminiſtrationẽ. ex̄ de elec. licet. §. ſtatuim⁹. ꝟ. ille. ⁊ no. ibi in gloſ. vlti. ⁊. xxiij. diſ. in noĩe. ⁊ ex̄ lib. vj. de elec. vbi periculũ. Itẽ credo ꙗ papa poſſit priuare electores eccl'iaſticos ⁊ ſeculares iure eligẽdi imperatorẽ ſi vult: q̄̄q̄̄ Berñ. ⁊ Ioan. and. no. cõtra. ex̄ de reg. iur. ad apl'ice. li. vj. ⁊ hoc ideo q: hoc ius qḋ habẽt eligendi ab eccl'ia habuerũt. vt in. c. venerabilẽ. de elec. et de iureiur. romani principes. in clemẽ. ergo eccl'ia põt eos priuare: q: ad quẽ ſpectat inſtitutio ⁊ deſtitutio. ex̄ de capel. mo. c. j. ⁊. ij. de ꝓuile. quũ ⁊ plãtare. legiꭎ ⁊ no. de here. quũ ex iniũcto. §. ſi. licet nõ expediret: tñ ꝓpter graue ſcãdalũ tantoꝝ principũ electoꝝ. ex̄ de renũ. niſi. §. ꝓ graui. ⁊ ꝓpter cõſuetudinẽ diu obtentã. ex̄ de fo. cõpe. quũ cõtingat. ⁊ de hoc etiam. s. notaui in charta. vij. in. xlj. ar. ꝟ. his igiꭎ. Solus papa cogit quẽq̄̄ dimittere ius ſibi q̄ſitũ. ex̄ de elec. quũ inter. Itẽ ordinatus a papa de vno ordine nõ põt ſine ei⁹ licẽtia ab alio ꝓmoueri: nec de curia ſine licẽtia pape recedere. j. q. j. filiũ. ex̄ de temp. or. quũ in diſtribuẽdis. nec deponi ab epõ ab illo ordine quẽ a papa ſuſcepit. vt no. Innoč. ⁊ Oſtiẽ. Vincẽ. ⁊ Phi. in prę. c. quũ in diſtribuendis. ⁊ Berñ. ex̄ de maio. ⁊ obe. ꝑ tuas. licet Ioan. no. cõtra. in prę. c. filiũ. ſed primis ſtandũ. facit ad hoc qḋ legiꭎ ⁊ no. xciij. di. dñs. in gloſ. nota. hoc aũt credere, ꙗ beneficio collato ſibi ꝑ papã vel ꝑ aliũ: licet ordinat⁹ eſſet a papa: poſſet eũ ex cauſa legitima eps priuare: ne ſibi ſit talis prerogatiua occaſio delinquẽdi: ⁊ in crimine ꝑmanendi. ar. bo. in eo qḋ legiꭎ ⁊ no. ex̄ de priuile. tuarũ. ⁊ in gloſ. ſic ergo videꭎ. ⁊. c. vt priuilegia. nec tantũ eſt auferre bñficiũ: q̄ntũ ordinẽ. ar. bo. xv. q. vij. c. ſi. ex̄ de trãſla. c. ij. j. rñſo. Itẽ milites ſine licẽtia pape monachari nõ poſſunt. xix. q. iij. monaſteria. Sꝫ hoc intelligit Hug. de militib⁹ reipublice adſtrictis: vt no. liij. di. legẽ. ⁊ vide h qḋ no. j. q. j. qḋ q̄dã. gloſ. q̄ forte. Alij milites ſm Laurẽtiũ monachari poſſunt. liiij. di. multos. Itẽ cũ reordinatis. de q̄bus. j. q. vij. ſaluberrimũ. rebaptizatis. adde qḋ no. j. l. ar. ꝟ. xcij. de q̄b⁹ de cõſe. di. iiij. q̄ bis. ⁊. c. eos. Et cũ oĩb⁹ iterantib⁹ ex certa ſciã ſacramẽta: põt dñs papa diſpenſare ſm Guill'. du. in reptorio ſuo in titulo de temp. or. §. attendendũ. ꝟ. in premiſſis. ar. ex̄ de trãſla. licet. Itẽ cũ hereticis q̄ irregulares ſunt: niſi cũ eis fuerit diſpenſatũ. xxiij. q. vij. quẽadmodũ. xxiij. q. iiij. ipſa pietas. ⁊. q. vij. c. j. ⁊ ideo deponẽdi. xxiiij. q. j. c. j. ij. ⁊. iij. ⁊ in ſequen. ⁊. q. ij. ⁊. q. iij. q̄ſi ꝑ totũ. ſolus papa diſpenſat ſm Guill'. de cõſe. diſ. iiij. nõ in nobis. j. q. j. qḋ ꝓ neceſſitate. ⁊. c. qḋ quidã. ⁊. q. vij. diabertũ. Itẽ cũ defectũ patientib⁹ ⁊ in natalib⁹, ſolus papa plene diſpenſat. vide de filijs preſ. is q̄. li. vj. quũ irregulares ſint. lvj. di. cenomanẽſem. difficili⁹ eſt tñ cũ vno q̄̄ cũ alio. ex̄ de renũ. niſi quũ ꝓdẽ. §. ꝑſone. de elec. innotuit. q̄ ſi. ſint legi. ꝑ venerabilẽ. Itẽ cũ recipientib⁹ ordinẽ in excõicatione cõſtitutis ſecularib⁹ papa ſolus diſpẽſat. ex̄ de ſentẽ. excõ. quũ illoꝝ. Itẽ cũ violatorib⁹ interdicti papalis ꝑ ſolũ papã diſpẽſaꭎ. ex̄ de exceſ. ꝓla. tãta. de poſtula. prę. c. j. ij. q. j. ſcelus. idẽ credo de alio interdicto: q: talis irregularis eſt: vt in. c. tãta. ſed Inno. ibi: ⁊ cũ regularib⁹ ſolus papa diſpẽſat. vt ſcripſi. j. §. ſeq. ꝟ. xxvij. Itẽ cũ bigamo ſolus papa diſpẽſat. legiꭎ et no. xxxiiij. di. lector. de biga. c. ij. Papa omiſſis medijs adiꭎ ſi. q. vij. metropolitanũ. ij. q. vj. ad romanã. j. ⁊. ij. ⁊. c. ideo. ⁊. c. decreto. cũ ſi. Item ſolus papa põt quẽ ꝓuare iuriſdictione ⁊ re ſua. legiꭎ ⁊ no. ix. q. iij. ꝑ ꝓcipalẽ. ex̄ de of. leg. dilect⁹. Itẽ ſolus papa deponit imperatorẽ ⁊ alios principes. xv. q. vj. c. ali⁹. ex̄ de elec. venerabilẽ. de re iudi. apl'ice. li. vj. de ſup. ne. prę. grãdi. c. li. xvij. q. iiij. ſi q̄s deinceps. xxxij. q. v. ꝓceptũ. Sed q̄libꝫ eps põt eos excõicare. le. ⁊ no. xcvj. di. duo. gloſ. no. Itẽ pape obediẽdũ eſt pri⁹ ⁊ ꝓcipue q̄̄ imperatori: eſto ꙗ vocat⁹ regalia teneat. le. ⁊ no. xxiij. q. viij.

An papa poſſit priuare electores iure eligendi.

In q̄b⁹ papa poteſt diſpẽſare.

Digitized by Google

reprehēſibile.⁊.c.quo auſu.ex̄ de ap.quū parati. ſecus in alijs.legiť ⁊ no.xviij.diſ.ſi ep̄s. Itē a ſolo deo habet iuriſdictionē:nō a concilijs.legiť ⁊ no.xvij.diſti.§.hinc etiam. xxi.diſt.q̄uis.iij.q.vj.dudū.vbi de hoc.⁊.s̄.dixi in.x.ar. Itē ſolus papa in caſu hereſis ligari poteſt. legiť ⁊ no.xxiiij. q.j.achatius.in gloſ. Itē ſolus papa ſm cōmunē opinionē reſtituit in integrū ⁊ famā reddit: nedum clericis ſed etiam laicis. bene facit ex̄ qui fi. ſint le.ꝑ venerabilē.§.j. ex̄ de re iudi.quuʒ te.ij.q.iij.§.hinc autē.ex̄ de ſimo.ex diligēti. vide.ſ.l.ar.§. quia ep̄s.ꝟ.xxvj.⁊.xlviij.ar.§. eſt aūt.ꝟ. remittitur. Qꝫ vterqꝫ gladius ad papā ꝑtineat: plene in xiij.⁊.xxxvij.⁊ in.xl.ar. ſuperius declaraui.hic addo ex̄ de ſentē.excō.dilecto.li.vj.xv.q.vj. authoritatem.ibi: Hec in mandatis damus vt ſpūali ſimul ⁊ materiali gladio ⁊c̄. facit gloſ.ſella.lxiij.diſt.in ſynodo.que incipit:⁊ ita papa. Item pactū vel tranſactionē vel ſententiā: que nulla eſt/ papa ex certa ſcientia pōt ratificare.ex̄ de pac.quotiēs.de tranſac.c.j.de confir.vti.c.j.⁊.ij. Si papa ad ſe reuocat negotium: nihil valet quod ab alijs fit.ex̄ de appel.vt nſm. Idē eſt poſtq̄ aliquis iter ad papā arripit. ex̄ de peregrina.c.j. Solus papa pōt eſſe iudex in cauſa eccleſie ſue.no. ex̄ de iudi. cū veniſſent.in gloſ.magna.de confir.vti. quū dilecta.in gloſ.ſic ergo.xvj.q.vj.c.j.in gloſ.j.ꝑ Innocen.de ꝟbo.ſig.ex parte.j. Item diſpēſat in illicito iuramento ex cauſa:licet multi cōtradixerint.no.xv.q.vj.authoritatem in gloſ.magna.⁊ ex̄ de iureiur.quāto. facit qđ no.xxvij.q. ij.§.j.in gloſ.ſic ergo. Qꝫ papa ab aliquo nō pōt iudicari. ix.q.iij.per totum.⁊.s̄.ſufficienter dictū eſt in.v.⁊.vj.arti. Item ſolus papa confert p̄bendas vacaturas.legiť ⁊ no. ex̄ de preben. dilectus filius tuus.eſt in gloſ.hoc idē erat ſm Innocē.no.de of.delega.ex parte.j.in gloſ.hoc nō pōt per pre.c.dilectus.⁊ de conceſ.pre.nulla.⁊.c.accedēs. Solus papa pōt rem vni eccleſie tollere ⁊ alteri dare.legiť ⁊ no.ex̄ de reli.do.conſtitutus.in gloſ.magna.⁊.xcij.di.c.j.in gloſ.nec papa.ix.q.iij.cōqueſtus.adde quod.s̄.c.ꝟ. Item ſolus papa abſoluit ab obligatiōe qua quis alteri teneť. ex̄ de vo.⁊ vo.re.venientis.legiť no. Solus papa pōt q̄s vult eximere a preſtatione decimarū.legiť ⁊ no. ex̄ de decī.a nobis tua.xvj.q.j.§.ſi ḡ.in gloſ. ſed quō. ſed expꝛeſſum cōtra.xvj.q.iij.placuit.ij.§.porro. ad fi.ꝟ.ſic etiā p̄dia.ibi: Prouentus primitiarū vel decimationū p̄ſcriptione tolli nō poteſt.etiam ſi a romano pontifice quilibet laicus ſuꝑ his reſcriptū impetrauerit.ſed illud intelligo reſcriptum in forma cōmuni: ſecus ex certa ſcientia.et hoc innuit ibi gloſ.parua ſuper verbo reſcriptū.que incipit.j.xv. Nam allegatio loquitur de reſcripto:nō de priuilegio ſpeciali. ſic etiam loquitur textus proxime poſitus reſcriptū. Solus papa pōt facere q̄ monachus aliquē locū habeat ꝑpetuo.no.ex̄ de confir.vti.porrecta. Solus papa pōt concedere presbyteris q̄ chriſment in frōte ſm quoſdā:tn̄ cōtrariū legiť ⁊ no.xcv.diſti.c.j.ex̄ de conſue. quāto. Solus papa pōt cōmittere presbyteris ⁊ concedere ep̄is vt per presbyteros eccleſias cōſecratas recōcilient.legiť ⁊ no. ex̄ de conſe.eccle.aqua.vnde ibi ſcripſit Innoc̄.⁊ Oſtien. poſt eū:ſic vidimus aūt q̄ papa pluribus ep̄is indulſit/q̄ ꝑ ſimplices ſacerdotes poſſent reconciliare eccleſias:aq̄ tn̄ prius ꝑ ep̄m benedicta. Scdm tn̄ Oſtien.ibi Clemens iiij.ſancte memorie hoc de facili nō concedebat:niſi de eccleſijs nō conſecratis:que ſi fuerit polluta reconcilianda eſt.e.ti.c.ſi.ſed illa per presbyterū ſimplicē poſſunt fieri: vt ibi no. Ber.ſed Oſtien.cōtradicit ſibi. Sed cōmunis conſuetudo fauet Ber.ſi hoc fiat de licētia epi. Circa matrimoniū nō cōſummatū papa poteſt.ex̄ de ꝯuer.cōiuga. ca.verū.⁊ ex publico.legiť ⁊ no. Solus papa diſpenſat in gradibus conſanguinitatis.legiť ⁊ no.ex̄ de reſti.ſpo.literas.niſi diuina lege ꝓhibitis.qui no.xxxv.q.j.§.j.in gloſ. ſuꝑ.⁊.q.viij.in ſumma.⁊.xxx.q.iij.pitatū. ex̄ de cōſang.et affi.qđ dilecto. in gloſ. q̄ authoritate. ⁊.c.q: circa.in gloſ. no.de trāſac.ſi.c.de diuoꝛ.gaudemꝰ.gloſ.j. Itē papa ſolus pōt etiā in temporalibus legitimare. ſm Oſtien.q̄ ſic intelligit ex̄ qui fi.ſint legi.ꝑ venerabilē.q̄q̄ ibi gloſ. ⁊ Innocen.contradicant.fauco Oſtien.ſi hoc faciat de plenitudine poteſtatis:quū habeat vtrūqꝫ gladiū:vt.s̄.probaui.in.xiij.⁊.xl.ar. Solus papa diſpenſat cū diacono vt cōtrahat.legitur ⁊ no.xxxij.diſ.de illo. ex̄ de cle.cōiuga. quū olim.⁊ no.xxv.q.j. que ad ꝑpetuā. Poſſet papa diſpēſare vt contrahens ꝑ verba de p̄ſenti cū aliqua/poſſet cū alia contrahere.no.de conuer.coniuga.ex publico. facit ex̄ de tranſla.quāto.ꝟ.nō em̄. Cū religioſo recipiēte ordinē in apoſtaſia ſolus papa diſpenſat.ex̄ de apoſta.c.ſi.legitur ⁊ no.ibi in quibus ſolus papa diſpenſat. Cū ſimoniaco in ordine ⁊ in beneficio ſcienter ſolus papa diſpenſat. legiť ⁊ no.de ſimo.c.penul.c.nobis.in gloſ.pōt.c.de ſimoniace. ex̄ de renun.poſt tranſla.j.q.j. ordinatiōes. in gloſ.igitur. ergo. Solus papa:etiā ſi ſcienter participat cū excōicato excōmunicationē nō incurrit.no.ex̄ de ſentē.excō.nulli.c. ſi aliq̄n.xxiij.di.c.j.nō tamē ꝓpterea ipſum abſoluit. ex̄ in cleme. de ſen.ex. ſummus. In duobus beneficijs curatis vel ꝑſonatibus ſolus papa diſpēſat.ex̄ de p̄ben.de multa: legitur ⁊ no.⁊.lxx.diſti.ſanctoꝝ.⁊ de elec.dudū.ij. Solus papa reſtituit ſolēniter depoſituʒ ⁊ iuſte. no.ij.q.vj.ideo. l.diſt.contumaces.ex̄ de cle.excō.mi.clerici.adde qđ no.§ ſeq.ꝟ.ix.reſtituit. Diſpenſat ſolus papa cū voluntario homicida.no.ex̄ de homic̄.ſicut dignū.vnde ⁊ ibi no.Oſtiē. q̄ nō de facili diſpenſat cum homicida voluntario. vnde ad hanc difficultatē referendū eſt quod legiť.l.diſ.miroꝛ. tn̄ diſpēſare poſſet ſi vellet:quū lex diuina hāc ſibi nō ꝓhibeat diſpenſationē:immo potius concedit:ſicut pꝫ in phinees nepote aaron ſacerdotis.cui poſt cōmiſſuʒ ab eo ex zelo dei duplex homicidiū/mādauit dici dn̄s. Num̄.xxv. Ecce do ei partem federis mei:⁊ erit tam ipſi q̄ ſemini illius pactū ſacerdotij ſempiterni.q̄uis illud ⁊ ſpūale fuerit ⁊ ſpeciale: ſicut ⁊ quedam alia.xxiij.q.viij.occidit.ſed idem poſſet facere papa.ar.s̄.de tranſla.epi.c.ij. Oſtien. Item ſolus papa inficit quod legitime al's factum eſt.ex̄ in clemen.de immuni.eccle.q̄m. ibi:⁊ haberi volumus ꝓ infectis.vbi no. Ioan.and. vide q̄nta eſt papalis ptās circa illa que ſunt ſimpliciter de iure poſitiuo:quia reuocat illa vt extunc.

B

Sciendum aūt ſuꝑ hoc eſt/q̄ eſt regula generalis iurꝫ canonici:q̄ maiores cauſe ad ſedē apoſtolicā referende ſunt.i.ad papam caput eiꝰ.ex̄ de bap.maiores.ex̄ de trāſla.c.j. vbi de hoc.ij.q.vj.omnis oppꝛeſſus.xxiiij.q.j.quotiēs.iij.q.vj.dudū. Et citatus ſuꝑ iſtis coram ordinario/pōt ⁊ abſqꝫ grauamine aliquo illato vel comminato ad ſe.ap.appellare. vt.ij.q.iiij. nullam.⁊.v.q.vj.ad romanā.§.quum ergo.qđ ſpecialiſſimū eſt: vt ꝓbatur ex̄ de ap.vt debitus. in fine. Que autē ſunt ille de aliquibꝰ ꝑ ordinē eſt videndū. Primo ergo papa ſiue p̄ma ſedes a quoq̄ accuſari vel iudicari nō pōt niſi ſolum de hereſi. vt.xl.diſt.ſi papa.ix.q.iij. alioꝛum. niſi forte ipſe papa voluntarie ſe ſubmittat alicuius iuriſdictioni.ij.q.vij.nos ſi. vbi de hoc.ij.q.v.mandaſtis.ff.de iuriſdi.o.iudi.eſt receptū. Nam ⁊ ipſemet ſe deponit. vt.xxj. diſt.nūc aūt.nō tn̄ ille cui ſe ſubmittit poſſet ipſum deponere:nec papa ſibi poſſet talē tradere poteſtatem.ix.q.iij. alioꝛum.⁊ de hoc ſatis.s̄.dixi maxime in.xxxiiij.ar. Scdo ipſe erigit ſiue de nouo ordinat eccleſias cathedrales.xvj q.j.felix.⁊.c.p̄cipimus.⁊ ar.de conſe.diſt.j.de locoꝝ.ū. Nam omnis dignitas ab eccleſia romana originē ſumpſit.xxij. diſt.c.j.vide quod legiť ⁊ no.ex̄ de conſti.quū acceſſiſſent. gloſ.ſi.⁊ de conſue.quū olim. gloſ.j. Et ſm hoc intelligiť ex̄ de maio.⁊ obe.quū inferioꝛ.rnſo.j.ibi:eccleſiā cathedralē crexeris ⁊c̄. ſupple.authoritate nr̄a. vt ibi no. Ber.ad idē.lxxx.di.in illis. Tertio a domino papa ꝯſueuit regalis dignitas impetrari et vti rex ⁊ a quo inungatur. hoc em̄ ad ipſum pertinet definire.ar.ex̄ de ſacra vnc.c.j.§. vnde in veteri teſtamento. Quarto ſubijcit vnam eccleſiam cathedralem alteri.ex̄ de offi.leg.quod tranſlationē. vbi de hoc. Quinto vnit duos epiſcopatꝰ in vnū: ⁊ vnū diuidit

Maiores cauſe ad ſe. ap. referende.

in duos.xvj.q.j. et tēporis.⁊.c.precipimus.§.ſicut duo.ex de excel.pla.ſicut vnire.vbi etiam de hoc no. Sexto mutat ſedem epiſcopalē de vno loco in aliū.ex de tranſla.c.j.vij.q.j. tēporis.lxxx.diſt.in illis.ex de priuile.c.j. Septimo trāſfert vnū epm de vna eccleſia ad aliam.vij.q.j. mutatiōes.⁊.c.ſeq.ex de trāſla.c.j.⁊.c.penū.⁊ fi.ex de of.leg.niſi. Octauo ipſe ſolus vel is cui mandauerit:pōt cōmutare votum terre ſancte.ex de vo.⁊ vo.re.magne.⁊.c.qđ ſup his.⁊.ca. ex multa.j. Nono reſtituit ſolenniter degradatos.ij.q.vj. ideo.vbi ſic dicit: Huic ſancte ſedi pfata priuilegia in parte deciſa/ſpecialiter ſunt cōceſſa tam de cōgregādis cōcilijs ac iudicijs ac reſtitutionibus epiſcoporū:q ⁊ de ſummis eccleſiarū negotijs:vt ab ea omes oppreſſi auxiliū:⁊ iniuſte damnati reſtitutionē ſumāt ⁊c̄. Ad idem facit.vij.q.j.ſi quis presbyter.ex de cleri. non reſi.ex tue.l.di.c.j.⁊.ij.xvij.di.huic ſedi.de peni.diſt.vj.c.j.in fi. Si vo clerici ſunt ſolo verbo depoſiti:nō ſolenniter degradati:poſſunt per ſuos epos reſtitui.vide ex li.vj.de penis.degradatio.xlvj.diſ.clericus maledic⁹.⁊ ibi exponit.degradet.i.ſuſpēdat. facit ad idē.ex de iudic.at ſi clerici.ff.de poſtu.l.j.§. a qua. vide quod no.xj.q.iij.eps.ex de cler.ex.mi.clerici. Decimo remouet ab epatu vel ab adminiſtratione epm deſerentē eccleſiam ſuā.ex de cleri.nō re.ex tue. Et licet cauſa criminalis epiſcopi poſſit p conciliū tractari:tamē p dnm papā habet definiri.iij.q.vj. quis.c.dudum.vide ex de cleri.nō reſi.c.ij. Undecimo eximit epos ⁊ alios.xvj.q.j.frater noſter.xiij.q.j.c.j.⁊.§.j. Duodecimo legitimat illegitimos.q fi.ſint leg.p venerabilē.c.tāta. Decimotertio pmouet inſufficientes ⁊ defectū patientes.l.di.quodcūq.ij. ⁊ illegitimos.ex de fi.preſ.c.penul.⁊ fi. Minores.xxx.ānis ad epatus.ex de elec.quū nobis olim.§.fi. ⁊ pmouet ad epatus illos qui nō ſunt in ſacro ordine conſtituti: qđ alius facere nō pōt:nec in hoc diſpenſare. ar.ex de elec. dudū.j.§.fi. ⁊ de eta.⁊ qua.or.a multis. Sed ad eū pertinet qui ſolus ⁊ nō alius poteſt de epiſcopatibus iudicare.lvj.diſt. cenomanenſem.⁊.c.apoſtolica.⁊.c. quia ſimpliciter.ex de corpviti.c.ij. Tenet em̄ Hoſ.⁊ Innoc.qui hoc no.ex de poſtu. pre.c.fi.q quādocūq quis in epm poſtulat: ſolus papa poſtulationē admittit.vnde ⁊ no.Guill.dur.in ſpe.in ti. de lega.v.nunc de epiſcoporum.v.xliij.q nec patriarcha: nec archieps/poteſt diſpenſare in etate vel ordinibus cū poſtulato in epiſcopū.ar.eorum que legunt ⁊ no.ex de elec. quū dilectus.j.⁊.c.innotuit.⁊.c.dudum.ij.ex quibus colligitur q ſolus papa in epatu diſpenſat.vnde ⁊ dicit:q eccleſia romana tamq dna trahit ad ſe epos:nec cum eis p quemq patitur diſpenſare:immo epm paduanū cū quo patriarcha aquilcien. diſpenſauerat: iam conſecratum ab epiſcopatu amouit. In etate etiam ſolus papa diſpenſat in epiſcopis:vt pre.c.quū nobis olim.electiones enim eporum inter maiores cauſas numerantur.ex de ap.vt debitus.in fi.de tranſla.inter.xvij.diſt.multis. Et idē poteſt in alijs defectibus dici. Nam ſacrilegij inſtar eſt diſputare vtrū dignus ſit quem princeps elegerit. C.de cri.ſacri.in aut.coll.ij.vt iudi.ſine quo.ſuf.§.eos aūt.ibi: quis nō diligat.vbi de hoc xvij.q.iiij.§.q autē. Decimoquarto cōmittit cauſam appellatione remota:quod nullus alius facere poteſt.ff.a qui.ap.nō licet.l.j.in fi.quia nec ſuus delegatus. ex de offi.del.ſup queſtionū.§.j.vel etiā legatus:qui nequit alicui iuris bnficiū auferre.ar.xxviij.diſ.de his.de ſe.nup.c.penul.⁊ fi.quia nō pōt tollere minor legem iudiciorum tot laboribus adinuentā. ex de elec.eccleſia.ij.xxj. diſt.inferior. Legatus em̄ debet cognoſcere et cōmittere cauſas iuris ordine obſeruato:vt eſt expreſſum.ff.de offi. pcon.nec quicq.§.de plano.⁊.§.vbi decretū.que em̄ communia ſunt omnibus pſidibus:debet proconſul obſeruare.vt in eadem.l.in fi. Decimoquinto ab eo nō appellat: quum ſuperiorem nō habeat.ex de elec.licet.§.ſi.ſaluo eo quod dixi.s.in prin.iſtius operis in arti.xv. Decimoſexto receptio facta contra id quod vult:nō valet.ex de regu.q in inſulis.accedit in Aut. coll.viij.quū de ap.cog.§.hanc autē penam. Decimoſeptimo deponit epiſcopos.iij.q.vj. quis.c. multum.c. dudum.ix.q.iij. ſi aūt.iij.q.viij.c.j.vj.et iij.deniq.ex de regula licz.§.illa. Idem iuris eſt de electo ⁊ cōfirmato. ex de tranſla.c.ij.§.j.videtur tn̄ q legatus a latere poſſit de cauſis epiſcoporū cognoſcere:licet nō definire.ar.ad hoc.xvj.q.j.frater noſter. Nam ⁊ procōſul cognoſcit de omnibus.ff.de offi.procon.l.j.licet nō poſſit penam grauiorē imponere. vt.e.ti.l.j. Quia ⁊ cōciliū examinat cauſam criminalem epiſcopi:ſed definire non poteſt. iij.q.vj. quis.⁊.c.multū. Tenet etiam Guill.dur.in ſpe.in titu.de legato.in.§.ſupeſt.v.ſed quid. q legatus a latere poteſt cognoſcere de cauſa epatus/vbi duo de eo litigāt: vel p appellationē/vel per ſimplicem querelam.ex de ap. conſtitutus.⁊ de elec. q: diligentia. Nam et viſitator pōt examinare quis ex electis melior ſit.lxxxv.di.archidiaconum florentinū.⁊ ſatis videtur expreſſum.ex li.vj.de elec. quis. Adde quod no.ſ.ar.xlviij.§. ⁊ pmo incipio. poſt pn.v.poteſt.cum.v.ſeq.nā ⁊ legatus a latere poteſt electionē imperatoris examinare.ex de elec.venerabilem. Patriarcha etiam legitimus conſtantinopolitanus videt q poſſit deponere ſuos epiſcopos ſicut ⁊ papa.ar.iij.q.v. quia ſuſpecti. Et alexandrinus.lxv. diſt.mos antiquus.hodie nō crederem q hoc poſſet p ea que legūtur ⁊ no.iij.q.vj. accuſat⁹.⁊ p ea que ſcripſi.s.e.§.xiij.v.⁊.v.x. Decimooctauo ſupplet defectum contractuū ⁊ iudiciorū.ex de trāſac. ca.j.iij.q.vj.hec quippe. Ideoq in confirmationibus beneficiorum ex certa ſcientia apponitur clauſula illa: ſupplētes defectū ſi quis eſt pe plenitudine poteſtatis.ex de elec.illa. Nam ſm ipſam poteſt de iure ſupra ius diſpēſare ⁊ omnino illud tollere.ex de conceſ.pben.propoſuit.§.fi. ex de cog.ſpi.c.j. Sed notādū q ſi clauſula illa: ſupplem⁹ de plenitudine poteſtatis/ſi quis fuerit defect⁹: ponit in priuilegio vel reſcripto: intelligitur tn̄ diſpenſatū eſſe in defectu circa ſolennia iuris:nō autē ſi is de quo agit erat excommunicatus:vel illegitimus/vel alium defectū patiebatur. Nam tūc neceſſaria eſt expreſſa diſpēſatio. ex de ſchiſ.fraternitatis. ſm Guill.dur. Decimonono ſupplet defectū regis vacante regno.ex de elec.quū inter vniuerſas.in fi. Et defectum imperatoris vacāte imperio. de fo. compe.licet. XX. deponit imperatorē ⁊ reges pter eorū iniquitates.de re iudi.ad apoſtolice.li.vj.xv.q.vj.alius.et dat eis curatores. de ſup.ne.pre. graui.vj.li.⁊ de hoc.s.in xiij.⁊.xl.ar. XXj.recipit epiſcoporū renuntiationes.vij.q.j. §.ecce his.ex de renū.c.j.c. niſi quum pridem. ex de regu. licet.§.illa. quod non poteſt legatus.ex de offi.leg. quod trāſlationē.⁊ de tranſac.c.j. XXij.abbas vel prior exempt⁹ renuntiat in manibus dni pape:⁊ nō aliter.ex de renū.dilectus. transferri autē ⁊ confirmari pōt authoritate cardinalis legati.ex de conſue. quū venerabilis. ex de elec.ſi abbatem.li.vj. XXiij.ad papā ptinet definire an iuramentū ſit licitum an nō:vel ſeruandū vel nō.ex de cle. nō reſi. ad audiētiā.de elec.venerabilē. de iureiur. verū.c.quāto. ca.intellecto.faciunt que legunt ⁊ no.ex de reſcrip.conſtitutus.de ap.dilecto.ſeculares etiā a iuramento abſoluit nedū clericos licito etiam.xv.q.vj.iuratos.de peni.c.fina. XXiiij.ipſe tn̄ vel cui commiſerit ſpecialiter pōt abſoluere excommunicatū a ſe: quia eius eſt abſoluere cuius eſt ligare.xxj.diſt.inferior.ex de maio.⁊ obe.quū inferior.nec legatus poteſt.ex de elec.venerabilē.§. ratiōibus.xvj.q.j. frater. Et a ſentētia ſui delegati vel legati cui⁹ iuriſdictio expirauit:⁊ cui nullus ſucceſſit in officio ſibi iniūcto ipſe abſoluit.ex de offi.del.querēti.de conceſ.pben.quia diuerſitatē.de offi.leg. ſtuduiſti. XXv.declarat ſuam conſtitutionem vel ſui legati obſcuram.ex de ſimo.p tuas.de ſen. excom.inter.de offi.del.ſuper queſtionū.§.intentionis.de ſenten.excō.c.inter alia.xxv.q.j.§.ſi igitur.v.ipſi namq ſoli. de elec.nemo.li.vj.de ſentē.excō.pſenti.li.vj. Itē interpretat proceſſum legati ſui.ex de elec.venerabilem.de ap.nouit. XXvj.quādo ipſe abſolutionem ſibi retinet:alius nō abſoluit.de ſenten.excō.nuper. XXvij.ſolus papa diſpenſat

Digitized by Google

cum illis qui irregularitatē incurrunt.xi.q.iij.ſi quis ep̄s
damnat̄.ex̄ de eo qui fur.or.re. veniēs.ex̄ de ſente. excom.
quū illorū.⁊.c.quū medicinalis.lib.vi.de re iudi.quū eter
ni.li.vi.Et is caſus multos includit:quū in multis caſibꝰ
irregularitas contrahat̄:quos ponit Guill̄.dur.in ſpe.in
titu.de legato.§.iuxta.⁊.§.quis aūt.⁊ ſeq.ponunt̄.j.xlviij
arti. Xxviij.ſolus abſoluit illū qui hereticis eccleſiaſtica
ſacramenta miniſtrauit.ex̄ de hereti.excōmunicamus.§.
ſane clerici. Xxix.quū cauſa defertur ad ipſum: ad eum
pertinet definitio/examinatio:nec legatus intromittere
ſe pōt:ſiue deferatur per relationē factam/ſiue per appel
lationē.C.de ap.ex eo.ex̄ de ꝓben. dilectus. ex̄ de offi.leg.
licet.ex̄ de ap.intimaſti.ſiue per commiſſionē.de appel. vt
noſtrū.ex̄ de of.leg.ſtuduiſti. ſiue per querelā.ij.q.vi.quo-
tiens.⁊.c.anteriorū.§.ad hec.ſiue per poſtulationē porre
ctā. ex̄ de poſtu.bone.ij.§.nec obſtabat.ſiue p reuocationē
ad ſe factam.ff.de iudi.iudiciū ſoluitur.ex̄ de appel.vt no
ſtrum.ex̄ de procu.auditis.Idem eſt etiā ſiue per appella
tionem:vt.ij.q.vi.decreto.ſiue alio quocūq̄ modo.immo
in his omnibus eſt ſuperioris iuſſio/deciſio/vel reſſio ex-
pectanda.iij.q.vi.multū.vi.q.iij. denique.C. de rela.l.j.⁊.ij.
⁊ in pre.c.decreto. Poteſt tamē legatus a latere cauſam
appel.ad papam interpoſitā examinare:nō vt ei preiudi-
cet:ſꝫ vt magis inſtructā remittat: et ei credit̄ in hoc.ex̄ de
ap.conſtitutꝰ.vbi de hoc.de accuſa.ad petitionē.pre.c.de-
creto.ex̄ de ſtatu.regu.ea que.ꝟ.hec eadē. Xxx.quū de ſi-
de vel fidei ar.dubitat̄ per papā definiri debꝫ. ex̄ de bap.
maiores.in prin.de hereti.quū chriſtus.de ſumma trini.ſi
deli.li.vi.⁊.c.ti.fidei.in clemē.xxiiij.q.j.quotiēs.xij.di.ꝓce-
ptis.etiam ſi indubitatū ſit poſtq̄ in dubium venit̄.C.de
ſum.trini.l.ſi. vnde ⁊ de ſacramētis eccleſiaſticis ſentien-
dū eſt ſicut ipſe ſentit.ex̄ de hereticis. ad abolendā.ar. tm̄
ꝙ per legatū ⁊ per epiſcopū queſtio fidei poſſit agnoſci.
xvi.q.j.frater noſter.circa mediū.Sed nō definiri ſi dubia
manſerit vt iuribus pre. Xxxi.pronuntiat electionē nul-
lam vel ꝓuiſionem que nondū facta eſt: ſi eam cōtingat
fieri irritam ⁊ inanem.ex̄ de elec.innotuit.§.ſi.ex̄ de ꝓben.
inter cetera.quod alius facere nō pōt.ſm Oſtien.qꝛ tra-
ctus futuri tēporis nō pertinet ad inferiorē iudicē in hoc
caſu.ff.de vſu.l.j.§.vnde.gradus qui nō eſt:rūpi non pōt.
ff.de iniuſto.rup.teſta.Nam etſi ſub cōditione.ex̄ de regu.
iur̄.ſane.li.vi.delegati.igit̄ in quorū literis nō apponitur
hec clauſula.ſi ipſi vel ꝑlures.abutunt̄ ſm Oſtiē. Xxxij.
condit legem generalē.ex̄ de conſti.c.j.⁊ in ſi.liij.di.erit aūt.
C.de ſum.trini.cūctos. per hanc approbat conſuetudinē
que al's nō excuſaret.ex̄ de tēpo.ordi.c.ij. ex̄ de cōſe. eccle.
vel al.aqua.ex̄ de cog.ſpi.ſuper eo. Xxxiij. approbat ele-
ctum in imperatorē:⁊ cōfirmat vel infirmat eius electio-
nem:cōſecrat/inungit/coronat ipſum:⁊ coronatum depo
nit.ex̄ de elec.venerabilē.⁊ de re iudi.ad apl'ice.lib.vi.Itē
ordinat eum:quia imperator ſuo modo ordinē habet: vt
lxiij.di.valentinianus.in ſi.⁊.§.principibus.⁊ no.ff. de re-
rū diui.ſacra.ſed tu expone iuxta ordinē meum: qꝺ poni-
tur in pre.c.valentinianus.i.officiū.habet eīm characterē
militarē.j.q.j.ꝙ quidam.l.di.ſi quis poſt ⁊c. Xxxiiij. facit
concilium generale.ij.q.vi.ideo.xvij.diſt.per totū. Xxxv.
canonizat ⁊ approbat ſanctos.ex̄ de reli.⁊ ve. ſanc.ca.j.ex̄
de teſti.venerabili.adde qꝺ no.de conſe.diſt.iij.c.j.in gloſ.
ſed de quibus. Xxxvi.de aliquo facit nihil:⁊ de nihilo ali
quid mutādo etiam rei naturā.C.de rei vxo.ac.l.j.in ſi.j.ad
idē ex̄ de exceſ.ꝓla.tanta.§.j.in ſi. ex̄ in clemē. de immuni.
eccle.qm̄.immutat ergo ſubſtātialē rei naturā: puta de fa
ciēdo de illegitimo legitimū:de monacho canonicū. vi-
de.j.§.⁊ ar.ſeq.ꝟ.itē quidā.de capace nō capacē:⁊ hmōi.
ad hec ex̄ qui ſi.ſint leg.p venerabilē.lxxiiij.diſt.quorūdā.
ex̄ de tranſac.c.j.iij.q.vi.hec quippe.ex̄ de conceſ.prebē.cō
ſtitutus.iij.q.j.in primis. Xxxvij.ſemper ⁊ vbiq̄ pallium
portat:qꝺ nō licet alijs.ex̄ de vſu pallij.ad honorē. Xxxviij.
concedit pallium inſtanter petēti.c.diſti.priſca.c.optatū.
ex̄ de vſu pallij.niſi eſſet.exceptis patriarchis. de priuile.
antiqua. Xxxix.ſolutus eſt legibus.ff.de legi. princeps.
xxv.q.j.§.ſi ergo.Decet tamen ipſum ſeruare iura.C.de le-
gi. digna vox.ex̄ de ſup.negli.prelato.licet. vi.q.j. peruenit.
ix.q.iij.ipſi ſunt.⁊.c.patet.ix.di.iuſtum. palea eſt.⁊ in pre.
§.ſi igitur.ꝟ.hinc etiam.vnde chriſtus volens a ioāne ba-
ptizari dixit:Sic nos decet omnem iuſtitiam adimplere.
Matth.iij. Xl.ſententia eius ius facit:ſi animo ius cōdē-
di pronuntiat.ex̄ de regu.iur̄.cauſis. Xli.cōtradicēte ab-
bate ⁊ monacho pōt ipſum epiſcopo vel principi in ſociū
aſſignare:vel ſecū tenere.ix.q.iij.per principalē.viij. diſti.
que contra mores.xi.q.iij. qui reſiſtit. Xlij.gradus con-
ſanguinitatis in ꝯtrahēdo reſtringit.ex̄ de cōſang.nō dꝫ.
xxxv. q.iij.quedam lex.⁊.c.quod ſcripſi. Xliij.ſolus extra
quatuor tēpora ordines dat.ex̄ de tēpo.or.c.j.c.de eo.et ſi
alius hoc fecerit:papa ſolus cū taliter ordinato ⁊ ordina
tore diſpenſat. vt.e.ti.quū quidam.⁊ ar.e.ti.quū dilectus.
Ipſe etiā ſolus vna ⁊ eadē die ad duos ſacros ordines ꝓ-
mouet aliquē: vt e.tit̄.dilectus. Xliiij. ipſe ſolus facit or
dinationes in die ſue conſecrationis.ex̄ de elec.qꝺ ſicut.§
ꝑterea. Xlv.ipſe ſolus poteſt contra omnia cōcilia ⁊ ſta
tuta venire.ex̄ de elec.ſignificaſti.niſi vbi de fide agitur.⁊
vide qꝺ ſcripſi ⁊ addidi.ſ̄.ar.vi. Xlvi.ipſe cōcedit ep̄alia
inſignia abbatibus ⁊ inferioribus:puta mitrā/baculum
paſtoralem/annulū/ſandalia ⁊ ſimilia:ſicut no.Oſtiē.in
ſum.in titu.de vſu pallij.§.⁊ quibus diebus.ꝟ.⁊ notādū.
hoc hodie expꝛeſſuꝫ eſt.⁊ qualiter ⁊ quādo talibꝰ inſignijs
vti debeant.ex̄ li.vi. de priuile. vt apl'ice. Xlvij.ꝙ aliquis
ante ſe crucem faciat portari.ex̄ vt lite pen.c.j.quod tamē
fieri non debet in ꝓſentia eius vel ſui legati.ex̄ de priuile.
antiqua. Et archiepiſcopi inſignia ſua recipiūt de corpo
re beati petri.ex̄ de elec.ſignificaſti.ad finē. Xlviij.ipſe cō
cedit laico ſpūalia:puta ius eligendi.ex̄ de iure patro.no
bis fuit.⁊ eccleſias ⁊ decimas eximēdo ipſum a ꝓſtatiōe
decimarū.ex̄ de decimis. a nobis. qꝺ alius facere nō pōt.
e.ti.c.ꝗuis.ca.tua.ij.⁊ ad idē.ij.q.v.mēnam.ibi: coram te.
xxxij.di.§.verum.ꝟ.ſcribit em̄. vbi vidētur cauſe ſpūales
laicis delegari:que ſunt tm̄ al's interdicta.ex̄ de ꝯſti.eccle-
ſia.xcvi.di.bene.ex̄ de rebus eccle.cū laicis.de iudi. decer-
nimus.de hoc de arbi.cōtingit.Ad hāc materiā facit am-
plius.lxiij.di.hadrianus.⁊.c.ſequē. Xlix.ipſe ſedet in ſe-
de illa quā ſibi ſpecialiter dn̄s in ꝑſona beati petri elegit.
ex̄ qui ſi.ſint legi.per venerabilē.§. rationibus.ꝟ.ſane.ex̄
de bap.maiores.in prin.xix.di.enimuero.ideoq̄ ſummus
pontifex appellat̄.ex̄ de ſta.mo.quū ad monaſteriū. in ſi.
ad idem.xix.xx.⁊.xxi.⁊.xxij.diſt.per totū. L.approbat ſcri
pta aliorum ⁊ concilia.ex̄ de ſum.trini.c.ij.in ſi.xix.di.ſi ro
manorū.xv.di.ſancta romana.xvij.diſt.regula.ex̄ de here
ticis.fraternitatis. Li. ipſe diſpēſat cum filio ſacerdotis
vt habeat eccleſiam in qua pater eiꝰ immediate miniſtra
uit.ex̄ de ſi.preſbyterorū.dilectus.ſm Gof. Lij.ipſe ſolus
diſpenſat cum ſuſpēſo ſeu interdicto ab homine vel excō-
municato celebrante: nō epiſcopus vel legatus a latere.
xi.q.iij.ſi quis epiſcopus damnatꝰ.⁊.c.ſeq.et.c. placuit. ex̄
de cleri.excom.mi.illud. ex̄ de eo qui fur.or.re.c.j.⁊.ij.q.v.
que de cauſa. ex̄ de ſentē.excō.quū medicinalis.§.ſi.de re
iudi.quū eterni.li.vi.Tales em̄ irregulares ſunt:⁊ ab offi
ficio ⁊ beneficio remouēdi.ex̄ de cle.excō.mi.latores.⁊ fe-
re per totum. ſm Guill̄.duran. in ſpe.in titu.de legato.§.
nūc de epiſcoporū.in alio.§.generaliter aūt.ꝟ. ſꝫ nūquid
poteſt epiſcopus vel legatꝰ ⁊ cū poſt.iiij.colum. Liij.ipſe
abſoluit incēdiarios poſtq̄ ſunt p eccleſiā publicati ⁊ de-
nuntiari. ſm Ioā.de deo.ex̄ de ſentē.excō.cōqueſti.c.tua.
Liiij.ipſe abſoluit occiſores ⁊ mutilatores clericorū:vel ſi
al's leſio ſit enormis:quod cardinalis legatus nō pōt ſm
Oſtiē.⁊ Ioan.de deo.⁊ Guill̄.dur.in ſpe.in titu.de lega-
to.§.nunc dicamus.ꝟ.circa.ad hoc facit ex̄ de ſentē.excō.
quum illorū.xxiiij.q.viij.ſi quis mēbrorum.ar.xvij.q.iiij.ſi
quis ſuadēte. adde hic quod nota.j.in.xlvij.ar.ꝟ.tenent.
Lv.ipſe diſpēſat vt nouitius vel homo alterius profeſſio-
nis ſiat abbas ſm Innoc.⁊ Ioā.de deo.ex̄ de elec.offici̅j.

Digitized by Google

aliꝫ contra: ſed hodie expeditū eſt ex in clemē. de elec.c.j.
Xvj.ipſe diſpēſat vt laicus vel in minoribus ordinibus cō
ſtitut⁹ fiat epiſcopus.lxj.diſt.miramur.c.oſius.§.ſ; aliud.
lxiij.diſti.valētinianus. Xvij.ipſe ſolus diſpēſat cum illo
qui ſciēter excōmunicatus ordines recepit.de ſentē.excō.
quū illo:ū.§.j. Xviij.ipſe ſolus diſpēſat cum ordinato in
apoſtaſia.ex de apoſta.c.fi. Xix.ipſe ſolus diſpenſat cū or
dinato ⁊ ſchiſmatico.ex de ſchiſma.c.ij.de elec.quia diligē
tia. Xx.is qui renuntiauit executionē pontificalis officij
ingrediēdo religionem p ſolum papam ipſam recupera
re poteſt.ex de renun.poſt tranſlationē. Xxj.ipſe diſpēſat
cum regularibus exeūtibus ad audiendū leges vel phy/
ſicā vt promoueanꝰ.ex ne cle. vel mo. nō magnopere. et
ca. ſup ſpecula. rnſo.j.ſm Oſtien. Xxij.cum nō ordinato
miniſtrante:vt ex de nō or.mi.c.ij. Xxiij.concedit diacono
vt compagis ſiue ſandalijs vtatur.xciij.diſ.pueuit. Et cle
ricis vt mappulis vti poſſunt: vt eadē diſ.illud. Xxiiij.vt
chriſtianus portet arma ſaracenis.ex de iudeis.ſignifica
uit. Xxv.ipſe habet vtrūqꝫ gladiū:ſcꝫ ſpiritualem ⁊ tēpo/
ralem ex cōmiſſione dei:vt.xxiij.diſt.c.j.⁊ in euāgelio. Ec/
ce duo gladij.Luc.xxij.⁊ dn̄s:cuius ipſe vicē gerit:vtroqꝫ
vſus eſt.x.diſ.qm̄.⁊.xcvj.di.quū ad verū.ſm Guilꝰ.dur.in
ſpe.in titu.de legato.§.nūc oſtendendū.vꝫ.lxxxviij. de hoc
ſ.plene dixi in.xiij.⁊.xxxvij.⁊.xl.ar. Xxvj.ipe ſolus eſt ſuc
ceſſor petri ⁊ vicari⁹ ieſu chriſti:vicē nō puri hoīs/ſꝫ veri
dei gerēs in terris.ex de trāſla.iter corporalia.j.rn̄.c.quto
j.rn̄.c.lꝫ.vt eccle.bn̄.c.j.§.j.vꝫ.porro.xxj.di.c.i nouo.⁊.c.ſeq.
de homici.p hūani.li.vj.xxiiij.q.j.qm̄.vn̄ oīa regit/diſpo/
nit/⁊ ordinat ⁊ iudicat:prout ſibi placeꝰ.ix.q.iij.cūcta.c.p
principalē.ij.q.vj.ideo ipſe habet plenitudinē poteſtatis:
ad quam vocatus eſt.ex de vſu pallij.ad honorē.ij.q.vj.de
certo.c.qui ſe ſcit.⁊ dūmodo cōtra fidē nō veniat:in oīb⁹:
⁊ p omnia poteſt facere ⁊ dicere: quicquid placet auferēs
do etiam ius ſuū cui vult: quia nō eſt qui dicat ei cur ita
facis.xix.diſt.in memoriā.de peni.diſt.iij.§.ex perſona.alſ
in.c.q̄uis. Nam apud eū eſt pro ratione voluntas.⁊ qd̄ ei
placet legis habet vigorē.inſti.de iur.na.§.ſed quod pnci
pi.poteſt etiam oē ius tollere poſitiuū.⁊ ſupra ius diſpē/
ſare.ex de cōceſ.pre.pponſuit.nec ſuperiorē habꝫ in terris.
ex de elec.licet.ſed ipſe ſup oēs eſt:nec pōt ab aliquo iu/
dicari.xxj.diſt.in nouo.c.nunc aūt.ix.q.iij. quaſi per totū.
⁊.ſ.in.iiij.⁊.v.ar.plene dixi. habet etiā celeſte arbitriū.C.
de ſumma trini.inter claras. ſm Guilꝰ.dur.in ſpe.in titu.
de legato.nunc oſtendendū.vꝫ.lxxix.poſt duo folia.

¶ Articulus.xlvj. A

Iterum de diſpen/

ſatione pape in quibus caſibus diſpēſa/
re valeat ⁊ in quibus nō: dicendum eſt.
Sup quo notādū eſt/ꝙ ſunt certi caſus
in quibus papa diſpēſare nō pōt:quib⁹
exceptis/per cōſequēs omnia alia in eius arbitrio relin/
quuntur.ex de tranſla. inter corporalia.xxv.diſ.qualis.ff.
de iudi.quū p̄tor. Et primo quidē quidam ſunt qui dicūt
ꝙ papa diſpenſare poteſt in omi caſu/etiā cōtra apoſtolū
quum teneat locū petri: ⁊ ſit vicarius chriſti: et maior ſit
apoſtolo alio quouis in iuriſdictione ⁊ adminiſtratione.
Et hoc ſentit Innocen.ex de renū.poſt tranſlationē. in fi.

In qb⁹ papa nō pōt diſpē ſare.

¶ Hec aūt ſunt in quibus diſpenſare nō pōt. Primo cō
tra apoſtolū vt bigamus fiat diaconus: vel preſbyter vel
ep̄s.xxvj.diſ.acutius.c.vna tm̄.c.deinde.xxv.q.j. ſunt q̄dā.
ex de bigamis.c.iij. Joan.tm̄ no.ꝙ contra apoſtolū diſpē/
ſare poteſt: nō tm̄ articulos fidei/vt no.in pre.c.ſunt q̄dā.
¶ B Unde credo ꝙ de plenitudie poteſtatis poſſet cō/
tra apoſtolum diſpenſare ꝙ bigamus fieret preſbyter. vi/
de quod legitur ⁊ no.xxx.diſt.lector.⁊ ep̄s.quia maior eſt
apoſtolo:vt dictū eſt/ſicut petrus:cui⁹ ſucceſſor eſt papa/
maior fuit paulo ⁊ alijs apl'is in adminiſtratione: vt no.
xxj.di.in nouo.in gloſ.ar.quod.vnde ⁊ petrus dedit pau/
lo licentiā p̄dicādi: vt no.xj.di. quis neſciat. gloſ.j. ¶ Itē
nō pōt diſpenſare vt quis ſimul habeat plures vxores.ex
de biga.ſup eo.c.de bigamis.c.nup.c.debitū.de diuor.gau
demus.xxvj.diſt.deinde.quia cōtra dn̄i p̄ceptū eſſet. Erūt
duo in carne vna. Gen.ij.in fi.⁊ pre.c.debitū. ¶ Itē con/
tra p̄cepta.x. decalogi: de quibus Exod.xx. Deut.v.⁊ no.
xxxiij.q.vij.quod in omnibus.quia etſi nō ſunt ſicut arti/
culi:ſunt tamē articularia fidei.i.ita annexa articulis fi/
dei/ꝙ ſine eis ſalutem preſtare nō poſſunt.ad hec.xxv.q.j.
ſunt quidam.§.fi.lxxxvj.diſ.nō ſatis.ad finē.ſm Joan.de
deo. ¶ Item contra euangeliū.xv.diſt.ſicut.xxv.q.j.ſunt
quidam.xxvj.diſt.deinde.ex de cele.miſ.cū marthe. diſpē/
ſat tamen in euangelio interp̄tando ⁊ declarādo ipſum:
vt no.pre.c.ſunt quidā. ¶ Item cōtra ius naturale diſpē/
ſare nō pōt.vj.di.§.fi.inſti.de iure naturali.§.ſꝫ naturalia.
xiij.diſt.c.j.de tranſac.c.fi. ¶ Item nō poſſet tollere.iiij.cō
cilia generalia:que ſunt ſicut.iiij.euangelia venerāda:vt
xv.diſti.ſicut.in fi.ibi:ſe ⁊ nō illa deſtruit ⁊c̄. ¶ Itē quidā
dixerunt ꝙ nō poſſit diſpenſare cū homicida voluntario.
ex de tempo.or.c.fi.l.di.miror.j.q.vij.ſi quis omnem.ex de
exceſ.pla.ex literis.ex de accuſa. inquiſitionis.j.rn̄ſo.ex de
homici.c.j.de cōſe.di.j.c.j.ſed tales in arena fundamentū
fecerunt:quia diſpenſare pōt.vt.ſ.xlv.ar.vꝫ.diſpenſat.dixi
⁊ no.ex de homic.ſicut dignū.facit.lj.di. aliq̄ntos.c.pre.ex
de conceſ.prebē.pponſuit.in fi. ¶ Item in gradibus diui/
na lege prohibitis.de quibus no.ex de diuor.gaudemus.
ex de reſti.ſpo.literas.xxx.q.iij.pitatiū.ſcripſi.ſ.e.ar.xlv.vꝫ.
ſolus papa diſpenſat. ¶ Itē in ijs que de ſui natura ſunt
mala/vt peccata:quis poſſit cōmittere. ex de iureiur.et ſi
chriſtus.§.quū etiam. ¶ Itē vbi ſtatus eccleſie vniuerſa
lis decoloraretꝰ.j.q.vij. et ſi illa.xxv.q.j.que ad perpetuā.
¶ Item vbi ſancti patres ⁊ romani pontifices aliq̄d bn̄
definierunt p vniuerſali eccleſia:illud totaliter immutā/
do.xv.di.ſicut.xxv.q.j.c.j.⁊.ij.c.cōtra ſtatuta.ibi: Nec hui⁹
ſedis pōt authoritas.⁊.c. omē.c.ideo.⁊ quaſi per totum.

An papa diſpē ſare poſſit cū monacho.

¶ C Itē quidam dixerunt ꝙ nō poſſit diſpēſare vt mo/
nachus pprium habeat: ⁊ matrimoniū contrahat.⁊ hec
fuit cōmunis ſententia doctorum:vt no.ex de ſtatu mona/
chorū.quū ad monaſterijū.§.fi. ibi: Quia abdicatio pro/
prietatis:ſicut ⁊ cuſtodia caſtitatꝭ:adeo eſt annexa regu/
le monachali:ꝙ contra eā nec ſummus pontifex poſſet li/
centiam indulgere. Sed teneo contrariū cū Innocen.et
Oſtiē.⁊ facio vim in verbo licentiā.q.di.ſine cauſa.diſpē/
ſatio autē vera ſemper vtilitatē vel neceſſitatem p̄ſuppo/
nit pꝑter quā diſpenſatur.l.diſti.vt conſtitueretꝰ.⁊.c.dn̄o
ſancto.j.q.vij.§.niſi rigor.cū.c.ſeq. Cauſa ergo tanta poſ/
ſet eſſe ꝙ papa licite ⁊ ſine peccato poſſet diſpenſare cum
monacho vt contraheret ⁊ haberet pprīū ⁊ tranſmitte/
ret in heredes. Quid eñ ſi in toto regno nō remanet he
res:niſi filius regis mortui monachus:⁊ totū regnum in
ſeditiōe eſt:⁊ aliū i regē hr̄e nō vult/niſi ſuū dn̄m natura/
lē:ſic fuit i regno arragonie:vel aliq̄s rex īfidelis ꝯuerti
vult cū toto ſuo regno ad fidē chriſti:ſi talis monach⁹ re/
gis fili⁹/filiā ſuā vnicā ducat vxorē:cū q̄ regnū ſuū ſibi do
nat. Certe dicem⁹ ꝙ p tāta hūilitate ⁊ charitate aīaꝝ pa
pa i bvaleat diſpēſare:q: pferēda eſt talis actio ⁊ tāti me/
riti ꝯtēplatiōi ſoli⁹ illi⁹ monachi.q̄d eñ deo grati⁹ ꝙ aīaꝝ
ſalus/p q̄b⁹ mortu⁹ eſt:nūquid q̄libꝫ ſe dꝫ in holocauſtū
pferre p ſalute aīaꝝ/ſicut ipe fecit:imo q: maior eſt talis
charitas q̄ talis caſtitas:quū tm̄ caſtitas dicaꝰ cum ppria
vxore.xxxj.di.nicena.xxviij.q.j.caue.⁊ pudicitia.xxviij.q.j.
§.j.⁊ no.xxxij.q.v.in ſumma. Et maius bonū p̄ponēdū eſt
minori bono:⁊ vtilitas cōmunis priuate. ex de renū.niſi.
§.porro.qui.§.p hoc optime facit.⁊.§.ne putes.⁊.vij.q.j.
ſcias frater. vbi de hoc.ff.p ſocio. accuſatiōe.§.labeo. vbi
de hoc. vbi dicitur ꝙ nō id quod priuatim vni ex ſocijs:ſꝫ
qd̄ toti ſocietati expedit faciendū eſt.⁊.C.de cadu.tol.l.j.
§.j.⁊ in aut.de reſti.⁊ ea q̄ parit.§.ea eñ q̄ coīter.coll.iiij.
legiꝰ ⁊ no.ex de poſtu.p̄la.bone.j. ¶ Et pꝑter iſtā publicā
vtilitatem pōt fieri monachus ep̄s: vt pre.c.niſi.§.porro.
et ex de regu.licet.⁊ etiā clericus ſiue rector.lv.diſ.priſcis.

Digitized by Google

xvi.q.i.ne pro cuiuſlibet. ex͂ de ſta.mo.qđ dei timore. eodē modo ⁊ rex:quia vbi eadē ratio ⁊ idem ius. ex͂ de trāſla. inter.§.i.ꝟ.quū idem. ¶ Sed forte dicis ꝙ talis etſi fiat rex: tñ ꝓpriū nō habebit:q: regnū cōmune eſt. ⁊ que acq̄rit:regno acquirit. vnde nec iura eius poteſt imminuere. ar. pro his.xviij.q.i.c.i.ex͂ de priuile.quū olim.ij.melius de iureiur.intellecto.ex͂ de ꝓben.ratio. ſed iſta nō obſtant: q: eadem ratio remanet in his. bonū cōmune ꝓferendum. Sed quis ſane mentis deum reputabit ita crudelē/ꝙ nolit per diſpenſationē ſui vicarij tante chriſtianitatis multitudini prouideri:vtiqȝ ergo dicēdum eſt/ꝙ poſſit papa in tali caſu ⁊ ſimili ꝓuidere:quū ad maiora poteſtas ſua extendi videatur:quia ſtatuit ꝙ ſi ſimpliciter vouens/cōtrahat:tenet matrimoniū.ex͂ qui cleri. vel vo.rurſus.xvij. q.ij.cōſaldus.ex͂ de cōuer.ꝯiuga.placet.cū ſeq.ex͂ de voto. quod votū.li.vi.rn͂.ſtatim.i.ꝟ.⁊ hec conſtitutio. ¶ Item ꝙ vxor vni⁹ alij nubat.ex͂ de diuor.gaudem⁹.§.pen. ¶ Itē ꝙ minor.xv.annis ꝓfiteri nō poſſit.ex͂ de regu.ad noſtrā. immo qñqȝ minor.xviij.annis.c.tn͂.quia in inſulis. qđ eſt contra ius naturale. Nam ex quo puer doli capax eſt: pōt ſe diabolo obligare:multo fortius deo.ex͂ de delic.pu.c.i.⁊ hec conſtitutio generalis eſt:⁊ ad omnes extendi poteſt: quāto magis ergo cōfiteri oportet ꝙ cum vna ꝑſona vel duabus in tali caſu valeat diſpenſari. Nam ⁊ poteſtatem habet generalē papa ſoluere ⁊ ligare.xxiiij.q.i.quodcūqȝ. ⁊ in quolibet voto tacite ſubaudit᷑: niſi aliud deo magis placeat.ad quod optime facit qđ legitur ⁊ no.xxvij.q.ij.§ i.⁊ in gloſ.ſic ergo pꝫ. Illud eñ quod placet magis deo: potius eſt eligendū.ex͂ de vo.⁊ vo.re.ſcripture. ¶ Sꝫ credendū eſt ꝙ magis deo placet: vt quod cōmuniter vtile eſt eligatur. vnde ⁊ ꝓpter hoc papa poteſt diſpenſare in tali caſu. nec cenſendus eſt fractor voti: qui in hac parte obedit vicario ieſu chriſti. Nam quod ipſe vicarius dei facit:ipſe de⁹ facere intelligit᷑. ex͂ de tranſla.epi.c.ij.c. quāto. quantūcūqȝ ergo redditio voti neceſſaria videat᷑: intelligitur tñ deo votū ſoluere:qui ei illud quod magis placitum credit:facit authoritate ſuperioris interueniente.ex͂ de vo.⁊ vo.re.c.i.c.nō eſt.xxij.q.ij.beatus.⁊ de vo.⁊ vo.re. magne. ¶ Optime pro iſta veritate cōcludit.c.i.p̄alle. de vo.et vo.re.ibi. An recōpenſatio melior fuerit.i.eccl̄ie dei ſeu reipublice vtilior. Oſtien.et deo magis accepta. ar.ergo expreſſum ꝙ ſi aliquis rex ſaracenorū magne potentie cum toto ſuo regno paratus ſit baptizari ⁊ ꝯuerti ad dñm:dūmodo papa daret ſibi in vxorē talē ſanctimonialem profeſſam ⁊ deo cōſecratā: ꝙ dñs papa poterit in hoc caſu diſpēſare. ¶ D Nec obſtat quod dicitur ꝙ hoc votū caſtitatis compenſationē nō admittit:quia caſtitas ſola eſt que cū fiducia poſſibilis eſt deo aīas ꝑſentare. in aut͂.de leno.§.ſancimus.coll͂.ij.⁊ Aug. videt᷑ expreſſe dicere/ꝙ nō licet tale votū violare.etiam ſi fiat ꝓpter hoc vt aliquis vel aliqua baptizetur.xxxij.q.viij.c.nō ſolū.qđ.c. multū facit contra diſpenſationē hanc. Item nō obſtat ꝙ nullum inuenietur eque bonū cum quo poſſit cōmutatio fieri:quia nihil eſt melius cōtinentia/quia replet paradiſum.xxxij.q.i.c.nuptie. Et ꝙ nullam cōmutationē pōt hō dare pro anima ſua. Matth.xvi.Luc.ix.xij.q.i.ꝑcipimus. ⁊ no.hoc ex͂ de ſta.mona.quū ad monaſteriū.in glo.fi. Sꝫ ad hec ⁊ ſimilia reſpondendū eſt: vt tactū eſt/ꝙ voueti ꝑ ſe hoc nō licet.hoc eñ eſt violare ipſum votū:qđ nō licet/ vt dicit Aug.p̄e.c.nō ſolū. Sed licet authoritate ⁊ licētia dei ſiue ſui vicarij:cuius authoritas in voto ⁊ iuramento intelligitur excepta:vt.ſ.dictū eſt.ex͂ de iureiur.veniētes. ¶ Itē vtilius eſt eccleſie dei ⁊ reipublice:vt.ſ.tactū eſt:⁊ deo magis acceptū/ꝙ virgo q̄uis deo dicata:ſaluet animā ſuam in matrimonio viuēs caſte:vt p̄e.c.nicena.xxxi. di.⁊ ad ſaluandū ducat ſecū plus q̄.C. vel.CC.milia animarū q̄ illa ſola ſibi virginitas.quia:vt dictū eſt: hec publica ⁊ tanta vtilitas ꝑponenda eſt priuate. vt iuribus.ſ. poſitis. Quod euidenter dñs probauit quādo incarnari voluit:⁊ animā ſuam dare ꝓ multis peccatoribus: q̄uis nō peccaſſet:conſiderans ibi non ſuam priuatā vtilitatē: ſed communē. Si ergo dñs ob multorū ſalutē animā ſuā dedit:quis tu tantus: qui ex hoc dare animā tuā negas? ar.eius quod dicit Ambro. Si filius dei cenſum ſoluit:q̄s tu tantus qui putas nō ſoluendum:xi.q.i.magnū. ¶ Sꝫ etiam qui hoc dicunt ſub quodā pallio pietatis poteſtatem dño pape auferunt:quā habet nō ab hoīe/ſed a deo: vt p̄e.c.quāto.c.licet.de tranſla.epi.qui ſtatuit circa votū ſolenne quod impediat ⁊ dirimat matrimoniū iā cōtractum:ſimplex aūt nō dirimat:⁊ tamē apud deū nō minus ſimplex obligat/q̄ ſolenne.⁊ idem poſſet facere de ſolēni quod nō dirimeret. vt hec omnia colligunt᷑ ex͂ qui cle. vel vo.conſuluit.c.rurſus.ex͂ de vo.⁊ vo.re. quod votū.lib.vi. ⁊ facit ad hanc materiā quod ſtatuit eccleſia de ingredientibus ordinem mendicantiū.ex͂ de regu.nō ſolum.c.cōſtitutionē.li.vi.⁊ de alijs ordinibus.c.ti.is qui.li.vi. ¶ Nec obſtat q: illud votū fuit voluntariū.xxxij.q.i. integritas. quia omne votū voluntariū eſt.xx.q.iij.preſens.⁊ tñ compēſationē admittit.ex͂ de vo.⁊ vo.re. magne.⁊.c.i.i.q.viij. §.niſi rigor.⁊.c.ſeq.⁊.§. vtilitatis intuitu.⁊.c.ſeq. Nec eſt impiū hoc credere:ſed contrariū eſſet iniquum dūmodo virgo velata hoc nō ꝓcurauerit: nec ex ſe petierit. ſed ꝓpter ſolam charitatē ⁊ reipublice vtilitatem ⁊ humilitatem ſe pape cōmittat.ar.bo.xxvij.q.ij.§.i.quū etiā propter bonum obediētie/potius videatur pati q̄ agere. ſicut de illo dicitur qui ad mandatū eccleſie reddit debitū vxori. vt no.⁊ legitur de ſentē.excom.inquiſitioni. ¶ De aureola ꝙ eam perdat in hoc caſu/teneo per.c.xxxij.q.v.ille.ſed talis habebit maiorē gloriā:ſꝫ nō talē.legit᷑ ⁊ no.xxxij.q.v §.i.pro hac ſententia facit de vo.⁊ vo.re.ca.magne.§.quū igit᷑.quū igit᷑ in lege veteri:in q̄ nō min⁹ ꝑceptū dñi obligabat q̄ votū hodie obliget i eccl̄ia ⁊c̄. vbi ſic no. Oſtiē. Quum igitur mandatū dñi ⁊ votū pari paſſu ambulāt: vt hic dicit.⁊ mandatū dñi poſſit adimpleri ꝑ aliud equipollens.xxij.q.iiij. innocēs.ergo ⁊ votum.ſic argumentat᷑ hic Inno.quaſi diceret:quū votū ſuccedat loco precepti: eādem naturā debet habere.ar. ex͂ vt li.pen.c.i.in fi. ⁊ idē dicimus de actione que loco alterius ſuccedit:ꝙ eiuſdem nature eſt:cū illa cui ſuccedit. ff.ſi quis caſu. ſi cū.§.q̄ iniuriarum.ar.ad hoc ex͂ de ſta.mo.recolentes.§.fi.⁊ p̄e.c.innocens.ex͂ de cenſibus.ſignificauit.ex͂ de bap.maiores.§. fi.⁊ ſeq.quedam cōmutarent᷑ in aliud:per hoc figurabat᷑ votum peregrinationis commutationē recipere. Oſtiē. ¶ Nō obſtat aut͂.de lenonibus:que dicit ꝙ ſola caſtitas eſt ⁊c̄.ſubaudi cum alijs virtutibus. Nempe virginitatē ſine baptiſmo ⁊ charitate ⁊ humilitate ad vitam eternā certū eſt nō prodeſſe.i.ad Cor.xiij.de peni.diſt.ij.§.euidēter.⁊ expreſſum.xxxiij.q.v.tunc ſaluabit᷑.c.hoc ſolū. vnde ⁊ Ber. Audeo dicere ſine humilitate/nec virginitas marie deo placuiſſet.⁊ Aug.ait: Nō dubito ꝑferri mulierem ſuperbe virgini. Sꝫ nō obſtat quod legit᷑ Eccl̄i.xxvi. Nō eſt equa ponderatio anime cōtinētis. Nam hoc nō debet intelligi de continentia corporali.nā illud euidēter falſuꝫ eſt:quia virginitas ſiue pudicitia/virtus eſt principaliter animi nō corporis.xxxij.q.v.§.i.c.de pudicitia.c.magis timeam⁹.c.ſicut nemo.in fi.ibi: Ita nemo pudicitiā ſeruat in corpore:niſi pri⁹ ſpiritui inſita caſtitate.vñ Aug. Virginitas eſt in carne corruptibili incorruptionis perpetua meditatio. vnde et Eccleſiaſticus dicit. non continentis corporis/ſed anime:quia continentia corporis ſine continentia anime/eſt ſicut lucerna ſine oleo.⁊ talibus dicitur Matth.xxv.neſcio vos. vel debet intelligi de continētia ſpirituali anime:vt ſcilꝫ homo abſtineat a peccatis mortalibus et venialibus quantū poteſt.i.ad Cor.ix. Omnis q̄ in agone ꝯtēdit ab oīb⁹ ſe abſtinet.ꝑ hoc bñ facit.xxxij. q.v.nō eſt chriſtifidelib⁹.al's eſt ſub.c.ꝓpoſito.ibi: Habetis verā magnāqȝ ꝯſolationē ſi fidā ꝯtinētiā retinetis nō ꝯſenſiſſe peccatorū. h̄ etiā expſſe ꝓbat᷑ Eſa.lviij.ibi: Quare ieiunauim⁹ ⁊ nō aſpexiſti ⁊c̄. vſqȝ ibi:nōne h̄ eſt magiſ ieiuniū qđ elegi: Diſſolue colligatōes cordis tui ⁊c̄.ꝓualet Virginitas q̄d ſit.

Digitized by Google

ergo ſpiritualis cōtinētia corporali: quā retinet virgo ſacrata in tali caſu per obedientiā pape contrahens. Sic etiā intelligit̃ illud Hiero. dicētis/ ꝙ abſqꝫ puritate/ virginitate/ cōtinentia ꝛ caſtitate/ opera omnia imperfecta ſunt. xxxviij. q. v. tunc ſaluabitur. hoc enĩ neceſſe eſt vt intelligatur de virginitate ꝛ caſtitate aīe. ſm quē modũ tota eccleſia dicitur virgo/ iuxta illud. ij. Cor. x. Deſpondi vos ꝛc̃. xxvij. q. j. nuptiarũ bonum. alr̃ nullus cōiugatus: nulla vidua ſaluaret̃: quod dicere error eſt. ex̃ de ſumma trini. c. j. §. nō ſolũ. ❡ Ad illud etiā quod dictũ eſt/ ꝙ nullam commutationē dabit homo ꝓ anima ſua. Mat. xvj. de plano fateor. Sed dico ꝙ talis nō ꝑdit animā ſuā: qui matrimonio authoritate pape legitime vtitur: ꝛ caſte viuere dicitur: ſicut ſuperius eſt probatum. Nec ꝓhibet̃ iſte monachus vel iſta lege diuina contrahere: ſed canonica. ex̃ qui clerici vel vo. veniēs. c. rurſus. xxvij. q. j. quaſi ꝑ totũ. xxxiij. q. v. tunc ſaluabitur. ex̃ de vo. ꝛ vo. re. qḋ votũ. lib. vj. ergo ſuꝑ eam poteſt papa ex cauſa legitima diſpēſare. ex̃ de conceſ. p̄ben. ꝓpoſuit. ❡ Reſtat deniqꝫ reſpōdere illi p̄dicto verbo decretalis. quũ ad monaſteriũ. de ſta. mo. ꝙ abdicatio ꝓprietatis: ſicut ꝛ cuſtodia caſtitatis/ adeo anneꝑa eſt regule monachali. Rn̄deo ſm Innocē. lumē iuris canonici/ annexa de iure poſitiuo: qḋ ſic probat. monachus enĩ nihil aliud eſt ꝙ̄ ſolitari⁹ ꝛ triſtis. xvj. q. j. placuit. ij. ibi papa Eugenius ita dicit. Agnoſcat nomē ſuũ. Monos enĩ grece/ latine vn⁹. achos grece/ latine triſtis. vnde dicitur monachus. i. vnus ꝛ triſtis. ꝛ. c. monachus. quicquid vltra hoc additũ eſt: de iure poſitiuo impoſitũ eſt.

Papa cũ monacho ſuꝑ votꝭ ſubſtātialib⁹ diſpēſare pōt.

❡ Ex quo apparet ꝙ papa diſpēſare pōt cum monacho/ vt ꝓprium habeat ꝛ vxorē ducat: vt. ſ. dictũ eſt: quũ nemini dubiũ ſit/ quin ipſam religionē ſiue ordinē ex natura ſiue ſubſtantiā quā debꝫ ordini: ex toto tollere poſſit. ſm Innocē. etenī omnis religionis regula a ſua tantũ authoritate vires ſumpſit. ex̃ de reli. do. c. fina. ꝛ. c. religionũ. lib. vj. ſicut ergo ꝛ religionē ꝛ eius ſubſtantialia inſtituit ꝛ approbat: ſic ꝛ ipſam tollere pōt. ex̃ de reg. iur. oīs res. his aũt ſublatis ſubtrahit̃ ꝛ regula. vñ dicit/ anneꝑa. quaſi diceret. ſubſtantialia ſunt hec duo. vñ ꝛ hec nō poſſent deſtrui: q̄n illa deſtruerent̃. nec ledi/ quin ꝛ lederent̃: quia idem iuris eſt in anneꝑis. ff. de reli. que religioſis. et ex̃ de iudi. quāto. cum ſuis concor. ſed qḋ fecit tollere pōt. Item quia mutat ſubſtantiā rei. C. de re. vx. ac. l. j. ꝛ no. in pre. c. quũ ad monaſteriũ.

Proprietatis abdicatio/ ꝛ caſtitatis cuſtodia/ an ſint de ſubſtantia monachat⁹.

❡ E Quod aũt hec duo abdicatio ꝓprietatis/ ꝛ cuſtodia caſtitatis nō ſint de ſubſtātia monachatus/ etiam ſic ꝓbo: olim in principio eccleſie primitiue in egypto/ ꝛ paleſtina ꝛ thebaida veri anachorite ꝓprium poſſidebāt ꝛ emebant ꝛ vendebant ꝛ donabant illud modicũ quod habebant: ꝛ tñ nedũ monachi: immo genus ꝑfectius inter tria genera monachorũ de egypto dicebātur. ſicut probat collatio Piamonis de tribus generibus monachoꝝ/ ſcꝫ cenobitarũ/ ſarrabiataꝝ/ ꝛ anachoritarũ in lib. coll. Ioan. caſſi. Immo ꝛ multi de cenobijs viri ꝑfecti egredientes ibant ad eos: vt ꝑfectius viuerēt vt apparet in predicto libro collationum/ et vitis patrum. Ad hoc facit ꝙ paulus primus ſummus anachorita ꝓpriũ habuit ꝛ teſtamentũ fecit. xix. q. ij. §. ecōtra paulus. ꝓ hoc facit qḋ legit̃ ꝛ no. ex̃ q̄ cle. vel vo. inſinuāte. xxvij. q. j. de viduis. j. Et eremite ꝓpriũ habere poſſunt vt no. pre. §. econtra. ꝛ. xxvij. q. ij. §. ecce. in glo. debent. Et eccleſia primitiua in ſpeciali ꝓprium nō habebat: vt. xij. q. j. dilectiſſimis. nō fuit ex p̄cepto dñi: ſed illi⁹ eccleſie ordinatione ſancta ꝛ ꝑfecta: ſed illa regula nō rumpit̃/ ſi ex cauſa cũ aliquo de contrario diſpenſat̃: q2 priuilegia paucorum legem nō faciunt. diſt. iij. priuilegia. ex̃ de ſtbo. ſig. abbate. Nam ꝛ Aug. quod ordinauerat ꝙ clerici ꝓpriũ nō haberēt: ex cauſa reuocauit. xij. q. j. certe ego ſum. pro hoc facit: quia olim diaconiſſe ꝓpriũ habebant. ar. xxvij. q. j. ſi quis rapuerit. vbi de hoc no. i gloſ. que ſit. ꝛ. C. de ſacroſanc. eccle. l. generali. ꝛ qḋ legitur ꝛ no. xij. q. j. c. ſi. ꝟ. de ſanctimonialibus. ꝛ ex̃ de elec. indēnitatib⁹. §. ſupradicta. lib. vj. ꝟ. innuitur. a ſenſu cōtrario/ ꝙ papa poſſet approbare ſtatum monachorũ habentiũ ꝓpriũ ſm conſuetudinē alemānie ſi vellet. ❡ Caſtitas etiam nō eſt de eſſentia monachatus niſi ꝑ eccleſiā: ergo poſſent contrahere: niſi lex eccleſie impediret. ar. do. xxxij. q. iiij. dixit. ꝛ facit quod no. xxvij. q. j. nuptiaꝝ. in gloſ. j. ſuſceptũ. in ſi. Quod ex hoc apparet: quia apoſtoli q̄ fuerũt caput eccleſie primitiue: monachi vel cenobite ꝓ illo tēpore fuerunt: quo fuerũt cum multitudine credentiũ hieroſolymis. quia in illa eccleſia data fuit forma vite cenobitice ſm Piamonem. ſ. all̃. de tribus generibus monachorũ: ꝛ bedam/ qui ſuꝑ illo ꝟbo: dabat̃ ſingulis ꝓut vnicuiqꝫ opus erat. dicit: q̄ ita viuũt vt ſint eis cōmunia oīa cenobite vocant̃. Et quum apoſtoli cōmuniter vxores habuerunt: nec reperit̃ ꝙ chriſtus poſt eorũ vocationē eos ſeparari mandauerit ab vxorib⁹ contra legē quā ipſe dederat de matrimonio nō diuidendo. quos de⁹ cōiunxit niſi ob cauſam fornicatiōis. Mat. xix. Mar. x. xxxiij. q. ij. quos de⁹. immo eas ſecũ ducebant: licet cũ eis carnaliter nō commiſcebātur: vt mercede p̄dicationis ſuſtētarent̃ ab eis. vt eſt expreſſum. xxxj. di. omnino confitemur. ꝛ ibi no. ḡ diſpenſatio habet locũ. ❡ F Itē ꝛ obedientia de ſubſtantia monachi eſt ſm eccleſiā: ſicut caſtitas ꝛ viuere ſine ꝓprio: vt no. Oſtien. in pre. c. cũ ad monaſteriũ. ꝛ de regu. ex parte. ꝛ. c. conſulti. ꝛ facit pre. c. cum ad monaſteriũ. §. prior. ꝟ. abbas. de maio. ꝛ obe. cum in eccleſijs. ibi: ad debitam obedientiā ꝛc̃. xix. q. iij. ſtatuimus. ibi: Dei vice ſupra caput ſibi hominem impoſuerit. ꝛ tamē monachus factus eps abſolutus eſt ab illa obediētia: quũ factus ſit de filio pater: vt no. xviij. q. j. c. j. Et poſſunt eſſe aliqui monachi ꝛ nō ſubeſſe abbati: vt no. xxvij. q. j. de viduis ꝛ puellis. in gloſ. pōt ergo. in ſi. ❡ Plene ḡ ꝛ clare probatũ eſt juribus ꝛ rationibus poſſe papā cum monacho vt ꝓprium habeat: vt vxorē ducat: ex cauſa ſalutifera diſpenſare. immo etiā ſi dñs Innocē. iij. conditor illius decretalis/ quũ ad monaſteriũ/ intellexiſſet ad literā ꝙ nec ipſe: nec alius romanus pōtifex/ in tali caſu poſſet monacho cōtrahendi licentiā indulgere: nō potuiſſet legē ſuo imponere ſucceſſori: quũ non habeat imperiũ par in parem. ex̃ de elec. innotuit. vbi de hoc. ff. ad trebel. ille a quo. §. tempeſtiuũ. ex̃ de reſcrip. quia per ambitionē. in ſi. lib. vj. quicqd aũt no. Ber. in pre. c. cũ ad monaſteriũ. ꝛ ex̃ de cōdi. ap. c. ij. hoc teneas: quia Ber. ꝛ ſequaces hāc ſubtilitatē/ ꝛ rationes veras minime ꝓuiderunt. Thomas etiā de aquino in hac eſt ſentētia.

Papa iuſta de cā diſpēſare dꝫ.

❡ G Hoc tñ notādũ eſt/ ꝙ niſi papa ex iuſta cauſa diſpenſet: peccat/ nec diſpēſatio prodeſt quātũ ad deũ: vt no. ex̃ de vo. ꝛ vo. re. nō eſt. Quod verũ eſt q̄n diſpenſatur contra votũ tacitum vel expreſſum: vel contra euangeliũ/ vel contra eccleſie generalem ſtatũ. Secus in diſpenſationibus que ſunt contra ius poſitiuum: quia in his ſufficit ſola voluntas diſpenſatoris. etiā ſine cā: q2 de iure pōt ſupra ius diſpenſare. ex̃ de ꝯceſ. p̄bē. ꝓpoſuit. ſm Guill̃. dur̃. in ſpe. in tit. de legato. §. nūc breuiter. ꝟ. ꝛ no. ꝛ Inno. i p̄. c. cũ ad monaſteriũ. in gloſ. vbi ex cā q̄ no. ibi/ ꝙ ſi ſine cā diſpēſat cũ monacho vt ꝓpriũ habeat: nec diſpēſans/ nec ille cũ quo diſpēſatũ eſt quātũ ad deũ tutus eſt. Secus ſi ſine cā diſpēſat: vt vxorē ducat: q2 ſi vxor credit bonā ꝛ licitā/ tenet mřimoniũ: ꝛ tenet̃ monacho reddere debitũ ſed ipſe debitũ ſine peccato exigere nō pōt. Rō diuerſitatis eſt: q2 in diſpēſatiōe habēdi ꝓpriũ nemini p̄iudiciũ ſit: niſi illi cũ q̄ ſine cā diſpēſat̃. Secus eſt in mřimonio: vbi diſpēſatio ꝓdeſt vel p̄iudicat alij. ſ. ꝯiugi. Et ideo dicēdũ eſt tenere mřimoniũ ne illa cũ q̄ ꝯtrahit authoritate p̄ncipis decipi videat̃. C. de his qui ve. eta. impe. l. j. ex̃ de dona. ꝑ tuas. §. ſi. xxvij. q. j. de viduis. vñ etiā no. Oſtiē. in p̄. c. nō eſt: ꝙ ſi ſine cā facta diſpēſatio eſt: etſi illi cũ q̄ diſpēſatũ eſt deſ̃ exceptio: in iudicio tñ nō dat̃ dānatio. maxime diſpēſanti. ar. C. de iudi. rē nō nouā. ix. q. iij. alioꝝ. ſed ꝛ petēti ꝛ recipiēti. maxime ſi ad poſtulationē ipſi⁹ diſpēſatio ē obtēta. ar. ff. qḋ q̄ſqꝫ iur. l. iij. Notat etiā de iſta materia Oſtiē. ex̃ de elec. dudũ. ij. i gloſ. de iur.

Potẽtia diſpenſatiõis papalis ꝓbatur.

¶ M Item ſuper facto potentie diſpẽſandi papalis/approbo duas regulas traditas per Oſtiẽ. ex̃ de cõceſ. pre. propoſuit. in gloſ. q̃ſi diceret. Una eſt ꝙ papa tantã ptãtẽ habet/ꝙ ſi dicat ⁊ faciat q̃cq̃d placuerit: accuſari nõ põt: nec damnari ab hoĩe: dũmodo nõ ſit hereticus incorrigibilis. xl. di. ſi papa. põt tñ ⁊ debet moneri in ſecreto. ⁊ etiã palã ſi palam peccet mortaliter. Nam velit nolit ſubiacet euangelice veritati/quoad monitionẽ faciendã ⁊ recipiendam: quia cuilibꝫ dictũ eſt. Si peccauerit in te frater tu⁹. ex̃ de iudi. nouit. ij. q. j. ſi peccauerit. Matth. xviij. ſed q̃ad hoc quod ibi dicit: dic eccleſie/non ſubiacet niſi in hereſi. ¶ Alia regula eſt/ꝙ in omnibus põt diſpẽſare dũmodo nõ ſit contra fidem: ⁊ dũmodo per diſpenſationẽ ſuã euidenter nõ nutriatur peccatũ mortale nec inducat ſubuerſionẽ fidei: nec periculum animarũ. Nam in talibus ↄtra dñm nullã habet penitus poteſtatẽ. ſic intellige. xxv. q. j. ſunt quidã. xv. diſt. ſicut. ergo contra legẽ canonicã poteſt diſpenſare indiſtincte. ⁊ cõtra legẽ diuinã vbi ſibi ꝓhibitum nõ eſt: nec peccatum continet euidẽter. De potentia pape in diſpẽſando ⁊ nõ/no. in pre. c. ſunt quidã. ⁊. c. ſicut. iiij. diſt. in iſtis. ix. q. iij. nemo. xv. q. vj. authoritatẽ. xiij. diſt. in ſumma. ex̃ de reſti. ſpo. literas. de cõceſ. pre. ꝓpoſuit. de ſta. mo. quũ ad monaſteriũ. j. q. vij. §. niſi rigor. i gloſ. hic incipit. de tranſla. epi. c. j. de offi. leg. quod tranſlationẽ. de exceſ. pre. ſicut vnire. xij. diſt. preceptis. in ſpe. in titu. de legato. §. nũc oſtendendũ. ⁊. §. nũc breuiter dicendũ. De materia pape adde hic duo reptoria vtilia q̃ poſui. ſ. in. ij. pte iſtius operis in arti. xj. in. §. a capite. in primo ⁊. ij. folio.

¶ Articulus. xlvij.

SEcundo ad ſuperiores caſus papales: q̃s late. ſ. deſcripſi: iferiores a papa ſiue cardinales legati a latere: ſiue patriarche/ſiue metropolitani/ſiue epi/ſiue alij manus extendant: quũ ſibi ſint in ſignũ priuilegij ſingularis tantũmodo reſeruati: ideo incidenter in hoc opere ponam caſus in quibus p̃dicti valeant diſpenſare ⁊ intromittere ſe de iure: ⁊ quid ad officiũ pertineat eorũdẽ.

Legatorum tria gñá: ac eorũdẽ officia.

¶ Et primo incipio a legatis quorũ tria genera ſunt. vt legit̃ ⁊ no. ex̃ de offi. leg. officij. li. vj. ⁊. e. tit. excõmunicãs. no. p Bern. ¶ Ad quorũ officiũ ptinet tenere pacatã ꝓuinciã: ⁊ eam purgare malis hominibus/⁊ eos punire. ff. de offi. pfec. vr. l. j. §. quies quoqꝫ. ff. de offi. pre. l. iij. ⁊. l. cõgruit. ex̃ de offi. or. c. j. Et legatus mittitur vt euellat vitia diſſipet malos/edificet ꝟtutes: ⁊ plantet bonos. ex̃ de maio. ⁊ obe. ſolite. ex̃ lib. vj. de offi. leg. legatos. Item ad officium eius ptinet cauſas audire: que per appellationẽ deferuntur ad eum. ex̃ de offi. leg. c. j. ij. q. vj. decreto. xj. q. j. peruenit. ⁊ etiam per ſimplicem querelã in prouincia ſibi decreta poteſt audire omnẽ cauſam ad forum eccleſiaſticũ ptinentẽ: omiſſo quolibet ordinario/quia roma cõmunis patria ẽ. ff. ad municipa. roma. ex̃ de fo. cõpe. c. ſi. ¶ Ipſe eñi pleniſſimã habet iuriſdictionẽ: ⁊ maius imperiũ omnibus poſt principẽ. ⁊ omnia exercere põt quecũqꝫ põt is qui legatuꝫ miſit: que ſibi ipſi ſpecialiter non reſeruat. ex̃ de ſentẽ. excõ. nup. ex̃ de offi. leg. qꝺ trãſlationẽ. de of. vi. c. penul. ⁊ no. ij. q. v. que de cauſa. ff. de pcur. pcurator cui. ⁊ l. ſeq. habet merũ imperiũ ſicut ⁊ pcõſu. ff. de offi. pcõſu. ſi in aliã. §. ſi. ⁊ maius imperiũ hꝫ in ꝓuincia ſibi decreta oĩbus alijs poſt principẽ. ff. de offi. pcõſu. ideo. de offi. pſi. l. iiij. nec q̃cq̃ eſt in ipſa ꝓuincia qꝺ p ipſum nõ expediat̃. ff. de offi. pcõſu. nec quicq̃. in prin. Nã ipſe vicẽ pcõſulis ⁊ pſidis ꝓuincie obtinet. ex̃ de offi. leg. legatos. lib. vj. Nã ipſe gerit vices dñi pape. ex̃ de cõſue. quũ venerabilis. ex̃ de pſump. mãdata. xciij. di. c. j. ex̃ de offi. leg. c. j. c. ꝙ trãſlationẽ. ſed ſi aliqua grauia immineãt ⁊ ardua pter illa que ſibi ſedes apl'ica reſeruauit: debet legat⁹ illa ad ap. ſe. referre: vt euidẽter pbat̃. xvj. q. j. frater nr̃. circa mediũ. xxv. q. j. in galliarũ. ex̃ q̃ ſi. ſint legi. p venerabilẽ. prope ſi. ex̃ de bap. maiores. in pn. xvij. di. multis. xviij. di. c. j. ex̃ de offi. archid. ad hec. §. itẽ in epl'a. ex̃ de trãſla. c. j. vnde legit̃ Exo. xviij. in ſi. ꝙ moyſes cõſtituit pncipes ⁊ tribunos: vt q̃cq̃d maius eſſet ad eum referrẽt. ad id ex̃ de re iudi. quũ eterni. rñ. j. li. vj. ſicut ſunt illa q̃ maiori aiaduerſiõe indigent. vt. ff. de offi. pfec. vr. l. j. Itẽ ſolẽt ad idẽ. ff. de offi. pfec. vigi. l. iij. §. cognoſcit. ff. de offi. pconſu. l. ſi q̃d erit. ¶ Poterit ergo legatus paſſim de omnibus cauſis eccleſiaſticis cognoſcere. vnde ſeparat matrimoniũ ꝓpter errorẽ conditionis. ex̃ de ↄiu. ſeruo. c. ſi. Itẽ cognoſcit de queſtiõe que vertit̃ inter clericũ ⁊ laicũ. ex̃ de re iudi. quũ cauſam que. Non poteſt tñ legatus de cauſa cognoſcere vel eã cõmittere audiẽdã de plano ſine ſtrepitu ſummarie ⁊ ſine figura iudiciorũ: de q cõmiſſiõe loquit̃ ex̃ de ꝟb. ſig. ſepe ↄtingit. in clemẽ. vt eſt expſſum. ff. de de offi. pcõſu. nec quicq̃. §. de plano. ⁊. §. vbi decretũ. que eñi cõmunia ſunt oĩbus pſidibus: debet pconſul obſeruare. vt in e. l. in ſi. Põt legatus de cauſa criminali epi cognoſcere: licꝫ nõ definire. ff. de offi. pconſu. l. j. ar. iij. q. vj. q̃uis. c. multũ. Põt legat⁹ cognoſcere de cauſa epatus vbi de eo litigat̃. ex̃ de ap. cõſtitut⁹. j. ⁊ de elec. quia diligẽtia. nam ⁊ viſitator hoc põt. lxxxv. diſ. archidiaconus ſſo. facit ex̃ de elec. q̃uis. li. vj. ad iſtos duos. ꝟ. pce. iunge. qꝺ no. ſ. xlv. ar. §. ſciendũ. ꝟ. xvij. Item ad legatũ omiſſis medijs appellat̃. ſm Guill'. dur. in ſpe. in titu. de ap. §. nũc tractem⁹. q̃uis Joan. no. ↄtra. ij. q. vj. q̃ſq̃s. al's ſi q̃s noſtrũ. ſed de cõſuetudine cõtrariũ obtinet. ⁊ qꝺ primo dixi verius eſt: q: vices pape gerit. vt ſ. pbatũ eſt. Si aũt iuſte ab eo fuerit appellatũ: ad papã appellationi deferat reuerẽter. ex̃ de re iudi. quũ cauſam que. ar. tñ cõtra. ex̃ de accu. ad petitionẽ. ſed ibi nõ detulit fruſtratorie. Item legatus de latere habet iuriſdictionẽ ſuper exemptos. ad hoc. xj. q. j. ꝑuenit. xxv. q. ij. §. ſi ergo. ppe prin. ⁊. ꝟ. quicq̃. ex̃ de ſupple. ne. pre. licet. ex̃ de offi. del'. venerabilis. de pben. graue. de ſentẽ. excõ. nup. ex̃ de ꝟbo. ſig. veniẽs. li. vj. tñ. j. ⁊ no. ex̃ de offi. leg. ꝙ tranſlationem.

Ad legatũ appellatur.

¶ Poteſt legatus cardinalis in ſua ꝓuincia ꝓuinciale conciliũ celebrare. iij. di. §. porro. xvij. di. regula. xvj. diſti. c. ſexta. lxiij. di. c. ij. j. q. vij. conuenientib⁹. nõ obſtat. j. q. vj. ideo. quia loquit̃ de concilio generali ⁊ vniuerſali. facit p hac opinione: q: metropolitan⁹ ⁊ primas faciũt iure proprio ſua concilia particularia ⁊ ꝓuincialia. xvj. di. c. j. xcij. diſ. ſi quis epꝰ vacans. xviij. di. in multis. c. ibi poſitis. nã ⁊ epꝰ facit cũ ſuis clericis. xviij. di. nõ oportet. ¶ Põt legat⁹ de latere interpꝛtari mandatũ dñi pape. ex̃ de poſtula. pre. c. j. ꝟ. nec valet. ⁊ pceſſus legati approbant̃ cõtra regẽ franciẽ poſt ap. ex̃ de appel. nouit. Põt cõfirmare electionẽ illius qui abiurato ſchiſmate ad eccleſie redijt vnitatẽ. ex̃ de elec. quia diligentia. arg. tñ cõtra. xij. di. nos cõſuetudinẽ. ſed ibi loquit̃ de iure cõmuni quo nõ ꝓmouent̃ heretici ⁊ ſchiſmatici. Itẽ legatus examinat qꝺ eſt notoriũ. ex̃ de elec. bone. ⁊. c. venerabilẽ. Promouet in abbatẽ irregularẽ: ⁊ in minoribus conſtitutũ: vt legit̃ ⁊ no. ſm Innocẽ. ex̃ de eta. ⁊ quali. tuã. ⁊ de corpo. vitiatis. expoſuiſti. Põt facere legatus ſtatuta que ꝑpetuo durãt. ex̃ de offi. leg. c. ſi. vbi de hoc. ex̃ de ꝟb. ſig. ex parte. ⁊. c. ſup quibuſdã. §. ſi. de loca. c. j. vnde et papa concedit priuilegium ſaluis cõſti. lega. ap. ſe. ex̃ de preſcrip. c. veniens. vtrum in condendo ſtatuta requirere teneatur prelatorum conſenſum: tenent Innocen. ⁊ Oſtien. pre. c. fina. de offi. leg. ꝙ tenent ſtatuta ſua in his que ſpectãt ad ſuam iuriſdictionẽ. etiã ſi prelati nõ fuerint requiſiti: dummodo legibus generalibus non obſiſtant. nam ipſas ei corrigere nõ licet. ar. C. de offi. prefec. illyri. ⁊ ori. l. ij. quod dic vt no. ipſe Innocẽ. ex̃ de offi. archipreſbyteri. c. ſi. qui dicit ꝙ tenetur requirere conſenſum prelatorum prouincie. allegat. ix. q. iij. c. j. et iij. ⁊. iiij. ex. v. Violatores ſtatutorum legati abſoluentur. ſm G. per ordi. locorum. ex̃ de ſenten. excom. nuper. Si legatus ferat ſententiam generalem: qui furtum cõmiſerit ſit excommunicatus. vt ex̃ de ſen. excõ. a nobis. j. valet ⁊ durat legatione finita. ex̃ de loca. c. j. Eſt enim iudex ordi. ex̃ de offi. leg. c. j. ⁊. ca. fina. C. de offi. rec. prouincie. quũ

Legat⁹ de latere/mandatũ pape interpꝛtatur.

Legat⁹ cui cōpa retur.

o:dinariam.⁊.l.ſeq.ff.de offi.p:ocōſul.l.ſ.⁊.ij.C.de of.ci⁹
qui vices alicu.iud.ob.l.ſ.⁊.ij.⁊ habet imperiū in ꝓuincia
ſibi decreta.ff.de offi.p:ocō.⁊ ideo.⁊ ſimilis eſt ꝓcōſuli.ſi
cardinalis eſt.ff.de offi.ꝓcōſu.l.ſ.ex̄ de offi.le.legatos.lib.
vi.ex̄ de ſentē.excō.ad eminētiā.q: cardinalis ſumiť ex cō
ſiliarijs dñi pape:ſicut ⁊ p:oconſul olim eligebať ex cōſu
libus vrbis rome ad aliquā ꝓuinciā regendā.ff.de of.p̄ſi.
l.ſ.ar.ff.de of.q̄ſto.l.ſ.§.ex his.vel poti⁹ ſi'lis eſt p̄fecto pto/
rio.ſm Oſtien.arg.ex̄ de ap.nouit.C.de epiſ.man.epale.
Alios autē legatos ſingulos dicim⁹ ſi'les eſſe p̄ſidib⁹.ar.
ff.de offi.p̄ſi.l.ij.⁊ p̄ſes ꝓuincie o:dinari⁹ eſt.C.li.x.delega
tis.ſi q̄d ex.Quū ergo poſſint hoc alij o:dinarij:vt pall.c.
a nobis.⁊.c.nr̄o.multo fo:ti⁹ legatus poterit hoc:q habȝ
maius imperiū in ꝓuincia poſt p:icipē:vt in p:e.l.⁊ ideo.
⁊ c.ti.ſi mihi aliā.§.ſi.⁊.l.nec quicq̄.i p̄n. ¶ Pōt etiā ꝯce
dere indulgētias ꝑpetuas.⁊ legiť ⁊ no.ex̄ de offi.leg.c.ſi.
nō excedētes formā cōcilij generalis.ex̄ de peni.⁊ re.quū
ex eo.niſi aliud habeat ex ꝓuilegio ſpeciali.Itē poſſunt
legati ex aliq̄ cauſa reddere quēcūq̄ inhabilē ad bñficia
eccl'iaſtica ⁊ ſecularia etiā ꝑpetuo.ff.de offi.p̄fecti.v:.l.ſ.§
penul.ex̄ de hereti.ſi aduerſus.in ſi.⁊.c.excōicam⁹.§.cre/
dentes.⁊.ij.q.iij.§.notandū.in ſi.quod idē tenet Guilľ.in
ep̄o.in ſua dioc̄.tenenť ep̄i ꝓuincie ⁊ alij legato obedire:
q: ei ſubſunt.ex̄ de appel.quū parati.⁊ ipſe legat⁹ pōt iu/
dicare de ep̄oꝝ ꝓceſſibus:⁊ eos ſm iuris tramites:qſi ex/
pedire viderit:reuocare ⁊ emēdare ſm.G.Crediť ſigillo
legati.ex̄ de confir.vti.quū dilecta.Poteſt legat⁹ ex cauſa
reuocare indulgentias dñi pape ⁊ ſuoꝝ p̄deceſſoꝝ.ex̄ de
de.nō reſi.c.penul.Poteſt etiā legat⁹ a latere eccleſiā in/
o:dinatā in p̄bēdis ⁊ in alijs o:dinare:⁊ papa app:obat qđ
per eū ſit.ex̄ de ele.ex.mi.ꝓpoſuit.Pōt grecos ⁊ eremitas
⁊ alios ꝓpter inobedientiā excōicatos ⁊ ſuſpēſos abſolue
re cū manuali ꝓmiſſione.ex̄ de ſentē.excō.ſup eo.Pōt de
cauſa que eſt iter duos reges cognoſcere.ex̄ de ap.nouit.
Pōt legatus regē ⁊ reginā male ꝯiunctos ſeparare.ex̄ q̄
ſi.ſint legi.ꝑ venerabilē.§.verū.Legati eundē modū ſer/
uabūt in comiſſione cauſarū ſicut papa.ex̄ de reſcrip.ſta/
tutū.§.ſancim⁹.li.vi.P:iuilegiū legatoꝝ eſt vt legatiōe
durāte r̄ndere nō teneanť:niſi in his tm̄ q̄ legatiōis tēpo
re ꝯtraxerūt.ff.de iudi.l.ij.§.legatis.⁊.§.ſeq.⁊.ff.de offic.
p̄ſi.l.ſenatus.Legato aūt tēpus ꝓdeſt ex quo legat⁹ crea/
tus eſt:nō ex quo romā venit.ff.delega.l.legato.Itē q̄ in
legationib⁹ publicis verſati ſunt:a ciuilib⁹ muneribus ⁊
oneribus excipiunť.C.de lega.l.iiij.lib.x.In tranſmarina
aūt legatione ꝓfuncti vacationē biennio habēt:vt.e.tit.l.
iij.Superueniēte legato maio:is autho:itatis:officiū alte/
rius ceſſat.ex̄ de offi.le.volētes.ex̄ de p:iuilegijs.antiqua.
nec de cauſis etiā inchoatis mino: ſe intromittet.ff.de ſu/
ſpec.tu.l.hoc eni.Pōt legatus a latere cōferre vacātia be/
neficia in ꝓuincia.ex̄ li.vi.de offi.le.officij.Sed nō pōt ad
vnā p̄bendā duos recipere:vel p̄bendā diuidere.ex̄ de p̄/
ben.dilecto.Pōt a latere legatus cōferre bñficia:q̄ tanto
tēpo:e vacauerunt:ꝙ eoꝝ donatio eſt ad ſe.ap.deuoluta.
ex̄ de p̄bē.venerabilis.⁊ hoc tenet ibi Innoc̄.⁊ Ioā.and.
in p:e.c.officij.⁊ Guilľ.in ſpe.in titulo de legato.§.nūc tra
ctemus.Pōt legatus ſeruare ſue donationi collationē p̄/
bēde p:ime vacature:qđ dic vt legiť ⁊ no.ex̄ li.vi.p̄ſenti.⁊
ca.deliberatione.Pōt legatus ſm Guilľ.cōferre p̄bendā
vel eccleſiā ſpectantē ad collationē laici.q̄cq̄d no.ꝑ alios
ex̄ de iure pa.quū dilectus.⁊ ꝓ hoc facit ex̄ de iudi.qnto.⁊
quia plus habet iuris in cōceſſiōe p̄latus q̄ꝫ in p̄ſentatiōe
patronus.ex̄ de offi.leg.dilectus.⁊ hāc opinionē de facto
ſeruauit Nicolaus.iij.cōferēdo p̄bendā quā ipſe ante ſuā
ꝓmotionē habuerat in eccleſia Laudun.licet rex francie
dicens ad ſe ꝑtinere collationē illius p̄bende alij defacto
cōtulit.Poteſt p:elat⁹ ex cauſa vnire ⁊ diuidere eccleſias.
ex̄ de exceſ.p̄la.ſicut vnire.ſine p:eiudicio tamē epiſcopi.
ex̄ de confir.vti.c.ſi.P:elati vel exempti qui per iuramen
tum tenētur ſingulis annis apoſtolo:um limina viſitare.
ex̄ de iureiur.ego.N.nō excuſantur viſitando legatuȝ.Li/
mina eni apoſtolo:ū ibi eſſe intelliguntur:vbi eſt papa.xcij.
di.legim⁹.ꝓpe finē.Itē notaui.ſ.in.xxxij.ar.Apoſtoli aūt
illi antonomaſtice ſunt petrus ⁊ paulus ſignati in bulla
papali.xij.q.ij.de viro.quo:um papa eſt ſucceſſo:.ex̄ de ho
mici.ꝓ humani.r̄nſo.ſ.li.vi.quia aliud eſt ſedes apoſtoli/
ca:⁊ aliud eſt legat⁹.ar.ex̄ de ſentē.excō.ꝙ de his.⁊ aliud
romana eccleſia ⁊ aliud eius legatus:vt.e.ti.ca.noſciť.in
ſi.Nec dicitur a ſede apoſtolica emanare qđ ab eius lega
to emanat:vt legiť ⁊ no.ſm Innoc̄.ex̄ de ſi.p:eſ.c.penul.
Poteſt legatus a latere abſoluere p:o iniectione manuū
in clericos/etiam extra prouinciam exiſtens.de quo vide
ſtatim.ſ.ꝟ.legatus.ex̄ de ſentē.excom.ad eminētiam.ex̄ de
offi.leg.ꝙ tranſlationē.c.excōmunicatis.Sed de ſenten/
tijs o:dinario:uȝ ſue p:ouincie/nō poteſt ſe intromittere:
nec illas reuocare ſine cauſe cognitiōe:⁊ ſine tramite iu/
ris.ex̄ de ſentē.excom.ꝑ tuas.de offi.o:di.ad rep:imendā.
de offi.deleg.quū cōtingat.Secus aūt de ſentētijs in fo:/
ma conſtitutionis in genere p:omulgatis:puta ſtatuim⁹
ꝙ quicūq̄ falſauerit chartā:vel luſerit ad taxillos/vel fur
tū fecerit:vel huiuſmodi/ſit excōmunicatus.quum eni ta
lis ſentētia potius iuris q̄ꝫ hominis ſit cenſenda.ar.xxiij.
q.ſ.c.ij.ex̄ de ſentē.excom.a nobis.ſ.⁊ de ap.rep̄henſibilis.
r̄nſo.ſ.legati paſſim a talibus ſentētijs abſoluūt.nā etiā a
ſentētijs in iure ſcriptis abſoluunt:ex quo eis ſpecialiter
nō inhibentur.ex̄ de ſentē.excom.nuꝑ.De ſentētijs ꝟo o:/
dinario:ū nō ſue p:ouincieſe nullatenus intromittūt cū
cauſe cognitione:ſine nō.ar.ex̄ de offi.leg.nouit.Tenent
Oſtiē.⁊ Guilľ.dur.in ſpe.in tiť.delegato.§.nunc dicam⁹.
ꝟ.quod etiam dixi.ꝙ legat⁹ a latere nō poteſt abſoluere
niſi a leui iniuria propter manuū iniectionem in clericū:
quod epiſcopo nō concediť:niſi de leuiſſima.ex̄ de ſentē.
excom.ꝑuenit.Sed ſalua reuerētia tanto:um patrum/ni
mis emungere voluerunt:diſtinguētes inter leuē ⁊ leuiſ/
ſimam iniuriam.que diſtinctio vix eſt de facto p:acticabi
lis:nec oculis oſtēſibilis cōtra illud quod legitur ⁊ no.ex̄
de dona.apoſtolice.§.nam ⁊ ſi.dico ergo ꝙ ab iniuria q̄n
tumuis graui p:o iniectione manuū in clericum/poteſt
a latere legatus abſoluere:quum talis ei ſimpliciter ab/
ſolutio committatur ſine aliqua diſtinctione.ex̄ de ſentē.
excom.ad eminentiā.c.ca noſcitur.⁊ de offi.leg.excōmuni
catis.a ſenſu contrario.⁊.c.ꝙ tranſlationē.niſi ſit mēbro
rum mutilatio vel debilitatio.xxiij.q.viij.quodcūq̄.vel in/
terfectio:quia tunc legatus nō poteſt.xxiij.q.vlt.ſi q̄s mē
b:o:um.ex̄ de ſentē.excom.cum illo:ū.De quacūq̄ aūt le/
ui iniuria poſſunt abſoluere epiſcopi:vt communiter teneť
in p:e.c.ꝑuenit.que aūt ſit leuis:arbitrio iudicis commit/
titur.vt no.Innoc̄.in p:e.c.cum illo:um.Immo dico ꝙ le
gatus poteſt abſoluere capientē ſe.vt no.xciiij.diſt.c.ij.in
gloſ.ar.ꝙ.⁊ tamē nō eſt dubiū/ꝙ nō eſt leuis iniuria:im/
mo atrox rōne tante ꝑſone.inſtit.de iniur.§.atrox.de pen.
diſt.ſ.aut facta.Hodie tamē talis nō poſſet abſolui p̄terq̄ꝫ
in mo:tis articulo:niſi a romano pontifice.ex̄ de penis ſe
licis.§.p̄ſenti.li.vi. ¶ Legatus ex p:ouinciā exiſtens/nō
poteſt excommunicare vel abſoluere:quia vtrumq̄ cau/
ſe cognitionem requirit.legitur ⁊ no.ex̄ de offi.leg.nouit.
no.Innocen.⁊ Oſtien.in iſto.cap.nouit.ꝙ vnus epiſco/
pus in dioce.alterius de voluntate ⁊ cōſenſu eius poteſt
ſedere p:o tribunali:et cauſas ſubdito:um ſuoꝝ et illius
audire.ix.q.ij.c.ſ.⁊.ij.⁊.ca.epiſcopum.⁊.xviij.q.ij.lumino/
ſo.Et ꝙ epiſcopus extra ſuam dioc̄.in alterius territo:io
ſine commiſſione illius vbi eſt:poteſt ſuum ſubditum ex/
communicare et abſoluere:vbi non requiritur cauſe co/
gnitio:vt in noto:ijs.et vbi aliquis ſe excōmunicatum
confitetur:et abſolutionem petit.et p:eſertim contradi/
cto:em non habet.ix.q.iij.§.fina.ij.q.ſ.manifeſta.quia ta/
lia cauſe cognitionem non requirunt.⁊ quum iudex ſuū
recognoſcit erro:em.et ſine cauſe cognitiōe poteſt extra
ſuam dioce.excommunicatum abſoluere contradicto:e
inuito.de appel.qua fronte.de ſenten.excom.ſacro.§.ſi
ꝟo.Et abſoluere ſine cauſe cognitione ad iuriſdictionē

Culpe diſtinctio.

Digitized by Google

voluntariā ſpectat: ⁊ ideo pōt extra dioc̄. fieri. ff. de off. pſi. l. ij. no. etiā Joā. and. de fo. cōpe. q̄uis. in clemē. in gloſ. in duobus. ꝙ inter ſubditos volētes in aliorū dioc̄. de licentia dioc̄. epi ſuā iuriſdictionē exercere poſſunt. ſecus inter inuitos. de offi. or. quū eps. li. vj. Tenet etiā Oſtiē. in pre. ca. nouit. ꝙ ordinarius exiens ſuū territoriū cū intētione cito redeūdi excōicare ⁊ abſoluere pōt ſubditū ſuū extra q: nō ꝺ: diuertiſſe. ff. de diuor. l. iij. de peni. diſt. j. in. l. diuortiū. ⁊ in. l. deſtitiſſe. ꝓ hac materia ſupradicta facit de ſen. excō. venerabilibus. §. vbi aūt. li. vj. Itē cōmittere cauſas q̄uis ſit iuriſdictionis: pōt epus extra ſuā dioc̄. ff. de offi. pfec. vr. l. fi. Itē ꝙ iuriſdictionem exerceat eps extra ſuam dioc̄. nūc cū volūtate ipſi⁹ cui⁹ eſt dioc̄. nūc ꝓpria authoritate: ꝑꝫ ex̄ de vſu pal. ex tuarū. de fideiuſſorib⁹. c. cōſtitutus. in fi. legit̄ ⁊ no. ꝑ Joan. and. ex̄ in clemē. de priuile. archiepō. ex̄ de vſu pal. ad ſupplicationē. vj. q. iij. ſcriptū. vij. q. j. epi. xcij. di. §. nūc aūt. cū tribus. c. ſeq. ⁊ gloſ. ex̄ de or. ab epo qui re. c. j. faciūt que no. ꝑ Oſtiē. in ſumma. de offi. le. §. ⁊ in quo. loco all̄. ij. q. j. nemo. xj. q. iij. nemo. j. Alij ꝯtra ꝑ ca. xj. q. iij ſi eps. ex̄ de ap. quūqꝫ ſit romana. in fi. xj. q. iij. audi. ix. q. iij. §. fi. ⁊ hoc verū eſt ſm Oſtien. q̄ hoc no. in pre. ca. nouit. ⁊ Guill̄. dur. in ſpe. in titu. de legato. §. nūc dicamus. ꝟ. ſed q̄d ſi legatus in notorijs in q̄bus cauſe cognitio nō requirit̄. ex̄ de iureiur̄. ad noſtrā. ij. de fi. preſby. qm̄.

❡ Poteſt legatus abſoluere ſubditos ſuos/ q̄ extra prouinciā ſuā deliquerūt: nūc ꝟo reuerſi petūt abſolui. ar. ff. de offi. preſi. l. iij. §. ꝟ. habet. xvj. q. j. placuit. ex̄ de offi. le. excōmunicatis. que nō diſtinguit: ſed Guill̄. ⁊ Oſtiē. ꝯtra. ꝑ ca. ex̄ de fo. cōpe. cū ꝯtingat. ⁊ c. fi. C. ꝟ. de crimi. agi. opor. aūt qua ꝓuincia. C. niſi ſena. vel cla. l. j. iij. q. vj. c. j. ex̄ de rap. ca. j. de ſentē. excō. officij. Primū reputo verius ꝓpter priuilegiū a latere legatorū ſpeciale nō reſtringendū. ar. bo. ex̄ de priuilegijs. in his. ❡ B

Poteſtas legati i diſpenſando.

NUnc aliq̄d tangā de diſpenſationib⁹ iſtorꝫ legatorū ſe. ap. a latere. Circa quod ſciendum eſt ꝙ quicq̄d pōt circa diſpēſationes eps/ archieps/ primas/ vel patriarcha: vel q̄libet alius ordinarius: hoc totū pōt de latere cardinalis legat⁹. q: ipſe ordinarius in ꝓuincia ſibi decreta: ⁊ maiorē oībus poſt principē habet in ea poteſtatē. vt. s̄. §. pre. ꝟ. item ad officiū. cū ꝟ. ſeq. ꝓbaui. Itē pōt etiā diſpēſare in oībus illis: dūtaxat exceptis que ſunt roma. pon. reſeruata. ex̄ de offi. le. quod trāſlationē. ⁊ arg. ex̄ de cōſang. ⁊ affi. ꝙ dilectio. de trāſac. ca. fi. que ſuperius in ar. xlv. ⁊. xlvj. ſpecificaui. Non poteſt diſpenſare vt nouitius vel homo alterius ꝓfeſſionis fiat abbas. ex̄ de elec. offi. nec alterius habitus. ex̄ in clemē. de elec. cū romani. Nec cū illegitimis quātū ad ſacros ordines ⁊ beneficiū curatū. ex̄ de fi. preſ. dilectus. in fi. Secus in ſimplici beneficio ⁊ minorib⁹ ordinib⁹: ſicut q̄libet ordinarius eps. ex̄ li. vj. de fi. preſ. is qui. Nec cū irregularib⁹ ex̄ de offi. del̄. c. fi. nec cōtra aliqd̄ conciliū generale: nec in gradu prohibito cōſanguinitatis ſm Guill̄. in ſpe. in tit̄. de legato. §. nūc oſtēdendū. Nec in epatū quantū ad etatē: ſed quoad minores ordines. ſic coiter ſm Guill̄. q̄ de hoc no. in ſpe. in titu. de legato. adde qd̄ no. s̄. xlv. ar. §. ſciēdū. ꝟ. xiij. Poteſt tn̄ cōfirmare electionē illi⁹ q̄ ab apoſtaſia redijt/ ſm. B. ibi. ex̄ de elec. q: diligentia. Pōt etiā ſm Bern̄. diſpēſare vt illegitim⁹ immediate patri ſuo in eodē beneficio ſuccedat. vt ibi no. Guill̄. ex̄ de fi. preſ. c. pen̄. Itē legatus de latere pōt generaliter diſpēſare et penas mitigare vbicūqꝫ nō ꝓhibet̄. ex̄ de tranſac. c. fi. Itē diſpēſat ꝙ regularis canonic⁹ teneat plebanatū. ex̄ de ſta. mo. qd̄ dei. bn̄ pōt tn̄ talis in epm̄ eligi ſine diſpēſatiōe: prout ibi no. Innoc̄. Tenendū eſt generaliter/ ꝙ in gn̄ali legatiōis mādato trāſit diſpēſandi ptās. ar. ij. q. v. q̄ de cauſa. ex̄ de trāſac. c. fi. ex̄ de biga. quia. nō pōt tn̄ legat⁹ iure legationis diſpenſare cū illo quē abſoluit ab excōicatione ſuꝑ irregularitate cōtracta: quia ſic ligatus celebrare diuina ꝓſumpſit. vt no. Guill̄. dur. in ſpe. in titu. de legato. §. nūc dicamus. ꝟ. ſed an tūc. nec legat⁹ cui ſpecialiter eſt indultū/ vt cum hmōi irregularibus ſue ꝓuincie valeat diſpēſare: cū ſcholaribus vel alijs alienigenis intra illā ad tps degētibus diſpēſare valebit: qm̄ hmōi indulgētia ſtricte interp̄tāda eſt. ex̄ de trāſla. c. fi. ⁊ intelligēda ſolū de indigenis: ⁊ ibi intitularis/ ⁊ ibi ꝑpetuo moratuis: ſꝫ nec talis pōt ordinare iure legatiōis. vt no. Guill̄. in ſpe. in tit̄. de lega. §. cōſeq̄n. ſed nūquid. Nō pōt legatus dare alicui licentiā alienādi de rebus eccleſie iure legatiōis ꝯtra ꝓpriū iuramentū qd̄ preſtitit de rebus eccle. nō alienādis. ro. pō. incōſulto. ex̄ de re. eccle. nō ali. vt ſuꝑ. de feu. c. ij. nec permutādi: q: ꝑmutatio alienatio eſt. ex̄ de re. eccle. nulli. Si ꝟo abbas vel prior vel p̄latus iurauit nō alienare ſine cōſenſu epiſcopi vel abbatis infra legationē cōſtituti: legat⁹ hmōi licentiā dare poterit. q: ordinarius eſt/ vt ſepe s̄. probatū eſt. ⁊ q: authoritas legati in tali iuramēto intelligitur excepta. ex̄ de iureiur̄. venientes. Si aūt aliquis abbas iurauit nō alienare ſine licētia: ⁊ abbatis montis caſſini vel ciſtraici cui ſubeſt: legatus cum illo nō poterit diſpēſare: quia abbas cui ille qui iurauit ſubeſt: nō eſt de ſua legatiōe. vbi aūt iuramentū p̄ſtitū nō eſt: bene poteſt legatus ex cauſa concedere licentiā alienādi vel permutandi poſſeſſiones intra fines ſue legationis. etiam ſi ille p̄latus ſubſit alteri extra eius legationē morāti. ar. ex̄ de reli. do. c. ij. xj. q. j. experiētie. ex̄ de fo. compe. ſane. ⁊. c. fi. De poteſtate legatorꝫ que immediate emanat a poteſtate papali hucuſqꝫ tractaſſe: etſi breuiter: ſufficiat. verū quia in hoc opuſculo de ſtatu eccleſie plurimū eſt neceſſe ſcire irregularitatis materiā in iure diffuſam. ⁊ incertā: Idcirco aliud de ea hic interſerā diffuſe ꝑ multos doctores tractata. maxime ratione iuriū nouorū poſtmodū editorum.

❡ Articulus. xlviij. A

ET primo ſciendū eſt ꝙ irregularitas eſt nota ſiue impedimentū canonicū ex peccato ſiue defectu proueniēs: qua q̄s ꝓhibet̄ ad eccleſiaſticos ordines ꝓmoueri: ⁊ ī eiſdē miniſtrare. Ideo dixi nota: qd̄ idē eſt qd̄ infamia ſeu irregularitas. ex̄ de pur. ca. accedēs. ij. q. iij. §. hinc aūt. j. ⁊. l. indulgētia. ſub alio. §. notandū. ff. de his q̄ no. infa. furti. accipe. §. ſi quis alieno. ⁊. l. ſe. Eſt etiā nota idē qd̄ cicatrix vel ſignū impſſum. ff. de ſeruis fu. l. ij. facit C. de aque ductu. l. decernimus. ex̄ li. vj. de ſentē. excō. ſi iudex. ante fi. ibi. annotatiōe ſignati. Idē etiā eſt ſtigma. C. de fabri. l. ſtigmata. li. xj. cuius textus ponit̄ pre. c. ſi iudex. quod verbū ponit̄. xxxiij. q. ij. hoc ipſuꝫ. Et irregularitas eſt cicatrix criminis vel defectus: vt. lxj. di. in ſacerdotib⁹. in fi. vbi ꝺ: Perferēs memorandi criminis labē. i. irregularitatē/ nō habꝫ lucidā ſacerdotij dignitatē. Unde/ ſanitas penitētie poſt vulnus ſcꝫ peccati ſecuta/ ſine cicatrice ſcilꝫ irregularitatis eſſe nō pōt. j. q. j. ventū. ⁊ ad hoc facit gloſ. ibi poſita ſuꝑ ꝟbo cicatrice/ que incipit: quia etſi peniteāt: tn̄ irregularitas manet: que non abolet̄ ꝑ penitentiā. xxv. diſt. primū. l. di. illud. j. q. vij. ſi quis omnē. quia etſi animas per penitentiā ſaluare poſſumus: infamiā tamē facti/ ſubaudi ſm gloſ. abolere nō poſſumus. vt in pre. §. hinc autē. colligitur/ legitur ⁊ no. Ideo dixi canonicū. s̄. in deſcriptione irregularitatis: quia irregularitas eſt impedimentum a iure canonico introductū. ar. ex̄ de ſentē. excom. is qui in eccleſia. lib. vj. fuit tamē figurata de iure diuino: quia dictum eſt dauid primo Paralipo. xxij. Nō edificabis mihi templum: quia multū ſanguinem effudiſti. j. q. vij. ſi quis omnē. de con. diſt. j. c. j. In veteri aūt teſtamento erant irregularitates temporales ⁊ nō perpetue: vt quando quis eijciebatur extra caſtra pro eo ꝙ tetigerat immundum vel morticinum vel ſimile. xxxiij. q. ij. hoc ipſuꝫ. ❡ Prouenit autem irregularitas ſepe ex facto ſeu ex crimine: vt patet in clerico cenſurā eccleſiaſticā violante: vel ex aliq̄ notabili inobediētia p̄ſertim aduerſus ſedē vn̄ ꝓuenit. lxxxj. di. ſi qui. ex̄ ne cle. vel mo. nō magno. in fi. ex̄ de hereti. excōmunicam⁹. j. §. ſane. ex̄ de cler. ex. mi. c. fi. ꝓpe fi. ex̄

Irregularitas.

Nota q̄d ſit.

Irregularitas p̄uenit.

Digitized by Google

de ſentē.excō. ſignificauit.ꝛ in ſimoniaco ordine:ꝛ in cle-
rico ꝑ ſaltū promoto:ꝛ ſimilibus.ꝛ generaliter in cōmit-
tente aliquod de criminibus in apl'ica regula contentis.
xxv.di.§.nūc aūt.ꝛ.c.j.ꝛ in crimine homicidij.di.l.miror.
Itē ex defectu ꝓuenit.qñqꝫ a natura:qñqꝫ ex euētu. a na-
tura/vt defectus nataliū. regula em̄ eccleſie eſt:vt qs de
legitimo matrimonio naſcat̄. cōtra hāc regulā natus ir-
regularis eſt:vt diſ.lvj.ꝛ ex̄ de fi.preſ.ꝑ totū. vel ſi qs cum
corporis defectu notabili naſcit̄: vt.lv.di. ꝛ de corpo.vi.ꝑ
totū. ¶ Ex euētu aūt ꝓuenit in quolibet hoīe:vt in biga
mia.vt ex̄ de biga.ꝑ totū.ꝛ.xxvj.diſt.ꝑ totū.Dicit̄ aūt irre-
gularis/ab in quod eſt ſine/ꝛ regula. vnde irregulariſ qſi

Irregularitas ꝯ̄ponitur.

contra regulā eccleſie natus:ſiue ꝑ defectū/ſiue ꝑ factum
extra eā poſitus: vt p̄miſſum eſt. ¶ Cōtrahit̄ aūt modis
quodāmodo indicibilibus ꝛ inexprimibilibus acute vi-
dētibus. ¶ Ex primo ſiquidē (vt dictū eſt) ex defectu na-
taliū:cū qbus ſolus papa diſpenſat.ſaluo qđ dicit̄ de ſim-
plici beneficio:ꝛ minoribus ordinibꝰ/in quibus pōt ep̄s
diſpēſare. ex̄ li.vj.de fi.preſ.is qui.ꝛ.s̄.in arti.s̄. ꝓximo.§.
nūc aliqd.ꝟ.nec quū tetigi. nā papa in omnibus irregu-
laritatibus diſpēſat:quia irregularitates ꝛ pene earū de
iure poſitiuo ſunt: vt dictū eſt.s̄. ꝙ papa plenā poteſtatē
habet.ex̄ de con.pre.ꝓpoſuit.Itē criminoſi notabilibꝰ cri
minibus irregulares ſunt:de qbus.xxv.diſt.ꝑ totū.vj.q.j.
infames. Itē bigami:vt.s̄.dictum eſt. Quot modis biga
mi dicant̄.no.ex̄ de biga.c.ij.in gloſ. itellige. Itē illiterati
ꝛ imprudētes irregulares ſunt.xxxvj.di.illiteratos.ſꝫ ta-
lis characterē recipit:vt no.ex̄ de cle.ꝑ ſal.pro.c.j. Itē cu-
pidus eſt irregularis.xlvij.di.ꝑ totū.ꝛ vſurarius.vt e.diſ.
c.ij.ꝛ.j.ꝛ ex̄ de vſu.p̄terea. Itē percuſſor.xlv.diſt. per totū.
ex̄ de cleri.pcu.per totū. Si ꝟo quis percutiat abſqꝫ mor-
tis periculo:vel ſanguinis effuſione/vel trūcatione:ꝛ ha
bet poteſtatē:nō imputat̄ ei.ex̄ de rap.in archiepatu.xxiij
q.v.c.ij.Sed beatꝰ petrus q̇ abſcidit auriculā malcho prin-
cipis ſeruo.Matth.xxvj.Ioan.xviij.xxiij q.j.ſi petrus.ꝛ
xxiij.q.iij.ꝓ membris.ꝛ beatꝰ paulus electus a dn̄o in apo-
ſtolatū:vt.l.di.§.ecōtra.qui interfuit morti ſtephani lapi-
dantibus miniſteriū p̄bēdo.Actu.vij. nō fuerunt irregu-
lares.quia nondū erāt clericis arma ꝓhibita:nec irregu-
laritas erat inducta:que eſt a iure canonico:vt.s̄.ꝟ. ideo
dictū eſt. Immo licebat olim ſacerdotibus occidere.ij.q.
vij.c.nos ſi incōpetēter.§.item quū balaam.ꝟ.his ita.ij.ꝛ
etiam primo dū fuerunt baptizati: ꝛ irregularitas talis
tollitur in baptiſmate.no.xxvj.di.deinde.vel diuina reue-
latione excuſati ſunt.ex̄ de diuor.gaudemꝰ.xxiij.q.v.ſi nō
licet.j.q.viij.occidit.diuina em̄ facta ꝛ maxime veteris te-
ſtamēti ſunt admiranda: nō in exemplū trahēda.ij.q.vij.
§.item quū balaam.ꝟ.daniel.ꝛ.iiij.q.iij.§.ſed obijcit̄. Itē
leproſi irregulares ſūt.vij.q.j.quū ꝑcuſſio.ex̄ de cle.egro.
ca.penul. Itē litigioſus eſt irregularis.xlvj.di.per totum.
Item iudices/adſeſſores/aduocati/ꝯſiliarij/tabelliōes/
ſentētie dictatores in cauſa ſanguinis. legit̄ ꝛ no.xxiij.q.
vlt.ſepe.l.diſ.ſi qs viduā.ex̄ ne cleri.vel mo. ſententiā.ꝛ.c.
clericis.ex̄ de homi. poſtulaſtis.lj.di.c.j.ꝛ.c. ſi qs poſt. Tū
ſi clericus ex ſola curioſitate vel leuitate fuerit vbi latro
ſuſpēdit̄:vel vbi qs in duello interficit̄/licet grauiter pec-
cet:nō tn̄ ſit irregularis/ſi nec cōſiliū vel authoritatē vel
auxiliū p̄ſtiterit.no.pre.c.ſententiā. Si ꝟo iudex/vel offi-
cialis/vel miles/vel aduocatꝰ talia ſuſceperūt officia:nō
tn̄ ſunt executi:nō ꝓhibent̄ ordinari.no.Hug.lj.diſ.ſi qs.
Et q: ſola voluntas in actū nō producta nō facit quemqꝫ
irregularē.no.j.q.iiij.q: p̄ſulatꝰ.in gloſ.ar.quod ex̄ de ho-
mici.petrus.ꝛ q: irregularitas factū reſpicit.xv.q.j.ſi qs
nō iratus.al's vix vnqꝫ inueniret̄ quiſqꝫ qui non eſſet irre-
gularis. Ioan.tn̄ no.de peni.diſti.j.periculoſe.in gloſ.ꝛ ir
regulares.ꝙ qui voluit facere homicidiū:ꝛ nō fecit q: nō
potuit:irregularis eſt.cōtra teneo pre.c.ſi quis nō iratus.
xv.q.j.fateor tn̄ cū Ioan.ꝙ ſi quiſpiā ſepe bellis interfuit:
nec remanſit per eū quin occideret:licet nō occiderit:irre
gularis cenſetur ꝓpter ambiguum duplicitatis, vt no.in
pre.c.ſi quis poſt.pro hoc facit quod legit̄ ꝛ no.xxiij.q.vl.
ca.vlt. Tenet aūt Guill'.dur.in ſpe.in titu.de legato.in.§.
iuxta.ꝟ.ſed quid. ꝙ miles qui fuit in bello:nec ꝑ eū ſtetit
quin occideret:repellēdus eſt.ſecus ſi nec ꝑcuſſit:nec ope
ram dedit ſm̄ Hug. Similiter iudex qui examinauit cau
ſam ſanguinis:ꝛ aduocatus in ea: ꝛ officialis qui operā
dedit ex officio ſuo vt ſanguis effunderetur:irregulares
ſunt:licet mors vel effuſio ſanguinis nō fuerit ſubſecuta.
poteſt tn̄ cū talibus ꝑ ep̄m diſpēſari.ex̄ de homic̄.peritio.
ꝛ de cleri.pug.in du.c.j.ex̄ ne cle. vel mo.c. ſententiā. ſimi-
liter cū illo qui nō ex officio ſuo/ſed ex odio dedit operā:
ꝛ fecit quod potuit vt occideret: nō tn̄ occidit/nec etiam
mutilauit:ep̄us diſpenſat.indiget em̄ talis diſpenſatione
ſm̄ Guill'.in pre.§.j.iuxta.ꝟ.ſed quid. ¶ Itē exercēs artē
chirurgie irregularis eſt:ſi ꝓpter imperitiā ſuam vel ne-
gligentiā mors fuerit ſubſecuta ex inciſione vel aduſtiōe
vel potione quā dedit infirmo.ex̄ de homici.tua.§.j. ſi ꝟo
peritus phlebotomat vel ſecat: ꝛ adhibet omnē diligen-
tiam quā debet:nō tenet̄ in aliquo ſi mors ſequat̄.xxiij.q.
v.de occidēdis. Si autē aliquis ſagittam/telum/vel gla
dium infixū in gutture pectore vel corpore alicuiꝰ extra-
hit:ꝓpter quod vulneratus citius obijt:irregularis effi-
citur.ff.de reg.iur̄.culpa.ꝛ.l.ꝙ quis.ꝛ pre.c.tua.de homic̄.
Intellige autē chirurgū nō prohiberi a promotione: niſi
ꝓpter periculū:qm̄ de facili in officio ſuo errare pōt.vnde
ſi quis exiſtēs laicus hoc officiū exercuit:nō ob hoc eſt ir-
regularis:licet multi ſub huius cura obierunt:niſi ꝓpter
eius incuriam prouenerit mors: vt dixi.ꝛ hoc tenet In-
nocen.ꝛ Oſtien.ex̄ ne cleri. vel mo.ſentētiā. Clericis aūt
hoc officiū omnino iterdictū eſt:qͣuis ex hoc ſolo nō ſint
irregulares:ſi tamē ſub eorū cura aliqui obierunt preter
eorū culpā:dicūt Innoc̄.ꝛ Oſtien.eos irregulares fore:
vt no.in pre.c.tua.ꝛ pre.c.ſententiā. Idē eſt de officio me-
dicine ꝓpter dubiū.ex̄ de eta.ꝛ qua.ad aures.per qđ.c.cle
ricus cauebit:ſi ſapiens fuerit/ab officio medicine. nam
vix de centū vnus in ea ſapiens:ꝛ practicus fidelis ꝛ dili
gens inuenitur. vnde d: in.c.pre.ad aures. eruditus.vbi
dicit Oſtien.ſicut tibi falſa opinione videt̄.vere em̄ erudi
tus ꝛ peritus ita prudentū regulis eſt munitus:vt in ſin-
gulis egritudinibꝰ p̄terita ꝛ p̄ſentia ꝛ futura cognoſcat.
vt dicit Hippocrates in prologo prognoſticoꝝ. ¶ Tamē
notādū eſt ꝙ ad hoc ꝙ medicꝰ in arte peritus vel chirur-
gicus dicat̄ congruā diligentiā adhibere: ſufficit ꝙ infir-
mū viſitet ꝑſonaliter: ꝛ dietam ſuā ꝛ regimē dicat ei/nec
tenetur ad cuſtodiā continuā ꝑſonalē.ar.eoꝝ que legunt̄
ꝛ no.s̄.ex̄ de frigi.c.fi.§.fi.de viu pal.c.fi.de cōſe.di.v.nūqꝫ.
ꝛ ad hoc dicit Oſtien.multū dignū no.ꝛ qđ declarat pre.
decre.ad aures.vt no.pre.c.tua.de hoc.ꝛ licet euētus mor
talitatis nō imputetur medico.ff.de offi.preſi. illicitas.§.
ſicuti medico.imperitia tn̄ ꝛ negligētia imputat̄.vt ibi.ꝛ
inſti.de l'.acqui.§.impetu.ꝛ.§.imperitia.ꝛ.pre.c.ad aures.
vt ibi no.ꝛ pre.c.tua.videat g̃ ꝙ faciat illas medicinas q̄s
ſcit ſm̄ artem debere proficere conſideratis circūſtantijs
vniuerſis.Caueat em̄ ne ꝓpinet medicinā de qua dubitet
vtrum proficere poſſit vel nocere: qͣuis magis credit eā
proficere:quia in dubijs eſt via tutior eligenda. ex̄ de ho-
mici.ad audientiam.Et quia ſecurius eſt relinquere ho-
minē in manu dei:qꝫ ipſum quoquo modo exponere dubi
tabili medicine. Si etiam omittat ſcienter debitam medi
cinam:delinquit.ſicut ꝛ indebitam propinādo/ſm̄ Inno
cen. Quam etſi malitioſe propinet ad infirmitatē aggra
uādam: et infirmum faciat redimi:eſt extraordinarie pu
niendus.ff. de vari. et extraordi.cog.l. medicus. Si autē
ſe dicat peritum quum nō ſit:ꝛ faciat vel omittat aliquid
ꝓpter quod infirmus periculum mortis incurrit: peccat
ꝛ irregularis eſt.ar.ff.quod quiſqꝫ videtur.hoc edicto.ff.
de ac.emp.ꝛ vendi.iulianus.§.ꝙ autem diximus.ꝛ ſe.ſm̄
Innocen.ꝛ eſt expreſſum pre.c.ad aures. Si ꝟo medicus
bonā medicinā dedit quātū ad artē: ſꝫ quātū ad materiā
mala erat ꝓpter vetuſtatē ſpecierū vel falſam ſilitudinē

Exercēs chirurgiam an ſit irregularis.

Medicā artem exercens an ſit irregulariſ.

quā gerebat verarū ſpecierū: vel aliā quamcūq; cauſam:
ſi omnē diligentiā adhibuit: quā potuit in ſpeciebꝰ eligē-
dis: inculpabilis eſt. q2 ꝓbabilis eſt de facto ignorantia
excuſata. ſm Innoč. ex̄ de cleri. ex. mi. ap̄lice. imo ⁊ ſolici-
ta diligētia eū excuſat: vt. ſ. ꝓbatū eſt. Sed et ſi ſm artē
medicine vel chirurgie vtile eſt aliquē ſcindi: ſecure fa-
ciat hoc fieri: dūmodo peritū inueniat inciſorē. Et ſi inci-
ſor errat nō ex imperitia vel deſuetudine: ſed q2 infirmus
nō habet venarū aut mēbrorū debitā vel conſuetā diſpo-
ſitionē: aut q2 ſubitus ⁊ inſolitꝰ timor vel tremor irruit
ſuper eū: videt̄ chirurgicus excuſatus ſm Innocē. ex̄ de
frig. ex literis. Si aūt chirurgicus dubitat de inciſore ab-
ſtineat tam ipſe ꝙ inciſor ſm Innoč. ar. ff. de flu. l. j. in pn̄.
§. de fun. inſtruc. quū delamonis. §. aſinam. ⁊ q2 in dubijs
via tutior eſt eligēda: vt. ſ. Si vero infirmus nō obedit me-
dico vel chirurgico: nō imputat̄ eis / nec ꝓpterea infirmꝰ
cōmittit peccatū inobediētie: q2 nec p̄latus eius eſt: incau-
te tn̄ facit: q2 nō credit perito in arte ſua: vt pꝫ in eo qđ le-
git̄ ⁊ no. ex̄ de homi. ſignificaſti. ij. §. j. v. quidē. Si vero in-
firmꝰ ex certa ſciētia ſeu affectata / ſumit poculū: vel aliud
ſibi ↄtrariū: peccat. facit em̄ cōtra charitatē: q2 debet cor-
pus ſuū diligere ⁊ cuſtodire vt in eo ſeruiat deo / ſm In-
nocen. de peni. di. ij. charitas. j. v. item corpus noſtrū. ⁊ nō
licet in ſeipſū ſeuire: vt patet in eo qđ legit̄ ⁊ no. ex̄ de cor.
viti. ſignificauit. ⁊. c. prc. nec debet ire poſt cōcupiſcētias
ſuas. Eccli. xviij. B. nec in carnis deſiderijs ābulare. Ro-
ma. viij. a. b. nec manū ſibi inijcere. ff. de edi. edic. quū aūt.
§. excipit̄. Itē q2 quū medicus peccet contra traditiones
artis dando talia: vt. ſ. tactū eſt: multo potius infirmꝰ ac-
cipiendo. ſicut peccaret ſciēter venenū accipiēdo: niſi ac-
ciperet cauſa miraculi faciēdi. vt legit̄ beatus Ioan. euā-
geliſta in legenda ſua feciſſe. Secus ſi nō crederet morti-
ferū: licꝫ crederet ex illo potu vel cibo infirmitatē magis
roborari ſiue ꝓlōgari: q2 hic nō peccat mortaliter / vel ad
minꝰ nō ita grauiter / ſicut prior. nā grauior pōt eſſe affli-
ctio ſitis ꝙ febris. ſanus aūt nō tenetur viuere medicina-
liter: q2 omia ſana ſanis. Caueat tn̄ ne ſciēter aliquid no-
ciuū recipiat. vt. ſ. dictū eſt. De ſeruientibus vel miniſtris
ꝓpinantibus infirmis quicq̄d petūt: dicendū eſt / ꝙ ſi ex
certa ſcientia: vel ex improbabili ignorātia ſeu affectata /
aliquid nociuū infirmo ꝓpinauerint quantūcūq; petēti:
peccant grauiter ſm Innocē. ⁊ irregularitatis: ſi morat̄
infirmus: periculo ſe exponūt. quia in culpa fuerūt talia
miniſtrando. vt. ſ. dictū eſt. ⁊ facit ex̄ de homi. de certo. de
iniu. ſi culpa. Idē eſt ſi contra preceptū medici hec faciāt:
q2 in talibus credendū eſt medico: nō infirmo. v. q. v. c. j. ij.
⁊. iij. Aug. q̄d em̄ proſit vel obſit nouit medicus: nō egro-
tus. ſupradicta no. quaſi ꝑ Innoč. ⁊ Oſtien. ex̄ de homič.
tua. ſed ſi talia bona fide fiant circa egrotos: nō debet q̄s
facilis eſſe ad faciendā ſibi cōſcientiā ſcrupuloſam: ꝙuis
in aliquo ſit erratū: ſi nō ſit ibi lata culpa: quū negligētia
diſſoluta q̄ prope dolū eſt: in hmōi ſcrupulū defacili depo-
nere debet ad cōſiliū ſapiētis. ex̄ de ſimo. ꝑ tuas. ij. Si aūt
lata culpa fuit aut negligētia: irregularis eſt. Si vero non
ſit certū: aut dubitat̄ ꝓbabiliter ſm iudiciū medicorꝫ an
nō. in primo caſu abſtinēdū eſt ab officio ⁊ ꝓmotione. in
ſcđo depoſita erronea cōſcientia: ſi fieri poſſit / poterit mi-
niſtrare: ⁊ etiā ꝓmoueri al's nō. ſm Ray. ar. di. l. hi q̄ arbo
rem. ⁊. c. ſepe. Is q̄ ante baptiſmū irregularis eſt: poſt ba
ptiſmū irregularis remanet. xxvj. diſ. c. j. ⁊. ij. ſm Guil. dic
vt no. e. di. c. deinde. i gloſ. videt̄ ergo ⁊ ꝑ Innoč. de diuor.
gaudemꝰ. ⁊. j. eodē ar. §. ſed querit̄. v. vlt. Itē irregularis
eſt ordinatꝰ ad ſacrū ordinē ab ep̄o q̄ renuntiauit ep̄atui.
vt ex̄ de ordi. ab eo q̄ re. ep̄a. c. j. Itē ordinatꝰ a nō ſuo ep̄o.
nō em̄ recipit executionē. ix. q. iij. c. j. ij. iij. et. iiij. vij. q. j. ep̄s
in dioč. lxxj. diſ. c. j. ⁊. ij. vnde ⁊ ſuſpenſus eſt ipſo iure: licet
nō irregularis: ⁊ nihilominꝰ ab homine ſuſpendet̄. vt no.
ꝑ Ioan. and. ex̄ de tempo. or. eos. li. vj. per. c. ꝙ trāſlationē.
ibi: interdicenda. vnde ſi celebrat: nō eſt irregularis. quia
predicta iura loquunt̄ de ſuſpenſione quoad ſe tm̄. pōt tn̄
ſuſpendi ſiue interdici ei ne celebret. vt prc. c. ꝙ trāſla: ⁊ ſi
poſtea celebrauerit: efficit̄ irregularis / nec cū eo citra ſe.
apo. poterit diſpēſari. ⁊ hoc probat ſtilus curie. nā qn̄ ſcri
bitur ꝓ talibus / dicit̄ ſic / mādamus quatenus ipſo ad tē
pus ſuſpenſo ſuꝑ hoc authoritate noſtra diſpenſes. ⁊ no.
ꝙ dicit ſuꝑ hoc: ⁊ nō dicit ſuꝑ irregularitate. diſpenſat̄ em̄
vt nō deponat̄: qđ fieri deberet ſm pc. iura ſm Oſtien. ⁊
Guill. Itē ordinatus extra quatuor tēpora. de tempo. or.
quū quidā. Itē nō ordinatus celebrās. vt ex̄ de nō or. mi.
ꝑ totū. Item recipiēs plures ſacros ordines eadē die. vt
e. ti. dilectus. Itē minor. xiiij. annis in ſubdiaconatu. vt. e.
ti. vel nō eſt. hodie neceſſarij ſunt. xviij. ex̄ in clemē. de eta.
⁊ qua. c. generalē. Itē ꝑ ſaltū ꝓmotus. ex̄ de cleri. per ſal.
tue. ſi aūt quis ordinet̄ in preſbyterū vel ep̄m nullū ordi-
nē inferiorē habēs: tenet ordo. ſi aūt i epiſcopū: nō / niſi ſit
preſbyter. vt ibi no. Item rebaptizatus. de conſe. diſt. iiij. q̄
bis. ex̄ de apo. c. j. Item ſimoniacus in ordine. ex̄ de ſimo.
ſi quis. j. q. j. ſtatuimus. idem dico in beneficio. ex̄ de accu.
inquiſitioni. j. mīſo. Item neophytus. xlviij. diſt. per totū.
Item regularis audiens leges vel phyſicam vltra duos
menſes. ex̄ ne cleri. vel mo. nō magno. in ſi. Idem de pſo-
nis que enumerant̄. e. ti. c. ſi. §. ſi. Item publice penitēs. l.
diſt. canones. lv. diſt. penitētes. Itē accedens ad monaſte
riū cauſa penitentie ibi agende ꝓ quocūq; delicto: ſiue le
ui / ſiue occulto. ex̄ de renun. poſt tranſlationē. l. diſt. ſi ille.
Item ſuſpenſus ab officio. ex̄ de conſue. quū dilectus. qui
autē ſint ſuſpenſi: vide in repertorio Guill. dur. ſub titu.
ſentē. excō. in rubrica ordi. Item accuſatus accuſatiōe pē
dente. ex̄ de teſti. c. ſi. Item cōuictus ⁊ confeſſus ⁊ condē-
natus de crimine. xv. q. vlti. ſi quis. ar. ex̄ de teſti. teſtimo-
niū. Idem eſt ſi nō ſit condemnatus: ſi crimen ſit enorme
⁊ manifeſtū. l. diſt. de his vero. Item denūtiatus aliquo cri
mine. ex̄ de accuſa. omnipotēs deus. Itē accuſator accuſa
tione pendente. ij. q. iij. euphemiū. Item excōmunicatus
ſcienter ordines recipiens. ex̄ de ſentē. excō. quū illorum.
Item recipiens ordines etiā ignoranter ab heretico vel
ſchiſmatico: vel ſuſpēſo / vel ab eo q̄ renūtiauit ep̄atui. vt
legitur ⁊ no. ex̄ de ſchiſ. c. ij. ex̄ de ordi. ab ep̄o qui re. e. c. ſi.
j. q. vij. ↄueniētibꝰ. Itē q̄ ↄtraxit matrimoniū cū ioculatri
ce vel al's vili muliere vel ancilla. xxxiiij. di. ſi quis viduā.
ex̄ de cleri. cōiu. ſane. Itē promotus poſt inhibitionē ſub
pena anathematis. ex̄ de eo. qui fur. or. re. c. j. Generaliter
quicūq; ꝓmoueri nō poteſt ad ordines vel honores ſine
diſpēſatiōe: ⁊ quicūq; ineligibilis eſt: irregularis eſt. Itē
oēs caſus q̄ impediūt ꝓmouēdos vel deijciūt iā ꝓmotos
⁊ qui penā depoſitionis merent̄: irregularitatē inducūt.
quos plene ꝓſequere in repertorio Guill. dur. ſub titu. ſub
tēpo. or. in duabus rubricis. ex̄ ordi. ⁊ ſub titulo de penis.
in rubrica illa / caſus totius iuris. Itē in veteri teſtamen-
to q̄dā inueniunt̄ irregularitates: q̄ impediebant aliquē
panes deo offerre: que moraliter intellecte / etiā in nouo
repellunt: vt cecus: id eſt ignorantia. claudus: id eſt infir-
mitas mentis. habens naſum paruum: id eſt indiſcretus.
vel grandem / vel tortum: id eſt immoderata diſcretionis
ſubtilitas. habens fractum pedem: id eſt alienatio a bo-
no. vel gibbum: id eſt peruerſitas. item lippus: id eſt de-
preſſio ingenij. habens albuginem in oculo: id eſt arrogā
tiam. habens iugem ſcabiem: id eſt luxuriam. habens im
petiginem in corpore: id eſt auaritiam. ponderoſus: id eſt
immunda cogitatio. hec leguntur Leuit. xxj. xlix. diſtinc.
hinc etenim. Item languidus: id eſt tarditas ⁊ negligen
tia. Indignum enim eſt dare deo / quod dedignat̄ homo:
vt ea. diſtinc. c. ſi. ¶ B Sunt quoq; irregulares: q̄ poſt
peractam penitentiam nō habent ordinis executionem:
vt ex̄ de renun. niſi quū pridem. §. j. quod cōtingit in mul-
tis caſibus. Primo / in homicidio. l. diſt. minor. ex̄ de tēpo.
or. c. ſi. Secūdo / in ſimonia: in ordine. j. q. j. erga. vel in be-
neficio: q̄ad illud retinendū. ex̄ de accu. inquiſitiōis. mīſo. j.
Tertio / ſi quis excōmunicatꝰ / ſuſpēſus / vel interdictꝰ / in
cōtemptū clauium ſe fecerit ordinari. ex̄ de ſen. excō. quū
illorum.

Ve. teſtamē. irregularitates.

Quibꝰ caſibꝰ cōtigat ordinis executiōe queq̄ ꝓuari.

Digitized by Google

ſtorū.§.ſi hos aūt. Quarto/ſi talis preſumit celebrare.xi.q.iij.ſi qs eps in cōcilio.ex̄ de vi.⁊ hone.cleri. vt clericorū.§.ſi qs igitur.vel cōferre beneficia.vel ſi qs a contēnente interdictū beneficia recipere:vel ipſuꝫ interdictū violare preſumit.ex̄ de ex.pre.tanta. Quinto/falſari⁹ literarū dñi pape.ex̄ de crimi.fal.ad falſariorū.§.j.Talis tñ ſm Inno. ſi occultus ſit:poſt abſolutionē ⁊ pñiam peractā ſine pctō ordinatur.nec pōt cōpelli ad ceſſionē:q: nullo iure cauet̃ ꝙ ſit infamis ipſo iure. Sexto/hereticus.ex̄ de pur.ca.inter ſolicitudines.⁊ q fuit hereticus.j.q.vij. cōuenientibus.⁊.§.ſi.xij.di.nos cōſuetudinem. Septimo/exhibēs hereticis eccleſiaſtica ſacramēta.vt de hereticis. excōicamus.§.ſi vero cleric⁹.§.ſane clerici. Octauo/ſodomita.ex̄ de exceſ.pla.clerici. Nono/preſbyter pctō rem ſibi cōfitentē denudās.ex̄ de peni.⁊ remiſ.ois.§.ſi. Decimo/incorrigibilis ⁊ in nimia cōtumacia perſeuerās.ex̄ de do.⁊ cōtu.veritatis.§.ſi.xxiij.q.iiij.forte.ex̄ de iudi.quū nō ab hoie. Undecimo/crimen notoriū de iure vel de facto.ex̄ de tēpo.ordi.c.ſi. Duodecimo/vtēs officio aſſiſſinorū:vel eos receptās:vel defendēs:vel occultās:licet exinde mors non ſequat̃.ex̄ de homici.ꝓ humani.lib.vj. Decimotertio/apoſtata.ex̄ de apo.c.j. Decimoquarto/ſchiſmaticus.ex̄ de ſchiſ.c.j. Decimoqnto/intruſus.xvj.q.vij.ſi qs deinceps.vij.q.j.fact⁹.⁊.c.ſeq.⁊ ꝑ abuſum ſecularis poteſtatis volūtarie elect⁹.ex̄ de elec.qſquis. Decimoſexto/oē crimē qd ipſo facto inducit infamiā ciuilē.iij.q.vij.§.porro.C.de infa.l.j.⁊.l.ait.vj.q.j.infames.iij.q.v.c.canonica.c.cōſtituimus. Decimoſeptimo/infamia deſcēdens ex delicto per ſñiam declaratoria: Pena pōt demi:culpa perennis erit.ij.q.iij.c.euphemiū.§.hinc colligit̃.infamis eñ irregularis eſt.ſiue ſit infamia iuris.vt li.di.q in aliquo. vbi enumerātur multi tales irregulares.⁊.ij.q.iij.§.notādū.C.de infa.l.j.ex̄ de teſti.teſtimoniū.ſiue ſit infamia facti.ex̄ de accuſa.oipotens.ij.q.iij.pre.§.hinc colligit̃.lxxj.di.tātis.C.li.xij.de digni.l.iij.ex̄ de exceſ.prela.inter.ex̄ de ſimo.ex diligēti.§.ſi. Qui aūt ſint infames:vide plene in repertorio Guill'.dur.de penis in rubrica.ex̄ de ordi.vide etiā ar.ſ.pri. Decimooctauo/in caſib⁹ in qb⁹ ſolus papa diſpēſat:quos in.xl.⁊ in.xlvj.arti.ſ.poſui:vbi de diſpenſatione pape tractaui. In alijs aūt caſib⁹ non impedit̃ ordinis executio poſt pñiam.ſed ſufficit ꝑ ſolā pñiam ſatiſfacere creatori.nec illa occulta irregularitatē inducūt.ex̄ de ſimo.c.ſi.l.di.ferrum.xxxij.q.v.chriſtiana.ex̄ de cohabi.cleri.veſtra.ex̄ de renū.niſi quū pridē.§.ꝑſone.de hoc no.xxv.di.primū.l.di.de his vo.in gloſ.ſm quoſdā.ex̄ de tēpo.ordi.ex tenore.in gloſ.magna.⁊.e.ti.legit̃.⁊ no.c.ſi. Itē ſuſpēſus ab officio/celebrādo fit irregularis.xj.q.iij.ſi qs eps dānatur.⁊.c.ſeq.ex̄ lib.vj.de ſen.⁊ re iudi.quū eterni.in.e.⁊ eodē li.de ſen.excō.quū medicinalis.ſuſpēſus aūt a beneficio/celebrādo nō fit irregularis.q: nullo iure cauet̃:ſm Inno.ex̄ de elec.quū in cunctis.§.clerici.⁊.c.ſtatuim⁹.li.vj.§.ſi.ex̄ de ꝯceſ.pre.q: diuerſitatē. Simoniaci etiā ⁊ notorij fornicatores/⁊ alij ſuſpenſi a iure/celebrādo nō incurrūt irregularitatē:niſi vbi ſpecificat̃ in iure.optime hoc ꝓbat̃ de ſen.excō.is qui.li.vj. ſicut nec celebrās minori excōicatione ligatus:qui tñ a iure ſuſpēſus eſt a participatione ſacramentorū. ¶ Secus aūt in ſuſpēſis ab hoie.illi eñ ſi celebrāt irregulares ſunt:vt ꝑ.c.ſi qs.ex̄ de cle.ex.mi.latores.c.ij.⁊.c.poſtulaſtis.ſm Inno.⁊ Oſtiē.qui.de hoc no.e.ti.ſi celebrat.⁊ de hoc.ex̄ de ꝯſue.quū dilect⁹.de eta.⁊ quali.quū bone.ratio diuerſitatis:q: mitius agit̃ cū lege:ꝙ cū miniſtro legis.ff.de arbi.celſus. ¶ Oſtie.tñ no.ex̄ de ſen.excō.quū medicinalis.li.vj.⁊ de ſimo.tāta.ꝙ ſimoniacus ⁊ notori⁹ fornicator ſuſpēſi ſunt ab officio ꝓpter crimen a canone:quantū ad ſe ⁊ quantū ad alios.vt.xxxij.di.c.preter.§.verū.⁊ ex̄ de cohabi.cleri.c.ſi.vñ poſt/quantācūqꝫ pñiam faciāt/nūqꝫ celebrare debēt ante obtentā a ſe.apo.diſpenſationē:alioquin cōtrahunt irregularitatē.ex̄ de biga.quia circa. Si eñ aliqs ſuſpenſus eſt ab officio ꝓpter crimen quantū ad ſe ⁊ quantū ad alios:ſemꝑ fit irregularis celebrādo:ſm eum.vt no.de re iudi.quū eterni.li.vj. Inno.tamen tenet cū Oſtien.ex̄ de ſen.excō.quū medicinalis. de hoc etiā ſcripſi.ſ.in ſcda pte iſtius operis de defectib⁹ preſbyterorū.§.de preſbyteris.&.xxx.no.etiā de hoc Innoc.ex̄ de cohabi.cleri.clericos.⁊.c.ſicut.⁊.c.veſtra.⁊ de cleri.percuſ.c.j.⁊ Archi.ex̄ de re iudi.quum eterni.li.vj.in ſi.cōtra. ¶ Porro ſi nō ſunt ſuſpenſi ꝓpter crimen a canone:ſed ꝓpter aliquē defectū:vt puta illegitime nati ⁊ corpore viciati ⁊ hmoi/nō incurrunt nouā irregularitatē:ſi ante obtentā diſpenſationē celebrent:et hoc curia romana obſeruat.q: qñ diſpenſat cū talibus ſimpliciter diſpēſat ſuper defectū tantū:nulla facta mentione de irregularitate:q: nullā cōtraxit.lvj.di.apſica.c.cenomanen.ex̄ de ſi.preſ.veniēs.⁊.c.peruenit. Et idem eſt ſi ſuſpenſi ſunt a canone:non ꝓpter crimen:ſed ꝓpter infamiā.vt.c.ſi.de cohabi.cleri.de homici.ex lr̃is.§.ſi. idem eſt in ſuſpēſo a cōfeſſionibus audiēdis/celebrante ante recōciliationē:q: hoc iure non cauetur.xj.q.iij c. ad mēſam.§.euidenter.de hac ſuſpenſione habet̃.xxvj.q.vj.per totum. ¶ Si quis etiā in irregularitate exiſtens/beneficiū recepit:impetrata abſolutione ſuꝑ irregularitate/nō indiget alia diſpēſatione ſuper bñficio obtēto.ſm fratrē Raimū.et Guill'. ¶ Itē qui celebrat in eccleſia ſanguinis vel ſeminis effuſione polluta:Et q preſentib⁹ excōicatis maiori excōicatione ſcienter celebrat:non eſt irregularis. Qui vero ſciēter in loco celebrat interdicto:irregularis eſt:ſolū ab illa irregularitate per romanū pontificē liberādus.ex̄ li.vj.de ſen.excō.is qui. Et is cui interdictus eſt eccleſie ingreſſus:ſi in eccleſia ingerat ſe diuinis:vt prius/irregularis eſt.eo.ti.lib.vj.is cui. ¶ Si eps ꝓpter patronorum diſcordiā/clauſerit eccleſiā:precipiēs ne ibi miſſarū ſolennia celebrentur:celebrātes ibi nō fiunt irregulares.ex̄ de iure patro.c.j.⁊.ij. Si aūt dicat:interdico talē eccleſiā:celebrans in ea irregularis eſt.ex̄ de exceſ.prela.tāta. ¶ Hoc etiā eſt notandū ꝙ excōicatus vel interdictus dicit̃ violare interdictū:agendo ſuū officiū ſicut prius:puta offerendo in miſſa calicem vel vrceos vel hmoi:vel celebrādo ſolenniter veſperas vel matutinū.vt in pre.c.ſi quis eps in cōcilio.ex̄ de ſen.excō.quū medicinalis. Idem eſt in quocūqꝫ officio cantādo:⁊ in qbuſcūqꝫ horis officiet eccleſiā.vt ibi no.Io.an.ad idē.eo.ti.is cui.lib.vj.ſi aūt extra eccleſiam celebret:in domo priuata:cum altari viatico:vel ſub diuo:vel in tentorio:vel cōcelebret celebrātibus extra eccleſiā cum altari viatico.vt ex̄ de priuile.in his.⁊.e.ti.c.vlti.lib.vj.non eſt irregularis.q: non celebrat in eccleſia.vt no.Ioē.an.in pre.c.is cui. ¶ Si vero intereſt diuino officio:⁊ cantat vel pſalmodiat:non tñ celebrat:nō eſt irregularis.ſm Guill'.dur.nec ſuſpenſionē incurrit:licet peccet:q: non facit tamqꝫ in officio ſuo agens.pre.c.ſ.ꝓxime.&.allegatorū.legere eñ pſalteriū:vel docere etiā euangeliū vel nouū et vetus teſtamentū in eccleſia interdicta nō eſt prohibitū:quū etiam ibi predicari poſſit.vt ex̄ de ſen.excō.reſpōſo.ar.tñ cōtra.ex̄ de exceſ.prela.tāta.de cleri.ex.mi.illud.§.ſi.ex̄ de re iudi.quū eterni.§.ſciturus.lib.vj. Sed diſtingui pōt vtrū ex ignorantia ſeu etiā deuotione:an vero ex contēptu ſeu ex malitia ſe officio ingerat.ſm Guill'.dur.ad hoc facit verbū dānabiliter poſitum in pre.§.ſciturus. ¶ Item ſi excōicatus celebrat:ſicut prius:vel dicit horas ſuas/officiādo populū/nō in eccleſia ſed extra:puta in naui vel exercitu vel alibi:irregularis eſt.ar.de con.di.j.conceſſimus. Secus ſi dicit horas cū vno vel duob⁹ aut pluribus ſocijs/nō officiando eccleſiā:q: tunc non eſt irregularis:ſed tūc bene facit ſi ſupprimit verba illa que a ſolo ſacerdote dici ſolent.vt dñs vobiſcū.⁊ ſi per aliū/etiā non ſacerdotem/facit officiū inchoari. Celebrās interdictus vel excōicatus in eccleſia non conſecrata:irregularis eſt.quia idē iuris eſt/ſicut ſi eſſet cōſecrata:quoad hoc.ex̄ de immu.eccle.eccleſie.ex̄ de con.eccle.vel alta.c.ſi.⁊ ſic ibi tenet Oſtien.nā idem eſſet ſi extra eccleſiā celebraret.vt.ſ.tactū eſt. ¶ Si ſacerdos ſepelit aliquem in cimiterio in quo certū eſt aliquos excōmunicatos eſſe ſepultos:nō eſt

irregularis: quū hoc iure cautū nō ſit. in cimiterio autem per ſententiā hoīs interdicto ſepeliens ſolenniter/eſt irregularis. ex̄ de poſtu. p̄ꝛe. c. j. ꝑpe p̄ꝛin. ex̄ de cleri. ex. mi. apoſtolice. facit. ex̄ lib. vj. de con. eccle. c. j. Qui etiā ſolēniter et publice ſepelit publice excōmunicatū: licet grauiter peccet: nō tamen ex hoc ſit irregularis: ſed eſt ei ingreſſus eccleſie interdictus. ex̄ lib. vj. de p̄uile. epiſcopoꝝ. Si autē ſepeliat excōmunicatū tēpoꝛe interdicti: excōmunicatus eſt. ex̄ in clemen. de ſepul. eos. Si aūt magiſter ſcholarum ſuū exerceat officiū: vel alij ſua miniſteria ꝛ officia: nō incurrunt irregularitatē. quia hec officia vel miniſteria non cōpetunt ratione oꝛdinis. facit ꝑ hoc q̄ð no. j. q. iij. ſaluatoꝛ. in gloſ. ſicut in eccleſia. in ſi. peccat tamē talis: ꝛ grauiter eſt puniendus ſicut ꝛ laicus excōicationē contēnens. ex̄ de cleri. ex. c. ij. in ſi. Itē notarij/aduocati/iudices/ꝛ alij publica officia exercētes: ſi excōmunicati ſint vel ſuſpēſi: et nihilominus ea exerceant: irregulares nō ſunt. q: talia officia non ſunt oꝛdini annexa. ad hoc. xj. q. iij. ſi quis ep̄s in concilio. Benedicens etiā menſam excōicatus/ſuſpenſus/vel interdictus: nō eſt irregularis. q: talis benedictio nulli oꝛdini eſt annexa. xliiij. di. c. ſi. Secus in benedictione aque. q: illa ſit cū ſolennitate per ſacerdotem. de cōſe. diſt. iij. aquam. Si vero interdictus abſoluat ab excōmunicatione: nō eſt irregularis. q: abſoluere excōmunicatū/non eſt oꝛdinis: ſed iuriſdictionis: ſicut ꝛ excōmunicare. ij. q. j. nemo. ex̄ de elec. tranſmiſſam. ꝛ par ius eſt ligandi ꝛ abſoluēdi. ſed abſolutionis ſolennia adhibere: ſicut eſt dicere orationes cū ſtola/ꝛ pſalmū penitentialē: ꝛ in eccleſiam introducere: oꝛdinis ꝛ officij eſt. ar. ex̄ de ſentē. excō. nuper. in ſi. xj. q. iij. debent. ꝛ. c. ſeq. Si diaconus vel acholytus legit epiſtolā ſine apparatu/in loco vbi de cōſuetudine generali dicit̄ per ſubdiaconū epiſtola: videtur ꝙ ſit irregularis. ar. xj. q. iij. ſi quis epiſcopus damnatus. vbi dicitur generaliter ſi q̄d cōtingat de ſacro miniſterio. ſed hoc intelligendū eſt de ijs que certo ſunt ꝛ ſuo oꝛdini deputata: ſicut ſubdiacono legere epiſtolā. vel acholyto poꝛtare cereos. ꝛ ſic de alijs ſi. xxiij. di. ſi ſubdiaconus. ꝛ. c. ſeq. xxv. diſt. perlectis. xxj. diſt. cleros. Sed ſi facit ea que non ſunt certo oꝛdini deputata: vel a iure vel a conſuetudine: vt ſi cantat reſpōſoꝛia/vel legat lectiones: nō ſit irregularis. vnde videtur ꝙ ſi in aliqua eccleſia ſit conſuetudo/ꝙ quiſq; ſine diſtinctiōe oꝛdinis legat epiſtolā: vel poꝛtet cereos: vel q̄d aliud ꝑtinens ad aliquod officiū/faciat: non erit irregularis/qui illud officiū agit. cōſuetudo eīm attēditur in ſacramētis ꝛ eccleſiaſticis officijs. ex̄ de cele. miſ. pernicioſus. cū ſuis cōcoꝛ. vide q̄ð no. de vi. ꝛ hone. cleri. vt quiſq;. ſuper. ꝟ. epiſtolā. ar. tamē cōtra de homici. ſicut dignū. in ſi. ꝟ. dicitur. ꝙ homicide nō debent etiā reſpōſoria ſeparatim cātare. Sed dici pōt ꝙ illud ſpecialiter fuit iniunctū: propter hoꝛroꝛem enoꝛmis criminis. pꝫ igit̄ ex premiſſis ꝙ in minoꝛibus oꝛdinibꝰ cōtrahitur irregularitas. ꝛ probat̄. ex̄ de cleri. ex. mi. c. ij. nā ꝛ tales degradātur. xj. q. iij. epiſcopus preſbyter. in ſi. xxiiij. diſt. c. ſi. xxvij. q. j. ſi quis ep̄s. Si etiā interdictus vel excōicatus habens ſolā tōſuram: que eſt oꝛdo. ex̄ de eta. ꝛ quali. quū cōtingat. officiet in ſuo oꝛdine: irregularis eſt: ſm̄ Oſtiē. ꝛ Guill. xxiij. di. pſalmiſta. xxj. di. cleros. in p̄n. Si preſbyter excōicatus vel ſuſpēſus ſimpliciter a ſuis oꝛdinibus/adminiſtret in oꝛdine acholytatꝰ: irregularis efficitur. vt. xj. q. iij. ſi quis epiſcopus dānatus. ibi. ſi q̄d cōtingit de ſacro miniſterio. Secus ſi tantū a miſſarū celebratione ſuſpenſus eſſet. Si cōſtitutus in minoꝛibus oꝛdinibus excōmunicatus legit epiſtolā in miſſa p̄iuata: nō eſt irregularis: ex quo hoc ſine ſolēnitate facit: quum etiam a laicis quādoq; legātur epiſtole ꝛ lectiones de cōſuetudine. facit q̄ð no. ex̄ de vi. ꝛ hone. cleri. vt quiſq;. Et idē iuris eſt: ſi miniſtret ad altare ſacerdoti: parando vinū ꝛ aquam ꝛ hmōi. ꝛ idem etiā puto in p̄ꝛeſbytero diacono ꝛ ſubdiacono: ſm̄ Guill. Si epiſcopus a pōtificalibus ſit ſuſpēſus: in illis celebrando nō efficitur irregularis. q: pontificalia nō ſunt de ſubſtātia. Nam ꝛ ſine ipſis pōt quodlibet pontificale officiū exercere. nec debet quis irregularis cenſeri: niſi vbi inuenit̄ expreſſum. G. ar. bo. ex̄ de ſen. excō. is qui. lib. vj. Suſpenſus ab ingreſſu eccleſie tantū/non ſit irregularis celebrando extra eccleſiā. quia extra eccleſiā celebratur. de cōſe. diſt. j. concedimus. ꝛ expreſſum ex̄ de ſen. excō. is cui. ibi. in ea ſe ingerat ꝛ cū aſſenſu. cōtra. Si excōmunicatus ſiue ſuſpēſus baptizat: vel inungit: vel coꝛpus chꝛiſti dat: vel aliud ſacramentū ſine veſtibus ſacerdotalibus/ꝛ nō ſolēniter: nō eſt irregularis. al's ſecus. ar. l. di. qui ſub gradu. de cle. egro. p̄ꝛeſbyterū. de coꝛ. viti. ſignificauit. Generaliter aūt dicendū eſt. ꝙ nō debet aliquis in dubio irregularis iudicari: niſi vbi inuenit̄ in iure expreſſum: vel expreſſa ſimilitudine iuris. ff. de pe. p̄ꝛeſes. de peni. diſt. j. pene. ex̄ lib. vj. de regu. iur. odia. ꝛ. c. in penis. expreſſum. c. is qui. de ſen. excō. lib. vj. quia irregularitas a iure introducta eſt. vt ſupra probatū eſt. Scandalū etiam ſolum inducit irregularitatem. vt ex̄ de homici. ex literis. j. ¶ Abbas autem propter irregularitatē a p̄ꝛelatione nō remouetur. ex̄ de eta. ꝛ quali. tuā. l. di. accedens. xj. q. j. logi. ſm̄ Inno. ¶ C.

Sed queritur quādo occaſione homicidij irregularitas contrahatur? Super quo notādum ꝙ ad hoc ꝙ irregularitas ex homicidio cōtrahatur: neceſſe eſt ꝙ interueniat cōſiliū/vel preceptum/vel factū/vel defenſio occidentis. l. di. ſi quis viduam. ex̄ de cle. pug. in duel. c. ij. in ſi. xxiij. q. vlti. c. ſi. de quo plene no. ex̄ de homici. ſicut dignū. §. clericos. Intelligitur aūt aliquis conſiliū vel p̄ꝛeceptū vel factum in moꝛte alicuius dediſſe: quādo ſuaſit illud: vel rogauit: Homicidij perſuaſo: irregularitatem incidit. vel mandauit. vel al's conſuluit: oſtendendo vtilitatem q̄ ex homicidio ſequeretur. ex̄ de homici. ſicut dignum. Sed et qui non conſuluit homicidiū: ſed conſuluit illud vnde illud ſequeretur: irregularis eſt. vt ſi ſuaſit iactū lapidis: machine/funde/vel balliſte: vel ꝙ aliquis iret ad capiendū caſtrum: q̄ð de facili capi non poteſt abſq; hoīs moꝛte. Si enim iſte occidit aliquem in captione caſtri: nedū occidens/ſed ꝛ ſuadens/irregularis eſt. q: captioni caſtri/et iactui machine/vel balliſte/valde affine eſt hominē interficere. Idem ſi mādauit vel conſuluit furtiue vel ꝓditionaliter capi caſtrū. quia quū illicitum opus conſulat: irregularis eſt: etiā ſi caſu moꝛs inſequatur. ar. ex̄ de homici. de cetero. In talibus eīm ita punitur qui remotā cauſam homicidio p̄ꝛebet: ſicut qui propinquā: vt no. eo. ti. p̄ꝛeſbyterum. Idem quoq; eſt ſi mādauit aliquē verberari: quia ſatis credibile eſt ꝙ ille ſe defenderet. ff. de iuſti. ꝛ iure. vt vim. ex̄ de homi. ſignificaſti. ij. p̄ꝛope finem. immo ſi quis mandat quēquam percuti/inhibēs ne occidat: ſi mandatarius fines excedit/occidendo vel mutilando: irregularis eſt mandans. ex̄ de homici. is qui. lib. vj. Dans etiam cōſilium in moꝛtem alicuius directe vel indirecte: vt qui conſulit latronē capi: ſpecialiter ſi occidatur: irregularis eſt cōſulens. ex̄ ne cleri. vel mona. ſententiā. nec obſtat ꝙ dicit Guill. qui no. contrariū per. c. xxiij. q. v. de occidēdis. quia ſic eſt irregularis qui iuſte conſulit hominē interfici ſicut qui iniuſte. q: talis irregularitas fundata eſt in defectu/non in peccato. vt. ſ. tactum eſt. Ad hoc. l. diſt. qui in aliquo. ꝛ diſt. l. clericū qui paganū. nec intereſt ſiue is cui datum eſt conſiliū ſtatim fecerit homicidiū/vel diu poſt: niſi p̄ꝛimū conſiliū reuocauerit: ꝛ perſuaſerit cōtrarium. ex̄ de homici. petrus. ꝛ ar. ex̄ de ſenten. excō. mulieres. immo niſi firmiter credat ꝙ poſt reuocationē conſilij/reuocetur is cui conſultū eſt/a propoſito occidendi: neceſſe eſt ꝙ denuntiet illi de cuius moꝛte tractatur/ꝙ caueat ſibi. In eo autem qui mādauit pro ſe fieri homicidium: videtur ſufficere/ſi cōtrarium mandet tantum. ex̄ de regu. iur. omnis res. vel ſi ſciente eo cui mandatū eſt/pacem iurat cum occidēdo. xxij. q. j. omne quod. vel parētelam vel amicitiā cū eo contrahat. ex̄ de deſpon. impu. c. ij. licet hoc nō ſignificauerit ei: quia qui certus eſt: certioꝛari non debet ff. de actio. emp. ꝛ vendi. l. j. in ſi. ex̄ de elec. quū inter vni

Digitized by Google

uersas. Ratio diuersitatis est: quia quãdo mandato alte-
rius & pro alio fit mandatũ tantũ de occidendo: videtur
ꝙ cõtrario mandato vel contraria voluntate ostensa/ de-
beat ab homicidio cessare: sed vbi non fit mandatum pro
alio: sed pro se: is qui consuluit debet persuadere: & etiam
plus facere: si hoc cõsciẽtia dictat. Caute tamen faciat/
ne quẽ prodat. xlvj. dist. clericus. ij. q. j. si peccauerit. Si au-
tem postꝙ cõsulens penitet: prius tamen ꝙ reuocet consi
liũ: ille procedat ad actum: irregularis fit. licet tempore
perpetrati homicidij in charitate sit. nisi reuocauerit tem
pestiue: ita ꝙ reuocatio ad illũ perueniat. ar. ff. manda. l.
si mandassem. ff. ad macedo. si tñ. & l. si filius. ff. ꝙ iussu. l.
j. rñso. §. ex. de procu. mandato. & c. ex insinuatione. ex. de re-
scrip. ex parte. ij. no. de hoc. ex. de senten. exco. mulieres. Si
etiam aliquis alicui cõsulat ꝙ ille proijciat se in mare. vel
ignem: vel aliter se occidat: irregularis fit: si ille acquieuit
cõsilio. ar. l. di. si quis viduam. Sed quid: Rusticus super
asinum volebat torrẽtem vadare: quũqꝫ fuisset in medio
torrentis: asinus nec ante nec retro voluit ire: sicut asina
Nume. xxij. balaam. vide. ij. q. vij. c. nos si incõpetenter. §. item quũ ba
laam. & c. secuti sunt. clericus vero vna cum alijs q: aqua
crescebat/ clamauerunt ad illũ/ vt de asino descenderet: &
rediret/ ne periret: verisimiliter credentes ꝙ illesus redi-
ret: ille igitur ad eorũ clamorem de asino descẽdens vi flu
minis est submersus. clericus non est irregularis. xxiij. q.
v. de occidendis. & c. quum ergo. Si iuris peritus dat cõ-
siliũ iudici de latrone speciali capto ꝙ debet mori: irregu
laris est. fuit enim in culpa in casu qui de facto erat respõ-
dendo. ex. de excess. prela. ex literis. vbi de hoc. Si vero non
est casus de facto: sꝫ iudex simpliciter petit qualiter fures
sunt puniendi: & clericus iuris peritus respõdeat/ taliter:
si posthodũ iudex ex hoc consilio inferat mortem alicui:
nõ est clericus irregularis. Secus si esset ignorans: quia
tunc in culpa fuit: & irregularis est. per ea que. s. in eodem
ar. §. j. ℣. item exercens. cum. ℣. seq. de medico notata sunt.
Si autem nõ reputatur iuris consultus: nec interrogatũ
respõdet vt iuris consultus: sed simpliciter dicit quid de
talibꝰ sentiat: nec presumitur: nec presumere debet ꝙ iudex
sequatur suã responsionem: nõ cõtrahit ex hoc irregula-
ritatẽ: ex quo nõ respondet ad casum qui fit de facto. Sed
et si scienter responderet ad casum qui esset de facto: irre
gularis esset: quia in culpa est. vt. s. ſm fratrẽ Raimũ. de
pẽna forti. adde qđ de ista materia no. iij. dist. omnis aũt.
in glo. sed nũquid. & in pre. c. ex literis. ex. ne cleri. vel mo-
na. clericis. xxiij. q. vlti. pessima. Itẽ hodie si episcopus vel
alius prelatus iurisdictionẽ habens tẽporalem precipiat
baliuo suo vel alicui: ꝙ iustitiam faciat de quodã malefi-
cio specialiter perpetrato: nõ est irregularis. vt ex. ne cle-
ri. vel mona. episcopus. li. vj. que decretalis est cõtra illud
qđ nota. cõmuniter per Ber. Jo. & alios. xxiij. q. viij. his
a quibus. ex. ne cleri. vel mona. clericis. Item quicquid di
cant Inno. & Ostien. ex. de homici. ad audientiã. & Guil.
dur. in spe. in ti. de legato. §. iuxta propositionis. ℣. ꝙ si ali
quis consulit. Credo salua eorũ paternitate/ ꝙ si aliquis
consulit alicui ꝙ occidat aliquem: ipse tamen cui consulit
ab illo occiditur: ꝙ cõsulens irregularis est. q: dedit ope-
ram consilio illiciti operis. vnde quicquid mali culpa vel
casu inde secutũ est: sibi debet imputari. ex. de homici. con
tinebatur. c. suscepimus. potuit considerare & examinare
& debuit: ꝙ ille poterat ab illo occidi. vnde fit irregularis
l. dist. hi qui. c. sepe. nec valet ratio Inno. qui cõtradicit ꝙ
non fuit in culpa consulens de morte istius cui cõsulebat:
quia consilium debet intelligi: ꝙ bene & sibi caueret q̃ de-
bebat occidere: ꝙ tempus captaret & locum ne ipse occi-
deret. vñ si excessit fines consilij: non est cõsiliario impu-
tandũ. nam ista ratio tollit per decre. ex. de homici. is qui.
lib. vj. & facit. ff. de iniurijs. eum qui. §. si iniuria. & op. facit
pro hoc. quia in culpa fuit: et cogitare debuit hoc euenire
potuisse. ff. ad. l. aqui. qui occidit. §. in hac. Porro si qs ali-
cui suadeat: ꝙ pro patria sua/ vel ꝓximo suo/ vel iure suo/
vel ecclesie sue/ periculo se exponat: non ob hoc fit irregu
laris: etiam si ille ibi moriatur. xxiij. q. iij. pro membris. et
c. seq. & q. viij. igitur. & seq. & c. cõuenior. in prin. & prope fi.
℣. rñdi. & ℣. sanctus enim. Sed si sciret vel crederet eum
moriturum: tunc videtur ꝙ fiat irregularis. quia est ordi
nata charitas: ꝙ diligat quisqꝫ plus corpus suum/ ꝙ alte-
rius. de peni. dist. iij. qui vult. Sed si ei consulat: ꝙ indubi
tate mori se exponat/ pro honore christi vel fide vel ꝓ sta
tu ecclesie: non fit irregularis etiam si mors inde sequat.
xxv. q. j. sunt quidam. xj. q. iij. non solum. & c. seq. quũ chri-
stus pro nobis mortem subierit. xij. q. ij. quum redem pto-
ex. de homici. pro humani. lib. vj. & sancti martyres pro ec-
clesia dei sanguinem suum fuderunt. arg. preall. c. conue-
nior. ex. de homici. sicut dignum. hac etiã ratione excusan-
tur ab irregularitate inqsitores heretice prauitatis/ sciẽ-
tes ꝙ postꝙ pronuntiauerint aliquem hereticum esse: ille
traderur morti. Sic etiam als multipliciter procurando.
ad hoc accedit. xxiij. q. v. si audieris. & q. viij. legi. ex. de ver
bo. signi. nouimus. Si quis autem portat ligna ad here-
ticos cõburendos/ propter indulgentiã habẽdam: si illa
ligna combusserint hereticos: irregularis est. nec cum eo
dispensatur/ nisi per papam. ſm Guill. durã. facit. l. di. qui
saccum. xxiij. q. viij. c. si. & tamen indulgẽtiam habet. quia
ista irregularitas non prouenit ex peccato. sicut in iudice
& alijs officialibus iuste hominem condẽnantibus. vt. s.
in eodem ar. ℣. item iudices. Si quis autem propria ma-
nu sponte cõmisit homicidium: fit irregularis: etiam si pa
ganum/ vel saracenum occidat. l. dist. clericum qui. & c. de
his clericis. & c. penulti. Idem est etiam si non sponte sed
casu quum daret operam rei illicite: vel si nõ adhibuit di-
ligentiam quã debuit. ex. e. sicut dignum. c. presbyterum.
& c. continebatur. c. ad audientiã. c. Ioannis. c. si. l. di. hi qui
arborem. c. sepe. Idem est si causam proximã morti dedit
l. dist. studeat. vel si venenum dedit. de homici. si quis. Si
autem casu cõmittitur homicidium: & dabat operam rei
licite: & adhibuit diligentiã quã debuit: ex hoc nõ fit irre-
gularis. vt no. eo. ti. sicut. Si autem aliquis infirmũ ver-
tit vel trãsuertit in aliud latus: vt citius moriatur: irregu-
laris est consulens et faciens: si ex hoc mors citius fuerit
subsecuta: puta quia & via anhelitus precluditur: vel rũ-
pitur apostema ex violẽtia motus: & suffocatur. Idem di
co si infirmarius bona fide voluit infirmũ maxime graui
ter infirmũ: vt quiescat ex alio latere: vel supinus: vel ali-
ter: si ex hoc citius moritur: irregularis est. vnde nõ expe-
dit clerico seculari vel religioso: ꝙ fit infirmariꝰ maxime
principalis. quia frequenter credens bene facere & iuua-
re infirmũ/ mortis ei occasionem prestabit. op. ar. ad hoc
ex. de eta. & qualita. ad aures. Si tamen de his & similibus
dubitatur an inde mors fuerit subsecuta: deponat leuem
et temerariam consciẽtiam ad arbitrium prudentis viri.
alioquin eligat tutiorem viam: & abstineat. ex. de homici.
ad audientiam. cũ concor. ibi positis. de simo. per tuas. ij.
Si aliquis tenet ceruum/ vel leonem/ vel aliam ferã que
aliquem occidit: nõ est irregularis: dummodo als latam
culpam non habuerit: vel malitiam non adhibuerit. ar.
ff. si quadru. pau. fe. di. l. j. & l. fina. ſm Guill. & Innocen. &
Ostien. qui predicta dubia superius conscripta tangunt
in preall. c. ad audientiã. de homici. & in vlti. glo. istius. c.
in si. Tradit Ostiẽ. duas regulas circa irregularitatem.
vna est quod in dubio nec magister nec iudex debet ali-
quem iudicare irregularem. de peni. dist. j. §. pene. ff. de pe
nis. interpretatione. & l. si preses. Secũda est ꝙ in dubio
se vnusquisqꝫ debet irregularem reputare. ar. eorum que
leguntur. & no. preall. c. ad audientiã. de homici. Item nõ
solum quis est irregularis: si ex eius percussione aliquis
interijt: verum etiã si ex hoc infirmitatem contraxerit/ vñ
mortuus est. ex. eo. ti. c. presbyterum. c. ad audientiam. & l.
dist. studeat. ex. de cleri. percus. c. ij. Item tenuit Guill. ꝙ si
quis se in ineuitabili casu defendat: & homicidiũ cõmittit
irregularis est. sed istud hodie corrigitur ex. in clemen. de

Digitized by Google

homici.ſi furioſus.per quod.c.determinaꝫ que no. ex͞ eo.
ti.c.ij.⁊.c.ſicut dignū.in fi.magne gloſ. Itē ſi potui homi-
nem liberare a morte:⁊ non libero: non ſum irregularis:
niſi ſim in poteſtate iudiciaria cōſtitutus.de hoc vide qđ
legiꝫ.⁊ no.xxiij.q.iij.non in inferenda.lxxxiij.di.§.j.ff. de li
be.agno.necare.ex͞ de ſen.exco͞. quante.⁊.c.dilecto. vj.lib.
facit pro hoc quod dico.xxiij.q.iiij.forte.no.etiā cauſa.e.⁊
q.iij.oſtēdit. Si autem retraho te volētem liberare homi-
nem a morte iniuſta:irregularis ſum.q: quodāmodo ho-
micidiū cōmitto directe.de peni.diſ.j.periculoſe.l.di. ſi qs
viduā.facit preal.c.oſtēdit. Illud etiā notandū/ꝙ ſi quis
occidendi animo/percuſſit latronem:non tamē letaliter:
Latro autem ex aliorum vulnere perijt:irregularis eſt. vt
colligiꝫ ex͞ de homici.ſignificaſti.ij.rñ.j. Idem eſt etiam ſi
non percuſſit:ſed aliquid operis impendit in mortē eius:
puta q: latronem detinuit:vel cōtra cū clamauit: vel hu-
iuſmodi.alˀs aūt ſi clamaſſet cōtra eū:non in mortē eius:
ſed qđ caperetur:vel detinuit eū:vel leuem ictū dedit:irre
gularis non eſt.ſm Inno.ar.precall.c.ſignificaſti.etiam ſi
ab alijs occidatur.in quibus verbis bene intellectis dñs

Notat Innocē-ius.

Inno.vere ſibi cōtrarius eſt. In hoc em̄ videtur eſſe ius:
ꝙ nec auxilium det in mortē alicuius aperte:nec etiam ſit
in neglectu.q: ſi culpa eius vel malitia homicidium per-
petretur:irregularis fit.⁊ idē ſi eius negligentia cōmitti-
tur.l.di.hi qui.ex͞ de homici.petrus. Et ideo ſiue clamat cō
tra latronem:ſiue eum capiat:ſeu quocūq; alio modo po
tuit intelligere ex clamore vel alio actu ſuo homicidium
poſſe ſequi:irregularis eſt.niſi forte faciat propter pericu
lum corporis ſui.vt ſi timet ꝙ aliquis eum occidere velit.
tunc enim bene poteſt inuocare ⁊ clamare ꝓ auxilio.quia
non intendit in aliorum mortē:ſed in ſuam liberationem.
Et preterea liberat a peccato animā volētis eum occide-
re.ſecus ſi faciat hoc propter periculum rerum:vel ſi fuge
preſidio euadere poteſt.e.ti.ſuſcepimus.ſm Guillˀ. Item
ſi clericus non valēs recuperare res ſuas:tenet furem ne
cum rebus fugiat:donec eū exhibeat iudici: vel eius auxi
lium inuocet ad res ſuas recuperandas:non eſt irregula
ris:licet fur a iudice poſtea corporaliter puniatur. qđ ve-
rum eſt hodie proteſtatione premiſſa: ꝙ ad vindictā ſan-
guinis non intēdit.ex͞ de homici.prelatis.lib.vj.ipſa enim
ligatio/ſiue captio/ſine ſanguinis effuſiōe licita eſt.ex͞ de
homici.c.j.xxiij.q.vj.ſi res.ex͞ de homici.c.ij.ex͞ de rap.in ar-
chiepiſcopatu.§.j.in fi.ex͞ de homici.tua.§.ad vlti.ſm In-
no.⁊ Oſtien.qui ſic no.eo.ti.ſuſcepimus.vnde ſi clericus
tradit iudici aut poteſtati furem vel latronē:petens ꝙ eū
puniat citra ſanguinis effuſionē:vel petens rem ſibi ſub-
tractam reſtitui:cū proteſtatione premiſſa : licet iudex in
eum animaduerterit:non ꝓpter hoc clericus fit irregula
ris:nec ei nocet/ſi ad conuincendū latronē/tradiderit in-
ſignia. Et idem eſt ſi de iniuriantibus ſibi vel eccleſie ſue
deponit querelā:quāuis tales vix abſq; ſanguinis effuſio
ne valeant coarctari.ex͞ eo.ti.tua nos.§.ad vltimū.⁊.c.po
ſtulaſti.xxiij.q.iij.maximianus.⁊.q.v.c.j.⁊.c.vnū.c.pena.⁊
ar.ff.de bo.liber.qui quū maior.§.j. proteſtatione premiſ-
ſa.vt preal.c.prelatis.ad idem ex͞ de rap.in archiepatu. ex͞
de iudi.quū non ab homine.ex͞ de ꝟbo.ſigni.nouimus.ex͞
de hereti.excōmunicamus.ij.§.penul.de apoſta.a nobis.
xxiij.q.v.non vos. Et ſunt hic in argumentū nullius irre-
gularitatis notā incurrere eum qui per executores alicu-
ius curie procurauit aliquē capi.propter aliqđ delictum:
ꝓpter qđ nec mori nec mutilari debuiſſet:licet iudex alia
inueniens ſuſpenderet eū.non conſulo tamen alicui hoc
facere:niſi ꝓpter emendā ſuam aut reſtitutionem rei ſue.
vt innuit preal.c.prelatis. Si iudex vel officialis inſequiꝫ
latronē:⁊ querit a me:vbi eſt:⁊ capitur ⁊ occidiꝫ : irregu-
laris ſum.q: facto meo mortuus eſt.l.diſ. ſi quis viduam.
Si aūt queritur latro:⁊ non pōt fugere niſi per alterā de
duabus vijs:⁊ dico ꝙ per hanc non fugit:ſciens eū per al
terā fugere: Idem ſi non ſciam:irregularis ſum.q: dicen-
do ipſum non per hanc viā fugere/implico eū per aliā fu-
gere.ar.ex͞ de preſump.nonne.tacendū eſt ergo vel curia-
liter querente oportet eludere.xliiij.diſt. in mandatis. fa-
ciunt que no.xxij.q.ij.ne quis. Item ſi agenti ad res ſuas
ex poſt facto placet ꝙ latro ſuſpenſus eſt:⁊ ratum habet:
irregularis eſt.ſm Oſtien. ex͞ de reſti.ſpo.cū ad ſedem.in
fi. Sed ſalua gratia ſua groſſe locutus eſt:q: ratihabitio

Sugillatur Oſtienſis.

vel cōplacentia non inducit irregularitatē:vbi nullus cō
ſenſus vel cooperatio vel exhortatio preceſſit:nec eius no
mine factū eſt.ar.ff.manda.ſi vero.§. ſi poſt.peccatū enim
qđ ſola volūtate committitur:cōtraria aboleatur.ar.ex͞ de
ſimo.c.fi.ff.de regu.iur.nihil tam naturale.ex͞ eo.ti.c.j. Et
quia de ſola nuda volūtate non tenetur ſe purgare. no.j.
q.iiij.quia preſulatus.⁊ ex͞ de homici.petrˀ. Preterea nec
ratum habere poteſt qđ nomine ſuo geſtū nō fuit.expreſ-
ſum hodie ex͞ de ſen.excō.quū quis.lib.vj.⁊ ex͞ de reg.iur.
ratum.lib.vj. Irregularitas enim ratione homicidij non
cōtrahitur ſola voluntate:niſi homo actu occidatur.vt ex͞
de homici. ſicut dignum.§.illi autē.in quo.§.non fuit ſo-
lus animus:ſed actus exterior venie͞di.xv.q.j.ſi quis non
iratus. Sed nec fit aliquis irregularis propter ſolum ho-
micidiū:niſi culpa vel volūtas preceſſerit:vel alˀs inde ſe-
quatur ſcādalum.l.di.hi qui.ar.ex͞ de homici. ex literis.de
cleri.egro.tua. Si autē in rixa quis mortuus eſt: neſcitur
tamen quis illū interfecit:oēs cenſendi ſunt irregulares:
⁊ ab ordinibus repellendi.quia oēs cenſentur homicide:
ſaltem quoad promotionē:propter incertitudinē.xxiij.q.
vlti.c.vlti.ff.ad.l.aquil.item mela.§.ſi plures. ⁊ hoc tenet
Io.predi.c.vlti.⁊ hoc ſi omnes percuſſerūt:ſi aūt aliquis
non percuſſit:ſue eſt cōſcientie relinquendū. ſm Oſtien.
qui de hoc no.in ſumma de homici.§.qua pena.ꝟ.ſed nū-
quid.ꝙ irregulares omnes ſint.facit.lj.di.aliquantos. ex
c.ſi quis.ex͞ de cleri.percuſ.c.cōtinentia. Si amici tui occi-
dunt aliquē tibi iniuriantem/te inuito:⁊ cōtra tuam pro-
hibitionem:nō nocet tibi.vt ex͞ de homi.petrus.⁊.j. q.iiij.
quia preſulatus. Idem eſt ſi te ignorante.ar.ex͞ de ſimo.a
nobis.⁊.c.ſicut nobis.⁊.c.de regularibus. Sed ſi volun-
tas turbata fuit:puta quia nec conſenſiſti expreſſe:nec cō
tradixiſti:tibi imputatur.ar.ex͞ de ſimo.mattheus. immo
etiam ſi ſciens tractatum de morte alicuius habitum : nō
reuelaui:non ſum irregularis.quia homicidiū non com-
miſi:facto/mandato/cōſilio/vel defenſione.l.di. ſi quis vi
duam.⁊ in preal.c.petrus. Si aliquis vadit ad interficiē-
dum aliquē:⁊ tu eum ſcienter aſſocias:non eum incitans
ad homicidiū:nec cum eo ſuper hoc aliqua verba habui-
ſti:vel ſi habuiſti/ſemper ei diſſuaſiſti : ſed quū tibi nollet
acquieſcere:timēs de ipſo/eum aſſocias: eo propoſito vt
ſi forte aliquis eum inſequeretur/eum defendas: etiam ſi
ſic homicidiū perpetrat/irregularis es. ſm Oſtiē.vt eo.
ti.ſicut dignum.§.illi.⁊.§.ſi. Itē clericus arma miniſtrās/
ſi aliquis interficiatur: irregularis eſt.ar.xxiij.q. vlti.c.ſi.
nomine autem armorū fuſtes et lapides intelliguntur.ff.
de ꝟbo.ſigni.armorū.facit quod legiꝫ.et no. ex͞ de iudeis.
ita. Poſſunt milites ⁊ alios clerici inducere ad pugnan-
dum ꝓ defenſione eccleſie:vel fidei:vel reipublice: ⁊ ſi ali-
qui ibi interficiantur:⁊ etiam ſi preſentes ſunt clerici:non
ſunt irregulares.no.xxiij.q.iij.maximianˀ.no. ſm Inno.
ex͞ de reſti.ſpo.olim cauſam.facit.xxiij.q.viij.vt pridem.no
ta.ſm Oſtiē.in ſumma de homici.in.§. qua pena.ꝟ. illud
vero.⁊ ſeq. Et breuiter teneas ꝙ eccleſiaſticus iudex pōt
hortari brachium ſeculare cōtra violētos: vel hereticos/
vel paganos : non vt occidat/vel mutilet:ſed vt de terris
fidelium expellantur:⁊ de ſuis/ſi fideles impugnant:nec
eſt irregularis:licet aliqui ſint hinc inde occiſi. xxiij.q.v.
de occidendis.⁊ in preallˀ.c.maximianus. Et no. Inno.ex͞
de homi.petitio.ꝙ licet aliquis in bello iuſto percuſſerit:
ſi tamen nullus inde mortuus ſit:non fit ex hoc irregula-
ris.vt ibi probatur.licet enim ibi de percuſſiōe queſitum
fuerit:nō tamen reſpōdet de hoc:ſed de interfectione. In
bello autem iniuſto/quicūq; auxilium vel cōſilium dede-
rit in mortem alterius;vel ſi culpabilis vel negligēs fue-

Digitized by Google

rit: ⁊ ex hoc eſt mors ſecuta: irregularis fit. di. l. quantum. c. ſepe. c. ſi duo. Unde euntes ad bellum iniuſtum/ſiue preſtent ſuis fauorem: puta q: ledunt ſeuerius inimicos: ſiue terrorem incutiant aduerſarijs: ſcꝫ ꝙ fugiant/vel timeāt ſe defendere: vel ꝙ inimici eorum ſtupefacti eos deſerāt: ſi exinde ſequatur mors: irregulares ſunt. Si vero qs accedit ad iniuſtum bellum/cauſa pacificādi: vel alia iuſta cauſa: licet ex eius preſentia aliquod robur accreſcat ſuis: vel timor incutiatur aduerſarijs: nō eſt ei imputandum: dūmodo ⁊ de ꝗs lata negligentia abſit omnino. ar. a contrario ſenſu. in preal. c. quantū. ⁊ ex̄ de homici. preſbyterū. xxiij. q. v. de occidēdis. ex̄ de tornea. c. ij. Poteſt etiam dici ſm Guill. dur. ꝙ clericus qui cū armis vel ſine armis intereſt in bello iuſto: ſaluo eo qḋ dictum eſt. ſ. e. ꝟ. poſſunt. cum. ꝟ. ſeq. vel in iniuſto in quo aliqui interfecti ſunt: irregularis eſt: licet ipſe non occidit. Idem dico de ſeculari: ꝙ ſiue interſit iuſto vel iniuſto bello: vbi aliqui interficiuntur: irregularis eſt: nec poterit promoueri. de hoc. lj. diſt. ſi quis poſt. xvj. q. iij. porro. xxiij. q. vlti. quicūqꝫ ex clero. nec refert quantū ad irregularitatem/vtrū quis iuſto an iniuſto bello interſit. quia ita eſt irregularis qui iuſte interficit: vel conſiliū/vel auxilium/vel fauorem preſtat: vel in lata negligētia eſt in morte alicuius: ſicut qui iniuſte interficit. legitur ⁊ no. lj. di. c. j. in gloſ. quicūqꝫ. c. ſi quis poſt. ex̄ de cleri. percuſ. preſentiū. ⁊ c. ſi. expreſſum. q: talis irregularitas iuſte interficiendo/fundata eſt in defectu: non peccato. vt. ſ. in pn. iſtius materie dictū eſt. Nec videri poteſt ꝙ aliquis interſit bellis: ⁊ non det opem aliquam ſaltem adſiſtendo: vel hoſtes terrendo: vel cuneū augendo: conſilium/auxilium/vel fauorem: propter qḋ eſt irregularis. lj. di. ſi quis viduam. ⁊ ex̄ de homici. ſicut dignū. vnde etiam clericus proijciens lapides in conflictu/etiā ex parte illorū qui violentiā repellunt: irregularis eſt: ſi ab alijs ſint hinc inde aliqui occiſi: licet ipſe nullū percuſſit. vt pre. c. penul. ⁊ vltra de cleri. percuſ. Clericus etiam non debet preponi bellis: nec ruptarijs: nec balliſtarijs: nec hmōi viris ſanguinū. ex̄ ne cleri. vel mona. ſententiā. Tamē iuſto bello/quod nō ad occidendū: vel occidendū ſi reſiſtant. ſ. e. ꝟ. eodem. ſed ad defendendū ſeu recuperādum ſua/geritur: preponi poteſt: non vt poſſit dircere predictis viris ſanguinū preeſſe: ſed vt reſpondeat militibus: ⁊ ſumptus miniſtret: tractatus teneat: ſentētias proferat: et negotia cūcta diſponat: ſicut faciunt rectores ⁊ officiales eccleſie in terris tēporaliter ſubiectis eccleſie. ſic etiam tenet Inno. preal. c. olim cauſam. de reſti. ſpo. Poteſt etiā clericus intereſſe iuſto bello. xxiij. q. iij. maximianus. ⁊ q. viij. hortatu. non iniuſto. ex̄ de homici. ſicut. ff. ad. l. aquil. item mela. §. ⁊ item. ⁊ hortari: ⁊ dicere: viriliter pugnate/⁊ capite. non dico occidite. et hoc prius ꝙ̄ veniatur ad actum: ſeu percuſſiones. nec obſtat ex̄ de homici. c. j. quia ibi aliquos percuſſerat. bello aūt iam omiſſo incitās alium ad percutiēdum aliquem aliū/ſi ſic percuſſus obierit: irregularis eſt: maxime ſi bellū ſit iniuſtum. ex̄ de penis. qḋ in dubijs. no. etiam de hoc per Inno. ex̄ de ſen. excō. dilecto. li. vj. idē eſt ſi generaliter ſeu cōmuniter ſuper bellatores acclamauerit/dicēs: viriliter pugnate: vel date illis: vel ſimilia. vñ quicquid dicatur: teneas ꝙ quātūcumqꝫ ſit bellum iuſtū: etſi liceat clericis temporalē iuriſdictionem habentibus pro defenſione vel recuperatione iuriū eccleſie bellum indicere: et hortari ad pugnā/anteꝗ̄ veniatur ad ipſam: ſi tamen clericus poſtꝗ̄ peruenitur ad pugnā: ad impugnādum alios/perſonā ſuā exhibeat: ⁊ ex facto vel verbo ſuo cōtingat fieri homicidiū/vel mutilationē mēbrorum: irregularis eſt. vt patet in eo qḋ legitur. ⁊ no. ex̄ de homici. ſuſcepimus. ex̄ de cleri. pug. in du. c. ij. §. ſi. ⁊ de cle. ex. mi. c. ij. ſm Oſtien. qui ita no. in preall. c. quod in dubijs. ex̄ de penis.

Hiſpani prelati milicie vacantes.

Per predicta nō video quō prelati ⁊ clerici hiſpaniarum ſe ab irregularitate valeant excuſare: qui contra ſaracenos nedum faciūt bellum cum gentibus ſuis: ⁊ hortantur generaliter chriſtianos ad pugnandū cōtra eos: ſed ⁊ ipſi in bellis interſunt: ⁊ ſpecialiter ad pugnandum et feriendum hortantur alios: ⁊ ipſi pugnant ſicut alij ſeculares viriliter contra eos: feriunt: ⁊ occidūt: nec de irregularitate aliquā ſibi faciunt conſciētiam: immo magnū credunt/ſed non ſm ſcientiam. Roma. x. xv. q. j. §. j. ex hoc chriſto ſacrificium ⁊ alij ſicut iudei interficientes diſcipulos chriſti. Ioan. xv. exhibere. contra quos expreſſe faciūt iura pre. ⁊ expreſſius. lj. di. c. j. quod loquitur contra hiſpanos. l. diſ. clericum. qui paganum. xxiij. q. vlti. c. ſi. ⁊. iij. ⁊. §. his ita. ⁊. §. in regiſtro. c. reprehenſibile. c. ſi in mortē. c. conuenior. c. ſepe principes. c. his a quibus. ex̄ de cleri. percuſ. c. penulti. ⁊ vlti. ex̄ de vo. ⁊ vo. redē. ex multa. §. ſi. Si clericus in bello iuſto miniſtrat balliſtas ſeu ſagittas ad ſui defenſionē: ⁊ ille cui miniſtrat poſtmodū aliquem interficit: ſi non intendat dans ꝙ balliſtarius aliquē interficiat: ſeu interficere velit: ſed ꝙ illos terreat: vel ſe vel ſua defendat/vel recuperet: non eſt irregularis. quod proſequitur vt no. Inno. ex̄ ne cleri. vel mona. ſententiā. Eodē modo non dicimus irregularem illū qui in bello iuſto prepoſitus eſt exercitui: vt ſumptus faciat/⁊ cuncta diſponat: ſi forte precipiat lanceas vel ſagittas emi ⁊ miniſtrari: vel ad exercituꝫ vel ad cuſtodiam caſtri vti: vel ſi hortatur ad currēdum poſt hoſtes: vt eis preda hominū vel animaliū auferatur: ſi forte tunc aliquis interficiatur. dummodo ſolum intenderit ad recuperationē prede: non ad vindictā. talis enim cauſa remota non nocet. ar. xxiij. q. v. de occidēdis. ſm Guill. Inno. ⁊ Oſtien. qui de hoc no. in preall. c. ſententiā. Sacerdos etiā vel clericus in duello pugnans/irregularis eſt. ſed ſi mors vel mutilatio mēbri non fuerit ſubſecuta: poterit cum eo ſuus epiſcopus diſpenſare: impoſita ſibi penitentia de peccato. ex̄ de cor. vi. c. j. ⁊. ij. ⁊ de cleri. pug. in duel. c. ij. Si aliquis abortiuum viuificatum procurat occidi: vel cauſam preſtat: irregularis eſt. ex̄ de homici. ſi alicuius. ij. q. v. conſuluiſti. Si dubitatur an de illa percuſſione fecerit abortiuū mulier: vel an ſit viuificatus in dubio abſtineat. ex̄ de homici. ad audiētiam. Si leuem aut temerariā habet conſcientiā: deponat eam: alꝰs cōtra conſcientiā non promoueatur. ex̄ de ſimo. per tuas. ij. ex̄ de ſen. excō. inquiſitioni. Si aliquis mori timens/velit aufugere: ⁊ alius promittit ei pacē: ⁊ ei conſulit ꝙ non vadat: et iſte propter talem promiſſionē ſtetit: ⁊ interfectus eſt in loco vbi mori timebat: ⁊ non temere promiſſa fuit ſecuritas: irregularis eſt promittens. q: in culpa fuit promittēdo quod facere non poterat. Secus ſi promittens habebat probabilē firmitatem poſſe firmiter cōplere quod promiſit: puta quia habebat in eos ꝗ interficere querebant illū/patriam vel dominicā poteſtatē: aut ita erāt ſibi affinitate vel cōſanguinitate vel amicitia coniuncti: ꝙ poſſet eos a tali propoſito remouere. ar. ꝓ hoc. xxiij. q. v. de occidendis. Filij beneficiati vel feudatarij eccleſie perſonam ipſius eccleſie interficiētes: irregulares ſunt: ⁊ nō poſſunt vſqꝫ ad quartā generationē in clericos promoueri. ex̄ de penis. in quibuſdā. Item ſi litere preſentātur alicui principi vel iudici: ꝙ talē homicidam qui in tali hoſpitio moratur/capiat ⁊ ſuſpēdat: princeps literas tradit cuidam clerico ꝙ eas aperiat ⁊ legat ſibi: quod ⁊ facit: ⁊ ille homicida capitur: ⁊ ſuſpēditur: clericus legēs irregularis eſt. ſicut reſpōſum fuit ꝑ dñm clemē. papā. iiij. q: ex illa litera lecta homicidiū ſecutum fuit. nec prodeſt ſi dicat ſe ignoraſſe. q: ipſam primo ſibi legere debuit. quod ⁊ ſi nō fecit: tamen quācito peruenit ad captionem/debuit ſiſtere: ⁊ literam dño reddere: ac ſi ei diceret/ꝙ talem literam legere non erat ſui officij. ar. ex̄. ſ. de homici. ſicut dignum. ⁊ ex̄ ne cleri. vel mona. ſm Oſtiē. qui ita no. eo. ti. ſententiam.

¶ D Quando autem/⁊ per quē poſſit circa irregularitatem homicidij diſpenſari: videndū eſt. ſuper quo notandum eſt ꝙ cū aliquibus ex predictis irregularibus ſolus papa diſpenſat: et cū aliquibus epiſcopi. vt ex̄ de homici. cōtinebatur. ⁊. c. ad audientiam. Si igitur quis occidēdi animo aliquem vulnerauerit: licet vulneratus non fuerit

Cuiꝰ ſit cum irregulari diſpenſare.

mortuus:vel membrũ perdiderit:tamen percutiens irre-
gularis eſt:ꝛ epiſcopus põt diſpenſare cum illo:ſicut enã
vindicatione vindicte ſanguinis:ſi nõ peruenitur ad mẽ-
bri detruncationem.ex̃ de homici.petitio.de cle.pu. in du.
c.j.ex̃ ne cleri.vel mona.ſententiã.ſi vero peruentũ fuerit
ad membri detruncationem/abſqꝫ homicidio:ſolus papa
diſpenſat.ex̃ de cor.vi.c.j.de homici.cle.ergo preſbyterum.
Neceſſitas duplex. Circa homicidiũ neceſſitatis ꝛ euitabilis/dicẽdum eſt ꝙ
talis ad ſuperiores ordines nõ aſcendet:ſed per Papam
diſpenſatur:alias in ſusceptis non miniſtrabit.l.di.de his
clericis.j.ꝛ.ij. In homicidio aũt ineuitabilis neceſſitatis/
non eſt diſpenſatio neceſſaria:q: nec talis irregularis eſt.
ex̃ de homici.ſi furioſus.in clemẽ. Nec homicidio caſuali.
ꝛ ſi dabat operã rei illicite:ꝛ adhibuit diligentiam quam
debuit.ex̃ de homici.lator.ꝛ.c. ex literis.ij.ꝛ.c.ſequen.ꝛ.c.
ioãnes.ꝛ.c.ſi. Infans autẽ vel furioſus cõmittens homi-
cidiũ/non eſt irregularis.vt in preal.c.in clemen.ſi furio-
ſus.Quando autẽ per ingreſſum religionis tollatur irre
gularitas no.ex̃ de apoſta.c.ij. ¶ Ultimo nota ꝙ homici
diũ ante baptiſmũ ſiue ex officio ſiue ex voluntate com-
miſſum.non facit irregularitatem.xxvj.di.de iude. vbi de
hoc.lj.di.aliquantos ex his qui poſt baptiſmũ.ergo ſecus
ante.ꝛ ita ibi no.in gloſ.j.ꝛ.c. ſi quis poſt acceptũ baptiſ-
mum.ergo ſecus ante.l.diſt. ſi quis poſt remiſſionem. ſm
vnam lecturã.j.baptiſma:ſm gloſ.ergo ſecus ante.ꝛ.l.di.
ſi quis viduam.ibi.poſt baptiſmũ. ergo ſecus ante. Sed
Innocẽ.ꝛ Oſtien.tenent cũ Bar.ꝙ homicidium quantũ-
cũqꝫ ex officio ꝛ ſine peccato per iudicem irregularitatẽ
facit:que non tollitur per baptiſma.vt no.in preal.c. ſi qͥs
viduam.ꝛ.lj.di.in ſumma.vt no. ex̃ de diuor. gaudemus.
in gloſ.ſi.ꝛ Oſtien.in ſumma de homici.§.qua pena.℟.et
ſi opponas.Sed idem Inno.no.contra hoc ex̃ de homici.
preſbyterũ.ꝛ hoc teneo:q: hoc tenet curia romana: vt no.
Tepat Oſtiẽ. Archidia.dñs meus.lj.di.in ſumma. Et vere ſaluo tanto
dño/dñs Oſtiẽ.in pre.§.qua pena.pinguem habuit intel
lectum/dicendo ꝙ infidelis iudex:quia in eo non cadit iu
riſdictio:peccat iuſtitiã exercendo.ꝛ ideo illa irregulari-
tas tollitur per baptiſmũ.Sed ſecus in illo qui obedit ei:
quia iſte nõ peccat.ꝛ ideo iſta irregularitas non tollit̃ per
baptiſmũ:quia eſto ꝙ apud infideles vera iuriſdictio nõ
ſit.ſicut in pncipio iſtius operis latius diſputaui. ꝛ no.ex̃
de elec.venerabilem.in gloſ.ſic ergo.licet vehementer cõ-
tradicat.xxiij.q.iiij. queſitũ.in eo tamẽ ꝙ iuſte iudicauit:
non peccauit:licet meritũ non habeat:quia infidelis:non
eſt expreſſum.xxiij.q.j.§.ex his.itẽ ꝛ ſi ille peccaſſet:execu-
tor exequendo qᵭ non debuit:vt eſt expreſſum ex̃ de tẽpo.
ordi.dilectus.ibi:Ipſi obtẽperare non debuit in hac par-
te.cum cõcor.ibi poſitis.¶ Multe autẽ ſunt alie irre
Irregularitates alie. gularitates in iure ſcripte:ꝛ per doctores tacte diſperſim
quarũ etiam aliquas hic recolligo. Et ſiquidẽ irregula-
res ſunt neophyti.xlviij.di.c.j.ꝛ.ij.l.di.c.j. Nouitius in ab-
batem non eligitur.xlj.diſt.neophytus.al's.eſt in.§. ꝛ his
oĩbus.ex̃ de elec.cũ in magiſtrum.ex̃ de elec.nullus.lib.vj.
Uxoratus non poteſt ſine licentia vxoris vouentis conti
nentiã promoueri.ex̃ de conuer.coniug.coniugatas. xxxj.
di.vt lex.lxxvij.di.epiſcopus benedictionem.Clericus lu-
dens cũ laico vñ mors ſecuta eſt:irregularis eſt. ex̃ de ho-
micidio.cõtinebatur.defectus etatis ſciẽtie ꝛ morũ in epi
ſcopo preſbytero ꝛ alijs.ex̃ de elec.cũ in cunctis. c.dudũ.j.
xxxviij.diſt.per totũ.ex̃ de eta.ꝛ quali.ex ratione.Eligens
aliquem ſimoniace.ex̃ de elec.per inquiſitionem.Dans pe
cuniã vt in monaſterio recipiat̃. ex̃ de ſta.regu.monachi.
§.ſi quis.ꝛ.§.ſi vero.ſm Io.de deo.ꝛ de ſimo. veniẽs.ſed
cõtra videt̃.j.q.ij.quã pio.in ſi.ſed ibi cõceditur recipi qᵭ
ſine pactione offertur.xviij.di.de eulogijs.ex̃ de ſimo.dile
ctus filius.j.Dãs venena ſterilitatis viro vel femine:irre-
gularis eſt interpretatione iuris.xxxij.q.ij.aliquãdo.ex̃ de
homici.ſi quis. Ligans latronẽ:etſi per alium occidatur.
ex̃ de homici.ſuſcepimus.quod qualiter intelligatur.s̃.in
iſta materia poſui.in ℟.illud etiam notandũ.c.℟.ſeq.Aua

ritia magna impedit.lxxxv.di.archidiaconũ. Nimia ſim-
plicitas impedit.xxxix.di.petrus.xlviij.di.de petro.Cõtra-
hens in ſacro ordine irregularis eſt: donec cum eo diſpẽ-
ſetur.ex̃ q̃ cleri.vel vo.c.ij.ꝛ.j.ex̃ de cleri.con.ſane.ij. xxviij.
diſt.preſbyterũ.ꝛ nihilominus hodie excõmunicatus. vt
in clemen.de cõſangui.ꝛ affini.eos qui.Homicida caſua-
lis etiam dans operã rei licite.ſi non adhibet diligẽtiam
quam debet.ex̃ de homi.ex literis.ꝛ.c.dilectus.ꝛ.c.tua. et
c.penul.ꝛ vlti. Qui ſemel fuit hereticus non diſpenſatur
per papã.xij.diſt.nos conſuetudinẽ.j.q.j.quod quidã.ꝛ.q.
vij.cõuenientibus.Accuſatio criminalis.lxxxj.diſt.tantis.
Magna infamia.ex̃ de accuſa.accedens.ꝛ.c.eps. ꝛ de ſi-
mo.accuſatũ.xxv.di.primũ.ex̃ de exceſ.pla. inter dilectos.
Dans pugilẽ qui mutilat vel occidit.de cleri.pug.in duel.
c.j.ꝛ.ij.Dãnatus per ſententiam de peccato criminali: licet
egerit penitentiã:quũ remaneat infamis.j.q.vij.c.j.ꝛ.c.ſi
quis omnẽ.ex̃ de tempo.ordi.c.ſi.Laici de iure cõmuni nõ
eligũtur ad aliquã dignitatem.lv.di.hoc ad nos.ꝛ.c.ſeq.
lxj.di.c.j.ij.iij.ꝛ.iiij.Scrupulus conſcientie de ſimonia pre
lati impedit ad promouẽdũ.ex̃ de ſimo.ꝑ tuas.ij. Lapſus
ad ſuũ ordinem reſtitutus.l.di.q: ſanctitas tua. Exiſtens
in minoribus ordinibus/nõ eligitur in epiſcopũ.lx.di.nul
lus.ex̃ de elec.dudũ.j.Ordinatus ſub cõditione non petẽ
di beneficiũ/ſi preſentatur irregularis eſt. ex̃ de ſimo.per
tuas.iij.ꝛ.c.penul.Reſiſtens predonibus/ꝛ aliquos vul-
nerans/ſi per alios tũc aliquis occidatur.ex̃ de cleri.per-
cuſ.c.j.et vlti.l.di.de his.Homicida preſumptiue.l.di. ali-
quãtos.c.ſi quis poſt.liij.di.c.j.lv.di.priſcis.c.nullus.c.qui
partem. Suſpect⁹ de hereſi prius ꝙ ſe purget.de pur.ca.
inter ſolicitudines. Facinoroſus.illiteratus.bigamus: q̃
virginem non eſt ſortitus vxorem.ab adoleſcẽtia in circo
poſitus a ſortilegis.corpore viciatus.ſeruilis vel origina-
rie conditionis.Curie obligatus:vel ratiocinijs. publice
penitens.neophytus.hi caſus ſunt.lv.di.c.j.xxxiij.di. pre-
cipimus.Obligatus voto donec intret religionem. ex̃ de
vo.per tuas.Intrinſeca.ꝛ extrinſeca diminutio:vt illitera
tura ꝛ infamia.j.q.j.§.ſi ergo.§.ecce.c.viliſſimus.c.hi qui.
Credentes ꝛ fautores epiſcoporũ hereticorũ.de here.ex-
cõmunicamus.§.credentes.c.penul. ꝛ vlti.Carens oculo
lv.di.ſi euangelica.Baptizatus ꝑ egritudine. lvij.diſ.c.j.
Filij raptorũ monialium ꝛ vi oppreſſarum.j.q.vij.tali.cũ
pre.§.xxxvj.q.ij.eos.ꝛ.c.vlti.Incedens armatus ad necã-
dum hoiem:etiam ſi per alios:nõ per ſe quis ibi occidat̃.
dans fauorem conſiliũ preceptum defenſionem perpetuo
ſunt irregulares.ex̃ de homici.ſicut dignũ. ꝛ de cleri.pug.
in du.c.ij.l.di.miror.xxiij.q.j.c.penul.ꝛ vlt. Filij.damnato-
rum de crimine leſe maieſtatis.vj.q.j.§.ꝛ verum. Iurans
ꝙ nõ erit clericus.xxij.q.iiij.§.vlti.lxxxv.di.archidiaconũ.
Epiſcopus renuntians factus monachus.vij.q.j.hoc ne-
quaqꝫ.c.ſtatuimus.ex̃ de renũ.poſt tranſ.Dãnatus de iniu
ria illata ratione eccleſie in perſona pape.xxiij.q.iiij.guilĩ
ſarius.Imperitus medicus ſub quo periclitantur hoies.
ex̃ de eta.ad aures.ꝛ de hoc.s̃.latius dixi.Dans vel ꝓmit-
tens aliquid pro electiõe.j.q.j.eos.ꝛ.q.vj.c.j.ꝛ.ij.viij. q.ij.
illud.ꝛ.q.iij.talia.ꝛ.c.artaldus.Imperfecte recipiẽs ma-
nus impoſitionẽ vel vnctionem.ex̃ de ſacra.non ite.c.vlt.
ꝛ ſacra.vnc.c.j.Habens filios naturales. ꝛ qui non eſt li-
teratus vel catholicus vel legitime etatis.et qui non eſt
inſtructus in ordine clericali.in aut̃.de ſanctiſ.epiſ. §.j.ij.
iij.ꝛ.iiij.ꝛ.§.clericos autem.xxxiiij.diſt.precipimus.Con-
trahens cũ electa.vidua.meretrice.ancilla.vel cum publi
cis ſpectaculis mancipata.xxxiiij.di.ſi quis viduam.l.diſ.
ſi quis viduam.ex̃ de biga.c.j.Ratiocinijs obligatus. lxj.
di.oſius.liij.diſ.c.j.ex̃ de obli.ad ra.c.j.Excõmunicat⁹ vſqꝫ
quo abſoluatur.xxiiij.q.j.audiuim⁹.ex̃ de or.ab epiſcopo.
qui reſi.c.ij.de excep.c.inter.c.vlti.ex̃ de ſenten.excõ. cum
illorum.de elec.venerabilem.Clericus peregrinus.ex̃ de
cleri.pere.per totum.lxxij.diſt.per totum.xcviij.diſt. per to
tum.Conſentiens electioni facte per laicum.ex̃ de electio.
quiſquis. Publicus concubinarius:donec peniteat.ꝛ ſm

Digitized by Google

Oſtien.donec cum eo diſpenſetur.xxxij. diſt.verum.lxxxi. diſt.ſi qui clericorum.ex͂ de cohabi.cleri.⁊ mu.noſtra.c.ſi. in aut͂.de ſanctiſ.epiſ.in prin. Monachus de facto cōtrahens.xxvij.q.i.quotquot.c.monach⁹.c.vt lex.xxxi.q.i.quomodo. Obligans eccleſiam ſuam ꝓ alienis debitis.ex͂ de ſolu.c.ij. Percutiens grauidā aborſum viuificatū facientem.xxxij.q.ij.moyſes.ex͂ de homici.ſicut ex literarum. Habens plura beneficia cum cura ſine diſpenſatione. dudū. ij.de preben.cum iamdudū. Stans in habitu monachali vltra annum:etiam ſine profeſſione expreſſa: non poterit in ſeculo promoueri.ex͂ de regula.ex parte. Depoſitus per ſententiā:niſi reſtituatur.xi.q.iij.epiſcopus preſbyter. Femina qualitercūq; corrumpatur:inter virgines non conſecratur.xxxij.q.v.illę.xv.q.i.c.vlti.xxvi.di. acutius. Elect⁹ ſimoniace etiam ignoranter ineligibilis eſt:quantum ad illud beneficiū.ex͂ de elec.ſuper eo.⁊.c. ſi alicuius.i.q.v.c.i. ⁊.c.preſentium.ex͂ de ſimo.inſinuante. Ultores iniuriarū. xlvi.di.ſeditionarios.i.q.vij.ſi quis omnem. Clericus gubernans naues ad pugnam:ſi inde mors ſequat͂:vel mutilatio.⁊ incitans ad bellum:vel etiam bellās.ex͂ de penis. quod in dubijs. Incaute occidens puerum diſcipline.ex͂ de homici.preſbyterū. Filij patronorū occidentium prelatos.ex͂ de penis.in quibuſdam. Regularis ſine licētia abbatis promotus.ex͂ de tempo.ordi.ad aures. Promouēs aliquem vno die ad duos ſacros ordines:vel die qua non debuit.ex͂ de tēpo.ordi.dilectus.⁊.c.cū quidam.c. literas. c.conſultationem. Is cuius filius paruulus propter eius incuriam moritur.ex͂ de peni. et remiſ. queſitum. Iniuſte ſine ſcriptis excōmunicās.de ſen.excō. cum medicinalis. lib.vi. Iudex aliquid faciens per gratiam vel per ſordem. ex͂ de re iudi.cum eterni.lib.vi. ¶ F Demoniaca vexatio. xxxiij.di.cōmuniter.c.vſq;.⁊.vij.q.ij.c.i.⁊.ij.hoc tamē ſcias.

An mortaliū animas caco demones igrediantur.

ꝙ demon cuiuſquam animā nequit intrare.nec em̄ pars intrat partē:nec totus in totam.nec pars in totam.nec totus in partem:quū demon ⁊ anima ſit ſimplex: nec poſſit diuidi. Mirū autem non eſt ſpiritum malignum ſpiritui humano inſenſibiliter coniugari:⁊ occultā ſuadendi vim ad ea que libita ſunt exercere. eſt enim inter eos ſicut inter homines/quedā ſubſtātie ſpiritualis ſimilitudo atq; affinitas.altrinſec⁹ vero eos ſibi inſeri vel vniri:ita vt capax alter alterius eſſe poſſit:oībus modis impoſſibile eſt. hoc nāq; ſolum deitati:que ſubſtantia incorporea.xxiiij.q. iij.c.penulti.℟.antropomorphite.ſimplexq;.ex͂ de ſum.tri. c.i.in prin. natura eſt:veriſimiliter tribuetur. Nec obſtat de arreptitijs:qui nō ſuas ſed illorum voces ⁊ geſtus voluntateſq; depromunt.ꝙ non ita putandum eſt vt anime ipſius penetrantes ſubſtātiam:⁊ velut vniti ei:⁊ quodāmodo induti ea:ſermones ac verba per os patiētis emittant.nullo nāq; modo iſtud ab eis fieri poſſe credendum eſt. Nec enim per aliquā anime diminutionē/ſed per corporis debilitatē/hoc euenire manifeſta ratione deprehenditur.quū ſcʒ in membris illis in quibus vigor anime cōtinetur immūdus ſpiritus inſidēs/eiſq; importabile atq; immenſum pondus imponens:obſcuritate teterrima/intellectuales eius obruit ⁊ intercipit ſenſus. Ut nōnunꝗ etiam vini febriſq; vitio/ceu nimij frigoris/alijſq; qualitatibus extrinſecus superuenientibus videmus accidere. quod ne beato Iob diabolus qui carnis acceperat poteſtatē moliretur inferre:precepto dn̄i prohibetur/dicentis Iob.i. Ecce trado cū in manus tuas.tantū animā illi⁹ cuſtodi.ſm aliam tranſlationem.i.tantummodo amentem cum ne facias:debilitato anime domicilio:⁊ obruas intellectum ac ſapientiā reſiſtentis:principali ſcʒ corde ei⁹ tuo pondere prefocato.ſm Ioā.caſſi.qui ita no.in collatione Sereni de nobilitate anime ⁊ nequitijs ſpiritualibus in lib.collationū:⁊ eſt collatio.vij. ¶ Item propter humorē

Quo pacto quis a maligno vexet͂ ſpū.

Melancholicus humor.

melancholicum: vel alio iuſto dei iudicio nobis occulto: ex diuina permiſſione fatigare poteſt corpus ille immundus ſpiritus.quod (vt dicit Gelaſius) neceſſaria probatione videri poterit.vt ſcʒ carnes comedat indiſtincte.nā carnes melancholice:vt ſunt hircine/leporine/⁊ hedine/ ⁊ ſimiles/prouocāt demones.vt.vij.q.ij.c.ij.legitur.⁊ no. ſicut ecōtrario iaſpides eos fugant.xxvi.q.vlti.c.vlti.non dicit ibi de iaſpidib⁹:ſed dicit ibi.c.Hieronymi. Demoniū ſuſtinenti licet petras vel herbas habere ſine incantatione.ſed dicūt lapidarij ꝙ virtus iaſpidis eſt contra demones.de arreptitijs legit͂ ⁊ no.xxxiij.di.cōmuniter. ¶ Epilenſis (vel latinius Epilepſia) irregularitatē etiam inducit.ex͂ de elec.cum inter canonicos. Et ſcias ꝙ hec eſt duplex:vna que fit ex defectu medulle: et talis patit͂ interlunium:⁊ vocatur energuminus.qui qualiter liberetur vide de cōſe.diſt.v.omni die.vbi de hoc legitur ⁊ no.xxiij.di. exorciſta.vbi no.vnde deſcēdit energuminus ⁊ dicitur.vn̄ energumini ſm illas duas gloſ. dicūtur lunatici:⁊ obſeſſi a demonibus.⁊ dicūtur ab en ꝙ eſt in/⁊ erge ꝙ eſt labor/ et mene ꝙ eſt defectus/⁊ neos qđ eſt mens:quaſi in defectu mentis laborātes. Secūda vocatur caduca cū videlʒ cadit in terrā ex perturbatione ſpiritualiū:que curabilis eſt.⁊ talis debet ꝑ annū ab officio abſtinere.⁊ de hac quidem loquūtur canones.xxxiij.di.maritū.c.cōmuniter.vij. q.ij.c.i.perpēditur aūt ꝙ non ſit demoniaca paſſio:q: quū cadit in terrā:non loquit͂ ſicut demoniacus:nec voces cōfuſas cū ſpume iactatione emittit.ar.precall͂.c.cōmuniter. vij.q.ij.c.ij. Si ergo nō ceſſat paſſio:perpetuo a celebratione abſtinebit.al's aūt poteſt.vt in.c.cōmuniter.vij.q.ij.c.i. Porro etſi liberatus credat͂:ſemper tamē ſecum habebit ſociū vicini ſolaminis adiutorē qui eo caſu deficiēte miſſam cōſummet.⁊.vij.q.i.nihil.c.illud. Corporis vitium in mēbris inſignibus.lv.di.c.i.⁊.ij.⁊.c.qui partem. ⁊ tribus. c.ſeq.ex͂ de cor.vi.c.ij.⁊.iij. Unde ⁊ ſcienter ſe caſtrans deponitur.lv.di.ſi quis a medicis.⁊.c. prece.⁊ tribus. c.ſeq. ſuper quo diſtingue.vt eo.ti.c.ſi.⁊.lv.di.in ſumma. Periuriū voluntariū ⁊ offertorium ex͂ de iureiur. querelam.⁊.c. tua.⁊ tales infames ſunt.xxij.q.v.ſi quis cōuictus: Crimē vſurarum.xlvij.di.de petro.⁊.c.i.⁊.ij.ex͂ de vſuris.preterea xiiij.q.iiij.ſi quis oblitus.⁊.c.quoniā. ex͂ de exceſ.pre. inter dilectos. Excōicatio.ex͂ de ſen.excō.cum illorū.c. monachi. Uiolatio aūt minoris excōmunicationis nō deponit: ſed impedit.ex͂ de cleri.ex.mi.c.ſi.diſpenſatur cum promoto.⁊ hoc per ſolū papam.ex͂ de elec.illa.ſm Guil.in repertorio. in rubrica he ſunt irregularitates. in.§. attendendum.℟. violatio. ſed Io.an.no.in pre.c.de cleri.ex.ꝙ epiſcopus poteſt cū tali diſpēſare. Interdicti a papa poſiti violatio:vel eius ſentētie malitioſa violatio.xi.q.iij.theogaldū. de exceſ.prela.tanta.ij.q.i.ſcelus.ex͂ de poſtu.patet.⁊ per ſolum papā diſpenſatur.vt in.c.tanta. Seruitus.liiij.di.per totū et ex͂ de ſeruis non ordi.per totū. Curie obligatus.li.di.c. i.ij.⁊.iij.liij.di.c.i.ex͂ de obli.ad ratio.c.i.in aut͂.de ſan.epiſ. §.i.⁊.iij. Infames etiā omnes irregulares ſunt.q: promoueri nō poſſunt ſine diſpenſatione. q: promouēdi oportet ꝙ ſint bone fame.viij.q.i.licet.ex͂ de exceſ.pre.inter. expreſſus.vi.q.i.infames. vbi multa genera infamiū.de hoc.et legitur ⁊ no.e.cauſa.⁊.q.omnes vero. ¶ B Eſt aūt ſciēdum qđ infamia eſt fame priuatio. fit aūt fame priuatio/ per capitis diminutionē:maiorē: ⁊ mediam: non aūt per minimā.ff.de va.⁊ ex͂ or.cog.l.penulti.§.extimatio. Quid aūt ſit fama:no.iij.q.vij.§.porro.ex͂ de cohabi.cleri.veſtra Eſt aūt fama vt ibi nota.illeſe dignitatis ſtat⁹: vita ⁊ moribus cōprobatus.vt in.l.pre.§.extimatio. Et ſm Tulliū: gloria que accipitur ꝓ fama:eſt alicuius dicti vel facti magni frequens fama cum laude. Irrogatur aūt infamia ex genere delicti:qn̄q; ex genere facti.que oīa vide ⁊ exēplificātur.vt in pre.§.porro. Repellūtur autem infames ab ordi.vt dictū eſt.⁊.i.q.i.§.ecce ſi clericus.§.ſeq. ab officio procura.iudicis:aduocati:⁊ teſtis:⁊ a dignitate ; ⁊ generaliter a quolibet actu legitimo.iij.q.vij.c.i.⁊.§.tria.ex͂ de teſti.ex parte. A.preſbyteri.⁊.c.teſtimonium.⁊.c.licet.⁊ de teſti.co.preterea.de excep.c.i.⁊ de exceſ.pre.inter dilectos. Reſpō.poteſt.ſciſcitatus. C.de infami.l.vnica.lib.x. C.de dignitate.l.ij.li.xij. Remittitur autem infamia a principe

Iaſpidis natura.

Energumini qui

Excōicatiōis violator.

Infamie deſcriptio.

Fama quid.

Digitized by Google

et a ſenatu.⁊ eccleſia habet ſenatū.xvj.q.j.eccleſia. per priuilegiū.ff.de poſt.l.j.§.deinde.⁊ ſeq.ex̃ de ſimo.ex diligẽti. per epiſcopū qui ⁊ princeps eſt.xxxv.di.eccleſie.j.q.vij.cõuenietibus.℟.item tharaſius.in caſibus in q̃bus hʒ diſpẽſare. vt no.ij.q.iij.§.hinc.⁊ no.j.l.ar.℟.xxvj. ⁊ colligitur de hoc per Inno.⁊ Oſtien.de re iudi.cum te.no.l.di.dño ſancto.xvj.q.j.eccleſiã.ex̃ de ſimo.inſinuatione. Item ſi maiori q̃ debeat quis ſubijcitur pene:vel ſi pecuniaria corporalis inſligitur.ff.de his qui no.l.quid ergo.§. pena grauior.⁊.ff.de penis.l.inde ſeruorū.§.vlti.ff.de decurio.l. ad tẽpus.ff.ad munici.l.ordine. Item per appellationem releuatur infamia:ſi appellans eam proſequatur.ff.de turpilia.l.j.§.vlti. C.de tẽpo.ap.l.vlti.§.penul. Qualiter autem canonica infamia remittatur.no.vij.q.j.omes leges. Sentẽtia vero arbitrorum non infamat.ff.de his qui no.infa.quid ergo.§.ex cõpromiſſo.quod qualiter intelligat̃ no.ex̃ de reſti.in integ.cauſa.gloſ.ſi.vt autẽ ſuper hoc plenius informeris:nota qui ſunt infames.

[Infamia multifariam remittit̃.]

Articulus.xlix. A

[Infames qui ſint.]

Unt aũt infames ſures. homicide. ſacrilegi. raptores. venefici. periuri. ſortilegi.⁊ eorum cõſultores. ſtatuta eccleſiaſtica contẽnentes. Normã legis chriſtiane abijcientes. capitalibus criminib⁹ irretiti. ambitioſi. res eccleſie iniuſte auferentes de bellis publicis fugientes. ſepulcrorū violatores. malefici.⁊ cõtra innocẽtes animos principū prouocãtes. anathematizati pro ſcelere.iij.q.v.cõſtituimus.vj.q.j.infames.iij.q.iiij.conſanguineorū. Compellens aliquẽ iurare inique:⁊ periurio conſentiẽs.xxij.q.iiij.inter cetera.⁊.xxij.q.v.ſi quis cõuictus. Ex ſola fama inceſtus incurrit̃ infamia popularis.xxxv.q.vj.notificamus. Inceſtuoſi:⁊ eis conſentientes:et nati ex eis.iij.q.iiij.conſanguineorum.xxxv.q.ij.⁊.iij.coniunctiones.vj.q.j.infames. Irrogans iniuriam.xxij.q.iij. inter cetera.in ſi. Contrahens matrimoniū ſine dote:quia non preſumitur matrimonium:vel ſine ſacerdotali benedictione.vt in p̃cal.c.conſanguineorū. Habens ſimul duas vxores vel ſponſas:vel noĩe eius quiſq̃.ex̃ de biga.nuper.C.de inceſtis nup.l.ij.ff.de his qui no.infa.l.j.⁊ ſi. Increpatus a patre vel a iudice cauſa cognita.⁊ hoc de facto.C.ex qui.cauſis infa.ir.l.ea quẽ.⁊.l.verbum.⁊.l.interlocutio.⁊.ff.e.l.ob hoc. Sodomita. Locans operas ad pugnandum cum beſtia.⁊ Improbus aduocatus.iij.q.vij.§.tria.℟.alijs.⁊ ſeq.et.l.ſi quis ad ea.ff.de poſtul.l.j.§.item.⁊.§.⁊ qui.C.eo.ti.quiſquis.C.de adul.cum iur. Rei criminis leſe maieſtatis et filij eorum.⁊ pro eis intercedẽtes.vj.q.j. quiſquis cum militibus. Homagium pro re ſpirituali faciẽs.ex̃ de ſimo.ex diligẽti. Illegitimus remouetur a dignitate:niſi ſit inopia aliorū.C.de dignita.l.ij.lib.xij.ff.de decur.§.ſpurios.C.de inoffi.teſta.fratres vel ſoro. Carmen famoſum vel libellum dictans/⁊ non probãs:ſed in via vel alibi proijciens.iiij.q.iij.℟.ob carmen.v.q.per totum.inſtitu.de iniur.circa p̃n. Notarij.iudices.aduocati.defenſores.fautores.receptores hereticorum.⁊ credentes.ex̃ de here.ſi aduerſus.⁊.c.excõmunicamus.§.credentes. Mulier nubẽs intra tempus luctus ſm.l.⁊ que nubit cõtra ſacramentum factum pro tutela.ff.de ritu nup.palã.§.que in adulterio.C.de ſecun.nup.l.j.⁊.ij.ij.q.iij.§.hinc tollitur. ⁊ in aut̃. de reſti.⁊ ea que pa.§.vnum.C.ex qui.cau.infa.irro.l.decreto.ſed hoc tollitur ſm canones ex̃ de ſecun.nup.c.penul.⁊ vlt. Omnes qui ſunt infames ſm.l.vel qui ſm.l.morte puniuntur:infames ſunt ſm canones.vj.q.j.infames.iij.q.ij.§.hinc tollitur.iij.q.iiij.conſanguineorum. vj.q.j. omnis. Omnis exiſtẽs in mortali notorio ⁊ omnis excõmunicatus/infamis eſt infamia canonica. vj.q.j.illi.⁊.c.oẽs. vbi de hoc.⁊ per totum.iij.q.v.cõſtituimus. Corruptus ⁊ corrumpens pro falſo teſtimonio dicendo.xxij.q.v.ſi q̃s conuictus.iij.q.v.conſtituimus. Secus in eo qui quia vacillauit captus eſt.ex̃ de penis ſuper his.quia gen⁹ pene per

[Infamia canonica.]

ſe non infamat:niſi ſententia precedat.vt ibi no. Ueniens contra pactum vel tranſactum iuratum.C.de tranſac.ſi quis maior. Qui ſuis culpis exigentibus/non poſſunt ad ſacerdotium prouehi.vj.q.j.omnes.j. Leno.⁊ Lena.⁊ Ludentes in ſcena.ff.de his qui no.infa.l.j.⁊.ij.§.vlti.℟. quid ſit Scena labeo definit.et ponitur hoc verbum de conſe.diſt.v.non oportet.l.diſt.ij.ſcenicis.inde ſcenicus.i. goliardus.vel ribaldus.vel buffo.vel iocular or.de quo no.ex̃ de ſimo.⁊ ſi queſtiones.in gloſ.aliud.in ſi. Ioculatores autẽ dicuntur quaſi ioci latores in publicum.ex̃ de vi.⁊ hone.cleri.cum decorem.faciunt enim ſpectaculum proprij corporis.vt.l.p̃e.de his qui no.infa.li.ij.§.ſi. Goliardus autem vulgare eſt gallicorum. Buffones vulgare tuſcorū.de his legitur ⁊ no.per Joan.an.ex̃ de vi.⁊ hone.cleri.de ricã.⁊.c.quoniã clericalis.lib.vj. Dans pecuniam ne actione famoſa conueniatur.ſecus ſi gratis:⁊ pro bono pacis ff.de his qui no.infa.l.j.§.pactum.⁊.l. athletas.§.vlti.⁊.l.quoniã.⁊.l.in actionibus.⁊ no.xxiij.q.iiij.ſi illic.in gloſ.iudicis authoritate. Epiſcopus exigens procurationes: et non viſitans.x.q.j.relata. Calumniator:ſi pronũtietur calumniator:⁊ non aliter.v.q.vj.quia iuxtã.C.de calũ.l.iij. Calumnioſe accuſans:⁊ non probans.ij.q.iij.c.j.⁊.§. hinc tollitur.⁊.§.notandum.circa princi.℟.ſin autem.⁊.ff.de his tem qui no.infa.l.j.⁊.iij.q.iiij.conſanguineorum.vj.q.j.infames. Monachus vel monacha filios procreans.xxvij.q.j.impudicas. Detractores:et morum contemptores.vj.q.j.deteriores. Inobedientes ſuis prelatis.xj.q.iij.ſi aũt. Accuſatores ⁊ perſecutores prelatorum:vel patrum: vel ſacerdotum.iij.q.iiij.clericus.⁊.c.ſeq.et.c. conſanguineorum.vj.q.j.infames. Parans inſidias ſuo prelato. et qui ei infeſtus eſt.xj.q.j.ſtatuimus. Conſpirantes ⁊ coniurantes contra ſuos prelatos.xj.q.j.conſpirationum. Locũ viuentis occupans.iij.q.ij.audiuimus.vij.q.j.preſentium.c.non ſurem.c.eum qui.ij.q.j.in primis.ex̃ de exceſ.prela.c.j. Hiſtriones:ſcʒ qui ludibria corporis faciunt.vt pote q̃ geſta aliorum ludibrio ſui corporis repreſentant.ſm Hugo. Magici.⁊ Excõmunicati.⁊ turpitudinibus ſubiecte perſone maculis aſperſi.iiij.q.j.c.j.⁊.ij.vnde eis non dat̃ euchariſtia.de conſe.diſt.ij.pro dilectione.⁊.c.ſeq. Miles ignominioſe ab exercitu remiſſus.ff.de his qui no.infa.l.j.⁊.ij.§.ignominioſe. Fatigans iudicem malitioſe appellãdo: et eum diffamando.⁊ hoc ſecuta ſentẽtia.C.de appella.a proconſulibus.in ſi. Simoniaci.dans:recipiens: emptor: et venditor:mediator:⁊ interuẽtor.j.q.iij.c.vlti.xv.q.iij.ſane. Infamia iuris eſt quū quis per ſentẽtiã condẽnatur. ſed non ſemper:niſi damnetur de publico crimine.vñ pater accuſans ſeruos generi/de veneno dato filie/nõ ſit infamis:licet ſit per ſentẽtiã de calumnia condẽnatus. Secus ſi eſſet publice iudicium.ff.de pu.iu.l.infamem.⁊.l.vlti.ff.de poſtu.item ſenatus.j.m̃.ff.de procura.l.penul.⁊.ff.de his qui no.infa.l.j. Qui iuſſa apoſtolice ſedis libenter et ſcienter tranſgreditur.iij.q.iiij.ſi quis a ſuo. Heretici.⁊ Schiſmatici omnes. Apoſtate.⁊ omnis qui non eſt chriſtianus.vt Judei.⁊ Pagani.⁊ alij.iiij.q.j.c.j.ij.q.vij. alieni.iij.q.iiij.alieni.⁊.c.beatus.⁊.c.ſi q̃s a ſuo.C. de ſumma trini.l.j.in ſi.vj.q.j.infames.⁊.c.illi.⁊.c.beatus.de apoſtatue.vj.q.j.infames. Exigens vſuras vſurarum. Ueniens contra tranſactionem iuratam. Miles aliena predia cõducens. Senator contrahens cum muliere ſcenica. C.ex qui. cauſis infa.irroga.l.improbum.C.de tranſac.ſi quis maior.C.loca.l.vlti.C.de naturali.li.j.diſtin.ius gentium. Publicus aleator. Mutuans in ludo.xj.pro.xij.ex̃ de exceſ.prela.inter. Judex iudicans vel aliquid faciens contra conſcientiam: per gratiam vel per ſordes/ ſcienter in preiudicium alterius.ex̃ de re iudica.cum eterni.ibi.fame ſue prodigus.li.vj. Condemnatus interdicto.vnde vi vel accuſatione furti.C.ex quibus cauſis infa.irro.furti.ff.de obſe. a liber. patro. preſtan.l.ij.de his qui no.infa.l.j. non tamen crimen ſtellionatus infamat. ff. de cri. ſtelli. l. ij. nec eſt contra.ff.de his qui no.infa.quid ergo. vt ibi no.

[Scenici et Joculatores.]

[infamia iuris.]

Digitized by Google

Item actio vi bonoꝝ rap. ⁊ iniuriarū. ⁊ ſepulcri violati. ⁊ doli mali. ⁊ conſimiles. ⁊ hoc per ſententiam. ⁊ non alr̄. ff de his qui no. infa. l. j. ⁊. ij. ⁊. C. de ſepul. vio. l. j. Actio ꝓ ſocio tutele: ⁊ mandati depoſiti: ſi ſuo noie ⁊ non alieno q̄s ⁊ directe non contrario iudicio agit in his. ⁊ hoc ſecuta ſententia: ⁊ non aliter. hoc ꝓbatur. ff. de his qui no. infa. l. j. ⁊ l. furti. §. ſi quis. inſtit. de ſuſpec. tuto. §. ſuſpectus. C. ex qui. cauſis infa. irro. l. vlti. inſti. de pe. ⁊ re. liti. §. ex quibus. Qui aſtute priuilegiū pncipis interpretatur. C. de legi. ⁊ con. l. ij. Tutor ⁊ curator qui pupillam ſibi vel filio maritauit. C. de interdic. ma. ſi tutor. Adulteri. vj. q. j. infames. iij. q. v. conſtituimus. ff. de ritu nup. l. palam. §. vlti. ⁊ ver. ſi. Indulgentia pncipis penam tollit: infamiam relinquit. C. de gene. aboli. l. vlti. que eſt. ij. q. iij. §. notandū. ver. indulgentia. Accuſator accuſationem nō proſequens: et in vltimo termino nō comparens. ⁊ hoc per ſententiam. C. vt infra certum tempus. l. j. ⁊ ad ſena. conſul. turpilia. l. ij. Reus latitans in cauſa criminali ſecuta ſententia. C. de requi. reis. l. vlti. Preuaricator condēnatus: nō alr̄. ff. de preuari. l. ſi is decus. C. ad ſena. conſul. turpilia. l. ij. ⁊ ij. q. iij. §. notādum. §. de his qui no. infa. l. j. Is qui a ſenatu ꝓpter turpitudinem motus eſt. ff. de ſena. l. ij. iij. q. vij. §. in prouer. Remotus ꝓpter dolum ab adminiſtratione. C. de ſuſpec. tuto. l. vlti. quod dic vt no. ex̄ de ſimo. ꝑ tuas. in fi. in glo. niſi quis. Tutor vel curator inuentariū negligens facere/ qui vt ſuſpectus remotus eſt. C. arbi. tu. veteris. in fi. Decurionem aut nobilem tormētis ſubijciens. C. de decur. l. omnes iudices. li. x. Sciendum eſt ꝙ in aliquibus ex p̄miſſis caſibus aliquis eſt infamis ipſo iure: vel in aliquibus de facto. ⁊ in aliquibus per ſententiam irrogatur infamia. vt ſtudioſus in ipſis cōcordantijs poterit inuenire.

¶ Articulus. l. A

Quia epiſcop⁹ ſub

vicario chriſti vniuerſali Romano pōtifice: ⁊ ipſe dei vicarius eſt in parte ſue ſolicitudinis: ⁊ perſonam chriſti habet: vt xxxiij. q. v. mulier debet. Et ordo epoꝝ quadripertitus eſt. i. in patriarchis: archiepis: metropolitanis: atq; epis. xxi. diſt. cleros. circa pnc. Et q̄cq̄d ptinet ad epiſcopum: ⁊ ad tres ſuperiores ptinet: quū oēs ſint epi: Ideo de epoꝝ potētia: quā habent quātum ad miniſtrationē ⁊ iuriſdictionē a papa: ⁊ ab eccleſia romana. vt. xxij. diſt. c. j. ⁊ de eoꝝ diſpenſatione ſubijciamus. vt ex hoc pape vniuerſalis potentia clarius eluceſcat. ¶ A Ad cui⁹ materie euidentiā clariorem p̄mo enumerabim⁹ caſus in iure ſcriptos in quibus eis a iure pmittitur diſpenſare: ⁊ ius cōmune relaxare. Cōſequenter vero illos in quibus diſpenſare ꝓhibentur. Ultimo quid iuris ſit de hac materia/ ſupponemus. Poteſt ergo diſpenſare eps. p̄mo cū ordinato extra. iiij. tempora. vt legit̄ ⁊ no. per Bern̄. ex̄ de tempo. ordi. cōſultationi. Sed Inno. ⁊ Oſtien. cōtra. cuꝫ q̄bus ſto. per. c. e. ti. c. cum quidam. ⁊. c. dilectus. ⁊ per ea q̄ notaui. ſ̄. xlv. ar. §. ſciēdū. ver. xlij. Scd̄o vt quis habeat duas eccl'ias intitulatas. lxx. diſt. ſctoꝝ. ſm̄ Inno. ſed nō curatas. ex̄ de elec. dudū. ij. ex̄ de p̄ben. de multa. Tertio diſpenſat cū ordinato ab alieno epo/ inconſulto ꝓprio vel contempto. ex̄ de offi. archid. ſignificaſtis. vbi ita tenet gloſ. ſ. lxxi. diſt. c. j. ij. ⁊. iij. ⁊. ix. q. ij. lugdunēſis. vide qd̄ ſcripſi. ſ̄. xlviij. ar. §. ⁊ p̄mo. ver. item ordinatus. Quarto cum eo qui ignoranter recipit ordinē ab epo qui renūtiauit epali dignitati. vt ex̄ de or. ab epo q̄ re. c. j. Quinto cum ordinatō ignorāt̄ ab excōicato. vt. e. t. c. ij. ⁊. ix. q. j. c. ij. Sexto vt duo ad vnā p̄bendaꝫ eligātur. quod dic vt no. ex̄ de p̄ben. tue. Septimo cū clerico ꝓpter crimē vſure ꝑ epm officio beneficioq; ſuſpenſo. vt no. ex̄ de vſuris. c. preterea. Octauo cum adultero ⁊ criminibus minoribus irretito poſt penitentiā. vt. xxxiiij. diſt. fraternitas. ex̄ de iudic. atſi clerici. §. de adulterio. ex̄ de tempo. ordi. c. ſi. Nono cum pugnante in duello. ex̄ de cor. vi. c. j. ⁊ ar. ex̄ de cle. pug. c. j. quum tamen inde mors vel mēbri detruncatio nō fuerit ſubſecuta. q: tunc non poteſt. xxiij. q. viij. his a quibus. ſed ⁊ tunc pōt in beneficio diſpenſare. vt. e. ti. c. ij. ⁊. l. diſt. ſtudeat. ad fi. X. in multū enormi crimine ⁊ notorio vt ꝓbatur ⁊ no. ſm̄ Inno. ex̄ de cor. vi. c. j. ⁊ ex̄ de apo. c. ij. ⁊ in capitalibus criminibus occultis. l. diſt. de his vero: ⁊ de hoc ex̄ de tempo. ordi. ex tenore. Xj. cū ſacerdote ſimul plures concubinas habente. ex̄ de biga. quia. xxxiiij. diſtin. fraternitatis. Xij. cum alienigena inſtituto in eccl'ia per eum qui inſtituere nō poterat. ex̄ de cleri. pere. c. ſi. Xiij. cū pſbytero de facto cū virgine matrimoniū contrahēte/ quo ad executionē officij. ex̄ de cle. con. ſane. ij. vbi etiā de hoc no. Similr̄ ⁊ cum diacono. ex̄ qui cleri. vel vo. c. j. dum nō tn̄ contrahant bis. xxviij. diſt. pſbyterū. vel etiā cum corrupta. vt ex̄ de biga. c. ij. penul. ⁊ fi. Xiiij. cū diacono q̄ vulnerauit aliū diaconū: ⁊ matrimoniū de facto contraxit. ſm̄ Inno. ex̄ q̄ cle. vel vo. c. j. Sed Bern̄. illud intelligit ibi factū fuiſſe authoritate mandati apl'ici. ex̄ de ſen. excō. cū illorum. ſto cū Innoc. propter ea que no. in. ver. ſupra ꝓxime poſito. Xv. cū canonico regulari ⁊ monacho/ vt poſſint in ſeculari eccleſia miniſtrare. xvj. q. j. doctos. ⁊. c. ex authoritate. j. q. vij. §. niſi rigor. Et ꝙ regularis catholicus ibi ſit ſolus. ex̄ de ſta. mo. qd̄ dei. quidam tn̄ illud eſſe ius dicūt ſm̄ Jo. de deo. contra videt̄. xvj. q. vlti. in noua. xx. q. iij. pſens. ad fi. ſed nō cū monacho vt ſit ſolus. vt. j. notat̄. Xvj. cum eo q̄ excōicatus recepit beneficiū. vt ex̄ de cle. excō. mi. poſtulaſtis. in pn̄. ſm̄ Inno. ſed Jo. de deo. no. ꝙ in hoc ad papā ptinet diſpenſare. ⁊ ꝓ hoc facit qd̄ no. Bern̄. ex̄ de eta. ⁊ qual. cū bone. in gloſ. ſi. in fi. vbi no. Ber. epm nō poſſe diſpenſare cū eo qui ſuſpenſus recepit beneficiū. Oſtien. vero in pre. c. poſtulaſtis. tenens mediā viam/ dicit ꝙ ſi tale genus excommunicatiōis eſt a qua poſſit abſoluere: pōt ⁊ diſpenſare. Si vero ꝑ papā eſt abſoluendus: per papā diſpenſabitur ar. ex̄ de offi. or. paſtoralis. §. preterea. ex de ſen. excom. a nobis. ij. §. ij. ⁊. c. cum illoꝝ. rn̄. j. ⁊. §. penul. pfero dictū Inno. per. c. ex̄. de ſen. excō. nuper. Xvij. cum clerico ꝑ ſaltū promoto. ex̄ de cle. per. ſal. p̄mo. c. j. ⁊ ita ibi tenet gloſ. ⁊ Oſti. lij. diſt. c. j. vbi tex. ille hoc innuit. ⁊ Inno. no. ex̄ de cle. excō. mi. c. vlti. Xviij. cum nō ordinato miniſtrante pōt diſpenſare in beneficio. ⁊ vt poſt bienniū vel trienniū in ordine ſuſcepto miniſtret: ſed nō ad ſuperiorem aſcēdat: ſine diſpenſatione papali. vt legitur ⁊ no. ex̄ de nō or. mi. c. ij. vbi tenet Bern̄. ⁊ Oſtien. ⁊ legit̄ ⁊ no. ex̄ de cle. excō. mi. c. j. et ij. Xix. cum clerico furtiue ordines recipiente: ſed nō poſt inhibitionem intimationis abbatis: alr̄ ſecus: ⁊ tunc per papam. ex̄ de eo. qui fur. or. re. c. j. ⁊. ij. ⁊ ſic ſeruat curia. vt expertus ſum in officio penitētiarie. Xx. ꝙ religioſus ad minorem tranſeat religionem. ex̄ de regula: ⁊ tranſ. ad religio. ſignificatum. ⁊ ita ibi tenet Inno. ⁊ facit. e. ti. ſuper eo. ⁊ op. ar. e. ti. c. conſulti. §. in p̄mo caſu. notat etiā Oſti. ꝙ abbas poteſt ex cauſa diſpenſare cum monacho: vt ad laxiorem tranſeat religionem. ſic no. e. ti. nō eſt nobis dubium per. c. pre. ſuper eo. ⁊. c. conſulti. facit pro hoc ex̄ de tempo. ordina. ex parte. ⁊. xx. q. iiij. monachum. ibi. aſperior regula abbatis licentia remittatur. Xxj. in commutatione prebendarum ⁊ perſonarum. ex̄ de rerū p̄mu. queſitum. ⁊. c. cum vniuerſorū. de iure enī cōi vnuſq̄ſq; debet manere in ea vocatione in qua vocatus eſt. vt. j. Cor. vij. Eph. iiij. xxj. q. j. c. j. C. li. xij. de pala. ſacra. lar. l. quidā. Xxij. cum eo qui bigamum ordinauit. ex̄ de biga. c. ij. ⁊ idem iuris eſt ſi alios irregulares. ſm̄ Innocen. Xxiij. cum falſario/ vel vt eum in carcerem mittat: vel ad papam remittat. xix. diſ. in memoriam. Xxiiij. in diſpenſatione eccleſiaſticorum ordinum/ quia ipſe preordinator eſt in cunctis. xxj. di. cleros. xxiij. diſt. tales. xxv. di. c. j. Xxv. vt clericus coniugatus. vide Inno. ex̄ de conuer. coiu. coiugatus. habeat ſimplex beneficiū. xxviij. diſt. de his. ſm̄ Guill'. par. facit ſꝫ melius. xxxij. di. ſi qui vero. ⁊ op. ar. ex̄ de cle. coiu. ioānes. vbi no. Oſtien. ꝙ clericus cōiugatus ex diſpenſatione po

Cū q̄b⁹ pōt eps diſpenſare.

reſt habere ſimplex beneficium nō curatum. idem no.eo.ti.ſane. Quod credo:ſi cōtrahit cum virgine.ar.ex.e.clerici qui.li.vi.preal.c.ſane.quia nec alias clericus eſſe pōt. ex de bigamis.altercationis.lib.vi. Xxvi. vt clericus concubinarius poſt peractam penitentiā promoueatur.xxxiiij diſt.fraternitatis.ex de iudi.at ſi clerici.niſi fuerit per ſententiam dānatus vel infamis.ex de tempo.ordi.queſitū. ſm Guill. Credo tamen epiſcopū poſſe in tali dānatione.ex de iudic.at ſi.§.de adulterijs.⁊ infamia diſpenſare. vt no.expreſſe.ij.q.iij.§.hinc colligitur.⁊ no.l.diſ.domino. Innocen. contra vt no. ex de re iu.c. cum te.c.tenor. cum gloſ.Joan.per ea que no.xv.q.viij.hi qui.in gloſ.ſi intelligas.⁊ per ea que no.per archid.in.c.licet cano. de elec.li.vi.in gloſ. dicūt quidam.in fi. ⁊.ſ.dixi in.xlix.arti.in.§.eſt autem.verſi.remittitur. Xxvij.cum idiota iam promoto/ vt remaneat in illo ſtatu:⁊ nō deponatur:ſed doceatur.x.q.j.placuit.xxxviij.diſt.nullus.c.ſedulo. non tamen vt promoueatur.l.diſt.non cōfidat.ex de tempo.ordi.nullus epiſcopus.lib.vi. Xxviij.in omni foro penitentiali:⁊ in penitentijs imponendis.xlv.diſ.licet.⁊ fere per totum.xxvi.q.vij.tempora.c.alligant.ratione tamen duce: alſ nō. de peni.diſt.v.falſas.xxiij.q.v.ſi quis.de peni.diſt.v.conſideret. Et mitigare poteſt canones penitentiales.de peni.diſt.j.pene.c.verbum dei.c.medicina.c.menſura.c.iudices.⁊ pondera penitentie.de conſe.diſtin.iij.de penitentibus. ex de pe.⁊ re.ſignificauit.⁊.c.queſitum. niſi ei a canone prohibeatur.xxiij.q.vlti.peſſimarū. Non tamen diſpenſare pōt ꝙ ſolēniter penitentes promoueantur.l.diſt.ex penitentibus.c.confirmandum.c.non confidat.lxi. diſt.in ſacerdotibus.verſi.preferens.xxix.cum ſacrilego.l.diſt. ſi quis preſbyter.ex de fur.c.fina. Et ſcias ꝙ capiens vel capi faciēs cardinalem eccleſie romane: ſacrilegus eſt. ex de re iudi.ad apoſtolice.lib.vi. Sed cum tali credo ꝙ nō poſſit epiſcopus in aliquo diſpenſare.ex li.vi.de penis felicis. Xxx. cum homicida in beneficio.l.diſt.ſtudeat.ex de cle.pug.c.ij.ſed non in officio.l.diſt.miror. Xxxi.cum ſeruo promoto redempto.liiij.diſt.generalis.ibi. vel legitima tranſactione conceſſas. Xxxij.cum ſeruo monaſterij/vt promoueatur liiij.diſt.multos.ex de ſeruis nō or.de famulis. ⁊.c.ſequē. Xxxiij.cū clericis/ne promoueantur inuiti.lxxiiij. diſtin.c.fi. Xxxiiij.cū aſſumpto a ſua dioce. in epm/vt remaneat in proprio beneficio:ſi nō admittatur ad eccl'iam ad quā promotus eſt.xcij.di.ſi quis eps. Xxxv.cū heretico cōuerſo.l.diſ.preſbyteros q.ex de hereti.ad abolendā.de conſe.di.ij.ego berengarius. Xxxvi.cū ſchiſmatico.l.di.vt cōſtitueretur. Idē notatur.e. in his duob' predictis caſib' heret. ⁊ ſchiſmatis. ex de iudicijs.at ſi clerici.⁊.j.q.vij.§.niſi rigor. Sed videtur ꝙ cum heretico ſolus papa diſpenſat. ſm Guill. ⁊ no.ſ.de diſpenſatione papali.§.ad que aūt. verſ.item cū hereticis. arg.xlv. Quod credo verū niſi eſſet magna neceſſitas. ⁊ tūc eps. ⁊ ſic poteſt intelligi pre.c.preſbyteros. ad hec bene facit.lv.diſt.priſcis. Xxxvij.cum raptore/ quātum ad viaticum ei concedendū. ex de rap.ſuper eo.§.ſi verſo.predonibus enim diſpēſatiue cōmunicamus. xxxiiij.q.v.ſane qđ ſuper. Xxxviij. ex cauſa in recipiēdo minorem procurationem ſolito.x.q.ij.relata eſt. Xxxix.in numeratione tertie vel quarte decimarū ex cauſa.e.c.q.iij.priſcis.c.vnio. xvj.q.iij.c.fi. Xl.cum ſortilego.ex de ſorti.ex tuarum.xxvi.q.v.cōtra idolorum.⁊.c.peruenit. Xli.poſſunt epi diſpenſare cum illis qui annū.xx.compleuerint:ꝙ poſſint habere dignitates ⁊ perſonatus.ex de eta.⁊ quali.permittimus.li.vi.nō aūt poſſunt diſpenſare in etate:ꝙ minor.xxv.annis poſſit curam animarū habere.vt legitur.⁊ no.ex de elec.licet cano.lib.vi.facit in clemen.de eta.⁊ quali.cū eccleſie.ex de elec.cum in cunctis.⁊.c.dudum.idem no.Bern.e.ti.dilectus.nō obſtante contra qđ no.Inno.ex de eta.⁊ quali.indecorum.⁊.c.preterea.⁊ Oſtien.e.ti.in ſumma.§.etas. Sꝫ nec legatus nec patriarcha vel archiepiſcopus poteſt diſpenſare in etate vel ordinibus cum poſtulato in epiſcopum. arg.eorum que no.in preal.c.cū dilectus.⁊ ar.e.ti. innotuit.⁊.c.dudum.ij.ex quib' colligitur ꝙ ſolus papa in epiſcopatu diſpenſat.⁊ hoc tenet Hoſ. Innocē. etiam no.ex de poſt.prela.c.fi.ꝙ quandocūqꝫ quis in epiſcopum poſtulatur:ſolus papa poſtulationē admittit. dicendum eſt eos poſſe diſpēſare in defectu ordinū.ex de eta.⁊ quali.a multis.expreſſum.lx.diſt.nullus.ij.idem tenet Innocē.ex de tempo.ordi.dilectus. Eccleſia vero romana que tamqꝫ dña omnia ad ſe trahit:non vult eos taliter diſpenſare:immo epiſcopum paduanū cum quo patriarcha aquileienſis diſpenſauerat:iam conſecratum/ab eccleſia amouit.in etate vero non:imo ſolus papa. ex de elec.cum nobis olim. electiones em̄ epiſcoporum iter maiores cauſas enumerantur. ex de ap.vt debitus.in fi. Idē notaui.ſ.loquēs de diſpēſatione papali.§.ſciendum.verſ.xiiij.in ar.xlv. Xliij.cum eo qui beneficio renūtiat:vt ſibi concedat in illo victū.arg. vij.q.j.quis.ex de renū.ad ſupplicationē. Xliiij.cū eo qui petit ceſſionem:ſꝫ vt cedat vel remaneat.e.ti.admonet.et c.quid.⁊.c.j. Xliiij.diſpenſat vt monachus in minorib' ordinibus fiat abbas.ex de eta.⁊ qua.tuā.ſed nō pōt diſpēſare qn fiat preſbyter.e.t.c.j.contra crederem in neceſſitate per ea que ibi no.Bern. Xlv.diſpenſat cum illis quos ſine titulo promouit ad ſacros:vt habeant victū.ex de eta. ⁊ qli. accepimus.ex de preben.cum ſm.c.nō liceat.c.epiſcopus. Xlvi.diſpenſat cū ſectis in cunabilis vel a dñis vel a barbaris:vel ſi caſtrati timore lepre:vel ita nati ſunt: ꝙ promoueātur vel promoti remaneant in ſuis ordinib'. ex de cor.vi.ex parte.B.⁊.c.ex parte.M.lv.diſt.ſi qs pro egritudine.⁊.c.eunuchus. Si vero aliquis hoc ſponte vel propter deum feciſſet:vel ſibi fieri acceptaſſet:nō diſpenſatur cum eo/niſi per papam.lv.diſt.qui partē.ex.e.ſignificauit. vbi de hoc. Solus etiā papa diſpenſat cum habente maculā in oculo.vt no. Inno.e.ti.c.ij. Xlvij.cum ſacerdote extraneo/vt celebret occulte ſine literis vel teſtib' ſue ordinatiōis. ex de cle.pere.c.fina.ad fi.ad hoc.lxxi.⁊.lxxij.diſt. per totum. Xlviij.ꝙ prelatus faciat perpetuū vicarium.ex de offi.vica.ad hoc.quū de iure ipſe prelatus debeat in perſona propria ſeruire in beneficio:quia beneficium datur propter officium.lxxxj.di.eos.⁊.c.ſeq.ex de reſcrip.quia per ambitionē.lib.vi. Xlix.poteſt diſpenſatiue concedere minoribus prelatis:ꝙ poſſint ſuos ſubditos excōmunicare.ex de offic.ordi.ſi ſacerdos.⁊.c.cum ab eccleſiarum.qđ illi non habēt de iure cōmuni.ſm Joā.de deo.ex de offi.archid.niſi hoc habeant de cōſuetudine.ex de fo.compe. cum contingat. licet poſſint ex cauſa interdicere officium diuinū ⁊ eccleſiaſtica ſacramēta.vt in pre.c.ſi ſacerdotes.⁊.ij.q.j.nemo. L.diſpenſat cum clerico percuſſore. ex de cleri. percuſ.c.j. Lj.diſpenſat cum rectoribus ad ſynodum non venientibus.ex de maio.⁊ obedien. quod ſuper. Lij. vt ſine vitio fiat tranſactio ſuper decimis.ex de tranſac.c.ſtatuim'.de re.permuta.c.ſꝫ.ij.⁊ ſic in beneficio.ex de tranſac. de cetero.contra de preben.niſi eſſent.ſolue vt no.in.c.de cetero. Liij.poteſt diſpenſare cum clerico depoſito/ne curie ſeculari tradatur.ex de iudic.cum non ab homine.ſm Guill. Secus credo in ſolenniter degradato.pro quo eccleſia habet intercedere non di[ſ]penſare.vt ex de verbo.ſigni.nouim'.ibi.per conſequentiam applicetur.⁊ ibi.pro quo dꝫ eccleſia efficaciter in[te]rcedere.gloſ.non per executionem.ad idem ex de penis. degradatio.lib.vi.reſpōſo.ij. Qui tamen conficeret:ſi celebraret:propter characterem indelebilē.l.diſtinc.accedens.vbi de hoc no. lxxxi.diſtinc.decet. vbi de hoc.⁊ ſic no.Bern.de cleri.excom.c.ij.licet alij contra. cū eis ſentire videtur hodie Joan.an.in.c.degradatio.in fi. propter verbum ibi poſitū.de omni ordine.ſed ſalua gratia debet exponi.i.de executione omnis ordi. quia aliud eſt ordo:aliud executio eius.vt clare colligitur.j.q.j.§.opponitur.verſ.ſed ne Aug.ibi.receden.ergo ⁊c.⁊.xvi.q.j.ecce.nā quū character/vt dictū eſt/ſit indelebilis:rōne cuius conficit:ergo ſemper vere conficit:vt eſt clarum.j.q.j.ꝙ quidā.xxxij.q.vij.licite.ex de ſacra.non iterā.a nobis.vbi degradati preſbyteri celebrarūt.ergo confecerunt.etſi male fe Carpit Jo.an.

ceſſerunt. Ad idem facit de ꝯſe. diſt.iiij.oſtendit.op.ar.ex͂ de
diuoꝛ.quātum.§.ſi vero.ibi:q꞉ ſacramentū fidei qđ ſemel
eſt admiſſum nūꝗ̄ amittitur.⁊ hoc tenent theologi.quia
ſm Aug.loquētem de iſta materia in p̄ real.c.qđ quidam.
aliud eſt pꝛoꝛſus non habere.: aliud pernicioſe habere:
aliud ſalubꝛiter habere. vnde ⁊ talis depoſitus vel de-
gradatus ſolēn iter.ſi reſtitueretur (qđ non pōt fieri niſi
per papā.vt no.ij.q.vj.ideo.⁊ no.ſ.vbi tractaui de diſpen
ſatione papali.xlv.ar.)nō reoꝛdinaretur.xj.q.iij.ep̄s pꝛeſ
byter.vide ibi.gradus amiſſos.i.executionē.xiiij.diſpen
ſat vt cōtumax nō ſit cōtumax.ex͂ de of.deleg.ꝯſuluit. ibi:
niſi grām ei fecerit.⁊ ex͂ de do.⁊ cōtu.c.j.⁊.ij.⁊.c. cum dile
cti.⁊.c.cū olim.ſm Guill.idem dico in quocūꝗ̄ iudice.q꞉
nō loquūtur iura p̄ re.ſolum in ep̄o.xv.diſpenſat in coꝛre
ctione moꝝ:⁊ in diſpenſatione eccleſiaſticarū rerum.xij.
q.j.pꝛecipimus.xvj.q.vij.c.j.⁊ hoc p̄uia rōne.vt ibi.al's cō
tra.xj.q.iij. quō. c.illud. c.plerūꝗ̄.xij.q.ij. cognouimus.
xvj.cum fure rei eccleſiaſtice: vt pena ei mitigetur.xij.q.
ij.fraternitas tua.xiiij.q.vj.ſi res.l.diſt.ſi quis pꝛeſbyter.
xvij.q.iiij.ſi foꝛte.⁊ vt poſt peractam pniam vel partē ei⁹
valeat ad ſacros oꝛdi.ꝓmoueri.ex͂ de fur.c.ſi.xvij.vt ſer-
uus eccleſie bene meritus cū peculio manumittatur.xij.
q.ij.ſi quos de ſeruis.⁊.c.cū redemptoꝛ. xviij.vt res ec-
cleſie tēpoꝛe famis vendantur ꝓ alimētis pauperū: et ꝓ
redemptione captiuoꝝ.x.q.ij.c.ij.xij.q.ij.aurū.c.gloꝛia.c.
ſacroꝝ.⁊.c.ſeq.xix.cū eccl'ia parochiali vel cū ſacerdote
dimittendo ei quartā decimarū ſibi debitam.ex͂ de p̄ſcrip.
de quarta.xij.q.ij.ep̄s ſi tertiam.x.q.iij.relatū.⁊ alia iura
ep̄alia.ex͂ de his que ſiūt a p̄la.nouit.xx.vt ſi pater exhe-
redato filio inſtituit eccl'iam heredē:moꝛtuo patre/reſti-
tuat filio hereditatem.xiij.q.ij.ſi quis iraſcitur. ⁊ idē eſt
ſi credens ſe nō habiturū filios/cōtulit bona ſue eccleſie:
vſu ſibi relicto:⁊ poſtmodū naſcitur ſibi filius.xvij.q.iiij.
quicūꝗ̄.xxj.vt ſuſpenſi in q̄bus ſigna pnie apparuerunt:
apud eccleſiā ſepeliant̄.xiij.q.ij.queſitū.nec eſt ꝯtra.xxiij.
q.v.placuit.quia illud loquit̄ de impenitente.vt in.§.qui
ibi ſequitur. xxij.ꝙ ſacerdos in ciuili cauſa coꝛā laico te-
ſtimoniū ferat.xiiij.q.ij.quāꝗ̄.ibi.aut aliter.i.coꝛam iudi-
ce ſeculari:ſm Lau.coꝛam quo nō poſſet ſine licentia epi.
⁊ ſic non obſtat.xj.q.j.teſtimonium. ¶ Sed diſpenſat vbi
quis temere iurat:qđ de ſui natura illicitum eſt: ⁊ qđ ſer
uatum/vergit in detrimentū anime vel coꝛpoꝛis: vel po-
tius denūtiat non tenere ſm Joan.de deo.xxij.q.iiij.q̄ ſa-
cramento.⁊.§.ſi.c.inter cetera.⁊.c.in malis . ex͂ de iureiu.
ꝑuenit.j.⁊.c.ſicut ex lr̄is. imo ⁊ ipſe iurans pōt tunc au-
thoꝛitate ꝓpꝛia cōtrauenire: licet debeat penitere.vt ibi.
⁊.xxij.q.iiij.c.j.⁊.c.ſeq. Pōt etiā diſpēſare/⁊ abſoluere a
temerario iuramētoꝛ:ſi in peioꝛem exitum vergat. eſto ꝙ
poſſit ſeruari ſine interitu vtriuſꝗ̄ ſalutis. ex͂ de cenſi.gra
uis.ex͂ de iureiur.q̄ntauallis.c.ſi vero.xxij.q.iiij.qui iura-
mēto(al's ſacramento).⁊.§.ſi. Pōt diſpenſare ep̄s vt nō
exigat ab eo iuramentū/cui curā aīarum cōmittit.xxij.q.
v.nullus ep̄s.a ꝯtra.ſenſu.ex͂ de iureiu.nullus. Diſpenſat
etiā q̄n eſt ꝯtra primū:⁊ eſt illicitū.ex͂.e.veniens.c.quāto.
⁊ q̄n eſt ꝯtra libertatē eccl'ie.ex͂ de maio.⁊ obe.dilecti. Et
q̄n eſt ꝯtra ſtatus naturalis honeſtatē. vt p̄ re.c.q̄ntaual-
lis.ſm Joan. de deo.⁊ pōt etiā interꝑtari ꝙ quis non ſit
periurus.ex͂ de pig.ſignificante. Item Inno.no.ex͂ de iu-
reiu.debitoꝛes.ꝙ ep̄s diſpenſat in iuramēto/dolo/vi/vel
metu/extoꝛto. xv.q.vj.c.j.⁊.ij.xxij.q.iiij.inter cetera. ſi tñ
ſit talis metus qui potuit cadere in cōſtantem. vnde ipſe
no.ex͂ qđ me.cau.ad aures.⁊ de iureiu.c.ij.ꝙ abiurāti res
eccleſie ſue dari pōt licentia repetendi illas:vel iurās cō-
ſtituat ꝓcuratoꝛem qui repetat. Si aūt abiurauit res ꝓ-
p̄ias:etiā vi/vel metu:tale iuramētū obligat.ſed ſeruari
dꝫ donec iurans ꝑ ep̄m abſoluat̄.eo vero ꝑ ep̄m abſoluto
repetere pōt.ex͂ de iureiu.ſi vero. ꝑus tñ ꝗ̄ ep̄s abſoluat:
dꝫ inq̄rere vtrū fuerit talis met⁹ q̄ cadere pōt in cōſtātē
virū. vt.ff.qđ me.cā.l.metū.ex͂.e.ti.ad audientiā. Sꝫ ꝗ̄diu
ep̄s al'r cōmode ꝓuidere poterit:nō abſoluat a tali iura-

mēto.notat aūt Guill.du.in ſpe.in ti.delegato.§.nūc oſtē
dendū eſt.ꝟ.xxiiij.vltra med.ſic poti⁹ videt̄ ꝙ ep̄s nō ab-
ſoluat a iuramēto/etiā vi vel metu extoꝛto: etiā legatus
de latere.⁊ ſic vidim⁹ plures legatos ſeruare.ar.p̄ re.c.ad
aures.⁊ de iureiu.c.ij.⁊.c.ſi vero.⁊.c.verū.⁊ in hoc videt̄
ꝯcoꝛdare dn̄s meus.ſ.Oſti.⁊ Jo.de deo: dicēs ſolū papā
diſpēſare poſſe:niſi vtraꝗ̄ ſalus ſeruari pōt.vt in p̄ re.c.ve
rū.⁊.c.ſi ꝟo.ex͂ qđ me.cā.c.cū dilectus. xxij.q.iiij.§.ſi.ex͂ de
elec.venerabilem. Teneo aūt cū Inno.ꝑ iura per eū alle-
gata.⁊ p̄ re.c.cū ꝯtingat.ex͂ de iureiu.ibi. iuramēta ſine vi
⁊ dolo p̄ſtita. Nam met⁹ cōſtans excuſare dꝫ: ne tāta diſ-
penſatione indigeat.ar.op.ex͂ qđ me.cā.ſacris. ex͂ de reg.
iur.qui ex timoꝛe. Diſpenſat etiam ep̄s in iuramētis licite
pꝛeſtitis ex cauſa.ſm Guill.xv.q.vj.nos ſctōꝝ.c.iuratos.
Pōt etiā ep̄s iuramentū in meli⁹ cōmutare:ſicut ⁊ in vo-
to ꝯtingit.vt ex͂ de iureiu.ꝑuenit.ij. Et ꝙ iuramēta licita
poſſit ep̄s in melius cōmutare: patet: q꞉ iuramentū non
magis obligat ꝗ̄ votū.q꞉ votū ⁊ iuramentū equiparant̄
xxij.q.iiij.in malis.maxime quū iuratur qđ nulli eſt vtile:
⁊ alicui eſt dānoſum.puta ſi quis iurat ꝙ nō loquet̄ cum
P.nec cū eo comedet:nec ei ſeruiet:⁊ ſimilia.niſi foꝛte ſ
iuret:vt peccandi occaſionē vitet.nec obſtat ex͂ de elec.ve
nerabilem.q꞉ in licito iuramēto ſolus papa diſpenſat: et
nō cōmutat.xxiiij.ꝙ vna eccl'ia faciat partē alteri de deci
mis ⁊ pꝛimitijs.xvj.q.j.§.ſicut duo.⁊.c.ſtatuimus.xxv.ꝙ
patronus ꝯferat monaſterijs decimas male a laicis dete
tas:in q̄rū poſſeſſione nō erat eccl'ia.xvj.q.j.c.ſi.ex͂ de his
q̄ ſi.a pꝛela.ſine cōſen.ca.cum apl'ica.xxvj.ep̄s patronus
diſpenſat vt p̄ſentatus ab eo admittatur ſine examinatio
ne:q꞉ pꝛeſumit̄ pꝛo eo.xvj.q.v.c.j. xxvij. vt abbas cōferat
inueſtiturā in eccleſijs ſibi ꝑ eum collatis.xvj.q.ij.c.j.in ſi.
xxviij.ꝙ etiam det clericis ad vitā eoꝝ de ſuis poſſeſſio-
nibus.xvj.q.iij.clerici.⁊.c.ſi ep̄s.xij.q.ij.ſepe fit. Et etiam
ipſe de poſſeſſionibus eccl'ie ſue dat ſuis ſeruitoꝛib⁹ ad vi
tam eoꝝ:⁊ de ꝓpꝛijs in perpetuū:xvj.q.vij.illud cēſuim⁹.
q꞉ ⁊ ſucceſſoꝛ illos teneret̄ alere.xij.q.ij.hoc huius placi-
ti.xxix.diſpenſat in pena ꝓ imunitate eccl'ie violate.xvij.
q.iiij.ſi q̄s cōtumax. ⁊ ar.xij.q.ij.de viro.xxx.licētiat cleri-
cum ſuū vt poſſit ad alterius ep̄atū trāſire.xix.q.ij.due.a
ſenſu ꝯtra.lxxj.⁊.lxxij.lxxiij.diſt.ꝑ totū.xxxj.cū monachis
vt poſſint habere cellulas intra clauſtrū.idem credendū
extra clauſtrū/ex cauſa.xviij.q.ij.quidam.c.de monachis
c.cellulas.c.nullus.Qđ etiam abbas pōt facere cū bene-
meritis.xx.q.vlti.c.fina.hoc etiā expſſe ꝓbatur ex͂ li.vj.de
exceſ.p̄la.cū ex eo.§.ſi.xxxij.mitigat penā ſm modum ca
nonū.de pe.diſt.vj.c.j.in ſi.xxxiij.relaxat excōicationē ad
cautelā.ex͂ de exceptionib⁹.apl'ice. ex͂ de teſti. veniens.in
ſi.ex͂ de ſen.excō.ſolet.⁊.c.venerabilē.§.ſed ſi.⁊.§.penul.⁊
vlti.li.vj.ex͂ de appel.ad p̄ſentiā.ſed nō interdictū.ex͂ li.vj.
de ſen.excō.p̄nti.in quo no. Joā.an.caſus in q̄bus q̄s pōt
abſolui ad cautelā.xxxiiij.in modica iniuria de qua fuit
q̄s infamis.ex͂ de reg.iur.c.tenoꝛ.ij.q.iij.§.hinc.xxxv.diſpē
ſatiue ſm Guill.defert friuole appel.ꝓpter ſcādalū.ex͂ de
appel.ꝯſtitutus.ij.q.vj.appellatiōe.qđ de iure facere non
dꝫ.imo iudex hoc faciēs mulctandus eſt.xx.libꝛis argēti.
ij.q.vj.§.ſunt quoꝝ.ꝟ.ſi q̄s etiā.xxxvij.in trāſfoꝛmatione
habitus ex cā.ex͂ de vi.⁊ ho.cleri.deus qui. xxxviij.cū cle-
ricis ꝯcubinarijs.ex͂ de coha.cleri.clericos.⁊.c.noſtra.niſi
irregulares effecti ſunt.vt ſupꝛa tetigi loquēs de irregu-
laritate.xlviij.ar.§.⁊ ꝑmo.ꝟſi.item ſuſpenſus. xxxix.cum
nō reſidente in eccl'ia.ex͂ de cleri.non reſi.ex parte.c.tua.c.
fina.xxxx.cum duobus electis in diſcoꝛdia. vt vnus ha-
beat dignitatem:⁊ alius aliquid vltra conſuetum. ex͂ de
pꝛeben.tua.xxxxj.vt aliqui habeant campanas.ex͂ de pri
uile.parentibus. xxxxij. vt de vna pꝛebenda fiant due: et
hoc ex cauſa.⁊ ꝙ ſufficiant facultates de pꝛeben. vacan-
te al's contra.e.ti.maioꝛibus.c.dilecto.j.q.iij.c.ſi. xxxxiij.
diſpenſatiue vnit capellas:⁊ augmentat pꝛeben. ex͂ eo.ti.
expoſuiſti.xxxxiiij.vt clerici peregrini ex aliqua iuſta cau
ſa in ſua dioce.recipiantur:⁊ ſine literis commendatitijs

Digitized by Google

celebrent. ex de inſtitu. ad decorem. et de cleri. pere. c. fina. de con. di. i. vnicuiq;. et c. clericos. al's contra. lxxij. diſ. c. i. et ij. Xxxv. poteſt ratum habere diſpenſatiue qd factum eſt per predeceſſorē eius: licet illud inualidū fit: puta ſine conſenſu capituli. ex de his que fi. a prela. ſine cōſen. capi. cū nos. et c. apoſtolice. Xxxvj. pōt retinere ex cā ad tempus fructus beneficij vacantis. ex vt ec. bene. vt noſtrū. ꝓpe fi. vide ex de re. ec. nō alie. ſi vna. §. fina. demū. Xxxvij pōt dare monaſterijs priuilegia exemptionis. ex de puile. cum olim. c. ex ore. xvj. q. i. peruenit. Poteſt capellas concedere monachis. ex de dona. paſtoralis. prcal. c. peruenit. Diſpenſat in penitentia ſacrilegi cōtrahētis cum monacha. xxvij. q. i. virginem. Et cū cognoſcente monialem fornicario coitu. c. cauſa. et q. eos. Ponit adulteram in monaſterio: ſi vir nolit eam recipere. xxxij. q. i. de benedicto. Mitigat penam matricide. xxxiij. q. ij. latorem. impoſitā per papam. Diſpenſat cum ſolēniter penitente: et cū inceſtuoſo in matrimonio cōtrahendo. c. q. ſi quis cum duabus. c. in adoleſcentia. c. antiqui. xxxiij. q. ij. in lectū. ex de eo qui cog. cōſan. vxo. ſue. ex literis. xxxv. q. iij. de inceſtis. ad fi. et q. viij. de gradibus. et c. hec ſalubriter. ad fi. et c. inceſtuoſi. Et in caſu. ex de eo qui du. in matri. quā pol. c. ij. xxxiij. q. ij. ſi quis cum. i. et ij. trāſit in rem iudicatā. xxxiij. q. ix. quod quis. et c. q. §. i. et ex de reſti. in integ. ex literis. Xxxviij. cū raptoribus mulierum: vt euadant legalem penā: et acta penitentia cū mulieribus raptis contrahant. xxxvj. q. i. c. i. et q. ij. c. tria. ex de rap. c. ij. Xxxix. ſuper ſtatu eccleſiarū: vt eas faciat numero pauciores ſi plures ſunt. vel etiam minores: ſi nequeūt de ꝓprijs reditibꝰ ſuſtentari. de cōſe. diſt. i. omnes baſilice. Et ꝙ numerus canonicorū augmentetur vel diminuatur. ex de conſt. ex parte. ex de verbo. ſig. c. fina. ex de inſtit. c. i. et ij. ex de cōce. pre. ex parte. Et vt fiat nouus perſonatus in eccleſia: qui nunq̄ fuit. ex de cōſue. cū olim. ſm Inno. ſed Bern. contra ibi. ſed Oſtiē. eſt cum Innocē. et ego. quia ſi ex cauſa pōt epiſcopus cū capitulo dignitatem tollere: vt et no. Bern. ex de cōſt. cū acceſſiſſent. multo potius ſuperxreſcentibus reditibus poſſunt honorem eccleſie augere. arg. xxv. q. ij. quecūq;. ex de conſt. ex parte. Xc. ꝙ miſſa cantatur in oratorijs. de conſe. diſt. i. concedimus. c. clericos. c. ſi quis. Xci. cū presbytero q̄ ſub vno canone duas miſſas celebrauit. de conſe. diſt. ij. relatum. c. comperimus. Mitigat penā ſacerdotis ꝓpter cuius negligentiā mus comedit ſpecies corporis chriſti. e. di. qui bene. Diſpenſat vt preſbyter celebret in altari in q̄ eadem die celebrauit epiſcopus. e. diſt. c. fi. ſm Guill'. hoc tectus nō dicit: licet credam ꝙ epiſcopus poſſit licentiā ſibi dare. vt no. pre. c. fi. Joan. Xcij. cū ignoranter rebaptizato: ſi neceſſitas vel vtilitas eſt. de cōſe. diſt. iiij. qui bis. c. eos. ſm Guill'. vide qd no. ſ. xlv. ar. §. atq;. ℣. item cū reordinatis. Cum preſbytero veteri chriſmate vngente. q: papa ſibi nō ꝓhibet. de conſe. diſt. iiij. ſi quis de alio. Item cōſentire pōt ꝙ preſbyter ſignet pueros in vertice quos ep̄s baptizauit. de cōſe. diſt. iiij. omni tēpore. xcv. diſt. preſbyter. ipſe aūt ſolus ep̄s pōt chriſmare infantes in frōte. ex de cōſuetu. quāto. de cōſe. diſt. v. manus. nec de hoc poteſt dare licentiā preſbytero. vt no. c. pre. omni tēpore. niſi ſolus papa. vt no. ſ. xlv. ar. §. ad que. Diſpenſat cum monacho carnes comedente in pena: quia ſibi papa non reſeruat. de conſe. diſt. v. carnem. Et cum clerico vt eat in peregrinationem. de conſe. diſt. v. nō oportet. ex de vo. et vo. re. magne. §. preterea. ad fi. Xciij. cōmutat votum: diſpenſat cum eo. ex de vo. et vo. re. c. i. c. ex multa. niſi in hieroſolymitano. vt. e. ti. ꝑ tuas. ex pte. et c. magne. et ſcti Jacobi: et apoſtolorū Petri et Pauli i vrbe: ſicut ſeruat ſtilus curie: et niſi in voto continentie. no. e. ti. c. i. et expreſſum. e. ti. cum ad monaſterium. §. fina. Xciiij. vt in defectum regulariū monaſterium de ſecularibus clericis ordinetur. ex de religio. domi. inter quatuor. Sed cōtra. xix. q. iij. que ſemel. et ex de re. eccle. non alienan. poſſeſſiones. ſed ibi ſoluitur in gloſ. quādiu. et in prcal. c. inter quatuor. gloſ. i. Recipit

ſecūdum preſentatum ꝑmo omiſſo. ex de iure patro. cum autem. c. paſtoralis. Diſpenſat cum incauto preſbytero in officio ſuo peccante. ex de celebra. miſſa. c. fina. Xcv. diſpēſat ꝙ infirmus vel ex alia cauſa quis comedat carnes in diebus ieiuniorū. ex de obſerua. ieiu. conſilium. Xcvj. vt eccleſia parochialis fiat monaſterium. ex. de ec. edi. ad audientiam. xij. q. ij. bone. ex de dona. apoſtolice. Diſſimulat ꝙ ſponſus et ſponſa de futuro ſe abſoluant: ne deterius inde contingat. ex de ſpon. preterea. Et vt puella nubilis dimittat ſponſum minorem. xiiij. annis. et contrahat: ne fiat deterius. ex de deſpon. impu. ex literis. que eſt contra iura illa. e. ti. de illis. et c. a nobis. et vt impediat ſponſalia ſm formam decre. ex de ſpon. cum in tua. Xcvij. cum filijs adulterorum vt alantur a parentibus. ex de eo qui du. in ma. cum haberet. in fi. contra iura illa. xxxvij. q. v. c. ij. et q. vij. c. i. et C. de na. lib. aut'. licet patri. ex qui fi. ſint legi. per venerabilem. in fi. Xcviij. poteſt diſpenſare mitius puniendo ex cauſa accuſatorem in probatione deficientem. ij. q. iij. paulum. et §. notandum. ex de calum. dilectus. ex de elec. ſtatuimus in fi. lib. vj. Cum eo qui per ſimplicitatem fecit homagium ꝓpter beneficium. ex de ſimo. ex diligenti. Diſpenſat vt clericus ſcholaris vel peregre proficiſcēs locet ad tempus reditus beneficij ſui. ex ne prela. vi. ſu. c. fi. et ex de vo. et vo. re. c. fina. Xcix. cum homicidis et parricidis ꝙ contrahant matrimoniū. ex de his qui fi. occi. c. i. et xxxiij. q. ij. ſeculares. c. interfectores. c. in adoleſcentia. C. poteſt eccleſias parochiales diuidere: et vnire: niſi ab eo appelletur ab illis quorum intereſt. ex de exceſ. prela. ſicut vnire. de hoc. xvj. q. i. §. ſicut duo. x. diſ. c. i. vbi de hoc. arg. contra. xvj. q. i. quicūq;. Sed ibi epiſcopus dat licentiam eccleſiam conſtruendi: ſine iuris alieni preiudicio. vnde non eſt contra. Ci. dat monachis ꝑuilegium de nō dandis decimis tam preſentibus tam preteritis ꝙ futuris. ex de ꝑuile. quia. c. ex ore. c. cum olim. xvj. q. i. peruenit. Cij. cum filijs patronorum occidentium vel mutilantiū prelatum vel clericum eccleſie: vt in domibus regularibꝰ prelationis conſequantur honorem. ex de penis. quibuſdam. in fi. et ita ibi tenēt Joan. Vincen. Goſ. et Phi. quia alieno vitio laborant. C. de natura libe. l. legem. honeſtū tamen et tutum et eccleſie expediens eſt: ꝙ ſine licētia pape epiſcopus non diſpenſet. ſed Bern. et Oſtien. arg. de hoc. ex de immuni. eccle. aduerſus. tenet tamen diſpenſatio: ſi diſpenſet. argu. xvij. q. iiij. de preſbyterorum. xxiij. q. viij. ſi quis membrorum. Ciij. cum criminoſo publice celebrante. no. per Innocen. ex de cleri. peregrinan. c. i. Ciiij. cum excōmunicato miniſtrante quoad beneficiū. vt ex de cleri. excom. mini. poſtulaſtis. rnſo. i. et ij. ſm Innocē. et Oſtien. qui hoc no. ex de tempo. ordinan. dilectus. ſed Guill'. duran. in ſpecu. in titu. de legato. §. nunc de epiſcoporum. ℣ſi. clv. dicit ꝙ ſalua eorum reuerentia decre. poſtulaſtis pre. nō loquitur in eo caſu: ſed loquitur de eo qui excōmunicatus recepit beneficiū. item prcal. c. ij. ad hoc non facit. Ego tamen teneo cum Innocen. ꝙ epiſcopus diſpēſare poteſt in beneficio cum illo qui excommunicatus illud recepit: vt ſupra notaui in iſta materia diſpenſationis epiſcoporum in ꝑncipio iſtius arti. §. xvj. ℣. cum eo. et a ſimili cum excōmunicato miniſtrante quantum ad beneficium quo tales priuari debent: per illud. c. poſtulaſtis. §. quemadmodum. et c. fraternitati. vbi cū eis per epiſcopum fuerit diſpenſatum vt ibi. niſi cū eis fuerit miſericorditer diſpenſatum. Subaudi etiam per epiſcopū: vt litera innuit: et ex quo papa non reſeruat. ex de ſenten. excom. nuper. Cv. poteſt diſpenſatiue minuere penitentiam a papa impoſitam. l. diſtin. accedens. xxxiij. q. ij. latorem. C. de epiſco. et cleri. aut'. interdicimus. Cvj. ex cauſa abſoluit clericum ab eccleſia in qua ordinatus eſt: et eum in alia collocat. xliiij. diſtin. quorūdam. Cvij. diſpenſat ex cauſa rationabili ſuper reſidentia non facienda in eccleſia curata. ex de electio. licet canon. §. finali. et c. quū ex eo. libro. vj. Cviij. cum illo qui vadit ad ſtudium habente

defendātur a calumnia Inno. et Oſti.

eccleſiá curatá nec vſ ad ſeptenniū pmoueatur ad pſbyterū.e.t.quū ex eo.lib.vj.nec inferiores epi in hoc diſpēſare poſſunt.vt ibi no.¶.Cix.vt quis deſeruiat per vicariū in eccleſia parochiali dignitati anneta.ex̄ de preben.extirpande.⁊ no.ex̄ de eta.⁊ quali.eam te.¶.x.cum eo qui fact9 erat ineligibilis:q2 receperat electionē p abuſum ſecularis ptātis factam.vt no.ex̄ de elec.quiſq.¶.xj.in caſibus q̄ habentur.lxviij.di.quis.c.corepi.¶.xij.vt corpora ſanctorū transferant de loco ad locū.de cōſe.di.j.corpora.⁊ reliquie ex cauſa de eccl'ia extrahant.⁊ pōt etiā inhibere/ne ibi diuina celebrent.ex̄ de iure pa.c.ij.⁊ occonomū in ea ponere.ex̄ de offi.or.quū nos.¶.xiij.diſpenſat in ſimonia cōmiſſa in exequijs mortuoꝝ:⁊ benedictionibus nubentium:in cimiterij ɔceſſione:in chriſmate recipiendo: in ſacroꝝ vaſoꝝ ſeu veſtimentoꝝ benedictione:⁊ in ɔſimilib9 minoribus ſpecieb9 ſimonie:poſt pniam peractam:eo ꝙ nō phibetur.ar.ad hoc ex̄ de ſen.exco.nuper.nō obſtat.j.q.j.erga.q2 loquit in ſimoniaco in dignitate.ſicut ⁊.c.nobis.in fi.ex̄ de ſimo.ſm Gof.qui ſic no.e.ti.in ſumma.Itē item querit.qn̄ eps pōt cū ſimoniacis diſpenſare ⁊ quando nō:vide qd legit ⁊ no.ex̄ de ele.ſi alicui9.de renū.poſt trāſla.§.rurſus.de ſimo.de ſimoniace ordinatj.⁊ de regularibus.c.ij.⁊.c.ſeq.j.q.v.pſentiū. ¶.C.

Generaliter aūt magna eſt epoꝝ ptās.nam nō pōt eccleſia fieri:niſi primo eps crucē ibi figat: atrium deſignet:⁊ pmariū lapidem ponat.de ɔſe.diſt.j.nemo. Item ipſe ſolus ⁊ ſuperiores poſſunt cōſecrare:reconciliare:pnias ſolēnes imponere: indulgentiarū lr̄as concedere:de cauſis matrimonialibus cognoſcere:ordinationes facere.chriſma conficere.ex̄ de ex.pla.accedentibus.xvj.q.j.interdicimus.ex̄ de pe.⁊ re.quū ex eo.in fi.ex̄ de conſe.ec.vel alta.conſuluiſti.⁊.c.aqua.j.di.in capite.Item q̄nquageſimā vel centeſimam dare.ex̄ de dona.aplice.xij.q.ij.bone.ex̄ de his que fi.a pre.ſine cō.ca.paſtoralis.Item ſolēniter excōicare.xj.q.iij.debent.Itez lr̄as dimiſſorias dare.aliter nō valet ordinatio ab alieno epo facta.viij.q.ij.illud.c.dilectiſſimi.ex̄ de offi.archid.vt noſtrū.vbi dicit Oſti.Item annulū portare.ex̄ de vi.⁊ ho.cle.clerici.Itē duos de canonicis ſecū ferre.ex̄ de cleri.nō re.ad audientiā.Itē parochias limitare:⁊ cimiteria ordinare.xiij.q.j.eccl'ias.⁊ pre.c.paſtoralis.Item ɔſtitutiones in ſuis dioceſib9 facere.de ɔſe.diſt.j.oēs baſilice.xvj.q.j.omnes.ex̄ de feri.c.ſi.xj.di.catholica.ex quibus colligit ꝙ oēs eccleſie ad eos ptinent.Itez epalem ſynodum facere.xviij.diſt.eps.ex̄ de maio.⁊ obe.qd ſuper his.Item hereticos condēnare.ex̄ de hereticis.ad abolendā.§.j.⁊ ɔtra eos inquirere.e.t.excōicamus.j.§.ſi.nec hec poteſtas ipſis adimit:licet inq̄ſitio alteri cōmittat.ex̄ de hereti.per hoc qd.li.vj.Item eccl'ias cenſuales facere.ex̄ de iure pa.preterea.de cenſi.ſciētes.Item inſtituere clericos ⁊ deſtituere.ex̄ de fi.presby.ex tua.de inſti.ex frequētib9.⁊ de his que fi.a pre.nouit.⁊ alia plura.nā ad eos ſingula referunt.xxv.diſt.plectris.ex̄ de of.archid.vt ſingula. Ipſi quoq in multis ſunt puilegiati:nā nō incurrūt ſniās ſuſpenſionis ⁊ interdicti:ſicut alie pſone.ex̄ de ſentē.excō.q2 periculoſum.li.vj.Item aliter pcedit ɔtra eos ꝙ contra alios.ex̄ de of.dele.q2 pontificali.li.vj.Itē ipſi aliter iurāt ꝙ alij:nec teſtificari cogūtur.ex̄ de iure.calu.c.ſi.xj.q.j.nec honore.in aut.de ſan.epiſ.§.nulli.Item tpe generalis interdicti poſſunt audire diuina.ex̄ de pui.qd nonnullis.ſz hodie clericis ⁊ oibus religioſis ius cōmune eſt.ex̄ li.vj.de ſen.excō.alma.Item poſſunt ſibi eligere quē volūt cōfeſſorem.ex̄ de pe.⁊ re.c.ſi.Item nō coguntur ſubire iudiciū:niſi imperialis iuſſio pcedat.vt no.in ſumma Azo.in titu.de epis ⁊ cleri.§.ꝙ ſit.Item dignitas epalis liberat a patria ptāte.liiij.diſt.ſi ſeruus.⁊ no.ex̄ de eta.⁊ qua.indecorum.Item.v.puilegia habes in.l.antiqua.xj.q.j.quicūq.Et plures teſtes ɔtra euz neceſſarij ſunt.ij.q.iiij.preſul.⁊.c.ſeq.Item pōt habere altare viaticuz.vbi celebret.⁊ faciat celebrari vbicūq vadat.ex̄ li.vj.de priui.qm̄ epi.

Multiplex epoꝝ ptās.

Item ſingulari pena puniūtur epos percutientes/capientes/bānientes/aut nefandius occidentes.ex̄ in clemē.de penis.ſi quis ſuadente. In ijs ergo caſibus qui expſſi ſunt a iure ⁊ ſimilibus/pōt eps diſpēſare:⁊ ius cōmune relaxare:ſed non in alijs qui non ſunt in iure expreſſi.ſm Gof.Guilt.naſo.Joā.de deo.⁊ eorum ſequaces.⁊ iſtius opinionis fuit Innocē.iiij.in decre.ex̄ de tempo.ordi.dilectus.vbi no.caſus.in q̄bus eps pōt diſpenſare.Sed Joā.Lau.Hug.⁊ Bern.⁊ alij quorū dictum eſt cōmunius:dicunt ꝙ eps pōt diſpenſare vbicūq:niſi prohibetur.ar.ex̄ de hereti.excōmunicamus.de ſentē.exco.nuper.⁊.c.a nobis.c.quū illorum.ex̄ de ſpon.c.quū apud.xvj.q.j.ſunt nōnulli.ff.ex qui.cau.nec non.§.j. Nam ⁊ apoſtolus dicit.j.Cor.x.omnia mihi licent.xj.q.j.aliud.Nec obſunt decre.at ſi clerici.ex̄.de iudic.prout ibi no.Nec obſtat qd dicunt pmi ꝙ minor nō poteſt legem ſuperioris tollere.x.diſ.c.j.nec de illa/ſed ſecūdum illam iudicare.iiij.diſtin.in iſtis.Nam diſpenſando in caſu nō expreſſo in iure/nō ob hoc impugnat canones:vel eos tollit:niſi eis expreſſe a canonibus diſpēſandi poteſtas interdiceretur:in caſu in quo diſpenſat.⁊ cum iſtis ſecūdis magis videt Oſti.concordare.¶.C. Prohibetur aūt eps diſpēſare in homicidio in ordine.l.di.miror.Item cum illegitimis quoad curam animarū/⁊ dignitatem/⁊ duo beneficia.ex̄ de fi.presby.c.pen.⁊ vlti.ex̄ de fi.presby.is qui.li.vj.Item cū minorib9 xx.annis:quātum ad dignitates ⁊ pſonatus.ex̄ lib.vj.de eta.⁊ quali.pmittimus.Item cū quibuſdā corpore vitiatis.l.v.di.c.ſiquis.c.ſi euāgeliſta.Item cum bigamis ⁊ viduarū maritis.ex̄ de biga.nup.xxxiiij.di.lector.⁊ pre.ti.c.j.⁊.ij.Item cū presbytero ſecūdas nuptias benedicente.ex̄ de ſen.excō.nup.c.j.coll.ix.Cum facientib9 duellum/vnde mors ſequat.ex̄ de cleri.pug.in du.c.j.⁊.ij. Item cū eo qui de iniuſta excōmunicatione cōqueritur in iudicio ſeculari.xxj.q.vlti.ſi quis eps.forte talis patitur penā illoꝝ c.xj.q.j.inolita.c.placuit.nam eadē ratio ibi.⁊ in iſto.c.inde.Item cū ſimoniaco in ordi.no.ex̄ de renū.poſt trāſla.Item cū quibuſdā infamibus.ij.q.iij.§.hinc colligit.vbi de hoc.⁊.§.notandū.vide qd dixi.ſ.e.ar.§.q2.ꝟ.xxvj.Itē vt quis in eccl'ia vna habeat duas pben.ex̄ de ɔceſ.prebē.literas.Item cū penitus illiteratis ⁊ ſolēniter penitentibus vt clerici fiant.xxxvj.di.illiteratos.l.diſt.ſiquis poſt.Item cum ſeruis ⁊ obligatis certis conditionibus.l.diſ.non confidat.liiij.diſt.per totum.Nec cum obligatis ad ratiocinia ſeruata diſtinctione que no.ex̄ de oblig.ad ratio.c.j.Item vt ſine aliquo temporis interuallo quis ordi.maiores recipiat.vt preal.c.non confidat.Secus de minoribus.ex̄ de tempore ordinā.de eo.Itez in ijs que ſunt maiora adulterio.ex̄ de iudic.at ſi clerici.§.de adulterijs.Item nō poteſt mitigare vel diſpenſare canones penaz depoſitionis vel ſuſpenſionis in enormibus criminibus inducentes.l.diſtin.miror.xij.q.ij.de viro.ex̄ de accuſa.inquiſitiōis.rn̄ſo.j.de q̄bus no.ex̄ de elec.nihil.Item nec in criminibus:in quibus(que poſui.ſ.in.xlviij.ar.§.⁊ pmo.verſu ſunt quoq irregulares.)poſt peractam penitentiā impeditur executio officij:niſi forte inueniatur ei expſſe permiſſum.vt in preal.c.at ſi clerici.tales enim quātumcūq peniteāt:regulariter priſtino ſtatui reſtitui nequeunt:niſi cum eis per ſe.apoſto.fuerit diſpenſatum.ex̄ de tēpo.ordi.c.fina.xxv.diſt.primū.xlviij.diſt.quoniā.l.diſtin.illud.c.miror.j.q.vij.ſi quis omnem.v.q.j.qui crimen.Itē non chriſmat niſi de licentia alterius epiſcopi/vel inuitatus.vij.q.j.pontifices.⁊.c.epiſcopi.ix.q.ij.nullus pmas niſi pueros ſue iuriſdictionis.ex̄.de religio.domi.c.j.Itez non poteſt diſpenſare cum non ordinato miniſtrante:vt ad ſuperiores aſcendat.ex̄ de non ordi.c.j.⁊.ij.Item cū illo q̄ extra quatuor tēpora al's illicite ordinatus eſt:⁊ ante diſpenſationem obtentam miniſtrat.ar.lij.diſtin.ſollicitudo.⁊ arg.de ſacramen.non iteran.c.j.Alij dicunt ꝙ poteſt diſpenſare cum tali.ix.q.ij.ſm Lud.ex̄ de tempo.ordi.conſultationi.vide qd dixi.ſ.e.ar.§.quia epiſcopus.

Eps in his caſib9 nō diſpēſat.

Digitized by Google

in pn̄.vſi.pōt ergo. Item vbi papa vel alius de ipſi⁹ mandato aliquē ſuſpendit:nullus ꝯtra ipſius ſniaȝ pōt diſpēſare:vel etiā relaxare.xxi.diſt.inferioꝛ. Item nō diſpenſat cū oꝛdinato ſine diſpēſatione qui canonicū habet impedimentū.lxxxi.diſt.ſiqui ſine examinatione. Item cū religioſo vel plebano leges vel phyſicā audiente.ex̄ ne cleri. vel mo.non magno.§.fi.⁊.c.ſi.§.fi. Itē vt vni eccleſie duo equaliter p̄ſint.xxi.q.i.c.penulti. q꞉ res monſtroſa eſſet.ex̄ de offi.oꝛdi.q꞉ in pleriſq;. Item cū ſuſpenſis in ꝯcilio/ꝓpter inoꝛdinatā collationē beneficioꝝ: in quo caſu ſolus papa ⁊ quatuoꝛ ſedes p̄riarchales diſpenſant.ex̄ de p̄bē. graue. Item non diſpenſat in caſibus q̄ ſedi apl'ice ſpāliter reſeruātur:quos ſupꝛa dinumeraui/tractās de diſpenſatione papali in.xlv.ar. Uerū vt tanta opinionū diuerſitas ad ꝯcoꝛdiam reuocetur: qm̄ pꝛōprium eſt iura iurib⁹ concoꝛdare.ex̄ de deci.c.i.⁊ ar.ex̄ de reſti.ſpo.lr̄as. ⁊ ex̄ de elec.quū expediat.lib.vi.pōt dici ꝙ in adulterio ⁊ in ijs q̄ ſunt minoꝛa illo/pōt ſemꝑ ep̄s diſpenſare:niſi expꝛeſſe ꝓhibitum inueniat̄.vt in decre.at ſi clerici.§.de adulterijs. Et ſic pōt intelligi opinio Io. ⁊ ſequaciū. In maioꝛibus vero adulterio/nunq̄ diſpenſare pōt:niſi vbi inueniт̄ expreſſe ꝯceſſum.quū enī in quibuſdā caſib⁹ eſt ei ꝯceſſum: in alijs videt̄ ei eſſe ꝓhibitū.ff.de his qui ſui vel alie.iur. l.i.⁊ inſti.e.§.i. Item quū ep̄s adſtrict⁹ ſit canones obſeruare.ex̄ de iureiu.ego N.⁊.c.diſt. optatū.iiij.diſt.§.fi.xxv. q.i.hac ꝯſona.nō debet ꝯtra eos facere:niſi ſibi expſſe concedatur a iure. ex̄ de na. ex libe.ven.c.i.ex̄ de elec.dudū.ij. ibi:qđ in alijs repꝛobare ⁊c.xxxij.q.v.ſi paulus.in pn̄.xxv. q.i.c.i.ij.iij.iiij.⁊.v.⁊ ſic pōt locum habere opinio Gaufri. Uincē.⁊ Innocē.⁊ alioꝝ.⁊ hoc ſimpl'r reputat eſſe verum Guill'.duran.in ſpe.in titu.delegato.§.nūc epoꝝ.in.§.generaliter aūt.vſi.verū vt tanta.⁊ hoc aperte ꝓbat̄.de pe. diſt.vi.c.i.in fi.vbi dicit̄/pontifex nō cogitur ſuos ſacerdotes ſemꝑ abijcere:nec mox inſtituere:niſi ſtatutū fuerit a romano pontifice. Pōt etiā ꝓbabiliter dici/nō licere ep̄o diſpenſare in faciendo:vt videlȝ aliquis faciat ꝯtra canones:niſi vbi de hoc a iure ꝑmittitur.vt in pꝛe.al.c.dilectus. ex̄ de cōſti.c.i.⁊ vbi ꝯſuetudine cōtraria ⁊ p̄ſcripta ſit eis derogatū.ex̄ de ꝯſue.c.fi.iiij.diſt.§.leges.xi.q.i.quicūq;.§. ſeq;. Conſuetudo enī facit diſpenſationē valere/q̄ al's nō valeret.ar.ex̄ de cele.miſ.ꝑniciofus.cum ſuis concoꝛ.⁊ ar. ex̄ de trāſac.c.vlti.⁊ ſic pōt intelligi opinio Gaufri.⁊ Innocē.⁊ ſeq̄. Suꝑ eo vero qđ iam factū eſt diſpenſare pōt: vt toleretur:niſi ꝓhibeat̄.vt in pꝛe.decre.nuꝑ.ar.ad hoc. xxij.q.v.hoc videt̄.⁊ ſic pōt habere locū opinio Io.⁊ ſeq̄. Idē eſt in ijs q̄ omiſſa ſunt.ex̄ de ſacra vnc.c.vnico.⁊ de ſacra.non ite.c.i.⁊.ij. Sed nūquid pōt inuito accuſatoꝛe/diſpenſare ep̄s cū clerico accuſato/ꝓbato crimine ꝯtra euȝ/de quo ꝓbatur accuſatus pn̄iam egiſſe:⁊ ideo petit ſecuȝ diſpenſari:dicit ꝙ ſic.q꞉ vtitur iure ſuo ep̄s.vnde nō facit iniuriā accuſatoꝛi:ex quo ſibi hoc a iure ꝯceſſum eſt.ex̄ de iudic̄.at ſi.xxviij.diſt.de his.ex̄ de ſecū.nup.c.penulti.in fi. ex̄ de elec.quū eccl'ia volaterrana.ff.de iureiu.l.iniuriarū. §.i.ſm Guill'.na.⁊ pe.de ſanc.ſic no.Guill'.durā.in ſpe.in iij.parte in fi.in titu.de abolitionib⁹ ⁊ purga.§.i.vſ.ſȝ quū ſupꝛa. Sed nō pōt ep̄s diſpenſare cū accuſatoꝛe deficiēte in ꝓbatione.q꞉ ille nō egit pn̄iam de calūnia q̄ ꝯtra ipm̄ p̄ſumit̄.ex̄.de calū.c.i.⁊ pati dȝ pn̄iaȝ ſimilē accuſato.ij.q. iij.q̄ nō ꝓbauerit.vn̄ ſecū diſpenſari nō dȝ.xxiiij.q.i.legat̄. ex̄ de iudic̄.at ſi.ad fi. a ꝯrio ſenſu.ſȝ ſecus eſt in accuſato ꝓbante ſe pn̄iam egiſſe:vt dixi ar.lv.l.diſt. ſi qui p̄ſbyteri. ⁊.c.ſi quis diacon⁹. Hoc aūt ſcias ꝙ nec ep̄s ne legat⁹ de latere nec ſynodus pōt diſpēſare cū excōicato vel interdicto celebꝛāte ſciēter/vel ſuſpenſo.xi.q.iij.ſi q̄s ep̄s dānat̄. c.ſeq.c.placuit.ex̄ de cler.excō.mi.illud. ex̄ de eo q̄ fur. oꝛ. re.c.i.ij.q.v.q̄ de cā.q꞉ ſolus papa i hoc diſpēſat.ex̄ de ſen. ⁊ re iudic̄.c.quū eterni.li.vi.⁊ de ſen.ex.quū medicinalis. ⁊.c.is qui.§.ſi vero.li.vi.expſſuȝ. Si aūt ꝓbabilis eſt ignorantia:excuſatus eſt.ex̄ de cleri.ex.mi.apl'ice. ⁊ pꝛe.c.is q̄. ibi:ſcienter. Ep̄s aūt pōt diſpenſare/quoad pn̄iam imponendā/cū excōicato vel ſuſpenſo miniſtrante.xi.q.iij.de illis. Non pōt etiā ep̄s diſpenſare cū illegitimis ingrediētibus religionē circa p̄lationes/perſonatus/dignitates/⁊ curā animarū.vt innuit Ber.in parua gloſ. ex̄ de fi. p̄ſby. c.i.que incipit.i.c.⁊ idem tenet Oſtien.e.ti.c.fi.ar.ꝯtra.ex̄ de apoſta.c.ij.in fi.de penis in q̄buſdā.in aut̄.de mona.in pn̄.op.ar.l.di.accedens. Curia ſeruat/ꝙ cū talibus quātum ad p̄lationes vel ꝑſonatus nō diſpenſet̄: niſi per eā. Si de materia diſpenſationis epoꝝ latius vis videre:vide qđ no. Ioan.l.di.in ſumma.⁊.c.miroꝛ.i.q.viij.§.niſi rigoꝛ.per Bern̄.de iudic̄.at ſi clerici.per Oſtiē.e.ti.c.fi.per Inno.de tēpo.oꝛ.dilectus.ꝑ Guill'.durā.in ſpe.in ti.delegato.§.nūc de epoꝝ.in.§.g̃naliter aūt.per Archi.de elec. licet canon. li.vi.in gloſ.dicunt quidā. Si electus in ep̄m tacuit hūc vel alium defectū:⁊ ꝯfirmat⁹ eſt:poſtea diſpenſatur cū eo.no.Inno. ⁊ Bern̄.ꝯtra.ex̄ de elec.innotuit.⁊ ex̄ de elec.niſi quū pridē.§.ꝑſone.tenere qđ factū eſt.vt in §.ꝑſone.dum tn̄ is qui diſpenſat/p̄tātem habuit ꝯferendi dignitatē illā in qua diſpenſat:ſicut papa. Secus ſi nō habuit. Alij dicūt ꝙ ſiue is qui diſpenſat/hȝ p̄tātem ꝯferēdi beneficium in quo diſpēſat/ſiue nō/licite tenet: ex quo diſpenſatū eſt:ſi tn̄ ille p̄tātem habuit diſpēſandi.⁊ ſic diſpenſatio ſubſequēs qđ de iure nō tenet/validū facit.⁊ accedit.ex̄ de ꝯcoꝛ.vi.expoſuiſti.nec electoꝛes nec ꝯfirmatoꝛ reſilire p̄nt:ſi is q̄ pōt diſpēſare velit.ar.ex̄ de elec.quū inter canonicos.in fi. ⁊ de poſtu.pꝛe. bone.ij.§.fi. ⁊ ar.ex̄ de ꝓba. ꝑ tuas.§.penul.in fi. Sȝ ſi duo ſunt electi:nō pōt cū vno in alteri⁹ p̄iudiciū ep̄s diſpēſare: nec poterit electionē q̄ nulla eſt/reddere validā.put no. Inno.ex̄ de elec.dudum.i. Et iſta ſufficiant circa diſpēſationes pape:legatorū:⁊ epoꝝ.que q꞉ q̄tidiane ſunt ⁊ neceſſarie:digreſſioneȝ feci a ꝓpoſito p̄ncipali de pape potētia ⁊ eminētia. Nunc ad eādē adhuc materiā redeo:pape potētiā ſolidi⁹ ⁊ amplius declarando. ❡Articulus.lj. A

ET de potētia chriſti regis:

⁊ ꝯſequēter de potētia ſui vicarij:ſummi.ſ.paſtoꝛꝭ eccl'ie militātis.ex̄ de trāſla.quāto.i.rn̄ſo.,⁊ de homic̄. quū pro humani.in pn̄.li.vi.ex̄ de elec. vbi periculum.§.ceterū.ibi:de creatione vicarij ieſu chꝛiſti.li.vi.⁊.c. fundamēta.§.ne aūt.ibi:ipſa que ro.pon.vicarij dei.li.vi. Sed ſcriptū eſt in p̄s.cv. Quis loquet̄ potētias dn̄i:vtiq; nemo digne.nō tn̄ ꝓpter hoc eſt a locutiōe potentie chꝛiſti tacendū:quātum noſtri p̄ualet imbecillitas intellect⁹. Eſt aūt in p̄mis diſtinguendū de multiplici chꝛiſti potentia:quāq̄ ſupꝛa loquēs de iſta materia aliqua tetigerim. Siquidē chꝛiſtus eſt dei ⁊ hoīs filius:vna in duab⁹ naturis ꝑſona:deus verus ⁊ homo verus.xxiij.diſt.qui ep̄s.ex̄ de ſum.tri.c.i.ex̄ de here.quū chꝛiſtus.⁊ in ſymbolo athanaſij Quicūq; vult. Et ſm̄ duplicem eius naturā/duplex cōuenit ei potentia.vna quidē diuina:ſm̄ ꝙ eſt dei filius: ⁊ naturaliter deus.alia vero humana:ſm̄ ꝙ eſt homo: et hoīs filius. Dei naturā accepit a p̄re/ꝑ eternā generationem:per quā ſicut accepit ꝙ ſit deus ⁊ vnus ⁊ idem cuȝ patre deus. ex̄ de ſum.trini.c.ij. ita ⁊ ꝙ ſit potens: ⁊ eiuſdem ⁊ equalis potentie cū patre.vnde Athanaſi⁹ in ſymbolo. Omnipotens pater:oīpotens filius.⁊ ex̄ de ſum.trini.c.i.in pn̄.⁊c. Nec intentio mea eſt tractare nūc de potētia diuina: ſed de potentia illa que eſt in chꝛiſto reſpectu creature.ſm̄ qđ dicit̄ etiā omp̄s ſimpl'r ꝑ vnionē hypoſtaticam ad diuinū verbuȝ.rōne cuius vnionis ea q̄ deo cōueniūt/dicūtur de hoīe. Et ſm̄ hoc intelligit̄ illud qđ ipſe ait Math.vlti.voce hoīs loquētis:data eſt mihi omnis p̄tās in celo ⁊ in terra. Chꝛiſto enim ſm̄ ꝙ homo data eſt omnis poteſtas rōne vnionis:ꝓpter qđ factum eſt vt homo eſſet omp̄s:ſicut ⁊ ꝙ homo dicat̄ deus:non q꞉ ſit alia omīpotentia filij hominis ⁊ filij dei:ſicut nec alia diuinitas:ſed eo ꝙ eſt vna perſona dei ⁊ hominis. Poſt reſurrectionē autem dixit hanc omnipotentiam ſibi datam:q꞉

Multiplex chꝛiſti potentia.

Digitized by Google

tunc innotuit hoībus:ante tamen innotuit angelis. Nō
aūt loquēdum eſt de potentia humana chriſti quātuz ad
corpus:ſiue ſit potentia actiua/ſiue paſſiua.ſed de poten
tia eius humana/quātum ad aīam. ¶ B Et conſidero
hic eius animā/ſm ꝓpꝛiam naturā:⁊ virtutem gratuitā
naturalibus ſupadditam:⁊ ſic habuit potentiā ad oēs il
los effect⁹ faciendos/qui ſunt anime cōuenientes.ſcʒ ad
diſponēdum:ad gubernandū actus humanos:⁊ ad illu
minādum ꝑ gratie ſue plenitudinē/oēs creaturas ratio
nales ab eius ꝑfectione deficientes.;⁊ per hanc potentiā
influit creaturis rōnalibus.⁊ per eam dicit̃ caput.col'.j.⁊
eph.j.xxiij.q.iij.pꝛo membꝛis.Eccleſie ⁊ nos mēbꝛa. Sic
ut em̄ caput naturale influit aliis mēbꝛis:tamq̄ pꝛimū
⁊ ꝓncipale ⁊ ꝑfectius membꝛū: Ita chꝛiſtus influit oīb⁹
rōnalibus creaturis:vtpote oībus pꝛioꝛ dignitate ⁊ per
fectione/ꝓpter plenitudinē gratie ⁊ ſapientie:quā a ver
bo ſibi vnito accepit:Jo.j.ex̃ de ſacra vnctio.c.j.§.j. Et di
citur caput vniuerſaliter:tam angeloꝝ q̄ hoīm:quātum
ad excellentiam ⁊ influentiā.licʒ dicat̃ caput hoīm ſpāli
liter:ꝓpter ꝯfoꝛmitatem ⁊ cōuenientiā nature:ſm ſpēm.
vnde ⁊ chꝛiſtus q̄ eſt caput ſpūale ⁊ myſticū/dupl'r influit.
vno modo interius illuminādo ꝑ ſapiam: ⁊ iuſtificando
per gratiā.alio modo influit quaſi exterius gubernādo:
⁊ dirigendo per exterioꝛē doctrinaʒ verbi vel exempli:et
alios actus:vt ſunt iudicare/paſcere/purgare. Per h̄ aūt
ꝙ chꝛiſtus eſt caput influendo/⁊ ꝓſidendo/⁊ gubernan
do:cōuenit ei etiam eſſe regem.Eo em̄ eſt rex angeloꝝ et
hominū:quo ⁊ caput.vn̄ ⁊ ij q̄ populis ꝓſunt/capita po
puloꝝ dicuntur.Amos.vj. Ue vobis q̄ opulēti eſtis in ſyō:
⁊ cōfiditis in monte ſamarie/optimates capita popul
rum. Item.j.Regū.xv. Nōne quū paruulus eſſes in ocu
lis tuis:caput tribus iſrael factus es:facit.xciij.diſ.nulla.
Habet ergo regiam ptātem ⁊ dignitatē.Sed vlterius cō
ſiderandū/ꝙ chꝛiſto nō ſolum cōuenit influere ꝑ moduʒ
capitis:ſed etiam cōuenit ei cōiungere ⁊ recōciliare ſm
rationē medij. Dicitur em̄ dei ⁊ hoīm mediatoꝛ.j.ad Ti
moth.ij.c.x.diſ.qm̄.quia hoīes deo cōiungit:dei ꝓcepta ⁊
bona hoībus exhibendo:⁊ pꝛo hoībus ad deū ſatiſfacien
do/⁊ interpellando.Heb.vij.ad fi.ibi:ſemꝑ viuēs ad in
terpellandū ꝓ nobis.Quilibet aūt actus ab aliqua potē
tia ꝓcedit:⁊ ideo mediandi officiū aliā quoq̄ potentiaʒ
pꝛeſupponit in chꝛiſto. Hoc aūt eſt ſacerdotalis ptās.eo
em̄ ſacerdos eſt:quo mediatoꝛ eſt. vnde ⁊ de Aarō ſacer
dote legit̃ Numeri.xvj. Stans inter moꝛtuos ⁊ viuētes/
ꝓ ppl'o depcatus eſt:⁊ plaga ceſſauit. ⁊ de eodem aaron
Sap.xviij.ꝑ incenſum ⁊ depꝛecationem allegans reſtitit
ire:⁊ finem impoſuit neceſſitati.Eſt ergo in chꝛiſto ſacer
dotalis ⁊ regalis ptās:⁊ vtraq̄ ad ſalutē hoīm oꝛdinat̃:
⁊ ad gubernationem ꝑtinet:licet diuerſimode. Cōuenit
aūt chꝛiſto eſſe ſacerdotē:ſicut ⁊ mediatoꝛē:ſm humanā
naturā tm̄.vnde ⁊ Paulus ad Heb.v.ait.Oīs nāq̄ pon
tifex ex hoībus aſſumptus ⁊c. et.j.ſic ⁊ chꝛiſtus ⁊c. et.j.q̄
in diebus carnis ſue pces ſupplicationeſq̄ ⁊c.Eſſe autem
regem ſicut ⁊ eſſe caput cōuenit ei:⁊ ſm diuinā naturaʒ.
vnde Apoca.xvij.⁊.xix.Et habet in veſtimēto ſuo ⁊ in fe
moꝛe ſuo ſcriptū:rex regū ⁊ dn̄s dn̄antiū. ⁊ ſm humanā.
vn̄ Aug.de cruce ſua in qua fixus erat:accidit diabolū:⁊
inde rex noſter eſt. Nā ⁊ ab inſtanti ſue ꝯceptionis vnct⁹
fuit ſacerdotali ⁊ regali vnctione:nō materialis ⁊ viſibi
lis olei:ſed inuiſibilis.ex̃ de ſacra vnctio.c.j.pſ.xliiij.vnxit
te deus ⁊c.Can̄.j. In odoꝛeʒ vnguētoꝝ tuoꝝ.⁊ Luc.iiij.⁊.
Eſa.lxj.Spūs dn̄i ſuper me:eo ꝙ vnxit me ⁊c. Et ſicut ex
vnione ad verbū accepit gratiā ⁊ ſapiam: ſic ⁊ potentiā.
vnde ⁊ pōt ex iam dictis colligi talis diſtinctio de poten
tia chꝛiſti:videlʒ/ꝙ quedā cōuenit ei ſolū inquātū deus.ſ.
vt potentia creandi.vn̄ Jo.j. Oīa ꝑ ipm̄ facta ſunt.xxxv.
q.v.fraternitatis. Quedā vero potētia cōuenit ei:⁊ ſm ꝙ
de⁹ ⁊ ſm ꝙ hō:vt potētia regalis:⁊ potētia faciēdi mira
cula: licet aliter cōueniat ei inquātum de⁹/⁊ aliter inquā
tum homo:quia inquātuʒ deus/cōuenit ei pꝛincipaliter:
⁊ inquātum homo/miniſtraliter. ¶ C

H
D cōfirmationē aūt pꝛedictoꝝ inducende ſunt
authoꝛitates alique/ꝑ quas oſtēdat̃ hoīs chꝛi
ſti potentia ⁊ dn̄ium:⁊ quō eſt caput eccl'ie: di
gnitas etiā ei⁹ regalis/⁊ ſacdotalis:⁊ q̄d ei ex
vtraq̄ conueniat. Modus quoq̄ ⁊ excellētia ſacerdotij
eius:ad Col'.j.ait apl's de chꝛiſto.ipſe eſt caput coꝛpis ec
cleſie. vbi dicit gloſ.ſm hoīs naturā/caput eſt coꝛpis ſui.ſ.
eccl'ie:q̄ vnita eſt chꝛiſto gr̄a ⁊ natura/vt capiti.vnde ⁊ ec Chꝛiſt⁹ caput ē eccl'ie.
cleſia q̄ eſt collectio fideliū.de cōſe.diſt.j.eccl'ia.coꝛp⁹ chꝛi
ſti myſticū eſt.iij.q.iiij.engeltrudā.⁊ Aug.xxiij.q.iiij.ſicut
excellentiā.ibi:chꝛiſtiani coꝛpoꝛis mēbꝛa trāſfundāt ⁊c.et
q.v.ſi nos.ibi:⁊ a coꝛpoꝛe chꝛiſti quod eſt eccl'ia toto oꝛbe
diffuſa.⁊.q.vij.quēadmodū.in ꝓn.ibi: ſic hō qui ꝑciditur
de chꝛiſti myſtico coꝛpoꝛe.⁊ ſequit̃.in hui⁹ vero cōpagem
coꝛpoꝛis veniant ⁊c. ⁊.j.ſi coꝛpus chꝛiſti tollit ſpolia im
pioꝝ:⁊ ſi coꝛpoꝛi chꝛiſti theſaurizātur diuitie impioꝝ.⁊.j.
in chꝛiſti ergo cōpagem coꝛpoꝛis veniant.⁊ Hiero.de pe.
diſt.j.eccleſia chꝛiſti.in fi.ibi: ⁊ fiat de eccl'ia q̄ eſt coꝛpus
chꝛiſti.⁊ Cypꝛian⁹.xxiiij.q.j.loquit̃. ibi: vnū coꝛp⁹ ⁊ vnus
ſpūs.⁊.j.nec vnitas coꝛpoꝛis ſeparat̃.⁊.j. vnum tm̄ caput
eſt.Et item Hiero.xxiiij.q.j.qm̄ vetus.ibi: vbi fuerit coꝛ
pus.Et pelagi⁹.c.cā.⁊.q.ſchiſma.ibi: vt q: ſpiritū non ha
bent coꝛpoꝛis chꝛiſti ⁊c.et.j.in fi.vnā.(vt ſepe dictū eſt) q̄
chꝛiſti coꝛpus eſt:ꝯſtat eſſe eccl'iam ⁊c. Que quidē eccl'ia
coꝛpoꝛis chꝛiſti/charactere impatoꝛis inſignita eſt.i.chꝛi
ſti.vt pꝛe.c.quēadmodū.ibi:q: nō facio iniuriā characte
ri imperatoꝛis/quū erroꝛē coꝛrigo deſertoꝛis. Bene ḡ dr̄
chꝛiſti coꝛp⁹ caput eccl'ie: q: ita ſe habet ad eccl'iam/ſicut
caput ad coꝛpus.ꝓuidet em̄ eccl'ie:⁊ regit eā:⁊ in ipo oēs
ſenſus ſpūales eccl'ie ſunt:vt in capite oēs ſenſus coꝛpo
ris.Et in illa gloſ.ad Col'.j.dr̄:capiti cūcta ſubiecta ſunt/
ad operādū illud ſupꝛa qd̄ locatū eſt:⁊ ad ꝯſulendū. Qd̄
aūt nō ſolū hoīm/ſʒ etiā angeloꝝ caput ſit chꝛiſtus:apl's
in eadem epl'a ad Col'.ij.ait de chꝛiſto q̄ eſt caput oīs ꝓn
cipatus ⁊ ptātis. angelice.ſ.vt gloſ.ait. De dn̄io etiam ⁊
ptāte chꝛiſti ſuꝑ oīa:⁊ quōmō eſt caput: idem apl's ait ad
Eph.j.c.oīa ſubiecit ſub pedib⁹ eius.⁊ ipm̄ dedit caput.ſ.
deus pater/ſupꝛa oēm eccl'iam:que eſt coꝛpus ipſius. vt
pꝛoxime ꝓbatum eſt ꝑ decreta. Pꝛima aūt particula hu
ius authoꝛitati/de pſ.viij.ſumpta eſt. ſuꝑ qua dicit gloſ.
chꝛiſtus nō ſolum pꝛeeſt oībus dignitate:ſed ⁊ ptāte qua
oīa ſub eo ſunt plene. vt ꝑ pedes plena ſubiectio notetur.
qua omnia ſunt ei ſubiecta:q: per ipm̄ facta. Jo.j.vel ſub
pedibus eius.i.ſub humanitate eius: que ſignificatur ꝑ
pedes.q: ſicut pes eſt inferioꝛ ꝑs coꝛpoꝛis:ita ⁊ in chꝛiſto
inferioꝛ natura eſt humanitas:quā etiam angeli adoꝛāt.
Et ſic ipſi hoī chꝛiſto oīa ſubſunt. Suꝑ eo qd̄ ſequit̃ in ca
pitulo. Ipm̄ dedit caput ſuꝑ oēm eccl'iam:q̄ in celo vel in
terra eſt.ſubijciunt̃ em̄ illi/q̄ſi capiti: ex quo trahūt oꝛigi
nē.ab ipſo aūt facti ſunt ſm deitatem. ⁊ ita ſm deitatem
caput eſt eccleſie:ſm quā pr̄ dedit ei eſſe caput: illuʒ ante
oīa gignendo.Eſt etiam ⁊ ꝓpꝛie dr̄: caput ſm humanita
tem:ſm quā cōiungit̃ ei eccl'ia/⁊ natura ⁊ gr̄a. nam in eo
plenitudo gr̄e fuit.de cuius plenitudine nos accepimus.
Jo.j.⁊.j. Jo.ij.ibi.⁊ vos vnctionem accepiſtis a ſancto.⁊
j.⁊ ex̃ de ſacra vnctio.c.j.vn̄.de ſcd̄a.ibi:vos vnctionē quā
accepiſtis ⁊c.Chꝛiſtus em̄ vnctus interꝑtat̃.q: gr̄a ſpiri
tuſſancti plen⁹ fuit vſq̄ ad ſummū. vn̄ pſ.xliiij. Unxit te
deus de⁹ tuus oleo letitie pꝛe ꝯſoꝛtib⁹ tuis.q: pr̄ accumu
lauit ſuꝑ eū vniuerſa chariſmata benignitatis ⁊ māſue
tudinis abūdanti⁹ replēs eū in viſcerib⁹ miſericoꝛdie et
miſeratiōis.de cuius cumulo gr̄e nos participamus.pſ
cxxxij. Sicut vnguētū in capite ⁊c. Caput em̄ chꝛiſt⁹. Bar
ba cōiuncta capiti/⁊ in capite/apl'i ⁊ diſcipuli in die pen
tecoſtes ſpūſctō repleri. Ueſtimētū eccl'ia.xvj.q.vij.ſicut.
Oꝛa vel fimbꝛia/quelibet humilis ꝑſona. Zach.viij.ap
pꝛehendāt fimbꝛiā viri iudei/dicentes: ibim⁹ vobiſcum:
audiuimus em̄ qm̄ dn̄s eſt vobiſcū. Hoc caput reuerēdū
ꝓ oībus mēbꝛis doluit.Augu.pꝛo totius coꝛpoꝛis putre

Digitized by Google

dine/cauteriũ quoddam fixũ eſt in capite. item Bern̄. in ſermone de circũciſione. Quid mirũ ſi caput pro mẽbris curationẽ accepit: nõne etiam in mẽbris/ſepe pro vnius infirmitate/alteri curatio adhibet̄: dolet caput: ⁊ in brachio fit coctura. dolent renes: ⁊ fit in tibia. ita hodie ꝓ totius corporis putredine cauteriũ quoddã infixũ eſt in capite. Sed conſiderandũ circa id qđ dictum eſt: oĩa chriſto eſſe ſubiecta: quia oĩa ſunt nũc chriſto ſubiecta quãtum

Oĩa ſub chriſti ſũt ditione

ad poteſtatẽ quã accepit a patre ſuꝑ omnia. ſed quãtum ad executionẽ ſue ptãtis/nodum ſunt ei omnia ſubiecta: ſed hoc erit in futuro. j. Cor. xv. vltra colũ. quãdo de oĩb⁹ ſuam voluntatẽ adimplebit: quoſdã ſaluando: quoſdam puniendo. ⁊ ita oẽs erunt ſub eo: vel ſpontanei/vel victi ⁊ inuiti. Adhuc de chriſti dñio ⁊ potentia dr̄ Heb. j. Quẽ conſtituit heredem vniuerſoꝝ. ſuꝑ quo verbo dicit̄ gloſ. q̄uis cũ patre omne poſſideat: tñ ſm humanitatem recte dr̄ heres conſtitutus: ſm illud Pſ̄. ij. dabo tibi gentes hereditatem tuã. Quia ergo chriſtũ deus conſtituit iam immutabilem heredem vniuerſoꝝ. i. poſſeſſorem oĩs creature non ideo portio deeſt iacob: ⁊ pars eius iſrael: ſm Pſ̄. Sed oẽs prorſus nationes mũdi ei ſubſunt. xxiij. q. iiij. nõ inuenitur. cum ca. ſeq. ⁊ xcvj. diſt. legim⁹. ṽſi. ꝙ eñ. In ea-

Regia chriſti ptãs.

dem quoq; epiſtola Heb. j. inducit apl'us de chriſti regia ptãte illud pſ. xliiij. Thronus tuus deus in ſeculũ ſeculi virga equitatis virga regni tui. qđ exponẽs gloſ. ait. O de⁹ fili: thronus tuus. i. regia dignitas vel iudiciaria ſedes/ꝑmanet in ſeculũ ſeculi: q2 ſemꝑ regnabit: ⁊ nouiſſimum iudiciũ ſemꝑ ſtabit. vnde in euãgelio Matth. xxv. Ibũt hi in ſuppliciũ eternũ: ⁊ illi in vitam eternã. Et merito ꝑmanet thronus tuus: q2 virga regni tui. i. regimen ⁊ diſciplina qua bonos regis: ⁊ malos ꝑcutis: eſt virga equitatis. i. regula directa. iij. diſtin. regula. ⁊ inflexibilis: que alibi dicit̄ in pſ̄. ij. virga ferrea: per quã prauitate diſtortus/

Sacerdotalis chriſti dignitas.

ſi ei adherere velit/dirigitur. De ſacerdotali aũt ⁊ regali dignitate vel poteſtate ſimul inducit apl's in eadem epiſtola. c. j. illud pſ̄. xliij. Vnxit te deus deus tuus oleo letitie pre ↄſortibus tuis. Qđ exponẽs gloſ. ait. O deus fili: de⁹ tuus. i. pater per ſe nõ per miniſtros vnxit te ſm hominẽ. quia deitas nullo idiguit. quis eſt ergo deus vnct⁹ a deo? chriſtũ intellige. chriſtus eñ dicit̄ a chriſmate. chriſma autem grece/latine dicit̄ vnctio. ex̄ de ſacra. vnctio. c. j. ⁊. ŝ. ṽ. eſt etiam. ꝓxime dixi de hoc. ergo nomen chriſtus vnctionis eſt. nec vngebantur alibi reges ⁊ ſacerdotes niſi in illo regno iudeoꝝ. Per hoc ꝙ dicit eum vnctũ regem et ſacerdotẽ: ſignat qui in lege veteri vngebãtur. vt ꝓxeal. c. j. de ſacra vnctio. vnxit aũt eũ: non viſibili ⁊ corporali oleo: ſed ſpirituſancto: queꝫ ſcriptura noĩe olei ⁊ exultationis ſignat. ⁊ hoc pre participibus tuis. i. pre oĩbus ſanctis. Oẽs eñ ſancti/ſunt ſpũs participes. vnde oẽs chriſtiani vngũtur. de cõſe. diſ. iiij. deinde. a ſacerdote. ſed ille ſingulariter vnctus. vt ꝓxeal. c. j. de ſacra. vnctio. De ſacerdotio aũt chriſti ſpãliter inducit apl's in eadẽ epl'a ad Heb. vij. c. ṽbuꝫ illud pſ. cix. Tu es ſacerdos in eternũ ſm ordinẽ

Triplex ſacerdotis officium.

melchiſedech. qđ exponẽs gloſ. ait: hoc de põtificatu chriſti deus pater: tu es ſacerdos/ſcꝫ docẽs orãs ⁊ offerẽs. ecce triplex officiũ ſacerdotis. tu es inquã ſacerdos: nõ ad tempus/vt Aaron: ſed hoc ſm ordineꝫ Melchiſedech: q̄ nõ temporalis fuit: ſcriptura ſubticente initiũ ⁊ finem vite eius: in figurã chriſti qui caret ꝑncipio ⁊ fine. Apoca. j. Ego ſum alpha ⁊ o. ⁊ ſicut ille obtulit in pane ⁊ vino: et ſemel: ſic ⁊ chriſtus ſub ſpecie panis ⁊ vini corpus ⁊ ſanguinẽ ſuũ diſcipulis ſuis dedit. Jo. xiij. de cõſe. diſt. ij. accipite ⁊ comedite. Et ſubditur in gloſ. ĩ. poſita. Sacerdos aũt eſt chriſtus: nõ ſm ꝙ deus: ſed ꝓpter carnẽ aſſumptã: ꝓpter victimã quã obtulit pro nobis. vnde Hiero. Sacerdos dei pr̄is dicit̄ filius dei ſm humanitatẽ: in qua ſe pro nobis acceptabile ſacrificiũ deo obtulit: vt ipſe ſit ſacerdos qui eſt ſacrificiũ. de conſe. diſt. ij. ſacerdos dei patris. Quid aũt egerit hic ſacerdos: ⁊ q̇d pontifex: apl'us dicit in pre. c. v. ad Heb. Qui in diebus carnis ſue. i. mortalitatis/preces ſupplicationeſq; ad deum ⁊c. quãdo ſcꝫ imminente paſſione orauit ꝓlixius. Luce. xxij. vltra mediũ. ibi. apparuit autem illi angelus. vel preces ⁊ ſupplicationes actio ⁊ vita chriſti eſt: cui⁹ oĩs actio fideliũ eſt inſtructio: ⁊ ad deum oratio. ar. ex̄ de elec. ſignificaſti. j. rñſo. quicq̇d eñ egit chriſtus: ꝑces ſupplicationeſq; fuerũt ꝓ hoĩbus: ipſa etiã ſanguinis effuſio/clamor fuit validus. Heb. xij. ibi ad fi. ⁊ ſanguinis aſperſione melius loquẽte q̄ abel. nũc etiam in celo adſiſtit vultui dei/ꝓ nobis aduocans: ⁊ interpellans apud patrẽ. Heb. ix. ibi ad fi. ſed in ip̄m celũ vt appareat nũc vultui dei ꝓ nobis. ¶ D Illud etiã ſci-

Põtifex chriſtus.

endũ ꝙ chriſtus ⁊ ſacerdos dr̄ ⁊ pontifex: ⁊ eo ſacerdos/quo pontifex: ⁊ eo pontifex quo ſacerdos. nam ſacerdos medius eſt inter deũ ⁊ ppl'm. quia diuina populo tradit: ⁊ populũ in deũ reducit: offerendo: orando: ⁊ docendo. ⁊ hoc etiã importat nomen pontificis. vñ ad Heb. iiij. vbi apl's chriſtũ dicit pontificẽ. ibi: habentes ergo pontificeꝫ magnũ ⁊c. gloſ. ait. pontificẽ/ꝑ quẽ itur ad deum. Idem eñ eſt põtifex qđ mediator. vnde Heb. v. in pn̄. Oĩs nãq; pontifex ex hoĩbus aſſumptus/ꝓ hoĩbus conſtituitur. ſcꝫ vt eos adiuuet: ⁊ vt ꝑ eum impetrent a deo miſericordiã. ↄſtituit̄. dico. in ijs que ſunt ad deũ offerenda: ſcꝫ in muneribus/hoſtijs/⁊ p̄cibus/que ducunt ad deum. vt offerat dona: ſcꝫ primitias ⁊ ſacrificia ⁊ hmõi. deo pro peccatis dimittendis. Et beatus Bern̄. dicit ꝙ põtifex dicit̄ quaſi pontem faciens inter deũ ⁊ ꝓximũ. Fecit eñ ſeip̄m pontem ad patrẽ: attingens a ripa noſtre miſerie/vſq; ad ripam felicitatis eterne. Sap. xviij. Vſq; ad celuꝫ attingebat ſtans in terra. vnde Jo. iij. Filius hoĩs qui eſt in celo. per hunc tranſeũtes nõ ſubmergimur in flumine culpe: nec trahimur ad mare pene eterne. vnde ipſe ait Jo. xiiij. Nemo venit ad patrẽ niſi ꝑ me. In hoc tñ diſtat pontifex a ſacerdote: q2 importat excellentiã quãdam ſuꝑ ſacerdotem. nã vt Iſiđ. ait. vij. lib. ethymo. Pontifex ꝑnceps ſacerdotum eſt: quaſi via ſequẽtium. ipſe ⁊ ſummus ſacerdos: ipſe ⁊ põtifex maximus appellat̄. xxv. diſt. cleros. ṽſi. pontifex. vnde ⁊ papa ꝑ excellentiã ſummus pontifex appellatur. ex̄ de elec. vbi periculũ. §. ſuꝑ his. lib. vj. vñ Leui. xxj. exponit̄ nomen pontificis: vbi dicit̄. pontifex. i. ſacerdos magnus. vnde ⁊ ep̄i qui ſunt ſuꝑ alios ſacerdotes conſtituti/põtifices appellant̄. Alij vero qui ſunt ſub eis: vocãtur comuni noĩe ſacerdotes/a ſanctificando. Et q2 chriſtus eſt ſumm⁹ ſacerdos: ideo ipſe ꝓpriiſſime dicit̄ pontifex maximus. vñ ad Heb. x. habentes ergo pontificẽ magnũ. gloſ. qui eſt ſuꝑ oẽs pontifices. Et quia quiſq̄ nõ ſumit ſibi honorẽ: ſed qui vocat̄ a deo tanq̄ aaron: vt apl's ait ad Heb. v. Nume. xviij. viij. q. j. in ſcripturis. ex̄ de elec. qualiter. Ideo vt ibidẽ ſubdit apl's pre. c. v. chriſtus non ſemetip̄m clarificauit: vt pontifex fieret: ſed ille eum pontificem conſtituit qui ad eum ait in pſ. ij. Filius meus es tu. in q̄ pſ̄. oſtẽditur chriſtus rex ⁊ ſacerdos. Differt aũt

Sacerdotiũ legale.

ſacerdotiũ chriſti a ſacerdotio legali: q2 legalis ſacerdos nõ ſolum pro alijs/ſed etiam ꝓ ſe indiget offerre: quoniã ⁊ ipſe circũdatus erat infirmitate pctĩ. Heb. v. chriſtus aũt non indiguit pro ſe offerre: ſed ſolũ pro alijs: q2 immunis fuit ab omni peccato. vnde Heb. vij. ad fi. Talis enim decebat vt nobis eſſet pontifex: ſanctus/innocẽs/impollutus/a pctõribus ſegregatus/⁊ excelſior celis factus: q̄ non haberet quotidie neceſſitatem/quẽadmoduꝫ ſacerdotes/prius pro ſuis delictis hoſtias offerre: deinde pro populo: hoc eñ fecit ſemel ſe offerendo. Item ſacerdotiũ legale carnale fuit. vnde ⁊ carnes ibi mactabant̄. Heb. ix. ſacerdotiũ vero chriſti ſpũale. Adhuc ſacerdotiuꝫ legale fuit tẽporale: ⁊ finẽ habuit. ſacerdotiũ autẽ chriſti eternũ eſt. Heb. vij. in quo capl'o aſſignat̄ differentia inter vet⁹ ⁊ nouũ ſacerdotiũ. vñ legale ſacerdotium trãſlatum eſt ad chriſtũ: qđ figuratũ fuit in trãſlatione ſacerdotij ab Heli: q̇ fuit de tribu ſacerdotali ſcꝫ leui: ad Samueleꝫ: qui non fuit de tribu leui/ſed effraim. j. Regũ. j. Et ſimil'r trãſlatio ſacerdotij ad chriſtũ facta eſt de tribu ſacerdotali ad

regalem:

Digitized by Google

regalem: q: dñs oꝛtus eſt de tribu iuda: quia de domina oꝛta de tribu iuda: vt cantat eccleſia. ⁊ dicitur Matth.i. ⁊ Heb.vij. que tribus iuda eſt tribus regalis. vt ita ſit eadem ſacerdotalis ⁊ regalis: ⁊ vnus ⁊ idem chꝛiſtus ſit ſacerdos ⁊ rex. Sic etiam regnū iſraeliticū tempoꝛale fuit ⁊ mutatū in regnū chꝛiſti quod eternū eſt. vnde Luce.i. Regni eius nō erit finis. cuiꝰ mutatiōis figura pꝛeceſſit quū Saule abiecto dauid ſubſtitutus eſt in regnū.i. Regū.xiij. Quod aūt alicubi regnū illud ⁊ ſacerdotiū eternū dr: intelligendum eſt de regno ⁊ ſacerdotio chꝛiſti: qḋ ꝑ illud figurabat. De ſacerdotio etiā ⁊ regno chꝛiſti loquitur apl's in epiſtola ſupꝛadicta ad Heb.vij. in pn. inducēs ſimilitudinē de melchiſedech q̄ fuit rex ⁊ ſacerdos dei altiſſimi. Idem Gen.xiiij. qui vt gloſ. dicit in ep'la ad Heb. nō per hominē ſed ꝑ deum conſtitutus eſt: ⁊ interꝑtatur rex iuſtitie. ⁊ dictus eſt rex ſalem: qḋ eſt rex pacis: ſine patre ⁊ matre ⁊ genealogia: quia ſcriptura hoc de illo non refert. neq̄ initium dierū/ neq̄ finem vite habens. aſſimilatus aūt filio dei manet ſacerdos in eternū: qui eſt rex iuſtitie: q: ſuos iuſtos facit: ⁊ per iuſtitiā regit in hoc ſeculo. ⁊ rex pacis. ex in li. decre. Rex pacificus. quia quos hic regit in iuſtitia/ nō deſinit poſt regere in pace eterna. Sacerdos dei ſummi: q: ſe in ara crucis obtulit. Sine patre ſm carnē. Sine matre/ ſm diuinitatē. Sine genealogia: quia filios carnales nō habuit. Neq̄ initiū dierum neq̄ finē habens: quia coeternus patri: ⁊ alpha ⁊ o. Apoc.c.i. ⁊ ſicut gloſ. ſubdit. Etſi oēs patriarche ⁊ ꝓphete figura chꝛiſti fuerunt: melchiſedech tamen ſpecialis: qui non de genere iudeoꝝ vt quidam dicūt: pꝛoceſſit in typum ſacerdotij chꝛiſti: quia dicit ſacerdos ſm oꝛdinē melchiſedech multis modis. Heb.vij. ⁊ in ps. dixit dñs. ⁊ de conſe. di.ij. accipite. adde hic qḋ dixi de hoc. s. in.xxxvi. ar. in. §.xxxvi. ar. ꝟſi. tēpoꝛe vero. ¶ Adhuc ſup illud ad Heb.ix. introiuit ſemel in ſancta. dicit gloſ. beati Aug. Quū em̄ chꝛiſtꝰ rex ⁊ ſacerdos: rex pugnauit ꝓ nobis. ſacerdos obtulit ſe ꝓ nobis. de cōſe. diſt.ij. ſacerdos dei. ⁊ idem btūs Aug. in lib. lxxxiij. queſtionū: vbi exponit chꝛiſti miraculū de q̄nq̄ panibus ⁊ duobus piſcibus: ait inter cetera/ ꝙ q̄nq̄ panes hoꝛdeacei inter legem moyſaicam vel populū iſraeliticum ſignificant. duo autem piſces qui ſuauem ſapoꝛem pani dabant: duas illas perſonas videntur ſignificare: q̄bus ille populus regebatur. vt per eas cōſilioꝝ moderamen acciperet: regiam ſcʒ ⁊ ſacerdotalem: ad quas etiā illa ſacroſancta vnctio pertinebat. ex de ſacra vnc.c.i. quarum officium erat pꝛocellis ac fluctibus nūq̄ frangi atq̄ coꝛrūpi: ⁊ violentas turbarū contradictiones tamq̄ aduerſantes vndas ſepe dirūpere. Que tamen due perſone dñm noſtrū pꝛefigurabant: ambas em̄ ipſe ſolus ſubſtituit: nec figurate ſed ꝓpꝛie ſolus impleuit. Nam ⁊ rex noſter eſt ieſus chꝛiſtus: qui nobis pugnandi ⁊ vincendi demonſtrauit exemplū: in carne moꝛtali peccā noſtra ſuſcipiens: tentatiōibus inimicoꝝ illecebꝛoſis nec tenebꝛoſis cedēs: poſtremo exuens ſe carne: pꝛincipatus ⁊ poteſtates expoliās fiducialiter: ⁊ triūphans eas in ſemetipſo. Ipſe eſt etiam ſacerdos ſm oꝛdinem melchiſedech: qui ſeipm obtulit holocauſtū pꝛo peccatis. ps. xxxix. Holocauſtum ⁊ pꝛo peccato ⁊c. ⁊ ſequit: tūc dixi ecce venio. Ad ſacerdotalem quippe ꝑſonā pertinet emūdatio ⁊ abolitio peccatoꝝ. De hac duplici potētia chꝛiſti dicit apl's.i. ad Coꝛ.i. de chꝛiſto loquēs. Factus eſt inquit nobis a deo ſapientia ⁊ iuſtitia ⁊ ſanctificatio ac redemptio. Sapientia em̄ ad oꝛdinandū: ⁊ iuſtitia ad iudicandū/ ꝓpꝛia ſunt regie dignitatis: quā ſequitur iudiciaria poteſtas. Sanctificatio autem ⁊ redemptio/ ad ſacerdotalē ſpectant ptātē. Dicit aūt chꝛiſtus eſſe rex nō ſolū regni celeſtis ⁊ eterni: ſed etiā tempoꝛalis ⁊ terreni: q: celeſtia ſimul ⁊ terrena diſpenſat ⁊ iudicat. Iſte eſt gladius q̄ exit de oꝛe eius ex vtraq̄ parte acutꝰ. Apocal.c.i. ⁊.xix.c. ex de ꝑuile. ex oꝛe. Unus em̄ gladius/ vna eſt eius regia ptās. que tn̄ duas partes hʒ ꝓpter regnū celeſtiū ⁊ terreſtriū. nō tamen dū

Melchiſedech ⁊ rex ⁊ ſacerdos

in hac vita moꝛtali cōuerſatꝰ eſt regnū terrenū adminiſtrare voluit. cuiꝰ cā infra dicet. Hec aūt dicta ſunt de chꝛiſti ptāte quātum ad pn̄tem ſufficit intentionem. ¶ C

Onſequēter aūt tractandū eſt de cōmunicatione potentie eius. Unde ⁊ ſciendū ꝙ potentia creandi: q̄ chꝛiſto cōuenit ſolū ſm ꝙ deꝰ: nulli cōmunicabilis eſt. nec in humanitate eius que perſonaliter diuinitati fuit vnita: multo minꝰ cōmunicari pōt alijs hoibus. nō ex defectu dei: ſed ex defectu creature talis ptātis incapacis. (Potētia creādi incōicabilis.)

¶ Poteſtas ꝟo ſacerdotalis que chꝛiſto cōuenit vt hoī: vt ſupꝛa dictū eſt: ⁊ ptās miracula faciendi: ⁊ regalis: que ſibi cōuenit ⁊ ſm ꝙ deus: ⁊ ſm ꝙ hō: cōmunicabilis eſt: ⁊ cōmunicatur hoibus. de qua cōmunicatione loquit Hugo de ſctō victoꝛe in ꝓlogo ſui cōmenti ſuꝑ angelica hierarchia ſic dicens. Ipſe vero oim cōditoꝛ: cuius ineffabilis maieſtas/ ⁊ indeficiens virtus/ potēs erat ſola gubernare q̄ creauerat ſola: voluit rerū a ſe creatarum participes hre ⁊ coopera toꝛes. nō vt ille eoꝝ miniſterio iuuaret: ſʒ vt ipſi ptātis eius ꝯſoꝛtio ſublimes efficerent. Dñs ergo ſolus ⁊ pꝛinceps oim/ dñationes ⁊ pꝛincipatus ſub ſe eē inſtituit in miniſterio ꝑficiēdo: qḋ vniuerſitatis oꝛdo deposcebat: vt opera eius cōplerent ꝑ oꝛdines ⁊ diſpoſitiones. Sic igitur bonus ⁊ ſapiens deus creaturas a ſe ſolo cōditas/ gubernat oꝛdine quodā. inferioꝛa ſcʒ ſm gradū ꝑfectionis mediantibus ſuperioꝛibus. ſic em̄ gubernat coꝛpoꝛa per ſpiritus: ⁊ coꝛpoꝛa groſſioꝛa per ſubtilioꝛa. vt generabilia ⁊ coꝛruptibilia/ per icoꝛruptibilia/ ſcilicet celeſtia: ⁊ ſpiritus inferioꝛes per ſuperioꝛes. ad hoc diſt. lxxxix. ad hoc. (Alie ptāteſ cōicabiles.)

¶ Cōmunicatur aūt creature rōnali ſiue intellectuali gubernatio. Pꝛimo quidē reſpectu ipſius: vt ſcʒ ſe ipſam in ſuis actibꝰ dirigat. Scḋo reſpectu rationaliū: dum quidā angeli ꝑ alios angelos: ⁊ quidā hoies ꝑ alios hoies: ⁊ hoies ꝑ angelos gubernant. vt. s. alleg. c. ad hoc. ⁊. xxij. diſt. de ꝯſtantinopolitana. ⁊. xcv. di. eſto. et xi. q. iij. qui reſiſtit. licet em̄ q̄libet creatura rōnalis nata ſit gubernare ſeipſam ꝑ virtutē intellectus ꝓpꝛij: tn̄ cum q̄dam rōnalia ꝑ alia rōnalia gubernant. tū q: oꝛdo vniuerſitatis hoc exigit. tum q: in aliquibus regimen ꝓpꝛie rōnis nō ſufficit. inde opʒ vt ꝑ alioꝝ gubernationem in ſuis actibus dirigant: vt ptʒ in hoibus: quoꝝ quidā alijs nō ſufficientibus regere. ſ. ſemetipſos/ ꝓponunt ⁊ p̄ſunt ad directionē ⁊ regimen. ꝓpter qḋ debent eſſe intellectu p̄ſtantioꝛes ⁊ appetitu rectioꝛes alijs q̄bus p̄ficiunt. nā ⁊ in angelis ij qui p̄ſunt: magis vigent intellectuali lumine ſm magiſtros. (Cōicatˀ hoī gubernatio.)

¶ Tertio cōmunicatur gubernatio creature rōnali reſpectu irrōnaliū. Nā oꝛdine nature diuinitus inſtituto rōnalia irrōnalibus dñant. Gen.i. ibi: et dñamini piſcibus maris ⁊c. Aliter tn̄ gubernat hō rōnalia: aliter q̄ irrōnalia ſibi ſubdita. nam irrationalibꝰ dñatur nō ad vtilitatem illoꝝ: ſed ad ꝓpꝛiam. dū illis vtitur ꝓpter ſe. vnde dicit hō finis illoꝝ: q: ꝓpter ipm/ ⁊ in eius obſequiū cōdita ſunt. Alijs aūt rōnalibus dñatur ꝓpter bonū illoꝝ: q̄uis ex hoc reſultet bonū ꝓpꝛium gubernantis. q: per hoc deo miniſtrat: ⁊ ad eius ſimilitudinē acceddit. vnde talis eſt gubernatio que cōuenit rōnalibus ſm ꝙ rōnalia ſunt: vt ſcʒ per ipſoꝝ bonū gubernent. Qui autem p̄ſunt aliquibus nō bonū ſubiectoꝝ: ſed ꝓpꝛiū cōmodum intendētes: a vere gubernatiōis rōne degenerāt: q̄ cōuenit rōnalibus creaturis. tales querūt q̄ ſua ſunt: non q̄ chꝛiſti. Phil.ij. viij. q.i. ſunt in eccl'ia. xxiij. q. iiij. tres ꝑſonas. Qui em̄ ſic gubernātur: nō regunt libere: ſed ſeruiliter ⁊ q̄ſi ad modū irrōnaliū ducūtur. ꝓpter qḋ taliter dñantes/ nō reges: ſed tyrāni vocātur. Eſt aūt nūc intentio de illa tm̄ gubernatione q̄ rōnalibus creaturis cōuenit: ⁊ pꝛcipue hoibus q̄ ꝓpꝛie rationales dicūtur. Specialiter aūt de gubernatione ſiue gubernatiua potentia q̄ a chꝛiſto ⁊ ꝑ chꝛiſtum cōmunicata eſt eccl'ie: dicendum eſt. (Chꝛiſti gubernatiua poteſtas q̄re hoibꝰ cōicata)

¶ B Erat ſiquidē cōmunicanda hoibus chꝛiſti gubernatiua ptās. Pꝛimo/ q: congruebat eius bonitati: vt ſue

Digitized by Google

ꝑtãtis faceret hoīes participes. Scḋo q: cõpetebat eius
dignitati. Ad dignitatem nãq; gubernãtis ⁊ dñantis ꝑti⸗
net hr̃e miniſtros ꝑ quos ſuã ꝑtãtem exerceat. ipſi etiam
miniſtri: quibus ꝑtãs chriſti cõmunicaṫ: efficiũtur ex hoc
digni ⁊ honorabiles/ ꝙ vice chriſti alios gubernãt. vñ in
ps. cxxxviij. diciṫ de apl'is. Nimis honorati ſunt amici tui
deus: nimis cõfortatus eſt pñci. eoꝝ. Tertio/ q: expediebat hu
mane vtilitati. hõ em̃ ſenſibili cognitione vtitur: ꝓpter qḋ
ſicut ei cõuenit/ vt ꝑ ſenſibilia ſigna manuducaṫ ad intel
ligibilem veritatem: ⁊ ꝑ ſenſibilia sacra ſuſcipiat inuiſibi
lem grãm. j. q. j. multi. de cõſe. diſt. ij. sacrificiũ. Ita cõuenit
ei hr̃e gubernatorem viſibiliter ⁊ ſenſibiliter pſentẽ. Chri
ſtus aũt ſm ꝙ deus/ licet ſit oībus ⁊ vbiq; pñs: oīa guber
nans ⁊ regens. Hiere. xxiij. Celũ ⁊ terrã ego impleo. vñ
Aug. Deus vbiq; eſt in ſeipſo totus. vbiq; eſt: q: nulli par
ti rerũ abſens eſt. vbiq; totus: q: cuilibet parti pariter to⸗
tus adeſt. in ſeipſo: q: non cõtineṫ eis q̇bus eſt pñs: imo
ipſe ea cõtinet: quũ inuiſibilis eſt ſenſu corporeo: q: deuꝫ
nemo vidit vnq̃. Exo. xxxiij. Jo. j. ⁊ j. eiuſdẽ. iiij. Scḋm ṽo
humanã naturã/ eſt quidẽ viſibilis: q: in terris viſus eſt:
⁊ cũ hoībus cõuerſatus eſt. Baruch. iij. in fi. Phil. ij. ⁊ bti
oculi q̇ vident que vos videtis. Luce. x. nõ tñ cõueniebat
eius dignitati ⁊ felicitati: vt in terris ſemꝑ nobiſcũ cõuer
ſaretur: q̇ ſuꝑ oẽs celos meruit corporaliter exaltari. ps
viij. Eleuata eſt magnificẽtia tua ſuꝑ oẽs celos. vñ poſt
aſcenſionẽ licet ſit ſemꝑ nobiſcum pñtia ſpũali. ſm illud
Matth. vlti. Ecce ego vobiſcũ ſum oībus diebus vſq; ad
ꝯſummationẽ ſeculi. deſijt tñ eſſe nobiſcũ pñtia corpora⸗
li/ ſm ꝓpriam ſpẽm. in ſpecie tñ aliena. ſ. in sacramẽto vi⸗
ſibili panis ⁊ vini/ etiã corporaliter nobiſcũ eſt. vñ Aug.
Donec finiatur ſeculũ ſurſum eſt dñs: ſed tñ hic nobiſcuꝫ
eſt veritas dñi. corpus em̃ in quo reſurrexit: in ea forma
qua apparet ſanctis: in loco vno eſſe oportet. veritas aũt
eius vbiq; diffuſa eſt. de ꝯſe. diſt. ij. pma quidẽ. in fi. Cõue
niens ḡ erat hoīm vtilitati. vt chriſtus potentiã ſuam gu
bernatiuã ſuꝑ hoīes cõmunicando traderet: ⁊ relinq̄ret
aliq̇bus hoībus/ ꝑ quos eius eccl'ia regereṫ ⁊ dirigereṫ
in finẽ. ꝓpter qḋ obtinendũ ab hoībus/ ieſus chriſtus in
mũdum venire dignatus eſt. Non em̃ deficit chriſtus ec⸗
cleſie in neceſſarijs ad ſalutẽ. ¶ H Hec autẽ chriſti gu⸗
bernatiua potentia: vt ex ſupra dictis hr̃i põt: triplex eſt.
vna quidẽ sacerdotalis: alia regalis: tertia ṽo ad mira⸗
culoſas imutationes. Quãlibet aũt harũ chriſtꝰ cõicauit
hoībꝰ: q: q̇libet eccl'ie vtilis. Nam ꝑ miraculoꝝ opatio⸗
nẽ/ doctrina fidei ꝯfirmaṫ. ⁊ in laudẽ diuine ꝑtãtis hõ ex⸗
citatur. vñ ſm Greg. in ſermone de aſcenſione dñi. in pn.
Eccleſie pmitiue neceſſaria erat opatio miraculoꝝ: vt fi⸗
des nouella ꝑ ea ꝯfirmareṫ: ⁊ irrigareṫ. ſicut ⁊ plãtis aq̄
neceſſaria eſt ad irrigandũ vſq; quo radices figant. Per
sacerdotale officiũ hõ ſanctificatur: ⁊ deo recõciliaṫ. vñ ⁊
quotiẽs sacramentũ altaris ꝯficitur: pctm̃ remittitur. de
ꝯſe. diſt. ij. quũ oẽ. ⁊ c. ſi quotienſcũq;. xv. q. vij. ſciſcitanti⸗
bus. Per actiones ṽo regalis ꝑtãtis/ hõ in cõuerſatione
dirigiṫ. xxiij. q. v. regũ. ⁊ c. rex debet. ⁊ ad deũ ⁊ ꝓximũ de⸗
bite ordinaṫ: vt ibi. ⁊. ij. q. j. ſcelus. ¶ I Et vt de modo cõ
municationis aliud videaṫ: cõſiderandũ ꝙ sacerdotalis
potentia cõmunicata eſt aliq̇bus ſm miniſteriũ: q̇ ⁊ dicũ
tur miniſtri grẽ: q: miniſteriũ adhibẽt diſpenſando ſenſi
bilia sacramẽta: in q̇bus cõfertur grã: ⁊ q̄ ſunt vaſa et in⸗
ſtrumẽta grẽ: ⁊ efficiũt qḋ figurant. q: ſunt sacramẽta no
ue legis. de hoc. j. q. j. dictũ. legiṫ et no. e. q. multi. in gloſ. ſ.
virtutẽ. ⁊ c. q̇cquid inuiſibilis. gloſ. ſ. vñ dicũt q̇dã ꝙ non
cõmunicatur ꝑtãs: ſed ſolũ tribuiṫ miniſteriũ. Et indubi
tãter eſt verũ ꝙ nõ cõmunicatur talis ꝑtãs/ qualẽ habet
chriſtus: q̇ ſm ꝙ deus eſt: hꝫ ꝑtãtem authoritatis quãtuꝫ
ad effectũ sacramẽtoꝝ. ſm vero ꝙ hõ/ habet ꝑtãtem mini
ſterij. nõ qualitercũq;: ſꝫ pncipaliter. hoc bene ꝓbat p̄e. c.
multi. opanṫ aũt ad effectũ sacramẽtoꝝ meritorie ⁊ effica
citer: q: paſſio eius q̄ ſm humanã naturã ſibi cõuenit: cã
iuſtificationis noſtre eſt meritorie: ⁊ eſt effectiue ꝑ modũ
instrumenti. q: humanitas chriſti eſt inſtrumentum dei⸗
tatis ipſius. ⁊ q: eſt inſtrumentũ cõiunctum: ideo hꝫ quã⸗
dam pncipalitatem ⁊ cauſalitatẽ reſpectu inſtrumento⸗
rum extrinſecoꝝ/ que ſunt inſtrumẽta eccl'ie ⁊ ipſa sacra⸗
menta. Unde ꝑtãs miniſterij in chriſto/ hoī cõuenit q: eſt
pncipalis: dr̄ ꝑtãs excellẽtie. que quidẽ ꝯſiſtit in quatuor:
vt catholici doctores tradũt. Primũ/ q: meritũ ⁊ virtus
eius operaṫ in sacramẽtis. vt p̄e. c. multi. Scḋo/ q: in eiꝰ
noīe sacramẽta ſanctificanṫ. vñ cũ cruce ꝑficiunṫ. de cõſe.
diſt. v. nũquid. Tertio: q: ipſe potuit inſtituere sacramen
ta. nam ⁊ ſm Aug. ab eius latere ꝓceſſerũt. ex in clemen.
de ſum. tri. Quarto/ q: põt effectũ sacramenti ſine sacra⸗
mento ꝯferre. ar. de ꝯſe. di. ij. vt quid paras. ⁊ di. iiij. baptiſ
mi vicem. Hanc autẽ ꝑtãtem pncipalis miniſterij potuit
chriſtus cõmunicare: ſed nõ cõmunicauit: ne ſpes in hoīe
ponereṫ: q: maledictus homo q̇ confidit in hoīe. Hiere.
xvij. ⁊ Greg. Uere hoīes prepoſtero ordine ante ſibi opẽ
ab hoībus accerſiunt ⁊c. de ꝯſe. diſt. j. oīs chriſtianus. Et
ne diuiſio in eccl'ia oriretur cõtra illud. xxiiij. q. j. ſchiſma.
c. loquiṫ. ſicut tẽpore pauli vnus quidẽ dicebat: ego ſum
pauli: alius autem ego apollo. j. ad Coꝝ. iij. vbi ⁊ ſequiṫ.
Ego plantaui: apollo rigauit: ſed incrementũ dedit deꝰ.
Itaq; neq; qui plantat eſt aliq̇d: neq; qui rigat: ſed q̇ in⸗
crementũ dat deus. de ꝯſe. diſ. iiij. baptiſmus talis eſt. xix.
diſt. ſcḋm. ex de deci. quũ nõ ſit. Poteſtatem aũt ſecũdarij
miniſterij chriſtus cõmunicauit ⁊ tradidit aliquibus: qui
dicũtur ⁊ ſunt sacerdotes ⁊ mediatores noui teſtamenti
inquãtum ſunt miniſtri ſummi sacerdotis ⁊ veri media⸗
toris chriſti/ vice ipſius agentes ⁊ ſalutaria sacramenta
hoībus exhibentes. Potentia ṽo regalis cõmunicaṫ etiã
aliquibus q̇ ſunt alioꝝ rectores: qui ꝓpter hoc dicũtur ca
pita populoꝝ. j. Regũ. xv. ibi: Caput tribus iſrael factus
eſt. ſub vno tñ principali capite chriſto: cui ꝑtãs regia ſm
excellentiã cõuenit. Licet em̃ habentes sacerdotalẽ potẽ
tiam poſſunt dici aliquo modo capita: magis tñ cõuenit
nomẽ capitis habentibus regiã ꝑtãtem: q: per sacerdota
lem poteſtatẽ efficitur q̇s mediator inter deum ⁊ hoīem.
Capitis aũt nomen importat aliqḋ primũ in aliquo ordi
ne. Unde magis cõuenit regiã dignitatem haberi ꝑ quã
cõſtituitur pmus ſuꝑ alios. Tam vero habentes sacerdo
talem/ q̄ regalem ꝑtãtem a chriſto/ dicunṫ chriſti vicarij:
⁊ chriſti miniſtri: ⁊ chriſti cooperatores. Naꝫ chriſtus ita
ſuã potentiã cõmunicat alijs: ꝙ eã ſibi nõ adimit. ſed eaꝫ
retinet. ⁊ ſm eã pncipaliṫ operaṫ in oībus qui ſue potẽtie
ſunt participes: ⁊ q̇ eius virtute operanṫ. vñ recte dicunṫ
chriſti cooperatores. ¶ Potentia ṽo miracula faciendi
cõicata eſt adhuc ⁊ cõicatur hoībus a chriſto. non tñ eo
mõ quo chriſtus hꝫ: q: ſicut in sacramẽtis: ita ⁊ in miracu
lis chriſtus hꝫ ꝑtãtem authoritatis ſm ꝙ deus. ⁊ ꝑtãtem
inſtrumẽtalem cuiuſdã pncipalitatis ⁊ excellentie ſm ꝙ
hõ: q: ipſe nõ ſolũ miracula facere põt: verũ etiã hãc pote
ſtatẽ ⁊ grãm in alios poteſt diffundere. ſicut dr̄ Luce. x. ⁊
Matth. x. ꝙ dedit apl'is ꝑtãtem ſuꝑ oīa demonia: ⁊ vt lã
guores curarẽt. Alij aũt a chriſto habẽt ꝑtãtem inſtrumẽ
talem ſecũdariã delegatã. vniuerſaliter em̃ in oī ꝑtãte: q̄
a chriſto cõmunicaṫ hoībꝰ: chriſtus ipſe hꝫ pncipalitatẽ ⁊
excellẽtiã: hõ aũt purus hꝫ ſecũdariũ miniſteriũ ⁊ coope
rationẽ. Patet ḡ ex p̄dictis/ ꝙ potẽtia chriſti cõmunican⸗
da fuit hominibus: ⁊ quomodo cõmunicata. ¶ L

Conuenit aũt ꝯſiderare poſt p̄dicta/ q̇bus
hoībus cõmunicata ſit chriſti ꝑtãs: q̄ cõmu
nicari poterat: ⁊ q̄ vtiliter cõmunicari cõ⸗
ueniebat. ¶ Et pmo dicendũ eſt de poten
tia illa q̄ eſt ad imutationes miraculoſas.
Hec aũt potẽtia nõ oībus hoībus cõmunicata eſt: ſꝫ alij⸗
quibus. nec cõmunicaṫ hec bonis tñ: ſed etiã malis. mul
ti em̃ dicent. Nõne in noīe tuo demonia eiecimus: ⁊ mul⸗
tas virtutes fecimus? q̇bus diceṫ: Neſcio vos. Mat. vij.
j. q. j. ꝓphetauit. ſicut fecit cayphas. Joã. xj. nã ⁊ mali fre⸗
quẽter ⁊ ꝓphetizant ⁊ miracula faciũt. j. q. j. teneamus. c.

Margin notes:

Chriſti guber⸗natiua potẽtia triplex

Sacer⸗dotalis ꝑtãs quõ cõicetur

Potẽtia regalis cõicatur.

Potẽtia miracu⸗la facien⸗di cõicaṫ

Ptãs mi⸗raculorũ patrãdo⸗rũ q̇bus cõicata ſit.

ꝓphetauit.c.multe operationes. vnde ſicut alia dona gratis data/ cōmunia ſunt bonis ⁊ malis: vt pphetia et gra ſermonis:⁊ alia hmōi:ſic operatio miraculoꝝ:vt ꝑ ic. c.multe.⁊ de pe.diſt.ij.querendum.⁊.c.pōt diſcurſus. Nec etiam cōuenit iſta potentia oībus bonis ſemꝑ. multi eñ fuerunt ⁊ ſunt ſancti:qui miracula nō fecerunt. Nam ſm beatum Bern. qbuſdam datur ſpūſſanctus in munus/⁊ nō vſum muneris/vt impfectis:qui colūbina ſimplicitate ſibi gemūt:ſed edificare ꝓximos neſciūt.de qbus Eſa. lix. Quaſi colūbe meditantes gememus. ⁊ de quib⁹.ij.q. vij.ſancta quippe. Alijs datur in vſum muneris:⁊ non in munus/vt reprobis:qui more nubiū alios compluūt:ſed in ſe aridi perſiſtūt.de qbus.ij. Pet.ij. hi ſunt fontes ſine aqua:⁊ nebule turbinibus exagitate: qbus caligo tenebrarū reſeruatur.de pe.diſ.ij.ſi eñ inquit.ad mediū.vbi in gloſ.exponitur hec authoritas. qbus cōpetit illud poeticum. Sic vos nō vobis fertis aratra boues. Sic vos nō vobis vellera fertis oues. Sic vos nō vobis nidificatis aues. Sic vos nō vobis mellificatis apes. Alijs vero datur in vſum muneris:⁊ in munus/vt viris pfectis: q pariter ardent ⁊ alios incendūt. vnde de btō Joāne baptiſta dicit Jo.v. Ille erat lucerna ardens ⁊ lucēs. ¶ Hec etiā potentia nō habet cōnexionē ad regalē:ſed ad ſacerdotalem ptātem.q: illa ſine his:⁊ he ſine illa ſepe inueniūtur. Cōmunicat ergo chriſtus hāc potentiā quibus voluerit: ⁊ qñ:⁊ quātum:⁊ ſicut:put vtilitati eccleſie/ac hominū ſaluti nouerit expedire. Cōmunicata eſt aūt amplius in eccleſia pmitiua:q: tunc ſm beatū Greg.⁊ ſupradictum eſt:magis neceſſariū erat ad dilatatione ⁊ cōfirmationē fidei ⁊ augmentū eccl'ie.⁊ pres fideliū hanc potentiam habuerūt in multa plenitudine: vt ptꝫ Actuū.ij.iij.⁊.v.c. Jam vero eccleſia dilatata:⁊ fide roborata:nō eſt tm̄ neceſſaria ſicut pus hec potentia in eccl'ia. de ꝯſe.diſt.iiij.venit. ¶ De iſta aūt potentia ꝓſequi nō ptinet ad ꝓpoſitum. vnde de alijs duabus potentijs eſt ꝓſequēdum/ſcꝫ de ſacerdotali ⁊ regali.circa quas mea verſatur intentio. Uidetur aūt qbuſdā/ꝙ hec duplex ptās nō eidem perſone cōmunicanda ⁊ cōmunicata ſit:ſed quū ſint ptātes diſtincte:cōmunicande ſunt diuerſis ⁊ diſtinctis pſonis.qd patet in ſtatu veteris teſtamēti:in quo diuerſis perſonis tribuebat ptās regia ⁊ ſacerdotalis. Similiter ⁊ in nouo teſtamēto diuerſis cōmunicari videnť. Sacerdotalis eñ ptās cōuenit his q ſacerdotes vocant in eccl'ia ſiue pontifices:qui ſpūaliter pſunt. Regalis aūt cōuenit pncipib⁹ terrenis ⁊ dñis temporalibus:q ⁊ reges vocant.j. Pet.ij. ſub qbus exiſtunt diuerſi gradus ptātum: vt ex de maio. ⁊ obe.ſolite.ibi:ſiue regi quaſi pcellenti ſiue ducibus ⁊c. ꝓ hoꝝ dicto expreſſe facit.xcvj.diſt.duo ſunt. ⁊.ij.q.vij.§. item quū balaam.ṽ.ſed notandū eſt. Et ſm hoc videret dicēdū ꝙ licet chriſtus ſit rex ⁊ ſacerdos:tm̄ eius vicarij.ſ. apli ⁊ eoꝝ ſucceſſores nō ſunt ſacerdotes ⁊ reges.imo ſolum cōuenit ei ptās ſacerdotalis vel pontificalis ex ꝯceſſione chriſti. Si aūt aliquibus eoꝝ cōuenit ptās regia: ħ eſt ex ꝯceſſione pncipum terrenoꝝ:ſicut ex ꝯceſſione conſtantini habet roman⁹ pontifex imperialem ptātem.xcvj. diſt.cōſtantinus.vide.ſ.xliiij.ar.§.ṽ ſciendū.xiij.ar.ṽ.eccleſia. Sed licet hoc videat pma facie rōnabiliter dictū: tm̄ pfundius conſiderare volentibus veritatē plus ⁊ aliter dicere cōuenit. ¶ M In pmis ergo diſtinguendū eſt de ſacerdotio ⁊ de regno ſeu de regia ptāte. videt aūt de his diſtinguendū ſicut ⁊ de ſcientia. Eſt aūt quedā ſcientia humanitus adinuenta.vt ſcia phica:q dr: ſapientia ſecularis ⁊ litere ſeculares.xxxvij.diſ.vino.⁊.c.qui de mēſa.quedam ṽo diuinitus reuelata:vt ſacra ſcriptura.vnde.ij.ad Timoth.iij. Ois ſcriptura diuinitus inſpirata ⁊c.l.diſt. ſi quis diaconus. ⁊ vtraqꝫ a deo eſt:q eſt ſciētiarū dñs.vt in Cantico Anne.j.Regū.ij.⁊ ad Ro.j.ibi. Deus eñ illis manifeſtauit: ⁊ principalis autho: a quo eſt oīs ſapia.vt dr: Sap.j.tm̄ diuerſimode eſt vtraqꝫ a deo. Pima ſcꝫ philoſophica/eſt a deo mediante natura intellectus humani:

Uirgilianum carmen.

Ptās ſacerdotalis et regalis an eidem cōpetāt pſone.

Scia duplex.

per quē adinuenta eſt huiuſmodi ſcientia:⁊ mediantibus rebus q ſunt ipſi⁹ ſcientie cā.⁊ q: tā intellectus humanus:in quo eſt ſcia: ꝙ ipſe res de qbus eſt ſcia: ſunt opus dei:ideo ſcientia hmōi dr: eſſe ab ipſo: q: opus nature eſt opus dei.vnde ⁊ deus ipſe pncipalis docto: eſſe hoīm dr: vt Aug.oſtendit in li.de magro. ¶ Scda ṽo ſcientia/ſcꝫ ſacra ſcriptura/eſt a deo nō mediante adinuētione intellectus humani: ſed eſt ab ipſo ſpāli modo eam reuelāte: ſed ⁊ inſpirante hoībus p quos nobis eſt tradita.ſpū eñ ſancto inſpirati locuti ſunt ſancti dei hoīes/ſcꝫ prophete apli ⁊ ceteri ſacri ſcriptores.ij. Pet.j.c.in fi. Simili ḡ modo eſt diſtinguendū de ſacerdotio. Nam quoddā ſacerdotiū eſt ex humana inſtitutione. ⁊ hoc fuit in lege nature ante tempus legis ſcripte.⁊ etiā poſt legeꝫ datam/apud eos qui naturali tm̄ lege viuebant. tunc eñ primogeniti ſacerdotes inſtituebant:vel alij ꝓpria voluntate offerentes officium ſacerdotis exercebant:licet forte nomē ſacerdotis nō haberent.facit ꝓ hoc de cōſe.di.iiij.qd apud nos. Quoddā vero ſacerdotiū fuit ex inſtitutiōe diuina. ⁊ hoc inchoauit in aaron. Illud eñ qd fuit ex inſtitutiōe humana: cepit ab ipſo exordio generis humani.vñ ⁊ ſm Aug. abel ſacerdos fuit. Illud vero qd ex inſtitutione diuina:cepit in aaron.vñ dicit Yſid. in lib. de pſonis eccl'iaſticis. Initium ſacerdotij aaron fuit.quāqꝫ melchiſedech pus obtulerit ſacrificium. Heb. vij. Gen. xiiij. ⁊ poſt hunc Abraam/ Yſaac ⁊ Jacob: ⁊ in Gen.legit in multis capitulis:ſꝫ iſti ſpontanea voluntate nō ſacerdotali authoritate iſta fecerūt. Ceterū in lege/aaron pmus ſacerdotale nomen accepit:pmuſqꝫ pōtificali ſtola indutus victimas obtulit:loquēte domino ad moyſen: Applica quoqꝫ ad te aaron ⁊c. Exo. xxviij. ⁊ vlti.xxj.di.§.j.vbi de ritu ornamentoꝝ ſacerdotaliū:⁊ vnctionis ⁊ ꝯſecrationis ſacerdotalis agitur. Talis aūt ritus nō erat in ſacerdotio legis nature:licet aliqui tunc vnctionē interiorem haberent:ſicut haberi pōt ex gloſ.ad Heb. vij. vbi agit de melchiſedech: de quo dicit gloſ.ꝙ nō fuit de gente iudeoꝝ: ⁊ ante circūciſionē functus eſt ſacerdotio:vt nō gentes a iudeis: ſed iudei a gentibus ſacerdotiū acciperent.⁊ nō fuit vnctus oleo viſibili: vt moyſes inſtituit:ſed oleo exultatiōis ⁊ puritate fidei.nec aīalia imolauit:ſed in pane ⁊ vino chriſti ſacerdotiū dedicauit.de hoc plene.ſ.ar.xxxvi.ṽ.repore. ¶ Eſt igit: vt iam dictum eſt:duplex ſacerdotiū:⁊ vtrūqꝫ eſt a deo:ſed diuerſimode. Nā pmū eſt a deo mediāte natura: q: naturalis lex dictat deū eē colendū:⁊ ei eē ſacrificandū ⁊ offerēdū. vñ Ro.j. Inuiſibilia eñ ipſi⁹ a creatura mūdi per ea que facta ſunt intellecta ꝯſpiciunt ⁊c. vñ ⁊ oīs idololatria pctm̄ ꝯtra naturā eſt. vnde ⁊ ſequit. ⁊ mutauerūt gloriā incorruptibilis dei ⁊c.⁊.j.⁊ ſeruierūt creature potius ꝙ creatori ⁊c. offerre autē ⁊ ſacrificare ad ſacerdotes ptinet. Heb. v. in pn. oīs nāqꝫ pontifex ⁊c.⁊.j.q. j.ipſi ſacerdotes:⁊.c.ſacerdotes. vñ ex dictamie iuris naturalis/vel ſponte/vel p inſtitutionē humanā/aliq ſacerdotale officiū exercuerūt:vt dictū eſt:offerendo ⁊ ſacrificando. Aliud ṽo ſacerdotiū eſt a deo inſtituente:qd incepit ab aaron:vt dictū eſt:de quo intendo: ſed tranſlatum eſt ad chriſtū:qui conſtitutus eſt a deo ſacerdos ſm ordinem melchiſedech.pſ.cix. Heb.vij.ex de cōſti. tranſlato ſacerdotio.cuius ſacerdotiū exiſtit in eccleſia p cōmunicationē:qd pfectius ⁊ excellentius eſt:ꝙ legale ſacerdotiū. Et ſic diſtingui pōt triplex ſacerdotium. Unū quidem ex humana inſtitutiōe a iure naturali:de quo dixi: ⁊ hoc eſt impfectum ⁊ quaſi informe. Aliud eſt ex inſtitutione diuina:de quo dixi.⁊ iſtud impfectum ⁊ figuratum. Tertiū eſt ex inſtitutiōe diuina deo illud hoī chriſto dante:nō miniſterio alicui⁹ hoīs: neqꝫ ſm ritū viſibilis vnctiōis: ſed immediate ipm vnguēdo inuiſibilis gratie plenitudine. ex de ſacra vnc.c.j.⁊ ſic ſacerdotem ipm cōſtituendo. ex ħ eſt ſacerdotiū euāgelicum ⁊ gratie:qd verum ⁊ perfectū eſt.⁊ ſm participationē huius ſacerdotij fiunt ⁊ ſunt ⁊ dicūtur ſacerdotes in eccleſia:qbus ad inſtar ſacerdotij le-

Sacerdotium duplex.

Sacerdotiū triplex.

Digitized by Google

galis/viſibilis vnctio adhibetur inuiſibilẽ gratiam deſi-
gnans.ex̄ de ſacra vnc.c.j.xvj.q.j.§.ecce ſufficiēter. Sacer
dotiū igitur naturale nō deſtruitur p euāgelium: ſed pfi
citur ꝛ formatur.q: gratia nō tollit naturā:ſed format et
pficit. Sacerdotiū vero legale ceſſauit.quia figurale erat.
adueniente aūt veritate ceſſat figura.xxxv.q.j.c.j.de cōſe.
diſt.ij.c.reuera.ex̄ de purga.poſt par.c.j.de ↄſe.di.iij.ſeptā.
ſed nō quātum ad moralem intelligentiā.vj.di.§.his ita.
Sacerdotiū vero euāgelicum tāq̄ verū ꝛ pfectum pma-
net intra ſe/cōtinens qđ ꝛ naturale eſt ꝛ adimplens lega
le:qđ in ipm tranſlatū eſt. Aliter pōt quoqꝫ diſtingui de ſa
cerdotio:q: quoddā eſt ꝓprium:ꝛ quoddā cōmune. pro-
prium eſt put quiſqꝫ fidelis dicit̄ ſacerdos: dum ꝓ ſe of-
fert deo ſpūale ſacrificiū ſiue cōtriti cordis/ſiue afflictio-
nis carnis/ſiue cuiuſlibet boni operis. De pmo ps.l. Sa-
crificiū deo ſpiritus contribulatus cor ↄtritū ꝛc.de pe.di.
j.in pn. De ſcđo ad Roma.xij. Obſecro vos p miam dei:
vt exhibeatis corpora veſtra hoſtiā viuentem. De tertio
ps.iiij. Sacrificate ſacrificiū iuſtitie ꝛc. De hoc ſacrificio
dicit̄ Apoc.j.vbi Joānes de chriſto loquēs ait. Fecit nos
deo ꝛ patri ſuo regnū/ꝛ ſacerdotes.ſup quo dicit gloſ.fe
cit nos ſacerdotes: vt q̄ pus demonijs imolauimus deo
deinceps immolemus. Et qui obtulimus diabolo ſacrifi
cium peccatoꝝ:amodo offeramus ſacrificia bonoꝝ ope-
rum. Item.j.Per.ij.ibi: Et ipſi tāq̄ lapides viui ſupedifi-
camini domos ſpūales ſacerdotiū ſanctū offerre.ſpūa-
les hoſtias acceptabiles deo p ieſum chriſtū.ꝛ paulo poſt
ibi: Uos eſtis genus electum regale ſacerdotiū ꝛc. Com
mune aūt ſacerdotiū eſt qđ alicui tribuit̄ ꝓ ſalute multo-
rū viuoꝝ ꝛ mortuoꝝ.xiij.q.ij.anime. put quidā ordinant̄
ſacerdotes in eccl'ia ad ſacrificandū deo ꝓ ſalute populi:
ꝛ ad offerendū deo preces ꝛ vota ppl'i.j.q.j.ſi ſacerdotes.
ꝛ de hoc ſacerdotio eſt nunc intentio. Eſt aliud ſacerdo-
tium execrabile ꝛ abominabile idoloꝝ falſorūqꝫ deoꝝ:qđ
nō tam ſacerdotium q̄ ſacerdotij pверſitas dici debet:de
quo ſacerdotio.iiij.Regū.x.đ:/q̄ iehu interfecit ſacerdo-
tes baal.ꝛ ponitur.xxij.q.ij.vtilem.

Articulus.lij. A

Regia ptās va-
ria.

DE regno aūt ſeu de
regia ptāte diſtinguendū. Quedam em̄
eſt ex humana inſtitutione natura incli-
nante ad hoc. Nam in brutis aialibus:q̄
gregalia ſunt ꝛ ſocialia: ex inſtinctu na-
ture inuenit̄ quoddā regimē.multo magis igit̄ in hoīb⁹:
q̄bus naturale eſt in ſocietate viuere magis/q̄ cuilibet
alij aiali. ꝛ inclinatio eſt ad inſtitutionē regiminis.ad h
vij.q.j.in apibus.ꝛ hmōi regnū đ: eſſe ex iure humano/q̄
a natura oritur. Quedā vero ptās eſt regia ex inſtitutio-
ne diuina vel ex iure diuino/q̄ ꝓcedit a grā. Utraqꝫ autē
ptās regia eſt a deo:ſed diuerſimode: quia pma eſt a deo
mediāte natura hoīm: que ad hanc inclinat ꝛ mediante
humana inſtitutione:q̄ inclinationē nature pficit.ꝛ ideo
đ: ptās humana ꝛ naturalis. Secūda vero eſt a deo ſpecia-
li modo ipſam inſtituente ꝛ tradente:ꝛ ideo đ: ptās diui
na ꝛ ſupernaturalis.de qua đ:: Non eſt ptās niſi a deo.ad
Roma.xiij.xxiij.q.j.q̄d culpat̄.xj.q.iij.qui reſiſtit. Et pma
quidē ptās regia verſatur circa regimen tpaliū ꝛ terre-
noꝝ:ideo terrena ꝛ ſecularis vel tēporalis đ:. Secūda ve
ro verſatur circa regimen ſpūalium ꝛ celeſtium: ideo ſpi
ritualis ꝛ celeſtis vocat̄. Amplius pma ptās regia inue-
nitur cōiter in hoībus: ꝛ quolibet tempore fuit. ꝛ largo
modo loquēdo.ſcꝫ ꝛ tēpore legis nature/ꝛ legis ſcripte/
ꝛ euāgelij. ꝛ apud quoſcūqꝫ hoīes cuiuſcūqꝫ ſtat⁹ et rit⁹.
ſcꝫ fideles ꝛ infideles iudeos ꝛ gentiles.vn.j.Regū.viij.
đ: Cōſtitue nobis regem vt iudicet nos:ſicut ꝛ vniuerſe
habēt nationes. quia illud nature oībus eſt cōmune par
ticipantib⁹ illā naturā. In hoc tn̄ differēter fuit hmōi re-
gimen vel ptās apud iudeos ꝛ gentiles:q: apud gētiles
fuit ſolum ex humana inſtitutiōe. apud iudeos vero fuit
aliquo modo ex inſtitutione humana: ſed interueniente
ſpeciali ordinatione diuina:ſm quā ꝛ iudices ꝛ reges in-
ſtituti ſunt in illo ppl'o:ꝛ ideo multo melius regimen fuit
apud iudeos q̄ apud gentiles. Secūda vero ptās regia
ſolū fuit ꝛ eſt apud vni⁹ dei veri cultores. ꝛ in veteri qdē
teſtamento ex parte ꝛ impfecte/ꝛ quaſi in figura cōceſſa
fuit aliquibus hec poteſtas a deo:vt patebit. In nouo au
tem teſtamento p chriſtū plen⁹ tradita eſt. Adhuc vtraqꝫ
ptās regia diſtincta eſt a ſacerdotio.ſicut ex diuerſitate of
ficioꝝ ꝛ actuū oſtendet̄ infra. Sed pma ptās regia ſic di-
ſtincta fuit a ſacerdotio/q̄ vt in pluribus attributa fuit
diſtinctis pſonis ꝓpter magnā differentiā actuū vtriuſqꝫ
ptātis:ne vna p aliam impediret̄ in operādo:tn̄ quolibet
tempore inuenit̄ vtraqꝫ fuiſſe ſimul in aliqua vna pſona.
B In tēpore quippe legis nature melchiſedech rex
fuit ꝛ ſacerdos. Heb.vij. ſimiliter ꝛ iob ſacerdos fuit: q:
holocauſta obtulit. Job.j.ibi/Offerebat holocauſta per
ſingulos ꝛc. Et rex fuit ſicut ipſe ait: Cūqꝫ ſederē quaſi
rex circūdante exercitu. Job.xxix. Primogeniti quoqꝫ re-
gum ſacerdotes ꝛ reges erant:vt quidē fuerunt. ꝛ Iſid.
ait lib.vij.ethymol. Maioꝝ ↄſuetudo hec erat: vt rex etiā
eſſet ſacerdos vel pontifex.vnde ꝛ romani principes vel
imperatores pontifices dicebantur.ar.ff.de iuſt.ꝛ iu.l.j.ꝛ
expſſum.xx.di.cleros.v.pontifex.ibi/antea. In tēpore ve
ro moyſaice legis ſamuel ſimul ſacerdotis ꝛ iudicis offi
cio fungebat̄:vt habet̄.j.Reg.vij.ꝛ quaſi p totū. Alio etiā
tēpore p ſacerdotes dei ppl's regebat̄.ſicut in lib. Mach.
apparet. In tempore aūt grē ſummus pontifex impiali
ꝛ pontificali potentia vtitur.xcvj.diſt.ↄſtantinus. Se
cunda vero ptās regia ſic diſtincta eſt a ſacerdotio/q̄ tn̄
in vna ꝛ eadem pſona inuenitur vtraqꝫ.in oībus em̄ epis
eſt vtraqꝫ:ꝛ hec eſt illa duplex ptās que in eis diſtingui ſo
let/ordinis ꝛ iuriſdictionis. de qua legit̄ ꝛ no. ex̄ de elec.
tranſmiſſam.de ↄſe.eccle.vel alta.aqua. ptās em̄ ordinis
eſt ſacerdotalis.ptās vero iuriſdictionis quodāmodo eſt
regalis.aliqn̄ tn̄ vna iſtarū iuenit̄ in aliquibus ſine alia.
quidā em̄ habent ptātem ordinis: ſed nō iuriſdictionis.
ex de renū.poſt tranſlationē.§.cū vo. ibi in.v.maxime ſi
veritate ſubnitit̄:q̄ dict⁹. I.loco tn̄ modo ceſſerit memo-
rato:ꝛ nō ordini.ꝛ.c.ad ſupplicationē.ꝛ de ordi.ab epo q̄
re.c.j.quidā aūt econuerſo habent ptātem iuriſdictionis:ſꝫ
nō ordinis vt archiđ.xxv. di.perlectis.v.archidiacon⁹.et
ar.ad hoc.l.diſt.qui ſub gradu. C His igit̄ diſtinctio-
nibus pmiſſis videndū eſt q̄bus conuenit: ꝛ q̄bus cōmu
nicata eſt tā ſacerdotalis/q̄ regia ptās. Sacerdotiū ſiq̄-
dem illud qđ đ: naturale:ꝛ eſt ex humana inſtitutiōe:cō-
municatū eſt aliquibus ſm ipſoꝝ hoīm voluntatem. Sa
cerdotiū vero legale ↄceſſum eſt ſpāliter aliquibus ex pce-
pto dñi:vt aaron ꝛ eius generi:vt ſupra dictū eſt:licet fue
rit immutatū tpe heli:ꝛ ad ſamuelē trāſlatum:in quo deſi
gnabat̄: vt ſupra dictū eſt:ſcꝫ in ar.pce.§.cōuenit.v.in pri
mis mutatio ſacerdotij legalis in ſacerdotiū chriſti quē
ſamuel prefigurauit. Samuel em̄ interpretat̄ poſtulat⁹ a
deo. iſte eſt chriſtus a ſanctis patrib⁹ ꝛ ꝓphetis a deo pa
tre cū multis gemitibus ꝛ ſuſpirijs poſtulatus:q̄ ſamuel
fuit ꝓpheta ſacerdos ꝛ iudex. Sacerdotiū vero euāgelicū
cōmunicatum fuit a chriſto apl'is ꝛ eoꝝ ſucceſſoribus. et
per iſtos etiā alijs. quātum em̄ ad actū ſanctificandi/cō-
miſit chriſtus ptātem ſacerdotalem in cena. Joā.xiij. vbi
poſtq̄ ipſe corpus et ſanguinē ↄſecrauit: ꝛ apl'is ſumēdū
tradidit:formā eis reliquit ꝛ poteſtatem ſimiliter facien
di:quū ait. Hoc facite in meā cōmemorationē. Luce.xxij.
Matth.xxvj. Mar.xiiij.de ↄſe.diſ.ij.timorē.c.quia corp⁹.
ꝛ.c.in chriſto ſemel.c.panis eſt in altari.ꝛ.c.iteratur. pro
hoc facit qđ no.xxj.diſt.in nouo.in gloſ.ij.v.de apl'is vero
ꝛc. Quātum vero ad actum docendi/ꝛ alia ſacramenta
exhibēdi/ſacerdotij poteſtatē dedit ꝛ officiū ↄceſſit: quū
ait. Eūtes docete omnes gentes/baptizantes eos in no-
mine patris ꝛ filij/ꝛ ſpūſancti ꝛc. Matth.vlti. Mar.vlt.
ex̄ de bap.debitum.de ↄſe.diſt.iiij.ꝓprie. ꝛ quū ait Jo.xx.

Ptās ſa-
cerdota-
lis et re-
gia'q̄b⁹
cōicet.

Digitized by Google

Quoꝝ remiſeritis peccata remittũtur eis ⁊c.j.q.j.remiſſionẽ. ¶ Poteſtas autẽ regia temporalis: que eſt ex iure humano: cõmunicata eſt quibuſdam hoĩbus qui ſunt inſtituti rectores alioꝝ: vel ex ordinatione ſolũ/ ⁊ cõmuni conſenſu alicuius cõmunitatis hominũ/ ſicut in populis gentiũ: vel interueniente cũ hoc ſpeciali ordinatione ſeu ꝯceſſione diuina. ſicut in pplo iſrael. Credendum eſt aũt ſic inſtitutos aliq̃s ad regimen alioꝝ fuiſſe poſtq̃ multiplicari cepit humanũ genus. ſed hmõi rectores non ſunt ſemꝑ appellati reges: ſed licet hoc nomen nõ eſſet: res tñ nominis erat. vñ ⁊ apud iudeos aliqñ dicti ſunt iudices. vt in lib. Judicũ per totũ. poſtea vero dicti ſunt reges: vt in lib. Regũ. quãdoq; tñ nũcupati ſunt duces. Nomẽ aũt regis poſt diluuiũ cepiſſe dicit a nemroth. vide qd̃ ſcripſi ſ.xxxvj.ar.ꝟ.iſtius. Gen.x. ibi: Fuit autẽ ꝑncipium regni eius babylon. ⁊ de iſto di.vj.§.ius ꝟo. apud iudeos cepit in ſaule q̃ primo vocatus eſt rex deo id concedente ad inſtantiã ppli ⁊ ſignante eum.j. Regum.ix. vltra mediũ. ibi: Ecce vir quem dixeram tibi: iſte dñabitur pplo meo. ⁊.j. Regũ.x. ad ſi. ibi. ⁊ clamauit cũctus populus: ⁊ ait/ viuat rex. ¶ Poteſtas aũt regia ſpiritualis in veteri quidẽ teſtamento aliqualiter ⁊ ex parte cõmunicata eſt ſacerdotibus: ad quoꝝ officium ꝑtinebat iudicare de quibuſdaꝫ ſpũalibus: vel que erant figura ſpũalium: ſicut inter lepram ⁊ lepram/ mũdum ⁊ immũdum. ⁊ alia hmõi. Leuit. xiij. ⁊.xiiij. xj.q.iij. quomodo. de pe. di.j.§. ex his. ꝟ. moyſi quoq;. ex/ qui ſi. ſint le. per venerabilem.§. rõnibus. ⁊.xx. diſt.§.j. ¶ D In nouo aũt teſtamento cõmunicata eſt ⁊ tradita a chriſto aplis/ ⁊ eoꝝ ſucceſſoribus. tunc ſcꝫ quãdo dictũ eſt eis. Matth.xviij. Quecũq; alligaueritis ſuꝑ terram: ligata erũt in celis. de pe. di.j.ꝙ peniteret. Poteſtas eñ ſoluendi ⁊ ligandi eſt ptãs iudiciaria: que ad reges vtiq; ꝑtinet. Singulariter aũt ⁊ ꝑncipaliter data eſt hec poteſtas regia/ iſto modo beato petro: ⁊ in ipſo cuilibet eius ſucceſſori. immo ⁊ toti eccleſie quando dictum eſt ei Matth.xvj. Et tibi dabo claues regni celorum. xxiiij.q.j. quodcũq;. ⁊.§. p̃cce. ſi aũt. ⁊.xxj. diſt. in nouo. ⁊ ex͂ de elec. fundamenta.j.rñſo.lib.vj. ¶ E Clauis aũt vt hic ſumit̃ importat ſpũalem poteſtatẽ introducendi ad celeſte regnum: vel excludendi ab ipo. vij. gloſ.xxj. di.§.j. ſuper verbo claues/ que incipit: Gratian⁹/ dicit ꝙ clauis ſacerdotalis eſt ipſa poteſtas ſacerdotalis: per quã ligat ⁊ ſoluit. huiuſmodi autẽ poteſtas eſt iudiciaria: ac ꝑ hoc regalis: q: iudicare ꝓprie ꝑtinet ad regis officiũ. xxiiij.q.v. regũ. vnde ij qui hãc poteſtatẽ habent in eccleſia/ reges dicuntur. nõ minus vere ac ꝓprie: ſed magis q̃ ij qui temporalem habent iuriſdictionẽ: ⁊ tanto magis: quãto regnũ in ſpũalibus excellentius eſt ⁊ dignius q̃ regnũ in tẽporalibus. Et ſicut vere ⁊ ꝓprie dicitur iudices: ita vere ac ꝓprie reges dici poſſunt/ ſe ⁊ alios virtutibus regentes. ⁊ ideo regimen habẽtes: vt dicit Hiero. xij.q.ij. duo ſunt. vocant̃ etiam ꝓpter hoc paſtores. ex͂ de elec. fundamẽta. lib.vj. xxiij.q.iiij. tres ꝑſonas. Jo.x. xcv. di. ecce ego. cuꝫ.c. ſeq. quia etiã paſcere ꝓprium eſt regie poteſtatis. Ideo reges olim dicebãtur paſtores. vnde ⁊ petro dictum eſt a chriſto. Joã. vlti. ⁊ ex͂ de elec. ſignificaſti. ⁊ de maio. ⁊ obe. ſolite. paſce oues meas. per qd̃ ei cõmittit regimen eccleſie. ⁊ ipm cõſtituit regem ⁊ ꝑlatum eccleſie: vt legit̃ ⁊ no. xxj. diſt. in nouo. ¶ F Hoc aũt qd̃ dictum eſt/ ſcꝫ ꝙ habẽtes iuriſdictioneꝫ ſpũalem vere ⁊ ꝓprie dicant̃ ⁊ ſint reges: ꝓbari poteſt. Reges nãq; ſm Jſid. dicti ſunt a regẽdo. xij.q.j. duo ſunt. ij.q.j. ſcelus. habentibus aũt dictã poteſtatem cõuenit regere pplm fidelium/ ſm illud qd̃ dicitur Actuũ.xx. per paulũ: Attendite vobis ⁊ vniuerſo gregi in quo vos ſpũſſanctus poſuit epõs regere eccleſiam dei quã acquiſiuit ſanguine ſuo. facit. xcv. di. eſto. Dicit autem Paulus a ſpũſancto poſitos: q: inſtinctu ſpũſſancti fuerũt poſiti ab aplis/ ſm illud Actuũ. xiij. in pñ. Dixit illis ſpũs: ſegregate mihi barnabam ⁊ paulum in opus ad qd̃ aſſumpſi eos. lxxvj. diſt. ꝙ dic. vel quia epoꝝ ordinatio

Clauis q̃d denotet.

Juriſdictionem ſpũalem hñtes dicũtur reges.

ex gratia ſpirituſſancti eſt: quã deſignat vnctio illa/ que in epiſcoporũ ordinatione vel conſecratione adhibetur. ¶ Item apoſtoli eorũq; ſucceſſores dicũtur ꝑncipes/ ſm illud pſ. xliiij. Pro patribus tuis nati ſunt ti. fi. cõſti. eos ꝑnci. ſuꝑ oẽm terram. lxviij. diſt. quorum vices. ⁊ iterũ pſ. cxxxviij. Nimis honorati ſunt amici tui de⁹ ⁊c. gloſ. q: facti ſunt ꝑduces ⁊ paſtores eccleſie. facit. xxxv. diſt. eccleſie ꝑncipes. q̃liter ſilr dici debent reges: de q̃bus regib⁹ dicitur in pſ. lxvij. Dum diſcernit celeſtis reges ſuper eam. vbi dicit gloſ. celeſtis.i. chriſtus/ qui ſuꝑ omnes celos aſcẽdit: diſcernit.i. diuidit vel diſtribuit/ reges.i. doctores ſuꝑ eam ſcꝫ ſuꝑ eccleſiam. ⁊ iterum in alio pſ. xliiij. dicit̃: Delectauerunt te filie regum. ſuper quo dicit gloſ. reges dicit apoſtolos: qui ſe ⁊ alios in virtutibus regunt. xij.q.j. duo. quoꝝ filie ſunt omnes per eos in fide generati vel geniti. Et btũs Dionyſi. xij.c. de diuinis nominibus. dicit ꝙ ſacra eloquia principaliores ornatus.i. illos qui ſortiũtur primos gradus: ⁊ qui ſunt ſupremi: vocant ſanctos ⁊ reges ⁊ dños ⁊ deos. Item ſuper illud Apocal'.c.j. Primogenitus mortuoꝝ ⁊ ꝑnceps reguꝫ terre. diſtinguit gloſ. de regibus dicens. Alij ſunt reges regendo per diuinam diſpoſitionem ſibi ſubiectos: alij ſunt reges regẽdo fideles a deo ſibi cõmiſſos: alij ſunt reges auxiliante deo regendo tñmodo ſeipſos. Primi ſunt ꝑncipes ſeculares. ſecũdi eccleſiarum paſtores. tertij ſinguli quiq; fideles. Sed chriſtus omniũ ꝑnceps eſt: q: ab ipſo eſt ⁊ poteſtas ſecularis: ⁊ cura paſtoralis: ⁊ ſingularis ſolertia cuiuſlibet fidelis. que cuncta: ſicut ab ipſo habent originem: ſic ſm ipſum habere debent actionem vt ꝑncipes poteſtatẽ ſecularem inter ſubiectos ſibi homines/ teneant iuſticiam. paſtores ꝑ curam paſtoralem/ fidelibus ſibi cõmiſſis prebeant doctrinam. ⁊ ſinguli fideles per ſingularẽ ſolertiã/ in ſemetipſis ſeruent ſanctimoniaꝫ. ¶ G Patet igitur ex hac diſtinctiõe/ ꝙ paſtores eccleſie vere ſunt reges: inter quos is qui ſummus/ petri ſcꝫ ſucceſſor/ eſt rex reguꝫ/ tam ſecularium q̃ ſpũalium: q̃ ſingulorũ fidelium: ſicut ipſe chriſtus: cuius eſt vicarius i terris. ex͂ de elec. fundamenta. lib.vj. quũ ꝑnceps dicitur regum terre. Apocal'.j. id eſt qui in terra ſunt. ¶ Ex eo autem ꝙ reges ſunt vocantur etiam prelati: quia preſunt: qd̃ regibus conuenit. vnde Sap.vj. Reges terre diligite ſapientiã. ⁊ ſubdit iterando: Diligite lumẽ ſapientie oẽs qui preeſtis populis. tamq̃ idem ſit regem eſſe: ⁊ pplo ꝑeſſe. videt̃. licet omnis ꝑlatus poſſit dici rex. xxj. diſt.c.j ꝟ. antea autẽ. tñ q: regia ptãs eſt ſumma in humanis. vt dicit Hugo in li. de ſacramentis: ideo reges vocant̃ ſimplr ſupremã ptãtem habẽtes. qui vero ſub eis habent ptãtem ſm aliquid ⁊ nõ ſimpliciter: alia noĩa ſortiũtur ſibi ꝓpria. vñ.j. Pe.ij. Siue regi quaſi ꝑcellenti: ſiue ducibus tãq̃ ab eo miſſis ⁊c. ex͂ de maio. ⁊ obe. ſolite. ⁊ ſm hociter ꝑlatos eccl'ie/ ille q̃ ſummus eſt: dicat̃ rex ſimplr/ ſm ptãtem ſpũalem. Quo autẽ ſit rex etiã ſm tẽporalem.j. patebit. Alij vero ꝑlati: etſi reges dicant̃ ⁊ ſint: non tñ ita ſimplr ⁊ abſolute ſicut ſummus prelatus ſcꝫ papa. ⁊ eodem modo eſt dicendũ de poteſtate regia tẽporali. ¶ H Sed ſi vt oſtenſum eſt: ꝑlati eccleſie ſunt reges: quare ita a fidelibus cõmuniter non vocantur? Rñdeo. Prima cauſa eſt ꝓpter ſuꝑbiam euitandam. Chriſtus eñ humilitatis magiſter. iuxta illud/ Diſcite a me: q: mitis ſum ⁊ humilis corde. Matth.xj. ij.q. vij. qui ſe ſcit. xcv. diſt. ecce. ſuos diſcipulos ⁊ vicarios voluit ꝑ oĩa humilitatem ſeruare ⁊ oſtendere. vñ Luce. xxij. dicebat. Qui maior eſt veſtrũ ſiat ſicut minor. ⁊ qui preceſſor: ſicut miniſtrator. ſimile Matth.xx. ꝓpter qd̃ nõ ſolum ſuꝑbia: verũ etiam ſuꝑbie nomen debet declinari et euitari ab eis. ar. bo. xcix. di. ecce.c. di. cõtra morem. vbi dicitur. Nihil in epali ceruice ſplendidius fulgeat q̃ humilitas. Nomen aũt regis videtur ſuꝑbiam importare propter illoꝝ maliciã qui ſepe abutuntur ptãte regali in ſubditos: nõ regimen: ſed tyrãnidem exercentes: ⁊ rem noĩs nõ tenentes. vnde ⁊ dñs ꝓpterea puto poſuit malas cõ

Apl'i ⁊ eorũ ſucceſſores dicunt̃ ꝑncipes.

Eccleſie paſtores ſunt reges.

Digitized by Google

ditiones regum quas habent: ⁊ quid faciūt: non qđ face
re debeant. j. Reg. viij. c. ibi. Hoc erit ius regis. i. tali tyrā
nide pro iure vtetur. filios veſtros toller ⁊c. ⁊. j. Filias qȝ
veſtras faciet ſibi vnguentarias ⁊ focarias et panificas
⁊c. et. j. ⁊ aſinos auferet ⁊c. Quū eñ reges a regendo vo
centur: vt. s. dictum eſt: ipſi nō regūt: ſed premūt ſibi ſub
ditos: dum nō illoꝝ ſalutem: ſed ꝓpriam vtilitatem ⁊ glo
riam intendant ⁊ querant. vnde Aug. v. de ciui. dei. c. xij.
ait: ꝙ regimen a regibus: reges aūt a regendo dicti ſunt.
ſed faſtus regius: nō diſciplina putatus eſt regentis: vel
beneuolentia cōſulentis: ſed ſupbia dñantis. Inde eſt ꝙ
ꝓpter regum nequitiaȝ redditur multis regia dignitas
odioſa ⁊ oneroſa: quā tamen ꝓpter multitudinis bonuȝ
eſſe voluit deus hoibus. ꝓpter qđ ibidem ait Aug. de ro
manis, ꝙ quia regum ſupbam dñationē non ferebāt: an
nua imperia, binoſqȝ imperatores ſibi fecerūt: qui conſu
les a cōſulendo appellati ſunt. Qđ autem dictum eſt de
noie regis: pōt etiam dici de hoc noie qđ eſt dñs: qđ qdeȝ
nomen vere conuenit prelatis eccleſie: quātum ad id qđ
per nomen pncipaliter importat. ſignat eñ gubernatiuā
potentiā: ſed quia plures abutūtur dñio: ideo nomē dñi
aliquādo ſupbiam ſonat. ⁊ ꝓpter hoc ait Petrus paſto
ribus eccl'ie. j. Pe. v. ⁊. xcv. diſ. eſto. neqȝ vt dñantes in cle
ro. ⁊ chriſtus dixit diſcipulis Luce. xxij. Reges gentium
dñantur eoꝝ: vos aūt non ſic. ⁊ Matth. xx. ¶ Secūda cā
eſt ꝓpter differentiam oſtendendā. Inter ſpūales enim
⁊ temporales reges, ſicut eſt diſcretio in ptātibus: ſic dȝ
eſſe in noibus. Principes itaqȝ ſeculares nomē regis: qđ
cōmune eſt ſibi a ꝓprietate retinent, preſertim quia ante
inſtitutionē ſpūalium regum, officium regis ⁊ nomē plu
res habuiſſe leguntur. pncipes aūt ſpūales alijs noibus
nūcupantur: que non faſtum: ſȝ actum ⁊ ptātem inſinuāt.
⁊ per que dicatur eoꝝ differentia a pncipibus ſecularib⁹.
dicūtur eñ paſtores. Jo. x. xiij q. j. §. hoc tunc prepoſiti. ex
de verbo. ſig. quis epi. viij. q. j. qui epiſcopatū. pontifices
⁊ pſules. ij. q. iiij. preſul. de his. xxj. di. cleros. Reges auteȝ
non ſolent vocari ſimiliter, nec pncipes, nec duces: licet
res nominis veriſſime cōueniat eis. vnde ⁊ rectores ⁊ iu
dices dicūtur. j. q. j. iudices. al's duces. xliij. diſt. ſit rector.

Ptātȝ ſacerdotalis et regalis diſcrimen.

¶ I Et ꝓpter hoc eſt ſciendū ꝙ ad rei veritatem ⁊ no
minis ꝓprietatem ptās pncipum ſeculariū ⁊ ſpūalium,
nō debet ſic diſtingui, vt vna dicat̄ regalis ⁊ alia ſacerdo
talis: quū regalis vere cōueniat prelatis eccleſie: vt pre. c.
j. xxj. di. ꝟ. antea. ⁊ ſacerdotalis inquātum hmōi nomen,
nō importat iuriſdictionē ⁊ prelationē: ſed ſolum ordinē.
vnde ⁊ ſacerdos a ſacrificando dicitur. cōſecrat eñ ⁊ ſan
ctificat. xxj. di. cleros. ꝟ. ſacerdos. imo vtraqȝ vere pōt dici
regalis. vna tñ eſt diuina: alia humana. vna celeſtis: alia
terrena. vna ſpūalis: alia ſecularis. vt. j. magis videbitur.
Uerū quia nomen regis nō debet attribui plātis eccl'ie.
tum ꝓpter vitationem ſupbie. tum rōne differentie: vt di
ctum eſt: ideo p ſacerdotalem ptātem ſiue pontificalē inſi
nuatur iuriſdictio: ⁊ ptās regia ſpūalis: que ſacerdotali
cōiungitur in vna ⁊ eadem pſona. ⁊ hoc mō diſtinguitur
pontificalis vel ſacerdotalis ꝯtra regalem: put ſolis pn
cipibus terrenis cōuenit: qbus relinquit̄ nomē regis. vñ
xcvj. di. dicit̄. Duo ſunt qbus mūdus hic pncipaliter regi
tur. authoritas ſacra pontificū: ⁊ regalis poteſtas. Illud
eſt etiam attendendū ꝙ in qualibet poteſtate cōtigit eſſe
rectum ⁊ pverſum. legitimū ⁊ illegitimū. Nam ſacerdo
tium quidam recte aſſequūtur: vt aaron qui a deo voca
tus eſt. Heb. v. viij. q. j. in ſcripturis. ex de elec. qliter. Qui
dam ſibi p vſurpationē aſſumūt, ſicut dathan ⁊ abiron.
Numeri. xvj. j. q. j. ſi quis inquit. vij. q. j. deniqȝ. ex de elec. li
cet. Regiā quoqȝ poteſtatem terrenā quidā recte adepti
ſunt ſiue per electionē ⁊ p cōmunē conſenſum multitudi
nis: ſiue p diuinā ordinationē ꝯſenſu multitudinis: vt ipe
rator quē exercitus facit. xciij. diſt. legimus. Diuina ordi
natione, vt dauid. j. Reg. xvj. Quidam aūt indebite et p
violentiā vt nemroth robuſtus venator coram dño. vj. di.
§. ſi. ⁊. s. tetigi. Quidā etiam poteſtatē regiam ſpūalē ha
bent recte ſm ordinationē eccl'ie. quidā aūt pverſe vt he
retici. vij. q. j. nouatianus. xxiiij. q. j. didicimus. ⁊. c. puden
da. Quidā qui ſibi eam attribuūt ⁊ vſurpant. j. q. j. princi
patus. Nōnulli etiā q chriſtianos ſe dicunt eſſe: ſpūalem
ptātem quātum ad aliqua ſibi arrogant, ⁊ indebite. ex de
immu. eccle. nō minus. Patet igit̄ ex pdictis quibus cō
municata eſt ptās ſacerdotalis: ⁊ quibus ptās regia taȝ
ſpūalis qȝ ſecularis. Et ꝙ plātis eccleſie vtraqȝ ſimul po
teſtas cōuenit, ſcȝ ſiue ſacerdotalis ſiue pōtificalis: ⁊ re
gia ſpūalis. ¶ Utrum aūt eis cōueniat ptās regia tēpo
ralis: ⁊ quō ſit vel non. j. patebit. Qm̄ igitur plāti eccleſie

plātorū eccl'ie duplex ptās

duplicē habent ptātem: cōferenda eſt differentia vtriuſqȝ
ptātis in ipſis: vt ex hoc appareat que cōueniūt eis ex au
thoritate ſacerdotali: ⁊ que ex regali pter predicta. Perti
net aūt ad ſacerdotalem ſanctificare. ad regalē aūt rege
re. vnde Iſido. ſacerdos a ſanctificando dicit̄. rex a regē
do. xxj. di. c. j. ꝟ. ſacerdos. Ois quippe ſacerdotalis actus
pōt dici ſanctificatio: q: per oēm actum ſacerdotalē intē
ditur ſanctificatio aliqua: vel a culpa: vel a neſcientia ſiue
ignorātia. ſic ⁊ ois actus regi⁹ pōt dici regimē. ¶ Ut ſȝ
vt ſpecialius de actibus vtriuſqȝ ptātis dicat̄. Sciendum

Sacdos ſeqſter inter deū ⁊ ppl'm.

eſt, ꝙ ſacerdos medius eſt inter deum ⁊ ppl'm. ⁊ ideo illa
ſunt ſacerdoti ꝓpria ſm que attenditur mediatio inter
deum ⁊ hominē: que nō eſt aliud niſi cōiunctio hois ad
deum. q: medium habet extrema cōiungere. homo auteȝ
deo cōiungitur: qui expurgatur a pctis que ipm a deo ſe
parant. Eſa. lix. in pn. Iniquitates veſtre diuiſerunt inter
vos ⁊ deum veſtrū. hoc autē vno modo ſit p ſacrificia: iō
ad ſacerdotē ptinet offerre ſacrificiū ꝓ pctis populi: nec
non ⁊ ſuipſius inquātum ſubiacet pcto. ad Heb. v. Ois
nāqȝ pontifex ex hoibus aſſumptus, ꝓ hoibus conſtituit̄
in his que ſunt ad deū: vt offerat dona ⁊ ſacrificia ꝓ pec
catis ⁊c. ⁊. j. Qm̄ ⁊ ipſe circūdatus eſt infirmitate. Et ꝓ
pterea dȝ quēadmodū ⁊ ꝓ ppl'o ita etiā ꝓ ſemetipſo offer
re ꝓ peccatis. ad h̄ faciūt. j. q. j. ſacerdotes. ⁊. c. ipſi ſacdo
tes. iij. q. j. nulli. ad h̄ fac̄ Nūeri. xvj. vbi dr, ꝙ aarō ſacdos
ſtans inter mortuos ⁊ viuentes, ꝓ ppl'o deprecatus eſt ⁊
plaga ceſſauit. Et de eodem aaron dicit̄ Sap. xviij. Per
incenſum ⁊ deprecationem allegans, reſtitit ire ⁊ finē ipo
ſuit neceſſitati. ¶ Cōiungitur etiam hō deo quū in ipm
mente eleuatur. ⁊ hoc ſit per orationem. vnde ſm Ber. ⁊
damaſce. Oro eſt purus mentis aſcenſus in deum: ⁊ pe
titio decentium a deo. Ideoqȝ ad ſacerdotē ptinet ꝓ po
pulo orare: ⁊ vota ⁊ ſupplicationes ⁊ pces ppl'i deo offer
re vt iuribus proxime alleg. ⁊. j. Regū. xij. ibi. Dixitqȝ vni
uerſus populus ad ſamuelem: ora pro ſeruis tuis ⁊c. ⁊. j.
Abſit aūt hoc peccatum in dño vt ceſſem orare ꝓ vobis.
⁊ Iohel. ij. dicit̄. Inter veſtibulum ⁊ altare plorabant do
mini ſacerdotes dicentes: Parce dñe: parce ⁊c. Coniun
gitur etiam hō deo dū ad eius cognitionē puenit. vnde
ſacerdotum eſt docere ppl'm ſcientiā ſalutis. vnde ſciētia
legis cōiuncta eſt officio ſacerdotis. Malach. ij. Labia
ſacerdotis cuſtodiunt ſcientiā. xxxvj. diſt. §. ecce. ⁊. xxxviij.
diſt. per totū. ⁊. xliij. di. ſit rector. j. q. vij. cōuenientibus. ex
de renun. ꝟ. cum pridem. §. ꝓ defectu. ex de eta. ⁊ qua. cuȝ
ſit. Cōiungitur etiaȝ homo deo quū ſit particeps diuine
gr̄e: p quā efficitur deiformis ⁊ dei filius per adoptioneȝ.
Et ideo ad ſacerdotem ptinet exhibere ſacramēta p que
ꝯfertur gr̄a. j. q. j. quicqd. c. multi. nō tñ ad ſacerdotes oēs
ptinet oīm ſacramētoꝝ exhibitio. quū quedā vt ordo ⁊ cō
firmatio in fronte maioribus ſacerdotibus reſeruent̄: q
dicūtur pontifices. xxj. di. cleros. ad hec de ꝯſe. di. v. man⁹.
⁊. c. nouiſſime. ex de elec. ꝙ ſicut. §. pterea. Cōiungit̄ etiaȝ
homo p hoc ꝙ ei ſeruit: ⁊ ipm honorando colit. Et ideo
ad ſacerdotes ptinet in hijs q̄ ad dei cultum ptinent: mini
ſtrare. vnde dicitur ſacerdotibus Numeri. xviij. Excuba
te in cuſtodia ſanctuarij ⁊ in miniſterio altaris. xxv. di. ple
ctis. ꝟ. ad pſbyterū ptinet. ad eos etiā ptinet ꝯſecratio et
benedictio eoꝝ, que ad cultum dei ſpectant.

Digitized by Google

¶ Articulus.liij. A

Quid ad regiā ſpectat ptātē.

Nunc videndū eſt de ijs que ad regiā poteſtatē ſpectant. Princi-
palis aūt ⁊ pͣpuus actus regie poteſtatis
eſt iudicare. vnde dicit̄.iij. Reg.x. de ſalomo
ne: Cōſtitui te regē/vt faceres iudiciū ⁊ iuſtitiā: ⁊ iudica-
res ſm iuſtitiā. ⁊ in Ps.xcviij. Honor regis iudicium dili
git. ⁊ Sap.vj. Audite reges ⁊ intelligite ⁊ diſcite iudices
finiū terre. et Eſa.xxxj. in pn. Ecce in iuſtitia regnabit rex:
⁊ principes ei⁹ in iudicio peruīt. ad hoc ex pſſum.xxiij.q.v.
regū. Regū officiū eſt propriū facere iudiciū ⁊ iuſtitiam.
Hiero. ſup Hiere.vij. Iudiciū aūt eſt recta determinatio
eius quod iuſtū eſt. vnde iudicare eſt ius dicere. Iuſtum
aūt a iure dicit̄. ⁊ inde poteſtas iudicādi iuriſdictio dicit̄
a iure dicendo: ius aūt dicit̄ a iure poſſidendo. ex̄ de vbo.
ſig. ius dictuʒ eſt. Et quia iudiciū eſt recta determinatio
iuris ⁊ iuſti: ideo determinatio ⁊ deciſio cauſarū dicit̄ iu-
dicium. ſm illud Prouerb.xxvj. Iudiciū determinat cau
ſas. ⁊ ſentētiare in cauſis eſt iudicare. Et quia inquiſitio
eſt via ad iudiciū.ij.q.j. deus omnipotens.xxx.q.v. iudica
tum eſt. ideo in actu iudicandi cōphendit̄ inquiſitio et
diſcuſſio eorum circa que cauſa vertit̄: ⁊ iudiciū expectat̄.
ex̄ de vbo. ſig. forus. Et quia determinatio iuſtitie ſepe fit
per correctionem ⁊ punitionē: ideo ad iudiciuʒ pertinet
punitio ⁊ correctio malorū. ⁊ ecōtra pmiatio bonorū diſ.
iij. omnis aūt lex. ⁊ diſ.iiij. facte ſunt.xxiij.q.v. pdeſt. vnde
Aug.xiij.li. cōfeſſio. De ijs iudicare dicit̄ in qͣbus poteſta
tem corrigendi habet. Et corrigere eſt cor regere ⁊ cor di
rigere a quo mala procedūt. iuxta illud: Ex corde pcedūt
adulteria ⁊c. Mat.xv. ⁊ cor prauū. Chriſti regis eſt reges
re ⁊ dirigere. iuxta illud Ps.v. Dirige dn̄e de⁹ ⁊c. et.xlvij.
di.§. neceſſe. ⁊ actū exteriorē prauū regū mūdi: qui mala
acta corrigūt.xxiij.q.v. rex debet. Et quia excludi a regni
ſocietate penale eſt: ideo ptinet ad iudiciū excludere a re-
gno vel introducere. Et quia iudiciū fieri debet ſm leges.
xi.q.iij. ſummopere. ibi: tūc diuina ⁊ humana lex reſoluat̄.
iij.q.vij. iudicet. ideo ad reges ptinet leges cōponere: q2
eorū eſt iudicare: vel poſitas ab alijs accipere ⁊ pmulga-
re: ⁊ ad earū obſeruantiā inducere ⁊ admonitiōe verbi ⁊
metu ſupplicij ⁊ pmiſſione pmij. vnde ⁊ reges dicunt̄ le-
giſlatores. vnde in Eſa. de ſummo rege chriſto dicit̄: De⁹
iudex noſter: de⁹ legifer noſter: de⁹ rex noſter. Eſa.xxxiij.
faciūt ad hec.ix.diſ.c.j.ij. ⁊.iij. quod eſt palea. ⁊.x.di.c.j. De
Iuſtitie deſcptio — iure multiplici legit̄ di.j. decretorū. Iuſtitia aūt eſt cōſtās
⁊ ppetua voluntas/ius ſuū cuiqʒ tribuēs. inſti. de iuſti. et
iur. in prin. ⁊ in prin. decre. rex pacificus.§. ideoqʒ. Ubi po
Tria legis pcepta. — nuntur tria pcepta legis/totū hominē ordinātia quantū
ad ſe. ibi dicit̄: vt honeſte viuat. quantū ad proximū: vnde
ſequitur: alterū nō ledat. quantū ad deū: ius ſuū vnicuiqʒ
tribuat. hec tria etiā ponunt̄.ff. de iuſti. ⁊ iur. l.j. ⁊ inſti. eo.
§. iuris precepta. Hanc aūt iuſtitiā colere ſummū bonum
eſt in hac vita.xij.q.ij. cum deuotiſſima. ¶ Leges autē qͣs
ſanciunt reges: tales debent eſſe/vt p eas fiant homines
boni ⁊ virtuoſi. alr̄ nō ſunt leges: ſed corruptiones legū.
Qualis autē debeat eſſe lex ponit Iſid.v.li. ethimol. ⁊ eſt
di.iiij. erit aūt lex. dicitur autē lex: q2 ligat hominē a male
agendo: quia per legem nemo bene agere compellit̄/ſed
male agere phibetur.xxiij.q.v. ad fidem. qd̄ intelligo ꝙ
per legē nemo bene facere cōpellit̄ quoad vitā eternā cō-
ſequendā.xxiij.q.v. ſicut em̄. ⁊ eſt ratio. ⁊ Aug. in pre.c. ad
fidem. Nam nemo bene facere pōt: niſi elegerit/niſi ama-
uerit: quod eſt in libera voluntate. ad fidem tn̄ ſeruandā
bene quis compellit̄.xlv.di. de iudeis.xxiij.q.iiij. diſplicet.
ca. nimiū.c. nō inuenitur. Compellitur etiā quis ad peni-
tentiā: quod bonū eſt.xxij.q.j.c.ſi. et.xxiij.q.ij. quicūqʒ. in-
tellige vt ibi no. ad hoc ergo debʒ eſſe intētio regis/iudi-
Regis qͣdā officia. — cis/⁊ legiſlatoris: vt ſubditi ſm virtutē viuāt. ¶ B Ad
quod multū valet doctrina ⁊ eruditio: ⁊ ideo ad reges p-
tinet docere: ſicut ⁊ de Salomone dicit̄ Eccleſiaſtes vlti.
Quū eſſet ſapientiſſim⁹ Eccleſiaſtes: docuit populū. ⁊ rex
dauid in Ps.xxxix. Miſericordiā tuā (alr̄ vitatē tuā) et
ſalutare tuū dixi. ⁊ iterum Ps.l. Docebo iniqs vias tuas
⁊c. Et quia tūc aliquis efficaciter docet: quū id qd̄ docet
ipſe opere implet: quia ſm Greg. Cuius vita deſpicit̄: re-
ſtat vt ei⁹ pdicatio cōtemnat̄.iij.q.vij.§. porro. ſub.§. tria.
v. ite Greg. Iudicet ille de alteri⁹ errore: qui nō habʒ in
ſeipſo qd̄ cōdemnet. cū.c. ſeqn. vſqʒ ad.§. ite. Ideo reges
debēt leges obſeruare: vt ad eaʒ obſeruationē ſubiectos
efficaciter inducant.ix.diſ. iuſtū eſt. palea eſt. vnde ⁊ prin-
ceps: etſi legibus ſit ſolutus humanis.ff. de legi. pnceps.
ſm tn̄ leges ſe velle viuere pfitet̄. C. de legi. digna vox.ff.
de leg.iij. ex impfecto. vnde ⁊ de chriſto dicit̄ Actu.j. Ince-
pit ieſus facere ⁊ docere. ¶ Quia vo ad vitā virtuoſam
organice deſeruiunt exteriora bona: ideo ad regē ptinet
ſufficientiā hmōi bonorū: que ad vitā ſunt neceſſaria: p-
curare/ac puidere pplo. vnde ⁊ paſcere et nutrire actus
eſt regius. vnde ⁊ chriſtus pauit de panib⁹ populū in de-
ſerto. Ioan.vj. ⁊.xxxvj. diſt.§. ecce. ⁊ de dauid dicit̄ in Ps.
lxxvij. Elegit dauid ſuū ſuū paſcere iacob ⁊c. ⁊ ſequit̄. et
pauit eos in innocētia ſua. ¶ Ad reges etiā ptinet hmōi
bona prudēter ⁊ iuſte diſpēſare ⁊ diſtribuere pportiona-
liter ſm vniuſcuiuſqʒ conditionē. vnde in Ps.xlvij. Diſtri
buite domos eius. Pertinet aūt ad eos vniuerſaliter diſ
tributio bonorū exteriorū ⁊ officiorū que ad ordinatio-
nē ⁊ ad pfectionē reipublice requirunt̄. et iſto modo oīa
ſunt regū. diſ.viij. quo iure. facit ad hec.xxiij.q.v. dicat ali-
quis. ¶ Quia vo p vnitatem ⁊ pacē cōmunitas quelibʒ
cōſeruat̄: q2 omne regnū in ſe diuiſum deſolabit̄. Matth.
xij. Luc.xj.xxv.q.ij. ſi ea. Ideo ptinet ad regem pacis vni-
tatē in ſubiecta ſibi multitudine pcurare ⁊ fouere. Per-
turbatur aūt pax multitudinis/aliqn̄ quidem abintra p
nimiam inuriationē ⁊ iniuſtam leſionē. ar. ex̄ de dona. p-
pter eius. de re iudi. cū te.xc.di. perlatū. aliqn̄ vo abextra
per violentā impugnationē. ex̄ de reſti. ſpo. cum ad ſedē.
ca. olim.j. Ideo ad regem ptinet ⁊ ſubiectoʒ intrinſecas
iniuſtitias tollere. ⁊ cōtra exteriores aduerſatiōes regni
communitatē ptegere ⁊ defendere. hec pbant̄.xxiij.q.v.
principes. ibi: Sepe per regnū terrenū celeſte regnū pfi-
cit: vt qui intra eccleſiā poſiti contra fidē et diſciplinam
agunt: rigore principū cōterant̄. ⁊.j. Nam ſiue augeatur
pax ⁊ diſciplina eccleſie p fideles principes ⁊c. et.c. regū.
¶ C Quia vo in oīb⁹ pdictis requirit̄ ſapiētia ſiue pru
dentia: ideo ad dilectionē ⁊ ſtudiū ſapiētie pcipue reges
inducunt̄ in ſacra ſcriptura. vnde Salomō. Nō diuitias:
nō dies multos aut aīas inimicorū ſuorū a dn̄o poſtula-
uit: ſed ſapientiā ad regēdū populū. qd̄ ⁊ dn̄o placuit.iij.
Reg.iij. hinc ⁊ Boe.j.li. de cōſola. pſa.iiij. ait ad pbiam lo
quens. Tu hanc ſententiā Platonis ore ſanxiſti. beatas
fore reſpublicas/ſi eas ſtudioſi ſapientie regerent: vel ſi
earum rectores ſtudere ſapientie contigiſſet. Et maxi-
mus Ualerius idem dicit. lib.vij. titu. de ſapienter dictis
aut factis. Unde ⁊ aureū ſeculū dicebat̄ qn̄ penes ſapien
tes regnū erat. ait Seneca epl̄a.xcij. ⁊ in policrati. li.iiij.
Br: Romanos imperatores aut duces: dū eorū reſpublica
viguit: nō memini illiteratos extitiſſe. Et ſcio quō conti-
git ex quo in principibus languit virtus literarū: armate
militie infirmata eſt man⁹: ⁊ ipſi⁹ principat⁹ qͣſi pciſa ra-
dix: nec mirū quū ſine ſapiētia nō valeat ſtare principat⁹.
Prouerb.viij. Per me reges regnāt. Et de chriſto dicitur
Hiere.xxiij. Et regnabit rex: ⁊ ſapiēs erit: ⁊ faciet iudiciū
⁊ iuſtitiā in terra. Unde ⁊ rex romanorū hortatus eſt re-
gem francorū/vt filios ſuos liberalib⁹ diſciplinis inſtrui
pcuraret dicens/ꝙ rex illiteratus qͣſi aſinus coronatus.
vt in Policrati. li.iiij. dicit̄. vn̄ Eſa.vj. Uere em̄ rex ſapiēs
eſt ſtabilimentū ppl̄i. ⁊ ibidē: Si delectamini ſedibus et
ſceptris/o reges populi/diligite ſapientiā. ⁊ ibidē: Diligi
te lumen ſapientie/omes qui peſtis populis. ⁊ Eccl̄i.x. Iu-
dex ſapiens iudicabit populū ſuū: ⁊ principat⁹ ſenſati ſta
bilis erit. ⁊ ſequit̄: Rex inſipiēs pdet populū ſuū: ⁊ ciuita

Digitized by Google

tes inhabitabunt ꝑ ſenſum prudētiū. vñ ⁊ in laude impe-
ratoris ait Sozomen⁹ lib.j.c.j.in hiſtoria tripertita. Aiūt te
ꝑ diē exerceri armis ⁊ corpore: ſubiectorūq; negocia diſce-
ptare: iudicare ſimul ⁊ agere. modo ſecreto ſum: mō publice
(ut als cōiter) que ſunt agēda cōſiderare: noctib⁹ ꝟo libris
intēdere. Et nō ſolū in humanis literis: ſed ⁊ diuinis erit
rex ſapiēs. Deut. xvij. Poſtq̄ rex ſederit in ſolio regni ſui:
ſcribet ſibi deuteronomiū legis hui⁹ i volumie accipiēs
exēplar a ſacerdotib⁹ leuitice trib⁹: ⁊ habebit ſecū: legetq;
illud omnibus dieb⁹ vite ſue: vt diſcat timere dñm deum
ſuū: ⁊ cuſtodire verba: ⁊ cerimonias ei⁹, q̄ in lege ſcripta
ſunt. Itē Bern. ad Eugeniū lib.j. Simia in tecto: rex fa-
tuus in ſolio ſedēs. ¶ D Ex p̄dictis pōt accipi q̄ p̄latis
eccleſie veraciter ꝯuenit ſacerdotalis ⁊ regalis poteſtas.
ipſi eñ ſacerdotes: vt dictū eſt: ſacrificia offerūt, ꝑ popu-
lo intercedūt, populū erudiūt, ſacramēta diſpēſant, in di-
uino cultu miniſtrāt: ⁊ que ad dei cultū applicant: bene-
dicunt ⁊ conſecrant. Ipſi etiā veri ſunt reges: q2 ipſi ſunt
veri ſpūales iudices in criminib⁹ ⁊ in cauſis ſpūalib⁹. xj.
q.j.ꝑ totū. ex de iudi. at ſi clerici. c. cū non ab hoie. Ipſi cau-
ſas determināt ⁊ ſententiāt: ipſi corrigūt ⁊ puniūt: ipſi li-
gant ⁊ ſoluūt. xj.q.iij.ꝑ totū. ipſi celū claudūt ⁊ aperiunt.
Clauditur eñ celi regnū alicui quū peccato ſubiacet. appe-
ritur autē quū a pctō purgat. xxiiij.q.j. quodcūq;. xj.q.iij.
nihil. Ipſi etiā peccata remittunt. de peni. diſt.j. quē peni-
tet. Joan. vlti. qd̄ etiā habet Luc.v. vn ſup illud Marc.ij.
Quis pōt dimittere peccata niſi ſolus de⁹: dicit gloſ. So-
lus iudex omniū poteſtatē habet dimittēdi pctā: q2 ꝑ eos
quoq; dimittit q̇bus dimittēdi tribuit poteſtatē. Ipſi pe-
nā relaxāt ⁊ taxant. xxvj.q.vij. tēpora. Ipſi excōicāt ⁊ ab-
ſoluūt. xj.q.iij.ꝑ totū. Ipſorū iudicio repellunt hoies a ce-
lorū regno: vel admittunt ad illud quū ſint chriſti vicarij
xxxiij.q.v. mulier. Ipſi ſunt legū poſitores. ex de maio. et
obe.c.ij. Ipſi doctores. xxiij. diſ. nulla ratione. ibi: qui ſuis
doctoribus qui recte epi intelligunt. Ipſi diſpenſatores:
vt ait apl's.j.ad Cor.iiij. Sic nos exiſtimet homo vt mini-
ſtros chriſti ⁊ diſpenſatores miniſteriorū dei. xliij. di. diſpē-
ſatio. Ipſi diſponūt ⁊ ordināt miniſtros diuini cultus, et
alia que ad cultū dei adhibent. xxv. diſ. p̄lectis. ꝟ. ad epm.
Ipſi eccleſiaſtica beneficia diſtribuūt. x.q.j. q̄ſi ꝑ totū. ⁊ ex
de inſti. ⁊ de p̄ben. q̄ſi ꝑ totū. xvj.q.j. doctos moderamine.
ex de hereticis. cum ex iniūcto. §. ſi. Ipſi paſtores: vt. ſ. al-
legatū eſt. ⁊. ij.q.vij. cura paſtoris. ⁊. j.q.ij. paſtor. ⁊. xliij. di.
ſit rector. Vere igitur ſunt ſacerdotes ⁊ reges: q̇bus conue-
niunt actus vtriuſq; poteſtatis. vñ ⁊ in cōſecratiōe epi d::
Epm oportet iudicare ⁊ interp̄tari. i. docere vel interp̄ta-
ri qd̄ dubie determinat: cōſecrare, cōfirmare, ordinare,
offerre ⁊ baptizare: ⁊ ſic habēt pōtificalē ⁊ regiā poteſta-
tem. ⁊ habent poteſtatē iuriſdictiōis ⁊ ordinis. Iudicare
eñ iuriſdictionis eſt. ex de elec. trāſmiſſam. cōſecrare ⁊ cō-
firmare in fronte ⁊ ſimilia ſunt ordinis. e. tit. noſti. ⁊. c. q̄
ſicut. ¶ E Eſt aūt in eis hec duplex poteſtas ad inſtar
angelicorū ſpirituū: in q̇bus eſt duplex poteſtas. Vna q̄ſi
ordinis. ſcđm quā ꝯuenit eis purgare, illuminare, ꝑficere.
Alia ꝟo q̄ſi iuriſdictionis. ſcđm quā ꝯuenit eis cuſtodire ⁊
gentibus ac ꝓuincijs ꝓuidere ⁊ p̄ſidere. ꝓpter qd̄ eccl'ie
p̄lati angeli aliq̄n dicunt: vt dicit dionyſi⁹ in lib. de ange-
lica hierarchia. ad hec Apoc.j. i ſi. vij. ſtelle angeli ſūt. vij.
eccleſiarū. ⁊. c. ij. ⁊. iij. vbi loquit de iſtis. vij. angelis: id eſt
ſeptē p̄latis eccleſiarū: q̄s ibi enumerat. ix.q.iij. ⁊ angelo
epheſi. j. ad Cor. xj. Ideo deb3 mulier velamē ſumere ſup
caput ſuū ꝓpter angelos. i. ſacerdotes. xliij. diſ. ſit rector.
ibi: q2 angelus dñi exercituū eſt. Malach.ij. ¶ Cōſiderā-
dū eſt aūt q̄ ex dictis pōt ſumi q̇dā diſtinctio actuū vtri-
uſq; poteſtatis. Sūt q̇dā pure ſacerdotales, vt ſacrificiū
offerre ⁊ orare: vt dictū eſt. ⁊ hos poſſunt exercere q̇ nullā
iuriſdictionē habēt: dūmodo habēt ſacerdotalē ordinē,
vt ſunt ſacerdotes nō curati. xvj.q.j. §. ecce. Quidam ꝟo
ſunt actus pure regales: q2 eos exercere poſſunt habētes
iuriſdictionē ſpūalē abſq; ſacerdotali ordine, vt iudica-

Eccl'ie p̄latis cōuenit ſacerdotalis et regalis poteſtas.

Duplex ſacerdotū inſtar angelorū poteſtas.

re in cauſis ſpūalib⁹ extrinſecis. ⁊ ſpūalē penā inferre, et
corrigere, ⁊ punire. ex de of. archid. ad hec. xxv. di. p̄lectis.
ꝟ. archidiaconus. Quidā ꝟo ſunt actus cōmunes vtriuſq;
poteſtati, ſc3 ſacerdotali ⁊ regali: q2 ad vtrāq; ꝑtinent di-
uerſimode. ꝓpter qd̄ nec habēs ordinē ſine iuriſdictione:
nec habēs iuriſdictionē ſine ordine, pōt hos act⁹ exerce-
re. hmōi aūt actus eſt abſolutio peccatorū. ꝑtinet eñ act⁹
iſte ad poteſtatē ſacerdotalis ordinis. hac ratione: vt do-
ctores tradūt: q2 ad eādē potentiā ꝑtinet tribuere aliquā
ꝑfectionē: ⁊ parare materiā ad ſuſceptionē illius ꝑfectio-
nis. Poteſtas aūt ordinis ſacerdotalis ad hoc ſe extēdit:
vt conficiat ſacramentū corporis chriſti ⁊ fidelib⁹ tradat
ad eorū ſpūalem perfectionem. j.q.j. ſacerdotes. ⁊. c. multi.
quare oportet vt eadē potentia ſe extēdat ad hoc q̄ fide-
les reddat aptos ⁊ cōgruos ad hui⁹ ſacramēti ſuſceptio-
nē: qd̄ fit ꝑ purgationē a pctō. de cōſe. diſ. ij. q̇ ſcelerate. nā
effectus iſtius ſacramēti eſt vnire chriſto. de cōſe. diſt. ij. in
chriſto pater. cui vniri nō pōt q̇s niſi ꝑ immunitatē a pec-
cato quod a deo ſeparat. Eſa. lix. in pn. Iniq̇tates veſtre
diuiſerūt ⁊c. oportet ergo q̄ ſacerdotalis poteſtas exten-
dat ſe ad remiſſionē peccatorū ꝓpter diſpenſationē illorū
ſacramentorū: que ordinant ad peccati remiſſionē: cuiuſ-
modi ſunt baptiſmus et penitentia. Sed ad poteſtatē iu-
riſdictionis ꝑtinet hic actus ratione materie circa quam
exercet: que materia ſunt ipſi fideles. act⁹ eñ iſte nō pōt
exerceri circa aliquos, niſi ipſi efficiant ſubditi illius qui
hunc actū exercet. ex de paroch. nullus. ex de peni. oīs. vj.
q.iij. ſcitote. hoc autē nō fit niſi ꝑ potentiā iuriſdictionis:
⁊ ideo ſolet dici cōmuniter, q̄ clauis datur cū ordine: ſed
executio indiget materia debita que eſt plebs ſubdita ꝑ
iuriſdictionē. vnde anteq̄ aliquis habens ordinē habeat
iuriſdictionē: habet quidem clauē: ſed nō habet vſum vel
actum clauis. ⁊ inde eſt q̄ nō quilib3 ſacerdos pōt vti cla-
ue quā habet circa quēlibet: ſed ſolū ad illos q̇ ad eius iu-
riſdictionē ꝑtinēt, vel ordinarie: vel ex cōmiſſione: vel ex
aliq̇bus caſibus. Solius autē ſummi pontificis eſt poſſe
vti claue in quēlibet: quia omnes fideles ad eius iuriſdi-
ctionē pertinent ordinarie. ix.q.iij. cuncta. cū ſeq. ¶ Et ex
eadē ratione diſpenſatio quorūcūq; ſacramētorū potē-
tiam iuriſdictionis requirit reſpectu fideliū q̇bus diſpen-
ſatur. ad hāc materiā faciūt. j.q.j. q̄ quidā. §. ex his ꝟbis.
ꝟ. opponit. ibi: ſed ne Aug. xvj.q.j. §. ecce in hoc capl'o. ibi
exp̄ſſum. ⁊. §. ecce ſufficiēter. ex de or. ab epo. qui re. c. j. ⁊ de
renū. ad ſupplicationē. ⁊. c. poſt tranſlationē. §. cum ergo.
⁊ op. ar. ex de cler. peregri. tue. ibi. nō debes eos ꝑmittere
tuis plebib⁹ celebrare. ⁊ qd̄ legit ⁊ no. ex de peni. ⁊ remiſ.
oīs. §. ſi quis. ibi. alieno. ⁊ in gloſ. executionē habenti. vbi
etiā de h. ⁊ op. fac. xxiiij.q.j. §. his aūt authoritatib⁹. Pōt
⁊ aliter dici quō remiſſio ⁊ abſolutio peccatorū p̄cipue i fo-
ro penitentie ꝑtinet ad vtrāq; poteſtatē diuerſimode. Nā
ꝓut hmōi abſolutio ordinat ad ſanctificationē hois: ad
reconciliationē cū deo: ſic ꝑtinet ad poteſtatē ſacerdotalē.
ſanctificare eñ deo, ⁊ reconciliare ſacerdotis eſt. vt. ſ. di-
ctū eſt. ꝓut autē in hmōi abſolutiōe h3 eſſe iudiciū quod-
dā: ſic ꝑtinet ad poteſtatē regalē vel iuriſdictionis. Nā iu-
dicare actus eſt regie poteſtatis: vt. ſ. p3. Sacerdos aūt
cōfeſſionē audiēs: ⁊ a peccatis abſoluēs: et ꝑ culpa penā
imponens: iudiciariā exercet poteſtatē vice chriſti: qui eſt
iudex viuorū ⁊ peccatorū. xxiij.q.v. remittunt. de cōſe. diſ.
iiij. aliud. de peni. di. j. verbum. Ad hmōi ꝟo poteſtatē iu-
diciariā requirit authoritas cognoſcendi de culpa: ⁊ po-
teſtas abſoluēdi vel cōdemnādi: ⁊ he ſunt due claues q̄s
chriſtus petro. Matth. xvj. cōmiſit, ſc3 ſciētia diſcernēdi:
⁊ potētia ligādi ⁊ ſoluēdi. ad hoc. xxj. di. §. j. ⁊ ex de cōſan.
ca. j. in ſi. ſic autē ei cōmiſit: vt ꝑ eū deriuaret ad alios: ⁊ iō
dicit q̄ i petro date ſunt toti eccleſie claues: vt dicit Aug.
ſuper Joan. ⁊ eſt. xxiiij.q.j. quodcūq;. Et quia propter ſa-
lutem fideliū date ſunt: ideo nulli pōt eſſe ſalus niſi claui-
bus eccleſie ſe ſubijciat. xxiiij.q.j. §. ſi autē. et. c. quicūq;. q̄
ſcđm plenitudinem ſunt apud ſucceſſorem petri romanum

pōtificem/ꝛ totius eccleſie paſtorē.xxiiij.q.j.qm̄.ibi: cum. ſucceſſore piſcatoris ꝛc̄.ix.q.iij.cūcta.xxiiij.q.j.§.ſi autem ibi. Petro ꝓ omnibus ꝛ pre omnibꝰ. ¶ Similiter actus qui eſt docere ad vtrāq; poteſtatē pertinet. Nam put doctrina ordinatur ad purgationē mētis ab ignorantia vel neſcientia/ad iuſtificationē interiorem diſpoſitiue.ſm illud Joan.xv. Jam vos mūdi eſtis ꝓpter ſermonē quē locutus ſum vobis.ſic pertinet ad ſacerdotalē poteſtatem: prout in ea cōprehendunt̄ etiā inferiores ordines:q: etiā diaconi poſſunt docere.xciij.diſt.diaconus ꝟo.ibi.loquat̄ ꝛc̄.diaconi ſunt.circa prin.ibi.docentes ꝛc̄.ꝛ.j.ipſe predicat.vnde ꝛ ordo diaconorū dicitur illuminatiuus. prout aūt ordinatur ad directionē exteriorū actuū:ſic pertinet ad regalem. Et qḋ dictū eſt de actu docendi: intelligēdū eſt de doctrina publica: q̄ fit in eccleſia ad ſalutē fideliū. priuata ꝟo doctrina:que fit ad vnū vel paucos ꝑ moduꝫ familiaris collocutionis/non requirit ordinē vel iuriſdictionem. Nam tali doctrina priuata pōt docere mulier et laicus.j.Cor.xiiij.xxiij.diſt.mulier.ibi.in cōuentu.i.pulpito exponit̄.ergo alſs pōt a ſenſu contra.nec eſt cōtra.ex̄ de hereticis.cum ex iniuncto.j.rñſo.ibi.occulta cōuenticula. quia ibi loquitur de cōuenticulis que ſuſpecta ſunt.C.de epis ꝛ cleri.conuenticula. ¶ Similiter aūt conferre ordines eccleſiaſticos:ꝛ alij plures actus poteſtatē ordinis ꝛ iuriſdictionis requirūt. Sed attendendū ꝙ eorum que vtrāq; poteſtatem reſpiciunt:quedā conueniunt ſacerdotibus oībus/tam minoribus q̄ maioribus:vt baptizare/ꝑdicare/ſoluere/ꝛ ligare.xvj.q.j.adijcimꝰ.c.ex authoritate.c.ſunt nōnulli. Quedā ꝟo ꝯueniūt ſolis maioribꝰ/ ſcꝫ epis qui ſpiritualē habēt conſecrationē:vt clericos ordinare:ꝛ plura alia facere.ex̄ de elec.ꝙ ſic̄.lxviij.di. q̄uis.

Duplicis pr̄atis ſacerdotalis et regalis initium.

¶ Huius aūt duplicis poteſtatis ſacerdotalis ꝛ regalis ſpūalis cōnexio initium habuit ꝛ in veteri teſtamē to. Sacerdos namq; ſummus aliquid habebat de regia poteſtate ſpūali:quia nō ſolū ſacrificia offerebat: ꝛ ꝓ populo orabat:ſed etiam de aliquibus iudicabat que erant figura ſpūalis. Judicabat eñ de lepra:ꝑ quā ſignificabatur peccatū.xj.q.iij.quō.de peni.diſt.j.§.hoc idem.ibi.a lepra peccati mūdamur.ꝛ.§. ex his itaq;.ꝟ.moyſi q̄. Leui. xiij.ex̄ qui ſi.ſint leg.ꝑ venerabilem.§.rationibꝰ. Judicabat etiā inter ſanctū ꝛ ꝓfanū/mūdū ꝛ immundū: vt pre. §.rationibus.ꝛ licet hoc iudiciū eſſet de imūditijs carnalibus:hec tñ immundtie figura erāt immunditiarū ſpūalium/ſcꝫ peccatorū.xxxiij.q.ij. hoc ipſum. ¶ B Et ideo licet nō haberent claues regni celorū:quia eoꝝ poteſtas nō ſe extēdebat ad celeſtia:tamē in eis pceſſit figura clauium:quia poteſtas eorū erat in his que figura erant celeſtium:quia oīa cōtingebant illis in figura.j. ad Coꝝ. x.de cōſe.diſt.ij.reuera. Legalis quippe ſacerdos iudicabat aliqs dignos vel indignos ingreſſu tabernaculi materialis.vt Leui.xiij.quod figurabat celeſte tabernaculū nō manufactum. Heb.x.cuius claues nūc ſunt in eccl'ia. Judicio quoq; ſacerdotis arcebant̄ q̄dā a cōſortio alioꝝ ꝛ ſeparabant̄ a ſocietate ꝛ cōuictu.in quo ſeparatio que nunc fit ꝑ excommunicationem figurabat̄.xj.q.iij. audi.

Utra poteſtas prior.

¶ H Reſtat aliq̄d dicere de prioritate harū duarū poteſtatū. Sacerdotiū quidem quod fuit in lege nature:tēpore p̄ceſſit poteſtatem regiā non ſolū ſpiritualē:ſed etiā temporalē. Abel eñ offerendo ſacerdotale officiū exercuit:ꝛ ſacerdos fuit ſm Aug.ſicut tetigi.ſ̄. parū poſt pn. iſtius operis in ar.xxxvj.nec tñ erat in hoibus regia poteſtas ſpūalis:nec etiā temporalis. Poteſtatē autē regiam terrenā/ſubſecutum eſt:prout habet eſſe cōmuniter in humano genere.priꝰ eñ inſtituti ſunt reges ꝛ appellati: q̄ eſſet aaron:a quo legale ſacerdotium ſumpſit exordium. vt.ſ̄.dictū eſt.xlj.ar.ꝟ.in primis. Sed quantū attinet ad iſraeliticū populū/ꝛ ad inſtitutionē diuinā ſpiritualem. Ante fuit ſacerdotiū/q̄ iſtituerent̄ in pplo illo reges ſub noie regis. Aaron eñ multis annis p̄ceſſit ſaulē: qui fuit primus rex in iſrael:vt.ſ̄.dictū eſt. Moyſes tñ q̄ officium regis exercuit in pplo illo;licet nō vocaret̄ rex: cōtemporaneꝰ fuit aaron:q̄uis ꝛ ipſe moyſes fuerit ſacerdos.ſm illud Pſ̄.xcviij. Moyſes ꝛ aaron in ſacerdotibꝰ eiꝰ.xxij. diſ.c.ij.vbi dicit gloſ.ꝙ moyſes dicit̄ ſacerdos: q: etſi non hoſtias:vota tñ populi obtulit deo:ꝛ ꝓ pplo ſupplicauit. xxxvj.di.ſi quis vult. ꝛ de hoc.xxj.di.§.j.ꝛ in gloſ. cū ergo. ꝟ.item videt̄.ꝛ.lxvj.di.porro.in gloſ.ad certi loci.vñ ꝛ mediator ꝛ ſequeſter dictus eſt chriſtū figurās mediatorem dei ꝛ hoim.x.di.qm̄.vnde Jſid.in lib.de ꝑſonis eccleſiaſticis querendo dicit. Cuiꝰ figurā faciebat moyſes? ſi eni filij aaron presbyterorū figurā faciebant: Aaron aūt ſummi ſacerdotis/ſcꝫ chriſti.xxj.di.§.j.moyſes. Et rñ.ꝙ indubitanter ꝑ oīa chriſti.qm̄ in eo fuit ſimilitudo mediatoris dei ꝛ hominū.hoc eſt expreſſum. de peni.diſti.iij.inter hec hircū.ij.qui eſt verus dux populorū. Matth.ij.ibi:Ex te eñ exiet dux.ꝛ eſt verus princeps ſacerdotuꝫ.j. Pet.v. ibi: Princeps paſtorū.quia ipſe ſacerdos ſummus.ex qui ſi.ſint legi.ꝑ venerabilē.§.rationibus.ꝛ dñs pontificum. ¶ Sacerdotium ꝟo euangelicū ſimul fuit tēpore cū poteſtate regia ſpūali.chriſtus eñ ſimul cōſtitutus eſt rex ꝛ ſacerdos.x.di.qm̄. aplis quoq; ſimul a chriſto cōicata eſt vtraq; poteſtas. Regia tñ poteſtas terrena p̄ceſſit euāgelicum ſacerdotiū. Quāuis dici poſſit ꝙ ſm perfectā inſtitutionē huiꝰ poteſtatis regalis ſubſecuta ſit ſacerdotiū euangelicū:ꝛ poteſtatē regiam ſpiritualē ꝑ quā inſtituit: ſicut.j.patebit. ¶ De cōparatione autē ſm prioritatē dignitatis. Conſiderandū eſt ꝙ poteſtas regia ſpiritualis ſuperior et dignior eſt q̄ ſacerdotalis. Jn ſacerdotio eñ nō importat̄ ꝓuidentia ꝛ p̄latio ſicut in noie regis:ſed importatur mediatio ꝛ miniſteriū. Sacerdos eñ habet rationem medij.rex aūt habet rationē principij ꝛ mouētis ꝛ finis.vnde ꝛ chriſtus dignior eſt ꝛ ſuperior eſt inquātū rex:q̄ inquantū ſacerdos.eſt eñ ſacerdos inquantū homo. Rex autē eſt inquantū deꝰ ꝛ inquantū homo. Sacerdos eſt ſe offerendo ꝛ recōciliādo.ad Heb.vij. rex eſt iudicando ꝛ ad regnū introducendo. Matth.xxv.ibi:tunc dicet rex. ꝛ ſic maior dignitas importat̄ ex eo ꝙ rex dicit̄: q̄ ex eo ꝙ ſacerdos. Quare et in p̄latis eccleſie ſupior eſt poteſtas regalis ſpūalis:que dicit̄ iuriſdictionis: q̄ ſacerdotalis que dicit̄ ordinis. vnde archidiaconꝰ: qui eſt diaconus ratione iuriſdictiōis eſt ſuper archipreſbyterū qui eſt preſbyter: quū tñ nō habeat totalē iuriſdictionē.ad h̄. xxv.di.ꝑlectis.§.archipreſbyter. Archipreſbyter ꝟo ſe eſſe ſub archidiacono: eiuſq; p̄ceptis ꝛc̄.ex̄ de offi.archid. ad hoc.ꝟ.archipreſbyter ꝛc̄.ꝛ no.xxj.di.in nouo.facit.ij.q.vij. puto.vnde hodie etſi eps maior ſit ordine ꝛ cōſecratione q̄ cardinalis/diaconus/vel preſbyter:cardinalis tñ ſuperior ſedet:ꝛ maior dignitas reputatur.q̄cq̄d dicat Joan. ij.q.vij.q̄ꝙ. ¶ Si aūt circa hoc obijciat̄/ꝙ poteſtas ordinis ſacerdotalis eſt circa corpus chriſti verū quo nullum maiꝰ.de cōſe.di.ij.nihil i ſacrificijs.ꝛ.j.q.j.multi. poteſtas ꝟo iuriſdictiōis circa corpꝰ myſticū:qḋ ſunt fideles: q̄re ſacerdotalis poteſtas eſt dignior. Dicēdū ꝙ ſacerdos dr̄ hr̄e poteſtatē ſup corpus chriſti verū/inquatū hꝫ poteſtatē alicuiꝰ miniſterij ad hoc ſubſtātia panis ꝛ vini ꝯuertat̄ in verū corpus ꝛ ſanguinē chriſti/dū ꝓfert ꝟba:quoꝝ virtute fit hec bñdicta ꝯuerſio.ex̄ de ſum.trini.c.j.§.vna.ꝟ.ꝛ h̄. de cōſe.di.ij.q: corpus.ꝟ.nā ꝛ inuiſibilis ſacerdos.ꝛ.c.panis eſt in altari.ibi. Ubi autē ſacramētū cōficit̄:iā nō ſuis ſermonibꝰ ſacerdos:ſꝫ vtit̄ ſermonibꝰ chriſti. ḡ ſmo chriſti cōficit ſacrm̄:nō tñ hꝫ p̄tātē iudiciariā ſup verū corpus chriſti:ſic̄ hn̄t ſup fideles:ꝛ illi q̄bꝰ cōmiſſa eſt iuriſdictionis p̄tās:ꝛ ideo nō ſequit̄ ꝙ ſacerdotalis ſit ſuperior. Uel pōt dici ꝙ ſm aliq̄d ſacerdotalis p̄tās ē dignior q̄ p̄tās iuriſdictionis.ſimplr̄ autē p̄tās iuriſdictiōis eſt dignior. Poteſtas autem regia tēporalis inquantū tēporalis eſt: eſt inferior ꝛ minꝰ digna eſt q̄ ſacerdotalis q̄ ſpūalis eſt: ſed pōt eſſe ſuperior ea:vel inquantū hmōi p̄tās regia inſtrumētū eſt regie p̄tātis ſpūalis:q̄ ſupior eſt ſacerdotali. ar.bo.xxiij.q.v.p̄nceps.ꝛ.c.adminiſtratores.vł ꝓut ſacerdotalis aliq ꝑſona/in aliq̄bꝰ tēporalibꝰ/q̄bꝰ vtit̄. dependet a rege terreno.ar.ad hoc.xxiij.q.viij.§.ecce.

Utra iſtarū dignior.

Digitized by Google

¶ Articulus .liiij. A

Utriuſ-
qȝ p̄tātis
diuerſi-
tas.

Nunc de gradibus

⁊ ineq̄litate vtriuſqȝ poteſtatꝭ in diuerſis ꝑ-
ſonis eas habētibꝰ dicēdū eſt: In vtraqȝ em̄
p̄tāte inuenit̄ ſuperiꝰ ⁊ inferiꝰ: ⁊ maiꝰ ⁊ mi-
nus, ac ꝑ hoc gradus ⁊ inequalitas. Sacerdotalis ſiq̄dē
poteſtas quantū ad aliud eſt equalis in omnibus ſacer-
dotibus: ⁊ quantū ad aliud inequalis. Nam quantū ad
actū cōſecrandi: quē habet ſacerdos circa corpus chriſti
verū: equalis eſt ſacerdotalis poteſtas in oībus eā habē-
tibus: ſed q̄ntū ad actus quos habet ſacerdos circa cor-
pus chriſti myſticū, ſcȝ circa fideles: cuiuſmodi actꝰ ſunt
baptizare, ſoluere, ⁊ ligare: inuenit̄ inequalitas in pote-
ſtate ſacerdotali. ⁊ quidā ſunt alijs ſuperiores: vt epi qui
⁊ pontifices dicunt̄. xxi. diſti. cleros. ad actus em̄ p̄dictos
exercendos requirit̄ nō ſolū ſacerdotalis ordo: ſed etiam
iuriſdictio: vt in ar. p̄ce. ſ. dictū eſt. quā iuriſdictionē ſacer
dotes inferiores nō habent, niſi ꝑ ſuperiorū cōmiſſionē:
ſcȝ epoꝝ. xvi. q. i. §. ecce in hoc. c. generaliter. §. ecce ſufficiē-
ter. ⁊ cunctis fidelibus. ¶ B Alio modo pōt accipi gra-
dus in poteſtate ſacerdotali. nā in epis eſt ordo ſacerdo-
talis ſ̄m perfectionem quādam. Perfectū em̄ dr̄ aliquid
quū pōt ali q̄d ꝓducere: et bonitatē ſuā alij cōmunicare.
Epi aūt nō ſolū habent ordinē ſacerdotalē in ſeipſis: im-
mo ⁊ alijs huius ordinis poteſtatē tradunt: ipſi em̄ alijs
diſpēſant ſacramentū ordinis. ex̄ de elec. quod ſicut. lxvij.
di. c. i. ⁊. ij. ⁊. lxviij. diſt. preſbyteri. ⁊. c. q̄uis cor epis. vbi po-
nit̄ gradus inequalitas: ⁊ in quibꝰ inter cor epos ⁊ p̄ſby-
teros, ex vno latere: ⁊ epos, ex altero. nam (vt ibi dr̄) et ſi
conſecrationē ſcȝ ſacerdotalē habent primi: pōtificatus
tamē apicē nō habēt. Et licet h̄mōi diſpenſatio requirat
poteſtatē iuriſdictionis: ꝑtinet tn̄ ad poteſtatē ordinis ſa-
cerdotalis ꝑfectam: ⁊ ꝓpter ꝑfectionē ſacerdotij dicūtur
epi ſuperiores ſacerdotes. ꝓpter quod eis tanq̄ ꝑfectio-
ribus ⁊ ſuperioribus quedā ſpecialiter reſeruant̄: vt pre.
ca. q̄uis cor epis. ⁊. xciij. diſ. legimꝰ. ibi: quid em̄ facit exce-
pta ordinatione eps: ⁊. ſ. ad fi. p̄ſbyter ⁊ eps: aliud etatis,
aliud dignitatis eſt nomē. Quicquid em̄ arduū circa fi-
deles agendū eſt: exceptis reſeruatis pape, ad epos per-
tinet: quorū authoritate minores ſacerdotes poſſunt id
quod eis agendū cōmittitur. xxv. di. ꝑlectis. ver. ad epm ꝑ-
tinet. vnde ⁊ in ijs que agunt vtunt̄ rebus ꝑ epm conſe-
cratis. vt ibi. In ſignū aūt ꝑfectioris poteſtatis, adhibet̄
epo conſecratio ſpecialis. de qua ex̄ de ſacra vnc. c. i. in q̄
quidem cōfert̄ ei aliqua ſpecialis poteſtas reſpectu qua-
rundā actionū ſacrarū. vnde epatus ordo q̄dā eſt ſupra
ſacerdotiū: prout ordo eſt officiū quoddā reſpectu qua-
rundā actionū ſacrarū. ⁊ ſic ſumitur. xxi. diſt. cleros. ver.
ordo vero epoꝝ. ⁊ ex̄ de renū. poſt tranſla. §. cū ergo. ibi. ⁊ nō
ordini. ⁊. lxviij. di. ſicut. ibi. m̄ ordo ſeruet̄. ⁊. lxvi. di. porro.
ibi. ordinatus. ⁊ ibi. eps ordinet̄. et ibi. ordinatio. ⁊. lxiiij.
di. lxv. ⁊. lxvi. quaſi in oībus. c. conſecratio epoꝝ vocat̄ or-
dinatio: licet nō ſit ordo ꝓut ordo eſt ſacramētū quoddā:
vt ſumit̄. i. q. i. §. ſed notandū. vbi de ſacramētis legitur ⁊
no. ⁊. §. ecce cū honoris. Eſt em̄ eps ſupior nō ſolū ꝓpter

Sacer-
dotū of-
ficia.

iuriſdictionē: ſed etiā ꝓpter ordinē ſacerdotalē quē habȝ
modo ꝑfectiori. vnde ad oēs ſacerdotes cōiter ꝑtinet
catechizare. de conſe. di. iiij. catechiſmi. baptizare. e. di. ve-
nit ſacerdos. p̄dicare. xvi. q. i. adijcimus. conficere. i. q. i. ſa-

Epoꝝ of-
ficia.

cerdotes. ſoluere ⁊ ligare. de peni. di. i. verbū. ¶ Sȝ ad pon-
tifices ſpectat clericos ordinare: v̄gines bn̄dicere: epos
alios cōſecrare: manꝰ imponere ſiue cōfirmare: ſynodos
celebrare: baſilicas dedicare: degradādos deponere: chriſ-
ma cōficere: veſtes ⁊ vaſa cōſecrare. ad hec ex̄ de elec. q̄ ſi-
cut. xx. q. i. deuotis. lxvi. di. porro. de cōſe. di. v. in primis. xij
capl'is. xviij. di. c. vlt. de cōſe. di. i. miſſarū. c. nullus. ex̄ de iu-
di. cū nō ab hoie. ex̄ de pe. degradatio. li. vi. xcv. di. p̄ſbyte-
ros. vbi etiā aliq̄ enumerant̄ q̄ epo ꝑtinēt: de q̄bus p̄ſbyte-
ri nō habēt ſe intromittere. xxiij. diſt. ſanctimonialis. xxv.
diſt. ꝑlectis. ver. ad epm. de cōſe. di. i. cōſulto. Iſte cōcor. reſe-

rēde ſunt ſingule ſingulis dictiōibꝰ tangētibꝰ officiū epi
ꝓxime poſitis. Eſt itaqȝ gradus et ineq̄litas in ſacerdo-
tio, dū q̄dā maiores: q̄dā minores dicunt̄. xxi. diſt. cleros.
xcv. diſt. olim. Et h̄mōi ineq̄litas oī fere tpore fuiſſe le-
git̄ in ſacerdotio. Nā ante legē datā: vt Innocē. iij. refert.
multi erāt ſacerdotes minores: q̄s chananeos vocabant
cōiter. vnꝰ aūt erat ſummꝰ ſacerdos: quē vocabāt ſpecia-
liter arabarchū. arg. ad hoc. lxxx. di. in illis. Poſt legē vero
datā: aaron ſummꝰ ſacerdos fuit. filij vero eius minores ſa-
cerdotes miniſtrātes ſub eo. xxi. di. §. i. ¶ C Apud gen- Gētiles

tiles quoqȝ ſacerdotes minores erāt: q̄ dicebantur flami- ſacerdo-
nes. q̄ſi filamines, a filo q̄d portabāt in capite. xxi. diſ. cle- tes.
ros. ver. ſacerdotes aūt. ⁊ maiores q̄ archiflamines dicebā-
tur q̄ſi principes flaminū. vel protoflamines, a proto q̄d eſt
primū. xxi. di. §. i. vt pre. c. in illis. In nouo etiā teſtamento Noui te-
chriſtus ipſe maiores ⁊ minores inſtituit: ſcilȝ. xij. apl'os: ſtamēti
quorum vices obtinent in eccleſia epiſcopi. lxviij. diſtinc. ſacerdo-
quorū vices. xij. q. i. vidētes. ibi: epoꝝ q̄ locū tenēt apl'oꝝ. tes.
ex̄ de ſacra vnc. c. vnico. §. a chriſto. ibi: qr de ſolis apl'is le-
git̄: quorū vicarij ſunt epi ⁊c̄. ⁊. xxi. di. in nouo. ibi: ipſis qȝ
decedētibus in eorū locū ſurrexerūt epi ⁊c̄. ⁊. lxxij. di. diſci-
pulos. q̄bus ſuccedūt p̄ſbyteri ſiue minores ſacerdotes:
qui ſunt maioribꝰ auxiliū operis ad hoc vt inſtitutio fide-
liū faciliꝰ ⁊ vtilius gubernet̄. xcv. diſt. ecce ego. Petrū vero
in ſummū ſacerdotē elegit ſuꝑ alios ꝑ oībus ⁊ pre oībꝰ.
hec ꝓbant̄. xxi. di. §. i. ⁊ pre. ver. in nouo. ⁊. xciij. diſti. legimꝰ.
vbi Hierony. vocat etiā preſbyteros ſucceſſores apl'orū.
ibi: ceterū oēs ſucceſſores apl'oꝝ ſunt. ſȝ hoc verū eſt q̄ad
ſacramētoꝝ diſpēſationē. ⁊ no. in pre. c. vidētes. ſic etiā in-
telligit̄. xciij. di. dn̄s. ibi: apl'os. i. epos ⁊ p̄ſbyteros dn̄s ele-
git. Itē ſicut in veteri teſtamēto aliq̄ erant ꝓpria ſummo
ſacerdoti, tam in actionibꝰ, q̄ veſtibus ⁊ ornamētis: vt in
multis capl'is ⁊ in Leuitico cōtinet̄. Ita ⁊ in nouo epi ha-
bent ſupra minores ſacerdotes ⁊ ſpecialia opera: vt ꝓba-
tū eſt: ⁊ ſpecialia ornamēta que ſunt ſigna ſpecialis pote-
ſtatis eoꝝ. ex̄ de priuile. vt apl'ice. li. vi. ex̄ de ſacra vnc. c. i.
§. fi. xliij. diſti. ſit rector. ibi: veſtimenta etenim ſacerdotis.
¶ D Quāuis aūt in ſacerdotio ſit gradus ⁊ ineq̄litas:
in poteſtate tn̄ pontificali gradus nō eſt quantū ad ea q̄
ſunt ordinis epalis. oēs em̄ epiſcopi ſunt equales, quātū
ad ea que ſunt epalis ordinis. quantū vero ad ea q̄ ſunt iu-
riſdictionis nō ſunt equales: ſed ſunt gradus in eis. vt pȝ
xxi. di. cleros. vnde cōſequēs eſt videre de h̄mōi gradibꝰ.
Poteſtas nāqȝ regalis que iuriſdictiōis eſt: nō eſt equa-
lis in omnibus habentibus eā: ſed ſ̄m gradus quoſdam
inuenit̄ in eis. ⁊ hoc verū eſt in vtraqȝ poteſtate: regia ſcȝ
tam tēporali q̄ ſpūali. In regia quidē poteſtate tēporali Gradus
gradus eſt: dū quidā reges ſuperiores ſunt alijs regibꝰ. ⁊ regie po-
reges ſuperiores ſunt ducibꝰ ⁊ alijs gradibꝰ poteſtatū. q̄ teſtatꝭ tē-
aliud participāt de regia p̄tāte: licet nō dicantur reges. ſ. poralis.
Pet. ij. ad hoc ex̄ de maio. ⁊ obe. ſolite. ibi: ſiue ducibꝰ tāq̄
ab eo miſſis. xcv. di. eſto. ibi: Cur ergo inq̄t te habeā vt prin-
cipē: quū tu nō habes me ſicut ſenatorē. ⁊ iſta graduū di-
ſtinctio bn̄ ꝓbat̄. xi. q. iij. q̄ reſiſtit. ⁊ ex̄ de elec. fundamēta.
§. vt q̄. ibi: nullus imperator, ſeu rex romanoꝝ: aut alius im-
perator vt grecoꝝ: aut rex, ꝓnceps q̄ſi primū locū capiēs.
poſt regē marchio inueſtitꝰ de marchia. dux de ducatu in-
ueſtitꝰ. Comes a comitatu inueſtitꝰ aut baro. Sūt et alij
gradus dignitatis ⁊ p̄tātis ſub iſtis: vt Capitaneꝰ, a prin-
cipe vel ab aliq̄ plebe vel parte plebis inſtitutꝰ. Ualuaſo-
res a capitaneis antiq̄tꝰ feudū tenētes. Ualuaſini mino-
res valuaſores. hi oēs ɔtinent̄ in li. feudoꝝ. ti. ſi q̄s dicat̄
dux. de his gradibꝰ legit̄ ⁊ no. ex̄ de elec. fundamēta. §. ꝑ-
inde ⁊c̄. Et ſuꝑ oēs eſt vnus ſummꝰ vt imperator. vij. q. i. in
apibꝰ. legit̄ ⁊ no. lxiij. diſ. hadrianꝰ papa. xi. q. i. §. hec ſi q̄s.
de his gradibꝰ eccl'ſ. v. excelſo excelſior: eſt aliꝰ: ⁊ ſuꝑ hos
q̄ȝ eminētiores ſunt alij: ⁊ inſuꝑ vniuerſe terre rex impat
ſeruiēti. ¶ In poteſtate quoqȝ regia ſpūali ſunt gradus.
Neceſſitas em̄ eccleſie requirit pluralitatē rectorū: dum
ad regimē totius eccleſiaſtice multitudinis vnus nō ſuf-
ficit per ſeipſuȝ. meſſis em̄ multa requirit operarios mul

tos. Lu.x.xxi.di.in nouo.vñ oportuit poteſtatē regiminis
pluribꝰ cōicari:ſed q: q̄ ſunt a deo/ordinata ſunt. ad Ro.
xiij.⁊ facit.xxiij.q.i.q̄d culpaṫ. Et ſicut eſt ordo in rebꝰ: ita
et in poteſtatibꝰ.ordo aūt inequalitatē req̄rit ⁊ gradus.
vt eſt expꝛſſum.lxxxix.di.ad hoc.ideo poteſtas ſpūalis regi
minis nō in oībꝰ eſt eq̄liter:ſed ſm gradus quoſdā.nā ſup
ep̄os ſunt archiep̄i.⁊ ſup hos ſunt primates ⁊ p̄triarche.de
hoc.ix.q.iij.per oia.c.vſq; ad.§.ſola.xxi.di.cleros.de ap. ro
mana.li.vi.⁊ de of.or.romana.li.vi.⁊ de ſen.ex. venerabili
bus.lib.vi.⁊ de p̄uile.antiqua.⁊ de vſu pal.c.i.cū ſi. Sicut
enī vna cōitas excedit/et includit aliā:vt cōitas p̄uincie
cōitatē ciuitatis:⁊ cōitas regni cōitatē vniꝰ p̄uincie:⁊ cō
munitas totius mundi cōitatē regni:vt vi.q.iij.ſcitote.ſic
vna p̄tās aliā excedit ⁊ includit.vt ibi.⁊.c.deniq;. Eſt etiā
alio modo gradus in hmōi poteſtate: dū in eadē cōitate
q̄dā habēt poteſtatē totaliter:vt ep̄i. q̄dā aūt partialiter:
vt archidiaconi ⁊ archip̄ſbyteri.vt ex̄ de offi. archid. ⁊ ar
chipreſbyteri.ꝑ totū.xcv.di.plectis. ¶ Eſt etiā cōſide
randū vlteriꝰ/q̄ vbi eſt gradus ſm magis ⁊ minꝰ/⁊ ſupe
rius ⁊ inferiꝰ/oportet eſſe aliud vnū ſummū.q: magis et
minꝰ dicūtur ꝑ cōparationē ad maximū qd̄ aūt ꝑ excellen
tiā dicitur:vni ſoli couenit:⁊ ꝓpter hoc oīs gradus reſpicit
ad vnū primū ⁊ ſummū. Oportet ḡ eſſe vnū ſummū/cui
p̄tās ſpūalis regiminis cōueniat in ſummo ⁊ principali
ter:⁊ ſm plenitudinē. In cuiꝰ rei figurā Dauid.xxiiij.ſum
mos ſacerdotes inſtituit:q̄bꝰ tn̄ vnū prefecit.vt no.de cōſe.
di.i.c.i.⁊ ex p̄cepto dn̄i Moyſes filios Aarō inſtituit.ip̄m
pͦo ſummū ſacerdotē.xxi.di.§.i. Et q: qd̄ eſt p̄ncipaliter et
maxime tale:cauſa eſt alijs vt ſint talia:ſicut maxime cali
dum/cauſa eſt alijs vt ſint calida:vt ignis. Ita ab illo vno
cui primū ⁊ maxime cōuenit ſpūalis regiminis p̄tās:deri
uatṙ ad alios hec p̄tās partialiter/et ſm gradus quoſdā:
ſicut req̄rit eccleſie diuerſitas pariter et decor. Et ab hoc
vno depēdent oēs q̄ ſunt quocūq; modo participes ſpūa
lis regiminis.ſicut ab eo q̄ eſt ſup oēs ecclīas/eccleſiarūq;
rectores. Hic aūt vnꝰ rector chriſtꝰ eſt.ſed q: chriſtꝰ corpo
ralē preſentiā erat ſubtracturꝰ ecclīe:cōueniebat vt alicui
vni cōmitteret vniuerſale regimē eccleſie:q̄ eccleſiā rege
ret loco ⁊ vice ſui.ex̄ de homici.ꝓ humani.lib.vi. Hic autē
vnus fuit Petrꝰ:cui ſingulariter dixit Io.vl. Paſce oues
meas.ex̄ de elec.ſignificaſti.de ma.⁊ obe.ſolite. Cui etiā ꝑ
mortē fidelibꝰ abſcedēti alios in equali ⁊ ſimili poteſtate
ſuccedere voluit:vt hūana poteſtas eſſet ſemꝑ apud vnū/
ꝓ vtilitate ⁊ vnitate ipſiꝰ ecclīe/vſq; ad finē ſeculi. vt p̄di
cto.c.pro humani.⁊.c.ſolite.⁊ ſm hoc pōt intelligi dictū a
chriſto Mat.vlt.in vltimis v̄bis euangelij. Ecce ego vo
biſcū ſum oībꝰ diebꝰ vſq; ad conſummationē ſeculi.q: enī
qui facit ꝑ aliū:ꝑ ſeip̄m facere videṫ.ff.de admi.tu. ita tn̄.
§.geſſiſſe.xvi.q.vi.cōſuetudo.in ſi.⁊ ex̄ de ſen.ex. vt fame.
⁊.c.mulieres.cū concor.ibi poſitis: Ideo ꝑ hoc q̄ ſupereſt
cū ipſis fidelibꝰ aliq̄s vnꝰ ꝑ ſucceſſionē nō carnalē/ſed ſpi
ritualē/vice chriſti regēs eccleſiā:dr̄ eſſe ipſe chriſtꝰ oībus
diebꝰ nobiſcū vſq; ad mūdi finē. Predicta ꝓbanṫ. xxi.di.
§.i.xix.di.ita.ex̄ de elec.fundamēta.i.rn̄.li.vi. ⁊ de homi.ꝑ
humani.i.ad Cor.xvi.i.rn̄.li.vi. ¶ Poſt finē pͦo mūdi nō
erit iſta p̄latio ecclīe opportuna.q: ꝑ ip̄m chriſtū imedia
te regeṫ/⁊ paſceṫ:illuminabiṫ/et beneficiabiṫ. Apoc.xxi.
eccleſia militās triūphāti adiuncta/⁊ effecta triūphās:q:
tūc ceſſabit militia/facta plena victoria:⁊ dabitur corona
vel diadema de manu dn̄i. Sap.v. De hoc no.lxxxix.di. ad
hoc.in gloſ.hoc erit.q̄ loquiṫ de ceſſatione p̄lationis in pa
tria. Sicut ḡ in regno iudaico Rex Regi ſucceſſit poſt da
uid:vt apparet.iij.Reg.⁊.iiij.⁊.ij. Paral.per totū.ita ⁊ in
eccleſia ſuccedit vice chriſti pōtifex pōtifici per electionē.
viij.q.i.in p̄mis ſex capl'is vſq; ad.§.his oībus. vide qd̄ in
ps̄.cxxxi.dicitur de Dauid. De fructu ventris tui ponā ſuper
ſedē tuā.ſi cuſtodierint filij tui teſtamētū meū: ⁊ teſtimo.
mea hec que docebo eos.⁊ filij eorꝫ vſq; in ſeculū ſedebūt
ſup ſedem tuā. Implebitur in eo quē Dauid prefigurauit/
ſcilȝ chriſto.cuiꝰ vice ſuper ſoliū eccleſiaſtici regni vſq; ad
diē iudicij ſedet aliq̄s vnus rex:nō idē ſm perſonā:ſed idē
ſm potentiā.de quo vno dr̄.i.Reg.ij. Dn̄s ſcȝ chriſtꝰ iudi
cabit fines terre:⁊ dabit imperium regi ſuo:⁊ ſublimabit
cornu chriſti ſui. ¶ Hic ergo vnus apud quē eſt ſumma
poteſtas ſpūalis regiminis eſt ſucceſſor Petri: Romanꝰ
ſcȝ pōtifex vicarius ieſu chriſti. Licet enī alij rectores eccle
ſie q̄ ſuccedūt alijs apl'is/vt.ſ. prime ꝓbatum eſt/ vicarij
dei dicantur:⁊ ſint hic tn̄ ſimpliciter ⁊ vniuerſaliter vices
chriſti gerit in terris.ex̄ de elec. vbi periculū.§.ceterū.⁊.c.
fundamēta.§.decet.v̄.ipſaq;. Diciṫ aūt vicarius chriſti/⁊
inquantū homo ſolū:q: ſacerdos eſt.⁊ inquantū deus et
homo:q: rex eſt.vñ ⁊ vere dei vicarius nominaṫ.in pre.§.
decet.hic eſt rex oīm ſpiritualiū regū:paſtor paſtorꝫ:pater
patrū:caput oīm fideliū:⁊ oīm qui fidelibꝰ preſunt:vñ et
ecclīa cui p̄ſidet/ſcȝ romana mr̄ ⁊ caput eſt oīm eccleſiarꝫ
xxij.di.c.ij.in ſi.ij.q.vi.quiſquis.cū duobꝰ.c.ſeq.c.ad roma
nā.ex̄ de elec.fundamenta.§.iſti ſunt.ibi.caput totiꝰ orbis
effecta.ex̄ de ſum.tri.c.ij.§.ſi quis in iſto.iij.q.vi.dudū. vbi
diciṫ.⁊ ſicut beatus Petrus primus fuit oīm aploꝝ: ita ⁊
hec eccleſia ſuo noīe cōſecrata dn̄o inſtituente prima ſit ⁊
caput ceterarū:⁊ ad eā quaſi ad matrē atq; apicē oēs ma
iores eccleſie cauſe/⁊ iudicia ep̄oꝝ recurrāt ⁊c. vide.ſ.ar.
xlv. Idē.xcvi.di.cōſtantinus.q̄ eſt palea granoſa.hic licet
a ꝓprietate dicatur Romanus pōtifex.ex̄ de cōſti.licet eo
pōtifex.⁊ de reſcrip.ſi gratioſe.⁊ de elec.fundamēta.§.de
cet.lib.vi.⁊.iij.q.vi.dudū.veriſſime tamē diciṫ/⁊ eſt ponti
fex ſummus oīm chriſtianorū ⁊ omniū eccleſiarū rector ⁊
ep̄s vrbis ⁊ orbis.ex̄ de elec.vbi periculū.§.ceterū. ibi. re
ctoris vniuerſalis eccleſie ⁊c. Qui licet alijs mediātibus
paſtoribꝰ gubernet diuerſas eccleſias ſpeciales: tn̄ imme
diatū regimē exercere pōt ſuper eccleſiā quālibet. ix.q.iij.
aliorū.ibi.dū illi ſcȝ petro q̄cq̄d fideliū eſt vbiq; ſubmittiṫ:
dū totiꝰ corporis caput deſignaṫ eſſe.c. per principalem.
Hic eſt ſacerdos ⁊ pōtifex ſummus et vnus. cui oēs fide
les obedire debēt/tāq̄ dn̄o ieſu chriſto.xix.di.in memoriā.
⁊.c.nulli.xxi.di.in nouo.lxxxi.di.ſi qui.in ſi. ¶ Hic eſt gene
ralis iudex qui oēs fideles cuiuſcūq; cōditionis/dignita
tis/⁊ ſtatus/iudicat.⁊ ip̄e a nemine iudicari pōt.ſed apl'i
voce ⁊ ꝓprie ⁊ ſpecialiter pronūtiat. Qui aūt me iudicat
dn̄s eſt.i.ad Corꝫ.iiij.ad hoc.ix.q.iij.aliorū.⁊.c. patet. cum
alijs ibi.c.⁊.ſ.in p̄n.iſtius operis pleniꝰ dixi in.iiij.v.⁊.vi.
arti. Hic eſt apud quē pleniſſime ſunt claues ecclīe a chri
ſto tradite. Mat.xvi.quibus ligat/⁊ ſoluit:claudit/⁊ ape
rit:excludit/⁊ recipit:ſtringit/⁊ relaxat:ſententiat/et iudi
cat.xxi.di.§.i.⁊.xix.di.ita.xx.di.§.i.xxiiij.q.i.quodcūq;.ex̄ de
ma.⁊ obe.ſolite.§.penul.ij.q.vi.qui ſe ſcit. ¶ Hic eſt ſum
mus ordinator diuini cultꝰ:⁊ oīm que ad diuinū cultū ap
plicantur:⁊ pertinent.ex̄ de cōſti.ex parte.de cōſe.di.i.vaſa.
¶ Hic eſt diſpēſator ſummus.xliij.di.diſpenſatio.ex̄ in ꝓ
he.ſacroſancte.lib.vi.⁊ vniuerſalis miniſteriorū dei ⁊ the
ſaurorū chriſti ⁊ eccleſie diſtributor ⁊ dignitatū ⁊ officio
rū beneficiorūq; eccleſiaſticoꝝ omniū:in q̄bus diſtribuen
dis ⁊ cōferendis primā et ſummā obtinet poteſtatē. ex̄ de
p̄ben.licet.lib.vi. ¶ Hic eſt ſummus ⁊ vniuerſalis condi
tor omniū canonū legū ſanctarūq; oīm ſanctionū: diſpē
ſator oīm eccleſiaſticoꝝ ordinū:confirmator inſtitutionū
et electionū:determinator dubioꝝ:oſtēſor oīm que fienda
ſunt a ſingulis:⁊ diſcretor oīm que in eccleſia ſiūt.ad hec
xvij.di.q̄ſi per totū.xxiiij.q.i.quotiēs. Hic eſt q̄ ſm Bern.
parē non hȝ ſup terrā:ſȝ ei ſubſunt oēs iure diuino. ¶ Hic
eſt ſm eiuſdē Ber.verba ad Euge.ſacerdos.ex̄ qui ſi.ſint
le.per venerabilē.§.ſunt aūt.magnus:pontifex ſummus.
xxiij.di.in noīe.in p̄n.ex̄ in clemē.de elec.ne romani. ep̄oꝝ Pontifi
princeps.xxi.di.§.i.⁊.c.in nouo.lxxx.di.c.i.xcvi.di. conſtan cia digni
tinꝰ.aploꝝ heres.xl.di.c.i.primatu Abel.gubernatu Noe. tas non
p̄triarchatu Abraā.ordie Melchiſedech. dignitate Aarō. medio
authoritate Moyſes.iudicatu Samuel.p̄tāte Petrꝰ.vn criter ex
ctiōe Chriſtꝰ. Cui claues tradite:cui oues credite ſūt. Nā tollitur.
ſunt ⁊ alij quidā ianitores celi: et gregū paſtores. Heb.i.
ſed hic tāto glorioſius quāto differentius vtrūq; pre cete

ris nomē hereditauit. Habent eñ alij aſſignatos greges
ſinguli ſingulos: ſed huic vni vniuerſi ſunt crediti. nec tā-
tūmodo ouiū paſtor: ſed ⁊ princeps paſtorꝝ. j. Pet. v. Ipſe
vnus oim paſtor: ſucceſſor vni⁹ paſtoris chriſti. Jo. x. ex͂ de
bap. licet. ¶ Hic eſt itaqꝫ cui paſcēdi vniuerſaliter chriſti
oues ⁊ agnos cura imminet. cui oim eccleſiarum ſolicitu
do incūbit. ex͂ in ꝓhemio. vj. lib. ſacroſancte. Nā ceteri vo-
cati ſunt in partē ſolicitudinis: hic aūt in plenitudinē po-
teſtatis aſſumpt⁹. Si aūt habēt alij partē ſolicitudinis: ni
hil huic deperit de plenitudine poteſtatis. ad hoc. ij. q. vj.
qui ſe ſcit. ex͂ de vſu pal. ad honorē. ex͂ de ma. ⁊ obe. ſolite. §.
nos aūt. ex͂ de elec. vbi periculū. §. ceterū. ibi. rector vniuer
ſalis eccleſie: gregis dñici director. ⁊ de elec. fundamenta.
j. rñ. ibi. vt in beato Petro aplorꝝ omniū ſummo principa
liter collocaret. ex͂ in ꝓhemio. vj. li. ſacroſancte. j. rñ. Jo. vl.
paſce agnos. itē. paſce oues. ¶ Hic eſt primas ⁊ patriar-
Papa qd interpretat᷑. cha. i. princeps patrū. xxj. di. cleros. ꝟ. patriarcha. vñ ⁊ Pa
pa interpretat᷑ admirabilis. ⁊ dicit᷑ a pape: qḋ eſt interie-
ctio admirātis. ⁊ vere admirabilis: q: vices veri dei gerit
in terris. ex͂ de trāſla. quanto. Et etymologizat᷑. i. pater pa
trū. vñ ⁊ papa ad apicem dignitatis vocat᷑. ex͂ in ꝓhemio
vj. li. ſacroſancte. §. ſane. ibi. ad apicē ſummi pontificatus.
eo. lib. de ꝯceſ. pre. c. vlti. in pñ. ⁊ xl. di. nō vos. ibi. q̇s enim
ſanctū dubitet: quem apex tāte dignitatis attollit. ⁊ xxiij.
di. in noīe. ibi. ad aplici culminis apicē puehāt ⁊c̄. ⁊ xxiiij.
q. j. qm̄ verus. ibi. roni culminis. ⁊ ix. q. iij. patet. ibi. aplico
culmini ⁊c̄. Iſte eſt hierarcha ſumm⁹: atqꝫ monarcha to-
tius eccleſie militantis: cui oīs aīa ſubiecta dꝫ eſſe tāq̄ ex-
cellētiſſime poteſtati: cui niſi ſubiecta ſit ſalutem cōſequi
nō eſt: ſicut ſi nō eſſet in eccleſie vnitate. xxiiij. q. j. qm̄ vet⁹.
nec ad ouile chriſti ptinet q̇ petri ſucceſſorē. ex͂ de elec. vbi
periculū. §. ceterū. ibi. ſucceſſores Petri. ⁊ pre. c. qm̄. recu-
ſat hr̄e paſtorem. vt pre. c. ſolite. §. nos aūt. ¶ F Ipſe eſt
cui ſm quatuor cōditiones eccleſie quatuor conueniūt no
Quatuor eccľie cōditiones. mina: ⁊ res nominū. adde hic qḋ ſcripſi in. lxiij. arti. §. oſtē
dēdū. ⁊ ſequētibus. Primo eñ eccleſia eſt vna. ex͂ de ſum.
tri. c. j. §. vna. ⁊ in ſymbolo. ⁊ in vnā ſanctā ⁊c̄. de cōſe. di. j.
eccleſia. ⁊ xxiiij. q. j. q̄ſi per totū. ⁊ ideo eſt vnū eius caput:
q: vnū corpus (vt dixi in prin. iſtius operis in ꝓhemio. ꝟ.
ſi. ⁊ in ar. xij. §. in hac. ꝟ. itē tenet) non debet hr̄e duo capi
ta quaſi monſtrū. ff. de ſta. ho. nō ſunt liberi. C. de poſthu.
here. inſti. qḋ certatū. in fi. ex͂ de offi. ordi. c. qm̄. vñ ⁊ Petro
dixit dñs. Joā. j. Tu vocaberis cephas: qḋ interpretat᷑ pe
trus. ⁊ eſt verbū ſyrū ⁊ nō hebreū: qḋ grecus interpretat᷑
caput ſm nos. xxij. di. ſacroſancta. ibi. ⁊ cephas. i. caput. vt
principatū teneret apoſtolatus. vñ ⁊ nō obediētes: ⁊ qui
nō gubernātur ſub diſciplina alicui⁹ epi: acephali dicunt᷑:
q̄ſi ſine capite. xciij. di. nulla ratione. Et ideo ſicut eſt vnū
caput: ſic vn⁹ eſt paſtor: ⁊ eo vnus quo prim⁹ ⁊ ſummus.
de quo per Ezech. predictū eſt. Paſtor vnus erit oim corꝝ.
Ezech. xxxvij. ad fi. ⁊ iterū. Rex vn⁹ erit: ⁊ oib⁹ imperās.
in. e. c. Ezech. Et hoc eſt de rōne regis ꝙ ſit vnus: cōmune
bonū multitudinis intēdēs ⁊ querēs. vj. q. iij. ſcitote. ibi.
et vnū regē. Et Roma duos fratres ſimul reges habere
nō potuit. vij. q. j. in apib⁹. Si ergo in vno ſpeciali populo
vni⁹ eccleſie particularis requirit᷑ vnus eps q̇ ſit toti⁹ po
puli caput: pre. c. in apib⁹. ibi. ſinguli eccleſiarū epi. ⁊ ex͂ de
offi. or. qm̄ in plerіſqꝫ. Ita in toto pplo chriſtiano q̇ vnus
eſt: requirit᷑ ꝙ ſit vnus toti⁹ eccleſie caput. ar. xix. di. in me-
moriā. q: vnius eccleſie vn⁹ ſpōſus. vij. q. j. ſicut. ij. ad Corꝝ.
xj. deſpondi vos vni viro virginē caſtā. loquit᷑ de eccleſia
exhibēda chriſto. xxvij. q. j. nuptiarū. ⁊ epatus vn⁹ vniuer-
ſalis: ⁊ multi ſub eo: ⁊ eps eius vnus. vij. q. j. nouatianus.
xxiiij. q. j. loquit᷑. ¶ G Secundo eccleſia eſt catholica in
ſymbolo niſſeno. ⁊ vnā ſanctā catholicā. i. vniuerſalem. et
ſimiliter dicēdū eſt ꝙ vniuerſalem habet paſtorē Roma-
nū pōtificem. papa tñ Greg. ꝓhibet ſe vocari vniuerſalē.
xcix. di. ecce. ⁊ tamē vocatur pontifex Romane eccleſie vni
uerſalis. xxiij. di. in noie. j. rñ. ꝟ. qpropter. Sed vniuerſalis
eſt papa rector toti⁹ eccleſie ⁊ ſingularū eccleſiarū. vt. ṡ.
dictum eſt. ſed nō ſic vniuerſalis: quin de iſto vniuerſo alij
habeāt partem ſui regiminis in eccleſijs ſibi deſignatis.
xciij. di. legimus. xxj. di. quāuis. Pro iſta iuriſdictione vni-
uerſali facit qḋ dicit᷑ in pape conſecratione vel cathedra-
tione. Tribuas ei dñe cathedrā pōtificalem ad regendū
eccleſiā tuā ⁊ plebē tue ſortis inter mundi limites vniuer
ſam. In omi q̇ppe multitudine ordinata ad vnū oportet
ſuper potētias ſpūales regitiuas eſſe vnā cōmunem: que
ad bonū cōmune intēdat: que ꝓpter hoc diuinior eſt ſpiri
tualib⁹: q: bonū quāto cōmunius tāto digni⁹. ar. bo. vij. Bonum
q. j. ſcias. viij. q. j. i ſcripturis. vtpote ſummo bono ſimili⁹: cōe quaſi
in quo toti⁹ boni ratio cōtinetur. ¶ H Eſt igit᷑ vn⁹ pa- re meli⁹
ſtor vniuerſalis ⁊ rector toti⁹ eccleſie. ⁊ ideo eccleſia Ro- particu
mana cui⁹ eſt pōtifex vniuerſalis dicit᷑ vere. Illa diſtictio lari.
de vniuerſali eſt diligēter notāda. quam Inno. iij. in epla
quadā tāgit dicēs ꝙ vno modo dicit᷑ vniuerſalis eccľia: q̄
de vniuerſis cōſtat eccleſijs. ſic ſumit᷑. xxiiij. q. j. alienus. ⁊ Eccleſia
c. ſchiſma. ibi. cui eccleſiā vniuerſalē. Et ſm hāc acceptio- bifariaꝫ
nē vocabuli eccleſia romana nō eſt vniuerſalis eccleſia: ſꝫ dici pōt
pars vniuerſalis eccleſie. prima videlꝫ ⁊ p̄cipua: velut ca- vniuer
put in corpore. qm̄ in ea plenitudo poteſtatis exiſtit. ad ce ſalis.
teras aūt pars aliqua plenitudinis deriuat᷑. hoc bene ꝓ-
batur. xxj. di. quāuis. in fi. ⁊ iij. q. vj. dudū. Alio modo dicit᷑
vniuerſalis eccleſia illa q̇ ſub ſe continet eccleſias vniuer
ſas. ⁊ ſm hāc noīs rationē Romana tm̄ vniuerſalis eccle
ſia nūcupat᷑. qm̄ ipſa ſola ſingularis ꝑuilegio dignitatis
ceteris eſt plata. vt ṗ. c. quāuis. ⁊. c. dudū. xxij. diſ. c. j. ⁊. ij. ⁊
c. de cōſtātinopolitana. ſicut de⁹ vniuerſalis dñs appella
tur: qm̄ vniuerſa ſub ei⁹ dñio cōtinent᷑. pš. xx. ij. ⁊. lxxviij.
q: dñi eſt terra ⁊c̄. viij. diſt. quo iure. Eſt eñ vna generalis Eccleſia
eccleſia. de qua chriſt⁹ dicit ad petrū. Mat. xvj. Tu es pe. vna.
⁊ ſup hāc pe. edifi. ec. meā ⁊c̄. xix. di. ita dñs. Et ſunt multe
particulares eccleſie. xxj. di. quāuis. de q̇bus apľs ait. ij. ad
Cor. xj. Inſtātia mea quotidiana ſolicitudo oim eccleſia-
rū. Ex oib⁹ aūt vna cōſiſtit: tāq̄ ex particularib⁹ generalis
⁊ vna preeminet oib⁹. qm̄ quā vnū ſit corp⁹ eccľie. xj. iij. q.
v. de ligurib⁹. de quo dicit apľs. Ro. xij. Oēs vnū corp⁹ ſu
mus in chriſto. Ephe. iiij. xxiiij. q. j. loquit᷑. illa velut caput
ceteris mēbris excellit. Qui aūt hūc primatū vni⁹ capitis
reſpectu vni⁹ eccleſiaſtici corporis pertinaciter negāt: chri-
ſtū diuidūt: eccleſiā vnā ſcindūt: vnitatem auferūt: ⁊ cōſe-
quēter in ſpm̄ſanctū peccāt: ꝑ quē vnitur eccľia. ꝓpter qḋ
heretici ⁊ ſchiſmatici merito ſunt cēſendi. ad hoc. j. ad Co
rin. j. ibi. diuiſus eſt chriſt⁹: q. d. nō. xvij. q. vij. ſicut dñi veſti
mentū. xxiiij. q. j. aduocauit. ibi. Nā etſi fidē erga deū tene
rēt: tñ erga dei eccleſiā nō tenebāt: cuius patiebant᷑ velut
quoſdā art⁹ diuidi mēbraqꝫ lacerari. Etenī quū ꝓpter ec-
cleſiā chriſt⁹ paſſus ſit: ⁊ chriſti corp⁹ ſit eccľia: nō videt᷑ ab
his ſcꝫ ſchiſmaticis exhiberi chriſto fides: a q̇b⁹ paſſio ei⁹
euacuat᷑. ⁊. c. ſchiſma. in pñ. ⁊ expſſi⁹. xxij. di. c. j. ibi. q̇ aūt ra
tione eccľie ꝑuilegiū ab ipſo ſummo ⁊ oim eccľiaꝝ capite
traditū auferre conat᷑: hic ꝓculdubio ī hereſim labit᷑. ⁊. j.
hic eſt heretic⁹ cēſendus. ¶ Tertio eccľia eſt ſctā mater in Eccleſia
ſymbolo niſſeno: ⁊ aplico ſanctā eccleſiā. xxij. diſ. ſacroſctā ſancta.
romana eccľia. pš. lxxxviij. in eccľia ſctōꝝ. ⁊ q: virtualit᷑ eſt
in ſctis. de ꝯſe. di. iiij. q̄ris a me vtrū. ibi. tota hec q̄ ſctā mr̄
eccľia q̇ in ſctis ſuis eſt ⁊c̄. ⁊ iō vniuerſalis paſtor eccľie di
cēdus eſt ſanct⁹. Nā etſi ꝑſona q̇ ꝑeſt poſſit eſſe nō ſctā: vt
xl. di. ſi papa. quū locus ⁊ ſtat⁹ eſt ſanct⁹ in hac vita ⁊ ſum
me ꝑfect⁹. xl. di. c. ij. ibi. q̇s eñ ſcm̄ eē dubitet: quē apex tā-
te dignitatis attollit: in q̇ ſi deſunt bona acq̇ſita ꝑ meritū
ſufficiūt q̄ a loci ꝑdeceſſore preſtant᷑. i. in teſtamēto reliquū
tur. aut eñ claros ad hec faſtigia erigit: aut q̇ erigunt᷑ illu
ſtrat. vbi de h in gloſ. q. d. ideo roman⁹ pōtifex pr̄ ſanctiſſi
mus appellat᷑: q: ſancti ſctōꝝ ſcꝫ chriſti. Dan. ix. vicē gerit
et locū tenet. ex͂ vt ec. bene. c. vnico. ex͂ qui fi. ſint legitimi. per venerabi-
lē. §. ſane. ¶ Quarto eccleſia dicit᷑ aplica. vñ ⁊ in ſymbo- Eccleſia
lo niſſeno. ⁊ apoſtolicā eccleſiā. q: ab aplis fundatā ⁊ ro- aplica.
borată: maxime a Petro aplo: ſupra quē oim apoſtolorū
ſummū eſt eccleſia principaliter collocata. ex͂ de elec. fun-

damenta.j.rñ.lib.vj.rix.di.ita. Etiã vocatur ecclesia roma
na ecclesia apostolorũ Petri et Pauli.xxiij.dist.in noie.ibi.
apostolorũ Petri et Pauli quorũ presumit ecclesiã confun
dere. Ideo summus rector eccl'ie/apostolicus dr.lxxix.di.
c.j.et.§.hoc.et.c.si qs penam.et.xx.di.in memoriã.ibi. apud
aplicũ. Et sedes apostolica vocat sedes papalis.xxiij.dis.
in noie dñi. in multis locis.et.lxxix.di. qsi in oib9.c.et ex de
rescrip.sedes aplica.et.xvj.di.c.j.et.xvij.di.c.j.et in multipli
ci parte iuris. Et dignitas papalis/officiũ aplicũ appella
tur.ex de elec.licet.§.pterea. Et lex pape vel constitutio apo
stolica instituta vocant.xxij.di.si inimicus.v.ideo.et.xvij.
di.cõcilia sacerdotũ.ibi.preter aplici apicis sanctionẽ. Vo
cat etiã aplica: q: Petr9 et Paulus principes apostolorũ/
romanã ecclesiã christo dño cõsecrauerũt:eãqz oibus vbi
bus.s.vniuerso mũdo sua psentia atqz venerãdo triũpho
pretulerũt.xxj.di.quãuis.ex de elec.fundamẽta.§.isti sunt.
Et q: oẽs apli fuerũt fundamẽtum et origo toti9 ecclesie
militantis.xxv.q.j.cũ ergo.ibi.primũ aplos elegit:quos
quasi fundamentũ instituit ecclesie.et sequit.in seipsis ori
ginẽ ecclesie prestiterũt. Et q: papa est vicari9 illi9 magni
apli desup missi christi de sinu pris.ipse successor Petri in
quo tota aplica authoritas fm plenitudinẽ reseruat. ex
de trãsla.quãto.de elec.vbi periculũ.§.ceterũ.xxj.di.in no
uo. ¶ I Ad confirmationẽ aũt dictorũ inducenda sunt
quedã. Et primo qdẽ ad ostẽdendũ q oportet esse in tota
ecclesia vnũ caput/et vnũ regẽ/pbat. q: regimen ecclesie
est optime ordinatũ:q: ab optimo pncipe institutũ. Opti
mũ vo regimẽ multitudinis est vt regat p vnũ. vt sepe.s.
in.xl.ar.v.adhuc nulli.et.v.itẽ.q sit vtilius pbaui.g eccl'ie
regimẽ sic est dispositũ:vt vnus toti eccl'ie presit. Qr autẽ
optimũ regnũ sit per vnũ/ex hoc ampli9 declarat. Nã re
gnũ nihil aliud est q directio gubernatorũ ad finẽ/qui est
aliqd bonũ. vnitas autẽ pcipue pertinet ad rationẽ boni:
sicut pbat Boe.in lib.de cõsolatione phie.q sicut oia desi
derãt bonũ:ita desiderãt vnitatẽ:sine qua esse nõ possunt.
vnũquodqz eñ intantũ est/inquantũ vnũ est.vñ illud ad
qd tẽdit intẽtio multitudinẽ recte gubernãtis:est vnitas/
et pax multitudinis.in qua vnitate consistit bonũ et salus
cuiuslibet societatis.facit.xxiij.q.j.noli. sed p se causa vni
tatis est vnũ.nã et plures nõ possunt vnire multa: nisi ipsi
aliquo modo vniãtur.quare illud qd est p se vnũ:efficaci9
et melius est causa vnitatis:q plures vniti. vñ sequitur q
multitudo meli9 regat per vnũ q p plures.dũmodo in il
lo vno sit bonitas q requirit in regente.hoc etiã pz in na
tura:q est opus dei.cui9 opera sunt pfecta et optima. quia
opus imperfectionis non nouit.ex de bap.maiores.§.sed
adhuc qrit.et de pe.di.iij.sunt plures.et Deut.xxxij.dei pfe
cta sunt opera et optima. vñ Gen.j.vidit de9 cuncta q fece
rat:et erant valde bona.xxiij.q.iij.qdã.v.floriani. Omne
aũt naturale regimen est ab vno.in multitudine nãqz mẽ
brorũ corporis/est vnũ mẽbrũ qd principaliter mouet: scz
cor. Et in partib9 potẽtialib9 aie/vna potẽtia est:que alijs
preest:scz ratio:put cõprehendit intellectũ et voluntatẽ.
Et in apib9 vnus rex est. Et grues vnũ sequunt.vij.q.j. in
apib9.vbi de hoc. Et in toto vniuerso vnũ primũ pncipiũ
est:qd oia pducit/et mouet.ex de summa tri.firmiter.j.rñ.
ibi.vnũ vniuersorũ principiũ:creator oim visibiliũ et inuisi
biliũ etc.quare et in multitudine humana/si optime regi
debeat:oportet esse vnũ rectorẽ. Et si vnitas gubernãtis
requirit ad optimũ regimẽ multitudinis humane:q vnit
ex inclinatione nature : multo magis requirit ad regimẽ
illi9 cõmunitatis q vnitur etiã munere gre:cuiusmodi est
cõmunitas ecclesiastica. Nã illud qd est fm gratiã:nõ con
trariat ei qd est fm naturã:sed pficit illud. Relinquit g q
in regno ecclesie sit vnus rector. Itẽ christus nõ deficit in
necessarijs ecclesie sue:quã vsqz ad mortẽ dilexit. Ephe.v.
xxiij.q.v.pnceps.xxiij.q.j.schisma:que maxime cõseruari
põt p hoc qd gubernat ab vno.j.Mach.viij.ad medium.
ibi.et cõmittũt vni hominũ magistratũ suũ per singulos
annos dominari vniuerse terre sue.et omes obediũt vni.

Unius regimẽ optimũ.

Optimũ esse ab vno regi pri mis suadetur ar gumẽtis.

Requirit eñ ad vnitatẽ ecclesie/q oẽs fideles in fide cõ
ueniant.s.ar.xl.v.itẽ ad vnitatẽ. Interuenit autẽ circa ea
que fidei sunt/questiones moueri:q dũ per vni9 sententiã
determinãtur:vnitas fidei cõseruatur in ecclesia: et remo
uetur diuisio.etiã pter diuersorũ sniam esse posset/q mul
ta capita/multe snie.de pse.di.iiij.sicut in sacramẽtis.ff.de
arbi.itẽ si vnus.§.pncipaliter.et legit et no.ex de cõcess.pre.
quia. ¶ Est ergo tenendũ firmiter q ex ordinatione chri
sti vnus toti ecclesie preest.hoc clare pbat.xix.di. ita dñs.
ex de elec.fundamenta.j.rñ.et.xxj.di.in nouo. Probat etiã
hoc/per id qd dicit Hugo de sancto victore circa pncipiũ
cõmentarij sui sup angelica hierarchia: vbi ostẽdit q vni
uersitas conseruat per collectionẽ oim potestatũ ad vnũ
principiũ:sic dicẽs: Ad decorẽ et pulchritudinẽ eorũ q sapiẽ
tia ornauit operũ/ab vna virtute et potestate distribuunt
multe virtutes:et potestates multe efficiũtur. Sed ne rur
sus multitudo schisma generet ante diuisionem: et aduer
sum se pugnet orbis dñatione cõtraria:vnũ principiũ est:
et moderator vnus oim:a quo habent qd sunt:et sub quo
moderãtur qd possunt:et deferũt ad ipm omne qd efficiũt
vt vnitas maneat oibus:et pax perseueret in regno cũcta
creãtis et gubernãtis oia dei. Hoc autẽ qd generaliter di
cit Hugo de vniuerso mũdo/põt adaptari specialiter ad
ecclesiasticũ regnũ:cui9 vnitas optime cõseruatur/p hoc
q ab vno rectore depẽdent oẽs fideles et rectores fideliũ
vniuersi:et vnius fidei vnus est director et rector.xxiij.q.j.
loquit.hoc etiã bene claret.xcij.dis.legimus.ibi. Qr autẽ
postea vn9 electus est q ceteris preponeret: in schismatis
remediũ factũ est:ne vnusqsqz ad se trahens ecclesiã chri
sti rũperet.et.xcv.di.olim.ibi.postq aũt vnusquisqz eos qs
baptizauerat suos esse putabat/non christi: in toto orbe
decretũ est:vt vn9 de presbyteris supponeret: et schismatũ
semina tollerent. Patet ergo q est vn9 rex et pastor toti9
ecclesie:sicut in ecclesia triũphãti vnus presidet: scz vnus
de9.q etiã toti vniuerso principat. Iudith.ix.ibi. deus ce
lorũ etc.sic in ecclesia militãte q a triũphanti per similitu
dinẽ deriuat.lxxix.di.ad hoc.vnus est q presidet fidelib9
vniuersis. ¶ Qr aũt iste vnus sit Roman9 põtifex Petri
successor:ex primatu et prerogatiuis ipsi9 beati Petri ma
xime cõfirmat.nã petri pcessor et successor/sunt pares offi
cio et potestate:licet possint esse dispares vite merito et bo
nitate.q: nõ habet imperiũ par in parem.ex de elec. inno
tuit.quũ ergo beatus Petrus fuerit constitutus a christo
princeps sup vniuersam petram.xxj.di.in nouo.xxj.di.§.j.
oportet dicere q eius successor/est ille q est vniuersalis re
ctor ecclesie.xxiij.q.j.manet.xl.di.c.j.

¶ Articulus.lv. A

AD ostendendũ autẽ
priuilegia singularis potestatis petro colla
ta/illud pmo occurrit/qd in Io.j.c. habetur.
Tu vocaberis Cephas.qd etsi petr9 interpre
tat:fm vnã linguã.vt ibi habet.fm aliã caput exponit.vt
s.ar.xxj.vt sicut caput inter cetera mẽbra corporis obti
net principatũ:velut in quo viget plenitudo sensuũ.iuxta
illud Eccs.ij.c.oculi sapiẽtis in capite ei9.et in quo ratio
que oia regit/viget.ex de sacra vnc.c.vnico.§. quia vo.v.
in vertice.sic Petrus inter aplos/et per cõsequens succes
sor ei9 inter vniuersos ecclesiarũ prelatos/est authorita
te pcipuus:et precellit simpliciter potestate ac etiã digni
tate.xxj.di.in nouo.xix.di.ita.iij.q.vj.dudũ.xxj.di.§.j.xvj.q.
vj.si forassis.vñ et acephalũ dicitur esse cõciliũ vbi caput
nõ est.xxj.di.sumitur. ¶ B Deinde accipiendum est qd
in euãgelio Matth. legit.xvj.c. Petro eñ cõfitenti chri
stũ esse filiũ dei viui/rñdit christ9.et ego dico tibi: q: tu es
Petr9:et sup hanc petrã edifi.ecclesiã meã.xix.di.ita.et.xxj.
di.in nouo.diligẽter attẽdenda sunt vba hec.tu es(inqt)
Petr9.nõ aũt nũc primo hoc nomẽ accepit.vt Aug.ait. sz
qñ dictũ est ei Io.j.tu vocaberis cephas:qd interpretat pe
trus.vt iam.s.dictũ est.vnde sicut Chrys.ait. hic est vnus

Cephas qd interpretat.

Horum verborũ Tu es Pe.etc. multiplex expõ.

Digitized by Google

honoꝛ datus a chꝛiſto Petro:ſcꝫ ꝙ ei largitꝰ eſt nomē. In
hoc autē ꝙ ſubdit:ſup hanc petrā edificabo eccleſiā meā:
petrū paſtoꝛē fecit. vt idē Chꝛyſo. ait. ſed de hoc no. in pꝛe.
c. in nouo. in gloſ. ſ. ¶ Poteſt aūt intelligi vno modo:hāc
petrā:ſup te ⁊ ſucceſſoꝛes tuos. vel ſup hanc petrā. i. ſuper
hūc quē cōfeſſus es. q: petra erat chꝛiſtus. ſ. ad Coꝝ. x. de
cōſe. di. ij. re vera. ⁊ hec eſt verioꝛ expoſitio:⁊ ſenſus. vt le-
giꝰ ⁊ no. in pꝛe. c. ita. dicens in gloſ. per hanc dictionē. ⁊ ex̄
de elec. fundamēta. ſ. rñ. Iterū reſume verba chꝛiſti. ⁊ ego
dico tibi:q: tu es petrꝰ. Hiero. ac ſi diceret. q: tu mihi dixi-
ſti. tu es chꝛiſtus filiꝰ dei viui. ⁊ ego dico tibi : nō ſermone
caſſo⁊ nullū opus habēte:ſꝫ ego dico tibi:q: meū dixiſſe
feciſſe eſt. q: tu es petrus. ſicut em̄ ipſe apoſtolis lumē do-
nauit:vt lumen mūdi appellarētur. Mat. v. vos eſtis lux
mundi. xciij. di. ſacerdotes ⁊c. que vocabula a dn̄o ſoꝛtiti
ſunt. Ita ⁊ Simoni q̄ credebat in petrā chꝛiſtū petro lar-
gitus eſt nomē. hucuſqꝫ Hiero. ¶ C Itē Aug. de cōſen
ſu euangeliſtarū. nullus tamē arbitretur ꝙ hic petrus no
men acceperit. non em̄ accepit hoc nomen niſi vbi Io. cō-
memoꝛat ei dictū eſſe Io. ſ. tu vocaberis cephas:qđ inter-
pꝛetaꝛ Petrus. hucuſqꝫ Aug. itē Hiero. ſm aūt metapho-
rā petre/recte dicit ei edificabo eccleſiā meā ſup te. ⁊ hoc
eſt quod ſequit. ⁊ ſuper hāc petrā edificabo eccleſiā meā.
Itē Chꝛyſ. id eſt in hac fide ⁊ confeſſione edificabo eccle
ſiā meā. hinc oſtēdit multos iā crediturōs/qđ petrus con
feſſus fuerat:⁊ erigit eiꝰ ſenſum:⁊ paſtoꝛē ipm facit. Itē
Aug. dixi in quodā loco in lib. retractationū ſcꝫ/ de aplo
petro:ꝙ in illo tāꝗ in petra ſit edificata eccleſia. ſed ſcio
me poſtea ſepe expoſuiſſe qđ a dn̄o dictū eſt. tu es petrꝰ:⁊
ſup hāc petrā edificabo eccleſiā meā. vt ſup hūc intellige-
retur quē cōfeſſus eſt petrus. dicēs. tu es chꝛiſtus filiꝰ dei
viui. ac ſi petrus ab hac petra appellatꝰ/perſonā eccleſie
ſignificaret. xxiiij. q. ſ. quodcūqꝫ. que ſup hanc petrā edifi-
catur. nō em̄ dictū eſt ei. tu es petra. petra aūt erat chꝛiſtꝰ
quē cōfeſſus eſt ſimon. ſicut em̄ tota eccleſia confitetur:di
ctus eſt petrus. harū aūt duarū ſniarū que ſit ꝓbabilioꝛ/
lectoꝛ eligat. hucuſqꝫ Aug. Itē Hilariꝰ. Eſt autē in nūcu-
patione noui noīs/felix eccleſie fundamentū:dignaqꝫ edi
ficatione illiꝰ petre:q̄ infernoꝛū leges/⁊ tartari poꝛtas/⁊
oīa moꝛtis clauſtra diſſolueret. vñ ad oſtēdendū firmita-
tem eccleſie ſupꝛa petrā fundate ſubdit. Itē Amb. in ho-
milia ſup iſto verbo. tu es petrꝰ ⁊ ſup hāc petrā edificabo
eccleſiā meā. Petrus enim đr eo ꝙ pꝛimus in nationibus
fidei fundamēta poſuerit:et tāꝗ ſaxum immobile totius
coꝛpoꝛis chꝛiſtiani cōpagē moleqꝫ cōtineat. diſ. l. fidelioꝛ.
¶ Et poꝛte inferi nō pꝛeualebūt aduerſus eā. gloſ. i. non
ſeparabunt eā a charitate mea ⁊ fide. Hiero. Ego poꝛtas
inferi vitia reoꝛ ac pctā:vel certe hereticoꝝ doctrinas:per
quas illecti hoīes ducūtur ad tartarū. Aug. ſed ⁊ ſingu-
le ſpūales nequitie in celeſtibꝰ poꝛte ſunt inferoꝛū: quibꝰ
contrariantꝛ poꝛte iuſtitie. Rabanus. poꝛte ꝗꝫ inferi ⁊ toꝛ-
mēta ⁊ blandimēta ſunt perſecutoꝝ. Sed ⁊ pꝛaua infide-
liū opera/ineptaqꝫ colloquia/poꝛte ſunt inferi. q: iter ꝑdi
tionis oſtendūt. Itē Oꝛig. Non aūt expꝛimit vtrū petre
nō pꝛeualebūt/in q̄ chꝛiſtus edificauit eccleſiā : aut eccl'ie
quā edificat ſupꝛa petrā:nec aduerſus eccleſiā poꝛte ꝓua-
lent infernoꝝ. Cyꝛillus in lib. theſauroꝛū. ſm aūt hanc dn̄i
pꝛomiſſionē/eccleſia aplica Petri ab oī ſeductione ⁊ he-
retica cōuentione immaculata manet/ſup oēs pōtifices
⁊ epos ⁊ ſuper oēs pꝛimates eccleſiarū ⁊ populoꝝ in ſuis
pontificibus in fide pleniſſima authoꝛitate petri. Et quū
alie eccleſie quoꝛūdam erroꝛū ſint tabe verecūdate:ſtabi
lita/inquaſſabiliter ipſa ſola regnat:ſilentiū imponens:⁊
oīa obdurās oꝛa hereticoꝝ. nos neceſſario ſalutis/nō de-
cepti ſupbia/nec vino ſuperbie inebꝛiati/typū veritatis ⁊
ſancte aplice traditionis/vna cū ipſa pꝛedicamꝰ ⁊ cōfite-
mur. hucuſqꝫ Cyꝛillꝰ. Hāc authoꝛitate hic detruncatā/po
no integrā. ſ. lviij. ar. ꝟ. de hac aūt potētie. ꝓbantur. xxi. di.
quāuis. in fi. xxiiij. q. ſ. in ſola. ⁊. c. arcā. et. c. hec eſt. ⁊. c. me-
moꝛ. c. qm̄ vetus. Itē Oꝛig. Si ergo ⁊ nos pr̄e reuelāte q̄

Et poꝛte infe. non pꝛeuale. aduer. eam.

eſt in celis:qñ ſcꝫ cōuerſatio noſtra in celis eſt. Phil. ij. cō-
feſſi fuerimꝰ ieſum chꝛiſtū filiū eſſe dei viui:⁊ nobis dicet/
Tu es ⁊c. Petra eſt em̄ oīs q̄ cōfeſſoꝛ ⁊ imitatoꝛ eſt chꝛiſti.
aduerſus quē aūt poꝛte pꝛeualent inferoꝝ:ille neqꝫ petra
dicēdus eſt/ſup quā chꝛiſtꝰ edificat eccleſiā : neqꝫ eccleſia:
nec pars eccleſie/quā chꝛiſtꝰ edificat ſup petrā. ſil'r hoc vi
de qđ no. de pe. di. ſ. eccleſia. in gloſ. xxiiij. ¶ D Itē Chꝛyſ.
Deinde ⁊ alium petri dicit honoꝛē quū ſubdit. ⁊ tibi dabo
claues regni celoꝝ. q. d. ſicut ⁊ pr̄ tibi dedit me cognoſcere
ita ⁊ ego aliud tibi dabo. ſ. claues regni celoꝝ. Rabanus.
Si em̄ regē celoꝝ maioꝛi pꝛe ceteris deuotiōe ꝯfeſſus eſt:
merito pꝛe ceteris ipſe collatis clauibꝰ regni celeſtis dota-
tus eſt:vt cōſtaret oībꝰ q: abſqꝫ ea cōfeſſione ⁊ fide/nullꝰ
regnū celoꝝ poſſet intrare. gloſ. Claues aūt regni celoꝛū
ipſam diſcretionē ⁊ potētiā nominat. potētiā qua liget et
ſoluat. diſcretionē qua dignos vel idignos diſcernat. hoc
ꝓbaꝛ. xx. di. §. ſ. ex̄ q̄ ſi. ſint le. ꝑ venerabilē. §. rationibus. Di
cit aūt in futuro. tibi dabo. vt inſinuet q: nō ſolū ei dedit:
ſed etiā eiꝰ ſucceſſoꝛibꝰ daturus eſſet. vel q: poſtea pleniꝰ
dedit:qñ dixit ei ⁊ alijs poſt reſurrectionē. Io. vl. Accipite
ſpm̄ ſanctū. quoꝝ remiſeritis pctā/remittūtur eis. quē ſpi-
ritū ſanctū in die pentecoſtes plenius receperūt. Act. ij. ad
hec. ſ. q. ſ. remiſſionē. xxiiij. q. ſ. §. ſi autē. de ꝯſe. di. v. ieiuniū.
in fi. Vel dixit dabo. q: hec poteſtas efficaciā ſoꝛtiꝛ a chꝛi-
ſti paſſione:q̄ adhuc futura erat/quādo hoc dixit. Vñ ſm
Chꝛyſ. qđ ante paſſionē ꝓmiſit:poſt reſurrectionem affir
mādo dedit. quū ei dixit. paſce oues meas. Ioā. vlti. ex̄ de
elec. ſignificaſti. hoc dicit Chꝛyſ. ꝓbaꝛ a Greg. di. l. cōſide
rādū. ⁊ no. xxi. di. in nouo. in gloſ. ſ. ¶ Et ſequit in Mat.
⁊ quodcūqꝫ ligaueris. gloſ. i. quēcūqꝫ indignū remiſſione
iudicaueris dū viuit:indignꝰ iudicabiꝛ apud deū. Et qđ-
cūqꝫ ſolueris. i. quēcūqꝫ ſoluendū iudicaueris dū viuit:re
miſſionē pctōꝝ conſequeꝛ a deo. Oꝛig. Vide aūt quantā
poteſtatē habeat petra ſup quā fundaꝛ eccleſia:vt eiꝰ iudi
cia maneāt firma:qñ deo iudicāte per eā. Chꝛyſ. vide etiā
q̄liter chꝛiſtus reducit petrū ad excelſam de ipſo intelligē
tiā. hec ei ſe ꝓmittit daturū/q̄ ſunt ꝓpꝛia dei ſolius. ſ. pctā
ſoluere:⁊ eccleſiā immutabilē facere inter tot ꝑſecutionū
⁊ tētationū ꝓcellas. Rabanꝰ. Hec aūt ſoluēdi atqꝫ ligan
di poteſtas quāuis ſoli petro data videaꝛ a dn̄o:tn̄ ⁊ cete
ris aplis datur. necnō etiam nunc epis ac pꝛeſbyteris oīs
eccleſie. Sed ideo Petrus ſpecialiter claues regni celoꝛū
⁊ pꝛincipatū iudiciarie poteſtatis accepit:vt oēs per oꝛbē
credētes intelligāt/q: quicūqꝫ ab vnitate fidei vel ſocie-
tatis illiꝰ quomodolibet ſemetipſos ſegregant:tales nec
vinculis pctōꝛū abſolui/nec ianuā poſſunt celeſtis regni
ingredi. hec ꝓbātur. xxiiij. q. ſ. loquitꝛ. ⁊. c. quicūqꝫ ab vnita
te. Itē gloſ. ſpecialiter etiā petro cōceſſit:vt ad vnitatem
nos inuitaret. ideo em̄ ipm pꝛincipem aploꝛū cōſtituit:vt
eccleſia vnū pꝛincipalē chꝛiſti haberet vicariū : ad quē di-
uerſa mēbꝛa eccleſie recurrerēt/ſi foꝛte inter ſe diſſentirēt.
Oꝛ ſi diuerſa capita eſſent in eccleſia:vnitatis vinculū rū-
pereꝛ. hec gloſ. ꝓbaꝛ ꝑ pꝛe. c. loquitꝛ. ⁊. xix. diſ. in memoꝛiā.
⁊ ar. xcv. di. olim. ⁊. iij. q. vi. dudū. Sic ergo licet oībꝰ aplis
al's dictū ſit. quecūqꝫ ligaueritis ſup terrā/erunt ligata ⁊
in celis. Mat. xviij. tn̄ piꝰ ſingulariter dictū eſt Petro ſo
li. qđcūqꝫ ligaueris ⁊c. Mat. xvi. per qđ intelligi debet oꝛ-
do in hmōi poteſtate. q: pꝛimo ⁊ pꝛincipaliter cōuenit pe
tro:⁊ ꝑ eū deſcendit ad alios. xxiiij q. ſ. loquitꝛ. ⁊. xix. di. ita.
Petro ergo dictū eſt ſine alijs:⁊ nō alijs ſine petro. vt in-
telligaꝛ ſic ei eſſe attributa poteſtas hmōi:vt alij ſine ipo
nō poſſint:ipſe ſine alijs poſſit:ex ꝓuilegio ſibi collato/et
conceſſa ſibi plenitudine poteſtatis:ꝑ quā pōt ligare cete
ros:ſed ligari nō pōt a ceteris. xxi. di. inferioꝛ. ⁊. c. ſubmit-
tiꝛ. In hac aūt ptāte ⁊ ſoluēdi ⁊ ligādi/daꝛ intelligi ptās
iudiciaria:nō ſolū in remiſſione pctoꝝ: ſed etiā in diſſolu-
tione ⁊ determinatione cauſarū:in excōicatione/ac alia-
rū penarum inflictione/⁊ indulgētijs: ⁊ quacūqꝫ relaxa-
tione/⁊ diſpēſatione in pceptis:⁊ quacūqꝫ conſtitutione/
vel obſeruatiōe. ſ. Coꝝ. xv. ⁊ Heb. ij. Verbū em̄ vniuerſale

Et tibi dabo claues re. celorum.

Et qđcūqꝫ li. ⁊c.

Digitized by Google

quodcūq̧ oīa cōp̄hendit:nullo excepto.ff. de offi. p̄ſi. l.iij.ex̄ de priui.quia.xix.diſt.ſi romanoꝝ.expreſſum ex̄ de ma.ꝛ obe.ſolite.§.nos aūt.in fi. Item ſuper dicto verbo. Mat.xviij.quecūq̧ alligaueritis ſuper terrā/erūt ligata et in celo.ꝛ q̄cūq̧ ſolueritis ſup terrā/erūt ſoluta ꝛ in celo.Orige.nō dixit in celis ſicut Petrus:ſed in celo ꝛ vno. q: nō ſunt tante perfectionis ſicut petrus.facit qđ legit ꝛ no.xxiiij.q.j.eſt aliud. Itē ibi Hilarius. Per hoc tñ ꝙ ad terrorē maximi metus/quoad p̄ſens/oēs cōtinent:immobile ſeueritatis apoſtolice iudiciū demonſtrauit.vt quos in terris ligauerint.i.pctōꝝ nodis innexos reliquerint: ꝛ quos ſoluerint/cōceſſione ſcʒ venie acceperint i ſalutē: ſi in celis ligati ſunt vel ſoluti.Chryſ. Et notandū ꝙ non dixit primati eccleſie:liga talē.ſed ſi ligaueris:indiſſolubilia erūt ligamina. q̄ſi hoc ei⁹ iudicio cōmittens.vide aūt qualiter incorrigibilē duplicib⁹ colligauit neceſſitatib⁹: ſcʒ pena/q̄ eſt hic:ſcʒ proiectiōe ab eccleſia: quā ſ̄.poſuit/ dicēs.ſit tibi ſicut ethnicus ꝛc̄.ꝛ ſupplicio futuro.qđ eſt:ligatū eſſe in celo.vt multitudine iudicioꝝ diſſoluat fratris irā.Aug.de verbis dn̄i.Cepiſti habere fratrē tuū tāꝙ publicanū:ligas illū in terra:ſed vt iuſte alliges/vide.nā iniuſta vincula dirūpit iuſtitia.quem ſolueris(inquit)in terra:ſolut⁹ erit in celo.xj.q.iij.cepiſti. quū aūt correxeris ꝛ cōcordaueris cū fratre tuo:ſoluiſti illū in terra.quū ſolueris in terra:ſolutus erit ꝛ in celo.multū p̄ſtas:nō tibi/ ſed illi.q: multū nocuit:non tibi/ſed ſibi. Itē Aug.in lib. de pnīa.Quecūq̧ ſolueris ſuper terrā:ſoluētur ꝛ in celis. hoc eſt.deus ꝛ oēs celeſtis militie ordines/ꝛ oēs ſancti in gloria ſua laudāt nobiſcū ꝛ cōfirmant quos ligatis ꝛ ſoluitis ſuper terrā.nō dixit.quos putatis ligare et ſoluere. ſed in quos exercetis opus iuſtitie ꝛ miſcdie.alia aūt opera veſtra inter pctōres nō cognoſco.de pe.di.j. quem penitet.ad mediū. Itē Aug.de meritis ꝛ remiſſione pctōꝝ ſup p̄e.hbo/quoꝝ remiſeritis. Ioā.xx.ꝛc̄.Ecce charitas q̄ ꝑ ſpiritūſanctū diffundit in cordib⁹ noſtris.Rom.v. Participū ſuoꝝ pctā dimittit.coꝝ q̄ non ſunt eius/pctā tenet. de conſe.di.iiij.eccleſie charitas.ideo poſtꝙ dixit accipite ſpm̄ſanctū:cōtinue de pctōꝝ remiſſione ꝛ de tētione ſubicit. Greg.ſuper hoc.Sciēdū vero eſt ꝙ hi ſpm̄ſanctū habuerūt:ꝛ vt ipſi innocētes viuerēt:ꝛ in p̄dicatione quibuſdā prodeſſent. Idcirco hunc poſt reſurrectionē dn̄i patēter acceperūt: vt ꝓdeſſe nō paucis/ſed plurib⁹ poſſent. libet ergo intueri:illi diſcipuli ad tāta onera humilitatis vocati/ad quantū culmē glorie ſint ꝓducti.ecce non ſolū de ſemetipſis ſecuri ſiūt:ſed ꝛ principatū ſupremi iudicij ſortiunt:vt vice dei q̄buſdā peccata retineāt:quibuſdā relaxent.hoꝝ nūc in eccleſia epi locū tenent.ſoluēdi ꝛ ligandi authoritatē ſuſcipiunt:q̄ gradum regiminis ſortiunt. grādis honor:ſed graue pondus iſtius eſt honoris. durū quippe eſt:vt q̄ neſcit tenere moderamina vite ſue: iudex fiat vite aliene.Chryſ.ibidē.ſacerdos em̄ etſi propriā bene diſpēſauerit vitā:alioꝝ vero non cū diligentia curā habuerit:cū pernicioſis in gehēnā vadit.ad hoc.xlvij.di.§.j. Sciētes igitur periculi magnitudinē:multam tribuite ei deuotionē:etiā ſi nō valde nobilis fuerit.Non aūt iuſtum eſt ab ijs q̄ in principatu ſubijciunt iudicari:etſi vita eoꝝ fuerit detractabilis:in nullo ledens in ijs que ſibi ſunt cōmiſſa a deo.Nō enim ſacerdos/ſed neq̧ angelus/aut archāgelus/operari aliq̄d pōt in ijs q̄ ſunt data a deo:ſʒ pater ꝛ fili⁹ oia diſpēſant.ſacerdos aūt ꝛ ſuā linguā ꝛ manū tribuit.nō em̄ iuſtū eſſet ꝓpter alteri⁹ maliciā circa ſymbola veſtre ſalutis ledi eos q̄ ad fidē veniūt.ad hoc.j.q.j.ſi q̄s per ignorantiā.c. ſicut chriſtus.c.multi.c.ſpūſanct⁹.c. dedit.ꝛ.c.ſi fuerit.cū.c.ſeq.vſq̧ ad.§.ſi ergo. Sequitur in authoritate.Mat.ꝛ Io.ſup terrā.gloſ.nō em̄ data eſt poteſtas hoibus ligādi vel ſoluēdi mortuos/ſed viuos.qui aūt mortuos ſolueret vel ligaret:nō ſup terrā/ſʒ poſt terrā hoc faceret:ex ſnīa cōſtantinopolitani cōcilij. Quō aūt p̄ſumūt q̄dā dicere de viuis tantūmodo hec dicta eſſe: an ignorāt qđ iudiciū anathematis nihil aliud eſt niſi ſeparatio.iij.q.iiij.engeltrudā.euitādi aūt ſunt illi q̄ a peſſimis culpis detinent:ſiue in viuis ſint:ſiue nō.a nocēte em̄ ſemꝑ refugere neceſſariū eſt.Sed ꝛ Aug.religioſe memorie/q̄ inter aphricanos epōs ſplēduit:diuerſe epl̄e recitate ſunt ſignātes ꝙ oportet hereticos etiā poſt mortē anathematizare.talē autē eccleſiaſticā traditionem ꝛ alij epi aphricani ſeruauerūt. Sed ꝛ romana ſctā eccl̄ia quoſdā epōs poſt mortē anathematizauit:licet ꝓ fide in vita ſua accuſati nō eſſent.hec legunt.xxiiij.q.ij.ſane ꝓfertur.ꝟ.ij. Aug.ſancte memorie. de hoc in p̄e.cauſa.ꝛ.q.in ſumma ei⁹.ꝛ ex̄ de ſen.excō.a nobis. ¶ Itē ſup p̄dicta authoritate quodcūq̧ ligaueris.Hiero. Iſtū locū epi ꝛ p̄ſbyteri nō intelligētes/aliud ſibi de phariſeoꝝ aſſumūt ſupcilio: vt vel dānent innocētes:vel ſoluere ſe noxios arbitrētur: quū apud dn̄m non ſnīa ſacerdotū:ſed eoꝝ vita querat. legim⁹ in Leuitico de leproſis vbi iubent ſe oſtēdere ſacerdotib⁹.xiiij.Mat.viij.ꝛ Luc.xvij.et ſi leprā habuerint: tūc a ſacerdotibus immūdi fiāt.nō ꝙ ſacerdotes leproſos faciāt ꝛ immundos:ſed ꝙ habeant notitiā leproſi:ꝛ poſſint diſcernere q̄ mūdus q̄ ve immūdus. ad hoc ex̄ q̄ ſi.ſunt le. per venerabilē.§.rationib⁹.xj.q.iij.quō. Itē ibidē Chryſ. Sit ergo irreprehēſibilis:q̄ alterū ligat vel ſoluit.vt inueniat dignus ligare vel ſoluere in celo. Sed ꝛ ei q̄ potuerit virtutib⁹ portas obſtruere inferoꝝ:quaſi premiū/dantur claues regni celoꝝ.oīs em̄ ſpecies virtutis quū quis cam ceperit opari/quaſi ipſi ſe adaperit:ante eū dn̄o videlʒ cā adaperiente per gratiā ſuā:vt inueniat eadē virtus ꝛ porta eſſe ꝛ clauis porte.forſitan aūt ꝛ vnaqueq̧ virt⁹ eſt regnū celoꝝ. ¶ E Itē Ioā.j. Intuitus aūt eū ieſus dixit. tu es ſimon filius iohāna.tu vocaberis cephas.qđ interpretat petrus.Beda. Intuitus eſt aūt eū: nō exterioꝛib⁹ oculis ſolū:ſed ꝛ eterno diuinitatis intuitu vidit cordis eius ſimplicitatē.cui⁹ merito cūctꝭ p̄ferēdus eſſet eccleſie. Neq̧ aūt in Petri vocabulo quaſi hebreo vel ſyro aliā interpretationē querere oportet:q: idē latine ꝛ grece Petrus/qđ ſyriace cephas.ꝛ in vtraq̧ lingua nomē a petra deriuat. vocat aūt Petr⁹ ob firmitatē fidei q̄ illi petre adheſit.de quo apl̄s.petra aūt erat chriſt⁹.j.Coꝛ.x.de cō.di. ij.re vera.q̄ ſperātes in ſe ab hoſtis inſidijs tutos reddit. ꝛ ſpūaliū chariſmatū fluēta miniſtrat. Itē ibi Aug.Non eſt magnū/q: dn̄s dixit cuius filius eſſet iſte: oia em̄ noia ſanctoꝝ ſuoꝝ ſciebat.Luc.x.quos ante mūdi cōſtitutionē p̄deſtinauit. Illud aūt magnū/q: immutauit ei nomē: ꝛ fecit de Simone Petrū.petrus aūt a petra. petra vero eccleſia.ergo in petri noie figurata eſt eccl̄ia.hoc ꝓbatur. xxiiij.q.j.qđcūq̧.Et q̄s ſecurus eſt:niſi q̄ edificat ſupra petrā? Intentū aūt te fecit dn̄s.nā ſi antea petr⁹ vocaret:nō ita videres myſteriū petre:ꝛ putares caſu ſic eū vocari: nō prouidentia dei. Ideo em̄ eū voluit aliud vocari:vt ex ipſa mutatione nois ſacramenti viuacitas cōmēdaretur. Itē hic Alchuinus. Nondū imponit ei nomē: ſed p̄figurat:qđ poſtea ei fuit impoſitū:q̄n dixit ei ieſus.tu es petr⁹ et ſup hāc petrā edificabo eccleſiā meā.Mutatur⁹ aūt nomen chriſtus voluit oſtēdere etiā illud nomē qđ a parentibus datū erat/nō carere virtutis ſignificatione. Simō em̄ obediēs interpretat. Iohāna gratia. Iona colūba.q. di.tu es obediēs fili⁹ gratie. vel filius colūbe.i.ſpūſſancti. q: humilitatē a ſpūſancto accepiſti: vt vocāte Andrea videre me deſiderares.non em̄ dedignat⁹ eſt maior minorē ſequi.quia non eſt ordo etatis:vbi eſt meritū fidei.ar.bo. lxxxiiij.di.porro.ꝛ.xl.di.q̄cūq̧ deſiderauerit.al's eſt ſub.c. multi. ¶ F Itē aliud priuilegiū.Dn̄s mandauit petro vt ſolueret tributū pro ipſo ꝛ pro ſe.vt habet Mat.xvij.ꝛ xj.q.j.magnū.xxviij.q.j.iā nūc.ſup quo dicit gloſ. in Mat. ꝙ q: diſcipuli viderant ꝓ petro ꝛ domino idem tributum reddi:tamē ex equalitate precij arbitrati ſunt oibus apoſtolis petrū eſſe p̄latum. Item quū dixit ibi dn̄s.vt aūt nō ſcādalizemus eos:vade ad mare.ait Chryſ. Sicut aūt ſtupeſcis de chriſti virtute:ita admirare petri fidē: q̄m rei tā difficili obediuit. Ideoq̧ de fide eū remunerans/copu

Petri nomen vnde.

Tributū a Petro noie chriſti ſolutum.

Digitized by Google

lauit cũ ſibi in tributi datione.quod fuit abundantis honoris.⁊ hoc qđ dicitur.inuenies ſtaterem. illũ ſumēs dabis p me ⁊ te.gloſ.Cōſuetudo erat vt vnus quiſq; pro ſe didrachma redderet.ſtater ſcđo eſt pōdus duorũ didrachmatũ. Et gloſ.alia Hilarij dicit. Dñs didrachma ſoluere poſtulaẗ.i.denarios duos. hoc eñ omni iſrael lex p redēptione anime ⁊ corporis cōſtituerat in miniſterio templi ſeruientiũ. Item Chryſ.Quũ eñ primogenita egyptiorũ interficeret deus.Exod.xi.quũ tributũ leui p eis accepit:deinde q; primogenitis que erāt apud iudeos minor huiꝰ tribus numerus erat: p deficientibꝰ in numerũ ſiclũ iuſſit deferri. Quid ſiclus qđ drachma no.de peni.diſ.i.§.his authoritatibꝰ.c.qui domũ.gloſ.ſiclus.⁊ extunc tenuit cōſuetudo ꝙ primogenita vectigal hoc inferrēt.q; igitur primogenitus erat chriſtus:videbaẗ aũt diſcipulorũ primus eſſe Petrus:ideo ad eũ accedunt q̄ didrachma accipiebant.hiſtoria tāgitur.xxiiij.q.i.eſt aliud.vbi dicit gloſ.ideo ſolus petrus piſcator hoc piſcandi genere:ipſe enim habet poteſtatē ligandi.⁊ ſoluēdi pre alijs.xxi.di.§.i. Itē Amb.ſuper marcũ. Non turbatur nauis q̄ Petrũ habet. turbaẗ que Iudā habet.⁊ ſequiẗ. quemadmodũ eñ turbari poterat:cui preerat is in quo firmamētũ eccleſie eſt: et ſequiẗ.deniq; etſi alijs imperaẗ/vt laxent retia ſua:ſoli tantũmodo petro dicitur duc in altũ.i.in profundũ diſputationũ.xxiiij.q.i.nō turbatur. ¶ G Itē ſolus Petrus queſiuit a chriſto.ſi peccauerit in me frater meus:dimittā ei vſq; ſepties: Matth.xviij. Et ei ſolus ieſus reſpōdit in perſona omniũ de eccleſia:quoꝝ futurus erat caput.non dico tibi vſq; ſepties:ſed vſq; ſeptuagies ſepties. Nam ſeptenarius eſt numerus vniuerſitatis. Septenarius ergo in hoc loco in ſeipſum multiplicatus ſignat diuerſoꝝ vniuerſa peccata.q; ſolus Petrus pōt non ſolũ oia: ſed oim crimina relaxare.oia inquā.quia diciẗ ei:quodcũq; ſolueris.oim inquā.q; diciẗ:paſce oues meas.nullā excipiens. ad hoc ex̄ de maio.⁊ obe.ſolite.§.nos autē. Itē Petrus ait chriſto loquēti.dñe ad nos dicis hāc parabolā: Luc.xij. vltra mediũ.ſup quo dicit gloſ.Theophili. Petrus cui iā eccleſia cōmiſſa fuerat: quaſi oim curam gerens/inquirit vtrũ dñs ad oēs parabolā pertuliſſet. ¶ H Itē ſuper illud qđ ait petrus.dñe tu mihi lauas pedes. Ioā.xiij.dicit hic Aug.nō ita intelligendũ eſt:quaſi aliquibꝰ iam lauiſſet:⁊ poſt eos veniſſet ad Petrũ.quis enim neſciat primũ apoſtolorũ eſſe beatiſſimũ Petrũ:ſed intelligendum eſt/ꝙ ab illo ceperit.Quando igiẗ pedes lauare cepit: venit ad eũ a quo cepit ſcʒ Petrum. Orige.tenet ꝙ vltimo venit ad Petrũ: quaſi minus lotura pedum indigētem. Theophilus.⁊ Chryſ.tenēt ꝙ ante lauit pedes proditoris ſtulte ſe preferētis:deinde petri:poſt alioꝝ. ¶ I Itē circa paſſionē quũ pluraliter dixiſſet chriſtus de oibus apoſtolis:Simon:ecce ſathanas expetiuit: vt cribraret vos ſicut triticũ. Luc.xxij.de peni.di.ij.ſi eñ. ſingulariter tamē pro Petro ſubiūxit. ego p te rogaui:vt nō deficiat fides tua.ſtatimq; addidit.⁊ tu aliquādo cōuerſus/cōfirma fratres tuos. Ad Petrũ enim tanq̄ ad magiſtrũ ⁊ prelatũ pertinet ceteros cōfirmare.vñ dicit ibi gloſ. Theophili ꝙ omiſſis medijs venit ad Petrũ prelatũ/dicēs.⁊ tu aliqñ cōuerſus/cōfirma fratres tuos.i.poſtq̄ me negato/plorueris:ac penitueris:cōfirma ⁊ corrobora ceteros: quũ te principē apoſtolorũ deputauerim. hoc eñ decet te:q̄ mecũ robur es ⁊ petra eccleſie.hoc aũt intelligendũ eſt non ſolũ de apoſtolis q̄ tūc erant:vt roborarētur a Petro:ſed ⁊ de oibus qui vſq; ad finē mũdi futuri ſunt fidelibus.neſcʒ aliquis credentiũ diffidat:vidēs eũ qui quũ eſſet apoſtolus:denegauit:ac iterũ per penitētiā obtinuit prerogatiuam/vt eſſet antiſtes mundi.hucuſq; Theophilus. Ex q̄bus aperte innuitur/ꝙ Petri ſedes a fide catholica nullo vnq̄ tēpore deuiaret:ſʒ magis reuocaret alios ab errore:⁊ cōfirmaret etiā dubitantes.ex quo Petro eiuſq; ſucceſſoribꝰ/datur poteſtas alios cōfirmandi:imponiẗ alijs neceſſitas obſequendi.ad hoc.xxi.di.§.i.ad ſi.ibi.atq; pro eius fide ⁊c̄.xxiiij.q.i.a recta.cum ſcđ.c.ſeq.lxxxi.diſt. ſi qui. Item Theophilus ſup predicto verbo. Simō ecce ſathanas.hoc aũt petro dixit.eo ꝙ fortior alijs erat:et ſuperbire poterat in ijs q̄ promiſſa erāt a chriſto. Cyrillus. Velut oſtendat ꝙ hoies nihil exiſtentes/quantũ pertinet ad humanā naturā ⁊ lubricum mētis noſtre/nō decet vt precelle ceteris velint:⁊ ideo omiſſis ceteris/venit ad Petrũ ceteris prelatũ.vnde ſequiẗ.ego aũt p te rogaui. Itē Chryſ. Nō dixit:rogaui vt non neges.ſed ne deſeras fidē. Theophilus.nā etſi paululũ agitādus ſis: habes tñ reconditũ ſemen fidei:quāuis deiecerit folia.ſ.ſpũs tētatoris:viget radix. Petijt ergo ſathanas te ledere:tāq̄ inuidēs tibi de mea dilectione:ſed quāuis egomet p te ſim deprecatꝰ: tu tñ delinques.vñ ⁊ ſequiẗ.⁊ tu aliquādo cōuerſus/confirma fratres tuos. Cyrillus.admirare igiẗ exuberantiā diuine patiētie. Ne diffidere diſcipulũ faceret: nondũ patrato crimine/largitus eſt veniā: ac iterũ ipſum in apoſtolico gradu reſtituit dicēs. Cōfirma fratres tuos. Beda.q.di.ſicut ego tuā fidem/ne deficiat/orādo protexi:ita tu infirmiores fratres/ne de venia deſperēt/etiam confortare memēto. Amb. Caue ergo iactantiā.caue ſeculũ.ille iubetur cōfirmare fratres ſuos.q̄ dixit Mat.xix. oia relinquimus:⁊ ſecuti ſumus te. ¶ K Item imminente inſuper chriſti paſſione/ſolus Petrus educēs gladium/percuſſit ſeruum pontificis:⁊ dexteram eius abſcidit auriculā. Io.xviij. Greg. Tollit ergo petrꝰ aurem:quaſi petrus.q; ipſe eſt q̄ accepit claues regni celorũ.ille enim condēnat qui ⁊ abſoluit.qm̄ ligādi ⁊ ſoluēdi adeptus eſt poteſtatē. xxiiij.q.i.ſi petrus. Subaudi ſpecialiter ⁊ extollēter.q; pre omnibꝰ:⁊ pro oibus.cauſa.c.⁊.q.§. ſi aũt.⁊.xxi.di.§.i. Item chriſto reſurgēte angelus reſurrectionis teſtis mulieribꝰ ait.dicite diſcipulis eiꝰ ⁊ petro ⁊c̄. Mar.xvi. Hiero. Dicit autē ſpecialiter ⁊ petro:q̄ ſe indignũ iudicat diſcipulatu: dũ ter negauit magiſtrũ.ſed pctā preterita nō nocent: qñ non placēt.ar.l.di.ferrũ.xxxij.q.i.apud miſericordē. Greg. ibi.ſi aũt hunc angelus nominatim nō exprimeret/q̄ magiſtrũ negauerat:venire inter diſcipulos nō auderet.vocatur ergo ex noie:ne deſperet ex negatione. ¶ L Ipſo etiā die reſurrectionis ſingulariter Petro chriſtus apparuit. Luce.xxiiij.vbi diciẗ/ꝙ ſurrexit dñs vere.⁊ apparuit ſimoni. Beda. Omniũ eñ virorũ primo dñs apparuiſſe intelligiẗ Petro/ex ijs quos euāgeliſte quattuor ⁊ Paulꝰ apl's commemorauerunt.hanc eñ manifeſtationē ſoli Petro prius factā:deinde ipſi cũ alijs diſcipulis coapoſtolis eius Paulus declarat.i.ad Cor.xv. vbi dicit. Quia ſurrexit chriſtus tertia die ſm ſcripturas.⁊ q; viſus eſt cephe/id eſt petro capiti.cephas eñ grece.latine caput. xxij.diſ.c.ij.⁊ poſt hoc/vndecim. Item Chryſ. Non eñ oibus ſe manifeſtabat:vt ſereret fidei ſemina.nā qui pmo viderat: ⁊ certus erat:alijs referebat.deinde ſermo prodiēs preparabat animũ auditoris viſioni. Et ideo primũ digniori et fideliori oibus apparuit. Erat eñ opus anime fidiſſime: que prius acciperet hunc aſpectum : et vt minime turbaretur inopinata viſione. Et ideo primo videẗ Petro:vt q̄ primo cōfeſſus eſt eũ Mat.xvi. chriſtũ primo poſt reſurrectionē videre mereatur. Et etiā q; cũ negauerat Matth.xxvi.prius ſibi voluit apparere:cōſolans eum ne deſperaret.poſt petrũ vero alijs apparuit:quādoq; paucioribus: quādoq; pluribus.quod Luc.xxiiij. duo diſcipuli cōfitentur. ¶ M Itē poſt ipſam reſurrectionē/propinquante aſcēſionis tēpore/tertio requiſitus a chriſto an ſe amaret et tertio amorem cōfitens chriſti:tertio audiuit a chriſto/ paſce agnos meos.paſce oues meas. Ioā.vlti.non diſtinguēte inter has ⁊ illas.ex̄ de ma.⁊ obe.ſolite.§.nos autē. primo autē dixit dñs. Simon ioānis diligis me plus his? Aug. Sciens dñs interrogat.ſciebat eñ dñs ꝙ nō ſolum eũ diligeret:verũ etiam ꝙ plus oibus eũ diligeret petrꝰ. Alchuinus. Diciẗ aũt ſimon ioannis.i.filius ioānis carnalis patris.myſtice aũt ſimon obediēs.ioānes gratia. merito ergo hoc noie vocatur.i.obediēs gr̄e dei. vt oſtendaẗ ꝙ ardētiori

Chriſtꝰ pmo apparuit Petro.

Petrus a chriſto ter interrogatꝰ.

ardētio:i illū charitate amplecti/nō meriti humani ſed di
uini eſſe muneris.Aug.in ſermone paſcali.Quū aūt dn̄s
moreref:Petr⁹ timuit:ꝛ negauit.reſurgēs aūt dn̄s amo/
rē inſeruit.timorē fugauit.nā qn̄ negauit:mori timuit. re/
ſurgēte dn̄o qd timeret:in quo mortē mortuam reperiret?
vn̄ ſequif.ait illi:etiā dn̄e:tu ſcis q: amo te.Confitēti autē
amorē ſuū/oues ſuas cōmēdauit.vn̄ ſequif.dicit ei:paſce
agnos meos.tāq̄ nō eſſet vbi oſtēderet Petrus amorem
ſuū in chriſtū:niſi eſſet paſtor fidelis ſub principe oīm pa/
ſtorū.Chryſ.Hec em̄ maxime omniū tribuit nobis eā que
deſup eſt beneuolentiā:eſt proximoꝝ pcuratio.Preteriēs
aūt dn̄s alios/petro de talib⁹ loquif.Eximius em̄ aploꝝ
erat Petrus:ꝛ os diſcipulorū:ꝛ vertex collegij.vn̄ ꝛ nega
tione deleta/cōmittit ei prelationē fratrū: ꝛ negationem
q̄dē ei nō exprobrat.ſed dicit.ſi diligis me preſide fratrib⁹:
ꝛ feruentē amorē quē per oīa demōſtraſti/nūc oſtende:et
animā quā dixiſti poſiturū te eſſe p me/hāc da p ouibus
meis.ſequif. Dicit ei iterū. Simō ioannis diligis me:ait
illi.etiam dn̄e:tu ſcis q: amo te.Augu.Merito d: Petro.
diligis me?ꝛ rn̄dit/amo te.eiq̄ dicif. paſce agnos meos.
vbi etiā demōſtratur vnū atq̄ idē eſſe amorē ꝛ dilectionē.
Nā etiā dn̄s nouiſſime non ait/diligis me?ſed/amas me?
ſequif.Dicit ei tertio:ſimon ioannis amas me?tertio vtrū
Petrus eū diligat/dn̄s interrogat. Reddif em̄ negatio/
ni trine/trina cōfeſſio:ne min⁹ amori lingua ſeruiat/q̄ ti/
mori:ꝛ plus vocis eliciuiſſe videaf mors imminēs/q̄ vita
preſens. Itē Amb.vi.q.i.imitare. Itē Chryſ.Tertio etiā
interrogat:ꝛ tertio ſubiūgit eadē:oſtēdēs quā appreciaf
prelationē propriā ouiū: ꝛ qm̄ hoc eſt maxime ei⁹ amoris
ſignū.Theophilus.Ex tunc etiam inoleuit cōſuetudo:vt
ter cōfiteantur/qui veniūt ad baptiſmū.ad hoc de ꝯſe.di.
iiij.pma.al's eſt.c.per ſe.§.in hoc ergo fonte. ¶ Et ſequif.
Contriſtat⁹ eſt Pe.ꝛc. — Cotriſtatus eſt Petr⁹:q: dixit ei tertio amas me. Chryſ.
Ruſus formidās priora: ne forte exiſtimās ſe diligere/ſi
nō diligat:corripiatur/ſicut ꝛ prius correct⁹ eſt/multū ſe
exiſtimās fortē.vn̄ ad ipſum chriſtū refugit.ꝛ ſequif. ꝛ di/
cit ei.Dn̄e tu oīa ſcis.i. ineffabilia cordis ꝛ p̄ſentia ꝛ futu/
ra.Aug.iā ergo cōtriſtatus eſt:q̄ ſepe interrogatus eſſet
ab eo q̄ ſciuerat qd̄ interrogabat:ꝛ donauerat qd̄ audie/
bat.veraciter ergo rn̄dit:ꝛ de intimo cordis ptulit aman
tis vocē:dicens.Tu ſcis q: amo te.Aug.non aūt addidit/
plus his.hoc em̄ reſpōdit qd̄ de ſe ipſo ſciebat.nō em̄ quā/
tum ab alio quolibet diligeref/ſcire poterat q̄ cor alteri⁹
videre nō poterat.hucuſq̄ Aug.ꝛ q: verbum arrogantie
fuiſſet.ſicut quū dixit Mat.xxvi.ꝛ ſi oēs ſcandalizati fue/
rint:ſed nō ego.vbi pulchre Hiero.ait.Ecce auis ſine pē/
nis in altū volare nitif:ſed corp⁹ aggrauat animā. Sap.
ix.vt timore humane mortis/timor dn̄i ſuperef.Et ibi Be
da.Et petrus ergo de ardore fidei pmittebat:ꝛ ſaluator
q̄ſi deus futura nouerat.vn̄ ſequif.ꝛ ait illi ieſus.Amē di
co tibi.in hac nocte ꝛc.¶ N Et poſtmodū ſequif in Io/
anne.dicit ei.paſce oues meas.q.d.ſit amoris officiū/pa/
Paſce oues meas. — ſcere dn̄icū gregē:ſicut fuit timoris indiciū/negare paſto
rem.Aug.Itē Theophilus.pōt aūt q̄s aſſignare differen
tiam inter agnos ꝛ oues.agni ſunt q̄ introducūtur.oues
vero perfecti.Alchuinus. Paſcere aūt oues eſt credētes
in chriſto/ne a fide deficiāt/cōfortare:terrena ſubſidia/ſi
neceſſe eſt/ſubditis puidere:ꝛ exēpla virtutū cū vbo pre
dicationis impēdere:aduerſarijs obſiſtere:errātes ſubdi
tos corrigere.Chryſ.etiā exponēs predictū verbum/ait.
Paſce oues meas.i.loco mei preponā te:ꝛ caput eſto fra/
trū:ꝛ feruētē amorē,quē dicebas te hr̄e in me/q̄ aiam tuā
p me poneres/nūc vice mei pone p ouibus.q: ego quod
olim tibi promiſerā nūc coram oībus fratrib⁹ affirmo: vt
et ipſi te in loco mei aſſumētes/vbiq̄ terrarū te ꝛ in thro
no tuo ſedētes predicēt/ꝛ cōfirment:quaten⁹ nationes p
orbē/ſicut me a patre/ſic ꝛ te vice mei recipiāt ordine obe
diētie et euangelij authoritate.Aug.Qui hoc aūt animo
paſcūt oues:vt ſuas velint eſſe/non chriſti: ſe cōuincūtur
amare/non chriſtū:vel gloriādi vel dominādi vel acq̄ren
di cupiditate:nō obediendi ꝛ ſubueniēdi ꝛ deo placendi
charitate. Nō ergo nos:ſed ipm̄ amemus.ꝛ in paſcendis
ouibus eius/ea q̄ ſunt eius/nō que ſunt noſtra/q̄ramus.
viij.q.i.ſunt in eccleſia.Quiſquis em̄ ſeipm̄/nō deū amat:
nō ſe amat.Qui enim non pōt viuere de ſe:moritur vtiq̄
amādo ſe. Non ergo ſe amat:qui/ne viuat/ſe amat. Quū
vero ille diligitur de quo viuif:non ſe diligēdo/magis ſe
diligit:qui ppterea ſe non diligit:vt eū diligat:de quo vi/
uit. Item Aug.Extiterunt aūt quidā ſerui infideles.diui/
ſerūt ſibi gregē chriſti.ex furtis ſuis peculia ſibi fecerūt.ꝛ
audis eos dicere/oues mee ſunt ille.qd queritis ad oues
meas?nō te inueniam ad oues meas.Si ꝛ nos dicamus.
meas.ꝛ illi dicāt.ſuas.pdidit chriſt⁹ oues ſuas. hec Aug.
de q̄b⁹ dicit/oues mee ꝛc. Io.x.ꝛ Ezech.xxxiiij. Ecce ego
requirā oues meas ꝛc.de hoc.vij.q.i.§.hoc aūt.xxiij.q.iiij.
tres perſonas.¶ O Itē Io.xxi.ibi.hoc aūt dixit:ſigni/
ficās qua morte eſſet clarificatur⁹ deū . Aug. Hūc inuenit
exitū ille negator ꝛ amator:vt p eius noīe pfecta dilectio/
ne moreref:cū quo ſe moriturū peruerſa feſtinatiōe pmi/
ſerat.hoc em̄ oportebat vt prius chriſtus p Petri ſalute/
deinde Petrus p chriſti pdicatione moreretur. hec Aug.
Voluit aūt dn̄s petrū per paſſionē vitā finire:q: ipſum cō
ſtituerat principalē paſtorē eccleſie.vt innueret q̄ prelati
debent eſſe parati ponere animā ſuā pro ouib⁹ ſuis. Io.x.
vn̄ timidos increpat Ezech.xiij. Nō aſcendiſtis ex aduer
ſo:neq̄ oppoſuiſtis vos murū p domo iſrael: vt ſtaretis i
prelio in die dn̄i.de hoc pre.§.hoc aūt.ꝛ.xliij.di. ſit rector.
Item voluit vt eodē genere paſſiōis/quo ipſe paſſus eſt:
moreref.vt oſtēderet q̄ prelati tenentur ſtrictius ꝛ perfe/
ctius imitari.vn̄ Io.xij. Si q̄s mihi miniſtrat: me ſequaf.
ad hoc.i.q.i.viliſſimus.ꝛ.xxv.di.§.nunc autē.ibi. ſed talis
eligatur:cui⁹ cōparatione/ceteri grex dicātur.ꝛ facit diſt.
iiij.deniq̄.ibi.ſicut loco ita religione precellāt. Itē Greg.
tantū debet actionē populi actio precellere p̄ſulis: quātū
diſtare ſolet a grege vita paſtoris. ¶ P Item in eodē.c.
Io.xxi.ibi.ſequere me.qd̄ intelligi debet:nō tam de gene/ Sequere me.
re martyrij/q̄ de ordine magiſterij.vt Inno.dicit. Nam ꝛ
Andreas ꝛ quidā alij preter petrū ſecuti fuerūt chriſtum
in crucifixione.ſed ſolū Petrū ſubſtituit ſibi dn̄s:ꝛ in offi
cio vicariū:ꝛ in magiſterio ſucceſſorē.vn̄ ꝛ Theophilus.
In hoc q̄ dicit dn̄s petro/ſequere me:cūctorū fideliū pre
latum eū inſtituit.ſimul aūt ꝛ/ſequi/intelligas hic imita/
tionē in cūctis ꝛ verbis ꝛ operibus.oſtendit etiā affectio/
nem ad ipm̄:q: q̄ nobis adſtrictiores ſunt/hos ſequi nos
nolum⁹.Chryſ.Si vero dixerit q̄s: qualiter igitur Iaco/
bus thronū aſſumpſit hieroſolymorū:illud vtiq̄ dicā.qm̄
Petrū orbis terraꝝ inthroniзauit magiſtrū.ad hoc ex de
ma.ꝛ obe.ſolite.§.nos aūt.ibi.vt alienū a ſuo demonſtra/
ret ouili:q̄ petrū ꝛ ſucceſſores ipſius magiſtros non reco
gnoſceret ꝛ paſtores.¶ Q Itē in pre.c. Io.xxi.ibi.con/
uerſus petrus vidit illū diſcipulū ꝛc.Chryſ. Nō ſine cau Cōuer. pe. vi. il. diſci. ꝛc.
ſa recolit illā accubationē:ſed vt oſtēdat quantā petr⁹ ha
bebat fiduciā poſt negationē.qui em̄ in cena nō audebat
interrogare:ſed Ioāni interrogationē cōmiſit:huic ꝛ pre
poſitura fratrū cōmiſſa eſt ꝛ credita.Et nō ſolū nō cōmit
tit alteri interrogare que ad ipm̄ pertinēt: ſed de reliquo
ipſe p alijs magiſtrum interrogat. Quia ergo magna ei
predixerat dn̄s:ꝛ orbē terrarū cōmiſerat: ꝛ martyriū pre/
nūtiauerat:ꝛ amorē proteſtatus fuerat ampliorē:volens
et Ioānem in cōmunicatorē accipere/dixit.hic aūt quid?
quaſi di.nōne nobiſcū eadē veniet via.Valde em̄ Ioan/
nem amabat Petrus:ꝛ per euangeliū oſtenditur eorum
colligatio:ꝛ in actibus apoſtoloꝝ.Act.iij.in pn̄. Sic ergo
nunc vicē reddit petrus Ioāni . Exiſtimās em̄ eum velle
interrogare de ſeipſo/ꝛ nō audere:ipſe pro eo ſuſcipit in/
terrogationē.Quia vero debebāt orbis terrarū procura
tionē accipere:nec oportebat eos de reliquo ſibi inuicem
eſſe cōiunctos:qd̄ eſſet damnū orbi terrarū:ppterea dn̄s
dicit.ſic eū volo manere/donec veniā. Theophil⁹.hoc eſt.
dū hunc volens/dirigam ad predicandū. te namq̄ nunc

Digitized by Google

dirigo ad orbis pontificatū. ¶ R Itē ſuper illud Luce
xxij. Non cantabit hodie gallus/donec ter abneges noſſe
me. Aug. Qui mihi promittis vitā tuā: ter negabis vitam
tuā. quid in animo eius eſſet cupiditatis: videbat. q̄d vi-
rium non videbat. voluntatē ſuam iactabat infirmus: ſed
aſpiciebat valetudinem medicus. An apl's petrus (ſicuti
eū fauore peruerſo excuſare quidā nituntur) chriſtū non
negauit: q: interrogat⁹ ab ancilla/hoīem ſe neſcire reſpō
dit: ſicut alij euāgeliſte teſtātur: ⁊ expreſſius. quaſi qui ho
minē chriſtū negat: nō chriſtū neget. ⁊ hoc in eo negat: q̄ꝺ
factus eſt ꝓpter nos: ne periret q̄ꝺ fecerat nos. per q̄d au
tem caput eſt eccleſie: niſi per hoīem: quō ergo eſt in cor-
pore chriſti: q̄ negat hoīem chriſtū: Sed q̄d multis immo-
rer: non eñ dñs ait: nō cantabit gallus: donec hoīem/aut
filiū hoīs neges: ſed donec me neges. q̄d eſt me: niſi quod
erat. quicq̄d eius negauit: chriſtū negauit: Siquidē dubi
tare nefas eſt. chriſtus hoc dixit: verūq; predixit. ꝓculdu-
bio petrus chriſtū negauit. nō accuſemus chriſtū quū de-
fendimus petrū. agnouit plane peccatū ſuum infirmitas
petri: ⁊ quantū mali chriſtū negando cōmiſerit/plorādo
mōſtrauit. Neq; nos quū iſta dicimus: primū apoſtolorū
accuſare delectat. Sed hūc intuēdo admoneri vos opor-
tet: ne homo q̄ſq̄ de humanis virib⁹ fidat. Vba hec Aug.
abbreuiata trāſponunt. xi. q. iij. non ſolū abnegat. Itē ibi
Beda. reſipiſcēdi nihilomin⁹ ſi in lapſum corruerit exem
plū capiat: neq; deſperet: ſed incūctanter veniā ſe poſſe ꝓ-
mereri credat. Chryſ. vñ manifeſtū eſt q̄m ⁊ caſum petri
dñs conceſſit. nā poterat quidem a ꝓncipio reuocare: ſed
q: permanebat in vehemētia. ipſe quidem nō impulit ad
negationē: ſed dimiſit deſertū: vt diſcat ꝓpriā imbecillita
tem. Et vt poſt hec talia nō patiatur: quū orbis terrarum
diſpenſationē ſuſceperit: ſed reminiſcēs eorū que paſſus
eſt/cognoſcat ſeipm. l. di. cōſiderādū. cū c. ſeq. ¶ S Itē
de primatu ⁊ vniuerſali poteſtate ac ꝓlatione petri ⁊ ſuc-
ceſſorū eius Ber. in. ij. lib. ad Eugeniū/et alia re geſta ſu-
mit oſtenſionē: dicēs. Stat ergo incōcuſſum priuilegium
tuū tibi: tam in datis clauibus: q̄ in ouibus cōmendatis.
Accipe aliq̄d q̄ꝺ nihilominus prerogatiuā cōfirmat tibi.
diſcipuli nauigabant: ⁊ dñs apparebat in litore. ſciens pe
trus q: dñs eſt: in mare ſe miſit: ⁊ ſic venit ad ipſum: aliis
nauigio peruenientibus. Ioā. vlti. Quid iſtud: nēpe ſignū
ſingularis potentie ⁊ pontificij petri: per q̄ꝺ non nauem
vnā: vt ceteri quiq; ſuā: ſed ſeculū ipm ſuſcepit guberna
dū. pſ. ciij. hoc mare magnū ⁊c. Mare eñ ſeculū. Naues
aūt eccleſie ſunt. j. q. iiij. nō turbatur. inde eſt q̄ altera vice
inſtar dñi gradiēs ſuper aquas. Mat. xiiij. vnicū ſe vica-
riū chriſti deſignauit: q̄ non vni populo/ſed cūctis preeſſe
deberet. ſiquidē aque multe/populi multi. Apoc. xvij. de
cōſe. di. ij. cū omne. ex de celeb. miſ. cū marthe. §. queſiuiſti.
Itaq; quū quiſq; ceterorū habeat ſuam: tibi vna cōmiſſa
eſt grādiſſima nauis facta ex oībus: ipſa vniuerſalis eccle
ſia toto orbe diffuſa. de hoc. xxj. di. quāuis. ¶ T Item ibi
in Mat. xiiij. ad ſi. ibi. reſpōdens aūt Petrus/dixit. dñe: ſi
tu es: iube me venire ad te ſup aquas. Hiero. ait. In oīb⁹
aūt locis ardētiſſime fidei inuenitur Petrus. eodē ergo
fidei feruore quo ſemp/nūc q̄ꝫ tacentib⁹ ceteris credit ſe
poſſe facere/per voluntatē magiſtri: q̄ꝺ nō poterat ꝑ na-
turā. ibidē Chryſ. Vide aūt quātus eſt feruor: quanta fi-
des. nō dixit ora: deprecare: ſed iube. non eñ ſolum credi-
dit/q̄m poteſt chriſtus ambulare ſupra mare: ſed q̄m pōt
⁊ alios inducere. ⁊ cōcupiſcit velociter ad eū venire. hoc
eñ tam magnū queſiuit ꝓpter amorem ſolū: nō propter
oſtentationē. non eñ dixit. iube me ire ſuper aquas. ſed iu
be me venire ad te. Item idē Chryſ. ibidē. ſuper verbo. vi
dens aūt ventū validum/timuit. Petrus aūt (q̄ꝺ maius
eſt) ſuperās vndas ſcꝫ maris: a minori turbatur. ſcꝫ a ven
ti impulſu. vñ ſequitur. videns aūt ⁊c. Talis eñ eſt natu-
ra humana: vt multotiens in magnis ſe habens recte: in
minorib⁹ reprehēdatur. Hoc aūt q̄ Petrus timuit/diffe-
rentiā demonſtrabat diſcipuli ⁊ magiſtri. ſed ⁊ alios diſci

Nō cātabit ho. gal. ⁊c.

Dñe: ſi tu es: iu. me veni. ad te ⁊c.

pulos mitigabat. Si eñ duobus fratrib⁹ ſeſſuris ad dex-
teram ⁊ ſiniſtrā moleſti ſunt. Matth. xx. ⁊ Mar. x. mul-
to magis huic moleſti fuiſſent. nondū enim erant ſpiritu
pleni. poſtea vero ſpūales effecti/vbiq; petro primatū cō
cedunt: ⁊ in concionibus eū premittunt. Luce. viij. Item
ibi Hiero. Etiam paululū relinquitur tētationi: vt augea
tur fides: ⁊ intelligat ſe nō facilitate poſtulatiōis ſed po-
tentia dñi conſeruatū. ardebat eñ in animo eius fides: et
humana fragilitas in profundū trahebat. Itē Aug. pre-
ſumpſit ergo petr⁹ de dño. titubauit vt homo. ſed rediuit
ad dñm. vnde ⁊ ſequit. ⁊ quū cepiſſet mergi. ¶ Pro ſtatu
eccleſie informando: cui⁹ capit eſt Petrus. xxij. di. c. ij. my-
ſtice liber hoc euāgeliū percurrere. vñ ibi in Matth. xiiij.
et ſtatim cōpulit ieſus ⁊c. Hiero. Quo ſermone oſtendit
inuitos eos a dño receſſiſſe: dū amore preceptoris/ne ad
punctū q̄dē tpis ab eo volūt ſeparari. Chryſ. Cōſideran-
dū aūt/q̄ quū dñs magna operat. dimittit turbas: docēs
nos nuſq̄ gloriā multitudinis ꝓſequi. nec attrahere mul
titudinē. Et iterū docet/non debere nos turbe cōmiſcere
cōtinue: neq; fugere multitudinē ſemper: ſed vtiliter face
re. ⁊ ideo ſequit. dimiſſis turbis/aſcendit in montē ſolus
orare. in quo docet nos/quia ſolitudo bona eſt: quū nos
deū interpellare oporteat. ꝓpter hoc etiam ad deſertū va
dit: ⁊ ibi pernoctat: dū orat: erudiens nos in oratione trā-
quillitatē querere: ⁊ a tempore/⁊ a loco. huc uſq; Chryſ.
Pro ſolitudine. de peni. di. ij. §. romanos. v. ſed nec adam.
Iob. iij. edificāt ſibi ſolitudines. vñ Bern. Anima ſancta:
ſola eſto: vt ſoli hoīm ſerues teipam: quē tibi ex omnibus
elegiſti. fuge publicum. fuge ipſos domeſticos. ſecede ab
amicis ⁊ intimis. etiā ab illo qui tibi miniſtrat. an neſcis
te habere verecundū ſponſum: q̄ nequaq̄ velit indulgere
preſentiā ſuā preſentibus ceteris: ſecede ergo ſcꝫ mente/
nō corpore: ſed intētione/ſed deuotione/ſed ſpū. relinqui-
te ciuitates habitatores moab. Hiere. xlviij. Itē Hiero.
q̄ꝺ aūt aſcendit ſolus orare: non ad eū referas/q̄ de. v. pa-
nibus. v. milia hoīm ſatiauit. Sed ad eū qui audita mor-
te Ioannis: ſecedit in ſolitudinē. non q̄ perſonam ſepare
mus: ſed q: opera eius inter deū ⁊ hoīem diuiſa ſunt. Itē
Aug. Mons altitudo eſt. q̄d aūt altius celo in hoc mun-
do: q̄s vero in celū aſcendit: nouit fides veſtra. cur aūt ſo
lus aſcēdit: quia nemo aſcēdit in celū: niſi qui de celo de-
ſcendit. Io. iij. quāuis ⁊ quū in fine venerit: ⁊ nos in celū
leuauerit: etiā tunc ſolus aſcendet. quia caput cū corpore
ſuo vnus eſt chriſtus. nunc tamē ſolū caput aſcendit. aſcē-
dit aūt orare: quia aſcendit ad patrē/ꝓ nobis interpella-
re. Vel q̄ veſpere ſolus eſt: ſolitudinē ſuam in tēpore paſ-
ſionis oſtendit ceteris trepidatione dilapſis. Mat. xxvj.
Item Aug. Verūtamen dū chriſtus orat in excelſo: naui-
cula turbatur magnis fluctib⁹ in ꝓfundo. ⁊ q: inſurgunt
fluctus: pōt iſta nauicula turbari. ſed q: chriſtus orat: non
pōt mergi. Nauiculā quippe iſtā/eccleſiā cogitate. turbu-
lentū mare/hoc ſeculū. ad hoc. xxiiij. q. j. nō turbat. xij. q. j.
futuram. l. rñ. ibi. at vero quum inter turbines ⁊ aduerſa
mundi ſuccreſceret eccleſia. Itē Aug. Quando eñ aliq̄s
impie voluntatis/maxime poteſtatis/perſecutionē indi-
cit eccleſie: ſuper nauiculā chriſti grandis vnda cōſurgit.
Rabanus. Vñ bene dicit: q̄ nauis erat in medio mari: et
ipſe ſolus in terra. q: nonnuq̄ eccleſia tantis preſſuris eſt
afflicta: vt dñs eam deſeruiſſe videretur ad tēpus. ad hoc
xxiij. di. in nomine dñi. l. rñ. Item Aug. Abijt autē dñs ad
viſitādos diſcipulos ſuos/qui turbabātur in mari/quar-
ta vigilia noctis. i. in extrema parte noctis. vigilia enim
vna tres horas habet: ac ꝑ hoc/nox quatuor vigilias hꝫ.
Hilarius. prima ergo vigilia fuit legis. Scḋa propheta-
rū. Tertia corporalis aduētus. Quarta in reditu claritaz-
tis. Aug. Quarta ergo vigilia noctis: hoc eſt: pene iā no-
cte finita: venit: in fine ſeculi/iniquitatis nocte tranſacta:
ad iudicandū viuos ⁊ mortuos. venit aūt mirabiliter. ſur
gebāt eñ fluctus: ſed calcabant. quantūlibet eñ poteſta-
tes ſeculi cōſurgāt: premit earū caput noſtrū caput. Hila-

Grande q̄dpiam facturis querēda ſolitudo

Orat chriſt⁹ in monte.

Quarta noctis vigilia.

rius. Veniēs aūt chriſtus in fine/inueniet eccleſiā feſſam: ⁊ antichriſti ſpū ⁊ totius ſeculi motib⁹ circūactam. Et q: de antichriſti cōſuetudine ad oēm tentationū nouitatem ſolicīti erūt: etiā ad dn̄i aduentū expaueſcent: falſas rerū imaginationes metuētes. ſed bonus dn̄s timorē depellit dicēs. Ego ſum. ⁊ aduētus ſui fide/metū naufragij imminētis depellit. Aug. de queſtionib⁹ euāgelioꝝ. Vel qd̄ dixerūt diſcipuli phātaſma eſſe: ſignat q: quidā q̄ ceſſerint diabolo/de chriſti aduētu dubitabunt. Qꝛ aūt petrus implorabat a dn̄o/ne mergat: ſignificauerat q̄buſdam tribulationib⁹ etiā poſt vltimā perſecutionē purgatam eccleſiā. Itē Hilari⁹. Qꝛ aūt trepidanti Petro virtutē perueniēdi ad ſe dn̄s nō indulſit: ſed manu apprehēſum ſuſtinuit: hec ratio eſt: ſolus eīm paſſurus pro oībus/oīm peccata ſoluebat: nec ſocium admittit. quicquid enim vniuerſitati preſtatur: ab vno preſtatur. Item Aug. In vno etiam apoſtolo. i. Petro/in ordine apoſtoloꝝ primo et precipuo/in quo figurabatur eccleſia/vtrumq; genus ſignificandum fuit id eſt firmi/in hoc ꝙ ſuper aquas ambulauit: et infirmi/in hoc ꝙ dubitauit. nam ⁊ vnicuiq; ſua cupiditas tempeſtas eſt. Amas deum: ambulas ſuper mare. ſub pedibus tuis eſt ſeculi tumor. Amas ſeculum: abſorbet te. ſed quū fluctuat cupiditate cor tuum: vt vincas tuam cupiditatē/inuoca chriſti diuinitatem. Rabanus. Nec mirandum ſi aſcendente in nauiculam domino/vent⁹ ceſſauit. in quocunq; enim corde dominus per gratiam adeſt: mox vniuerſa bella quieſcunt. Col. i. quia quum ſit pax: pacem infert. Item Hilarius. Aſcenſu etiam chriſti in nauim/ventum ⁊ mare eſſe ſedatum: poſt claritatis ſue reditum: eterne eccleſie: pax ⁊ tranquillitas indicatur. ⁊ quia tunc manifeſtus aduenit: recte admirantes vniuerſi/locuti ſunt. vere filius dei es. Confeſſio enim vniuerſorum tunc abſoluta ⁊ publica erit: dei filium non iam in humilitate corporea/ſed in celeſti gloria pacem eccleſie reddidiſſe. Item Aug. de queſtionib⁹ euangelioꝝ. Signatur enim claritatem eius tunc manifeſtatam/futuram per ſpeciem iam videntibus: qui per fidem nunc ambulant.

Alia Petri et priuilegia et miracula.

¶ V Item ⁊ alia Petri priuilegia ſubnectuntur. Nam aſſumpto chriſto in celum. Mar. vlti. Petrus velut eius ſucceſſor: eccleſiam regere cepit: dum ad complendum duodenariū numerum apoſtoloꝝ/loco Iude preuaricatoris ex verbis prophete Dauid alium inſtituit: ⁊ ſubrogari fecit. Actuū i. xxvi. q. ij. §. i. in fi. ¶ X Qui etiam recepto paraclito: diſcipulos non muſto repletos: ſed ſpiritusſancti gratia illuſtratos: ex verbis Iohelis apertius cōprobauit: ignaros inſtruens: ⁊ incredulos deſtruens. Act. ij. de conſe. diſtin. iiij. prope. Hic penitentiam agere iuſſit: ⁊ baptizari credentes. vt ibi habetur. de peni. diſtin. i. §. his autoritatibus. ff. petrus apoſtolus. ⁊ de conſe. diſtin. iiij. preall'. c. prope. Hic primum curando claudum fuit miraculum operatus. Act. iij. ibi. Petrus autem dixit: argētum ⁊ aurum non eſt mihi ⁊c. Et in Ananiam ⁊ Sapphyram vxorem eius tanq̄ primus ⁊ precipuus apoſtoloꝝ promulgauit ſententiam mortis. quia mentiti fuerāt ſpirituiſancto. Act. v. xxiij. q. viij. legi. ⁊. c. occidit. ⁊. c. petrus. Ipſe ſolus in Simonem magum ſententiam damnationis pronuntiauit. licet non ei ſoli/ſed omnibus communiter pecuniam obtuliſſet. Act. viij. i. q. i. qui ſtudet. ⁊. c. petrus. ⁊. c. eos. Ipſe non ſolum miracula faciebat: ſed etiam vmbra illius. Act. v. Ipſe in mentis exceſſu vidit celum apertum: et vas quoddam deſcendens: quod animantia diuerſi generis continebat. ⁊ dictū eſt ei. Surge petre: macta: ⁊ māduca. per quod innuitur ꝙ Petrus prelatus fuerit populis vniuerſis. vas autem illud orbem vniuerſum ſignat. ⁊ vniuerſitas contentorum in eo/ſignificat tam iudeorum q̄ gentium nationes. ponitur hiſtoria Actuū. x. ⁊. xi. Vas illud velut linteum de quo ibi dr̄/myſtice penitentiā ſignificare poteſt. linteum enim multis tunſionibus ⁊ laboribus fit. et penitentia vera multo labore agenda eſt. xlvij. diſtin. omnis. vnde Aug. Tunde pectus: ⁊ tundendo eſto correctus. de peni. diſtin. i. tres autem. In tali linteo dominus inuoluitur: dum in vera penitentia corpus ſuum ſumitur. Io. xix. Acceperunt corpus Ieſu: ⁊ ligauerūt linteis cum aromatibus. ⁊ ſicut in linteo penitētia: ſic in aromatibus virtutes ſignantur. ſm Greg. in ſermone homilie paſcalis. ⁊ facit ex de ſacra vnc. c. vnico. §. ad exhibendum. Item Greg. virtutes perficientium in notitia ceterorum/quaſi ſuauitate fragrant odorum. Qꝛ autem linteum ter oſtenditur/ſignatur ꝙ vera penitentia trib⁹ modis agitur. contritione. confeſſione. ⁊ ſatiſfactiōe. de pe. diſtin. iij. perfecta penitentia. Animalia immunda que in linteo ſunt/ſignificant peccatores qui in penitentia ſunt. beſtie quidem/auaros. ſerpētes/luxurioſos. aues/ſuperbos. ¶ Adapta lector. In his iubetur Petrus occidere. ſcilicet vitam beſtialem. de qua dicitur in pſ. xlviij. homo quum in honore eſſet/ſcʒ rationis diſcernendi inter mundum ⁊ immūdum/non intellexit id eſt intelligere noluit. Pſ. xxxv. vt bene ageret. et manducare id eſt traijcere in corpus eccleſie. Greg. Mirabile ꝙ ſerpentes ⁊ beſtie poſſunt in celum aſcendere. verum eſt. ſed in linteo penitentie. Aug. Anime ſancte que in hoc ſeculo/aut per vite innocentiam pure ſunt: aut penitentie ſatiſfactione purgantur: a ſaluatore recipiuntur. Item Petrus poſt chriſtum primus mortuum reſuſcitat. ſcilicet Thabitā. Act. ix. in fi. in ſignum ꝙ ipſe precipue per claues ſibi commiſſas ſoluendo peccatores reſuſcitat ad vitam gratie. de peni. diſtin. i. §. hoc autem. vltra columnam. ff. reſuſcitatus.

¶ Y Item ipſe Petrus primus iudeos/primus gentiles/poſt aſcēſionem conuertit ad fidem: vt ſuper vtroſq; fideles ſe habere primatum monſtraret. quū ipſo die pentecoſtes ad verbum exhortationis ipſius circiter tria milia iudeorum baptizati ſunt. Act. ij. de conſe. diſt. iiij. prope. ac deinde Cornelium centurionem gentilem/⁊ ſuas quaſi primitias gentium ad reuelationem angelicam baptizauit. Act. x. in fi. xxi. diſtin. in nouo. ibi. primuſq; ad fidem populum virtute ſue predicationis adduxit. l. diſtin. fidelior. ibi. Petrus enim dicitur eo ꝙ primus in nationibus fidei fundamenta poſuerit. etiam de conſe. diſtin. iiij. non dubito. ibi. verumtamē ſi iam ſpirituſancto accepto Cornelius baptizari noluiſſet: cōtempti ſacramenti reus fieret. Item eſt Petrus cuius vnam nauem aſcendit chriſtus. Luce. v. quia vna eſt eccleſia vniuerſalis: cuius rector eſt Petrus. xxiiij. q. i. loquitur. Unde ibi ſuper verbo Aſcēdens autem in vnā nauim que erat Simonis. Beda. Nauis Simonis/eſt eccleſia primitiua. de qua Paulus dicit Gal. ij. qui operatus eſt Petro in apoſtolatu circūciſionis. Unde dicta vna: quia multitudinis credentium erat cor vnum ⁊ anima vna. Act. iiij. xij. q. i. dilectiſſimus. Itē ibi. Et impleuerunt ambas naues. Amb. Myſtice autem ſm Matth. nauis petri fluctuat: ſm Lucam/impletur piſcibus: vt ⁊ principia eccleſie fluctuantis/⁊ poſteriora exuberantis agnoſcas. non turbatur iſta que Petrum habet ⁊c. proſequere. xxiiij. q. i. non turbatur. Ubi ⁊ dicitur. Duc in altum ⁊c. deniq; etſi alijs imperat vt laxent retia ſua: ſoli tamen Petro dicitur. Duc in altum. hoc eſt in profundum diſputationum. Vel in altū. quia Petrus altior alijs/⁊ ſuperior. xxi. diſtin. in nouo. lxxx. diſtin. in illis. in fi. ibi. quia nec inter ipſos apoſtolos par fuit inſtitutio: ſed vnus prefuit omnibus. Qꝛ autem retia rumpebātur. ibi. Piſcium copia ⁊ nauicule implete ſunt: ita vt mergerentur. ſm Aug. ſignat hominum carnalium tantam futurā multitudinem in eccleſia: vt etiam diruptione pacis per hereſes ⁊ ſchiſmata ſcinderentur. Rumpitur autem rete: ſed non labitur piſcis. ſm Bedam. q: ſuos domin⁹ etiam inter perſequentium ſcandala ſeruat. Item ſm Bedam. harum impletio nauium vſq; in fines ſeculi creſcit: ſm ꝙ implete merguntur: hoc eſt: in merſione premuntur. non enim ſunt ſubmerſe: ſed periclitate. prout apoſtolus exponit/dicens. ij. Timoth. iij. In nouiſſimis diebus inſtabunt tempora periculoſa: ⁊ erunt homines ſeipſos amātes: cu

Digitized by Google

pid i: elati: ſuperbi: blaſphemi: parentibus non obediētes ingrati: ſceleſti: ſine affectione: ſine pace: criminatores: incōtinentes: immites: ſine benignitate: proditores: proterui: tumidi: voluptatum amatores/ magis ꝙ̄ dei: habētes quidem ſpeciem pietatis: virtutem eius abnegantes ⁊c̄. Nā mergi naues/ eſt homines in ſeculo/ ex quo electi per fidem fuerant/ mox prauitate relabi. Item. ibi. Ex hoc iā homines eris capiens. Beda. Hoc ad ipſum Petrum ſpecialiter pertinet. Exponit em̄ ei dn̄s quid hec captura piſcium ſignificet. ꝙ ſcʒ ipſe ſicut nūc per retia piſces: ſic aliquando per verba ſit capturus homines. Nā vna die ſolum/ cepit tria milia verbo ſuo. vt Act. ij. ⁊ pre. c. de conſe. diſt. iiij. propter. totuſqʒ huius facti ordo/ quid in eccleſia cuius ipſe Petrus typum tenet quotidie geratur/ oſtendit. ¶ Item ſuper illud Matth. xix. Ecce nos reliquim⁹ omnia. qđ eſt ibi verbū Petri. dicit Chryſo. Qui claues regni celorum acceperat: pro ijs qui ibi ſunt iam cōfidit. et pro orbe terrarū vniuerſa interrogat. ¶ Item Jo. xxi. ſuper illud Aſcendit Simon Petrus: ⁊ traxit rete in terram. Grego. Petro autem ſancta eccleſia eſt cōmiſſa. ipſi ſpecialiter dicitur Jo. vlti. Paſce oues meas. Quod ergo poſtmodū aperitur in voce: hoc ante ſignat̄ in opere. ipſe enim piſces ad ſoliditatem litoris pertrahit. q: ſtabilitatē eterne patrie fidelibus oſtendit. hoc egit verbis. hoc epiſtolis. hoc agit quotidie miraculorum ſignis. ¶ Itē Jo. vj. Petrus tamꝙ̄ caput ꝓ toto corpore apoſtolico ⁊ eccleſie dicit chriſto. Dn̄e ad quem ibimus? Augu. q. d. repellis nos a te: da nobis alterum te: ad quem ibimus/ ſi te relinquimus. Chryſ. autē. Verbum multe amicitie eſt oſtenſiuum. quia ſcʒ chriſtus eis honorabilior erat ꝙ̄ patres et matres pro tota etiam eccleſia confitetur dicens. Et nos credimus: ⁊ cognouimus: quia tu es chriſtus fili⁹ dei. vbi Aug. credimus enim/ vt cognoſceremus. Nā ſi prius cognoſcere/ deinde credere vellemus: nec cognoſceremus: nec credere valeremus. Hoc autem credimus ⁊ cognouimus: q: tu es chriſtus filius dei. i. quia ipſa vita eterna es: et non das in carne ⁊ ſanguine tuo niſi quod es. ¶ Item Jo. xiij. ibi. Heſitantes de quo diceret. Chryſ. Omnibus autem trementibus: ⁊ ipſo vertice/ ſcilʒ Petro formidante: Joannes velut delectat⁹ recubuit in ſinu Jeſu ⁊c̄. Sūt et alia plura ex quibus Petri primatus oſtendi poteſt: et per cōſequens ſucceſſoris ipſius. ſed ea que ſunt dicta ad preſens ſufficiant. Quibus tamen ⁊ illud addendum eſt ꝙ Petrus caput ⁊ princeps apoſtolorū: ⁊ conſequēter totius eccleſie dicitur ⁊ eſt. nō ſolum chriſti inſtitutione: ſed etiam apoſtolorū cōmuni approbatione. ſicut ſacri doctores eliciunt ex quibuſdam predictarum authoritatū ⁊ ex quibuſdam alijs. et eſt expreſſum. xxi. diſt. in nouo. ¶ Ad hoc etiam addendū eſt ꝙ Romanus pontifex Petri ſucceſſor: nō ſolum iure diuino/ quod a chriſto: ſed etiam iure humano/ quod eſt a terreno principe/ primatum obtinet ſuper omnes eccleſias/ eccleſiarūqʒ rectores: vt patet ex priuilegio conceſſo a Conſtantino romane eccleſie/ ac in ea preſidenti. xcvi. diſt. cōſtantinus. Si autem obijciatur ꝙ princeps terrenus primatū ſpiritualem conferre nō potuit: quū de ſpiritualibus diſponendi non habet poteſtatem. xcvi. diſt. qui bene. Dicendū eſt ꝙ illius priuilegij poteſtas quantum ad poteſtatem ſpiritualem pertinet/ non ſm̄ authoritatem eſt accipienda: ſed ſm̄ approbationem/ et manifeſtationem/ ⁊ deuotionem/ et diuine voluntatis executionem.

¶ Articulus. lvj. A

Hunc vidēdum eſt de differentia ⁊ cōuenientia duplicis poteſtatis regie ſcʒ ſpiritualis et ſecularis. Harum autē poteſtatū differentia ex ipſis nominibus conſiderari pōt. dum vna ſpiritualis alia ſecularis vel tēporalis vocatur. ¶ Ad cuius differentie intellectum ſciendū eſt ꝙ ſpirituale dupliciter đr. Uno em̄ modo ſpūale dicit̄/ id qđ ꝑtinet ad aīam que ſpūalis eſt nature. Tertulian⁹ hereticus aīam corporeā eſſe dicit. xxiiij. q. iij. quidā. ꝟ. tertullianiſte. ⁊ precipue quantū ad partē rationalē. ⁊ hoc modo ſciētie ⁊ virtutes dicuntur ſpiritualia quedā. huic autē ſpirituali contradicit corporale: quod ſcilʒ pertinet ad corpus: vel ad animā. vt eſt corporis forma. ex in clemen. de ſū. tri. ⁊ fide. ca. fidei. §. porro. et vt cōmunicat cum animabus brutorum. Et ſic dicunt quidam ꝙ poteſtas prelatorū eccleſie ſpiritualis dicitur: quia eſt ſuper animas: ⁊ ſuper ea que ad perfectionē pertinent anime. Poteſtas autem principū ſecularium dicitur corporalis: quia eſt ſupra corpora: ⁊ ſuper ea que pertinēt ad corpus. ad hoc. xcvi. diſt. cum ad verum. ibi. quatenus ſpūalis actuſatio a carnalibus diſtaret incurſib⁹. ¶ Sed hoc dictum habet dubium. nam etiam ſecularis poteſtas ſi recta ⁊ ordinata ſit: intendit ꝑncipaliter ⁊ finaliter ſubditos dirigere: ⁊ inducere ad vitam virtuoſam: que principaliter ad animā pertinet. ar. ad hoc di. iiij. facte ſunt. ex in prohe. decre. rex pacificus. §. ideoqʒ. Id em̄ debet intendere omnis recta poteſtas in hominib⁹: ad qđ homo finaliter ordinatur. Finis autem hominis inquātum homo/ eſt felicitas. Unde omnis poteſtas recta debet intendere/ vt multitudo ſibi ſubiecta ſit felix: felicitas autē hominis principaliter cōſiſtit in actu virtuoſo. vnde Pſ. j. Beatus vir qui nō abijt in conſilio impiorū ⁊c̄. Et iterū pſ. cxxvj. Beatus vir qui timet dominū. ⁊ Pſ. cxviij. Beati immaculati in via ⁊c̄. cum ſi. Quare ad officium huius poteſtatis pertinet dirigere homines in hunc finē. Uerum quia ad felicitatem politicam precipue requiruntur exteriora bona/ que vite corporali deſeruiant: Ideo cōſequenter ad eius officiū pertinet gubernatio/ quantū ad res exteriores/ ⁊ quantū ad corpora: ſine quibus nō exercentur anime opera in hui⁹ vite ſtatu. ar. j. q. iij. ſi qs obiecerit. ſm ꝙ hoc videtur ꝙ ſecularis poteſtas principaliter etiā debet dici ſpūalis: accipiēdo ſpirituale modo predicto. ¶ Alio modo vero dicitur ſpirituale id quod ad animā pertinet: non ſm̄ naturam: ſed ſm̄ gratiam. ⁊ ſm̄ hoc dicuntur ſpiritualia illa que reſpiciūt gratiam: ⁊ que ad gratiam habent habitudinem. Et hoc modo poteſtas ſecularis nō dicitur ſpiritualis: ſed tēporalis: ſm̄ quod hmōi reſpicit naturam. ſpiritualis autē reſpicit gratiam. Patet ergo differētia predicta duplicis poteſtatis regie: que eſt/ ꝙ vna dicit̄ naturalis: alia ſupernaturalis. Quia tēporalis/ ſm̄ ꝙ hmōi/ reſpicit naturam: ſpūalis autem reſpicit gratiam: que eſt ſuper naturā. Ex hoc vna dicitur celeſtis: alia terrena. Spiritualis em̄ que reſpicit gratiā: que facit hominem deiformē: dicitur diuina: Temporalis aūt/ que reſpicit ipſam naturā hominis: ſm̄ ꝙ eſt homo: dicitur humana. ¶ Conueniunt autē he due poteſtates regie. Primo ſm̄ cauſam efficientē. quia omnis poteſtas a deo. Roma. xiij. xxiij. q. j. quid culpatur. ¶ Item ſecundo conueniunt ſm̄ cauſam finalem. q: finaliter in vtraqʒ intenditur beatitudo. vt proxime dictū eſt. ¶ Tertio conueniunt quantū ad ſubiectum. quia vtriuſqʒ poteſtatis ſubiectū eſt homo. Differunt tamen he poteſtates quantū ad diſpoſitionem ſubiecti. vt quidam dicunt. q: in homine cui cōmunicanda eſt poteſtas tēporalis: requiritur perfectio prudentie: per quā dirigātur in agendis. optimū ar. xxix. di. §. j. ⁊ c. petrus. In homine autē/ cui cōmunicanda eſt poteſtas ſpiritualis: requirit̄ perfectio ſapientie: per quam cōtemplatur diuina. Unde poteſtas tēporalis requirit vitā actiuam. ſpūalis autem contēplatiuam: nihilominus ⁊ actiuam. ex de renun. niſi cum pridem. §. nec putes. xxvj. diſt. ſi quis vult. ¶ Quarto conueniūt he poteſtates quantum ad obiectū. quia vtraqʒ poteſtas exercetur circa hominē. nam hic loquitur de poteſtate circa hominē. Sed t̄m differēter habet ſe eſſe vtraqʒ circa homines. Tēporalis enim habet eſſe circa homines: vt ſm̄ ſuam naturā conſiderantur. Spiritualis autē debet eſſe circa hoīes: vt ſunt ſuſceptibiles gratie. ¶ Quinto conueniūt he poteſtates quan-

Spūale dupliciť accipiť.

Spiritualis ⁊ ſecularis regie poteſtates in qb⁹ cōueniunt.

Digitized by Google

ſum ad actus.q: cōſimiles ſunt actus vtriuſq; poteſtatis.
Differūt tamen in modo agendi. vtriq; nāq; conuenit iu-
dicare.ſed vni corporaliter:alij ſpūaliter. Judicat vna ſpi
rituales cauſas.xi.q.i.per totum. Alia determinat tempo
rales.ex̄ de iudi.nouit.ex̄ qui fi.ſint legi.c.i.τ.c. cauſamq;.
Una infert penam corporalem.xxiij.q.v.quaſi per totum.
Alia vero penam ſpiritualē.xi.q.iij.quaſi per totum.ex̄ de
ſen.ex cō.per totum. Unde vni dicitur competere gladius
ſpiritualis.xvi.q.ij.viſis.in fi. Alteri vero gladi⁹ materia-
lis.xxiij.q.v.non ſolum.xxxiij.q.ij.inter. Utriq; cōuenit pa
ſcere.ſed temporalis paſcit corporaliter:ſicut chriſtus tur
bas. Jo.vi. Math.xiiij.τ.xv. Marc.viij. Luce.ix.xxxix.di.
§.i. Spiritualis autem ſpūaliter.xcv.diſtin.eſto.i. Pet.v.
Paſcite qui in vobis eſt gregem τc.licet etiā corporaliter
paſcere debeat:quū poteſt.vt p:e.§.i.τ.xxxvi.di.§.i. Utriq;
conuenit pugnare.ſed ſpirituali oratione τ verbo.xxiij.q.
viij.cōuenior. Temporali autē armis τ materiali gladio.
vt hic pbatur.xxiij.q.viij.quaſi per totum.ex̄ de vo. τ vo.
redēp.ex multa. ❡ Aſſignata vero cōuenientia τ differē-
tia poteſtatum predictarū:reſtat cōſiderare de quibuſdā
alijs cōparationibus earūdem. Et primo quidē quomo-
do comparantur adinuicem ſm tēporis prioritatem. Si-
cut autem lex naturalis preceſſit tēpore legem ſcriptā. vi.
di.§.his ita.τ diſt.i.ius naturale. ſic videtur dicendum q̄
poteſtas regia tēporalis que a natura oritur: preceſſit po
teſtatem regiam ſpiritualē: que ex gratia ſumit exordiū.
Nam ſpiritualis poteſtas ſm veritatem a chriſto initium
habuit:qui nobis celeſte regnum patefecit. ad cuius cōſe
cutionē ordinatur ſpiritualis poteſtas. Secūdum ſignifi
cationem tamen τ figurā/etiam in veteri teſtamēto/hec
poteſtas eſſe cepit.vt longe.ſ.probaui:precipue in.xiij.ar.
❡ B Secundo videndū quomodo comparantur ad-
Alia ſcīs dē harū poteſtatū cōparatio.
inuicem ſm dignitatem. Eſt autem ſimpliciter τ abſolu-
te dicēdum/q̄ poteſtas ſpiritualis eſt dignior et ſuperior
multipliciter. Primo ratione agentis. quia etſi vtraq; ſit
a deo. Roma.xiij.tamen ſpūalis digniori modo eſt a deo:
quia ſpūalius.xxij.diſt.c.i. ❡ Secūdo ratione finis:quia
ſpiritualis ſpiritualius ad ſuperiorem finē ordinatur/q̄
temporalis.vt dictum eſt. ❡ Tertio ratione obiecti. quia
licet homo ſit vtriuſq; poteſtatis obiectum:tamen ſm al-
tiorem modū eſt obiectum ſpiritualis poteſtatis q̄ tēpo-
ralis.quod patet. Nam temporalis poteſtatis obiectum/
eſt homo:vt in ſuis naturalibus conſideratur. Spiritua-
lis autem poteſtatis obiectum/eſt homo:vt eſt perfectibi
lis gratia:τ poteſt effici membrum chriſti:τ dei filius per
adoptionem. Jo.i. Dedit eis poteſtatem filios dei fieri.de
peni.di.i.§.hoc autē.ꝟ.item vt chriſtus ait. ❡ Quarto ra
tione actus. quia ſpiritualis habet altiores et digniores
operationes/q̄ temporalis.q: ſicut finis ad finem ſe ha-
bet:ſic operatio ad finem perducēs/ad operationē ſe ha-
bet. ❡ Quinto ratione modi agendi.quia ſpiritualis re-
ctius operatur/q̄ tēporalis.in quo ſepe cōtingit obliqui
tas τ defectus.licet em̄ perſona que ſpiritualē habet pote
ſtatē deficere poſſit in operando: tamē poteſtas ipſa ſm
ſe rectitudinem amplius ſemper habet.ar.xxiij.q.iiij. qui
peccat. ❡ Sexto ratione vtilitatis.nam ſpūalis plura po
teſt agere:τ plures habet agēdi modos:q̄ tēporalis. Ad-
huc plures ſubdūtur poteſtati ſpūali/q̄ temporali.nā ſpi
rituali ſubijciunt̄ tam clerici q̄ laici.vnde τ a ſubiectione
illius cui ſpūalis poteſtas cōuenit plene/ſcʒ Romani pō
tificis/nullus excipitur qui ad eccleſiā qualitercūq; perti
neat.ix.q.iij.cuncta.ex̄ de maio.τ obe.ſolite.§.nos autem.
Temporali vero nō ſubijciuntur niſi laici.nec hi quātum
ad omnia.clerici autē non ſubduntur directe.niſi forte p-
pter aliquod tēporale.xxiij.q.viij.§.ecce.xviij.diſ. ep̄s me-
tropolitanus. ❡ Deinde videndū eſt quomodo cōparan
tur he poteſtates adinuicē ſm cauſalitatem. Spiritualis
quidē cauſalitatem habet ſuper tēporalem : et multiplicē
cauſalitatis modū. Nam ſpūalis eſt cauſa tēporalis per
modū finis.q: finis tēporalis/qui eſt felicitas naturalis:
ordinatur ad finē ſpiritualis:qui eſt beatitudo ſuperna-
turalis.τ ideo tēporalis eſt propter ſpiritualē finaliter.τ
qui poteſtatem tēporalem quam habent/ad ſpiritualem
non ordināt:peruerſe eos agere non dubiū eſt. optimum
ar.xxiij.q.v.principes.τ.xcvij.diſt.eccleſie mee. ❡ Adhuc
ſpūalis poteſtas eſt cauſa tēporalis per modum principij
agētis.τ hoc tripliciter.primo enim ſpūalis eſt principiū
agentis reſpectu tēporalis/quantū ad eius inſtitutionē.
quia eam inſtituit.vt dicit Hugo de ſancto victore.τ ſepe
ſupra dictū eſt.maxime in ar.xiij.τ.xl. ❡ Sed conſideran-
dum eſt circa hoc/q̄ de inſtitutione regni ſummi imperij Tp̄alis poteſtas a quo inſtituta.
due ſunt opiniones quaſi cōtrarie. Quidam em̄ dicūt q̄
temporalis poteſtas a ſolo deo eſt immediate: τ a ſpūali
poteſtate ſm ſuā inſtitutionē nullo modo dependet. xxiij.
q.iiij.queſitum. Alij vero dicunt q̄ temporalis poteſtas ſi
debeat eſſe legitima τ iuſta:vel eſt coniuncta ſpirituali in
eadē perſona:vel eſt inſtituta per ſpiritualē:alias iniuſta
eſt/τ illegitima.ar.ad hoc.ex̄ de ſacra vnc.c.vnico.de elec.
venerabilem. ❡ Inter has duas opiniones accipio me-
diam:que pbabilior eſſe videtur: vt dicatur q̄ inſtitutio
poteſtatis tēporalis materialiter τ inchoatiue habet eſſe
a naturali hominū inclinatione:ac per hoc a deo: inquā-
tum opus nature eſt opus dei. Gen.i.ex̄ de ſum.tri.c.i.rn̄.i.
Perfectiue autē τ formaliter habet eſſe a poteſtate ſpiri-
tuali:que a deo ſpeciali modo deriuatur. Nam gratia nō
tollit naturam:ſed perficit eam τ format. τ ſimiliter id qđ
eſt grē/non tollit id qđ eſt nature:ſed illud format τ perfi
cit. Unde quia poteſtas ſpūalis gratiam reſpicit: tēpora-
lis vero naturā:ideo ſpiritualis temporalē non excludit:
ſed eam format τ perficit. Imperfecta ſiquidē eſt τ infor-
mis ois humana poteſtas:niſi per ſpiritualē formetur et
perficiatur. Hec autē formatio eſt ratificatio τ approba-
tio. Unde poteſtas humana que eſt apud infideles/quā-
tūcunq; ſit ex inclinatione nature:atq; per hoc legitima:
tamen informis:quia per ſpiritualē non eſt approbata et
ratificata.quia vbi ſana fides nō eſt:non poteſt eſſe iuſti-
tia.xxiiij.q.i.ꝟ.ſana.ad hoc.xxiiij.q.i.§.ſed iſtud.ibi.cui⁹ po
teſtas nulla eſt extra eccleſiam.op.facit.xxiiij.q.i.§.ex his.
ibi. vbi em̄ deeſt agnitio eterne τ incōmutabilis veritatis
falſa eſt virtus:etiā in optimis moribus.τ per Oſtien. de
hoc in ſum.tri.de homici.τ de hoc.ſ.latius in.xiij.τ.xl.ar.
dixi. ❡ Sed ad ampliorē huiuſmodi euidētiam/ſciēdum
eſt q̄ poteſtas humana ſiue tēporalis duplici informatio-
Ptās tēporalis duplici indiget formatione.
ne indiget/ad hoc q̄ ſit perfecta ſm rationē potentie. In-
diget em̄ formatione fidei.quia ſicut nulla eſt vera virtus
ſine fide:ſm Aug.vt prime allegaui.ſic nulla poteſtas eſt
oino vera ſine fide. Non q̄ ſit nulla:τ omnino illegitima.
vt.iij.q.vij.§.item in euāgelio.ſed q: nō eſt vera neq; per-
fecta.ſicut nec matrimoniū infidelium eſt perfectum τ ra
tum:licet ſit aliqualiter verū τ legitimū.xxviij.q.i.§. item
illud Aug. Indiget etiā formatione approbationis τ ra-
tificationis per poteſtatē ſpiritualē. Quantūcūq; em̄ ali
quis habeat fidem:non tamē habet poteſtatē temporalē
formatam τ perfectam:niſi per ſpūalem fiat ratificatio τ
approbatio. Nulla em̄ poteſtas ſecularis eſt omnino vera
et perfecta:niſi per ſpūalem ratificetur/τ approbet̄/τ cō-
firmetur. Unde vnctio regibus adhibetur:non ſolum in
ſignū ſanctitatis/q̄ in eis requiritur:ſed etiā in ſignū ap-
probationis τ formationis. Et a pōtificibus reges vngū
tur.q: per ſpiritualē poteſtatem perficitur τ formatur illa
que tēporalis dicitur.ex̄ de ſacra vnc.c.vnico.τ ideo ſpūa-
lis poteſtas pōt dici quodāmodo tēporalis forma:eo mo
do quo lux dicit̄ forma coloris. Color em̄ habet aliqđ de
natura lucis.tamē ita debilē habet lucem:q̄ niſi adſit lux
exterior/per quā formetur:non inherēter/ſed virtualiter:
non poteſt mouere viſum. Et ſimiliter tēporalis poteſtas
habet aliqđ de veritate potētie:quum ſit a iure humano:
qđ a natura oritur.ſed tn̄ impfecta eſt τ informis: niſi for-
metur per ſpūalem.τ hoc modo inſtitui dicit̄ per ſpūalē.
Unī τ Hugo de ſancto victore dicit/q̄ in eccleſia dei ſacer-

dotalis dignitas regalem poteſtatem τ ſacrat/τ ſanctifi
cat/τ benedicit/et format per inſtitutionē. ac ſi diceret φ
eā benedicendo ſanctificat:τ formādo inſtituit.dixi.ſ.co.
ſ.ad hoc. Qđ etiā ampli⁹ ex hoc declaratur.nā φ homo
ſit ſuper hoīes ex iure humano eſt non vſqꝫquaqꝫ. xxij.di.
de conſtantinopolitana.quod a natura ꝓficiſcitur. Qđ
autē homo fidelis/ſit ſuper hoīes fideles/ex iure diuino
eſt:qđ a gratia oritur.gratia enim non natura ſimiles effi
cit. Et quia ius diuinū eſt apud chriſti vicarium: ideo ad
eū pertinet inſtitutio fideliū regum/τ tēporalis poteſta/
tis/ſuper fideles:inquantum ſunt fideles.vnde princeps
tēporalis in eccleſia iure humano poteſtatem habet ſup
hoīes.viij.diſt.quo iure.iure diuino ſuper fideles. Quia
ergo fides naturā format: ideo temporalis poteſtas for/
mando inſtituitur:τ inſtituēdo formatur per ſpiritualē:τ
per eā approbatur/τ ratificatur.vnde nec legibus vti de/
bet tēporalis poteſtas contrarijs ſpirituali.x.diſt. per to/
tū. Patet ergo quomodo ſpūalis poteſtas habet ratio/
Tēpora nem cauſe agentis/reſpectu temporalis:quantū ad eius
lē pote/ inſtitutionem. ¶ Secūdo habet rationē cauſe agentis/
ſtatē iu/ reſpectu eius:quantū ad iudicium. Quū enim eam inſti/
dicat ſpi tuat:ad eā etiam pertinet ipſam iudicare.xvj.q.ij.viſis.ex
ritualis. de paroch.nullus.vbi de hoc. Item quū ex fine ſumatur
iudiciū eorum que ſunt ad finē:poteſtas ſpūalis que vlti
mum τ ſupremū finem hominis intēdit.j.Cor.ij. ſpūalis
homo.etiā vide.ij.Cor.vj.iudicare habet tēporalem: que
intendit finem inferiorē ordinabilem ad finē ſpiritualis
poteſtatis. Quemadmodū enim ſcientia ſacre ſcripture
iudicat quālibet ſcientiam philoſophicam.ar.xxxvij.di.§.
hinc etiā.ſic ſpūalis poteſtas iudicat quālibet temporalē.
ex qui fi.ſint legi.per venerabilem.§.rationibus.ad fi. Et
ſicut iudiciū ſenſus quū deficit/corrigitur per iudiciū in/
tellectus:qui eſt ſuperior in gradu cognitiuarū potentia/
rum:ſic actio tēporalis poteſtatis quū inuenitur a rectitu
dine deuiare/corrigitur per ſpiritualē poteſtatē:ſicut per
ſuperiorem.ex de iudic.nouit.vnde dicit Hugo de ſancto
victo.φ ſpūalis poteſtas terrenam poteſtatē τ inſtituere
habet:vt ſit:τ iudicare hꝫ:ſi bona nō fuerit. Habet enim
eam iudicare:q: eam poteſt τ debet dirigere/punire/τ pe
nam ei inferre:non ſolū ſpiritualem/ſed etiā temporalem
ratione criminis τ delicti.etiā vſqꝫ ad eius deſtitutionem
procedere:ſi hoc delicti q̄litas exigat.ad hoc.xv.q.vj.item
alius.ex de ſup.ne.pre.grandi.vj.lib.ex de re iudi.ad apo/
ſtolice.lib.vj.τ dicitur.ſ.in.xiij.τ.xl.ar. Que deſtitutio nō
eſt ipſi⁹ poteſtatis.q: ſic tolleretur ordo poteſtatum ; que
nō peccant.dixi.ſ.in.viij.ar.ſed eſt hoīs male vtentis po/
teſtate ſibi data. Unde quū dicitur poteſtas deſtitui:acci/
pitur poteſtas ꝓ eo qui poteſtatem habet.ex de homi.tua
nos.§.mane.ibi.poteſtati incētiue.vt enim dicit gloſ. ſup
illud ad Rom.xiij. Omnis aīa poteſtatibus ſublimiorib⁹
ſubdita ſit.noīe poteſtatis accipitur interdū poteſtas ip/
ſa/que datur alicui a deo.aliqñ homo ipſe habēs poteſta
tem. Non ergo deſtituitur aut dānatur poteſtas ipſa/que
bona eſt:τ ad bonū ordinata.ſed deſtituitur habēs pote/
ſtatem:quū ea vtitur indebite. ¶ Sicut eñ per ſpūalem
poteſtatē cōfertur alicui poteſtas tēporalis ſuper fideles:
ſic per eādem poteſt hac poteſtate priuari: vt ꝓxime ꝓba
ui. ¶ Ab hoc autē iudicio qđ cōpetit poteſtati ſpūali ſup
tēporalem:nullus oīno tēporalis princeps excipitur. quū
generaliter poteſtas tēporalis in quocūqꝫ inueniat: ſub/
dita ſit ſpūali iudicio:maxime illius in quo poteſtas ſpiri
tualis eſt pleniſſime.ſcꝫ romani pontificis. Licet eñ alijs
pontificibus cōueniat de tēporali poteſtate iudicare(nā
epūs poteſt regem excōicare inquātum pertinet ad ſuam
dioc.xcvj.diſt.duo ſunt.lxiij.diſt.valentinianus.ibi.noſtra
capita ſubmittamus)ſummus tñ pōtifex habet plenum
iudiciū ſuper omnes principes:τ ſm omnē modū iudicij
qui cōmunicatus eſt ſpūali poteſtati.vt in pre.c.itē alius.
Spūa/ cū alijs cōcor.ibi.τ.xi.q.iij.cūcta. ¶ Tertio vero ſpūalis
lis eſt po poteſtas habet rationē cauſe agentis reſpectu tēporalis:

quantū ad imperiū. Sicut enim cōtingit in artib⁹/φ ars teſtatio
ad quā pertinet vltimus τ principalis finis:imperat arti imparc
ad quā pertinet finis ſecūdarius/qui ad principalē ordi/ tēporali.
natur.ſic τ in poteſtatibus ſe habet. Unde τ ſpūalis pote
ſtas/ad quā pertinet precipuus finis: q̄ eſt beatitudo ſu/
pernaturalis:ita ſe habet ad poteſtatē temporalē/ad quā
pertinet beatitudo naturalis:q̄ eſt finis ſecūdarius ordi
natus ad ſupernaturalē:φ imperat ei:τ in ſui obſequium
vtitur ea:τ oībus que ei ſubduntur:τ que ad ipſam perti
nent.q: naturalia gratuitis/tēporalia ſpūalibus/huma/
na diuinis/terrena celeſtibus/tāφ dignioribus obſequi
debent:τ eorū imperio moueri τ dirigi.xij.q.j. precipim⁹.
ex de ma.τ obe.ſolite.§.verū.ibi.in ſpūalibus antecellit:q̄
tanto tēporalibus ſunt digniora/quanto aīa preferṫ cor/
pori.cū concor.ibi poſitis.vnde ſpūalis poteſtas etiā ſup
tēporalia quecūqꝫ imperium habet:inquantū ſpūalibus
nata ſunt obſequi:τ ad ſpiritualia ordinari. τ temporalis
poteſtas iure diuino quantū ad oīa ſubeſt ſpūali:inquan
tū ordinatur ad ipſam:τ eſt propter ipſam. Ita ergo ſe hꝫ
ſpūalis poteſtas ad temporalem:ſicut ars architectonica
ad ſubſeruientē.τ ſicut ſciētia ſacra ad ſciētias humanit⁹
inuentas:q̄bus vtitur in ſui obſequiū: ad manifeſtationē
ſue veritatis.ar.xxxvij.di.ſi quid veri. Unde tēporalis vo
catur in auxiliū a ſpirituali:τ vocata debet auxiliū ferre:
τ obſequiū impendere.qđ ſi non fecerint poſſunt ab eccle
ſia puniri.xxiij.q.v.principes.τ expreſſe ibidem in.c.admi
niſtratores.xcvj.di.cū ad verum.ex de of. ordi.c.j.τ.c. qm̄.
ex de maledi.c.ij.vbi de hoc.xvij.diſ.nec licuit.ex de ſen.ex.
dilecto.lib.vj. ¶ Ex dictis aūt poteſt accipi cōparatio ea/ Tēpalis
rū ſm continentiā. Nam q: virtutes inferiorū continētur poteſtas
in ſuperioribus:τ q̄ ſunt cauſatorū preinſunt cauſis: ideo in ſpūali
tēporalis poteſtas que cōparaṫ ad ſpūalem ſicut inferi⁹ cōtinet.
ad ſuperius:τ ſicut cauſatū ad cauſam: cōtinetur in pote
ſtate ſpūali. Et propter hoc a chriſto dicitur eſſe conceſſa
beato Petro iura celeſtis imperij τ terreni.xxij.diſt.c.j. q:
petrus. Et q̄libet eius ſucceſſor/in quo plenitudo ſpūalis
poteſtatis reſidet.ex de vſu pal.ad honorem.cū ſi. prehabet
poteſtatē temporalē:non tamen ſm eūdem modū ſm
quē habetur a principe tēporali:ſed modo digniori τ per/
fectiori. Non eñ ſic habet eā/vt exerceat ei⁹ opera imme/
diate:niſi in aliquib⁹ caſibus.ex qui fi.ſint le. per venera/
bilē.§.rationib⁹.ſed agit opera eius nobiliori modo:ſcilꝫ
imperādo/τ dirigendo:τ ad ſuū finem operib⁹ eius vten
do. Propter qđ principes oēs tēporales obedire debent
ei apud quē ſpūalis poteſtas in ſummo reſidet: tāφ ſum/
mo dño noſtro Jeſu chriſto.ex de ma.τ ob.oēs principes.
τ ipſum ſicut ſuperiorē τ ſicut caput recognoſcere:ipſūqꝫ
intereri/τ honorare:atqꝫ ei ſubijci.vnde beatus Ber.in
ep̄la ad Cōradum imperatorē ait. Legi quippe/ Omnis
aīa poteſtatibus ſublimiorib⁹ ſubdita ſit.τ q̄ poteſtati re/
ſiſtit: dei ordinationi reſiſtit. Rom.xiij.xi.q.iij.qui reſiſtit.
quā ſententiā cupio vos τ oībus modis cuſtodire/in exhi
bēda reuerentia ſumme τ ap̄lice ſedi: τ beati Petri vica
rio:ſicut ipſam vobis vultis ab vniuerſo ſeruari imperio.
ad hoc.ij.q.vj.qui ſe ſcit.xcv.diſ.eſto. xi.q.iij.q̄ reſiſtit. lxiij.
di.tibi dño.τ.c.valētinianus.xcvij.di.victor.ibi. debita re/
uerentie gratulatione.xcvj.di.conſtantin⁹.ibi.amplius φ
terrene imperialis noſtre ſerenitatis τc̄.τ.j.ibi.ita eius ſa
croſanctā romanā eccleſiam decernimus veneranter ho/
norare: et amplius φ noſtrū imperiū/terrenūqꝫ thronū/
ſedem ſacratiſſimā beati Petri glorioſe exaltari:tribuen/
tes ei poteſtatē τ gloriam/dignitatē atqꝫ vigorem/et ho/
norificentiā imperialē.τ.j.ibi.τ tenētes frenū equi ipſius
pro reuerētia beati Petri ſtratoris officiū illi exhibuim⁹
τc̄.τ.c.duo ſunt.ibi.in fi.quippe quū videamus regū col/
la τ principū ſubmitti genubus ſacerdotū:τ oſculata eo/
rū dextra orationib⁹ eoꝝ credant ſe excōicari vel muniri.
τ.c.ſi imperator.ibi. Nō ad ſeculi poteſtates: quas ſi fide/
les ſunt eccleſie ſue/ſacerdotibus voluit eſſe ſubiectas.τ
j.ibi. Imperatores chriſtiani ſubdere debent executiones

Digitized by Google

ſuas eccleſiaſticis p̄ſulibus: non p̄ferre. ⁊ in pſ̄.ij. dicit
⁊ nunc reges intelligite eru. qui iudi. terrā. ſeruite dn̄o in
ti. ⁊c. xxiij. q. iiij. nō inuenitur. ſup quo dicit gloſ. ꝙ chriſtꝰ
hic loquit̄ ad reges terre/dicens. Et nūc me conſtituto re
ge ſicut p̄dixi. Pſ̄.ij. Ego aūt conſtitutꝰ ſum rex ab eo.
vos reges qui iudicatis terrā: ne contriſtemini: ſed intelli
gite ⁊ erudimini. expedit em̄ vobis vt ſub illo ſitis/a quo
eſt intellectus ⁊ eruditio. ⁊ expedit vt temere nō domine/
mini/ſicut illi q̄ nulli putāt ſe eſſe ſubiectos. ⁊ dn̄o omniū
ſeruiatis. ſ. chriſto ⁊ filio dei. quare ⁊ nō eius vicario quē
ſui loco p̄fecit eccleſie: et ſi reges ei obedire debent: q̄re
⁊ non ij omnes qui qualitercūq; ſubſunt regibus: immo
multo magis ꝙ̄ regibus. quia quantū ad omnia eſt ſupe
rior. ⁊ q: totius poteſtatis ſpūalis ⁊ tēporalis apicem te/
net. vn̄ ſi ſummus pontifex mandet vnum: ⁊ quicūq; prin
ceps temporalis contrariū: obediendū eſt magis ſummo
pontifici/ꝙ̄ principi. xj. q. iij. qui reſiſtit. diſ. viij. que cōtra.
¶ De alijs autē pōtificibus ſecus eſt. op. ar. xviij. di. ſi ep̄s
metropolitanus. q: non habēt plenitudinē poteſtatis. ex̄
de vſu pal. ad honorē. vnde in ijs que ad ſalutē anime pti/
nent: magis eſt eis obediendū/ꝙ̄ principi. xj. q. iij. iulianꝰ.
In ijs autem que ad bonū ciuile pertinēt: magis obediē/
dum eſt principi. vt p̄c. c. ſi ep̄s. ⁊ c. que cōtra. Tēporalis
itaq; poteſtas ita cōparatur ad ſpiritualē/ꝙ ei ſubijcitur
et obſequit̄: ab ea inſtituitur: ab ea iudicat̄: in ipſam redu
citur/⁊ ordinatur: in ea cōtinetur/⁊ reſeruat̄. Et hoc ſim/
pliciter ⁊ maxime verum eſt de poteſtate plenaria ſpūali:
qualis eſt in ſummo pontifice. De poteſtate aūt ſpirituali
ſm̄ partem: qualis eſt in alijs p̄latis: verū eſt ſm̄ aliq̄d/
⁊ in parte: vt ſuperius eſt probatū. ¶ Qꝫ autem ſpūalis
poteſtas ſit dignior ⁊ ſuperior tēporali patz ex multis. Pri/
mo ex decimarū datione: quas poteſtas tēporalis dat p̄e
latis eccleſie: in recognitionē ſeruitutis dei: a quo habēt
res tēporales: ⁊ poteſtatem ſuper ipſas. xcvj. di. ſi impera/
tor. eo modo quo aliqui ſunt tributarij alicui dn̄o ratione
eius qđ tenent ab eo. ex̄ de cenſi. omnis. iſta ratio ꝓbatur
xvj. q. j. decime. ex̄ de deci. tua nobis fraternitas. Secūdo
ex ſanctificatione ⁊ benedictione. quia ſpūalis poteſtas
tēporalem ſacrat ⁊ benedicit. qui aūt benedicit/maior eſt
vt dicit apl's ad Heb. vij. ibi. ſine vlla aūt contradictione/
qđ minus eſt/a maiore benedicit̄. xxj. di. denīq;. Tertio ex
rerū gubernatione. quia ſicut in ordine rerum ſpūalia re
gunt corporalia: ⁊ corporalia groſſiora ꝑ ſubtiliora regū/
tur: Sic in eccleſia que optime ordinata eſt/poteſtas tem
poralis per ſpūalem regitur: vt corpus per animū/qui ei
ꝓponit̄. xxxviij. di. ſedulo. Et ſicut in vniuerſo vnū corpus
per aliud gubernat̄: ⁊ corpus per ſpiritū: ⁊ ſpūs inferior ꝑ
ſuperiorē: ⁊ omnis ſpūs per deū: vnde Leo papa. Tunc ex
natura pax hoīs/⁊ vera libertas: qn̄ ⁊ caro animo iudice
regitur: ⁊ animꝰ deo p̄ſide gubernat̄. Sic in eccleſia po
teſtas tēporalis per aliam tēporalem: ⁊ tēporalis per ſpi/
ritualē: ⁊ vna ſpūalis ꝑ aliā: ⁊ oīs ſpūalis per vnā primā
ſummi pōtificis gubernat̄. ad hec. xj. q. iij. cure. ex̄ de treu.
⁊ pa. c. j. ij. q. vj. ad romanam. ¶ Qꝫ aūt ſpūalis poteſtas
p̄habeat tēporalem: ita ꝙ ſuper tēporalia poſſit: ⁊ ꝙ ſub
ea ſint principes ſeculares: ⁊ per conſequens ij q̄ ſubſunt
principibꝰ: non ſolū quantū ad ſpūalia/ſed etiā quantum
ad tēporalia: ꝓbatur multipliciter. Primo quidem q: cui
cōmittitur principale/intelligitur cōmitti ⁊ acceſſoriū. ex̄
de reg. iur. acceſſoriū. lib. vj. ⁊ ex̄ de dona. inter vi. ⁊ vxo. de
prudētia. vbi de hoc legit̄ ⁊ no. in gloſ. bene dicit. Sed po
teſtas ſpūalis eſt principalis: tēporalis autē eſt acceſſoria
reſpectu eiꝰ quū ſub ea ⁊ ꝓpter eā ſit. vt ſupra ꝓbatū eſt.
Ergo cui cōmittit̄ ſpūalis/intelligit̄ cōmitti etiā tēpora/
lis. vt p̄c. c. de prudētia. Petro aūt ⁊ ſucceſſoribus eiꝰ cō/
miſſa eſt a chriſto ſpūalis poteſtas/⁊ plene. vt ſupra ſepe
dictū eſt. ergo ⁊ tēporalis. q: chriſtus cuiꝰ papa vicariꝰ eſt.
ex̄ de trāſla. quāto. ſuo modo vtrūq; exercuit. x. di. qm̄. Itē
qui curā habet de fine: oportet ꝙ etiam de ijs que ſunt ad
finē/curam habeat. Sed ſpūalis poteſtas curā habet de
fine hoīs: qui eſt ſalus ⁊ beatitudo anime: ergo curam ha
bebit de oībus ijs que ad hūc obtinendū cōferre poſſunt:
et de ijs que ipſius executionem impediūt. Inter hec aūt
ſunt tēporalia. quia eorum bono vſu meremur eternū p̄e
miū. ⁊ abuſu eternā penā. ar. bo. xj. q. j. expedit. de pe. diſ. j.
§. ex his oībus. Rꝫ. idem ſuper danielē. Quāobrem ſpūalis
poteſtas etiā ſuper tēporalia pōt: inquantū ordinātur ad
finē ſalutis. Et q: ad hoc ſunt nobis data a deo: vt eis be/
ne vtamur in ordine ad ſalutē: nec aliter appetēda ⁊ poſ/
ſidenda ⁊ diſpēſanda ſunt: ꝙ̄ ꝓpter beatitudinē: Ideo ſpi
ritualis poteſtas extēdit ſe ad illa: ſm̄ id ad qđ nobis da/
ta ſunt: ⁊ ſm̄ qđ a nobis habenda ſunt. Unde ad ſpūalem
poteſtatē pertinet imperare bonū eorum vſum: ⁊ ꝓhibe/
re abuſum. Nam oīs cauſa ad puniendū peccatū ad eccle
ſiā pertinet. ex̄ de iudi. nouit. Item ſicut chriſtus eſt caput
fideliū: ⁊ ſm̄ animas/⁊ ſm̄ corpora. Ephe. j. Ipſum dedit
caput ſupra oēm eccleſiā. ⁊ ad Col. j. Et ipſe eſt caput cor/
poris eccleſie. ex̄ de ſacra vnc. c. j. §. caput aūt. Ita ⁊ eiꝰ vi
cariꝰ equaliter poteſtatē habet ſup corpora ⁊ ſuper ea q̄
corporali vite deſeruiūt: cuiuſmodi ſunt exteriora bona ⁊
tēporalia: inquantū ipſa vita corporalis ⁊ ad ipſam cōfe/
rentia organice ad ſalutē adminiculant̄. Nā ad actiones
ſpūales vtitur corporeis mēbris. ꝓpter qđ apl's ait. quod
ipſa corpora veſtra templū ſunt ſpūs ſancti q̄ habitat in
nobis. j. Cor. iij. ⁊ vj. c. ⁊ ij. Cor. vj. ¶ Item ſpūalis pote/
ſtas tēporalem pōt iudicare rōne delicti. xxiij. q. v. admini
ſtratores. xxxij. q. v. p̄cepit. ex̄ de iudi. nouit. ⁊ eam requi/
rere ꝓ defenſione eccleſie. Poteſt etiā ab ea ⁊ ei ſubditis
exigere auxiliū/⁊ ſubuentionē perſonarū ⁊ rerum ꝓ cō/
muni vtilitate eccleſie. ad hoc. xcvij. di. eccleſie. xxiij. q. viij.
vt pridē. ⁊ q. iiij. ſicut excellentiā. Ex his aūt ſequitur ꝙ ei
ſubijciatur in tēporalibus. q: ⁊ ipſa tēporalis poteſtas nō
plus videt̄ poſſe in ſibi ſubiectis. Item principes etiā ſecu
lares nedū ſubditi/de ſuis tēporalibus decimas ſoluunt.
no. ex̄ de ma. ⁊ obe. oēs principes. ¶ Item ſm̄ ius diuinū
nullus iuſte poſſidet/ſi dei dominio a quo id hꝫ volūtarie
non ſubdatur: ⁊ ſi eo non recte vtatur. ꝓpter qđ infideles
et peccatores: q̄ ſe dei dominio ſubtrahunt: ⁊ tēporalibus
peruerſe vtunt̄: indigne ac iniuſte ipſa tēporalia poſſidēt:
ſm̄ ius diuinū. quicquid ſit de iure humano. ⁊ ſm̄ hoc ve
rificatur illud Aug. ꝙ Iure Diuino Oia Sunt Iuſtorū.
xxiij. q. vij. c. j. ij. ⁊ iij. Non eſt autē ſubiectus deo/q̄ non eſt
ſubiectꝰ eccleſiaſtice poteſtati. xxiiij. q. j. didicimus. Rectꝰ
eꝫ vſus temporaliū eſt ſm̄ ordinē ad finē quē ſpūalis po/
teſtas intendit: ⁊ ad quē dirigit: quare nullꝰ iuſte poſſidet
aliq̄d tēporale: niſi in eiꝰ poſſeſſione poteſtati ſpirituali ſe
ſubdat. hoc aūt non eſt: niſi ſpūalis poteſtas ad ipſa tēpo
ralia ſe extendat. ¶ ¶ Recte ꝓpterea quidā docent ꝙ
ſpūalis poteſtas ad temporalia ſe dupliciter extēdit. vno
modo quātum ad vſum ꝓprie neceſſitatis. Dignū eſt em̄
vt qui ſpūalia ſeminat: metat carnalia. j. ad Cor. ix. xiij. q.
j. §. his ita reſpōdetur. ex̄ de p̄ſcrip. cū ex officio. Alio mo
do quantū ad iudiciū. q: quū de ſpūalibus iudicet: que ſu
periora ⁊ potiora ſunt: pōt etiam de tēporalibꝰ iudicare:
vel mediate vel immediate. ſicut ſuperiꝰ dictū ⁊ expſſum
eſt. xj. q. j. quicūq; litem. ¶ ¶ Qꝫ aūt poteſtas tēporalis
inſtituat̄ per ſpūalem: licet ſit ſuperiꝰ declaratū: tn̄ adhuc
ſic arguit̄. Populus em̄ iſraeliticus figurabat ppl'm chri
ſtianū: ⁊ q̄ in illo populo cōtingebāt: figura erāt horum q̄
ſunt in ppl'o chriſtiano. j. Cor. j. In illo aūt ppl'o electione
ſummi pōtificis ⁊ regis non cōmiſit deus populo: ſed ſibi
reſeruauit. ſicut đ: Deut. xvij. Eum conſtitues regem quē
dn̄s deꝰ tuus elegit. Un̄ ex ſpeciali dei ordinatione inſtitu
ti ſunt iudices in populo illo. ⁊ poſtea reges. viij. q. j. licet.
Quare in ppl'o chriſtiano ex ſpeciali dei ordinatione de/
bēt reges inſtitui. Hec aūt dei ordinatio declarabatur in
veteri teſtamēto per ꝓphetas vel ſacerdotes: a q̄bus vn/
gebātur aliqui in reges. quare etiam in nouo teſtamento
etiā declarari debet per ſacerdotes poteſtatē ſpūalem ha
bentes. ⁊ ſm̄ hoc ſpūalis poteſtas inſtituere dicit̄ tēpora/

Spūalē ptātē p̄ſtare tē/porali ꝓbatur.

Tpalis poteſtas quātum ad ſpūa/lia ⁊ tem poralia ſubeſt ſpūali.

Tpalis poteſtas a ſpūali iudicat̄.

Spūa/lis tēpo/ralē inſti tuit.

Digitized by Google

lem:inquantũ vice dei agit. ⁊ id qđ ipſe agit dicit̃ de⁹ agere. q: qui per aliũ facit:per ſe facit. ex̃ de pſcrip. ſi diligenti. ⁊ de ſen. ex. mulieres. in fi. vbi de hoc in gloſ. ſi ſupra. Sed hmõi inſtitutio p:incipũ in eccleſia iure diuino non excludit illã que de iure humano eſt:ſed eã for:mat ⁊ perficit. vt ſuperi⁹ eſt dictũ. Nã ⁊ in inſtitutione pontificũ que fit per ſuperiorẽ pontificẽ/p:ecedit quedã imperfecta inſtitutio ꝑ ius electiõis. de hoc legit̃ ⁊ no. lxiij. di. quãto. ℭ E Quod aũt poteſtas tẽporalis ꝑ ſpũalẽ iudicet̃:preter ſup:adicta ſic oſtendit̃. P:incipes enĩ tẽporales de facili degenerant a bono regimine:⁊ efficiunt̃ tyrãni. qđ pꝫ in multis exemplis:tã apud gentiles/q̃ in pplo iſraelitico:⁊ poſt chriſtũ in pplo chriſtiano:in q̃bus plures p̃ncipes tyrãni fuerũt: pauci aũt reges veraciter. Et hui⁹ ratio eſt:q: regi conceditur magna poteſtas. ⁊ q: non eſt niſi hoĩs virtuoſi bene ferre bonas for:tunas: ideo in eo cui tam magna poteſtas cõceditur:perfecta virt⁹ requirit̃. Perfecta aũt virtus in paucis inuenit̃. Et ideo pauci reges regaliter p̃ncipant̃. plures aũt ad tyrãnidem declinãt:⁊ maxime ꝓpter cupiditatis vitiũ:q̃ radix eſt oĩm maloꝝ ſm apl̃m. j. ad Timo. vj. xlvij. di. bonoꝝ. Hinc eſt ꝙ dñs in populo iſrael a p̃ncipio nõ inſtituit regem cũ plena poteſtate:ſed iudicẽ ⁊ gubernato:ẽ/in eoꝝ cuſtodiã. poſtea vero regẽ ad petitionẽ populi quaſi indignat⁹ cõceſſit. qđ pꝫ per illud qđ ait ad Samuelẽ. Non te abiecerũt:ſed me:ne regnẽ ſuper eos. j. Reg. viij. viij. q. j. audacter. Hec aũt facilis declinatio p̃ncipũ ad ty:ãnidem vergit in diſpendiũ ſalutis ⁊ ipſoꝝ p̃ncipantiũ iniuſte/⁊ etiã ſubdito:um. qui dũ tyrãnice opp:imunt̃ in ea q̃ ſunt ſaluti cõtraria decidũt. Deus autẽ eccleſiam ſuam ſic vult diſponi ⁊ gubernari:ſicut magis expedit ſaluti fideliũ. ſed p:incipes ſeculares ad tyrãnidem cito conuertibiles vt in pluribus vtile ⁊ neceſſe eſt/vt iudicentur per ſuperiorẽ aliquam poteſtatẽ in eccleſia: cui⁹ timo:e ab exercenda tyrannide retrahantur. ℭ F

Ex dictis aũt ⁊ circa dicta poſſumus aliqua elicere:⁊ aliqua notabiliter conſiderare circa poteſtates iſtas. P:imo q̃dẽ conſiderãdum eſt ꝙ q: poteſtas tẽpo:alis p:eexiſtit in ſpũali: ſicut inferio: virt⁹ in ſuperio:i:et cauſatũ in cauſa. vt dictũ eſt. Ideo quicũq; ſunt ſub poteſtate tẽpo:ali:ſunt etiã ſub ſpirituali. non aũt econtra. vt dictũ eſt. Nã ſub ſpũali ſunt tã clerici q̃ laici:licet clerici ſpecialius. q: coꝝ ſtatus eſt ſpiritualio:. quũ ſint ſpecialiter in ſo:tẽ dñi electi. xxj. di. cleros. xij. q. j. clericus qui. Sub tẽpo:ali aũt ſunt laici ſolũ. nec tñ quantũ ad oĩa:ſed ſolũ quoad tẽpo:alia. Clerici aũt a tẽpo:ali poteſtate ſunt liberi. quũ ſint ad ſpũalia deputati. ex̃ de immu. eccle. nõ min⁹. c. j. ⁊ c. aduerſus. xvj. q. j. placet. ⁊ c. generaliter. Ex aliqua tñ cauſa ⁊ ꝓpter aliqđ tempo:ale ſubijciunt̃ interdũ p:incipi ſeculari/ſm aliquẽ modũ

Tpalia oia ſpũali ſubſũt pťati.

xvij. diſt. nec licuit. xxiij. q. viij. §. ecce. ℭ G Item oĩa bona tẽpo:alia q̃ ſubſunt poteſtati tẽpo:ali/ſubſunt etiã ſpirituali. non tñ eodẽ modo. q: tẽpo:ali ſubſunt immediate ſpũali vero mediate tẽpo:ali ſubſunt:quantũ ad immediatam adminiſtrationẽ ⁊ diſpẽſationẽ. Spũali aũt quantũ ad p:incipalẽ o:dinationẽ. Quedã vero tẽpo:alia ſubſunt ſpũali:q̃ non ſubſunt tẽpo:ali. vt ſunt illa q̃ ad ſpũalia cõnexione habẽt. vt eccleſiaſtica beneficia:ſiue cõſtent in decimis/p:imitijs/oblationib⁹ fideliũ:ſiue in ijs que donãtur eccleſijs ex deuotiõe:ſiue in alijs q̃ qualitercũq; obueniũt/aut acquirũtur eccleſijs. ad hec. j. q. iij. ſi quis obiecerit. c. ſaluato:. c. ꝑuenit. ex̃ de iudi. quãto. ex̃ de iure pa. conſulit. ⁊ c. de iure. ex̃ de penis. in q̃buſdã. ex̃ de v. ſigni. cauſam carpẽſis. ex̃ lib. vj. de elec. generali. xvj. q. vij. decimas. x. q. j. in p:imis. viij. c. ℭ Item oẽs actus q̃ conueniũt poteſtati tẽpo:ali:conueniunt etiã ſpũali. non tñ eodẽ modo: ſed excellẽtius. Nam ſpũalia conueniunt ſm imperiũ:ſm nutũ:ſm directionẽ:⁊ immediate. Temporali aũt cõueniũt ſm vſum:ſm miniſteriũ:⁊ obſequiũ:⁊ mediate. Sed ſpirituali cõueniunt aliqui actus:qui nõ cõueniũt tempo:ali: et de q̃bus nõ debet nec poteſt ſine offenſa ſe intromittere tempo:alis. cuiuſmodi ſunt actus ſpũales:⁊ circa ſpũalia. ex̃ de cõſt. eccleſia. de re. eccle. non alie. cum laicis. xcvj. di. bene quidem. ex̃ de elec. quiſquis. ex̃ de iudic̃. at ſi clerici. de fo:o cõpe. ſi diligenti. x. q. j. ſancto:ũ. cum ſi. Et hmõi ratio ſumitur ex o:dine poteſtatũ. q: inferio: poteſtas nõ debet ſibi vſurpare que ad ſuperiorẽ pertinẽt. ex̃ de of. le. qđ tranſlationẽ. vñ ⁊ plures hunc o:dinẽ peruertentes: ⁊ ea que nõ conueniũt ꝓp:io gradui/⁊ officio:puniti leguntur. ſicut pꝫ de Ozia rege inceſum offerẽte. ij. Paralipo. xxvj. ibi. Nõ eſt tui officij Ozia/vt adoleas inceſum dño. Idem in Saule. j. Regũ. iiij. ⁊ xiiij. ⁊ j. ſtatimq; o:ta eſt lep:a in frõte ei⁹. ij. q. vij. §. his ita. ij. Idẽ in Datan ⁊ Abiron vſurpãtibus officiũ ſuum. Nume. xvj. vij. q. j. deniq;. ex̃ de elec. licet. ⁊ de plurib⁹ alijs. vt beatus Dionyſius pulchre oſtẽdit in epl̃a ad Demophilũ. vbi poſt exẽpla multa que ponit ad hoc ꝙ aliq̃s non debet agere niſi ea q̃ pertinent ad ꝓpriũ officiũ:cõcludit: Quare non eſt fas ſicut ſancta eloquia dicũt:nec ea que iuſta ſunt:nõ ſm dignitatẽ exeq̃. opo:tet aũt vnumquẽq; ſibi attẽdere: ⁊ nõ altio:a ⁊ p:ofundio:a intendere:deliberare aũt ea ſola que ſunt ſm dignitatẽ ipſi o:dinata. hucuſq; dionyſius. ℭ H Uerum tamen q: nõnulli p̃ncipes tẽpo:ales de quibuſdã ſe ſpũalibus intromittũt:vt de collatione beneficioꝝ eccleſiaſticoꝝ. vt Rex Frãcie in multis eccleſijs regni ſui. aut cuſtodia rerũ eccleſiaſticarũ. vt in cano. ex̃ lib. vj. de elec. generali. Ideo vt videat̃ quomodo põt eis cõuenire aut non:

Beneficioꝝ eccleſiaſticoꝝ collatio an ad tpalẽ ſpectet pťatem.

Sciendũ ꝙ quedã ſm ſe ſunt pure ſpũalia. ⁊ ad hec nullo modo ſe extẽdit poteſtas tẽpo:alis:cuiuſmodi ſunt abſolutio a petis in fo:o pnie: conſecratio euchariſtie: ⁊ collatio alioꝝ ſacramẽtoꝝ que ad p:eſbyteros nõ ad alios ſpectat. j. q. j. multi. de peni. diſt. j. verbũ. ex̃ de peni. ⁊ re. noua. ℭ I Quedã aũt ſunt ſpũalia:non ſm ſe/ſed ꝓpter connexionem quã habẽt ad ſpũalia. ſicut eccleſiaſtica beneficia. j. q. iij. ſi q̃s obiecerit. ⁊ ad hec aliquo modo põt ſe extẽdere poteſtas ſecularis:⁊ aliquo modo nõ. Nã virtute ꝓp:ia non ſe extẽdit ad hoc:ſed in virtute virtutis ſpũalis et poteſtatis/q̃ ſuperio: eſt:põt ſe extẽdere inſtrumentaliter ⁊ miniſterialiter. Uñ quando p:inceps tẽpo:alis dicit̃ cõferre beneficiũ eccleſiaſticum/ex collatione poteſtatis ſpũalis. talis collatio eſt a poteſtate ſpũali:ſicut ab habẽte autho:itatẽ conferẽdi. a p:incipe aũt eſt:ſicut adminiculũ exhibente in hui⁹ collatione:p:eſentãdo:vel exprimendo perſonã aptã vel dignã. ad hec faciunt ea q̃ no. in ſumma. j. q. j. lxiij. di. hadrianus. ij. ⁊ c. ſe. facit lib. vj. de elec. generali. ex̃ de offi. leg. dilectus. ex̃ de his q̃ fi. a p̃la. cũ in apoſtolica. i fi. ⁊ vide quod no. xvj. q. vij. decimas. ſ. ex̃ de deci. q̃uis. Si aũt talis collatio fiat a p:incipe ſine cõſenſu exp:eſſo ſpũalis poteſtatis/q̃ in hoc habet autho:itatẽ:nulla eſt ipſa collatio de iure. vt eſt exp:eſſum. xvj. q. vij. laicis. ⁊ vide qđ ibi no. nec ex cõſuetudine quantũcũq; lõgeua/põt hoc licitũ ſibi eſſe:quinimmo quãto talis conſuetudo diuturnio:/tãto deteſtabilio:. ex̃ de ſimo. cũ in eccleſie. ⁊ c. non ſatis. vbi de hoc. Secus ſi de hoc haberet p:iuilegiũ: vt no. p:e. c. laicis. ℭ Scđo conſiderandũ eſt ꝙ quũ dicit̃ poteſtas tẽpo:alis p:eexiſtere in illo apud quem eſt ſpũalis:non ita eſt intelligendũ quaſi per duas poteſtates diuerſas ⁊ diſtinctas habeat:ſed q: per vnam ſuã poteſtatẽ ſuper ſpũalia ⁊ tẽpo:alia poteſt. Nã inferio:a ſunt in ſuperio:ibus vnitur:⁊ qđ in inferio:ib⁹ diſtinguitur: in ſuperio:ibus vnitur. Dicit̃ tamen in ipſo eſſe duplex poteſtas ꝓpter reſpectũ ad actus diuerſos. nã p:out exercet actus ſpirituales/⁊ adminiſtrat ſpũalia: dicitur habere potentiã ſpũalem. p:out aũt dirigit/⁊ conſulit/⁊ imperat in tẽpo:alibus:dicitur habere poteſtatẽ tempo:alẽ. Sic ergo vna potentia rationis diſtinguitur per officia diuerſa in ſuperiorẽ ⁊ inferio:em. q: ſm ꝙ intendit eternis ꝑſpiciendis ⁊ cõſulendis:dicit̃ ratio ſuperio:. put aũt intẽdit reb⁹ tẽpo:alibus:dicit̃ inferio:. vt btũs Aug. ait. Sic vna poteſtas habentis potentiã ſpiritualem/dicitur tempo:alis et ſpũalis:⁊ diſtinguitur circa officia; ⁊ dicitur inferio: ⁊ ſu

Digitized by Google

perior diuerſis reſpectibus. q: tamen denominatio fit a digniori: ideo ſimplr̄ dicitur hec ptās ſpūalis. ad hanc ratione facit ex̄ de ſacra vnc.c.j.§.quia vero.ꝟ.in vertice vero. ¶ Tertio conſiderandū eſt ꝙ licet ille qui habet poteſtatem ſpūalem/prehabeat in illa etiā temporalē: nō tñ̄ eſt ſupfluum eſſe in eccl'ia pncipem/tēporalem tñ̄ poteſtatem habentē. Primo quidē ꝓpter modi agendi varietatem: q: non eodem modo exercet iuriſdictionē temporalem princeps temporalis ⁊ ſpūalis. vt dictu3 eſt. vnde ꝓpter diuerſos agēdi modos/oportet eſſe diuerſitatem agentiū. ¶ Secūdo ꝓpter indecētiam ⁊ indignitatem. Indignū eñ̄ eſt ⁊ indecens: vt illi agant opera viliora: qbus cōpetunt digniora ⁊ potiora. Unde ſpūali poteſtati cui cōuenit agere ſpūalia. xcvj.diſti.duo. indignū ⁊ indecens eſt/circa tēporalium exercitium occupari. op.ar. xvj.q.j.de pſentium. maxime ibi. oīmoda eſt eñ̄ illius habitus ⁊ iſti' officij diuerſitas. ⁊ nemo deo militās. ſm apoſtolum.ij.ad Timo.ij. implicat ſe negotijs ſecularibus. lxxxviij.diſt.conſequēs. ⁊ p totum. ex̄ ne cleri. vel mona.ſ3 nec ꝓcurationes. ⁊ p totum in rubro ⁊ in nigro. xxj.q.iij. credo. ⁊ p totum. xj.q.j.te quidē. Igitur congruū eſt eſſe aliquē inferiorem ptātem: q̄ circa hmōi temporalia occupetur. hoc bene ꝓbatur.j.ad Cor.vj. ⁊ xj.q.j.§.ex his. ibi. ſecularia ergo iudicia ſi habueritis: cōtēptibiles.i.laicos qui ſunt in eccl'ia cōſtituite. ⁊ in.c.te quidem. ibi. neq3 eñ̄ iudicem/neq3 cognitorem ſecularium negotiorum hodie te ordinare vult chriſtus: ne pfocatus hoim pſentib' curis non poſſis verbo dei vacare. hec vero opera que tibi minus congruere diximus: exhibeant ſibijnuicem vacantes laici: ⁊ te nemo occupet ab ijs ſtudijs per que ſalus hominibus datur. ¶ Tertio ꝓpter libertatē agendi. vt videl3 ſpūalis ptās liberior ſit ad vacandum ſpūalibus: dū non impeditur per adminiſtrationē temporalium. vt in pre.c. maxime in.c.te quidem. Non eñ̄ eſt homo vt deus: q̄ ꝓpter gubernationem inferiorum nō impeditur a gubernatione ſuperiorum. nec ecōuerſo. immo in hoīe intentio circa vnū/impedit intentionē circa aliud: q: Pluribus intent' minor eſt ad ſingula ſenſus. ⁊ dū ad vtrūq3 feſtinat: neutrum bene peragit. xvj.q.j.preſbyteros. ibi. ſatis eñ̄ incongruū eſt: ſi quū vnū ex his ꝓ ſui magnitudine diligenter quis non poſſit implere: ad vtrūq3 videatur idoneus. facit. lxxxix.di.ſingula. ⁊ diuiſus in duo/nō habet ſui plenariam ptātem. ex̄ de cleri.cōiu.diuerſis. vbi de hoc. ⁊ apl'us j.ad Cor.vij. ibi. qui autē cum vxore eſt: ſolicitus eſt que ſunt mūdi quō placeat vxori: ⁊ diuiſus eſt. vt pre.c.diuerſis. Ut ergo ſpūalis ptās ſine impedimento intendat circa ſpūalia ⁊ diuina: expedit vt ſub ea ſit alia ptās: q̄ intēdat circa temporalia ⁊ humana. ¶ Quarto ꝓpter adiutorij neceſſitatem. q: ſpūalis ptās non ſufficit p ſeipſam/ad exercendum oīa illa reſpectu quorum habet ptātem: ſed indiget adiuuari. ⁊ ꝓpter hoc oportuit eſſe quādam inferiorem ptātem: que ſpūali miniſtraret in regimine tēporalium: vt ipſam adiuuaret in pluribus que ſola non pōt efficere: ipſamq3 muniret atq3 tueretur. ad hoc. xcvj.diſt. cum ad verū ventū eſt. ibi. ⁊ pontifices ꝓ curſu temporalium tñ̄modo rerū imperialibus legibus vterent': quatenus ſpūalis actio a carnalib' diſtaret incurſib': et deo militans minime ſe negotijs ſecularibus implicaret ⁊c. Item Iſid.de ſummo bono li.iij. Principes ſeculi nōnūq̄ intra eccl'iam ptātis accepte culmina tenent: vt p eādem ptātem diſciplinā eccleſiaſticam muniant. Ceterum intra eccl'iam ptātes neceſſarie nō eſſent: niſi vt qđ non pualēt ſacerdotes efficere p doctrine ſermonē: hoc imperet ptās p diſcipline terrorem ⁊c. xxiij.q.v.pncipes. ⁊ vide qđ ibi ſequit'. ¶ Quinto ꝓpter ordinis bonitatē. ſicut eñ̄ bon' ⁊ ſupbonus deus: quis oīa per ſeipm poſſit: dignitatem cōmunicat regiminis creaturis diuerſis: vt bonū ordinis in cauſando ſicut ⁊ in eſſendo reluceat in rebus ab ipſo ꝓductis: ſic etiam in eccleſia voluit eſſe quādam inferiorem poteſtatem ſub ſpūali: cui tēporalium regimen committeret: ac per hoc inueniatur in eccleſia bonū ordinis: quātum ad regiminis ptātem. hec ratio ꝓbatur. lxxxviij. diſt. decreuit. lxxxix. diſt. ad hoc. ad hanc materiā optime facit Exod.xviij. ibi. At ille ſc3 Iethro cognatus moyſi/nō bonā inquit rem facis. ſtulto labore cōſumeris: ⁊ tu ⁊ populus iſte qui tecū eſt. vltra vires tuas eſt negotiū. ſolus illud nō poteris ſuſtinere. ſed audi verba mea atq3 conſilia: ⁊ dñs erit tecum. Eſto tu pplo in ijs q̄ ad deū ptinent: vt referas que dicūtur ad eum. ⁊.j. Prouide de omni plebe viros potentes ⁊ timentes deū: in quibus ſit veritas: et qui oderint auaritiam: ⁊ ꝯſtitue ex eis tribunos/⁊ centuriones/⁊ quinquagenarios/⁊ decanos/qui iudicent populum omni tempore ⁊c. ¶ Ex

Tpalis ptās eccleſie cōducibil'.

Ex his autem rationibus per quas oſtēſum eſt ꝙ nō ſupfluit poteſtas pncipum temporalium in eccl'ia: lic3 ſpūalis poteſtas prehabeat tēporalem: concludi pōt/ꝙ ſpūalis tēporalem iuriſdictionē quā habet/nō debet exercere immediate: loquendo regulariter ⁊ cōmuniter. Hoc eñ̄ requirit eius modus agēdi: qui eſt ſm imperiū ⁊ directionē: non autem ſm imediatam executionē. Hoc enim requirit eius dignitas: cui nō cōuenit inferioribus actionibus intendere. Hoc etiam requirit eius libertas circa ſpūales actus: cui expedit adminiſtratione rerum temporalium nō implicari ⁊ ipediri. vt.ſ̄.primo.§.ꝟſi.ſ̄. dictum eſt. Hoc etiam requirit operandi cōmoditas: que ꝓuenit ex eo ꝙ p ptātem temporalem adiuuat' et munit'. Hoc etiā requirit ordo ptātum: q̄ tolleret' ſi ſpūalis ptās exerceret imediate iuriſdictionē tpalem. vt hec.ꝟ.primo ſunt ꝓbata. ¶ Licet aūt regulariter ⁊ cōiter nō debeat ſpūalis ptās iuriſdictionē temporalē exercere: certis tñ̄ cauſis inſpectis ⁊ in aliquib' caſibus pōt imediate ſe de tēporalibus intromittere: ſicut ⁊ ipſe deus: licet de cōi lege agat in rebus mediantibus ſecūdis cauſis: tñ̄ de lege ſpeciali aliqñ agit preter ordinē ſecundarū cauſarū. hec ꝓbantur ex̄ de iudic.nouit.§.nō eñ̄ intēdimus. ex̄ qui fi. ſint legi.lator.§.ſi vero. ⁊.c.cauſam que.ij.§.nos attendētes. ⁊.c.p venerabilem.§.rōnibus. xcvj.di.cū ad verum. ⁊ c.duo ſunt. xj.q.j.ꝓuenit.in fi. Caſus de qbus ſe eccl'ia de tēporalibus intromittit/no. ex̄ de fo.cōpe.lic3. ⁊ plures poſui.ſ̄.in pncipio iſtius operis: vbi de hoc latius diſputaui in.xxxvij.ar.poſt tria fol.ꝟ.dicendū eſt igit'. ⁊.j.c.ꝟ.de qbus. ¶ Qđ aūt poſſint in caſib' ⁊ ex cauſa habētes poteſtatē ſpūalem intromittere ſe de tēporalibus: regulariter aūt ⁊ indifferenter hec non debeant facere: ex verbis apl'i.j.ad Cor.vj.pōt accipi vbi loquēs ꝯtra illos q̄ iudicia ꝯſtituebāt apud infideles/dicit. An neſcitis qm̄ ſancti de hoc mūdo iudicabūt: hūc mūdū vocās hoies malos: quos boni iudicabūt ⁊ cōparatione vite ⁊ ptāte. vt gloſ. dicit. ſicut viri Niniuite: ⁊ regina Saba iudeos. cōparatiōe vite. vt dicit gloſ. Matth.xij. ⁊ Lu.xj. Et ſubdit apl's. Et ſi in vobis.i.p vos/iudicabit' mundus: indigni eſtis q̄ de minimis iudicetis: q.d. vt gloſ.ſupplet. ⁊ vere de his poteſtis iudicare. Neſcitis qm̄ angelos iudicabitis: ſc3 malos ⁊ apoſtatas. quanto magis ſecularia: ſic adapeat iſta ꝟba Innocē.iij. ex̄ q̄ fi. ſint leg.p venerabilē.§.rōnibus. in fi.i.de reb' ſecularib'. ⁊ ſequit'. Secularia igit' iudicia ſi habueritis: ꝯtēptibiles q̄ ſunt i eccl'ia ꝯſtituite illos ad iudicandū. Hoc aūt dicit apl's ironice ꝯ illos q̄ eligebāt iudices fideles/ſ3 ꝯtēptibiles.i.idiſcretos ⁊ viles. ⁊ huic expoſitiōi ꝯſonat qđ ſeq̄t'. Ad verecūdiā vr̄am dico ⁊c. Uel alit' ſm gloſ. q: dixerat apl's eos poſſe de his minimis iudicare: determiat q̄ ad hmōi negotia definiēda/ſunt ꝯſtituendi.ſ.ꝯtēptibiles q̄ ſunt i eccl'ia. Maiores eñ̄ ſpūalib' intēdere dñt. Cōtemptibiles ḡ ꝯſtituite.i.aliq̄s ſapiētes: q̄ tñ̄ ſunt minoris meriti. Apl'i eñ̄ pdicādo circūeuntes/talibus nō vacabant. ij ergo terrenas cauſas examinent: q̄ exteriorum rerum ſapiam perceperunt. qui aūt ſpiritualib' bonis dicati ſunt: terrenis non debent negotijs implicari. vt dum nō coguntur terre bona diſponere: valeant

Tpalia an ſint a ſpūalib' adminiſtranda.

bonis ſupioꝛibus deſeruire. ſic hoc etiā videt̃ Gratian⁹
intelligere.xi.q.i.§.ex his oībus.vbi ponitur iſta authoꝛi-
tas apl̃i: ⁊ exponit̃. ⁊ btūs Bern̄.i.li.de ꝯſideratione per-
tractans hoc verbū apl̃i. Cōtemptibiles ꝯſtituite ad iudi
candū/infoꝛmat Eugeniū papā: vt non ſe implicet nego
tijs tēpoꝛalibus niſi ex cauſa.ſic dicens. Itaq; ſm apoſto
lum/indigne tibi vſurpas tu apoſtolicus officiū vile:gra
dum ꝯtemptibilium. Unde ⁊ apl̃us eṗm inſtruēs. Nemo
(inquit) militans deo/implicat ſe negotijs ſecularibus.
⁊ paulo inferius adiungit Bern̄. Ubi aliqn̄ aliq̈s apl̃oꝝ
iudex ſedit hoīm:aut diuiſoꝛ terminoꝛꝝ: aut diſtributoꝛ
terrarū? Chꝛiſtus ait Lu.xij. Quis me cōſtituit iudicem
inter vos? vbi Ambꝛo.ſic ait. Bene ğ terrena declinat: q̇
ꝑpter diuina deſcenderat.nec iudex dignat̃ eſſe litium:ex
arbiter facultatum viuoꝝ:habens moꝛtuoꝝ iudiciū arbi-
triūq; meritoꝛum. Non ergo quid petas:ſed a quo poſtu
les/intuendū eſt.nec maioꝛibus intento animo putes mi
noꝛibus obſtrependū. vnde nō immerito refutat̃ hic fra-
ter qui diſpenſatoꝛē celeſtium geſtiebat coꝛruptibilibus
occupare. Nō ergo tranſgrediaris terminos quos poſue
rūt patres tui. Et poſt ait Bern̄. Mihi ꝟo nō videt̃ bon⁹
eſtimatoꝛ rerū/qui indignū putat apl̃is ſeu apoſtolicis
viris/nō iudicare de talibus:q̇bus datum eſt iudiciū in
maioꝛa. Quidni cōtēnant iudicare de terrenis poſſeſſiū-
culis hoīm:qui in celeſtibus ⁊ angelos iudicabūt? Ergo
in criminibus:nō in poſſeſſionibus ptās veſtra.ꝑpter il-
la ſiquidē:⁊ non ꝑpter has/claues accepiſtis regni celo-
rū:ꝑuaricatoꝛes vtiq; excluſuri:non poſſeſſoꝛes. Ut ſcia-
tis ait Matth.ix. Mar.ij. ⁊ Luce.v. q: filius hoīs habet
ptātem in terra dimittendi peccata.⁊c. Quenam tibi vi-
detur maioꝛ dignitas ⁊ ptās:dimittendi pctā:an predia
diuidendi? Sed nō eſt cōparatio.habent hec infima ⁊ ter
rena iudices ſuos/reges ⁊ principes terre. Quid fines
alienos inuaditis? Quid falcem veſtrā in alienā meſſem
extenditis.vi.q.iij.c.i. Non q: indigni vos:ſed q: indignū
vobis talibus inſiſtere:quippe potioꝛibus occupatis. De-
niq; vbi neceſſitas exigit:audi qd cenſeat apl̃s.i.ad Coꝛ.
vi. Si eñ in vobis iudicabit̃ hic mundus:indigni eſtis q̇
de minimis iudicetis. Sed aliud eſt incidenter excurrere
in iſta/cā quidē vrgente: aliud vltra incūbere iſtis tāq̈
magis dignis tali ⁊ taliū intentione reb⁹.hucuſq; Bern̄.
Patet ergo ex his verbis/q ſpūalis ptās nō dꝫ indifferē-
ter iuriſdictionē tempoꝛalem exercere:tñ pōt ⁊ dꝫ cauſis
neceſſarijs exigentibus immediate ſe de tēpoꝛalibus in-
tromittere:vt ſuperius eſt pꝛobatū. ⁊ ſm hanc diſtinctio-
nē ſaluat̃ ꝯtrarietas aliqua/que in ꝑdictis verbis Bern̄.
eſſe videt̃. ¶ De quibus aūt tēpoꝛalibus: ⁊ qñ intromit-
tere ſe valeat imediate ſpūalis ptās:ſic doctoꝛes determi
nant. Nā ad ſpūalem ptātem ſpectat imediate intromit-
tere ſe de illis tp̃alib⁹/que ſunt ſpūalib⁹ aliq̈ mō annexa.
Jō intromittit ſe de decimis exigēdis recipiēdis ⁊ diſpē-
ſandis.x.q.i.per.viij.ꝑma.c.ex̃ de deci.ꝑ totum.xij.q.ij.vo
bis.⁊.c.vulterane.cum ſi. Intromittit ſe de dotibus q̇ an
nexe ſunt matrimonio qḋ eſt ſacramentū: ⁊ de heredita-
tibus q̇ ſunt annexe natis de legitimo thoꝛo. ex̃ de dona.
inter vi.⁊ vxo.de pꝛudentia. ex̃ qui fi. ſint legi.c.i.⁊.ij.⁊.c.
perlatum.cum ſi. ¶ Item q: vt dictum eſt ex authoꝛita-
te Bern̄. Poteſtas iudicis ſpūalis ꝑncipaliter eſt in cri-
minibus:que ſunt ſpūalia mala. Ideo de queſtionib⁹ tē-
poꝛaliū q̇ deferūtur cū denūtiatiōe criminis pōt ſe itro-
mittere:quū ad eam ꝑtineat quēlibet chꝛiſtianū coꝛripe-
re de pctō. ex̃ de iudic̃.nouit. Adhuc ſpectat ad ipm̄ intro-
mittere ſe de tēpoꝛalibus/quū litigium tēpoꝛalium ꝯtra-
riatur paci:que eſt ſpūale vinculum. Eph.iiij. q: eſt chari
tatis effect⁹. ⁊ quū pacis federa ſunt iuramēto cōfirma-
ta: q: fractio iuramenti crimē eſt de q̇ ad ſpūalem iudicē
ꝑtinet iudicare.de his in pꝛe.c.nouit.⁊.xc.diſt.quaſi ꝑ to-
tum.⁊.xxiiij.q.iij.illi qui. ex̃ de treu. ⁊ pa.c.i.xxij.q.v.quaſi
per totū. Item intromittit ſe de tēpoꝛalibus:ꝑpter defe-
ctum dñi tēpoꝛalis. ex̃ de fo.cōpe.licet. ¶ Item ꝑpter ne-
gligentiā ſeu malitiam ꝑncipis nō ſeruantis iuſtitiam: ⁊
abutētis ptāte ſibi conceſſa: ⁊ nō facientis qḋ facere tenet̃
in obſequiū ſpūalis ptātis: ⁊ ꝑpter cōmune bonū.ad hoc
ex̃ lib.vi.de ſup.ne.pꝛe. grandi.⁊.xv.q.vi. item alius. Itē
intromittit ſe de tēpoꝛalibus:quū appellat̃ ad ipam:pꝛe-
cipue vbi eſt conſuetudo quā tolerat ſecularis ꝑnceps: ⁊
ab eccleſiaſtico iudice appꝛobat̃. ex̃ de ap.ſi duob⁹. ¶ In-
tromittit ſe de tēpoꝛalibus que donata ſunt eccl̃ie a ꝑnci
pib⁹ vel alijs fidelib⁹.lxiij.di.ego lodoic⁹. ex̃ de deci.quū.
x.q.i.c.i.ij.iij.cū ſi.adde qḋ ſcripſi.ſ.in.xxxvij.ar.ꝟb.ꝑmus
reſpicit.§.pꝛece.ꝟſi.tertio. ¶ Quarto ꝯſiderandū eſt/q
quū ex dictis appareat q ſub chꝛiſti vicario ⁊ Petri ſuc-
ceſſoꝛe tamq̈ ſub ptāte cauſali ac ſumma/cōtineatur po-
teſtas inferioꝛ pontificum: ⁊ ptās tēpoꝛalis ꝑncipum: tñ
diuerſimode cōparatur ad ipm̄ vtraq; ptās. Nam ptās
pontificū ad ipm̄ cōparat̃ ſicut cauſatū ad illud in quo
eſt ꝑfectio ſm eādem rationē:nō tñ totaliter:ſed in parte.
ptās eñ que eſt in ſummo pōtifice/deriuat̃ ad alios pon
tifices ſm eādem rationē ⁊ ſm eūdem modū agendi:nō
tñ ſm ſuam plenitudinē:ſed ſm partem.ad hoc ex̃ de vſu
pal.ad honoꝛem. Ptās aūt ſeculariū pꝛincipum cōparat̃
ad ipm̄/ſic cauſatū in quo eſt ꝑfectio cauſe efficientis:et
ſm aliam rationē. Nam in ꝑncipibus ſecularibus eſt ſo-
lum tēpoꝛalis ptās: ⁊ eſt in eis ſm aliā rationē: ⁊ ſm aliū
agendi modum/q̈ ſit in ſummo pontifice.ar.ad hoc.cvi.
di.cum ad verū.⁊.c.duo. ¶ Quinto ꝯſiderandū eſt
q ſumm⁹ pontifex nō ſolum iure diuino ſed etiā iure hu-
mano habet poteſtatem tēpoꝛalem:ſcꝫ ex cōceſſione a cō
ſtantino facta:qui monarchiā tenebat imperij.xcvi.di.cō
ſtantinus. ¶ Si queratur quid operatur hoc ius hu
manū ſuꝑ diuinū:dici pōt vno modo q hoc ius humanū
eſt iuris diuini manifeſtatio. ar.xxiij.q.v.c. remittūtur.§.
hinc notandū.ibi.da dñe/hoc eſt datā ſibi pꝛonūtia egy-
ptum ⁊ ethiopiam. Uel ad ius diuinū confirmatio: ⁊ ei⁹
imitatio/⁊ veneratio.hec eñ Conſtantini conceſſio/fuit
ſubiectionis ⁊ venerationis oſtenſio ad ſpūalem poteſta-
tem. Et in eo q conſtantinus beato Syluestro eiuſq; ſuc
ceſſoꝛib⁹ regnū terrenū ⁊ imperialia inſignia ⁊ officia cō-
ceſſit:non authoꝛitatem cōtulit:ſꝫ reuerentiā impendit: ⁊
regnum terrenū ſubiectum eſſe debere monſtrauit.xcvi.
diſt.ſi imperatoꝛ.qḋ non dubium eſt dei ꝑuidentia eſſe fa
ctum.in cuius manu eſt coꝛ regum. Pꝛouerb.xxi. in ꝑnci.
vt pontificalis apex nō vileſceret:ſed in ampliori hono-
re haberetur:dum cerneretur tante dignitatis inſignijs
pꝛefulgere.vt pꝛe.c.conſtantinus. vltra medium.ibi.vt et
pontificalis apex nō vileſcat:ſed magis q̈ terreni noſtri
imperij dignitas gloꝛia ⁊ potētia decoꝛetur. ⁊ ar.ad hoc
lxx.diſt.epiſcopi non in caſtellis.ibi. Nec vileſcat nomen
epiſcopi.ſed ad honoꝛabilem titulum. ⁊ ex̃ de pꝛiuile.c.i.
Uel poteſt dici q iſta conceſſio fuit quedam cooperatio
ſiue miniſteriū ad hoc q poteſtatem quā chꝛiſti vicarius
habebat iure diuino:poſſet liberius exercere de facto:qḋ
pꝛopter tyrannoꝝ perſecutionē ante conſtantini tempo-
ra non ita poterat.vnde ⁊ nunc ſeculares ꝑncipes tueri
debent eccleſias/⁊ eccleſiarum pꝛelatos.vt libere valeāt
exercere que ſaluti fidelium expediūt: ⁊ iure ſuo vti ſine
impedimento. ad hoc.xcvi.diſt.boni pꝛincipis. xxiij q.v
pꝛincipes.⁊.c.adminiſtratoꝛes. Et maxime impatoꝛ.lxiij.
diſtinc.tibi domino. ex̃ in clemen. de iureiuran. roman.
pꝛincipes.§.ego henricus. ¶ Poteſt etiam dici q ex hu-
iuſmodi conceſſione poteſt ſummus pontifex magis im
mediate ſe de tempoꝛalibus intromittere.quod ex eo pa
tet:quia quū vacat imperium:exercere poteſt immediate
iuriſdictionē tēpoꝛalem. ex̃ de fo.compe.licet. Et ſicaliter
exercet iuriſdictionem tempoꝛalem: vt habet eam iure
diuino: ⁊ aliter/vt habet eā ex iure humano. vnde in ipſo
magis diſtinguitur tempoꝛalis ptās a ſpūali:ꝑut tp̃alis
cōuenit ei ex iure diuino:q̈ vt cōuenit ei ex iure humano.
q: ſm qḋ cōuenit ei ex iure diuino: hꝫ eam virtute in ipa
ſpūali ptātē. vt aūt cōuenit ei ex iure humano. hꝫ eā di-

De qb⁹ tp̃alib⁹ papa ſe itromittat.

Jus humanum quid vltra diuinum faciat.

Digitized by Google

ſtinctiue ab ipſa ſpūali poteſtate diuiſam atq; diſtinctā. verūtñ etiā ꝑut habet eam iure humano:exercet eã per miniſterium alioꝝ:vt ſpūalibus actibus liberius valeat inſiſtere:qui ſunt ei magis cōuenientes ⁊ ꝓpꝛij. eꝝ ne deri. vel mo.epī.lib.vi.xcvi.di.duo. Adde hic qđ ſcripſi.ſ.in primo.lv.ar.in fi. ❡ O Sexto conſiderandū eſt ꝙ ſicut ſpūalis poteſtas prehabet tēpoꝛalem excellenter:ſic tēpoꝛalis poteſtas/que eſt intra ecclīam/participat aliqđ ſpiritualis poteſtatiſ. nō tñ ꝙ ſpūales actus exercere valeat: ſed inquātum ſpūali obſequitur:⁊ miniſtrat:⁊ actꝰ quos exercet/ad finē ſpūalis oꝛdinat:ſi recte vtitur ſua ptāte. q: ipſa tpalia que diſponere habet/ſunt propter ſpūalia. abutitur eñ tpalibus:qui non ea oꝛdinat ad ſpiritualia. Nam ſicut cognitio ſenſibilium deſeruit cognitioni intelligibilium:⁊ oꝛdinatur ad eam: Ita vſus tēpoꝛaliū deſeruire debet vite ſpūali:⁊ ad illam oꝛdinari. Unde licet finis ꝓximus tpalis ptātis ſit alius a fine ſpūalis: tamen finis vltimus idem eſt:ſcilꝫ btitudo ſupnaturalis: de quo īmediate curam hꝫ ſpūalis poteſtas. ⁊ ideo tpalis ptās ſi recta ſit:dicit aliquo modo ſpūalis. dicitur tñ ⁊ denoiat ſimplr tēpoꝛalis a fine ꝓximo: ſicut effectus denominat a cauſa ꝓxima magis ꝙ a remota. ❡ P Hinc eſt ꝙ regibus adhibetur vnctio:que ſpūalitatem deſignat. eꝝ de ſacra vnc.c.vnico. Qđ aūt reges nō vnguntur in capite:

Regiſ inunctio.

ſicut pontifices:ſed vngunt in bꝛachio:deſignat ꝙ eoꝝ poteſtas nō eſt pncipaliter ſpūalis: ſed ꝑ miniſterium/et obſequiū.q: per bꝛachiū operamur. vt p:e.c.vnico. de ſacra vnc. Adhuc alio modo ptās pncipum ſecularium in ecclīa pōt dici ſpūalis:videlꝫ ſm vitam. Sicut eñ pontifices debent eſſe ſpūales ſm vitam: ſic et pncipes tpales in ecclīa.maioꝛ tñ ꝑfectio ⁊ vite ſpūalitas requiritur in pontificibus/ꝙ in pncipibus:quia maioꝛ ⁊ perfectioꝛ eſt eoꝝ dignitas.xcvi.di.duo ſunt. Et maioꝛ in dignitate/maioꝛ erit in vita ⁊ perfectione.i.q.i.viliſſimus.iiij.di.deniq;. Unde vtriq; vngunt. ſed pōtifices in capite ⁊ manibus. vt p:e.c.vnico de ſacra vnc. q: in eis dꝫ eſſe ꝑfectio contēplatiue ⁊ actiue vite.xxxvi.diſt.ſi quis.eꝝ de renun.niſi.§. ne putes.pncipes aūt in bꝛachio.quia in actiua ſe debēt p:ecipue exercere. Nam cū Martha miniſtrāt. Luce.x.eꝝ de regula.c.licet.ad fi.ꝟ.nec legitur.⁊ cum Maria ſecundi bonis actionibus eſſe debent.vt p:e.§.ne putes.⁊.ꝑ.c. licet.ꝟ.ad quod vtriq;.⁊ quidem de ꝑfecta vita que debet eſſe in pontificibus nō hic dico. De hoc abunde in paſtoꝛali ſuo btūs Greg.etiam in libꝛo moꝛaliū.⁊ Ber.ad Eugenium in lib.de conſideratione.ac alij plures doctoꝛes in operibus ſuis tractant.⁊ Gratianus pleniſſime a.xxv. diſt.vſq; ad.l.in quibus diſtinctionibus tractat de.xiij.c. apoſtolice regule. que ponit Paulus ad Timo.i.epiſtola.c.iij.et ad Titū.c.i. ❡ Articulus.lvij.

S Ed de perfecta vita ſeculariū pncipum ⁊ p:ecipue regum qui ſunt ſuperioꝛes ⁊ pcellentes.i.Pe.ij. eꝝ de ma.⁊ obe.ſolite.ibi.ſiue regi quaſi pcellenti.aliqua pauca ex maioꝝ doctrina ponenda ſunt.vt ex eis magis appareat quō eoꝝ poteſtas debet eſſe ſpūalis:⁊ ad finem ſpūalem oꝛdinari. lꝫ eñ.ſ.xlij.ar.aliqua dixerim circa hoc:tamen aliquid amplius eſt Ʒaddendū. ❡ A Eſt ꝗ ꝓmo tenēdū ꝙ ſecularis

Rex malus non vere rex eſt.

ptās vt digna ſit regis noie recte agere dꝫ. Prauꝰ eñ rex nō vere pōt dici rex. ſicut falſus denarius,nō ē denariꝰ. de hoc ſunt plures concoꝛ.xlv.diſt.vera iuſtitia. Unde Iſid. ix.lib.etymo.ait. Rex a regendo dr.non aūt regit qui non coꝛrigit ſe ⁊ alios. Recte igit faciēdo/regis nomē tenet. Peccādo aūt amittitur.vnde ⁊ apud antiquos tale erat ꝓuerbiū. Rex eris/ſi recte facias.ſi nō facias nō eris. Sic etiā beata Katharina dixit Maxentio. Si animo te rexeris:rex eris.ad hoc.xxi.di.cleros.ibi.ſicut rex a regēdo. ij.q.i.ſcelus.ꝑdit eñ nomen dignitatis ꝓpter delictum. legit ⁊ no.eꝝ de pur.ca.c.i. Subdit aūt Iſid.ꝙ regie virtutes p:ecipue due ſunt.ſcꝫ Iuſtitia/⁊ Pietas. de his ſatis

Iuſtitia Pietas ⁊ Prudētia.

dixi.ſ.xlij.ar.in.i.parte iſtius operis. Plus aūt in regibꝰ laudatur Pietas.nam Iuſtitia ꝑ ſe ſeuera eſt.ſed vera iuſtitia compaſſionē habet.xlv.diſt.vera ⁊ falſa mia inuenitur.xxiij.q.iiij.eſt iniuſta. In his aūt addenda eſt Prudētia.ſine qua iuſtitia ⁊ pietas recte nō valent exerceri.nec multitudo ſubiec[?] vtiliter gubernari. De his aūt tribus que neceſſaria ſunt regibus/plene.ſ.diſſerui.xlj.arti.que hic repetenda nō ſunt. Debent quoq; reges fide ⁊ deuotione deo ſubdi:vt alios ſibi ſubdere valeant. Digne debent deo mēte adherere:vt firmiter poſſint regni gubernacula poſſidere.ad hec.xcvi.di.in ſcripturis.⁊.c.ſi imperatoꝛ.⁊.xcvij.di.eccleſie.xxiij.q.v.res ecclīe aliī.C.de ſum. trini.epla inter claras. Debent non ꝓpꝛium cōmodū aut gl'iam tyꝛānice querere:ſed bonum comune ſibi ſubiecte multitudinis regaliter intendere:atq; ꝓcurare.bonā ſcꝫ ⁊ virtuoſam vitam:et que ad ipſam adminiculantur.ad hoc.viij.q.i.ſunt in eccleſijs.xxiij.q.viij.vt p:idem. Debent eccleſias ⁊ eccleſiarū ꝑlatos reuereri/⁊ honoꝛare/munire/⁊ defenſare.xcvi.di.boni.c.duo.xxiij.q.v.pncipes. Honoꝛ eñ exhibitus chꝛiſti miniſtro/chꝛiſto exhibet.ipſo dicente Matth.x.⁊ ſimile Luce.x. Qui vos recipit me recipit.xxi.diſt.in nouo.xciij.diſt.ille proculdubio.vi.q.i.ſacerdotes.viij.q.i.qui vos ſpernit. Debent erga diuini cultus ampliationē ⁊ augmentū ſtudiū impendere.vt p:e.c.boni.⁊.c.cōſtantinus. Debēt aduerſarios chꝛiſti ⁊ ecclīe impugnare.xxiij.q.v.de liguribus.c.duobus.c.ſeq.⁊.xcvij. di.ecclīe. Debēt iuſta ꝑcipere:⁊ illicita ꝓhibere.malos coercere ⁊ punire.vt boni inter malos quiete viuāt.xxiij.q. v.regū.⁊.c.rex debet.di.iiij.facte ſunt.in ꝓhemio decre. rex pacificus. Debent iuſtū bellum indicere:ab iniuſto cauere.xxiij.q.ij.iuſtum. Debent ꝑdam eque ⁊ iuſte diuidere.xxiij q.v.dicat. Debent fidelitatē quā ſibi ſeruare deſiderant/ſubditis obſeruare.xxij.q.v.de foꝛma.xcv.di.eſto. Debent inter ſubditos humiliter ſe habere. Eccli.xxxij. Rectoꝛem te poſuerunt:noli extolli:ſed eſto in illis quaſi vnus ex ipſis. Item rex faciat ſe timeri. Eccli.vij. Noli querere fieri iudex:niſi valeas virtute interrūpere iniquitates. Prouerb.xx. Rex q̄ ſedet in ſolio iudicij: diſſipat omē malum intuitu ſuo. Sed magis velit amari ꝙ timeri. q: ſm Senecam. Nobilis eſt natura hois. facilius ducit/ꝙ trahatur. Debet tribulatos conſolari. Iob.xxix. Cuū ſederem quaſi rex circūdante exercitu: eram tamen merentiū conſolatoꝛ. Debet ſuſurrones ⁊ bilingues contēnere. ⁊ viles non exaltare.vnde Ariſto.Alexandro. Conſultoꝛ p:ocerum/ſeruos contēne bilingues Et nequam:nec ꝗs humiles natura iacere Precipit/exalta. Item rex debet ſequi conſiliū ſenioꝝ:non iunioꝝ:blande regendo et dulciter:⁊ nō dure ⁊ tyꝛānice:ne perdat regnū. vt Roboam filius Salomon qui de conſilio iunioꝝ dixit populo iſrl. Minimus digitꝰ meus groſſioꝛ eſt doꝛſo pris mei. ⁊ nūc pater meus poſuit ſup vos iugū graue.ego aūt addā ſup iugū veſtrū.pater meus cecidit vos flagellis:ego aūt cedā vos ſcoꝛpionibꝰ.ꝓpter qđ.x.tribꝰ receſſerūt ab eo.iij. Reg.xij.vij.q.i.deniq;. Iuuenes eñ cōiter ſenſu non pollent.ideoq; nō ſunt in ꝯſiliarios aſſumēdi. Phus. Nemo iuuenes duces eligit:eo ꝙ certū eſt eos ſapiam non hre. ar.ad h.i.q.i.eſtote.xxiij.di.qñ. Debēt ꝑ affabilitatē ⁊ beneficia ꝓcurare:vt diligant:⁊ ꝑ iuſtas vindictas nō ꝓpꝛie iniurie ſꝫ legis dei/ſtudere:vt timeant.xxiij.q.v.rex debet. ❡ Et vt magiſ appareat de officio regū:⁊ de vita virtuoſa/q̄ ipſis congruit:ꝑducēda ſunt in mediū aliq̄ teſtimonia. In ꝓmis ꝗ cōſiderandū eſt id qđ deuteronomij dñs oꝛdinauit.xvij.c.circa reges. Primo eñ quātū ad modū

In regiſ electiōe q̄d obſeruandū

eligēdi/ſtatuit/vt in electiōe regis ſpectaret dei iudiciū. Et vt nō fieret rex alterius gentis.qđ ⁊ nunc in ecclīa ſeruādū eſt.vt videlꝫ in inſtitutiōe regū illoꝝ iudiciū interueniat:qui vicem dei tenent in terris. Non tñ ipſa tollit electio ꝓplo qui habet imperatoꝛē eligere.xciij.diſt.legimus.vel alioꝛum qui hoc habent de conſuetudine. eꝝ de

Digitized by Google

elec.venerabilem. Nec requiritur iudiciũ pape ſpeciali-
ter.ſed ſufficit ꝙ tacite in eum conſentiat/qui dignus eſt
ad regendũ:⁊ obediens matri ſue eccl'ie.ar.lxiij.diſt.cum
hadrianus ſecũdus.xcvj.diſt.quis dubitet. Et vt nõ fiat
rex alterius gentis.q: nõ dꝫ aſſumi aliquis in regẽ: q̃ nõ
ſit fidelis:⁊ de gente chriſtiana.ar.bo.xcvj.diſt.ſi impera-
tor catholicus eſt.q.d.debet eſſe.Quiniter fideles ⁊ infi-
deles magna dꝫ eſſe diſtinctio.iij.q.iiij.c.j.℣.nec impetere
⁊.q.v.canonica.ibi.qñ ſunt eoꝝ gentis. Itẽ textus eſt(qḋ
blaſphe- eſt nimis abſurdũ) vt blaſphemus chriſti in chriſtianos
mus qs. vim prãtis exerceat.ex̃ de iude.cũ ſit. Blaſphemus autẽ
eſt nõ ſolum iudeus:ſed quilibet infidelis q̃ ignorat chri
ſtum:⁊ cũ nõ colit. Et nulli pagano licitũ eſt ſup chriſtia-
nos aliqḋ officiũ exercere.vt pre.c.cũ ſit.⁊.liiij.diſ.nulla.
¶ Secũdo vero circa reges inſtitutos ordinauit qualiṫ
ſe hr̃e debeant quãtum ad ſeipſos.vt ſcꝫ nõ multiplicarẽt
currus ⁊ equos:neq; vxores: neq; immenſas diuitias:q:
ex cupiditate hoꝝ ꝑncipes ad tyrãnidẽ declinãt:⁊ iuſti-
tiam derelinquũt: q: Cito Violatur Auro Iuſtitia.xj.q.
iij.paup.Qḋ non ſic eſt accipiendũ:quaſi nullatenus de-
beat huiuſmodi apparatibus ⁊ diuitijs abundare.Sed
q: nõ debeat ex cupiditate/aut inordinato appetitu/ho-
rũ affluentiã ambire.ar.xlvij.di.ſicut.xxxiij.q.v.ſecũduꝫ.
Quãtum tñ requirit ſtatus regie dignitatis/⁊ cõmune
bonũ:põt hoꝝ exterioꝝ bonoꝝ copiam ꝓcurare ⁊ habe-
re.ar.ad hoc.xlj.di.nõ cogãtur.⁊ reges mollib⁹.Matth.
xj.veſtiunṫ.xxj.q.j.c.j.in ſi.q: diuites cum iuſtitia ⁊ bonis
operibus nõ abijcit gangrenſe ꝯcilium.xxx.di.hec ſcripſi-
Rex lr̃a- mus.⁊ facit ad hoc qḋ legitur ⁊ no.ex̃ de prebẽ.de multa.
rũ ſacra ℣.ſi.⁊ in gloſ.eſt ꝙ̃ argumentũ. ¶ Tertio inſtituit quali-
rũ ſit ſtu ter ſe deberet hr̃e ad deũ.vt ſcilꝫ ſepe legeret:⁊ cogitaret
dioſus. de lege dei:vt ſic ſemꝑ eſſet in dei timore ⁊ reuerentia.vñ
diciṫ in pre.c.Deut.xvij. Poſtq̃ aũt ſederit in ſolio regni
ſui:deſcribet ſibi deuteronomiũ legis hui⁹ in volumine/
accipiẽs a ſacẽdotib⁹ leuitice trib⁹:⁊ habebit ſecũ:legetq;
illud oĩbus diebus vite ſue.vt diſcat timere dñm deũ ſuũ:
⁊ cuſtodire verba ⁊ cerimonias eius/q̃ lege p̃cepta ſunt.
neq; eleuetur cor eius in ſupbiam ſup fratres ſuos.neq;
declinet in partẽ dexteram vel ſiniſtram:vt longo tp̃e re-
gnet ipſe ⁊ filij eius ſup iſrael. ¶ Eſt eñ ſciendũ ꝙ q: bo
na vita multitudinis/quã rex intendere dꝫ/ordinata eſt
ad finẽ que eſt beatitudo celeſtis:ideo ad officiũ regis
ꝑtinet ſic bonã vitam multitudinis ꝓcurare/ſicut conue
nit ad celeſtem beatitudinẽ ꝯſequendã. vt ſcꝫ ea p̃cipiat
que ad celeſtẽ patriã ducunt:⁊ eoꝝ ꝯtraria ſm̃ qḋ fuerit
poſſibile iterdicat. ad hoc.xxiij.q.iiij.qñ vult.℣. ⁊ paulo-
poſt nabuchodonoſor rex ⁊c.⁊.c.nõ inuenitur.xj.q.iij.im-
peratores.ibi.nam inter hoĩes penas luit: ⁊ apud deum
frõtem nõ habebit:qui hoc facere noluit qḋ ei ꝑ cor regꝭ
ipſa veritas iuſſit.Que aũt ſit ad verã beatitudinẽ via/
⁊ que ſint impedimẽta ipſius/ex lege diuina cognoſciṫ:
cuius doctrina ꝑtinet ad officiũ ſacerdotũ.q: labia ſacer
doris cuſtodiunt ſciam:⁊ legem requirũt de ore eius.ſcꝫ
ſubditi.q: angelus dñi exercituũ eſt. Malach.ij.⁊.xliij.
di.ſit rector.Et iḋ precepit dñs vt rex legem ſibi deſcribe-
ret:⁊ exemplar acciperet a ſacerdotibus:⁊ illam legeret
oĩbus diebus vite ſue:vt diſcat timere deum:⁊ cuſtodire
p̃cepta ipſius.vñ multum cõuenit regibus crebro ſcrãs
ſcripturas legere vel audire:vt ꝑ exercitiũ lectionis ſciẽ-
tie regendi ppl'm inueniat margaritã. ex̃ de renun. poſt
tranſlationẽ.℣.ceterũ.vnde Sozomenus lib.j.in hiſtoria
tripertita dicit in laudẽ Theodoſij imperatoris.Aiunt te
per diem exerceri armis:⁊ ſubiectoꝝ negotia diſceptare:
iudicare ſimul ⁊ agere. Noctibus vero libris intendere.
⁊ de hoc.s̃.xlij.ar.dixi in ꝑma iſta parte iſti⁹ operis. Rex
eñ inſipiens perdet ppl'm ſuũ.Eccl'i.x. Et ex hoc ſequiṫ
ꝙ leges quas rex inſtituit:nõ debent a doctrina legis di-
uine diſcordare:ſed ei ꝯſonare:ac ſacris canonib⁹ ſubijci.
Nam ſicut prãs ſubijcitur poteſtati:ſic leges legibus de-
bent eſſe ſubiecte.x.di.c.j.⁊ ꝑ totum.ex̃ de puile.ſup ſpecu
la.in ꝑn.ibi.famulatum.⁊ ex̃ de no.op.nun.c.j. ¶ Quar-
to inſtituit qualiter rex deberet ſe habere ad ſubditos ſu
os:ſcꝫ vt non ſuperbe eos contẽneret ⁊ opprimeret: nec precepta
etiam a iuſtitia declinaret.xxiij.q.v.regum.De bonis aũt nemini
conditionibus chriſtianoꝝ regum.btũs Aug.v.li.de ciui. regũ nõ
dei.c.xxiiij.ſic ait. Chriſtianos imperatores ⁊ reges feli- neceſſa-
ces dicimus: ſi iuſte imperant. ſi inter linguas.xj.q.iij.in ria.
cunctis.⁊.c.inter verba.ſublimiter honorantium/⁊ obſe
quia nimis humiliter ſalutantiũ/non extolluntur.ſi ſe eẽ
homines mortales.ꝑs.lxxxviij.Quis eſt homo q̃ viuet:⁊
nõ videbit mortem:meminerint.Si ſuã ad dei cultũ ma
xime dilatandum ⁊ maieſtati ſue famulandum curã in-
defeſſam adhibent.ſi deũ timent:diligunt:⁊ colũt.ſi plus
amant illud regnũ/vbi non timent habere conſortes.ſi
tardius vindicant.facile ignoſcunt.Si eãdem vindictam
pro neceſſitate regende tuendeq; reipublice/nõ pro ſatu
randis inimicitiarũ odijs exercent. ſi eãdem veniam nõ
ad impunitatem iniquitatis.xxiij.q.iiij.eſt iniuſta.ſed ad
ſpem correctionis indulgent.Si qḋ aſpere coguntṫ quã-
doq; decernere:miſericordie lenitate ⁊ beneficioꝝ largi-
tate cõpenſant.Si luxuria tãto eſt eis caſtigatior/quãto
poſſet eſſe liberior.ij.q.j.ſcelus.xj.q.iij. p̃cipua. ⁊.c.in cor-
poris.Si malunt cupiditatib⁹ prauis q̃ quibuſlibet gẽ-
tibus imperare.Cõſtantin⁹ imperator. Quid iuuat bar
baras nationes viciſſe:ſi a crudelitate vincamur: Et ſi
hec omnia faciunt:non ꝓpter ardorem inanis glorie:ſed
propter charitatem felicitatis eterne.ſi pro ſuis peccatis
humilitatis ⁊ miſerationis ⁊ orationis ſacrificium deo ſuo
vero immolare non negligant. Tales chriſtianos impe-
ratores ⁊ reges dicimus eſſe felices: interim ſpe: poſtea
re ipſa futuros. Cyprianus etiam in li. de.xij.abuſionib⁹
ait ꝙ vnus abuſionis gradus eſt Rex iniquus: qui quũ
iniquoꝝ rector eſſe debuerit:in ſemetipo noĩs ſui dignita
tem non cuſtodit. Nomen enim regis itellectualiter hoc
retinet:vt in ſubiectis omnibus rectoris officiũ ꝓcuret.
Sed qualiter alios corrigere poterit:qui ꝓprios mores/
ne iniqui ſint:non corrigit:quoniã iuſtitia regis exaltabi
tur ſolium.⁊ in veritate ſolidantur gubernacula popu-
lorum. Prouerb.xvj.c.ad hec.xxvj.di.vna.⁊.xxv.diſ.p̃mũ,
cũ ſuis concor.⁊ ſimilibus. In quibus autem cõſiſtit re-
gis iuſtitia ſubdit Cyprianus/dicens. Iuſtitia vero regꝭ Iuſtitiã
eſt neminem iniuſte per potẽtiam opprimere. Sine acce- regis q̃
ptione ꝑſonarum inter virum ⁊ proximũ ſuum iuſte iudi ſit.
care.Aduenis ⁊ pupillis ⁊ viduis defenſorem eſſe.Cohi
bere furta. Adulteria et omneꝫ mechiam punire.ad hoc
xxiij.q.v.regum.⁊.c.rex. Iniquos non exaltare. Impudi-
cos ⁊ hiſtriones nõ nutrire.ad hec.lxxxvj.di.donare. Cõ
tra hoc multum offendunt Reges Hiſpanie. Impios de
terra perdere. Parricidas ⁊ periurantes viuere nõ ſine-
re.pre.c.rex.Eccleſias defendere.pre.c.regum. Pauperes
eleemoſynis alere.lxxxvj.diſt.non ſatis.⁊.c.paſce.de peni.
diſt.j.quãobrem. Iuſtos ſuper regni negotia conſtituere.
Contra hoc Reges Hiſpanie faciunt preponentes iude-
os ſuper negotia ⁊ regni reditus.contra iura.liiij.diſtin.
nulla.ex̃ de iudeis.cum ſit.⁊.c.ex ſpeciali. Senes ⁊ ſapiẽ-
tes ⁊ ſobrios conſiliarios habere.j.q.j.eſtote. Magoruꝫ
⁊ hariolorum phytoniſſarumq; ſuperſtitionibus non intẽ
dere.xxvj.q.v.nec mirum.⁊ per totuꝫ.ij.q.j.⁊.ij.⁊.iij. Ira-
cũdiam ſuam differre.xj.q.iij.cum caput.⁊.c.illa.⁊.c.ſum-
mo. Patriam fortiter ⁊ iuſte contra aduerſarios defen-
dere.xxiij.q.ij.iuſtuꝫ.cum.c.ſeq.⁊.q.iij.fortitudo.⁊.q.viij.
vt pridem. Per omnia in deum confidere.ꝑs.cxxiiij. Qui
confidunt in domino.de conſe.diſtinc.j.omnis chriſtian⁹.
Proſperitatibus animuꝫ non eleuare/ſicut fecit Nabu-
chodonoſor.de peni.diſtinc.j.℣.ex his itaq;.℣ſi.nabucho
donoſor per ſupbiam. Cũcta aduerſantia patienter tole
rare.xxiij.q.j.℣.j.⁊.c.parat⁹. Fidem catholicã in deũ hr̃e.
xcvj.di.ſi imꝑator. Filios ſuos nõ ſinere impie agere.xxiij.q.
v.rex.Certis horis oroni iſiſtere.vt Dauid in ꝑs.cxviij. Se-
ptiens in die ⁊c.xcj.di.p̃ſbyter,⁊ ex̃ de celebra.miſ.c.j. Ante

hoꝛas congruas nō guſtare cibum. de ꝯſe. diſtin.v.ſolent. Ve enim terre cuius rex puer eſt: ꝛ cuius ꝑncipes mane comedunt. Eccleſ.x. ꝛ ſubdit Cypꝛianus. Hec regni pꝛoſperitatem in pñti faciunt: ꝛ regem ad celeſtia regna ꝑducunt. ¶ B Qui vero regnū ſm̄ hanc legem non diſpenſant: multas nimirū aduerſitates tolerāt imperij. Jdcirco enī ſepe pax populoꝝ rūpitur: ꝛ offendicula etiam de regno ſuſcitātur: terrarūq; fructus diminuunt̄: ꝛ ſeruitia populoꝝ ꝑpediūtur: multi ꝛ varij doloꝛes ꝓſperitatem regni inficiunt: charoꝝ ꝛ liberoꝝ moꝛs triſtitiā confert: hominū incurſus ꝓuincias vndiq; vaſtant: beſtie armentoꝝ ꝛ pecoꝝ greges dilacerāt: tēpeſtas aeris ꝛ hemiſpherie turbata/ terrarū fecunditatem ꝛ maris miniſteria ꝓhibent: ꝛ aliquādo fulminū ictus ſegetes ꝛ arboꝝ floꝛes ꝛ pampinos exurūt. Super oia vero regis iniuſtitia non ſolum imperij pñtis faciem fuſcat: ſed etiā filios ſuos ꝛ nepotes: ne poſt ſe hereditatem regni teneant: obſcurat. Pꝛopter piaculū enī ſalomonis/ regnum domus iſrl' dñs de manibus filioꝝ diſperſit: ꝛ ꝓpter iuſtitiam Dauid regis lucernā.iij. Regum.xi. de ſemine ſuo reliquit. Ecce quātum iuſtitia regis ſeculo valet/ intuentib' perſpicue patet. Pax enī eſt populoꝝ tutamētū pñie. vnitas plebis. munimen gentis. cura languoꝝ. gaudium hoim. tēperies aeris. ſerenitas maris. terre fecunditas. ſolatium pauperum. hereditas filioꝝ. ꝛ ſibimetipſi ſpes future beatitudinis. ad hec. xxiij.q.v. regum. in fi. ibi. ſi inquit hec feceritis reges iuda: tenebitis priſtinā ptātem. ij.q.j. noli. ibi. ſi aūt pax humana tam dulcis eſt ꝓ tēpoꝛali ſalute moꝛtalium: quāto dulcioꝛ eſt pax diuina ꝓ eterna ſalute angeloꝛum? Jſido. quoq; iij. li. de ſummo bono ſic ait. Qui recte vtitur regis poteſtate: ita pſtare oibus dꝫ: vt quanto magis honoꝛis celſitudine pollet: tanto ſemetipm̄ mente humiliet: ꝓponens ſibi exemplū humilitatis chꝛiſti ꝛ dauid: qui de ſuis meritis nō tumuit: ſed humiliter ſeſe deijciens dixit. Vilis incedam: ꝛ vilis apparebo ante deum q̇ elegit me. ij. Reg.vi. Et poſt. q̇ recte vtitur regia ptāte: foꝛmā iuſtitie factis magis q̄ verbis inſtituit. Nulla ꝓſperitate erigitur. nulla aduerſitate turbat̄. non innititur ꝓpꝛijs virtutibus. nec a dño recedit coꝛ eius: alꝛs maledict' eſt. Hiere. xvij. Et poſt. Dedit dñs ꝑncipibus ꝑſulatum ꝓ regimine pploꝝ: ꝛ illis eos pꝛeeſſe voluit/ cū quibus vna eſt eis naſcendi moꝛiendiq; conditio. pꝛodeſſe ergo dꝫ populis ꝑncipatus nō nocere nec in dñando pꝛemere: ꝛ de cōdeſcendendo cōſulere. vt vere ſit vtile hoc ptātis inſigne: ꝛ dono dei ꝓ tuitione vtantur membꝛoꝝ chꝛiſti mēbꝛa. xxiij.q.iij. ꝓ membꝛis. quippe chꝛiſtifideles ſunt ppl'i. quos dum ea ptāte quā accipiūt optime regūt: bonā vtiq; viciſſitudinē deo largitoꝛi reſtituūt. Et poſt in alio quodā.c. Sub religionis diſciplina ſeculi ptātes ſubiecte ſunt: ꝛ q̄uis culmine regni ſint ꝑditi: vinculo tñ fidei tenentur adſtricti. vt ꝛ fidem chꝛiſti ſuis legibus ꝑdicent: ꝛ ipſam fidei ꝑdicationē bonis moꝛibus cōſeruent. Juſtum enī eſt ꝑncipē legibus obtemperare ſuis ꝛc. ix. diſt. iuſtum. palea. ibi vide. ¶ Hugo autem de ſancto victoꝛe de terrena ptāte loquēs in li. de ſacramētis/ oſtēdit q̇ debeat obſeruare terrena ptās in exercenda iuſtitia. dꝫ enī obſeruare ꝑſonam quia ei nō licet in clericum/ ſeu eccleſiaſticam ꝑſonā manū mittere: ſed ſolum in laicū. xi.q.j. quaſi per totum. ex̄ de iudic̄. at ſi. Debet obſeruare cām: vt eccleſiaſtica negotia nō ſuſcipiat: ſꝫ tñ ſecularia examināda. ex̄ de iudic̄. decernimus. xcvi. di. duo. ¶ Debet obſeruare modū ꝛ menſuram. vt quālibet culpam puniat cōgrua ꝛ cōuenienti pena. de pe. diſt. j. deus diffinitionē. Debet obſeruare locum. vt loca ſacra violare nō ꝓſumat: ꝛ confugiētibus ad illa etiā reis ꝛ pro ſuis ſcelerib' condēnandis inoꝛdinate violentiā non inferat. xvij.q.iiij. quiſquis. ex̄ de immuni. ec. inter alia. ꝛ.c. fi. ¶ Debet obſeruare tēpus. vt ſacris ꝛ ſolēnibus dieb' reuerentiā exhibeat. ex̄ de ferijs.c. fi. Quando etiā ijs parcendū eſt/ quibus ꝓ ſuis culpis ſupplicia debent̄, vnde in exercendo iudicio ꝛ ꝓferenda ſnīa attendi debet loci ꝛ tempoꝛis conuenientia. ex̄ li. o. vi. decet. ¶ His ḡ modis ſecularis ptās iuſtitiā exercere debet/ legum inſtituta ſequēs. xi.q.iij. ſummo. ꝛ nihil ꝑter iuſtitiam ꝛ veritatem appꝛobans in iudicando. Adiūgit aūt vlterius Hugo/ quō per oꝛnamenta regalia deſignātur ea que congruūt regibus. vnde dicit ꝙ ſecularis ptās hꝫ oꝛnamenta quedā dignitatis ſue: quibus ꝛ excellentia oꝛdinis oſtenditur: ꝛ ſacramentū miniſterij figurat̄. Nam annulus fidem: armilla bonā operationē: ſceptrū iuſtitiā gladius vindictam deſignat. ¶ De ꝑmo ſcilꝫ de annulo. xxx.q.v. noſtrates. vnde ꝛ Luce. xv. Date ei annulū in manu. i. ꝓ ſignaculū fidei exponitur. vnde ibi Beda. Jn manu. i. in operatione. vt opa fide clareſcāt: ꝛ ꝓ fidem opera cōfirmentur. Jtem ibi Chꝛyſo. Jubet annulū dari/ ſiue ſignaculi ſalutaris ſymbolū: ſeu deſponſationis inſigne: ꝛ nuptiarū pignus: q̇bus chꝛiſtus eccl'iam ſponſat: quum anima reſipiſcens per ānulū fidei iungitur. Oſee. ij. Deſponſabo te mihi in fide. Hiere. ij. Nūqd obliuiſcitur virgo oꝛnamenti ſui: ſcꝫ annuli deſponſationis ſue. De. ij. de armilla. Ezech. xvi. Dedi armillas in manibus tuis/ exponitur. i. virtutem bone operationis. armilla enī oꝛnamētum manuū eſt. De. iij. de ſceptro. xcvi. di. conſtantin'. ibi. etiā imperialia ſceptra. de iuſtitia regis ꝓ ipm̄ deſignata pꝛe.c. regum. xxiij.q.v. De. iiij. ſcꝫ de gladio vindicte. Roma. xiij. ibi. non ſine cauſa gladium poꝛtat. xxiij.q.v. §. j. et c. non ſolum. De. v. ſcꝫ de purpura pꝛe.c. conſtantinus. ibi. chlamydem purpuream. ¶ De reuerentia regi exhibēda j. Pe. ij. ibi. ſiue regi quaſi pꝛecellenti. ꝛ. j. regem honoꝛificate. ex̄ de maio. ꝛ obe. ſolite. De ſexto de diademate pꝛe.c. cōſtantinus. ibi. deinde diadema capitis noſtri. De gloꝛia coꝛone. xij.q.j. duo. ¶ E Jllud etiam hic inſerendū ꝛ repetendū eſt/ ꝙ quū imperatoꝛ iurat: ꝓmittit ſe foꝛe defenſoꝛem ꝛ pꝛotectoꝛem ſummi pontificis/ ꝛ ſancte romane eccleſie/ in oibus neceſſitatibus ꝛ vtilitatibus ſuis: ꝛ cuſtodem ꝛ cōſeruatoꝛem poſſeſſionū bonoꝝ ꝛ iuriū eius. vnde videtur ſe habere ad papam: ſicut ſe habet manus ad caput: in defendendo ꝛ miniſtrando. ad hec. lxiij. diſt. tibi dño. ex̄ de elec. venerabilem. Et ꝙ tale iuramentū qō pꝛeſtat imperatoꝛ: ſit iuramentū fidelitatis ꝛ homagij: eſt hodie amplius declaratū in clemen. ex̄ de iureiu. romani ꝑncipes. Papa etiam euaginatū gladiū ſumit de altari: ꝛ ei tradit: intelligens in gladio curam ꝛ regimen totius imperij. ſic dicēs. Accipe gladium deſuꝑ beati Petri coꝛpoꝛe ſumptū ꝑ manu' noſtras/ licet indignas/ vice tamen ꝛ authoꝛitate ſanctoꝝ apl'oꝝ ꝯſecratas/ imperialiter tibi conceſſum: noſtreq; benedictionis officio in defenſionem ſancte dei eccleſie diuinitus oꝛdinatum: ꝛ ad vindictam malefactoꝝ/ laudem vero bonoꝝ. ex̄ de homic̄. poſtulaſti. ꝛ memoꝛ eſto/ de quo pſ̄. ait pſ. xliiij. ꝛ ꝓphetauit/ dicēs. Accingere gladio tuo ſuꝑ femur tuū potentiſſime. vt in hoc per eūdem vim equitatis exerceas. molem iniquitatis potenter deſtruas. ꝛ ſanctam dei eccl'iam eiuſq; fideles defendas: ꝓpugnes: ꝛ pꝛotegas. nec minus ſub fide falſos q̄ chꝛiſtiani nominis hoſtes execres ac diſpergas. viduas ꝛ pupillos clementer adiuues/ ac defendas. deſolata reſtaures. reſtaurata ꝯſerues. vlciſcaris iniuſta. confirmes bene diſpoſita. quatinus in hoc agendo virtutū triūpho/ gloꝛioſus iuſtitieq; cultoꝛ egregius cum mundi ſaluatoꝛe/ cuius typum geris/ in nomine ſine fine regnare merearis. ¶ F Hec autem que de imperatoꝛe dicuntur: ad reges alios chꝛiſtianos ſuo modo poterūt applicari. Deniq; propter malos reges: qui tyꝛanni nunc dicūtur: licet oēs reges olim tyꝛanni dicerentur: quia rex grece. latine dicit̄ tyrānus. Addendum eſt ad eoꝝ coꝛrectionē/ id qō Richardus de ſancto victoꝛe ſuꝑ illud Apoca. j. ꝛ ꝑnceps' regum terre. ait de ipſis. Sunt quidam regū q̇ ſummo ꝑncipi chꝛiſto adherere ꝯtēnunt. q̇ acceptā ab eo ptātem/ ſm̄ ipm̄ exercere nolūt. q̇ in ſubditos ſeuiūt: ꝛ eos deuoꝛāt. ꝛ ꝙ ſupꝛa ſe ꝑncipē habeant: q̇ eripit inopes de manu foꝛtioꝝ eius. pſ. xxxiiij. egenū ꝛ pauperem a di

Que in exercenda iuſtitia ſint obſeruanda.

Oꝛnamēta regalia eoꝛūq; deſignatio.

Jmꝑatoris iuſiurandum

in reges plus eq̄ ſeuiētes

Digitized by Google

ripientibus eum: minime penſant. quos princeps ad ex-
ercitationē ⁊ purgationem electoꝝ ad tps ſeuire permit-
tit. viij. q. j. audacter. Sed in tēpore retributionis eos de
hac ſeuitia grauiter iudicabit. Nā potentes potenter toꝛ-
mēta patiētur: ⁊ foꝛtioꝛibus foꝛtioꝛ inſtat cruciat⁹. Sap.
vi. viij. q. j. illud. Redeant ergo tales reges (ſi tamē reges
ſunt) ad ꝯſcientiā: ⁊ ꝙ ſup ſe pncipem habeāt: cui de acti-
bus ſuis ſunt reddituri rationē: recognoſcāt. qui ſicut po-
teſtatē hꝫ conferre: ſic pōt ⁊ auferre. balthcū em̄ regum
diſſoluit dn̄s: ⁊ pcingit fune renes coꝝ. Job. xij. c. ⁊ alibi
ſcriptum eſt Eccli. x. c. Sedes ducum ſuperboꝝ deſtruxit
deus: ⁊ ſedere fecit mites ꝓ eis. Hec certū eſt: vt ex pluri-
bus exemplis in ſcripturis colligi pōt. ⁊ aliq̄ poſui. ſ.
in. xl. ar. ꝟ. ⁊ ecōtra. Sed interdū pctā ppl'i merent tales
reges: vel potius tyrānos. vt ſacra eloquia teſtant. Abſti-
neat ergo populus a culpa: vt liberet a tyrāno: vt plaga.
hucuſqꝫ Richardus. Unde canō. Pro meritis ſubditoꝝ
diſponitur a deo vita rectoꝝ. ij. q. vij. c. j. et merito. viij. q. j.
audacter.

℄ Articulus. lviij.

Uoniā autē clarū eſt ex pdictis: ꝙ ſumma ptās ſpūalis: cu-
iuſmodi eſt poteſtas ſummi pontificis:
primatum obtinet ſuper oēs pontifices
oīm eccleſiarū. Eſt etiā ſuperioꝛ dignita-
te ⁊ cauſalitate omni tēpoꝛali ptāte. illud ꝯcludi neceſſe
eſt ⁊ recipi: ꝙ in ſummo pōtifice ꝯſiſtit plenitudo pon-
tificalis ⁊ regie ptātis. ℄ A Qualis aūt ſit iſta plenitu-
Utriuſqꝫ ptātis plenitudo i ſūmo pō tifice.
do ptātis: ⁊ qbus modis eam hr̄e dicit: conſiderandum
eſt. Nā ipſe chꝛiſtus etiā ſm̄ ꝙ hō plenitudinē ptātis hꝫ
vt. ſ. dictum eſt in. xiij. ⁊ xl. ar. Sed eius plenitudini non
equatur plenitudo que cōuenit eius vicario. ſic em̄ dicē-
dum eſt de plenitudine potentie: ſicut ⁊ de plenitudine
gratie. dr̄ em̄ chꝛiſtus plenus grā Jo. j. ⁊ chꝛiſti mater ple-
na grā. Luce. j. nō tn̄ equaliter: neqꝫ per oīa ſimilr. chꝛiſt⁹
em̄ dicit plenus gratia: qꝛ gratiā habuit in ſumma excel-
lentia q̄ pōt haberi: ⁊ ad oēs effectus grē. De iſta plenitu-
dine loquit Jo. j. Et de plenitudine eius oēs accepimus
grām ꝓ grā ⁊c. Sed mater chꝛiſti dr̄ plena grā: qꝛ habuit
grām ſufficiētem ad ſtatum illū ad quē erat electa a deo.
vt ſcꝫ eſſet mater dei. ſed plenioꝛ eſſe potuit: qꝛ creatura:
quia datus eſt ei ſpūs ad menſurā: ſoli filio ſine mēſura.
Joā. iij. hoc clare ꝓbat in clemē. de hereticis. j. m̄. c. ad no-
ſtrū. Sic eſt dicēdū de potētie plenitudine ſuo mō. qꝛ ple-
nitudo potētie ⁊ eſt in hoie chꝛiſto ⁊ ē in ei⁹ vicario. ſed in
chꝛiſto eſt plenitudo potētie: qꝛ potentiā plenā habuit ex-
cellenter. in vicario aūt chꝛiſti eſt plenitudo potentie: qꝛ
potentiā plenā habuit ſufficienter quātum ſcilꝫ neceſſa-
rium eſt fidelibus ad ſalutem. Sed opꝫ ſpālius aliquid
dicere ⁊ de modo hui⁹ plenitudinis ⁊ de differentia ei⁹
ad plenitudinē que chꝛiſto cōuenit: nō ſolū ſm̄ ꝙ de⁹ eſt:
Potētie chꝛiſti et ei⁹ vicarij diſcrimen.
ſed etiam ſm̄ ꝙ eſt hō. ℄ Circa qd̄ conſiderandum eſt. ꝙ
potentia de qua nūc eſt intentio: eſt potentia actiua: in q
duo attendi debent. ſcꝫ id qd̄ potentie ſubdit: ⁊ ipſa ratio
potentie: que ꝯſideratur ex modo agendi. ⁊ quātum ad
vtrūqꝫ ſummi pōtificis potentia plena eſt. ſꝫ aliter q̄ po-
tentia chꝛiſti. Quātum em̄ ad eos qui ptāti ſubdūtur: po-
tentia chꝛiſti tam plena eſt ꝙ eius ptāti oīs creatura ſub-
iecta eſt rōnalis ⁊ irratiōalis: celeſtis ⁊ terreſtris: ⁊ etiā
infernalis. vnde Matth. vlti. Data eſt mihi oīs ptās ⁊c.
⁊ Phi. ij. omne genu flectatur celeſtiū ⁊ terreſtriū atqꝫ in-
fernoꝝ. Non ſic aūt eſt plena ptās ſummi pontificis: q̄ ſo-
lum ſe extendit ad creaturas illas que ſunt grē ⁊ beati-
tudinis capaces. quū ꝓpter btitudinis finē ꝯſequendū
oꝛdinata ſit hec ptās. nec ad oēs huiōi creaturas: qꝛ non
ad angelos: ſed ſolum ad hoies. nec ad hos oēs: ſed ſolū
ad viatoꝛes. ꝓpter qd̄ papa dicit caput oīm viatoꝝ. quia
ſup terram recipit claues: nō extra terram: aut ſub terra.
Matth. xvj. xxiiij. q. j. quodcūqꝫ. ⁊ q. ij. ꝟ. j. cum. c. ſeq. vſqꝫ
ad. ꝟ. his authoꝛitatibus. ſaluo eo ꝙ ibi dr̄. ⁊ in. c. ibi. ſe. et
dicit hoc in. lv. ar. ꝟ. ⁊ ſequit. ſupꝛa dixi exponendo autho-
ritatē Matth. ſup vbo. ſup terrā. Chꝛiſtus autē dr̄ caput
angeloꝝ: ⁊ oīm tam cōpꝛehenſoꝝ q̄ viatoꝝ. ad Ephe. j. c.
in fi. tn̄ ex eo potentia ſummi pōtificis dr̄ plena. qꝛ vniuer-
ſaliter ſe extendit ad oēs hoies viatoꝛes. Pꝛopꝛie autem
viatoꝛes dicunt q̄ ad patriā tendunt. ij aūt ſunt q̄ ꝑ fidē
ambulant. Nam infideles magis debent dici deuiatoꝛes
quū a vera via ſalutis aberrent. vnde ptās hec ad oēs fi-
deles extendit ſe. qꝛ nihil ad eccl'iam de ijs qui foꝛis ſunt.
j. ad Coꝛ. v. ij. q. j. multi. Et pōt dici ꝙ ad ipſos etiam infi-
deles. nō inquātum infideles ſunt: ſed inquātū pñt fieri
fideles: ⁊ fieri mēbꝛa chꝛiſti: ⁊ vnitati eccleſie aggregari.
ſicut ꝗ ſunt fideles in potentia nō in actu: ſic ptās ſummi
pōtificis extēdit ſe ad eos. in potentia: nō in actu. ꝓpter
qd̄ ſup pꝛedicto vbo apl'i. j. ad Coꝛ. v. Quid mihi de ijs q̄
foꝛis ſunt iudicare: hos deus iudicabit. dicit glo. quaſi
diceret: ꝙ de infidelibus non hꝫ iudicare. Ad oēs igitur q̄
ſunt mēbꝛa chꝛiſti ꝑ fidem: eo mō quo chꝛiſti mēbꝛa ſunt:
extendit ſe ptās vicarij chꝛiſti. ex de maio. ⁊ obe. ſolite. ꝟ.
nos aūt: ibi. non diſtinguēs inter has oues ⁊ alias. Quō
etiā papa ptātem habeat ſup infideles. ſ. in. xxxvij. ar. ꝟ.
item ſm̄ Inno. notaui largius i pma iſta parte poſt In-
nocē. ar. xxxvij. f. g. h. vide etiā ar. xl. ⁊ Oſti. q̄ de hoc no. ex
de vo. ⁊ vo. re. qd̄ ſup his. ℄ Diuino ꝗ iure oīs hō viuens
vita moꝛtali: ⁊ ad militantē eccl'iam qualitercūqꝫ ꝑtinēs:
ptāti ſummi pontificis dꝫ eſſe ſubiectus. ⁊ ob hoc ei⁹ ptās
plena dr̄. vn̄ Matth. xvj. Sup hāc petrā edificabo eccle-
ſiā meā. nō partē eccl'ie. Nōnulli tn̄ ꝑuerſi de facto ſe ſub-
trahūt ab hac plenaria ⁊ ſalutifera ptāte: a qbus lōge eſt
ſalus: dū vicario ſalutis authoꝛis obedire contēnunt. xix.
di. nulli. Quātū vero ad rōnē potentie differt plenitudo
potentie chꝛiſti ⁊ vicarij eius. Pꝛimo quidem quātū ad
modū habendi. qꝛ chꝛiſto hoi cōuenit eā hr̄e: ꝓpter vnio-
nē ad dei verbū: ⁊ ꝓpter plenitudinē grē ⁊ ſapie. aliquā
etiā potentiā ⁊ iudiciariā ex merito obtinuit. Quia em̄
iniuſte iudicatus eſt. j. Pe. ij. ⁊ pro dei iuſtitia pugnauit
⁊ vicit. Apoc. v. vicit leo. ideo meruit eē hoim iudex. Job
xxxvj. Cauſa tua q̄ſi impij iudicata eſt. Cauſam iudiciūqꝫ
recipiēs. Actuū. x. ibi. ipſe eſt q̄ ꝯſtitut⁹ ē a deo iudex vi. ⁊
moꝛ. ex de ſum. tri. c. j. ꝟ. hec ſancta. in fi. Uicario aūt chꝛi-
ſti cōuenit ptās: nō pdictis modis: ſꝫ ex cōmiſſione chꝛiſti
eā tradētis ⁊ cōicantis. ℄ Scdo differt quātū ad modū
agendi. chꝛiſtus em̄ ſic habet potentiā ꝙ ꝑ eā agit ꝓpꝛia
virtute ⁊ authoꝛitate inquātum de⁹: ⁊ nō virtute alicui⁹
ſuperioꝛis. Inquātum vero hō agit virtute diuinitatis
excellenter. ideo dr̄ hr̄e ptātem excellentie: vt. ſ. dictū eſt.
Sed chꝛiſti vicarius agit authoꝛitate chꝛiſti inquātū vi-
cē eius gerit. ex de trāſla. quāto. ſm̄ illud apl'i. ij. ad Coꝛ.
ij. Nā ⁊ ego qd̄ donaui ſi quid donaui. ꝓpter vos in pſo-
na chꝛiſti. gloſ. i. ac ſi chꝛiſtus donaret. ⁊ in eadē epl'a ait.
ij. ad Coꝛ. v. c. in fi. Pro chꝛiſto legatione fungimur tāq̄
deo exhoꝛtāte ꝑ nos. gloſ. ꝓ chꝛiſto. i. vice chꝛiſti: q̄ fuit le-
gatus dei. Abdias. j. Audiuī audiuim⁹ a dn̄o: ⁊ legatum
ad gētes miſit. ⁊ ſimilr chꝛiſti vicarius pōt dici eius lega-
tus. Nā quilibet epūs ita vocat. vij. q. j. ſicut vir. in fi. ibi. vt
legatū dei. ⁊ pcone veritatis. ⁊ ex in clemē. de penis. ſi q̄s.
℄ Et eſt ſciēdū ꝙ ſicut chꝛiſtus ꝑ ſe ac ſua ptāte inſtituit
ſuū vicariū ⁊ legatū in eccl'ia: ita ⁊ chꝛiſti vicarius Petri
ſucceſſoꝛ: pōt ſuū vicariū ⁊ legatū inſtituere nullo hoie
requiſito: vbi ⁊ qñ cognouerit ſaluti fideliū expedire. ex de
offi. leg. c. j. ibi. vices noſtras. et. c. ꝙ tranſlationē. ibi. tāq̄
legato tibi cōmiſimus. ⁊. c. t. officij noſtri. ibi. ſiue a nobis
miſſi fuerint ⁊c. Itē chꝛiſti vicarius agit nō excellenter
vt chꝛiſtus: ſed miniſterialiter dicente aplo. j. ad Coꝛ. iiij.
Sic nos exiſtimet hō: vt miniſtros chꝛiſti. ⁊. ij. ad Coꝛ. xj.
ibi. miniſtri chꝛiſti ſunt: ⁊ ego. ad h̄ de ꝯſe. diſti. iiij. aliud.
lxxxj. di. miniſtri. ⁊. c. nō opꝫ. j. q. j. ſi ſunt. ℄ Tertio differt
quātū ad durationē: qꝛ chꝛiſt⁹ hꝫ ptātē eternalr. Dan. vij.
Poteſtas eius ptās eterna. ſed chꝛiſti vicarius hꝫ tēpoꝛa-
liter. nam quilibet Petri ſucceſſoꝛ habet ptātem ſolū dū

Digitized by Google

viuit pñti vita. In diuerſis autẽ ſucceſſoribus durat hec
ptãs in eccleſia vſq3 ad finẽ ſeculi.ex de homi. pro huma-
ni.ſ.rñ.lib.vi.quũ euacuabitur ois pncipatus.vt apls ait
i.ad Cor.xv. ¶ Quarto differt quãtũ ad quãtitatẽ agẽ-
di.q3 chriſtus plura põt facere q̃ vicarius eius.põt enim
chriſtus quoſcũq3 hoies ſibi ſubijcere:etiam inuitos a pn
cipio:ſicut Paulum Aeruũ.ix.xxiij.q.iiij.de tyrijs.qd non
pot eius vicarius.xlv.diſ.de iudeis.xx.q.iij.pſens. Poteſt
chriſtus iudicare nõ ſolum de manifeſtis:ſed etiam de oc
cultis cordium:qd nõ põt eius vicarius. ad hec Matth.
xxij.ibi.vt qd cogitatis mala in cordibus veſtris.xv.q.vi.
c.i.ex.vt eccle.benefi.c.i.xxxij.di.erubeſcant.vbi de hoc.Et
ratio eſt.q3 vnuſquiſq3 bene iudicat de ijs que bene no-
uit.chriſtus aũt cognoſcit occulta: τ inquãtum de⁹/τ in-
quãtum homo:ꝓpter refluentiã ſibi vnite diuinitatis ad
eius animam.vicarius aũt chriſti quũ ſit purus hõ: non
habet occultoꝝ notitiam.hõ aũt videt ea que parent.de⁹
aũt intuetur cor.i.Regũ.xvi.vt probatũ eſt.Quãuis poſ-
ſit dici/q̃ chriſti vicarius quaſi occulta iudicat in foro pe
nitentie:in quo noſcit occulta per ſecretã confeſſionẽ pe-
nitentis.manifeſta vero iudicat in foro cauſarũ exterioꝝ.
ij.q.i.deus.vi.q.i.ſi oia.de peni.diſt.i.verbum dei.ibi.recte
ergo eccleſia hoc vendicat.q̃ ſacerdotes veros hꝫ. τ diſt.
vi.c.qui vult.ibi.iudicans em̃ alium q̃ eſt iudicandus.τc.
Uerũtamen dicit̃ chriſti vicarius habere plenitudinẽ po
teſtatis:q3 tota potentia gubernatiua que a chriſto com-
municata eſt eccl'ie/ſacerdotalis τ regalis/ſpũalis τ tem
poralis: ẽ in ſummo pontifice chriſti vicario. Tanta ve-
ro potentia cõmunicata eſt eccl'ie:quãta opportuna erat
ad ſalutem fideliũ.quare in vicario chriſti tota illa poten

Quãtuꝫ potentie ſit eccl'ie cõicatuꝫ

tia eſt:que ad hominũ ſalutem pcurandã requiritur.Sic
em̃ dicendũ eſt de potentia eccleſiaſtica:ſicut de ſciẽtia ſa
cra. Non em̃ quicq̃d ab hoie ſciri põt:reuelauit nobis de⁹
in ſcripturis:ſed illa ſolum reuelauit/que ſunt nobis ad
ſalutem neceſſaria τ vtilia. vnde dicit Aug. in li.de trini.
xiiij.de ſacra ſcriptura loquẽs. Non quicq̃d ad hoie ſciri
põt:huic ſcie tribuo. ſed illud tm̃ quo fides ſaluberrima/
que ad verã beatitudinẽ ducit/gignitur:nutritur:defen-
ditur:roboratur.Et ſic eſt intelligendũ verbũ Ambro.di
centis.Quicq̃d alibi querit̃:hic pfecte inuenit̃.xxxvij.diſ.
§.hinc etiam.ꝟ.hinc etiã Ambro. Et ſimiliter dicendum
eſt/q̃ nõ quicq̃d ab hoie fieri põt: nec ois potentia q̃ hoi
cõmunicari pot:debet attribui ſummo pontifici. ſed ſolũ
ois illa potentia que ad ſalutem hoim eſt neceſſaria:in il
lo exiſtere dicenda eſt:τ per ipm ad alios deriuari:ſicut a
fonte riuus.xxiiij.q.i.loquit̃.ſm participationem τ ordi-
ne quodã.lxxxix.di.ad hoc. ¶ B Ut aũt plenius de mo-
do hui⁹ plenitudinis dicatur ſummarie:Sciendũ eſt q̃
potentia ſummi pontificis τ chriſti vicarij plena d̃r. Pri-

Pleniſſima ẽ ſũmi põtificis potẽtia.

mo q3 ab hac potentia nullus/ad eccl'iam militantẽ q̃li-
tercũq3 ptinens/excipitur.ſꝫ ois hõ in pſenti eccleſia exi-
ſtens/ei ſubijcitur.ix.q.iij.cuncta.ex de maio.τ obe.ſolite.
§.nos aũt. ¶ Secũdo q3 ois poteſtas ad gubernationẽ
fidelium a deo ordinata τ hoibus data/ſiue ſpũalis/ſiue
tpalis/in hac ptãte cõprehenditur:vt.ſ̃.pbatum eſt late.
¶ Tertio q3 ois ptãs in eccleſia ab hac ptãte deriuat̃.vt
ꝓxime pbatum eſt. τ ad eam ordinatur. ſicut.ſ̃.declara-
tum eſt.q3 ipſa pncipium eſt τ finis cuiuſlibet ptãtis.τ iõ
q̃libet poteſtas humana ei iure ſubditur.xxij.diſt.c.i.τ.ij.
¶ Quarto q3 a nulla ptãte humana excedit̃.vel ſupera-
tur:ſed ipſa oem ptãtem excedit τ ſuperat. iij.q.vi. dudũ.
ex de puil.antiqua. ¶ Quinto q3 a nulla alia ptãte puri
hois limitatur.aut ordinat̃ aut iudicat̃:ſed ipſa alias li-
mitat/ordinat/τ iudicat.vt pre.c.cuncta.τ.c.alioꝝ.xl.di.ſi
papa. ¶ Sexto quia ordine ptãtum aut legibus ab ipſo
poſitis nõ coarctatur.põt em̃ agere τ mediãtib⁹ alijs po
teſtatibus/τ nõ mediantib⁹:qñ viderit expedire.q3 ordi
narius oim eſt.vt pre.iuribus.ex de fo.cõpe.c.vlti.τ pre.c.
antiqua.ibi.ordinarie ptãtis obtinet pncipatum. Poteſt
etiã agere τ ſm leges quas ponit: τ preter illas; vbi op-
portunũ eſſe iudicauerit.ex de ꝯceſ.pben.ꝓpoſuit.merito
ergo in ſummo põtifice plenitudo d̃r exiſtere poteſtatis.
vnde τ ꝓpter hoc/dicit̃ poteſtas eius eſſe ſine numero/
põdere/τ menſura:ſꝫ p chriſtũ oia facta ſunt in numero/
pondere/τ menſura.Sap.xi.qd põt intelligi.Eſt em̃ ſine

Ptãs ſine numero/põdere/τ mẽſura.

numero/quãtuꝫ ad eos q eius ptãti ſubdunt̃:qui quoad
noſtrã notitiam ſunt innumerabiles.ſ.oẽs hoies de mun
do:fideles τ infideles:quilibet ſuo modo. vt.ſ̃.xxxvij.ar.
ꝓbatum eſt.q̃uis deo ſit eoꝝ numerus cognitus:qui oia
generaliter τ ſpecialiter nouit:τ qui numerat multitudi
nẽ ſtellarũ.ps.cxlvi.Eſt aũt ſine pondere/quãtum ad lo-
cum.pondus em̃ eſt inclinatio rei ad locum ꝓpriũ τ de-
terminatũ. hec aũt poteſtas nõ determinat̃ ad vnũ locũ:
vel ad vnã eccl'iam:ſed ad oẽs prorſus eccleſias in q̃buſ-
libet locis poſitis extendit̃.vt pre.c.antiqua.τ.xxi.diſtinc.
q̃uis.Eſt ſine menſura quãtum ad actum τ modũ agen
di.q3 quodãmodo immẽſa eſt in agendo/τ in modo agẽ
di.vnde ſicut hoi chriſto datus eſt ſpiritus:nõ ad menſu-
ram.Jo.iij.ad ſi.ceteris aũt datur ſm aliquã menſuram
donationis chriſti. Eph.iiij.Roma.xij. ſic vicario chriſti
pontifici ſummo data eſt ptãs:non ad menſurã:ſꝫ in qua-
dam immenſitate.ex de maio. τ obe.ſolite.§.nos autem.
Alijs aũt datur ptãs ſm menſurã aliquã participationis
huius immenſe poteſtatis.ex de vſu.pal.ad honorem.Et
quũ ſit ipſa ptãs vicarij chriſti ſine numero/pondere/et
menſura:imponit tñ τ determinat alijs ptãtib⁹/põdus/
numerũ/τ menſuram.xi.q.i.puenit.xiij.q.i.c.i. Itaq3 recte
hec ptãs plena d̃r. ꝓpter qd multũ veneranda τ metuen-
da eſt.hec aũt ptãtꝫ plenitudo tradita eſt Petro τ ſucceſ-
ſoribus eius.quũ dictũ eſt ei Matth.xvi.ſup hãc petram
edificabo eccl'iam meã.Et quodcũq3 ligaueris.τc. Paſce
oues meas. Jo.vlti. In his em̃ verbis intelligit̃ eſſe data
ois illa potentia que cõuenit chriſti vicario. congruebat
aũt vt aduenientẽ tempore plenitudinis gr̃e.Gal.iiij.da
retur in eccl'ia plenitudo potentie.p̃dicta ꝓbata ſunt ſe-
pe.τ ꝓbant̃.xix.diſt.in memoriã. xxi.diſ.in nouo.xxiiij.q.i.
loquit̃.τ.§.i.ex de ma.τ obe.ſolite.§.nos aũt.de elec.ſigni
ficaſti. De hac autẽ potentie plenitudine ſanct⁹ Cyrillus
in lib.theſauroꝝ ſic ait.Dedit filius dei Petro plene τ p-
fecte claues regni celoꝝ.qm̃ ſicut ipſe accepit a patre du-
catum τ ſceptrũ eccl'ie gentiũ ex iſrael egrediẽs ſup oẽm
pncipatum τ ptãtem/τ ſup omne quodcũq3 eſt: vt in ei⁹
noie genua cũcta curuent̃:pleniſſimã ptãtem ſic τ Petro
τ eius diadochis hoc eſt ſucceſſoribus/nõ minus ſed ple
niſſime cõmiſit. τ coram apl'is τ euãgeliſtis loco ſui ipm
caput eccl'ie in medio eoꝝ ſtatuit.quaten⁹ ipſi in euange
lijs τ epl'is mũdo huic p̃dicando/eccleſias τ p̃latos or-
dinando/ſcriberent que a dño audierũt τ receperũt: af-
firmantes in omni doctrina Petrũ loco dñi τ eius eccle-
ſiam/vt in omni loco/in omni capl'o/τ ſynagoga/in omñ
electione τ affirmatione/quicq̃d ſoluendum τ ſtatuẽdũ
foret:ipſius authoritate approbarent:ipſum vocãtes ce-
pham. Jo.i.xxij.diſt.c.ij.hoc eſt caput. ſm qd τ diuus ille
ſcꝫ Jo.apoſtolus ille veraciſſimus ſcribit texendo in euã
gelio τ actibus.τ Lucas ſanctus:qui facta maioꝝ τ ſo-
cioꝝ narrauit:atq3 indubitãter eccleſie tradidit.Que ec
cleſia apl'ica ab oi ſeductione et heretica circũuentione
immaculata manet.xxiiij.q.i.a recta.ſup omnes prepoſi-
tos τ epõs:ſup omnes pncipatus eccleſiarũ:necnõ τ po-
puloꝝ.in ſuis pontificibus in fide pleniſſime τ authorita
te Petri:quũ alie eccleſie quorũdã errorũ macula ſint ve
recũdate:ſtabilita inq̃ſſabilit̃:ipſa ſola regnat:ſilẽtiũ ipo
nens τ oim obturãs ora hereticoꝝ. Et nos neceſſitate ſa-
lutꝫ nõ decepti ſupbia:neq3 vino ſupbie ebriati.ar.xxxvij.
di.vino.typũ ỽitatꝫ τ ſcẽ apl'ice traditiõis ſeruãtes: vna
cũ ipſa ꝯfitemur τ p̃dicam⁹.Ergo frẽs mei:ſi chriſtũ imi-
tamur: vt ipſius oues/vocẽ eius audiam⁹: manentes in
eccleſia Petri.non inflemur vento ſuperbie:ne forte tor-
tuoſus ſerpens nos eiciat ꝓpter noſtrã cõtentionẽ extra
eccl'iam dei.ſicut euam olim. Gen.i.de pe.di.i.ſerpens.de

Digitized by Google

paradiſo.ſed vt membra/maneam⁹ in capite noſtro apo-
ſtolico throno romanoꝝ pōtificū: a quo noſtrū eſt q̄rere:
quid credere/ꝛ quid tenere debeamus.ipm venerantes
ipm rogātes pre oībus.qm̄ ipſius ſolius eſt rep̄hendere/
corrigere/ꝛ ſtatuere/diſponere/ꝛ ſoluere:ꝛ loco eius li-
gare/q̄ ipm edificauit:ꝛ nulli alij q̄ð ſuuꝫ eſt/ſed ipſi ſoli
dedit:cui oēs iure diuino caput indinant.ꝛ p̄mates mun
di tamq̄ chriſto dn̄o ieſu obediunt. iuxta q̄ð ſcriptum eſt
in p̄s.cxxxi. Introibimus in tabernaculum eius.adorabi
mus in loco vbi ſteterūt pedes eius. ipſe hō cui hoī tota
trinitas ad ſalutem ade ꝛ filioꝝ pleniſſimā dedit ptātē:
quā vnus triū aſſumpſit:quā in vnitate pſone tranſuexit
ad patrē ſuper oēm pncipatum ꝛ ptātem:vt adorent euꝫ
oēs angeli dei. Q̄ð totum dimiſit p ſacramentū ꝛ ptātēꝫ
Petro ꝛ eius eccleſie ſup oēm huius mūdi pncipatum ꝛ
poteſtatē.vt ſicut in celo adoratur ab vniuerſis:ſic ꝛ eius
eccleſia locus pedū ei⁹ veneretur ab vniuerſis: ꝛ ibi ipm
chriſtū adorent/p manus eccleſie chriſti dona ꝛ iura reci
pientis. hucuſq̄ Cyrillus. Ex q̄bus verbis liquet q̄ po-
teſtas romani pontificis pleniſſima eſt. ꝛ q̄ ei ſubijcitur
oīs mundi ptās:ꝛ q̄ ei ſubeſſe de neceſſitate ſalutis eſt.
¶ Sanctus quoq̄ Jo.Chryſoſt.ſup illud Actuū.i. Sur-
gens petrus in medio fratrum ꝛc.dicit de petro loquēs.
Caput ſanctiſſimū beati ap̄lici chori.Camerarius ꝛ por-
tarius ipſius chriſti/ꝛ eius theſauroꝝ:ad quē chriſtum q̄
ingredi cupiunt.vt ipſe definit. Ego ſum oſtium intran-
tibus. Jo.x.ad patreꝫ ingredi nō poſſunt:niſi petrus ape
riat. Idem paſtor bonus:celoꝝ accipiens claues: qui ſa-
pientiā a patre/ad cognoſcendū filiuꝫ ſpūalem/ſuſcepit.
qui a filio ſup om̄es q̄ filij eſt ptātem accepit.nō vt Moy
ſes in gente vna:ſed in vniuerſo orbe:ſicut em̄ a pr̄e chri-
ſtus ad ſaluteꝫ omniū mittitur cum ptāte plena ſup oēs:
ſic ꝛ a chriſto Petrus ꝛ eius eccleſia ad omniū ſalutē mit
titur. Et idem Chryſo.ait ſup illud Matth.xvi. Tibi da-
bo claues regni celoꝝ. Sicut filius a pr̄e veniens/ad ſalu
tem omniū mittitur cum ptāte plena ſup oēs: ſic ꝛ a chri
ſto Petrus ꝛ eius eccleſia ad ſalutē omniū mittitur cum
ptāte omni ſup omnes:q̄ð nulli hoim credimus eſſe con-
ceſſum. Beatus autē Bern̄.iiij.lib.de ꝯſideratione.in fi.
plura colligendo de ſummo pōtifice: ex q̄bus datur intel
ligi plenitudo ptātis: ait ad Eugeniū papam. De cetero
oportere te eē cōſidera formā iuſtitie.ij.q.vj.in p̄mis.ix.c.
vſq̄ ad.§.ſeq.xxxv.q.ix.c.ſi. Sanctimonie ſpeculū.xl.diſt.
c.i. Pietatis exemplar.xliij.diſt.ſit rector.vij.q.i.§.hoc au
tem. Aſſertorem veritatis. Fidei defenſorem. Doctorem
gentium.xliij.di.ꝛ.lxxxvi.di.quaſi. Chriſtianoꝝ ducem.xi.
q.iij.nemo peritoꝝ.ꝛ.c.nolite. Amicum ſponſi/chriſti. Jo.
iij. Sponſe paranymphū/eccl'ie.vij.q.i.ſicut.ex̄ de renun.
niſi cū pridẽ.§.verū. paranymphū/q̄ſi pcurē nymphā.i.
puellam.i.eccleſiam. Magiſtrū inſipientiū.xxiiij.q.i.cum
beatiſſimus. Refugium oppreſſoꝝ.ij.q.vi.ad romanam.
Pauperū aduocatum.xi.q.iiij.pauper. Miniſtroꝝ ſpem.
xciij.di.diaconi.v. Tutorem pupilloꝝ.lxxxvij.di. per totū.
Judicem viduarū/in ſuſtentationē.xlv.diſtin.diſciplina.
Oculum cecoꝝ/p doctrinā.xxxviij.di.p totum. Linguam
mutoꝝ. Mar.vij. Baculū ſenū.ex̄ de fo.cō.ex pte.lxxxvij.
diſt.c.i. Ultorem ſcelerū.ex̄ de of.or.c.i. Maloꝝ metuꝫ.di.
iij.omnes. Bonoꝝ gloriam. Uirgam potentiū.xi.q.iij.p̄ci
pue. Potentum pcuſſorem:fortium correctorem.xlv.diſt.
diſciplina. Malleum tyrannoꝝ. Regum patrem. Legum
moderatorem. Canonū diſpenſatoreꝫ. Sal terre. Orbis
lumen. Sacerdotem altiſſimi. Uicarium chriſti. Chriſtū
dn̄i.poſtremo Deum pharaonis. Uultus tuus ſup faciē-
tes mala. Timeat ſpiritū ire tue:qui hoiem nō veret̄: gla
dium nō formidat. Cui iraſceris tu:deum ſibi iratū/non
hominē putet. Qui te nō audierit:auditurū deū ꝛ cōtra
ſe paueat.ꝛ idem Bern̄.ij. lib.de ꝯſideratione ad Euge-
niū ait. Age ergo:puta tēpus putationis adeſſe:ſi tamē
meditationis preiuit:ſi cor mouiſti:mouēda iam lingua:
mouenda eſt:ꝛ man⁹. Accingere gladio tuo. p̄s.xliiij.gla
dio ſpiritus:quod eſt verbum dei. glorifica manū ꝛ bra-
chium dextrum:in faciendo vindictam in natiōibus/in-
crepationes in populis.in alligando reges eorum in cō-
pedibus:ꝛ nobiles eorum in manicis ferreis.p̄s.cxlix.

¶ Articulus.lix.

Reſtat videre quaſ-
dam obiectiones ꝛ dubitationes circa q̄-
dam predictoꝝ:ꝛ illis obiectiōibus ſolu-
tiones ꝛ reſponſiones adiūgere/ad ma-
iorem euidentiā aliquoꝝ que.ſ.inducta
ſunt. Nam teſte pho. Dubioꝝ ſolutio/co-
pioſior eſt inueſtigatio veritatis. Et licet ex ijs que iam
determinata ſunt/ſolui poſſent dubitationes ꝛ obiectio-
nes circa materiā hanc fieri poſſibiles: tn̄ ad pleniorē in-
tellectū bene eſt quaſdā dubitationes inducere:vt ex ea-
rum ſolutione magna veritas elucеſcat.nam canon dicit
q̄ fructus diuinus eſt iuſtitiā ſepius recenſeri. xxxv.q.ix.
graue. ¶ A Eſt aūt p̄ma dubitatio circa id q̄ð.ſ.dictum
eſt ptātes:ſcꝫ ſpūalem/ que ſacerdotū eſt. ꝛ tēporalem/q̄
regalis vocatur.videtur em̄ q̄ regalis ptās non ſit nece- an regia ptás ſit eccl'ie neceſſaria.
ſaria in eccleſia:neq̄ ſit inſtituta dei voluntate. nā Mat.
vi.dicitur ꝛ Luce.xvi. Nemo pōt duobus dn̄is ſeruire. de
peni.di.i.§.hoc autē.ꝟ.nemo em̄.poſt duas colūnas.ꝛ de
pe.diſt.ij.§.romanos.ꝟ.al's.c.nemo pōt.quarū quū dn̄iū
ſpūale ſit neceſſariū ad ſalutem fideliū:nō oportet aliud
dn̄ium eſſe in eccleſia.ꝛ precipue/q: tēporale dn̄ium vide-
tur habere oppoſitionē ad ſpūale.quū per temporale ſe-
pe impediantur ſpūalia.q: laici clericis oppido ſunt infe
ſti.ij.q.vij.laicos. Item regale dn̄ium ex permiſſione diui
na ꝛ nō ex iniunctione vel cōmiſſione ꝯceſſum eſt popu-
lo iſrael:in quo tn̄ boni reges fuerūt. viij.q.i.audacter.ſꝫ
illud q̄ð eſt ſolum ex dei pmiſſione/videt̄ eſſe illicitū ꝛ cul
pabile.mala em̄ pmittuntur a deo:nō approbantur. ad h̄
xxxi.q.i.hac rōne.ibi.q̄ð em̄ pmittimus nolentes precipi-
mus:quia malas voluntates hoim ad plenum ꝓhibere
nō poſſumus.ꝛ diſt.iiij.deniq̄.ꝛ.xxvi.q.v.nec mirū.ꝟ.nec
ideo quiſq̄.ꝛ cum vlti.colū. igitur ptās regia velut mala
nō eſt vtilis eccleſie:neq̄ a deo eſt inſtituta. ¶ Ad hoc di- Utraq̄ ptás a deo eſt.
cendū eſt.q̄ vtraq̄ poteſtas eſt a deo:non ſolum pmitten
te:ſed etiam operāte.xxiij.q.iiij.queſitū. ꝛ de ſpirituali ſa
tis patet.ꝛ.xx.di.c.i.ꝛ.xix.diſt.ita dn̄s. De tēporali vero p-
batur Prouerb.viij. Per me reges regnāt:ꝛ legum cōdi-
tores iuſta decernūt.per me p̄ncipes imperant: ꝛ poten-
tes decernūt iuſtitiam.ꝛ Sap.vi.dicit̄ ab ipſis regibus.
Data eſt a dn̄o ptās nobis.ꝛ virtus ab altiſſimo.cū mul-
tis alijs authoritatib⁹. Et q: deus ꝛ natura nihil fruſtra
faciunt: Ideo vtraq̄ ptās ordinata eſt a deo:ad vtilitatē
humane multitudinis. Neceſſitas aūt ꝛ ratio diſtinctio-
nis harū poteſtatū ſumitur ex duplici populo:ſcꝫ clerico-
rum ꝛ laicoꝝ:qui ſunt velut duo latera eccleſiaſtici corpo
ris. Poteſtas ergo ſpūalis p̄eſt clericis. temporalis autē
laicis.ad hec.xcvi.di.cum ad verū.xij.q.i.duo.ex̄ de ma. ꝛ
obe.ſolite. Aſſignatur aūt ꝛ aliter harū poteſtatū diſtin-
ctio ex duplici vita:ſcꝫ ſpūali ꝛ terrena. Nā ad ptātem ſpi
ritualem ptinent ea q̄ ſpūali vite attribuūtur. Ad tempo
ralem aūt illa que tēporali vite ſunt neceſſaria. Dicit̄ aūt
vita ſpūalis hoīs: qua aīa viuit ex deo. terrena vero vo-
catur:qua corpus viuit ex aīa.facit de pe.di.i.§.hoc autē.
ꝟ.reſuſcitatus corpore.vltra colū. ¶ Ad illud aūt quod
obijcitur primo de duobus dn̄is:dicendū eſt q̄ nemo pōt
duobus dn̄is ſeruire:quū ſibi repugnant. vt no. in pre.c.
§.hoc aūt.ꝟ.nemo em̄.in gloſ.exigentibus ꝯtraria. vnde
Chryſo.exponēs hoc verbū ait.duobus dicit: qui cōtra-
ria iniūgunt.concordia multos vnū facit.vt ibi.multitu-
dinis credentiū erat cor vnū/ꝛ aīa vna. Actuū.iiij.xij.q.i.
dilectiſſimis.ex̄ de ſum.tri.c.ij.§.verum.vbi de hoc. Pote
ſtas aūt regalis quū ordinata eſt: nūq̄ diſcordat a ſacer-
dotali:ſed ei concordat:ꝛ ſicut vita terrena ſubminiſtrat
ſpūali;ꝛ vita ſpūalis collaborat terrene;ſic ptās regalis
obſequitur

Digitized by Google

obſequiꝰ ſacerdotali: ⁊ hec illi cõſulit/⁊ eam dirigit.xcvi.
di.quis dubitet.c.duo.c.ſi imperator. ❡ Qḋ aũt additur
de oppoſitione harũ duarũ poteſtatũ quodãmodo verũ
eſt: ⁊ nõ verũ.ſunt eñ oppoſite p̄dicte poteſtates inquan
tũ condiuidunt vnũ cõmune:qḋ eſt poteſtas. non aũt ſic
ſunt oppoſite ꝙ vna repugnet alij: et excludat ipſam:aut
impediat.immo vna iuuat aliã:vt dictũ eſt.xcvi.di.quum
ad verũ.xxiij.q.v.principes. Si aũt aliqui tẽporalẽ pote/
ſtatem habentes/repugnãt ſpirituali:aut eã impediunt:
hoc ex inordinata volũtate eorũ ꝓcedit/abutentiũ pote/
ſtate ſibi cõmiſſa: ⁊ nõ ex cõditione ipſius poteſtatis:que
in obſequiũ ſpũalis ordinata eſt a deo:vt p̃e.c.principiũ.
⁊.xxiij.q.v.⁊.q.iiij.qñ.ꝟ.intendat charitas veſtra quid di
cã.quia hoc ꝑtinet ad reges ſeculi chriſtianos/vt tẽpori/
bus ſuis pacatã velint matrẽ ſuã eccleſiã vnde ſpũaliter
nati ſunt ⁊c̃. ❡ Ad id aũt qḋ ſcḋo obijcit/ꝙ regalis pote
ſtas eſt ꝑmiſſa nõ cõceſſa:vel cõmiſſa a deo. Dicẽdũ eſt ꝙ
poteſtas regalis ſm̃ ſe bona eſt: ⁊ ad vtilitatẽ humane ſo
cietatis ordinata a deo: vt probatũ eſt. Et qḋ pꝫ ex eo/ꝙ
deus ipſe moyſen p̄fecit ꝑplo iſrael: q̃ licet nõ eſſet rex:tñ
regale officiũ exercebat regẽdo et iudicando populum.
Exoḋ.xviij.c.⁊ q̃ſi ꝑ totũ.⁊.xlv.di.diſciplina. ex̃ de renun.
niſi cum pridẽ.§.ne putes. Dauid quoqꝫ diuina electione
aſſumptus eſt ad regiã poteſtatẽ.i.Reg.xvi.i.q.vij.ſi quis
omnẽ.ij.q.vij.§.his ita reſpõdet.ibi.dauid ergo. Alij etiã
plures diuina voluntate aſſecuti ſunt p̃tẽ regiã: quũ dr̃
p̃tas vel dñatio regia ꝑmiſſa ꝑplo iſrl̃ tp̄e ſamuelis regẽ
petenti. nõ tanquã mala malitia culpe: ſed tãq̃ mala ma
litia pene ad onus ⁊ punitionẽ culpe illorũ qui petierũt
ſibi dari regem ex inordinata voluntate quia minus cõfi/
debant de deo q̃ de hoĩe.vñ dictum eſt ipſi ſamueli a deo
quũ filij iſrael regẽ peterẽt: Nõ te abiecerũt:ſed me ne re/
gnem ſuꝑ eos.i.Reg.viij. Oꝫ aũt fuerit tũc ꝑmiſſum tãq̃
penale:pꝫ ex iure regio/qḋ eis p̄nuntiauit ſamuel:quod
quidẽ ius nõ eſt recte principãtiũ: ſed tyrannice dominã/
tium.⁊ ſubditos ſimiliter opprimentiũ: vt.ſ.xxiij.lij.ar.
ꝟ.prima cauſa. ❡ B Alia dubitatio eſt circa id qḋ dictũ
eſt poteſtatẽ ſpũalẽ eſſe ſuperiorẽ tẽporali: ⁊ ꝙ eã inſtituit
⁊ iudicat. Videt eñ hoc non eſſe verũ.nã ſuꝑ illud Pſ̃.l.
Tibi ſoli peccaui.dicit gloſ.Rex omnibus eſt ſuperior: ⁊
ideo a deo qui eſt maior eo puniẽdus. Si quis de populo
peccauerit: deo peccauit ⁊ regi. Rex ꝟo nõ habet hoĩem
q̃ ſua facta dijudicet igitur ſpũalis poteſtas nõ põt iudi/
care temporalẽ. Adhuc.i.Pet.ij.dicit.⁊ ex̃ de maio.⁊ obe.
ſolite. Subiecti eſtote omĩ humane creature/ꝓpter deũ:
ſiue regi q̃ſi p̄cellẽti. ſi g̃ rex p̄cellit: nõ eſt ſubiectꝰ alicuiꝰ
iudicio.ar.xxi.di.inferior. Adhuc dato ꝙ i ſpũalibꝰ p̃tas tẽ/
poralis ſubdatur ſpũali: tñ in cauſis ſecularibꝰ ⁊ in iudi/
cijs terrenorũ nõ videt ei eſſe ſubiecta. ad hoc.xcvi.diſti.
cũ ad verũ.x.di.qm̃.⁊ alius canon dicit. Alia eſt ratio cau/
ſarũ ſecularium atqꝫ diuinarũ.facit ex̃ de priuil.ſicut expſſe.
cum ſi.vnde dicit Hugo in li.de ſacramẽtis: Spũalis po/
teſtas nõ ideo p̄ſidet/vt terrene in ſuo iure preiudiciũ fa/
ciat:ſicut ipſa terrena poteſtas qḋ ſpũali debet nũq̃ ſine
culpa vſurpat.ad hoc.xcvi.di.ſi imperator.xxiij.q.viij.cõ/
uenior. Item in veteri teſtamẽto: qḋ erat figura noui: ſa/
cerdotes erãt ſubiecti regibus/in tẽporalibꝰ ſaltẽ: quare
ſimiliter ⁊ in nouo tp̄alis p̃tas erit ſuꝑior ſpũali in cauſis
ſecularibꝰ:q̃uis ſit ea inferior i cauſis ſpũalibꝰ.ꝑ hac ra/
tiõe facit.xxiij.q.viij.§.ecce.xviij.di.ſi eṗs metropolitanꝰ.
❡ Ad hanc dubitationẽ dicendũ eſt ꝙ indubitãter ſpũa
lis p̃tas omnibꝰ modis eſt ſuꝑior tp̄ali:vt eſt.ſ.in primis
ar.ſepe oſtẽſuꝫ.vñ dicit Hugo in li.de ſacramẽtis. Quãtũ
vita ſpũalis dignior eſt q̃ terrena: ⁊ ſpũs q̃ corpus:tantũ
ſpũalis poteſtas ſecularẽ poteſtatẽ honore ac dignitate
p̄cedit.ad hoc.xcvi.di.duo.ex̃ de maio.⁊ obe.ſolite. ❡ Ad
illud ergo qḋ obijcit/primo ꝙ rex nõ habet hoĩem q̃ ſua
facta dijudicet: dicendũ eſt ꝙ nõ iudicat ab hoĩe/ſꝫ a deo
vero:cuius vice ſpũalis p̃tas agit. ꝓbat hec ſolutio.xxxiij
q.ij.quos deus.ex de tranſla.quãto. Põt etiã dici ꝙ rex il/

An poteſtas ſpiritualis ſit ſuperior tp̄ali.

le qui nõ habꝫ hominẽ qui facta ſua dijudicet: eſt ſummꝰ
rex ſpũalis/ſcꝫ ſummꝰ põtifex: qui a ſolo deo iudicat:nõ
tñ ab hoĩe de iure.ix.q.iij.aliorũ.xl.diſ.ſi papa. interdũ tñ
cauſa humilitatis aliorũ iudicio ſe ſubijcit.ij.q.vij.nos ſi.
ij.q.v.auditũ. Nã certũ eſt ꝙ iſte rex ſpũalis ꝓpter alios
reges tẽporales dijudicat.xv.q.vi.alius itẽ.ex̃ de ſup.ne.
p̄la.grandi.lib.vi. ❡ Ad ſecũdũ qḋ dr̃ de p̄cellẽtia regis:
dicendũ ꝙ rex p̄cellit nõ ſimpliciter: ſed in ordine tẽpora
lium poteſtatũ.ar.ad h̃ ex̃ de elec.fundamẽta.§.vt ergo.
ibi: Nullus imperator ſeu rex.⁊ ſequit: Princeps marchio.
Sicut eñ aliquid dicit primũ ſimpliciter:vt deus Ioã.i.
In principio erat verbũ.aliquid primũ in genere: vt ſuꝑ/
mũ corpus qḋ eſt p̄mũ in ordine corporũ. ſic dr̃ aliq̃s ſim/
pliciter in eccleſia p̄cellere:vt ſummꝰ põtifex chriſti vica/
rius.xl.di.c.i.ibi:quẽ apex tante dignitatis attollit. Aliq̃s
autẽ dr̃ p̄cellere in aliq̃ ordĩe/vt archipreſbyter in ſuo col
legio.xxv.diſ.ꝑlectis.ꝟ.archipreſbyter.facit ex̃ de maio.et
obe.c.i. Et rex in ordine poteſtatũ ſibi ſubiectarũ: vt p̃e.
§.vt ergo.⁊ ar.diſt.viij.que cõtra. ❡ Ad tertiũ qḋ obijcit
ſpũalis nõ facit p̄iudiciũ tẽporali in ſuo iure: dicendũ eſt
ꝙ ſpũalis poteſtas ſi terrenã poteſtatẽ iudicet ratiõe de/
licti cõmiſſi/non abutit ſua p̃tate:nõ facit eñ p̄iudicium
ſed exercet debitũ: ⁊ vtitur iure ſuo.ex̃ de elec.cũ eccleſia
vulterana.ſicut eñ ſpũs conſtitutus eſt ad dirigẽdũ cor/
pus.xxxviij.di.ſedulo.ita ſpũalis poteſtas ꝯſtituta eſt ad
dirigendũ tẽporalẽ.xcvi.diſt.duo. Preiudiciũ aũt de quo
intendit Hugo:debet intelligi quãtũ ad terrenas poſſeſ/
ſiones q̃s habet ſpũalis poteſtas: que ſicut dicit Hugo:
nũq̃ ita elongari poſſunt a regia poteſtate: quin ſi ratio
poſtulauerit ⁊ neceſſitas:de ipſis poſſeſſiõibꝰ terrena po
teſtas habeat patrociniũ: ⁊ illi ipſe poſſeſſiones debeant
in neceſſitate obſequiũ:tunc ergo faceret p̄iudiciũ ſpũa/
lis temporali: ſi obſequiũ qḋ regie poteſtati debet ꝑ pa/
trocinio ipſarũ poſſeſſionũ negaret quũ opportunũ eẽt.
oportet eñ reddere que ſunt ceſaris ceſari ⁊c̃. Mat.xxij.
Mar.xij.⁊ Luc.xx.⁊.xxiij.q.viij.conuenior.hec tñ intelligẽ
da ſunt ſm̃ ea que legunt ⁊ no.c.c.ſcḋm.⁊ ex̃ de cenſi.c.i.⁊
declaraui.ſ.xxxvij.ar.in prin. Si aũt ſpũalis tẽporalẽ iu/
dicat pro delicto:ſiue tẽporaliter/ſiue ſpũaliter: nullũ ei
p̄iudiciũ facit:quia exequitur illud qḋ de iure põt ⁊ debꝫ
vt dictũ eſt. ❡ Ad id quod obijcit quarto de veteri teſta/
mento.dicendũ eſt ꝙ ſacerdotiũ veteris teſtamẽti carna/
le erat: ⁊ ꝑ carnalẽ ꝓpagationẽ ſuccedebat.ad Heb.vij.⁊
ix.c.licet eſſet ordinatũ ad ſpũale obſequiũ: ⁊ licet figura
eſſet ſpũalis ſacerdotij noui teſtamenti:qḋ nõ eſt ꝑ ſucceſ
ſionem carnalẽ.viij.q.i.§.ſed in antiocheno. cum omnibꝰ
ca.ſeq.q̃ſi. Ideo ex ea parte qua illud ſacerdotiũ erat car
nale ⁊ terrenũ:erat terrene poteſtati/ſcꝫ regali ſubiectũ:
ſed inquãtũ erat ſpũale/ſm̃ obſequiũ ⁊ ſm̃ figurã ꝑtini/
nebat ei. vnde reges a ſacerdotibꝰ vngebant. ex̃ de ſacra
vnc.c.vnico.⁊ ꝓbat expſſe hec ſolutio.ij.q.vij.§.item cum
balaam.ꝟ.ſed notandũ.ibi: dauid ergo. Vel dicẽdũ ꝙ in
veteri teſtamento ꝓmittebant temporalia in mercede.ex̃
de cele.miſ.cum marthe.§.ceterũ.qui.§. ad iſtã materiam
bene facit. ⁊ ideo tũc ſumma poteſtas erat poteſtas ter/
rena. In nouo aũt teſtamẽto ſumma p̃tas eſt p̃tas ſpũa/
lis:quia in eo eterna ⁊ ſpũalia promittunt in mercedẽ.vt
p̃e.§.ceterũ.temporalia ꝟo adduntur ad neceſſitatẽ ⁊ ſu
ſtentationẽ.ſm̃ illud Matth.vi. Querite primũ regnum
dei ⁊ iuſtitiã eiꝰ: ⁊ hec oĩa adijcient vobis. q: ſpũalia ſine
tẽporalibus diu eſſe non poſſunt.i.q.iij.ſi q̃s obiecerit.vñ
in nouo teſtamento ſubdit poteſtas tẽporalis ſpũali non
ſolũ in ſpũalibus/ſed etiã in tẽporalibꝰ:vt hꝫ ordinẽ ⁊ ſi/
nẽ ad ſpũalia.ꝓpter qḋ põt iudicari ab ea: ⁊ puniri tẽpo/
raliter ⁊ ſpũaliter quũ ſua poteſtate male vtit cõtra deũ
⁊ eccleſiam agendo.xxxij.q.v.p̄ceptum.⁊ ſepe ſ.dictũ eſt.
❡ Ex quo pꝫ falſitas opinionis quorũdam dicentiũ/ꝙ
papa p̄eſt in ſpũalibus:qui põt quidẽ regẽ terrenũ vt ho
minẽ ſibi ſubiectũ in ſpũalibus excõicare:et ſi ſit hereticꝰ.
cũ iudicare: ⁊ ab eccleſia expellere: nõ põt tñ ei poteſtatẽ

temporalē auferre: nec eū expellere de regno tēporali: q: nō ſubdit̄ ei in tēporalib⁹. Mouent̄ aūt iſti ad hoc dicendū ex duobus. Primū eſt: quia nulla poteſtas extendit ſe ad ea q̄ nō ſunt ſui ordinis. Tēporalia ꝟo ſunt extra ordinē ſpūalis poteſtatis: ⁊ ptinent ad ordinē tēporalis poteſtatis: quia in tēporalib⁹ nō pōt ſpūalis ptās aliquē iudicare vt iuribus pꝫ. Scd̄m eſt: vt dicūt: quia infideles poſſunt fidelibus dn̄ari. xi. q. iij. iulian⁹. xxiij. q. j. quid culpat̄. Sed ſic dicētes ꝓpriā vocē ignorāt: q: ſi ſpūalis poteſtas pōt regē terrenū ab eccl'ia expellere. xcvi. diſ. duo. pōt etiā ſubditos ab eius dn̄io ſubtrahere. ad hoc. xxxij. q. v. preceptum. xvj. q. vj. maiores. ex̄ de here. excōmunicamus. j. §. ſi ꝟo. c. ſi. lxiij. diſ. hadrianus papa. in ſi. ex̄ de penis. felicis. lib. vj. ⁊ de ſup. ne. p:e. grandi. li. vj. ¶ Ad illud qđ inducit̄ de duplici ordine poteſtatū: dicendū eſt ꝙ nō ſunt diuerſi ſic ordines quin vnus reducat̄ in aliū: ſicut ordo corporalium/alius eſt ab ordine ſpiritualiū: ⁊ tn̄ corporaliū ordo ſubeſt ordini ſpūali. xcvj. di. ſi imperator. ¶ Ad id aūt qđ inducit̄ de principib⁹ infideliū: dicēdū eſt ſicut doctores ponunt: ꝙ nullo mō inſtituēdi ſunt infideles ſup fideles de nouo: q: cederet i periculū ⁊ ſcādalū fidei. vt. s. ꝓbatū eſt. lvij. ar. ꝟ. ⁊ vt nō fiat. Dominatio ꝟo infideliū preceſſis tolerat̄ a fidelibus ꝓpter ſcandalū euitandū. ar. bonum. xxviij. q. j. iā nunc. tn̄ poſſet p eccleſiā tolli: q: infideles ſue infidelitatis merito merent̄ poteſtatē amittere/iuxta illud Matth. xxj. Auferet̄ a vobis regnū ⁊c. xxiij. q. vij. ſi de rebus. ⁊ c. ſi qua. ¶ E Alia dubitatio eſt circa id quod dictū eſt/poteſtatē ſpiritualē nō eſſe ſubiectā tēporali. videtur eīn ꝙ ei ſit ſubiecta: quia vt ex plurib⁹ authoritatibus colligit̄: de rebus terrenis quas poſſidet: ſacerdotalis poteſtas debet obſequiū ⁊ tributū tēporali: vt. s. ꝓbatum eſt. xxxvij. ar. in p:in. vide ibi. li. ꝟ. octauo ⁊ ſequenti.

An poteſtas ſpiritualis ſubiecta ſit tpali: neene.

¶ Ad hoc dicendū/ꝙ ſpūalis poteſtas vno mō pōt conſiderari quantū ad res quas poſſidet. Alio mō quantū ad ipſas pſonas que ſunt participes ſpūalis ptātis. Quātū aūt ad res q̄s poſſidet: eſt diſtinguēdū: q: eccl'ia q̄dā poſſidet ſorte ſpūali ⁊ iure diuino: vt primicias et decimas et oblatiōes: ⁊ que p ſepulturis dant̄: que deputata ſunt ad ſuſtentatione miniſtrorū diuini cultus. et quantū ad iſta nō ſubdit̄ ſpūalis poteſtas tēporali: quia de iſtis neq3 pro iſtis neq3 tributū debet: nec obſequiū aliquod ptāti tēporali. hec eīn ſunt quodāmō ſpūalia: q: annexa ⁊ attributa ſunt iure diuino officio ſpirituali. ad hec. xvj. q. j. §. nouarū. in. l. placet. ⁊. l. generaliter. ⁊. c. reuertimini. ij. q. vij. decimas. x. q. j. hanc conſuetudinē. ⁊. c. ſanctorꝫ. xxiij. q. viij. §. ecce. cū. c. ſeq. j. q. iij. ꝑuenit. xij. q. j. §. j. ex̄ de deci. c. j. c. tua. ⁊ quaſi p totū. ex̄ de immu. eccle. nō min⁹. c. aduerſus. ex̄ de ꝟbo. ſig. cū carpēſis plebis. ⁊ qđ no. j. q. j. in ſumma. Quedā ꝟo poſſidet ſorte tēporali ⁊ iure humano/vt titulo vēditiōis/ſcꝫ cōceſſiōis/ſaluo debito ſeruitio: ⁊ p his debꝫ ptās ſpūalis principib⁹ vel dn̄is tēporalib⁹ cōſueta ſeruitia ⁊ tributa: q: res trāſit cū onere ſuo. ex̄ de pig. ex literis ex̄ de deci. cū nō ſit. ⁊ no. plene ex̄ de cēſi. c. j. in gloſ. ſed q̄d dices. ⁊. xxiij. q. viij. §. hinc dat̄. Tamē de his diſtinguēdū eſt etiā ſm̄ Hug. de ſancto victore: q: q̄nq3 concedit̄ eccleſie ſolū fructus poſſeſſionis ad vſum: nō tn̄ cōcedit̄ poteſtas exercende iuſtitie. Qn̄q3 ꝟo ſimul cōcedit̄ ⁊ vtilitas ⁊ ptās. In primo caſu eccl'ia habꝫ vſufructū poſſeſſionis ⁊ ville vel caſtri: ſꝫ nō poteſtatē iuſtitie exercēde. In ſcd̄o ꝟo caſu totū. ad hec ex̄ de re iudi. c. abbatē. li. vj. ex̄ ne cler. vel mo. ep̄s. li. vj. ex̄ de rap. i archiepiſcopatu. Quātū aūt ad pſonas ipſas/dicēdū eſt abſolute/ꝙ pſone oēs q̄ vite ſpūali deputate ſunt: nullo mō ſubſunt poteſtati terrene/nec de ipſis habet iudicare terrena ptās. xij. q. ij. eccleſiarꝫ ſeruos. ex̄ de vi. ⁊ hone. cleri. c. vl. ex̄ de cleri. coiu. clerici q̄. lib. vj. xj. q. j. quaſi p totū. ¶ Ad id qđ dr̄ ⁊ obijcit̄ de tributo/dicendū eſt ꝙ nō ſoluit tributū ptās ſpūalis tēporali/ſicut ſuperiori ⁊ in recognitione dominij: ſed q̄ſi ſtipēdiū p pace ⁊ quiete qua debet eccleſiā ⁊ eccleſie bona tueri ⁊ defenſare. hec ſolutio ꝓbat̄ expſſe. xxiij. q. viij. tributū. de hoc. s. arti. xxxvij. ꝟ. octauo. ⁊ ſequē. ¶ D Alia dubitatio eſt circa id qđ dictum eſt/ꝙ iure diuino ſpūalis ptās p̄habeat tēporalē. cōtra qđ dictū plura eſſe vident̄. Ex primo quidē ꝙ quū he poteſtates diſtincte ſunt: nō pn̄t eidē conuenire. Itē poteſtati tēporali cōuenit vti gladio materiali. vn̄ dicit ap̄ls ad Rom. xiij. ⁊. xxiij. q. v. nō ſolum. nō ſine cauſa gladiū portat. gloſ. i. habet iudiciariā poteſtatē: ſed materialis gladius nō cōuenit ptāti ſpūali. xxiij. q. viij. §. licet. cum oībus. c. ſeqn̄. ex̄ ne cleri. vel mo. clericis. ⁊. c. ſententiā. ⁊ pre. c. in archiepiſcopatu. ij. q. vij. §. itē. cū balaam. ꝟ. ſed notandū. q̄re nec ei cōuenit habere poteſtatē tēporalem. Itē chriſt⁹ nō habuit poteſtatē tēporalē: immo eā fugit. Ioā. vj. quare nec eius vicarius ipſam hꝫ. Itē ſicut dicit Bern̄. iiij. li. de cōſideratione/loquēs ad Eugenium de imperialibus inſignijs ⁊ ornatib⁹ vel apparatib⁹. In his nō ſucceſſiſti petro: ſed Cōſtātino: quare diuino iure competit nō Petro: neq3 ſucceſſoribus ei⁹ tēporalis poteſtas. vn̄ nec legit̄ chriſtū dediſſe petro tēporalē ptātem: nec petrū ptātē hm̄ōi exercuiſſe. ¶ Ad hāc dubitationē dicēdū eſt/ꝙ ſicut. s. lvj. ar. §. ex dictis. ſatis eſt declaratū ꝙ ſpūalis ptās p̄habꝫ tēporalē ſupiori ⁊ excellētiori modo. ¶ Ad id ḡ qđ primo obijcit̄ de diſtinctiōe ptātum/dicendū eſt ꝙ he ptātes diſtincte ſunt: et tn̄ vna p̄exiſtit in alia ⁊ excellentiori mō: ſicut virtutes corporū inferiorū diſtincte ſunt a virtutib⁹ corporū ſuperiorū: ⁊ tn̄ p̄exiſtunt in illis mō nobiliori. Uel dicēdū ꝙ licet ſunt partes diſtincte: tn̄ eidem pſone ꝯuenire poſſunt. ſicut in eadē potētia intellectiue ſunt ſciētie diſtincte: ⁊ q̄ habēt quodāmodo cōditiōes oppoſitas: vt ſciētia ſpeculatiua/⁊ practica. Quis eadē pſona vtrāq3 ptātē habeat: nō tn̄ eodē mō vtrāq3 exercet: ſicut pꝫ ſatis ex dictis ſuperius. ¶ Pōt etiā dici/ꝙ ptās regia ſpūalis ⁊ tpalis/nō ſunt due potentie: ſed due partes vni⁹ regie ptātis pfecte: quarū vna ſola eſt in regibus terrenis ⁊ mō inferiori. In ſpūalibus autē eſt vtraq3 ⁊ modo excellentiori. vnde in p̄latis eccleſie et p̄cipue in ſummo p̄lato/eſt ptās regia tota ⁊ pfecta ⁊ plena: in principib⁹ aūt ſeculi eſt ſm̄ partē ⁊ diminuta. ar. ad hoc ex̄ de vſu. pal. ad honorē. ¶ Ad id qđ obijcit̄ ſecūdo de gladio/dicendū eſt ꝙ ſpiritualis poteſtas ſicut hꝫ duplicē ptātē: ſic hꝫ duplicē gladiū. Nā noīe gladij/iudiciaria ptās intelligit̄: vt. s. dictū eſt. Habet gladiū ſpiritualē/ad puniēdum ſpūaliter. materialem/ad puniēdū corporaliter. xv. q. vj. authoritatē. ex̄ de ſentē. exco. dilecto. li. vj. Sꝫ ſicut poteſtatē ſpūalem hꝫ ſm̄ immediatā executionē: tēporalem aūt hꝫ ſm̄ imperiū ⁊ directionē: ſic dicit̄ habere vtrunq3 gladiū diuerſimode. Nā ſpūalem hꝫ ſm̄ vſum: tēporalem aūt habet ſm̄ nutū: ⁊ hoc eſt hr̄e digniori mō. vn̄ be. Ber. iiij. lib. de cōſideratiōe ad Eugeniū loquēs ait: Quid tu denuo vſurpare gladiū tentas: quē ſemel iuſſus es reponere in vaginā? quē tn̄ q̄ tuū negat: nō ſatis mihi videt̄ attendere verbū dn̄i dicentis: Conuerte gladiū tuū in vaginā. Ioan. xviij. Matth. xxvj. Tuus ergo ⁊ ipſe euaginandus ad tuū nutū: alioqn ſi nullo mō ad te pertineret ⁊ is/dicentib⁹ ap̄lis: Ecce gladij duo hic. Luc. xxij. nō reſpōdiſſet dn̄s: ſatis eſt/ſed nimis eſt. Uterq3 ḡ eſt eccl'ie: et ſpūalis ſcꝫ gladi⁹ ⁊ materialis: ſed is q̄dē p eccl'ia: ille ꝟo ⁊ ab eccleſia exercēdus: ille ſacerdotis/is militis manu: ſed ſane ad nutū ſacerdotis ⁊ iuſſum imperatoris. eandē authoritatē poſui. s. in. xxxvij. ar. circa pn̄. ꝟ. qđ aūt. Quō Gratian⁹ intelligit verbū iſtud/cōuerte gladiū ⁊c. vide. xxiij. q. viij. §. j. ¶ Quid aūt ſit habere gladiū materialem ad nutū/quidam ſic exponūt: ꝙ ſpūalem poteſtatem habens/pōt ſuadere armorꝫ ſumptionē ꝯtra maleficos/p̄ncipi ſeculari cui materialis gladi⁹ cōmiſſus eſt: ⁊ pōt diuinā legem exponere ⁊ p̄dicare. in qua Exo. xxij. ⁊. xxiij. q. v. §. hinc apparet. ꝟ. ſꝫ ſolū p̄cipit̄: Maleficos nō patieris viuere. innutio ḡ iſta nō eſt aliud q̄ꝫ diuine legis p̄dicatio: ⁊ vt p̄ncipes diuine legi obediāt exhortatio. Nā nutus eſt ſignū volūtatis: per p̄dicationē aūt ⁊ exhortationē/ſpūalis poteſtas indicat ſe velle fieri vindictā de malefactoribus: ⁊

An ſpūalis ptās p̄habeat cōplectatur tēporalem.

Spūalis ptās duplicē hꝫ ptātē et gladiū.

Habere gladiū materialē ad nutū/q̄d ſit.

iſte nutus quedã iuſſio eſt. Tñ p̄ter hãc iuſſionẽ requirit
iuſſio p̄ncipis ſecularis imperãtis actũ militi vel mini-
ſtro cui⁹ ẽ gladio materiali vti. vñ ſicut in oꝑatione q̄ ali
q̄d agim⁹ ꝑ exterioꝛa mẽbꝛa: req̄rit volũtas, vniuerſalis
tã q̄ mouẽs p̄mũ ⁊ remotũ. ⁊ volũtas p̄ticularis tã q̄ mo
uẽs p̄ximũ: ⁊ virt⁹ motiua mẽbꝛoꝝ tã q̄ exequẽs: Sic ⁊ in
coꝛpoꝛali punitiõe ſpũalis p̄tãs ſe h̄z ſicut p̄imũ mouẽs:
et ideo dꝛ innuere. princeps vero t̄palis ſe h̄z ſicut mouẽs
p̄ximũ: ⁊ ideo dicit̄ iubere: q2 immediate imperat exerci-
tiũ act⁹. miniſter vero p̄ncipis exeq̄tur actũ punitiõis. ad
hoc. xxiij. q. viij. §. his ita. cũ. c. seque. vſq3 ad. §. iij. in regi-
ſtro incluſiue. facit q̄d no. ex̄ de ex. p̄re. ex lr̄is. in gloſ. nõ ꝓ
hibet̄. xxiij. q. v. §. hinc apparet. ⁊. c. non fruſtra. et q̄d no.
ex̄ de homici. peritio. in gloſ. de iſtis gladijs. adde hic q̄d
ſcripſi. ſ. in. ij. parte. §. itẽ q̄ſtionẽ. vꝫ. de duob⁹ gladijs in
ar. lvij. ¶ Ad id q̄d obijcit̄ tertio de chꝛiſto, dicẽdũ eſt ꝙ
chꝛiſtus ꝯſtitutus eſt rex tã in t̄palib⁹ q̄ in ſpũalib⁹: tamẽ
in terris viuẽs regnũ terrenũ t̄paliter adminiſtrare no-
luit. vñ dꝛ in Joã. xviij. Regnũ meũ nõ eſt de hoc mũdo.
vbi Chꝛyſo. hoc dicit, q̄m non tenet regnũ vt hoc reges
terreni tenẽt: ſ3 q̄m deſuꝑ habeat p̄incipatũ q̄ nõ eſt hu-
man⁹: ſ3 multo maioꝛ ⁊ clarioꝛ. vñ ſubdit. ſi ex hoc mũdo
eſſet regnũ meũ ⁊c. Oñdit hic regni ei⁹ q̄d eſt apud nos
imbecillitatẽ: q̄m a miniſtris h̄z foꝛtitudinẽ. ſuperi⁹ vꝫ re
gnũ ſufficiẽs eſt ſibi ip̄ſi, nullo indigẽs. quomõ grãnus h̄
verbũ exponit, vide. xxiij. q. iij. §. j. Itẽ ſuꝑ illud q̄d ſequit̄
ibi: Nũc aũt regnũ meũ nõ eſt hinc: Aug. Nõ dicit nõ eſt
hic. hic eſt eñ regnũ ei⁹ vſq3 in finẽ ſeculi, h̄ñs inter ſe cõ-
mixta zizania vſq3 ad meſſem: ſ3 tñ nõ eſt hinc: q2 peregri
nat̄ in mũdo. Vel ſm̄ Theophilũ, ideo nõ dicit nõ ẽ hic:
ſed nõ eſt hinc. Nã regnat in mũdo ⁊ vtit̄ illi⁹ ꝓuiſione:
et iuxta votũ cũcta diſponit. nõ aũt eſt ab infimis cõſtitu
tũ regnũ ei⁹: ſ3 celitus ⁊ ante ſcl̄a. ¶ Itẽ Chꝛyſ. Quũ di
cit regnũ meũ nõ eſt hinc: nõ p̄uat mũdum a ſua ꝓuidẽ-
tia ⁊ p̄latione: ſed oñdit regnũ ſuũ nõ eſſe humanũ neq3
coꝛruptibile. adde hic q̄d ſcripſi. ſ. xxxvij. ar. §. ad illa. vꝫ.
ij. ⁊. xliiij. ar. vꝫ. ad illud. Siſ̄r iudiciariã poteſtatẽ exer
cere noluit ſuꝑ res t̄pales: vt nobis exemplũ tribueret
declinãdi tẽpoꝛaliũ implicationẽ, ⁊ ſollicitudinẽ: et tunc
oſtẽderet ꝙ illi q̄ potioꝛib⁹ intẽti eſſe debẽt: in inferioꝛib⁹
nõ debẽt occupari. vñ Act. vj. dicũt ap̄li. Nõ eſt equũ nos
derelinquere vbũ dei ⁊ miniſtrare mẽſis. facit ad hec. xj.
q. j. te quidẽ. vñ ⁊ ſuꝑ illud Luc. xij. q̄d chꝛiſtus ait. Quis
me ꝯſtituit iudicẽ aut diuiſoꝛẽ. ſ. facultatũ ſuꝑ vos: dicit
gloſ. Ambꝛo. Bene terrena declinat: q̄ ꝓpter diuina de-
ſcẽderat. nec iudex dignat̄ eſſe litiũ ⁊ facultatũ arbitri vi
uoꝛũ, h̄ñs moꝛtuoꝝ iudiciũ ⁊ arbitriũ meritoꝛũ. Nõ ḡ q̄d
petas: ſ3 a quo poſtules intuendũ eſt. nec maioꝛib⁹ intẽ-
to animo putes minoꝛib⁹ obſtrepẽdũ. Siſ̄r Joã. vj. ha
bet̄, ꝙ chꝛiſtus poſt q̄ turbas pauit: in q̄ regale officium
exercuit: voluerũt ip̄m facere regẽ. ip̄e aũt fugit in mon-
tẽ. in h̄ nos erudiẽs mũdanas cõtemnere dignitates: vt
dicit gloſ. adde hic q̄d notaui. ſ. in. xxxvij. ar. §. ad illa. vꝫ.
ij. ad illud. ⁊ ꝯtra in. ij. p̄te in ar. lvij. in. §. itẽ q̄ſtionẽ iſtã.
Sed licet chꝛiſtus nõ exercuit regiã dignitatẽ t̄palem: nõ
ꝓpter hoc ſequitur ꝙ ei⁹ vicarij eã exercere nõ debeãt: ⁊
p̄cipue in caſib⁹ neceſſarijs. Nã etiã plura ⁊ alia chꝛiſtus
nõ exercuit quoꝝ p̄tãtem habuit: q̄ tñ exercẽt ei⁹ vicarij.
Nõ eñ legimus ꝙ chꝛiſtus baptizauit baptiſmo aque: ⁊
tñ excellẽtie poteſtatẽ tribuit in oĩbus ſacris. j. q. j. ſicut
chꝛiſtus. de con. diſt. iiij. aliud. Nec legim⁹ ꝙ diuerſis lin-
guis locut⁹ fuerit: ⁊ tñ habuit donũ linguaꝝ. ⁊ vniuerſa-
liter oẽs grãs gratis datas. ap̄li vero ⁊ baptizauerunt.
Act. ij. ⁊. viij. ⁊. x. ⁊ de con. di. iiij. ꝓprie. ⁊ locuti ſunt va-
rijs linguis. Act. ij. Ip̄ſi etiã apoſtoli aliqua p̄termiſerũt
quoꝛũ habebãt poteſtatẽ: ne impedirẽtur a potioꝛib⁹. ꝓ-
pter q̄d dicebat ap̄lus. j. ad Coꝛ. j. Non miſit me chꝛiſtus
baptizare: ſed euangelizare. Multa etiã chꝛiſtus dimi-
ſit apoſtolis exequenda et oꝛdinãda in eccleſia: que ip̄ſe
per ſeipſum non egit aut oꝛdinauit. ad hoc ar. xj. di. eccle
ſiaſticarũ. ex̄ de cele. miſſ. cũ marthe. §. verũ. de con. di. ij. li
quido. Ex q̄b⁹ oĩbus hoc p̄õt accipi, ꝙ licz chꝛiſtus t̄palẽ
poteſtatẽ nõ exercuit: tamẽ ip̄ſius vicarius ipſam exerce-
re p̄õt. ex̄ qui ſi. ſint le. per venerabilẽ. §. rõnib⁹. q̄uis exẽ-
plo chꝛiſti non debeat ſe regulariter in iudicijs rerũ t̄pa-
liũ implicare. vt. xj. q. j. te quidẽ. ij. q. vij. ep̄i lectionẽ. ſ3 in
caſibus ⁊ in cauſis neceſſarijs: vt. ſ. declaratũ eſt. xxxvij.
ar. vꝫ. itẽ Joã. papa. ¶ Ad id q̄d obijcit̄ quarto, ꝙ in tem
poꝛalib⁹ papa nõ ſuccedit petro: ſed cõſtantino: dicendũ
eſt ꝙ petro ſuccedit in poteſtate t̄pali ꝓut eã iure diuino
petrus habuit. ⁊ ip̄ſe ſiſ̄r h̄z: vt eſt expꝛeſſum. xxij. di. c. j.
ſed ꝓut papa h̄mõi p̄tãtem h̄z iure humano: ſic ſuccedit
cõſtantino. q̄d aũt opet̄ ius humanũ ſupꝛa ius diuinũ di
ctũ eſt. ſ. lvj. ar. §. ex his aũt. vꝫ. vero cõſiderãdũ. ¶ Ad id
aũt q̄d addit̄ ꝙ non legit̄ chꝛiſtũ dediſſe poteſtatẽ tẽpo-
ralẽ petro: dicendũ eſt ꝙ cui cõmittit̄ p̄ncipale: intelligit̄
cõmiſſum ⁊ acceſſoꝛiũ. ex̄ de fo. cõ. ſi diligẽti. ex̄ de do. poſt
diuoꝛ. de prudẽtia. ex̄ de regu. iur. acceſſoꝛiũ. li. vj. vñ chꝛi
ſtus cõmittẽdo petro ſpũalẽ poteſtatẽ, q̄ p̄ncipalis eſt:
intelligit̄ cõmiſiſſe t̄palẽ. Et etiã q2 t̄palis p̄exiſtit i ſpũa
li. ſicut virtus inferioꝛ in ſupioꝛi: ideo in ip̄a collatiõe cla
uiũ regni celoꝛũ. Matth. xvj. et in cõmiſſione ouiũ ſuarũ
Joã. vlt. intelligit̄ dediſſe chꝛiſtũ petro ſimul ⁊ poteſta-
tẽ ⁊ t̄palẽ iuriſdictionẽ. Iſte intellect⁹ videt̄ appꝛobari p
Innocẽ. iij. ex̄ de ma. ⁊ ob. ſolite. §. nos autẽ. in ſi. ¶ Ad id
aũt q̄d addit̄ de petro, q̄ tẽpoꝛalẽ poteſtatẽ nõ exercuit:
dicẽdũ eſt ꝙ ſicut chꝛiſtus multa reliq̄t ap̄lis exequẽda ⁊
oꝛdinãda, que ip̄e ꝑ ſe nõ exercuit: ſic ⁊ ap̄li plura relique
rũt exequẽda ſuis ſucceſſoꝛib⁹ q̄ ip̄ſi nõ exercuerũt nec oꝛ
dinauerũt: vt p̄ꝫ. §. verũ. c. cũ marthe. ſm̄ eñ diuerſos ec
cleſie ſtatus ⁊ diuerſa tẽpoꝛa congruũt ⁊ expediunt alia
et alia. ar. xix. di. neceſſe eſt. ex̄ de cõſan. ⁊ affi. non debet.
In eccleſia ſiquidẽ p̄mitiua opus erat p̄dicatiõe ⁊ mira-
culis ad ꝯuertẽdũ incredulos vel ꝯuincẽdũ. Opus erat
etiã patientia ꝯ̄ tyrannoꝛũ ꝑſecutionẽ: vt fides nõ deffice
ret ſ3 inualeſceret. Poſtea vero fuit opus rõnibus ⁊ ſcri
pturaꝝ expoſitionib⁹ ꝯ̄ pullulãtes hereſes in eccl̄ia: qua
dilatata ⁊ roboꝛata exercẽda eſt potẽtia cõtra rebelles ⁊
aduerſarios eccl̄ie: ꝯtra q̄s ſpũalis p̄tãs a p̄tãte t̄pali fi-
deli ſuꝑ quã h̄z authoꝛitatẽ requirere p̄õt, ⁊ debet auxiliũ
⁊ obſequiũ. xxiij. q. v. adminiſtratoꝛes. ex̄ de maledic. c. ij.
vñ btũs Aug. in ep̄la ad bonifaciũ comitẽ, inducit quan
dã obiectionẽ hereticoꝝ dicẽtiũ, ꝙ eccl̄ia nõ dꝫ reges vo
care in auxiliũ cõtra aliq̄s: q2 ap̄li hoc nõ fecerũt: ſ3 ſoluit
hãc obiectionẽ, ex eo ꝙ diuerſis t̄pibus diuerſa congruit
agere. xxiij. q. iiij. ſi eccl̄ia. ⁊. c. p̄rece. nõ inuenit̄. per que. c.
Aug. ꝑſpicue p̄ꝫ ꝙ plura nõ exercuerunt ap̄li q̄ ſucceſſo-
res eoꝛũ exercere dñt ⁊ p̄ñt. ⁊ hoc ꝓpter diuerſam condi-
tionẽ tempoꝛũ. vñ ſi ſpũalem poteſtatẽ habẽtes vtunt̄ h̄
t̄pe potẽtia t̄pali nõ ſupius declarato ⁊ ip̄ſi⁹ p̄tãtis ⁊ in-
ſignijs ⁊ apparatib⁹: nõ faciũt q̄d eis nõ licet: ſ3 faciũt q̄d
de iure facere p̄ñt: ⁊ q̄d eccl̄ie vtilitati expedire credendũ
eſt ſm̄ ineffabilẽ diuine ꝓuidẽtie oꝛdinẽ: q̄ ſpeciali cura
eccleſiã ſuã dirigit ⁊ regit. P̄õt tñ euenire interdũ vt ali
qui circa vſum talis p̄tãtis inoꝛdinate ſe habeãt ⁊ in actu
et in affectu quũ etiã p̄tãte ſpũali nõnulli vtant̄ indebi-
te: ⁊ tñ p̄tãs de ſe iuſta ⁊ iuriſdictio nõ ꝓpterea eſt culpã
da. q̄d bñ ꝓbat̄ ꝑ Aug. xxiij. q. v. neq3 eñ. ⁊ adde q̄d dixi.
ſ. in. viij. ar. ¶ E Alia dubitatio eſt circa id q̄d. ſ. lvj. ar. An pa-
vꝫ. ſ3 ⁊ amplioꝛẽ. dictũ eſt ꝙ papa inſtituit regiã p̄tãtẽ. cõ pa regiã
tra q̄d videt̄ eſſe illud. ꝙ imperiũ a ſolo deo eſt. in aut. inſtituat
quõ opoꝛtet ep̄is. in p̄n. coll. ij. ⁊. xxiij. q. iiij. q̄ſitũ. Et apo p̄tãtem.
ſtolus ad Rom. xiij. Oĩs p̄tãs a deo eſt. xxiij. q. iiij. q̄d cul
pat̄. nõ ergo a papa inſtituit̄ poteſtas regalis vel impe-
rialis. Itẽ ars ſupioꝛ licet vtat̄ inferioꝛi ad vſum ⁊ obſe-
quium: non tñ eã inſtituit, ſicut et in ꝓpoſito. ¶ Ad hãc
dubitationẽ dicendũ eſt ſicut ⁊. ſ. dictum eſt: ꝙ ſpũalis
poteſtas habet inſtituere tẽpoꝛalem vt ſit. et iudicare, ſi
bona non fuerit. ¶ Ad id quod obijcit̄, ꝙ imperium eſt
a ſolo deo: dicendum eſt ꝙ ſi intelligatur eſſe a ſolo deo,

Digitized by Google

nō mediāte cooꝑatiōe creature:ſic nō ē verū imo ē a deo mediāte inſtitutiōe hūana:cui⁹ natura inclinat ad regimē/ſicut ad ſocialē vitā. vn̄ pōt dici eē a deo mediāte cooperatione naturalis inclinatiōis ⁊ iſtitutiōis. Eſt em̄ introductū regimē i hoīb⁹ ex iure hūano:qḋ a natura oꝛit. di. vj. §. his ita. Si aūt dicat a ſolo deo/q: eſt ſolū de iure naturali: ⁊ nō ē ꝑ ſpūalē ptātē inſtitutū:ſic dicēdū ſicut ⁊.ſ. dictū ē ꝙ ſm eſſe infoꝛme ⁊ impfectū eſt a ſolo deo:ꝙ ꝙ de⁹ oia ſuo mō pfecte ⁊ pfecta agat. Gen̄.j.ſ3 eſſe formatū ⁊ pfectū eſt a deo/mediātib⁹ his q̄ hn̄t ſpūalē ptātē in eccl'ia:q a grā pcedit:⁊ ad grām oꝛdinat. ¶ Uel pōt dici ꝙ inſtitutio pncipis tpalis:vt pnceps eſt ſup hoies ex iure hūano h3 eſſe. ar.xxiij.di.legim⁹.ibi.quō ſi exercitus faciat imperatoꝛem. ſ3 inſtitutio pncipis tpalis vt pnceps chriſtian⁹ ſup hoies chriſtianos/eſt a ptāte ſpūali.ar.bo. ex de ſacra vnc.c.j. Sicut em̄ ꝑ miniſteriū ſpūalis ptātis efficit aliqs chriſtian⁹.de cō.di.iiij.poſtq̄ aſcēdit. Ita efficit aliqs pnceps chriſtianoꝝ i miniſterio eiuſdē ptātis cui q̄libet chriſtian⁹ iure diuino ſubijcit.ex de ma. ⁊ obe. ſolite.§.nos autē. ¶ Et eſt ſciēdū ꝙ quū ſit duplex ptās ſpūalis.ſc3 oꝛdinis ⁊ iuriſdictiōis.ex de elec.trāſmiſſam. vbi de h̄.vtraq3 quodāmō requirit ad inſtitutionē chriſtianoꝝ pncipū:q: ex ptāte iuriſdictiōis eligit vt ſit pnceps ⁊ ptātē habeat:ſ3 ex ptāte oꝛdinis adhibet vnctio et cōſecratio:q̄ deſignat ſirmitatē ⁊ ſctitatē ptātis ei⁹.ex de ſacra vnc.c.j. ¶ Itē differt in h̄ imperiū a papatu:q: impatoꝛ recipit iuriſdictionē a pplo: papa immediate a deo.vt no.ex de trāſla.c.j.in gloſ.j.⁊ ibi vide. ¶ Ad id autē qḋ obijcit/ꝙ nō eſt ptās niſi a deo:dicēdū ꝙ ſine dubio a deo eſt oīs ptās:ſed nō excludit opatio hūana ex h̄. Nā ſm eſſe impfectū eſt a deo:q̄ tn̄ ſuo mō ſemꝑ pfecte opat vt.ſ.dictū eſt:mediāte inſtitutione hūana q̄ſi naturali. ſm vo eſſe pfectū eſt a deo mediāte inſtitutiōe humana ſupnaturali. Uerūtn̄ ꝓpter h̄ vbū apl'i/ſciēdū eſt ꝙ non oīs ptās eſt a deo eodē mō:ſ3 q̄dā ē ꝑ inſtitutionē humanā naturalē:ſicut eſt cōiter apud hoies cuiuſcūq3 rit⁹:vel eſt ꝑ ſpūalē dei oꝛdinationē:vt fuit in pplo iſraelitico: vl' eſt ꝑ miniſtroꝝ formationē/vt in pplo chriſtiano:vl' eſt ꝑ iuſtā dei ꝑmiſſionē:⁊ hmōi eſt ptās maloꝝ pꝛincipū: q̄ vi aut dolo ſibi ptātē vſurpāt.ar.ad h̄.ij.q.vij.c.j.⁊.xxiij.q.v. §.hinc notandū. Et ex h̄ pōt ſolui q̄ſtio q̄ videt eſſe inter vbū apl'i pdictū/ſc3 ꝙ nō eſt ptās niſi a deo.⁊ vbū Oſee pphete dicētis ex ꝑſona dei de q̄buſdā. Ipſi regnauerūt et nō ex me. Oſee.viij.viij.q.j.audacter. Nā oīs ptās eſt a deo vel operāte.ſicut ptās bonoꝝ pncipū: q̄ recte accipiūt ptātē.vel ꝑmittēte:vt ptās maloꝝ ſibi vſurpātiū poteſtatē. Et iſti dicūtur regnare nō ex deo:q: nō regnāt ipo opante:ſ3 ſolū ꝑmittēte.⁊ hec ꝑmiſſio iuſta eſt. Nā vt dicit gloſ.ſup vbū apl'i iā dictū:iniuſtū nō eſt vt impꝛobis accipiētib⁹ nocēdi ptātem bonoꝝ patiētia pbet:⁊ maloꝝ iniq̄tas puniat. Nā ꝑ ptātē diabolo traditā/⁊ iob pbat⁹ eſt/vt iuſt⁹ appareret. Iob.j.⁊ petrus tētatus ne de ſe pſumeret. Mat.xxvj. Luc.xxij.⁊ de pe.di.ij.ſi em̄.vo.ex q̄b⁹ ibi. Petr⁹ ad quē.⁊.l.di.ꝯſiderādū. Et Paul⁹ colaphizatus ne ſe extolleret.ij.ad Coꝛ.xij.⁊ iudas dānat⁹ vt ſe ſuſpēderet. Mat.xxvij.in pn.⁊ de pe.di.iij.iudas penituit. et.c.nihil.vide.⁊.c.inter oia. Et ita de⁹ iniuſtā ptātē:quā iuſte ꝑmittit oꝛdinat:dū ex ea bonū aliqḋ elicit.⁊ ſm hoc etiā mala ptās ex dei oꝛdinatiōe eſt.licet em̄ de⁹ mala nō efficiat:ſicut dicit btūs Aug.ꝙ de⁹ bonas volūtates adiuuat:malas iudicat:oēs oꝛdinat.ad h̄ faciūt.xxiij.q.j.q̄d culpat.ad ſi.xxiij.q.v.§.hinc notādū. Uel aliter dicēdū ꝙ aliud eſt ptās:aliud vſus ptātis.ar.ad h̄.xvj.q.j.§.ecce in hoc caplo. Poteſtas ḡ oīs bona eſt:⁊ ideo a deo ē. vſus aūt ptātis aliq̄n eſt mal⁹:⁊ ideo nō eſt a deo.⁊ q: regnare eſt ptāte vti:ideo dicit de q̄buſdā. Ipſi regnauerūt et nō ex me.vn̄ gloſ.ſup eodē vbo apl'i/Nō ē ptās niſi a deo: ait. Nō eſt ptās alicui hoī bono vel malo:niſi a deo data: vn̄ pilato dn̄s ait. Nō haberes in me ptātē vllam niſi tibi datū eēt deſup. Ioā.xix.⁊ pꝛe.c.q̄d culpat. Malitia ergo hoīm/cupiditatē nocēdi ꝑ ſe h3:poteſtatē aūt:ſi ille non dat:nō h3. Nocēdi volūtas pōt eſſe ab hoīs aīo.poteſtas aūt nō eſt niſi a deo.ſic igitur ptātis vſus malus nō eſt a deo.ptās aūt quū ſit bona:eſt a deo:⁊ ideo mala ptās dicit nō ex deo regnare:q: male vtit ptāte.bona vo ecōtra. ex deo regnat:q: ptāte bn̄ vtit in hoc deū imitādo. Nā ſicut Greg.ait ſup illud Iob.xxxvj. Deus potētes nō abijcit: quū ipe ſit potēs.deū q̄ppe imitari deſiderat:q̄ faſtigiū potētie alienis intētus vtilitatib⁹: ⁊ nō ſuis laudib⁹ adminiſtrat:q̄ platus ceteris pdeſſe appetit nō pēſſe.ad hoc.viij.q.j.q̄ expatū.⁊ hoc eſt bn̄ vti ptāte. ¶ Uel aliter dicendū eſt ſicut Iſiḋ.dicit.iij.li.de ſummo bono: ꝙ bonā malāq3 poteſtatē de⁹ oꝛdinat:ſ3 bonā ꝓpiti⁹:malā iratus. Reges em̄ q̄n boni ſunt:muneris eſt diuini.q̄n vero mali ſunt:ſceleris eſt ppl'i.ſm em̄ meritū plebiū diſponit rectoꝝ vita.teſtāte Iob.xxxiiij. Qui regnare facit hoiem hypocritā ꝓpter pctā ppl'i. Iraſcente em̄ deo talē rectoꝛē ppl'i ſuſcipiūt:qualē ꝓ pctō meruerūt.ad hec.ij.q.vij.c.j. ⁊.viij.q.j.audacter. ¶ Ad id qḋ vlteri⁹ obijcit: ꝙ ars ſuperioꝛ nō inſtituit inferioꝛē:dicēdū eſt ꝙ licet ſupioꝛ ars nō inſtituit ipſam artē inferioꝛē ꝑ cōmunē modū: tn̄ inſtituit eā pfectiue/inquātum dat ei opandi modū ⁊ foꝛmā ſm exigentiā finis quē ipſa ſupioꝛ ars intēdit. ⁊ ſimiliter poteſtas ſpūalis pfectiue inſtituit tpalē:vt.ſ.dictum eſt. Uel dicendū ꝙ licet ars ſupioꝛ nō inſtituat artē inferioꝛē:tn̄ inſtituit vt ſint aliqui artē illā habētes ⁊ exercētes. Similiter poteſtas ſpūalis non inſtituit tpalē poteſtatē ſm ſe.q: hoc mō eſt a ſolo deo:ſ3 inſtituit eā in hoc ſubiecto:dū inſtituit eos q̄ talē ptātem habere ⁊ exercere debeāt. Un̄ quū dicit ſupꝛa ꝙ ſpūalis poteſtas h3 inſtituere tpalem vt ſit:intelligēdū eſt de hoīe habēte poteſtatē vt dicit gloſ.ſup vbo pꝛe.apl'i/Nō eſt poteſtas niſi a deo. Noīe ptātis interdū accipit poteſtas ipſa: q̄ dat alicui a deo.xxiij.q.j.q̄d culpat.aliq̄n ipſe hō habēs poteſtatē.ſic accipit ex de homici.tua.§.mare. Eſt igit hoc mō exponēdū:ꝙ ptās ſpūalis inſtituit tpalem:q: hō habēs poteſtatē ſpiritualē cooperat deo/vt aliqs hō alius habeat ⁊ exerceat poteſtatē tpalem.ar.bo.viij.q.j.lic3 ergo.⁊ ſm hoc pōt aliter exponi id qḋ.ſ.dictū eſt ⁊ inductū eſt:ſc3 ꝙ imperiū eſt a ſolo deo.hoc em̄ verū eſt:pꝛout imperiū accipitur ꝓ ptāte ipſa impiali ſm ſe:tn̄ ſi accipiat pꝛo hoīe q̄ h3 hmōi ptātē3:ſic nō eſt a ſolo deo:q: ꝙ talis hō habeat et exerceat ptātem imperialē/eſt a deo mediāte cooꝑatione hominis habētis ptātem ſpūalem.de elec.venerabilem.

¶ F Alia dubitatio eſt circa id qḋ dictū eſt/ꝙ ptās ſpiritualis reſpectu tpalis ſe h3 in rōne cauſe efficiētis et finalis.cōtra qḋ eſſe videt ꝙ efficiēs ⁊ finis nō coīncidūt in idē i creaturis:ſ3 ſolū i deo.q: ſi ſpūalis poteſtas h3 rationē finis reſpectu tpalis:nō poterit habere rationē efficiētis ⁊ mouētis.⁊ ita nō iſtituit neq3 iudicat eā. ¶ Ad hoc dicēdum eſt. ꝙ huic rōni aliqui innitunt dicentes.ꝙ ſpūalis ptās nullo mō ſe habet ad tpalē:ſicut efficiens ⁊ mouēs:ſed ſolū ſicut finis. hoc tn̄ dictū eſt in ſe falſu3: vt p3 ex.ſ.determinatis. Et ratio nūc inducta cui innitunt falſa eſt:q: falſum accipit dū dicit.ꝙ efficiēs ⁊ finis nō coincidunt in idē in creaturis. Nā ars architectonica reſpectu ſubſeruiētis h3 rationē pncipij mouētis/inquātū imperat ei.⁊ h3 rationē cauſe finalis inquātū opus ei⁹ oꝛdinat ad ſuū finē. Et ſimiliter ille q̄ pncipat ſm ptātem ſpiritualē:habet rōnem efficiētis ⁊ mouētis/⁊ etiā finis reſpectu eius q̄ pncipat ſm poteſtatē tēpoꝛalem: vt.ſ.monſtratū eſt.lvj.ar. ¶ G Alia dubitatio eſt circa id quod dictū eſt/ꝙ btūs Petrus habuit iura impij terreni.et ꝙ reges pſunt regno terreno. Nā cōtra pꝛimū dictū eſſe videt id qḋ dn̄s ait Petro Math.xvj.⁊.xxj.di.in nouo.tibi dabo claues regni celoꝝ.nō autē dicit regni terreni. et qḋ de vno cōcedit de altero negare videt.ff.de condi. et demōſtra.cum ita legatum.xlv.di.diſciplina.ibi. deſcēde peccauit ppl's tuus.ac ſi ei diuina vox diceret. qui in tali pctō lapſus eſt:me⁹ nō eſt.⁊ in gloſ.ar.qḋ de vno cōcedit

Ptās ſpūalis duplex oꝛdinis et iuriſdictionis.

An ſpiritualis ptās ad tpalē ſe habeat vt cauſa efficiēs ⁊ finalis.

An beatus Petrus habuerit iura impij.

Digitized by Google

de alio negaꝰ. vbi de hoc. Cõtra ſecũdũ dictũ eſſe videꝰ/ ꝙ regnũ terrenũ eſt regnũ mũdi: qḋ opponiꝰ regno chriſti. et eſt regnũ diaboli. ⁊ ita oẽs reges eſſent miniſtri diaboli: q̄ eſt pnceps huiꝰ mũdi. Ioã. viij. xij. ⁊. xiiij. ⁊ de pe. di. ij. ſi em̄. ꝟ. eligat. non dei: quũ tñ dicaꝰ in li. ſapiẽtie/ ꝙ reges ſunt miniſtri regni dei. Sap. vj. Roñ. xiij. ar. xxiij. q. v. q̄ malos. ¶ Ad has duas obiectiões ſimul dicendũ eſt/ ꝙ regnũ terrenũ dupliciter dꝛ. Uno em̄ mõ dicꝰ regnũ terrenũ/ qḋ ipa terrena creatura ſibi cõſtituit tãq̃ vltimũ finẽ. ⁊ tale regnũ eſt malũ et diabolicũ: ⁊ opponiꝰ regno celeſti. ⁊ de iſto regno dicit Aug. i ſermone euãgelij Mat. v. Uidẽs ieſus turbas. ſupbi q̄ appetant regna terrarũ ⁊c. Et diabolus dicꝰ rex oim̄ q̄ i aqs ſunt. Et rex ſup oẽs filios ſupbie. Iob. xlj. de pe. di. ij. ſi em̄. in ſi. Alio mõ dicꝰ regnũ terrenũ illud idẽ qḋ celeſte. ſcilꝫ congregatio vel ſocietas bonoꝝ ꝑegrinãtiũ in terris. vñ Greg. in homilia. Regnũ celoꝝ pſentis tpis eccl̃ia dꝛ. Nam ex eo ꝙ ad bona celeſtia finaliter oꝛdinaꝰ: dꝛ regnũ celeſte. Ex eo aũt ꝙ adhuc cõuerſaꝰ in terris: ⁊ ipſis bonis terrenis vtiꝰ: dicꝰ regnũ terrenũ. Et h̄ ſcḋo mõ btũs Petrꝰ et q̄libet eiꝰ ſucceſſoꝛ: hꝫ iura imperij terreni. ſiliter h̄ mõ chꝛiſtiani reges imperãt regno terreno. In hoc q̄ ꝙ chꝛiſtus ait: Tibi dabo claues regni celoꝝ. intelligiꝰ ꝙ ei cõceſſit iura regni terreni. qꝛ idẽ regnũ dicꝰ terrenũ ꝓpter vſuꝫ tpaliũ ⁊ terrenoꝝ. ⁊ dicꝰ celeſte ꝓpter ſpeciẽ ⁊ amorẽ celeſtiũ. vñ ⁊ ꝯſequẽter ait chꝛiſtꝰ Mat. xvj. ⁊. xxiiij. q. j. Quodcũq̃ ligaueris ſup terrã: erit ligatũ ⁊ in celis. facit ex̄ de ma. ⁊ obe. ſolite. §. nos autẽ. ſic ⁊ pnceps ſecularis: licet dicaꝰ pẽſſe regno terreno: tñ hꝫ aliq̄ mõ iura celeſtia. q̃uis em̄ nõ habeat ptãteꝫ immediate ſup ſpũalia per q̄ ſit hõ celeſtis: tñ hꝫ ptãtẽ immediate ſup tpalia et terrena: vt oꝛdinanꝰ ad ſpũalia: ⁊ obſequũtur eis. Ideo dictũ eſt. ſ. lvj. ar. in ꝓꝛin. ꝙ ptãs regia tpalis dꝛ ſpũalis ſm aliquẽ modũ: ⁊ ꝑ ꝯñs eodẽ mõ põt dici celeſtis. Nã et ſi ex ꝓpꝛia ptãte nõ oꝛdinet niſi ad finẽ naturalem: tñ inquãtũ dirigiꝰ imperio ſpũalis ptãtis: oꝛdinat ad ſupnaturalẽ quẽ intendit immediate ipa ſpũalis ptãs. xcvj. di. duo.

An papa hũano iure habeat tpalem ptãtem.

¶ Alia dubitatio eſt circa id qḋ dictũ eſt/ ꝙ papa iure humano. ſcꝫ ex ꝯceſſione cõſtantini: hꝫ etiã ptãtem tẽpoꝛalẽ. Nã ꝯtra h̄ videꝰ eſſe qḋ Aug. ait. iiij. de ciui. dei. c. iiij. ⁊ dixi. ſ. xxxvij. ar. ibi. et ſi dicaꝰ. ꝙ regna ſine iuſtitia/ nõ ſunt niſi magna latrocinia. Sed vera iuſtitia nõ ẽ vbi chꝛiſtus nõ eſt rectoꝛ. vt idẽ Aug. ait. ij. li. de ciui. dei. ⁊ facit. xxiiij. q. j. vbi ſana. q̄re videꝰ ꝙ regnũ vel imperiũ romanoꝝ fuerit latrociniũ/ tpe q̄ Cõſtantinꝰ ipm obtinuit: quũ nõdum chꝛiſto ꝑ fidẽ eſſet ſubditũ: ⁊ ita Cõſtantinꝰ de iure nõ potuit ꝯcedere imperiũ qḋ nõ iuſte habebat: ergo papa ꝑ ꝯceſſionẽ Cõſtãtini nõ humano iure: ſꝫ humano facto accepit: qḋ ex iure diuino habebat. ibi qꝛ nihil habuit: dare nil potuit ei. ⁊. c. ſe. ibi. quõ poſſit honoꝛẽ retinere q̄ ab illo accepit/ q̄ ptãtem nõ habuit dare legitime ⁊c. j. q. j. grã. ibi. ſi aũt nõ hñt: nec gratꝭ: nec nõ gratis cuiq̃ dare pñt. ⁊. c. q̄ pfectionẽ. ibi. Qui honoꝛẽ non habuit: honoꝛẽ dare nõ potuit: nec aliq̄d ille accepit: qꝛ nihil erat in dãte. ⁊ de co. di. iiij. quõ. ad ꝓn. ibi. cũ dare. lxij. di. nulla ratio. ibi. Quis ambigat nequaq̃ ab ipis eſſe tribuẽdũ: qḋ nõ doceꝰ fuiſſe collatũ. xxviij. di. pſbyterũ. ibi. qui ꝟo hãc nõ hꝫ ꝓpter delictũ ignoꝛãtie: quõ alijs trader. j. q. j. vẽrũ. ibi. qꝛ qḋ nõ habuit: dare nõ potuit. ij. q. vj. q̄tiẽs. ij. ibi. qꝛ nõ põt ſequeſtrari/ qḋ nõ hꝫ. ex̄ de iure pa. ꝙ autẽ. ⁊ de dona. iter vi. ⁊ vx. nup. ⁊ de hoc no. ex̄ de ſup. ne. pꝛe. c. j. qḋ eſt ꝯ in gloſ. ar. ⁊ ex̄ de regu. iu. nemo pot. vbi de hoc. ¶ Ad huiꝰ dubitatiõis diſſolutionẽ/ videndũ eſt q̄ regna ſint bona ⁊ iuſta: ⁊ q̄ nõ. Circa qḋ ſciẽdum ꝙ ſm btm̄ Aug. iiij. ⁊. v. li. de ciui. dei. Regna nõ fato: nõ caſu: nõ a falſis dijs exiſtũt: ſꝫ oꝛdinata ſunt vnius veri dei ꝓuidẽtia: in cuiꝰ manu ſunt oim̄ ptãtes: ⁊ oim̄ iura regnorũ. ſꝫ qꝛ ſub ꝓuidẽtia dei ſunt non ſolũ bona ſꝫ ⁊ mala: licet diuerſimode: qꝛ bõa efficit mala ꝟo pmittit. ⁊ ex ipis bona elicit: ideo vlteriꝰ eſt videndũ an iura regnoꝝ ſic ſint

Regna veri dei ꝓuidentia oꝛdinata ſunt.

ſub dei ꝓuidẽtia/ ſicut mala vł ſicut bona. ¶ Sciẽdũ eſt ergo/ ꝙ eſſe in hoibꝰ regna ⁊ regiminis ptãtẽ/ bonũ ⁊ expediẽs eſt humano generi. Nã ꝑ ignoꝛãtiã: q̄ eſt in humana natura: nõ ſufficit hoi regnũ ꝓpꝛie rationis. ꝓpter qḋ expediẽs eſt/ vt hoim ſocietas: q̄ vt in pluribꝰ nõ ſufficiũt regere ſeipos: reganꝰ ⁊ diriganꝰ ꝑ aliquẽ vel ꝑ aliq̄s q̄ pꝛe alijs vigẽt pꝛudẽtia intellectꝰ. vñ Mat. x. Eſtote pꝛudẽtes ⁊c. xxxvj. di. §. ecce. Itẽ ꝓpter malitiã humanã homines mala operanꝰ: ⁊ ſe inuicẽ ledũt: ideo expedit aliq̄s eſſe alioꝝ rectoꝛes ꝑ quos hoies cohibeãtur a malis. xxiij. q. v. nõ fruſtra. di. iiij. facte. in ꝓhemio decretalium: Rex pacificus. ⁊ in ꝓhemio clem̄. Ioã. eps ⁊c. Itẽ ꝓpter amoꝛẽ hoim ad ſeipos ſinguli q̄rũt ꝓpa cõmoda: ſeipos amãtes: ⁊ q̄ ſua ſunt q̄rẽtes. ij. ad Timoth. iij. ad Philippẽ. ij. viij. q. j. ſunt in eccl̃ia. opoꝛtuit q̄ eſſe aliq̄s gubernatoꝛes cõmunitatis: q̄ q̄rerẽt ⁊ ꝓcurarẽt bona cõia. vij. q. j. ſcias. xvj. q. j. nos autẽ. Itẽ in oi multitudine opꝫ eſſe aliqḋ regitiuũ: ſicut in diuerſis rebꝰ naturalibꝰ videri põt: qꝛ in humana multitudine opꝫ eſſe aliq̄d ꝑ qḋ multitudo regaꝰ: pſertim qꝛ hõ ẽ aial ſociale ⁊ cõmunicatiuũ. ſocietas aũt ⁊ cõmunitas nõ ſeruaꝰ: ſꝫ diſꝑgiꝰ: ſi nõ ſit aliq̄s curã hñs de cõmuni bono multitudinis. ⁊ ſocietas dicẽte Salomone. Ubi nõ ẽ gubnatoꝛ ppl̃s coꝛruet. Prouerb. xj. Expedit igiꝰ in hoibꝰ eſſe aliq̄s alioꝝ rectoꝛes ꝑ q̄s ignoꝛãtes diriganꝰ: peccãtes cohibeanꝰ et punianꝰ: innocẽtes defendãtur: bonũ cõmune ꝓcureꝰ: ⁊ ſocietas ipa cõſerueꝰ. Hoc tñ regimẽ hoim q̄dã recta via: q̄dã ꝟo ꝑuerſa ſunt aſſecuti. Recte q̄dem ꝑuenit q̄s ad regnum: quãdo vel ex cõdicto ⁊ cõmuni cõſenſu multitudinis pficiꝰ. viij. q. j. licꝫ. ex̄ de elec. qꝛ ꝓpter. Uel pter hoc ex ipſiꝰ dei ſpeciali oꝛdinatiõe: vt i pplo iſrſitico factũ eſt. Leuit. viij. ex̄. de elec. q̄liter. xxj. di. §. j. ſeu ex inſtitutiõe illoꝝ/ q̄ vicẽ dei gerũt: vt in pplo chꝛiſtiano debet eſſe. ex̄ de ſacra vnc. c. vnico. Peruerſe aũt q̄s ꝑuenit ad regnũ: quñ ex libidine dñandi/ vi aut dolo aut pꝛetio: aut indebito alio mõ ſibi vſurpauit regiminis ptãtẽ. ij. Mach. iiij. ibi. Ambiebat Iaſon ſup Onie ſummũ ſacerdotiũ adito regẽ pꝛomittens ei argẽti talẽta. ccclx. ex̄ de elec. q̄ſquis. ex̄ de ſimo. ꝑ tuas. j. q. j. pncipatꝰ. ⁊. q. vj. ſicut is. lxj. di. miramur xxiij. q. j. q̄d culpaꝰ. ibi. libido dñandi. Cõtingit tamẽ aliquãdo aliquẽ indebite aſſequi ptãtẽ: q̄ tñ poſtea rectꝰ et verꝰ rectoꝛ efficiꝰ: vel ꝑ ꝯſenſum ſubditoꝝ: vel ꝑ authoꝛitatẽ ſupioꝛis. ar. ex̄ de renũ. niſi cũ pdẽ. §. pſone. Sicut autẽ in mõ acq̄rẽdi ptãtẽ regiminis ꝯtingit eſſe rectũ ⁊ peruerſum: ita ⁊ in vſu adepte ptãtꝭ. q̄dã em̄ vtunꝰ recte poteſtate quã hñt: q̄dã autẽ pꝛaue. Ex his naſciꝰ diſtinctio q̄drimẽbꝛis. Nam quoꝛũdã eſt regnũ rectũ vel regimẽ ⁊ quantũ ad modũ acq̄rendi/ ⁊ quãtũ ad vſum: Quoꝛũdã aũt regnũ ꝑuerſum quãtũ ad vtrũq̃ dictoꝝ: Quoꝛũdã ꝟo eſt regnũ rectũ quantũ ad modũ acq̄rẽdi: ſꝫ eſt ꝑuerſum quãtũ ad vſuꝫ: Quoꝛũdã aũt regnũ ecõuerſo ẽ ꝑuerſum quãtũ ad modũ acq̄rẽdi: ſꝫ eſt rectũ quãtũ ad vſum: h̄ tñ rarius cõtingit: qꝛ vix bono exitu ꝑaguntur: q̄ malo ſunt pncipio inchoata. vt pꝛe. c. miramur. Illa q̄ regna ſunt iuſta ⁊ legitima: in q̄bꝰ modus acq̄rẽdi ptãtẽ/ ⁊ vſus ptãtis eſt rectꝰ. ⁊ hmõi regna ſunt ſub dei ꝓuidẽtia ſicut bona. Illa ꝟo ſunt iniuſta: in q̄bꝰ vtrũq̃ dictoꝝ vel alterũ deficit. ⁊ h̄ ſunt ſub ꝓuidẽtia dei ſicut mala. Permittit aũt deꝰ hmõi regnũ. vel ad ꝓbationẽ bonoꝝ. vel ad penã maloꝛũ: vel alijs cauſis ſibi cognitis. ad hoc. xxiij. q. v. §. hinc notãdũ. Et ſm determinata dicẽdũ ẽ/ ꝙ qꝛ apud gẽtiles aliq̄ ptãtem regiminis recte ſunt aſſecuti: ⁊ ipſa ptãte ſunt recte vſi: ideo apud eos fuerũt aliqua regna legitima ⁊ iuſta ſuo mõ ⁊ iure ciuili. Ut aũt deſcẽdamꝰ ad regnũ ſiue imperiũ romanũ: cuiꝰ monarchiã tenuit Cõſtãtinꝰ: dicẽdũ ꝙ iſtud regnũ oibꝰ regnis gẽtiliũ fuit latiꝰ ⁊ ſublimiꝰ ⁊ foꝛtiꝰ. et eſt quartũ regnũ ſm Danielis interptationẽ ferreũ. Dañ. ij. ibi: Et regnũ quartũ erit velut ferrũ: ⁊ quõ ferrũ cõminuit ⁊ domat oia: ſic cõminuet oia hoc ⁊ ꝯteret. Ad idẽ. j. Mach. viij. ⁊ iniuſte q̄dẽ ince-

Biſariã q̄s ꝑuenit ad regnum.

Impiũ romanũ omnibꝰ alijs excellẽtiꝰ.

pit:q: p latrocinia ⁊ violentias ⁊ homicidia.ar.vij.q.j.in
apib⁹.ſʒ ī pceſſu bonis morib⁹ regebaꝛ: pꝑter q̄s meruit
tā late ac potēter augeri.vt btūs Aug.ait.⁊ Hiero.xxviij.
q.j.§.ex his.ibi.v̄tutib⁹ romani pmeruerūt imperiū.⁊ di
xi latiꝰ de iſtis v̄tutib⁹.s̄.xxxvij.ar.v̄.et ſi dicaꝛ.⁊.xlij.ar.
poſt p̄n.iſti⁹ opis.Et pꝑter bonū regimē ipſi⁹ impij oib⁹
gentib⁹ factū eſt quodāmō gratū.it[illegible]r volūtarie impio
romano ſe ſubijcerēt:vel ei⁹ iperiū tolerarēt: vt in pre. c.
viij.j. Mach.Et ita factū eſt quodāmō iuſtū atqȝ legiti/
mū:nō tn̄ p omnē modū iuſtū.tū pꝑter malū ei⁹ initium.
p̄.c.pncipat⁹.Tū pꝑter chriſtiane fidei fundamēti defe/
ctū/⁊ falſoꝝ deoꝝ cult⁹.q̄b⁹ attribuebāt hui⁹ regni potē/
tiā.Tū pꝑter ptātis malū vſum i pceſſu:q: plures eoꝝ
q̄ pncipabanꝛ in ip̄o regno vl' impio tyrāni fuerūt: male
vtētes ptāte regiminis.maxie ꝯ fidē orthodoxā dn̄i nr̄i
Ieſu chriſti/eā quātū poterāt exterminātes:⁊ innumeros
p ea martyrizātes pſequētes ⁊ punientes.vn̄ Aug.in ſer/
mone vni⁹ martyris ait. Et reges terre q̄ pꝑter idola p/
ſequebanꝛ chriſtianos ⁊c. Vn̄ petrū ⁊ paulū pncipes ſi/
dei occiderūt.xxj.di.q̄uis.⁊.xxij.di.ſacroſctā.ij.q.vij. btūs
petr⁹.ex̄ de elec.fundamēta.li.vj. Et ij q̄ boni fuerūt:nō
bn̄ ſunt vſi ptāte quātū ad oia: ſʒ quātū ad aliq̄.Cōſtāti/
nus tn̄ inter alios laudabilis extitit pꝑter multa: vt ptʒ
ex ſcriptis in q̄b⁹ referunꝛ geſta pncipū romanoꝝ. ⁊ i ge/
ſtis bti Sylueſtri q̄ approbata ſunt.xv.di.ſctā.v̄.iā nunc.
ibi. Itē act⁹ bti ſylueſtri.facit ad h̄.xij. q.j.futurā.xcvj. di.
ꝯſtātinus.iuſte obtinuit iperiū p[illegible]ū ano iure:⁊ ideo potuit
illo iure concedere q̄ tenebat.plus placet tn̄ ratio Ioā.q̄
ponit.lxiij.di.ego. gloſ.j. ❡ Ad illud ḡ qd̄ obijciꝛ ꝙ re/
gnū romanū quū eſſet ſine iuſtitia:fuit latrociniū:dicen/
dū eſt ꝙ illud regnū eſt latrociniū in q̄ eſt defect⁹ iuſtitie
q̄liſcūqȝ.in regno aūt romano pcipue poſtq̄ cepit auge/
ri:fuit q̄dē aliq̄ iuſtitia politica ⁊ ciuilis:nō tn̄ illa q̄ ē for/
mata p fidē chriſti:q̄ ſola vera iuſtitia d̄r.xxiij.q.j. vbi ſa/
na.Et ideo regnū romanū nō fuit latrociniū p illo tpe:
tn̄ nō erat p oēm modū iuſtū:q: iuſtū regnū p oēm mo/

Apud quos iuſtū reperiaꝛ regnū.

dū eſſe nō pōt:vbi deeſt fides chriſti. Vn̄ ſciēdū ꝙ apud
gētiles q̄ fidē chriſti habuerūt:potuit eſſe iuſtū regnū ſi/
cut patet in Melchiſedech ad Heb.vij.⁊ in Iob.xlv.di.
diſciplina.ad fi. Apud iudeos etiā iuſtum regnū eſſe po/
tuit deo ſpēaliter pꝑuidente regimē ipſi pp̄lo iſrl̄:in q̄ etiā
erat fides chriſti vēturi.j.Reg.xvj. Apud chriſtianos q̄
pōt eſſe:⁊ eſt iuſtū regnū indubitanter. Apud infideles
aūt quātūcūqȝ recte viuētes alſs pōt eſſe iuſtū regnū ſm
aliq̄d:nō tn̄ p oēm modū vt dictū eſt. Iniuſtū aūt regnū
potuit eſſe:⁊ fuit:⁊ eſt/aliqn̄ tā apud fideles q̄ apud infi/
deles.de h̄ lati⁹ ſcripſi.s̄.poſt Innocē.⁊ Oſti.q̄ de h̄ no.

An ſpūale hn̄tes ptātem/ poſſint tpalia poſſidere.

ex̄ de vo.⁊ vo.re.ꝙ ſup his. ❡ II Alia dubitatio eſt cir/
ca id qd̄ dictū eſt/ꝙ habētes ptātē ſpūalē poſſunt poſſi/
dere tpalia.ꝯ qd̄ videꝛ eſſe qd̄ dn̄s ait aplis quū eos ad
p̄dicandū miſit: Nolite poſſidere aurū neqȝ argentū ⁊c.
Mat.x.vbi Chryſoſt. Hoc ergo p̄ceptū pmo q̄dē diſcipu
los facit nō eſſe ſuſpectos. Scd̄o ab oi eos liberat ſolici/
tudine: vt vacationē oēm tribuāt v̄bo dei. Tertio docet
eos ſuā v̄tutē.h̄ nēpe eis ⁊ poſtea dixit Luc.xxij. Nunq̄d
aliq̄d defuit vobis/qn̄ vos miſi ſine ſacculo ⁊ pera? Itē
ibi Hiero. Qui aūt diuitias detrūcauerat: que p aurū et
argentū ⁊ es ſignanꝛ: pꝑe modū vite neceſſaria ampu/
tat: vt apli veri religionis doctores:q̄ inſtituebāt oia dei
pꝑuidētia gubernari: ſeip̄os oſtēderēt nihil cogitare de
craſtino.gloſ.vn̄ addit:neqȝ pecuniā in zonis vr̄is. Duo
eni ſunt gn̄a neceſſarioꝝ. Vnū q̄ emunꝛ neceſſaria: qd̄
intelligiꝛ p pecuniā in zonis: Aliud ip̄a neceſſaria qd̄ in/
telligiꝛ p perā. ❡ Ad hāc dubitationē dicendū eſt/ꝙ p̄la
ti eccliaꝝ pn̄t tpalia poſſidere.tū ad ſuſtētationē vite. tū
ad diſpēſandū paupib⁹.⁊ in alios pios vſus. Nec ſolum
quātū ad vſus:ſʒ etiā quātū ad dn̄iū tpalia pn̄t eccle poſ/
ſidere ⁊ hr̄e.ad h̄.xij.q.j.cleric⁹ q̄.c.duo.c.expedit.vbi de h̄
in pn̄a gloſ.⁊.c.vidētes.lxxvj.d.ſatis.xij.q.ij.aurū hʒ ec/
cleſia.xvj.q.j. qm̄ quicq̄d.tn̄ ſolicitudinē circa ip̄a tpalia
dn̄t alijs cōmittere.xj.q.j.te q̄dē.vt libere valeāt intēdere
actib⁹ ſpūalib⁹.vt ibi.⁊.lxxxviij. di.p̄latū.⁊.c.ep̄s nllā.cū.
c.ſe.lxxxix.di.diaconū.cū.c.ſe.xvj.q.vij.i noua. Vn̄ ⁊ xp̄m
legim⁹ loculos habuiſſe:q̄s iudas portabat.i q̄ p̄figura
baꝛ ꝙ eccleſia habitura erat tpalia. Ioā.xij.xij.q.j.habe
bat.⁊.c.exēplū. ⁊ eccl̄ia pmitiua in q̄ erāt apli: in cōmuni
bona habebat.Act.ij.xij.q.j.c.j. ⁊ p̄cia p̄dioꝝ ponebanꝛ
an̄ pedes aploꝝ.Act.iiij.⁊ pre.c.j.xij.q.j.c.j.⁊ pꝑr h̄ papa
recipit oblatiōes ad pedes:p̄ter oblationē panis i hono
re ſacrificij: qd̄ ex pane cōficiꝛ.de cō.di.ij.c.j. ⁊ ex̄ de ſum/
ma tri.c.j.§.vna.⁊ p̄ter oblationē p defunctis ad ꝯfutan
dū errorem ꝙ nō pſunt eleemoſyne p defunctis.ꝯ illud
xiij.q.ij.aie.apli tn̄ poſtea cōmiſerūt diſpēſationē.vij. dia
conib⁹:vt libere vacarēt v̄bo p̄dicatiōis ⁊ orōni.Act.vj.
❡ Ad id ḡ qd̄ obijciꝛ de v̄bo chriſti ad aplos/ dicēdū eſt
ꝙ h̄ mādauit chriſt⁹:nō q: illicitū eſſet poſſidere aurū et
argētū: ſʒ vt alij vidētes aplos ꝯtēnere tpalia:magis mo
uerenꝛ ad ꝯuerſionē.vn̄ ſup illud Mar.vj. ⁊ p̄cepit eis
ne q̄d tollerēt in via:niſi virgā tn̄ ⁊c. Theophil⁹ dicit ſic.
Inſtruēs etiā eos p h̄ nō eſſe amatores munerū: ⁊ vt vi/
dētes eos p̄dicare paupertatē:acq̄eſcāt:quū apli nihil ha/
beāt. Vel dixit:ad oſtendendū ꝯfidētiā quā de deo p̄dicato
res hr̄e debēt. Vn̄ Beda ſup p̄dictū locum Mar. Tāta
eni p̄dicatori in deo debet eſſe fiducia:vt pn̄tis vite ſum/
ptus:q̄uis nō pꝑuideat:tn̄ hos ſibi non deeſſe certiſſime
ſciat:ne dū mēs occupaꝛ ad tpalia: min⁹ anim⁹ pꝑuideat
eterna. Vel h̄ dixit vt doceret/ꝙ p exercēdo p̄dicationis
officio/ois alia cura ⁊ ſolicitudo pretermittēda eſt:vt pba
tur p authoritatē Chryſoſt.ſup pꝑme poſitā.q̄ incipit. h̄
ergo p̄ceptū. Vel h̄ dixit/q: ſic erat expediēs p illo tpe:in
q̄ magna fides in pecunia ⁊ diuitijs erat: ⁊ ſctā paupertas
odio habebaꝛ.vn̄ Chryſoſt.homilia.iij.ſup Mat. Talis
eſt luminis v̄tus:vt nō ſolū luceat: ſʒ illuc ducat illos q̄
ſequūꝛ. Quū eni viderint nos oia pn̄tia cōtēnētes:⁊ ad
futura pꝑparatos:an̄ oēm ſmonē opib⁹ nr̄is credēt. Quis
eni ita eſt amēs: vt videns eū q̄ heri ⁊ an̄ laſciuiebat: ⁊ dita
baꝛ oib⁹ exutū: ⁊ ad famē: ⁊ inopiā: ⁊ durā vitā: ſangui/
nis effuſionē: ⁊ oia q̄ videnꝛ piculoſa paratū: nō manife/
ſtā accipiat hinc futuroꝝ demōſtrationē? Si aūt pn̄tib⁹
nos iplicauerim⁹ ⁊ immiſcuerim⁹ q̄liter poterūt credere
ꝙ ad poſſeſſionē aliā feſtinem⁹? Itē damaſcen⁹.li.iij. Euā
geliū cognitiōis dei p̄dicatū eſt:nō bellis ⁊ armis exerci/
tū aduerſarioꝝ deuincēs: ſʒ pauci nudi paupes pſcatores
et v̄berati ⁊ mortificati crucifixū in carne ⁊ mortuū reſur
gentē p̄dicantes ſapiētib⁹ ⁊ inſipiētib⁹ pualuerūt. Vel h̄
dixit/vt ſciāt p̄dicatores rōne ſui alios debitores eſſe in
tpalib⁹.vn̄ ſequiꝛ in Mat.x. Dign⁹ eſt eni mercēnari⁹ mer
cede ſua. Vn̄ Aug.ibi. Satis oſtēdit cur eos poſſidere h̄
aut ferre noluerit: nō ꝙ neceſſaria nō ſunt ſuſtentationi
hui⁹ vite: ſʒ q: ſic eos mittebat/vt eis hec deberi demon/
ſtraret ab illis q̄b⁹ euāgeliū credētib⁹ nūtiarēt. Vn̄ appa
ret hoc nō ita p̄cepiſſe dn̄m tāq̄ euāgeliſte viuere aliūde
nō debeāt q̄ eis p̄bētib⁹ q̄b⁹ annūtiāt euāgeliū: alioqn ꝯ
hoc p̄ceptū fecit apls:q̄ victū de labore ſuaꝝ manuū trāſ
igebat.ſʒ ptātē dediſſe in q̄ ſciret iſta ſibi deberi. huculqȝ
Aug. Hec pbanꝛ.j.q.ij.ſacerdos cui. Qui aūt aſt ſentiūt
eccl̄iam nō poſſe hr̄e pꝑpriū: de hereſi ſentiunt aplicoꝝ.de
q̄b⁹.xxiiij.q.iij.q̄dā.v̄.aplici.⁊ de errore Vualdenſiū de q̄
ſcripſi.s̄.xl.ar.v̄.itē error. ❡ Tr Alia dubitatio ē circa id

An petr⁹ aploꝝ ⁊ oim fideliuꝝ fuerit caput.

qd̄ dictū eſt/ Petrū fuiſſe caput aploꝝ ⁊ oim fideliū: ⁊ ſi/
militer eius ſucceſſorē eſſe caput eccle.ꝯ eni eſſe videꝛ/ꝙ
vni⁹ corporis eſt vnū caput tm̄.ex̄ de of.or. qm̄. Chriſtus
aūt ē caput eccle.ad Col.j. Eph.j.ex̄ de ſacra vnc.c.j.§.ca
put aūtē.q̄re petro ⁊ ſucceſſorib⁹ ei⁹ nō ꝯuenit eſſe caput.
❡ Ad hāc dubitationē dicēdū eſt/ꝙ quidā aſſerūt Pe/
trū nō fuiſſe caput:nec eſſe: q: in eo nō fuit plenitudo ſpi
ritualiū ſenſuū/ſicut in chriſto.⁊ q: nō a Petro vocamur
petrini:ſʒ a chriſto chriſtiani.de cō.di.iiij.poſtq̄ aſcendit.
Et q: ab ip̄o non deriuaꝛ ad ceteros ptās ſpūalis.nō eni
ip̄e ſolus recepit claues: ſʒ tota eccl̄ia in ipſo q̄ ſignifica/

Digitized by Google

bat totã eccleſiã:vt ẽ exꝓſſum.xxiiij.q.j.quodcũqꝫ.Et oẽs
apl'i eq̃ receperũt a chriſto ptãtem ⁊ ꝓncipaliter ſicut pe-
trus.Mat.xviij.q̃z remiſeritis ⁊c.j.q.j.remiſſionẽ.de pe.
di.j.quẽ penitet.vñ Jſido.dicit/ꝙ ceteri apl'i cũ petro pa
ri ꝯſortio honoris ⁊ ptãtis effecti ſunt.⁊ ẽ exꝓſſum.xxj.di.
in nouo.vbi de hoc.⁊.xxiiij.q.j.loquiẜ.in pn̄.Sed h̄ aſſer-
tio nõ eſt vera:imo vbi petrus dict⁹ eſt eccl'ie caput:⁊ q̃li
bet ei⁹ ſucceſſor:vt eſt exꝓſſum.xxij.di.c.ij.ibi. Jnter btõs
apl'os q̃dã fuit diſcretio ptãtis.⁊ licet oẽs apl'i eſſent:pe-
tro tñ a dño cõceſſum eſt.⁊ ipſi inter ſe idipm voluerunt:
vt reliq̃s oib⁹ p̄eſſet apl'is.⁊ cephas.i.caput ⁊ ꝓncipatũ
teneret apl'atus.q̃ etiã eãdẽ formã ſuis ſucceſſoribus ⁊ re
liq̃s ep̄is tenendã tradiderũt ⁊c. Ad idẽ p̄.e.c.i nouo.in
pn̄.ibi.Jn nouo teſtamẽto poſt chriſtũ dnm a Petro ce-
pit ſacerdotalis ordo:q: ipſi p̄mo põtificat⁹ in eccl'ia chri
ſti datus eſt:dicente dño ad eũ/Tu es petr⁹.Et.j.hic q̃ li-
gãdi ſoluẽdiqꝫ ptãtẽ p̄mus accepit a dño.⁊.j.ipiñqꝫ ꝓnci
pẽ eorũ eſſe voluerũt ⁊c.Tñ ꝯſiderandũ ꝙ ſicut plenitu
do ptãtis nõ eodẽ mõ cõuenit chriſto ⁊ ei⁹ vicario i oib⁹:
vt.ſ̄.lviij.ar.declaratum eſt:ita etiã ratio capitis nõ eo-
dẽ mõ cõuenit chriſto ⁊ ei⁹ vicario.q: chriſto ꝯuenit ꝓnci
paliter ⁊ excellẽter:vicario autẽ ei⁹ miniſterialiter ⁊ ſecũ-
dario.ar.j.q.j.ſi fuerit.⁊ ideo nõ denoiamur a petro petri
ni:ſꝫ chriſtiani a chriſto.q: denoiatio fit a ꝓncipaliori et
excellentiori.Et ne eccl'ia diuidaẜ:ſicut quũ dicebaẜ:ego
q̃dẽ ſum pauli:ego aũt apollo:ego vero cephe:ego autẽ
chriſti.diuiſus eſt chriſtus.j.ad Cor.j. Sic etiã nõ opor-
tuit ꝙ in petro fuerit plenitudo ſpũaliũ ſenſuũ.hoc em̄
ꝯuenit ei q̃ ẽ caput excellẽter ⁊ ꝓncipaliter.¶ Qð de eq̃
litate ptãtis addũt:nõ eſt verũ.nã ſic accepit eccl'ia clauiũ
ptãtẽ:vt ab vno deriuareẜ ad alios.⁊ licet oib⁹ apl'is chri
ſtus ꝯceſſit ptãtẽ:tñ voluit in hac ptãte Petrũ hr̄e p̄ma-
tũ ⁊ p̄eminẽtiã ſup alios:vt.ſ̄.ꝓxime oñſum eſt.ita vt q̃uis
uis a chriſto p̄mo ptãtẽ accepeꝛint:tñ poſtmodũ a p̄lato
eis Petro ipam recognoſcerẽt.h̄ ſolutio ꝓbaẜ ꝑ clemen-
tẽ.lxx.di.in illis.in ſi.vbi clemẽs papa ſic ait.qm̄ nec iter
ipos apl'os par fuit inſtitutio:ſꝫ vnus p̄fuit oib⁹.vbi de h̄.
¶ Dictũ ṽo Jſido.ſane dꝫ intelligi:vt dicãtur apl'i parẽ
habuiſſe ptãtem cũ petro.i.ſimulẽ nõ autẽ parẽ.i.eq̃lem.
Uel aliter dicẽdũ/ꝙ habuerũt parẽ ptãtẽ quãtũ ad act⁹
et effect⁹ ptãtis:nõ aũt quãtũ ad inſtitutionẽ ⁊ modũ ha
bẽdi ptãtẽ.nõ em̄ par fuit oim inſtitutio:vt ꝓxime allega
ui.⁊ de hoc no.in p̄e.c.in nouo. ¶ Ad id aũt qð obijciẜ
ꝙ vni⁹ corporis vnũ eſt caput:dicẽdũ ꝙ chriſt⁹ ⁊ ei⁹ vica
ri⁹ nõ dicunẜ duo capita:ſꝫ vnũ:q: papa nõ d̄: caput niſi
inquãtũ gerit vicẽ chriſti ⁊ ei⁹ ꝑſonã repñtat.ad hoc ex̄
de trãſl.quãto.⁊.c.licet.⁊ ar.ex̄ de ap.romana.j.rñſo.li.vj.
vbi ꝯſiſtoriũ ep̄i ⁊ vicarij ei⁹ vnũ dicunẜ.⁊ dixi.ſ̄.xxix.ar.⁊
ar.ex̄ de reſti.ſpo.cũ veniſſeꝫ.in ſi.cũ ſuis ꝯcor. ¶ Ulti-
ma dubitatio eſt circa id qð dictũ eſt papã hr̄e plenitu-
dinẽ ptãtis.ꝯ̄ qð eſſe videẜ/ꝙ papa d̄: chriſti vicari⁹.ex̄ de
elec.fundamẽta.§.decet.ille autẽ q̃ eſt vicari⁹ alicui⁹:nõ
hꝫ plenitudinẽ ptãtis q̃ eſt in eo cui⁹ eſt vicari⁹.ex̄ de of.
vica.licꝫ.⁊.c.cũ in gñali.li.vj. ¶ Ad hãc obiectionẽ dicẽ-
dũ/ꝙ dato ꝙ noie vicarij nõ importeẜ plenitudo ptãtis:
nõ ꝓpter hoc dicendũ eſt ꝙ papa q̃ eſt vicari⁹ nõ habeat
plenitudinẽ ptãtis.q: hec plenitudo intelligiẜ ⁊ exꝓmiẜ
ex alijs noib⁹ q̃ ipſi cõueniũt:vt ex eo ꝙ d̄: caput:vt.ſ̄.ṽ.
ad hãc dubitationẽ ꝓxie ꝓbatũ ẽ.⁊ paſtor.vñ cãtat eccle-
ſia: Jã bõe paſtor.⁊ alia plura:vt ex̄ de elec.vbi piculũ.§.
ceterũ:ibi.cũ agiẜ de creatiõe vicarij ⁊c. ¶ Uel alr̄ ẽ dicẽ-
dũ/ꝙ aliud ẽ ꝯſiderare ꝓprietatẽ ſignificatiõis nois q̃ ex
p̄maria impoſitiõe ꝯuenit noi:aliud ṽo vſum ſignificatio-
nis ad quẽ q̃ſi ſcðario accõmodaẜ.Si ĝ in noie vicarij cõ
ſidereẜ ꝓprietas ſignificatiõis q̃ ꝯſiderãda ẽ.ex̄ de ṽbo.
ſig.intelligẽtia.⁊.c.in his.§.ſi.ſic nõ importaẜ ꝑ hoc nomẽ
ptãs diminuta.vicari⁹ em̄ dicẜ a vice:q̃ noie opus ⁊ offi
ciũ inſinuaẜ.vñ vicari⁹ alicuius diciẜ q̃ agit opus illi⁹:ſm
quẽ modũ apl'i dicunẜ vicarij chriſti:ſicut in p̄fatiõe diciẜ.
Quos opis tui vicarios eidẽ ſcꝫ gregi ꝯtuliſti p̄eſſe pa-
ſtores.⁊ ꝯſequenter ſucceſſores apl'orũ: q̃ ſunt ep̄i:vicarij
chriſti dicũẜ ⁊ apl'orũ.ex̄ de ſacra.vnc.c.j.§.a chriſto.xxxiij.
q.v.mulier.Sed ſiñ mõ vicari⁹ chriſti d̄: ſumm⁹ paſtor ec
cleſiaſtici gregis/Petri ſucceſſor.Hinc etiã in alijs rebus
q̃buſlibet vna res d̄: alteri⁹ vicaria q̃ ei equalet.vñ d̄: in
Leuitico.Qui ꝑcuſſerit aial reddat vicariũ.i.aiaꝫ ꝓ aia.
Leui.xxiiij.q.o.reddat equalẽs.i.aial ꝓ aiali.vt a ꝑte irel
ligaẜ totũ.xxxij.q.iiij.meretrices.aial videlꝫ eq̃ bonũ:alr̄
nõ eſſet reſtitutio debita: q̃lẽ intẽdit lex.ex̄ de iniuř.⁊ dã.
da.ſi bos alicuius.Et ita ex ꝓprietate ſignificatiõis nois
quũ aliq̃s d̄: alicui⁹ vicari⁹ in officio ſeu ptãte: inſinuaẜ
ptãs in eo nõ diminuta:ſꝫ eq̃lis.vñ ſi ep̄s gñalem det po
teſtatẽ ſuo vicario:⁊ ſpecificatis q̃buſdã maiorib⁹ ſequaẜ
clauſula gñalis.⁊ oia alia ⁊c.talis vicari⁹ in oib⁹ tantam
ptãtẽ hꝫ in his q̃ ſpectãt ad iuriſdictionẽ:quãtã ep̄s adin
ſtar ꝓcuratoris.ex̄ li.vj.de ꝓcur.qui ad agedũ.§.j.vt no.
Oſti.ex̄ de of.archidi.ſignificaſti.⁊ Joã.an.ex̄ de of.vica.
licet.li.vj.in gloſ.ſꝫ pone. Si ṽo in noie vicarij cõſidereẜ
vſus ad quẽ q̃ſi ex accõmodatione trahiẜ:ſic aliq̃n ſumiẜ
h̄ nomẽ ad deſignãdũ ptãtẽ nõ plenã: vt ille ſm hũc mo
dũ diciẜ vicari⁹ alicui⁹ cui ab eo cõmittiẜ ptãs:nõ tñ plena
⁊ totalis.hui⁹ aũt exẽplũ habem⁹ i Exodo/ vbi d̄: ꝙ moy
ſes ex cõſilio Jetro cognati ſui/elegit viros ſtrenuos de
ꝓpl'o.q̃b⁹ cõmiſit iudiciũ minorũ ⁊ faciliũ:maiora ⁊ ĝuio-
ra reſeruãs ad ſe referẽda.Exo.xviij. Sic ⁊ archidiacon⁹
q̃ eſt vicarius ep̄i audit iurgia ſingulorũ:maiora vero ad
ep̄m refert.ex̄ de off.archidia.ad h̄. Hoc etiã p̄lati eccl'ie
imitãdo faciũt ꝯſtituẽtes i cauſis ⁊ negocijs q̃tidianis ⁊
in minorib⁹ opib⁹ q̃ſdã q̃ ab aliq̃b⁹ vicarij.ex̄ de of. vica.
cũ in gñali.li.vj.ab aliq̃b⁹ officiales dicunẜ.e.t.licꝫ.⁊.c.ro
mana.li.vj. ¶ Uel aliter dicẽdũ ad obiectionẽ ꝙ ſuppo-
ſito ꝙ vicari⁹ minus poſſit q̃ ille cui⁹ vicari⁹ eſt:recte pa-
pa vicari⁹ xp̄i d̄:.nõ ei hꝫ totã illã plenitudinẽ ptãtis:quã
xp̄s hꝫ: ſicut ſupra declaratũ eſt.lviij.ar.hꝫ tñ ptãtẽ ſpũa
lis ⁊ tẽꝑalis: q̃ ad regimẽ militãtis cõmunicata eſt eccl'ie
ab ipo dño nr̄o ieſu chriſto in clauiũ datiõe. Mat.xvj.et
xx.di.§.j.⁊.xxiiij.q.j.§.ſi autẽ.Hic adde qð ſcripſi.ſ̄.xxxvij.
arti.§.ad illa q̃ p̄nt.vbi rñdi ad aliq̃s de iſtis ⁊ alias opi-
niones. ¶ Ad cõplemẽtũ autẽ papalis ptãtis plenarie/
et gladij vtriuſqꝫ ꝑtinẽtis ad eũ: licet diuerſimode:pono
extrauagantẽ dñi pape bonifacij. viij.q̃ iſtã determinat
queſtionem:cuius talis tenor eſt. ¶ Articul⁹.lx. A

Unã ſanctã eccleſiã

catholicã ⁊ ipam apl'icam.q̃d importãt iſta
q̃tuor ṽba/vnã/ſanctã/eccleſiã/ apl'icã/ ſcri-
pſi.ſ̄.liiij.ar.ṽ.p̄mo em̄.⁊ pleni⁹.j.i ar.lxiij.
ꝑ totũ.ibi vide.v:gẽre ſide q̃ eſt de re nõ viſa.de pe.di.iiij.
§.finis.ṽ.i domo.alr̄ ẽ.c.⁊ vide.qð no.ex̄ de ſum.tri.ſup
rubricã.in gloſ.qm̄ omne.⁊ credere nihil aliud eſt q̃ ſide
hr̄e.de cõ.di.iiij.nihil.credere cogimur ⁊ tenere.fides iſta
eſt in ſymbolo niceni cõcilij qð cantaẜ in eccl'ia:Credo in
vnũ deũ.in ſi.vbi ponunẜ p̄dicta ṽba: de q̃ ſymbolo.xv.
di.canones.⁊ ibi ſit mẽtio de ſymbolo apl'ico.⁊ i glo.apl'i
de.iiij.ſymbolis.no.ex̄ de ſum.tri.c.j.i gloſ.magna.q̃ inci
pit:qm̄ ad ſidẽ vnã voco.xxiij.di.qui ep̄s.vj.iſtã extraua-
gantẽ.Nos qꝫ hãc firmiter credimus ⁊ ſimpliciter ꝯfite-
mur.ex̄ de ſum.tri.c.j.in pn̄.ex̄ quã nõ ẽ ſal⁹: nec remiſſio
peccõrũ.xxiiij.q.j.§.ſi autẽ.⁊.c.oibus.de pe.di.j.verbũ ſpõ-
ſo ſcꝫ chriſto. Joã.iij.xxvij.q.j.nuptiarũ.in ſanctis ſuis.de
cõ.di.iiij.q̃ris.vltra col.ṽ.celebranẜ em̄ ⁊c.in cãticis ꝓcla
mante.Cañ.vj.Una eſt colũba mea.q: ſimplex:quia ſine
macula ⁊ ruga.Eph.v.xxj.di.q̃uis.ꝑfecta mea.vna ẽ ma
tri ſue:electa genitrici ſue.xxiiij.q.j.loquiẜ.vbi h̄ eadẽ ver
ba ponũtur.⁊ de cõ.di.iiij.aliud.⁊ exponunẜ.q̃ vnũ corp⁹
xxiij.q.iij.ꝑ mẽbris.myſticũ repreſentat.cui⁹ corporis ca-
put chriſtus.chriſti vero de⁹.j.ad Cor.xj.ad Col.j.ex̄ de ſa
cra vnc.c.j.in qua vnus deus:vna fides:vnũ baptiſma.⁊
in clemẽ. de ſum.tri.i pn̄.fidei.§. ad hec.ad Eph.iiij.i pn̄.
⁊ p̄.e.c.loquiẜ.vna nẽpe fuit tp̄e diluuij arca noe.Gen.vj.

An papa plenitudinez habeat ptãtis.

Una ꝓbaẜ eſſe eccleſia.

Digitized by Google

et.vij.vnā eccleſiā ꝑfigurās.xlvij. di.quātūlibet.xxiiij.q.j.qm̄ vet⁹.q̄ in vno cubito ⁊ chriſto ſcʒ ſm̄ Hugo.⁊ hic vide qđ ſcripſi.s.xxxvj.ar.℟.de iuſtitia ꝯſummata.vt p̄.c.Geñ. vnū videlicet noe gubernatorē habuit ⁊ rectorē.p̄.c.c. Geñ.ſic ⁊ vni⁹ eccl'ie vniuerſalis vn⁹ papa.xxiiij.di.j.didicimus.vij.q.j.nouatian⁹.extra quā ſcʒ arcā oia ſubſiſtētia ſup terrā legim⁹ fuiſſe deleta.p̄.c.c. gm̄.vij.⁊ p̄.c.c.qm̄ vetus.Hāc aūt veneramur vnicā dicēte dño i ꝑpha.ſ.dauid in pš.xxj.De⁹ de⁹ me⁹ reſpice i me.erue a framea de⁹ aiaʒ meā:⁊ de manu canis vnicā meā.Framea eſt ptās mūdana de gente ſuo relicta ſm̄ Huguitionē in deriuatiōib⁹ in lr̄a.f.in dictione fremo.is.Pro aia em̄.i.ꝓ ſe ipo capite ſimul orauit:⁊ corpore qđ corpus vnicā ſcʒ eccleſiā noiauit xxiiij.q.i.aduocauit.xxiij.q.iij.ꝓ mēbris.⁊.q.v.de ligurib⁹. ꝓpter ſponſi fidei ſacr̄m.xxvij.q.j.nuptiaꝝ.℟.deinde.ibi.cū eccl'ia ipa:cui⁹ mēbra ſunt:cōiunx eſt:q̄ fidei ſpei ⁊ charitatis integritate non ſolū in virginib⁹ ſacris:ſʒ etiā in ꝯiugatis fidelib⁹ tota virgo eſt.vniuerſe q̄ppe eccl'ie cui⁹ oīa mēbra illa ſunt.aplš dicit.ij.Coꝛ.xj.Deſpōdi vos vni viro virginē caſtā exhibere chriſto.⁊.q.ij.oē itaq̄.⁊ charitatis eccl'ie vnitatē.de cō.di.iiij.ecce charitas.xxiiij.q.j.§.ſi autē.⁊.c.alienis.Hec eſt tunica dñi incōſutilis:q̄ ſcīſſa nō fuit:ſʒ ſorte ꝑuenit.xvj.q.vij.ſicut dñi veſtimētū.xxiiij.q.j.qm̄ vetus.in p̄n.Appellat̄ g̃ hec eccl'ia tunica.vel tunica charitas eccl'ie:q̄ operit multitudinē pctoꝝ.j.Pet.iiij. Prouerb.x.Jaco.vlt.⁊ p̄.c.eccl'ie charitas.⁊.xxiij.q.vij.quēadmodū.⁊ de pe.di.iij.illō ℟o.ibi.⁊ texit charitate atq̄ cooꝑuit pctā ſua.ex̄ de bap.maiores.ſ.rn̄ſo.q̄ etiā charitas ⁊ vnitas eccl'ie malo punico cōparat̄.xliij.di.ſit rector.℟.hinc etem̄.ibi.ſicut in malo punico vno exteri⁹ cortice multa interi⁹ grana vniunt̄:ſic innumeros ſctē eccl'ie ꝑplos vnitas fidei ꝯtegit:q̄s intus diuerſitas meritoꝝ tenet.De iſta tunica incōſutili.Joan.xix.ibi.milites g̃ qū crucifixiſſent eū:acceperūt veſtimēta ei⁹.⁊ fecerūt quatuor ptes.vnicuiq̄ militi partē.⁊ tunicā.erat aūt tunica incōſutilis deſuꝑ ꝯtexta ꝑ totū.dixerūt ergo adinuicē:nō ſcindamus eā.ſʒ ſortiamur de illa cui⁹ ſit.Ubi Aug.Quadripertita aūt veſtis dñi ieſu chriſti q̄dripertitā ſignificauit eius eccleſiā.q̄tuor ſcʒ ꝑtibus in orbe diffuſam:⁊ in eiſdē eq̄liter.i.ꝯcorditer diſtributā.Tunica ℟o illa ſortita/oīm partiū ſignificat vnitatē:q̄ charitatis vinculo ꝯtinetur.Si aūt ⁊ charitas ſupeminētiorē hʒ viā:⁊ ſupeminet ſciētie:⁊ ſuꝑ oīa p̄cepta eſt/ſm̄ illud.j.ad Coꝛ.xij.⁊.xiij.ſuper oīa hec charitatē hn̄tes.veſtis q̄ ſignat̄ merito contexta ꝑhibet̄.⁊ addidit ꝑ totū:q: nemo ei⁹ eſt expꝯ qui ꝑtinere inuenit̄ ad totū:a q̄uo tota vocat̄ eccl'ia catholica.incōſutilis aūt ne aliq̄n diſſuat̄:⁊ ad vnū ꝑuenit:q: in vnū oēs colligit.ex̄ de bap.licʒ.xxvj.q.ij.nō ſtatim.In ſorte aūt dei grā cōmēdata eſt.cui em̄ ſors mittit̄:nō ꝑſone cuiuſcūq̄:vel meritis:ſʒ occulto dei iudicio cedit̄.ſequit̄ in decretali.Igit̄ eccl'ie vni⁹ ⁊ vnice/vnū corp⁹/vnū caput:nō duo capita q̄ſi mōſtrū.ff.de ℟.ſig.q̄ret aliq̄s.ex̄ de of.or.qm̄. chriſtus ſcʒ ⁊ chriſti vicari⁹ petrus:petriq̄ ſucceſſor:dicente dño ipſi petro:Paſce oues meas.Joan.vlt.ex̄ de elec. ſignificaſti.inq̄t ḡnaliter ⁊ nō ſpecialiter/has vel illas.ꝑ qđ ſibi cōmiſiſſe intelligit̄ vniuerſas.ſic arguit etiā Innocē.iij.ex̄ de maio.⁊ ob.ſolite.§.nos aūt.Quū g̃ chriſt⁹ nō diſtinguat inter has vel illas oues:nec nos debem⁹ diſtinguere:vt ibi legit̄ ⁊ no.in gloſ.nec nos.Siue g̃ greci.xxij.di.de cōſtantinopolitana.ſiue alij occidētales:vel orietales:vel aphricani.xxij.di.c.j.ſe dicāt petro eiuſq̄ ſucceſſoribus nō eſſe cōmiſſos:fateant̄ neceſſe eſt ſe de ouib⁹ chriſti nō eſſe.ſic etiā arguit̄ in.§.nos autē.dicente dño in Joā.x.vnū eſſe ouile ⁊ vnicū eſſe paſtorem.vbi Grego. Quaſi ex duob⁹ gregibus vnū ouile efficit:q: iudaicū et gentilē ꝑplm̄ in ſua fide cōiungit.Eph.ij.Ipſe eſt pax noſtra q̄ fecit vtraq̄ vnū:⁊ mediū ꝑietē macerie ſoluēs ⁊c. Et theophilus.Attēdant ergo manichei qm̄ vnū ouile ⁊ vn⁹ paſtor eſt noui ⁊ veteris teſtamēti.In hac igit̄ eiuſq̄ ptāte duos eſſe gladios.ſpūalē videlʒ ⁊ tꝑalem/euāgelicis dictis inſtruimur.Nā dicētibus aplīs.ecce duo gladij hic.in eccleſia ſcʒ:quū apl'i loquerent̄:nō r̄ndit dñs:nimis eſſe:ſʒ ſatis.Luc.xxij.in gladio ptās intelligitur.ad Rom̄.xiij.Non ſine cauſa gladium portat.xxiij.q.v.non ſolū.Apocal.j.⁊.xix.⁊ ex̄ de ꝑuile.ex ore.in p̄n.Certe qui in ptāte petri tēporalē gladiū eſſe negat:male attendit verbū dñi ꝓferentis/Conuerte gladiū tuum in vaginam. Joā.xviij.Mat.xxvj.xxiij.q.j.§.j.vterq̄ ergo eſt in ptāte eccleſie/ſpūalis ſcʒ gladi⁹ ⁊ materialis.Hec verba ⁊ q̄ ſequūtur:ſunt verba Ber.ad Eugeniū papā in li.de conſideratione.Sed is quidē ꝓ eccl'ia:ille vero ab eccl'ia exercēdus.xvj.q.vj.authoritatē.ex̄ de ſen.ex.dilecto.li.vj.ille ſacerdotis.xvj.q.ij.viſis.in ſl.is manu regū ⁊ militum. xxiij.q.v.nō ſolū.et.c.rex debet.ſʒ ad nutū ⁊ patientiā ſacerdotꝭ.vide.s.xxxvij.ar.℟.q̄ aūt.xxiij.q.viij.hortatu.⁊.c. vt p̄dē.Opʒ aūt gladiū eē ſub gladio.⁊ tꝑalē authoritatē ſpūali ſubijci ptāti.xcvj.di.c.duo.c.ſi iperator.Nā quū dicat aplš ad Rom̄.xiij.Nō ē ptās niſi a deo:q̄ aūt ſunt a deo:ordinata ſunt.nec ordinata eſſent:niſi gladius eſſet ſub gladio.ad hoc.lxxix.di.ad h.xj.q.iij.q̄ reſiſtit.di.viij. que ꝯtra.⁊ tamq̄ inferior reduceret̄ per aliū in ſupremū. Nā ſm̄ beatū Dionyſi.lex diuinitatis eſt/infima ꝑ media in ſup̄ma reduci.nō ergo ſm̄ ordinē vniuerſi oīa eq̄ ⁊ immediate:ſʒ infima ꝑ media:⁊ inferiora ꝑ ſuꝑiora ad ordinē reducunt̄.Spūalē aūt dignitatē ⁊ nobilitatē terrenam quālibet p̄cellere dignitatē opʒ tanto clarius nos fateri:quāto ſpūalia tꝑalia antecedunt.Iſta etiā ratio ponit̄ ꝑ Innocē.ex̄ de ma.⁊ ob.ſolite.§.verū.Qđ etiā ex datione decimaꝝ.vide qđ legit̄ ⁊ no.ex̄ de ma.⁊ ob.oēs p̄ncipes. Nā imperator ⁊ reges tenent̄ ad ſolutionē decimarū:ſi chriſtū regē ſuū p̄cipē ⁊ dñm recognoſcūt.Apoc.j.⁊.xvij. qui i ſignū vniuerſalis dñij ſibi decimas reſeruauit.xvj.q.j.reuertimini.⁊ ex̄ de deci.tua nobis.⁊ benedictiōe.ad Heb.vij.xxj.di.deniq̄.ſctificatione.ex̄ de ſacra vnc.c.vnico.§.man⁹.j.Reg.ix.ex ipſi⁹ ptātis acceptiōe.ex̄ de elec.ꝑ venerabilē.ex ipaꝝ rerū gubernatiōe.ex̄ de fo.cō.licʒ.claris oculis intuemur.Nam veritate teſtante/ſpūalis ptās terrenā ptātē inſtituere hʒ.ſm̄ Hugo.de ſancto Uictore:vt.s.dixi.xxxvij.ar.℟.item hugo.et iudicare ſi bona non fuerit.xv.q.vj.item alius.ex̄ de ſup.ne.p̄.c.grandi.li.vj. quia ad quē ꝑtinet inſtitutio:⁊ deſtitutio.xvj.q.ij.viſis. ex̄ de hereticis.cū ex iniuncto.§.ſi.ſic de eccleſia/⁊ de eccleſiaſtica ptāte verificat̄ vaticiniū Hieremie:Ecce cōſtitui te hodie ſuꝑ gētes ⁊ regna ⁊ cetera/q̄ ſequūtur.Hiere.j.ex̄ de ma.⁊ ob.ſolite.ergo ſi deuiat terrena poteſtas:iudicabit̄ a ptāte ſpūali:vt p̄.c.item alius.xv.q.vj.⁊ de ſup.ne.p̄.⁊.c.grādi.li.vj.⁊ ſi deuiat ſpūalis:minor a ſuo ſuꝑiori.ſi vero ſuprema:a ſolo deo nō ab hoīe poterit iudicari.xxj.di.inferior.ex̄ de ma.⁊ obe.cum inferior.ix.q.iij. cuncta.xl.di.ſi papa.⁊ de hoc ſatis dixi in prin.huius operis.teſtante aplō/Spiritualis hō iudicat oīa:ipſe autē a nemine iudicat̄.j.ad Coꝛ.ij.in ſi.ꝓprie intelligit̄ ad lr̄am iſta authoritas de papa:licet myſtice aliter aplus intellexerit.Nam papa dicit̄ homo antonomaſtice ꝑ excellentiā et ſingulariter quē formauit chriſtus.idem ſcripſi.s.xiij. ar.§.in hac.℟.item.Matth.vlt.℟.itē in terra.ad imaginē ſuā ⁊ ſimilitudinē.Geñ.j.⁊.xxiij.q.v.hec imago.quātū ad potētiam plenariā quā habet a deo:⁊ adinſtar ei⁹ et ſimilitudinē virtutū quā virtutē p̄cipue p̄ hoībus alijs debet habere.de pe.di.ij.§.romanos.℟.ſimileʒ.alš eſt paruū.c.vn̄ papa ſingulariter ſpūalis vocat̄:q: ſedes ſua aut ſanctū cū recipit:aut ſcm̄ ꝑſumptiue facit.xl.di.c.j.vn̄ quū peccat:ratiōe dignitatis maioris ⁊ ꝑ ꝯſequēs ſanctitatis.j.q.j.viliſſimus.amplius peccat.vt.xl.di.ſi papa.⁊.c.homo chriſtianus.Iſte hō oīa ⁊ oēs iudicat:quia oēs ſunt ſibi ſubiecti.ix.q.iij.cuncta.⁊ ꝑ p̄ncipalem ⁊ ipſe ad lr̄am a nemine iudicat̄.ix.q.iij.alioꝛū.xxj.di.nūc autē. xvij.di.§.hinc.Eſt autē hec authoritas:etſi data ſit homini:et exerceatur ꝑ hominē:non humana:ſed potius diuina poteſtas ore diuino petro data:ſibiq̄ ſuiſq̄ ſucceſſori

Tunica dñi incōſutilis q̄d ſignificet.

bus in ipſo chriſto: quem cõfeſſus fuit: petra firmata: di-
cente dño ipſi petro: quodcũq ligaueris ſup terrã ⁊c. ad
hoc.xxi.di.in nouo.⁊.xxii.di.c.i.⁊.xix.di.ita dñs.ex de elec.
fundamenta.i.mũſo.li.vi.de ma.⁊ obe.ſolite.§.nos autẽ.
Quicũq igitur huic poteſtati a dño ſic ordinate reſiſtit
dei ordinatiõi reſiſtit. ad Rom.xiii.xi.q.iii.qui reſiſtit.ni-
ſi duo: ſicut manicheus: fingat eſſe pncipia: ⁊ marchion.
xxiiii.q.iii.quidam.ṽ.manichei.⁊.ṽ.marchioniſte.qd fal-
ſum ⁊ hereticũ iudicam⁹: q: teſtante moyſe non in princi
piis: ſʒ in pncipio creauit deus celũ ⁊ terrã. Gen.i.⁊ In
pncipio erat verbũ. Joã.i. Porro ſubeſſe ſummo roma-
no põtifici oĩ humane creature declaramus dicim⁹ ⁊ de-
finim⁹ oĩno eſſe de neceſſitate ſalutis: q: nec verus catho
licus pape recalcitrat.lxxxi.di.ſiqui.q: nec in eccleſia eſt:
qui cathedrã petri deſerit.xxiii.di.qui cathedrã.ex quã ec
cleſiã nõ eſt ſalus.xxiiii.q.i.qm̃.⁊.c.quicũq. Hucuſq ſuf-
ficiat de potentẽtia ⁊ iuriſdictiõe pleniſſima pape dixiſ-
ſe. ¶ Nũc autẽ de ſponſa eius ſacroſctã eccl̃ia/ ſtilo vtili
tractandũ eſt. cõuenienter eñ poſtꝗ̃ tractatũ eſt de capi
te eccleſie: tractãdum eſt de corpore myſtico chriſti quod
eſt eccleſia.xxiiii.q.i.aduocauit.⁊.c. ſchiſma.in fi. que re-
gnum chriſti dicitur.pſ̃.gloriam regni tui dicent.

¶ Articulus.lxi. A

T primo quidẽ con

Eccleſia merito regnum vocaſ.

ſiderandũ eſt: ꝙ eccleſia cõuenientiſſime re-
gnũ vocatur. Nã eccleſia cõmunitas quedã
eſt quũ ſit cõgregatio vel cõuocatio multo-
rũ fideliũ.de con.di.i.eccleſia.i.catholicoꝝ collectio. Cõ-
munitas aũt hoim: licʒ ſit multiplex: tñ ĩ tres gradus pn
cipaliter diſtinguiſ: vt beatus Aug. inſinuat.xx.li.de ciui.
dei.ſcʒ in domũ/ ciuitatẽ/ ⁊ regnũ. Sũt eñ hec tria cõmu-
nitatẽ hoim deſignantia. Nam licʒ domus dicaſ aliqs lo
cus habitationis vni⁹ familie: ſicut vrbs toti⁹ ppl̃i: ⁊ or-
bis totius generis humani.vt Iſido.dicit.xv.li.Etymol.
tñ vt idẽ ait li.ix.ipſa tota familia domus vocaſ. Luce.ii.
Eo ꝙ eſſet de domo ⁊ familia dauid.q̃ a duob⁹ ſcʒ incipit
ſcilicet a viro ⁊ vxore. Hec cõprehendit filios ⁊ ſeruos.ſic
accipiſ.xxiii.q.iiii.duo iſta.ibi.pauperi regẽti domũ ſuã.ſi
militer ciuitas: licʒ interdũ dicatur ipſe locus habitatiõis
multorũ hoim: tñ pprie ipſa hoim multitudo ciuitas/ vo
caſ.vñ Iſido.xv.li.Etymol.dicit.ꝙ ciuitas eſt hoim mul-
titudo ſocietatis vinculo adunata.⁊ ſubdit/ ꝙ ciuitas nõ
ſaxa: ſʒ habitatores vocanſ.ſic accipiſ Luc.xix. Videns ci
uitatẽ fleuit ſup illam.non ſaxa: ſed hoĩes. ⁊ Aug.i.li. de
ciui.dei ait.ꝙ ciuitas eſt cõcors hoim multitudo.vñ ciui-
tas ciuiũ vnitas.⁊ btũs Greg.xvi.li.moral.dicit/ ꝙ ciui-
tas a cõuiuẽtibus ppl̃is appellaſ.ſic ciuitas nõ p muris
et domibus: ſʒ p hoibus accipiſ. Eſa.i.ibi: Quõ facta eſt
meretrix vrbs fidelis? et Luc.xix. Vidẽs ciuitatẽ fleuit
et.i.quia ſi cognouiſſes: ⁊ tu.hoib⁹ loquiſ: ⁊ nõ lapidib⁹
qui non cognoſcũt.ſicut ſumiſ ex de ſen.ex.ſi ſnia.§.cete-
rũ.li.vi.vñ ⁊ dicit gloſ.ex de ex. prel. c.vlt.non vltra me-
diũ.ꝙ quũ dicit interdico talem locũ/ intelligiſ.i.hoies
illius loci: q: locus inaĩata res eſt: nec peccat. Sic etiã re-
gnũ licʒ qñq dicaſ ipm terre ſpaciũ: ⁊ multaꝝ vrbiũ col-
lectio: tñ pprie adunatio pluriũ ppl̃oꝝ ⁊ gentiũ regnũ dr
ſic denoiatũ ab eo qui ⁊ multitudini peſt.ſcʒ a rege: q: vt
dicit Iſido.ix.Etymol.regnũ a regib⁹ eſt dictũ. ſic ſumiſ.
Luc.xi.⁊.Mat.xii. Omne regnũ in ſe diuiſum ⁊c. xxv.q.
ii.ſi ea.⁊ Luc.xxi.ibi.⁊ regnũ aduerſus regnũ. Eſt ergo in
hoibus triplex cõmunitas pdicta/ ſcʒ domus/ ciuitatis/ ⁊
regni.vnde Iſido.xv.li.Etymol.dicit.ꝙ tres ſunt ſocieta
tes ſcilʒ familiarũ/ vrbiũ/ ⁊ gentiũ. Hãc aũt triplicẽ cõita
tẽ eccleſia ſancta pticipat. Nã eccl̃ia qñq domus: qñq ci-
uitas: qñq regnũ noiaſ: licʒ non ſit cõmunitas nature: ſʒ
gr̃e: vt ipm nomẽ inſinuat.dr eñ eccleſia: vt pz.c.eccl̃ia.⁊
vide qd ſcripſi.i.in.ii.pte in ar.xi.§.iii.ṽ.⁊ vero.i. cõuoca-
tio/ deo ipam vocãte ⁊ cõgregãte p gr̃am. Qȝ autẽ eccl̃ia
dicaſ dom⁹: pʒ in pſ̃.xxv.vbi de ipa dr: Dñe dilexi decorẽ
domus tue. Et iterũ in pſ̃.xcii. Domũ tuã decet ſctitudo
dñe.ex de imu.ec.decet.li.vi.xxiiii.q.i.oib⁹.decorẽ iquã nõ
armoꝝ: ſed moꝝ.xii.q.ii.gl̃a.ṽ.multi.⁊ iterũ pſ̃.lxvii. Qui
habitare facit vni⁹ moris ĩ domo.⁊.i. Timoth.iii.vt ſcias
quõ opʒ te in domo dñi cõuerſari: q̃ eſt eccl̃ia dei viui.⁊ ite
rũ in pſ̃.v. Introibo in domũ tuã ⁊c. ⁊ iterũ: Dom⁹ mea
dom⁹ oronis vocabiſ: vos aũt feciſtis illã ſpelũcã latro-
nũ. Eſa.lvi. Hiere.vii. Mat.xxi. Mar.xi. Luc.xix. ⁊ Joã.
ii.i.q.iii.ſaluator.ac ex multis.c.vẽdẽtes.ex de cuſto.eu.et
chriſ.c.ii. ¶ B In Mat. aũt ante h ṽba dr: Et intra-
uit ieſus in templũ dei.vbi Chryſo. Hoc erat pprium boni
filii: vt ad domũ curreret pr̃is: ⁊ illi honorẽ redderet. Et
tu imitator chriſti fact⁹ quũ in aliquã igreſſus fueris ciui
tatẽ: primũ ad eccl̃iam curras. Hoc erat etiã boni medici
vt ingreſſus ad infirmã ciuitatẽ ſanandã ⁊ ſaluandã: pri
mũ ad originẽ paſſionis intenderet. Nã ſicut de tẽplo oẽ
bonũ egrediſ: ita de tẽplo oẽ malũ pcedit.ſi eñ ſacerdo-
tiũ integrũ fuerit: tota eccl̃ia floret. Si aũt corruptũ fue-
rit oim fides marcida ẽ. Sic eñ quũ videris arborẽ pallẽ-
tib⁹ foliis: intelligis q: vitiũ hʒ in radice.ſic cũ videris po
pulũ indiſciplinatũ: ſine dubio cognoſce q: ſacerdotium
ei⁹ nõ ẽ ſanũ. hucuſq Chryſo.ad hoc Eccl̃i.x. Scdm iudi
cẽ ppl̃i: ſic ⁊ miniſter ei⁹. ⁊ qualis ẽ rector ciuitatis: tales
habitãtes in ea.⁊ Leuiſ.iiii. Si ſacerdos/ q̃ eſt vnct⁹ pec
cauerit: delinquere faciet ppl̃m.ex de vo.⁊ vo.re.magne.
§.preterea.facit.xi.q.iii.pcipue.xxiiii.q.iii.trãſferũt. ſequiſ
in matth. Et eiiciebat oẽs ementes et vendẽtes in tẽplo.
Hiero. Sciendũ quidẽ eſt/ ꝙ iuxta mãdata.xxii.q.i.conſi
dera.legis venerabili in toto orbe tẽplo: et dñi: et de cun-
ctis regionibus iudeoꝝ illuc ppl̃o cõfluente: innumerabi
les immolabanſ hoſtie maxime feſtis dieb⁹ taurorũ ⁊ arie
tũ: pauperib⁹ ne abſq ſacrificio eſſent pullos colũbaꝝ.⁊
turtures offerentib⁹. Luc.ii. Accidebat aũt vt q̃ de longe
veniebãt victimas nõ haberẽt. Excogitauerũt ergo ſacer
dotes quõ pdam de ppl̃o facerẽt: ⁊ oĩa illa q̃b⁹ opus erat
ad ſacrificia: vẽdebãt.⁊ vt venderẽt nõ habẽtib⁹.⁊ ipi rur
ſus empta ſuſciperẽt. Hãc ergo ſcrophã.i.fraudem/ ſe in
diuerſa vertente crebro venientiũ inopia diſſipabat. qui
indigebãt ſumptib⁹ et nõ ſolũ hoſtias nõ habebãt: ſʒ nec
vñ emerẽt.poſuerũt itaq ⁊ nũmularios q̃ mutuã ſub cau
tione darẽt pecuniã.ſʒ q: erat lege pceptũ: vt nemo vſu-
ras acciperet: ⁊ pdeſſe nõ poterat pecunia fenerata: q̃ cõ
modi nihil haberet: ⁊ interdũ pderet ſortẽ: excogitauerũt
et aliã technen.i. artẽ.vt p nũmulariis collibiſtas face-
rẽt.hui⁹ ṽbi pprietatẽ latina ligua nõ exprimit.collibia di-
cũtur apud eos q̃ nos appellam⁹ tragemata vl̃ vilia mu
nuſcula.ṽbi gr̃a frixi ciceris vuarũq paſſarũ ⁊ poma di-
uerſi gñis.q̃ q: vſuras nõ poterãt acce: collibiſte p vſu
ris accipiebãt varias ſpẽs.vt qd ĩ nũmo nõ licebat: in his
rebus exigerẽt q̃ nũmis coemunſ.qſi nõ h ipm Ezechiel
pdicauerit dicẽs Ezech.xviii. Vſurã ⁊ ſupabũdantiã non
accipietis.de h.xiiii.q.iii.pleriq. ⁊ p totũ. Huiuſmodi dñs
cernẽs in domo pr̃is negotiationẽ ſeu latrociniũ/ ardore
ſpũs cõcitat⁹/ tãtã hoim multitudinẽ eiecit de tẽplo. Ori-
genes ſup ṽbo pdicto. ⁊ emẽtes in tẽplo.in q̃ nõ dñt eme
re ⁊ vẽdere: ſʒ oronib⁹ tñ vacare q̃ cõgreganſ qſi ĩ domo
oronis.vñ ſequiſ. ⁊ dicit eis: ſcriptũ eſt.ſ.in Eſa.lvi.dom⁹
mea dom⁹ oronis vocabiſ. Aug. Nemo in oratorio aliud
agat: niſi ad qd factũ eſt: vñ ⁊ nomẽ accepit.xlii.di.in ora
torio.⁊.c.oratoriũ. ſequiſ: Vos aũt feciſtis eã ſpelũcam
latronũ.latro eñ eſt/ et tẽplũ dei in latronũ cõuertit ſpe-
cũ: q̃ lucra de religiõe ſectaſ. Mihi aũt inter oĩa ſigna q̃
dñs fecit: hoc videſ eſſe mirabili⁹: ꝙ vn⁹ hõ/ ⁊ illo tẽpore
cõtẽptibilis intantũ vt poſtea crucifigeret: ſcribis ⁊ phari
ſeis cõtra ſe ſeuiẽtib⁹ ⁊ vidẽtib⁹: ſua lucra deſtruere potue
rit: ac vni⁹ flagelli ṽbo tantã eiicere multitudinẽ. Igneũ
eñ quoddã atq mirificũ radiebat ex oculis ei⁹: ⁊ diuinita
tis maieſtas lucebat in facie. Et iteꝝ Hiero. Fulgor ⁊ ma
ieſtas deitatis occulte in hũana facie relucebat.de q̃ pu-
to dulcor ad bonos: ⁊ terror ad malos prodibat. Itẽ ibi

Digitized by Google

Aug. Manifeſtū eſt aūt h̄ nō ſemel: ſʒ iterū a deo eſſe fa
ctū: ſʒ p̄mū cōmemoratū eſt a Joāne. Joā. ij. hoc aūt vlti
mū a ceteris trib⁹. Chryſoſt. In q̄ maior eſt accuſatio iu
deorū: qm̄ cū bis hoc idē feciſſet: morabant̄ tm̄ i ſua demē
tia. q: ꝑuerſi difficile corrigunt̄. Eccl. j. Origen. Myſtice
aūt tēplū dei eſt eccl̄ia chriſti. Sūt aūt multi i ea nō ſicut
decet: vl lucētes ſpūaliter: ſʒ ſm̄ carnē militāt. j. Pet. ij. q̄ do
mū orōnis de lapidib⁹. ij. Pet. j. viuis cōſtructā faciūt eſſe
ſpeluncā latronū actib⁹ ſuis. Si aūt tres ſpecies eiectas
a tēplo caute exponere velim⁹: poſſum⁹ dicere. Quicūq
in ppl̄o chriſtiano ad nihil aliud vacāt: niſi circa emptio
nes ⁊ vēditiōes. cō id ex ne cleri. vl̄ mo. ꝑ totū. rari⁹ aūt in
orōnib⁹ ꝑmanēt: vel in alijs actib⁹ rectis: ipſi ſunt vēden
tes ⁊ emētes in tēplo dei. diaconi potius hodie epiſcopi.
xciiij. diſt. diaconi. v. vt. c. diaconi ſeptē. Qui nō bene tra
ctāt eccl̄iaꝝ pecunias: ⁊ diuites ſiūt de reb⁹ pauperū: ipſi
nūmularij pecuniaꝝ menſas hn̄tes: q̄s chriſtus euertit.
quō aūt mēſis eccl̄iaſticaꝝ pecuniaꝝ diaconi p̄ſunt doce
mur in actib⁹ apl̄oꝝ. vj. c. ⁊. xciij. di. diaconi ſeptē. Epi aūt
q̄ tradūt eccl̄ias q̄b⁹ nō opꝫ: ipſi ſunt q̄ vēdūt colūbas. i.
grāꝫ ſpūſcti q̄ꝝ cathedras chriſt⁹ euertit. hucuſq Orig.
ad h̄. j. q. iij. ſaluator. ⁊. c. ex multis. Hiero. Juxta ſimplicē
eñi intelligētiā colūbe nō erāt in cathedris: ſʒ in caueis:
niſi forte colūbaꝝ inſtitores ſedebāt in cathedris. qd̄ ab
ſurdū eſt: q: in cathedris mgr̄oꝝ magis dignitas iudica
tur. ar. xciij. di. q̄ cathedrā. q̄ ad nihilū redigit̄ quū nulla
fuerit lucris. Obſerua etiā ꝓpter auaritiā ſacerdotū. ex
de deci. c. j. altaria dei nūmularioꝝ mēſas appellari. Qd̄
aūt de eccl̄ijs dixim⁹ vnuſquiſq de ſe intelligat. dicit eñi
apl̄s. j ad Coꝝ. iij. Vos eſtis tēplū dei. ⁊. j. Coꝝ. vj. ſile. ij.
Coꝝ. vj. Nō ſit ḡ in domo pectoris nr̄i negotiatio. nō do
noꝝ cupiditas: ne ingrediat̄ ieſus irat⁹ ⁊ rigidus. ⁊ nō ali
ter mūdet tēplū ſuū niſi flagello adhibito: vt de ſpelūca
latronū domū faciat orōnis. Chryſoſt. Ideo etiā nūmu
larioꝝ mēſas euertit: ſignās ꝙ in tēplo dei nō dꝫ eſſe nū
mi niſi ſpūales q̄ dei hn̄t imaginē: nō q̄ portāt imaginem
terreni. lxxxviij. di. i palea. eijciēs. ibi. inde de h̄ cathedras
vēdētiū colūbas euertit. loquēs ipo facto. q̄d faciūt i tē
plo multe colūbe venales: ex q̄ vna colūba. i. ſpūſctū s.
Joā. iij. de cō. di. iiij. aliō. gratuita deſcēdit i tēplū corpis
mei. Itē Mat. xj. ſup illo. ⁊ cū introiſſet i tēplū. ce. eij. vē.
⁊ emē. in tēplo. Beda. Et q̄dē credendū eſt ꝙ ea tm̄ vēdi
vel emi reperit in tēplo: q̄ ad miniſteriū tēpli neceſſaria
eſſent. Si ḡ ea q̄ alibi libere geri poterāt dn̄s i domo ſua
tꝑalia negotia geri nō patit̄: quāto magis ea q̄ nunq̄ fie
ri licet plus celeſtis ire merent̄ ſi in edib⁹ deo ſacratꝭ agū
tur: ad h̄ ex de imu. ec. decet domū. li. vj. ⁊ ex de cuſto. eu
cha. c. ij. ⁊ mēſas nūmulariorū. Theophil⁹. Nūmularios
vocat cāpſores nūmoꝝ. nūmus eñi gen⁹ eris minuti ē. ſe
quit̄. Et cathe. vē. col. euertit. Beda. Quia ſpūſctūs i co
lūba ſup dn̄m apparuit. Mat. iij. Mar. j. Luc. iij. Joā. j.
de cō. di. iiij. aliud. recte ꝑ colūbas ſpūſcti chariſmata de
ſignant̄. Colūba ḡ vendit̄: qn̄ man⁹ ipoſitio: ꝑ quā ſpūſ
ſctūs dat̄ ⁊ accipit̄: ad p̄ciū p̄bet̄. Cathedras aūt vēden
tiū colūbas euertit: q: q̄ ſpūalē grāꝫ venūdāt: vel ante
hoīes: vel añ dei oculos ſacerdotio p̄uant̄. de h̄ p̄e. c. ſal
uator. ⁊. c. ex mult. j. q. iij. ſequit̄. Et nō ſinebat: vt q̄ſq̄ trāſ
ferret vas ꝑ tēplū. Beda: De vaſis illis dicit: q̄ mercādi
grā inferebant̄. Ceterū abſit vt vaſa deo dicata dn̄s eiece
rit de tēplo: vel introferre p̄hiberet i tēplū. ſicut intelligit
etiā Innocē. iij. ex de cuſto. euch. c. ij. vbi futuri examinis
p̄tēdit exēplū: q: de eccl̄ia repellit reprobos. ⁊ ne vltra ad
turbādā eccleſiā intrēt: eterno eos verbere cōpeſcit. Sed
et p̄cā q̄ cordib⁹ fideliū inerāt diuinit⁹ remiſſa cōpūctio
tollit: ⁊ ne vltra reputant̄ diuina in eis gratia adiuuat.
¶ Sequit̄. Vos aūt feciſtis eā ſpelūcā latronū. Theo
philus. Spelūcā aūt latronū tēplū noīat ꝓpter lucrum.
Gen⁹ naq latronū ad lucrū ſe cōgregat: q: ḡ illa aialia q̄
ad ſacrificiū oblata erāt: cauſa lucri vēdebant: latrones
ipſos dicit. ad h̄ eñi in tēplo erāt: vt vel nō dātes corpora
liter ꝑſequerētur: vel dātes ſpūaliter necarēt. Tēplū etiā
⁊ dom⁹ dei mēs eſt ⁊ cōſciētia fideliū: q̄ ſi in leſione ꝓximi
ꝑuerſas cogitatiōes ꝓfert: q̄ſi in ſpelunca latrones reſi
dēt. Ergo mēs fideliū ſpelūca latronis fit: qn̄ relicta ſim
plicitate ſctitatis: illud conat̄ agere vn̄ valeat ꝓximis no
cere. Itē Luc. xix. Et ingreſſus in tēplū cepit eijcere vē. in
il. ⁊ emē. illud di. illis. Scriptū eſt dom⁹ mea dom⁹ orō
nis vocabit̄: vos aūt fe. eā ſpe. latro. Grego. in homilia.
Quia narrauerat mala vētura: ꝓtin⁹ tēplū igreſſus ē: vt
de illo emētes ⁊ vēdētes eijceret: oñdēs q: ruina ppl̄i ma
xime ex culpa ſacerdotū fuit. vn̄ dr̄. ⁊ igreſſus i tēplū ⁊c.
Ambro. Quia de⁹ tēplū ſuū non mercatoris vult eſſe di
uerſoriū: ſʒ domiciliū ſctitatis. nec vēdibili religionis offi
cio: ſʒ obſequio gratuito vſum miniſterij ſacerdotalis in
format. Theophilus. Hoc etiā fecit dn̄s in p̄ncipio p̄dica
tionis ſue: vt narrat Joan. ij. c. Et nūc iterū illud fecit: qd̄
ad maius crimē iudeoꝝ redūdat: q̄ nō fuerūt ex p̄ori ad
monitiōe caſtigati. Itē Aug. Myſtice aūt tēplū ipm̄ ho
minē chriſtū intelligas: vel etiā adiūcto corpore ei⁹ qd̄ ec
cleſia eſt. ſm̄ aūt qd̄ eſt caput eccl̄ie: dictū eſt Joā. ij. Sol
uite tēplū h̄: i trib⁹ dieb⁹ ſuſcitabo illud. ſm̄ id vero ꝙ ad
iuncta eccl̄ia intelligit̄ tēplum: videt̄ dixiſſe auferte iſta
hinc ⁊c. Signauit eñi futuros in eccl̄ia: q̄ ſua negotia po
tius agerēt: vl̄ receptacula ibi haberēt ad occultāda ſcele
ra ſua: q̄ vt charitatē chriſti ſeq̄rent̄: ⁊ pctōꝝ cōfeſſiōe ac
cepta venia corrigerent̄. Itē Greg. Myſtice aūt ſicut tē
plū dei in ciuitate eſt: ita in plebe fideli vita religioſoꝝ. ⁊
ſepe nōnulli habitū religiōis ſumūt: q̄ dū ſacroꝝ ordinū
locū ꝑcipiūt: ſctē religiōis officiū in cōmertiū terrene ne
gotiationis trahūt. j. q. iij. vidētes. vēdētes q̄ppe i tēplo
ſunt: q̄ hoc qd̄ q̄buſdā iure cōpetit: ad p̄miū largiunt̄. iu
ſtitiā ei⁹ vēdere: eſt hāc ꝑ p̄mij acceptiōe ſeruare. Emen
tes v̄o in tēplo ſunt: q̄ dū hoc ꝑſoluere ꝓximo qd̄ iuſtum
eſt nolūt: dūq rē in rē debitā facere cōtenunt: dato p̄ro
nis p̄cio emūt pctm̄. Orig. Siquis ḡ vēdit eijciet̄. ⁊ p̄ci
pue ſi vēdit colūbas. Si eñi ea q̄ mihi a ſpūſctō ſunt re
uelata ⁊ credita: aut in vulgus p̄cio vēdidero: aut abſq
mercede nō docuero: q̄d aliud facio: niſi colūbam. i. ſpm̄
ſctm̄ vēdo. Ambro. Gnaliter itaq dn̄s docet ſcłares a tē
plo dei abeſſe debere cōtract⁹. ſpēaliter aūt nūmularios
repulit: q̄ de pecunia dn̄i. i. ſcriptura diuina lucrū q̄runt.
nec bona malaq diſcernūt. Greg. Qui domū dei ſpelun
cā latronū faciūt: q: dū ꝑuerſi hoīes locū religiōis tenēt:
ibi malitie ſue gladijs occidūt: vbi viuificare ꝓximos orō
nis ſue intercesſores debuerāt. Tēplū q̄ꝫ ē ipa mēs fideliū:
q̄ ſi in leſiōe ꝓximi ꝑuerſas cogitatiōes ꝓfert: q̄ ſi in ſpe
lūca latrones reſidet. Itē Joā. ij. ⁊ inuenit in templo ⁊c.
Bed. Dn̄s hieruſm aduenies cōtinuo tēplū orātur⁹ adijt:
nobis dās exēplū vt q̄cūq ꝓperam⁹: domū dei p̄mū in
grediamur dn̄m dep̄caturi. vn̄ ⁊ dr̄. Et inuenit i tē. vē. bo.
⁊ oues ⁊ co. Aug. Sacrificia illi ppl̄o ꝑ ei⁹ carnalitate ta
lia data ſunt: q̄b⁹ teneret̄ ne i idola influeret: ⁊ imolabāt
oues ⁊ boues ⁊ colūbas. ad h̄. xxj. q. j. cōſidera. xxxj. q. j. §. ſʒ
obijcit̄. Itē Beda. Sʒ q: de lōginquo ꝓperātes: q̄ iuſſa
ſunt imolari dn̄o: ſecū ferre nō poterāt: eoꝝ p̄cia nō defe
rebāt. vn̄ facta occaſiōe h̄ aialia in tēplo ſcribe ⁊ p̄hiſei vē
di inſtituerūt: vt venientes emerēt ⁊ offerrēt: eadēq obla
ta ipſi alijs vēderēt. ⁊ ſic ſua lucra accumularēt. vn̄ ⁊ nū
mularij ad hoc ſedebāt ad mēſam. vn̄ inter emptores ⁊ vē
ditores hoſtiaꝝ prōpta eſſet pecunia. vn̄ ⁊ ſubdit̄. ⁊ nū.
ſedē. ⁊c. Dn̄s aūt nōlēs adeſſe in domo ſua terrene nego
tiationis oēs expulit foras. ad hoc. lxxxviij. di. ꝑ totū. xxj.
q. iij. per totū. ex ne cleri. vel mo. ꝑ totū. et ſequitur: eiecit
de tēplo. Theophilus. Neq ſolū eos eiecit q̄ vēdebant
et emebant: ſed etiā res eorū. vnde ſubdit̄: Oues quoq
et boues ⁊c. et menſas ſubuertit. ſcʒ nūmulariorum que
erāt q̄ſi vaſa denarioꝝ. Auge. Cōſideremus aūt ne forte
enorme videat̄ ꝙ dei fili⁹ captis funiculis parat ſibi fla
gellū ad eijciēdū de tēplo. vnū tn̄ refugiū ad horū rn̄ſio
nē relinquit̄ diuina ptās ieſu: vt quū volebat poſſet ira

Digitized by Google

cūdiā hoſtiū ſuffocare: ꝙuis eſſent inumeri: ⁊ ſedare mē
tiū turbines. dn̄s eīm diſſipat cogitatiōes mētiū. Pn̄s au
tē hiſtoria in nullo minorē ptāte ꝑtendit his q̄ ab eo mi
raculoſi⁹ edita ſunt. Quinimo ↄſtat hāc maiorē potētiā
miraculo q̄ aq̄ cōuerſa eſt in vinū: eo ꝙ illic inaiata ſubſi
ſtit materia: hic v̄o tot milia hoīm domāt̄ igenia. et Joā.
q̄ dē h̄ dicit/ ꝙ expulit vēdētes de tēplo. Mat. aūt ait/ ꝙ
expulit vēdētes ⁊ mētes. multo aūt maior erat numerus
emētiū ꝙ vēdētiū: q̄ꝝ expulſio trāſcēdebat dignitatē ei⁹. q̄
reputabat̄ filius carpentarij: niſi ꝙ diuina ptāte oēs ſibi
ſubijciebat. Et ſequit̄. domū negotiatiōis. Aug. Ecce tē
plum illud figura adhuc erat: ⁊ eiecit inde dn̄s oēs q̄ ad
nūdinas venerāt. ⁊ q̄ ibi vēdebāt: q̄ opus habebāt hoies
in ſacrificijs illi⁹ tp̄is. q̄d ſi ibi ebrios inueniret: ſi nego
tiatiōis nō dꝫ fieri dom⁹ dei: potatiōis fieri dꝫ? Itē ibi. Al
chuin⁹. Myſtice aūt q̄tidie de⁹ ſpūaliter ſuā ecclīam in
trat. ⁊ q̄lr ibi vnuſq̄ſq; ↄuerſet̄ attēdit. Caueam⁹ ḡ ne in
eccl̄ia dei fabulis: vl̄ riſib⁹: vel odijs: vel cupiditatib⁹ va
cem⁹: ne improuiſus veniēs nos flagellet ⁊ de eccl̄ia eij
ciat. ad hec ex̄ de cele. miſ. dolētes. ex̄ de imu. eccle. decet.
li. vj. ⁊ pre. c. oratoriū. cliij. di. itē ibi. Aug. vel vēdētes in ec
cleſia ſunt q̄ ſua querūt: nō q̄ ieſu chriſti. Phil. ij. viij. q. j
ſunt in eccl̄ia. Venale hn̄t totū: q: nolūt redimi. ſimō. ſ.
magnus. Act. viij. j. q. j. Petrus. ideo volebat emere ſpm̄
ſcm̄: q: vēdere volebat. Erat eīm de illis q̄ colūbas ven
dūt. etēm̄ in colūba apparuit ſpūſſctūs. Joā. j. Mat. iij.
Luc. iij. de cō. di. iiij. aliud. Colūba aūt nō eſt venalis: gra
tis dat̄: q: grā vocat̄. j. q. j. grā. Itē ibi Beda. Vēdūt ḡ co
lūbas q̄ acceptā ſpūſſcti grām nō gratis: vt ꝑceptū eſt: ſꝫ
ad p̄miū dāt. q̄ man⁹ impoſitionē q̄ ſpūſſctūs accipit̄: et ſi
nō ad q̄ſtū pecunie: ad vulgi tn̄ fauorē tribuūt. q̄ ſacros
ordines nō ad vite meritū: ſꝫ ad grām largiunt̄. cōtra il
lud. j. q. j. ordinatiōes. ⁊. c. de ordinib⁹. cum. c. ſe. Item ibi
Aug. Boues aūt intelligunt̄ aplī ⁊ pph̄e: q̄ nobis ſcri
pturas ſacras diſpēſauerūt. Qui ḡ ipſis ſcripturis fallūt
pplos a q̄b⁹ querūt honores: vēdūt boues: vēdūt ⁊ oues
id eſt ipas plebes. ⁊ cui vēdūt niſi diabolo? Quicq̄d eīm
de vnica eccl̄ia ꝑdidit̄: q̄s tollit niſi leo rugiens. j. Pet. v.
iij. q. j. Beda. Vel oues ſunt opa mūditie ⁊ pietatis. Vē
dūt ḡ oues q̄ hūane grā laudis opa pietatꝫ exercēt. Nū
mos mutuo dāt in tēplo: q̄ apte terrenis reb⁹ in eccl̄ia de
ſeruiūt. Domū etiā dn̄i faciūt domū negotiatiōis: nō ſo
lū ij: q̄ ꝓpter ſacros ordines ꝑciū pecunie vel laudis vel
honorꝫ q̄rūt: verū etiā ij gradū vl̄ grāꝫ ſpūalē/ quā ī eccl̄ia
dn̄o largiēte ꝑceperūt: nō ſimplici intētiōe: ſꝫ cura hūane
retributiōis exercēt. Itē Aug. Signū aūt quoddā nobis
oñdit dn̄s: ꝙ fecit flagellū de reſticulis: ⁊ inde negotia
tionē ī dei tēplo faciētes flagellauit. Etēm̄ vnuſquiſq; in
pctis ſuis/ veſtē ſibi texit: dū pctā addit pctis. Qn̄ ḡ ali
q̄d patiunt̄ hoies ꝓpter iniq̄tates ſuas: agnoſcāt q: dn̄s
facit flagellū de reſticulis: ⁊ adhuc admonet eos vt mu
tēt ſe. nā ſi ſe nō mutauerint: audiēt Mat. xxij. in fi. Liga
te illi man⁹ ⁊ pedes. Beda. Facto ḡ de funiculis flagel
lo/ illos eijcit de tēplo: q: de pte ſortis ſctōꝝ eijciunt̄. q̄ in
ter ſctōs poſiti vel ficte vel apte faciūt opa mala. Oues
q̄ꝫ et boues eijcit: q: taliū vitā pꝛiter ⁊ doctrinā oñdit eſſe
reprobā. Nūmulariorꝫ q̄ꝫ effudit es: ⁊ mēſas ſubuertit: q:
dānatis in fine reprobis: ipaꝝ q̄s dilexerūt rerū: tollet fi
guras. Vēditionē colūbarū de tēplo auferri ꝑcepit: quia
grā ſpūſſcti: q̄ gratis accipit̄: gratis dari debꝫ. iuxta illud
gratis accepiſtis: gratis date. j. q. iij. ſiquis eps. ⁊. c. res ec
cleſie. ex̄ de magiſtris. c. ij. ⁊ Mat. x. ibi. Hiero. q. d. Ego
magiſter ⁊ dn̄s abſq; ꝑcio vobis h̄ tribui: ergo ⁊ vos ſine
ꝑcio date. ⁊ ibi gloſ. Hoc aūt dicit: ne iudas q̄ loculos ha
bebat: de ꝑdicta ptāte pecuniā cōgregare vellet. dānans
etiā hic ꝑſidiā ſimoniace hereſeos. Itē ſup h̄ Greg. in ho
milia. Preſciebat nāq; nonullos donū accepti ſpirit⁹ in
vſum negotiatiōis inflectere: ⁊ miraculoꝝ ſigna ad aua
ritie obſequiū declinare. Chryſoſt. Vide aūt q̄liter morū
diligētiā nō min⁹ hꝫ ꝙ ſignoꝝ: mōſtrās q̄m ſigna ſine his

nihil ſunt. Etēm̄ ſupbiā eoꝝ cōprimit dicēs: Gratꝫ accepi
ſtis. ⁊ ab amore pecuniaꝝ mūdos eſſe ꝑparat dicēs: Gra
tis date. velut nō videat̄ eoꝝ eſſe bn̄ficiū. ait gratis acce
piſtis. q. d. nihil vos de vr̄o largimini ſuſcipiētibus. neq;
eīm mercede hec accepiſtis: neq; laborātes: mea eſt grā.
Gratis eīm accepiſtis: ita ḡ alijs date. neq; eīm eſt dignū
ꝑciū eoꝝ inuenire. Itē ſup ꝑdicto v̄bo Joā. ij. Et inuenit
in tēplo. Orige. Pōt etiā p tēplū intelligi aīa ſtudioſi/ ꝓ
pter inhabitās verbū dei: in q̄ ante doctrinā ieſu cōſiſte
rāt terreſtres ⁊ beſtiales mor⁹. Signū aūt terreſtriū mo
tuū bos eſt: q̄m ē agricultor. inſenſatoꝝ aūt motuū ouis:
q̄d eſt plurib⁹ aīalib⁹ irrōnabilib⁹. leuiū v̄o atq; incōſtan
tiū mentiū ſignū ē colūba. eoꝝ v̄o q̄ bona vident̄: ſigna
ſunt era: q̄ chriſt⁹ v̄bo doctrine expellit: vt nō vltra dom⁹
p̄ris ei⁹ ſit forū. Expēdi materiā iſtius domus. ſ. eccl̄ie: vt
p originalia ſctōrū q̄ poſui mūdarē iſtā domū. maxime a
vitio ſimonie: q̄ maxime eſt infecta: ſicut experientia mani
feſtat. Qui aūt eā ampli⁹ purgare voluerit: ſtudeat totā
p̄mā decretoꝝ cauſam. cū. vij. q̄ſtonib⁹ ſuis. ⁊ ex̄ de ſimo.
p totū. Cur aūt eccl̄ia dom⁹ vocat̄: Hiero. q̄tuor authorita
tib⁹ pſ̄. pbat. xxiij. q. j. oib⁹. ⁊ Grego. allegat illud Exo. ij.
ad fi. de phaſe. In vna domo comedet̄: nec efferetꝫ de car
nib⁹. ſ. agni ei⁹ foras. In vna nāq; domo cōedit̄: q: in vna
catholica eccl̄ia vera hoſtia redēptiōis imolat̄. xxiiij. q. j.
q: ex ſola. ⁊. c. q̄m vet⁹. ibi. q̄ cūq; ex hāc domū comederit
ꝓfanus erit. verba Hiero. ſic etiā domus vocat̄ eccl̄ia ab
Ambroſio. ea. cauſa. ⁊. q. c. q̄ dignior dom⁹. dom⁹ dei vni
uerſalis eſt tota mūdi machina. Baruch. iij. O iſrl̄ ꝙ ma
gna eſt dom⁹ dei. Specialis eſt mr̄ ſctā eccl̄ia. pſ̄. xcij. Do
mū tuā decet ſctitudo dn̄e. pticularis v̄go maria. de q̄ ꝓ
pheta Ezech. xliiij. vidi/ ⁊ ecce, impleuit glīa dn̄i domū
dei. ſingularis ē hūanitas a chriſto aſſumpta. Prouer. ix.
Sapiētia edificauit ſibi domū. ſupior eſt btitudo celeſtis
pſ̄. xlj. Ingrediar in locū tab. ⁊c. vſq; ad domū dei. Infe
rior ē orōnis baſilica. Joā. ij. Dom⁹ mea dom⁹ orōnis ⁊c.
Interior eſt pura cōſciētia. pſ̄. c. Perambulabā in innocē
tia cordis mei/ in medio dom⁹ mee. Exterior eſt ſacra ſcri
ptura. pſ̄. liiij. In domo dei ambulauim⁹ cū cōſenſu. In
iſtis trib⁹ domib⁹ inuenit̄ chriſt⁹. Mat. ij. Et intrātes do
mū inuenerūt puerū ⁊c. Innoc. iij. in ſermone. Itē dom⁹
dei tot⁹ eſt mūdus. dom⁹ dei ē eccl̄ia catholica. dom⁹ dei
q̄libet fidelis aīa eſt. Sed aliter de⁹ mūdū inhabitat: ali
ter eccleſiā: aliter vnāquāq; fidelē aīam. In mūdo eſt/ vt
imperator in regno. in eccl̄ia/ vt prſ̄familias in domo. in aīa/
vt ſpōſus in thalamo. Pagani ⁊ fideles q̄q; in domo ei⁹
ſunt. i. in regno: q: ipſe oē q̄d ↄdidit p diuinitatis ſue po
tentiā tenet ⁊ regit. Falſi fideles in domo ei⁹ ſunt. i. in ec
cleſia: q: ipe oibus q̄s ad fidē vocauit: ſacramētorū ſuoꝝ
pticipationē credit. Fideles in domo ei⁹ ſunt: vel (vt ve
rius dicā) ipſi dom⁹ ei⁹ ſunt: q: eos p dilectionē inhabi
tās/ poſſidet ⁊ regit. Oēs i domo ei⁹ ſum⁹ p cōditionē q̄
creauit nos. In domo ei⁹ ſum⁹ p fidē: q̄ vocauit nos. In
domo ei⁹ ſum⁹ p dilectionē q̄ iuſtificauit nos. Hugo de ar
ca noe. li. j. c. ij. Cur eccl̄ia vocet̄ dom⁹. ad Heb. ij. ibi. chriſt⁹
v̄o in domo ſua. q̄ domus ſum⁹ nos. Itē de domo eccl̄ie
materiali/ Ber. i apologetico. Oratorioꝝ immēſe altitu
dines: immoderate lōgitudines: ſupuacue latitudines:
ſumptuoſe politiōes: curioſe depictiōes: dū orātiū ī ſe re
torquēt aſpectū: ipediūt affectū. ⁊ mihi quodāmō repre
ſentāt antiquū ritū iudeoꝝ. Sꝫ eſto fiāt ad honorē dei: il
lud aūt interrogo monachus ⁊ monachos: q̄d in gētib⁹
gentiles arguebant: Dicite (ait ille) pōtifices in ſctō q̄d Perſ⁹.
facit aurū? ego aūt dico: dicite paupes: ſi tn̄ paupes: ī ſctō
q̄d auꝝ? xij. q. ij. mlt̄i. Et q̄dē alia cā ē epoꝝ: alia mōachoꝝ.
xvj. q. j. alia. Scim⁹ nāq; ꝙ illi ſapiētib⁹ ⁊ inſipiētib⁹ quū
ſint debitores. Ro. j. carnalis ppl̄i deuotionē q: ſpūalib⁹
nō p̄nt: corpalib⁹ excitāt ornamētis. Nos aūt q̄ iā de pplo
exiuim⁹: ⁊ cūcta oblectamēta corporea arbitrati ſum⁹ vt
ſtercora. Phil. iij. vt chriſtū lucrifaciam⁹: quoꝝ q̄ſo ī his
deuotionē excitare intēdim⁹? An h̄ totū facit auaritia. et

nō requiram⁹ fructū ſcʒ aiaꝝ: ſʒ datū ſcʒ pecuniaꝝ. Cōtra.
ſi q̄ris quō: miro inquā modo / tali q̄dā arte ſpargit̄ es vt
multiplicet̄: apl̄m dicentē Philip. vlt. Nō q: q̄ro datū: ſʒ
requiro fructū. ⁊ eſt etiā. ij. Coꝝ. xij. ibi. non em̄ q̄ro q̄ vr̄a
ſunt: ſʒ vos. expendit̄ vt augeat̄: ⁊ effuſio copiā parat. ex
ipſo q̄ppe vſu ſumptuoſaꝝ ⁊ mirādaꝝ vanitatū accendū
tur hoīes magis ad offerēdū ꝙ ad ●●ndū. ſic opes opi/
bus hauriunt̄. ſic pecunia pecuniā trahit. q: neſcio q̄ pa/
cto vbi ampli⁹ diuitiaꝝ cernit̄: ibi libēti⁹ offert̄. ⁊ auro te
cte reliq̄e ſignant̄. ocli aperiunt̄ ⁊ loculi. ⁊ oñdit̄ pulcher
rima forma ſcti aut ſctē alicui⁹: ⁊ eo credit̄ ſanctioꝛ: q̄ colo
ratioꝛ. currūt hoīes ad oſculādū imitandū hoīes ad dan
dū. ⁊ magis mirant̄ pulchꝛa ꝙ venerent̄. Adde hic qđ
ſcripſi. ſ. in. ij. pte. iij. §. ſpēs ſupbie. in. ꝟ. ſi dicāt clauſtra/
les. ⁊ in additiōe ibi poſita in ar. lxxvj. ⁊ in. §. ⁊ p̄imū ve.
in. ꝟ. q̄rtū ve. in ar. lxxviij. ſcd̄a. itē ibidē. terrenū edificiū
cōſtruit̄ expēſas colligēdo: celeſte cōſtruit̄ expēſas diſp/
gēdo. Ad illud ſumpt⁹ facim⁹. ⁊ habita colligim⁹. Ad il/
Eccleſia dicit̄ ciui tas. eius qui ſunt ciues. lud ſumpt⁹ facim⁹: ⁊ habita reliquim⁹. Qꝛ aūt eccl̄ia dica
tur ciuitas / pꝫ in pſ̄. lxxxvj. vbi de eccl̄ia dꝛ. Glioſa dicta
ſunt de te ciuitas dei. Hui⁹ ciuitatis ciues ſunt ſinguli fi/
deles. h̄ ē ciuitas poſita ſupꝛa mōtē. Mat. v. i. ſupꝛa chꝛi
ſtū. Eſa. ij. Venite aſcēdam⁹ ad mōtem dn̄i. ⁊ de q̄ in pſ̄.
lxvij. dꝛ. Mons coagulat⁹ / mōs pinguis. ſ. chꝛiſt⁹. donis
gr̄e oīmode ſaginat⁹. Qui mōs coagulat⁹ dꝛ ꝓpter puu/
los q̄s lacte cōſolatiōis nutrit ne deficiāt in via. Mons
pinguis ꝓpter maturos: q̄s pane cibo cibat. Joā. j. de ple
nitudine ei⁹ oēs accepi. Vel ſupꝛa mōtē poſita eſt hec ci/
uitas. i. ſupꝛa magnā ⁊ pfectā iuſtitiā. vñ Aug. i ſermone
ſup illud Mat. v. Vidēs ieſus turbas. De hac ḡ iuſtitia
q̄ maioꝛ eſt: dicit ꝓpha pſ̄. xxxv. Juſtitia tua ſicut mōtes.
⁊ idē Aug. de iſta ciui. q̄ eſt eccl̄ia dei militās ⁊ triūphās/
fecit libꝛū de ciui. dei. Jtē Ber. ſup cañ. ſermone. liiij. Fū/
damēta ciuitatis dn̄i ab initio ſtabilita: firmiter ꝯſiſtunt:
q̄ vtiq̄ʒ vna ē in celo ⁊ in terra: licʒ ex pte pegrinās. Jtē
Aug. in li. x. de ciui. dei. Nos ⁊ btī vna ciuitas ſumus dei:
cui⁹ ps in nobis pegrinat̄. pars etiā illis opitulatur. Jtē
ibidē Aug. li. xiiij. ca. vlti. Fecerūt ciuitates duas amores
duo. terrenā ſcʒ amoꝛ ſui vſq̄ʒ ad cōtēptū dei. celeſtē vero
amoꝛ dei vſq̄ʒ ad cōtēptū ſui. Jtē haymo ſup Apoc̄. Due
ciuitates ſunt in h̄ mundo: ſcʒ hierl̄m q̄ hʒ regē chꝛiſtū. et
babylō q̄ hʒ regē nabuchodonoſoꝛ. i. diabolū: q̄ꝝ vna ce/
pit ab abel. vide. ſ̄. in. xxxvj. ar. alia a cayn. Vna eſt coꝛp⁹
xp̄i. iij. q. iiij. engelrudā. Alia ē coꝛp⁹ diaboli. de p̄ina. Col
lo. ſ. ⁊. xxiiij. q. j. ſchiſma. de ſcd̄a. pſ̄. xxv. Odiui eccl̄iaꝫ ma
lignantiū. Jtē Aug. ſup pſ̄. lxiiij. Duas ciuitates faciunt
duo amoꝛes. hierl̄m facit amoꝛ dei. babyloniā facit amoꝛ
ſcl̄i. Jnterroget ḡ ſe q̄ſq̄ʒ q̄d amet: ⁊ inueniet vbi ſit ciuis.
et ſi inuenerit ſe ciuē babylonie: extirpet cupiditatē. plā/
tet charitatē. Si aūt inuenerit ſe ciuē hierl̄m: toleret ca/
ptiuitatē: ſperet libertatē. Jtē haymo ſup Apoca. xxj. ibi.
⁊ ciuitas in q̄dro poſita / eſt ciuitas dei. i. eccl̄ia. in q̄dro
poſita eſt: q: q̄tuoꝛ hʒ latera eq̄lia. i. fidē / ſpem / ⁊ charita/
tē / ⁊ operationē: q: vnuſquiſq̄ʒ fidelis quātū credit: tātū
ſperat amat ⁊ opat̄. ⁊ quātū amat: tantū credit ſperat et
opat̄. ⁊ quātū opat̄: tantū credit ſperat ⁊ amat. vñ etiā in
q̄dro poſita eccl̄ia memoꝛat̄: q: eſt robuſta p fidē. lōgani/
mis p ſpē. ampla p charitatē. efficax p opationē. Qꝛ aūt
eccl̄ia regnū dicat̄: pꝫ p apl̄m. j. ad Coꝝ. xv. vbi loquens
de xp̄o ait. Deinde finis quū tradiderit regnū deo et pr̄i.
ſup q̄ ꝟbo dicit gloſ. Fideles q̄ppe ei⁹ q̄s redemit ſangui
ne ſuo: dicti ſunt hic regnū ei⁹. j. Pet. ij. ibi. Regale ſacer
dotiū. ⁊ Apoca. j. ibi. regnū ⁊ ſacerdotiū. cui⁹ regnū ē oīs
creatura. Sed aliter dꝛ: regnū chꝛiſti oīs creatura: aliter
eccl̄ia. Regnū em̄ chꝛiſti dꝛ oīs creatura ſm̄ ptātē diuini/
tatis. Eccl̄ia ꝟo dꝛ: regnū chꝛiſti ſm̄ ꝓpꝛietatē fidei: q̄ de
illo eſt: ⁊ p quā regnat in ipſis fidelib⁹. Et licet his trib⁹
noīb⁹ cōmunitatē deſignātib⁹. ſ. domo / ciuitate / ⁊ regno /
noīet̄ eccl̄ia: magis tñ ꝓpꝛie regnū vocat̄. tū q: eccl̄ia ma
gnā multitudinē cōpꝛehēdit ex diuerſis pplis ⁊ nationi

bus collectā: ⁊ tote terraꝝ oꝛbe diffuſam ⁊ dilatatā. xciij.
di. legim⁹. ad fi. xxj. di. q̄uis. Tū q: in eccl̄iaſtica cōmunita
te oīa q̄ hoīm ſaluti ⁊ ſpūali vite ſufficiūt: reperiunt̄. Tū
q: ad oīm hoīm cōmune bonū inſtituta ē regina. viij. q. j.
ſunt in eccl̄ia. Tū q: ad inſtar regni intra ſe ꝯtinet cōgre/
gatiōes plurimas adinuicē oꝛdinatas ac ſe excedētes: vt
ꝓuincias / dioceſes / parochias ⁊ collegia. ad h̄. xliij. di.
ſit rectoꝛ. ꝟ. hinc in exodo. lxxix. di. ad h̄. xiij. q. j. c. j. x. di. c.
j. ix. q. iij. p totū. ¶ Hoc aūt eccl̄iaſticū regnū dꝛ regnum
chꝛiſti: q: ipſe huius regni eſt inſtitutoꝛ ⁊ rectoꝛ. xxv. q. j. §.
hac itaq̄ʒ. ibi. deus em̄. ⁊ q: ipſum ſuo ſanguine acq̄ſiuit.
Rom̄. v. ad Eph̄. v. ibi. Viri dili. vx. veſ. ſicut chꝛiſtus dile
xit eccl̄iam: ⁊ tradidit ſemetip̄m p ea. Dicit̄ aūt regnum
chꝛiſti ⁊ inquantū de⁹ / ⁊ inquātū hō. vñ ⁊ apl̄s Eph̄. v. de
ꝑctōꝛe loquēs ait. ꝙ nō hʒ hereditatē in regno chꝛiſti et
dei. i. filij ⁊ pr̄is. vel dei. i. trinitatis: q̄ eſt vn⁹ de⁹: ⁊ chꝛiſti
Regnū multifa/ riā acci/ pitur. hoīs. de cō. di. iij. c. ſi. ex de ſum. tri. c. j. ⁊. ij. Q̄uis alijs mo
dis accipiat̄ regnū dei in ſacro eloq̄o. Nā regnū dei ali/
quotiēs dꝛ ipe chꝛiſt⁹ / ſm̄ illud Luc. xvij. Regnū dei. re/
gnum dei. ſeipſum dicit: intra illos poſitū. hoc eſt in coꝛ
dib⁹ eoꝝ p fidē regnātē. Aliq̄n regnū dei / dꝛ: ſacra ſcriptu
ra / ſm̄ illud Mat. xxj. ad fi. Auferet̄ a vobis regnum dei:
⁊ dabit̄ gēti alteri faciēti fruct⁹ ei⁹. xxiij. q. vij. ſi de reb⁹.
ſup q̄ ꝟbo Mat. Oꝛig. Regnū dei dicit myſteria regni
dei: ⁊ diuinas ſcp̄turas q̄s tradidit dn̄s p̄imū q̄dē illi po
pulo p̄oꝛi: cui credita ſunt eloq̄a dei. Rom̄. iij. Scd̄o aūt
gētib⁹ faciētib⁹ fructū de eo: ⁊ nemini in q̄ ptīm regnat:
dat̄ regnū dei. quō ḡ illi pplo datū eſt a q̄ ablatū ē: Sed
cōſidera q̄m qđ dat̄: intelligit̄. j. q. j. gr̄a. gratis datū. q̄b⁹
ſcʒ iudeis / ḡ locauit nō oīno q̄ſi electꝫ ⁊ fidelib⁹ dedit. q̄/
bus aūt donauit: cū iudicio electiōis donauit. Rom̄. viij.
de pe. di. iiij. in domo. Sicut aūt eccl̄ia dꝛ regnū chꝛiſti: ſic
veraciter dici pōt regnū vicarij ei⁹. ſcʒ ſummi pōtificis: q̄
vere dꝛ ⁊ eſt rex: vt. ſ̄. patuit in tractatu de potētia pape.
nec alteri⁹ regis ꝙ eccl̄ie. Dicit̄ ꝙ̄ ipa eccl̄ia pn̄s regnū ce
loꝝ: q: oꝛdinat ⁊ dirigit ad bona celeſtia: q̄ i eo intēdunt̄ /
vt finis. vñ Mat. xiij. ibi. Et colligēt de regno ei⁹ oīa ſcā/
dala. vbi Aug. xx. de ciui. dei. Nunquid de regno illo: vbi
nulla ſcādala: de regno iſto ei⁹ qđ eſt hic ſcʒ eccl̄ia: colli/
gētur. ⁊ Mat. xxv. Sile eſt regnū celoꝝ decē ꝟginib⁹. vbi
Greg. in homilia de ꝟginib⁹. Sepe in ſacro eloq̄o regnū
celoꝝ pn̄tis tēpoꝛis eccl̄ia dꝛ. ⁊ i alio loco dn̄s dicit. Mat.
xiij. Mittet fili⁹ hoīs angelos ſuos: ⁊ colligēt de regno
eius oīa ſcādala. neq̄ʒ em̄ in illo regno btītudinis: i quo
pax ſumma eſt: inueniri ſcādala poterūt: q̄ colligātur. Et
vñ rurſum dicit Mat. v. Qui ḡ ſoluerit vnū de mādatis
iſtis minimis. ⁊ do. ſic ho. minim⁹ vocabit̄ in regno celo/
rū / ſcʒ eccl̄ie pn̄tis ſm̄ Greg. in q̄ doctoꝛ q̄ ſoluit manda/
tū: minim⁹ vocat̄: q: cui⁹ vita deſpicit̄: reſtat vt ei⁹ p̄dica/
tio cōtēnat̄. iij. q. vij. §. poꝛro. ꝟ. itē Greg. Jterū ſup illud
Mat. xvj. ibi. venientē in regno ſuo. ibi. Greg. dicit regnū
pn̄s eccl̄ia vocat̄. Et q: nōnulli ex diſcipulis ei⁹ vſq̄ʒ adeo
in coꝛpe victuri erāt: vt eccl̄iam dei cōſtructā ꝯſpicerēt. Et
ꝯtra mūdi hui⁹ gl̄iam electā ꝯſolatoꝛia ꝓmiſſione dicit̄:
ſunt q̄dā de hic ſtātib⁹ ⁊c. Mat. xvj. ⁊. xxij. Sile eſt regnū
celoꝝ hoī regi. ibi Greg. i homilia. regnū celoꝝ pn̄s eccle
ſia noīat̄. Cōgregatio q̄ppe iuſtoꝝ: regnū celoꝝ dꝛ: q: dū
eoꝝ coꝛda in terra nil ambiūt: p h̄ qđ ad ſupna ſuſpirant:
iā in eis dn̄s q̄ſi in celeſtib⁹ regnat. ¶ Diſtinguit̄ aūt
Eccleſie regnū di/ ſtinguit̄. regnū eccl̄ie: q: q̄dā ps ei⁹ ex fide viuēs adhuc pegrinat̄
i terris: q̄ dꝛ eccl̄ia militās. q: militia ē vita hoīs ſup terrā.
Job. vij. ſm̄ iſtā trāſlationē. ſʒ tranſlatio alia Hieronymi
dic̄. Tētatio ē vita hoīs ⁊c. de pe. di. ij. ſi ei. ad ſi. ꝟ. ſupſluū
ibi. ⁊ tentatio eſt ⁊c. Quedā ꝟo pars ei⁹ iā deo quē videt
fruēs: gl̄iat̄ i celis. ⁊ hec ps dꝛ eccl̄ia triūphās ꝓpter ſub/
iectionē plenā oīm repugnātiū. Haꝝ vna eſt tpalis: alia
eterna. vna i ſpe: alia in re. vna p fidē ambulās: alia deū
facie ad faciē. ij. ⁊. j. ad Coꝝ. xiij. ⁊. xj. ꝯtēplās. vna ad deū
ſitiēs: alia deū inquātū ē capax cōpꝛehendēs. alī ꝯ ex de
ſum. tri. c. j. in p̄n. ibi. incōp̄hēſibilis. vna tribulationib⁹ ⁊

Digitized by Google

ꝑiculis ſubdita.xxiij.di.in noīe dn̄i.in p̄n.⁊.xij.q.i.futurā.
alia ꝑfecta pace ſecura.vn̄ pſ̄.cxlvij.Pax ſup iſrl̄.i.videꝰ
tes deū.vna in imis poſita:alia in ſupinis locata.xxiij.q.
iiij.ħ aūt.Gala.iiij.ibi.Illa aūt q̄ ſurſum ē hierlm̄ libera
eſt ⁊c.vn̄ ſup illo Luc.x.Intrauit ieſus ⁊c.ibi.excepit illū
⁊c.Aug.de q̄ſtionibꝰ euāgelij.myſtice aūt ꝙ martha ac
cepit illū i domū ſuā.ſignificat eccleſiā q̄ nūc excipit dn̄m
in cor ſuum.Martha ſoror eiꝰ q̄ ſedebat ad pedes dn̄i:et
audiebat ꝟbū eiꝰ:ſignificat eādē eccleſiā:ſ; in futuro ſclo
vbi ceſſans ab ope miniſterioq; indigētie ſola ſapiētia ꝑ
fruit̄.Ut aūt ꝯq̄rit̄ ꝙ ſoror eiꝰ eā nō adiuuet:occaſio dat̄
ſentētie dn̄i q̄ oñdit iſtā eccleſiā ſolicitā eſſe ⁊ turbari er
ga plurima:quū ſit vnū neceſſariū:ad qđ ꝑ myſterij huiꝰ
merita ꝑuenit̄.Mariā ꝟo dicit optimā ꝑtē elegiſſe:q: et
ꝑ hāc ad illā ꝑtē tēdit̄ ⁊ nō aufert̄.Itē Aug.in homilia q̄
legit̄ ſup illo euāgelio:multas differētias ponit iter has
vitas duas ⁊ eccleſias.⁊ ibi vide.Itē btūs Aug.xiij.li.cō
feſſionū dicit/vnā eccleſiā ſc; militātē ſignificari ꝑ aq̄s q̄
ſunt ſub firmamēto.aliā ꝟo triūphātē/ꝑ aq̄s q̄ ſunt ſup
firmamētū.Nā aq̄ ppl̄i ſunt.Apoca.xvij.de cō.di.ij.cū oē.
ex̄ de cele.miſ.cū marthe.§.verū.Firmamētū ꝟo vtrūq;
diſtiguēs/deſignat ſacrā ſcripturā.Propter hāc ꝗdo diſtin
ctionē eccl̄iaſtici regni/aliqn̄ regnū celoꝝ vl̄ regnū dei/ſu
mit̄ ꝑ eccl̄ia p̄ñti q̄ militat i terris:vt ꝑ̄ie dictū eſt ⁊ ꝓba
tū.aliqn̄ ſumit̄ ꝑ eccl̄ia futura q̄ triūphat i celis:vt Mat.
xxv.Venite bn̄dicti p̄ris mei ꝑcipite regnū.alſ.poſſideꝰ
te regnū/ꝑatū vobis a ꝯſtitutiōe mūdi.ibi Aug.Excepto
aūt illo regno de q̄ in fine dicturꝰ eſt:poſſidere ꝑatū voꝰ
bis regnū:regnū:licet lōge īpari mō:etiā p̄ñs eccl̄ia đ:.re
gnū eiꝰ in q̄ adhuc cū hoſte ꝯfligit̄:donec veniat̄ ad illud
pacatiſſimū regnū:vbi ſine hoſte regnabit̄.Itē Aug.de
penitētia.Sed dicet aliq̄s regnare nolo:ſufficit mihi ſal
uū eē.In q̄ p̄mū eos fallit̄:q: eoꝝ nec ſalus eſt vlla quoꝝ
iniq̄tas ꝑſeuerat.Deide ſi ē aliq̄ differētia iter regnātes
et nō regnātes:opꝫ tn̄ ꝙ in vno regno ſint oēs:ne in hoꝰ
ſtiū aut i alioꝝ nūcro deputent̄ ⁊ ceteris regnātibꝰ ipi pa
reāt.oēs ei romani romanū regnū poſſidēt:ꝗuis nō oēs
i eo regnēt.Nō aūt duo ſunt regna in eccl̄ia:ſ; vnū eſt re
gnū:q: vnꝰ eſt vtriuſq; finis.vnꝰ eſt vterq; rex:ſc; ſp̄ūs
q̄ in vtraq; eccl̄ia regnat:ſ; diuerſimode.Nā in eccl̄ia via
toꝝ regnat per fidē:in eccl̄ia btōꝝ ꝑ apertā viſionē.ij.ad
Coꝝ.xi.⁊.i.Coꝝ.xiij.Eſt ḡ hoc regnū vnū/ꝑpter finis et
p̄ncipij vnitatē:ſ; ē diſtinctū ꝑpter ſtatꝰ diuerſitatē.lix.di.
ſingula.Cōprehēdit aūt ħ regnū nō ſolū oēs electos:ſed
etiā oēs ſcōs angelos.vna em̄ ciuitas ⁊ vnū regnū dei
ex ſcīs angelis ⁊ hoibꝰ ꝯſtituit̄.vt Aug.di.x.li.de ci.dei.

Dei reꝰ gno/mū di regnū opponit̄

℄ D Huic regno dei opponit̄ regnū mūdi:qđ đ: terreꝰ
nū:q: bona terrena ꝑ fine cōſtituit:a q̄ regno dicunt̄ reꝰ
ges terre.pſ̄.cxlviij.Reges terre ⁊ oēs ppl̄i.⁊ alibi pſ̄.ij.
Adſtiterūt reges terre ⁊c.xxiij.q.iiij.nō inuenit̄.⁊.c.ſeque.
et alibi.Regna terre cātate deo pſallite dn̄o.pſ̄.lxvij.Di
cit̄ ꝗ; regnū diaboli:q: in illo diabolꝰ regnat.Mat.xij.
et Luc.xi.ibi.Si aūt ⁊ ſathanas in ſeipm̄ diuiſus eſt:quō
ſtabit regnū ipſiꝰ.Ipe eſt em̄ rex ſup oēs filios ſupbie.
Iob.xli.q: in eis ꝑ malitiā regnat:ſicut chriſtꝰ in iuſtis ꝑ
grām.Ipe etiā ē rex oim̄ q̄ in aq̄s ſunt.ꝟbi ſcil; voluptas
luxurie ꝓpago ⁊ irrigatio nuptiaꝝ.de pe.di.ij.ſi em̄.ꝓpe
ſinē.Dormit em̄ iſte rex in locis humētibꝰ.Iob.xl.in laꝰ
bijs detractoꝝ.in vētribꝰ guloſoꝝ ⁊ in pudēdis luxurioꝰ
ſoꝝ.Iſte ē etiā ille rex:de q̄ Apoca.ix.ibi.Et habebāt ſup
ſe regē angelū abyſſi:cui nomē hebrayce laabadō:grece
aūt apollion:⁊ latine hn̄s nomē exterminās.Laabadon
ꝑdēs interp̄tat̄.vel interficiēs:q: iſte rex circuit q̄rēs quē
deuoret.i.Petr̄.vlt.iij.q.i.nſl.Et ħ regnū diaboli malos
hoies ⁊ malos āgelos cōphēdit.Mat.xxv.ibi:Qui para
tus ē diabolo ⁊ angel̄ eiꝰ.Differūt aūt plurimū ħ duo re
gna.Vn̄ btūs Aug.v.de ci.dei loquēs de his regnis ſub
noīe ciuitatis/ait.ꝙ tātū diſtāt he ciuitates quātū diſtat
celū a terra.a tēpali leticia vita eterna.ab inanibꝰ laudibꝰ
ſolida glīa.a ſocietate mortaliū ſocietas angeloꝝ:⁊ a luꝰ
mine ſolis ⁊ lune lumen eiꝰ q̄ fecit ſolē ⁊ lunā.de quo pſ̄.
xxxv.⁊ in lumine tuo videbimꝰ lumē.Et in li.xiiij.ait eas
differre ſicut differt viuere ſm̄ carnē ⁊ ſm̄ ſp̄m.⁊ ſicut difꝰ
fert ſupbia ⁊ hūilitas.Alias ꝗ; plures differētias tāgit
harū ciuitatū ⁊ regnoꝝ.

Regni dei ⁊ mū di deſcri men.

℄ E Hec aūt duo regna quāꝰ
tū ad hoies ꝑmiſta ſunt in hac vita.xxiij.q.iiij.hic autē.q:
⁊ boni cū malis:⁊ mali cū bonis miſcent̄.et ambo tēpaliꝰ
bus bonis ꝑiter vtunt̄.⁊ malis ꝑiter affligunt̄:donec vlꝰ
timo iudicio ſeparētur.⁊ vnūquodq; recipiat ſuū finē:cuiꝰ
nullus eſt finis.Ut Aug.dicit.xviij.li.de ciui.dei.in area
em̄ eccl̄ie frumētū miſtū paleis ꝯtinet̄:donec veniat xp̄s.
Mat.iij.⁊ Luc.iij.aree vētilator tritici diſiungēs a paꝰ
leis.electos videl; a reprobis.rectos a ꝑuerſis:q̄ꝝ diſtin
ctio deſignat̄ ꝑ virgines prudētes ⁊ fatuas.ꝑ piſces boꝰ
nos ⁊ malos in ſagena collectos.ꝑ vaſa honoris ⁊ vaſa
cōtumelie.ij.ad Timoth.ij.De ꝑabola virginū Matth.
xxv.de piſcibus ⁊ ſagena.et de zizania miſta cum tritico.
Mat.xiij.De iſta miſtura in eccl̄ia iſta militāti.i.ad Coꝝ.
v.i.q.i.ſp̄ūſſcūs.ij.q.i.multi.xi.q.iij.nolite.xxiij.q.iiij.qui
ſm̄.cū duobꝰ.c.ſeque.⁊.c.q̄dā.vij.q.i.§.ħ aūt.de cō.di.iiij.
eſt vnitas.vbi no.q̄re mali vocant̄ palee.⁊.c.quō exauꝰ
dit.⁊.xxiij.q.vij.c.i.in fi.vbi Aug.ponit ſilitudines q̄tuor
miſture in eccl̄ia.ſc; palee cū grano i area.⁊ piſciū bonoꝰ
rū ⁊ maloꝝ in reti.et hedorū ⁊ agnoꝝ in grege.⁊ vaſorū
ꝯtumelie ⁊ honoris i domo.Vn̄ ⁊ Aug.de q̄ſtionibꝰ euāꝰ
gelij ſup illud Mat.xiij.ibi.Ne forte colligētes zizaniā/
eradicetis ſil̄ ⁊ triticū.ait.i q̄ eos patiētiſſimos reddidit
hoc em̄ dicit:q: boni quū adhuc infirmi ſunt opus hn̄t in
q̄buſdā maloꝝ cōmiſtiōe:ſiue vt ꝑ eos exerceātur.xxiij.q.
iiij.hic autē.vij.q.i.§.hoc aūt.ſiue vt eoꝝ cōparatiōe maꝰ
gna illis exhortatio ſiat/vt incitent̄ ad meliꝰ:aut forte ſi
mul eradicat̄ triticū quū auferunt̄ zizania:q: multi p̄mo
zizania ſunt:⁊ poſtea triticū ſiūt.q̄ niſi patiēter quū mali
ſunt tolerent̄:ad laudabilē imitatione nō ꝑueniūt.itaq;
ſi euulſi fuerint:ſimul eradicabit̄ ⁊ triticū qđ futuri eſſent
ſi eis ꝑceret̄.Itē ſup illud Mat.xiij.ibi:Quā quū imple
ta eſſet:edu.⁊ ſe.litus ſe.ele.bo.in va.ſua.ma.aūt fo.miꝰ
ſerūt.Greg.in homilia.Sicut em̄ mare ſclm̄:ita ſcl̄i finē
ſignificat litus maris.in q̄ ſc; fine/boni piſces i vaſis eliꝰ
gunt̄:mali ꝓijciunt̄ foras:q: ⁊ electꝰ q̄ſq; in tabernacula
eterna recipit̄:⁊ interni regis luce ꝑdita/ad exteriores te
nebras reprobi ꝑtrahunt̄.Nūc em̄ malos bonoſq; cōiter
quaſi ꝑmiſtos piſces fidei ſagena ꝯtinet:ſed litꝰ indicat
ſagena eccl̄ie q̄d trahebat.Itē ſup Mat.xxv.i p̄n.de deꝰ
cē ꝟginibꝰ.Greg.in homilia.In q̄nq; em̄ corꝑis ſenſibꝰ
vnuſq̄ſq; ſubſiſtit.Geminatꝰ em̄ q̄narīꝰ denariū ꝑficit:⁊
q: ex vtroq; ſexu fideliū multitudo colligit̄:ſcā eccl̄ia.x.
ꝟginibus ſilis denūtiat̄:in q̄ q: mali cū bonis:⁊ reprobi
cū electis admiſti ſunt:recte ſilis ꝟginibꝰ prudētibꝰ ⁊ fa
tuis eſſe ꝓhibet̄.Propter hāc ꝑmiſtione nōnulli ad reꝰ
gnū chriſti ꝑtinere vident̄:q: ſunt intra eccleſiā numero:
q̄ finaliter ab eiꝰ regno excludētur:q: nō ſunt intra eccle
ſiā merito.Vn̄ Aug.in li.de correctiōe ⁊ grā.Mirādum
eſt q̄re deꝰ dedit q̄buſdā filijs ꝑditiōis fidē opantē ꝑ diꝰ
lectionē:nec dat in ea ꝑſeuerātiā.Itē Greg.Multi bene
incipiūt q̄ in malo vitā ſuā finiūt.hec legunt̄ de pe.di.ij.
§.euidēter.ꝟ.mirādū.⁊.ꝟ.multi.alſ ſunt capitula ſub ilꝰ
lo.§.maxime.ħ h; locū in hypocritis:de q̄bꝰ.e.di.c.critꝰ.
Ceterū vterq; ciuitati vl̄ regno rez q̄ ad hāc vitā ſunt ne
ceſſarie:cōis ē vſus.xij.q.i.c.i.ſ; finis vtēdi ſuꝰ cuiuſq; po
pulꝰ multūq; diuerſus:vt Aug.dic̄.xix.de ciui.dei.vtrūq;
regnū leges h; diuerſas.ꝑpter qđ xp̄i regnū a terreno re
gno diſcordat:⁊ ſepe iras ⁊ odia ⁊ ꝑſecutionū iꝑetꝰ ſuſti
net.vn̄ Ro.vij.Video aūt aliam legē ⁊c.ħ duplex regnū
initiatū ē ⁊ ſignatū i abel ⁊ cayn.Gen̄.iiij.In abel eccl̄ia
iuſtoꝝ:q: ipe p̄mꝰ iuſtꝰ.Mat.xxiij.ibi.a ſanguine abel iu
ſti.In cayn maligno eccl̄ia malignātiū.pſ̄.xxv.Odiui ec
cleſiā malignātiū.de cayn malitia Gen̄.iiij.xxiiij.q.v.ſcriꝰ
ptū.iij.q.vij.i ꝑuibꝰ.Ve aūt illis q̄ viā cayn abierūt.vide
c.ij.Et in duobꝰ abrahe filijs iſaac ⁊ hiſmael:de q̄bꝰ Gen̄.

Digitized by Google

er iſaac natū de libera eccl'ia electoꝝ a pctō li
ceciderūt reſurgētiū. Per hiſmael ſerū. Gen.
trē Jſaac pſequētem eccl'ia ꝛ regnū reproboꝝ.
lvj. di. hiſmael. xxiij. q. iiij. qui ſm. Gala. iiij. xxxij. q.
currat. Ab exordio ꝙppe generis humani ſemꝑ fue
hoies ad vtrūqꝫ regnū ꝑtinentes: vñ ꝛ vocati ſunt fi
dei ꝛ filij hoim. Gen. vj. ꝛ. xxxv. q. cū igitur. ꝛ ibi gloſ.
pſ. iiij. Filij hoim vſqꝫquo graui corde. et pſ. lxxxj. Et filij
excelſi oēs. Totūqꝫ genus humanū cōprehendiẜ hoc du
plici regno: ita vt neceſſariū ſit ad alterum hoꝝ quēlibet
ꝑtinere. vna diſtinctio intelligi pōt ꝑ diſtinctionē lucis ꝛ
tenebrarū factarū in mūdi ꝑncipio. Gen. j. Hoc etiā du
plex regnū ꝑ duas ciuitates intelligiẜ ſcꝫ hierl'm ꝛ baby
loniā: vt. ſ. dictū eſt. Hierl'm eñ: q̄ viſio pacis interpreta
tur: deſignat regnū chriſti. Babylon vo: q̄ interpretatur
ꝯfuſio: regnū diaboli inſinuat. de q̄ babylō Apoca. xviij.
hoc aūt eccl'ie regnū diciẜ orthodoxum. i. recte glioſum:
cui⁹ gl'iam tāgit dauid pſ. lxxxvj. quū ait: Glorioſa dicta
ſunt de te ciuitas dei. qd tā de militāti: ꝙ de triumphanti
eccleſia intelligi pōt. ꝛ Eſa. vlt. dr: de hierl'm q̄ figurat ec
cleſiā: vt delicijs affluatꝭ ab oīmoda gl'ia ei⁹. dicitur qui
dē eccl'ia glioſa ꝓpter bona q̄ hꝫ gl'ia digna. ſcꝫ meritoꝝ ꝛ
virtutū ꝑconia. eſt aūt gl'ia ſm Tulliū alicui⁹ dicti vel fa
cti magni frequēs fama cū laude. ❡ Articulus. lxij. A

Umvero eccleſia re

Regnū qb⁹ red daẜ glorioſum.

gnū dicaẜ: vt ptꝫ ex ꝑmiſſis: cōſiderādū ē q̄
et q̄ ſunt illa ex qb⁹ regnū aliqd dr glioſuz
vt cū illa inueniēẜ ꝑcipue in eccl'iaſtica cō
munitate: dicaẜ merito regnū eccl'ie glioſum: ſicut dr in
pſ. Gloriā magnificētie regni tui. i. magnificā gloriā. et
pſ. cxliiij. Magnificētiā gl'ie ſctitatis tue loquenẜ. ꝛ ibi
dē. Gloriā regni tui dicēt. Eſt aūt glorioſuz regnū q̄dru
plex: q: q̄druplicter dr: regnū dei ſm Jnnocē. iij. in ſermo
nib⁹. Regnū dei dr: eccl'ia vniuerſalis: celeſtis pr̄ia: fides
recta: ſacra ſcriptura. Regnū ꝑmū eſt in pn̄ti exilio. de q̄
Matth. xiij. Colligēt de regno ei⁹ oīa ſcādala. de quo. ſ.
in ar. xxi. vo. ꝙ aūt ſatis dixi. Scdm in polo. Matth. xxv.
ibi. poſſidete regnū. Tertiū in corde. Luc. xvij. regnū dei
intra vos eſt. Quartū codices. Mat. xxj. auferēẜ a vobis
regnū ꝛc. et de his. ſ. in xxi. ar. vo. ꝙ aūt. Jſtoꝝ regnoꝝ di
cunẜ veri reges: ꝛ q̄ vere dn̄anẜ. de qb⁹ Caſſiodorus ſuꝑ
pſ. xxiij. Reges terre ſunt q̄ corporibus ſuis diuinitatis
munere dn̄anẜ. Nā ille vere rex nō dr: q̄ ſeruire monſtraẜ.
vñ ꝛ Greg. in moralib⁹ li. vj. Qui mēbrorū ſuoꝝ mot⁹ bñ
regere ſciūt: nō immerito reges vocātur. ꝛ ſe male regen
tes indigni ſunt regali noie. ij. q. j. ſcelus. dr. Scelus qd lo
tharius rex: ſi tñ rex veraciter dici poſſit: q̄ nullo ſalubri
regimine corporis appetitus refrenat: ſꝫ lubrica eneruа
tione magis ei⁹ illicitꝭ moribus cedit ꝛc. De regno aīe Ber.
ſuꝑ Miſſus eſt. Ueni dn̄e ieſu: aufer ſcādalum de regno
tuo qd eſt aīa mea: vt regnes tu q̄ debes in ea. Uenit eñ
auaritia ꝛ vendicat ſibi ſedē in me. Jactātia cupit dn̄ari
mihi. Supbia vult mihi eſſe rex. Luxuria dicit: ego regna
bo ab initio. detractatio ira inuidia certāt in meipo cui⁹
potiſſimū eſſe videar. ego reſiſto: enitor: te eſſe dn̄m meū.
clamo ꝛ dico nō habeo regē niſi dn̄m meū. Joā. xviij. ve
ni ḡ dn̄e. pſ. lviij. Diſꝑde (al's diſꝑge) illos in vtute tua.
et regnabis in me: quia tu es ipſe rex meus ꝛ de⁹ meus.

Cōditiones regnū reddentes glioſuz.

❡ B Sūt aūt. x. ꝯditiōes ꝑcipue q̄ regnū efficiūt glo
rioſuz. Prima ꝙ recte ſit inſtitutū. ſcda ꝙ ſit antiquū. ter
tia ꝙ ſit ordinatū. q̄rta ꝙ ſit vnitū. q̄nta ꝙ ſit iuſtū ꝛ bo
nū. ſexta ꝙ ſit amplū ꝛ magnū. ſeptima ꝙ ſit abūdans et
copioſuz. octaua ꝙ ſit forte ꝛ firmū. nona ꝙ ſit pacificū ꝛ
quietū. decima ꝙ ſit durabile ꝛ ꝑpetuū. Sed anteq̄ ad
harū ꝯditionū expoſitionē ꝛ ꝓbationē veniā: ꝑmittēdū
eſt q̄d intelligaẜ noie regis regnū regētis. Un ſciendū
eſt ꝙ in oīb⁹ q̄ ad finē aliquē ordinanẜ: in qb⁹ ꝯtingit ſic
et aliter ꝓcedere: opus eſt aliq̄ dirigēte ꝑ quē directe ad
finē aliquē ꝑueniaẜ. Nā nauis vt ad portū ꝑueniat: gu
bernatore indiget. ꝛ chriſto dormiēte nauis fluctuabat. ꝛ
Mat. viij. Mar. v. Luc. viij. q̄ ſi nō fuerit: vel dormierit
nauis non ꝑueniet ad portū. Prouerb. iij. in fi. ibi. Et q̄ſi
ſopit⁹ gubernator amiſſo clauo. facit. vij. q. j. ſciſcitaris.
ibi. q: ſi ꝑnicioſuz eſt ꝓretā. i. gubernatorē nauis a ꝓra in
tranq̄llitate nauim deſerere quāto magis in fluctib⁹. Ho
minis aūt eſt aliq̄s finis ad quē tota eius vita ꝛ actio or
dinaẜ: quū ſit agēs ꝑ intellectū: cuius eſt manifeſte ad fi
nē operari: ad quē finē rector eccleſie paulus dirigit ad
Rom. vj. in fi. ibi. Habētes quidē fructū in ſanctificatio
nē. de q̄ plene in ꝑma collatiōe moyſi de deſtinatiōe mo
nachi. ꝛ fi. i li. coll'. Jo. caſſiodori. finē vo vitā eternā. Cō
tingit aūt hoies diuerſimode ad finē intētum ꝓcedere:
qd ipſa diuerſitas humanoꝝ ſtudioꝝ ꝛ actionū declarat.
Jndiget ergo hō aliquo dirigente ad finē. Naturale aūt
homini eſt vt ſit aīal ſociale ꝛ politicū in ſocietate ꝛ mul
titudine viuēs magis ꝙ oīa alia aīalia. Unus aūt hō ꝑ
ſe ſufficiēter trāſire vitā nō pōt. vñ ē neceſſariū ꝙ in mul
titudine viuat: vt vnus ab alio adiuuetur. vñ Prouerb.
xviij. Frater q̄ iuuaẜ a fratre: quaſi ciuitas firma. Hoc au
tem euidētiſſime declaraẜ per hoc ꝙ eſt ꝓpꝛium hoīs locu
tiōe vti: ꝑ quā vn⁹ hō alijs ſuā cōceptionē exprimere pōt
totaliter. vñ Aug. i enchiridion. Et vtiqꝫ vba ꝓpria ſunt
inſtituta: vt eis quiſqꝫ in alteri⁹ noticiā cogitatiōes ſuas
ꝓferat. xxij. q. ij. is aūt. hoc cōſiderās Salomon ait Eccl'e
iiij. b. Melius eſt duo ꝙ vnū eſſe. hñt eñ emolumentum
mutue ſocietatis. lxxxj. di. in oībus. vo. de hoc. Sicut ergo
naturale eſt hoi in ſocietate viuere: ſic neceſſe eſt in oīb⁹
eſſe aliquē ꝑ quē multitudo regaẜ. Nā multis exiſtentib⁹
hoīb⁹: ꝛ vnoquoqꝫ id qd eſt ſibi cōgruū ꝓuidēte. vñ li. iu
dicū. Jn illo tpe nō erat rex in iſrl': ſꝫ vnuſquiſqꝫ qd rectū
erat in oculis ſuis faciebat. Judic. vlt. ſꝫ ꝯ tales dr: Ue q̄
ſapiētes eſtis in oculis vr̄is. Eſa. v. ex de cōſti. ne innitarꝭ.
Multitudo in diuerſa diſꝑgereẜ niſi eſſet aliq̄s q̄ habe
ret curā multitudinis. qd ꝯſiderās ſalomō dixit Prouer.
xi. b. Ubi nō eſt gubernator: diſſipabiẜ ppl's. Et Jnnocē.
iij. ex de ap. oblate. §. ſuperior. ibi: ne gregi dn̄ico deſit cu
ra paſtoris. ꝛ ex de elec. ne ꝑ defectu. Hoc aūt rōnabiliter
accidit. Nō eñ idē eſt qd commune ꝛ qd ꝓpꝛiū ē. ꝓpria q̄
dē differūt: cōmunia vniunẜ. xxiij. q. vij. qd autē. in oībus
aūt q̄ in vnū ordinanẜ: vnū inueniẜ alteri⁹ regitiuū. Jn
vniuerſitate eñ corporū ꝑ ꝑmū corp⁹ ſcꝫ celeſte alia cor
pora ordine q̄dā diuine ꝓuidētie gubernātur. oīaqꝫ cor
pora ꝑ creaturā rōnalē. in hoie etiā aīa regit corpus. arg.
xxxviij. di. ſedulo. atqꝫ inter ptes aīe iraſcibilis ꝛ ꝯcupiſci
bilis rōne regunẜ. Oportet ḡ in oī multitudine aliqd eē
regimē. ſic corp⁹ a capite regiẜ. ex de ſacra. vnc. c. j. §. i vti
ce. Cōtingit aūt i q̄buſdā q̄ ordinanẜ ad finē recte: nō re
cte ꝓcedere. Recte aūt dirigiẜ vnūquodqꝫ q̄n ad debitū
finē deduciẜ. Nō recte q̄n nō ad finē cōuenientē. Si ḡ nō
ad bonū cōe multitudinis: ſꝫ ad bonū ꝑuatū regētis re
gnū ordineẜ: erit regnū iniuſtū atqꝫ ꝑuerſuz. vñ ꝛ dn̄s ta
lib⁹ rectorib⁹ cōminaẜ ꝑ Ezech. dicēs. Ezech. xxxiiij. a. Ue
paſtorib⁹ iſraeli q̄ paſcebāt ſemetipos. q̄ſi ſua ꝓpꝛia cōmo
da q̄rētes. Phil'. ij. viij. q. j. ſunt in eccl'ia. xxiij. q. iiij. tres ꝑ
ſonas. Nonne greges paſcunẜ a paſtorib⁹: q̄ſi di. ſic. xcv.
di. ecce. j. Pet. v. ibi. Paſcite eū q̄ in vobis eſt gregē. Bo
nū ſiquidē gregis paſtores q̄rere debent. ꝛ rectores q̄qꝫ
bonū multitudinis ſibi ſubiecte. facit. xxiij. q. viij. vt ꝑdē.
ꝛ ar. vij. q. j. §. h autē. al's talis rector tyrānus vocaẜ. noie
a fortitudine ꝛ oppreſſione deriuato: q: ſcꝫ ꝑ potētiā op
primit: vt nērotꝭ. nō ꝑ iuſtitiā regit. vj. di. §. fi. vñ ꝛ apud
antiq̄s potētes q̄qꝫ tyrāni vocabanẜ. Dan. iij. in ꝑn. ꝛ de
hoc. ſ. latis. in. viij. ꝛ. xxxvij. ar. Si vo iniuſtū regnū nō ꝑ
vnū fiat: ſꝫ ꝑ plures. ſi q̄dē ꝑ paucos holigarchia vocaẜ. i.
ꝑncipat⁹ paucoꝝ ſcꝫ q̄n pauci ꝓpter diuitias opprimūt
plebē ſola pluralitate a tyrāno differētes. Si vo iniquū
regnū exerceaẜ ꝑ multos: democratia noiaẜ. i. ꝑtās ppl'i
q̄n. ſ. ppl's plebeioꝝ ꝑ potētiā opꝑmūẜ diuites ꝛ nobiles.
ſic ei ꝛ ppl's tot⁹ ē q̄ſi vn⁹ tyrān⁹. Silr ꝛ iuſtū regnū diſti

Digitized by Google

gui op3. Si eñ adminiſtret̃ p aliquã multitudinẽ cõi noie polítia vocat̃: vtputa bellatoꝝ in ciuitate vel ꝓuincia. Si ꝟo adminiſtret̃ p paucos ꝟtuoſos: hmõi regnũ ariſtocratia vocat̃. i. potentat⁹ optimi⁹/vel optimoꝝ: q̃ ꝓpter hoc optimates dicunt̃. Dañ. iij. ibi: Optimates q̃ erãt in poteſtatib⁹ cõſtituti. ⁊ xcvj. diſt. cõſtãtin⁹. in pn. Si ꝟo iuſtum regnũ ad vnũ tm̃ ptineat: illud ꝓprie vocat̃ monarchia. ex̃ de elec. fundamenta. §. nc aũt. ⁊ ibi d: etiã de optimatib⁹ vñ dñs p Ezech. dicit Ezech. xxxvij. g. Seruus me⁹ dauid ſup oẽs erit: ⁊ paſtor vn⁹ erit oim eoꝝ. Ex quo manifeſte apparet/ꝙ de ratione regis eſt/ꝙ ſit q̃ pſit: ⁊ ꝙ ſit paſtor bonũ cõe multitudinis: ⁊ nõ ſuũ q̃rens. Quia aũt multe cõitates ſunt/ſcʒ domoꝝ/vicoꝝ/ciuitatũ/⁊ regnoꝝ: q̃ pfectam cõitatẽ regit. i. ciuitatẽ vel ꝓuinciã antonomaſtice vocat̃ rex. Qui ꝟo domũ: prſfamilias. xxiij. q. iiij. duo iſta. Ex dictis ğ ptʒ/ꝙ rex eſt q̃ vni⁹ multitudinẽ ciuitatis vel ꝓuincie: ⁊ ꝓpter bonũ cõe regit. vñ Salomõ dicit Eccleſiaſtes. v. Uniuerſe terre rex imperat ſeruiẽti. ¶ E. His pmiſſis/inq̃rendũ eſt q̃d ꝓuincie vel ciuitati magis expedit: vtrũ pluribus regibus vti vel vno. Hoc aũt cõſiderari põt ex fine regiminis. Ad hoc eñ cuiuſlibet regẽtis ferri dʒ intẽtio: vt ſalutẽ ꝓcuret ſubditoꝝ. Bonũ autẽ ⁊ ſalus cõſociate multitudinis eſt/vt eius vnitas conſeruet̃: q̃ d: pax. q̃ remota ſocialis vite perit vtilitas. facit ad h. xxiij. q. j. noli. ibi: Bellũ gerit̃ vt pax fiat. ⁊ ibi: Si autẽ pax humana tã dulcis eſt ꝓ tẽporali ſalute ⁊c̃. quimmo multitudo diſſentiẽs ſibiipſi ſit onerosa. Et ſm legem multitudo onerosa nihil hʒ honeſti. in aut. de refe. i ſi. coll. ij. vñ apl's cõmendata fidelis multitudinis vnitate/dicit: Solliciti ſeruare vnitatẽ ſpũs in vinculo pacis. Eph. iiij. a. Manifeſtũ eſt aũt ꝙ vnitatẽ põt efficere magis qd̃ eſt p ſe vnũ/q̃ plures: ſicut efficaciſſima cã calefactiõis eſt qd̃ p ſe calidũ eſt: vtilius ğ eſt vni⁹ regnũ q̃ pluriũ. Itẽ vniri dicunt̃ plura p appropinquatione ad vnũ: meli⁹ ğ regis vni⁹ q̃ pluriũ: ex eo ꝙ plus appropinq̃t ad vnũ. Ea etiã q̃ ſm naturã ſunt: optime ſe habẽt. Omne aũt naturale regnũ ab vno eſt. vñ ⁊ in mẽbroꝝ multitudine vnũ eſt qd̃ pncipaliter mouet/ſcʒ cor: et in partib⁹ aie/vna vis pncipalr pſidet ſcʒ rõ. Et in apib⁹ vn⁹ rex: et in vniuerſo vn⁹ de⁹ oim factor ⁊ rector. ad hoc. vij. q. j. in apib⁹. ex̃ de ſum. trini. c. j. ois eñ multitudo deriuat̃ ab vno. vñ vnus hõ primo fuit creat⁹: a quo oẽs eiuſdẽ vni⁹ nature. vt dicit Amb. in lib. de paradiſo. ⁊ ponit̃. xxxiij. q. v. nec illud. h ꝓbat̃ experimẽtis. Nã ꝓuincie vel ciuitates/q̃ nõ regunt̃ ab vno: diſſenſionib⁹ laborãt: ⁊ abſq3 pace fluctuãt. vt videat̃ ipleri qd̃ dñs p ꝓpham ꝯq̃rit̃ dicẽs: Paſtores mlti demoliti ſũt vineã. Hiere. xij. c. E cõtrario ꝟo ꝓuincie ⁊ ciuitates/q̃ ſub vno rege regunt̃: pace cõiter gaudẽt/iuſtitia florẽt ⁊ affluẽtia rerũ letãt̃. vñ dñs ꝓ magno mũere p ꝓphas ſuos ꝓmiſit/ꝙ ponẽt ſibi caput vnũ: ⁊ princeps vn⁹ erit in medio eoꝝ. Ezech. xxxvij. f. de hoc. s̃. in arti. xl. ꝟ. adhuc nulli. ⁊. ꝟ. item ꝙ ſit. Sicut autem regnum regis eſt optimum: ita regnum tyrãni eſt peſſimũ. Opponitur eñ politie quidẽ democratia. vtrũq3 eñ ſicut. s. ꝟ. ſi ꝟo. cũ. ꝟ. ſeq. apparet. ẽ regnũ qd̃ p plures exercet̃. ariſtogratie ꝟo holigarchia. vtrũq3 eñ p paucos. qd̃ aũt ſit regnũ optimũ oñſuʒ eſt pri⁹. Si ğ optimo opponit̃ peſſimũ: neceſſe eſt ꝙ tyrãni regnũ regni vel ciuitatis ſit peſſimũ. Nec etiã tyrãnice factiõis ꝑuerſitas laudabilis erit: ſi regia clemẽtia tyrãnice ſubditos tractet: nec vituperet̃ ordo regie ptãtis/ſi rex crudelitate tyrãnica ſeuiat. xiiij. q. v. neq3 ſi agis. Item ꝟtus vnita magis eſt efficax ad effectũ inducẽdũ q̃ diſperſa vel diminuta. Multi eñ cõgregati ſimul trahunt/qd̃ ſingulariter a ſingulis trahi nõ põt: ſicut ğ vtili⁹ eſt ꝟtutẽ operantẽ ad bonũ eſſe magis vnã quũ ſit ꝟtuoſior ad operandũ: ita magis eſt noci⁹: ſi ꝟtus. i. potẽtia operans malũ ſit vna q̃ diuiſa. ¶ D. Expedit ğ vt regnũ iuſtũ ſit vni⁹ tm̃/ad hoc vt ſit fortius/ꝙ ſi in iniuſtitiã declinat regnũ: expedit magis vt ſit multoꝝ vt ſit debili⁹: ⁊ ſeinuicẽ impediãt. vñ Salomon: Inter ſupbos ſemp ſunt iurgia.

Utrum expediat coitati p vnũ aut plures regi.

Regnuʒ iuſtũ vni us.

Prouerb. xiij. et/Ubi ſuperbia: ibi contumelia. Prouer. xj. Inter iniuſta ergo regimina intolerabilius eſt democratia. i. ptãs ppl'i. quãdo totus ppl's ſicut vn⁹ tyrãn⁹ eſt. vt. s̃. dixi. Peſſimũ ꝟo tyrãnis: ⁊ hoc manifeſte apparet/ſi quis cõſideret mala q̃ ex tyrãnis ꝓueniũt: de q̃b⁹ etiam dixi. s̃. lxiij. ar. ꝟ. tyrãnis. Quia eñ tyrann⁹ cõtempto bono cõi/q̃rit priuatũ: oñs eſt vt diuerſimode grauet/ſm q̃ diuerſis paſſiõib⁹ ſubiacet ad bona aliq̃ affectãda: quia eñ paſſione cupiditatis dñat̃: bona ſubditoꝝ rapit. vnde Salomon: Rex iuſtus erigit terrã: vir auarus deſtruit eã. Prouer. xxix. Si ꝟo iracũdie paſſioni ſubiaceat ꝓ nihilo ſanguinẽ fundit. vñ Ezech. xxij. f. Princeps ei⁹ in medio ei⁹ q̃ſi lupi rapiẽtes p̃dã ad effundendũ ſanguinẽ. Hoc ğ regnũ fugiendũ eſſe ſapiẽs monet dicẽs Eccli. ix. c. Longe eſto ab hoie habẽte poteſtatẽ occidendi: q̃ſi ſcʒ non ꝓ iuſtitia: ſed p ptãtẽ occidit ꝓ volũtatis libidine. ſic ğ nulla põt eſſe ſecuritas: ſʒ oia ſunt incerta quũ a iure diſcedit̃. Nec ſolũ grauat tyrãnus ſubditos in corporalib⁹: ſʒ etiã bona ſpũalia eoꝝ impedit. q̃ eñ plus p̃eſſe appetit q̃ prodeſſe: oẽm ꝓfectũ ſubditoꝝ impedit. ar. bo. xlvij. di. c. virũ. lxxxiij. di. nihil. ſuſpicãs oim ſubditoꝝ excellentiã ſue iniq̃ dñationis p̃iudiciũ. xxiij. q. vij. ꝙ aũt. ibi: Quis eñ auarq̃rit poſſeſſor: ẽ: q̃s dñandi cupiditate inflatus/deſiderat hr̃e cõſortẽ: Conant̃ eñ tyrãni ne eoꝝ ſubditi ꝟtuoſi effecti magnanimitatis cõcipiant ſpm̃: ⁊ eoꝝ iniquã dñationẽ nõ ferant. Conant̃ etiã ne ſubditi inter ſe pacẽ habeãt: vt dũ vn⁹ de altero nõ cõfidit: cõtra ei⁹ dñiũ aliq̃d moliri nõ poſſint. Procurãt etiã tyrãni ne eoꝝ ſubditi potẽtes ⁊ diuites ſint: ne talia ſint eis nociua: vt ꝯ charitatem viuentes/p̄ ſe poſſint dicere: gaudem⁹ ſup iniq̃tate/nõ congaudem⁹ ſup ꝟitate. ꝯtra illud. j. ad Coꝝ. xiij. ibi: Nõ gaudet ſup iniq̃tate. vñ de tyranno põt dici verbũ Job: Sonit̃us terroris ſemp in auribus illi⁹: ⁊ quũ pax ſit ſemp inſidias ſuſpicat̃. Job. xv. Ex hoc aũt ꝯtingit vt dũ p̃ſidẽtes: qui ſubditos ad virtutes inducere deberẽt: virtuti ſubditoꝝ nequiter inuidẽt: ⁊ eã ꝓ poſſe impediũt: vt ſub tyrannis pauci ꝟtuoſi inueniant̃: bñ ğ dicit Leo papa. Integritas p̃ſidentiũ ſalus eſt ſubditoꝝ. lxj. di. miramur. ad pn. ⁊ ſm Ariſto. apud illos inueniunt̃ fortes viri: apud q̃s fortiſſimi quiq3 honorant̃. Et Tullius: Iacent ſemp ⁊ parũ vigẽt: que apud quoſq3 improbant̃. Naturale etiã eſt vt hoies ſub timore nutriti i ſuilẽ degenerẽt animũ. vt. xxiij. q. vj. §. ex his. ⁊ vt puſillanimes fiãt ad oẽ opus vtile et ſtrenuũ: qd̃ experimẽtis ptʒ in ꝓuinciis q̃ diu ſub tyrãnis fuerũt. vñ Col. iij. d. Patres nolite ad idignationẽ filios veſtros ꝓuocare: vt nõ puſillo aio fiãt. Salomõ: Regnãtibus impiis ruine hoim. ⁊ iterũ: Quũ impii ſumpſerint pncipatũ: gemet ppl's. Prouer. xxix. q̃ſi ſub ſuitute redactus. ⁊ iterũ: Quũ ſurrexerint impii: abſcondent̃ hoies. Prouer. xxviij. c. in fi. vt tyrãnoꝝ crudelitatẽ euadãt. Nec eſt mirũ: q: hõ abſq3 rõne ſm animi ſui libidinẽ p̃ſidens/nihil differt a beſtia. vñ Salomõ: Leo rugiẽs: ⁊ vrſus eſuriẽs: pnceps impi⁹ ſup ppl'm pauperẽ. Prouerb. xxviij. ⁊ ideo a tyrãno ſe abſcõdũt hoies ſicut a crudelib⁹ beſtiis: q: optimũ ⁊ peſſimũ regimẽ ꝯſiſtit in monarchia. i. in pncipatu vni⁹. Multis ꝓpter tyrãnoꝝ maliciã reddit̃ regia dignitas odioſa. Quidã ꝟo dũ regimẽ regis deſiderant: incidunt in ſeuitias tyrannorũ rectoreſq3 cõplures tyrannidẽ exercent ſub p̃textu regie dignitatis. Horũ quidem exemplũ euidẽter apparet in romana republica. Regib⁹ eñ a romano ppl'o expulſis: dũ regimẽ vel poti⁹ faſtũ et tyrannidem ferre nõ poſſent: inſtituerũt ſibi cõſules. di. ij. quedã. ⁊ alios magiſtrat⁹ p q̃s ceperunt regi ⁊ dirigi. vñ ⁊ vna de autẽticis eſt autẽtica de cõſulib⁹. Et ſicut refert Salluſti⁹: Incredibile eſt memoratu quãtũ adepta libertate breui romana creuit ciuitas. Plurimũ nãq3 ꝯtingit vt hoies ſub rege viuẽtes/ſegni⁹ ad bonũ cõe nitant̃: vtpote exiſtimãtes id qd̃ ad bonũ cõe impẽdũt: nõ ſibiipſis cõferre: ſed alteri ſub cuius ptãte vident eſſe bona cõia. Quum ꝟo nõ vident cõmune eſſe in poteſtate vnius: nõ

Regia dignitas odioſa reddit̃.

pit:q: ꝑ latrocinia ⁊ violentias ⁊ homicidia.ar.vij.q.j.in apib⁹.ſꝫ i ꝓceſſu bonis moꝛib⁹ regebat: ꝓpter q̄s meruit tā late ac potēter augeri.vt btūs Aug.ait.⁊ Hiero.xxviij. q.j.§.ex his.ibi.v̄tutib⁹ romani ꝓmeruerūt imperiū.⁊ di xi latī⁹ de iſtis v̄tutib⁹.ſ̄.xxxvij.ar.v̄.et ſi dicat.⁊.xlij. ar. poſt pn.iſti⁹ opis.Et ꝓpter bonū regimē ipſi⁹ impij oib⁹ gentib⁹ factū eſt quodāmō gratū.ita vt volūtarie impio romano ſe ſubijcerēt:vel ei⁹ iperiū tolerarēt: vt in pre.c. viij.j.Mach.Et ita factū eſt quodāmō iuſtū atqꝫ legitis mū:nō tn̄ ꝑ omnē modū iuſtū.tū ꝓpter malū ei⁹ initium. ꝑ.c.pncipat⁹.Tū ꝓpter chriſtiane fidei fundamēti defes ctū/⁊ falſoꝝ deoꝝ cult⁹:q̄b⁹ attribuebāt hui⁹ regni potē tiā.Tū ꝓpter prātis malū vſum i ꝓceſſu:q: plures eoꝝ q̄ pncipabant in ipo regno vł impio tyrāni fuerūt: male vtētes ꝓtāte regiminis.maxie ꝯ fidē orthodoxā dn̄i nr̄i Ieſu chriſti/eā quātū poterāt exterminātes:⁊ innumeros ꝓ ea martyrizātes ꝑſequētes ⁊ punientes.vn̄ Aug.in ſer mone vni⁹ martyris ait.Ut reges terre q̄ ꝓpter idola ꝑ ſequebant chriſtianos ⁊c.Un̄ petrū ⁊ paulū pncipes fi dei occiderūt.xxj.di.q̄uis.⁊.xxij.di.ſacroſcā.ij.q.vij. btūs petr⁹.ex̄ de elec.fundamēta.li.vj. Et ij q̄ boni fuerūt:ſuō bn̄ ſunt vſi ꝓtāte quātū ad oia: ſꝫ quātū ad aliq̄.Cōſtāti nus tn̄ inter alios laudabilis extitit ꝓpter multa: vt ꝑꝫ ex ſcriptis in q̄b⁹ referunt geſta pncipū romanoꝝ. ⁊ i ges ſtis btī Sylueſtri q̄ approbata ſunt.xv.di.ſcā.v̄.iā nunc. ibi.Itē act⁹ btī ſylueſtri.facit ad h̄.xij. q.j.futurā.xcvj. di. ꝯſtātinus.iuſte obtinuit iperiū ſuū ano iure:⁊ ideo potuit illo iure concedere q̄ tenebat.plus placet tn̄ ratio Ioā.q̄ ponit.lxiij.di.ego. gloſ.j. ¶ Ad illud ḡ qd̄ obijcit ꝙ re gnū romanū quū eſſet ſine iuſtitia:fuit latrociniū:dicen dū eſt ꝙ illud regnū eſt latrociniū in q̄ eſt defect⁹ iuſtitie q̄liſcūqꝫ.in regno aūt romano ꝓcipue poſtq̄ cepit auge ri:fuit q̄dē aliq̄ iuſtitia politica ⁊ ciuilis:nō tn̄ illa q̄ ē foꝛ mata ꝑ fidē chriſti:q̄ ſola vera iuſtitia d̄r.xxiiij.q.j. vbi ſa na.Et ideo regnū romanū nō fuit latrociniū ꝓ illo tpe: tn̄ nō erat ꝑ oēm modū iuſtū:q: iuſtū regnū ꝑ oēm mo dū eſſe nō pōt:vbi deeſt fides chriſti. Un̄ ſciēdū ꝙ apud gētiles q̄ fidē chriſti habuerūt:potuit eſſe iuſtū regnū ſi cut patet in Melchiſedech.ad Heb.vij.⁊ in Iob.xlv.di. diſciplina.ad fi.Apud iudeos etiā iuſtum regnū eſſe po tuit deo ſpēaliter ꝓuidente regimē ipſi pplo iſrł.in q̄ etiā erat fides chriſti vēturi.j.Reg.xvj. Apud chriſtianos qꝫ pōt eſſe:⁊ eſt iuſtū regnū indubitanter.Apud infideles aūt quātūcūqꝫ recte viuētes alſ pōt eſſe iuſtū regnū ſm aliq̄d:nō tn̄ ꝑ oēm modū vt dictū eſt. Iniuſtū aūt regnū potuit eſſe:⁊ fuit:⁊ eſt/aliqn̄ tā apud fideles q̄ apud infi deles.de h̄ lati⁹ ſcripſi.ſ̄.poſt Innocē.⁊ Oſti.q̄ de h̄ no. ex̄ de vo.⁊ vo.re.ꝙ ſup his. ¶ I Alia dubitatio eſt cir ca id qd̄ dictū eſt/ꝙ habētes ꝓtātē ſpūalē poſſunt poſſi dere tpalia.ꝯ qd̄ videt eſſe qd̄ dn̄s ait aplis quū eos ad ꝑdicandū miſit: Nolite poſſidere aurū neqꝫ argentū ⁊c. Mat.x.vbi Chryſoſt.Hoc ergo ꝓceptū pmo q̄dē diſcipu los facit nō eſſe ſuſpectos.Scdo ab oi eos liberat ſolici tudine: vt vacationē oēm tribuāt v̄bo dei. Tertio docet eos ſuā v̄tutē.h̄ nēpe eis ⁊ poſtea dixit Luc.xxij. Nunq̄d aliq̄d defuit vobis/qn̄ vos miſi ſine ſacculo ⁊ pera? Itē ibi Hiero.Qui aūt diuitias detrūcauerat: que ꝑ aurū et argentū ⁊ es ſignant:ꝓpe modū vite neceſſaria amputa tat: vt apli veri religionis doctores:q̄ inſtituebāt oia dei ꝓuidētia gubernari: ſeipos oſtēderēt nihil cogitare de craſtino.gloſ.vn̄ addit:neqꝫ pecuniā in zonis vr̄is. Duo em̄ ſunt gn̄a neceſſarioꝝ. Unū q̄ emunt neceſſaria: qd̄ intelligit ꝑ pecuniā in zonis:Aliud ipa neceſſaria qd̄ in telligit ꝑ perā. ¶ Ad hāc dubitationē dicendū eſt/ꝙ pla ti eccliaꝝ pn̄t tpalia poſſidere.tū ad ſuſtētationē vite. tū ad diſpēſandū paupib⁹.⁊ in alios pios vſus. Nec ſolum quātū ad vſū:ſꝫ etiā quātū ad dn̄iū tpalia pn̄t eccle poſ ſidere ⁊ hr̄e.ad h̄.xij.q.j.clerī⁹ q̄.c.duo.c.expedit. vbi de h̄ in pma gloſ.⁊.c.vidētes.lxxvj.d.ſatis.xij.q.ij.aurū hꝫ ec cleſia.xvj.q.j. qm̄ quicq̄d.tn̄ ſolicitudinē circa ipa tpalia

Apud q̄s iuſtū reperiat regnū.

An ſpūa lē hn̄tes ꝓtātem/ poſſint tpalia poſſide re.

dn̄t alijs cōmittere.xj.q.j.te q̄dē.vt libere valeāt intēdere actib⁹ ſpūalib⁹.vt ibi.⁊.lxxxviij.di.ꝑlatū.⁊.c.eps nllā.cū. c.ſe.lxxxix.di.diaconū.cū.c.ſe.xvj.q.vij.i noua. Un̄ ⁊ xpm legim⁹ loculos habuiſſe:q̄s iudas portabat.i q̄ pfigura bat ꝙ eccleſia habitura erat tpalia. Ioā.xij.xij.q.j.habe bat.⁊.c.exēplū. ⁊ eccla pmitiua in q̄ erāt apli: in cōmuni bona habebat.Act.ij.xij.q.j.c.j. ⁊ pcia pdioꝝ ponebant an̄ pedes aploꝝ.Act.iiij. ⁊ p̄e.c.j.xij.q.j.c.j.⁊ ꝓpt̄ h̄ papa recipit oblatiōes ad pedes:p̄ter oblationē panis i hono re ſacrificij: qd̄ ex pane cōficit.de cō.di.ij.c.j. ⁊ ex̄ de ſum ma tri.c.j.§.vna.⁊ p̄ter oblationē ꝓ defunctis ad ꝯfutan dū errorem ꝙ nō ꝓſunt elemoſyne ꝓ defunctis.ꝯ illud xiij.q.ij.aie.apli tn̄ poſtea cōmiſerūt diſpēſationē.vij. dia conib⁹:vt libere vacarēt v̄bo pdicatiōis ⁊ orōni.Act.vj. ¶ Ad id ḡ qd̄ obijcit de v̄bo chriſti ad aplos/dicēdū eſt ꝙ h̄ mādauit chriſt⁹:nō q: illicitū eſſet poſſidere aurū et argētū:ſꝫ vt alij vidētes aplos ꝯtēnere tpalia:magis mo uerent ad ꝯuerſionē.vn̄ ſup illud Mar.vj. ⁊ p̄cepit eis ne q̄d tollerēt in via:niſi virgā tn̄ ⁊c.Theophil⁹ dicit ſic. Inſtruēs etiā eos ꝑ h̄ nō eſſe amatoꝛes munerū: ⁊ vt vi dētes eos pdicare pauptatē:acqēſcāt:quū apli nihil ha beāt. Uel dixit ad oñdendū ꝯfidētiā quā de deo pdicato res hr̄e debēt. Un̄ Beda ſup pdictū locum Mar. Tāta em̄ pdicatoꝛi in deo debet eſſe fiducia: vt pn̄tis vite ſum ptus:q̄uis nō ꝓuideat:tn̄ hos ſibi non deeſſe certiſſime ſciat:ne dū mēs occupat ad tpalia: min⁹ anim⁹ ꝓuideat eterna. Uel h̄ dixit vt doceret/ꝙ ꝑ exercēdo pdicationis officio/oīs alia cura ⁊ ſolicitudo p̄termittēda eſt:vt pba tur ꝑ authoꝛitatē Chryſoſt.ſup ꝓxime poſitā.q̄ incipit. h̄ ergo p̄ceptū. Uel h̄ dixit/q: ſic erat expediēs ꝓ illo tpe:in q̄ magna fides in pecunia ⁊ diuitijs erat: ⁊ ſcā pauptas odio habebat.vn̄ Chryſoſt.homilia.iij.ſup Mat. Talis eſt luminis v̄tus:vt nō ſolū luceat:ſꝫ illuc ducat illos q̄ ſequūt.Quū em̄ viderint nos oia pn̄tia cōtēnētes:⁊ ad futura p̄paratos: an̄ oēm ſmonē opib⁹ nr̄is credēt.Quis em̄ ita eſt amēs: vt vidēs eū q̄ heri ⁊ an̄ laſciuiebat: ⁊ dita bat:oib⁹ exutū: ⁊ ad famē: ⁊ inopiā: ⁊ durā vitā: ſangui nis effuſionē:⁊ oia q̄ vident ꝑiculoſa paratū:nō manife ſtā accipiat hinc futuroꝝ demōſtrationē? Si aūt pn̄tib⁹ nos iplicauerim⁹ ⁊ immiſcuerim⁹ q̄liter poterūt credere ꝙ ad poſſeſſionē aliā feſtinem⁹? Itē damaſcen⁹.li.iij.Euā geliū cognitiōis dei pdicatū eſt:nō bellis ⁊ armis exercis tū aduerſarioꝝ deuincēs: ſꝫ pauci nudi paupes piſcato res et v̄berati ⁊ moꝛtificati crucifixū in carne ⁊ moꝛtuū reſur gentē pdicantes ſapiētib⁹ ⁊ inſipiētib⁹ p̄ualuerūt. Uel h̄ dixit/vt ſciāt pdicatoꝛes rōne ſui alios debitoꝛes eſſe in tpalib⁹.vn̄ ſequit in Mat.x.Dign⁹ eſt em̄ mercēnari⁹ mer cede ſua. Un̄ Aug.ibi.Satis oſtēdit cur eos poſſidere h̄ aut ferre noluerit: nō ꝙ neceſſaria nō ſunt ſuſtentationi hui⁹ vite:ſꝫ q: ſic eos mittebat/vt eis hec deberi demon ſtraret ab illis q̄b⁹ euāgeliū credētib⁹ nūtiarēt. Un̄ appa ret hoc nō ita p̄cepiſſe dn̄m tāq̄ euāgeliſte viuere aliūde nō debeāt q̄ eis p̄bētib⁹ q̄b⁹ annūtiāt euāgeliū: alioqn ꝯ hoc p̄ceptū fecit apl's:q̄ victū de laboꝛe ſuaꝝ manuū trāſ igebat.ſꝫ ꝓtātē dediſſe in q̄ ſcirēt iſta ſibi deberi. huculqꝫ Aug.Hec ꝓbant.j.q.ij.ſacerdos cui. Qui aūt alr̄ ſentiūt ecclīam nō poſſe hr̄e ꝓpriū:de hereſi ſentiunt apłicoꝝ.de q̄b⁹.xxiiij.q.iij.q̄dā.v̄.aplici.⁊ de erroꝛe Ualdenſiū de q̄ ſcripſi.ſ̄.xl.ar.v̄.itē erroꝛ. ¶ Z: Alia dubitatio ē circa id qd̄ dictū eſt/Petrū fuiſſe caput aploꝝ ⁊ oim fideliū: ⁊ ſi militer eius ſucceſſoꝛē eſſe caput eccle.ꝯ em̄ eſſe videt/ꝙ vni⁹ coꝛpoꝛis eſt vnū caput tm̄.ex̄ de of.oꝛ.qm̄. Chriſtus aūt ē caput eccle.ad Col.j. Eph.j.ex̄ de ſacra vnc.c.j.§.ca put aūt.q̄re petro ⁊ ſucceſſoꝛib⁹ ei⁹ nō ꝯuenit eſſe caput. ¶ Ad hāc dubitationē dicēdū eſt/ꝙ quidā aſſerūt Pe trū nō fuiſſe caput:nec eſſe: q: in eo nō fuit plenitudo ſpi ritualiū ſenſuū/ſicut in chriſto.⁊ q: nō a Petro vocamur petrini:ſꝫ a chriſto chriſtiani.de cō.di.iiij.poſtq̄ aſcendit. Et q: ab ipo non deriuat ad ceteros ꝓtās ſpūalis.nō em̄ ipe ſolus recepit claues: ſꝫ tota eccla in ipſo q̄ ſignifica

An pe tr⁹ aploꝝ rū ⁊ oim fideliū fuerit ca put.

bat totā eccleſiā:vt ē expſſum.xxiiij.q.j.quodcūq3. Et oēs apſi eq̄ receperūt a chriſto ptātem τ pncipaliter ſicut petrus. Mat.xviij.q̄z remiſeritis τc.j.q.j.remiſſionē.de pe.di.j.quē penitet.vñ Iſido.dicit/q̄ ceteri apſi cū petro pari ↄſortio honoris τ ptātis effecti ſunt. τ ē expſſus.xxj.di.in nono.vbi de hoc.τ.xxiiij.q.j.loquit.in pn. Sed h̄ aſſertio nō eſt vera:imo vbi petrus dici⁹ eſt ecclie caput:τ q̄libet ei⁹ ſucceſſor:vt eſt expſſum.xxij.di.c.ij.ibi. Inter btōs apſos q̄dā fuit diſcretio ptātis.τ licet oēs apſi eſſent:petro tñ a dño cōceſſum eſt.τ ipſi inter ſe idipm voluerunt:vt reliq̄s oīb⁹ p̄eſſet apſis.τ cephas.i. caput τ pncipatū teneret apſatus.q̄ etiā eādē formā ſuis ſucceſſoribus τ reliq̄s epis tenendā tradiderūt τc. Ad idē p̄.e.c.i nouo. in pn.ibi. In nouo teſtamēto poſt chriſtū dnm a Petro cepit ſacerdotalis ordo:q: ipſi pmo pōtificat⁹ in ecclia chriſti datus eſt:dicente dño ad eū/Tu es petr⁹. Et.j.hic ḡ ligādi ſoluēdiq3 ptātē pmus accepit a dño. τ.j.ipiq3 pncipē eorū eſſe voluerūt τc. Tñ ↄſiderandū q̄ ſicut plenitudo ptātis nō eodē mō cōuenit chriſto τ ei⁹ vicario i oīb⁹:vt.ſ.lviij.ar. declaratum eſt:ita etiā ratio capitis nō eodē mō cōuenit chriſto τ ei⁹ vicario.q: chriſto ↄuenit pncipaliter τ excellēter:vicario autē ei⁹ miniſterialiter τ ſecūdario.ar.j.q.j.ſi fuerit.τ ideo nō denoīamur a petro petrini:ſ3 chriſtiani a chriſto.q: denoiatio fit a pncipaliori et excellentiori. Et ne ecclia diuidat:ſicut quū dicebat:ego q̄dē ſum pauli:ego aūt apollo:ego vero cephe:ego autē chriſti.diuiſus eſt chriſtus.j.ad Cor.j. Sic etiā nō oportuit q̄ in petro fuerit plenitudo ſpūaliū ſenſuū. hoc em̄ ↄuenit ei q̄ ē caput excellēter τ pncipaliter. ¶ Qd̄ de eq̄litate ptātis addūt:nō eſt veꝝ.nā ſic accepit ecclia clauiū ptātē:vt ab vno deriuaret ad alios.τ licet oīb⁹ apſis chriſtus ↄceſſit ptātē:tñ voluit in hac ptāte Petrū hr̄e pmatū τ pemineñtiā ſup alios:vt.ſ. prime oñſum eſt.ita vt q̄uis a chriſto pmo ptātē acceperint:tñ poſtmodū a plato eis Petro ipam recognoſcerēt.h̄ ſolutio pbat p clementē.lxxx.di.in illis.in fi.vbi clemēs papa ſic ait.qm̄ nec inter ipos apſos par fuit inſtitutio:ſ3 vnus p̄fuit oīb⁹.vbi de h̄ ¶ Dictū x̄o Iſido.ſane d3 intelligi:vt dicātur apſi parē habuiſſe ptātem cū petro.i.ſimulē nō autē parē.i. eq̄lem. Vel aliter dicēdū/q̄ habuerūt parē ptātē quātū ad act⁹ et effect⁹ ptātis:nō aūt quātū ad inſtitutionē τ modū habēdi ptātē.nō em̄ par fuit oīm inſtitutio:vt prime allegaui.τ de hoc no.in p̄e.c.in nouo. ¶ Ad id aūt qd̄ obijcit q̄ vni⁹ corporis vnū eſt caput:dicēdū q̄ chriſt⁹ τ ei⁹ vicari⁹ nō dicunt duo capita:ſ3 vnū:q: papa nō d: caput niſi inquātū gerit vicē chriſti τ ei⁹ pſonā repſentat.ad hoc ex̄ de trāſl.quāto.τ.c.licet.τ ar.ex̄ de ap.romana.j.rñſo.li.vj. vbi ↄſiſtoriū epi τ vicarij ei⁹ vnū dicunt.τ dixi.ſ.xxix.ar.τ ar.ex̄ de reſti.ſpo.cū veniſſe3.in fi.cū ſuis ↄcor. ¶ L. Vltima dubitatio eſt circa id qd̄ dictū eſt papā hr̄e plenitudinē ptātis.ↄ qd̄ eſſe videt/q̄ papa d: chriſti vicari⁹ ex̄ de elec.fundamēta.§.decet.ille autē q̄ eſt vicari⁹ alicui⁹:nō h3 plenitudinē ptātis q̄ eſt in eo cui⁹ eſt vicari⁹.ex̄ de of.vica.lic3.τ.c.cū in gñali.li.vj. ¶ Ad hāc obiectionē dicēdū/q̄ dato q̄ noīe vicarij nō importet plenitudo ptātis:nō pp̄ter hoc dicendū eſt q̄ papa q̄ eſt vicari⁹ nō habeat plenitudinē ptātis.q: hec plenitudo intelligit τ expimit ex alijs noīb⁹ q̄ ipſi cōueniūt:vt ex eo q̄ d: caput:vt.ſ. x̄.ad hāc dubitationē p̄rie pbatū ē.τ paſtor.vñ cātat eccleſia: Iā bōe paſtor.τ alia plura:vt ex̄ de elec.vbi piculū.§.ceterū:ibi.cū agit de creatiōe vicarij τc. ¶ Vel alr̄ ē dicēdū/q̄ aliud ē ↄſiderare pp̄etatē ſignificatiōis nois q̄ ex pmaria impoſitiōe ↄuenit noi:aliud x̄o vſum ſignificationis ad quē q̄ſi ſcd̄ario accōmodat. Si ḡ in noie vicarij cōſideret pp̄ietas ſignificatiōis q̄ ↄſiderāda ē ex̄ de x̄bo.ſig.intelligētia.τ.c.in his.§.fi. ſic nō iportat p hoc nomē ptās diminuta.vicari⁹ em̄ dicit a vice:q̄ noie opus τ officiū inſinuat.vñ vicari⁹ alicuius dicit q̄ agit opus illi⁹:ſm quē modū apſi dicunt vicarij chriſti:ſicut in pfatiōe dicit. Quos opis tui vicarios eidē ſc3 gregi ↄtuliſti p̄eſſe paſtores.τ ↄſequenter ſucceſſores apſoꝝ: q̄ ſunt epi:vicarij chriſti dicūt τ apſoꝝ.ex̄ de ſacra.vnc.c.j.§.a chriſto.xxxiij.q.v.mulier. Sed ſiſi mō vicari⁹ chriſti d: ſumm⁹ paſtor eccleſiaſtici gregis/Petri ſucceſſor. Hinc etiā in alijs rebus q̄buſlibet vna res d: alteri⁹ vicaria q̄ ei equalet.vñ d: in Leuitico. Qui pcuſſerit aial reddat vicariū.i.aia3 p aia. Leui.xxiiij.q.d.reddat equalēs.i.aial p aiali.vt a p̄e irelligat totū.xxxij.q.iiij.meretrices.aial videl3 eq̄ bonū:al's nō eſſet reſtitutio debita: q̄lē intēdit lex ex̄ de iniur.τ dā.da.ſi bos alicuius. Et ita ex pp̄ietate ſignificatiōis nois quū aliq̄s d: alicui⁹ vicari⁹ in officio ſeu ptāte: inſinuat ptās in eo nō diminuta:ſ3 eq̄lis.vñ ſi epus gñalem det poteſtatē ſuo vicario:τ ſpecificatis q̄buſdā maiorib⁹ ſequat clauſula gñalis.τ oia alia τc.talis vicari⁹ in oīb⁹ tantam ptātē h3 in his q̄ ſpectāt ad iuriſdictionē:quātā epus adinſtar pcuratoris.ex̄ li.vj.de pcur.qui ad agēdū. §.j.vt no. Oſti.ex̄ de of.archidi.ſignificaſti.τ Ioā.an.ex̄ de of.vica.licet.li.vj.in gloſ.ſ3 pone. Si x̄o in noie vicarij cōſideret vſus ad quē q̄ſi ex accōmodatione trahit:ſic aliqñ ſumit h̄ nomē ad deſignādū ptātē nō plenā: vt ille ſm hūc modū dicit vicari⁹ alicui⁹ cui ab eo cōmittit ptās:nō tñ plena τ totalis.hui⁹ aūt exēplū habem⁹ i Exodo/ vbi d: q̄ moyſes ex cōſilio Ietro cognati ſui/elegit viros ſtrenuos de pplo.q̄b⁹ cōmiſit iudiciū,minoꝝ τ faciliū:maiora τ grauiora reſeruās ad ſe referēda. Exo.xviij. Sic τ archidiacon⁹ q̄ eſt vicarius epi audit iurgia ſingulorū:maiora vero ad epm refert.ex̄ de off. archidia.ad h̄. Hoc etiā plati ecclie imitādo faciūt ↄſtituētes i cauſis τ negocijs q̄tidianis,τ in minorib⁹ opib⁹ q̄ſdā q̄ ab aliq̄b⁹ vicarij.ex̄ de of. vica.cū in gñali.li.vj.ab aliq̄b⁹ officiales dicunt.e.t.lic3.τ.c.romana.li.vj. ¶ Vel aliter dicēdū ad obiectionē/q̄ ſuppoſito q̄ vicari⁹ minus poſſit q̄ ille cui⁹ vicari⁹ eſt:recte papa vicari⁹ xpi d:.nō ei h3 totā illā plenitudinē ptātis:quā xps h3: ſicut ſupra declaratū eſt.lviij.ar.h3 tñ ptātē ſpūalis τ tpalis: q̄ ad regimē militātis cōmunicata eſt ecclie ab ipo dño nro ieſu chriſto in clauiū datiōe. Mat.xvj.et xx.di.§.j.τ.xxiiij.q.j.§.ſi autē. Hic adde qd̄ ſcripſi.ſ.xxxvij.arti.§.ad illa q̄ pñt.vbi rñdi ad aliq̄s de iſtis τ alias opiniones. ¶ Ad cōplemētū autē papalis ptātis plenarie/ et gladij vtriuſq3 ptinētis ad eū:licet diuerſimode:pono extrauagantē dñi pape bonifacij. viij.q̄ iſtā determinat queſtionem:cuius talis tenor eſt. ¶ Articul⁹.lx. A

Vnā ſanctā eccleſiā catholicā/τ ipam apſicam.q̄d importāt iſta q̄tuor x̄ba/vnā/ſanctā/eccleſiā/apſicā/ſcripſi.ſ.liiij.ar.x̄.pmo em̄.τ pleni⁹.j.i ar. lxiij.p totū.ibi vide.vrgēte fide q̄ eſt de re nō viſa.de pe.di.iiij.§.finis.x̄.i domo.al's ē.c.τ vide.qd̄ no. ex̄ de ſum.tri. ſup rubricā.in gloſ.qm̄ omne.τ credere nihil aliud eſt q̄ fide hr̄e.de cō.di.iiij.nihil.credere cogimur τ tenere.fides iſta eſt in ſymbolo niceni cōcilij qd̄ cantat in ecclia: Credo in vnū deū.in fi.vbi ponunt p̄dicta x̄ba:de q̄ ſymbolo.xv.di.canones.τ ibi fit mētio de ſymbolo apſico.τ i glo.apſi de.iiij.ſymbolis.no.ex̄ de ſum.tri.c.j.i gloſ.magna.q̄ incipit:qm̄ ad fidē vnā voco.xxiiij.di.qui epus.vj.iſtā extrauagantē. Nos q̄ hāc firmiter credimus τ ſimpliciter ↄfitemur.ex̄ de ſum.tri.c.j.in pn.ex̄ quā nō ē ſal⁹: nec remiſſio peccōꝝ.xxiiij.q.j.§.ſi autē.τ.c.oibus.de pe.di.j.verbū ſponſo ſc3 chriſto. Ioā.iij.xxvij.q.j.nuptiaꝝ.in ſanctis ſuis.de cō.di.iiij.q̄ris.vltra col.x̄.celebrant em̄ τc.in cāticis pclamante.Cañ.vj. Vna eſt colūba mea.q: ſimplex:quia ſine macula τ ruga. Eph.v.xj.di.q̄uis.pfecta mea.vna ē matri ſue:electa genitrici ſue.xxiiij.q.j.loquit.vbi h̄ eadē verba ponūtur.τ de cō.di.iiij.aliud.τ exponunt.q̄ vnū corp⁹ xxiij.q.iij.p mēbris.myſticū repreſentat.cui⁹ corporis caput chriſtus.chriſti vero de⁹.j.ad Cor.xj.ad Col.j.ex̄ de ſacra vnc.c.j.in qua vnus deus:vna fides:vnū baptiſma.τ in clemē. de ſum.tri.i pn.fidei.§. ad hec.ad Eph.iiij.i pn.τ p̄.e.c.loquit.vna nēpe fuit tp̄e diluuij arca noe. Gen.vj.

An papa plenitudine3 habeat ptātis.

Vna pbat eſſe eccleſia.

Digitized by Google

et.vij.vnã eccleſiã pfigurãs.xlvij.di.quãtulibet.xxiiij.q.
j.qm̃ vetꝰ.q in vno cubito/chriſto ſcʒ ſm̃ Hugo.ꝛ hic vide
qð ſcripſi.ſ.xxxvj.ar.ṽ.de iuſticia.ↄſummata.vt p.c.Gen̄.
vnū videlicet noe gubernatorē habuit ꝛ rectorē.p̃re.c.
Gen̄.ſic ꝛ vniꝰ eccl̃ie vniuerſalis vnꝰ papa.xxiiij.di.j.didi
cimus.vij.q.j.nouatianꝰ.extra quã ſcʒ arcã oia ſubſiſtētia
ſup terrã legimꝰ fuiſſe deleta.p̃re.c.qm̃.vij.ꝛ p̃re.c.qm̃ ve
tus.Hãc aūt veneramur vnicã dicēte dn̄o i ppha.ſ.dauid
in pſ̃.xxj.Deꝰ deꝰ meꝰ reſpice i me.erue a framea deꝰ aiã
meã:ꝛ de manu canis vnicã meã.Framea eſt p̃tãs mūda
na de gente ſuo relicta ſm̃ Huguitionē in deriuatioībꝰin
l̃ra.f.in dictione fremo.is.Pro aia em̄.i.p ſe ipo capite ſi
mul orauit:ꝛ corpore qð corpus vnicã ſcʒ eccleſiã noiauit
xxiiij.q.i.aduocauit.xxiij.q.iiij.p mēbris.ꝛ.q.v.de ligaribꝰ.
ꝓpter ſponſi fidei ſacrm̄.xxvij.q.j.nuptiaꝝ.ṽ.deinde.ibi.
cui eccl̃ia ipa:cuiꝰ mēbra ſunt:cōiunt eſt:q̃ fidei ſpei ꝛ cha
ritatis integritate non ſolū in virginibꝰ ſacris:ſʒ etiã in
ↄiugatis fidelibꝰ tota virgo eſt.vniuerſe q̃ppe eccl̃ie cuiꝰ
oia mēbra illa ſunt.apl̃s dicit.ij.Coꝝ.xj.Deſpōdi vos vni
viro virginē caſtã exhibere chriſto.ꝛ.q.ij.oē itaq3.ꝛ chari
tatis eccl̃ie vnitatē.de cō.di.iiij.ecce charitas.xxiiij.q.j.§.
ſi autē.ꝛ.c.alienis.Hec eſt tunica dn̄i incōſutilis:q̃ ſciſſa
nō fuit:ſʒ ſorte puenit.xvj.q.vij.ſicut dn̄i veſtimētū.xxiiij.
q.j.qm̃ vetus.in pn̄.Appellat̃ g̃ hec eccl̃ia tunica.vel tuni
ca charitas eccl̃ie:q̃ operit multitudinē pctōꝝ.j.Pet.iiij.
Prouerb.x.Jaco.vlt.ꝛ p̃re.c.eccl̃ie charitas.ꝛ.xxiij.q.vij.
quēadmodū.ꝛ de pe.di.iij.illð ṽo.ibi.ꝛ texit charitate ar
cꝫ cooperuit pctã ſua.ex̃ de bap.maiores.j.r̄nſo.q̃ etiã cha
ritas ꝛ vnitas eccl̃ie malo punico cōparat̃.xliij.di.ſit re
ctor.ṽ.hinc etem̄.ibi.ſicut in malo punico vno exteriꝰ cor
tice multa interiꝰ grana vniunt̃:ſic innumeros ſcē eccl̃ie
pplos vnitas fidei ↄtegit:q̃s intus diuerſitas meritoꝝ te
net.De iſta tunica incōſutili.Joan.xix.ibi.milites g̃ quū
crucifixiſſent eū:acceperūt veſtimēta eiꝰ:ꝛ fecerūt quor
ptes.vnicuiq3 militi partē.ꝛ tunicã.erat aūt tunica incō
ſutilis deſup ↄtexta p totū.dixerūt ergo adinuicē:nō ſcin
damus eã.ſʒ ſortiamur de illa cuiꝰ ſit.Ubi Aug.Quadri
pertita aūt veſtis dn̄i ieſu chriſti q̃dripertitã ſignificauit
eius eccleſiã.q̃tuor ſcʒ ptibus in orbe diffuſam:ꝛ in eiſdē
eq̃liter.i.ↄcorditer diſtributã.Tunica ṽo illa ſortita/oim
partiū ſignificat vnitatē:q̃ charitatis vinculo ↄtinetur.
Si aūt ꝛ charitas ſupeminētiorē hʒ viã:ꝛ ſupeminet ſciē
tie:ꝛ ſup oia p̃cepta eſt/ſm̄ illud.j.ad Coꝝ.xij.ꝛ.xiij.ſuper
oia hec charitatē hn̄tes.veſtis q̃ ſignat̃ merito contexta
phibet̃.ꝛ addidit p totū:q: nemo eiꝰ eſt expꝰ qui ptinere
inuenit̃ ad totū:a quo tota vocat̃ eccl̃ia catholica.incōſu
tilis aūt ne aliq̄n diſſuat̃:ꝛ ad vnū puenit:q: in vnū oēs
colligit.ex̃ de bap.licʒ.xxvj.q.ij.nō ſtatim.In ſorte aūt dei
gr̃a cōmēdata eſt.cui em̄ ſors mittit̃:nō ꝑſone cuiuſcūq3:
vel meritis:ſʒ occulto dei iudicio cedit̃.ſequit̃ in decreta
li.Igit̃ eccl̃ie vniꝰ ꝛ vnite/vnū corpꝰ/vnū caput:nō duo
capita q̃ſi monſtrū.ff.de ṽ.ſig.q̃ret aliq̃s.ex̃ de of.or.qm̃.
chriſtus ſcʒ ꝛ chriſti vicariꝰ petrus:petriq3 ſucceſſor:dicen
te dn̄o ipſi petro:Paſce oues meas.Joan.vlt.ex̃ de elec.
ſignificaſti.inq̃t gn̄aliter ꝛ nō ſpecialiter/has vel illas.p
qð ſibi cōmiſiſſe intelligit̃ vniuerſas.ſic arguit etiã Jo
nocē.iij.ex̃ de maio.ꝛ ob.ſolite.§.nos aūt.Quū g̃ chriſtꝰ
nō diſtinguat inter has vel illas oues:nec nos debemꝰ
diſtinguere:vt ibi legit̃ ꝛ no.in gloſ.nec nos.Siue g̃ gre
ci.xxij.di.de cōſtantinopolitana.ſiue alij occidētales:vel
orientales:vel aphricani.xxij.di.c.j.ſe dicãt petro eiuſq3 ſuc
ceſſoribꝰ/nō eſſe cōmiſſos:fateant̃ neceſſe eſt ſe de ouibꝰ
chriſti nō eſſe.ſic etiã arguit̃ in.§.nos autē.dicente dn̄o in
Joã.x.vnū eſſe ouile ꝛ vnicū eſſe paſtorem.vbi Grego.
Quaſi ex duobꝰ gregibus vnū ouile efficit:q: iudaicū et
gentilē pplm̄ in ſua fide cōiungit.Eph.ij.Ipſe eſt pax no
ſtra q̃ fecit vtraq3 vnū:ꝛ mediū pietē macerie ſoluēs ꝛc.
Et theophilus.Attēdant ergo manichei qm̃ vnū ouile ꝛ
vnꝰ paſtor eſt noui ꝛ veteris teſtamēti.In hac igit̃ eiuſq3
p̃tāte duos eſſe gladios.ſpūalē videlʒ ꝛ t̃palem/euāge

Tunica dn̄i incōſutilis q̃d ſigni ficet.

licis dictis inſtruimur.Nã dicētibus aplis.ecce duo gla
dij hic.in eccleſia ſcʒ:quū apl̃i loquerent̃:nō r̄ndit dn̄s:ni
mis eſſe:ſʒ ſatis.Luc.xxij.in gladio p̃tãs intelligitur.ad
Rom̄.xiij.Non ſine cauſa gladium portat.xxiij.q.v.non
ſolū.Apocal.j.ꝛ.xix.ꝛ ex̃ de puile.ex ore.in pn̄.Certe qui
in p̃tãte petri tēporalē3 gladiū eſſe negat:male attendit
verbū dn̄i ꝓferentis/Conuerte gladiū tuum in vaginam.
Joã.xviij.Mat.xxvj.xxiij.q.j.§.j.vterq3 ergo eſt in p̃tãte
eccleſie/ſpūalis ſcʒ gladiꝰ ꝛ materialis.Hec verba ꝛ q̃ ſe
quūtur:ſunt verba Ber.ad Eugeniū papã in li.de conſi
deratione.Sed is quidē p eccl̃ia:ille vero ab eccl̃ia exer
cēdus.xvj.q.vj.authoritatē.ex̃ de ſen.ex.dilecto.li.vj.ille
ſacerdotis.xvj.q.ij.viſis.in ſi.is manu regū ꝛ militum.
xxiij.q.v.nō ſolū.et.c.rex debet.ſʒ ad nutū ꝛ patientiã ſa
cerdotū.vide.ſ.xxxvij.ar.ṽ.qꝫ aūt.xxiij.q.viij.hortata.ꝛ.c.
vt p̃dē.Opʒ aūt gladiū eē ſub gladio.ꝛ t̃palē authorita
tē ſpūali ſubijci p̃tãti.xcvj.di.c.duo.c.ſi iperator.Nã quū
dicat apl̃s ad Rom̄.xiij.Nō ē p̃tãs niſi a deo:q̃ aūt ſunt a
deo:ordinata ſunt.nec ordinata eſſent:niſi gladius eſſet
ſub gladio.ad hoc.lxxix.di.ad h̄.xj.q.iij.q̃ reſiſtit.di.viij.
que ↄtra.ꝛ tamq̄ inferior reduceret̃ per aliū in ſupremū.
Nã ſm̄ beatū Dionyſi.lex diuinitatis eſt/infima p media
in ſup̃ma reduci.nō ergo ſm̄ ordinē vniuerſi oia eq̃ ꝛ ime
diate:ſʒ infima p media:ꝛ inferiora p ſupiora ad ordinē3
reducunt̃.Spūalē aūt dignitatē ꝛ nobilitatē terrenam
quãlibet p̃cellere dignitatē opʒ tanto clarius nos fateri:
quãto ſpūalia t̃palia antecedunt.Iſta etiã ratio ponit̃ p
Innocē.ex̃ de ma.ꝛ ob.ſolite.§.verū.Qð etiã ex datione
decimaꝝ.vide qð legit̃ ꝛ no.ex̃ de ma.ꝛ ob.oēs p̃ncipes.
Nã imperator ꝛ reges tenent̃ ad ſolutionē decimarū:ſi
chriſtū regē ſuū p̃cipē ꝛ dn̄m recognoſcūt.Apoc.j.ꝛ.xvij.
qui i ſignū vniuerſalis dn̄ij ſibi decimas reſeruauit.xvj.
q.j.reuertimini.ꝛ ex̃ de deci.tua nobis.ꝛ benedictiōe.ad
Heb.vij.xxj.di.deniq3.ſctificatione.ex̃ de ſacra vnc.c.vni
co.§.manꝰ.j.Reg.ix.ex ipſiꝰ p̃tãtis acceptiōe.ex̃ de elec.p
venerabilē.ex ipaꝝ rerū gubernatiōe.ex̃ de fo.cō.licʒ.cla
ris oculis intuemur.Nam veritate teſtante/ſpūalis p̃tãs
terrenã p̃tãtē inſtituere hʒ.ſm̄ Hugo.de ſancto Uictore:
vt.ſ.dixi.xxxvij.ar.ṽ.item hugo.et iudicare ſi bona non
fuerit.xv.q.vj.item alius.ex̃ de ſup.ne.p̃re.grandi.li.vj.
quia ad quē ptinet inſtitutio:ꝛ deſtitutio.xvj.q.ij.viſis.
ex̃ de hereticis.cū ex iniuncto.§.ſi.ſic de eccleſia/ꝛ de ec
cleſiaſtica p̃tãte verificat̃ vaticiniū Hieremie:Ecce cōſti
tui te hodie ſup gētes ꝛ regna ꝛ cetera/q̃ ſequūtur.Hie
re.j.ex̃ de ma.ꝛ ob.ſolite.ergo ſi deuiat terrena poteſtas:
iudicabit̃ a p̃tãte ſpūali:vt p̃re.c.item alius.xv.q.vj.ꝛ de
ſup.ne.p̃re.ꝛ.c.grãdi.li.vj.ꝛ ſi deuiat ſpūalis:minor a ſuo
ſupiori.ſi vero ſuprema:a ſolo deo nō ab hoie poterit iu
dicari.xxj.di.inferior.ex̃ de ma.ꝛ obe.cum inferior.ix.q.iij.
cuncta.xl.di.ſi papa.ꝛ de hoc ſatis dixi in prin.huius ope
ris.teſtante aplo/Spiritualis hō iudicat oia:ipſe autē a
nemine iudicat̃.j.ad Coꝝ.ij.in ſi.ꝓprie intelligit̃ ad l̃ram
iſta authoritas de papa:licet myſtice aliter aplus intelle
xerit.Nam papa dicit̃ homo antonomaſtice p excellentiã
et ſingulariter quē formauit chriſtus.idem ſcripſi.ſ.xiij.
ar.§.in hac.ṽ.item Matth.vlt.ṽ.itē in terra.ad imagi
nē ſuã ꝛ ſimilitudinē.Gen̄.j.ꝛ.xxxiij.q.v.hec imago.quã
tū ad potētiam plenariã quã habet a deo:ꝛ adinſtar eiꝰ
et ſimilitudinē virtutū quã virtutē p̃cipue p̃re hoibus
alijs debet habere.de pe.di.ij.§.romanos.ṽ.ſimilē3.al's
eſt paruū.c.vn̄ papa ſingulariter ſpūalis vocat̃:q: ſedes
ſua aut ſanctū eū recipit:aut ſctm̄ ꝓſum p̃riue facit.xl.di.
c.j.vn̄ quū peccat:ratiōe dignitatis maioris ꝛ p ↄſequēs
ſanctitatis.j.q.j.viliſſimus.amplius peccat.vt.xl.di.ſi pa
pa.ꝛ.c.homo chriſtianus.Iſte hō oia ꝛ oēs iudicat:quia
oēs ſunt ſibi ſubiecti.ix.q.iij.cuncta.ꝛ p p̃ncipalem ꝛ ipſe
ad l̃ram a nemine iudicat̃.ix.q.iij.aliorū.xxj.di.nūc autē.
xvij.di.§.hinc.Eſt autē hec authoritas:etſi data ſit homi
ni:et exerceatur p hominē:non humana:ſed potius diui
na poteſtas ore diuino petro data:ſibiq3 ſuiſq3 ſucceſſori

Digitized by Google

bus in ipſo chriſto: quem cōfeſſus fuit: petra firmata: di-
cente dn̄o ipſi petro: quodcūqꝫ ligaueris ſup terrā ⁊c. ad
hoc. xxi. di. in nouo. ⁊. xxii. di. c. i. ⁊. xix. di. ita dn̄s. ex̄ de elec.
fundamenta. li. vi. de ma. ⁊ obe. ſolite. §. nos autē.
Quicūqꝫ igitur huic poteſtati a dn̄o ſic ordinate reſiſtit
dei ordinatiōi reſiſtit. ad Rom̄. xiij. xi. q. iij. qui reſiſtit. niſi
ſi duo: ſicut manicheus: fingat eſſe ꝑncipia: ⁊ marchion.
xxiiij. q. iij. quidam. ꝟ. manichei. ⁊. ꝟ. marchioniſte. qđ fal-
ſum ⁊ hereticū iudicam⁹: q: teſtante moyſe non in princi-
pijs: ſꝫ in ꝑncipio creauit deus celū ⁊ terrā. Gen̄. i. ⁊ In
ꝑncipio erat verbū. Joā. i. Porro ſubeſſe ſummo roma-
no pōtifici oī humane creature declaramus dicim⁹ ⁊ de-
finim⁹ oīno eſſe de neceſſitate ſalutis: q: nec verus catho-
licus pape recalcitrat. lxxxi. di. ſiqui. q: nec in eccleſia eſt
qui cathedrā petri deſerit. xxiij. di. qui cathedrā. ex̄ quā ec-
cleſiā nō eſt ſalus. xxiiij. q. i. qm̄. ⁊. c. quicūqꝫ. Hucuſqꝫ ſuf-
ficiat de potentētia ⁊ iuriſdictiōe pleniſſima pape dixiſ-
ſe. ¶ Nūc autē de ſponſa eius ſacroſctā ecclīa/ ſtilo vtili
tractandū eſt. cōuenienter em̄ poſtq̄ tractatū eſt de capi-
te eccleſie: tractādum eſt de corpore myſtico chriſti quod
eſt eccleſia. xxiiij. q. i. aduocauit. ⁊. c. ſchiſma. in fi. que re-
gnum chriſti dicitur. pſ̄. gloriam regni tui dicent.

¶ Articulus. lxi.

A

ET primo quidē con-
ſiderandū eſt: ꝙ eccleſia cōuenientiſſime re-
gnū vocatur. Nā eccleſia cōmunitas quedā
eſt quū ſit cōgregatio vel cōuocatio multo-
rū fideliū. de con. di. i. eccleſia. i. catholicoꝝ collectio. Cō-
munitas aūt hoīm: licꝫ ſit multiplex: tn̄ i tres gradus ꝑn-
cipaliter diſtinguit. vt beatus Aug. inſinuat. xx. li. de ciui.
dei. ſcꝫ in domū/ ciuitatē/ ⁊ regnū. Sūt em̄ hec tria cōmu-
nitatē hoīm deſignantia. Nam licꝫ domus dicat aliqs lo-
cus habitationis vni⁹ familie: ſicut vrbs toti⁹ ppl̄i: ⁊ or-
bis totius generis humani. vt Iſido. dicit. xv. li. Etymol.
tn̄ vt idē ait li. ix. ipſa tota familia domus vocat. Luce. ij.
Eo ꝙ eſſet de domo ⁊ familia dauid. q̄ a duob⁹ ſcꝫ incipit
ſcilicet a viro ⁊ vxore. Hec cōprehendit filios ⁊ ſeruos. ſic
accipit. xxiij. q. iiij. duo iſta. ibi. pauperi regēti domū ſuā. ſi-
militer ciuitas: licꝫ interdū dicatur ipe locus habitatiōis
multorū hoīm: tn̄ ꝓprie ipſa hoīm multitudo ciuitas vo-
cat. vn̄ Iſido. xv. li. Etymol. dicit. ꝙ ciuitas eſt hoīm mul-
titudo ſocietatis vinculo adunata. ⁊ ſubdit/ ꝙ ciuitas nō
ſaxa: ſꝫ habitatores vocant. ſic accipit Luc. xix. Videns ci-
uitatē fleuit ſup illam. non ſaxa: ſed hoīes. ⁊ Aug. i. li. de
ciui. dei ait. ꝙ ciuitas eſt cōcors hoīm multitudo. vn̄ ciui-
tas ciuiū vnitas. ⁊ btūs Greg. xvi. li. moral. dicit/ ꝙ ciui-
tas a cōuiuentibus ppl̄is appellat. ſic ciuitas nō ꝑ muris
et domibus: ſꝫ ꝑ hoībus accipit. Eſa. i. ibi: Quō facta eſt
meretrix vrbs fidelis? et Luc. xix. Videns ciuitatē fleuit
et. i. quia ſi cognouiſſes: ⁊ tu. hoīb⁹ loquit: ⁊ nō lapidib⁹
qui non cognoſcūt. ſicut ſumit ex̄ de ſen. ex. ſi ſnia. §. cete-
rū. li. vi. vn̄ ⁊ dicit gloſ. ex̄ de ex. prel. c. vlt. non vltra me-
diū. ꝙ quū dicit interdico talem locū/ intelligit. i. hoīes
illius loci: q: locus inaīata res eſt: nec peccat. Sic etiā re-
gnū licꝫ qnqꝫ dicat ipm terre ſpaciū: ⁊ multaꝝ vrbiū col-
lectio: tn̄ ꝓprie adunatio pluriū pploꝝ ⁊ gentiū regnū dr̄
ſic denoīatū ab eo qui ⁊ multitudini p̄eſt. ſcꝫ a rege: q: vt
dicit Iſido. ix. Etymol. regnū a regib⁹ eſt dictū. ſic ſumit.
Luc. xi. ⁊. Mat. xij. Omne regnū in ſe diuiſum ⁊c. xxv. q.
ij. ſi ea. ⁊ Luc. xxi. ibi. ⁊ regnū aduerſus regnū. Eſt ergo in
hoībus triplex cōmunitas p̄dicta/ ſcꝫ domus/ ciuitatis/ ⁊
regni. vnde Iſido. xv. li. Etymol. dicit. ꝙ tres ſunt ſocieta-
tes ſcilꝫ familiarū/ vrbiū/ ⁊ gentiū. Hāc aūt triplicē cōita-
tē eccleſia ſancta pticipat. Nā ecclīa qnqꝫ domus: qnqꝫ ci-
uitas: qnqꝫ regnū noīat: licꝫ non ſit cōmunitas nature: ſꝫ
grē: vt ipm nomē inſinuat. dr̄ em̄ eccleſia: vt pre. c. ecclīa. ⁊
vide qđ ſcripſi. i. in. ij. pte in ar. xi. §. iij. ꝟ. ⁊ vero. i. cōuoca-
tio/ deo ipam vocāte ⁊ cōgregāte ꝑ grām. Qr autē ecclīa
dicat dom⁹: ptꝫ in pſ̄. xxv. vbi de ipa dr̄: Dn̄e dilexi decorē
domus tue. Et iterū in pſ̄. xcij. Domū tuā decet ſctitudo
dn̄e. ex̄ de imu. ec. decet. li. vi. xxiiij. q. i. oīb⁹. decorē iquā nō
armoꝝ: ſed moꝝ. xij. q. ij. gl̄a. ꝟ. multi. ⁊ iterū pſ̄. lxvij. Qui
habitare facit vni⁹ moris i domo. ⁊. i. Timoth. iij. vt ſcias
quō opꝫ te in domo dn̄i ꝯuerſari: q̄ eſt ecclīa dei viui. ⁊ ite-
rū in pſ̄. v. Introibo in domū tuā ⁊c. ⁊ iterū: Dom⁹ mea
dom⁹ oronis: vocabit: vos aūt feciſtis illā ſpelūcā latro-
nū. Eſa. lvi. Hiere. vij. Mat. xxi. Mar. xi. Luc. xix. ⁊ Joā.
ij. i. q. iij. ſaluator. ac ex multis. c. vēdētes. ex̄ de cuſto. eu. et
chriſ. c. ij. ¶ B In Mat. aūt ante h̄ ꝟba dr̄: Et intra-
uit ieſus in templū dei. vbi Chryſo. Hoc erat ꝓpriū boni
filij: vt ad domū curreret prīs: ⁊ illi honorē redderet. Et
tu imitator chriſti fact⁹ quū in aliquā igreſſus fueris ciui-
tatē: primū ad ecclīam curras. Hoc erat etiā boni medici
vt ingreſſus ad infirmā ciuitatē ſanandā ⁊ ſaluandā: pri-
mū ad originē paſſionis intenderet. Nā ſicut de tēplo oē
bonū egredit: ita de tēplo oē malū ꝓcedit. ſi em̄ ſacerdo-
tiū integrū fuerit: tota ecclīa floret. Si aūt corruptū fue-
rit oīm fides marcida ē. Sic em̄ quū viderꝫ arborē pallē-
tib⁹ folijs: intelligis q: vitiū hꝫ in radice. ſic cū videris po-
pulū indiſciplinatū: ſine dubio cognoſce q: ſacerdotium
ei⁹ nō ē ſanū. hucuſqꝫ Chryſo. ad hoc Eccli. x. Scđm iudi-
cē ppl̄i: ſic ⁊ miniſter ei⁹. ⁊ qualis ē rector ciuitatis: tales
habitātes in ea. ⁊ Leuit. iiij. Si ſacerdos/ q̄ eſt vnct⁹ pec-
cauerit: delinquere faciet ppl̄m. ex̄ de vo. ⁊ vo. re. magne.
§. pterea. facit. xi. q. iij. p̄cipue. xxiij. q. iij. trāſferūt. ſequit
in matth̄. Et eijciebat oēs ementes et vendētes in tēplo.
Hiero. Sciendū quidē eſt/ ꝙ iuxta mādata. xxij. q. i. conſi-
dera. legis venerabili in toto orbe tēplo: et dn̄i: et de cun-
ctis regionibus iudeoꝝ illuc ppl̄o cōfluente: innumerabi-
les imolabant hoſtie maxime feſtis dieb⁹ taurorū ⁊ arie-
tū: pauperib⁹ ne abſqꝫ ſacrificio eſſent pullos colūbaꝝ. ⁊
turtures offerentib⁹. Luc. ij. Accidebat aūt vt q̄ de longe
veniebāt victimas nō haberēt. Excogitauerūt ergo facer-
dotes quō p̄dam de ppl̄o facerēt: ⁊ oīa illa qb⁹ opus erat
ad ſacrificia: vēdebāt. ⁊ vt venderēt nō habētib⁹. ⁊ ipi rur-
ſus empta ſuſciperēt. Hāc ergo ſcrophā. i. fraudem/ ſe in
diuerſa vertentē crebro venientiū inopia diſſipabat. qui
indigebāt ſumptib⁹ et nō ſolū hoſtias nō habebāt: ſꝫ nec
vn̄ emerēt. poſuerūt itaqꝫ ⁊ nūmularios q̄ mutuā ſub cau-
tione darēt pecuniā. ſꝫ q: erat lege p̄ceptū: vt nemo vſu-
ras acciperet: ⁊ ꝓdeſſe nō poterat pecunia fenerata: q̄ cō-
modi nihil haberet: ⁊ interdū ꝑderet ſortē: excogitauerēt
et aliā technen. i. artē. vt ꝑ nūmularijs collibiſtas face-
rēt. hui⁹ ꝟbi ꝓprietatē latina ligua nō exꝓmit. collibia di-
cūtur apud eos q̄ nos appellam⁹ tragemata vl̄ vilia mu-
nuſcula. ꝟbi grā friti ciceris vuarūqꝫ paſſarū ⁊ poma di-
uerſi gn̄is. q̄ q: vſuras nō poterāt accipe: collibiſte ꝑ vſu-
ris accipiebāt varias ſpēs. vt qđ i nūmo nō licebat: in his
rebus exigerēt q̄ nūmis coemunt. qſi nō h̄ ipm Ezechiel
p̄dicauerit dicēs Ezech. xviij. Vſurā ⁊ ſupabūdantiā non
accipietꝭ. de h̄. xiiij. q. iij. plerīqꝫ. ⁊ ꝑ totū. Iſtiuſmodi dn̄s
cernēs in domo prīs negotiationē ſeu latrocīniū/ ardore
ſpūs ꝯcitat⁹/ tātā hoīm multitudinē eiecit de tēplo. Ori-
genes ſup ꝟbo p̄dicto. ⁊ emētes in tēplo. in q̄ nō dn̄t eme-
re ⁊ vēdere: ſꝫ oronib⁹ tm̄ vacare q̄ ꝯgregant qſi i domo
oronis. vn̄ ſequit. ⁊ dicit eis: ſcriptū eſt. i. in Eſa. lvi. dom⁹
mea dom⁹ oronis vocabit. Aug. Nemo in oratorio aliud
agat: niſi ad qđ factū eſt: vn̄ ⁊ nomē accepit. xlij. di. in ora-
torio. ⁊. c. oratoriū. ſequit: Vos aūt feciſtis eā ſpelūcam
latronū. latro em̄ eſt/ et tēplū dei in latronū ꝯuertit ſpe-
cū: q̄ lucra de religiōe ſectat. Mihi aūt inter oīa ſigna q̄
dn̄s fecit: hoc videt eſſe mirabili⁹: ꝙ vn⁹ hō/ ⁊ illo tēpore
ꝯtēptibilis intantū vt poſtea crucifigeret: ſcribis ⁊ phari-
ſeis ꝯtra ſe ſeuiētib⁹ ⁊ vidētib⁹: ſua lucra deſtruere potue-
rit: ac vni⁹ flagelli ꝟbo tantā eijcere multitudinē. Igneū
ei quoddā atqꝫ mirificū radiebat ex oculis ei⁹: ⁊ diuinita-
tis maieſtas lucebat in facie. Et iteꝝ Hiero. Fulgor ⁊ ma-
ieſtas deitatis occulte in hūana facie relucebat. de q̄ pu-
to dulcor ad bonos: ⁊ terror ad malos prodibat. Itē ibi

Eccleſia merito regnum vocat.

Digitized by Google

Aug. Manifeſtū eſt aūt h nō ſemel: ſʒ iterū a deo eſſe fa
ctū: ſʒ pmū cōmemoratū eſt a Ioāne. Ioā. ij. hoc aūt vlti
mū a ceteris trib⁹. Chryſoſt. In q̄ maior eſt accuſatio iu
deorū: qm̄ cū bis hoc idē feciſſet: morabant̄ tm̄ i ſua demē
tia. q: puerſi difficile corrigunt̄. Eccl. i. Origen. Myſtice
aūt tēplū dei eſt eccl'ia chriſti. Sūt aūt multi i ea nō ſicut
decet viuētes ſpūaliter: ſʒ ſm carnē militāt. i. Pet. ij. q̄ do
mū orōnis de lapidib⁹. ij. Pet. i. viuis ꝯſtructā faciūt eſſe
ſpeluncā latronū actib⁹ ſuis. Si aūt tres ſpecies eiectas
a tēplo/cauti⁹ exponere velim⁹: poſſum⁹ dicere. Quicūq̄
in pplo chriſtiano ad nihil aliud vacāt: niſi circa emptio
nes ⁊ vēditiōes. ꝯ id ex̄ ne cleri. vl' mo. p totū. rari⁹ aūt in
orōnib⁹ pmanēt: vel in alijs actib⁹ rectis: ipſi ſunt vēden
tes ⁊ emētes in tēplo dei. diaconi/potius hodie epiſcopi.
xciij. diſt. diaconi. v. vt. c. diaconi ſeptē. Qui nō bene tra
ctāt eccl'iarū pecunias: ⁊ diuites ſiūt de reb⁹ pauperū: ipſi
nūmularij pecuniarū menſas hn̄tes: q̄s chriſtus euertit.
quō aūt mēſis eccl'iaſticarū pecuniarū diaconi pſunt doce
mur in actib⁹ aplo℞. vi. c. ⁊. xciij. di. diaconi ſeptē. Epi aūt
q̄ tradūt eccl'ias qb⁹ nō opz: ipſi ſunt q̄ vēdūt colūbas. i.
grāz ſpūſſcti q̄℞ cathedras chriſt⁹ euertit. huiuſq̄ Orig.
ad h. i. q. iij. ſaluator. ⁊. c. ex multis. Hiero. Iuxta ſimplicē
em̄ intelligētiā/colūbe nō erāt in cathedris: ſʒ in caueis:
niſi forte colūba℞ inſtitores ſedebāt in cathedris. qō ab
ſurdū eſt: q: in cathedris mgr̄o℞ magis dignitas iudica
tur. ar. xciij. di. q̄ cathedrā. q̄ ad nihilū redigit̄ quū milla
fuerit lucris. Obſerua etiā pp̄ter auaritiā ſacerdotū. ex̄
de deci. c. i. altaria dei nūmulario℞ mēſas appellari. Qō
aūt de eccl'ijs diximus vnuſquiſq̄ de ſe intelligat. dicit em̄
apl's. i ad Cor. iij. Uos eſtis tēplū dei. ⁊. i. Cor. vi. ſile. ij.
Cor. vi. Nō ſit ḡ in domo pectoris nr̄i negotiatio. nō do
no℞ cupiditas: ne ingrediat̄ ieſus irat⁹ ⁊ rigidus. ⁊ nō ali
ter mūdet tēplū ſuū niſi flagello adhibito: vt de ſpelūca
latronū domū faciat orōnis. Chryſoſt. Ideo etiā nūmu
lario℞ mēſas euertit: ſignās ꝙ in tēplo dei nō dn̄t eſſe nū
mi niſi ſpūales q̄ dei hn̄t imaginē: nō q̄ portāt imaginem
terreni. lxxxviij. di. i palea. eijciēs. ibi. inde de h cathedras
vēdētiū colūbas euertit. loquēs ipo facto. q̄d faciūt i tē
plo multe colūbe venales: ex̄ q̄ vna colūba. i. ſpūſſctū s.
Ioā. iij. de cō. di. iiij. aliō. gratuita deſcēdit i tēplū corpis
mei. Itē Mar. xi. ſup illo. ⁊ cū introiſſet i tēplū. ce. eij. vē.
⁊ eme. in tēplo. Beda. Et q̄dē credendū eſt ꝙ ea tm̄ vēdi
vel emi reperit in tēplo: q̄ ad miniſteriū tēpli neceſſaria
eſſent. Si ḡ ea q̄ alibi libere geri poterāt dn̄s i domo ſua
tp̄alia negotia geri nō patit̄: quāto magis ea q̄ nunq̄ fie
ri licet plus celeſtis ire merent̄ ſi in edib⁹ deo ſacratis agū
tur. ad h ex̄ de imu. ec. decet domū. li. vi. ⁊ ex̄ de cuſto. eu
cha. c. ij. ⁊ mēſas nūmulariorū. Theophil⁹. Nūmularios
vocat cāpſores nūmo℞. nūmus em̄ gen⁹ eris minuti ē. ſe
quit̄. Et cathe. vē. col. euertit. Beda. Quia ſpūſſctūs i co
lūba ſup dn̄m apparuit. Mat. iij. Mar. i. Luc. iij. Ioā. i.
de cō. di. iiij. aliud. recte p colūbas ſpūſſcti chariſmata de
ſignant̄. Colūba ḡ vendit̄: qn̄ manus impoſitio: p quā ſpūſ
ſctūs dat̄ ⁊ accipit̄: ad p̄ciū pbet̄. Cathedras aūt vēden
tiū colūbas euertit: q: q̄ ſpūalē grāz venumdāt: vel ante
hoies: vel añ dei oculos ſacerdotio puant̄. de h pre. c. ſal
uator. ⁊. c. ex multis. q. iij. ſequit̄. Et nō ſinebat: vt q̄ſq̄ trāſ
ferret vas p tēplū. Beda: De vaſis illis dicit: q̄ mercādi
grā inferebant̄. Ceterū abſit vt vaſa deo dicata dn̄s eiece
rit de tēplo: vel introferre phiberet i tēplū. ſicut intelligit
etiā Innocē. iij. ex̄ de cuſto. euch. c. ij. vbi futuri examinis
p̄tēdit ex tēplū: q: de eccl'ia repellit reprobos. ⁊ ne vltra ad
turbādā eccleſiā intrēt: eterno eos verbere cōpeſcit. Sed
et pctā q̄ cordib⁹ fideliū inerāt diuinit⁹ remiſſa cōpūctio
tollit: ⁊ ne vltra reputant̄ diuina in eis gratia adiuuat.
¶ Sequit̄. Uos aūt feciſtis eā ſpelūcā latronū. Theo
philus. Spelūcā aūt latronū tēplū noiat pp̄ter lucrum.
Gen⁹ nāq̄ latronū ad lucrū ſe ꝯgregat: q: ḡ illa aialia q̄
ad ſacrificiū oblata erāt: cauſa lucri vēdebant: latrones
ipos dicit. ad h em̄ in tēplo erāt: vt vel nō dātes corpora

liter pſequerētur: vel dātes ſpūaliter necarēt. Tēplū etiā
⁊ dom⁹ dei mēs eſt ⁊ ꝯſciētia fideliū: q̄ ſi in leſione primi
puerſas cogitatiōes pferr: q̄ſi in ſpelunca latrones reſi
dēt. Ergo mēs fideliū ſpelūca latronis ſit: qn̄ relicta ſim
plicitate ſctitatis: illud conat̄ agere vn̄ valeat pximis no
cere. Itē Luc. xix. Et ingreſſus in tēplū cepit eijcere vē. in
il. ⁊ eme. illud di. illis. Scriptū eſt dom⁹ mea dom⁹ orō
nis vocabit̄: vos aūt fe. eā ſpe. latro. Grego. in homilia.
Quia narrauerat mala vētura: pri⁹ tēplū igreſſus ē: vt
de illo emētes ⁊ vēdētes eijceret: oñdēs q: ruina ppl'i ma
xime ex culpa ſacerdotū fuit. vn̄ dr̄. ⁊ igreſſus i tēplū ⁊c.
Ambro. Quia de⁹ tēplū ſuū non mercatoris vult eſſe di
uerſoriū: ſʒ domiciliū ſctitatis. nec vēdibili religionis offi
cio: ſʒ obſequio gratuito vſum miniſterij ſacerdotalis in
format. Theophilus. Hoc etiā fecit dn̄s in pncipio p̄dica
tionis ſue: vt narrat Ioan. ij. c. Et nūc iterū illud fecit: qō
ad maius crimē iudeo℞ redūdat: q̄ nō fuerūt ex p̄ori ad
monitiōe caſtigati. Itē Aug. Myſtice aūt tēplū ipm ho
minē chriſtū intelligas: vel etiā adiūcto corpore ei⁹ qō ec
cleſia eſt. ſm aūt qō eſt caput eccl'ie: dictū eſt Ioā. ij. Sol
uite tēplū h: i trib⁹ dieb⁹ ſuſcitabo illud. ſm id vero ꝙ ad
iuncta eccl'ia intelligit̄ tēplum: videt̄ dixiſſe auferte iſta
hinc ⁊c. Signauit em̄ futuros in eccl'ia: q̄ ſua negotia po
tius agerēt: vl' receptacula ibi haberēt ad occultāda ſcele
ra ſua: q̄ꝙ vt charitatē chriſti ſeqrent̄: ⁊ pctō℞ cōfeſſiōe ac
cepta venia corrigerent̄. Itē Greg. Myſtice aūt ſicut tē
plū dei in ciuitate eſt: ita in plebe fideli vita religioſo℞. ⁊
ſepe nōnulli habitū religiōis ſumūt: q̄ dū ſacro℞ ordinū
locū pcipiūt: ſctē religiōis officiū in cōmertiū terrene ne
gotiationis trahūt. i. q. iij. vidētes. vēdētes q̄ppe i tēplo
ſunt: q̄ hoc qō q̄buſdā iure cōpetit: ad pmiū largiunt̄. iu
ſtitiā ei⁹ vēdere/eſt hāc p pmij acceptiōe ſeruare. Emen
tes vo in tēplo ſunt: q̄ dū hoc pſoluere pximo qō iuſtum
eſt nolūt: duq̄ rē in rē debitā facere cōtenunt: dato p̄ro
nis p̄cio emūt pctm̄. Orig. Siquis ḡ vēdit eijciet̄. ⁊ p̄ci
pue ſi vēdit colūbas. Si em̄ ea q̄ mihi a ſpūſctō ſunt re
uelata ⁊ credita: aut in vulgus pcio vēdidero: aut abſq̄
mercede nō docuero: q̄d aliud facio: niſi colūbam. i. ſpm̄
ſctm̄ vēdo? Ambro. Gnaliter itaq̄ dn̄s docet ſcl'ares a tē
plo dei abeſſe debere cōtract⁹. ſpēaliter aūt nūmularios
repulit: q̄ de pecunia dn̄i. i. ſcriptura diuina lucrū q̄runt.
nec bona malaq̄ diſcernūt. Greg. Qui domū dei ſpelun
cā latronū faciūt: q: dū puerſi hoies locū religiōis tenēt:
ibi malitie ſue gladijs occidūt: vbi viuificare pximos orō
nis ſue intercеſſores debuerāt: Tēplū q̄ꝙ ē ipa mēs fideliū:
q̄ ſi in leſiōe pximi puerſas cogitatiōes pferr: q̄ ſi in ſpe
lūca latrones reſidet. Itē Ioā. ij. ⁊ inuenit in templo ⁊c.
Beō. Dn̄s hierlm̄ aduenies/ꝯtinuo tēplū oratur⁹ adijt/
nobis dās exēplū vt q̄cūq̄ pperam⁹: domū dei pmū in
grediamur dn̄m depcaturi. vn̄ ⁊ dr̄. Et inuenit i tē. vē. bo.
⁊ oues ⁊ co. Aug. Sacrificia illi pplo p ei⁹ carnalitate/ta
lia data ſunt: q̄b⁹ teneret̄ ne i idola influeret: ⁊ imolabāt
oues ⁊ boues ⁊ colūbas. ad h. xxi. q. i. ꝯſidera. xxxi. q. i. §. ſʒ
obijcit̄. Itē Beda. Sʒ q: de lōginquo pperātes: q̄ iuſſa
ſunt imolari dn̄o: ſecū ferre nō poterāt: eo℞ p̄cia nō defe
rebāt. vn̄ facta occaſiōe/h aialia in tēplo ſcribe ⁊ pbilei vē
di inſtituerūt: vt venientes emerēt ⁊ offerrēt: eadēq̄ obla
ta ipſi alijs vēderēt. ⁊ ſic ſua lucra accumularēt. vn̄ ⁊ nū
mularij ad hoc ſedebāt ad mēſam. vn̄ iter emptores ⁊ vē
ditores hoſtiarū prōpta eſſet pecunia. vn̄ ⁊ ſubdit̄. ⁊ nū.
ſedē. ⁊c. Dn̄s aūt nō volēs adeſſe in domo ſua terrene nego
tiationis oēs expulit foras. ad hoc. lxxxviij. di. p totū. xxi.
q. iij. per totū. ex̄ ne cleri. vel mo. p totū. et ſequitur: eiecit
de tēplo. Theophilus. Neq̄ ſolū eos eiecit q̄ vēdebant
et emebant: ſed etiā res eo℞. vnde ſubdit̄. Oues quoq̄
et boues ⁊c. et menſas ſubuertit. ſcʒ nūmulariorum que
erāt q̄ſi vaſa denario℞. Orige. Cōſideremus aūt ne forte
enorme videat̄ ꝙ dei fili⁹ captis funiculis/parat ſibi fla
gellū ad eijciēdū de tēplo. vnū tn̄ refugiū ad horū rn̄ſio
nē relinquit̄ diuina ptās ieſu: vt quū volebat poſſet ira

cūdiā hoſtiū ſuffocare:cuius eſſent innumeri:ꝛ ſedare mē
tiū turbines.dn̄s eīm diſſipat cogitatiōes mētiū. Pn̄s au
tē hiſtoria in nullo minore ptāte ꝓtendit his q̄ ab eo mi
raculoſi⁹ edita ſunt. Quinimo ꝯſtat hāc maiorē potētiā
miraculo q̄ aq̄ cōuerſa eſt in vinū:eo ꝙ illic inaīata ſubſi
ſtit materia:hic vo tot milia hoīm domāt īgenia. et Joā.
q̄dē ħ dicit/ꝙ expulit vēdētes de tēplo. Mat. aūt ait/ꝙ
expulit vēdētes ꝛ mētes.multo aūt maior erat numerus
emētiū q̄ vēdētiū: q̄ꝝ expulſio trāſcēdebat dignitatē ei⁹:q̄
reputabaꝛ filius carpentarij:niſi ꝙ diuina ptāte oēs ſibi
ſubijciebat.Et ſequiꝛ.domū negotiatiōis. Aug. Ecce tē
plum illud figura adhuc erat:ꝛ eiecit inde dn̄s oēs q̄ ad
nūdinas venerāt.ꝛ q̄ ibi vēdebāt:q̄ opus habebāt hoīes
in ſacrificijs illi⁹ tpis.q̄d ſi ibi ebrios inueniret:ſi nego
tiatiōis nō dꝫ fieri dom⁹ dei:potatiōis fieri dꝫ: Itē ibi. Al
chuin⁹ Myſtice aūt q̄tidie de⁹ ſpūaliter ſuā eccliam in
trat.ꝛ q̄lr ibi vnuſq̄ſq; ꝯuerſeꝛ attēdit. Caueam⁹ ḡ ne in
eccl'ia dei fabulis:vl' riſib⁹:vel odijs:vel cupiditatib⁹ va
cem⁹:ne improuiſus veniēs nos flagellet ꝛ de eccl'ia eij
ciat.ad hec ex̄ de cele.miſ.dolētes.ex̄ de imu.eccle. decet.
li.vi.ꝛ p̄e.c.oratoriū.xlij.di.itē ibi. Aug. vel vēdētes in ec
cleſia ſunt q̄ ſua querūt:nō q̄ ieſu chriſti. Phil.ij. viij.q.j
ſunt in eccl'ia. Venale hn̄t totū:q: nolūt redimi. ſimō.ſ.
magnus. Act.viij.j.q.j. Petrus.ideo volebat emere ſpm̄
ſctm̄:q: vēdere volebat. Erat eīm de illis q̄ colūbas ven
dūt.etenī in colūba apparuit ſpūſſctūs. Joā.j. Mat.iij.
Luc.iij.de cō.di.iiij.aliud. Columba aūt nō eſt venalis:gra
tis daꝛ:q: gr̄a vocaꝛ.j.q.j.gr̄a. Itē ibi Beda. Vēdūt ḡ co
lūbas q̄ acceptā ſpūſſcti grām nō gratis:vt ꝑceptū eſt: ſꝫ
ad p̄miū dāt.q̄ man⁹ impoſitionē q̄ ſpūſſctūs accipiꝛ:et ſi
nō ad q̄ſtū pecunie:ad vulgi tm̄ fauorē tribuūt. q̄ ſacros
ordines nō ad vite meritū:ſꝫ ad grām largiunꝛ. cōtra il
lud.j.q.j.ordinatiōes.ꝛ c.de ordinib⁹.cum.c.ſe. Item ibi
Aug. Boues aūt intelliguntꝛ apl'i ꝛ ꝓphe:q̄ nobis ſcri
pturas ſacras diſpēſauerūt: Qui ḡ ipſis ſcripturis fallūt
ꝑplos a q̄b⁹ querūt honores:vēdūt boues:vēdūt ꝛ oues
id eſt ipſas plebes.ꝛ cui vēdūt niſi diabolo? Quicq̄d eīm
de vnica eccl'ia ꝑcidiꝛ:q̄s tollit niſi leo rugiens.j. Pet.v.
iij.q.j. Beda. Vel oues ſunt opa mūditie ꝛ pietatis. Vē
dūt ḡ oues q̄ hūane gr̄a laudis opa pietatꝭ exercēt. Nū
mos mutuo dāt in tēplo:q̄ apte terrenis reb⁹ in eccl'ia de
ſeruiūt. Domū etiā dn̄i faciūt domū negotiatiōis:nō ſo
lū ij:q̄ ꝓpter ſacros ordines ꝑciū pecunie vel laudis vel
honoꝝ q̄rūt:verū etiā ij gradū vl' gr̄aꝝ ſpūalē:quā i eccl'ia
dn̄o largiēte ꝑceperūt:nō ſimplici intētiōe:ſꝫ cura hūane
retributiōis exercēt. Itē Aug. Signū aūt quoddā nobis
oñdit dn̄s: ꝙ fecit flagellū de reſticulis:ꝛ inde negotia
tionē i dei tēplo faciētes flagellauit. Etenī vnuſquiſq; in
pctis ſuis/veſtē ſibi texit:dū pctā addit pctis. Qn̄ ḡ ali
q̄d patiunꝛ hoīes ꝓpter iniq̄tates ſuas:agnoſcāt q: dn̄s
facit flagellū de reſticulis:ꝛ adhuc admonet eos vt mu
tēt ſe.nā ſi ſe nō mutauerint:audiēt Mat.xxij.in fi. Liga
te illi man⁹ ꝛ pedes. Beda. Facto ḡ de funiculis flagel
lo/illos eīcit de tēplo:q: de pte ſortis ſctōꝝ eīciunꝛ:q̄ in
ter ſctōs poſiti vel ficte vel apte faciūt opa mala. Oues
q̄ꝫ et boues eīcit:q: taliū vitā pit̄er ꝛ doctrinā oñdit eſſe
reprobā. Nūmulārioꝝ q̄ꝫ effudit es:ꝛ mēſas ſubuertit:q:
dānatis in fine reprobis:ipaꝝ q̄s dilexerūt reꝝ: tollet fi
guras. Vēditione colūbarū de tēplo auferri ꝑcepit:quia
gr̄a ſpūſſcti:q̄ gratis accipiꝛ:gratis dari debꝫ.iuxta illud
gratis accepiſtis:gratis date.j.q.iij.ſiquis eps.ꝛ c.res ec
cleſie.ex̄ de magiſtris. c.ij.ꝛ Mat.x.ibi. Hiero.q.d. Ego
magiſter ꝛ dn̄s abſq; ꝑcio vobis ħ tribui:ergo ꝛ vos ſine
ꝑcio date.ꝛ ibi gloſ. Hoc aūt dicit:ne iudas q̄ loculos ha
bebat:de ꝑdicta ptāte pecuniā cōgregare vellet.dānans
etiā hic ꝑfidiā ſimoniace hereſeos. Itē ſup ħ Greg.in ho
milia. Preſciebat nāq; nonullos donū accepti ſpirit⁹ in
vſum negotiatiōis inflectere:ꝛ miraculoꝝ ſigna ad aua
ritie obſequiū declinare. Chryſoſt. Vide aūt q̄liter moꝝ
diligētiā nō min⁹ ꝫ ꝙ ſignoꝝ mōſtrās qm̄ ſigna ſine his

nihil ſunt. Etenī ſupbiā eoꝝ cōprimit dicēs: Gratꝭ accepi
ſtis.ꝛ ab amore pecuniaꝝ mūdos eſſe ꝑparat dicēs: Gra
tis date.velut nō videaꝛ eoꝝ eſſe bn̄ficiū.ait gratis acce
piſtis.q.d.nihil vos de vr̄o largimini ſuſcipiētibus. neq;
eīm mercede hec accepiſtis: neq; laborātes: mea eſt gr̄a.
Gratis eīm accepiſtis:ita ḡ alijs date.neq; eīm eſt dignū
ꝑciū eoꝝ inuenire. Itē ſup ꝑdicto v̄bo Joā.ij. Et inuenit
in tēplo. Orige. Pōt etiā ꝑ tēplū intelligi aīa ſtudioſi/ꝓ
pter inhabitās verbū dei:in q̄ ante doctrinā ieſu cōſtitue
rāt terreſtres ꝛ beſtiales mot⁹. Signū aūt terreſtriū mo
tuū bos eſt:qm̄ ē agricultor.inſenſatoꝝ aūt motuū ouis:
q̄ð eſt plurib⁹ aīalib⁹ irrōnabilib⁹.leuiū v̄o atq; incōſtan
tiū mentiū ſignū ē colūba.eoꝝ v̄o q̄ bona videnꝛ: ſigna
ſunt era:q̄ chriſt⁹ v̄bo doctrine expellit:vt nō vltra dom⁹
pr̄is ei⁹ ſit forū. Extēdi materiā iſtius domus.ſ. eccl'ie:vt
ꝑ originalia ſctōꝝ q̄ poſui mūdarē iſtā domū. maxime a
vitio ſimonie:q̄ maxime eſt infecta:ſicut experientia mani
feſtat. Qui aūt eā ampli⁹ purgare voluerit:ſtudeat totā
p̄mā decretoꝝ cauſam.cū.vij.q̄ſtionib⁹ ſuis.ꝛ ex̄ de ſimo.
ꝑ totū. Cr aūt eccl'ia dom⁹ vocaꝛ: Hiero. q̄tuor authorita
tib⁹ pſā.ꝓbat.xxiiij.q.j.oīb⁹.ꝛ Grego.allegat illud Exo.ij.
ad fi.de phaſe. In vna domo comedeꝛ:nec efferetꝭ de car
nib⁹.ſ.agni ei⁹ foras. In vna nāq; domo cōediꝛ:q: in vna
catholica eccl'ia vera hoſtia redēptiōis imolaꝛ.xxiiij.q.j.
q: ex ſola.ꝛ c.qm̄ vet⁹.ibi.q̄cūq; ex̄ hāc domū comederit
ꝓfanus erit.verba Hiero. ſic etiā domus vocaꝛ eccl'ia ab
Ambroſio.ea.cauſa.ꝛ.q.c.q̄ dignior dom⁹.dom⁹ dei vni
uerſalis eſt tota mūdi machina. Baruch.iij. O iſrl' ꝙ ma
gna eſt dom⁹ dei. Specialis eſt mr̄ ſctā eccl'ia.pſā.xcij. Do
mū tuā decet ſctitudo dn̄e.pticularis v̄go maria.de q̄ ꝓ
pheta Ezech.xliiij. vidi/ꝛ ecce;impleuit gl'ia dn̄i domū
dei.ſingularis ē hūanitas a chriſto aſſumpta. Prouer.ix.
Sapiētia edificauit ſibi domū.ſupior eſt btitudo celeſtis
pſā.xlj. Ingrediar in locū tab.ꝛc.vſq; ad domū dei. Infe
rior ē orōnis baſilica. Joā.ij. Dom⁹ mea dom⁹ orōnis ꝛc.
Interior eſt pura cōſciētia.pſā.c. Perambulabā in innocē
tia cordis mei/in medio dom⁹ mee. Exterior eſt ſacra ſcri
ptura.pſā.liiij. In domo dei ambulauim⁹ cū cōſenſu. In
iſtis trib⁹ domib⁹ inueniꝛ chriſt⁹. Mat.ij. Et intrātes do
mū inuenerūt puerū ꝛc. Innoc.iij.in ſermone. Itē dom⁹
dei tot⁹ eſt mūdus.dom⁹ dei ē eccl'ia catholica. dom⁹ dei
q̄libet fidelis aīa eſt. Sed aliter de⁹ mūdū inhabitat: ali
ter eccleſiā:aliter vnāquāq; fidelē aīam. In mūdo eſt/vt
imperator in regno.in eccl'ia/vt pr̄familias in domo.in aīa/
vt ſpōſus in thalamo. Pagani ꝛ fideles q̄q; in domo ei⁹
ſunt.i.in regno:q: ipſe oē q̄ð ꝯdidit ꝑ diuinitatis ſue po
tentiā tenet ꝛ regit. Falſi fideles in domo ei⁹ ſunt.i.in ec
cleſia:q: ipē oībus q̄s ad fidē vocauit:ſacramētorū ſuoꝝ
ꝑticipationē credit. Fideles in domo ei⁹ ſunt:vel (vt ve
rius dicā) ipſi dom⁹ ei⁹ ſunt: q: eos ꝑ dilectionē inhabi
tās/poſſidet ꝛ regit. Oēs i domo ei⁹ ſum⁹ ꝑ cōditionē q̄
creauit nos. In domo ei⁹ ſum⁹ ꝑ fidē:q̄ vocauit nos. In
domo ei⁹ ſum⁹ ꝑ dilectionē q̄ iuſtificauit nos. Hugo de ar
ca noe.li.j.c.ij. Cr eccl'ia vocet dom⁹.ad Heb.ij.ibi.chriſt⁹
v̄o in domo ſua.q̄ domus ſum⁹ nos. Itē de domo eccl'ie
materiali/Ber.i apologetico. Oratorioꝝ immēſe altitu
dines:immoderate lōgitudines:ſupuacue latitudines:
ſumptuoſe politiōes:curioſe depictiōes:dū orātiū i ſe re
torquēt aſpectū:īpediūt affectū.ꝛ mihi quodāmō repre
ſentāt antiquū ritū iudeoꝝ. Sꝫ eſto fiāt ad honorē dei: il
lud aūt interrogo monachus ꝛ monachos: q̄ð in gētib⁹ Perſ⁹.
gentiles arguebant: Dicite (ait ille) pōtifices in ſctō q̄d
facit aurū? ego aūt dico:dicite paupes:ſi tm̄ paupes:i ſctō
q̄d auꝝ:xij.q.ij.mlti. Et q̄dē alia cā ē epoꝝ:alia mōachoꝝ.
xvj.q.j.alia. Scim⁹ nāq; ꝙ illi ſapiētib⁹ ꝛ inſipiētib⁹ quū
ſint debitores. Ro.j.carnalis ꝑplī deuotionē q: ſpūalib⁹
nō pn̄t:corpalib⁹ excitāt ornamētis. Nos aūt q̄ iā de ꝑplo
exiuim⁹:ꝛ cūcta oblectamēta corporea arbitrati ſum⁹ vt
ſtercora. Phil.iij. vt chriſtū lucrifaciam⁹:quoꝝ q̄ſo i his
deuotionē excitare intēdim⁹. An ħ totū facit auaritia. et

Digitized by Google

nõ requiram⁹ fructũ ſcȝ aiaꝝ: ſȝ datũ ſcȝ pecuniaꝝ: Cõtra.
ſi qris quõ: miro inquã modo/tali q̃dã arte ſpargit̃ es vt
multiplicet̃: aplm̃ dicentẽ Philip. vlt. Nõ q: q̃ro datũ: ſȝ
requiro fructũ. ⁊ eſt etiã .ij. Coꝝ. xij. ibi. non em̃ q̃ro q̃ vr̃a
ſunt: ſȝ vos. expendit̃ vt augeat̃: ⁊ effuſio copiã parat. ex
ipſo q̄ppe vſu ſumptuoſaꝝ ⁊ mirãdaꝝ vanitatũ accendũ
tur hoĩes magis ad offerẽdũ q̃ ad ●andũ. ſic opes opi
bus hauriunt̃. ſic pecunia pecuniã trahit. q: neſcio q̃ pa
cto vbi ampli⁹ diuitiaꝝ cernit̃: ibi libẽti⁹ offert̃. ⁊ auro te
cte reliq̄e ſignant̃. ocli aperiunt̃ ⁊ loculi. ⁊ oñdit̃ pulcher
rima forma ſcĩ aut ſcẽ alicui⁹: ⁊ eo credit̃ ſanctior: q̃ colo
ratior. currũt hoĩes ad oſculãdũ imitandũ hoĩes ad dan
dũ. ⁊ magis mirant̃ pulchꝛa q̃ venerent̃. Adde hic qȯ
ſcripſi .j. in .ij. pte .iij. §. ſpẽs ſupbie. in. ꝟ. ſi dicãt clauſtra
les. ⁊ in additiõe ibi poſita in ar. lxxvj. ⁊ in. §. ⁊ pmũ ve.
in. ꝟ. q̃rtũ ve. in ar. lxxviij. ſcꝫ. itẽ ibidẽ. terrenũ edificiũ
cõſtruit̃ expẽſas colligẽdo: celeſte cõſtruit̃ expẽſas diſp
gẽdo. Ad illud ſumpt⁹ facim⁹. ⁊ habita colligim⁹. Ad il
Eccleſia dicit̃ ciuitas. eius qui ſunt ciues. lud ſumpt⁹ facim⁹: ⁊ habita relinquim⁹. Q2 aũt ecclia dica
tur ciuitas/ptȝ in pſ̃. lxxxvj. vbi de ecclia d̃r. Glíoſa dicta
ſunt de te ciuitas dei. Cui⁹ ciuitatis ciues ſunt ſinguli fi
deles. h̃ ẽ ciuitas poſita ſupꝛa mõtẽ. Mat. v. i. ſupꝛa chꝛi
ſtũ. Eſa. ij. Venite aſcẽdam⁹ ad mõtem dñi. ⁊ de q̃ in pſ̃.
lxvij. d̃r. Mons coagulat⁹/mõs pinguis. i. chꝛiſt⁹. donis
gr̃e oĩmode ſaginat⁹. Qui mõs coagulat⁹ d̃r ꝓpter puu
los q̃s lacte cõſolatiõis nutrit ne deficiãt in via. Mons
pinguis ꝓpter maturos: q̃s pane cibo cibat. Joã. i. de ple
nitudine ei⁹ oẽs accepi. Vel ſupꝛa mõtẽ poſita eſt hec ci
uitas. i. ſupꝛa magnã ⁊ pfectã iuſtitiã. vñ Aug. i ſermone
ſup illud Mat. v. Vidẽs ieſus turbas. De hac ḡ iuſtitia
q̃ maioꝛ eſt: dicit ꝓpħa pſ̃. xxxv. Juſtitia tua ſicut mõtes.
⁊ idẽ Aug. de iſta ciui. q̃ eſt ecclia dei militãs ⁊ triũphãs/
fecit librũ de ciui. dei. Jtẽ Ber. ſup cañ. ſermone. liiij. Fũ
damẽta ciuitatis dñi ab initio ſtabilita: firmiter ꝯſiſtunt:
q̃ vtiqȝ vna ẽ in celo ⁊ in terra: licȝ ex pte pegrinãs. Jtẽ
Aug. in li. x. de ciui. dei. Nos ⁊ bti vna ciuitas ſumus dei:
cui⁹ ps in nobis pegrinat̃. pars etiã illis opitulatur. Jtẽ
ibidẽ Aug. li. xiiij. ca. vlti. Fecerũt ciuitates duas amores
duo. terrenã ſcȝ amoꝛ ſui vſqȝ ad cõtẽptũ dei. celeſtẽ vero
amoꝛ dei vſqȝ ad cõtẽptũ ſui. Jtẽ haymo ſup Apoc̃. Due
ciuitates ſunt in h̃ mundo: ſcȝ hierlm̃ q̃ hȝ regẽ chꝛiſtũ. et
babylõ q̃ hȝ regẽ nabuchodonoſoꝛ. i. diabolũ: q̃ꝝ vna ce
pit ab abel. vide. ſ. in. xxxvj. ar. alia a cayn. Vna eſt coꝛp⁹
xp̃i. iij. q. iiij. engelrudã. Alia ẽ coꝛp⁹ diaboli. de pña. Col
lo. j. ⁊. xxiiij. q. i. ſchiſma. de ſcõa. pſ̃. xxv. Odiui eccliaꝝ ma
lignantiũ. Jtẽ Aug. ſup pſ̃. lxiiij. Duas ciuitates faciunt
duo amoꝛes. hierlm̃ facit amoꝛ dei. babyloniã facit amoꝛ
ſcli. Jnterroget ḡ ſe q̃ſqȝ q̃d amet: ⁊ inueniet vbi ſit ciuis.
et ſi inuenerit ſe ciuẽ babylonie: extirpet cupiditatẽ. plã
tet charitatẽ. Si aũt inuenerit ſe ciuẽ hierlm̃: toleret ca
ptiuitatẽ: ſperet libertatẽ. Jtẽ haymo ſup Apoca. xxj. ibi.
⁊ ciuitas in q̃dro poſita/eſt ciuitas dei. i. ecclia. in q̃dro
poſita eſt: q: q̃tuoꝛ hȝ latera eq̃lia. i. fidẽ/ſpem/⁊ charita
tẽ/⁊ operationẽ: q: vnuſquiſqȝ fidelis quãtũ credit: tãtũ
ſperat amat ⁊ opat̃. ⁊ quãtũ amat: tantũ credit ſperat et
opat̃. ⁊ quãtũ opat̃: tantũ credit ſperat ⁊ amat. vñ etiã in
q̃dro poſita ecclia memoꝛat̃: q: eſt robuſta p fidẽ. lõgani
mis p ſpẽ. ampla p charitatẽ. efficax p opationẽ. Q2 aũt
ecclia regnũ dicat̃: ptȝ p aplm̃. i. ad Coꝝ. xv. vbi loquens
de xp̃o ait. Deinde finis quũ tradiderit regnũ deo et pr̃i.
ſup q̃ ꝟbo dicit gloſ. Fideles q̄ppe ei⁹ q̃s redemit ſangui
ne ſuo: dicti ſunt hic regnũ ei⁹. i. Pet. ij. ibi. Regale ſacer
dotiũ. ⁊ Apoca. i. ibi. regnũ ⁊ ſacerdotiũ. cui⁹ regnũ ẽ oĩs
creatura. Sed aliter d̃r regnũ chꝛiſti oĩs creatura: aliter
ecclia. Regnũ em̃ chꝛiſti d̃r oĩs creatura ſm̃ ptãtẽ diuini
tatis. Ecclia ꝟo d̃r regnũ chꝛiſti ſm̃ ꝓpꝛietatẽ fidei: q̃ de
illo eſt: ⁊ p quã regnat in ipſis fidelib⁹. Et licet his trib⁹
noĩb⁹ cõmunitatẽ deſignãtib⁹. ſ. domo/ciuitate/⁊ regno/
noĩet̃ ecclia: magis tñ ꝓpꝛie regnũ vocat̃. tũ q: ecclia ma
gnã multitudinẽ cõpꝛehẽdit ex diuerſis ꝓplis ⁊ nationi
bus collectã: ⁊ toto terraꝝ oꝛbe diffuſam ⁊ dilatatã. xciij.
di. legim⁹. ad fi. xxj. di. q̃uis. Tũ q: in eccliaſtica cõmunita
te oĩa q̃ hoĩm ſaluti ⁊ ſpũali vite ſufficiũt: reperiunt̃. Tũ
q: ad oĩm hoĩm cõmune bonũ inſtituta ẽ regina. viij. q. i.
ſunt in ecclia. Tũ q: ad inſtar regni intra ſe ꝯtinet cõgre
gatiões plurimas ad inuicẽ oꝛdinatas ac ſe excedẽtes: vt
ꝓuincias/dioceſes/parochias ⁊ collegia. ad h̃. xliij. di.
ſit rectoꝛ. ꝟ. hinc in exodo. lxxxix. di. ad h̃. xiij. q. i. c. i. x. di. c.
i. ix. q. iij. p totũ. ¶ Hoc aũt eccliaſticũ regnũ d̃r regnum
chꝛiſti: q: ip̃e huius regni eſt inſtitutoꝛ ⁊ rectoꝛ. xxv. q. i. §.
hac itaqȝ. ibi. deus em̃. ⁊ q: ipſum ſuo ſanguine acq̃ſiuit.
Rom̃. v. ad Eph̃. v. ibi. Viri dili. vx. veſ. ſicut chꝛiſtus dile
xit eccliam: ⁊ tradidit ſemetipm̃ p ea. Dicit̃ aũt regnum
chꝛiſti ⁊ inquantũ de⁹/⁊ inquãtũ hõ. vñ ⁊ apls Eph̃. v. de
pctõꝛe loquẽs ait. q̃ nõ hȝ hereditatẽ in regno chꝛiſti et
dei. i. filij ⁊ pr̃is. vel dei. i. trinitatis: q̃ eſt vn⁹ de⁹: ⁊ chꝛiſti
hoĩs. de cõ. di. iij. c. ſi. ex de ſum. tri. c. i. ⁊. ij. Q2 uis alijs mo Regnũ multifariã accipitur.
dis accipiat̃ regnũ dei in ſacro eloq̄o. Nã regnũ dei ali
quoties d̃r ip̃e chꝛiſt⁹/ſm̃ illud Luc. xvij. Regnũ dei. re
gnum dei. ſeipſum dicit: intra illos poſitũ. hoc eſt in coꝛ
dib⁹ eoꝝ p fidẽ regnãtẽ. Aliq̃n regnũ dei/d̃r ſacra ſcriptu
ra/ſm̃ illud Mat. xxj. ad fi. Auferet̃ a vobis regnum dei:
⁊ dabit̃ gẽti alteri faciẽti fruct⁹ ei⁹. xxiij. q. vij. ſi de reb⁹.
ſup q̃ ꝟbo Mat. Oꝛig. Regnũ dei dicit myſteria regni
dei: ⁊ diuinas ſcp̃turas q̃s tradidit dñs pmũ q̃dẽ illi po
pulo pꝛioꝛi: cui credita ſunt eloq̄a dei. Rom̃. iij. Scd̃o aũt
gẽtib⁹ faciẽtib⁹ fructũ de eo: ⁊ nemini in q̃ pctm̃ regnat:
dat̃ regnũ dei. quõ ḡ illi ꝓplo datũ eſt a q̃ ablatũ ẽ: Sed
cõſidera qm̃ qȯ dat̃: intelligit̃. i. q. i. gr̃a. gratis datũ. q̃b⁹
ſcȝ iudeis/ḡ locauit nõ oĩno q̃ſi electꝫ ⁊ fidelib⁹ dedit. q̃
bus aũt donauit: cũ iudicio electiõis donauit. Rom̃. viij.
de pe. di. iiij. in domo. Sicut aũt ecclia d̃r regnũ chꝛiſti: ſic
veraciter dici põt regnũ vicarij ei⁹. ſcȝ ſummi põtificis: q̃
vere d̃r ⁊ eſt rex: vt. ſ. patuit in tractatu de poteſtia pape.
nec alteri⁹ regis q̃ ecclie. Dicit̃ q̃ ip̃a ecclia pñs regnũ ce
loꝝ: q: oꝛdinat ⁊ dirigit ad bona celeſtia: q̃ i eo intẽdunt̃/
vt finis. vñ Mat. xiij. ibi. Et colligẽt de regno ei⁹ oĩa ſcã
dala. vbi Aug. xx. de ciui. dei. Nunquid de regno illo: vbi
nulla ſcãdala: de regno iſto ei⁹ qȯ eſt hic ſcȝ ecclia: colli
gẽtur. ⁊ Mat. xxv. Sile eſt regnũ celoꝝ decẽ ꝟginib⁹. vbi
Greg. in homilia de ꝟginib⁹. Sepe in ſacro eloq̄o regnũ
celoꝝ pñtis tẽpoꝛis ecclia d̃r. ⁊ i alio loco dñs dicit. Mat.
xiij. Mittet fili⁹ hoĩs angelos ſuos: ⁊ colligẽt de regno
eius oĩa ſcãdala. neqȝ em̃ in illo regno btitudinis: i quo
pax ſumma eſt: inueniri ſcãdala poterũt. q̃ colligãtur. Et
vñ rurſum dicit Mat. v. Qui ḡ ſoluerit vnũ de mãdatis
iſtis minimis. ⁊ do. ſic ho. minim⁹ vocabit̃ in regno celo
rũ/ſcȝ ecclie pñtis ſm̃ Greg. in q̃ docto: q̃ ſoluit manda
tũ: minim⁹ vocat̃: q: cui⁹ vita deſpicit̃: reſtat vt ei⁹ p̄dica
tio cõtẽnat̃. iij. q. vij. §. porro. ꝟ. itẽ Greg. Jterũ ſup illud
Mat. xvj. ibi. veniẽte in regno ſuo. ibi. Greg. dicit regnũ
pñs ecclia vocat̃. Et q: nõnulli ex diſcipulis ei⁹ vſqȝ adeo
in coꝛpe victuri erãt: vt eccliam dei cõſtructã ꝯſpicerẽt. Et
ꝯtra mũdi hui⁹ gl̃iam electã ꝯſolatoꝛia pmiſſione dicit̃:
ſunt q̃dã de hic ſtãtib⁹ ⁊c. Mat. xvj. ⁊. xxj. Sile eſt regnũ
celoꝝ hoĩ regi. ibi Greg. i homilia. regnũ celoꝝ pñs eccle
ſia noĩat̃. Cõgregatio q̄ppe iuſtoꝝ: regnũ celoꝝ d̃r: q: dũ
eoꝝ coꝛda in terra nil ambiũt: p h̃ qȯ ad ſupna ſuſpirant:
iã in eis dñs q̃ſi in celeſtib⁹ regnat. ¶ Diſtinguit̃ aũt Eccleſie regnũ diſtinguit̃.
regnũ ecclie: q: q̃dã ps ei⁹ ex fide viuẽs adhuc pegrinat̃
i terris: q̃ d̃r ecclia militãs. q: militia ẽ vita hoĩs ſup terrã.
Job. vij. ſm̃ iſtã trãſlationẽ. ſȝ tranſlatio alia Hieronymi
dic̃. Tẽtatio ẽ vita hoĩs ⁊c. de pe. di. ij. ſi ei. ad fi. ꝟ. ſupfluũ
ibi. ⁊ tentatio eſt ⁊c. Quedã ꝟo pars ei⁹ iã deo quẽ videt
fruẽs: gl̃iat̃ i celis. ⁊ hec ps d̃r ecclia triũphãs ꝓpter ſub
iectionẽ plenã oĩm repugnãtiũ. Haꝝ vna eſt tp̃alis: alia
eterna. vna i ſpe: alia in re. vna p fidẽ ambulãs: alia deũ
facie ad faciẽ. ij. ⁊. i. ad Coꝝ. xiij. ⁊. xj. ꝯtẽplãs. vna ad deũ
ſitiẽs: alia deũ inquãtũ ẽ capax cõpꝛehẽdẽs. alr̃ ꝯ ex de
ſum. tri. c. i. in pn̄. ibi. incõphẽſibilis. vna tribulationib⁹ ⁊

ꝑiculis ſubdita.xxiij.di.In noīe dñi.in pn.⁊.xij.q.j.futurā. alia ꝑfecta pace ſecura.vñ pš.cxlvij. Pax ſup iſrl.i.vidēres deū.vna in imis poſita:alia in ſupmis locata.xxiij.q.iiij.h aūt.Gala.iiij.ibi. Illa aūt q̄ ſurſum ē hierlm libera eſt ⁊c.vñ ſup illo Luc.x.Intrauit ieſus ⁊c.ibi.excepit illū ⁊c.Aug.de q̄ſtionib⁹ euāgelij.myſtice aūt ꝙ martha accepit illū i domū ſuā.ſignificat eccleſiā q̄ nūc excipit dñm in cor ſuū. Martha ſoror ei⁹ q̄ ſedebat ad pedes dñi: et audiebat vbū ei⁹:ſignificat eādē eccleſiā:ſꝫ in futuro ſclo vbi ceſſans ab ope miniſterioꝗ indigētie ſola ſapiētia ꝑfruit. Qꝫ aūt ↄq̄rit ꝙ ſoror ei⁹ eā nō adiuuet: occaſio dat ſentētie dñi q̄ oñdit iſtā eccleſiā ſollicitā eſſe ⁊ turbari erga plurima:quū ſit vnū neceſſariū:ad qḋ ꝑ myſterij hui⁹ merita ꝑuenit. Mariā vo dicit optimā ꝑtē elegiſſe:q: et ꝑ hāc ad illā ꝑtē tēdit ⁊ nō auferet. Itē Aug.in homilia q̄ legit ſup illo euāgelio:multas differētias ponit iter has vitas duas ⁊ eccleſias.⁊ ibi vide. Itē btūs Aug.xiij.li.cōfeſſionū dicit/vnā eccleſiā ſcꝫ militātē ſignificari ꝑ aq̄s q̄ ſunt ſub firmamēto.aliā vo triūphātē/ꝑ aq̄s q̄ ſunt ſup firmamētū. Nā aq̄ ppli ſunt.Apoca.xvij.de cō.di.ij.cū oē.ex de cele.miſ.cū marthe.§.verū. Firmamētū vo vtrūq̄ diſtiguēs/deſignat ſacrā ſcripturā. Propter hāc ḋo diſtinctionē eccl'iaſtici regni/aliqñ regnū celoꝝ vl' regnū dei/ſumit ꝓ eccl'ia pñti q̄ militat i terris: vt ꝓxie dictū eſt ⁊ ꝓbatū.aliqñ ſumit ꝓ eccl'ia futura q̄ triūphat i celis: vt Mat.xxv.Venite bñdicti pr̄is mei ꝑcipite regnū.als. poſſidete regnū/paratū vobis a ↄſtitutiōe mūdi.ibi Aug.Excepto aūt illo regno de q̄ in fine dicitur⁹ eſt: poſſidete paratū vobis regnū:regnū:licet lōge ipari mō:etiā pñs eccl'ia ḋ:regnū ei⁹ in q̄ adhuc cū hoſte ↄfligit:donec veniat ad illud pacatiſſimū regnū:vbi ſine hoſte regnabit. Itē Aug. de penitētia.Sed dicet aliq̄s regnare nolo:ſufficit mihi ſaluū eē. In q̄ pmū eos fallit:q: coꝝ nec ſalus eſt vlla quoꝝ iniq̄tas ꝑſeuerat.Deide ſi ē aliq̄ differētia iter regnātes et nō regnātes:opꝫ tñ ꝙ in vno regno ſint oēs: ne in hoſtiū aut i alioꝝ nūero deputent ⁊ ceteris regnātib⁹ ipi pereāt.oēs ei romani romanū regnū poſſidēt:ꝗuis nō oēs i eo regnēt. Nō aūt duo ſunt regna in eccl'ia:ſꝫ vnū eſt regnū: q: vn⁹ eſt vtriuſq̄ finis. vn⁹ eſt vterq̄ rex:ſcꝫ ſpūs q̄ in vtraq̄ eccl'ia regnat:ſꝫ diuerſimode. Nā in eccl'ia viatoꝝ regnat per fidē: in eccl'ia btōꝝ ꝑ apertā viſionē.ij.ad Cor.v.⁊.j.Cor.xiij. Eſt ḡ hoc regnū vnū/ꝓpter finis et pncipij vnitatē:ſꝫ ē diſtinctū ꝓpter ſtat⁹ diuerſitatē.lix.di.ſingula. Cōprehēdit aūt h regnū nō ſolū oēs electos:ſed etiā oēs ſctōs angelos.vna em̄ ciuitas ⁊ vnū regnū dei ex ſctis angelis ⁊ hoib⁹ ↄſtituit. vt Aug.di.x.li.de ci.dei.

Dei regno/mūdi regnū opponit

¶ D Huic regno dei opponit regnū mūdi:qḋ ḋ: terrenū:q: bona terrena ꝓ fine cōſtituit:a q̄ regno dicunt reges terre.pš.cxlviij. Reges terre ⁊ oēs ppli.⁊ alibi pš.ij. Adſtitert reges terre ⁊c.xxiij.q.iiij.nō inuenit.⁊.c.ſequē.et alibi. Regna terre cātate deo pſallite dño.pš.lxvij. Dicit ꝙ regnū diaboli:q: in illo diabol⁹ regnat. Mat.xij.et Luc.xj.ibi. Si aūt ⁊ ſathanas in ſeipm diuiſus eſt:quō ſtabit regnū ipſi⁹? Ipe eſt em̄ rex ſup oēs filios ſupbie. Job.xlj.q: in eis ꝑ malitiā regnat:ſicut chriſt⁹ in iuſtis ꝑ grām. Ipe etiā ē rex oim q̄ in aq̄s ſunt. Vbi ſcilꝫ voluptas luxurie ꝓpago ⁊ irrigatio nuptiaꝝ.de pe.di.ij.ſi em̄. ꝓpe finē. Dormit em̄ iſte rex in locis humētib⁹. Job.xlj. in labijs detractoꝝ.in vētrib⁹ guloſoꝝ:⁊ in pudēdis luxurioſoꝝ. Iſte ē etiā ille rex:de q̄ Apoca.ix.ibi. Et habebāt ſup ſe regē angelū abyſſi:cui noīe hebrayce laabadō: grece aūt apollion:⁊ latine hñs nomē exterminās. Laabadon ꝑdēs interptat.vel interficiēs:q: iſte rex circūit q̄rēs quē deuoret.j.Pet.vlt.iij.q.j.nlli. Et h regnū diaboli malos hoies ⁊ malos āgelos cōphēdit. Mat.xxv.ibi: Qui paratus ē diabolo ⁊ angel' ei⁹. Differūt aūt plurimū h duo regna. Vñ btūs Aug.v.de ci.dei loquēs de his regnis ſub noīe ciuitatis/ait.ꝙ tātū diſtāt he ciuitates quātū diſtat celū a terra.a tpali leticia vita eterna.ab inanib⁹ laudib⁹ ſolida gl'ia.a ſocietate mortaliū ſocietas angeloꝝ:⁊ a lumine ſolis ⁊ lune lumen ei⁹ q̄ fecit ſolē ⁊ lunā.de quo pš.xxxv.⁊ in lumine tuo videbim⁹ lumē. Et in li.xiiij. ait eas differre ſicut differt viuere ſm carnē ⁊ ſm ſpm̄.⁊ ſicut differt ſupbia ⁊ hūilitas. Alias ꝙ plures differētias tāgit harū ciuitatū ⁊ regnoꝝ.

Regni dei ⁊ mūdi diſcrimen.

¶ E Hec aūt duo regna quātū ad hoies ꝑmiſta ſunt in hac vita.xxiij.q.iiij.hic autē.q: ⁊ boni cū malis:⁊ mali cū bonis miſcent.et ambo tpalibus bonis pit̄er vtunt.⁊ malis pit̄er affligunt:donec vltimo iudicio ſeparētur.⁊ vnūq̄ḋq̄ recipiat ſuū finē: cui⁹ nullus eſt finis. Vt Aug.dicit.xviij.li.de ciui.dei.in area em̄ eccl'ie frumētū miſtū paleis ↄtinet:donec veniat xp̄s. Mat.iij.⁊ Luc.iij.aree vētilator:triticū diſiungēs a paleis.electos videlꝫ a reprobis.rectos a ꝑuerſis:q̄ꝝ diſtinctio deſignat ꝑ virgines prudētes ⁊ fatuas. ꝑ piſces bonos ⁊ malos in ſagena collectos.ꝑ vaſa honoris ⁊ vaſa cōtumelie.ij.ad Timoth.ij. De ꝑabola virginū Math.xxv.de piſcibus ⁊ ſagena. et de zizania miſta cum tritico. Mat.xiij. De iſta miſtura in eccl'ia iſta militāti.j.ad Cor.v.j.q.j.ſpūſſctūs.ij.q.j.multi.xj.q.iij.nolite.xxiij.q.iiij.quiſim.cū duob⁹.c.ſequē.⁊.c.q̄dā.vij.q.j.§.h aūt.de cō.di.iiij.eſt vnitas.vbi no.q̄re mali vocant palee.⁊.c.quō exaudit.⁊.xxiij.q.vij.c.j.in fi.vbi Aug.ponit ſiſtudines q̄tuor miſture in eccl'ia.ſcꝫ palee cū grano i area.⁊ piſciū bonorū ⁊ maloꝝ in reti.et hedorū ⁊ agnoꝝ in grege.⁊ vaſorū ↄtumelie ⁊ honoris i domo. Vñ ⁊ Aug.de q̄ſtionib⁹ euāgelij ſup illud Mat.xiij.ibi. Ne forte colligētes zizaniā/eradicetis ſil' ⁊ triticū.ait.i q̄ eos patiētiſſimos reddidit hoc em̄ dicit:q: boni quū adhuc infirmi ſunt opus hñt in q̄buſdā maloꝝ cōmiſtiōe:ſiue vt ꝑ eos exerceātur.xxiij.q.iiij.hic autē.vij.q.j.§.hoc aūt.ſiue vt eoꝝ cōparatiōe magna illis exhortatio fiat/vt incitent ad meli⁹: aut forte ſimul eradicat triticū quū auferunt zizania:q: multi pmo zizania ſunt:⁊ poſtea triticū ſiūt.q̄ niſi patiēter quū mali ſunt tolerent: ad laudabilē imitatione nō ꝑueniūt.itaq̄ ſi euulſi fuerint:ſimul eradicabit ⁊ triticū qḋ futuri eſſent ſi eis ꝑceret. Itē ſup illud Mat.xiij.ibi: Quā quū impleta eſſet:edu.⁊ ſe.litus ſe.ele.bo.in va.ſua.ma. aūt fo. miſerūt. Greg.in homilia. Sicut em̄ mare ſclm:ita ſcli finē ſignificat litus maris.in q̄ ſcꝫ fine/boni piſces i vaſis eligunt:mali ꝓijciunt foras:q: ⁊ elect⁹ q̄ſq̄ in tabernacula eterna recipit:⁊ interni regis luce ꝑdita/ad exteriores tenebras reprobi ꝑtrahunt. Nūc em̄ malos bonoſq̄ cōiter quaſi ꝑmiſtos piſces fidei ſagena ↄtinet: ſed lit⁹ indicat ſagena eccl'ie q̄d trahebat. Itē ſup Mat.xxv.i pn.de decē vginib⁹. Greg.in homilia. In q̄nq̄ em̄ corꝑis ſenſib⁹ vnuſq̄ſq̄ ſubſiſtit. Geminat⁹ em̄ q̄nari⁹ denariū ꝑficit:⁊ q: ex vtroq̄ ſexu fideliū multitudo colligit:ſctā eccl'ia. x. vginibus ſilis denūciat:in q̄ q: mali cū bonis:⁊ reprobi cū electis admiſti ſunt:recte ſilis vginib⁹ prudētib⁹ ⁊ fatuis eſſe ꝓhibet. Propter hāc ꝑmiſtionē nōnulli ad regnū chriſti ꝑtinere vident:q: ſunt intra eccleſiā numero: q̄ finaliter ab ei⁹ regno excludētur:q: nō ſunt intra eccleſiā merito. Vñ Aug.in li.de correctiōe ⁊ grā. Mirādum eſt q̄re de⁹ dedit q̄buſdā filijs ꝑditiōis fidē opantē ꝑ dilectionē:nec dat in ea ꝑſeuerātiā. Itē Greg. Multi bene incipiūt q̄ in malo vitā ſuā finiūt.hec legunt de pe.di.ij.§.euidēter.vo.mirādū.⁊.vo.multi.als ſunt capitula ſub illo.§.maxime.h hꝫ locū in hypocritis: de q̄b⁹.e.di.c.crit⁹. Ceterū vterq̄ ciuitati vl' regno rex q̄ ad hāc vitā ſunt neceſſarie: cōis ē vſus.xij.q.j.c.j.ſꝫ finis vtēdi ſu⁹ cuiuſq̄ popul⁹ multūq̄ diuerſus: vt Aug.dic.xix.de ciui.dei.vtrūq̄ regnū leges hꝫ diuerſas.ꝓpter qḋ xp̄i regnū a terreno regno diſcordat:⁊ ſepe iras ⁊ odia ⁊ ꝑſecutionū ipet⁹ ſuſtinet.vñ Ro.vij. Video aūt aliam legē ⁊c.h duplex regnū initiatū ē ⁊ ſignatū i abel ⁊ cayn. Gen.iiij. In abel eccl'ia iuſtoꝝ:q: ipe pm⁹ iuſt⁹. Mat.xxiij.ibi.a ſanguine abel iuſti. In cayn maligno eccl'ia malignātiū.pš.xxv. Odiui eccleſiā malignātiū.de cayn malitia Gen.iiij. xxiiij.q.v.ſcriptū.iij.q.vij.i ꝗuib⁹. Ve aūt illis q̄ viā cayn abierūt.vide c.ij. Et in duob⁹ abrae filijs iſaac ⁊ hiſmael: de q̄b⁹ Gen.

Digitized by Google

xvj.⁊.xxj. Per iſaac natū de libera eccl̄ia electoꝝ a pctō li
beroꝝ et ſi ceciderūt reſurgētiū. Per hiſmael ſerū. Gen̄.
xvj.⁊ fratrē Iſaac ꝑſequētem/ eccl̄ia ⁊ regnū reproboꝝ.
de his.lvj.di.hiſmael.xxiij.q.iiij.qui ſm̄.Gala.iiij.xxxij.q.
iiij.recurrat. Ab exordio q̄ppe generis humani ſemꝑ fue-
rūt hoīes ad vtrūq; regnū ꝑtinentes: vn̄ ⁊ vocati ſunt fi
lij dei ⁊ filij hoim. Gen̄.vj. ⁊.xxxv.q.[illegible]cū igitur.⁊ ibi gloſ.
pſ̄.iiij. Filij hoim vſq; quo graui corde. et pſ̄.lxxj. Et filij
excelſi oēs. Totūq; genus humanū cōprehendit hoc du
plici regno: ita vt neceſſariū ſit ad alterum horū quēlibet
ꝑtinere. vna diſtinctio intelligi pōt ꝑ diſtinctionē lucis ⁊
tenebrarū factarū in mūdi ꝑncipio. Gen̄.j. Hoc etiā du-
plex regnū ꝑ duas ciuitates intelligit̄/ ſcȝ hierſm ⁊ baby
loniā: vt.ſ̄.dictū eſt. Hierſm em̄: q̄ viſio pacis interpreta
tur: deſignat regnū chriſti. Babylon ꝟo: q̄ interpretatur
ꝯfuſio: regnū diaboli inſinuat. de q̄ babylō Apoca.xviij.
hoc aūt eccl̄ie regnū dicit̄ orthodorum.i.recte glīoſum:
cui⁹ glīam tāgit dauid pſ̄.lxxxvj. quū ait: Glorioſa dicta
ſunt de te ciuitas dei. qḋ tā de militāti: q̄ꝫ de triumphanti
eccleſia intelligi pōt. ⁊ Eſa.vlt.ḋ: de hierſm q̄ figurat ec-
cleſiā: vt delicijs affluatis ab oīmoda glīa ei⁹. dicitur quī-
dē eccl̄ia glīoſa ꝓpter bona q̄ hȝ glīa digna. ſcȝ meritoꝝ ⁊
virtutū ꝑconia. eſt aūt glīa ſm̄ Tulliū/ alicui⁹ dicti vel fa
cti magni frequēs fama cū laude. ¶ Articulus.lxij. A

Umvero eccleſia re

gnū dicat̄: vt pȝ ex ꝑmiſſis: cōſiderādū ē q̄
et q̄ ſunt illa ex q̄b⁹ regnū aliqḋ ḋ glīoſuz
vt cū illa inueniant̄ ꝑcipue in eccl̄iaſtica cō
munitate: dicat̄ merito regnū eccl̄ie glīoſum: ſicut ḋ in
pſ̄. Gloriā magnificētie regni tui.i. magnificā gloriā. et
pſ̄.cxliiij. Magnificētiā glīe ſctitatis tue loquent̄. ⁊ ibi-
dē. Gloriā regni tui dicēt. Eſt aūt glorioſuz regnū q̄dru
plex: q: q̄druplicter ḋ regnū dei ſm̄ Innocē.iij.in ſermo
nib⁹. Regnū dei ḋ eccl̄ia vniuerſalis: celeſtis pr̄ia: fides
recta: ſacra ſcriptura. Regnū ꝑmū eſt in pn̄ti exilio. de q̄
Math.xiij. Colligēt de regno ei⁹ oīa ſcādala. de quo.ſ̄.
in ar.xxi.ꝟ.q̄ aūt ſatis dixi. Scḋm in polo. Math.xxv.
ibi.poſſidete regnū. Tertiū in corde. Luc.xvij. regnū dei
intra vos eſt. Quartū codices. Mat.xxj. auferet̄ a vobis
regnū ⁊c. et de his.ſ̄.in xxi.ar.ꝟ.q̄ aūt. Iſtoꝝ regnoꝝ di
cunt̄ veri reges: ⁊ q̄ vere dn̄ant̄. de q̄b⁹ Caſſiodorus ſuꝑ
pſ̄.xxxiij. Reges terre ſunt q̄ corporibus ſuis diuinitatis
munere dn̄ant̄. Nā ille vere rex nō ḋ q̄ ſeruire monſtrat̄.
vn̄ ⁊ Greg.in moralib⁹ li.vj. Qui mēbrorū ſuoꝝ mot⁹ bn̄
regere ſciūt: nō immerito reges vocātur. ⁊ ſe male regen
tes indigni ſunt regali noīe.ij.q.j.ſcelus.ḋ. Scelus qḋ lo
tharius rex: ſi tn̄ rex veraciter dici poſſit: q̄ nullo ſalubri
regimine corporis appetitus refrenat: ſȝ lubrica eneruā
tione magis ei⁹ illicitis motib⁹ cedit ⁊c. De regno aīe Ber.
ſuꝑ Miſſus eſt. Ueni dn̄e ieſu: aufer ſcādalum de regno
tuo/ qḋ eſt aīa mea: vt regnes tu q̄ debes in ea. Uenit em̄
auaritia ⁊ vendicat ſibi ſedē in me. Iactātia cupit dn̄ari
mihi. Suꝑbia vult mihi eſſe rex. Luxuria dicit: ego regna
bo ab initio. detractatio/ ira/ inuidia certāt in meipſo/ cui⁹
potiſſimū eſſe videar. ego reſiſto: enitor: te eſſe dn̄m meū.
clamo ⁊ dico nō habeo regē niſi dn̄m meū. Ioā.xviij. ve-
ni ḡ dn̄e. pſ̄.lviij. Diſꝑde (al's diſꝑge) illos in ꝟtute tua.
et regnabis in me: quia tu es ipſe rex meus ⁊ de⁹ meus.
¶ B Sūt aūt.x.ꝯditiōes ꝑcipue/ q̄ regnū efficiūt glo-
rioſuz. Prima q̄ꝫ recte ſit inſtitutū. ſcḋa q̄ꝫ ſit antiquū. ter
tia q̄ꝫ ſit ordinatū. q̄rta q̄ꝫ ſit vnitū. q̄nta q̄ꝫ ſit iuſtū ⁊ bo.
nū. ſexta q̄ꝫ ſit amplū ⁊ magnū. ſeptima q̄ꝫ ſit abūdans et
copioſuz. octaua q̄ꝫ ſit forte ⁊ firmū. nona q̄ꝫ ſit pacificū ⁊
quietū. decima q̄ꝫ ſit durabile ⁊ ꝑpetuū. Sed anteq̄ꝫ ad
harū ꝯditionū expoſitionē ⁊ ꝓbationē veniā: ꝑmittēdū
eſt/ q̄d intelligat̄ noīe regis/ regnū regētis. Un̄ ſciendū
eſt/ q̄ꝫ in oīb⁹ q̄ ad finē aliquē ordinant̄: in q̄b⁹ ꝯtingit ſic
et aliter ꝓcedere: opus eſt aliq̄ dirigēte ꝑ quē directe ad
finē aliquē ꝑueniat̄. Nā nauis vt ad portū ꝑueniat: gu-
bernatore indiget. ⁊ chriſto dormiēte nauis fluctuabat. ⁊
Mat.viij. Mar.v. Luc.viij. q̄ ſi nō fuerit: vel dormierit
nauis non ꝑueniet ad portū. Prouerb.iij.in fi.ibi. Et q̄ſi
ſopit⁹ gubernator amiſſo clauo. facit.vij.q.j.ſciſcitaris.
ibi.q: ſi ꝑnicioſuz eſt ꝓretā.i.gubernatorē nauis a ꝓra/ in
tranq̄llitate nauim deſerere quātomagis in fluctib⁹. Ho
minis aūt eſt aliq̄s finis ad quē tota eius vita ⁊ actio or-
dinat̄: quū ſit agēs ꝑ intellectū: cuius eſt manifeſte ad fi-
nē operari: ad quē finē rector eccleſie paulus dirigit ad
Rom.vj.in fi.ibi. Habētes quidē fructū in ſanctificatio-
nē. de q̄ plene in ꝑma collatiōe moyſi de deſtinatiōe mo-
nachi. ⁊ ſi.i li.coll. Io.caſſiodori. finē ꝟo vitā eternā. Cō
tingit aūt hoīes diuerſimode ad finē intētum ꝓcedere:
qḋ ipſa diuerſitas humanoꝝ ſtudioꝝ ⁊ actionū declarat.
Indiget ergo hō aliquo dirigente ad finē. Naturale aūt
homini eſt vt ſit aīal ſociale ⁊ politicū in ſocietate ⁊ mul
titudine viuēs magis/ q̄ꝫ oīa alia aīalia. Unus aūt hō ꝑ
ſe ſufficiēter trāſire vitā nō pōt: vn̄ ē neceſſariū q̄ꝫ in mul
titudine viuat: vt vnus ab alio adiuuetur. vn̄ Prouerb.
xviij. Frater q̄ iuuat̄ a fratre: quaſi ciuitas firma. Hoc au
tem euidētiſſime declarat̄ per hoc q̄ꝫ eſt ꝓpium hoīs locu
tiōe vti: ꝑ quā vn⁹ hō alijs ſuā cōceptionē exprimere pōt
totaliter. vn̄ Aug.i enchiridion. Et vtiq; ꝟba ꝓpria ſunt
inſtituta: vt eis quiſq; in alteri⁹ noticiā cogitatiōes ſuas
ꝓferat.xxij.q.ij.is aūt. hoc cōſiderās Salomon ait Eccl̄s
iiij.b. Melius eſt duo q̄ꝫ vnū eſſe. hn̄t em̄ emolumentum
mutue ſocietatis.lxxxj.di.in oībus.ꝟ.de hoc. Sicut ergo
naturale eſt hoī in ſocietate viuere: ſic neceſſe eſt in oīb⁹
eſſe aliquē ꝑ quē multitudo regat̄. Nā multis exiſtentib⁹
hoīb⁹: ⁊ vnoquoq; id qḋ eſt ſibi cōgruū ꝓuidēte. vn̄ li. iu-
dicū. In illo tp̄e nō erat rex in iſrl̄: ſȝ vnuſquiſq; qḋ rectū
erat in oculis ſuis faciebat. Iudic.vlt. ſȝ ꝯ tales ḋ: Ue q̄
ſapiētes eſtis in oculis vr̄is. Eſa.v. ex̄ de cōſti. ne innitaris.
Multitudo in diuerſa diſꝑgeret̄ niſi eſſet aliq̄s q̄ habe-
ret curā multitudinis. qḋ ꝯſiderās ſalomō dixit Prouer.
xj.b. Ubi nō eſt gubernator: diſſipabit̄ ppl's. Et Innocē.
iij. ex̄ de ap. oblate. §. ſuperior. ibi: ne gregi dn̄ico deſit cu-
ra paſtoris. ⁊ ex̄ de elec. ne ꝓ defectu. Hoc aūt rōnabiliter
accidit. Nō em̄ idē eſt qḋ cōmune/ ⁊ qḋ ꝓpriū ē. ꝓpria q̄-
dē differūt: cōmunia vniunt̄.xxiij.q.vij. qḋ autē. in oībus
aūt q̄ in vnū ordinant̄: vnū inuenit̄ alteri⁹ regitiuū. In
vniuerſitate em̄ corporū/ ꝑ ꝑmū corp⁹ ſcȝ celeſte/ alia cor
pora ordine q̄dā diuine ꝓuidētie gubernātur. oīaq; cor-
pora ꝑ creaturā rōnalē. in hoīe etiā aīa regit corpus. arg.
xxxviij.di.ſedulo. atq; inter ꝑtes aīe/ iraſcibilis ⁊ ꝯcupiſci
bilis rōne regunt̄. Oportet ḡ in oī multitudine aliqḋ eē
regimē. ſic corp⁹ a capite regit̄. ex̄ de ſacra. vnc.c.j.§.i ꝟti
ce. Cōtingit aūt i q̄buſdā q̄ ordinant̄ ad finē recte: nō re-
cte ꝓcedere. Recte aūt dirigit̄ vnūquodq; qn̄ ad debitū
finē deducit̄. Nō recte qn̄ nō ad finē cōuenientē. Si ḡ nō
ad bonū cōe multitudinis: ſȝ ad bonū ꝑuatū regētis re-
gnū ordinet̄: erit regnū iniuſtū atq; ꝑuerſuz. vn̄ ⁊ dn̄s ta
lib⁹ rectorib⁹ cōminat̄ ꝑ Ezech. dicēs. Ezech.xxxiiij.a. Ue
paſtorib⁹ iſraeli q̄ paſcebāt ſemetipſos. q̄ſi ſua ꝓpa cōmo
da q̄rētes. Phil.ij. viij.q.j.ſunt in eccl̄ia.xxiij.q.iiij.tres ꝑ-
ſonas. Nonne greges paſcunt̄ a paſtorib⁹: q̄ſi di.ſic.xcv.
di.ecce.j. Pet.v.ibi. Paſcite eū q̄ in vobis eſt gregē. Bo-
nū ſiquidē gregis paſtores q̄rere debent. ⁊ rectores q̄q;
bonū multitudinis ſibi ſubiecte. facit.xxiij.q.viij. vt ꝑdc.
⁊ ar.vij.q.j.§.b autē. al's talis rector: tyrānus vocat̄. noīe
a fortitudine ⁊ oppreſſione deriuato: q: ſcȝ ꝑ potētiā op-
primit: vt nērotb. nō ꝑ iuſtitiā regit. vj.di.§. fi. vn̄ ⁊ apud
antiq̄s potētes q̄q; tyrāni vocabant̄. Dan.iij. in ꝑn. ⁊ de
hoc.ſ̄.ſatis.in.xiij. ⁊.xxxvij.ar. Si ꝟo iniuſtū regnū nō ꝑ
vnū fiat: ſȝ ꝑ plures. ſi q̄dē ꝑ paucos holigarchia vocat̄.i.
ꝑncipat⁹ paucoꝝ/ ſcȝ qn̄ pauci ꝓpter diuitias opprimūt
plebē ſola pluralitate a tyrāno differētes. Si ꝟo iniquū
regnū exerceat̄ ꝑ multos: democratia noīat̄.i. ꝑtās ppl'i/
qn̄.ſ. ppl's plebeioꝝ ꝑ potētiā opꝑimūt diuites ⁊ nobiles.
ſic ei ⁊ ppl's tot⁹ ē q̄ſi vn⁹ tyrān⁹. Silr̄ ⁊ iuſtū regnū diſti-

Regnū q̄b⁹ reddat̄ glorioſum.

Cōditiones regnū reddentes glīoſuz.

Digitized by Google

gui opꝫ. Si em̄ adminiſtreẜ p aliquā multitudinē cōi noīe politia vocaẜ: vtputa bellatoꝝ in ciuitate vel ꝓuincia. Si ỽo adminiſtreẜ p paucos ỽtuoſos: hmōi regnū ariſtocratia vocaẜ. i. potentat⁹ optim⁹/vel optimoꝝ: q̄ ꝓpter hoc optimates dicunẜ. Dan. iij. ibi: Optimates q̄ erāt in poteſtatib⁹ cōſtituti. ⁊. xcvj. diſt. cōſtātin⁹. in pn. Si ỽo iuſtum regnū ad vnū tm̄ ptineat: illud ꝓprie vocaẜ monarchia. ex de elec. fundameta. §. nc aūt. ⁊ ibi dꝫ: etiā de optimatib⁹ vñ dñs p Ezech. dicit Ezech. xxxvij. g. Seruus me⁹ dauid ſup oēs erit: ⁊ paſtoꝛ vn⁹ erit oīm eoꝝ. Ex quo manifeſte apparet/ꝙ de ratione regis eſt/ꝙ ſit q̄ p̄ſit: ⁊ ꝙ ſit paſtoꝛ bonū cōe multitudinis: ⁊ nō ſuū q̄rens. Quia aūt multe cōitates ſunt/ſcꝫ domoꝝ/vicoꝝ/ciuitatū/⁊ regnoꝝ: q̄ p̄fectam cōitatē regit. i. ciuitatē vel ꝓuinciā antonomaſtice vocaẜ rex. Qui ỽo domū: p̄rfamilias. xxiij. q. iiij. duo iſta. Ex dictis g̃ ptꝫ/ꝙ rex eſt q̄ vni⁹ multitudine ciuitatis vel ꝓuincie: ⁊ ꝓpter bonū cōe regit. vñ Salomō dicit Eccleſiaſtes. v. Uniuerſe terre rex imperat ſeruiēti. ¶ C. Mis p̄miſſis/inq̄rendū eſt q̄d ꝓuincie vel ciuitati magis expedit: vtrū plurib⁹ regibus vti vel vno. Hoc aūt cōſiderari pōt ex fine regiminis. Ad hoc em̄ cuiuſlibet regētis ferri dꝫ intētio: vt ſalutē ꝓcuret ſubditoꝝ. Bonū autē ⁊ ſalus cōſociate multitudinis eſt/vt eius vnitas conſerueẜ: q̄ dꝛ pax. q̄ remota ſocialis vite perit vtilitas. facit ad h̄. xxiij. q. j. noli. ibi: Bellū geriẜ vt pax fiat. ⁊ ibi: Si autē pax humana tā dulcis eſt p tēpoꝛali ſalute ⁊c̄. q̄nimmo multitudo diſſentiēs ſibiipſi ſit oneroſa. Ex ſm legem multitudo oneroſa nihil hꝫ honeſti. in aut. de reſc. i ſi. coll. ij. vñ apl's cōmendata fidelis multitudinis vnitate/dicit: Solicitiſeruare vnitatē ſpūs in vinculo pacis. Eph. iiij. a. Manifeſtū eſt aūt ꝙ vnitatē pōt efficere magis qđ eſt p ſe vnū/q̄ꝫ plures: ſicut efficaciſſima cā calefactiōis eſt qđ p ſe calidū eſt: vtilius g̃ eſt vni⁹ regnū q̄ꝫ pluriū. Itē vniri dicunẜ plura p appꝛopinquationē ad vnū: meli⁹ g̃ regis vni⁹ q̄ꝫ pluriū: ex eo ꝙ plus appꝛopinq̄t ad vnū. Ea etiā q̄ ſm naturā ſunt: optime ſe habēt. Ome aūt naturale regnū ab vno eſt. vñ ⁊ in mēbroꝛū multitudine vnū eſt qđ p̄ncipaliter mouet/ſcꝫ coꝛ: et in partib⁹ aīe/vna vis p̄ncipaliẜ p̄ſidet ſcꝫ rō. Et in apib⁹ vn⁹ rex: et in vniuerſo vn⁹ de⁹ oīm factoꝛ ⁊ rectoꝛ. ad hoc. vij. q. j. in apib⁹. ex de ſum. trini. c. j. oīs em̄ multitudo deriuaẜ ab vno. vñ vnus hō pꝛimo fuit creat⁹: a quo oēs eiuſdē vni⁹ nature. vt dicit Amb. in lib. de paradiſo. ⁊ poniẜ. xxxiij. q. v. nec illud. h̄ pbaẜ experimētis. Nā ꝓuincie vel ciuitates/q̄ nō regunẜ ab vno: diſſenſionib⁹ laboꝛāt: ⁊ abſq̄ȝ pace fluctuāt. vt videaẜ ipleri qđ dñs p ꝓph̄am ɔq̄riẜ dicēs: Paſtoꝛes mlt̄i demoliti ſūt vineā. Hiere. xij. c. Ecōtrario ỽo ꝓuicie ⁊ citates/q̄ ſub vno rege regunẜ: pace cōiter gaudēt/iuſtitia floꝛēt ⁊ affluētia rerū letāẜ. vñ dñs p magno mūere p ꝓph̄as ſuos ꝓmiſit/ꝙ ponēt ſibi caput vnū: ⁊ princeps vn⁹ erit in medio eoꝝ. Ezech. xxxvij. f. de hoc. s. in arti. xl. ỽ. adhuc nulli. ⁊. ỽ. item ꝙ ſit. Sicut autem regnum regis eſt optimum: ita regnum tyꝛāni eſt peſſimū. Opponitur em̄ politie quide democratia. vtrūq̄ȝ em̄ ſicut. s. ỽ. ſi ỽo. cū. ỽ. ſeq. apparet. ē regnū qđ p plures exerceẜ. ariſtocratie ỽo holigarchia. vtrūq̄ȝ em̄ p paucos. qđ aūt ſit regnū optimū oñſuꝫ eſt pꝛi⁹. Si g̃ optimo opponiẜ peſſimū: neceſſe eſt ꝙ tyꝛāni regnū regni vel ciuitatis ſit peſſimū. Nec etiā tyꝛānice factiōis ꝑuerſitas laudabilis erit: ſi regia clemētia tyꝛānice ſubditos tractet: nec vitupereẜ oꝛdo regie p̄tātis/ſi rex crudelitate tyꝛānica ſeuiat. xiiij. q. v. neq̄ȝ ſi agis. Item ỽtus vnita magis eſt efficax ad effectū inducēdū q̄ꝫ diſpſa vel diminuta. Multi em̄ cōgregati ſimul trahunt/qđ ſingulariter a ſingulis trahi nō pōt: ſicut g̃ vtili⁹ eſt ỽtutē operantē ad bonū eſſe magis vnā quū ſit ỽtuoſioꝛ ad operandū: ita magis eſt noxi⁹: ſi ỽtus. i. potētia operans malū ſit vna q̄ꝫ diuiſa. ¶ D. Expedit g̃ vt regnū iuſtū ſit vni⁹ tm̄/ad hoc vt ſit foꝛtius/ꝙ ſi in iniuſtitiā declinat regnū: expedit magis vt ſit multoꝝ vt ſit debili⁹: ⁊ ſe inuicē impediāt. vñ Salomon: Inter ſupbos ſemp ſunt iurgia.

Utrum expediat coitati p vnū aut plures regi.

Regnuꝫ iuſtū vni us.

Pꝛouerb. xiij. et/Ubi ſuperbia: ibi contumelia. Pꝛouer. xj. Inter iniuſta ergo regimina intolerabilius eſt democratia. i. ptās ppl'i. quādo totus ppl's ſicut vn⁹ tyꝛān⁹ eſt. vt. s̄. dixi. Peſſimū ỽo tyꝛānis: ⁊ hoc manifeſte apparet/ſi quis cōſideret mala q̄ ex tyꝛānis ꝓueniūt: de q̄b⁹ etiam dixi. s̄. lxiij. ar. ỽ. tyꝛānis. Quia em̄ tyꝛann⁹ cōtempto bono cōi/q̄rit p̄uatū bonū ſuū eſt vt diuerſimode grauet ſm q̄ diuerſis paſſiōib⁹ ſubiacet ad bona aliq̄ affectāda: quia em̄ paſſione cupiditatis dñaẜ: bona ſubditoꝝ rapit. vnde Salomon: Rex iuſtus erigit terrā: vir auarus deſtruit eā. Pꝛouer. xxix. Si ỽo iracūdie paſſioni ſubiaceat ꝓ nihilo ſanguinē fundit. vñ Ezech. xxij. f. Pꝛinceps ei⁹ in medio ei⁹ q̄ſi lupi rapiētes p̄dā ad effundendū ſanguinē. Hoc g̃ regnū fugiendū eſſe ſapiēs monet dicēs Eccli. ix. c. Lōge eſto ab hoīe habēte poteſtatē occidendi: q̄ſi ſcꝫ non ꝓ iuſtitia: ſed p p̄tātē occidit ꝓ volūtatis libidine. ſic g̃ nulla pōt eſſe ſecuritas: ſꝫ oīa ſunt incerta quū a iure diſcediẜ. Nec ſolū grauat tyꝛānus ſubditos in coꝛpoꝛalib⁹: ſꝫ etiā bona ſpūalia eoꝝ impedit. q̄ em̄ plus p̄eſſe appetit q̄ꝫ pꝛodeſſe: oēm ꝓfectū ſubditoꝝ impedit. ar. bo. xlvij. di. c. virū. lxxxiij. di. nihil. ſuſpicās oīm ſubditoꝝ excellentiā ſue iniq̄ dñationis p̄iudiciū. xxiij. q. vij. ꝙ aūt. ibi: Quis em̄ auar⁹ q̄rit poſſeſſoꝛē: q̄s dñandi cupiditate inflatus/deſiderat h̄re cōſoꝛtē: Conanẜ em̄ tyꝛāni ne eoꝝ ſubditi ỽtuoſi effecti magnanimitatis cōcipiant ſpm̄: ⁊ eoꝝ iniquā dñationē nō ferant. Conanẜ etiā ne ſubditi inter ſe pacē habeāt: vt dū vn⁹ de altero nō cōfidit: cōtra ei⁹ dñiū aliq̄d moliri nō poſſint. Pꝛocurāt etiā tyꝛāni ne eoꝝ ſubditi potētes ⁊ diuites ſint: ne talia ſint eis nociua: vt ɔ̄ charitatem viuentes/ɔ̄ ſe poſſint dicere: gaudem⁹ ſup iniq̄tate/nō congaudem⁹ ſup ỽitate. ɔtra illud. j. ad Coꝛ. xiij. ibi: Nō gaudet ſup iniq̄tate. vñ de tyꝛanno pōt dici verbū Job: Sonitus terroꝛis ſemp in auribus illi⁹: ⁊ quū pax ſit ſemp inſidias ſuſpicaẜ. Job. xx. Ex hoc aūt ɔtingit vt dū p̄ſidētes: qui ſubditos ad virtutes inducere deberēt: virtuti ſubditoꝝ nequiter inuidēt: ⁊ eā ꝓ poſſe impediūt: vt ſub tyꝛannis pauci ỽtuoſi inueniant: h̄ñ g̃ dicit Leo papa. Integritas p̄ſidentiū ſalus eſt ſubditoꝝ. lxj. di. miramur. ad pn. ⁊ ſm Ariſto. apud illos inueniunẜ foꝛtes viri: apud q̄s foꝛtiſſimi quiq̄ȝ honoꝛanẜ. Et Tullius: Jacent ſemp ⁊ parū vigēt: que apud quoſq̄ȝ improbanẜ. Naturale etiā eſt vt hoīes ſub timoꝛe nutriti/i ſuilē degenerēt animū. vt. xxiij. q. vj. §. ex his. ⁊ vt puſillanimes ſiāt ad oīe opus vtile et ſtrenuū: qđ experimētis ptꝫ in ꝓuincijs q̄ diu ſub tyꝛānis fuerūt. vñ Col. iij. d. Patres nolite ad idignationē filios veſtros ꝓuocare: vt nō puſillo aīo ſiāt. Salomō: Regnātibus impijs ruine hoīm. ⁊ iterū: Quū impij ſumpſerint p̄ncipatū: gemet ppl's. Pꝛouer. xxix. q̄ſi ſub ſuitute redactus. ⁊ iterū: Quū ſurrexerint impij: abſcondenẜ hoīes. Pꝛouer. xxviij. c. in ſi. vt tyꝛānoꝝ crudelitatē euadāt. Nec eſt mirū: q: hō abſq̄ȝ rōne ſm animi ſui libidinē p̄ſidens/nihil differt a beſtia. vñ Salomō: Leo rugiēs: ⁊ vꝛſus eſuriēs: p̄nceps impi⁹ ſup ppl'm pauperē. Pꝛouerb. xxviij. ⁊ ideo a tyꝛāno ſe abſcōdūt hoīes ſicut a crudelib⁹ beſtijs: q: optimū ⁊ peſſimū regimē ɔſiſtit in monarchia. i. in p̄ncipatu vni⁹. Multis ꝓpter tyꝛānoꝝ malitiā reddiẜ regia dignitas odioſa. Quidā ỽo dū regimē regis deſiderant: incidunt in ſeuitias tyꝛannoꝛū rectoꝛeſq̄ȝ cōplures tyꝛannidē exercent ſub p̄textu regie dignitatis. Hoꝛū quidem exemplū euidēter apparet in romana republica. Regib⁹ em̄ a romano ppl'o expulſis: dū regimē vel poti⁹ faſtū et tyꝛannidem ferre nō poſſent: inſtituerūt ſibi cōſules. di. ij. quedā. ⁊ alios magiſtrat⁹ p q̄s ceperunt regi ⁊ dirigi. vñ ⁊ vna de autēticis eſt autētica de cōſulib⁹. Et ſicut refert Salluſti⁹: Incredibile eſt memoꝛatu quātū adepta libertate bꝛeui romana creuit ciuitas. Plurimū nāq̄ȝ ɔtingit vt hoīes ſub rege viuētes/ſegni⁹ ad bonū cōe nitanẜ: vtpote exiſtimātes id qđ ad bonū cōe impēdūt: nō ſibiipſis cōferre: ſed alteri ſub cuius p̄tāte vident eſſe bona cōia. Quum ỽo nō vident cōmune eſſe in poteſtate vnius: nō

Regia dignitas odioſa reddiẜ.

accedūt ad bonū cōmune. quaſi ad id qđ eſt alterius: ſed quilibet aſcēdit ad id ſicut ad ſuū. vñ in experimēto appa ret φ vna ciuitas p annuos rectores adminiſtrata/plus pōt interdū: q̃ rex q̇ haberet tres vel q̃tuor ciuitates. Par uaq̧ ſeruitia exacta a regibus grauius ferunt: q̃ magna onera ſi a communitate ciuiū imponant. qđ in romana re publica euenit. Nā vt ſcribit Titus Liuius prima decade p totū. Plebs ⁊ ad militiā ſcribebat ⁊ p militātibus ſti pendia exoluebāt. Et quū ſtipendijs ſoluēdis nō ſuffice ret erariū: in vſus publicos opes cōuenere priuate/adeo vt pter ſingulos aureos anulos: ſingulaq̧ decora dīno dia: que erant dignitatis inſignia: multū auri in republi ca fundebat. Sed q: fatigabant diſſenſionibus ɔtinuis: que vſq̧ ad bella ciuilia excreuerūt: q̇bus bellis ciuilib⁹ eis libertas/ad quā multū ſtuduerāt: de manibus erepta eſt: ⁊ ſub poteſtate imperatorū eſſe ceperūt: q̇ ſe reges ap pellare noluerūt: q: romanis fuerat nomē regiū odioſuȝ. Horū autē quidā more regio cōmune fideliter ꝓcurauerunt: p quorū ſtudiū romana reſpublica adaucta eſt ⁊ cō ſeruata. Plurimi vero eorū in ſubditos quidē tyranni: ad hoſtes vero deſides effecti ⁊ imbecilles/romanā rempubli cā ad nihilū redegerunt. Similis etiā proceſſus fuit in po pulo iudeorū. Primo quidē dū iudicib⁹ regebant: vndiq̧ diripiebant ab hoſtib⁹: ⁊ vnuſquiſq̧ qđ erat bonū in ſuis oculis faciebat. vt in lib. Judicū p totū. ⁊ c. vlti. in fi. Re gibus vero eis diuinitus datis ad eorū inſtantiā. j. Regū. ix. Propter regū malitiā a cultu vnius dei receſſerūt: ⁊ fina liter in captiuitatē ſunt ducti. Tob. j. Utriuſq̧ ergo peri cula imminēt ſiue pemineant tyranni ⁊ euitent. regis opti mū regnū: ſiue dū deſiderat poteſtas regia in malitiā ty rannicā cōuertat. Quū autē duo ex q̇bus periculū immi net/inſtant: id optimū eligendū eſt ex quo ſequit minus malū. xiij. di. c. j. ⁊ ij. magis em̄ ꝑportandū eſt vnius regnū q̃ multorū: q̃uis ex vtroq̧ ſequant pericula. Nā fere om ne multorū regimē eſt in tyrannidē terminatū: vt in roma na republica maxime apparet: que quū diu p magiſtrat⁹ adminiſtrata fuiſſet: exortis ſimultatibus diſſenſionib⁹ ⁊ bellis ciuilib⁹/in crudeliſſimos tyrannos crudeliter in ciderūt. Relinquit ex dictis magis eſſe expediēs ſub vno rege viuere q̃ multorū. Quia ergo vnius regnū ꝑeligen dū: qđ eſt optimū. ⁊ contingit ipſum in tyrannide cōuer ti: qđ eſt peſſimū/vt ex dictis patȝ. diligēter laborādū eſt vt ſic ꝓuidcatur de rege: vt nō incidat in tyrannū. vñ neceſ ſariū eſt/vt illi qui habent officiū eligēdi talē in regē: ꝓ uideant quē nō ſit ꝓbabile in tyrannidē declinare. vnde ⁊ Grego. xiij. c. Queſiuit dñs virū ſm cor ſuū: ⁊ p̄cepit ei dñs/vt eſſet dux ſuper populū ſuū. facit. viij. q. j. licet. Dein de ſic diſponenda eſt regis gubernatio: vt regi iā inſtitu to/tyrannidis ſubtrahat occaſio: ſic etiā eius tēparet po teſtas: vt de facili i tyrānidē declinare nō poſſit. ❡ F Dei mū curādū eſt ſi rex in tyrannidē declinaret: qualiter poſ ſit occurri. Et ſi nō ſit exceſſus tyrannidis: vtilius eſt re miſſam tyrannidē tolerare ad tempus/q̃ cōtra tyranni dem agēdo multis implicari periculis que ſunt grauio ra ipſa tyrannide. ſic em̄ frequēter in tyrannide cōtinge re ſolet: vt poſterior fiat peior q̃ p̄cedens/dū p̄cedentia grauamina nō deſerit: ⁊ etiā ipſe ex ſui cordis malitia no ua excogitat. Uñ ſiracuſanis quōdam Dionyſij mortem omnibus deſiderātibus: anus quedā vt incolumis et ſibi ſupſtes eſſet continue orabat. Qđ vt tyrannus cognouit: cur hoc faceret interrogauit. Tunc illa puella ait exiſtens quū grauē tyrannū haberemus/eū interfici cupiebā: quo interfecto aliquātulū durior ſucceſſit: ei⁹ q̧ finiri dñatio nē malā exiſtimabāt. Tertiū importuniorē hr̄e cepim⁹ re ctorē: itaq̧ ſi fuerȝ abſūpt⁹: deterior timeo i locū tuū ſucce det. Etſi ſeuiſſima ſit tyrānis: docet tñ nō ſolū bōis ⁊ mo deſtis: ſȝ etiā dyſcolis ſubditos eē. Hec eſt em̄ grā ſi ꝓpter cōſciētiā dei ſuſtinet q̇s triſtitiā patiēs iniuſte. j. Pet. ij. c. facit. xj. q. iij. iulian⁹. Uñ quū multi romanorū fidē chriſti ꝑſequerent tyrānice: magnaq̧ multitudo tam nobiliū q̃

Expediens ſub vno rege viuere.

Regi in tyrānidē declinanti q̄liter obuiandum.

ppl'i eſſet ad fidē ɔuerſa: nō reſiſtēdo/ſed mortē ſuſtinēdo p chriſto laudant: vt in ſacra legione thebeorū apparet: facit ad hoc. xxiij. q. j. §. j. vñ ⁊ in veteri lege legunt occiſi fuiſſe hi q̇ occiderūt Joas regē iuda: q̃uis a cultu dei re cedentē: eorū filijs reſeruatis. iiij. Reg. xij. Si aūt nō ex p̄ ſumptione priuata: ſȝ authoritate publica ⁊ cōi. rex in ty rannū ɔuerſus: vel ali⁹ tyrān⁹ deſtruat/vel ei⁹ ptās ipſa refrenet: nō eſt putāda talis multitudo infideliter agere tyrannū deſtituēs: etſi in ꝑpetuū antea ſibi ſe ſubiecerit. q: hoc ipſe meruit in multitudis regimine ſe nō fideliter gerēs: vt exigit regis officiū/φ ei pactū a ſubditis nō ſer uet. Sic roma in tyrānū Tarq̇niū: quē in regē ſuſceperāt: ꝓpter ei⁹ ⁊ filiorū tyrānidē. xxxij. q. v. ꝓpoſito. ibi: Cū vio lenter Tarq̇nij regis fili⁹ a regno eiecerūt ſubſtituta ſibi minori ſcȝ cōſulari ptāte. Sic ⁊ domitianus q̇ modeſtiſſi mis impatorib⁹ Ueſpaſiano p̄ri/⁊ Tito filio ei⁹ ſucceſſe rat: dū tyrānidē exerceret: a ſenatu romano iterempt⁹ eſt. oib⁹ q̇ idē ꝑuerſe fecerat p ſenatuſconſultū iuſte ⁊ ſalubri ter in irritū reuocatis. Quod etiā factū eſt vt btūs Joan. euāgeliſta dilect⁹ dei diſcipulus: q̇ p ipſum domitianū in pathmos inſulā fuerat exilio relegat⁹: p ſenatuſconſultū epheſuȝ remearet. ❡ Ad hāc materiā expſſe faciūt. C. de pac. cū ꝓponas. ff. de ioffi. teſta. ſi inſtituta. ff. ꝓ ſocio. ſi cō uenerit. xxviij. q. ij. ſi infidelis. ibi: Nec eſt ei fides ſuādā ⁊c. xcv. diſt. eſto. xxij. q. v. de forma. ex̄ de iureiur. ꝑuenit. ij. ibi: Nec tu ei etiā ſi ꝓmiſſum tuū iuramēto vel fidei obliga tione interpoſita cōditione firmaſſes: aliq̄ten⁹ teneris: ſi cōſtat ei cōditiōi minime paruiſſe. ex̄ de penis. ɔſtitut⁹. xj. q. iij. iulian⁹. xlv. di. cū beat⁹. ex̄ de pactis. cū p̄dē. de renun. ſane. ff. de cōdi. cā da. ⁊ cā nō ſe. ſi q̇s accepto tulerit. ex̄ de elec. cū inter. R. ſeniorē. j. rñſo. ibi: aduerſarijs cōpoſitio nē ipſam nolētib⁹ obſeruare ⁊c. Si vero ad ius alicui⁹ ſupe rioris ptineat multitudini ꝓuidere de rege: expectādū eſt ab eo remediū ɔtra tyrāni nequitiā. Sic ptās archilai: q̇ p p̄re herode regnare iā ceperat: ⁊ eū in tyrānidē ⁊ ma litiā imitabat: p ceſarē auguſtū ptās diminuit: ⁊ inter fra tres ſuos diuidit. Et tandē quū nec a tyrānide ceſſaret: a Tyberio ceſare relegat⁹ eſt i exiliū apud Lugdunū gal lie ciuitatē. ſicut narrat hiſtoria ſcholaſtica. Si aūt alius nō eſſet ſupior tyrāno: inuocādū eſſet eccl'ie auxiliū cōtra eū. arg. ex̄ de fo. cōpe. licet. xxiij. q. v. adminiſtratores. defi ciēte em̄ hūano auxilio/recurrēdū eſt ad deū vt cor humi liet. Nā cor regū in manu dei/q̇cūq̧ voluerit inclinabit il lud. Prouer. xxj. a. De⁹ em̄ cor aſſueri regis irati ɔ iudeos in māſuetudinē vertit. Heſter. v. ⁊ p totū. ⁊ Nabuchodono ſor regē crudelē ɔuertit. Dañ. iiij. qñ. ⁊ c. xxiij. q. iiij. nabu chodonoſor. autē tales tyrānos ſupbos deſtruit. Eccli. x. Sedes ſupborū ducū deſtruxit: ⁊ ſedere fecit mites p eis. q: ipe eſt q̇ crudelē pharaonē ⁊ ɔ iudeos tyrānū cū exerci tu ſuo deiecit in mare. Exo. iij. b. ⁊ xiiij. f. ⁊ p:c. c. nabucho donoſor. ipſe eſt qui nabuchodonoſor ſuperbientem in ſimilitudinem beſtie commutauit. Dañ. iiij. de peni. diſt. j. §. ex his. v. nabuchodonoſor quoq̧. Ipſe enim deus ꝓ mittit pplo ſuo requiē ſe daturū a labore ⁊ cōcuſſione et ſeruitute dura/q̇ an fuierat. Eſa. xiiij. a. ⁊ Ezech. xxxiiij. di cit: Liberabo gregē meū de ore eorū. ſ. paſtorū q̇ paſcūt ſe ipſos. ɔ illud. j. Pet. v. Paſcite eū q̇ in vobis eſt gregē dñi. xcv. di. eſto. Sȝ vt h̄ ppl's cōſeq̇ bñficiū mereat: dȝ a pctis ceſſare: q: in vltiōe pcti diuina ꝑmiſſiōe impij accipiūt pn cipatū/dicēte dño p Oſeā. Oſee. c. xiij. Dabo eis regē i fu rore meo. ⁊ Job. xxxiiij. Qui regnare fac̄ hoiem hypocri tā ꝓpter pcā ppl'i. tollēda eſt ḡ culpa vt ceſſet tyrānorū plaga. ad h̄. xxiij. q. v. §. hinc notādū. vbi de h̄. ⁊ vij. q. j. au dacter. ⁊ ex̄ de pe. ⁊ re. cū infirmitas. ❡ F Quia aūt ſm p̄dicta regis eſt bonū multitudis q̇rere: nimis videt one roſum regȝ officiū: niſi ei aliqđ bonū ꝓpriū ex h̄ ꝓueniret. Oportet ḡ ɔſiderare q̄le ſit boni regis ɔueniēs p̄miū. ar. j. di. ius militare. ibi: veluti quū corona vel torq̄s donat. ⁊ lxj. di. miramur. ad fi. ibi: nec pōt de ei⁹ ꝓuectiōe dubitari/ cui p laborib⁹ multi/p morib⁹ caſtis/p actiōib⁹ ſtrenuis

Boni regis recōpenſatio

celſioris loci

Digitized by Google

celſioris loci premiũ debet. Quibuſdã ergo viſum eſt re-
gis p̄miũ nõ eſſe aliud q̃ honorem ⁊ gl'iam. vñ ⁊ Tul-
lius de republica definit principem ciuitatis alendũ eſſe
gloria. cuius rõnẽ Ariſtoteles in lib. ethi. aſſignat. q: prin
ceps cui nõ ſufficit honor ⁊ gl'ia: ↄſequẽter tyrãnus effi-
citur. Ineſt em̃ animis hoim / vt pp̄ter bonũ querãt. viij.
q. j. ſunt in eccleſia. Si ergo nõ ſit ↄtentus gloria ⁊ hono-
re p̃nceps: querit voluptates ⁊ diuicias: ⁊ ſic ad rapinas
⁊ iniurias cõuertitur ſubditoꝝ. Sed ſi hanc ſniam rece-
perimus: plurima ſequẽtur inconueniẽtia. Primo nãq̧
hoc eſſet regibus diſpendioſum: ſi tot labores ⁊ ſolicitu-
dines paterenť / p̄ mercede tam fragili. nihil em̃ videtur
in rebus humanis gloria ⁊ honor fauoris hoim: quũ de-
pendeat ex hoim opinionibus. ⁊ verbis eorũ q̃bus nihil
mutabilius eſt in hoim vita. vñ ⁊ gloria flos feni dicitur.
Matth. vj. j. Pet. j. d. Eſa. xl. Deinde humane glorie cupi-
do animi magnitudinẽ auferet. Qui em̃ fauorẽ hominũ
querit: neceſſe eſt in oĩ qð dicit aut facit / vt eoꝝ voluntati
deſeruiat. ⁊ ſic dum placere hoibus ſtudet: fit ſeruus ſin-
guloꝝ. ar. l. di. ſi quis diaconus. pp̄ter qð idez Tullius in
lib. de officijs / cauendã dicit eſſe gl'ie cupidinẽ. eripit em̃
animi libertatẽ: qua magnanimis viris oĩs dʒ eſſe contẽ-
tio. nihil aũt p̃ncipem qui ad magna peragenda eſt / ma-
gis decet: q̃ animi magnitudo. facit. lxxxviij. di. nihil. Eſt
ergo incõpetens regi / pp̄ter officiũ / humane gl'ie p̄miũ.
ptinet em̃ ad boni viri officiũ / vt contẽnat gl'iam: ſicut ⁊
alia bona tp̄alia. Et fit quoddã mirabile. vt q: virtuoſos
actus ↄſequiť gl'ia: ipſaq̧ gl'ia virtuoſe ↄtẽnitur: ex ↄtem
ptu gl'ie hõ gl'ioſus reddatur: ſm ſniam Fabij dicentis.
Gloriã q̃ ſpernit: verã habebit. Et de Catone dicit Sallu
ſtius quãto min⁹ appetebat gl'iam: tanto magis aſſeq̃ba
tur eã. vñ Greg. Gloria vmbre ſimilis eſt: q̃ fugientẽ ſeq̃
tur: ⁊ que fugit ſequentem. iuxta illud Eccli. xj. Si ſecu-
tus fueris: nõ apprehendes. ⁊ ſi p̃curreris non effugies.
Vñ pbs. Hoc ſolũ hʒ humana gl'ia glorioſum: q̃ ſe appe
tentes fugit: ⁊ ſe fugientes appetit. Ipſiq̧ chriſti diſcipu
li ſe ſicut dei miniſtros exhibebant: p̄ gl'iam ⁊ ignobilita
tem: p̄ infamiã ⁊ bonã famã. ij. ad Coꝝ. vj. Amplius ex cu
piditate glorie periculoſa mala ſequũtur. multi em̃ dum
immoderate gloriã in rebus bellicis queſierũt: ſe ac ſuos
exercitus p̄diderũt: libertate p̄rie ſub hoſtiũ ſeruitute re
dacta. vñ Torquatus roman⁹ p̃nceps in exemplo huius
vitãdi diſcriminis / filiũ qui ↄtra iperiũ ſuũ ab hoſte pro-
uocatus iuuenili ardore pugnauit: licet viciſſet: occidit.
ne plus eſſet in p̄ſumptiõis exẽplo q̃ vtilitatis in gl'ia oc
ciſi hoſtis. Idem ſcripſi. ſ̃. xlij. ar. D. ↄſimile narrat. Habet
etiã cupido glorie aliud vitium familiare / ſimulationis.
Quia em̃ eſt difficile / paucisq̧ cõtingit: veras virtutes
aſſequi: q̃bus ſolis honor debeť: multi gl'iam cupientes
virtutũ ſimulatores ſiũt. pp̄ter qð ſicut Salluſtius dicit.
Ab initio multos mortales falſos fieri coegit: aliud clau
ſum in pectore: aliud promptũ habẽtes in lingua. Sed ⁊
ſaluator noſter eos q̃ bona op̄a faciũt / vt ab hoib⁹ videã-
tur: hypocritas. i. ſimulatores vocat. Matth. vj. c. ⁊. xxiij.
A. Sicut ḡ p̄iculoſum eſt multitudini: ſi p̃nceps diuitias
⁊ voluptates q̃rat p̄ p̄mio: ne raptor ⁊ ↄtumelioſus fiat:
ita p̄iculoſum eſt ne q̃rat gl'ie p̄miũ: ⁊ ſic p̄ſumptuoſus et
ſimulator exiſtat. p̄ſumptio aũt ſm Ber. de elatiõe naſcť:
ſicut vera mãſuetudo ex humilitate. Quid autem maior
p̄ſumptio ⁊ ſup̄bia: q̃ honores appetere hui⁹ mũdi: p̄ q̃s
p̄danť honores regni celeſtis: ſic p̄didit elatus lucifer: di
cẽs Eſa. xiiij. In celũ aſcẽdã. i. ad eq̃litatẽ dei: ſup aſtra ce-
li. i. ſup angelos: exaltabo ſoliũ meũ q̃ſi rex eoꝝ. ecce appe
titus dñandi. ſimilis ero altiſſimo. ecce ↄtẽptus ſubijciẽ-
di. Sʒ ſubito p̃cipitat⁹ eſt de celo in abyſſum eterne dãna
tiõis. vñ Lu. x. Videbã ſathanã ſicut fulgur de celo caden
tẽ. Occaſio aũt iſti⁹ p̄ſumptiõis ⁊ noxij appetit⁹ i eo fuit
ex imẽſitate bonoꝝ naturaliũ. ſup̄biuit aũt ⁊ vltra ſe extẽ
dit: de nobilitate nature: p̄eminẽtia potentie: ſubtilitate
intelligentie: ⁊ arbitrij libertate. ⁊ iſte eſt lect⁹ Og regis

Nimia glorie et honoris cupido.

Faſtoſa luciferi ſup̄bia

baſan: in quo requieuit. i. ſup̄bia. ferreus / q: ſuperbus os
frãgit. de q̃ Deut. iij. lect⁹ regis baſan erat ferreus hñs. ix.
cubitos lõgitudinis. ⁊. iiij. latitudinis. Og interp̄tať cõ-
gregãs ſeu coaceruans / vel abſcõdit⁹. Hic eſt lucifer ſuis
terminis nõ ↄtent⁹: cõgregãs ſibi ampli⁹ p̄ appetitũ ho-
noris: abſcõdit⁹ / q: trãſfigurat⁹ in ſpecie boni. Oĩs ambi
tioſus rex baſan. Baſan ↄfuſio interp̄tať. ↄfuſio iſta abie
cti o ẽ ⁊ dep̄ſſio. vñ Apoc. xij. ibi. Et p̄iect⁹ ẽ draco ille ma
gnus ſerpẽs antiqu⁹: q̃ vocať diabolus ⁊ ſathanas. ⁊ quã
tũ q̃ſq̧ ſe gl'iauerit: tãtũ tormẽtũ habebit. Apoc. xviij. Cõ
fuſio iſta nuditas ẽ ab oĩ bono. de q̃ Apoc. iij. ibi. vt nõ ap
pareat ↄfuſio nuditatis tue. De hac ↄfuſione Chryſoſto.
Quicũq̧ deſiderauerit p̄matũ in terra: iueniet ↄfuſionẽ
in celo. nec iter ſeruos dei cõputabiť: q̃ primatũ tractaue
rit. xl. di. q̃cũq̧. al's eſt in. c. multi. Nouẽ cubitos habuit le-
ctus ille: q: ſup. ix. ordines angeloꝝ ſe extẽdere voluit. Et
iiij. latitudinis: q: de. iiij. ſup̄biuit. vt dixi. ⁊ habuit imẽſi-
tatẽ bonoꝝ naturaliũ. vñ Ezech. xxviij. Tu ſignaculũ ſi-
militudinis plen⁹ ſap̄ia perfect⁹ decore: i delicijs paradiſi
fuiſti dei. Oĩs lapis p̄cioſus opimentũ tuũ. ⁊ paulopoſt.
Repleta ſunt interiora tua iniq̃tate. i. ineq̃litate. iniquũ
em̃ mai⁹ eſſe nõ potuit: q̃ ſe deo ſimilẽ in potẽtia facere.
Et peccaſti / p̄ctõ maxime ſup̄bie. de q̃ in p̄s. xviij. Et emũ-
dabor a delicto maximo. gloſ. i. ſup̄bia. de ħ de pe. di. ij. p̄n-
cipiũ. q: ſicut ait Bern. p̄uidit rõnalẽ creaturã fore aſſu-
mẽdã ad eq̃litatẽ dei in vnitate p̄ſone: ⁊ quũ ſe videret ce-
teris angelis pulchriorẽ: putauit q̃ ipſe eẽt illa creatura.
⁊ ideo ſup̄biuit: ⁊ ħ ſup̄biẽdo appetijt: fuit em̃ in eo cõiun
ctio ↄtraria ſcʒ nature bone. ex̃ de ſum. tri. c. j. §. diabolus.
xxiij. diſ. q̃ ep̄s. ⁊ volũtatis a ſe male. vñ. j. Reg. xvj. Sp̄us
dñi malus exagitabat ſaul. Dñi dr̃ / pp̄ter naturã bonam.
Malus / pp̄ter volũtatẽ malã. ¶ Sup̄bi ḡ p̄ſumptuoſi
ad imitationẽ diaboli rapiũt dei potẽtiã duobus modis.
Primo p̄ libidinẽ dñandi. nõ em̃ eſt naturale hoi: vt ap-
petat dñari hoibus. quũ nõ ſit creat⁹ vt dñareť hoib⁹: ſed
brutis. vñ Gen. j. Dñamini piſcib⁹ maris ⁊ volatilib⁹ celi
⁊ beſtijs terre. ſed ħ eſt ex appetitu diabolico. vñ Bern.
Quãti vſq̧ hodie feda ſequunť infeliciaq̧ veſtigia. imo
q̃ pauci euadũt q̃bus libido dñandi nõ dñeť. quẽ ſeq̃mi-
ni miſeri. nõne iſte eſt mons in quẽ aſcẽdit angelus: ⁊ fa-
ctus eſt diabolus. Scđo p̄ ↄtemptũ obediẽdi ſuo ſupiori.
qð ſimiľr aſſimilat hoiem diabolo. Vñ illi q̃ ↄtempſerũt
obedire Sauli. j. Reg. x. dicunť filij belial. qð interp̄tatur
abſq̧ iugo. Hiere. ij. A ſeculo cõfregiſti iugũ meũ. vtrũq̧
aũt habet honorẽ appetẽs. q: p̄eſſe vult / ⁊ nõ ſubeſſe. Cõ-
tra iſtos Aug. Locus ſupior ſine q̃ pp̄ls regi non põt / etſi
ita teneať / ⁊ adminiſtreť vt decet: tñ indecẽter appetitur.
viij. q. j. q̃ ep̄atũ. Item Ber. Quoties hoib⁹ p̄eſſe deſide-
ro: toties deũ meũ p̄eire ↄtendo. de illo nãq̧ ſcriptum eſt
Luc. ij. ⁊ erat ſubdit⁹ illis. Itẽ Grego. Sup̄bus toties ad
culpã apoſtaſie dilabiť: q̃ties p̄eſſe hoib⁹ delectať. Item
Chryſ. O p̄late tãto igiť ſummis caput tuũ. Miror ſi quẽ
ↄtigerit ſaluari de ijs q̃ p̃ncipanť in tãtis ruinis. ⁊ tanta
pigritia. video tñ currẽtes: ⁊ ſpõte ſe in p̄icula p̄ijciẽtes.
Item. Lu. xiiij. Villã emi. vno mõ exponiť. i. p̄latiõnẽ mul
to labore acq̃ſiui. necnõ p̄cio aie cõparaui. Nã dñiũ q̃ am
bit: aiam p̄dit. q: gr̃am amittit: q̃ eſt vita aie. hanc lucifer
p̄dens cupiditate ⁊ deſiderio / emere voluit: ⁊ ſedẽ regis
celi p̄didit. Siľr p̄in⁹ hõ ambiuit: ⁊ q̃ erat dñs oim. Gen.
j. in ſeruitutẽ oim etiã publice cecidit. ⁊ ſeq̃tur in Luc. Et
neceſſe habeo exire / ab eternoꝝ ↄtẽplatiõe / ⁊ animi ↄſide
ratiõe / ⁊ cordis cõpunctiõe. vt ait Greg. in p̄logo ſup li.
dialogoꝝ. Et videre illã. i. ſtudiũ applicare ad tp̄alẽ gl'iaꝫ
vel alteri⁹ curã. ſʒ dr̃ Eccl's. vij. Quid neceſſe eſt hoi maio
ra ſe q̃rere: Grandis villa eſt vita p̄pria. felix q̃ hãc cuſto-
dire ſufficit. Prouer. iiij. Oĩ cuſtodia ſerua cor tuũ. vere
hʒ locũ hodie Cañ. j. poſuerũt me cuſtodem. i. p̄latũ. non
tortorẽ ſcʒ aiarũ ⁊ rerũ eccl'iaſticarũ. xvj. q. j. in ſacris ca-
nonib⁹. Iſte eſt cuſtos cui dr̃. iij. Regũ. xx. pp̄e ſi. Cuſtodi
virũ iſtũ: q̃ ſi lapſus fuerit / erit aia tua p̄ aia eius. Hoc dr̃

Peccatũ maximũ

Digitized by Google

p:elato:de cuius manibus requiriť ſanguis ſubdito:ꝝ.
xliij.di.epheſijs.ex de offi.o:.irrefragabili.vbi de hoc. In
vinea.i.i eccľia.Eſa.v.Uinea dñi exercituū iſrľ eſt. Mat.
xxj.Malos male pdet ꝛ vineā ꝛc.Uineā meā nō cuſtodi
ui:ꝯſciam meā ꝛ vitā meā.Cañ.viij.Uinea mea.i.ꝯſcien/
tia mea co:am me eſt. Quiꝺē rectores hodie ꝛ cuſtodes
poſiti ſunt in vinea dñi ſabaoth:ſunt illi q̄ vineā ſuā.i.vi/
tam ſuā male cuſtodierūt ꝛ cuſtodiūt.Talibꝰ peſſimis cu
ſtodibus/nō cuſtodibꝰ ſed vaſtato:ibꝰ vinearū/plena eſt
eccľia ſctā dei. de iſta materia ſatis p Bern. in p:e. Abis.
Poſuerūt me cuſtodē.Cōtra tales ambientes ꝛ p:eſum/
ptuoſos dicit ſpūs mendax.de q̄.iij.Regū.xxij.Egrediar
ego ſpūs mēdax in o:e oīm ꝓphetarū. aſcēde in ramoth
galaad.Ita clamāt cogitatiōes elatiōis in co:de hoīs.
Aſcēde ad ꝑlationē:q: ſufficiēs es:optime poteris admi/
niſtrare dignitatē cū ſalute aīe tue: imo magnā vtilitatē
facies:q: malis q̄ iā extulerūt caput/poteris ꝯtraire: hu/
miles q̄ iam depſſi ſunt/releuare.ſ; manifeſte falſa ſunt q̄
ꝓponit.q: multi fuerūt boni ante ꝑlationē/q̄ rep:obati
ſunt poſt adeptā dignitatē.vt pꝫ in Saule ꝑus humili.j.
Reg.ix.ibi.Erat ſaul electꝰ ꝛ bonꝰ: ꝛ nō erat vir de filijs
iſrľ melio: illo. Iſte tñ poſtea malus ꝛ ſupbus effectꝰ/me
ruit rep:obari:ꝛ diabolo tradi.j.reg.xvj.ibi.Spūs dñi re
ceſſit a Saul: ꝛ exagitabat eum ſpūs nequā a dño. Ra/
moth aūt interpꝛtať excelſuꝫ ſignū: ꝛ ſignificat dignitatē
cuiꝰ appetitus eſt certū ſignū rep:obatiōis. Galaad in/
terpꝛtať trāſmigrātes teſtes.q: ibi fit trāſmigratio de bo
nitate in iniq̄tatē.ps.x. Trāſmigra in montē ſicut paſſer.
Cōtra hmōi cogitatiōes elatas ſanū dať ꝯſiliū P:ouer.
xxij.Noli eſſe cū hiis q̄ defigūt manꝰ ſuas.i.ꝑſumūt fideiu
bere ꝓ ſubditis.ex de renū.niſi.ꝟ.verū.quū vix ſufficiant
ꝓ ſe reddere rōnē.ex de accu.q̄liter.ij.ꝛ q̄ vades.i.fideiuſ
ſo:es ꝛ ſe offerūt ꝓ debitis.i.aīam ſuam obligāt ꝓ pctīs
oīm ſbdito:ꝝ.De materia ābitiōis.xl.di.añ oia.c.q̄cūq;.lxj.
di.miramur.j.q.j.ꝑncipatꝰ.c.nō ē putāda.i ſi.c.q̄cq̄d.c.o:/
dinatiōes.c.ſi q̄s neq;.c.nullus itaq; p ambitū.ꝛ.q.vj.ſi/
cut.ꝛ.q.vij.ſanximꝰ.xlvij.diſt.mirū.viij.q.j.in ſcripturis.c.
ſciendū.c.q̄ expatū.c.ſi ergo.ex de elec.q̄liter. ex de reſcrip.
p.quia.li.vj.de con.p:e.deteſtāda.li.vj.ff.ad le.iuľ.de am/
bitu.p totū.lxxix.di.ſi q̄s papa.ex de elec.in pleriſq;.in cle
men.ꝛ.c.cū ꝯceſſa ibidē. Adde hic qᵭ ſcripſi.ſ.in.ij.p:te. in
ij.c.tre.in ar.v.in.ꝟ.iuxta tropologiā.ꝛ in ar.x.§.poſtq̄.ꝟ.
ambitioſa.cū.ꝟ.ſeq.ꝛ in.ij.p:te in.§.expeditis.in ar.lxxiiij.
¶ Qᵭ autē dictū eſt.ſ.regis ꝑmiū eſſe hono:ē ꝛ glo:iā:
quātū ex dictis ſapientū apparet:nō ea rōne gľiam ꝛ ho
no:ē ꝓ ꝑmio ꝑncipi decreuerūt:tāq̄ ad h̄ p:incipaľr ferri
debeat boni regis intētio. Sꝫ q: tolerabiliꝰ eſt: ſi glo:iā
q̄rat vľ cupiat/vľ voluptatē ſectet.Hoc eñ vitiū ꝟtuti ꝓ/
piquiꝰ ē.quū gľia quā hoīes cupiūt nihil aliᵭ ſit (vt Au
gu.definit) q̄ iudiciū hoīm bñ de hoībus opinātium.Cu
pido ergo gľie aliqᵭ hꝫ virtutis veſtigiū:dū ſaltē bono:ꝝ
app:obationē q̄rit:ꝛ eis diſplicere recuſat. Paucis er/
go ad virtutē venientibus/tolerabilius videť ſi p:eferať
ad regnū qui vel iudiciū hoīum metuens/a malis ma/
nifeſtis retrahiť.Qui eñ glo:iā cupit:aut vera via p vir
tutis opa nititur vt ab hoībus app:obeť:vel ſaltem dolis
ad hoc tendit atq; fallacijs:aut p apertiſſima ſcelera q̄rit
obtinere qᵭ diligit. vnde beſtias ſuperat ſiue crudelitat;
ſiue luxurie vitijs.ſicut in Nerone ꝛ Ceſare pꝫ. cuius vt
Aug.dicit.fuit tanta luxuria:vt nihil putareť ab eo virile
metuenduꝫ. Tanta crudelitas: vt nihil molle hr̄e puta/
retur.Hoc aūt ſatis exp:imiť p id qᵭ i erh̄.Ariſtoteles di/
cit de magnanimo:q nō querit gľiam ꝛ hono:ē: nec ali/
Gľia nō quid magnū eſt qᵭ ſit virtutis ſufficiēs ꝑmiū. ¶ Oñ g̃
eſt regaľ mūdanus hono: ꝛ hoīm glo:ia regie celſitudinis ſuffici
dominī ens p:emiū nō eſt:inq̄rendū reſtat quale ſit ſufficiēs p:e/
ꝑmiū. miū.Eſt aūt cōueniens vt rex p:emiū expectet a deo. mi/
niſt.r eñ ꝓ ſuo miniſterio ꝑmiū expectat a ſuo dño.Rex
aūt ꝑplin gubernādo miniſter dei eſt dicēte apľo Roma.
xiij.a.Qᵭ oīs ptās a dño deo eſt.ꝛ ibi. dei eñ miniſter eſt

vindex in irā ei qui malū agit.ꝛ.xxiij.q.v.nō ſoluī.ꝛ.c.qui
malos.xxij.q.ij.qui monet. xxiij.q.j.q̄d culpať. ꝛ Sap.vj.
Reges regni dei miniſtri eſſe deſcribunť. Reges g̃ debēt
pro ſuo regimine p:emiū expectare a dño.xxiij.q.iiij.ſi nō
ex fidei.Remunerat aūt interdū deus reges ꝓ ſuo mini/
ſterio bonis tpalibus.xxiij.q.v.§.hinc notandū.ſicut ali/
os.xxij.q.ij.ſi quelibet.ſed taliū ꝑmia ſunt bonis maliſq;
cōmunia.vñ Ezech.xxix. Nabuchodonoſo: rex ſeruire fe
cit exercitū ſuū ſeruitute magna aduerſus tyrum:ꝛ mer/
ces nō eſt reddita ei neq; exercitui eius de tyro ꝓ ſeruitu
te q̄ ſeruiuit mihi aduerſus eā.ea ſcꝫ ſeruitute qua ptās:
ſm aplm Rom.xiij.dei miniſter eſt vindex in irā ei qui ma
le agit. ¶ H Et poſtea de ꝑmio ſubdit.ꝓpterea hec dicit
dñs deus.Ecce ego dabo Nabuchodonoſo: regē baby/
lonis in terra egypti.ꝛ diripiet ſpolia eius:ꝛ erit merces
exercitui eius.Ezech.xxix.d.Regibꝰ aūt bonis mercedeꝫ btitudo
dabit eternā.j.Pe.v.ibi. Paſcite q̄ in vobis eſt gregē dñi: regum
vt quū venerit pinceps paſto:ꝝ: ch:iſtus ſcꝫ: ꝑcipiatis im/ merces
marceſſibilē gľie co:onā.xcv.diſ.eſto.de qua co:ona Eſa.
xxviij.Erit dñs ſertum exultatiōis ꝛ diadema gľie pplo.
Iſta co:ona eſt btitudo pr̄ie.btitudo aūt dr̄ bonū ꝑfectū:
cōp:ehendens oia deſiderabilia.tale aūt nō eſt bonū ter
renū qᵭ nūq̄ ſatiat.xiiij.q.iiij.quid dicā.Quū g̃ nihil ter/
renū quietare poſſit aīam:neq; terrenū aliqᵭ btm̄ facere
pōt:vt eſſe poſſit regis cōueniēs ꝑmiū. vñ Aug.li.v.de ci
ui.dei.c.xxiiij.Ch:iſtianos ꝑncipes nō felices dicimus:q:
diu imperarūt: vel imperātes filios mo:te placida reliq̄/
runt:vel q: hoſtes reipublice domuerūt.vel inimicos ci/
ues aduerſus ſe inſurgentes cauere ꝛ opp:imere potue/
rūt:ſꝫ eos felices dicimꝰ/ſi iuſte impant: ſi malūt cupidi/
tatibus p:auis q̄ q̄buſlibet gentibꝰ imperare:ſi oia faciunt
nō ꝓpter ardo:e inanis glo:ie/ſꝫ ꝓpter charitatē felicita
tis eterne.Tales ipato:es ch:iſtianos eſſe dicimꝰ felices:
interim ſpe:poſtea re ipſa futuros: quū id qᵭ expectamꝰ
aduenerit.ſ.poſui.xxxvij.ar.ꝟ.item ꝑbus. Item nihil eſt
qᵭ hoīem btm̄ poſſit facere eiꝰ implēdo deſideriū.ſ.niſi
deus. Ps.cij.Qui replet in bonis deſideriū tuū.Auguſt.
Tante dignitatis eſt humana cōditio:vt nullū bonū p:e/
ter ſummū bonū ei ſufficere poſſit. Ps.lxxij. Quid enim
mihi eſt in celo:ꝛ a te q̄d volui ſup terrā: ſequitur. Mihi
adherere deo bonū eſt:ꝛ ponere in dño deo ſpem meam.
Ipſe eſt q̄ dat ſalutē regibus.ſm ps.cxliij. Nō ſolū tpalē:
qua cōiter ſaluat hoīes ꝛ iumēta.vt in ps.xxxv. Hoīes et
iumēta ſaluabis ꝛc.ſed etiā ſpūalem.de qua Eſa. dicit.li.
c.Salus aūt in ſempiternū erit.qua hoīes ſaluat:eos ad
equalitatē angelo:ꝝ pducens.Sic g̃ verificari pōt q regi Gľoria
ꝑmiū ſit hono: ꝛ gloria. Quis eñ mūdanus ꝛ caducus quō re/
hono: huic hono:i ſimilis eē pōt:vt hō ciuis ſit dei.Eph. gū dicať
ij.ꝛ domeſticus dei:ꝛ inter filios dei cōputatꝰ: ꝛ heredi/ ꝑmiū.
tatē regis celeſtis aſſequať cū ch:iſto: heres dei: coheres
ch:iſti:ſm aplm.Rom.viij.de hoc hono:e ps.cxxxviij. Ni
mis hono:ati ſunt amici tui deꝰ ꝛc. et iterū ps.viij. Glo/
ria ꝛ hono:e co:onaſti eū ꝛc.Hec eſt gloria q̄ ꝯſitebiť ſu/
os ꝯfeſſo:es in gľia pr̄is ꝛ co:am angelis filius.Matth.
x.d.Qui hanc gľiam.de qua.j.Co:.iiij.Lu.xiiij.ps.cxlix.
glo:ia hec eſt ꝛc.q̄ſierūt:eā inueniūt. ꝛ q̄ eā non querunt:
humanā ꝯſequūtur.Cōſiderādū eſt etiā q eminēter obti
nebunt btitudinē dei:q̄ officiū regiū laudabiliť exequūn/
tur.tum q: ſe ꝛ alios regūt.tum q: bonū multitudinis di/
uiniꝰ eſt q̄ vniꝰ.tum q: ſi a deo dať ꝑmiū cuiq; ꝑuate pſo/
ne ſi egēti ſubueniat.Matth.xxv.lxxxvj.di.paſce.ſi diſco:
dantes pacificet.xc.di.c.j.ꝛ.c.ꝑcipimꝰ.ſi opp̄ſſum a poten
te eripiat.ps.lxxj.ꝛ.lxxxj.ſi libauit pauperē a potēte.xxiij.
q.iij.ab impato:ibꝰ.quāto magis laudādus eſt ab hoībꝰ/
ꝛ ꝑmiādus a deo:q̄ totā ꝓuinciā facit pace gaudere:vio/
lētiā cohibet:iuſtitiā ſeruat: ꝛ diſpōit q̄d ſit agēdū ab ho/
minibꝰ/ſuis legibꝰ ꝛ p:ceptis:Tuꝫ q: p:cipue magnitudo
regie ꝟtutis ꝑcipue dei ſimilitudinē gerit:dū hoc agit in
regno qᵭ deus in mundo.vñ in Exo.xviij.c.iudices mul/
titudinis vocanť dij. Impato:es etiā apud romanos

Digitized by Google

dij vocabant. ⁊ leges vocāt imperatorē diuū. Item Gre
go. Quid eſt regnū multitudinis: niſi tēpeſtas mentis?
quieto aūt mari/ ⁊ imperitus nauē dirigit. turbato autē
tēpeſtatis fluctibus/ etiā peritus nauta ſe ↄfundit. vnde
plerūq; in occupatione regiminis ipſe q̄ boni opis vſus
pditur: q̄ in trāquillitate tenebat. Valde em̄ difficile eſt
vt inter linguas ſublimiter honorātiū: ⁊ obſequia hu
militer ſalutantiū nō extollant̄ pncipes. ſ; ſeſe hoies me
minerint. ⁊ Eccli. xxxj. Beat' diues q̄ poſt aurū nō abijt.
⁊ fm̄ puerbiū. Principatus virū oſtēdit. multi ad pnci
patus culmen peruenientes/ a virtute deficiūt: q̄ dū in ſta
tu infimo eſſent/ virtuoſi videbant̄. vn̄ d̄r. Honores mu
tant mores. dicebat Archidiaconus. imo detegunt. vt in
Saule prius humili: in regno ſupbo. j. Regū. xv. Ipſa er
go difficultas q̄ pncipibus iminet ad bene agendū: eos
facit maiori premio dignos. xl. diſt. ante oia. Et ſi aliqñ p
infirmitatē peccauerint: apud hoies excuſabiliores red
dūtur: ⁊ facilius a deo veniā pmerent̄: ſi/ vt Augu. ait/ p
ſuis pctīs humilitatis ⁊ miſeratiōis ⁊ orōnis ſacrificiu;
deo ſuo vero nō negligūt imolare. vn̄ de Achab rege iſrl̄
dn̄s ad Heliam. q: humiliat' eſt achab ⁊c. nō inducā ma
lum in dieb' eius. iij. Reg. xxj. de pe. diſt. iij. talis mihi. ſub
§. ecce. ⁊. c. ſicut achab. De pmio excellenti regum. Zach.
xij. ibi. ſed domus dauid erit ſicut dom' dei. q: ſimul ſicut
regendo fideliter dei officiū geſſit in pplo: ita in pmio ei
ppinquius inherebit. vn̄ ⁊ antiq̄ ciuitatū rectores atq; cō
ſeruatores in deos trāſformari putabāt. Vn̄ ⁊ ſicut pſby
teri q̄ bene pſunt/ duplici honore digni ſunt. j. ad Timo.
v. ⁊. xcv. di. ecce ego. ſic ⁊ boni reges hic ⁊ in futuro ſingu
lari honore. Et de hoc loquit̄ chriſtus in parabola de ſer
uo bono ⁊ fideli acquirenti de vna mna. x. q̄ ↄſtituit̄ ſup. x.
ciuitates. ⁊ de alio lucranti de vna. v. cōſtituto ſup. v. ciui
tates a dn̄o. Luce. xix. ſimile Matth. xxv. in parabola de
talentis. Et ſicut boni reges amplior i glīa in celeſtibus
digni ſunt: q̄ eo; ſubditi: ſic ⁊ tyrāni amplior i tormēto in
gehēna puniet̄. ar. xj. q. iij. pcipue. xxv. q. j. nulli fas. Nā po
tentes tyrāni potenter tormenta patient̄. Sap. vj. viij. q.
ij. illud. imo ⁊ hec tpalia bona pp̄ter q̄ tyrāni iuſtitiā deſe
runt: magis ad lucrū pueniūt regibus: dū iuſtitiā ſeruāt.
Nam iuſtitia amicitiā ſeruat. q̄ amicitia virtuoſos in vnū
conciliat: virtutē conſeruat/ atq; pmouet. nec eſt alicuius
tyrāni tanta crudelitas: qn amicitia delectet̄. Nā Diony
ſius in Sicilia ſyracuſano; tyrānus crudeliſſimus/ quū
duo; amico; q̄ Damon ⁊ Pythias dicebant̄: alterū occi
dere vellet: is q̄ occidēdus erat/ inducias ipetrauit: vt do
mū pfectus res ſuas ordinaret. Alter vo amico; obſidē
ſe tyrāno p eius reditu dedit. appropinquāte aūt pmiſ
ſo die: nec illo redeūte: vnuſquiſq; fideiuſſorē ſtultum ar
guebat. at ille nihil ſe de amici ↄſtantia metuere predica
bat. eadē aūt hora q̄ fuerat pſtita/ occidendus rediijt. Ad
mirans aūt animū ambo; tyrānus/ ſuppliciū pp̄ter fidē
remiſit: ⁊ ſe petijt eo; amicitie ſociari. Rex aūt bonū cōe
querēs/ oēs ſuos ſubditos diligit: ⁊ ab eis diligit̄. vnde
ex hoc fit regnū ſtabile. Vn̄ ⁊ refert Suetonius q̄ Juli'
Ceſar milites ſuos adeo diligebat. vt audita quorūdam
cede/ capillos ⁊ barbā ante nō depoſuerit q̄ vindicaſſet.
q̄bus rebus ſic deuotiſſimos ⁊ fortiſſi[mo]s milites reddi
dit: q̄ plerīq; eo; capti ↄceſſam ſibi libertatē ſub ea cōdi
tione ſi militare aduerſus ceſarē vellent recuſarēt. Octa
uianus etiā Auguſtus q̄ modeſtiſſime imperio vſus eſt/
intantū diligebatur a ſubditis: vt plerīq; morientes victi
mas quas deuouerant imolare mandarent. q̄ eū ſupſti
tem reliquiſſent. vn̄ ⁊ Salomon Sap. vj. Rex q̄ iudicat
in iuſtitia populos pauperes: thronus eius in eternū fir
mabit̄. ¶ H Tyrāno; vero dn̄ium diuturnū eſſe nō pōt:
quū ſit multitudini odioſum. Nam tyrāni regnū ſolo ti
more ſuſtentat̄: vn̄ ⁊ timeri ſe a ſubditis tota intentione
pcurant. Timor aūt eſt debile firmamentū. nam q̄ timo
re ſubduntur: ſi occurrit occaſio qua poſſint in ptātē ſpe
rare: ↄtra preſidentes inſurgūt eo ardentius quo magis

[Margin notes, left column: Vis amicitie. — Damōis ⁊ pythie amicitia. — Nō diuturnū tyrāni dominiū.]

cōtra voluntatē ex ſolo timore cohibent̄. vn̄ Aug. Qui ex
timore peccare deſinit: voluntatē peccādi habet. viuit er
go in eo peccandi volūtas: q̄ tunc apparet in opere ſi ſe
quat̄ impunitas. ſed peccare nō vult charitas: etſi ſequa
tur impunitas. Ad hoc faciunt. iiij. diſt. facte. xxiij. q. vj. §.
ex his. et de regu. iur. qui ex timore. vbi de hoc. Non pōt
ergo dn̄ium tyrāni diuturnū eſſe. vn̄ ⁊ Ariſtote. in ſuis po
liticis multis tyrā[n]is enumeratis/ oim monſtrat dn̄ium
breui tpe fuiſſe finitū: quo; tn̄ aliqui diutius pfuerunt: q:
nō multū in tyrānidem excedebant: ſed quātum ad mul
ta imitabant̄ regalē modeſtiā. Hoc etiā apparet ex conſi
deratione diuini iudicij: q̄ regnare facit hypocritā. Job
xxxiiij. pp̄ter pctā populi. Nullus autē verius hypocrita
dici pōt/ q̄ qui regis aſſumit officiū: ⁊ exhibet ſe tyrānū.
nam hypocrita d̄r qui alterius pſonam repſentat. Si er
go deus pmittit tyrānos pp̄ter pctā populi: ⁊ talis pmiſ
ſio ira dei cōſueuit appellari. vn̄ Oſee. xiij. Dabo eis regē
in furore meo. ſed infelix talis rex q̄ in furore dei concedi
tur. nō em̄ ſtabile pōt eſſe eius dn̄ium: q: nō obliuiſcit̄ mi
ſereri deus. q̄nimo eſt patiens/ ⁊ multe mie/ ⁊ preſtabilis
ſup malitiam. Johel. ij. Non g̃ pmittit deus diu regnare
tyrānos. q: ſedes ducū ſupbo; deſtruxit: ⁊ ſedere fecit mi
tes pro eis. Eccli. x. ſicut apparet in Saule ſupbo repro
bato: ⁊ Dauid humili ſubſtituto. j. Reg. xvj. Experimēto
etiā apparet q̄ reges p iuſtitiā magis adipiſcant̄ diuiti
as: q̄ p rapinam tyrāni. q: em̄ tyrāni ſemp ſunt in timore
pdendi dn̄ium: q: multitudini diſplicent: op; eos multos
hr̄e ſatellites ⁊ cuſtodes: ⁊ plura expendere q̄ a ſubditis
rapiant. Quia vero regum bono; oibus dn̄ium placet:
oēs ſubditos p ſatellitibus habēt. Sed interdū plura p
neceſſitatibus regibus donant ſponte: q̄ violēter rapiāt
tyrāni. ⁊ ſic adimplet̄ qd̄ Salomō dicit Prouer. xj. Alij. ſ.
reges diuidūt pp̄ria bn̄faciēdo ſubditis: ⁊ ditiores ſunt.
Alij ſc; tyrāni rapiūt nō ſua: ⁊ ſemp in egeſtate ſunt. imo
⁊ iuſto dei iudicio agit̄/ vt q̄ iniuſte diuitias cōgregāt: in
utiliter eas diſpergāt: aut iniuſte auferant̄ ab eis. ar. xvj.
q. vij. maiores. Nā qui ſectatur auaritiā/ cōturbat domū
ſuā. Prouerb. xv. Regi bono adduntur diuitie. vt Salo
moni petenti ſapiam dedit deus rerū abundantiā cū ſa
pientia. iij. Regū. iij. d. De fama aūt ſupfluū videt̄ dicere.
Quis em̄ dubitat bonos reges nō ſolum in vita/ ſ; ma
gis poſt mortē quodāmodo laudibus hoim viuere: ma
lo; aūt ⁊ tyrāno; nomen ſtatim deficere: vel ſi famoſi in
malitia fuerint: cum deteſtatione habent̄ in memoria. vn̄
Prouerb. x. b. Memoria iuſti cū laudibus: nomē autem
impio; putreſcet. ⁊ Eccli. xlix. Memoria Joſie in cōpoſi
tione odoris. ¶ I Cōſequēs eſt aūt ↄſiderare quid ſit
regis officiū ⁊ qualē oporteat eſſe regem. Quātū ad offi
ciū/ ita ſit rex i regno: ſicut rō in corpore/ ⁊ aīa. ⁊ ſicut de'
in mūdo. que ſi diligēter ↄſideret rex ex altero i eo iuſti
tia accendit̄: dum ↄſiderat ad hoc ſe poſitū/ vt loco dei iu
diciū in regno exerceat. xxiij. q. v. regum. Ex altero vero
māſuetudinis ⁊ clemētie lenitatē acq̄rit: dum putat ſin
gulos q̄ ſuo ſubſunt regimini/ ſicut pp̄ria mēbra. ad hoc
xlv. di. diſciplina. vn̄ Aug. ad Marcellianū comitē. Im
ple chriſtiane iudex pij pr̄is officiū. ſic ſuccēſere iniq̄tati
memineris: vt nō in pctō; atrocitatib' exerceas vlciſcē
di libidinē: ſed pctō; vulnerib' curandi adhibeas volū
tatem. noli pdere paternā diligentiā quā in ipſa inq̄ſitio
ne ſeruaſti. ⁊. j. Ad hoc em̄ miniſtri hoies facinus admiſ
ſum diligēter atq; inſtanter examinare debēt: vt quibus
parcant inueniant. xxiij. q. v. circūcelliones. in fi. ¶ Offi
cium aūt pncipale regum/ eſt dirigere ſuum regimen in
finē verū: q̄ eſt beatitudo eterna. vn̄ ſic d; ſuos ſubditos
in hoc mūdo peregrinos regere: vt efficiant̄ ciues ⁊ do
meſtici dei. Eph. ij. q: quādiu ſumus in corpe: peregrina
mur a dn̄o. ij. ad Co; v. c. Sed q: finē; fruitionis diuine
homo nō conſequit̄ p virtutē humanā/ ſed diuinā: q: grā
dei vita eterna. Roma. vj. Perducere ad illum vltimū ſi
nem/ non eſt humani p ſe regiminis: ſed diuini. Ad illum

[Margin note, right column: Regi[s] officiū q̄le debeat eſſe.]

Digitized by Google

ergo regem hoc ꝑtinet ṗncipaliter: qui nō ſolum eſt hō/ ſed etiā deus: ſcȝ dn̄m noſtrū ieſum chꝛiſtū: q̄ hoīes filios dei faciens/ in celeſtē glīam introduxit. ꝓpter qꝺ nō ſolū ſacerdos: ſed ⁊ rex in ſacro eloquio noīatur. Hiere. xxiij. Regnabit rex. ⁊ ſapiēs erit. Vn̄ ab eo regale ſacerdotiū deriuatur. ⁊ (qꝺ eſt amplius) chꝛiſti fideles inquātū ſunt mēbꝛa eius/ reges ⁊ ſacerdotes dn̄i dicunt̄. j. Pet. ij. ex̄ de ſacra vnc. c. j. §. q2 vero. Huius aūt regis miniſteriū/ vt a terrenis ſpūalia eſſent diſcreta. xcvj. di. cū ad verū. nō ter/ renis regibus: ſed ſpūalibus/ ſcȝ ſacerdotibus/ eſt cōmiſ/ ſum: ⁊ ṗcipue ſummo ſacerdoti Petri ſucceſſoꝛi romano ꝑſuli: cui oēs reges ppl̄i chꝛiſtiani opꝫ eſſe ſubditos/ ſicut ipſi dn̄o ieſu chꝛiſto. lxiij. diſ. valentinian9. ex̄ de iudic. no/ uit. ex̄ de maio. ⁊ obe. oēs. c. ſolite. xcvj. diſ. quis dubitat. ⁊ c. duo.

Gētiliū ſacerdo/ tes cur regibus fuere ſb/ diti.

Sacerdotiū aūt gentiliū ⁊ totus diuinoꝝ cultus ꝓpter bona tpalia cōquirenda oꝛdinabat̄. ꝓpter qꝺ con/ uenienter ſacerdotes gentiū regibus ſubdebāt̄ur. ſicut ⁊ in veteri lege ꝓmittebant̄ bona terrena. vn̄ ⁊ in veteri lege ſacerdotes leguntur regibus ſubiecti. Sed in noua lege eſt ſacerdotiū altius: ꝑ qꝺ hoīes traducuntur ad bo/ na celeſtia. vn̄ ⁊ in lege chꝛiſti reges debent eſſe ſubiecti ſacerdotib9. vn̄ mirabiliter ex dei ꝓuidētia factū ē: vt in romana vꝛbe quā de9 ṗuiderat chꝛiſtiani ſacerdotij ſedē futurā: hic mos paulatim inoleſceret. vt ciuitatis recto/ res ſacerdotibus illis gētilibus ſubderent̄. ⁊ narrat ma ximus valerius li. j. ¶ X: Qualē aūt regē eſſe opoꝛteat ſ. in iſto opere dixi in. xlj. ⁊ pleni9 i. xlij. arti. Quia vo. ſ. x.

Ad re/ gnū eſſe glīa di/ gnū q̄ ne ceſſaria.

cōditiones in ſumma poſui/ q̄ regnū efficiūt gloꝛioſum: ad earū declarationē nūc redeo. Et eſt/ vt dictū eſt/ Pꝛia cōditio: q regnū recte ſit inſtitutū. Qꝺ tūc eſt: quū non violētia/ neqꝫ fraude/ aut alio quouis indebito mō/ ſꝫ au ctoꝛitate legitima regni dn̄atus aſſumit̄: ſicut in regno iſraelitarū legit̄ accidiſſe. j. Reg. ix. ⁊. x. c. vn̄ ⁊ Abſalon re gnū occupans/ male perijt. ij. Reg. xv. xvj. xvij. ⁊. xviij. c. ſimil'r ⁊ filius Dauid Adonias. iij. Regū. j. ⁊. ij. c. ⁊ multi alij. Hec aūt cōditio inuenit̄ in eccl'iaſtico regno. Eſt eīm inſtitutū a deo: in cuius manibus ſunt oīa iura regnoꝝ ⁊ oīm ptātes. in aut̄. quō opꝫ epōs. in ṗn. coll'. ij. x. di. ⁊ ſuſci pitis. xxij. di. c. j. ¶ Scđa cōditio. q ſit regnū antiquū. ad laudē eīm regis ꝑtinet ⁊ nobilitatem: q diu ante durauerit. ſic eīm ⁊ ipſos nobiles homīes ⁊ gloꝛioſos vocamus: quoꝝ ꝓgenitoꝛes ex antiquo diuites ⁊ potentes fuerūt. Iſta cōditio apparet in regno Aſſyꝛioꝝ: qꝺ antiquiſſimū fuit/ ⁊ durauit. vt. ſ. dixi in. xlij. ar. in ṗn. ſm Aug. Hec au tem cōditio eſt in regno eccl'ie: qꝺ ab ipſo mūdi ṗncipio incepit in ſanctis angelis ⁊ hoībus deū colentibus. ſicut ſ. late dixi iuxta ṗncipium iſtius opis in. xxxvj. ar. ¶ Ter tia cōditio. q ſit oꝛdinatū. nā multitudo ſine oꝛdine/ con fuſio eſt. Oꝛdo aūt regni in hoc conſiſtit: vt ſint in eo di/ uerſi gradus hoīm diuerſi ſtatus: ⁊ diuerſa officia: put expedit vtilitati regis pariter ⁊ decoꝛi. Huius cōditiōis exēplum cōſiderare poſſumus in regno iſrl' tpe Dauid ⁊ Salomonis: ⁊ in regno Romanoꝝ. ſicut patet legentib9 vtriuſqꝫ regni geſta ⁊ hiſtoꝛias. Hec cōditio eſt in regno eccleſie: qꝺ eſt ſapientiſſime oꝛdinatū. lxxxix. di. ſingula. ⁊ c. ad hoc. xciij. di. legimus. ⁊. c. a ſubdiacono. ex̄ de maio. ⁊ obe. c. j. ⁊. c. ſtatuimus. q2 in domo dei pr̄is māſiones mul te ſunt. Io. xiiij. de pe. diſt. iiij. in domo. ¶ Quarta condi tio. q ſit vnitū ꝑ ↄcoꝛdiā/ eoꝝ ſcȝ qui ſunt in regno. Diſſen ſio eīm regni deſtructionē cauſat: q2 omne regnū in ſe di/ uiſum deſolabitur. Matth. xij. Luc. xj. xxv. q. ij. ſi ea. econ/ trario concoꝛdia regni eſt cauſa ſalutis ipſius: ⁊ ꝑ conſe/ quēs gloꝛie. Hec cōditio reperitur in eccl'ia: que vnita ⁊ concoꝛs eſt vinculo charitatis. xij. q. j. c. j. xxiiij. q. j. c. loqui tur. ⁊. c. ſchiſma. xvj. q. vij. ſicut. de ↄſe. di. iiij. eccl'ie vnitas. ¶ Quinta cōditio. q ſit iuſtū ⁊ bonū. vt ſcȝ iuſtis legib9 ⁊ bonis moꝛibus regatur ⁊ viuat. ſicut apparet in regno Romanoꝝ: apud quos fuerunt laudabiles moꝛes: qua/ les eſſe poſſunt ſine fide. xxviij. q. j. §. ex his. de hoc ſcripſi ſ. xlij. ar. Hec aūt conditio inuenitur in eccleſie regno: qꝺ in ſanctiſſimis legibus et optimis moꝛibus viuit ⁊ regi/ tur. x. diſt. per totum. ex̄ in pꝛohemi. decre. rex pacificus. ⁊ ex̄ in ꝓhemi. ſacroſancte. lib. vj. ⁊ in ꝓhemi. clemen. io. §. dudum. ¶ Sexta cōditio. q ſit magnū ⁊ amplū: ⁊ homi nū numero/ ⁊ terrarū ſpatio. vt pꝫ in regno Romanoꝝ. quia in lata gente gloꝛia regni eſt. j. q. iiij. §. item peccato. v. his ita. poſt colū. ibi. item dauid. Pꝛouer. xiiij. In mul/ titudine populi dignitas regis: ⁊ in paupertate plebis ignominia. alia tranſlatio eſt mea q̄ Gratiani. Hec cōdi tio in regno eſt eccl'ie longe lateqꝫ diffuſo: ⁊ hoībus fide/ libus pleno. xxj. diſt. q̄uis. xciij. di. legimus. ad mediū. ibi. ⁊ Gallie: ⁊ Bꝛitānie: ⁊ Aphꝛica: ⁊ Perſis: ⁊ oriēs: ⁊ In/ dia: ⁊ omnes barbare nationes: vnū chꝛiſtū adoꝛant: vnā obſeruant regulam veritatis. ¶ Septima cōditio eſt. q ſit abundans ⁊ copioſum omni ſcȝ diuitiarū genere ple/ nū. ſicut apparet in regno iſrl' tempoꝛe Salomonis. et in regno Romanoꝝ tempoꝛe Auguſti ceſaris. Hec cōditio reperitur in regno eccl'ie/ pleno viris ſpūalibus ⁊ bonis que ſunt vere diuitie. de q̄bus Pꝛouerb. vlti. in fi. Multe filie cōgregauerūt diuitias: tu ſupgreſſa es vniuerſas. Sunt etiā in eccleſia diuitie tpales: quarū bono et recto vſu meretur bona eterna: ſicut maloꝝ cōgregatio earum abuſu meretur penā eternā. ad hec. xij. q. j. duo ſunt. et. q. ij. aurum habet eccl'ia. xxx. di. ⁊ hec ſcripſimus. xxxiij. q. v. ſm xlvij. di. ſicut hi. In hac aūt cōditione comprehendit̄ finis eccleſiaſtici regis: qui eſt beatitudo. q̄ ſm Boetium eſt ſtatus oīm bonoꝝ aggregatione ꝑfectus. Sed in hac vita nō eſt regimen beatū ꝑfecte: ſed ſm quādam ꝑliba/ tionē ⁊ inchoationē. In futuro aūt erit plene beatū: quū replebitur ab vbertate domus dei. Adde hic qꝺ ſcripſi. ſ. xxxvij. ar. §. ad illa. v. ij. cum. v. ſeq. ¶ Octaua cōditio. q ſit foꝛte ⁊ firmum: vt ſcȝ vinci nō poſſit: ſed magis poſſit quecūqꝫ aduerſantia deuincere. vt pꝫ in regno Roma/ noꝝ ferreo/ oīa confringente. Dan. ij. Hec conditio eſt in regno eccl'ie: qꝺ manet inuictū: ⁊ victoꝛiam de hoſtibus obtinens: oppugnari quidē pōt: ſed expugnari nō poteſt. ⁊ impugnationibus creſcit. xij. q. j. futuram. in ṗn. ¶ No na conditio que regnū gloꝛioſum facit: eſt: q ſit pacificū ⁊ quietū. Ad pacem eīm oīs multitudo ⁊ cōmunitas fina liter tendit. hoc pꝫ in regno iſrael tēpoꝛe Salomonis: q̄ ꝓpter hoc rex pacificus dictus eſt. iij Reg. iiij. ⁊ in regno Romanoꝝ tēpoꝛe Octauiani. Hec conditio reperitur in regno eccleſie. xxiij. q. v. ṗncipes. xcvij. diſ. eccl'ie. cuius re/ ctoꝛ eſt chꝛiſtus pacis authoꝛ. ex̄ in ꝓhemi. decre. rex paci/ ficus. qui eſt etiā noſtra pax. ad Eph. ij. ex̄ in clemen. de ſe/ pul. dudum. §. ſcimus. Licet eīm illa pars que peregrinat̄ in terris/ aliqn̄ careat pace tempoꝛis: habet tamen pacē pectoꝛis. de qua. xj. q. iij. inter verba. in fi. ibi. q2 ſi nos in mente charitatē erga odientes ſeruare cupimus: etſi illi nobiſcū pacem nō habeant: nos tamē cū illis ſine dubio habeamus. xxiij. q. j. noli. peruentura demū ad pacē eter/ nitatis. de qua ps. cxxiiij. ⁊. cxxvij. Pax ſup iſrael. i. ſup vi/ dentes deum. ⁊ Eſa. xxxj. Sedebit ppl's meus in pulchꝛi/ tudine pacis. ¶ Decima cōditio eſt. q ſit durabile ⁊ per/ petuū. Ad perpetuitatem nāqꝫ intendere debet oīs com/ munitas. ſed hoc terrenū habere nō poteſt ꝓpꝛie loquē/ do: quia oīa regna terrena defecerunt ⁊ deficient. ⁊ ſm ṗs. ciij. In ſuū puluerem reuertentur. Sed hec cōditio in regno eccleſie militantis ⁊ triūphantis eſt. quia hoc eſt regnū qꝺ non coꝛrūpetur. Dan. ij. Suſcitabit deus regnū celi: qꝺ in eternū non diſſipabitur. ṗs. cxliiij. Regnū tuū regnū omniū ſeculoꝝ. ⁊ Luce. j. Et regni eius non erit fi/ nis. In his ergo. x. conditionibus attēditur gloꝛia eccle/ ſiaſtici regni. omnes alie cōditiones in iſtis clauduntur. quaſdam aūt conditiones de pꝛedictis nūc imꝑfecte ha/ bet eccleſia: in futuro aūt plene habebit. Vnde ꝓ illo ſta/ tu plene dicetur. ṗs. cxliiij. Gloꝛiam regni tui dicent. Erit eīm tunc eccl'ia nō habens maculam/ neqꝫ rugam/ nec ali quid hmōi. Eph. v. xxj. diſt. q̄uis. xxxij. q. iiij. recurrat. He autē conditiones ad. iiij. reducūtur: que in ſymbolo tan/

Digitized by Google

guntur.vbi dicit. Et in vnā ſanctam catholicam et apo-
ſtolicū eccleſiā.q̄ q̄tuor verba ex poſui.ſ.§.nunc de gradi-
bus.ꝟ.p̄mo eciā.in arti.liiij.⁊ in decre.extraua.vnam ſan-
ctā.que exponit.ſ.§.reſtat.i ar.lx.ſʒ in.§.ſequē.lati⁹.lxiij.
ar.de ꝯſe.di.iiij.p̄ma igit. ❡Articulus.lxiij. A

Oſtendendum eſt

aūt primo ꝙ regnū eccleſie eſt vnū. Qđ
Vnitas eccleſie ꝓbatur — ex hoc p꞉ʒ: quia oīs multitudo partici-
pat aliqualiter vno. alioq̄n multitudo
ipſa confunderet ⁊ diſtraheretur. vt ꝓbi
ꝓbant. vñ ⁊ btūs Dionyſius vlti.c.de diuinis noibus/ait.
ꝙ nō eſt multitudo nō participans vno.ſed q̄ ſunt multa
partibus:ſunt vnū toto.que ſunt multa accidētib⁹: ſunt
vnū ſubiecto.que ſunt multa numero aut virtutib⁹: ſunt
vnū ſpecie.que ſunt multa ſpecie:ſunt vnū genere.q̄ ſunt
multa ꝓceſſibus:ſunt vnū p̄ncipio.Eccl'ia vero multitu-
do quedā eſt pluriū ꝑſonarū:quare opʒ ipſam eſſe vnā:
qđ ⁊ ipm nomen eccleſie inſinuat.Nam eccleſia idem eſt
qđ cōuocatio.i.ad vnū ⁊ in vnū pluriū vocatio.de ꝯſe.di.i.
eccleſia. Iterū maior eſt cōuenientia inter creaturas itel-
lectum habentes/ꝙ̄ inter partes vniuerſi: que ſunt cor-
poralia.ſed totū vniuerſum qđ diuerſa cōprehendit/eſt
vnū velut vnus p̄ncipatus vnius p̄ncipis dei: multo ma-
gis eccleſia q̄ ſolum rationalia ⁊ intellectualia continet
vna eſt.❡B Opʒ aūt cōſiderare vlterius per quid et
qualiter eccleſia dicit ⁊ eſt vna. Circa qđ illud eſt p̄mo at-
Differūt Vnitas Vnio Vnū⁊ Vnicū — tēdēdū:ꝙ differt vnitas/⁊ vnio:vnū ⁊ vnicū. Vnitas eñ
excludit multitudinē. vnio aūt attendit in multitudine.
vnde vnū ꝓprie đ: in quo eſt multitudo. vnicū aūt dicit
qđ multa cōprehendit.ergo cū eccleſia ſit multitudo q̄dā
magis đ: ꝓprie vnica q̄ vna.⁊ eius cōnexio magis ꝓprie
dicit vnio q̄ vnitas.tñ ſm cōmunē loquēdi vſum ⁊ in ſcri-
ptura vnū ſumitur ꝓ alio. Siue ergo vna ſiue vnica di-
catur eccleſiaſtica multitudo:videndū per quid habeat
vnitatem vel vnionē. Et ſiquidē querat ꝑ quid formali-
ter ſit vna:dicendū eſt ꝙ ꝑ tres virtutes theologicas.ſ.fi-
dem:ſpem:⁊ charitatem:vt iam patebit. Si ꝟo querat ꝑ
quid ſit vna efficiēter: dicendū eſt ꝙ vnitas eccl'ie a tota
trinitate diuina cōmuniter eſſe hʒ:ſicut a p̄ncipio effecti-
uo:p̄re dico ⁊ filio ⁊ ſpūſancto.ſed interdū appropriatur
ſingulis ꝑſonis ex diuerſis cauſis. Aliq̄n eñ appropriat
patri:eo ꝙ ipſe eſt p̄ncipium totius diuinitatis.⁊ vnitas
hʒ ratione p̄ncipij.vñ ⁊ ſm Augu.p̄ri appropriatur vni-
tas.hec appropriatio innuitur Jo.xvij.vbi đ:Pater ſer-
ua eos in noie tuo quos dediſti mihi: vt ſint vnū ſicut et
nos vnū ſumus.ex de ſum.trini.c.ij.§.rurſus.vbi exponi-
tur iſtud vnū.ibi.non eñ fideles chriſti ſunt vnum.i.vna
res que cōis ſit oibus.ſed ſuo modo ſunt vnū.i.vna ec-
cleſia:ꝓpter catholice fidei vnitatem.⁊ tandē vnū regnū
ꝓpter vnionem indiſſolubilis charitatis. Aliq̄n vero ap-
propriatur filio ꝓpter naturā ſcʒ aſſumptā.ſm quā ſpāli
modo cōuenit ei ꝙ ſit caput eccl'ie quātum ad hoies: ꝓ-
pter ꝯformitatē ſcʒ nature ex capite. Ex capite nāq; depē-
det vnio membrorū.vñ dicit ap'ls Eph.iiij.Creſcamus in
illo per oia qui eſt caput chriſtus:ex quo totū corpus cō-
pactum ⁊ conexum. ex de ſacra vnc.c.j.Aliq̄n aūt appro-
priatur ſpūiſancto q̄ eſt amor.vnire aūt p̄cipue conuenit
amori.vñ ſup illud apl'i.Eph.iiij.Vnū corp⁹:⁊ vn⁹ ſpūs.
dicit gloſ.vnū corp⁹/multorū adunatiōe mēbrorū.⁊ vnus
ſpūs/quo vnū corpus efficimur:ꝓpter ſocietatē quā fa-
cit ſpūſſctūs appropriate.lʒ tota trinitas cōiter hoc ope-
retur.ꝓpter quā inſinuādā illi in quos p̄mitus venit ipſe
ſpūſſctūs linguis oīm gētiū ſunt locuti.Actuū.ij.de ꝯſe.
di.iij.c.vlti.⁊ di.iiij.ꝓpūc.q: ꝑ linguas ſocietas humani
generis conſtat.⁊ ſic ꝑ linguas gentiū figurabat iſta ſo-
cietas mēbrorū chriſti futura in oibus gentib⁹. Vñ bene
vnitas hec appropriat ſpūiſctō: q̄ eſt nexus ⁊ amor: et q:
ꝑ amorē hʒ eſſe vita ſpūalis aie:quū ꝑ ipm aia deo iunga-
tur q̄ eſt eius vita.de pe.di.i.reſuſcitat⁹. ſub.§.hoc idem.
Inde eſt ꝙ ꝑ ſpm̄ſanctū đ: eccl'ia viuificari:ꝑ quē đ: ⁊ vni-
ri.q: eñ viuere viuentib⁹ eſt eſſe: ⁊ ꝑ idem hʒ aliq̄d eſſe ⁊
vnū eſſe:ideo ꝑ idem hʒ eccl'ia vitā ⁊ vnitatē.❡Viſo au-
tem ꝑ q̄d vniatur eccl'ia: videndū eſt ꝯſequēter de modo
vnionis vel vnitatis ipſi⁹. Nō aūt pōt dici eccl'ia/vna ſic — Vnitatꝭ eccl'iaſtice mod⁹
aliquis hō đ: vnus vnitate ſuppoſiti ⁊ perſone.niſi forte
ſm ſimilitudinē.ſicut multa mēbra corꝑis ſunt vnum
corpus:ſic multi fideles ſunt vna eccl'ia.ex de ſum.tri.c.ij.
§.verū. Nec pōt dici vna ſm vnitatē nature ſpeciei: quia
eccl'ia nō ſolum hoies:ſed etiā angelos cōprehendit:qui
ſpecie differūt ab hoibus.licet in hoc ope ſit p̄ncipaliter
intentio de eccl'ia ſpāliter.vt eſt cōgregatio hoim fideliū
que đ: eccl'ia militans. Sed đ: eccl'ia vna collectiue:ſicut
multi hoies ſunt vnus ppl's.iij.Reg.xxij. Populus me⁹ ⁊
ppl's tuus vnū ſunt.⁊ Actuū.iiij. Multitudinis creden-
tiū erat cor vnū ⁊c.de hoc.xij.q.i.dilectiſſimis. ex de ſum.
tri.c.ij.§.verū.⁊.§.rurſus.de ꝯſe.di.iiij. queris a me. i p̄n.
in ſancta cōpage corporis chriſti. ⁊ paulopoſt ibidē. per
hanc ſocietatē vni⁹ eiuſdēq; ſpūs ⁊c.⁊ ſequit.ibi. Poteſt
eñ in hoc ⁊ in illo hoie:etiā ſi ſeinuicem neſciant: vnus
ſpūs eſſe.⁊ poſt. Tota q̄ hec ſancta mater eccl'ia q̄ in ſan-
ctis eſt/facit: q: tota oēs/tota ſingulos parit. Porro ſm
Ber.multiplex eſt vnitas. Nam eſt vnitas naturalis iter — Vnitas multiplex
corpus ⁊ animā:⁊ hec đ: itegralis.q: hō ex corpore ⁊ aia
integratur.ex de cele. miſ.in quadā.§.i.ibi.nā ad eſſe ho-
minis ⁊c. Iſta etiā vnitas naturalis eſt.⁊ cē dʒ iter hoiē
⁊ hoiem:maſculū ⁊ feminā:q: eiuſdē ⁊ vni⁹ nature ſunt.
xxxiij.q.v.niſi illud. Eſt alia vnitas carnalis inter virū et
vxorē.de qua Gen.ij. Et erūt duo in carne vna.ad vnā car-
nē ꝓcurandā.vt no.in.c.debitum.ſ.allegato. ex de diuor.
gaudemus.§.verū.xxxv.q.x.fraternitatis. Deſignatiua
ſacri ⁊ eccl'ie.ex de biga.debitū.in.i.❡Virtualis.q̄ hoiē
ſibiipſi cōiungit:ne ꝑ diuerſa defluat:ſed cum p̄s.xxvi.di-
cat. Vnam petij a dño ⁊c. Vñ talis vnitas/eſt integritas
mētis:ꝑ varios ⁊ diuerſos affect⁹ nō imutantis ſeipſam.
vñ Eccli.xxvij. Hō ſctūs in ſapia manet ſemꝑ: ſicut ſol.i.
vniformiter. Nā ſtultus ſicut luna mutatur.q̄ licet ſubſtā-
tialiter vna ſit:tñ ꝑ immutationē accidentiū ſemꝑ eſt a
ſemetipſa diuiſa. ſic ⁊ ſtultus tot ꝑſonas videt hre quot
mores. Hiere.ix. De malo ad malū egreſſi ſunt.ſ.de cogi-
tatione in cogitationē: de deſiderio in deſideriū: de pctō
in pctm̄. Qđ pauloante placuit:nūc diſplicet.qđ nūc eli-
gunt:poſt paululū reprobāt. Ad hanc imitationē hortā-
mur.Deut.vj. Audi iſrl':dñs deus tuus vn⁹ eſt. vbi nō tñ
vnus numero deſignat:quū ſupra oēm numerū ſit credē-
dus:ſed q: nūq̄ ab alio in aliud mutatur. ſicut dicit p̄s.ci.
Tu aūt idem ipſe es. Vñ ipſe ait Malach.iij. Ego deus:
⁊ nō mutor. In hac vnitate dʒ rōnalis ſpūs ſuū p̄ncipiū
imitari.⁊ de hac pōt intelligi qđ dicit ap'lus.i.ad Cor.ix.
Vnus accipit brauiū.❡Moralis.q̄ nos cōiungit proxi-
mo.vñ p̄s.lxvij. Deus q̄ inhabitare facit vnius moris in
domo. Hec eſt ꝯformitas charitatiſ.de q̄ Actuū.iiij. Mul-
titudinis credentiū erat cor vnū ⁊ aia vna.xij.q.i.dilectiſ-
ſimis.ex de ſum.tri.c.ij.§.verū. Vnus intellectus in fide:
⁊ vnus affectus in charitate. Hui⁹ ſuauitatis dulcedinē
exprimit p̄s.cxxxij.quū ait. Ecce q̄ bonū ⁊ q̄ iocūdū ha.
fra.in vnū.⁊ vtilitatē oſtendit.q: hic meret benedictionē
gr̄e:⁊ in futuro vitā glorie. Ad hanc nos hortatur apl'us
Eph.iiij. Soliciti ſeruare vnitatem ſpūs in vinculo pacis.
vñ Bern. Vnuſquiſq; ſtudeat amare ⁊ amari: blandum
⁊ amabilem ſe exhibere.ſupportare libēter infirmitates
aliorū tam morū q̄ corporū.❡Spūalis.que nos cōiungit
deo in via.i.ad Cor.vj. Qui adheret deo vnus ſpūs eſt. — Vinculū triplex.
ex de ſum.tri.c.ij.§.verum.⁊ p̄s.lxij. Mihi autē adherere
deo bonū eſt.vnde Bern. Tria ſunt vincula q̄bus cōſtrin-
gimur. Pudor. Timor.⁊ Amor. Primū ſtringit fortiter ⁊
dure/ad modū funis:dum contra tentationem ꝓponit ſibi
intuitū honeſtatis/⁊ memoriā ſue ꝓmiſſionis. Secundū
fortius ⁊ durius/ad modū claui:dum non expaueſcit ad
vultus hoim:ſed ad ſimilitudinē gehēnalium tormētorū.

Digitized by Google

Tertiū fortiter ⁊ ſecure/deo inherens feruida charitate:
terribili⁹ ipſa gehēna iudicās vel i re leuiſſima diuie vultū
offendere maieſtat; de q̇ Eſa.xl. Glutino bonū eſt.piuz.
Chriſtus p̄mo ligatur.ſecundo crucifigitur.tertio quaſi
glutino aromatū in vnctione liniitur. Hoc triplex vincu/
lum difficile rūpitur. Eccl's.iiij. C.cōmunia de ſucce. aūt
itaq̄z.ff.de li.lega.l.iij.in fi. ex de treu. ⁊ pace.c.j.§.ſi quis.
¶ Socialis.inter angelos ⁊ beatos.quorū eſt oīmode
idem velle ⁊ nolle.p̄s.cxxi. Cui⁹ participatio eius in id/
ipſum.Aug.loquēs de celeſti pr̄ia. Nō erit ibi aliqua inui/
dia diſparis claritatis:vbi in oībus regnat vnitas chari/
tatis. ⁊ Greg. Tanta vis charitatis ibi oēs ſibi aſſociat:
vt bonū qḋ quiſq̄z in ſe nō accipit:in alio ſe gaudeat acce
piſſe. ¶ Eternalis.que eſt cōiunctio dei ⁊ ſp̄ūs rōnalis
in pr̄ia p gl'iam:vbi aīa ſancta capax erit eternitatis ſapi
entie ⁊ dulcedinis dei.quia memoria retinebit deū ſine
obliuione.ſciētia cognoſcet ſine errore.amore amplecte/
tur ſine alterius rei affectione.⁊ ita pficietur trinitas aīe
illa ineffabili vnione trinitatis increate. Pro hac domi/
nus orat Jo.xvij. Pater ſancte ſerua eos in noīe tuo/ q̄s
dediſti mihi:vt ſint vnū in natura ſua.i.vniantur in eſſe:
ſicut ⁊ nos vnū ſumus in natura noſtra.i.vni⁹ eſſentie.
Uide de hoc in pre.c.ij.de ſum.trini.§.rurſus. Uñ ⁊ facta
eſt vnio aīe ad corpus:vt eſſet quodāmodo via ad credē
dū vnionē deitatis ⁊ humanitatis. Uide de hac vnione
de ꝯſe.diſt.ij.in chriſto pr̄.vbi Hilarius. Quaſi vltra ho/
minē ſubtiliter loquitur ⁊ obſcure. ¶ Perſonalis in chri
ſto.vñ in ſymbolo Athanaſij. Sicut aīa rōnalis ⁊ caro/
vnus eſt hō.ex de cele.miſ.in quadā. Ita deus et hō/vn⁹
eſt chriſtus.ex de ſum.tri.c.j.§.hec ſancta. ex de here. cum
chriſtus.⁊ ex de ſum.tri.fidei catholice. i clemē. ¶ Sub/
ſtantialis.in trinitate.de qua Deut. vj. Dñs deus noſter
vn⁹ eſt.de ꝯſe.diſt.iiij.de eterna.⁊ in ſymbolo. Et hi tres
vnū ſunt.ex de ſum.tri.dānamus.§.rurſus.⁊.c.j.in p̄n.et
in pre.ſymbolo. Non tres dij:ſed vnus eſt deus.adde hic
qḋ ſcripſi.ſ.in.ij.parte in.§.ſciſcitatur.v.ſ; p̄uaricatores.

Eccl'ia trifariā; dici pōt vna.

¶ Ut aūt pleni⁹ appareat qualiter dicit̄ eccl'ia vna:
pōt aſſignari triplex modus vnitatis: ſm quē dicit̄ vna.
¶ Primo eñi d̄r vna/vnitate totalitatis. Eſt eñi eccleſia
velut vnū totū:cuius partes ſunt ſinguli fideles.ar.xliij.
di.ſit rector.v.hinc in exodo. Dicūtur etiā partes ei⁹ par/
ticulares eccl'ie/aut ſpūalia collegia.xxj.diſt.q̄uis.in p̄n.
Quia ⁊ in corpore naturali/ad cui⁹ ſimilitudinē d̄r cor/
pus myſticū.ex de p̄uil.dilecta. Quedā ſunt mēbra diui/
ſibilia:q̄ in alia minora mēbra diuidūtur:vt manus in di
gitos:⁊ digiti in articulos. Quedā vero ſunt mēbra indi
uiſibilia:q̄ in alia mēbra nō diuidūtur:licz diuidi poſſint
in partes:que nō dicūtur mēbra.vtputa articuli. Similr
⁊ eccleſie mēbra quedā ſunt diuiſibilia. vt eccleſie parti/
culares ⁊ collegia. Quedā autē indiuiſibilia.vt ſingule
pſone fideles. Eſt ergo eccl'ia ſicut vnū totum ex multis
partibus cōſtitutū:⁊ ſicut vnū corpus ex multis mēbris
cōpactū.xxiiij.q.vij.quēadmodū.ibi.in chriſti ergo com
pagem corporis veniant. In hoc tñ differt a corpore na/
turali:q: mēbra corporis naturalis oīa ſunt ſimul ſm tē/
pus.mēbra vero eccleſie nō oīa ſimul ſunt tēpore:ſz q̄ti/
die ⁊ ſucceſſiue generātur aliqua mēbra:dū auget̄ nume
rus filiorū eccleſie.xxxij.q.iiij.recurrat. ¶ Secūdo eccl'ia
d̄r vna vnitate ꝯformitatis.q: in oībus partibus ⁊ mem
bris eccl'ie/eſt aliq̄d in quo ſibi inuicē ſimilātur ⁊ confor
mātur. Hec aūt ꝯformitas mēbrorū eccl'ie/nō attenditur
ſm naturā generis aut ſpeciei:q: talis conformitas inue
nitur etiā in illis qui ſunt extra eccleſiā cū; iis q̇ ad eccle
ſiam ptinent.ſed attendit̄ ſm gratie dona.q: ſm id attē/
ditur cōformitas inter mēbra eccl'ie:p qḋ ſunt ⁊ dicuntur
eccleſie mēbra.de ꝯſe.diſ.iiij.eccleſie charitas. Dicit̄ autē
aliquis membrū eccleſie: non rōne nature/ſed rōne gr̄e:
p̄ſuppoſita tñ natura q̄ eſt gr̄e capax.cuiuſmodi eſt natu
ra rōnalis vel intellectualis.q: ſm gr̄e dona eccl'ie mem
bra illi cōformantur:⁊ vnū cōformitate eſſe dicunt̄. vt in
pre.c.§.rurſus.nā ꝯformitas vnitas quedā eſt. Hec autē
dona gr̄e in q̄bus ſibi cōformantur eccl'ie mēbra:ſunt fi/
des.ſpes.⁊ charitas.⁊ opa ex his pcedētia.de q̄bus.j.ad
Cor.xiij. Et p hoc d̄r eccl'ia vna formaliter. q: hec ſunt
in ipſis fidelibus:vt quedā ſpirituales pfectiōes ⁊ forme.
de hoc aūt modo vnionis vel vnitat; dicit gloſ. ſup illud
j.ad Cor.x. Unus panis ⁊ vnū corpus multi ſum⁹. Un⁹
panis ſumus vna vnione fidei/ſpei/ ⁊ charitatis. ⁊ vnū
corpus illius capitis qḋ eſt chriſtus.ex de ſacra vn.c.j. Su
mus per miniſtrationē operū charitatis.⁊ oēs ſum⁹ vna
eccleſia:vniti vinculo fidei ſpei ⁊ charitatis:⁊ mutua ope
rū exhibitiōe. Et iſto modo ſancta mater eccl'ia eſt in ſan
ctis.vt no.xxj.di.q̄uis.in gloſ.ſi.⁊ vocatur eccl'ia ſctōrū in
p̄s.cxlix.de ꝯſe.di.iiij.queris a me.vltra colū. ibi. Tota q̄
hec ſancta mater eccl'ia que in ſanctis eſt ⁊c. Conformi/
tas ergo mēbrorū eccl'ie attendit̄ ſm fidem/ſpem/⁊ cha/
ritatem/⁊ opa ex his pcedentia. Et ſic attendit̄ ꝯformi/
tas inter eccl'ie mēbra:ſm cognitionē/ſm expectationē/
ſm dilectionē/⁊ ſm operis imitationē: q: idem et ſimilr
credunt/ſperant/⁊ diligūt:idē quoq̄z ſcz chriſtū ope imi
tātur. ¶ Tertio eccl'ia d̄r vna vnitate attributiōis. Oēs
eñi fideles attributionē habēt ad vnū finē: q̄ eſt ſalus et
beatitudo eterna.⁊ ad vnū p̄ncipiū ⁊ caput: qḋ eſt tota
trinitas ſm rōnē influentie. Sed ſpāliter hō chriſtus ſm
cōuenientiā nature ⁊ gr̄e eſt hoc caput.ipm eñi dedit ca/
put deus ſup oēm eccl'iam/que eſt corpus ipſius. vt dicit̄
Eph.j.xxiij.q.iij.p mēbris.ibi.aduerſus eccl'iam catholi
cam.i.aduerſus corpus chriſti armamini. ⁊ ibi.q̄ p chri/
ſti corpore.i.p eccleſia ⁊c. De his aūt modis vnitatis ec/
cleſie.dicit apl's ad Eph.iiij. Unū corp⁹:vnus ſpūs:vnus
dñs:vna fides:vnū baptiſma.xxiiij.q.j.loquit̄. In hoc eñi
q̄ d̄r vnū corpus:inſinuat̄ vnitas totalitatis. In hoc aūt
q̄ dicit̄ vnus ſpūs:tangit̄ effectus vnitatis. In hoc vero
q̄ d̄r vnus dñs:tangit̄ vnitas attributionis ad vnū p̄nci
pium ⁊ caput.p hoc aūt q̄ d̄r vna fides/ vnū baptiſma/
tangit̄ vnitas ꝯformitatis. ¶ Ad cuius intellectum
ꝯſiderandū q̄ ſicut gloſ.dicit ſup hoc verbo fides dicit̄.⁊
id qḋ credit̄.⁊ id quo credit̄.⁊ vtroq̄z modo pōt intelligi
q̄ in eccl'ia eſt fides vna. Eſt eñi vna fides: q: idem iube/
mur credere:⁊ eodē mō opari.vnū eñi ⁊ idem eſt qḋ cre/
dit̄ a cūctis fidelib⁹.vñ ⁊ fides catholica d̄r. vt ex de ſum.
tri.in rubrica.i.vniuerſalis. Eſt etiā vna fides qua credit̄
ſcz q̄ eſt in animo credētis: q̄ quidē eſt vna nō numero ſz
gn̄e:q: ſimilis eſt in oībus:ſicut eādem rē volentiū d̄r vo/
luntas vna:⁊ duorū ſimillimorū facies vna. In vnitate au
tem fidei intelligit̄ vnitas doctrine:cui⁹ p̄ncipium ⁊ fun
damentū eſt fides.⁊ q: fides viua ⁊ formata non eſt ſine
charitate.vñ apl's Gal.v.fides p charitatē(al's dilectio
nē)opat̄.de pe.di.ij.q̄cūq̄z.cum.c.ſequē. Ideo etiā in vni/
tate fidei intelligit̄ vnitas charitatis.q: ⁊ oēs idem dili/
gūt:⁊ q: ſimilis charitas eſt in oībus. ſicut de fide dictū
eſt. Et quia ſm aplm̄ ad Heb.xj. Fides eſt ſubſtātia rerū
ſperādarū.ideo in vnitate fidei intelligitur vnitas ſpei:
q: ⁊ idem oēs ſperant:⁊ ſpes eſt in oībus ſimilis. ſicut de
fide ⁊ charitate dictū eſt. Quia vero fides ſine opib⁹ mor
tua eſt. Jaco.ij.de pe.di.ij.ſi eñi. poſt colum. ⁊ amor chari
tat; ſm Greg.ocioſus nō eſt:ſpes quoq̄z innititur bonis
operibus. Ideo in vnitate fidei ſpei ⁊ charitatis intelli/
gitur vnitas opationis qua fideles chriſtū p opa imitan
tur:⁊ qua ſimilr ꝯformiter operant̄. Et q: finis pcepti eſt
charitas.j.ad Timo.j.ideo in p̄dictis intelligitur vnitas
p̄ceptorū.eadem eñi p̄cepta oībus pponūtur. Et q: ſpes
⁊ charitas habētur p obiecto que reſpiciūt vltimū finē:
Ideo in vnitate ſpei ⁊ charitatis intelligitur vnitas at/
tributionis ad vnū finē. Et q: fide ſpe ⁊ charitate colit̄
deus:ideo in dictis intelligit̄ vnitas cultus.q: vn⁹ deus:
⁊ eodē modo colit̄. In vnitate quoq̄z fidei itelligit̄ vni/
tas cultus ⁊ cōmunio ſacramētorū que fide continentur.
¶ Sūt eñi eadē ſacramenta apud oēs qui ſunt in ec/
cleſia. Hec tñ vnitas exprimitur magis p id qḋ additur.

Digitized by Google

Vnū baptiſma.xxiiij.q.j.loquitur.de ↄſe.diſt.iiij. quis.c.eos.per vnitatem em̄ baptiſmi q̄ eſt primū ſacramētū/et ianua ſacramentoꝝ.xxxij.di.§.verū.ex̄ de preſby.nō.c.ij. intelligiꝶ ⁊ vnitas alioꝝ ſacramentoꝝ. Dicitꝶ aūt baptiſma vnū:q: ſimile eſt apud oēs ⁊ quātum ad materiam ⁊ quātum ad formā.ex̄ de baptiſ.c.j.de ↄſe.di.iiij.ꝓprie.c.ꝑ aquā. Uel vnū.i.equale a quocūqꝫ detur.vt gloſ.dicit.de ↄſe.di.iiij.roman⁹.cū.vij.c.ſequē.xxxij.di.§.verū.vel dicitꝶ vnū:quia iterari nō pōt.de ↄſe.di.iiij.quō.c.hi.c.eos.j.q.j.hi qui.⁊.c.hanc regulā. Si quis autē querat quō eccl'ia eſt vna.q: fides vna.quū beati fidē non habeant:quia fides eſt de re nō viſa.de pe.di.iiij.in domo.⁊ ipſi videant ſemꝑ faciē patris. Matth.xviij.qui tñ ⁊ ad eccl'iam ptinent.dicendū eſt ꝙ hic precipue intentio eſt de eccl'ia militantiū qui per fidē ambulant. Uel dicendū ꝙ licꝫ non habeant fidē:habēt tñ qđ fidei ſuccedit:ſcꝫ viſionē. Idē em̄ eſt qđ illi vident/⁊ qđ nos credim⁹. Et iō eccl'ia tota vt cōprehendit ꝑſentē ⁊ futurā:pōt dici vna cognitione. licet in vtraqꝫ ſit diuerſus modus cognitionis. Licꝫ aūt fide ſpe ⁊ charitate vniatꝶ eccl'ia: ſpeciali tñ modo charitati cōuenit vnire.de ↄſe.di.iiij.eccleſie charitas. Charitas em̄ amor eſt:amor aūt vim hꝫ vnitiuā et cōiunctiuā. ſm Diony.iiij.de diuinis noībus.ꝓpter qđ vinculū perfectionis vocatꝶ ab apl'o.Colo.iij. Ipſa em̄ vincit ⁊ vnit eccleſie mēbra chriſto capiti.ex̄ de ſacra vnc.c.j.⁊ adinuicē: ꝑ quā multitudinis đ: eſſe aīa vna ⁊ cor vnū.Actuū.iiij.xij.q.j.dilectiſſimis.ex̄ de ſum.tri.c.ij.§.verū.Eſt igitꝶ eccleſiaſtica cōitas vna:nō ſicut cōuenticule hereticoꝝ q̄ diuiſe ⁊ diuerſe ſunt. C.de epi.⁊ cleri.cōuenticulā. ex̄ de here.cū ex iniūcto.j.rñ.c.excōicamus.j.rñ.xxiiij.q.j.clericus.Et recte quidē. Nam bonū cōuenit vno mō: malū aūt multipliciter.vt Dionyſius ait. ¶ F Quū autē ſit ⁊ vna eccleſia:ſeptē tñ eccleſie a Joāne deſcribūtur. Apoc.j.in fi.cū ſeque.xciij.di.diaconi.v.ix.q.iij.⁊ āgelo.vt eccl'ia ſeptiformi plena ſpiritu deſignetꝶ.ſicut in Prouer.dicitur.ix.c. Sapientia edificauit ſibi domū:⁊ excidit in ea colūnas ſeptē.que tñ ſeptē vna eſſe nō ambiguntꝶ.xxj.di.quis.dicente apl'o.j.ad Timo.iij.ꝙ domus dei eſt eccleſia dei viui:q̄ eſt colūna ⁊ fundamentū veritatis. Uel ſeptenaria numero ſignificatꝶ eccl'ia:q: ſeptē dierū numero decurrit ꝑſens vita in q̄ peregrinamur. Uel pōt dici ꝙ q: ꝑ ſeptenariū numerū in ſcriptura vniuerſitas intelligitꝶ. Mar.vlti.ibi.de qua eiecerat ſeptē demonia. vbi G:ego. Quia per numerū ſeptenariū vniuerſitas deſignatur. Maria ſeptē demonia habuit:q: vniuerſis vitijs plena fuit. Jō per ſeptē eccleſias oēs eccleſie deſignātur: que vna ſunt vniuerſitas.xxj.di.quis.ſicut multe ciuitates ſunt vnuꝫ regnū vel vna ꝓuincia.vj.q.iij.ſcitote. Illud etiam eſt cōſiderandū ꝙ vnitatē eccleſie nō impedit diuerſitas ⁊ varietas q̄ in ea apparet. ¶ G Sciendū aūt ꝙ triplex diuerſitas eſt ꝑncipaliter. Una ē diuerſitas ſtatuū:put q̄dam ſunt alijs perfectiores ⁊ merito potiores.ar.xl.diſt.quodcūqꝫ.ſub.c.multi. Ad hāc diuerſitatē ptinēt inēq̄litates grē ⁊ virtutū in diuerſis:quas ↄſequitur inequalitas premioꝝ.de qua dñs ait Jo.xiiij. In domo p̄ris mei māſiones multe ſunt.de pe.di.iiij.§.finis.ꝟ.porro.⁊ apl's ait ꝙ ſtella differt a ſtella i claritate.j.ad Coꝛ.xv. Ad hāc diuerſitatē ptinet/ꝙ quidā dicūtur incipiētes:quidā ꝓficiētes:quidā ꝑfecti.ar.de pe.diſt.ij.dum ſanctā. Alia eſt diuerſitas officioꝝ: q̄ attenditꝶ ſm h ꝙ diuerſi ad diuerſas actiones deputantꝶ. Officiū quippe ab efficiendo đ: ſm Iſidoꝝ. Eſt em̄ actus cōgruus ⁊ ꝓprius vniuſcuiuſqꝫ ꝑſone. Ad hanc diuerſitatē ptinet diuerſitas donoꝝ:per q̄.redduntꝶ hoīes idonei ad officia.de qua diuerſitate dicit apl's Roma.xij. Habentes donationes ſm grām q̄ data eſt nobis differentes ⁊c.⁊ in p̄s.xlvij. Diſtribuite domos eius.i.officia diuerſa diſponite.lxxxix.di.ſingula. Tertia eſt diuerſitas graduū:put in eodē ſtatu vel officio q̄daꝫ ſunt ſuperiores alijs.lxxxix.di.ad hoc.xciij.di.a ſubdiacono.⁊.c.nulla.ex̄ de maio.⁊ obe.c.j.⁊.c.ſtatuimus. ¶ Hec aūt triplex diuerſitas q̄ dicta eſt/ad tria ptinet: vt doctores tradūt. Primo em̄ ptinet ad ipſi⁹ eccl'e ꝑfectionē. ſicut em̄ ad ꝑfectionē vniuerſi ptinet pluralitas ⁊ varietas ꝑfectionū:vt dei bonitas multipliꝶ ⁊ varie manifeſtetꝶ i reb⁹: ſic ad ꝑfectionē eccl'ie ptinet diuerſitas ſupradicta.vñ dicit apl's Eph.iiij. Ipſe dedit quoſdā apl'os:quoſdā ꝓphās: alios euāgeliſtas:alios paſtores ⁊ doctores: ad cōſummationē ſanctorū.i.perfectionem: in opus miniſterij: in edificationē corporis chriſti.i.eccl'ie.xiiij.q.v.de liguribꝰ.⁊.j.Coꝛ.xij.iuxta p̄n.ibi.diuiſiones vero grarū ſunt ⁊c.⁊ diuiſiones miniſtrationū ſunt ⁊c.et diuiſiones operationū ſunt ⁊c. Unicuiqꝫ aūt datur manifeſtatio ſpūs ad vtilitatem.alij quidē per ſpiritū ſermo ſapie.alij aūt ſermo ſcientie ⁊c.et ſequitꝶ paulo poſt. Sicut em̄ corp⁹ vnū eſt:⁊ mēbra hꝫ multa:oīa mēbra corporis cum ſint multa vnū corpus ſunt:ita ⁊ chriſtus.xxj.diſt.in fi.⁊ quoſdā poſuit deus in eccl'ia.p̄mo apl'os:ſcđo ꝓphās:tertio doctores:deind.e virtutes ⁊c.ad hoc ex̄ de here.cū ex iniūcto.j.rñ.ꝟ.ſicut.facit.xliij.diſt.ſit rector.vltra colum.ꝟ.hinc in exodo.q: ſub cortice malogranati multa grana interius viniūtur.vt ibi dicitꝶ. ¶ Scđo ptinet ad neceſſitatē actionum que ſunt in eccl'ia. opꝫ em̄ ad diuerſas actiones diuerſos hoīes deputari:vt expedite ⁊ ſine cōfuſione ſiant.ſicut in corpore diuerſa mēbra ſunt neceſſaria ad diuerſos actus.vt in ↄcor.ꝓxime poſitis. ¶ Tertio ptinet ad dignitatem ⁊ pulchritudinē eccleſie:q̄ attenditꝶ in ordine quodā.nam ordo efficit pulchritudinē ⁊ decoreꝫ ⁊ ornatū.vnde ſup illud Cañ.ij. Ordinauit in me charitatē. dicit Bern. Diſcretio virtuti ordinē ponit. ordo modū tribuit ⁊ decorem ⁊ perpetuitatē.vñ p̄s.cxviij. Ordinatione tua ꝑſeuerant dies.i.virtutes. Ad ordinē aūt requiritꝶ diuerſitas quedā.ſed p̄dicta diuerſitas q̄ in eccleſia inuenitur:vnitatē eccleſie nō tollit aut ipedit:ſed perpetuat. q̄nimmo eccleſie vnitas diuerſitatē hmōi exigit. quū ſit vnitas multitudinis ordinate atqꝫ perfecte. Unde poteſt ex his accipi duplex alius modus vnitatis. ⁊ ſm quē eccleſia đ: vna. Dicitꝶ em̄ vna ſm ꝑfectioneꝫ. Nam ſm p̄hm quidā modus vnitatis eſt ꝓut id qđ eſt ꝑfectum đ: vnū. ideo in cañ.vj.c.poſtq̄ ꝑmiſit Salomon de eccleſia: Una eſt colūba mea.addidit/ꝑfecta mea. Dicitꝶ etiam vna ſm ordinē ſicut ⁊ ipm vniuerſum đ: vnum vnitate ordinis. Ipſe em̄ ordo cōnectit eccl'iam:⁊ cōſeruat eccleſie vnitatem.op.ar.xciij.di.legimus.ꝟ.ꝙ aūt.⁊.lxxxix.diſt.ad hoc. ¶ Unde ptꝫ ꝙ in hoc ꝙ eccl'ie regnū eſt ⁊ đ: vnū:intelligitur alia cōditio ſcꝫ ꝙ ſit ordinatū. ſicut em̄ vniuerſum dicitur ordinatū q: in eo eſt ordo generantiū ⁊ generatoꝝ:mouentiū ⁊ mobiliū:cauſarum ⁊ cauſatoꝝ: ſic ordinata eſt eccleſia:q: in ea eſt ordo p̄dicantium ⁊ auditoꝝ.xj.q.iij.nolite.preſidentiū ⁊ ſubiectoꝝ.xciij.diſt. per totū.⁊ ſic de alijs ordinibus eccleſie. Eſt etiam cōſiderandum ꝙ ſicut vnitatē eccleſie nō tollit diuerſitas eccleſie officiorum/ſtatuum/⁊ graduū: ſic etiam non ꝑiudicat diuerſitas moꝝ ⁊ rituū que apud diuerſas eccleſias inuenitur. Nam in ijs q̄ ſunt de neceſſitate ſalutis:eccl'ia eſt vni⁹ moris ⁊ ritus.in alijs aūt ſine detrimento vnitatis poſſunt eſſe conſuetudines diuerſe ⁊ obſeruantie varie:dū tamē laudabiles ſint.vnde Boetius de fide chriſtiana. Quicquid in eccleſia catholica tenetur:aut eſt authoritas ſcripturarū:aut traditio vniuerſalis:aut certe ꝓpria ⁊ particularis inſtructio.ſed authoritate tota cōſtringitur.priuatis vero conſtitutionibus ⁊ ꝓprijs informationibus vnaqueqꝫ vel pro locoꝝ varietate/vel ꝓut cuiqꝫ bene viſum eſt/ſubſiſtit ⁊ regitur. Iſta etiam leguntur dicta ab Aug.xj.diſ.catholica.facit ad h.e.di.eccleſiaſticarū.xij.di.ſancta.c.illud.c.illa. Igitꝶ eccleſia cōmunitas vna eſt:cui⁹ vnitatem dñs mōſtrare volens/vnū ꝑfecit eccleſie ſcꝫ Petrū.xxiiij.q.j.loquitꝶ. Extra hanc eccl'ie vnitatem neqꝫ grā neqꝫ remiſſio peccātoꝝ/nec ſpūalis vita pōt haberi.ad ſalutem quoqꝫ eternā nec ſacramentoꝝ pceptio.nec vlla operatio aliqu id ꝓdeſſe valeat extra eccleſie vnitatem. ⁊ in

Baptiſma cur vnū dicatur.

Statuū diuerſitas.

Officiorū diuerſitas.

graduū diuerſitas.

Ali⁹ vnitatis modus.

Ordinata eſt eccleſia.

extrauagā. Bonifacij. vnā ſanctā. de qua habes. ſ. ar. lx. ad hec. xc. diſt. oblationes. c. nec ad cayn. j. q. j. vide. xxiiij. q. j. q: ex ſola. c. quecūqꝫ. c. vbi ſana. c. didicim⁹. c. ſchiſma. de peni. di. j. verbū. ⁊ diſt. ij. §. euidēter. ⁊ di. iiij. §. pōt. ⁊. c. ſi quis. de ꝯſe. di. iiij. ſolet. ex̄ de hereti. firmiſſime. Sicut em̄ ſalus ⁊ vita nō pōt mēbro ineſſe/ niſi maneat in corporis vnitate: ſic alicui aduenire nō pōt vera ſalus: niſi exiſtat intra eccl'ie vnitatē. vt ꝓbatū eſt. vn̄ Augu. ad Uincētiū. Quēadmodū membrū/ ſi ꝑciditur ab hoīs viui corpore/ nō pōt tenere ſpm̄ vite: ſic hō qui ꝑciditur de chriſti iuſti corpore/ nullo mō pōt tenere ſpiritū vite (al's iuſtitie) etiam ſi figurā membri teneat quā ſumpſit in corpore. i. ꝗuis videat̄ membrū ꝑ ſacramēta q̄ ꝑus receperat. xxiiij. q. vij. quēadmodū. Attamen ſicut interdū aridū mēbrū corpori cōiungit̄ ſm̄ cōtinuitatē. nō aūt ſm̄ virtutis influxū: ita nōnulli quadā cōtinuitate cōuerſationis exterioris vniūtur eccl'ie. ſꝫ a chriſto capite ⁊ a mēbris ei⁹ influxū nō recipiūt ſalutis ⁊ vite. de ꝯſe. di. iiij. c. eſt vnitas.

Firma ē eccl'ia.

¶ Ex eo aūt ꝙ eccleſia vna eſt. ⁊ ꝑ ꝯñs ordinata: ſequit̄ alia conditio. ſ. ꝙ ſit firma ⁊ fortis. Uirtus em̄ vnita/ ſm̄ philoſophū/ fortior eſt q̄ diuiſa. vnde ex ipſa ſua vnitate redditur eccl'ia fortis ⁊ firma. Ipſe quoqꝫ ordo eā efficit fortiorem. ꝓpter qd̄ in Cañ. dicit̄ eſſe vt caſtroꝝ acies ordinata. Cañ. vj. Fortis ſiquidē eſt eccl'ia: q: firma eſt contra hoſtiū impetus/ ſiue demonū/ ſiue tyrānoꝝ/ ſiue hereticoꝝ. ⁊ ſic firma: vt nō deficiat: q: nō pōt eſſe nulla. xxiiij. q. j. pudenda. in ſi. ſed inter ipſos hoſtiū cōflictus creſcat. ⁊ inualeſcat. xij. q. j. futurā. Cōtra demones fortis eſt ſanctitate ⁊ iuſtitia. Cōtra tyrānos fortis eſt patientia. Contra hereticos ⁊ mundi ꝓbos fortis eſt diuina ſapia. Hec eſt turris Dauid/ cum ꝓpugnaculis: ex qua mille clypei pendent: ⁊ ōis armatura fortiū. Cañ. iiij. Non armatura carnalis: ſed ſpūalis. ſicut ait apl'us. ij. ad Coꝝ. x. xxiij. q. j. niſi. Arma inquit militie noſtre nō carnalia: ſꝫ debilitate: ſed potentia deo. i. ꝑ deum/ ad deſtructionē munitionū. i. vt deſtruāt. conſilia hoīm ſeu demonū diuerſis calliditatibus munita. ꝯſilia deſtruentes ⁊ oēm altitudinē. i. ꝓfunditatē intellectus. tā legiſperitoꝝ q̄ ꝓboꝝ/ extollentem ſe aduerſus ſciam dei. i. que de deo eſt. Itez Eph. vj. Induite vos armaturā dei. xxiij. q. j. ꝟ. bella. Ubi apl's ponit ſextuplam armaturā dei. ſcꝫ cingulū caſtitatis/ cōtra luxuriā. Luce. xij. Sint lumbi veſtri ꝑcincti ⁊c. Greg. Lumbos ꝑcingim⁹: quū carnis luxuriā ꝑ ꝯtinētiā coarctam⁹. Juſtitia. ibi. induti lorica iuſtitie. ꝯtra auaritiā. q: iuſtus miſeret̄. ps. xxxvj. Calciamentū. ſequit̄. calciati pedes ⁊c. ſcꝫ exempla ſanctoꝝ ꝯtra torporē accidie. Scutū fidei. xj. q. iij. qui reſiſtit. Fides incarnatiōis. Thren. iij. Dabis eis dñe ſcutū cordis laborē tuū. ꝯtra tela ⁊ diaboli inſidias. Galea ſpei ꝯtra vana hui⁹ mūdi ⁊ ꝯtra deſpationē. Roma. v. Gloriamur in ſpe filioꝝ. Gladium ſpūs ad carnis mortificationē. Cañ. iij. Uniuſcuiuſqꝫ enſis ſuper femur ſuū ꝓpter timores nocturnos. Matth. x. Non veni pacē mittere: ſed gladiū. Item Amb. Lachryme ⁊ orōnes ſunt

Armatura dei ſextuplex.

arma clericoꝝ. xxiij. q. viij. conuenior. ¶ De fortitudine ⁊ firmitate eccl'ie d̄r Matth. xvj. Porte inferi nō ꝑualebūt aduerſus eā. xix. di. ita. ſup quo dicit gloſ. Porte inferi vitia ſunt atqꝫ pctā. Uel hereticoꝝ doctrine: ꝑ quas hoīes ducunt̄ ad tartara. Uel ſingule ſpūales nequitie. ſ. demones porte ſunt inferioꝝ: q̄bus ꝯtrariantur porte iuſtitie. Porte quoqꝫ inferi tormēta ⁊ blandimēta ꝑſecutoꝝ ſunt ſed ⁊ praua infideliuꝫ opa ⁊ inepta colloquia porte ſunt inferi: q: iter ꝑditionis oſtendūt. ſed oia hec nō ꝑualent aduerſus eā ſcꝫ eccl'iam. q: eā nō ſeparāt a charitate ⁊ fide mea: dicit dñs. Ipſa em̄ eſt dom⁹ ſapiētis. Matth. vij. ſupra petrā edificata: q̄ nec pluuie deſcenſu/ nec fluminū impetu/ nec ventoꝝ flatu irruētē cadit. q: fundata eſt ſupra petrā fidei ſolidiſſime veritatis. Hāc em̄ domū/ eccleſiam ſcꝫ/ nec pluuia mēdacis doctrine corrūpit. xxiiij. q. j. a recta. Nec diabolicus flatus impellit. quia reſiſtit ei fortis in fide. j. Pe. v. que nō deficit. Matth. xvj. de pe. diſt. ij.

Porte inferi que ſint.

ſi em̄. vltra duas colum. ꝟſi. petrus. vbi de hoc. etiā no. in gloſ. ſcꝫ ſina. Fortis eſt deniqꝫ eccl'ia: q̄ velut munita ciuitas angeloꝝ ꝑſidiū ⁊ cuſtodiā habet. Cañ. iij. ibi. Inuenerūt me vigiles qui cuſtodiūt ciuitatem. ⁊ illud Eſa. lxij. c. Sup muros tuos hierl'm ꝯſtitui cuſtodes. Ipſum etiam chriſtū magni conſilij angelū ꝑncipalem cuſtodē ⁊ adiutorem hꝫ. de quo d̄r in Apoc. xxj. ꝙ ciuitas habebat murū magnū ⁊ altum. vbi gloſ. Per murū cōuenienter intelligitur chriſtus q̄ ipſam ſanctā hierl'm vndiqꝫ circūdat: contra incurſores demones ⁊ prauos homies ⁊ vitia circūquaqꝫ nūc defenſat. ¶ Ex ꝑdictis aūt tribus cōditionibus eccl'ie ſequit̄ quarta cōditio: videlicet ꝙ eſt pacifica: nam vnitas cauſa eſt pacis. Eſt em̄ pax effectus amoris. cuius eſt vnire. Ordo em̄ in rōne pacis cōprehenditur. ar. xxiij. di. legimus. ſ. rn̄. q: ſm̄ Augu. xix. de ciui. dei. Pax eſt trāquillitas ordinis. ⁊ pax hoīm eſt ordinata ꝯcordia xxiij. q. j. qd̄ culpat̄. ibi. Ordo aūt ⁊ pax ciuitatis eſt ordinata imperandi atqꝫ obediendi cōcordia ciuiū. Fortitudo etiā pacē inducit. Ex fortitudine nāqꝫ victoria ꝓcedit: ⁊ ad hanc ſequit̄ pax. vn̄ Augu. xix. de ciui. dei dicit/ ꝙ victoria eſt ſubiectio repugnantiū. qd̄ quū fuerit: pax erit. Eccleſia ḡ que vna eſt/ ⁊ ordinata eſt/ ⁊ fortis ⁊ pacifica eſt. In hac tn̄ peregrinatione/ q: multipl'r ⁊ ſepe turbat̄/ ꝑfectam ⁊ plenā pacē nō hꝫ. ſed in futuro erit plene pacata: qñ quidē nulla erit diſcordia: nulla pugna: nulla ordinis turbulentia. vn̄ Iſid. dicit. ꝙ eccl'ia nūc d̄r ſyon peregrinatione ꝑñti: q: ab hmōi ꝑegrinationis longitudine poſita ꝓmiſſionē rerū celeſtiū ſpeculat̄. idcirco ſyon. i. ſpeculatio nomē accepit. Pro future vero patrie celeſtis pace hierl'm vocat̄/ q̄ pacis viſio iterpretat̄. ibi em̄ abſorpta oī aduerſitate/ pacē que chriſtus eſt: ꝑñti poſſidebit obtutu. vnde ad hierl'm d̄r in ps. cxlvij. Qui poſuit fines tuos pacē. ⁊ iterū ps. cxxiiij. Pax ſup iſrl'. i. ſuper vidētes deuꝫ. Et hec dicta ſint de regni eccleſiaſtici vnitate. ¶ M

Pacifica eſt eccleſia.

C Onſequens aūt eſt dicere ⁊ videre ꝙ eccleſie regnū dicit̄ catholicū. i. vniuerſale. ⁊ quomodo merito. ſiquidem eccleſia d̄r vniuerſalis: q: ipſius inſtitutor eſt vniuerſoꝝ dñs. de quo d̄r in Iob. xxxiiij. Opus manuū ei⁹ ſunt vniuerſi. ⁊ in ps. xxj. Couertentur ad dñm vniuerſi fines terre: ⁊ adorabunt in ꝯſpectu eius vniuerſe familie gentium. Dicitur aūt ⁊ eſt eccl'ia vniuerſalis multipl'r. ¶ Primo em̄ dicit̄ vniuerſalis quātum ad loca. Non em̄ ſicut ſynagoga in iudea tm̄ inuenit̄: ſed in vniuerſo mundo. vn̄ ps. lxxv. Notus in iudea deus. Sed in oēm terram exiuit ſonus eoꝝ: ſcꝫ apl'oꝝ. ⁊ euangelice ꝑdicationis ⁊ apoſtolice doctrine. xix. di. ita dñs. ex̄ de elec. fundamenta. lib. vj. ⁊ in Malachia. j. c. Ab ortu ſolis vſqꝫ ad occaſuꝫ magnū nomen meū in gentibus. ⁊ in omni loco offertur nomini meo oblatio munda. ⁊. xciij. di. legimus. ꝟ. nec altera. De hac vniuerſitate Iſid. c. viij. lib. etymo. Eccleſia grece/ latine cōuocatio dicitur. ꝓpterea ꝙ omnes ad ſe vocet. Catholica aūt dicit̄ eccl'ia. i. vniuerſalis. Non em̄ ſicut cōuenticula hereticoꝝ in aliquibus regionū partibus coarctatur: ſed per totū terrarū orbem dilatata diffunditur. facit ad hoc. xxj. diſt. ꝗuis. Et in lib. j. de ſummo bono. idē ait. Hereſes aut in aliquē angulum mūdi/ aut in vnam gentem inueniūtur verſari. Eccleſia vero catholica ſicut per totum mūdum extenditur: ſic ⁊ omniū gentiū ſocietate cōſtituitur. ¶ Secūdo eccl'ia dicit̄ vniuerſalis quantum ad ꝯditionē hoīm. q: omēs oīm hoīm diuerſitates colligit: ⁊ nullā abijcit. nō diuerſitatē rituū reſpuit. q: ⁊ iudeos ⁊ gētiles cōgregat ⁊ vocat: q: nō accipit ꝑſonā. Act. x. ⁊ xj. Rom. ij. Deut. j. xxxij. q. iiij. §. his ita. iij. q. ix. c. vl. ex̄ de iudic̄. nouit. ex̄ de preben. venerabilis. Non diuerſitatem nationū. quia Grecos ⁊ Barbaros Scythas ⁊ Indos. Gal. iiij. ⁊ Col. ij. xciij. di. legimus. Nō diuerſitatē ꝯditionū. q: ⁊ ſeruos ⁊ liberos. xxix. q. ij. oībus nobis. c. ſi femina. Nō diuerſitatē ſex⁹. q: feminas ⁊ maſculos. q: maſculū ⁊ feminā creauit eos. Geñ. j. xxiij. q. v. hec imago. ⁊. c. nec

Eccl'ia multis de cauſis appellat̄ catholica.

Digitized by Google

illud. Non diuerſitatē fortune. q: pauperes ⁊ diuites: nobiles ⁊ ignobiles. ex de p̄ben. venerabilis. xxiij. q. iiij. ſicut. Non diuerſitatē animorū. q: doctos ⁊ indoctos: ſapiētes et ſimplices: philoſophos ⁊ idiotas: oratores ⁊ plebeios j. ad Cor. j. Et vniuerſalit̄ nullā diuerſitatē hoim reſpuit. oēs recipit. q: non accipit perſonas: vt dictū eſt. ſed ipe eſt qui eſt omniū factor. eſt oim ſaluator ⁊ ſuſceptor. qui vult oēs hoies ſaluos fieri. j. Timo. ij. Unde Mar. vlti. Euntes (inquit) in mundū vniuerſum: predicate euangeliū omni creature. i. omni homini. ⁊ ad Titū. ij. Apparuit enim gr̃a dei ⁊ ſaluatoris noſtri oibus hoibus. Nā quū ſit ipe ſumma iuſtitia: negare ſeipſum non pōt. ij. ad Tim. ij. Hiero. Non rex apud illū nobilior: non pauper infirmior: non diues potētior: nō dn̄s potior: nō ſeruus deterior: ſed oibus equalis: oibus iudex: oibus deus: omnibus dn̄s eſt. Job xxxvj. Deus potētes non abijcit: quum ⁊ ipſe ſit potēs. ſed nō ſaluat impios: ⁊ iudiciū pauperibus tribuit. Sap. vj. Puſillū ⁊ magnū ipſe fecit: ⁊ equaliter cura ei eſt de oib⁹.

Eccleſie initium.

¶ Tertio eccleſia dicit̄ vniuerſalis quātū ad tēpus. quia incepit ab initio mundi: ⁊ vſq3 in fine duratura eſt. Un̄ dicitur incepiſſe ab Abel iuſto. vn̄ Grego. in homilia ſuper Mat. xx. Simile eſt regnū celorū homini patrifamilias qui exijt ⁊c̄. Qui habet vineā ſc3 vniuerſam eccleſiā: que eſt ab Abel iuſto vſq3 ad vltimū electū/ qui in fine mundi naſcitur⁹ eſt: quot ſanctos ꝓtulit/ quaſi tot palmites miſit. Iſido. t̄n dicit ꝙ eccleſia inchoauit a loco vbi venit de celo ſpūſſanctus: ⁊ impleuit vno loco ſedētes. Act. ij. Qđ verū eſt ꝙ ibi inchoauit quantū ad ei⁹ plenitudinē in pſonis ⁊ gratijs: q: iam venerat plenitudo temporis in quo miſit deus filiū ſuū. Gal. iiij. Tunc etiā inchoauit quantū ad ei⁹ dilatationē: ⁊ quantū ad fidē explicitā ⁊ reuelatā. Similiter aūt ab exordio humani generis cepit. ab Abel aūt cepiſſe dicit̄ propter eius innocentiā. De hoc tractaui latius. ſ. in p̄n. iſti⁹ operis in illo ar. Q: ante fuit eccleſia ꝙ̄ imperiū in. xxxvj. ar. Unū aūt eccleſie corpus cōſtituūt/ qui ante chriſtū ⁊ poſt chriſtum fuerūt. quorū oim ipſe eſt caput. ad Col. j. ex de ſacra vnc. c. j. q: ⁊ qui preibāt ⁊ q̄ ſequebātur clamabāt. Oſanna benedict⁹ qui venit in noie dn̄i. Matth. xxj. Mar. xj. Luce. xix. ⁊ Joā. xij. Un̄ magiſter Hugo de ſancto victore. Uerbū incarnatū rex noſter eſt: qui in hūc mundū venit cum diabolo pugnaturus. ⁊ oēs ſancti qui ante aduentū eius fuerunt/ quaſi milites ſunt: ante regis faciē precedentes. ⁊ qui poſtea veniunt vſq3 in finē mundi milites ſunt regē ſuū ſubſequentes. Ipſe rex medius eſt in exercitu ſuo hincinde vallatus incedens ⁊ ſtipatus agminibus ſuis. Quod quidē hodie ſignatū eſt in hoc ꝙ q̄ precedebāt ⁊ qui ſequebant̄ clamabāt Oſanna in excelſis. vnde ⁊ gloſ. ſuper predictū locū Mat. ait. Primitiui patres ⁊ eorū ſequaces cū magno affectu fatebātur ꝙ ſalus adſcribenda eſt homini a verbo dei aſſumpto. Eadē quoq3 fides eſt precedentiū ⁊ ſequentiū: q: credebāt futurū qđ nos credimus iā factum. In hoc autē ꝙ eccleſia dicit̄ vniuerſalis quantū ad tēpus/ intelligit̄ illa duplex cōditio regni eccleſiaſtici q̄ eſt antiquitas ⁊ perpetuitas. ¶ Quarto eccl'ia dicit̄ vniuerſalis quantū ad ſtatus. q: cōprehendit tam illos qui ſunt in ſtatu cōprehenſorū/ ꝙ̄ illos q̄ ſunt in ſtatu viatorū. vt ſ. dictū eſt. Nec ſolū hoies: ſed etiā angelos. Un̄ eccleſia ſic ſumpta dicit̄ cōgregatio oim illorū qui ſunt chriſti mēbra qualitercūq3. ſic ſumitur de peni. diſt. j. eccleſia. Eccleſia vero pro hoc ſtatu preſenti dicit̄ congregatio fideliū. ſic ſumitur de cōſe. di. j. eccleſia. Pro futuro aūt ſtatu dicitur eccleſia etiā congregatio cōprehenſorū. ſic ſumitur in pſ. cxlix. In eccleſia ſanctorū. ¶ Quinto dicitur eccleſia vniuerſalis quantū ad doctrinā. q: in ea eſt vna doctrina vniuerſalis de omnib⁹ neceſſarijs ad ſalutē: ⁊ omni generi hominū conueniens. iiij. di. erit aūt. xxv. q. j. que ad perpetuā. ſicut enim eſt vnū regnū eccleſie: ita oportet ꝙ ſit vna ſcientia ⁊ lex. alias diuiſio legis vel ſciētie/ diuiſio eſſet regni ⁊ deſolatio. quia hoc eſt ex ijs q̄ ſpectant ad ſalutē. ſupra. ſ. xxi. ar. eſt t̄n conſiderandū. vt eſt expreſſum. xxv. q. ij. ſi ea. ¶ Sexto eccleſia dicit̄ vniuerſalis quantū ad remediū. q: curat vniuerſaliter oia hoim peccata: ⁊ omnia hoim cōtinet ſufficientia remedia ⁊ vniuerſalia ſeptē. ſc3 ſacramēta: que ab vno remedio ſalutari per qđ omnes liberant̄ efficaciā ſortiuntur: ſc3 a chriſto. ex in clemen. fidei. ſ. ſi. Et ideo eccleſia dr̄ vniuerſalis: q: vniuerſalem continet viā anime liberāde/ ſc3 chriſtū: qui de ſe ait Jo. xiiij. Ego ſum via veritas ⁊ vita. Un̄ dicit Augu. x. de ciui. dei de chriſtiana religione loquens. Hec eſt religio que vniuerſalē continet viam anime liberande. hec em̄ eſt quodāmodo regalis via: que ducit ad regnum nō tēporali faſtigio nutabundū: ſed eternitatis ſecuritate ſecurum. Nam que alia eſt vniuerſalis anime liberande: niſi qua vniuerſe anime liberantur? Ac per hoc ſine illa nulla aia liberatur. Hec eſt inquā liberādorum credentiū vniuerſalis via: de qua fidelis Abraam diuinū accepit oraculū. In ſemine tuo benedicentur oēs gentes. Gen. xxij. Gal. iij. Hec eſt vniuerſalis via: de qua in ſancto ꝓpheta dictum eſt. pſ. lxvj. Ut cognoſcamus in terra viā tuam: in oibus gentibus ſalutare tuū. Omnib⁹ ergo modis dicitur eccleſia vniuerſalis. De cuius vniuerſalitate quantū ad aliquos predictorū modorū/ dicit Iſid. in lib. de origine officiorū. Eccleſia vocatur ꝓprie ꝙ oēs ad ſe vocet: atq3 in vnum congreget. Catholica aūt ideo dicitur: q: per vniuerſum mundū eſt cōſtituta. Uel q̄m catholica. i. generalis in ea doctrina eſt ad inſtructionē hominū de viſibilibus atq3 inuiſibilib⁹ rebus celeſtiū ⁊ terreſtriū. Uel ꝓpter omne hominū genus ad pietatis ſubiectionē tam principū ꝙ̄ qui principātur oratorū ⁊ idiotarum. Ex omni em̄ genere hominū colligenda eſt eccleſia: etiā ab ijs qui faſtu ⁊ ſuperbia ſeculari/ a fide ⁊ humilitate videntur aberrare. Uel dr̄ vniuerſalis propterea ꝙ generaliter curat oim peccata q̄ per corpus ⁊ animā perficiūtur. de peni. di. iij. ſunt plures. De vniuerſalitate etiam eccleſie dicit Boe. in li. de trinitate. Chriſtiane religionis reuerentiā plures vſurpant: ſed ea fides pollet maxime ac ſolitarie: que tum ꝓpter vniuerſaliū precepta regularū/ quibus eiuſdē religionis integratur authoritas: tum ꝓpterea ꝙ eius cultus per oēs pene mūdi terminos emanauit: catholica vel vniuerſalis vocatur.

Preceptorum chriſtianorū regule cur vniuerſales.

¶ Dicūtur autē regule vniuerſales preceptorū in religione chriſtiana: q: nō vni populo/ ſicut lex filijs iſrael: nec vni ſexui/ ſicut circūciſio maſculis. ex de bap. maiores. ſed omni populo/ oi ſexui/ omni deniq3 etati atq3 cōditioni/ indicant̄. Una em̄ fides: vnus baptiſma: vnus ſacrificij ritus: vna charitas: vna ſpes oibus predicatur. ¶ Uel dicuntur vniuerſales regule: q: eis nihil falſitatis/ nihil iniquitatis admiſcetur in quocūq3 ar. vel caſu. ix. diſ. ſi ad ſcripturas. cum. ij. c. ſeq. Uel dicūtur vniuerſales regule: quia totā vitā hominis ⁊ omne quod ad ipſum quolibet modo pertinet/ cōtinent et ordinant. iij. di. regula. In lib. etiam de fide chriſtiana/ de vniuerſalitate eccleſie dicit idē Boetius. Dat chriſtus formā diſcipulis ſuis baptizandi ⁊ docendi ſalutaria: efficaciā quoq3 miraculorū: atq3 vniuerſum mundū ad vitā precipit introire. vt predicatio ſalutaris/ non iam in vna tantū gēte/ ſed orbi terrarū predicaretur. Diffundit̄ ergo per mundū celeſtis illa doctrina: adunantur populi. inſtituūtur eccleſie. fit vnū corpus qđ mundi latitudinē occuparet.

Chriſtiane religiōis incremēta qualia fuere.

Quam vero mirabiliter ſit eccleſia dilatata ⁊ diffuſa per mundū/ vt merito ex hoc vniuerſalis dicat̄: hinc patet: q: non armis aut ciuili potētia creuit eccleſia: neq3 magicis artibus: vt quidam heretici garrientes dixerūt quos pulchre improbat Aug. xviij. lib. de ciui. dei. ſed euāgelij predicatione: diuine potentie miraculis: virtutū exemplis: ſanctorum patientia: periculis ⁊ laboribus: ⁊ ſanguinis effuſione: et varijs paſſionum et tribulationum generibus. xij. q. j. futuram. in prin. vnde Maximus. Noluerimus itaq3 quia nō ſine magno diſcrimine/ de religionis veritate diſputamus: quam tantorū ſanguine confirmatā videmus. Deinde q̄les fuerint ipſi primi predicato-

res per quos mūdus credidit: ⁊ eccleſia creuit per totum oꝛbem: notū eſt. quia nō potētes ſm ſeculū: ſed pauperes. non ſapiētes mundi ſapiētia: ſed idiote. Act. iiij. ibi. Uidētes aūt Petri conſtantiā ⁊ Jo. ix. per totū. ꝙ hoīes eſſent ſine literis ⁊ idiote ⁊c. non nobiles: nō diuites: ſed hoīes infirmi ⁊ illiterati: ignobiles et pauperes piſcatoꝛes. de hoc. j. ad Coꝛ. j. ex̄ de pben. venerabilis. vñ Damaſce. li. iiij. Euangeliū cognitionis dei pꝛedicatū eſt: non bellis ⁊ armis: ⁊ exercitū aduerſarioꝛū deuincētib: ſed pauci/ nudi/ pauperes/ idiote/ perſecuti/ verberati/ moꝛtificati/ crucifixum in carne ⁊ moꝛtuū ⁊ reſurgentē pꝛedicantes/ ſapientibus pꝛeualuerūt. Itē Chꝛyſ. ſup Matth. homilia. xvj. Si aūt hoīes duodecim oꝛbem terrarū conuerterunt: excogita quāta eſt noſtra malitia: quū tanti exiſtentes/ eos qui regūtur non poſſumus coꝛrigere: quos decē milibus mūdis opoꝛtebat ſufficere. Sed ſigna eius habebāt: ſed nō ſigna eos mirabiles fecerūt. Multi enim etiā demones pꝛoiicientes/ quia iniquitatē operati ſunt/ non ſunt facti mirabiles: ſed puniti. j. q. j. teneamus. Sed quid inquā eſt qđ eos oſtendit magnos? Pecuniarū contēptus: gloꝛie deſpectus: ab oībus huiusvite negotijs exeptio: que ſi nō habuiſſent/ etſi decē milia moꝛtuoꝛū ſuſcitaſſent: nō ſolū nulli pꝛofeciſſent/ ſed ⁊ ſeductoꝛes exiſtimati eſſent. Eſt igitur eccleſia catholica. i. vniuerſalis. ac inde qui ab vniuerſalitate recedūt: nō catholici/ ſed heretici quaſi diuiſi recte vocātur. vt colligit̃. j. q. j. catholicā. c. hi qui. c. ſi quis confugerit. c. arrianos. ibi. qm̄ cū a catholica eoꝛū actoꝛes diſcederent ⁊c. xxiij. q. iij. pꝛo mēbꝛis. ibi. ſeruientes pꝛincipibus noſtris aduerſus eccleſiā catholicā ⁊c. xxiiij. q. iij. cū quibus. in pn̄. ⁊. c. inter ſchiſma. ¶ I Ex hoc autē ꝙ eccleſia vniuerſalis dicit̃: poteſt accipi/ alia cōditio eius: ſcʒ ꝙ ſit copioſa ⁊ ſibi ſufficiens. quanto em̄ multitudine eſt vniuerſalioꝛ: tanto ſufficiētioꝛ: pꝛopter mutuū adiutoꝛiū eoꝛū qui ſub hac vniuerſalitate continent̃. vel q: eccleſia pōt alio modo dici vniuerſalis: pꝛopter ſpiritualiū bonoꝛū multitudinē/ que in ea eſt: de chꝛiſti fonte pꝛoedens: q: de plenitudine eius accipit eccleſia ſuā plenitudinem. Joā. j. ideo ex eo ꝙ vniuerſalis dicit̃/ eius copioſitas inſinuat̃. ¶ Illud etiā pꝛetereundū non eſt. ꝙ ſicut eccleſie vniuerſalitas nō tollit ei⁹ vnitatē: vt ex dictis in pꝛecedēti. §. ptʒ: ſic nec eccl'ie vnitas tollit ei⁹ vniuerſalitatē. Immo in ipſa vniuerſalitate datur intelligi vnitas. Uñ dicit Iſiđ. viij. lib. ethymol. ꝙ vniuerſalitas ab vno cognominata eſt: pꝑter qđ in vnitatē colligitur. Nā in logica vniuerſale dicitur qđ multa in vnū colligit: q: eſt vnū in multis ⁊ de multis. accipitur em̄ ab intellectu ex conuenientia ⁊ cōfoꝛmitate multoꝝ. omnis aūt conuenientia vnitas eſt. Eſt igit̃ eccleſia ita vna/ ꝙ vniuerſalis: ⁊ ita vniuerſalis/ ꝙ vna. Uñ pꝛopter vnitatē ⁊ vniuerſalitatē pariter vere poteſt dici reſpublica: vñ ⁊ ei cōparatur. C. de ſacro. eccle. vt inter diuinū. Nā reſpublica eſt res populi. Popul⁹ aūt eſt multitudinis cetus iuris cōſenſu ⁊ vtilitatis comunione ſociatus. vt ptʒ ex definitione Tullij. quam Aug. ſepe inducat. Immo ſm hanc definitionē nulla cōitas đi vere reſpublica/ niſi eccl'iaſtica: q: in ea ſola eſt vera iuſtitia/ ⁊ vera vtilitas/ ⁊ vera cōmunio. ar. xij. q. j. dilectiſſimis. ¶ L

Scitas quid ſit.

Et ſup hec vlteri⁹ demonſtrandū ꝙ eccleſie regnū eſt ſanctū: ⁊ quō. Circa qđ pꝛimo videndū qđ eſt ſanctitas. Definitionē autem ſanctitatis ponit Dionyſius. c. xj. de diuinis noībus/ dicēs. ꝙ Sanctitas eſt ab omni immūditia libera ⁊ perfecta et oīno immaculata mūditia. Tamen ſm Caſſiođ. in lib. collationū. collatione theone de nocturnis illuſionibus. in plus ſe habet immaculat⁹ ꝙ̄ ſanctus. Secūdum hoc igit̃ dicitur eccleſia ſancta q̄ ab omni immunditia munda eſt in ſe. xxj. diſt. quāuis. in fi. de peni. diſ. j. eccleſia. ⁊ in qua eſt mundititia pꝛedictas tres cōditiones habens. Eſt enim in ea mūditia libera: q: a cuiuſlibet immunditie ſeruitute libera exiſtit. q: qui facit peccatum: ſeruus eſt peccati. Joā. viij. ij. Pet. ij. ⁊ Roma. vj. Et in ea mūditia perfecta; quia nihil ei mūditie deficit. Perfectū enim eſt/ cui nihil deeſt. Eſt in ea mūditia immaculata: quia nullo extrinſeco vel intrinſeco inquinari valet. arg. xv. q. vlti. ſciſcitantibus. ¶ L Et vt ſpecialius aliud dicat̃ de ſanctitate eccleſie in ſe: Sciendū ꝙ ad ſanctitatem requiritur carentia immūditie. vt ptʒ ex definitione ſupꝛa poſita. Eſt aūt duplex immūditia creature rationalis. Una quidē culpe: alia vero erroꝛis/ aut ignoꝛantie. ⁊ vtraqʒ harū diſtinguitur ſm diuerſitatem culparū ⁊ erroꝛum. Ab immūditia culpe liberatur ⁊ mūdatur creatura rationalis per gratiam: per quā ſit remiſſio peccatoꝛū. de peni. diſt. j. nemo poteſt. ⁊. c. quantūlibet. de cōſe. diſt. iiij. ſine penitētia. Ab immunditia vero erroꝛis ignoꝛantie mundatur per ſacram doctrinam. xxxvij. diſt. §. ſi. cuius pꝛincipiū eſt fides cuius eſt purificare coꝛda. vnde Act. xv. Fide purificās coꝛda eoꝛum. Et q: ād bene operādum ſacra ſcriptura dirigit: ⁊ gratia adiuuat: ideo eccleſia ſancta dicitur pꝑter opera bona ⁊ virtutes. Et quia gratia cōfertur in ſacramētis. j. q. j. multi. ⁊. c. quicquid. ⁊ ex̄ de ſacra vnc. c. j. ideo eccleſia ſancta dicitur: quia per gratiā ſanctificatur ⁊ mūdatur. Sunt em̄ ſacramenta remedia ſanctificationis cōtra immūditiam oīs peccati. ar. xv. q. vlti. ſciſcitantibus. Et quia per gratiā deus nobis inhabitat ipſe: ideo eccleſia ſancta dicit̃. quia per diuinam pꝛeſentiā ⁊ inhabitationem ſanctificatur. vñ in pſ. xlv. dicitur. Sanctificauit tabernaculū ſuum altiſſimus. Deus in medio eius non cōmouebitur. ⁊ iterum in pſ. xcij. Domū tuam decet ſanctitudo dn̄e. ex̄ de immu. ec. decet. lib. vj. ⁊. j. ad Coꝛ. iij. Templū dei ſanctū eſt: qđ eſtis vos. vide etiam. j. Coꝛ. vj. ⁊. ij. Coꝛ. vj. Huius tēpli ſignū eſt materiale templū: quod pꝛopter hoc eccleſia vocatur: cuius cōſecratio per epiſcopū/ ſanctificationē fideliū demōſtrat per chꝛiſtū/ qui eſt ſanctus ſanctoꝛū. vt dicit Dan. ix. c. ſicut ⁊. j. Joā. ij. đr. Unctionē accepiſtis a ſancto. id eſt a chꝛiſto. vnctionē ſcʒ interioꝛem: qua ⁊ ip̄e vnctus eſt pꝛe cōſoꝛtibus ſuis. pſ. xliiij. De cuius vnctionis plenitudine nos om̄es accipimus. ex̄ de ſacra vnc. c. j. Hec aūt eccleſie ſanctitas ⁊ ſanctificatio cōmuniter eſt a tota trinitate. de qua đr: Eſa. vj. Sanctus ſanct⁹ ſanctus dn̄s de⁹ exercituū. vbi gloſ. In vtroqʒ teſtamēto trinitas pater ⁊ fili⁹ ⁊ ſpūs oſtendit̃. Tamen aliquādo tribuitur ſanctitas patri pꝛopter authoꝛitatē pꝛincipij. vnde Jo. xvij. Pater ſanctifica eos in veritate. Quādoqʒ attribuit̃ filio: maxime pꝛopter humanitatē aſſumptam: ſm quā paſſus eſt. cui⁹ paſſione ſanctificamur. Uñ. j. ad Coꝛ. j. de ipſo đr: Factus eſt nobis a deo ſapiētia ⁊ iuſtitia/ ⁊ ſanctificatio/ ⁊ redemptio. vbi Bern. Sapientia in pꝛedicatione. iuſtitia in peccatoꝛum ablatione. ſanctificatio in cōuerſatiōe. redēptio in paſſione. ⁊ Eph. v. dicit ap'ſs. Chꝛiſtus dilexit eccleſiam: ⁊ tradidit ſemetipſum ꝑ ea: vt eam ſanctificaret. ſ. iuſtitia ſancte vite/ pꝛius Mūdās eam a peccatis. ⁊ hoc Lauacro aque ſanctificate: In verbo vite. i. quo datur vita. quo accedente ad elementū ſit ſacramētū. j. q. j. detrahe. Quo ſanctificatus hō/ accipit vitā eternā. Ut exhiberet ſibi eccleſiam gloꝛioſam: nō habētem maculā: alicuius peccati criminalis: Neqʒ rugā: duplicitatis. ita quaſi mundā ⁊ ſimplicem. Nec aliquid hmōi. id eſt nullum peccatū pꝛo quo ſit damnabilis. Sed vt ſit ſancta/ per opera bona: ⁊ immaculata in abſtinentia mali. Hec verba transferūtur ⁊ exponūtur xxj. diſt. quāuis. de peni. di. j. eccleſia. Quādoqʒ vero attribuitur ſanctoſpiritui. vnde Rom. j. dicitur. Spiritus ſanctificationis. ipſe enim purificatoꝛ eſt omnis immūditie: qui eſt amoꝛ ſanctus: ⁊ donum pꝛimū: in quo donātur nobis omnia dona: per que tollūtur queqʒ immūda. Eſt igitur eccleſia ſancta: q: ab omni peccato ⁊ iniquitate mundata. ⁊ virtutibus ac bonis operib⁹ oꝛnata. vnde ad Titum. ij. Dedit ſemetipſum pꝛo nobis: vt nos redimeret ab iniquitate: ⁊ mundaret ſibi populum acceptabilem: ſectatoꝛem bonoꝛum operū. ¶ Eſt etiam eccleſia ſancta. quia ab omni erroꝛe purgata. xxiiij. q. j. a recta. cum. ij. c. ſeq. per ſacram doctrinam: que munda eſt ⁊ emundans. Joā. xv.

Digitized by Google

Jam vos mundi eſtis ꝓpter ſermonem quē locutus ſum vobis. De qua etiam doctrina dicitur pſ̄.xviij. Lex dn̄i immaculata cōuertens animas. In qua quicquid eſt ad ſalutē vtile inuenitur.xxxvij.diſt.hinc etiā.⁊.c.ſi quis grammaticā. Et quicquid eſt noxiū ⁊ ſaluti contrariū dānatur. ex in pꝛohe.decre.rex pacificus. Cui quicquid reſiſtit non dubiū eſt eſſe falſiſſimū. Que de ſe dicit in Prouer. viij.c. Juſti ſunt oēs ſermones mei:non eſt in eis prauū q̄d/nec peruerſum : nihil prauū in fide:nihil ꝑuerſum in morib⁹. ¶ In eo igit̄ ꝙ eccleſia dicitur ſancta: intelligūtur ritus ſacramentoꝝ q̄bus a pctō mūdamur: ⁊ plenitudo gr̄e ⁊ virtutū quibus bona operamur:⁊ veritas ⁊ bonitas doctrine qua erudimur ⁊ inſtruimur:q̄ nihil falſum nihil dānabile continet:ſed totū verū ⁊ ſalutiferū. Omnes q̄ppe doctrinales inſtitutiones eccleſie/ſancte ſunt:q̄ vel ex ſcripturis vtriuſq; teſtamēti ſumpte ſunt.l.di.ſi q̄s diaconus ex̄ de accuſa.qualiter.ij.in pn̄. Uel ex apoſtolica traditione. Uel patrū ⁊ ſanctoꝝ conciliorū ordinatione. Uel approbate ex rationali cōſuetudine.de hoc.xi.diſt.eccleſiaſticarū.⁊.c.catholica.xvi.di.per totū.⁊.xv.xij.di.illa.xx.di. de quibus per totū. ¶ Sancta eſt ergo eccleſia in p̄ceptis:⁊ ſancta in ſacramētis ⁊ miniſterijs.ſancta in operib⁹. ſancta in obſeruationib⁹. In ipſa eſt religio munda ⁊ immaculata apud deū ⁊ patrem.que eſt viſitare pupillos ⁊ viduas in tribulatione eoꝝ:⁊ immaculatū ſe cuſtodire ab hoc ſeculo. Jaco.i.lxxxi.di.ad reatū.⁊.c.vidue.lxxxviij.diſ. epiſcopus gubernationē. Unde de ipſa eccleſia d̄r Apoc. xxi. Ipſa ciuitas aurū mundū ſimile vitro mūdo. ⁊ iterū ibi. Uidi ciuitatē ſanctā hieruſalem nouā deſcendentē de celo. Hec ciuitas:vt gloſ.dicit.eſt iuſtoꝝ collectio vniuerſa:que dicitur Sancta per iuſticiā: Hieruſalē per viſionē pacis eterne. Noua q: a vetuſtate ſcilꝫ peccati. ſm̄ illud.i. ad Coꝛ.v.expurgate vetus fermentum.purgata:Deſcendens de celo:q: ꝙ iuſte viuit in tempoꝛe/ꝙ beate viuit in eternitate/ſe totū cognoſcit habere a deo. ¶ Sancta q̄ꝫ dicit̄ eccleſia:q: a terrenis eleuata. Sanctus eīm in greco dicit̄ agios.i.ſine terra. Uere ſine terra de ſe eſt eccleſia: quia que ſurſum ſunt ſapit:nō q̄ ſunt ſuper terrā. Col.iij. Cuius cōuerſatio eſt in celis. Phil.iij.nūc mēte ⁊ affectu: vbi futura eſt in loco. Sācrū eſt igitur eccleſie regnū pꝛe omnibus regnis: ⁊ nullū aliud regnum ſanctū eſt. Nam regnū Romanoꝝ pꝛe omnibus laudatum legitur in iuſticia ⁊ veritate:quod tamen immundū fuiſſe non dubiū eſt:in quo erat cultus demonū:⁊ omnis ſpiritus immundi cuſtodia. Unde ꝓprie Roma Babylō.i. Pet.vlti. in fi. ibi. Salutat vos eccleſia que eſt in Babylone. per Babylonem Roma figurabatur. ſm̄ Hiero.i. confuſio.figurabatur.Apoca.xviij.in pn̄. Nam ipſa fuit mater fornicationum: maxime idoloꝝ ⁊ abominationū terre. Apoc.xvij. et multarū iniq̄tas legū.⁊ plurima ſpurcitia moꝝ poſtea vt Aug.narrat in lib.de ciui.dei. ¶

Ad explicandā vero adhuc amplius eccleſie ſanctitatē diſtinguēdum eſt de ſancto: ſicut diſtinguit Iſid.in lib.etymol. Dicitur enim ſanctum tripliciter. Uno modo dicitur ſanctū:quod eſt aſperſione ſanguinis emūdatum. Hoc modo ſanctū dicitur a ſanguine.vn̄ dicit Iſido. xv.lib.etymol. Sanctū a ſanguine hoſtie nuncupatū eſt. nihil enim ſanctū apud veteres dicebatur: niſi qd̄ ſanguine hoſtie eſſet conſecratū atq; conſperſum. Unde ij q̄ purificari volebāt:ſanguine hoſtie tangebātur. vt dixi.x.lib. Hoc autem modo eccleſia dicitur ſancta: quātum ad homines pertinet:qui ſanguine vere hoſtie que chꝛiſtus eſt ſunt emūdati.vt patet ex authoꝛitatib⁹ apoſtoli ſupꝛa.§. precedēti.ℏ.⁊ Eph.inductis. Hui⁹ hoſtie memoꝛia quotidie agitur in ſacramento altaris.de conſe.di.ij.q̄d ſit ſanguis.⁊.c.q: coꝛpus. ¶ Secundo modo dicitur idem qđ firmū. vnde dicit Iſid.xv.lib.etymol. Sanctū dicitur: qđ conſtat eſſe ſancitū. Sancire aūt eſt confirmare: ⁊ irrogatione pene ab iniuria defendere. Sic leges ſancte. C.de legi.leges ſacratiſſime. Et muri ſancti eſſe dicūtur. Hoc autem modo eccleſia dicit̄ ſancta:q: diuina ſanctione ⁊ eterna lege firmata eſt: nec eā violare fas eſt.xxij.di.c.i.xix.diſ. enimuero.xxi.diſt.quāuis. Nā vt apoſtolus ait.i. ad Coꝛ. iij. Si quis templū dei violauerit:diſperdet illū deus. Cōfirmata quidē eccleſia eſt in bono:⁊ contra malum:⁊ hoc per gratiā.de qua dicitur ad Heb.xiij.c. Optimū eſt gratia ſtabilire coꝛ. Confirmata eſt etiā in coniūctione ad deū q: firmiter deo adheret.ita ꝙ nec moꝛs nec vita ipſam ſeparant a charitate dei. Rom.viij. Sed in hac vita imperfecta habet infirmitatē:in futura aūt firma erit.ar. de pe. di.ij.§.ꝙ vero repꝛobi.ad fi. Confirmatur autē pꝛincipaliter a deo.i.ad Coꝛ.i. Confirmabit vos vſq; ad finem ſine crimine.⁊.i. Pet.v. Ipſe confirmabit ſolidabitq;.⁊ in pſ̄. lxxiiij. Ego confirmaui colūnas eius.i.apl'os eoꝝq; ſucceſſores:qui vt colūne ſuſtinent edificiū eccleſiaſticum.ij. q.vij.accuſatio.ex̄ de accuſa.qualiter.ij.§.licet.ex in clemē. de penis.ſi q̄s ſuadente. Quoq; eſt alios qui ſunt in eccleſia cōfirmare:⁊ hoc maxime ad ſummū paſtoꝛē pertinet: chꝛiſti dico vicariū ⁊ ſucceſſoꝛem Petri:cui a dn̄o dictum eſt Luc.xxij.⁊.xxi.di.§.i.in fi. Tu aliquādo cōuerſus cōfirma fratres tuos. vbi gloſ. Sicut ego te oꝛādo protexi: ne deficeres:ſic tu infirmioꝛes fratres exēplo tue penitentie cōfoꝛta:ne de venia deſperent.ad hoc.l.di.cōſiderandum. Et in Exo.d̄r.xv.c. Sanctuarium tuū dn̄e quod firmauerūt manus tue:eccleſiam ſcꝫ que ſm̄ apl'm.i.ad Timo.iij. xxiij.di.in noīe dn̄i.ibi.colūna dei viuentis.i.eccleſia. iā pene videt̄ nutare. Eſt colūna ⁊ firmamētum veritatis. firma eīm eſt in ſacramentis: firma in documētis.licet enim ſtatuta variētur ꝓ varietate locoꝝ ⁊ tempoꝝ ⁊ perſonarum:ea tamē que ſunt ad ſalutē neceſſaria:ſtabilia ſunt ⁊ firma.xij.diſt.ſcit ſancta.⁊.c.illa.xxix.di.per totū.xxxv.q.i. per totum.ex de cōſang.non debet. ¶ Tertio modo dicitur ſanctū quod eſt diuinis obſequijs ⁊ diuino cultui applicatū.ſm̄ quē modū veſtes ſancte eccleſie/⁊ vaſa ſancta/⁊ loca ſancta/⁊ dies ſancti dicunt̄.ad hoc.xij.q.ij. nulli licet.ex de re.per .mācipia.ad hec de cōſe.diſ.i.in ſancta. ⁊.c.veſtimenta.xl.diſt.multi.xvi.q.i.placet.xvij.q.iiij. attēdendū.⁊.c.ſi foꝛte. Unde ſanctitas ſic ſumpta/ eſt virtus que deo exhibet debitū cultum.quā definit Andronicus/ dicens ꝙ Sanctitas eſt virtus faciens fideles/⁊ ſeruātes que ad deū iuſta ſunt.⁊ hoc modo eccleſia ſancta eſt:quia vni⁹ veri dei cultui dedicata eſt.immo in ea ſola eſt verus dei cult⁹.i.q.i.extra catholicā. Colere ſiquidē deū:eſt exhibere ei debitū honoꝛem:⁊ debitū famulatū : ſiue interius ſiue exterius. Un̄ duplex eſt cultus dei:ſcꝫ interioꝛ/⁊ exterioꝛ. Interius eīm colitur deus:fide/ſpe/⁊ charitate. Exterius aūt/per exterioꝛa obſequia. ¶ Et vt ſummarie dicatur de ijs in quibus dei cultus cōſiſtit. Sciendū ꝙ ad dei cultū pertinet mentis deuotio:per quā voluntate deo ſubdimur:⁊ pꝛomptā volūtatem ad ei famulandū habemus.nil eīm deo offertur dignius bona volūtate ⁊ coꝛde. pſ̄.lv. In me ſunt deus vota tua.que reddā laudationes tibi. vnde Greg. Ante dei oculos nūq̄ eſt vacua manus a munere:vbi arca coꝛdis eſt plena bona volūtate.ad hoc iij.q.viij.in grauibus.xiiij.q.v.ſcriptum.xxiiij.q.i.odi. ⁊ tali bone voluntati vera pax datur. Luce.ij. ¶ Ad dei cultū pertinet oꝛatio:per quam in deum mente aſcendimus:et decentia ⁊ ſalubꝛia ab ipſo petimus. ¶ Ad dei cultū pertinet adoꝛatio:tam ſpiritualis ⁊ interioꝛ que fit in ſpiritu Joan.iiij. Ueri adoꝛatoꝛes adoꝛant in ſpiritu ⁊ veritate. ꝙ coꝛpoꝛalis ⁊ exterioꝛ:que conſiſtit in humiliatione coꝛpoꝛis per genufl exiones proſtrationes ⁊ alia huiuſmodi coꝛpoꝛalia ſigna. ¶ Ad dei cultum pertinet oblatio ſacrificioꝛum:que ſoli deo vni ⁊ vero ſunt offerenda. de his legitur ⁊ no.de con.di.iij.venerabiles. Offertur autē in eccleſia vnū pꝛecipuū ⁊ veriſſimū ſacrificiū:ſcꝫ ſacramentū coꝛpoꝛis ⁊ ſanguinis chꝛiſti.in quo ſacramēto ille veraciter continet̄ et ſumitur:q̄ ſeipſum obtulit ſacrificiū ⁊ hoſtiā deo in odoꝛem ſuauitatis. Eph.v. Idē ipſe/ſacerdos

Sanctū q̄d multifariā dicatur cōtingit.

Cult⁹ diuin⁹ hec complectitur.

et ſacrificium:cuius vnius ⁊ veri ſacrificij vniuerſa antiquorum ſacrificia figura fuerunt. Hoc ſacrificium quidē ſemel eſt oblatum in preciū:ſed recolitur iugiter in eccleſia per myſterium quod quidē conſecratur ⁊ offertur myſterio (al's miniſterio) ſacerdotū ꝓ ſalute populi ⁊ ipſorū ad hoc ex̄ de ſum.trini.c.j.§.vna.j.q.j.multi.de cōſe.diſt.ij. nec moyſes.c.acceſſerunt.c.verum.c.in calice.c.q̇d fit ſanguis.c.quia corpus.c.re vera.per totum. ¶ Sunt ⁊ alia ſacrificia ſpiritualia:que fideles deo offerunt ⁊ offerre tenentur. Sacrificium quidē ſpirituale eſt: contritio/et humiliatio cordis.pſ̄.l. Sacrificium deo ſpiritus contribulatus:cor contritum ⁊ humiliatum deus non ⁊c̄.de peni.diſt.j.nō ſufficit.⁊.c.in actione. Sacrificium ſpirituale eſt caſtigatio ⁊ maceratio carnis.vn̄ apoſtolus ad Rom.xij. Obſecro vos ꝑ miſericordiā dei/vt exhibeatis corda veſtra hoſtiā viuentem ⁊c̄. Hoc ſacrificium offerebat Paulus:quū dicebat. Caſtigo corpus meum ⁊c̄.j.ad Cor.ix. xxxij.q.v.ſi paulus. Huius ſacrificij ſacerdos/eſt ratio. altare/cor. hoſtia/corpus.ignis/charitas. de quib⁹ dn̄s ait Leuit.vj. Ignis in altari meo ſemper ardebit:quē nutriet ſacerdos ſubijciens ligna mane per ſingulos dies. quia ne feruor charitatis deficiat : meditationē dominice paſſionis in corde ratio aggregare ꝓcuret. ¶ Qualiter autem hec hoſtia immolāda ſit:notatur quū dicitur Leuit.j. Detracta pelle hoſtie/artus in fruſta cōcident. Hoſtie pellem detrahimus:quū in exterioribus non gloriamur:nec ſumus herodes.i.in pellibus gloriātes.pſ̄.xlviij. In multitudine diuitiarum ſuarum gloriantur. Artus in fruſta concidimus:quū ſingulorum membrorum vitia reſeramus. al's dicetur illud Eccl'i.xxxiiij. Unus edificans ⁊ vn⁹ deſtruens:q̇d prodeſt illis niſi labor:vnde.j.ad Cor.v. Modicum fermēti totam maſſam corrumpit.⁊ illud. Defleat peccator: quia offendens in vno/factus eſt omniū reus. Iaco.ij.ex̄ de reg.iur.defleat. qđ qualiter intelligatur exponit Aug.de peni.diſt.v.conſideret.vnde Sauli precipitur.j.Regū.xv.percute Amalech:qui interpretatur gens bruta.i.carnis vitia.⁊ demolire vniuerſa eius.quod quia nō obſeruauit:regnū amiſit. Sed quia multi hoc faciunt tātū propter captandam famā/eccleſiam/vel prebendā: ſequitur in authoritate. Et ſubijcient in altari ignem: ſcȝ charitatem: Strue lignorū ante cōpoſita.i.ſanctarum cogitationū congerie ſubminiſtrata. Et membra que ceſa ſunt/deſuper ordinantes.i.ordinatione congrua componentes.quia ſicut ait gloſ.ſuper Rom.ij.c. Cōpoſitio corporis indicat qualitatem mentis.xlj.diſt.§.ſi.⁊ Eccl'i.xix. de conceſ.prebē.c.quia diuerſitate indeciſa. Amictus corporis/⁊ riſus dentiū/⁊ inceſſus hominis/enuntiant de illo. Et quia cōpoſitio exterior ab interiori conſurgit.iuxta illud Pſ̄.xliiij. Omnis gloria eius filie regis abintus.ſequitur. Caput.i.intentionē. ex̄ de ſacra vnc.c.j. ⁊ cuncta q̄ adherent iecori.i.affect⁹. Inteſtinis/a ſtercoribus inmundarū cogitationū. Et pedibus/a puluere affectionum et actionum. Lotis aqua.i.lachrymis emundatis.pſ̄.cxviij. Exitus aquarū deduxerunt oculi mei. Io.xiij. Sacrificiū ſpūale eſt quodlibet iuſtitie ⁊ miſericordie opus. Pſ̄.iiij. Sacrificate ſacrificiū iuſtitie. Sacrificiū ſpirituale eſt defenſio veritatis.vnitas charitatis. de peni.diſt.iij.§.ſi.c.ſi quis autē. Sacrificiū ſpirituale/ſacrificiū laudis.de quo pſ̄.xlix. Sacrificiū laudis honorificabit me. Heb.vl. Per ipſum offeramus hoſtiā laudis ſemper deo. Sacrificium ſpūale a malo om̄i cauere:⁊ mādata ſeruare Eccl'i.xxxv. Sacrificiū ſalutare eſt attendere mandatis: ⁊ diſcedere ab omni iniquitate. Et generaliter ſacrificiū completum eſt deo perfecte corpus ⁊ animā offerre.vnde Ber. Chriſtus pro nobis obtulit hoſtiā precioſiorem ꝙ habuit:ſe totū:qua nimirū precioſior eſſe nō potuit.⁊ nos ergo faciamus qđ poſſumus:offerētes illi optimū quod habemus: ſcilȝ noſmetipſos. corpus in ſacrificiū.ſpiritū in holocauſtum. Unde Iudicū.v. Qui propria voluntate obtuliſtis vos diſcrimini:benedicite dn̄o. ¶ Duo autem ſunt actus

Sacrificia ſpūalia deo offerēda

perfecti ſacrificij.operatio/⁊ oratio.primus ſignificat̄ per altare holocauſtorū in quo mactabantur animalia.i.motus carnales ⁊ alia vitia.vtpote Superbia mactatur per humilitatē. Auaritia per elemoſynarū largitatem. Luxuria per caſtitatē. Secundus ſignificatur per altare incēſi vbi adolebantur thymiamata.i.deuotio/ſuſpiria/⁊ ſancta deſideria. Primū erat in atrio:⁊ opertum erat ere. q: operatio fit in exterioribus:⁊ ſemper eā ſequi debet ſonus confeſſionis: quia multipliciter cōtingit peccare in operabilibus.vn̄ Iob.ix. Uerebar oīa opera mea. de pe.diſ.ij.ſi enim inquit. Alterū erat in ſanctuario ⁊ opertum erat auro puriſſimo.quia oratio fit in intimis cordis:⁊ ſepe comitatur eam dulcedo contēplationis.pſ̄.lxxvj. Memor fui dei:⁊ delectatus ſum . Et ex vtroq̄ odor ſuauiſſimus ſurgit ad deū.vnde Pſ̄.lxv. Holocauſta medullata offeram tibi.i.opera pinguedine charitatis referta : cum incenſo arietū.i.cum oratione quam apoſtoli nobis tradiderunt:ſicut ipſi a deo acceperunt. Uocātur apoſtoli arietes:quia ducatū gregi dominico prebuerūt.vij.q.j.ſciſcitaris.de vtroq̄ altari legitur Leuit.xv. Sacrificiū poſtremo ſpirituale omniū completiuum/quilibet actus virtutis:⁊ quodlibet opus bonū in deum relatum:⁊ ad veram beatitudinem ordinatū.ſicut per Aug.patet.x.lib.de ciui.dei.c.vj.vbi agit de multiplici ſacrificio. ¶ Ad dei cultū pertinent oblationes:decime:et primitie:que cedunt in vſum illorū qui ſunt miniſtri diuini cultus.etſi em̄ omnes fideles deū colant:ſpecialiter tamen quidā ſunt ad miniſteria diuini cultus perficiēda deputati.ad hoc ex̄ de deci.c.j.⁊.c.tua nobis.ibi.quibus eas ipſe ꝓ ſuo cultu cōceſſit. xvj.q.j.reuertimini.de conſe.diſt.j.omnis.ex̄ de ꝟbo.ſigni.cauſa. Ad dei cultū pertinent edificatio/⁊ dedicatio templorū ⁊ altarium:vnctiones quoq̄ ⁊ ablutiones:turificationes ⁊ aſperſiones:cōſecrationes ⁊ benedictiones:que in eccleſia fiunt:ſiue locorū/ſiue miniſtrorū/ſiue vaſorū/ſiue veſtiū/vel aliarum quarūcūq̄ rerum/que ad dei cultum qualitercūq̄ applicantur.ad hoc de conſe.diſt.j.c.j.⁊ per totū.ex̄ de ſacra vnc.c.j.ex̄ de conſe.eccle.vel al. per totum.de conſe.diſt.iij.aquam.xxj.diſt.cleros.xxv.diſt.perlectis. ¶ Ad ſanctitatē quoq̄ eccleſie pertinet non ſolū cultus qui exhibetur deo:ſed etiā ille qui exhibetur angelis ⁊ hoībus ſanctis. qui tamen cultus eſt alterius rationis/ ꝙ ille q̇ exhibetur deo.⁊ vocat̄ talis cultus Dulia a theologis:quod eſt reuerētia facta creature.de hoc no.de conſe.di.iij.perlatū.⁊.c.venerabiles. Uerſus. Dulia fit ſeruo: dn̄o ſed latria detur. Hyperdulia.i.maior dulia debetur chriſti carni:inquātum eſt creatura.⁊ cruci. merito igitur eccleſie regnū dicitur ⁊ eſt ſanctum. ¶ P Ad hanc conditionē pertinet illa conditio eccleſiaſtici regni:qua dicit̄ iuſtum ⁊ bonū:quia optimis legibus ⁊ ſanctis moribus viuit. Ad hāc conditionē pertinet eius perpetuitas. nam ſanctū dicitur vno modo idē quod firmū. Ipſa vero perpetuitas firmitas ⁊ permanentia eſſendi eſt. Ad hoc etiā pertinet eccleſie firmitas:q̄ vinci ⁊ expugnari non poteſt. ¶ Ad ſanctitatē etiā eccleſie ꝑtinet illa cōditio/qua dicit̄ copioſum.dicit̄ em̄ eccleſia ſancta ꝓpter copiam bonorū ſpūaliū ⁊ chariſmatū.immo nullū eſt ſpūale bonū: qđ in eccleſie ſanctitate nō cōprehendat̄. hec aūt ſpūalia bona ſunt vere diuitie per quas reddit̄ eccleſia copioſa. vn̄ pſ̄.cxj. Gloria ⁊ diuitie in domo eius ſcȝ eccleſie. Hee ſunt ſcripture canonice:⁊ earū multiplices expoſitiones grē gratis date:virtutes:dona:⁊ varia multorum opera:quibus oībus abūdat eccleſia:per illū qui eſt omnium dn̄s diues in omnes qui inuocant eū.ad Rom.x. in quo ſunt omnes theſauri gratie ⁊ ſapientie.⁊ Col.ij. Et de iſtis diuitijs dicit apl's.j.ad Cor.j. Quia in om̄ibus diuites facti eſtis in illo. Eſt ergo eccleſie regnum ſanctū: ⁊ ab illo ſanctificatum qui ait Leuit.xix.⁊.j.Pet.j. Sācti eſtote:quoniā ego ſanct⁹ ſum.lxxxj.diſt.oportet. Quicūq̄ igitur criminoſus eſt:de iſto regno quantū ad deū non eſt. Nā ſi ſit in numero:nō eſt in merito.de pe.di.j.eccleſia.ibi. qui ergo pecca-

Perfecti ſacrificij act⁹ duo.

Ad dei cultū ſpectantia.

Ad eccleſie ſanctitatē plurima reducunt̄.

Digitized by Google

toꝛ eſt aliqua ſoꝛde maculatus:non poteſt de eccleſia chꝛiſti appellari. Sanctitas hominis incipit in ſtatu penitētie.pꝛoficit in ſtatu iuſtitie.ſed perficitur in ſtatu gloꝛie. Unde ait dñs Moyſi.Exod.xix. Uade:⁊ ſanctifica populum hodie ⁊ cras:lauentq̄ veſtimenta ſua: et ſint parati vſq̄ in diem tertium.i.ad ſtatū gloꝛie que parata eſt eis. vnde Matth.xxv. Percipite regnum quod vobis paratum eſt.vnde Ber.Si pꝛopoſueris in coꝛde tuo declinare a malo ⁊ facere bonum:tene quod accepiſti: et pꝛofice in melius ſemper.ſed ſi aliquid minꝰ iuſte egeris (vt eſt humana fragilitas) nō in eo perſiſte:ſed penitere ⁊ coꝛrigere:⁊ eris ſine dubio ſanctꝰ:ſed cui interim clamare neceſ‑

Sáctus q̄s ⁊ quō futurus. ſe fit.pſ̄.lxxxv. Cuſtodi aīam meā qm̄ ſanctus ſum.vnde Apocal.vlti.qui ſanctus eſt:ſanctificetur adhuc.xlvij.diſ. quantūlibet.Tales ſancti in conſpectu dei manducant ⁊ bibunt.de peni.diſt.j.⁊ venit.vbi hoc exponitur.Et hec eſt dei voluntas ſanctificatio veſtra.j.ad Theſſal.iiij. Unde et omnis ſanctus ſacerdos eſt:qui ſe totum deo immolat xl.diſt.multi.Sed non eſt ſanctus/vt eſt dñs.j.Reg.ij.qui eſt ſanctus ſanctoꝛum.Danie.ix.Epiſcopi etiam pꝛecipue ſancti erunt.C.de epiſ.⁊ cleri.ſi quis in hoc genus.ibi.cui ſanctitas ignoſcendi gloꝛiam dereliquit.⁊ in aur.de ſanctiſ.epi.⁊ in rubꝛo ⁊ nigro.⁊ pꝛecipue peramplius papa. Quis enim ſanctum eſſe dubitet:quem apex tante dignitatis attollit?xl.diſt.c.j.⁊ omnes coꝛpus chꝛiſti offerētes. j.q.j.neq̄ enim.xxviij.diſt.decernimus. ¶ Sanctum facit affectio ſancta:ſanctus timoꝛ domini:⁊ ſanctus amoꝛ.his affecta anima quaſi bꝛachijs tribus dominū compꝛehendit:amplectitur:ſtringit:⁊ tenet/dicens. Tenui eum: nec dimittam eum.Cañ.iij.Bern.de conſideratione li.j.item Ber.Tria faciunt hominē ſanctum.victus ſobꝛius.actus iuſtus.ſenſus pius. Uis apparere ſanctus? circa vitā tuā

Eccleſia cur apoſtolica vocitet. eſto auſterus.circa alios benignus.audiant te homines parua mandantem:et grandia facientem. Chꝛyſo. ſuper Matth. ¶ M Ultimo reſtat conſiderare q̄ eccleſie regnum eſt ⁊ dicitur apoſtolicum. Eccleſia quidem dicitur apoſtolica. Pꝛimo quia in apoſtolis inchoata ⁊ initiata. ipſi enim fuerunt pꝛimitie populi chꝛiſtiani quantum ad tempus gratie reuelate.xxxv.q.j.§.hac itaq̄.ibi. vnde de plebe iudaica pꝛimum apoſtolos elegit:quos quaſi fundamentum eccleſie inſtituit. Sicut autem pꝛimi fuerunt ſm tempus:ita fuerūt pꝛecipui ſm ſpiritualem perfectionem.ex̄ lib.vj. de elec.fundamenta.xxiiij.q.ij. legatur. ibi. ſiue ab apoſtolis ipſis quos potioꝛes merito fuiſſe non dubium eſt.vnde Greg. in moꝛal.lib. xix. Pꝛopheta pꝛoſpiciens cūcta carnis deſideria/apoſtolos ſpirituali amore tranſcendere admirans.ait Eſa.lx. Qui ſunt hi qui vt nubes volant?ac ſi aperte dicat. Nos per terram gradimur/qui adhuc coniugijs implicamur ⁊ pꝛopagande ſoboli operam carnis impendimus.Iſti vero non ambulāt in terra:ſed vt nubes volant:qui dum celeſtia appetunt: de terrenis deſiderijs nihil tangunt. ¶ Item idem in homilia.Ambulabat ieſus.Qui ſunt iſti q̄ vt nubes volant? Eſa.lx.Apoſtolos terrena contemnentes: mente celeſtibus appꝛopinquantes:verbis pluentes:miraculis coꝛuſcantes:⁊ quos a terrenis contagijs ſancta pꝛedicatio et vita ſublimis ſuſpenderat:hos volantes pariter ⁊ nubes appellat. Unde ⁊ apoſtolus de ſe.⁊ de his apoſtolis loquens/ait.Rom.viij.Nos ipſi pꝛimitias ſpiritus habentes.gloſ.id eſt ſpiritumſanctum habentes:⁊ tēpoꝛe pꝛius: et ceteris abundantius.⁊.ij.Theſſal.ij. Elegit nos deus pꝛimitias in ſalutem:ſcilicet noſtram ⁊ omnium gētium. Et quia pꝛimum ⁊ perfectū in quolibet genere/cauſa eſt omnium que ſunt poſt:Ideo ſecūdo dicitur eccleſia apoſtolica:quia per alios pꝛopagata:⁊ vſq̄ ad mundi terminos/verbo pꝛedicationum extēſa. Pſ̄.xviij.Quia in omnem terram exiuit ſonus eoꝛum:⁊ in fines oꝛbis terre verba eoꝛum ⁊c̄.Rom.x.xix.diſt.in memoꝛiā.ex̄ lib.vj.de elec. fundamenta.Ipſi ergo patres ⁊ pꝛogenitoꝛes fidelium. Ipſi edificatoꝛes ⁊ fundatoꝛes eccleſie:quam doctrinis/miraculis/exemplis/⁊ effuſione ſanguinis plantauerūt. vt pꝛe.capi.fundamenta. ⁊.lxviij.diſtin.quoꝛum vices. et xxij.diſt.c.ij. Unde Luce.vj.ſimile Marci.iij. ⁊ Matth.x. dicitur q̄ chꝛiſtus elegit duodecim: quos apoſtolos nominauit.vt dicit gloſ. quos ad pꝛopagandum auxilium ſalutis humane per terrarū oꝛbem ſatoꝛes fidei deſtinaret.Item ibi gloſ.ſuper verbo. Elegit duodecim. vt quadratum oꝛbem fide trinitatis inſignirent. Et quia eiuſdē eſt pꝛoducere aliquid:⁊ gubernare illud: Ideo tertio dicitur eccleſia apoſtolica:quia per apoſtolos gubernata ⁊ adminiſtrata.Ipſi enim eccleſie oꝛdinatoꝛes.xj.diſtin. palam.Ipſi diſpenſatoꝛes.xliij.diſt.diſpenſatio. Ipſi adminiſtratoꝛes.j.Coꝛ.iiij.Ipſi paſtoꝛes. ex̄ lib. vj. fundamenta.§.j. Ipſi doctoꝛes.ij.q.vij.ſentētia.Ipſi pꝛincipes. Pſ̄. xliiij.Conſtitues eos pꝛincipes ſuper omnem terram ⁊c̄. lxviij.diſt.quoꝛum.Ipſi pontifices. quid ſit. vide.xxj.diſt. c.j.⁊.pontifices.Ipſi reges a regendo eccleſiam.ij.q.j.ſcelus.Ipſi duces.q: ducatum gregi dominico pꝛebuerunt. vij.q.j.ſciſcitaris. ¶ Ipſi ſunt duodecim poꝛte ciuitatis: de quibus dicitur Apocal.xxj.ca. q̄ ciuitas habebat murum magnum ⁊ altum:habens poꝛtas duodecim. vbi dicit gloſ. q̄ per poꝛtas/ſanctos intelligimus apoſtolos:per quoꝛum fidem ⁊ doctrinam in ſanctam ciuitatem introimus.Et quotquot hominum ad chꝛiſtum conuertūtur: per ipſoꝛum eruditionem ſanctam ciuitatem ingrediuntur. ¶ Ipſi ſunt duodecim fundamenta eiuſdem ciuitatis: ſicut in eodem capitulo ſcribitur: q̄ murus ciuitatis habebat fundamenta duodecim. Licet enim chꝛiſtus ſit eccleſie fundamētum pꝛimarium ⁊ pꝛincipale.j. ad Coꝛ. iij.ex̄ de bap.c.iij.§.poꝛro.ex̄ in clemen.de ſum.trini. fidei. Tamen apoſtoli ſunt fundamenta ſecundaria.ex̄ de elec. fundamenta.lib.vj. Unde illud ad Ephe.ij. Superedificati ſupꝛa fundamentum apoſtoloꝛum ⁊ pꝛophetarum. Sed chꝛiſtus eſt pꝛimum ⁊ maximum fundamentum: ſupꝛa quod tāquam petram firmam/eſt fundata eccleſia. Matth.xvj.⁊.xix.diſ.in memoꝛiam.⁊ pꝛe.cap.fundamenta. Sicut enim dicitur ſanctus ſanctoꝛum.Daniel.ix.⁊ paſtoꝛ paſtoꝛum.j.Pet.vlti.⁊.xcv.diſt.eſto.ſic dicitur fundamentum fundamentoꝛum.De his ſcdārijs fundamentis/ſcilicet apoſtolis dicitur.j.ad Coꝛ.xij.Quoſdam quidem poſuit deus in eccleſia pꝛimum apoſtolos.gloſ. Pꝛimum dignitate ⁊ tempoꝛe vite chꝛiſti pꝛedicantes: ⁊ omnium oꝛdinatoꝛes et iudices.⁊ Heb.xij. Acceſſiſtis ad eccleſiam pꝛimitiuoꝛum:id eſt apoſtoloꝛum. Qui pꝛimi crediderunt: et quoꝛum fidei alij adiuncti ſunt. His beatis apoſtolis ſuccedūt in eccleſia epiſcopi.lxviij.diſt. quoꝛum vices.xxj.diſt.in nouo.ex̄ de ſacra vnc.c.j.§.ſi. Quoꝛū pꝛecipuo ⁊ pꝛimo ſcilicet Petro ſuccedit pꝛimus pꝛelatus et ſummus pontifex/vniuerſalis eccleſie paſtoꝛ ⁊ rectoꝛ:qui et papa dicitur: id eſt pater patrum: vel paſtoꝛ paſtoꝛum vel admirabilis. Dicitur etiam papa ſummus: non conſummatione/ſed capacitate.non comparatione meritoꝛum ſed miniſterioꝛū. Eſt enim ſummus inter miniſtros. Bern.de conſideratione lib.ij. Apoſtolicus etiam nominatur:quia vertici apoſtoloꝛum ſuccedit/ſcilicet Petro. et quia toti eccleſie que apoſtolica dicitur/pꝛeſidet. lxxix. diſt.c.j.c.opoꝛtebat.c.ſi quis ex epiſcopis. ¶ R Sed il‑

Cur nō ꝓphetica dicit eccleſia. lud queritur quare magis dicatur apoſtolica:quam pꝛophetica?Ad quod dicendum/q̄ pꝛopter amplioꝛem gratiam que fuit in apoſtolis: et lucidioꝛem doctrinam atq̄ diffuſioꝛem: que per totum mundum eſt dilatata. vnde xix.diſt.ita dñs. Ita dñs noſter ieſus chꝛiſtus humani generis ſaluatoꝛ inſtituit: vt veritas que antea legis ⁊ pꝛophetarum pꝛeconio continebatur: per apoſtolicam tubā in ſalutem vniuerſitatis exiret. Adhuc apoſtoli filij ſunt pꝛophetarum et antiquoꝛum patrum. vnde in Pſ̄. xliiij. Pꝛo patribus tuis nati ſunt tibi filij.conſtitues eos pꝛincipes ſuper omnem terram.lxviij.diſtin.quoꝛum.Et ideo in hoc q̄ eccleſia dicitur apoſtolica ab apoſtolis: intelliguntur patriarche ⁊ pꝛophete:quoꝛū apoſtoli ſunt filij et

per propagationem carnis ⁊ per imitationem operis. q: cuiꝰ opera quis facit eius appellatur filius. Joan. viij. de peniten. diſtin. j. §. hoc idem. ꝟ. item (vt chriſtus ait) omnis qui odit. Item non dicitur eccleſia prophetica. quia prophete de ea predixerunt/ quod in ea cōpletum eſt. non ipſa de alia prophetizat eccleſia. ¶ S Itē queritur cur eccleſia non dicitur chriſtiana a chriſto: qui eſt caput eccleſie: ſicut dicitur apoſtolica ab apoſtolis: qui ſunt membra chriſti: licet nobilia ⁊ precipua. Ad quod dicēdum ꝙ eccleſia indubitanter ⁊ chriſti dicit̄: ⁊ chriſtiana vocatur. ſicut dicitur populus chriſtianꝰ. Sed in ſymbolo magis dicta eſt apoſtolica: quia per hoc intelligitur vtrūq̄. ſcilicet ⁊ cetus apoſtolorum chriſti: ⁊ etiam ipſe chriſtus. Nam apoſtoli interpretantur miſſi. xxi. diſt. in nouo. ibi. a quo miſſi ſunt. Unde Aug. ad Oroſium ca. xl. apoſtolus interpretatur miſſus. Apoſtolorum ergo tria ſunt genera. quidam mittūtur a deo, vt Moyſes ⁊ apoſtoli. a deo ⁊ per hominem/ vt Joſue. per hominem tantum. ſicut meis temporibus multi fauore vulgi in ſacerdotium ſubrogantur. Itē ad Rom. j. gloſ. Apoſtolus latine miſſus dicitur: vel legatus. miſſus autem dat intelligere mittentem. vnde quum apoſtoli a chriſto fuerint miſſi: in eo ꝙ eccleſia dicitur apoſtolica/ inſinuatur etiam chriſtus ipſe. ¶ Adhuc ipſe chriſtus vere apoſtolus dicitur: quia miſſus a patre. ſm illud. Sicut miſit me pater: ⁊ ego mitto vos. Joan. xx. Unde ad Heb. iij. dicitur de chriſto Conſiderate apoſtolum ⁊ pontificem confeſſionis veſtre. id eſt quem cōfitemur. Ubi dicit gloſ. Cur negamus eum apoſtolum quem nobis deus miſit: propter quod non ſolū ab apoſtolis chriſti/ ſed etiā ab ipſo chriſto ſummo apoſtolo eccleſia denominat̄ apoſtolica. ¶ T Per hoc autem ꝙ eccleſie regnum dicitur apoſtolicum: datur intelligi alia conditio huius regni: ſcꝫ ꝙ rite ſit inſtitutum. Nam inſtitutor huius regni chriſtus eſt principaliter: ⁊ conſequenter apoſtoli. ipſi enim inſtitutores eius qui ⁊ fundatores ⁊ propagatores. Non poteſt autem eccleſiaſtici regni inſtitutio eſſe niſi recta atq̄ legitima. que tam ſanctos/ tam perfectos habet inſtitutores/ apoſtolos dico populorum principes/ deos terre quodāmodo/ fortes fidei teſtes/ vicarios chriſti/ amicos dei/ domeſticos eius/ vaſa ſpiritusſancti/ luminaria mundi/ ſal terre/ baſes eccleſie militantis/ milites chriſti/ iudices ſeculi/ adſeſſores chriſti/ duodecim lapides precioſi/ claues celi. ¶ V Apoſtoli autem ſunt duodecim filij iacob. Gen. xxxv. Apoc. xij. Duodecim fontes deſerti: quos iſrael reperit in Elym. Exod. xv. Duodecim lapides altaris. iij. Reg. xviij. Duodecim virge. Nume. xvij. Duodecim lapides in Jordane leuati. Joſue. iiij. Duodecim boues in mari. Et duodecim in holocauſtū. Nume. vij. ad finem. Duodecim ſtelle in corona ſponſe. Apoc. xij. Duodecim fundamenta ciuitatis. Apoca. xxj. Duodecim hore diei. Joan. xj. Duodecim porte ciuitatis Hieruſalem. Apocal. xxj. Duodecim menſes anni. Apoca. vlti. Fructus duodecim ligni vite. Apoc. vlti. gloſ. Actuū. xiij. Qui vt eccleſiam inſtituerent atq̄ propagarent: acceperunt plenitudinē chariſmatum: locutionem omniū linguarum: ad omnium nationū eruditionem. Actuū. ij. de conſe. diſt. iij. ca. ſi. Poteſtatē miraculorum ad confirmationem doctrine: ⁊ cōuerſionem non credentium. Actuū. iij. Luc. x. Authoritatem dimittēdi peccata. introducēdi ad vitam. Joā. vlti. de peni. diſt. j. quem penitet. Ligandi homines atq̄ ſoluendi. fortitudinem animi contra tyrannos. Heb. x. ⁊ contra queq̄ mundi aduerſa vel proſpera. Sapientiam ſpiritualem. contra mundi ſapientes/ ⁊ legiſperitos/ ⁊ demonum fallacias. j. ad Cor. ij. ¶ X Per hoc etiam ꝙ regnum dicitur apoſtolicum: intelligitur ⁊ alia eius cōditio: ſcilicet firmitas. Ipſi enim apoſtoli/ qui ſunt eccleſie duces ⁊ principes: ipſi ſunt eiꝰ patroni ⁊ interceſſores: cuſtodes ⁊ defenſores: ipſi ⁊ fundamenta. vt dictum eſt. Et ideo firmum ⁊ forte et bene fundatum eſt eccleſie regnum: qḋ talibus gubernaculis regitur: talibus fundamentis innititur; talibus patronis protegitur.

Eccleſia cur chriſtiana non d̄r.

Apoſtolorū tria genera.

Eccleſia vñ apoſtolica.

Apl'orū laudes memoratu digne

¶ Y Illud autem non eſt omittendum ꝙ licet ab omnibus apoſtolis eccleſia denominetur apoſtolica: ſpecialiter tamen a vertice apoſtolorum Petro ſcilicet: quia etſi fundata ſit ſupra omnes apoſtolos: tamen precipue ſupra Petrum: qui poſt chriſtum. immo ⁊ vice chriſti eſt eccleſie caput ⁊ fundamentum. xxij. diſt. ca. ij. xix. diſtin. ita dominus. ⁊. xxj. diſt. in nouo. xxiiij. q. j. loquitur. vñ Mat. xvj. ei a chriſto dictum eſt. Tu es Petrus: ⁊ ſuper hāc petram edificabo eccleſiam meā. id eſt ſuper te. vt Augu. exponit ſm vnū modum. licet aliter exponatur ſuper hanc petram: id eſt ſuper hunc quem confeſſus es. Hanc expoſitionem innuit Leo papa in preal. cap. ita ⁊ Nicolaus. ex de elec. fundamenta. li. vj. quia petra erat chriſtus. j. Cor. x. de conſe. diſt. ij. re vera. Uel ſuper hāc fidem ⁊ confeſſionem quam de me feciſti. Et in quodam ſermone de cathedra beati Petri ait Aug. pertractās verbum predictum/ Petrum itaq̄ fundamentū eccleſie dominus nominauit: et ideo digne hoc fundamentū colit eccleſia/ ſupra quod eccleſiaſtici edificij altitudo conſurgit. Item Aug. de verbis domini ſermone ſeptimo. Hoc nomen Petrus a domino impoſitum eſt. ⁊ hoc in ea figura vt figuraret eccleſiam. quia enim chriſtus petra: petrus populus chriſtianus vocatur. Tu es (inquit) petrus: ⁊ ſuper hāc petram edificabo eccleſiam meam: quam confeſſus es: ⁊ quā cognouiſti: dicens. Tu es chriſtus filius dei viui. id eſt ſuper meipſum filium edificabo te: non me ſuper te. Item gloſ. ſuper predicto loco Matth. xvj. Tu es petrus. Non dico vocaberis. ſed tu es Petrus ob fortitudinem fidei: ⁊ confeſſionis conſtantiā. Et ibi. ego dico tibi. gloſ. qui credis in me. Et ibi. hanc petram. gloſ. interli. chriſtum quem credis. Item gloſ. ibi. Tu es petrus. a me petra. ita tamen vt mihi retineam fundamenti dignitatem. Tu ſuper me ordinabis lapides mūdos. ⁊ inſuper omnia abijcies leproſos. Et ibi. Et tibi dabo claues. i. tribuam preſentis iudicij poteſtatem regni eccleſie. Itē gloſ. ⁊ tibi. vt omnibus conſtaret ꝙ abſq̄ ea confeſſione ac fide petri/ nullus regnum celorum poſſet intrare. Item alia gloſ. qui pre ceteris confeſſus eſt: illi pre ceteris donantur claues. Claues ſunt diſcernendi ſcientia: ⁊ potentia. xx. diſtin. §. j. quia dignos recipere: ⁊ indignos debet excludere a regno. Unde ſubdit. Et quodcūq̄ ligaueris: id eſt quem in peccatis perſiſtentem/ eternis penis adiudicaueris: vel quem humilem ⁊ vere penitentem/ abſolueris: ſic et erit in celis. ¶ Item ibi gloſ. alia interlinearis. Quecumq̄ indignū remiſſione iudicaueris/ dum viuit: apud deum indignus iudicabitur. ⁊ quemcūq̄ ſoluendum iudicaueris/ dum viuit: remiſſionem peccatorum conſequetur a deo. Item ibi gloſ. Hiero. Et quemcūq̄ ⁊c̄. habent quidem eādem iudiciariam poteſtatem alij apoſtoli: quibus poſt reſurrectionem ait Joan. vlti. Accipite ſpiritumſanctum: quorum remiſeritis ⁊c̄. Habet etiam omnis eccleſia in preſbyteris et epiſcopis. ſed ideo Petrus eam ſpecialiter accepit: vt omnes intelligant ꝙ quicumq̄ ab vnitate fidei ⁊ ſocietate eius ſe ſeparauerit: nec a peccatis ſolui nec celū poteſt ingredi. Hunc locum quidam non intelligentes/ aliquid ſibi adſumunt de ſupercilio phariſeorum: vt dānare innoxios: vel ſoluere noxios ſe putent. quum apud deum non ſententia ſacerdotum/ ſed reorum vita queratur. Unde etiam vt dicitur in Leuitico/ oſtēdere ſe ſacerdotibus iubentur leproſi: quos illi non faciunt leproſos: ſed diſcernunt qui mundi vel immundi ſint. xj. q. iij. quomodo ita. ⁊ de iſta materia. xj. q. iij. §. de his inquam. cum oībus duodecim capitulis vſq̄ ad. §. hoc etiam. ⁊ ab illo. §. vſq̄ ad §. ex his. ¶ Item predicto loco. et porte inferi ⁊c̄. De his portis ſupra eodem articulo. §. j. ꝟ. de fortitudine. Porte inferi ſunt peccata mine blanditie hereſes quibus infirmi ruunt in mortem: qui non vere ſupra petram/ ſed ſuper arenam domum profeſſionis ſue credendi ſunt edi

Tu es Petrꝰ et ſup hāc pe. edi.

Petri claues.

Digitized by Google

ficauiſſe.l.non ſimplici ⁊ vera intentione chꝛiſtum ſequi: ſed ob terrenam quālibet cauſam habitum pꝛetendiſſe.q̄ enim in intimo coꝛdis amoꝛe fidē chꝛiſti percipit: quicq̄d ingruit/ facile vincit. Item ſupꝛa pꝛe.locum Math.xvi. Quem dicunt homines eſſe filium hominis? ſubiecit. Uos autē quē me eſſe dicitis? Hiero. Quaſi diceret illis/ quia hoīes ſunt/humana opinātibus: vos q̄ dij eſtis quē me eſſe exiſtimatis? Rabanus. Non aūt quaſi neſciēs ſententiā de ſe diſcipuloꝝ vel extraneoꝛū/inquirit. Sed ideo diſcipulos quid de ſe ſentiāt interrogat: vt confeſſionē recte fidei digna mercede remuneret. Ideo q̄d alij de ſe ſentiant interrogat ſeu inquirit: vt expoſitis pꝛimo ſentētijs errantiū: diſcipuli pꝛobarentur veritatē ſue confeſſionis non de opinione vulgata ſed de ipſo percepiſſe dominice reuelationis arcano. ¶ Item Chꝛyſ. Quando vero dn̄s de plebis opinione interrogat: oēs reſpondent. ſed oibus diſcipulis interrogatis: Petrus tanq̄ os apoſtoloꝛum ⁊ caput/ pꝛo omnibus reſpondet. Unde ſequit̄. Reſpondēs Simon Petrus. dixit. Tu es chꝛiſtus fili⁹ dei viui. Orig. Denegauit quidē Petrus aliquē eoꝛū eſſe ieſum/ quē arbitrantur iudei. Confeſſus eſt aūt. Tu es chꝛiſtus. q̄d neſciebant iudei. ſed etiā (quod maius eſt) filius dei viui. q̄ et per pꝛophetas dixerat. Uiuo ego dicit dn̄s. Et ideo dicebatur viuus ſecundū supereminentiam qua ſupereminet oibus habentibus vitā: quoniā ſolus habet immoꝛtalitatem. i. ad Timo. ij. Et eſt fons vite. quod ꝓpꝛie dicitur deus pater. Uita aūt eſt quaſi de fonte pꝛocedēs. qui dixit Jo. xiiij. Ego ſum vita ⁊c. Unde Joā. i. Quod factū eſt in ipſo/ vita erat: ⁊ vita erat lux hominū: ⁊ lux in tenebꝛis lucet: ⁊ tenebꝛe eū non cōpꝛehenderūt. Fuit homo miſſus a deo cui nomen erat Joānes. hic venit in teſtimoniū: vt teſtimonium perhiberet de lumine: vt oēs crederent per illum. Non erat ille lux: ſed vt teſtimonium perhiberet de lumine. Erat lux vera que illuminat omnem hominē venientem in hunc mundum. In mundo erat: ⁊ mūdus per ipſum factus eſt: et mundus eum non cognouit. In pꝛopꝛia venit: et ſui eum non receperunt. Quotquot autem receperunt eum: dedit eis poteſtatem filios dei fieri: ijs qui credūt in nomine eius. Qui nō ex ſanguinibus/ neq̄ ex volūtate carnis/ neq̄ ex voluntate viri/ ſed ex deo nati ſunt. Et verbū caro factū eſt: ⁊ habitauit in nobis. Et vidimus gloꝛiā eius: gloꝛiā quaſi vnigeniti a patre: plenū gratie ⁊ veritatis. ¶ Hiero. Etiam deū viuum appellat ad cōparationem eoꝛū deoꝛum/ qui putantur dij: ſed moꝛtui ſunt. Saturnū dico: Jouē: Venerem: Herculem: ⁊ cetera idoloꝛum poꝛtenta. ¶ Hilarius. Eſt autē hec vera ⁊ inuiolabilis fides. ex deo deum filiū perfectū fuiſſe: cui fit ex eternitate parētis eternitas. Hunc igit̄ aſſumpſiſſe coꝛpus: ⁊ hominē factum eſſe: perfecta cōfeſſione cognouit. Complexus eſt igitur omnia/ q̄ ⁊ virū ⁊ nomen expꝛeſſit: in quo ſumma virtutū eſt. ¶ Rabanus. Mira autem diſtinctione factū eſt/ vt dn̄s ipſe humilitatem aſſumpte humanitatis pꝛofiteatur: vocās ſe filiū hominis. quū dixerit ibi. Quem dicūt homines eſſe filiū hominis? diſcipulus vero Petrus excellentiā diuine eternitatis oſtendit. Hilarius. Dignū autem cōfeſſio Petri pꝛemiū conſecuta eſt: quia dei filiū in homine vidiſſet. Unde ſequitur. Reſpondens autē Jeſus dixit ei. Beat⁹ es Simon bariona: quia caro ⁊ ſanguis nō reuelauit tibi: ſed pater meus: qui eſt in celis. ¶ Hiero. Reddit enim chꝛiſtus apoſtolo vicem pꝛo teſtimonio de ſe. Petrus dixerat. Tu es chꝛiſtus fili⁹ dei viui. Dn̄s aūt dixit ei. Beatus es Simon bariona. quare? quia non reuelauit tibi caro ⁊ ſanguis: ſed reuelauit pater. q̄d caro ⁊ ſanguis reuelare non potuit: ſpūſſancti gratia reuelatū eſt. Ergo ex confeſſione ſoꝛtitur vocabulum. q̄ reuelationē ex ſpirituſancto habebat. cuius ⁊ filius appellandus ſit. Siquidem bariona in lingua noſtra ſonat filius colūbe: id eſt ſpirituſſancti. ¶ Chꝛyſ. Uanum autē eſſet. Jo. i. Tu es filius iohanna. niſi vt oſtendat/ quoniā ita naturaliter eſt chꝛiſtus filius dei: ſicut Petrus fili⁹ iohanna: eiuſdem ſubſtantie cum eo qui genuit. ¶ Hiero. Illud autē quod ait. quia caro ⁊ ſanguis nō reuelauit tibi. apoſtolice narrationi cōpara: in qua ait. ad Gal. i. Cōtinuo non acquieui carni ⁊ ſanguini: neq̄ veni hieroſolymā ad anteceſſoꝛes meos apoſtolos: ſed abij in arabiā: ⁊ iterū reuerſus ſum damaſcū. Deinde poſt ānos tres veni hieroſolymā videre Petrū. ⁊ manſi apud eū dieb⁹ q̄ndecim. aliū aūt apoſtoloꝛū vidi neminē. niſi Jacobū fratrē dn̄i. Que autem ſcribo vobis/ ecce coꝛā deo quia nō mentioꝛ. Deinde veni in partes Syꝛie ⁊ Cilicie. Eram autem ignotus facie eccleſijs iudee que erant in chꝛiſto. tantum autē auditum habebant: quoniā qui perſequebatur nos aliquādo: nunc euāgelizat fidem: quam aliquando expugnabat: ⁊ in me clarificabāt deum. Carnem ibi ⁊ ſanguinem iudeos ſignans. vt hic quoq̄ ſub alio ſenſu demoſtretur/ q̄ ei nō per doctrinā phariſeoꝛum: ſed per dei gratiā: chꝛiſtus dei fili⁹ reuelatus ſit ⁊c. ¶ Hilarius. Uel aliter beatus Petrus hic vltra humanos oculos ⁊ intendiſſe ⁊ vidiſſe laudatus eſt: nō id q̄d ex carne ⁊ ſanguine eſt contuens: ſed dei filiū celeſtis patris reuelatione cōſpiciens. dignuſq̄ iudicat⁹ eſt/ vt pꝛimus agnoſceret q̄ diuinitas eſſet in chꝛiſto. ¶ Item ſuper pꝛedicto verbo. Filius dei viui. Chꝛyſ. Nimirū autem ſi non cōfeſſus eſſet Petrus chꝛiſtū pꝛopꝛie ex patre natum: non eſſet hoc reuelationis opus. nec exiſtimare chꝛiſtū vnum ex multis filijs adoptionis: beatitudine dignum eſſet. Nam ⁊ ante hoc illi q̄ erāt in naui dixerunt. Uere fili⁹ dei es. Et quū tranſfretaſſent: venerunt in terram geneſar. ⁊ quū cognouiſſent eum viri loci illius: miſerunt in vniuerſam regionem illā: ⁊ obtulerunt ei omnes male habētes. ⁊ rogabant eū vt vel fimbꝛiam veſtimenti eius tangerent. Et quicūq̄ tetigerunt: ſalui facti ſunt. Math. xiiij. ſed ⁊ Nathanael Joā. i. dixit. Rabi tu es fili⁹ dei. Non tamen beati dicti ſunt. quia non talem confeſſionem qualem Petrus. Sed vnū ex multis eum exiſtimabant: non vere dei filium: vel etſi pꝛecipuum quidē pꝛe multis: non tamen ex ſubſtantia patris. Uidea autem qualiter ⁊ filiū reuelat pater: ⁊ patrem filius. non enim ab alio eſt dicere filium q̄ a patre: nec ab alio patrē q̄ a filio. Math. xi. Et nemo nouit filium: niſi pater. neq̄ patrem quis nouit: niſi filius: ⁊ cui voluerit filius reuelare. Uenite ad me oēs qui laboꝛatis ⁊ onerati eſtis: ego reficiam vos. tollite iugum meū ſuper vos: ⁊ diſcite a me quia mitis ſum ⁊ humilis coꝛde: ⁊ inuenietis requiē animabus veſtris. Jugū enim meum ſuaue eſt: ⁊ onus meū leue ⁊c. Quare ⁊ hinc manifeſtum eſt/ q̄ filius eſt cōſubſtantialis ⁊ coadoꝛandus patri. ¶ Oſtendit autem chꝛiſtus ex hinc iam multos credituros quod fuerat Petrus confeſſus. vnde ⁊ ſubdit. Et ego dico tibi. quia tu es Petrus: ⁊ ſuper hanc petram edificabo eccleſiā meam. id eſt in hac fide ⁊ confeſſione eccleſiam meam. Hinc dicit iam multos credituros quod Petr⁹ confeſſus fuerat: ⁊ erigit eius ſenſum: ⁊ paſtoꝛem ipſum facit. Adde hic quod ſcripſi de Petro ⁊ eius pꝛerogatiua ſupꝛa. liiij. ⁊. lv. articulis. ¶ Uere igitur eſt eccleſie regnum gloꝛioſe magnificum: et magnifice gloꝛioſum. Quod ⁊ vnum/ ⁊ catholicū/ ſanctum/ ⁊ apoſtolicum/ rectiſſime nuncupatur ⁊c.

Margin notes: Petr⁹ os apl'oꝝ. — Uiu⁹ dicitur deus.

¶ Articulus. lxiiij. A

HAbuit inſuper regnum eccleſie triplicem ſtatū. ¶ Pꝛimo in lege nature: i quo nullū ſignum diſtinctiuū fidelium ab infidelibus habuit: licet habuit pꝛimitias/ oblationes/ decimas/ ⁊ ſacrificia de munerib⁹ et oblationibus. Gen. iiij. xiiij. q. v. ſcriptum. de ſacrificijs. Gen. viij. ⁊. xiiij. de conſe. diſt. iiij. quod apud. de decimis. Gen. xxviij. ⁊. xiiij. ¶ Secundo habuit ſtatum in tempoꝛe legis ſcripte: in quo habuit circūciſionem datam ipſi Abꝛae. Geneſ. xvij. de cōſecra. diſtin. iiij. quod apud nos. per quam diſtinguebantur qui non erant de lege dei ab alijs. ¶ Habuit etiam ſtatum in lege vel tempoꝛe

Triplex eccleſie ſtatus.

gratie:in quo habuit baptiſma ⁊ alia ſacramẽta.vt p:e.c.
qđ apud.⁊ ex de bap.maio:es.in q̇bus confertur gr̃a ⁊ re
miſſio petõꝝ.j.q.j.multi.⁊.c.q̇cq̇d.ex in clemẽ.de ſi.catho.
ſacroſancte.§.ſi. Sacrificia aũt legis nature ⁊ legis ſcri-
pte iuſtificabãt ratione fidei:cuiꝰ ꝓfeſſio in illis fiebat.vt
p:e.c.qđ apud. ¶ Habuit ergo eccl'ia initiũ ab ipſo Abel
poſt Adã:in quo p:imo cepit eccleſia.vt.s̃.in ꝑncipio ꝓba
ui.xxxvj.ar.⁊ hic adde qđ ibi notaui.ſicut ch:iſtus innuit
Initiũ eccleſie. Mat.xxiij.vt veniat ſup vos(inquit)oĩs ſanguis iuſtus
qui effuſus eſt ſuper terrã a ſanguine Abel iuſti.⁊ Luc.xj.
ibi.a ſanguine Abel ⁊c̃.ad Heb.xij.⁊.j.Joã.iij.⁊ apl's ad
Heb.xj.ſic ait.Fide.plurimã hoſtiã Abel ꝙ Cayn obtulit
deo:per quã teſtimoniũ conſecutus eſt eſſe iuſtus:teſtimo
niũ perhibente muneribꝰ eius deo:⁊ per illã defunctꝰ ad-
huc loquit̃.⁊ o:dinate deſcẽdens apl's per notabiles ſan-
ctos ſcꝫ Enoch:Noe:Ab:aam:Saram:Jſaac:Jacob:Jo
ſeph:Moyſen:filios iſrael in Exo.xiiij.qui trãſierunt ma
re rub:ũ:ad quo:ũ fidẽ muri hiericho co:ruerũt.in Joſue
vj.Raab meretricẽ:Gedeõ:Barach:Samſon:Jepte:Da
uid:Samuel:narrat ꝟtutes eccleſie:⁊ paſſiones quas ſu
ſtinuit a ꝑncipio mũdi vſqꝫ ad ch:iſtũ:qui eſt lapis angu-
laris.Ps.cxvij.Jnnuẽs fidem patrũ veteris teſtamenti/
cũ fide patrũ noui teſtamẽti:cõcludens in.xij.ca.ad Heb.
Jdeoqꝫ ⁊ nos tantã habẽtes nobis impoſitã nubẽ teſtiũ/
deponẽtes omne põdus ⁊ circũdans nos peccãm per patiẽ
tiam curramus ad ꝓpoſitũ nobis certamẽ:aſpiciẽtes in
autho:ẽ fidei ⁊ cõſummato:ẽ ieſum.Eadẽ ergo fides fuit
⁊ eſt in eccleſia ab Abel vſqꝫ ad vltimũ iuſtũ/q̇ erit in fine
mũdi:q: idem eſt creditũ.vñ ⁊ Paulus enumeratis mul-
tis ſanctis teſtamenti veteris ad Heb.xj.in fine ſic ait.Et
hi oẽs teſtimonio fidei ꝓbati/nõ acceperũt rep:omiſſio-
nẽ:deo ꝓ nobis melius aliq̇d p:ouidẽte:vt nõ ſine nobis
cõſummarẽtur.Et Judas in canonica.j.ca.Q̃m ieſus po
pulũ de terra egypti ſaluãs/ſecũdo eos q̇ non crediderũt
perdidit.Sed quantũ ad myſteriũ incarnatiõis ⁊ noſtre
redẽptionis/patres q̇ p:eceſſerunt aduentũ ch:iſti in car
ne credebãt futurũ.nos aũt credimus eſſe factũ.⁊ ꝓpter
hoc dicit apl's in autho:em fidei/quantũ ad illos qui ſunt
in nouo teſtamẽto:quãtum ꝟo ad illos q̇ fuerũt in veteri
teſtamẽto/dicit cõſummato:ẽ ieſum:q̇ conſummauit oẽs
figuras veteris teſtamẽti/adimplẽdo veritatẽ in ſemetip
ſo. ¶ Erat eñ̃ ſtatus teſtamẽti veteris habens vmb:ã fu
turo:ũ bono:ũ:non ipſam imaginẽ rerũ.i.veritatem.j.ad
Co:.x.ibi.patres noſtri ſub nube fuerũt.de cõſe.di.ij.re ve
ra.ꝓpter hoc Joã.xix.dicit̃:cõſummatũ eſt.i.oĩa figuralia
⁊ ꝓphetica ſunt verificata:⁊ eo:ũ veritas ꝑ me adimple-
ta. Vñ ſuper ꝟbo p:edicto/cõſummatũ eſt.Aug.Quid/
niſi qđ ꝓphetia tãto ante p:edixerat:Jtẽ gloſ.ibi.oĩa que
opo:tebat fieri ante ꝙ acciperet acetũ:⁊ traderet ſpiritũ.
vt etiã hec ſcriptura cõſummaret̃.Jn ſiti mea potauerũt
me aceto.ps̃.lxxxvj.Unde ⁊ ipſe đr lapis angularis Mat.
Lapis angularis. xxj.ibi.lapidem quẽ rep:obauerũt edificãtes hic factꝰ eſt
in caput anguli.Ubi Chryſ.Lapidem aũt Ch:iſtũ vocat.
edificato:es aũt docto:es iudeoꝝ:qui ch:iſtũ rep:obaue-
rũt/dicentes.Hic non eſt a deo.Jtem ibi Rabanus.Sed
illis nolẽtibus idẽ lapis caput anguli firmauit.Eph.ij.q:
de vtroqꝫ populo quotquot ipſe voluit ſua fide coiunxit.
Jtem Hilarius.eſt eñ̃ caput anguli factus:q: eſt inter le-
gem atqꝫ gẽtes lateris vtriuſqꝫ coniunctio ⁊.j.Pet.ij.ibi.
Ad quẽ accedẽtes lapidem viuũ ⁊c̃.⁊ ibi etiã.Ecce ponã
in ſyon lapidẽ ſummũ angularẽ electũ p:ecioſum.⁊ Eph.
ij.Jpſe eñ̃ eſt pax noſtra:qui fecit vtraqꝫ vnum.⁊ ibi poſt.
Jpſo ſummo angulari lapide ch:iſto ieſu.Oĩa eñ̃ opera
patrũ veteris teſtamẽti que ex fide ꝓcedebãt:figura erãt.
ſicut đr.j.ad Co:.x.Omnia in figura cõtingebant illis.⁊
Oſee.xij.đr.Jn manibus ꝓphetarũ aſſimilatus ſum.i.in
Caput eccleſie chriſtus. operibus ⁊ verbis figuratiuis exp:eſſus. ¶ B Dicitur
etiã ipſe ch:iſtus caput eccleſie q̇ incepit ab Abel iuſto:vt
dictũ eſt:vſqꝫ ad vltimũ iuſtũ:qui erit in fine mundi.ſicut
dicit̃ ad Col.j.Omnia per ipſum/⁊ in ipſo creata ſunt:et
ipſe eſt ante oẽs:⁊ oĩa in ipo conſtant:⁊ ipſe eſt caput co:-
po:is eccleſie.dicit gloſ.Quum eccleſia ab Abel ceperit:
q̃m eſt ch:iſtus caput co:ũ qui tũc fuerunt:bene:quia ipſe
p:incipiũ eccleſie eſt ſcḋm diuinitatẽ.i.fundato: eccleſie.q:
oẽs iuſtos qui ab Abel vſqꝫ ad vltimũ iuſtũ generantur:
virtute diuinitatis ⁊ miſerico:die ſue dono illuminauit.
¶ Scḋm etiam humanitatẽ etiã põt dici p:incipiũ eccle-
ſie:q: ſuper fidẽ humanitatis eiꝰ fundata eſt eccleſia.Et
bene ipſe eſt caput ⁊ p:incipiũ.i.recto:⁊ fundato:q: ipſe
eſt p:imogenitꝰ ex mo:tuis.i.p:imus mo:tuo:ũ ab imo:-
talitate reſurgẽs.ſicut etiã exponitur p:imogenitus mo:
tuo:ũ.Apoc̃.j.ſicut eñ̃ natus eſt ante oĩa de deo:vt omĩa
crearet:ſic iterũ de virgine natꝰ eſt homo:q̇ p:imo a mo:-
tuis reſurrexit:vt oĩa q̇ creauerat/reſtauraret.vt ſit ſemꝑ
p:imus ⁊ p:inceps.Vñ ſubdit ibi apl's Col.j.Ut per hoc
ſit in oĩbus tam p:io:ibus ꝙ ſequentibus tenẽs p:imatũ
id eſt dominiũ:q: põt alios ſuſcitare.Caput eſt etiam ipſe
ch:iſtus:q: vna ꝑſona eſt deꝰ ⁊ homo:ſcꝫ dñs ieſus ch:iſtꝰ.
xxiij.di.qui ep̃s.ex de ſum.trini.c.j.ex de hereti.cũ ch:iſtus.
Omnia etiã ſacramẽta in patrũ antiquoꝝ operibus figu
rata ſunt.Vñ.j.ad Co:.x.Et oẽs mare tranſierũt:⁊ om̃es
in moyſe baptizati ſunt ⁊ in nube ⁊ in mari ⁊c̃.de cõſe.di.
ij.re vera.⁊ melius de cõſe.di.iiij.nec queꝙ.futuram vero
glo:ificationẽ in futura reſurrectione ipſi patres veteris
teſtamẽti expectauerũt:⁊ nos expectamus.Job dicente
Job.xix.Credo ꝙ redẽpto: meus viuit.⁊ Heb.xj.Deo ꝓ
nobis melius aliq̇d p:ouidẽte vt nõ ſine nobis cõſumma
rent̃.Ex dictis cõcludi põt ꝙ qui eccleſiã negaret nõ eſſe
vnã ab ipſo Abel vſqꝫ ad vltimũ iuſtũ/qui erit in fine mũ-
di:cõſequenter negaret ch:iſtũ nõ eſſe caput eccleſie:nec
eſſe lapidẽ angularẽ:q̇ fecit vtraqꝫ vnũ.⁊ impinget in ar-
ticulũ fidei/Unã ſanctã catholicam ⁊ apoſtolicã eccleſiã.
Sic eñ̃ nos docuit dñs noſter ieſus ch:iſtus ⁊ ſancti apl'i
⁊ docto:es.Si ergo ponamus initiũ regni a dño ieſu ch:i
ſto/q̇ eſt rex regũ:⁊ dñs dominantiũ:⁊ p:inceps regũ ter-
re.Apoc̃.j.xvij.⁊.xix.ca.⁊.j.ad Tim̃.vj.quẽ ſuis tẽpo:ibus
oſtendet dñs:⁊ ſolus potens:rex regũ:⁊ dñs dñantiũ ⁊c̃.
ſicut ipſe eſt ante eccleſiã:⁊ caput ⁊ fundamentũ eccleſie:
ita ⁊ regnũ eius eſt ante eccleſiã:⁊ ipſa eccleſia regnũ eiꝰ:
⁊ ab eo omne regnũ ⁊ poteſtas.P:ouer.viij.ꝑ me reges
regnant.xxiiij.q.iij.queſitum.⁊ Dañ.iiij.ibi.Donec cogno
ſcant viuentes q̃m dominatur excelſus in regno hoĩm:et
cuicũqꝫ voluerit dabit illud:⁊ humillimũ hoĩem cõſtituet
ſuper illud.Et q: perſona ch:iſti vna eſt in duabꝰ naturis:
qđ in ſcripturis legit̃ de ꝑſona filij dei/totũ vere aſſeritur
de ipſo deo ⁊ hoĩe.Vñ Joã.viij.Ante ꝙ Ab:aã fieret ego
ſum. ¶ C Et ꝙ eccleſia patrũ antiquo:ũ ⁊ iſta vna ſit:⁊
vnũ caput eius ch:iſtꝰ.facit qđ dicit Pe.Act.xv.ibi.Sed
per gratiã dñi noſtri ieſu ch:iſti credimus ſaluari:quẽad-
modũ ⁊ illi.p:emiſerat eñ̃.nunc ergo q̇d tentatis deũ im
ponere iugum ſuper ceruicẽ diſcipuloꝝ qđ neqꝫ nos neqꝫ
patres noſtri po:tare potuimꝰ. ¶ D De regno terreno ſi
loquimur:⁊ q̃n habuit o:tũ:dicimꝰ ſcḋm hiſto:iographos Regni tpalis exordium.
ꝙ ab Abel vſqꝫ ad diluuiũ/fuerunt cõpleti mille q̇ngenti
centũ quinquagintaſex anni:in q̇bus nullꝰ homo habuit
dominiũ ſuper hoĩes.xxxv.diſt.ſexto.Niſi vir ſuper vxo:ẽ
p:opriã.xxxiij.q.ij.placuit.⁊.q.v.ſatis.xxiij.q.iiij.duo iſta.
quãꝙ etiam tũc potẽtes a ſeculo viri famoſi dicerẽtur:vt
dicit̃ Geñ.vj.tamen nullus legit̃ regnaſſe. ¶ E Regnũ
vero hoĩm incepit ſicut.s̃.dixi poſt pn̄.iſtius operis.xxxvj.
ar.⁊.xlj.ꝟ.poſt diluuiũ.a Neroth:q̇ fuit de genere Canaã
qui fuit addictus ſeruituti.Geñ.ix.maledictꝰ puer canaã:
ſeruus ſeruoꝝ erat fratribus ſuis.xxxv.di.ſexto.j.q.iiij.§.
his ita.ꝟ.itẽ cham.cuiꝰ nepos fuit Nemroth.ipſe eñ̃ fuit
interfecto: hoĩm ⁊ opp:eſſo:.⁊ per iſtũ modũ fecit ſe regẽ
Geñ.x.Unde dicit̃ ibi ꝙ erat robuſtus venato: corã dño.
gloſ.i.interfecto: ⁊ opp:eſſo: ⁊ extincto:/quos allexit ad
edificandã turrim:vt cõtra deũ conſtitueretur.vj.di.§.ſi.
¶ Qui Nemroth ſcḋm Joſephũ noua regni cupiditate ty
rannidẽ exercuit:⁊ fuit autho: edificãde turris q̇ tãgeret
celum.

Digitized by Google

celum.Gen̄.x.Fuit autē principiū regni eius Babylon et
Arach:ꝛ Archat:ꝛ Chalāne i terra Sennaar.vt pꝛeall'.c.
x.dꝛ.De terra illa egreſſus eſt Aſſur:et edificauit Niniuē:
et Chale: que eſt ciuitas magna: vt dicit ibi. Et ita regna
mūdi inceperūt a Babylonia et Niniue/ꝑ oppꝛeſſiones
hoim ꝛ violētias:et ſic profecerūt regna in terra:ſicut ap/
paret tpe Abꝛae.Gen̄.xiiij.vbi dꝛ.Factū eſt aūt in illo tem
poꝛe:vt Amraphel rex Sēnaar ꝛc. vbi apparet ꝙ qui po/
tēſtioꝛ erat viribus:ꝛ alios poterat oppꝛimere: eis dn̄aba
tur. ¶ Ab his aūt oꝛtū habuit idololatria. ſicut habetur
Sap.xiiij.Deinde interueniēte tpe:cōualeſcēte iniqua cō
ſuetudine:hic erroꝛ tāq̄ lex cuſtoditus eſt:ꝛ tyrannoꝝ ipe
rio colebātur figmēta ꝛc.ꝛ īfra.qm̄ aut affectui aut regib⁹
deſeruiētes hoies/incōmunicabile nomē lapidibus et li/
Sordida regni temporalis initia.
gnis impoſuerūt ꝛc. vnde recte cōſiderātibus/oia regna
magna mūdi pꝛofecerūt in dominiū: ꝑ oppꝛeſſiones/vio
lētias/ꝛ inuaſiones alioꝝ. Sic em̄ regnū Chaldeoꝛum et
Aſſyꝛioꝝ profecit in monarchiā. Sic regnum Medoꝝ et
Perſarū per viā bellicā pꝛofecit in monarchiā.ſicut appa
ret Judith.j.ꝛ.ij.c. Sic etiā regnū Grecoꝝ in Alexādro.j.
Machab.j.¶ Similiter via bellica/occiſione multarum
gentiū et oppꝛeſſione/pꝛofecit monarchia Romanoꝝ.vt
habet.j.Machab.viij.per totū.Et quādiu non regnauit
inter eos ambitio: pfecerunt.vt habet ibi.Et qn̄ ambitio
dominādi ſuccreuit inter eos:habuerūt bella ciuilia. Un/
de ꝛ regnū Romanoꝝ a latrūculis cōgregatis incepit.vt
narrat eoꝝ hiſtoꝛia.Sic etiā pfecerunt regna Ptolemeo
rum:Syꝛoꝝ:et Egyptioꝝ.j. Machab. Deus aūt oipotēs
qui malas hoim volūtates ꝛ demonū conuertit in bonū.
ſm Aug.vt.s̄.dixi.xxxvj.arti.ver.et ſi dicatur.oia regna oꝛ
dinauit ad pꝛofectū virtutū:et exterminatione vitioꝛū:qꝛ
humanū genus erat per idololatriā defoꝛmatū. ſicut dici
tur Sap.xiiij.Initiū em̄ foꝛnicationis.i.oim vitioꝛum/eſt
exquiſitio idoloꝝ:et adinuētio illoꝝ/coꝛruptio vite eſt. et
infra.Infandoꝝ enim idoloꝝ cultus ois mali cauſa eſt/et
initiū ꝛ finis. Qꝛ aūt in coꝛrectionē vitioꝝ ꝛ laudē bonoꝝ
regna ꝛ dn̄ia ſint a deo inſtituta:patet.j.Pet.ij. Subiecti
eſtote.ex̄ de maio.ꝛ obe.ſolite. omni humane creature pꝛo/
pter deū:ſiue regi quaſi pꝛecellēti:ſiue ducibus tāq̄ ab eo
miſſis ad vindictā malefactoꝝ/laudē vero bonoꝝ. Unde
et per malos de⁹ punit malos. Eſa.x.Ue aſſur. Uirga fu/
roꝛis mei ꝛ baculus ipe eſt. In manu ei⁹ indignatio mea.
xxiij.q.v.§.hinc notandū.ꝛ Roma.xiij. Ois aia poteſtati
bus ſublimioꝛibus ſubdita ſit: nō eſt poteſtas niſi a deo:
que aūt ſunt a deo:oꝛdinata ſunt. ex̄ de cenſi.ois aia. xxiij.
q.j.quid culpat.xxij.q.ij. mouet te. vltra mediū.ibi. Sicut
Joſeph qui per Pharaonē iurando hoc in eo veneratus
eſt qd̄ dei iudicio poſit⁹ erat in infimis(als Mēphis/ſm
gloſ.que erat caput regni) Un̄ apl's. Ois poteſtas a dn̄o
deo eſt. Itē xp̄s Pilato.Nō haberes poteſtatē aduerſum
me vllā:niſi tibi datū eſſet deſuper. Joā.xix. Unde ipſi re/
ges mūdi nō ſequētes diuinā oꝛdinationē: ſed libidinem
dominādi ꝯtra deū:ꝛ fideles ſuos cōflauerūt vires ſuas.
ſicut patz.s̄.in Nemroth ꝛ alijs:et poſt in Pharaone/qui
afflixit populū dei:et ſeruituti ſubiecit. ſicut patet Exo.ij.
et.iij.ꝛ in ſeq.c.ꝛ.xxiij.q.iiij.nabuchodonoſoꝛ.immo ad tā
tam deuenit inſaniā Pharao: vt diceret Exo.v. Quis eſt
dn̄s:vt audiā vocem eius:et dimittā iſrael: neſcio dn̄m:et
iſrael nō dimittā.et tandē ꝓpter eius ſuperbiā perijt cum
ſuo exercitu in mari rubꝛo: ſicut patet in Exo. vſq; ad.xiiij.
c.ꝛ poſtea hāc eius ſuperbiā ſequētes/auſi ſunt dicere ſic/
ut dicit Ezechiel.xxix. Ecce ego ad te Pharao rex egypti
dꝛaco magne/qui cubas in medio fluminū tuoꝝ: et dicis/
meus eſt fluuius: et ego feci memetipm. ¶ Pharao autē
fuit nomē oim regū egypti ante Alexādrū. Sed poſt moꝛ
tem Alexandri egyptus cepit habere reges Ptolemeos:
ſicut dicit Aug.lib.iiij.de ciui.dei.¶ Similiter ſucceſſoꝛes
regū Aſſyꝛioꝝ in tantā excreuerūt ſuperbiā cōtra deum et
eius populū: vt eēnt auſi dicere ſicut dꝛ: Eſa. xxxvj. Quis
eſt ex oibus dijs terrarū q̄ eruerit terrā ſuā de manu mea:
vt eruat dn̄s hierl'm de manu mea? Et poſt. Cui expꝛobꝛa
ſti:et quē blaſphemaſti:et ſuꝑ quē exaltaſti vocē tuam? ꝛc.
¶ Similiter reges Chaldeoꝝ eleuauerūt coꝛ ſuū contra
deū in ſuperbia.ſicut ptz in Nabuchodonoſoꝛ Dan̄.quaſi
per totū.maxime.c.iiij.qui punitus eſt donec cognouit po
teſtatē ois regni eſſe a deo. vt p̄alleg.c.nabuchodonoſoꝛ.
xxiij.q.iiij.ꝛ.c.quādo.ꝛ.xl.q.iij.imperatoꝛes.de peni.diſt.j.
§.ex his itaq;. vltra mediū.ver. nabuchodonoſoꝛ. De eo
etiā ꝛ de ſuꝑbia eius Judith.iij.iiij.ꝛ.v.c. Patet etiam in
lib.Machab.j.ꝛ.ij.quō illi qui erāt de poſteritate Alexā/
dri/et deū cōtēpſerunt:et eius populū pſecuti ſunt:ꝛ fidē
dei exterminare voluerūt:ꝛ ſe deo adequare voluerūt.ſi/
cut Antiochus ꝛ alij. Hoc autē certū ꝛ regulare eſt/ꝙ oia
regna paganoꝝ idololatriā nutriuerūt:ꝛ fidem dei impu
gnauerūt.et hoc etiā fuit in imperio Romano vſq; ad tē/
poꝛa Cōſtantini magni.Et multi etiā imperatoꝝ poſt con
uerſionē fuerunt fautoꝛes hereticoꝝ:ꝛ ꝓmotoꝛes:fidei et
eccleſie impugnatoꝛes. Et hec de regnis gentiliū perſcri/
pta ſufficiant.
¶ F

INter reges aūt catholicos pꝛim⁹ fuit Mel/
chiſedech.ſicut.s̄.nota.in ar.xxxvj.ver.iſtius
ergo. rex Salem tpe Abꝛaam. de quo Gen̄.
xiiij.ꝛ Heb.vij.in quibus dꝛ ꝙ etiā fuit ſacer
dos.¶ G Et ſic pꝛimus rex catholicus ſa
Regum catholicoꝝ pꝛimi.
cerdos fuit q̄ credit fuiſſe Sem: q̄ fuit pꝛimogenit⁹ Noe:
ſupuixit autē Melchiſedech Abꝛae. xxv.annis. Deinde
fuit Job de cui⁹ pfectione habet lib. Job.ꝑ totū.Et ꝙ fue
rit rex hꝛ Job.xxix.Cūq; ſederē tāq̄ rex ꝛc. Qꝛ fuerit ſa
cerdos habet Job.j.ibi. Conſurgēſq; diluculo/offerebat
holocauſta.ꝛ Job.xlij. Job aūt ſeruus me⁹ oꝛabit pꝛo vo
bis ꝛc. Et poſtmodū in populo iſrael liberato de ſeruitu
te egyptiaca/fuerunt reges poſt Saul pꝛimū regē/fere ꝑ
cccclxxij. annos. Ex quib⁹ tres boni.vnde Eccli.xlix. Pꝛe/
ter dauid et Ezechiā et Joſiam/oēs reges pctm̄ commiſe
rūt.ſ. vel ꝙ fuerūt idololatre: vel fautoꝛes idololatrarū.
Fuit igit eccleſia ſine regib⁹ catholicis/exceptis trib⁹ pꝛe/
dictis/poſtq̄ filij iſrael exiuerūt de egypto fere ꝑ.cccxxvij.
annos. Antea peregrinati ſunt fideles ab initio mūdi in
mūdo iſto/aliqn oppſſi ſub ipis regib⁹ ꝑ duo milia.ccliiij.
annos. ¶ H Poſt exitū autē filioꝝ iſrl' de egypto rexe/
rūt ſacerdotes populū:ſicut apparet in Moyſe ꝛ Aaron
vſq; ad Samuel.vt colligit ex libꝛis Exo. Leuit. Numeri.
Deutero.ꝛ Judicū.ꝛ.j.lib. Reg.vſq; ad.iiij.c. Poſtmodū
ſicut patz in pꝛeall'.c.iiij.popul⁹ dei aſpernātes regnū Sa
muel/petierūt ſibi regē dari.ſicut habetur.j. Reg.viij. de
quo fuit dn̄s indignatus.vt ibi habet.vn̄ dedit eis regem
permiſſiue/nō pꝛeceptiue.vt habet Oſee.xiij.ibi. Ubi eſt
rex tu⁹? Maxime nūc ſaluet te in oib⁹ vꝛbibus tuis ꝛc. et
ſequit. Dabo tibi regē in furoꝛe meo ꝛc.viij.q.j.audacter.
Dn̄iū em̄ datū ſummo ſacerdoti ꝛ tpale ꝛ ſpūale. vt habe
tur in Deutero.xvij.ſi difficile et ambiguū ꝛc.vbi ponunt
tria genera cauſarū:criminaliū/ciuiliū/ꝛ ſpūaliū: vt expo
nunt ex̄ q̄ ſi.ſint legi.per venerabilē.§.rōnib⁹.¶ Qꝛ autē
Judiciaria poteſtas eccleſiaſticoꝝ eſt.
idē iudiciū ꝛ ptās ſit eccleſie poſt aduētū xp̄i: habet Luc.
xxij.ibi.Et q̄ nō habet:vēdat tunicā ſuā:et emat gladiū.et
ſequit.Ecce duo gladij hic.Tractaui de hoc late in ſuꝑioꝛi/
bus:maxime in ar.xiij.xxxvij.ꝛ.lx.vn̄ nō repeto. De pote
ſtate eccleſie ꝛ regno Dan̄.vij. vbi loquēs Daniel de qua/
tuoꝛ monarchijs/ait. Et iudiciū ſedebit/vt auferat potē/
tia ꝛ cōterat:ꝛ diſpereat vſq; in finē. Regnū aūt et pote/
ſtas ꝛ magnitudo regni que eſt ſubter oē celū/det popu/
lo ſanctoꝝ altiſſimi:cuius regnū/regnū ſempiternū eſt:et
oēs gētes ſeruiēt ei/atq; obediēt ꝛc. Caput aūt iſti⁹ regni
xp̄s eſt:ꝛ viri eccleſiaſtici ſunt ei⁹ vicarij. Sꝫ quare oēs nō
obediāt vicario dei p̄cipuo ꝛ alijs:aſſignat rō quodāmo/
do ab aplo ad Heb. ij. ibi. Oia ſubiecſti ſub pedib⁹ eius.
In eo em̄ ꝙ oia ſubiecit: nihil dimiſit nō ſubiectū ei. Nūc
aūt necdū videmus oia ſubiecta eſſe: nō ergo mirandū ſi
nō ſubijciātur etiā multi vicarijs eius: quum nō ſubijcian/
tur ipſi regi pꝛincipali. iuxta illud Jo.xv. Si me perſecuti

Digitized by Google

ſunt: ⁊ vos perſequẽtur. Et magna rō huius inobediẽtie
eſt vanitas ⁊ ſupbia. iuxta illud Job. xi. Et vanus in ſup/
biā erigit: ⁊ quaſi pullū onagri ſe liberū natū putat. et in
canonica Jo. iij. c. j. Scripſiſſem forſitan eccleſie: ſꝫ is qui
amat primatū gerere in eis Diotrepes nō recipit vos ⁊c.
xlij. di. §. hinc etiā. Diotrepes interpretatur decor inſanies.
Inter oīa que faciūt inſanire eſt ſupbia. vt habet de Sen
nacherib. iiij. Reg. xix. Inſaniſti in me: et ſupbia tua aſcē/
dit in aures meas ⁊c. ¶ Sācti aūt patres quū ipſi eſſent
mie miniſtri: vſum gladij tēporalis cōmiſerūt ſecularib⁹/
et cōmittūt. Unde quum reges pmouētur ad regis faſti/
giū: de manu ꝯſecrātis recipiūt diadema regale/ſceptrū/
et nudū gladiū. Adde hic quod ſcripſi. ſ. in. xiij. ⁊. xxxvj. et
xxxvij. ar. Un et Hiere. de ſacerdotibus Anathot Hiere. j.
et ex̄ de maio. ⁊ obe. ſolite. dixit. Jude. ij. Macha. vlti. Ac
cipe ſanctū gladiū munus a deo: in quo deijcies aduerſa
An leui/ rios populi mei iſrael. ¶ I Si aūt queratur quō ſacerdo
te q̄d tē/ tes ⁊ leuite in veteri lege poterant iuriſdictionē tpalē ha
porale bere: quū nihil poſſent poſſidere de tēporalib⁹. vt habet
poſſede/ Numeri. xviij. ibi. Dixit dn̄s ad Aaron. In terra eoꝝ nihil
rint. poſſidebitis: nec habebitis ptē inter eos ⁊c. ⁊ Deut. xviij.
Nō habebūt ſacerdotes et leuite ⁊ oēs qui de eadē tribu
ſunt/partē ⁊ hereditatē cū reliquo iſrael. xij. q. j. §. his ita.
Reſpōſio eſt ꝙ etſi nō haberēt poſſeſſiones: habebāt ta/
mē vrbes et oppida ⁊ ſuburbana ad habitandū pro ſe et
ſuis pecoribus. vt habet Nume. xxxv. Joſue. xiiij. et. xxj. et
prealle. §. his ita. ¶ K Sic ⁊ clerici certe approbate re/
gule nō ſubiecti/ ppriū ⁊ iuriſdictionē tēporalē pnt habe
re. xxiij. q. viij. §. ecce. ⁊. §. hinc datur intelligi. xxij. q. iij. per to
tū. et. xij. q. j. ꝑ totū. ⁊. q. iiij. ꝑ totū. et legit ⁊ not. ex̄ de rap.
in archiepatu. in gloſ. vlt. ⁊ ex̄ ne cle. vel mo. clericis. gloſ.
ij. eo. ti. ſi ep̄s. li. vj. xcv. di. c. j. in gloſ. j. i fi. ⁊ de appel. roma/
na. §. debet. li. vj. et ex̄ de delic. pue. c. ij. vbi de hoc. ⁊ de ma
io. ⁊ obe. ſolite. vbi de hoc. in gloſ. nūquid. ¶ L Q: au/
tē vna dicatur eccleſia ante chriſtū et poſt: faciūt. ff. de leg. j.
ꝙ in rerū. ff. de iudi. pponebatur. ff. de ver. obli. inter ſtipu/
lantē. §. ſacramēta. qd̄ legit ⁊ not. de cōſe. diſt. j. de fabrica.
gloſ. hoc intelligit. xvj. di. habes librū. gloſ. nō quod eadē.
vij. q. j. deniqꝫ. gloſ. ar. ꝙ idē eſt ppl̄s. ⁊ xxxj. q. ij. lothari⁹. in
gloſ. ar. ꝙ idē eſt ppl̄s. ij. q. vj. §. poſt ſecūdā. ⁊ i gloſ. ar. cō/
tra. ⁊. c. ſi ep̄s. ibi: renouet examē. ex̄ de iudi. cōſuluit. ex̄ de
feu. c. ij. §. fi. xij. diſt. pceptis. in gloſ. ar. ꝙ nō. xxxiiij. q. j. nō
ſatis. i gloſ. j. nō de nouo. ex̄ de dona. ꝑ tuas. gloſ. q: forte.

¶ Articulus. lxv. A

Ceterū q: in pmiſ/
ſis late pſecutus ſum quare eccleſia dica
tur vna/ſancta/catholica/et aplica. Nūc
dicendū eſt de ſchiſmaticis ſe ab iſta ſan/
cta et vna eccleſia ſeparātib⁹. ¶ Et pmo
ſciēdū eſt q̄d ſit ſchiſma. Scd̄o vnde dicatur. Tertio qua pe
na ſchiſmatici feriantur. Quarto q̄d iuris de ordinatiōi/
Schiſ/ bus ab eiſdē factis. ¶ Quid ſit ſchiſma. Eſt quidē illicita
matꝫ de/ diſceſſio eoꝝ inter quos vera ⁊ legitima vnitas debet eſſe.
finitio. Seu illicit⁹ ab vnitate vel vniuerſitate diſceſſus. ſm Hoſ.
Uel dic ꝙ ſchiſma eſt illicita diuiſio ꝑ inobediētiā ab vni/
tate eccl̄ie ſancte. xxiiij. q. iij. inter ſchiſma. vij. q. j. nouatia/
nus. Ideoqꝫ ſchiſmatici volētes eccleſiā dei ſcindere/pec
cāt in fide quoad articulū illū: Credo in ſpiritūſanctū: et
vnā ſanctā catholicā eccleſiā. ad hec. xxiiij. q. j. aduocauit:
et. iiij. c. pcedē. Sed nō eſt intelligēdū ꝙ ita credatur in vnā
ſanctā eccleſiā: ſicut in deū. Unde Aug. ad neophitos. et
ponit de cōſe. diſt. iiij. prima igit. ad fi. ibi: Itē. Qd̄ aūt in/
terrogauimus: credis in ſanctā eccleſiā: et remiſſionē pec
catoꝝ: carnis reſurrectionē: non eo modo interrogauim⁹:
vt quō in deū creditur/ſic in eccleſiā ſanctā catholicā: que
ppterea ⁊ ſancta et catholica eſt: q: recte credit in deum.
nō ergo diximus vt in eccleſiā quaſi in deū crederetis: ſed
intelligite nos dicere ⁊ dixiſſe vt in eccleſia ſancta ⁊ catho
lica cōuerſantes/in deū crederetis. Et vnde dicatur certe
hoc nomen ſchiſma grecum eſt: et dicit a ſciſſura. xxiiij. q. j.
ſchiſma. in prin. Quū eñ fides catholica vna ſit: et vnio/
nē deſignet: q: chriſtus nō duas: ſed vnā tm̄ eccleſiam ſibi
copulauit. xxvj. diſt. acutius. Unde ſm Aug. Uir vni⁹ vxo
ris ep̄s ſignificat vnitatē ex oībus gētibus collectā/ ⁊ vni
viro chriſto ſubditā: hec vnitas diuiſionē nō recipit. xxiiij.
q. j. loquit. patet ꝙ ſi quis ab hac vnitate recedit: diuiſus
eſt: et ſic ſchiſmaticus. xxiij. q. vij. quēadmodū. Ueſtimētū
dn̄i ideo ſciſſum non fuit: ſed de eo ſortiti ſunt: q: eccleſia
ſcindi nō debet: ſed tota in vnitate cōſiſtit. xvj. q. vlti. ſunt
dn̄i. de hoc no. ex̄ de elec. q: diligentia. ¶ Differt aūt ſchiſ/
ma ab hereſi in pncipio. Nā hereſis in ſui pncipio hꝫ per/ Schiſ/
uerſum dogma: qd̄ nō habet ſchiſma. ſed ſi permanet: ca/ matis et
det i hereſim: q: fingit ſe ab eccleſia recte receſſiſſe: ⁊ ideo hereſeos
cenſetur hereticus. xxiiij. q. iij. inter ſchiſma. et ſic peccat in diſcrimē.
illū articulū: Credo in ſpiritūſanctū: per quē eccleſia ſan/
cta vnit. xxiiij. q. j. §. ſi aūt. Uel eſt inter hec duo talis diffe
rētia/qualis inter genus et ſpeciē: q: omnis hereticus eſt
ſchiſmaticus: ſi eſt publicus. ſed nō conuertit niſi ſchiſma
durauerit. Uel eſt differētia que inter diſpoſitionē ⁊ habi
tum. Primo eñ dicit ſchiſma: ſed quū poſt tp̄s ptinaciter
adheſerit ſue ſecte: dicitur hereſis. vt hec no. in prealleg. c.
inter ſchiſma. ¶ Qua pena ſchiſmatici puniunt. Et certe Schiſ/
puniūtur a deo et hoībus. Ut eñ ſcirēt hoīes q̄ graue/et maticoꝝ
q̄ deteſtabile ſit hoc crimē: oſtēdit dn̄s in Chore Datan ⁊ suppli/
Abiron: quos terra viuos abſorbuit cū tabernaculis ſuis cia.
et vniuerſa ſubſtātia: deſcēderūtqꝫ viui in infernū operti
humo. Nume. xvj. Sed et ignis egreſſus a dn̄o interfecit
ccl. viros qui offerebāt incēſum. vt ibi dicitur. qui ducēti. l.
cum Chore Datan ⁊ Abiron ſchiſma fecerāt cōtra Moy/
ſen. vt in prin. illius. c. cōtinetur. ponit hiſtoria. j. q. j. ſi q̄s
inquit. xxiiij. q. j. didicimus. Sed ⁊ exēplo alio oſtēdit. quū
eñ decē tribus ſciſſe eſſent a tribu Juda et Beniamin: et
relicto rege ſuo/aliū ſibi foris cōſtituiſſent: tanta indigna
tio dn̄i exiuit aduerſus illos qui ſchiſma fecerūt: vt etiam
quū homo dei ad Hieroboam miſſus eſſet/qui ei pctā ſua
exprobraret: panē apud illos edere/ et aquā bibere veta/
ret: qd̄ quū nō cuſtodiſſet: ⁊ cōtra preceptū dn̄i prādiſſet:
ſtatim diuina cēſura pcuſſus eſt: vt inde regrediens impe
tu ac morſu leonis in itinere necaret. iij. Reg. iiij. et. xij. iij.
Reg. xiij. vij. q. j. deniqꝫ. ex̄ de elec. licet. Unde nec dubium
eſt ſceleratius eſſe delictū/qd̄ eſt grauius vindicatū. xxiiij.
q. j. nō afferam⁹. ¶ Nec obſtat ꝙ alibi d: hereſim eſſe ma/
ximū inter crimina. ar. vj. q. j. quero. xxij. q. j. primū. in prin.
et eo ꝙ primū locum tenet in criminibus. xxxij. q. vij. quid
in oībus. xxij. q. ij. primū. Nam etſi crimē hereſis maius ſit
nouo ſchiſmate: tn̄ ex quo ſchiſma radicatū ⁊ confirmatū
fuerit: idem eſt crimen: et vtriqꝫ eſt pena eadē infligenda.
xxiiij. q. iij. inter ſchiſma. de hoc nota. in preall. c. nō afferā/
mus. ¶ Ab hoībus etiā puniūtur. nam excōmunicantur.
et ſi nō reſipuerint: deponūtur. xxiij. diſt. in noie. ⁊ ſi aliter
nō pnt diſtingui: inuocandū cōtra eos eſt brachiū ſecula/
re. xi. q. j. petimus. ex̄ de offi. ordi. qm̄ in pleriſqꝫ. §. penult.
et ſi. et expreſſum de ſchiſmaticis. xxiij. q. v. nō nos. ¶ Itē
dicit pprie ſchiſmaticus qui nō recognoſcit poteſtatē ro/
mane eccleſie. ex̄ de maio. et obe. ſolite. §. pe. vnde ſi aliter
occupet cathedrā q̄ debeat: puta ſi min⁹ canonice eſt ele/
ctus: fur eſt ⁊ latro. vij. q. j. nō furem. xxij. q. iiij. tres perſo/
nas. ex̄ de iure patro. relatū. Etiā ſi de paſtore ſedis aplice
queras: etiā ibi multo forti⁹ locū debet habere. ex̄ de elec.
licet de vitāda. xxiij. di. in noie dn̄i. lxxix. diſt. c. j. ⁊. c. ſi quis
pecunia. Ideo Octauian⁹ filius Joānis maledicti/q̄ vo/ Aliquot
catus fuit Uictor: iniuſte cathedrā occupauit. Uixit autē ſchiſma/
in cathedra vſurpata annis. viij. ⁊ menſibus. vij. huic ſuc/ ticoꝝ no
ceſſit Guido: qui ⁊ Paſcalis vocat⁹ fuit: ſed canones hoꝝ mina.
facta damnant. ex̄ de ſchiſ. c. j. Octauianus etiā contra pa
pam Alexandrū ſchiſma mouit/et fouit. vt legitur et no.
ex̄ de elec. quia. Reprobus etiam Ualdemarus ſchiſmati
cus fuit. ex̄ de ſacra. nō iterā. c. a nobis. ¶ Fredericus etiā
auus. iij. Frederici depoſiti ab Inno. iiij. cōtra Innocē. iij.

Digitized by Google

ſchiſma mouit. Et Otho impatoꝛ ſimiliter. quē tñ Inno. idē excōicauit. Fredericus.iij. contra Grego.ix. ſchiſma fecit. et tādē per Inno.iiij. depoſit⁹ fuit in cōcilio Lugdun. ex̄ de reg.iur.ad apłice.lib.vj. Philippus de bauaria dux quōdā gerēs ſe ꝓ imperatoꝛe cōtra Joannē.xxij. dictum. Jacobus de cathureo ſchiſma fecit: ⁊ Petrū de Coꝛuaria pſeudo fratrē minoꝛē inthꝛonizauit Rome in ſede beati Petri. qui tandē Petrus/qui Nicolaū.v. fecerat ſe vocari: ad veniā pꝛedicti dñi Joānis pape venit in Auinione: reſignās de facto quicqd de facto obtinuerat in ſuo papatu: ⁊ ſchiſma abiurās. de hoc ſcripſi.ſ̄.in.xxxvij.ar.ver.contra aūt.⁊.xxix.ar.ver.pōt. Deberet igit̄ quilibet ſchiſmaticus timere et aīaduertere/ ꝙ licet aliqñ nauicula Petri fluctuet: ſubmergi tñ nō pōt.xxiiij.q.j.nō turbatur. Schiſmatici eñ ſemꝑ inter iniuria feruēt: incremēta vero habere nō pñt.vij.q.j.nouatian⁹.⁊ no.i.xxix.ar.ſ̄. ¶ B Quid iuris de oꝛdinationibus factis a ſchiſmaticis? ſic eſt dicendū: ꝙ carēt executione taliter oꝛdinati: ⁊ bñficia eis collata vacāt: q2 nō tenet collatio. de hoc.ix.q.j. oꝛdinationes. et.c.a nobis. vbi de hoc no. ⁊ ex̄ de ſchiſ.c.j. Alienationes etiā rerū eccleſiaſticarum ab eiſdē facte/irrite ſunt.xij.q.ij. alienationes.⁊.c.ſi qua de rebus. Nec eñ talis pꝛelat⁹ regere poteſt. Ideo tꝑe talis pꝛelati eccleſia dr̄ vacare. ex̄ de pꝛeſcrip.c.j. ſi quis cōtra hoc venit: oꝛdinationib⁹ vel alienationib⁹ immitēs/excōicatus eſt: et ij qui de tenēdo ſchiſmate ſpōte ſacramentū pꝛebuerūt: ſacris oꝛdinibus ⁊ dignitatibus ſuſpēſi manēt. ex̄ de ſchiſ.c.j. ¶ Nedū aūt oꝛdinatiōes a ſchiſmaticis irrite ſunt facte: immo etſi ab excōmunicatis vel ab ijs qui renūtiauerūt ep̄atui: ij tamē oēs characterē recipiūt: ſicut etſi ab hereticis oꝛdinati foꝛent: dūmodo oꝛdines in foꝛma eccleſie cōferantur. vt.j.q.j.§. opponitur.ver.quis.⁊.c.ꝙ quidā.xxiiij.q.j.§. his authoꝛitatib⁹. Et hoc ſiue ſciēter ſiue ignoꝛāter quis recepit. Pꝛo tāto igit̄ dicūtur irrite/q2 executione carēt. vt pꝛealle.c.ꝙ quidā. Ex̄ de hoc.ix.q.j.c.ij.⁊.iij. ex̄ de eo qui renū.ep̄a.c.ij. et.j.q.j.dñs declarauit.⁊ ꝑ Inno.ex̄ de ſchiſ.c.j. ¶ Poteſt aūt ep̄s diſpēſare cū illis qui ignoꝛāter nō craſſa ignoꝛantia oꝛdines ⁊ bñficia a ſchiſmaticis receperūt.l.diſt. vt conſtitueret̄. et no.ex̄ de iudi. at ſi clerici.in gloſ.magna. Sec⁹ ſi ſciēter ſm Oſti. et hoc ꝓbatur ex̄ de oꝛdi.ab epi.c.ij. In ep̄atu aūt ſemꝑ papa diſpēſat: ſiue ſciēter ſiue ignoꝛanter quis recepit. ex̄ de elec.quia. Sed mirū videt̄ quō oꝛdinatus a ſchiſmatico recipiat characterē. Nā depoſitus nō videt̄ ꝙ dare poſſit qđ nō habet. Quō ergo dabit ſchiſmaticus hereticus vel excōicatus characterē contra iura illa.j. q.vij.daibertū. ex̄ de iur.patro.ꝙ aūt. ex̄ de cōſue.quanto. in ſi.ff.de offi.pcō.l.iiij. Reſpondeo quātūcūqꝫ deponat̄ vel excōicetur. vel etiā renūtiet dignitati ⁊ oꝛdini: charactori tñ oꝛdinis ep̄alis ſemel impꝛeſſo renūtiare non pōt. arg.ff.de offi.pꝛeſi.legatus. et de pac. ſus agnationis.C. de pa.po.abdicatio. de cōſe.diſt.iiij.oſtēditur.⁊.c.quomodo.ibi. et dñicū characterē foꝛis accipiebat.c.nullus autē.⁊.c.nō in vobis.j.q.j.ꝙ quidā.xxij.q.vij.licite. ex̄ de diuoꝛ. quanto.§.ſi vero.ibi. Quia ſacramentū fidei qđ ſemel eſt admiſſum/nūqꝫ amittit̄.⁊.xxiij.q.iiij.diſplicet.ibi. Characterē dñicū poꝛtatis in ſacramēto qđ accepiſtis. Et loquit̄ ibi Augu.ad Donatū hereticū.⁊.xxiij.q.vij.quēadmodū. ibi. Reſpōdeo q2 nō facio iniuriā characteri imperatoꝛis: quum erroꝛē coꝛrigo deſertoꝛis. ¶ Et ideo cū illo charactere ſemꝑ remanēt alique reliquie oꝛdinis. ſicut dicit̄ de illo qui cedit actiones.ff.de pecu.quis ergo. et.ff.ꝓ ſocio. l.ij.et.iij.C.de noua.l.iij. Nec eñ incoꝛpoꝛalia talis nature ſunt: ꝙ pñt in aliū trāſferri: et nihilomin⁹ retineri: ſicut doctoꝛ trāſfert ſcientiā in ſcholaſticū: et eā nihilomin⁹ retinet. Unde nō dat talis oꝛdinans qđ nō habet.ſ.characterem: nō tñ efficacem trāſfert: q2 nec efficacē habet: et ideo quoad executionē neceſſaria eſt diſpēſatio. ex̄ de ſchiſ.c.ij. q2 nudus character trāſfertur: ſed per diſpenſationē calorē ſumit: et viuificatur: et ſic electio nuda veſtit̄ per publicationē. ex̄ de elec.publicato. Iſte enim character ſpūalis eſt et inuiſibilis: et inuiſibiliter a ſpūſancto confertur per impoſitionē manuū factā iuxta ritū ab apłis introductū. ſcꝫ Petro: Jacobo: Joāne: qñ miſerunt Paulū ⁊ Barnabam ad pꝛedicādū. Act.xiij.lxv.diſt.poꝛro.lxxv.diſt.quod die. ex̄ de ſacra vnc.c.j.§.j.⁊ de ſacra.nō ite.c.vlti.⁊ de bap. maioꝛes.§.itē queritur.et.§.vlti.⁊.c.debitū. ¶ E Eſt et alius character coꝛpoꝛeus et viſibilis.ſ. coctura ferri cādētis/que furū facieī impꝛimitur. ex̄ ne cleri. vel mona. ſentētiam. de cri.fal.ad audientiā. ¶ Eſt et alius character coꝛpoꝛeus: qui ⁊ ſtigma vocat̄: qui fabꝛicēſibus impꝛimebat̄. Eſt autē fabꝛicenſis/qui publica arma facit: et in publicis fabꝛicis/⁊ nō alibi: et dat pꝛimicerio qui reponat in publicis armamentis. Et eſt ſtigma inſigne quo coꝝ bꝛachia figurabātur: cui impꝛeſſum nomē imperatoꝛis erat. Uocat̄ etiā annotatio quidā alius character qui impꝛimit̄ manibus quoꝛūdā qui vocātur hydꝛophylati.j. cuſtodes aquarū: dicti ab hydoꝛ/quod eſt aqua. et inde hydria/vas quo aqua defertur. Jo.ij. et phylare qđ eſt ſeruare vel cuſtodire. inde hydꝛophylati.⁊ impꝛimebat̄ nomen imperatoꝛis in eoꝝ manibus. de his.C.de fabꝛicē.l. ſtigmata.lib.xj.C. de aqueductu.l.de criminibus.ad ſi.⁊ legit̄ ⁊ no. ex̄ de ſentē. excō.ſi iudex.lib.vj.⁊.xxiij.q.ij.hoc ipm. Sed quum iſti characteres coꝛpoꝛei admiſſi ſemel/nūqꝫ amittātur: multominus ſpūalis character impꝛeſſus i aīa deleri poterit. vt iurib⁹ pꝛeal.⁊ ar. ex̄ de trāſla.inter coꝛpoꝛalia.§.ſi.ꝟ. Per pꝛedicta patet ꝙ ſchiſmaticus eccleſiaſtica ſacramēta cōfert. Unde hec ſit fides tua/ꝙ heretici/⁊ ſchiſmatici/excōmunicati/ſimoniaci in oꝛdine/ depoſiti/ſuſpēſi/ vel interdicti/vera cōferunt ſacramēta: et verū coꝛpus chꝛiſti conficiūt: dūmodo in foꝛma eccleſie conferant.xix.diſt.ſerui.j. q.j.dñs declarauit. et.c.ꝙ quidā.de conſe.diſt.iiij.quomodo.⁊.c.oſtēditur.c.nullus aūt.c.ab antiqua.c.eccleſia.c.ſatis.c.ſiue hereticus. ¶ Ceterū ſi in ijs foꝛma eccleſie non ſeruetur: nihil agit̄: q2 extra eccleſiā.ſ.extra foꝛmā eccleſie nō eſt locus veri ſacrificij.j.q.j.extra catholicā. de cōſe.diſ. iiij.hi vero heretici.⁊.c.ſi reuera. Et tales oꝛdinatiōes ſeruantium foꝛmā eccleſie irrite eſſe dicūtur quoad executionē: ſed rate quoad characterē. vt.j.q.j. ſi qui a ſimoniacis. et ex̄ de ſchiſ.c.j. vt etiā.ſ̄.dixi.et.j.q.j.qui perfectionē.et.c. ventū.⁊.c.ſacramēta.c.ſicut ficti.c.nōne eſt.xxiiij.q.j.audiuimus. et de hoc ꝑ Oſti.in ſumma. ex̄ de tēpo.oꝛdi.§. et a quo. ¶ Itē ſciendum ꝙ licet ſchiſmatici cū veſtimentis ſacerdotalibus benedictis ⁊ in altaribus cōſecratis celebꝛauerint: nō ꝓpter hoc erit bñdictio vel cōſecratio iterāda. ex̄ de ſacra.nō iteran.c.ij. ¶ Itē notandum ꝙ eccleſia ſchiſmatica ex quo cōuerſa eſt ⁊ recōciliata: oīa iura ſua recuperare debet.ſ̄.de elec.q2 diligētia. et ex̄ de maio.⁊ obe. inter quatuoꝛ.in fine.xv.q.vj.iuratos.⁊.c.nos ſanctoꝛum. ¶ Schiſmaticus aūt volēs redire ad vnitatē eccleſie/admittit̄: ſed ad mandatū ep̄i ſatiſfacere tenet̄: et debet recipi cū man⁹ impoſitione: vt accipiat ſpm ſcm: qui extra eccleſiā nō eſt nec dari pōt.xxiiij.q.j.didicim⁹.⁊.c.pudēda. et c.ſchiſma. de cōſe.diſt.iiij.hi de quibus.⁊.c.ab antiqua.

Ceterū oēs ſchiſmatici/ vt dictū eſt/ eccleſiā dei diuidūt: in partē ſe dāt: ⁊ ab eccleſia vnica ⁊ catholica recedunt.xxiij.q.iiij.ſi qs a catholica.xxiiij.q.j.aduocauit. Contra ſanctā dei eccleſiā faciūt cōuenticula: que nō concilia ſed cōciliabula ſunt appellāda.xxiiij.q.ij.clericus. Tunicam dñi incōſutilem quā milites Pilati nō fuerunt auſi ſcindere: ſcindūt.xvj.q.vij.ſicut.xxiiij.q.j.qm. Ueſtem nuptialem que eſt vnitas et charitas non habēt. Mat.xxij. Unde ſuper illo verbo non veſtitū veſte nuptiali. Oꝛige. Quid autem debemus intelligere per nuptialē veſtē: niſi charitatem? quia hanc in ſe dñs habuit: quum ad ſociādē eccleſie nuptias venit. Intrat ergo ad nuptias: ſꝫ ſine veſte nuptiali: qui in eccleſia fidem habet: ſed charitatē non habet: quā ſchiſmaticus habere non pōt: q2 ſpiritū ſanctū non habet: qui charitas eſt.xxiiij.q.j.§.ſi autē. induti ſunt ſchiſmatici ſacco ſciſſo et foꝛdido non contexto ⁊ mundo:

An valida ſint q ſchiſmatici ſanciuere.

Character ſpiritualis.

Character coꝛpoꝛeus.

Digitized by Google

q: ſeparati ab eccleſia vna ⁊ mūda nō habente maculam
neq; rugam.xxxij.q.iiij.recurrat. Nō cōicant cū columba
q: cū ea pacem nō habent.j.q.j.remiſſionem. Extra hor-
tum cōcluſum ſpinas colligunt.xxiiij.q.j.oībus. Extra ar-
cam naufragio pereunt.xxiiij.q.j.qm̄. Extra domū agnū
nō comedūt. Exo.xij.ad finē.xxiiij.q.j.q:. Nō ſunt filij ſpō
ſi chriſti. Jo.iij.q: ab vna ſponſa eiꝰ legitima eccl'ia ſcȝ ſe
ſecernūt.xxxvj.di.acutius. Nō eſt cū eis ſpūſſctūs: q: non
ſunt cōgregati in vnū locū catholicū. Jo.xx.xxiiij.q.j.§.ei
aūt.ſed aduerſus dn̄m ieſum chriſtū caput eccl'ie.ex de ſa
cra vnc.c.j. ⁊ aduerſus chriſtū eiꝰ.i.vicariū ſuū in terris.
ex de elec.vbi.li.vj. Schiſmatici fures ⁊ latrones ſunt.vij.
q.j.nouatianus.⁊.c.nō furem. Tales p̄lati nō intrant p
oſtiū. Lupi rapaces ſunt. Oues diſpergūt ⁊ occidūt. Jo.
x.xxiiij.q.iiij.tres pſonas. Oues aliene tales ſequunt̄. Er-
rant poſt eos in montibꝰ Gelboe.ij.Re.j. Gelboe decur-
ſus interpretatur: q: ſchiſmatici extra eccleſiā decurrunt.
Oues legitime nō recedūt ab ouili.i.eccleſia vna: q: vnꝰ
paſtor ⁊ vnū ouile. Jo.x.ex de bap.licet. Norunt vocē pa
ſtoris.ipm̄ ſequunt̄. Jo.x.xxiii.q.iiij.tres. In vnū ſe colli-
gunt: q: nō ſe diuidūt: ſed dicūt̄ ſtemꝰ ſimul. Eſa.l.xliij.di.
ſit rector.ver.hinc in exodo. Paſtoris baculo in canibus
predicatoribꝰ, vt p̄e.c.ſit rector.latrantibꝰ p̄dicantibꝰ,
cōtra lupū diabolū.vij.q.j.§.hic aūt.fiducialiter ſe cōmit-
tunt.v.q.v.nō oīs.in fi. Inuente oues ex mandriā ⁊ cuſto
diam opilionis ſanguinolēte ⁊ dilacerate ⁊ interfecte in
montibus ſunt repte: q: lupus vorax diabolus eas cruen
tauit: q: p̄imꝰ ſchiſmaticus qui eccleſiā pſequit̄ ⁊ ſpūali-
ter occidit: lucifer eſt: qui ⁊ draco dicit̄: qui tertiam partē
ſtellarū angelorū cauda traxit. Apocal'.xij. ¶ E Inter

Ludouicus bauarꝰ imperator ſchiſmaticus.

alios principales ſchiſmaticos fuit dictus Bauarus in-
truſus in imperio: ⁊ caput ſchiſmaticoꝝ tam ſecularium ꝙ
clericoꝝ ꝙ religioſoꝝ. qui tp̄e meo, ſicut dixi in principio
iſtius opis, cū romanis dn̄m papā Joan.xxij.de facto de-
poſuit: ⁊ Petrū ſepe dictū de coruaria ſibi in ſede Petri
ſubſtituit.vere ventus frigidus aquilonis abſq; hauſtro.
Cāti.vi.i.calore ſpūſſancti: qui auſus fuit mittere manū
in chriſtū dn̄i papā ſcȝ. ꝯtra illud.ij.q.vij.§.de his. Nā etſi
dn̄s papa Joan. a dn̄o eſſet reprobatus vt Saul (quod
abſit) nunꝙ tm̄ manū depoſitionis potuit mittere in chri
ſtū dn̄i vicariū ſcȝ chriſti papā p̄dictus Bauarus: vt ple
ne probaui in prin.iſtius operis.xxxvij.ar.ver.cōtra aūt.
Quis em̄ delirus ⁊ infidelis amplius crederet dicto ba-
uaro ſchiſmatico ſeculi quodāmodo: ꝙ dn̄o pape Joan.
predicto ipm̄ cōdemnanti cū eccl'ie catholice cōſilio ⁊ aſ-
ſenſu? Sed eſto ꝙ a papa (qḋ nō eſt veriſimile in ſuo iure
ſi qḋ bauarꝰ haberet) grauaret̄: nūquid ꝓpterea ſchiſma
cōtra papā ⁊ eccl'am debuit cōcitare: ⁊ antipſeudopapā
aliū ſubrogare? Quis dubitat quin hoc bauarus fecerit:
indignatus ⁊ cōtra ſuū dn̄m recalcitrans ⁊ vindictā fa-
ciens? Nūquid q: papa Joā.negauit ei iuſtiſſime vel (qḋ
abſit) iniuſte qḋ petebat: hereticus factus eſt: ſicut eū ba-
uarus infidelis appellat? Quis tantā iniquitatē ⁊ infide
litatem, ſi attenderet, nō videret? verus em̄ fidelis nūꝙ
quemꝙ maxime ſuū ⁊ mundi dn̄m ⁊ dei vicariū de hereſi
diffamaret. Odit deus ⁊ p̄jicit feſtiuitates ſchiſmaticoꝝ.
nō capit odorē cetuū ſuoꝝ: aufert a ſe tumultū carminū
eoꝝ: carmina lyre eoꝝ nō audit. Amos.v.xxiiij.q.j.odi.j.q.j.
odit. Carnes ſctē nō auferūt malitias eoꝝ. Hiere.xj.de cō.
di.ij q ſcelerate.q.d.ſed potiꝰ augent. Panē pollutū quan
tū ad ſe ⁊ eos ſequentes offerūt. Malach.j.xlix.diſt.c.vlt.
Oſculant̄ filiū virginis in altari: cuiꝰ corpus myſticū qḋ
eſt eccl'ia.xxiij.q.iij.pro membris.dirūpunt: dum ſanctā fa
ciem benedicūt quaſi in faciem eius ſpuūt. ⁊ dum dei filiū
ſumūt quaſi in luto eū p̄jiciunt. ¶ F Cōtra ſchiſmati-
cos ait dn̄s per Oſee.viij.c.multiplicauit effraim altaria
ad peccādū. facte ſunt ei are in delictū. ⁊ ſequit̄. Hoſtias
offerent: immolabūt carnes: ⁊ comedent: ⁊ dn̄s nō ſuſci-
piet eos. Et.c.ix. Oſee. Sacrificiū eoꝝ quaſi panis lugen
tium.oēs qui comedent eū, cōtaminabunt̄: q: panis eoꝝ
anime eoꝝ. In cōuiuio eoꝝ nō eſt dn̄s: q: cōuiuiū eoꝝ ſe-
paratū eſt. Oſee.iiij. Vinū acetoſum offerūt dn̄o. Jo.xix.
q: ipſum in ara altaris iterū crucifigunt. ſed ipſe nō vult
bibere.de pe.diſt.ij.§.qḋ nō reprobi. ¶ Nō placent dn̄o ſa

ſchiſmaticoꝝ ſacrificia deo non ſunt accepta.

crificia ſchiſmaticoꝝ. Cyprianus. Vultū catholice eccl'ie
⁊ authoritatem ſibi ⁊ veritatem vendicant: quum ipſi nō
ſint in eccl'ia. Benedicūt, quū ſint maledicti. Vitā pollicē
tur, quū ſint mortui. Deū inuocant, quū ſint blaſphemi.
Sacerdotiū adminiſtrant profani. Cōponunt altare ſa-
crilegi. Antiſtites diaboli audēt euchariſtiā facere. Obla
tionem offerūt vbi ſpūſſctūs nō eſt. Preces offerunt dei
violatores. Falſa quodāmodo altaria ⁊ illicita ſacerdo-
tia ⁊ ſacrificia quantū ad eos ſacrilega offerūt ⁊ compo-
nunt, quos cōſtat a charitate atq; vnitate eccl'ie catholi-
ce receſſiſſe. Sacrificia eoꝝ ſm̄ Oſee.ix.deteſtat̄ deus: di-
cens. Sacrificia eoꝝ tanꝙ panis luctus.oēs qui mandu
cant cōtaminabunt̄.hec legunt̄.j.q.j.ſi quis inquit. Diui-
ſum eſt cor eoꝝ interibunt. Oſee.x. ¶ De talibꝰ immolan
tibus ſcelerate dicit dn̄s p Eſaiā. Eſa.j. Quo mihi multi-
tudinem victimarū veſtrarū: dicit dn̄s. Plenus ſum. Ho-
locauſta arietū ⁊ adipem pinguiū ⁊ ſanguinem vitulorū
agnoꝝ ⁊ hircoꝝ nolui.⁊.j. Ne offeratis vltra ſacrificium
fruſtra. Incenſum abominatio eſt mihi. Neomeniam ⁊
ſabbatū ⁊ feſtiuitates alias nō feram. Iniqui ſunt cetus
veſtri. Kalendas veſtras ⁊ ſolēnitates veſtras odiuit ani
ma mea. Facta ſunt mihi moleſta. Laboraui ſuſtinens. et
quū extenderitis manus veſtras: auertā oculos meos a
vobis: ⁊ cū multiplicaueritis orationem veſtrā: nō exau-
diam: manꝰ em̄ veſtre ſanguine.i.pctō plene ſunt. ¶ Ta-
libus etiam diuiſis ab eccl'ia dicit dn̄s p Malachiā.c.ij.
Maledicā benedictionibꝰ veſtris.hoc eſt, quicquid a vo
bis benedicet̄ per me erit maledictū.j.q.j.maledicā.⁊.c.
multi.in fi.ibi.maledicā.vel q: nō benedicitis ex vero cor
de: vel q: iij qui inique agunt benedicunt̄ a vobis. Item
Hierony.ſup Aggeū.j.c. Propheta qui altari tantū extru
cto, ⁊ domo mea diruta, hoſtias mihi offers in altari: ⁊
victimis eius ſanctificari te putas: ſcito qm̄ ſanctum eſt
quidem qḋ offertur in altari: ſed non tam ſanctificaris ex
hoſtijs ꝙ ex mortuis operibꝰ pollueris.j.q.j.ꝓpheta. Itē
Hiero.in Aggeo.ij.c. Sic ppl's iſte hereticoꝝ ⁊ ſchiſmati-
corum eſt in cōſpectu meo dicit dn̄s. Omē qḋ fecerint qḋ
mihi obtulerint.⁊.j.cōtaminata erunt ⁊c.j.q.j.ſic ppl'us.
Item Hierony.ſup Amos.v. Odit deus ſacrificia hereti
coꝝ ⁊c.j.q.j.odit. Item Hiero.ſup Oſee.ix. Illi offerunt
panē ſacrilegū: ⁊ dant eleemoſynas: ⁊ ſectari vident̄ hu-
militatem: que ego, ſi fiant vere, holocauſta interpretor:
quum aūt ſcientiā dei reliquerint.i.fidem p quā ſcitur deꝰ
fruſtra trūcato fidei capite cetera membra habere ſe ia-
ctant.j.q.j.illi. Tātum em̄ bonū eſt charitas ⁊ eccl'ie vni
tas: vt ſine ea nō pſit etiā martyriū.j.q.j.vide.de pe.di.ij.
§.euidenter.⁊ di.iij.ſi quis. Et Cyprianus cōtra ſchiſma-
ticos ait. Quā igit̄ ſibi pacē ꝓmittūt inimici fratrū: qui
ſacrificia celebrare ſe credūt emuli ſacerdotū. ſecum eſſe
chriſtū, quū collecti fuerint, opinant̄. hi qui extra eccleſiā
chriſti colligunt̄. tales etiā ſi occiſi in cōfeſſione chriſti no
minis fuerint: macula iſta nec ſanguine abluit̄. Inexpia-
bilis em̄ ⁊ grauis culpa diſcordie: nec paſſiōe purgat̄.xx.
di.neq; ad cayn. Itē leo papa Leoni auguſto. Manifeſtū
eſt p crudeliſſimā ⁊ inſaniſſimā veſaniā in Alexādrina ſe-
de oē celeſtiū ſacroꝝ lumē extinctū. ⁊ intercepta eſt ſacrifi
cij oblatio. defecit chriſmatꝭ ſctificatio. ⁊ paricidialibꝰ im
pioꝝ manibꝰ oīa ſe ſubtraxerūt miniſteria.j.q.j.manifeſtū
Itē ſchiſmatici magis frequētāt diuina myſteria vt ſe iu
ſtificēt: ꝙ veri mutici eccl'ie. Sȝ ait Cypria.nō ſtatim ſuſ-
cipiēda ſunt q̄ iactant̄ in chriſti noīe: ſȝ q̄ gerunt̄ in chriſti
veritate. quare qui ſchiſmaticis patrocinantur: cenſura
diuina in eorum penis ⁊ facinore inuoluuntur: quo eorū
duces ⁊ authores. precipiente dn̄o per Moyſen Numeri
xv. ſeparamini a tabernaculis hominū iſtoꝝ duriſſimorū.
j.q.j.ſi quis inquit.⁊.xxiiij.q.j.didicimus. Item Auguſti.

Digitized by Google

Extra catholicam eccleſiam non eſt locus veri ſacrificij.j.
q.j.extra.Hi autē ſchiſmatici alieni ab eccleſia ꝓfani ſunt.
Hoſtes eccleſie ſunt. Nō pñt habere deū patrē: quia nō te
nent vniuerſalis eccleſie vnitatē.quō pñt tales cū aliquo
cōuenire: qui cū corpore et vniuerſa fraternitate nō cōue
niūt: ſm Cyprianū.xxiiij.q.j.alienus.❡ Sed nec ſpūſſan
ctus deſcēdēs ſup cōgregatos in vnū. Act.ij. eis dat⁹ eſt:
q: in vnitate eſt ſpūs vnus: nō in ſchiſmate aut diſcordia.
xxiiij.q.j.§.ei aūt.Hi ſunt qui ſm canonicā iude ſegregant
ſemetipſos aiales ſpm̄ non habētes. Jude.j.xxiiij.q.j.§.ſi
aūt.in prin. Vn̄ Bern̄.darauallen̄. Videre eſt aiam hois
quēadmodū vniuerſa corporis mēbra viuificet coherētia
ſibi: ſepara ergo qđ vis a iunctura ceterorum: et vide an mem
brū illud viuificet. Sic eſt oīs qui dicit anathema ieſu: q:
anathema ſeparatio eſt. iij. q. iiij. engeltrudā. Sic inquā
oīs qui ab vnitate diuidit: nec dubites quin ab eo receſſit
ſpūs vite.ad hec.iij.q.iiij.engeltrudā.xxiij.q.vij.quēadmo
dū. Iſti preterea ſchiſmatici nō ſunt in domo dñi. ſm Hie
ro.q: nō ambulāt in eius cōſenſu: et q: nō ſunt vnanimes
in ea. xxiiij.q.j. oībus. Iſta eſt domus dñi/de qua dicitur.
Dñe dilexi decorē domus tue.pš.xxij.Et iterū.Letat⁹ ſum
in his que dicta ſunt mihi: in domū dñi ibimus. pš.cxxj.et
Beati qui habitāt in domo tua dñe: in ſecula ſeculorum lau
dabūt te.pš.lxxxiij.vt preall.c.oībus.Itē. Vade in domū
tuā.Mat.ix.et Introibo in domū tuā.pš.v.et Dom⁹ mea
domus orationis vocabit. Jo.ij.Eſa.lvj.Mat.xxj.Mar.
xj.Luc.xix.et Domū tuā decet ſanctitudo.pš.xcij.ex lib.vj.
de immu.eccle. ex de cuſto. eucha.c.ij. Et hec eſt dom⁹ dñi
firmiter edificata: que eſt eccl̄ia catholica edificata ſupra
firmā petrā chriſtū.Mat.xvj.et.xix.diſ.in memoriā. ❡ Et
ꝙuis oībus aplīs chriſtus poſt reſurrectionē ſuā parē po
teſtatē tribuerit: et dixerit.Sicut miſit me pater et ego mit
to vos: accipite ſpiritū ſanctum. Jo.xx.xxiiij.q.j.§.qui aūt.
tn̄ vt vnitatē manifeſtaret: vnitatis eiuſdē originē ab vno
incipientē ſua authoritate diſpoſuit: quū dixit. Tibi dabo
claues regni celorum etc.Mat.xvj.xix.diſt.ita. Hoc erāt cete
ri apl̄i qđ Petrus fuit: pari conſortio prediti et honoris et
poteſtatis: ſed exordiū ab vnitate ꝓficiſcitur: vt eccleſia
chriſti vna monſtret. De qua in Can̄.vj. Vna eſt columba
mea/ꝑfecta mea etc.Et ſacramentū vnitatis Paulus oſtē
dit dicēs. Vnū corpus/et vnus ſpūs/et vna ſpes vocatio
nis noſtre/vnus dñs/et vna fides/et vnū baptiſma. Vnus
deus.Epheſ.iiij.vna eccleſia/cōpatus viuus.leguntur hec
xxiiij.q.j.loquitur. Vna ſponſa xp̄i ſine macula/ſine ruga.
Ephe.v.Hortus cōcluſus/fons ſignatus/puteus aque vi
ue/paradiſus cū fructu pomorum.Can̄.iiij.Hec eſt dom⁹ dñi
que accepit claues ſoluēdi et ligādi.Hāc domū ſi quis cor
rigentē corripientemq3 contēpſerit: ſit tibi ſicut ethnicus
et publicanus.legunt hec.xxiiij.q.j.oībus. Nullū peccatū
grauius ſchiſmate: vt.š.dixi: ꝙ plus fuit ꝙ idololatria.nā
hec gladio: ſchiſma terre hiatu et celeſti igne punitū fuit:
vt.š.§. Ceterū in iſto art.dixi.vij.q.j. deniq3.xxiiij.q.j.non
afferamus.Sed etiā ꝙ ſit inſeparabile ſacramentū vnita
tis: et ꝙ ſine ſpe ſit: et perditionē maximā ſibi de indigna
tione dei incurrūt qui ſchiſma faciūt: et relicto romano pō
tifice aliū ſibi pſeudo epm foris conſtituūt: declarat liber
regnorum.š.alleg.vbi a tribu iuda et beniamin.x.trib⁹ ſciſſe
fuerūt: et relicto rege ſuo: ꝙuis crudeli et ſtulto/ſcilz Ro
boam filio Salomonis alterū ſibi foras conſtituerunt: et
indignat⁹ eſt dñs inquit oī ſemini iſrael: et demoliuit eos:
et dedit eos in direptionē donec abijceret eos a facie ſua:
q: diſſipatus eſt iſrael a domo dauid: et cōſtituerūt ſibi Hie
roboam filiū Nabath. Et tanta indignatio dñi extitit ad
uerſus illos qui ſchiſma fecerūt: vt quū homo dei ad Hie
roboā miſſus eſſet: q̇ ei pctā ſua exprobraret: atq3 vltionē
futurā ꝓdiceret: panē apud illos edere: et aquā bibere ve
taret: qđ quū nō cuſtodiſſet: et cōtra preceptū dñi decep⁹
ab alio ꝓpheta prādiſſet: ſtatim diuina cēſura ꝑcuſſus eſt
vt inde regrediēs impetu ac morſu leonis necaret.iij. Re
gū.xiij. Et q: decē trib⁹ ſm Cyprianū in Samariā receſſe

rūt: iō dñs ꝓhibuit ciuitatē ſamaritanorum ſchiſmaticorum
ingredi: et in viā gētiū nō abire: oſtēdēs ſchiſmaticos gēti
libus adequari. hec legunt.iij. Reg.xij.et.xiij. et.vij.q.j.de
niq3. Or iō ſchiſmatici eūdē quē nos deū patrē/eūdē fi
liū/eūdem ſpm ſcm̄/noſſe dicunt: nec hoc adiuuare tales
poteſt. nā Chore Datan et Abiron cū ſacerdote Aaron et
Moyſe eūdē deū nouerant/pari etiā religione viuentes:
vnū et verū deū qui colēdus atq3 inuocādus fuerat/inuo
cabāt: tn̄ q: loci miniſteriū trāſgreſſi/et cōtra Aaron ſacer
dotē qui ſacerdotiū legitimū habebat: ſacrificādi ſibi licē
tiā vendicauerūt: diuinitus percuſſi/ſtatim penas ꝓ illici
tis conatibus pēderūt: nec potuerūt rata eſſe et proficere
ſacrificia irreligioſe et illicite cōtra ius diuine diſpoſitiōis
oblata. Turibula quoq3 ipſa in quib⁹ incēſum illicite fue
rat oblatū: in memoriā tāti facinoris ſchiſmatici: vt poſt
ea ſucceſſores a ſchiſmate precauerēt: iuſſu dñi cōflata in
laminas ductiles ꝓducūtur: et affigunt altari. vt hec legū
tur Nume.xvj. et preall.c.deniq3.vij.q.j.xxiiij.q.j.didicim⁹.
et.š.tetigi.Et tn̄ illi ſm Cyprianū in ꝑalleg.c.deniq3.ſchiſ
ma ꝓprie nō fecerāt: nec foras egreſſi contra dñi ſacerdo
tes impudēter atq3 hoſtiliter rebellauerūt: ſicut plurimi
ſchiſmatici a dñi pape Joan.predicti obedientia receden
tes: et Petro de coruaria pſeudo pape et Bauaro tyran
no vſurpatori imperij: et dicti Petri inthronizatori adhe
rētes: graue ſchiſma cōtra eccleſiā fecerūt: et celebrandi et
eccleſiaſtica ſacramēta tradēdi ſibi licentiā vſurparūt.Et
contra preceptū dñi.Exo.xij. Carnes agni immaculati ex
tra vnam domū comedētes.xxiiij.q.j.quia.et.š.dixi.vnde
ibi Grego. In vna nāq3 domo agnus comeditur: quia in
vna catholica eccleſia vera hoſtia redēptionis immolat:
de cuius carnibus diuina lex foras efferri prohibet: et dari
ſanctū canib⁹ vetat. Sola eſt que intra ſe poſitos valida
charitatis cōpage cuſtodit. Nō eſt ſm Amb. fides in ſchiſ
mate.nā etſi ſchiſmaticus fidē erga deū videat tenere: ta
mē erga dei eccleſiā nō tenet: quā patitur velut quoſdam
artus diuidi: et mēbra dilacerari.etem̄ quū ꝓpter eccleſiā
chriſtus ſit: et corpus chriſti ſit eccleſia: nō exhibet ab ijs fi
des chriſto: a quibus euacuat paſſio eius.xxiiij.q.j. aduo
cauit. ❡ Schiſmatici ꝑmogeniti luciferi capitis ſchiſma
tici/tunicā dñi indeciſam et deſuper contextā per totū/mi
nutatim decerpūt. Vulpes ſunt vineā.i.eccleſiā: q: vinea
dñi ſabaoth domus iſrael eſt.Eſa.v. extermināt et demo
liunt. Lacus cōtriti nō habētes aquā ſapiētie ſaluatoris.
Eccli.xv. Nō ſunt aquile cōtemplātes: alš ſe cum corpore
eccleſie cōgregarent.Mat.xxiiij. quia: vt ibi dicit. et.xxiiij.
q.j.qm̄ vetus.vbi ſunt preall.verba.vbi fuerit corp⁹.i.my
ſticū.i.eccleſia vniuerſalis.xxiij.q.v. de liguribus. ibi erūt
et aquile.i.ſancti vnitatē eccleſie cōtēplātes. Iſte ſunt aq
le que volāt alis ſpūalibus circa corpus chriſti.i.carnē ei⁹
cōtēplātes in ſacramēto altaris et corpus eius myſticū: vt
predixi. de cōſe.di.ij.eſt cibus.alš eſt ſub.c.in quibus.vn̄ et
gloſ.i p̄all.c.qm̄.in ver.aq̄le. exponit.i.alie eccl̄ie vel fide
les q̇ alte volant.xxiij.q.iiij.cū in lege.Vn̄ in p̄al.c. Mat:
vbi fuerit corpus etc.Orige.vide q: non dixit vbicūq3 fue
rit corpus: ibi cōgregabunt vultures aut corui: ſed aq̄le:
volēs oſtēdere magnificos et regales oēs q̇ paſſionē chri
ſti crediderūt. Itē ſuper illo verbo Mat.xxiiij.ecce hic eſt
chriſtus: ecce illic.Hiero. Si q̇s ergo ꝓmiſerit vobis ꝙ in
deſerto gētiliū et phariſeorum dogmate chriſtus morer: aut
hereticorum penetralib⁹ qui dei pollicent arcana: nolite cre
dere: ſz ꝙ ab oriēte vſq3 in occidentē fides catholica in ec
cleſijs fulget. ❡ Itē ibi Aug. de queſtionib⁹ euāgeliſtarum.
Oriētis em̄ noīe et occidentis totū orbē voluit ſignificare
(alš ſignare) ꝑ quē futura erat eccl̄ia. ſm aūt illū ſenſum
quē dixit. Amodo videbitis filiū hois venientē in nubib⁹:
cōuenienter et nūc fulgur noīauit: qđ maxime ſolet coruſca
re de nubib⁹. Cōſtituta ergo authoritate eccl̄ie ꝑ orbē ter
rarū clara atq3 manifeſta: cōſequenter oēs diſcipulos ad
monet: atq3 oēs fideles/ne ſchiſmaticis atq3 hereticis cre
dāt. Vnūquodq3 ſchiſma et vnaqueq3 hereſis: aut locum

Digitized by Google

ſuã hꝫ in orbe terrarũ partẽ aliquam tenẽs: aut obſcuris atqꝫ occultis cõuẽticulis curioſitatẽ hoim decipit: quo ptinet qḋ ait. Si qs vobis dixerit, ecce hic eſt chriſtꝰ aut illic, qḋ ſignat terrarum partes aut prouinciarum: aut in penetralibꝰ: aut in deſerto: qḋ ſignificat obſcura et occulta cõuẽticula hereticorum. Hec Aug. Terra ſchiſmaticorum in eorum operibus ſchiſmaticis maledicta nõ triticũ generat: ſed lolium zizaniaqꝫ pducit: que inimicꝰ homo. i. diabolus q̃ hoiem decipit ſr eorum ſeminauit in eis. Mat. xiij. vbi Aug. de q̃ſtionibus euãgelij ait. Veruntamẽ qm̃ agrũ ipm nõ eccleſiã: ſed hũc mũdũ dñs interpretatꝰ eſt: bñ intelligunt in zizanijs heretici: q̃ in hoc mũdo pmiſcẽtur bonis: vt illi q̃ in eadẽ fide mali ſunt palea potiꝰ q̃ zizania deputentur: q: palea etiã fundamẽtũ hꝫ cũ frumẽto radicẽqꝫ cõem. Schiſmatici aũt videnṫ ſpicis corruptis etiã ſimiliores vel paleis ariſtarũ fractis vel ſciſſis: ⁊ de ſegete abiectis: nõ tñ ↄſequẽs eſt vt ois hereticus vel ſchiſmaticus ab eccleſia corporaliter ſepareṫ: multos em̃ portat eccleſia: q: nõ ita defendũt falſitatẽ ſentẽtie ſue: vt interã multitudinẽ faciãt: q̃ ſi fecerint tũc pelluntur. hec Aug. ¶ Iſti ſchiſmatici ſunt vaſa ire in cõtumeliã dei ⁊ eccleſie. ij. ad Timo. ij. xxiij. q. iiij. quiſqꝫ. Nõ aurea, in charitatis vnitate. Neqꝫ argẽtea, in eccleſie ſoliditate ⁊ ſonoritate: ſꝫ teſtea ⁊ fictilia ⁊ fragilia, in eorum leuitate et mutabilitate eterno incẽdio cõburẽda. xxiiij. q. j. qm̃. ¶ In ſchiſmaticis nõ eſt eccleſia vera. nã ipſi in parte ſunt: ⁊ partẽ ſibi fecerunt. ſicut Donatꝰ, Arrius, Sabellius: ⁊ ceteri heretici ⁊ ſchiſmatici. xxiij. q. v. relegẽtes. ibi: vt ſuã diuiſionẽ. i. ſchiſma catholicam eſſe credentes eccleſiã ⁊c. ⁊. q. vj. vides. ibi: in partes Donati. ⁊. q. iij. pro membris. ibi: q: ſeruiẽtes principibꝰ nr̃is aduerſus eccleſiã catholicã. i. aduerſus corpꝰ chriſti armamini. ⁊. q. v. c. j. in pn. ibi: clericos ptis donati. ⁊. j. ibi: quaſi in aliene ptis ſupplicijs vindicari ⁊c. Eccleſia aũt eſt in toto: ⁊ iõ dicit catholica. i. vniuerſalis. vt pall. c. ⁊. xxiiij. q. j. ſchiſma. Qui cum ea nõ colligit, ſpargit ⁊ diuidit: qui cũ ea non eſt, extra eã eſt. Mat. xij. Luc. xi. ⁊. ſ. ar. xxxviij. hoc eſt q̃ chriſti ſpõſi eius nõ eſt: antichriſti eſt: mediũ nõ eſt dare. xxiiij. q. i. qm̃. in fi. ¶ Iſti ſchiſmatici ſunt q̇ vadũt de domo vnitatis eccleſie in domũ ſchiſmatis ruinoſam. Petrũ cephas deſerentes: qui ait dño interroganti. Nũquid ⁊ vos vultis abire? dñe ad quẽ ibimꝰ? ⁊ q: nõ mutauit hoſpitiũ celeſtiũ, cõſortium habitationis inmutauit. Jo. vj. xxiiij. q. j. q̃ dignior. de cõſe. diſt. ij. prima quidẽ. ⁊. c. forte. Vñ ⁊ dicit dñs Luc. x. Nolite trãſire de domo in domũ. Vñ ſi pfidus ⁊ ſchiſmaticus populus deformet habitaculũ chriſti ⁊ eccle: vitãda eorum cõmunio eſt. xxiiij. q. j. didicimus. q: ſchiſmatici ſynagoga ſathane ſunt: ⁊ ibi eſt ſedes eiꝰ. Apoc. ij. q: ſicut ſedes et locꝰ chriſti in pace ⁊ vnitate eſt. pſ. lxxv. Factꝰ eſt in pace locus eiꝰ. Ita ſedes ſathane in diſcordia ⁊ diuiſiõe poſita eſt: q: primo diuiſit celũ: ⁊ nũc terrã. Vñ et diabolus exterminator vocaṫ. j. ad Cor. x. ibi. Et perierũt ab exterminatore. i. diabolo: qui ponit hoies ⁊ angelos extra terminos vnitatis eccleſie triũphãtis ⁊ militãtis: vnde et ipſi filij Belial ſunt. i. diaboli, q̃ interpretaṫ abſqꝫ iugo. vñ ⁊ contra tales Beda ſupra Mat. Quicũqꝫ ab vnitate fidei vel ſocietate Petri apli quomodolibet ſemetipſos ſegregãt: tales nec vinculis pctõrum abſolui, nec ianuam pñt celeſtis regni ingredi. xxiiij. q. j. quicũqꝫ. Itẽ Augu. Vbi ſana fides non eſt: nõ põt eſſe iuſtitia: q: iuſtꝰ ex fide viuit. Neqꝫ ſchiſmatici ſibi aliq̇d ex illa mercede pmittãt: q: ſimiliter vbi charitas nõ eſt: nõ põt eẽ iuſtitia: quã ſi heretici ⁊ ſchiſmatici haberẽt: nõ dilaniarẽt corpꝰ chriſti qḋ eſt eccl̃ia. xxiiij. q. j. vbi ſana. Itẽ rñdeãt ſchiſmatici. Eccl̃ia vna eſt. xxiiij. q. j. loquitur. cũ ſi. que intus ⁊ foris eſſe nõ põt. xxiiij. q. j. didicimus. in prin. ⁊. vij. q. j. nouatianꝰ. Si em̃ apud Petrũ de coruaria p Bauarũ intruſum eſt: apud dñm papã Joannẽ. xxij. nõ fuit. Si vero apud dictũ Joanẽ fuit q̃ clemẽti pape. v. legitima ordinatiõe ſucceſſit: Petrꝰ de corua. pſeudo pontifex eſt: et i eccl̃ia catholica cũ ſuis fautoribꝰ nõ eſt: nec eps cõputari põt q̃ euãgelica ⁊ aplica traditiõe cõtẽpta: nemini ſuccedẽs, a ſeipſo ortꝰ eſt, et a Bauaro intrudẽte. Habere nãqꝫ aut tenere eccleſiã nullo mõ põt q̃ in eccl̃ia ordinatus nõ eſt. ſic argumẽtaṫ ⁊ cõcludit Cyprianꝰ glioſus martyr. vij. q. j. factꝰ. ⁊. c. nouatianꝰ. ⁊. xxiiij. q. j. didicimꝰ. Itẽ ſicut ſepe dictũ eſt. Eccleſia vna eſt. ſꝫ ſm Aug. nullo mõ põt dici eccl̃ia in qua ſchiſma eſt. Reſtat igiṫ vt q: eccl̃ia nõ poteſt eſſe nulla: ea ſit quã in aplice ſedis p ſucceſſiões eporum radice cõſtitutã nullorũ hoim malitia, etiã ſi nota excludi nõ poſſit: ſꝫ p tpis rõne tolerãda iudiceṫ, nullo mõ valeat extinguere. Sic arguit Gelaſi. ⁊ cõcludit. xxiiij. q. j. pudenda. Itẽ Gelaſi. ſchiſma grecũ nomẽ eſt: ſciſſurã ſonat: ſed in vnitate ſciſſura eẽ nõ põt. Nõ igiṫ vnitati cõicat q̃ ſchiſmaticis cõicat: ptes ſibi fecerũt: ⁊ ab eo qḋ vnũ eſt, ſeipſos ſegregãtes ſpm̃ nõ habẽt: qbꝰ oibꝰ illud efficiṫ, vt q: i vnitate vnũ nõ ſunt: vt q: in pte eẽ voluerũt: vt q: ſpm̃ nõ habẽt corpis chriſti: ſacrificiũ quãtũ ad fructũ hr̃e nõ pñt. ſic arguit. xxiiij. q. j. ſchiſma. Itẽ ibidẽ Aug. ⁊ Gelaſi. Ois catholicꝰ ſecurꝰ eã partẽ deteſtaṫ, cui vniuerſalẽ eccleſiã apoſtolicis ſedibꝰ roboratã nõ cõicare cognoſcit. Itẽ ibidem. Nõ pdeſt ſchiſmaticis q̃ ignorãtia rõnis vel ſimplicitate ſui intellectꝰ ab eccleſie catholice cõione ſe ſuſpẽdũt: idipſum em̃ malus eſt pper qḋ ſchiſmatici ſunt: q: nõ eos diuerſa ſentiẽdi iudiciũ: ſꝫ q̃dã apud ſe delata ſibi tñ icognita meruẽtes: ⁊ cõtra aplicã ſedẽ temere credẽtes, peſſima diuiſit opinio. vbi gloſ. dicit q̃ magis ſchiſmatici ſunt illi qui tm̃ p ſimplicitatẽ ſuã ſeparanṫ ab eccl̃ia: q̃ ſint illi qui pper ſubtilitatẽ aliquã errãt: falſa em̃ ſubtilitas iſtos cõpellit in quo nõ cadũt volũtarij: ſꝫ inuiti. Illos alios decipit ignorãtia volũtaria que nõ excuſat. xxxviij. di. nõ ois. cũ §. prece. Itẽ in pce. c. ſchiſma. cũ due eccleſie eẽ nõ poſſint: aut vos (qḋ abſit) iudicabitis ſchiſmaticos: aut ſi verã in aplicis ſedibꝰ cõſtat eẽ eccleſiã: et illos ab vnitate diuiſos cognoſcite. Itẽ ibi vnã q̃ chriſti corpꝰ eſt, cõſtat eẽ eccleſiã: que in duo vel in plura diuidi nõ põt: ſimul em̃ quũ ab eo diſceſſerit eccleſia: idẽ de eccl̃ia eẽ deſiſtit. Inſup rñdeant mihi ſi pñt ſequẽtes Bauarũ ſchiſmaticũ ⁊ Petrũ de coruaria pſeudo papã, ⁊ ab obediẽtia dñi pape Joã. et eccleſie recedẽtes: ⁊ ſchiſma publicũ faciẽtes: q̇d poterũt rñdere exẽplis chriſti pphetarum, aplorum, et aliorum ſctõrum phibẽtiũ corporalẽ ſeparationẽ etiã a malis fieri? nã et chriſtꝰ ſceleratũ Judã in numero, choro, ⁊ vita aplorum: ⁊ participatione ſui corpis ⁊ ſanguinis ſuſtinuit: ne rũperet eccleſie ſue vnitatẽ. vt malos ſm Aug. toleremus ne ab eis corporaliter recedamꝰ. ad hec Mat. xxvj. j. q. j. chriſtꝰ. ij. q. j. nihil. et c. minꝰ. vij. q. j. §. hoc tũc. xxiij. q. iiij. tu bonꝰ. ex de offi. ordi. ſi ſacerdos. Vñ Aug. ſup Jo. Quid igiṫ voluit dñs nr̃ ieſus fratres chariſſimi admonere eccleſiã ſuã qñ vnũ pditũ inter. xij. habere voluit. Mat. x. Luc. vj. ⁊. ix. ⁊ Mar. iij. niſi vt malos toleremꝰ: ne corpꝰ chriſti diuidamꝰ. i. ſchiſma faciamꝰ: qḋ ſit ſi malos nõ toleramꝰ. xxiij. q. iiij. quid ergo. Itẽ Aug. Tu bonꝰ tolera malũ. nã ⁊ chriſtꝰ quũ ſciret Judã eẽ furẽ tolerauit: ⁊ ad pdicãdũ miſit: eiqꝫ cũ alijs eucharíſtiã dedit. xxiij. q. iiij. tu bonꝰ. ⁊. c. ecce. Ecce iquiũt. ſ. heretici. dicit ppheta Eſa. lij. ⁊. xlv. di. recedite. ⁊. xxiij. q. iiij. recedite. Recedite: exite inde: et immundũ ne tetigeritis: quõ ergo malos tolerabimꝰ a qbꝰ exire ⁊ recedere iubemur: ne tãgamus immũdũ. Nos illã receſſionẽ ſpũaliter intelligimus: illi corporaliter. ⁊. j. rece. exi. inde: ⁊ immũ. ne teti. ſcꝫ cõtactu cordis nõ corporis. Quid eſt em̃ tãgere immũdũ niſi cõſentire in pctis? Quid eſt aũt exire inde, niſi facere qḋ ptinet ad correctionẽ malorum ⁊c. Ita plane ſociaṫ quis malis: ſi aliq̇d cũ eis cõmittit: aut cõmittẽtibꝰ fauet: ſi aũt neutrũ facit: nullo mõ ſociaṫ ⁊c. Itẽ ibidẽ Augu. Si quis a catholica eccleſia fuerit ſeparatus: quãtũlibet laudabiliter viuere ſe exiſtimet: hoc ſolo ſcelere q̃ a chriſtianitate ſeiunctus eſt, nõ habebit vitã: ſed ira dei manet ſuper eũ. Itẽ ibidẽ Augu. A malis ſemp corde diffugimini: ad tẽpꝰ caute corpore copulamini: duobus modis nõ maculat te malus. ſi ei nõ cõſentias: et ſi redarguas. hoc eſt nõ cõmunicare: nõ cõſentire. et infra. Neqꝫ ergo conſentiẽtes ſictis.

Digitized by Google

malis/ vt approbetis: neq negligẽtes/ vt non arguatis:
neq ſuperbiẽtes/ vt inſultãter arguatis. Itẽ ibidẽ Aug.
c.recedite et exite ⁊c. Diſplicuit tibi qđ quiſq peccauerit?
nõ tetigiſti immũdũ: redarguiſti: corripuiſti. Et infra. exi‑
ſti inde. clamauit Moyſes. iſta clamauit Eſaias. clama‑
uit Hieremias. clamauit Ezechiel. videamus ſi dimiſerũt
populũ dei: et ſe ad gẽtes alias trãſtulerũt. ꝙ multa et ꝙ
vehementer Hieremias increpauit pctõres et ſceleratos
populi dei: inter eos tñ erat: vnũ cũ eis tẽplũ intrabat: ea‑
dẽ ſacramẽta celebrabat: ſed clamãdo exibat inde. hoc eſt
exire inde: hoc eſt immũdũ nõ tãgere: et voluntate nõ cõ‑
ſentire: et ore nõ parcere. ⁊.c.ꝙ magnum. Ibidẽ Aug.ibi.
Mali Nõ eñ propter malos boni ſunt deſerẽdi: ſed propter bo
ſunt i ec‑ nos mali ſunt tolerãdi: ſicut tolerauerũt ꝓphete eos con
cleſia to‑ tra quos tanta dicebãt: nec cõmunionẽ ſacramẽtoꝝ illius
lerãdi. populi relinquebãt: ſicut ipſe dñs nocẽtem Iudã vſq ad
condignũ exitũ eius tolerauit: et eũ ſacrã cenã cõmunica‑
re cũ innocẽtibus permiſit. Mat.xxvi. ſicut tolerauerunt
apoſtoli eos. ſ. pſeudo apſtos/ q̃ p inuidiã q̃ ipſiꝰ diaboli vi‑
tiũ eſt/ chriſtũ annũtiabãt. Phil.v. Itẽ ibiđ Aug.c.quãtꝰ.
Quãtus arrogãtie tumor eſt: quãta humilitatis ⁊ lenita‑
tis obliuio: ⁊ arrogãtie quãta iactatio: vt quis ſe poſſe fa
cere credat/ qđ nec apoſtolis cõceſſit dñs: vt zizaniã a fru‑
mento putet ſe poſſe diſcernere? Mat.xiij. Itẽ ibidẽ Gre
go.c. hec autẽ. Hec aũt vita q̃ inter celũ ⁊ infernũ ſita eſt/
ſicut i medio ſubſiſtit: ita vtrarũq partiũ ciues recipit cõi‑
ter: quos tñ ſctã ecclia indiſcrete ſuſcipit: et poſtmodũ in
egreſſione diſcernet. Si igitur boni eſtis ꝙdiu in hac vita
ſubſiſtitis: equanimiter tolerate malos. nã quiſquis ma‑
los nõ tolerat: ipſe ſibi per intolerãtiã teſtis eſt/ q: bonus
nõ eſt. Abel eſſe renuit quẽ Cayn malitia nõ exercet. Non
eſt ergo malis cõicare/ cũ malis in domo/ vel cibo/ vel ec‑
cleſia/ vel locutione/ vel arte cõmunionẽ habere: niſi ſint
ab eccleſia p excõicationẽ preciſi corporaliter. ij.q.j. multi.
Nã duo incorruptũ caſtũq cuſtodiunt. ſ. vt nec faciat ma‑
lum: nec approbet factũ. Porro ſi addat tertiũ vt non ſit
in vindicando piger: ſed vel corripiat. pſ.cxl. iuſtus in mi‑
ſericordia ⁊ arguat: vel etiam ſi eã perſonã gerit: vel q: eſt
prelatus vel rector: ⁊ ratio conſeruãde pacis admittit: vt
etiã corã oibus peccãtes. xlv. diſt. ſed illud. arguat: vt cete
ri timeant: remoueatur etiã ab aliquo gradu honoris/ vel
ab ipſa cõmunione ſacramẽtoꝝ. Sed ſi hec oia cũ dilectio
ne corrigẽdi/ nõ cum odio perſequẽdi faciat: pleniſſimum
officiũ nõ ſolũ caſtiſſime innocẽtie/ ſed etiã diligentiſſime
ſeueritatis impleuit. xxiij.q.iiij. ita plane. vbi Augu. predi
Innocẽ‑ cta verba ponit. ¶ G Innocentia aũt ſm Tullium/ eſt
tie tres animi puritas ois peccati maculas abhorrẽs. Tres autẽ
gradus. gradus innocẽtie ponũtur in preal.c. ita plane. Primꝰ eſt
malũ nõ facere. Secũdus faciẽtibus nõ cõſentire. Tertiꝰ
ſalua pace peccantẽ corrigere. vt no. lxxxvi. diſ. faciẽtis. in
gloſ. nam tres. ¶ H Prohibet etiã chriſtus granũ a pa
leis et ſemen bonũ a zizanijs ſeparari vſq ad vltimũ ventila
brũ. Mat.xiij. et eſt dictũ. xxiij.q.iiij. quãtus. ij.q.j. mul‑
ti. xi.q.iij. nolite. In ſagena Petri boni piſces cum malis
vſq ad litus perueniũt. Mat.xiij. vbi Grego. Sicut eñ
mare ſeculũ: ita ſeculi finẽ ſignificat litus maris: in quo. ſ.
fine boni piſces in vaſis eliguntur: mali proijciunt foras:
q: et electus quiſq in tabernacula eterna recipit: ⁊ inter‑
ni regni luce pdita/ ad exteriores tenebras reprobi pertra‑
hũtur. Nũc eñ bonos maloſq cõmuniter quaſi pmiſtos
piſces fidei eccleſie ſagena trahit. Et Hiero.ibi. Dũ eñ ſa
gena extrahet ad litus: tũc verũ ſecernẽdoꝝ piſcium iudi‑
ciũ demõſtrabitur. Inſup decẽ virgines fatue ⁊ prudẽtes
ſimul lãpades acceperũt: ſimul ſurrexerunt: ſed carentes
oleo charitatis vel letitie ſpũalis celeſtẽ ianuã non intra‑
rũt. Mat.xxv. xxxij.q.v. ſi paulus. et. ij. ad Timo.ij. In do
mo patriſfamilias ſimul ſunt vaſa aurea et argẽtea in ho
nore: et fictilia et lignea in cõtumeliã. vt.ſ. dixi. xxiij.q.iiij.
qui ſm. xxiij.q.vij.c.j. in ſi.ibi. Nõnullos toleramus quos
corrigere nõ poſſumus: nec ꝓpter paleã relinquimꝰ areã
dñi: neq propter piſces malos rumpimus retia dñi: neq
propter hedos in fine ſegregãdos deſerimus gregẽ dñi:
neq propter vaſa facta in cõtumeliã migramus de domo
dñi. Idẽ. xxiiij.q.j. qſquis. Simul ſunt in arca Noe q̃ eſt ec
cleſia. xxiiij.q.j. qm̃. quadrupedia et volatilia/ mũda ⁊ im‑
munda. Geñ.vi. et in linteo qđ vidit Petrus Act.x. qđ ec‑
cleſiã deſignat: ſimul erant quadrupedia ⁊ volatilia. Itẽ
Aug. xxiij.q.iiij. quidã. ibi. Cũ zizania in eccleſia eſſe cer‑
nimus/ non ideo ipſi de eccleſia recedamus. Et infra ibi.
Certiſſima exẽpla quibus demonſtratũ ⁊ pronũtiatũ eſt/
malos in eccleſia bonis eſſe permiſtos vſq in finem ſecu‑
li tẽpuſq iudicij futuri malos tolerãdos: nihilq bonis in
vnitate ac participatione ſacramẽtorũ qui eoꝝ factis non
conſenſerint obfuturos. Itẽ idem. xxiij.q.iiij. cũ quiſq.ibi.
Fiat hoc vbi periculũ ſchiſmatis nullũ eſt. Itẽ Aug. xxiij.
q.iiij. ipſa pietas. Conuiuiũ dñi eſt vnitas corporis chriſti:
nõ ſolũ in ſacramẽto altaris/ ſed etiã in vinculo pacis. Itẽ
Augu. xxiij.q.iiij. nõ poteſt. ibi. Nãq cõſilia ſeparationis
et inania ſunt ⁊ pernicioſa atq ſacrilega: q: impia et ſup‑
ba ſunt: et plus perturbant infirmos bonos/ ꝙ corrigunt
animoſos malos. Itẽ Aug. xxiij.q.iiij. nimiũ. in ſi.ibi. Nõ
eñ propter malos boni ſunt deſerẽdi: ſed propter bonos
mali ſunt tolerãdi: ſicut tolerauerunt prophete eos cõtra
quos tanta dicebãt: nec tñ cõmunionẽ ſacramẽtorũ illius
populi relinquebãt. Eſa.liij. Nume.xvi. Hiere.xvi. Itẽ idẽ
xxiij.q.v. ad fidẽ. ibi. Si autẽ ꝓpter iniquitatẽ veſtri ſchiſ‑
matis illi quidem correptores veſtri ſunt: vos aũt eſtis ſi‑
cut ceteri diuerſoꝝ ſcelerũ rei qui penas legibus pendũt:
ꝑfecto infelices ⁊ in hoc ſeculo ⁊ in futuro eritis. Et Aug.
ibidẽ in.c. ſi vos. Si vos contra eccleſiã chriſti altaria ere‑
xiſſe/ ⁊ a chriſtiana vnitate que toto orbe diffundit ſacrile
go ſchiſmate ſeparatos eſſe/ et a corpore chriſti que eſt ec‑
cleſia toto orbe diffuſa. Et infra. Quãtum poteſtis oppu‑
gnãdo aduerſarios/ ſancta ⁊ canonica ſcriptura cõuincit:
vos impij atq ſacrilegi eſtis ⁊c. Itẽ Pelagiꝰ. xxiij.q.v. nõ
vos. ibi. Malũ aũt ſchiſma eſſe/ et per exteras etiã pote‑
ſtates. i. laicas hmõi debere opprimi hoies. Et ĩfra. Quiſ‑
quis ergo ab apſicis diuiſus eſt ſedibꝰ in ſchiſmate eũ eſſe
nõ dubiũ eſt: et contra vniuerſalẽ eccleſiã altare conat eri
gere. Et infra. Canon ſtatuat. Et infra. Qui a cõmunione
ſeipm ſuſpẽdit: et collectã. i. cõuẽticulũ facit: ⁊ altare. i. pri‑
uatum modũ ſacrificandi cõſtituit: et noluerit vocãti epõ
cõſentire: ⁊ noluerit ei acquieſcere neq obedire: et primo
et ſcđo vocãti: hũc oino dãnari/ nec vnꝗ vel orationẽ me‑
reri/ nec recipere eũ poſſe honorẽ: ſi eñ permãſerit turbas
faciens ⁊ ſeditiones eccleſie p exterã ptãtẽ. i. ſecularẽ tãꝗ
ſeditioſum cõprimi. Itẽ Pelagiꝰ. xxiij.q.v. de liguribꝰ.ibi.
Corpus dñi nři ieſu chriſti hoc eſt ſanctã eccleſiã lacerare.
Et infra. Nolite ergo dubitare hmõi hoies principali vel
iudiciali auctoritate cõprimere: q: regule patrũ hoc ſpe‑
cialiter cõſtituerũt: vt ſi q eccliaſtici officij pſona cui ſubie
ctus eſt reſtiterit: vel alios ſeorſuz collegerit: aut aliud al‑
tare erexerit: aut ſchiſma fecerit: excõicet atq dãnet: ꝙ ſi
forte et hoc cõtẽpſerit: ⁊ pmãſerit diuiſiones et ſchiſmata
faciẽdo: p ptãtes publicas opprimatur. ⁊ in ſi. illius.c.ibi.
Quũ mille alia exẽpla ⁊ cõſtitutiões ſunt/ quibꝰ euidẽter
agnoſcit vt faciẽtes ſciſſuras in ſctã ecclia/ nõ ſoluz exilijs
ſed etiã ꝓſcriptione rerũ ⁊ dura cuſtodia p publicas pote
ſtates debeãt coerceri. C. de hereti. manicheos. xxiiij.q.j.q̃
cõtra pacẽ. et de here. cũ ſm. li.vi. Itẽ Pelagiꝰ. xxiij.q.v.c.
quali. qñ in ſi.ibi. Nec puteris alicuiꝰ eẽ pcti: ſi hmõi hoies
cõprimunt: hoc eñ diuine ⁊ humane leges ſtatuerunt: vt
ab ecclie vnitate diuiſi/ ⁊ eiꝰ pacẽ iniqſſime pturbãtes/ a ſe
cularibꝰ etiã ptãtibꝰ cõprimant: nec qcꝗ maius/ vñ deo ſa
crificiũ poſſitis offerre: ꝙ ſi id ordinetis: vt ij qui in ſuã et
aliorũ pniciẽ debacchant: cõpetẽti debeãt vigore cõpeſci.
Itẽ Pelagiꝰ. xxiij.q.v. relegẽtes. ibi. Ut ſuã diuiſionem ca
tholicã eſſe credẽtes: eccleſiã vos a ſua pollutione ꝓhibe
ret: ſic eñ p miam dei etiã neſcientibꝰ illis hoc factũ eſt: vt
a ſchiſmaticoꝝ cõione eruti/ catholice quã diligitis ſerua‑

ri vos cõrigiſſet eccl̃ie. et.ſ.in fi.ibi. Marie eccleſie acqui-
leienſis inuaſoꝛ q̃ ꝛ in ſchiſmate maledic⁹:nec honoꝛẽ ep̃i
poterit retinere nec meritū. Jlle archãgelus lucifer ꝓpꝛie
dic⁹ Belial/q: ſine iugo obediẽtie voluit eſſe: pꝛimus cri-
mẽ apoſtaſie cõmiſit.de pe.di.ij.§.ꝙ vero repꝛobi. cū.c.ſe.
hereditatẽ infelicẽ caſus in ꝓfundū lac⁹/ꝑ culpa ſchiſma
tis ꝛ iobediẽtie ſuis tumidis ſequacib⁹ derelinquẽs. Pꝛo
hac ariola inobediẽtia.lxxxi.di.ſi q̃ pꝛeſbyteri. de illa ame-
nitate paradiſi et cõtẽplatione angelica Adã eiect⁹ eſt.de
pe.di.ij.§.adã.ꝛ.c.ꝑnceps.Saul vita ꝛ regno ꝑuat⁹.i.Re
gū.iiij.xv.ꝛ vlti.c. Ophni ꝛ Phinees filij Heli moꝛte con
ſumpti in bello.i.Reg.i.et̃ de ſimo.licet Heli. Moyſes et
Aaron terra ꝓmiſſionis pꝛiuati.Exo.xvij.de pe.di.ij.§.op
ponit̃.Quidã de diſcipulis ieſu carnaliter chꝛiſti ſermonẽ
intelligẽtes/retro abierūt:et ſe diuiſerūt. Jo.vi.de ꝯſe.di.
ij.pꝛima quidẽ. Julianus apoſtata celeſti lãcea pfoꝛatus.
Arrius/Sabellius/Donatus/ Pelagius/et alij coꝛrupti
vertices ſectaꝝ ꝑfidarū ſe a cõlone ſctẽ matris eccl̃ie in di-
uinis diuidẽtes/ꝛ ſchiſma faciẽtes/fine deteſtabili de hac
vita inigrauerūt ad moꝛtẽ eternã.de coꝑertoꝛibus.xxiiij.
q.iij.quidã. Gꝛecia foꝛnicaria cū Armenia maioꝛi acepha
la a Petro clauigero ꝛ eius romanis põtificib⁹ ſucceſſoꝛi
bus recedẽtes et ſchiſmatizãtes: fidẽ/ſciẽtiã/foꝛtitudinẽ/
et vitã vtrãq; ꝑdiderunt ꝛ perdūt.nã in peſſimas hereſes
poſt ſchiſma collapſa eſt.xxiiij.q.iij.inter ſchiſma.ꝛ gladio
vltoꝛi Arabum Turcoꝝ ꝛ Cathalanoꝝ/qui vocãtur de ſo
cietate/tradita ꝛ expoſita. Sed ꝛ vltimo intra ſanctam ec
cleſiã chꝛiſtiani numero ꝛ noie Guelfi ꝛ Gibellini in Jta
lia vocati/ſe ab vnitate eccleſie reuera diuidẽtes:ſine cau
ſa ꝛ cõtra naturã ꝛ cõtra fidẽ gladijs ꝛ telis ꝛ alijs diuer-
ſis moꝛtis generibus dei ꝛ eccleſie ſue vltricibus in coꝛpo
re ꝛ in aia quotidie ſe cõſumūt:vt in cõdẽnationis iudiciū
conſurgẽtes/ ꝛ in igne ſempiterno conſumpti/nūq̃ t̃n va
leãt cõſumi. Sed et iſti dicãt ſchiſmatici mihi qui de mala

Exẽplis ꝓbatur malorū cõſuetudinẽ bonis pꝛofuiſſe.

ſocietate querunt̃/ꝛ ſe diuidūt ab eccleſie coꝛpoꝛe: q̃d ob-
fuit peruicacia ꝛ tumoꝛ elati luciferi ꝛ ſchiſmatici:ꝛ ſequa
ciū ſtellarū ruentiū cum eodẽ: humilibus alijs ſpiritibus
et ideo in gratia cõfirmatis. de pe.di.ij.§.ꝙ vero repꝛobi.
in fi.in eodẽ celo empyꝛeo ſimul manẽtibus? Quid Cayn
inuidia ꝛ malitia Abel innocẽti et ſancto germano ſimul
viuenti? Gen.iiij.in canonica Jude.de pe.diſt.i.§.deniq;.
xxiiij.q.v.ſcriptū. Coꝛpus quidẽ occubuit:qð tandẽ occum
bere opoꝛtebat. Jpſe vero coꝛona et merito ꝓtomartyꝛis
laureatus.vnde pꝛimus ſanguis iuſtus fuit qui fuit ſpar-
ſus. Mat.xxiij. Quid nocuit hiſpiditas ꝛ ferocitas.Gen.
xvi.l.diſt.hiſmael. Hiſmaelis egyptij ex parte genitricis
Agar ſerue/Jſaac filio libere Sare ꝛ repꝛomiſſionis ſecū
cohabitãti.Gen.xvi.q̃ riſus interpꝛetat̃.Gen.xxi.gauden
ti:obediẽti Gen.xxij.et chꝛiſtū repſentãti: ꝛ paterna here
ditate celeſtẽ ꝑfigurãti:patriarchatū obtinẽti? Quid Ga
ſtrimargia piloſi Eſau venatoꝛis nocuit Jacob ſecū coha
bitãti:frugali: quieto:ſimplici:ꝑſonã ſancti tenẽti ſupplã-
tatoꝛis? Gen.xxv. Quid frõtoſitas impudẽtia ꝛ irreuerẽ-
tia Cham filij Noe circa verenda patris nocuit filijs alijs
duob⁹ pudoꝛatis Sem ꝛ Japhet cū co habitantib⁹.Gen.
ix.xxvi.di.in ſcripturis.i.q.iiij.§.itẽ pctō ciuiū.ver.itẽ Chã.
Quid oppꝛeſſio ꝛ perſecutio ꝛ coꝛruptio egyptioꝝ nocuit
Moyſi ꝛ Joſeph ꝛ alijs fratrib⁹ ſuis ꝑriarchis/filijs Ja
cob: ꝛ multis alijs de pplo dei electis? Perierūt illi in ma-
ri rubꝛo. Exo.xiiij. Jſti euaſerūt:immo puto ꝙ niſi iſti filij
iſrl̃ ab egyptijs in tribulationib⁹ exercitati fuiſſent:ad mõ
tẽ dei nõ veniſſent.ar.bonū.v.q.v.c.ij. Nec de Loth nepo-
te Abꝛaã pꝛetermittẽdū eſt ꝙ Sodomis pudicitiã obſer-
uauit: nec t̃n ab illis hoibus ſceleratiſſimis ſe ſegregauit.
Gen.xix.xl.di.q̃libet. nec eos iudicauit:ꝛ ꝓpterea ſm Eli
mac.archimãdritã mõtis ſynai/cū dñs de illo incẽdio libe
rauit. Mirū.Adam in paradiſo peccat.Loth Sodomis
pudicitiã ſeruat.vt pall.c.q̃libet.et in igne illeſus in mõte
inceſtu filiarū pollut⁹ eſt.Gen.xix.xiiij.di.ꝙ ait.xv.q.i.ine-
bꝛiauerūt. Quid offecit ira ꝛ furoꝛ ppl̃i iſrl̃ ſepe ꝯtra dñm

murmurãtis.Exo.xvi.ꝛ.xvij.i.ad Coꝛ.x. Moyſi mãſuetiſ-
ſimo ꝛ benigno habitãti cū eis? erat eñi Moyſes mitiſſi-
mus hoium qui habitabãt in terra. Nume.xij. ſꝫ nec oẽs de
pplo vitulū aureū adoꝛauerūt:ſꝫ adoꝛãtes perierūt.Exo.
xxxij.de pe.diſ.ij.§.opponitur.xlv.di.diſciplina. Nihil etiã
obfuit acidia ꝛ ignauia ppl̃i iſrael terrã ꝓmiſſionis diffidẽ
tis intrare/ſolicitudini Caleph et Joſue:q̃ eã cū fidei fer-
uoꝛe et ꝑſeuerãtia intrauerūt. Nume.xiiij.lxxvi.di.ieiuniū.
Deniq; in domo dñi Jeſu et choꝛo apl̃oꝝ/nūquid philar-
gyꝛia Jude loculos cõpilantis. Jo.xij. furtū ꝛ ſacrilegiū.
xxiij.q.iiij.q̃d ergo.ꝓditio.ij.q.i.vnus. Mat.xxvi.ꝛ parici
diū.ff.ad.l.põpe.de pari.l.pena.ꝛ.C. de his q̃ patrẽ vel li-
be.occi.l.vnica.multo poti⁹ parricidiū dr̃:qð in patrẽ ſpūa-
lẽ cõmittit̃.vt no.de pe.di.i.aut facta.gloſ.nã talis. Simu
latio ꝛ hypocriſis ſimulãtis ſe amicū ꝛ cõlcãtis coꝛp⁹ chꝛi-
ſti. Mat.xxvi.xxiij.q.iiij.tu bon⁹. ꝑſumptio ꝑmittẽtis ſibi
lauari pedes a chꝛiſto. Jo.xiij. xxiiij.q.i.q̃ dignioꝛ. Simo-
nia: q: rẽ ſacrã vẽdidit.ſ.chꝛiſtū. Plagiū. q: liberū hoiem
ſcilꝫ chꝛiſtū vẽdidit.de his duob⁹ no.i.q.i.q̃ ſtudet.gloſ.fi.
Deſperatio.q: ſe laqueo ſuſpẽdit. Mat.xxvij.de pe.di.iij.
iudas.ei⁹/iſtcãt Petrū Jacobū ꝛ Joãnẽ:ꝛ ceteros coapo
ſtolos veros pauperes fideles ſacratos ꝛ pios? Abſit.Nã
ille ſol⁹ ruptis viſcerib⁹ ꝓditionẽ celãtib⁹ defoꝛmis leti ſu
ſpẽdiū deſperat⁹ ſubijt.de pe.diſt.iij.iudas.c.nihil iude.ꝛ
c.ſceleratioꝛ. Mat.xxvij.xxij.q.v.tu dixiſti. Alij i ſpe reſur
rectiõis chꝛiſti palmas glorioſi martyꝛij ꝓ fide ſui dñi ma-
diti a cõdiſcipulo receperūt. Sed veniam⁹ ad caput. Chꝛi
ſtus cū pctõꝛib⁹ habitauit:bibit:ꝛ comedit:ꝛ ꝯuerſationẽ
habuit:et ꝓpter hoc ab emulis phariſeis falſis iniuſtis ei
dicebat̃ Luc.xv.q: cū pctõꝛib⁹ mãducaret et biberet. Sed
ipſe charitas ꝛ vnitas.i.Jo.iiij. et vnitas:q̃ ad vniẽdū ve-
nerat nõ ſpargẽdū/aut ſchiſma faciẽdū. Jo.x.dicebat. Nõ
egẽt.de pe.di.iij. adhuc inſtãt.qui ſani ſunt/medico: ſed q̃
male habẽt. Mat.ix.ꝛ Luc.v. Sed vere dñe ois hõ male
hꝫ:ꝛ te medico pio ꝛ cõpatiẽte indiget:q: ois hõ mendax.
pſ.cxv.ꝛ Roma.iij.ꝛ pctõꝛ.de pe.di.ij.ſi eñi. adhuc Lu.v.
Mat.ix.ij.q.i.multi.ꝛ Luc.xv. Vñ Bern. O benignitas.
o charitas. Rex celoꝝ amic⁹ efficit̃ publicanoꝝ. Panis an
geloꝝ reficit̃ in conuiuio pctõꝝ:ꝙ dulce ferculū panis cõ-
pūctionis:ꝙ ſuaue poculū lachꝛyme deuotiõis.his liben
ter chꝛiſtus veſcit̃:ſuauiter delectat̃:vino inebꝛiat̃:vt oim
offenſionū noſtrarū nõ recoꝛdet̃ amplius. Vñ pulchꝛe dr̃
Mat.xi. Potatoꝛ vini:publicanoꝝ ꝛ pctõꝝ amic⁹. Reco-
lite lachꝛymas Magdalene: ꝛ videbitis hoc veriſſimum
eſſe. ¶ Ꝫ Semꝑ ergo diuiſio ꝛ ſchiſma vitãda ſunt:nec
timẽdū eſt ꝙ alienū pctm̃ alteri nõ conſentiẽti noceat.vñ
Job.xxxv. Hoi qui ſimilis tui eſt/nocebit iniq̃tas tua:ꝛ fi-
liū hois adiuuabit iuſtitia tua. Qð verbū exponẽs Gꝛeg.
xxviij.li.moraliū ait. Humana ipietas ei nocet quẽ ꝑuertẽ
do coinq̃nat:ꝛ rurſus eū adiuuat noſtra iuſtitia quẽ a pra
uis actionib⁹ imutat. Nocere eñi vel adiuuare neſciūt ea
que vel a bono coꝛrūpere/vel a malo ꝑmutare nõ pñt.i.q.
iij.hoi. Unde ꝛ Aug. Theodoſius quart⁹. Unuſquiſq; ex
ſuo admiſſo ſoꝛti ſubijcit̃:nec alieni criminis ſucceſſoꝛ con
ſtituit̃.i.q.iiij.crimẽ. Aia eñi q̃ peccauerit/ipſa moꝛiet̃. Eze-
chiel.xviij.cauſa.i.q.iiij.iã itaq;.ꝛ de hoc ꝑ totã illã q̃nẽ.ꝛ
in ſumma. Jtẽ Gꝛego.in.ij. dialo. Jbi adunati equanimi-
ter poꝛtãdi ſunt mali:vbi inueniunt̃ aliq̃ qui adiuuent̃ bo
ni.vij.q.i.ibi. Jtẽ Aug. Maius malū in ſeparatiõe bono-
rū cõmittim⁹:ꝙ in cõiūctiõe maloꝝ fugiam⁹.vij.q.i.§.hoc
tũc.ver. hinc idẽ ait. q: ſeparãdo nos a malis cõmittimus
ſchiſma:qð malū maximū eſt.vt dicit ibi gloſ. que icipit fu
gimus. Nã tolerãti malos nõ imputat deus pctã.nõ ſua:
q: nõ fecit.nõ aliena:q: nõ appꝛobauit. nõ negligentiam:
q: nõ tacuit.nõ ſuperbiã:q: in vnitate ꝑmãſit. in ver.pall.
hinc idẽ.hinc etiã Aug.in pſ.liiij. Ecce elõgaui fugiẽs:nõ
loco/ne rūpatur charitas bonoꝝ: ne perdat exercitiū ma-
loꝝ:quos deus admiſcet vt Judã apl̃is.quem chꝛiſtus ſciret
eſſe furẽ:t̃n ad pꝛedicandū miſit: et ei euchariſtiam dedit:
docẽs in eccleſia tolerare malos; nec obeſſe bonis maloꝝ

Digitized by Google

conſortia.vij.q.j.§.hoc.ver.hinc idē. Itē Paul⁹.j.ad Cor.v. Scripſi vobis in epiſtola:nō cōmiſceamini fornicarijs: nō vtiq3 fornicarijs huius mūdi/aut raptoribus/aut auaris/aut idolis ſeruiētibus:alioq̄n debueratis de hoc mundo exiſſe.q.d.Aug. Nō eñ pñt hoīes in hoc mūdo niſi cū talibus viuere. vñ cōſequēter adiūgit apl's. Nūc autē ſcripſi vobis non cōmiſceri fornicarijs:ſi,q̄s aūt frater noiat fornicator aut auarus ⁊c.q.d.qñ p iſtis pctis excōicat⁹ eſt: tunc eſt vitandus.hec ponuntur.ij.q.j.multi.

¶Articulus.lxvj.

QVia ſatis late contra ſchiſmaticos ſum locutus:q̄ maxime tēpore dñi pape Jo.xxij.in qō perueni tēpus dānabiliter inundarūt:nūc cū aliquo epilogo ſuperior ad vnā ſanctā matrē eccleſiā/cui⁹ caput legitimū dictus dñs Joānes ſummus pōtifex extitit/addēdo multa vtilia ⁊ neceſſaria/redeamus. Et ſub iſtius eccleſie vnice ⁊ predicti ei⁹ capitis firmi obediētia maneamus: et ibi ſimus vbi eccleſiā cōiter eſſe ſcimus. xxiiij.q.j.ſchiſma. ibi:oīs catholic⁹ ⁊c. Job. In nr̄o nidulo moriamur. Job xxix. Nō eamus de domo in domū. Luc.x.xxiiij.q.j. que dignior.nō trāſmigremus vt paſſeres impudici in mōtē.pſ.x. Nō circūferamur omni vēto doctrine cōtra aplm̄ Ephe.iiij.j.Reg.xxix.⁊.xxvj.ij.Reg.j. Reuerētiā facit Dauid ſacre vnctioni etſi peccet inūctus.j.q.j.ſacramēta. Sacramēta nō peccāt/etſi eor collatores facinoroſos eſſe ɔtingat. vt plene in prima parte iſti⁹ operis dictum eſt in.viij.⁊.ix. art.vnde ſcelerati miniſtri virtute diuina ea cōferūt: ⁊ nō ſua:et ideo virtutē ſuā nō perdūt collata p malos:q: chriſtus cui⁹ potētia cōferūtur/ſumme bon⁹ eſt. pſ.cxviij. qm̄ bon⁹ es tu.q: de⁹ eſt q̄ ſolus eſt bon⁹. Mat.xix. Luc.xviij. Et niſi hoc eſſet/ſemper in dubio ſacramēta reciperem⁹ et ſine fide:neſciētes q̄ ſunt boni vel mali taliū collatores: ⁊ ſic eccleſia vacillaret.cōtra illud. xxiiij.q.j.hec eſt.⁊.c.aperte.quod hereticum eſt adſtruere et ſentire.

¶ATtendēdū eſt inſup iſto toto tpe. Mat.xvj. Mar.viij. Luc.xij. a fermēto quorūdā pſeudo pphetarū: qō eſt hereſis: dicētiū eccleſiā meretricē.ſ.vere de meretrice impia conſcientia ⁊ malignāte.pſ.xxv.odiui eccleſiam malignātiū.eccleſia. Tales adulterij ⁊ ſpurcitiei filij ſunt erori. Eccleſia eñ catholica in ſe ⁊ in ſuis ſanctis nō meretrix: ſed ſancta eſt/nō habēs maculā hereſis. Ephes.v. nec rugā ſchiſmatis:nec aliqō hmōi pcti mortalis.xxj.diſt.q̄uis. de pe.di.j.eccl'ia.vbi de hoc. Colūba infellica/⁊ innocens/⁊ immaculata. Inimicis parcit ⁊ eos cibat.xxiij.q.iiij.§.ex his.xxxvj.di.§.ecce.ij.q.vij.nō oīs.Cañ.v. Tota pulchra ⁊ decora virtutib⁹ ⁊ exēplis.Cañ.iiij. Veſtita byſſino candido ⁊ ſplēdēti.Apoc.xix.id eſt operib⁹ iuſtitie.Splēdēti ppter honeſtatē cōuerſationis. ⁊ Candido.ppter puritatē intentionis. Turtur pudica.Cañ.ij.Caſtā generationē facit cū claritate.Sap.iiij. Vna vnius.xxvj.diſt.acutius.vij.q.j.ſicut. Regina auro veſtita ſapiētie et amoris. Adſtitit regina.pſ.xliiij. Hortus cōcluſus virtutib⁹ ppoſitis cōtinuatis imprforabilis.Cañ.iiij.xxiiij.q.j.loquit. Fons ſignatus. de quo aqua ſapiētie ſalutaris bibit. Eccli.xv. Unde et vocat fons aque viue ſpōſus eius.Hiere.ij. Signatus: quaſi de alio nō ſit bibēdū: nec aliter q̄ eccl'ia itelligit ſcripturas intelligēdas. xxiiij.q.iij. hereſis. Perfecta chriſti. Cañ.vj.xxiiij.q.j.loquit.q: ſpōſa illi⁹ q̄ opus imprfectionis nō nouit.ex de bap.maiores.§.ſ3 adhuc.de pe.diſt.iij.ſunt plures. Joā.viij.quare electa chriſti.Cañ.vj.q: reprobata ſynagoga electa eſt eccl'ia ex gētibus.xxxv.q.j.§.hac itaq3: ibi.illud qō p pphetā Oſee pdixerat. In pctis vr̄is dimiſi matrē veſtrā. Tricliniū chriſti. Jo.ij. in quo colitur trinitas:⁊ chriſt⁹ architriclin⁹.q: in chriſto triplex ſubſtātia/carnis/aie/⁊ diuinitatis.xxij.di.q̄ eps.ſponſus ei⁹. Tabernaculū ſanctificatū altiſſimi.pſ.xlv.ſanctificauit tabernaculum ſuū ⁊c. Et Apoc.xxj. Ecce tabernaculū dei cū hoibus. Sedes ei⁹.pſ.xlvj. Sedēs ſup ſedē ſanctā ſuā. Cubile ei⁹. Luc.xj.ibi. Pueri mei mecū ſunt in cubili:q: nō niſi pueri vere ſunt in eccl'ia.j.Pet.ij.ibi:quaſi mō geniti ⁊c. et infra. ſine dolo. Arca ſctificationis.pſ.cxxxj. tu ⁊ arca ſctificationis. Arca inquā cōtinēs virgā diſtrictiōis ⁊ māna dulcedinis. Heb.ix.xlv.di.diſciplina. Veſtimētū ei⁹.pſ.cxxxij. In orā veſtimēti ei⁹.xvj.q.vij.ſicut. Veſtita iuſtitia.xliij.diſ.ſit rector.ibi:veſtim[illegible] etenim. Tunica incōſutilis.in ſe tota vnita. Jo.xix.xxiiij.q.j.xvj.q.vij.ſicut dñi. ⁊ habens tunicā nuptialē. Mat.xxij.charitatis ⁊ vnitatis. ⁊ oēs domeſtici ei⁹ veſtiti duplicib⁹. Prouer.vlti.fide ⁊ ope.de pe.diſt.ij.ſi eñ.ibi:ſciēti bonū. Sara princeps.q: ſic interpretat.xxv.di.eccl'ie princeps. Libera.ad Gal.iiij.nō ſubiecta pctō:q: qui facit pctm̄/ſeru⁹ eſt pcti. Jo.viij. Roma.vj.⁊.j.Pet.ij. et filijs ei⁹ liberis debetur hereditas. xxxij.q.iiij. recurrat. Hec figura pbat.xxiij.q.iiij.qñ.⁊.c.ſi eccleſia. Rachel pulchra/in cōtēplatiua. Lia lippa/in actiua.q: turbatur erga plurima cū Martha. Luc.x. ex de renū.§.ne putes. ex de regu.licet.§.ſi. Chananea/cōmutata de ſynagoga i eccleſiā ⁊ zelās chriſtum ſpōſum.xxxv.q.j.§.hac itaq3.humilis/patiēs/et cōfeſſa. Mat.xv. Samaritana/eccl'ia ex gētib⁹. ſm Augu.credula/⁊ cuſtodiēs.q: Samaritana cuſtos interpretat.ſe ⁊ ſuos. Jo.iiij. q: vigilat ſupra gregē. Luc.ij. xliij.di.epheſijs. et gratie ſitibūda/clamans aſſidue/ſitio. Jo.xix. Berſabee pute⁹ alt⁹ p cognitionē clare fidei.xxiiij. q.j.nō turbat.in ſi.a Dauid chriſto vultu deſiderabili ſanctificata.xxx.q.j.§.ſ3 obijcit.ij.Regū.xj.q: chriſt⁹ tradidit ſe:vt eccl'iā ſuā ſctificaret. Ephe.v. Mulier ſanguinifluā p tactū fimbrie chriſti curata. Mat.ix. Luc.viij. Mar.v. eccl'ia ex gētib⁹/pctis ſanguinea:q: ſanguis ſanguinē tetigit.ſm Oſee.iiij. Et illud. Qui nō ex ſanguinib⁹. Jo.j.per paſſionē chriſti/q̄ eſt fimbria veſtimēti eius/curata. Syon ſpeculās/eccl'ia firma ſicut mōs ſyon.pſ.cxxiiij.que adhuc in enigmate ſpeculat.j.ad Cor.xiij. Hierlm. Apoc.xxj. pſ. cxxj. Hierlm q̄ edificat vt ciuitas. Pacificata.q: ſic interpretat Hierlm:q: per mortē chriſti recōciliatio ⁊ pax facta eſt. Coloſ.ij. Ephes.ij. Linteū oſtēſum Petro. Act.x. eccl'ia in qua ſunt volatilia cōtēplātia/boni:⁊ quadrupedia ſerpētia/mali.xj.q.iij.nolite. Bethleē/dom⁹ panis viui. Jo.vj. et in qua cōſecrat panis viuus.de cōſe.diſt.ij.oīa. Bethania/q: ſponſo obediēs:⁊ q: extra eā deo non obedit. lxxxj. di.ſi qui.ar.xxiiij.q.j.ver.ſana. Cenaculum grande. Mar. xiiij.q: in eccleſia cena dñica manducat.j.ad Cor.xj. xxiiij. q.j.q: ex ſola. Grande/charitate. Bernar. Qui h3 charitatē/magnus eſt. ⁊ cor Pauli ad Corinthios dilatatū eſt.ij. ad Cor.vj. Stratū/humilitate.iij.Reg.iiij. Paulimētum domus texit Salomon auro. ⁊ pſ.cxviij. Adheſit paulimēto aia mea. Extra hoc cenaculū agnus dei nō comeditur. preaſſe.c.q: nec chriſti corpus cū fructu cōficitur.xxiiij.q.j. ſchiſma. Nec aia a pctō laudat.xxiiij.q.j.quicūq3. Nec vera pax dat aut relinquitur:q: extra eccleſiā vera pax non eſt. xxiiij.q.j.q̄ cōtra. Nec fons ſacramētalis cū effectu bñdicitur.j.q.j.maledicā. Nec Joan.gratia ſupra pectus ieſu recūbit:quia gratia ſpūſſancti extra eccleſiā nō datur. xxiiij. q.j.§.ſi aūt. Nec ſermo chriſti proficit:q: margarita verba dei/porcis non proijcitur. Nec panis filior dei datur canibus.xj.q.iij.nolite. Mat.xv. Nec vera dilectio eſt:q: extra eccleſiā amor ſpūſſancti nō eſt.pcal.§.ſi aūt. Nec lactucarū agreſtiū comeſtio.i.pctōr vera cōtritio.palē.c. quicūq3. Nec panū azymor puritatis ⁊ ſinceritatis cibatio.j.ad Cor. v. Nec vera diſcipulor vnio. Nec paracleti pmiſſio/nec receptio. Act.ij.⁊ pal.§.ſi aūt. Predicta in cenaculo celebrata ſunt. Jo.xiij.⁊ aliq ex eis i die cene ſiūt. Iſta eſt eccleſia iſta federis arca de qua.ſ.dixi/cōtinens tabulas legis: q: ad literā extra eccleſiā hodie maxie vera ſciētia nō eſt:nec dei cognitio.xxiiij.q.j.q̄cūq3. Heſter decora nimis. Heſter i.abſcondita/a conturbatione hoim.pſ.xxx. que ſponſum Aſuerū beatū chriſtū flectit ad miam quā pplo ſuo impetrat. Heſter peñ.⁊ vlti.c.⁊ de pe.diſt.j.ſicut. Prudētiſſima Abigail. Abigail patris mei deitas interpretat: q: pater

eccleſie deus eſt. in canti. Moyſi. Nūquid nō ipſe eſt pater tuus? que Dauid fecit ad miam contra Nabal. Nabal interpretatur ſcādalū/vel ſcādalizās: inſipiēs vel inſipiētia: virū ſtultū/virū Belial iratū. j. Reg. xxv. Dauid autē manu fortis chriſtū fortē deſignat. Nabal pctōrē: q: oīs pctōr ſtultus/ et filius Belial diaboli/abſq; iugo alios ſcādalizās. Aug. Mali ſcādalo ſunt eccleſie. De ſcādalizātibꝰ. ex de no. ope. nū. c. ij. Petri nauicula. Luc. v. xxiiij. q. j. nō turbatur. j. q. j. mare. i. in cuius fide mare tranſimus huius ſeculi. Heb. x. firma in ſpe: clauis et ligno crucis dñice: titubans et turbata ꝓpter Iudā ꝓditorē deſignantē malos. xxiiij. q. j. quodcūq;. in fi. et ꝓfidiā que in ea nauigat. vt pal. c. nō turbatur. et. j. q. iiij. turbatur nauicula. Et Mat. xiiij. vbi Aug. de verbis dñi. In vno aūt aplō. i. Petro i ordine aplōꝝ pmo et precipuo/in quo figurabatur ecclīa/ vtrūq; genꝰ ſignificādū fuit. i. firmi in hoc ꝙ ſup aquas ambulauit: et infirmi in hoc ꝙ dubitauit. nā et vnicuiq; ſua cupiditas tēpeſtas eſt. Amas deū? ambulas ſupra mare: ſub pedibꝰ tuis eſt ſeculi timor. Amas ſeculū? abſorbet te: ſʒ quū fluctuat cupiditate cor tuū: vt vincas cupiditatē tuā/inuoca chriſti diuinitatē. hec etiā ſcripſi. ſ. lv. ar. ver. itē Aug. Titubat etiā hec nauicula ꝓpter vētū tētationū eorū qui in ea nauigāt. nā vnaqueq; tētatio vētus validus eſt. ſm Grego. Sagena petri malos et bonos piſces habens. Mat. xiij. xxiiij. q. vij. c. j. in fi. Area eius triturās granū et paleas. pal. c. j. de ꝯſe. di. iiij. eſt vnitas. ij. q. j. multi. Meſſis eiꝰ habēs triticum et zizania. Mat. xiij. xi. q. iij. nolite. Ouile eius. Joā. x. ex de bap. licet. habēs oues fetātes/bonos fructum facientes: et ſteriles/malos fructu carētes: et in ignē mittēdos ſicut arbor ſine fructu. Mat. vij. ex de deci. ꝗuis. et Luce. xiij. vbi loquitur de ficulnea fructū non faciente. ibi: ſuccide illā. vbi Greg. Cū magno timore audiendū eſt qḋ dicitur/ſuccide illā: vt quid terrā occupat? vnuſquiſq; enī iuxta modū ſuū ſcʒ inquantū locū vite preſentis tenet/ſi fructū boni opis nō exhibet: velut infructuoſa arbor terrā occupat: quia in eo loco in quo ipe eſt/alijs operandi occaſionē negat. Habet etiam hoc ouile agnos puros bonos/et hedos peculeos malos et olidos. gloſ. ſuper Mat. xxv. in ver. hedos. Sed vnū ouile: et vnus paſtor. vt pal. c. licet. Domus eius habēs vaſa aurea et fictilia. ij. ad Timo. ij. xxiij. q. iiij. q ſm. charitate feruētes et amore carētes/vel nō pſeuerātes: vt vas fictile fragile. Cella vinaria. Cañ. ij. habēs vinū defecatū electoꝝ cōpūctionis. pſ. lix. Potaſti nos vino cōpunctionis et deuotiōis. Jo. ij. et acetū impioꝝ odij et inuidie: de quo dant dño bibere. Jo. xix. Cathedra eiꝰ. Mat. xxiij. xl. di. multi. j. q. j. nō quales. Orige. Dilecti chriſti diſcipuli poſt aduētū chriſti ſuper cathedrā eccleſie q eſt cathedra chriſti. Cathedra inquit iudicās inter leprā et leprā. Leui. xiij. xx. di. §. j. de pe. di. j. §. ex his. ex qui fi. ſint legi. per venerabilē. §. rōnibus. Scala iacob. Gen. xxviij. ꝑ quā et in qua aſcēdūt hoies in celū: angelici cōtēplādo: et deſcēdūt in ea miniſtrādo: q: in iſta eccleſia habitat Maria cōtēplando ad pedes dñi: et Martha ſibi miniſtrādo. Luc. x. ex de renū. niſi. §. ne putes. Arca Noe eleuata ſup aquas diluuij tribulatiōis: nec ſubmerſa: ſʒ ſaluās receptos in ea. Gen. vij. et viij. xlvij. di. quātū licet. xxiiij. q. j. qm. Iſta eſt ergo illa ſancta eccleſia militās recipiēs bonos et malos: que in terra ſita inter celū et terrā eſt. xxiij. q. iiij. hec autē. que etiā regnum celoꝝ vocatur. Mat. xxv. q: in ea et per eā itur ad celū: et q: chriſtus in ea habitat in ſanctis eiꝰ. pſ. xxj. Tu aūt

Celorū noie ſancti intelligūtur. in ſancto habitas ⁊c. q ſunt celi alti virtutū dignitate: mūdi ſanctitate. vñ dr̄ Mat. vj. Pater nr̄ qui es in celis. i. in ſanctis. et Celi. i. ſancti enarrāt gloriā dei. pſ. xviij. Unde et Aug. de ſermone dñi in mōte. Qui es in celis. i. in ſanctis et iuſtis: nō enī ſpatio locoꝝ cōtinetur deus: q: celū et terrā implet. Hiere. xxiij. et excelſior celo eſt. Job. xj. ſʒ ſicut terra appellatus eſt peccator: cui dictū eſt Gen. iij. Terra es (al's puluis) et in terrā ibis. ſic celū iuſtus econtrario dici poteſt. Recte ergo dicitur qui es in celis. i. qui es in ſanctis. Iſta eſt illa ſancta eccleſia figurata et deſcripta Ezechiel. xvj. Aqua de latere chriſti manāte lota in ſacramento bapt iſmi. ex de cele. miſ. in quadā. Eius ſanguine decorata et mūdata. ex in clemē. ſacroſancte. de ſum. trini. Oleo balſamato gratie ſpūalis in ſacramēto cōfirmationis vncta. ex de ſacra vnc. c. vnico. de cōſe. diſt. v. in primis. v. c. Diſcoloribus. i. varietate virtutū induta. pſ. xliiij. Adſtitit regina. ſ. eccleſia in veſtitu deaurato circūdata varietate. xliij. diſt. ſit rector. Vñ Exo. xxviij. in veſte Aaron erant quatuor colores. ſ. hyacinthus/purpura/coccinū/et byſſus: in quibus prudētia/iuſtitia/fortitudo/et tēperātia deſignantur: quibꝰ vtilius nihil eſt in vita hoibus. Sap. viij. Ueſtita inquam hyacintho cōtēplationis et deuotiōis: purpura dñice paſſionis: coccino dilectionis et ſctificatiōis. Calciata hyacintho. i. exēplis patrū precedētium munitoꝝ greſſibus operū: vt celo potius inhereāt ꝙ terrā tangere videantur: quaſi duo calciamenta ſunt fideliter agere/ et fortiter tolerare. Cincta byſſo. i. continētie et pudicitie cingulo: quo ſenſus exteriores et morꝰ interiores valeat cohibere. ¶ B De cingulo Paulus Ephe. vj. ibi. State ergo ſuccincti lūbos Cingulum. veſtros in veritate. Et primo cingitur eccleſia zona pelliccea: que eſt carnis mortificatio. hac accincti ſunt Helias. iiij. Reg. j. Baptiſta. Mat. iij. Luc. iij. Mar. j. vñ Beda. ibi. Zona aūt pellicea qua accinctus erat Joānes et Helias mortificationis indiciū eſt. Et ibi Hiero. In zona pellicea pauperes mundi mortui ſignantur. Itē Beda. Zonam pellicceā habebat circa lumbos: quia carnē ſuam crucifixit cum vitijs et concupiſcentijs. Gal. v. Scdo zona iuſtitie que eſt exercitiū boni operis. De qua Eſa. ix. Erit iuſtitia cingulum lumborum eius. Tertio cingulo fortitudinis: vt primis motibus fortiter reſiſtamꝰ. Prouer. vlti. Accinxit fortitudine lumbos ſuos. Quarto cingulo humilitatis. hoc eſt linteum quo dñs erat accinctus quū lauit pedes diſcipuloꝝ. Jo. xiij. xxiiij. q. j. q̄ dignior. Induta ſubtilibus. i. extenuatione corporis: que optima veſtis eſt contra feruorem eſtatis. ſ. libidinis incentiua. Deſignata eſt Gen. xxxviij. per teriſtrum qḋ aſſumpſit Thamar/depoſitis veſtibus viduitatis. Eſt enī teriſtrū veſtis mulieris tenuiſſima/viſu peruia/ eſtati idonea. terias enī veſtis dicitur. Ornamēto ornata. i. gloria crucis. q: ſicut ait Augu. crux finita eſt in pena: manet in gloria. de locis ſupplicioꝝ tranſit ad frontes imperatoꝝ. Armillis in manibus adornata. i. virtute bone operationis. Torque circa collū munita: intelligētia diuini ſermonis. Inauribus redimita et circulis. circuli ſunt ſacra ſcriptura. inaures in auribꝰ depēdētes/obedientia indiſcreta. i. indiſtincta. xxiij. q. j. q̄d culpatur. xj. q. iij. quid ergo. Coronata corona decoris que datur victoribꝰ. j. ad Cor. ix. In capite. i. glorie celeſtis in mente. ex de ſacra vnc. c. vnico. quēadmodū corona/caret principio et fine. Ornata etiā auro ſapiētie et argento eloquētie. veſtita byſſo/cādore innocētie. et polymito. i. diuerſitate pceptoꝝ. et multis coloribꝰ/diuerſitate cōſilioꝝ. Similā et oleo et melle referta. i. ſacramēto euchariſtie in quo ſunt tres ſubſtātie. Simila ē chriſti caro mūdiſſima. xxiij. di. q eps. de cōſe. di. ij. chriſtꝰ panis eſt. Oleū/ſctiſſima eiꝰ aīa omni gratia plena et donis ſpūſſancti. de ꝯſe. di. ij. hoc eſt. et. c. in calice. Mel/ineffabilis dulcedo diuinitatis. de cōſe. di. ij. ſicut verus. Eccli. xxiiij. Spiritus meꝰ ſuper mel dulcis. De his tribus propheta loquitur eccleſie Ezechielis. xvj. Similam et oleum et mel comediſti: et decora facta es vehementer. ¶ C

Iſta ergo eccleſia ſic decorata et laudata/ſic etiā figurata et deſcripta antiquitꝰ a ꝓphetis/ maxime ab iſto Ezech. xvj. c. a quo traxi verba prime poſita/inferiꝰ cācellata/ nō eſt meretrix. refero me ad pncipiū. §. pce. Sed vxor agni legitime deſpōſata: i quo mrimonio ecclīe ſunt duo/ caput et mēbra in vno corpore. Vñ Roma. xij. multi vnū corpus ſumꝰ. ex de ſum. tri. c. ij. §. rurſus. Ephe. v. ſacramētū hoc magnū: ego dico in chriſto et ecclīa. xvj. di. acutius. ex de biga. debitum. quod ſignificatum eſt Judicum. xiiij.

Digitized by Google

in prin. vbi dicitur. Deſcendit Samſon: qui interpretatur ſol fortis: vel illuminãs eos. ſ. chriſtꝰ ſol iuſtitie ꝛ lux vera. Jo. j. ex̃ de puri. poſt par. c. j. in Thãnata. ſcilꝫ mundum. vidẽſqꝫ ibi mulierẽ de filiabus philiſtijm. Philiſtijm interp̃tant̃ cadẽtes: q: gẽtiles cadebãt a gratia dei. i. eccleſiã de gẽtibus. aſcẽdit et nũtiauit hoc patri ſuo et matri ſue. i. ſynagoge vt acciperẽt eã ſibi in vxorẽ. Unde ait Hiere. xxxj. In charitate ꝑpetua dilexi te: ideo attraxi te miſerãs tui.

Matrimoniũ xpi cũ eccleſia.

Hoc matrimoniũ initiatũ fuit i paradiſo: qñ de latere dormiẽtis Ade formata eſt eua. Gen. ij. xxxv. q. j. cũ igit̃. in pn. ex̃ de diuor. gaudemꝰ. ex̃ in clemẽ. de ſum. tri. ſacroſancte. Ratificatũ in cruce: vbi de latere chriſti dormiẽtis pceſſerũt duo ſacramẽta. ſ. ſanguis et aqua: quibus formatur et dotat̃ eccl'ia. vt pall. c. ſacroſancte. ꝛ ex̃ de cele. miſ. in quadã. Aqua em̃ mũdat̃ vt ſit ſine macula. Can. iiij. ibi. Et macula nõ eſt in te. chriſtꝰ loquit̃ eccl'ie. Sãguine ornat̃: vt ſit purpurata ſicut regina. Ps. xliiij. Adſtitit regina. i. eccl'ia. Cõſummatũ erit poſt iudiciũ: qñ introducet̃ ſpõſa in thalamũ ſpõſi: vt bonis eiꝰ plenarie pfruat̃: ꝛ nũq̃ ab eiꝰ amplexibꝰ auellatur. Apoc. xix. ibi: q: venerũt nuptie agni: et vxor eiꝰ preparauit ſe: ꝛ datũ eſt illi vt cooperiat ſe biſſino ſplẽdẽti ꝛ cãdido. Biſſinũ em̃ iuſtificatiões ſunt ſanctoꝝ. Et infra. Beati qui ad cenã nuptiarũ agni vocati ſunt. et xxj. ibi. Ueni oſtendã tibi ſpõſam vxorẽ agni. Et de hoc eſt parabola. x. virginũ. Mat. xxv. ibi. Exierũt obuiã ſpõſo et ſpõſe/ chriſto ꝛ eccleſie. Et infra. Intrauerũt cũ eo ad nuptias. xxvij. q. j. nuptiaꝝ. ibi. cui eccl'ia ipſa cuiꝰ mẽbra ſunt cõiunx eſt: que fidei ſpe ꝛ charitatis integritate nõ ſolum virginibꝰ ſacris: ſꝫ etiã in cõiugatis fidelibꝰ tota virgo eſt. vniuerſe q̃ppe eccleſie cuiꝰ oia mẽbra illa ſunt. Apl's dicit ij. ad Coꝝ. xj. Optaui vos vni viro virginẽ caſtã exhibere chriſto ꝛc. De p̃dictis virginibꝰ fatuis ꝛ alijs habes. xxxij. q. v. ſi paulus. ¶ De iſto etiã m̃rimonio inter chriſtũ ꝛ eccleſiã d: Oſee. ij. ibi. Deſpõſabo te mihi in fide: ſpõſabo te mihi in iudicio ꝛ iuſtitia: ꝛ mia ꝛ miſerationibꝰ: ſponſabo te in ſempiternũ. Ter dicit ſpõſabo: vt oſtẽdat hoc matrimoniũ initiatũ ratũ ꝛ cõſummatũ. Initiat̃ em̃ in fide per quã quelibet aia de eccl'ia dei ſpõſa dei efficit̃: ꝛ annulo fidei ſubarratur. de quo Hiere. ij. Nũquid obliuiſcit̃ virgo ornamẽti ſui. ſ. annuli deſponſationis ſue: aut ſpõſa faſcie pectoralis ſue. ſ. timoris/ quo debet cor reſtringere ne deſfluat in pctã: arguit hic dñs aiam q̃ cõiugij fidẽ nõ ſeruat: quũ mulieres cõſueuerint ſeruare annulũ deſpõſationis toto tẽpore vite ſue. Ratificatur vero in iudicio ꝛ iuſtitia et in mia ꝛ miſerationibus. Iudiciũ eſt in diſcuſſione ſui. de quo de peni. diſt. j. iudicet. aliter ſumit̃ ex̃ de verb. ſigni. forus. Iuſtitia in punitione pcti. Multi enim ſunt qui bene iudicãt: ſed nõ ſunt boni iuſtitiarij: q: nõ bene puniunt qꝺ ſe deliquiſſe cognoſcũt. vñ Aug. Quẽ penitet/ omnino peniteat: ꝛ dolorẽ lachrymis oſtẽdat. de peni. diſt. j. quẽ penitet. in princi. Et ibi. Iuſtitia em̃ ſola dãnat. Un̄ Eſa. xxviij. Ponã iudiciũ in põdere: et iuſtitiã in mẽſura: q: iudicium quaſi in ſtatera culpã ponderat: iuſtitia vo penã culpe cõmẽſurat. Mia eſt in cordis cõpaſſione: quaſi miſerũ cor. Miſeratio in bñficij exhibitione: et precedit miſerationẽ mia. q: ſicut ait Grego. Plus eſt cõpati ex corde: q: qui cõpatitur/ ſeipm̃ dat. Cõſummat̃ aũt hoc matrimoniũ i eternitate. et hoc eſt qꝺ ait in ſempiternũ. Sed nõ dicit in quo fiat cõſummatio: innuẽs q̃ ineffabilis erit delectatio matrimonij cõſummati. Un̄ Aug. Qꝺ deus preparauit diligẽtibus ſe/ fide nõ capit̃: ſpe nõ attingitur: charitate non cõprehẽditur: deſideria et vota trãſgredit̃: acquiri poteſt: eſtimari nõ põt. De iſto cõiugio chriſti et eccleſie Aug. ſup Jo. ſermone. vij. Quid mirũ ſi dñs inuitatus ad nuptias venit: qui in hũc mundũ ad nuptias venit: vbi verbũ ſpõſus/ ſpõſa caro humana/ ꝛ vtrũqꝫ vnus filius dei/ ꝛ idem filius hois/ vterus marie virginis thalamus fuit: vñ ipſe tãq̃ ſponſus proceſſit. ps. xviij. Item gloſ. ad Titũ. j. Plures vxores antiquorum patrum ſignificauerunt futuram ex oibus gẽtibus vnitatẽ vni viro chriſto ſubditam.

Caſtiſſima ergo eccleſia dei eſt: que et virgo appellatur. j. ad Coꝝ. xj. xxvij. q. j. nuptiarũ. Sed perdũtur oẽs qui fornicãtur in ea: ꝛ extra eã: niſi redeãt ad eã. Hi ſunt idolatre. de quibꝰ. j. ad Coꝝ. ix. et. x. c. plene. Sap. xiij. xiiij. xv. c. et. xviij. q. j. idololatria. xxvj. q. v. cõtra idoloꝝ. vide quod ſcripſi. ſ. xlj. ar. ver. de Nemroth. Heretici. de quibus ex̃ de hereti. ꝑ totũ. ꝛ lib. vj. eo. ti. p totũ. xxiiij. q. vlti. §. qui vero. cũ oibus. c. ſeq. vſqꝫ ad. c. quidã autem. vbi ponũtur ſecte hereticoꝝ. lxx. ꝛ amplius. Schiſmatici. de quibꝰ ex̃ de ſchiſma. vij. q. j. in primis ſeptẽ. c. xxiiij. q. j. didicimus. c. ſchiſma. De hoc ſatis. ſ. xxj. arti. Excõmunicati. de quibus ex̃ de ſen. excõ. ꝛ. xj. q. iij. in primis. ix. c. vſqꝫ ad. §. cũ ergo. ꝛ. xxiiij. q. ij. ꝛ. q. iij. pertinaces. lj. diſt. aliquãtas. in pn. ex̃ in cle. de fide catho. fidei. §. porro. ꝛ de vſur. ex grãdi. §. penul. de. proditores. de quibꝰ legit̃ ꝛ no. xlvj. di. clericus. xj. q. iij. nolite. xxij. q. v. de forma. Sacrilegi. xvij. q. iiij. per totũ. ij. q. j. ſi quis in hoc genus. Homicide. ex̃ de homici. per totũ. xxiij. q. v. per totũ. de peni. diſt. j. homicidioꝝ. ꝛ. l. diſt. in primis. c. Uenefici. vj. q. j. infames. Uenenum faciens/ vel dans: vel Adulator: q: ſm Senecã adulatio eſt dulce venenũ. ps. liiij. Molliti ſunt ſermones ſuos ſuper oleũ: ꝛ ipſi ſunt iacula. Paricide/ interfectores parẽtum vel filioꝝ. ff. ad. l. põpe. de pari. C. de illis qui parentes vel filios occi. l. vnica. legit̃ ꝛ no. ex̃ de his qui fi. occi. c. vlti. de peni. di. j. aut facta. gloſ. nõ talis. Incendiarij. ex̃ de rap. ꝛ incẽ. in literis. xxiij. q. viij. peſſimã. Maſculoꝝ concubitores. Molles immũdi. de peni. di. j. ſi q̇s tã maſculũ. et. c. q̃ puero. xxxij. q. vij. flagitia. c. adulterij. c. offerebat. ꝛ. c. vſus ex̃ de exceſ. prela. clerici. ex̃ de vi. et hone. cle. C. de adul. cũ vir. Adulteri. xxxij. q. vij. ex̃ de adul. Fornicatores i quocũqꝫ ſexu ꝛ cũ quacũqꝫ creatura. xv. q. j. mulier. xxvj. q. j. §. cũ ergo. Ibi ponunt̃ gradus fornicationum. ꝛ. xxxij. q. vij. adulteri. ꝛ. c. nõ ſolũ. xxv. diſ. §. criminis. xxxiiij. diſt. audite chariſſimi. palea eſt. Mechi immũdi in corpore vel aia. xxxij. q. iiij. meretrices. ꝛ. q. vj. non mechaberis. Falſarij. xix. di. i memoriã. ex̃ de cri. fal. Periuri/ quocũqꝫ mõ. xxv. di. §. criminis. ex̃ de iureiur. xxij. q. v. vj. q. j. quicũqꝫ. Plagiarij/ vẽditores liberoꝝ hoim. no. j. q. j. q̇ ſtudet. gloſ. nũquid. Simoniaci/ emptores ſpũaliũ. Giezite venditores. j. cauſa. oibꝰ. c. ꝛ ex̃ de ſimo. ſi q̇s. Cõiuratores ꝛ ꝯſpiratores. xj. q. j. cõiurationẽ. cũ quatuor. c. ſeq. vj. q. j. ſi quis.

Preuaricatores. ij. q. iij. §. notãdũ. ver. ꝑuaricator. cũ. ij. ver. ſeq. Raptores rerũ et virginũ. ex̃ de rap. xxxvj. q. j. et ij. Fures. ex̃ de fur. xxxij. q. iiij. meretrices. xiiij. q. v. penale. ꝛ. q. vj. furtũ. Uſurarij. ex̃ de vſuris. ꝛ. xiiij. q. iij. iiij. ꝛ. v. lxvj. diſt. ſeditionarios. cũ duobus. c. ſequen. Sortilegi/ et qui reſpiciũt ſortes. ex̃ de ſortile. xxvj. q. j. ꝛ. ij. Malefici/ qui carmina faciunt. xxvj. q. v. nec mirũ. circa prin. ver. magi. Diuini/ diuinatores. j. q. j. nunq̃ predicant futura. xxvj. q. ij. intelligi. c. qui ſine. c. illos. ꝛ. q. iiij. igitur. cũ. §. precedẽ. ꝛ. q. v. §. j. Incantatores. xxvj. q. v. ſi quis. c. nõ licet.

Augures/ qui volatus auiũ et voces intendunt. Aruſpices/ horarum inſpectores. Genethliaci/ natalium dierum conſideratores. de his. xxvj. q. iiij. c. j. Nechromantici/ precantores mortuorum et diuinatores per eos. xxvj. q. v. nec mirum. ver. nechromãtici. Arioli/ circa aras idolorum nefarias preces emittẽtes: et funeſta ſacrificia offerentes. xxvj. q. iiij. c. j. Phitonici/ diuinantes arte magica. xxvj. q. v. nec mirum. verſi. preterea. Mathematici/ per curſus ſiderum mores naſcentium et actus et euẽtus predicentes. xxvj. q. iiij. igitur. Magi/ inſpectores aſtrorum. prealleg. c. igitur. Somnia attendentes. xxvj. q. vij. nõ obſeruetis. Aeromãtici/ diuinãtes in aere. Geomãtici/ diuinãtes in terra. Hydromãtici/ diuinãtes in aqua.

Pyromãtici/ diuinãtes in igne. de his quatuor pal. c. igitur. in pn. Horoſcopi/ inſpectores horarũ natiuitatis hominũ. palle. c. igit̃. Salitores/ q̇ quũ mẽbroꝝ q̃cũqꝫ pars ſalierit: p̃dicãt ꝓſperũ ſeu triſte aliq̇d ſibi ſignificari. pall. c. in ſi. Sicarij/ cum armis inſidiãtes/ a ſica qꝺ ſignificat

Digitized by Google

ferrū ſiue cultrū. vt legit̄ ⁊ no. ex̄ de homici. ſicut dignum.

Aſſiſſini/occulte occidentes. ex̄ de homici. p humani. lib. vi. Abigei/furātes gregē. de pe. diſ. i. §. iniuriarū. ante. c. aut facta. Antropophagi/comedētes hoies: eos ſpoliātes ⁊ tribulātes. pſ. lxxviij. q: comederūt Jacob. ⁊ in Job xix. Et carnibus meis ſaturamini. Tyranni/crudeles dñi et iniuſte dñiū vſurpātes. xiiij. q. v. neq̄. Torneamētarij/exercitātes ſe in torneamētis. ex̄ de tornea. Duellarij/pugnātes duo. ex̄ de cle. pug. i duel. ij. q. v. ↄſuluiſti. Monomachiarij/purgātes ſe ferro calido aqua vel alia re. ex̄ de pur. vul. ij. q. v. cōſuluiſti. Blaſphemi maledici. ex̄ de male. Aleatores. ex̄ de exceſ. p̄la. inter. xxxv. di. c. i. et alee iſpectores. no. ibi. Ebrij aſſidui. xxv. di. §. ea demū. Intruſi. ex̄ de elec. quiſquis. xvi. q. vij. ſane. Doloſi. pſ. xxiij. Nec iurauit in dolo primo ſuo. i. Pe. i. ſi. Rōnabiles ſine dolo.

Malitioſi. pſ. li. Quid gloriaris in malitia. ex̄ de exceſ. p̄la. q̄ graue. Nō efficiamini inanis glorie cupidi. Gal. v. xlix. di. §. i. Vane glorioſi. Ficti hypocrite. de peni. di. ij. ci tius. Adulatores. xlvi. diſt. ſunt nonulli. xxv. diſt. §. ea demū. Murmuratores. i. ad Cor. x. ibi: nec murmuraueritis. xc. di. alienus. Suſurrones/q̄ aliq̄d detrahūt in aure alicuius de alio. vñ Leuit. xix. Nō eris criminator/⁊ ſuſurro in populis. Diſcordie ſeminatores/quos p̄cipue deteſtat deꝰ. Prouer. vi. xc. di. diſcordātes. c. diſſidētes. Infideles. ij. q. vij. nō pōt. xxij. q. v. de forma. Gaſtrimargi/guloſi. de cōſe. diſt. v. q̄ncq̄. Furioſi/irati. xi. q. iij. illa. et. c. ira.

Inuidi. xxv. di. §. ea demū. xlvi. di. clericꝰ inuidēs. Philargyri/auari. xvij. di. p totū. xiiij. q. iiij. q̄d dicā. Acidioſi/vnū eſt de ſeptē pctis mortalibus acidia. vt legit̄ ⁊ notat̄ xxxij. q. vij. no ſolū. et eſt acidia ſm Damaſce. afflictio ſiue triſtitia aggrauās/reddēs hoiem pigrū et frigidū ad opꝰ bonū. Perſecutores bonoꝝ. xxiij. q. iiij. nimiū. ⁊. c. ſi eccleſia. Preſumptuoſi/elati/ſupbi. xlix. diſt. c. i. ⁊. xlviij. di. c. i.

Mendaces. xxij. q. ij. primū. Falſi teſtes. ex̄ de cri. fal. c. i.

Diffamatores. vi. q. i. deteriores. Secretorū aut ſigilli penitētie fractores. legit̄ ⁊ no. xxij. q. v. de forma. de pe. di. vi. ſacerdos. ex̄ de pe. oīs. §. ſi. Inobediētes. ex̄ de maio. et obe. c. i. lxxxi. di. ſi qui. Proprietarij religioſi ⁊ clerici in rebus eccleſie. ex̄ de ſta. mo. c. ij. ſup quodā. c. cū ad monaſteriū. xij. q. i. ſi priuatū. ⁊. c. duo ſunt. Votoꝝ violatores. xxvij. q. i. c. i. cū multis. c. ſeq. Nō officiātes clerici bñficiati vel in ſacris/aut religioſi clerici pfeſſi. xci. di. p̄ſbyter. ex̄ de cele. miſ. c. i. c. dolētes. Irregulares cū culpa. ex̄ de ſen. et. excō. cū medicinalis. xi. q. iij. ep̄s p̄ſbyter. Aut nō canonice electi/aut cōfirmati/aut conſecrati. ex̄ de elec. lxi. diſt. xxiiij. q. i. didicimus. Beneficiati clerici habitū vel tonſurā dimittētes. ex̄ de vi. ⁊ hone. cle. c. vlti. Clerici ioculatores/goliardi/aut buffones. ex̄ eo. ti. clerici qui. lib. vi. Clerici carnifices/macellarij/aut tabernarij/aut induti veſte virgata aut partita. ex̄ de vita ⁊ hone. cle. c. i. ⁊. ij. in clemē.

Clerici theſaurizātes de bonis eccl̄ie. xij. q. ij. aurū. xlvij. di. ſicut. Aut laici tpe famis: vt ibi in cōtractibus decipiētes. ex̄ de emp. ⁊ vē. c. i. ⁊. c. dilecti. Falſa moneta vtentes. ex̄ de iureiur. intellecto. C. de fal. mo. Denarios bolſonātes vel pōderātes vt eligāt meliores: q: defraudant rēpublicā. Caupones/ſtabularij/naute/qui cōiter ſuo officio abutūtur. ff. nau. cau. ſtabu. granū. aut alias merces vt ſus peruēdāt: vel carius tēpus expectāt emētes ſi nō ſint mercatores aut negociatores ſicut tabernarij/et ſtabularij q̄ de iſta arte viuūt. xiiij. q. iiij. quicūq̄. Clerici aut religioſi negociatores. ex̄ ne cle. vel mo. p totū. lxxxviij. di. ambitioſi. i. q. i. principatus. Ingrati. de dona. c. ſi. Litigioſi. xlvi. di. cōtētioſi. i. ad Cor. xi. Terminoꝝ remotores. ff. de termi. amo. xiij. q. i. c. i. Sepulcroꝝ fractores. ff. de ſepul. vio. et ex̄ de iude. ſicut. §. ad hec. Publicani reipublice fraudatores. iiij. q. iij. §. itē in criminali. ver. inuiti. Nō ſeruientes in eccleſijs. ex̄ de cle. nō reſi. Fucati/ponētes in facie colores. de cōſe. di. v. fucare. Sine iuſto bello aut vera neceſſitate vel vtilitate terre tallias collectas gabellas: vel alia ſeruilia indebita imponētes. ex̄ de cēſi. puenit. Iniuſtas guerras faciētes. xxiij. q. ij. iuſtū. Jura debita ſubtrahētes/iniuſte litigātes/⁊ eos defendētes. ex̄ de pe. calumniā. Rancoroſi. de pe. di. i. homicidioꝝ. Sedidioſi/facientes cōmotiōes in populis. xlvi. di. ſeditionarios. Diuiſi/partiales. xxiiij. q. i. qm̄. Iniuſtoꝝ vectigaliū ipoſitores. ex̄ de cēſi. innouamꝰ. Terrarū dñia vſurpātes/ſicut Nemroth. vi. di. §. his itaq̄. Mercenarios defraudātes. Eccli xxiij. Mercenarij nō fideliter laborātes. Clerici aut religioſi de bonis eccl̄ie aut monaſterij parētes vel alios ditātes. lxxxvi. di. nō ſatis. Aut eccleſiam ſuā quomodolibet defraudātes. xij. q. iij. c. i. ⁊. q. iiij. c. i. ⁊. ij. Cōcuſſores aliq̄d petētes cōtra debitū rōne officij alicuius. legit̄ ⁊ no. xxiij. q. i. paratos. i ſi. gloſ. cōcinē. c. militare. Libellos famoſos cōponētes. v. q. i. ⁊. ij. c. i. Emāſores/q̄ diu extra caſtra vagant̄: ⁊ ad caſtra reuertunt̄. legit̄ ⁊ no. de pe. diſt. i. aut facta. gloſ. emanſor. Effractores/frangētes carcerē vt euadāt. Graſſatores/latrones nemoris ſeuiētes. Expilatores/res iacētis hereditatis ſubtrahentes. de his quatuor legit̄ ⁊ no. de peni. di. i. c. aut facta. Mediatores ſimonie i. q. i. ex̄ de teſti. mediatores. l. vi. ep̄s. Mimi/rerū humanarū mutatores; ſicut olim erat in recitatione comediaꝝ/qd̄ recitator verbo dicebat: mimi motu corporis exprimebant. Hugui. in deriuationibꝰ. Ioculatores/de quocūq̄ ioco in publico/vñ ioculatores q̄ſi ioci latores: in publicū eīn faciunt ſpectaculū pprij corpis. ex̄ de vi. ⁊ ho. cle. cū decorpe. no. ex̄ li. vi. e. ti. clerici. Buffones vulgare Tuſcoꝝ p̄realt. c. clerici. Scurra/leccator/vaniloquꝰ. pprie ſcurra dicit̄ q̄ ſequit̄ curiā gr̄a cibi/quaſi ſcutellā radēs. Tragediatores/medicātes fauces ad cātādum in publico. xcij. diſt. c. i. Hiſtriones/geſticulatores/ioculatores/q̄ diuerſos geſtꝰ ⁊ habitꝰ hoim ſciūt repſentare. vñ hiſtriones dicebant̄ repſentatores comediaꝝ q̄ i recitatiōe laruas ſue faciei apponētes repſentabāt habitꝰ ⁊ geſtꝰ diuerſoꝝ. ſm Hug. in deri. de iſto de cōſe. di. ij. p dilectione. legit̄ et not̄. de his. lxxxvi. di. donare. Traiectatores cū manibꝰ in ludis decipiētes. Cum beſtijs pugnatores. iij. q. vij. §. tria. alꝰ ſub. c. infames. ver. q̄ opas. Venatores. lxxxvi. di. qui venatoribꝰ. cū q̄tuor. c. ſeq. Percuſſores. ex̄ de cleri. pcu.

Taxilloꝝ aut mercū vēditores phibitarū ⁊ portatores. ex̄ de iude. c. ita. c. ad liberādā. Stupratores pueroꝝ vel virginū. de pe. diſt. i. qui puero. xxxvi. q. i. §. cū ergo. Inceſtuoſi. xxxv. q. iij. de iceſtis. et. q. viij. inceſtuoſi. ⁊ ex̄ de eo q̄ cog. cō. vx. Tornatrices/q̄ volunt̄ in ludo vt torni. legit̄ et no. de ↄſe. di. v. nullꝰ. Scenici. ſcenos vmbra. i. de ſcena vmbraculū locꝰ obūbratꝰ in theatro cortinis coopertus. inde ſcenicus ca. cū. i. vmbratilis/theatralis/q̄ facit ludos ⁊ geſtꝰ in theatro: vel q̄ ibi recitat ſcripturā. ſm Hug. i deri. de his de ↄſe. di. v. nō opꝫ. Geſticulatores/faciētes geſtꝰ corpis. Thimelici miniſtrātes ludētibꝰ. legit̄ ⁊ no. p̄real. c. nō opꝫ. ij. Alchimiſte. diſcāt factores alchimie ipoſſibile eē vnā ſpeciē i alterā trāſmutari. ſm p̄hm bñ pbat̄. xxvi. q. v. ep̄i eorū. in ſi. Ruffiani ducētes alijs meretrices: nō minus peccātes q̄ ſi cū eis agerēt. lxxxvi. di. c. i. Patroni turpitudis vxoꝝ. xxxij. q. ij. c. i. Partū alienū ſupponētes. ex̄ de pe. ⁊ re. officij. Partū ipediētes. ex̄ de homi. ſi aliq̄s.

Partū necātes quocūq̄. e. ti. ſicut. Filioꝝ expoſitores. ex̄ de iſan. ⁊ lā. c. i. Falſi accuſatores vel denūciatores. ex̄ de calū. ⁊ accu. accuſaſti. Cōtra legē colludētes actores. et rei latēter ⁊ fraudulēter cōponētes ſup lite. legit̄ et no. ex̄ de calū. crimina. A fide clericatu ⁊ religiōe apoſtatantes. ex̄ de apoſta. Calūniatores. ij. q. iij. §. notādū. ij. Falſi patratores. ex̄ de pau. mādato. Executores nō fideliter fideicōmiſſa exeq̄ntes aut tarde. ex̄ de teſta. nos q̄dē. Cōtra parētes iſurgētes vel eis iobediētes vel iiuriātes. Leuit. xx. Feſta indicta ab eccl̄ia nō cuſtodiētes ſꝫ ſeruiliter operātes. de ↄſe. di. iij. c. i. et. c. ieiunia ſane. ex̄ de feri. c. vlti.

Cōuēticula faciētes. Laici p̄dicātes. ex̄ de here. cum ex iniūcto. Cōtra libertatē ſtatuta faciētes ⁊ ſcribētes: ⁊ ea ſeruātes. ex̄ de ſen. excō. vocauit. Rebaptizati. de ↄſe. di. iiij. q̄ bis. ⁊. c. ſeq. Reordinati. i. q. vij. ſaluberrimū. Fur-

Digitized by Google

tiue ordinari.ex̄ de eo q̄ fur.or.re. Per ſaltū ꝓmoti.ex̄ eo.
ti.Clandeſtine cōtrahētes.ex̄ de clandeſ. Uiuētib⁹ vxo/
ribus cōtrahētes.ex̄ de eo q̄ dux.in ma.c.penul.Sponſas
fratrū in vxores ducētes.ex̄ de ſpon.ſponſam.Cū affinib⁹
⁊ cōſanguinib⁹ fornicātes.ex̄ de eo q̄ cogno.cōſan.xxxv.
q.iij.⁊.q.iiij.⁊.v.Cū iudeis mulieribus ⁊ ſaracenis vel q̄/
buſcūq; alijs extra fidē ſe cōmiſcentes.xxviij.q.j.cauc.Tē
pore interdicto ab eccl'ia nuptias celebrātes.ex̄ de ma.cō
tract.ꝯ inter.Semel in anno nō cōfitētes ⁊ nō cōmunicā
tes.ex̄ de pe.⁊ re.oīs.Tēpore interdicti ⁊ corā excōmuni/
catis ⁊ interdictis ſuſpēſis ab officio publice celebrāte s
ex̄ de ex.pre.tanta.⁊ ex̄ de priui.epoꝝ.li.vj.Prelatorū ſen
tētias nō ſeruātes.xj.q.iij.Excōicatis ⁊ rebellātib⁹ eccl'ie
⁊ fidei auxiliū cōſiliū vel fauorē dātes/vel eis cōmunicā/
tes.xxiij.di.ſi inimic⁹.j.q.j.ſiquis inq̄t.ex̄ de ſen.ex.nuper.
Pacta nō ſeruātes.ex̄ de pac.Idē de ꝑmiſſionib⁹.Thoꝝ
maculantes.xxxij.q.iiij.origo.⁊.c.in eo.Extra vas ſemen
ꝓijcientes ſicut Onas fili⁹ Iude vñ propter hoc percuſſit
Onam dñs eo ꝙ rem deteſtabilē feciſſet.Geñ.xxxviij.Il/
licite vel impudice ſe vel alios tangētes.xxxij.q.iiij.mere/
trices.xxxij.q.v.nec ſolo.Poſt ꝑmiſſam cōtinentiā ad in/
uicem mr̄imonio abutētes.xxvij.q.ij.ſi vir ⁊ vxor.Debitū
cōiugij denegātes.ea.cā.⁊.q.ſi tu.Sine religione ſe cōiu/
ges diuidētes.xxvij.q.ij.§.j.Sine licētia reciproca coniu/
ges cauſa peregrinationis vel alia diu abſentes.ex̄ de cō/
iugio lepro.c.j.Pretextu filiorū nō procreandorū matri/
monio nō vtētes.xxvij.q.ij.oē.Faſcinatoriā aut maleficiū
cū maleficio remouētes.ar.xxij.q.ij.ſiquis ad te.Poſt vo/
tū cōtrahentes.ex̄ qui cleri.vel vo.Preſbyteri cū peccato
mortali celebrātes vel cōicantes.de con.di.ij.quotidie.ea.
di.qui ſcelerate.Bñficia recipiētes/⁊ nō eccleſiā officiān
tes.lxxxj.di.cos.Decimas ⁊ iura eccleſiaſtica nō ſoluētes
ex̄ de deci.xvj.q.j.decime.Penitētias rūpentes.de pe.di.
v.conſideret.Recidiuātes.de pe.di.iij.irriſor.⁊.c.ille.Po
tētes reddere aliena/⁊ nō reddētes.xiiij.q.vj.ſi res.Pre/
lati ⁊ epi de relictis pauperib⁹ quartā recipientes no.ex̄
de ſepul.c.ij.Clerici collucrātes.ex̄ de imu.ec.non min⁹.⁊
c.aduerſus.Pro literis ordinatorū/⁊ beneficiatoꝝ/abſo
lutorū/cōfirmatorū/cōſecratorū/quorūcūq; clericorū
promouendorū/in fraudem iuris ſimoniacos condēnan
tes/magna precia per notarios ſuos aut cancellarios aut
officiales recipiētes.j.q.ij.nullus.ex̄ de ſimo.c.j.Prelati
cōdēnationes pecuniarias ⁊ cōpoſitiones imburſantes.
legit̄ ⁊ no.ex̄ de pe.c.ij.Adulatores/ſeruitoribus et con/
ſanguinib⁹ ſuis ⁊ alijs ꝑcibus carnalibus aliquorū indi/
gnis bñficia cōferētes.ex̄ vt ec.bene.c.j.j.q.j.ſunt nōnulli.
Iudicia ⁊ ſententias iuſtas vel iniuſtas vendētes.ij.q.vj.
venales.xj.q.iij.nō licet.Expēſas pōpoſas ⁊ ſuperfluas
⁊ curioſas in equis familia ⁊ veſtib⁹ ⁊ ſupellectilib⁹ cibis
⁊ edificijs maxime clerici facientes.⁊ de pauperib⁹ parū
vel nihil curātes.xvj.q.j.qm̄.xij.q.ij.gloria.Guerras ⁊ di
uiſiones faciētes ⁊ nutrientes.ex̄ de treu.⁊ pa.Sacerdo/
tes ⁊ clerici raro aut nūq̄ celebrantes/aut ꝑdicātes/aut
epi niſi propter lucrū epale officium exercētes.ex̄ de cele.
miſ.dolentes.vij.q.j.ſicut vir.Parū aut nihil de aīabus
ſubditorū curātes.viij.q.j.ſunt in eccl'ia.xxiij.q.iiij.tres ꝑ/
ſonas.Pre timore ꝑcio vel amore nō corrigētes.xliij.di.
ephesijs.l.di.q̄ſ diacon⁹.ex̄ de offi.or.ad reprimēdam.⁊.c.
licet.Cum prelati vſurarijs vel eorū heredibus cōuenien
tes/⁊ libros eorū recipientes/⁊ nūq̄ aliquid illis qui ſol
uerūt vſuras reſtituentes.ex̄ de vſu.cum tu.Prelati ſe ab
eorū eccleſijs abſentantes abſq; cauſa legitima.ex̄ de vo.
et vo.redēp.magne.vij.q.j.ſicut vir.

Articulus.lxvij. A

Predicti flagitioſi ⁊

eorū cōſimiles q̄ fornicant̄ in adinuentioni/
bus ſuis ſunt illi per q̄s immaculata eccleſia
dei ⁊ ſponſus chriſt⁹ dñs diffamat̄:⁊ ab infi/
delibus fornicaria appellat̄.Sed ſi in toto mūdo non niſi
duo vel tres ſancti eſſent:in illis/et nō in alio toto mūdo
ſcelerato/eccl'ia ſancta eſſet xxiiij.q.j.a recta.legitur ⁊ no.
xxj.di.q̄uis.de cōſe.di.iiij.q̄rit.ſed q: neſcim⁹ reprobos ⁊
electos:de oībus cōſtituit̄ iſta militans eccleſia in hac vi/
ta.xxiij.q.iiij.hec autē.Quicquid ergo mali in eccl'ia age/
re videam⁹:ſi habem⁹ officiū ⁊ poſſumus:corrigamus:
vl' gemam⁹:⁊ ſileam⁹.xj.q.iij.qm̄.Obturem⁹ aures rumo
rib⁹.lxxxvj.di.ſiq̄d.Expectem⁹ dñm.pſ.xxxix.expectās ex/
pectaui.Dimittam⁹ ipm facere:q: bñ facit oīa.Mar.vij.
xxiij.q.iij.q̄dā.R.floriani.Et q̄ nos mala vocam⁹:ipſe bo/
na.et q̄ nos bona:ipſe ſepiſſime mala appellat.facit ad h
xxiij.q.v.relegētes.in prin.Nam ſtultū dei ſapientius eſt
hominib⁹.j.ad Coꝝ.j.Bene ſcit de⁹ q̄d facit/⁊ q̄d ꝑmittit
de bonis iuſtis ⁊ de malis/ſm Aug.etiā bonum trahens
pre.c.relegentes.xxiij.q.v.§.hinc notandū.Oīa que fiūt
aut iuſto iudicio facit:aut permiſſu ita fieri ꝑmittit.xxvj.
q.v.nec mirū.vltra colum.R.nec ideo.Non eſt ſapientia
nec ꝯſiliū Prouer.xxj.nec fortitudo ꝯ ipſum.Dimittam⁹
ipſum regere mundū/qui creauit mundū:q: bon⁹ rector
hūani generis eſt ⁊ author.Pax multa diligētib⁹ legē tuā
⁊ nō eſt illis ſcādalū pſ.cxviij.Ille ſapiētior q̄ non eſt cu/
rioſus ſcire qualiter regat̄ mundus:q̄ hoc cōſiderat pacē
habet/⁊ nō eſt illi ſcādalū.Curioſi ⁊ ſcrutantes ⁊ q̄ ſcru/
tinio ſcrutati ſunt iniq̄tates/defecerunt ſcrutantes ſcruti
nio.pſ.lxiij.In guerra habitāt ⁊ pax lōge eſt ab eis.Bea
tus q̄ de bono ⁊ malo lucrari ſcit.Iſte eſt Aioth ambide/
xter lucrans a dextris et a ſiniſtris:de quo dicit̄ ꝙ vtraq;
manu vtebatur pro dextra.Iudi.iij.Prudentes mercato
res de vilibus ⁊ precioſis mercibus lucrant̄.fatui de om
nibus perdunt.Quid nobis et nouitatibus mundi:qui
ſemper ſe mouit ⁊ mouet:⁊ nos non moueri cum eo de/
bemus.Oportet nos penitētiā agere.ne.Luc.xiij.pereā/
mus.Mortui ergo ſimus mundo:ne pereamus cū mun/
do/⁊ damnemur ſm Paulū.j.ad Corin.xj.Scimus ꝙ de⁹
eſt.Heb.xj.Et tot⁹ bon⁹ eſt.Luc.xviij.Mat.xix.Et vtrūq;
ſeculum bene regit.Sufficiat hoc nobis.Utinam vere ⁊
corde dicamus/Fiat voluntas tua ſicut in celo ⁊ in terra
Mat.vj.⁊ Luc.xj.vbi Cyprianus.Nō igit̄ petimus vt de⁹
faciat qđ vult:ſed vt nos facere poſſim⁹/quod deus vult
quod vt fiat in nobis opus eſt dei voluntate.i.opera eius
⁊ protectione:q: nemo ſuis viribus fortis eſt:ſed dei miſe
ricordia tutus.Que nouitates fuerūt ⁊ erunt non eſt cu
randum:nec vtile ſcire eſt.Hoc autē ſciendū ⁊ in memo/
ria cōtinue habēdū ꝙ mori nos neceſſe eſt.xxiij.q.iiij.§.ſz
in his.Et h nō nouū:ſed vbi ⁊ qñ ⁊ q̄liter neſcim⁹.Quia
igitur nos mors expectat vbilibet:⁊ nos eam vbilibet:⁊
omni tēpore p̄ſtolemur ſm Bern̄.Quidem mihi ſi tot⁹
mundus vt luna mutetur/⁊ ſtultus cū ea:Eccl'i.xvij.Et
ego dei gratia ꝑmaneo vt ſol in ſphera ſua.Et quid ſi to/
tus orbis ſaluaret̄/⁊ ego ſol⁹ perirem:vere filij hominū
ſumus vanitati ſubiecti.Ro.viij.⁊ diligentes eam ⁊ que/
rentes mendaciū.ſm Dauid.pſ.iiij.bonū eñ ⁊ malū no/
ſtrum intra nos eſt in noſtris affectibus.Uñ et regnum
dei intra nos eſt.Luc.xvij.Quid ad nos de ijs que foris
in mūdo ſunt.j.ad Coꝝ.vij.j.q.j.multi.Ideo chriſtus plā/
xit Lazarū ſm Hiero.q: foris.i.ad iſtum mundū exterio/
rem cū vocabat.Sed gloria filie regis ab intus.pſ.xliiij.
Si non ſaluatur vnq̄ quis/niſi qui ſecum habitat.et qui
reuertitur in ſe cum filio prodigo.Luc.xv.Accedet homo
ad cor altum ⁊c pſ.lxiij.⁊ qui conuertitur ad cor ſm Da/
uid.multo/potī⁹ hoc tempore tenebrarū examinato me
aliquotiens ⁊ dico mihi.Quid vis extra deū:⁊ respondeo
Nihil ⁊ infero.Quis deū tibi tollere pōt niſi pulcacia tua
Poſt deū ⁊ cū deo ego mihi bonus:⁊ ſine hoīe ⁊ deo ego
mihi mal⁹.j.q.iiij.crimē.Quis ḡ ſeparabit me a charitate dei
ꝓpter vos mei:ſi igit̄ me chriſto ⁊ creature mētē non cōico:
me ab eo excōico.ſi in me nō ſum:in ipo nō ſum.q: in ipſo
moueor/viuo/⁊ ſum.Actu.xvij.Si xp̄o in me ſine ipo ſum
nō ſum xp̄e.q: p ipm/⁊ i ipo/ſum id qđ ſum.Ue vob lippis
q̄ ex tumore ſupſiciē intuemini:ſuſpicātes ex hoc oīa fore

Digitized by Google

ſalua: nõ attendentes interiorẽ vermẽ qui interiora corro
dit. ſm Bernar. cõcuſſionẽ ⁊ terre motus interiores ⁊ ex
teriores/ tẽpore preſentis dei vicarij concurrẽtes in myſte
rio. Nondũ ſigillũ apertũ eſt. Preſtolẽtur ſigillũ apertũ/
qui erunt: ⁊ videbũt interim ſufferendũ: ⁊ obediendum.
Euãgelium eternũ. Apoca. xiiij. eſt immutabile. Pauper
miſſus a deo cũ bulla regia. Miniſter eiꝰ nõ eſt mortuus:
ſed viuit. Citius reſurget/ clarius/ et pfectius. Tentãtur ⁊
tẽtabũtur filij eius pualide: ſʒ patris munere nõ deficiẽt:
q: in charitate ppetua dilecti et deſponſati cũ patre ſunt.
Oſee. ij. ⁊. xj. ſerui nõ manebũt in domo patris in eternũ.
Jo. viij. q: lege pfecte libertatis ab oi carne. Jaco. j. id eſt
euangeliũ negauerũt verbo et opere. xxij. q. v. cauete. Hic
parantes paſca: q: filij Agar ancille egyptiace tenebroſe.
lvj. di. hiſmael. Hic ſolẽnizãtes vigilias: paſca typicũ euo
mẽtes. Blaſphematus/ ⁊ ſtolidus reputatus/ pater indy
tus pauper/ ſapiẽtia plenus/ liberãs eccleſiã/ ⁊ ↄdẽnatus
a filijs ſpurcitie retrogradis ⁊ apoſtatis. Uindictã petijt:
et petit. Faciet dñs exercituũ: q: zelatur eũ: et ideo ſigna
uit eũ. Fiet carnis totalis deſtructio: alˀs non fieret ſpũ itꝰ
conſtructio. Nemo poteſt diſciſſam diſruptã ⁊ veterẽ tuni
cã plenarie reſarcire. Luc. v. Ex vna parte reſuitur: ex alte
ra ſcindiẜ. Deut. xxviij. vermibus ⁊ grãdinibus. Leonibꝰ.
Judi. xiiij. et vulpibus. Cañ. ij. pſ. lxxix. ſingularibus feris
agris de ſylua exterminata ⁊ vaſtata ẽ vinea. ¶ B Frã
ciſci ſacra regula ad quid ſepes et maceria? cõſtitutiones
que etiã nõ ſeruãtur? vt quid ceco collyrium? quid leproſo
ſirupus? qd mortuo medicamẽ? quid albedo ethiopi? qd
ſimplicitas vulpi? lupo ſobrietas? coruo legalitas? pardo
puritas? leoni humilitas? paupertas gigãtibus? charitas li
tigãtibus ⁊ ambiẽtibus? j. ad Cor. xiij. et ideo nullũ cata
plaſma/ nullũ pigmentũ/ nullũ antidotũ tãto morbo me
debiẜ: niſi ſegregatio electorꝝ. Interim ſit fex olei amurca
cũ oleo: furfur cum ſimilagine: murena ſerpẽs cũ anguil
la: granũ cũ palea: fictile vas cum aureo. xxiij. q. vij. c. j. ha
bitet Loth cũ Sodomis. Geñ. xix. xl. diſ. quelibet. Job cũ
ſcorpionibus et ſtrutionibus. Job. xxx. Nicolaus inter ſe
ptẽ diacones. Act. vj. xxiiij. q. iij. quidã. ver. nicolaite. Ju
das ſcarioth inter apl'os. xxiij. q. iiij. quid ergo. Ignis accẽ
ſus tribulationibus ſeparabit ⁊ colabit filios leui. l. diſt. ⁊
purgabit. Malach. iij. vt recedat ſcoria: ⁊ remaneãt vt au
rũ obriſum/ offerẽtes dño ſacrificia in iudicio ſerui condẽ
nationis/ et iuſtitia primi cõpaſſionis/ ad caminum vere
paupertatis reducti. Eſa. xlviij. c. ⁊ vere expropriatiõis facti
dñi poſſeſſores ⁊ poſſeſſio dñica. deficiẽt argumẽta: q: re
gnabit veritas. Syllogiſmus peribit: q: ſimplicitas pua
lebit. Cõcluſio nõ fiet: q: dñs humilis ſabaoth faciet con
ſummationẽ arrogãtiũ: ⁊ per eũ ſapiẽtibꝰ verius inſipiẽti
bus cõcludeẜ. Inimici chriſti ⁊ euãgelij reſarciẽt euãgeliũ
neſciẽtes qd agãt: ⁊ vindicabũt impugnationẽ. ar. xxiij. q.
v. §. hinc notãdũ. quia dñs pugnat occulte: iacit ſagittã a
pharetra ſua in indignatione ſua: ⁊ abſcõdit manũ: vt vi
dẽtes nõ videãt. Jo. ix. ⁊ paret pedicam. Job. xviij. inimi
cis de virtute ppria gloriãtibꝰ. pſ. lxxvij. Dormiens ſurgit
tãq̃ crapulatꝰ a vino furoris ſui: vt paciat inimicos ſuos
in poſterioribꝰ cõſummatiõis vite ſue. pſ. lxxvij. Et fiãt in
opprobriũ ſempiternũ: vt iſrael ſaluus fiat. ¶ E

Firma colũna nutabit: ⁊ iam nutat. Scinde
tur ſpõſa chriſti: ⁊ iã lõge lateq; ſciſſa eſt. Pu
gnabit fermẽtata in mẽbus eccl'ia vera ↄ fal
ſam: pualebit p tpe mẽdaciũ: vt purgetur vi
tiũ. Reſurget ante vltimã reſurrectionem in
ſpũ humilitatis. Dañ. iij. ⁊ aio cõtrita ſpõſa chriſti puriſſi
ma redibit ad initiũ: tribulationibꝰ dealbata: et a fecibus
defecata: q: vexatio apiet eiꝰ auditũ. Eſa. xxviij. que ſurda
diu pmãſit. Diu cucurrit iã quartus equus pallidus. ſ. hy
pocriſis. Apoc. vj. ſed nũc perãplius calces iacit: q: modi
cũ tps habet. Diu regnauit trãſfigurata hypocriſis regẽ
te eã trãſfigurato angelo tenebrarũ. xxvj. q. v. epi. Sʒ mo
do plenarie ſuũ imperiũ dilatauit ⁊ dilatabit: quouſq; ve
niet rex impudẽs plenus myſterijs ⁊ velatus/ ppoſitiões
ſciẽs. Dañ. viij. Beſtia prima vaſtãs oia plus q̃ credi poſ
ſit. Apoc. xiij. Qui huiꝰ imperij carnei caput tenet: cuiꝰ mẽ
bra tabefacta iãdiu p orbẽ preualebũt: ⁊ ſerpũt ſceleratiſ
ſimi eius ⁊ pfidi pceſſores. nã ſagittãs ſanctã eccleſiam in
precordijs ſue charitatis ⁊ vnitatis/ pacis ⁊ pietatis/ mũ
ditie et caſtitatis. Se eius vocat filiũ/ ipſam ſcindens. De
parte eius ſe vocat: ac ſi eccleſia ſit in parte. cõtra id. xxiiij.
q. j. ſchiſma. Plus eã impugnãs/ q: familiaris inimicus/
q̃ hoſtis barbarus notorius. xciij. di. ſi inimicus. Oſculaẜ
eã: et tranſfigit eam fica. i. cultello: Amaſam Joab. ij. Re
gũ. xx. et Judam chriſto. Mar. xiiij. ſe ei exhibens quum
eã ſalutat. In hac caligine lux lucebit electis habitãtibus
in hac regione vmbre mortis: qui nõ rapiẽtur de manibꝰ
dñi: et nõ dimittent matrẽ cecam ⁊ quaſi ſterilem/ propter
nouercã adulteram et fecũdam. Recooperient pudenda
patris: q: ſunt filij pudorati ſucceſſores Sem et Japhet.
Geñ. ix. xcvj. diſt. in ſcripturis. Et in hoc filij cognoſcentur
aquilini cum corpore chriſti/ quod eſt eccleſia/ cõgregati.
Mat. xxiiij. xxiiij. q. j. quoniã. nec diuiſi ab eccleſia ⁊ a ſpõ
ſo quãtũlibet deuiante. Priuigni degeneres ſectabuntur
nouercã tumentem ⁊ aconita. i. venenum miſcentẽ. Aqui
la rex Alemãnie et Romanorꝝ lactabit nouercã/ ab ea la
ctatus: quia ab aquilone pãdetur. Hiere. j. malũ ſchiſma
tis. Paſcet eã et occidet eã hoc tẽpore et futuro. Interim
qui ſtat videat ne cadat. j. ad Cor. x. Nõ dimittat mũdum
donec de medio fiat: q: iuſtitia colorata regnabit in parte
cubilis chriſti: ſed ipſe cubat in meridie. Cañ. j. et in horto
concluſo ⁊ ſignato. Cañ. iiij. etſi ſpinoſo et inculto. Anna
bit ſe ſectus et fictus iuſtus/ lucẽ habens nõ ardorem/ cõ
tra fidem: et habebit argumẽta ficte vite: et dicet/ Mecũ
eſt dñs. ſed fidelis dñs in fide vera habet diuerſoriũ ⁊ cu
bile: ⁊ in ea reſuſcitat vitã ſuam: et Franciſcũ ſuũ fidelem
diſcipulũ et apoſtolũ: qui dño pape et eius romane eccle
ſie p ſe et ſuo corpore myſtico/ obedientiã ſpecialẽ promi
ſit: et euangeliũ obſeruare in regula ſua. Fermentatã au
tem vitã de fide ſpernit et odit: ex fide enim ſincera ⁊ non
ex operibus abſq; ea iuſtificaẜ Abraam cũ ceteris iuſtis.
Roma. iiij. Jaco. ij. Nihil ſit ſimplicitati diuine cõtrarius:
ſicut hypocriſis/ que totã ſanctã eccleſiã hodie peruertit: ⁊
ſynagoge ſimilẽ eã facit. ¶ C Hypocriſis quidẽ eſt ma
ter duplicitatis: filia mẽdacij/ et patris eiꝰ diaboli: dupliciẽ **Hypocriſim inſectaẜ auctor.**
vita viuẽs: corpore in celis habitãs/ mente in terra: hono
ris auida: in ſe pauida et infructuoſa: doli artifex: martyr
diaboli: emulatrix ⁊ perſecutrix bonorꝝ: correctrix oim: ipa
incorrigibilis: intus arida: antrũ demonũ ⁊ eorꝝ figura: ti
nea ſanctitatis: cõpta meretrix: fucata ſpurcitia: inflata vi
pera: ornatũ ſepulcrũ: filia peccati et cõtinue peccãs: pdi
tionis pcurſor: vermis eccleſie inſenſibiliter quodãmodo
eã depaſcẽs: negatio nature: crocodilus vitalia cõſumẽs
eccleſie: blaſphemia alterius vite: genitrix phariſeorꝝ: ſo
ror ſcribarũ: comes Ananie ⁊ Sapphyre. Actuũ. v. xxiij. q.
viij. petrus. Petri timor: iudaizantis gula. ij. q. vij. pau
lus. pediſſequa: Herodis aſcalonite. Mat. ij. pedagoga:
totiꝰ puritatis euãgelice inimica. De hypocrita. Job. viij.
xiij. ⁊. xv. in fi. ⁊. xxvij. ⁊. xxxiiij. ⁊ vlti. c. et de peni. diſ. ij. ciriꝰ.
Scripſi ↄ hypocriſiʒ late. j. i pte. ij. ad fi. §. aliõ manu pecu
liare. iar. lxxviij. Hec iquã ipura ſcitas: ſʒ tota iiq̃tas: iſto
tpe tenebrarꝝ i vtraq; eccl'ia malignãtiũ/ ⁊ ſctõrꝝ pmariã ar
ce iãdiu ⁊ tenuit ⁊ tenet: ⁊ ppter eiꝰ iiq̃tatẽ eccl'ia ↄ eccl'iaʒ
dimicabit. Militantes filij brauiũ pcepturi/ quũ nuda p
manebit eccl'ia ſctõrꝝ: veſtimẽta ſua miſta ſanguie. Eſa. ix.
deponẽtes: ⁊ eã nuptiali. Mat. xxij. iducẽtes veſte: q: eius
veſtitꝰ eſt pprie deauratꝰ. pſ. xliiij. erũt. Plãtatiões vero
adulterine. Mat. xv. ſequẽtes eccl'iaʒ. pſ. xxv. malignãtiũ
eradicabunẜ cũ ea. ⁊ tũc regnabit dñs i tẽplo ſctõ ſuo. pſ.
x. vniꝰ cũ ſpõſa ſua in ſimplicitate fide ⁊ charitate qui tri
plex funiculus nectit eccleſiam cũ chriſto vt nũq̃ rumpa
tur. ex̃ de treu. et pa. c. j. Duplicitas aũt et infidelitas ⁊ ini
quitas cõprehẽdet pſeudo filios: vt cũ pr̃e eorꝝ Amorreo

et matre Lethea. Ezechiel.xvi.perpetuo diſrūpātur: ⁊ flā
mis vltricibus diuiſionis.ſ. et fictionis ⁊ vere matris pſe
cutionis ꝑpetuis exurātur. ¶ E Adaperiat ꝓinde obſe
cro genu flexo nr̄a ſancta mr̄ eccleſia oculos cordis ſui: et
cognoſcat peſſimā ſuā pacē. Eſa.xxxviij. In bonis tēpora
libus dilatata: ⁊ ſpū minorata: q: dies veniūt: ⁊ ꝓpe: ⁊ in
ſtantes: ꝙ inimici eius ad literā coanguſtabūt eā: ⁊ circū/
dabūt eā obſidione ꝑſecutionis: ⁊ apprehēdēt eam inter
anguſtias terre.i.ad terrā quā dilexit dimittēs celū/ꝓſter
nēt eā. Luc.xix. Et q: nō fuit deo ⁊ ſpū eius cōtēta: ſed ma/
nus ſuas miſit ad apperitum ⁊ poſſeſſionē terre inanis ⁊
vacue. Gen.i. Et in terrenis voluit dilatari: nō cōtēta ter/
minis ſuis etiā tēporalibus legitimis quos habebat: ſed
etiā inſuꝑ inuaſit terminos alienos.xiij.q.i.c.i. Et paupta
tē euāgelicā arram hereditatis ꝑpetue totaliter repudia
uit: ⁊ eā exulare fecit: que data erat ei ꝑ dote diuitiarū ce/
leſtium: ⁊ in qua fundata erat a ſpōſo ſuo chriſto ⁊ a ſuis
apl̄is/qui eā in ea plātauerūt et fundauerūt.xij.q.i.c.i. Et
q: ingrata. ex̄ de donat.c.ſi.extitit largitoribꝰ patrimonij.
xcvi.diſt.cōſtātinus.ij.qđ ad ſuā ⁊ pauperū.xvi.q.i.qm̄. ſu
ſtētationē/nō oſtentationē/delectationē/⁊ theſaurizatio
nē.xij.q.ij.aurū.poſſedit ⁊ poſſidet. Ideo dicit dn̄s exerci
tuum. Fortis iſrael/magnus/⁊ paruus/diues/⁊ pauper.
Eſa.ix.pſ̄. Zelatus ſum te: q: dilexi te: et redemi te.pſ. re/
dēptionē ſpoliabo te: nudā dimittā te: ſicut ſteti in patibu
lo. Io.xix. ꝓ te effrayin augmētū et cayn poſſeſſio recedēt
a te. Aurū Euſtath. Gen.ij. exulabit a te. Vacce pingues
que ſunt in mōte ſamarie. Amos.iiij. prelati diuites in ec/
cleſia deficiēt: ⁊ macilēte ſuccedent. Gen.xli. Naues tue q̄
nauigauerūt in ophir ꝓpter aurū cōfringētur/in aſiō ga/
baa.iij. Reg.vlti. Nō bibes plus nec ſities aurū in quo cō
ſiſa es. Baruch.iij.i.q.i.§.ex his. ſed cōfidentia tua in me
erit.pſ̄.qui cōfidūt in dn̄o. Iob.i. Camelos tuos/aſinas/
et greges ouiū arripiēt ſabei. Reges te in terra dotātes/
ſiccabūt vbera tua in terra turgentia. Qui te exaltauerūt
humiliabūt. Bibiſti: et propterea totū euomuiſti. Nimis
eras plena: euacuata es/et curata. Vituli aurei quos po/
ſuiſti.iij. Reg.xij.in Bethel: te me blaſphemare fecerunt:
corruerūt ⁊ ad orbis ſolū me. Deut.xxxij. icraſſata/impin/
guata/dilatata.in cātico. Audite.recalcitraſti ⁊ dereliqui
ſti deū factorē tuū: redēptorē et ſpōſum tuū: ſed attenua/
ta ⁊ ſubtiliata de craſſitudine terre redibis ad me. Quere
bas me in armētis ⁊ bobus/curribus ⁊ elephātibus: ⁊ nō
inueniſti me. Oſee.v.pſ̄.xix. hi in curribus. Calcabis ter/
rā: et dicā ecce adſum. Ad natiuitatē tuā nuda redibis: vt
ſic iterū renaſcaris: q: niſi nata fueris denuo. Io.iij.nō co
laberis/innouaberis/et purgaberis ſicut in diebus anti
quis. Malach.iij.i.diſt. et purgabit. Et erit poſſeſſio tua
innocētia ⁊ nuditas. Mēdax feciſti euāgeliū meū in con
ſpectu filiorū hoīm: et idololatrare eos feciſti: ſꝫ ſpoliatio
tua verificabit illud: ⁊ orbis te nudā aſpiciēs ⁊ abſq; pul/
uere terre aſpiciens celū/adorabit me: q: glorificata es in
theſauris tuis: ⁊ nō erat eis numerus. Baruch.iij. Et eru
ginauit aurū tuū et argētū. Iaco.v.iō Babylonij veniēt:
aſportabūt illud. Eſa.xxxix. Et ꝓ vaſis aureis erūt tibi fi/
ctilia ⁊ lignea.i.paupes. Viuos lapides cōtēpſiſti: ⁊ extra/
xiſti mortuos tuos.xij.q.ij.multi corruunt. ⁊ in taberna cu
lis habitabis ſicut ⁊ patres tui.pſ̄. Et habitare fecit in ta
bernaculis eorū. Vnguentis varijs delibuta fuiſti: ſqualli
da ⁊ hiſpida iūgeris mihi. Vinis et epulis ſatiata/ſopori
te dediſti: in fame ⁊ ſiccitate vigilare te faciā. Purpurata
et gēmata fuiſti: ⁊ mutatorijs vtebaris.iiij. Reg.v. In cili
cio et cinere velis nolis redibis ad me.de pe.di.iij.achab.
Cyrus meus. Eſa.xlv. vindicabit me de te: vt habeā te: et
euertā ⁊ occidā te: vt viuificē te: ⁊ prudentia que de terra
eſt. Baruch.iij. Perdā prudētiā tuā ⁊ ſapiētiā tuā. Deut.
xxxij. Et dabo infirmitatē ⁊ ſtultitiā crucis meā.i.ad Corī.
i.Sap.xi. In quo peccaſti/in eo te puniā. ex̄.de offi.deleg.
cū olim. Infrigidata es: vētꝰ aquilo frigidus verberabit
te. Eccl.xliiij. Vt in ſanguine tuo calefactam te calefaciat

meꝰ hauſter calidus. Can.iiij.ſpū ſctūs. ¶ F Dilexi te:
iō affligā te: ⁊ iraſcet furor meus ꝯ te: vt purget te. Amos
iij. Apoc.iij.pſ̄.xcviij. Deꝰ tu ꝓpitiꝰ ⁊c.v.q.v. nō oīs.xliij.
q.iiij.nimiū. Veniet ergo illa mea paupertas beata. Mat.
v.q̄ te ditabit: q: te purgabit.l.di. ⁊ purgabit.in tēplo meo
ſedebit: ⁊ regnabit: ⁊ regnū meū vite expropriata euāge/
lizabit: ⁊ faciet familiā pauperū/ſuꝑ quos intēdā ego dn̄s:
vt in die mala.pſ̄.xl. beatus q̄ intelligit. vltime tribulatio
nis liberē eos. nūqd cū promptuarijs.pſ̄.cxliij. promptuaria
eorū.et enthecis: entheca grece/latine ꝓpriū: ſuſpenſura
pecunia alicuiꝰ. vulgare apulie. Dicit etiā entheca locꝰ in
quo ſeruat pecunia.xij.q.i. nolo.et.q.ij. vobis. Et erarijs.
locꝰ eris.i.pecunie. Et loculis: pera: burſa: repoſitoriū. xij.
q.i.habebat.xi.q.iij.ira. pecunia et theſauris. Poſſes pu/
gnare cū illo filio ꝑditionis qui terrā diuidet gratuito: et
cui pr̄ eiꝰ Leuiathā theſauros abſcōditos reuelabit: et in
copia rerum oīm occidet plurimos. Dan.viij.ad ſi.⁊.xi.ad
ſi. Nūqd pōt philargyria.i.appetitꝰ habēdi/⁊ pecunia cō/
tra auaritiā ⁊ abūdātiā dimicare? Nūquid aūt guerrā fa/
ciet cōtra aurū? Immo quāto pecunioſior/tāto auarior: ⁊
tāto ad lucrandū auidior.xiiij.q.iiij.qđ dicā.xi.q.vij.ſicut.
Quō ergo tales cōtra aurū pugnabūt ſitiētes aurū ſerui
māmone ⁊ auri? Mat.vi.⁊ Luc.xvi.xiiij.q.v.§.ſi. Sed q̄s
palmā habebit cōtra aurū: niſi qui nō cōfidit in auro: nec
abijt poſt aurū? Eccli.xxxi.et cui nō eſt aurū. Et ꝓpter hoc
apl̄i inopes ⁊ mēdici aureos et auratos huiꝰ ſeculi princi/
pes cōuerterūt: q: aurū repudiauerūt: ⁊ dixerūt/argentū
et aurū nō eſt mihi. Act.iij.⁊.viij. dixit Petrꝰ Simoni ma
go. Pecunia tua tecū ſit i ꝑditionē. Propter qđ in fine ſe/
culorū neceſſe erit/ꝙ auaritia huiꝰ ſeculi igne auaritie inte
riori ardēs/igne exteriori iudicij expiāda ꝑ paupes veros
futuros non fictos p̄ſentes euāgelicos ſucceſſores aploꝝ
funditꝰ extirpet quoad paupratē.legit ⁊ no.xvi.q.v.ex au
thoritate.xij.q.i.vidētes. O ſpōſa mea.xxvij.q.i.nuptiarū.
quis te excecauit: vt nuditatē meā nō aſpiceres: ⁊ eā nudi
tate tua nō cooperires? Vere puluis terre te excecauit: hu
mor craſſus telluris/pupillā oculi tui obtenebrauit.xlix.di.
c.i.§.lippus. Auro ⁊ argēto ⁊ gēmis ⁊ diuerſis coloribus
me cooꝑuiſti: ſꝫ decepta fuiſti: ⁊ illaqauit ⁊ decepit te ſyna
goga aurea cui ſucceſſiſti.xxxv.q.i.§.authoritate. q̄ tēplū
ſuū ⁊ tēpli vaſa deaurabat: ⁊ aurū q̄rebat ⁊ poſſeſſionē in
terra: ſꝫ carnalis erat ⁊ ceca/⁊ rudis/et ꝓna idololatrare:
et carnalibꝰ ſacrificijs dedita ne flueret. Leuit.ix.xxxi.q.i.
§.ſꝫ obijcit.ad ſimulacra aurea idolorū.xij.q.ij.gl̄ia. Sꝫ tu
que me in carne pauperē natū vidiſti: ⁊ in p̄ſepi luteo po/
ſitū aſpexiſti. Luc.ij.vbi dicit Chryſ. O ſi mihi liceret illō
p̄ſepe videre i q̄ dn̄s iacuit. Nūc nos chriſtiani q̄ſi ꝑ hono Paup/
re tulimꝰ lutū: ⁊ poſuimꝰ argētū: ſꝫ mihi p̄cioſiꝰ illō eſt qđ tas com
ablatū eſt: argētū ⁊ aurū miret gētilitas: chriſtiana fides mēdat.
et deuotio miret luteū illō p̄ſepe. Qui i iſto p̄ſepi natꝰ eſt:
aurū cōdēnat ⁊ argētū: nō cōdēno eos q̄ honoris cā fece/
rūt: nec enī illos cōdēno q̄ i tēplo fecerūt vaſa aurea: ſed
admiror deū creatorē mūdi: q̄ nō inter aurū ⁊ argētū/ſed
in luto naſcit: ⁊ ſemꝑ deſpectū. Eſa.lv.et inopē/⁊ mēdicū.
pſ̄.cviij.et nō habentē vbi caput reclinet. Mat.viij.⁊ Lu
ce.ix.vbi Beda. Quid me ꝓpter diuitias ⁊ ſeculi lucra cu
pis ſeq: quū tāte ſim paupratis: vt nec hoſpitiolū videar
habere: ⁊ vt i eo vtar tecto? Itē ibi Chryſ. Aſpice qualiter
paupratē quā dn̄s docuerat/ꝑ opa demōſtrat. Nō erat ei
mēſa: nō cādelabrū: nō domꝰ: nec q̄cq̄ aliud taliū. Et p̄di/
cātē/Beati pauperes ſpū. Mat.v. Et/Vade et vēde oīa
q̄ habes: ⁊ da pauperibꝰ.xxiij.q.iiij.nō inuenit.⁊.c.ſi eccle
ſia.xcij. diſt. legimus. ad mediū.ver. quid enim. Mat.x.
Luc.xviij.et Mat.xix.vbi Remigius. Notanda ſunt iſta
verba.nō enim ait dn̄s/vade et manduca oīa que habes.
Sed vade et vende. Et non ait aliqua: ſicut Ananias et
Sapphyra. Actuum.v.xxiij.q.viij.petrus. Sed omnia. Et
pulchre adiungit/que habes. Illa enim habemus que iu
ſte poſſidemꝰ. Illa ergo q̄ iuſte poſſidemꝰ: vēdēda ſunt.q̄
vero iniuſte: ſunt eroganda illis quibus fuerant ablata.

Digitized by Google

Luc.xix.de Zacheo.xij.q.ij.cum deuotiſſimam.xlij.q.vj.ſi
res. Nec ait. Da primis aut diuitib⁹ a quib⁹ accipies ſimi-
lia. ſed/Da pauperib⁹. Augu.de operib⁹ monachoꝝ. Nec
attēdendū in quibus monaſterijs vel in quo loco indigē-
tibus fratribus hoc qđ habebat aliquis impēderit. Om
eñ chriſtianoꝝ vna reſpublica eſt: τ ideo quiſquis chriſtia
nis neceſſaria vbilibet erogauerit: vbicūq; etiā ipſe quod
neceſſariū eſt ſibi accipit: de eo qđ eſt chriſti accipit. Raba
nus. Ecce duas vitas hoibus propoſitas audiuim⁹. Acti-
uam: ad quā pertinet/nō occides: et cetera legis mādata.
et Contēplatiuā: ad quā pertinet ſi vis perfectus eſſe τc.
Actiua ad legē pertinet. Cōtēplatiua ad euangeliū: quia
ſicut vetus nouū precesſit teſtamentū: ita bona actio pre-
cedit cōtemplationē. Itē Aug. Neq; eñ illi ſoli qui vt ſint
perfecti/vendūt vel dimittūt oia ſua: pertinent ad regnū
celoꝝ: ſed huic militie chriſtiane ꝓpter quoddā cōmertiū
charitatis/ſubiūgitur etiā quedā ſtipēdiaria multitudo:
cui dicet in ſi. Mat.xxv. Eſuriui: τ dediſtis mihi māduca-
re. quos abſit vt a mādatis euāgelicis alienos τ vita eter
na ſeparādos iudicemus. Itē Hiero. Mi aūt Vigilātius
hereticus aſſerit eos melius facere qui vtūtur reb⁹ ſuis: τ
paulatim fructus poſſeſſionū pauperib⁹ diuidūt: ꝙ illos
qui poſſeſſionibus venūdatis oia largiūtur: nō a me: ſed
a deo ei reſpōdebitur. Si vis eſſe perfectus/vade et ven-
de τc. Iſte quē laudas: ſecūdus aut terti⁹ gradus eſt: quē
et nos recipimus/dūmodo ſciamus τ prima ſecūdis τ ter
tijs preferenda. hucuſq; Hiero. facit.lxxxvj.diſt.non ſatis.
Itē Genādius de eccleſiaſticis dogmatibus. Bonum eſt
eñ facultates cū diſpēſatione pauperibus erogare: ſʒ me
lius eſt ꝓ intētione ſequendi dñm/inſimul donare: τ abſo
lutū ſollicitudine egere cū xpo. Vidiſti: et audiſti: quomo-
do me cōtēpſiſti? Operimentū meū/paupertas ſpūs. San
ctius aurū ante pedes meos qui ſunt pauperes/pſterne-
re: inde paupes alere: captiuos redimere: viuos lapides
cōſtruere/quibus cōſtruitur celeſtis hieruſalē. ad hec.xij.
q.j.nolo.τ.q.ij.aurum.et.c.gloria.τ.c.multa. Attēde ergo
miſera: q: quāto amplius in terra dilatari voluiſti: tanto
amplius pauper et miſerabilis fuiſti: et quum diceres/di-
ues ſum: et nullius egeo: dico tibi ꝙ tu es mēdica: et pau-
per ſpiritu.i.ſine ſpiritu miſera τ ceca. Apoca.iij. q: nō vi-
des nuditatē tuā. ſicut Hiere. Threñ.iij.in prin. Cū enim
eras pauper τ humilis in tēporalibus: diues virtutibus:
te vniuerſus orbis adorabat: τ vniuerſa que in pauperes
erogabas offerebat. Eſa.lx. Oēs de ſaba veniēt. Mat.ij.
Et nūc in ſtercoribus. Phil.iij. ditata et gēmata/quaſi ab
oibus es cōculcata: τ humana facta es in mēbris tuis mi-
norata. ¶ G Dic mihi τ reſpōdeas mihi. Vbi ſunt bra
chia tua: quatuor ſedes patriarchales: quaꝝ caput roma-
na eſt? xxij.diſt.renouātes.ex̄ de priui.antiqua. Quis te co
lit in oriēte vbi ſol oritur? xxiiij.q.j.qm̄.maior pars tenet a
Tartaris idololatris. Alia a Saracenis machometanis.
Reliqua ab hereticis τ ſchiſmaticis. Quis de aphrica ho
die reuerentiā tibi facit? Machometus pfidus τ magus
habitat ibi: nō chriſti fides. Vbi eſt Grecia plantula tua?
reuerſa fuit: ſed et nūc peruerſa facta.ex̄ de bap.licet. Vbi
Armenia maior diſcipula τ filia tua τ pediſſequa tua? Ne
ſtorius cū ſuis duplicē in chriſto pſonā aſſerens.xcv.di.c.j.
Vbi tertia: vbi τ quarta? τc. ſicut ibi regnat nō chriſti vica
rius. Vbi eſt terra ſancta: terra promiſſionis: quā chriſtus
ſuis pedibus conſecrauit? lōge eſt a fide ſancta. Soldan⁹
Machometi cultor ibi habitat. Ibi nomē dei blaſphema
tur: facta eſt hieruſalē cū tota iſta terra que erat dña gen-
tiū poſt paſſionē chriſti ſub tributo Soldani. Threñ.j. Sʒ.
et illi chriſtiani qui ibi conueniūt tributarij: vt Greci: Ar-
meni: et Vbiani: ſchiſmatici et heretici ſunt: τ apoſtataue
runt a te: quia apoſtataſti a vita mea. Sed quid de occidē
te/vbi caput habes: τ hodie habitas: remanet tibi? vnam
partē cultores Machometi obtinēt: reliquā ſchiſmatici τ
heretici: alteram rebelles cui falſi chriſtiani numero non
re/ſide nō vita/quaſi reſiduū vendicauerūt. Vere vix ho

Eccleſia ditari cu piens in egeſtatē corruit.

die habeo chriſtus caput tuū/vbi caput meū ſacroſanctū
in ſide pura que per dilectionē operat. de peni. diſt.ij. fir-
mum.τ.c.circūciſio.reclinem. Mat.viij. Luc.ix. Hoc fecit
maxime auaritia τ ſupbia illoꝝ qui preſunt vite: τ occidūt
te filij tui τ patres tui.lxviij.diſt.quoꝝ. Ipſi τ inimici tui τ
perſecutores tui. Vñ et doctor tuus minis bene te terrēs
et pungens/dicebat. Qui aias regere ſuſceperunt: chriſti
opprobria/ſputa/flagella/clauos/lanceā/et mortem/hec
oia in fornace auaritie conflāt: τ profligāt in acquiſitione
turpis queſtus. Et idem. Heu dñe deus: q: ipſi ſunt in pſe
cutione tua primi: qui vident in eccleſia tua primatū dili-
gere: τ regere principatū.ad hec.xxiiij.q.iij.trāſferunt. In
paruo angulo occidētis vix pure coleris pauper: τ tamen
diuitem te vocas. Auxiſti aurū: minoraſti gētem: impleſti
burſam: defalcaſti latriā: cōgregaſti equos τ arma: τ occi
diſti ſilios: cogitaſti ſtolide ꝑ pecunias τ potentiā carnis
mūdū tibi ſubijcere: nō lachrymis τ oratione/que ſunt ar
ma tua.xxiij.q.viij.cōuenior. τ continētia/que eſt cingulū
lumboꝝ tuoꝝ. et iuſtitia/que eſt lorica tua. et exēplis ſan-
ctoꝝ/que ſunt calciamēta tua. et fide/que eſt ſcutū tuū. et
ſpe/que eſt galea tua. et verbo meo/qđ eſt gladius tuus.
Ephe.vj. Sed ꝓpter eas ipſe te mūdus cōculcat: q: mun-
danā te aſpicit. Remanſit tibi ſolū armatura gladij verbi
mei: ſed ipſo teipſam cōfodis: q: dicis/τ non facis: phari-
ſea quodāmodo effecta.j.q.j.nō quales.xl.di.multi. Pre-
dicatio tua cōtēnitur: q: vita tua deſpicitur.iij.q.vij.§.idē
teſtatur. Quomodo eñ preſides τ pdicatores tui de me-
dio tui auferre malū poterūt: q in delictū ſimile corruūt?
Aut qualiter a te corripere peccantē poterūt: quum taciti
ipſi ſibi reſpondeāt eadē ſe admiſiſſe que corripiunt? xxv.
diſt.primū. Quō oratores eſſe poterūt caſtitatis: immun-
dicie patratores? xxvj.diſt.vna.j.q.j.ꝓpheta.xlix.diſ.c.vlt.
Sed et neceſſe eſt vt mūda ſit manus/que diluere ſordes
curat: ne tacta queq; deterius inquinet: ſi ſordida ſequēs
lutū tenet.j.q.j.neceſſe.xlvij.diſ.§.neceſſe. Quō ſm Amb.
clerici τ religioſi pñt in predicationibus τ alibi laicos ar-
guere: quum ipſis negligētiores/vtinā nō celebriores/
exiſtāt? viij.q.j.quid aūt ego. Sed dicēdum ibi cum Amb.
Ego aūt fratres nō de oibus loquor. ſunt certe quidā de-
uoti: ſunt τ alij negligētes. ego neminē nomino. conſcien
tia ſua vnūquēq; cōueniat. Prelati tui lapidādi/alios la-
pidāt.iij.q.vij.qui ſine. Agūt illa que in alijs iudicant pu
niēda.iij.q.vij.iudicet. In grauib⁹ peccatis poſiti/aliena
nituntur diluere.ea.cauſa τ.q.in grauibus. Roma.ij. In
quo aliū iudicas/teipſum cōdēnas: eadē eñ agis que iu-
dicas. Unde τ Exo.xxxij. Aaron ait ad Moyſen. Aurum
dederunt mihi τ proieci in ignem: τ egreſſus eſt vitulus.
vbi dicit expoſitor. Audi ſacerdos q: aurū tibi datum eſt:
nō enim ex tuo theſauro habes illud: vel patrimonio/vel
labore: ſʒ oblatione fideliū. Sʒ acceptū aurū in ignē mit-
tere/eſt in ipſius ꝯcupiſcentiā corda hoīm inflāmare. In-
de vitulus terre cultor ſic colitur. Inde ſtudiū hoc τ cura
vehemētius terrena colēdi τ immoderatius incumbendi
hmōi lucris: nā etſi magna de cōtēptu mūdi dicant: plus
tñ attēdāt hoies quid agatur. hucuſq; expoſitor. In mo-
dico angulo occidētis vix coleris: et tñ diuitē te vocas. vt
dixi tibi.ſ.eo.ver.in paruo. quum etiā in iuriſdictione ter-
re minorata ſis. Quā longe iādiu vie tue a vijs meis fue-
rūt? Eſa.lv. In ligno τ a ligno: vt legiſti i pſ̄.regnaui. vbi
Augu. doctor tuus. De cruce ſua in qua ſixus erat diabo-
lum occidit: τ inde rex noſter eſt in paupertate τ humilitate
et cruce. Meū imperiū dilataui: et tu ſeuitiis ꝯtrijs meos
labores caſſaſti: poſſeſſione me filioꝝ meoꝝ τ tuoꝝ ꝓ ma-
iori parte priuaſti: τ fidē meā τ tuā quaſi ad nihilū reduxi
ſti: et in fabulā τ deriſum eam apud exteros conduxiſti: et
apud laicos ꝓpter malū exinde datū graue ſcādalum po
ſuiſti: dicētes. Vbi eſt deus clericoꝝ ſic viuentiū? Quia qđ
agit a prelatis/facile trahitur a ſubditis in exēplū: τ ſi ſa-
cerdos qui vnctus eſt/peccauerit: faciet delinquere popu
lum. Leuit.iiij.ex̄ de vo.et vo.re.magne.§.preterea. Et cō-
ponitur

Auaritia τ ſuperbia eccleſie plurimū detrimentoſe.

Arma eccleſiaſtica.

Digitized by Google

ponitur vrbis ad regis exemplum. Et ſm iudicem populi
ſic ⁊ miniſtri ei⁹. Et qualis eſt rector ciuitatis/tales ⁊ in-
habitantes in ea. Eccli.x. Sed expecta pauliſper: quia tu
ſyon eccleſia ſpeculatiua renouaberis. Ephe.iiij.ij. Cor.
iiij. Ad pugnandũ contra beſtiam: non armis carnalibus
⁊ coronis aureis: non equitibus ⁊ militibus: ſed pauper-
tate apoſtolica ⁊ humilitate. ¶ M Nam rurſus quis cõ-
tra illum. Antichriſtũ preſumptuoſum ⁊ elatũ/qui extol-
letur ſupra omne quod dicit deus/aut colitur: ⁊ qui ſede-
bit in tẽplo oſtendens ſe tanq̃ ipſe ſit de⁹.ij. Theſ.ij. Dan.
xi. pugnare poſſet precipue: niſi tuũ genmen apoſtolicum
fratrũ minorũ humiliũ ⁊ pauperum: quorũ profeſſio vlti-
ma humilitas et paupertas eſt? Qui inquã principaliter
pugnare poſſent contra crucis peruerſiſſimũ inimicũ Anti-
chriſtum: niſi filij patris cruciferi ⁊ cruce ſignati intus et
extra almi Franciſci: propter qđ in principio cõuerſionis
ſue ego oſtẽdi ſibi palatiũ armis militarib⁹ crucis ſigna-
culo inſignitis: dixiq; ⁊ ſibi fore illa arma ſua: ⁊ militum
ſuorum. Dimicabit ergo humilitas contra ſuperbiam. de
peni.di.ij.c.ſ.⁊.iij.di.ſic achab. Corruet Golias q̃ robuſt⁹
interpretat coram humili Dauid.j.Reg.xvij. Angelus a-
ſcendens ab ortu ſolis ſignũ dei viui hñs. ad literã Apoc.
vij. Franciſcus pugnans cũ filijs ſuis pro eccleſia/pſter-
net Sẽnacherib. Eſa.xxxvij. Humiliabit Pharao coram
Moyſe. Exo.xiiij. Funicul⁹ pauperis ligabit gigantem
lux humilis cognoſcet beſtiam antichriſtũ. Apoca.xiij. De
quo ſupra in principio iſti⁹.§. transfiguratã/q: humili pã-
detur myſteriũ antichriſti. Luce.x. Mat.xi.ibi. Reuelaſti
ea paruulis. Aug.de verbis dñi. Nomine ſapientũ ⁊ pru-
dentum ſuperbos intellige: quod ipſe expoſuit/quũ ait.
Reuelaſti ea paruulis. qđ enim nõ ſubeſt paruulis vt hu-
milibus. Item Grego.xxvij.mora. Or enim nõ ſubiunxit
Reuelaſti ea ſtultis: ſed paruulis: tumorẽ ſe dãnaſſe inno-
tuit: nõ acumen. Itẽ ibi Hilarius. Celeſtiũ ergo verborũ
arcana atq; virtutes ſapiẽtibus abſcondunt: ⁊ paruulis
reuelantur: paruulis malicia nõ ſenſu.j.Cor.xiiij. ſapien-
tibus vero/nõ ſtulticie ſue preſumptione: non prudentia
carnis. Alij obtenebrati a propria ſuperbia (q: ſm Augu.
tumor claudit oculos) nõ cognoſcẽt eũ: et adorabunt eũ.
Sponſa chriſti mater eccleſia victorioſa tandẽ in humili-
tate ⁊ paupertate quieſcet: ⁊ finiet dies ſuos: q: quies in
vera paupertate eſt. Vñ Hiero. Diuitias habuiſti: regem
perdidiſti/dũ vigilas: augmentum diuitiarum cogitas:
duz dormis: latronẽ ſomnias: in die ſolicitus/in nocte pa-
uidus: et ſic ſemper mendicus. ¶ J Nos ergo in hoc
bello duriſſimo ⁊ obſcuriſſimo/vbi iã queritur vbi eſt chri-
ſtus Mat.xxv. certem⁹ viriliter ⁊ tamdiu capiti noſtro la-
pidem ſupponam⁹ cum Jacob Geñ.xxviij. angularem.
pſ.cxvij.j.Pet.ij. chriſtũ Jeſum. cuius precipue character
humilitas paupertas ⁊ charitas eſt. Et cum eodẽ Jacob
glacie ⁊ gelu/nocte ⁊ die affligamur ⁊ eſtu. Geñ.xxxi. Et
cum eo ſim⁹ ſimplices: ⁊ in paupertatis ⁊ q̃etis ⁊ cõtem-
plationis tabernaculis habitem⁹. Geñ.xxv. Et frugales
ſim⁹ cũ eo de rufa lenticula nõ curãtes. Geñ.xxv. xlj.di.c.
j. vt ibi. Et circũueniem⁹ cũ eo Eſau dictum Edom.i.ſan-
guineum germanũ noſtrum.pre.c.xxv. Carnem noſtram
ſanguine immũdicie defluentẽ. Et Laban. Geñ.xxx. qui
candidus interpretat.i.mundũ: qui exterius cãdidus ap-
paret ⁊ ſpecioſus. Sed dicit Prouer.vlti. Fallax eſt gra-
tia.i.amicitia mundi: q: non eſt niſi prodicio. quoniã ſicut
iudas/tradit in mortẽ quẽcũq; oſculat oſculo dignitatis
⁊ pſperitatis. Et vana eſt pulchritudo ſcz mũdi q: ſcz cito
euaneſcit ⁊ deficit vt fum⁹. Et Emor. Geñ.xxxiiij. q̃ inter-
pretatur amaricans.i. diabolũ amaricantem.i. peccatori-
bus amaritudinem pene ⁊ cõſcientie inducentẽ. Unde de
egyptijs legit Exo.j. q̃ amaritudine perducebant vitam
filiorũ iſrael operibus duris luti ⁊ lateris. Inſuper tam-
diu luctemur cum angelo magni conſilij chriſto domino
cum eodem Jacob. Geñ.xxxij. Eſa.ix. precibus ⁊ fletibus
ne deſeramur ab eo. Unde et ſuper Eſa.xlix. dicit gloſſa.

Fratres minores in Antichriſtum dimicaturi.

Pugnandi hoc bello modus.

Quia Jacob precibus pugnauit cum angelo: non mani-
bus. Uolebat eñi angelus qui cuſtodiebat eũ in peregri-
natione recedere/ſz ipſe detinuit eũ oratione. Vñ Oſee
xij. Inualuit contra angelum: ⁊ confortatus eſt. Fleuit ⁊
rogauit. his brachijs duobus/ſcz fletibus ⁊ precibus de-
bemus cum domino luctari donec emarceſcat/vt iacob
femur noſtre carnalitatis: ⁊ benedicat nobis. Mar.vlti.
ſ.q.j. dominus. Et mutet nobis nomen Jacob ſupplantã-
tis vitia/in nomen iſrael contemplatiui effecti celeſtium
gaudiorum. Geñ.xxxij. Cõtemplemur etiam ſtatum pre-
ſentis eccleſie/⁊ q̃ ſunt in ea: ⁊ que oportet fieri cito p an-
gelum ſuum ſignatum Franciſcum/habentem in manu
euangeliũ eternũ: in eccleſia ſancta dei ⁊ ordine ſuo pro-
ſtratis: quam iuſſu dei doctrina fideliſſima vita mundiſſi-
ma innouabit et renouabit: ⁊ ſe ergo tau T ſignificabit
Eze.ix. ⁊ armabit ſe ad pugnandum ⁊ expugnandũ dra-
conem magnũ ſathanã. Apocal.xx. flãmas igneas auari-
tie/zenodoxie/inuidie/⁊ immunditie in chriſti eccleſiam
euomentem: ⁊ de abyſſo: ideſt populo infideli antichriſtũ
aſcendentem. Apocal.xi. primã beſtiam: ⁊ aliam beſtiam
eccleſiam infidelem que erit corpus eius/ſequentẽ. Apo-
cal.xiij. cuius caput ipſe homo peccati.ij. Theſſal.ij. erit:
quam dñs illius in pugna illa interficiet ſpiritu oris ſui.
ij. Theſ.ij. ſpiritu apoſtolico/a ſpiritu ſcõ infuſo: ex quo
ſpiritu omnis virtus aplorũ ⁊ virorum apoſtolicorũ/ma-
xime fratrum minorũ verorum nõ fictorum: quia ſpiritus
ſanctus effugiet fictos. Sap.j. Deinde regnatura eſt ſan-
cta ſponſa/vxore traducta/eccleſia renouata per ſecula
infinita. Apocal.xix. Qua generali renouatione/nec pu-
to longe exiſtente/quia iam in mũdo videtur eſſe omnis
malitia ⁊ immunditia conſummata: quilibet ſe renouet
in ſpiritu mentis ſue. Ephe.iiij. ⁊ induat nouũ hominem
Ephe.iiij. qui ſm chriſtum creatus eſt: vt quũ venerit do-
minus ⁊ pulſauerit ianuam: confeſtim aperiat ei. Luc.xij.
vbi Greg. in homil. Uenit quippe dñs quum ad iudiciũ
properat: pulſat vero: quum iam per egritudinis mole-
ſtias eſſe mortem vicinam denuntiat: cui confeſtim aperi-
mus: ſi hunc cum amore ſuſcipimus: ⁊ dicamus ei/Cupio
diſſolui: ⁊ eſſe tecum. ad Philip.j.c. Et te facie ad faciem
noſſe: ⁊ loqui tecum ſicut amicus amico ſuo. Exo.xxxiij.
j.Cor.xiij. Etiam ſcire ſecreta tua ineffabilia: que omnia
mihi nota facies: que nõ licet homini loqui.ij.Corin.xij.
Etiam edere in menſa tua pingui. Luc.xxij. vbi Amb. Nõ
victus ⁊ potus preſentium loco ſpondetur: ſed cõmunica-
tio glorie celeſtis. Uel ſm Bedam/menſa propoſita ad
fruendũ omnib⁹ ſanctis/celeſtis eſt gloria in qua te eſu-
riunt ⁊ ſitiunt iuſtitiam: ⁊ ſaturabuntur fruendo deſide-
rio boni veri. Et bibere de cella tua vinaria. Cañ.j. Et re-
cumbere ſupra pectus tuũ. Joan.xiij. vbi Beda. Quod
autem in ſinu ⁊ ſupra pectus recubuit: nõ ſolum fuit pre-
ſentis amoris indiciũ: ſed etiam future rei ſignũ. q̃ ſcz in-
de vocem ſumeret: quam poſtmodũ cunctis ſeculis inau-
ditam/ſcz In principio erat verbum. Joan.j. emitteret.
Item ibi Aug. Per ſinũ eñi quid aliud ſignatur: q̃ ſecre-
tum: hic eſt vtiq; pectoris ſinus ſapientie ſecretũ. Et ede-
re: ⁊ ſitire. Joan.iiij.⁊.viij. ⁊ ſumere de mero ⁊ muſto: in
quo non. Ephes.v.c. de iureiuran. ⁊ ſi chriſtus. eſt luxu-
ria. Actu.ij. Et accumbere in cubili tuo. Luc.xi. vbi cubas
in meridie. Cant.j. ⁊ dormire ſomno ſuauiſſimo tecum: ⁊
requieſcere. Mar.xiiij. Et recipere a te tranſeunte corã
me miniſtrationem tuam. Luce.xij. Grego. in homil. Do-
minus coram nobis poſt iudicium tranſit: qui ab huma-
nitatis forma in diuinitatis ſue cõtemplationem nos ele-
uat. Et paſci in montibus tuis vberrimis et viridibus.
Ezech.xxxiiij. Et cõmunicare tecum omnia bona ineffa-
bilia. Luce.xv. Et ingredi ⁊ exire ad te: ⁊ paſcua inuenire.
Joan.x. Theoph. Que ſunt autem hec paſcua: niſi dele-
ctatio futura ⁊ requies: in quam nos dominus introdu-
cit? Et frui te: ⁊ abſq; intercapedine tenere te: ⁊ intrinſe-
cari in te: ⁊ intrare in te: ⁊ eſſe totus in te: ⁊ deificari in te:

ꝛ regnare in te. Matth. vi. Cyprianus. Noſtruꝫ regnum
petimus aduenire ab eo nobis repromiſſuꝫ/ ꝛ chriſti ſan-
guine acquiſitū: vt qui in ſeculo ante ſeruiuiuꝰ: poſtmo-
dum chriſto regnante regnemus. ¶ Item Aug. ad Pro-
bam. Regnum nāq; dei veniet ſiue velimus ſiue nolimꝰ:
ſed deſideriū noſtrū ad illud excitamus: vt nobis veniat:
atq; in eo regnemus. Et preterita ꝛ preſentia/ q: futurū
deficiet: cōtemplari in te: ꝛ puriſſime ꝛ ſinceriſſime ama-
re me propter te: ꝛ te plus ꝗ me: q: nō diligam me ꝑpter
me: ſed propter te: q: totus ero vnione gratie in te: ꝛ tu in
me: quantū pōt capere creatura. Quia etſi facie ad faciē
videbo te. i. ad Cor. xiij. ꝛ ſimilis tibi ero: ꝛ videbo te ſic-
ut es. i. Joā. iij. Nō tamen immenſitatem tuā inuiſibilem
videre potero: q: finitus ſuꝫ: q: creatura ſum: nō creator.
Unde etſi facie ad faciē videbo te ſine aliquo medio ple-
no ꝛ ꝑfecto modo: nō tamen ſm illam plenitudinem: ſm
quā tu vides te infinite infinitū: nam eſſentia tua infini-
ta a nullo plene videbit̄: licet plene ꝛ ꝑfecte cognoſcetur.
Et tunc ero nō quidem eſſentialiter deus: ſed nūcupati-
ue ꝛ vnitiue: q: dixiſti in pſ̄. lxxxi. Ego dixi dij eſtis. Et Jo-
an. x. Nam ꝛ factus es homo. ſm Aug. vt fierem deus in
te deo: q: qui adheret tibi: vnus ſpiritus eſt tecū: vnione
gratie/ nō nature. i. ad Cor. vi. ex̄ de ſum. tri. c. ij. §. verum.
de con. diſt. ij. in chriſto. Et tunc quicquid vis/ volā: ꝛ ad-
implebitur in me voluntas tua: nihil eñ impurū erit in me
q: puriſſimus ero in te: nullum meū deſiderium erit niſi
in te: q: deſideraſti me. quid eñ deſiderare poſſem extra
te qui ero totus in te: ꝛ deſideriū tuū in me: qui es deſide-
rium collium eternoꝝ. Geñ. xlix. Et qui es deſideriū ani-
marū. pſ̄. xli. Sed quid eſt verum deſideriū: niſi deſidera-
re ꝛ habere te: qui es om̄e bonū. Exo. xxxiij. ꝛ in quē deſi-
derant angeli proſpicere. i. Pe. i. Anima mea imago tua.
Gene. i. xxxiij. q. v. hec imago. refigurabit te. tota erit dei-
formis in te: q: reparata eſt in te/ ꝛ per te oēs partes eius
fruentur te. ratio eius cognoſcet te veriſſime: q: in te lu-
mine/ de patris lumine/ i ſymbolo credo. certiſſime ꝛ ple-
niſſime cognoſcet te deum ſuū. memoria eius tenebit te.
nec dimittet te. nec ꝑdet te. Cañ. iij. nec cadet a te volun-
tas eius/ amabit te/ guſtabit te/ potabit te/ ſatiabit̄ in te.
ꝛ vltra Apoc̄. vij. Nō eſuriet niſi te/ ſatiata de te/ ꝛ reple-
ta te: ſed ꝛ caro mea et cor meū exultabit in te deo viuo.
pſ̄. lxxxiij. Non erit in carne mea languor nature: qui di-
citur lex cōcupiſcentie. de con. diſt. iiij. c. nō ex quo. Et lex
peccati. Ro. v. e. di. c. ij. Non dicetur vltra corpus peccati:
nec corpus mortis: nec habebit legem contrariā ſpiritui
ſuo. ad Rom̄. vij. xxxij. q. v. ſi paulus. ꝛ pre. c. ij. Nec cupiet
ſpiritus diſſolui a corpore/ ꝛ eſſe cum chriſto. Phil. i. ex̄ de
renun. niſi. §. porro. q: vtrūq; eſt cum te chriſto: ꝛ q: facta
eſt pleniſſima pax inter vtrumq; in te chriſto pace noſtra.
Eph. ij. c. fecit vtraq; vnū. vt dicant: Ecce ꝗ bonū ꝛ ꝗ io-
cundū habitare fratres corpus ꝛ animā in vnū. pſ̄. cxxxij.
ꝛ. xij. q. i. c. i. ſpiritū ꝛ carnem in vnū cōſenſum viſionem ꝛ
guſtum cōcordiſſima vnitate videntes te: ꝛ amantes te:
indiſſolubili ꝛ ꝑpetua charitate. Oſee. xi. O patria bea-
ta. O beatiſſima trinitas conſecrata. O ſanctorum ci-
uium ſocietas deſiderata. O ſanctoꝝ eccleſia chriſto ſpō-
ſo ꝛ dn̄o ſempiternaliter copulata: ꝛ cum ip̄o beatiſſimo
beata. In te erit pleniſſime mea tota deſtitutio reforma-
ta: mea cōpago in tuo thalamo collocata: nuptiarū bea-
tarum copula cōſummata. Apoc̄. xix. ¶ Cōfortemur igi-
tur humiles chriſti ſerui in deo noſtro fine noſtro. ſatiſfa-
ciamꝰ ſiuteriſi/ ſuperior pars rationis eſt noſtre. ſuccum-
bat coram ea totaliter ſenſualitas. ex̄ de ſum. trini. fidei.
Gloſſa Joan. an. de ſen. ſitā. in clemen. ꝛ de here. ad nr̄m.
§. ij. ꝛ in gloſ. que eſt clemē. noſtra poſſideat ratio regnuꝫ
noſtrū. Purificemus intellectū ꝛ affectum ad aſpectum
ſponſi. Mat. v. Faciamus pacem nobiſcum in diebus no-
ſtris. nō ſcandalizet̄ membro noſtro: al's a biſcindatur/ nō
materiali gladio: ſed rationis iudicio. Mat. xviij. Senſi-
tiua noſtra ꝛ imaginatiua ante oculos noſtre iaceat ra-
tionis: Ratio proſpiciat intellectū. Intellectiua introeat
in potentias dn̄i: vt ſic affectione noſtre potentie intelle-
ctuales ducant vitam angelicā ſup terram: vt etiā in hoc
tabernaculo ſepe faciē dn̄i videamꝰ qui in celis eſt. Mat.
xviij. de con. diſt. ij. prima quidem. in fine.

¶ Articulus. lxviij. A

Um autē ſuperius
lxv. ar. contra ſchiſmaticos late ſcripſerim/
ꝛ iuriſdictionem generalem papalem dn̄i
Jo. xxij. cuius tempore fuit ſchiſma: funda-
uerim ꝛ roborauerim declarando. Nūc cum ſtupore que-
rendū eſt quō illi tot in Italia ꝛ in Alemania ſe ab eius
obedientia ſubtraxerunt: ꝛ cum predicto Bauaro ſe pro
imperatore gerente/ ꝛ Petro de corbaria predicto/ Petri
cathedrā viuente predicto papa Joanne legitimo vſur-
pante ſchiſma fecerūt. ¶ Ad quod reſpōdeo ꝙ quidam
de predictis ſchiſmaticis affectati carnaliter/ q: nō erant
pedibus loti: q: ſm Aug. pedes anime affectus ſunt. Jo.
xiij. Quidā mundi concupiſcentia ꝛ lucris illecti. xi. q. iij.
quatuor. Quidā indignati/ ꝛ ad iram prouocati. xi. q. iij.
illa. ꝛ. c. ira. ꝛ. c. cum apud. Quidam timore ſeruili ꝑculſi.
xxiij. q. vi. §. ex his. Quidā craſſa ꝛ ſupina ignorātia occe-
cati ꝛ erronea. ex̄ de de. excō. apl'ice. Quidā cauteriata cō-
ſcientia oppilati: dicētes ſe eſſe ſimplices: quum ſint aſtu-
tia diabolica repleti. xxiij. diſ. in noie patris. Quidam ſin-
tereſina cōſcientia infatuati. ex̄ de ſimo. per tuas. ij. Qui-
dam (qḋ ſceleſtius eſt) fide corrupti: ter ab ipſius dn̄i pa-
pe Joan. obedientia receſſerūt: paruipendentes ſenten-
tias eiꝰ: ꝛ dictis Petro ꝛ Bauaro adherentes: ligari eñ
amplius ligari nō formidant. xi. q. iij. excellentiſſimꝰ. xi.
q. ij. de viro. vt qui in ſordibus eſt/ ſordeſcat adhuc. Apoc̄.
vlti. xlvij. diſt. quantūlibet. Peccatores eñ quum in pro-
fundū maloꝝ venerint: cōtemnūt. ex̄ de iudi. cum non ab
homine. §. fi. ſequent̄ miſeri tales patrem coꝝ ſathan di-
uidentem empyreā hierarchiam: cum quo niſi redierint/
ad inferna deſcendent: qḋ abſit. de peni. diſt. ij. ſi eñ. ad fi.
¶ B Sed nos cum ſponſo eccleſie dei vicario quicūq;
fuerit bonus vel malus/ immobiliter maneamꝰ: quia in
eius ſede chriſtus ſedet: ꝛ eiꝰ vicarius loco eius. ex̄ de trāſ-
la. quanto. Qui ſuperiorem iudicat/ neceſſe eſt vt ab eo
ſe diuidat: primo mente/ deinde corpore: oēm eñ diuiſio-
nem precedit cordis ꝛ oris iudicium. Mater aūt iudicij
priuati ſuperbia eſt. Unde ꝛ ſm Climacū doctorem gre-
cum: Judicare eſt irreuerens rapina dei dignitatis. Pre-
terea dicit dn̄s Luc̄. vi. Nolite iudicare. ¶ C Cōparia-
mur ergo ſchiſmaticis: ſed nō ſequamur eos: nec ſupio-
res deſeramus: maxime ſupremū papā ſcꝫ iudicando/ nec
ab eo nos diuidendo. Nolo ponere os in celum. xi. diſtin.
nunc aūt. nec beſtia montem tangā. Exo. xix. Nō mittam
manū in chriſtū dn̄i: nec precidam per ſchiſma orām chla-
mydis poteſtatꝭ eius. chlamys eñ poteſtas intelligitur.
ſciſſio ſchiſma. ij. q. vij. §. his ita reſpondet̄. ſub. §. de his.
vbi ponitur hiſtoria libri Regum. i. xxiiij. de hoc etiam. i.
q. i. ſacramenta. Nec cum Oza robuſto. i. ſuperbo arce in-
clinate. i. prelato criminoſo/ manus apponā ad erigendū
ideſt corrigendum: ne a deo ꝑcutiar. ij. Reg. vi. pre. §. his
ita. Nō reprehendā ſeniorem meū/ primū patrem ſenum
omniū. i. ad Tim̄. v. ij. q. vij. paulus. Nō detegā cū Cham
infrunito ꝛ effronti verenda patris mei: ſed cum filijs pu-
doratis cooperiā eū: ne videam verecundiā eius: ꝛ nudū
eum operiam ne maledicar. Gen̄. ix. xcvi. di. in ſcripturis.
Non perſequar patrem meū cum Abſalon: ne tribus ſa-
gittis inobedientie/ ingratitudinis ꝛ infidelitatis Joab
qui interpretatur inimicus. i. diaboli inimici hois. Mat.
xiij. confodiar. ij. Reguꝫ. xviij. Non ero inobediens patri
Heli: qui interpretat̄ deus meus. i. pape: qui ſtat loco dei.
ex̄ de tranſla. inter. ꝛ. c. quanto. ne bello interea. i. in ani-
ma peream in hac vita que eſt militia ſuper terram. Job
vij. de peni. diſt. ij. ſi eñ. hiſtoria. i. Reg. iiij. ex̄ de ſimo. licet

Digitized by Google

heli.xlvi.di.§.neceſſe. Nō ero de generatione maledicenti pape ⁊ matri eccleſie. Prouerb.xxx. ne morte moriar morte ſempiterna. Leui.xx. Nō ero contumax imperio patris pape ⁊ matris eccleſie: ne lapidib⁹ obruar populi demoniorum. Deut.xxi. Nō murmurabo cōtra Moyſen qui tenuit typum pape regentis vniuerſalem eccleſiā. de pe.diſti.iij. inter hec. ſicut ipſe rexit iſrael. q: murmur cōtra papā maxime cōtra deum eſt: cuius ipſe vicarius eſt. ad hoc Exo.xvi. Nec inquā murmurabo cōtra Moyſen.i.papā: ꝙ ꝙ ducat ethiopiſſā.i.deū offendat: ne lepra mortali ſuffundar. Num.xij.xxxiij.q.ij. hoc ipſum.ij.q.vij.§.de his. verſi. his ita.l.di.§.ecōtra. Nolo abſorberi a terra cū Datan et Abiron ſchiſmaticis. Num.xvi.j.q.j.ſiquis inquit.vij.q.j. deniq;. ex̄ de elec.licet. Nolo ſeparari ab area vſq; ad vltimū ventilabrū: ne a coruis deuorer.ij.q.j.multi.ij.q.vij.nō oīs. Nō exeat piſcis de Petri ſagena vſq; ad litus. Mat.xiij.xxvi.q.vij.c.j. Nō tranſmigramus in montē Gelboe: vbi nō eſt ros deuotionis: nec pluuia cōpunctionis ⁊ plorationis.i.extra eccleſiā.ij.Reg.j. ſicut paſſer impudicus. pſ.x. Nō mutemus fidem in idolum: q: idolū nihil eſt.j.Cor.x. Nō ſimus corui extra arcam manentes: ſed colūba ad eam reuertentes. Gen.viij. ex̄ de ſacra vnc.c.j.§.penul. Simus in petri nauicula vſq; ad portum: nō nocebit nobis Judas ꝓditor: ibi nauigans ſi nō fuerim⁹ ei ſimiles.xxiiij.q.j.nō turbat̄.j.q.iiij.homini. Nō ſeparemur ab ouili quod eſt vnū. Jo.x. ex̄ de bap.licet. ne ſicut ouis errabunda peream⁹. pſ.cxviij. ⁊ lupoꝝ eſca ſiamus. Moriamur in nidulo noſtro. Job.xxix. ⁊ cum turture ibi pullos noſtros reponam⁹. pſ.lxxxiij. cū lectulo noſtro in infirmitate noſtra eamus in domū noſtrā, eccleſiā noſtrā. Mat.ix. Non caleſiet pullus niſi ſub alis galline. Matth.xxiij. Nō reſuſcitatur lazarus a mortuis, pctō: a peccatis, que mortuum hoīem faciunt: a vita gratie. de pe.diſt.j.§.hoc idē.ibi.reſuſcitatus: niſi in bethania eccleſia domo obedientie. Jo.xj. Nec extra eam vere ⁊ ad ſalutem Martha miniſtrat: nec Maria cōtemplat̄. Luc.x. Arrius, Sabellius, Donatus, ⁊ Macedo: et ceteri heretici de quibus xxiiij.q.iij.quidam. eccleſiā diuidunt: Petrus vnit.xxiiij.q.j.loquitur. Non cōmunico Grecie: q: acephala eſt.xciij.diſt.nulla. Nō Armenie: q: ſchiſmatica: quinpotius heretica eſt. Non orientalibus q: occidit eis ſol.xxiiij.q.j.qm̄. Nō Guelfis ⁊ Gebellinis italicis: q: eis ſol ī occaſuȝ eſt.

¶ D Eccleſia nō habet partem. Eccleſia nō recipit diuiſionem.pre.c.loquit̄. Veſtita eſt eccleſia auro.pſ.xliiij. Eructauit. Percutitur: ſed dilatat̄.xj.q.j.futuram. in prī. Frangi nō poteſt nec rumpi. Igne tribulationis purgatur. de pe.diſt.ij.ſi enī inquit. vltra tres colū. ver.ſedet.pſ.xvi. Igne me examinaſti. Num.xxx. Omne quod poteſt tranſire per flammā: igne purgabit̄.j.Cor.iij. Vn̄ Greg. Quiſquis appetit plene vitia euitare: ſtudeat humiliter purgationis ſue flagella tolerare: vt tanto poſt mūdior ad inuicem veniat, quanto nunc eius rubiginem ignis tribulatiōis purgat. ¶ E Impiū eſt ⁊ infidele dicere, pars eccleſie: ſicut dicunt Guelfi: qui ſe dicūt de parte eccleſie. Donatus ⁊ Arrius ⁊ ceteri heretici partem faciūt.xxiij.q.vj.vides. Nam vnica ſponſa chriſti diuiſionē vnitas nō capit.xxiiij.q.j.loquitur. ⁊.c.ſchiſma. Unde qui de parte eſt, de eccleſia que vna eſt ⁊ totum, nō eſt. In articulum fidei orthodoxe impingit, ſcȝ ⁊ vnā ſanctā catholicam eccleſiā, qui eam partialem facit. Quō poteſt corpus chriſti qđ eſt eccleſia, diuidi? xxiiij.q.iij. pro membris. ⁊.q.v.de liguribus. Nec caput a corpore abſcindēdū eſt. ex̄ de preſcrip.cum nō liceat. nec membrū de corpore: al's exanime fieret: ⁊ vita nō viueret.xxiij.q.vij.quēadmodū. in prīn. ¶ Qui diuiſit eccleſiā triumphantem, ille idem draco diuidit ⁊ militantem. Apoc.xij.ibi. Et ecce draco q̇ vocatur diabolus ⁊ ſathanas qui ſeducit vniuerſum orbem. vt.e.c.dicit̄.ibi. Et cauda eius trahebat terciā partē ſtellarū celi.i.angeloꝝ. de quib⁹ etiā dicitur Job.xxxviij. Quis dimiſit lapidem quum me laudarent ſimul aſtra

Eccl'ia diuiſionis ē expers.

matutina? Ut vnū chriſti ouile. Jo.x. diſperdat: ⁊ oues a paſtore diſcedant: ⁊ ipſe draco eas diuiſas deuoret.j.Pe.v. circuit, querens quem deuoret. Eſa.lvi. Omnes beſtie agri venite ad deuorandū: vniuerſe beſtie ſaltus. ſpeculatores eius ceci oēs. Intueamur ergo oculo fidei vnam eccleſiā ſedem eius, dignitatem eius, que nō peccat. peccare poteſt qui ſtat in ea: q: homo eſt. de pe.diſt.ij.ſi enim. ſed nō papa priuatur ea. vt in prin. iſtius operis late dixi.viij.ar. ¶ F Cōpatiamur eccleſie tribulate: ſed adhereamus ei ſupra firmā petram chriſtū ſolidate ⁊ fundate. Matth.xvi.xix.di.ita. ⁊ ex̄ de elec. fundamēta. in prin.lib.vi. Pro ea rogauit ſponſus vt nō deficeret fides eius.xxi.diſ.§.j.in ſi. exaudita eſt oratio filij: q: ſemꝑ pater eum exaudit. Joan.xj. vbi Chryſo. ſuꝑ verbo illo: Pater grās ago qm̄ audiſti me. hoc eſt nihil mei contrariū ad te. Ut autem oſtendat quoniā nō indiget oratione: ſubiungit. Ego aūt ſciebam ꝙ ſemꝑ me audis. q.d. ad hoc ꝙ fiat voluntas mea, nō indigeo orōne: ad hoc ꝙ tibi ſuadeā: vna eſt enī volūtas noſtra. Itē Hilarius.iij.de trini. Nō igit̄ prece eguit: nobis orauit: ne filius ignoraret̄. ſed propter populū qui circūſtat, dixi: vt credant q: tu me miſiſti: quū enī non proficeret ſibi deprecationis ſermo: ad profectū tamen noſtre fidei loquebat̄: nō ergo inops auxilij eſt: ſȝ ſumus inopes doctrine. Titubare poteſt eccleſia: tempeſtatibus allidi.xxiij.diſt.in noīe. ſed ſalua noīe ſponſi permanebit. Digne punit̄: q: plurimū extra amplexus ſponſi graditur. Denigrata eſt eius facies ſicut nigredo olle. Thre.vlti. Facies cōbuſte vultus eius. Eſa.xiij. q: nō reſpicit ⁊ ſequitur ſponſum candidū ⁊ rubicundū. Can.v. Inclinata eſt deorſum ad terrena: ⁊ ideo non poteſt ſurſuȝ reſpicere graui infirmitate gibboſa.xlix.di.hinc etenī. Lu.xiij.ibi.Baſilius. Brutoꝝ ſiquidem caput humi deflexum eſt: terram cernit: caput hoīs erectū eſt in celū. oculi ſuperna cōſpiciunt. Conuenit enī eum querere ſuperna: tranſcendere terrena intuitu. facit pre.c.hinc etenī. verſi. gibboſus. Gibboſus n̄o eſt quem terrene ſolicitudinis pōdus deprimit, ne vnq̄ ad ſupna reſpiciat: ſed ſolum in iis q̄ in infimis calcant̄ intendit ⁊c. Poſt amatores ſuos vadit. Oſee.ij. q: vnū ſepe ſponſuȝ legitimū derelinquit. Quinq; viros concupiſcit. Joan.iiij. q: peculcos ſenſus carnaliter nutrit. Si legitimū virū vocaret: impudicos ſenſus, intellectus ⁊ ratio ſuperaret nimis. Terrenuȝ regnum querit: ſed regnū ſponſi ſui non eſt de hoc mundo. Jo.xviij. qđ ſ.xxxvij.ar.§.ad illa.ver.ij. diligēter expoſui. Eleuauit ſe: ⁊ indurauit ſe: humiliauit ſe. Lu.xiiij. ⁊.xviij. ſed ſponſus eius exinaniuit ſe: ⁊ exaltauit ſe. Phil.ij. In magnis ⁊ mirabilib⁹ ſuꝑ ſe ambulat. pſ.cxxx. ſed ſponſus eius ſe humiliat ⁊ adminiſtrat. Luc.xxij. Mat.xx. Nimis gladio vtitur temporali. ſed dicit ſpōſus vicario ſuo, mitte gladium in vaginā. Mat.xxvi.xxiij.q.j.§.j.hic. ſ.xxxvij. ⁊.xiij.ar.expoſui.ij.q.vij.§.his ita reſpondet̄ miracula ⁊c. Multas pecunias habet ⁊ cōgregat.xij.q.vij.aurū. ſed ſponſus in pandochio naſcit̄. Lu.ij. Pannis ſemicinctijs vtitur ⁊ induit̄ vt ibi: ⁊ ſpōſus nō habet vbi caput reclinet. Mat.viij. Luc.ix. niſi in cruce. Jo.xix. ⁊ mendicus eſt ⁊ famet. Mat.iiij. ⁊ egenus factus eſt.ij.ad Cor.viij. ⁊ ſitit. Jo.xix. ⁊ in alieno ſepulcro quieſcit. Matth.xxvij.ibi. Et poſuit illud in monumento ſuo nouo. vbi Aug. Ideo aūt ſaluator in aliena ſepultura ponitur: q: pro alioꝝ moriebatur ſalute. vt quid ergo propria ſepultura egebat: q̇ in ſe mortem propriā nō habebat? Beđ.viij. In zona non portat neq; pecuniā neq; peram. Mat.x. Lu.x. Non habȝ vnde ſoluat tributū: ſed Petrū mittit ad mare vt de ore piſcis tollat ſtaterem. Matthei.xvij.xxiiij.q.j.eſt aliud.

¶ G Sed quātūcūq; ruge ⁊ macule appareant in mēbris ſponſe: nunq̄ tamen ab ea ſponſus ſeparabit̄: q: in fide perpetua deſponſauit eam. Oſee.ij.xxvj.diſt.c.ij. Sed q̄uis filij ſint rugoſi ⁊ maculoſi plurimi: ipſa tamen in ſe eſt ſine macula ⁊ ruga. Ephe.v.xxxiij.q.iiij.recurrat. quia ſponſus ei⁹ in ſancto habitat. pſ.xxvj. quicūq; ſit ille ideo

Digitized by Google

nõ debem⁹ ab eccľia ſeparari: in qua ſunt miſti filij Agar
cum filijs Sare: vt p̄.c.c. recurrat. Jebuſei.i. cõculcantes
ſciłʒ mali pſequentes cum filijs ſuis iſrael. xi.q.iij. nolite.
¶ Et credamus veraciter ꝙ iſtius eccleſie militantis ca
put ⁊ ſponſus eſt chriſtus. ad Col.i. Eph.i. Jo.iij. ex̄ de ſa/
cra vnc.c.i. qui reprobata ſynagoga ſcʒ Vaſthi que inter/
p̄tatur definitio cõſummata: Heſter eccleſiã que inter/
p̄tatur eleuata ſibi humilem copulauit. Heſter.ij. ſupra
cuius eccleſie caput regni ſpũalis ⁊ tp̄alis poſuit diade/
ma. ¶ Et ſi dicaꝛ nobis/ chriſtus eſt alibi: nolum⁹ crede/
re. Mat.xxiiij. q: vere dicꝰ venient in quib⁹ ſpũs mendax
⁊ fictus ſpiritũ in ore habens ⁊ cor impietate plenũ dicet
ſe ſpiritũ veritatis. iij. Reg.xxij. ⁊ multos ſeducet. Et ſpi/
ritus ↄtra ſpiritũ dimicabit: ⁊ magis carnalis reuera ſpi
ritus aliũ carnalẽ ſpiritũ appellabit. ⁊ ꝙ verũ dicat mul/
tas pro ſe p̄ſumptiões habebit: vt poſſit diuidere. Sed
qui cum eccleſia que cõiter dicꝛ eccleſia nõ colligit: ſpar/
git. Mat.xij. Lu.xi. xxiiij.q.i. qm̄. ⁊ c. ſchiſma. Et qui pape
qui cõiter habetur papa nõ obedit: nec de eccľia eſt. xxiij.
diſt. qui cathedrã. Qui etſi me percutiat/ me anathematiꝫ
zet/ ⁊ occidat: non ſeparabor a charitate eius. Ro. viij. q:
dñs meus eſt: pater ⁊ deus in terris: qui conſtitutus eſt a
deo in hac egypto deus Pharaonis. Exo. vij. in p̄n. Si
bene iudicat veniã petam. ſi enormiter ⁊ male: ſufferam.
xix. diſt. in memoriã. c. di. contra morem. in p̄n. xi.q iij. §.
cum ergo ſnia. Job. xxxvi. q: chriſtus male iudicatus eſt.
i. Pe.ij. in fi. ſed ab eo nõ recedã: q: aliam eccleſiã neq̧ ca/
put habeo ad quã cõfugiam. ix.q.iij. alioꝝ. in fi. Et in tem
peſtate p̄ſentis diluuij aquarũ multarũ tribulationũ/
ad chriſti vicariũ ⁊ eius eccleſiã approximabo: nec inue/
niar extra arcam ne perdã abundis ⁊ fluctib⁹ tentationũ
Charybdi ⁊ Scylla ⁊ ſcopulis alijs intercept⁹. ¶ Igi
tur attendendũ eſt iſto tp̄e fermentato etiam a fermento
quorũdam hereticoꝝ dicentiũ ſicut. ſ. dixi nũc claues ec/
cleſiã non habere. Sacramenta nõ poſſe cõferre: q: excõ/
municata ⁊ priuata iuriſdictione eſt. Et ꝙ papa põt iudi
cari ab imperatore: ſicut chriſtus a Pilato ⁊ Ceſare. Et
ꝙ p̄sbyter tantã habeat poteſtatem quantã papa. Et ꝙ
vacante papatu imperator ſuccedit iuriſdictioni pape.
Et ꝙ eccleſia nõ poteſt habere tp̄alia. Et ꝙ chriſtus quã/
do aſcendit celos/ vicariũ nõ dimiſit in terris. Q̄ autem
claues ſint apud bonos ⁊ malos ab eccleſia toleratos: et
ꝙ vera ſacramenta etiã mali ⁊ etiam heretici conferant:
quantũ ad characterem: lat. ſ. lxv. arti. §. ceterũ q:. vbi
p̄dicta ⁊ lucide diſputaui. materia aũt tractaꝛ hic. i.q.i.
§. ſed obſicitur. vſq̧ ad. §. ecce ſi clericus. ⁊ quaſi p totam
illam queſtionem. ⁊ p. xv. c. de con. diſt. iiij. a. c. hi de quib⁹.
Nullus clericus põt ab īpatore iudicari vſq̧ ad. c. q̄s a paganis. iduſue. ⁊ . lij.q. vij. §. fi. ¶ I Q̄
p̄o papa vel eccleſia vel clericus quilibet ab imperatore
iudicari nõ valeat: ſed ecõtra. ſ. v. ar. ⁊. xliiij. ar. ver. ſed cõ
tra. ſimiliter latius dixi. tum q: papa a deo nõ ab hoīe iu/
riſdictionem recipit: ⁊ ab eo ſolo iudicandus eſt. ix.q.iij. a
§. ſolo. vſq̧ ad fi.q. Tum q: imperator inferior. xcvi. diſt. ſi
imperator. ⁊ c. cum ad verũ. ex̄ de ma. ⁊ obe. ſolite. xxi. diſt.
inferior. Tum q: eſt imp̄ator vicarius pape in temporali/
bus. ex̄ de elec. venerabilem. q: a papa recipit imperiuʒ ⁊
tenet. vt. ſ. dixi. Et vicarius non iudicat illũ a quo iuriſdi/
ctionem habet: q: vna iuriſdictio cenſeꝛ vtriuſq̧ ⁊ cõſiſto
rium. ex̄ de ap. romana. Et nemo ſeip̄m in foro cõtentio/
ſo ⁊ ſacramentali etiam iudicare põt. cõcor. ponunꝛ ex̄ de
iur̄. pa. p noſtras. ex̄ de iudi. cum veniſſent. xxi. di. nunc aũt.
gloſ. fi. Tum q: imperator filius eſt eccleſie: ⁊ non pater.
xcvi. di. ſi imperator. pater p̄o filiũ corrigit. nõ ecõtra. vn/
de ⁊ lex erubeſcit filios eſſe correctores patruʒ. in aut̄. de
nup. §. ſi vo. xxiij.q. iiij. diſplicet. ver. ſi voluntas. Parab. xiij.
xlv. di. §. ſalomon. xcvi. diſt. quis dubitat. Tum q: imp̄ator
imperiũ tenet ab eccleſia ſicut vaſallus fidelis. lxiij. diſ. ti/
bi dño. ex̄ in clem̄. de iureiu. romani principes. ſed vaſalli
reſpondent ſub iudicio dñi: nõ ecõtra. ex̄ de iudi. ceterũ. fa
cit qõ no. de fo. com. veruʒ. gloſ. fi. ⁊ qõ legiꝛ ⁊ no. xxij.q.v.

de forma. Tum q: imperator aduocatus ⁊ defenſor eccle.
ex̄ de elec. venerabilem. xcvi. di. ſi imperator. ⁊ . c. in ſcriptu
ris. xi.q.ij. ſacerdotib⁹. Tum q: imperator gladiuʒ recipit
ab eccleſia: vt. ſ. in p̄n. iſtius operis probaui. ſed qui gla/
dium ab alio recipit: nõ illum a quo recipit percutit: aut iu/
dicat cũ eodem. ad qõ bene facit qõ legitur ⁊ no. xcvi. diſ.
ſi imperator. ibi. Et ↄtra illius beneficia pugnare videaꝛ
a quo propriã cõſecutus eſt poteſtatem. facit etiã quod le
gitur ⁊ no. ex̄ de na. ex li. ven. c. i. ⁊ optime qõ legiꝛ ⁊ no. ex̄
de poſtu. c. vlti. in gloſ. vlti. Tum q: papa nõ homo ſimpli
citer ſʒ quaſi deus in terris eſt. pſ. lxxxi. Ego dixi dñ eſtis.
ex̄ de tranſla. c. ij. ⁊ c. quanto. ⁊ vt ec. bñ. c. i. ſed homo deuʒ
nõ diiudicat: ſed econtra. ix.q.iij. alioꝝ. Tum q: moyſes ⁊
Joſue ⁊ Samuel qui typum tenent pape: ſicut rectores
populi generales iudicant populũ. Exo. ⁊ Joſue quaſi p
totum. i. Reg. vij. nõ econtra. Tum q: papa nõ eſt de foro
imperatoris. nec ratione papatus. quem nõ tenet ab im/
perio: ſed a deo. Jo. vlti. xxi. diſt. in nouo. nec ratione alicu
ius rei terrene quã ab imperatore teneat. Nam etſi impe/
rator donationeʒ fecit eccľie de multis temporalib⁹. xcvi.
diſt. cõſtantinus. Ipſam tñ donationeʒ liberã fecit: nec fe
cit eum feudatariũ ſuũ: aut emphyteotã/ aut vaſallũ. lxiij.
di. ego lodoicus. xvi.q.i. §. nouarũ. ⁊ . l. placet. xxiij.q. vlti. §.
§. q̄uis. l. ſcimus. Que donatio valida ⁊ ꝑpetua eſt: vt no.
p̄e. c. ego lodoicus. Si ergo papa nõ eſt de foro eius: ad/
iudicari non põt per eum. vt ex̄ de fo. cõ. per totũ. ⁊ . xi. q. i.
in primis. ⁊ ex̄ de re iu. c. paſtoralis. in clem̄. ff. de iuriſ. om.
iudi. l. vlt. ex̄ de of. le. nouit. ex̄ de cõſti. vt animarũ. §. fi. lib.
vi. Tum poſtremo q: nedũ nõ ſup papam chriſtũ dñi: ſed
nec ſup aliquem clericum poteſtas aut iuriſdictio datur
cuicũq̧ laico: q: ſunt clericis inferiores laici ⁊ eis infeſti:
vt. ij.q. vij. in primis. xxij. c. vſq̧ ad. §. ex his. ex̄ de accu. cũ.
P. ex̄ de cõſti. eccleſia ſancte marie. ex̄ de re. ec. nõ ali. cum
laicis. xcvi. di. bene quidem. xi.q.i. in primis. xxv. c. vſq̧ ad
§. cũ ergo. Tum q: hoc qõ iuris erat de facto ⁊ ſancta cõ/
ſuetudine ⁊ debita reuerentia/ hoc oẽs reges ⁊ romani
principes ſeruauerunt. xi.q.i. ſacerdotib⁹. xcvi. diſt. in ſcri/
pturis. xvij. diſt. §. hinc eſt. ¶ R: Q̄ aũt obijciaꝛ ab here
ſiarcha nouello Marſilio paduano ꝙ Pilatus iudica/ — Chriſt⁹ quomõ a pilato iudicat⁹
uit chriſtũ: ſic ⁊ imp̄ator papã iudicare põt. Reſpõdeo ꝙ
nõ iudicauit ip̄m tanq̄ pſonam publicã aut preeminen/
tem dignitate: ſed tanq̄ pſonam priuatã accuſatã ſibi a
principalib⁹ ſynagoge ⁊ pplo iudeoꝝ tanq̄ malefactorẽ
qui in hoc erat de foro Ceſaris ⁊ ſuo/ qui erat p̄ſes in iu
dea pro imp̄atore. Unde idem Pilatus ait Luc. xxiij. Ob/
tuliſtis mihi hunc hoīem quaſi hoīem priuatũ: nõ pontifi
cem/ nõ in dignitate cõſtitutũ. ⁊ ecce ego coram vobis in/
terrogans/ nullam cauſaʒ inuenio in hoīe iſto. Tunc em̄
chriſtus nõ tenebat perſonã pape: ſed ſimplicis hoīs corã
ſuo iudice accuſati. Unde nec in hoc papa chriſto ſucce/
dit. ſuccedit em̄ chriſto in potentia: nõ in accuſatione ma/
ligna facta de deo. Immo exiſtimo ꝙ ſi coram Pilato fuiſ
ſet vnus de templi pontificib⁹ accuſatus: dixiſſet qõ dixit
de Chriſto. Accipite eum vos: ⁊ ſm̄ legem veſtrã iudica/
te. Jo. xviij. Verſipellis ergo vulpecula Marſili⁹ padua/
nus allegauit literã euangelij que ip̄m occidit. ij. Cor. iij.
nõ intellectũ verũ ſpũalem: ⁊ etiã literaleʒ qui vtrinã ip̄m
cõuerſuʒ viuificet. Sed nec accuſatores chriſti iudei ip̄m
accuſauerũt Pilato vt pontificem vel ſcribã: ſed vt quẽ/
dam ppľi deceptorem. vnde dicũt. Hunc inuenimus ſub/
uertentem gentem noſtrã. Lu. xxiij. Exemplũ ergo lupi ra
pacis nõ p̄cedit: q: ſi imp̄ator iudicaret papam nõ iudica
ret vt Titiũ vel Semproniũ vel priuatũ aliũ: ſed vt pa
pam. ⁊ ad hoc ille impius hoc exemplũ allegat. Et ſi ille
ſciolus verus ſciens eſſet in ſcripturis diuinis. vel ſi non
diſſimularet ſe ſcire: ſenſum ⁊ intellectũ verboꝝ euange/
lij acciperet: ⁊ nõ ſolũ. i.q.i. marchion. Preterea quõ non
erubeſcit tale exemplũ adducere: quum ⁊ Pilatus fatea/
tur ſe chriſtũ ꝑperam iudicaſſe: vnde ⁊ dicit Luc. xxiij. Ni/
hil inuenio cauſe in hoīe. Et iterũ. ibi. Ecce ego corã vo/

Digitized by Google

bis interrogans/nullā cauſam inuenio in hoīe iſto ex hiis in quib⁹ eū accuſatis. ſed neqȝ Herodes. Unde ibi Amb. Hic Pilatus chriſtū abſoluit iudicio.crucifigit myſterio duoꝝ ergo viroꝝ teſtimonio ieſus inſons oſtēdit. Et iterū Jo.xix. Ego nullā inuenio in eo cauſam. Ubi Chryſo. Nō dixit.q: peccauit ⁊ dign⁹ eſt morte/donare eū feſto.ſȝ primū eū excuſans tūc rogat ex abūdanti:vt ſi nollent eū innocentem dimittere:ſaltem obnoxiū darent tēpori. Nō ergo exēplo pnicioſo: ſicut fecit iſte hereticus: ſȝ legibus eſt iudicādū.C.de ſen.nemo.vide.xx.diſt.c.ſi. ❡ L Rurſus ille tam impius dogmatizat ꝙ quilibet preſbyter tantam ſicut papa habeat ptātem. Qđ falſuȝ eſſe ⁊ erroneū nullus ſane fidei ignorat:q: nedū papa/ſed quilibet ep̄s maior eſt in iuriſdictione ⁊ adminiſtratiōe quolibet preſbytero.nam ipſe eſt preordinator in cūctis.xxv.di.plectȝ.ver.ad ep̄m.ex̄ de offi.archid̄.c.ij.de offi.archipreſ.officiū.in fi. Jmmo nedū ep̄s maior eſt in iuriſdictione preſbytero:ſed etiā archidiacon⁹qui ⁊ diacon⁹eſt:maior eſt in adminiſtratione nedū quolibet preſbytero:ſȝ etiā archipreſbytero:qui maior eſt i ordine archidiacono.vt pre.c. pleſcris.ex̄ de offi.archid̄.ad hec.§. archipreſbyteri. Pōt em̄ vnus eſſe maior in adminiſtratione:q̄uis minor ſit in ordine.vt no.xxi.diſt.in nouo.in gloſ.ar. ❡ Jtem q̄ꝙ olim idem diceret preſbyter ⁊ ep̄s.vt.xciij.di. legimus. ⁊ papa Petrus vocet ſe preſbyterū.ibi.ver.ſȝ ⁊ Petr⁹. ⁊ in gloſ. ecce petrus.cōſuetudine tñ ⁊ iure ⁊ ordinatione decretū eſt:vt preſbyteri ſubſint ep̄is:⁊ maiores eis ſint ep̄i:nedū in ordinatione ⁊ cōſecratione ep̄ali. vt pre.c. legim⁹. ver. quid em̄.ſed etiā adminiſtratione ⁊ noīe ⁊ iuriſdictione: ⁊ quātū ad q̄dā ſacra appropriata ep̄is.xcv.di.olim.⁊.c. ecce. ⁊ de hoc plene notaui predicto.c.legim⁹. in gloſ.hic reſpondet. ❡ Sūmus aūt pōtifex nedū maior eſt quolibet preſbytero quantū ad oīa:ſed etiā maior oībus ep̄is: excepto cōſecratione ep̄ali. nam ⁊ Petro data eſt ptās a dño ſup alios apl'os quib⁹ſuccedūt ep̄i.lxviij.diſt. quorū vices.vt hec materia expedit.xxi.di. in nouo. vbi de hoc. lxxx.diſt.in illis.vbi de hoc. ⁊ no.xxiiij.q.j.loquit.⁊.ij.q.vij. paulus.in gloſ.j.⁊.c.q̄ꝙ.ibi. Epat⁹ ſit preſbytero maior. ⁊ facit qđ ibi no.in gloſ.Aug.hoc preterea ſi tantā preſbyteri ⁊ ep̄i ptātem haberent ſicut papa: tot eſſent dei vicarij generales in mūdo/quot preſbyteri ⁊ ep̄i. Qđ falſum ⁊ hereticū eſt:q: ſoli Petro dixit dñs Mat.xvj. Ego dico tibi tu es petrus. Et iterū. Tibi dabo claues ſingulariter. ⁊ ibi. Quodcūqȝ ligaueris. generaliter.loquens ſibi ſoli.ex̄ de ma.⁊ obe.ſolite.§.nos aūt. Et iterū paſce oues meas. Jo.vlti.ex̄ de elec.ſignificaſti. Jterū ſm hunc errorem Marſilij vna eccl'ia haberet multa capita ſicut mōſtrū.ex̄ de offi.or.q̄m. Multi eſſent ſponſi eccleſie vniuerſalis:qđ falſum eſt:q: vn⁹fuit chriſtus vnā eccleſiā deſpōſans:⁊ vnus eius vicarius generalis ſponſus eccleſie.j. ad Cor.xj. Deſpondi vos vni viro virginem caſtā exhibere chriſto.xxvij.q.j. nuptiarū. Et illud apl'i ad Eph.v. exponēs illud protoplaſti. Hoc nūc os ex oſſib⁹ meis ⁊c. Hoc aūt dico magnū ſacm̄ in chriſto ⁊ eccl'ia.ex̄ de biga.debitum.facit.xxvj.diſ.c.ij. Jtem preſbyteri tenent typū.lxxij. diſcipuloꝝ.xxj.di.in nouo.lxviij.di.corepi.papa vero chriſti: ſed illi.lxxij. diſcipuli nō habuerūt tantā ptātem/quantā apl'i:qui ſoli mūdū partiti ſunt ad predicandū ⁊ couertēdum:nedū quantū Petrus ⁊ Paulus. Jteȝ ſolus Melchiſedech tenuit typū chriſti.vñ dicit pſ.cix. Tu es ſacerdos in eternū ⁊c. Alij preſbyteri teſtamēti veteris aliorū ſacerdotū teſtamenti noui.xxj.di.§.j.vñ trāſlato ſacerdotio ⁊c.ex̄ de cōſti.tranſlato. Jtem quū a papa tamq̄ a primo fonte deſcēdat oīs iuriſdictio ⁊ ep̄oꝝ ⁊ preſbyterorū. xxij.di.c.j.xxiiij.q.j.loquit.nō pōt papa ſic ex toto iuriſdictionē ſuā alteri dare/ꝙ tantā habeat ſicut ip̄e.al's poſſet archipapā vel ſaltē papā aliū ſibi cōſortē facere.qđ falſuȝ eſt.viij.q.j.ſi petrus.cū.c.ſeq.q: nec aliū papā pōt facere: nec ſe ſua iuriſdictione priuare.ad qđ facit qđ legit ⁊ no. ex̄ de cenſi.cū venerabilis.ij gloſ.hic ptȝ qđ legit ⁊ no. ex̄

Nō eq̄lis eſt pape et cūctorū pſbyteroꝝ ptās.

Nō pōt papa ſuа ſe iuriſdictione priuare.

de dona.paſtoralis.in gloſ.ſi ita. ❡ M Ad horū ſupradictoꝝ declarationem ſciendū eſt ꝙ eſt quadruplex maioritas in eccl'ia dei.adde hic qđ ſcripſi in.xxxvij.arti.ver. primo.⁊ ver.eſt autem. Prima ex tpe.xvij.di.§.hoc q̄.⁊.§. verū.⁊.xcvj.diſt.bene quidē.lxxv.di.c.vlt.ex̄ de ma.⁊ obe. ca.j. Secūda ex prerogatiua ordinis.ex̄ de ma. ⁊ obe.ſtatuimus. Tertia ex prerogatiua ordinantis ſeu cōſtituentis.ex̄ de ma.⁊ obe.p tuas.ff.de albo ſcri.l.vlt.in aut.vt iudi.ſine quoquo ſuffra.§.eos.circa ſi.col'.ij.ff.de re iu. quidam. Quarta ratione dignitatis ſeu maioritatis officij. Hac rōne d: archid̄.maior archipſ. vt dictū eſt. ⁊ pōt vn⁹ minor ⁊ maior eſſe altero.ij.q.vij.q̄ꝙ.⁊.c.querit. Jdeȝ in abbate in minorib⁹cōſtituto.ex̄ de eta.⁊ qua.tuā. ſicut in ſubdiacono electo ⁊ confirmato.ex̄ de elec. tranſmiſſam. Jtem pōt eſſe maior ⁊ equalis. ſicut Petrus fuit maior apl'is in dignitate ſeu officio:ſȝ in apl'atu ſeu ordine ep̄ali par fuit ⁊ equalis.ij.q.vñ.puto.xxi.diſt.in nouo.ſm hoc intellige.xvij.di.multꝫ.ff.q̄n appel.ſit.l.j.§. ſȝ ſi.C. de offi. vica.l.j. Jn eo aūt ꝙ q̄s minor eſt/alij ſcȝ maiori debet reuerentiā exhibere.ergo quū archidiacon⁹in miſſa minor ſit archipreſbytero:tunc debet ei ſeruire. ſed eo maior eſt extra miſſam in voce/in loco/in iuriſdictione ⁊ alijs que ei cōpetūt rōne dignitatis.ſm hoc intellige.xxxiij.q.v.eſt ordo.xciij.diſ.a ſubdiacono.ex̄ de of.archid̄.c.j.⁊.c.ad hec. ſm Oſtiē.qui.j.no.ex̄ de of.archid̄.c.j. ſic intellige.xxi.diſ. §.i his oīb⁹.cū.c.ſeq. ❡ N Jtē notādū ꝙ pſona peſt pſone q̄nqȝ modis.ſcȝ ex officio.xxi.di.i nouo. Uite merito.ij. q.vij.c.j. Ordine.xciij.diſt.a ſubdiacono. Adminiſtratiōe vt archipſ.ex̄ de of.archipſ.c.j. ꝯſecratione.vt ep̄s oīb⁹.xxi di.c.j. ❡ O Hec p̄latio cōſiſtit i trib⁹. Jn iudicijs.xxi.di. inferior. Jn p̄ceptꝫ.xxi.di.nūc aūt. Jn ſacris.xxi.di.deniqȝ. ſm Archid̄.q ita no.xxi.di.in pre.§.i his. ❡ Jtē notādū ꝙ maior ptās attēdit q̄nqȝ ex dignitate ordinis: q̄nqȝ ex dignitate diſpēſatiōis ſiue adminiſtrationis. Petrus aūt ex prerogatiua ordinis vel cōſecrationis nō habebat:ſed rōne adminiſtrationis.ſm Lau.q ſic no.in pre.c.in nouo. ❡ Jtē dicēdo ꝙ q̄libȝ preſbyter ſit equalis pape in iuriſdictione/cōfundit ordo ſuperior ꝯ.c.lxxxix.di.ad hoc. iſta ſunt addenda ijs q̄ de iſta materia tetigi.s. in prin.iſtius opis. ❡ P Dicit etiā ille pfidus Marſilius ꝙ vacante papatu ſuccedit impator. Sed vñ hoc habuit/⁊ quo motu hoc dixit/ignoro:quū nedū oīs ſcriptura/ſed huic poſitioni oīs ratio contradicat. Papa em̄ ſuccedit impio.ex̄ de fo.com.licet.ex̄ de re iud̄.paſtoralis.in clemē. Nō impator in papatu. Que em̄ cōicatio cani ⁊ ſancto? Ecci.xiij.ij. Cor.vj.pfanis ⁊ diuinis? ex̄ de iude.ad hec.xij.q.ij. nulli. Subdito ⁊ dño.ex̄ de elec.venerabileȝ. Quō pōt imperator in eccl'iaſticis ſuccedere:quū inhabilis ſit ad talia poſſidenda ⁊ tractāda?quū etiā ſtatutū factū ab eo in eccl'ie fauorē nō valeat/niſi expreſſe ab eccl'ia approbet.xcvj.di. bene quidē.ex̄ de cōſtitu. eccleſia. Quia Balthaſar vaſa templi cōtaminat a deo pcutit. Dañ.v.de con.di.j.veſtimēta. Jteȝ Ozias rex iuda q: ſacerdotū officia vſurpare voluit:a dño lepra pcuſſus eſt.ij. Paral'.xxvj.ij.q.vij.§.itē cuȝ Balaā.ver.ſicut ergo. Jtē Heliodorus miſſus a rege Antiocho inuadere erariū vbi erant in templo repoſita depoſita:calcib⁹equi mirabiliter apparentis pcuſſus/ſemiuiuus relict⁹eſt.ij.Macb.iij. ❡ Jtem ſi impator ſuccederet in papatu:iam ſolueret ⁊ ligaret:ſed nō impatoribus ſed piſcatorib⁹date ſunt claues a deo.de pe.di.j.quē peniteret.⁊ nō laicis/ſed preſbyteris. Jmpator em̄ a ſacerdotibus eccl'ie anathematizat ⁊ religat.xcvj.diſt.duo.ad hec faciūt.xcvj.di.ſatis euidenter.xvij.di.§. hinc etiam. Jtem Amb.impatori volenti eccleſiaȝ occupare ait:quid tibi ⁊ adultere?adultera eſt q̄ nō tibi eſt legitimo m̄rimonio copulata.cedat palatiū impatori:eccl'ia antiſtiti.xxiij.q.viij. cōuenior. Diſtincta aūt quantū ad hoc ſunt officia romanoꝝ pōtificū ⁊ impatoꝝ.x.di.q̄m.xcvj.di.cū ad verū.vñ in fine ibi dicit de impatore:ac viciſſim nō ille rebus diuinis preſidere videret:q eſſet negocijs ſpūalib⁹implicatus.vi

Maioritas quadruplex.

prelatio q̄nqȝ modis hri poteſt.

Papa ſuccedit ipio/nō contra.

Digitized by Google

An eccleſia poſſit tͥpalia poſſidere.

de.ē.ar.xl.ver.item error. ❡ Q. Inſuper qḋ dicit ille impius ſubdolus ⁊ ſophiſta ꝙ eccl'ia tͥpalia habere nō pōt. falſum eſt. q: nedū laici ſed etiam clerici pñt hr̄e tͥpalia et propꝛiū. Sed iſta de antiqua hereſi traxit. hi ſunt em̄ heretici qui cōdemnant ꝓpꝛiū habentes in hoc mūdo. xxiiij. q.iij. quidā. ver. apl'ici. Alij etiā ſunt qui dicūt ꝙ a tp̄e Sylueſtri pape qui recepit donationē a Conſtantino. de qua xcvi. di. cōſtantin⁹. eccl'ia nō fuit in ſtatu ſalutis. Sed iſtis mentita eſt iniquitas ſibi. ps̄. xxvi. nā eccl'ia pꝛimitiua habebat pecunias ⁊ ꝓpꝛiū in cōmuni. Actu. iiij. ⁊. v. xij. q.j. dilectiſſimis. ⁊. c. ſcim⁹. Unde ⁊ vidētes ſummi ſacerdotes ⁊ alij fideles magis expedire eccleſijs habere poſſeſſiões ꝙ̄ pecunias que dabantur eis ex poſſeſſionibus venditis dederunt eis poſſeſſiones que in ditione epiſcopoꝝ conſiſtunt. xij. q.j. videntes. de pꝛedijs eccl'iarum. xij. q.ij. quaſi ꝑ totū. ꝓpter hanc etiā cauſam chꝛiſtus aliquoties habuit loculos. Jo. xij. q: ſua erat eccl'ia loculos habitura. xij. q.j. habebat. ⁊. c. exemplū. xxiij. q.iiij. duo iſta. Qr aūt ⁊ ep̄i ⁊ alij clerici poſſint habere pꝛopꝛiū in ſpeciali q̄ religioſi nō ſunt clarū eſt xij. q.j. ep̄i. cum. ij. c. ſeq. ⁊. §. cum ergo. ⁊. §. oſtenſum. ⁊. c. illi. ⁊. q.ij. monem⁹. ibi. reddere compellat. ⁊. j. q.ij. clericus. ⁊. c. paſtoꝛ. xij. q.iij. c.j. ⁊. q.iiij. c. vlti. ex̄ de teſta. c.j. c. cū in officijs. ❡ Item ſi ſancti martyꝛes ⁊ cōfeſſoꝛes pꝛelati in eccl'ia dei ſciuiſſent eſſe peccatū eccleſiam bona tͥpalia poſſidere: nunꝙ̄ donationes taliū recepiſſent ⁊ diſpenſaſſent. ſic argumentaꝰ Pꝛoſper. xij. q.j. expedit. ſiſe ar. vij. q.j. oīs qui gemebat. ❡ Pꝛeterea filij leui qui clericos pꝛefigurāt. xxj. di. §.j. terras ⁊ ciuitates habebant: ⁊ aliqua alia ꝓpꝛia poſſidebant. xiij. q.j. §. his ita. nec ampli⁹ allego: q: iſta eſt hereſis manifeſta de hoc etiā ſcripſi. ē. xl. ar. ver. item erroꝛ eſt.

Uicari⁹ a chꝛiſto celos aſcendēte relictus.

❡ R. Poſtremo qḋ dicit dictus hereticus Marſilius ꝙ qn̄ chꝛiſtus aſcēdit celos: nō dimiſit vicariū: falſum ⁊ hereticū eſt: q: eſt eccl'iam acephalare. i. ſine capite dimittere/ ꝯtra illud. xciij. di. nulla. Et q: dimiſit loco ſui Petrum ⁊ ſucceſſoꝛes cui dixerat paſce oues meas. Jo. vl. Oēs em̄ romani pōtifices ſucceſſoꝛes Petri ſunt: ⁊ ꝑſonā eius tenent. Unde ſicut Petro ſic ⁊ cuilibet eius ſucceſſoꝛi dixit verba pꝛedicta chꝛiſtus. vt eſt expꝛeſſum ex̄ de ma. ⁊ obe. ſolite. §. nos aūt. ⁊ de trāſla. ep̄i. quāto. ibi. ſoli btō Pe. ⁊ ꝑ ipm̄ ſucceſſoꝛibus ſuis. ⁊ ibi. Ro. pon. qui non puri hoīs: ſed veri dei vicem gerit in terris. ⁊. c. licet. ibi. qui ſucceſſoꝛ eſt Petri ⁊ vicarius Jeſu chꝛiſti. ⁊ ex̄ vt ec. bn̄. vt noſtrū. ibi. qm̄ etſi locum dei teneamus in terris. ⁊ ex̄ de elec. vbi periculū. §. ceterū. li. vj. ibi. cum agiꝰ de creatione vicarij Jeſu chꝛiſti ſucceſſoꝛis Petri. ⁊. c. fundamenta. §. decet. ibi. ipſoq; vicarij dei romani pontificis. lib. vj. Et expꝛeſſiſſimum de homič. pꝛo humani. j. rn̄. li. vj. ibi. Dei filius ieſus chꝛiſtus ne gregem ſui pꝛecio ſanguinis gloꝛioſi redemptū aſcenſurus poſt reſurrectionem ad patrē; abſq; paſtoꝛe deſereret: ipſi⁹ curā btō Petro apl'o vt ſue ſtabilitate fidei ceteros in chꝛiſtiana religione firmaret: eoꝛūq; mentes ad ſalutis oꝑa ſue accēderet deuotionis ardoꝛe: cōmiſit. ⁊. j. ibi. Nos eiuſdē apl'i effecti diſponente dn̄o licȝ imeriti ſucceſſoꝛes/ ⁊ ipſi⁹ redemptoꝛis locū in terris: ꝙ̄ꝙ̄ indigne tenentes. Unde ibi gloſ. Jo. an. ſuꝑ verbo deſereret/ dicit. Per hanc l'ram ſatis patet ꝙ p̄tās Petri tranſiuit ad poſteros: al's poſt Petrū ſine paſtoꝛe remanſiſſet eccl'ia ⁊ ſine capite: qḋ eſt falſuȝ. ex̄ de of. oꝛ. qm̄. ad h̄ facit. xl. di. nō nos. Nō nos btm̄ Petrū ſicut dicit a dn̄o cū ſedis ꝑuilegio vel ſucceſſoꝛes eius peccādi licētiā iudicam⁹ ſuſcepiſſe. Ille quippe perennem meritoꝝ dotem cū hereditate innocentie tranſmiſit ad poſteros ⁊c. Immo vacante eccl'ia ꝑ moꝛtē; pape/ nō eſt dicendū ꝙ remaneat ſine capite: q: hoc dictū non eſſet remotū ab hereſi: q: tunc coꝛpus cardinaliū ⁊ tota eccleſia habet caput eccl'ie generale ⁊ verū ⁊ ꝓpꝛiū/ chꝛiſtū ſcȝ viuentem. de con. diſ. ij. pꝛima. in fi. ad hoc. xxij. diſt. c.j. ⁊. ij. ❡ Succedit etiā collegiū carđ. tunc in quibuſdam. ex̄ de elec. vbi periculū. §. idem ꝗ̄. li. vj. ⁊ de elec. ne romani. §. co tamen. in clem̄. ⁊ ſicut etiā no. Oſtič. ex̄ de pe. ⁊ re. cū ex eo. in fi. ⁊ no. Joan. an. poſt eū ex̄ de ſchiſma. c.j. in gloſ. nō ar. ❡ Item bea. Petrus poſt aſcenſionē dn̄i pꝛimo rexit eccleſiam Antiocheniā: ⁊ tunc illa erat caput: poſtmodū ei⁹ ſedes tranſlata eſt Romā iubente dn̄o. xxiiij. q.j. rogam⁹. ⁊ ipſe Petrus pꝛo ſe Clementē inſtituit. viij. q.j. ſi petrus. ⁊. c. opoꝛtet. ⁊. c. clemens. ⁊ deinde electi romani pontifices ꝓceſſerunt vſq; ad tp̄a iſta: ⁊ ꝓcedent vſq; ad diem iudicij loco chꝛiſti: q: eccl'ia q̄ eſt coꝛpus chꝛiſti non pōt eſſe nulla ⁊ moꝛtua abſq; capite. ⁊ ad hoc optime facit. xxiiij. q.j. pudenda. in fi. ibi. vt qm̄ eccl'ia nulla eſſe nō pōt: ea ſit in apl'ice ſedis ꝑ ſucceſſoꝛes ep̄oꝝ radice cōſtituta ⁊c. ⁊. c. didicim⁹. ibi. ſi ꝯo apud Coꝛneliū fuit qui Fabiano ep̄o legitima oꝛdinatione ſucceſſit. ❡ Uere ergo q̄ hec negat: chꝛiſtum negat ſponſum eccl'ie. q: nūꝙ̄ fuit nec erit eccl'ia ſine ſpōſo. Sed heretici in partes diuiſi q: multos faciūt ſponſos eccl'ie: ideo negant vnū verū. ar. ad hoc. j. q.iij. ſaluatoꝛ. ver. q꜄o. ❡ S. Iſto aūt tp̄e increſcūt hereſes diete ⁊ alie: q: intra eccleſiā pꝛo magna parte in omni ſtatu regnat hypocriſis genimen hereſis. Quare aūt de⁹ ꝑmittat hereſes dicit Aug. xxiiij. q.iij. c. vlt. Sed qui filij legitimi ſunt eccl'ie numero ⁊ re: nō ſeruiāt eccleſie ſcē de mendacijs. nūquid deus ⁊ eccl'ia indiget noſtro mēdacio/ vt pꝛo illis loquamur dolos? Job. xiij. Qn̄cūq; lingua ⁊ coꝛ nō cōcoꝛdant/ mendaciū eſt: etſi extra ꝓpoſitū lingua verum dicat. q: mentiri eſt cōtra mentem ire. xxij. q.ij. hoīes. ⁊. c. is qui. Recoꝛdemur ſcriptū eſſe Eſa. v. Ue qui dicitis bonū malū ⁊ malū bonū. xj. q.iij. ve qui dicitis. Nō iuſtificemus noſmetipſos. Cōfiteamur ergo q: digni ſumus ⁊ eccleſia in ſuis membꝛis puniri: q: nimis diſceſſit a ſpōſo. Et ideo cōpꝛehenderūt eam amaritudines. Nos em̄ filij iſrael: chꝛiſtiani noīe ⁊ nō re: filij iniqui diſpoſuim⁹ teſtamentum cū gentib⁹/ que circa nos ſunt: ⁊ edificauim⁹ intra eccleſiā gymnaſiū: ⁊ fecim⁹ nob: pꝛeputia dimiſſa ſancta circūciſione ſpirituali: ⁊ receſſim⁹ a teſtamento nouo ſancti euangelij. ex̄ de cele. miſ. cum marthe. §. ceterū. ⁊ iūcti ſum⁹ nationib⁹ ⁊ venūdati: vt faciam⁹ malū in iniquitatib⁹ noſtris. j. Mach. j. ⁊. iiij. v. ⁊. vj. Eſa. l. Nam ſm̄ Ber. noſtra nos diabolo volūtas mancipat: non p̄tās ipſius. ⁊ ideo ceci ſum⁹ q: venūdati. Eſa. xliij. Facta eſt hierl'm eccleſia militans/ habitatio exteroꝝ. i. peccatoꝝ: q: ipſa in ſe nō peccat. xxj. diſt. ꝗuis. ⁊ facta eſt extera ſemini ſuo ſancto qḋ chꝛiſtus in ea ſeminauerat. Matth. xiij. ⁊ nati eius reliquerūt eam: q: de ſanctitate ei⁹ nō curant. Sanctificatio eius deſolata eſt: q: nō colitur. Dies feſti conuerſi ſunt in luctū: q: oꝑa ſcelerata que in ea fiunt plāctu ⁊ luctu digna ſunt: q: gaudiū ſpūſſancti receſſit ab ea. Sabbata ei⁹ in oppꝛobꝛium: q: ſabbata carnalia ⁊ venalia. Honoꝛes eius in nihilū: q: poſtpoſuit honoꝛem dei ꝓpter honoꝛem mundi ſm̄ gloꝛiā eius mūdialem multiplicata eſt ignominia ei⁹. Hec leguntꝰ. j. Mach. j. vbi typicaꝰ ruina eccl'ie in filijs. Ue aūt tribulantib⁹ eccleſiā ⁊ diſcedentib⁹ ab ea: q: cōtritione duplici coꝛpoꝛis ⁊ aīe cōterentꝰ. ⁊ hic etiā puniuntꝰ tribulantes eccleſiā aliquoties exterioꝛib⁹ tribulationibus nedū interioꝛib⁹: ⁊ in ꝑpetuū ſine fine. de pe. di. iij. §. authoꝛitas. ver. ignis accēſus eſt. Potem⁹ nos interim filij obedientie eccleſie in patientia poſſidente aīas noſtras. Luč. xxj. flagella digniſſima noſtre purgationis. de pe. di. ij. ſi em̄. vltra mediū. ꝟ. edificem⁹. q: nulla res ſic purgat peccata/ ſicut tribulatio ſcienter ⁊ patiēter aſſumpta. Nam ſm̄ Aug. Qḋ foꝛnax auro/ lima ferro/ flagelluȝ grano/ mola oliue/ hec tribulatio iuſto. Oꝛemus ſicut dicit dn̄s Mat. v. ⁊ Luč. vj. xxiij. q.iiij. §. ex his. pꝛo ijs q̄ nos ꝑſequuntꝰ: q: magis ſe tribulant ꝙ̄ nos. q: etſi nobis inferunt vtiliter damnū pene: ſibi inferūt damnū ⁊ malū culpe: a quo malo in oꝛone dn̄ica petim⁹ liberari. Matth. vj. ⁊. Lu. xj. Multū refert ſm̄ Aug. in ſermone Innocentij. inter ferre malū/ ⁊ inferre malū. nihil em̄ ſimpliciter malum eſt ſm̄ Theodoꝝ in coll'. de nece ſanctoꝝ. in lib. Joā. caſſi. ſimpliciter niſi vitiū ⁊ peccatū. pena em̄ malū nō eſt pꝛopꝛie; immo aut purgatiua aut punitiua ipſius mali

Digitized by Google

culpe eſt:q: oīs pena de ſe iuſta ⁊ ex cauſa. Vñ ⁊ dñs Jeſus chriſtus ſumme bon⁹ mala pene pro nobis ptulit/ vt culpe pelleret mala noſtre. Vñ ⁊ de eo ſcribitur Deut.xxi. Et Gal.iij.in fi. Maledictus a deo qui pendet in ligno.i. chriſtus malo pene addictus/ qui in ligno pro nobis pependit.i. Pe.ij.in fi. ¶ Cõpatiamur ergo eccľie tribulate: ſed magis tribulantib⁹ ⁊ pſequentib⁹ eã:q: qui eã pſequitur/ ⁊ pſequit̃ chriſtum qui eſt caput eius. vñ ⁊ ipſe paulo ait Actu.ix. Saule ſaule quid me pſequeris.i. mẽbra mea fideles meos/eccleſiã meã/fidez meã:ſm Aug. Item ipſe ait p prophetã Zach.ij. Qui vos tangit/tangit pupillam oculi mei.ij.q.vij.accuſatio.ſ. ⁊ ibi.in fi.qm̃ iniuria eoꝝ ad eũ ptinet cui⁹ legatione fungunt̃. Ad idem. viij.q.j.q̃ vos. Et dñm crucifigũt/qui eũ in ſuis facerdotib⁹ pſequũtur. iij.q.j.nulli.in fi. ¶ Tñ incipit nũc eccľia pſecutiõ es pati:nutrita eſt in pſecutiõib⁹:⁊ in eis creuit.xij.q.j. futuram.ſicut piſcis in aqua.xvj.q.j. placuit. In pace carnali decreuit.vt.s.xxxvj.arti.ver.q aũt.⁊.lxvij.ar.§.firma.ver. adaperiat.late dixi. tunc vere ſtringit ⁊ amplexat̃ chriſtũ ſponſum in hac vita pro nobis tribulatũ.ps. Dñe exaudi.ibi.⁊ a tribulatione pctõris.qñ ſibi facit in tribulationibus comitatũ. ¶ Nõ ſunt anni ducenti q cũ Alexãdro canonice electo in ſede apľica: Octauian⁹ ⁊ Jo.poſt eum ſchiſmatici coeligunt̃:⁊ fauore Cõradi impatoris defendunt̃:⁊ durauit ſchiſma.xviij.annis. De alio ſchiſmate fit mentio.ex̃ de ſchiſma.c.j.⁊ de elec.q: diligentia.⁊.s.lxv.ar. §.ceterum q:.ver.item dicitur propꝛie tetigi.

¶ Articulus.lxix. A

Vnc querendũ eſt quũ eccľia tantã nũc habeat potentiã temporalẽ:cur prelatoꝝ ſententie aut nullo mõ aut male a ſubditis pro maiori parte ſeruãtur/paruipendunt̃/ ⁊ deſpectui habent̃: maxime quũ in eccľia dei maior pena ⁊ cõfuſibilior: eſſe nõ poſſit/ q anathema: qd̃ ſeparat a corpore chriſti.qd̃ eſt eccľia. iij.q. iiij. engeltrudã.xj.q.iij.nemo.ex̃ de ſen.excõ.ſacro.§.cũq. ibi. tantã infligere penã.xxiiij.q.j.corripiant̃. ¶ Ad qd̃ reſpõdeo q duplex eſt cã:precipue vna eſt ⁊ pma:q: preſidẽt in chartis cõfidentes.ar.xvj.q.j.in canonib⁹.⁊ que ſua ſunt querentes.ad Phil.ij.lxiij.di.noſſe.ex̃ de cenſi. cum apľs. ⁊.c.pcurationes. Quõ aũt intelligat̃ illud verbum apľi exponit Aug. viij.q.j.ſunt in eccľia.ibi. Quid eſt ſua querentes: Nõ chriſtũ gratis diligentes: Nõ deũ pter deuz querentes: Tẽporalia cõmoda ſequẽtes: Lucris inhiantes: Honores ab hoib⁹ querẽtes.⁊.c.exactores. In eccľia dei potius q dei pontifices noiari.x.q. iij. q: cognouim⁹. Cũ quadã iactantie temeritate et iudiciaria inuectione nõ in lucris animarũ/ſed in predandis hoib⁹ ⁊ ſpoliãdis ⁊ ſcandalizandis fratrib⁹/operã dantes.x.q.iij.cauendũ. animarũ pericula nõ cauentes.cõtra illud ex̃ de conſti. vt animarũ.⁊ de iureiu.cõtingit.⁊ de ſepulť.c.animarũ. lib. vj.⁊ facit eo.lib.de offi.le.c.j.immo aiab⁹ potius laqueos iniicientes.xxvij.q.j.de viduis.ij. Ex aio frequentius pcedentes.xj.q.iij.§.ſi ergo. Iniuſte pro cauſis leuib⁹ ⁊ minimis excõicantes.cõtra illud.xj.q.iij.epi.⁊.c.nemo.⁊.c.nullus. Potius timeri q amari volentes: ⁊ potius tyrãni et dñi q paſtores ⁊ ſocij ⁊ patres apparere volentes.x.q.iij. q: cognouim⁹.cũ.c.ſeq.xcv.di.ecce.j. Pe.v. In deuia mortis ſubditos impellentes:qui predicatione eoꝝ ad viã vite fuerant reuocandi.ex̃ de deci. q̃uis. Decimantes mentam cyminũ ⁊ anetũ:⁊ relinquẽtes q̃ grauiora ſunt legis iudiciũ/⁊ miſericordiã/⁊ fidem. Ceci duces excolãtes culicem:camelũ aũt glutiẽtes. Mat.xxiij. vbi Chryſ. Quia ſacerdotes auaritia pleni/ſi quis decimã partem alicui⁹ rei vel minime nõ obtuliſſet:corripiebãt eũ quaſi magnũ crimen feciſſet.ſi quis aũt alterũ ledebat/aut in deũ peccabat:non curabant eũ corripere:de lucro quidem ſuo ſoliciti:de gloria aũt dei ⁊ ſalute hoim negligentes:ſeruare eñ iuſtitiã ⁊ facere miſericordiã ⁊ habere fidez pter ſuã gloriã deus mãdauerat: decimas aũt offerre pter vtilitatem ſacerdotũ: vt ſacerdotes quidẽ pplo in ſpũalibus obſequant̃:ppľi aũt in carnalib⁹ ſacerdotũ ſubminiſtrent. ſic mõ fit:q: oẽs de honore ſuo ſunt ſoliciti:de honore aũt dei nullus. Portiões aũt ſuas vigilãter defendũt.ſz circa eccľie obſequiũ curã impendere nõ intendũt. Si ppľs decimas nõ obtulerit murmurant oẽs:ſi peccãtem pplm viderint/nemo murmurat cõtra eos. Sz q: ſcribarũ ⁊ phariſeoꝝ ad quos dñs loquebat̃/quidã populares erant:nõ eſt incõgruũ vt aliã expoſitionem faciam⁹/pter eos qui decimã dabant.nam ⁊ qui accipit decimas recte decimare dicit̃/⁊ qui dat. Scribe igit̃ ⁊ phariſei minimarũ quidem rerũ decimas offerebãt/oſtendende religionis gr̃a. In iudicijs aũt erant iniuſti.in fratrib⁹ ſine mĩa. increduli in veritate.hucuſq Jo.Chryſ. Item ibi Hilarius. Et q: minꝰ piaculi eſſet decimatione oleris q beneuolentie officiũ preterire:irridet eos cõſequenter dñs/dicens. Duces ceci excolantes culicem/camelũ aũt glutientes. Camelũ puto eſſe magnitudinẽ preceptoꝝ/iudiciũ/miſericordiã/⁊ fidem. Culicem decimationem mente/⁊ aneti/⁊ cymini/⁊ reliquoꝝ olerũ viliũ. hoc aũt precepta dei q̃ magna ſunt deuoram⁹ atq negligim⁹.⁊ operationez religionis in paruis q̃ modicũ lucrũ habent cũ diligẽtia demõſtram⁹. Item ibi Orige. Excolantes culicem.i.expellẽtes a ſe minima delicta/q̃ culices noiauit. Camelũ aũt glutientes.i. cõmittentes maxima delicta/q̃ noiauit camelos:aialia videlz tortuoſa ⁊ grandia. Item menta ⁊ anetũ ⁊ cyminũ cõditure ſunt:nõ principales cibi. ſic in cõuerſatione nr̃a quedã ſunt neceſſaria ad iuſtificationẽ:vt iudiciũ/mĩa/⁊ fides. Alia ſunt quaſi cõdientia actus noſtros/⁊ ſuauiores eos faciẽtia:vt abſtinentia/riſus/ieiuniũ/genuflexio ⁊ hmõi. Quõ aũt nõ exiſtimant̃ ceci/qui nõ vident:qm̃ nihil pdeſt cautũ eſſe diſpenſatorem in reb⁹ minimis:quum principalia negligunt̃. hos ergo ſermo preſens cõfundit: nõ quidem leuia phibens obſeruare:ſed principalia precipiens cautius cuſtodire.hucuſq Orige. Adde hic que ſcripſi.ſ.in.ij.parte in.§.aliud vitiũ peculiare.ver.qm̃.cuz ve.in art.lxxviij. ¶ Camelum aũt vere prelati noſtri tpis glutiũt:grauia cõmittentes. ⁊ pro menta aneto ⁊ cymino.i.pro leuib⁹ ſñias fulminãtes in ſubiectos.vt pre.c.epi. ⁊.c.nullus. Onera importabilia ſup ſubditorũ humeros imponentes:⁊ ea digito mouere nolentes. Matth.xxiij. Chryſ.in homil. In quo duplicem eoꝝ maliciã oſtendit. vnã quidem in hoc q ſine venia expetũt a ſubiectis ſummã diligentiã vite. Aliam vero in hoc q ſibiipſis multã concedunt licentiã. Oportet aũt bonũ principem ecõtrario ſe habere:in ijs quidem q̃ ſm ſe ſunt/grauem iudicẽ eſſe: in ſubiectis aũt/manſuetũ. ¶ Maxime aũt accuſatione dign⁹ eſt qui doctrine authoritatẽ habens/legem tranſgreditur. Primo quidẽ q: preuaricat̃ qui alios corrigere debet.deinde q: peccans maiori pena eſt dign⁹ pter honorem. Tertio q: plus corrũpit/ velut in ordine doctoris peccans.hucuſq Chryſ.de hoc.xxvj.q.vij. alligant. Rurſus legis cõditores ⁊ predicatores ſed primi preuaricatores.cõtra illud.ix.di.iuſtũ. palea eſt.C.de legi. digna vox. ff.qd̃ quiſq iur.l.j.di.j.humanũ.ex̃ de cõſtitu.cũ oẽs.§.cuz igit̃.de prebẽ.pro illoꝝ.de homici.cũ iuramẽto.l.di. põderet.in prin.ij.q.j.nemo. Aeram ſunt verbis verberantes. Corpora in delicijs nutrientes.cõ illud.j.ad Cor.ix. xxxv. di.eccľie principes.nõ in ſeruitutẽ redigẽtes. Cymbala ⁊ cãpanas pulſantes: ſed ſonitũ virtutũ nõ habentes.cõ id xliij.di.ſit rector. Nõ moderamine ⁊ diſcretiõe preuia ſententias mutinant:ſed mentis impetu vel furore ſñias iaculant̃.cõ illud.xj.q.iij.illa.cũ trib⁹.c.ſe. ¶ Alia cã de cõtẽptu ſñiarũ prelatorũ/eſt ſubditoꝝ infidelitas: q̃ in platis authoritatẽ ⁊ iuriſdictionẽ nõ attendũt:ſed vitã/⁊ pter vitã nõ iuſtã credũt ſñias iniuſtas.cõ illud Mat.xxiij.ſup cathedrã moyſi ⁊c.j.q.j.nõ quales.⁊.c.multi.⁊ in oib⁹.c.e. cã.⁊.q.a.§.ſed obijcit̃.vſq ad.§.ecce.⁊ ex̃ de deci.tua nob. ⁊.iij.q.vij.§.vlť.⁊.viij.q.iiij.nonne.ſi.di.ſedet.lxxxiiij.diſ.§.

Qua de cã ptãs eccľiaſtica reſpectui habeatur.

Digitized by Google

ſi.Sed inter vtroſq; prelatos τ ſubditos loquens illa lu/
cerna prelatoꝝ Gre.x. de facto hāc determinat queſtionē
dicens. Cui⁹ vita deſpicit/reſtat vt ei⁹ predicatio cōtēnat.
iij.q.vij.§.porro. virtutes eñ corrigūt vitia: τ nō vba cōu/
ter.ar.xxxj.q.j.cū renūciat. ❡ B Vñ τ notat Archid. in
pre.§.porro.ver.item in euāgelio.ſup vbo feſtucā. q ſacer
dos vel prelati exercentes officia publica/vt miſſam dicē
do vel cōfeſſiones audiendo vel excōmunicando vel iudicādo
vel ſiſ'ia faciendo/ſi ſunt in mortali: peccāt mortaliter. nō
q: talia faciūt: ſed q: talia in tali ſtatu preſumūt.l.di.quid
eſt.τ.c.cū exaudiero.xix.diſt.ſm.ibi. Male bona admini/
ſtrando ſibi tñ nocuit.xv.q.vlt.ſciſcitātib⁹.ibi. Om̄ mali
bona adminiſtrādo ſe tātūmō ledūt.τ cerea fax accenſa/
ſibi quidē detrimentū preſtat:alijs vo lumen in tenebris
adminiſtrat.τ vnde alijs cōmodū exhibet/inde ſibi diſpē
diū prebet.ad hoc expreſſe facit Rom.ij.de pe.di.vj.c.j.vl
ti.colū.ibi. Iudicans eñ aliū qui eſt iudicandus ɔdēnat
ſeipm.τ in gloſ.ibi.peccat ergo. vbi de hoc. Adde hic qđ
ſcripſi.ſ.in.ij.parte.in ar.xx.in.§.ſed vt ſciant.ver.ſ. Actus
vo priuatos bonos faciēdo: vt ſunt orare/ieiunare/labo/
rare/nō peccāt.immo ad hoc tenent ſi ieiunare ſe volunt
τ de pctō exire.ar.de peni.diſti.ſ.q̄ob:em.τ di.iij.c.ſiquis.
❡ Prelati ergo ſi volūt vere corrigere: corrigāt vita po/
tius q̄ verbo.q: ɔ̄ria ɔ̄rijs curant. Vñ Gre. in homil. ſup
euange.ſi quis vult. Nā ſicut arte medicine/calida frigi/
dis: frigida calidis curant. Ita dñs noſter cōtraria oppo
ſuit medicamenta pctīs: vt lubricis cōtinentiaꝫ/tenacib⁹
largitatem/iracūdis māſuetudinē/elatis preciperet hu/
militatē. Humilis ergo corrigit ſupbū: miſericors impiū
auarū: caſtus immūdū: verax mendacē: vnicus diuiſuꝫ:
rectus duplicē: ſobrius guloſum: māſuetus furioſum: fer/
uens ſpū acidioſum. amans inuidū. fidelis pditorem. pu
rus malitioſum: pacificus diſcordē: catholicus hereticū.
Iſta eſt cōuerſio τ predicatio realis non hypocritalis τ
verbalis: q̄ potius deſtruit q̄ edificet. nam potius audito
res attendūt ad facta: q̄ ad verba. Tali predicatione vir
tuoſa cōuerterūt apl'i totū mundū. ſm Chryſ. nō p mira/
cula. Tales ſunt predicationes non mortue: q̄ ſunt plene
rithmis τ diſtinctionib⁹ τ verbis rhetoricis cū prauis mo
ribus ppl'm ſcandalizantib⁹/potius q̄ ɔuertentib⁹. ſicut
ſiūt hodie cōiter p religioſos vbales: querētes q̄ ſua ſunt
nō que chriſti in pplo ei⁹.viij.q.j.ſunt in eccl'ia.adulteran
tes verbū dei.ij.Coꝝ.ij. ❡ Et ideo dicit dñs preſidentib⁹
Hiere.vij. Nolite confidere in verbis mendacij dicentes
templū dñi/templū dñi/τc.do. Et iterū. Vos cū auſterita
te imꝑabatiſ eis. Ezech.xxxiiij.c.τ.xlvj.di.hoc habꝫ. Et ite/
rū. Nō ſicut dñantes in clero: ſꝫ forma.i.exēplū facti gre/
gis ex aio.i.dilectione.j.Pe.v.xlv.di.§.ex his.xciij.di.legi/
mus.xcv.di.eſto. ❡ Vere parabola dñi adimplet hodie.
q: oēs boues τ aſinos extrahunt die feſto de fouea. Luce
xiiij. Cadūt pctōres in foueā pctōꝝ. Lu.vj.ex̄ de eta.τ qua.
cum ſit. Et nō eſt q̄ extrahat. ſꝫ eſt q̄ amplius liger: τ infir/
mū demergat cū ligaminib⁹ infinitis: vt intm̄ multiplica
tus funiculus nō rumpat: ſed in eo pctōr deſperat⁹ τ defi
ciens ſuſpendat. ❡ Vera aūt iuſtitia eccl'ie cōpaſſionem
habet: nō multiplicatā ligationē.xlv.di.vera. In mia τ cō
paſſione fundata eſt eccl'ia. in Petro cadente: τ dei mia
reſurgente.l.di.cōſiderandū.nō in crudelitate τ pſecutio
ne. Parū de oleo charitatis eſt hodie in eccl'ia dei. τ ideo
prelatoꝝ lāpades extinguunt. Mat.xxv. Defecit manna
dulcedinis.xlv.di.diſciplina.τ qđ ſupeſt ſcatere vermibus
auaritie τ malicie cepit. Exo.xvj. Et ideo fames ſubditoꝝ
coſtis adheret: τ robur coꝝ ſpūale fame vitioꝝ attenuatū
eſt. Job.xviij. Suauitatis vnguenta defecerūt: τ ideo ſau
ciati perierūt: oleo coꝝ vulnerib⁹ nō adhibito charitatis.
Lu.x.xlv.di.diſciplina.ex̄ de pe.τ re.cū infirmitas. ❡ Sa/
tis pōt dicere hodie chriſtus prelatis. Curaꝫ illius habe.
Lu.x.ſed ipſi nihilomin⁹ nō curabūt. Vñ Bern. O vtinaꝫ
prelati tam vigiles reperirent ad curā q̄ alacres currunt
ad cathedrā. Vñ τ hāc curā ſm typicū intellectū cōmiſit

chriſtus diſcipulis. Lu.x. Curate infirmos in aia ſcꝫ. ſicut
ipſe curabat dicens Mat.ix.τ Lu.v.nō eſt opus valētib⁹
τc. ❡ C Eſt aūt triplex cura prelatoꝝ: ſicut τ triplici la/ Prelatorū cura triplex.
borat incōmodo qui cōmittit eis. Eſt eñ vulneratus/ſpo
liatus/τ famelicus. ſicut typice exponit Lu.x.τ ideo prela
tus debet hr̄e curā medēdi/paſcendi/τ induendi. Hec tri
plex cura tangit Eſa.iij.vbi vir iuſtus recuſans prelatio/
nem dicit: Nō ſum medicus: τ in domo mea nō eſt panis:
neq; veſtimentū.q.d.nō ſum ſufficiens ad medēdū: q: nō
ſum medicus: neq; ad paſcēdū: q: in domo mea nō eſt pa/
nis. neq; ad induēdū: q: nec veſtimēta ſunt in domo mea.
❡ Primo igit prelatus debet hr̄e curā medendi.iij.q.vij. Medēdi cura.
ſacerdos.ex̄ de pe.τ re.oīs.§.ſi quis. Sed q̄ officiū igno/
rat curādi: quō curat: ex̄ de eta.τ qua.cū ſit. Propter hoc
neceſſaria eſt ſciētia plato: qua ſciat curare aias.xliij.diſt.
ſit rector. Qui ſi forte dicat habeo ſcientiā: dicet ſibi dñs:
oſtende mihi ex opib⁹ curā tuā.ar.Ja.ij. Quare nō eſt ob/
ducata cicatrix filie ppl'i mei: Hiere.viij. Itē Eſa.j. Vuln⁹
τ liuor τ plaga tumens nō eſt circūligata: nec curata me/
dicamine: neq; fota oleo.τ precedit. Omne caput langui
dū: τ om̄e cor merēs: a plāta pedis.i.minimis vſq; ad ver
ticem.i.prelatū: nō eſt in eo ſanitas.vj.q.j.§.verū.q.d. Vul
nus luxurie nō eſt circūligatū faſcijs ɔtinētie. Liuor aua/
ritie nō eſt curatus medicamine pietatis. Plaga tumēs
ſupbie nō eſt fota oleo humilitatiſ intime. ſed oēs fere par
ui τ magni iacent vulnerati liuefacti τ plagati. ❡ Duo
ſunt q̄ maxime medelā impediūt. ignorātia.xxxviij.di.per
totū. Et mala vita. vñ etſi prelatus habeat ſciētiā: obijcit
ei medice cura teipm. Lu.iiij. Et iterū Luc.vj.τ Mat.vij.
Eijce trabem.i.magnū pctm̄ de oculo tuo: anteq̄ feſtucā
trahas de oculo meo.i.min⁹ pctm̄.iij.q.vij.§.idē teſtat. vñ
Greg. Qua frōte mederi pperat: q̄ in facie vuln⁹ portat:
Vuln⁹ in facie eſt pctm̄ in oſtēſione. Nā patet laicis igno/
minia clericoꝝ. Jam pctm̄ ſuū notoriū eſt. Jā illud adim
plet. Pctm̄ ſuū q̄ſi ſodoma pdicauerūt: nec abſcōderūt.
Eſa.iij. Jā facta ſunt in eis vlcera veſicarū turgētiū. Exo.
ix. Frons mulieriſ meretricis facta eſt eis: noluerūt erube/
ſcere. Hiere.iij.c. Jam Amon q̄ interpretatur ppl'ſ turbi/
nis ſcꝫ turba demonū precidit veſtes eoꝝ vſq; ad nates:
vt appareant pudenda eoꝝ: τ raſit dimidiū barbe eoꝝ.ij.
Reg.x. Vna medietas barbe ſcientiā ſignificat: altera vi
tā: in quib⁹ cōſiſtit vilitas clericoꝝ. ſꝫ diabolus mediā par
tem raſit: q: vitā honeſtā ab eis abſtulit. ❡ Scđo platus Paſcendi cura.
debet hr̄e curā paſcēdi. ei nāq; ſicut Petro dr̄. Paſce oues
meas. Jo.vl. ex̄ de elec. ſignificaſti.τ.j.Pe.v. Paſcite eū q̄
in vobis ē gregē dñi.xcv.di.eſto.τ.xciij.di.legim⁹.τ.lxxxvj
di.paſce.q.d.dñs. dicit Bern. Paſce exēplo ɔuerſationis.
vbo pdicatiōis. fructu orōnis. Vñ idē Ber. Tertio dictū
eſt paſce: nec mūge ſiue tonde ſemel auditū eſt. ſꝫ vos pla
ti lac bibitiſ: lanā induitis: τ carnes comeditiſ: τ gregē dñi
nō paſcitis. Vñ querit dñs p Ezech.xxxiiij. Nōne greges
paſcunt a paſtorib⁹: Pōt rñderi q̄ mō non. vñ infert. Ve
paſtorib⁹ qui paſcūt ſemetipos. Vñ Bern. Vere credite
mors eſt in olla.iiij.Reg.iiij.carniū: mors in delicijs tuis
o plate.j.ad Tim.v. Pctā ppl'i comedis ac ſi ppria min⁹ ti
bi ſufficere videant. ❡ Sꝫ q̄ſi Laban q̄ interpretat cādi/
dus.i.platus hypocrita exteri⁹ dealbat⁹ tondet oues: Ja/
cob fugit. Gen.xxxj. q: cum prelatus lacti τ lane intēdit:
chriſtū amittit. Itē Nabal q̄ interpretat ſcādalizās: malus
plat⁹ ſcādalizās pplm: q̄ſi tōdet oues/male rñdet nūtijs
Dauid.j.Re.xxv.i.paupib⁹ nūtijs chriſti. Vñ fili⁹ mortiſ eſt
q: nō ſolū mūgit blādiēdo τ tōdet adulādo.l.di.ſi q̄s dia/
conus. ſꝫ etiā interficit praua exēpla oñdendo.xj.q.iij.pre/
cipue.τ excoriat p violētiā auferēdo: τ carnē comedit i cor
pore affligēdo. vñ Zach.xj. Paſce pecora occiſiōis: q̄ qui
poſſederant/occidebant: τ nō dolebant: τ vendebant ea:
dicentes/Benedictus dñs: diuites facti ſumus. Hec gra/
tiarū actiones latronū τ tyrānoꝝ ſunt: nō paſtoꝝ: qui do/
minū benedicūt quū diuitias p furta τ violentias acqui/
runt. Vñ Gre. Anime pereūt: τ ipi de tpalibus cōmodis

Digitized by Google

letanť. Mich.iĳ. Qui comedūt carnē ppľi mei: ⁊ pellē eiꝰ
deſup excoꝛiauerūt: et oſſa eoꝝ cōfregerūt: ⁊ cōciderūt ſic
ut in lebete. ecce ipi ſe lupos exhibēt gregi. ipſi rapiūt: ipi
diſpergūt: ipſi perimūt. ¶ Itē Eſa.iĳ. cōquerif dn̄s de pꝛe
latis/dicēs. Uos em̄ depaſti eſtis vineā meā. i. eccľiam et
rapina pauperis i domo vr̄a. Quare atteritis ppľm meū
⁊ facies pauperū cōmollitis? Et Hiere.vĳ. Ecce vos (lo
quiť pcipue platis) cōfiditis vobis in ſermonib ꝰ mēdacĳ
q: dicitis ⁊ nō facit;: q̄ nō ꝓderūt vobis: furari/occidere/
adulterari/iurare mēdaciter/libare Baalim/qui deuoꝛa
toꝛ interpꝛtaf. i. vētri: q: hodie platoꝝ deꝰ vēter eſt. Phi.iĳ.
xxxv. di. eccľie pꝛincipes. ⁊. ſ. Numq̄d ḡ ſpelūca latronū fa
cta eſt domꝰ iſta. i. eccľia: in q̄ iuocatū eſt nomē meū i ocu
lis vr̄is. ſ. q. iĳ. ex multis. ¶ Itē Amos.iiĳ. Audite verbū
hoc vacce ꝓpter immūditiā/pingues ꝓpter gulā: Que
eſtis i mōte ſamarie: q̄ interpꝛtaf cuſtos dn̄i. i. plati deputa
ti cuſtodes. xvĳ. q. ſ. in canonibꝰ. i. elati de platione: Que ca
lūniā facitis egenis: ⁊ cōfringitis pauperes: q: raptoꝛes
⁊ cupidi. Que dicitis dn̄is vr̄is afferte ⁊ bibemꝰ: q: curio
ſi de q̄rendis cibis ⁊ potibꝰ. Iurauit dn̄s deꝰ in ſctō ſuo. i.
filio. Ecce dies venient ſup vos: ⁊ leuabūt vos in contis.
ſicut fit de vaccis: q̄rū crura ſolēt in vectibꝰ leuari. ⁊ ſic de
ferri. Crura diuitū ſunt affectiones carnales: in q̄bꝰ pmo
puniunf: q̄ pꝛe anguſtia moꝛtis nō pn̄t frui voluptatibꝰ
⁊ delicĳs conſuetis. Sic Eſa.xxĳ. Ecce dn̄s appoꝛtari te
faciet/ſicut appoꝛtaf gallꝰ gallinaceꝰ. Sequif in Amos.
Et reliq̄s vr̄as aīas q̄s reliq̄ſtis/nō curātes de ipſis. Le
uabūt in ollis feruētibꝰ. i. in penis gehēnalibꝰ. Et ꝑ aper
turas exhibitis. violēter eductis aīabꝰ de coꝛpoꝛibꝰ. ſicut
q̄n extrahunf captiui a victoꝛibꝰ ꝑ rupturas muroꝝ ciui
tatis. Altera contra alterā. i. viciſſim: nō vnꝰ/nō aliꝰ. Et
ꝓiĳciemini in armō. q̄d interpꝛtaf anathema meroꝛis. ex
cōicari ⁊ ſeparari de cōſoꝛtio electoꝝ/dicēte ſummo pōti
fice chꝛiſto/diſcedite a me maledicti i ignē eternū. Mat.
xxv. ⁊ Malach. vlti. Percutiet terrā anathemate. ¶ D
Debet ergo plaꝰ pmo paſcere v̄bo p̄dicationis. q̄d quā
tū ſit neceſſariū hr̄. iĳ. Re. xx. ibi. Cuſtodi virū iſtū q̄ ſi la
pſus fuerit/erit aīa tua ꝓ aīa eiꝰ: aut argēti talētū appen
des. i. exhoꝛtationis verbuȝ. xliĳ. di. epheſĳs. Itē Ezech.
xxxiiĳ. In paſcuis vberrimis paſcā eas in mōtibꝰ excelſis
vbi Iſidoꝛꝰ. Scārum ſcripturarū altitudines q̄ſi mōtes
paſcue ſunt. Hiere. iĳ. Dabo vobis paſtoꝛes ſm coꝛ meū:
⁊ paſcēt vos ſciētia ⁊ doctrina. Itē Exo. iĳ. dicif ꝙ Moy
ſes paſcebat oues: ⁊ minauit ad interioꝛa deſerti: vbi dn̄s
in rubo ardēti apparuit. q̄d fit quū plaꝰ v̄bo p̄dicatiōis
ſubditos ad coꝛ reducit. et ibi apparet dn̄s: quū exterioꝛ
cōſolatio relinq̄tur ꝓ interioꝛi. Sicut pauit chꝛiſtꝰ duos
diſcipulos. Luc. xxiiĳ q̄bꝰ quū loq̄ref: arſit rubꝰ. i. coꝛ. Un̄
dicebant Nōne coꝛ nr̄m ardēs erat in nobis dū loq̄ref in
via. ⁊ aperiret nobis ſcripturas? Un̄ typice bn̄ dicif ⁊ cā
taf i eccľia/gallo canēte. i. plato p̄dicāte/ſpes redit deſpe
ratis: egris ſalꝰ refundif. pctōꝛibꝰ venia daf: mucro latro
nis cōdif. i. abſcōdif q: diabolꝰ latro a latēdo in tētatiōe
ſuccūbit. vn̄ Eccľi. xĳ. Cōſurgēt. ſcȝ pctōꝛes a pctō ad vo
cē volucris. i. galli. Hic gallꝰ Petrū negantem ad lachꝛy
mas excitauit. Luc. xxĳ. q: in p̄dicatiōibꝰ frequēter hoīes
cōpūgunf. Un̄ Actu. ĳ. ĳs auditis coꝛde cōpūcti ſunt ⁊c̄.
de con. di. iiĳ. ꝓpꝛie. in fi. ¶ Sȝ plures platoꝝ galli galli
nacei. i. capones pingues ſunt: de q̄bꝰ. xxiĳ. q. iiĳ. cū in le
ge. ⁊ nō galli macilēti. ⁊ ideo pꝛe pinguedine nō pn̄t cāta
re. i. p̄dicare. Un̄ ꝯtra tales loquif Eſa. lvĳ. c. Canes muti
nō valētes latrare. xliiĳ. di. ſit rectoꝛ. iuxta pꝛin. Talibꝰ etiā
dicif Ezech. xiiĳ. Nō aſcēdiſtis ex aduerſo: neq̄ȝ oppoſuiſtĳ
murū pꝛo domo iſrael: vt ſtaretis in pꝛelio in die dn̄i. Ubi
Greg. Ex aduerſo q̄ppe aſcēdere/eſt ꝓ defenſiōe gregis
libera voce huiꝰ mūdi ptātibꝰ cōtraire. ⁊. ſ. Paſtoꝛes em̄
recta timuiſſe dicere/q̄d eſt aliud ꝙ terga pbuiſſe. xliiĳ. di.
ſit rectoꝛ. Itē Thꝛe. ĳ. Prophete tui viderunt tibi falſa et
ſtulta: nec operiebāt iniq̄tatē tuā: vt te ad pniaꝫ ꝓuocarēt
pꝛe. c. ſit rectoꝛ. Hinc Paulꝰ loquēs de plato ad Titū. ſ. ait

Predica tiōis pa bulum.

Ut potens ſit exhoꝛtari in doctrina ſana: ⁊ eos q̄ cōtradi
cunt arguere. pꝛe. c. ſit rectoꝛ. Itē Malach. ĳ. ⁊ pꝛe. c. ſit re
ctoꝛ. Labia ſacerdotis cuſtodiūt. i. cuſtodire dn̄t ſciaȝ: ⁊ le
gem req̄runt ex oꝛe eiꝰ. ſcȝ ſubditi. q: angelꝰ dn̄i. i. nuntiꝰ
(cuiꝰ angeli eſt virtꝰ ſm Chꝛyſ. nihil ꝓpꝛiū dicere) exer
citiū angeloꝝ bonoꝝ eſt. Quū ergo dicit legē: nō nugas
nō fabulas/nō philoſophica/nō naturalia ſic ep̄s Deſide
riꝰ: q̄ grāmaticā p̄dicabat. lxxxvĳ. di. cū multa. q: ſicut dicit
ibi Greg. In vno oꝛe ſe cū laudibus iouis laudes chꝛiſti
nō capiūt. Un̄ ⁊ ꝓhibenf ſacerdotes comedias legere/q̄
ſunt cantꝰ ruſticani/amatoꝛia bucolicoꝝ verſuū verba/
cantare. xxxvĳ. di. ſacerdotes. Sed debēt in euāgelĳs ⁊ in
apoſtolis et in ꝓphetis ſtudere. xxxvĳ. di. ſiquis. q: de hoc
habēt p̄dicare. Mar. vlti. p̄dicate euangeliū oī creature.
Bern̄. Nuge in oꝛe ſacerdotis/blaſphemie ſunt. fede. ad
cachinnos mouef: fediꝰ mouet. poꝛro detrahere ac detra
hentē audire/q̄d hoꝝ ū dānabiliꝰ ſit nō facile dixerim. Hic
etiā ꝑ Eſa. lviĳ. loquif dn̄s platis. Clama: ne ceſſes: ſicut
tuba exalta vocē tuā: ⁊ annūtia populo meo ſcelera eoꝝ
⁊c̄. Greg. Predicatiōis q̄ppe officiū ſuſcipit quiſq̄s ad ſa
cerdotiū accedit. ſacerdos ergo ſi p̄dicationis eſt neſcius
quā clamoꝛis vocē daturꝰ eſt pꝛeco mutꝰ: pꝛe. c. ſit rectoꝛ.
Hinc etiā ſupꝛa paſtoꝛes pmos in linguarū ſpē ſpūs ſan
ctus inſedit. Actu. ĳ. q: nimiꝝ ſm Greg. q̄s repleuerit de
ſe ꝓtinꝰ loquentes facit. pꝛe. c. ſit rectoꝛ. Hinc etiā in Exo.
xxviĳ. p̄cipif Moyſi/vt tabernaculū ingrediēs ſacerdos
tintinnabulis ambiaf. vt ſm Greg. voces habeat p̄dica
tiōis: ne ſupni inſpectoꝛis iudiciū ex ſilētio offendaf. ſcri
ptum q̄ppe eſt vt audiaf ſonitus: quando ingredif ſan
ctuariū in cōſpectu dn̄i. et nō moꝛiatur. Exo. xxix. Sacer
dos namq̄ȝ ſm Greg. ingrediens vt egrediēs moꝛitur: ſi
de eo ſonitꝰ nō audif: q: irā cōtra ſe occulti iudicis erigit:
ſi ſine pꝛedicatiōis ſonitu incedit. Apte aūt tintinnabula
veſtimētis illiꝰ deſcribunf inſerta. veſtimēta em̄ ſacerdo
tis q̄d aliud/ꝙ recta opera debemus accipere? ꝓpheta at
teſtante q̄ ait in pſ̄. cxxxi. Sacerdotes tui induanf iuſti
tia. Ueſtimentis itaq̄ȝ illius tintinnabula inherēt: vt vite
viam cum lingue ſonitu ipſa quoq̄ȝ opera ſacerdotis cla
ment. pꝛe. c. ſit rectoꝛ. Hinc etiā Paulus ad Timo. ĳ. epi
ſtola. iiĳ. c. Predica verbum. inſta oppoꝛtune impoꝛtune.
pꝛe. c. ſit rectoꝛ. in fi. Hinc epiſcopus q̄ crimina non coꝛri
git ſubditoꝝ: magis dicitur canis impudicꝰ ꝙ epiſcopꝰ
ſm Aug. lxxxiĳ. di. nemo. Habent aūt cū humilitate pꝛedi
care pꝛelati: non cū arrogantia. ne ipſum magiſtrum ela
tionis ſcȝ diabolū quem verboꝝ iaculis inſequunf/elatis
moꝛibus pꝛedicēt. xlvĳ. di. hoc habet. Nec cibū vel pꝛemiū
de pꝛedicatione expectēt. Unde Michee. iĳ. Hoc dicit do
minꝰ ſuper ꝓphetas qui ſeducunt populū meū: qui moꝛ
dent dentibus ſuis: et pꝛedicāt pacem. ⁊ ſiquis nō dede
rit in oꝛe eoꝝ quippiam ſanctificant ſuper eum pꝛelium.
¶ Secundo pꝛelatꝰ debet paſcere ſubditos exēplo bone
cōuerſationis. plus em̄ dicit Grego. mouēt exēpla ꝙ ver
ba. Un̄ Jacob poſuit virgas decoꝛticatas ante oues pa
rituras: vt ſimiles fetꝰ cōciperent. Gene. xxx. Dicif ꝙ quū
quedā mulier accuſaref de eo ꝙ peperiſſet ethiopē: excu
ſata fuit pꝛopter imaginē ethiopis quā ante oculos ha
bebat depictam/quando conceperat. Ita ⁊ ſubditi excu
ſant ſe quia nō vident niſi exemplū ethiopū pꝛelatoꝛum.
Unde Sap. iiĳ. Ex iniquis oēs filĳ q̄ naſcunf/teſtes ſunt
nequitie aduerſus parentes. Ad hec. xſ. q. iĳ. p̄cipue. ex de
vo. ⁊ vo. re. magno. §. pꝛeterea. ¶ Tertio debent paſcere
fructu oꝛonis. Un̄ Samuel ait. i. Reg. xĳ. Abſit a me hoc
vt ceſſem oꝛare pꝛo vobis. Debet ergo pꝛelatꝰ oꝛare pꝛo
ſubditis: ⁊ ſpāliter in altari: quādo i modū crucis expāſis
manibus gerit imaginē crucifixi. pſ̄. cxl. Eleuatio manū
mearum ſacrificiū veſpertinū. Sic oꝛabat etiā Moyſes
pꝛo populo cōtra Amalech. i. demones lingentes ſangui
nem. Exodi. xvĳ. xxxvſ. diſti. c. vlti. Sed neceſſe eſt ꝙ eius
manus ſuſtententur ab Aaron: vt ibi dicitur: qui inter
pꝛetatur mons foꝛtitudinis; et Ur, qui dicitur ignis: vt

Bone cō uerſatio nis exem plo paſcē di ſunt ſubditi.

Oꝛādū eſt ꝓ ſub ditis.

ſcʒ ſit fortis in ope ⁊ ferueñs in mēte.pſ̄.xxxviij.⁊ in medi/
tatiōe mea exardeſcet ignis. ſed ſup omnia ſtudeat laua/
re manus ſuas inter innocētes.pſ̄.xxv.ne pollutis mani/
bus p̄ſumat agni imaculati ſacras ꝯtingere carnes. Ma
lach.j. Offertis ſup altare meū pollutū panē.vbi Hiero.
Corp⁹ chriſti quantū in ſe eſt polluit q̇ ad altare pollut⁹
accedit.xlix.di.ſacerdotes.⁊ ab illo.§.ſed obijcit.j.q.j.vſq̧
ad ſe.§.cū vita. Vñ de agno paſcali [illegible] Exo.xij. Non co/
edetis ex eo crudum q̇d nec coctū aq̄/ſʒ aſſum igni. Cru/
dum comedit q̇ ſine deuotione accedit. Vñ apl's.j.ad Co
rin.xj. Cōuenientib⁹ vobis in vnū.i.confuſe ⁊ inordinate
ſimul irruentib⁹ ad altare:iā ſcʒ in p̄nti:ex eo ꝙ indiſcipli/
nate accediris ad mēſam dñi ſicut ad menſam corporalis
cibi. ℭ E Hoc dānū eſt vobis q: non licet cenā dñicam
māducare. Eccl'i.xxxij. Pro reuerentia acceder tibi bona
gr̄a.i.effect⁹ eucharistie/q̄ bona gr̄a interp̄tat.j.q.j.mul
ti.ſicut patet in muliere q̇ retro acceſſit ⁊ tetigit fimbriaʒ
veſtimēti dñi:⁊ ꝯfeſtim curata fuit. Mat.ix. Mar.v. Luc.
viij. Ita ⁊ nos debem⁹ accedere ꝑ cōſiderationē vite p̄te/
rite. Eſa.xxxviij. Recogitabo tibi oēs ānos meos i amari
tudine aie mee. He ſunt lactuce agreſtes cū q̇bus mādu/
candus eſt agn⁹ paſcalis. Debem⁹ aūt tāgere fimbriam
veſtimenti.i.deuote recolere paſſionē chriſti:in cui⁹ cōme
morationē inſtituit ſacramētū corporis et ſanguinis ſui.
Vñ.j.ad Cor.xj. Quotienſcūq̧ māducabitis panē hūc et
ca.bi.mor.do.an.donec veniat.de con.di.ij.timore.et.c.ite/
ratur. Vñ ſup p̄dictū locū Luc.viij.dicit expoſitor. O quā
docuit mulier iſta quantū ſit corp⁹ chriſti q̇ infirma tantū
eſſe mōſtrauit. Miſeri q̇ quotidie corp⁹ chriſti tractam⁹
⁊ ſumim⁹:⁊ a nr̄is vulnerib⁹ nō curamur. Immo (q̇ð ma
gis flendū) mulier tulit de vulnere medicinā:nobis ipſa
medicina retorquet in vuln⁹.nō eñ infirmantib⁹ chriſt⁹
deeſt:ſed fides. Hodie poſſet dicere dño Petr⁹. Turbe te
cōprimūt ⁊ affligūt. Mat.ix. Mar.v. Luc.viij. Cauſa ho
indeuotionis notat quū ſubdit. Vnuſq̇ſq̧ eñ ſuā cenam
p̄ſumit ad māducādū.q: ſicut illi q̇b⁹ loquebat apl's/nō
expectabāt miſſam:ſʒ añ ſumebāt ſuā cenā. Ita mō q̇dam
ꝓpter feſtinantiam comedendi/indeuote ſe ingerūt ad
tam magnificū ſacramentū. Vñ dicit in canone ꝙ poſt ſa
cram cōmunionem non accedāt ſtatim ad cibos commu/
nes:ſʒ differant ꝑ ſpaciū ibi contentū.q̇ð hodie etiā a reli/
gioſis male ſeruat.de con.di.ij.trib⁹. ℭ Coctū vero aqua
comedit/q̇ diſſolutione vocis q̄ſi ad laſciuiā ꝓuocat au/
ditores.xcij.di.cantātes.cōtra tales dñs ait Amos.v. Au/
fer a me tumultū carminū tuorū:⁊ carmina lyre tue nō au
diā. Hos etiā notat Moyſes Exo.xxxij. Nō eſt clamor ex/
hortantiū ad pugnā:ſcʒ cōtra vitia ſpūalia:neq̧ vociſera
tio cōpellētiū ad fugā cōtra vitia carnalia.ſʒ vocē cantan
tium ſcʒ hiſtrionū ⁊ ioculātiū ego audio. Quidā ſacerdo
tes ecōtrario ita in clamorē erūpunt:ꝙ audientiū aures
offendūt. Vñ Amb. Ipſuʒ ſonū vocis tue librēt modeſtia
ne cuiuſq̄ aures offendat vox fortior:aut nimis emolliat
delicatior.ſʒ illa ꝓnuntiatio bona eſt q̄ ad lamentū ꝓuo/
cat audiētes.xj.di.c.j.℟.lectores. ℭ Comedēdus eſt ergo
agn⁹ tm̄ aſſus igni/cū feruore deuotionis et dilectionis.
de con.di.ij.timorē.⁊ Leui.vj. Ignis i altari meo ſcʒ cordis
ſemꝑ ardebit:quē nutriet ſacerdos ⁊c. ℭ De orōne etiaʒ
ſacerdotū dicit Oſee.iiij. Peccata populi mei comedent
q̇ð exponit Alexāder dicēs.j.q.j.ipſi ſacerdotes. Ipſi ſacer
dotes ꝓ ppl'o interpellāt:⁊ pctā populi comedūt:q: ſuis
p̄cib⁹ ea delēt atq̧ cōſumūt. Idē.iij q.j.nulli.x.q.j.q: ſacer
dotes.c.hāc. Sʒ vē hodie eis:q: ad lr̄am pctā populi come
dunt:decimas ⁊ oblationes recipiūt:ſʒ officiū/ꝓpter q̇ð
dat beneficiū.de reſcrip.c.ſi.li.vj.lxxxi.di.ſiq̇s ſacerdotum
cū.c.ſe.non faciūt:nec eorū rara ⁊ ſordida orō deū placat.
Vñ Greg. Cūctis eñ liquet q: quū is q̇ diſplicet/ad inter
cedendū mittit:irati anim⁹ proculdubio ad deteriora ꝓuo
catur.iij.q.vij.in grauibus.vbi dicit Ar.orōnes malorū ijs
pro q̇b⁹ orāt nocere.ſʒ dicvt ibi.⁊.j.q.j.fert.ibi. Aut quō po
pulū orōnis clypeo tueatur:q̇ iaculis hoſtiū ſeſe feriēdum

exponit:⁊.j. Maior ergo metuenda eſt locis illis calami/
tas:vbi tales interceſſores ad locū regiminis adducunt:
q̇ dei in ſe magni iracundiā ꝓuocāt:quā ꝑ ſemetipſos pla
care debuerūt. ℭ Itē dñt habere p̄lati curā induēdi ſub/ Induen
ditos.indumēta aūt q̇b⁹ aia induit virtutes ſunt.xliij.di. di cura.
ſit rector.de pe.diſt.ij.§.romanos.℟.ſapiēs.a l's eſt.c.⁊.c.ſʒ
nec adā. Sed vñ alios teget q̇ nudus eſt:oportet vt veſti
menta habeat ex q̇bus ſubditos veſtiat. Tobie.iiij. De ve
ſtimētis tuis nudos tege. Luc.iij. Qui habet duas tuni/
cas det nō habēti. ℭ Sūt aūt quinq̧ imo ſex ſacerdota/ Veſtiuʒ
lia indumēta. Primū eſt amict⁹/ſcʒ velū quoddā q̇ð poni ſacerdo/
tur circa capitiū:⁊ circa collū flectit:⁊ ſignificat fidē/pri/ taliū ſi/
mā ſcʒ virtutē ⁊ fundamētū virtutū:q̄ celat nobis occulta gnifica/
q: celata iacet in corde/licet cōfiteri ſit eā neceſſe quū ex/ tio.
pedit ⁊ ore. Ro.x. Corde credit ad iuſtitiā:ore aūt ſit con
feſſio ad ſalutē. Roma.x.xj.q.iij.nolite. Sed q: fides ſine
operib⁹ mortua eſt. Ja.ij.de pe.di.ij.ſi eñ.vltra mediū. Se
quit alba veſtis:q̄ candorē ſignat bone operationis:ma/ Alba.
xime mūditiā.xxx.q.v.femine. Hec dʒ eſſe longa et ampla
propter abundantiā iuſtitie quā ſacerdos debet habere.
Mat.v. Niſi abundauerit iuſtitia vr̄a ⁊c.pſ̄.cxxxj. Sacer/
dotes tui induant iuſtitiā ⁊c.xliij.di.ſit rector.lōga ꝓpter
finalitatē ꝑſeuerātie.de pe.di.ij.§.euidēter.℟.itē illud euā
geliū.vij.q.j.ſuggeſtū. Et q: in exercitio boni opis cauen/
da eſt admiſſio prauitatis.de con.di.ij.nihil. Sequitur zo/ Zona.
na q̄ ſignificat caſtitatē.vñ in eſu agni precipit renes ac/
cingi. Exo.xij.⁊ in euāgelio Luc.xij.expectātes dñm ſuum
iubent lūbos p̄cingere.i.pre alijs p̄cingere:vt q̇ virgineo
partui ſpeciales quodāmō cubicularij deputant:ſpeciali
lumborū ac cordiū caſtitate p̄cellāt. Vñ Greg. Lūbos pre/
cingimus quū carnis luxuriā ꝑ cōtinentiā coarctamus.
ℭ Poſt hec ſequit orariū.i.ſtola. de q̄.xxiij.di. eccleſiaſti/
ca.⁊.xxv.di.vnū orariū.in quo tria notant. Primū q: col/ Orariū.
lo imponit:tamq̄ iugū dñi boui ſuo. Mat.xj. Iugū meū
ſuaue eſt.eſt aūt ſuaue ꝓpter dominationē:quia ſicut ait
Augu.q̇ huic iugo ſubdit/cuncta habet ſubiecta. Itē ꝓ/
pter amorē:q: ſicut Augu.ait/oia ſeua ⁊ imania facilia ⁊
ꝓpe nulla facit amor. ℭ Scd̄ʒ q: in pectore decuſſat.vt ſci
at q̇ð de delicijs mūdi ad ꝑpetuos cruciat⁹:⁊ de dolorib⁹
ad eterna ſolatia ptranſit. Luc.xv. Filii recordare q: rece/
piſti bona ⁊c. ℭ Tertiū eſt ꝙ copulat zone:q: ſacerdos q̄
p̄dicat/debet caſte viuere.xxvj.di.c.vlti. Et ſciendū ꝙ idē
orariū in ſiniſtro ponit humero.q: eis tradit cura tēpora
lis neceſſitatis. Vñ Act.vj.⁊.vij.leuite electi ſunt ab apo/
ſtolis vt miniſtrēt mēſis.xciij.di.diaconi.ij. ℭ Sequit de Mani/
manipulo qui ponit in manu ſiniſtra ꝓ ſupfluis humori/ pulus.
bus oculorū vel ſudorib⁹ manuū detergēdis: et ſignificat
ſumpt⁹ neceſſarios vite:q̇s a ſubditis recipit:q: dign⁹ eſt
operari⁹ mercede ſua. Luce.x.ex de p̄ben.cū ſm.xiij.q.j.§.
ijs ita.xij.q.ij.q̇cumq̧. ℭ Vltimo dʒ indui planeta vel ca/ Caſula.
ſula q̄ ſignificat charitatē.in qua tria ſunt notabilia. Pri/
mū q: duas hʒ oras.vnā circa caput:q̄ ſignificat amorem
dei. Aliā inferiorē corp⁹ vndiq̧ ambiētē.q̄ ſignificat amo
rem ꝓximi.de vtroq̧ Mat.xxij. Mar.xij. Luc.x.et de pe.
di.ij.charitas.ij. ℭ Scd̄m eſt ꝙ ad vtrāq̧ manū reflectit:
ne amor ſit ocioſus.charitas nāq̧ patiēs eſt:⁊ hoc ſignifi
cat ad ſiniſtrā.benigna eſt ⁊ hoc ſignificat ad dextrā.j.ad
Cor.xiij. ℭ Tertium eſt ꝙ ab anteriori ⁊ poſteriori parte
vſq̧ ad pedes ꝓtēdit.vt vſq̧ in finē anim⁹ ꝑſeueret. Exe/
chi.j.de pe.di.ij.nō reuertebant.⁊.c.ficta.⁊ nō ſolū preſen/
tem proximū diligat:ſʒ abſentē. Hec eſt veſtis nuptialis
de q̄ Mat.xx. Felix ſacerdos q̇ ad altare dei cū hmōi ſacra
tiſſimo ꝓcedit ornatu. Talis nimirū bñ pōt induere ſubdi
tos veſtimētis virtutū more Ioſeph q̇ ꝓfert fratrib⁹ ſingu
lis binas ſtolas Gen.xlv.q̄ ſunt fortitudo bone actiōis:⁊
decor interiōis.de q̇b⁹ Prouer.vlti. Oēs domeſtici ei⁹ ve/
ſtiti ſunt duplicib⁹:ſʒ pauci ſacerdotes ſunt hodie ſic veſti
ti.ſʒ hʒ locū ℟ bū Greg. Decorari pallio volum⁹ morib⁹ in
decori.c.di.contra morē. Nā ſacerdotes nr̄i tēporis more
predonū ſpoliāt ſubditos inſtrumētis virtutū. Iob.xxiiij.

Digitized by Google

Nudos dimittunt hoīes/indumenta tollētes/q̄bus non
eſt operimētū in frigore ⁊c. Et ita pauci ſunt hodie p̄lati
qui vulnerato medicamētū adhibeant:famelicū paſcant
⁊ induant ſpoliatū. ⁊ ita chriſtū ſamaritanū.i.cuſtodē nō
imitant̄ et duob⁹ denarijs eis exhibitis a ſamaritano:.i.
duabus clauib⁹.xx.di.§.i.male vtunt̄. Et nedū nō ſupero
gant/euāgelij cōſilia obſeruādo.xiiij.q.i.quiſq̄s.cū.c.ſe.ſ;
nec neceſſariū eorū officiū exequunt̄. ¶ B Eſt autem
ſuperogare tēporaliter. Primo debitū remittendo. ſicut
apl's fecit: q̄ noluit ꝓcurationē recipere a ſubditis:labo-

Superogatio temporaliuꝫ multifaria fieri poteſt.

rando manib⁹ ꝓprijs pro victu/⁊ p̄dicādo. Actu.xx.in fi.
i.ad Cor.ix.i.q.ij.ſacerdos.ex̄ de cenſi.cū apl's.in prin. S;
p̄lati noſtri tēporis nec obolū dimittere volunt de ꝓpria
ratione. Vn̄ conquerit̄ dn̄s Ezech.xiij. Violabāt me ad po
pulū meū ꝓpter pugillū hordei ⁊ fragmen panis. Sed ⁊
vtinā hodie nec dimitterent aliud de iure eorꝫ:nec ampli⁹
tollerent q̄ꝫ deberent.ſed clerū ⁊ populū excoriant ⁊ co-
medunt. et q̄bus deberent prouidere pauperes clericos
⁊ parochianos aggrauāt ſuis ꝓcurationib⁹ tallijs ⁊ ex-
penſis contra cōciliū generale.ex̄ de cenſi.cū apl's.nā vt ibi
dicim⁹/longi tēporis victū clericorū pauperū ⁊ laborato
rum ruſticorū breuis hora vni⁹ cene vel prandij conſumit
⁊.c.c.prohibem⁹.⁊.c.cū inſtantia.⁊.c.ad noſtrū.§.i.clemē.
Dicit Tyberi⁹ imperator. Boni paſtoris eſt/pec⁹ tōdere:
nō deglubere. Et tales p̄lati tanq̄ꝫ cōcuſſores ⁊ calūnia-
tores pn̄t cōdēnari ⁊ extorta ⁊ tantūdē tenent̄ pauperi-
bus reſtituere. vt legit̄.⁊ no.ex̄ de imu.ec.q: pleriſq̄ꝫ. Con
tra tales exactores multi canones ſcripti ſunt:de q̄b⁹ ipſi
nō curāt.x.q.ij.inter cetera.⁊.q.iij.cauendū ⁊.c.q: cogno-
uim⁹ ⁊.c.vlti.i.q.ij.placuit.ex̄ de cenſi.extir.li.vi. ¶ Secun
do neceſſaria ſibi ſubtrahendo/⁊ indigētib⁹ largiēdo.ſi-
cut fecit beat⁹ Martin⁹ q̄ in tēpore frigoris cū paupere
chlamydē diuiſit.ſed p̄lati nr̄i tēporis etiā ſupflua negāt
largientes ea cōſanguineis:vel in vanitatib⁹ expenden-
tes:quū res eccl'iarū ſint patrimonia pauperū.xij.q.i.epiſ
copus eccleſiaſticarꝫ.⁊.c.q: tua.⁊.c.nolo.⁊.q.ij.apl'icos.c.
quiſq̄s ⁊.c.vobis.c.q̄ ⁊ diuinis.c.conceſſo.c.q̄tuor.c.de re-
ditibus.c.mos eſt.c.ſcim⁹.c.etſi illi.c.aūt.c.gloria.x.q.ij.c.i.
vbi de hoc.c.eps.xxiij.q.vij.qd̄ aūt.⁊.q.viij.ꝯuenior.xlvij.
di.ſicut hi. Vn̄ Bernar. Res pauperū non pauperib⁹ da-
re par ſacrilegij crimē eſſe dignoſcit̄. Item idē. Res eccle
ſie pauperꝫ ſunt:eis crudeliter ſubtrahit̄:quicq̄d inaniter
expendit̄. ¶ M Sp̄ualia ſuperogant̄ trib⁹ modis. Pri
mo in frequētia p̄dicationis.ij.ad Timo.iiij. Inſta impor
tune opportune.xliij.di.ſit rector. Secūdo in aſſiduitate

Sp̄ualiuꝫ ſuperogatio.

orōnis:ſicut apl's qui dicebat. Teſtis eſt mihi de⁹/q̄ꝫ ſine
intermiſſione memoriam veſtri facio ⁊c̄. Tertio in ſubli-
mitate cōuerſationis Eſa.xl. Sup montē excelſum aſcen-
de.i.magnifice cōuerſeris tu q̄ euangelizas ſyon. ¶ Pre
terea prelati ⁊ alij curati habētes iſtū dictum ſamaritanū
⁊ mendicū chriſtū ieſum in exemplū/dn̄t cibare ſuorū ani
mas ſubditorū ꝑ fidē catholicā/q̄ eſt panis vite ⁊ intelle-
ctus. Eccl'i.xv.q: iuſt⁹ ex fide viuit Abachuc.i.ad Heb.x.in
fi.ex̄ de ſacra vnc.c.vnico.§.q: vero ⁊ ſupra rōnē ⁊ ſenſum
ſeipſum extendit. In mēſa fidei/ſcꝫ altari panis vite ꝓpo
nitur:cibus angelorū ſumit̄ ſcꝫ ipſe fili⁹ dei:q̄ ait Ioā.vi.
Ego ſum panis viu⁹ q̄ de celo deſcendi. Sed quō deſcen-
dit iſte panis de celo:quū caro ſua quā accepit de virgine
nō deſcenderit de celo ſm̄ Amb.de conſe.di.ij.ſicut verus
q: idē dn̄s ieſus cōſors eſt diuinitatis ⁊ corporis:⁊ tu q̄ ac
cipis carnē diuine eius ſubſtātie in illo ꝑcipias alimēto.
Sed de multis maxime ſacerdotib⁹ pōt conq̄ri de⁹ pater
q̄ꝫ comedim⁹ filiū:et nolum⁹ cibare cū filijs noſtris.i.bo-
nis operationib⁹.ſic ꝓpoſuit q̄dā mulier coram rege iſrael.
iiij.Reg.vi.magis aūt pōt cōqueri de illis q̄ ꝑ exactiones
indebitas pauperes opprimūt ⁊ affligūt.de q̄b⁹ Ezech.
xxiiij. Facti ſunt greges mei in rapinā. ¶ Secūdo debēt
potare aīas per ſpem de calice paſſionis quā ipſe dei fili⁹
propria deuotione ſuſcepit de manu p̄ris. Vn̄ Mat.xxvi.
Accipiēs calicē grās egit. Vbi Chryſ. Ideo gratias egit:
vt nos doceret q̄liter nos oporteret h̄ myſteriū pficere.et
etiā mōſtrauit q̄ꝫ ad paſſionē nō venit nolens. Erudiuit
etiā nos quodcūq̄ꝫ patimur/cū grarū actione ferre ⁊ etiā
ex hoc nobis bonā ſpem dedit:ſi enī figura ſacrificij hui⁹
ſcꝫ imolatio agni paſcalis. Exo.ij.facta eſt liberatio popu
li ab egyptiaca ſeruitute:multo magis veritas liberabit
orbē terrarū. ¶ De hoc aūt calice primo ꝓpinauit apl'is
q̄s maxime dilexit:⁊ biberūt ex illo oēs. Vn̄ ⁊ filijs Zebe
dei dixit Mat.xx.⁊ Mar.x. Poteſtis bibere calicē quem
ego bibitur⁹ ſum?⁊ Hiere.xxv. Ecce in ciuitate in qua in-
uocatū eſt nomē meū/ego incipio affligere ⁊ vos q̄ſi in-
nocentes ⁊ imunes eritis? Nō eritis imunes. Si ergo de
calice iſto libēter potas in via:potabit te chriſt⁹ de torrē-
te voluptatis ſue in p̄ria. Sed multi potant aīas ſuas de
aureo calice Babylonis.i.de voluptate carnaliū volup-
tatū. Apoc.xvij. Mulier erat circūdata purpura h̄ns po
culū aureū in manu ſua plenū abominatione ⁊ imūditie
fornicationis ei⁹. Hiere.li.c. Calix aureus Babylonis in
manu dn̄i inebrians oēm terrā.de vino ei⁹ bibent oēs gē
tes.ſed vinū hoc vertet̄ in ſanguinē.i.in eternā dānationē
qd̄ ſignificatū eſt in hoc q̄ꝫ aqua egypti verſa eſt i ſangui-
nem. Exo.vij.de cō.di.ij.reuera. Vn̄ Luc.vi. Ve vobis di-
uitib⁹/q̄ habetis hic cōſolationē. E cōuerſo in nuptijs do
min⁹ aquas cōuertit in vinū. Ioā.ij.q: electis triſtitia ver
tetur in gaudiū. Ioan.xvi.ps.xciij. Scd̄m multitudinem
dolorū meorꝫ in corde meo ꝯſolationes tue letificauerūt
aīam meā. ¶ Tertio debēt ſacerdotes induere ꝑ charita-
tem:q̄ habet ꝓprietates veſtis. Primo q: tegit nuditatē
⁊ deformitatē pctōris. Vn̄ Prouer.x.⁊.i.Pet.iiij.⁊ Ia.vl
ti. Vniuerſa delicta operit charitas. Apoc.xvi. Btūs qui
vigilat ⁊ cuſtodit veſtimēta ſua ⁊c̄.ſꝫ cōminat̄ dn̄s aīe re
probe. Naum.iij. Ecce ego ad te (dicit dn̄s exercituū) re-
uelabo pudēda tua. ¶ Scd̄o ꝓtegit a frigore.i.a timore
malo infrigidāte ⁊ a calore.i.amore male incēdente. Vn̄
Prouer.vlti. Nō timebit domui ſue a frigorib⁹ niuis:oēs
enī domeſtici ei⁹ veſtiti ſunt duplicib⁹. ¶ Tertio q: diſcer
nit inter filios dei ⁊ filios diaboli. Vn̄ Ioā.xiij. In hoc co
gnoſcēt oēs q̄ꝫ mei eſtis diſcipuli/ſi dilectionē ad inuicem
habueritis. ¶ Quarto q: dignū facit regali ꝯuiuio Mat.
xxij. Amice quō huc intraſti nō habens veſtē nuptialem?
¶ Quarto dn̄t ſacerdotes p̄cipue hoſpitari aīas ꝑ pn̄iaꝫ.
Vn̄ Hiere.xlviij. Relinq̄te ciuitates habitatores Moab
⁊ habitate in petra.i.in dura pn̄ia.ſicut legit̄ de lepuſculo
q̄ collocat in petra cubile ſuū:magis eligēs ſecuritatē q̄ꝫ
ſuauitatē. Sꝫ q̄dā ſunt q̄ ad pn̄iam nūc veniūt:⁊ nūc ad pec
cata redeūt.de ijs de pe.di.iij.in pn̄ia.c.oībus vſq̄ꝫ ad.§.
ſꝫ verba.de q̄b⁹ eccl'i.xxix. Vita nequā hoſpitādi de domo
in domū.vn̄ Luc.ꝓhibet dn̄s trāſire de domo in domum.
xxiiij.q.i.q̄ dignior.vt nūc ſit in domo chriſti:nūc in domo
diaboli. ¶ Quinto dn̄t viſitare aīas infirmas ꝑ ꝓprie in-
firmitatis cōſiderationē. Eccl'i.vij. Nō te pigeat viſitare
infirmū/ſcꝫ teipſm ⁊ alios. Et q̄s nō cauſas mille doloris
hꝫ? Hiere.xviij. Surge ⁊ deſcēde in domū figuli.i.cōpatē-
re alteri ꝑ cōſiderationē tui.ad h̄.l.di.cōſiderandū.⁊.c.fi-
delior. ¶ Sexto dn̄t educere aīas de carcere.i.de mūdo in
q̄ incarcerati iacem⁹:vel de corpore qd̄ eſt carcer aīe. Iob.
vij. Numquid mare ſum ſcilicet ego per ſuperbiam: aut
per cetus per auaritiā: q: circūdediſti me carcere? Eccl'i.
iiij. De carcere cachinni.q: interdū q̄s egredit̄ ad regnū
ꝑ ꝯſiderationē felicitatis eterne. Hiero. Seculū mihi car
cer eſt.ſolicitudo paradiſus. Cōpedes hui⁹ carceris ſunt
deſideria ſecularia.de q̄b⁹.i.ad Timo.vi. Qui volūt diui-
tes fieri:icidūt i tētationē ⁊ i laqueū diaboli. Ab h̄ carce-
re debem⁹ frequēter egredi:⁊ ſup amena prata ſupne Hie
ruſalē ſpatiari.ſic ſpaciabat̄ apl's quū dicebat Eph.ij. Cō
reſuſcitauit ⁊ cōſedere nos fecit in celeſtib⁹.vbi dicit Gre
go. Tunc Paul⁹ fortaſſe in carcere tenebatur:ſed ibi erat
vbi iam ardenter mentem fixerat. non illic vbi illum ne-
ceſſario pigra caro tenebat.

Ceterū quia de cura prelatoꝝ ū aliqd. ſ. in arti. primo ptraxi Querēdum eſt hic qd ſit cura. Et poteſt magiſtraliter ſic deſcribi. Cura eſt vigil ⁊ oneroſa ac ſolicita cuſtodia aiaꝝ cōmiſſa alicui: vt curet ne pereāt: ſed ſaluent: que competit ex lege/ vel cōmiſſione canonica / aut cōſuetudine/ ſeu preſcriptiōe per ſedē apl'icam nō improbata. Hec autem ex diuerſis iuribus colligūtur. vnde dicit̄ Cura eſt vigil ⁊ oneroſa ac ſolicita cuſtodia aiarum. ex̄ de eta. ⁊ qua. inter lectimus. §. fi. ibi. Circa curā tibi cōmiſſam ſolicitudinem exercere ſtudeas indefeſſam. ex̄ de homic. pro humani. §. ſ. li. vi. ibi. Ipſi' curā beato Petro aplo. ⁊ ibi. circa gregis eiuſdē cuſtodiā ſolicitus excitari vigilijs: ⁊ aiaꝝ ſaluti iugis attētione cogitationis intēdere: ſubmouēdo nociua / ⁊ agēdo profutura debem': vt excluſo a nobis negligentie ſomno/ noſtriq3 cordis oculis diligētia ſedula vigilantibus/ aias deo lucrifacere ſua nobis cooperante gratia valeam'. ex̄ de of. archi. c. ſ. ibi. oēm curā. ⁊ ibi. ſtudeo ⁊ de linquentiū rationē corā deo reddi tur' eſt. ⁊. c. ad hec. ibi. parochiarum ſolicitudo. et de offi. archipreſby. c. fi. ibi. ppter aſſiduā ergo in populū dei curā. ⁊ ibi. ſolicitudinē gerunt. ⁊ ibi. iugi circūſpectione cuſtodiant. ⁊ de offi. primicerij. c. ſ. ibi. doctrine ⁊ cuſtodie inſiſtat: ſicut pro aiab' eoꝝ corā deo rationē eſt redditurus. ⁊ ibi. de ſingulis ſtudium habeant. ⁊ ibi. abſq3 vlla vacet negligētia. xliij. diſt. epheſijs. viij. q. ſ. qui epatum. ex̄ in phemi. vi. li. ⁊ ex̄ de priuile. cū ⁊ plantare. ex̄ de regu. non ſolū. li. vi. lxxxvi. di. fratrem. ¶ Sequit̄ in deſcriptione. Cōmiſſa alicui vt curet ne pereant/ ſcʒ inſtruendo ſibi cōmiſſos in fide ⁊ morib' ⁊ in vitijs fugiendis: ac virtutibus ⁊ bonis operibus exercendis. vt patet. x. q. ſ. placuit. ⁊ in eo qd legitur ⁊ no. ex̄ de vi. ⁊ honeſta. de. vt quiſq3. ⁊. c. vt clericoꝝ. ⁊ ex̄ de pe. ⁊ re. de' q. §. apl'i. ex̄ de ma. ⁊ obe. ſolite. §. potuiſſes. Et q ſequit̄ q ſi male vl' negligēter curet obligat̄ deo. ar. inſti. de iuri. ſti. §. ſiqs aliū. ex̄ de of. or. irrefragabili. rn̄ſo. ſ. ⁊ de ſtatu. mo. cum ad monaſteriū. §. abbas. Hoc autē debet curare predictis modis necnō viſitando/ ⁊ corrigēdo/ ⁊ puniendo/ ſacramēta eccleſiaſtica exhibendo. ex̄ de elec. dudum. ij. §. tandē. de tranſac. veniēs. rn̄ſo. ſ. ⁊ ex̄ de pe. ⁊ re. ois. §. ſacerdos. ⁊. c. cum infirmitas. ¶ Caueat igit̄ ſibi ⁊ ſemp hāc obligationē pre oculis habeat ne reperiat̄ negligens/ dormiens/ vel dormitans. ps. cxx. Non dormitabit neq3 dormiet q cuſtodit iſrael. Nec mirum. q: ſicut Bern. ait. Non dormitat neq3 dormit qui impugnat iſrael. ideo et incurato dicit̄ Prouer. vi. a. Defixiſti apud extraneum manū tuam: illaqueatus es verbis oris tui. teipſum libera: diſcurre: feſtina: ſuſcita amicū tuum: ne dederis ſomnū oculis tuis: nec dormitent palpebre tue. exponunt̄ ⁊ legūtur verba pdicta. ex̄ de renun. niſi cū pridē. §. verū. ¶ Et ſi hoc diligenter ſeruauerit: eſto q propter duritiā plebis non pficiat: tut' erit ⁊ meritū ſuum habebit. xliij. di. ſit rector. ⁊. c. epheſijs. ex̄ de renun. niſi. §. porro. in fi. Sed non omittat ſeculare brachiū inuocare. ex̄ de offi. or. c. ſ. ⁊ ex̄ li. vi. dilecto. de ſen. ex. Eſto q peccatores ſine effuſione ſanguinis nequeāt coarctari. ex̄ de homi. poſtulaſti. ¶ Sequitur. Que cōpetit ex lege ſcripta ſiue iure cōmuni. ſicut patet. ex̄ de offi. or. cōquerēte. ⁊ in plātis q per electionē creantur ⁊ etiā rectorib' parochialiū eccleſiarū: ex q ſunt auctoritate ſui iudicis inſtituti. vt patet ex̄ de pe. ⁊ re. omnis ⁊ in eo qd legit̄ ⁊ no. ex̄ de cle. pere. c. fi. ⁊ de offi. archidia. cū ſatis. ex̄ de offi. or. ſi ſacerdos. ⁊. c. cū ab eccl'iarū. ⁊. ca. ad repmēdā. ⁊ de ſen. ex. nup. §. in ſcdo. ⁊. §. fi. in fi. ⁊ in ſumma Oſtiē. de pe. ⁊ re. §. cui confitendū ſit. rn̄ſo. ſ. ⁊ de ſen. ex. §. ſed qs poſſit excōicare ſub. §. fi. qui incipit. Nedū autem. ¶ Et notandū q hec cura extendit̄ ad oēs habitātes intra limites pdictoꝝ: qua rōne ⁊ puent' ſpūales exinde puenientes pcipiunt in vſus neceſſarios couertendos. ex̄ de his q fi. a p: e. paſtoral'. ex̄ de paro. ſup eo. xiij. q. ſ. §. his ita. niſi in aliqbus obſtet cōſuetudo. ex̄ de deci. cum ſint hoies. ⁊. c. ad apl'ice. Ubi autē limites quantū ad parochias pro diſpoſitione epoꝝ extēdi pñt ex cauſa/ ⁊ reſtringi: put legit̄ ⁊ no. ex̄ de ex. pre. ſicut vnire. ⁊ de ec. ea. di. ad audientiā. ſ. qbus et de hac cura tenent̄ incurati reddere rationē. ſicut legit̄ ⁊ no. ex̄ de priuile. c. iij. §. in eccleſijs. et de pben. in laterañ. ſi. x. q. iij. c. ſ. ¶ Sequit̄. Uel cōmiſſiōe canonica / ab epo gn̄aliter vel ſpecialiter facta. ſicut pʒ in Archidiacono. ſ. ex̄ de of. archidia. c. ſ. In Archipſbytero. ſ. de offi. archipreſ. c. fi. ⁊ p totū. xvi. q. ſ. cūctis. Et in officiali ſuo. vt pʒ in eo qd legit̄ et no. ex̄ de iſti. c. iij. ex̄ de app. romana. rn̄ſo. ſ. li. vi. ⁊ in vicarijs eccl'iaruʒ pp̄etuis. ex̄ de of. vica. ad hec. Et etiā ex cauſa ad tēpus cōſtitutis. ex̄ de ap. puenit. de offi. or. cū nos. Uel a papa p priuilegiū generale vel ſpeciale. vt paret. xxij. di. §. ſ. xxv. di. c. ſ. xxv. q. ij. c. ſ. ⁊ ſequen. et in eo qd legit̄ ⁊ no. ex̄ de tranſla. c. ſ. et. c. vlti. ⁊ de hereti. excōicam'. ſ. §. quia vero. ⁊ de ex. pre. accedentibus ad ſi. Uel p compoſitionē ex certa ſciētia cōfirmatā. ex̄ de tranſac. c. veniēs. §. fi. ¶ Sequit̄. Aut cōſuetudine vel preſcriptione. Nā ⁊ metropolitani in ſua ⁊ etiā in aliena puincia ⁊ epi in alienis dioce. ⁊ etiā abbates archidia. ⁊ capitula/ ⁊ ſimiles iura epalia ⁊ parochialia curā ⁊ ad ħ ptinentia inquantū iſta poſſunt in ipſos cadere ⁊ p cōſuetudinem ⁊ p preſcriptionē acquirūt: ſicut de cōſuetudine pbat̄ in eo qd legit̄ ⁊ no. ex̄ de elec. dudū. ij. §. tādem. ex̄ de offi. or. quāto. ⁊. c. duo ſimul. ⁊. c. irrefragabili. §. exceſſus. ⁊ de ſo. cōpe. licet. §. ſ. et. c. cū cōtingat. et ex̄ de offi. or. romana. ⁊ de ſo. cōpe. romana. ⁊ de ap. romana. li. vi. de pſcriptione pbat̄ in eo qd legit̄ et no. ex̄ de pſcrip. ex trāſmiſſa. ⁊. c. cū olim. ⁊. c. veniens. ⁊ de reli. do. cōſtitut'. et. c. cū venerabilis. ⁊. c. cū dilectus. ¶ Sequit̄. Per ſedē apoſtolicā non improbata. hoc ideo dicit̄: q: cōſuetudo nō pficit/ niſi ſit rōnabilis ⁊ pſcripta. ex̄ de cōſue. c. fi. Irrationabilis aūt iudicat̄ p ſedē apl'icā ſi ex ea limites cōfundātur. ex̄ de deci. cū ſint hoies. in fi. Uel ſi exinde alij graue pIudiciū pararet̄. ar. in eo qd legit̄ ⁊ no. ex̄. ſ. de deci. ſuggeſtum. de ma. et obe. cū inferior. de pſue. cū olim. ¶ Sed et quantū ad pſonā priuatā reprobat̄ vt nec curā acqrat ex cōſuetudine: nec ſibi eligat cōfeſſorē. ex̄ de pe. ⁊ re. ſi eps. §. fi. li. vi. ⁊ no. in ſum. Oſtien. e. ti. §. cui confitendū ſit. ſub §. cui imperator. rn̄ſo. ſ. In preſcriptione vero taliū bona fides ⁊ iuſt' titul' exigunt̄. ex̄ de deci. dudū. ⁊ de preſcrip. ſi diligenti. ⁊ dari' hodie. ex̄ eo. ti. epm. li. vi. vbi de ħ longam ponit gloſ. Jo. an. ¶ Notat etiā Oſtiē. in ſumma in titu. de filijs preſbyte. §. fi. ante fi. in ꝟ. Itē querit̄ que bñficia intelligunt̄ habere curā aiarū qbus ineſt inqrere. corrigere: reformare: precipere: interdicere: ſuſpēdere: excōicare: abſoluere. ex̄ de elec. dudū. ij. §. tandē. de offi. or. c. ſ. ⁊ iij. ⁊. c. cōquerente. §. ſ. de ma. ⁊ obe. ijs q. nā hec medicinalia ſunt aiarū. ij. q. ſ. multi. xvi. q. iij. cū aliqs. x. q. ſ. relatum ⁊. c. ſequē. de pe. ois. §. ſacerdos. ¶ B Item notandum q curam; cōmittere pertinet ſolum ad epiſcopū dioce. ad quē de iure cōi pertinet inſtitutio authoriſabilis. ex̄ de ſi. preſbyte. ex tua. ad fi. de offi. archidia. cum ſatis. de hereti. cum ex iniuncto. in fi. de offi. delega. ſuper eodem. §. ſ. ⁊ in gloſ. ar. de ex. prela. c. iij. xvi. q. vij. null'. vbi de hoc. ex̄ de pui. cū ⁊ plātare. §. in eccl'ijs. ex̄ de capel. mona. c. ſ. Et ħ inſtitutio loco ꝯfirmationis habet̄: ante quā nec pſentat' nec is cui collata eſt eccl'ia adminiſtrare dʒ. ex̄ de pben. cū iā dudū. ⁊. c. in laterañ. cū ſuis coco. Qd ſi fecerit: pōt eps talē remouere/ niſi diſpēſauerit gratioſe. ex̄ de cle. pe. c. vlti. Eſt aūt rō hui' iuris q ſine authoritate epi/ nemo poſſit intrare vel derelinqre eccl'iaʒ. ex̄ de renū. admonet q: nemo dʒ ſe igerere i talib': ſʒ q vocat̄ a deo tanq̄ Aarō Heb. v. ex̄ de elec. qliter. viij. q. ſ. in ſcripturis. ⁊ qlibʒ dʒ intrare p oſtiū qd eſt chriſt'. Joā. x. alioqui fur cēſet̄ ⁊ latro ſm. Greg. ſ. q. ſ. ordinationes. vij. q. ſ. non furem. ⁊. c. deniq3 ex̄ de preben. cum qui. li. vi. ¶ Dicit̄ ergo ingerere ſe is q intrat preter authoritatē dioce. ex̄ de offi. or. quoniam in pleriſq3. §. fi. epiſcopus enim chriſti vicarius eſt. xxxiij. q. v.

Cure deſcriptio.

Profuſior definitionis explanatio

Cui' ſit curā alteri cōmittere.

Digitized by Google

mulierem.⁊ ex de ſacra vnc.c.i.§.q: vero.ver.per frontis. Ideoq; q̃ ſine epiſcopo intrat:diſrupto oſtio cui⁹ vicarius eſt epiſcopus:beneficiū eccleſiaſticum ſibi vſurpat.vt expreſſe probatur ex de iure pa.relatum.§.i.⁊ patet.viij.q.i. qui vos ſpernit.et.c.ſeq.et.c.in ſcripturis. Et hec eſt ſumma ratio quare talis inſtitutio non poteſt preſcribi a minori epiſcopo. ¶ Eſt vero ſecunda inſtitutio corporalis: que ad Archidiaconū ſpectat de iure cōmuni.vbi aliud non eſt cōſuetudine:que ſequit̃ hanc precedentem inſtitutionē tamq̄ executoria.ar.ex de ſen.⁊ re.iu.cū bertoldus. §.rñſo.R̃.qui de cōſenſu epiſcopi.de hac expreſſe loquitur ex de offi.archidi.ad hec.§.in quadā.⁊.c.vt noſtrū. ¶ Eſt et tertia inſtitutio que pro collatione ponit̃:⁊ de hac pōt intelligi ex de inſti.cum veniſſent.de ex.pre.c.ij.de preben. referente.lxiij.di.ſi in plebib⁹. Unde ⁊ conceſſio pro inſtitutione ponit̃ ex de offi.le.dilect⁹.§.i.Sed ⁊ quātumcūq; quis cōferat ſemꝑ anteq̄ vtat̃ corporali poſſeſſione ſemꝑ eſt ad authoritatē epiſcopi recurrendum.vt pre.c.cū bertoldus.⁊ ex de of.archidia.ad hec.§.vlti.⁊ de of.vica.c.iij.

¶ Et ad hec ſciendū ꝙ diſtinguendū inter curam ⁊ curam animarū. Quādoq; eñ cura animarū dicitur ſtricte poteſtas ligandi ⁊ ſoluendi in foro penitētiali.et hoc in nullo prelato cadit:niſi ſacerdos ſit.xxi.di.in nouo.ex de pe.⁊ re.noua.⁊.c.oïs.⁊ hanc nullus habere poteſt niſi ſacerdos:⁊ niſi detur ſacerdotis authoritate ſpeciali.vt ex de offi.archidia.cū ſatis.⁊.xvi.q.vij.nullus.vel generali. ex de offi.dele.ſuper eo.xxv.di.perlectis. Et tunc hanc dediſſe videt̃ non is qui dat:ſed ille cui⁹ authoritate datur. ff.de auc.tu.ita autē.§.geſſiſſe. Quāuis dici poſſit ꝙ archidia.⁊ electi cōfirmati et alij huiuſmodi q̄uis non ſint ſacerdotes:tamē poſſunt dare eccleſias curam animarū habentes ſacerdotibus. Nec dant curam animarū cum non ſint ſacerdotes.ſed is cui dant quādo fuit fact⁹ ſacerdos ſimul cū ordine hanc poteſtatē ligandi et ſoluendi accepit:licet nō in hos ſubditos quos modo dat archidia.vel alius prelat⁹ poteſtatem haberet anteq̄ inſtitueretur per ipſum in eccleſia que habet curā: ſed effectū huius poteſtatis quem nō habebat concedit.i.q.i.§.ex his verbis.R̃. ſꝫ ne augmētū.xvi.q.i.§.ecce in hoc.c.⁊.§.ecce ſufficiēter.

¶ Large autē dicitur cura poteſtas ejiciendi ⁊ recipiēdi in eccleſia:⁊ puniēdi ⁊ corrigendi exceſſus.xxi.di.§.i. Sub hac cura eſt interdicere/excōmunicare/⁊ viſitare:et alia que ſunt ad correctionem morū.ex.de elec.dudum.ij.§.tādem.⁊ ex de offi.archidia.⁊ inferiores prelati.vt ibidem. Et de vtraq; iſtarum curarum intelligitur ex de prebē.de multa. Eccleſiā autem vel prebendā conferre non poteſt archidia.vel alius prelat⁹ preter epiſcopū.xvi.q.vij.null⁹. niſi hoc conſuetudine vel priuilegio habeat.et tunc facit hoc tamq̄ vicari⁹ epiſcopi.ex de offi.dele.ſuper eo.de inſti.cum veniſſent.ex de offi.archidia.c.i ſm Inno.qui ſic no.ex de offi.archidia.c.ſatis. Sed ibi Hoſtiē.dicit.ꝙ hanc diſtinctionem nō intelligit:quia poteſtas ligandi in foro penitentiali ⁊ ſoluendi cura dici non poteſt ſm ius:quia hoc nullo iure cauet̃:nec ſm rationem naturalē:immo omnino aliud eſt poteſtas/⁊ aliud cura. Unde ⁊ multi habent poteſtatem predictam:qui non habent curam.ſicut ſacerdotes nō curati:⁊ multi habent curā qui non habent predictam poteſtatē.ſicut inſtituti ⁊ cōfirmati nō preſbyteri vt patet ex de eta.⁊ q̄li.preterea.⁊ de elec.trāſmiſſam. Poteſtas etiā p̄dicta eſt nomē iuriſdictiōis.vñ nec cura dicit̃ ſed ptās clauiū in ordine ſacerdotali recepta: quā nec ſacerdos pōt ꝯcedere:ſed epiſcop⁹ tm̄.vt preal.§.ex ijs verbis.⁊.§.ecce.⁊ patet in eo qđ legit̃ ⁊ no.ex de conſe.ec.vel al.aqua. Cura ꝟo iuriſdictiōis eſt nomē ordinis ⁊ hāc recipit prelatus in cōfirmatione.ex de elec.trāſmiſſam.vel inſtitutione.ex.de ex.pre.ad hec.⁊ de priuil.cū ⁊ plantare. §.in eccleſijs. Uñ ⁊ qñ talis ꝑlatus ordinat̃:non datur ei cura quā iam receperat:ſed poteſtas ligandi atq; ſoluendi aīas ſibi cōmiſſas:quā ſine ordine non habebat. q̄uis tamē poſſet alicui ſacerdoti cōmittere vt eaſdē in foro penitētiali audiret ⁊ abſolueret:q: hec iuriſdictiōis eſt:quā ratione cure hꝫ vt patet in eo qđ legitur et no.ſ̄.de elec. ſuffraganeis.de pe.⁊ re.omnis. Et in ſumma Hoſtien.de pe.§.cui cōfitendū ſit.Rñſo.i.ver.viij.⁊ ſeq.⁊ ſub rubrica de remiſſionib⁹.§.i.⁊.§.qs poſſit.et ſequē.⁊ de ſentē.excō. §.qs poſſit excōmunicare.ſub.§.de cura.no.Hoſtien.ex de pe.⁊.re.oïs.i ꝟbo.ꝓꝓo ibi.videas nedū illi⁹. Sꝫ nec abſoluere qs pōt ab ex[communi]cationem:niſi ſit ſacerdos. q: hec abſolutio miſta eſt/partim ſcꝫ penitētialis ⁊ partim iudicialis. Uñ nec abſoluit̃ niſi penitens ⁊ contritus.xxiij.q. ij.legat̃. Hanc ſniam ꝙ nō pōt abſoluere ab excōicatione niſi ſacerdos/tenet Hoſtiē.ex de offi.archidia.cū ſatis.in fi.ex de ſumo.ad aures.⁊ deinde ita quotidiē.⁊ de ſen.ex. a nobis.ij.et.c.cū illoꝝ.et.c.nup.§.vlti.⁊.c.cum deſideres. Uñ ⁊ idē Hoſtien.no.in pre.c.a nobis.ij.in.§.illud.in gloſ. ſcꝫ per peccatū.ꝙ ratio eſt multiplex ꝙ non poſſit abſolui qs ab excōicatione/niſi a ſacerdote vno:q: nō fert̃ excōicatio niſi ꝓ mortali peccato.xi.q.iij.nemo.ſed ab hoc nullus pōt abſoluere/niſi ſit ſacerdos.ex de pe.et re.omnis. de pe.di.i verbū. Quū igit̃ excōicatur qs iudiciali ſnia:a peccō cauſat̃:ideo nō eſt mirū ſi cauſatū a cauſa ſua efficitur ⁊ eius naturā ſapiat:cui et quodāmodo ſuccedit.ar. ex de vo.magne.§.cū igit̃. Sed ⁊ vtrūq; forū ſimul miſcet̃ in quo caſu ſicut ecclīaſticū tamq̄ dignius trahit ad ſe ſeculare.ex de or.cog.tuā.ſic et pniale cōtētioſum.ar.ex de cōſe.eccle.ꝙ in dubijs. Eſt ⁊ alia ratio.q: nō hō hanc ſententiā ꝓfert:ſed pot⁹ deus ꝑ hoiem/cui hanc poteſtatem dedit.xi.q.iij.nemo.i. Iuſtū ergo dignū ⁊ equū eſt ꝙ a tali nullus poſſit abſoluere:niſi deus vel eius vicari⁹ ſcꝫ ſacerdos:q̃ ſolus et non inferior habet clauiū ptātem.ar.in eo qđ legit̃ ⁊ no.ex de ſum.tri.c.i.§.vna vero eſt.⁊ ex de pe.noua. Uñ ⁊ in iſto caſu fallit regula illa qua dicit̃.q̃ pōt ligare/et ſoluere.ex de ma.⁊ obe.cū inferior. Officialis nēpe epī non ſacerdos pōt excōicare:et tñ non pōt abſoluere: vt predictū eſt. Et ex premiſſis ibidē colligit̃ alia ratio:q: excōicare ſolius iuriſdictionis eſt. Abſoluere vero nō ſolum iuriſdictionis:ſed ⁊ fori penitentialis: ⁊ ſic miſte nature eſt. Uñ ⁊ ipſa vi relinquit̃ ꝙ aliud iuris eſt in vno q̄ in alio ſm Hoſtien.q̃ ita no.in pre.c.a nobis.ij.in gloſ.ſcꝫ ꝑ pctm̄. Hoc idē ipſe Hoſtien.no.in ſumma de ſen.ex.§.quis poſſit ab hac ſnia.R̃.ſed nūquid cleric⁹. Hoc idē videt̃ tenere Inno.ex de cōſue.quāto.⁊ pre.c.cū illoꝝ.⁊ pro hoc facit.c.canonica.de ſen.ex.⁊.xxiij.q.iij.notandū.⁊.xi.q.i.illi qui.ex de rap.in literis.et de ſepul.parochiano.de pe.di.i. verbū.⁊.c.quātūlibet.xxiiij.q.i.§.ijs authoritatib⁹. ¶ Sꝫ ſalua reuerētia tantoꝝ dominorū/cōtrariū dico:ꝙ nō ſacerdos ſi cleric⁹ eſt et iuriſdictionē habet/pōt abſoluere ſicut potuit excōicare:q: aliud eſt ligamē peccati:a q̃ non abſoluit niſi ſacerdos vt iurib⁹ ꝑ Hoſtien.all'. Et aliud eſt ligamen excōicationis:q̃ non eſt pctm̄/ſed pena pro cōtumacia peccati.xi.q.iij.nemo.⁊.c.certū eſt.xxiij.q.iij.tam ſacerdotes.⁊ legit̃ ⁊ no.de verbo.ſig.ex parte.i.⁊ q̃ medicinalis eſt.xxiij.q.iij.corripiant̃.ex de ſen.ex.cū medicinalis li.vi. Et hoc vinculū pōt tollere q̃ illud poſuit:q: oïs res per quaſcūq; cauſas naſcit̃/ꝑ eas diſſoluit̃.ex de reg.iur. oïs. Et iſta diſtinctio clare ꝓbat̃ ex de ſen.ex.a nobis.ij.allegat̃ ꝑ Hoſtiē.§.nos igit̃.ꝑ quā maxime decre.hoc teneo. Et q: excōicare ⁊ abſoluere a ſnia excōicationis ſimpliciter iuriſdictionis eſt.ex de elec.tranſmiſſam.et.c.dudū.ij. Ergo q̃ iuriſdictionē habet excōicādi ⁊ abſoluēdi. Et q: aliud eſt ordo ſacerdotij aliud iuriſdictio prelatorum.ar. xvi.q.i.§.ecce. Et q: dñs par illi⁹ eſſe voluit ligandi ⁊ ſoluēdi.de pe.di.i.verbū. Ad hoc facit Berñ.xx.di.§.i.ibi. In altera dans ſibi aliquos ejiciendi de ecclīa vel recipiēdi.

¶ Itē q: ſubtiliter vidēdo/aliud eſt clauis ſacerdotalis fundata ad ſoluendū pctm̄. Aliud iuriſdictio excōicandi ⁊ abſoluēdi in foro iudiciali.q: multi p̄ſbyteri curati vel delegati abſoluūt in foro pnie:q̃ nō p̄nt abſoluere a ſnia excōicationis.quia hoc ad epm ptinet.vt no.Ioā.an.ex de pe.⁊ re.ſi eps.li.vi.et multi hn̄t iuriſdictionē.q̃ nō hn̄t

Sol⁹ ſacerdos abſoluere pōt ab excōicatione.

Innocentio ⁊ Hoſtiē. refragat̃

claues in foro penitentie vt p͛e.c.tranſmiſſam.⁊.c.dudū. ¶ Et in hac opinione videt̄ fuiſſe gloſ.in p͛e.c.canonica in gloſ.niſi eſſet.⁊ Goſ.c.ti.po͛o.⁊ Archidi.di.xxiiii.q.iā notandū. Fateo͛ aūt ꝙ introductio ſolēnis in eccleſiā de qua loquit̄.xi.q.iii. cum aliqs.ad o͛dinem p͛eſbyteralem pertinet: ⁊ hāc inferio͛ p͛eſbytero facere poteſt.vt no.archidi.in p͛e.c.notandū. Et hanc opinionem quam teneo ſeruat ritus eccleſie.de hoc no.in ſpe.de ſen.⁊ iis q̄ ipſam ſequunt̄.§.vt autem que p͛emiſimus.iuxta fi.✱. Itē ſcias ꝙ licet iudices ⁊c̄. ¶ D De materia autē cure no.Archidia.ex̄ de fi.p̄ſby.is q̄. li.vi.i.✱.cura. Quia de cura p̄lato͛ ſatis.ē.dixim᷒: dolendū eſt q͛ ſola verbalis cura habet̄/⁊ non realis.vix eſt q̄ poſſit dicere. Curauim᷒ Babylonem ⁊ non eſt ſanata.Hiere.li.q.d.p͛elat᷒: Feci qđ debui:non remanſit per me: ſanare te noluiſti:tibi feciſti/non mihi xxiii.q.iiii.forte.xlvii.di.c.vlti.xliii.di.epheſiis.vbi de hoc. Sed eſt qui ſanari deſiderat:ſed non inuenit curato͛em.

P͛elati neglige͞tie arguuntur.

Quis em̄ hodie recto͛ū infirmatur cū infirmo ſubdito? Quis cū ſcandalizato vrit̄.ii.ad Co͛.xi. Quis optat fieri anathema p͛o fratre ſibi ſubdito? ad Ro.ix. Immo q̇s eū nō anathematizat? Quis hodie petit deleri:aut note a domino veniā indulgeri? Exo.xxxii.xlv.di.diſciplina.de pe.di.ii.§.opponitur. Quis em̄ hodie paſto͛ ponit animā ſuā p͛o ouibus ſuis? Joan.x.xvii.q.i.§.hoc tunc. Immo quis paſto͛ mutatus in lupū hodie animas nō deuo͛at? Ezechi.xxxiiii. Quis ſamaritanus cuſtos p͛elatus ligat vulnera ſubditi vulnerati? Quis facit ſecū miſerico͛diā? Quis ducit eum in ſtabulum/in eccleſiā vbi paſcunt̄ animalia manſueta? Quis ſtabulari᷒ ei ſupererogat ad hec Luc.x.xlv.di.diſciplinā.de pe.⁊ re.oīs.§.ſacerdos. Immo quis eum extra ſtabulū ⁊ extra ſynagogam nō eiicit? Jo.ix. Quis em̄ hodie Joſeph ſaluato͛ egypti frumenta populis diuidit? Gene.xli. Quis hodie cū Job liberat pauperem vociferantē:⁊ pupillum cui non erat adiuto͛.⁊ eſt oculus ceco:⁊ pes claudo:⁊ pater pauperum:⁊ cauſam quā neſcit diligentiſſime inueſtigat:vt cōterat molas iniqui:⁊ de dentibus ei᷒ auferat p͛edā:⁊ ſit merentiū conſolato͛? Job.xxix. Et quis cū eo de p͛elatis hodie flet cum afflicto:⁊ cōpatitur anime pauperi? Job.xxx. Et quis hodie p͛elato͛ū eccleſie non negat pauperibus quodvolūt ⁊ oculos viduarū expectare non facit? ⁊ nō comedit buccellam ſuā ſolus.⁊non comedit pupillus ex ea. Et q̇s non deſpicit p͛etereuntē:eo ꝙ nō habuit indumentū: ⁊ abſq͛ operimēto pauperē ſi non benedixerunt latera eius ei de velleribus ouiū ſuarum calefactus eſt? Et cui nō manet peregrinus foris:et cuius oſtium viato͛i ſemper pateat? Job.xxxi. Quis p͛elato͛ū poterit dicere verbū Moyſi: Tu ſcis ꝙ nec aſellum quidem vnq̄ acceperim ab eis:nec afflixerim quemq̄ eo͛ū? Numeri.xvi. Quis p͛elato͛ū hodie habet frontē dicendi cū Samuele ſubditis. Loq̇mini de me co͛am dño ⁊ co͛ā chriſto eius:vtrū bouem cuiuſq̄ tulerim aut aſinū:ſi quempiā calūniatus ſum:ſi opp͛eſſi aliquem:ſi de manu cuiuſq̄ munus accepi: ⁊ cōtemnam illud hodie reſtituamq͛ vobis.i.Reg.xii. Quis p͛elato͛ in inuidiā hodie incidit maio͛ū p͛o eo ꝙ fregit vaſa myſtica cum Amb.⁊ captiuos redemit.lxxxvi.di.non ſatis.in fi. Quis eo͛ū cum eo vaſa eccleſie cōminuta deinde conflata dat pauperibus ⁊ captiuis.xii.q.ii.aurū. Quis p͛eſidentium audet hodie dicere ſubditis per eum co͛rectis: Munde ſunt man᷒ mee a ſanguine:id eſt a peccato oīm veſtrum? Actu.xx.xliii.di.epheſiis. Sed vtinā viri ſanguinum non ſint ſicut multi q̄ non dimidiant dies ſuos.pſ̄.liiii. Ubi inueniemus Samuelem lugētem Saul.i.Reg.xv. Dauid eumdē.ii.Reg.i. Nolanum epiſcopū Paulinū vt narrat Greg.in dialogo vendentem ſe Uandalis pro filio vidue parochiane ſue? Remāſerūt nūc ſua ⁊ co͛nua ⁊ indumenta pontificalia. Defecit miſerico͛dia. Remanſit autho͛itas. Abiit vite veritas. Stelle p͛elati nō dederunt lumen in cuſtodiis ſuis. Baruch.iii. ceciderunt de celo.Mat.xxiiii. Draco traxit ſecū.vtinā non maio͛em tertiam partem ſtellarum.Apoc.xii. Galli nō cantant: quia gallinacei:id eſt caſtrati ⁊ pingues effecti ſunt.Eſa.xxii. Canes lingua ſaniferi/muti effecti ſunt. xliii.di.ſit recto͛ Eſa.lvi. Uacce de ſamaria pingues p͛elati crapulati ⁊ ditati. Amos.iiii.non mugiunt:neq͛ Bethſamis via recta gradiuntur q͛ pingues ſunt:⁊ de filiis nō curant.i.Reg.vi. Cuſtodes epiſcopi chartas cuſtodiūt.cōtra illud.xvi.q.i.in canonibus.⁊ ſententiis chartas implent:⁊ dicunt. Numquid ego cuſtos fratris mei ſum.q.d.non. Geñ.iiii. de pe.di.i.§.euidēter. P͛o͛eta:id eſt recto͛ nauis a p͛o͛a do͛mit in puppi.vii.q.i.ſciſcitaris.⁊ amiſſo clauo nauicula periclitatur fluctib᷒. P͛ouer.xxiii.i.q.iiii.nauicula. Primipilarii terga verterūt:⁊ vexillo dirupto exercitus p͛oſtratus eſt. Sacerdotes non dixerunt/vbi eſt domin᷒? et tenentes legem neſcierunt eū. Paſto͛es p͛euaricati ſunt in domino:⁊ p͛ophetauerūt in Baal.i.vt deuo͛ent̄.nam Baal deuo͛atio interp͛etatur:⁊ idola ſecuti ſunt.Hiere.ii. P͛opheta ⁊ ſacerdos polluti ſunt:⁊ in domo dei malū inuentum eſt:⁊ in p͛ophetis ſamarie vidit domin᷒ fatuitatem. Et in p͛ophetis hieruſalē vidit dominus ſimulationem adulterium/⁊ iter mendacii:⁊ confo͛tat manus peſſimo͛um vt non conuertatur vnuſquiſq͛ a malitia ſua P͛opterea hec dicit dominus exercituum ad p͛ophetas. Ecce ego cibabo eos abſinthio:⁊ potabo eos felle. A p͛ophetis enim Hieruſalē eſt egreſſa pollutio ſuper omnem terram.Hiere.xxiii. Nomine autem p͛ophetarum docto͛es intelligūtur.xliii.di.ſit recto͛. Hodie effeminati p͛incipes dominant̄ ⁊ cōcupiſcētia garrula in ſolio ſedet. Archiflamines filum depoſuerunt:⁊ ſignum in eis non eſt. xxi.di.c.i.✱.ſacerdotes. Erro͛ū magiſtri cathedrati ſunt: ſed veritatis diſcipuli non fuerunt.ar.xxxvii.di.relatum. xxiiii.q.i.cum beatiſſimis. Non p͛ecedunt arietes:⁊ ideo oues aberrant.vii.q.i.ſciſcitaris. Duces ceci ſunt:et ideo ſubditi foueis dilabunt̄.xxxviii.diſt.que ipſis.ex̄ de eta.et qua.cum ſit. Mediato͛es de medio receſſerūt:⁊ ideo ſanguis effuſus eſt. Aduocati p͛euaricati ſunt ⁊ ideo cauſa perit.ar.ii.q.iii.§.notandum.⁊.§.p͛euaricato͛. Judices in muneribus iudicant:⁊ ideo iuſtitia exulat.i.q.i.duces xi.q.iii.pauper. Radix deſiccata eſt vel co͛roſa vermib᷒: ⁊ ideo folia pallida ⁊ fructus marcidi:quia qualis arbo͛ talis fructus.Mat.vii. Capita languerunt.⁊ ideo membra dolent.vi.q.i.ex merito. Egroti ſe medicos iactitant. Mortui alios reſuſcitant. Ceci illumināt. Claudi p͛educes ſunt ⁊ p͛ecurſo͛es. Pueri magiſtri ſenio͛um ſunt.ſed non ſunt tales pueri de quibus.lxxviii.di.§.hoc regulariter. Somniato͛es p͛ophetizant. Hiere.xxiii. Coniugia frequētantes/ho͛tato͛es viduitatis ſunt. xxvi.diſti.vna. Exempla vite defecerunt:et ideo ſubditi co͛ruerunt. vt p͛eal.c.ex merito.⁊ extra de vo.et vo.re.magne. Sed potentes potēter to͛menta patientur.viii.q.i.illud.⁊ Judicium duriſſimū iis qui p͛eſunt. Sapi.vi. ¶ E Sicut tamen ſepe dixi ſuperius: agant quicquid velint ſummus pontifex ⁊ alii p͛elati eccleſiarum:ab eo͛um tamen obedientia recedendum non eſt.viii.q.iiii.nōne.ii.q.vii.ſacerdotes ⁊ reliqui.vbi de hoc ibi vide. Non ergo habeam᷒ deū alienum nec deum recentem.pſ̄.lxx. Heb.xiii. Jeſus chriſtus heri ⁊ hodie ipſe ⁊ in eternum.vbi Bernar. Heſternū quidem ab initio ſeculi vſq͛ ad dominicam aſcenſionem. Hodiernum vero diem exinde vſq͛ ad cōſummationem mundi. Eternum intellige poſt cōmunem omnium reſurrectionem. Nec eccleſiam nouā:quia vna eſt vetus et noua.vii.q.i.deinq͛.xxxii.q.iiii.recurrat.vbi de hoc.⁊ dixi ſup͛a. Unus eius ſponſus ⁊ chriſti vicarius generalis:quē in terris nemo iudicat: quia ſolus ipſe facto͛um ſuo͛um indigno͛um/ſiqua ſunt/ſolum deum habet vlto͛em.quo excepto/quiuis alius homo quātūuis magnus habet ſuper ſe deum ⁊ hominem impia vlciſcentem.ix.q.iii.alio͛. Agat quicquid vult:domin᷒ eſt:pater eſt:iudex eſt:occidat:⁊ ſi occiderit me in ip̄o ſperabo Job.xiii. Anathematizet:perſequatur:non fugio niſi ad eum ſicut dicit Aug.

A p͛elato͛ obedientia nō eſt receddum.

Digitized by Google

de deo cuius ipſe vicarius. Deus ira timendus eſt: vt ab
ipſo fugiatur ad ipſum. ſicut facit paruulus cum videt
patrem iratū proſternēs ſe ante ipm: miſericordiā rogās
quaſi fugiens a manu ferientis ad pedes miſerētis. ſic ⁊
nos ad ei⁹ vicariū faciam⁹: proſternamur ad pedes mie
ſue: fugiētes ab ei⁹ ira ſtimulāte ad ei⁹ miam indulgētē.
¶ F Si eccleſia humiliatur: id eſt conculcatur: ad cui⁹
confugiemus auxilium? ⁊ vbi relinquemus gloriam no-
ſtram. ix. q. iij. aliorum. Non recalcitro: quia extra eā gra-
tia dei/miſericordia dei nō eſt. Si (quod abſit) iniuſte iu-
dicar: ſuffero. Si iuſte: veniam peto: ſed non apoſtato. nec
a petra recedo. xix. di. in memoriam. et. c. ita dñs. ne ab eo
collidar? Et quo irem? Et vbi cōmunicarē? Joā. vi. xxiiij.
q. i. §. ſi autem. Et vbi viuerem. xxiiij. q. vij. quēadmodum.
Et vbi ſaluarer? xxiiij. q. i. quicumqȝ. Extra arcam/diluui-
um eſt. xxiiij. q. i. quoniam. Extra colūbā/amaritudo eſt.
xxiiij. q. i. loquar. Extra hortū cōcluſum/diuiſio eſt. xxiiij.
q. i. omnib⁹. Extra fontem/ſiccitas eſt. ibidem. Extra beth-
leem/que eſt domus panis viui. Joā. vi. de con. diſt. ij. ſic-
ut. eſuries eſt. Extra dñam gentiū/dura mortis ſeruitus
eſt. lxxix. di. oportebat. Abſqȝ tunica inconſutili inſciſſa al-
geſco frigore. c. xvi. q. vij. ſicut. Mēbrum ſum putridū ⁊ ab-
ſciſſum ſi ſeparer a corpore. p̄ce. c. quemadmodum. Extra
domū agnum non comedam. xxiiij. q. i. quia. Extra vineā
domini ſabaoth. Eſa. vi. vinum pungitiuum ⁊ cōpuncti-
uum. pſ̄. lix. Potaſti nos vino cōpunctionis. Et letificati-
uum. pſ̄. ciij. Vinum letificat cor hominis: non bibā. Re-
ginam deauratam adſiſtentem a dextris chriſti. pſ̄. xliiij.
eccleſiā intueor. Decora eſt. Non habet in ſe maculā/neqȝ
rugam. Ephe. v. xxi. di. q̄uis. Incorrupta eſt. Pudica eſt.
Vnius cubilis ſanctitatem caſto pudore cuſtodit. xxiiij.
q. i. loquitur. in ſi. Nunq̄ in ſe cecidit: neqȝ cadet. q: Petr⁹
romanus eam ſuſtentat. xxi. di. §. i. in ſi. de pe. di. ij. ſi enim.
vltra duas colū. Colliditur. turbatur. xxiij. di. in nomine
domini. xij. q. i. futurā. Exterius denigratur: quia militat
ſed gloria eius abintus. pſ̄. xliiij. Fuſca eſt et decolorata:
q: decolorauit eam ſponſus eius/ſol obſcuratus. Cañ. i.
quia non eſt ei ſpecies: neqȝ decor. Eſa. liij. Sponſa eius
luna in ſanguinem vertitur. Luce. xxi. q: mutatur: quia in
malis filijs turbatur. et ideo quia Judas erat ibi nauis
Petri periclitabatur. xxiiij. q. i. non turbatur. ſed tūc in ca-
nō ſubmerſus eſt: ſȝ proditor diuiſus/et ad phariſeos diui-
ſos vadēs/pro cōſilio/ſuſpēſus eſt. Mat. xxvij. de pe. di. vi.
ꝗ vult. ⁊ di. ij. iudas eſt. ⁊. c. ſeq. Caueant diuiſores: caueāt
diſperſores: q: pſ̄. xlv. De⁹ in medio ei⁹/ſponſe: nō cōmo-
bitur/in fidelib⁹ ſuis membris fixis Petro. Non habet ex
ſe eccleſia filios priuignos: quia ex ſe omnes filios legiti-
mos generauit. de con. di. iiij. mater eccleſia. Diuiſi/quo-
cumqȝ nomine cenſeantur/non ſunt eius re ⁊ merito erſi
numero. de con. di. iiij. eſt vnitas. de pe. di. i. eccleſia. Adul-
terini ſunt qui que ſua ſunt: nō que matris: querunt. viij.
q. i. ſunt in eccleſia. Vocant matrem eccleſiam: fingunt ſe
habere matrem: ſed nouerca eſt eis: quia ipſi non ſunt fi-
lij ⁊ ideo abijcit eos. Non habent characterem filiorum
⁊ diſcipulorum. Character autem eſt ſtigma domini ieſu
per quod ſpecialiter ſui filij legitimi a ſpurijs ⁊ māſerib⁹
diſtinguūtur. Vnitas eſt: charitas eſt. Vnde Joā. xiij. In
hoc cognoſcent omnes quia mei eſtis diſcipuli ſi dilectio-
nem habueritis ad inuicem. Vbi Chryſ. Pretermittens
autem miracula que erant facturi: ab amore deſignat/di-
cens. In hoc cognoſcent ⁊c. Hoc enim eſt quod maxime
homines ſanctos oſtendit: hos enim dicit eſſe diſcipulos.
Item ibi Aug. Tamꝗ alia munera mea habent vobiſcū
etiam non mei: non ſolum naturam/vitā/ſenſum/ratio-
nem/⁊ eam ſalutem que hominibus ⁊ pecoribus cōmu-
nis eſt: verum etiam linguam/ſacramenta/propheciam/
fidem/ſcientiam/diſtributionem rerum ſuarum pauperi-
bus/⁊ traditionem corporis ſui vt ardeant: ſed quoniam
charitatem non habent: vt cymbala concrepant: nihil eis
prodeſt. Ad hec. i. ad Cor. xiij. i. q. i. vide. de pe. di. iij. ſiquis.
¶ Agareni filij agar habeant ſibi ⁊ poſteris ſuis mune-
ra terrena: que Abraam deus pater multarum gētium
quia chriſtianorū/dimittet eis ſicut ſeruis terre. diuiſis ab
Iſaac chriſto legitimo herede. Geneſ. xv. ⁊. xxi. lvi. di. hiſ-
mael. Det autem filio ſuo Iſaac chriſto quod eſt gaudiū
noſtrum ⁊ filijs eius coheredibus eius. Ro. viij. heredita-
tem immarceſſibilem ⁊ incontaminatam ⁊ incorruptibi-
lem conſeruatam in celis. i. Pet. i. A quibus Belial abſqȝ
iugo obedientie chriſti ⁊ angeli eius diuiſi/a ſuis fratri-
bus angelicis obedientia fixis in celum aereum expoſiti
fulgoribus tonitruis ⁊ tempeſtatibus ⁊ guerris cōtinu-
is/ceciderunt traditi in tartarum rudentibus inferni. ij.
Pet. ij. in iudicium magni dei vinculis eternis ſub caligi-
ne reſeruati. Jude. i. c.

Gratia ſpiritusſancti Fini-
tur prima pars huius
operis feliciter.

Digitized by Google

¶ Primus Articulus Secũde partis huius operis.

IAm nũc reſtat de ſecunda parte iſti⁹ operis tra
ctare: que eſt de plãctu eccleſie.
Prima enim pars dei beneficio
expedita eſt: que eſt de ſtatu ec-
cleſie. in qua expeditũ eſt de ec-
cleſie fundamẽto: ⁊ eius iuriſdi
ctione: ⁊ potentia: et ſanctitate:
⁊ dñi pape ⁊ alioꝝ prelatorum.
Nunc cum Job deduco calamũ/ dicẽs. Verſa eſt in luctũ
cithara mea: ⁊ organum meũ in vocem flentiũ. Job.xxx.
in fi. De planctu igitur eccleſie/ q̃ quaſi in filijs ⁊ membꝛis
ſuis a puritate ⁊ ſanctitate ſua quodammodo defecit: et
ideo plangẽda eſt cum Hiere. Thꝛẽñ. per totũ. omni dili-
gẽtia pertractabo. Et quare ſit plãgenda: quia ꝓpter ca-
ſum ſuũ. Et quõ manente ſua iuriſdictione ⁊ potentia in
ſtatibus ſuis quantũ ad ſanctitatẽ defecerit: in ſequenti-
bus declarabo. ¶ A Et licet ſupꝛa in parte pꝛima iſti⁹
operis/ de malis filijs iſti⁹ ſancte eccleſie prelatis ⁊ alijs/
in multis locis tetigerim: Hic tñ latius de ſingulis ſtati-
bus quaſi a ſanctitate ruentib⁹ diſſeram. nõ iudicans ve-
ritatẽ potentie eccleſie vt ſupꝛa plene ⁊ pluries pꝛobaui.
Sed peccata membꝛoꝝ ipſius eccleſie coꝛruptorum. Eſt
eñ condẽnandũ vitiũ: non ſancta iuriſdictio/ aut natura
lxxxvi. diſt. odio. xxiij. q. iiij. duo. Dicam igit̃ ⁊ plãgam cum
Hiere. Thꝛẽñ. iij. poſt medi. Diuiſiones aquarũ deduxit
oculus me⁹: in cõtritione filie populi mei. Oculus meus
afflictus eſt: nec tacuit eo ꝙ non eſſet requies. donec reſpi
ceret ⁊ videret dñs de celis. Ne auertas dñe aurem tuã a
ſingultu meo/ ⁊ clamoꝛib⁹. Iterũ plangã cum eodẽ Hie-
re. matrẽ meam eccleſiã. ⁊ dicam. Quis dabit capiti meo
aquã: ⁊ oculis meis fontẽ lachꝛymarũ? Et ploꝛabo die ac
nocte interfectos/ ſubaudi in aïa/ filie ſcꝫ eccleſie/ populi
mei. Quis dabit me in ſolitudine diuerſoꝛum viatoꝛũ? Et
derelinquã populũ meũ: ⁊ recedam ab eis: q: oẽs adulte-
ri ſunt/ ⁊ cetus pꝛeuaricatoꝛũ: ⁊ extenderũt linguã ſuam
quaſi arcũ mendacij/ ⁊ non veritatis. Confoꝛtati ſunt in
terra: q: de malo ad malũ egreſſi ſunt: ⁊ me non cognoue-
rũt/ dicit dñs Hiere. ix. in pn. Vere ⁊ veriſſime obſcuratũ
eſt aurũ. Thꝛe. iiij. cõmento: hic ꝓ parte iſtud. c. ⁊ iterũ. ſ.
in vij. ar. perfecti⁹. Status ſanctus eccleſie mutat⁹ eſt co-
loꝛ optim⁹ virtutũ in vitia. Diſperſi ſunt lapides ſanctua-
rij. i. eccleſie clerici ⁊ religioſi: q̃ ſunt fundamenta eccleſie.
ex de elec. fundamenta. lib. vi. In capite oĩum platearũ. pla
tea lata vita laicoꝝ eſt. Unde Luc. xiiij. ⁊. xxiij. q. iiij. diſpli-
cet. in fi. Exi cito i plateas. ¶ B Dicit Amb. ad plateas:
vt de latioꝛibus vitijs ad anguſtam venirent viã. vñ ⁊ pla
tea latioꝛ eſt ꝙ̃ vicus: ⁊ a latitudine nomẽ accepit. In pla
teis eñ ſunt diuites: q: lata eſt via que ducit ad moꝛtem.
Mat. vij. ⁊ Luc. xiij. Eſa. lix. Coꝛruit in plateis veritas: et
equitas nõ potuit ingredi. Unde Aug. Quidã ſunt q̃ va-
gant̃ per cãpos licentie: putantes licitũ/ quicquid eſt libi
tũ: qui laxas ſibi fecerũt habenas: effrenata libertate vtẽ-
tes/ ⁊ frenũ continẽtie detrectantes. Diſperſi ergo ſunt la
pides ſanctuarij in capite platearũ: q: clerici ⁊ multi reli-
gioſi capita ſunt hodie ⁊ exẽpla relaxationis oĩs vite lai-
cis/ q̃ laxioꝛem vitã tenent. Et hoc eſt ſm Hiero. qð vehe-
mẽter eccleſiã dei deſtruit: melioꝛes eſſe laicos ꝙ̃ clericos.
viij. q. i. qualis. ad idẽ. e. cauſa. ⁊. q. c. verioꝛ. c. quid aũt. c. il-
lud. Clerici eñ laicos loco ⁊ religione ⁊ ſanctitate debẽt
pꝛecellere. diſt. iiij. deniq̃. i. q. i. viliſſimus. lxi. di. in ſacerdo
tibus. xxv. di. §. nunc autẽ. v. noïe. Filij ſyon/ clerici filij ec-
cleſie ſpeculantia/ inclyti virtutib⁹: que ſunt anime nobili
tas. iuxta illud. Nobilitas ſola eſt/ animũ que moꝛibus oꝛ
nat. ar. xxiij. q. iiij. ſi nõ ex fidei. ⁊ amicti auro pꝛimo/ oꝛna-
ti fide/ charitate infoꝛmati. de peni. diſt. ij. circũciſio. quo-
modo deputati ſunt in vaſa teſtea: fragilia/ vilia? xxiij. q.
iiij. qui ſm. nullis tentationibus reſiſtentes. Filia populi
mei. lxviij. di. quoꝛum. eccleſia/ crudelis in pꝛelatis ſeuiſſi-
mis in tyꝛãnis. x. q. iij. quia. cũ. c. ſeq. quaſi ſtrutio in deſer-
to/ q̃ exponit oua ſua. Pꝛelati multi ſuos filios ſpoliãtes
ꝓſequentes/ ⁊ ad literã occidentes. pꝛe. c. quia. Qui veſce
bãtur voluptuoſe in virtutibus ⁊ ſanctis exẽplis/ eccleſia
pꝛimitiua. xij. q. i. c. ij. interierunt in vijs/ in via larga ⁊ re-
laxata: que ducit ad moꝛtẽ. ¶ C Unde Mat. vij. ⁊ Luc.
xiij. Intrate per anguſtã poꝛtam: q: lata poꝛta ⁊ ſpacioſa
via que ducit ad perditionem: ⁊ multi ſunt qui intrãt per
eã. ꝙ̃ anguſta poꝛta/ ⁊ arcta via que ducit ad vitã: ⁊ pauci Paſſio
ſunt qui inueniunt eam. vbi Chꝛyſ. Tres ſunt naturales carnalis
paſſiões ⁊ intime carnis. pͥmo eſca ⁊ potus. deinde amoꝛ triplex.
viri ad mulierẽ. tertio loco ſomnus. ⁊ ideo graui⁹ eſt eas
a natura carnali pꝛecidere ꝙ̃ ceteras paſſiões. ⁊ ideo nul
lius paſſionis abſtinẽtia ſic ſanctificat coꝛpus/ ſicut ꝙ ho
mo ſit caſtus: ieiunãs: ⁊ vigilans. perſeuerãs ergo ꝓpter
has iuſtitias ⁊ potiſſimũ pꝛopter laboꝛioſiſſimũ ieiuniũ
dicit. Intrate per anguſtam poꝛtã ⁊c̃. Poꝛta perditionis
eſt diabolus: per quẽ introitur in gehennã. Poꝛta vite eſt
chꝛiſtus: per quẽ introitur in regna celeſtia. Lata aũt poꝛ-
ta dicitur diabolus eſſe: nõ magnitudine poteſtatis. ſ. extẽ
ſus. Sed effrenate ſuperbie licẽtia dilatatus. Poꝛta autẽ
anguſta dꝛ eſſe chꝛiſtus nõ paruitate poteſtatis exiguus:
ſed humilitatis ratione collectus. quia quẽ totus non ca
pit mũdus/ ſeipm inter anguſtias vteri virginalis inclu-
ſit. Via aũt perditionis eſt oĩs iniquitas. Dicitur aũt ſpa
tioſa: quia non eſt intra regulã diſcipline incluſa. ⁊ ambu
lãtes in ea quicquid eos delectauerit hoc ſequũtur. Via
aũt vite dicitur oĩs iuſtitia: ⁊ ꝓpter contrarias cauſas eſt
arcta. Cõſiderandũ aũt ꝙ niſi quis perambulauerit per
viã: non põt venire ad poꝛtã. qui enim nõ ambulat per viã
iuſtitie: impoſſibile eſt vt vere chꝛiſtũ cognoſcat. Simili-
ter nõ incurrit in manꝰ diaboli: niſi q̃ in via ambulat pec-
catoꝛũ. hucuſq̃ Chꝛyſ. q̃ etiã dicit. Sed quũ poſtea dicat/
Iugũ meũ ſuaue eſt: ⁊ onus meũ leue. Mat. xi. qualiter
hic anguſtã viã eſſe ait ⁊ arctam? Sed poſt laboꝛes ⁊ ſu-
doꝛes in bonũ finem deuenire/ ſcꝫ in vitã/ ſufficiẽs eſt mi-
tigare eos q̃ agones patiunt̃. Si enim tẽpeſtates nautis/
⁊ vulnera militibus leuia ſunt ꝓpter ſpem pꝛemioꝝ: mul
to magis quũ celum pꝛeiacẽs fuerit: et immoꝛtalia pmia:
nullũ aliquis ſentiet imminentiũ periculoꝛũ. Sed ⁊ exẽ-
plũ chꝛiſti pꝛeducis pꝛo nobis patientis leue noſtrũ facit
certamen. Qui eñ in agone certat: quũ viderit pꝛincipẽ
admittentẽ laboꝛes agonũ: animoſioꝛ fit. Ne igitur meſti
ſimus quũ multa hic contigerint triſtia: q: arcta eſt via/
ſed nõ ciuitas. Ideo neq̃ hic quietem opoꝛtet expectare:
neq̃ ibi triſte aliq̃d pꝛeſtolari. Dicens aũt qm̃ pauci ſunt
qui inueniũt eam. rurſus hic multoꝛũ deſideria ſignifica-
uit: ⁊ audientes erudiuit/ nõ multoꝛũ pꝛoſperitatib⁹ attẽ
dere: ſed paucoꝛũ laboꝛibus. hucuſq̃ Chꝛyſo. ſ. in Thꝛẽñ.
c. iij. ſuper litera Teth. v. Item hoc iugum. §. Aleph. in. vi.
ar. Itẽ Amos. vi. Ve qui ſeparati eſtis in diẽ malum: qui
doꝛmitis in lectis ebur neis: ⁊ laſciuitis in ſtratis veſtris.
qui comeditis agnũ de grege/ ⁊ vitulũ de medio armen-
ti. Ber. Quid ad hec dicitis vos guloſi ⁊ luxurioſi? quoꝝ
deus venter eſt. Phil. iij. quoꝝ vſus aut in ventre aut ſub
vẽtre. q̃ in luxurijs enutriſtis coꝛda ⁊ coꝛpoꝛa veſtra. Iac.
v. Pinguedo carnis/ delicie coꝛpoꝛis/ ſaturitas ventris/
aut ante moꝛtẽ vos deſeret: aut vos illa relinquetis in moꝛ
te. ¶ D Sequit̃ in Thꝛẽñ. iiij. Qui nutriebãtur in cro-
ceis/ ſancti clerici charitate rubicũdi: ⁊ mũditia foꝛmoſi. Ob ni-
ad exemplũ chꝛiſti candidi ⁊ rubicundi. Cañ. v. Amplexa miã ſcele
ti ſunt ſtercoꝛa. foꝛnicationũ ⁊ immũditiarum. pš. lxxxij. rum fre-
Diſperierunt in Endoꝛ. q̃ interpꝛetat̃ fons generationis. quentiã
quia plena eſt eccleſia filijs clericoꝝ. Unde opoꝛtuit eccle euilue-
ſiam de eis facere titulos ſpeciales/ ⁊ tractatũ. ex̃ de filijs runt cle-
pꝛeſby. ⁊ de cohabi. cleri. ⁊ mu. ⁊. lvi. di. Facti ſunt vt ſter- rici.
cus terre. i. fetidi ⁊ abominabiles. Iohel. i. Cõputruerũt
iumenta in ſtercoꝛe ſuo. Greg. Iumẽta in ſtercoꝛe putre-
ſcere/ eſt carnales homines in carne vitã finire. Tale ſter-

Digitized by Google

Digitized by Google

¶ Primus Articulus Secũde partis huius operis.

Iam nũc reſtat de ſecunda parte iſti⁹ operis tractare: que eſt de plãctu eccleſie. Prima enim pars dei beneficio expedita eſt: que eſt de ſtatu eccleſie. in qua expeditũ eſt de eccleſie fundamẽto: ⁊ eius iuriſdictione: ⁊ potentia: et ſanctitate: ⁊ dñi pape ⁊ aliorũ prelatorum. Nunc cum Iob deduco calamũ/dicẽs. Verſa eſt in luctũ cithara mea: ⁊ organum meũ in vocem flentiũ. Iob.xxx. in fi. De planctu igitur eccleſie/q̃ quaſi in filijs ⁊ membris ſuis a puritate ⁊ ſanctitate ſua quodammodo defecit: et ideo plangẽda eſt cum Hiere. Thren. per totũ. omni diligẽtia pertractabo. Et quare ſit plãgenda: quia ꝓpter caſum ſuũ. Et quõ manente ſua iuriſdictione ⁊ potentia in ſtatibus ſuis quantũ ad ſanctitatẽ defecerit: in ſequentibus declarabo. ¶ A Et licet ſupra in parte prima iſti⁹ operis/de malis filijs iſti⁹ ſancte eccleſie prelatis ⁊ alijs/ in multis locis tetigerim: Hic tñ latius de ſingulis ſtatibus quaſi a ſanctitate ruentib⁹ diſſeram. nõ iudicans veritatẽ potentie eccleſie vt ſupra plene ⁊ pluries probaui. Sed peccata membrorũ ipſius eccleſie corruptorum. Eſt eñi condẽnandũ vitiũ: non ſancta iuriſdictio/aut natura lxxxvi. diſt. odio. xxiij. q. iiij. duo. Dicam igit ⁊ plãgam cum Hiere. Thren. iij. poſt medi. Diuiſiones aquarũ deduxit oculus me⁹: in cõtritione filie populi mei. Oculus meus afflictus eſt: nec tacuit eo ꝙ non eſſet requies. donec reſpiceret ⁊ videret dñs de celis. Ne auertas dñe aurem tuã a ſingultu meo/⁊ clamorib⁹. Iterũ plangã cum eodẽ Hiere. matrẽ meam eccleſiã. ⁊ dicam. Quis dabit capiti meo aquã: ⁊ oculis meis fontẽ lachrymarũ: Et plorabo die ac nocte interfectos/ſubaudi in aĩa/filie ſcʒ eccleſie/populi mei. Quis dabit me in ſolitudine diuerſorium viatorũ: Et derelinquã populũ meũ: ⁊ recedam ab eis: q2 oẽs adulteri ſunt/⁊ cetus preuaricatorũ: ⁊ extenderũt linguã ſuam quaſi arcũ mendacij/⁊ non veritatis. Confortati ſunt in terra: q2 de malo ad malũ egreſſi ſunt: ⁊ me non cognouerũt/dicit dñs Hiere. ix. in pn. Vere ⁊ veriſſime obſcuratũ eſt aurũ. Thre. iiij. cõmento: hic ꝓ parte iſtud. c. ⁊ iterũ. ſ. in vij. ar. perfecti⁹. Status ſanctus eccleſie mutat⁹ eſt colo: optim⁹ virtutũ in vitia. Diſperſi ſunt lapides ſanctuarij. i. eccleſie clerici ⁊ religioſi: q̃ ſunt fundamenta eccleſie. ex̃ de elec. fundamenta. lib. vi. In capite oĩm platearũ. platea lata vita laicoꝝ eſt. Vnde Luc. xiiij. ⁊ xxiij. q. iiij. diſpliſcet. in fi. Exi cito ĩ plateas. ¶ B Dicit Amb. ad plateas: vt de latioribus vitijs ad anguſtam venirent viã. vñ ⁊ platea latior eſt ꝙ̃ vicus: ⁊ a latitudine nomẽ accepit. In plateis eñi ſunt diuites: q2 lata eſt via que ducit ad mortem. Mat. vij. ⁊ Luc. xiij. Eſa. lix. Corruit in plateis veritas: et equitas nõ potuit ingredi. Vnde Aug. Quidã ſunt q̃ vagant per cãpos licentie: putantes licitũ/quicquid eſt libitũ: qui laxas ſibi fecerũt habenas: effrenata libertate vrẽtes/⁊ frenũ continẽtie detrectantes. Diſperſi ergo ſunt lapides ſanctuarij in capite platearũ: q2 clerici ⁊ multi religioſi capita ſunt hodie ⁊ exẽpla relaxationis oĩs vite laicis/q̃ laxiorem vitã tenent. Et hoc eſt ſm Hiero. qđ vehemẽter eccleſiã dei deſtruit: meliores eſſe laicos ꝙ̃ clericos. viij. q. ſ. qualis. ad idẽ. c. cauſa. ⁊. q. c. verior. c. quid aũt. c. illud. Clerici eñi laicos loco ⁊ religione ⁊ ſanctitate debẽt precellere. diſt. iiij. deniq3. ſ. q. ſ. viliſſimus. lxi. di. in ſacerdotibus. xxv. di. §. nunc autẽ. ꝟ. noĩe. Filij ſyon/clerici filij eccleſie ſpeculantis/inclyti virtutib⁹: que ſunt anime nobilitas. iuxta illud. Nobilitas ſola eſt/animũ que moribus ornat. ar. xxiij. q. iiij. ſi nõ ex fidei. ⁊ amicti auro primo/ornati fide/charitate informati. de peni. diſt. ij. circũciſio. quomodo deputati ſunt in vaſa teſtea: fragilia/vilia: xxiij. q. iiij. qui ſm. nullis tentationibus reſiſtentes. Filia populi mei. lxxviij. di. quorum. eccleſia/crudelis in prelatis ſeuiſſimis in tyrãnis. x. q. iij. quia. cũ. c. ſeq. quaſi ſtrutio in deſerto/q̃ exponit oua ſua. Prelati multi ſuos filios ſpoliãtes perſequentes/⁊ ad literã occidentes. pre. c. quia. Qui veſcebãtur voluptuoſe in virtutibus ⁊ ſanctis exẽplis/eccleſia primitiua. xij. q. ſ. c. ij. interierunt in vijs/in via larga ⁊ relaxata: que ducit ad mortẽ. ¶ C Vnde Mat. vij. ⁊ Luc. xiij. Intrate per anguſtã portam: q2 lata porta ⁊ ſpatioſa via que ducit ad perditionem: ⁊ multi ſunt qui intrãt per eã. ꝙ anguſta porta/⁊ arcta via que ducit ad vitã: ⁊ pauci ſunt qui inueniunt eam. vbi Chryſ. Tres ſunt naturales paſſiões ⁊ intime carnis. pmo eſca ⁊ potus. deinde amor viri ad mulierẽ. tertio loco ſomnus. ⁊ ideo graui⁹ eſt eas a natura carnali precidere ꝙ̃ ceteras paſſiões. ⁊ ideo nullius paſſionis abſtinẽtia ſic ſanctificat corpus/ſicut ꝙ homo ſit caſtus: ieiunãs: ⁊ vigilans. perſeuerãs ergo ꝓpter has iuſtitias ⁊ potiſſimũ propter laborioſiſſimũ ieiuniũ dicit. Intrate per anguſtam portã ⁊c̃. Porta perditionis eſt diabolus: per quẽ introitur in gehennã. Porta vite eſt chriſtus: per quẽ introitur in regna celeſtia. Lata aũt porta dicitur diabolus eſſe: nõ magnitudine poteſtatis. ſ. extẽſus. Sed effrenate ſuperbie licẽtia dilatatus. Porta autẽ anguſta dr̃ eſſe chriſtus nõ paruitate poteſtatis exiguus: ſed humilitatis ratione collectus. quia quẽ totus non capit mũdus/ſeipm̃ inter anguſtias vteri virginalis incluſit. Via aũt perditionis eſt oĩs iniquitas. Dicitur aũt ſpatioſa: quia non eſt intra regulã diſcipline incluſa. ⁊ ambulãtes in ea quicquid eos delectauerit hoc ſequũtur. Via aũt vite dicitur oĩs iuſtitia: ⁊ ꝓpter contrarias cauſas eſt arcta. Cõſiderandũ aũt ꝙ niſi quis perambulauerit per viã: non põt venire ad portã. qui enim nõ ambulat per viã iuſtitie: impoſſibile eſt vt vere chriſtũ cognoſcat. Similiter nõ incurrit in man⁹ diaboli: niſi q̃ in via ambulat peccatorũ. huc uſq3 Chryſ. q̃ etiã dicit. Sed quũ poſtea dicat/Iugũ meũ ſuaue eſt: ⁊ onus meũ leue. Mat. xi. qualiter hic anguſtã viã eſſe ait ⁊ arctam: Sed poſt labores ⁊ ſudores in bonũ finem deuenire/ſcʒ in vitã/ſufficiẽs eſt mitigare eos q̃ agones patiunt. Si enim tẽpeſtates nautis/ ⁊ vulnera militibus leuia ſunt ꝓpter ſpem premioꝝ: multo magis quũ celum preiacẽs fuerit: et immortalia pmia: nullũ aliquis ſentiet imminentiũ periculorũ. Sed ⁊ exẽplũ chriſti preducis pro nobis patientis leue noſtrũ facit certamen. Qui eñi in agone certat: quũ viderit principẽ admittentẽ labores agonũ: animoſior fit. Ne igitur meſtiſſimus quũ multa hic contigerint triſtia: q2 arcta eſt via/ſed nõ ciuitas. Ideo neq3 hic quietem oportet expectare: neq3 ibi triſte aliq̃d preſtolari. Dicens aũt qm̃ pauci ſunt qui inueniũt eam. rurſus hic multorũ deſideria ſignificauit: ⁊ audientes erudiuit/nõ multorũ proſperitatib⁹ attẽdere: ſed paucorũ laboribus. huc uſq3 Chryſo. ſ. in Thren. c. iij. ſuper litera Teth. ꝟ. Item hoc iugum. §. Aleph. in vi. ar. Itẽ Amos. vi. Ve qui ſeparati eſtis in diẽ malum: qui dormitis in lectis eburneis: ⁊ laſciuitis in ſtratis veſtris. qui comeditis agnũ de grege/⁊ vitulũ de medio armenti. Ber. Quid ad hec dicitis vos guloſi ⁊ luxurioſi: quoꝝ deus venter eſt. Phil. iij. quoꝝ vſus aut in ventre aut ſub vẽtre. q̃ in luxurijs enutriſtis corda ⁊ corpora veſtra. Iac. v. Pinguedo carnis/delicie corporis/ſaturitas ventris/ aut ante mortẽ vos deſeret: aut vos illa reliquetis in morte. ¶ D Sequit in Thren. iiij. Qui nutriebãtur in croceis/ſancti clerici charitate rubicũdi: ⁊ mũditia formoſi. ad exemplũ chriſti candidi ⁊ rubicundi. Can. v. Amplexati ſunt ſtercora. fornicationũ ⁊ immũditiarum. ps. lxxxij. Diſperierunt in Endor. q̃ interpretat fons generationis. quia plena eſt eccleſia filijs clericoꝝ. Vnde oportuit eccleſiam de eis facere titulos ſpeciales/⁊ tractarũ. ex̃ de filijs preſby. ⁊ de cohabi. cleri. ⁊ mu. ⁊. lvi. di. Facti ſunt vt ſtercus terre. i. fetidi ⁊ abominabiles. Iohel. ſ. Cõputruerũt iumenta in ſtercore ſuo. Greg. Iumẽta in ſtercore putreſcere/eſt carnales homines in carne vitã finire. Tale ſter-

Paſſio carnalis triplex.

Ob nimiã ſceleꝝ frequentiã euiluerunt clerici.

cus ꝛ omne mūdiale ſpernit Paulus: vt chriſtum lucrifa
ciat. Phil. iij. Eſt aūt aliud bonū ſtercus ſancte vilitatis ꝛ
humilitatis: de quo paup ſuſcitatur. pſ. cxij. Laudate pue
ri. vt ſedeat cū principib⁹ angelis. ſm illud. Preuenerunt
principes cōiuncti. pſ. lxvij. i. angeli cū principibus. id eſt
apoſtolis. ſm illud. pſ. xliiij. Cōſtitues eos pncipes. lxviij.
diſt. quorū. populi ſui. pſ. cxij. Et maio● effecta eſt iniqui
tas filie populi mei peccato ſodomoꝝ que ſubuerſa eſt in
momēto. Gen. xix. de pe. di. i. ſed ꝛ cōtinuo. q: eccleſia ma
gis recipiens de gratia ꝛ dignitate chriſti magis ingra
ta ꝛ magis ꝙ ſynagoga offendit. ar. xl. diſ. homo chriſtia
nus. cū ſi. Vn Mat. xi. Remiſſi⁹ erit terre ſodomoꝝ ꝛ go
morreorū in die iudicij ꝙ illi ciuitati. Vbi Hiero. Quia
ſodomitis ꝛ gomorreis nō fuit predicatū euangelium. ꝛ
Mat. xi. Dico vobis q: terre ſodomorū remiſſius erit in
die iudicij ꝙ tibi. loquit Capharnaū. vbi dñs multa mira
cula fecit. que maior eſt in condēnatione ꝑpter euangelij
preuaricationē ꝙ ſodoma ignorans chriſtū ꝛ euangeliū.
¶ E Et ſequit. Candidiores nazarei eius niue. Naza
rei interpretant virgulta vel floridi ſiue cuſtodiētes: aut ſe
parati mūdi vel vncti ſiue ſancti aut conſecrati. Tales
fuerūt clerici in eccleſia primitiua. virgulta virentia ſan
ctis operib⁹. vnde ꝛ colūba ad noe rediit portās ramum
virentis oliue. Gen. viij. ex de ſacra vnc. c. i. §. quia vero. in
fi. virens aūt non ſiccus aut areſcens eſt ramus bonum
opus factū in charitate. Greg. Nec habet aliqd ram⁹ bo
ni operis: ſi nō manet in radice dilectionis. Floridi puri.
vnde Cañ. i. Lectulus noſter floridus conſcientia pura ꝛ
bona. de pe. di. ij. charitas. ij. quaſi in fi. Cuſtodientes pre
cepta legis. pſ. cxviij. Vt cuſtodiā mandata tua. ꝛ iterum
pſ. xviij. In cuſtodiēdis illis retributio multa. Separati
mente a malis. xxiij. q. iiij. a malis. Mūdi corde Mat. v.
Beati mūdo corde. Aug. Hoc eſt enim ſimpliciter cor qđ
mundū cor. Chryſ. ibi. Mundos aūt hic ait vel eos q̄ na
turalē virtutē poſſident: ꝛ nullius ſibi malitie cōſcij ſunt:
vel eos qui in tēperantia cōſiſtūt: que maxime neceſſaria
eſt ad videndū deū. ſm illud Pauli ad Heb. xi. Pacem ſe
quimini cum oībus ꝛ ſanctimoniā: ſine qua nemo vide
bit deū. Vncti virtutib⁹. ex de ſacra vnc. c. i. Sancti maxi
me caſtitate. lxxxi. di. oportet. i. ad Theſſal. iiij. Hec eſt vo
lūtas dei ſanctificatio veſtra: vt ſciat vnuſquiſq ꝛc. Con
ſecrati ad ſeruitiū dñi. xij. q. ij. nulli. de cōſe. di. i. veſtimen
ta. ¶ Iſti (inquit) nazarei cādidiores niue interna ꝛ ce
lica mūditia. xxx. q. v. femine. Innocētia ꝛ puritate. de cō.
di. iiij. poſt baptiſmū. cum. c. ſeq. De cordis puritate ꝛ cor
poris mundicia clericorū ex de vi. ꝛ hone. cle. vt clericoꝝ. i.
rñ. De cordis puritate loquit Seneca ad Lucillū in epla.
lj. Proijce oia que cor tuū dilaniāt: que ſi nec aliter extra
hi poſſent: cor cū eis euellēdum eſſet. ꝛ in ſacris ordinib⁹
nihil tam dignū ſicut caſte viuere: quū caſtitas ſit premiū
cleri principiū ꝛ etiam fundamētū. in aut. quō opoꝛ. epiſ.
aut re. de. ad or. perdu. §. hec de deo amabilibus. Coll. ix.
Et loquēs alia lex de clericis ait. Quid enim ſtabile aut
firmū erit ſi ſanctitas incorrupta corrūpatur? C. de epiſ. ꝛ
cleri. ſi quemq̄. Nitidiores lacte. honeſti corporea caſtita
te. ꝛ ſic habētes zonam aureā ad mamillas. Apoc. i. id eſt
caſtitatem in affectu ꝛ effectu. Rubicūdiores ebore anti
quo. in cōpoſita ꝛ rubicunda verecundia honeſtatis: que
ingenuos prodit natales. lxxxvi. diſt. non ſatis. ꝛ que eſt
ſordidorū omniū inimica. angeloꝝ ꝛ virginitatis germa
na. ꝛ que deteſtatur filios infrunitos: ꝛ pudoratos ample
ctitur. xcvi. di. in ſcripturis. Sapphiro pulchriores. in omī
morū conſpicua venuſtate. ſic accipitur de peni. di. ij. prin
cipiū. vltra colū. ℣. ois lapis. ¶ F Et ſequit in Thren.
iiij. Denigrata eſt ſuper carbones facies eoꝝ. ſcȝ nazareo
rum qui erāt in eccleſia primitiua. nūc facies clericorum
id eſt intentio ꝛ cōſcientia. Cant. ij. Oſtende mihi faciem
tuā. Iob. xi. Si non permāſerit in tabernaculo tuo iniuſti
tia: tunc leuare poteris faciem tuā abſq macula. pſ. xlix.
Arguam te: ꝛ ſtatuam contra faciē tuam. Matth. vi. Fa
ciem tuā laua. id eſt cōſcientiā: vt ſit ſine macula. i. ſine ru
ga. Epheſ. v. Greg. Scriptura ſacra mentis oculis quaſi
quoddam ſpeculū opponitur: vt interna noſtra facies vi
deatur. ibi enim feda. ibi pulchra noſtra cognoſcim⁹. De
nigrata deturpata depra uata eſt ꝛ cauteriata. lxxiij. diſt.
in nomine patris. feditate ꝛ peruerſitate. non querēs que
chriſti ſunt ſed que ſua. Phil. ij. lxiij. diſt. noſſe. Eſa. xiij. Fa
cies cōbuſte vultus eorū. Super carbones. qui nigri ſunt.
Aug. Nigrior eſt conſciētia peccatoris coruo. Vn ꝛ Pau
lus ſimplex quēdam ingredientē eccleſiam in fornicatio
ne iacentē nigrum ꝛ triſtem facie vidit. Carbo etiā ignis
extinctus eſt. quia in clericis hodie ignis charitatis extin
ctus eſt: ꝛ ignis alienus in eis eſt. Ignis alienus. libido.
auaritia. ꝛ ois praua cupiditas eſt dicūt Adamantius ꝛ
Eſtius de peni. di. iij. inter hec. i. ℣. ignis. Iſti ſunt carbo
nes deſolatorij. pſ. cxix. Ad dominū cū tribularer clama
ui. Sunt ꝛ alij carbones peſtiferi: criminationes falſe. qs
ſepe clerici ꝛ accēdere ꝛ reaccendere moliūtur. ex hc pur.
ca. cū in iuuentute. Sequit. Et nō ſunt cogniti in plateis.
ſcȝ laicorū. quia eos ſubditi per verā obediētiam non co
gnoſcūt propter eorū malam vitā. quia per bonā vitam
que ſunt vera ſtigmata clericorū cognoſcuntur: ꝛ in reue
rentiam habentur. mali vero nō cognoſcūtur quū etiam
habitū propriū clericalem dimittant. ad hoc op. ar. coꝛꝫ
que legūtur ꝛ no. ex de ſen. exco. in audientia. ꝛ. c. ſi iudex.
lib. vi. ¶ Sequit. Adheſit cutis eorum oſſibus: aruit: ꝛ fa
cta eſt quaſi lignū. quia conuerſatio eorū etiam exterior
que eſt cutis arida ꝛ abſq pinguedine deuotionis eſt. de
qua pinguedine. pſ. lxij. Sicut adipe ꝛ pinguedine replea
tur anima mea. Et facta eſt ſicut lignū aridum: deputan
dū igni. Sicut eñ palmes in vite non manēs. Ioā. xv. vbi
Aug. Vnū ex duob⁹ palmiti cōgruit: aut vitis: aut ignis.
Si in vite non eſt: in igne erit. ſic etiā accipitur lignū ari
dum in malā partem. Lu. xxiij. ibi. Quia ſi in viridi ligno
hoc faciūt: in arido quid fiet? vbi Theophi. Si erga me li
gnū fructiferum iugiter viuēs taliter ſe gerunt romani:
quid nō attentabūt erga vos: populū dico quaſi lignum
aridū priuatum qualibet viuificante virtute: nec vllū fru
ctū ferentes? Item ibi Beda. Si ego qui peccatū nō feci
lignū vite appellatus. Apoc. xxi. ſine igne paſſionis a mū
do non exeo: qđ putas eis manere tormenti q̄ ſunt fructi
bus vacui? Tale lignū aridum qđ fructū ſuum non dat in
tēpore ſuo non guſtabit de ligno vite qđ eſt in medio pa
radiſi. Apoc. ij. ꝛ vlt. Sequit Melius fuit occiſis gladio
materiali cōſumente corp⁹. ꝙ interfectis fame peccatoꝝ.
de qua fame. i. ad Cor. xi. Alius quidē eſurit. peccare. pſ.
lxxvij. Et appoſuerūt adhuc peccare ei. Quoniā iſti exta
buerūt cōſumpti a ſterilitate terre. quoniā omne terrenū
ſterile: ꝛ ſterilem facit animā a deuotione ꝛ guſtu dei. pſ.
xxxiiij. ſterilitatē anime mee. Et alius pſ. cxlij. Anima mea
ſicut terra ſicca ſine aqua deuotionis ꝛ compunctionis.
Cōpleuit dñs furorem ſuū. Furor autē ira dei non eſt vt
hois id eſt perturbatio cōcitati animi: ſed tranquilla iuſti
ſupplicij cōſtitutio. dicit Greg. de peni. diſt. iij. productior.
Neq enim dicit Hiero. deus hoibus iraſcitur: ſed vitijs:
que quū in homine non fuerint: nequaꝙ punit quod mu
tatū eſt. de pe. diſ. i. quāobrē dixi. ꝛ. ſ. in fi. orationis Hiere.
Effudit irā indignationis ſue: ꝛ ſuccendit ignem in ſyon.
in eccleſia. i. permiſit ſuccendi. ſic exponitur. xxiij. q. iiij. na
buchodonoſor. ℣. cū vero. Ignē inquā alienum. de pe. diſ.
iij. inter hircum. libidinis auaritie ꝛ ois praue cupidita
tis. dixi ꝑxime ſupra. ℣. Et ſequit. Qui ignis non exurit
non mūdat vt ibi dicitur de igne auaritie. Eccli. xxiij. Ani
ma calida quaſi ignis ardens nō extinguet donec aliud
degluttiat. Quia ſicut ait Greg. Auaritia deſideratis re
bus nō extinguitur: ſed augetur: more ignis cuius flāma
ex lignis videtur cōprimi: ſed paulo poſt cernitur dilata
ri. ad hoc facit quod dicit Hiero. in ꝓlogo biblie. viij. c. et
transfertur per Aug. xiiij. q. v. quid dicā. Auaro tam deeſt
quod habet ꝙ qđ non habet. credenti totus mūdus diui

Digitized by Google

ctorū eſt. Infidelis autem etiā obolo indiget. De igne luxurie. Iob. xxi. Ignis eſt vſq ad cōſummationē deuorās. quia luxuria non ſolū coinquinat corpus: ſed ⁊ animā: ⁊ totū deuorat. Unde .i. Cor. vi. Omne peccatū quodcūq fecerit homo/extra corpus eſt. qui autē fornicatur: in corpus ſuū peccat. vbi dicit gloſ. In fornicatiōis opere ſic totus homo abſorbetur a carne: vt iam dici non poſſit ipſe animus. Sed ſimul totus homo dicit caro. Unde dicitur fornicatio forme necatio. Ignis iſte nutrit pinguedine/ſcilz ventris ingluuie. xliiij. diſt. §. i. Uñ verſus. Subtrahe ligna foco ſi vis extinguere flāmā; Si carnis mot⁹: ocia vina dapes. ¶ De igne ire ⁊ ſuperbie. Exo. xxii. Si egreſſus ignis inuenerit ſpicas: ⁊ cōprehenderit aceruos frugum: ſiue ſtantes ſegetes in agris: reddet damnū q̄ ignē ſuccendit. ex de iniur. ſi egreſſus. Aceruī frugum ſunt cōuentus religioſorū. Cañ. vii. Uēter tuus ſicut aceruus tritici vallat⁹ liliis. Stantes ſegetes in agris ſunt boni actiui in habitu vite ſecularis: quos oēs qui ad irā puocat q̄ grauiter peccet/ex hoc patet q: omne damnū reſtituet. Unde Greg. Ideo timendi ſunt boni ne offendātur: ne forte per eos ille puocetur ad irā/qui eorū corda ſemper inhabitat. nam ſi malos offendimus/minime timere debemus: quia illis noſtra actio diſplicet/quib⁹ nec iuſtitia creatoris placet. ¶ Prune cupiditatis ſunt diuitie. libidinis vero delicie. furoris lites ⁊ diſcordie. Uñ oram⁹ quotidie. Extingue flāmas litiū. horū omniū igniū follis eſt ſuggeſtio diaboli. Eſa. liiij. Ego creaui fabrū ſufflantem in igne prunas. Hic triplex ignis ſuccēſus eſt/maxime in medio clericorū: ſolam expectans flagrationē elementorum. ii. Pet. vlti. Elementa ignis calore ſoluētur. vt ſicut nūc ardent in culpa: ardeāt pariter ⁊ in pena. Pſ. xx. Pones eos vt clibanū ignis. Eſa. l. Ecce oēs vos accendētes ignem/accincti flāmis quas ſuccēdiſtis/ambulate in lumine ignis veſtri: in flāmis quas ſuccendiſtis. ¶ Similiter vita iuſtorū ignis eſt: ⁊ eorum gloria ignis erit. quia nūc ardent igne diuini amoris. de quo Luce. xii. Ignē veni mittere in terrā. quid volo: niſi vt ardeat: vnde Amb. Non vtiq illū conſumptorē bonorū: ſed bone voluntatis authorē: qui aurea dñice domus vaſa meliorat: fenū vero cōſumit ⁊ ſtipulam. Et ibi Cyrillus. Hui⁹ ignis dñs accelerabat incendiū. credebant eñi iam quidā quorum exordium fuerāt venerandi diſcipuli: ſed ignis ſemel in iudea accenſus/totū orbem occupare debebat. Cōſummata tñ paſſionis eius diſpēſatione/⁊ in futuro ardebūt ſicut ſeraphin in cōſpectu dei: ⁊ fulgebūt ſicut ſol in ſplendorib⁹ ſanctorū. Eſa. xxxi. Ignis eſt in ſyon/in eccleſia militāti. ⁊ caminus eius in hieruſalē. maximus cumulus in eccleſia triūphanti. Hūc recipere nō poſſumus/niſi prius ignē in nobis extinxerimus alienū. de quo ſupra dixi. qd repreſentatur in ſabbato ſancto: quādo pri⁹ ignis vetus extinguitur: ⁊ ignis nouus accenditur: ⁊ benedicitur. ¶ Sequit. Et deuorauit fundamēta eius. i. clericos: maxime plātos: qui ſunt eccleſie fundamēta. vt ſupra in principio iſtius. c. dixi. ⁊ colūne. ii. q. vii. accuſatio. ſ. ſequit. Non crediderūt reges terre ⁊ vniuerſi habitatores orbis/qm̄ ingrederet hoſtis ⁊ inimicus per portas hieruſalē. Quū enim in primitiua eccleſia floreret ſanctitas omnimoda ⁊ perfecta: quis regū aut q̄s habitator orbis id eſt eccleſie/crederet in illo tēpore q̄ diabolus inimicus ⁊ hoſtis ingrederetur per portas. i. per prelatos: Uñ Ioā. x. dicit dñs. Ego ſum oſtiū. quia ipſi ſunt pncipales preuaricatores. xxiii. q. iiii. transferūt. Uel per portas ſenſus intelligimus. vñ Hiere. ix. Aſcēdit mors per feneſtras noſtras. mors. i. peccatū vel diabolus in hieruſalē id eſt eccleſiā pacificam. Dicit autē diabolus principaliter hoſtis ⁊ inimicus. vnde Matth. xiii. Inimicus homo hoc fecit. Ubi Hiero. Diabolus propterea inimicus homo appellat: q: deus eſſe deſiit. Et. ix. pſ. ſcriptū eſt de eo. Exurge domine nō cōfortetur homo: quāobrem non dormiat q̄ in eccleſia prepoſitus eſt: ne per illius negligentiā inimicus homo ſuperſeminet zizania: hoc eſt hereticorū dogmata. Itē ibi Chryſ. Inimicus aūt vocatur propter iacturam quā infert hoībus. vexatio eñi diaboli aduerſum nos eſt. principiū autem vexationis factū eſt nō ab inimicitia que eſt ad nos: ſed que eſt ad deū. ¶ Sequit. Propter peccata pphetarū ei⁹. Prophete ſepe in ſacro eloquio doctores ⁊ prelati vocātur. xliiij. diſ. ſit rector. Et iniquitatibus ſacerdotū eius/qui effuderunt in medio eius ſanguinē iuſtorū/precipue chriſti. Mat. xxvii. de peni. diſt. i. periculoſe. Nā a ſacerdotibus principaliter mala procedūt. xxiiij. q. iii. transferūt. maxime auaritia. ex de deci. c. i. Sanguis aūt multis modis funditur. de peni. diſt. i. homicidiorū. cum. iiij. c. ſeq. ¶ Sequit. Errauerunt ceci in plateis. quia prelati ceci: ⁊ duces cecorū. xxxviij. di. que ipſis. errāt per falſam doctrinā in populo qui late viuit. Polluti ſunt ſanguine peccati. Io. i. qui nō ex ſanguinibus. ⁊ paulopoſt ſequit. Appropinquauit finis noſter: cōpleti ſunt dies noſtri: q: venit finis noſter. vere: q: cōpleta eſt oīs malitia: non reſtat maius malū addere. vñ paulopoſt ſequit. Completa eſt iniquitas tua filia ſyon.

¶ Articulus Secundus. A

Plango igit ⁊ oro iterū cum Hiere. Threñ. v. Oratio Hieremie quā iterum cōmentor. ſ. in threnis iiij. ⁊. viij. ar. in. §. recordare. Recordare dñe quid acciderit nobis. q: inuenerunt nos vere multa mala. i. Macha. i. id eſt peccata in omi genere. Intuere ⁊ reſpice opprobriū noſtrū. vitiorū noſtrorū quibus opprobriū facti ſumus cunctis gentibus. de quo opprobrio pſ. cxviij. Amputa opprobriū meū quod ſuſpicatus ſum. Et de quorū vitiorum opprobrio venit in opprobrium ſempiternū. de quo Dañ. xii. Alij euigilabunt in vitam eternam: alij in opprobriū ſempiternū. Hereditas noſtra verſa eſt ad alienos. Hiſtorice. quia ppter peccata noſtra terra ſubiecta eccleſie/ſicut terra pmiſſiōis ⁊ alie in terra grecorū ⁊ armenorū/verſa eſt ad alienos. quia a ſaracenis ⁊ tartaris poſſidetur: q̄ alieni ſunt a fide ⁊ obedientia romane eccleſie. ⁊ de q̄bus pōt intelligi illud Pſ. liij. Quoniā alieni inſurrexerūt aduerſum me. Typice. q: hereditas chriſti de qua pſ. cxxvi. Cū dederit dilectis ſuis ſomnū ecce hereditas dñi. ad quā pncipaliter clerici ſunt vocati. Uñ ppterea vocant clerici: quia in ſortē ⁊ partem electi. Et funiculus hereditatis ei⁹. xxi. diſt. cleros. in pri. ⁊ xii. q. i. clericus. Et innocentie hereditas ⁊ virtutū/in qua patribus noſtris ſuccedere debebamus. de qua. xl. diſ. c. i. Verſa eſt ad alienos. i. laicos reſpectu clericorū ab eccl'ia alienos. q: hodie cōmuniter innocētiores ⁊ virtuoſiores ſunt clericis. viij. q. i. qualis. hodie eñi vere q̄ſi ſancti ſunt laici reſpectu clericorū: ⁊ in die iudicij ſurgent laici cū generatione iſta clericorū ⁊ religioſorū: ⁊ condēnabunt eos cōparatione vite nō ſentētie poteſtate. ſicut exponit Hiero. Mat. xij. ⁊ Luc. xi. de niniuitis ⁊ regina ſaba condēnātibus iudeos in die iudicij. vide. ſ. ar. pri. §. i. ꝟ. diſperſi ſ. ¶ Sequit. Dom⁹ noſtre ad extraneos. eccleſie facte ſunt habitatio incredulorū a fide extraneorū. Sequit. Pupilli facti ſumus abſq patre. q: vere plati/eccleſie patres. ii. q. vii. qualis. vi. q. i. infamis. vocātur. ſed vere cōtet in effectu patres nō ſunt: q: inutiles ſunt. ⁊ non refert vel prelatū nō habere/vel inutilē vel malū habere. ad hec. xix. diſt. ſm. ad fi. ibi. Ideo ſ ⁊ hic cuius nomē d: reticendū ⁊c. ii. q. vii. non oēs epi ſunt epi. ⁊. c. q̄ nec regiminis. xl. di. multi ſacerdotes/et pauci ſacerdotes. vii. q. i. factus. in fi. ibi. iā non ſecūdus ſed nullus eſt. de pe. di. i. §. hoc idē. ꝟ. item a mortuo. Et q̄ inhabilis eſt ad agendū nullus dicit. ff. qd cuiuſq vni. l. i. §. vlti. ⁊. ff. q̄ ſatiſ. cogā. l. quoties. ad velle. quāuis. §. ſi cōuenerit. ex de trāſla. c. ii. §. ſed neq illud. ꝟ. ſicut. ff. ſi q̄s cau. l. quoties. Quō enim vocantur patres q̄ nec ſua peccata detergūt: nec filiorū crimen corrigunt: tales magis canes impudici q̄ patres vel epi appellandi ſunt. xlvij. di. §. neceſſe. ij. q. vij. q̄ nec regiminis. lxxxiij. diſt.

Digitized by Google

nemo.ij.Cor.xiij.Quũ etiam parẽtes filijs theſaurizare debeãt:quõ patres ſunt prelati/qui tota die ſuos excoriãt ſubditos:xvj.q.j.predicator.ex̃ de cenſi.cum apl's.§.prohi bemus.Indurãtur eñi prelati patres ad filios ſubditos. xvj.q.j.predicator.quaſi nõ ſint ſui.vt dicit Job.xxxix.Se quitur.Matres noſtre quaſi vidue.q: mater eccleſia q̃ſi vidua eſt/filijs in pctõ mortuis viduata.de peni.diſt.j.de fleat.⁊ q: quaſi vidua malos prelatos habẽs.vt in pre.ex̃ de trãſla.c.ij.§.ſed nec illud. ¶ Aquam noſtrã pecunia bi bimus.aqua fluida hic luxuria eſt.vnde diabolus rex eſt oim qui in aquis ſunt:vbi ſcꝫ eſt voluptas ⁊ luxurie ꝓpa go.de peni.diſt.ij.ſi eni.in fi. Hec luxuria ad literam pecu nia que datur ſcorto cõparatur.Prouer.vj.Preciũ ſcorti vix vnius panis eſt.mulier aũt precioſam viri aiam capit. Ligna noſtra precio cõparauimus.ad cõburendum nos. precio cõparamus:q: ad peccãdum preciũ damus:⁊ nos diabolo per delectationẽ quã in peccato habemus/vẽdi mus.Eſa.l.Iniquitatibus veſtris vẽditi eſtis.Et hec eſt vẽditio culpe que eſt ab hoie.vñ Ber.Noſtra nos diabo lo volũtas mancipat.Eſt alia vẽditio pene eterne/que eſt a deo pro vẽditione culpe.de qua Deut.xxxij.De⁹ ſuus vẽ didit eos.⁊ de qua Deut.xxviij.Vẽderis inimicis tuis in ſeruos ⁊ ancillas.de peni.diſt.j.medicina.Ceruicibus no ſtris minabamur.i.ducebamur.verſus.Quũ grex mina tur/lupus illi dente minatur.q: a diabolo ducimur:quem ſup ceruices noſtras impoſuimus:quũ iugũ eius peccati ſuſcepimus.de quo iugo Hiere.xxx.Conterã iugũ ei⁹ de collo tuo.Laſſis nõ dabatur requies.q: vere peccatũ fati gat corpus ⁊ aiam:⁊ nullus malus requiem habere põt. ſm Aug.q: nunq̃ illi ſua conſcientia requieſcit.vñ ⁊ qui diabolo ſeruit requiẽ habere nõ poteſt.Vñ ꝓpheta Hiere re.xvj.c.Seruietis dijs alienis qui non dabunt vobis re quiẽ.Et nõ eſt pax impijs/dicit dñs.Eſa.xlviij.c.in fi.Se quitur.Egypto dedim⁹ manũ.Egyptus tenebre vel an guſtia vel tribulatio interpretat᷑:per quã peccatũ intelli gitur:qd̊ aie ⁊ corpori tenebras infert:anguſtiã facit ⁊ tri bulationẽ.Roñ.xiij.Abijciamus opera tenebrarũ.⁊ ſup id Pſ.xlv.Adiutor in tribulationibus.gloſ.Nulla maior triſtitia al's tribulatio:q̃ peccatorum conſciẽtia (al's deli ctorũ)cui manũ damus quũ ad peccandũ operam tribui mus.per manus eñi opera deſignãtur.ex̃ de ſacra vnc.c.j. §.ad exhibẽdũ.℟.per manus.Et Aſſyrijs vt ſaturaremur pane.Aſſyrij facture vigilantes dño interpretãtur.ij ſunt demones creature et facture dei ⁊ natura boni creati.ex̃ de ſum.trini.c.j.ꝑmo rñ.℟.diabolus.de peni.diſt.ij.princi piũ.quos deus creauit ad ſe contẽplandũ ⁊ laudandum: ſed quidã per ingratitudinẽ ceciderũt.vt pre.c.principiũ. Vigilantes dño:quia nunq̃ dormiunt impugnantes ſer uos dei.vñ Ber.Non dormitabit neq; dormiet q̇ cuſtodit iſrael:quia non dormit neq; dormitat q̇ impugnat iſrael. q̇bus datur manus/quando eis ſeruitur:pro ſaturatione panũ.i.delectatione carnaliũ.de quo pane Threñ.j.Oĩs populus gemens ⁊ querens panẽ dedit precioſa queq; ꝓ cibo ad refocillandũ animã.vbi dicit Greg.Gemens po pulus querit panẽ:quũ praua multitudo affligitur eo q̃ non ad votũ preſentis vite iocũditate ſatiatur.ſed precio ſa queq; ꝓ cibo dat/qui virtutẽ mentis in appetitũ tranſi torie delectationis inclinat.⁊ refocillare animas nititur q: ſuis prauis deſiderijs ſatiſfacere conatur.vnde Eccl'i. xxiij.Homini fornicario oĩs panis dulcis.Et Prouer.iiij. Comedunt panẽ impietatis:et vinũ iniquitatis bibunt. Iſti ſunt antropophagi.i.hominum comeſtores.De quo pſ.xiij.⁊.lij.qui deuorãt plebem meã ſicut eſcã panis.Itẽ Prouerb.ix.Panis abſconditus ſuauior.q: ſtulti eo ma gis hereticorũ verba ſuſcipiunt:quo cõmuniter nõ habẽt de iſto pane.Job.xv.cũ ſe mouerit ad querendũ panem.

Cur de⁹ peccare nõ poſſit

¶ Sequit᷑.Patres noſtri peccauerũt:⁊ non ſunt.q: pec catũ nihil eſt:quia paſſio ⁊ priuatio.ꝓpterea deus pecca re nõ poteſt:quia peccare eſt aliquid nõ poſſe.de peni.di. ij.§.charitas.in fi.diſtin.Vñ recedente gratia ab anima/ ipſa mortua dicitur:ac ſi nõ eſſet.de peni.di.j.§.hoc idẽ.℟. reſuſcitatus.⁊ pſ.lxxij.Et ego ad nihilum redactus ſum. ſubaudi per peccatũ.⁊ neſciui.⁊ Job.xxx.Redactus ſum ad nihilũ.⁊ Rachel noluit conſolari plorans filios/quia non ſunt.Matth.ij.quos ſm vnam expoſitionẽ Hiero.in eternũ mortuos iudicabat.Et de diabolo dicit᷑ Job.xviij. Habitent in tabernaculo illius ſocij eius qui non eſt.Se quitur.Et nos iniq̃tates eorũ portauimus.Hiſtorice/q: pro peccato vni⁹ alij frequenter tẽporaliter puniũtur.j.q. iiij.ſed obijcitur.(al's ſub.c.eccleſia)℟.itẽ peccato achor. Typice.Puniũtur filij imitatores ſcelerũ parẽtum.ſic in telligitur ſm vnã lecturam.j.q.iiij.§.cõtra.vbi de hoc.lvj. diſt.§.ſed hoc.⁊.§.q̃ autẽ.j.q.j.cito turpem.De talib⁹ ma lis patribus.Ezech.xvj.Pater tuus Amorreus/ſcilꝫ dia bolus amaricans.⁊ mater tua Cethea.id eſt caro garru la.Serui dominati ſunt noſtri.literaliter.Saraceni dicti agareni deſcẽdentes de Hiſmaele filio Abrae ⁊ Agar an cille.Geñ.xvj.di.lvj.hiſmael.vnde ⁊ Saraceni nõ de Sa ra libera deſcendũt:ſed de Hiſmaele.de hoc no.Oſtiẽ.in ſumma.ex̃ de iude.⁊ ſara.in rubricella de ſaracenis.in.§. ⁊ vnde dicãtur.⁊ iſti ſunt Hiſmaelite q̇ emerunt Joſeph. Geñ.xxxvij.Iſti inquã agareni ſerui:quia deſcendentes de ſerua:dominãtur chriſtianorũ in multiplici parte mun di:maxime in terra ſancta ⁊ in terra egypti ⁊ in aphrica: propter peccata noſtra.Moraliter.Demones ſerui totali ter vitiorũ/⁊ ſerui penarũ/dominãtur nobis:quia eis in ſuis tentationib⁹ obedimus.vñ ⁊ auarus demoni dicto mãmona ſeruit.Matth.vj.non poteſtis deo ſeruire ⁊ mã mone vbi gloſ.Per mãmona intelligit᷑ etiã diabolus qui preeſt diuitijs nõ q̃ poſſit eas dare/niſi quãdo deus per mittit:ſed quia per eas hoies fallit.Itẽ ibi Aug.Qui eñi ſeruit mãmone.i.diuitijs/illi vtiq; ſeruit q̇ rebus iſtis ter renis merito ſue peruerſitatis prepoſitus/princeps hui⁹ ſeculi.Jo.xij.⁊.xiiij.a dño dicitur.de hoc no.xiiij.q.v.§.ſed hoc.in gloſ.mãmona.¶ Vel ſerui.i.peccata.ab effectu.q̃ ſeruũ faciunt hominem.vñ Jo.viij.omnis qui facit pecca tũ/ſeruus eſt peccati.ij.q.vij.§.quia ergo.ſup quo Greg. iiij.moral.Quia quiſq; ſe prauo deſiderio ſubijcit:iniqui tatis dominio dudum libera mentis colla ſupponit.Sed huic dño contradicimus quũ iniquitati que nos ceperat reluctamur:quũ conſuetudini violẽter reſiſtimus:quum culpã penitendo percutimus:⁊ maculas ſordium lachry mis lauamus.Itẽ Greg.xxv.moral.Quanto autẽ aliqui liberius peragũt peruerſa que volũt:tanto eius.i.diabo li ſeruitio obnoxius obligãtur.Item Aug.Miſerabilis ſeruitus.ſeruus hois aliquãdo ſui dñi duris imperijs fa tigatus/fugiẽdo requieſcit.ſeruus peccati quo fugit ſecũ trahit pctm̃ quocũq; fugerit.pctm̃ eñi intus eſt.voluptas trãſit.peccatũ nõ trãſit.preterijt qd̊ delectabat:remãſit qd̊ pungat.Unde ⁊ ꝓpter peccatũ ebrietatis ſeruitus indu cta eſt.xxxv.di.ſexto die.¶ B Sequit᷑.Et non fuit q̇ re dimeret de manu eorũ.pſ.vij.Et nõ eſt qui redimat.⁊ ite rum.pſ.xlviij.Frater nõ redimit:redimet homo.⁊ vix in uenitur qui det preciũ redẽptionis anime ſue.preciũ aũt eleemoſyna eſt.Dañ.iiij.dixit Daniel Nabuchodonoſor. Peccata tua eleemoſynis redime.de pe.diſt.j.quãobrem. vnde Aug.Redime te homo dũ viuis.redime te ipẽ dum potes.redime te dũ precium in manib⁹ habes.redime te ne dũ mors amara te preuenerit:⁊ vitam ſimul ⁊ precium perdas.Unde ⁊ de peccatore dicitur pſ.xlviij.Non dabit deo placationẽ ſuam:nec preciũ redẽptionis anime ſue. Eſt ⁊ alia redẽptio/vera contritio.Eccl'i.xx.Eſt qui multa redimat/ſcꝫ peccata/modico precio.i.vnica vera cõtritio ne.¶ Sed nec prelati redimunt peccata populi/ea com edentes.i.ſuis orationib⁹ ea delentes.iij.q.j.nulli.q: ora tio eorum illa que eſt in peccato eſt.pſ.cviij.Et oratio ei⁹ fiat in peccatũ.de peni.diſt.iij.nihil inde.ij.q.vij.in graui bus.Nec ſubditos curãt corrigere:⁊ ſic redimere.ij.q.vij. qui nec regiminis.Berñ.Cadit aſina:⁊ eſt qui ſubleuet. perit anima:⁊ nõ eſt qui adiuuet.Sequitur.In animab⁹

noſtris afferebamus panem nobis a facie gladiȷ̄ in deſer-
to.q.d. Animas noſtras expoſuimus gladio ſententie dei
ꝓ delectatione peccati/que hic per panē intelligitur. de
quo.ſ̄.dixi.ibi.vt ſaturaremur panib⁹ in deſerto.quia ani-
ma per peccatū a deo deſerit̄.Eſa.xvij.Eris deſerta: quia
oblita es dei ſaluatoris tui.Oſee.ix.Ve eis:quū receſſero
ab eis.De gladio ſentētie dei cōtra peccatores Deut̄.xxxij.
Si acuero vt fulgur gladiū meū.gladius iſte ſentētia iu-
dicis eſt/qua dicet Mat.xxv. Ite maledicti in ignē eter-
num.Apoc̄.j.de ore eius gladi⁹.ex̄ de priuil̄.ex ore ⁊c̄. Iſte
gladius nō ſolū ſicut fulgur acutus erit: ſed om̄i fulgure
acutior.Aug. Nonne mallent fulmine incendi q̄bus dice-
tur in fine. Ite maledicti in ignē eternū. Sequit̄. Pellis
noſtra quaſi clibanus exuſta eſt a facie tempeſtatū famis.
Quia vere tāta eſt fames peccādi. de qua.ſ̄.in primo ar-
ticulo ſuper verbo in Thren̄.dixi.Etiā ad literā pellis ex-
terior corporis vritur ⁊ attenuat̄ maxime in peccato car-
nali:cuius cōcupiſcentia etiā corpus cōſumit.vt ſupra.in
Thren̄.ſuper verbo ſuccēdit ignē in ſyon.in ar. ꝑmo dixi.
Vel pellis/cōuerſatio exterior:quia pellis carne tegit. ex-
uſta eſt/ſenſibus inhoneſta ⁊ turpis.de hoc.ſ̄.ſuper ꝟbo/
adheſit cutis in Thren̄.di.xj.ꝑmo ar. Vocatur autē pecca-
tum tēpeſtas:quia animā cōſumit/tribulat/⁊ eneruat: vt
tēpeſtas nauem.de qua tēpeſtate.pſ̄.lxviij. Nō me demer-
gat tēpeſtas aque/ſcʒ peccati. Et iterū ibidem. Et tempe-
ſtas demerſit me. Pernicioſum aūt eſt prelatū proretam
vocatū in tali tēpeſtate ⁊ fluctibus peccatorū/ſubditum
derelinquere.vij.q.j.ſciſcitaris. Sequit̄. Mulieres in ſyō
humiliauerūt.ſcʒ hoſtes demones:q: frequenter in eccle-
ſia cū eis peccatū cōmiſſum eſt: ⁊ cōmittitur: ⁊ frequēter
per clericos.ex̄ de adul.ſignificaſti. Unde ⁊ heu adimple-
tur illud.ij.lib. Machab.vj.vbi dicit̄. Nam ⁊ templū luxu-
ria/⁊ comeſſationib⁹ erat plenū ⁊ ſcortantiū cū meretri-
cibus:ſacratiſqʒ edib⁹ mulieres ſe vltro ingerebāt: vltro
ferentes ea que non licebat quod aūt.ſ̄.dicit. humiliaue-
rūt.i.vituperauerūt. Unde pſ̄.xliij. Humiliata eſt in pul-
uere peccati anima noſtra.⁊ illud.pſ̄ ciiij. Humiliauerūt
in cōpedibus pedes eius. Et ſimilis locutio Dan̄.iij.ibi.
Sumuſqʒ humiles in vniuerſa terra hodie ꝑpter pecca-
ta noſtra.i.humiliati ⁊ vituperati. Similis locutio Iud.
xix.ibi.humilieris eas. ¶ Sequitur in Thren̄. Et ꝟgines
in ciuitatibus Iuda.i.eccleſia que chriſtū confitetur. hu-
miliantur nāqʒ tota die.i. ſtuprantur virgines intra eccle-
ſiam.ſtuprū autem eſt proprie illicita virginū defloratio.
xxxvj.q.j.§.cū ergo.ex̄ de adul.c.ij.⁊ ibi.vtinā.in quo aper-
te patʒ ꝙ prelati puniuntur pro peccatis ſubditorū. Unde
ibi Greg. Hoc ſi hoīes cogitarent:principatus nō ambi-
rent. Sufficit em̄ pro peccatis ꝓpriis argui ⁊ reddere ra-
tionē.quid neceſſe eſt ꝓ peccatis populi oſtentari contra
ſolē:ſtuprare a ſtupratorib⁹ dotarētur/ne paſſim fornica-
rētur:ſed maritarent̄.c.ti.c.j. ¶ Sequitur. Principes ma-
nu ſuſpenſi ſunt. De iſtis principibus vide quod ſcripſi.j.
Thren̄.ij.c.in litera Beth.ſuꝑ verbo principes.in.§. quō.
in ar.v.prelati eccleſie ꝑncipes.xxxv.diſt.eccleſie.j.q.vij.cō
uenientib⁹.ꝟ.item tharaſius.ꝑpter eorū praua opera de-
ſignata per manū.ex̄ de ſacra vnc.c.vnico.ibi.per manus
ſuſpenſi.i.ſuſpendio mortis eterne digni ſunt.⁊ q: exēplū
peccandi ſunt populo.ex̄ de vo.⁊ vo.re.magne.§. ꝑterea.
Unde quū peccaſſet populus fornicās cū filiab⁹ Moab:
iratus dn̄s ait Nume.xxv. Moyſi. Tolle cunctos princi-
pes populi:⁊ ſuſpēde eos cōtra ſolē in patibulis:vt auer-
tatur furor meus ab iſrael. Nā prelati tot mortibus digni
ſunt quot ad ſubditos ſuos perditionis exēpla tranſmit-
tunt.xj.q.iij.precipue. ¶ Sequit̄. Et facies ſenū non eru-
buerunt.ſ.hoſtes vel iuniores.qui intra eccleſiā ſeniores
derident ⁊ increpāt:ſicut dicebat Iob.xxx. Nunc deridēt
me iuniores tēpore. Cōtra illud Pauli. Seniorē ne incre-
paueris.j.ad Timo.v.ij.q.vij.paulus. Vel facies vt ſit no-
minatiuus pluralis/ſenū non erubuerunt ſcʒ peccare ma-
xime in immūditia. Iſti ſunt mali ſenes impudici de qui-

bus dicit̄ Dan̄.xiij. Egreſſa eſt iniq̄tas de Babylone a ſe-
nibus iudicib⁹ ⁊c̄.⁊.j.inueterate dierū malorū ⁊c̄. De ta-
libus ſenibus dicit̄ Laqueus iuuenū.gloſ.malo exemplo.
oēs vos.Eſa.xlij. Et maledictus puer centū annorū.Eſa.
lxv.⁊.ij.q.vij.paulus.ibi.De malo ſene.lxxxvj.diſtin.tanta.
¶ Sequit̄. Adoleſcentib⁹ impudice abuſi ſunt. Heu heu
intra ſanctā eccleſiam multi religioſi ⁊ clerici in ſuis late-
bris ⁊ cōuenticulis/⁊ laici iā in pleriſqʒ ciuitatibus/ma-
xime in Italia publice quodāmodo nefandū gymnaſiū
cōſtituunt ⁊ paleſtram:in illius flagitij abominatione ſe
exercētes.⁊ optimi quiqʒ ephebor ū in lupanari ponunt̄:
vt factū fuit Hieroſolymis tēpore Machab.ij. Machab.
iiij. Quod flagitiū vtinā̄ ſm̄ leges vltore gladio puniret̄.
C.de adul.cum vir.al's em̄ timor dei eos a tāto malo non
reuocat.ferro em̄ neceſſe eſt vt abſcindātur vulnera q̄ fo-
mentorū non ſenſerint diſciplinam.xvj.q.j.in canonibus.
lxxxij.diſt.plurimos.in ſi. Tantā enim abominabilē dele-
ctationē in illo flagitio immundus ſpūs ſubminiſtrat: vt
multo maiorē ibi ſentiant ꝙ in fetore.ex̄ de preſump.cum
in iuuentute.libidinis mulierū:qui iſto morbo laborant.
ſicut audiui a talib⁹ hoc non erubeſcētibus cōfiteri. Pro-
pter hoc vitiū/q̄nqʒ ciuitates/due ꝑpter vicinitatē/tres
propter ſceleris actū/igne ⁊ ſulphure cōſumpte ſubmer-
ſe ſunt.in aut̄.vt nō luxu.cōtra natu.circa ſi.coll̄.vj. de pe-
ni.di.j.ſed ⁊ cōtinuo. vbi de hoc. Sed cur nubit vir in fe-
minā.i.ad modū femine vires porrecturus:q̄d cupit vbi
ſexus locum ſuū perdit:vbi ſcelus eſt id qđ non ꝓficit ſci-
re:vbi ſexus mutat̄ in alteram formā:vbi amor nec inue-
nitur: Tales ergo infames inſurgētibus legib⁹ armatis
viribus ſunt vltore gladio feriēdi.vt pre.l.cū vir. ¶ Sed
et ſm̄ canones ꝓ hoc flagitio clericus deponit̄: ⁊ in arctū
monaſteriū detruditur ad perpetuā penitentiā peragen-
dā. Religioſus vero incarceratur ſm̄ religioſorū cōſtitu-
tiones.de hoc ex̄ de exceſ ꝑla.clerici. vbi de hoc.⁊ de vi.⁊
ho.cleri.vt clericoꝝ.vbi de hoc.iij.q.vij.§.verū.ꝟ. alij ꝓhi-
bētur. De ſolo verbo tali fedatur os:⁊ polluitur aer:⁊ au-
res audientiū polluūtur.xxxij.q.iiij.in eo. Per hoc pecca-
tū ſocietas que cū deo eſt/violatur.xxxij.q.vij.flagitia.et
plus peccat talis ꝙ cū matre propria.c.cauſa.⁊.q.adulte-
rij malū. Propter hoc crimē dicit imperator ꝙ tēpeſtates
⁊ peſtilentie inducūtur ⁊ fames ⁊ terre motus.in aut̄.vt
nō luxu.cōtra natu.§.ſi enim.coll̄.vj. Et qui puerū impu-
dicū facere attentauerit:iniuriarū tenetur.de pe.di.j.ſi q̄s
tam maſculū.⁊ qui eū corrumpit capite punitur.e.di. qui
prauo. Propter tamen actū ſodomiticum non pōt vir di-
mitti ab vxore.legit̄ ⁊ no.xxxij.q.vij. omnes cauſationes.
¶ Sciendū tn̄ ad hoc deteſtabile vitiū deteſtādum ⁊ ca-
uendū ꝙ magnitudo peccati cōtra naturā pōt oſtēdi per
ſacram ſcripturā que hoc vitiū aſſerit maximū. Un̄ Gen̄.
xiij.hoīes aūt ſodomite erāt peſſimi ⁊c̄.⁊.xviij. dicit dn̄s.
clamor ſodomorū ⁊c̄.ij.q.j.deus.ex̄ de accuſa. qualiter.ij.
Greg. Tāte ⁊ inaudite turpitudinis vitiū quaſi admira-
tionē ⁊ dubitationē parit in audiētē. Unde dn̄s quaſi ad-
mirans ⁊ dubitans ſuper tanto ſcelere/deſcēdam inquit
⁊ videbo ⁊c̄. Item Gen̄.xxxviij.legit̄ de Ioſeph ꝙ accuſa-
uit fratres ſuos apud patrem ſuū crimine peſſimo.i.de vi-
tio cōtra naturā:vel cū beſtiis:vel ad inuicem:vel cū aliis
ſm̄ vnā acceptionē. ¶ Poteſt etiā oſtēdi magnitudo hu-
ius pctī per vindictā ſumptā de eo:q̄le fuit diluuium inter
alias cauſas.quia ſicut Methodi⁹ hiſtoriographus ait.
Mulieres ſuꝑgreſſe abutebant̄ viris: ⁊ hoīes etiā in al-
terutrū exarſerūt. Alia vindicta fuit ꝙ dn̄s pluit ignem ⁊
ſulphur ſuꝑ ſodomā ⁊c̄. Gen̄.xix. Et ſubmerſe ſunt q̄nqʒ
ciuitates.⁊ fecit lacū qui dicit̄ mare mortuū.illa aqua nō
eſt natabilis nec potabilis.ibi ferrū natat:⁊ pluuia mergi-
tur.⁊ ibi ſunt poma pulcherrima exteri⁹: intus aūt plena
fauilla ⁊ cinere.his verbis deſcribit̄ luxuria.vt no. de pe.
di.j.ſed cōtinuo.in gloſ.j. ¶ Alia vindicta fuit de Onam
filio Iude patriarche de quo legit̄ Gen̄.xxxviij. ꝙ ſemen
fundebat. Unde ⁊ dn̄s percuſſit eū ⁊ mortuus eſt. Leuit.

Italica feditas.

Varia exectrā- de hui⁹ obſceni-tatis ſup-plicia.

etiā. xx. legitur. Qui dormierit cū maſculo coitu feminco: vterq; operati ſunt nefas: morte moriātur: ſanguis eorū ſit ſuper eos. xxxiij. q. v. §. hinc apparet. Item qui cū iumento coierit: morte moriaꝛ. pecus quoq; occidite. Mulier q̄ ſuccubuerit cuilibet iumento/ſimul interficiaꝛ cū eo. ſanguis eoꝝ ſit ſuper eos. Leuit. xx. xv. q. j. mulier. ⁊ Johel. iij. Congregabo oēs gentes ⁊c. Et poſt. Diſceptabo ibi cum eis. quare ſequiꝛ ibi. Poſuerunt puerum in proſtibulo. ad Roma. j. Propterea tradidit. i. permiſit tradi. ſic exponiꝛ xxxiij. q. iiij. vaſis. illos de⁹ in paſſiones ignominie. nā femine eoꝝ mutauerūt naturalē vſum. in eū qui eſt contra naturā. ſimiliter autē ⁊ maſculi relicto vſu naturali. femine exarſerūt in deſiderijs ſuis. inuicem maſculi in maſculos turpitudinē operātes: ⁊ mercedem quā oportuit erroris ſui in ſemetipſis recipiētes. Itē oſtendiꝛ per hoc ꝙ multi antiqui inueniūtur non reputaſſe quaſi adulteriū vel ſtuprū reſpectu hui⁹ peccati. Gen. xix. dicit Loth ſodomitis. Nolite queſo fratres mei: nolite hoc maluꝫ facere. habeo duas filias que nondū cognouerūt virū: educam eas ad vos: ⁊ abutimini eis ſicut placuerit vobis. xiiij. diſt. quod ait Loth. xxxij. q. vij. offerebat ⁊c. Itē ibi in illo Gen. c. xix. alia vindicta. Et eos q̄ foris erant/percuſſerūt cecitate a minimo vſq; ad maximū. Et Judic. ix. Educ virū qui ingreſſus eſt domū tuam: vt abutamur eo. egreſſuſq; eſt ſenex ad eos/⁊ ait. Nolite fratres; nolite facere hoc: q: ingreſſus eſt homo hoſpitiū meū. ⁊ ceſſate ab hac ſtulticia. habeo filiā virginē: ⁊ hic homo habet cōcubinā: educam eas ad vos vt humilietis eas ⁊ veſtrā libidinē cōpleatis. tantū obſecro ꝙ ſcelus hoc cōtra naturā nō operemini in virū. ¶ Propter hoc vitium qḋ erat in humana natura/fili⁹ dei fere deſijt incarnari. dicit Aug. Hoc vitio laborantes/homicide ſunt: etſi nō gladio/tñ facto: quo dicūt deo. Tu feciſti maſculū ⁊ feminam vt multiplicētur homines. Gen. j. nos operā damus vt minuātur ⁊ deficiat gen⁹ humanū feminis non parturiētibus. Et cōgrue dicit peccatū contra naturā: q: tales impij non obſeruāt legē quam et bruta aialia. ar. do. xxxij. q. vij. non ſolū. in fi. De hoc etiā Bern. ſup canti. ſermone. lxvij. Tolle de eccleſia venerabile coniugiū: nōne reples ↄcubinarijs/inceſtuoſis/feminiſluis/mollibus/maſculoꝛū cōcubitoribus ⁊c. ¶ Aug. de adulterinis cōiugijs ⁊ trāſferꝛ. xxxij. q. vij. adulteri malū. Uſus enī naturalis ſi vltra modū ꝓlabitur: in vxore q̄dē veniale eſt: in meretrice dānabile eſt. ſed illud quod cōtra naturā fit/execrabiliter quidē in meretrice fit: ſed execrabilius in vxore. Itē Aug. cōtra Joui. Uſus naturalis ⁊ licitus eſt ſicut in cōiugio: ⁊ illicitus ſicut in adulterio. contra naturā vero ſemꝑ illicitus. et ꝓculdubio flagitioſior atq; turpior. quē ſanctus apl's ⁊ in feminis arguebat: dānabiliores volēs intelligi ꝙ ſi in vſu naturali vel adulterādo peccarēt. xxxij. q. vij. vſus. ¶ Sodomite vidētes angelos iuuēculos immo vultus decore precipuos: et apud Loth ſeceſſiſſe cognoſcentes: ad iniuriā eorū pulchritudinis ſunt cōuerſi. Joſephus. In terra ſodomoꝝ gignūtur poma q̄ ad maturitatis faciē perueniunt: que morſa in fauillā ⁊ fumū euaneſcūt. Aug. de ciui. dei lib. xxi. Itē ſuper illud Eſa. ix. Habitātib⁹ in regione vmbre mortis lux orta eſt eis. dicit Hiero. ꝙ lux illa oēs laborantes illo vitio extinxit. ⁊ hoc fecit chriſtus: vt oēs eradicaret: ne in natura quā aſſumpſerat tāta de cetero immūdicia inueniretur. ¶ Furētes iſta libidine degeneres eſſe ⁊ ignobiles ⁊ furētes libidine nec bello ſeculari fortes/nec in fide eſſe ſtabiles eſſe cōſtat. lvi. di. ſi gens angloꝝ. Propter iſtud vitiū filij paruuli eoꝝ morte puniūtur igni. ſed ignis pena illis diminuta eſt/q̄bus ſucceſſio paterni ſceleris adempta eſt

Diffidentie filij. j. q. iiij. §. his ita. ꝟ. itē paruulos. Iſti etiā flagitioſi ſingulariter dicunꝛ filij diffidētie. ex̄ de ex. ꝓla. cleric. q: vt ibi dicit gloſ. de eoꝝ ſalute diffidendū eſt. q: vix aut difficillime reuertūtur. ſm Oſtie. Reuerti tñ poſſunt ſi volunt: q: de nemine deſperādū eſt in hac vita. xxxij. q. iiij. ancillā. de pe. diſ. vij. c. j. ¶ Ex ſuperiorib⁹ authoritatib⁹ ⁊ originalibus colligiꝛ ꝙ iſtius flagitij abominabilis multiplex ſpecies eſt: ⁊ oīs ſpecies criminoſa: ſed vna magis alia. quia gradus ſunt in pctīs: maxime in pctō carnis. xxxij. q. vij. §. ſunt enī. cū. c. ſeq. ⁊ vnū eſt maius alio. vt ibi. Quos ſcribā licet me pudeat: ꝑpter cōfeſſores vt ſciant alleuiare paulliſper ⁊ aggrauare ſemꝑ hoc ſcelus. nō ad predicādū niſi generaliter pctm̄ ſodomiticum ſuper oīa carnalia aggrauando: ⁊ ſi ſpecialiter cautiſſime. ¶ Eſt autē vna ſpecies manib⁹ ſe vel aliū tangere impudice: maxime membrum vel vicina ei. ar. xxxij. q. v. nec ſolo. ⁊. q. iiij. c. meretrices. in fi. xxxij. di. hoſpitiolū. ¶ Scd'a ſpecies eſt ſe tangere ⁊ polluere. no. xxxij. q. vij. omnes. in gloſ. veſter. ⁊ hec maior. Et iſte viliſſimus tactus ⁊ pollutio multū hodie inualuit in omni genere hoim illoꝝ qui ferores libidinis amplexanꝛ: quū ſecundā perſonā nō habent: vel memoria act⁹ illi⁹ ſe turpiſſime fedant. ⁊ talis memoria cū delectatione ⁊ eius conſenſu etiā ſine tactu peccatū mortale eſt. vt legiꝛ ⁊ no. xxxij. q. vij. nō ſolum. ¶ Tertia ſpecies/polluere vxorē extra clauſtra pudoris. de qua. xxxv. q. iij. extraordinaria. ex̄ de eo q̄ cog. ↄſan. vxo. ſue. fraternitati. vel aliā mulierem. ſed ꝑma maior. de hac etiā pollutione no. xxxij. q. vij. omīs. ¶ Quarta ſpecies/cū iumentis. de qua. s. ꝟ. poteſt. dixi. ¶ Quinta ſpecies/maſculi cū maſculo. quo caſu minus malū eſt pati q̄ agere. no. xxxij. q. vij. adulterij. in gloſ. quo caſu. Sed in iſta peſtifera ſpecie horribili⁹ ⁊ ſceleſtius eſt retro in ano mēbꝛū immittere: q̄ facie ad faciē ſe amplexantes vel procūbentes ſe cōtingere agitare contrectare ⁊ fedare. ¶ Sexta ſpecies eſt/qñ mulieres ſupergrediūtur ⁊ abutūtur viris. ¶ Septima/qñ mulieres fede ⁊ impudice ſe adinuicem abutunꝛ. vt. s. tetigi. ꝟ. pōt. ¶ Octaua/qñ mulier ſe ſupponit iumēto. vt. s. dixi. ꝟ. pōt. ¶ Nona/qñ vir cōtra naturā abutitur muliere. qḋ in meretrice eſt execrabile: in vxore deteſtabilius. vt. s. item. ꝟ. Aug. ꝓbaui. ¶ Decima ⁊ forſan inaudita. ſꝫ ego ſepe audiui ab eiſdem nefandis. qñ vna mulier formans ſibi formā membri virilis alia abutiꝛ cū eodem. Non dedignētur hypocrite ſe coram hoibus iuſtificantes audire talia. Sed confundātur ⁊ revereanꝛ ⁊ cōuertātur ⁊ intantū ſe non diſſimulent ſi tanguntur. ¶ Undecima/qñ ſemen fundiꝛ ſine tactu. s. ꝟ. alia vindicta. Intantū tot⁹ mūdus maxime Italia iſti⁹ ſceleris ſpeciēb⁹ obrutus eſt: ꝙ remediū nō ſupereſt: nec ꝑdicationū nec timoris pene tēporalis: niſi ignis de celo ſulphureus in ira dei ⁊ correctionē alioꝛū/iterum ſuꝑ iſtos ſceleratiſſimos veraq; morte digniſſimos deſcēdat velociter ⁊ cōſumat: ſicut conſumpſit ⁊ exterminauit peſſimos ſodomitas. Gen. xix. ¶ Circa nouitios ephebos intantū demon manū miſit ad fortia ingrediētes ordines: ꝙ ſuper iſta materia ſuperabūdantiſſima cautela et cuſtodia adhibēda eſt. Job. xl. dicit de diabolo. Abſorbebit fluuiū. i. gētes infideles fluidas. nec mirabitur. i. ꝓ magno nō habebit ſi deuoret infideles. habet enī fiduciā vt influat Jordanis in os ei⁹. i. ꝙ deuoret baptizatos maxime religioſos qui ſe lachrymis ⁊ penitētia iudicāt tota die. Jordanis enī interpꝛtaꝛ riuus iudicij. Un̄ Hiero. Job ſubuertere cupit. ⁊ deuorato Juda ad turbandos apl'os expetit poteſtatē. ¶ Sequiꝛ in Threnis. Et pueri i ligno corruerūt. per pueros in ſacro eloquio pctōres inſenſati ſepe intelligūtur. Un̄ Eccl'e. x. Ue terre cuius rex puer eſt id eſt ratio puerilis. Et pharao pueros maſculos ſubmergi p̄cepit. Exo. j. A pharaone diabolo ſubmergiꝛ: q̄ fluctibus tribulationū ad pctm̄ inuoluiꝛ. ſubmergiꝛ quidē nūc in culpa: tandē in gehēna. Hiere. lj. Sic ſubmergetur Babylō. Et. iiij. Reg. ij. Duo vrſi lacerauerūt. xlij. pueros. vrſi luxurioſi ſignificāt ſpūs fornicationū: q̄ de luxuria tentāt qui bene duo dicunꝛ/ꝑpter vtrūq; ſexū quem tentāt. vel q: in illo pctō duas aias lacerāt: ſicut beſtie ⁊ aues fetidū cadauer. Gen. xl. Lacerabunt volucres carnes tuas. Tales pueri in ligno corruerunt q: ſe in pctō arido/maxime ſodomitico ſuſpenderunt. Sequiꝛ. Senes de portis defecerūt. Olim predicatores in porta ſedebāt tēpli: vt ingre-

Digitized by Google

dicẽtes ⁊ egredientes audirent verbū dñi. Hiere. vij. Sta in porta domus dñi. ⁊ Amos. v. Odio habuerūt corripiẽtẽ in porta. ⁊ ps. lxviij. Aduersum me loquebantur qui sede bãt in porta. Ad literã hodie predicatores/q: adulatores ſunt:non correctores: nec veritatis liberi denuntiatores. vñ ⁊ pditores. xi. q. iij. nolite. Hodie omes dicūt maxime pclari loqmini nobis placentia. Eſa. xxx. Ad literã hodie verbū Hiere. cõpletur. Hiere. vj. Ecce verbū dñi factū eſt eis in opprobriū: ⁊ nõ ſuſcipiūt illud. q: increpationem ⁊ correctionẽ quantūuis generaliter predicatã reputãt vituperationẽ: ⁊ p ſe dictã vnuſquiſq: maxime platoꝝ accipit. Unde nõ inuenit qui pre timore pnūtiare audeat veritatẽ: quã ſi dixerit pſecutiones ⁊ tribulationes nedū ab alijs/ſed etiã precipue a ſuis fratrib⁹ ſuſtinebit. ſicut ego in meipſo frequẽter fui expertus. ſed p perſecutione a pdicatione ceſſare nõ habet. xliij. di. ſciãt. Contẽnitur etiam hodie pdicator ppter vilitatẽ pſone. Vñ Eccli. xiij. Diues locutus eſt: ⁊ oẽs tacuerunt: ⁊ verbū illius vſq: ad nubes pducent. pauper locut⁹ eſt: ⁊ dicūt: q̃s eſt hic? ¶ Sed verbū Pauli de lõge pphetantis cõplet hodie. ij. ad Timo. iiij. Erit tẽpus quū ſanã doctrinã non ſuſtinebunt: ſed ad ſua deſideria coaceruabūt ſibi magiſtros prurientes auribus: ⁊ a veritate quidẽ auditū auertent: ad fabulas autẽ conuertentur. xxvj. q. v. nec mirū. vltra colū. Nemo audet hodie pdicare in genere etiã vitia. quū dicat Paulus. p. c. ij. ad Tim. iiij. argue. obſecra. increpa. Threñ. ij. Prophete tui. i. pdicatores tui viderunt tibi falſa ⁊ ſtulta: nec aperiebãt iniquitatẽ tuã vt te ad pniam puocarent. qđ exponitur. xliij. diſt. ſit rector. Eſa. lviij. Et annuntia pplo meo ſcelera eoꝝ: ⁊ domui Jacob pctã eoꝝ. Tales ſenes defecerunt. q: ⁊ ipſi predicatores ſenes multi etate nõ morib⁹: que ſenectus attẽdenda eſt. lxxxiiij. di. porro. Senes non eos ſacra ſcriptura vocare cõſueuit: q̃ ſola tẽpoꝝ quantitate/ſed qui moꝝ grauitate maturi ſunt. Vñ in li. Sap. iiij. c. Senectus honorabilis eſt. non diuturna neq: numero annoꝝ cõputata. cani ſunt ſenſus hois: ⁊ etas ſincera vita immaculata. Greg. in moral. li. xxx. itẽ Amb. in hexameron. Senect⁹ ipſa in bonis moribus dulcior: in cõſilijs vtilior: ad cõſtantiã ſubeūde mortis paratior: ad reprimẽdas libidines fortior. Itẽ Chryſ. ſup epiſtolam ad Heb. homil. xiij. Nã ⁊ regem honoramus: ⁊ ei⁹ purpurã ⁊ diademã: q: iſta ſunt ſigna principat⁹. Si vero audiuerimus illū cū purpura cõſpui ⁊ ab armigeris ſuis cõculcari: nūq̃d reuereremur tūc purpurã aut diadema? Noli ḡ ppter canos velle honorari: qñ ipſe eos iniurias. Itẽ ſup Mat. Fides nūq̃ ſeneſcit: ⁊ religio fatigationẽ non ſentit. Defecerūt. q: dicunt ⁊ non faciunt. xix. diſt. ſin. ſ. q. ſ. nõ quales. ¶ Sequit. Et iuuenes de choro pſallentiū. ideo nõ pſallunt iuuenes in eccleſia habẽtes officium pſalmiſtatus a pſalmis canendis vt. xxi. di. c. ſ. ꝟ. pſalmiſte. xxiij. di. pſalmiſta. q: eos comedit ignis luxurie. ps. lxxvij. Juuenes eoꝝ comedit ignis. Amb. ſup beati immaculati. Juuentus eſt ad amorẽ liberior: ad ludū incautior: ad infirmitatẽ fragilior: ad correctionem durior. Et q: peccatū qđ ſuo effectu triſtitiam ingerit/in eis eſt iſto tpe: ideo ab eis receſſit letitia ſpūalis. vñ Amb. de officijs. Ut in ſenib⁹ grauitas: in iuuenib⁹ alacritas: Ita in adoleſcẽtibus verecūdia velut quadã dote cõmendat nature. Juuenes etiã hic accipiūtur non etate ſed ſenſu ⁊ vitio. Vñ gloſ. ij. Paral. x. Juuenem nõ etate ſed vitio ſepe dicimus. non em̃ Roboã erat etate iuuenis: ſꝫ ſenſu. qui. xlj. anno etatis ſue regnare cepit. Vñ in pn. x. c. Paral. ij. dicit. At illi reſpõderūt vt iuuenes ⁊ nutriti cū eo in delicijs. Sicut etiã accipit. iij. Reg. xij. ⁊ xxxiiij. di. quorūdam. ibi. Merito iuuenis dicit: q: iuuenilib⁹ deſiderijs occupatus/nulla grauitate cõſtringitur. Vñ Greg. in moral. li. xxx. Juuenes dici ſolẽt q̃ nulla

De vero gaudio plurima

cõſilij grauitate deprimūtur. ¶ D Sequit. Defecit gaudiū cordis noſtri. Gaudiū cordis verum/puritas cordis eſt. qđ vocatur ab apl'o. Rom. xiiij. gaudiū ſpūs ſancti. De quo Phil. iiij. Gaudete in dño ⁊c. ⁊ Eccl. ix. Bibe cū gaudio vinū tuū: q: deo placẽt opera tua. Eſa. xij. Haurietis aquas. ſ. cõſolationis. in gaudio de fontib⁹ ſaluatoris. Et Act. viij. Ibat eunuchus per viã ſuã gaudẽs. Et Roma. xij. Gaudere cū gaudentibus ⁊c. Hoc gaudiū eſt vbi crimen non eſt. peccator: em̃ vere gaudere nõ poteſt. Tob. v. Quale mihi gaudiū erit qui in tenebris ſeꝫ peccatoꝝ ſedeo: de q̃bus. j. Jo. ij. Qui odit fratrem ſuū: in tenebris eſt Et Jac. iiij. Omnis talis exultatio maligna eſt. q. d. non eſt vera exultatio. ⁊ nõ ſolū maligna: ſed etiã falſa. q: ſibi effectū letitie cauſa triſtis vſurpat. Vñ Prouerb. xiiij. Riſus dolore miſcebit: ⁊ extrema gaudij luct⁹ occupat. Luc. vj. Ue vobis q̃ ridetis nūc: q: lugebitis. vbi Baſili⁹. Quū dñs ridẽtes nūc arguat: planū eſt q nūq̃ erit fidei tẽpus riſus: ⁊ precipue in tãta multitudine eoꝝ qui in pctõ moriūtur: p quibus lugere oportet. ſuperfluus aūt riſus eſt immoderãtie ſignū/⁊ effrenis anime motus. ſed vſq: ad vult⁹ iocūditatis exprimere paſſionẽ anime nõ dedecet. ¶ Chryſ. Dic mihi aūt cur concuteris ⁊ defluis: q̃ debes aſſiſtere terribili iudicio: et ponere rationẽ de oĩbus hic optatis? Et Ber. Nūquid qui induūtur purpura ⁊ byſſo gaudiū ⁊ letitiã obtinebunt? Abſit vt in terra ſuauiter viuentiū inueniat materia gaudioꝝ: quū tantis alterationibus tota mundi facies immutet: ⁊ eleuetur: ⁊ allidat: ⁊ reſpiret alliſa. Aug. de verbis dñi. ſermone. xxxviij. ⁊ gloſ. Phil. iiij. Gaudiū ſeculi ⁊ letitia eſt impunita neqtia. ſcꝫ luxuriari: inebriari: ⁊ nihil mali pati. Itẽ Aug. ſuper Joã. ſermone. vij. Letitia ſeculi eſt vanitas. cū magna expectatione ſperat vt veniat: nec põt teneri quū venerit. ¶ Itẽ gloſ. ſuper Ps. xxxvj. Exultare eſt quū magna alacritate animi gaudere. letari eſt tẽperata animi affectione gaudere. Item Anſel. ſup Ps. v. Letitia eſt animi exultatio et corporis. vñ a ſaltu dicit exulto. Item Greg. in mora. lib. ij. Penūria tribulationis eſt letitia ſatietatis. Itẽ Greg. in mora. li. xij. Uera mẽtis letitia creata eſt. dignū itaq: vt ſe ſemp homo merẽtẽ inueniat qui derelicto creatore in ſe gaudiū querebat. Itẽ Ceſarius in ſermone. Uerum gaudiū non poſſidet niſi pax ⁊ iuſtitia teneatur. Prima em̃ ⁊ quaſi radix eſt iuſtitia. Scđa pax. Tertia gaudiū. De iuſtitia naſcitur pax. de pace gaudiū. gaudiū vero fructus bonoꝝ operū oſtendit. Seneca in ep'lis. Nunq̃ ſapiẽs ſine gaudio eſt. gaudiū aūt non naſcitur niſi ex virtute cõſciẽtie. Hiero. ad Heliodoꝝ. Delicatus es frater: ſi ⁊ hic gaudere vis cū ſeculo: ⁊ poſtea regnare cū chriſto. Itẽ Seneca in ep'lis. Patrie eſt non exilij frequẽtia gaudioꝝ. ⁊ numeroſitates feſtiuitatū ciues non exules. itẽ Greg. in moral. A veritatis pabulo ieiuni ſunt: q̃ in hac peregrinationis inopia letant. Beati tantū gaudebūt: quãtū amabūt ⁊ tantū amabūt: quantū cognoſcẽt. Itẽ Aug. de agone. c. x. Gaudet piſcis qñ nõ videt hamū: eſcã deuorat: ſed quū piſcator cū adducere ceperit: viſcera torquẽtur primo: deinde ab omni letitia p ipſam eſcã de qua ligat⁹ eſt ad conſumptionẽ trahit: ſicut ſunt oẽs qui de bonis tẽporalibus beatos ſe putãt. hamū acceperunt. veniet tẽpus quo ſentiẽt quãta tormẽta cū auiditate deuorauerūt. Et ideo bonis nihil nocet q eis hec auferūtur q̃ nõ diligūt. bona auferre nemo põt. ¶ Bern. de libero arbitrio. c. xiij. Qui letant quū male fecerint ⁊ exultãt in rebus peſſimis. Prouer. ij. Tale eſt qđ faciūt quale quū phrenetici ridẽt. Nulla verior miſeria: q falſa letitia. Itẽ Bern. in ſermone de oĩbus ſanctis. Illud verū ⁊ ſolū eſt gaudiū/qđ nõ de creatura ſed de creatore cõcipit: cui cõparata oĩs aliūde iocūditas meror eſt: oĩs ſuauitas dolor eſt: oẽ dulce amarū eſt: omẽ decoꝝ fedū: poſtremo omẽ quodcūq: delectare põt moleſtū. Itẽ Greg. in homil. de virginib⁹. Nemo põt hic gaudere cū ſeculo: ⁊ illic regnare cū chriſto. Tulli⁹ de officijs. Gaudia ſemp animos inquietãt. modus em̃ raro letis reb⁹ imponitur: q̃ magis in triſtitijs inuenit. Merito igit dicit. Defecit gaudium cordis noſtri. ppter peccata q̃ ſunt intra eccleſiã: que triſtes nos faciūt effectiue. Triſtitia peccati eſt amaritudo cõſcientie que ſemp eſt in prauo

Digitized by Google

claues in foꝛo penitentie vt pꝛe.c.tranſmiſſam.⁊.c.dudū.
¶ Et in hac opinione videt̄ fuiſſe gloſ.in pꝛe.c.canonica
in gloſ.niſi eſſet.⁊ Hoſ.e.ti.poꝛꝛo.⁊ Archidi.di.xxiiii.q.iiī
notandū. Fateoꝛ aūt ꝙ introductio ſolēnis in eccleſiā de
qua loquit̄.xi.q.iii.cum aliq̄s.ad oꝛdinem pꝛeſbyteralem
pertinet: ⁊ hāc inferioꝛ pꝛeſbytero facere poteſt.vt no.ar
chidi.in pꝛe.c.notandū. Et hanc opinionem quam teneo
ſeruat ritus eccleſie.de hoc no.in ſpe.de ſen.⁊ iis q̄ ipſam
ſequunt̄.§.vt autem que pꝛemiſimus.iuxta fi.ꝟ. Jtē ſcias
ꝙ licet iudices ⁊c̄. ¶ D De materia autē cure no.Archi
dia.ex̄ de fi.pſby.is q̄. li.vi.i.ꝟ.cura. Quia de cura p̄latoꝝ
ſatis.ē.dixim⁹:dolendū eſt q: ſola verbalis cura habet̄/⁊
non realis.vix eſt q̄ poſſit dicere.Curauim⁹ Babylonem
⁊ non eſt ſanata. Hiere.li.q.d.pꝛelat⁹: Feci qđ debui:non
remanſit per me: ſanare te noluiſti:tibi feciſti/non mihi
xxiii.q.iiii.foꝛte.xlvii.di.c.vlti.xliii.di.epheſiis.vbi de hoc.
Sed eſt qui ſanari deſiderat:ſed non inuenit curatoꝛem.
Quis em̄ hodie rectoꝛū infirmatur cū infirmo ſubdito? Pꝛelati negligē/ne arguuntur.
Quis cū ſcandalizato vrit̄.ii.ad Coꝛ.xi. Quis optat fie/
ri anathema pꝛo fratre ſibi ſubdito? ad Ro.ix. Jmmo q̄s
cū nō anathematizat? Quis hodie petit deleri:aut noꝛe
a domino veniā indulgeri? Exo.xxxii.xlv.di.diſciplina.de
pe.di.ii.§.opponitur. Quis em̄ hodie paſtoꝛ ponit animā
ſuā pꝛo ouibus ſuis? Joan.x.xvii.q.i.§.hoc tunc. Jmmo
quis paſtoꝛ mutatus in lupū hodie animas nō deuoꝛat?
Ezechi.xxxiiii. Quis ſamaritanus cuſtos pꝛelatus ligat
vulnera ſubditi vulnerati? Quis facit ſecū miſericoꝛdiā?
Quis ducit eum in ſtabulum/in eccleſiā vbi paſcunt̄ ani
malia manſueta? Quis ſtabulari⁹ ei ſupererogat ad hec
Luc.x.xlv.di.diſciplinā.de pe.⁊ re.ois.§.ſacerdos. Jmmo
quis eum extra ſtabulū ⁊ extra ſynagogam nō eiicit? Jo.
ix. Quis em̄ hodie Joſeph ſaluatoꝛ egypti frumenta po/
pulis diuidit? Gene.xli. Quis hodie cū Job liberat pau/
perem vociferantē:⁊ pupillum cui non erat adiutoꝛ.⁊ eſt
oculus cecoꝛ ⁊ pes claudo? ⁊ pater pauperum? ⁊ cauſam
quā neſcit diligentiſſime inueſtigat:vt cōterat molas ini/
qui:⁊ de dentibus ei⁹ auferat pꝛedā:⁊ ſit merentiū conſo
latoꝛ? Job.xxix. Et quis cū eo de pꝛelatis hodie flet cum
afflicto:⁊ cōpatitur anime pauperi? Job.xxx. Et quis ho/
die pꝛelatoꝛū eccleſie non negat pauperibus quod volūt
⁊ oculos viduarū expectare non facit? ⁊ nō comedit buc/
cellam ſuā ſolus.⁊ non comedit pupillus ex ea. Et q̄s non
deſpicit pꝛetereuntē:eo ꝙ nō habuit indumentū: ⁊ abſq;
operimēto pauperē ſi non benedixerunt latera eius ei de
velleribus ouiū ſuarum calefactus eſt? Et cui nō manet
peregrinus foꝛis:et cuius oſtium viatoꝛi ſemper pateat?
Job.xxxi. Quis pꝛelatoꝛū poterit dicere verbū Moyſi:
Tu ſcis ꝙ nec aſellum quidem vnq̄ acceperim ab eis:nec
afflixerim quemq̄ eoꝝ? Numeri.xvi. Quis pꝛelatoꝛū ho
die habet frontē dicendi cū Samuele ſubditis. Loq̄mini
de me coꝛam dn̄o ⁊ coꝛā chꝛiſto eius: vtrū bouem cuiuſq̄
tulerim aut aſinū:ſi quempiā calūniatus ſum:ſi oppꝛeſſi
aliquem:ſi de manu cuiuſq̄ munus accepi: ⁊ cōtemnam
illud hodie reſtituamq; vobis.i.Reg.xii. Quis pꝛelatoꝝ
in inuidiā hodie incidit maioꝝ pꝛo eo ꝙ fregit vaſa my/
ſtica cum Amb.⁊ captiuos redemit.lxxxvi.di.non ſatis.in
fi. Quis eoꝝ cum eo vaſa eccleſie cōminuta deinde con/
flata dat pauperibus ⁊ captiuis.xii.q.ii.aurū. Quis pꝛeſi
dentium audet hodie dicere ſubditis per eum coꝛrectis:
Munde ſunt man⁹ mee a ſanguine:id eſt a peccato oim
veſtrum? Actu.xx.xliii.di.epheſiis. Sed vtinā viri ſangui/
num non ſint ſicut multi q̄ non dimidiant dies ſuos. pſ̄.
liiii. Ubi inueniemus Samuelem lugētem Saul.i.Reg.
xv. Dauid eundē.ii.Reg.i. Nolanum epiſcopū Paulinū
vt narrat Greg.in dialogo vendentem ſe Uandalis pꝛo
filio vidue parochiane ſue? Remāſerūt nūc ſua ⁊ coꝛnua
⁊ indumenta pontificalia. Defecit miſericoꝛdia. Remān/
ſit authoꝛitas. Abiit vite veritas. Stelle pꝛelati nō dede/
runt lumen in cuſtodiis ſuis. Baruch.iii.ceciderunt de ce
lo. Mat.xxiiii. Draco traxit ſecū.vtinā non maioꝛem ter/
tiam partem ſtellarum. Apoc̄.xii. Galli nō cantant: quia
gallinacei:id eſt caſtrati ⁊ pingues effecti ſunt. Eſa.xxii.
Canes lingua ſaniferi/muti effecti ſunt.xliii.di.ſit rectoꝛ
Eſa.lvi. Uacce de ſamaria pingues pꝛelati crapulati ⁊ di
tati. Amos.iiii.non mugiunt:neq; Berhſamis via recta
gradiuntur q: pingues ſunt:⁊ de filiis nō curant.i.Reg.
vi. Cuſtodes epiſcopi chartas cuſtodiūt.cōtra illud.xvi.
q.i.in canonibus.⁊ ſententiis chartas implent:⁊ dicunt.
Numquid ego cuſtos fratris mei ſum.q.d.non. Gen̄.iiii.
de pe.di.i.§.euidēter. Pꝛoꝛeta:id eſt rectoꝛ nauis a pꝛoꝛa
doꝛmit in puppi.vii.q.i.ſciſcitaris.⁊ amiſſo clauo nauicu/
la periclitatur fluctib⁹. Pꝛouer.xxiii.i.q.iiii.nauicula. Pꝛi
mipilarii terga verterūt:⁊ vexillo dirupto exercitus pꝛo/
ſtratus eſt. Sacerdotes non dixerunt/vbi eſt domin⁹? et
tenentes legem neſcierunt eū. Paſtoꝛes pꝛeuaricati ſunt
in domino:⁊ pꝛophetauerūt in Baal.i.vt deuoꝛent̄.nam
Baal deuoꝛatio interpꝛetatur:⁊ idola ſecuti ſunt. Hiere.
ii. Pꝛopheta ⁊ ſacerdos polluti ſunt:⁊ in domo dei malū
inuentum eſt:⁊ in pꝛophetis ſamarie vidit domin⁹ fatui/
tatem. Et in pꝛophetis hieruſalē vidit dominus ſimula/
tionem adulterium/⁊ iter mendacii:⁊ confoꝛtat manus
peſſimoꝛum vt non conuertatur vnuſquiſq; a malitia ſua
Pꝛopterea hec dicit dominus exercituum ad pꝛophetas.
Ecce ego cibabo eos abſinthio:⁊ potabo eos felle. A pꝛo
phetis enim Hieruſalē eſt egreſſa pollutio ſuper omnem
terram. Hiere.xxiii. Nomine autem pꝛophetarum docto/
res intelligūtur.xliii.di.ſit rectoꝛ. Hodie effeminati pꝛin/
cipes dominant̄:⁊ cōcupiſcētia garrula in ſolio ſedet. Ar/
chiflamines filum depoſuerunt:⁊ ſignum in eis non eſt.
xxi.di.c.i.ꝟ.ſacerdotes. Erroꝛū magiſtri cathedrati ſunt:
ſed veritatis diſcipuli non fuerunt.ar.xxxvii.di.relatum.
xxiiii.q.i.cum beatiſſimis. Non pꝛecedunt arietes:⁊ ideo
oues aberrant.vii.q.i.ſciſcitaris. Duces ceci ſunt:et ideo
ſubditi foueis dilabunt̄.xxxviii.diſt.que ipſis.ex̄ de eta.et
qua.cum ſit. Mediatoꝛes de medio receſſerūt:⁊ ideo ſan
guis effuſus eſt. Aduocati pꝛeuaricati ſunt ⁊ ideo cauſa
perit.ar.ii.q.iii.§.notandum.⁊.§.pꝛeuaricatoꝛ. Judices
in muneribus iudicant:⁊ ideo iuſtitia exulat.i.q.i.duces
xi.q.iii.pauper. Radix deſiccata eſt vel coꝛroſa vermib⁹:
⁊ ideo folia pallida ⁊ fructus marcidi:quia qualis arboꝛ
talis fructus. Mat.vii. Capita languerunt.⁊ ideo mem/
bꝛa dolent.vi.q.i.ex merito. Egroti ſe medicos iactitant.
Moꝛtui alios reſuſcitant. Ceci illuminār. Claudi pꝛedu
ces ſunt ⁊ pꝛecurſoꝛes. Pueri magiſtri ſenioꝛum ſunt.ſed
non ſunt tales pueri de quibus.lxxviii.di.§.hoc regulari
ter. Somniatoꝛes pꝛophetizant. Hiere.xxiii. Coniugia
frequētantes/hoꝛtatoꝛes viduitatis ſunt.xxvi.diſti.vna.
Exempla vite defecerunt:et ideo ſubditi coꝛruerunt. vt
pꝛeal.c.ex merito.⁊ extra de vo.et vo.re.magne. Sed po/
tentes potēter toꝛmenta patientur.viii.q.i.illud.⁊ Judi/ A pꝛelatoꝝ obe/
cium duriſſimū iis qui pꝛeſunt. Sapi.vi. ¶ E Sicut ta dientia nō
men ſepe dixi ſuperius: agant quicquid velint ſummus eſt rece/
pontifex ⁊ alii pꝛelati eccleſiarum:ab eoꝛum tamen obedi dēdum.
entia recedendum non eſt.viii.q.iiii.nōne.ii.q.vii.ſacerdo
tes ⁊ reliqui.vbi de hoc ibi vide. Non ergo habeam⁹ deū
alienum nec deum recentem.pſ̄.lxxx. Heb.xiii. Jeſus chꝛi
ſtus heri ⁊ hodie ipſe ⁊ in eternum.vbi Bernar. Heſternū
quidem ab initio ſeculi vſq; ad dominicam aſcenſionem.
Hodiernum vero diem exinde vſq; ad cōſummationem
mundi. Eternum intellige poſt cōmunem omnium reſur
rectionem. Nec eccleſiam nouā:quia vna eſt vetus et no/
ua.vii.q.i.deinq;.xxxii.q.iiii.recurrat.vbi de hoc.⁊ dixi ſu/
pꝛa. Unus eius ſponſus ⁊ chꝛiſti vicarius generalis:quē
in terris nemo iudicat: quia ſolus ipſe factoꝛum ſuoꝛum
indignoꝛum/ſi qua ſunt/ſolum deum habet vltoꝛem.quo
excepto/quiuis alius homo quātūuis magnus habet ſu/
per ſe deum ⁊ hominem impia vlciſcentem.ix.q.iii.alioꝝ.
Agat quicquid vult:domin⁹ eſt:pater eſt:iudex eſt:occi/
dat:⁊ ſi occiderit me in ipſo ſperabo Job.xiii. Anathema/
tizet:perſequatur:non fugio niſi ad eum ſicut dicit Aug.

Digitized by Google

de deo cuius ipſe vicarius. Deus ita timendus eſt: vt ab ipſo fugiatur ad ipſum. ſicut facit paruulus cum videt patrem iratū proſternēs ſe ante ipm: miſericordiā rogās quaſi fugiens a manu ferientis ad pedes miſerētis. ſic ⁊ nos ad ei⁹ vicariū faciam⁹: proſternamur ad pedes mie ſue: fugiētes ab ei⁹ ira ſtimulāte ad ei⁹ miam indulgētē. ❡ F Si eccleſia humiliatur: id eſt conculcatur: ad cui⁹ confugiemus auxilium? ⁊ vbi relinquemus gloriam noſtram. ix.q.iij.aliorum. Non recalcitro: quia extra eū gratia dei/miſericordia dei nō eſt. Si (quod abſit) iniuſte iudicat: ſuffero. Si iuſte: veniam peto: ſed non apoſtato. nec a petra recedo. xix.di.in memoriam. et.c. ita dns. ne ab eo collidar? Et quo irem? Et vbi cōmunicarē? Joā.vj.xxiiij. q.j.§. ſi autem. Et vbi viuerem. xxiij.q.vij.quēadmodum. Et vbi ſaluarer? xxiiij.q.j.quicumqꝫ. Extra arcam/diluuium eſt. xxiiij.q.j.quoniam. Extra colūbaꝫ/amaritudo eſt. xxiiij.q.j.loquar. Extra hortū cōcluſum/diuiſio eſt. xxiiij. q.j.omnib⁹. Extra fontem/ſiccitas eſt. ibidem. Extra bethleem/que eſt domus panis viui. Joā.vj. de con.diſt.ij.ſicut. eſuries eſt. Extra dn̄am gentiū/dura mortis ſeruitus eſt. lxxix.di.oportebat. Abſqꝫ tunica inconſutili inſciſſa algeſco frigore. xvj.q.vij.ſicut. Mēbrum ſum putridū ⁊ abſciſſum ſi ſeparer a corpore. p̄te.c.quemadmodum. Extra domū agnum non comedam. xxiiij.q.j.quia. Extra vineā domini ſabaoth. Eſa.vj. vinum pungitiuum ⁊ cōpunctiuum. pſ̄.lix. Potaſti nos vino cōpunctionis. Et letificatiuum. pſ̄.ciij. Uinum letificat cor hominis: non bibā. Reginam deauratam adſiſtentem a dextris chriſti. pſ̄.xliiij. eccleſiā intueor. Decora eſt. Non habet in ſe maculā/neqꝫ rugam. Ephe.v. xxj.di.quis. Incorrupta eſt. Pudica eſt. Unius cubilis ſanctitatem caſto pudore cuſtodit. xxiiij. q.j.loquitur. in ſi. Nunq̄ in ſe cecidit: neqꝫ cadet. q: Petr⁹ romanus eam ſuſtentat. xxj.di.§.j. in ſi. de pe.di.ij. ſi enim. vltra duas colū. Colliditur. turbatur. xxiij.di.in nomine domini. xij.q.j.futurā. Exterius denigratur: quia militat ſed gloria eius abintus. pſ̄.xliiij. Fuſca eſt et decolorata: q: decolorauit eam ſponſus eius/ſol obſcuratus. Can̄.j. quia non eſt ei ſpecies: neqꝫ decor. Eſa.liij. Sponſa eius luna in ſanguinem vertitur. Luce.xxj. q: mutatur: quia in malis filijs turbatur. et ideo quia Judas erat ibi nauis Petri periclitabatur. xxiiij.q.j.non turbatur. ſed tūc in ca nō ſubmerſus eſt: ſꝫ pditor: diuiſus/et ad phariſeos diuiſos vadēs/pro cōſilio/ſuſpēſus eſt. Mat.xxvij. de pe.di.vj. q̄ vult. ⁊ di.ij. iudas eſt. ⁊.c.ſeq. Caueant diuiſores: caueāt diſperſores: q: pſ̄.xlv. De⁹ in medio ei⁹/ſponſe: nō cōmouebitur/in fidelib⁹ ſuis membris ſixis Petro. Non habet extra ſe eccleſia filios priuignos: quia ex ſe omnes filios legitimos generauit. de con.di.iiij. mater eccleſia. Diuiſi/quocumqꝫ nomine cenſeantur/non ſunt eius re ⁊ merito etſi numero. de con.di.iiij. eſt vnitas. de pe.di.j. eccleſia. Adulterini ſunt qui que ſua ſunt: nō que matris: querunt. viij. q.j. ſunt in eccleſia. Uocant matrem eccleſiam: fingunt ſe habere matrem: ſed nouerca eſt eis: quia ipſi non ſunt filij ⁊ ideo abijcit eos. Non habent characterem filiorum ⁊ diſcipulorum. Character autem eſt ſtigma domini ieſu per quod ſpecialiter ſui filij legitimi a ſpurijs ⁊ mālerib⁹ diſtinguūtur. Unitas eſt: charitas eſt. Unde Joā.xiij. In hoc cognoſcent omnes quia mei eſtis diſcipuli ſi dilectionem habueritis ad inuicem. Ubi Chryſ. Pretermittens autem miracula que erant facturi: ab amore deſignat/dicens. In hoc cognoſcent ⁊c. Hoc enim eſt quod maxime homines ſanctos oſtendit: hos enim dicit eſſe diſcipulos. Item ibi Aug. Tamq̄ alia munera mea habent vobiſcū etiam non mei: non ſolum naturam/vitā/ſenſum/rationem/⁊ eam ſalutem que hominibus ⁊ pecoribus cōmunis eſt: verum etiam linguam/ſacramenta/prophetiam/fidem/ſcientiam/diſtributionem rerum ſuarum pauperibus/⁊ traditionem corporis ſui vt ardeant: ſed quoniam charitatem non habent: vt cymbala concrepant: nihil eis prodeſt. Ad hec.j. ad Cor.xiij. j.q.j. vide. de pe.di.iij. ſiquis. ❡ Agareni filij agar habeant ſibi ⁊ poſteris ſuis munera terrena: que Abraam deus pater multarum gētium quia chriſtianorꝫ/dimittet eis ſicut ſeruis terre. diuiſis ab Iſaac chriſto legitimo herede. Geneſ.xv. ⁊.xxj. lvj.di. hiſmael. Det autem filio ſuo Iſaac chriſto quod eſt gaudiū noſtrum ⁊ filijs eius coheredibus eius. Ro.viij. hereditatem immarceſſibilem ⁊ incontaminatam ⁊ incorruptibilem conſeruatam in celis. j. Pet.j. A quibus Belial abſqꝫ iugo obedientie chriſti ⁊ angeli eius diuiſi/a ſuis fratribus angelicis obedientia ſixis in celum aereum expoſiti fulgoribus tonitruis ⁊ tempeſtatibus ⁊ guerris cōtinuis/ceciderunt traditi in tartarum rudentibus inferni. ij. Pet.ij. in iudicium magni dei vinculis eternis ſub caligine reſeruati. Jude.j.c.

Gratia ſpiritusſancti Finitur prima pars huius operis feliciter.

Digitized by Google

Digitized by Google

¶ Primus Articulus Secūde partis huius operis.

Iam nūc reſtat
de ſecunda parte iſtiꝰ operis tra
ctare: que eſt de plāctu eccleſie.
Prima enim pars dei beneficio
expedita eſt: que eſt de ſtatu ec-
cleſie. in qua expeditū eſt de ec-
cleſie fundamēto: ⁊ eius iuriſdi
ctione: ⁊ potentia: et ſanctitate:
⁊ dn̄i pape ⁊ aliorū prelatorum.
Nunc cum Job deduco calamū/dicēs. Uerſa eſt in luctū
cithara mea: ⁊ organum meū in vocem flentiū. Job.xxx.
in fi. De planctu igitur eccleſie/q̄ quaſi in filijs ⁊ membris
ſuis a puritate ⁊ ſanctitate ſua quodammodo defecit: et
ideo plangēda eſt cum Hiere. Thren̄. per totū. omni dili-
gētia pertractabo. Et quare ſit plāgenda: quia ꝓpter ca-
ſum ſuū. Et quō manente ſua iuriſdictione ⁊ potentia in
ſtatibus ſuis quantū ad ſanctitatē defecerit: in ſequenti-
bus declarabo. ¶ A Et licet ſupra in parte prima iſtiꝰ
operis/de malis filijs iſtiꝰ ſancte eccleſie prelatis ⁊ alijs/
in multis locis tetigerim: Hic tn̄ latius de ſingulis ſtati-
bus quaſi a ſanctitate ruentibꝰ diſſeram. nō iudicans ve-
ritatē potentie eccleſie vt ſupra plene ⁊ pluries probaui.
Sed peccata membrorū ipſius eccleſie corruptorum. Eſt
em̄ condēnandū vitiū: non ſancta iuriſdictio/aut natura
lxxxvi. diſt. odio. xxiij. q. iiij. duo. Dicam igit̄ ⁊ plāgam cum
Hiere. Thren̄. iij. poſt medi. Diuiſiones aquarū deduxit
oculus meꝰ: in contritione filie populi mei. Oculus meus
afflictus eſt: nec tacuit eo ꝙ non eſſet requies. donec reſpi
ceret ⁊ videret dn̄s de celis. Ne auertas dn̄e aurem tuā a
ſingultu meo/⁊ clamoribꝰ. Iterū plangā cum eodē Hie-
re. matrē meam eccleſiā. ⁊ dicam. Quis dabit capiti meo
aquā: ⁊ oculis meis fontē lachrymarū? Et plorabo die ac
nocte interfectos/ſubaudi in aīa/filie ſcʒ eccleſie/populi
mei. Quis dabit me in ſolitudine diuerſorum viatorū? Et
derelinquā populū meū: ⁊ recedam ab eis: q: oēs adulte-
ri ſunt/⁊ cetus preuaricatorū: ⁊ extenderūt linguā ſuam
quaſi arcū mendacij/⁊ non veritatis. Conforꝛtati ſunt in
terra: q: de malo ad malū egreſſi ſunt: ⁊ me non cognoue-
rūt/dicit dn̄s Hiere. ix. in pn̄. Uere ⁊ veriſſime obſcuratū
eſt aurū. Thre. iiij. cōmento: hic ꝓ parte iſtud. c. ⁊ iterū. ſ.
in vij. ar. perfectiꝰ. Status ſanctus eccleſie mutatꝰ eſt co-
lor optimꝰ virtutū in vitia. Diſperſi ſunt lapides ſanctua-
rij. i. eccleſie clerici ⁊ religioſi: q̄ ſunt fundamenta eccleſie.
ex̄ de elec. fundamenta. lib. vi. In capite oīm platearū. pla
tea lata vita laicoꝝ eſt. Unde Luc̄. xiiij. ⁊. xxiij. q. iiij. diſpli-
cet. in fi. Exi cito ī plateas. ¶ B Dicit Amb. ad plateas:
vt de latioribus vitijs ad anguſtam venirent viā. vn̄ ⁊ pla
tea latior eſt ꝙ̄ vicus: ⁊ a latitudine nomē accepit. In pla
teis em̄ ſunt diuites: q: lata eſt via que ducit ad mortem.
Mat. vij. ⁊ Luc̄. xiij. Eſa. lix. Corruit in plateis veritas: et
equitas nō potuit ingredi. Unde Aug. Quidā ſunt q̄ va-
gant̄ per cāpos licentie: putantes licitū/quicquid eſt libi
tū: qui laxas ſibi fecerūt habenas: effrenata libertate vtē-
tes/⁊ frenū continētie detrectantes. Diſperſi ergo ſunt la
pides ſanctuarij in capite platearū: q: clerici ⁊ multi reli-
gioſi capita ſunt hodie ⁊ exēpla relaxationis oīs vite lai-
cis/q̄ laxiorem vitā tenent. Et hoc eſt ſm̄ Hiero. qđ vehe-
mēter eccleſiā dei deſtruit: meliores eſſe laicos ꝙ̄ clericos.
viij. q. ſ. qualis. ad idē. c. cauſa. ⁊. q. c. verior. c. quid aūt. c. il-
lud. Clerici em̄ laicos loco ⁊ religione ⁊ ſanctitate debēt
precellere. diſt. iiij. deniqꝫ. ſ. q. ſ. viliſſimus. lxi. di. in ſacerdo
tibus. xxv. di. §. nunc autē. ℣. noīe. Filij ſyon/clerici filij ec-
cleſie ſpeculantis/inclyti virtutibꝰ: que ſunt anime nobili
tas. iuxta illud. Nobilitas ſola eſt/animū que moribus or
nat. ar. xxiiij. q. iiij. ſi nō ex fidei. ⁊ amicti auro primo/orna-
ti fide/charitate informati. de peni. diſt. ij. circūciſio. quo-
modo deputati ſunt in vaſa teſtea: fragilia/vilia? xxiij. q.
iiij. qui ſm̄. nullis tentationibus reſiſtentes. Filia populi
mei. lxxviij. di. quorum. eccleſia/crudelis in prelatis ſeuiſſi-
mis in tyrānis. x. q. iij. quia. cū. c. ſeq. quaſi ſtrutio in deſer-
to/q̄ exponit oua ſua. Prelati multi ſuos filios ſpoliātes
ꝑſequentes/⁊ ad literā occidentes. p. c. c. quia. Qui veſce
bātur voluptuoſe in virtutibus ⁊ ſanctis exēplis/eccleſia
primitiua. xij. q. ſ. c. ij. interierunt in vijs/in via larga ⁊ re-
laxata: que ducit ad mortē. ¶ C Unde Mat. vij. ⁊ Luc̄.
xiij. Intrate per anguſtā portam: q: lata porta ⁊ ſpacioſa
via que ducit ad perditionem: ⁊ multi ſunt qui intrāt per
eā. ꝙ̄ anguſta porta/⁊ arcta via que ducit ad vitā: ⁊ pauci Paſſio carnalis triplex.
ſunt qui inueniunt eam. vbi Chryſ. Tres ſunt naturales
paſſiōes ⁊ intime carnis. pmo eſca ⁊ potus. deinde amor
viri ad mulierē. tertio loco ſomnus. ⁊ ideo grauiꝰ eſt eas
a natura carnali precidere ꝙ̄ ceteras paſſiōes. ⁊ ideo nul
lius paſſionis abſtinētia ſic ſanctificat corpus/ſicut ꝙ ho
mo ſit caſtus: ieiunās: ⁊ vigilans. perſeuerās ergo ꝓpter
has iuſtitias ⁊ potiſſimū propter laborioſiſſimū ieiuniū
dicit. Intrate per anguſtam portā ⁊c̄. Porta perditionis
eſt diabolus: per quē introitur in gehennā. Porta vite eſt
chriſtus: per quē introitur in regna celeſtia. Lata aūt por-
ta dicitur diabolus eſſe: nō magnitudine poteſtatis. ſ. extē
ſus. Sed effrenate ſuperbie licētia dilatatus. Porta autē
anguſta dr̄ eſſe chriſtus nō paruitate poteſtatis exiguus:
ſed humilitatis ratione collectus. quia quē totus non ca
pit mūdus/ſeipm̄ inter anguſtias vteri virginalis inclu-
ſit. Uia aūt perditionis eſt oīs iniquitas. Dicitur aūt ſpa
cioſa: quia non eſt intra regulā diſcipline incluſa. ⁊ ambu
lātes in ea quicquid eos delectauerit hoc ſequūtur. Uia
aūt vite dicitur oīs iuſtitia: ⁊ ꝓpter contrarias cauſas eſt
arcta. Cōſiderandū aūt ꝙ niſi quis perambulauerit per
viā. non pōt venire ad portā. qui enim nō ambulat per viā
iuſtitie: impoſſibile eſt vt vere chriſtū cognoſcat. Simili-
ter nō incurrit in manꝰ diaboli: niſi q̄ in via ambulat pec-
catorū. huc uſqꝫ Chryſ. q̄ etiā dicit. Sed quū poſtea dicat/
Iugū meū ſuaue eſt: ⁊ onus meū leue. Mat. xi. qualiter
hic anguſtā viā eſſe ait ⁊ arctam? Sed poſt labores ⁊ ſu-
dores in bonū finem deuenire/ſcʒ in vitā/ſufficiēs eſt mi-
tigare eos q̄ agones patiunt̄. Si enim tēpeſtates nautis/
⁊ vulnera militibus leuia ſunt ꝓpter ſpem premioꝝ: mul
to magis quū celum preiacēs fuerit: et immortalia pmia:
nullū aliquis ſentiet imminentiū periculorū. Sed ⁊ exē-
plū chriſti preducis pro nobis patientis leue noſtrū facit
certamen. Qui em̄ in agone certat: quū viderit principē
admittentē labores agonū: animoſior fit. Ne igitur meſti
ſimus quū multa hic contigerint triſtia: q: arcta eſt via/
ſed nō ciuitas. Ideo neqꝫ hic quietem oportet expectare:
neqꝫ ibi triſte aliq̄d preſtolari. Dicens aūt qm̄ pauci ſunt
qui inueniūt eam. rurſus hic multorū deſideria ſignifica-
uit: ⁊ audientes erudiuit/nō multorū proſperitatibꝰ attē
dere: ſed paucorū laboribus. huc uſqꝫ Chryſo. ſ. in Thren̄.
c. iij. ſuper litera Teth. ℣. Item hoc iugum. §. Aleph. in. vi.
ar. Itē Amos. vi. Ue qui ſeparati eſtis in diē malum: qui
dormitis in lectis eburneis: ⁊ laſciuitis in ſtratis veſtris.
qui comeditis agnū de grege ⁊ vitulū de medio armen-
ti. Ber. Quid ad hec dicitis vos guloſi ⁊ luxurioſi? quoꝝ
deus venter eſt. Phil. iij. quoꝝ vſus aut in ventre aut ſub
vētre. q̄ in luxurijs enutriſtis corda ⁊ corpora veſtra. Iac̄.
v. Pinguedo carnis/delicie corporis/ſaturitas ventris/
aut ante mortē vos deſeret: aut vos illa relinquetis in mor
te. ¶ D Sequit̄ in Thren̄. iiij. Qui nutriebātur in cro-
ceis/ſancti clerici charitate rubicūdi: ⁊ mūditia formoſi. Ob nimiā ſcelerum frequentiā euiluerunt clerici.
ad exemplū chriſti candidi ⁊ rubicundi. Cañ. v. Amplexa
ti ſunt ſtercora. fornicationū ⁊ immūditiarum. ps̄. lxxxij.
Diſperierunt in Endor. q̄ interpretat̄ fons generationis.
quia plena eſt eccleſia filijs clericoꝝ. Unde oportuit eccle
ſiam de eis facere titulos ſpeciales/⁊ tractatū. ex̄ de filijs
presby. ⁊ de cohabi. cleri. ⁊ mu. ⁊. lvi. di. Facti ſunt vt ſter-
cus terre. i. fetidi ⁊ abominabiles. Johel. j. Cōputruerūt
iumenta in ſtercore ſuo. Greg. Iumēta in ſtercore putre-
ſcere/eſt carnales homines in carne vitā finire. Tale ſter-

cus ⁊ omne mũdiale ſpernit Paulus: vt chriſtum lucrifaciat. Phil. iij. Eſt aũt aliud bonũ ſtercus ſancte vilitatis ⁊ humilitatis: de quo paup ſuſcitatur. pſ. cxij. Laudate pueri. vt ſedeat cũ principib⁹ angelis. ſm illud. Preuenerunt principes cõiuncti. pſ. lxvij. i. angeli cũ principibus. id eſt apoſtolis. ſm illud. pſ. xliiij. Cõſtitues eos pncipes. lxviij. diſt. quorũ. populi ſui. pſ. cxij. Et maio[r] effecta eſt iniquitas filie populi mei peccato ſodomoꝝ que ſubuerſa eſt in momẽto. Gen. xix. de pe. di. j. ſed ⁊ cõtinuo. q: eccleſia magis recipiens/ de gratia ⁊ dignitate/ chriſti magis ingrata ⁊ magis q̃ ſynagoga offendit. ar. xl. diſ. homo chriſtianus. cũ ſi. Un Mat. xj. Remiſſi⁹ erit terre ſodomoꝝ ⁊ gomorreorũ in die iudicij/ q̃ illi ciuitati. Ubi Hiero. Quia ſodomitis ⁊ gomorreis nõ fuit predicatũ euangelium. ⁊ Mat. xj. Dico vobis q: terre ſodomorũ remiſſius erit in die iudicij q̃ tibi. loquit Capharnaũ. vbi dñs multa miracula fecit. que maior eſt in condẽnatione ꝓpter euangelij preuaricationẽ/ q̃ ſodoma ignorans chriſtũ ⁊ euangeliũ.

¶ E Et ſequit. Candidiores nazarei eius niue. Nazarei interptantur virgulta vel floridi ſiue cuſtodiẽtes: aut ſeparati/ mũdi/ vel vncti/ ſiue ſancti/ aut conſecrati. Tales fuerũt clerici in eccleſia primitiua. virgulta virentia ſanctis operib⁹. vnde ⁊ colũba ad noe rediit portãs ramum virentis oliue. Gen. viij. ex de ſacra vnc. c. j. §. quia vero. in ſi. virens aũt non ſiccus aut areſcens eſt ramus/ bonum opus factũ in charitate. Greg. Nec habet aliqd ram⁹ boni operis: ſi nõ manet in radice dilectionis. Floridi/ puri. vnde Can. j. Lectulus noſter floridus/ conſcientia pura ⁊ bona. de pe. di. ij. charitas. ij. quaſi in ſi. Cuſtodientes/ precepta legis. pſ. cxviij. Ut cuſtodiã mandata tua. ⁊ iterum pſ. xviij. In cuſtodiẽdis illis retributio multa. Separati mente a malis. xxiij. q. iiij. a malis. Mũdi/ corde Mat. v. Beati mũdo corde. Aug. Hoc eſt enim ſimpliciter cor qd mundũ cor. Chryſ. ibi. Mundos aũt hic ait vel eos q naturalẽ virtutẽ poſſident: ⁊ nullius ſibi malitie cõſcij ſunt: vel eos qui in tẽperantia cõſiſtũt: que maxime neceſſaria eſt ad videndũ deũ. ſm illud Pauli ad Heb. xij. Pacem ſequimini cum oibus/ ⁊ ſanctimoniã: ſine qua nemo videbit deũ. Uncti/ virtutib⁹. ex de ſacra vnc. c. j. Sancti/ maxime caſtitate. lxxxj. di. oportet. j. ad Theſſal. iiij. Hec eſt voluntas dei/ ſanctificatio veſtra: vt ſciat vnuſquiſq̃ ⁊c. Conſecrati/ ad ſeruitiũ dñi. xij. q. ij. nulli. de cõſe. di. j. veſtimenta. ¶ Iſti (inquit) nazarei cãdidiores niue/ interna ⁊ celica mundicia. xxx. q. v. femine. Innocẽtia ⁊ puritate. de cõ. di. iiij. poſt baptiſmũ. cum. c. ſeq. De cordis puritate ⁊ corporis mundicia clericorũ ex de vi. ⁊ hone. cle. vt clericoꝝ. j. rñ. De cordis puritate loquit Seneca ad Lucillũ in epla. lj. Proijce oia que cor tuũ dilaniãt: que ſi nec aliter extrahi poſſent: cor cũ eis euellẽdum eſſet. ⁊ in ſacris ordinib⁹ nihil tam dignũ ſicut caſte viuere: quũ caſtitas ſit premiũ cleri principiũ ⁊ etiam fundamẽtũ. in aut. quõ opor. epiſ. aut re. de. ad or. perdu. §. hec de deo. amabilibus. Coll. ix. Et loquẽs alia lex de clericis/ ait. Quid enim ſtabile aut firmũ erit ſi ſanctitas incorrupta/ corrũpatur. C. de epiſ. ⁊ cleri. ſi quemq̃. Nitidiores lacte. honeſti corporea caſtitate. ⁊ ſic habẽtes zonam aureã ad mamillas. Apoc. j. id eſt caſtitatem in affectu ⁊ effectu. Rubicũdiores ebore antiquo. in cõpoſita ⁊ rubicunda verecundia honeſtatis: que ingenuos prodit natales. lxxxvj. diſt. non ſatis. ⁊ que eſt ſordidorũ omniũ inimica. angeloꝝ ⁊ virginitatis germana. ⁊ que deteſtatur filios infrunitos: ⁊ pudoratos amplectitur. xvj. di. in ſcripturis. Sapphiro pulchriores. in omni morũ conſpicua venuſtate. ſic accipitur de peni. di. ij. principiũ. vltra colũ. ꝟ. ois lapis. ¶ F Et ſequit in Thren. iiij. Denigrata eſt ſuper carbones facies eoꝝ. ſcz nazareorum/ qui erãt in eccleſia primitiua. nũc facies clericorum id eſt intentio ⁊ cõſcientia. Cant. ij. Oſtende mihi faciem tuã. Iob. xj. Si non permiſeris in tabernaculo tuo iniuſtitia: tunc leuare poteris faciem tuã abſq̃ macula. pſ. xlix. Arguam te: ⁊ ſtatuam contra faciẽ tuam. Matth. vj. Faciem tuã laua. id eſt cõſcientiã: vt ſit ſine macula. i. ſine ruga. Epheſ. v. Greg. Scriptura ſacra mentis oculis quaſi quoddam ſpeculũ opponitur: vt interna noſtra facies videatur. ibi enim feda. ibi pulchra noſtra cognoſcim⁹. Denigrata/ deturpata/ depauata eſt ⁊ cauteriata. lxxiij. diſt. in nomine patris. feditate ⁊ peruerſitate. non querẽs que chriſti ſunt ſed que ſua. Phil. ij. lxxiij. diſt. noſſe. Eſa. xiij. Facies cõbuſte vultus eorũ. Super carbones. qui nigri ſunt. Aug. Nigrior eſt conſciẽtia peccatoris coruo. Un ⁊ Paulus ſimplex quẽdam ingredientẽ eccleſiam in fornicatione iacentẽ nigrum ⁊ triſtem facie vidit. Carbo etiã ignis extinctus eſt. quia in clericis hodie ignis charitatis extinctus eſt: ⁊ ignis alienus in eis eſt. Ignis alienus. libido. auaritia. ⁊ ois praua cupiditas eſt/ dicũt Adamantius ⁊ Ciſtrius de peni. di. iij. inter hec. ſ. ꝟ. ignis. Iſti ſunt carbones deſolatorij. pſ. cxix. Ad dominũ cũ tribularer clamaui. Sunt ⁊ alij carbones peſtiferi: criminationes falſe. qs ſepe clerici ⁊ accẽdere ⁊ reaccendere moliũtur. ex de pur. ca. cũ in iuuentute. Sequit. Et nõ ſunt cogniti in plateis. ſcz laicorũ. quia eos ſubditi per verã obediẽtiam non cognoſcũt/ propter eorũ malam vitã. quia per bonã vitam que ſunt vera ſtigmata clericorũ cognoſcuntur: ⁊ in reuerentiam habentur. mali vero nõ cognoſcũtur/ quũ etiam habitũ propriũ clericalem dimittant. ad hoc op. ar. eorum que leguntur ⁊ no. ex de ſen. exco. in audientia. ⁊ c. ſi iudex. lib. vj. ¶ Sequit. Adheſit cutis eorum oſſibus: aruit: ⁊ facta eſt quaſi lignũ. quia conuerſatio eorũ etiam exterior que eſt cutis/ arida ⁊ abſq̃ pinguedine deuotionis eſt. de qua pinguedine. pſ. lxij. Sicut adipe ⁊ piguedine repleatur anima mea. Et facta eſt ſicut lignũ aridum: deputandũ igni. Sicut enĩ palmes in vite non manẽs. Ioã. xv. vbi Aug. Unũ ex duob⁹ palmiti cõgruit: aut vitis: aut ignis. Si in vite non eſt: in igne erit. ſic etiã accipitur lignũ aridum in malã partem. Lu. xxiij. ibi. Quia ſi in viridi ligno hoc faciũt: in arido quid fiet? vbi Theophi. Si erga me lignũ fructiferum iugiter viuẽs/ taliter ſe gerunt romani: quid nõ attentabũt erga vos: populũ dico/ quaſi lignum aridũ/ priuatum qualibet viuificante virtute: nec vllũ fructũ ferentes? Item ibi Beda. Si ego qui peccatũ nõ feci: lignũ vite appellatus. Apoc. xxj. ſine igne paſſionis a mũdo non exeo: qd putas eis manere tormenti/ q ſunt fructibus vacui? Tale lignũ aridum qd fructũ ſuum non dat in tẽpore ſuo/ non guſtabit de ligno vite qd eſt in medio paradiſi. Apoc. ij. ⁊ vlt. Sequit Melius fuit occiſis gladio/ materiali cõſumente corp⁹. q̃ interfectis fame/ peccatoꝝ. de qua fame. j. ad Coꝝ. xj. Alius quidẽ eſurit. peccare. pſ. lxxvij. Et appoſuerũt adhuc peccare ei. Quoniã iſti extabuerũt/ cõſumpti a ſterilitate terre. quoniã omne terrenũ ſterile: ⁊ ſterilem facit animã a deuotione ⁊ guſtu dei. pſ. xxxiij. ſterilitatẽ anime mee. Et alius pſ. cxlij. Anima mea ſicut terra ſicca/ ſine aqua deuotionis ⁊ compunctionis. Cõpleuit dñs furorem ſuũ. Furor autẽ ira dei non eſt/ vt hois id eſt perturbatio cõcitati animi: ſed tranquilla iuſti ſupplicij cõſtitutio. dicit Greg. de peni. diſt. iij. productior. Neq̃ enim/ dicit Hiero. deus hoibus iraſcitur: ſed vitijs: que quũ in homine non fuerint: nequaq̃ punit quod mutatũ eſt. de pe. diſ. j. quãobrẽ dixi. ⁊ j. in ſi. orationis Hiere. Effudit irã indignationis ſue: ⁊ ſuccendit ignem in ſyon. in eccleſia. i. permiſit ſuccendi. ſic exponitur. xxiij. q. iiij. nabuchodonoſor. ꝟ. cũ vero. Ignẽ iniquã alienum. de pe. diſ. iij. inter hircum. libidinis/ auaritie ⁊ ois praue cupiditatis. dixi prime ſupra. ꝟ. Et ſequit. Qui ignis non exurit/ non mũdat/ vt ibi dicitur de igne auaritie. Eccli. xxiij. Anima calida quaſi ignis ardens nõ extinguet/ donec aliud degluttiat. Quia ſicut ait Greg. Auaritia deſideratis rebus nõ extinguitur: ſed augetur: more ignis cuius flãma ex lignis videtur cõprimi: ſed paulo poſt cernitur dilatari. ad hoc facit quod dicit Hiero. in ꝓlogo biblie. viij. c. et transfertur per Aug. xiiij. q. v. quid dicã. Auaro tam deeſt quod habet/ q̃ qd non habet. credenti totus mũdus diui

ciarũ eſt. Infidelis autem etiã obolo indiget. De igne luxurie. Iob. xxi. Ignis eſt vſqꝫ ad cõſummationẽ deuorãs. quia luxuria non ſolũ coinquinat corpus: ſed ⁊ animã: ⁊ totũ deuorat. Unde. i. Cor. vi. Omne peccatũ quodcũqꝫ fecerit homo / extra corpus eſt. qui autẽ fornicatur: in corpus ſuũ peccat. vbi dicit gloſ. In fornicatiõis opere ſic totus homo abſorbetur a carne: vt iam dici non poſſit ipſe animus. Sed ſimul totus homo dicit̃ caro. Unde dicitur fornicatio forme necatio. Ignis iſte nutrit̃ pinguedine / ſcilꝫ ventris ingluuie. xliiij. diſt. §. i. Uñ verſus. Subtrahe ligna foco ſi vis extinguere flãmã: Si carnis mot⁹: ocia vina dapes. ¶ De igne ire ⁊ ſuperbie. Exo. xxij. Si egreſſus ignis inuenerit ſpicas: ⁊ cõprehenderit aceruos frugum: ſiue ſtantes ſegetes in agris: reddet damnũ q̃ ignẽ ſuccendit. ex̃ de iniur. ſi egreſſus. Aceruũ frugum ſunt cõuentus religioſoꝝ. Can. vij. Uẽter tuus ſicut aceruus tritici vallat⁹ lilijs. Stantes ſegetes in agris ſunt boni acti ui in habitu vite ſecularis: quos oẽs qui ad iram ꝓuocat q̃ grauiter peccet / ex hoc patet q: omne damnũ reſtituet. Unde Greg. Ideo timendi ſunt boni ne offendãtur: ne forte per eos ille ꝓuocetur ad irã / qui eorũ corda ſemper inhabitat. nam ſi malos offendimus / minime timere debemus: quia illis noſtra actio diſplicet / quib⁹ nec iuſtitia creatoris placet. ¶ Prune cupiditatis ſunt diuitie. libidinis vero delicie. furoris lites ⁊ diſcordie. Uñ oram⁹ quotidie. Extingue flãmas litiũ. horũ omniũ igniũ follis eſt ſuggeſtio diaboli. Eſa. liiij. Ego creaui fabrũ ſufflantem in igne prunas. Hic triplex ignis ſuccẽſus eſt / maxime in medio clericorũ: ſolam expectans flagrationẽ elementorum. ij. Pet. vlti. Elementa ignis calore ſoluẽtur. vt ſicut nũc ardent in culpa: ardeãt pariter ⁊ in pena. Pſ̃. xx. Pones eos vt clibanũ ignis. Eſa. l. Ecce oẽs vos accendẽtes ignem / accincti flãmis quas ſuccẽdiſtis / ambulate in lumine ignis veſtri: in flãmis quas ſuccendiſtis. ¶ Similiter vita iuſtorũ ignis eſt: ⁊ eorum gloria ignis erit. quia nũc ardent igne diuini amoris. de quo Luce. xij. Ignẽ veni mittere in terrã. quid volo: niſi vt ardeat: vnde Amb. Non vtiqꝫ illũ conſumptorẽ bonorũ: ſed bone voluntatis authorẽ: qui aurea dñice domus vaſa meliorat: fenũ vero cõſumit ⁊ ſtipulam. Et ibi Cyrillus. Hui⁹ ignis dñs accelerabat incendiũ. credebant eñ iam quidã quorum exordium fuerãt venerandi diſcipuli: ſed ignis ſemel in iudea accenſus / totũ orbem occupare debebat. Cõſummata tñ paſſionis eius diſpẽſatione / ⁊ in futuro ardebũt ſicut ſeraphin in cõſpectu dei: ⁊ fulgebũt ſicut ſol in ſplendorib⁹ ſanctorũ. Eſa. xxxi. Ignis eſt in ſyon / in eccleſia militãti. ⁊ caminus eius in hieruſalẽ. maximus cumulus in eccleſia triũphanti. Hũc recipere nõ poſſumus / niſi prius ignẽ in nobis extinxerimus alienũ. de quo ſupra dixi. qđ repreſentatur in ſabbato ſancto: quãdo pri⁹ ignis vetus extinguitur: ⁊ ignis nouus accenditur: ⁊ benedicitur. ¶ Sequit̃. Et deuorauit fundamẽta eius. i. clericos: maxime ꝓlatos: qui ſunt eccleſie fundamẽta. vt ſupra in principio iſtius. c. dixi. ⁊ colũne. ij. q. vij. accuſatio. ſ. ſequit̃. Non crediderũt reges terre ⁊ vniuerſi habitatores orbis / qm̃ ingrederet̃ hoſtis ⁊ inimicus per portas hieruſalẽ. Quũ enim in primitiua eccleſia floreret ſanctitas omnimoda ⁊ perfecta: quis regũ aut q̃s habitator orbis id eſt eccleſie / crederet in illo tẽpore ꝙ diabolus inimicus ⁊ hoſtis ingrederetur per portas. i. per prelatos: Uñ Ioã. x. dicit dñs. Ego ſum oſtiũ. quia ipſi ſunt ꝑncipales preuaricatores. xxiij. q. iiij. transferũt. Uel per portas ſenſus intelligimus. vñ Hiere. ix. Aſcẽdit mors per feneſtras noſtras. mors. i. peccatũ vel diabolus in hieruſalẽ id eſt eccleſiã pacificam. Dicit̃ autẽ diabolus principaliter hoſtis ⁊ inimicus. vnde Matth. xiij. Inimicus homo hoc fecit. Ubi Hiero. Diabolus propterea inimicus homo appellat̃: q: deus eſſe deſiit. Et. ix. pſ̃. ſcriptũ eſt de eo. Exurge domine nõ cõfortetur homo: quãobrem non dormiat q̃ in eccleſia prepoſitus eſt: ne per illius negligentiã inimicus homo ſuperſeminet zizania: hoc eſt hereticoꝝ dogmata. Itẽ ibi Chryſ. Inimicus aũt vocatur propter iacturam quã infert hoĩbus. vexatio eñ diaboli aduerſum nos eſt. principiũ autem vexationis factũ eſt nõ ab inimicitia que eſt ad nos: ſed que eſt ad deũ. ¶ Sequit̃. Propter peccata ꝓphetarũ ei⁹. Prophete ſepe in ſacro eloquio doctores ⁊ prelati vocãtur. xliij. diſ. ſit rector. Et iniquitates ſacerdotũ eius / qui effuderunt in medio eius ſanguinẽ iuſtorũ / precipue chriſti. Mat. xxvij. de peni. diſt. i. periculoſe. Nã a ſacerdotibus principaliter mala procedũt. xxiiij. q. iij. transferũt. maxime auaritia. ex̃ de deci. c. i. Sanguis aũt multis modis funditur. de peni. diſt. i. homicidiorũ. cum. iiij. c. ſeq. ¶ Sequit̃. Errauerunt ceci in plateis. quia prelati ceci: ⁊ duces cecorũ. xxxviij. di. que ipſis. errãt per falſam doctrinã in populo qui late viuit. Polluti ſunt ſanguine. peccati. Io. i. qui nõ ex ſanguinibus. ⁊ paulopoſt ſequit̃. Appropinquauit finis noſter: cõpleti ſunt dies noſtri: q: venit finis noſter. vere: q: cõpleta eſt oĩs malitia: non reſtat malus malũ addere. vñ paulopoſt ſequit̃. Completa eſt iniquitas tua filia ſyon.

¶ Articulus Secundus. A

Plango igit̃ ⁊ oro iterũ cum Hiere. Thren. v. Oratio Hieremie quã iterum cõmentor. ſ. in threnis iiij. ⁊ viij. ar. in. §. recordare. Recordare dñe quid acciderit nobis. q: inuenerunt nos vere multa mala. ſ. Macha. ſ. id eſt peccata in oĩ genere. Intuere ⁊ reſpice opprobriũ noſtrũ. vitiorũ noſtroꝝ quibus opprobriũ facti ſumus cunctis gentibus. de quo opprobrio. pſ̃. cxviij. Amputa opprobriũ meũ quod ſuſpicatus ſum. Et de quorũ vitiorum opprobrio venit̃ in opprobrium ſempiternũ. de quo Dañ. xij. Alij euigilabunt in vitam eternam: alij in opprobriũ ſempiternũ. Hereditas noſtra verſa eſt ad alienos. Hiſtorice. quia ꝓpter peccata noſtra terra ſubiecta eccleſie / ſicut terra ꝓmiſſiõis ⁊ alie in terra grecorũ ⁊ armenorũ / verſa eſt ad alienos. quia a ſaracenis ⁊ tartaris poſſidetur: q̃ alieni ſunt a fide ⁊ obedientia romane eccleſie. ⁊ de q̃bus põt intelligi illud Pſ̃. liij. Quoniã alieni inſurrexerũt aduerſum me. Typice. q: hereditas chriſti de qua pſ̃. cxxvj. Cũ dederit dilectis ſuis ſomnũ ecce hereditas dñi. ad quã ꝑncipaliter clerici ſunt vocati. Uñ ꝓpterea vocant̃ clerici: quia in ſortẽ ⁊ partem electi. Et funiculus hereditatis ei⁹. xxi. diſt. cleros. in prĩ. ⁊ xij. q. i. clericus. Et innocentie hereditas ⁊ virtutũ / in qua patribus noſtris ſuccedere debebamus. de qua. xl. diſ. c. i. Uerſa eſt ad alienos. i. laicos reſpectu clericorũ ab eccl̃ia alienos. q: hodie cõmuniter innocẽtiores ⁊ virtuoſiores ſunt clericis. viij. q. i. qualis. hodie eñ vere q̃ſi ſancti ſunt laici reſpectu clericorũ: ⁊ in die iudicij ſurgent laici cũ generatione iſta clericoꝝ ⁊ religioſorũ: ⁊ condẽnabunt eos cõparatione vite nõ ſentẽtie poteſtate. ſicut exponit Hiero. Mat. xij. ⁊ Luc. xi. de niniuitis ⁊ regina ſaba condẽnãtibus iudeos in die iudicij. vide. s̃. ar. ꝓxi. §. i. ṽ. diſperſi ſ̃. ¶ Sequit̃. Dom⁹ noſtre ad extraneos. eccleſie facte ſunt habitatio incredulorũ a fide extraneoꝝ. Sequit̃. Pupilli facti ſumus abſqꝫ patre. q: vere ꝓlati / eccleſie patres. ij. q. vij. qualis. vi. q. i. infamis. vocãtur. ſed vere cõiter in effectu patres nõ ſunt: q: inutiles ſunt. ⁊ non refert vel prelatũ nõ habere / vel inutilẽ vel malũ habere. ad hec. xix. diſt. ſm. ad fi. ibi. Ideo ĝ ⁊ hic cuius nomẽ d: reticendũ ⁊ c. ij. q. vij. non oẽs epĩ ſunt epĩ. ⁊. c. q̃ nec regiminis. xl. di. multi ſacerdotes / et pauci ſacerdotes. vij. q. i. factus. in fi. ibi. iã non ſecũdus ſed nullus eſt. de pe. di. i. §. hoc idẽ. ṽ. item a mortuo. Et q̃ inhabilis eſt ad agendũ nullus dicit̃. ff. qđ cuiuſqꝫ vni. l. i. §. vlti. ⁊. ff. q̃ ſatiſ. cogã. l. quoties. ad velle. quãuis. §. ſi cõuenerit. ex̃ de trãſla. c. ij. §. ſed neqꝫ illud. ṽ. ſicut. ff. ſi q̃s cau. l. quoties. Quõ enim vocantur patres q̃ nec ſua peccata detergũt: nec filioꝝ crimen corrigunt: tales magis canes impudici q̃ patres vel epĩ appellandi ſunt. xlvij. di. §. neceſſe. ij. q. vij. q̃ nec regiminis. lxxxiij. diſt.

Digitized by Google

nemo.ij.Coꝛ.xiij.Quū etiam parētes filijs theſaurizare
debeāt:quō patres ſunt pꝛelati/qui tota die ſuos excoꝛiāt
ſubditos:xvi.q.i.predicatoꝛ.ex͡ de cenſi.cum apl's.§.pꝛohi
bemus.Indurātur eñ pꝛelati patres ad filios ſubditos.
xvi.q.i.pꝛedicatoꝛ.quaſi nō ſint ſui.vt dicit Job.xxxix.Se
quitur.Matres noſtre quaſi vidue.q: mater eccleſia q̄ſi
vidua eſt/filijs in pctō moꝛtuis viduata.de peni.diſt.i.de
fleat.⁊ q: quaſi vidua malos pꝛelatos habēs.vt in pre.ex͡
de trāſla.c.ij.§.ſed nec illud. ¶ Aquam noſtrā pecunia bi
bimus.aqua fluida hic luxuria eſt.vnde diabolus rex eſt
oim qui in aquis ſunt:vbi ſcꝫ eſt voluptas ⁊ luxurie ꝓpa
go.de peni.diſt.ij.ſi enī.in fi. Hec luxuria ad literam pecu
nia que datur ſcoꝛto cōparatur.Prouer.vi.Preciū ſcoꝛti
vix vnius panis eſt.mulier aūt pꝛecioſam viri aiam capit.
Ligna noſtra pꝛecio cōparauimus.ad cōburendum nos.
pꝛecio cōparamus:q: ad peccādum pꝛeciū damus:⁊ nos
diabolo per delectationē quā in peccato habemus/vēdi
mus.Eſa.l.Iniquitatibus veſtris vēditi eſtis.Et hec eſt
vēditio culpe que eſt ab hoie.vñ Ber.Noſtra nos diabo
lo volūtas mancipat.Eſt alia vēditio pene eterne/que eſt
a deo pꝛo vēditione culpe.de qua Deut.xxxij.De⁹ ſuus vē
didit eos.⁊ de qua Deut.xxviij.Vēderis inimicis tuis in
ſeruos ⁊ ancillas.de peni.diſt.i.medicina.Ceruicibus no
ſtris minabamur.i.ducebamur.verſus.Quū grex mina
tur/lupus illi dente minatur.q: a diabolo ducimur:quem
ſup ceruices noſtras impoſuimus:quū iugū eius peccati
ſuſcepimus.de quo iugo Hiere.xxx.Conterā iugū ei⁹ de
collo tuo.Laſſis nō dabatur requies.q: vere peccatū fati
gat coꝛpus ⁊ aiam:⁊ nullus maius requiem habere pōt.
ſm Aug.q: nunq̄ illi ſua conſcientia requieſcit.vñ ⁊ qui
diabolo ſeruit requiē habere nō poteſt.Vñ ꝓpheta Hie
re.xvi.c.Seruietis dijs alienis qui non dabunt vobis re
quiē.Et nō eſt pax impijs/dicit dñs.Eſa.xlviij.c.in fi.Se
quitur.Egypto dedim⁹ manū.Egyptus tenebꝛe vel an
guſtia vel tribulatio interpꝛetat̃:per quā peccatū intelli
gitur:qđ aie ⁊ coꝛpori tenebꝛas infert:anguſtiā facit ⁊ tri
bulationē.Roñ.xiij.Abijciamus opera tenebꝛarū.⁊ ſup
id Ps.xlv.Adiutoꝛ in tribulationibus.gloſ.Nulla maioꝛ
triſtitia al's tribulatio:q̄ peccatoꝛum conſciētia (al's deli
ctoꝛū) cui manū damus quū ad peccandū operam tribui
mus.per manus eñ opera deſignātur.ex͡ de ſacra vnc.c.i.
§.ad exhibēdū.ꝟ.per manus.Et Aſſyꝛijs vt ſaturaremur
pane.Aſſyꝛij facture vigilantes dño interpꝛetātur.ij ſunt
demones creature et facture dei ⁊ natura boni creati.ex͡
de ſum.trini.c.i.ꝑmo rñ.ꝟ.diabolus.de peni.diſt.ij.pꝛinci
piū.quos deus creauit ad ſe contēplandū ⁊ laudandum:
ſed quidā per ingratitudinē ceciderūt.vt pꝛe.c.pꝛincipiū.
Vigilantes dño:quia nunq̄ doꝛmiunt impugnantes ſer
uos dei.vñ Ber.Non doꝛmitabit neq̄ doꝛmiet q̄ cuſtodit
iſrael:quia non doꝛmit neq̄ doꝛmitat q̄ impugnat iſrael.
q̄bus datur manus/quando eis ſeruitur:pꝛo ſaturatione
panū.i.delectatione carnaliū.de quo pane Thꝛeñ.i.Ois
populus gemens ⁊ querens panē dedit pꝛecioſa queq̄ ꝓ
cibo ad refocillandū animā.vbi dicit Greg.Gemens po
pulus querit panē:quū pꝛaua multitudo affligitur eo q̄
non ad votū pꝛeſentis vite iocūditate ſatiatur.ſed pꝛecio
ſa queq̄ ꝓ cibo dat/qui virtutē mentis in appetitū tranſi
toꝛie delectationis inclinat.⁊ refocillare animas nititur
q: ſuis prauis deſiderijs ſatiſfacere conatur.vnde Eccl'i.
xxiij.Homini foꝛnicario ois panis dulcis.Et Prouer.iij.
Comedunt panē impietatis:et vinū iniquitatis bibunt.
Iſti ſunt antropophagi.i.hominum comeſtoꝛes.De quo
pš.xiij.⁊.lij.qui deuoꝛāt plebem meā ſicut eſcā panis.Itē
Prouerb.ix.Panis abſconditus ſuauioꝛ.q: ſtulti eo ma
gis hereticoꝛū verba ſuſcipiunt:quo cōmuniter nō habēt
de iſto pane.Job.xv.cū ſe mouerit ad querendū panem.
Cur de⁹ peccare nō poſſit ¶ Sequit̃.Patres noſtri peccauerūt:⁊ non ſunt.q: pec
catū nihil eſt:quia paſſio ⁊ pꝛiuatio.ꝓpterea deus pecca
re nō poteſt:quia peccare eſt aliquid nō poſſe.de peni.di.
ij.§.charitas.in fi.diſtin.Vñ recedente gratia ab anima/
ipſa moꝛtua dicitur:ac ſi nō eſſet.de peni.di.i.§.hoc idē.ꝟ.
reſuſcitatus.⁊ pš.lxxij.Et ego ad nihilum redactus ſum.
ſubaudi per peccatū.⁊ neſciui.⁊ Job.xxx.Redactus ſum
ad nihilū.⁊ Rachel noluit conſolari ploꝛans filios/quia
non ſunt.Matth.ij.quos ſm vnam expoſitionē Hiero.in
eternū moꝛtuos iudicabat.Et de diabolo dicit̃ Job.xviij.
Habitent in tabernaculo illius ſocij eius qui non eſt.Se
quitur.Et nos iniq̄tates eoꝛū poꝛtauimus.Hiſtorice/q:
pꝛo peccato vni⁹ alij frequenter tēpoꝛaliter puniūtur.i.q.
iiij.ſed obijcitur.(al's ſub.c.eccleſia)ꝟ.itē peccato achoꝛ.
Typice.Puniūtur filij imitatoꝛes ſcelerū parētum.ſic in
telligitur ſm vnā lecturam.i.q.iiij.§.cōtra.vbi de hoc.lvi.
diſt.§.ſed hoc.⁊.§.q̄ autē.i.q.i.cito turpem.De talib⁹ ma
lis patribus.Ezech.xvi.Pater tuus Amoꝛreus/ſcilꝫ dia
bolus amaricans.⁊ mater tua Cethea.id eſt caro garru
la.Serui dominati ſunt noſtri.literaliter.Saraceni dicti
agareni deſcēdentes de Hiſmaele filio Abꝛae ⁊ Agar an
cille.Gen.xvi.di.lvi.hiſmael.vnde ⁊ Saraceni nō de Sa
ra libera deſcendūt:ſed de Hiſmaele.de hoc no.Oſtiē.in
ſumma.ex͡ de iude.⁊ ſara.in rubꝛicella de ſaracenis.in.§.
⁊ vnde dicātur.⁊ iſti ſunt Hiſmaelite q̄ emerunt Joſeph.
Gen.xxxvij.Iſti inquā agareni ſerui:quia deſcendentes
de ſerua:dominātur chꝛiſtianoꝛū in multiplici parte mun
di:maxime in terra ſancta ⁊ in terra egypti ⁊ in aphꝛica:
pꝛopter peccata noſtra.Moꝛaliter.Demones ſerui totali
ter vitioꝛū/⁊ ſerui penarū/dominātur nobis:quia eis in
ſuis tentationib⁹ obedimus.vñ ⁊ auarus demoni dicto
māmona ſeruit.Matth.vi.non poteſtis deo ſeruire ⁊ mā
mone vbi gloſ.Per māmona intelligit̃ etiā diabolus qui
pꝛeeſt diuitijs nō q̄ poſſit eas dare/niſi quādo deus per
mittit:ſed quia per eas hoies fallit.Itē ibi Aug.Qui eñ
ſeruit māmone.i.diuitijs/illi vtiq̄ ſeruit q̄ rebus iſtis ter
renis merito ſue peruerſitatis pꝛepoſitus/pꝛinceps hui⁹
ſeculi.Jo.xij.⁊.xiiij.a dño dicitur.de hoc no.xiiij.q.v.§.ſed
hoc.in gloſ.māmona. ¶ Vel ſerui.i.peccata.ab effectu.q̄
ſeruū faciunt hominem.vñ Jo.viij.omnis qui facit pecca
tū/ſeruus eſt peccati.ij.q.vij.§.quia ergo.ſup quo Greg.
iiij.moral'.Quia quiſq̄ ſe pꝛauo deſiderio ſubijcit:iniqui
tatis dominio dudum libera mentis colla ſupponit.Sed
huic dño contradicimus quū iniquitati que nos ceperat
reluctamur:quū conſuetudini violēter reſiſtimus:quum
culpā penitendo percutimus:⁊ maculas ſoꝛdium lachꝛy
mis lauamus.Itē Greg.xxv.moral'.Quanto autē aliqui
liberius peragūt peruerſa que volūt:tanto eius.i.diabo
li ſeruitio obnoxius obligātur.Item Aug.Miſerabilis
ſeruitus.ſeruus hois aliquādo ſui dñi duris imperijs fa
tigatus/fugiēdo requieſcit.ſeruus peccati quo fugit ſecū
trahit pctm̄ quocūq̄ fugerit.pctm̄ eñ intus eſt.voluptas
trāſit.peccatū nō trāſit.pꝛeterijt qđ delectabat:remāſit qđ
pugnat.Vnde ⁊ ꝓpter peccatū ebꝛietatis ſeruitus indu
cta eſt.xxxv.di.ſexto die. ¶ B Sequit̃.Et non fuit q̄ re
dimeret de manu eoꝝ.pš.vij.Et nō eſt qui redimat.⁊ ite
rum.pš.xlviij.Frater nō redimit:redimet homo.⁊ vix in
uenitur qui det pꝛeciū redēptionis anime ſue.pꝛeciū aūt
eleemoſyna eſt.Dañ.iiij.dixit Daniel Nabuchodonoſoꝛ.
Peccata tua eleemoſynis redime.de pe.diſt.i.quāobꝛem.
vnde Aug.Redime te homo dū viuis.redime te ipē dum
potes.redime te dū pꝛecium in manib⁹ habes.redime te
ne dū moꝛs amara te pꝛeuenerit:⁊ vitam ſimul ⁊ pꝛecium
perdas.Vnde ⁊ de peccatoꝛe dicitur pš.xlviij.Non dabit
deo placationē ſuam:nec pꝛeciū redēptionis anime ſue.
Eſt ⁊ alia redēptio/vera contritio.Eccl'i.xx.Eſt qui multa
redimat/ſcꝫ peccata/modico pꝛecio.i.vnica vera cōtritio
ne. ¶ Sed nec pꝛelati redimunt peccata populi/ea com
edentes.i.ſuis oꝛationib⁹ ea delentes.iij.q.i.nulli.q: oꝛa
tio eoꝛum illa que eſt in peccato eſt.pš.cviij.Et oꝛatio ei⁹
fiat in peccatū.de peni.diſt.iij.nihil inde.iij.q.vij.in graui
bus.Nec ſubditos curāt coꝛrigere:⁊ ſic redimere.ij.q.vij.
qui nec regiminis.Bern.Cadit aſina:⁊ eſt qui ſubleuet.
perit anima:⁊ nō eſt qui adiuuet.Sequitur.In animab⁹

Digitized by Google

noſtris afferebamus panem nobis a facie gladij in deſer
to.q.d. Animas noſtras expoſuimus gladio ſententie dei
pro delectatione peccati/que hic per panē intelligitur. de
quo.ſ.dixi.ibi.vt ſaturaremur panib⁹ in deſerto.quia ani
ma per peccatū a deo deſerit̄. Eſa.xvij. Eris deſerta: quia
oblita es dei ſaluatoris tui. Oſee.ix. Ve eis: quū receſſero
ab eis. De gladio ſentētie dei cōtra peccatores Deut.xxxij.
Si acuero vt fulgur gladiū meū.gladius iſte ſentētia iu/
dicis eſt/qua dicet Mat.xxv. Ite maledicti in ignē eter/
num. Apoc.j.de ore eius gladi⁹.ex̄ de priuil.ex ore ⁊c. Iſte
gladius nō ſolū ſicut fulgur acutus erit: ſed omi fulgure
acutior. Aug. Nonne mallent fulmine incendi qbus dice/
tur in fine. Ite maledicti in ignē eternū. Sequit̄. Pellis
noſtra quaſi clibanus exuſta eſt a facie tempeſtatū famis.
Quia vere tāta eſt fames peccādi. de qua.ſ.in primo ar/
ticulo ſuper verbo in Thꝛeñ.dixi. Etiā ad literā pellis ex/
terior corporis vritur ⁊ attenuat̄ maxime in peccato car/
nali:cuius cōcupiſcentia etiā corpus cōſumit.vt ſupra.in
Threñ.ſuper verbo ſuccēdit ignē in ſyon.in ar. pmo dixi.
Vel pellis/cōuerſatio exterior:quia pellis carnē tegit. ex/
uſta eſt/ſenſibus inhoneſta ⁊ turpis.de hoc.ſ.ſuper v̄bo/
adheſit cutis in Threñ.di.xi.pmo ar. Vocatur autē pecca
tum tēpeſtas:quia animā cōſumit/tribulat/⁊ eneruat: vt
tēpeſtas nauem.de qua tēpeſtate.pſ.lxviij. Nō me demer
gat tēpeſtas aque/ſcꝫ peccati. Et iterū ibidem. Et tempe
ſtas demerſit me. Pernicioſum aūt eſt prelatū proꝛetam
vocatū in tali tēpeſtate ⁊ fluctibus peccatorū/ſubditum
derelinquere.vij.q.j.ſciſcitaris. Sequit̄. Mulieres in ſyō
humiliauerūt.ſcꝫ hoſtes demones:q: frequenter in eccle/
ſia cū eis peccatū cōmiſſum eſt: ⁊ cōmittitur: ⁊ frequēter
per clericos.ex̄ de adul.ſignificaſti. Unde ⁊ heu adimple/
tur illud.ij.lib. Machab.vj.vbi dicit̄. Nam ⁊ templū luxu
ria/⁊ comeſſationib⁹ erat plenū ⁊ ſcortantiū cū meretri/
cibus:ſacratiſq; edib⁹ mulieres ſe vltro ingerebāt: vltro
ferentes ea que non licebat quod aūt.ſ.dicit. humiliaue/
rūt.i.vituperauerūt. Unde pſ.xliij. Humiliata eſt in pul/
uere peccati anima noſtra. ⁊ illud.pſ. ciiij. Humiliauerūt
in cōpedibus pedes eius. Et ſimilis locutio Dañ.iij.ibi.
Sumuſq; humiles in vniuerſa terra hodie ppter pecca/
ta noſtra.i.humiliati ⁊ vituperati. Similis locutio Iud.
xix.ibi.humilicris eas. ¶ Sequitur in Threñ. Et v̄gines
in ciuitatibus Iuda.i.eccleſia que chriſtū confitetur. hu/
miliantur nāq; tota die.i. ſtuprantur virgines intra eccle
ſiam.ſtuprū autem eſt proprie illicita virginū defloratio.
xxxvj.q.j.§.cū ergo.ex̄ de adul.c.ij. ⁊ ibi.vtinā.in quo aper
te pꝫ ꝙ prelati puniuntur pro peccatis ſubditorū. Unde
ibi Greg. Hoc ſi hoies cogitarent:principatus nō ambi/
rent. Sufficit eīm pro peccatis pprijs argui ⁊ reddere ra/
tionē.quid neceſſe eſt p peccatis populi oſtentari contra
ſolē:ſtuprate a ſtupratorib⁹ dotarētur/ne paſſim fornica/
rētur:ſed maritarent̄.e.ti.c.j. ¶ Sequitur. Principes ma/
nu ſuſpenſi ſunt. De iſtis principibus vide quod ſcripſi.j.
Threñ.ij.c.in litera Beth.ſup verbo principes.in.§. quō.
in ar.v.prelati eccleſie pncipes.xxxv.diſt.eccleſie.j.q.vij.cō
uenientib⁹.v̄.item tharaſius.ppter eorū praua opera de/
ſignata per manū.ex̄ de ſacra vnc.c.vnico.ibi.per manus
ſuſpenſi.i.ſuſpendio mortis eterne digni ſunt. ⁊ q: exēplū
peccandi ſunt populo.ex̄ de vo. ⁊ vo.re.magne.§. pterea.
Unde quū peccaſſet populus fornicās cū filiab⁹ Moab:
iratus dñs ait Nume.xxv. Moyſi. Tolle cunctos princi/
pes populi: ⁊ ſuſpēde eos cōtra ſolē in patibulis:vt auer/
tatur furor meus ab iſrael. Nā prelati tot mortibus digni
ſunt quot ad ſubditos ſuos perditionis exēpla tranſmit/
tunt.xj.q.iij.precipue. ¶ Sequit̄. Et facies ſenū non eru/
buerunt.ſ.hoſtes vel iuniores.qui intra eccleſiā ſeniores
derident ⁊ increpāt:ſicut dicebat Iob.xxx. Nunc deridēt
me iuniores tēpore. Cōtra illud Pauli. Seniorē ne incre
paueris.j.ad Timo.v.ij.q.vij.paulus. Vel facies vt ſit no/
minatiuus pluralis/ſenū non erubuerunt ſcꝫ peccare ma
xime in immūditia. Iſti ſunt mali ſenes impudici de qui/

bus dicit̄ Dañ.xiij. Egreſſa eſt iniqtas de Babylone a ſe/
nibus iudicib⁹ ⁊c. ⁊.j.inueterate dierū malorū ⁊c. De ta/
libus ſenibus dicit̄ Laqueus iuuenū.gloſ.malo exemplo.
oēs vos. Eſa.xlij. Et maledictus puer centū annorū. Eſa.
lxv. ⁊.ij.q.vij.paulus.ibi. De malo ſene.lxxxvj.diſtin.tanta.
¶ Sequit̄. Adoleſcentib⁹ impudice abuſi ſunt. Heu heu
intra ſanctā eccleſiam multi religioſi ⁊ clerici in ſuis late/
bris ⁊ cōuenticulis/⁊ laici iā in pleriſq; ciuitatibus/ma/
xime in Italia publice quodāmodo nefandū gymnaſiū
cōſtituunt ⁊ paleſtram:in illius flagitij abominatione ſe
exercētes. ⁊ optimi quiq; epheborū in lupanari ponunt̄:
vt factū fuit Hieroſolymis tēpore Machab.ij. Machab.
iiij. Quod flagitiū vtinā ſm leges vltore gladio puniret̄.
C.de adul.cum vir.al's eīm timor dei eos a tāto malo non
reuocat.ferro eīm neceſſe eſt vt abſcindātur vulnera q̄ fo/
mentorū non ſenſerint diſciplinam.xvj.q.j.in canonibus.
lxxxij.diſt.plurimos.in ſi. Tantā enim abominabilē dele/
ctationē in illo flagitio immundus ſpūs ſubminiſtrat: vt
multo maiorē ibi ſentiant ꝙ in fetore.ex̄ de preſump.cum
in iuuentute.libidinis mulierū:qui iſto morbo laborant.
ſicut audiui a talib⁹ hoc non erubeſcētibus cōfiteri. Pro/
pter hoc vitiū/qnq; ciuitates/due ppter vicinitatē/tres
propter ſceleris actū/igne ⁊ ſulphure cōſumpte ſubmer/
ſe ſunt.in aut̄.vt nō luxu.cōtra natu.circa ſi.coll̄.vj. de pe/
ni.di.j.ſed ⁊ cōtinuo. vbi de hoc. Sed cur nubit vir in fe/
minā.i.ad modū femine vires porrecturus:qd cupit vbi
ſexus locum ſuū perdit: vbi ſcelus eſt id qd non pficit ſci/
re: vbi ſexus mutat̄ in alteram formā: vbi amor nec inue/
nitur: Tales ergo infames inſurgētibus legib⁹ armatis
viribus ſunt vltore gladio feriēdi.vt pre.l.cū vir. ¶ Sed
et ſm canones p hoc flagitio clericus deponit̄: ⁊ in arctū
monaſteriū detruditur ad perpetuā penitentiā peragen/
dā. Religioſus vero incarceratur ſm religioſorū cōſtitu/
tiones.de hoc ex̄ de exceſ pla.clerici. vbi de hoc. ⁊ de vi. ⁊
ho.cleri.vt clericoꝝ.vbi de hoc.iij.q.vij.§.verū.v̄. alij phi
bētur. De ſolo verbo tali fedatur os: ⁊ polluitur aer: ⁊ au/
res audientiū polluūtur.xxxij.q.iiij.in eo. Per hoc pecca/
tū ſocietas que cū deo eſt/violatur.xxxij.q.vij.flagitia.et
plus peccat talis ꝙ cū matre propria.e.cauſa. ⁊.q.adulte/
rij malū. Propter hoc crimē dicit imperator ꝙ tēpeſtates
⁊ peſtilentie inducūtur ⁊ fames ⁊ terre motus.in aut̄.vt
nō luxu.cōtra natu.§.ſi enim.coll̄.vj. Et qui puerū impu
dicū facere attentauerit:iniuriarū tenetur.de pe.di.j.ſi qs
tam maſculū. ⁊ qui eū corrumpit capite punitur.e.di. qui
prauo. Propter tamen actū ſodomiticum non pōt vir di/
mitti ab vxore.legit̄ ⁊ no.xxxij.q.vij. omnes cauſationes.
¶ Sciendū tñ ad hoc deteſtabile vitiū deteſtādum ⁊ ca/
uendū ꝙ magnitudo peccati cōtra naturā pōt oſtēdi per
ſacram ſcripturā que hoc vitiū aſſerit maximū. Vñ Geñ.
xiij. hoies aūt ſodomite erāt peſſimi ⁊c. ⁊.xviij. dicit dñs.
clamor ſodomorū ⁊c.ij.q.j.deus.ex̄ de accuſa. qualiter.ij.
Greg. Tāte ⁊ inaudite turpitudinis vitiū quaſi admira/
tionē ⁊ dubitationē parit in audiēte. Unde dñs quaſi ad/
mirans ⁊ dubitans ſuper tanto ſcelere/deſcēdam inquit
⁊ videbo ⁊c. Item Geñ.xxxvij.legit̄ de Ioſeph ꝙ accuſa
uit fratres ſuos apud patrem ſuū crimine peſſimo.i.de vi
tio cōtra naturā:vel cū beſtijs:vel ad inuicem:vel cū alijs
ſm vnā acceptionē. ¶ Poteſt etiā oſtēdi magnitudo hu/
ius pcti per vindictā ſumptā de eo:qle fuit diluuium inter
alias cauſas.quia ſicut Methodi⁹ hiſtoriographus ait.
Mulieres ſupgreſſe abutebant̄ viris: ⁊ hoies etiā in al/
terutrū exarſerūt. Alia vindicta fuit ꝙ dñs pluit ignem ⁊
ſulphur ſup ſodomā ⁊c. Geñ.xix. Et ſubmerſe ſunt qnq;
ciuitates. ⁊ fecit lacū qui dicit̄ mare mortuū. illa aqua nō
eſt natabilis nec potabilis.ibi ferrū natat: ⁊ pluuia mergi
tur. ⁊ ibi ſunt poma pulcherrima exteri⁹: intus aūt plena
fauilla ⁊ cinere.his verbis deſcribit̄ luxuria.vt no. de pe.
di.j.ſed cōtinuo.in gloſ.j. ¶ Alia vindicta fuit de Onam
filio Iude patriarche de quo legit̄ Geñ.xxxviij. ꝙ ſemen
fundebat. Unde ⁊ dñs percuſſit eū ⁊ mortuus eſt. Leuit.

Italica feditas.

Varia execrant/de hui⁹ obſceni/tatis ſup plicia.

Digitized by Google

etiā.xx.legitur. Qui dormierit cū maſculo coitu femineo:
vterq; operati ſunt nefas:morte moriātur:ſanguis eorū
ſit ſuper eos.xxiiij.q.v.§.hinc apparet. Item qui cū iumen
to coierit:morte moriat̄.pecus quoq; occidite. Mulier q̄
ſuccubuerit cuilibet iumento/ſimul interficiat̄ cū eo.ſan
guis eoꝝ ſit ſuper eos. Leuit.xx.xv.q.j.mulier.ꝛ Johel.iij.
Congregabo oēs gentes ꝛc̄. Et poſt. Diſceptabo ibi cum
eis.quare ſequit̄ ibi. Poſuerunt puerum in proſtibulo.ad
Roma.j. Propterea tradidit.i.permiſit tradi.ſic exponit̄
xxiij.q.iiij.vaſis.illos de⁹ in paſſiones ignominie.nā femi
ne eoꝝ mutauerūt naturalē vſum.in eū qui eſt contra na
turā.ſimiliter autē ꝛ maſculi relicto vſu naturali.femine
exarſerūt in deſiderijs ſuis.inuicem maſculi in maſculos
turpitudinē operātes:ꝛ mercedem quā oportuit erroris
ſui in ſemetipſis recipiētes. Itē oſtendit̄ per hoc ꝙ multi
antiqui inueniūtur non reputaſſe quaſi adulteriū vel ſtu
prū reſpectu hui⁹ peccati. Geñ.xix.dicit Loth ſodomitis.
Nolite queſo fratres mei:nolite hoc maluꝫ facere. habeo
duas filias que nondū cognouerūt virū:educam eas ad
vos:ꝛ abutimini eis ſicut placuerit vobis.xiiij.diſt.quod
ait Loth.xxxij.q.vij.offerebat ꝛc̄. Itē ibi in illo Geñ.c.xix.
alia vindicta. Et eos q̄ foris erant/percuſſerūt cecitate a
minimo vſq; ad maximū. Et Judic.ix. Educ virū qui in
greſſus eſt domū tuam:vt abutamur eo.egreſſuſq; eſt ſe
nex ad eos/ꝛ ait. Nolite fratres:nolite facere hoc q: in
greſſus eſt homo hoſpitiū meū.ꝛ ceſſate ab hac ſtultitia.
habeo filiā virginē:ꝛ hic homo habet cōcubinā:educam
eas ad vos vt humilietis eas ꝛ veſtrā libidinē cōpleatis.
tantū obſecro ꝙ ſcelus hoc cōtra naturā nō operemini in
virū. ¶ Propter hoc vitium qḋ erat in humana natura/
fili⁹ dei fere deſijt incarnari.dicit Aug. Hoc vitio laboran
tes/homicide ſunt:etſi nō gladio/tñ facto:quo dicūt deo.
Tu feciſti maſculū ꝛ feminam vt multiplicetur homines.
Geñ.j.nos operā damus vt minuātur ꝛ deficiat gen⁹ hu
manū feminis non parturiētibus. Et cōgrue dicit̄ pecca
tū contra naturā:q: tales impij non obſeruāt legē quam
et bruta aialia.ar.bo.xxxij.q.vij.non ſolū.in fi. De hoc etiā
Bern.ſup canti.ſermone.lxvij. Tolle de eccleſia venerabi
le coniugiū:nōne replebis ↄcubinarijs/inceſtuoſis.ſemini
fluis/mollibus/maſculorū cōcubitoribus ꝛc̄. ¶ Aug. de
adulterinis cōiugijs ꝛ traſfert̄.xxxij.q.vij. adulterii malū.
Uſus enī naturalis ſi vltra modū ꝓlabitur:in vxore q̄dē
veniale eſt:in meretrice dānabile eſt.ſed illud quod cōtra
naturā fit/execrabiliter quidē in meretrice fit:ſed execra
bilius in vxore. Itē Aug.cōtra Joui. Uſus naturalis ꝛ li
citus eſt ſicut in cōiugio:ꝛ illicitus ſicut in adulterio.con
tra naturā vero ſemꝑ illicitus.et ꝓculdubio flagitioſior
atq; turpior.quē ſanctus apl's ꝛ in feminis arguebat:dā
nabiliores volēs intelligi ꝙ ſi in vſu naturali vel adulte
rādo peccarēt.xxxij.q.vij.vſus. ¶ Sodomite vidētes an
gelos iuuēculos immo vultus decore precipuos:et apud
Loth receſſiſſe cognoſcentes:ad iniuriā eorū pulchritudi
nis ſunt cōuerſi. Joſephus. In terra ſodomoꝝ gignūtur
poma q̄ ad maturitatis faciē perueniunt:que morſa in fa
uillā ꝛ fumū euaneſcūt. Aug.de ciui.dei lib.xxj. Itē ſuper
illud Eſa.ix. Habitātib⁹ in regione vmbre mortis lux or
ta eſt eis.dicit Hiero.ꝙ lux illa oēs laborantes illo vitio
extinxit.ꝛ hoc fecit chriſtus:vt oēs eradicaret:ne in natu
ra quā aſſumpſerat tāta de cetero immūditia inueniret̄.
¶ Furētes iſta libidine degeneres eſſe ꝛ ignobiles ꝛ fu
rētes libidine nec bello ſeculari fortes/nec in fide eſſe ſta
biles eſſe cōſtat.lvj.di.ſi gens angloꝝ. Propter iſtud vitiū
filij paruuli eoꝝ morte puniūtur igni.ſed ignis pena illis
diminuta eſt/q̄bus ſucceſſio paterni ſceleris adempta eſt
Diffiden- j.q.iiij.§.his ita.ꝟ.itē paruulos. Iſti etiā flagitioſi ſingu
tie filij. lariter dicunt̄ filij diffidētie.ex de ex.prela.clerici.q: vt ibi
dicit gloſ.de eoꝝ ſalute diffidendū eſt.q: vix aut difficilli
me reuertūtur.ſm Oſtiē. Reuerti tñ poſſunt ſi volunt:q:
de nemine deſperādū eſt in hac vita.xxxij.q.iiij. ancillā.de
pe.diſ.vij.c.j. ¶ Ex ſuperiorib⁹ authoritatib⁹ ꝛ originali
bus colligit̄ ꝙ iſtius flagitij abominabilis multiplex ſpe
cies eſt:ꝛ ois ſpecies criminoſa:ſed vna magis alia.quia
gradus ſunt in pctis:maxime in pctō carnis.xxxij.q.vij.§.
ſunt enī.cū.c.ſeq.ꝛ vnū eſt maius alio.vt ibi. Quos ſcribā
licet me pudeat.ꝓpter cōfeſſores vt ſciant alleuiare pau
liſper ꝛ aggrauare ſemꝑ hoc ſcelus.nō ad predicādū niſi
generaliter pctm̄ ſodomiticum ſuper oia carnalia aggra
uando:ꝛ ſi ſpecialiter cautiſſime. ¶ Eſt autē vna ſpecies
manib⁹ ſe vel aliū tangere impudice:maxime membrum
vel vicina ei.ar.xxxij.q.v.nec ſolo.ꝛ.q.iiij.c.meretrices.in
fi.xxxij.di.hoſpitiolū. ¶ Scda ſpecies eſt ſe tangere ꝛ pol
luere.no.xxxij.q.vij.omnes.in gloſ.veſter.ꝛ hec maior. Et
iſte viliſſimus tactus ꝛ pollutio multū hodie inualuit in
omni genere hoīm illoꝝ qui fetores libidinis amplexant̄:
quū ſecundā perſonā nō habent:vel memoria act⁹ illi⁹ ſe
turpiſſime fedant.ꝛ talis memoria cū delectatione:ꝛ eius
conſenſu etiā ſine tactu peccatū mortale eſt.vt legit̄ ꝛ no.
xxxij.q.vij.nō ſolum. ¶ Tertia ſpecies/pollucre vxorē ex
tra clauſtra pudoris.de qua.xxxv.q.iij. extraordinaria. ex
de eo q̄ cog.ↄſan.vxo.ſue. fraternitati.vel aliā mulierem.
ſed ꝓma maior.de hac etiā pollutione no.xxxij.q.vij.oms.
¶ Quarta ſpecies/cū iumentis.de qua.ſ.ꝟ.poteſt.dixi.
¶ Quinta ſpecies/maſculi cū maſculo. quo caſu minus
malū eſt pati ꝙ agere.no.xxxij.q.vij.adulterij.in gloſ.quo
caſu. Sed in iſta peſtifera ſpecie horribili⁹ ꝛ ſceleſtius eſt
retro in ano mēbrū immittere:ꝙ facie ad faciē ſe ample
xantes vel procūbentes ſe cōtingere agitare contrectare
ꝛ fedare. ¶ Sexta ſpecies eſt/qñ mulieres ſupergrediū
tur ꝛ abutūtur viris. ¶ Septima/qñ mulieres fede ꝛ im
pudice ſe adinuicem abutunt̄.vt.ſ.tetigi.ꝟ.pōt. ¶ Octa
ua/qñ mulier ſe ſupponit iumēto.vt.ſ.dixi.ꝟ.pōt. ¶ No
na/qñ vir cōtra naturā abutitur muliere.qḋ in meretrice
eſt execrabile:in vxore deteſtabilius.vt.ſ.item.ꝟ. Aug.ꝓ
baui. ¶ Decima ꝛ forſan inaudita.ſꝫ ego ſepe audiui ab
eiſdem nefandis.qñ vna mulier formans ſibi formā mem
bri virilis alia abutit̄ cū eodem. Non dedignētur hypocri
te ſe corā hoibus iuſtificantes audire talia. Sed cōfun
dātur ꝛ reuereant̄ ꝛ cōuertātur ꝛ intantū ſe non diſſimu
lent ſi tanguntur. ¶ Undecima/qñ ſemen fundit̄ ſine ta
ctu.ſ.ꝟ.alia vindicta. Intantū tot⁹ mūdus maxime Ita
lia iſti⁹ ſceleris ſpecieb⁹ obrutus eſt:ꝙ remediū nō ſuper
eſt:nec ꝑdicationū/nec timoris pene tēporalis:niſi ignis
de celo ſulphureus in ira dei ꝛ correctionē aliorū/iterum
ſuꝑ iſtos ſceleratiſſimos vtraq; morte digniſſimos deſcē
dat velociter ꝛ cōſumat:ſicut conſumpſit ꝛ exterminauit
peſſimos ſodomitas. Geñ.xix. ¶ Circa nouitios ephe
bos intantū demon manū miſit ad fortia ingrediētes or
dines:ꝙ ſuper iſta materia ſuperabūdantiſſima cautela
et cuſtodia adhibēda eſt. Job.xl.dicit̄ de diabolo. Abſor
bebit fluuiū.i.gētes infideles fluidas.nec mirabitur.i.ꝓ
magno nō habebit ſi deuoret infideles. habet enī fiduciā
vt influat Jordanis in os ei⁹.i.ꝙ deuoret baptizatos ma
xime religioſos qui ſe lachrymis ꝛ penitētia iudicāt tota
die. Jordanis enī interptat̄ riuus iudicij. Uñ Hiero. Job
ſubuertere cupit.ꝛ deuorato Juda ad turbandos aplo's
expetit poteſtatē. ¶ Sequit̄ in Threnis. Et pueri i ligno
corruerūt.per pueros in ſacro eloquio pctōres inſenſati
ſepe intelliguntur. Uñ Eccl's.x. Ue terre cuius rex puer eſt
id eſt ratio puerilis. Et pharao pueros maſculos ſubmer
gi ꝑcepit. Exo.j. A pharaone diabolo ſubmergit̄.q̄ fluctiſ
bus tribulationū ad pctm̄ inuoluit̄.ſubmergit̄ quidē nūc
in culpa:tandē in gehēna. Hiere.lj. Sic ſubmergetur Ba
bylō. Et.iiij. Reg.ij. Duo vrſi lacerauerūt.xlij.pueros. vrſi
luxurioſi ſignificāt ſpūs fornicationū:q̄ de luxuria tentāt
qui bene duo dicunt̄/ꝓpter vtrūq; ſexū quem tentāt.vel
q: in illo pctō duas aias lacerāt:ſicut beſtie ꝛ aues feridū
cadauer. Geñ.xl. Lacerabunt volucres carnes tuas. Ta
les pueri in ligno corruerunt q: ſe in pctō arido/maxime
ſodomitico ſuſpenderunt. Sequit̄. Senes de portis defe
cerūt. Olim predicatores in porta ſedebāt tēpli:vt ingre

Digitized by Google

dicētes ⁊ egrediētes audirent verbū dñi. Hiere. vij. Sta in
porta domus dñi. ⁊ Amos. v. Odio habuerūt corripiētē
in porta. ⁊ pſ. lxviij. Aduerſum me loquebantur qui ſede
bāt in porta. Ad literā hodie predicatores/q: adulatores
ſunt: non correctores: nec veritatis liberi denuntiatores.
vn̄ ⁊ pditores. xi. q. iij. nolite. Hodie om̄es dicūt maxime
prelati loq̄mini nobis placentia. Eſa. xxx. Ad literā hodie
verbū Hiere. cōpletur. Hiere. vi. Ecce verbū dñi factū eſt
eis in opprobriū: ⁊ nō ſuſcipiūt illud. q: increpationem ⁊
correctionē quantūuis generaliter predicatā reputāt vi-
tuperationē: ⁊ p ſe dictā vnuſquiſq; maxime p̄latoꝝ acci-
pit. Unde nō inuenit̄ qui pre timore ꝓnūtiare audeat ve
ritatē: quā ſi dixerit pſecutiones ⁊ tribulationes nedū ab
alijs/ſed etiā precipue a ſuis fratrib⁹ ſuſtinebit. ſicut ego
in meipſo frequēter fui expertus. ſed p perſecutione a pdi
catione ceſſare nō habet. xliij. di. ſcim⁹. Contēnitur etiam
hodie p̄dicator ꝓpter vilitatē pſone. Un̄ Eccl̄i. xiij. Diues
locutus eſt: ⁊ oēs tacuerunt: ⁊ verbū illius vſq; ad nubes
ꝑducent. pauper locut⁹ eſt: ⁊ dicūt: q̄s eſt hic? ¶ Sed ver
bū Pauli de lōge ꝓphetantis cōplet̄ hodie. ij. ad Timo.
iiij. Erit tēpus quū ſanā doctrinā non ſuſtinebunt: ſed ad
ſua deſideria coaceruabūt ſibi magiſtros prurientes auri-
bus: ⁊ a veritate quidē auditū auertent: ad fabulas autē
conuertentur. xxvi. q. v. nec mirū. vltra colū. Nemo audet
hodie p̄dicare in genere etiā vitia. quū dicat Paulus. p. c.
ij. ad Tim̄. iiij. argue. obſecra. increpa. Thren̄. ij. Prophe-
te tui. i. pdicatores tui viderunt tibi falſa ⁊ ſtulta: nec ape
riebāt iniquitatē tuā vt te ad pniam ꝓuocarent. qđ expo
nitur. xliij. diſt. ſit rector. Eſa. lviij. Et annuntia pp̄lo meo
ſcelera eoꝝ: ⁊ domui Jacob peccā eoꝝ. Tales ſenes defece-
runt. q: ⁊ ipſi predicatores ſenes multi etate nō morib⁹:
que ſenectus attēdenda eſt. lxxxiij. di. porro. Senes non
eos ſacra ſcriptura vocare cōſueuit: q̄ ſola tēporū quanti
tate/ſed qui morū grauitate maturi ſunt. Un̄ in li. Sap.
iiij. c. Senectus honorabilis eſt. non diuturna neq; nume
ro annorū cōputata. cani ſunt ſenſus hoīs: ⁊ etas ſincera
vita immaculata. Greg. in moral̄. li. xxx. itē Amb. in hexa-
meron. Senect⁹ ipſa in bonis moribus dulcior: in cōſilijs
vtilior: ad cōſtantiā ſubeūde mortis paratior: ad reprimē
das libidines fortior. Itē Chryſ. ſup epiſtolam ad Heb.
homil̄. xiij. Nā ⁊ regem honorantus: ⁊ ei⁹ purpurā ⁊ dia-
demā: q: iſta ſunt ſigna principat⁹. Si vero audiuerimus
illū cū purpura cōſpui ⁊ ab armigeris ſuis cōculcari: nū-
q̄d reuereremur tūc purpurā aut diademā? Noli ḡ ꝓpter
canos velle honorari: qn̄ ipſe eos iniurias. Itē ſup Mat.
Fides nūq̄ ſeneſcit: ⁊ religio fatigationē non ſentit. Defe
cerūt. q: dicunt ⁊ non faciunt. xix. diſt. ſin. j. q. j. nō quales.
¶ Sequit̄. Et iuuenes de choro pſallentiū. ideo nō pſal-
lunt iuuenes in eccleſia habētes officium pſalmiſtatus a
pſalmis canendis vt. xxj. di. c. j. ꝟ. pſalmiſte. xxiij. di. pſalmi
ſta. q: eos comedit ignis luxurie. pſ. lxxvij. Juuenes eorū
comedit ignis. Amb. ſup beati immaculati. Juuentus eſt
ad amorē liberior. ad ludū incautior. ad infirmitatē fragi
lior. ad correctionem durior. Et q: peccatū qđ ſuo effectu
triſtitiam ingerit/in eis eſt iſto tpe: ideo ab eis receſſit leti
tia ſpūalis. vn̄ Amb. de officijs. Ut in ſenib⁹ grauitas: in
iuuenib⁹ alacritas: Ita in adoleſcēbus verecūdia velut
quadā dote cōmendat̄ nature. Juuenes etiā hic accipiū-
tur non etate ſed ſenſu ⁊ vitio. Un̄ gloſ. ij. Paral̄. x. Juue-
nem nō etate ſed vitio ſepe dicimus. non eñ̄ Roboā erat
etate iuuenis: ſʒ ſenſu. qui. xlj. anno etatis ſue regnare ce-
pit. Un̄ in pn̄. x. c. Paral̄. ij. dicit̄. At illi reſpōderūt vt iuue
nes ⁊ nutriti cū eo in delicijs. Sicut etiā accipit̄. iij. Reg.
xij. ⁊. xxxiiij. di. quorūdam. ibi. Merito iuuenis dicit̄: q: iu
uenilib⁹ deſiderijs occupatus/nulla grauitate cōſtringi-
tur. Un̄ Greg. in moral̄. li. xxx. Juuenes dici ſolēt q̄ nulla

De vero gaudio plurima

cōſilij grauitate deprimūtur. ¶ D Sequit̄. Defecit gau
diū cordis noſtri. Gaudiū cordis verum/puritas cordis
eſt. qđ vocatur ab ap̄lo, Rom̄. xiiij. gaudiū ſpūs ſancti. De
quo Phil̄. iiij. Gaudete in dño ⁊c. ⁊ Eccl̄i. ix. Bibe cū gau

diō vinū tuū: q: deo placēt opera tua. Eſa. xij. Haurietis
aquas. ſ. cōſolationis. in gaudio de fontib⁹ ſaluatoris. Et
Act. viij. Ibat eunuchus per viā ſuā gaudēs. Et Roma.
xij. Gaudere cū gaudentibus ⁊c. Hoc gaudiū eſt vbi cri-
men non eſt. peccator eñ̄ vere gaudere nō poteſt. Tob. v.
Quale mihi gaudiū erit qui in tenebris ſcʒ peccatorū ſe-
deo: de q̄bus. j. Jo. ij. Qui odit fratrem ſuū: in tenebris eſt
Et Jac. iiij. Omnis talis exultatio maligna eſt. q. d. non
eſt vera exultatio. ⁊ nō ſolū maligna: ſed etiā falſa. q: ſibi
effectū letitie cauſa triſtis vſurpat. Un̄ Prouerb. xiiij. Ri-
ſus dolore miſcebit̄: ⁊ extrema gaudij luct⁹ occupat. Luc.
vj. Ue vobis q̄ ridetis nūc: q: lugebitis. vbi Baſili⁹. Quū
dñs ridētes nūc arguat: planū eſt ꝙ nūq̄ erit fidei tēpus
riſus: ⁊ precipue in tāta multitudine eoꝝ qui in peccō mo-
riūtur: p quibus lugere oportet. ſuperfluus aūt riſus eſt
immoderātie ſignū/⁊ effrenis anime motus. ſed vſq; ad
vult⁹ iocunditatis exprimere paſſionē anime nō dedecet.
¶ Chryſ. Dic mihi aūt cur concuteris ⁊ defluis: q̄ debes
adſiſtere terribili iudicio: et ponere rationē de oībus hic
operatis? Et Ber. Nūquid qui induūtur purpura ⁊ byſſo
gaudiū ⁊ letitiā obtinebunt? Abſit vt in terra ſuauiter vi
uentiū inueniat̄ materia gaudiorū: quū tantis alteratio-
nibus tota mundi facies immutet̄: ⁊ eleuetur: ⁊ allidat̄: ⁊
reſpiret alliſa. Aug. de verbis dñi. ſermone. xxxviij. ⁊ gloſ.
Phil̄. iiij. Gaudiū ſeculi ⁊ letitia eſt impunita neq̄tia. ſcʒ
luxuriari: inebriari: ⁊ nihil mali pati. Itē Aug. ſuper Joā.
ſermone. vij. Letitia ſeculi eſt vanitas. cū magna expecta-
tione ſperat̄ vt veniat: nec pōt teneri quū venerit. ¶ Itē
gloſ. ſuper Pſ. xxxvj. Exultare eſt quū magna alacritate
animi gaudere. letari eſt tēperata animi affectione gau-
dere. Item Anſel. ſup Pſ. v. Letitia eſt animi exultatio et
corporis. vn̄ a ſaltu dicit̄ exulto. Item Greg. in mora. lib.
ij. Prenūtia tribulationis eſt letitia ſatietatis. Itē Greg.
in mora. li. xij. Uera mētis letitia creata eſt. dignū itaq; vt
ſe ſemp homo merētē inueniat qui derelicto creatore in ſe
gaudiū querebat. Itē Ceſarius in ſermone. Uerum gau
diū non poſſidet̄ niſi pax ⁊ iuſtitia teneatur. Prima eñ̄ ⁊
quaſi radix eſt iuſtitia. Scđa pax. Tertia gaudiū. De iuſti
tia naſcitur pax. de pace gaudiū. gaudiū vero fructus bo
norū operū oſtendit̄. Seneca in ep̄l̄is. Nunq̄ ſapiēs ſine
gaudio eſt. gaudiū aūt non naſcitur niſi ex virtute cōſciē-
tie. Hiero. ad Heliodoꝝ. Delicatus es frater: ſi ⁊ hic gau-
dere vis cū ſeculo: ⁊ poſtea regnare cū chriſto. Itē Sene
ca in ep̄l̄is. Patrie eſt non exilij frequētia gaudioꝝ. ⁊ nu-
meroſitates feſtiuitatū ciues non exules. itē Greg. in mo
ral̄. A veritatis pabulo ieiuni ſunt: q̄ in hac peregrinatio-
nis inopia letant̄. Beati tantū gaudebūt: q̄tū amabūt
⁊ tantū amabūt: quantū cognoſcēt. Itē Aug. de agone. c.
x. Gaudet piſcis qn̄ nō videt hamū: eſcā deuorat: ſed quū
piſcator eū adducere ceperit: viſcera torquētur primo: de-
inde ab omni letitia p ipſam eſcā de qua ligat⁹ eſt ad con
ſumptionē trahit̄: ſicut ſunt oēs qui de bonis tēporalibus
beatos ſe putāt. hamū acceperunt. veniet tēpus quo ſen-
tiēt quāta tormēta cū auiditate deuorauerūt. Et ideo bo
nis nihil nocet ꝙ eis hec auferūtur q̄ nō diligūt. bona au
ferre nemo pōt. ¶ Bern̄. de libero arbitrio. c. xiiij. Qui le
tant̄ quū male fecerint ⁊ exultāt in rebus peſſimis. Pro-
uer. ij. Tale eſt qđ faciūt quale quū phrenetici ridēt. Nul-
la verior miſeria: q̄ falſa letitia. Itē Bern̄. in ſermone de
oībus ſanctis. Illud verū ⁊ ſolū eſt gaudiū/qđ nō de crea-
tura ſed de creatore cōcipit̄: cui cōparata oīs aliūde iocū
ditas meror eſt: oīs ſuauitas dolor eſt: oē dulce amarū eſt:
om̄e decoꝝ fedū: poſtremo om̄e quodcūq; delectare pōt
moleſtū. Itē Greg. in homil̄. de virginib⁹. Nemo pōt hic
gaudere cū ſeculo: ⁊ illic regnare cū chriſto. Tulli⁹ de offi
cijs. Gaudia ſemp animos inquietāt. modus eñ̄ raro le-
tis reb⁹ imponitur: q̄ magis in triſtitijs inuenit̄. Merito
igit̄ dicit̄. Defecit gaudium cordis noſtri. ꝓpter peccatā q̄
ſunt intra eccleſiā: que triſtes nos faciūt effectiue. Triſti-
tia peccati eſt amaritudo cōſcientie que ſemp eſt in prauo

ſpere. de qua Eccl'i. xiiij. Beatus qui non eſt ſtimulat⁹ in
triſticia delicti. Iſid. Uis nunq̄ eſſe triſtis: bñ viue. Reus
animus nūq̄ ſecurus ⁊ letus eſt. Hiere. xlvi. Uidi eos pa
uidos ⁊ terga vertētes. Sequit̃. Uerſus eſt in luctū cho-
rus noſter. i. inſtrumentū leticie. de quo ps̄. cl. in tympano
⁊ choro. Et Luc. xv. ibi. ſymphoniam ⁊ chorū. ⁊ ex̄ de cele.
miſ. dolētes. ibi. chori ſilentiū fugiētes. ¶ E Uerſus eſt
in luctū. i. triſticiā. vñ Augu. ſup illud Mat. v. Beati q̄ lu
gent. Luctus eſt triſticia de morte charoꝝ. Uere hodie in
eccleſia dei nō eſt materia gaudiorū: ſed plāctus ⁊ luctus
q: velim⁹ nolumus/ pctā grauia ⁊ frequētata/ nec p luctū
deleta/ nobis luctū ⁊ triſticiā intulerūt. neq; in dño poſſu-
mus exultare: q: iuſti nō ſumus iuxta illud ps̄. xxxii. Exul
tate iuſti in dño. Sed vtinā ⁊ lugeremus. q: nō lugemus.
⁊ bonū luctū nobis pcurarem⁹: vt malū luctū expellere-
mus. Luctus eñ ſm deū eſt aie contriſtatio: in dolore cor-
dis affectio: quem ſitit ſempiterne feruēter ⁊ impetuoſe
querēs: ⁊ in priuatione cōſecutionis querit doloroſe ⁊ la
borioſe perſequēs: ⁊ poſt hūc lamētabiliter eiulās. Uel lu
ctus eſt ſtimulus aureus aie oīs adheſionis ⁊ affectiōis
nudatiuus. ⁊ in viſitatione cordis a ſancta triſticia infix⁹
timore liquefaciēs ⁊ humilijs. ſm Climac̄. abba. montis
ſynai. ¶ F Sequit̃. Cecidit corona capitis noſtri. Uere
cecidit a capitib⁹ clericorū corona regni/ qd̄ in chriſto ex-
pectat̃ deſignata. xii. q. i. duo ſunt. pter peccatum q̄ au-
fert̃ regnū. vñ Mat. xxi. Auferet̃ a vobis regnū dei: ⁊ da-
bit̃ genti faciēti iuſticiā. xxiij. q. vij. c. ij. Scd̃m Inno. in ſer

Scd̃ñ corona duplex.

mone. duplex eſt corona ſanctoꝝ. Una eſt in via: q̄ dat̃ ad
meritū: q̄ eſt corona virtutis ⁊ gr̄e: que eſt iuſticia quā cā-
dor gr̄e illuſtrat. vñ ps̄. lxiiij. Benedices corone anni beni-
gnitatis tue. i. multiplicabis virtutē gr̄e. Habet aūt coro
na v̄tutis in gyro quatuor p̄ncipales lapides. i. q̄tuor vir-
tutes politicas. A parte anteriori/ iuſtitiā. q: que ſunt an-
te/ ſunt certa. A poſteriori/ prudentiā. q: q̄ ſunt retro/ ſunt
dubia. A dextra/ tēperantiā. q: q̄ ſunt a dextris/ ſunt pſpe
ra. A ſiniſtris/ fortitudinē. q: q̄ ſunt a ſiniſtris/ ſunt aduer-
ſa. In certis eſt adhibēda iuſticia. In dubijs adhibenda
prudētia. In pſperis opus eſt tēperātia. In aduerſis for-
titudo eſt neceſſaria. ¶ Alia corona eſt in patria. de qua
ps̄. viij. Gloria ⁊ honore coronaſti eū. Hāc coronā perdi-
mus: q: paſſionē chriſti nec in memoria nec in imitatione
habem⁹. vñ. i. Macha. x. Miſit Alexāder. i. chriſt⁹ alleuās
tenebras/ ab intellectu: vel auferēs anguſtias/ ab affectu
Joā. i. Gratia ⁊ veritas p ieſum chriſtū. Jonathe. q̄ inter-
pretat̃ colūba doni. Purpurā. paſſionis. vñ illud. Ornata
regis purpura. Et coronā. i. premiū paſſionis. ¶ Cecidit
etiā corona capitis noſtri. q: vitā ⁊ exēpla aploꝝ nō tene-
mus: q̄ ſunt corona principū ⁊ fundamenta eccleſie. ex̄ de
elec. fundamēta. lib. vi. vñ ſup ps̄. xx. Poſuiſti in capite ei⁹
coronā de lapide p̄cioſo. dicit gloſ. q: in p̄ncipio ſermonis
eius ambierūt eū lapides precioſi. i. apl'i: qui ſunt. xij. lapi
des in rationali iudicij. Exo. xxviij. ⁊ Ezech. xij. fundamē-
ta ſpūalis edificij. Apoca. xxi. ¶ Cecidit etiā corona capi-
tis noſtri. q: fides charitate formata: per quā coronā dat
caput noſtrū chriſtus. defecit quaſi. vñ Zacha. vi. Sume
a trāſmigratione aurū ⁊ argentum. i. charitatē ⁊ fidē. Au
rū eñ ſpecies eſt metallorū. Et facies coronā ⁊ pones in
capite ieſu. q: oēm gloriā ⁊ honorē ⁊ virtutē chriſto debe-
mus attribuere. ſicut de ſanctis legit̃ Apoc̄. iiij. Mittebāt
coronas ſuas ante thronū dñi dei ſui. Sequit̃. Ue nobis
quia peccauim⁹. ſubaudi. propter qd̄ cecidit corona capi-
tis noſtri: vt premittitur. Ue. i. eterna dānatio. Apoc̄. viij.
Ue Ue Ue habitātib⁹ in terra. Et Ecc̄a. iiij. Ue ſoli. lxxxi.
di. in oībus. Et Luc̄. vi. vbi quater ponit̃ iſtud ve. ⁊ Mat.
xxiij. vbi ponitur octies ve. Ubi Chryſ. Hec eñ dictio ve
ſemp in ſcripturis d̄r de ijs q̄ nō poſſunt euadere a futuro
ſupplicio. propterea factū eſt meſtū cor noſtrū. q: peccaui
mus: ⁊ coronā perdidimus. Qd̄ eñ bonū (dicebat frater
Egidius ſoci⁹ beati Frāciſci) pōt habere in hac vita: qui
expectat habere oē malū in alia? Quā leticiā habere pōt:
qui ſperat oēm habere ſemp triſticiā? Nā (vt ſatis dictum
eſt) oē pctm̄ triſticiā neceſſariā ſecū portās infert cordi.
¶ Sequit̃. Ideo contenebrati ſunt oculi nr̄i. ſ. interiores.
q: pctm̄ mēti tenebras ingerit: ⁊ frequēter cordi. vñ Gen.
xix. Eos qui foris erant percuſſerunt cecitate. loquitur de
Sodomitis. Greg. Carnalis delectatio mētē quā inficit/
obſcurat: vt videre veri luminis claritatē nō valeat. ⁊ vñ
inferi⁹ delectat̃: inde caliginē ad ſupna patiat̃. Apoca. iij.
Dicis q: diues. ſupbis loquit̃. ſum ⁊c̄. Et ſequit̃. ⁊ neſcis
q: tu es miſer/ ⁊ miſerabilis/ ⁊ paup/ ⁊ cecus. Apl's vocat
pctā opa tenebrarū. dicēs Ro. xiij. Abijciam⁹ opera tene-
brarū. Aug. in lib. cōfeſſionū. Et nimis inflata facies clau
debat oculos meos. ¶ Occecat etiā auaritia. Exo. xxiij.
Nō accipies munera: q̄ excecāt etiā prudentes: ⁊ ſubuer-
tūt v̄ba iuſtoꝝ. Eccl'i. xx. Encenia ⁊ dona excecāt oculos
iudicū. xi. q. iij. paup. ⁊. c. quatuor. Paſtores hodie eccl'ie/
put cōiter/ ceci ſunt vtraq; cecitate ignorātie ⁊ pcti. ⁊ ad-
implet̃ illud Eſa. lvi. Oēs beſtie agri venite ad deuoran-
dū: vniuerſe beſtie ſaltus. ſpeculatores ei⁹ ceci oēs. Beſtie
demones/ q̄ſi vaſtie a vaſtādo. ps̄. lxxiij. Ne tradas beſtijs
aias cōfitentiū tibi ⁊c̄. Beſtie agri/ ſunt q̄ impugnāt acti
uos. Beſtie ſaltus/ q̄ cōtēplatiuos. Speculatores prelati
ſunt. Eze. iij. ibi. Fili hois: ſpeculatorē dedi te domui iſr'l.
Uñ pōt exponi l'ra ſuperior. Cōtenebrati ſunt oculi nr̄i. ſ.
p̄lati: q̄ ſunt oculi in eccl'ia: pſpiciētes agēda ⁊ cauēda in
ſubditis. xciij. di. diacont. ſ. ⁊. ij. ⁊ ex̄ de of. archi. ad hec. Et
de talib⁹ oculis dicit ps̄. lxviij. Obſcurētur oculi. i. prelati
gloſ. eoꝝ ſubditoꝝ. ne videāt. xxxvij. di. §. vt itaq;. vt ceci ce
cis ducatū prebētes/ cū eis in foueā peccati pariter cadāt
Luc̄. vi. ⁊ pre. §. ⁊. xxxviij. di. q̄ ipſis. ⁊ ex̄ de eta. ⁊ q̄li. cū ſit.
Mat. xxiij. Duces ceci. excolātes culicē. camelū aūt glutiē
tes. ⁊ ante p̄miſit in preal. c. Ue vobis duces ceci. ⁊ ſequit̃
ſtulti ⁊ ceci. ⁊ poſt ſequit̃. q̄d eñ maius eſt ⁊c̄. vbi Orige.
Quō aūt nō exiſtimant̃ ceci: q̄ non vident q̄m nihil pdeſt
tantū eſſe diſpēſatorē in reb⁹ minimis: quū p̄ncipalia ne-
gligūtur. ¶ Sequit̃ in Thren. Propter montē ſyō q: diſ-
perijt. Mons ſyō eccleſia eſt ſpeculatiua dicta mons dñi.
Eſa. ij. Uenite aſcēdam⁹ ad montē dñi. Diſperijt in malis
filijs ſuis impudicis. ps̄. lxxxij. Diſperierūt in endor: facti
ſunt vt ſtercus. vt. ſ. dixi in Thren. iiij. N. ſequit̃ in ar. illo.
Uñ ⁊ pptereā de terra viuētiū taliū memoria diſperibit.
ps̄. cviij. Diſpereat de terra memoria eoꝝ. ¶ G Uulpes
deambulauerūt in eo. heretici multi i eccl'ia. ex̄ de purga.
ca. inter. Amb. ſup Luc̄. Uulpes nunq̄ māſueſcit: nec eſt
alicui vſui aut cibo vtilis. ¶ Orig⁹ ſup cantica. Uulpes
eſt aial qd̄ quū eſurit/ apto ore ſe mortuū fingit. heretic⁹
per abſtinētiā. Mat. vi. vt ſimplices deuorēt. ſimplicitatē
ſimulat doloſus. Mat. vij. Attēdite a falſis pphetis q̄ in
conuēticulis occultis habitāt. C. de epiſ. ⁊ cle. conuēticulā.
ex̄ de here. excōicam⁹. i. §. adijcim⁹. xxiiij. q. vlti. Fetet p do
ctrinā erroneā. Nō gradit̃ p recta itinera veritatis. Inſi-
dias tēdit/ vt capiat ſimplices. ⁊ ita aues decipit ⁊ deuo-
rat plena fraudis: in foueis ſemp latere deſiderās: odore
tetro putēs: nūq̄ rectis itinerib⁹ ſed tortuoſis anfractib⁹
currēs: inſidias caſib⁹ (al's canibus) tendēs: q̄ oia hereti-
cis cōueniunt. ¶ Amb. ſup Beati immaculati. Sāſon bi-
nas vulpes ſibi nexuit: ad quarū caudas faces colligauit
per hoc ſignās q̄ heretici linguā liberā habeāt ad latran
dū: ſed exit⁹ impeditos. finē vero fraudis ſue incēdio de-
prauant. Cañ. ij. Capite nobis vulpes paruulas q̄ demo-
liunt̃ vineas. i. eccl'ias. Sicut vulpes habēt anhelitū feti-
dū: ita heretici fetidā doctrinam. de talibus vulpibus ex̄
de hereti. excōicamus. i. ⁊. c. excōicamus. ij. ⁊ de purga. ca.
inter ſolicitudines. in p̄n. ¶ Noie etiam vulpiū doloſi et
ficti in eccleſia intelliguntur. vñ ſuper illud Mat. ⁊ Luce
ix. Uulpes foueas habent ⁊ volucres celi nidos. Aug. de
verbis dñi. Filius hois non habet vbi reclinet caput in
fide tua: q: doloſus es. quō enim doloſus ſequitur ſimpli-
citatem. Item Greg. in moral. Uulpes valde fraudulen
ta ſunt animalia: que in foſſis aut ſpecubus abſcōdūtur.

Uulpibus cōparant̃ heretici.

Digitized by Google

quūq; apparuerint:nūq̄ rectis itineribus/ſed tortuoſis
currūt.volucres ſ̄bo alto volatu ſe ſubleuant. Nomine er
go vulpium/doloſa atq; fraudulenta: noīe autem volu-
crum ſupba demonia deſignātur. ac ſi dicat/fraudulēta
⁊ elata demonia in corde tuo inueniūt habitationem.hu
militas autem mea requiē in ſupba ⁊ doloſa mente non
inuenit.¶ Gualfredus.Quid nobis ꝓdeſt chriſtianos
dici:⁊ eſſe potius antichriſtos:quid ꝓdeſt hoīes ab homi
nibus appellari: ⁊ iudicio veritatis canes malitia: ſues
immūditia:vulpes aſtutia:vana gloria volucres reputa
ri: Tales vulpes partes vulpiū.i.demonū erunt. ps.lxij.
partes vulpium erūt.Sequitur. Tu aūt dn̄e in eternum
ꝑmanebis.ps.cj. Tu aūt idem ipſe es ⁊ anni tui nō defi-
cient.⁊ ſoliū tuū in generationē ⁊ generationē.ps.cxliiij.
Regnū tuū regnū omniū ſeculoꝝ. ⁊ dn̄atio tua in oī ge.
⁊ gene.Quare in perpetuū obliuiſceris noſtri: Deus no
ſter noſtri nō obliuiſcitur:ſed nos eius ꝓpter peccata no
ſtra.vnde humano more loquit̃ Hiere.ij. Populus vero
meus oblitus eſt mei dieb⁹ innumeris.ps.cxxxvj.Si obli
tus fuero tui hieruſalem obli.dc.dextera mea. Exo.xxxij.
in cantico Moyſi.Et oblit⁹ es dn̄i creatoris tui.ps.lxxvj.
aut obliuiſcet̃ miſereri deus.q.d.nō.Et iterū.Nūquid in
eternū iraſceris nobis:¶ Derelinques nos in longitu-
dine dieꝝ.ita ſi nos te dereliquerimus.ij.Paral.xv. Dn̄s
vobiſcum q: fuiſtis cum eo:ſi queſieritis eū:inuenietis.ſi
autē dereliqueritiſ eū:derelinquet vos.¶ Conuerte nos
dn̄e ad te ⁊ cōuertemur.ps.lxxxiiij.Cōuerte nos deus ſa
lutaris noſter.ps.lxvij.dixit dn̄s ex baſan.i.cōfuſione con
uertam:cōuertam in ꝓfundū maris/pnie.Thre.ij.Ma
gna eſt ſicut mare cōtritio tua.ps.cxxv. Conuertere dn̄e
captiuitatē noſtrā.ps.vj.Cōuertere dn̄e ⁊ eripe animam
meā.Jo.vj.Nemo pōt venire ad me/niſi pater meus tra
xerit eum.vbi Chryſo. Hic aūt inſiliūt Manichei dicen-
tes/qm̄ nihil in nobis eſt poſitū. ſed hoc nō quod in no-
bis eſt deſtruit.Sed oſtēdit nos diuino auxilio indigen-
tes.Item Augu. Trahit pater ad filium eos qui ꝓpter-
ea credunt in filium/quia cum cogitant patrem habere
deum.deus em̄ pater equalem ſibi genuit filiū: ⁊ q̄ cogi-
tat atq; in fide ſua ſentit ac ruminat equalem eſſe pr̄i eū
in quē credidit:ipm̄ trahit pater ad filium. Item Augu.
Nullum credimus ad ſalutem niſi deo inuitante venire.
nullum inuitatū ad ſalutem ſuā niſi deo auxiliante ope
rari.nullum niſi orantem auxilium ꝓmereri.¶ Et cōuer
temur:in toto corde:in ieiunio/⁊ fletu ⁊c. Johe.ij.de pe.
diſt.j.§.hoc idem.di.vij.nullus.ſ.ꝙ q̄uis. ⁊ cōuertemur.
vtinā hic.ps.lxxij.Cōuertetur populus meus hic. in hac
vita.ſed nō tardemus.Eccl'i.v.Ne tardes cōuerti ad do
minū.⁊ ne differas de die in diem.Aug.Ipſa res eſt que
multos occidit:quū dicunt cras cras. ⁊ ſubito clauditur
oſtium.⁊ remanſit foris cū voce coruina:quia nō habuit
gemitū colūbinū.'cras em̄ cras/vox coruina eſt. vñ con
ſuetudinarij peccātes difficillime conuertuntur. Amos.j.
Super tribus ſceleribus damaſci ⁊ ſup quatuor nō con-
uertam.Hiero.Primū pctm̄ eſt cogitare que mala ſunt.
Scdm̄ cogitationibus acquieuiſſe pueꝛſis.Tertium/qđ
mente decreueris opere compleſſe.Quartū/poſt pecca-
tum non agere penitentiā:⁊ ſuo ſibi cōplacere delicto.de
pe.diſt.j.ſuper tribus.⁊ di.ij ſicut tribus.quia aſſidue pec
cantiū non miſeretur deus.xxiij.diſ.diaconi.v.in ſi.Oſee
xiiij.Cōuertere iſrael ad dn̄m deum tuū: qm̄ corruiſti in
iniquitate tua.Ad hoc inuitat dn̄s Prouerb.j.Conuerti
mini ad correctionē meam.Et niſi fuerimus cōuerſi:gla
dium ſuū eterne dānationis vibrauit.ps.vij.Niſi cōuerſi
fueritis gladium ſuū vibrauit.Cōuertamur ad eū:q: be-
nignus eſt.Johe.ij.Cōuertimini ad dn̄m deum veſtrum:
q: benignus ⁊ miſericors eſt. Et ſequit̃. Et pſtabilis ſup
malitia ⁊c.Bern.Si ſupra modū peccaui:nō deſpero.q:
ſupra modū doluit in quo reſpiro.ſi exacerbatur immani
nitate ſceleris noſtri:mitigabitur ī dolore filij ſui.¶ In-
noua dies noſtros ſicut a pncipio.Typice.oratio Hiere.

ſit pro iſta eccleſia que tātū defecit a perfectione ⁊ ſancti
tate ſua: vt innouetur in plenaria ſanctitate: ſicut fuit in
eccleſia ꝑmitiua.ſed iſta innouatio nō fiet:niſi prius fiat
purgatio: ⁊ vitiorum eliminatio. vt adimpleatur illud
Malach.iij.Et purgabit filios leui.ſcilʒ clericos: ⁊ cola-
bit eos quaſi aurum ⁊ quaſi argentum: ⁊ erūt offerētes
dn̄o in iuſtitia ſacrificia: ⁊ placebit dn̄o ſacrificium Juda
⁊ hieruſalem ſicut dies ſeculi ⁊ ſicut anni antiqui. q̄ ver-
ba exponūtur ab Hiero.l.diſt. ⁊ purgabit.

¶ Articulus.iij. A

Hec autem renoua-
tio eccleſie que ſit per penitentiam.pul-
chre figurat̃.j.Machab.iiij. vbi Judas
id eſt dn̄s papa vicarius chriſti deſcēdē-
tis de tribu Juda. Matth.j. Confeſſor
eccleſie pncipalis. Unde Judas interpretatur confitēs
vel glorificans.ait fratribus ſuis.cardinalibus ⁊ plātis.
ex̄ qui ſi.ſint le.ꝑ venerabilem.§.ſunt autem.xcix.di.ecce.
ex̄ de crimi.fal.ꝙ graui. Aſcendamus mūdare ſancta. q̄
quātum ad alios coinquinātur:nō quātum ad ſe.xlix.di.
ſacerdotes.xv.q.ſi.c.ſi.quātum ad alios ſancta. Et reno-
uare.Et aſcēderūt ad montē ſyon.i.in eccl'iam.i.intraue-
runt ad ſeipſos aſcendentes ſup ſe. Luce.xv. de filio ꝓdi-
go dicitur in ſe aūt reuerſus.vbi Amb.Bene autem in ſe
reuertitur:qui a ſe receſſit.etem̄ quia ad dn̄m reuertitur:
ſe ſibi reddit: ⁊ q̄ recedit a chriſto:ſe ſibi abdicat.¶ Aug.
de q̄ſti.euange. In ſe aūt reuerſus eſt: quū ab eis que fo-
rinſecus fruſtra illiciūt ⁊ ſeducūt: in ꝯſcientie ſue interio
ra intentionē reduxit. Et viderūt ſanctificationē deſer-
tam.ad lr̄am.i.eccl'iam a ſanctitate corruiſſe. Uel.i.men-
tem a dei gr̄a derelictā.Oſee.ix. Ue eis quū receſſero ab
eis.Et altare ꝓfanatū.ꝑ indigne in eo celebrātes.xlix.di.
c.ſi.ps.lxxviij.ꝓfanaſti i terra ſanctuariū eius. Uel.i.cor
immūdis cogitationibus ⁊ affectionib⁹ repletū. Thre.ij.
Repulit dn̄s altare ſuū tamq̄ execratum:eo ꝙ hō ſtatuit
ſibi idolum pcti.vnde.j.Reg.xv.ſup illud Quaſi peccatū
arioland eſt repugnare: ⁊ quaſi ſcelus idololatrie nolle
acquieſcere.dicit expoſitor. Idolū hoīs eſt quicq̄d plus
q̄ deum colit ac diligit.maledixit ſanctificatiōi ſue. Ma
lach.ij.Maledicā benedictionibus veſtris.j.q.i.maledi-
cam.i.maledicturū ſe eſſe predixit: niſi reconcilietur. Et
ſequit̃.j.Macha.iiij.Et portas exuſtas.i.ſenſus ardenti
illicitoꝝ deſiderio iā cōſumptos.Hiere.ix. Aſcēdit mors
per feneſtras.Et in atrijs virgulta nata.i.mala opera ex
terius ꝓcedentia.Et paſtophoria dirupta.i.loca in qui-
bus ſacerdotes coram dn̄o ſacrificia comedebāt.i.medi-
tatiōes de vita eterna:qb⁹ reficitur aīa.Job.xxxvj.Re-
quies mēſe tue erit plena pinguedine.Sciderūt veſtimē
ta ſua.ꝑ contritionē. ⁊ de pe.di.j.ſcindite.Et plāxerunt plan
ctu magno.Hiere.vj.Luctū vnigeniti fac tibi plāctū ama
rū.de pe.di.j.petrus. ⁊.c.lachryme.in pn̄.di.Et impoſuerūt
cinerē ſup caput ſuū.ꝑ mortis ꝯſiderationem.Gen̄.xviij.
Loquar ad dn̄m quū ſim puluis ⁊ cinis.de pe.di.j.predi-
xerat.Et ceciderūt in faciem ſup terram ꝑ humiliationē.
Gen̄.iij.Reuertaris in terrā:quia puluis es ⁊c.Et excla-
mauerūt tubis. per confeſſionem. Eſa.xxiij. Frequenta
canticū.ſcʒ cōfeſſionis.ps.cxviij.Clamaui in toto corde
meo.Et clamauerūt in celū.ꝑ cordis intētionē quā exau
dit deus ps.xxxiij.Clamauerūt iuſti: ⁊ dn̄s exaudiet eos.
¶ B Sequit̃ de emūdatione que eſt excīſio ⁊ execratio
pctōꝝ.Et elegit ſacdotes ſine macula.q: maculoſi nō de
bent offerre.j.q.j.ſacerdotes. Leuit.xxj.xlix.di.hinc etem̄.
Sine macula.ꝯſcientie.Job.xj.Si nō ꝑmanſerit in taber
naculo tuo.ſcʒ cordis.ps.xlvj. Sāctificauit tabernaculū
ſuū al.Iniuſtitia:Tunc leuare poteris faciē tuā abſq; ma
cula.Sine macula lingue.Jac.iij.Lingua cōſtituit̃ in mē
bris nr̄is q̄ maculat totū corpus.Sine macula vite.Job
xvj. Si adheſerit manibus meis macula: feram et alius
comedat.Vñ in canonica Jude.Odientes eā q̄ carnalis

eſt maculatam tunicam. Macula fame. de qua Eccli
xxxiij. Ne dederis maculam in gloꝛiã tuã.i.in famã tuã.
Eccli.xi. In electis ponit maculam. Sap.x. Mendaces
oſtendit qui maculauerũt illum. De iſtis maculis Chꝛyſ.
Clerici nullam debẽt habere maculam:neq; in cogitatu:
neq; in verbo:neq; in facto:neq; in opinione. q: ipſi ſunt
pulchꝛitudo ⁊ virtus eccleſie. ⁊ ſi mali fecerint totam de-
turpant eccl'iam. ex. de vo. ⁊ vo.re. magne. Voluntatẽ ha
bentes in lege dei. ps.i. Et in lege dei medi. die ac nocte.
xxxvij.di.c.ij. ⁊.xxxviij.diſt.c.i. ⁊.xxxvi.di.§.ecce. ¶ Et mũ
dauerũt ſancta. in quo innuitur ꝙ bonus ⁊ diſcretus cõ-
feſſoꝛ eſt eligendus. de pe.diſt.vi.c.i. Moꝛaliter ſacerdo-
tes mũdantes aiam ſunt ieiuniũ. de peni.di.v. ſint tibi.cõ
tra luxuriã. eleemoſyna cõtra auaritiam. de pe.di.i.medi
camentũ. oꝛatio cõtra ſupbiam. Et deſtruxerũt altare p-
fanatum. cõgeriem peccatoꝝ. Et tulerunt lapides conta
minationis.i. peccata cõtaminantia. In locũ mũdum.i.
in memoꝛiã recolentes ea ad deteſtandũ: nõ ad delectan
dum. Eſa.xxxviij. Recogitabo tibi oẽs annos meos in
amaritudine aie mee. q: nullum tale remediũ/ſicut con-
tinuata memoꝛia delictoꝝ. de pe.di.iij. iudas. de hoc legit
⁊ no.xxxij.q.vij. nõ ſolum. in gloſ. ſcʒ vt delectetur. ¶ Se-
quit de renouatione: q̃ eſt reparatio virtutũ. Et edifica-
uerũt altare nouũ: ſm illud qð fuit pus. ſcilʒ in eccl'ia pꝛi
mitiua. ⁊ altare coꝛ. Leuit.vi. Ignis in altari meo ſemper
ardebit. charitas in coꝛde. ps.l. Coꝛ mundum crea in me
deus: ⁊ ſpm rectũ innoua in viſceribus meis. q.d. a vitijs
mũda: virtutibus innoua. Et edificauerũt ſancta. ſcʒ bo
nas cogitationes: ⁊ caſtas affectiones. Et q̃ intra domũ
erant intrinſecus.i. ipſam ꝯſciẽtiam. ⁊ edem ⁊ atria ſan-
ctificauerũt.i. aiam interius: ⁊ coꝛpus exterius. Et fece-
runt vaſa ſancta noua. in nouitate cõuerſationis compo
nendo ſenſus ⁊ coꝛda ſua. Eph.iiij. Renouamini ſpiritu
mentis veſtre: ⁊ induite nouũ hoiem: qui ſm deuʒ crea-
tus eſt. Et intulerunt candelabꝛũ.i. exemplũ bonoꝝ ope-
rum. Matth.v. Luceat lux veſtra coꝛã hoibus. ar.xi.q.iij.
nõ ſunt audiendi. Et altare incenſoꝝ.i. oꝛonis ſtudium.
ps.xl. Dirigatur dñe oꝛatio mea ſicut incenſum in cõſpe-
ctu tuo. Et menſam. refectionẽ ſcripturarũ. Exo.xxv. Po
ne ſup menſam panes. Et coronam. ſicut ibi dicit. Coro-
na vero.iiij. digitis alta fuit. quia ſm gloſ. p doctrinã q̃tu
oꝛ euãgeliſtarũ ad ipſam puenitur. ⁊ in ps.xxii. paraſti in
cõſpectu meo mẽſam. ſcʒ ſacram ſcripturã. ⁊ Eccli.xxix.
Tranſi hoſpes ⁊ oꝛna mẽſam: ⁊ que in manu habes ciba
ceteros. Et accenderũt lucernas.i. opa charitate iſoꝛma-
uerũt. de pe.diſt.ij. firmũ. Et appꝛehenderunt velamina
(al's velamenta) ſcʒ grãm humilitatis ⁊ timoꝛis que oc-
cultant ⁊ ſeruant bona interioꝛa. Matth.vi. Et ꝯſumma
uerũt oĩa ⁊c. quia nihil dr̃ actum quũ aliquid ſupeſt ad
agendũ. legitur ⁊ no. ex. de renun. c.i. oĩa ⁊c. ¶ Ad iſtã re-
nouationẽ in eccleſia faciendã inuocandus eſt ipſe eccle
ſie inſtitutoꝛ: ⁊ dicendũ Emitte ſpm tuũ: ⁊ creabũtur. ps
ciij. q: ſine ſpiritu dei nihil eſt hõ. Creare enĩ eſt aliquid
de nihilo facere. Et renouabis faciẽ terre. Eccleſie. vt ſit
noua creatura. Grego. Preſentem mundum deſpicere:
trãſitoꝛia non amare: mentem medullitus in humilitate
deo ⁊ pximo ſternere: cõtra illatas ꝯtumelias patientiã
ſeruare: ⁊ cuſtodita patientia doloꝛẽ malitie a coꝛde re-
pellere: egenis pꝛopꝛia tribuere: aliena minime ambire:
amicum in deum diligere: ⁊ inimicũ ppter deum: de affli
ctione pꝛoximi lugere: de moꝛte eius q̇ inimicus eſt nõ ſe
exaltare: hec eſt noua creatura. Et hoc eſt qð dictum eſt
in litera innoua in.§. ⁊ ar. p̄ece. in fi. ¶ E Innoua dies
noſtros. Vere melioꝛ erat eccleſie pimitiue. ps.lxxxiij. dies
vna/ſup milia illius eccleſie que nũc currit. dies illa ſupe
rabat incõparabiliter diem iſtã. Eccli.xxxiij. dies diem ſu
perat. Illi fuerũt dies ſalutis.ij. Coꝛ.vi. dies hodierna di
es ire ⁊ amara valde. Sopho.i. Ve nobis q: declinauit
dies. Hiere.vi. Vtinã aſcendamus in nocte.i. penitẽam⁹
in moꝛte vere. qð raro ꝯtingit. Aug. Multos ſolet ſero-
tina penitentia decipere. de pe.di.vij. nullus. ¶ Illa dies
pꝛimoꝝ patrũ eccleſie dies ſancta. Nume.xxviij. Dies pꝛi-
mitiuoꝝ quãdo offeretis nouas fruges dño. dies vene-
rabilis ⁊ ſancta erit. noue fruges noue virtutes ſunt ho
minẽ innouantes. ij. Coꝛ.ix. Augebit incremẽta frugum
iuſtitie veſtre. ¶ Illi patres poꝛtabũt pondus diei ⁊ eſt⁹.
Matth.xx. vbi Greg. Pondus diei et eſtus ferre eſt per
longioꝛis vite tempoꝛa carnis ſue caloꝛe fatigari. Poꝛta
bãt etiã illi p̃res onera ſua. defectuũ ſuoꝝ adinuicẽ. Gal.
vi. Unde vnus patruʒ dixit alteri poꝛtanti moꝛtuũ ad ſe-
pulcrũ. poꝛta viuos nõ moꝛtuos. Sed ve nobis. q: vnuſ-
quiſq; noſtrũ onus pctõꝝ ſuoꝝ poꝛtat. Gala.vi. neq; pla-
tos cõpoꝛtatoꝛes habemus. Bern. Quem platoꝝ dabis
mihi hodie q̃ potius nõ intendit burſis implendis: ꝙ vi-
tijs extirpandis: ¶ Illoꝝ etiã patrũ iuſtoꝝ ſemita arcta
via. q: arcta eſt via q̃ ducit ad vitã. Matth.vij. ⁊ Lu.xiij.
quaſi lux ſplendens pcedebat ⁊ creſcebat vſq; ad pfectã
diem. Pꝛouer.iiij. de pe.diſt.iiij. nõ reuertebant. Apud il-
los p̃res dies expiationis.i. cõtritionis ⁊ purgatiois aie
erat celeberrimus: ⁊ vocabat ſanctus. Leui.xxiij. ¶ Con
tra eos tota die verecũdia erat. ps.xliij. ⁊ peccãdi ⁊c. pec-
cabant in ꝯfitendo ſanctã verecũdiã. ſuſtinendi etiã. ſed
vere dies peregrinatiõis noſtre in iſto tpe parui ⁊ mali.
Gen.xlvij. q: parũ viuim⁹: ⁊ multũ peccamus: ⁊ obũbꝛa-
mur pctis noſtris in die belli in quo ſuccũbim⁹. ps.cxxxix.
obũbꝛaſti ſup caput meum in die belli ⁊c. ¶ Siluit terra
in diebus illis: a pctõ ꝯtra ꝯſcientiam murmurãte. q: ve
ra obedientia tũc regnauit: ⁊ q̃rebat vnuſquiſq; bona gẽ
tis ſue.i. Macha.xiiij. vbi dr̃: Siluit terra Iuda in dieb⁹
Simonis: queſiuit enĩ bona gẽtis ſue ⁊c. Simon obedi-
ens interp̃tatur. nũc pctã ſtimulant cõſcientiã. cõtra nos
inobedientes deo ſumus/⁊ p̃latis eccleſie: iudicãtes eoꝝ
iuriſdictionẽ: ppter malã vitam eoꝝ. qð fieri non debet.
xix.di. ſm. vnuſquiſq; quaſi querit malũ ꝯtra primũ ſuũ:
quia ignis charitatis extinctus eſt. maxime ppter vitiuʒ
ſimonie.i.q.i. ſicut eunuchus. ¶ In eccleſia pmitiua pa-
tres noſtri ſabbatizabant.i. a ſeruili opere qð eſt peccare
requieſcebant. Hiere.xvij. Cuſtodite aias veſtras. ⁊ noli
te onera ſcʒ pctõꝝ poꝛtare in die ſabbati.i. requiei. q: vera
requies eſt nõ peccare. Aug. Oĩs homo malus ſabbatũ
hr̃e non põt: nunq̃ enĩ illi ꝯſcientia requieſcit. cui autem
bona ꝯſcientia eſt: trãquillus eſt: ⁊ illa trãquillitas ſabba
tum coꝛdis eſt. ¶ Nos autẽ hodie dicam⁹ cũ Hieremia.
Maledicta dies in qua nati ſum⁹.i. malo pene pnie addi
cta. Hiere.xx. ⁊ cũ Iob. Pereat dies in qua nati ſumus.
Iob.iij. Naſcitur hõ cũ oſtentat ⁊ laudatur. Talem dieʒ
hois deſideramus hodie: in potentijs oſtentari: placere
hoibus: ⁊ coꝝ adulationes recipere. Talem diẽ nõ deſide
rat hieremias. Hiere.xvij. Diem hois non deſideraui: tu
ſcis. Sequitur in thꝛeñ. in oꝛone hieremie. Sed pꝛiciens
repuliſti nos. ſcʒ peccata noſtra. ps.lix. De⁹ repuliſti nos
al's non repellet domin⁹ plebem ſuam. ps.xciiij. Irat⁹ es
contra nos vehemẽter: quia vehementer offendimus. q:
iſto tẽpoꝛe iniquitates noſtre ſupergreſſe ſunt caput no- Ira dei
ſtrum. ps.xxxvij. ſm Greg. aũt Ira dei non eſt vt hois.i. qlis ſit
perturbatio concitati animi: ſed tranquilla iuſti ſuppli-
cij conſtitutio. de pe.diſ.iij. pductioꝛ. ⁊ Hierony. Neq; enĩ
deus hoibus iraſcitur: ſed vitijs. que qñ in homie non
fuerint: nequaq̃ punit qð mutatũ eſt. de pe.di.i. quãobꝛẽ.
⁊ Aug. Indignatio eius nõ vltionis executio: ſed magis
abſolutionis opatio eſt. de pe.di.i. ſed cõtinuo. dixi de hoc
etiam ſupꝛa in thꝛeñ. ſuper verbo. compulit dñs furoꝛem
ſuũ. in fi. dicamus ergo dño. Domine ne in furoꝛe tuo ar-
guas me: neq; in ira tua coꝛripias me. vbi Bern. Ut oẽm
in me excellentiã cõpꝛimat/nõ accenſus furoꝛ: ſʒ infuſus
amoꝛ: vtinã diſcam nõ ſupbire: ſed humile ſapere vnctio-
ne potius ꝙ vltione in grã. vehemẽtia ergo ⁊ magna no
ſtra ⁊ multa peccata petamus cum Dauid p magnã dei
miſericoꝛdiã indulgeri. ps.l. miſerere. de pe.di.ij. ſi enim
inquit. ante ſi. per colum. Nec deſperemus cũ cayn/dicẽ-

Digitized by Google

tes. Malo: eſt nr̃a iniq̃tas q̃ vt veniã mereamur. Sen̄.
iiij.de pe.diſ.i.§.deniq̃ꝫ.v̄.capn. Sed dicam⁹ cũ Manaſſe
dño deo noſtro. Immenſa v̄o ⁊ inueſtigabilis mia pro/
miſſionis tue:qm̃ tu es dñs altiſſimus ſup oẽm terrã:lon
ganimis/⁊ multum miſericors: ⁊ penitens ſup malitias
hoim. Peccauim⁹ ſup numerũ arene maris. ⁊ multiplica
te ſunt iniquitates noſtre. Incuruati ſumus multo vincu
lo ferri: ⁊ non eſt reſpiratio nobis:q: excitauimus iracũ/
diam tuã:⁊ malũ coram te fecimus:ſtatuentes abomina
tiones/⁊ multiplicãtes offenſiones. Et nunc flectim⁹ ge
nua cordiũ noſtroꝝ p̃cantes a te bonitate. Dñe peccaui/
mus. dñe peccauim⁹. iniq̃tates noſtras agnoſcimus. pe/
timus rogãtes te. dñe remitte nobis: ne ſimul pereamus
cũ iniq̃tatibus noſtris. neq̃ꝫ in eternũ reſerues mala no/
bis:q: idignos ſaluabis nos ſm̃ miſericordiã tuã.ij. Pa/
rali. vlti.in fi. Aug. Nullus de dei mia diffidat maiorẽ eſſe
q̃ noſtra miſeria. tardius ſiquidẽ videt ei veniã dare/ q̃
petõi accipere. ſic em̃ feſtinat a tormento ꝯſcientie reum
abſoluere: quaſi cũ plus cruciet cõpaſſio miſeri: q̃ ipſum
miſerũ paſſio ſui. Nũc vero ad thren. ꝑncipium reuerta/
mur: ⁊ quatuor eius capitula cũ oratione Hieremie per
ordinem exponamus: ⁊ adhuc eccleſiam plangamus.
¶ Aleph. lr̃a hebraica interp̃tat doctrina temtationũ.

¶ Articulus.iiij.

Lamētationum hieremie interpretatio,

Uomodo gloſ. af
fectuoſe. admiratiue. Luce.j. quomõ fiet
iſtud.xxvij.q.ij.§.j.v̄ſ.cũ ergo doctrina.
gloſ. Vera aũt doctrina eſt qua deus co
gnoſcit: ⁊ vniuſcuiuſq̃ꝫ ſtat⁹ vel defect⁹
nõ ignorat. vñ Eſa.xxiiij. Glorificate dñm in doctrinis.
Hanc plebs iudeoꝝ nõ habuit: ideo hoſtibus ſubiacuit.
Unde bñ Hieremias ſpũ meroris plen⁹ ait. Et factũ eſt
poſtq̃ in captiuitatem redactus eſt iſrl̃: ⁊ hierl̃m deſerta
eſt: Sedit Hieremias flens: ⁊ planxit lamentatione hac
in hieruſalẽ: ⁊ amaro animo ſuſpirans ⁊ eiulans dixit.
Quõ ſedet ſola ciuitas plena pplo ⁊c. Principiũ threno/
rũ. Hieremias qui interp̃tatur excelſus dño: plus ſignifi
cat virũ ꝑfectũ qui plangit hierl̃m: q̃ interp̃tat pacifica. i.
ſup eccl̃iam militantẽ: que receſſit a pace virtutũ: ⁊ q̃ du/
cta eſt in captiuitatẽ vitioꝝ: q̃ faciũt hoĩem ſeruũ ⁊ capti/
uũ. Jo. viij. ⁊ vide qđ dixi. ſ. ar.ij. in orone hieremie. Re/
cordare. in v̄bo. ſerui dñati ſunt noſtri. Et ſedit ſolus in
amaritudine. idẽ thre.c.iij. ſedebit ſolitari⁹. ⁊ op. facit ad
hoc.xj.q.iij. quãdo. ¶ Non plangit menia ciuitatis. ſicut
nec chriſtus hierl̃m: ſed ppl̃m. Luce.xix. Sed tropice po/
pulũ in captiuitatẽ ductu. vñ Eſa.j. Et relinquet filia ſyõ
ſicut tuguriũ in cucumerario: ⁊ ſicut ciuitas q̃ vaſtatur.
Similis locutio in Michea.iij.c. Judices (al's p̃ncipes)
eius in munerib⁹ iudicabãt. ſacerdotes eius in mercede
reſpondebãt (al's docebãt) ⁊ ꝓphete eius in pecunijs di
uinabãt: ⁊ ſup dñm requieſcebãt dicentes. Nõne dñs eſt
in nobis: nõ veniet ſup nos mala. Idcirco ꝓpter vos ſyõ
quaſi ager arabitur: ⁊ hierl̃m vt cuſtodia pomerij erit. ⁊
trãfferuntur hec v̄ba ⁊ exponũtur. j. q. j. iudices. Et ſic fit
vehemens exclamatio ꝓphete/ plena fletibus/ plena do/
loribus/ plena admiratione ⁊ ſtupore/ dicentis. Quõ ſe/
det. Sicut em̃ cantica canticoꝝ Salomonis p̃cellũt alia
cantica. in q̃bus ſponſus chriſtus ⁊ ſponſa eccleſia dulci/
bus fruũtur amplexib⁹: ita ⁊ lamẽtatiões Hieremie tro
pice ſup eccl̃iam ſunt lamẽtationes lamentationũ: in q̃/
bus ſponſi chriſti a ſpõſa eccl̃ia abſentia ꝓpter multã p̃ua
ricationẽ multiſ fletib⁹ deplorat. quũ dic. Quõ ſedet: Can
tica decẽt in p̃ria. Apoc. v. ibi. ⁊ cantabãt ⁊c. ⁊. xiiij. ibi. Et
cãtabãt ⁊c. Tob. xiij. ibi. cantabit alleluia. Lamentatiões
i hui⁹ vite miſeria. hinc Dauid p̃s. lxiiij. Te decet hymnus
de⁹ in ſyon. ⁊ alibi. p̃s. lxxxiij. Btũs vir cui⁹ eſt auxilium
abs te aſcẽſiones in cor. ſuo. diſ. in val. lachry. in loco quẽ
poſuit. ¶ A Luget aũt Hieremias quadrato alphabe/
to per quatuor. c. threnoꝝ: vt oẽs ad lamẽta inuitet. q: hõ
quatuor elementis ⁊ humoribus compactus. ex de cele.
miſ. in quadã. §. ſi. contra. iiij. euangelia ⁊. iiij. ꝯcilia gene
ralia q̃ ſunt ſicut. iiij. flumina paradiſi: in quibus velut in
quadrato lapide ſancte fidei ſtructura cõſurgit ⁊ perma
net. ⁊. iiij. v̄tutes cardinales. de q̃bus Sap. viij. peccauit.
maxime iſtis tẽporibus malis. xv. di. c. j. et. c. ſicut. ex de re/
nũ. poſt trãſlationẽ. §. verũ. Juſtuꝫ eſt ergo vt cũ ꝓpheta
petã noſtra cũ q̃ternario numero defleamus: ⁊ materiali
numero nos intus exteriuſq̃ꝫ renouem⁹. de q̃ renouatiõe
ſupra in orone Hiere. thre. iiij. ſcripſi. in. §. p̃ce. p̃s. cxxxvi.
ſup flumina. de pe. di. iij. in ſalicibus. vt q̃ ſup flumina Ba
bylonis captiui tenemur: abſoluti p̃nia/ ⁊ gratia ꝑfuſi in
noſtra ſyon eccleſia triũphante vera libertate ꝑfruamur.
¶ Conſtat aũt multa gñ a rerũ eſſe: ⁊ q̃rere multas differẽ/
tias lachrymarum. aliter propria pãna: aliter plãgimus
aliena. id eſt aliter ploramus deſideria celeſtis patrie. ali
ter pro ſcelerũ immanitate et terrore gehẽne. vñ Dauid
p̃s. xlj. Fuerũt mihi lachryme mee pa. ⁊c. Et alibi. Labo/
raui in gemitu meo. His affectib⁹ fideles mouent. q̃ to/
tum illud volumen Ezech. in ſenſum mentis trãſciũt in
quo erant ſcripte lamentationes carmen ⁊ ve. Ezech. iij.
in p̃n. al'. c. ij in fi. p̃s. cxviij. Exit⁹ aquarũ deduxerũt oculi
mei ⁊c. vbi expoſitor. Tunc aqua vere deducit: qñ alter/
nis vicibus/ nũc hec nũc illa culpa diluitur. quũ viciſſim
modo pro hac modo ꝓ illa gr̃a fletus effuderit. Deducit
aquã: qui nũc ſua/ nũc aliena petã defler. vel qui nunc pro
ſua nũc ꝓ aliena cõpungit miſeria. Diuidit aquã: q̃ quã/
doq̃ꝫ luget mala que cõmiſit. quãdoq̃ꝫ bona que omiſit.
Diuiditur aqua: quãdo viciſſim ꝓ metu infernalium tor
mentoꝝ/ vel pro deſiderio lugetur celeſtium gaudiorum.
Hoc modo eſt anima iuxta fluuiũ: ſicut dr̃ Numeri. xxiiij.
de peni. diſt. iij. in ſalicibus. j. c. ij. ſuper litera Sade. ſuper
verbo. deduc quaſi torrentem. ⁊. c. iij. ſuper litera. Phe. ſu
per verbo. diuiſiones. ¶ B Eſt aũt lamentatio ex me/
rore preſentis vite/ aut ex deſiderio eterne vite/ cordibus *Lamẽtatio qđ ſit*
humanis dono ſpiritusſancti infuſa cõpunctio. Terrene
aũt hieruſalem ⁊ populi excidium deploratur: vt p̃ſentis
eccleſie dãna defleantur. Et quia ruẽtes a fide populi ca
priuantur: vniuſcuiuſq̃ꝫ anime que fuit templũ ſpũſſan/
cti ruina plangatur. j. ad Cor. v. Hiero. Verum chriſti tẽ
plum anima credentis eſt. illam exorna: illam veſti: in illa
offer donaria: in illa chriſtum ſuſcipe. ¶ Plorat aũt Hie
remias ad ruinas ſingulas ciuitatis ⁊ populi: vt diſcant
ſinguli deflere ꝓpria: quũ defleat ipſe cõmunia ⁊ aliena
delicta. Dicit ergo. Quomodo ſedet ſola ciuitas ⁊c. Hi/
ſtorice. Terreſtris hieruſalẽ ppl'o ſpoliata: ignominia ple
na: inter hoſtes humiliata. Olim populoſa inter hoſtes
glorioſa. Facta eſt quaſi vidua dña gentiũ. regibus deſti/
tuta. ſacerdotibus deſolata. templo ꝓfanato. ⁊ vaſorum
gloria exploſa. auxilio dei deſtituta. Dña gentium: quas
antea ſubuerterat ⁊ ſubiugauerat. ¶ C Item ſm̃ alle/
goriaꝫ. Paſcaſius. Quõ ſedet ſola ciuitas. Lachrymoſius
plangenda eſt eccleſia culpis exigentibus. ſponſi abſen/
tia viduata. quõ ſedet ſola ciuitas dei ⁊ angelorũ auxilio
deſolata. Si em̃ ſponſus cũ ipſa eſſet: nõ eſſet lugenda. q:
nõ poſſunt filij ſponſi lugere/ q̃diu cum illis eſt ſponſus.
Mat. ix. ⁊ Luce. v. vñ ⁊ Hiere. pre oĩbus ⁊ pro oĩbus fle/
bat: nõ ruinã ſaxoꝝ/ ſꝫ hoĩm. Et illi⁹ quã deplorat ſignat
miſeriã. quũ dicit. quõ ſedet. et ſui plorantis: ſicut ⁊ Job
ſedere in ſterq̃linio ꝑhibetur. Job. ij. Et de hac captiuita
te hiſtorice ⁊ allegorice d̃r in p̃s. cxxxvi. Sup flumina ba.
il. ſedi. ⁊c. de peni. diſt. iij. in ſalicibus. ¶ Qui ſedimus in
throno regni celeſtis ⁊ virtutũ. ⁊ ſtare noluimus. iure ſu/
per flumina temptationum ſedentes/ dolemus. vnde Eſa.
xlvij. Deſcende: ſede in puluere filia Babylonis. id eſt cõ
fuſionis peccati. ſede in terra. nõ eſt ſolium filie chaldeo/
rum. que verba exponuntur: ⁊ leguntur. xxxij. q. v. ſi pau/
lus. Sic noſtra hierl̃m ſancta eccl̃ia quũ in membris ſuis
q̃ plurimis multipliciter offendent: non eſt ei ſolium
dignitatis virtutum ⁊ gratie: ſed ſordidatur in terrenis

vitijs.vnde Hiere.plangit nõ modo quia ſedet terrenis
operibus ſordidata:ſed q: ſola ⁊ quaſi vidua. q: pro tur-
pitudinis feditate a ſponſo derelicta. Hiere.iij. Tu autẽ
fornicata es cum amatoribus multis.tñ reuertere ad me
dicit dñs.non vere vidua ſcʒ.nam etſi ad tẽpus a ſponſo
deijcitur:ſponſalitatis tñ iura retinẽtur:vt ſi redire ꝑ pe-
nitentiã voluerit/ſponſum retribuat nulli tributo ſubia-
cens pctī. Unde dicitur. Quomodo ſedet ſola. deſolata
Solitudo duplex. deſtituta.humiliata/ſola ſine auxilio dei ⁊ angeloꝝ. Ta-
lis ſolitudo mala eſt. Eccle.iiij. Ue ſoli.lxxxj.di.in oibus
vij.q.j.illud.ex de ſta.mo.c.ij.id eſt ſine charitate.als ſoli-
tudo ſancta eſt.de pe.di.ij.§.romanos.ꝟ. quãdo adã.als
eſt capitellum.vbi de hoc.⁊ p:e.c.in oibus.⁊ de qua Job
iij.Edificant ſibi ſolitudines.vnde Bern. Aia ſancta ſo-
la eſto.vt ſoli omniũ ſerues teipm/quẽ tibi ex oibus ele-
giſti.fuge publicũ:fuge ipſos domeſticos:ſecede ab ami-
cis ⁊ intimis/ etiam ab illo qui tibi miniſtrat. an neſcis
verecũdum te habere ſponſum:q̃ nequaq̃ velit indulge-
re preſentiã ſuam p̃ſentibus ceteris: ſecede ergo potius
mente q̃ corpore.non pro tẽpore:ſed deuotione: ſed ſpiri-
tu:ſed intentione: qui ſic panibus ſpũalibus ſaturatur.
Mar.viij.j.in.c.Threñ.ſup litera Joth.i textu. Sedebit
ſola ciuitas/aia vel eccleſia.quare eccleſia vocetur ciui-
tas dixi in p̃ma parte iſtius operis.s̃.in.§.⁊ p̃mo quidẽ.
ꝟ.q aũt eccleſia.in ar.lxj.Ciuitas eccleſia ciuium populi
chriſtiani vnitas.de cõ.di.j.eccleſia.Eccleſia nũc ſciſſa:oc-
cidentalis ꝑ vitam malã in pluribus. orientalis ꝑ hereſes
⁊ ſchiſmata.xxiiij.q.j.qm̃ vetus. Plena pplo. eccleſia ex
gentibus ⁊ tribubus ⁊ linguis cogregata:⁊ ꝑ totũ mun-
dum dilatata infidelibus populis.xciij.diſt.legimus.ple-
na etiã quõdam virtutibus ⁊ ſuffragijs ſanctoꝝ:quaſi ci-
uitas plena populo:nũc deſolata:que p̃us pollebat diui-
nis operibus inter frequẽtias ſodaliũ ſanctoꝝ: nũc inter
hoſtes demones ⁊ facinoroſos hoies ſedet ſquallida:cui
nulla eſt ſocietas ſanctoꝝ.nulla cũ fructu cõio ſacramen-
toꝝ.nulla cum ſponſo participatio. ſed redacta in tribu-
ta vitioꝝ/⁊ ſeruitutẽ regũ.ex de immu.ec.non min⁹. Fa-
cta eſt quaſi vidua.nõ vere/vel ex toto: ꝓpter bonos in-
tra eccleſiam.de ↄſe.di.iiij.queris.ibi. Sancta mater ec-
cleſia que in ſanctis eſt.Uidua/abſente ⁊ indignato ſpõ-
ſo/ꝓpter multos amatores ſe derelicto aſſumptos.Hie-
re.iij.Tu aũt fornicata eſt cum amatoribus multis. Do-
mina olim gentiũ deuictarũ ſcʒ vitioꝝ. Princeps prouin-
ciarũ/quas hieruſalem tributarias fecerat.Facta eſt ſub
tributo.chaldeoꝝ.¶ Allego. Princeps ꝓuinciarũ eccle-
ſia romana/p̃nceps aliarũ eccleſiarũ.xxij.di.de conſtanti-
nopolitana.facta eſt ſub tributo vitioꝝ ⁊ cenſuũ/in mem-
bris in maioribꝰ p̃latis.Auferat chriſtus cito a ſua eccl'ia
hoc tributũ ⁊ hoc iugum/⁊ hanc virgam diaboli exacto-
ris.ſicut in die madian/q̃ interpretatur ↄtradictio. Eſa.
ix.¶ Beth plorans plorauit in nocte. Paſcaſius. Plorat
eccleſia in nocte.i.inter aduerſa huius vite.de hac nocte
Job.iij.vel in nocte peccati poſita. vnde Rom.xiij. Nox
preceſſit. Job.iij. Sit nox illa ſolitaria nec laude digna.
Sed nõ plorat ſuo arbitrio:ſed miſerante dño. niſi enim
dñs miſericordia motus.Luce.vij.de vidua/eã ſolã ſede-
re vidiſſet:minime plora ſſet. vnde ⁊ Luce.xxij.Cõuerſus
dñs reſpexit petruʒ.⁊ ſequit᷑. Petrus fleuit amare. de pe.
diſt.j.petrus.in p̃n.di.vbi Beda. Reſpicere namq; eius/
miſereri eſt.p̃s.xxiiij.Reſpice in me ⁊ miſerere mei.q: nõ
ſolum quũ agitur penitentia/verũ etiam vt agat᷑ dei mi-
ſericordia neceſſaria eſt. ¶ Itẽ Amb. Deniq; quos ieſus
reſpicit/plorant delictum.vñ ſequitur. Et recordatus eſt
petrus ⁊c. Et lachryme eius in maxillis eius. Mar. Illa
anime cõſcientia eſt.vultus in maxillis formatur. Unde
vniuſcuiuſq; qualitas in conſcientia monſtratur.conſci-
entia vero que nouit peccata ſua/ ſemper debet fonte la-
chrymarũ irrigari.de pe. diſt.j.in p̃n.c.lachryme.c. petr⁹.
He lachryme vtinam a maxilla aſcendant vſq; ad celum.
Eccli.xxxv.a maxilla eñ aſcendunt vſq; ad celũ. ¶ Itẽ
in nocte intus/aliena aura. Luce exterius/mũdi aduerſi-
tate.peccatoꝝ cecitate plorans plorat.q: intus p̃us pun-
gitur. ⁊ ſic exterius proprijs lachrymis baptizatur: q̃ de
cordis fonte ꝓducuntur.quarũ vbertatem inſinuans ꝓ-
pheta Hiere.ait. Plorãs plorauit. Hoc modo nõ minus
exterior q̃ interior homo reformãdus abluitur. Lachry-
me eius in maxillis eius. Maxille eccleſie/ſunt doctores
⁊ rectores.qui ſciũt ſua ⁊ aliena pctã plangere/nõ tege-
re:de q̃bus dicitur in canticis.j.c. Pulchre ſunt gene tue
ſicut turturis.xliij.diſt.in p̃n.⁊ Canti.v. Gene illius ſicut
areole aromatum.⁊ Canti.vj. Sicut cortex mali/punici:
ſic gene tue. In his eñ doctoribꝰ ⁊ p̃latis quũ ſcti ſunt/
eccleſie pulchritudo oſtendit᷑.vt ait Chryſo. Et ipſorum
p̃dicatione in corpus eccleſie traijcimur.qui ſicut plus ce-
teris in corpore chriſti myſtico laborant. ex de renũ.ꝟ.cũ
pridem.§.verum.ibi.ꝓpter laboꝝ anguſtias. ⁊.§.porro.
ibi.qm̃ ſi laboris cauſam ⁊c. Plus gemũt ⁊ plorant eos
quos vident in nocte delictoꝝ verſari ⁊ in cecitate erro-
ris.¶ Plorat ſponſa eccleſia a cõplexu ſponſi remota.de
ↄſe.di.iiij.queris.ibi.ſancta mater eccleſia que in ſanctis
eſt. In nocte ignorantie huiꝰ mũdi plorat ꝓ ijs qui mor-
tui iacent in pctis. Plorat pro virginibus/continentibꝰ/
⁊ cõiugatis/q̃ ſe hoſpites ⁊ peregrinos cõfitentur ſuper
terram.de pe.di.j.ſi cat. ¶ Non eſt q̃ ↄſoletur eam ex oibꝰ
charis eius.ſanctis ſcʒ vel angelis:niſi recipiat ↄſolatio-
nem ſpiritusſancti.qui ꝓpterea paracletus.i.conſolator
dicitur Jo.xv. Unde omnes amici eius ſpreuerunt eam.
quia deus ſpreuit eam:dum ſubtrahit ei auxiliũ.xxiij.di.
nabuchodonoſor.ꝟ.idem.ibi.cum vero aliquos.⁊ gloſ.
tradere. Et facti ſunt ei inimici. cuius deus inimicus.ar.
xc.diſ.ſic inimicus.a cuiꝰ equitate nõ poſſunt diſcordare.
Item. Non eſt qui ↄſoletur eam.vero ↄſolatore amiſſo.ſ.
ſpũſancto.qui ſunt potius inimici. de quibꝰ d: Hiere. ix.
Ois amicus fraudulenter incedit. Facti ſunt ini.quũ in
die iudicij ſm aplm ad Roma.ij.inſurgent cogitatiões
miſeram aiam cruciantes:⁊ demones peſſimi ꝑſuaſores
qui nũc decipiendo vt amici blandiũtur. ¶ Que ſit aũt
que ſuperius ploret. Beth lrã oſtendit.q̃ interpretat᷑ do-
mus/ſcʒ eccleſia.xxiiij.q.j.q̃ dignior. Quare eccl'ia vocet᷑
domus.s̃.in p̃ma parte iſtius opis dixi. in.§.⁊ p̃mo q̃dẽ.
ꝟ.q autẽ.in.lxj.ar. Iſta eſt domus Jacob primũ ſynago-
ga in egyptũ ingreſſa/⁊ in captiuitate detenta/⁊ dñi de-
mentia egreſſa.ſm illud p̃s.cxiij. In exitu iſrl' de egypto
domus Jacob ⁊c. Et eccleſia ſancta exigentibus pctis
rurſus in babylone captiuatur.i.in confuſione pctõꝝ. ⁊
ideo ploranda. ¶ Item. Omnes amici eius ſpreuerunt
eam.quia eccleſia nõnũq̃ pro peccatis ſuis affligitur: et
condẽnatur tam ab interioribꝰ q̃ ab exterioribus inimi-
cis qui ſe dicunt amicos. ¶ Gymel plenitudo interpre-
tatur.eccleſia p̃mitiua plena gratia. Actuũ.ij. Multo ple-
ni ſunt feruore ſpũſſancti. Actuũ.vj. Elegerũt ſtephanuʒ
plenũ fide. Nunc aceto furoris ⁊ odij in membris plena.
Jo.xix. Uas aũt poſitum erat aceto plenũ.⁊ dolo. Actuũ
xiij.⁊ maledictione ⁊ amaritudine ⁊ dolo in ore. p̃s. ix.
quoꝝ os maledictione ⁊c. ¶ Migrauit Judas propter
afflictionẽ ⁊ multitudinẽ ſeruitutis. Plenitudine eñ de-
lictoꝝ ſuoꝝ migrauit. Judas ſcʒ pctõr in captiuitatẽ: qui
ſibi accumulãdo pctã/ꝓuocauit dei vltionẽ. aliter enim
eccl'iam dilectã ⁊ glorioſam nõ traderet.i.ꝑmitteret tra-
di deus in tantam vitioꝝ ignominiã.xxiij.q.iiij.nabucho-
donoſor.ꝟ.vaſis ire.qui ſe amorreos nõ poſſe tradere di-
cit:q: nõdum ſunt cõpleta pctã amorreoꝝ. Geñ.xv. xxiij.
q.v.§.hinc notandũ.ꝟ.ꝑ ſciẽtes. Unde migrauit Judas
Eccl'ia glorificãs deũ/afflicta vitiorũ ſeruitute/de vitijs
ad vitia.nec inuenit requiẽ. vnde apl's Rom.vij. Uideo
autẽ aliam legẽ in mẽbris meis repugnantẽ legi mentis
mee.xxxij.q.v.cum paulus. de ↄſe.diſt.iiij.c.ij. Euadendi
autẽ nulla alia via/niſi quã ipſe demonſtrat apl's ibi ad
Roma.gratia dei ꝑ ieſum chriſtũ. ¶ Eccl'ia igit᷑ liberta-
te virtutum amiſſa/ſepe in ſeruitutẽ gentium et in affli-

Digitized by Google

ctionem vitiorum migrat: et nullam inuenit requiem. quia ſm Aug. nūq̄ mala conſcientia quieſcit: ſed de loco in locū fugiens a pſecutoribus dep̄hēſa/ grauiori affligitur anguſtia. Iure em̄ fit vt qui leue iugū dn̄i fugiunt. Matth. xi. dura afflictione vitioꝝ premant̄. ꝛ qui libertatē fr̄uctū in chriſto ꝑmiſſam vilipēdūt: afflictiōe ꝯſcie ꝓmātur. ſicut em̄ cayn fratricida abſcōſus a facie dn̄i vagus ꝛ ꝓfugus in terra. Gen. iiij. ſic in mēbꝛis chriſtū pſequētes dum pctm̄ ſuū ꝯfiteri recuſant: fugiūt a facie dn̄i/ indigni diuine miſerationis reſpectu. de pe. di. i. §. ex his. v̄. cayn. non ſic electi: qui etſi mala faciant in ꝯſpectu dei faciūt ꝛ non deſcendūt ab eius mīa ꝛ reſpectu pio. ſʒ coram ipſo pniam faciunt. de pe. diſt. i. ꝛ euenit. ¶ Habitauit inter gentes. vitia vel demones. nec inuenit requiem. in aīa. Matth. xi. v. tijs inſtātibus vel demonibus. Oēs pſecutores eius. Eccleſie/ demones ꝛ tyrāni ꝛ vitia. ſunt aūt hi mali pſecutores. ſunt ꝛ alij boni. de vtriſq; Augu. xxiij. q. iiij. qui peccat. ¶ D Inter anguſtias. pctōꝝ ꝛ afflictionem. vtinā tales anguſtiati ꝛ oppꝛeſſi ere alieno. i. pctō qḋ eſt deus alienus. vn̄ ſup illud. ps. lxxx. Nō erit in te deus recens. dicit gloſ. Illud vniciq; deus eſt: qḋ deo pꝛeponit. in amore ꝛ amaro animo cōueniant ad Dauid i. Reg. xxij. chꝛiſtū vultu deſiderabilē. ꝛ cōuertant̄ ad eū. Multi em̄ (qḋ eſt mirabile.) ſic pctis anguſtiati mori appetētes: ꝛ de morte pcti ad mortē pene perpetue/ q̄ eſt ſecūda mors. Apoc. ij. tranſire volētes: dicūt verbū Saul. ij. Reg. i. Sta ſup me: ꝛ interfice me: qm̄ tenent me anguſtie. Contra tales dr̄: Amos. v. Ve deſiderātibus diē dn̄i. Ad quid eā vobis? Dies dn̄i iſta tenebꝛe/ ꝛ nō lux. ¶ Iſta etiam eſt anguſtia illa de qua Eſa. xxviij. Coanguſtatuʒ eſt ſtratū ita vt alter decidat. ꝛ palliū bꝛeue vtrūq; operire nō pōt. Lectus eſt ꝯſcientia. de quo ps. vi. Lauabo per ſingulas noctes lectū meū. i. p ſingula pctā cōſcientiam meā. que ſpōſum chꝛiſtū ꝛ adulterū diabolū ſimul nō valet admittere: q: nemo pōt duobus dn̄is ſeruire. Matth. vi. ꝛ Luc. xvi. de pe. di. i. §. hoc idem. v̄. item nos. poſt duas colum. Palliū bꝛeue amor. q: nō pōt amari ſimul deus ꝛ diabolus. Unde poeta: Secta biptita quū mens diſcurrit vtroq;: Alterius vires ſubtrahit alter amor. ¶ Iſta eſt etiā illa anguſtia ꝯſcientie de qua Eccl'i. xiiij. Beatus qui nō eſt ſtimulatus in triſtitia delicti. i. quem nō remordet ꝯſcīa ꝓ delicto aliq̄ graui. qm̄ ſicut dicit gloſ. ſup illō ps. xlv. adiutor in tribulationib⁹. Nulla maior ꝛc. tribulatio/ q̄ delicti ꝯſcientia. De iſta etiā anguſtia demonū et vitioꝝ. Luce. xix. ibi. coanguſtabunt ꝛc. Grego. Maligni ſpūs vndiq; aīam coanguſtant. qn̄ ei nō ſolū operis verū ꝛ locutionis atq; cogitationis iniq̄tates replicāt. ¶ Deleth tabula interpꝛetat̄/ vel ianua/ ait paup. Tabula inquit de qua radūtur mali clerici. xij. q. i. nolo. l. diſt. contumaces. vel tabula/ pnīa. de pe. di. i. ſecūda. Ianua foramē laterale chꝛiſti ad ingrediendū in celū. Gen. vi. Oſtium arce pones in latere deorſum. i. vulnus in latere chꝛiſti. gloſ. paup eccleſia ꝓmitiua. xij. q. i. dilectiſſimis. Vie ſyon ecce pdicatores ſcilʒ parantes viam chꝛiſto veniendi ad animā. Io. i. Vie ſyon. virtutes ad ſupnam hieruſalē ducentes ad ſolēnitatē anime: cui ſponſus ablatus eſt: quū anima de arce ſupne intentionis ad exteriores labitur actiones. ſolēnitas eius eſt celeſtis vite intima ꝯtemplatio. ſed nō ſunt qui veniūt ad ſolēnitatem: affectus. ſ. pꝛioris vite. q: ſcʒ nō veniūt ad ſolēnia ꝯtemplationis anime vel diuine. vera enim aīe ſolēnitas ꝛ feſtiuitas eſt de deo. Amb. Qui chꝛiſtū intra ſe recipit: maximis paſcitur delectationibus voluptatis. Sed hodie in eccleſia magis celebꝛantur ſolēnia ventris q̄ mentis. xliiij. diſ. comeſſationes. xxxv. di. eccl'ie pncipes. Vie ſyon. Quoties eccleſia ꝓ pctis ſuis intus foriſve repletur furoris dn̄i amaritudine: merito lugent vie. porte iacent deſtructe. gemūt ſacerdotes. ſqualide ſunt virgines. Vie ſunt ꝓphete patriarche ꝛ alij p quos ad chꝛiſtum qui vera eſt via. Io. xiiij. venit̄. ſicut em̄ lux dicit̄ a chꝛiſto luce: ſic vie dicūtur ab ipo. Vn̄ Abꝛaam ꝓma via credendi appellatur. he lugēt eo q̄ nō ſunt qui veniant ad ſolēnitatem/ celeſtis patrie. qui enim pꝛeſunt officio/ nec ipſi intrant: nec alios intrare permittunt. Matth. xxiij. ¶ Iure autē ſacerdotes virginibus copulantur inferius: quia virginitate ſacerdotiū pollet. lxxxi. diſt. miniſter. ꝛ c. opoꝛtet. ꝛ quaſi per totū. ꝛ virginitas regimine ſacerdotum eget. Lugent eo q̄ nō ſunt qui veniant ad ſolēnitatem/ patrie celeſtis. ps. cxvii. Conſtituite diem ſolen. in conden. vſq; ad cor. altaris. Vel angeloꝝ. Omnes poꝛte eius deſtructe. eccleſie. i. ſenſus diſſipati ꝛ vagi. deſtructe que deberent eſſe oꝛnate et cuſtodite. ps. xxiij. aperite poꝛtas iuſtitie. Sed mors intrat per eas ſm Hiere. ix. c. Et ideo ſquallet anime virginitas: et gemit regale. i. Pe. ij. ſacerdotiū. dū ꝓ virtutibus replemur amaritudinibus vitioꝝ. Sacerdotes eius gementes. qui deberent gaudere in dn̄o. Phil. iiij. Gementes ꝓ peccatis ex ſe gemitum ꝓuocantibus. Virgines eius. caſte intentiones. eius/ eccleſie. ſqualide. quia intus coꝛrupte q̄ deberent fulgere. Et ipſa/ eccleſia ſcʒ/ oppꝛeſſa amaritudine/ vitioꝝ. ſ. iere. ij. Scito ꝛ vide quia malū ꝛ amarum eſt reliquiſſe te dn̄m deum tuū. ¶ He interpꝛetatur iſta. q: pꝛopter iſta peccata eueniūt ſup eccleſiā que dicta ſunt. ꝛ dicit̄. Facti ſunt hoſtes eius in capite. heretici aut pagani aut mali catholici. Hoſtes. eccleſie. xxiiij. q. iij. de illis. in capite. q: capita eccleſie languent: ꝛ ideo cetera membꝛa eccleſie inficiūtur. vi. q. i. ex merito. ꝛ Auaritia in capite omniū. Amos. ix. ideſt in ꝓlatis eccleſie pcipue. Plena eſt eccleſia auaritia. xlvij. diſt. diaconi. v. Iſti ſunt optimates capita populoꝝ. pꝛelati ſcilʒ ingredientes pompatice domū iſrael. Amos. v. Vacce pingues ſamarie/ calūniā facientes egenis/ clericis: que dicunt eis/ afferte ꝛ bibemus. Amos. iiij. Hoſtes i capite. quia in ꝓlatis demones hodie pcipue dominātur. Pingues ſunt in peccatis pꝛe ceteris. pſunt vt deuorent ꝛ inflentur. viij. q. i. ſunt in eccleſia. Inimici eius. eccleſie. Locupletati ſunt. diſputandi facūdia quū ſit intelligendi penuria. ¶ Item hoſtes in capite. quū bonū opus coꝛrupta mente concipimus: diabolus in pncipio dn̄atur diminutione boni/ aſſiduitate mali. inſtāt em̄ hoſtes foꝛtiores aliquādo in capite/ ipam bonis operis intentionē polluentes: aliqn̄ longiori vſu voluptatum aīam renitentem impedientes. ab his tāto difficilius liberamur: quāto in capite ſuperiores ꝛ locupletiores dn̄antur. Pꝛopter multitudinē iniq̄tatū eius. ꝓlatoꝝ eccleſie. Paruuli eius. eccleſie. populus lacte idigēs conſolatiōis/ ꝛ panē doctrine petens. i. co. iiij. c. Paruuli petierūt panem ꝛc. ꝓpter defectū boni exempli platoꝛuʒ inſtructionis ꝛ coꝛrectionis. Ducūtur in captiuitatem. vitioꝝ ꝛ demonū. xi. q. iij. pꝛecipue. ꝛ c. ita. ibi. vt qui poſitus fueras ad gubernationem populoꝛuʒ/ effectus ſis ruina multoꝝ. non habentes rectores aut defenſores. Ante faciem tribulantis. hoſtis viſibilis vel inuiſibilis. vinculis delictoꝝ conſtricti. ps. xij. Qui tribu. me. exulta. ſi mo. fuero. ¶ Vau interpꝛetatur ipſa vel hec/ ſcilʒ ruina multoꝛū afflicta de qua ſequitur. Et egreſſus eſt a filia ſyō omnis decor eius. Eccleſia vel anima que filia eſt ſyon celeſtis hieruſalem. Decor: puritas fidei/ oꝛnatus virtutum. Iſta eſt eccleſia pulchꝛa. de qua in Canti. iiij. Tota pulchꝛa es amica mea. Ab ea decor egreditur: quando hereticoꝛum vel maloꝛum catholicoꝛum rabie fides coꝛrumpitur. de qua dicitur. ps. ciij. Confeſſionem ꝛ decorem induiſti. iterum ps. xcv. Confeſſio ꝛ pulchꝛitudo in conſpectu eius. Decus enim eccleſie ꝛ decor virtus ꝛ ſanctitas eſt. de pe. diſt. ij. §. romanos. v̄ſ. pꝛinceps ꝛc. illa anima. Facti ſunt pncipes eius. eccleſie paſtores ꝛ rectores. xxxv. diſt. eccl'ie pncipes. q̄ vtroq; coꝛnu vtriuſq; teſtamēti ſubditos deberent defendere: vel rebellātes pcutere. xxiij. q. iiij. cū i lege. Velut arietes nō inuenientes paſcua. quū tn̄ tāq̄ foꝛtes arietes ducatuʒ gregib⁹ ꝓbere deberēt. vij. q. i. ſciſcitaris. Facti ſunt velut arietes macri abſq; pinguedine. de qua pinguedine. ps. lxij. Sicut adipe ꝛ pinguedine. charitas

Digitized by Google

tis. Non inuenientes paſcua. p ſe ⁊ populo. quia in ſcri-
pturis paſcua vite nō inuenientes. Iſid. Sanctarū ſcri-
pturarum altitudine quaſi montes paſcue ſunt. Abierūt
abſq; fortitudine. diuini verbi ⁊ virtutū/ vbicūq; eos er-
ror impellit. Ante faciem ſubſequētis. ante ſuggeſtionē
diaboli. vt q̄ minare ad paſcua vite gregē dn̄i negligūt:
ipſi ad paſcua mortis ligati vadūt abſq; robore virtutū.
decor em̄ eccleſie in omnibus fidelibus eſt: ſed maxime
in ſacerdotibus ⁊ altari ſeruientibus. ſm Chryſoſto. de
hoc er lib. vi. de immu. eccle. ⁊ de re. ec. lxxxi. diſt. per totū.
xliij. diſ. ſit rector. i. q. i. ſacroſancta. ⁊ c. neceſſe. ¶ Zay in-
terpretatur oliua. eccleſia p̄mitiua pacifica. Gen. viij. et
vncta donis ſpūſſancti. Actuum. ij. extra de ſacra vnc. c. i.
¶ Et recordata eſt hieruſalem dierū afflictionis ſue: et
preuaricationis omniū deſiderabilium ſuorū que habue
rat a diebus antiquis: quū traderetur (al's caderet) po-
pulus eius in manu hoſtili: ⁊ nō erat (al's eſſet) auxilia-
tor. Recordatur aīa vel eccl'ia afflictionis corporalis et
ſpūalis ⁊ preuaricationis mandatorū pro qua affligitur.
recordatur inquā nō ad conſolationem: ſʒ ad pene exag-
gerationē. iuxta illud Sap. v. qȯ in inferno dicturi ſunt
impij. Errauimus a via veritatis. ⁊ iuſtitie lumen nobis
nō illuxit. ſol nō eſt ortus nobis. laſſati ſum⁹ in via iniq̄ta
tis ⁊ pditiōis. ambulauimus vias difficiles. quid nobis
pfuit ſuperbia ac diuitiarū opulentia? tranſierūt omnia
tāq̄ vmbra mortis. in malignitate noſtra ɔſumpti ſum⁹.
Uiderūt eam hoſtes ⁊c. Ualde cauendum eſt vt non ſo
lum ab interno iudice ſabbata noſtra exprobrentur: ſed
etiā ab hoſtibus derideantur. Si aūt p vanis noſtris co-
gitationibus ſabbata noſtra deridētur: quid de illis pu-
tandum eſt: qui quū dn̄o vacare debeant: etiam flagitio-
ſa cōmittere nō formidant? Si ergo deo vacare volumus
ipſi ſoli corde ⁊ corpore vacemus. vnde p̄s. xlv. Uacate ⁊
videte q̄m ego ſum deus. Sepe etiā intuetur eccleſia po-
pulum ſuū cadētem in manus hoſtium. i. demonū. Alius
per auaritiam: alius per luxuriam cadit. ⁊ pro his ⁊ ſimi
libus deplorans eccleſia/ recordatur omniū deſiderabi-
lium ſuorū. i. que nobis promiſſa ſunt in celis. vnde ⁊ nos
perlabimur: ⁊ ipſa peregrinatur. Expono et antepono
textum qui ſequit̄. Deriſerunt ſabbata. Sabbata quoq;
noſtra. i. feſtiuitates non minus a nobis violantur/ q̄ ab
hoſtibus deridentur. vnde ⁊ dicitur. Ubi eſt deus eorū.
clericorū. ex de vo. ⁊ vo. re. magne. Un̄ ⁊ dn̄s odit ⁊ p̄ijcit
feſtiuitates noſtras. Pleni em̄ homicidijs/ immūditijs/
ambitionibus/ ⁊ cupiditatibus/ ⁊ auaritijs/ ⁊ odijs/ et
ſacrilegijs/ ⁊ ſortilegijs/ ⁊ crapulis/ ⁊ ebrietatibus/ lotis
manibus ⁊ cruentatis cordibus ⁊ conſcijs/ noſtra ſabba
ta nō dn̄ica celebramus. Eſa. i. Audite verbum dn̄i princi
pes ſodomorū p̄lati eccleſie/ rectores murorū a laude. po-
pulus gomorre. populus aſper. quia Sodoma interpre
tatur muta. Gomorra aſpera. i. indeuot⁹. Quo mihi mul
titudinē victimarum veſtrarū/ dicit dn̄s: que victime im
pie ſunt. Prouerb. xv. i. q. v. non eſt putanda. xxiij. q. v. ſcri-
ptum. Plenus ſum. q. d. faſtidio ⁊ nauſeo ſacrificia vr̄a.
p̄s. xlix. Holocauſta arietū ⁊ adipē pinguiū ⁊ ſanguinē
agnorū ⁊ vitulorū ⁊ hircorū nolui. Quū veneritis ante cō
ſpectum meū: quis queſiuit hec de manib⁹ veſtris/ vt am
bularetis in atrijs meis? Ne offeratis vltra ſacrificium
fruſtra. Incēſum abominatio eſt mihi. Neomenias ⁊ ſab
batum ⁊ feſtiuitates alias nō feram. Iniqui ſunt cet⁹ ve
ſtri. Kalēdas veſtras ⁊ ſolēnitates ⁊ feſtiuitates veſtras
odiuit aīa mea. facta ſunt mihi moleſta ⁊c. Et quū exten
deritis manus veſtras: auertam oculos meos a vobis. ⁊
quū multiplicaueritis orationē: nō exaudiā. manus em̄
veſtre ſanguine. peccati cuiuſcumq;. plene ſunt. Eſa. i. ad
hec. i. q. i. §. ſed obijcitur. cum ſex. c. ſequētibus vſq; ad. §.
cum vita. xlix. di. c. i. ⁊. ij. iij. q. vij. §. idem teſtatur. cū. c. ſeq.
vſq;. §. ſed obijcitur. de cōſe. diſt. ij. qui ſcelerate. xxiij. q. i.
odi. ⁊ pre. c. nō eſt putanda. ⁊. c. ſcriptum. Ex omniū deſi-
derabilium ſuorū. virtutum celeſtiū promiſſorū: que ha-
buerūt anima ⁊ eccleſia/ a diebus antiquis/ i. in eccl'ia pri-
mitiua. p̄s. lxxvi. Cogitaui dies antiquos ⁊c. Quū cade-
ret populus eius. cordis affectus. In manu hoſtili demo
nū. Et non eſſet auxiliator. alius nō poterat. Deus q̄ indi
gnatus ppter pctā nolebat. Uiderunt eam/ eccleſiā. ho-
ſtes/ demones. deriſerūt ſabbata eius. ſicut hodie deride
mus iudeos cū eorū ſynagogis ⁊ ſacrificijs: q̄uis eos ex
miſericordia toleremus. ex de iude. cōſuluit. ⁊. c. ſicut. ⁊. c.
etſi iudeos. Iterum viderūt eam hoſtes. ſepe pro pecca-
tis a paganis ⁊ hereticis vel ſchiſmaticis afflicta eſt ec-
cleſia: ⁊ ſue p̄uaricationis recordatur in ɔfuſionem ſuā.
⁊ tunc demones ſabbata eius derident: quū eā a bonis
feriare vel cū peccatis ſolēnizare vidēt. vnde p̄s. xij. Qui
tribulāt me exultabūt ſi motus fuero. ¶ Heth interp̄tat̄
vita. qȯ ad hoc reſpicit. Gemēs ⁊ cōuerſa eſt retrorſum. i.
Ideo em̄ dn̄s inducit tribulationē/ vt peccator cōuertat̄
⁊ viuat. conuerſio em̄ pctōris vera vita eſt. Ezech. xxxiij.
de pe. diſt. i. §. hoc idem. in p̄n. Peccatum peccauit hieru-
ſalem. ppterea inſtabilis facta eſt. Per diuerſa vitia ſtare
virtutis eſt: nō ſtare vel cadere vitij vel peccati. Ezech. ij.
Sta ſupra pedes tuos. l. diſt. quid eſt. Peccatum pecca-
uit. eccleſia in mēbris ſuis aliqua hereſi polluta pctm̄ in-
fidelitatis peccat. ideoq; inſtabilis vagat̄: ⁊ nulla fidei
ſoliditate fundatur que prius fundata erat ſupra firmam
petram. Mat. xvi. xxi. diſt. in nouo. ppter qȯ veri catholi
ci ſpernūt eos. ¶ Item quodcūq; peccatū facit hominē
vagum ⁊ inſtabilem. Gene. iiij. Dicitur de cayn. vagus ⁊
profugus. de pe. di. i. §. ex his itaq;. x̄ſi. cayn. ¶ Unde an-
geli vel viri ſancti qui prius glorificabant eam deſpiciūt:
vt tandem gemat peccatum ſuū. ⁊ redeat ad deum: ⁊ au-
diat vocem monentis poſt tergum. vnde Eſa. xxx. Erūt
aures tue audientes poſt tergum monētis. Inde maria
cōuerſa retrorſum inuenit ieſum quē querebat prius/ nec
inueniebat. Io. xx. ibi. cōuerſa illa. vbi Aug. Quia prius
cōuerſa corpore qȯ non erat putauit: nūc corde cōuerſa
qȯ erat agnouit. Sic ⁊ eccleſia in membris ſuis cōuerſa
retrorſum/ inuenit chriſtū qui apud eam per peccatum
mortu⁹ erat ſibi/ reſurrexiſſe a mortuis. qui vero incredu
li ſunt: nec aſpiciunt retrorſum: vſq; hodie ſicut cayn in-
ſtabiles ſunt: ⁊ portant ɔfuſionis ſue ſignū: ⁊ in Babylo
nem. i. in confuſionem ſuā tendunt. Omnes qui glorifica
bant eam. eccleſiam/ heretici applaudentes/ vel adulan-
tes/ vel angeli vel ſancti viri. ſpreuerunt eam. hereſi vel
ſchiſmate confuſam/ vel vitijs conſtupratam. ¶ Ad lite-
ram hodie p̄lati mali ⁊ doctores r̄bales eccleſie amicti-
hypocriſi q̄ populum beatificant ⁊ ſeducunt. iuxta illud
Eſa. iij. c. Popule meus: qui beatum te dicunt/ ipſi te deci
piunt. ⁊ Eſa. ix. Et erunt qui te beatificant populū iſtum
ſeducentes: ⁊ qui beatificantur p̄cipitati. Ipſi veraciter
ſpernunt eccleſiā/ q̄ eos exaltauit. quia neceſſe eſt q̄ pro-
pter ignominiā peccati/ ⁊ p̄lati ſubditos ⁊ ſubditi p̄la-
tos deſpiciant ⁊ ſpernant. i. q. i. multi. iij. q. vij. §. porro. r̄.
item grego. Ipſa aūt gemens. i. ſic peccatum agnoſcens.
⁊ cōuerſa eſt retrorſum. ad deum: quē reliquerat. Cōuer-
ſa inquā per penitentiā ad cōuerſationem celi vnde exci-
derat. que autem ſit vera cōuerſio: de peni. diſtin. i. §. hoc
idem. de pe. di. vij. nullus. ¶ Teth interpretatur bonū. p̄s.
cxviij. Bonū mihi q: humiliaſti me. Unde ſequit̄. Uide
dn̄e afflictionē meā. Bonū em̄ eſt peccatorē ſe cognoſce-
re: ⁊ cū gemitu ⁊ p̄nia exclamare. ¶ E Uide dn̄e Sor-
des eius in pedibus eius: non eſt recordata finis ſui. Pe
des eccleſie doctores ⁊ p̄lati ſunt: a quibus debet eccleſia
portari. Exo. xxviij. Portabit Aarō iniq̄tates filiarū iſrl̄.
Rom. xv. debem⁹ nos firmiores imbecillitates infirmorū
ſuſtinere. Item Exo. xxviij. Portabit Aaron noīa filiorū
iſrl̄ corā dn̄o ſup vtrūq; humerū ob recordationē. Hi pe-
des deberēt ducere eccl'iam p viā q̄ chriſtus eſt. Ioā. xiiij.
Ego ſum via. ſed ſordibus ſcelerū inq̄nati ſunt. ⁊ ſic eccle
ſia non recordat̄ finis ſui. i. chriſti/ q̄ eſt finis ad iuſtitiam
omni credēti. Roma. x. Augu. Ipſe finis noſtrorū deſide-

Eccleſie pedes.

Digitized by Google

rioꝝ erit qui ſine fine videbitur: ſine faſtidio amabif: ſine fatigatione laudabitur. Eccleſia etiā in pedibus.i. in affectibus ſoꝛdes poꝛtat: q: in hui⁹ vite miſeria nemo eſt q̄ ſine ſqualloꝛe vitioꝝ incedat: ſaltē in pedibus q̄bus tāgitur terra. Jnde dn̄s pedes diſcipuloꝝ lauit. Jo. xiij. Ubi Oꝛig. Pꝛeſtandi ſunt pedes.i. mentis affectus lauandi a ieſu: vt ſint pedes noſtri decoꝛi: ⁊ p̄ſertim quū emulantes potioꝛa bona volum⁹ enumerari eis q̄ euāgelizant bona. Eſa. lij. viij. q. j. olim. Aug. ibi. ſed eſt mūdus totus Jo. xiij. Totus vtiq; p̄ter pedes/ vel niſi pedes/ quos h; opus lauare. hō em̄ in baptiſmo totus abluif. non pꝛeter pedes. ſed totus oino. verūtamen quū rebus humanis poſtea innititur: terra calcatur. Jpſi igif humani affect⁹ ſine quibus in hac moꝛtalitate nō viuitur: quaſi pedes ſunt: vbi ⁊ humanis rebus afficimur. Unde ſi dixerimus quia pctm̄ non habemus: noſipſos ſeducimus. j. Joan. j. de pe. di. ij. ſi em̄. Si aūt ꝯfiteamur pctā noſtra: q̄ pedes diſcipuloꝝ lauit/ nobis pctā dimittet vſq; ad pedes quibus conuerſamur in terra. ❡ Jtem Oꝛige. Jmpoſſibile aūt puto nō cōtaminari extrema aīe ⁊ infima ei⁹: quāq̄ quoad hoīes pfectus quis eſſe putetur. plurimi autem ⁊ poſt baptiſmū replentur puluere ſcelerū vſq; ad verticē qui vero legitimi diſcipuli chꝛiſti ſunt: erga ſolos pedes indigent lauatione. ❡ Jtem apl'is ait dn̄s. Excutite pulueren de pedib⁹ veſtris. Luce. x. ⁊ Matth. x. vbi Beda. Per pedes ipm̄ opus ⁊ inceſſus p̄dicationis ſignificaf. puluis vo quo aſpergunf/ terrene leuitas eſt cogitationis: a qua ipſi ſummi doctoꝛes imunes eſſe nequeūt. Pedes autem chꝛiſtus diſcipuloꝝ idcirco lauit: vt ⁊ pulchꝛi eſſent ⁊ mūdi: ⁊ ſic p totū mūdum p̄dicaturi diſcurrerēt. De q̄bus dr̄: Can̄. vij. q̄ pulchꝛi greſſus tui in calciamentis filia p̄ncipis. Et alibi Eph. vj. Calciati pedes i pꝛeparatione euāgelij pacis. Soꝛdes aūt in pedibus ſunt/ vita repꝛoba in p̄dicatoꝛibus. q: nō recoꝛdātur finis ſui iudicij futuri. vnde deponūtur vehemēter in conſpectu dei nō habentes ſpm̄ ſanctū ꝯſolatoꝛem q̄ alios ꝯſolari deberent. cōuerſi ergo ⁊ humiliati clamēt. vide dn̄e ⁊c. De pedibus aūt ſpecioſis euāgelizantiū pacem.i. de bonis p̄dicatoꝛibus pficientibus ſibi ⁊ eccl'ie. Eſa. lij. q̄ pulchꝛi ſupꝛa mōtes pedes ⁊c. viij. q. j. olim. De lotis pedib⁹. de ꝯſe. diſt. iiij. quādo. ⁊. c. ſi eos. ad ſi. diſtin. De his pedib⁹ Abachuc vlti. Egredietur diabolus ante pedes eius. qđ tunc iplerū eſt/ quū ad pedes dn̄i remiſſa ſunt pctā Magdalene. ⁊ implef quotidie quū pctoꝛ cōpūgif ad pedes p̄dicatoꝛis. Et dicuntur pedes dn̄i p̄dicatoꝛes: q: in eis dn̄s graditur ⁊ geſtatur. vn̄ Deut. xxxiij. Qui appꝛopinquāt pedibus eius: accipient de doctrina illius. Ualde formidat hos pedes diabolus. Unde de piſce qui Tobiam voluit deuoꝛare: dicitur Tobie. v. Palpitare cepit ante pedes. Piſcis ille diabolum ſignificat. Tobias chꝛiſtum. Pedes p̄dicatoꝛes vel ſacerdotes. ❡ Jtem eccl'ia ſancta in mēbꝛis ſuis ſoꝛdes habet in pedibus. ſoꝛdes vitioꝛū: q̄ celeſtis vite ⁊ pꝛiſtine cōuerſatiōis in ſui p̄ncipio candoꝛem perdidit. vnde dr̄: ei. Cōſurge hierl'm: excutere de puluere. Eſa. lij. Eccleſia q̄ hodie intātū intēdit terrenis actibus.i. pompis mundanis ⁊ delicijs: ſoꝛdes neceſſe eſt vt habeat in pedibus.i. affectibus et actibus. vnde p̄s. xliij. Humiliata eſt in puluere aīa noſtra. Ab his quotidie lauandi ſunt pedes: ne cōtingat qđ ſequif. Oblita eſt (al's nō eſt recoꝛdata) finis ſui. Depoſita eſt vehemēter/ nō habens cōſolatoꝛem. Sed dicat eccleſia captiua. Uide dn̄e afflictionē meā: vt miſerearis. nō iniquitatē aut pctm̄: vt dānes. ſed afflictionē: vt liberes. Qm̄ erectus eſt inimic⁹. diabolus tibi imputās/ tibi inſultās: quaſi nō poſſis nos liberare. vn̄ Dauid p̄s. iij. Multi dicūt aīe mee: non eſt ſalus ipſi in deo eius. ❡ Joth interpꝛetaf p̄ncipiū maloꝝ. ſcʒ q: vidit deus gentes ingreſſas ad ſanctuariū ſuū. q̄ſi hec eſt p̄cipua cauſa maloꝝ. Manū ſuā. opationē ſuggeſtionis. Miſit hoſtis diabolus: Ad oīa deſiderabilia ei⁹. eccleſie ſacerdotiū. regnū. ſanctaſanctoꝝ. fidē. ſpem. bapriſma. coꝛpus chꝛiſti ⁊ ceteras virtutes. Quia vidit dn̄s gentes ſcʒ carnales. p̄s. lxxviij. Deus venerunt gentes in hereditatem tuā ⁊c. Uel vitia vel ſacerdotes carnaliter viuentes: ⁊ ſacerdotiū quātum in eis eſt. j. q. j. quidā. ad ſi. polluentes. Jngreſſas in ſanctuariū ſuū: aīam/ eccl'iaʒ. Exod. xv. Sanctuariū tuūʒ dn̄e ⁊c. de q̄bus p̄ceperas ne intrarent ſanctuariū tuū/ eccl'iam tuā. Exod. xxj. Sacerdos in quo fuerit macula/ nō accedat offerre. xlix. di. hinc etem̄. j. q. j. ſacerdotes. Manū ſuam ⁊c. Diabolus audacter manū mittit ad aīe deſiderabilia: ⁊ aufert virtutum oꝛnamenta. fidem. ſpem. charitatē. diſcretionē ⁊c. qđ iuſt⁹ iudex fieri pmittit: q: videt gētes/ ſcilʒ pꝛauas ſuggeſtiones. vidit ⁊ cogitationes ⁊ voluptates in ſanctuariū eccleſie vel aīe introire: que debuit oſtiū mentis claudere: ⁊ in cubiculo patrē oꝛare. Matth. vj. vbi Aug. Per cubicula nr̄a ſunt intelligēda coꝛda nr̄a: de q̄bus dr̄: in p̄s. iiij. Que dicitis in coꝛdib⁹ veſtris ⁊ i cubi. ve. cōpungimini ⁊c. Oſtium eſt carnalis ſenſus. foris ſunt oīa tēpoꝛalia q̄ per ſenſum cogitationes noſtras penetrant. ⁊ turba varioꝝ phantaſmatū oꝛantibus obſtrepit. Jngredientib⁹ aūt gentibus mentē: pudicitia coꝛrūpif: abſtinentia euertitur: ⁊ p̄nceps coquoꝝ muros aīe id eſt virtutes euertere conatur. xliiij. diſt. §. j. Sic vindemiatam oībus bonis ſuis aīam ſine ꝯſolatoꝛe relinquit. ſicut legitur Luce. x. de vulnerato a latronibus ſpoliato ⁊ ſemiuiuo relicto. Contra tales dicif p̄s. lxxvij. Tradidit in captiuitatē virtuteʒ eoꝝ ⁊ pulchꝛitudinem eoꝛūʒ in manus inimici. ❡ Jtem hoſtis antiqu⁹ ad deſiderabilia eccleſie manuū mittit. in membꝛis ipſius fidem cōtaminans: baptiſma reſcindēs: doctrinam coꝛrūpens: coꝛpus ⁊ ſanguinem domini indigne cōtrectari ſuggerens: vaſa pꝛecioſa.i. oues chꝛiſti q̄ſi lupus deuaſtans. Et cauſa tanti mali redditur. quia gētes carnem amantes/ quaſi pꝛepuriū retinentes/ ⁊ chꝛiſti circūciſionem nō habentes/ miniſtri altaris cōſtituūtur. Hiere. ix. Uiſitabo ſup oēs qui attonſi ſunt in comā habitantes in deſerto. Jſti ſunt clerici ⁊ religioſi habitātes in eccleſia ſolitarij in oꝛatione vel in clauſtro: q: quaſi omnes habent pꝛepuriū pꝓpꝛietatis pꝛopꝛie voluntatis ⁊ voluptatis/ moꝛe incircūciſoꝝ viuentes ſpiritualiter laicoꝛum. de qua circūciſione ſpirituali Deutero. x. Circūcidite pꝛepuria coꝛdis. ⁊ Actuū. vij. etiam incircumciſi coꝛdibus ⁊ auribus. ⁊ Hiere. iiij. Circūcidimini domino: et auferte pꝛepuria coꝛdium veſtroꝝ. ❡ Ϩ Caph interpꝛetatur manus: de qua dictum eſt. ſ. pꝛoxime. Manū ſuaʒ. ex cuius tactu clamat vox pphete. Omnis populus eius gemēs. eccleſie anguſtia tribulationis vitioꝛum ⁊ temptationū. maxime iſto tempoꝛe carnali ⁊ hypocritali. Querens panem/ delectationis carnalis. de quo pane dicti. ſ. in ar. ij. in oꝛatione Hiere. recoꝛdare. ſuper verbo. ⁊ ſaturemur panibus. non panem verbi dei. Matth. iiij. Luce. iiij. Deutero. viij. Non in ſolo pane viuit homo ⁊c. vbi Rabanus. Teſtimoniū autem h̄ ex Deutero. ſumptū eſt viij. c. ergo ſi quis non veſcitur verbo dei: iſte non viuit. quia ſicut coꝛpus nō viuit ſine terreno ciboꝛ: ita anima viuere non poteſt ſine verbo dei. Pꝛocedere autem verbuʒ dei de oꝛe dicitur: quū voluntatem ſuam per ſcripturarū teſtimonia reuelat. De iſta fame verbi dei. viij. q. j. audacter. Dederunt queq; pꝛecioſa/ celeſtia pꝛo terrenis: virtutes pꝛo vitijs: pꝛo cibo/ voluptate carnali. ad refocillādam nō ſatiandam animam animalitate. Berū. Nec animus vanitate/ nec voluptate coꝛpus aliquādo ſatiatur. Unde Oſee. iiij. Foꝛnicati ſunt: ⁊ non ceſſauerunt. Ubi Hiero. Uoluptas inſatiabilis eſt. habita irritat famem non ſaturitatem parit. Aug. Delectatio p̄ſens non ſatiat: pꝛeterita nō delectat. futura cruciat. Jdeʒ. Bꝛeuis eſt voluptas foꝛnicationis: ſed perpetua eſt pena foꝛnicatoꝛis. quātū em̄ btā Maria vgo puriſſima moꝛabif i celo: tantū aīa foꝛnicatoꝛis toꝛq̄bif in inferno. Mr aūt aīa frequēter ponaf p aīalitate ⁊ ſenſualitate. Actuū. xx. Non facio animā meam p̄cioſioꝛem q̄ me. Jo. xij. Et qui perdiderit

Pedes lauādi

aiam ſuam ⁊c. Uide dñe ꝓ compaſſionē. Uox eccleſie vi
tijs tribulate. Facturā tuā/non iniquitatē meā: vt ꝑdas
me. qm̄ facta ſum vilis pctō. Uilis efficitur eccleſia: quū
creſcente numero maloꝝ/nō ſumma petit ⁊ celeſtia: ſed
infima ⁊ terrena. Hiere. ij. Et vilis facta es nimis iterās
vias tuas. Seneca. Si ſcirem deos ignoſcituros ⁊ homi
nes ignoraturos: adhuc dedignarer peccare. Ambro. Di
ſce homo vbi grandis ⁊ ꝓcioſus es. Uilem te terra mon
ſtrat: ſed precioſum te faciet imago. quid enim tam pre
cioſum ꝙ̄ imago dei: quam timens/homo iure vocaris.
hominis vero nomen amittis: quū eadem neglecta in
vitia cadis. ¶ Lamech diſciplina vel contritio interpre
tatur. qđ em̄ ꝓpheta luget/alijs diſciplina eſt: ⁊ cōtritio
cordis: vt lugeant ſancti ſimili modo. O vos oēs/ſancti:
q̄ tranſitis ꝑ viam/celeriter: nō habentes hic manentem
ciuitatem. Heb. x. Uiam chriſtū. Jo. xiiij. Ego ſum via ve
ritas. Attendite/cōpatienti corde. Et videte charitatis
intentione. Si eſt dolor ⁊c. ij. Cor. xi. Quis infirmatur:
⁊ ego non infirmor: quis ſcandalizatur: ⁊ ego non vror.
Conqueritur eccleſia vel aia preuaricatrix. Sicut dolor
meus. ꝓ terrenis celeſtia ꝑdidi. qm̄ vindemiauit me bo
nis virtutū: vt locutus eſt dñs/qui nō mentitur ꝑ ꝓphe
tas: in die furoris ſui iudicij q: exacerbaui eum. O vos
oēs ⁊c. Eccleſia que parit ⁊ generat ⁊ nutrit ⁊ lactat/ꝓ
oibus contriſtatur. teneros lactat. auerſos reuocat. pi
gros expectat. ꝑcipites vt ꝓuideant caſtigat: ne quem ho
ſtis extra caſtra inueniat: dum ipſa ordinato agmine ad
patriā feſtinat. Uidete dolorem meū. Filios educare vo
lui: ⁊ educere de miſeria exilij: ⁊ ꝑducere ad gaudia celi:
ſed multi errant. multi exaſperant. multi languēt. pauci
ſunt q̄ venire queāt. ꝓ oibus lugeo. ꝓ oibus vror. videte
ergo ſi eſt dolor ſicut dolor meus. Tedite oculū ad extre
mi iudicij diem: de quo ps. vi. ⁊ xxxvij. Dñe: ne in furore
tuo arguas me. quādo reddet vnicuiqꝫ ſm̄ opa ſua. Itē
O vos oēs ⁊c. Paſcaſius. Eccleſia in mēbris ⁊ filijs pre
grauata vitijs/nō tn̄ oino excecata/videns bonos filios
ad patriā feſtinātes ꝑ viā virtutis: cū ingenti merore ex
clamat. O vos oēs ⁊c. videte quib⁹ paſſionib⁹ ſubiaceā:
qm̄ Uindemiauit me dñs: in filijs bona virtutū iuſto iu
dicio abſtulit: q̄bus me quaſi ſponſam decorauit: in die
furoris ſui exacerbatus malis filioꝝ meoꝝ. Uos ergo fi
lij qui tranſitis ꝑ viam. i. qui preſentē deſpicitis vitā: ten
dentes in viam verā/ que chriſtus eſt: videte ſi eſt dolor
ſicut dolor meus. celeſtia amiſi in quibuſdā filijs. theſau
rizaui mihi irā. Roma. ij. ibi. Theſaurizas tibi iram ⁊c. ꝑ
cis in die iudicij: ⁊ grauor malis in eis: nō vobiſcū poſ
ſum feſtinare ad gaudia celi. Mali etiam filij qui preter
grediuntur viam mādatoꝝ dei: iuxta illud ps. cxviij. viā
mādatoꝝ tuoꝝ cucurri ⁊c. vindemiant bonis racemis vi
neā: eccl'iam/que eſt vinea dñi ſabaoth. Eſa. v. ⁊ paucos
bonos ibi racemos dimittūt. vnde ⁊ ſponſus chriſti pro
ea cōqueritur/dicens Michee. vij. Ue mihi. q: fact⁹ ſum
ſicut qui colligit ſpicam in meſſe/⁊ ſicut racemū in vin
demia ⁊c. xvi. q. vij. ⁊ hec diximus. ¶ Mem interpretat̄
ex ipſis. ſcꝫ donis ſpūſſancti eruditur eccleſia. De excelſo/
alto ꝯſilio diuino. ps. ci. Proſpexit de excelſo ſcō ſuo ⁊c.
Miſit ignē/ſpūſſancti. Actuū. ij. Apparuerūt diſpertite
lingue tanꝙ̄ ignis. Luce. xij. Ignē veni mittere ⁊c. Hic
ignis ſanctus vrēs nō cōburēs/ſpūales viros illuminat
ad cognitionē veritatis: inflāmat ad amorē bonitatis: ⁊
cōfirmat ad tolerātiā aduerſitatis. vñ Eccl'i. xliij. Tripli
citer ſol exurens montes. i. chriſtus perfectos viros igne
ſpūſſancti. illuminādo rationē. accendendo voluntatem.
corroborando infirmitatem. De excelſo. i. a patre. Jo. xv.
quē ego mittam vobis a prē. Iſti ſunt illi tres panes q̄s
petit homo amicus a chriſto amico. Luce. xi. Deficit ratio
ꝑ ignorantiā veritatis. languet volūtas per inediā affe
ctionis. infirmatur caro per inopiā fortitudinis. Nam et
ratio minus intelligit q̄ agenda ſunt. ⁊ volūtas minus
diligit intellecta. ⁊ adhuc corpus qđ corrumpitur aggra
uat animā. Sap. ix. vt non queciiqꝫ volumus illa facia
mus. Tres ergo panes ſunt. veritas. charitas. fortitudo.
Cōmoda ergo chriſte amice tres panes mihi. ⁊ intelligā.
diligam. faciā volūtatem tuam. ſic em̄ viuitur: ⁊ in talib⁹
vita ſpūs mei. ſm̄ Bern. hec ꝑ te chriſte miſſus dabit ſpi
rituſſanctus. ¶ M Dicitur aūt pater excelſus ꝓpter au
thoritatem ꝓncipij. q: ipſe a nullo. Alie ꝑſone ſcꝫ filius et
ſpūſſanctus exiſtunt ab eo. nec ꝓpter hoc ponit̄ ordo di
gnitatis in trinitate: vt pater ſit maior filio: vt mentitur
Arrius. ſeu ſpūſancto/vt mentiūtur Donatiſte/ aſſeren
tes minorē prē filium: ⁊ minorē filio ſpm̄ſanctū. xxiiij. q.
iij. q̄dā. §. donatiſte. ⁊. §. boetiani. ſed eſt ibi ordo nature.
ſicut ait Aug. q̄ ordo nō ponit ḡdū in ꝑſonis ſm̄ eſſentiā:
ſed ſm̄ ꝓprietates ꝑſonales: q̄bus ꝑſone adinuicē diſtin
guūtur. vt perſona patris ſit que a nullo eſt: ⁊ a qua ſunt
alie ꝑſone. ⁊ ſm̄ hoc d: pater excelſus. nō tamen filius vel
ſpūſſanct⁹ eſt inferior eo. qm̄ oimoda equalitas ⁊ coeter
nitas eſt in ꝑſonis diuinis: nec alter eſt alteri prior tēpo
re/vel dignitate. ex de ſum. tri. c. ij. Oſſibus meis. i. apl'is
fortioribus. Oſſa dicūtur apl'i ꝓpter ſuſtentationē ⁊ re
ctificationē corporis. ⁊ ſunt dura ⁊ ſicca. tales igitur extí
terūt apl'i: ſuꝑ quos fundauit dñs eccl'iam ſuā. xxi. diſt. in
nouo. ex de elec. fundamēta. lib. vi. j. Reg. ij. Poſuit ſuper
eos orbē. Job. xxx. Ubi eras qn̄ ponebā fundamēta terre
id eſt eccl'ie/que firma eſt fundata ſupra chriſtū. Math.
xvi. xix. diſt. ita dñs. Fundamenta aplos. pre. c. fundamen
ta. quos tanꝙ̄ lapides ꝓcioſos poſuit in eccleſie funda
mento. ꝑ hos ſuſtentatur ⁊ rectificatur corpus eccl'ie. ſu
ſtentatur meritis ⁊ interceſſionibus: rectificatur fide et
moribus. Duri etiam extiterūt per tolerantiā. iuxta illud
ps. xxxiij. Unū ex his nō ꝯteret. Grego. Occidi poſſunt:
flecti nequeūt. Sicci etiā per tēperantiā. ij. ad Cor. x. In
carne ambulantes nō ſm̄ carne militamus. ¶ Itē miſit
ignē/diuinam vindictā. de qua Job. j. Ignis dei deſcen
dit de celo ⁊c. ⁊. iiij. Regū. j. deſcendit ignis ⁊c. xxiij. q. iiij.
ꝙ chriſtus. ⁊. c. ea vindicta. Ignem inquā/aereas poteſta
tes/q: de ore coꝝ lampades ꝓcedūt ſicut tede ignis accē
ſe: halitus coꝝ prunas ardere faciunt: ⁊ flāma de ore coꝝ
egreditur. Job. xli. In oſſibus meis: vt fortia ſcilꝫ ꝑlatos
interius exteriuſqꝫ affligant: ⁊ ſic erudiantur q̄ deū blan
dientem audire noluerūt. Unde addit. Et erudiuit me.
Eſa. xxviij. Uexatio dabit intellectū auditui. Expandit
rete pedibus meis: ne poſt voluptates ⁊ deſideria vana
vſqꝫ ad finem vite irē. Cōuertit me retrorſum: ne ꝑ angu
ſtias ⁊ tribulationes vadā. Poſuit me deſolatā. Amos
iij. Tm̄modo vos cognoui ex oibus cognationibus ter
re. idcirco viſitabo ſuꝑ vos oēs iniquitates vr̄as. ¶ Itē
eccleſia collecta de iudeis ⁊ gētibus dicit. De excelſo mi
ſit ignem ⁊c i. ſpiritūſanctū: ſm̄ quē corroborat̄ eccleſia
virtutibus: ⁊ eruditur diuinitus: ne vltra idolis ſeruiat:
vel mundi delicias querat: caſte viuat: caſte timeat: et ex
ipſis erubeſcat vitijs quib⁹ ſeruierat. Roma. vi. ibi. Quē
ergo fructū habuiſtis tūc in illis/in q̄bus nūc erubeſcitis.
de pe. diſ. j. quē penitet. Expandit illius rete ſcꝫ ꝑdicatio
nis. Luce. v. Lauabāt retia. ⁊ iterū. Laxate retia veſtra in
capturā. Beda. Piſcatores ſunt ꝑdicatores eccleſie ⁊ do
ctores qui nos ꝑ rete fidei cōprehendunt: ⁊ quaſi litori
ſic terre viuenti aduehūt. Sed hec retia modo laxantur
in capturā: modo lota plicātur: q: non oē tēpus eſt habi
le doctrine. ſed nunc exercenda eſt lingua doctoris: nunc
ſibimet cura gerenda. Ibi etiā Amb. Que ſunt aploꝝ q̄
laxari iubent̄ retia: niſi verboꝝ cōplexiones: ⁊ quaſi q̄dā
orōnis ſinus: ⁊ diſputationū receſſus: qui eos quos cepe
rint nō amittant: Et bene apoſtolica inſtrumēta piſcan
di retia ſunt: que nō captos perimūt/ſed reſeruant: ⁊ flu
ctuantes de infimis ad ſupna traducūt. Uñ ⁊ retia piſca
toꝝ/ſunt eloquia predicatoꝝ: de fide ⁊ moribus ⁊ diuer
ſis authoritatib⁹ vtriuſqꝫ teſtamenti cōplexa. Abachuc. j.
Facies hoīs quaſi piſces maris. Bene ergo expanditur
rete ꝑdicationis, ne eccleſia vadat poſt vanitates erroꝝ
⁊ ꝯcupiſcētias

Digitized by Google

et cõcupiſcẽtias. Pedib⁹ meis/ voluptatib⁹/p:auis affe-
ctib⁹. Conuertit me retro:ſum. de vitijs ad virtutes. de infi
delitate ad fidẽ. Retro:ſum. vt audirẽ vocẽ poſt tergum
monẽtis. Eſa.xxx. Cõuertit etiã me retro:ſum. vt poſt ipm
irẽ: et nõ pirem. Hoc rete apl̃is ⁊ viris aplicis ẽ cõmiſſuz:
vt de mari hui⁹ mũdi piſces hoĩes extrahãt. Luc.v. Pe-
dib⁹.pſ̃.cxviij. Ab oĩ via mala ꝓhibui pedes meos. Po
ſuit me deſolatã. terreno ſolatio/ ⁊ p̃ntis vite dolo:e/ et
deſiderio future. vnde pſ̃.xlj. Fuerunt mihi lachrĩme ⁊c.
Tota die. oĩ tp̃e. Mero:e cõfectã. dolo:e ſcȝ p̃ſentiũ tribu
lationũ/ ⁊ amo:e futuro:ũ bonoꝝ. Et tanto fo:ti⁹ mero:e
cõfecta/ ꝓ filijs plãgit eccleſia: ⁊ p̃ntis vite cõſolationem
nõ recipit: quãto verius in eis per vana deſideria ꝑuerſe
conſiderat aberraſſe. Vñ ad Rom̃.vj. Sicut exhibuiſtis
mẽb:a vr̃a ⁊c.xlvij. di. oẽs. ❡ Nun ſempiternũ interp̃taꝛ.
Deut.xxxij. ꝓuocaꝛ dñs ad vindictã. in Canti. audite. Si
acuero vt fulgur gladiũ meũ. Vigilauit. q̃ſi vindictã ꝓu
nit q̃ do:mire videbaꝛ. Jugũ. de quo.xxx.c. Hiere. Conte
rã iugũ eius de collo tuo. ſupponendũ mihi. Iniquitatũ
meaꝝ. q̃ ex me ſunt. pſ̃.l. Qm̃ iniq̃tatẽ meã ego cognoſco.
In manu ei⁹. in retributiõe dñi. Jugũ eccl̃ie vigilat ĩ ma
nu dñi: que ſe ſcelerib⁹ in ſuis mẽb:is ſubdidit: niſi quoti-
die penitẽdo/ ponat ea co:ã oculis ſuis. vñ. pſ̃. Et pctm̃
meũ cõtra me eſt ſemꝑ. de pe. di.j. ⁊ venit. Voluit em̃ Da-
uid vigilare: ⁊ pctã flerib⁹ abluere: ne vigilaret iugũ coꝝ ĩ
manu dñi. vñ dicit. Auerte faciẽ tuã a pctis meis. q.d. vt
in manib⁹ tuis vigilẽt. ſȝ vt ego ꝓpter peccata mea vigi-
lẽt ⁊ flerib⁹ purgẽ: ne ꝯuolutas iniq̃tates imponas collo
meo: nec me des in manu de q̃ nõ potero ſurgere. Itẽ dũ
eccl̃ia tẽtationib⁹ q̃titur: vigilat in manu dñi iugũ iniqui
tatis eius: et hoſtib⁹ tam viſibilib⁹ ꝙ inuiſibilib⁹ ſubijciꝛ:
amiſſis monilib⁹ q̃ ſibi dederat in o:namentũ ſpõſus: vñ
ingemiſcẽs ait. Cõuolute ⁊ impoſite ſunt collo meo: inſo
lubili vinculo. tanq̃ꝫ ſuffocando: ſicut laqueus Jude. de
pe. di. iij. ſceleratio:. Collo meo. tãq̃ꝫ graue pondus. Eſa.
iij. Quia filie ſion/ ai'c in eccl̃ia/ ambulauerũt extento col
lo: auferenda eſſe oĩa o:namenta dicit: ⁊ inter cetera/ to:
ques ⁊ monilia. To:ques in pect⁹ pẽdẽtes/ intelligentiã
mẽtis demonſtrãt. Monilia/ oĩa o:namẽta ſpũalia ſigni
ficãt. quib⁹ amiſſis viri eccl̃iaſtici muliebri affectu ambu-
lãt extẽto collo: ⁊ nutib⁹ oculo:ũ loquũtur: ⁊ plaudẽtes
manib⁹ ⁊ pedib⁹ cõpoſito gradu incedũt/ ſeculi glo:iã ſe
ctãtes. cõtra illud.xlj. di. clericus. ⁊.§. vlt. Jure ergo iugo
iniq̃tatũ ꝓmiꝛ/ q̃ tantis o:namẽtis virtutũ ſpoliaꝛ. vñ cõ
uolute iniq̃tates/ vinculo inſolubili planguntꝛ: ⁊ impoſi-
te collo ei⁹ q̃bus quedã mẽb:a ei⁹ ſuffocantꝛ. ſicut Judam
ſe laqueo ſuſpendiſſe legim⁹. de pe. di. iij. iudas. Vñ ad-
dit eccleſia. Infirmata eſt virtus mea. vt non poſſim reſi-
ſtere. pſ̃.xxx. Infirmata eſt in paup̃tate virtus mea. De-
dit me dñs. dari permiſit.xxiij. q. iiij. §. vaſis. iuſto iudicio
dei. In manu. diaboli. De q̃ nõ potero ſurgere. p̃ me. vñ
non adijciet vt reſurgat virgo filia iſrael. Infirmata eſt
inquã virt⁹ mea. q: impij tradunꝛ in eternũ: vbi vermis
eo:ũ non mo:iꝛ/ ⁊ ignis non extinguiꝛ. Eſa. vlt. Mat. ix.
Vermis vbi Chryſ. Nõ de ſenſibili verme hoc dicit. ſed vermẽ con
ꝯſciẽtie. ſciẽtiã vocat mo:dẽtẽ aĩaꝫ: ꝙ ſit nõ opata bonũ. vnuſq̃ſq̃ꝫ
em̃ ſuipſius accuſato: ſiet/ rememo:ãs que geſſit in vita
mo:tali: ⁊ ſic eo:uȝ vermis inmo:talis permanet. Sicut
ſuperio: ſentẽtia q̃ Mem intitulaꝛ. i. ex ipſis/ que ſcȝ do-
minus miſit de celo/ cõuertit eã ad penitentiam ita ex iugo
iniquitatũ ei⁹. Nun qd̃ ſempiternũ interp̃taꝛ/ impegit in
interitũ: vt iuſto dei iudicio ẽm impenitẽs co: ſuũ ſempi-
ternũ incurrat ſuppliciũ. non ꝙ eccleſia ad vitam p̃deſti-
nata.xxiij. q. iiij. obtineri. cum.c. ſe. his tradaꝛ ſupplicijs:
ſed que in mẽb:is ſuis accidunt imputat ſibi ac plangit.
❡ Jugũ etiã iniq̃tatis eſt do:mire in neſcie to:po:e. ſe-
cure ⁊ impune quieſcere. ſȝ vigilat iugũ ⁊c. Vñ Hiere.j.
Virgã vigilantẽ ego video. ait dñs. Vigilabo ego ſuper
verbo meo: vt faciã illud. Nobis em̃ to:pẽtib⁹ pctã latẽt:
ſed in manu dñi vigilãt: dũ nos ad vindictã iuſte retribu

tionis accuſant. vñ Geñ. iiij. Vox ſanguinis tui clamat
ad me de terra. Job dicit ad dñm. xiiij.c. Signaſti q̃ſi in
ſacculo pctã mea. Oſee. xiij. Colligata ẽ iniq̃tas effraim:
ad ſimilitudineꝫ pecunie/ q̃ poſtq̃ꝫ numerata eſt/ ligaꝛ in
ſacculo et ſignaꝛ. Et cõuolute ſunt: q̃ſi pondus ad pmen
dũ. Et impoſite collo meo. ꝓ to:que aurea. funiculo iniq̃
tatis circũdanꝛ. vñ Prouerb. v.c. Iniq̃tates ſue capiunt
impiũ: ⁊ funib⁹ pctoꝝ ſuoꝝ cõſtringiꝛ. ❡ Samech adiu-
to:iũ interp:etaꝛ. ſcilȝ dei qd̃ q̃ſi hodie ꝓpter pctã nimia
ſublatũ ẽ. Abſtulit dñs oẽs magnificos meos: nõ dei: de
q̃b⁹: depoſuit potẽtes de ſede. Luc.j. Dñs de medio mei
iuſto iudicio. Vocauit aduerſum me tp̃s. quĩ diu diſtule-
rat. i. tp̃e accepto affligat me: quia non punit ante pctm̃:
⁊ expectat poſt peccatũ. pſ̃. lxxiiij. Cũ accepero tẽpus: ego
iuſtitias iudicabo. Ber. Quid de iniuſtitijs cũ iuſtitie iu
dicabũtur? Sed hoc ideo: q: quaſi pãnus mẽſtruate oẽs
iuſtitie noſtre. Eſa. lxiiij. vt conterat electos meos. nõ dei
q̃s ip̃e nouit. Joã.x. Cognoſco oues meas. pſ̃. ix. Cogno
ſcetur dñs iudicia faciens. Ber. Qui nũc igno:aꝛ miſeri
co:diã querẽs electos p̃latos. vel qui videbanꝛ virtutib⁹
eminẽtio:es: vel conatu mẽtis excellẽtes. Vñ Eſa. iij. Au
feret a hieruſm validũ ⁊ fortẽ: et oẽ robur panis. verbi dei
ſcȝ: ⁊ omne robur aque. ſcilȝ ſapientie ſalutaris. Eccl̃i. xv.
Fortẽ et virũ bellato:ẽ iudicẽ ⁊ ꝓphetã ⁊c. et ſicut feciſſe
in hieruſm legim⁹: ſic hodie in eccleſia angeli clamãt cuſto
des eius: trãſeamus ex his ſedib⁹. ⁊ dicit Hiere. lj. Cura-
uimus babylonẽ/ eccleſiã in mẽbris cõfuſam: et non eſt ſa
nata: derelinquam⁹ eã. ❡ Itẽ abſtulit ⁊c. Quotiẽs eccle
ſia quereꝛ: totiẽs tribulationib⁹ agitaꝛ: vel hereticoꝝ inſi
dijs impugnaꝛ. vñ merito plãgit dicẽs. Abſtulit dñs oẽs
magnificos. ſepe em̃ in toto o:be ꝑpauci remanſerũt ma
gnifici: q̃ ſana doctrina defenderẽt cauſam fidei. Voca-
uit aduerſum eã tp̃s. pctis exigẽtib⁹. tẽpus vindicte. Ad-
ducit dñs vt cõte. elec. eius: q: nõ eſt qui defendat vel mu
rũ ponat ꝓ domo iſrl̃. Ezechi. xiij. ⁊. xliij. di. ſit recto:. ĩ pn.
❡ Ayn interp:etaꝛ fons vel oculus. Quũ em̃ chriſt⁹ plũ
crucis p:eſſit: de chriſti latere fons emanauit. vñ ⁊ conti-
nuo exiuit ſanguis ⁊ aqua. Joã. xix. ex̃ de cele. miſ. in qua-
dã. de ſum. tri. in clemẽ. c. vnico. Hoc fonte lauaꝛ ſponſa
eccl̃ia ſponſi cõplexib⁹ ſociãda. vñ idẽ Joan. xix. Latus
eius aperuit. Aug. Vigilanti verbo euangeliſta vſus eſt:
vt nõ diceret latus ei⁹ ꝑcuſſit aut vulnerauit: ſȝ aperuit:
vt illic quodãmodo vite oſtiũ pãderetur: vñ ſacramenta
eccleſie emanauerũt: ſine q̃bus ad vitã: que vere vita eſt:
nõ intratur. vnde ſequiꝛ. Et cõtinuo exiuit ſanguis ⁊ aq̃.
Ille ſanguis in remiſſionẽ fuſus eſt pctõꝝ. Aqua illa ſalu
tare tẽperat poculũ. Hec lauacrũ p̃ſtat ⁊ potũ. hec p̃nun
tiauerat ꝙ noe in latere arce oſtium facere iuſſus eſt quo
intrarẽt aĩalia que nõ erãt diluuio peritura: q̃b⁹ p̃figura
baꝛ eccleſia. ꝓpter hoc p̃ma mulier facta eſt de latere viri
do:miẽtis. ⁊ hic ſcd̃s adam inclinatus in cruce do:miuit
vt inde fo:mareꝛ eius cõiunx. per id de latere do:miẽtis
effluxit. o mo:s. vñ mo:tui reuiuiſcũt. Quid iſto ſangui-
ne mũdi⁹? quid iſto vulnere ſalubri⁹? Chriſ. q: hinc ſuſci-
piunt p:incipiũ ſacra myſteria. quũ ad tremendũ calicem
vt ab ip̃a bibitur⁹ chriſti coſta accedas. de hoc ex̃ de cele.
miſ. in quadã. ex̃ ĩ clemẽ. de fide. c.j. ſacroſcte. ❡ Ayn etiã
interp̃etaꝛ oclus. Nõ imerito de h̃ fonte oculus inebrias-
tus/ aquã lachrymaꝝ deducit. pſ̃. cxviij. Exitus aquarum
deduxerũt oculi me:. To:cular crucis. vñ. Eſa. lxiij. To:-
cular calcaui ſolus. oẽs em̃ ap̃li relicto eo fugerũt. Mat.
xxvj. Mar. xiiij. Luc. xxij.i. dolo:es crucis patienti aĩo ſu-
peraui. in qua p:eſſus fui: ſicut vua p̃mi ſolet in to:cula-
ri. Mat. xxj. Et fodit in ea to:cular. To:cular calcauit do
minus virgini filie iuda ſynagoge vel eccleſie/ q̃ eſt filia
ſynagoge vel anime conſitenti. Idcirco ego plo:ãs. vox
eccleſie. et oculus meus deducẽs aquã fontẽ lachrymaꝝ.
alludit litere Ayn q̃ oculus dicꝛ vt dixi. quia longe fac⁹
eſt a me cõſolato:. paraclerus. oẽs alijs conſolato:e one-
roſi ſunt. Job. xvj. in p:in. couertens ad bonum ſcilȝ. ani-

mã meã vacantẽ et errantẽ.facti ſunt filij mei ꝑditi. Ad literã ꝓpter peccatũ in guerris ⁊ inter ſe ⁊ in coꝛpoꝛe ⁊ in anima frequẽter vel opera mala.de quibꝰ filijs Mat. xviij. ibi: Juſſit eũ dñs ve.⁊ vxo.eius ⁊ filios:qm̃ cõualuit inimicus diabolus. Mat.xiij. Inimicus homo fecit. ❡ Itẽ toꝛcular ⁊c. Quiſquis doctoꝛũ ſibi eccleſiã cõmiſſam animus conuerti viderit:de fonte amoꝛis hauriat:vñ lachꝛymas ꝓducat donec cõſolatoꝛẽ ⁊ cõuertentẽ paracletũ reducat.alioquin inualeſcẽte inimico fiũt filij eius ꝑditi:q: ſcꝫ nõdũ ablactati:nõdũ in virũ ꝑfectũ ſunt ꝑducti:ſꝫ pꝛegnãtes ſunt. Mat.xxiiij. ❡ Vel toꝛcular ſm̃ Paſcaſium vltionem ſignificat ⁊ pctõꝝ ſupplicia. Eſa.lxiij. Toꝛcular calcaui ſolus.illud ſcꝫ quo malis ſupplicia.bonis pꝛemia calcanť.hoc ſolus dñs calcauit:q: nullum adiutoꝛiũ habuit.neqꝫ eñ angelus:neqꝫ archãgelus coꝛpus humanũ aſſumpſit:vt ꝓ nobis moꝛiẽs aduerſarij nr̃i foꝛtitudineꝫ calcaret atqꝫ cõtereret.Hoc toꝛcular calcauit dñs in paſſione ſua virgini filie iuda eccleſie ⁊ ſynagoge:vt credẽtibus pꝛmia:⁊ incredulis ⁊ crucifigentibꝰ ꝑpetue captiuitatis ⁊ eterne dãnatiõis effunderet ſupplicia. ❡ Toꝛcular etiam dominus calcat quãdo eccleſie ſterili et abſqꝫ operibus vacue et ocioſe penam ⁊ tribulationem infligit.vñ ſequiť: Idcirco ego ploro.q: ſentit ſe amiſiſſe cõſolatoꝛem: ⁊ impenitentẽ fuerit:vbi erit fletꝰ ⁊ ſtridoꝛ dentiũ. Mat. viij.⁊.xiij.xxij.⁊.xxv. Et Luc.xiij.vbi ingens aie fletus deſcribiť:vt ſibi ſciat poſt mũdi huiꝰ vanã leticiã/oẽm cõſolationẽ defuturã vbi filij perdenť:quia fructus maloꝛum diſſipabitur:ſolus inualeſcit inimicus. ❡ Phe interpꝛetatur os.dum ſion.i.eccleſia manus ſuas expãdit inter anguſtias.ſignificat ꝙ oꝛe non valet expꝛimere qḋ patitur in coꝛde dum ſit ſine cõſolatoꝛe. ❡ Expandit ſion manꝰ ſuas/eccleſia quaſi pꝛuriẽs:vt qḋ nõ valet oꝛe: ſignificet manuũ extẽſione.ſicut moyſes manus extendẽs ad deũ. Exo.xvij.xxxvj.di.ſiquis.⁊ nõ eſt q̇ cõſoletur eã. pſ.lxxvj. Renuit cõſolari aia mea.amiſſo vero cõſolatoꝛe. Mãdauit dñs iuſte diſſipãdo aduerſum iacob in circũitu eiꝰ.eccleſiã ſolo nomine gloꝛiantẽ.⁊ demones nõ ſupplãtantẽ hoſtes eiꝰ demones.facta eſt hieruſalem eccl̃ia quaſi polluta menſtruis in membꝛis vana gloꝛia:dum nobis attribuimus bona ex ipſa vanitate:ſicut menſtruis quicquid tãgimus/polluimꝰ:⁊ ſicut abominabilis eſt mulier dum mẽſtrua patiť:ſic hodie magna pars chꝛiſtianoꝛum alijs gẽtibꝰ. ❡ Itẽ quotiẽs eccleſia hereticoꝛũ vel ſchiſmaticoꝛũ vel falſoꝛũ chꝛiſtianoꝛũ publicoꝛũ vallať exercitu: dominus aduerſus iacob/eccleſiam ſcilicet que debet vitia ſupplantare cõtra eã inſtaurat inimicoꝛũ exercitus:q: ſpiritũ ſanctũ cõſolatoꝛem amiſit ⁊ doctoꝛẽ ſine quo nullus ad fidẽ erudiť.nullus a vitijs releuať.ideo expandit manus ſuas in pꝛſſuras ⁊ doloꝛes.nec eſt ei vlla vox doloꝛis digna.qua poſſit hoſtiũ dogmata vincere ⁊ ſua defendere.vñ ſepe fit polluta feditate carnaliũ operũ et ſanguine carnaliũ deſiderioꝝ inter hoſtes.quibꝰ interius ⁊ exterius impugnať. Unde ve pꝛgnantibus ⁊ nutriẽtibꝰ in illa die. Mat.xxiiij. pꝛgnantes dicunť anime que cõcipiũt bonũ ꝓpoſitũ:ſed non ponũt in opere nutrientes:q̇ adhuc opus impfectũ habẽt: tales in magnis tẽtationibꝰ deficiũt. ❡ Itẽ expandit ⁊c.eccleſia q̇ eſt ſpeculũ dei i terris et vitioꝝ ſupplãtatrix:quũ ꝓpter iniquitatẽ traditur in mẽbꝛis ſpũalibus nequicijs fruſtra querit cõſolatoꝛẽ extra quũ careat eo intra. Merito ergo mandauit dñs aduerſus iacob eccleſia quondã vitia ſupplantantẽ: nunc exteriꝰ gloꝛiantem.vnde in circũitu ſpũales hoſtes obſident eam:ne poſſit effugere.que ſepe ſe vallatam vidẽs expandit manꝰ ſuas inter anguſtias cogitationũ.nec eñ eſt ei vox oꝛis:nec vlla excuſatio ſermonis:q: mẽſtruis in mẽbꝛis polluta.i.cruẽtis opibus maculata:a quibꝰ nũqꝫ ſine cõſolatoꝛe paracleto liberabiť: quũ etiã ꝓpheta teſteť/ꝙ oẽs iuſtitie noſtre/ſic ſunt coꝛã eo/ſicut pannꝰ mẽſtruate. Eſa.lxiiij. ❡ Sade iuſtitia interpꝛetatur. ſignificat q: iuſtitie dei iuſte:qḋ bene his verbis oſtẽditur. Juſtus eſt dñs quaſi iuſta ſentẽtia oꝛe dñi ꝯtra me ꝓlata. Iuſtus dñs in omnibꝰ vijs ſuis.pſ.cxliiij. Quia os eius verbum patris. Canti.j. Oſculetur me oſculo oꝛis ſui.i. filij verbi incarnati. ſic exponit ibi Bern. vel pꝛedicatoꝛes. Hiere.xv. Si ſeparaueris pꝛecioſum a vili:quaſi os meũ eris.vel pꝛophetas. Hiere.j. Ecce dedi verba mea in oꝛe tuo.vel pꝛeſentiã. Ad iracundiã ꝓuocat eccleſia peccãdo in mẽbꝛis. Audite obſecro aure coꝛdis:quod eſt intelligere. Mat.xv. Audite ⁊ intelligite vniuerſi populi doloꝛẽ meũ:nõ trãſeũtes per viã vt ſupꝛa.⁊ videre diligẽter cõſiderate.pſ.xliiij. Audi filia ⁊ vide. virgines mee ⁊ iuuenes mei. virgines eñ nec alium ledere:nec ſe defendere poſſunt.virgines caſte intentiones.abierũt in captiuitatem.ſenſuũ exterioꝛũ cũ quibꝰ cibũ recipit beſtiarum.ſm̃ Iſaac.qui aiam captiuat ſub iugo ſuo. Luc.xiiij.ibi: Juga boum emi q̇nqꝫ.qḋ exponiť de curioſitate.v.ſenſuum. Juſtus eſt dñs ⁊c.eccleſia que ſuperius oꝛis iudiciũ ꝓtulit.que os dñi in ſcripturis ſanctis.ad iracũdiã ꝓuocauit dicitur confiteri.iuſtus eſt dñs.nihil eñ ſine cauſa fit ſup terram.et in magna dei republica nihil ſine pꝛouidentia dei fit.xxvj.q.v.nec mirũ.vltra colũ.ꝟ.nec ideo quiſqꝫ.q: os eius. non ꝙ humana mẽbꝛa habeat deus: ſicut dicũt heretici antropomoꝛphite.xxiiij.q.iij.quidã.ꝟ.antropomoꝛphite. Sed ſicut tropice adſcribunť ei humani affectus:ita ⁊ membꝛa. Per os verbum de oꝛe patris ꝓgenitũ ſignificať. Canti.j. Oſculeť me oſculo oꝛis ſui.ac ſi dicat.flagitijs meis iuſtũ iudiciũ ꝓuocaui natura clemẽtẽ. de pe.di.j.c.q: diuinitatis natura clemens eſt. cõpuli cõtra me duram ferre ſentẽtiã. Audite ergo vni.ppl̃i ⁊c. calamitatẽ ſuã duplicem penſat ⁊ ineffabilem.vnde ad cõdolendũ inuitat vt multoꝛum compaſſione anxietas leuioꝛ fiat:et vt coꝛũ ſit vna paſſio.ij. Coꝛ.xj. Quis infirmatur et ego non infirmoꝛ? Rom.xij. Gaudete cum gaudẽtibus:flere cum flẽtibus.quoꝝ eſt vna nature conditio. talis quippe eſt nature affectus vt doloꝛes nr̃i ⁊ gaudij cõſoꝛtes q̄ramꝰ:quoꝛũ participatione faciliꝰ feramꝰ. vñ Luc.xv. Cõgratulamini mihi quia inueni ouem ⁊c. virgines de quibus diciť.ij.ad Coꝛ.xj.⁊.xxvij.q.j. nuptiarũ. ſꝫ iſte fatue de quibꝰ Mat.xxv.⁊.xxxij.q.v.ſi paulus. iuuenes quos in fonte baptiſmi regenerat mater eccleſia. de con.di.iiij.mater eccl̃ia.tales bone virgines/et iuuenes laudãt dñm.pſ.cxlviij.iuuenes ⁊ virgines ⁊c. ſed mutati in malum vꝛunť igne maxime luxurie.vñ.pſ.lxxvij. Juuenes eoꝛũ comedit ignis.et virgi.eoꝛũ nõ ſunt lamẽ.⁊c. Hi cũ aut heretica prauitate coꝛrũpunť:aut vitijs cõſtupranť:non loco:ſꝫ mẽte in babylonem.i.in cõfuſionẽ captiuãtur.qui eñ adheret meretrici:vnũ corpus efficiť cũ ea.j.ad Coꝛ.vj.de talibus virginibꝰ cadentibꝰ/Amos.v. virgo iſrl̃ cecidit.⁊ Amos.viij.⁊ virgines bone deficient. iſte ſunt ſine oleo. Mat.xxv. Eſa.xvij.deſcende ⁊ ſede in in terra/virgo filia babylonis.de his oibꝰ.xxxij.q.v.ſi paulus.de ſtatu virginũ ſcripſi in fine iſtius opis.de iuuenibus diſſolutis. Eſa.xl.iuuenes i infirmitate ſua cadẽt ⁊c. ❡ Coph vocatio interpꝛetať.vñ cõtinuo ſubiungit. Uocaui amicos meos hereticos q̇ fraudulẽter incedũt. Hiere.ix.vel affectus animi.⁊ ipſi deceperũt me. Eccl̃ia ſepe amicos vocat quos in fide ſocios putat:ſꝫ ipſi decipiunt qui fidẽ coꝛrũpunt:aut intus latẽdo:aut in apertam hereſim pꝛoꝛumpendo.mali quoqꝫ catholici in poteſtatibꝰ maxime cõſtituti:in quibꝰ eccleſia ſepe confidit quaſi amici ſepe decipiũt eam.tales inimici ſunt.v.q.v.non omnis.xxiij.di.ſi inimicus.quodqꝫ peius eſt:tũc crudelius ſeuiũt quũ ſacerdotes ⁊ ſenes fame verbi dei ꝯſumpti ſunt:qui ſequẽtes lucra carnalis vite:magis querũt cibum aialis vite qꝫ celeſtem.de ſalomonis ferculo. Canti.iij.vel euangelico pꝛãdio. Mat.xxij.vel ſapiẽtie cõuiuio. Pꝛouer.ix. ad quod oim vocatio in Coph lr̃a deſignať. ſacerdotes mei.regale.j. Pet.ij. Uos eſtis genus electum regale ſacerdotium.ex de elec. fundamenta.§.j.li.vj. Senes mei maturitas cõſilij.lxxxiiij.di.poꝛro. Canities hominũ pꝛu

dentia eſt. Sapientie.iiij.⁊ pre.c.porro in vrbe.in eccleſia conſumpti ſunt:quia intra eccleſiam ſacerdotes nomē domini deſpiciunt.et quantum ad ſe panem pollutum offerūt:qui ad altare indigne accedūt quiqȝ dato munere ſacerdotiū pſumunt. Malach.j.c.xlix.di.ſacerdotes.cū.§.ſe.Et omiſſis euangelijs ⁊ ꝓphetijs comedias legunt et amatoria bucolicorū verſuū verba cantant.xxxvij.di.ſacerdotes. Pertinētia ad ſua officia ignorāt ⁊ negligunt.xxxviij.q̄ ipis. Pauci hodie boni.xl.di.multi.de altari fornicank.xliiij.di.§.j. Labia eorū nō cuſtodiūt ſciam.xxxvj.di.§.ecce.xliij.di.ſit rector. Conuiuijs vacant contra illud xliiij.di.nō oportet.⁊.c.quando.que eſt palea.⁊.c. non liceat. Turba eos cōtēptibiles facit.xciij.di.legimus.ꝟ.ſȝ dicis. Impie agūt cū maculis celebrantes.j.q.j. ſacerdotes. Pro mercede rñdent:⁊ ſacramēta vendūt.j.q.j.iudices.⁊.c.nullus epus. Sua peccata non ſanāt:⁊ aliorum diluunt.iij q.vij.ſacerdos.de pe.di.vj.qui vult. De eccleſijs ad alias eccleſias migrant.vij.q.j. eos ſacerdotes. Non libere pnunciant veritatem:ideo pditores.xj.q.iij.nolite. Defraudant eccleſias.xij.q.iiij.c.j. Auaritie incumbūt.ex de deci.c.j. In hoc etiā patentiſſimū eſt crimen ſacerdotū ⁊ vltra modū deteſtabile ſm Aug. qui nō prius ſe iudicāt ⁊ alios alligāt. de pe.di.vj.c.j.ꝟ.in hoc. ¶ Tales etiam ſacerdotes ſunt nūc qui omnē iuſtitiā pplo mādant:et ipſi nec modicā ſeruant ſm Chryſo. Mat.xxiij.xxvj.q.vij.alligant. Pcipue ipi ſcindūt eccleſiā ⁊ de domo dñi pplos ſeducūt:⁊ vbiqȝ ponūt ſcandula ſm Hierony.xxiiij.q.iij.traſferūt. Difficile penitēt ⁊ cōuertunk. j.Reg.ij.ſi ſacerdos peccauerit:qs orabit p eo: de pe.di.j.§.qđ autē.ꝟ.ſi ſacerdos.⁊.c.quis aliqñ.ante.§.his authoritatibꝰ.⁊ ꝓpter hoc dicik cōſumpti ſunt in aīa ⁊ corpore. vñ in Canti.moyſi/Audite:Deut.xxxij. Cōſumentur fame: et deuorabūt eos aues.i.demones morſu amariſſimo. Sequik.q: queſierūt cibum/ſibi lucra terrena vel vana deſideria.vt refocillarēt.q: peccatū nūqȝ ſatiat.ſupra dixi in līa Caph.animas ſuas.i.aīalitatē.dixi.ſ.in iſto.c.Senes etiam mali.de quibus.ij.q.vij.paulus.⁊ dixi.ſ.in expoſitione Hiere. ¶ Item ꝙplurimi in eccleſia dulces carnis affectus vocāt amicos:ſed ipſi eos decipiūt. Et q: in eis regale perit ſacerdotiū:⁊ ſenium maturitatis varijs illecti deſiderijs laborāt ad refocillandā ꝯcupiſcētiā carnis: ſed egyptus vane auxiliak. Eſa.xxxvj.xxiij.q.iij.§.j.q: mūdus tranſit ⁊ ꝯcupiſcētia eius.j.Joan.ij.que eſt baculus arundineꝰ:qui ſuperinnitētis pforat manū. Eſa.xxxvj.vt pre.§.j. ¶ Res capitis interpretak.i. mentis.ex de ſacra vnc.c.j.§.q: vero.ꝟ.in vertice. Uide dñe qm̄ tribulor. vox eccleſie.cōturbatio em̄ ventris:vel ſubuerſio cordis/eſt gemitus mentis que in capite deſignatur.iure ergo ꝯturbatio capitis dicitur/dū eccleſia ſuorū caſibus amaritudine replek.que dolorem ⁊ tribulationē ſuā quotidie clementiſſimo exponit iudici. Eccleſia em̄ varijs doloribꝰ vexata/ventrē.i.mentē turbatā gemit.mēs em̄ deſignak in capite vt dictū eſt.vñ Hiere.iiij. Uentrē meū doleo.ven.me.doleo.⁊ expoſitiōnes adiungit:ſenſus cordis mei turbati ſunt. Sicut em̄ in ventre cibi cōcipiuntur ⁊ ples:ſic in mēte cogitatiōes. Eccleſia em̄ tētationibꝰ fatigata intus et extra/anxiam ſe demōſtrat foris pſecutionibus:intus doloribus. foris em̄ flagellis atterimur.intus carnis ſuggeſtionibus fatigamur.vnde addit:foris interficit gladiꝰ:et domi mors ſimilis eſt. ꝯturbatus eſt venter meus. pſ.xxx. ꝯturbatus eſt in ira. Rom.xj.xj.q.iij.illa.oculus meꝰ/aīa mea/⁊ vēter meus. Subuerſum ē cor meū in memetipſa:qm̄ amaritudine plena ſum.ſubuerſum eſt cor meū: q: ſcȝ ſuper cor ſuū non poſuit dei ſignaculum. vñ Canti.viij. Pone me vt ſignaculū ſup cor tuū.ſi em̄ eccl'ia ſignata eſſet ſemp hoſtis eā nō pcuteret. Ezech.ix.ibi. Signa thau ⁊c.et ſequik ibi:Oēm aūt ſuper quē videritis thau: ne occidatis. Feritur ergo eccleſia foris gladio pſecutor: intus doctrina hereticorum.aut improbitate morum que felle amariora ſunt. vnde ſequitur. Foris interficit gladius perſecutorū exteriorū. Apoca.vj. Exiuit aliꝰ equus rufus ⁊c.et ſequitur. Et datus eſt ei gladius magnus. pſecutio magna.tartarorū et ſaracenorū contra eccleſiā.q̄ huc uſqȝ durat. vel quecūqȝ alia manifeſta tribulatio contra eccleſiā diabolo pcurante. vñ holofernes ait Achior Judith.v. Gladiꝰ militie mee trāſiet per latera tua. Holofernes interpretatur infirmans vitulū ſaginatum:⁊ ſignat diabolum perſequētē chriſtum in eccleſia ſua. Luc.xv. Adducite vitulum ſaginatū ⁊ occidite. vel quēlibet iuſtū de eccleſia. pſ.l. Imponent ſuper altare tuū vitulos. vnde Achior interpretak fratris mei lumen: et ſignificat quēlibet chriſtianū lumine chriſti fratris noſtri illuminatū. chriſtus frater eſt. Joā.xx. Uade ad fratres meos. Et domi.i.in mēte/mors tētationū et ſuggeſtionū cum conſenſu.iſta eſt puella que domi mortua iacebat quam chriſtus reſuſcitat. Mat.ix. Mar.v. Luc.viij.de pe.di.j.§.nō ergo.ibi:non ſunt.⁊.c. quē penitet.⁊. diſt.ij. ſicut tribus. ¶ Sin interpretak dentiū.i.predicatorū.hic eſt fletus dētiū:de qnibꝰ Cañ.iiij. Dentes tui ſicut greges tonſarū.j.Cor.iij.hi ſunt qui non lacte infantie indigent:ſȝ mānducant ſolidum panem. Heb.v.vñ Petro dicik Act.x. Occide ⁊ mānduca. Predicatores aūt ſunt vt greges tōſarū:q̄ vetuſtate vitiorū ſpoliati fetibꝰ ſuis lac doctrine/⁊ indumenta virtutū.xliij.di.ſit rector. miniſtrāt. Audierūt inimici eccleſie.q: ingemiſco ego.abſente ſponſo. Et nō eſt qui cōſolek me.fugato ſpū.oēs inimici mei demones/heretici vel mali catholici/audierunt malū meū letati ſunt afflictionē. Eſa.xlv.ibi:Creans malū.xxiiij.q.iij.quidam.ꝟ.colliciani.qm̄ tu feciſti.i.iuſto iudicio pmiſiſti.xxvij.q.v.nec mirū.ꝟ.nec ideo. adduxiſti id eſt adduces diem iudicij ꝯſolatiōis mee/non illorū:⁊ fient ſimiles mei captiui afflicti. ¶ Audierūt inimici ſponſam eccleſiā plorantē:que ſentit ſponſum abſentē.qui etſi ſemp adeſt p maieſtatem:patitur tm̄ ſpōſam tētationibus cōcuti.xij.q.j.futurā. vt ſemp ſolicita ſit et timida ne corruptoris ſuggeſtionē ſuſcipiat. Judic.ij. Non delebo gētes quas dimiſit ioſue:vt in ipſis experiar iſrael. Nō eſt qui cōſoletur me. q: vt dicitur in li. Sap.j.c. Spiritusſanctus diſcipline effugiet fictum.i.hypocritā qui fingit ſe diſciplinā habere: quū nō habeat:qm̄ tu feciſti.vnde Eſa.xlv. Ego dñs faciēs pacem ⁊ creās malū.xxiiij.q.iij.quidā.ꝟ. colliciani.i.iuſto iudicio pmittens.xxvj. q.v.nec mirum.ꝟ.nec ideo. Adduxiſti diem cōſolationis. Rhetoricorū more loquik: qui ſibi iudicē conciliant ⁊ aduerſarium incitant. ¶ Itē audierūt q̄ videbank amici eccleſie tribulare:q̄ debuerāt cōpati ſcientes ſcelera membrorū eccleſie irrident quaſi inimici. vnde Aug.in.pſ.xxxiiij. Si aliqñ pedes noſtri humana infirmitate in aliqđ pctm̄ mouenk:inſurgūt lingue iniquiſſimorū inimicorū:cui fuiſſet miſerendum.irrident impij vñ dolent pij.v.q.v.§.ſed aliud.in fi.vnde.pſ. Qui cuſtodiebant aiam meā:con.fe.in vnū/dicen.deus dereliquit eū. Sed habet eccleſia dētes virtutes diſcernētes inter pſpera ⁊ aduerſa:⁊ nouū conſolantē ſpm̄ requirere:et in miſericordia dei ſperare:⁊ poſt anguſtias penitētibus cōſolantē veniam dari:⁊ inſultantibus ſupplicia retribui. ¶ R Thau interpretak ſigna pluraliter:q: đ ſigno monſtrak illud ad quod multa ſignificātia referūtur. vnde Ezechi.ix. Signa thau in frōtibus virorū gemētiū ⁊c.in hoc crux dñi ſignificak: ſicut ipſius figura T teſtatur. Et ſicut apud grecos ω. vltima eſt: ita apud hebreos thau. vnde dñs ait Apocal.j. Ego ſum alpha ⁊ o. principium et finis. Hac cruce chriſtiani ſignantur ne ab interfectoribꝰ interficiank. vñ Rabanus. Poſtea ſignak baptizandus ſignaculo ſancte crucis tam in fronte ꝙ in corde:vt ab eo tēpore apoſtata diabolus in vaſe ſuo priſtino ſue interēptionis cognoſcens ſignaculū/iā ſibi deinceps illud ſciat eſſe alienum. vnde diabolus dixit. ſicut narrat Grego.in dialogo de quodam iudeo qui ſupra ſe fecerat ſignum crucis. heu heu vas vacuum:ſed ſignatū: vnde nec ei nocuit. hoc legik ⁊ no.de cō.iiij.poſtea ſignat

Digitized by Google

tur. Preterea thau/finis hebraicarū literarū: ſic crux chri
ſti que eſt finis legis ad iuſticiā. Rom. x. Et quia oīa teſta
mēti veteris ſigna dñice incarnationis ⁊ noſtre redēptio
nis ſunt ſacramēta: ideo thau virū interpretaꝛ ſigna: vt
per eadē ſigna/hoc vnū annūtietur in quo oīa referūtur
ſigna iudiciorū dei. Saluanꝛ aūt electi ꝑ gemitum ⁊ do/
lorem ſignati. ꝑdunꝛ impij indurati deſignati. Apoca. vij.
¶ Ingrediaꝛ omne malū/qđ videris neſcire/coram te.
vox eccleſie. ⁊ vindemia eos futuris bonis/ſicut vinde/
miaſti me pſentib⁹ ꝑ eos/ꝓpter iniqtates meas. iuſte ſcꝫ
multi enim gemitus mei: q: multi exceſſus. ⁊ cor meū me/
rens. ¶ Ingrediaꝛ omne malū ⁊c. q. d. quare non vindi/
cas dñe ſanguinē nrm. pš. lxxviij. vindica dñe ſanguinē
ſeruorū tuorū ⁊c. et Apocal. vj. Uſqꝫ quo dñe ſctūs ⁊ ve/
rus nō iudicas et vindicas ſanguinē noſtrū ⁊c. Et vinde
mia eos. hoc in iudicio cōplebitur: qñ mali recipient qđ
merenꝛ: ſed impij auferunt tēporalia ⁊ in futuro amittēt
eterna. Et ſicut ſanctos deo ꝑmittente oppreſſerunt: ita
deo eos opprimēte/ſuſtinebunt penas eternas. quod tri/
ſtis mens eccleſia conquerendo adiungit. multi enim gemi.
mei: quia multa perditio filiorum impiorū eius: q: multi
perdūtur: pauci ſaluantur. Mat. xxij. ij. q. j. multi. in fi. ⁊c.

¶ Articulus Quintus. Aleph.

Uomodo exclama

tio ꝓphete ꝑ eccleſia a ſponſo deuiāte ad/
miratiōis et doloris plena. Quomodo. qñ
non bene cōueniunt. obtexit ſubito caligi/
ne erroris peccati et ignorantie. Eſt caligo bona de qua
dicꝛ Exo. xix. Iam nunc veniam ad te in caligine nubis.
et alibi. pš. xvij. ⁊ caligo ſub pedibus ei⁹. ſed ſion eccleſia
nunc caligine turbinis peccatorū et meroris tegiꝛ: ⁊ pie
cta eſt ꝑ magna parte de celo cōtēplationis ⁊ celeſtis cō
uerſationis. de altitudine glorie virtutū. de tutela dei: q:
diem dñi nō obſeruat quem vidit abraam ⁊ gauiſus eſt.
Gen. xviij. Joan. viij. ⁊ impegit in diē furoris. ¶ Itē quō
obtexit: myſtica ſion eccleſia caligine peccati ⁊ erroris et
ignorātie tegitur: q̄ tantis munerib⁹ antea in eccleſia pri
mitiua a ſuo ſpōſo ditabaꝛ. terrā inclytā iſrael. terrā pro/
miſſionis. terrā eccleſie peculiarē. terrā hereditatis eccle
ſie ſcilicet ſpecialiter acquiſitā et emptā ſanguine chriſti.
Ad literā de celo ꝓiectā cōſpicimus: q: quaſi inhabitata
eſt ⁊ deſerta. et ſiq ſupſunt cultores: qſi arabes et ſarace
ni ſunt. Et hoc ideo: quia iā diu ipſa in mēbris purioꝛib⁹
actibus terrenis inheret: ⁊ eius vēter terre adheret. cui⁹
cōuerſatio in celis prius erat: ſed abijcitur iuſſo dei iudi
cio: ⁊ nō recordatur ſcabelli pedū ſuorū. Quis em̄ eccle/
ſia fuerit habitatio pulcherrima dei miniſtrātib⁹ angelis
et dei ꝓtectione honorata multis miraculis: ⁊ diuinis ſo
latijs educata: ⁊ adhuc ſit in ſanctis. de con. di. iiij. q̄ris.
vltra mediū. tamen ſcabellum dicꝛ dei ꝓpter adoratio/
nē in terra. pš. xcviij. ⁊ adorate ſca. pe. eius: quoniā ſctm̄
eſt. Unde et moyſes videbat dñm iſrael: et ſub pedibus
eius quaſi opus lapidis ſapphiri. ⁊ quaſi celū. Exo. xxiiij.
ad mediū. quod ſerenū eſt. hoc ē celum. i. eccleſia de quo
dicꝛ. pš. xviij. Celi enarrāt gloriā dei. In furore ſuo. ſ. c.
ꝓximo dixi. ⁊ š. iiij. c. in ar. j. ſuper verbo/cōpleuit dñs fu/
rorē ſuū in vindicta. filiam ſion. quā tantū diligebat. pro/
iecit de celo/de celeſti cōuerſatione. terram inclytam iſrl'
bonā ꝑus que afferebat fructū euangelicū: ⁊ in ↄtempla
tione videbat deum ⁊ nō eſt recordatus ſca. pe. ſuorū. q:
deſertam eam patitur eſſe: que eſſe cōſueuerat ſedes dei.
¶ Itē quō obtexit ⁊c. eccleſie lumen ſcientie ⁊ ſpeculum
diuine cōtemplationis habuit: ⁊ nomen eius anteꝗ̄ pec
caret in mēbris in celo ſcriptum fuit. de pe. di. iiij. ſi ex bo/
no. cum. §. ſe. Sed peccato detecto in terram ꝓſtituitur: ⁊
vitijs inquinaꝛ: et pedes dñi. i. veſtigia ꝑceptoꝝ eius de/
reliquit quū eſſet templū in quo habitaret de⁹ ⁊ deambu
laret. ij. Cor. vj. Apocal. xxj. Ideo in die furoris ſui ab ho
ſtibus conculcatur: nec dñs recordatur: quia in die dñi et

in luce ſtare noluit: et tradidit eā in die furoris ſui. Job.
iij. Pereat dies in qua natus ſum. ⁊ in qua homo de celo
cecidit. et colles: ⁊ mēbra chriſti fecit mēbra meretricis. j.
ad Cor. vj. i. babylonis. et ideo eius nō recordatur: ſꝫ in/
iuriā ſuā vlciſciꝛ. pš. xcviij. Et vlciſcēs in oīb⁹ adinuētio/
nibus ſuis. ¶ Beth. Precipitauit. dñs qui ſolebat exal/
tare quia nō eſt conuerſa. Johel. ij. de pe. di. j. cōuertimini
nec pepercit grām ſubtrahēdo. oīa ſpecioſa iacob/virtu/
tes que pulchre ſunt. Sap. iiij. O ꝙ̄ pulchra eſt caſta ge/
neratio. deſtruxit. qui cōſtruxerat. in furore ſuo. qui natu/
ra mitis ⁊ miſericors eſt. de pe. di. j. quia diuinitatis. Mu
nitiones. paſtores doctores. virtutes q̄ armāt ⁊ muniūt
aiam. Ephe. vj. virginis iuda. eccl'ie vel anime ꝑus caſte:
q: cecidit. xxxij. q. v. cū paul⁹. Deiecit in terrā. ꝑmiſit deijci
in terrena deſideria qui eleuabat in celū/in celeſtē cōuer/
ſationē: vbi paulus cōuerſabatur. Phil. iij. polluit. pollu
tū oſtēdit. xj. q. iij. quomō. qui mundauerat. pš. l. Cor mū
dum crea in me deus. Regnū. eccleſie de quo. xxiij. q. vij.
ſi de rebus. ſacerdotes. ex de elec. fundamenta. j. rnſo. vel
aīa que dei erat tēplū. j. ad Cor. vj. et. ij. c. ꝑncipes. ſenſus
quos ꝓmouerat qui ſolidati erant. Eccleſiaſtes. x. Ue ter
re vbi rex puer eſt. i. ratio puerilis. ⁊ cui⁹ ꝑncipes. i. ſenſus
mane comedunt. i. in preſentib⁹ delectanꝛ. Beata terra/
cuius rex nobilis eſt/nobilitate morū. et cuius ꝑncipes. i.
ſenſus/comedūt in tpe ſuo. ſcilꝫ in eterno cōuiuio ieiunā
tes in hoc exilio. ¶ A. Uel ꝑncipes prelatos/q̄ delitijs
affluunt: ⁊ ieſum crucifixū pauperē ⁊ eſurientē farſis cor/
porib⁹ ⁊ rubentib⁹ buccis ꝑdicāt. xxxv. di. eccleſie. Hi ꝑn/
cipes non portant crucem/ſup quā fundat⁹ eſt principa/
tus eorū cū chriſto: q̄ eā portauit ſup humerū: quā māda
uerat chriſtus deferri. Mat. x. ⁊. xvj. Mar. viij. Luc. viij.
et. xiiij. Eſa. ix. factus eſt ꝑn. ſup hu. ei⁹. et Joā. xix. baiulās
ſibi crucē ⁊c. vbi Aug⁹. Grande ſpectaculū: ſed ſi ſpectet
impietas grāde ludibriū: ſꝫ ſi pietas grande myſterium.
Ridet impietas regem ꝓ virga regis lignū ſui portare
ſupplicij. videt pietas regem baiulantē lignū ad ſemet
ipm figendum: qđ ipſe etiam fixurus erat in frontibus re
gū ſpernendū oculis impiorū in quo erāt glorificāda cor
pora ſanctorū ipam ſuam crucem geſtans humero. cōmē
dabat et lucerne arſure q̄ ſub modio ponēda nō erat: can
delabrū ferebat. Chryſo. Et ſicut victores: ita ⁊ ipſe in hu
meris portauit victorie ſignū T Nec ſunt hodie prelati
principes pacis ſicut chriſtus: Eſa. ix. ſed guerre: et alios
ꝑſequētes: de quibus. pš. cxviij. principes ꝑſecuti ſunt me
gratis. nō veniūt cū michaele in ſubditorū adiutoriū/ſm
illud Daniel. x. Ecce mihael vnus de ꝑncipibus venit in
adiutoriū mihi. ſꝫ in rapinā ⁊ in diſpēdiū. xciij. di. diaconi.
v. ⁊ crudelitatē et tyrānidē. x. q. iij. §. de his. cū q̄ncꝫ. c. vſqꝫ
ad fi. queſtionis. ¶ Principes ſunt exercitus demonum:
quū deberent eſſe exercitus dñi. Joſue. v. Mala conſilia
tales ꝑncipes dant: ſꝫ ſpernēda ſunt. pš. xxxij. Reprobat
cōſilia principū. Cōſtituti ſunt a chriſto ſuper oēm poſſeſ
ſionē ſuam principes. pš. ciiij. et principē oīs poſſeſſionis
ſue. que ſunt bona eccleſiarū: que chriſti dicunꝛ eſſe. xij. q.
j. ſicut manifeſte. ⁊. q. ij. c. j. ⁊. c. qui abſtulerit. j. q. iij. ſalua/
tor. ℣. quiſquis igitur. Sed ipſi mali ꝑncipes poſſeſſionē
chriſti diſſipant et cōſumūt et defraudāt. xij. q. ij. q̇ſquis.
quū q̄tuor ptes deberēt facere de bonis ſue eccleſie cathe
dralis: et vnā ſibi: aliā clericis: aliam paupibus: aliam fa
brice diſtribuere. xij. q. ij. nobis. c. cōceſſo. c. quatuor. c. de
redditibus. c. cognouimus. c. mos. c. ſancim⁹. totum nunc
quaſi rapiūt. xciij. di. diaconi ſunt. ℣. ſed cunctis auferunt
vniuerſa. ⁊. j. ſolus epiſcopus incumbit bonis. ſolus ſibi
vendicat vniuerſa. ſolus partes inuadit alienas. ſolus oc
cidit vniuerſos. ¶ Principes noſtri ꝑlati/prout cōmuni
ter infideles. Eſa. j. Principes tui infideles: ſocij furum
⁊c. infideliter bona eccleſiarū diſpenſantes. conſangui/
neis et amicis: vt. p. e. c. quiſquis. ⁊. lxxxvj. di. non ſatis. vt
de hiſtrionibus ⁊ ioculatoribus/⁊ alijs qui ſeruiūt in clā
culo taceamus. Socij furum. Notariorum ſuorū et tenēs

Digitized by Google

tiũ ſigilla ſua:et cũ quib⁹ participãt lucrã ſimoniaca: que recipiũt pro chartis ⁊ ſigillo.maxime in magna quãtitate:quũ concedũt literas ordinationis ɔtra iura.j.q.ij.nullus abbas.qđ.c.palea eſt granoſa.ſ; p̃latis arſuris vt palea/eſt palea eos ardens.⁊.c. ſicut epm.et ex̃ de ſimo.c.j. Adde qđ no.ſ.in.§.poſtq̃ dei gr̃a.ꝟ.ſed dicunt iſti.in ar.x. Crederem tamẽ q̃ etſi pro ſigillo vel chartis poſt datum libere ordinẽ/ſpecies mali ſit ⁊ auaritia. ar.j.q.j. emendari.aliquid accipere ⁊ turpe lucrum.ex̃ ne de.vel mo.c.j.Si tamẽ ordo vel beneficiũ ſine modo cõditione pacto ⁊ taxatione libere datũ eſt:nõ cõmittitur ſimonia.ij.q.j.q̃pio. ex̃ de pac.c.ſi ⁊ de ſimo.ca.tua.⁊.c.dilectus fili⁹.A.in ſi.⁊.pre.c.nullus abbas.que eſt palea.ibi:Aliqua pacti obſeruatione.et pre.c.ſicut epm.ibi.Si non ex pacto.vt in pre.c.de ſimo.j.c.ibi: Calamum vẽdere.⁊ ibi in gloſ. q̃ incipit: Uerbũ vẽditiõis.⁊ hec eſt ibi mens Lau.⁊ Uince.Et hoc tenet ibi Joã.an.in ſua additione in oꝑe ſuo qđ dicit nouella:dicens q̃ ſi non precedente pacto vel taxatione aliquid reciperet:nõ diceret ſimonia deteſtabilis:ſed forſan mẽtalis que p penitẽtiã aboletur.⁊.c.t.ſi.facit pro hoc expreſſe ex̃ de elec.ſtatutum.in clemẽ.ꝟ.fructus ſigilli ſucceſſori reſeruant.Et gloſ.Joã.an.ibi que incipit:ex qua.⁊ in gloſ.ſiue ad vſu;.et ſi hoc ſimoniacũ eſſet:papa in curia ſ᷑ tacite minime approbaret.lxxxiij.diſt.error.ꝟ.pro chartis plũbatis tot aurei et taxati reddũtur.Socij etiam furum ideſt mediatorũ cũ quibus cõmittunt ſimoniacam prauitatem:de quibus mediatorib⁹.j.q.j.ſiquis epus.⁊.q.iij.ſaluator.ꝟ.alioq̃n.⁊.c.ſiquis p̃bendas.ex̃ de teſtib⁹.mediatores.li.vj. Oẽs iſti principes diligunt munera:ſequũtur retributiones.vt.pre.c.Eſa.j.Ad literã nihil hodie cõmuniter faciũt p̃lati niſi ꝓpter munera ⁊ retributiones data vel danda:ſed dare eſt quãdocũq; dare.⁊ accipere eſt qñcũq; accipere ante vel poſt.j.q.j.eos.ſc; ex pacto vt ibi no. et.q.iij.ſaluator.⁊.c.ſiq̃s obiecerit.ſc; ex pacto:vt ibi nõ.c. ſiquis p̃bendas. ❡ Principes noſtri prelati vt leones rugiẽtes.i.ſeuientes/⁊ vrſi eſuriẽtes ſunt ſuꝑ pplm̃ ⁊ clerũ. Prouerb.xxviij.Leo rugiẽs/et vrſus eſuriẽs: p̃nceps impius ſuꝑ pplm̃ pauperẽ. Principes nr̃i p̃lati q̃ hodie libẽter audiũt mendacia reportationes ⁊ murmurationes: oẽs ſeruitores impios ſicut ipſi ſunt habẽt. Prouer.xxix. Princeps q̃ libẽter audit ꝟba mẽdacij:oẽs miniſtros h; impios ⁊c. Principes iſti tota die ɔuenerũt aduerſus dñm patrẽ/⁊ aduerſus chriſtũ ei⁹ filiũ:vt i.pſ.ij. Oẽs iſti p̃ncipes declinãt ambulãtes fraudulẽter.Hiere.vj. Iſti principes nõ cogitãt que ſunt digna principe chriſto.Eſa.xxxij. chriſtus p̃nceps pacẽ q̃rit.Eſa.ix.ibi.princeps pacis. Prelati nr̃i ad occidendũ armati incedũt: ſicut principes illi de quib⁹ Ezech.xxij.dicit. Principes principum et noiati aſcẽſores equorũ inſtructi curru.⁊ tota multitudo pplorũ lorica ⁊ clypeo ⁊ galea armabunt ⁊c.Stulti facti ſunt p̃ncipes thaneos emarcuerũt.principes mẽpheos deceperũt egyptũ ⁊c.Eſa.xix. Itẽ.Eſa.xxij.Cũcti p̃ncipes tui fugerũt ſimul.dureq; ligati ſunt p̃ncipes eccl̃ie negotiatores. Eſa.xxiij.et principes cõtaminati. Eſa.cliij.in ſi. Itẽ de iſtis principibus p̃latis noſtris Ezech.xxij.ad ſi. Principes ſc; eccleſie quaſi lupi rapiẽtes p̃dam ad effundẽdũ ſanguinem ⁊ ad ꝑdendas aĩas et auare ſectãdo lucra. et Eſa.iij. Dabo pueros p̃ncipes eorũ. effeminati dñabunt eoꝝ.et ſequit.§.in.e.c.⁊ mulieres dñate ſunt eis. Iſti ſunt p̃ncipes nr̃i p̃lati de quib⁹ Greg. Principis error multos inuoluit.⁊ tantis obeſt:quantis preeſt.Nec cũ chriſto p̃ncipe paſtorũ recipiẽt immarceſſibilẽ coronã. j. Pet.v. ſed ſociabũt ſe cũ beelzebub p̃ncipe demoniorũ. Luc.xj. Qui eſt p̃nceps hui⁹ mũdi. Joã.viij.xij.⁊.xiiij.de pe.di.ij.ſi eñ vltra colum.ꝟ.eligat.De quo principe Grego.in homil. Magnis quotidie fletib⁹ cogitãdũ eſt/q̃ ſeuerus:q̃ terribilis in die nr̃i exitus p̃nceps huius mundi veniat:ſi ad deũ in carne morientem venit. Iſti ſunt ergo polluti p̃ncipes q̃ plurimi eccleſie:quos hic Hieremias deplorat allegorice. Adde hic qđ ſcripſi in orõne hieremie/Recordare in p̃n.ſuꝑ textu/matres nr̃e ſicut vidue.in ar.viij. ❡ Precipitauit dñs ⁊c. Ad eccleſiam pplo peccante hec iure referũtur:q: ſi ramis naturalib⁹ nõ pepercit de⁹:nec nobis q̃ de oleaſtro p̃ciſi ſumus.ad Rom.xj.Etſi eorũ deſpexit officia:quãtomagis et noſtra polluũtur mente et ɔſciẽtia. Specioſa autẽ eccleſia eſt. vñ. pſ̃.xliiij. Adſtitit regina a dextris tuis in veſ. Beau. et Canti.j.⁊.ij.et.iiij.c. Pulchra es amica mea ⁊c.et macula non eſt in te.ſed multis peccãtibus deiecit dñs ſpecioſa eius:q̃ olim in principio viriliter lucrabat:et tradunt hoſtibus.dei autẽ deijcere/eſt iuſto iudicio vnũquemq; in deſiderio cordis ſui ꝑmittere. Rom.j.ibi.Tradidit ⁊c.⁊.xxiij.q.iiij nabuchodonoſor.§. vaſis ire.Deſtruit autẽ quũ gr̃e ſue ſubtrahit auxiliũ. deſtruũtur munitiones/qñ eccleſie dei cultores auxilio dei nudant:et voluptatib⁹ deprauant:Quia vero ſe deſtructos ⁊ diſſipatos minus intelligũt:corpus ſctõꝝ eorũ pulchritudinẽ ⁊ fortitudinẽ deperiſſe deplorat. Eſt nãq; eccleſia chriſti hierl̃z q̃ edificat vt ciuitas.pſ̃.cxxj.Et ſicut turris dauid cũ propugnaculis.mille clypei pendent ex ea/oĩa armatura fortiũ.Cañ.iiij.Sed quũ muri.i.paſtores ⁊ doctores:qui debẽt defendere ciuitatem.id eſt eccleſiam. Ezechi.xiij.in prin.et xliij.di.ſit rector.j.rñſo.deſtruũtur ꝑ malã vitã:hoſtis ingredit ciuitatẽ et populatur:q: nõ eſt qui ſe opponat murũ ꝓ domo iſrl̃.xliij.di.ſit rector. vñ ſequit.Deiecit eã in terrã.quũ ſc; terrenis vitijs ⁊ actib⁹ occupatur.nec eſt qui ſuſtineat eã: vel doctrine verbis: vel operũ exẽplis:q: colũne eius ſc; p̃lati corruerũt. ij.q.vij. accuſatio.ex̃ de accuſa.qualiter.ij.de of.cuſto.c.ij. Ideo diuina vltio ſequit. Polluit regnũ et principes eius. Deus aũt polluit quũ iuſte pollutos oſtendit:qui ſe et alios corã deo et pplo caſtos exhibere ⁊ cuſtodire debuerũt ⁊ immaculatos:q̃ facti erãt regale ſacerdotiũ.vnde culpa ſacerdotum ruina eſt ppl̃i.xj.q.iij.p̃cipue.xl.di. ſi papa.ex̃ de vo.⁊ vo.redẽ.magne.§.preterea.⁊ capite langueſcente mẽbra dolẽt.vj.q.j.ex merito. ❡ Gimel.Cõfregit in ira furoris ſui omne cornu.regnũ.Luc.j. Cãti.zacharie. Et erexit cornu ſalutis ⁊c.fortitudinẽ virtutum. Iſrael eccleſie vel anime. Auertit retrorſum dextrã ſuã.defenſionẽ.pſ̃.lxxiij. Ut q̃d auertis.Dextrã tuã de med̃.ſi.tuo in ſi. A facie inimici. Mat.xiij.inimicus homo ⁊c.diabolus.inſequentis. Et ſuccẽdit in iacob.eccleſia quaſi ignẽ flamme.ire luxurie/cõcupiſcẽtie.de pe.di.iij.inter hec hircũ.j.deuorãtis in gyro. Job.xxj. Ignis eſt vſq; ad cõſummationẽ deuorãs. vide.ſ.e.c.j.in verbo ſuccendit ignem. ❡ Cõfregit ⁊c.nr̃a hierl̃m ſc; q̃ eſt ſpõſa dei ſummi quũ a deo in mẽbris malis receſſerit:⁊ ſcelerib⁹ ſeruierit cornu ei⁹.i.potẽtia ɔſtringit qđ erexit dñs in domo dauid pueri ſui. in Cãti. zacharie.Luc.j.ne poſſit reſiſtere inimicis fidei ⁊ vitijs. manũ auertit dñs retrorſum a facie inimici.quã extentã tenebat ad defenſionẽ et vltionẽ.Sed prius ipſa auerſa eſt retrorſum. Per dexterã dei fili⁹ intelligitur.et dei virtus et dei ſapiẽtia.diſt.xxviij.ſi iuxta. Cui⁹ auxiliũ ſubtrahit:quum ſpõſa amatoribus ꝓſtituit.ſuccen.ig.q: quũ gr̃a dei deſolat:ſuis virib⁹ eneruat.⁊ igne libidinis ⁊ vitiorũ intus ⁊ foris deuorat.hec eſt fornax babylonica q̃ ſeptuplũ ſuccẽditur.vij.vitijs capitalib⁹.de q̃bus no.xxxij.q.vij.q̃d in oibus.vt incendat quoſcũq; reperit de chaldeis. Danie.iij. ❡ Deleth.Tetendit dñs arcum ſuũ.iudiciũ.pſ̃. Niſi ɔuerſi fueritis arcum ſuũ tetendit.firmauit dextram potentiã ad ꝑcutiendũ.ſuã quaſi hoſtis et occidit omne quod pulchrũ erat viſu.paſtores.doctores honeſtatẽ morũ q̃ pulchri dicunt.Sap.iiij.in p̃n.in tabernaculis.corporẽ vel cõſciẽtia. Job.xj.Si nõ ꝑmanſerit in tabernaculo tuo in iuſtitia ⁊c.filie ſion eccleſie.effudit poteſtate; dando quaſi ignẽ ire cõcupiſcẽtie indignationẽ ſuã. Aug. Indignatio eius.non vltionis executio:ſ; magis abſolutionis operatio eſt.de pe.di.j.ſed cõtinuo.Tetẽdit cõtra eccleſiã.tẽdit dominus arcũ ſuũ quaſi inimicus:q: ipſa quaſi inimica/non vult audire clamantẽ vt peniteat ⁊ redeat.per arcum/iudiciũ intelligitur.quo quiſq; nunc percutitur vt corrigat.

Digitized by Google

Jn arcu diuerſe ſunt ſagitte. Alie mittuntur ad perimēdū
vetetē hominē. Ephe.iiij. cum acribus ſuis. Alie ad flagel
lādum: aut ad corōnā. vt Job.j. Aut ad correctionem: aut
ad penam/ vt pharaonem. Exo. xiiij. xxiij.q.iiij. nabuchos
donoſor. Jllos autē genit eccleſia et plangit quos percu
tit dn̄s quaſi inimicus/ aut per diabolum: aut per hereti
cos: de quibus dicitur/ Peccatores intenderūt arcū ſuū:
para. ſagit. ſu. hmōi enim ſagitte de arcu dn̄i. i. de iudicio
diuino veniūt. vn̄ ps̄. xxxvij. Sagitte tue infixe ſunt mihi.
Quoſdam aūt percutit dn̄s: q2 arcus in furore tenditur vt
corde indurati durius feriant̄. vn̄ ps̄. lix. dediſti metuētib9
te ſigni. vt fugi. a fa. arcus. Firmat dn̄s manum ſuā quaſi
hoſtis contra eccleſiam/ quā inceſſanter affligit vt corre
cta redeat: aut idurata ſua luat ſupplicia. occidit pulchra
viſu dum p̄cioſiora eius membra perire patit̄. effudit q̄ſi
ignē indigna. ſuam. videmus oīa diſcordie incendijs et
cōcupiſcētie flāmis cremari. hoc citius in nobis ipſis le
gimus q2 experimur: q̄ꝫ in ſcriptura recordamur. ❡ De.
Factus eſt dn̄s velut inimicus. non vere: q2 quis nos ama
re pōt amplius ꝙ chriſtus. Joā. xv. Maiorē charitatē ꝛc.
xxiij.q.iiij. quis nos. precipitauit iſrael. precipitari pmiſit
eccleſiā. p̄cipitauit omnia menia eius/ que ſunt ornamen
ta eccleſie virtutes. de pe. di. ij. §. recta nos. ꝧ. al'. c. illa ani
ma. diſſipauit munitiones ei9. ❡ Ad literā/ magna pars
eccleſiarū derelicta ꝛ diſſipata iacet p mūdum ꝓpter pec
cata ꝛ guerras vel diſſenſiones eccleſie. vel dona ſpūſſci
auferendo vitijs ſuccreſcentib9. q2 ſimul eſſe non poſſunt
xxxij.q.j. quā renuntiat̄. ꝛ repleuit multiplicauit. in filia iu
da eccleſia. humiliatā tribulatā et deſpectum. ſic ſumitur
in ps̄. cxviij. Bonū mihi q2 humiliaſti me. Et vide qd̄ dixi
ſupra in orōne hieremie. ſuper verbo/ mulieres in ſion hu
miliauerunt. in. §. plange. in. ij. ar. Et humiliatā in vtroꝗ
ſexu. ❡ Factus eſt dn̄s. Quā ſponſa dn̄i ſpecioſa ſe auer
tit a cōplexibus ſpōſi cōtra p̄cepta ei9 agēdo inimicitiam
dei cōtrahit: ſed tēperat de9 ſententiā ſeueritatis: quia non
abſolute dicit̄ inimicus. q. d. Cuis enim eccleſia affliga
tur: et penitus deſtituta videat̄: vt redeat flagellatur: ſi
cut paſtor flagello ad gregem conſueuit pecora errantia
reuocare. ſm̄ Aug. qui ait. Exercet fame patriarchas. po
pulū cōtumacem penis grauioribus agitat. nō aufert ab
apoſtolo ſtimulū carnis vt virtutez in infirmitate pficiat.
ij. Cor. xij. v.q.v. non omnis. xxiij.q.iiij. nimiū. c. quis nos.
❡ Sed notādū ꝙ prius p̄cipitat iſrael: qn̄ mūditiam cor
dis aufert. deinde menia ei9 que ad pulchritudinem ꝛ de
corem ptinent religionis: que ſunt exteriora cerimonialia
in eccleſia. aliquos etiā de eccleſia dn̄s p̄cipitari permittit
qui videbant̄ ſancti ꝛ ornamentū eccleſie. aut in hereſim:
aut in quelibet vitia ꝓpter eorū ſupbiam: aut hypocriſim.
de pe. di. ij. citius. ſiue maſculos ſiue feminas: vt ſic humi
lientur. diſt. l. fidelior. de pe. di. j. poteſt. ❡ Vau. et diſſipa
uit q̄ſi hortū. i. diſſipari pmiſit hortū cōcupiſcētiarū. iſtum
hortū voluit facere achab de vinea naboth. iij. Re. xxj. de
pe. di. iij. §. ecce. c. achab. xxiij.q. viij. cōuenior. tentoriū ſuū
demolitus eſt. tabernaculum eccleſiam. ps̄. lxxiij. ꝙ dile
cta tabernacula ꝛc. in quibus quaſi in tabernaculis vide
batur quieſcere. demolitus eſt tabernaculū ſuuz. de quo
dicit̄. ps̄. xiiij. Dn̄e quis habita. in taber. tuo ꝛc. Obliuio
ni tradidit dn̄s in ſion feſtiuitatē. in eccleſia ciuitatem po
puli vnitatez: q2 ciuitas fidelis plena iudicij facta eſt me
retrix. Eſa. j. ps̄. liiij. et ɔtradictionē in ciuitate. ❡ B Et
ſabbatum. non ſabbatum delicatū ſcꝫ requieſcere a malis.
opibus et vacare mūditie interiori et cōtemplationi ſupe
riori. de quo ſabbato Eſa. lviij. Sed ſabbatuz carnale ſcꝫ
vacare otio. nihil boni agendo: ꝛ cōmeſſationib9 et diſſo
lutionib9. ſicut iudei ſabbatizant carnales carnaliter. ſab
batū obſeruātes vacantes cōmeſſationib9 ꝛ otio: quū ecō
trario dn̄s mandauerit eis ſabbatū ſanctificare. Exo. xx.
et Deut̄. v. Memēto vt diem ſabbati ſanctifices. tale ſab
batū carneū tradidit domin9 in obliuione. de quo Mat.
xxiiij. Orate ne fiat fuga veſtra ſabbato. i. in ignauia men

tis ſeu torpore boni operis. Aug. Quā deus p̄cepit obſer
uari ſabbatū: illi in his que deus prohibet exercent ſabba
tum. Vacatio nr̄a a malis opibus: vacatio illorū a bonis
opibus. melius eſt arare ꝙ ſaltare. fodere ꝙ murmurare.
chriſtiani carnale ſabbatū non obſeruant nec literale. de
cō. di. iij. peruenit. ſed ſpūale. legit̄ ꝛ no. di. vj. §. his ita. de
quo Eſa. vlt. Erit mēſis ex menſe: et ſabbatū ex ſabbato.
et Heb. iiij. Relinquit̄ ſabbatiſmus ſcꝫ requies eterna po
pulo dei: vt de ſabbato pectoris pueniatur ad ſabbatum
eternitatis. Aliud carnale ſabbatū nr̄i hoſtes deridēt: vt
s̄. in Tre. j. c. ſup litera Zai. in verbo/ viderunt. in. iiij. ar.
Et in opprobriū et in indignationē furoris ſui regē male
ſe regentem. ij.q.j. ſcelus. de quo dicit̄: erunt reges nutritij
tui. Eſa. xlix. et mamilla regum lactaberis. Eſa. lx. ꝛ ſacer
dotiū. al'. ſacerdotem. de quo dicit̄ Job. xij. ſacerdotes du
cit ingloriós. de quibus ſatis. s̄. dixi p̄mo. c. in Thre. in lr̄a.
Coph. ſup v̄bo/ ſacerdotes mei. in ar. iiij. ❡ C Diſſipauit
in eccleſia multa diſſipari videm9 quaſi hortū. Hortus hic
eſt eccleſia: de qua Cañ. iiij. Hortus cōcluſus ꝛc. ꝛ. xxiiij.q.
j. qm̄. ibi. Puteus aquarum viuētium. ſapiētie ſalutaris.
Eccli. xv. Jbi ſpirat hauſter calidus amor: inflāmans: q2
deus charitas eſt. j. Joā. iiij. ſpirituſſci. et remouet̄ aquis
lo vētus frigidus q̄ ruit a deſerto. Job. j. infidelitatis vel
torporis ꝛ ignauie. fluunt aromata gratiarū ſcꝫ et ſancte
fame. ex̄ de ſacra vnc. c. vnico. Fauum cum melle comedit
ſponſus. Luc. xxiiij. opus bonū cum deuotione. Sed ali9
eſt hortus delitiarū carnaliū: de quo dicit̄ Gen̄. xiij. Eleua
uit oculos ſuos loth: et vidit omnē regionē iordanis/ que
irrigabat̄ ſicut paradiſus dei et ſicut egyptus: vt eſſet q̄ſi
hortus delitiarum et voluptatis. ad has delitias ſuſpira
bant iudei cepas et pepones ꝛ cucumeres egyptiorū deſi
derantes. Num̄. xj. j. ad Cor. x. q̄ oīa in animo eorū ſunt q̄
terrena ſapiunt. vn̄ et in ecclīa nr̄a multi et ꝙplurimi ſunt
et ſeculares et clerici et non min9 multi religioſi talē para
diſum deſiderātes carnalē mēte: et quantū poſſunt corpe
in egyptū reuertentes. ɔtra illud de pe. di. ij. pennata. qui
ipſam terrā pmiſſionis nō intrāt: ſed eorū cadauera in de
ſerto hui9 mūdi a dei grā derelicto/ ſepulta ſunt. lxxvj. di.
ieiuniū. contra quos Bern̄. Expergiſcimini ebrij et flete.
heccine cruciatuū diuitis cauſa tota/ ꝙ in hoc ſeculo bo
na recepit. neqꝫ enim nos ad hoc de paradiſo voluptatis
aiaduerſio diuina eiecit: vt hic alterū paradiſuz humana
adinuentio p̄pararet ſi talis eſt finis. ſi tale eſt iudicium:
vt extrema gaudij luctus occupet. Prouerb. xiiij. Nunq̄d
nō p̄ferenda ſunt in hoc ſeculo mala bonis. Ad hui9 hor
ti ſimilitudinē diſſipat dn̄s in eccleſia laſciuiētes: ꝛ ad ſodo
morū et gomorreorū et egyptiorū deſideria ſuſpirātes: ſi
cut in ſynagoga aberrātes demolit̄ tabernaculum: quum
quoſdā in eccleſia degētes flagitijs exterminari et cōcre
mari vitijs pmittit. Non em̄ habitat in tabernaculo dei
numero et merito: niſi q̄ ingreditur ſine macula ꝛ opatur
iuſtitiam. ps̄. xiiij. q̄bus pmiſſis obliuioni tradit dn̄s feſti
uitates et ſabbata nr̄a. non ꝙ ei nō placeant feſta nr̄e re
ligionis: ſed q2 in nobis tabernaculū. i. templū dei viola
tur. ❡ D Reſpicit em̄ offerentes/ ꝛ ſacrificantes: non
ſacrificia. xiiij.q. v. ſcriptum. iij.q. vij. in grauibus. xxiiij.
q.j. odi. Non eſt enim in nobis vnde placeant ei ſacrificia
que offerunt̄. vnde obliuiſci dicitur que nobis ad iuſtitiā
violato dei tēplo non imputant̄. Jnde rex et ſacerdotes
opprobrio tradunt̄ qui eccleſie iuxta Eſa. xlix. c. quaſi nu
tritij p̄ponunt̄. vn̄ erūt reges nutritij tui. dicit̄ ibi. et Eſa.
lx. Suges lac gentium: et mamilla regum lactaberis. ſed
quia violant templū ſpūſſancti magis in eccleſia oppro
briū ſunt ꝙ decus. de quibus dauid. ps̄. ij. Et nunc reges
intelligite ꝛc. Ex quibus verbis inſinuat. q2 regale genus
et ſacerdotiū ſanctum ſumus ſi ſalutares hoſtias offerre
deo volum9. j. Pet. ij. ex̄ de elec. fundamēta. li. vj. ſalutare
ſpūſſancti tēplū ſumus: in quo digne deo hoſtie offerun
tur. Hoc ne vitijs demoliat̄ diligenter obſeruem9. vnde
ps̄. xlix. Nūquid māducabo car. tau. aut ſang. hir. po. im

Digitized by Google

mola deo ſacrificium laudis ⁊ red. al. vota tua. ſcꝫ q̄ in ba
ptiſmo ꝓmiſiſti/ſcꝫ ⁊ articulos fidei. ⁊ renūciare diabolo
et omnib⁹ pompis eius. de cō. di. iiij. p̄mū interrogetur.
de quib⁹ votis no. ex̄ de vo. et vo. re. c. j. in gloſ. fi. Sed ho/
die habet locū qđ dicit̄. in pſ̄. lxxvij. Et nō ſeruauerūt pa/
ctum quēadmo. pa. eo͛ꝝ. cōuerſi ſunt in arcū prauū: q̄ re/
percutit in aciētem. ¶ E Zay. Repulit dn̄s altare ſuum.
Iſtud eſt altare carnale ꝓpter impie offerētes: in quo of/
ferunt̄ hoſtie peccata non auferentes. in quo altari dei fi/
lius cōculcatur hodie ⁊ ſanguis ſacroſanctus teſtimonij
quartum. xlix. di. c. fi. ad ſacrificantes pollutus ducit̄. Heb.
vj. Et chriſtus iterū crucifigit̄. de quo altari ad Heb. x. et
oſtentui habet̄. ad Heb. vj. ⁊ de pe. di. ij. ſi enim. poſt tres
colū. ¶ Noſtra aūt eccleſia plena et ſupplena eſt altari/
bus miſſis ⁊ ſacrificijs. ſed cū hoc plena in ſacrificantib⁹/
homicidijs/ſacrilegijs et immūdicijs et ſimonijs et alijs
ſceleribus/excōmunicationib⁹ et irregularitatib⁹ vſqꝫ ad
ſummū. Sed dn̄s de⁹ nō ſacrificio͛ꝝ magnitudinē multi/
tudinē et apparatus deauratos. ⁊ cantores ad modū tra
gediarū guttura ⁊ fauces medicamine leniētes. xcij. di. cā
tantes. reſpicit: ſed offerentiū merita cauſaſqꝫ dijudicat.
xxiiij. q. j. odi. de cōſe. di. v. nō mediocriter. j. q. j. non eſt pu/
tanda. et. c. fertur. xxviij. diſtin. ſedulo. xiiij. q. v. ſcriptum
de conſecra. di. iiij. retulerunt. ⁊. c. ſi non ſanctificat̄. de cō.
diſt. j. quando. vn̄ ironice loquēdo ait dn̄s Hiere. xj. Quid
eſt ꝙ dilectus meus fecit in domo mea? experte dn̄e ſicut
dixiſti iude: amice ad quid veniſti? Mat. xxvj. vel dilectus
qui eſſe debebat: ſcelera multa? nūquid carnes ſancte au/
ferent a te malitias tuas? de con. di. ij. qui ſcelerate. immo
iudiciū tibi māducas ⁊ bibis. j. ad Cor. xj. xxiiij. q. iiij. forte
et de. con. di. ij. qđ eſt chriſtū. ⁊. c. ⁊ ſancta malis. non quia
res illa corporis chriſti mala ſit: ſed potior omnibus obla
tionibus eſt. de con. di. ij. nihil. ⁊. j. q. j. multi. ſed q͛ malus
male accipit. vt p͛re. c. ⁊ ſcā. ⁊. c. p̄ce. qui diſcordat. ¶ Tot
enim hodie dicuntur miſſe quaſi q̄ſtuarie: vel cōſuetudina
rie: vel ad cōplacentiam: vel ad ſcelera cooperienda: vel
propriam iuſtificationem/ꝙ apud ꝓplm vel clerū ſacro/
ſanctū corpus dn̄i iam vileſcit. ar. ex̄ de priuil̄. c. j. q͛ omne
rarum precioſum. xciij. di. legimus. Et rarum eſt omne qđ
magnū eſt. ij. q. vij. in ſancta nicena. Unde ⁊ almus Fran
ciſcus voluit ꝙ in quocūqꝫ loco fratres cōtenti eſſent vna
miſſa: preſciens fratres ſe velle iuſtificare per miſſas: ⁊ ad
queſtum eas reducere: ſicut videmus hodie fieri. vnde ⁊
dicebat ꝙ vna miſſa celum et terrā implebat. Hoc dico ſal
uo eo qđ dicit̄ ex̄ de cele. miſ. cū creatura. Et ad literā dicit
hodie ꝓplus chriſtianus: Anima nr̄a arida eſt. nihil aliud
reſpiciūt oculi noſtri niſi man. Num. xj. Repulit igit̄ dn̄s
altare: quū ſacerdotes ſacrificantes indigne et cōmunicā
tes ſcelerate cōpellit. Nam qui tm̄ ſanctū accipit ſanctus
non erit. vnde Aug. Talis cōuenit cura ſinceritatis ſacra
mētis: q̄lia ſunt ſacra ipſa q̄bus exhibent̄ officia ſeruitu/
tis. Maledixit ſanctificatiōi ſue ſacrificijs nr̄is: q͛ ea que
ſancta ſunt in ſe. xv. q. vlt. ſanctificātib⁹. polluim⁹ nos pol
luti/quātū in nobis eſt. xlix. di. c. fi. j. q. j. maledicā. ⁊. c. mul/
ti. in fi. Tradidit in man⁹ inimici. diaboli vel heretici. mu/
ros. apl̄os vel opera turriū eius. vnde dicebat Heliſeus
Helie currus iſrael. iiij. Reg. ij. Fidelium vel virtutū eius
in quibus curribus ambulare debemus. pſ̄. lxxxiij. Ibūt
de virtute in virtutem. de pe. di. ij. dū ſanctā. pſ̄. lxvij. Cur
rus dei decem. Uocē dederūt in domo dn̄i. hoſtes vel de/
mones vel vitia. in domo. eccleſia vel anima. ſicut in die
ſolēni. Solēnizant de nobis quodāmodo demones nr̄a
ſabbata deridētes. ſ. c. j. c. ſuper lr̄a zay. in verbo/viderūt.
Dicamus ergo cum Eſaia. Deſolata eſt domus ſctificatio
nis noſtre: vbi laudauerūt te p̄res nr̄i. Eſa. lxiiij. ¶ Repu
lit ⁊c. Eſt vnū altare in eccleſia chriſtus: q̄ hoſtia et ſacrifi
ciū pontifex et ſacerdos dicit̄. de con. di. ij. ſacerdos. in eo
omnia ſacrificia offerimus. de quo altari Apocal̄. vj ibi.
Uidi ſubtus altare. quod exponitur de corpore chriſti: ſꝫ
ſunt ſcti altaria. ab h̄ altari dicti: vt lux a luce. xciij. diſt. ſa/
cerdotes. ⁊ mōtes a mōte. ex̄ de elec. fundamēta. li. vj. pa/
ſtores a paſtore. xcv. di. eſto. Altare illud pater repulit in
paſſione p̄ iudeis orantē. Mat. xxiiij. p̄r tranſfer calicē hunc
a me. A quib⁹ repulſus paterno iudicio tranſfert̄ ad gētes.
pſ̄. lxxxviij. Tu vero repuliſti ⁊ deſpexiſti diſtuliſti chriſtū
tuū. ſicut em̄ ſacrificia illa figurā chriſti gerebāt: ita altare
de lapidibus impolitis quos ferrū nō tetigit. Deut̄. xxvij.
et Exod. xx. in fi. ſignabat corpus dn̄icum nullo humano
ope cōtaminatū. Iterū maledixit de⁹ pater ſanctificatio/
ni ſue chriſto: qui quū pctm̄ non haberet: ꝓ nobis pctm̄ et
maledictū factus eſt/ſm̄ Paulū. ij. ad Cor. v. in fi. vnde
moyſes Deut̄. xxj. in fi. quē allegat paulus ad Gal̄. iij. ma
ledictus ois qui pendet in ligno. i. malo pene addict⁹. hic
eſt ois nr̄a ſanctificatio. j. ad Cor. j. in fi. qui ꝓ nobis cru/
cifixus eſt. Philip. ij. ¶ Itē repulit ⁊c. quod fit quū ara
cordis nr̄i ꝓphanat̄: ⁊ mēs et cōſcientia nr̄a ꝓſtituta vitijs
polluit̄. vbi a nobis acceptū deo ſacrificiū. ſpūs cōtribula
tus. de iſto cordis altari Leui. vj. Ignis charitatis i altari
ri meo. ſcꝫ in corde ſemꝑ ardebit. Sanctificatio maledicit̄
quū anima maledictione ꝓſternit̄: q͛ in ſe nomē dn̄i ſan/
ctificare. Mat. vj. ſanctificet̄ nomē tuū: voluit cū digno
ſacrificio. ¶ Heth. Cogitauit dn̄s. cogitādi facultatē reli/
quit. diſſipare murū. auxiliū chriſti qui murus dicit̄. xlix.
diſt. ſymeō. ibi: Suffoderūt murū ꝓpter peccata. filie ſion
eccleſie vel anime. tetendit funiculū ſuū. nihil faciat ſine
mēſura. q͛ oia fecit in numero/pōdere/⁊ mēſura. Sap. xj.
Et non auertit manū ſuā. nō retraxit in ſinū manū/vindi
ctam. Exo. xiiij. in fi. a perditione. q͛ perdes oēs qui fornicant̄
abs te. pſ̄. lxxij. Luxitqꝫ. lugere fecit antemurale. fides
chriſtus. ⁊ murus pariter diſſipat⁹ eſt. ne defendat. ¶ Co
gitauit dn̄s ſuꝑ eccleſiā funiculū pctō͛ꝝ noſtro͛ꝝ: ⁊ normā
diſtricti iudicij extēdit: vt ipſam affligat ſm̄ delicto͛ꝝ meri
ta. vnde Deut̄. xxv. Pro menſura pctī erit plagarū modus:
nec pena vlterius eſt protrahēda: ꝙ delictū eſt in excedente
repertū. ex̄ de his q̄ fi. a ma. par. q̄ſiuit. murus diſſipat̄ ſcꝫ
rectore. ſcꝫ et defenſore. ſcꝫ cū aut immatura morte ſubtra
hunt̄: aut ab hoſtib⁹ ſuperātur. Sed q͛ iudicio dei fit: ma
nū ſuam ad perditorū afflictionē non auertit. vrbs eīn forti
tudinis noſtre ſion ſaluator. ponet̄ in ea murus et ante/
murale. Eſa. xxvj. in p̄n. Urbs em̄ fortitudinis noſtre ſion
nō minus ab inuiſibilib⁹ hoſtib⁹ interius: ꝙ a viſibilibus
extern⁹ deuaſtat̄. Luget murus. i. ſaluator. dū nos lugen/
tes facit. chriſtus in hac ciuitate/⁊ antemurale eſt ⁊ mur⁹.
cui mēbro͛ꝝ ſuo͛ꝝ luct⁹ adſcribit̄. Hic murus diſſipat̄ quū
eius munitione eccleſia deſolat̄. De hoc muro ꝙ corpus
chriſti eſt ꝓphetauit Ia. Geñ. xlix. Et in volūtate ſua ſuf/
foderūt murū. i. corp⁹ chriſti. pſ̄. xxj. foderūt manus me. et
pe. meos. ¶ Itē ſuꝑ hūc/tetēdit funiculū. dicit gloſ. Au/
diāt hoc q̄ temere iudicant: nec cauſas iuſto examine ꝑpē
dunt. Dn̄s nihil ſine deliberatiōe ⁊ mēſura facit. iuſto exa
mine cūcta ꝑpendit: qui ꝑfecte oia creauit ⁊ nouit. ad hec
xj. q. iij. illa. ⁊. c. ſummopē. xxiiij. q. j. non afferam⁹ ſtateras
doloſas. xlv. di. ois. Omnis qui recte iudicat: ſtateram in
manu geſtat. In vtroqꝫ penſo iuſticiā ⁊ miſericordiā por/
tat. ex̄ de emp. ⁊ ven. c. j. ex̄ de re. iudi. cū eterni. li. vj. ij. q. j.
deus. Unde ⁊ articulus ſcript⁹ in pariete dicebat Mane
techel/phares. Dañ. v. Numerauit: appēdit: ⁊ diuiſit. An/
temurale fides eſt: q̄ diſſipato muro lugere dicit̄. nō illa q̄
ꝑ dilectionē opatur ſm̄ apoſtolū ad Gala. v. de pe. diſt. ij.
§. ex ꝑmiſſis. v. amē amē. ⁊. c. firmū. ⁊. c. circūciſio. ſed qua
demones credere ⁊ cōtremiſcere dicunt̄. Iaco. ij. et de pe.
di. ij. ſi em̄. vltra colū. v. nec grande. ꝑ quam ſi murus diſſi
paretur. virtutū ſcꝫ ceterarū cōſtructio. erat ei chriſt⁹ mu/
rus ⁊ antemurale ꝑ eandē fidem in aia collocatus: ſed q͛
noluit ꝑ fidem chriſtum cuſtodem et defenſorem habere:
diſſipatur operatio virtutum: et luget antemurale. fides
ſcꝫ: quia iudiciū credit et cōtremiſcit ⁊ ita nō pōt reſiſtere
hoſtib⁹. nō ꝙ penitētie auferatur locus: ſed q͛ redire con
tēnit. ¶ Teth. defixe ſunt mente. in terra terrenis. porte
doctores qui docebant in portis. pſ̄. lxviij. qui ſedebant

Digitized by Google

in porta. Amos.v. Odio habuerunt corripientē in porta.
vel ſenſus. Hiere.ix. Aſcēdit mors p feneſtras. pdidit ⁊ cō
uertit dn̄s vectes. doctores pdicatores. q̄ diuine legis ia
nuā aperiūt. ar.xx.di.§.j.ſicut oſtiarij.xxj.di.c.j.℟. oſtiarij.
qui immūdis ſpiritib⁹ ianuā claudūt. reges. qui nō ſe re/
gūt.xxj.di.cleros.℟.ſacerdos.ei⁹ eccleſie. ⁊ principes effe
minatos: q: delicijs et vitijs affluūt.xv.di.eccleſie pnci/
pes. qui hodie in eccleſia pncipanť. ei⁹ mādatorum dei in/
gentib⁹ vitijs. Non eſt lex opinione eorū: ſed fortitudo et
potentia in ecclia eſt hodie communiter p lege. Sap.ij. ibi.
aūt fortitudo nr̄a lex. vel quia non ſeruať lex p eo eſt ac ſi
nō eſſet: q: parū eſt iura condere niſi ſint q̄ ea tueantur. ff.
de origi.iuris.l.ij.§.poſt originē. ex de elec. vbi periculū.
§.preterea.li.vj. ⁊ ex de ſta.reg.c.vno.§. ⁊ quoniā. ⁊ diſt.iiij.
facte. et pmi hodie legum inſtitutores pmi pauaricatores.
cōtra illud.ix.di.iuſtū. que eſt palea. ⁊ ex de cōſti. cum oēs.
Plena eſt hodie ecclia ⁊ ſupplena ſanctionib⁹ ⁊ plura eo
rū puaricationib⁹: q: vix hodie factores legis inueniunť
qui iuſtificenť. Jac.j. de pe.di.ij. ſi em̄. vltra tres colum.℟.
rurſus. Rectores em̄ eccleſie legē pcipiūt: ſed eam digito
mouere nolunt. Mat.xxiij.xxvj.q.vij. alligāt. ſed plus at/
tendūt hoies ad illud qd̄ faciūt q̄ qd̄ dicūt. ex de vo. ⁊ vo.
redēp. magne.xj.q.iij. pcipue. et poſt eos ppl's ruit.xl.diſt.
ſi papa. et pphete eius. doctores.xliij.di. ſit rector.j.miſſo.
nō inuenerūt viſionē ſpūalem intelligentiā. vn̄. Hiero. ad
ruſticū Narbon̄. epm. Nūc autē ex quo in eccleſijs ſicut in
romano imperio creuit auaritia: pijt lex de ſacerdotib⁹: et
viſio de pphera.xciij.di.diaconi.v.℟. nūc autē. Et ad lite/
rā hodie in ecclia defecit ſpūs pphetie: et adimpleť quod
ſcribitur.iij. Reg.xxij. Egrediar et ero ſpūs mēdax in ore
oīm pphetarū. Sōniatores pphetāt hodie et mulierçu/
le q̄ a dn̄o nō mittunť. cōtra illud.xxvj.q.v. nec mirū. ad ſi.
¶ Deſtre ſunt porte eccleſie doctores. ſunt qui clauē ſciē/
tie gerūt. de qua.xx.diſt.§.j. qui in terra fixi ſunt dū terre/
nis occupātur. Nam hodie put cōiter ſinis ſciētie tam in
ſecularib⁹ ⁊ q̄ in clericis ⁊ religioſis terra eſt. diſcūt em̄ vt
honores habeāt ⁊ terrena. De q̄b⁹ Baruch.iij. Filij agar.
qui interpraną ſolēnitas vigiliarū: q: in iſto mūdo qui eſt
vigilia ſolēnitatis eterne: q̄rūt tales feſtū carnis. de quo.
xliij. diſt.c.j. q̄ exquiſierūt prudētiā que de terra eſt nego/
tiatores terre et themā: ⁊ fabulatores et exquiſitores pru
dētie et intelligentie: viā autē ſciētie neſciūt. ſed tales di/
ſcūt et nūq̄ ad veritatē ſciētie pueniūt.ij. ad Timoth. iij.
xxvj.q.v. nec mirum. vltra colū.℟. his ergo. Contra tales
Bern. Impie mētes cōtente ſcientia q̄ inflat.j. Cor.viij.
Illam que edificat: neſcierunt. De iſta terre infixione pſ.
lxviij. Infixus ſum in limo pfundi ⁊c. Exiterū pſ. lxviij.
Eripe me de luto vt non infigar. Non eſt lex quātum ad
eos ſcʒ qui quotidie ſibi mala accumulant: ⁊ ſine legis vin
dicta ſe putant poſſe peccare. tales doctores eccleſiarum
quaſi pphete iudeorū diuine inſpirationis viſionem non
merenť vt recte doceant/maxime de futuris: quia ſe pra/
uis et vanis implicant deſiderijs: q: ſm̄ Grego. carnalis
delectatio mentē quā inficit obſcurat. ¶ Joth. Sederūt
humiliati in terra. in terrenis eccleſia in malis mēbris fi/
lia babylonis. Eſa.xlvij.xxxij.q.v. ſi paulus. ibi: ſede in ter
ra. Cōticuerūt ſenes. q̄bus dicıť inueterate dierū malorū.
Dan̄.iij.ij.q.vij. paulus. et ſenes ab etate. filie ſion. cōtem/
plationis. filie ſolo noie. cōſperſerūt cinere. terrena volu/
ptate. Gen̄.xviij. Loquar ad dn̄m quū ſim puluis ⁊ cinis.
capita. mentes ſua. ex de ſacra vnc.c.j.℟. per caput. virgi/
nes fatue. Mat.xxv.xxxij.q.v. ſi paulus. Hierlm̄ eccleſia
viſio pacis. accincti ſunt cilicijs. habitu penitentie. Job.
xvj. Ago penitētiam in fauilla et cinere. vbi Greg. In fa/
uilla et cinere penitētiā agere nihil aliud eſt q̄ fauillā ci/
nerēq; ſe cognoſcere. Heſter.iiij. Planct⁹ ingēs erat apud
iudeos: ieiuniū/vlulatus/fletus/ſacco ⁊ cinere multis p/
ſtrato vtentibus. et de ipa heſter Heſter.xiiij. Pro vnguē
tis varijs/cinere et ſtercore impleuit caput. Hiero. Cinis
et ciliciū arma ſunt penitentium.l.diſt. in capite. Abierūt

in terra. in terrena. capita mentes ſua virgines iuda ſolo
noie amiſſo ſpōſi. ¶ Iterum ſederūt ⁊c. ſenes in eccleſia
dei merito tacēt: q̄m in terra ſedēt. Hieremias pphera lu
get eos q̄s greci vocāt pſbyteros: nullo etatis ope decora
tos.lxxxiiij. diſt. porro. qui fatui in terra ſedent: dum terre/
nis inherent: quibus dicıť ſemen chanaan et nō iuda ⁊c.
Daniel.xiij. Vgines iuda et hierlm̄ idem ſignificant: quia
renatorū aie celeſtis hierlm̄ filie ſunt. he ſunt filie iude.i.
cōfeſſionis et filie ſion.i. diuine cōtemplationis: quib⁹ di/
cıť Canti.iij. Adiuro vos filie hierl'm: ſed he non cinere ſe
aſpergūt: nec cilitio ſe induūt: que cōpoſite et ornate fe/
ſtinant ad ſponſi amplexū: ſed iſte ſunt filie ſolo noie ⁊ ſa
cramēto q̄ ceciderūt in hereſim aut ſchiſma de throno re/
gni. aut plapſe ſunt in puluere terrene actiōis: quib⁹ op/
pilatū eſt os: nec ad deū audēt leuare oculos quarū capi
ta.i. mentes pulueris opibus aſpergunť. ¶ Caph. Defe/
cerūt pre lachrymis oculi mei. puiſores ratiōis. pſ.lxviij.
Defecerunt oculi mei dū ſpero in deū meū.j. Reg.xx. Et
plāxerūt donec deficerēt in eis lachryme. Cōturbata ſunt
viſcera mea. cōceptiones cogitationū. Effuſum eſt in ter/
ra iecur meū. diuites curis et voluptatib⁹ ſeruientes. Ie/
cur luxus cōcupiſcētiarū. ſuper cōtritionē filie ppl'i mei. ec
cleſia dicıť mater et filia q̄nq; de cō.di.j. eccleſia. Nā catho
licorū collectio: que eſt eccleſia: per epo℞ pdicationē gene
rať.xxxij.q.iiij. recurrat. et legıť. ⁊ no.lxviij. diſt. quorum vi
ces. gloſ. ecclia ergo dū deficeret paruulus. pſ.lxxij. Zela
ui ſup iniquos pacem pctō℞ videns. Paruulus. fide la/
ctens ſenſus extenuat⁹. paruul⁹ ⁊ lactēs.j. ad Cor.ij. q̄b⁹
etas et innocentia miſericordiam impetrat.d. ¶ Iterum
defecerūt. ecclia cum hieremia ad lachrymas. quaſi ad re/
media doloris recurrit: et ſe i lachrymas p mēbris ſuis p/
fudit dicēs/defecerunt ⁊c. Cōturbata ſunt viſcera mea. p
hec multitudo fideliū accipiť: q̄ diuinis alimentis quoti/
die infra vterū eccleſie repleť: ſed pſiurarū tētatione aut
morū prauitate quaſi matre turbať. pro quib⁹ maiores et
fide robuſtiores ſoliciti ſunt. vn̄ dicit eccleſia. Cōturbata
ſunt. viſc.ef.eſt i ter. iecur. p iecur locupletes intelligunť:
q̄ in ecclia voluptatib⁹ deſeruiūt. aiunt em̄ phyſici/q̄ in ie
core voluptas ⁊ ɔcupiſcētia habeanť. Quū hi p vana de/
ſideria ſe effundūt vt laxēt frena cōcupiſcētiarū: iecur ec/
cleſie effundiť. filie po. ecclia recte vocať ſctō℞ filia. q̄ tūc
cōteriť ⁊ afficiť tētationib⁹ q̄ñ iecur.i. potētes ⁊ diuites in
terrena deſideria effundunť. tūc paruulus ⁊ lactēs defi/
ciūt i plateis oppidi: quū tales oi felicitate abūdare vidē
tur: q̄ viſi puuli in fide ⁊ doctrina chriſti impfecti eſſent in
plateis hui⁹ ſeculi: q̄ eſt via lata ducēs ad mortē: nō defi/
cerēt. et anguſtā viā q̄ ducit ad vitā. Mat.vij. ⁊ Luc.xiij.
nō relinquerēt. ¶ ff Lamech. matrib⁹ ſuis voluptati/
bus hui⁹ ſeculi. dixerūt vbi eſt triticum. doctrina ſpūalis.
Gen̄.xxvij. ibi: abūdantiam frumēti. ⁊ vinū. gr̄a inebriās.
pſ.xxij. calix me⁹ inebriās q̄ preclarus eſt. Amb. Preclara
eſt ebrietas q̄ ſobrietatē mentis opatur. de cō.di.ij. in cali/
ce. vel cōpunctio. pſ.lix. potaſti nos vino compunctionis.
De hoc vino Zacha.ix. Quid bonū ⁊c. ibi. Et vinū germi
nās virgines. q: penitētia de meretrice virginē facit. talia
vina cor letificāt. pſ.ciij. ⁊ vinū letificet cor hois. Prouer.
xxxj. Date ſicerā merētrib⁹ et vinū his qui amaro ſunt ani/
mo. ¶ Hoc eſt vinū viſcera anime reficiens. ⁊ cōſolatio/
nis qd̄ chriſtus nobis ppinat. Prouer.ix. Bibite vinum
qd̄ miſcui vo. et qd̄ de apotheca ſpūſſcti extrahiť. Act.ij.
Muſto pleni ſunt. hoc eſt vinū conditū ſpeciēb⁹ diuerſo/
rū ſentimētorū. Canti.viij. Dabo tibi poculū cum vino cō
dito. Beata aia q̄ de hoc vino guſtat. ois aqua tribulatio
nis mutať ſibi in vinū cōſolationis. Joā.ij. qui de hoc vi/
no vult bibere debet os in oratione aperire. Bern̄. Quan
do bibiť vinū ſpūale letificās cor hois. vinū qd̄ inebriat
ſpm̄ ⁊ carnaliū voluptatū infundit obliuionē. hoc vinum
nouum eſt: non mittitur a chriſto in vtres veteres in pec
cato. Mat.ix. ⁊ Luc.v. ibi. Neq; mittunt vinū nouum in
vtres veteres. vbi Rabanus. Vinū nouū appellat pleni

Digitized by Google

tudinẽ ſpũſſancti ꝓfunda celeſtiũ myſterioꝝ q̃ p̃us diſci-
puli ferre nõ poterãt:ſed poſt reſurrectionẽ vtres noui fa
cti ſunt:⁊ vinũ nouũ receperũt qñ ſpũſſctũs repleuit cor-
da eoꝝ:vñ muſto pleni dicebant. Itẽ idẽ Raban⁹. Uinũ
quo int⁹ reficimur:feruorẽ fidei et charitatis quo intus re
formamur. Itẽ Ber. Lachryme penitẽtiũ vinũ angeloꝝ
ſunt quũ deficerent fame peccandi.j.Cor.xj.Et alius qui
dem eſurit:ideſt patitur famẽ peccati.pſ̃.lxxvij. et appo-
ſuerunt adhuc peccare ei. Oſee.iiij. Comederunt et non
ſaturabunt. fornicati ſunt et non ceſſauerũt. de iſta fame
Luc̃.xv.de filio ꝓdigo dicẽte.hic autẽ fame pereo. xxxvij.
di.§.hinc etiã.quaſi vulnerati a diabolo in peccatis. Luc̃.
x.ibi:Et plagis impoſitis ⁊c. Illi latrones demones ſunt
myſtice in plateis.ampla eſt via q̃ ducit ad mortẽ. Mat.
vij. Ciuitatis. Hiere.xlviij. relinquite ciuitates habitato-
res moab.Et alibi:Ego dñs et ciuitatẽ ingrediar. Oſee.
xj.Quũ exhalarẽt animas ſuas fame peccati viſum peſſi-
me oblectationis vel gehenne q̃ nutrit ad mortem. in ſi-
nu matrũ ſuarũ. talibus matribus dicendũ eſt non noui
vos.xciij.diſt.diaconi.v.circa p̃n.j.q.j. ꝓpheta uit.matres
tales odiende ſunt. Luc̃.xviij. qui non odit prẽm et ma-
trẽ ⁊c.talis mater nedũ in peccatis concipit:ſed et alit et
nutrit.pſ̃.l.Ecce em̃ ⁊c.⁊ ſequitur.Et in pctis cõcepit me
mater mea. Ezech.xvj.mater tua cethea.i.ↄcupiſcẽtia gar
rula. ¶ Iterũ matribus ſuis ⁊c.quia paruulus ⁊ lactens
vtriuſq; ſexus ꝑ plateas hui⁹ ſcli luxurioſe vagant̃.vt ſu-
pra ꝓxime dixi.ſicut ꝓdigus filius.bonis ſpũalibus ſpo-
liant̃.et fame periclitant̃.vnde ꝓdigus filius qui nec ſili-
quas habebat.quãti inq̃t mercenarij ⁊c. Luc.xv. Ubi eſt
triticũ et vinum? Geñ.xxvij. Frumẽto et vino ſtabiliui eũ.
pane confirmat̃ cor.de con.di.ij.accipite.pſ̃.ciij.Et panis
cor hoĩs cõfirmet.et vino letificat̃.vñ ibi:Et vinum letifi
cet cor hoĩs.hic eſt panis qui de tritico conficitur.de con.
di.ij.c.ij.quod in terrã cecidit et mortuũ fuit. Ioã.xij.ibi.
niſi granũ frumenti ⁊c.vbi Aug⁹.Se autẽ dicebat morti-
ficandũ in infidelitate iudeorũ:multiplicãdũ in fide po-
pulorũ.⁊ ibi Beda. Ipſe enim ex ſemine patriarcharũ in
agro hui⁹ mũdi ſeminatus.i.incarnatus eſt:vt moriendo
cũ multiplicatiõe reſurgeret. ſolus mortu⁹ eſt. cũ multis
ſurrexit. Mat.xxvij. Et multa corpora ſanctorũ qui dor-
mierunt ſurrexerũt.vbi Hiero. Quomodo autẽ lazarus
mortuus ſurrexit:ſic ⁊ multa corpora ſctõꝝ ſurrexerũt vt
dñm oſtẽderent reſurgẽtem.⁊ ſm Remigiũ/incunctãter
credere debem⁹/ꝙ reſurgente dño a mortuis ſurrexerunt
nec poſt mortui fuerũt:qm̃ maius illis eſſet tormentum ſi
iterũ mortui eſſent:ꝙ ſi nõ reſurgerent:ſed aſcendẽte do
mino ad celos/⁊ ibi pariter aſcẽderũt. Hoc fuit etiã triti-
cũ panis viuus qui de celo deſcẽdit. Ioã.vj.de con.diſt.ij.
omnia.⁊.c.ſicut eſt ver⁹. Uinũ hoc vinũ de vinea ſorech.
additio. Sorech interpretatur bona vitis:vel optima vi-
nea:ſeu electa vitis:aut vinea electionis.⁊ hoc verbũ pu-
to ꝙ non ſit in noſtra tranſlatione cõmuni:ſed eſt eius in
terpretatio. Hiere.ij.i.de vite que eſt chriſtus ſumit̃. Ioã.
xv. hoc paruulus et lactẽs req̃rit.i.peccatores minimi in
mandatis dei:quũ ipſe ſit cibus grandiũ in charitate/et
humilitate. Unde dixit chriſtus auguſtino vt ait ipſe in li.
ix.cõfeſſionũ. Cibus ſum grandium:creſce ⁊ mãducabis
me. Nec in plateis inuenit̃:nec a vulneratis peccatis di-
gne accipit̃.j.Cor.xj.de cõ.di.ij.qui ſcelerate. Ideo tales
lactẽtes carnales in ſinu matrũ ſuarũ:ideſt cõcupiſcẽtiaꝝ
animas exhalãt:que illos male nutrierãt:et in ſinu peſſi-
me oblectationis allecterant. ſapientior eſt euangelicus
prodigus:qui Luce.xv.dicit: Surgam et ibo ad patrem
meum. Si iſti lactei ad patrem redirent:non fame exhala
rent.hi aũt ſunt filij patris:q̃ nõ ex voluntate car. neq; ex
vo.viri:ſed ex deo nati ſunt. Ioã.j.de.con.di.iiij.ſiquis au
tem. ¶ G Men. Cui cõparabo te.typice loquitur eccle
ſie.filia eccleſia hieruſalem celeſtis.cui adequabo te.nul-
li ſubaudi.et conſolabor:ideſt cuius caſus comparatione
cõſolabor te filia virgo ſion. eccleſia ſpeculatiua. magna
eſt enim ſicut mare ſine quiete:tempeſtate plena/contri-
tio tua.ruina diſſipatio. Eſa.lix. Uaſtitas et contritio in
vijs eorum ⁊c.quis medebitur tui.aut rarus:aut nullus.
¶ Iterũ cui cõparabo.hiſtorice nulli dubium eſt ꝙ quã-
to iudea gens ceteris precellebat glorioſior:tanto pecca-
tis exigentibus illis modo eſt inferior. Allegorice ſicut
iudea ceteris regnis glorioſior:ita eccleſia omniũ marty-
rum mater.vñ Maximinus. Fides catholica mater mar
tyrũ eſt et filia.pſ̃.xliiij. Audi filia celeſtis patris. ſummi
regis ſponſa. Oſee.ij.pre omnibus eſt glorioſa.hui⁹ iuſti-
ficatio ex ſolo deo eſt.ad Titũ.iij.vt iuſtificati gratia ipſi⁹.
et ex omnibus fidelibus vna eccleſia.xxiiij.q.i.loquit̃.⁊.c.
quoniã.⁊ vnum chriſti corpus cum capite ſuo. ad Coll̃.j.
xxiiij.q.iij.pro mẽbris.ex̃ de ſacra vnc.c.j.§.ſed et ieſus. fi-
de et charitate coniungitur.⁊ ſicut ex omnibus eſt vna ci-
uitas glorioſa:de qua dicitur in pſ̃.lxxxvj. Glorioſa dicta
ſunt de te ciuitas dei: Ita vna eſt illa que in babylonia a
chriſto fornicans degenerat.de qua pſ̃.xxv. Odiui eccle-
ſiam malignantiũ.cuius caput diabolus.qui eſt ſm Aug.
caput omniũ iniquorũ.de qua propheta lugens ait. Cui
cõparabo te ⁊c. Sicut enim illa glorioſior eſt omnibus q̃
ad brauium ſupne vocationis peruenit:ita nulli cõparan
da eſt ignominia ei⁹ qui cecidit. Iſta eſt illa babylon ma-
gna mater fornicationum et abominationum terre: que
et vocatur magna meretrix:que ſedet ſuper aquas mul-
tas delectationum carnalium:cum qua fornicati ſunt re-
ges terre.inebriati ſunt qui inhabitant terram de vino ꝓ-
ſtitutionis eius.hec eſt etiam illa mulier:id eſt vita carna
lis:que ſedet ſuper beſtiam coccineam plenam nomini-
bus blaſphemie:et que erat circũdata purpura et cocci-
no et inaurato auro et lapide precioſo et margaritis: ha-
bens poculum aureum in manu ſua plenum abominatio
ne et immunditia fornicationis ei⁹. Apocal̃.xvij. Hec etiã
eccleſia carnalis et malignãtium eſt illa babylon:de qua.
Apoca.xiiij.cecidit babylon illa magna que a vino ire for
nicationis ſue potauit omnes gentes. Nunc autem quia
de tanto dignitatis culmine: immo deitatis altitudine:
ad tantã miſerie profunditatẽ:imo in beluinam.i. beſtia-
lẽ ignobilitatẽ/proiecit ſe iſta babylon ꝓpheta vel corpus
electorũ dei/ait. Cui cõparabo te:quaſi non inuenit̃ tibi
digna cõparatio vel aſſimilatio vel exequatio:vbi nec ſpe
cies:nec forma inuenit̃.tota es informis.tota es horribi-
lis.totã te ruina et cõtritio deuaſtauit.ad nõ eſſe tendis:
Neſcio an poſſis reuocari.q.d.cui cõparabo talẽ eccleſiã a
ſponſo derelictam?vnde ſequit̃. Quis medebitur.ac ſi di
cat nullus medebit̃: niſi ad deum redeas: a quo receſſe-
ras.quaſi nõ eſt qui faciat bonum:nõ eſt vſq; ad vnũ. pſ̃.
xiij.⁊.lij. ¶ H Num. Prophete tui viderũt tibi falſa ⁊c.
ꝓphete falſi quaſi ꝓmiſſionẽ annũtiantes.falſa bona ſcꝫ
nõ vera.non apperiebãt tibi iniquitatẽ tuã.ſcꝫ quam vide-
bant:et erunt qui beatificant ꝑplm iſtum ſeducentes: ⁊ q̃
beatificant̃ p̃cipitati. Eſa.ix.vt te ad penitẽtiã ꝓuocarẽt:
penas futuras p̃dicando. Viderũt autẽ tibi aſſumptiões
falſas.i.magna ⁊ criminalia pctã:⁊ eiectiões eijcienda q̃-
ſi cotẽnenda dicentes.que omnia pro ſuo lucro faciunt:ſi
cut adulatores mollientes ſermones et vendẽtes oleũ.et
ipſi ſunt iacula.pſ̃.liiij. ¶ Prophete tui. Greg.in.xv.c. ſui
paſtoralis. Prophete in ſacro eloquio/nõnũq; doctores
vocant̃:qui dum fugitiua eſſe p̃ſentia iudicãt:que vẽtura
ſunt manifeſtant:quos diuin⁹ ſermo falſa videre redarguit:
qr dũ culpas corripere metuũt incaſſum delinquẽtib⁹ ꝓ-
miſſa ſecuritate blandiũtur.q̃ iniquitatẽ peccantium ne-
quaq; aperiũt.qui ab increpationis voce cõticeſcunt. Cla
uis quippe apertionis eſt ſermo correctionis:qr increpã
do culpã detegit:quã ſepe neſcit ipſe etiã q̃ ꝑpetrauit.xliij.
di.ſit rector.iuxta p̃n. Item Hormiſda papa.l.diſt. ſiquis
diaconus. Uere dico qr illi ipſi quibus quũ piculoſa ⁊ fal
ſa miſericordia indulgere videmur:quũ an̄ tribunal chri-
ſti pro tantis peccatis damnãdi aduenerint: contra nos
cauſaꝫ dicturi ſunt dicẽtes ꝙ dũ aut durã aſpitatẽ lingue

Digitized by Google

corā expauim⁹: aut falſa blādimēta et periculoſas adula
tiones ipſorū libenter accepimus: in eiſdē p̄manere pctis
eis inutiliter indulgem⁹. Iſti ſunt illi de quibus dicit̃ per
Ezech. xiij. Ue vobis q̄ cōſuūt puluillos ſub oī cubito ma
nus: et faciūt ceruicalia ſub capite vniuerſe etatis. Quod
exponēs Grego. in moralib⁹ ait. Ad hoc q̄ppe puluillus
ſub cubito: vel ceruical ſub capite iacētis ponit̃: vt molli
ter quieſcat̃. quiſquis ergo male agentib⁹ adulatur: ⁊ pul
uillū ſub cubito: vel ceruical ſub capite iacentis ponit: vt
qui corripi debuerat ex culpa: in ea fultus laudib⁹ molli
ter quieſcat. put hec habentur. xlvj. di. ſunt nōnulli. Item
Ezechi. xiij. c. Ipſe em̄ edificabat parietē: illi aūt liniebāt
eam. vbi Grego. in moralibus. Parietis noīe peccati du
ritia deſignat̃. edificare ergo parietē eſt contra ſe quēpiā
obſtacula cōſtruere. ſed parietē liniūt: qui pctā perpetrāti
bus adulant̃. h̄ legunt̃. xlvj. di. ſunt nōnulli. pſ̄. cxl. Oleū
aūt pctō:is non impinguet caput meum. Oleū ſm̄ Aug.
adulatio eſt et falſa laus. vendūt oleum oēs adulatores.
De iſtis malis p̄phetis Hiere. v. Prophete fuerūt in vē
tum locuti. ⁊ in fi. c. Prophete p̄phetabūt mendaciū: ⁊ ſa
cerdotes applaudebāt manib⁹ ſuis: et populus me⁹ dile
xit talia. qd̄ ergo fiet in nouiſſimo eius? ¶ Item allego.
miſta hiſtorie ſm̄ Paſcaſiū. p̄phete tui ⁊c. habuit hierlm̄
pſeudo p̄phetas. habet eccleſia hereticos ⁊ ſchiſmaticos
doctores prauos q̄ liniūt abſq̧ tēperamēto charitatis ⁊
doloſis argumētationib⁹ vel falſis opinionib⁹ ſubuertūt
corda ſimpliciū a veritate recte fidei ⁊ ſtatu boni op̄is. vñ
Petrus ait. ij. Pet. ij. Fuerūt pſeudo p̄phete in p̄plo: ſi
cut ⁊ in nobis erunt magiſtri mēdaces ⁊c. Nec dubiū q̄m̄
culpa magiſtro:ū ⁊ ſacerdotū ruina fit p̄plis. docēt enim
falſa ⁊ ſtulta quaſi viderint viſionē: et p̄pli palpāt iniqui
tatē. multa etiā que docēt verbis/malis deſtruūt exēplis.
j. q. j. nō q̄les. vt meretrix q̄ vigilās filiū lactauit: dormiēs
oppreſſit. iij. Reg. iij. hi faciunt oia cauſa lucri. ¶ Iſti fal
ſi p̄phete quādo afflictionē populi vidēt/ et imminentia
delictorū ſupplicia/falſis cōſolationibus leuigant: ſed ve
illis qui dicūt malū bonum. Eſa. v. xj. q. iij. ſiquis hoiem. ⁊
c. ve qui dicitis. et viuificant aias q̄ non viuūt. Ezechi. xiij.
xj. q. iij. plerūq̧. vñ Iſidorus. q̄ defendit aliū delinquentē
maledictus erit apud deū ⁊ hoies. xj. q. iij. q̄ peccantibus.
¶ Iſti ſunt prophete qui liniūt pctō:es: de q̄bus Ezechi.
xxij. ad fi. ibi. Prophete autē liniebāt eos abſq̧ tēperamē
to vidētes vana et diuinātes eis mēdacia. et Ezechi. in fi.
ibi: Cū tibi viderēt vana aſs vacua ⁊ diuinarent̃ mēdacia.
Tota ſcriptura maxime p̄phetarū ſemp̄ inuehit ſe cōtra
doctores et rectores eccleſie et ſynagoge. vnde Hiere. v.
ibi. Ibo igit̃ ad optimates: et loquar eis. Ipſi em̄ cogno
uerūt viam dñi: Et ecce magis hi ſimul cōfregerūt iugū:
ruperunt vincula. Idcirco percuſſit eos leo de ſilua ⁊c.
Mali etiā docto:es in eccleſia hoc leuigant. illud grauāt
xj. q. iij. plerumq̧. ſua leuiora putant: aliena grauiora ex
amore et ideo carnali. obcecat̃ in eis iudiciū rationis. xj.
q. iij. quatuor. a talib⁹ prophetis dicit dñs attendendum
Mat. vij. Attendite a falſis p̄phetis. i. caute conſidera
te. dicit Chryſ. q: firma tutela ſalutis eſt ſcire quē fugias.
Falſi prophete tres ſpiritus immundos repreſentant. ¶ Iuxta tropologiā/falſi p̄phete ſunt tres ſpūs inmūdi
qui exeūt de ore draconis. ⁊ de ore beſtie ⁊ de ore pſeudo
p̄phete. de quib⁹ Apocal. xv. Spūs draconis. i. diaboli/ q̄
aias deuorat. iij. q. j. nulli. Tētans de honore ait. aſcende
ad p̄lationē quia ſufficiens es ad regendum. ⁊ p̄phetat
q̄ multas animas lucraberis: ſʒ ſpūs mendax eſt dicens.
aſcēde in ramoth galaad. iij. Reg. xxij. Ramoth interpre
tatur excelſum ſignū: et ſignificat dignitatē cui⁹ appetit⁹
eſt certū ſignū reprobationis. xl. di. qui p̄imatū. j. q. j. p̄n
cipatus. et. c. nullus itaq̧. viij. q. j. in ſcripturis. j. q. vj. ſi
cut ia. galaad interp̄tat̃ trāſmigrātes teſtes: q: ibi fit trāſ
migratio de bonitate in iniquitatē. pſ̄. x. Tranſmigra in
montem ſicut paſſer. Ut apparet in ſaule qui ante regnū
fuit humilis. poſt ſuperbus. j. Reg. ix. Grego. Superbus
totiens ad culpam apoſtaſie dilabitur: quotiens preeſſe
hominibus delectat̃. Chryſo. O prelate tanto igni ſum
mittis caput tuū? Miror: ſiquem ſaluari cōtigerit de his
qui p̄ncipant̃ in tantis ruinis. ⁊ tanta pigritia video cur
rentes: ⁊ ſponte ſe p̄ijcientes in pericula. Unde inuenit̃
de quodam priore clareuallenſi/ Gaufrido noie. q̄ cuum
electus eſſet in epiſcopū tornacē. ⁊ ab Eugenio papa et
abbate ſuo ſancto Bern̄. cogeretur ad recipiendum: ipſe
p̄ſtratus ad pedes abbatis et clerico:ū qui eum elegerāt
in modū crucis ait: Monachus fugitiu⁹ ſi me eijcis eſſe
potero: epiſcopus vero nūq̄. Poſtmodū aūt laborāti in
extremis/quidā monachus ei charus ait. Chare mi quia
corpore ſeparamur: rogo te vt ſi potes ſalua voluntate
dei: ſtatū tuū mihi poſt mortem reueles. Cui orāti poſt
mortem eius coram altari apparuit Gaufridus in viſio
ne dicēs: Ecce adſum gaufridus frater tuus. Cui ille. cha
re mi quomodo eſt tibi? Cui ille. Bene. Sed reuelatū eſt
mihi a ſancta trinitate/ q̄ ſi fuiſſeʒ de numero epiſcopoꝝ:
fuiſſem de numero reproborū. Nō propterea dicendū eſt
q̄ omnes damnent̃ epiſcopi: q: multi ſancti fuerūt ⁊ erūt
xl. diſt. ante oia. ij. q. vij nō omnes. Adde hic quod ſcripſi.
ſ. prima pte in ar. lxij. ꝟ. habet ⁊ cupido glorie. ⁊. ſ. in. x. ar.
in. §. poſtq̄. prope fi. et. ſ. in. §. expeditis. in ar. lxxiiij. in. §.
tertia. ¶ Spiritus cupiditatis egrediēs de ore beſtie. i.
mundi/qui amatores ſuos deuorat. quia inimicos dei cō
ſtituit. Iaco. iiij. xxiiij. q. iiij. §. et his. dicit ad cor hominis:
Acquire vt des filijs et pauperibus. quia redemptio ani
me viri diuitie ſue. Prouerb. xiiij. ſʒ dñs. Hiere. xxiij. Pro
phetauit in noie meo mendacium. i. ſub pretextu pietatis
dicentes: ſomniaui ſomniaui: q: temporalia mendacia et
quaſi ſomnia ſunt. Eccli. xxxiiij. Multos errare fecerunt
ſomnia: et exciderūt ſperātes in illis. Quia dicit̃ Luc. xij.
Stulte hac nocte animā tuam repetent a te: que autē pa
raſti cui⁹ erūt? ¶ I Spūs voluptatis egrediēs a pſeu
do p̄pheta ſcʒ carne q̄ nobis quotidie neceſſitates ſuas
pronuntiat dicēs: Rationabile ſit obſequiū tuum. Rom̄.
xij. Et nemo vnq̄ carnem ſuam odio habuit. xiij. q. ij. non
exiſtimem⁹. Eſa. lviij. ibi. Carnem tuā ne deſpexeris. ex̄pſ
ſum ad Ephe. v. Comede ⁊ bibe ⁊ epulare. Iſte eſt ſocer
leuite: de quo dicit̃ Iudic. xix. q̄ vir ſecutus eſt vxorē ſuāʒ
ſcʒ carnalē concupiſcētiā cōtra illud Eccli. xviij. Poſt con
cupiſcētias tuas non eas. ⁊. ſ. Si p̄ſtes aie tue cōcupiſcen
tias ei⁹: faciet te in gaudiū inimicis tuis. q: in labijs ſuis
indulcat inimicus: ⁊ in corde ſuo inſidiat̃. Eccli. xij. vt ſub
uertat te in foueam. q: ſicut ait Grego. ſuper illud Gen̄.
xxxiiij. triſtē blanditijs deliniunt. Quādoq̧ facit attende
re alio:ū grauiora peccata: vt vel nullum vel paruum ap
pareat ei peccatum ſuum: et inde venit temeraria peccā
di audacia. Qñq̧ facit attendere penitētie acerbitatē: et
inde orit̃ diffidentia. Aliqñ facit cogitare de multitudine
miſericordie dei: ⁊ inde venit falſa ſpes venie. Aliqñ fa
cit cogitare iuuētutē peccātis dicēs: poteris penitere in ſe
nectute. ⁊ inde exit ſtulta ſecuritas. Sed falſus p̄pheta
eſt: q: hō eſt ſpūs vadēs ⁊ nō rediens. pſ̄. lxxvij. q: poſtq̄
ſpōte cadit: nullo mō poteſt reſurgere niſi gr̄a releuet̃. ſed
pondere ſuo de peccato in pctm̄ demergit̃ vſq̧ in abyſſuʒ
ſine fundo. i. in p̄fundū peccatoꝝ ſine eſtimatione niſi mi
ſericordia dei retineat̃. ideo pctm̄ cōparat̃ puteo ſine fun
do. Iob. xxxvj. Saluabit te de ore anguſto latiſſime: et nō
habētiʒ fundamētū ſubter ſe. pſ̄. lxviij. Neq̧ abſorbeat me
p̄fundū: neq̧ vrgeat ſup̄ me puteus os ſuū. qd̄ Aug⁹. exponēs ait:
Puteus eſt profunditas humane iniq̄tatis: in quā ſi ceci
deris: non claudet ſup̄ te puteus os ſuū: ſi tu non claudis
os tuum. de pe. diſt. j. §. ex his itaq̧. ad fi. ꝟ. hinc chriſtus.
¶ Samech. Plauſerūt ⁊c. pr̄es cōdolētes ſup̄ manibus
oēs trāſeuntes p̄ viā: ſibilauerunt et mouerunt. cōpatien
tes affectu. capita ſua mentem. ex̄ de ſacra vnc. c. j. ꝟ. per
caput ſuū. ſup̄ filiam hierlm̄ eccleſiā vel aiam que tā ſubi
to de tanta gloria corruit. Heccine eſt vrbs. Eſaie. xxvj.
Urbs fortitudinis noſtre ſion. pſ̄. lxxxvj. Glorioſa dicta
ſunt de te ciui. dei. dicentes perfecti decoris. Pulchra ex

decora filia hierl'm. Can̄.vj. Eccleſia i p̄ncipio ⁊ nūc in ſan
ctis decora virtutib⁹ eccl'ia ſcā. de tali pulchritudine de
pe.di.ij.§.romanos.c.p̄nceps.⁊.c.illa anima. Canti.j. Ec
ce tu pulchra ⁊c. et.c.ij. ibi: Formoſa mea. ⁊ ibi: Specioſa
mea. ⁊ ibi. Et facies tua decora. ⁊ Cāti.iiij.in p̄nci. Q̄ pul
chra es amica mea. ⁊ ibi. Q̄ pulchre ſunt mām̄e tue. ⁊ ibi:
Pulchriora ſunt vbera tua vino. et Canti.vj. Pulchra es
amica mea ſuauis ⁊ decora ſicut hieru'. ⁊ ibi: Pulchra vt
luna. et. Cāti.vij. Q̄ pulchri ſunt greſſus tui ⁊c. et ibi. Q̄
pulchra es et q̄ decora chariſſima in delitijs. q̄ oia de pul
chritudine virtuali eccl'ie allegorice intelligunt. Gaudiū
vniuerſe eccleſie terre. gaudiū iſtud eſt in ſpū ſancto. ad
Rom.xiiij. ibi. Gaudiū in ſpū ſancto. quū ſunt mēbra ec
cleſie virtuoſa. Eſa.lxj. Gaudens de collatis.i. virtutib⁹.
gaudebo de bonis opibus. ⁊ exultabit anima mea in deo
meo. quia gaudiū hoc ſpūale eſt: non carnale. Unde autē
gaudeat oſtēdit Iſid. quū ait: q: induit me veſtimētis ſa
lutis, quantū ad grām intus ornantē aiam ⁊ decorantē. ⁊
indumento iuſtitie circūdedit me, quātū ad bonā opatio
nē exterius munientē ⁊ cōponentē. vn̄ Prouerb.vlt. For
titudo et decor indumentū eius. ¶ Iterū plauſerunt ⁊c.
Paſcaſius hiſtorice allegorice ⁊ moraliter. aliqui ſup ſy
nagogā vel eccleſiā vel aiam hoc interpretātes, plaudē
tes manib⁹ inimicos eſſe dixerūt et irriſione ſcʒ ⁊ gaudio
inſultātes. Sed nos ecōtrario dicim⁹ ſctōs patres ⁊ ami
cos zelo charitatis affectos. hi quū eccleſiam vel aiam p̄
iectā in peccatis eſſe cognoſcūt: p̄mo plaudūt manus ad
inuicē: ſicut facere cōſueuerūt dolētes. plaudūt manibus
non ridentis: ſed dolētis affectu: q: de tanto culmine ſan
ctitatis ſicut fuit in p̄ncipio, et per lōga tēpora eccleſia vel
anima, plapſa ad tantā puenit fidei diminute et virtutū
ruinā. Hi patres vere tranſeūtes ſunt per viā: ſicut dictū
eſt ſupra in p̄mo.c. ibi. O vos oēs q̄ tranſitis per viā. nō ho
ſtes eccleſie: qui viam pacis nō cognouerūt: vt ait. pſ̄.xiij.
ſed aberrātes ⁊ tumultuātes ad ima corruūt ⁊ errāt. vn̄
et errare fecit eos in inuio ⁊ non in via. pſ̄.cvj. Sibilaue
rūt et mouerūt capita ſua. Solet motus capitis vel ma
nuū et ſibilus diuerſos ſignificare affectus dolētis: ſicut
et plaudentis. vnde ſequit̄: Hec cine ⁊c. non hoſtes eccle
ſie putant eā eſſe pfecti decoris aut gau. vniuerſe ter. ſed
ſoli ſancti ⁊ amici: qui quanto glorioſiorē et pulchriorē ſi
de ⁊ morib⁹ videbāt: tāto admirātur et lugent: quū in ma
nibus hoſtiū viſibiliū paganorū ⁊ ſchiſmaticorū ⁊ inuiſi
biliū ſcʒ demonū, deiectā in peccatis ⁊ diminutā in pplis
fidelibus vidēt. ſed q: gemitū ſanctorū ſup eā ppheta et
ipſe gemēs exhibuit: inimicoꝝ gaudiū ⁊ inſultationē ſub
ijcit dicēs: Apuerūt ſup te os ſuū ⁊c. ¶ Avn. Aperuerūt.
accuſantes. pſ̄.cviij. Deꝰ laudē meā ne tacueris. q: os pec.
et os do. ſup me aptū eſt. ſup te os ſuū oēs inimici tui here
tici, ſchiſmatici, demones ſibilauerūt quaſi ſerpentes. et
fremuerunt quaſi leo deuorare cupiens. iij.q.j. nulli. denti
bus ſuis. pſ̄.lvj. filij hoīm dētes eorum arma ⁊ ſagitte. de
pe.di.j. periculoſe. ⁊ dixerūt: deuorabim⁹ eā. q: ablato dei
auxilio, eccleſiā deuorare poſſumus in ſanguine pctōꝝ cō
culcatā. ¶ Aperuerūt ⁊c. Paſcaſius. hoc quoqꝫ hiſtorice.
allegori. et moraliter exponimus: q: parū differt. ppheta
affiaſ̄. vel q: amici gemunt p eccleſia vel anima. vel quia
inimici inſultāt ſi qua proſternitur vnde aperuerunt ⁊c.
Inimici os aperiūt. ſicut etiā dicit pſ̄.xxj. Aperuerūt ſup
me os ſuum ⁊c. quū q̄d accuſent inueniūt: aliter tenēt os
clauſum ↄtra eccleſiā deiectā vel delinquētē. vel animam
pctōꝝ ſanguine cōculcatā. Quotidie venant̄ q̄d accuſan
do obijciāt. Unde de quodā legit̄, q̄ ſic allegabat diabo
lus ↄtra eū. volui ipm incitare ad gulā: ſed ipſe anticipa
bat meā cautelā. Uolui inflāmare ad luxuriā: ſed ipſe p̄ue
niebat ſuggeſtionē. Uolui fallere p auaritiā: ſed ipſe erat
ipſa auaritia. Unde q̄d dicit̄ Luce.xix. Circūdabūt te. mo
raliter. tūc demones circūdant aiam, q̄n eductā de corpe
ad ſocietatem ſue damnationis trahūt. cīqꝫ oia mala que
geſſit replicant. Unde et quomodo aperiant os ſuū con
tra nos in die iudicij accuſando, ait Aug. ſic dicēs. Preſto
tunc erit diabolus recitās verba pfeſſionis: et obijciēs no
bis omnia quecūqꝫ fecerimus: et in quo loco: et in qua ho
ra peccauimus. ⁊ quid boni tūc facere debuimus. Dictu
rus nāqꝫ eſt ille aduerſarius. Equiſſime iudex iudica iſtū
meū eſſe ob culpā: qui tuus noluit eſſe per gratiā. tuus p
naturā: meus per miſeriam. tuus ob paſſionem: meus ob
ſuaſionē ⁊c. Heu heu poterit ne talis aperire os qui talis
inueniret̄: vt iuſte cū diabolo deputetur: nō: quia obmute
ſcet. Mat.xxij. Felix ſi cui obijciūtur culpe: laudes e regio
ne ad iſtūt que culpas repellūt. vnde. pſ̄.cviij. deus lau
dē meā ⁊c. ſequit̄ q: os peccatoris ⁊ os do. ſuper me ap
tum eſt. Sibilauerūt vt ſerpētes. fremuerūt dentib⁹ ſuis
vt leones ad deuorandū rugiētes. Sicut em̄ boni chari
tate cōpuncti, ſtupore permoti ſibilant: ⁊ caput agitāt: ita
irridētes quū quelibet corruentem viderint: ſibilant: fre
mūt ſubſannant et derident. vn̄ Aug⁹. in. pſ̄.xxxiiij. Quū
fuiſſet miſerendū irrident impij: vnde dolent pij. v.q.v.§.
ſed aliud. vnde ſequitur. Iſta eſt dies quam expectaba
mus: inuenimus ⁊ vidimus. illam diem que eſt dies ire ca
lamitatis et miſerie. Sopho.j. Semper hoſtes expectant
qua liceat eis vel cuiuſcūqꝫ animā: vel totā eccleſiā deuo
rare. ſed hoc non poteſt fieri: niſi peccatis exigentibus: et
in parte eccleſie non in tota. q: ſemper ſunt ſancti in eccle
ſia: in quibus ipſa dicit̄ eſſe ſine macula et ſine ruga. xxj.
diſt. cū̄uis. vbi de hoc. ⁊ de con. diſt. iiij. q̄ris a me. ꝟ. offeri
tur. ibi: Tota ergo hec ſancta mater eccleſia: que in ſctis
ſuis eſt ⁊c. Et iuſto iudicio dei permiſſum fuerit. ſicut ⁊ ter
rene hierl'm accidit. ad hoc. lvj. di. ſi gens. vnde addit. fe
cit dn̄s ⁊c. ¶ Phe. Fecit dominus. tandē que cogitauit.
diu expectauit tribuens ſpacium penitendi et expectat.
Rom.ix. Suſtinuit in multa patiētia vaſa ire apta in inte
ritu. Rom.ij. Ignoras q̄m benignitas dei ad penitentiā
te adducit: et Sap.xj. diſſimulans peccata hominū pp̄ter
penitētiam. Bern. Propter hoc diſſimulat: vt cōmendet
patientiam ſuam: vt impleat electionē ſuam: vt cōfirmet
charitatem ſuam. Cōpleuit opere ſermonem ſuum nō ho
minis: quē p̄ceperat eterna preſcientia: vel lōge ante per
prophetam. ad Heb.j. in prin. A diebus antiquis. Deſtru
xit ne habeat ſemper voluntatem peccandi. de pe. diſt.j.
voluiſſent. ſub.§. quod aūt. Non pepercit. quia non fuit
emendatum delictū. de pe. diſt.j. nouit deus. ſub.§. ex his
omnibus. ⁊.c. vide benignū. vnde Aug⁹. ſuper. pſ̄.lxxxiij.
q.d. deus: parcamus huic quia iam non parcit ſibi. igno
ſcamus quia agnoſcit. de pe. diſt.j. quis aliquando. ſub.§.
quecūqꝫ. Non pepercit. gloſ. quia tu tibi parcere noluiſti.
Sed niſi dominus edifi. do. in va. labo. qui edificāt eam.
pſ̄.cxxvj. Et letificauit ſuper te inimicum: ideſt letificari
permiſit propter peccata. Et exaltauit: id eſt exaltari per
miſit. Cornu. potentiam. hoſtiū tuorum. viſibilium ⁊ inui
ſibilium. ¶ Iterum fecit ⁊c. Sicut inimici corporei cōtra
hieruſalem hic fecerunt: ſic ſpirituales nequitie et mini
ſtri antiqui hoſtis contra eccleſiā faciūt quādo deo iuſte
inimicos flagellante: ſibi traditam penis et doloribus af
fligunt. hoc tamen de his dicitur, qui intra eccleſiam eſſe
videbantur: non de iſta de qua dicitur Mat.xvj. ⁊. xix. di.
ita dominus. Et por.: ideſt vitia et hereſes, inferi nō pre
ualebūt aduerſus eam. quod ibi exponitur. Et dixi ſupra
in prima parte iſtius operis in. lv. ar.§. ad oſtendendum.
ꝟ. item hilarius. cum. ꝟ. ſe. Sed de quibuſdam dicitur. A
nobis exierunt: ſed ex nobis non erant. j. Ioan.ij. de pe.
diſt.iiij. ſi ex bono. Cornu hoſtium exaltatur quum eccle
ſia infirmatur. Habēt etiam carnales intra eccleſiam hic
diem ſuam que trāſitorijs fruitur bonis: ſed eterna reſtat
damnatio in die aliena: in qua p iniq̄tatib⁹ ſuis cruciabit̄
quiſqꝫ penis eternis. tunc que ad pacem ſunt in amaritu
dine erunt. hec ſunt abſcondita nūc ab oculis pctōꝝ ſalā
natorū: vt dicit dn̄s Luc.xix. Facit ergo ſubito dn̄s, q̄ diu
expectās deliberauit: i iuſtitie ſeueritate vt deſtruat pctō
rē et tradat hoſtibus diripiendū; a quorū iugo ſe eruere

Digitized by Google

maꝫ meā vacantē et errantē. facti ſunt filij mei pditi. Ad li
terā ppter pcām in guerris ⁊ inter ſe ⁊ in corpore ⁊ in ani
ma frequēter vel opera mala. de quib⁹ filijs Mat. xviij.
ibi: Juſſit eū dñs ve. ⁊ vxo. eius ⁊ filios: qm̄ cōualuit ini-
micus diabolus. Mat. xiij. Inimicus homo fecit. ¶ Itē
torcular ⁊c. Quiſquis doctorū ſibi eccleſiā cōmiſſam ani-
mus conuerti viderit: de fonte amoris hauriat: vn̄ lachry
mas pducat donec cōſolatorē ⁊ cōuertentē paraclerū re
ducat. alioquin inualeſcēte inimico fiūt filij eius pditi: q2
ſꝫ nōdū ablactati: nōdū in virū pfectū ſunt pducti: ſꝫ p-
gnātes ſunt. Mat. xxiiij. ¶ Uel torcular ſm̄ Paſcaſium
vltionem ſignificat ⁊ peccatorꝫ ſupplicia. Eſa. lxiij. Torcular
calcaui ſolus. illud ſcꝫ quo malis ſupplicia. bonis premia
calcant̄. hoc ſolus dñs calcauit: q2 nullum adiutorū ha-
buit. neq̄ eñ angelus: neq̄ archāgelus corpus humanū
aſſumpſit: vt p nobis moriēs aduerſarij nr̄i fortitudinē
calcaret atq̄ cōtereret. Hoc torcular calcauit dñs in paſ-
ſione ſua virgini filie iuda eccleſie ⁊ ſynagoge: vt credēti
bus pmia: ⁊ incredulis ⁊ crucifigentib⁹ ppetue captiuita
tis ⁊ eterne dānatiōis effunderet ſupplicia. ¶ Torcular
etiam dominus calcat quādo eccleſie ſterili et abſq̄ ope-
ribus vacue et ocioſe penam ⁊ tribulationem infligit. vn̄
ſequit̄: Idcirco ego plo. q2 ſentit ſe amiſiſſe cōſolatorem:
⁊ impenitentē ruere: vbi erit flet⁹ ⁊ ſtridor dentiū. Mat.
viij. ⁊ xiij. xxij. ⁊ xxv. Et Luc. xiij. vbi ingens aīe fletus de-
ſcribit̄: vt ſibi ſciat poſt mūdi hui⁹ vanā leticiā/oēm cōſo-
lationē defuturā vbi filij perdent̄: quia fructus malorum
diſſipabitur: ſolus inualeſcit inimicus. ¶ Phe interpreta-
tur os. dum ſion. i. eccleſia manus ſuas expādit inter an-
guſtias. ſignificat ꝙ ore non valet exprimere qđ patitur
in corde dum ſit ſine cōſolatore. ¶ Expandit ſion man⁹
ſuas/eccleſia quaſi pturiēs: vt qđ nō valet ore: ſignificet
manuū extēſione. ſicut moyſes manus extendēs ad deū.
Exo. xvij. xxxvj. di. ſiquis. ⁊ nō eſt q̄ cōſoletur eā. pſ. lxxvj.
Renuit cōſolari aīa mea. amiſſo vero cōſolatore. Māda
uit dñs iuſte diſſipādo aduerſum iacob in circuitu ei⁹. ec-
cleſiā ſolo nomine gloriantē. ⁊ demones nō ſupplātantē
hoſtes ei⁹ demones. facta eſt hieruſalem eccl̄ia quaſi pol
luta menſtruis in membris vana gloria: dum nobis attri
buimus bona ex ipſa vanitate: ſicut menſtruis quicquid
tāgimus/polluim⁹: ⁊ ſicut abominabilis eſt mulier dum
meſtrua patit̄: ſic hodie magna pars chriſtianorum alijs
gētib⁹. ¶ Itē quotiēs eccleſia hereticorū vel ſchiſmatico
rū vel falſorū chriſtianorū publicorū vallat̄ exercitu: do-
minus aduerſus iacob/eccleſiam ſcilicet que debet vitia
ſupplantare cōtra eā inſtaurat inimicorū exercitus: q2 ſpi
ritū ſanctū cōſolatorem amiſit ⁊ doctorē ſine quo nullus
ad fidē erudit̄. nullus a vitijs releuat̄. ideo expandit ma
nus ſuas in pſſuras ⁊ dolores. nec eſt ei vlla vox doloris
digna. qua poſſit hoſtiū dogmata vincere ⁊ ſua defende-
re. vn̄ ſepe ſit polluta feditate carnaliū operū et ſangui-
ne carnaliū deſideriorꝫ inter hoſtes. quib⁹ interius ⁊ exte
rius impugnat̄. Unde ve pgnantibus ⁊ nutriētib⁹ in illa
die. Mat. xxiiij. pgnantes dicunt̄ anime que cōcipiūt bo
nū ppoſitū: ſed non ponūt in opere nutrientes: q adhuc
opus impfectū habēt: tales in magnis tētationib⁹ deſi-
ciūt. ¶ Itē expandit ⁊c. eccleſia q̄ eſt ſpeculū dei ī terris
et vitiorū ſupplātatrix: quā ppter iniquitatē traditur in
mēbris ſpūalibus nequicijs fruſtra querit cōſolatorē ex-
tra quā careat eo intra. Merito ergo mandauit dñs ad-
uerſus iacob eccleſia quondā vitia ſupplantantē: nunc
exteri⁹ gloriantem. vnde in circuitu ſpūales hoſtes obſi
dent eam: ne poſſit effugere. que ſepe ſe vallatam vidēs
expandit man⁹ ſuas inter anguſtias cogitationū. nec eñ
eſt ei vox oris: nec vlla excuſatio ſermonis: q2 mēſtruis in
mēbris polluta. i. cruētis opibus maculata: a quib⁹ nūꝙ
ſine cōſolatore paracleto liberabit̄: quā etiā ppheta te-
ſtat̄/ꝙ oēs iuſtitie noſtre/ſic ſunt corā eo/ſicut pann⁹ mē-
ſtruate. Eſa. lxiiij. ¶ Sade iuſtitia interpretatur. ſignifi-
cat q2 iuſtitie dei iuſte: qđ bene his verbis oſtēditur. Iu-
ſtus eſt dñs quaſi iuſta ſententia ore dñi cōtra me plata. iu
ſtus dñs in omnib⁹ vijs ſuis. pſ. cxliiij. Quia os eius ver
bum patris. Canti. j. Oſculetur me oſculo oris ſui. i. filij
verbi incarnati. ſic exponit ibi Bern. vel predicatores.
Hiere. xv. Si ſeparaueris precioſum a vili: quaſi os meū
eris. vel prophetas. Hiere. j. Ecce dedi verba mea in ore
tuo. vel preſentiā. Ad iracundiā puocat eccleſia peccādo
in mēbris. Audite obſecro aure cordis: quod eſt intellige
re. Mat. xv. Audite ⁊ intelligite vniuerſi populi dolorē
meū: nō trāſeūtes per viā vt ſupra. ⁊ videte diligēter cō
ſiderate. pſ. xliiij. Audi filia ⁊ vide. virgines mee ⁊ iuue-
nes mei. virgines eñ nec alium ledere: nec ſe defendere
poſſunt. virgines caſte intentiones. abierūt in captiuita
tem. ſenſuū exteriorū cū quib⁹ cibū recipit beſtiarum. ſm̄
Iſaac. qui aīam captiuat ſub iugo ſuo. Luc. xiiij. ibi: Iu-
ga boum emi q̄nq̄. qđ exponit̄ de curioſitate. v. ſenſuum.
Iuſtus eſt dñs ⁊c. eccleſia que ſuperius oris iudiciū ptu
lit. que os dñi in ſcripturis ſanctis. ad iracūdiā puocauit
dicitur confiteri. iuſtus eſt dñs. nihil eñ ſine cauſa fit ſup
terram. et in magna dei republica nihil ſine prouidentia
dei fit. xxvj. q. v. nec mirū. vltra colū. ꝟ. nec ideo quiſq̄. q2
os eius. non ꝙ humana mēbra habeat deus: ſicut dicūt
heretici antropomorphite. xxiiij. q. iij. quidā. ꝟ. antropo-
morphite. Sed ſicut tropice adſcribunt̄ ei humani affe-
ctus: ita ⁊ membra. Per os verbum de ore patris pgeni-
tū ſignificat̄. Canti. j. Oſculet̄ me oſculo oris ſui. ac ſi di-
cat. flagitijs meis iuſtū iudiciū puocaui natura clemētē.
de pe. di. j. c. q2 diuinitatis natura clemens eſt. cōpuli cō-
tra me duram ferre ſententiā. Audite ergo vni. ppli ⁊c. ca-
lamitatē ſuā duplicem penſat ⁊ ineffabilem. vnde ad cō-
dolendū inuitat vt multorum compaſſione impietas le-
uior fiat. et vt eorū ſit vna paſſio. ij. Cor. xj. Quis infirma
tur et ego non infirmor? Rom. xij. Gaudere cum gaudē-
tibus: flere cum flētibus. quorū eſt vna nature conditio.
talis quippe eſt nature affectus vt dolores nr̄i ⁊ gaudij
cōſortes gratem⁹: quorū participatione facili⁹ feram⁹. vn̄
Luc. xv. Cōgratulamini mihi quia inueni ouem ⁊c. virgi
nes de quibus dicit̄. ij. ad Cor. xj. ⁊. xxvij. q. j. nuptiarū. ſꝫ
iſte fatue de quib⁹ Mat. xxv. ⁊. xxxij. q. v. ſi paulus. iuue-
nes quos in fonte baptiſmi regenerat mater eccleſia. de
con. di. iiij. mater eccl̄ia. tales bone virgines/et iuuenes
laudāt dñm. pſ. cxlviij. iuuenes ⁊ virgines ⁊c. ſed muta-
ti in malum vrunt̄ igne maxime luxurie. vn̄ pſ. lxxvij. Iu-
uenes eorū comedit ignis. et virgi. eorū nō ſunt lamē. ⁊c.
Hi cū aut heretica prauitate corrūpunt̄: aut vitijs cōſtu-
prant̄: non loco: ſꝫ mēte in babylonem. i. in cōfuſionē ca-
ptiuātur. qui eñ adheret meretrici: vnū corpus efficit̄ cū
ea. j. ad Cor. vj. de talibus virginib⁹ cadentib⁹/Amos. v.
virgo iſrl̄ cecidit. ⁊ Amos. viij. ⁊ virgines bone deficient.
iſte ſunt ſine oleo. Mat. xxv. Eſa. xlvij. deſcende ⁊ ſede in
in terra/virgo filia babylonis. de his oib⁹. xxxij. q. v. ſi pau
lus. de ſtatu virginū ſcripſi in fine iſtius opis. de iuueni-
bus diſſolutis. Eſa. xl. iuuenes ī infirmitate ſua cadēt ⁊c.
¶ Coph vocatio interpretat̄. vn̄ cōtinuo ſubiungit. Uo-
caui amicos meos hereticos q̄ fraudulēter incedūt. Hie
re. ix. vel affectus animi. ⁊ ipſi deceperūt me. Eccl̄ia ſepe
amicos vocat quos in fide ſocios putat: ſꝫ ipſi decipiunt
qui fidē corrūpunt: aut intus latēdo: aut in apertam he-
reſim prorumpendo. mali quoq̄ catholici in poteſtatib⁹
maxime cōſtituti: in quib⁹ eccleſia ſepe confidit quaſi ami
ci ſepe decipiūt eam. tales inimici ſunt. v. q. v. non omnis
xxij. di. ſi inimicus. quodq̄ peius eſt: tūc crudelius ſeuiūt
quā ſacerdotes ⁊ ſenes fame verbi dei cōſumpti ſunt: qui
ſequētes lucra carnalis vite: magis querūt cibum aīalis
vite ꝙ celeſtem. de ſalomonis ferculo. Canti. iij. vel euan
gelico prādio. Mat. xxij. vel ſapiētie cōuiuio. Prouer. ix.
ad quod oīm vocatio in Coph lr̄a deſignat̄. ſacerdotes
mei. regale. j. Pet. ij. Uos eſtis genus electum regale ſa-
cerdotium. ex̄ de elec. fundamenta. §. j. li. vj. Senes mei
maturitas cōſilij. lxxxiiij. di. porro. Canities hominū prus

Digitized by Google

dentia eſt. Sapientie.iiij.⁊ p̄c.c.porro in vrbe.in eccleſia
conſumpti ſunt:quia intra eccleſiam ſacerdotes nomē do
mini deſpiciunt.et quantum ad ſe panem pollutum offe
rūt:qui ad altare indigne accedūt quicꝫ dato munere ſa
cerdotiū pſumunt. Malach.i.c.xlix.di.ſacerdotes.cū.§.
ſe.Et omiſſis euangelijs ⁊ pphetijs comedias legunt et
amatoria bucolicorū verſuū verba cantant.xxxvij.di.ſa-
cerdotes. Pertinētia ad ſua officia ignorāt ⁊ negligunt.
xxviij.q̄ ipis. Pauci hodie boni.xl.di.multi.de altari for-
nicant.xliiij.di.§.i.Labia eorū nō cuſtodiūt ſciam.xxxvi.
di.§.ecce.xliij.di.ſit rector. Cōuiuijs vacant contra illud
xliiij.di.nō oportet.⁊.c.quando.que eſt palea.⁊.c. non li-
ceat.Turba eos cōtēptibiles facit.xcij.di.legimus.ꝟ.ſꝫ
dicis. Impie agūt cū maculis celebrantes.i.q.i.ſacerdo-
tes. Pro mercede rn̄dent:⁊ ſacramēta vendūt.i.q.i.iudi
ces.⁊.c.nullus ep̄us.Sua peccata non ſanāt:⁊ aliorum
diluunt.iij q.vij.ſacerdos.de pe.di.vi.qui vult. De eccle-
ſijs ad alias eccleſias migrant.vij.q.i.eos ſacerdotes.
Non libere pnuntiant veritatem:ideo pditores.xi.q.iij.
nolite. Defraudant eccleſias.xij.q.iiij.c.i.Auaritie inani
būt.ex̄ de deci.c.i.In hoc etiā patentiſſimū eſt crimen ſa-
cerdotū ⁊ vltra modū deteſtabile ſm Aug. qui nō prius
ſe iudicāt ⁊ alios alligāt. de pe.di.vi.c.i.ꝟ.in hoc.¶ Ta-
les etiam ſacerdotes ſunt nūc qui omnē iuſtitiā pplo mā
dant:et ipſi nec modicā ſeruant ſm Chryſo. Mat.xxiij.
xxvi.q.vij.alligant. pcipue ipſi ſcindūt eccleſiā ⁊ de domo
dn̄i pplos ſeducūt:⁊ vbicꝫ ponūt ſcandula ſm Hierony.
xxiiij.q.iij.trāſferūt. Difficile penitēt ⁊ cōuertunt.i.Reg.
ij.ſi ſacerdos peccauerit:qs orabit p eo? de pe.di.i.§.qđ
autē.ꝟ.ſi ſacerdos.⁊.c.quis aliqn̄.ante.§.his authorita-
tibꝰ.⁊ ppter hoc dicit cōſumpti ſunt in aia ⁊ corpore. vn̄
in Canti.moyſi/Audite:Deut.xxxij.Cōſumenť fame: et
deuorabūt eos aues.i.demones morſu amariſſimo. Se-
quit.q: queſierūt cibum/ſibi lucra terrena vel vana deſi
deria.vt refocillarēt.q: peccatū nūꝙ̄ ſatiat.ſupra dixi in
lr̄a Caph.animas ſuas.i.aialitatē.dixi.ſ.in iſto.c.Senes
etiam mali.de quibus.ij.q.vij.paulus.⁊ dixi.ſ.in expoſi-
tione Hiere.¶ Item ꝙ̄plurimi in eccleſia dulces carnis
affectus vocāt amicos:ſed ipſi eos decipiūt.Et q: in eis
regale perit ſacerdotiū:⁊ ſenium maturitatis vanis ille-
cti deſiderijs laborāt ad refocillandā ꝯcupiſcētiā carnis:
ſed egyptus vane auxiliať.Eſa.xxxvi.xxiij.q.iij.§.i.q: mū
dus tranſit ⁊ ꝯcupiſcētia eius.i.Ioan.ij.que eſt baculus
arundineꝰ:qui ſuperinnitētis pforat manū.Eſa.xxxvi.vt
pre.§.i.¶ Res capitis interpretaſ.i.mentis.ex̄ de ſacra
vnc.c.i.§.q: vero.ꝟ.in vertice.Vide dn̄e qm̄ tribulor. vox
eccleſie.cōturbatio em̄ ventris:vel ſubuerſio cordis/eſt
gemitus mentis que in capite deſignatur.iure ergo ꝯtur
batio capitis dicitur/dū eccleſia ſuorū caſibus amaritu-
dine repleť.que dolorem ⁊ tribulationē ſuā quotidie de
mētiſſimo exponit iudici.Eccleſia em̄ varijs doloribꝰ ve-
xata/ventrē.i.mentē turbatā gemit.mēs em̄ deſignaſ in
capite vt dictū eſt.vn̄ Hiere.iiij. Ventrē meū doleo.ven.
me.doleo.⁊ exponēs adiunxit:ſenſus cordis mei turbati
ſunt.Sicut em̄ in ventre cibi cōcipiuntur ⁊ ples:ſic in mē
te cogitatiōes.Eccleſia em̄ tētationibꝰ fatigata intus et
extra/auxiam ſe demōſtrat foris pſecutionibus:intus do
loribus. foris em̄ flagellis atterimur.intus carnis ſugge
ſtionibus fatigamur.vnde addit:foris interficit gladiꝰ:
et domi mors ſimilis eſt. ꝯturbatus eſt venter meus. pſ̄.
xxx. ꝯturbatus eſt in ira.Rom̄.xi.xi.q.iij.illa.oculus meꝰ/
aia mea/⁊ vēter meus. Subuerſum ē cor meū in memet-
ipſa:qm̄ amaritudine plena ſum.ſubuerſum eſt cor meū:
q: ſcꝫ ſuper cor ſuū non poſuit dei ſignaculum. vn̄ Canti.
viij. Pone me vt ſignaculū ſup cor tuū.ſi em̄ eccl̄ia ſigna
ta eſſet ſemp hoſtis eā nō pcuteret. Ezech.ix.ibi. Signa
thau ⁊c.et ſequiť ibi:Oēm aūt ſuper quē videritis thau:
ne occidatis.Feritur ergo eccleſia foris gladio pſecutorꝫ:
intus doctrina hereticorum.aut improbitate morum que
felle amariora ſunt. vnde ſequitur. Foris interficit gla-
dius perſecutorū exteriorū.Apoca.vi.Exiuit aliꝰ equus
rufus ⁊c.et ſequitur.Et datus eſt ei gladius magnus. p-
ſecutio magna.tartarorū et ſaracenorū contra eccleſiā.q̄
huculꝙ durat.vel quecūꝙ alia manifeſta tribulatio con
tra eccleſiā diabolo pcurante.vn̄ holofernes ait Achior
Iudith.v.Gladiꝰ militie mee trāſiet per latera tua. Ho-
lofernes interpretatur infirmans vitulū ſaginatum:⁊ ſi-
gnat diabolum perſequētē chriſtum in eccleſia ſua. Luc.
xv. Adducite vitulum ſaginatū ⁊ occidite.vel quēlibet
iuſtū de eccleſia.pſ̄.l. Imponēt ſuper altare tuū vitulos.
vnde Achior interpretaſ fratris mei lumen: et ſignificat
quēlibet chriſtianū lumine chriſti fratris noſtri illumina
tū.chriſtus frater eſt. Ioā.xx. Vade ad fratres meos. Et
domi.i.in mēte/mors tētationū et ſuggeſtionū cum con-
ſenſu.iſta eſt puella que domi mortua iacebat quam chri
ſtus reſuſcitat.Mat.ix.Mar.v.Luc.viij.de pe.di.i.§.nō
ergo.ibi:non ſunt.⁊.c. quē penitet.⁊. diſt.ij. ſicut tribus.
¶ Sin interpretaſ dentiū.i.predicatorꝫ.hic eſt fletus dē-
tiū:de quibꝰ Can̄.iiij. Dentes tui ſicut greges tonſarū.i.
Cor.iij.hi ſunt qui non lacte infantie indigent:ſꝫ mādu-
cant ſolidum panem.Heb.v.vn̄ Petro dicit Act.x.Occi
de ⁊ māduca. Predicatores aūt ſunt vt greges tōſarū:q̄
vetuſtate vitiorū ſpoliati fetibꝰ ſuis lac doctrine/⁊ indu-
menta virtutū.xliij.di.ſit rector. miniſtrāt. Audierūt ini-
mici eccleſie.q: ingemiſco ego.abſente ſponſo. Et nō eſt
qui cōſoleť me.fugato ſpū.oēs inimici mei demones/he
retici vel mali catholici/audierunt malū meū letati ſunt
afflictionē.Eſa.xlv.ibi:Creans malū.xxiij.q.iij.quidam.
ꝟ.colliciani.qm̄ tu feciſti.i.iuſto iudicio pmiſiſti. xxvij.q.
v.nec mirū.ꝟ.nec ideo.adduxiſti id eſt adduces diem iu-
dicij ꝯſolatiōis mee/non illorū:⁊ fient ſimiles mei capti
ui afflicti.¶ Audierūt inimici ſponſam eccleſiā ploran-
tē:que ſentit ſponſum abſentē.qui etſi ſemp adeſt p maie
ſtatem:patitur tn̄ ſpōſam tētationibus cōcuti. xij.q.i. fu-
turā.vt ſemp ſolicita ſit et timida ne corruptoris ſugge-
ſtionē ſuſcipiat.Iudic.ij. Non delebo gētes quas dimiſit
ioſue:vt in ipſis experiar iſrael. Nō eſt qui cōſoletur me.
q: vt dicitur in li.Sap̄.i.c. Spiritusſanctus diſcipline ef-
fugiet fictum.i.hypocritā qui fingit ſe diſciplinā habere:
quā nō habeat.qm̄ tu feciſti.vnde Eſa.xlv. Ego dn̄s fa-
ciēs pacem ⁊ creās malū.xxiij.q.iij.quidā. ꝟ. colliciani.i.
iuſto iudicio pmittens.xxvi. q.v.nec mirum.ꝟ.nec ideo.
Adduxiſti diem cōſolationis. Rhetoricorū more loquiť:
qui ſibi iudicē conciliant ⁊ aduerſarium incitant. ¶ Itē
audierūt q̄ videbanť amici eccleſie tribulate:q̄ debuerāt
cōpati ſcientes ſcelera membrorū eccleſie irrident quaſi
inimici.vnde Aug.in.pſ̄.xxxiiij. Si aliqn̄ pedes noſtri hu
mana infirmitate in aliqđ pctm̄ mouenť:inſurgūt lingue
iniquiſſimorū inimicorū:cū fuiſſet miſerendum.irrident
impij vn̄ dolent pij.v.q.v.§.ſed aliud.in fi.vnde.pſ̄.
Qui cuſtodiebant aiam meā:con.ſe.in vnū/dicen.deus
dereliquit eū.Sed habet eccleſia dētes virtutes diſcernē
tes inter pſpera ⁊ aduerſa:⁊ nouū conſolantē ſpm̄ requi
rere:et in miſericordia dei ſperare:⁊ poſt anguſtias peni
tētibus cōſolantē veniam dari:⁊ inſultantibus ſupplicia
retribui.¶ R Thau interpretaſ ſigna pluraliter:q: h̄
ſigno monſtraſ illud ad quod multa ſignificātia referū-
tur.vnde Ezechi.ix.Signa thau in frōtibus virorū gemē
tiū ⁊c.in hoc crux dn̄i ſignificaſ: ſicut ipſius figura T te-
ſtatur. Et ſicut apud grecos ω.vltima eſt:ita apud he-
breos thau.vnde dn̄s ait Apocal.i.Ego ſum alpha ⁊ o.
principium et finis.Hac cruce chriſtiani ſignantur ne ab
interfectoribꝰ interficianť.vn̄ Rabanus. Poſtea ſignaſ
baptizandus ſignaculo ſancte crucis tam in fronte ꝙ̄ in
corde:vt ab eo tempore apoſtata diabolus in vaſe ſuo pri-
ſtino ſue intertēptionis cognoſcens ſignaculū/iā ſibi de-
inceps illud ſciat eſſe alienum.vnde diabolus dixit. ſicut
narrat Gregor.in dialogo de quodam iudeo qui ſupra ſe
fecerat ſignum crucis.heu heu vas vacuum:ſed ſignatū:
vnde nec ei nocuit.hoc legiť ⁊ no.de cō.iiij.poſtea ſigna-

Digitized by Google

tur. Preterea thau/finis hebraicarū literarū: ſic crux chriſti que eſt finis legis ad iuſtitiā. Rom.x. Et quia oīa teſtamēti veteris ſigna dñice incarnationis ⁊ noſtre redēptionis ſunt ſacramēta: ideo thau virū interpretat̄ ſigna: vt per eadē ſigna/hoc vnū annūtietur in quo oīa referūtur ſigna iudicioꝝ dei. Saluant̄ aūt electi ꝑ gemitum ⁊ doloꝛem ſignati. ꝑdunt̄ impij indurati deſignati. Apoca.vi. ¶ Ingrediat̄ omne malū/qḋ videris neſcire/coram te. vox eccleſie. ⁊ vindemia eos futuris bonis/ſicut vindemiaſti me pſentib⁹ ꝑ eos/ꝓpter iniq̄tates meas. iuſte ſcȝ multi enim gemitus mei: q: multi exceſſus. ⁊ coꝛ meū merens. ¶ Ingrediat̄ omne malū ⁊c. q. d. quare non vindicas dñe ſanguinē nr̄m. pš. lxxviij. vindica dñe ſanguinē ſeruoꝝ tuoꝝ ⁊c. et Apocal. vi. Uſq̄ quo dñe ſcūs ⁊ verus nō iudicas et vindicas ſanguinē noſtrū ⁊c. Et vindemia eos. hoc in iudicio cōplebitur: qñ mali recipient qḋ merent̄: ſed impij auferunt tēpoꝛalia ⁊ in futuro amittēt eterna. Et ſicut ſanctos deo pmittente oppꝛeſſerunt: ita deo eos oppꝛimēte/ſuſtinebunt penas eternas. quod triſtis mens eccleſia conquerendo adiungit. multi enim gemi. mei: quia multa perditio filioꝝ impioꝝ eius: q: multi perdūtur: pauci ſaluantur. Mat. xxij. ij. q. j. multi. in fi. ⁊c.

¶ Articulus Quintus. Aleph.

Quomodo exclamatio

ꝓphete ꝑ eccleſia a ſponſo deuiāte admiratiōis et doloꝛis plena. Quomodo. q̄ſi non bene cōueniunt. obtexit ſubito caligine erroris peccati et ignoꝛantie. Eſt caligo bona de qua dicit̄ Exo. xix. Iam nunc veniam ad te in caligine nubis. et alibi. pš. xvij. ⁊ caligo ſub pedibus ei⁹. ſed ſion eccleſia nunc caligine turbinis peccatoꝝ et meroꝛis tegit̄: ⁊ piecta eſt ꝑ magna parte de celo cōtēplationis ⁊ celeſtis cōuerſationis. de altitudine gloꝛie virtutū. de tutela dei: q: diem dñi nō obſeruat quem vidit abꝛaam ⁊ gauiſus eſt. Gen. xviij. Ioan. viij. ⁊ impegit in die furoꝛis. ¶ Itē quō obtexit: myſtica ſion eccleſia caligine peccati ⁊ erroꝛis et ignoꝛātie tegitur: q̄ tantis munerib⁹ antea in eccleſia primitiua a ſuo ſpōſo ditabat̄. terrā inclytā iſrael. terrā pmiſſionis. terrā eccleſie peculiarē. terrā hereditatis eccleſie ſcilicet ſpecialiter acquiſitā et emptā ſanguine chriſti. Ad literā de celo piectā cōſpicimus: q: quaſi inhabitata eſt ⁊ deſerta. et ſiq̄ ſupſunt cultoꝛes: q̄ſi arabes et ſaraceni ſunt. Et hoc ideo: quia iā diu ipſa in mēbris purioꝛib⁹ actibus terrenis inheret: ⁊ eius vēter terre adheret. cui⁹ cōuerſatio in celis pꝛius erat: ſed abijcitur iuſto dei iudicio: ⁊ nō recoꝛdatur ſcabelli pedū ſuoꝝ. Quis eñ eccleſia fuerit habitatio pulcherrima dei miniſtrātib⁹ angelis et dei ꝓtectione honoꝛata multis miraculis: ⁊ diuinis ſolatijs educata: ⁊ adhuc ſit in ſanctis. de con. di. iiij. q̄ris. vltra mediū. tamen ſcabellum dicit̄ dei ꝓpter adoꝛationē in terra. pš. xcviij. ⁊ adoꝛate ſca. pe. eius: quoniā ſcm̄ eſt. Unde et moyſes videbat dñm iſrael: et ſub pedibus eius quaſi opus lapidis ſapphiri. ⁊ quaſi celū. Exo. xxiiij. ad mediū. quod ſerenū eſt. hoc ē celum. i. eccleſia de quo dicit̄. pš. xviij. Celi enarrāt gloꝛiā dei. In furoꝛe ſuo. š. c. ꝑ primo dixi. ⁊ š. iiij. c. in ar. j. ſuper verbo/cōpleuit dñs furoꝛē ſuū in vindicta. filiam ſion. quā tantū diligebat. pꝛoiecit de celo/de celeſti cōuerſatione. terram inclytam iſrl' bonā ꝑus que afferebat fructū euangelicū: ⁊ in ꝯtemplatione videbat deum ⁊ nō eſt recoꝛdatus ſca. pe. ſuoꝝ. q: deſertam eam patitur eſſe: que eſſe cōſue⁹ erat ſedes dei. ¶ Itē quō obtexit ⁊c. eccleſie lumen ſcientie ⁊ ſpeculum diuine cōtemplationis habuit: ⁊ nomen eius anteq̄ peccaret in mēbris in celo ſcriptum fuit. de pe. di. iiij. ſi ex bono. cum. §. ſe. Sed peccato detecto in terram ꝓſtituitur: ⁊ vitijs inquinat̄: et pedes dñi. i. veſtigia p̄ceptoꝝ eius dereliquit quū eſſet templū in quo habitaret de⁹ ⁊ deambularet. ij. Coꝛ. vi. Apocal. xxi. Ideo in die furoꝛis ſui ab hoſtibus conculcatur: nec dñs recoꝛdatur: quia in die dñi et in luce ſtare noluit: et tradidit eā in die furoꝛis ſui. Iob. iij. Pereat dies in qua natus ſum. ⁊ in qua homo de celo cecidit. et colles: ⁊ mēbra chꝛiſti fecit mēbra meretricis. j. ad Coꝛ. vi. i. babylonis. et ideo eius nō recoꝛdatur: ſȝ iniuriā ſuā vlciſcit̄. pš. xcviij. Et vlciſcēs in oīb⁹ adinuentionibus ſuis. ¶ Beth. Pꝛecipitauit. dñs qui ſolebat exaltare quia nō eſt conuerſa. Iohel. ij. de pe. di. j. cōuertimini nec pepercit grām ſubtrahēdo. oīa ſpecioſa iacob/virtutes que pulchꝛe ſunt. Sap. iiij. O q̄ pulchꝛa eſt caſta generatio. deſtruxit. qui cōſtruxerat. in furoꝛe ſuo. qui natura mitis ⁊ miſericoꝛs eſt. de pe. di. j. quia diuinitatis. Munitiones. paſtoꝛes doctoꝛes. virtutes q̄ armāt ⁊ muniūt aīam. Ephe. vi. virginis iuda. eccl'ie vel anime ꝑus caſte: q: cecidit. xxxij. q. v. cū paul⁹. Deiecit in terrā. pmiſit deijci in terrena deſideria qui eleuabat in celū/in celeſtē cōuerſationē: vbi paulus cōuerſabatur. Phil. iij. polluit. pollutū oſtēdit. xj. q. iij. quomō. qui mundauerat. pš. l. Coꝛ mūdum crea in me deus. Regnū. eccleſie de quo. xxiij. q. vij. ſi de rebus. ſacerdotes. ex͂ de elec. fundamenta. j. mſo. vel aīa que dei erat tēplū. j. ad Coꝛ. vi. et. ij. c. ꝑncipes. ſenſus quos pmouerat qui ſolidati erant. Eccleſiaſtes. x. Ue terre vbi rex puer eſt. i. ratio puerilis. ⁊ cui⁹ ꝑncipes. i. ſenſus mane comedunt. i. in pꝛeſentib⁹ delectant̄. Beata terra/cuius rex nobilis eſt/nobilitate moꝛū. et cuius ꝑncipes. i. ſenſus/comedūt in tp̄e ſuo. ſcilȝ in eterno cōuiuio ieiunātes in hoc exilio. ¶ A. Uel ꝑncipes pꝛelatos/q̄ delitijs affluunt: ⁊ ieſum crucifixū pauperē ⁊ eſurientē farſis coꝛpoꝛib⁹ ⁊ rubentib⁹ buccis p̄dicāt. xxxv. di. eccleſie. Ubi ꝑncipes non poꝛtant crucem/ſup quā fundat⁹ eſt principatus eoꝝ cū chꝛiſto: q̄ eā poꝛtauit ſup humerū: quā mādauerat chꝛiſtus deferri. Mat. x. ⁊ xvi. Mar. viij. Luc. viiij. et. xiiij. Eſa. ix. factus eſt ꝑn. ſup hu. ei⁹. et Ioā. xix. baiulās ſibi crucē ⁊c. vbi Aug⁹. Grande ſpectaculū: ſed ſi ſpectet impietas grā de ludibꝛiū: ſȝ ſi pietas grande myſterium. Ridet impietas regem ꝑ virga regis lignū ſui poꝛtare ſupplicij. videt pietas regem baiulantē lignū ad ſemetipm̄ figendum: qḋ ipſe etiam fixurus erat in frontibus regū ſpernendū oculis impioꝝ in quo erāt gloꝛificāda coꝛpoꝛa ſanctoꝝ ipſam ſuam crucem geſtans humero. cōmēdabat et lucerne arſure q̄ ſub modio ponēda nō erat: candelabꝛū ferebat. Chꝛyſo. Et ſicut victoꝛes: ita ⁊ ipſe in humeris poꝛtauit victoꝛie ſignū T Nec ſunt hodie pꝛelati pꝛincipes pacis ſicut chꝛiſtus: Eſa. ix. ſed guerre: et alios ꝑſequētes: de quibus. pš. cxviij. pꝛincipes ꝑſecuti ſunt me gratis. n ō veniūt cū michaele in ſubditoꝝ adiutoꝛiū/ſm̄ illud Daniel. x. Ecce mihael vnus de ꝑncipibus venit in adiutoꝛiū mihi. ſȝ in rapinā ⁊ in diſpēdiū. xciij. di. diaconi. v. ⁊ crudelitatē et tyꝛānidē. x. q. iij. §. de his. cū q̄ncȝ. c. vſq̄ ad fi. queſtionis. ¶ Pꝛincipes ſunt exercitus demonum: quū deberent eſſe exercitus dñi. Ioſue. v. Mala conſilia tales ꝑncipes dant: ſȝ ſpernēda ſunt. pš. xxxij. Repꝛobat cōſilia pꝛincipū. Cōſtituti ſunt a chꝛiſto ſuper oēm poſſeſſionē ſuam pꝛincipes. pš. ciiij. et pꝛincipē oīs poſſeſſionis ſue. que ſunt bona eccleſiarū: que chꝛiſti dicunt̄ eſſe. xij. q. j. ſicut manifeſte. ⁊. q. ij. c. j. ⁊. c. qui abſtulerit. j. q. iij. ſaluatoꝛ. ⁊. quiſquis igitur. Sed ipſi mali ꝑncipes poſſeſſionē chꝛiſti diſſipant et cōſumūt et defraudāt. xij. q. ij. q̇ſquis. quū q̄tuoꝛ ptes deberēt facere de bonis ſue eccleſie cathedralis: et vnā ſibi: aliā clericis: aliam paupibus: aliam fabꝛice diſtribuere. xij. q. ij. nobis. c. cōceſſo. c. quatuoꝛ. c. de redditibus. c. cognouimus. c. mos. c. ſancim⁹. totum nunc quaſi rapiūt. xciij. di. diaconi ſunt. ⁊. ſed cunctis auferunt vniuerſa. ⁊. j. ſolus epiſcopus incumbit bonis. ſolus ſibi vendicat vniuerſa. ſolus partes inuadit alienas. ſolus occidit vniuerſos. ¶ Pꝛincipes noſtri p̄lati/pꝛout cōmuniter infideles. Eſa. j. Pꝛincipes tui infideles: ſocij furum ⁊c. infideliter bona eccleſiarū diſpenſantes. conſanguineis et amicis: vt. pꝛe. c. quiſquis. ⁊. lxxxvi. di. non ſatis. vt de hiſtrionibus ⁊ ioculatoꝛibus/⁊ alijs qui ſeruiūt in clāculo taceamus. Socij furum. Notarioꝝ ſuoꝝ et tenēs

tiū ſigilla ſua: et cū quib⁹ participāt lucrā ſimoniaca: que
recipiūt pro chartis ⁊ ſigillo. maxime in magna quātita-
te: quū concedūt literas ordinationis ↄtra iura. j.q.ij. nul
lus abbas. qđ. c. palea eſt granoſa. ſʒ p̄latis arſuris vt pa-
lea/eſt palea eos ardens. ⁊.c. ſicut epm. et ex̄ de ſimo.c.j.
Adde qđ no.j.in.§. poſtq̄ dei grā. ꝟ. ſed dicunt iſti. in ar.x.
Crederem tamē q̄ etſi pro ſigillo vel chartis poſt datum
libere ordinē/ſpecies mali ſit ⁊ auaritia. ar.j.q.j. emenda
ri. aliquid accipere ⁊ turpe lucrum. ex̄ ne de. vel mo.c.j. Si
tamē ordo vel beneficiū ſine modo cōditione pacto ⁊ ta-
xatione libere datū eſt: nō cōmittitur ſimonia. ij.q.j. q̄pio.
ex̄ de pac.c.ſi. ⁊ de ſimo. ca. tua. ⁊.c. dilectus fili⁹. A. in ſi. ⁊.
pre.c. nullus abbas. que eſt palea. ibi: Aliqua pacti obſer-
uatione. et pre.c. ſicut epm. ibi. Si non ex pacto. vt in pre.
c. de ſimo.j.c. ibi: Calamum vēdere. ⁊ ibi in gloſ. q̄ incipit:
Uerbū vēditiōis. ⁊ hec eſt ibi mens Lau. ⁊ Uince. Et hoc
tenet ibi Joā. an. in ſua additione in ope ſuo qđ dicit no-
uella: dicens q̄ ſi non precedente pacto vel taxatione ali
quid reciperet: nō diceret ſimonia deteſtabilis: ſed forſan
mētalis que p penitētiā aboletur. ⁊.e.t.ſi. facit pro hoc ex-
preſſe ex̄ de elec. ſtatutum. in clemē. ꝟ. fructus ſigilli ſucceſ
ſori reſeruant. Et gloſ. Joā. an. ibi que incipit: ex qua. ⁊ in
gloſ. ſiue ad vſuꝫ. et ſi hoc ſimoniacū eſſet: papa in curia ſ
tacite minime approbaret. lxxxiij. diſt. error. ꝟ. pro chartis
plūbatis tot aurei et taxati reddūtur. Socij etiam furum
ideſt mediatorū cū quibus cōmittunt ſimoniacam prauiſ-
tatem: de quibus mediatorib⁹. j.q.j. ſiquis epus. ⁊.q.iij. ſal
uator. ꝟ. alioq̄n. ⁊.c. ſiquis p̄bendas. ex̄ de teſtib⁹. media-
tores. li.vj. Oēs iſti principes diligunt munera: ſequūtur
retributiones. vt. pre.c. Eſa.j. Ad literā nihil hodie cōmu-
niter faciūt p̄lati niſi ꝓpter munera ⁊ retributiones data
vel danda: ſed dare eſt quādocūq; dare. ⁊ accipere eſt qn̄-
cūq; accipere ante vel poſt. j.q.j. eos. ſcʒ ex pacto vt ibi no.
et.q.iij. ſaluator. ⁊.c. ſiqs obiecerit. ſcʒ ex pacto: vt ibi nō. c.
ſiquis p̄bendas. ¶ Principes noſtri prelati vt leones ru-
giētes. i. ſeuientes/ ⁊ vrſi eſuriētes ſunt ſup pplm ⁊ clerū.
Prouerb. xxviij. Leo rugiēs/et vrſus eſuriēs: p̄nceps im-
pius ſup pplm pauperē. Principes nr̄i p̄lati q̄ hodie libē
ter audiūt mendacia reportationes ⁊ murmurationes:
oēs ſeruitores impios ſicut ipſi ſunt habēt. Prouer. xxix.
Princeps q̄ libēter audit ꝟba mēdacij: oēs miniſtros hʒ
impios ⁊c. Principes iſti tota die ↄuenūt aduerſus dn̄m
patrē/⁊ aduerſus chriſtū ei⁹ filiū: vt i. pſ. ij. Oēs iſti p̄nci-
pes declināt ambulātes fraudulēter. Miere. vj. Iſti princi
pes nō cogitāt que ſunt digna principe chriſto. Eſa. xxxij.
chriſtus p̄nceps pacē q̄rit. Eſa. ix. ibi. princeps pacis. Pre
lati nr̄i ad occidendū armati incedūt: ſicut principes illi
de quib⁹ Ezech. xxiij. dicit. Principes principum et noiati
aſcēſores equorū inſtructi curru. ⁊ tota multitudo pplorū
lorica ⁊ clypeo ⁊ galea armabunt ⁊c. Stulti facti ſunt p̄n
cipes thaneos emarcuerūt. principes mēpheos decepe-
rūt egyptū ⁊c. Eſa. xix. Itē. Eſa. xxij. Cūcti p̄ncipes tui fu-
gerūt ſimul. dureq; ligati ſunt p̄ncipes eccl̄ie negotiato-
res. Eſa. xxiij. et principes cōtaminati. Eſa. xliij. in ſi. Itē
de iſtis principibus p̄latis noſtris Ezech. xxij. ad ſi. Prin-
cipes ſcʒ eccleſie quaſi lupi rapiētes p̄dam ad effundēdū
ſanguinem ⁊ ad ꝑdendas aīas et auare ſectādo lucra. et
Eſa. iij. Dabo pueros p̄ncipes eorū. effeminati dn̄abunt
eoꝝ. et ſequit. §. in. e.c. ⁊ mulieres dn̄ate ſunt eis. Iſti ſunt
p̄ncipes nr̄i p̄lati de quib⁹ Greg. Principis error multos
inuoluit. ⁊ tantis obeſt: quantis preeſt. Nec cū chriſto p̄n-
cipe paſtorū recipiēt immarceſſibilē coronā. j. Pet. v. ſed
ſociabūt ſe cū beelzebub p̄ncipe demoniorū. Luc. xj. Qui
eſt p̄nceps hui⁹ mūdi. Joā. viij. xij. ⁊. xiiij. de pe. di. ij. ſi enī
vltra colum. ꝟ. eligat. De quo principe Grego. in homil.
Magnis quotidie fletib⁹ cogitādū eſt/q̄ ſeuerus: q̄ ter-
ribilis in die nr̄i exitus p̄nceps huius mundi veniat: ſi ad
deū in carne morientem venit. Iſti ſunt ergo polluti p̄nci-
pes q̄plurimi eccleſie: quos hic Hieremias deplorat alle
gorice. Adde hic qđ ſcripſi in orōne hieremie/Recordare

in p̄n. ſup textu/matres nr̄e ſicut vidue. in ar. viij. ¶ Pre-
cipitauit dn̄s ⁊c. Ad eccleſiam pplo peccante hec iure refe
rūtur: q: ſi ramis naturalib⁹ nō pepercit de⁹: nec nobis q̄
de oleaſtro p̄ciſi ſumus. ad Rom. xj. Etſi eorū deſperit of
ficia: quātomagis et noſtra polluūtur mente et ↄſciētia.
Specioſa autē eccleſia eſt. vn̄. pſ. xliiij. Adſtitit regina a
dextris tuis in veſ. Beau. et Canti. j. ⁊. ij. et. iiij. c. Pulchra
es amica mea ⁊c. et macula non eſt in te. ſed multis peccā
tibus deiecit dn̄s ſpecioſa eius: q̄ olim in principio virili-
ter lucrabat: et tradunt hoſtibus. dei autē deijcere/eſt iu-
ſto iudicio vnūquemq; in deſiderio cordis ſui p̄mittere.
Rom. j. ibi. Tradidit ⁊c. ⁊. xxiij. q. iiij. nabuchodonoſor. §.
vaſis ire. Deſtruit autē quū grē ſue ſubtrahit auxiliū. de-
ſtruūtur munitiones/q̄n eccleſie dei cultores auxilio dei
nudant: et voluptatib⁹ deprauant: Quia vero ſe deſtru-
ctos ⁊ diſſipatos minus intelligūt: corpus ſcrōꝝ eorū pul
chritudinē ⁊ fortitudinē deperiiſſe deplorat. Eſt nāq; eccle
ſia chriſti hierl̄ꝫ q̄ edificat vt ciuitas. pſ. cxxj. Et ſicut tur-
ris dauid cū propugnaculis. mille clypei pendent ex ea/
oīs armatura fortiū. Cañ. iiij. Sed quū muri. i. paſtores ⁊
doctores: qui debēt defendere ciuitatem. id eſt eccleſiam.
Ezechi. xiij. in prin. et xliij. di. ſit rector. j. rn̄ſo. deſtruūtur ꝑ
malā vitā: hoſtis ingredit ciuitatē et populatur: q: nō eſt
qui ſe opponat murū ꝑ domo iſrl̄. xliij. di. ſit rector. vn̄ ſe-
quit. Deiecit eā in terrā. quū ſcʒ terrenis vitijs ⁊ actib⁹ oc
cupatur. nec eſt qui ſuſtineat eā: vel doctrine verbis: vel
operū exēplis: q: colūne eius ſcʒ p̄lati corruerūt. ij.q. vij.
accuſatio. ex̄ de accuſa. qualiter. ij. de of. cuſto. c. ij. Ideo di
uina vltio ſequit. Polluit regnū et principes eius. Deus
aūt polluit quū iuſte pollutos oſtendit: qui ſe et alios co-
rā deo et pplo caſtos exhibere ⁊ cuſtodire debuerūt ⁊ im-
maculatos: q̄ facti erāt regale ſacerdotiū. vnde culpa ſa-
cerdotum ruina eſt ppli. xj.q. iij. p̄cipue. xl. di. ſi papa. ex̄ de
vo. ⁊ vo. redē. magne. §. p̄terea. ⁊ capite langueſcente mē-
bra dolēt. vj.q.j. ex merito. ¶ Gimel. Cōfregit in ira furo-
ris ſui omne cornu. regnū. Luc. j. Cāti. zacharie. Et erexit
cornu ſalutis ⁊c. fortitudinē virtutum. Iſrael eccleſie vel
anime. Auertit retrorſum dextrā ſuā. defenſionē. pſ. lxxiij.
Ut q̄d auertis. Dextrā tuā de med. ſi. tuo in ſi. A facie ini-
mici. Mat. xiij. inimicus homo ⁊c. diabolus. inſequentis.
Et ſuccēdit in iacob. eccleſia quaſi ignē flamme. ire luxu-
rie/cōcupiſcētie. de pe. di. iij. inter hec hircū. j. deuorātis in
gyro. Job. xxj. Ignis eſt vſq; ad cōſummationē deuorās.
vide. s.e.c.j. in verbo ſuccendit ignem. ¶ Cōfregit ⁊c. nr̄a
hierlm ſcʒ q̄ eſt ſpōſa dei ſummi quū a deo in mēbris ma-
lis receſſerit: ⁊ ſcelerib⁹ ſeruierit cornu ei⁹. i. potētia ↄfrin
git qđ erexit dn̄s in domo dauid pueri ſui. in Cāti. zacha-
rie. Luc. j. ne poſſit reſiſtere inimicis fidei ⁊ vitijs. manū
auertit dn̄s retrorſum a facie inimici. quā extentā tenebat
ad defenſionē et vltionē. Sed prius ipſa auerſa eſt retror
ſum. Per dexterā dei fili⁹ intelligitur. et dei virtus et dei
ſapiētia. diſt. xxviij. ſi iuxta. Cui⁹ auxiliū ſubtrahit: quum
ſpōſa amatoribus ꝓſtituit. ſuccen. ig. q: quū grā dei deſo
lat: ſuis virib⁹ eneruat. ⁊ igne libidinis ⁊ vitiorū intus ⁊
foris deuorat. hec eſt fornax babylonica q̄ ſeptuplū ſuccē
ditur. vij. vitijs capitalib⁹. de q̄bus no. xxxij.q. vij. q̄d in oi
bus. vt incendat quoſcūq; reperit de chaldeis. Danie. iij.
¶ Deleth. Tetendit dn̄s arcum ſuū. iudiciū. pſ. Niſi ↄuer
ſi fueritis arcum ſuū tetendit. firmauit dextram potentiā
ad ꝑcutiendū. ſuā quaſi hoſtis et occidit omne quod pul-
chrū erat viſu. paſtores. doctores honeſtatē morū q̄ pul-
chri dicunt. Sap. iiij. in p̄n. in tabernaculis. corpore vel cō
ſciētia. Job. xj. Si nō ꝑmanſerit in tabernaculo tuo in iu-
ſtitia ⁊c. filie ſion eccleſie. effudit poteſtateꝫ dando quaſi
ignē ire cōcupiſcētie indignationē ſuā. Aug. Indignatio
eius. non vltionis executio: ſʒ magis abſolutionis opatio
eſt. de pe. di. j. ſed cōtinuo. Tetēdit cōtra eccleſiā. tēdit do-
minus arcū ſuū quaſi inimicus: q: ipſa quaſi inimica/non
vult audire clamantē vt peniteat ⁊ redeat. per arcum/iu-
diciū intelligitur. quo quiſq; nunc percutitur vt corrigat.

Digitized by Google

Jn arcu diuerſe ſunt ſagitte. Alie mittuntur ad perimēdū
veterē hominē. Ephe.iiij. cum actibus ſuis. Alie ad flagel
landum: aut ad coronā. vt Job.j. Aut ad correctionem: aut
ad penam/vt pharaonem. Exo.xiiij. xxiij.q.iiij. nabucho/
donoſor. Jllos autē gemit eccleſia et plangit quos percu
tit dn̄s quaſi inimicus/aut per diabolum: aut per hereti/
cos: de quibus dicitur/Peccatores intenderūt arcū ſuū:
para. ſagit. ſu. hmōi enim ſagitte de arcu dn̄i. i. de iudicio
diuino veniūt. vn̄ pſ̄. xxxvij. Sagitte tue infixe ſunt mihi.
Quoſdam aūt percutit dn̄s: q: arcus in furore tenditur vt
corde indurati durius feriant̄. vn̄ pſ̄. lix. dediſti metuētib⁹
te ſigni. vt fugi. a fa. arcus. Firmat dn̄s manum ſuā quaſi
hoſtis contra eccleſiam/quā inceſſanter affligit vt corre/
cta redeat: aut idurata ſua luat ſupplicia. occidit pulchra
viſu dum p̄cioſiora eius membra perire patit̄. effudit q̄ſi
ignē indignatiōis ſuam. videmus oīa diſcordie incendijs et
cōcupiſcētie flāmis cremari. hoc citius in nobis ipſis le/
gimus q: experimur: q̄ q̄ in ſcriptura recordamur. ¶ De.
Factus eſt dn̄s velut inimicus. non vere: q: quis nos ama
re pōt amplius q̄ chriſtus. Joā. xv. Maiorē charitatē ꝛc.
xxiij.q.iiij. quis nos. precipitauit iſrael. precipitari pmiſit
eccleſiā. p̄cipitauit omnia menia eius/que ſunt ornamen/
ta eccleſie virtutes. de pe. di.ij. §. recta nos. ꝟ. al̄. c. illa ani/
ma. diſſipauit munitiones ei⁹. ¶ Ad literā/magna pars
eccleſiarū derelicta ꝛ diſſipata iacet p mūdum ꝑpter pec
cata ꝛ guerras vel diſſenſiones eccleſie. vel dona ſpūſſcti
auferendo vitijs ſuccreſcentib⁹: q: ſimul eſſe non poſſunt
xxxij.q.j. quā renuntiat̄. ꝛ repleuit multiplicauit. in filia iu
da eccleſia. humiliatā tribulatā et deſpectum. ſic ſumitur
in pſ̄. cxviij. Bonū mihi q: humiliaſti me. Et vide qđ dixi
ſupra in orōne hieremie. ſuper verbo/mulieres in ſion hu
miliauerunt. in. §. plange. in.ij. ar. Et humiliatā in vtroq̄
ſexu. ¶ Factus eſt dn̄s. Quā ſponſa dn̄i ſpecioſa ſe auer
tit a cōplexibus ſpōſi cōtra p̄cepta ei⁹ agēdo inimicitiam
dei cōtrahit: ſed tēperat de⁹ ſententiā ſeueritatis: quia non
abſolute dicit̄ inimicus. q.d. Quis enim eccleſia affliga/
tur: et penitus deſtituta videat̄: vt redeat flagellatur: ſi/
cut paſtor flagello ad gregem conſueuit pecora errantia
reuocare. ſm Aug. qui ait. Exercet fame patriarchas. po
pulū cōtumacem penis grauioribus agitat. nō aufert ab
apoſtolo ſtimulū carnis vt virtutez in infirmitate pficiat.
ij. Cor. xij. v.q.v. non omnis. xxiij.q.iiij. nimiū. c. quis nos.
¶ Sed notādū q̄ prius p̄cipitat iſrael: qn̄ mūditiam cor
dis aufert. deinde menia ei⁹ que ad pulchritudinem ꝛ de/
corem ptinent religionis: que ſunt exteriora cerimonialia
in eccleſia. aliquos etiā de eccleſia dn̄s p̄cipitari permittit
qui videbant̄ ſancti ꝛ ornamentū eccleſie. aut in hereſim:
aut in quelibet vitia ꝑpter eorū ſupbiam: aut hypocriſim.
de pe. di.ij. citius. ſiue maſculos ſiue feminas: vt ſic humi/
lientur. diſt. l. fidelior. de pe. di.j. poteſt. ¶ Uau. et diſſipa
uit q̄ſi hortū. i. diſſipari pmiſit hortū cōcupiſcētiarū. iſtum
hortū voluit facere achab de vinea naboth. iij. Re. xxj. de
pe. di.iij. §. ecce. c. achab. xxiij.q.viij. conuenior. tentoriū ſuū
demolitus eſt. tabernaculum eccleſiam. pſ̄. lxxxiij. q̄ dile/
cta tabernacula ꝛc. in quibus quaſi in tabernaculis vide/
batur quieſcere. demolitus eſt tabernaculū ſuuz. de quo
dicit̄. pſ̄. xiiij. Dn̄e quis habita. in taber. tuo ꝛc. Obliuio/
ni tradidit dn̄s in ſion feſtiuitatē. in eccleſia ciuitatem po
puli vnitatez: q: ciuitas fidelis plena iudicij facta eſt me/
retrix. Eſa.j. pſ̄. liiij. et ꝯtradictionē in ciuitate. ¶ B Et
ſabbatum. non ſabbatum delicatū ſcʒ requieſcere a malis.
opibus et vacare mūditie interiori et cōtemplationi ſupe
riori. de quo ſabbato Eſa. lviij. Sed ſabbatuʒ carnale ſcʒ
vacare otio. nihil boni agendo: ꝛ cōmeſſationib⁹ et diſſo/
lutionib⁹. ſicut iudei ſabbatizant carnales carnaliter. ſab
batū obſeruātes vacantes cōmeſſationib⁹ ꝛ otio: quū ecō
trario dn̄s mandauerit eis ſabbatū ſanctificare. Exo. xx.
et Deut̄. v. Memēto vt diem ſabbati ſanctifices. tale ſab
batū carneū tradidit domin⁹ in obliuione. de quo Mat.
xxiiij. Orate ne fiat fuga veſtra ſabbato. i. in ignauia men
tis ſeu torpore boni operis. Aug. Quā deus p̄cepit obſer
uari ſabbatū: illi in his que deus prohibet exercent ſabba
tum. Uacatio nr̄a a malis opibus: vacatio illorū a bonis
opibus. melius eſt arare q̄ ſaltare. fodere q̄ murmurare.
chriſtiani carnale ſabbatū non obſeruant nec literale. de
cō. di.iij. peruenit. ſed ſpūale. legit̄ ꝛ no. di.vj. §. his ita. de
quo Eſa. vlt. Erit mēſis ex menſe: et ſabbatū ex ſabbato.
et Heb.iiij. Relinquit̄ ſabbatiſmus ſcʒ requies eterna po
pulo dei: vt de ſabbato pectoris pueniatur ad ſabbatum
eternitatis. Aliud carnale ſabbatū nr̄i hoſtes deridēt: vt
ſ. in Tre.j. c. ſup litera Zaij. in verbo/viderunt. in.iiij. ar.
Et in opprobriū et in indignationē furoris ſui regē male
ſe regentem. ij.q.j. ſcelus. de quo dicit̄: erunt reges nutritij
tui. Eſa. xlix. et mamilla regum lactaberis. Eſa. lx. ꝛ ſacer/
dotiū. al̄. ſacerdotem. de quo dicit̄ Job. xij. ſacerdores du
cit ingloriios. de quibus ſatis. ſ. dixi pmo. c. in Thre. in lr̄a.
Coph. ſup ꝟbo/ſacerdotes mei. in ar.iiij. ¶ C Diſſipauit
in eccleſia multa diſſipari videm⁹ quaſi hortū. Hortus hic
eſt eccleſia: de qua Can̄. iiij. Hortus cōcluſus ꝛc. ꝛ. xxiiij.q.
j. qm̄. ibi. Puteus aquarum viuētium. ſapiētie ſalutaris.
Eccli. xv. Jbi ſpirat hauſter calidus amor inflāmans: q:
deus charitas eſt. j. Joā. iiij. ſpirituſſcti. et remouet̄ aqui/
lo vētus frigidus q̄ ruit a deſerto. Job.j. infidelitatis vel
torporis ꝛ ignauie. fluunt aromata gratiarū ſcʒ et ſancte
fame. ex̄ de ſacra vnc. c. vnico. Fauum cum melle comedit
ſponſus. Luc̄. xxiiij. opus bonū cum deuotione. Sed ali⁹
eſt hortus deliciarū carnaliū: de quo dicit̄ Gen̄. xiij. Eleua
uit oculos ſuos loth: et vidit omnē regionē iordanis/que
irrigabat̄ ſicut paradiſus dei et ſicut egyptus: vt eſſet q̄ſi
hortus deliciarum et voluptatis. ad has delitias ſuſpira
bant iudei cepas et pepones ꝛ cucumeres egyptiorū deſi
derantes. Num̄. xj. j. ad Cor. x. q̄ oia in animo eorū ſunt q̄
terrena ſapiunt. vn̄ et in eccl̄ia nr̄a multi et q̄plurimi ſunt
et ſeculares et clerici et non min⁹ multi religioſi talē para
diſum deſiderātes carnalē mētē: et quantū poſſunt corpe
in egyptū reuertentes. ꝯtra illud de pe. di.ij. pennata. qui
ipſam terrā pmiſſionis nō intrāt: ſed eorū cadauera in de/
ſerto hui⁹ mūdi a dei grā derelicto/ſepulta ſunt. lxxvj. di.
ieiuniū. contra quos Bern̄. Expergiſcimini ebrij et flete.
hectine cruciatuū diuitis cauſa tota/ q̄ in hoc ſeculo bo/
na recepit. neq̄ enim nos ad hoc de paradiſo voluptatis
aiaduerſio diuina eiecit: vt hic alterū paradiſuz humana
adinuentio p̄pararet ſi talis eſt finis. ſi tale eſt iudicium:
vt extrema gaudij luctus occupet. Prouerb. xiiij. Nunqd
nō p̄ferenda ſunt in hoc ſeculo mala bonis? Ad hui⁹ hor/
ti ſiltudinē diſſipat dn̄s in eccleſia laſciuiētes: ꝛ ad ſodo/
morū et gomorreorū et egyptiorū deſideria ſuſpirātes: ſi
cut in ſynagoga aberrātes demolit̄ tabernaculum: quum
quoſdā in eccleſia degētes flagitijs exterminari et cōcre/
mari vitijs pmittit. Non em̄ habitat in tabernaculo dei
numero et merito: niſi q̄ ingreditur ſine macula ꝛ opatur
iuſtitiam. pſ̄. xiiij. q̄bus pmiſſis obliuioni tradit dn̄s feſti/
uitates et ſabbata nr̄a. non q̄ ei nō placeant feſta nr̄e re/
ligionis: ſed q: in nobis tabernaculū. i. templū dei viola/
tur. ¶ D Reſpicit em̄ offerentes/ ꝛ ſacrificantes: non
ſacrificia. xiiij.q.v. ſcriptum. iij.q.vij. in grauibus. xxiiij.
q.j. odi. Non eſt enim in nobis vnde placeant ei ſacrificia
que offerunt̄. vnde obliuiſci dicitur que nobis ad iuſtitiā
violato dei tēplo non imputant̄. Jnde rex et ſacerdotes
opprobrio tradunt̄ qui eccleſie iuxta Eſa. xlix. c. quaſi nu/
tritij p̄ponunt̄. vn̄ erūt reges nutritij tui. dicit̄ ibi. et Eſa.
lx. Suges lac gentium: et mamilla regum lactaberis. ſed
quia violant templū ſpūſſancti magis in eccleſia oppro/
briū ſunt q̄ decus. de quibus dauid. pſ̄. ij. Et nunc reges
intelligite ꝛc. Ex quibus verbis inſinuat. q: regale genus
et ſacerdotiū ſanctum ſumus ſi ſalutares hoſtias offerre
deo volum⁹. j. Pet. ij. ex̄ de elec. fundamēta. li. vj. ſalutare
ſpūſſancti tēplū ſumus: in quo digne deo hoſtie offerun/
tur. Hoc ne vitijs demoliat̄ diligenter obſeruem⁹. vnde
pſ̄. xlix. Nūquid māducabo car. tau. aut ſang. hir. po. im/

Digitized by Google

mola deo ſacrificium laudis ⁊ red. al. vota tua. ſcʒ q̄ in ba
ptiſmo pmiſiſti/ſcʒ ⁊ articulos fi. dei. ⁊ renūciare diabolo
et omnib' pompis eius. de cō. di. iiij. primū interrogetur.
de quib' votis no. ex de vo. et vo. re. c. j. in gloſ. fi. Sed ho-
die habet locū qđ dicit. in. pš. lxxvij. Et nō ſeruauerūt pa-
ctum quēadmo. pa. eorū. cōuerſi ſunt in arcū prauū: q̄ re-
percutit iacientem. ¶ E Zay. Repulit dn̄s altare ſuum.
Iſtud eſt altare carnale ꝓpter impie offerētes: in quo of-
ferunt hoſtie peccata non auferentes. in quo altari dei fi-
lius cōculcatur hodie ⁊ ſanguis ſacroſanctus teſtimonij
quātum. xlix. di. c. fi. ad ſacrificantes pollutus ducit. Heb.
vj. Et chriſtus iterū crucifigit. de quo altari ad Heb. x. et
oſtentui habet. ad Heb. vj. ⁊ de pe. di. ij. ſi enim. poſt tres
colū. ¶ Noſtra aūt eccleſia plena et ſupplena eſt altari-
bus miſſis ⁊ ſacrificijs. ſed cū hoc plena in ſacrificantib'/
homicidijs/ſacrilegijs et immūdicijs et ſimonijs et alijs
ſceleribus/excōmunicationib' et irregularitatib' vſq; ad
ſummū. Sed dn̄s de' nō ſacrificiorū magnitudinē multi-
tudinē et apparatus deauratos. ⁊ cantores ad modū tra-
gediarū guttura ⁊ fauces medicamine lenientes. xcij. di. can-
tantes. reſpicit: ſed offerentiū merita cauſaſq; dijudicat.
xxiiij. q. j. odi. de cōſe. di. v. nō mediocriter. j. q. j. non eſt pu-
tanda. et. c. fertur. xxviij. diſtin. ſedulo. xiiij. q. v. ſcriptum
de conſecra. di. iiij. retulerunt. ⁊. c. ſi non ſanctificat. de cō.
diſt. j. quando. vn̄ ironice loquēdo ait dn̄s Hiere. xj. Quid
eſt ꝙ dilectus meus fecit in domo mea? expreſſe dn̄e ſicut
dixiſti Iude: amice ad quid veniſti? Mat. xxvj. vel dilectus
qui eſſe debebat: ſcelera multa? nūquid carnes ſancte au-
ferent a te malicias tuas? de con. di. ij. qui ſcelerate. immo
iudiciū tibi mādncas ⁊ bibis. j. ad Cor. xj. xxiij. q. iiij. forte
et de. con. di. ij. q̄d eſt chriſtū. ⁊. c. ⁊ ſancta malis. non quia
res illa corporis chriſti mala ſit: ſed potior omnibus obla-
tionibus eſt. de con. di. ij. nihil. ⁊. j. q. j. multi. ſed q2 malus
male accipit. vt pre. c. ⁊ ſcrā. ⁊. c. pcc. qui diſcordat. ¶ Tot
enim hodie dicuntur miſſe quaſi q̄ſtuarie: vel cōſuetudina-
rie: vel ad cōplacentiam: vel ad ſcelera cooperienda: vel
propriam iuſtificationem/ꝙ apud ppl'm vel clerū ſacro-
ſanctū corpus dn̄i iam viloſcit. ar. ex de priuil. c. j. q2 omne
rarum precioſum. xciij. di. legimus. Et rarum eſt omne qđ
magnū eſt. ij. q. vij. in ſancta nicena. Unde ⁊ almus Fran-
ciſcus voluit ꝙ in quocūq; loco fratres cōtenti eſſent vna
miſſa: preſciens fratres ſe velle iuſtificare per miſſas: ⁊ ad
queſtum eas reducere: ſicut videmus hodie fieri. vnde ⁊
dicebat ꝙ vna miſſa celum et terrā implebat. Hoc dico ſal-
uo eo qđ dicit ex de cele. miſ. cū creatura. Et ad literā dicit
hodie ppl's chriſtianus: Anima nr̄a arida eſt. nihil aliud
reſpicit oculi noſtri niſi man. Num. xj. Repulit igit dn̄s
altare: quū ſacerdotes ſacrificantes indigne et cōmunicā-
tes ſcelerate cōpellit. Nam qui tm̄ ſanctū accipit ſanctus
non erit. vnde Aug. Talis cōuenit cura ſinceritatis ſacra-
mētis: q̄lia ſunt ſacra ipſa q̊bus exhibent officia ſeruitu-
tis. Maledixit ſanctificationi ſue ſacrificijs nr̄is: q2 ea que
ſancta ſunt in ſe. xv. q. vlt. ſanctificātib'. polluim' nos pol-
luti/quātū in nobis eſt. xlix. di. c. fi. j. q. j. maledicā. ⁊. c. mul-
ti. in fi. Tradidit in man' inimici. diaboli vel heretici. mu-
ros. apl'os vel opera turriū eius. vnde dicebat Heliſeus
Helie currus iſrael. iiij. Reg. ij. Fidelium vel virtutū eius
in quibus curribus ambulare debemus. pš. lxxxiij. Ibūt
de virtute in virtutem. de pe. di. ij. dū ſanctā. pš. lxvij. Cur-
rus dei decem. Uocē dederūt in domo dn̄i. hoſtes vel de-
mones vel vitia. in domo. eccleſia vel anima. ſicut in die
ſolēni. Solēnizant de nobis quodāmodo demones nr̄a
ſabbata deridētes. s. c. j. c. ſuper lr̄a zay. in verbo/viderūt.
Dicamus ergo cum Eſaia. Deſolata eſt domus ſctificatio-
nis noſtre: vbi laudauerūt te pr̄es nr̄i. Eſa. lxiiij. ¶ Repu-
lit ⁊c. Eſt vnū altare in eccleſia chriſtus: q̊ hoſtia et ſacrifi-
ciū pontifex et ſacerdos dicit. de con. di. ij. ſacerdos. in eo
omnia ſacrificia offerimus. de quo altari Apocal. vj ibi.
Uidi ſubtus altare. quod exponitur de corpore chriſti: ſʒ
ſunt ſcti altaria. ab h altari dicti: vt lux a luce. xxiiij. diſt. ſa-
cerdotes. ⁊ mōtes a mōte. ex de elec. fundamēta. li. vj. pa-
ſtores a paſtore. xcv. di. eſto. Altare illud pater repulit in
paſſione, p' iudeis orantē. Mat. xxiiij. pr̄ trāſfer calicē hunc
a me. A quib' repulſus paterno iudicio trāſfert ad gentes.
pš. lxxxviij. Tu vero repuliſti ⁊ deſpexiſti diſtuliſti chriſtū
tuū. ſicut eñ ſacrificia illa figurā chriſti gerebāt: ita altare
de lapidibus impolitis quos ferrū nō tetigit. Deut. xxvij.
et Exod. xx. in fi. ſignabat corpus dn̄icum nullo humano
ope cōtaminatū. Iterū maledixit de' pater ſanctificatio-
ni ſue chriſto: qui quū pctm̄ non haberet: p nobis pctm̄ et
maledictū factus eſt/ſm̄ Paulū. ij. ad Cor. v. in fi. vnde
moyſes Deut. xxj. in fi. quē allegat paulus ad Gal. iij. ma-
ledictus ois qui pendet in ligno. i. malo pene addict'. hic
eſt ois nr̄a ſanctificatio. i. ad Cor. j. in fi. qui p nobis cru-
cifixus eſt. Philip. ij. ¶ Itē repulit ⁊c. quod fit quū ara
cordis nr̄i pphanat: ⁊ mēs et cōſcientia nr̄a pſtituta vitijs
polluit. vbi a nobis acceptū deo ſacrificiū. ipſis cōtribula-
tus. de iſto cordis altari Leui. vj. Ignis charitatis i alta-
ri meo. ſcʒ in corde ſemp ardebit. Sanctificatio maledicit
quū anima maledictione pſternit: q2 in ſe nomē dn̄i ſan-
ctificare. Mat. vj. ſanctificet nomē tuū: voluit cū digno
ſacrificio. ¶ Heth. Cogitauit dn̄s. cogitādi facultatē reli-
quit. diſſipare murū. auxiliū chriſti qui murus dicit. xlix.
diſt. ſymeō. ibi: Suffoderūt murū ꝓpter peccata. filie ſion
eccleſie vel anime. tetendit funiculū ſuū. nihil faciat ſine
mēſura. q2 oia fecit in numero/pōdere/⁊ mēſura. Sap. xj.
Et non auertit manū ſuā. nō retraxit in ſinū manū/vindi-
ctam. Exo. xiiij. in fi. a pditione. q2 pdes oēs qui fornicant
abs te. pš. lxxij. Luxitq; lugere fecit antemurale. fides
chriſtus. ⁊ murus pariter diſſipat' eſt. ne defendat. ¶ Co-
gitauit dn̄s ſup eccleſiā funiculū pctōꝝ noſtrorū: ⁊ normā
diſtricti iudicij extēdit: vt ipſam affligat ſm delictorū meri-
ta. vnde Deut. xxv. Pro mēſura pcti erit plagarū modus.
nec pena vlterius eſt ptrahēda: ꝙ delictū eſt in excedente
repertū. ex de his q̄ fi. a ma. par. q̄ſuit. murus diſſipat ſcʒ
rectore. ſcʒ et defenſore. ſcʒ cū aut immatura morte ſubtra-
hunt: aut ab hoſtib' ſuperātur. Sed q2 iudicio dei fit: ma-
nū ſuam ad pditorū afflictionē non auertit. v: hs eñ forti-
tudinis noſtre ſion ſaluator. ponet in ea murus et ante-
murale. Eſa. xxvj. in pn̄. Urbs eñ fortitudinis noſtre ſion
nō minus ab inuiſibilib' hoſtib' interius: q̄ a viſibilibus
exteri' deuaſtat. Luget murus. i. ſaluator. dū nos lugen-
tes facit. chriſtus in hac ciuitate/⁊ antemurale eſt ⁊ mur'.
cui mēbrorꝝ ſuorū luct' adſcribit. Hic murus diſſipat quū
eius munitione eccleſia deſolat. De hoc muro ꝙ corpus
chriſti eſt pphetauit Ia. Gen. xlix. Et in volūtate ſua ſuf-
foderūt murū. i. corp' chriſti. pš. xxj. foderūt manus me. et
pe. meos. ¶ Itē ſup verbū/tetēdit funiculū. dicit gloſ. Au-
diāt hoc q̊ temere iudicant: nec cauſas iuſto examine ppē-
dunt. Dn̄s nihil ſine deliberatiōe ⁊ mēſura facit. iuſto exa-
mine cūcta ppendit: qui pfecte oia creauit ⁊ nouit. ad hec
xj. q. iij. illa. ⁊. c. ſummope. xxiiij. q. j. non afferam' ſtateras
doloſas. xlv. di. ois. Omnis qui recte iudicat: ſtateram in
manu geſtat. In vtroq; penſo iuſticiā ⁊ miſericordiā por-
tat. ex de emp. ⁊ ven. c. j. ex de re iudi. cū eterni. li. vj. ij. q. j.
deus. Unde ⁊ articulus ſcript' in pariete dicebat Mane
tethel/phares. Dan. v. Numerauit: appēdit: ⁊ diuiſit. An-
temurale fides eſt: q̄ diſſipato muro lugere dicit. nō illa q̄
p dilectionē opatur ſm apoſtolū ad Gala. v. de pe. diſt. ij.
§. ex pmiſſis. v. amē amē. ⁊. c. firmū. ⁊. c. circūciſio. ſed qua
demones credere ⁊ cōtremiſcere dicunt. Iaco. ij. et de pe.
di. ij. ſi eñ. vltra colū. v. nec grande. p quam ſi murus diſſi-
paretur. virtutū ſcʒ ceterarū cōſtructio. erat ei chriſt' mu-
rus ⁊ antemurale p eandē fidem in aia collocatus: ſed q2
noluit p fidem chriſtum cuſtodem et defenſorem habere:
diſſipatur operatio virtutum: et luget antemurale. fides
ſcʒ: quia iudiciū credit et cōtremiſcit ⁊ ita nō pōt reſiſtere
hoſtib'. nō ꝙ penitētie auferatur locus: ſed q2 redire con-
tēnit. ¶ Teth. defixe ſunt mente. in terra terrenis. porte
doctores qui docebant in portis. pš. lxviij. qui ſedebant

Digitized by Google

in porta. Amos.v. Odio habuerunt corripientē in porta.
vel ſenſus. Hiere.ix. Aſcēdit mors ꝑ feneſtras. ꝑdidit ⁊ cō
uertit dn̄s vectes. doctores ꝓdicatores. q̄ diuine legis ia
nuā aperiūt. ar.xx.di.§.i.ſicut oſtiarij.xxi.di.c.i.℟. oſtiarij.
qui immūdis ſpiritib⁹ ianuā claudūt. reges. qui nō ſe re
gūt.xxi.di.cleros.℟.ſacerdos.ei⁹ eccleſie. ⁊ principes effe
minatos: q꞉ delitijs et vitijs affluūt.xv.di.eccleſie ꝑnci
pes. qui hodie in eccleſia ꝑncipant᷑. et mādatorum dei in
gentib⁹ vitijs. Non eſt lex opinione eorū: ſed fortitudo et
potentia in ecc̄lia eſt hodie cōmuniter ꝓ lege. Sap.ij. ibi.
aūt fortitudo nr̄a lex. vel quia non ſeruat᷑ lex ꝓ eo eſt ac ſi
nō eſſet: q꞉ parū eſt iura condere niſi ſint q̄ ea tueantur. ff.
de origi. iuris. l.ij.§. poſt originē. ex de elec. vbi periculū.
§. p̄terea. li.vi. ⁊ ex de ſta. reg. c. vno.§. ⁊ quoniā. ⁊ diſt.iiij.
facte. et ꝓmi hodie legum inſtitutores ꝓmi ꝓuaricatores.
cōtra illud.ix.di. iuſtū. que eſt palea. ⁊ ex de cōſti. cum oēs.
Plena eſt hodie ecc̄lia ⁊ ſupplena ſanctionib⁹ ⁊ plura eo
rū ꝓuaricationib⁹: q꞉ vix hodie factores legis inueniunt᷑
qui iuſtificent᷑. Iac.i. de pe. di.ij. ſi eīm. vltra tres colum. ℟.
rurſus. Rectores eīm eccleſie legē ꝑcipiūt: ſed eam digito
mouere nolunt. Mat.xxiij.xxvi.q.vij. alligāt. ſed plus at
tendūt hoīes ad illud qd̄ faciūt ꝙ qd̄ dicūt. ex de vo. ⁊ vo.
redēp. magne.xi.q.iij. ꝑcipue. et poſt eos ppl̄s ruit.xl. diſt.
ſi papa. et ꝓphete eius. doctores.xliij.di. ſit rector.i. niſo.
nō inuenerūt viſionē ſpūalem intelligentiā. vn̄. Hiero. ad
ruſticū Narboū. ep̄m. Nūc autē ex quo in eccleſijs ſicut in
romano imperio creuit auaritia: periit lex de ſacerdotib⁹: et
viſio de ꝓpheta.xciij.di. diaconi.v.℟. nūc autē. Et ad lite
rā hodie in ecc̄lia defecit ſpūs ꝓphetie: et adimplet᷑ quod
ſcribitur.iij. Reg.xxij. Egrediar et ero ſpūs mēdax in ore
oīm ꝓphetarū. Sōniatores ꝓphetāt hodie et mulieracu
le q̄ a dn̄o nō mittunt᷑. cōtra illud.xxvi.q.v. nec mirū. ad ſi.
¶ Deſtre ſunt porte eccleſie doctores. ſunt qui clauē ſciē
tie gerūt. de qua.xx. diſt.§.i. qui in terra fixi ſunt dū terre
nis occupātur. Nam hodie ꝓut cōiter finis ſciētie tam in
ſecularib⁹ ⁊ ꝙ in clericis ⁊ religioſis terra eſt. diſcūt eīm vt
honores habeāt ⁊ terrena. De qb⁹ Baruch.iij. Filij agar.
qui interpretant᷑ ſolēnitas vigiliarū: q꞉ in iſto mūdo qui eſt
vigilia ſolēnitatis eterne: q̄rūt tales feſtū carnis. de quo.
xliiij. diſt.c.i. q̄ exquiſierūt prudētiā que de terra eſt nego
tiatores terre et themā: ⁊ fabulatores et exquiſitores pru
dētie et intelligentie: viā autē ſciētie neſciūt. ſed tales di
ſcūt et nūꝙ ad veritatē ſciētie ꝑueniūt.ij. ad Timoth.iij.
xxvi.q.v. nec mirum. vltra colū.℟. his ergo. Contra tales
Bern. Impie mētes cōtente ſcientia q̄ inflat.i. Cor.viij.
Illam que edificat: neſcierunt. De iſta terre infixione ps̄.
lxviij. Infixus ſum in limo ꝓfundi ⁊c. Et iterū ps̄. lxviij.
Eripe me de luto vt non infigar. Non eſt lex quātum ad
eos ſcʒ qui quotidie ſibi mala accumulant: ⁊ ſine legis vin
dicta ſe putant poſſe peccare. tales doctores eccleſiarum
quaſi ꝓphete iudeorū diuine inſpirationis viſionem non
merent᷑ vt recte doceant/maxime de futuris: quia ſe pra
uis et vanis implicant deſiderijs: q꞉ ſm̄ Grego. carnalis
delectatio mentē quā inficit obſcurat. ¶ Ioth. Sederūt
humiliati in terra. in terrenis eccleſia in malis mēbris fi
lia babylonis. Eſa.xlvij.xxxij.q.v. ſi paulus. ibi: ſede in ter
ra. Cōticuerūt ſenes. q̄bus dicit᷑ inueterate dierū malorū.
Dan.iij.ij.q.vij. paulus. et ſenes ab etate. filie ſion. cōtem
plationis. filie ſolo noīe. cōſperſerūt cinere. terrena volu
ptate. Gen̄.xviij. Loquar ad dn̄m quū ſim puluis ⁊ cinis.
capita. mentes ſua. ex de ſacra vnc.c.i.℟. per caput. virgi
nes fatue. Mat.xxv.xxxij.q.v. ſi paulus. Hierlm eccleſia
viſio pacis. accincti ſunt cilicijs. habitu penitentie. Iob.
xvi. Ago penitētiam in fauilla et cinere. vbi Greg. In fa
uilla et cinere penitētiā agere nihil aliud eſt ꝙ fauillā ci
nerēq̄ ſe cognoſcere. Heſter.iiij. Planct⁹ ingēs erat apud
iudeos: ieiuniū/vlulatus/fletus/ſacco ⁊ cinere multis ꝓ
ſtrato vtentibus. et de ipa heſter Heſter.xiiij. Pro vnguē
tis varijs/cinere et ſtercore impleuit caput. Hiero. Cinis
et ciliciū arma ſunt penitentium.l. diſt. in capite. Abierūt
in terra. in terrena. capita mentes ſua virgines iuda ſolo
noīe amiſſo ſpōſi. ¶ Iterum ſederūt ⁊c. ſenes in eccleſia
dei merito tacēt: qm̄ in terra ſedēt. Hieremias ꝓpheta lu
get eos q̄s greci vocāt p̄ſbyteros: nullo etatis exce decora
tos.lxxxiiij. diſt. porro. qui fatui in terra ſedent: dum terre
nis inherent: quibus dicit᷑ ſemen chanaan et nō iuda ⁊c.
Daniel.xiij. v̄gines iuda et hierl̄m idem ſignificant: quia
renatorū aīe celeſtis hierl̄m filie ſunt. he ſunt filie iude.i.
cōfeſſionis et filie ſion.i. diuine cōtemplationis: quib⁹ di
cit᷑ Canti.iij. Adiuro vos filie hierl̄m: ſed he non cinere ſe
aſpergūt: nec cilitio ſe induūt: que cōpoſite et ornate fe
ſtinant ad ſponſi amplexū: ſed iſte ſunt filie ſolo noīe ⁊ ſa
cramēto q̄ ceciderūt in hereſim aut ſchiſma de throno re
gni. aut ꝓlapſe ſunt in puluere terrene actiōis: quib⁹ op
pilatū eſt os: nec ad deū audēt leuare oculos quarū capi
ta.i. mentes pulueris opibus aſpergunt᷑. ¶ Caph. Defe
cerūt pre lachrymis oculi mei. ꝓuiſores ratiōis. ps̄. lxviij.
Defecerunt oculi mei dū ſpero in deū meū.i. Reg.xx. Et
plāxerūt donec deficerēt in eis lachryme. Cōturbata ſunt
viſcera mea. cōceptiones cogitationū. Effuſum eſt in ter
ra iecur meū. diuites curis et voluptatib⁹ ſeruientes. Ie
cur lupus cōcupiſcētiarū. ſuper cōtritionē filie ppl̄i mei. ec
cleſia dicit᷑ mater et filia q̄n̄q̄ʒ. de cō. di.i. eccleſia. Nā catho
licorū collectio: que eſt eccleſia: per ep̄oꝝ ꝑdicationē gene
rat᷑.xxxij.q.iiij. recurrat. et legit᷑. ⁊ no.lxviij. diſt. quorum vi
ces. gloſ. ecc̄lia ergo dū deficeret paruulus. ps̄.lxxij. Zela
ui ſuꝑ iniquos pacem ꝑctōꝝ videns. Paruulus. fide la
ctens ſenſus extenuat⁹. paruul⁹ ⁊ lactēs.i. ad Cor.ij. qb⁹
etas et innocentia miſericordiam imperrat.o. ¶ Iterum
defecerūt. ecc̄lia cum hieremia ad lachrymas. quaſi ad re
media doloris recurrit: et ſe i lachrymas ꝓ mēbris ſuis ꝓ
fudit dicēs/defecerunt ⁊c. Cōturbata ſunt viſcera mea. ꝑ
hec multitudo fideliū accipit᷑: q̄ diuinis alimentis quoti
die infra vterū eccleſie replet᷑: ſed pl̄urarū tētatione aut
morū prauitate quaſi matre turbat᷑. pro quib⁹ maiores et
fide robuſtiores ſoliciti ſunt. vn̄ dicit eccleſia. Cōturbata
ſunt. viſc. ef. eſt i ter. iecur. ꝑ iecur locupletes intelligunt᷑:
q̄ in ecc̄lia voluptatib⁹ deſeruiūt. aiunt eīm phyſici ꝙ in ie
core voluptas ⁊ ꝯcupiſcētia habeant᷑. Quū hi ꝑ vana de
ſideria ſe effundūt vt laxēt frena cōcupiſcētiarū: iecur ec
cleſie effundit᷑. filie po. ecc̄lia recte vocat᷑ ſctōꝝ filia. q̄ tūc
cōterit᷑ ⁊ afficit᷑ tētationib⁹ qn̄ iecur.i. potētes ⁊ diuites in
terrena deſideria effundunt᷑. tūc paruulus ⁊ lactēs defi
ciūt i plateis oppidi: quū tales oī felicitate abūdare vidē
tur: q̄ viſi ꝑuuli in fide ⁊ doctrina chriſti imꝑfecti eſſent in
plateis hui⁹ ſeculi: q̄ eſt via lata ducēs ad mortē: nō defi
cerēt. et anguſtā viā q̄ ducit ad vitā. Mat.vij. ⁊ Luc.xiij.
nō relinquerēt. ¶ ff Lamech. matrib⁹ ſuis voluptati
bus hui⁹ ſeculi. dixerūt vbi eſt triticum. doctrina ſpūalis.
Gen̄.xxvij. ibi: abūdantiam frumēti. ⁊ vinū. grā inebriās.
ps̄.xxij. calix me⁹ inebriās ꝙ preclarus eſt. Amb. Preclara
eſt ebrietas q̄ ſobrietatē mentis operatur. de cō. di.ij. in cali
ce. vel cōpunctio. ps̄. lix. potaſti nos vino compunctionis.
De hoc vino Zacha.ix. Quid bonū ⁊c. ibi. Et vinū germi
nās virgines. q꞉ penitētia de meretrice virginē facit. talia
vina cor letificāt. ps̄. ciij. ⁊ vinū letificet cor hoīs. Prouer.
xxxi. Date ſicerā merētib⁹ et vinū his qui amaro ſunt ani
mo. ¶ Hoc eſt vinū viſcera anime reficiens. ⁊ cōſolatio
nis qd̄ chriſtus nobis ꝓpinat. Prouer.ix. Bibite vinum
qd̄ miſcui vo. et qd̄ de apotheca ſpūſſcī extrahit᷑. Act.ij.
Muſto pleni ſunt. hoc eſt vinū conditū ſpeciēb⁹ diuerſo
rū ſentimētorū. Canti.viij. Dabo tibi poculū cum vino cō
dito. Beata aīa q̄ de hoc vino guſtat. oīs aqua tribulatio
nis mutat᷑ ſibi in vinū cōſolationis. Ioā.ij. qui de hoc vi
no vult bibere debet os in oratione aperire. Bern. Quan
do bibit᷑ vinū ſpūale letificās cor hoīs. vinū qd̄ inebriat
ſpm̄ ⁊ carnaliū voluptatū infundit obliuionē. hoc vinum
nouum eſt: non mittitur a chriſto in vtres veteres in pec
cato. Mat.ix. ⁊ Luc.v. ibi. Neq̄ mittunt vinū nouum in
vtres veteres. vbi Rabanus. Vinū nouū appellat pleni

Digitized by Google

tudinē ſpūſſancti ꝓfunda celeſtiū myſterioꝝ q̄ ꝑus diſcipuli ferre nō poterāt: ſed poſt reſurrectionē vtres noui facti ſunt: ⁊ vinū nouū receperūt qn̄ ſpūſſctūs repleuit corda eoꝝ: vn̄ muſto pleni dicebanꝭ. Itē idē Raban⁹. Vinū quo int⁹ reficimur: feruorē fidei et charitatis quo intus reformamur. Itē Ber. Lachryme penitētiū vinū angelorū ſunt quū deficerent fame peccandi. j. Coꝛ. xj. Et alius quidem eſurit: id eſt patitur famē peccati. pſ̄. lxxvij. et appoſuerunt adhuc peccare ei. Oſee. iiij. Comederunt et non ſaturabunꝭ. fornicati ſunt et non ceſſauerūt. de iſta fame Luc̄. xv. de filio ꝓdigo dicēte. hic autē fame pereo. xxvij. di. §. hinc etiā. quaſi vulnerati a diabolo in peccatis. Luc̄. x. ibi: Et plagis impoſitis ⁊c. Illi latrones demones ſunt myſtice in plateis. ampla eſt via q̄ ducit ad mortē. Mat. vij. Ciuitatis. Hiere. xlviij. relinquite ciuitates habitatores moab. Et alibi: Ego dn̄s et ciuitatē ingrediar. Oſee. xj. Quū exhalarēt animas ſuas fame peccati viſum peſſime oblectationis vel gehenne q̄ nutrit ad mortem. in ſinu matrū ſuarū. talibus matribus dicendū eſt non noui vos. xxiij. diſt. diaconi. v. circa ꝑn. j. q. j. ꝓphetauit. matres tales odiende ſunt. Luc̄. xviij. qui non odit pr̄em et matrē ⁊c. talis mater nedū in peccatis concipit: ſed et alit et nutrit. pſ̄. l. Ecce em̄ ⁊c. ⁊ ſequitur. Et in pctis cōcepit me mater mea. Ezech. xvj. mater tua cethea. i. ɔcupiſcētia garrula. ❡ Iterū matribus ſuis ⁊c. quia paruulus ⁊ lactens vtriuſq; ſexus ꝑ plateas hui⁹ ſcl̄i luxurioſe vaganꝭ. vt ſupra prime dixi. ſicut ꝓdigus filius. bonis ſpūalibus ſpolianꝭ. et fame periclitanꝭ. vnde ꝓdigus filius qui nec ſiliquas habebat. quāti inq̄t mercenarij ⁊c. Luc. xv. Ubi eſt triticū et vinum? Geñ. xxvij. Frumēto et vino ſtabiliui eū. pane confirmaꝭ coꝛ. de con. di. ij. accipite. pſ̄. ciij. Et panis coꝛ hoīs cōfirmet. et vino letificaꝭ. vn̄ ibi: Et vinum letificet coꝛ hoīs. hic eſt panis qui de tritico conficitur. de con. di. ij. c. ij. quod in terrā cecidit et mortuū fuit. Ioā. xij. ibi. niſi granū frumenti ⁊c. vbi Aug⁹. Se autē dicebat mortificandū in infidelitate iudeorū: multiplicādū in fide populorū. ⁊ ibi Beda. Ipſe enim ex ſemine patriarcharū in agro hui⁹ mūdi ſeminatus. i. incarnatus eſt: vt moriendo cū multiplicatiōe reſurgeret. ſolus mortu⁹ eſt. cū multis ſurrexit. Mat. xxvij. Et multa corpora ſanctorū qui dormierunt ſurrexerūt. vbi Hiero. Quomodo autē lazarus mortuus ſurrexit: ſic ⁊ multa corpora ſctōꝝ ſurrexerūt vt dn̄m oſtēderent reſurgētem. ⁊ ſm̄ Remigiū / incunctāter credere debem⁹ / ꝙ reſurgente dn̄o a mortuis ſurrexerunt nec poſt mortui fuerūt: qm̄ maius illis eſſet tormentum ſi iterū mortui eſſent: q̄ ſi nō reſurgerent: ſed aſcendēte domino ad celos / ⁊ ibi pariter aſcēderūt. Hoc fuit etiā triticū panis viuus qui de celo deſcēdit. Ioā. vj. de con. diſt. ij. omnia. ⁊. c. ſicut eſt ver⁹. Vinū hoc vinū de vinea ſoreth. additio. Soreth interpretatur bona vitis: vel optima vinea: ſeu electa vitis: aut vinea electionis. ⁊ hoc verbū puto ꝙ non ſit in noſtra tranſlatione cōmuni: ſed eſt eius interpretatio. Hiere. ij. i. de vite que eſt chriſtus ſumiꝭ. Ioā. xv. hoc paruulus et lactēs reqrit. i. peccatores minimi in mandatis dei: quū ipſe ſit cibus grandiū in charitate / et humilitate. Unde dixit chriſtus auguſtino vt ait ipſe in li. ix. cōfeſſionū. Cibus ſum grandium: creſce ⁊ māducabis me. Nec in plateis inueniꝭ: nec a vulneratis peccatis digne accipiꝭ. j. Coꝛ. xj. de cō. di. ij. qui ſcelerate. Ideo tales lactētes carnales in ſinu matrū ſuarū: id eſt cōcupiſcētiaꝝ animas exhalāt: que illos male nutrierāt: et in ſinu peſſime oblectationis alleuerant. ſapientior eſt euangelicus prodigus: qui Luce. xv. dicit: Surgam et ibo ad patrem meum. Si iſti lactei ad patrem redirent: non fame exhalarent. hi aūt ſunt filij patris: q̄ nō ex voluntate car. neq; ex vo. viri: ſed ex deo nati ſunt. Ioā. j. de. con. di. iiij. ſiquis autem. ❡ G Men. Cui cōparabo te. typice loquitur eccleſie. filia eccleſia hieruſalem celeſtis. cui adequabo te. nulli ſubaudi. et conſolabor: id eſt cuius caſus comparatione cōſolabor te filia virgo ſion. eccleſia ſpeculatiua. magna eſt enim ſicut mare ſine quiete: tempeſtate plena / contritio tua. ruina diſſipatio. Eſa. lix. Vaſtitas et contritio in viīs eorum ⁊c. quis medebitur tui. aut rarus: aut nullus. ❡ Iterū cui cōparabo. hiſtorice nulli dubium eſt ꝙ quāto iudea gens ceteris precellebat glorioſior: tanto peccatis exigentibus illis modo eſt inferior. Allegorice ſicut iudea ceteris regnis glorioſior: ita eccleſia omniū martyrum mater. vn̄ Maximinus. Fides catholica mater martyrū eſt et filia. pſ̄. xliiij. Audi filia celeſtis patris. ſummi regis ſponſa. Oſee. ij. pre omnibus eſt glorioſa. hui⁹ iuſtificatio ex ſolo deo eſt. ad Titū. iij. vt iuſtificati gratia ipſi⁹. et ex omnibus fidelibus vna eccleſia. xxiiij. q. i. loquiꝭ. ⁊. c. quoniā. ⁊ vnum chriſti corpus cum capite ſuo. ad Coll. j. xxiiij. q. iij. pro mēbris. et de ſacra vnc. c. j. §. ſed et ieſus. fide et charitate coniungitur. ⁊ ſicut ex omnibus eſt vna ciuitas glorioſa: de qua dicitur in pſ̄. lxxxvj. Glorioſa dicta ſunt de te ciuitas dei: Ita vna eſt illa que in babylonia a chriſto fornicans degenerat. de qua pſ̄. xxv. Odiui eccleſiam malignantiū. cuius caput diabolus. qui eſt ſm̄ Aug. caput omniū iniquorū. de qua propheta lugens ait. Cui cōparabo te ⁊c. Sicut enim illa glorioſior eſt omnibus q̄ ad brauium ſupne vocationis peruenit: ita nulli cōparanda eſt ignominia ei⁹ qui cecidit. Iſta eſt illa babylon magna mater fornicationum et abominationum terre: que et vocatur magna meretrix: que ſedet ſuper aquas multas delectationum carnalium: cum qua fornicati ſunt reges terre. inebriati ſunt qui inhabitant terram de vino proſtitutionis eius. hec eſt etiam illa mulier: id eſt vita carnalis: que ſedet ſuper beſtiam coccineam plenam nominibus blaſphemie: et que erat circūdata purpura et coccino et inaurato auro et lapide precioſo et margaritis: habens poculum aureum in manu ſua plenum abominatione et immunditia fornicationis ei⁹. Apocaꝭ. xvij. Hec etiā eccleſia carnalis et malignātium eſt illa babylon: de qua. Apoca. xiiij. cecidit babylon illa magna que a vino ire fornicationis ſue potauit omnes gentes. Nunc autem quia de tanto dignitatis culmine: immo deitatis altitudine: ad tantā miſerie profunditatē: imo in beluinam. i. beſtialē ignobilitatē / proiecit ſe iſta babylon ꝓpheta vel corpus electorū dei / ait. Cui cōparabo te: quaſi non inueniꝭ tibi digna cōparatio vel aſſimilatio vel exequatio: vbi nec ſpecies: nec forma inueniꝭ. tota es informis. tota es horribilis. totā te ruina et cōtritio deuaſtauit. ad nō eſſe tendis: Neſcio an poſſis reuocari. q. d. cui cōparabo talē eccleſiā a ſponſo derelictam? vnde ſequiꝭ. Quis medebitur. ac ſi dicat nullus medebiꝭ: niſi ad deum redeas: a quo receſſeras. quaſi nō eſt qui faciat bonum: nō eſt vſq; ad vnū. pſ̄. xiij. ⁊. lij. ❡ H Num. Prophete tui viderūt tibi falſa ⁊c. ꝓphete falſi quaſi ꝓmiſſionē annūtiantes. falſa bona ſcz nō vera. non aperiebāt tibi iniquitatē tuā. ſcz quam videbant: et erunt qui beatificant ꝓplm̄ iſtum ſeducentes: ⁊ q̄ beatificanꝭ p̄cipitati. Eſa. ix. vt te ad penitētiā ꝓuocarēt: penas futuras p̄dicando. Viderūt autē tibi aſſumptiōes falſas. i. magna ⁊ criminalia pctā: ⁊ eiectiōes eijcienda q̄ſi cotēnenda dicentes. que omnia pro ſuo lucro faciunt: ſicut adulatores molientes ſermones et vendētes oleū. et ipſi ſunt iacula. pſ̄. liiij. ❡ Prophete tui. Greg. in. xv. c. ſui paſtoralis. Prophete in ſacro eloquio / nōnūq̄ doctores vocanꝭ: qui dum fugitiua eſſe p̄ſentia iudicāt: que ventura ſunt manifeſtant: q̄s diuin⁹ ſermo falſa videre redarguit: q2 dū culpas corripere metuūt in caſſum delinquētib⁹ ꝓmiſſa ſecuritate blandiūtur. q̄ iniquitatē peccantium nequaq̄ aperiūt. qui ab increpationis voce cōticeſcunt. Clauis quippe apertionis eſt ſermo correctionis: q2 increpādo culpā detegit: quā ſepe neſcit ipe etiā q̄ ꝑpetrauit. xliij. di. ſit rector. iuxta pn. Item Hormiſda papa. l. diſt. ſiquis diaconus. Vere dico q2 illi ipſi quibus quū ꝑiculoſa ⁊ falſa miſericordia indulgere videmur: quū an̄ tribunal chriſti pro tantis peccatis damnādi aduenerint: contra nos cauſaꝫ dicturi ſunt dicētes ꝙ dū aut durā aſꝑitatē lingue

Digitized by Google

corū expauim⁹: aut falſa blādimēta et periculoſas adula
tiones ipſorū libenter accepimus: in eiſdē pmanere pctis
eis inutiliter indulgem⁹. Iſti ſunt illi de quibus dicit̃ per
Ezech. xiij. Ve vobis q̄ cōſuūt puluillos ſub oī cubito ma
nus: et faciūt ceruicalia ſub capite vniuerſe etatis. Quod
exponēs Grego. in moralib⁹ ait. Ad hoc q̄ppe puluillus
ſub cubito: vel ceruical ſub capite iacētis ponit̃: vt molli
ter quieſcat̃. quiſquis ergo male agentib⁹ adulatur: ⁊ pul
uillū ſub cubito: vel ceruical ſub capite iacentis ponit: vt
qui corripi debuerat ex culpa: in ea fultus laudib⁹ molli/
ter quieſcat. put hec habentur. xlvj. di. ſunt nōnulli. Item
Ezechi. xiij. c. Ipſe eñ edificabat parietē: illi aūt liniebāt
eam. vbi Grego. in moralibus. Parietis noīe peccati du/
ritia deſignat̃. edificare ergo parietē eſt contra ſe q̄ſpiā
obſtacula cōſtruere. ſed parietē liniūt: qui pctā perpetrāti
bus adulant̃. h̄ legunt̃. xlvj. di. ſunt nōnulli. pſ̄. cxl. Oleū
aūt pctōris non impinguet caput meum. Oleū ſm Aug.
adulatio eſt et falſa laus. vendūt oleum oēs adulatores.
De iſtis malis pphetis Hiere. v. Prophete fuerūt in vē/
tum locuti. ⁊ in fi. c. Prophete pphetabāt mendaciū: ⁊ ſa
cerdotes applaudebāt manib⁹ ſuis: et populus me⁹ dile/
xit talia. q̄d ergo fiet in nouiſſimo eius? ¶ Item allego.
iniſta hiſtorie ſm Paſcaſiū. pphete tui ⁊c. habuit hieruſm
pſeudo pphetas. habet eccleſia hereticos ⁊ ſchiſmaticos
doctores prauos q̄ liniūt abſq̄ tēperamēto charitatis ⁊
doloſis argumētationib⁹ vel falſis opinionib⁹ ſubuertūt
corda ſimpliciū a veritate recte fidei ⁊ ſtatu boni opis. vñ
Petrus ait. ij. Pet. ij. Fuerūt pſeudo pphete in pplo: ſi/
cut ⁊ in nobis erunt magiſtri mēdaces ⁊c. Nec dubiū q̄m
culpa magiſtrorū ⁊ ſacerdotū ruina fit ppl̄is. docēt enim
falſa ⁊ ſtulta quaſi viderint viſionē: et ppl̄i palpāt iniqui
tatē. multa etiā que docēt verbis/ malis deſtruūt exēplis.
j. q. j. nō q̄les. vt meretrix q̄ vigilās filiū lactauit: dormiēs
oppreſſit. iij. Reg. iij. hi faciunt oīa cauſa lucri. ¶ Iſti fal
ſi pphete quādo afflictionē populi vidēt/ et imminentia
delictorū ſupplicia/ falſis cōſolationibus leuigant: ſed ve
illis qui dicūt malū bonum. Eſa. v. xj. q. iij. ſiquis hoiem. ⁊
c. ve qui dictis. et viuificant aīas q̄ non viuūt. Ezechi. xiij.
xj. q. iij. plerūq̄. vñ Iſidorus. q̄ defendit aliū delinquentē
maledictus erit apud deū ⁊ hoies. xj. q. iij. q̄ peccantibus.
¶ Iſti ſunt prophete qui liniūt pctōres: de q̄bus Ezechi.
xxij. ad fi. ibi. Prophete autē liniebāt eos abſq̄ tēperamē
to vidētes vana et diuinātes eis mēdacia. et Ezechi. iij fi.
ibi: Eū tibi viderēt vana alīs vacua ⁊ diuinarent̃ mēdacia.
Tota ſcriptura maxime pphetarū ſemp̄ inuehit ſe cōtra
doctores et rectores eccleſie et ſynagoge. vnde Hiere. v.
ibi. Ibo igit̃ ad optimates: et loquar eis. Ipſi eñ cogno/
uerūt viam dñi: Et ecce magis hi ſimul cōfregerūt iugū:
ruperunt vincula. Idcirco percuſſit eos leo de ſilua ⁊c.
Mali etiā doctores in eccleſia hoc leuigant. illud grauāt
xj. q. iij. plerumq̄. ſua leuiora putant: aliena grauiora ex
amore et ideo carnali. obcecat̃ in eis iudiciū rationis. xj.
q. iij. quatuor. a talib⁹ prophetis dicit dñs attendendum
Mat. vij. Attendite a falſis pphetis. i. caute conſidera/
te. dicit Chryſ. q: firma tutela ſalutis eſt ſcire quē fugias.
Falſi p/phere tres ſpi/rit⁹ imū/dos rep̄/ſentant. ¶ Iuxta tropologiā/ falſi pphete ſunt tres ſpūs īmūdi
qui exeūt de ore draconis. ⁊ de ore beſtie ⁊ de ore pſeudo
pphete. de quib⁹ Apocal. xv. Spūs draconis. i. diaboli/ q̄
aīas deuorat. iij. q. j. nulli. Tētans de honore ait. aſcende
ad p̄lationē quia ſufficiens es ad regendum. ⁊ pphetat
q̄ multas animas lucraberis: ſ; ſpūs mendax eſt dicens.
aſcēde in ramoth galaad. iij. Reg. xxij. Ramoth interpre
tatur excelſum ſignū: et ſignificat dignitatē cui⁹ appetit⁹
eſt certū ſignū reprobationis. xl. di. qui primatū. j. q. j. pn/
cipatus. et. c. nullus itaq̄. viij. q. j. in ſcripturis. j. q. vj. ſi/
cut is. galaad interptat̃ trāſmigrātes teſtes. q: ibi fit trāſ
migratio de bonitate in iniquitatē. pſ̄. x. Tranſmigra in
montem ſicut paſſer. Vt apparet in ſaule qui ante regnū
fuit humilis. poſt ſuperbus. j. Reg. ix. Grego. Superbus
totiens ad culpam apoſtaſie dilabitur: quotiens preeſſe

hominibus delectat̃. Chryſo. O prelate tanto igni ſum/
mittis caput tuū? Miror ſiquem ſaluari cōtigerit de hiis
qui p̄ncipant̃ in tantis ruinis. ⁊ tanta pigritia video cur/
rentes: ⁊ ſponte ſe p̄iicientes in pericula. Vnde inuenit̃
de quodam priore clareuallenſi/ Gaufrido noie. q̄ cum
electus eſſet in epiſcopū tornacen̄. ⁊ ab Eugenio papa et
abbate ſuo ſancto Bern̄. cogeretur ad recipiendum: ipſe
pſtratus ad pedes abbatis et clericorū qui eum elegerāt
in modū crucis ait: Monachus fugitiu⁹ ſi me eiicis eſſe
potero: epiſcopus vero nūq̄. Poſtmodū aūt laborāti in
extremis/ quidā monachus ei charus ait. Chare mi quia
corpore ſeparamur: rogo te vt ſi potes ſalua voluntate
dei: ſtatū tuū mihi poſt mortem reueles. Cui oranti poſt
mortem eius coram altari apparuit Gaufridus in viſio/
ne dicēs: Ecce adſum gaufridus frater tuus. Cui ille. cha
re mi quomodo eſt tibi? Cui ille. Bene. Sed reuelatū eſt
mihi a ſancta trinitate/ q̄ ſi fuiſſe; de numero epiſcopoꝝ:
fuiſſem de numero reproborū. Nō propterea dicendū eſt
q̄ omnes damnent̃ epiſcopi: q: multi ſancti fuerūt ⁊ erūt
xl. diſt. ante oīa. ij. q. vij nō omnes. Adde hic quod ſcripſi
ſ. prima pte in ar. lxij. v̄. habet ⁊ cupido glorie. ⁊. j. in. x. ar.
in. §. poſtq̄. prope fi. et. j. in. §. expeditis. in ar. lxxiiij. in. §.
tertia. ¶ Spiritus cupiditatis egrediēs de ore beſtie. i.
mundi/ qui amatores ſuos deuorat. quia inimicos dei cō
ſtituit. Iaco. iiij. xxiiij. q. iiij. §. et his. dicit ad cor hominis:
Acquire vt des filiis et pauperibus. quia redemptio ani/
me viri diuitie ſue. Prouerb. xiiij. ſ; dñs. Hiere. xxij. Pro/
phetauit in noīe meo mendacium. i. ſub pretextu pietatis
dicentes: ſomniaui ſomniaui: q: temporalia mendacia et
quaſi ſomnia ſunt. Eccl̄i. xxxiiij. Multos errare fecerunt
ſomnia: et exciderūt ſperātes in illis. Quia dicit̃ Luc. xij.
Stulte hac nocte animā tuam repetent a te: que autē pa/
raſti cui⁹ erūt? ¶ 3 Spūs voluptatis egrediēs a pſeu
do ppheta ſc; carne q̄ nobis quotidie neceſſitates ſuas
pronuntiat dicit: Rationabile ſit obſequiū tuum. Rom̄.
xij. Et nemo vnq̄ carnem ſuam odio habuit. xiij. q. ij. non
exiſtimem⁹. Eſa. lviij. ibi. Carnem tuā ne deſpexeris. expo/
ſitum ad Ephe. v. Comede ⁊ bibe ⁊ epulare. Iſte eſt ſocer
leuite: de quo dicit̃ Iudic. xix. q̄ vir ſecutus eſt vxorē ſuā
ſc; carnalē concupiſcētiā cōtra illud Eccl̄i. xviij. Poſt con
cupiſcētias tuas non eas. ⁊. j. Si pſtes aie tue cōcupiſcen
tias ei⁹: faciet te in gaudiū inimicis tuis. q: in labiis ſuis
indulcat inimicus: ⁊ in corde ſuo inſidiat̃. Eccl̄i. xij. vt ſub/
uertat te in foueam. q: ſicut ait Grego. ſuper illud Gen̄.
xxxiiij. triſtē blanditiis deliniunt. Quādoq̄ facit attende
re aliorū grauiora peccata: vt vel nullum vel paruum ap
pareat ei peccatum ſuum: et inde venit temeraria pecca
di audacia. Quñq̄ facit attendere penitētie acerbitatē: et
inde orit̃ diffidentia. Aliqñ facit cogitare de multitudine
miſericordie dei: ⁊ inde venit falſa ſpes venie. Aliqñ fa/
cit cogitare iuuētutē peccātis dicēs: poteris penitere in ſe
nectute. ⁊ inde erit ſtulta ſecuritas. Sed falſus ppheta
eſt: q: hō eſt ſpūs vadēs ⁊ nō rediens. pſ̄. lxxvij. q: poſtq̄
ſpōte cadit: nullo mō poteſt reſurgere niſi gr̄a releuet̃. ſed
pondere ſuo de peccato in pctm̄ demergit̃ vſq̄ in abyſſū
ſine fundo. i. in pfundū peccatoꝝ ſine eſtimatione niſi mi
ſericordia dei retineat̃. ideo pctm̄ cōparat̃ puteo ſine fun
do. Iob. xxxvj. Saluabit te de ore anguſto latiſſime: et nō
habēt; fundamētū ſubter ſe. pſ̄. lxviij. Neq̄ abſorbeat me
pfundū: neq̄ vr. ſup me pu. os ſuū. q̄d Aug⁹. exponēs ait:
Puteus eſt profunditas humane iniq̄tatis: in quā ſi ceci
deris: non claudet ſup te puteus os ſuū: ſi tu non claudis
os tuum. de pe. diſt. j. §. et his itaq̄. ad fi. v̄. hinc chriſtus.
¶ Samech. Plauſerūt ⁊c. pr̄es cōdolētes ſup manibus
oēs trāſeuntes p viā: ſibilauerunt et mouerunt. cōpatien
tes affectu. capita ſua mentem. ex̄ de ſacra vnc. c. j. v̄. per
caput ſuū. ſup filiam hieruſm eccleſiā vel aīam que tā ſubi/
to de tanta gloria corruit. Hec cine eſt vrbs. Eſaie. xxvj.
Vrbs fortitudinis noſtre ſion. pſ̄. lxxxvj. Glorioſa dicta
ſunt de te ciui. dei. dicentes perfecti decoris. Pulchra cor

Digitized by Google

decoꝛa filia hieruſalem. Cañ.vj. Eccleſia i pncipio ⁊ nūc in ſan
ctis decoꝛa virtutib⁹ eccl̃ia ſctã. de tali pulchꝛitudine de
pe.di.ij.§.romanos.c.pnceps.⁊.c.illa anima. Canti.j. Ec
ce tu pulchꝛa ꝛc.et.c.ij.ibi: ffoꝛmoſa mea. ⁊ ibi: Specioſa
mea. ⁊ ibi. Et facies tua decoꝛa. ⁊ Cãti.iiij.in pnci. Q̃ pul
chꝛa es amica mea. ⁊ ibi. Q̃ pulchꝛe ſunt mãme tue. ⁊ ibi:
Pulchꝛioꝛa ſunt vbera tua vino. et Canti.vj. Pulchꝛa es
amica mea ſuauis ⁊ decoꝛa ſicut hieruſ. ⁊ ibi: Pulchꝛa vt
luna.et. Cãti.vij. Q̃ pulchꝛi ſunt greſſus tui ꝛc.et ibi. Q̃
pulchꝛa es et q̃ decoꝛa chariſſima in delitijs. q̃ oĩa de pul
chꝛitudine virtuali eccl̃ie allegoꝛice intelligunt. Gaudiũ
vniuerſe eccleſie terre. gaudiũ iſtud eſt in ſpũſancto. ad
Rom̃.xiiij.ibi. Gaudiũ in ſpũſancto.quũ ſunt mẽbꝛa ec
cleſie virtuoſa. Eſa.lxj. Gaudens de collatis.i. virtutib⁹.
gaudebo de bonis opibus. ⁊ exultabit anima mea in deo
meo.quia gaudiũ hoc ſpũale eſt:non carnale. Unde autẽ
gaudeat oſtẽdit Iſid.quũ ait:qꝛ induit me veſtimẽtis ſa
lutis/quantũ ad grãm intus oꝛnantẽ aĩam ⁊ decoꝛantẽ. ⁊
indumento iuſtitie circũdedit me/quãtũ ad bonã opatio
nẽ exterius munientẽ ⁊ cõponentẽ. vñ Pꝛouerb.vlt. ffoꝛ
titudo et decoꝛ indumentũ eius. ¶ Iterũ plauſerunt ꝛc.
Paſcaſius hiſtoꝛice allegoꝛice ⁊ moꝛaliter. aliqui ſup ſy
nagogã vel eccleſiã vel aĩam hoc interpꝛetãtes/plaudẽ
tes manib⁹ inimicos eſſe dixerũt ex irriſione ſcꝫ ⁊ gaudio
inſultãtes. Sed nos ecõtrario dicim⁹ ſctõs patres ⁊ ami
cos zelo charitatis affectos. hi quũ eccleſiam vel aĩam p
iectã in peccatis eſſe cognoſcũt: pmo plaudũt manus ad
inuicẽ: ſicut facere cõſueuerũt dolẽtes. plaudũt manibus
non ridentis: ſed dolẽtis affectu: qꝛ de tanto culmine ſan
ctitatis ſicut fuit in pncipio/et per lõga tẽpoꝛa eccleſia vel
anima/plapſa ad tantã puenit fidei diminute et virtutũ
ruinã. Hi patres vere tranſeũtes ſunt per viã: ſicut dictũ
eſt ſupꝛa in pmo.c.ibi. O vos oẽs q̃ trãſitis per viã. nõ ho
ſtes eccleſie: qui viam pacis nõ cognouerũt: vt ait.pſ̃.xiij.
ſed aberrãtes ⁊ tumultuãtes ad ima coꝛruũt ⁊ errãt. vñ
et errare fecit eos in inuio ⁊ non invia. pſ̃.cvj. Sibilaue
rũt et mouerũt capita ſua. Solet motus capitis vel ma
nuũ et ſibilus diuerſos ſignificare affectus dolẽtis: ſicut
et plaudentis. vnde ſequit̃: Heccine ꝛc.non hoſtes eccle
ſie putant eã eſſe pfecti decoꝛis aut gau. vniuerſe ter. ſed
ſoli ſancti ⁊ amici: qui quanto gloꝛioſiorẽ et pulchꝛioꝛẽ ſi
de ⁊ moꝛib⁹ videbãt: tãto admirãtur et lugent: quũ in ma
nibus hoſtiũ viſibiliũ paganoꝛũ ⁊ ſchiſmaticoꝛũ ⁊ inuiſi
biliũ ſcꝫ demonũ/deiectã in peccatis ⁊ diminutã in pplis
fidelibus vidẽt. ſed qꝛ gemitũ ſanctoꝛũ ſup eã ppheta et
ipſe gemẽs exhibuit: inimicoꝝ gaudiũ ⁊ inſultationẽ ſub
ijcit dicẽs: Apuerũt ſup te os ſuũ ꝛc. ¶ Avn. Aperuerũt.
accuſantes. pſ̃.cviij. De laudẽ meã ne tacueris. qꝛ os pec.
et os do. ſup me aptũ eſt. ſup te os ſuũ oẽs inimici tui here
tici/ſchiſmatici/demones ſibilauerũt quaſi ſerpentes. et
fremuerunt quaſi leo deuoꝛare cupiens. iij.q.j.nulli. denti
bus ſuis. pſ̃.lvj. filij hoim dẽtes eoꝛum arma ⁊ ſagitte. de
pe.di.j.periculoſe. ⁊ dixerũt: deuoꝛabim⁹ eã. qꝛ ablato dei
auxilio/eccleſiã deuoꝛare poſſumus in ſanguine pctõꝝ cõ
culcatã. ¶ Aperuerũt ꝛc. Paſcaſius. hoc quoq; hiſtoꝛice.
allegoꝛi. et moꝛaliter exponimus: qꝛ parũ differt. ppheta
affligit̃. vel qꝛ amici gemunt p eccleſia vel anima. vel quia
inimici inſultãt ſi qua pꝛoſternitur vnde aperuerunt ꝛc.
Inimici os aperiũt. ſicut etiã dicit pſ̃.xxj. Aperuerũt ſup
me os ſuum ꝛc. quũ q̃d accuſent inueniũt: aliter tenẽt os
clauſum ꝯtra eccleſiã deiectã vel delinquẽtẽ. vel animam
pctõꝝ ſanguine cõculcatã. Quotidie venant̃ q̃d accuſan
do obijciãt. Unde de quodã legit̃/q; ſic allegabat diabo
lus ꝯtra eũ. volui ipm incitare ad gulã: ſed ipſe anticipa
bat meã cautelã. Uolui inflãmare ad luxuriã: ſed ipe pue
niebat ſuggeſtionẽ. Uolui fallere p auaritiã: ſed ipſe erat
ipſa auaritia. Unde q̃d dicit̃ Luce.xix. Circũdabũt te. mo
raliter. tũc demones circũdant aĩam/qñ eductã de coꝛpe
ad ſocietatem ſue damnationis trahũt. ciq; oĩa mala que
geſſit replicant. Unde et quomodo aperiant os ſuũ con
tra nos in die iudicij accuſando/ait Aug. ſic dicẽs. Pꝛeſto
tunc erit diabolus recitãs verba pfeſſionis: et obijciẽs no
bis omnia quecũq; fecerimus: et in quo loco: et in qua ho
ra peccauimus. ⁊ quid boni tũc facere debuimus. Dictu
rus nãq; eſt ille aduerſarius. Equiſſime iudex iudica iſtũ
meũ eſſe ob culpã: qui tuus noluit eſſe per gratiã. tuus p
naturã: meus per miſeriam. tuus ob paſſionem: meus ob
ſuaſionẽ ꝛc. Heu heu poterit ne talis aperire os qui talis
inueniret̃: vt iuſte cũ diabolo deputetur: nõ: quia obmute
ſcet. Mat.xxij. Felix ſi cui obijciũtur culpe: laudes e regio
ne adſiſtũt que culpas repellũt. vnde. pſ̃.cviij. deus lau
dẽ meã ꝛc. ſequit̃ qꝛ os peccatoꝛis ⁊ os do. ſuper me ap
tum eſt. Sibilauerũt vt ſerpẽtes. fremuerũt dentib⁹ ſuis
vt leones ad deuoꝛandũ rugiẽtes. Sicut em̃ boni chari
tate cõpuncti/ſtupoꝛe perculſi ſibilant: ⁊ caput agitãt: ita
irridẽtes quũ quelibet coꝛruentem viderint: ſibilant: fre
mũt ſubſannant et derident. vñ Aug⁹. in.pſ̃.xxxiiij. Quũ
fuiſſet miſerendũ irrident impij: vnde dolent pij. v.q.v.§.
ſed aliud. vnde ſequitur. Iſta eſt dies quam expectaba
mus: inuenimus ⁊ vidimus. illam diẽ que eſt dies ire ca
lamitatis et miſerie. Sopho.j. Semper hoſtes expectant
qua liceat eis vel cuiuſcũq; animã: vel totã eccleſiã deuo
rare. ſed hoc non poteſt fieri: niſi peccatis exigentibus: et
in parte eccleſie non in tota. qꝛ ſemper ſunt ſancti in eccle
ſia: in quibus ipſa dicit̃ eſſe ſine macula et ſine ruga. xxj.
diſt. q̃uis. vbi de hoc. ⁊ de con. diſt. iiij. q̃ris a me. R. offerũ
tur. ibi: Tota ergo hec ſancta mater eccleſia: que in ſctis
ſuis eſt ꝛc. Et iuſto iudicio dei permiſſum fuerit. ſicut ⁊ ter
rene hieruſalem accidit. ad hoc. lvj. di. ſi gens. vnde addit. fe
cit dñs ꝛc. ¶ Phe. Fecit dominus. tandẽ que cogitauit.
diu expectauit tribuens ſpacium penitendi et expectat.
Rom̃.ix. Suſtinuit in multa patiẽtia vaſa ire apta in inte
ritu. Rom̃.ij. Ignoꝛas qm̃ benignitas dei ad penitentiã
te adducit: et Sap.xj. diſſimulans peccata hominũ pper
penitẽtiam. Bern. Pꝛopter hoc diſſimulat: vt cõmendet
patientiam ſuam: vt impleat electionẽ ſuam: vt cõfirmet
charitatem ſuam. Cõpleuit opere ſermonem ſuum nõ ho
minis: quẽ pceperat eterna preſcientia: vel lõge ante per
pꝛophetam. ad Heb.j. in pꝛin. A diebus antiquis. Deſtru
xit ne habeat ſemper voluntatem peccandi. de pe. diſt. j.
voluiſſent. ſub.§. quod aũt. Non pepercit. quia non fuit
emendatum delictũ. de pe. diſt. j. nouit deus. ſub.§. ex his
omnibus. ⁊.c. vide benignũ. vnde Aug⁹. ſuper. pſ̃. lxxxiiij.
q.d. deus: parcamus huic quia iam non parcit ſibi. igno
ſcamus quia agnoſcit. de pe. diſt. j. quis aliquando. ſub.§.
quecũq;. Non pepercit. gloſ. quia tu tibi parcere noluiſti.
Sed niſi dominus edifi. do. in va. labo. qui edificãt eam.
pſ̃.cxxvj. Et letificauit ſuper te inimicum: ideſt letificari
permiſit propter peccata. Et exaltauit: id eſt exaltari per
miſit. Coꝛnu. potentiam. hoſtiũ tuoꝛum. viſibilium ⁊ inui
ſibilium. ¶ Iterum fecit ꝛc. Sicut inimici coꝛpoꝛei cõtra
hieruſalem hic fecerunt: ſic ſpirituales nequitie et mini
ſtri antiqui hoſtis contra eccleſiã faciũt quãdo deo iuſte
inimicos flagellante: ſibi traditam penis et doloꝛibus af
fligunt. hoc tamen de his dicitur/qui intra eccleſiam eſſe
videbantur: non de iſta de qua dicitur Mat.xvj. ⁊.xix. di.
ita dominus. Et poꝛte: ideſt vitia et hereſes/inferi nõ pre
ualebũt aduerſus eam. quod ibi exponitur. Et dixi ſupꝛa
in pꝛima parte iſtius operis in.lv.ar.§. ad oſtendendum.
R. item hilarius. cum. R. ſe. Sed de quibuſdam dicitur. A
nobis exierunt: ſed ex nobis non erant. j. Ioan. ij. de pe.
diſt. iiij. ſi ex bono. Coꝛnu hoſtium exaltatur quum eccle
ſia infirmatur. Habẽt etiam carnales intra eccleſiam hic
diem ſuam que trãſitoꝛijs fruitur bonis: ſed eterna reſtat
damnatio in die aliena: in qua p iniq̃tatib⁹ ſuis cruciabit̃
quiſq; penis eternis. tunc que ad pacem ſunt in amaritu
dine erunt. hec ſunt abſcondita nũc ab oculis pctõꝝ faſci
natoꝛũ: vt dicit dñs Luc.xix. Facit ergo ſubito dñs/q̃ diu
expectãs deliberauit: ĩ iuſtitie ſeueritate vt deſtruat pctõ
rẽ et tradat hoſtibus diripiendũ; a quoꝛũ iugo ſe eruere

Digitized by Google

nolult. ¶ Sade. Clamauit intẽtione cor eorū hoſtiū.i.cō-
tra dn̄m. ſup muros filie ſion. eccleſie vel aie. Deduc. vox
Hiere. ad hieruſm. Deduc quaſi torrẽtem. pſ̄. cxviij. Exitus
aquarū deduxerūt oculi mei. Lachrymas diuina inſpira-
tione nō humana volūtate infuſas. pſ̄. cxlvij. Flabit ſpiri-
tus ei⁹ ⁊ fluẽt aq̄ lachrymaꝝ. Per di[e]m in ꝓſperis. ⁊ nocẽ
in aduerſis. Nō des requiẽ tibi: neq̄ taceat pupilla oculi
tui cōpūctio rōnis nō reperat modū lachrymādi: q: tribu-
latio eccleſie exceſſiua eſt. ¶ Iterū clamauit. Clamāt ma-
gis intẽtione q̄ voce viſibiles aut inuiſibiles inimici. ſup
muros filie ſion eccl̄ie vel aie quū poteſtatẽ qua eis do-
minātur: nō diuino iudicio: ſ; potẽtie ſue adſcribūt. Cla-
māt aūt ꝯtra dn̄m: cui⁹ potẽtia q̄ſi murus ꝓtegit, ⁊ defen-
dit. Quū vero ſuum auxiliū ſubtrahit: hoſtes ſuper mu-
ros eorū: quos opprimūt: clamare dicunt̄ ꝯtra deū: quū
ſc; ſibi attrahūt quicq̄d cōtra eos pn̄t: quos dei p̄us mu-
niebat auxiliū: q̄ſi liberare nō poſſit. Talis eīm oppreſſio
venit de equitate iudicij: nō de impotẽtia ꝓtegẽtis. lvj. di.
ſi gens angloꝝ. xxiij. q. v. §. hinc notandū. Hoc q̄ꝫ ꝓpheta
deplorat. vn̄ mox ad ipam hieruſm ſermonẽ conuertit. De-
duc q̄ſi torrentẽ lachrymas ⁊c. pſ̄. cxxv. Cōuerte dn̄e cap.
nr̄am ſicut torrẽs in hauſtro. Torrẽs nō ſemꝑ vno eodẽq̄ꝫ
tp̄e defluit: ſ; ſicut inūdatio de celo cōfluit: ſic ⁊ lachryme
ſm̄ q̄ diuina inſpiratiōe ⁊ cōpūctione cordis dn̄ant̄. Ne-
mo quippe pōt ſua virtute vt torrentẽ lachrymas cōpun-
ctiuas deducere. ſ; his verbis innuit̄ q̄ mẽs ⁊ oculi parati
ſemꝑ debẽt eẽ ⁊ lachrymas iuxta gr̄aꝫ diuine inſpiratiōis
effundere: ⁊ in ꝓſperis. ⁊ in aduerſis: nūq̄ q̄eſcere: vt ne-
mo ſibi parcat dū viuit. nemo torpeat quaſi ſecuritate ac-
cepta donec ad illā requiem ꝑueniat: in q̄ abſterget deus
oēm lachrymā ab oculis ſcōꝝ. Apocal̄. vij. pſ̄. cxxv. Eūtes
ibāt ⁊ flebāt mit. ſe. ſua: veniẽtes aūt venient cū exul. por.
ma. ſuos. ¶ Neq̄ꝫ taceat pu. ocu. tui. Pupilla oculi orat ⁊
imperrat. cōpūcta inſpiratiōe diuina iſta tacere nō debet:
donec his malis eccleſie deus finẽ imponat. ⁊ oēm lachry-
mam abſtergat. Eſt aūt oculus interior q̄ ad deū ſtillat:
vn̄ exterior cauſa lachrymat̄: ⁊ tūc fluminis impetus leti-
ficat ciuita. dei. pſ̄. xlv. alioq̄n ſterilis eſt lachryma q: tacet
pupilla. ¶ R Quū de⁹ in carne fleuerit: q̄s nō flebit?
¶ Quinquies aūt dn̄s fleuiſſe legit̄. Primo in die natiui-
tatis ſue. Nā q: pueri cōmunicant lachrymis ⁊ vagitui: et
ipſe ſiliter ꝑticipauit eiſdẽ. Sap̄. vij. Primā vocẽ ſimilẽ oī-
bus emiſi plorans. Inde canit eccl̄ia: Vagit infans inter
arcta ꝯditus p̄ſepia. Ber. Plorat eīm chriſt⁹: ſ; nō ſicut ce-
teri pueri. in alijs ſenſus: in chriſto ꝑualebat affect⁹. Alij
lugẽt ex paſſiōe: chriſt⁹ ex cōpaſſiōe. In iſto fletu inſtruit
nos deflere miſeriā ꝯditiōis humane: q: ſicut legit̄ Eccli.
xl. Iugū graue ſup filios ade a die exitus de vẽtre matris
eorū vſq̄ꝫ in diẽ ſepulture in matrẽ oīm. vn̄ dicit Gualfre-
dus. Quẽ nō humiliet ꝯcept⁹ impurus ⁊ lugubris ortus
aut vn̄ ei gaudiū in vita ſua q̄ incipit a merore: naſcit̄ ad
laborẽ: terminat cū dolore. dura oīno cōditio: quādoqui-
dẽ nō eſt nobis excutere a ceruicib⁹ graue iugū donec in-
grediamur ſepulcrū. nec euadere huius vite laborẽ: niſi ꝑ
mortis horrorẽ. Ex hoc iugo nobis iminet fames ⁊ ſitis.
ardor febriū. dolor viſcerū ⁊ multiplicīū egritudinū. In-
de inſipiẽter extollit̄: impatiẽter attrahit̄: inde ſuccendit̄
ira: tabeſcit inuidia: ebrietate mergit̄: crapula ſuffocat̄: in-
quinat̄ luxuria: auaritia ſtimulat̄: inde voluptas illicit: cu-
rioſitas angit: timor ꝯtrahit: meror cōſumit. Vn̄ ergo hec
vita diligit̄: in qua etiā q̄ cautiſſime gradit̄: ſepiſſime labi-
tur ⁊ quaſſat̄. miſera ⁊ fugiẽda vita q̄ ſic ꝓcedit: ſic ducit̄:
et ſic ꝓgredit̄ ⁊ ſic finit̄. ¶ Secūdo fleuit in ſuſcitatiōe la-
zari. Ioā. xj. Et dicit ibi gloſ. flebat q: eū ſuſcitaturus erat
ad erūnas ſeculi. et Hiero. Nō fleuit lazarū mortuū: ſ; re-
diuiuū cōpatiens illi ad preſentis vite miſeriā reuerſuro.
¶ Quatuor aūt de cauſis fleuit tūc dn̄s. Primo ꝓpter
marie deuote ſue cōpaſſionẽ: q: vidit eam plorantem. nec
mirū ſi fons pietatis prorūpit in lachrymas. vnde petrus
Rauēnas. O vis. o potentia lachrymarū: que celi ac terre

Quinquies ſaluator noſter fleuit.

Quatuor de cauſis ſaluator fleuit.

dn̄m. cum qui angelorū et hoim letitia eſt ad lachrymā-
di humilitatẽ infirmitatẽq̄ꝫ depoſuerūt. Lachryme ſunt
q̄ ſamuelis ortū impetrauerūt. q̄ aperuerūt tobie oculos
et a nuru eius demoniū excluſerūt. ipſe ſunt per quas pe-
tri negatio: ⁊ marie magdalene crimina ſub vnius hore
momẽto deleta ſunt. Scd̄o ꝓpter aſſumpte nature deſi-
gnationẽ. vnde Chryſo. Vide q̄m naturā humanā circū-
induit. Tertio propter noſtram inſtructionẽ: vt. ſ. ſtatim
dicam. ¶ Quarto propter lazari reſuſcitationem. cauſa
ſupra dicta eſt. In iſto autẽ fletu docet nos deflere mor-
tem anime noſtre. Lazarus enim quatriduanus latens
in monumento ligatus inſtitis: ſudario coopertus: la-
pide ſuperpoſito preſſus ſignificat aiam in pctō mortuā:
que iacet in ergaſtulo cōſciẽtie ligata vinculis pctōrum.
Prouerb. v. Funib⁹ pctōꝝ ſuorū quiſq̄ꝫ cōſtringitur. cogita
deſiderio tẽporalium. Iob. xv. Operuit faciem eius craſ-
ſitudo. vbi dicit Grego. in moralibus. Faciem craſſitudo
operit: quū conſiderata rerū abundantia oculos mentis
ꝑimit. pſ̄. lxxij. operti ſunt iniqui. ⁊ impie. ſua. Iacet etiam
p̄ſſa pondere obſtinationis. Iob. xxxviij. In ſimilitudine
lapidis aque durant̄. ꝑpl̄i ſc;. ex̄ de cele. miſ. cum marthe.
§. verū. Quatuor dies ſunt pctī cogitatiōis locutionis
opationis ⁊ praue cōſuetudinis. de pe. di. ij. ſicut trib⁹. a
q̄b⁹ dn̄s reuocat dicẽs Can̄. vj. reuertere reuertere ſuna-
mitis. reuer. reuer. vt intu. te. ¶ Quinq̄ꝫ aūt feciſſe dn̄s le-
git̄ in ſuſcitatiōe ei⁹. infremuit: turbauit ſeipſum: lachry-
matus eſt: patri gratias egit: ⁊ magna voce clamauit. In
quibus notant̄. v. neceſſaria penitenti. Primū omniū de-
bet fremere in cōtritione: quia offendit deum ⁊ creatorẽ
patrẽ ⁊ benefactorẽ et redemptorẽ ſuū. Prouer. xix. Sic-
ut fremitus leonis: ita ⁊ ira regis. quia ſicut ad fremitum
leonis ſiſtunt gradus omnia aialia: ita ad cōpunctioneꝫ
penitẽtis motus carnales. de hac cōtritione de pe. di. j. §.
hoc idẽ. et a prin. diſtinctio. vſq̄ꝫ ibi: ⁊ vſq̄ꝫ ad. §. econtra.
et di. vlt. c. nullus. Secūdo turbari debet in cōfeſſione. vn̄
Eccli. xxx. Super omnẽ vocem turbabuntur viſcera eius.
pſ̄. lix. Cōmouiſti terrā et cōturbaſti eam: ſana contritio-
nes eius quia cōmota eſt. Tertio debet lachrymari in ora-
tione. quia ſicut ait Aug⁹. Plerūq̄ꝫ hoc negotiuꝫ plus ge-
mitibus et fletu: q̄ ſermonibus agitur. de pe. diſtin. j. pe-
trus. ⁊. c. lachryme. Quarto debet gratias agere per cor-
dis deuotionẽ: ne tepeſcat a feruore conuerſionis. ſicut il-
li quibus ait Apoſtolus. Gala. iij. Quum ſpiritu ceperi-
tis nunc carne conſu. de pe. di. ij. pennata. Quinto debet
magna voce clamare: id eſt intenſo affectu ſeipſuꝫ ad ex-
ercitia bonorum operum excitare dicens. Lazare veni fo-
ras ad mundum qui in limbo es. Or autem dicit: Tollite
lapidem: ideſt duritiā cordis. peccator debet tollere et fa-
cere cor molle. Ezechi. xxxvj. Auferam cor lapideū de car-
ne veſtra. qđ quia frequẽter per predicatores fit: dicit. tol-
lite lapidem. Hiere. ſ. tollite de via lapides. ¶ Item qua-
re chriſtus fremuit ſuper lazarum. Dicit Petrus Rauen.
Fremuit ſpiritus vt caro reuiuiſcat. fremuit vita vt mors
fugetur. fremuit indulgentia ne conſcientia contradicat.
fremuit rurſus vt gemine ſcilicet mẽtis et corporis demō-
ſtret inſignia. Or etiam exclamauit innuit q̄ magno cla-
more eccleſie opus eſt vt aliquis de tumulo praue conſue-
tudinis educatur. pſ̄. xc. Clamauit ad me ⁊ ego exau. e. et
iterum pſ̄. cxviij. Clamaui in toto corde. et iterum. xc. Cla-
mauit ad me et ego exaudiā eum. vbi dicit Bern̄. In dei
auribus deſiderium vehemens clamor magnus. Remiſ-
ſa vero intentio vox ſummiſſa. dulcis lex que meritum ex-
auditionis in clamore poſuit poſtulantis. ¶ Tertio fle-
uit ſuper hieruſalem. Luc. xix. vbi Gualfredus. O digna-
tio. o compaſſio ſaluatoris q̄ lapidum cor et vere ferreū
pectus: quod non his lachrymis emollitur. Ve mihi quẽ
nec peccati cōſideratio. nec alieni compaſſio periculi mo-
net ad lachrymas. Ve etiā duro cordi qđ ad ruinā inimi-
ci: vel forte innocentis cuiuſq̄ꝫ letat̄. Benignus deus ſu-
per inimicos ⁊ iniquos ſuo pituros ſcelere lachrymatur.

Circa lazari ſuſcitationẽ quinq̄ꝫ dominus egit.

Digitized by Google

et ꝙ abundanter ꝓrumpat in lachrymas verboꝝ inter/
ciſio manifeſtat. In quo docet nos deflere mala prauita/
tis aliene. vnde Ezechi.ix. dicit ꝙ dñs precepit ſex viris
ad interficiendū paratis trāſire ꝑ mediā ciuitatē hieruſm
et interficere oēm virū ſuper quē non inuenirēt thau: qḋ
erat ſignū gementiū ⁊ dolentiū ſuper cunctis abomina/
tionib⁹ que fiebāt in medio eius. Ex quo datur intelligi/
ꝙ qui pro alienis pctīs non dolet: ſpūaliter interficit. pš.
cxviij. vidi pͣuaricātes ⁊ tabeſcebam. Ezechie.iij. Manſi
ſeptem diebus merens in medio eoꝝ. ¶ Quarto fleuit
poſt cenam nocte qua tradebat: qñ orauit in mōte oliue/
ti/fundēs in ſero lachrymas ſanguineas. qui in craſtino
erat ſanguinē largius effuſur⁹. ſicut ait gloſ. ſ. Thre.c.iij.
Diuiſiones aquarum deduxit oculus meus. vñ Luc.xxij.
Factus eſt ſudor eius ſicut gutte ſanguinis decurrentis
in terrā. Ubi Bern. O ſudor precioſe: o ſignum ſalutis
humane. attēdite miſeri amatores carnis: inimici crucis
qui in delitijs veſtra corpora enutritis: ſi tātū laborauit
in oratione: quātum in paſſione. ¶ In hoc quarto fletu
docet nos flere cōtra horrorē gehenne. Iaco.iiij. Miſeri
eſtote: lugete ⁊ plorate. riſus veſter in luctū cōuertat: et
gaudiū in merorē. Bern. Contremiſco a dentibus beſtie
infernalis. pš.lxxiij. ne tradas beſtijs aiam cōfi. ⁊c. a vētre
inferi. a rugientib⁹ ꝑparatis ad eſcā. Eccli.lj. Horreo ver/
mē rodentē. Mar.ix. Eſa.lxvj.g. Ignem torrentē. Mat.
xxv. fumū ⁊ vaporē. Johel.ij. Apocal.ix. ſulphur et ſpiri/
tum procellaruʒ. pš.cxlviij. Horreo tenebras exteriores.
Lu.xiij. Mat.viij.xiij.xxij.xxiiij. ⁊.xxv. Quis dabit capiti
meo ⁊ oculis meis fontem lachrymarū: vt ꝑueniam fleti/
bus fletum? Hiere.ix. ⁊ ſtridorem dentium. Math.xiij.
et pondus catenarum ꝑmentiū/ſcʒ ignearum. Math.
xxij. ligatis manibus. ſtringentium: vrentium et nō con/
ſumentiū: q: in diebus illis querent hoīes mortē: et non
inuenient eam: ⁊ cupient mori: et fugiet mors ab eis. Apo
cal.ix. Heu heu mater mea: vt quid me genuiſti filiū do/
loris? Hiere.xx. in fi. filium amaritudinis ⁊ indignatiōis
et plorationis eterne? Cur exceptus genibus? cur lacta/
tus vberibus natus in cōbuſtionē? Job.iij. vt cib⁹ ignis.
Eſa.xxxiij. ¶ Quīto fleuit in cruce beatā animā emiſſu/
rus. vnde Heb.v. Preces et ſupplicationes: cum clamo/
re valido et lachrymis offerens: exauditus eſt ꝓ ſua re/
uerentia. In quo docet nos flere pro dilatione patrie. ſi/
cut. pš.xlj. dicit: qñ veniaʒ ⁊ apparebo ante fa. do. fue. mi.
lachryme mee pa. die ac no. dū dicit mi. quo. vbi eſt deus
tuus. Ubi Richar. de ſancto victore. O quantus amor:
quāta fiducia. amor pulchritudinis diuine. fiducia forme
ꝓprie. Sciebat enī anima illa caſta/q: omne genus ad ſi/
mile ſuū cōuertitur. ſi enim oīs homo ſimilem ſibi querit.
Eccli.xiij. et deus ꝑfecto ſuam ſimilitudinem diligit. Uis
et tu diligi a deo tuo? repara in te imaginē ⁊ ſimilitudinē
ſuā: ⁊ cōcupiſcet rex decorē tuū. Lachryme vero ad mo/
dū balnei lauant aīam celeſtis regis cubiculum ingreſſu
rā. vnde ſequit. Ingrediar in taber. admi. vſqꝫ ad do. dei.
Quid eſt autē ſimile eſſe deo: quere de pe. di.ij. §. roma/
nos. ℣. ſimile eſt. als eſt cap. ¶ Quidā patrū ait. Lachry
ma eſt ſanguis anime lauans ipſam. ¶ Dicebat quidam
frater: qro lachrymas et nō inuenio ⁊ cōturbor. Rñdit al
ter. lachryme terra ſunt promiſſionis: ad quā filij iſrl' cum
multo labore venerūt: quas qui habet prelium non ꝑua/
let. ſic aūt de⁹ vult vt ſemꝑ anima tribulet ⁊ deſideret in/
gredi illā terrā ꝓmiſſionis. ¶ Uidēs quidā frater aliū ri
dentē/dixit: pñti celo ⁊ terra totius vite nr̄e reddituri ſu/
mus rationē: ⁊ tu rides. ſicut enī vmbrā corporis nr̄i vbi/
qꝫ portam⁹: ita plāctū ⁊ cōpunctiones vbicuqꝫ ſum⁹ relin
quere nō debem⁹. ¶ Itē ait abbas pemē. luctus duplex
beneficiū ē: q: nō tm̄ opat: ſʒ etiā ſeruat. ¶ Quū abbas
pānon. mulierē mimā in ciuitate vidiſſet: plāxit ⁊ ait. du/
plici cauſa plāgo. vna ꝑditio illius mulieris: alia q: ego
tātam curā nō habeo placēdi deo: quātam hʒ iſta placen
di hoībus. ¶ Dixit climacus archimādrita mōtis ſynai.
luctus ſeu lachrymarū fons eſt maior: poſt baptiſmū cō/
ſtituit⁹. eo ꝙ ille quidē ab ingenit nobis ⁊ antea patratis
malis eſt purgatori⁹. iſte vero poſtea patratorū. ⁊ illū q/
dē paruuli oēs ſuſcipiētes ſordidauim⁹. ꝑ hūc vō et illū
repurgamur: q̄ niſi ex deo hoīb⁹ benigne donatus eſſet:
rari vero ⁊ difficulter inuenirent q̄ ſaluati fuiſſent. Idem
timēt merorē demones: ſicut latrones canes. ad hūc nos
vocauit in hac vita chriſtus. Mat.v. Beati q̄ lugent. nō
ad nuptias. Idē nō cōuenit theologia lugētib⁹. Nam eo
rū luctū ſoluere naturaliter habet. nēpe ille ſuꝑ thronuʒ
quidem ſedenti magiſtraliter cōparat: iſte vero ſedēti in
ſterq̄linio ⁊ ſacco. Idē cōpunctio ꝓprie eſt dolor aīe non
elatus: nullā ſibi ipſi cōſolationē pͣbens: ſolūqꝫ ſuam reſo
lutionē imaginās oībus horis et conſolationē dei humi/
les cōſolantis ſicut aquā frigidā ſitiendo expectās. Iſid.
Cōpunctio cordis eſt mentis humilitas ex orīēs de recor
datione peccati et timore iudicij. Idem climacus. Sicut
ignis eſt ſtipule ꝯſumptiuus: ita ⁊ lachryme caſte omnis
inquinamēti et ſordis intellectualis ⁊ apparētis. ¶ Idē
multis modis lachryme oriuntur. ex natura: ex deo: ex tri
bulatiōe cōtraria: ex laude ⁊ laudatis: ex vana glīa: ex for
nicatione: ex ebrietate: ex charitate: et memoria mortis.
Uniuerſorū vero predictorū iſtorū lugentiū modos/cū
timore dei exercitantes et diſcernentes nr̄e reſolutionis
lachrymas mūdas et ſine dolo adipiſcamur. Quicūqꝫ in
luctu inceſſabili ſm̄ deū gradit: iſte feſtum diē agere quo
tidie non quieſcit. Qui vero corporaliter diē feſtū agere
non deſiſtit: hunc luctus eternus ſuſcipiet in futurum.
¶ L Efficatia lachrymarū triplex. Primo: q: deum in/ Lachry/marū effi/ficacia/triplex.
ebriāt. Eſa.xxxiij. Adipe victimarū tuarū. ſcꝫ lachrymarū
nō inebriaſti me. Scđo deum pūgunt. Tob.iij. Tūc tobi/
as igemuit. Gloſ. Oratio deū lenit: lachryma cogit. hec
vngit: illa pūgit. Tertio quodāmō violentiā ingerūt. vñ
ſuper illud. pš.xxxviij. Auribus ꝑcipe lachrymas meas:
ait Aug⁹. Uiolente ſunt in precibus lachryme. ¶ Coph.
Cōſurge. a torpore negligētie ⁊ pctō. Rom.xiij. Hora eſt
iā nos de ſomno ſurgere. Aug. Et ad illū redeamus: a q̄
peccādo receſſeramus. ibi eſſe noſtrum non habebit mor
tem. velle noſtrū/nō habebit errorem. ibi amare noſtrū/
non habebit offenſionē. Hiere.vj. Surgite ⁊ aſcēdamus
in nocte. ⁊ ꝑceſſit. ibi. Ue nobis: q: declinauit dies ⁊c. L.
di. quidē. Lauda in nocte. i. in aduerſitate. multi ſunt ad
modū cicade cātantes in eſtate ꝓſperitatis. pš.xlviij. Cō
fitebitur tibi quum benefeceris ei. ſilent in hyeme: vel no
cte aduerſitatis. Contra quos Job.j. Si bona ſuſcepim⁹
de manu domini: mala autem quare non ſuſtineam⁹. In
principio vigiliarum. ne in principio operis ſomnus irre
pat deceptionis vigiliarum. pš.cxviij. preuenerunt oculi
mei ad te diluculo ⁊c. Effunde lachrymas cōpunctionis.
ſicut aquam cor tuum calore dilectionis dei ante conſpe
ctū dñi. Luc.j. In ſanctitate ⁊ iuſtitia corā ipſo ⁊c. Nō co/
ram hoībus pro gloria tua. Leua ad eum manus tuas.
opera tua que dant intellectum. pš.lxxvij. et in intellecti/
bus manuum ſuarum ⁊c. pro animabus paruulorū. fide ⁊
opere. magis enī fide et virtute non pereunt. de qua ma/
gnitudine virtuoſa Luc.j. Erit enim magnus coram do/
mino. Math.v. Qui ſic fecerit et docuerit: magnus vo/
cabitur ⁊c. tuoꝝ. qui defecerūt fame verbi dei. viij.q.j. au/
dacter. in fi. ⁊ ſiti charitatis. pš.lxj. cucurri in ſiti. Joā.xix.
Sitio. Quid? nr̄am fidem. nr̄am ſalutē. noſtrū gaudium.
plus aiaꝝ nr̄aꝝqꝫ corpoꝝ. minime cruciat⁹ tenet. Pereūt
n ſic nō eſſent nō periſſent. in capite oīm cōpitoꝝ. cōpitū
triuium eſt. i. in ſuggeſtionib⁹ diaboli mūdi ⁊ carnis. qui
ſunt tres hoſtes aīe ad perditionem eā ducentes. Uel il
la tria de quibus. j. Joā.ij. Omne qḋ in mūdo eſt: cōcupi
ſcētia carnis eſt: cōcupiſcētia oculoꝝ ⁊ ſuꝑbia vite. Cōcu
piſcētia carnis ad voluptates. cōcupiſcētia oculorum ad
opes. ſuꝑbia vite ad honores ꝑtinet. Bern. Beſtia hec
triformis non tantum aſcenſura eſt: quātum aſcēdit iam
de abyſſo. os habet loquēs ingentia. ⁊ nominibus plena

Digitized by Google

blaſphemie.totū pene genus humanū/tribus dictis co-
nibus ventilauit.omnes ꝓperāt imprimere ſibi imaginē
beſtie hui⁹.⁊ letanẗ eius charactere inſigniri. Imago et
character ei⁹ quicq̇d exterius paret in hoīe qđ nō deceat
chriſtianū:ſicut ē inuerecūdia. turpiū executio.odioſa cō-
tentio.vanitas ſecularis.Cōcupiſcētiā carnis elidit caſti-
tas.cōcupiſcētiā oculorū/paupertas ſupbiam vite/humili-
tas.hec tria ꝓmittim⁹ religioſi q̄ male ſeruamus. de iſta
beſtia Apoca.xiij. ¶ Cōſurge ⁊ lauda ⁊c. Paſcaſius al-
lego.ꝑ eccl'ia.moraliter/ꝑ anima.in voce conſurgit/qui
de tribulatione vel anguſtia pn̄tis vite/ſpe eleuatus tor-
porē negligētie excutit ⁊ in oībus deum laudat: q: calli-
dus hoſtis dū flagella ingerit vt deus blaſphemeẗ intē-
dit.vn̄ Iob.j.Sicut dn̄o placuit:ita factū eſt.vnde ⁊ vxor
ait Iob.ij.Benedic deo.quaſi maledic. In principio vi-
giliarū laudare debemus:vt oīa que agim⁹ aut patimur
ad gloriam/⁊ laudē eius referam⁹. maxime ꝑcauendum
eſt/ne ex vitio intētionis opus cōdēneẗ.vn̄ Luc.xj.Mat.
v.⁊.xviij.ſi oculus tuus.i.intētio.⁊.ſ.ſi aūt nequā fuerit.i.
intentio mala.etiā corpus tuū.i.opatio corporalis/tene-
broſuz erit.i.corrupta. Vigilare aūt ſm̄ Greg. eſt oculos
mētis ad claritatē veri luminis habere.torporē negligē-
tie a ſe excutere.opus dictis adequare. Precipue aūt in
orōnib⁹ vigilandū eſt.j.Pet.iiij.vigilare in orōnib⁹.quia
niſi hō vigilet orare nō pōt.vnde.j.Reg.xxvj.legiẗ ꝙ da-
uid haſtā ⁊ ciphum aq̄ ſauli dormiēti in tentorio abſtulit.
q: quū homo dormit ꝑ negligētiā: grām orōnis et donū
lachrymarū amittit.⁊.j.Pet.v.ibi.Exvigilate:q: aduerſa-
rius veſter diabol⁹ tāq̄ leo rugiēs circuit.q̄rens quē deuo-
ret.iij.q.j.nulli.pſ̄.xxj.Circūdederūt me canes multi. vn̄
ſctūs doctor ait.Que ſpatia terrarū.q̄ magnitudo orbiū
que latitudo regionū/tot hoſtes capere ſufficiūt infini-
tos ad vnā ouē.Heu cur tanta feritas beſtiarū ꝓ vni⁹ he-
di captiōe:quare tot ꝑdones ad vnā colūbam:tot aqui-
le.tot vultures.tot rapaces.tanta cōgeries auium ſordi-
darū:Luc.xxj.Vigilare omni tēpore orātes ⁊c.ꝑcipue re-
ctores vigilare debēt ſuꝑ gregē ſuū.Luc.ij.pſ̄.cxxvj.Sed
niſi dn̄s cuſto.ciui.fruſt.vigi.qui cuſto.eā. Effunde ſicut
aqua cor tuū. Ille ſicut aquā cor ſuū effundit in conſpe-
ctu dn̄i:qui ex intimo cordis affectu lachrymas producit
cōpunctionis.Cor quoq; ſicut aq̄ effundiẗ: quādo lique-
factū amore dei ⁊ proximi/q̄ſi glacies calore diſſoluiẗ.vn̄
ſequiẗ.Leua ad deū ma.tu.⁊c.ſicut moyſes man⁹ leuaſſe
diciẗ:ne ppl'us dei vinceret.xxxvj.di.ſiq̄s.Exo.xvij. Leuā-
tur man⁹ ꝓ aīabus paruulorū q̄ pereūt fame verbi.in ca-
pi.di.cō.niſi eñ in vijs ⁊ in capite cōpi.eſſent nō fame ſpi-
rituali ⁊ ſiti laboraſſent.de iſtis vijs vocanẗ ad prandiū.
Luc.xiiij.⁊.xxiij.q.iiij.diſplicet.i ſi. ¶ Res. Vide dn̄e ocu-
lis miſericordie.pſ̄.xxiiij.Reſpice in me ⁊ miſerere mei.⁊
cōſidera diligenter quē vindemiabis.ppl'o tuo ꝓuaberis
verior lr̄a/quē vindemiaueris.q̄ſi ppl'm tuū deſtruis cui
tanta beneficia cōtuliſti. ¶ Ita ergo ne comedēt mulie-
res anime pctōꝝ a mollitie peccati.xxxij.q.vij.§.ſed illud
ambroſij.§.hic ſi quis.fructū ſuū/pctm̄ ſuū.paruulos iu-
ſtitia ⁊ fide.ad menſurā palme/operū. Prouer.vlt. Pal-
mas ſuas extēdit ad pauperē.Si ꝑ q:/occidiẗ in ſanctua-
rio dn̄i ſacerdos ⁊ ꝓpheta ad lr̄az zacharias.Mat.xxiij.
et Tho.cātuarien̄. ¶ Iterū vide dn̄e ⁊c. deū nihil latet.
rogat tamē vt videat:vt verbis ⁊ affectib⁹ ad miſericor-
diā flectat:quē vindemiaueris.q̄ſi diceret nulli tāta bn̄fi-
cia ꝯtuliſti ſicut eccl'ie tue.nulli tā iuſte tāta irrogata ſunt
ſupplicia:q: ꝓ vuis fecit labruſcas. Eſa.v.⁊ ꝓ fructu ſpi-
nas.plus eñ ſpinarū q̄ vuarū.plus tribulorū q̄ ficuū.
Mat.vij.fructū hodie ꝓfert eccleſia.ſi occidiẗ ⁊c. quaſi
iuſto dei iudicio puniunẗ q̇ ſanctuariū dei polluerūt ſan-
guine ꝓpheterū.hoc q̄ eccleſie chriſti ⁊ cuilibet aīe timē-
dū eſt.ſi eñ diuinis mācipati officijs ſilia cōmittim⁹:ſimi-
liter puniemur.⁊ noſtra eccleſia ꝓfanabiẗ. Mulieres q̄
id eſt anime peccatoꝝ ad menſurā palme filios vteri ſui
comedūt.q: quicquid vitiorū ex ſe gignunt; ad menſurā
operū recipiūt:ſuiſq; ſaturanẗ fructib⁹ iniquitatū. vnde
nobis magis lugēdū eſt q̄ explanandū:ne exaltati vſq;
ad celos demergamur vſq; ad aſſyrios. ¶ Syn. Iacue-
rūt in terra.terrenis negotijs.iacere accipiẗ in ſacro elo-
quio ꝓ peccare.l.di.quid eſt hoc.foris in mūdo. Ioā.xj.
Lazare veni foras. Puer.debilis ſenſib⁹ ⁊ moribus.ma-
ledictus puer centū annorū. Eſa.lxv.ij.q.vij. paulus. ſe-
nex inueteratus dierū maloꝝ.Danieẗ.xiij.lxxxvj.di.tanta
nequitie. Iob.xxvj.Ruge mee teſtimoniū dicunt contra
me. Virgines mee.apparētes:ſed fatue ſunt.xxxij.q.v.ſi
paulus.Mat.xxv. Iuuenes.morib⁹.xxxiiij.di.c.j.mei ce-
ciderūt in gladio inuiſibili.interfecti ſunt in aīa.in die fu-
roris tui.ſubtractionis grē ꝓpter peccata ꝑcuſſiſti vt pe-
niterēt.dei ꝑcuſſio eſt vt fiat humiliatio. pſ.cviij. Bonū
mihi quia humiliaſti me.nec miſereberis in punitione tē-
porali vt couerranẗ.pſ̄.cvj. Et clamauerūt ad dn̄m quū
tribula.Et iterū.pſ̄.lxxxij. Imple fa.eo.ig.et querent no-
mē tuū dn̄e. ¶ Iterū.iacuerūt ⁊c. Iacēt foris q̇ exeūt ab
eccleſia:nec ꝑmanent in opꝑibus fidei: de q̇bus loquēdo
moraliter.j.ad Coꝝ.v. Nihil ad nos de his q̇ foris ſunt.
ij.q.j.multi.eẗ de diuor.gaudem⁹.plures aūt corꝑe intus
ſunt:⁊ apud nos viuunt:ſed apud deū ꝑditi ſunt.de q̇b⁹
Apocaẗ.iij. Nomē habes ꝙ viuas:ſ; mortuus es. Mali
pueri ⁊ ſenes criminoſi iacēt in fecib⁹ terrenis:⁊ virgines
fatue ⁊ iuuenes vecordes feriunẗ gladio diuine aīaduer-
ſionis. ⁊ quia nō penitēt:iā interfecti ſunt eterne damna-
tioni deputati: vbi nūq̄ eis deus miſerebitur: q: ibi non
eſt locus miſericordie:q: nō eſt ibi aqua miſericordie re-
frigerās.Luc.xvj.Sed ꝑpetue miſerie. ¶ Thau. Voca-
ſti.nec habes ꝯtradicentē vo.demones.quaſi ad diē ſolē-
nē.iudicij terribilis q̇ deterrerēt me:quū ſolut⁹ fuerit ſa-
than:timebunt electi:⁊ territi purgabunẗ.de circūitu in
circūitu impij. pſ̄.xj.ambulant.⁊ non fuit qui effugeret
indiſcuſſus.Aug.O q̄ anguſte erūt vie reprobis.ſuꝑius
iudex erit iratus:inferius horrendū chaos:a dextris pec-
cata accuſantia:a ſiniſtris infinita demonia ad ſuppliciū
trahētia:intus cōſcientia vrēs:foris mūdus ardēs.miſer
pctōr ſic deprehēſus quo fugiet:latere erit impoſſibile:ap-
parere intolerabile.pſ̄.cxxxviij. Quo ibo a ſpū tuo:et q̄
a facie tua fugiam. Anſelmus. Si ea que celi ambitu cōti-
nenẗ:vellēt nō eſſe ſub celo:vel elōgari a celo: nullaten⁹
poſſent eſſe niſi ſub celo: nec fugere celū: niſi appropin-
quādo celo. Nā et vn̄/⁊ quo/⁊ q̄liter irēt ſub celo eſſent:
et quanto magis a q̄libet ꝑte celi elōgarenẗ:tāto magis
oppoſite parti appropinquarēt:Sic quis hō/vel malus
diuine volūtati ſubiacere nolit:nō tn̄ eā fugere valet: q:
ſi vult fugere de volūtate iubēte: currit ſub voluntate pu-
niente.vnde pſ̄.lxxiiij. Neq; ab ori.neq; ab occi.neq; a de-
ſer.mō.ſupple fuga patet.qm̄ deus iudex eſt.i.vltor iniq-
tatis. Iob.iiij. Vidi eos q̇ operātur iniquitatē ⁊ ſemināt
dolores ⁊ metunt eos:flāte deo periſſe: ⁊ ſpū ire ei⁹ eſſe
cōſumptos.vn̄ valde ſtultus erat Ionas.q̇ volebat fu-
gere a facie dn̄i. Ione.iij. In die furoris dn̄i/diſtricti iudi-
cij.⁊ relinqueret.quos educaui diſciplina tyronum ⁊ do-
ctrina. Tyro eſt nouus miles.vj.q.j.ſi clericat⁹.⁊ ſic nutri-
ui lacte deuotionis.inimicus meus diabolus cōſumpſit
eos vitijs.j.ad Coꝝ.ij.c.ſicut gerula nutrit paruulum la-
cte carnali. ¶ Iterum vocaſti ⁊c.dies ſolēnis/dies iudi-
cij.de qua in litera ſyn.in fi.in hoc.c.ſ.en iſta ē dies quā
expectauimus inuenimus vidimus. dies ſolēnis voca-
tur/non ꝙ deo placeat: ſed ꝙ tunc improborum expecta-
ta laſciuia compleatur: ad cuius ſolemnitatis diem: id eſt
vltimi examinis ſoluetur ſathanas q̇ ligatus eſt per an-
nos mille. Apocaẗ.xx. vbi dicit gloſ. a tempore paſſionis
chriſti vſq; ad nouiſſima tempora.vnde addit. Qui ter-
rent me. Sapientie.xvij. Perſone triſtes apparentes pa-
uorem illis preſtabunt. Videbūt eñ electi ſm̄ Paſcaſiū
demones vndiq; ꝯgregatos/viſu horrēdos/ad deuorā-
dum aīas.effrenati ⁊ exterriti purgabunẗ.vn̄ ſctōꝝ eccle-
ſia gemebūda et planctu conſona adempta ſibi membra

Digitized by Google

deplorans dicit. quos edu. ⁊c. in fide ⁊ moribus: q: nõ ꝑ-
uenerũt in virũ ꝑfectũ vt dimicarẽt cõtra exercitũ hoſtiũ.
inimicus cõſumpſit eos vitiorũ ſcʒ delicijs niſi qui ſigna
que thau lr̃a T ſignat in fronte portat. Vñ illud Mat. x.
et. xvi. Mar. viii. Luc. ix. ⁊. xiiij. ſiquis vult poſt me veni-
re abne. ſe. ⁊ tol. cru. ⁊c. Reliqui nõ effugiẽt gladiũ furo-
ris dñi: quis in eccleſia dediti educati ⁊ nutriti fuerint: q:
inimicus ꝯſumpſit eos in vitijs finientes. vtinã hodie in
eccleſia dei / diem nobis iudicij terribilis dño cõminante
eleuemus voces noſtras ⁊ fleamus. ⁊ eccleſia dei ꝑ mẽ-
bris ſuis / pro magna parte ſceleratiſſimis / vocetur locus
flẽtiũ ſiue lachrymarũ. Iudic. ij. ⁊ hic lachrymas aqueas
emittamus lauãtes animas: vt euadam⁹ locum illũ ge-
hennalẽ vbi eſt fletus cõtinuus. Mat. viij. xiij. xxij. xxiiij.
et. xxv. ibi erit fletus ⁊c. vbi Bern. Fletus erit ob ignem
qui non extinguitur. et Greg. Illic oculi defleãt q̃ hic per
illicitas cõcupiſcẽtias verſabant. ¶ Macharius faciẽs
verbũ fratrib⁹ ⁊ plorans ait: plorem⁹ fratres ⁊ producãt
oculi noſtri lachrymas / anteq̃ exeamus hinc: ⁊ eamus il-
luc vbi lachryme nr̃e corpora nr̃a cõburãt. ⁊ fleuerũt oẽs
proni i terrã. Sed q: pena eſt flere: vix inuenit q̃ diligat la-
mentatiões. Sed nos ſuper aſinam ſedẽtes cum Axa. i.
ſuꝑ laſciuã carnẽ: rogemus vt digneĩ deus arentem ani-
mã irrigare. et ſi nõ ſuꝑius irriguũ. i. pro celeſti patria lu-
gere ſaltem cõcedat inferius. i. ꝑ peccatis. Ioſue. xv. Iudic.
i. Axa autem montana interpretatur: quia flentes ſolitudi-
nẽ appetũt: et dicat nobis a chriſto Mat. v. Bti q̃ lugẽt.

¶ Articulus Sextus.

A

Leph. Ego chriſt⁹
vel eccleſia. vir viriliter agens. pſ. xxvi. g.
xxx. g. viriliter agite. xxxij. q. vij. §. ſed illud
ambroſij. ibi. ſciat virũ ab ambroſio appel-
latũ / non ſexu: ſed animi virtute. Iob. i. Erat vir vidẽs di-
ligẽter id eſt cõſiderãs. de cõ. di. iiij. veniſti. paupertatem
chriſtus in paſſione clementiã et qua oẽs diuitie pauper
tatẽ in ſpũ. Mat. v. vel pau. nihilitatẽ. pſ. lxxxvij. pauper
ſum ego. et. lxviij. g. Iterũ ego ſum pauꝑ ⁊ dolẽs. ⁊ iterũ
lxix. ego egen⁹ vero et pauper ſum. Apocal. iij. in fi. ibi: Et
neſcis quia tu es miſer ⁊ miſera ⁊ pauꝑ ⁊ cecus ⁊ nudus
pſ. xxx. Infirmata eſt i pauptate virtus mea. in virga in-
dignationis ei⁹ nõ furoris ſed correctionis. de pe. di. i. ſed
continuo. Iterũ. ego vir. Allegori. ꝑ chriſto. Quid enim
mirũ ſi paupertatẽ ſuã quiſq̃ videat: ſed ſicut glorioſior
eſt pauptas chriſti ⁊ mirabilior eſt omnibus diuitijs ſecu-
li: qui non rapinam arbitrat⁹ eſt eſſe ſe equalem deo ⁊c.
Philip. ij. Ita hec viſio pauptatis ꝓfundior. Ideo tota
mentis ⁊ corporis intẽtione ꝯſiderãda eſt. vñ pſ. xl. Bea-
tus qui intelligit ſuper egenũ ⁊ pauperẽ chriſtũ. Si em̃
chriſti pauptas ⁊ exinanitio cõmunis eſſet: ſenſu diſcerni
poſſet. nec ſolo intellectu paſceret. Nũc aũt beat⁹ ꝑdicat
q̃ intelligit. bñ aũt pauptas admirãda ⁊ inquirẽda: quũ
ſctõrũ ſm apl̃m pauptas. ij. ad Cor. viij. altiſſima ſit. que
a paucis intelligit. tanto ergo illa magis admirãda quã
et angeli mirantur. ⁊ de qua intellecta beatitudo naſcit.
ſunt quidẽ bti pauperes ſpũ. Mat. v. Sed eo ſpũ q̃ iſta
pauptas intelligit que a ſpũſctõ datur. ait ergo: Ego vir.
q. d. ego cui adſunt oẽs theſauri ſapiẽtie ſcientie. ad Co-
lo. ij. video paupertatem meã quã ſponte ꝑ alijs ſuſcepi:
quã miſeri nolũt intelligere: qui nec oĩmodam miſeriam
ſuã volunt aduertere. ¶ Fuit aũt in chriſto principaliter
quadruplex pauptas. Prima quãtũ ad diuitias corpora-
les in natiuitate: q: inuolutus vilib⁹ pãnis. Sap. vij. In
inuolumentis nutrit⁹ ſum. Luc. ij. Inuenietis infantem
pãnis inuolutũ. Bern. Nõ cõſolant pãni chriſti ambulã-
tes in ſtolis. nõ cõſolatur ſtabulũ et preſepe amãtes pri-
mas cathedras in ſynagogis. Itẽ ibi ſuꝑ illo verbo: Pã-
nis eum inuoluit. Luc. ij. Beda. Qui totũ mundũ nouo
veſtit ornatu: pãnis vilibus inuoluitur: vt nos primã ſto-
lam innocentiã ⁊ iuſtitiã vnde lapſus eſt adam. de pe. di.

In xp̃o quadruplex fuit paupertas.

ij. §. romanos. ꝟ. ⁊ poſt pauca. recipere valeam⁹ ab eo ꝑ
quẽ oĩa facta ſunt. Ioã. i. Itẽ ibi. grecus. O admirabilẽ
coarctationẽ et peregrinationẽ / quã ſubit q̃ cõtinet orbẽ
ab initio: captat penuriã: ⁊ eã in ſeipo decorat. Nimirũ ſi
voluiſſet venire poterat mouendo celũ. cõcutiẽdo terrã /
emittẽs fulgura. nõ em̃ ſic ꝓceſſit. nõ em̃ ꝑdere ſʒ ſaluare
volebat. Ioã. iij. ab ipſis ꝑmordijs humanã ꝯculcare ſu-
perbiã: atq̃ ideo nõ tm̃ homo: ſed etiã hõ pauper: ⁊ pau-
perẽ matrẽ elegit: q̃ caret cunis: qb⁹ natũ infantẽ decliner
Dicit de pauptate matris Chryſo. xxvij. q. ij. ſi em̃. ibi lo-
quẽs dicit de dña: Et nihil penit⁹ haberẽ. Itẽ Luc. ij. Re-
clinauit in ꝑſepio. Beda. Dura ꝑſepis anguſtia cõtinet
cui celũ ſedes eſt: vt nos ꝑ celeſtis regni gaudia dilatet.
qui panis eſt angelorũ in ꝑſepio reclinat: vt nos q̃ſi ſan-
cta aĩalia carnis ſue frumẽto reficiat. pſ. lxvij. Aĩalia tua
habitabũt in ea: paraſti in dulcedine tua pauperi deus.
Itẽ ſuꝑ pre. c. Pãnis inuolutũ ⁊ poſitũ i ꝑſepio. Bed. Et
notãdũ q̃ ſignũ nati ſaluatoris datur nõ in purpura ad
ornatũ: ſʒ pãnis ſqualẽtibus inuolutũ. nõ in ornatis au-
ro ſtratorijs: ſed ꝑſepibus inueniẽdũ. Apl̃us. ij. ad Cor.
viij. Scitis grãꝫ dñi noſtri ieſu chriſti: q̃m ꝓpter nos ege-
nus fact⁹ eſt quũ eſſet diues. Ber. Vere magna abuſio.
nimis magna vt diues velit eẽ vermicul⁹ ꝓpter quẽ pau-
per fieri voluit dñs ſabaoth et deus maieſtatis. Itẽ idẽ.
Pauper natus eſt chriſtus: pauꝑ vixit: pauper obijt. Itẽ
ſuꝑ illud Luc. ij. Reclinauit eum in ꝑſepio. Chryſo. O ſi
mihi liceret illud ꝑſepe videre i quo dñs iacuit. Nũc nos
chriſtiani q̃ſi ꝓ honore tulim⁹ lutũ ⁊ poſuim⁹ argentũ: ſʒ
illud mihi ꝓcioſius eſt qđ ablatũ eſt. Argentũ ⁊ aurũ mi-
ret gentilitas: chriſtiana fides miretur illud lutcũ ꝑſepe
qui in iſto ꝑſepi natus eſt aurũ cõdẽnat et argentũ. non
condẽno eos q̃ honoris cauſa fecerũt vaſa aurea. xij. q. ij.
aurũ. ſed admiror: deũ q̃ creator eſt mundi: q̃ nõ inter au-
rũ ⁊ argentũ: ſʒ in luto naſcit. Itẽ. Vir iſte chriſtus pauꝑ
cõuerſatiõe: q: ſine hoſpitio. Hiere. xiiij. Quare futur⁹ es
quaſi vir vagus: q: nõ habuit domũ ꝓpriã ad manendũ.
Mat. viij. ⁊ Luc. ix. vulpes foueas habẽt ⁊c. vbi Beda.
Quid me ꝓpter diuitias / ⁊ hui⁹ ſeculi lucra cupis ſequi:
quũ tante ſim pauptatis / vt nec hoſpitiolũ quidẽ habeã
nec modo vtar tecto. Itẽ Chryſo. in ſermone de ꝓditione
iude: Quos inq̃t ꝓcioſorũ marmorũ pompa delectat: co-
gnoſcãt chriſtũ dnm oĩm / q̃ locum in quo caput inclina-
ret: nõ habuit. ⁊ ideo diſcipuli ipm interrogant: Vbi vis
ꝑemus tibi comedere paſca? Mat. xxvi. Mar. xiiij. Ibi
etiã Chryſo. Aſpice q̃liter pauptatẽ quã dñs docuerat: ꝑ
opa demõſtrat. nõ erat ei mẽſa. nõ cãdelabrũ. nõ domus.
nec quicq̃ aliud taliũ. Itẽ ſuꝑ illud Mar. xi. Et introiuit
hierl̃m in templũ. Beda. Hoc q̃ intelligẽdum eſt: q̃ tan-
te dñs fuerit pauptatis: et ita nulli ſit adulatus: vt in vr-
be maxima nullum hoſpitium: nullam manſionem inue-
niret: ſed in agello paruulo apud lazarũ ſororeſq̃ eius
habitaret. eorum quippe vicus bethania erat. Vnde ſe-
quitur. Et circumſpectis omnibus ſiquis eum hoſpitio
ſuſciperet: quum iam veſpera eſſet hora: exijt in betha-
niam cum. xij. ¶ Itẽ pauper in morte: quoniã nudus pe-
pendit in patibulo. Geñ. xxxvij. Nudauerũt eum tunica
talari. pſ. xxi. diuiſerunt ſibi veſtimenta mea. vt per cru-
cem reducat nos ad ſtatũ innocentie. xij. q. i. dilectiſſimis.
viij. di. §. i. In quo ꝑmi parẽtes nudi erant et non erube-
ſcebant. de pe. di. ij. §. romanos. ꝟ. al. c. ſed nec adam. ⁊. c.
ſe. vt cognouerunt. Bern. Vide pauperem chriſtum na-
tum ſine hoſpitio: iacentem inter bouem et aſinum in ꝑ-
ſepio inuolutum vili panniculo: fugientem in egyptum
cum ioſeph et matris conſortio in exilio: ſedentem in aſi-
no: nudum in patibulo. ¶ Item pauper poſt mortẽ non
habens propriam ſepulturam. Matth. xxvij. ibi: Et po-
ſuit illud in monumẽto ſuo nouo. Anſelm⁹ in li. de ſacra-
mẽtis. Pauper ita fuit chriſt⁹ vt veniẽs in mũdũ / nõ i ſua
ſed in aliena domo naſceret: natus ꝓpter inopiã loci in
preſepio brutorum aĩalium poneret: et viuẽs in mundo

Digitized by Google

blaſphemie.totũ pene genus humanũ/tribus dictis co-
ribus ventilauit.omnes pperãt imprimere ſibi imaginẽ
beſtie hui⁹.⁊ letant eius charactere inſigniri. Imago et
character ei⁹ quicq̃d exterius patet in hoie qđ nõ deceat
chriſtianũ:ſicut ẽ inuerecũdia. turpiũ executio.odioſa cõ
tentio.vanitas ſecularis.Cõcupiſcẽtiã carnis elidit caſti-
tas.cõcupiſcẽtiã oculorũ/paupertas.ſupbiam vite/humili
tas.hec tria pmittim⁹ religioſi q̃ male ſeruamus. de iſta
beſtia Apoca.xiij. ¶ Cõſurge ⁊ lauda ⁊c. Paſcaſius al-
lego.p eccl'ia.moraliter/p anima.in voce conſurgit/qui
de tribulatione vel anguſtia pñtis vite/ſpe eleuatus tor-
porẽ negligẽtie excutit ⁊ in oibus deum laudat: q: callis-
dus hoſtis dũ flagella ingerit vt deus blaſphemet intẽ
dit.vñ Job.j. Sicut dño placuit:ita factũ eſt.vnde vxor
ait Job.ij.Benedic deo.quaſi maledic. In principio vi-
giliarũ laudare debemus:vt oia que agim⁹ aut patimur
ad gloriam/⁊ laudẽ eius referam⁹. maxime pcauendum
eſt/ne ex vitio intẽtionis opus cõdẽnet.vñ Luc.xj. Mat.
v.⁊.xviij.ſi oculus tuus.i.intẽtio.⁊.j.ſi aũt nequã fuerit.i.
intentio mala.etiã corpus tuũ.i.opatio corporalis/tene-
broſuz erit.i.corrupta. Vigilare aũt ſm Greg. eſt oculos
mẽtis ad claritatẽ veri luminis habere.torporẽ negligẽ-
tie a ſe excutere.opus dictis adequare. Precipue aũt in
oronib⁹ vigilandũ eſt.j.Pet.iiij.vigilate in oronib⁹.quia
niſi hõ vigilet orare nõ põt.vnde.j.Reg.xxvj.legit̃ q̃ da-
uid haſtã ⁊ ciphum aq̃ ſauli dormiẽti in tentorio abſtulit.
q: quũ homo dormit p negligẽtiã: grãm oronis et donũ
lachrymarũ amittit.⁊.j.Pet.v.ibi.Euigilate:q: aduerſa
rius veſter diabol⁹ tãq̃ leo rugiẽs circuit.q̃rens quẽ deuo
ret.iij.q.j.nulli.pſ.xxj.Circũdederũt me canes multi. vñ
ſctũs doctor ait.Que ſpatia terrarũ.q̃ magnitudo orbiũ
que latitudo regionũ/tot hoſtes capere ſufficiũt innumeri-
cos ad vnã ouẽ.Heu cur tanta feritas beſtiarũ p vni⁹ he
di captiõe:quare tot pdones ad vnã colũbam: tot aqui-
le.tot vultures.tot rapaces.tanta cõgeries auium ſordi-
darũ: Luc.xxj. Vigilate omni tẽpore orãtes ⁊c.pcipue re
ctores vigilare debẽt ſup gregẽ ſuũ. Luc.ij.pſ.cxxvj.Sed
niſi dñs cuſto.ciui.fruſt.vigi.qui cuſto.eã. Effunde ſicut
aqua cor tuũ. Ille ſicut aquã cor ſuũ effundit in conſpe-
ctu dñi: qui ex intimo cordis affectu lachrymas producit
cõpunctionis.Cor quoq̃ ſicut aq̃ effundit̃: quãdo lique-
factũ amore dei ⁊ proximi/q̃ſi glacies calore diſſoluit̃.vñ
ſequit̃.Leua ad deũ ma.tu.⁊c.ſicut moyſes man⁹ leuaſſe
dicit̃:ne pplus dei vinceret̃.xxxvj.di.ſi q̃s.Exo.xvij. Leuã
tur man⁹ p aiabus paruulorũ q̃ pereũt fame verbi.in ca
pi.oi.cõ.niſi eñi in vijs ⁊ in capite cõpi.eſſent nõ fame ſpi
rituali ⁊ ſiti laboraſſent.de iſtis vijs vocant̃ ad prandiũ.
Luc.xiiij.⁊.xxiij.q.iiij.diſplicet.i ſi. ¶ Res. Vide dñe ocu
lis miſericordie.pſ.xxiiij. Reſpice in me ⁊ miſerere mei.⁊
cõſidera diligenter quẽ vindemiabis.pplõ tuo pbaberis
verior lr̃a/quẽ vindemiaueris.q̃ſi pplm tuũ deſtruis cui
tanta beneficia cõtuliſti. ¶ Ita ergo ne comedẽt mulie-
res anime pctõꝝ a mollitie peccati.xxxij.q.vij.§.ſed illud
ambroſij.§.hic ſi quis.fructũ ſuũ/pctm̃ ſuũ.paruulos iu-
ſtitia ⁊ fide.ad menſurã palme/operũ. Prouer.vlt. Pal-
mas ſuas extẽdit ad pauperẽ.Si p q: occidit̃ in ſanctua
rio dñi ſacerdos ⁊ pphera ad lr̃az zacharias.Mat.xxiij.
et Tho.cãtuarieñ. ¶ Iterũ vide dñe ⁊c. deũ nihil latet.
rogat tamẽ vt videat:vt verbis ⁊ affectib⁹ ad miſericor-
diã flectat:quẽ vindemiaueris.q̃ſi diceret nulli tãta bñfi-
cia ɔtuliſti ſicut eccl'ie tue.nulli tã iuſte tãta irrogata ſunt
ſupplicia:q: p vuis fecit labruſcas. Eſa.v.⁊ p fructu ſpi-
nas.plus eñi ſpinarũ q̃ vuarũ.plus tribulorũ q̃ ficuũ.
Mat.vij.fructũ hodie pfert eccleſia.ſi occidit̃ ⁊c. quaſi
iuſto dei iudicio puniunt̃ q̃ ſanctuariũ dei polluerũt ſan-
guine pphetarũ. hoc q̃ eccleſie chriſti ⁊ cuilibet aie timẽ
dũ eſt.ſi eñi diuinis mãcipati officijs ſilia cõmittim⁹:ſimi
liter puniemur.⁊ noſtra eccleſia pfanabit̃. Mulieres q̃
id eſt anime peccatoꝝ ad menſurã palme filios vteri ſui
comedũt.q: quicquid vitiorũ ex ſe gignunt; ad menſurã

operũ recipiũt:ſuiſq̃ ſaturant̃ fructib⁹ iniquitatũ. vnde
nobis magis lugẽdũ eſt q̃ explanandũ:ne exaltati vſq̃
ad celos demergamur vſq̃ ad aſſyrios. ¶ Syn. Iacue-
rũt in terra. terrenis negotijs.iacere accipit̃ in ſacro elo-
quio p peccare.l.di.quid eſt hoc.foris in mũdo. Joã.xj.
Lazare veni foras. Puer.debilis ſenſib⁹ ⁊ moribus.ma-
ledictus puer centũ annorũ. Eſa.lxv.ij.q.vij. paulus. ſe-
nex inueteratus dierũ maloꝝ. Daniel.xiij.lxxxvj.di.tanta
nequitie. Job.xxvj. Ruge mee teſtimoniũ dicunt contra
me. Virgines mee.apparẽter:ſed fatue ſunt. xxxij.q.v.ſi
paulus.Mat.xxv. Juuenes.morib⁹.xxxiiij.di.c.j.mei ce-
ciderũt in gladio inuiſibili.interfecti ſunt in aia.in die fu
roris tui.ſubtractionis gr̃e pter peccata pcuſſiſti vt pe-
niterẽt.dei pcuſſio eſt vt fiat humiliatio. pſ.cviij. Bonũ
mihi quia humiliaſti me.nec miſereberis in punitione tẽ
porali vt cõuertant̃.pſ.cvj. Et clamauerũt ad dñm quũ
tribula.Et iterũ.pſ.lxxxij. Imple fa.eo.ig.et querent no-
mẽ tuũ dñe. ¶ Iterũ.iacuerũt ⁊c. Jacẽt foris q̃ exeũt ab
eccleſia:nec pmanent in opibus fidei: de q̃bus loquẽdo
moraliter.j.ad Coꝝ.v. Nihil ad nos de his q̃ foris ſunt.
ij.q.j.multi.ex̃ de diuor.gaudem⁹.plures aũt corpe intus
ſunt:⁊ apud nos viuunt:ſed apud deũ pditi ſunt.de q̃b⁹
Apocal.iij. Nomẽ habes q̃ viuas:ſz mortuus es. Mali
pueri ⁊ ſenes criminoſi iacẽt in fecib⁹ terrenis:⁊ virgines
fatue ⁊ iuuenes vecordes feriunt̃ gladio diuine aiaduer
ſionis. ⁊ quia nõ penitẽt:iã interfecti ſunt eterne damna
tioni deputati: vbi nũq̃ eis deus miſerebitur: q: ibi non
eſt locus miſericordie: q: nõ eſt ibi aqua miſericordie re-
frigerãs. Luc.xvj. Sed ppetue miſerie. ¶ Thau. Voca-
ſti.nec habes ɔtradicentẽ vo.demones.quaſi ad diẽ ſolẽ
nẽ.iudicij terribilis q̃ deterrerẽt me:quũ ſolut⁹ fuerit ſa-
than: timebunt electi:⁊ territi purgabunt̃.de circũitu in
circũitu impij. pſ.xj.ambulant.⁊ non fuit qui effugeret
indiſcuſſus. Aug. O q̃ anguſte erũt vie reprobis.ſupius
iudex erit iratus:inferius horrendũ chaos:a dextris pec
cata accuſantia:a ſiniſtris infinita demonia ad ſuppliciũ
trahẽtia:intus cõſcientia vrẽs:foris mũdus ardẽs.miſer
pctõr ſic dephẽſus quo fugiet:latere erit impoſſibile:ap-
parere intolerabile.pſ.cxxxviij. Quo ibo a ſpũ tuo:et q̃
a facie tua fugiam. Anſelmus. Si ea que celi ambitu cõti
nent̃:vellẽt nõ eſſe ſub celo:vel elõgari a celo: nullaten⁹
poſſent eſſe niſi ſub celo: nec fugere celũ; niſi appropin-
quãdo celo. Nã et vñ/⁊ quo/⁊ q̃liter irẽt ſub celo eſſent:
et quanto magis a q̃libet pte celi elõgarent̃:tãto magis
oppoſite parti appropinquarẽt: Sic q̃uis hõ/vel malus
diuine volũtati ſubiacere nolit:nõ tñ eã fugere valet: q:
ſi vult fugere de volũtate iubẽte:currit ſub voluntate pu
niente.vnde pſ.lxxiiij. Neq̃ ab ori.neq̃ ab occi.neq̃ a de
ſer.mõ.ſupple fuga patet.qm̃ deus iudex eſt.i.vltor iniq̃-
tatis. Job.iiij. Vidi eos q̃ operãtur iniquitatẽ ⁊ ſeminãt
dolores ⁊ metuũt eos:flãte deo periſſe: ⁊ ſpũ ire ei⁹ eſſe
cõſumptos.vñ valde ſtultus erat Jonas.q̃ volebat fu-
gere a facie dñi. Jone.ij. In die furoris dñi/diſtricti iudi
cij.⁊ relinqueret̃.quos educaui diſciplina tyronum ⁊ do
ctrina. Tyro eſt nouus miles.vj.q.j.ſi clericat⁹.⁊ ſic nutri
ui lacte deuotionis.inimicus meus diabolus cõſumpſit
eos vitijs.j.ad Coꝝ.ij.c.ſicut gerula nutrit paruulum la-
cte carnali. ¶ Iterum vocaſti ⁊c.dies ſolẽnis/dies iudi-
cij.de qua in litera ayn.in fi.in hoc.c.ſ.en iſta ẽ dies quã
expectauimus inuenimus vidimus. dies ſolẽnis voca-
tur/non q̃ deo placeat:ſed q̃ tunc improborum expecta
ta laſciuia compleatur: ad cuius ſolenitatis diem: id eſt
vltimi examinis ſoluetur ſathanas q̃ ligatus eſt per an-
nos mille. Apocal.xx.vbi dicit gloſ. a tempore paſſionis
chriſti vſq̃ ad nouiſſima tempora.vnde addit. Qui ter-
rent me. Sapientie.xvij. Perſone triſtes apparentes pa
uorem illis preſtabunt. Videbũt eñi electi ſm Paſcatiũ
demones vndiq̃ ɔgregatos/viſu horrẽdos/ad deuorã-
dum aias.effrenati ⁊ exterriti purgabunt̃.vñ ſctõꝝ eccle
ſia gemebũda et planctu conſona adempta ſibi membra

Digitized by Google

deplorans dicit.quos edu.ꝛc.in fide ꝛ moribus:q: nō ꝑueneſrūt in virū ꝑfectū vt dimicarēt cōtra exercitū hoſtiū. inimicus cōſumpſit eos vitiorū ſcȝ delitijs niſi qui ſigna que thau lrā T ſignat in fronte portat. Vñ illud Mat.x. et.xvi.Mat.viij.Luc.ix.ꝛ.xiiij.ſiquis vult poſt me venire abne.ſe.ꝛ tol.cru.ꝛc. Reliqui nō effugiēt gladiū furoris dñi:q̄uis in eccleſia dediti educati ꝛ nutriti fuerint:q: inimicus ꝯſumpſit eos in vitijs finientes.vtinā hodie in eccleſia dei/diem nobis iudicij terribilis dño cōminante eleuemus voces noſtras ꝛ fleamus.ꝛ eccleſia dei ꝑ mēbris ſuis/pro magna parte ſceleratiſſimis/vocetur locus flētiū ſiue lachrymarꝫ. Iudic.ij.ꝛ hic lachrymas aqueas emittamus lauātes animas:vt euadam⁹ locum illū gehennalē vbi eſt fletus cōtinuus. Mat.viij.xiij.xxij.xxiiij. et.xxv.ibi erit fletus ꝛc.vbi Bern. ſfletus erit ob ignem qui non extinguitur.et Greg. Illic oculi defleāt q̄ hic per illicitas cōcupiſcētias verſabanť. ❡ Macharius faciēs verbū fratrib⁹ ꝛ plorans ait:plorem⁹ fratres ꝛ producāt oculi noſtri lachrymas/anteq̄ exeamus hinc:ꝛ eamus illuc vbi lachryme nře corpora nřa cōburāt.ꝛ fleuerūt oēs ꝓni i terrā.Sed q: pena eſt flere:vix inueniť q̄ diligat lamentatiōes. Sed nos ſuper aſinam ſedētes cum Axa.i. ſuꝑ laſciuā carnē:rogemus vt digneť deus arentem animā irrigare.et ſi nō ſuꝑius irriguū.i.pro celeſti patria lugere ſaltem cōcedat inferius.i.ꝑ pctis. Ioſue.xv. Iudic. j.Axa autem montana interpretať:quia flentes ſolitudinē appetūt:et dicať nobis a chriſto Mat.v.Bti q̄ lugēt.

❡ Articulus Sextus. A

Leph. Ego chriſt⁹ vel eccleſia. vir viriliter agens. pš.xxvi.g. xxx.g.viriliter agite.xxxij.q. vij.§. ſed illud ambroſij.ibi.ſciat virū ab ambroſio appellatū/non ſexu:ſed animi virtute. Iob.j.Erat vir vidēs diligēter id eſt cōſiderās.de cō.di.iiij.veniſti. paupertatem chriſtus in paſſione clementiā et qua oēs diuitie paupertatē in ſpū. Mat.v.vel pau.nihilitatē.pš.lxxvij.pauper ſum ego.et.lxviij.g.Iterū ego ſum pauꝑ ꝛ dolēs. ꝛ iterū lxix.ego egen⁹ vero et pauper ſum. Apocal.iij.in fi.ibi:Et neſcis quia tu es miſer ꝛ miſera ꝛ pauꝑ ꝛ cecus ꝛ nudus pš.xxx. Infirmata eſt i pauꝑtate virtus mea.in virga indignationis ei⁹ nō furoris ſed correctionis.de pe.di.j.ſed continuo. Iterū.ego vir.Allegori.ꝑ chriſto.Quid enim mirū ſi paupertatē ſuā quiſq̄ videat:ſed ſicut glorioſior eſt pauꝑtas chriſti ꝛ mirabilior eſt omnibus diuitijs ſeculi:qui non rapinam arbitrat⁹ eſt eſſe ſe equalem deo ꝛc. Philip.ij. Ita hec viſio pauꝑtatis ꝓfundior. Ideo tota mentis ꝛ corporis intētione ꝯſiderāda eſt.vñ pš.xl.Beatus qui intelligit ſuper egenū ꝛ pauperē chriſtū. Si em̄ chriſti pauꝑtas ꝛ exinanitio cōmunis eſſet:ſenſu diſcerni poſſet.nec ſolo intellectu paſceret. Nūc aūt beat⁹ ꝑdicať q̄ intelligit.bñ aūt pauꝑtas admirāda ꝛ inquirēda: quū ſctōrū ſm apłm pauꝑtas.ij.ad Cor.viij.altiſſima ſit. que a paucis intelligiť.tanto ergo illa magis admirāda quā et angeli mirantur.ꝛ de qua intellecta beatitudo naſciť. ſunt quidē bti pauperes ſpū.Mat.v. Sed eo ſpū q̄ iſta pauꝑtas intelligiť que a ſpūſctō datur.ait ergo:Ego vir. q.d.ego cui adſunt oēs theſauri ſapiētie ſcientie. ad Colo.ij.video paupertatem meā quā ſponte ꝑ alijs ſuſcepi: quā miſeri nolūt intelligere: qui nec oimodam miſeriam ſuā volunt aduertere. ❡ ſfuit aūt in chriſto principaliter quadruplex pauꝑtas. Prima quātū ad diuitias corporales in natiuitate:q: inuolutus vilib⁹ pānis. Sap.vij. In inuolumentis nutrit⁹ ſum. Luc.ij. Inuenietis infantem pānis inuolutū. Bern. Nō cōſolanť pāni chriſti ambulātes in ſtolis.nō cōſolatur ſtabulū et preſepe amātes primas cathedras in ſynagogis. Itē ibi ſuꝑ illo verbo: Pānis eum inuoluit. Luc.ij. Beda. Qui totū mundū nouo veſtit ornatu:pānis vilibus inuoluitur:vt nos primā ſtolam innocentiā ꝛ iuſtitiā vnde lapſus eſt adam.de pe.di.

In xp̄o quadruplex fuit paupertas.

ij.§.romanos.ꝟ.ꝛ poſt pauca. recipere valeam⁹ ab eo ꝑ quē oia facta ſunt. Ioā.j. Itē ibi.grecus. O admirabilē coarctationē et peregrinationē/ quā ſubit q̄ cōtinet orbē ab initio:captat penuriā:ꝛ eā in ſeipō decorat. Nimirū ſi voluiſſet venire poterat mouendo celū.cōcutiēdo terrā/ emittēs fulgura.nō em̄ ſic ꝓceſſit.nō em̄ ꝑdere ſȝ ſaluare volebat. Ioā.iij.ab ipſis ꝓmordijs humanā ꝯculcare ſuperbiā:atq̄ ideo nō tm̄ homo:ſed etiā hō pauper:ꝛ pauperē matrē elegit:q̄ caret cunis: qb⁹ natū infantē declinet. Dicit de pauꝑtate matris Chryſo.xxvij.q.ij.ſi em̄. ibi loquēs dicit de dña:Et nihil penit⁹ habēte. Itē Luc.ij. Reclinauit in ꝓſepio. Beda. Dura ꝓſepis anguſtia cōtineť cui celuȝ ſedes eſt:vt nos ꝑ celeſtis regni gaudia dilatet. qui panis eſt angelorū in ꝓſepio reclinať:vt nos q̄ſi ſancta aialia/carnis ſue frumēto reficiat.pš.lxvij. Aialia tua habitabūt in ea:paraſti in dulcedine tua pauperi deus. Itē ſuꝑ pre.c. Pānis inuolutū ꝛ poſitū i ꝓſepio. Bed. Et notādū q̄ ſignū nati ſaluatoris datur nō in purpura ad ornatū:ſȝ pānis ſqualētibus inuolutū.nō in ornatis auro ſtratorijs:ſed ꝓſepibus inueniēdū. Apłus.ij.ad Cor. viij. Scitis grāꝫ dñi noſtri ieſu chriſti:qm̄ ꝑpter nos egenus fact⁹ eſt quū eſſet diues. Ber. Vere magna abuſio. nimis magna vt diues velit eē vermicul⁹ ꝑpter quē pauper fieri voluit dñs ſabaoth et deus maieſtatis. Itē idē. Pauper natus eſt chriſtus:pauꝑ vixit:pauper obijt. Itē ſuꝑ illud Luc.ij. Reclinauit eum in ꝓſepio. Chryſo. O ſi mihi liceret illud ꝓſepe videre i quo dñs iacuit. Nūc nos chriſtiani q̄ſi ꝑ honore tulim⁹ lutū ꝛ poſuim⁹ argentū:ſȝ illud mihi p̄cioſius eſt qđ ablatū eſt. Argentū ꝛ aurū mirať gentilitas:chriſtiana fides miretur illud luteū ꝓſepe qui in iſto ꝓſepi natus eſt aurū cōdēnat et argentū. non condēno eos q̄ honoris cauſa fecerūt vaſa aurea.xij.q.ij. aurū.ſed admiror: deū q̄ creator eſt mundi:q̄ nō inter aurū ꝛ argentū:ſȝ in luto naſciť. Itē. Vir iſte chriſtus pauꝑ cōuerſatiōe:q: ſine hoſpitio. Iiere.xiiij. Quare futur⁹ es quaſi vir vagus:q: nō habuit domū ꝓpriā ad manendū. Mat.viij.ꝛ Luc.ix.vulpes foueas habēt ꝛc.vbi Beda. Quid me ꝑpter diuitias/ꝛ hui⁹ ſeculi lucra cupis ſequi: quū tante ſim pauꝑtatis/vt nec hoſpitiolū quidē habeā nec modo vtar tecto. Itē Chryſo.in ſermone de ꝑditione iude:Quos inq̄t p̄cioſorū marmorū pompa delectat: cognoſcāt chriſtū dnm oim/q̄ locum in quo caput inclinaret:nō habuit.ꝛ ideo diſcipuli ipm̄ interrogant: Vbi vis ꝑemus tibi comedere paſca: Mat.xxvi. Mar.xiiij. Ibi etiā Chryſo. Aſpice q̄liter pauꝑtatē quā dñs docuerat: ꝑ opa demōſtrat.nō erat ei mēſa.nō cādelabrū.nō domus. nec quicq̄ aliud taliū. Itē ſuꝑ illud Mar.xj.Et introiuit hierlm in templū. Beda. Hoc q̄ȝ intelligēdum eſt:q̄ tante dñs fuerit pauꝑtatis:et ita nulli ſit adulatus:vt in vrbe maxima nullum hoſpitium:nullam manſionem inueniret:ſed in agello paruulo apud lazarū ſororeſq̄ eius habitaret.eorum quippe vicus bethania erat. Vnde ſequitur. Et circumſpectis omnibus ſiquis eum hoſpitio ſuſciperet: quum iam veſpera eſſet hora: exijt in bethaniam cum.xij. ❡ Itē pauper in morte:quoniā nudus pependit in patibulo. Gen̄.xxxvij. Nudauerūt eum tunica talari.pš.xxj.diuiſerunt ſibi veſtimenta mea. vt per crucem reducat nos ad ſtatū innocentie.xij.q.j.dilectiſſimis. viij.di.§.j. In quo ꝓmi parētes nudi erant et non erubeſcebant.de pe.di.ij.§.romanos.ꝟ.aſ.c.ſed nec adam. ꝛ.c. ſe.vt cognouerunt. Bern. Vide pauperem chriſtum natum ſine hoſpitio:iacentem inter bouem et aſinum in ꝓſepio inuolutum vili panniculo: fugientem in egyptum cum ioſeph et matris conſortio in exilio:ſedentem in aſino:nudum in patibulo. ❡ Item pauper poſt mortē non habens propriam ſepulturam. Matth.xxvij. ibi: Et poſuit illud in monumento ſuo nouo. Anſelm⁹ in li.de ſacramētis. Pauper ita fuit chriſt⁹ vt veniēs in mūdū/nō i ſua ſed in aliena domo naſcereť: natus ꝑpter inopiā loci in preſepio brutorum aialium ponereť:et viuēs in mundo

Digitized by Google

non haberet vbi caput ſuũ reclinaret: nec moriens vnde nuditatẽ ſuam tegeret. Nec mortuus vbi volueret. Nec ſepulcrũ aut locum vbi corpus mortuũ locaretur.

Secũda paupertas.

¶ Secũda pauptas fuit in iſto viro chriſto quãtũ ad potentiã: qñ pmiſit ſe capi ⁊ crucifigi. Unde Hiere. xiiij. Quare futurus es velut vir vagus: et fortis qui ſaluare nõ poteſt. Hinc eſt ꝙ princeps ſacerdotũ deridebat eũ dicẽs Mat. xxvij. Luc. xxiij. Alios ſaluos fecit: ſeipm nõ põt saluũ facere. vbi Hiero. Etiam nolẽtes cõfitentur ſcribe ⁊ phariſei: ꝙ alios ſaluos fecit. itaqꝫ veſtra vos cõdemnat ſentẽtia: qui eñ alios ſaluauerat: vtiqꝫ ſi vellet ſeipm ſaluare poterat. Item ibi Bern. Quũ ſit ipſe ſalus: ſaluatione non indiget: ſꝫ operatur ſalutẽ noſtram. nec caudã patitur deeſſe ſacrificio veſpertino hoſtie ſalutaris. Nã quũ ſalu⁹ eſſe non poſſit niſi q pſeuerauerit vſqꝫ in finẽ. Mat. xxiiij. et. x. de pe. di. ij. §. euidẽter. ℣. ppter. ⁊. ℣. item illud. quanto min⁹ poterit eſſe ſaluator? Item Abacuc vlt. ibi: Abſcondita eſt fortitudo eius. et Eſa. l. Faciẽ meã non auerti ab increpantib⁹ et cõſpuentibus in me ⁊c. Aug. Inuenio fortem ieſum. in pncipio erat verbũ. Joã. j. Inuenio infirmũ ieſum. verbum caro factũ eſt. Fortitudo eius me creat: infirmitas me recreat. Amb. Pauptas tua patrimoniũ meũ ẽ. infirmitas tua ſanitas mea ẽ. plus debeo iniurijs tuis quib⁹ redẽptus ſum: ꝙ opib⁹ tuis quib⁹ creatus ſum.

Tertia paupertas.

¶ Tertia pauptas fuit in eo quãtũ ad ſapiẽtiã. vñ ⁊ dicebãt iudei: Demoniũ habet et inſanit: qd eũ auditis? Joã. vij. viij. ⁊. x. Luc. xj. ⁊ Mat. xij. In pncipe demoniorũ eijcit demonia. Unde iterũ interrogat⁹ a pilato nihil rñdit ita vt miraret pilat⁹. Mar. xv. vbi Theophil⁹. Mirabat aũt pilatus: q: quũ doctor legis eſſet eloquẽs ⁊ potẽs reſpõſione ſua eorũ accuſatiões infringere: nõ reſpõdebat quicqꝫ: ſed magis accuſatiões viriliter ſuſtinebat.

Quarta paupertas.

¶ Quarta pauptas quãtũ ad pulchritudinem: q: iſte in quẽ deſiderãt angeli pſpicere. j. Pet. j. Et cui⁹ pulchritudinẽ ſol ⁊ luna mirantur / ſm Amb. ceſus alapis: ſputis illitus deformat. Eſa. liij. Non eſt ei ſpecies neqꝫ decor. Bern. Facies pulchra p filijs hoim. ſputis indecorꝫ deturpatur. Iterũ idẽ. Vultũ tuũ bone ieſu in quẽ deſiderant angeli pſpicere: ſputis inquinauerũt: manibus pcuſſerũt: velo p deriſione opuerũt. Idẽ. Intuere pannis ſordidũ: plagis liuidum: ſputis illitum: morte pallidũ et nigrũ.

Quinta paupertas.

¶ Paupertas qnta addenda eſt in chriſto q maior ſupiorib⁹ eſt: ſcꝫ quãtũ ad ppriã volũtatẽ. Joã. vj. Quia deſcẽdi de celo nõ vt faciã voluntatẽ meã: ſꝫ voluntatem eius qui miſit me pris. vbi Aug. Propterea eñ aia a deo exijt: q: ſupba erat. ſupbia eñ eiecti ſum⁹: hũilitate regredimur. Medicus eñ qñ egritudinẽ diſcutit ſi curet qđ p aliquã cauſam factũ eſt: ⁊ ipam cauſam nõ curet: ad tempus videt mederi: ſed cauſa manẽte morbus repetitur. Ut ergo cauſa oim morborũ curaret. i. ſupbia / deſcendit et humilis factus eſt filius dei. Quid ſupbis homo: fili⁹ dei ppter te humilis factus eſt. Puderet te fortaſſe imitari hoiem humilẽ: ſaltẽ imitare humilem deum. Hec eñ cõmendatio humilitatis eſt. Nõ veni facere voluntatem meã: ſꝫ volũtatem ei⁹ q miſit me. Supbia quippe facit voluntatem ſuã: humilitas volũtatem dei. Item idem ibi. Ideo eum qui ad me venerit nõ eijciã foras: q: non veni fa. vo. me. humilis veni humilitatẽ docere. Qui ad me venit incorporat mihi: ⁊ humilis fit: q: nõ facit voluntatẽ ſuã ſꝫ dei. ⁊ ideo nõ eijciet foras: quia quũ ſupb⁹ eſſet homo: eiect⁹ eſt foras. ad me eñ venire nõ poteſt niſi humilis. non mittit foras niſi ſupbia. qui ſeruat humilitatẽ: nõ labitur a veritate. Itẽ Luc. xxij. idem Mat. xxvj. ⁊ Mar. xiiij. ibi. Uerũtamẽ nõ mea volũtas: ſꝫ tua fiat. vbi Dionyſius alexãdrin⁹. Perfectiſſim⁹ aũt modus tẽtationes euitandi manifeſtat hic quũ dicit: verũtñ nõ mea vo. ⁊c. Dices eñ inexptus eſt malorũ. Vult aũt nobis bona largiri ſupra illud qđ petim⁹ vel intelligim⁹. Ergo pfectã voluntatẽ pris quã ipſe nouerat petit ſortiri effectum. que eadẽ eſt et ſua ſm deitatem. Renuit autẽ impleri humanam voluntatẽ quam dicit ſuam paterna voluntate minorem. Item ibi Athanaſius: Geminũ quidẽ velle hic oſtẽdit. alterũ quidẽ humanũ quod eſt carnis: alterũ diuinũ. Humanitas eñ ob carnis fragilitatem recuſat paſſionẽ: ſed diuinus ei⁹ affect⁹ affectanter eam ſubijt / eo ꝙ non eſſet poſſibile eum detineri a morte.

¶ Sequitur in Thre. In virga indignationis ei⁹. Hac virga chriſtus pcuſſus eſt. Eſa. liij. Propter ſcelus ppli mei percuſſi eum. Non ꝙ indignatiõe dignus eſſet: ſed pplus ppter quem pcuſſus eſt a patre. ¶ Itẽ admonetur eccleſia militãs videre paupertatem ſuã et miſeriam ꝙdiu peregrinat in terris: ⁊ pcutiunt mẽbra eius indignatione diuina: vt humilient ⁊ cõuertant: q: caſtigat deus omnẽ filiũ quẽ recipit. Prouer. iij. Heb. xij. Apocal. iij. de pe. di. ij. ſi enim. Si eñ pater filiũ ppriũ virga paſſionis pcuſſit: quanto magis mẽbra? vnde ſup illud Ezech. j. Cũ fieret vox ſup firmamentũ ⁊c. Greg. Sciũt quippe quũ ipm vnigenitum quoqꝫ flagellatum et ſentẽtia patris in hoc mũdo cõſpiciunt: deponunt ſiquid de ſuis meritis pſumunt. Nam ſi hinc ipſe ſine flagello nõ exijt qui ſine peccõ venit: quõ flagellis digni non erunt qui huc cũ peccato venerũt? Hiere. xlix. Ecce quibus non erat iudicium vt biberẽt calicẽ: bibẽtes bibẽt: ⁊ tu quaſi innocẽs relinqueris? Itẽ quodlibet mẽbrũ de eccleſia ad deũ cõuerſuꝫ poſt pcuſſionẽ dicit / Ego vir ⁊c. propterea eñ deus tribulatiões mittit vt homo humiliet ⁊ cognoſcat paupertatẽ ⁊ nihilitatẽ ſuã. Uñ ſm Iſaac. de vita cõtẽplatiua. Regulariter humilitas q eſt cognitio pprie infirmitatis ⁊ pauptatis: niſi p tribulatiões nõ acquirit. quã ſiquis patienter portat premiũ cõſequet. pſ. ix. Patientia pauperũ nõ peribit in finẽ. ¶ Quis autẽ cogitare poſſet quãta eſt hũana pauptas ⁊ miſeria exterior ⁊ interior. ppter qđ homo ille adã deſcẽdẽs dicitur a hierlm pacifica. i. paradiſo terreſtri in hiericho. i. in defectu. Luc. x. quia homo miſer et mẽdicus aliũde cogitur oia vendicare. victum a terra. veſtitum ab aialibus. adminiculũ a iumentis. reſpiramẽ ab aere. Inde eſt illud poeticũ. Ueſtes qs geritis ſordida lana fuit. Ouidi⁹.

Unde increpat dñs iactantiã ſupborũ diuitũ huius mũdi. Apocal. iij. Dicis ꝙ diues ſum ⁊ nulli⁹ egeo: ⁊ neſcis q: tu es miſer ⁊ miſerabilis ⁊ paup: ⁊ cecus ⁊ nudus. vñ Seneca. Si quẽ vere vis eſtimare: nudũ inſpice: ponat pſimoniũ ⁊ honores ⁊ alia fortune mẽdacia: pfecto ſicut ait poeta / Moueret cornicula riſum furtiuis nudata coloribus. Horati⁹.

¶ Quãta paupertas ⁊ miſeria in carcere ſumus. Job. vij. q: circũdediſti me carcere. ⁊. pſ. cxlj. ſm aliã trãſlationẽ / educ de carcere aiam meã. in quo ligatus eſt homo. et ſeptẽ penalitatib⁹ vinculat⁹: que ſunt fames et ſitis / frigus et calor / labor et dolor. propter iſtam paupertatem nobis innatam: dicit Paulus. j. ad Cor. iiij. quid habes quod non accepiſti? et Gal. vj. Si quis exiſtimat ſe aliquid eſſe quum nihil ſit. ei paupertas. Sed paupertas maior que eſt in homine: eſt ſuam non cognoſcere paupertatem. tamꝫ pauperes ⁊ mẽdici oramus: Panem noſtrum quotidianum da nobis hodie. Math. vj. Luc. xj. de cõ. di. ij. in calice. in fi. vbi dicit Aug. Qui panẽ quotidianũ petit: diues eſt aut pauper. Hui⁹ pauptatis cognitionẽ habebat q dicebat. pſ. lxviij. Ego ſum paup et dolens. vbi dicit glo. Non gementi inopi quis ſubueniet? quis ſatiabit pauperẽ non dolentẽ? ve pauperi dicẽti: quia / Diues ſum ⁊ nullius egeo. Apocal. iij. Ue pauperi ridenti. pauperi inſolenti. pauperi ſectanti inania: dũ mẽdicãtibus alijs diſtribuit alimonia vite. ¶ Aleph me minauit. ℣ſus. Quũ grex minat: lupus illi dẽte minatur. ¶ Quaſi leproſuꝫ ⁊ abiectũ. ⁊ adducit in tenebras. tribulatiõis. Et nõ in lucẽ pſperitatis. Me minauit ⁊c. quũ. ſ. pr voluerit ꝯterere filiũ i infirmitate. ⁊ reputar⁹ ẽ qſi leproſus ⁊ pcuſſus a deo. Eſa. liij. qſi i tenebras: ⁊ nõ i lucẽ duct⁹ eſt: ſꝫ tenebre eũ nõ cõprehẽderũt. Joã. j. Eccleſiã quoqꝫ cũ minis ⁊ terroribus. ſubijcit adducit in tenebras afflictionis: ⁊ non in lucem preſentis proſperitatis.

Aleph.

Digitized by Google

¶ Aleph. Tantū in me vertit. in labore hominū ſunt: nō in alios q̄ in labore hoim non ſunt: ⁊ cū hominib⁹ non flagellabunt. pš. lxxij. ſed cū demonib⁹. Vertit. liuiādo cedēdo/parcendo. Et cōuertit manū ſuā/vindictā operationem. Tota die aſſidue. Tota vita ſanctorū/dies eſt. Job. vlti. in fi. Mortu⁹ eſt Job ſenex ⁊ plen⁹ dierū. Greg. Dies eſt vita iuſti. pš. xviij. Dies diei eruc. ⁊c̄. Aug. chriſtianus chriſtiano. ⁊ nox nocti. iude⁹ iudeo. Prouer. iiij. Juſtorū ſemita q̄ſi lux ſplendēs ꝓcedit ⁊ creſcit vſq̄ ad ꝑfectā diē de pe. di. ij. nō reuertebant. vbi Greg. Jn eorū namq̄ aīo bonū deſideriū atq̄ intellect⁹ lucis intime iam pars diei eſt. ¶ Jterū. Tātū in me ⁊c. Hoc quoq̄ ad caput chriſti ⁊ mēbra eccl'ie eque refert. Quicūq̄ em̄ pie volunt viuere in chriſto: ꝑſecutionē patiunt. ij. ad Timo. iij. quorū vox eſt tm̄ in me ⁊c̄. Alios em̄ nō corrigit: ſed libere vagari ꝑmittit eccl'iam non tam de iudeis ꝙ gentib⁹ multis diſciplinarum affligit languoribus. Manū ad flagellandū mittit: q: caſtigat oēm filiū. Prouer. iij. Heb. xij. Apoc. iij. quē recipit: ⁊ clementer cōuertit vt miſereatur. pš. xcviij. Deus tu ꝓpitius fuiſti eis: ⁊ vlciſcens in oēs adinuē. eorum ⁊c. vbi expoſitor dicit. Non odij: ſed pacis eſt talis vltio: qua flagellat filiū/ne pereat. nec ſe iudicē dn̄s exhibet ſed amicū. Zelus dn̄i exercituū facit hoc. dum in virga ⁊ verberibus iniquitates viſitat ⁊ peccata. Cōuertit ergo manum parcendo auxiliādo eis: quos emēdat puniēdo. De alijs aūt dicit. pš. lxxij. Jn labore hoim nō ſunt: ⁊ cum hominib⁹ nō flagellabunt. ſubaudi: ſed cum demonibus de pe. di. i. ſerpens. ¶ Beth. Vetuſtā. quaſi q̄s tam miſero nō miſereat. Fecit pellē meā. vetuſtā inquā peccato. Et carnē. plebē fragilem. Contriuit oſſa mea. fortiores in eccleſia. vij. q. i. §. hoc tūc. H. eſt ⁊ aliud. Vetuſtā. nō vetuſtate peccati chriſt⁹ afficit: ſed mēbra eius vitijs inueterata corrūpunt. qḋ cōmuniter deplorat ⁊ caput ⁊ corp⁹. vnde Dauid. pš. vi. Jnueteraui inter oēs inimicos meos. Baruch. iij. Jnueterat⁹ es in terra aliena. Gemit chriſtus vel eccleſia: q: quidā afficiūtur peccati macula. Quaſi pellis inueterata/pcm̄ ptinet ad vetuſtatē: virtus ad nouitatē vnde exuentes veterē hoiem cū actibus ſuis: ⁊ induētes nouū. Ephe. iiij. Hac vetuſtate cōfecta eſt eccl'ia: q in preſenti non pōt eſſe ſine macula ⁊ ruga in mēbris. q: ſi dixerimus ꝙ peccatū non habem⁹: noſmetipſos ſeducim⁹: et veritas in nobis nō eſt. i. Jo. i. ⁊c̄. de pe. di. ij. ſi em̄. ¶ Alie ſunt pelles Salomonis. Canti. i. id eſt chriſti cui⁹ pelles ſunt oēs ſancti. q̄ ſe cū chriſto mortificantes/crucifixerūt carnē ſuā cū vitijs et cōcupiſcentijs. Gala. v. Dātes pellē ꝓprie mortificationis pro pelle. i. pro ſaluatione aliorum Job. ij. Conſtat em̄ ſanctos paſſionibus traditos eſſe: vt ipſorū ⁊ aliorū aīe ſaluarent: doctrina ⁊ exēplis informāde. Per carnē vniuerſa plebs in corpore chriſti q̄ſi mollis ⁊ tenera ſignificat. pš. xxvi. Dū appropiant ſup me nocentes vt edāt carnes meas. Niſi em̄ in vetuſtate pcti carnes eſſent: eſca inimicoꝝ nō eſſent. Cōtriuit oſſa mea. i. fortiores: q: in paſſione chriſti etiā apoſtoli ſunt cōtriti: ⁊ timore diſperſi. Mat. xxvi. Hoc deū feciſſe dicit: q: iuſto iudicio pmiſit. ¶ Beth. Edificauit in gyro meo. ⁊ circūdedit me. Circūdederūt chriſtū cū laternis ⁊ facib⁹ ⁊ armis. Jo. xviij. ⁊ Luc. xxij. circūdedit me ne poſſem effugere. Felle ⁊ labore. pš. lxviij. dederūt in eſcā meā fel ⁊c̄. ¶ Edificauit vox eccl'ie gementis: imo chriſti in mēbris ſuis. qui in paſſione deprehēſus inq̄t. Tradit⁹ ſum: ⁊ non egrediebar. in pš. lxxxvij. q: edificauerat ſcꝫ pater in gyro obſidionē: q̄n cū armis ⁊ fuſtib⁹ circūdederūt: ⁊ vinctū ante preſidem adduxerūt. Hoc vallo circūſepta q̄ſi felle amaritudinis ⁊ labore tribulationis afflicta eſt hūanitas chriſti. ſic etiā vallatus ad paſſionē ductus: ⁊ ibi cibat⁹ eſt felle ⁊ labore Jn felle/amaritudo tribulationis in mente deſignat. Jn labore tribulatio. in carne. vt integra chriſti paſſio intus ⁊ extra intelligat. vt homo q̄ peccat cū aīa ⁊ corpore libēter eaſdē paſſiones quotidie in eccleſia patit chriſt⁹ que eſt de carne ei⁹ ⁊ de oſſibus. Ephe. v. vt cōpleat ea que deſunt paſſionib⁹ chriſti. ad Col. i. Unde dicit. edificauit in gyro. Eccl'ia em̄ obſeſſa oīb⁹ malis inter ſcorpiones habitat. Ezech. ij. vbi eſt ſedes ſathane. Apoca. ij. ſoror eſt draconū ⁊ ſocia ſtruthionū. Job. xxx. hereticoꝝ vallat exercitu A falſis fratrib⁹ q̄ſi felle ⁊ aceto potat. xciij. di. ſi inimicus. Undiq̄ opprimit tormētis ꝑſecutoꝝ. vij. q. i. §. hoc autem Huic ſeculi adulant et carnis blādiunt deſideria. Hoſtis antiqu⁹ vndiq̄ tendit inſidias. Vn̄ recte clamat. Edificauerit in gyro meo. Unde pš. liiij. Quis dabit mihi pēnas ſicut colūbe ⁊ volabo ⁊ req̄eſcā. vij. q. i. §. hoc aūt. vbi Gratian⁹ tractat de iſta eccl'ie ꝑſecutione occulta ⁊ manifeſta ¶ Beth. Jn tenebroſis iferni vel ſepulcro. pš. lxxxvij. Poſuerunt me in lacu inferiori in tenebroſis ⁊ vmbra mortis Collocauit me. verbū chriſti. pater collocari pmiſit. Quaſi mortuos ſempiternos. q: non vere. q: tertia die reſurrexit. Mat. xxviij. Et in ſymbolo. credo. inter mortuos liber pš. lxxxvij. ¶ Jn tenebroſis. Paſſio Hieremie chriſti paſſionem ſignificat. chriſt⁹ em̄ pro nobis mortu⁹ eſt. nō mortuis ſeculi: qui in mercedē iniq̄tatis recipiūt mortē. et ex ꝓpagine peccati. de con. di. iiij. c. ij. Vn̄ q̄ſi mortuos ſempiternos. Licet em̄ mortu⁹ fuerit. ex de cele miſ. cū marthe. §. et eo. ⁊. c. in quadā. §. i. collocat⁹ tn̄ in tenebris vel inferni ſcꝫ limbi patrū: vel ſepulcri vel paſſionis. ſed nō mortu⁹ ſempiternu⁹. q: inter mortuos liber. pš. lxxxvij. q: ſine pctō vnde cito reſurrexit. Et ecce mēbra lugere habēt: q: amiſſo lumine interiori in peccatorum tenebris collocata. nec ſeipſa quantū ſint miſera: ꝙ in felicia: ꝙ malis oppreſſa iā nudata bonis videre poſſunt. Hoc em̄ maxime conat inimicus/vt anima lumē amittat: nec amiſſum recipiat. Hic Philiſtei Samſon oculos eruerūt. Deinde ad molā miſerūt: vt ābulās in circuitu nūꝙ viā vite ueniat. Judic. xvi. Hinc Sedechie oculos Nabuchodonoſor effodit. deinde vinctū in caueā Babylonis deiecit. iiij. Reg. vlt. Quā aūt talia mēbra adhuc in carne deuicta plorāt: nō ſunt vere mortua: ſed q̄ſi. q: datur eis loc⁹ penitētie anteꝙ vrgeat ſuper ea pute⁹ os ſuū. pš. lxviij. q: miſerāte deo de profundo iniq̄tatis ad vitā redeūt. de pe. di. i. §. ex ijs itaq̄. ad fi. ¶ Gymel. Circūedificauit. pš. cxliij. Circumdederūt me dolores mortis. cohortes iudeorū. Aduerſum me. vt non egrediar. pš. lxxxvij. Tradit⁹ ſum ⁊ nō egrediebar de manib⁹ inimicoꝝ. de laqueis peccatorū. Aggrauauit cōpedē meū. Hieremias in carcere cōpeditus erat. Hiere. xxxij. hiſtorice. chriſt⁹ ligatus a iudeis allegorice. aīa a vitijs tropologice. ¶ Circūedificauit. alleg. ac ſi chriſt⁹ dicat. Excitauit aduerſum me pater corda iudeoꝝ. circūedificauit cohortes vt nō egrediar de manibus eorū: donec impleant vaticinia ꝓpheturū. Eccleſia quoq̄ cōcluditur dogmatib⁹ hereticorū. vallat ſupplicijs peccatorū vel ꝑſecutorū. qḋ deplorās/totū deo attribuit: cui⁹ iudicio fit. Aggrauauit cōpedem meū. i. immanitatem tormentorum pš. ciiij. Humiliauerunt in cōpedib⁹ pedes ei⁹. Vel deceptionem. qḋ frequēter cōtigiſſe nemo dubitat ſed habet anchorā ſuā. i. ſpem in celo: Hebre. vi. deſixā: ne huiuſmodi fluctib⁹ ſubmergat. i. q. iiij. turbatur. Mēbra eccl'ie ſceleribus aggrauata ne poſſint euadere formidant. quoꝝ fuit corruere: ſed miſerētis dei eſt eruere. vn̄ cōcluſa carcere peſſime captiuitatis/nō poſſunt egredi ad libertatem bone actionis. Aggrauant cōpedes: quoties iniq̄tatem iniquitati apponim⁹ funibus peccatorū noſtrorum conſtringimur. Prouer. v. His aggrauati cōpedib⁹/pium dominū indeſinenter orem⁹. vt propter importunitatē accipiam⁹ qḋ petim⁹. Luc. xi. de pe. di. i. importuna. Greg. Jmportunitas deo placet: que ingrata hominib⁹ eſſe ſolet. pš. cxliiij. Prope eſt dn̄s omnib⁹ inuocantibus eū: alioq̄n ad patriam tranſire non poterimus. obſtruxit em̄ nobis viā cōcupiſcētia oculorū: voluptas carnis: et ſuperbia vite. i. Joan. ij. Jſtis cōpedibus ligantur potentes eccleſie: qui ⁊ reges dicunt: regnantes male in carne. pš. cxlix. Ad alligandos reges eorū in compedib⁹ ⁊c̄. Et vtinā ferrea eſſent hec vincula: ⁊ timerent. Augu. Ferrea ſunt vincula

Digitized by Google

q̄ diu timent. amen: ⁊ aurea erūt. Itē Hiere. lij. Oculos Sedechie eruit: ⁊ fixit eū cōpedibus. pſ. ciiij. Humiliaue runt in cōpedibus pedes eiꝰ. Itē pſ. cxlv. Dn̄s ſoluit com peditos. Aug. Ligat̄ qui ſoluit cōpeditos. ligno ſuſpēdit̄ ⁊ erigit eliſos. aceto potat̄ fons vite. Bern̄. Uide bō quo amore te dilexit deus: vt veſtigia eiꝰ inſpiceris. pro te ligatꝰ eſt: vt te a vinculis peccatoꝝ ſolueret. ℭ B Gymel. Sed et quum clamarem ⁊ rogarem. vox chriſti. Pater ſi fieri poteſt tranſeat a me calix iſte. Mat. xxvj. Excluſit oratio nem meam. aīa peccatis obſiſtentibus non auditur. pſ. xvij. Clamauerūt: nec erat q̄ ſaluos faceret. q: cū ſuperbia clamauerūt ad dn̄m. nec exaudit eos: q: cauſas cōtra q̄s orabant non abſciderūt ſm̄ Climacū in gradu de ſupbia ⁊ pſ. cviij. Et oratio eius fiat in peccatū. de pe. di. iij. nihil. Joā. ix. Scimꝰ autē q: peccatores deꝰ nō exaudit. volētes ſcʒ i pctō remanere. j. Joā. iij. Chariſſimi ſi cor nr̄m nō re prehenderit nos: fiduciā habemꝰ ad deū vt quicq̄d petie rimus/recipiemꝰ ab eo. vn̄ pſ. lxv. Iniquitatē ſi aſperi in corde meo: nō exaudiet deꝰ. Greg. Quādo is q̄ diſplicet/ ad intercedendū mittit̄: irati animꝰ ad deteriora ꝓuocat̄ iij. q. vij. in grauibꝰ. xlix. di. §. ſi. al's peccatores ad deum re uerti volētes deus exaudit. Un̄ Aug. ſuper illo verbo pre dicto Joā. ix. Scimꝰ ⁊c̄. ait. Adhuc cū inūctus loquit̄. nā ⁊ pctores exaudit deꝰ. ſi eīn non: fruſtra publicanꝰ diceret. Luc. xviij. Deus ꝓpitiꝰ eſto mihi peccatori. ⁊ ex iſta cōfeſ ſione meruit iuſtificationē: quō iſte cecus illuminationē. Si q̄s etiā orat pro aliq̄ cuiꝰ peruerſitas orōni reſiſtit: vt ꝓ poſitum peccandi: maxime perpetrā in ſpiritumſanctū. de quo Mat. xij. Mar. iij. xxv. di. q̄lis. Que ſunt pctā in ſpiri tumſanctū legit̄ ⁊ no. de pe. di j. §. pōt. etiā in gloſ. pctm̄ in ſpiritumſanctum. non impetrabit. ſicut nec Hiere. cui dn̄s ait. Hiere. vij. Noli orare pro populo hoc. nec adſumas ꝓ eis laudē ⁊ orōnē: ⁊ non obſiſtas mihi: q: non exaudiā. de pe. di. j. ꝑdiderat. ⁊ Hiere. xv. Si ſteterit Moyſes ⁊ Samu el cōtra me: nō eſt aīa mea ad populū iſtum. ad hoc. l. diſt. ſi q̄s. ℭ Gymel. Cōcluſit vias meas. j. itinera ſanctarum ſcripturarū. Joā. j. Dirigite viā dn̄i ſcʒ ꝑ ſanctaꝝ ſcripturas rum predicationes. Lapidibus quadris. philoſophoꝝum quadratis eloquijs. ne recto tramite fidei citius ad eter nam ꝑueniant patriā. Lapidibus qua. quatuor affectibꝰ hinc cupiūt metuūtq; dolent gaudentq;. dicit Uirgilius enei. vj. ℭ Quatuor aūt ſunt affectꝰ animi: q̄ ſm̄ Aug. q̄ſi quedā principia ⁊ cōis materia ſunt oīm vitiorū atq; vir tutum. ſcʒ timor/⁊ dolor: ſpes ⁊ gaudiū. vel quatuor lapi. logica arithmetica geometria aſtronomia. q̄ non ſunt ſci entie pietatis. de q̄bus. xxxvij. di. nōne. et. c. oēm vim. q̄ pa lea eſt. ⁊. §. ſed ⁊ cōtra legit̄. ibi. q̄d infideles nō putant. q: non legūt in euāgelijs ⁊ ꝓphetis aſtrologiā: ⁊ alia hmōi que deſpecta ſunt. q: nihil valent ad ſalutē. ſed mittūt in errorē. ⁊. c. ſi quis grāmaticam. Semitas meas ſubuertit. ſubtiliſſimas ſcʒ diuinaꝝ rerum intelligētias ſeculari do gmate ſubuerti permiſit. ſicut fit Parrhiſijs ⁊ in Anglia Oxonie. ℭ E Deleth. Urſus inſidians factus eſt mihi diabolus in mēbris. Leo in abſcōdito in ſeipſo q̄ circuuit querens quē deuoret. iij. q. j. nulli. pſ. ix. Inſidiat̄ in abſcō dito q̄ſi leo in ſpelunca ſua. de pe. di. ij. ſi eīn. ꝟ. ſedet q̄ppe. ℭ Urſus inſidians ⁊c. Alleg. Cōis vox eſt capitis chriſti ⁊ corporis eccl'ie: q̄ vrſus inſidiās factus ſit eis. qui ⁊ eter nus eſt ⁊ incōmutabilis. non q̄ a natura pietatis ⁊ boni tatis imutetur. ſed propter effectꝰ. xxij. q. iiij. incōmutabi lis. de pe. di. j. q: diuinitatis. Illū enim cōtra filiū ſuū eri gi permiſit: ⁊ contra ſuā eccleſiam ꝑmittit: qui vrſus ⁊ leo. eſt per effectus. his eīn duabus beſtijs oīs diaboli ſeuitia demonſtratur. Per leonem ipſe diabolꝰ. vij. q. j. §. hoc aūt Per vrſum vero mēbra eius/heretici ⁊ falſi fratres. Sed proprie leo eſt diabolus in aperta perſecutiōe eccleſie. vt pre. §. hoc autē. Urſus vel draco in occulta. vt ibi. vn̄ Aug. Leo aperte iraſcitur. draco occulte inſidiat̄. Pugnauit ec cleſia priorībꝰ tēporibus aduerſus leonē. pugnat modo aduerſus draconē. Gemit ergo propheta immo chriſtus et eccleſia. Urſus inſi. ⁊c̄. He ſunt beſtie que cōtra Dauid paſtorē obuiam veniūt: ⁊ gregē deuorare cupiūt. ſed erui it Dauid ouem de ore leonis ⁊ faucibus vrſi. vnde. j. Reg. xvij. dicit dauid qui chriſtū ſignificat. q: interpretat̄ ma nu fortis. Luc. xj. Leonē ⁊ vrſum interfeci ego. Hic eſt chri ſtus qui oues ſuas ducit ad paſcua vite. Ezech. xxxiiij. Jo. x. Et eruit de ore leonis: ⁊ vrſorum brachia confregit. pſ. xciiij. Nos autē populꝰ eius ⁊ oues paſcue eius. hoc factū eſt in morte chriſti quando oues liberauit. Luc. xv. pſ. xc. Conculcabis leonē ⁊ draconem. de iſto per quē diabolus accipitur in mēbris. Dani. vij. Beſtia vrſo ſimilis in parte ſtetit. Et tres ordines erant in ore eiꝰ ⁊ in dentibꝰ eius. et ſic dicebāt ei: ſurge comede carnes plurimas. Urſus ani mal eſt deuorās. ſignificat carnales guloſos ⁊ murmura tores. maxime q: mel libēter comedit. Inquietū eſt. vagi ſunt ſerui demonis per mundum. ſicut Gen̄. iiij. de pe. di. j. §. ex ijs itaq;. ꝟ. cayn. In abditis locis morat̄: q: qui ma le agit odit lucē. Joan. iij. xviij. q. ij. pernicioſam. ex de of. dele. conſuluit. Caput habēs debile. q: debilis eſt diabo lus ſi ſue ſuggeſtioni q̄s a principio cōtradicat. vnde ⁊ ſi percutiat̄ in capite cadit. vnde. pſ. cxxxvj. ⁊ allidit paruu los. i. primos motꝰ vel ſuggeſtionē ſuam ad petrā chriſtū. Mat. xvj. ibi. ſuꝑ hanc petrā. j. ad Cor. x. de con. di. ij. reue ra. ℭ Triplici ordine dentiū ꝑcutit et mordet. quoſdam apertis vitijs. quoſdā occultis. quoſdam ſub ſpecie virtu tis vel boni: in lucis angelū transfiguratꝰ. ij. Cor. xj. xlj. di. ſepe. xxvj. q. v. nec mirū. ex de regu. licet. Comedit carnes plurimas. q: multos carnales deuorat. pſ. xxvj. vt edant carnes meas. ⁊ iterum. q: comederunt Jacob. et iterum pſ. xiij. ⁊. lij. Qui deuorāt plebē meam vt cibū panis. De duobꝰ vrſis diabolo ⁊ corpe eiꝰ. iiij. Reg. ij. ibi dicit̄ q̄ duo vrſi lacerauerunt. xlij. pueros. ℭ Deleth. Semitas meas ſubuertit. vox eccl'ie. i. ſubuerti ꝑmiſit ſemitas. ſtricta con ſilia euangelij. de quibꝰ Mat. v. xliij. q. j. §. j. xxxiij. q. v. qui ſint. pſ. cxxxviij. Semitā meā iueſtigaſti. ⁊ iterū pſ. cxviij. Deduc me in ſemita mandatorū. ⁊ iterum. pſ. xxiiij. Uias tuas dn̄e demōſtra mihi: ⁊ ſemitas tuas edoce me. Et cō fregit me. i. permiſit/propter peccata. Poſuit me deſola tam. Eccleſia ſponſa chriſti ſanguine eiꝰ dotata gemit ſe deſolatā ⁊ quaſi adulterā a ſponſo relictam in malis mē bris. Nec eſt qui hodie conſoletur eam ex omnibꝰ charis eius. ā. j. c. in litera. Berh. q: conſolationē terrenā querit. vnde habet ibi conſolationē ſuā in ſuis honoribus/deli cijs ⁊ diuitijs. Sed ve ei Luc. vj. Bern̄. Precioſa eſt diui na conſolatio: nec oīno attribuitur admittētibus alienā. ℭ D Deleth. Tetendit arcum ſuū. iudicium. pſ. vij. Niſi conuerſi fueritis ⁊c̄. arcū ſuum tetēdit ⁊c̄. Uel arcum ſcri pturarum. Apoc. vj. ibi. Habebat arcū ſcilicet ſcripturam cū qua percutit cōtumaces. Et poſuit me. vndiq; percuti endam. Quaſi ſignū ad ſagittā. ſcilicet timoris/vel amo ris/vel cuiuſlibet afflictionis. chriſtus eīn ⁊ eccleſia in ti tulum contra oēs aereas poteſtates erigitur. vnde. j. ad Cor. iiij. ſpectaculū facti ſumus huic mundo angelis et hominibus. chriſtꝰ in ſe ⁊ in omnibus mēbris iaculis ini mici opponitur. ⁊ ipe eſt ſignū cui tota die contradicitur Luce. ij. ibi. Et in ſignū cui contradicetur. vbi Baſiliꝰ. Si gnum contradictionē accipiens proprie crux dicit̄ a ſcri ptura. fecit eīn inq̄t Nūeri. xxj. iiij. Reg. xviij. Jo. iij. Moy ſes ſerpentē eneum. ⁊ poſuit pro ſigno. lxiij. di. §. verū. Et Origenes. Omnibus autē que de chriſto narrat hiſtoria contradicit̄ ab incredulis. quia apud incredulos vniuer ſa que de eo ſcripta ſunt: ſignū ſunt cui cōtradicet̄. Bern̄. Suſtinuit in dictis contradictores. in factis obſeruato res. in miraculis depr aua tores. in tormentis illuſores. et in morte exprobratores. Specialiter in ſignuʒ charitatis poſitus fuit chriſtus in hac vita. maxime in cruce. Quāte enim charitatis fuit ſignū q̄ chriſtus ſagittas opprobrio rum/irriſionū/ſputorum/colaphorū/clauorum/⁊ lancee ſuſtinere voluit: ſic nos per charitatē debemus eſſe tanq̄ ſignū immobile contra ſagittas caſtigationum diuinaꝝ.

Digitized by Google

de quibus Job.vi. Sagitte dñi in me ſunt. Itẽ contra ſa-
gittas detractionum ⁊ perſecutionũ humanarum. de q̃-
bus pſ̃.lvi. Filiĩ hoim dẽtes co:um arma ⁊ ſagitte. de pe.
di.i.periculoſe. Itẽ contra ſagittas temptationũ diabolica-
rum. Ephe.vi. In omnib⁹ ſumentes ſcutũ fidei: vt poſſi-
tis tela nequiſſimi extinguere ⁊c. pſ̃.cxix. Sagitte potẽtis
acute ꝯ tam multiplices aduerſitatũ ſagittas ſtat cha-
ritas quaſi ſignũ immobile. Aug. Charitas inter oppro-
bria ſecura eſt. inter odia/benefica. inter iras placida. in-
ter inſidias/innocẽs. in iniq̃tate/gemens. in veritate/re-
ſpiciens. Prelati etiã intra eccleſiã ſunt ſicut ſignũ poſi-
tum ad ſagittã. ex̃ de accuſa. qualiter.ii.§.licet. qui a ſub-
ditis merito ſagittãtur: q: prout cõiter/ſignis ⁊ vite dñi
cõtradicũt. Nam pre alijs ipſi caſtitati ſue ⁊ matris virgi-
nis cõtradicũt. Quib⁹ Ezech.xvi. dicit̃. Ad omne caput
me edificaſti ſignũ proſtitutionis tue. caput vocat princi-
pium. ¶ Infelix enim luxuria principiũ eſt viarũ malarũ
ſicut patet in pueris colludentib⁹. Bene aũt dicit̃ edifica-
ſti. Sicut eñ edificantes lapidem lapidi opponũt: Ita lu-
xurioſi nũc v̄bis/nũc actu/nũc tactu/nũc viſu/nũc nutu/ſi-
gna proſtitutionis multiplicant. xxii. q.iiii. meretrices. et
q.v. ſicut. c. nec ſolo. c. qui viderit. Contradicunt etiã hũili-
tati chriſti nõ deteſtando ſignũ ſupbie: ſicut Heſter q̃ dice-
bat. Heſt.xiiii. deo: Tu ſcis infirmitatem meã ⁊ neceſſita-
tem q abominer ſignũ ſuperbie ⁊ glorie mee quod eſt ſu-
Supbie ſigna ſunt q̃tuor. per caput meũ. ¶ E Quatuor ſunt ſigna ſuperbie. Or-
natus veſtiũ. ſicut patet in diuite purpurato Luc.xvi. vbi
Greg. Si ſubtiliũ p̃cioſarumq veſtiũ cultus/culpa non
eſſet: nequaq̃ ſermo dei tam vigilanter exprimeret/q di-
ues purpura ⁊ byſſo indutus/apud inferos torqueretur
nemo quippe veſtem precioſam niſi ad inanem gloriam
querit vt honoratior ceteris eſſe videatur. Nemo eñ vult
precioſis veſtib⁹ indui: niſi vbi ab alijs poſſit videri. Un-
de ⁊ ſeptima ſynodus dicit: Omne quippe qḋ non ꝓpter
neceſſitatẽ ſuã: ſed propter venuſtatẽ accipitur: elationis
habet calũniã quẽadmodũ magn⁹ ait Baſili⁹. xxi. q.iiii.
ois iactãtia. ꝟ.b. ꝟba ⁊ põpoſa et ſe iactãtia. pſ̃.xvi. Os
eorum locutũ eſt ſuperbiam. Tales loquuntur grandia
totus eorũ ſermo ſuperbia eſt. de pe. di.ii. ſi eñ. ꝟ. petrus
quoq. ⁊.ii. Pe.ii. ibi. ſuperbiã enim vanitatis loquentes
pl vi. di. hoc habet. Aſcenſus loci pſ̃.lxxiii. ſuperbia eorũ q̃
te oderunt aſcendit ſemp. Amant primas cathedras i ſy-
nagogis. Mat.xxiii. Contradicunt etiã ſigno charitatis
chriſti. de quo dicit̃: Hic quaſi ſignũ ad ſagittã. per ſignũ
fraudulentie ⁊ odij. Mat.xxvi. Qui autẽ tradidit eũ/de-
dit eis ſignũ ⁊c. ¶ He. miſit in renibus ⁊c. luxurioſis vel
infidelib⁹. Filias pharetre ſue. ſagittas occulti iudicij vel
ſcripture. Et iſit. mitti pmiſit. vox ſponſi ⁊ ſponſe. Phare-
tra dei patris ſcriptura eſt: ex qua iudicij dei quaſi ex ar-
ca ſagittas corpus chriſti accepit. ¶ Heretici quoq ſa-
gitta iſidelib⁹ aliq̃ñ intoxicatas ex hac pharetra ꝓducũt
corda innocentiũ feriũt. Ex hac pharetra veniũt ſagitte/
ex quib⁹ exterior homo timore cõfigitur: ⁊ interior amo-
re afficitur. vñ miſit in re.re.ſi.pha.i.i. affectiones diuini
amoris vel timoris. pſ̃.cxviii. Cõfige timore tuo carnes
meas a iudi. eñ tuis timui. Et iterũ pſ̃.xxv. vre renes meos
⁊ cor meũ ⁊c. ⁊ iterũ pſ̃.xxxvii. Sagitte tue infixe ſint mi-
hi. Uel pharetra aſtutia ⁊ malitia diaboli eſt. de q̃ pcutit
in eccleſia multos. pſ̃.x. Parauerũt ſagittas ſuas in pha-
retra: vt ſagittent in obſcuro. i. ſubtili tẽtatione maxime
ſub ſpe boni que difficillime cognoſcit̃. ¶ He. factus ſum
vox xpi vel corporis ſui eccleſie. In deriſum omni popu-
lo. infideli/vel heretico. pſ̃.xxi. Oẽs videntes me deriſerũt
me. Tota etiam die pagani deridẽt chriſtũ ⁊ eccleſiã: ma-
xime propter ſcelera noſtra: ꝓpter q̃ nomen domini blaſ-
phematur: ⁊ fides noſtra cõtẽptibilis hẽtur. xlv. di. de iu-
deis. ex̃ de bap. maiores. §. item queri. Canticũ eorũ to-
ta die. pſ̃.lxviii. In me pſallebãt qui bibebãt vinũ. ¶ He.
Repleuit me amaritudinibus paſſionis. Inebriauerunt
me abſinthio. myrrhati vini. Marc.xv. ibi. Et dabãt ei bi-
bere myrrhatum vinum. vbi Aug. Hoc intelligendũ eſt
Mattheũ dixiſſe Mat.xxvii. Et dederũt ei bibere vinum
cum felle mixtum. Fel quippe ꝓ amaritudine poſuit. My-
rrhatũ enim vinũ amariſſimũ eſt quãq̃ fieri poſſit vt ⁊ fel-
le ⁊ myrrha amariſſimũ redderẽt. Ibi etiam Theophil⁹
ait. vel ignoratione quadam exiſtẽte/alij alia offerebãt.
quidã acetũ ⁊ fel quidã vinũ myrrhatũ. Beda Hiere.ii.
ad meõ. Amaravitis/amarum vinũ fecit/quo ꝓpinat do-
minũ ieſuz. vt impleat̃ qḋ ſcriptũ eſt. pſ̃.lxviii. Dederunt
in eſcã meã fel: ⁊ in ſiti mea potauerũt me aceto. ¶ Uau
Confregit ad numerũ dentes meos. pſ̃.iii. Dẽtes pecca-
torũ ꝯtriuiſti. ⁊ iterũ. pſ̃.lvi. Filij hominum dentes eorum
arma ⁊ ſagitte. loquitur detractoribus/diffamatoribus/
⁊ falſis accuſatorib⁹. de pe. di. i. periculoſe. vt nec vnus re-
maneat. Dẽtes chriſti apl̃i. Allego. ⁊ alij diſcipuli i paſſio-
ne ꝯfracti ⁊ diſſipati ſunt. qb⁹ q̃ſi dentib⁹ credẽtes i corp⁹
ſuũ trãſfundit xpũs. Cant.iiii. Dẽtes tui ſicut greges tõſarũ.
Cibauit me cinere. pſ̃.ci. q: cinerẽ tãq̃ panẽ mãducabã.
¶ Eccleſia quodãmõ etiã fractos dentes habz. Et ideo
plãgit: q: ſanctã ſcripturã nõ ruminat neq terit. Animal
aũt qḋ in lege nõ ruminat immũdũ eſt. Leui.xi. Nam etſi
hodie plena ſit eccl'ia ſcientia legendo audiendo ⁊ predi-
cãdo: pauci tñ in ea ſunt ruminatores/guſtatores/⁊ ſe ea
ſpiritualiter paſcentes. ⁊ aliquorũ hic mentes impie ſcien-
tie q̃ inflat cõtente: eã que edificat neſcierũt. vnde Chryſ.
Sicut qui nõ maſticat cibum nõ ſentit ei⁹ ſaporem: ita ni-
ſi maſticauerim⁹ verbũ dei quod audiuerim⁹ retractan-
tes intra nos: nõ intelligem⁹ virtutem verbi. vñ Paſcaſi⁹.
Uerbũ dei ſenſib⁹ quaſi dentib⁹ molere ⁊ ruminare ſani-
tas ⁊ vict⁹ eſt. vñ in preconiũ dicit̃ Moyſi Deuter. vlt. q
dentes Moyſi nõ fuerũt cõminuti. q: verbum dei ſemp
corde ⁊ ore ruminauit: ⁊ panem angelorũ. pſ̃.lxxvii. Pa-
nem angelorũ ſcz guſtũ dei indeſinenter comedit. Cuius
aũt dentes frangunt̃/recte cinere cibatur: in quo cordis
meſtitia et penitentia deſignatur. Job.xlii. Ago peniten-
tiam in fauilla ⁊ cinere. Dicit ergo eccleſia/quia verbum
dei ruminare diſtuli: igemiſco cibata cinere mortalitatis
iſipido ¶ Uau. Et repulſa ẽ aia mea. vox chriſti. i. repulſus
a deo credebar a crucifigentibus. Oblitus ſum. credebar
oblitus. Bonorũ. credo videre bona dñi. pſ̃.xxvi. ¶ Et re-
pulſa ⁊c. dolet eccleſia in mẽbris ſe a deo repulſam ⁊ tẽ-
tationibz expoſitã: ne ad bona q̃ ſentit redire poſſit q̃ op-
preſſa bonorũ acredine doloris/nõ põt bonorũ ſpiritualiũ
que habuit in primitiuo tẽpore/recordari nec futurorũ. de
quibus pſ̃.xxiiii. Aia mea in bonis demorabitur. de iſtis
bonis Mat.xvii. Mar.ix. ⁊. Luc.ix. Bonũ eſt nos hic eſſe.
Ubi Bern. Quid enim tam bonũ eſt illo: quid aliud bo-
num q̃ in bonis animã demorari: quandoquidẽ corpus
nõ põt. Quis ex nobis cogitãs futurã illã vitã ſz letitiã:
ſed iocunditatẽ/ſz britudinẽ/ſed gloriam filiorũ dei: non
cõtinuo de plenitudine ſuauitatis intime eructat: domine
bonũ eſt nos hic eſſe. Non ſaue in hac erumnoſa peregri-
natione: vbi corpus detinetur: ſed in ſua ſalubri cogitatio-
ne: in qua corde verſatur beatus qui in iſtis moratur bo-
nis. ¶ Uau. vox chriſti. Et dixi Perijt finis meus. periſſe
videbar. Et ſpes mea a dño. Principes ſacerdotũ dicebãt
Mat.xxvii. Alios ſaluos fecit ſeipſum ſal. fa. non põt Eccle-
ſia dicit ⁊ luget pro membris. Perijt finis meus. i. ſpes fi-
nis. vnde ⁊ ſequitur. Et ſpes mea a domino. quia ad deũ
ſe erigere nõ valet ⁊ oppreſſa doloribus pſ̃.lxii. Mei au-
tem pene mo. ſunt pedes Peccata grauia frequentata
ſpem minuunt. et quum in pfundũ malorũ quis venerit:
cõtemnit. Prouer.xviii. xvii. di. nec licuit. ⁊ facto deſperat
non verbo. ex̃ de iudi. cum nõ ab homine. §. ſi. ¶ Zay. Re-
cordare paupertatis. vox chriſti. pro nobis pauper factus
eſt ⁊ tranſgreſſio ⁊ maledictũ ⁊ peccatũ. i. pena peccati. de
eius paupertate. ſ̃. in iſto. c. dixi in prima litera. Trãſgreſ-
ſiõis. i. exinanitiõis. i. modi exceſſiui quẽ tenuit in paſſiõe
quẽ lucas vocat exceſſum Luce.ix. ibi. Et dicebant exceſ-
ſum eius quẽ cõpleturus erat in Hierlm. vbi. Cyrill'. i. my

ſteriū diſpenſationis in carne.necnō ſalutiferam paſſio
nem cōpletā in venerabili cruce. Non eī xp̄s tranſgreſ
ſus eſt.ſ; tranſgreſſio legis pro nobis factus eſt.ſicut ma
ledictum.vt noſtrā tranſgreſſionem deleret. ſicut factus
pauper.vt nos ditaret.Abſinthij erumne.Fellis amaritu
dinis.¶ Recordare.vox eccleſie q̄ in paupertate bonita
tis ⁊ virtutis in mēbris ſuis viuit:p quibus orat.ſed etiā
tranſgreſſionibus legis dei plena eſt.vnde ⁊ multis erū
nis repletur: ⁊ amaritudine abſinthij ⁊ fellis:dum labo
ribus ⁊ doloribus fatigatur: vt decocta paſſionibus/ſpō
ſo ſuo fiat aptior.Augu.in homil.ego ſum vitis. vt q̄nto
fuerint mundiores/tanto amplius pulchriores. ¶ Zay.
Memoria memor ero.recordās eccleſia que p tranſgreſ
ſionem patitur.i.abſinthij ⁊ fellis tribulationū/ait.Me
moria memor ero.eterne ſcilicet vite. ⁊ ideo mox. Tabeſ
cet anima mea/ad eam ſuſpirans.ſm illud pſ̄.cxviij. De
fecit in ſalutari tuo anima mea.vnde ⁊ Hec/ſc; vitā eter
nam recolens in corde meo/in deo ſperabo.Quū enim ec
cleſia ad eius cōtēplationem ſe dirigit quaſi deficiēs ge
mit.⁊ q̄ expreſſiſſime poteſt dicit Me. me.ero.ſc; memo
ria eterne vite.que interius aſpirata viuificat.vt diſcant
chriſti mēbra nihil aliud memorari ⁊ cogitare.pſ̄.xxvj.q:
vnam petij a domino hāc rc.vt inha. in do. dn̄i oi. diebus
vite mee.Hec recolēs in corde meo i deo ſpabo.¶ Heth.
Mie dn̄i.multe mie dn̄i eſt:non noſtri meriti.vox eccleſie
Quia non ſumus conſumpti.tot peccatis ⁊ tribulationi
bus.Quia nō defecerūt miſeratiões.pſ̄.l.Miſerere mei
deus ſm magnā miſericordiam tuam.Hiero.Magnum
pctm̄/magna vult deleri mia. de pe.di.ij. ſi eī. vltra.iiij.
colum.h.dauid.item pſ̄.cxliiij.Miſerationes eius ſuper
omnia opa eius.⁊ itez ibid.⁊.cx.Miſerator ⁊ miſericors
dn̄s.de pe.di.j.multiplex. Iohel.ij.Cōuertimini ad dn̄m
deum veſtrum:q: benignus ⁊ miſericors eſt:⁊ preſtabilis
ſup malitia:patiens:⁊ multe mie. Bern̄. Si ſupra modu;
peccaui:non deſpero.q: ſupra modū doluit in quo reſpi
ro.ſi exacerbatur in immanitate ſceleris mei:mitigabitur
in dolore filij ſui. Augu.Multe ⁊ magne ſunt domine lā
guores mei.multi ⁊ magni.ſ; amplior eſt medicina tua.
vnde nulli diffidendum.de pe.di.j. q: diuinitatis.ij.q.vij.
c.j.Fons mie nō ſiccat niſi prius fuerīs exiccatus. Aug.
Nullus deſperet de dei mia.maior eſt eī incōparabiliter
ſua mia:q̄ noſtra miſeria.Eſt ergo initium noſtre con
uerſionis timor ne cōſumamur.pſ̄.cxviij.Confige timo
re tuo car.me.a iudicijs enim tuis timui. Iſte timor chari
tatem introducet.de pe.di.ij.ſicut.¶ Heth.Noui dilucu
lo.pſ̄.cvij.exurgam diluculo.exurgit diluculo qui querit
bona.puer.xj.qn̄ ſol iuſtitie ſurrexit.Mar.vlti.Magna
(al's multa)eſt fides tua.ſic dixit dn̄s Chananee Mat.
xv.O mulier:magna eſt fides tua. acſi dicat. approbaui
que humiliter gemens enumeraſti:⁊ noſcere te feci quia
multa eſt fides tua.Diluculo.radio exorto.qn̄ ſc; chriſtus
reſurrexit. Mar.vlti. Hic ergo ſponſe anguſtias ſuas
plangenti continue adeſt ſponſus: ⁊ conſolatur dicens.
No.di.mag.eſt fides tua.fidem tuam laudo ⁊ p̄ntem me
exhibeo:quem abſentem lugebas.vn̄ eccleſia reſpondet.
Pars mea dn̄s:dixit anima mea.felix qui hoc dicere po
teſt/alienus a vitijs/ſegregatus ab omni labe peccati.vn̄
⁊ pſ̄.cxviij.portio mea domine. ¶ Iterum Heth. portio
mea (al's pars mea)que modo dicebas in litera Vau.ſu
pra perijt finis meus. Dixit anima mea.pſ̄.xv.Dominus
pars hereditatis mee.⁊ iteru; pſ̄.cxviij. Portio mea dn̄e
dixi cuſtodire le.tuam .xij.diſtin.clericos.xij.q.j.cui portio.
¶ Sed contra illud quod fit hodie cōmuniter in eccleſia
intonat Hiero.dicens. Propterea clerici dicuntur q: de
ſorte domini ſunt. Vel quia ipe domin⁹ ſors pars clericoꝝ
eſt.Et q: vel ipſe pars domini eſt:vel partē domini habet
talem ſe exhibere debet/vt ipſe poſſideat dominum.⁊ ipe
poſſideatur a domino:qui dominū poſſidet.⁊ cū prophe
ta dicat/pars mea dominus. nihil extra dominū habere
poteſt. Qz ſi quiſpiā aliud habuerit preter dominū:pari

eius nō erit dn̄s.vbi gr̄a.ſi aurū.ſi argentū.ſi poſſeſſiones
ſi variā ſupellectilē ⁊c.hucuſq; Hiero.qui tamē ſm gloſ
ſatores loquit de clericis abutētib⁹ his reb⁹.hec legūtur
xij.q.j.cleric⁹ q̄.Propterea expectabo eum.pſ̄.xxxix.expe
tās expectaui dn̄m. ⁊ iterū pſ̄.cxviij. ⁊ nō cōfundar ab ex
pectatione mea. ¶ Teth.Bon⁹ eſt domin⁹.q̄ bonus Iſra
el deus.pſ̄.lxxij.⁊ iterum. Bonitatē feciſti cum ſeruo tuo
domine.pſ̄.cxviij.Sperantib⁹ in eum. optando diligēdo
non eſt ocioſa ſpes.Aug.Quantū quis ſperat/tantū dili
git.Anime querenti.deſideranti illū.Canti.iij. In lectulo
in nocte queſiui quē diligit anima mea.¶ ff Vbi qua Querē
tuor omni querēti notant.vt ſcilicet deliberet quid q̄rat. di nō ni
⁊ vbi.⁊ quādo.⁊ q̄diu.donec ſcilicet inueniat. Qui enim hil mo
in lecto querit. Prouer.vij. Intexui funib⁹ lectulū meum. dus.
carnalis.Et in nocte.per totā noctem⁹ laborantes nihil ce
pimus. Luc.v.cecitatis/dominū q̄rit:nulli dubiū eſt q̄ in
uenire nō poſſit:ſed lectū exeat:torpore; abijciat.ad Ro.
xiij.ad diē veniat gratie. Ro.xiij.Dies autē appropinqua
uit.querat donec inueniat.Requirit aūt inquirendo debitū
tēpus quo inueniri poſſit:ſcilicet in hac vita.Eſa.lv.Que
rite dn̄m dum inueniri poteſt.Et quō ſit querendus adiū
git.Derelinquat impius viam ſuā. Et vbi ſit querendus
Hiere.xix.Quereris me ⁊ inuenieris quū queſieritis me
in toto corde veſtro. Sed prius oportet purgari cor vitijs
⁊ cogitationibus malis.q: de corde exeunt cogitationes
male. Mat.xv.xv.q.vj.c.j. Nec inter parentes inuenitur.
Luc.ij.vnde Bern̄.Quomodo te o bone ieſu inter cogna
tos meos inueniā:qui inter tuos minime es inuent⁹:quō
te inueniam in gaudio : quem mater dolens vix inuenit.
Quomodo etiā queritur dicit Dauid.pſ̄.xxiij.quis aſcen
det ⁊c.Et ſequitur. Hec eſt generatio querētiū dominu;.
Bernar.Non curant carnales querere quem tamen deſi
derant inuenire cupientes conſequi ſed nō ſequi. Et qui
eū querit inuenit.ij.palip.xv.Dn̄s vobiſcum q: fuiſtis cū
eo.ſi q̄ſieritis eū inuenietis.ſi derelinquitis eum: dereliu
quet vos.qui eum querit:viuit. Amos.v.Querite deu; ⁊
viuite.Gemendo queramus panem viuum. Io.vj.de cō.
di.ij.omnia.ſ.thre.j.in lr̄a Caph.Omnis popul⁹ gemens
⁊ querens panem.Augu.Famelici dei eſſe debemus. an
ianuam conſpectus illius in orationibus mendicemus:
queramus vultum eius videre.pſ̄.queſiui vultum tuu;.
item pſ̄.ciiij.querite faciem eius ſemp.Bern̄.Occultat ſe
dominus vt ardentius queratur: queſitus cum gaudio
inueniatur: inuentus cum ſollicitudine teneat:tentus nō
dimittatur:donec in amoris cubiculū māſur⁹ introducat
¶ G Teth.Bonū eſt preſtolari cū ſilentio.cordis abſq;
murmuratione cum patientia. Salutare dei.chriſtum ie
ſum.Luc.ij.q: vi.oc.mei.ſalutare tuum.vbi Greg. niſſen⁹
Salutare namq; quod tuis oculis pcepiſti/ipſe ieſus eſt
quo nomine ſalus declaratur.Cū ſilentio.venit dn̄s.Sa
piētie.xviij. Dum mediū ſilentiū tenerent omnia ⁊c.Eſa.
xxx.Erit fortitudo veſtra in ſpe ⁊ ſilentio.Luc.vlti.ſabba
to ſiluerunt pp̄ter mandatū. Iob.iij.Nunc dormiens. ſc;
in quiete conſcientie ſilerem. ſcilicet a mūdi ſtrepitu.iiij.
Reg.ij.ſilete.¶ In vitis patrū legitur q̄ abbas Agathō
per tres annos portauit lapidem in ore affectans ſilentiū
Alter pater dixit.ſerua ſilentium vſquequo interrogeris.
Qui ſilet requiē habet intus dicebat Arſeni⁹. Sepe fuiſ
ſe me locutū penituit:at vo tacuiſſe nunq̄. Dicebat Sy
ſony⁹.Qua rōne aīas nr̄as poſſumus ſaluare: quum lin
gua noſtra apto ore ſepe proſiliat: ¶ Iterū cuidam ſeni
dixit Antonius.Bonos ſocios inueniſti. cui ſenex. Boni
quidē ſunt.ſed atrium eorum nō habet oſtium.ſed q̄ vult
ingreditur in ſtabulum ⁊ ſoluit aſinum: ⁊ quo vult proſi
ciſcitur.hoc tamen dicebat:q̄ q̄cquid illis eueniſſet in ore
loquebantur.Dixit abbas pamen. Si cor alicui⁹ multos
cōtemnat:iſte talis multum loquitur.qui autē cum iuua
mine loquitur ſemper ſilet. ¶ Item ſenex qui nō ſilet pe
regrinus non eſt.monachus ſileat.xvj.q.j.placuit.ſ.in ora
torio/refectorio/dormitorio ⁊ clauſtro ſilentiū obſeruetur

ex̄ de ſta.mo.cũ ad monaſteriũ.§.i oratorio Clerici i choro ex̄ de cele.miſ.dolentes. Silentiũ verum eſt cum clauſura labiorũ contra malas cogitationes pugnare et ad deum cor leuare. ¶ M Tetb.bonum eſt viro quum portauerit iugũ.graue originaliter.Eccl'i.xl. Jugũ graue ſup filios Ade ⁊c.ab adoleſcentia ſua.pſ.cxviij. Jn quo corrigit adoleſcẽtior viam ſuã.xvi.q.i.ſi clericat⁹.ibi. Jn adoleſcẽtia ſua iugum chriſti collo ſuo impoſuit.de talibus bonis adoleſcentib⁹.lxxviij.di.§.hoc regulariter. ¶ Eſt iugũ ꝓprie volũtatis:qd̓ non eſt ſimplex / ſed multiplex. q: ſinguli ſenſus iugũ ſuum imponũt.Luc.xiiij. Juga boũ emi quinq̄.i.curioſitatẽ ſenſuũ nõ ſine magno labore acquiſiui:vana inueſtigãdo / ⁊ delectando in eis. Hoc iugum q̄ graue ſit oſtendit Job.vij. Poſuiſti me contrariũ tibi:et factus ſum mihimetipſi grauis. vbi Berñ. Nullum mihi onus importabili⁹ meipſo.nulla ſarcina grauior eſt.Fact⁹ ſum mihi talentũ plumbi:⁊ reſedit iniquitas ſuper illud. Oſee.x.Cõfundet iſrael in volũtate ſua. Jtẽ Berñ. Qui iuga iumẽtorũ emit:iumẽtis ſtolidior / ⁊ beſtialior beſtijs reputat̃.ſi optas iugum:tolle ſuper te iugũ chriſti ſuaue. Mat.xi.qd̓ nõ infligit laborẽ:ſed tribuit requiẽ. dimitte cupiditatẽ:⁊ elige charitatẽ. ¶ Eſt aliud iugũ diabolice dñationis. Eſa.x. Auferetur onus de humero tuo:⁊ iugũ eius de collo tuo:⁊ ɔputreſcet iugũ a facie olei.i.a gratia ſpũſſancti.Hiere.xxx.ɔterã iugũ eius de collo tuo. ¶ Tertium eſt iugũ diuine iuſſionis. Mat.xi. Tollite iugũ meũ ⁊c̄.⁊ hic.vbi Rabanus. Jugũ chriſti eſt euangeliũ chriſti qd̓ Judeos ⁊ gẽtes in vnitate cõiungit.hoc aũt iubemur ſumere.i.in honore habere:ne forte ſubt⁹ ponentes.i.praue illud cõtemnẽtes / luculentis pedib⁹ vitiorũ conculcemus.⁊ in eodẽ.c. Mat.ibi. Jugũ em̃ meũ ſuaue eſt:⁊ on⁹ meũ leue. Hilari⁹: Jugũ aũt ſuaue ⁊ leuis oneris blandimenta proponit:vt credentibus ei⁹ boni ſcientiã p̃ſtet qd̓ ipſe ſolus nouit in patre. Gre.iiij.mora. Quid graue ceruicibus nr̃is imponit:q̃ vitare omne deſideriũ qd̓ perturbat precipit:q̃ declinare laborioſa hui⁹ mundi itinera monet. Jtẽ ibi Hilari⁹. Et q̃d ipſo iugo ſuauius:q̃d onere leui⁹:ꝓbatũ fieri:ſcelere abſtinere.bonũ velle. malum nolle.amare oẽs.odiſſe nullũ. eterna cõſequi.preſentib⁹ non capi.nolle inferre alteri qd̓ ſibi perpeti ſit moleſtum: di.i.humanũ. Jtẽ Rabanus. Sed quomodo iugũ chriſti ſuaue quũ.ſ. Mat.vij.c.dicat̃ ⁊ Luce.xiij. q̄ arcta eſt via que ducit ad vitã. Sed qd̓ anguſto initio incipit̃ / proceſſu temporis ineffabili dilectionis dulcedine dilatat̃. ¶ Jtẽ Aug.de verbis dñi. Jugũ dñi q̃ intrepida ceruice ſubeũt tam difficilia pericula patiunt̃:vt non a laboribus ad q̃etem:ſed a quiete ad laborẽ vocari videãt:ſed profecto adeſt ſpiritusſanctus.q̃ in exteriorის hoīs corruptione / interiorẽ renouat. Ephe.iiij.de die in diẽ. ⁊ guſtata requie ſpirituali / in affluentia deliciarũ dei in ſpe future beatitudinis omnia preſentia delinit:⁊ oia aſpera releuat. Omnia em̃ ſeua ⁊ imania prorſus facilia ⁊ ꝓpe nulla efficit amor. Jtẽ hoc iugũ domini leue eſt ꝓpter dñationem.vnde Augu.qui huic iugo ſubdit̃:cuncta ſunt ei ſubiecta. ¶ Quare autẽ hoc iugũ leue / graue nobis videt̃ declarat diſertiſſime ⁊ pulcherrime Abraã in li.collationũ. Jo.caſ.in collatione vltima de mortificatione dicẽs. Ut aũt vobis ecõtra iugũ chriſti non leue nec ſuaue videat̃ / cõtumacie nr̃e eſt iuſti⁹ adſcribendũ. Ex nobis em̃.i.ex vitijs noſtris.diabolus telũ quo dilaceremur exculpit.funiculis nãq̄ peccatorũ ſuorũ vnuſquiſq̄ cõſtringit̃. Prouer.v.⁊ Eſa.dicẽte. Eſa.l. Ecce vos accendẽtes ignẽ accincti flãmis quas ſuccendiſtis ambulate in lumine ignis veſtri:⁊ in flãmis quas ſuccẽdiſtis. Per hoc em̃.vt ſapiens ait Sapiẽtie.xi. vnuſquiſq̄ per qd̓ peccauerit punit̃. Jpſe em̃ nobis tormenta ſunt q̃b⁹ vtimur voluptates.⁊ oblectamenta hui⁹ carnis atq̄ delicie carnificũ vice in ſuũ retorquent̃ authorem. Uñ ⁊ alibi. Nã ſi ambularẽt ſemitas rectas:inueniſſent vtiq̄ vias iuſtitie leues. Noſtra ergo culpa eſt:q̃ ſemitas dñi rectas ac leues prauis deſideriorũ cautib⁹ aſpernamur:q̃ viã regiã apoſtolicis ⁊ ꝓpheticis ſilicibus communitã ſanctorũq̄ oim ac precipue ipſi⁹ dñi veſtigijs cõplanatã amentiſſime deſerẽtes / deuia queq̄ ac dumoſa ſectamur.⁊ p̃ſentiũ oblectationũ illecebris occecati / per obſcuros ipeditoſq̄ ſentibus calles laterib⁹ crurib⁹ / ⁊ dirupta illa nuptiali veſte. Mat.xxij.reptamus: non modo acutiſſimis veprium aculeis cõfigendi:ſed etiã virulẽtorum ſerpentiũ vel ſcorpionũ illic latitantiũ ictibus vulnerandi. Tribuli em̃ ⁊ laquei in vijs prauis. Qui aũt timet deum fugiet ab eis. Et ita ab itinere regio deuiãtes / ad illam metropolim ciuitatẽ / vbi noſter curſus indeclinabiliter ſemp debet eſſe direct⁹:non potuerũt ꝑuenire. q: Labor inquit Eccl'ſ.x.ſtultorꝫ affliget eos q̃ neſciunt in vrbẽ pergere.i.q̃ non cognouerũt ire in ciuitatẽ illã ſcꝫ Hieruſalem celeſtẽ:que eſt mater noſtra. Gala.iiij. Quiſq̄s aũt in veritate huic mũdo renuntians ſuper ſe tulerit iugum chriſti:abrenũtians delectationib⁹ carnis / diuitijs mũdi ⁊ ꝓprie voluntati:⁊ didicerit ab eo quotidianis iniuriarũ exercitijs erudir⁹ / q: mitis eſt ⁊ humilis corde. Mat.xi.in cunctis tẽtationib⁹ ſemp manebit immobilis.oiaq̄ illi cooperabunt̃ i bonũ. Ro.viij. q: ſm Oſeã. Oſee.c.vlti. Recte vie dñi:⁊ iuſti incedent in eis. ꝑuaricatores vo corruent in eis.nihil dulcius q̄ reſpicere in mandatis dei Eccl'i.xxiij.in ſi.huc uſq̄ Abraam. Jtem Paſcaſi⁹. Hoc iugum ꝓpter auſteritatem correctionis ⁊ crucis graue eſt:ſed ſpe remunerationis ſuaue.magnũ aũt eſt iuuenibus ſe a vitijs abſtinere:⁊ lubrice ⁊ ꝑplere vie errorem fugere. Unde Dauid.pſ.xxiiij.delicta iuuẽtutis mee ⁊c̄. Hec em̃ etas fragilis eſt xij.q.i.c.i.⁊ labilis.iuſtitia temeraria hoc graue iugũ ſuper ſe leuat.q̃ autẽ a iuuentute ſeculo in veritate renuntiat:ſuauitatẽ inuenit primit⁹ inexpertẽ. De iſto iugo pleni⁹ no.ſ.in ar.lxviij.§.⁊ ſm eorũ vitiũ.ꝟ.ſecũdo.obediẽtia cum ſe.⁊.ſ.in iſta ſecũda parte in princi.§.q̃ incipit.iã nunc.in expoſitione.iiij.t.thre.ſup tertiũ interierũt in vijs p̃io ar. ¶ J Joth Sedebit ſolitari⁹.a ſtrepitu mundi. Solicitudo iuſtorũ eſt / vt ſi corpore ſint in mũdo:animo ſint in celo. Job.iij. Edificant ſibi ſolitudines. Berñ. Aia ſancta ſola eſto.vt ſoli oim ſerues teipſam quẽ tibi ex oibus elegiſti.adde qd̓ dixi.ſ.in thre.c.i.in prima litera. ¶ Dixit ſenex. Si non dixerit homo in corde ſuo:q: deus ⁊ ego ſol⁹ in iſto mundo ſum⁹:non habet requiẽ. Jtẽ ſenex. Jnminuẽs humanã notitiã ⁊ ventrẽ habet requiẽ ¶ Dixit dñs Arſenio magno Romano: Arſeni fuge homines.tace.quieſce.⁊ ſaluus eris. ¶ Dixit magn⁹ Antonius. Qui ſedet in ſolitudine et quieſcit a tribus periculis eripitur.auditus.locutionis.et viſus. ¶ Eſt autẽ bona ſeſſio per humilitatẽ ⁊ penitentiã. de qua Jone.iij. Sedit in cinere. Eſa.xlvij. Deſcende ſede in puluere virga filia Babylonis.xxxij.q.v.ſi paul⁹.ſ.in illo.c.prima lr̃a.⁊.ſ.in primo.c.⁊ prima litera in threñ.dixi. Eſt ⁊ ſeſſio cõtemplationis de qua hic ⁊ Canti.ij.ſub vmbra illius quẽ deſideraui ſedi. Luc.xxiiij. Sedete in ciuitate. Eſt et ſeſſio authoritatis. Mat.xix. Uos q̃ ſecuti eſtis me:in regẽ.cũ ſe.ſi.hoīs ſedebitis ⁊ vos ſup ſedes duodecim ⁊c̄. Eſt et ſeſſio tranq̃llitatis. Eſa.xxxij. Sedebit popul⁹ me⁹ i pulchritudine pacis. Apoca.iij. Qui vicerit dabo ei ſedere mecũ in throno meo. ¶ Et tacebit.q: non erit opus excuſatiõe Solitudo ꝑparat ſilẽtiũ corporale.corpale mẽtale. mẽtale aſcenſum parat ad cõtẽplationẽ ⁊ extaſim.vnde ſequit̃ Leuauit ſe ſuper ſe.videlicet extatic⁹.q: nõ ſentit ſe. vnde Antonius. Non eſt perfecta oratio / in qua ſe monachus vel hoc ipſum quod orat intelligit.⁊ ponitur hoc.in li.collationũ Jo.caſſi.in collatione Jſaac prima de oratione. Jſtũ raptũ ⁊ extaſim habuit Paulus.ij.Cor.xij.c. Ad ſe reuerſus eſt Petrus.i.ad fruendũ viſibilibus.et ratione humana de extaſi rediens. Act.xij. Jn ſe reuerſus eſt fili⁹ prodigus.i.ad viuendũ rationabiliter.⁊ ad cognoſcẽdũ vitã beſtialẽ in qua vixerat. Luc.xv.vltra.vires corrupte nature. Supra ſe.ſenſum carnis.⁊ ſepe ſupra intellectum ⁊ rõnem.vt non ſentiat ſe in deũ transformatus. ¶ Aug.

Jugum multifarium.

Nat⁹ eſt homo ab exterioꝛib⁹ ad interioꝛa redire.ab inte
rioꝛibus ad ſuperioꝛa aſcēdere. Tante eīm dignitatis eſt
humana cōditio:vt nullū bonum pꝛeter ſummū bonū ei
ſufficere poſſit.¶ Itē Aug. Ubi te inueni veritas de⁹ me
us/niſi in te:Supꝛa me. Unde Paphūtius de trib⁹ renū
tiationibus in li.collationū Jo.caſſi.dicit. Uerā perfectio
nem tertie renūtiationis de viſibilib⁹ huius mundi tunc
merebimur obtinere:qn̄ mens noſtr[a] nullo pinguedinis
hebetata cōtagio/ſed impuris eliminatis omnib⁹/⁊ poli
ta ab omni affectu ⁊ qualitate terrena/per indefinētem
diuinarū rerū meditationem ſpiritualeſqꝫ theoꝛias ad
illa que inuiſibilia ſunt euſqꝫ tranſierit: vt circūdatam
ſe fragilitate carnis ac ſitu coꝛpoꝛis ſupernis ⁊ icoꝛpoꝛe
is intenta nō ſentiat:atqꝫ in huiuſmodi rapiatur exceſſus
vt nō ſolū nullas voces auditu recipiat coꝛpoꝛali:nec in⸗
tuendis pretereuntiū imaginibus occupetur:ſed ne ad⸗
iacentes quidem moles et ingentes macerias obiectas
oculis carnis aſpiciat.Cuius rei fidē atqꝫ virtutem nemo
niſi is capiet q̇ hec q̄ dicunt̄ experientia magiſtra perce⸗
perit.cuius videlicet ita dn̄s coꝛdis oculos de vniuerſis
pꝛeſentib⁹ aduocauerit. Adde qd̓ dixi.ſ̄.in th:e.j.c.in pꝛi⸗
ma litera.vt ea non tanq̄ tranſitura/ſed quaſi tranſacta
iam reputet:⁊ velut inanē fumū in nihilū reſoluta cōſpi⸗
ciat.ambulanſqꝫ cū deo vt Enoch Gene.v.a de humana
cōuerſatione moꝛibuſqꝫ tranſlatus/nō inueniat̄ in pꝛeſen⸗
tis ſeculi vanitate.¶ Joch. Ponet in puluere os ſuū.ca⸗
put ſe humiliauit pꝛo coꝛpoꝛe.chꝛiſtus pꝛo eccleſia.poſuit
etiam in ſepultura os ſuū chꝛiſtus.Si foꝛte ſit ſpes.ſi pꝛo
quia foꝛte dicit:quia nō pꝛo omnibus ſpes.q̇ deſperant ꝑ
malā vitā ⁊ humilitatē chꝛiſti nō participāt. Eccleſia eīm
qd̓ ſit puluis.momētis ſingulis cogitabit. Gen.iij.Quia
puluis es ⁊ in puluerem reuerteris. Et Mich.j. In do⸗
mo pulueris puluere vos cōſpergite. Gen.xviij.Loquar
ad dn̄m meū quū ſit puluis ⁊c. Factus eſt autē hō de pul⸗
uere ⁊ de limo terre:vt humilietur ex conſideratione ſue
oꝛiginis:vt in tam vili materia appareat ſapientia artifi
cis.Mirabilis artifex dn̄s:qui de tam vili materia fabꝛi⸗
cam coꝛpoꝛis ſic cōpegit/vt aīa tā glo:ioſa habitaret in
eo.Si foꝛte ſit ſpes.q: erit ꝓ humil.b⁹/q̇ ſe cognoſcētes
⁊ humilitatē chꝛiſti ſectantes/in cū ſperabunt.q: ſine hu
militate nō habet̄ ſpes. pſ̄.xxxv.q: in humilitate noſtra
memoꝛ fuit noſtri.¶ Joch.Dabit percutiēti ſe maxillam.
Jo.xviij. Un⁹ adſiſtens miniſtroꝛū dedit alapā ieſu.vbi
Alchuinus.Hic implet̄ ꝓphetia.Dedi maxillā meam per
cutientibus.Eſa.l. Jo.xix.Dabant ei alapas. ꝓpterea mā
dauit.⁊ qui percutit te in maxillā pꝛebe ei ⁊ alterā. Mat.
v.⁊ Luc.vj.xxiij.q.iij.§.j.vbi Chꝛyſ. Nā ⁊ medici quū cal⸗
ce feriunt̄ ab inſanis:tūc maxime miſerentur eis:⁊ accin⸗
gunt ſe ad coꝛū remedia.Tu quoqꝫ ſimilē habeas conie⸗
cturā erga pſequētes.Ipſi namqꝫ ſunt qui pꝛecipue infir
mant̄.nec pꝛius deſiſtamus/q̄ totam amaritudinē euo⸗
muerint.tunc vberes gratias agent tibi:⁊ ipſe deus te co⸗
ronabit.q̄ fratrem tuum a peſſima egritudine liberaſti.
Itē ibi Baſili⁹. Fere autē cuncti contra hoc mandatū ꝓ⸗
cedimus/⁊ pꝛecipue potentes ſeu pꝛincipes:non ſolum ſi
paſſi fuerint cōtumelias:ſed ⁊ ſi pꝛeſtita eis nō ſit reuerē⸗
tia/aduerſarios reputantes quicunqꝫ eos min⁹ reueriti
fuerint q̄ ſe reputauerint dignos. Eſt autē magna infa⸗
mia pꝛincipis eſſe pꝛomptū ad vindictam. Nam qualiter
alios docebit nil mali pꝛo malo rependere:qui nocenti re
tribuere ſatagit? Itē ſup verbo pꝛe. Jo.xviij.dedit alapā
ieſu. Aug. Quid iſta reſponſione veri⁹/manſueti⁹/iuſtius
qui eīm accepit alapā:nonne vellet eum qui ꝑcuſſit aut ce⸗
leſti igne cōſumi:aut terra dehiſcēte ſoꝛberi:aut coꝛreptū
demonio volutari:aut etiā alia huiuſmodi qualibet pena
vel etiā grauioꝛe puniri? Quid hoꝛū per potentiā iubere
non potuiſſet per quē factus eſt mūdus. Jo.j.niſi nos pa
tientiam docere maluiſſet qua vincit̄ mundus? Hic diceret
aliquis.Cur nō fecit qd̓ ipſe pꝛecepit.ꝑcutienti enim non
ſic reſpondere/ſed maxillam aliam debuit pꝛeparare.ſed
non ſolū alterā maxillam:ſed totū coꝛp⁹ figendū ꝑpara⸗
uit in ligno.Hic potius demōſtrauit illa pꝛecepto patien
tie non oſtentatione coꝛpoꝛis ſed coꝛdis ꝑparatione faci
enda. Fieri enim pōt vt alterā maxillam homo viſibiliter
pꝛebeat iratus.quanto ergo melius rn̄det vera placatus
tanto ad perferenda grauioꝛa tranq̄llo aīo ſit magis pa
rat⁹.ad hoc.xxiij.q.j.§.his ita.et.c.parat⁹.vnde ⁊ in li.col
lationū Jo.caſſi.in collatione de amicitia Joſeph ſic ait ⁊
exponit hoc verbū.Siq̇s te percuſſerit in dextra maxilla
tua.pꝛebe illi alterā.ſubaudit̄ ſine dubio dexterā ſcꝫ inte⸗
rioꝛis hominis.i.ſi exterioꝛ dextera tua impetū ferientis
exceperit:interioꝛ quoqꝫ homo per humilitatis aſſenſum
dexterā ſuā pꝛebeat ad verberandum.vt ſic non ſolū noſ⸗
metipſos alienos ab iracundie perturbatione ſeruemus
ſed illos qui ſuo cōmoti ſunt vitio succūbentes coꝛū iniu
rijs ad placiditatē expleta cedis ſatietate cogam⁹. Item
ſuper pꝛe.verbo Jo.xix. Dabāt ei alapas. Chꝛyſ. Tot aūt
⁊ talibus factis ipſe ſtabant ſimiles.tu vero audiens hec
in mente habe cōtinue.⁊ regem oꝛbis terrarū ⁊ angeloꝝ
dn̄m videns cōtumeliā patientem ⁊ oīa ferentem ſilētio
imitare. Itē ibi Aug. Sic eīm implebant̄ que de ſe dixerat
chꝛiſtus.ſic martyꝛes infoꝛmabantur ad oīa que pſecutoꝛ⸗
ribus libuiſſet facere perferenda.ſic regnū quod de hoc
mundo nō erat Jo.xviij.ſuperbū mundum nō atrocitate
pugnandi/ſed patiendi humilitate vincebat.¶ Petenti
bus ſermonē fratribus ait Antoni⁹.ſi te percuſſerit aliq̇s
in maxilla ⁊c. At illi hoc ſe nō poſſe facere dixerunt.quib⁹
ipſe.ſi pꝛebere alterā non poteſtis:vel in illa vna/vt iterū
ſi voluerit feriat/ſuſtinete. Sed quū hoc ſe nō poſſe face⸗
re teſtarentur.dicit eis.ſi ergo nec hoc poteſtis:ne reddatis
quod accipitis.q̇ ⁊ dixerūt nec hoc poſſumus. Tūc An
tonius ait diſcipulo. Fac eis eſcas: q: nimis infirmi ſunt.
ſi eīm nō poteſtis poꝛtare.quid a me requiritis.neceſſaria
eſt vobis oꝛatio per quā infirmitas veſtra ſanet̄. Sequit̄
Saturabit̄ oppꝛobꝛijs auide ſuſcipiet vſqꝫ qd̓ eſt ad com
pletionem oppꝛobꝛij. Pſalm̄ .cxv. Calicem ſalu.ac.⁊ ite
rum:Oppꝛobꝛia exꝓꝛobrātiū tibi ceciderūt ſup me.⁊ iterū
Oppꝛobꝛiū fact⁹ ſum multis ⁊c.¶ Saturabitur.non di
cit ſuſtinebit oppꝛobꝛia.ſed ſaturabit̄. Facile eſt vnū ⁊ al
terū ſuſtinere.ſed vt facili⁹ miſericoꝛdiā iudicis moueat
multitudinē oppꝛobꝛioꝛū auide ſuſcepiſſe declarat.q: ab
auiditate ſurgit ſatietas.vnde ⁊ Dauid ſemei oppꝛobꝛia
⁊ cōuitia patienter tolerat dicens.q: domin⁹ iuſſit illi vt
maledicat mihi ſi quomodo videat hūilitatē meā ⁊ retri
buit mihi bona ꝓ maledicto.ij. Reg.xv.¶ Caph. Quia
non repellet in ſempiternū dn̄s.etſi ad hoꝛā non repellit
ſi reuertatur.ſic eccl̄ia nulli claudit gremiū redeūti.xxiij.
q.iiij.duo iſta. C.de ſum.tri.inter claras.quod qualiter in
telligatur declarat̄ ex de here.ſuper eod.li.vj.¶ Quia ſi
abiecit.a facie petoꝛis. Et miſerebitur.pſ̄.cij. Non in per⸗
petuū iraſcetur ⁊c. Et iterū. Non obliuiſcet̄ miſereri deus
ſm̄ multitudinem miſericoꝛdiarum ſuaꝝ.pſ̄.l.que a ſecu⸗
lo ſunt. Et iterū.ſm̄ multitudinē miſerationum tuaꝝ ⁊c.
de hoc ſupꝛa in iſto.c.ſup litera Uerh dixi.¶ Non enim
humiliauit ex coꝛde ſuo.non vult ſaturari penis noſtris.
vnde Aug. Non concupiſcit de⁹ penā reoꝛum tanq̄ ſatu
rari deſiderans vltione:ſed qd̓ iuſtū eſt cum tranquillita
te diſcernit ⁊ recta volūtate diſponit. Ut etiam mali ſint
inoꝛdinati.⁊ abiecit penitus filios hominū.q: non vult
moꝛtē peccatoꝛis. Ezechi.xviij.xxiij.q.ij.admonere.iij.q.
ij.admonere.iij.q.iiij.hi qui.¶ Lamech. Ut cōtereret.cru
deliter.ſub pedib⁹ ſuis.pſ̄.viij. Omnia ſubiecisti ſub pe⸗
dibus eius. Omnes vinctos terre.terrenis cōpedibus.
Uerba ſtulti ſunt.q̄ pꝛopheta accipit.quaſi diceret. Non
contereret reuertentes:quia magis vult ſaluare q̄ damna
re. Ut declinaret iudiciū viri.qui eſt iudex viuoꝛū ⁊ moꝛ⸗
tuoꝛum. Actu.x.ex de ſum.tri.c.j.§.hec ſancta.qui reddet
vnicuiqꝫ iuxta opera ſua. Mat.xvj.pſ̄.lxj. Ro.ij. Apoca.
xix.⁊.xxij.ex de ſum.tri.c.j.§.hec ſancta. In cōſpectu vult⁹
altiſſimi.⁊ ſi nō in conſpectu hominum.irriſoꝛie.q: dicit

Digitized by Google

dauid pſ̄.cxlij. Non intres in iudiciū cū ſeruo tuo:q: non
iuſtificabitur in cōſpectu tuo oīs viuēs. Ut puerteret ho
minē in iudicio ſuo. p̄ſenti vel futuro. dn̄s qui oīa iuſte
agit. Dn̄s ignorauit.q.d.ꝙ ſtultus ꝙ audax eſt hoc dicens
q: oculus eius oīa conſpicit. Eccl'i.xxiij.xviij.q.ij.pernicio
ſam. Hiere.xxiij. Si occultabit vir in abſconditis:et ego
non videbo eū.pſ̄.xciij. Qui finxit oculū non conſiderat.
¶ Mem. Quis eſt iſte tam amēs.quū ſit puluis et cinis
Qui dixit vt fieret aliq̄d dn̄o non iubēte:quo iuſte diſpo
nente oīa fiunt volūtate vel permiſſione.xxvj.q.v.nec mi
rum.xxiij.q.j.quid culpatur. Ex dn̄i miſericordia patrant
bona.⁊ ex dei iuſto iudicio fiūt mala.xxiij.q.v.§.hinc etiā
¶ Ex ore altiſſimi.q.d.ſtultus vel peccator. ſine diſpo
ſitione dei fluctuāt oīa mortalia. Non egredientur bona
vel mala.q.d.infidelis. Omnia a caſu vel a fortuna abſq̄
dei diſpenſatione veniūt. Apud veros chriſticolas nec eſt
geneſis/nec caſus/nec fortuna/nec neceſſitas/nec fatum
xxvj.q.vij.non obſeruetis.de pe.di.ij.ſi enī.ꝟ.⁊ paulo poſt
ſed dei prouidētia ⁊ iuſta permiſſio.vt in gloſ.proxime po
ſita ſicut dicebat pater ſancti Clemētis oīa fieri a geneſi.
id eſt a natiuitate. Unde ⁊ genethliaci dicunt:ꝓpter na
talitiorū cōſiderationes dierū. Geneſes enī hoīm p.xij.ſi
gna deſcribunt.xxvj.q.iiij.igitur.ꝟ.genethliaci. ¶ Quid
murmurauit homo:cōtra deū. Gen̄.xvj. Nec contra nos
eſt murmur veſtrum:ſed cōtra dn̄m. Et Numeri.xiiij.ibi:
Uſquequo multitudo hec peſſima murmurat cōtra me:
xc.di.alienus.j.ad Cor.x.ibi. Neq̄ murmuraueritis. Sa
pientie.j. Tumultus murmurantiū nō abſcōdetur. cuſto
dite ergo vos a murmuratione q̄ nihil prodeſt. Ex octa
na ſynodo. Alienꝰ ſit a fratrū vnitate:q̄ murmurat ⁊ opꝰ
eius.i.oratio vel oblatio ſm̄ gloſ.abijciatur q̄ murmurās
extiterit.xc.di.alienus.de hoc etiā.vij.q.vij.§.item obijcit.
Uiuens vir pro pctis defendendis/vel deo imputādis.ſic
ut dixit Adam Gen̄.iij. Mulier quam dediſti mihi ſociā
dedit mihi de ligno:⁊ comedi.ſuis.ex ſe/ex libero arbitrio
xxiij.q.iiij.vaſis ire.de pe.di.ij.ſi enī.vltra q̄tuor colum.ꝟ.
⁊ paulopoſt. Hinc Paulꝰ ait ad Ro.ix. O homo:tu quis
es qui reſpondeas deo:⁊c.q.d. Quid dicturus es homo
pro peccatis tuis quū omne os obturatur.pſ̄.cvj.g. Ois
iniquitas oppilabit os ſuum. Unde vigilāter vir ait pro
peccatis ſuis. Uir ſeruꝫ indicat.xxxij.q.vij.§.ſed illud. hō
cōem naturā.xxiij.q.iiij.duo. Aliud eſt ex natura.aliud ex
gratia:vt neq̄ homo/qui ex propagine prime nature cor
rupte.de con.di.iiij.non ex quo.quā nutrit/flagellat.neq̄
vir/qui gratia diſcernit.i.qui a virtute nominat. vt pre.
§.ſed illud.habeat cōtra figulū quid querat. Unde Job
ait.j.c.tribulationibus preſſus.ſit nomen domini benedi
ctum. ¶ Nun. Scrutemur.diligenter a propria perſona
Uias actiones.ſcito teipſum ⁊ queramꝰ diligenter. Et re
uertamur penitendo. Ad dn̄m.a quo receſſeramꝰ per pec
catum. Hiere.xxx. Reuertetur Jacob ⁊ requieſcet. Cāti.
vj. Reuertere ſunamitis. ¶ Tria facere debemꝰ. Scruta
ri opera noſtra. Querere quid facti ſumꝰ.quid fuimꝰ.q̄d
eſſe debemꝰ. Et reuerti ad dn̄m patrem.a quo diſceſſimꝰ
peccantes. Magnū eſt vnicuiq̄ ſeipſum cognoſcere. Un̄
Moyſes. Attende tibi ne fiat verbum abſcōditū in cor
de. Attende tibi.nō diuitijs/non poſſeſſionibus/nō viribꝰ
ſed animo ⁊ menti:vnde facta ⁊ cōſilia ⁊ cogitationes ve
niunt. Canti.j. Si ignoras te inquit o pulchra ⁊c.ij.ad
Cor.xiiij. Uoſmetipſos tentate ſi eſtis in fide.ipſi vos ꝓ
bate. Itē.ij. Jo.canonica.c.vnico. Uidete voſmetipſos ne
perdatis q̄ operati eſtis:ſed vt mercedē plenā accipiatis
In vitis patrū legit ꝙ quidā frater dixit cuidā ſeni: Quē
admodum dicunt quidā/q: viſiones videmus angelorū
reſpondet. Beatꝰ eſt qui peccatum ſuū ſemper attendit/⁊
videt. cognitio ſui precedit dei cognitionē.q: qui ſe nō co
gnoſcit: nec deū. ¶ Lx Leuemꝰ. a limo terre. Corda no
ſtra.integritatē fidei. Cū manibꝰ.operibꝰ. Ad dn̄m in ce
los.pſ̄.xxiiij. Ad te domine leuaui animā meam ⁊c. Et ite
rum.pſ̄.cxxij. Ad te leuaui oculos meos ⁊c. Hiere.iij. Le
ua oculos tuos in directū:et vide vbi nunc proſtrata ſis.
Leuauerunt vocē leproſi. Luc.xvij. Leuandū caput. Luce.
xxj. ¶ Nos inique egimus.quaſi culpa noſtra eſt:nō tua.
egimꝰ cōtra proximū. Et ad iracundiā prouocauimꝰ deū
quod peius eſt. Idcirco inexorabilis es pro tantis pctis
Sed ſi plura eſſent ⁊ innumerabilia: exorabilis eſt.vt in
Manaſſe.ij. Parali.vlt. Uide ſupra in iſta.ij.parte.in.iij.
ar.in ſi.in.§.hec autē. Sed hoc dicit vt aggrauemus pec
cata noſtra.⁊ quia magni peccatores non confidunt ora
re. Nam multiplicatū peccatū fiduciā tollit orandi. Sed
quiſq̄ ſe cogat cū gratia orare.q: deus audit orationem
humiliū ⁊ non ſpreuit precem eorū.pſ̄.cj. Leuemus ergo
corda noſtra cū operibus ad deum.q: deum ad iracundiā
prouocauimus.quia preterea abundant.preſentia,pec
cata non ceſſant. Aliter enī inexorabilis eſt. non ꝙ venie
claudatur ianua.niſi noſtra claudat malitia. ¶ Samech
Operuiſti in furore. Percuſſiſti plaga diſperſionis. Oc
cidiſti.ſpiritualē intelligentiā abſtuliſti. Nec pepercisti.oī
bus bonis ſpoliari tēporaliter ſepe ⁊ ſpūaliter permiſiſti
Plangit ſe eccleſia pro mēbris/peccatorum caligine ope
riri.⁊ percuſſam iudicio dei precūte vulnere prauitatis.
Nubes delictorū oppoſita plangitur:q̄ magis cōtra nos
orare ꝙ deum exorare creditur. Unde Gen̄.iiij. Uox ſan
guinis fratris tui ⁊c.⁊ Heb.xj. Melius loquentē ꝙ Abel
Nam cogitatio terrena ⁊ delictorum immanitas facit ne
oratio noſtra poſſit ad deū tranſire.nec ipſe orantibꝰ par
cere:quia clamor terrenus opponitur. ¶ L Oppoſuiſti
nubē.peccatorū/que contra nos clamat tibi ne tranſeat
ad te oratio noſtra.j. Jo.iij. Si cor nrm̄ non reprehēderit
nos:fiduciam habemus ad deū vt quicquid petierimus
accipiemus ab eo. Eſa.lix. Iniquitates noſtre diuiſerunt
inter nos ⁊ deum noſtrum. Non edificantur bona niſi de
ſtruantur mala. Hiere.j. Ut euellas ⁊ diſſipes ⁊c.edifices
⁊ plantes ⁊c.⁊ ex̄ de ma.⁊ obe.ſolite.§.potuiſſes:non enī
edificant bona niſi deſtruantur mala vt dictū eſt.xxxij.q.
j.cū renuntiatur. ¶ Eſt autem nubes leuis ſupra quā aſ
cendit dn̄s. de qua Eſa.xix.in prin. Ecce dn̄s aſcendet ſup
nubem leuē.i.aſſumet carnē a grauedine peccati immunē
⁊ ingredietur egyptū.i.hūc mundū/viſibiliter apparēdo
¶ Eſt nubes lucida in figura ſpūſſancti. Mat.xvij. Eſt
nebula obſcura ⁊ denſa:q denſitatē peccatorū ſignificat.
de qua hic de oratione.ſ.c.c.ſup litera Gymel dixi. ¶ Sa
mech. Eradicationē de terra viuentiū. Et abiectionē in
dignationem contra indignos. Poſuiſti me.chriſtū. In
medio populorū.in manifeſto.vox chriſti eſt. Jo.ix. In iu
dicium ego in hunc mundū veni:vt qui non vident vide
ant:⁊ qui vidēt ceci fiant.vbi Aug.i.qui ſe non videre cō
fitentur:⁊ medicū querunt:videant:⁊ qui putant ſe vide
re ⁊ medicū non querunt:in ſua cecitate permaneant.ſi
mile q̄d dicit Symeon Luc.ij. Ecce poſitus eſt hic in ruinā
⁊ in reſurrectionē multorum ⁊c.vbi Orige. Qui ſimplici
ter poteſt exponere ⁊ dicere in ruinā eū veniſſe infideliū
⁊ in reſurrectionē credentium. Amb. Ut ſcꝫ iuſtorum ini
quorumq̄ merita diſcernat:⁊ pro noſtrorum qualitate fa
ctorum iudex verus et iuſtus aut ſupplicia decernat aut
premia.ad hec di.iij.oīs autem lex. ¶ M Ayn. oculus
meus afflictus eſt. Ideo dicit oculꝰ ſingulariter/nō oculi
vt cum deo vniat. Canti.iiij. Uulneraſti cor meum in vno
oculorum tuorū. Oculus dexter charitas eſt.oculus ſini
ſter cupiditas.chriſtus in vno oculo videt. Alij ſunt oculi
carnis;qui aperiunt ad malū.alij mentis: qui tranſeunt
in vnū vt ſit vna mens cum deo. Eccleſia etiā duos habet Oculi
oculos. Moralē ⁊ Myſticū.myſticus.acutior. Moralis eccleſie.
dulcior. Hyſteriā eccl'ia oculos ꝑ q̄s videt.ſcꝫ platos.de q̄bꝰ
Can̄.j.ibi. Oculi tui colūbarū.⁊.v.ibi. Oculi tui ſicut colū
be.ſic intelligit Gratianꝰ.xxxvj.di.§.ecce.i ſi.facit.xciij.di.
diacon i.ſ.⁊.ij. ⁊ ex̄ de of.arch.ad hec. Sed iſti oculi hodie
obſcurati ſunt:⁊ iō nō vidēt:ſicut p̄dixerat pſ̄.lxviij. Ob
ſcurentur oculi eorum ne videant.xxxvij.diſtin.§.vt itaq̄.
¶ Nec tacuit. Lachryme apud deum pondera vocis hn̄t

de quibus Eccl'i.xxxv.dicitur. A maxilla vſq; ad celū aſcēdunt. Eſa.xxiij. Adipe victimarū tuarum non inebriaſti me. de his. ē.c.ij. ſup͛ a lrām ſade. in thr͛e. late dixi. Eo ꝙ nō eſſet requies. ſcilicet vera quia deū amiſit q̄ ſabbato carnali requieuit. Hiere. xlviij. Requieuit moab in fecibus ſuis. ¶ Ayn. Donec reſpiceret. Qui perſeuerauerit vſq; in finē hic ſaluus erit. Mat.x.⁊.xxiiij. de pe.di.ij.§. euidenter. ꝟ. item illud. vbi Chryſ. Qm̄ enim conſueuerūt multi in principijs eſſe vehementes: poſtea vero diſſolui: propter hoc ait/ quoniā finem rego. q̄ enim vtilitas eſt ſeminum in principio quidē florēſcentium/ poſtmodū vero tabeſcentiū? Item Hiero. Non em̄ cepiſſe ſed perfeciſſe virtutis eſt. ad hoc de pe.di.ij. non reuertebant͛. ⁊.§. euidēter ꝟ. item illud euangelij. cum.c.ſe. Et vidit dominꝰ oculo miſericordie. ſic vidit viduam et miſericordia motus eſt. Luc. vij. De celis. de altitudine bonitatꝫ ſue. ¶ Ayn. Oculus meus. ſingulariter. quia ad diuina tēdit: depredatus eſt animā meam. omnia extrahendo in deum. In cunctis filiabus. cogitationibꝰ eterne vite. Vrbis mee afflictionis delictorum. Oculus animā depredatur: quando ois doloris affectus effundit͛. Et ardor animi in animas liq̄tur: quādo quicq̄d eſt in anima ſicut de fonte riuus fluit vnde pſ̄. cxviij. Defecit anima mea in ſalu. tu. ⁊ defecerūt oculi mei ad te. Anima enim depredationē patit͛ ab oculo: vt ſuo creatori hereat: de ſe diffiſa: in illo confiſa. Deficit vt in ſpiritū tranſeat: et fit vnus ſpiritus cum deo. Jō dicitur ſingulariter oculus: nō oculi. vt cum deo vniatur. Unde oculus chriſti amore replenis animā depredatus in cunctis filiabus vrbis mee. per ſingulas delictorū affectiones vel afflictiones ⁊ eterne vite cogitatiōes. Debet enim quiſq; peccator fonte lachrymarum rebaptizari qui nutritur oculo ſancte cōuerſationis vel cōtemplationis Jſto ſe fonte ſpiritualiter baptizabat Judith in valle Bethulie. Judith.xij. Greg. Quia poſt baptiſma inquinauimus vitam: baptizemꝰ lachrymis cōſcientiam. De iſto baptiſmo lachrymarū de pe.di.iij. baptizant͛. ⁊ Eccl'i. xxxiiij. in fi. ibi. qui baptizatur a mortuo. Eſt ⁊ intellectus magis adherens litere: ꝙ oculus impudicus animam depredatur in aſpectu mulierū. vnde Mat. v. Omnis qui viderit mulierē ad concupiſcēdū eam: iam mechatus eſt eam in corde ſuo. xxxij. q. v. qui viderit. vbi Hiero. Inter paſſionē ⁊ propaſſionem hoc intereſt: ꝙ paſſio reputatur pro vitio propaſſio licet vitij culpam habeat: nō tamen adhuc crimen. Ergo qui viderit mulierē: ⁊ anima eius fuerit titillata: hic propaſſione percuſſus eſt. Si ergo cōſenſerit: de propaſſione tranſiuit ad paſſionē. ⁊ huic voluntas peccati non deeſt. ſed occaſio. Quicūq; igitur viderit ad concupiſcendum. i. ſic aſpexerit vt cōcupiſcat ⁊ facere diſponat iſte recte mechatur in corde. Item ibi. Aug. Tria ſunt quibus impletur peccatum. ſcilicet ſuggeſtio que poſt memoriam fit. ſiue ꝑ corporis ſenſus. qḋ ſi frui delectauerit. delectatio illicita refrenanda eſt. ſi autē conſenſio facta fuerit plenum peccatū erit. ¶ Duplex eſt conſenſus ſm̄ Tho. Unus eſt circa delectationē. ⁊ hoc mortale. Alius eſt circa actū. ⁊ hoc grauiꝰ. Unde Leuit. xvij. Hō q̄libet de domo iſrael et de aduenis q̄ peregrinātur inter vos ſi comederit ſanguinē. obfirmabo faciē meā cōtra aīam illius: ⁊ diſperdam eam de populo ſuo: quia anima carnis in ſanguine eſt. Satis ſurdus eſt qui ad tonitruū tante cōminationis non timet. Sanguis eſt noxia delectatio. quā ſicut canis impudētiſſimus libit/ qui ad delectandū peccata preterita recolit. de hoc legit͛ ⁊ not. xxxij. q. vij. non ſolū. in gloſ. ſcꝫ vt delectet͛. Adde hic qḋ ſcripſi. ſ. in iſta. ij. parte in ar. lij. §. ſeptimꝰ. in prin. ⁊ i ar. lxxiij. §. Nūc de imūditia. ꝟ. ſuper verbo autē. ⁊ verſiculo ſe. Leui. xvij. ꝓhibet͛ ſanguis cōmedi. ⁊ aīa in ſanguine eſt. Nam ſicut caro per ſanguinem viuit: ita fomes praui operis in delectatione cōſiſtit. Funde ſanguinē: ⁊ caro morietur. Tolle delectationem ⁊ nō erit qui praua operetur. Unde nō vitulum/ ſed caput vituli/ populus dicitur adoraſſe. ⁊ licet hoc non dicatur.

Exodi. xxxij. ſm̄ dicunt doctores. vnde Eccl'i. xvij. Nimis odito execrationē. i. peccatum opus execrabile. ita vt nec videre nec audire nec loqui nec cogitare velis de illo: niſi ad deteſtandū ⁊ dolēdum de illo. Sicut Ezechias q̄ dicebat. Eſa. xxxviij. Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine anime mee. Facit quod legit͛. ⁊ no. lxxxj. diſ. valet. in gloſ. memorie. ¶ Uerūtamen delectatio ante cōſuetudinem vel nulla eſt vel tenuis. cui cōſentire peccatū eſt. Si autē ⁊ in factum proceſſerit videtur ſatiari ⁊ extingui cupiditas. ſed poſtea quū ſuggeſtio repetitur: maior attendit͛ delectatio: que adhuc minor eſt ꝙ illa que in conſuetudinē vertitur. quā vincere difficile eſt. Greg. xxj. mora. Quiſquis vero incaute exterius reſpicit/ in delectationem peccati cadet. atq; obligatus deſiderijs incipit velle qḋ noluit. Namq; caro deorſum trahit: ⁊ ſemel forme corde per oculos alligata/ vix ſoluitur. Prouidendum ergo nobis eſt. Quia intueri non debet: quod nō licet cōcupiſci. Ut em̄ munda mens in cogitatione ſeruetur: a laſciuia voluptatis ſue deprimendi ſunt oculi. quaſi quidā raptores ad culpā. Chryſ. in homi. Si ergo cōtinue velis oculos pulchris faciebus infigurare: ⁊ ſi bis vel ter forſitan poſſis continere: nō tamen ſemper. non em̄ es extra hūanam naturam. Qui autē flāmam ſemel accendit: etiā viſa muliere/ abſente format apḋ ſe imagines turpiū actionū: a quibus multotiens procedit ad opus. Et ſi aliq̄ ſe ornādo/ oculos hominū ad ſe attraxerit: etiam ſi nulli plagā intulerit: penā patietur extremam. Uenenū enim fecit et porrexit: etſi nullus qui bibat inuentꝰ eſt. Nō aūt viris dicit hoc ⁊ ad feminas loquit͛. capiti em̄ loquens ⁊ corpori perſuadet. ¶ Itē Paſcaſius. Non dixit ſimpliciter qui viderit. ſed addidit: ad cōcupiſcendū eam. Nec dicit mechatus eſt in oculo: ſed in corde. q. d. conſenſit in delectatione videndi. ⁊ ibi eſt mechia. vt pre. c. q̄ viderit. ⁊. c. nec ſolo. q: adulteriū cōmittitur voluntate cū cōſenſu delectationis vt pre. c. ⁊. c. ſicut enim. cū. c. ſe. et. xxxij. q. v. non mechaberis. ⁊. q. vij. nō ſolū. Job. xxxj. in prin. Pepigi fedus cū oculis meis: vt nec cogitarē quidē de virgine. vnde Augu. in pre. c. nec ſolo. Oculus impudicꝰ/ impudici cordis eſt nūtius. Uñ narrat in. li. de vita cōtemplatiua Iſaac. ꝙ quidam pater ꝓbatiſſimꝰ noluit videre quēdam aliū anachoritam imberbē iuuenē. dicēs ſocio ſuo qui dixerat ei. Nūquid tu pater times? Non timeo. ſed occaſionē timēdi nolo mihi inducere. ¶ Phe. Aperuerūt. ſanguis eiꝰ ſuper nos ⁊ ſup filios noſtros. Mat. xxvij. vbi Hiero. Perſeuerat vſq; in preſentē diem hec imprecatio ſuper iudeos. et ſanguis eorū non aufertur ab eis. Aperuerūt. vox ꝓphete. ſup nos deuorādos. Os ſuū. omnes inimici. demones perſecutores etiā chriſti ⁊ eccleſie. ¶ Phe. Formido cordis. Et laqueꝰ. pedibꝰ inſipientiū. Sap. xiiij. Facta eſt nobis. que debuit iuuare. Uaticinatio. ꝓphetarū. quā timebat ne impleretur in chriſto. vñ paſſio ⁊ cōtritio ⁊ humilitas chriſti infidelibꝰ fuit ruina. vnde Joā. xv. Si non veniſſem/ ⁊ locutus eis nō fuiſſem: peccm̄ non haberēt. nūc autē excuſationē non habent de peccato. Et cōtritio. i. deſtructio ⁊ ruina. Alia vero eſt cōtritio ꝓphetarum et ſeruorum dei deuotione diuine inſpirationis. Deus em̄ cor contritū non deſpicit pſ̄. l. de pe. di. i. cōuertimini. Alia eorum q̄ pro peccatis afflicti ſpū vexant͛ erroris. de quibus hic loquit͛. Quia em̄ vaticiniū ⁊ contritionē ꝓphetarum pro iudeis gementiū ſpreuerunt: ideo vaticinium eis laqueus ⁊ cōtritio fuit. qḋ in paſſione dn̄i accidiſſe nulli dubiū eſt. Sic ⁊ hodie in eccl'a. q: ꝑdicatorū multi ⁊ vidētes multa ꝑdicant de futura ⁊ quaſi intolerabili tribulatiōe eccleſie. ⁊ cōiter maxime a ꝑlatis eccl'ie non curatur. ⁊ ab iſta veritate auditum auertunt: ⁊ ad fabulas cōuertunt͛. xxvi. q. v. nec mirum. ſed in caſticum ⁊ deriſum ⁊ fabulam talia ꝟba ducunt. Ezechie. xxxiij. Idcirco ſm̄ vaticinatio in laqueū erit eis ⁊ cōtritio ⁊ ruina. ¶ Phe. Diuiſiones. plāgit eccleſia ſuper contritionē ⁊ ruinā filiorum ſuorū. Diuiſiones aquarum. Paſcaſius. Hec diuiſiones aquarū peccā

Digitized by Google

abluūt. deliciarū areolas infundūt. vt fluāt oīa aromata virtutū. Cañ. iiij. Has diuiſiones aquarū cū impetu deducit eccl'ia de libano. Libanus interpretaꝛ candidatio. pctā abluēdo. Diuiſiones aūt aquarū deducit: qui ſingula crimina abluendo profundit: vel amoris vulnera linit. vnde Cañ. iiij. vulnerata charitate ego ſum. Deducebat illa diuiſiones aquarū: que pedes dñi lachrymis irrigauit. Lu. vij. ⁊ Dauid ps̄. xciij. Sm̄ multitudinem dolorū ſuorum. Et Petrus fleuit amare. de pe. di. j. petrus. ⁊ Dauid ps̄. vj. Lauabo p ſingulas noctes lec. me. la. me. ſtra. meū rigabo. Et iterū ps̄. cxviij. Exitus aquarū dedux. ocu. mei q: nō cuſ. legem tuā. Flent eñ ſancti magis culpā q̄ erūnam. Flet Hiere. nō tam cōtritionem preſentis vite in eccleſia / q̄ penā eternā ſupplicij. q: videt in eccl'ia plurimorum impenitentiā. Oēs ſancti flent ⁊ diuiſiones aquarū deducunt: vt vberiorem accipiant fructū. De iſtis lachrymis ſuperius in thre. ij. c. ſuper litera Sade. ſuper verbo / deduc quaſi torrentem. ⁊ iunge qd̄ ſcripſi. s̄. e. ca. j. in prin. ver. cōſtat. in litera Aleph. in textu. Quō ſedet. plene dixi. Deduxerūt oculi mei. In contritione ſpūali. captiuitate Filie. eccleſie. Populi mei. eſt eñ eccleſia mater ⁊ filia. vt. s̄. in thre. dixi. ij. c. ſup lr̄a Caph. in xbo filie ppl'i mei. ¶ Sade. Venatione. deceptiōe. Ceperūt me. vox chriſti. Quaſi auem inimici mei. iudei. Gratis. ſine cauſa. quaſi venātes auem cū gladijs ⁊ fuſtib' chriſtū apprehenderūt. Lu. xxij. Iob. v. homo / ſcʒ chriſtus / naſciꝛ ad laborem / ſcilʒ in paſſione. ⁊ auis ad volandū / ſcʒ in aſcenſione. Sic ⁊ tota die inimici demones qui nos oderunt gratis capiunt in ſuis temptationibus membra eccleſie / ſicut aucupes auem.

¶ Sade. Lapſa eſt. vox chriſti. In lacū vita mea. in torculari paſſionis. Unde torcular calcaui ſolus. Eſa. lxiij. Et poſuerūt lapidem. qui aduolutus eſt ad oſtiū monumenti. Mar. xv. ibi Beda. Dicitur q monumentū dñi domus rotunda fuit ex ſubiacente rupe exciſa / tante altitudinis vt homo rectus medius exiſtens vix extenta manu culmē poſſit attingere. ⁊ habet introitū ab oriente: cui lapis magnus aduolutus atq3 impoſitus eſt. In eius parte aquilonari ipſum ſepulcrum. i. locus dominici corporis de eadem petra factū eſt / ſeptem pedes habens longitudinis: trium palmorū menſura a pauimēto altius eminens. qui ſcʒ locus nō deſup / ſed a latere meridiano per totum patet: vnde corpus infereba꞉. Color aūt monumēti ⁊ locus albo ⁊ rubro colore diciꝛ eſſe pmiſtus. ¶ Secundū myſticum intellectū domus rotunda diuinitatem chriſti deſignat ſeu ſignificat. q̄ caret principio ⁊ fine. ⁊ qui eſt principium ⁊ finis. Apo. j. Figura eñ circularis eternitatē deſignat. xij. q. j. duo. xxiij. diſt. prohibere. Et q: perfectior eſt alijs figuris: deſignat pfectionem corporis chriſti in inſtāti cōceptionis factā. Unde Greg. Nuntiāte angelo ⁊ adueniente ſpū ſancto / mox verbū in vtero / mox intra vterū verbū caro. Ideo diciꝛ Hiere. xxxj. Femina circūdabit virum. ¶ Nō erat exciſum de petra / deſignat q: caro chriſti exciſa eſt de maſſa humani generis incorrupta / operatione ſpūſſancti. Lu. j. ⁊ ideo diciꝛ Danie. ij. abſciſſus eſt lapis de monte ſine manib'. Q: homo nō poſſet attingere culmen: q: humanus intellectus nō ſufficit incarnatiōis myſteria indagare: q: nedū de diuina natiuitate ſed etiaʒ de humana dicit Eſa. liij. Generationem eius quis enarrabit? Introitū habebat ab oriente. i. a beata virgine: de qua ortus eſt ſol iuſtitie chriſtus deus noſter. Eccl'ſ. j. oritur ſol. ⁊ ipſe oriens. Zach. vj. Ecce vir oriens nomen ei'. In parte aquilonari erat locus dñici corporis: q: nunc in populo gentili factus eſt locus dñi. xxxv. q. j. §. hac itaq3. Septem pedes habet longitudinis: ppter opationē gratie ſeptiformis manentem in chriſto. Eſa. xj. Tribus palmis eminebat a terra. ppter fidem trinitatis: que non de terra / ſed de celo eſt / ſed celum ⁊ terrā implet. Hiere. xxiij. Patet a parte meridiana: q: cor fideliū inhabitat ad recipiend. i. gratiā ſpūſſancti: que deſignaꝛ in hauſtro. Canti. iiij. Surge ⁊ veni hauſter. chriſtus calidus charitate. Color erat ex albo ⁊ rubro pmiſtus. q: ipſe dñs cādidus fuit per munditiā. Ruber p charitatem ⁊ innocentiā. Cañ. v. Dilectus meus candidus ⁊ rubicūdus. Sup me. ne reſurgerem. reſpice textū. s̄. poſuerūt lapidem. ¶ Inundauerunt aque. ppl'i. Apoca. xvij. de con. diſt. j. cū omne. ex̄ de cele. miſ. cū marthe. §. verum. Sup caput meū. q: caput ſuʒ eccleſie. ex̄ de ſacra. vnc. c. vnico. §. ſed vbi ieſus. Dixi. Perij in membris deſperantib'. vnde Michee. vij. Ne leteris inimica mea. ſcʒ ſynagoga. Quia cecidi / ſcʒ per mortem. Conſurgā. quū ſedero in tenebris: dñs lux mea eſt. q: diuinitas cū corpore in ſepulcro ⁊ cū aīa in inferno. i. in limbo Unde ⁊ qd̄ prime diciꝛ. Lapſa eſt in lacū vita mea. exponitur. i. anima mea in limbū inferni. ſicut hydrus ſerpens in vētre Crocodili. Diciꝛ q hydrus inuoluit ſe luto vt facilius labi poſſit ⁊ intrat p os Crocodili. ⁊ mordet cor ei' ⁊ interficit eū. Ita chriſtus lutū noſtre carnis aſſumens infernū momordit: ⁊ vires demonū eneruauit. iuxta illud Oſee. xiij. O mors ero mors tua. ¶ Coph. Inuocaui nomen tuū. vox chriſti ſm̄ humanitatem ad patrem. et vox eccleſie pro membris in lacu tribulationū. Dñe de lacu nouiſſimo. ps̄. xxxix. de lacu miſerie ⁊ de luto fecis. Et Daniel. vlti. Qui liberaſti Danielem de lacu leonū. De lacu corruptiōis nouiſſimo inferno. q. d. chriſtus ⁊ eccleſia Cuius in lacum lapſa ſit vita mea: ego tñ de nouiſſimo lacu inuocaui. ſicut Ionas in ventre ceti. Ione. ij. Cui ſiꝛ dicit Iob. ſi deſcendero in profundū inferni: inde me liberabis. Incarnatus chriſtus ad extrema montiū deſcenderat terre vectibus cōcluſus. ſed fiducialiter ſciebat q liberaret pater eius vitā de corruptione. qua preſſus nobiſcū pro nobis dolens dicebat. Inuocaui nomen tuū ⁊c. Qui in infirmitate carnis venit vſq3 ad nouiſſima laci: ſed inuocando exauditus eſt pro ſua reuerentia. Hebr. c. v. Nos quoq3 corruptione ⁊ peccato cōcluſi / idem nobis adfuturum credim': vt nos fiducialiter idem dicam' ⁊ ſperem'. Qui aūt ſic concluſi ſum' / aſpicere ⁊ circūſpicere nos debemus: ⁊ dicere deo. Aſpice q mortalitas ⁊ corruptio ad nouiſſima laci nos pduxit. quō laqueis ſumus cōcluſi. et noli infirmitatem ⁊ periculū diſſimulare. nam concludiꝛ vnuſquiſq3 innumeris laqueis. de quib' ps̄. cxxiij. laqueū parauerunt. ⁊ iterū. ps̄. cxxiij. Laqueus cōtritus eſt. Hos euadit ſola humilitas ſm̄ Antonium. ¶ Vocem meā audiſti. a pſona ſua quaſi humilis ⁊ ſupplicter orat. Exaudiſti. q: pater ſemp exaudit filium. Io. xj. Forma orandi ⁊ impetrandi proponitur nobis. Ne auertas aurem tuā a ſingultu meo. Iaco. iiij. Miſeri eſtote ⁊ lugete. Et clamoribus cordis ⁊ mētis. Exo. xiiij. Quid clamas ad me? ibi gloſ. deuotione taces. qui clamat ſine deuotione / ſilet. cor requiritur non vox apud deum. xxxviij. diſt. ſedulo. de con. diſt. v. nō mediocriter. ¶ Appropinquaſti. ad te feciſti appropinquare. In die. fiducie exauditionis. Quādo inuocaui te. ps̄. xxvj. Dñs illuminatio mea ⁊ ſalus mea quē timebo? Dixiſti ne timeas. cōfortatio. Eſa. xl. Noli timere ſerue meus Iacob. Geñ. xv. in prin. Noli timere Abraam ego protector tuus ſum ⁊c. Et in Ioāne. Io. xvj. Cōfidite: ego vici mundum. De duplici timore. xxiij. q. vj. §. ex hiis. ¶ Res. Iudicaſti dñe. vox capitis ⁊ vox electorū. i. corporis chriſti qui ſunt primatū benedictionis adepti. qd̄ deſignat litera Res. que interpretaꝛ primat'. Cauſam. iuſtitiam. ps̄. xlij. Iudica me de' ⁊ diſcerne cauſam meā ⁊c. Et eſt vox iuſtorū venūdata ſub petō. His tribus verſib' electi per caput qd̄ eſt chriſtus. ad Colo. j. ex̄ de ſacra vnct. c. vnico. patri commendantur. eiuſq3 iudicio iuſtificari et redempti offeruntur. et iniquitas et furor aduerſariorū ⁊ cogitationes condemnantur. et mira capitis et corporis vnitas declaratur. ¶ Vidiſti domine. quem nihil later. xviij. q. vlti. pernicioſam. Iniquitatem illorum aduerſariorum demonum. vox capitis cum corpore. Aduerſum me. Iudica. qui omnia recte iudicas. ps̄. cxviij. Et rectuʒ iudicium tuum. qd̄ ſuſtineo pro corpore myſtico / eccleſia. Colo. j. xxiij. q. v. de liguribus. ¶ Vidiſti. quia intellexiſti.

Sepulcrū dñi.

Om.abſqꝫ meo. Furorem.abſqꝫ ratiõe.xi.q.iij.illa. Prophetat Jacob.Gen.xlix. In furore ſuo occiderũt virum.ſcꝫ chriſtum iudei. Uniuerſas cogitationes eoꝝ.pſ̄.xciij. Dñs ſcit cogitationes hoim ⁊c. Aduerſum me. innocentem agnũ. Joã.j. ¶ Syn. Audiſti opprobriũ eoꝝ. In his tribus verſib⁹ irreuocabilis maloꝝ inſania plãgitur. qui oẽm medicinã repellunt: quã quaſi ſup vulnus chriſtus attulit.qui vinũ ⁊ oleum in ſemiuiui vulnera relicti infudit:⁊ alligauit:⁊ ſtabulario qui curã illius haberet/cõmiſit.qui de Hieruſalem deſcendebat in hiericho. Lu.x.xlv.diſt.diſciplina. Opprobriũ.vt Demoniũ habet. Joã.viij.⁊ hmõi. Oẽs cogitationes eoꝝ.vt/Quid cogitatis mala in cordib⁹ veſtris:⁊c. Mat.ix. ¶ Labia. Labia doloſa in corde ⁊ corde locuti ſunt.pſ̄.xi. Et meditationes eorũ aduerſum me tota die. aſſidue.vox chriſti ⁊ eccleſie cõtra ſchiſmaticos ⁊ hereticos ⁊ pſeudo chriſtianos.quib⁹ detractoribus ⁊ eccl'ie ꝑſecutorib⁹ vtinã ꝑ malam vitã prelatoꝝ eccl'ie ꝑſequendi paleã eccleſie tanta occaſio nõ daretur. Sed ipi qui eccleſiã regere videnť/vita peſſima totaliter chriſto cõtraria ⁊ ſepe peſtifera doctrina.q̄ de vita carnali oritur.ſunt principales ꝑſecutores ⁊ ſancte eccl'ie inimici. Heu heu dñe deus:q: ipſi ſunt in ꝑſecutione tua primi:qui videnť in eccl'ia tua primatũ diligere/⁊ regere principatũ. Bern. Quis eñ in prelatũ hodie euocať.qui virtute aliqua polleat:nam etſi aliqui nõ vere ſapientes ſed ſcioli ad prelationes accedant:ꝓpter malã vitam tamen eoꝝ eccleſiã implent errorib⁹ cum ſuis ſubtilitatib⁹ carnalibus. Nam ſm abbatem Neſteroch in ſua collatione de ſcientia ſpũali in li.collationũ Jo.caſſi. Impoſſibile eſt immundã animã quantalibet deſudauerit lectiõis inſtantia adipiſci ſcientiã ſpũalem. Quum eñ in chriſto oẽs theſauri ſapientie eſſe dicanť.Colo.ij.quõ is qui chriſtum inuenire cõtẽpſit/aut inuentũ ſacrilego ore blaſphemat/aut certe catholicã fidem immũdis operib⁹ polluit/veram ſcientiã aſſecutus credẽdus eſt: Quid eñ prodeſt quempiã ornamentũ eloquioꝝ celeſtiũ/⁊ illã precioſiſſimã ſcripturarũ ſpeciem cõſequi: ſi eam lutulentis operibus vel ſenſibus inherendo quaſi immũdiſſimã terram ſubigendo cõfringat: ¶ Seſſionem eoꝝ quaſi magiſtrorum. Mat.xxiij. Sup cathe. Moy.ſedebant ⁊c.j.q.j.non quales. Et reſurrectionem.exaltationem. Ego ſum pſalmus eoꝝ.i.confabulatio ⁊ deriſus ego ſum.pſ̄.lxviij. ⁊ in me pſallebant q̄ bibebãt vinũ.vox chriſti. ¶ Thau. Reddes eis vicem.pro fidelitate amplius expellenť a fide.ar.xlvij.diſti.quantũlibet. Iuxta opa manuũ ſuarũ.qui reddes vnicuiqꝫ iuxta opa ſua.ex de ſum.tri.c.j. Mat.xvi.pſ̄.lxi. Ro.ij. Apoca.xix.⁊.xxi. Imprecatur propheta mala cõtra malos:vt territi conuertanť. Hoc primũ deus iudeis reddidit:qui corde obdurati ⁊ ꝑfidi excecati/a fide ⁊ veritate amplius ſunt expulſi.vt videntes nõ videant. Jo.ix. Qui eñ vitam ꝑemerũt mortem meruerũt. Dabis eis ſcutum cordis.ne penetrenť iaculo predicationis. Laborem tuũ.paſſionem/crucem/mortem.pſ̄.ix. Tu ſolus laborem ⁊ dolorem cõſideras. Et iterũ. Uide humilitatẽ meã ⁊ laborẽ meũ. Sed q: pauci ſunt qui hunc chriſti laborem cõſiderent/⁊ ſequanť:ait Eſa.xlix. In vanũ laboraui ſine cauſa ⁊c. ¶ Dabis ⁊c. Iudei dum laborem paſſionis deriſerũt:eodẽ cor ſuũ texerũt:nec predicationis iaculis penetrari ꝑmiſerũt. Sic quoqꝫ reprobi quos inuitat ad penitentiã patientia dei/eãdem opponũt ſibi quaſi ſcutũ cordis:vt nõ videant q̄ ſuſtinens laboret:⁊ ſic theſaurizant ſibi iram. Rom.ij. ¶ Aliud eſt ſcutum electoꝝ.pſ̄.v. Dñe vt ſcuto bone vo.tue co.nos. qui habent etiam ſcutũ fidei cum quo extinguũt oĩa tela nequiſſimi ignea. Ephe.vi. Hoc ſcutũ fides incarnatiõis ⁊ paſſionis eſt. Et eſt iſtud ſcutum triangulũ: licet ſit vnũ. q: in chriſto vna ꝑſona.triplex eſt ſubã: diuinitatis/carnis/⁊ aie. Item in ſcuto corium deſup extendiť in ligno:⁊ pingiť extra. Ita ⁊ caro chriſti extẽſa fuit in ligno crucis ⁊ picta. Hiere.xi. Uenite mittam lignũ in panẽ ei⁹. Pictura eſt effuſio ſanguinis ꝑ diuerſas ptes corporis. Eſa.lxiij. Quare rubrũ eſt veſtimentũ tuũ: Hoc ſcutũ debet geri a ſiniſtris. q: ibi eſt cor hoĩs. Prouer.iiij. oĩ cuſtodia ſerua cor tuũ. Et ſic etiã põt hic intelligi ſcutũ in bonã partẽ. q: qui in corde paſſionem dñi portat:armatus eſt in corde ſuo fortiſſimo ſcuto cõtra tentationes diaboli. Mentalis ⁊ fidelis meditatio paſſionis chriſti/potẽtiſſima eſt ad expellẽdũ aereas ptãtes. ¶ Perſequeris.vox chriſti.ſicut me ꝑſecuti ſunt gratis.pſ̄.cxviij. Perſecuti ſunt me gratis.i.ſine cauſa. In furore tuo.hic vel in futuro. Juſtitia dei furor videtur eſſe dãnatis.de pe.di.j.ſed ⁊ cõtinuo. Et cõteres eos. Ite maledicti in ignẽ eternũ. Mat.xxv. Sub celis: quia celeſtes eſſe noluerunt. Domine duplici contritione contere eos dñe deus noſter. Hiere.xvij. ¶ Perſequeris.vox ꝓphẽ imprecatoria cõtra nõ reuertẽtes ad chriſtũ: ⁊ paſſionẽ eius cõtemnentes. Qui eñ chriſtũ ⁊ mẽbra ei⁹ ꝑſecuti ſunt: iure in furoris ꝑſecutione cõtriti ſunt ⁊ erunt. Quia dedit eis dñs ſignationẽ ſm Dauid pſ̄.lix.ſcꝫ paſſionem ⁊ crucẽ chriſti.vt fugiant a facie arcus vltionis diuine:⁊ noluerũt:nec ſe ſignaculo crucis ſignauerũt:ideo liberati nõ ſunt. Ezech.vi. Nec erunt ſicut dilecti dñi: q̄ ꝑ crucẽ dñi liberanť:ſicut ꝑ ratem nauigãtes. Sap.xvij. q: ipſi reprobi cõtra hmõi ſcutũ perfidie obiecerunt.

¶ Articulus.vij. A

Aleph. Quõ obſcu-ratũ. Ex q̄ hoc.iiij.c.threnoꝝ.ſ.in iſta.ij.parte in pn̄.in illo ar. anteq̄ exponerẽ primũ.c.exarauerim: q: tñ hic Hiere. euidentius lamentať ſtatũ miſerabilẽ iſtius tp̄is eccl'ie militãtis: ideo ⁊ denuo in prin.⁊ in fi. iſtud.c.quantũ ad excitandũ ſolicitius eccleſiã ſanctã in ſe nimis ruentem in mẽbris/ad plãctum ⁊ triſtitiã ſanctã/latius cõmẽtabor. dicit ergo Hiere. Quõ. Attentos nos facit dicens rem magnã nouã et incredibilem.quaſi admiratiue ⁊ lamentabiliter loquendo. Unde vox eſt ꝓphete dolentis ⁊ increpantis. Sicut illa: Quõ ſe.ſo.ci.ſupra.j.c. Obſcuratũ eſt aurum.vita reproba miniſtroꝝ dei ſordib⁹ fuſcata:quondã virtutib⁹ glorioſa:nunc ꝑ negotia ſeculi obſcurata. Color optim⁹.ſanctitatis habitus/ꝑ terrena ⁊ abiecta mutatus. ¶ Obſcuratũ:q: fides in nobis remanet ⁊ baptiſmi ſacramentum Aurũ.vocamur. Lapides ſanctuarij. ſed obſcurati caligine peccatoꝝ. ⁊ Diſperſi. ꝑ diuerſa genera negotioꝝ ⁊ vitioꝝ.vnde plangit ſe eccleſia in baptiſmo niue dealbata. pſ̄.l. Lauabis me.ſcꝫ in baptiſmo. ⁊ ſup niuẽ:ſcꝫ materialẽ:dealbabor.in aĩa ſpũaliter. Et ꝓpterea tradiť chriſtiano poſt baptiſmũ veſtis candida.q̄ ſignificat innocentiã ⁊ puritatẽ.ſm Raba.de cõ.di.iiij.poſt baptiſmũ. infuſiõe ſpũſſcti auro pulchri⁹ colorata.ſꝫ poſtea in mẽbris aliq̄b⁹ ⁊ hereſib⁹ infecta ⁊ in alijs vitijs obſcurata. cui⁹ ſapiẽtia auro clari⁹ fulgebat in lege dñi diligenda.pſ̄.cxviij. Sup aurũ ⁊ topazion:eloquẽtie colorib⁹ diſtincta. Sed dũ mũdi cõcupiſcentijs oblectať: aurũ obſcurať. ⁊ color mutať in amorem mundanarũ rerũ ab amore celeſtiũ. Lapides ſanctuarij.i.eccl'ie.pſ̄.xxi. Tu aũt in ſctõ habitas. Uirtutes diſpergunť. In capite oĩm platearũ. q: amiſſa charitate cetere ṽtutes diſſoluunť: ⁊ ad cõcupiſcẽtiã mũdane vite inclinanť. ⁊ lapides quos ſup rõnale Exo.xxviij.⁊.xxxix. iudicij ãueros in pectore portare debẽt in gloriã ⁊ laudẽ dei:in deteri⁹ cõmutati diſperſi iacent in.c.pla. Quia quũ verbi dei ſubã in nobis manet incorrupta: q̄uis peccatis obſcurata:nõ nature ſubã ꝑẽpta/ſed obſcurata plangitur. Nã etſi heretici integritatẽ fidei corrũpere videanť: vis verbi ⁊ natura nõ ſoluitur. obſcurať quidem: ſed nõ corrumpitur. Ita ergo obſcuratur aurum.eloquium.pſ̄.cxviij.ſcꝫ dei ignitum.⁊ preceptũ dñi lucidum illuminãs oculos.pſ̄.xviij. Quõ obſcurať mihi quod lucet alijs:ad hec.xix.diſtin.ſecundũ.xv.q.vlt.ſciſcitantibus.de con.diſt.j.⁊ ſancta.⁊ diſt.iiij.queris a me.ibi. Dicit enim apoſtolus Spiritũſanctum nolite extinguere.j.Theſ.v.f. nõ quia

Digitized by Google

ille extingui poſſit: ſed quantū in ipſis eſt/extinctores ei⁹
merito dicunt̄: qui ſic agūt vt extinctū velint. ℭ B Itez
quō obſcuratū eſt aurū. Greg. mora. xxxiiij. Appellatione
aurī aliqñ in ſacro eloquio diuinitatis claritas accipitur
vt Cañ. v. Caput eius aur̄. diuinitas. optimū. Aliqñ ſplē-
dor ſuperne ciuitatis. Apoc. xxi. Ipſa vero ciuitas aurum
mundum ſimile vitro mūdo. Aliqñ charitas. Apoc. j. pre-
cinctū ad mamillas zona aurea. ꝛ de pe. di. ij. principium
ꝶ. ſi enim. Aliqñ nitor glorie ſecularis Apoc. xvij. Habēs
poculū aureum in manu ſua. ꝛ alius propheta. Hiere. lj.
Calix aureus babylon. Aliqñ arrogantiam ſpūalium de
ſignat. vñ Dañ. ij. dicitur de illa ſtatua que eſt vanitas hu-
ius mundi ꝙ habeat caput aureum. i. arrogantes p̄latos
qui ſunt capita in populo ꝛ clero. Aliqñ pulchritudo ſan
ctitatis. ſicut hic. Quomodo obſcuratū eſt aurū. mutat⁹
eſt color optim⁹. Aurū obſcuratur/quū ſubſequentib⁹ ini
quitatū tenebris iuſtitie pulchritudo deſerit̄. Color opti-
mus mutat̄: quū ſplendor innocentie in feditatem vertit̄
culpe. Et ſic adimpletur illud Job vlt̄. Sternit ſibi aurū
quaſi lutū. vnde Greg. in preallega. loco. Hoc in loco au-
rum claritas ſanctitatis accipit̄. Aurū ꝟo vel terrenarum
rerū auaritiā/vel prauarū contagia doctrinarū/vel ſordes
carnaliū voluptatū/nil obſtat itelligi. Quia em̄ multos
Leuiathan iſte qui intra ſanctā eccleſiā fulgore iuſtitie et
ſcientie reſplendere vident̄: terrenarū rerū cōcupiſcentia
vel errantis doctrine cōtagio/vel carnalib⁹ ſibi volupta-
tibus ſubijcit: aurum ſibi p̄culdubio quaſi lutum ſternit.
Toties nūc igitur aurū ſibi quaſi lutum ſubijcit: quoties
caſtitatem fideliū per carnis vitia ſternit. Toties aurum
velut lutū calcat: quoties ſenſum cōtinentiū per immun-
da deſideria diſſipat. huc uſqꝫ Greg. Noīe etiam auri hic
poſſunt hypocrite intra eccleſiā deſignari. qui aurū vidē
tur/deſuꝑ deaurati. ſicut interpretatio nois ſui importat.
q: hypocrita dicit̄ ab epi qḋ eſt. ſ. ꝛ criſis qḋ eſt aurū. qua-
ſi deſuper deauratus. ſed q: non p̄ſeuerant/obſcurant̄ in
tenebris peccatoꝝ. de quib⁹ de pe. diſt. ij. citius. cum. §. pre-
ce. nam electi in hac vita in tribulationib⁹ ꝛ tentationib⁹
probant̄ ꝛ purgātur. Sap. iij. Tamqꝫ aurū in fornace ꝛc.
de pe. di. ij. ſi eñ. ver. vaſa figuli. Sed hypocrite in tribula-
tione deficiūt ꝛ in ſcoriam vertunt̄. vnde Ezech. xij. Uer-
ſa eſt mihi domus iſrael in ſcoriam. oēs iſti es ꝛ ſtannū ꝛ
ferrū ꝛ plumbū in medio fornacis. qḋ ad literā hodie de
eccleſia prohdolor dici poteſt. q. d. Purgare eos ꝑ ignem
tribulationis volui: ꝛ eos aurū facere vel argentū: ſed ipi
facti ſunt es vel ſtannū/ferrū ꝛ plumbū: q: nō ad virtutē
ſed ad vitia in tribulatione prorūpunt. In es vertit̄/qui
in tribulatione murmurat. Num. xiiij. j. ad Cor. x. In ſtan
num/qui ſimulatione ſe palliat. Mat. vj. ꝛ xxiiij. De hy-
pocritis de peni. diſti. ij. citius. In ferrū/qui nocendi ma-
litiā nō relinquit. Mat. xxij. In plumbū/qui peccādi pō-
dera non deponunt. Hiere. xvij. Nolite portare pondera.
ℭ Item aurū in quinqꝫ excellit alia metalla. ſcꝫ in clari-
tate/in puritate/in precioſitate/in ponderoſitate/in du-
rabilitate. In claritate ſplendor diuine ſapiētie/bone fa-
me/ꝛ virtutū deſignatur. Sap. iiij. O ꝙ pulchra eſt caſta
generatio cum claritate. Unde ſuper illud. ij. Cor. iij. ibi.
A claritate in claritatem. gloſ. a claritate fidei in clarita-
tem ſpei. fide eñ oculi anime clarificant̄. Unde de ceco il-
luminato dicit̄ Mar. viij. Reſtitutus eſt vt clare videret
oia. Pagani habent oculos cecos. deus huius ſeculi exce
cauit mentes infideliū. ij. Cor. iiij. Iudei velatos. ij. Cor.
iij. Mali chriſtiani lippos. xlix. di. c. j. Leui. xxj. Greg. Qui
nunc deo inhabitante nō regitur. diuine claritatis ſpecie
non letatur. ℭ De claritate fame ꝛ bonoꝝ operū. Mat.
v. Luceat lux veſtra coram hoibus ꝛc. Sed ſeparet̄ a ma-
lis qui claritatem bonoꝝ deſiderat. vnde Ioan. xij. Nunc
clarificatus eſt filius hois. clarificatus em̄ fuit in mēbris
ſuis bonis ab ipſis Iuda ſeparato. ℭ De claritate ſapiē-
tie ꝛ bone fame Sap. viij. Habebo propter hanc claritā-
tem ad turbas. ſcꝫ propter ſapientiā. Grego. Fama a bo-
no opere virtutes accipit: ꝛ fauoris gratiā quaſi clarita-
tis lumen aſpergit. vnde qui clare nomen ſuū conſeruat:
clarificatur in eo nomen dñi. Io. xij. Pater clarifica filiū
tuū. ℭ De puritate auri miniſtroꝝ eccleſie quid dicā? Ubi
eſt verbū Petri. j. Pe. ij. Deponentes oēm malitiā. ꝛ oēm
dolū/ꝛ ſimulationes ꝛ inuidias: ſicut modo geniti infan
tes ꝛc. Ubi eſt hodie cordis puritas/cōſcientia bona/ꝛ fi
des nō ficta: ꝛ hec charitas. j. ad Timo. j. de pe. di. ij. chari-
tas. ver. hec eſt. Iaco. iiij. Purificate corda veſtra dupli-
ces animo. pſ. xvij. ſm puritatem manuū mearū. Bern.
Purus eſt qui in oibus que agit aut dei honorē aut pro-
ximi vtilitatem reſpicit. Egidius ſocius beati Franciſci.
Puritas deum videt: deuotio ipm manducat. Item puri-
tas malum alterius nō videt. malitia alioꝝ mala ſcrutat̄
ſcrutinio. pſ. lxiij. ſcrutantes ſcrutinio. ℭ De precioſitate
auri referatur ad opus martyrii. pſ. cxv. Precioſa in con-
ſpectu dñi mors ſanctoꝝ eius. Nam hoc ſum⁹ precio cōpa
rati. empti em̄ ſum⁹ ſm apl'm precio magno. Portemus
chriſtum in corpore noſtro. j. ad Cor. vj. c. in fi. per carnis
mortificationem. ij. ad Cor. iiij. c. j. Pe. j. Redempti eſtis
nō corruptibilib⁹ auro vel argento: ſed precioſo ſanguine
agni incōtaminati ꝛ immaculati ieſu chriſti. Aug. O bo-
ne mercator: gratias agim⁹: q: emiſti nos. ſanguinē tuū
bibimus: carnem tuā comedim⁹. euangeliū legim⁹ inſtru
mentū noſtrū. ſerui tui ſum⁹. creatura tua ſumus: feciſti
nos: redemiſti nos. Eſa. xiij. Precioſior erit vir auro. ꝛ ho
mo mūdo obrizo. i. auro mundo ꝛ rutilante. ℭ Ponde-
roſitas auri referenda eſt ad grauitatem fidei ꝛ morū et
conſtantiā. Job. xviij. Qui facit ventis pondus. i. ſanctis
animabus que propter ſubtilitatem nature dicunt̄ venti
dedit grauitatē maturitatis: vt nō diſſoluant̄ vitio leui-
tatis. pſ. xxxiiij. In pplo graui laudabo te. Pondus hoc
facit proprie timor dei. Job. xxxj. Semꝑ quaſi tumentes
ſuper me fluctus/timui dñm: ꝛ pondus eius ferre nō po-
tui: ſcꝫ cōminationem diuini iudicij. Alibi ponderoſus ꝓ
vitio accipit̄. xlix. di. hinc etem̄. ver. ponderoſus. ℭ In du
rabilitate virtus boni in perſeuerantia accipitur. de qua
Mat. x. ꝛ xxiiij. de pe. di. ij. §. euidenter. in. c. apl's. ꝛ. c. in bo-
no. ꝛ. c. propter. ꝛ. c. multi. al's ſunt. ver. ſub illo. §. q: Et he
virtutes ꝛ alie deſignate per proprietates auri/quaſi ho
die in eccleſia defecerunt: ideo bene dicitur. quō obſcura-
tum eſt aurū. ℭ Ideo aūt hoc aurum. i. virtutum ſancti-
tas obſcuratū eſt in eccleſia: q: qui aurum materiale con-
cupiſcit/libentius intuetur aurum ꝙ ſolem iuſtitie chri-
ſtum. xlvij. diſti. ſicut hi. Ordinationes in eccleſia/prout
cōmuniter auro emuntur: ꝛ auro venduntur. j. q. j. cū or-
dinaretur. Aurum habet eccleſia: ꝛ aurum cōſeruat: aut
cōſanguineis dat. auro ſacramēta emuntur ꝛ aurū que-
runt. cōtra id. xij. q. ij. aurum. ꝛ. c. ſi quis epſ. lxxxvj. diſ. nō
ſatis. Et auro nitent ſepe marmora eccleſiarū: ſed miniſ
troꝝ eccl'ie ꝛ pauperū nō eſt cura. xij. q. ij. gl'ia. ver. multi.
De parte dñi. i. de decimis ꝛ primitijs ꝛ oblationib⁹. xij. q.
j. cui portio. ꝛ. c. ſicut manifeſte. ꝛ. xvj. q. j. reuertimini. au-
rū ſibi reponunt. xij. q. j. clericus. Epi aurū ſeruant: ꝛ a ſe
mendicantiū manus reuocant. xij. q. j. nolo. Joſaphat fe-
cit naues q̄ nauigarent in Ophir ꝑpter aurū. q̄ cōfracte
ſunt in Aſyon Gaber. iij. Reg. vlt̄. Joſaphat interpretat̄
iudicās. Ophir mūdū infirm ū. interpretat̄ em̄ infirmās.
Nauis Joſaphat in Ophir ꝑpter aurū vadit: qñ rector
prelatus vel iudex in eccleſia nil niſi temporalia querit. xj.
q. iij. pauper. ibi dicitur. cito violat̄ auro iuſtitia. ℭ Per Nimia
aurum idololatria cōmittitur. iij. Regū. xij. ibi dicitur ꝙ rei habē
Hieroboam fecit vitulos aureos vt adoraret eos popu- de cupi-
lus. Et Exodi. xxxij. ait Aaron ad Moyſen. Aurum de- do cā eſt
derunt mihi: ꝛ proieci illud in ignem: et egreſſus eſt hic idolola-
vitulus: quem popu lus adorabat. vbi dicit expoſitor. Au- trie.
di ſacerdos quia aurum tibi datum eſt. nō em̄ ex tuo the-
ſauro habes illud/vel pat rimonio/vel labore: ſed obla-
tione fideliū. Sed acceptū aurū in ignem proijcere/eſt in
ipſius cōcupiſcentiā corda h oim inflāmare. inde vitulus

Margin (left, beside the passage on aurum): Aurum q̄d in ſa-cris ſcri-pturis ſi-gnificet

Digitized by Google

terrē cultor: ſic colitur. Inde ſtudiū hoc eſt cura vehementius terrena colendi ⁊ imoderatius incūbendi eiuſmodi lucris. nam etſi magna deſpectu mūdi dicant: plus tamen attendunt hoīes quid agatur. ¶ Achor ꝓpter regulā aureā quā furatus eſt lapidat⁹ eſt. Joſue. vij. j. q. iiij. §. item peccato ciuiū. Theſaurizantes aurū exterminati ſunt ⁊ ad inferos deſcenderūt. Baruch. iij. Datur aurum clericis: ſed ipſi de eo fecerūt ſibi Baal. i. idolū auare cōſeruādo vel male expendēdo. j. q. j. cū oīs. Oſee. ij. ¶ Tulerūt clerici aurū dñi ⁊ intulerūt in delubra ſua. ſup capita eoꝝ fiet retributio. Johe. iij. ait dñs. Naum. ij. clericis. Diripite argentū. diripite aurū. ⁊ nō eſt finis diuitiarū ex oībus vaſis deſiderabilib⁹ ⁊c. ⁊ ſequit̄ in fi. c. Exterminabo de terra p̄dā tuā ⁊c. ¶ Vere hodie ql̄iber quaſi p̄latus coopertus eſt auro ⁊ argento: ⁊ oīs ſpūs nō eſt in viſceribꝰ eius. q: idolū eſt paſtor hodie. Zach. xj. Abachuc. j. in fi. Repleta eſt eccleſia auro ⁊ argēto: ⁊ nō eſt finis theſauroꝝ eius. clericoꝝ. Eſa. ij. Vere hodie in eccl'ia ſtat verbum Sophonie. Sopho. iij. Principes eius ſciꝫ eccleſie in medio eius quaſi leones rugientes. Judices eius lupi veſpere nō relinquebant in mane. Prophete eius veſani: viri infideles. ſacerdotes eius polluerūt ſanctū. Iniuſte egerūt cōtra legem. Aurum tollunt clerici: ſed nō faciūt inde coronā ieſu. Zacha. vj. Et vtinā de auro hodie clerici calices fabricarent. de con. di. j. vaſa. ⁊ c. ⁊ calix. Sed ipſi in poculis bibunt aureis. Heſter. j. calix ſtagneus eſt. p̄e. c. ⁊ calix. q: ipſi de auro in ſtagnū cōuerſi ſunt. Ezech. xij. Quis hodie in eccleſia dei pōt dicere verbū Pauli Act. xx. Argentū ⁊ aurum aut veſteꝫ nullius cōcupiui. vos ipſi ſcitis. Vtinā nō fuerit mortis occaſio a Cōſtantino data corona ex auro puriſſimo eccleſie ſacroſancte in aburētibus hac corona. xcvj. di. cōſtātin⁹. ver. decreuim⁹. ¶ Oēs de ſaba veniūt. i. de terra orientali: vbi naſcit̄ aurum optimū. Geñ. ij. Aurū ſed nō tus deferentes. Eſa. lx. ad romanā curiam. Et plumbū reportantes. Plus ponderat aurum qđ datur pro ipo plumbo ꝙ ipm plumbū. nam ⁊ frequenter pro ipſa bulla plumbea quinquaginta. lx. ⁊ c. floreni ſoluunt̄. Sed pro plumbo datur aurū: vt de plumbo fiat maius aurū. q: qđ quis emit paratus eſt alijs vēdere: ⁊ ſimoniā cōmittere. j. q. j. quibuſdā. Nec curandum eſt ſi qđ datur pro bulla totū vel pars pauperib⁹ erogeť. j. q. j. nō eſt putanda. xiiij. q. j. p to. in primis. viij. c. vſqꝫ ad §. ecōtra. ¶ Recordent̄ dñi p̄lati ⁊ alij clerici de Craſſo dictatore Romano ꝙ aurū ſitiuit: ⁊ auruꝫ bibit. eque perijt vero auro ſicut vero veneno. j. q. j. §. ex his verbis Petrus cephas eccleſie. i. caput. xij. di. c. ij. ait Actu. iij. Argentū ⁊ aurū nō eſt mihi. Prelatus hodie quilibet dicit au. ⁊ ar. eſt mihi. ſed nō eſt ei qđ ſequit̄. In noīe ieſu chriſti nazareni ſurge ⁊ ambula. q: auro abutit̄: ⁊ aurum auet. i. cupit: ⁊ ſic auarus. Vnde Iſidorus. Auarus dictus eſt ꝙ ſit auri cupidus. Et Chryſ. Nō amabit ꝓximū qui auruꝫ amat. Et Jo. euangeliſta de virgis fecit miraculoſe aurū ⁊ gemmas quas reddidit duob⁹ iuuenibus Tito ⁊ Eugenio. q: oīa pro chriſto reliquerāt ⁊ pauperib⁹ erogabāt xvij. q. iiij. §. ſed notandū. Hiero. Nemo opponat diues in iudea templū menſam lucernas turibula patellas cyphos mortariola ex auro fabricata. hec in figura p̄ceſſerunt. nunc vo cū paupertate domus ſe pauper deo dedicauit. portem⁹ crucem: ⁊ delicias lutū putem⁹. xij. q. ij. gloria epī. alſ eſt. c. multi. In thecis clericoꝝ eruginauit hodie aurū ⁊ argentū. ⁊ erugo coꝝ in teſtimoniū eis erit: et manducabit carnes coꝝ ſicut ignis. Jaco. v. q: qui aurū diligit nō iuſtificabit̄. Eccli. xxxj. Nō poſſunt ſimul ſtare virtutes ⁊ aurū: q: virtus aurū diſtribuit ſi qđ habet. xij. q. ij. ſocrates. ¶ Aurum ſm Ber. terra rubra eſt ⁊ fex terre. ſed hec terra ⁊ fex celū ⁊ munditiā eius ſuperat hodie in eccleſia militanti. Propter hoc aurū terrenū qđ charitatem celeſtem deſignat: ipſa charitas exulat hodie a cōſiſtorijs p̄latorum: quia ipſa et cupiditas que eſt radix omnium malorum. j. Timoth. vj. xlvij. diſtin. omnium bonorum ſm Aug. ſimul eſſe ambe nō poſſunt: niſi vna euulſa radicitus fuerit: alia plantari nō poteſt. de pe. diſt. ij. §. ex p̄miſſis. xxxij. q. j. cū renunciat̄. De auro charitatē deſignante pſ. xliiij. loquens de eccleſia. adſti. regi. a dex. tuis in veſti. deau. ⁊c. Sicut eñ aurū eſt ſpecies metalloꝝ: ſic charitas forma virtutū. de pe. diſ. ij. §. euidēter. j. ad Cor. xiij. q: nō habꝫ ſm Greg. in ſe aliquid viriditatis ramus boni operis: niſi procedat ex radice charitatis. de pe. diſt. ij. §. opponitur. ¶ Item ſicut aurum in fornace nō corrūpitur: nec charitas in tribulatione. Sap. iij. Tanꝙ aurū in fornace ⁊c. Vnde Aug. Aurum in igne fulget: palea fumigat. aurum nō tinnit percuſſum. charitas patiens eſt. j. ad Cor. xiij. Fulget in ſplendore bone opationis: q: benigna eſt. vt in p̄e. c. xiij. Rubet pudore honeſtatis: quia charitas nō gaudet ſuper iniquitate. p̄e. c. xiij. feditatis vel alia. Viſum infouet conſideratione felicitatis aliene. q: charitas nō emulatur. p̄e. c. xiij. Aurum vitam conſeruat. charitas vita eſt anime. de pe. diſt. ij. charitas. ij. Aurū precioſius inter metalla: charitas excellentior inter virtutes. p̄e. c. xiij. ⁊ p̄e. c. charitas. ver. hec eſt charitas. Iſtud eſt aurū charitatis quod defert nauis Salomonis. ideſt chriſti pacifici de Tarſis: que interp̄tat̄ exploratio gaudij. i. de vita eterna plena gaudio. iij. Regū. x. Hō aurum charitatis obſcuratū eſt. q: verſum eſt in ſcoriā cupiditatis. Omnes eñ hodie prout cōmuniter querūt in eccleſia aurum: ⁊ que ſua ſunt non que chriſti. ad Phil. ij. lxiij. diſt. noſſe. viij. q. j. ſunt in eccleſia. ex̄ de renū. quidam. ⁊ de cenſi. cum apl's. Hoc aūt aurum charitatis ſuadet nobis deus emere: q: ignitum eſt. Apoc. iij. ad fi. ibi. Suadeo tibi a me emere aurum ignitum probatū vt locuples fias. O quot ſunt ex numero clericorum ⁊ religioſoꝝ nedum laicorum qui fornicantur cum illa muliere inaurata auro: ⁊ habente poculum aureū plenū abominatione. Hec mulier cupiditas ⁊ ambitio honoris huius vite. Apocal. xvij. que mulier. ibi in fi. c. dicitur. Ciuitas magna que habet regnū ſuper reges terre. ¶ Hec eſt eccleſia militans que et ciuitas dicitur: ⁊ regnum ſuū habet ſuper alia regna. vt latius ſcripſi. ſ. in. lxj. art. §. ⁊ primo quidem. in prima parte iſtius operis. Que ⁊ in mēbris ſuis malis Babylon. ideſt cōfuſio dicit̄. de qua dicitur Apocal. xviij. Cecidit cecidit Babylon magna. ſcꝫ a ſanctitate ⁊ virtutib⁹ ſuis que fuerunt in eccleſia primitiua. ⁊ facta eſt habitatio demonioꝝ. Demoniū interp̄tatur ſufficiens iniquitas. qua ſancta eccleſia plena eſt maxime in p̄latis iniquis: qui demones viſibiles ſunt: qui cruci nō cedūt. Tot etiam ſunt in eccleſia demonia quot vitia. de quibus demonijs Mar. vlti. In nomine meo demonia eijciēt. ideſt peccata. Vnde ſup illo Marci. xvj. Apparuit primo Marie magdalene de qua eiecerat ſeptē demonia. dicit Gregorius. Septem demonia Maria habuit: q: vniuerſis vitijs plena fuit. ¶ Et ſequitur Apocal. xviij. Et cuſtodia omnis ſpiritus immundi: quia intra eccleſiam omnia peccata inueniuntur hodie: que immunda dicuntur: quia immundam faciunt animā maxime ſpiritus immūditie fornicationis. De iſtis ſpiritibus immūdis Matth. xij. ⁊ Luce. xj. Quis eñ clericoꝝ intra ſanctā eccleſiam caſtitatem ſeruat? rarus eſt. l. di. quia tua. quia difficile eſt. xxviij. di. de his. xxxiij. q. v. qui ſcit. Sed licet iſtud peccatum ſit naturale. i. ad quod natura corrupta inclinat: nō excuſat tamen. ff. ad. l. aqui. ſi ſeruus. §. ſi fornicauerit. ⁊ no. in p̄e. c. q: tua. i gloſ. ſi. Perpauci eñ hodie ſunt presbyteri maxime in Hiſpania ⁊ regno Apulie q̄ quū ſint publici concubinarij. ⁊ ꝙꝙ ſint ſuſpenſi a iure ⁊ quantū ad ſe ⁊ quantum ad alios: nihilomin⁹ ⁊ tota die celebrant: ⁊ dant eccleſiaſtica ſacra cōtra canonica inſtituta. xxxij. di. §. verū. c. nullus. ex̄ de cohabi. cle. veſtra. ⁊ c. ſi. ¶ Et ſic ſuſpenſi celebrantes irregularitatem. ſm Oſtien. incurrunt. qui hoc no. ex̄ de biga. q: circa. ⁊ ſic ſeruat ſtilus curie ſicut in officio penitentiarie dñi pape fui expertus. qui multas literas dedit clericis cōcubinarijs hiſpanie vt cum eis ſui

Diplomatū papaliū p̄cia notātur.

Charitas cum auro cōfertur.

Digitized by Google

epi ſuper irregularitate ſic cõtracta authoꝛitate mea diſpenſarent. de hoc etiam ſcripſi.ſ.in.xxviij.ar.§.de pꝛeſbyteris.⁊c.xxx. ❡ Sequitur.Apoc.xviij.Et cuſtodia omnis volucris immũde. Noie volucrũ volantiũ ⁊ ſubtiliũ pctã ſpũalia Inuidie Malicie Hypocriſis. Suꝑbie ⁊ ſimiliũ deſignãtur.q̃ hodie intra ſanctã eccleſiã magnũ vendicãt ſibi locũ.⁊ plus vere in clericis.⁊ religioſis q̃ in laicis:q̃ in peccatis coꝛpoꝛalibus/furtis/homicidijs/⁊ immũdicijs/⁊ periurijs plus offendũt.nam quilibet ſm ſuũ modũ plus a demonibus tentatur.ſeculares de peccatis coꝛpoꝛalibus.⁊ clerici ⁊ religioſi de ſpiritualibus. ſicut ⁊ experiẽtia manifeſtat.Carnalia aũt peccata ſm Greg. minoꝛis ſunt culpe:ſed maioꝛis infamie.Ecõtra peccata ſpiritualia maioꝛis ſunt culpe:ſed minoꝛis infamie.Et odibilis.q: omnes ſeculares ⁊ nationes de clericis murmurant pꝛopter eoꝛũ vitam:⁊ eis/non dubito/ꝑpterea oppido ſunt infeſti.ij.q.vij.laicos.Quis enim vel infeliciſſim⁹ bonum clericũ aut religioſum odit.immo bonitas de ſe odio non poteſt haberi. Unde qui odit bonũ virum: non odit pꝛopꝛie in eo virtutez:ſed naturã:nec pctm̃ qḋ nõ habet.⁊ in hoc peccat.xxiij q.iiij.duo. Fateoꝛ tamen q̃ cõtingit ſepe quemq̃ maxime mũdũ odiſſe bonũ.lxxxvi. diſti. odio.⁊ diligere malũ.qḋ ꝑſcrutari ſubtiliũ eſt.vnde Michee.iij. Nũquid nõ veſtrũ eſt ſcire iudiciũ:q: odio habetis bonũ ⁊ diligitis malũ:Quia de vino ire foꝛnicatiõis eius.ſcꝫ eccleſie. Foꝛnicatio accipit̃ pꝛo omni pctõ.xxviij. q.i.idololatria. Biberũt oẽs gentes. malũ exemplũ peccandi a clericis ⁊ malis religioſis accipientes/⁊ maxime a pꝛelatis.ex̃ de vo.⁊ vo.re.magne.Et reges terre cũ illa. eccl'ia.i.membꝛis eius. Foꝛnicati ſunt. peccauerũt. q: ad literã frequenter pꝛincipes mũdi cum quibuſdã pꝛelatis eccleſiarũ ineũt cõtra deũ ⁊ eccleſias pacta ſua. gratias cõtra deũ ab eccleſia impetrant:⁊ eas emũt ſpecie ſimoniacã cõmittentes.ſ.q.i.gratia. Decimas eccleſiarũ ab eccleſia nunc inuita nunc volũtaria abſqꜫ cauſa neceſſaria vel vtili eccleſijs recipiũt ⁊ detinent.vnde ⁊ dantes eis ⁊ ipſi recipientes eterni ignis incendijs deputantur.ſ.q.iij. ꝑuenit.Et mercatoꝛes terre de virtute deliciarũ ei⁹ diuites facti ſunt.Ad literã familiares ſecretarij negotioꝝ geſtoꝛes pꝛecipui aliquoꝝ ꝓlatoꝝ eccleſie mercatoꝛes ſunt: maxime Floꝛẽtini ⁊ Senẽſes ⁊ alij de Thuſcia ⁊ de alijs ꝓuincijs.⁊ de pecunijs eccleſiarũ fenus continue aliqui exercentes ⁊ pꝛelatis quibuſdã de certa parte reſpondentes/noĩe partis vel mercantie vel ſocietatis/⁊ de alijs denarijs pꝛelatoꝝ ⁊ reditib⁹ beneficioꝝ que pꝛedicti mercatoꝛes impetrãt pꝛo ꝯſanguineis ſuis diuites facti ſunt ⁊ ſi nõ reſpondeant frequẽter mercatoꝛes pꝛelatis de lucro pecunie quã ab eis tenẽt in pecunia numerata:reſpõdent tñ eis de pꝛecijs pannoꝝ:de vaſis argenteis: ⁊ oꝛnamentis eccl'iaſticis ⁊ alijs magnis encenijs q̃ ad munerũ veniunt quantitatẽ.ff.de of.pꝛe.ſolent.§.vlt. ex̃ de reſcrip. ſtatutũ.§.inſuper.Que etſi encenia ab eis dicantur: vſura tamen eſt.quia nec ipſi mercatoꝛes talia pꝛeſentarent: niſi ab eis pecunias tenerent. Nec pꝛelati apud eos pecuniam deponerent: niſi ab eis talia nõ dico emolumenta/ ſed reciperent detrimenta.cõtra iura illa.xiiij. q.iij. ꝑ illa iiij.c.vſqꜫ ad ſi.queſtionis.⁊.q.iiij.canonũ.cũ.ver.c.ſeq.⁊ ex̃ de vſur.cõſuluit.⁊.ſ.q.iij.ꝑ totũ. ⁊ legit̃ ⁊ notat̃ ex̃ de ſimo.tua.in ſi.⁊.c.ſi. Et paulopoſt ſequit̃ ibi Apoc̃.xviij.de eccleſia.Quantũ gloꝛificauit ſe ecclã in membꝛis coꝛruptis.gloꝛiant̃ inquã in diuitijs.pſ̃. xlviij. Et in mul.diui. ſuarũ gloꝛiantur.Et in malitijs.pſ̃.lj.Quid gloꝛiaris in malitia.ex̃ de exceſ.pꝛela.q̃ graue. In potentia.ſ.Mach. ij.⁊ ſcientia.Hiere.xx. ⁊ ſimilib⁹.:Et in delicijs fuit. xxxv. diſt.eccleſie pꝛincipes. Tantũ date illi toꝛmentũ ⁊ luctũ. vt puniat̃ in eo in quo deliquit.⁊ inquantũ deliquit.ex̃ de his que ſi.a pꝛela.que ſuit. ⁊.xvi.q.vij.cognouim⁹.⁊.c.illud.Quia in coꝛde ſuo dixit.eccl'ia. Sedeo regina regũ. ⁊ vidua nõ ſum.tot pꝛelatos magnos habeo pꝛo maritis vij.q.ſ.ſicut vir.Et luctũ.tribulationẽ. Nõ videbo, in hac

Pꝛelatorũ negociatio tractatur.

vita.nec mala. ſed decepta eſt: q: beati qui lugent. Mat. v. Et riſus eccleſie doloꝛe miſcebitur. Pꝛouerb. xiiij. Et extrema gaudij eius luctus occupat. vt ibi dicit̃. Ideo in vna die.in vno tempoꝛe in quo in ianuis ſumus. Uenient idest venerunt ⁊ veniunt toto die/in multis malis clericis maleviuentib⁹ ⁊ finientib⁹. Plage eius.eccleſie.pꝛedictio tribulationis eccl'ie ſuꝑbientis in membꝛis. Moꝛs ⁊ luctus ⁊ fames.ꝑ hec tribulatio coꝛpoꝝ ⁊ animarũ pꝛedicitur. Et igni comburetur.tribulationis in hac vita: ⁊ membꝛa incontrita igne inextinguibili gehẽnali. Mat. xxv. Quia foꝛtis eſt deus qui iudicabit illã.ſponſam adulteram in membꝛis. ❡ C. Et paulopoſt. Ue ve ciuitas illa magna Babylon. damnatio eccleſie malignantium in coꝛpoꝛe ⁊ in anima.⁊ ideo duplex ve. ⁊ ſemꝑ ve in ſcriptura damnationem deſignat pꝛo moꝛtali. ſm Chꝛyſo. Ciuitas illa foꝛtis potentia. Quoniã vna hoꝛa.i.vno tẽpoꝛe. Uenit iudiciũ tuũ.cõdemnationis tue. Et negotiatoꝛes terre flebunt:⁊ lugebunt ſuper illam.eccleſiam ſcꝫ. Quoniã merces eoꝝ nemo emet amplius. Ad literã/tempoꝛe ꝑſecutionis eccleſie recedent mercatoꝛes de curijs pꝛelatoꝝ/cum mercibus que ibi ſpecificantur:q: nõ inuenient emptoꝛes clericos. nec venditoꝛes beneficioꝝ: nec floꝛenos eoꝝ:q: fugient a facie arcus: ⁊ vix audebunt publice apparere. Et amplius illam nõ inuenient mercatores.ad literam. Qui diuites facti ſunt ab ea. ſcꝫ eccleſia. Longe ſtabũt pꝛopter timoꝛem toꝛmentoꝝ eius: flentes ⁊ lugentes ac dicentes. Ue ve.damnatio tribulatio. Ciuitas illa magna.eccleſia. Que amicta erat byſſo purpura ⁊ cocco ⁊ deaurata auro.per hec omnia diuitie ⁊ vana gloꝛia eccleſie deſignant̃. Et lapide pꝛecioſo ⁊ margaritis.qm̃ vna hoꝛa deſtitute (al's deſtructe) ſunt tante diuitie. Ad literã quum ſepe intrauerim in camerã camerarij dñi pape:ſemꝑ ibi vidi nũmularios ⁊ menſas plenas auro: ⁊ clericos cõputantes ⁊ trutinantes floꝛenos. quas chꝛiſtus pauper iterũ irremediabiliter ⁊ ſempiterne de eccleſia euertat ⁊ cito. Marci.xi. Matth.xxi. Lu. xix. Io. ij.ſ.q.iij.ex multis.⁊ c.vendentes. Ad literam: q: velit nolit ad initium paupertatis ſancte redibit eccleſia: in qua fundata eſt.xij.q.ſ.c.j. cum ſequẽ. Uide.ſ̃. in pꝛima parte in.§.firma columna.in ar.lxvij. ❡ Et ſequit̃. Ue ve ciuitas illa magna.eccleſia ⁊c.⁊.ſ. Quoniã vna hoꝛa. vno in tempoꝛe. Deſolata eſt.tempoꝛaliter.quod electis expedit propter caput tribulatũ chꝛiſtũ pauperem et mendicum ⁊ cõpunctũ coꝛde ⁊c.pſ̃.cviij. Exulta ſuꝑ eam. eccleſiam. Celũ.celeſtes hoĩes.pſ̃.lvij. Letabitur iuſtus quũ viderit vindictã ⁊c. Et ſancti apoſtoli ⁊ pꝛophete:patres ⁊ eccleſie fundatoꝛes.xxxv.q.ſ.§. hac itaqꜫ. pauperes ⁊ deſpecti crucis dominice poꝛtatoꝛes.quibus dignus non fuit mũdus. Hebꝛeo.xi. Quoniam iudicauit deus verum iudicium de illa.de membꝛis eius inimicis paupertatis ⁊ crucis.⁊.ſ. Hoc impetu mittetur Babylon ciuitas illa magna. Infinitus eſt numerus ſtultoꝝ. Eccl's.ſ. Et multi vocati:pauci electi. Matth.xx. Et vltra nõ inuenietur eccleſia repꝛoboꝛũ.remanente eccleſia in ſanctis ſuis ſine macula ⁊ ſine ruga. Ephe.v.xxi.diſt.q̃uis.de con.di.iiij. queris.ad mediũ.ibi.tota ergo.⁊c. Et vox citharedoꝝ ⁊c. Recedent ioculatoꝛes de eccleſia.cantoꝛes/⁊ cantatrices.et tibicines: q: neqꜫ clerici talia audire debent: nec talibus intereſſe.xxiiij.diſt.pꝛeſbyteri.de con.diſt.v.nõ opoꝛtet.di. lxxxvi.donare.⁊.ſ. Quia mercatoꝛes tui erant pꝛincipes terre. Ad literã/pꝛelati cum mundi pꝛincipib⁹ multas faciunt mercaturas/emptiones/⁊ venditiones in ſuarum eccleſiarũ diſpendiũ ⁊ iacturam.xij.q.ij.quicũqꜫ.⁊.c.quiſquis eps. Quia in veneficijs tuis errauerũt oẽs gentes: quia a clericis accipiũt laici exemplũ male viuendi. xi.q. iij.pꝛecipue.ex̃ de vo.⁊ vo.re.magne. Et in ea mẽbꝛis coꝛruptis eccleſie/ſanguis ſanctoꝝ ⁊ pꝛophetarũ inuentus eſt.magnã em̃ perſecutionem ⁊ moꝛtes ſuſtinuerũt multi ſancti ⁊ ſuſtinent a viris ſanguinum rectoꝛibus. xcv. diſtinc.diaconi eccleſiarum.⁊ omnium qui interfecti ſunt

Digitized by Google

In terra. Nam hodie intra eccleſiā ſanctā multi clericoꝝ
ꝛ innocentū ꝛ alioꝝ/etſi nō actu: lingua tñ/calamo/ꝛ ſi-
gnis. ꝛ nutu adiutorio familie/ꝛ equoꝝ ꝛ pecuniarū ſan
guinem fundūt.l di.ſiq̄s viduā.eẋ de homic. ſicut dignū.
de cle.pug.in duello.c.ij. Merito ergo dicit: Aurū obſcu-
ratū. Intelligit etiā aurū obſcu. Ignitū verbū. Greg.q:
pectus frigidū nō pōt verba ignita pferre. Mutatus co-
lor optim⁹. ſanctitatis habitus: charitatis ornatus. Co-
lor optim⁹.candidus p innocentiā ꝛ puritatē.de con.diſt.
iiij.poſt baptiſmū. Mutatus in nigredinē iniquitatis et
feditatis. Augu. Anima pctōꝛis nigrioꝛ eſt coruo. Coloꝛ
op.rubicūdus p charitatem/mutatus in palloꝛē inuidie
ꝛ furie. Greg. Mens inuida dū de alieno bono affligit:
quaſi de radio luc̄is obſcurat. De iſtis bonis coloꝛib⁹ Cā-
ti.v. Dilectus meus candidus ꝛ rubicūdus. ꝛc. ¶ D Diſ
perſi ſunt lapides. Lapides viui diſper. a ſanctuario dei/
eccl'ia ſcꝫ. Lapides ſanctuarij patriarche/pphe/ſacerdo-
tes chꝛiſti/monachi/virgines virtutes q̄ ſemp debent ad-
ſiſtere cōſpectib⁹ dei: q̄ nec debent exire foꝛas: nec occupa
ri circa ſecularia.eẋ ne cle.vel mo.p totū.xvj.q.j.monachi
vagātes.ꝛ.c.gn̄aliter. Dum foꝛis animi inquietudine et
coꝛpoꝛis occupant ꝛ diſpergunt iure in capite plateaꝝ
vagantes plangunt. Nō eſt ſecularis vite actio: quā non
adminiſtrant ſacerdotes hodie/ꝛ miniſtri altaris ꝛ reli-
gioſi.eẋ de of.oꝛ.quāto. Oēs hodie cōiter ſecularia que-
runt: ꝛ in eiſdē implicant: ꝛ virginū caſtitas ꝛ verecūdia
mulĭeris exponit illecebꝛis ꝛ familiaritatib⁹ carnalib⁹ ꝫ oia
illa iura.lxxviij.di.p to.xxj.q.iiij.p to.eẋ ne cle.vel mo.p to
tum.xxiij di.his igit.xvj.q.j.placuit.c.qui vere.c.de pꝛeſen
tiā.c. ſunt nōnulli.c. gn̄aliter.c.monachi vagantes.xviij.
q.ij.quidā monachoꝝ.eẋ de of.oꝛ.quanto.eẋ de regu.c.ſi.
Diſpergunt ergo lapides nō ſolū in plateis: ſed in capite
oim plateaꝝ: dum p deſideriū ꝛ ſepe p actū opa huiuſmo
di agunt: ꝛ de religioſo habitu culmen honoꝛis vel lau-
dis querūt.eẋ de elec.quoꝛūdā oculos.li.vj. Hoꝝ lapidū
oꝛdinem dñs pmittit dicens. Eſa.liiij. Sternā p oꝛdinem
lapides tuos: ꝛ fundabo te in ſapphyꝛis: ꝛ ponā iaſpideꝫ
pꝛopugnacula tua. ꝛ quū loquit chꝛiſtus eccleſie ſponſe
ſue. ſtatuit eñ chꝛiſtus in eccleſia electoꝝ aias varietate
meritoꝝ diſtinctas.pſ̄.xliiij.adſti.re.a dex.tuis in veſti.de-
au.circū.va. Fundauit eā in ſapphyꝛis/qui ſunt aerei co-
loꝛis.i.in aiabus celeſtia petentib⁹. Iaſpidem poſuit pꝛo-
pugnacula.qui eſt viridis coloꝛis. illos ſcilꝫ qui in viroꝛe
fidei ꝛ moꝝ cōtra aridos ꝛ marceſcentes eccleſiā dei de-
fendūt. De iſtis lapidib⁹ pꝛecioſis deſignatiuis virtutuꝫ.
de pe.diſt.ij.pꝛincipiū.ver.ois lapis. ¶ Notandū etiā hic
ſm Paſcaſiū quanta ſit vis hui⁹ lamenti.quante pphetꝛa
charitatis ad oia ſe extendit. Plangit cecitatem iudeoꝝ:
diſperſionē eccleſiaꝝ: nuditatem animaꝝ. veniente aūt
tpe perſecutionis que in pꝛoximo eſt: iſti lapides diſperſi
nō relinquent in eccl'ia dei: q: deficient in tribulatione.et
hoc tropice pꝛedixit dñs Luc.xix.ibi. Nō relinquēt. ſcꝫ pſe
cutoꝛes eccleſie.in te eccl'ia ſancta.lapideꝫ/pꝛelatū diſper
ſum.ſup lapidem/ſubditū diſperſum cū ſuo capite.ſed re-
manebūt lapides viui ꝛ virtuoſi illo tpe qui eccleſiā ſuſtē
tabunt ne deficiat: tracti ꝛ excīſi de illo lapide angulari
chꝛiſto ieſu. Ephe.ij.ſup quem eccleſia eſt fundata.xix.di.
ita dñs.ꝛ eẋ de elec.fundamenta.ꝛ Mat.xvj. Unde Eſa.
xxviij. Ecce ego mittā in fundamentis ſyon.i.eccleſie fun
damentū.lapidem angularem/ſcilꝫ chꝛiſtū gentiles ꝛ iu-
deos in vnitate fidei copulantem.pꝛobatum/in paſſione
ſicut ſolent pꝛobari lapides pꝛecioſi. Sap.iij. Et pꝛobem⁹
patientiā eius.pꝛecioſum/in ſanguinis effuſione.j. Pe.ij.
redempti eſtis ꝛc.ꝛ.j. ſed pꝛecioſo ſanguine agni imma-
culati. Hic eſt lapis vere adiutoꝛij.maxime in tpe tribula-
tionis eccleſie. de quo.j. Reg.iiij. Caſtrametati ſunt filij
iſrael.chꝛiſtiani ope.qui deum videbunt. Mat.vij. ſcꝫ iu-
xta lapideꝫ adiutoꝛij. vbi dicit gloſ. Lapis iſte foꝛtitudo
caſtroꝝ ꝛ in circuitu ſeſe ducens nō ſolum murū ſed an-
temurale conſtituit.legitur eñ in pſ̄.cxxiiij. Et dñs in cir

cuitu populi ſui. Bene aūt lapis adiutoꝛij dicit: q: nō ſo
lum munimentum tribuit.ſed etiam adiuuat ꝛ defendit:
dum de petriculis ei⁹ in funda accipim⁹: ꝛ rotantes q̄ſq̄
fideles lapides de fide q̄ſq̄ ſuoꝝ vulnerū ꝫ Golia gloꝛio-
ſam de aduerſario cū Dauid chꝛiſto manu foꝛti victoꝛiaꝫ
repoꝛtamus.j.Reg.xvij. Iſte eſt etiam lapis a iudeis re-
pꝛobatus.chꝛiſtus a iudeis cōdemnatus.pſ̄.cxvij. Lapi-
dem quem repꝛobauerūt edificantes ꝛc.lapis etiā abſciſ
ſus de monte.vtero virginali.ſine manib⁹ ꝛc.q: cōceptus
de ſpūſancto. Luc.j.qui pcuſſit ſtatuā.vanitatem antichꝛi
ſti ꝛ membꝛoꝝ eius. Dan.ij. Iſti ergo fixo lapidi adheren
tes/nō diſpergemur per latā viam: que ducit ad moꝛtem
Mat.vij.ꝛ Lu.xiij. Et carnalem huius mūdi: deſignatā p
plateas latas. ſed edificabitur hierl'm celeſtis: ꝛ repara-
bitur ruina eius ex nobis viuis lapidib⁹ pꝛecioſis. de qui-
bus expꝛeſſe loquit Apocal'. penul.c. ¶ Sequit in thꝛe.
Beth. Filij ſyon.eccleſie chꝛiſtiani fideles. Inclyti. gene-
re.q: a chꝛiſto chꝛiſtiani.de con.diſti.iiij.poſtq̄. ꝛ eẋ de ſa-
cra vnc.c.vnico.§. ante baptiſmū. ꝛ doctrina euangelica
tota ſancta ꝛ virtutibus nobiliſſima. Amicti. oꝛnati. Au-
ro pꝛimo.i.puriſſimo ſcilꝫ celeſti ſapientia ꝛ amoꝛe.de pe.
di.ij.pꝛincipiū.maxime clerici in eccleſia pꝛimitiua. Quō
q̄ admiranda: q̄ inſperata mutatio? Reputati ſunt in va
ſa teſtea.que erant aurea.relictis celeſtibus curantes ter-
rena. ¶ E Opus manuū figuli.qui poteſt de eodeꝫ lu
to aliud vas facere in honoꝛem. aliud in cōtumeliam: ad
Roma.ix.c.ꝛ.ij.ad Timo.ij.xxiij.q.iiij. qui ſm carnem. et
q.vij.c.j.in ſi. ¶ Filij ꝛc. Auro pꝛimo. dei ſapientia. vnde
theſaurus deſiderabilis requieſcit in oꝛe ſapientis. Hoc
auro amicti noſtri patres in eccleſia pꝛimitiua fulgebāt
quaſi luminaria in mundo.cui⁹ ſapientie celeſtis nō ſecu-
laris radix eſt timere deū. Eccl'i.j. fructus eſt videre ipm.
Auro pꝛimo. membꝛa eccleſie ſapientia dilectionis dei ꝛ
pꝛoximi amicta.que erant vaſa aurea ad fragilia ꝛ terre-
na labunt opera. ꝛ ſiunt vaſa teſtea/que debuerūt eſſe va
ſa incoꝛruptibilia ꝛ celeſtia. ¶ Eſt aurū pꝛimuꝫ arabicū
puriſſimū. ꝛ quod de ſaba offertur dño. Matth.ij. Eſt ꝛ
pꝛecioſiſſimū qđ de Ophir affertur.iij. Reg.vlti. Ophir
eñ riſus vel herboſum interpꝛetat: in illo ſcꝫ riſu de quo
ſunt oia gaudia.vbi anime ſanctoꝝ in herbis virentibus
requieſcūt. Ezech.xxxiiij. hoc iure pꝛimū ꝛ puriſſimū dici
tur.hec eñ ſapientia ꝛ immoꝛtalitas pꝛecioſioꝛ eſt cūctis
opibus.ſed facta ſunt hec vaſa teſtea ꝛ lutea.pſ̄.xvij.f. vt
lutum plateaꝝ delebo eos. Hec aūt vaſa pꝛobat foꝛnax
tribulationis.de peni.di.ij.ſi eñ.hec.edificemus aurū. Ho
die dñi clerici nō cuſtodiunt vaſa ſua in honoꝛe bone fa-
me ꝛ ſanctificatione munditie.j.ad Theſſa.iiij. ꝛ ideo lu-
tea ſunt ꝛ ſtercoꝛea.pſ̄.lxxxij. Facti ſunt vt ſtercus terre.
Hodie eccleſia pauca vaſa habet plena oleo charitatis
iiij. Reg.iiij. ꝛ pauca ſunt vaſa electionis cū Paulo. Act'.
ix.quia multi ſacerdotes numero: pauci vita.xl.diſti.mul-
ti. ¶ Pauca ſunt vaſa mellis geſtatiua ꝛ contemplantia
chꝛiſtum.iij. Regū.iiij.ibi. Et vas mellis. ¶ Pauca vaſa
ſapientie ꝛ diſcretionis.iiij. Regū.ij.ibi. Afferte mihi vas
nouum: ꝛ mittite in illud ſal.xliij.diſt.ſit rectoꝛ.ver. per ſa
lem. ¶ Pauca ſunt vaſa admiratione digna. Eccl'i.xliij.
vas admirabile. Multa ſunt vaſa aceto odij iniquitatis
plena. Ioan.xix. vas autem poſitum erat aceto plenum.
Pauca ſunt habentia manna.id eſt dulcedinem cum cō-
municant. Exo.xvj. Manna aūt coꝛpus chꝛiſti deſignat.
de con.diſt.ij.reuera. Pꝛopter hec oia dicunt clerici pluri
mi ꝛ religioſi vaſa teſtea: ꝛ vaſa ire.xxiij.q.iiij. nabucho-
donoſoꝛ.ver.vaſis ire.nō vaſa aurea.de quibus potat rex
Salomon.i.chꝛiſtus pacificus.iij. Reg.x. omnia vaſa de
quibus bibebat rex Salomon erāt aurea. ſicut enim im-
pij ſunt vaſa lignea ꝛ fictilia ꝛ cremabilia: ſic iuſti ſunt va
ſa aurea pꝛecioſa. vt pꝛeal.ca.qui ſm. xxiij.q. iiij. ¶ Po-
tat autem chꝛiſtus in his vaſis aureis vinum charitatis:
que inebꝛiat eum: que ebꝛietas ſm Ambꝛoſium pꝛeclara
eſt. que ſobꝛietatem mentis operatur. de con. diſtin. ij. in

Digitized by Google

calice. Hoc vinū aīam inebriat. Unde quicūꝙ guſtu cha
ritatis ꝑfecte inebriatus fuerit: ad oēm laborē ⁊ doloꝛē
hilareſcit. deridetur/ ⁊ nō auertit. laborat/ ⁊ nō laſſeſcit.
¶ ſ Symel Sed ⁊ lamie ⁊c. heretici hypocrite. Nuda
uerunt mām̄as. aperuerūt ꝑuā doctrinā. Lactauerunt
catulos ſuos. diſcipulos/ vel actus ſuos ꝑuos. Filia po
puli mei. eccleſia. Crudelis. in ꝑlatis tyrānis. que filios
ſuos exponit abſꝙ fomēto. Quaſi ſtrutio in deſerto. pre
ſentia tm̄ cogitans: nihil de futuro curans. ¶ Sed ⁊ la
mie/ ꝑlatoꝝ eccl'ie iſti' tꝑis duritia ⁊ crudelitas arguit:
qui lamijs durioꝛes lac doctrine paruulis negauerunt.
¶ Lamia aūt crudelioꝛ ſuis feribus ꝙ cetere beſtie dici
tur. vnde lamia quaſi lania appellat: q: catulos ſuos la
niare fertur. Sic ⁊ ꝑlati hodierni ppl'o doctrinā negā
tes: inſup populū laniant ⁊ excoꝛiant. Michee. iij. dicitur
de ꝑlatis. Qui comederūt carnem populi mei: ⁊ pellē
eius deſup excoꝛiauerūt: ⁊ oſſa coꝝ cōfregerūt: ⁊ concide
runt ſicut in lebete: ⁊ quaſi carnem in medio olle. ⁊. ſ. Hec
dicit dñs ſup ꝓphetas qui ſeducūt populū meū: qui moꝛ
dent dentib' ſuis: ⁊ ꝑdicant pacem: ⁊ ſi quis nō dederit
in oꝛe eoꝝ quippiā: ſanctificant ſup illū ꝑliū. ⁊. ſ. Audite
hoc pꝛincipes domus Jacob ⁊ iudices domus iſrael: qui
abominamini iudiciū: ⁊ oīa recta ꝑuertitis: qui edificatꝭ
ſyon. i. eccleſiā in ſanguinib'. i. in cōſanguineis: ⁊ Hieru
ſalem eccleſiā in iniquitate. Pꝛincipes eius in munerib'
iudicabāt. ⁊ alia ꝗ ſequunt ponunt. ſ. q. ſ. iudices. Stru
tiōibus etiā ſimiles ꝗ oua ſua vbi ponūt/ exponūt. nec in
ſe ū calefaciūt. ¶ Lamia etiā hebꝛaice lilit noiatur. quā
quidā hebꝛeoꝝ vnā de furijs ſuſpicant. que parce dicunt/
eo ꝙ nulli parcant. quib' ſimiles noſtri ſunt ꝑlati ſcri
be ⁊ pharifei. qui totū chꝛiſtū crucifigūt in membꝛis ſuis
ad Heb. vi. de pe. di. ij. ſi eni. vltra tres col'. ver. ad hebꝛeos
quoꝙ. ¶ Per lamias etiā hypocritarū ⁊ hereticoꝝ calli
da ꝑuerſitas deſignat. q: faciem humanā ⁊ coꝛda belui
na geſtant. Mammā nudant: qn̄ erroꝛem ſuū libere pre
dicant. Catulos lactant: qn̄ ſequaces ꝑuerſa doctrina
oblectant. ⁊ ad impietatem male nutriendo cōfirmant.
Filia ppl'i mei ſcꝫ eccleſia delinquentiū membꝛoꝝ: que fi
lia ſanctoꝝ al's dicit: ꝑ quos in chꝛiſto renaſcit: ſed quaſi
beſtia inuoluta cōſuetudine peccandi ſil'is eſt ſtrutioni:
pꝛeſentia tm̄ cogitanti: nihil in futurum ſperanti. partus
ſuos ſine caloꝛe charitatis exponit: nullā future vite cu
ram gerit. ſm gloſ. ¶ Item lamia eſt aīal magnū ⁊ cru
deliſſimū: nocte ſyluas exiens ⁊ hoꝛtos intrans: frangēs
arboꝛes ⁊ diſſipās. eo ꝙ habet bꝛachia foꝛtia in oēm actū
humilia. Et quū hoīes ſupuenerint (vt dicit Ariſto.) pu
gnat cū eis. ⁊ moꝛſib' vulnerat. ſauciatus aūt moꝛſibus
eius nō ſanat: donec eiuſdem beſtie rugientis vocem au
dierit. Hoc aīal in deſertis riuoſis habitare diligit. ⁊ ali
quantulū in vultu figurat feminā. Et eſt pium catulis qn̄
lactat. Dicunt aūt quidā ꝙ quedā lamie ſunt in chaldea/
capꝛis in quātitate equales. ⁊ domeſticant. ⁊ vberes ſunt
in lacte. hec cōmentatoꝛ in cōmento de aīalibus. li. xxiiij.
tracta. ij. c. iij. ¶ Item eſt alia lamia piſcis crudeliſſimus
quātitatis imēſe: tres oꝛdines dentiū habēs: cui' dentes
venenū fugant ac manifeſtant. quēadmodū ⁊ lingue ſer
pentine quib' ꝑlati vtunt. Idem cōmentatoꝛ. ¶ Item
lamia ſm Hugui. in deriuationib'. dicit quaſi lamia/ a la
niando pueros. i. ſtrix. ⁊ habet faciem hoīs: ſed coꝛpus be
ſtiarū. Item Eſa. xxxiiij. Ibi cubauit lamia: ⁊ inuenit ſibi
requiem. dicit gloſ. Lamia pedes habet equinos: cetera
feminea. Et Greg. xxxiiij. moꝛa. dicit Lamiā humanā ha
bere ſpeciē: ſed coꝛp' beſtiale ē. ſicut oēs hypocrite in pꝛi
ma facie qđ oſtendūt quaſi ex ratione ſanctitatis eſt. ſed
beſtiale eſt coꝛpus qđ ſequitur. q: valde iniqua ſunt que
ſub boni ſpecie moliunt. Item idem Greg. Quid ꝟo ſtru
tionis noīe niſi hypocriſis deſignat: ſtrutio nāꝙ ſpeciem
volandi nō habet: ⁊ tamen quodāmodo volare nititur ⁊
alas expādere. ſicut vidi Auinione in hoꝛto papali. q: hy
pocriſis cūctis intuentib' imaginem de ſe ſanctitatis in
ſinuat: ſed tamen vitā ſanctitatis ignoꝛat. In ꝑuerſa er
go mente dꝛaco cubat: ⁊ ſtrutio paſcitur. q: ⁊ latens ma
litia callide tegitur: ⁊ intuentiū oculis ſimulatio bonita
tis anteferi. hec gloſ. Greg. ponit in pꝛe. c. Eſa. xxxiiij. ibi.
Et erit cubile dꝛaconū ⁊ paſcua ſtrutionū ⁊c. ¶ Deleth.
Adheſit lingua. miſera. Lactentis/ incipiētis/ infirmi/ in
ſcij/ ⁊ ſimplicis. Ad palatū eius. in ſiti verbi dei. Paruuli/
qui nondū poterant ſumere ſolidū cibum. Heb. v. Perie
runt panem vite ⁊ intellectus. Eccl'i. xv. Sed nobiles in
terierūt fame: ⁊ multitudo eius ſiti aruit. Eſa. v. c. Et nō
erat qui frangeret ⁊ exponeret. Integrū eni paruuli non
comedūt. ¶ Paruuli. i. paupes. Mat. xxv. Q̄d vni ex mi
nimis ⁊c. Perierūt panem. ſuſtentationē vite. Gen. xxxix.
dicit de Joſeph. Nec quicꝗ aliud nouerat niſi panē quo
veſcebat. ſed nō eſt qui frāgat: q: pauci hodie intra eccle
ſiam dei frangūt panē paupērib'. Eſa. lviij. Frange eſu
rienti panem tuū. Aug. Dicit chꝛiſtus. da mihi ex eo quod
dedi tibi. habuiſti me largitoꝛem: habe me debitoꝛē: ⁊ te
feneratoꝛem. Uñ ⁊ quidam ſanctus amoꝛe paupꝛū ven
dit domos ⁊ regnū ſuū. fragmētū panis ponit in pꝛeciū.
Quid cauſe excuſare poterit non ementem? ſed hodie in
domib' pꝛelatoꝛū dat canib' ⁊ ioculatoꝛib' panis filioꝝ.
Ad literā ꝯtra verbū dñi. Nō eſt bonū panē filioꝝ ſcꝫ pau
perū dare canib'. Mat. xv. Et nolite ſanctū ſcꝫ panem da
tum in eccl'ia ⁊ dño cōſecratū. xij. q. ij. nulli. dare canibus.
Mat. vij. xi. q. iij. nolite. ¶ Item paruuli pe. pa. ppl's ver
bum dei. Mat. iiij. Lu. iiij. ⁊ Deut. viij. Nō in ſolo pane. ſ. ⁊
Eccl'i. xxi. Splendidū in panib'. i. verbis dei diſpenſan
dis. bene dicent labia multoꝝ: hoc indigem' ad noſtrā ⁊
alioꝝ inſtructionem. Job. xxxi. Si comedi buccellā meā
ſolus. Sed pꝛelati hodie hunc panem raro frangunt. q:
ſunt/ pꝛout cōiter/ ignoꝛantes. alij ſcientes laboꝛare no
lunt: aut pꝛedicare erubeſcūt: timentes ne eis dicat hypo
crita eijce pꝛimū trabem de oculo tuo. Mat. vij. Lu. vi. et
q: cuius vita deſpicit: reſtat vt eius pꝛedicatio cōtemnat
de his. iij. q. vij. §. idem teſtat. cū. c. ſe. vſꝙ ad. §. item in euā
gelio. Cōtra tales tepidos ⁊ timidos pꝛelatos. Pꝛouer.
xi. Qui abſcōdit frumenta/ maledicet in ppl'is. vbi Greg.
dicit. Qua pena plectendi ſunt qui quum fame verbi ani
me pereant: panem ꝑcepte gratie nō miniſtrant? Luc. xix.
Quare nō dediſti pecuniā meā ad menſam? cōtra nō pꝛe
dicantes pꝛelatos. xliij. di. ꝑ totū. lxxxvi. di. in trib' pꝛimis
ca. ex̄ de of. oꝛ. inter cetera. viij. q. ſ. audacter. ¶ He. Qui
veſcebant voluptuoſe. Amb. ſup Mat. ix. Qui chꝛiſtū do
micilio recipit: in thꝛono maximis delectationib' exube
rantiū paſcitur voluptatū: ſacramentis ſcripture ⁊ eccle
ſie. Interierūt in vijs. i. in vita larga ⁊ relaxata. ⁊ q: chꝛi
ſtum cōtemnunt qui eſt via veritas ⁊ vita. Jo. xiiij. ⁊ diſt.
viij. ſi conſuetudinem. Qui nutriebantur in croceis. do
nis ſpiritusſancti. Amplexati ſunt ſtercoꝛa. carnalem vi
tam. Croceis. coloꝛ croceus charitatem dilectionis deſi
gnat. quum autem charitas amittitur: relique virtutes
amplexantur ſtercoꝛa. de peni. diſ. ij. §. euidenter. q: de bo
no dei ⁊ pꝛoximi odoꝛe dilectionis tranſitur hodie ad fe
toꝛem ꝑuitatis. vnde. ſ. ad Coꝛ. xiij. Si charitatem nō
habuero factus ſum velut es ſonans aut cymbalum tin
niens. ¶ Coloꝛ etiam croceus/ igneus. quo deſignatur
ignis ſpiritusſancti: quo coꝛda inflammantur. Actu. ij. de
con. diſt. iij. c. vlti. Ignem veni mittere. ⁊ eſt ſignum ſaluā
doꝛum de hiericho/ que interpꝛetatur deficiens. id eſt de
mundo. cum Raab meretrice: que funiculū coccineū in
ſignum poſuit ad feneſtram. per qđ ſaluata eſt. Joſue. ij.
Qui ignis hodie extinctus eſt: maxime pꝛopter hereſim
ſimoniacam. ſ. q. ſ. ſicut eunuchus. ⁊ remanet ſtercus re
rum tꝑalium in bñficijs emptis. Phil'. iij. ibi. Et arbitroꝛ
oīa vt ſtercoꝛa/ vt chꝛiſtū lucrifaciā. ¶ Uau. Et maioꝛ ⁊c.
Plangit eccl'ia peccā ppl'i: maxime clericoꝝ. quaſi maioꝛa
peccō ſodomoꝝ. videm' eni ꝙ fides ⁊ iuſtitia terram reli
querunt: humanitas ⁊ benignitas nulla fit: diſcoꝛdia et
concupiſcentia oꝛbem incendunt: ire et inuidie flamma

Pꝛelatoꝝ cū lamijs cōparatio.

Digitized by Google

vorá: rapinis ⁊ fraudib⁹ ⁊ ſimoniacis contractib⁹ eccl'ia populaꝶ: pauperes excoriant. Iá iacet orbis terrarū inculꝰtus in veprib⁹ legis ſacratiſſime p ora principū diuinitus pmulgate. de accu. c. qualiter. ij. C. de legi. leges. xvi. q. iij. nemo. Sacra pagina ſacriſq; canones pro fabulis habentur. Phs in cathedris chriſtianoꝝ ⁊ maxime religioſoꝝ pſtrepit ⁊ triūphat. nō eſt ſciens hodie q nouitates nō inuenit. q ad literā inter ſcholaſticos pariūt diſcordiā. xi. di. quis neſciat. ex de cōſue. cū cōſuetudinis. Tota lectio eccleſie in queſtionib⁹ eſt ⁊ opinionib⁹ recitādis. ⁊ ſolutio ⁊ cōcluſio veritatis nulla. faſq; nefaſq; cōfunduntur. Maior eni iniquitas nr̄a: q coꝝ qui viā veritatis nō agnouerūt. ⁊ ideo minora ſupplicia meruerunt. xij. q. j. ſcim⁹. Que in momēto ſubuerſa eſt. Gen. xix. Momentū eſt ome qḋ viuimus. ⁊ quotidie peccādo quaſi in momēto ad penam ſubuertimur. q deteriora meremur/ qui theſaurizam⁹ nobis irā i die ire iudicij. Ro. ij. ¶ Lau. Et maior effecta eſt ⁊c. q: eccl'ia maiorem noticiā habuit dei q ſynagoga. ⁊ ſynagoga q gentes. ⁊ cōtempſit. Vn̄ ſeruus ſciens voluntatem dn̄i ⁊ nō faciens/ vapulabit plagis multis. Luce. xij. vbi Chryſ. Non eni ſūt oia in oībus iudicantur. ſed maior cognitio fit maioris pene materia. Vn̄ ſacerdos eadem ppetrans cū ppl'o/ multo grauiora patietur. de pe. di. j. §. q aūt. ver. ſi ſacerdos. al's eſt. c. xl. diſ. homo chriſtianus. vbi plene de hoc. ⁊ ex de iureiu. cū quidā. vbi de hoc. ¶ Item ibi ſup Lucam Cyrillus. Homo eni perſpicax qui turpioribus ſuā volūtatem implicauit: inexcuſabile pctm̄ cōmiſit. q: ppter maliciā receſſit a dn̄i volūtate: ſed homo ruſticanus rationabilit⁹ implorabit veniā iudicantis. ſed ſm Theophilū ibi. Iſte ignorās nihilomin⁹ punietur. ſʒ nō tm̄. q: pigritia ipa fuit ſue ignorantie cā. Et etiā ſm Baſiliū ibi. et ſi in eternū cruciabitur: remiſſius tn̄. nō ſm numerum penarū. ſʒ in vermine mitius torquēte ⁊ alijs penis. de hoc xxxij. di. §. fi. cū. c. fi. Iniq̄tas filie ppl'i mei eccl'ie peccātis in mēbris. Petō Sodomoꝝ q ſine lege ⁊ noticia dei erāt. Que ſubuerſa eſt. Sodoma. In momēto. q: gaudiū hypocrite adinſtar pūcti. Iob. xx. c. ⁊ idem Iob. xxi. Ducunt in bonis dies ſuos: ⁊ in pūcto ad infernū deſcendūt. Et non ceperūt in ea man⁹. aliq̄d boni. q: manus nō extendit ad pauperes. Prouerb. vlt. ¶ Et maior ⁊c. pctm̄ ſodomoꝝ. ſm Ezech. xvi. c. ſupbia fuit abūdantia: ſaturitas panis: ⁊ otiū. ⁊ pauperi nō porrexerūt manus. In his ⁊ in alijs magis hodie offenditur in eccl'ia dei. vn̄ eccl'ia iuſtificat ſodomā: ſicut Niniuitas: ⁊ reginā ſaba. ſcʒ cōparatiue. vide Mat. xij. ⁊ Lu. xi. q: cepit mādata dei facere: ⁊ poſtea cōtempſit. ⁊ (qḋ peius eſt) mala deaurando tegit: ſimulando virtutes cū cerimonijs ſuis: quas nō habʒ. ⁊ ſpūs imūdus exierat ab ea. Mat. xij. ⁊ Lu. xi. Sed q: inuenit eam otioſam: ⁊ vacātem a bonis operib⁹: ornatā exterius miſſis ⁊ cantib⁹: ⁊ in ſolemnitatib⁹ ſctōꝝ: precioſis apparatibus ⁊ verboſis predicationib⁹ ⁊ eleemoſynis. Lu. xv. xxxvij. di. §. hinc etiā. ſiliquarū ⁊ quiſquiliarū ſunt frumēti immūditie. Amos. viij. furfurū ⁊ micarū remanentiū de adipib⁹ ⁊ nidorib⁹ ⁊ delitijs prelatoꝝ. Remanentib⁹ alijs occultis vitijs ⁊ manifeſtis in ea cupiditatū/ ambitionū/ ſimoniarū/ intruſionū/ immūditiarū/ xenodoxie/ ⁊ philargyrie/ ⁊ inuidie/ ⁊ tyrānidis ⁊ alioꝝ flagitioꝝ indicibiliū ideo reuerſus eſt ad mēbra eius cū ſeptem ſpiritibus nequioribus ſe. Matth. xij. ⁊ Luce. xi. q: ſm Auguſti. ſuper Lucam. xi. c. ſuper hec verba. Peior eſt charitas ſimulata q odium: ⁊ paupertas ſimulata/ q auaritia: ⁊ caſtitas ſimulata q luxuria. ⁊ ſic de alijs virtutib⁹ ſimulatis. ¶ Lay. Candidiores nazarei ei⁹. eccl'ie florentes vel ſancti. Niue. que de celo eſt contemplatiui. Nitidiores lacte. qḋ de terra eſt. de pecudibus terre. actiui. Rubicūdiores ebore antiquo. antiquoꝝ patrū fortitudine. Sapphyro pulchriores. in ſpirituali feruore. Candidiores habet eccleſia nazareos ſuos: qui interpretantur ſancti vel cōſecrati. niue candidiores. ⁊ lacte nitidiores. p quos abſtinentia ⁊ vita actiua ſignificatur. Per niuem candor vite celeſtis. Per lac temporaliū actio demonſtratur. Habet ergo eccleſia nazareos: qui per contemplationem vitā ducunt celeſtē. de qua. ij. q. vij. ſancta. ⁊ xvi. q. j. placuit. ⁊ c. de preſentiū. Et per actualis vite diſpenſationem lacte candidius ad laudem creatoris nitent: vt plerūq; eos qui celeſtem vitā tenent: terrena bene diſpenſando virtutū operibus tranſcendant. ex de renū. niſi cū pridem. §. ne putes. ⁊ de regu. licet. §. ſiḃo. ver. qm̄. Quia vo per feruorē ſpiritus antiquoꝝ fortiū patrū vitam ſuperabant in eccleſia primitiua: recte adiungitur. Rubicūdiores ebore antiquo. Dum eni ruboris pulchritudo laudatur: flamma ſui deſiderij exprimitur. Ebur aūt elephātis os eſſe nō dubitatur. Sapphyro pulchriores. Sapphyr⁹ etherei coloris eſt. vbi breuiter tota nazareoꝝ vita expreſſa eſt. q: p actionem ad cōtemplationem tendentes precellentes patres veteris teſtamenti ſuperare viſi ſunt. maxime poſt miſſionem ſpiritusſancti illi de eccl'ia primitiua. Sed q: plerūq; inopem copia facit: ⁊ felicior eſt homo q expedit: mens ſepe de ſe preſumens ⁊ vano fauori acquieſcens/ fuſcatur. ⁊ q albeſcere videbatur: denigrata ſordeſcit. Et patres noſtri in eccl'ia primitiua. Ideo p exaggerationē laudantur. vt iſtius temporis membroꝝ eccl'ie maxime clericoꝝ ⁊ religioſoꝝ feditas ⁊ diſſolutio oſtendatur. vn̄ ſequitur. ¶ Verb. Denigrata eſt. amiſſo candore iuſtitie. q: preſumit de ſe. Unde. Noli eſſe nimis iuſtus. ij. q. vij. §. his ita. ſ. ver. leuita. Sup carbones facies eoꝝ. nedū in vita interiori/ ſed exteriori. Et nō ſunt cogniti in plateis: q: prius in anguſta via que ducit ad vitā: nunc in ampla ſunt/ que ducit ad mortē. Mat. vij. ⁊ Lu. xiij. Adheſit cutis eoꝝ: infirmitas vitioꝝ. Oſſib⁹ fortitudini virtutū. vij. q. j. §. hic tūc. ver. eſt ⁊ aliud. Aruit: ⁊ facta eſt quaſi lignū aridum/ inſenſibile/ vel inflexibile ¶ Denigrata. Nigri poſt candorē fiunt: qui amiſſa dei iuſtitia ſuā laudem querunt: q: de ſe preſumunt. Unde in peccata etiam corruunt neſcientes. ⁊ poſt ignem mentis ad frigus corporis: poſt candorem vite/ ad nigredinem vane adulationis deſcendūt. vnde extinctis carbonib⁹ ſimiles ſunt. Et nō ſunt cogniti in plateis. i. in vite ſecularis latitudine. Nihil eni humane menti anguſtius: q proprias voluntates abnegare: deſideria carnis frangere: ⁊ hmōi. Unde nihil latius q proprijs ſeruire voluptatib⁹: nullis ſubeſſe legibus: ⁊ hmōi. In plateis aūt ſunt querentes ſua. Ampla aūt hec via que ducit ad mortē. Mat. vij. ſed in plateis nō cognoſcuntur. qui nō ſunt qḋ videbantur: qui aliud erant: ⁊ aliud oſtendebant. ſicut hypocrite. de pe. di. ij. citius. ¶ B Teth. Melius fuit occiſis gladio. verbi dei. Ephe. vi. q interfectis fame. eiuſdem verbi. viij. q. j. ſunt in eccleſia. Qm̄ iſti extabuerūt cōſumpti a ſterilitate terre. penuria eccleſie. dū predicatio ceſſat/ eccleſia nō fructificat. Melius ⁊c. gladio verbi dei q interfectis fame eiuſdem verbi. hi occiduntur ad vitam: illi interficiuntur vt pereant. Eſt aūt gladius quo mors punitur: vt vita ſequatur. Iſte eſt gladius verbi dei. ad Ephes. vi. ¶ Eſt alius qui precidit vitā: occidit animā. de quo. Gladius meus deuorabit carnes eius. Iudi. vi. Alius gladi⁹ flammeus atq; verſatilis ad cuſtodiendā viam ligni vite. Gen. iij. in fi. Alius limatus ⁊ acutus. de quo Luce. ij. Tuā ipſius animā gladius ptranſibit. ideſt dolor dominice paſſionis. ſm gloſ. Luget ergo eccleſia cōſumptos fame ⁊ ſiti verbi dei. Hac fame qui fuerit peremptus: eterne morti ſubiacebit. Sicut eni homo ex duabus ſubſtantijs conſtat. ex de cele. miſſa. in quadam. ita duabus vitaꝫ conſeruat. caro ſuſtentatur corporali: animus cibo ſpirituali. ex offi. ordi. inter cetera. Et maior eſt refectio mentis q dapes corporis. vt dicit gloſ. ſuper illud Actu. vi. Nō eſt bonū nos derelinquere verbum dei: ⁊ miniſtrare menſis. Unde panem quotidianū petimus vtrūq;. de con. di. ij. in calice. ⁊ Matth. vi. ⁊ Luce. xi. vtrumq; petimus qui vtroq; indigem⁹. Sterilitas terre/ penuria eccleſie. quādo magiſtris deficientibus verbi imbribus/ nō infunditur. Eſa. xxix. Dabitur pluuia ſemini tuo vbicūq; ſeminaueris in terra.

Digitized by Google

ueris in terra. q: ſemen eſt verbū. Matth. xiij. Luce. viij. pluuia/gratia. de qua Ezech. xxxiiij. Pluuie benedictionis erunt. Promittit ergo dñs predicatori ꝙ in quacūq; gente ſeminauerit verbū dei: ipſe gratie pluuiam largietur. Unde eſt magna ꝓmiſſio ꝙ gratia ſequatur predicationē. vnde valde beatū eſt audire ꝑdicationem. quū per hoc audientibus gr̄a infundatur. Culpam aūt ſacerdotum ⁊ predicatoꝝ iniuſtitiā vel negligentiā docendi conſumptio ſequit̄ plebis. ¶ Joth. Man⁹ mulierū. q̄ ſexus natura miſericordes ſunt. Mulierū ꝑdicatorū vano fauore effeminatoꝝ. Miſericordiū. opinione ſua. Coxerūt iniurijs/afflictionibus. Filios ſuos. ſubditos. Facti ſunt cibus earum. dum carnalem vitam ſubditorū affligunt reprehendunt: ⁊ arguūt. In cōtritione filie ppl̄i mei. apoſtoloꝝ ⁊ ſucceſſoꝝ. In eccleſia eñ quaſi filios ſuos decoquūt: qui culmine regiminis ſublimati. igne zeli vel inuidie inflāmant aias ſubditoꝝ: dum nimis iuſti videri cupiunt: ⁊ tyrānica poteſtate opprimūt. xlv. diſt. ſunt nāq;. c. vera. c. recedite. ij. q. vij. §. his ita. ꝟ. vnde bene. qui etſi habeant zelum dei: ſed nō ſm̄ ſcientiā. ad Rom. x. xv. q. j. §. j. quia auſteritate dñationis quaſi pro iuſtitia adurunt: et infirmā carnalem vitam ſubditoꝝ minis ⁊ increpationibus quaſi dentibus rodūt. Hec oia in cōtritione eccleſie que eſt filia ppl̄i dei. i. aploꝝ ⁊ ſucceſſoꝝ: ab eis fiunt q̄ ſeculari aut eccleſiaſtica poteſtate animas tyrānice exurūt. dum inuidie/aut ire/aut indiſcreti zeli/ꝯcupiſcētia inflāmati/filios q̄s lacte doctrine nutrire debuerāt: aduſtiōe afflictionis vexant: nō attendentes qđ dicitur. j. ad Coꝝ x. Factus ſum infirmis infirmus. xlv. diſt. recedite. xxvj. q. vij. alligāt. ¶ Caph. Compleuit. quaſi iam ceſſet ira cui ſatiſfecit pena. Dñs furorem ſuū. impleris peccatis. Effudit irā indignationis ſue. hoib⁹ ꝑ vitia effuſis. Geñ. xlix. Effuſus es ſicut aqua. ſcz in vilem libidinem. Nō creſcas ps. lxviij. effunde ſuꝑ eos iram tuā ⁊c. ¶ H Et ſuccēdit dñs ignem in ſyon. ꝯcupiſcentiā peccatoꝝ ſuccendi ꝑmiſit in eccleſia ingrata. Et deuorauit fundamēta eius. vera fide miſta hereſibus. Cōpleuit. ſuꝑ eccleſiam cōplet⁹ eſt furor dñi: q: menſurā peccatoꝝ impleuit. vnde ps. cvj. Effuſa eſt ꝯtentio ſuꝑ ꝑncipes. ſcz eccleſie p̄latos. xxxv. diſt. eccleſie ꝑncipes. ⁊ errare fecit eos in inuio ⁊ nō in via. Et Apoca. vlti. Qui in ſordib⁹ eſt ſordeſcat adhuc. ⁊ iuſtus iuſtificetur. xlvij. di. quātumlibet. Succendit dñs ignē in ſyon. nō qui ibi ſuper aplos deſcendit. Actuū. ij. de ꝯſe. di. iiij. c. vlti. ſed qui pueros Job ꝯſumpſit Job. j. ⁊ duos quinquagenarios. iiij. Reg. j. ⁊ xxiij. q. iiij. ea vindicta. Habet enim deus ignes varios quos emittit de theſauris ſuis. cuius ignis in ſyon: ⁊ caminus in hieruſalem. Eſa. xxxj. Alios inflammat vt erudiat. vt. ſ. in. j. c. in litera Mem. in threñ. Miſit ignem in os meum ⁊ erudiuit me. Alios vt exurat. Matth. xxv. Ite in ignem ⁊c. ⁊ in vitijs accendi ꝑmittat. de pe. di. iiij. inter hec hircū. j. quib⁹ ſuccenſis fundamētū fidei diſſipatur. Unde magis noſtras q̄ iudeoꝝ miſerias plangere debemus: q: magis in nobis q̄ in eis ignis ois ꝯcupiſcentie ſuccenſus eſt: vſq; ad ꝯſumptionē deuorans maiora ⁊ puriora mēbra eccleſie. Job. xxj. Uitioꝝ omniū flāma vorax quaſi vniuerſos poſſidet. ⁊ olla ſuccenſa a facie aquilonis feruet. Hiere. j. Et fornax chaldeoꝝ chaldeos incendentes incendit. Daniel. iij. Hāc fornacem ille lucifer cū ſuis ſatellitib⁹ ignis ſuccendit: cui⁹ halitus prunas ardere facit: ⁊ flāma de ore eius egreditur: ⁊ de naribus eius ꝓcedit fumus/ſicut olle ſuccenſe atq; feruentis: ⁊ de ore eius lāpades ꝓcedunt/ſicut tede ignis accenſe. Job vlti. Iſte etiā faber ſuccendit hāc fornacem vitioꝝ. de q̄ Eſa. liiij. Ego creaui fabrū ſufflantez in igne prunas. Illi aūt pauci intra ecc̄liam dei q̄ nō adorauerint aureā ſtatuā iſtius vanitatis ⁊ carnalitatis/q̄ eſt in ecc̄lia militanti: euadent hāc fornacē de corde ⁊ ore ⁊ opere. ⁊ cū illis tribus pueris dñm hic ⁊ in perpetuum collaudabūt. Dañ. iij. Fundamēta aūt hereticoꝝ et hipocritarū quibus in oi ſtatu ecc̄lia plena eſt: deuorant̄ ⁊ deuorabūtur ab ira furoris dñi. Job. v. Uidi ſtultum firma radice. ſupple firmatum. in gloria mūdi. et maledixi pulchritudini eius ſtatim. id eſt exteriori apparentie. q: hypocrite ſepulcra ſunt dealbata extrinſecus/fetida intrinſecus ex oſſibus mortuoꝝ. Matth. xxiij. O quot p̄lati in ecc̄lia dei pulchri exterius/potentes a ſeculo/viri famoſi/gigātes in terra? Geñ. vj. Sunt hic ⁊ erunt ꝓpter eoꝝ pulchritudinē maledicti. ⁊ eradicabūtur a fundamentis: eoꝝ radice fundata in terra ſalſuginea ⁊ ſterili penitus deſiccata. q̄uis eñ tales videantur exterius q̄buſdam apparentibus ⁊ cerimonialibus operib⁹ firmati ⁊ radicati: ſunt tñ coram dño maledicti: quoꝝ corda ⁊ corpora varijs vitijs ⁊ vanis laudibus ⁊ fauoribus inflāmantur. vñ ſeq̄tur. nō crediderūt ⁊c. ¶ Lamech. Non crediderūt ⁊c. Reges terre. demones vel quilibet ꝑnceps. Et vniuerſi habitatores. nō tranſitores. Quoniā ingrederetur hoſtis. diabolus vel membra eius. Et inimicus. cōfortauit dñs ſeras portarū tuarum ⁊c. ps. cxlvij. Per portas. ꝑdicatores vel virtutes. Hierlm eccleſie. Nō cre. re. terre. de quibus dicit̄. ps. ij. Adſtiterūt reges terre ⁊ ꝑn. cōue. in vnū. vel demōes ſm̄ illud Eph. vj. Nō eſt nobis colluctatio ⁊c. Habitatores orbis. qui neſciūt dicere ps. xxxviij. Aduena ego ſum apud te ⁊ peregrinus. ſꝫ audiūt/ ve ſuꝑ habitatores terre. Apocal. viij. hi videntes ecc̄liam dei/auxilio dei firmatā/non credunt ꝙ ingrediatur hoſtis ꝑ portas hierl̄m. de quibus đ: in ps. ix. Qui exaltas me de portis mortis vt annūtiem oēs laudationes tuas in portis filie ſyon. ¶ Mem. Propter peccata ꝓphetarū. prelatorum. j. q. j. iudices. Eius eccleſie. Et iniquitates ſacerdotū ei⁹. Qui effuderunt. fide corrupta vel exemplo. In medio. publice. Eius eccleſie. Sanguinē iuſtoꝝ. Propter iniquitatem ſacerdotū ⁊ ꝑncipum eccleſie mala crebreſcunt: q̄ legem in publico ꝑuertunt. iudicia inuertūt. ⁊ ſanguinē ſanguini addunt. nam ⁊ eoꝝ machinationibus et conſilijs ⁊ fraudibus ⁊ preceptis multoꝝ ſanguis funditur. ⁊ vix fit bellum hodie ⁊ guerra inter chriſtianos: in q̄bus p̄lati ꝯſanguinei ⁊ amici/vel odio vel amore manū nedū clāculū ſed publice non apponant. nō obſtātibus. c. xxiij. q. viij. §. j. cū. c. ſeq. vſq; ad. §. his ita. ⁊. c. reprehenſibilem. ⁊. c. ſi in mortem. l. diſt. miroꝝ. c. clericū. c. de his clericis. c. ſi quis viduā. ⁊. c. de his. ⁊. c. ſtudeat. c. ſi quis homicidiū. c. hi qui arborem. lj. diſt. c. j. c. ſi quis. ij. q. vij. §. his ita. iiij. ex̄ ne cleri. vel mo. clericis. c. ſententiā. de homic̄. quaſi ꝑ totū. de cle. percuſ. per totum. de cle. pug. in du. ꝑ totū. de rap. in archiepatu. de ex. pre. ex literis. cum ſi. Ipſi autem gloſſant ⁊ declarant iura ſicut voluūt. ſed in die iudicij erit alius declarator: qui illa iura edidit ꝑ vicariū ſuū papā. l. diſt. ſi quis diaconus. ¶ Nun. Errauerūt. doctores a via veritat̄. Ceci. ſine luce. xxxvij. di. §. vlti. In plateis. voluptatibus. Polluti ſunt ſanguine. peccatis ſubditoꝝ. xliij. diſt. ephesijs. Quūq; nō poſſent. itrare ſcz ecc̄liam: quia nolebant. Tenuerūt lacinias. Lacinia ſm̄ Hugu. in deriuationibus/eſt veſtis lacerata. vel ora veſtimenti. vñ Macrobius in ſaturnalibus. Toga ceſar ꝑcingebatur: vt trahendo laciniam mollius incederet. Et inde lacinioſus. a. um. i. laceratus vel pānoſus. vnde Hiero. in expoſitione ſuꝑ Eſa. Qui pre cunctis lacinioſe legis cerimonijs dedit ꝑceptum. ⁊ inde lacinio. as. i. euellere/lacerare/bellare/vel bellicare. Suas. peccata veteris vite. a lacerādo. i. veſtes laceratas. Allegorice. In eccleſia doctores ⁊ p̄lati ⁊ ſacerdotes ſanguinē iuſtoꝝ effundūt: qui iuſti eſſe poſſent/niſi eoꝝ negligentia deperiſſent. vnde Ezech. iij. c. et xviij. ⁊. xxxiij. Si non annūtiaueris impio iniquitates ſuas: ſanguinē eius de manu tua requiram. Actuū. xx. Mūde ſunt manus mee a ſanguine omniū veſtrum ⁊c. xliij. diſt. ephesijs. ex̄ de of. or. irrefragabili. vbi de hoc i gloſ. ſ. Sanguis aūt. i. pctm̄ ſubditoꝝ culpa ſacerdotū ⁊ p̄latoꝝ effundit̄. ⁊ ſepe qui videbātur iuſti exēplis p̄latoꝝ/⁊ doctrina prauitat̄ peruertūtur. ⁊ peccati ſanguine polluti moriunt̄. inde ſacerdotes ⁊ ꝓphete ceci errāt in plateis.

Digitized by Google

dum ſpatioſam ⁊ latam viã que ducit ad mortem/ appꝛe-
hendunt: ⁊ anguſtam q̄ ducit ad vitã. Matth. vij. ⁊ Luce
xiiij. nõ introeunt: nec alios introire permittunt. Matth.
xxiij. Et hoc eſt qḋ pmiſſum eſt. Sanguinẽ iuſtoꝝ effude-
rũt in medio eius. i. eccleſie. que eſt hierl'm vera ⁊ mater
noſtra. Gal. iiij. de ꝯſe. diſt. iiij. mater eccl'ia. Ubi quum dei
templũ ſanguine ſuo polluti intrare nequeũt: teneñt la-
cinias ſuas: vt quũ cecus ceco ducatũ pꝛebeat: ambo in fo-
ueam cadant. Matth. xv. Luce. vj. ⁊ xxxvij. diſt. §. fi. Hoc
deplorat ꝓpheta/ immo electoꝝ concio tota: ꝙ in ſpatio-
ſam viã ambulantes/ ⁊ veterem vitã ducentes/ vias vite
nõ appꝛehendũt: ⁊ ſuis ſe anfractibus impediũt. Ceci ſe
ſequũtur: qui chꝛiſtũ verã lucem. xxi. di. c. j. ℣. acholyti. ſe-
qui dedignãtur. ¶ Samech. Recedite a nobis. Polluti.
nẽ nos polluatis. Clamauerũt. plati. Eis ſubditis. Rece-
dite: abite ad ꝯſimiles. Nolite tangere. ſacramẽta dei. ſʒ
talis locutio ſm Hiero. nõ illuminat cecũ: nõ ſanat egro-
tum: nõ curat infirmũ: ſed magis occidit atq; in deſpera-
tionẽ cadere periclitantẽ pmittit. xlv. di. recedite. Jurga-
ti quippe. pꝛo tali coꝛrectione. Sunt: ⁊ cõmoti ſunt. ideo
dixerũt inter gentes. gentiles. inter quos p tales nomẽ
dñi blaſphematur. xlv. diſti. de iudeis. Non adijciet (al's
addet) vltra vt inhabitet in eis. vbi nõ eſt pax vel concoꝛ-
dia. xxiiij. q. j. §. ſi autẽ. ¶ Recedite. ſepe in eccleſia ceci et
polluti nequeũt ingredi templũ dei viui: ⁊ ſacris partici-
pare myſterijs. xlix. di. hinc etenim. quos alij/ q̄uis ⁊ ipſi
polluti/ quaſi zelo dei deſpiciũt: qui iuſti videri appetũt:
q: nõdum manifeſti ſunt. vnde erecto ſupercilio obiurgã-
tes dicũt. Recedite a nobis ⁊ ſacris dei. Jte ad eos quo-
rũ ꝯſoꝛtes eſtis. Nolite tangere ſacroſancta q̇bus indi-
gni eſtis. his ⁊ hmõi alios criminãdo/ iuſtos ſe oſtende-
re conanẗ. inde ſepe lites generanẗ: q: nõ ſm deum coꝛri-
gunt: ſed alijs oppꝛeſſis ſanctioꝛes videri cupiũt. Unde
ſubditur. Jurgati ſunt quippe ⁊ cõmoti ſunt. pˢus enim
cõmoti iurganẗ: deinde acrius cõmouentur: q: nõ ſtant
in illo qui idem eſt: ⁊ eũ reliquerũt qui eſt pax vera. Joã.
xiiij. pterea ſubditur. Jnter gentes nõ adijciet vltra ⁊c. q:
vbi pax ⁊ concoꝛdia nõ eſt/ deus eſſe non põt. p̄s. lxxv. q:
factus eſt in pace locus eius. Jnter gentes nãq; p tales
nomen dei blaſphemaẗ. xlv. di. de iudeis. ¶ Ayn. Facies
dñi. i. ira vel vindicta. Diuiſit eos. Jte maledicti in ignẽ
eternũ. Mat. xxv. diuiſit inquã a pdeſtinatis: q̄ tandẽ nõ
pereũt. de pe. di. ij. §. hec itaq;. ℣. firmũ. al's ẽ. c. ⁊. ℣ſi. nullꝰ
al's eſt. c. ¶ Non adijciet (al's addet) vt reſpiciat eos. ſcʒ
miſerando. vñ reſpexit dñs Petrũ. Luce. xxij. vbi Augu.
de ꝯſenſu euãgeliſtarũ. Mihi videẗ illa reſpectio diuini-
tus facta. Et ſicut dictũ eſt. Reſpice ⁊ exaudi me dñe deꝰ
meus ⁊c. ⁊ ibi p̄s. vj. Cõuertere dñe: ⁊ eripe aiam meam.
Jta dictũ arbitroꝛ: ꝯuerſus dñs reſpexit Petrũ. ⁊ Beda.
Reſpicere nãq; eius/ eſt miſereri. q: non ſolũ quũ agitur
penitentia: verũetiã vt agaẗ. dei miſericoꝛdia neceſſaria
eſt. ⁊ Amb. Deniq; quos ieſus reſpicit/ ploꝛant delictum
⁊c. Facies ſacerdotũ. quoꝝ facies reuerenda ⁊ dignitas.
lxxxiiij. diſt. poꝛro. Non erubuerũt illi de pplo quibꝰ p̄ſen-
tibus ⁊ coꝛrigentibus peccauerũt. Nec ſenũ. dicentium
quis infirmatur ⁊ ego nõ infirmoꝛ. ij. ad Coꝛ. xi. ⁊. vij. q.
j. §. hoc autem. Miſerti ſunt. quũ ſit miſeranda ſenectus
ꝓphetarũ ⁊ ſacerdotũ. ¶ Facies ⁊c. Quidã in eccleſia
dei timoꝛe abiecto facies ſacerdotũ nõ erubeſcũt. quia a
facie dñi ⁊ ab ira vultꝰ eiꝰ diuiſi ſunt ab ijs q̇ vocati ſunt
ad vitam. neq; miſerti ſunt ſenũ platoꝝ ſcʒ/ qui omnibus
eis cõdolentes cõdeſcendũt. Nota q̄ terribile ſit ſacerdo-
tes contẽnere: nec faciem eoꝝ erubeſcere. i. illis mouenti-
bus ⁊ videntibus a ſceleribus nõ ceſſare. de his eñi dñs
dicit Luce. x. ⁊. xxi. di. in nouo. Qui vos audit/ me audit.
vbi Cyꝛillus. Per qḋ docet q̇cq̇d p ſctõs aplos eccl'ie dei
dr/ acceptãdũ eſſe q: q̇ illos audit/ ⁊ chꝛiſtũ audit. Jneui-
tabilis eſt g̃ pena illis q̇ aplos ⁊ eoꝝ ſucceſſoꝛes ꝯtẽnũt.
vñ ⁊ ſequiẗ. Et q̇ vos ſpernit/ me ſpernit. viij. q. j. qui vos.
Beda. Ut ſcʒ in audiendo quiſq; vel ſpernendo euange-

lij pꝛedicatoꝛem/ nõ viles quaſq; pſonas ſed dñm ſalua-
toꝛem immo ipm pr̄em ſpernere ſe vel audire diſceret. nã
ſequitur ibi. Qui aũt me ſpernit/ ſpernit eum q̇ me miſit.
q: in diſcipulo magiſter auditur. ⁊ in filio pater honoꝛa-
tur. Jbi etiam Aug. de ℣bis dñi. Si aũt ſermo dñi ad vos
quoq; puenit: ⁊ in eo loco nos cõſtituit: videte ne ſperna-
tis nos. ne ad illum perueniat qḋ nobis feceritis. Hec autẽ
diuiſio de qua hic loquiẗ/ plene fiet in iudicio. dicẽte dño
Matth. xxv. Jte maledicti. Et notandũ ꝙ ſupꝛa ſacerdo-
tes quaſi homicidas planxit ⁊ hic ſeparanẗ a facie dñi q̇
nõ detulerint eis. q̄uis eñi mali ſint nõ ſunt contẽnendi.
ſed ille in illis colendus ⁊ honoꝛandus in quo miſſi ſunt
xxx. diſt. ſm. j. q. j. nõ quales. ⁊. §. pce. hoc ergo. cum. c. ſeq.
vſq; ad. §. fi. ¶ Phe. cũ adhuc ſubſiſteremus. in carne. in
fide. Defecerũt a vero lumine oculi noſtri. intentiões ter-
renis inſiſtentes: ſicut oculi coꝛuini vel vulturini. non co-
lumbini. colũbarum. Cañ. iiij. Que reſident iuxta fluẽta
pleniſſima ſcripturarũ. xxxvj. di. §. ecce. in fi. Ad auxilium
noſtrũ vanũ. mundanũ. de quo Eſa. xxxvj. Baculus arũ-
dineus rex egypti. ⁊ cum. xxiij. q. iij. §. j. facit de cõſe. diſt. j.
oĩs chꝛiſtianus. Cũ reſpiceremꝰ potentes. diuites litera-
tos buccinantes. Attẽti ad gentẽ. maledictus q̇ confidit
in hoĩe ⁊ ponit carnẽ bꝛachiũ ſuũ. Hiere. xvij. Que ſalua-
re nos nõ poterat. q: tu ſolus ſaluas dñe: qḋ alius nõ po-
teſt. q: p̄s. cxxiij. Adiutoꝛiũ noſtrũ in noĩe dñi q̇ fecit celũ
⁊ terrã. ⁊ iterũ p̄s. lxxxiij. Beatus vir cuiꝰ eſt auxiliũ abs
te ⁊c. ¶ Cum adhuc. vox eſt in eccleſia plangentiũ. q̇ ſe
vana ſpe lactauerunt ſecularibus negocijs occupati. ſed
moꝛtis infirmitate aut qualibet tentatione pueñti/ inue-
niũt ſe nõ ſolum deceptos: ſed etiã cecos: cũ adhuc ſubſi-
ſteremus. Subſiſtit quiſq; qui dũ viuit in carne/ rectam
fidẽ tenet etſi operibus nõ implet: ſed aliq̃ tactus mole-
ſtia inuenit oculos ſuos defeciſſe: quos ad caduca ⁊ labẽ-
tia intenderat/ vanũ querẽs auxiliũ. q: ſm Grego. Qui
labentibus adheret/ neceſſe eſt ꝙ cũ eis pariter collabaẗ.
¶ Sade. Lubꝛicauerũt. p̄s. xxxiiij. Fiat via illoꝝ tenebꝛe
⁊ lubꝛicũ. Ueſtigia noſtra. nõ fixa ſupꝛa petrã chꝛiſtum.
xix. di. ita. Jn itinere platearũ noſtrarũ. voluptatũ larga-
rum. Appꝛopinquauit. dum ſecula cõplenẗ: dum ſecuris
ad radicem poniẗ. Matth. iij. ⁊ Luce. iij. vbi Chꝛyſo. ſup
Matth. Securis eñi acutiſſima eſt ira conſummationis
q̇ totum pciſura eſt mũdum. ſʒ ſi poſita eſt: q̃re nõ pcidit?
quia rõnales ſunt arboꝛes: ⁊ in ptãte habẽt facere bonũ
aut nõ facere. vt videntes ad radices ſuas poſitã eſſe ſe-
curim timeãt: ⁊ faciant fructũ. Ergo denũtiatio ire q̇ eſt
ſecuris poſita/ etſi malis nihil agat: tñ a malis ſegregat
bonos. Finis noſter. retributionis. Cõpleti ſunt dies no-
ſtri. ſicut cõpletis pctis Amoꝛreoꝝ venit finis eoꝝ. Geñ.
xv. xxiij. q. v. §. hinc notandũ. Quia venit finis noſter. Lu-
bꝛicauerũt hoc quoq; in eccleſia iure plãgimus/ dũ eos
q̇ voluptuoſe ⁊ ſplendide viuũt reſpicimꝰ. plãgimus eoꝝ
laſciuiã qui lubꝛicã ſectantur viam. q: nõ ſunt ſun. ſuper
fir. me. Hanc ſe euaſiſſe gaudebat Dauid dicẽs. p̄s. xxxix.
Statuit ſupꝛa petrã pedes meos ⁊ direxit greſſus meos.
⁊ alibi p̄s. xvij. Qui perfecit pedes meos tanq̄ ceruoꝝ.
¶ Coph. Velocioꝛes fuerunt pſecutoꝛes noſtri. heretici
demones tyrãni eccleſie. Aquilis celi. doctoꝛibus. xxiiij.
q. j. qm̃. de conſe. diſt. ij. eſt coꝛpus. poſt. c. eſt cibus. Super
mõtes. in ſpecula reginninis poſitos. Perſecuti ſunt nos
percutiã paſtoꝛem ⁊c. Matth. xxvj. vbi Hiero. Percutiẗ
paſtoꝛ bonus: vt ponat aiam ſuã ꝓ ouibus ſuis: ⁊ de mul-
tis gregibus erroꝝ fiat vnus grex ⁊ vnus paſtoꝛ. ¶ Eſt
aũt duplex pſecutio. Bona qua apl's tradidit Coꝛinthũ — Perſecutio duplex.
ſathane: vt ſpũs eius ſaluus eſſet. j. ad Coꝛ. v. ⁊ ſimile. j.
Timo. j. xj. q. iij. audi. in die dñi. Et chꝛiſtus flagellat iu-
deos. Matth. xxj. j. q. iij. ex multis. de qua p̄s. c. Detra-
hentem ſecreto ꝓximo ſuo hunc pſequar. Alia mala. qua
rex nequiſſimꝰ pſequebatur Heliã. iij. Reg. xviij. ⁊. xix. et
mali pſequũtur bonos. xxiij. q. iiij. quiſm. de vtraq;. e. cã. ⁊
q. qui peccat. Jn deſerto monachis ⁊ eremitis. Hiere. ix.

Viſitabo ſup omnes qui attonſi ſunt in comā habitātes in deſerto. Inſidiati ſunt nobis. demones ⁊ heretici.
¶ Velociores. Plangit ꝑpheta ꝑſecutiones ecc'ie: cui⁹ ꝑſecutores aquilis velociores ſunt. immūdi ſiquidē ſpiritus velociores ſunt nequitia/fraude ⁊ agilitate vanē ad lacerandū ⁊ deuorandū/ꝙ aquile celi. i. predicatores ad eripiendū. velociores eñ ſunt aerie ꝑtātes: q: nōn eſt ꝑtās ſup terram q̄ cōparetur eis. Iob. xlj. Sup montes ꝑſecuti ſunt nos. q: dum ad eccl'ie regimina extollimur: acrius eos ad ꝑſequēdum incitam⁹. nec in ſpecula ſedis apl'ice poſiti ſunt ſecuri. q: quos ſup montes eleuatos vident: vt ceteros diligētius inſpiciendo conſeruent ⁊ ad culmina virtutū ꝑuocent/tanto ardentius ⁊ audacius infeſtant. In deſerto inſidiati ſunt nobis. Per deſertum vita monaſtica vel eremitica q̄ in deſertī ⁊ in ſolitudinibus agit̃/deſignatur. xviij. q. ij. luminoſo. ibi. ne in dei ſeruoꝝ receſſibus. vſ. de hoc. ⁊. xvj. q. j. ſi cupis. contra quos quaſi athletas fortiores ⁊ inuiſibiles. ſeuiūt hoſtes. Vñ in vitis patrū legit̃ ꝙ quū diabolus in quodā tēplo viſitaret alios demones: oēs fecit verberari/q: parū maleficij videbatur ei qđ fecerant. poſt vnus demon adueniēs/ dixit ſe xl. annis in eremo quēdam monachū impugnaſſe: ⁊ vix nocte illa eū cōpulit fornicari. tunc diabolus ſurgens ⁊ oſculans eū impoſuit ei coronā ſuā: ſecūq; ſedere ꝑcepit dicens eum magnū q̄d feciſſe. Quantis vrgemur malis: in occulto inſtant inſidie. in agro ſuper mōtes ſeuit ꝑſecutio. vt paſtores deijciat: oues ſternat. Inde ſeq̄tur. Spūs oris ⁊c. ¶ Res. Spūs oris noſtri ⁊c. de quo ſpū. ps. l. Spm̄ rectū innoua ⁊c. Oris noſtri. corde creditur ad iuſtitiam: ore aūt fit ꝯfeſſio ad ſalutē. Roma. x. xi. q. iij. nolite. Chriſtus dei filius. Dñs. qui nō fecit peccatū j. Pet. ij. Captus eſt. quaſi totius miſerie ſolatiū. In peccatis noſtris. in chriſto ſperem⁹: illū imitemur: q̄ captus eſt ꝑ pctīs noſtris. Cui dicim⁹. In vmbra tua. refrigerationis. ps. xvj. Sub vmbra alarū tuarum ꝑtege me. Ala gloſ. mie ⁊ charitatis. Viuem⁹. In gētib⁹. adunati. Gentibus. vt fiat vnū ouile ⁊ vn⁹ paſtor. Io. x. ex. de bap. licet ꝑ grecos. Paſcaſius. Sicut ex hoc aere ducimus ſpiritū quē ad ipm̄ reducim⁹ ⁊ inde viuim⁹: Ita hō interior per fidē ſpm̄ dei attrahit: ⁊ inde viuit/qđ bene facit: qđ orat: qđ cogitat. deniq; oīa bona ſua ipſi adſcribendo reddit.
¶ Spūs. chriſtus dñs cui⁹ doctrina/cui⁹ grā/cuius ſanguis eſt nobis ſpūs ⁊ vita. In noſtris nō in ſuis pctīs captus eſt. ps. lviij. Quia ecce ceperūt aīam meā: irruerunt in me fortes. Et ſequit̃. Neq; iniq̄tas mea neq; peccatū meū dñe: ſine iniq̄tate cucurri ⁊ direxi. ⁊ iterum ps. lxviij. Que non rapui tunc exoluebā. Spūs eñ đr: filius dei: q: deus eſt. ⁊ deus ſpūs eſt. j. Io. iiij. Humanitas inſinuatur quū ſubiūgit̃. chriſtus dñs. ex. de ſacra vnc. c. vnico. Quia eñ vna ꝑſona eſt deus ⁊ hō. ex. de here. cum chriſtus. vbi chriſtus capit̃: deus capi đr. Spūs oris noſtri dñ chriſtus đr: q: quē in corde credimus/ore ꝯfitemur. ſed eoꝝ ꝓprie vox iſta eſt/qui ita in ore habēt verbū veritatis: qđ chriſt⁹ eſt: ſicut ⁊ in corde: q: ex abūdantia cordis os loquitur. Matth. xj. Vñ ⁊ Petrus ore negādo ſe diſcipulū chriſti/mortaliter peccauit. ſicut ⁊ legit̃ ⁊ no. xj. q. iij. nō ſolū. Hic chriſtus captus eſt pro noſtris pctīs: vt noſtra pctā deleret. Cui diximus. In vmbra tua viuem⁹ in gentib⁹ ⁊c. q: ipſe eſt expectatio gentiū: ⁊ ſemē Abrae in quo bñdicent oēs gentes. Gala. iij. in hoc credebat ꝑpheta. corde ⁊ ore ꝓferebat in vm. t. Venturus eñ erat/vt cū gentibus iudeos ſaluaret. vñ ꝑ futurū dixit viuem⁹. q̄ pctīs mortui eramus. Sub vmbra paſſionis nos ꝓtexit/qſi alis in cruce extenſis. Caro ei⁹ nobis vmbra fuit. q: eſtus noſtre mētis refrigerauit: ⁊ varias eſtuū paſſiōes tēꝑauit. Sub vmbra iſtius apl'oꝝ vmbra ſanabat infirmos. Actuū. v. Hec vmbra totū nūc illuminat mūdū. Io. j. xxj. di. c. j. ꝟ. ad holyri. q̄uis adhuc ꝑ vmbrā ſui corporis. i. eccl'ie. xxiij. q. iij. pro mēbris. videam⁹ eū nō facie ad faciē. In hac vmbra refrigerati ab eſtu vitioꝝ. Luce. j. Virt⁹ al. obūbrabit ti. ſpe viſnimus. ¶ Syn. Gaude ⁊ letare. ironice. gaudium hypocrite ad inſtar pūcti. Iob. xx. Filia Edom. terrena vel ſanguinea eccleſia malignātiū: ſicut in chriſto ſpes ſanctorū ⁊ exultatio: ita ⁊ maloꝝ ꝯfuſio ⁊ dānatio. Que habitas. ꝑtinaci ſtudio. In terra. nō in celo. Hus ꝯſiliatoris. ſ. diaboli. Ad te quoq;. ſicut hierl'm. vnde q̄ acceperit gladiū/gladio peribit. Matth. xxvj. xxiij. q. viij. §. j. Perueniet calix Babylonis qui inebriat oēs gentes. ⁊ eſt calix ire dei. Apoc. xiiij. Inebriaberis atq; nudaberis. virtutibus. de hac mala nuditate Abacuc. ij. Ve qui potum dat amico ſcʒ mittens fel ſuū ⁊ inebrians vt aſpiciat nuditatē eius. Exod. xxiij. Agent tecū in odio: ⁊ tollent oēs labores tuos: ⁊ dimittent te nudā. Naum. iij. Oſtendā gētibus nuditatem tuā. Ezech. xvj. Nudabo ignominiā tuaʒ coram eis: ⁊ videbunt oēm turpitudinē tuā. Orig. Nudabit̃ pectoris mei ꝯſcientia: ⁊ aperto corde videbūtur litere peccatoꝝ que ſtilo ferreo in vngue adamātino. Hiere. xvij. in ꝑnci. ſcripte ſunt. atq; vniuerſa expectātiū multitudo leget in pectore meo ſignatas imagines peccatorum. Apoc. xvij. Odient fornicariā: ⁊ deſolatam facient illam ⁊ nudam. Hiero. Omne tēpus vite noſtre ꝯſumim⁹ expoliantes dñm/ſcilʒ aīam: ⁊ ornantes ancillā/ſcʒ carnē. Et ideo btūs qui vigilat ⁊ cuſtodit veſtimēta ſua: ne nudus ambulet: ⁊ videant turpitudinē ſuā. Apoc. xv. vide in vlti. ꝟ. qui ſequit̃. Attribuit ꝑpheta vnicuiq; parti qđ cōuenit. vt ſcʒ ſyon afflicta eccleſia iuſtoꝝ non deſperet. ⁊ filia edō ſynagoga pctōꝝ nō inſultet. Et eſt notandū ad quātam altitudinem hieremias ꝯſcenderit. vnde q̄ſi de ſpecula dilatato corde agones huius ſeculi ꝯſiderat. Nunc ſimul oēs/nūc ſingulos/nūc iudeoꝝ caſus deplorat: nūc eccleſie luget detrimenta: moꝝ perturbationē dolet. nūc reſtaurationē hierl'm ⁊ gloriam intuet̃. ⁊ eccl'iam exaltandam gloriatur. cū victoribus gaudet. cum victis luget. Deniq; oēm ſexum/oēm etateʒ/ꝑlatos ⁊ ſubditos tamꝙ̄ vnus ſit in oībus/ſingulis ꝑſonis ſingula lamēta impertitur. ⁊ ſemꝑ nouas lachrymas fundit dū alternatim nouas ꝑſonas inducit. ad vltimū dñm noſtrū ieſum chriſtū eſſe captū pro pctīs nr̄is teſtatur: nō tn̄ oēs a morte redemiſſe ꝓpe finē ingemiſcit. ⁊ eoꝝ qui cōuerſi ſunt finitam eſſe malitiā gaudet. eos vero q̄ ſanctos ꝑſecuti ſunt/pro iniq̄tatibus puniendos eſſe affirmat: quū eoꝝ detegētur pctā. Hinc intelligendū eſt q: in ſcripturis ſanctis nihil aliud eſt ꝑncipaliter ꝙ̄ lamētationes q̄ frequētande ſunt in hoc ſeculo. ⁊ carmen qđ cū angelis cantabim⁹ in celo. ⁊ ve Ezech. ij. qđ filij edom vlulabunt in inferno. Lugeamus ergo cū Hieremia in hoc ſeculo: ne vlulem⁹ cū filijs edom in infernō. Fugiam⁹ gaudia ꝑſentis vite: q: ꝑñtia gaudia ſequūtur perpetua lamēta. Hanc chariſſimi letitiā fugite/ſi illic flere formidatis. Greg. ⁊ mania carmina vt cum angelis cantare poſſim⁹ perpetuū all'a. All'a interpretatur laudate deū. ⁊ eſt vox gaudij. qđ ſignat ineffabile gaudiuʒ angeloꝝ ⁊ hoim eterna felicitate letantium. Caſſiodorus. Vox iſta ſcilʒ Alleluia eſt q̄ſi muſica ſalutaris/harmonia celeſtis/q̄ nō ſolum hoies ſed angelos delectat. Apoc. xix. Tob. vltio. ¶ Gaude. Edom ⁊ Babylonia idem ſignificant. Due eñ ciuitates ab initio ſeculi ſignificant̃. Altera hierl'm. altera Edom q̄ ⁊ Babylō. de q̄bus btūs Aug. libꝛū de ciuitate dei fecit. Altera cū propheta plangit nūc ⁊ parturit. Altera cur plangat̃ neſcit. Alterā chriſtus edificat. Alteram diabolus. qui ꝑ Nabuchodonoſor ſignificat̃. Babylon eſt ciuitas ꝑditoꝝ. que inebriat oēm terrā vino iniquitatis. vnde Hiere. lj. Calix aureus Babylon in manu dñi inebrians oēm terram. de vino eius biberūt oēs gentes. vide Apoc. xviij. ⁊. ſ. c. ar. ꝟ. hec eſt eccleſia. cum ſequēti. Et ideo quiete ſunt. Subito cecidit Babylon ⁊ cōtrita eſt. que ⁊ Edom inebriata plangit̃. Ideo đr ironice. Gau. ⁊ le. fi. edom. Edom ſanguineus vel rubeus interpretat̃. Hic eſt populus qui carnis vitia ſectatur: ⁊ ſanguinē. i. pctm̄ tāgit. Oſee. iiij. Unde ſequit̃. Que habitas i terra Hus. Niſi eñ in terrenis

Digitized by Google

mentem poſuiſſet: inebriari vel virtutibus ſpoliari non poſſet. Hierl'm aūt ſurſum eſt cui⁹ cōuerſatio in celis eſt. Gal. iiij. Phi. iij. Ve em̄ habitantibus in terra. Apoc. viij. in fi. Edom ſo. i. eccl'ia carnalis in mēbris/licet gaudere ⁊ letari videat: aureo poculo inebriatur: ⁊ in furore dn̄i nudatur virtutibus: q̄ ſunt anime velamina. de pe. diſt. ij. §. romanos. c. ſed nec. c. illa. q: decreuit nō ſolū in terra cōuerſari ſed in terra Hus. i. ↄſiliatoris diaboli. qui ſcʒ peruerſa ſuggerit conſilia/cōtra angelū magni cōſilij. Eſa. ix. ſicut ſuggeſſit Eue. Gen. iij. Nam ⁊ Edom terren⁹ interpretatur. in quo deſignant qui terrena ſectant/diaboli decepti ↄſilio. vnde ad eos puenit aureus calix: ⁊ nudātur gr̄a dei. ❡ Thau. Cōpleta eſt. finita. vn̄ Eſa. xl. Dimiſſa eſt iniq̄tas illius. Filia eccleſia. Syon ſpeculatiōis. Nō adijciet (al's addet) vltra. Plantati i domo dn̄i in atrijs domus dei noſtri. ps. xci. Non adijciet vltra vt tranſmigret ⁊c. q: immutabili immutabiliter adheſiſti. Viſitauit. puniendo. ps. lxxxviij. Viſitabo in virga iniquitates eorū ⁊c. Iniquitatē tuā. nō creaturā tuā. Filia Edom. eccleſia malignantiū. terrena. ſanguinea. diſcooperuit pctā tua. Naū iij. Reuelabo pudēda tua in facie tua q̄ ↄfiteri noluiſti. ❡ Completa eſt. Hec ſunt/vt dixi/due ciuitates q̄ ab initio cōſtruūtur. Syon que hierl'm p Eſaiā. xl. c. dicit q̄ cōpleta ſit malitia eius: ⁊ dimiſſa iniquitas illius. ſm illud ps. xxxi. Beati quorū remiſſe ſunt iniq̄tates ⁊c. vide de pe. diſt. iij. ille rex. Unde leta pmiſſio ſubiūgit. Non adijciet. vt trāſmigret ⁊c. Quū em̄ facto iudicio iniq̄tas ceſſauerit: ⁊ plena requies adfuerit: nulla eius mutatio erit. ſed viſitabit Edom nō remittendo/puniendo/dicendo. Ite maledicti in ignem eternum. Matth. xxv.

❡ Articulus. viij.

Ecordare. Hec lamentatio q̄ eſt oratio Hieremie que fuit expoſita in pnci. lamentationū: ⁊ hic iterū exponit a quibuſdā canticū appellatur. Nam ⁊ lamenta cantica dicitur. et ecōuerſo. Sicut em̄ in pſenti ſine miſerijs nulla ſunt gaudia: ita ſine lamētis aut pauca aut nulla ſunt gaudia vel cantica. Monachi tamē pſalmū decantant. Vera autē cantica in celeſti ſyon decent. ps. lxiiij. Te decet hymnus deus in ſyon. Lamentatiōes in exilio. Iure em̄ ante q̄ ad patriā veniat ad quā pperat. quaſi in medi tullio carminis fletibus ⁊ ecōuerſo pmiſcent: dum pn̄tia mala plāguntur: ⁊ gaudia futura ſperant. ❡ Recordare. Hieremias fratrū amator ⁊ ppl'i iſrael q̄ multū orat p pplo ⁊ ſancta ciuitate. ij. Macha. vlti. p oibus lamētans/eccleſiam ad lamentationē q: tribulata eſt ⁊ minorata temporaliter ⁊ ſpūaliter: inuitat. Unde dicit. Recor. a papa iudicij ci⁹ miſericordiā implorat. Recorda. q̄ oblitus videris: dū non vlciſceris. Quid acciderit. q̄ magnū q̄ crudele. Nobis. quaſi nō meritis. Intuere. cū mia. Et reſpice. cū effectu. Opprobriū noſtrū. ps. lxxviij. Facti ſum⁹ opprobriū vicinis noſtris. Hereditas noſtra. hiſtorice. Iudei in captiuitatē chaldeorū ducti. tropologice. ſcriptura verſa eſt. Ad alienos. demones. Domus noſtre. intelligentia ſcripture vel mētes. Ad extraneos. infideles. Pupilli. q̄bus debes eſſe adiutor. ps. ix. Pupillo tu eris adiutor. Facti ſumus abſq; pr̄e. deo p pctis noſtris offenſo. Matres noſtre. eccleſie. vel fides ſpes ⁊ charitas. Quaſi vidue. q̄ſi vir habentes verū cultorē. ❡ Recordare. vox martyrū ⁊ tribulatorū in eccleſia eſt: q̄ tormētis ⁊ preſſuris afflicti clamāt. Quū em̄ in pſentia nō vlciſcatur mala q̄ fiūt intra eccleſiam deus: oblitus videt. ps. xij. Uſq; quo obliuiſceris me ⁊c. et alibi. Obliuiſceris inopie noſtre ⁊ tribulatiōis noſtre. Sed ad hoc Anacletus papa rn̄det. Si oia in hoc ſeculo vindicata eſſent: locū diuina iudicia non haberent. vj. q. j. ſi oia. Intuere ⁊ reſpice. Idem eſt. ſed iteratio/affectionis indiciū eſt. hoc em̄ affectu legendum eſt. Hereditas. heretici ⁊ falſi chriſtiani hereditatem eccleſie aut ſermonibus aut prauis inſtitutionibus tradiderunt. ſcriptura em̄ hereditas eſt fideliū. hāc vertūt/q̄ a deo alieni ſunt. ⁊ ſenſu ⁊ ingenio eam credentes intelligere. peruertunt a cōmuni intellectu eccleſie diſcedentes. xxxvij. diſt. relatum. xxiiij. q. iij. hereſis. ⁊. c. transferunt. Domus nr̄e. i. mentes humane ad immūdos ſpūs peccādo trāſeūt. Pupilli. vere pupilli ⁊ orphani ſunt hodie q̄dāmodo chriſtiani. Abſq; patre cōſolatore. i. plato in ſpūalibus nutritore. Sacerdotes em̄ ⁊ plati q̄ pr̄es vocātur. iij. q. v. oēs qui. vj. q. j. ſacerdotes. ⁊. c. infames. filios excoriant ⁊ occidūt. xciij. di. diaconi. v. ix. q. iij §. de his. cū. c. ſeq. vſq; ad finē q̄ſtionis. Matres nr̄e q̄ſi vidue eccl'ie q̄ nos nutriūt lacte ſpūali. de ↄſe. diſt. iiij. mater eccl'ia. a paſtoribus viduate fugientibus vel negligentib⁹ nō poſſunt deo filios generare. ❡ A Notoriū em̄ eſt hodie q̄ raro prelati maxime epi reſident in eccleſijs cathedralibus. ſed nūc p curias pncipum ↄtra iura vagantur. maxime quū ab eis temporalia nō tenēt. xxiij. q. viij. quo auſu. ⁊. §. ecce. ⁊ ex̄ de ap. cum parati. vbi de hoc. ⁊ eorū tractant negotia temporalia ⁊ pcurant/ↄtra iura. lxxxviij. di. c. j. c. eps. c. perlatum. ⁊ ex̄ ne cle. vel mo. per totum. Aut in laribus paternis habitant ppe ſanguinē ⁊ carnē: dicentes. Pater ⁊ mater noui vos. quū ecōtra deberēt dicere Deutero. xxxiij. xciij. di. diaconi. v. Aut in curia romana trotant poſt equos cardinaliū. adde q̄d ſcripſi. j. in ar. x. in. §. poſtq̄. in fi. ſerui ibi effecti ⁊ mercenarij. quū in ſuis epatibus eſſent liberi domini ⁊ maiores. vt ambiant ampli⁹. ⁊ habeant de honore terreno: nō contenti terminis ſuis: quū habeant vltra cōdignū/contra iura. j. q. j. pncipatus. ⁊. c. nullus itaq;. et q. vj. ſicut is. ⁊. q. vij. ſancimus. ⁊. xlj. di. miramur. ⁊. viij. q. j. in ſcripturis. ⁊. c. ſciendū. ⁊. c. qui epatum. Aut p mūdū vagant ſuas eccl'ias deſerentes: nec de aiabus ſubditorū aliquā curā habētes. ↄtra illa oia iura. vij. q. j. ſicut vir. ibi. Epm vero opʒ opportune ⁊ importune atq; ſine intermiſſione eccl'iam ſuā docere: eamq; prudenter regere et amare ⁊c. ⁊. c. qualiter. ibi. Ne diutius gregi fideliū deſit paſtoralis cuſtodia. ⁊. c. q̄uis. ibi. Ne ergo langueſcente paſtore grex (q̄d abſit) inſidiatoris laniandus dentibus exponatur: vel eccleſie ipſius vtilitates depereāt. ⁊. c. puenit. vbi eſt expſſum. ⁊. c. placuit. ⁊. c. ſi quis. ⁊. c. epm de dioceſi. ex̄ de cle. non reſi. ex tue. ⁊ expſſum in. c. ri. in. c. qualiter. ⁊ de trāſla. epi inter corpalia. §. ſicut autē. ⁊ de renū. niſi cum pridē. §. verū. ibi. Non debes deſerere ſponſam tuā: cui deſigendo manū apud extraneū te fide media copulaſti. Immo nec longā peregrinationē pōt facere eps ſine licentia pape. ex̄ de vo. ⁊ vo. re. magne. §. pterea. in fi. Sed q: ut cōiter/hodie oēs plati mercenarij ſunt/querentes q̄ ſua ſunt nō q̄ chriſti. Phil. ij. viij. q. j. ſunt in eccleſia. nō paſtores lucra animarum q̄rentes. xxiij. q. iiij. tres pſonas. Ideo fugiūt ab eccleſijs: ⁊ nō eſt eis cura de ouibus. ſed eſt eis cura de lana ⁊ lacte ⁊ carnibus. Nec curāt ſi greges eorū a demonib⁹ lacerent. ex̄ de elec. ne p defectu. vij. q. j. §. hoc tunc. Quū ⁊ ipſi demones viſibiles eos lacerent excoriādo. vt ſupra dictū eſt. ij. c. three. ꝫ. in lr̄a Beth. v. ar. ❡ Aquā noſtrā. doctrinā ſalutarē. Eccl'i. xv. ⁊ aqua ſapie ſalu. po. ⁊c. Pecunia cōparauim⁹. ↄtra illud Eſa. lv. Qui nō habetis argentum pperate emite ⁊c. Et ligna noſtra. eccl'iaſtica ſacra calefacientia aiam. ſicut fax accēſa. xv. q. ſi. c. ſi. Precio cōparauim⁹. a ſacerdotibus ſimoniacis. j. q. j. cum ordinaret. ⁊. q. iij. ſaluator. ⁊. c. et multis. ⁊. c. nō ſolum. Cōtra ſacerdotes dicit hoc: q̄ faciūt domū dei domū negotiationis. vt p: e. c. nō ſolū. Eſa. lvj. Mat. xxj. Mar. xj. Luce. ix. Jo. ij. qui ſacramēta vel doctrinam ⁊ dona dei pecunia diſtrahūt. j. q. j. gr̄a. ⁊. c. cito turpem. ⁊. c. qui ſtudet. ❡ Ceruicibus. pcuſſis. Noſtris minabamur: id eſt ducebamur a pſecutoribus. Laſſis. i pctis. Nō dabatur requies. q: nullus malus ſabbatizare pōt. i. requieſcere. q: nūq̄ illi ſua ↄſcientia requieſcit. ſm Aug. ❡ Deplorat eccleſia q̄ martyres a pſecutoribus colaphizantur. ligatis ceruicibus trahūtur, de loco in locū ſine requie ſu-

In epos non reſidentes

Digitized by Google

gere cõpelluntur. Uel quia dictũ eſt Matth.v. Luce.vj.
⁊.xxiij.q.i.§.i. Siquis percuſſerit te in vnã maxillã ⁊c. meli⁹
ceruicem ſupbiã accipim⁹: qua ferimur et fugamur/ quũ
ex ꝯſcientia reatus gemiſcimus. q: deus humilia reſpi-
cit: ⁊ alta a longe cognoſcit. ps.cxxxvij. quo ꝯſiderato nõ
eſt requies. q: vita carnalis laborioſa. ſpũalis quieta. q:
ſub iugo dñi. ¶ Egypto. Egyptus interpꝛetat̃ tenebꝛe
vel anguſtia vel tribulatio. potentioribus qui curis diui-
tiarũ obſcurant̃. Dedim⁹ manũ. quaſi victi. ⁊ Aſſyrijs
Aſſyrij interpꝛetant̃ ſuſtollentes vigilias dñi. dirigentib⁹
ſe ad lucra ſeculi. Ut ſaturaremur pane. caducis rebus
trãſitorijs. i. Regũ.ij. Repleti pus pꝛo panibus ſe locaue-
runt ⁊c. ¶ Eccleſia lamentat̃ ꝙ etiã miniſtri altaris pꝛo
terrenis rebus dant manus egypto/ potentioribus q̃ di-
uitiarũ vel delictoꝝ tenebꝛis obſcurant̃. Egyptus enim
tenebꝛe interpꝛetat̃. ⁊ Aſſyrijs. i. dirigentib⁹ qui ſe ſcʒ ad
oia mũdana dirigũt: vt diuitijs affluãt: honoribus excel-
lant. q̃bus ſeruiũt miniſtri chꝛiſti ꝓ caducis ⁊ trãſitorijs.
⁊ ſic luminaria mũdi ſcʒ rectores eccleſiarũ. xciij. di. ſacer-
dotes. tenebꝛe facte ſunt. q̃ manus ad celũ deberẽt leua-
re/ ⁊ cũ Moyſe ad celuʒ tendere ne fiant graues. Exod.
xvij. xxxvi. diſt. c. vlti. vnde ps. cxxxiij. In noctib⁹ extollite
man⁹ veſtras in ſancta ⁊ be. dño. ¶ Pres noſtri. eccl'ia.
ps. xliiij. Pꝛo patribus tuis ⁊c. lxviij. diſt. quoꝝ vices. vel
Adam vel Eua. de pe. diſt. i. ſicut p̃mi. Peccauerũt. Pres
noſtri comederũt vuã acerbã: ⁊ dẽtes filioꝝ obtupeſcũt.
Ezech. xviij. Et nõ ſunt. Rachel plorans filios moꝛtuos
noluit ꝯſolari: q: nõ ſunt. Matth. ij. quia moꝛtui. Et nos
iniq̃tates eoꝝ poꝛtauim⁹. i. pctm̃ oꝛiginale. de ꝯſe. diſt. iiij.
c. ij. ⁊. c. ſeq. ⁊. c. nõ ex quo. Uel penã culpa ſacerdotũ. vox
eſt chꝛiſtiani populi q̃ ſacerdotũ ⁊ pꝛincipũ peccatis fla-
gellatur dicẽtis. Patres noſtri peccauerũt. quaſi nõ ſunt
q̃lẽ debuerãt. ⁊ nos iniq̃. eoꝝ poꝛ. Non tñ de ſe p̃ſumat. q:
ꝓ merito plebis eſt electio paſtoꝛis. ij. q. vij. c. i. ⁊. §. itẽʒ qd̃
dicitur. vi. q. i. ex merito. viij. q. i. audacter. neq; imitatoꝛi-
bus. lxxxvi. di. facientis. xxiij. q. iiij. ita plane. ij. q. i. votum.
culpa minuitur: ſed auget̃ vnde Cayn ſepties punit̃. La-
mech ſeptuageſies ſepties. Gen. iiij. xxxi. q. i. quõ. Poſt
p̃ceptum em̃ ⁊ exemplũ ſuppl'e bonũ/ maioꝛ eſt peccãtis
pena ſicut ⁊ pctm̃. ¶ Poteſt etiã hoc referri ad oꝛigina-
le pctm̃: cui⁹ tabes in oẽs tranſijt. Et nõ ſunt. peccatum
em̃ nihil eſt. ⁊ qui peccat nihil eſt. de pe. diſt. ij. §. ſi. q: reli-
cto vero eſſe/ voluit nõ eſſe. i. peccare. Non dixit/ p̃res pec-
cauerũt ⁊ nõ eſt pctm̃ eoꝝ. Illis em̃ defunctis manet pec-
catũ/ ⁊ pena peccati. Sed poſtq̃ȝ pctm̃ in baptiſmo remiſ-
ſum eſt: vnuſquiſq; punitur ꝓ ꝓpꝛijs malis: aut remune-
ratur ꝓ bonis. ex̃ de ſum. trini. c. i. ¶ B Sciendũ ꝙ tri-
plex eſt pena. eterna/ coꝛpoꝛalis/ ⁊ ſpũalis. Eterna pena
nũq̃ȝ punitur vnus pꝛo alio. Exo. xvij. i. q. iiij. iudei. Coꝛpo-
ralis pena duplex eſt. Una circa coꝛpus. ⁊ illa ſepe punit̃
vnus ꝓ alio. i. q. iiij. §. item petõ ciuiũ. Alia circa ſtatũ rei.
vt eſt ſeruitus/ vel infamia. ⁊ illa ſepe punitur vn⁹ ꝓ alio.
filius ꝓ patre. vi. q. i. ſiquis. ¶ Alia eſt etiã pena tépoꝛa-
lis. ⁊ illa ſepe punitur vnus ꝓ alio. ex̃ de here. vergentis.
¶ Eſt alia pena ſpũalis. ⁊ hec quadruplex. ſcʒ Excõica-
tionis. ⁊ nũq̃ȝ hac punitur vnus pꝛo alio. xxiiij. q. iij. ſi ha-
bes. Alia interdicti. Alia remotio ab oblationibus. Alia
remotio ab oꝛdine. ⁊ his tribus ſepe punit̃ vnus ꝓ alio.
vt de hoc plene no. i. q. iiij. in ſumma. xxiiij. q. iij. in ſumma.
ex̃ de his que ſi a ma. que ſinit. ¶ Serui demones vel he-
retici. vel mali p̃lati ſerui peccati. Joã. viij. dñati ſunt no-
ſtri qui debuerũt ſeruire. Non fuit q̃ redimeret. ps. vij. nõ
eſt qui redimat neq; qui ſal. fa. ſi deus nõ vult. alius non
põt redimere: niſi chꝛiſt⁹ q̃ ſeipſm dedit in p̃ciũ. Ephe. v.
¶ Serui ⁊c. Ploꝛat gens ſancta ppl'us acquiſitionis. ex̃
de elec. fundamẽta. lib. vi. ſpũales nequitias. que ſuã per-
diderunt libertatem. Dñantur noſtri ⁊ affliguntur ſerui-
tute peti. Uel ſerui peccatoꝝ in eccleſiarum regimine cõ-
ſtituti: in eos quos dñs redemit/ lupoꝝ vtunt̃ rabie: non
canũ defenſione. xliij. diſt. ſit rectoꝛ. Luctus ergo peniten-

Pena triplex.

tium eſt: qui laqueos ſathane euadere cupiunt: cui⁹ do-
minio ſubiugati ſunt per pctm̃. ¶ In aĩabus. deſiderio
animarũ. q̃ſi di. ꝙ indigna patimur ꝙ crudelia ꝙ miſeran-
da. Noſtris/ afferebamus panẽ nobis. afferebamus ſcri-
pturarũ virtutum panẽ/ qui de celo deſcendit. Joã. vi. de
ꝯſe. diſt. ij. oĩa. A facie gladij in deſerto. ab impugnatione
diaboli inſidiantis/ qui cecidit de celo. Eſa. xiiij. de peni.
di. ij. p̃ncipium. ⁊ habitat in deſerto. in coꝛde a deo dereli-
cto. Matth. xij. ⁊ Luce. xi. ¶ Pellis noſtra. moꝛtalitatis.
Quaſi cliban⁹. diaboli. Exuſta eſt. flatu diaboli fabꝛi ſuf-
flantis pꝛunas. Eſa. liiij. A facie tempeſtatũ famis. ſpũa-
lis. que eſt quaſi turbo tempeſtatis. Plangitur pellis no-
ſtra quaſi clibanus exuſta: quia pꝛimi parentes induti. de
pe. diſt. i. adam. Gen. iij. de paradiſo ſunt eiecti. vnde ſin-
gulariter pellis nõ pelles dixit. quia ex ipſis oẽs cõtraxi-
mus vnã pellem moꝛtalitatis. de conſe. di. iiij. nõ ex quo.
Hec fedata eſt quaſi clibanus. i. diabolus q̃ eſt fornax vi-
tioꝝ. ⁊ quotidie nouis concupiſcentiarũ incendit vſtioni-
bus. Hac vſtione tẽpeſtate famis affligimur qui eterne
vite epulis nõ reficimur. ¶ Mulieres in ſyon humilia-
uerunt. coꝛrumpendo. quoties peccatoꝝ feditate grauã-
mur: ⁊ de ſyon altitudine ad humilia coꝛruimus. Mulie-
res. i. anime noſtre. In ſyon. i. in culmine eccleſie leuate
humiliant̃ huiui demones. Et virgines in ciuitatibus iu-
da. nõ furtim ſed publice. Uirgines fideliũ mentes ſunt
deo dicate. Ciuitates in quibus humiliant̃: diuerſi ſunt
gradus. Alia em̃ eſt ꝓfeſſio ſacerdotum. alia leuitarum.
alia monachoꝝ. alia virginũ. alia viduarũ. alia cõiuga-
toꝝ. In ſingulis ſunt alique pure virgines. alique ꝓpoſi-
tum nõ ſeruantes deuirginãtur. xxvij. q. i. que chꝛiſto. ⁊. c.
impudicas. cũ. iiij. c. ſeq. Uel iſte ſunt virgines fatue coꝛ-
poꝛe/ nõ mente. xxxij. q. v. ſi paulus. Iſidoꝛus. Uirgo car-
ne nõ mente nullũ pꝛemiũ habet in remuneratiõe. Ber.
Sine humilitate/ audeo dicere/ neq; virginitas Marie
deo placuiſſet. Aug. Non dubito p̃ferre mulierẽ ſupbe vir-
gini. ¶ Pꝛincipes manu ſuſpenſi ſunt. Doctores ſancti
eccl'ie hoſtium manibus ad alta ſuſpendũtur: quãdo in-
tentionẽ boni operis deſerentes/ ad volũtatem hoſtium
diſtrahũtur. Tales p̃ncipes nõ vitijs p̃ncipantur: ſed eis
vitia. ij. q. i. ſcelus. Tales p̃ncipes mala cõſilia dant ⁊ re-
pꝛobanda. ps. xxxij. Et repꝛobat cõſilia p̃ncipum. ¶ Pꝛinci-
pes mali ſuſpendi mandãtur a dño. Numeri. xxv. Tolle
cunctos p̃ncipes ⁊c. vbi Greg. Hoc ſi hoĩes cogitarent:
p̃ncipatus nõ ambirent: ſufficit em̃ ꝓ peccatis ꝓpꝛijs ar-
gui: ⁊ reddere rationẽ. quid neceſſe eſt ꝓ pctis ppl'i oſten-
tari cõtra ſolem: De iſtis p̃ncipibus dixi. s. c. ij. ſuper lite-
ra Beth in verbo p̃ncipes. in. v. ar. ¶ Facies ſenum non
erubuerũt. nulli em̃ etati parcit. q: ſerpens callidiſſimus
nec pueris miſeretur. nec iuuenes reueretur. nec parcit
ſenibus. oẽm etatem ⁊ dignitatem vna tempeſtate iuol-
uit. ¶ Adoleſcentibus impudice. factum ſpuriũ ⁊ nefa-
rium. vnde p̃ncipaliter hoſtes adducuntur in odium. De
iſto execrabili vitio plene ſupꝛa i iſta orone Hieremie ſup
iſto codeʒ verbo dixi ſcdo ar. Abuſi ſunt. ⁊ pueri in ligno
coꝛruerunt. ſuſpenſi in eo. q̃bus nec etas pepercit. Pueri
ſtulti in ligno coꝛruerũt qui in chꝛiſtum in ligno penden-
tem. i. Per. ij. credere noluerũt. ¶ Senes de poꝛtis defe-
cerunt. ſenes ſcʒ quoꝝ ſenſus ſunt cani. lxxxiiij. diſ. poꝛro.
manſueti ⁊ quieti. ſed ſi deum offendũt: de poꝛtis defici-
unt. de q̃bus d: ps. cxvij. Aperite mihi poꝛtas iuſtitie. in
his deficiũt dum ſcandalis fatigati iter rectuʒ deſtituũt.
Uel ſenes. i. p̃dicatoꝛes defecerũt de poꝛtis vbi conſueue-
rant p̃dicare. vnde Amos. v. Odio habuerũt coꝛripiẽtẽ
in poꝛta. ¶ Iuuenes de choꝛo pſallentiũ. ſanctoꝝ. Iuue-
nes deficiũt de choꝛo pſallentiũ: quũ in eis ſpũale canti-
cum deficit. q: nõ pſallũt ſpũ ⁊ mente. i. Coꝛ. xiiij. xxxviij.
diſt. oẽs pſallentes. ⁊. c. ſedulo. Et a choꝛo ſanctoꝝ alieni
obliuiſcũtur canticũ dñi dicentes. ps. cxxxvi. Quõ canta-
bimus canticũ dñi in terra aliena: de peni. diſt. iij. in ſalici-
bus. ¶ Defecit gaudiũ coꝛdis noſtri. ceſſauit gaudium.

Digitized by Google

quieuit ſonitus letantiū.conticuit dulcedo cithare. cum cantico nō bibent vinū.Eſa.xxiiij.ps.l. Auditui meo dabis gaudiū ⁊c.Cordis cōtriti ⁊ humiliati.ps.l.Verſus eſt in luctum chorus noſter.harmoniā lugendi. chorus virtutū.Vox eſt penitentiū qui cor cōtritum ⁊ humiliatum deo offerūt.l.diſt.ponderet.⁊ q: abeſt ſponſus:oē gaudiū in luctū cōuertunt.qđ Dauid recuperare volēs/ait.Redde mihi letitiā ſalutaris tui ⁊c.Quoties aia ſagitta pctī vulneratur:gaudiū eius diſſoluitur.quū ad ɔſcientiam reuertitur.⁊ chorus virtutū in luctū cōmutatur.qđ in Aſael recte figurat̃.ij. Reg.ij.qui tanq̄ caprea velociſſim⁹ curſor erat. Unde dum incaute ⁊ p̄cipitanter inſequeretur Abner:pcuſſus in inguine/perijt. Sic anim⁹ q̄ velociſſimus motus ſuos patientia ⁊ grauitate nō moderat̃:ſepe in fornicationē mentis ⁊ corporis p̄cipitatur. Unde in libro collationū Jo.caſſia.in collatione.ij.de caſtitate dicit ſic Theremo. Quātum quis in leuitate ⁊ patientia cordis/tātū in corporis puritate pficiet. quātoq; lōgius iracūdie ppulerit paſſionē:tanto tenacius caſtitatem ſeruabit. Non enī eſtus corporis declinabit/niſi q̄ animi motus ante cōpreſſerit. Quia beati mites: qm̄ ipſi poſſidebūt terrā.Matth.v. id eſt. Non al's ditioni noſtre rebellis hui⁹corporis terra ſubdetur:niſi mens noſtra p̄us patientie lenitate fuerit fecūdata. Nec poterit quis aduerſus carnē ſuā inſurgentia bella libidinis cōprimere: niſi p̄us armis manſuetudinis inſtruat̃. ¶ Chorus vertitur in luctū:qm̄ in penitentibus virtutū chorus quaſi harmonia lugendi deplorat qđ amiſit.⁊ concentū ſumit penitēdi.vt poſt planctus ⁊ lachrymas redeat idem chorus ad gaudia.ſicut dixit Sara deo Tob.iij. Poſt lachrymationē ⁊ fletum/exultationē infundis. ¶ Cecidit corona capitis noſtri.honeſti in eccleſia vel fulgidi moribus vel bone volūtatis. Ve nobis q: peccauim⁹. amiſſa corona. Tunc mens noſtra corona virtutū decoratur: quū ſcuto bone voluntatis ornat̃.ps.v. Scuto bone volūtatis tue coronaſti nos. Sed quū volūtas mutatur: quaſi corona victoribus datur.ſm Maximū.Apoc.ij.Eſto fidelis vſq; ad mortē:⁊ dabo tibi coronam vite. Corona amittit̃. vnde ſequit̃. Ve nobis q: peccauim⁹. fruſtra enī in ceteris laboramus:ſi bona volūtate caremus. Unde ſuper illud Luce.ij.Et in terra pax ho.bo.vo. dicit Grego. Ante dei oculos nunq̄ manus vacua eſt a munere: ſi arca cordis plena eſt bona volūtate.nil quippe offertur dignius bona voluntate.⁊ Aug.xiij.de trini. Pertinet enī iuſtitia ad bonā volūtatem.Sacerdotes etiā ⁊ virgines ſunt quaſi corona decoris eccleſie.q: illuſtrior portio gregis chriſti. ſm Cyprianū.ſed ij ſepe cadunt vitijs labefactati.Fides quoq; dum integritatem amittit/quaſi corona de capite cadit. ¶ Scđm Eſa.etiā chriſtus corona eccleſie eſt. vnde ait Eſa.xxviij.Erit dñs exercituū corona glie.Hāc coronam eccleſia pdit:dum fides chriſti pditur in q̄buſdā membris:vel prauis operibus maculat̃. ¶ Per coronā etiā capita ecc'ie digne intelliguntur.q: corona in capite ponitur.ps.xx. Poſuiſti in capite eius coro. de la.⁊c. Iſti ſunt p̄lati qui hodie cōiter a vita apl'ica ceciderūt. Nam etſi teneant locū aplor.lxviij.di.quor.⁊ ſanctor.nō tamē tenent eor ſermones/cōuerſationē/⁊ abſtinentiā/⁊ opera.xxxv.di.eccleſie p̄ncipes.xl.diſt.nō eſt facile.Et ideo cōtra iſta coronata capita ⁊ mitrata dicit̃ Amos.vi. Ve vobis q̄ opulenti eſtis in ſyon.i.in eccl'ia. auro ſuffarcinati. veſtra timide reſeruantes.aliena ſc; bona eccleſie nō fideliter diſpenſantes.xij.q.ij.gloria.Ꝟſi.ſocrates.al's eſt.c. Et cōfiditis in monte ſamarie.in altitudine dignitatis q̄ data eſt vobis ad cuſtodiā ſubditor.vnde ⁊ dñs ſe ſamaritanū.i.cuſtodem nō negauit. Luce.x.melius Jo.viij.ex de p̄ſump.nōne.⁊ Luce.ij.đ: in pſona p̄lator.Et paſtores erant in regione eadem vigilātes/⁊ cuſtodiētes vigilias noctis ſupra gregem ſuū.Optimates pompatice ⁊ ſicut dñi pcedentes:nō ſe humiliantes.ɔtra illud.c.diſ.contra morē.Capita populor.hodie ex quo membra infecta.vi.

q.i.ex merito.vere hodie in eccleſia adimpletur verbum Eſa.i.c.⁊ vide Hiere.vi.⁊.viij.c.Omne caput languidū: id eſt p̄latus.⁊ omne cor merens.triſtitia mūdi q̄ mortē operatur.ij.ad Cor.vij.A planta pedis.i.minimis ſubditis. Uſq; ad verticem.p̄latum ſuperiorem. Non eſt in eo. corpore eccleſie. Sanitas.ſpūalis. Malach.iiij.ibi.Orietur vobis timentibus nomen meū ſol iuſtitie. et ſanitas in pennis eius.⁊ transferūtur hec verba.vi.q.i.§.verum. ¶ D Quā infirma ⁊ vulnerata capita.i.q.i.verum.hodie habeat eccleſia/experientia manifeſtat. ⁊ ideo dum caput egrotat cetera mēbra dolent.Bern. Principis error multos inuoluit:⁊ tantis obeſt quātis p̄eſt.ad hoc ex de vo.⁊ vo.re.magne. Multi de cauda ad caput venerūt de humilitate ad dignitatem.i.Reg.xv. Nōne quū paruulus eſſes in oculis tuis: caput in tribubus iſrael factus es:Et put frequētius/dum ſunt p̄lati in capite dignitatis:dimittunt caudam humilitatis.ſicut Saul.Et iō merito caput cū cauda pdunt.i.Regū.xxxi. Preciderunt caput Sauli ⁊ ſpoliauerūt eum armis. De iſto malo capite ⁊ mala cauda.Eſa.ix. Et diſperdet dñs ab iſrael caput ⁊ caudā incuruantē ⁊ deprauantē die vna. Lōgeuus ⁊ honorabilis ipſe eſt caput:⁊ pph̄eta docens mendaciū ipe eſt cauda. Potens quilibet depoſitione vel etiam morte deijcit̃. Arma ſunt carnalia.mūdana ſapia/potētia/opulentia/que ſunt arma hoſtis antiqui ad miſeras aias captiuandas.ex de renū.niſi cum pridē.§.verum.q̄bus potentes in morte (ipſa eſt cauda) caput dum Saul p̄ciditur:ſpoliātur. Hec ſunt arma cum q̄bus Dauid contra Goliam pugnare neſciuit.i.Reg.xvij. q: nō carnalibus ſed ſpūalibus armis diabolus eſt vincēdus.ij.ad Cor.x. Arma militie noſtre non ſunt carnalia: ſed potentia dñi. Arma ſpūalia ponūtur ad Ephe.vi.ibi.Accipite armaturam.Et clericor; arma ſunt lachryme ⁊ orōnes.xxiij.q. viij.cōueniōr.cum.§.pcedenti. ¶ Propterea meſtū pnia cōtritum factū eſt cor noſtrū.ideo cōtenebrati ſunt corruptione pctī/oculi interiores.puiſores in eccleſia:quia debuerūt in deū aſpicere.vox eſt penitentiū. ¶ E Eſt aūt duplex meſtitie ſpecies eſt ⁊ doloris. de quo Hiere. viij. dolor meus ſup dolorem.q: pctōr dolori dolor addit̃ cōpunctionis.De quo Aug.in lib.de pnia.Dolor in pnia cōtinue cuſtodiatur.hic ſemp doleat.de peni.diſt.iij.ſi apl's. Chriſtianus nimis doleat;q: chriſtus nimis doluit.S.e.c. i.ibi.O vos oēs.⁊.i.ſi eſt dolor ſicut dolor meus. ſup lra Lamech.in ar.iiij. Eſt ⁊ dolor malus,de q̄: In dolore paries filios.Gen.iij.Eſt ⁊ bonus.ps.xxxviij.⁊ dolor meus renouatus eſt.ita poſt pctm̄ cor humiliatur: vt huius doloris medicina infirmitatis dolor abſcedat.Contenebrati ſunt oculi noſtri.malitia pctōrum ſc; infecti ⁊ cecati:vt chriſti lumen videre non poſſunt.ps.cxiij.⁊.cxxxiiij.Oculos habent ⁊ nō videbūt. ¶ Propter montē ſyō.eccleſie ps.lxvij. Mons chriſtus coagulatus/mons pinguis/de monte abſciſſus ſine manibus. incarnatus de ſpūſancto ex maria virgine.Dan.ij.Quia diſperijt.qui quum equalis eſſet p̄ri:ſemetipm exinaniuit. Phi.ij. Ideo obtenebratis oculis hunc montē nō vident pfidi:q: diſperijt apud eos.Roma.xi.Cecitas ex parte contingit in iſrt̃. Vulpes ambulauerūt in eo.pſecutores vel heretici qui male ſentiūt de incarnatiōe dñi: eccl'iam lacerantes ⁊ catholicā fidem fraudulēter corrūpentes.ideo partes vulpiū erūt. ps.lxij. Vulpes fuit Herodes pſecutor chriſti ⁊ ioannis. vnde Luce.xiij. Ite ⁊ dicite vulpi illi.vbi Beda. Propter dolos ⁊ inſidias Herodem vulpē appellat.qđ plenū fraudis eſt aial.in foueis ppter inſidias latens. odore ferēs. nūq̄ rectis itineribus incedens.Que oia hereticis conueniūt.quor typum Herodes tenet.qui chriſtū laterem fidei chriſtiane in credentib⁹conatur extinguere.De iſtis vulpibus dixi plene ſupra in iſta orōne Hieremie/in iſto eodem Ꝟbo. vulpes.ij.ar.Tu autē dñe. Judicis fortitudinē ⁊ magnitudinem p̄dicat. In eternū pmanebis. ps.ci. Tu aūt dñe in eternū pmanes. ⁊ iterū ibidē.ps.Tu autē

idem ipſe es:⁊ anni tui nō deficient. Nec eſt localis eius manſio aut tpalis. nec aliud ꝙ ipſe. ſed ipſe vna ⁊ indiuidua ⁊ ꝑmanens eſſentia. q: ꝙuis filius ſe exinaniret ſerui formā accipiens. Phi.ij. manet tñ in eternū ſoliū tuū. ps.xliiij. Sedes tua de⁹ in ſeculū ſeculi. ⁊ iterū ps.cxliiij. Regnū tuū regnū omniū ſeculoꝝ. Dum ſoliū audis/iudicem intellige:⁊ time quaſi deū. Time: ⁊ mādata ei⁹ obſerua. Eccl'ſ vlti. in fi. etſi ſm hoiem iudicatur: regnū tñ eius eſt in eternū: q: nō eſt de hoc mūdo. Joā.xviij.xxiiij. q.iij.ſi.§.j. ¶ Quare. Poſt omnodas ſpecies lamētationis ad deū ſolū ꝓces ꝯuertit: q ſolus pōt ꝯſolari. In perpetuū obliuiſceris noſtri: ps.xij. Vſq; quo obliuiſceris me in finē ⁊c. ⁊ iterum ps.cij. Nō in perpetuū iraſcet neq; in eternū cōminabit. Non ſm peccā noſtra facias nobis. Simus ḡ memores eius: ne obliuiſcatur noſtri. q: ps.lxxvj. Non obliuiſcitur miſereri deus: niſi nos obliuiſcamur. etſi obliti fuerimus: ipe grām inſpirat. obliuionez fugat. vñ ps.xxi. Reminiſcent ⁊ conuertentur ad dñm vniuerſi fines terre. Et ideo nō obliuiſcit miſereri deus. q: nō cadit in euz obliuio: cui oia nuda ⁊ apta ⁊ ꝑſentia ſunt. ad Heb.iiij.xviij.q.ij.ꝑniciosam. Sed quū differt auxiliari: videtur oblitus. vt ſic aſcendat deſideriū: ⁊ dulcius ſit ſolatiū. Sic figulus vaſa ſua ꝓbat: vt vaſa in honorem faciat.ij.ad Timo.ij. q: vaſa figuli ꝓbat fornax. de pe.di.ij. ſi eñ. vltra.iiij.colum.ꝟ.ſedet. derelinques nos. paſſionibus ſubiacere. In lōgitudinē dierū.ps.cij. Non in perpetuū iraſcetur. ¶ Conuerte. iudicē ꝓuocatum ad iuſtitiā ꝓpter peccā/humiliter ⁊ ſuppliciter obſecrat. Dñe nos ad te.ps.lxxxiiij. Cōuerte nos deus ſalutaris noſter. Cōuerte ꝑ grām. Et cōuertemur. quātum in nobis eſt arbitrio libertatis. vñ.j.ad Coꝛ.xv. Gratia dei ſum id qđ ſum. et grā eius in me vacua nō fuit. Grā eñ vocantis ꝓcedit:⁊ excitat libertatem volūtatis. Noſtrū eſt qđ decidim⁹. dei ꝙ reſurgimus. Hoies eñ caro ſunt. ſpūs vadens ⁊ nō rediens. Non eñ volentis eſt neq; currentis/ſed miſerentis dei ⁊ adiuuātis. Roma.ix. vt ꝑuenire valeam⁹ ad calcem. de pe.di.ij. ſi eñ. per ꝗtuor colū.ꝟ. ⁊ paulo poſt. Non tñ grā dei cōuertimur ſolū: niſi ⁊ noſtra volūtate conuertamur. Eſt aūt quoddā velamen noſtre infirmitatis ſenſibus noſtris obiectū: qđ niſi dei illuminatione fuerit remotū: cōuerti nō valemus. Libertas ergo ꝑ gratiā redditur. Semp ergo nobis orandū eſt. Conuerte nos dñe. vñ Aug. Nullū credimus ad ſalutē niſi deo inuitante venire. Nullū inuitatū ſalutem ſuā niſi deo auxiliante operari. Nullū niſi orantē auxiliuz ꝓmereri. ad hoc.xxiij.q.iiij. obtineri. Item Aug. Feciſti nos dñe ad imaginē ⁊ ſimilitudinē tuam. feciſti nos nūmum tuū. mitte radiū ſapientie tue. expellat tenebras noſtras: ⁊ fulgeat in nobis imago tua.

¶ F

Vnde notandū ꝙ in ꝓdicto loco apoſtoli ad Corinth. grā dei ⁊c. duas hereſes deſtruit apl'ſ. Fuerūt eñ qdā ſupbi heretici q totaz virtutum efficaciā putabant cōſiſtere in ſola arbitrij libertate. Cōtra quos dicit apl'ſ. Gratia dei ſum id qđ ſum. Iſte error ponit ⁊ deſtruitur. xxiiij.q.iij. quidā.ꝟ. pelagiani. de ꝯſe.di.iij. in tribus vlti.c. ⁊.xxvj.q.ij. qui ſine. ⁊.xxiij.q.iiij. nabuchodonoſor.ꝟ. ꝓdeſtinationē. ¶ Fuerūt alij heretici qui dicebant liberū arbitriū nihil eſſe: vel nō poſſe iuuare ad ſalutē. ꝯtra quos oſtendēs Paulus liberū arbitrium ſimul eſſe cum grā/⁊ opari cū ea: dicit. ⁊ grā ei⁹ i me vacua nō fuit. ¶ Quādā feminā q ſpūalis appebat: inueni in Italia in iſto errore dicentē deū in nobis ſine nobis oia opari. ⁊ correcta remanſit. ¶ Iſte error Manicheoꝝ dicentium nihil in nobis eſſe poſitū/qui negant arbitriū liberū: tollitur. xxiij. q.iiij.§. nō ergo. ⁊.§. ſed in his. ⁊ de pe.di.ij. ſi eñ. poſt.iiij. colum.ꝟ. liberi arbitrij. Et licet grā dei ſit ꝙ creati ſum⁹ ꝙ viuim⁹ ꝙ mouemur: tñ hic apl'us loquit de gratia gratum faciēte: ſine qua nullus hō ſaluari pōt. ¶ Eſt enim duplex grā: creatrix ⁊ ſaluatrix. Per gratiā creantē virtutes naturales ſunt nobis inſite. Per gratiā ſaluantē bona perdita reſtaurantur. ⁊ opa deo grata eliciūtur. Hui⁹ gratie multiplex eſt effectus. Primo naq; liberat a culpa cū arbitrio libero:⁊ a pena eterna. vnde ps.lxxi. Ex vſuris ⁊ iniquitate redimet aias eoꝝ ⁊c. vbi gloſ. Vſura eſt pena eterna. q: plus inuenitur in ſupplicijs/ꝙ cōmiſſum ſit in peccatis. Hec gratia ſemꝑ offertur hoi ſi velit eam accipere. Heb.xij. Contēplantes ne quid deſit gratie dei. j. Pet.j. Sperate in eā que offertur vobis gratiā. ¶ Secūdo preparat voluntatē vt bonū velit. Bonū aūt velle nō pōt niſi ipſa ſit bona. Eſſe non pōt bona niſi a grā. vñ Roma.ix. Non eſt volentis neq; currentis. ſm qđ vult et currit. ſed dei miſerentis. vt pre.c. ſi eñ inquit. nec eſt contra qđ dicit Prouer.xvj. Hois eſt animū preparare. quia homo preparat materialiter ꝑ humiliationē. ſed de⁹ preparat effectiue ꝑ informationē. vnde.iiij. Reg.iiij. Illi afferebant vaſa: ⁊ illa infundebat. ¶ Tertio dat bene operari. Eſa.xxvj. Oia opera noſtra operat⁹ es in nobis domine. Jo.xv. Sine me nihil poteſtis facere. vnde Grego. Qui aſpirando nos ꝑuenit vt velimus adiuuādo ſubſequitur ne fruſtra velimus. aliter eñ vacua eſſet in homine gratia. ſi nō moueretur ⁊ operaret. ⁊ hoc eſt qđ ait apl'ſ. Et grā eius in me vacua nō fuit. vñ.ij. ad Coꝛ.vj. Hortamur vos ne in vacuū gratiam dei recipiatis. ¶ Quarto ꝓtegit a malo/dando vires reſiſtendi. vnde ps.xxvj. Dominus illuminatio mea. cōtra tenebras ignorantie. ⁊ ſalus mea. cōtra infirmitatē. ps.xv. Qm̄ a dextris mihi eſt ne cōmouear. Unde iam poſſum peccō reſiſtere. Ro.viij. Si de⁹ ꝓ nobis: quis contra nos? ¶ Quinto ꝓmouet in bono: vt iuſtitia augeatur. vnde Luce.xvij. dixerūt diſcipuli dño. Adauge in nobis fidem. q.d. auge qđ dediſti. ꝑfice qđ cepiſti. de pe.diſt.ij. dum ſanctam. ¶ Sexto ꝑficit/ dando ꝑſeuerantiā. vnde Phi.ij. Deus eſt q operat in nobis ⁊ velle ⁊ ꝑficere ꝓ bona volūtate. Hanc orat. ps. Miſericordia tua ſubſequet me oibus dieb⁹ vite mee. i. ꝙdiu ſum in hac vita mortali. ⁊ iterū ps.lxvij. Cōfirma hoc de⁹ qđ operatus es in nobis. Et hec eſt grā ſaluans. de qua Eſa.xxxi. Sicut aues volantes/ſcȝ ꝓtegunt pullos ſuos: ſic ꝓteget dñs hierl'm. protegens/⁊ liberans: trāſiens/⁊ ſaluans. Liberat eñ/ſicut dictū eſt/a malo culpe ⁊ pene. ꝓtegit/in bono cōſeruando. tranſit/ad meliora ꝓmouēdo. ſaluat/ꝑſeuerantiā tribuēdo. Matth.x. ⁊.xxiiij. Qui ꝑſeuerauerit vſq; in finē: hic ſal.erit. de pe.diſt.ij.§. euidēter.ꝟ. ꝓpter hmōi. ⁊.§. ſeq. Item illud. vij.q.j. ſuggeſtū. ¶ Septimo cōplet gl'iam tribuendo. vñ Roma.vj. Stipendia peccti/mors. gratia aūt dei vita eterna. Zacha.iiij. Exequabit grām gratie. ſcȝ grām patrie gratie vie. nō ſm quātitatem: ſed ſm ꝓportionez. q: ignis in ſyon ⁊ caminus in hierl'z. Eſa.xxxi. Gratias ḡ reddamus diuine gratie gratis date: nō ex operibus iuſtitie que fecimus nos. ad Titum.ij. ⁊.iij. ⁊.j.q.j. gratia. vnde.ij. ad Coꝛ.iij. Non ꝙ ſufficientes ſimus cogitare aliquid a nobis quaſi ex nobis: ſed ſufficientia noſtra ex deo eſt. vnde Bern. Tria ſunt in opere bono. Primū eſt cogitare. deinde velle. poſtea ꝑficere. Primū opat de⁹ in nobis ſine nob. Scđm nobiſcuz. Tertiū per nos facit. Siquidē imittēdo bonā cogitationē nos ꝑuenit immutando malā. ⁊ immittendo bonam ſibi ꝑ ꝯſenſum iungit. miniſtrando ꝯſenſui facultatem foris ꝑ apertum opus noſtrum internus opifex innoteſcit. Duo ergo in predicta authoritate tangit apl'ſ. cogitationem q eſt ꝓncipium ois boni. ⁊ ſufficientiā que eſt ꝯſummatio vel ſeruatio. ⁊ hec duo attribuit deo. vnde Apoc.j. ⁊ vlti. d:. Ego ſum alpha ⁊ o. ꝓncipium ⁊ finis. vñ ⁊ ꝓcepit Numeri.xviij. Primitias et decimas offeretis mihi. xvj.q.j.§. his ita. ⁊ ex de deci.c.j. Primitie debentur ei in ſignū ꝙ eſt ꝓncipium. decime vo in ſignū ꝙ eſt ꝯſummatio. ¶ G Vt aūt plene liqueat/in qđ bonū liberum arbitriū poſſit ꝑ ſe:⁊ in quo indigeat gratia. Sciendū eſt ꝙ liberū arbitriū pōt per ſe in bonū nature. ſicut eſt dormire/ ⁊ vigilare: comedere ⁊ ſimilia. nō tamen a ſe. quia nō ex

Gratia duplex.

Liberuz arbitriū

cludit̄ cauſa efficiēs pͥma. Omne eñ qḋ eſt: a ſummo
deo eſt. vnde ait Jo. xv. Sine me nihil poteſtis facere. vbi
Aug. Non ait parū poteſtis facere. q̄ niſi palmes in vite
māſerit ⁊ vixerit de radice: quātūlibet fructū a ſemetipo
nō poteſt ferre. Quāuis aūt chͥſtus vitis non eſſet/ niſi
hō eſſet: tñ iſtam gratiam palmitibus nō pͥberet: niſi ⁊
deus eſſet. j. ad Coꝛ. iiij. Quid habes quod nō accepiſti?
Poteſt etiā per ſe in bonū in genere ſicut dare eleemoſy
nā. qḋ ꝓbatur hac ratione. Uidemus ꝙ aīal brutum affe
ctu naturali dat feruī nutrimentū. ergo ſi hō non poſſet
dare eleemoſynā ex bonis naturalibus: deterioꝛis eēt cō
ditionis. Ad hoc vero vt poſſit in bonū ex circūſtantijs. ſ.
in bonū moꝛale: de quo tractant pħi. qḋ conſiſtit in exerci
tio politicarū virtutū. indiget gratia data gratis. que re
mouet difficultatē que eſt in operabilib⁹. Ad remouēdū
aūt tentationez cui ꝑ ſe non pōt reſiſtere: indiget gratia
gratis ſuperaddita. vnde Joſue. vij. Anathema in medio
tui iſrael. non poteris ſtare coꝛam hoſtibus. Ad hoc vt li
beretur a pc̄to: indiget gratia gratū faciente. vnde Job
xxxvi. Saluabit te de oꝛe anguſto latiſſime ⁊ nō habente
fundamentuz ſubter ſe. Et ḋ: puteus anguſtus pc̄m. eo
ꝙ facilis ſit ingreſſus: ſed egreſſus difficilis. q̄ ſicut ait
btūs Bern̄. Non tam facile quis valet exire de fouea: ꝙ̄
facile in eā labi. Sola voluntate cadit hō in foueam pc̄ti:
ſed nō ex voluntate ſufficit reſurgere. Dicit̄ etiam funda
mentū non habere. q̄ ex quo quis labitur in pc̄m moꝛta
le: nō habet per ſe in quo ſubſiſtat/ donec in gehēnam ca
dat. Ad hoc vero vt bene operet̄: indiget gratia operan
te ⁊ cooperante. vt dictum eſt. Quia vero quidā non diu
ꝑſiſtunt in bono: indigent gratia ꝑſeuerante. vñ Bern̄.
Gratia excitat arbitriū quū ſeminat cogitatū. ſanat quū
mutat affectū. roboꝛat vt ꝑducat ad actū. ſeruat ne ſen
tiat defectū. Ut aūt ſint ſtantes ⁊ ꝓficientes ꝑfecti indi
gent gratia coꝛroborāte. vnde ps̄. lxvij. Cōfirma hoc de⁹
qḋ operatus es in nobis. vbi dicit gloſ. iuuando gratiaz.

Dei p̄ſciētia.

¶ Sed quidā ſic obijciunt. Quicq̄d futurum eſt de vno
quoq̄ hoīe/ p̄uiſum eſt ab eterno. ſed p̄uiſio dei eſt imuta
bilis ⁊ infallibilis. ſm̄ qḋ oꝛat eccleſia. Deus cui⁹ p̄uiden
tia in ſui diſpoſitione non fallit̄. ergo illi quos p̄uidit ſal
uandos: neceſſario ſaluabunt̄. ⁊ ita de dānandis. Quare
ergo oꝛabimus vel conabimur ad bene operandū? qḋ fu
turū eſt fiet. Quib⁹ ſic r̄ndetur. verū eſt ꝙ p̄uiſio dei nō
fallit̄ nec mutatur. videt eñ vere res ſicut future ſunt.
non tñ cogit liberū arbitriū ad bonū nec ad malū. ſed in
nobis eſt ſequi deū ad virtutem: vel diabolū ad erroꝛem.
Eccli. xv. Appoſui tibi aquā ⁊ ignē. ad qḋ volueris exten
de manū. Unde ad cōmendationez viri iuſti dicit̄ Eccli
xxxi. Qui potuit trāſgredi: ⁊ nō eſt trāſgreſſus. facere ma
lum: ⁊ nō fecit. Patet ḡ ꝙ libere poſſum⁹ ⁊ abſq̄ coactio
ne malū opari vel bonū. ſed bonū nō poſſumus ſine auxi
lio gratie. malū vero poſſumus ꝑ noſipſos. Et eſt ratio.
q̄ bonū operari/ eſt aſcendere. tunc eñ oꝛdinatur hō ad
id qḋ eſt ſupra ſe. ſed operari malū/ eſt deſcendere. q̄ ma
lum infra hoīem eſt. vñ Gen̄. iiij. Nōne ſi bene egeris: re
cipies. Sin aūt male: ſtatim in foꝛibus pc̄m aderit. ſed
ſub te erit appetitus eius: ⁊ tu dn̄aberis illius. Sicut er
go puer q̄ adhuc infirmus ⁊ debilis eſt: per ſe pōt deſcen
dere: aſcendere vero nō: ita hō per ſe poteſt ad maluz: ad
bonū vero meritoꝛiū nō. ſed adiungit̄ adiutoꝛiuz gratie:
qua mediante poſſit aſcendere. ¶ Ad hoc qḋ opponitur
dicimus ꝙ vtraq̄ ꝓpoſitio eſt vera. ſed ꝯcluſio falſa. Nul
lus eñ de neceſſitate ſaluat̄ vel dānatur: ſed ꝑ opera libe
ri arbitrij: q̄ ſine neceſſitate fiunt. Predeſtinatio eñ non
facit certam ſalutem. ſed ꝑ bona opa que fiunt libero ar
bitrio: certa efficitur vocatio ⁊ electio. vñ. ij. Pet. j. Qua
pꝛopter fratres magis ſatagite vt ꝑ bona opa certam ve
ſtram vocationē ⁊ electione faciatis. hec eñ facientes nō

Neceſſitas duplex

peccabitis aliqn̄. Quāuis eñ que p̄uiſa ſunt neceſſario
eueniant: non tñ hmōi neceſſitas infert vim libero arbi
trio. qm̄ ſicut ait Anſelm⁹. Duplex eſt neceſſitas coactio
nis. Que pꝛecedit efficit rem. vt quū dico neceſſe eſt celū
volui: qm̄ violentia naturalis cōditionis cogit ipm vol
ui: ⁊ ideo neceſſe eſt vt voluatur. ⁊ eſt neceſſitas abſolu
ta. Que ſequit̄ rei poſitionē: vt nihil efficit. quū dico ne
ceſſe eſt te ſedere dum ſedes. non ꝙ aliqua vi cogaris ad
ſedendū: ſed dum ſedes nihil pōt facere vt nō ſedeas. et
talis eſt p̄uidentie diuine neceſſitas. Unde quid eſt aliud
dicere neceſſe eſt p̄uiſum euenire. niſi vt dicat̄. neceſſe eſt
aliquē ſaluari dum ſaluatur. ⁊ neceſſe eſt futurū eſſe futu
rum? Et ita ꝑ illam neceſſitatem nō tollitur cōtingentia
rei. Omnia eñ que a libero arbitrio ꝓcedunt: ⁊ volūta
te cōtingunt: non neceſſario eueniūt. de pe. diſ. ij. ſi eñ. ℣.
liberi. Patet ergo ꝙ ſi volumus ſalutem cōſequi neceſſe
eſt bene agere. qm̄ ſic p̄deſtinauit nos deus ſaluandos ꝑ
oꝛationes ⁊ bona opa: q̇bus meremur vitam eternam.
¶ Un̄ Greg. iiij. li. dialogoꝝ. Obtineri nequaq̄ pn̄t
q̄ p̄deſtinata nō fuerint. ſꝫ ea q̄ ſancti viri oꝛādo efficiūt/
ita p̄deſtinata ſunt: vt p̄cibus obtineantur. Nam ipſius
quoq̄ regni perennis pꝛedeſtinatio ita eſt ab oīpotenti
deo diſpoſita: vt ad hoc electi ex laboꝛe ꝑueniant. quate
nus poſtulando mereantur accipere qḋ eis oīpotens de⁹
ante ſecula diſpoſuit donare. xxiij. q. iiij. obtineri. Itē Au
gu. Predeſtinatione dei ſiue ad bonū ſiue ad malū in ho
minibus operari ineptiſſime dicit̄ vt ad vtrūq̄ hoīes q̄
dam neceſſitas videatur impellere. quū in bonis volun
tas ſit intelligenda nō ſine gratia. in malis aūt volūtas
intelligenda ſine gratia. xxiij. q. iiij. vaſis. al's eſt. §. ſub. c.
nabuchodonoſoꝛ. Aug. etiā duplicem neceſſitatez ponit.
Unā ſimplicem. veluti oēs hoīes eſſe moꝛtales. Alteram
cōditionis. vt ſi aliquē ambulare quis ſcit: euz ambulare
neceſſe eſt. xxiij. q. iiij. §. ꝙuis. ℣. vnde Augu. ibi vide. et in
gloſ. ad huius. §. intelligentiā. ¶ Item ſuꝑ illo v̄bo pꝛe.
Jo. vj. Nemo pōt venire ad me ⁊c. Aug. Magna gr̄e cō
mendatio. nemo venit niſi tractus. quē trahat ⁊ quē non
trahat/ noli velle iudicare: ſi nō vis errare. ad hoc. xxiij. q.
iiij. de tyrijs. ⁊ de pe. diſt. iiij. ſi ex bono. in pn̄. ſed q̄ volun
tate coꝛdis credimus. iuxta illud. Coꝛde credit̄ ad iuſti
tiam. Rom̄. x. ⁊. xj. q. iij. nolite. voluntate trahimur. Quid
eſt aūt trahi: ſm̄ Aug. Delectare in dn̄o: ⁊ dabit tibi peti
tiones coꝛdis tui. ps̄. xxxvj. Poꝛro ſi poete dicere licuit/
Trahit ſua queq̄ voluptas. Uirgili⁹ eglo. ij. quāto foꝛti⁹
nos dicere debemus trahi hoīem ad chͥſtū: qui delectat̄
veritate/ beatitudine/ iuſtitia/ ſempiterna vita/ qḋ totuz
chͥſtus eſt? xj. q. iij. exiſtimant. Poꝛro pͥmā gratiā nemi
nem mereri certū eſt. de ꝯſe. di. iiij. c. placuit. legitur ⁊ no.
xxiij. q. iiij. vaſis. ſub. c. nabuchodonoſoꝛ. ⁊ in gloſ. ex hoc
patet. Quia quāto in iſta materia ſe amplius quis dila
tat: tāto amplius ſe obſcurat. Reſtat dicere cū paulo. O
altitudo diuitiarū ⁊c. Roma. xj. ⁊ de pe. di. iiij. ſi ex bono.
vbi de hac materia tractatur vſq̄ ad finē diſtinctionis. et
in pꝛe. c. nabuchodonoſoꝛ. ¶ Calcem tñ iſti⁹ materie cuz
fideli Chꝛemon qui tertiam collationē fecit de ꝓtectiōe
dei. ſicut patet in lib. collatio. Joā. caſſia. concludam his
verbis. Hoc a catholicis oībus patribus definitur: q̄ ꝑfe
ctionem coꝛdis nō inani diſputatione verboꝝ/ ſed re atq̄
ope didicerunt: diuini eſſe muneris pͥmū: vt accendatur
vnuſquiſq̄ ad deſiderandū omne quod bonū eſt. ſed ita
vt altera parte plenū ſit libere voluntatis arbitriū. Itēq̄
etiā ſcḋm diuine eſſe gratie: vt effici valeant virtutū exer
citia: ſed ita vt poſſibilitas nō extinguat̄ arbitrij. Tertiū
q̄ꝫ ad dei munera ꝑtinere: vt acq̄ſite v̄tutis ꝑſeuerātia te
neat̄. ſꝫ ita vt captiuitatē libertas addicta nō ſentiat. Sic ei
vniuerſitatꝫ de⁹ oīa i oīb⁹ credēdus ē opari: vt incitet/ ꝓte
gat/ atq̄ ꝯfirmet: nō vt auferat quā ſemel ipē ꝯceſſit arbi
trij libtatē. ¶ Sequit̄ i thꝛenis vltim⁹ v̄ſus. Innoua di
es nr̄os. dieꝝ inouatio eternitatꝫ p̄ceptio. Sic a p̄ncipio.
egreſſus eius. ſicut ab initio eternitatis. Michee. v. Sꝫ
pꝛoijciens a te qui vbiq̄ es. Repuliſti nos. quaſi pollu
tos. Iratus es. vt pater: vt non iraſceris vt iudex in fu
roꝛe tuo. de quo ps̄. vj. ⁊. xxxvij. Domine ne i furoꝛe tuo. i.

Digitized by Google

in terribili condēnatione ⁊ impoꝛtabili ira pꝛo peccatis noſtris. Contra nos.cōtrarios tibi. Vehementer. quia vehemētia ſunt peccata nūc intra eccleſiam ⁊ innumera: in capitibus ⁊ in mēbꝛis. vñ ſceleratioꝛa commiſſa/ſunt grauius iudicāda.xxiiij.q.j.nō afferamꝰ.in fi. ¶ Innoua dies noſtros. De iſta innouatione dicit Iob.xxix. Quis mihi tribuat vt ſim iuxta mēſes pꝛiſtinos/ſm dies quibꝰ deus cuſtodiebat me; quādo ſplēdebat lucerna eiꝰ ſuper caput meū: ⁊ ad lumen eiꝰ ambulabā in tenebꝛis: ſicut fui in diebus adoleſcētie mee: quādo deus ſecreto erat in tabernaculo meo? Ad hoc pꝛincipiū reuocamur/quū cōuertimur. xxxij.q.j.apud. Inueterati enim ſumus ⁊ coꝛrupti: ⁊ dies eternitatis perdidimus.pš.xxxvij. Putruerūt ⁊ coꝛrupte ſunt cicatrices mee/a facie inſipiētie mee. ¶ I Adhuc reſtat impleri in iſta noſtra eccleſia militanti qđ ſcribitur Iohe.ij. Reddā vobis annos quos comedit locuſta/bꝛuchus/⁊ rubigo/⁊ eruca. facit de pe.di.j.ne foꝛſitan. ¶ Locuſta vana gloꝛia.q̄ inanes ſaltus velociter caſura ſectatur. Hac plena eſt noſtra eccleſia/in ſaltantibus de pꝛelatione in pꝛelationē/⁊ de beneficio ad beneficiū. Immo ꝑ eis ad maleficium ⁊ beneficioꝛū non eſt numerus. q: non deeſt q̄ male cōferat ⁊ qui male recipiat. Nec finis eſt ambitionis in iſta eccleſia in omni genere hominū. Et plus in nobis regnat qui mūdo ſpecie tenus renūtiauimus.ex̄ de elec. quoꝛūdam oculos.lib.vj. Et quāq̄ ſancti Romani pontifices multa cōtra pluralitatem beneficioꝛū ⁊ ambitionem ſtatuerint.xcix.di.ſingula.lxx.di.ſanctoꝛū.xxj.q.j.ꝑ totum.lxxx.diſt.epiſcopi vero.ex̄ de elec.dudū.ij.ex̄ de pꝛeben.de multa.c.cū non ignoꝛes.c.cū teneamur. ⁊ Lateranēſe concil.c.ti.intantū.vbi eſt expꝛeſſiſſimū.ex̄ de reſcrip. c.vlti.lib.vj. ⁊ de elec.auaritie.ex̄ lib.vj.de ꝑben.cum ſingula.xvj.q.j.pꝛeſbyteros. Vñ ⁊ dicit lex ꝙ difficile eſt vt vnꝰ duoꝛū vicem obtineat.ff.de pac.ſi plures. C.de aſſe.nemo. C.de teſta.conſulta. vbi dicit̄ ꝙ abſurdum eſt ſi ꝓmiſcuis actibus rerum turbentur officia. Similiter dicit lex ꝙ nō pōt q̄s per plures ciuitates habere poteſtarias.ff.ad municipi.libertus.§.pꝛeſcrip. Nec pꝛelatꝰ in diuerſis eccleſijs. x.q.iij.vnio. Nec idē ſeruus vicem pluriū ſuſtinet dñoꝝ.ff. de ſti.ſeruo.l.j.§.cōmunis ſeruus. Hoꝛū tamen iuriū nulla vel modica vtilitas eſt. ⁊ fruſtra membꝛanas occupāt. xix.diſt.ſi romanoꝛū. Pꝛo nūc ſine diſpēſatione: nunc cum diſſipatione animarū ſuarū.nō dico diſpēſatione/que requirit aut neceſſitatē aut vtilitatem. vt.j.q.vij.§.niſi rigoꝛ. cum.c.ſeq. vnde vbi cauſa ſufficiēs non eſt diſpēſationis: ille cū quo diſpēſatur/quantū ad deū tutus nō eſt: etiam ſi papa diſpenſet. vt no.ex̄ de vo. ⁊ vo.redē.non eſt.in gloſ. ſi cauſa ſubeſt. Facilīꝰ ergo ⁊ curialius talis cū ſua diſpenſatione ad gehennā ſm Oſtien. vt no.pꝛe.c.dudū.ij.deſcēdit. Paſſim clerici hodie habēt bñficia quotquot poſſunt habere per nefas/non per fas. ⁊ reuera ventri deſeruiunt. Raptoꝛes ergo fructuū ſunt taliter perceptoꝛū. q: datur beneficiū pꝛopter officiū.lxxxj.di.eos. ⁊.c.ſi quis ſacerdotum.xxxij.di.pꝛeter hec.de cle.ex.latoꝛes.de ap.paſtoꝛalis. ex̄ de reſcrip.c.vlti.lib.vj. ¶ Bꝛuchus gula eſt.cui magnꝰ venter in paruo coꝛpoꝛe: vel potius vēter in toto coꝛpoꝛe. de hoc vitio.xlj.diſ. ⁊.xliiij. ⁊ diſt.iiij.deniq̄. ¶ Rubigo de qua.xlij. ⁊.xlvij. ⁊.lxxxv.di.auaritia. que fruges ⁊ metalla inficit ⁊ coꝛrūpit. Iac.v. Agite nūc diuites. ⁊.j. diuitie veſtre putrefacte ſunt. ¶ Eruca/luxuria.de qua.xxxij.q.v. ⁊ q.vj. ⁊.q.vij.que toto coꝛpoꝛe repens depaſcit olera. q: luxuria inquinat coꝛpoꝛa ⁊ aīas.j.ad Coꝛ.vj. Adhuc etiam implebitur de iſta noſtra eccleſia.qđ đ: Ezech.xxxvij. Habitare faciā vos ſicut a pꝛincipio.ſcʒ in eccleſia pꝛimitiua. boniſq̄ donabo maioꝛibus. Et Aggei.ij. Magna gloꝛia erit domus iſtiꝰ/ſcʒ eccleſie/nouiſſime plus q̄ pꝛime. Arbitroꝛ em̄ ꝙ iſta eccleſia renouata perfectio: erit ꝑma eccleſia pꝛimitiua.exceptis fundatoꝛibꝰ eius ſcʒ apl'is. poſt quos perfectioꝛes in hac vita non exiſtimo aduenire.op. ar.xxiiij.q.ij.legatur. Singulariter em̄ apl'i domini fuerūt beati ⁊ perfecti in hac vita octo beatitudinibus.de q̄bus Mat.v. vt dicit Aug. in homil.illius euāgelij. Beati pauperes. ⁊ quibus dixit dñs. Beati oculi qui vidēt que vos videtis. Luc.x. Et quibus fuit cōceſſum vt tam pꝛeſentialiter viderēt ſpecioſum pꝛe filijs hominū.pš.xliiij. tam familiariter ei adhererēt.verba vite ab illius oꝛe diuino ſuſciperent.ſigna ⁊ miracula aſſidua cernerēt. dulcedinem cōuerſationis eius guſtarent. Unde nec mirum/ſicut ait Hiero.ſi nec puncto tēpoꝛis paterētur ab eius facie ſeparari. Iratus es cōtra nos vehemēter. Quādo tētamur/⁊ vincimur: iraſcitur deus cōtra nos. quia maioꝛ eſt ipſe et foꝛtioꝛ qui nos defendit/q̄ diabolus qui nos impugnat. nec ſine permiſſu eius tētamur. Iob.j. Si aūt poſtq̄ cadimus penitere nolumus: iraſcitur vehementer. Pš.lxxxix. Quis nouit poteſtatē ire tue ⁊ pꝛe timoꝛe iram tuā dinumerare. Aliquādo em̄ iraſcitur vt pater: quādo verbis increpat delinquentē: ⁊ facit penitentē.xxiij.q.iiij.nimium. ⁊.c.diſplicet.v.q.v.nō oſculat̄. Iraſcitur autem vt dñs: qñ coꝛripit durius: ⁊ ſtatim vlciſcitur. vnde Moyſes. Exod. xxxij. Cur dñe iraſcitur furoꝛ tuus cōtra populum tuum? Ut iudex iraſcetur: quū dicet. Matth.xxv. Ite maledicti in ignem eternum. quū iam nec penitētie nec venie locus erit. quia qualis quiſq̄ hinc egredit̄: talis in iudicio pꝛeſentatur.xxv.di.qualis. Et qualem te inuenerit dominus quum vocat: ſupple de hac vita: talem pariter et iudicat. de pe.diſt.j.nunq̄d cayn. ¶ Articulus.ix. A

Ira dei qlis ſit.

POſtquā dei gratia in cōmento Threnoꝝ quod ſupꝛa pꝛoxime cōpleui: planxi ſanctā eccleſiam matrem meā generaliter: adhuc ſuperaddēdo planctū/plango adhuc vitia mēbꝛoꝛum eiuſdē in genere: ⁊ in ſpecialibus ſtatibus ⁊ gradibꝰ vt ſupꝛa in ꝓhemio iſtiꝰ operis pꝛomiſi. ¶ Spōſi namq̄ chꝛiſti ſancta mater eccleſia in ſe immaculata. q: ſine macula ſine ruga.ad Eph.v.de peni.diſt.j.eccleſia. in mēbꝛis ſuis diuerſis et q̄pluriumis maculis deturpatur. Nā recedens a ſponſo humili. Phil.ij. ⁊ Pš.cxxx. In magnis ambulat ⁊ in mirabilibus ſupꝛa ſe. Omnis em̄ ſuperbus in admirationē haberi deſiderat: ⁊ ab his adoꝛari. ſicut diabolus Mat.iiij. Luc.iiij. A ſponſo mūdiſſimo qui eſt ſplēdoꝛ gloꝛie.ad Heb.j. ⁊ cādoꝛ lucis eterne: ⁊ ſpeculum ſine macula. Sap.vij. recedens/in fetidis membꝛis in ſtercoꝛibus ponit nidum ſuū. quia/pꝛoh doloꝛ/ſacroſanctū domini templū ſcoꝛto plenum eſt. ⁊ ephebia nec nomināda: ſed capite plectenda. C.de adul.cum vir. in aula dei paleſtrat.ij. Machab.iiij. vide quod ſcripſi ſupꝛa in Threñ. in oꝛatione Hieremie. Recoꝛdare. in pꝛima expoſitione. ſup verbo adoleſcētibus impudice abuſi ſunt. in ar.ij. Et mercedes pꝛoſtibuli ab officialibus ſponſe (quod lugubꝛe eſt fari: ſed lugubꝛius agere) ſepe recipit̄ manifeſte. vt ſic detur occaſio non modica hereticis impijs vocandi dei eccleſiā meretricem. q: ſcriptum eſt. vide Hiere.ij. ⁊.iij. Deut.xxiij. Non offeras mercedem pꝛoſtibuli/nec pꝛecium carnis in domo dñi dei tui. Et Nume.xxxv. Nō accipias mercedem meretricis nec pꝛeciū ſanguinis. ⁊ no.ex̄ de deci.ex tranſmiſſa. ¶ Suffarcinati etiā auro eccleſiaſtico.xij.q.ij. gloria.ꝟ.ſocrates. Impinguati dilatati. in cāti. Moyſi. Deute.xxxij. Buccas rubentes habētes. gaſtrimargi diuerſis epulis ⁊ comeſſationibꝰ ſpumantes: diuerſis ſpeciebus ⁊ falerni ⁊ meri poculis calefacti ⁊ eſtuātes.xxxv.diſt. eccleſie pꝛincipes. Non ſeruitoꝛes ⁊ domicellos ſimplices ⁊ ſenes pallidos ⁊ macilētos/ſed cōptos nitidos rubicūdos ⁊ iuuenes ⁊ pꝛocere ſtature/filij eccleſie degeneres rectoꝛes ⁊ pꝛelati vocari deſiderāt habere: vt incitamēta xenodochie ⁊ libidinis. vt ſic in eoꝝ tricliniio non trinitatis reuerentiſſime cultꝰ/ſed ſimul habitet arrogātie cōcupiſcētie carnis ⁊ gule triplex funiculus eos ligans: qui raro ⁊ difficillime rūpitur ab eiſdē. Eccl.iiij. de treu. ⁊ pa.c.j. Utinam tales eijcerētur ad literā de eoꝝ pꝛelationibus/lautiſq̄ cōuiuijs ⁊ multo laboꝛe epulis pꝛeparatis: nō in te

Digitized by Google

nebꝛas exterioꝛes Math. viij. xiij. xxij. ⁊ xxv. ⁊ Luce. xiij.
xxxv. diſt. eccleſie. ſed vt fierent remotis pꝛedictis occaſio
nibus in abſtinētia ⁊ ſanctimonia foꝛtioꝛes. vt euacuato
mero vēter non diſpumaret in libidines. vt in palea. xxxv.
diſt. vinolentū. Sed ſitiant parſimoniā. xlj. di. parſimoniā.
et mundiciā: bibētes aquā.. vel ceruiſiam. ex̄ de homic.
c. ij. ⁊ edentes nō ſimilaginē. i. floꝛē farine. ſed ſiligines mi
lij ⁊ panem cibariū. xij. q. ij. gloꝛia. vt ſic ſoꝛdibꝰ abluti et
mūdi per abſtinentiā veri ſponſi filij veri ſpōſi ⁊ rectoꝛes
dignitate ⁊ vita eccleſiarū merito dicant. ¶ Pꝛoh doloꝛ.
nihilominus nō miroꝛ: q: in regentibus cōmuniter ſpon
ſam chꝛiſti ⁊ coꝛpus eiꝰ. xxiij. q. iij. pꝛo mēbꝛis. ſcʒ eccleſiā
oꝛthodoxā adeo inualuit ⁊ pꝛeualuit philargyria. i. amoꝛ
pecunie que eſt idoloꝛū ſeruitus ⁊ radix omniū maloꝝ eſt
cupiditas. j. Timo. vj. Ephe. v. j. q. j. cū omnis. ꝙ a minimo
vſqȝ ad maioꝛē omnes ei ſeruiunt. vnuſquiſqȝ ad auaritiā
ſuā a ſummo vſqȝ ad nouiſſimū declinat. Eſa. lvj. Hiere.
vj. ⁊. viij. non recoꝛdātes ꝙ dꝛ Abacuc. ij. Ue qui congre
gat auaritiā malā domui ſue vt ſit in excelſo nidus eiꝰ: et
liberari ſe putat de manu mali. Aurū ſitiunt hodie pꝛela
ti: aurū bibūt. j. q. j. §. ex his. vt conſeruēt carni: ⁊ ſanguini
erogent: non egenis. contra illud. xij. q. j. nolo. ⁊. q. ij. aurū.
Uide qḋ ſcripſi ſupꝛa in Thꝛe. iiij. c. ſup verbo/quō obſcu
ratū eſt aurū. in. ij. expoſitione in ar. vij. Utinā pꝛo minoꝛi
malo/vterētur ſuperfluis: ⁊ neceſſaria darent inopibus.
vterētur pꝛecioſis: ⁊ darēt pauperibus vilia. xlj. di. non co
gūtur. Sed iſtius noſtri cui coīter non paſtoꝛes. xcv. diſt.
eſto. ſed pelliū venatoꝛes cum Eſau. Gen. xxv. ⁊ ouiū ton
ſoꝛes. Non piſcatoꝛes: ſed depꝛedatoꝛes. Non cuſtodes.
Luc. ij. ſed gregis deuoꝛatoꝛes. Non defenſoꝛes: ſed impu
gnatoꝛes. ex̄ de na. ex li. ven. c. j. Non paupertatis euāgeli
ce zelatoꝛes: ſed ſubſannatoꝛes ⁊ contēptoꝛes. Non fide
les diſpēſatoꝛes chꝛiſti patrimonij. ex̄ de elec. cum ex eo. li.
vj. xxiij. q. vij. quod aūt. ⁊. q. viij. cōuenioꝛ. ⁊. xij. q. j. ſi priua
tum. ſed defraudatoꝛes ⁊ diſſipatoꝛes. xij. q. iiij. c. j. Regnū
terrenū querentes. de paupertate chꝛiſti ⁊ ſpūs eiꝰ ꝓpter
quā datur celeſte/non curantes. Mat. v. xij. q. ij. gloꝛia. §.
multi. xxxv. diſt. eccleſie. Cunctis auferūt vniuerſa. oīa in
ſuos abuſus redigūt. oīa deuoꝛant. ſoli pꝛelati partes in
uadūt alienas. ſoli occidunt vniuerſos. ſic teſtificat Hie
ro. ꝓ ſuo tēpoꝛe. xciij. di. diaconi. v. quod in iſto toto quaſi
lepꝛoſo. Phil. j. ⁊. ij. Uere q̄ ſua ſunt querunt. viij. q. j. ſunt
in eccleſia. vt q̄ ſua ſunt perdant. nam perdere chꝛiſtū/eſt
vere male perdere ſemetipſum. In muneribꝰ iudicāt. In
mercede reſpondent. In pecunijs diuinant. j. q. j. iudices.
Michee. iij. Pꝛo pecunijs celebꝛāt. Coꝛpus chꝛiſti pꝛo pe
cunia vendūt cū Iuda. j. q. j. qui ſtudet. Pꝛo pecunijs con
ſecrant ⁊ oꝛdinant. j. q. j. cū oꝛdinaretur. ⁊ pꝛo pecunia oīa
cōferunt ſacramēta. Sacramenta emunt. ſacramēta ven
dūt. ſed gratiā non conferūt quam nō habēt. j. q. j. gratia.
⁊. c. nullus eps. Nihil accipitur gratis: nihil datur gratis.
Mat. x. Gratis accepiſtis: gratis date. j. q. j. quicqḋ. Pau
ci intrant per oſtiū per hunc modum. j. q. j. oꝛdinationes.
Quilibet paratꝰ eſt vēdere ſacramēta que emit. j. q. j. qui
buſdā. Nihil ſibi i eccleſiaſticis honoꝛibꝰ grauitas/nihil
ſibi defendit induſtria. j. q. j. fertur. Hodie beneficioꝛum ⁊
ſacramentoꝛū benedictiones potius ſunt quātū ad indi
gne conferētes ⁊ recipientes maledictiones. j. q. j. maledi
cā. Non curāt nec timent hi quodāmodo deſperati rectoꝛ
res de lepꝛa Giezi. j. q. j. cito. Nec de ſuſpēdio Iude. de pe.
di. iij. iudas. ⁊. c. nihil. chꝛiſtū vendentis. Mat. xxvj. Mar.
xiiij. Luce. xxij. ⁊ Io. xviij. j. q. j. qui ſtudet. Nec de eiectione
de tēplo celeſtis gloꝛie ſi colūbas vendūt: gratiam ſcʒ ſpi
ritusſancti deſignati per columbā. j. q. j. q̇buſdā. ⁊. q. iij. ex
multis. c. ſaluatoꝛ. c. vendētes. ¶ B De fide male ſenti
re videtur: quia ſimonia cauſat hereſim. j. q. j. qui ſtudet.
cū. c. liqueat. c. petrus. ⁊. c. cū oīs. c. eos. c. fertur. ꝓ peccato
nō videtur habere cuiꝰ tn̄ cōparatione cetera crimina ꝓ
nihilo reputantur. ex̄ de ſimo. per tuas. j. q. vlti. Ubi ſimo
niacos vocat Paſcalis papa pꝛecipue hereticos. ⁊ ex̄ de

ſimo. per tuas. j. Nihil hodie datur gratis: quia nec aliqḋ
recipitur gratis. quia dicūt collatoꝛes qḋ cōparauimus
vendimus. vt pꝛeal. c. quibuſdā. Quicūqȝ emit laudat qḋ
vendit ⁊ lucrari deſiderat. j. q. iij. ſaluatoꝛ. Sed ſm Aug.
Lucrum in burſa damnū in conſciētia. Uendidit ſacrum.
perdidit fidē. pecunia dantis ⁊ accipientis cum eis ⁊ Si
mone in perditione erit. Act. viij. j. q. j. qui ſtudet. c. cito. ⁊
q. iij. ſaluatoꝛ. Lepꝛoſi ſunt ſimoniaci. j. q. j. cū oꝛdinaretur.
⁊. c. cito. Trapezite ſunt. xxiij. diſt. in noīe dñi. Nō iſraelite:
ſed giezite. pꝛe. c. q̄ ſtudet. Sed de lepꝛa anime non curāt.
quia inuano accipiunt animā ſuā. ps. xxiij. De facto aliam
vitam non credētes cū Simone mago purā fidei cōſcien
tiam non habētes. j. q. j. petrus. Allegant conſuetudinē in
hmōi venditionibus ſimoniacis/coꝛruptelā potius aua
ritie ardoꝛe ⁊ cupiditatis illectā. ex̄ de ſimo. nō ſatis. c. cū
in eccleſie. j. q. iij. ſi quis pꝛebēdas. Nam cōſuetudinem ra
tio ⁊ veritas ſemꝑ excedit (alīs excludit) diſ. viij. veritate.
cū. c. ſeq. ¶ Sed vtinā conſiderarent hi poſteri Simonis
harioli: ꝙ etſi nō hic/in loco tamen toꝛmentoꝛū per toꝛto
res. de peni. di. iiij. tradidit. irremediabiliter toꝛquebunt.
Sed dicant hi lepꝛoſi. Samueli offertur a Saule quarta
pars ſicli. ſed vere non recipit. ſed Saulem pauit. j. Reg.
ix. j. q. j. iudices. ſed nec Heliſeus vi tractus quicꝙ̄ recepit
a Naaman de bonis damaſci. ſed ait. Uiuit dñs ante quē
ſto: quia nō accipiam. Quūqȝ vim faceret: penitus nō ac
quieuit. iiij. Regū. v. j. q. j. iudices. in fi. Et ꝓhibuit beatus
Coſmas ſanctū Damianū germanū ſuū ſecum in vno tu
mulo ſepeliri: q: a quodam ſanato ab eis quoddā accepe
rit munuſculū gratis oblatum. qḋ contra ius nō eſt. j. q. ij. — Fraus
c. j. ⁊. c. ſicut epiſcopū. xviij. diſt. de eulogijs. ¶ Sed dicūt — pꝛelatoꝝ
iſti ficti pꝛelati. ſacramēta non vendimus. ſed dicendū eſt — in acci
etſi ipſa ſacramēta inuēdibilia nō vendāt cōtra ſacros ca — piēda ꝓ
nones: vendūt vocem/ſigillū/⁊ calamū. pꝛe. c. ſicut epm. ⁊ — oꝛdina
in palea. pꝛeal. c. nullus abbas. ⁊ ex̄ de ſimo. c. j. vbi de hoc. — tione pe
Et canoni fraudē faciunt de perſona ad perſonā. q: q̇cqḋ — cunia.
accipit notarius ꝓ literis oꝛdinatoꝝū: vel totum vel quaſi
totū tollit eps. De qua fraude quō quadruplicitet cōmit
tatur/no. xiiij. q. iij. plerięȝ. ⁊ ex̄ de priuil. quāto. Et acceſſo
rium vendēdo ſcʒ ſigillum ⁊ chartas/oꝛdinē vēdit. j. q. iij.
ſi quis obiecerit. ¶ Nec dicāt ꝙ datur preciū poſt oꝛdinē
acceptum. quia ex quo datur ex pacto: vel exigitur vel pe
titur: pꝛohibitū eſt etiam poſt dare. vt pꝛeall. c. ſicut epm.
quia accipere eſt quādocūqȝ accipere. j. q. j. eos qui. in fi. ⁊
q. iij. ſaluatoꝛ. ⁊. c. ſi quis pꝛebēdas. adde qḋ ſcripſi ſupꝛa
in. ij. parte hac in. ij. c. Thꝛe. qḋ incipit quō. in. §. pꝛincipes
noſtri pꝛelati in ar. v. ⁊ in additione ibi poſita. ⁊. j. in arti.
xx. in. §. ſed vt ſciāt. §. xxiiij. ¶ Ubi ergo pꝛelati venales au — Simōie
rum pꝛo ſpiritusſancto recipientes/lepꝛam dederunt: ⁊ le — lepꝛā au
pꝛam ſibi retinuerūt. j. q. j. cū oꝛdinaretur. ⁊ male queſita — thoꝛ inſe
mercede non tā patrimonij facultatem ꝙ̄ theſaurū crimi — ctatur.
nū congregant eterno ſupplicio ⁊ bꝛeui fructu. j. q. j. cito.
in fi. ¶ O lepꝛa cōtagioſa: lepꝛa fetida vſqȝ ad aures dñi
ſabaoth. lepꝛa labefaciens interioꝛa vitalia. ⁊ ſacra in dei
eccleſia ſacrificia. abominabilis deo ⁊ diuinis hominibꝰ.
apud homines incurabilis. ſoli deo chꝛiſto dño qui appa
rere voluit tāqȝ lepꝛoſus. Eſa. liij. Cura poſſibilis: ſed ra
ra ⁊ admirabilis. Utroqȝ teſtamēto pꝛohibita es. vt pꝛe.
c. qui ſtudet. Sāctio ciuilis te repꝛobat. ff. ad. l. iuli. de am
bitu. l. j. j. q. vij. ſancimus. Canonica te hereticam vocat. vt
pꝛeal. c. cum liqueat. ⁊. c. petrus. c. ſi. A templo dei eijceris
cum flagellis. j. q. iij. ex multis. iiij. Reg. v. Ioā. ij. Ab heli
ſeo lepꝛa perfunderis. a Petro in perditionem dānaris.
Actuū. viij. j. q. j. §. quia ergo. in fi. ¶ C Que fieri debēt
lepꝛoſis. Leuit. xiij. tibi competunt. Quia caput nudū ha
bes: vt cognoſcaris ⁊ confundaris. q: caput habes vulne
ratum. j. q. j. vērum eſt. Os veſte contectū. ne alios tu oꝛa
co flatu inficias. ar. xxxij. q. iiij. in eo. q: cōtagioſa es. j. q. j.
cito. Conciſam veſtē. quia eccleſiā diuidis. q: peſſime am
bis ⁊ mercaris. et ab eccleſia que vna eſt diuideris. xvj. q.
vij. ſicut. contagioſa ſemper ⁊ ſoꝛdida apparebis. Exod.

Digitized by Google

iiij.quia manū ad burſam poſuiſti:⁊ extrahendo ſoluiſti. etſi hoībus ⁊ deo tamen nō latuiſti.xv.q.vi.c.i.Cum Ozia ſanctuaria profanaſti.⁊ lepꝛoſa effecta cum lepꝛa vſq; ad moꝛtē permāſiſti.ij. Paral.xxvi.ij.q.vij.§.his ita. Perrato eñ ſimoniaci vere cōfitentur. nec dimittere beneficia acq̇ſita ſimoniace ſunt parati.nec oꝛdinis executioni infecti renūtiare.ſed nec aliter ſalui ſiūt.i.q.i. ſi quis neq;.⁊.c. oꝛdinationes.vbi de hoc.ex de ſimo.ex tue.⁊.c.mattheus. vbi de hoc.xiij.diſt.nerui. Aurū habes cum Naamā ſyꝛo. iiij.Regū.v.ſed lepꝛoſo.i.q.i.qui ſtudet.⁊.c.cito. De domo Joab es.ij.Reg.iij. eccleſie inimica. Sic eñ Joab interpꝛetatur. Fluxum ſanguinis pateris, quia emēdo ⁊ vēdēdo tuū ⁊ multoꝛū ſanguinē fundis,te ⁊ multas animas perdēdo:fuſum tenes.q: mollis ⁊ effeminata es: tota reſoluta in coꝛde terre. Gladio tranſfoderis ſcȝ in pcoꝛdīs cōſcientie tue ꝓpter vermem conſcientie coꝛrodētem. vt pꝛe.c.mattheus.⁊ nulla talis plaga ſicut ſtimulus cōſciētie.Eccl'i.xiij.Beatus qui nō eſt ſtimulatus in triſticia delicti. Pane cares.q: panis viuus angeloꝛū. de cōſe.diſt.ij. omnia.⁊.c.ſicut.quem tu vēdis ⁊ emis,ſicut panem materialē.recedit a te:⁊ fames vt canis.pſ.lviij. quia cōſolatione dei pꝛiuata,ciuitatē mūdi in qua eſt cōtradictio circūis cōparas ⁊ vendis. ¶ Ambitioſa es. Antiochū adis: vt cōpares pꝛincipatū. talenta pꝛomittis cum Jaſone. ij. Machab.iiij. Pꝛopter te ignis charitatis almus in eccleſia dei extinctus eſt.q: nihil ꝓ amoꝛe dei aut ꝓximi digni in eccleſia dei quaſi hodie fit.i.q.i.ſicut eunuchus.q: chꝛiſtus charitas ⁊ ſpiritus ſanctus amoꝛ:vēditur tota die.vt pꝛe.c.q̇ ſtudet.⁊.c.nullus epiſcopus. ¶ Uirus habes occultū o honoꝛis cupiditas.q: clam paciſceris de pꝛimatu xl.di.quicūq;. Mater es hypocriſis.q: apparet pꝛclatus: et coꝛā deo nō eſt.quia in ſua radice vitiatus eſt.i.q.i.quibuſdam. Fateoꝛ.characterem habet.⁊ characterē cōfert. ſed vitioſum.no.pꝛe.c.oꝛdinationes.⁊ legiť ⁊ no.i.q.i.dominus.quia intus oꝛtus talis occidit.i.q.i.fertur.no.ex de ſimo.tēta. ¶ Cypꝛianus martyꝛ te ſimie cōparauit.i.q.i. ſi quis inquit.quia effectū ſacramēti non tribuis.i. executionē ⁊ gratiam.i.q.i.§.et his.quum ſcienter a ſimoniaco alij oꝛdines recipiūt.vt ibi.⁊.i.q.i.per Eſaiā.⁊.c.dñs. Doli artifex es.q: ſuperioꝛum peſſima adulatrix:vt aliquid lucreris ab eis.Et ꝓ pꝛecio beneficij offeras munus lingue i.q.i.ſunt nōnulli. ¶ O ambitioꝛ nedū ſuperioꝛa agis cum tua filia ſimonia:ſed ⁊ ſuperioꝛes pꝛclaros aſſocias. tuū caput vulneratum inclinas.encenia mittis. non ſolū eſculēta ⁊ poculenta.de q̇bus legiť ⁊ no.ex de reſcrip. ſtatutū.lib.vi.⁊ de vi.⁊ hone.cleri.cū ab omni.⁊ de ſimo. etſi queſtiones.ſed dextrarios,pannoꝛū pecias,⁊ vaſa aurea et argentea,⁊ alia occulta auri ⁊ argēti talenta. Blande ⁊ humiliter ⁊ reuerēter loqueris dominis:vt lucreris. Dimittis curā parochianoꝛū tuoꝛū: ⁊ cultum diuinoꝛū officioꝛū quibus es obligata.vij.q.i.ſicut.xcij.diſ.c.vlti. lxxxi. di.cos.vt trotes. Junge qđ ſcripſi.ſ.in Thꝛen.in.§.recoꝛdare.in.vij.ar.in textu quaſi vidua.⁊ curras poſt caudas equoꝛū dominoꝛū tuoꝛum. Tanta eſt cupiditas tua ⁊ honoꝛis auiditas:ꝙ quū ſaltem extra ſis libera in terra tua et in eccleſia tua:vbi habes beneficiū tuū: in curijs ſuperioꝛum efficeris peſſima ſerua. Diues eras in mūdo ⁊ contentari poteras : et in pace quodāmodo bonis tuis gaudebas. Sed radicata cupiditas inſatiabilis.xlvij.di.ſicut xiiij.q.v.quid dicā.auiditas ⁊ mēs honoꝛis auida te egere,⁊ quodāmodo mendicare,⁊ in laboꝛe inutili cōtinuo viuere,⁊ bonis tuis non gaudere coarctat. xlvij.diſt. bonoꝛum.⁊.c.virū.vbi dicit Leo. Mens potentie auida nec abſtinere nouit a vetitis:nec gaudere cōceſſis: nec pietati adhibere cōſenſum. Et viuere in curijs magnatum: vt dei iuſto iudicio ipa tua ambitio duplici contritione te cōterat in anima ⁊ in coꝛpoꝛe,diuino ſpiritu nō contritum. Hiere.xvij.vbi dicitur. Et duplici contritione contere eos domine deus noſter. Quia tua ambiens pꝛoteruitas hoc meretur.ar.ex vt lit.non cōteſt.quoniam.§.ſi.Sepe enim

In Ambitionē inuehit.

quis ſimul duplici pena punitur.ex de rap.in archiepiſcopatu.legitur ⁊ no.xvij.q.iiij.attendendū. regulariter nō. vt legitur ⁊ no.ex de iudic. at ſi clerici. vbi de hoc. vt ipſa tua cupiditas in te pꝛopꝛium moꝛe carnificum debacchetur authoꝛem:teq; excruciet ⁊ cōſumat. Utinam igitur iā veniat diu deſideratus dei vicarius in eccleſia ſua aliq̇s: qui eiectionem de tēplo quā incepit de te facere dominus ieſus. vt Marc.xi. Lu.iij. Jo.ij.c.⁊ Matth.xxi.dicunt ſimpliciter eiecit.⁊.i.q.i.q̇ ſtudet.⁊.q.iij.ex multis.adimpleat et perficiat cū perſeuerantia vſq;quaq;. Quia poſt duas eiectiones de templo.quas de te fecit dominus.ſm Aug. quarū vnam ponit Joā.aliam tres alij euangeliſte. vehementer in templo eius succreuiſti:⁊ eius templū pꝛofanaſti.ſed tertiā peremptoꝛiā expulſionem faciet ille ſanctus ſanctoꝛū:qui omnia eccleſiaſtica dare gratis pꝛecepit per ſuū vicarium.vel,pꝛoh doloꝛ,per exteras poteſtates: confido certiſſime anteq̄ trāſeat bꝛeue tempus. Ait enim ille chꝛiſtus gratioſus. Gratis accepiſtis gratis date.i.q.i.c.i. ⁊.c.quicquid.⁊.q.iij.ſaluatoꝛ. Matth.x.vbi Chꝛyſ. Uide autem qualiter moꝛū diligentiam non minus habet chꝛiſtus ꝙ ſignoꝛum:mōſtrans quoniam ſine his nihil ſunt. Etenim ſuperbiā eoꝛum pꝛemit,dicēs Gratis accepiſtis. et ab amoꝛe pecuniarum mundos eos pꝛeparat,dicens: gratis date. Uel vt non videatur eoꝛū beneficium eſſe:ait gratis accepiſtis.q.d. Nihil vos de veſtro largimini ſuſcipientibus. Neq; enim mercede hoc accepiſtis:neq; laborantes. Mea eſt gratia.gratis eā accepiſtis: ita igiť alijs date. Neq; enim eſt condignū pꝛecium eoꝛū inuenire. Jgitur timendum eſt vehementer,ꝙ niſi dei vicarius arcem ſyon tenens,iſtam eiectionē ſimoniacoꝛū et giezitarum cito faciat:permittat deus fieri:vt pꝛedixi: in gladio furoris ſui per exteras poteſtates.ſicut fecit contra Anglicos et Hiſpanos.lvi.diſt.ſi gens. Foꝛmido etiam ne Balthaſar diripiens precipue ꝓpter hoc vaſa ſacra Hieruſalem bibat ⁊ edat in eis cum concubinis ſuis.Dañ.v. de conſe. diſt.i.veſtimenta.xij.q.ij. aurum. Sed foꝛtius trepido ne propter ſcelera predicta maxime ſimonie,heretice,⁊ ambitionis,ſicut ager aretur Hieruſalē.⁊ ſicut cuſtodia pomerij collectis pomis et fructibus deſolari. Michee.iij. i.q.i.iudices. Neceſſe eſt enim eccleſiā tribulari et purgari.l.diſtin.⁊ purgabit.ſed impoſſibile eſt ꝙ ſit nulla. xxiiij. q.i pudenda.in ſi.

¶ Articulus Decimus. A

Quia vſq; adhuc de vitijs maxime ſimonia coꝛruptoꝛum mēbꝛoꝛū eccleſie locutus ſum generaliter: Nunc ad ſpeciales ſtatus eccleſie vt ꝓmiſi ſuperius,deſcēdendo: tangam vitia ⁊ defectus eoꝛū.vt in hoc tractatu ſe de illo ſtatu ſpeculantes,⁊ vitia ſua videntes,⁊ coꝛrigentes,⁊ ſanctam eccleſiam amplius non ſcandalizantes,in eccleſia exiſtētes vere filij eccleſie cenſeantur. Nam ſm Aug. Nec ille dicendus eſt eſſe in eccleſia:⁊ ad iſtam ſocietatē ſpiritus pertinere:qui ouibus chꝛiſti ficto coꝛde miſcetur. ſpirit⁹ enim ſanctus diſcipline effugiet fictū. Sap.i. Neq; eñ ad eccleſiam illi ſoli non pertinent qui ſeparationis aperto ſacrilegio manifeſti ſunt:ſed etiam illi qui in eius vnitate coꝛpoꝛaliter miſti per peſſimā vitam ſeparantur.xxiiij.q.iij.de illis. Ego aūt ſcriptoꝛ cū Hieremia paupertatem ⁊ miſeriam videns meā. Thꝛen.iij.in pn.ad literam neminē nomino.cōſcientia ſua cōueniat vnūquēq;. viij.q.i.quid aūt. ſed vitia que q̇libet in quolibet ſtatu debet habere odio, tango.lxxxvi.diſt.odio.xxiij.q.iiij.duo. ¶ B

A Capite ergo a quo ratio eſt edēda.ff. de edendo.argētarius.⁊.l.di.⁊ purgabit.⁊ c.quia tua.incipiendo.q: ſm Greg.papā. Capite langueſcente facilius cetera coꝛpoꝛis mēbra inficiuntur. vi.q.i.c.ſunt plurimi.c.ex merito. Uulnerato namq;

Digitized by Google

paſtore principali/ quis curandis ouibus adhibet medicinā. ꝟ. q. j. ferrur. A reuerendiſſimo dei vicario dño papa. ex̄ de tráſla. inter corporalia. ⁊ c. quanto. Qui eſt caput totius eccleſie ſicut Petrus. xxij. di. c. ij. q: quū homo ſit: peccare pōt. xl. di. ſi papa. Et aliud dicere/ error eſt. de pe. di. ij. ſi enim. Incipio. nō ponens ſpecialiter os in celū: tangendo ei⁹ vitia. xxi. di. c. ſi. ſed aliqua ſcribens que conuenit ⁊ oportet ipm̄ facere: in q̄bus ſi offenderit/ ipe viderit: ⁊ nō ego. Omnia eni͂ peccata ſua occulta ⁊ manifeſta/ excepta ſola hereſi ꝓbata ⁊ contumaci/ deū habēt vltorē ſolum ⁊ non aliū. ix. q. iij. aliorū. xxi. di. nūc autē. Et de iſta materia ſupra maxime in. v. ⁊ vj. ar. in. j. parte iſtius operis latius diſputaui. Et q: ibidē latiſſime eius poſui poteſtatem: in iſta. ij. parte ad pedes ſanctitatis ei⁹ iacens ſeruus/ excitabo dñm meū: vt poteſtatē ſuam cōſeruando maxime grauiter nō peccet. q: hoc ad potentiā ſuam non pertinet. q: ſm̄ Aug. poſſe peccare/ non eſt aliq̄d poſſe: immo aliquid nō poſſe. Vn̄ ſolus deus/ cuius ipſe eſt vicarius/ vocatur oīpotens q̄ hoc nō poteſt. q: oīa poteſt q̄ poſſe eſt aliquid poſſe. de peni. di. ij. §. ſi. Immo Petrus q̄ ceteris plus chriſtū dilexit. Io. vlti. vj. q. j. imitare. lapſus eſt. vt ibi. ⁊ l. diſt. fidelior. ⁊ c. conſiderandū. Et poſtq̄ receperat ſpiritūſanctū a Paulo reprehēſus eſt. q: reprehēſibilis erat: ad veritatē euāgelij non recte ambulabat. Gal. ij. ij. q. vij. paul⁹. ⁊ c. puto. Vn̄ elegāter ait papa Symmach⁹. xl. diſ. c. j. Nō vos beatū Petrū/ ſicut dicitis: ſcʒ vos heretici. a dño cum ſedis priuilegio vel ſucceſſores ei⁹ peccandi licentiā iudicamus ſuſcepiſſe. Ille q̄ppe perēnem meritorū dotem cū hereditate innocētie tranſmiſit ad poſteros. i. ſuos ſucceſſores ⁊c̄. Vt ergo Romani pōtifices ſucceſſores Petri ⁊ vicarij dei. ex̄ de elec. vbi periculū. ⁊ c. fundamenta. lib. vj. priuilegio poteſtatis tradite Petro rite vtantur: retineāt nō Petri lapſum/ ſed innocētiam ⁊ ſanctitatē eius. xxiiij. q. j. manet. q: ⁊ quū nedum chriſti ſed etiam Petri vicarij ſint oēs Romani pontifices. lxiij. diſt. ego lodoicus. j. q. j. non quales. ⁊ q. vij. quotiens. ⁊ ij. q. vij. in ſancta. xxv. q. j. nulli fas. Et in legenda beati Ioannis pape martyris. ⁊ notat Archid. ex̄ de elec. fundamenta. ſuper verbo vicarij dei. lib. vj. ſicut tenent vices potētie: ſic ſanctitatis ⁊ innocentie. vt preal. c. j. xl. diſt. Peccare ergo poteſt papa: ⁊ grauius q̄ quiuis alius. quia quāto gradus altior: tanto caſus grauior. ſm̄ Greg. de pe. diſ. ij. principiū. Et ſm̄ Chryſo. xl. diſt. homo chriſtianus. vbi de hoc. Et ſm̄ Hilarium papā. xxv. q. j. nulli fas. vbi dicit. Siquidē maiori reatu delinquit: qui potiori honore fruitur. ⁊ grauiora facit vitia peccatorū/ ſublimitas peccantiū. ⁊ loquitur de papa peccante. Et ſm̄ Hiero. Non ſanctorū filij ſunt qui tenent loca ſanctorū. ſed qui exercent opera eorū. xl. diſt. non eſt facile. Idē Greg. c. di. nos q̄ preſumus. Et ſm̄ Bonifacium martyrē. Si papa malus fuerit: innumerabiles populos cateruatim ſecū ducit primo mancipio gehenne cum ipſo plagis multis vapulaturus ineternū. xl. diſt. ſi papa. q. di. Maior eſt pena ſua/ omniū ſicut diaboli. Et ſm̄ Symmachum/ nō habebit de allegationis nitore ſubſidiū: quādo ipſorū factorum vtetur eo teſte quo ⁊ iudice. Nā et ab eo cui plus cōmittitur: plus exigitur. ix. q. iij. aliorū. Et quia alijs potētior: ſi offenderit. tormēta potentius patietur. viij. q. j. illud. Sap. vj. Quapropter ſm̄ Io. duo teſtes ſufficerent contra papam. qd̄ intelligo etiam in caſu hereſis. xl. diſt. ſi papa. Et quāq̄ in cōdemnatione epiſcoporū. lxxij. teſtes. ⁊ preſbyterorū cardinaliū. xliiij. ⁊ diaconorū cardinaliū. xxvij. requirantur. vt. ij. q. iiij. preſul. In condēnatione tamen pape/ vt dictū eſt/ duo ſufficiunt. Nec in hoc priuilegiatus eſt: immo deterioris cōditionis. quia ipſe maior ſine cōparatione aliorū creatus eſt. ⁊ ideo ſine ſpe venie condēnandus: vt diabolus. de peni. diſt. ij. principium. vt no. Io. in preal. c. preſul. ⁊ Anaſtaſius quia Acatiū hereticū occulte reuocare voluit: diuino iudicio percuſſus fuit. Nam dum aſſellaret. inteſtina emiſit. legitur ⁊ no. xix. di. anaſtaſius. Vnde et errare poteſt papa. vt ibi. ⁊ no. xxiiij. q. j. a recta. Et legitur in legenda beati Euſebij q̄ Liberius papa arriane perfidie conſenſit. Et quidā papa Leo non doctor arrianus fuit. cui dixit ſanctus Hilari⁹ q̄ non erat leo de tribu iuda vt legitur in legenda ei⁹. ¶ Item dicit Aug. q̄ quanto Adam deo erat proximior: tanto magis peccauit. de peni. di. v. conſideret. ¶ Papa dicitur apoſtolicus: cuius ſtudiū debet eſſe circa profectum imperij. xcvij. diſt. victor. Nō olim de ſacerdotibus nati ex legitimo matrimonio fuerunt promoti ad papatum. lvj. diſt. in palea. oſius. ⁊ §. cū ergo. Propenſius eſt pro papa orādum. quia ex ipſo depēdet ſalus omniū. xl. diſtin. ſi papa. Qui in cultu dei maiorem zelum debet habere q̄ alij chriſtiani. xxiiij. q. j. officij. Qui bonitas ipſius ſalus eſt omniū. ⁊ peruerſitas ipſius cedit in dānationem innumerabiliū perſonarum. preal. c. ſi papa. Defert epiſcoporum ⁊ eccleſiarū priuilegijs: niſi in caſu neceſſitatis. ix. q. iij. nūc vero. ⁊ c. ſeq. xj. q. j. peruenit. Confirmare vſq̄ ad animā ⁊ ſanguinem debet papa ⁊ ſeruare que a ſuis predeceſſoribus ſancita ſunt. xxv. q. j. ſunt quidam. ⁊ per totā illam queſtionē. Qui authoritate eius conciliorum ſtatuta reprobantur. xvij. diſt. concilia. Et abſoluit quos conciliū damnauit. ix. q. iij. cuncta. ⁊ c. fratres. Ab omnibus ſibi obediendum eſt. xciij. diſt. ſi inimicus. ⁊ c. ſeq. Non dat papa vni eccleſie priuilegium in damnū alterius. xxv. q. ij. de eccleſiaſticis. Qui ſic debet reputari ſtatutū pape/ acſi ab ore dei vel beati Petri eſſet prolatum. xix. diſt. ſunt omnes. Non licet alicui de eius iudicio diſputare: vel ab eo appellare. xvij. q. iiij. nemine. ix. q. iij. cuncta. vide in prima parte iſtius operis in xv. ar. ¶ Ad conſeruationē ergo innocentie ſue/ ⁊ purgationem peccatorū ſuorum/ nihil ſic Romano pōtifici maxime proficit ſicut aſſidue pro parte tēporis conſiderationi ſui ⁊ ſtatus ⁊ vniuerſalis populi ſibi commiſſi vacare. non totū actioni ſe dare. exemplo Moyſi: qui nunc aſcendebat in montē: vt ibi gloriā domini cum maiori cerneret libertate. nunc vero deſcendebat in caſtra: vt neceſſitatibus populi prouideret. Exod. xxiiij. ⁊ xxxvj. diſt. ſi quis. ⁊ lxxxviij. diſt. decreuit. ⁊ ex̄ de renū. niſi cū pridem. §. ne putes. vnde Ezech. iij. primo dominus ait prophete. Surge et egredere in campū. deinde. Ingredere ⁊ includere in medio domus tue. vbi dicit Greg. q̄ ſemper predicator ⁊ prelatus debet ad montē recurrere. humilitatē atq̄ mundiciam intrinſecus cuſtodire. poſt campū neceſſe eſt vt domum redeat; quaten⁹ in ijs que dicit qualis ipſe ſit iuxta conſcientiā agnoſcat. hoc idem notatur. j. Regū. x. vbi dicitur Sauli inuentis aſinis. Pater tuus ſolicitus eſt pro vobis. quia celeſtis pater noſter ita vult nos proximorū ſalutē querere: vt curam ſalutis proprie non negligamus.

¶ De ſeptem conſiderationibus pape.

PRima ergo cōſideratio Romani pōtificis erit: An canonice ſit electus. vt vitet perpetuum anathema. ſcʒ a duabus partibus cardinalium conſentientibus in eum: eo non cōputato. Ceſſantibus iuramentis/ pactionibus/ conuentionibus/ obligationibus/ condictis/ intendimentis/ ſimoniaca hereſi/ violenta intruſione/ nullo alio vero papa ſuperſtite/ et q̄ ipſe electus catholicam teneat vnitatem. alias non apoſtolicus/ ſed apoſtaticus haberetur. hec leguntur ⁊ no. ex̄ de elec. licet. xxiij. diſtin. in nomine domini. lxxix. diſt. c. j. c. ſi quis papa. ⁊ c. nullus pontifice. c. ſi duo. c. ſi quis pecunia. c. ſi tranſitus. ex̄ de elec. vbi periculum. lib. vj. ⁊ in clemen. de elec. ne romani. xvj. q. vij. ſane. vij. q. j. nouatianus. c. deniq̄. c. nō furem. xxiiij. q. j. didicimus. Adde hic quod ſcripſi ſupra in prima parte in ar. j. §. primus. ¶ Secunda conſideratio. An ſufficiens ſit ⁊ idoneus ad regendā vniuerſalē eccleſiā: ⁊ ſummi pōtificatus onera ſupportāda. ex̄ de elec. vbi periculū. §. ceterum. in ſi. li. vj. xxiij. diſt. in nomine. ⁊ hoc ſm̄ poſſibilitatē humane nature. Nā talis debet eſſe qui nulli⁹ incōgrue voluntati deſeruiat: ſed

Septē cōſiderationes ſummo pōtifici diligentius obſeruāde.

Digitized by Google

vita ⁊ moꝛibus decoꝛat⁹/tanto oꝛdine dignus valeat inueniri.viij.q.ij.illud.Et qui ſit pꝛeſtātioꝛ ex om̄i populo ⁊ doctioꝛ. In om̄i virtute eminētioꝛ. In quo cōcurrant oēs animi virtutes. Nihil ei deſit ſapiētie.nihil ſcientie. nihil deſit induſtrie.Omnis ei adſit multitudo ſenſuum.adſit oīs congregatio ſanctarū cogitationū.vt q̇d ſit ſummus pōtifex/quid eius vnctio/q̇d indumēta/q̇d poteſtas conferēs intra ſacrariū coꝛdis ſui poſſit aduertere.viij.q.j.licet.Sit etiā talis qui habeat ſpiritū dei.⁊ pꝛecepta dei in cōſpectu eius.Sit in quo ſit claritas legis ⁊ ſcientia. viij.q.j.ſi ergo.Debet eſſe cum Clemēte pꝛedeceſſoꝛe optime eruditus/⁊ doctus/irrepꝛehēſibilis/matur⁹/⁊ pauidus. viij.q.j.opoꝛtet. ¶ Qualis etiā eſſe debeat ponit cōciliū Carthaginēſe/dicēs ꝙ quilibet ep̄s maxime ſummus natura ſit pꝛudēs docibilis/moꝛib⁹ tēperatus/vita caſtus/ſobꝛius/peruigil/ſemꝑ ſuis negotijs cauens/nō habens ſimplicitatē aſininam/ꝑpter quā repellitur q̇s a ꝓmotione.xxxix.diſt.petrus.humilis/affabilis/miſericoꝛs/litteratus/in lege dn̄i inſtruct⁹/in ſcripturarū ſenſibus acutus ⁊ cautus/in dogmatib⁹ eccleſiaſticis exercitatus/oīa fidei documēta verbis ſimplicibus aſſerēs/ſuſcipiens papatū nō ſue delectationi nec ſuis moꝛib⁹ ſed patrū definitionibus.hec ponunꝰ.xxiij.di.qui ep̄s.A vulgari vita ſecluſus/a mūdi voluptatibus abſtinēs/ſpectaculis/pompis nō ſe cōmiſcens/cōuiuia publica fugiens/pꝛiuata nō tantū pudica ſed ⁊ ſobꝛia colens/vſuris nequaꝙ̄ incumbens/nec turpiū occupationib⁹ lucroꝛum/non fraudis cuiuſcū̄ ſtudiū appetens/amoꝛē pecunie quaſi materiā cunctoꝛū criminū fugiens/ſecularia officia negotiaq̄ abnuēs/honoris gradū per ambitionē non ſuſcipiēs/ꝑ beneficijs medicine dei.i.ꝑ ſacramentis munera nō accipiens/dolos ⁊ cōiurationes cauens/odiū emulationē obtrectationem atq̄ inuidiā fugiens/nō vagus oculis/non effrenus lingua aut petulans/fluidoq̄ geſtu incedēs/ſed pudoꝛem atq̄ verecūdiam mentis ſimplici habitu inceſſuq̄ oſtendens/obſcenitates etiā membꝛoꝛū ⁊ verboꝛū ſicut ⁊ operū penitus execrans/viduarū ⁊ virginū frequentationē fugiens/cōtubernia extranearū feminarū nullaten⁹ appetens/caſtimoniā quoq̄ inuiolati coꝛpoꝛis perpetuo cōſeruare ſtudens.hec leguntur.xxiij.di.his igitur. ¶ Talis etiā erit papa.cuius cōparatione ceteri grex dicātur.xxv.di.§.nomine. In quo cōcurrunt tredecim capitula apl̄ice regule.ſcꝫ ꝙ ſit ſine crimine/vni⁹ vxoꝛis vir/nō vinolentus/pꝛudens/oꝛnat⁹/hoſpitalis/pudicus/doctoꝛ/nō percuſſoꝛ/nō litigioſus/nō cupidus/domui ſue bene pꝛepoſitus/nō neophytus.que ponūtur.j.ad Timo.iij. ⁊ ad Titum.j.⁊ pꝛoſequiꝰ ea Gratia.xxv.di.§.nunc aūt.vſq̄ ad.l.di. ¶ Debet etiā ſummus pontifex ſcire legem dei ſcrutabiliter ⁊ non trāſitoꝛie.ſacros canones.ſanctum euangeliū.⁊ diuini apoſtoli libꝛū.diuinā ſcripturam atq̄ mandata cōſeruare:⁊ docere populū ſibi cōmiſſum. Subſtantia em̄ ſummi ſacerdotis noſtri ſunt eloquia diuinitus tradita.i.vera diuinarū ſcripturarū diſciplina. queādmodum magnus perhibet Dionyſi⁹.xxxviij.di.oēs. ¶ F Unde ⁊ ſummus pōtifex ſe cognoſcens ſi nō renunciaret papatui:credo ꝙ grauiter peccaret. q: vult pꝛeeſſe et non pꝛodeſſe.viij.q.j.q̇ epiſcopatū.⁊ facit q̄ð no. xvj.q.j. monachi vagantes.ſicut fecit papa Celeſtinus ſanctus Petrus de moꝛron.in quo etſi eſſet ſanctitas:deerat ſcientia ⁊ induſtria.xvj.q.j.legi.eꝫ de renū.quoniā.lib.vj.⁊ co.ti. niſi cum pꝛidē.§. pꝛo defectu.adde q̄ð no.j.§.ꝓximo.ꝟ. cōſiderās. ¶ G Hinc eſt etiā ꝙ ſi in gremio cardinales non inueniūt idoneū ad papatum/ſiue inueniant/poſſunt eligere aliunde.xxiij.di.in nomine.vbi de hoc.⁊ vide q̄ð no. xl.di.ſi papa.⁊.lxxix.diſt.c.j.Et hoc innuitur in.c.pꝛeal.licet.vbi hoc etiā tenet Oſtien̄.vbi etiam tenet Inno.ꝙ in electione romani pōtificis nō eſt ex neceſſitate aliqua foꝛma ſeruanda.immo quomodocūq̄ appareat duas partes conſenſiſſe in aliquem tāq̄ in electū/ius habet ⁊ verus papa eſt.Si autē interueniſſet impꝛeſſio/quū ſolo cōſenſu libero non coacto matrimoniū contrahatur.eꝫ de ſpon. cū locum.non eſſet tūc papa:nec eſſet ei obediendū. Itē ſi pꝛece vel pꝛecio.j.q.j.ſi quis.neq̄ elegerunt cardinales. quū legitimus interuenire debeat cōſenſus non coꝛruptus ſi id ſit notoꝛiū. Idem videtur ſi cōtra eum pꝛobaretur. vel ipſe in cōcilio confiteretur.quia iſta paria ſunt in iure. eꝫ de cohabi.cle.⁊ mu.c.vlt.⁊ facit q̄ð no.xl.di.ſi papa.in magna gloſ.Et vide quod legiꝰ ⁊ no.lxxix.diſt.ſi quis pecunia.nō erit papa.aliās de hoc nō poteſt excipi.ſm Innoc̄.⁊ Oſtien̄.in pꝛeal.c.licet.Eadē ratione etiam ſi occultum eſt/coꝛā deo non erit papa.quia non fuit conſenſus legitimus.ar.op.de ſimo.tua.ibi.licet ab eo non ſit recedendū.vt ſcripſi ſupꝛa in ꝑma parte iſti⁹ operis in ar.iiij.§.quartus.ꝟ.cōſentiant. ¶ H Tertia cōſideratio eſt habēda in domino papa de ſtatu quē habet:quantis periculis laboꝛibus ⁊ anxietatib⁹ plenus eſt. Sic enim tantū pōdus eſt cuiuſlibet epiſcopi quantū erit romani pontificis: Un̄ Augu.ad Ualeriū.Ante omnia peto vt cogitet religioſa pꝛudētia tua/nihil eſſe in hac vita maxime in hoc tēpoꝛe facilius ⁊ leuius ⁊ hominib⁹ acceptabilius epiſcopi officio:ſi perfunctoꝛie.i.negligēter ⁊ adulatoꝛie res agatur.ſed nihil apud deū miſerabilius eſt ⁊ triſtius ⁊ damnabilius. Idē. Nihil in hac vita ⁊ maxime in hoc tēpoꝛe difficilius/laboꝛioſius/⁊ periculoſius epiſcopi officio ⁊c̄.xl.di.ante omnia. ¶ I Et hoc ideo.quia nō eſt facile in loco Petri ⁊ Pauli ſtare:⁊ tenere cathedrā cū chꝛiſto regnantiū.xl.diſt.non eſt.immo periculoſiſſimū ſi non concoꝛdet vita.vt ibi. Nec loca vel oꝛdines creatoꝛi noſtro nos pꝛoximos faciunt.ſed nos aut bona merita coniungunt: aut mala diſiungūt.xl.diſt.non loca.xxiij.q.iiij.ſicut. ¶ Item Amb. Non loci nobilitate ſed virtute vnuſquiſq̄ gratiam cōparat.xl.diſt.illud facit.xij.q.ij.gloꝛia. Nec aliquis feſtinet quomodo maioꝛ appareat:ſed quomodo oibus infeꝛioꝛ videatur.Quoniā nō qui maioꝛ eſt in honoꝛe/eſt iuſtioꝛ.ſed qui fuerit iuſtioꝛ/ille maioꝛ.xl.di.multi. alias eſt.c.⁊ incipit quicūq̄.⁊ quāto quiſq̄ eſt dignitate celſioꝛ:tāto debet eſſe virtute potentioꝛ vel potioꝛ.xvj.q.j. ſunt nōnulli.iiij.di.deniq̄.Et ſanctius eſt in hac vita ſub inferioꝛi habitu domino famulari:ꝙ̄ alta indebite appetendo dānabiliter in pꝛofundū inferni ſubmergi.ſm Nico.l.diſt.de his.in ſi. ¶ Et Grego.ſcribit Genando patritio dicens. Conciliū vero catholicoꝛum epiſcopoꝛū admoneri pꝛecipite vt pꝛimatē non ex oꝛdine loci poſtpoſitis vite meritis faciat.quoniā apud deum nō gradus elegantioꝛ/ſed vite melioꝛis actio cōpꝛobatur.vt pꝛe.c.ſicut.xxiij.q.iiij. ¶ Et Leo papa ait.Merito patrum beatoꝛū venerabiles ſanctiones quū de ſacerdotum electione loquerētur:eos demum ſacris adminiſtrationibus idoneos eſſe cenſuerūt:quoꝛū omnis etas a puerilibus exoꝛdijs ad perfectioꝛes annos per diſcipline eccleſiaſtice ſtipendia cucurriſſet.vt vnicuiq̄ teſtimoniū pꝛioꝛ vita pꝛeberet. nec poteſt de ei⁹ pꝛouētione dubitari:cui ꝑ laboꝛibus multis/pꝛo moꝛib⁹ caſtis/ꝑ actibus ſtrenuis/celſioꝛis loci pꝛemiū debeꝰ ⁊c̄.lxj.di.miramur. ¶ Itē Clemēs.iij. Nō in ſublimitate graduū/ſed in amplitudine charitatis acquiriꝰ regnū dei.eꝫ de tēp.oꝛdi.ad aures.Et ꝑpter timoꝛē inſufficiētie ſancti dei fugerunt honoꝛes ⁊ dignitates. Un̄ ⁊ Aug.petis ſuis deputat ꝙ Ualerio coep̄s fact⁹ eſt inuit⁹.xl.diſ.ante. in ſi. Et Marcus euāgeliſta pollicē ſibi amputaſſe dr̄.vt ſacerdotio repꝛob⁹ habereꝰ.vt dicit Hiero.⁊ in ſua eſt legēda. Et Greg.doctoꝛ cōgaudēti ſibi Narſo patritio de papatu ſcripſit/dicēs.Dū contēplationis alta deſcribitis ruine mee mihi gemitū renouatis.q: audiui q̇d intus ꝑdidi:dū foꝛis ad culmē regiminis immeritus aſcēdi. tāto aūt me ꝑculſum meroꝛe cognoſcite:vt vix loq̇ ſufficiam. Nolite ḡ me vocare Noemi.i.pulchꝛū.ſꝫ vocare me mara: q: amaritudine repleuit me dn̄s.Et alibi.Q̄ð me ad ep̄at⁹ oꝛdinē cognoſcitis ꝑueniſſe:ſi me diligitis:plāgite.q̄ð ego inceſſanter deſleo:atq̄ vt ꝑ me deū exoꝛetis/rogo. Un̄ ipſe in pꝛologo.iiij.lib.dialogoꝝ. ſic ait ſe lamētando de ſtatu

Qualē deceat ſummū eſſe pontificem.

Digitized by Google

papali. Mero: quẽ quotidie patioꝛ/⁊ ſemꝑ mihi ꝑ vſum vetus eſt:⁊ ſemꝑ per augmentũ nouus. Infelix ꝗppe animus me⁹ occupationis ſue pulſat⁹ vulnere/meminit q̃lis in monaſterio fuerit. quõ ei labentia cũcta ſuberãt: quantũ rebus oĩbus que voluũtur eminebat. ⁊.ſ. At nũc ex occaſione cure paſtoꝛalis/ſecularium hoim negotia patitur. ⁊ poſt tã pudicam quietis ſue ſpeciẽ/terreni act⁹ puluere fedat̃. ⁊c. Vñ ⁊ in vitis patrũ legit̃ Amone. q̃ fuit magnus abſtinẽtie ⁊ caſtitatis amatoꝛ: perit⁹ ſciẽtia ſcripturarũ ⁊ eloquẽtia ſermonis. ꝙ quũ ab archiepõ Alexãdrie cogeret̃ ad ep̃atum: ⁊ ipſe nollet eremũ dimittere: accepto foꝛpice abſcidit ſibi ſiniſtrã auriculã. dicens corã populo/ Vel nũc certi eſtote q: impoſſibile eſt me fieri poſſe ep̃m. Quũ aũt adhuc cogeret̃ ad ep̃atum: ait/ Si me coegeritis amplĩ⁹: etiã linguã meã ꝓpter quã moleſti eſtis mihi: abſcidã. ¶ Itẽ abbas Theodoꝛus diacon⁹ inſtitut⁹ quũ cogeret̃ ab anachoꝛitis vt miniſtraret in ſuo oꝛdine: ait/ Permittite me depꝛecari deũ/ſi iubet me miniſtrare in loco meo. Et oꝛauit ſic. Dñe ſi voluntas tua eſt vt in oꝛdinatione mea pſiſtã: oſtẽde mihi. ⁊ oſtẽſa eſt illi colũna ignea a terra vſqꝫ ad celũ pertingẽs. ⁊ vox ad eũ facta eſt. Theodoꝛe ſi potes fieri ſicut colũna iſta/vade ⁊ miniſtra. quod ille audiẽs vltra adminiſtrare nullaten⁹ acquieuit. Sed quũ veniſſet in eccleſiã: depꝛecabant̃ eũ/vt ſi nõ miniſtrabat: ſaltem calicẽ teneret. q̃ non acq̃euit/dicẽs. ſi mihi amplius de hac re verbũ feceritis: diſcedã hinc. ¶ Itẽ quũ abbas Motues inuitus fact⁹ eſſet pꝛeſbyter a quodã epiſcopo: ⁊ diceret ei ep̃s: Indulge mihi abba. ſcio em̃ ꝙ hãc cauſam nolebas. Cui ſenex ꝓ ſua humilitate ait. Et mea cogitatio parũ volebat. Quũqꝫ ⁊ diſcipulus eius factus eſſet etiã pꝛeſbyter: permãſerũt ambo vſqꝫ ad finem ſuũ/vt ad altare quantũ ad oblationẽ ſacramẽti/nũq̃ accederent. Vñ dicebat ſenex. Confido in deo meo: q: nõ habeo grãde vitiũ ꝓpter oꝛdinationẽ hãc: q: oblationẽ nõ mihi pꝛeſumpſi offerre. nã oꝛdinatio illoꝝ eſt q̃ ſine culpa ſunt: ego autẽ me bene cognoſco. ¶ Itẽ ſm Aug. Ep̃atus nomen eſt operis ⁊ oneris poti⁹ q̃ honoꝛis. viij.q.j. q̃ ep̃atũ. vñ Petrus ad clementẽ. Clemẽs: ſi tãq̃ oĩbus pꝛeeſſe volueris: ſingulos ꝓut potueris adiuua. ſingulos releua. q: et ſinguloꝝ onus ⁊ ſolicitudinẽ poꝛtas. viij.q.j. clemens. Et Hiero. illud inferendũ eſt aduerſus eos q̃ de ep̃atu intumeſcũt: ⁊ putãt ſe nõ diſpẽſationem chꝛiſti ſed imperiũ cõſecutos. q: nõ ſtatim oĩbus his melioꝛes ſunt quicũqꝫ ep̃i non fuerint oꝛdinati. ⁊.ſ. Quãto magis ſe vnuſquiſqꝫ cõſiderans ⁊ ſciẽs q: potẽs potẽter toꝛmẽta patiet̃: retrahet ſe ab hoc non tã honoꝛe q̃ onere: ⁊ alioꝝ locũ qui magis digni ſunt ambiget occupare: viij.q.j. illud. Multis aũt fit rapine ſecuritas/ep̃atus ambitio. ſm Pelagium. viij.q.iij.c.j. ¶ Itẽ Greg. xiij.di. nerui. ꝟ. alius. Alius penſare põdus honoꝛis eccleſiaſtici negligẽs/ad locũ regiminis pꝛemijs aſcẽdit. ſed q: oẽ quod hic eminet plus meroꝛibus afficit̃/q̃ honoꝛib⁹ gaudeat: dũ coꝛ plus tribulationе pꝛemit̃: ad memoꝛiã culpe reuocatur. Iunge hic quod ſcripſi.ſ. in iſta.ij. pte in.ij.c. The. ſup ꝟbo ꝓphe. in ar.v. in §. quõ. ⁊.j.§.v. in ar.xiij. Idẽ no. in ar.xxiij. ꝟ. omne.

¶ Articulus Vndecimus. A

Ater hec ſciẽdum ꝙ quũ oꝛdo ep̃oꝝ ſm Iſidoꝛũ quadripertitus ſit: in Patriarchis/Archiep̃is/ Metropolitanis/atqꝫ Ep̃is. xxj.di.c.j. omniũ iſtoꝝ papa ſoꝛtitur noĩa ⁊ effectũ. papa em̃ ꝓpꝛie patriarcha eſt ⁊ patriarcha vocat̃. Nã patriarcha greca lingua ſummus patrũ interpꝛetat̃. ⁊ iſte eſt papa. vñ in pꝛe.c.j. xxj.di. patriarcha Romanus vocat̃. ibi. Sicut roman⁹. ⁊ xxiij.di. in noĩe dñi. in pñ. ⁊ xxij.di.c. vlti. Sicut aũt poſuerunt antiqui patres: Vrbs romana caput toti⁹ oꝛbis effecta eſt. xxij.diſ.c. ij. ⁊.ij.q.vij. beati petr⁹ ⁊ Paulus. ex̃ de elec. fundamenta. ſ.m. lib.vj. Et eius eſt iudiciũ ⁊ compoſita eſt vꝛbs ad modũ oꝛbis. ſed oꝛbis maioꝛ eſt vꝛbe. xciij. diſt. legimus. ꝟ. q̃d enim. ¶ B Et ſicut tot⁹ oꝛbis habet quatuoꝛ patriarchales ⁊ pꝛincipales ſedes et eccleſias: de q̃bus habetur xxij.diſt.c.ij. ⁊.c. penul. ⁊ vlti. ex̃ de pꝛiuil̃. antiqua. xcvj.diſ. conſtãtinus. ſcꝫ Conſtãtinopolitanam. Alexãdrinam. Antiochenam. Hieroſolymitanã. ſic ⁊ vꝛbs Romana habet quatuoꝛ patriarchales eccleſias. ſcꝫ eccleſiã ſancti Petri. eccleſiã ſancte Marie maioꝛis. ⁊ eccleſiã ſancti Laurẽtij/ de foꝛis muros. ⁊ eccleſiã ſancti Pauli ſm quoſdã. Sed Hugo. dicit ꝙ ſunt quĩqꝫ patriarchia. quatuoꝛ pꝛedicta/ ⁊ quinta eſt Lateranẽſis. vt pꝫ de eo in pꝛeall̃.c. In noĩe. ⁊ lxiij.di. hadrianus papa ſecũdus. nã ibi eſt ſedes papalis. et dicitur patriarchiũ: q: ibi reſidet frequẽtius ſummus patriarcha. ¶ Alij dicũt ꝙ ſunt quatuoꝛ tãtũ. q: eccleſia ſancti Petri non eſt patriarchiũ. nec eſt epiſcopalis eccleſia. nã ſubeſt epiſcopo Poꝛtueñ. ⁊ eſt de eius dioceſi. Sed hoc videt̃ mirabile. quia eccleſia beati Petri p̃ma appellatur. xij.q.j. futurã. ibi. pꝛime ſedis beati Petri. ſed ibi exponit̃ pꝛime.i. apoſtolice ſedis ſm Hug. ⁊ dicit̃ caput ceterarũ. iij.q.vj. dudũ. vbi dicitur ꝙ ſicut Petr⁹ apoſtolus pꝛimus fuit omniũ apoſtoloꝝ: ita ⁊ eccleſia ſuo noĩe conſecrata pꝛima ſit ⁊ caput eccleſiarũ. ⁊ ibidẽ dicit Lauren. ꝙ eccleſia beati Petri maioꝛ eſt Lateranẽ. ar. ad hoc.x.q.j. ſanctoꝝ. ⁊ pꝛeal.c. futurã. vbi de hoc. Et in chꝛonicis legit̃ ꝙ Bonifacius papa. viij. obtinuit ab Auguſto imperatoꝛe/vt eccleſia beati Petri apoſtoli caput eſſet omniũ ſanctoꝝ. ¶ C Cõmuniter tenet̃ ꝙ eccleſia Lateranẽ. que intitulatur noĩe ſaluatoꝛis: de qua habet̃ in pꝛe.c. ſanctoꝛum. ⁊ in pꝛe.c. hadrianus. maioꝛ eſt alijs. ⁊ eccleſia romana appellat̃. ⁊ ibi eſt pꝛima ſedes apoſtolici ſm Hug. Ad hoc facit qđ legitur in chꝛonicis ꝙ Conſtãtinus intra Lateranẽſe palatium eccleſiã ſaluatoꝛis noſtri cõſtruxit. quã eccleſiã cenſuit eſſe in toto oꝛbe terrarũ matrẽ eccleſiarũ. facit. xcvj. diſt. conſtãtinus. ⁊ huius ſentẽtie eſt Io. monachus cardinalis. vt no. in pꝛe.c. fundamenta. in gloſ. iuxta illud. dicens ꝙ ſolus papa ⁊ ep̃i cardinales in altari maioꝛi ſancti Io. celebꝛant. ſed in alijs nedũ pꝛedicti/ſed etiã pꝛeſbyteri cardinales. ¶ D Eſt etiã papa archiepiſcopus. ⁊ ſic vocat̃ vꝛbis rome archiepiſcopus. iij.di. ſtatuimus. in ti. ipſius.c. ⁊.v.iiij.c.ij. in titu. ⁊. C. de ſum. trini. victoꝛ. in pꝛin. Aliquoties dicit̃ archiepiſcopus magne Rome. vt. xxj.di. in tantũ. Archiepiſcopus greco vocabulo interpꝛetatur ꝙ ſit ſummus ⁊ princeps epiſcopoꝝ. xxj.diſt. c.j. ꝟ. archiepiſcopus. ¶ Eſt etiã metropolitanus vniuerſalis quantũ ad rei ſignificationẽ. quia a mẽſura ciuitatũ vocãtur metropolitani. ſingulis em̃ ꝓuincijs pꝛeeminent xxj.di.c.j. ꝟ. metropolitani. ſed iſte ſolus oĩbus. ix.q.iij. cuncta. ex̃ de pꝛiuil̃. antiqua. ¶ Vocatur etiã Romanus pontifex. iij.q.vj. accuſatus. ex̃ de pꝛiuil̃. paſtoꝛalis. ex̃ lib.vj. de rep. gratioſe. ⁊ de conſti. licet. li.vj. Et dicit̃ pontifex quaſi pontẽ faciens. vñ dicitur quaſi via ſequentiũ. xxj.diſ.c.j. ꝟ. pontifex. vbi dicit̃ ⁊ ipſe ſummus ſacerdos. Ipſe etiã põtifex maximus nũcupatur. ¶ Aliquãdo vocatur Romanus ſiue romane eccleſie epiſcopus. ij.q.vj. ſi ep̃s accuſatus. ¶ Aliquãdo appellatur papa vꝛbis. xcvij.diſ. victoꝛ. in pñ. ⁊ xxij.diſt.c. vlti. facit ex̃ de iureiur. ego. ibi. papatũ. Hic iunge qđ notaui ſupꝛa in p̃ma parte iſtius operis in ar.xxxij.§. trigeſimus. ¶ Aliquando appellat̃ ſimpliciter epiſcopus. vt.j.q.iij. ſaluatoꝛ. in titu. ⁊.c. ex multis. in titu. ⁊.xij.q.j.c.ij. in pꝛin. ⁊ ſic debet vniuerſaliter ⁊ antonomaſtice appellari. vt patet in pñ.vj.lib. ⁊ in pꝛin. decre. Greg. in clemẽ. cum ſi. ¶ Aliquãdo appellat ſe miniſtrum indignum. vt in pꝛeall̃.c. ex multis. ꝟ. quapꝛopter. ¶ Conſideret ergo domin⁹ papa ꝙ tot nomina ſint in eo cõſona rebus. xl.di. oꝛatoꝛium. ⁊.c. in oꝛatoꝛio. ¶ E Conſiderãs ergo ſanctus Petrus de moꝛron/canonizatus per eccleſiam/qui fuit papa Celeſtinus quintus tãta onera papatus ⁊ pericula ⁊ ſuam inſufficientiã/quia ſimplex ⁊ iuris ignarus/pꝛouide ⁊ perfecte renũtiauit papatui. ex̃ de renũ.c.j. lib.vj. qđ credo fuit maius miraculum ⁊ maius verũ exemplũ humilitatis ⁊ perfectionis iſto infirmo tẽpoꝛe

Patriarchia q̃t ſint.

Summi põtificis aliquot tituli.

Digitized by Google

re q̄ aliquod qđ fecit. ⁊ quod fuerit in diebus noſtris/et ante per multa tēpoꝛa. Adde quod ſcripſi. s̄. §. proximo. ꝟ. vnde quia totū iſtud onus papale qđ maius eſt q̄ dici poſſit: nō eſt q̄ reijciat: ſed q̄ in illud ſe proijciat ⁊ imergat gloꝛiā conſiderās ⁊ nō onus. Quid eſt em̄ cogitare/pꝛeſidere toti eccľie militāti: bene opoꝛtet q̄ laboꝛet in ea pꝛeſidēs ſicut bonus miles ieſu chꝛiſti. ij. ad Timo. ij. c. De iſta militanti eccleſia dicit̄ ex lib. vj. fundamēta. in pn. ⁊. ij. q. j. multi. xxiiij. q. j. a recta. de ſen. excō. a nobis. ij. xj. q. iij. noliꝛte. Et tractaui ſepe in pꝛima pte iſti⁹ operis. ¶ Et hoc eſt coꝛpus myſticum in quo ſunt boni ⁊ mali. vt no. xxvj. diſt. acutius. in gloſ. j. in fi. nam cōtinet paleas cum granis. de cōſe. diſt. iiij. eſt vnitas. ⁊ legitur ⁊ no. xxxij. q. iiij. recurrat.

¶ F Quñq3 dicit̄ eccleſia sanctoꝝ collectio. xxvij. q. j. nuptiarū. ⁊ pꝛe. c. recurrat. in fi. Quādoq3 dicitur eccleſia catholicoꝝ collectio. de cōſe. di. j. eccleſia. Itē ⁊ alijs plurib⁹ modis dicit̄ eccleſia. ⁊ no. ex̄ ne pꝛela. vi. ſu. c. vlti. in fi. ⁊ de ver. ſig. cū clerici. ⁊ de pe. di. j. eccleſia. vbi de hoc. Dicit̄ etiā eccleſia que nō eſt cōſecrata. de cōſe. di. j. eccleſiā. j. ⁊. ij. ⁊ in alijs ibi. c. ⁊ de con. eccle. c. fi. Aliqñ eccleſia oꝛatoꝛiū appellatur. xlij. di. c. penulti. ⁊ vlti. xvj. q. v. laroꝛ. Sed ꝓpꝛie dicit̄ eccleſia quū eſt conſecrata. ante baſilica appellat̄. xvj. q. v. poſſeſſio. legit̄ ⁊ no. ex̄ de reli. do. c. j. Aliqñ eccleſia vocat̄ domus oꝛonis. xvj. q. vij. ⁊ hec diximus. ex̄ de īmmu. eccle. cū eccleſia. Aliqñ templū. lxxxviij. di. eijciēs. j. q. iij. ex multis. ꝟ. illud quoq3. ij. q. vij. accuſatio. Aliqñ tabernaculū. de cōſe. di. j. c. j. xxxvj. di. c. fi. Aliqñ domus dei. j. q. iij. non ſolū. Et eſt ratio: q2 ī ea ſpecialiter habitat̄ per gratiā. vñ in eccleſia habitātes digne chꝛiſtus ꝓtegit. dom⁹ em̄ tutiſſimū refugiū ⁊ receptaculū eſt. ff. de in ius vo. plerīq3. vñ ⁊ tutela refugij vocat̄ in p̄. c. de īmmu. ec. cū eccľia. ¶ Et nota q̄ ſicut ex decretis Julij pape ⁊. c. ij. ſumit̄: Eccleſia nomen grecū eſt: qđ in latinū verſum ſonat cōuocatio: ꝓpter hoc q̄ oēs ad ſe vocat. vt habet̄ bꝛocardicoꝛū li. iij. c. j. Et hoc appellat̄ catholica. vt ibi. ⁊. xxj. diſt. q̄uis. ⁊. j. q. j. extra catholicā. et dicit̄ catholica. i. vniuerſalis ⁊ hoc ideo/q2 ꝑ vniuerſum mundū eſt conſtituta. vt pꝛe. c. quāuis. vel qm̄ vniuerſalis hoc eſt generaliter in eadē doctrina eſt ad inſtructionē. De hoc ſatis in p̄ma pte dixi in arti. liiij. §. nunc de gradib⁹. Et in ar. lxiij. §. oſtēdendū. vt in pꝛe. c. Julij pape hoc habet̄. Et eſt fideliū. Sed ſynagoga/que cōgregatio interpꝛetat̄/eſt ꝓpꝛie iudeoꝝ. ex̄ de iude. iudei. ⁊. c. conſuluit. quāuis eccľia dicta ſit. Nume. xx. in pn. ibi. Cur eduxiſti eccleſiā dñi in ſolitudine? Sed noſtrā apľi nūq̄ ſynagogā dixerūt: ſed ſemp eccleſiā. ſiue cauſa diſcernēdi: ſiue q2 interpꝛetatione differūt. nā conuocari eſt pꝛopꝛiū vtentiū ratione: ſicut ſunt hoies. ſed congregari ſolent pecoꝛa ita dicit Hugui. Ideo aūt noſtra eccleſia dicit̄: q2 verā cōtinet conuocationē. i. populū cōuocatū. de q̄b⁹ dicit apľs ad Rom. viij. c. quos vocauit hos ⁊ iuſtificauit. Ideo aūt dicit̄ ſynagoga. i. cōgregatio: q2 virga legis q̄ erat dura ⁊ aſpera/populus iſte grex irrationabiliū pecoꝛū cōgregabat̄. ſed in catholicis dicit̄ eccleſia. i. conuocatio: q2 amoꝛe ſpūſſancti ppľs iſte ad vnā fidē/ad dei iudicia/ad chꝛiſti conuiuiū conuocat̄: vt audiat penas ⁊ pꝛemia futuri ſeculi: ⁊ percipiat coꝛpus chꝛiſti. ad hoc ex̄ de ſen. ex. reſponſo.

¶ Poteſt etiā eccleſia dici caſtrū. ſm Archi. in quo fides eſt murus. temperātia ſenſuū/eſt ianua. patiētia admirabile foſſatū. humilitas turris. ſpes cuſtos. pꝛudētia arma. opera bona machine. oꝛationes victualia. verba ſcripture. aque deuotiones. Si dñs papa fortis armatus ſpūalibus armis. xxiij. q. viij. cōuenioꝛ. Ephe. vj. cuſtodierit hoc caſtrū/hoc atrium/hanc eccleſiā: in pace ſunt vere omnia que poſſidet. Luc. xj. ⁊ Mat. xij. Sed ſi ſimon Joānis doꝛmierit. Mar. xij. ſuccedens inimicus ſeminabit zizania in medio tritici. Mat. xvj. ex̄ de elec. licet. ¶ G An poſſit papa cōtra ſacramēta baptiſmi/cōfirmationis/vel alia/ſtatuta facere cōtra eoꝛū foꝛmam: vel dantium perſonas. aut poteſt cōmittere pꝛeſbytero cōfirmationis ſacramentū: ⁊ epiſcopo ꝓhibere: vel poſſit aliq̄d ſtatuere cōtra ſtatū eccleſie generalē. Et in q̄bus pape non ſit obediendū. Et qualiter intelligat̄ illud/quodcūq3 ligaueris ⁊c. de cōſue. quanto. per Inno. ⁊ de ſen. excō. a nobis. Secūdo per Oſtien. ⁊ de pe. ⁊ re. quod aūt. per Inno. Item de potentia pape per Inno. de vo. ⁊ vo. redē. veniēs. Qualiter intelligitur q̄ in iuramēto authoꝛitas pape intelligit̄. de reſcrip. conſtitutus. per Inno. An papa pōt detrahere de iure alioꝛū. de offi. oꝛ●uo. per Inno. An poſſit deſtruere ſtatuta concilioꝛū. di. xv. ſicut. ⁊. xvij. di. nec licuit. ¶ Semper pōt papa leges nouas facere: dūmodo non ſit cōtra euangeliū vel apoſtoloꝝ vel ſanctoꝛū eos ſequētium definitiones. xxv. q. j. quidā. cum. c. iiij. ſeq. Sentētia que per ſe non tenet/per ſentētiā pape efficitur valida. iij. q. vj. hec q̄ppe. ex̄ de trāſac. c. j. Sacrilegiū cōmittit/qui pape mētitur. no. de peni. diſt. j. ſerpens. in gloſ. ar. An papa poſſit facere nouum articulū fidei. ex̄ de here. cū chꝛiſtus. xxiiij. q. j. hec eſt. ⁊. c. quodcūq3. De inhibitione facta aliquib⁹ ne eligāt/per papā. ⁊ decreto pape an liget ignoꝛantes. ⁊ q̄ papa nō debet vti plenitudine poteſtatis niſi ex cauſa. de elec. innotuit. per Inno. ⁊ ex̄ de elec. ſi eo tēpoꝛe. lib. vj. An papa ſibi poſſit eligere ſucceſſoꝛē. lxxix. di. ſi trāſitus. viij. q. j. in ſumma. ⁊. c. ij. ⁊. §. his omibus. An papa pōt pꝛiuilegiare clericos ſine volūtate imperatoꝛis. an pōt ſuis cōſtitutionib⁹ penas coꝛpoꝛales imponere. de ma. ⁊ obe. ſi q̄s. per Inno. Et papa eſt publica perſona. ⁊ ſingulariter ⁊ vniuerſaliter ſuper oēs eccleſias habet plenitudinē poteſtatis. ⁊ acquirere pōt ſingulis eccleſijs. de pac. cū pꝛidē. ſm eūdem.

¶ Poſtq̄ papa ad ſe aliq̄d reuocat: qđ poſtea ſit/eſt irritū ⁊ inane. de ap. vt noſtrū. ſm Inno. ⁊ vt ec. bene. c. j. ⁊ de pꝛeben. inter cetera. Quādo veniēs ad curiā intelligitur eſſe ſub ꝓtectione pape. de ap. vt debitus. per Innoc̄. ⁊ de cle. peregri. c. vnico. An papa dans rem alienā transferat dominiū. An ꝯtra papā poſſeſſio acquirat̄ vel pꝛeſcribat̄. de poſtu. pꝛe. bone. ij. ꝑ Inno. An papa poſſit alicui auferre ius ſuū ſine cauſa. ix. q. iij. per pꝛincipalem. In quo caſu pōt papa papā ligare. xxiiij. q. j. acatius. j. Pape pꝛeſentia ſupplet iuris ſolēnitates. de litis conte. c. vnico. per Inno. Papa ſniās ⁊ ꝓceſſus ſine iuris oꝛdine ⁊ interdum a nō ſuo iudice factos. ꝟ. de veritate conſtat. facit valere. ij. q. j. in pꝛimis. iij. q. vj. hec quippe. xvj. q. vj. ſi epiſcopū. de ſen. ⁊ re iudi. cū olim. de accuſa. ad petitionē. Si electū in papā repetit vxoꝛ: an ſibi reddetur. lxxix. diſ. ſi quis pecunia. De diſcoꝛdia in electiōe pape. ſi cardinales eligēdo indignū ſint eligendi poteſtate pꝛiuati ea vice. lxxix. diſt. ſi duo. ⁊. c. ſi papa. An papa poſſit cōpellere aliquem renuntiare ius ſuū. de elec. cū inter. j. per Inno. An papa pōt reſtituere fame laicum non de ſua iuriſdictione. an ſeruū alteri⁹ poſſit aſſumere ſibi in clericatu ſi eſt ſibi neceſſarius. de re iudi. cū te. ſm Inno. Et papa quādoq3 de ſe ſcribendo loquit̄ in ſingulari. xxiij. diſt. in noie. iuxta pꝛin. Nullus poteſt cognoſcere de crimine obiecto pape. de ver. ſigni. ex parte in chꝛiſto. per Inno. Quare non ſolum papa/ſed etiam epiſcopus dicatur ſummus ſacerdos. de conſe. diſt. v. de his. De potentia pape. de fide inſtrumen. cum. P. tabellio. per Innocē. Per que verba eccleſia romana alijs ſit ꝓlata. de tranſac. c. j. de fo. cōpeten. licet. per Innoc̄. An ſolus papa ſine cōcilio habet in arduis plenitudinem poteſtatis. de re iudi. cū te. per Inno. ⁊. c. ad apoſtolice. lib. vj. per eūdem. An papa diſpenſet cū bigamo ⁊ in voto ⁊ iuramento cōtra apoſtolū: ⁊ in his que ſpectant ad generalem ſtatū eccleſie: ⁊ addere poſſit euangelio: ⁊ declarare illud: ⁊ interpꝛetari. ⁊ an Paulo maioꝛ ſit papa in adminiſtratione. xxv. q. j. ſunt quidā. de biga. c. ij. per Inno. An papa poſſit laicis qui de ſua tēpoꝛali iuriſdictione nō ſunt/penas ſtatuere tēpoꝛales. de iude. ita quoꝛūdam. ⁊. c. ad hec. Si papa velit cauſam ſuā in pꝛopꝛia perſona agere: quis erit iudex: ⁊ quid tunc ſiet. vj. q. vj. c. j. de iudic̄. cum veniſſet. de cōfir. cū dilecta. ⁊ per Inno. de ver. ſig. ex parte. j. An papa moꝛtuo/eccľia ſit ſine capite. ⁊ an cardinales tūc ſuppleāt pape defectū. lxxix. diſ. ex̄ de elec. ne romani. in cle. null⁹. ij.

Digitized by Google

An contra confirmatū a papa poſſit corā metropolitano agi. de reg. iur. decetero. p Inno. An ſnia pape ius faciat. de reg. iu. in cauſis. de frig. cōſultationi. ¶ Quid iuris ſi nō pareatur pape mandato. de ꝑben. dilect⁹. ij. Ubi eſt papa, ibi ſunt limina aploꝝ ꝛ roma. de iureiur. ego. N. p Inno. Papa ſalutādo excōicatū etiā ex certa ſciētia nō abſoluit. de hoc ex̄ de ſen. excō. ſi aliqñ. ꝛ eo. ti. in de. c. ſi. An noie ſedis apoſtolice intelligat᷑ alius ꝙ papa. de ꝑben. de multa. lxx. di. ſanctoꝝ. In qualibet ꝓfeſſione authoritas pape intelligit᷑ excepta. de vi. ꝛ hone. cleri. deus. ſm Inno. An valeat excuſari q̄ venit contra indulgentiā pape, authoritate cardinalis vel legati. de ꝑben. pro illoꝝ. ꝛ. c. dilect⁹ fili⁹. ¶ Quid videt᷑ quū papa ordinat᷑ per ſimoniā. lxxix. di. ſi q̄s pecunia. Si monachus fact⁹ eſt papa inuito abbate q̄d ſit. xviij. q. ij. quā ſit. Ratificat papa qđ nihil eſt. de cōſe. ec. vel alta aqua. De caſibus in q̄bus papa diſpēſat: ꝛ in quibus nō: ꝛ de eius potētia copioſe tractaui. s. in ꝑma parte iſtius operis in ar. xlv. §. ad que autē. ꝛ. §. ſciendū. ꝛ in articulo. xlvi. §. iterū. ꝛ hoc repertorium ibi iunge.

¶ Articulus duodecimus.

Quarta papalis cō

ſideratio eſt circa quedā particularia. vt ſcʒ ab occupationib⁹ exteriorib⁹ tātis ſe ad tēpus ſubtrahat ꝙ ſe patiat᷑ ab ipſis trahi ꝛ paulatim duci quo ipſe non vult. Jo. xxi. Nam dare ſe totaliter talibus, ꝛ nil ſibi tēporis relinquere, eſt tēpus perdere: ꝛ ſe ſtulto labore cōſumere. vt ait Jetro Moyſi. Exo. xviij. Tales eñ occupationes exteriores nimie ſm Ber. in lib. de cōſideratione, non ſunt niſi afflictio ſpūs: euiſceratio mētis: euacuatio gratie. nā fructus horū q̄d niſi araneaꝝ tele? Unde Eſa. lix. Telas aranee texuerūt. ꝛ. ſ. Tele eoꝝ non erūt in veſtimēta. ſubaudi cōtra frigus inferni. Neqꝫ operient᷑ operib⁹ ſuis. ſcʒ cōtra confuſionē iudicij. opa eoꝝ opera inutilia. ¶ Quid eñ eſt in romano pōtifice cogitare de mane vſqꝫ ad veſperā litigare aut litigātes audire? ꝛ vtinā ſufficeret diei malitia ſua. Mat. vj. in fi. Nam nō ſunt libere noctes. vix relinquit᷑ neceſſitati nature qđ corpuſculi pauſationi ſufficiat. Et rurſum ad iurgia ſurgit᷑. Dies diei eructat lites. ꝛ nox nocti indicat malitiā. vſqꝫ adeo ꝙ non eſt reſpirare in bonis. nō eſt alternā capeſſere requiē. non vel raro interſeri otia ſalutaria ad ſibi vacandū. ¶ Potius ergo dicat dñs papa cū Job. Job. vj. Que eſt fortitudo mea, vt ſuſtineā? aut q̄s finis meus, vt patiēter agam? nec fortitudo lapidū fortitudo mea. nec caro mea enea eſt. Magna virt⁹ patiētie. ſed non hāc pape ad iſta optauerim. Interdū impatientē eſſe ꝓbabilius ꝛ virtuoſius eſt. Eſt ne illorū patiētia approbāda q̄bus Paulus dicebat. ij. ad Coꝝ. xi. libēter ſuffertis inſipientes. Ironia eſt non laus ꝛ ſugillatio quorūdā māſuetudinis: q̄ a pſeudo aplis p falſa dogmata ſe trahi patiētiſſime ferebāt. Uñ ſequit᷑. Suſtinetis eñ ſi q̄s vos in ſeruitutē redigit ꝛc̄. Nō bona patiētia quum poſſit q̄s liber eſſe, ſic ſeruū effici tota die. Hebetati cordis indiciū eſt, ꝓpriā non ſentire vexationē continuā: in qua nec ſibi liber nec tut⁹ nec ſuus eſt. q: vbi ſemꝑ tumultus, vbi ſemꝑ ſtrepitus, ibi iugū peſſime ſeruitutis ꝑmit. Uñ Paulus. ſ. ad Coꝝ. vij. Precio empti eſtis: nolite effici ſerui hoim. Quid ſeruilius, q̄d indignius ſummo pōtifice, nō ſolū omni die ſed pene oi hora inſudare talib⁹ rebus ꝛ p talibus? Deinde qñ orabit? xxxj. di. ſi laicus. qñ horas canonicas deuote exoluet? ex̄ de cele. miſ. c. ſ. qñ docebit populū? xliij. diſ. c. ſ. quādo meditabit᷑ in lege dñi? pſ. ſ. xxxviij. di. oēs. ¶ Et q̄dē quotidie perſtrepunt in palatio leges: ſed iuſtiniani. nō dñi. iuſte ne etiā iſtud: ipſe viderit. pſ. xviij. Nam lex dñi immaculata cōuertēs aias. Hee aūt nō tā leges ꝙ ligamina ꝛ lites ſunt ꝛ cauillationes iudiciū ſubuertentes. papa vero paſtor ꝛ epſ animarū quare ſustinet corā ſe ſilere illā: garrire iſtas? pſ. cxviij. Narrauerunt legiſte fabulationes: ſed nō vt lex tua dñe. Nec dico

dñm papā omnia negotia rūpere: ſed interrūpere. det de eo qđ nouit ꝛ ſapit actioni: det ꝛ ꝯſiderationi. q̄d prodeſt ſi vniuerſum mundū lucretur: aīe vero ſue detrimentū patiatur? Mat. xvj. Chryſ. Si eñ famulos tuos videres in letitia: te aūt in malis vltimis cōſtitutū: quid lucraris ex eoꝝ dñio? Idē Luc. ix. ꝛ ex̄ de ſimo. mattheus. ¶ Quamobrem quū oēs habeant papā: ſit etiā ipſe vnus de habētibus ſe ꝛ de redeūtibus in ſe. Luc. xv. ibi. In ſe aūt reuerſus dixit. vbi Aug. de queſtionib⁹ euangelij. In ſe aūt reuerſus eſt quū ab eis que forinſecus fruſtra illiciūt ꝛ ſeducunt, in cōſcientie ſue interiora ſuā intentionem reduxit. ¶ Oēs papā participāt: ſtultus, ꝛ ſapiēs: ſeruus, ꝛ liber: diues, ꝛ pauper. oēs de fonte ſuo bibūt: ꝛ ipſe ſeorſum ſtabit ſitiēs? ſi maledictus qui partē ſuā deteriorē facit. vide qđ legit᷑ ꝛ no. de pe. di. iij. qui vult. q̄d ille q̄ ſe penitus reddit expertē? bibat ꝛ ipſe de fonte putei ſui. alienus non bibat ex eo. Qui non alienus ſi ſibi bonus eſt. Deniqꝫ q̄ ſibi nequā, cui bonus? Eccli. xiiij. ergo ſi non ſemꝑ: interdū tñ reddat ſeipm ſibi. Riget dñs papa agros alienos: ſed ſui non ſitiant. C. de ſerui. preſes. Nec tenet᷑ aliqua actione: q̄ propter ſuas, alienas merces proijcit. ff. de preſcrip. verbis. qui ſeruandarū. Et qui ordinate vult facere eleemoſynā, a ſeipſo debet incipere: ꝛ eam primū ſibi dare. de pe. di. iij. qui vult. ſub. §. ſed verba. Utatur ſe inter multos. aut poſt multos. audiat apoſtolū q̄d de hmōi ſentit. ſ. ad Coꝝ. vj. Sic nō eſt ſapiens inter vos quiſq̄ qui poſſit iudicare inter fratrē ꝛ fratrē. ꝛ infert ad ignominiā. Uobis dico: cōtemptibiliores q̄ ſunt in eccleſia, illos conſtituite ad iudicandū. xi. q. ſ. §. ex his. ij. vbi hoc exponit᷑ a magiſtris, contēptibiles. i. laicos ſapientes in rebus tēporalibus. vel minores clericos q̄ non ita curāt de ſpūalibus. ¶ Itaqꝫ ſm apoſtolū, indigne ſibi vſurpat apoſtolicus gradū contēptibiliū. vñ ꝛ dicebat ſcʒ Paul⁹ Timotheū epm inſtruēs. ij. ad Timo. ij. Nemo militās deo, implicat ſe negotijs ſecularib⁹. lxxxviij. di. cōſequens. xxj. q. iij. c. ſ. ij. iij. ꝛ ex̄ ne cle. vel mona. c. ſ. ꝛ. c. ſed nec. vñ ꝛ Luc. xij. O homo: q̄s me cōſtituit iudicem aut diuiſorē inter vos? Et premiſit Lucas ibi. Magiſter: dic fratri meo, vt mecū diuidat hereditatē. vbi Theophilus. Hi duo fratres q: de hereditate paterna diuidēda cōtendebāt. conſequēs erat vt alter alterum fraudare intēderet. Dñs aūt docens nos ꝙ nō oportet ad terrena flecti: repellit vocantē eū ad hereditaris diuiſionem. Sequit᷑ eñ. At ille dixit. O homo ꝛc̄. diuiſorē ſcʒ facultatū. Et ibi Beda. Qui magiſtro fraterne pacis gaudia cōmendāti terrene diuiſionis vult ingerere moleſtiā. merito homo vocatur ſm illud. ij. ad Coꝝ. iij. Quū ſit inter vos zelus ꝛ cōtentio nonne homines eſtis? ¶ Itē ibi Cyrillus. Fuit autē dei filius quādo factus eſt ſimilis nobis cōſtitutus a deo patre in regem ꝛ principē: ſuper ſyon mōtem ſanctū eius annūtians diuinū mandatū. nō queſtionū adſeſſor. ¶ Et ibi Amb. Bene ergo terrena declinat: qui ꝓpter diuina deſcēderat. nec iudex dignatur eſſe litiū ꝛ arbiter facultatū: viuorum habens mortuorūqꝫ iudiciū arbitriūqꝫ meritorū. nō ergo q̄d petas, ſed a quo poſtules intuendū eſt. nec maiorib⁹ intēto animo putes minoribus obſtrependū. Unde nō immerito refutat᷑ hic frater q̄ diſpēſatorem celeſtiū geſtiebat corruptibilib⁹ occupare: quū inter fratres patrimoniū non iudex medi⁹ ſed pietas debet ſequeſtra diuidere. quāq̄ immortalitatis patrimoniū nō pecunie ſit hoibus expectandū. ¶ B. Itē Ber. ad Euge. lib. ſ. Putas ne hec tēpora ſuſtinerent: ſi hominibus p terrena hereditate litigātibus ꝛ flagitātibus abs te iudiciū, voce dñi tui reſpōderes? O hoies: q̄s me cōſtituit iudicem ſuper vos? In quale mox iudiciū tu venires? Quid dicit hō ruſticanus ꝛ imperitus ignorās primatū ſuū inhonorans ſummā ꝛ preexcelſam ſedem, derogans apoſtolice dignitati? Et tñ non mōſtrabunt, puto, qui hoc dicēt vbi aliqñ quiſpiā aploꝝ iudex ſederit hoim aut diuiſor terminoꝝ, aut diſtributor terraꝝ. Steriſſe dent ꝙ lego aplos iudicādos. Mat. xix. Sediſſe iudicātes nō

lego.

lego. Erit illud.non fuit.⁊ infra. Quis me cōſtituit iudicē
ait ille magiſter ⁊ dñs/⁊ erit iniuria ſeruo diſcipuloqꝫ niſi
iudicet vniuerſos? Mihi aūt non videt̄ bonus eſtimator
rerū qui indignū putat apſtis ſeu apſticis viris nō iudicare
de talibus:quibꝰ datū eſt iudiciū in maiora. Quidni cōtē-
nāt iudicare de terrenis poſſeſſiūculis hoim:qui in celeſti
bus ⁊ angelos iudicabūt?.i.ad Cor.vi.ex qui fi.ſint legi.ꝑ
venerabilē.§.rationibꝰ.in fi. Ergo in criminibꝰ/nō in poſ-
ſeſſionibus ptās veſtra:ꝓpter illa ſiquidē ⁊ nō ꝓpter has
accepiſtis claues regni celoꝝ:ꝑuaricatores vtiqꝫ excluſu-
ri:nō poſſeſſores.vt ſciatis. ait Mat.ix. q: filius hoīs po-
teſtatē hꝫ in terra dimittere pctā ⁊c. Quenā tibi videt̄ di-
gnitas maior et ptās/dimittēdi pctā: an predia diuidēdi?
Sed nō eſt cōparatio. Habent hec infima ⁊ terrena iudi-
ces ſuos/reges ⁊ principes terre. Quid fines alienos in-
uaditis? Quid falcem veſtrā in alienā meſſem extenditis?
xiij.q.i.c.i.vi.q.iii.c.i. Nō q: indigni vos:ſed q: indignū vo
bis talibus inſiſtere:quippe potioribꝰ occupatis. Deniqꝫ
vbi neceſſitas exigit:audi qd cēſeat:nō ego:ſed apſts.i.ad
Cor.vi. Si em̄ in vobis iudicabit̄ hic mūdus:idigni eſtis
qui de minimis iudicetis. Sed aliud eſt incidēter excurre
re in iſta/cauſa ſiquidē vrgente:aliud vltro incūbere iſtis
tāqꝫ magnis dignisqꝫ tali ⁊ taliū intentione rebꝰ. huiuſqꝫ
Bern. Pro hoc expſſe facit canō Petri ad clementē papā
qui ponit̄.xi.q.i.te qdē. Te quidē opꝫ irreprehēſibiliter vi-
uere:⁊ ſummo ſtudio niti vt oēs huius vite occupationes
abiicias:ne fideiuſſor exiſtas:nec aduocatꝰ litiū fias:neue
in vlla alia occupatiōe inueniaris mūdialis negotij occa-
ſione ꝑpletus. Neqꝫ em̄ iudicē neqꝫ cognitorē ſecularium
negotioꝝ hodie te ordinare vult chriſtꝰ:ne prefocatus ho
minū curis/nō poſſis verbo dei vacare:hec vero opa que
tibi minꝰ cōgruere diximꝰ/exhibeāt ſibiīnuicē vacātes lai-
ci:et te nemo occupet ab his ſtudijs ꝑ quē ſalus hoibꝰ da-
tur. Idē ponit̄ in.c.ſeq.ſicut em̄. ¶ Teneat ergo dñs no-
ſter papa conſiliū Jetro datū Moyſi:qui oia negotia po
puli iſraelitici ꝑ ſe expedire volebat.Exo.xviii.vbi d. Alte
ra aūt die ſedit Moyſes vt iudicaret populū. qui adſiſte
bat Moyſi vſqꝫ ad veſperā.quod quū vidiſſet cognatus
eius oia.ſ.que agebat in populo/ait.quid eſt hoc quod fa
cis?cur ſolꝰ ſedes:⁊ ois populꝰ preſtolat̄ de mane vſqꝫ ad
veſperā? Et infra. At ille.nō inquit bonā rem facis: ſtulto
labore cōſumeris: et tu ⁊ ppſts iſte qui tecū eſt.vltra vires
tuas eſt negotiū:ſolus illud non poteris ſuſtinere. Sꝫ au
di verba mea atqꝫ cōſilia:⁊ dñs erit tecū. Eſto tu in popu-
lo in ijs que ad deū ptinēt:vt referas que dicunt̄ ad eū. Et
infra. Prouide aūt de oi plebe viros potētes ⁊ timentes
deū/in quibus ſit veritas:et qui oderint auaritiā:et cōſti-
tue ex eis tribunos ⁊ centuriones et quinquagenarios et
decanos qui iudicēt populū oi tēpore. quicqd aūt maius
fuerit referat ad te:et ipſi minora tātummodo iudicēt:le-
uiuſqꝫ tibi ſit partito i alios onere. Hoc aūt ſanctū Jetro
conſiliū canones approbāt: vt dñs papa ⁊ alij prelati ſua
cū fratribus ſuis ⁊ ſubditis ſuis onera partiātur:⁊ ardua
eis reſeruētur.xxv.di.ꝑlectis.ver.archidiaconꝰ.lxxxix.diſt.
ſingula.vbi de hoc.cū duobꝰ.c.ſeq.xciij.di.c.i.et.c.dictū.x.
q.i.exm.⁊ prealt̄.c.te quidē.cū.c.ſeq.xi.q.i.⁊.ii.§.ex his. ex
de offi.archidia.ad hec.ver.itē in epſta.⁊ de offi.archipreſ.
vt ſingule.i.rñ.ibi. Quia etſi valde ſufficiēs ſit:decet tñ vt
ſua onera partiat̄. de offi. ordi. inter cetera. de ꝓſumptio.
Mādata celeſtia efficatius gerimus:ſi noſtra cū fratribꝰ
onera partiamur. vbi de hoc.l.di.pōderet. Romanꝰ ergo
pōtifex tot laboribꝰ preſſus diuidēs cū alijs onera ſua in-
tret ad ſe:vt corā deo ſuo reſpiret.vacet ſibi: et videat qm̄
ipſe cuiꝰ eſt vicarius eſt deus. ¶ Quid aūt operet̄ hec ſan
cta cōſideratio ait Bernar.in.i.lib.ad Euge.dicēs. Et pri
mū quidē ipm fontē ſuū.i.mētē. de qua oritur purificat cō
ſideratio: deinde regit affectus:dirigit actus: corrigit ex-
ceſſus:cōponit mores: vitā honeſtat et ordinat: diuinarū
pariter ⁊ humanarū rerū ſcientiā cōfert. Hec eſt que con-
fuſa diſcriminat: hiantia cogit: ſparſa colligit: ſecreta ri-
matur: vera inueſtigat:veriſimilia examinat: ficta et fuca-
ta explorat:agenda preordinat:acta recogitat: vt nihil in
mēte reſideat:aut incorrectū:aut correctione egens:in ꝓ-
ſperis aduerſa preſentit:in aduerſis quaſi nō ſentit:quoꝝ
alterū fortitudinis:alterū prudentie eſt. Ibi etiam aduer
tere eſt ſuauiſſimū quēdam complexū virtutum/atqꝫ alte
ram pendere ex altera. ¶ Sed q: fraus ⁊ circūuētio ⁊ vio
lentia inualuere ſuper terrā:calūniatores multi:defenſo-
rarus:vbiqꝫ potentes deprimunt pauperes:et neceſſe eſt
qñqꝫ extra otiū dñm papā actioni litigantiū vacare: atten
dat cōpeſcere modū execrabilē qui in cauſis tenet̄: qui nō
dico eccleſiā/ſed nec foꝝ deceret. ¶ E Quō em̄ religio
ſe aures Roma.pōti.audire ſuſtinēt diſputationes aduo
catoꝝ/⁊ pugnas verboꝝ:que magis ad ſubuerſionē ꝙ ad
inuentionē proficiunt veritatis? precidat ergo prauū mo
rē:linguas vaniloquas:labia doloſa:hi ſunt q̇ docuerunt
linguas ſuas loqui mēdaciū. loquūtur grādia.totus eoꝝ
ſermo ſupbia et vana gloria eſt.de pe.di.ij.ſi em̄.poſt tres
colū.ver.nonne.diſerti aduerſus iuſtitiā.eruditi pro falſi
tate.ſapiētes ſunt vt faciāt mala.Hiere.iiij.candorē ſapiē
tie ſibi adſcribūt: a luce ſuperne cogitationis excluſi. xlix.
diſt.c.i.ver.albuginem.eloquētes vt impugnēt. Uerum ij
ſunt qui inſtruūt a quibus fuerant inſtruēdi. adſtruūt nō
comperta:ſed ſua. ſtruūt de ꝓprio calūnias innocētie.de-
ſtruūt ſimplicitatē veritatis.obſtruūt iudicijs vias. Nihil
ita abſqꝫ labore manifeſtā facit veritatē/ vt breuis ⁊ pura
narratio. ergo illas cauſas ad quas neceſſe erit papā in-
trare: q: ad paucas: diligēter ſed breuiter decidere aſſue-
ſcat:fruſtratorias et venatorias precidere dilationes. ar.
ex de iudi.venerabilis.quia cauſe hodie in curia immorta
les exiſtūt:et quāqꝫ dicatur ex de do.et cōtu.finem litibus
imponere cupiētes.cū ↄcor.ibi poſitis in prima gloſ.finis
tñ vix eſt. Cauſa vidue intret ad papam:⁊ eius qui nō ha
bet quid det.lxxxvij.diſ.ꝑ totū.ex de foro cōpe.ex parte.ar.
lxxxi.di.vidue.cū.c.ſeq. ¶ Cōpeſcat zelus dñi pape tantā
impudentiā multoꝝ:qui quū manifeſte ambitionis pruri
gine ſcateat tota facies cauſe eoꝝ: nō erubeſcunt audien-
tiā flagitare. Plena eſt ambitioſis eccleſia ⁊ negotiatori-
bus:facta eſt in eis ſpelūca latronū in ſpolijs viatorū.i.q.
iij.ex multis. Ignefcat zelus pape chriſti diſcipuli et vica-
rij cōtra eos.xxiij.diſt.in nomine dñi. Erubeſcāt trapezite
huiōi vultum eius. Apponat flagellū ⁊ eijciat eos. Jo.ii.
Mat.xxi. Timeāt nūmularij:nec fidāt in nūmis: ſed diffi
dāt. Baruch.iij. Abſcondāt os ſuū ab eo ſciētes effunde-
re ꝙ accipere paratiorem. hoc ſtudioſe et conſtāter agēdo
multos lucrifaciet lucrorum turpium ſectatores.

¶ Articulus.xiii. A

Q Uinta cōſideratio
romani pōtificis vt nō ambulet in magnis:
neqꝫ in mirabilibꝰ ſupra ſe.pſ.cxxx. eſt cogi-
tare quid eſt:quis eſt:et qualis eſt. ¶ Quid
in natura:quia homo:licet dei vicarius:mortalis. Eccl.x.
Quid ſuperbis terra ⁊ cinis? Hinc homo ab humo vel a li
mo dicit̄.q: vt ait Bern. Limoſa ⁊ glutinoſa nimis eſt/nō
modo exterior:verū etiā interior ſubſtātia:et facile cor hu-
manū oibus que frequētat adheret.i. Macha.ij. Gloria
impij ſtercus ⁊ vermis.hodie extollit̄: et cras nō inuenit̄:
q: cōuerſus eſt in terrā ſuā. Eccli.vij. Humilia valde ſpiri
tū tuū:qm̄ vindicta carnis impij ignis ⁊ vermis.pſ. Uidi
impiū ſuperexaltatū et eleuatū ſicut cedros libani. Trāſiui
et ecce nō erat. Job.v. Uidi ſtultū firma radice:et maledi
xi pulchritudini eiꝰ ſtatim. ¶ Quis.papa vel ſummꝰ pōti
fex caueat ſibi de honore tā ſublimi:et recordet̄ de infirmi
tate ſua.ne dicat̄ illud pſ.xlviij. Hō quū in honore eēt:nō
intellexit. Dicat ergo/Quis ego?aut que domꝰ pr̄is mei?
nūquid nō filiꝰ gemini ego ſum:de minima tribu iſrael: et
cognatio mea nouiſſima inter oēs familias de tribu bēia-
min?.i.Reg.ix. Recordet̄ ſibi dictū. Amice aſcēde ſuperiꝰ.
Luc.xiiij. Qui cum vocauit amicū/amicū eū fore ↄſidit: ſi

minus inueniat:nō expedit quidē: qui eleuauit ⁊ deijcere
pōt:ſera querela/qm̄ eleuās alliſiſti me. pſ.ci. ¶ Sed ad
quid eleuat⁹ dicit: Dixere.ſ.ex de maio. ⁊ obe.ſolite.vt euel
las ⁊ deſtruas ⁊ diſperdas ⁊ diſſipes ⁊ edifices ⁊ plan-
tes.quid hoꝝ faſtū ſonat ruſticū magis: ſudoꝛis ſchema-
te quodā laboꝛ ſpiritalis expꝛeſſius eſt. Sētiat ergo papa
impoſitū ſibi miniſteriū/non dominiū datū:diſcat exēplo
ꝓphetico nō tā ad imperandū ꝙ ad ſactitandū qḋ tēpus
requirit. diſcat ſarculo ſibi opus eſſe:nō ſceptro. ex in cle.
in pꝛhemio.ibi.ꝑ cultoꝛis ꝓuidi ſarculū.⁊ quidē ille nō re-
generaturus aſcēdit: ſed extirpaturus. anteceſſoꝛes eius
audierūt.meſſis quidē multa: operarij aūt pauci. Luce.x.
xxi.di.in nouo. Paternā ſibi vendicet hereditatē: Nam ſi
filius:et heres.Gala.iiij.vt ꝓbet ſe heredē: euigilet ad cu
ram: ⁊ nō ocio toꝛpeat.ne ſibi dicat. quid hic ſtas tota die
ocioſus: Mat.xx. Multo min⁹ inueniri opꝫ aut delitijs
reſolutū:aut reſupinū pompis.nil hoꝝ ſibi tabule teſtato
ris aſſignāt.Si illarū tenoꝛe cōtentus ſit:curā potius he-
reditabit ꝙ gloꝛiā.etſi diuitijs blandit cathedra: ſpecula
eſt.inde deniqꝫ ſuperintēdit/ſonās ſibi epī noīe nō domi-
niū/ſed officiū.xxi.diſ.c.i.ver.eṗatus.viij.q.i.qui eṗatum.
Quidni locetur in eminēti:vnde oīa ꝑſpectet: qui ſpecu-
latoꝛ ſuꝑ oīa cōſtituit: Ezech. iij. Pꝛoſpectus iſte ꝑāncū
parit nō otiū:qn̄ libet gloꝛiari: vbi otiari nō licet: nec loc⁹
eſt otio/vbi ſedula vrget ſolicitudo eccleſiarū. ij. ad Coꝛ.
xi.ex in pꝛhemio.vi.lib.ex de cēſi.cū inſtātia. ¶ B Unde
Bern.in.ij.lib.de cōſideratiōe ad Euge. Nā qḋ tibi aliud
dimiſit ſanctus apls: qḋ habeo/iquit/hoc tibi do. Act.iij.
Quid illud: Unū ſcio.nō eſt aurū:neqꝫ argentū.quū ipſe
ſibi dicat. Argētū et aurū nō eſt mihi. Si habere cōtingat:
vtere nō ꝑ libito:ſed ꝑ tpe. Utere auro ſicut ſictili: ⁊ ſicti-
li ſicut auro. ſic eris vtens illis/quaſi nō vtens.i. ad Coꝛ.
vij.xxiij.q.v.ſcdm. Nā talia(qḋ ad animi bonum ſpectat)
nec bona ſunt nec mala. Uſus tn̄ hoꝝ bonus:abuſus ma-
lus.ſolicitudo peioꝛ:queſt⁹ turpioꝛ. Eſto vt alia ꝗcūqꝫ ra-
tione hec tibi vendices:ſed nō apſtico iure. nec em̄ ille tibi
dare qḋ nō habuit potuit.i.q.vij.daibertū.cum.c.ſeq. Qḋ
habuit/hoc dedit.ſolicitudinē:vt dixi:ſuper eccleſias. Nū-
quid dñationē: Audi ipm̄.i. Pe.v.xcv.diſt.eſto. Nō domi-
nātes ait in clero:ſꝫ foꝛma facti gregis. Uide etiā Lu.xxij.
et Mat.x.⁊.i.Coloſ.iiij.⁊ Mat.xx. Reges gentiū domi-
nātur eoꝝ: ⁊ qui maioꝛes ſunt poteſtatē exercēt in eos:nō
erit ita inter vos. Sꝫ quicūqꝫ inter vos voluerit maioꝛ fie
ri:erit veſter miniſter. Aplis interdicit dñatus. I ergo tu:
et tibi vſurpare aude aut dominās apoſtolatum:aut apo
ſtolicus dñatū. Plane ab alterutro pꝛohiberis. Si vtrūqꝫ
ſimul habere voles:ꝑdes vtrūqꝫ. ¶ Alioquin nō te exce-
ptū illoꝝ numero putes.de quibus querit ſic deus. Ipſi re
gnauerūt ⁊ nō ex me:pꝛincipes extiterūt: ⁊ ego nō cogno
ui eos. Oſee.viij.viij.q.i.audacter. Unde ſuꝑ ꝑdicto ver-
bo Mat.pꝛincipes gen.do.eoꝝ.dicit Oꝛige. Et nō cōten
ti bene regere ſuos ſubditos/violēter eis dominari nitun
tur.Inter vos aūt qui eſtis mecū/nō erūt iſta:qm̄ ſicut oīa
carnalia neceſſitate ſunt poſita:ſpiritualia aūt in volūta-
te:ſic et qui pꝛincipes ſimiliter ſunt ſpūales/pꝛincipat⁹ eo
rū in dilectione ſubiectoꝝ debet eſſe poſitus:nō in timoꝛe
coꝛpoꝛali. ¶ E Itē Chꝛyſ.in homil. Oſtēdit aūt in hoc
ꝙ gentile eſt pꝛimatus cupere.et ſic gētiū cōparatione eo
rū aīam eſtuantē cōuertit. Item idē ibi ſuper Matth. Et
opus quidē deſiderare bonū eſt:qꝛ noſtre volūtatis eſt: ⁊
noſtra eſt merces. Pꝛimatū aūt honoꝛis concupiſcere:va
nitas eſt.hoc em̄ cōſequi iudiciū dei eſt: ꝓpterea ꝙ ex pꝛi
matu honoꝛis neſcim⁹ an mercedē iuſtitie meremur. Neqꝫ
em̄ apls laudē habet apud deū qꝛ aplꝰ fuit:ſꝫ qꝛ op⁹ apo-
ſtolatus ſui bene impleuit. Nec aplꝰ ꝓ merito ſuo antece
dēti honoꝛatus eſt vt eſſet aplꝰ: ſꝫ ad hoc miniſteriū apt⁹
eſt iudicatus ſm̄ votū aīe ſue. Pꝛimatus etiā ſe fugiētem
deſiderat:deſiderantē ſe hoꝛret.i.q.vi.ſicut.viij.q.i. in ſcri
pturis. ¶ Cōuerſatio ergo melioꝛ deſideranda eſt:nō di-
gnioꝛ gradus. Uolēs ergo dñs duoꝝ fratrū filioꝝ Zebe-
dei et alioꝝ indignationē extinguere: introducit differen-
tiā inter pꝛincipes mūdiales et eccleſiaſticos:oſtendēs qꝛ
pꝛimatus in chꝛiſto: nec ab aliquo appetendus eſt nō ha-
bēre: nec alteri inuidēdus eſt habenti: qꝛ pꝛincipes mūdi — Pꝛinci-
iō ſunt:vt dominent minoꝛibus ſuis: ⁊ eos ſeruituti ſubij- — pat⁹ mū-
ciāt ⁊ expoliēt: ⁊ vſqꝫ ad moꝛtē eis vtantur ad ſuā vtilita- — dani ⁊ ec-
tem et gloꝛiā. ¶ Pꝛincipes aūt eccleſie ſiūt/vt ſeruiāt mi — cleſiaſti-
noꝛibus ſuis: et miniſtrēt eis quecūqꝫ acceperūt a chꝛiſto: — ci diſcri-
vt ſuas vtilitates negligāt: ⁊ illoꝝ pꝛocurēt:et moꝛi nō re- — men.
cuſent ꝓ ſalute inferioꝝ. Pꝛimatū ergo eccleſie cōcupiſce
re/neqꝫ iuſtū eſt neqꝫ vtile. Quis em̄ ſapiens vltro vult ſe
ſubijcere ſeruituti: ⁊ periculo tali vt det rationē ꝓ oī eccle
ſia: niſi foꝛte qui nō timet dei iudiciū: abutēs pꝛimatu ſuo
eccleſiaſtico ſeculariter:ita vt conuertat illū in ſecularem.
hucuſqꝫ Chꝛyſ.adde qḋ ſcripſi.ſ̄.e.§.tertia.in ar.xi. ¶ Itē
Hiero. Deniqꝫ ſui ꝑponit exēplū:vt ſi dicta paruipēderēt/
erubeſcerēt ad opera.vnde ſubdit. Sicut filius hoīs non
venit miniſtrari/ſed miniſtrare. Oꝛigenes. Nā etſi angeli
Mat.xvij.⁊.iiij.et Luc.x.Io.xij. et Martha miniſtraue-
runt ei:tn̄ nō ideo venit vt miniſtraret:ſed vt miniſtraret.
et tm̄ creuit miniſtrās/vt impleret qḋ ſequit. et daret ani-
mā ſuam redēptionē pꝛo multis. ¶ Eccleſiarū ergo pꝛin-
cipes imitari debēt chꝛiſtū acceſſibilē. Mat.ix. Luce.viij.
Mar.v. Et mulieribus loquentē. Io.iiij. Et pueris man⁹
imponentē. Mat.xviij. Et diſcipulis pedes lauātem. Io.
xiij.et ipſi ſimiliter faciāt fratribus. Nos aūt tales ſumus:
vt etiā pꝛincipatus mundi ſuꝑbia excedere videamur:vel
nō intelligētes/aut contēnentes mandatum chꝛiſti queri
mus:ſicut reges acies ꝑcedentes ⁊ terribiles:nos acceſſu
difficiles/maxime pauperib⁹ exhibem⁹. nullā affabilitatē
habētes:vel haberi ad nos permittētes. ¶ Item Chꝛyſ.
Quātūcūqꝫ ergo humiliat⁹ fueris: tu nō poteris tātū de-
ſcēdere ſicut chꝛiſtus. Itē Luc.xxij. Facta eſt aūt ⁊ conten
tio inter eos quis eoꝝ videret eſſe maioꝛ. Gꝛego. Hec con
tētio videt habuiſſe motiuū/ꝙ quū dñs ab hoībus tranſ-
migraret: opoꝛtebat aliquē eoꝝ fieri alioꝝ pꝛincipē/quaſi
vicem dñi gerentē. ¶ Itē Beda. Sicut boni in ſcripturis
exēpla patrū quibus ꝓficiāt ⁊ humiliētur/requirūt: ſic re-
pꝛobi ſi quid foꝛte in electis repꝛehēſibile repererint:qua-
ſi ſuas ex eo nequitias obtecturi/libēter ſolent amplecti.
Ideo multi ardētius legunt ꝙ facta eſt cōtentio inter di-
ſcipulos chꝛiſti. Un̄ ibi Amb. Si em̄ cōtendebāt apli:non
excuſationi obtēditur:ſed cautioni ꝓponit. Caueam⁹ er-
go ne in ꝑditione aliqua inter nos de pꝛelatione poſſit eē
cōtētio. ¶ D Beda. Potius aūt videamus:nō qḋ car-
nales adhuc diſcipuli geſſerint: ſꝫ qḋ iuſſerit ſpūalis ma-
giſter. Sequit em̄.dixit autē eis. Reges gētiū dominātur
eoꝝ. Chꝛyſ. Gētiliū meminit:vt ex hoc rem vituperādam
oſtendat.gētilium em̄ eſt ambire pꝛimatū. Cyꝛillus. Sed
et blandi ſermones eis offerūtur a ſubditis. vnde ſequit.
Et qui poteſtatē habēt ſuꝑ eos benefici vocant: ſꝫ illi qui-
dē quaſi erroꝛes a ſacris legib⁹ hmōi ſubiacēt moꝛib⁹: ve
ſtrū aūt culmen eſt in humilitate. Unde ſequit. Uos autē
nō ſic:ſed qui maioꝛ eſt in vobis:fiat ſicut minoꝛ. ¶ Baſi-
lius. Non extollat pꝛeſidentē dignitas:ne ab humilitatis
beatitudine coꝛruat. Illud autē nouerit ꝙ humilitas ve-
ra/miniſteriū pluriū eſt. Sicut em̄ qui pluribus miniſtrat
vulneratis: ⁊ abſtergit cuiuſlibet ſaniē:non ſumit miniſte
riū in cauſam elationis: ſic multo magis cui cōmiſſe ſunt
cure fraternoꝝ languoꝝ ſit oīm miniſter:redditurus ꝓ oī-
bus rationē:cogitare debet ⁊ eſſe ſolicitus. ⁊ ſic qui maioꝛ
eſt fiat ſicut minoꝛ. ¶ Decet autē etiā coꝛpoꝛale obſequiū
ab ijs qui pꝛeſident offerri:exēplo dñi lauātis pedes diſci
puloꝝ. Unde ſequit. Et qui pꝛeceſſoꝛ eſt ſit ſicut miniſtra-
toꝛ. Nōne aūt timēdū ne in ſubdito ſoluatur humilitatis
ꝓpoſitū:dū ei a maioꝛi ſeruitur: ſed in imitatione pandit
humilitas. ¶ Amb. Cōtuendū eſt aūt qꝛ nō oīs honoꝛifi-
cētie ſtudio humilitas definit. Pōt em̄ deferri alicui pꝛo-
pter ſeculi gratiā/potētie meritū/vtilitatiſqꝫ cōtuitū: et tūc
ſua edificatio querit;nō alterius honoꝛ. ⁊ ideo vna datur

Digitized by Google

ſibus forma ſentētie, vt nō de prelatione iactātia ſit: ſed de humilitate cōtentio. ¶ Beda. In hac tñ forma a dño tradita, maiores nō minima diſcretione opus habent: ne ſcʒ adinſtar regū gētium dominari ſubiectis, ſeſeq́ ab eis gaudeāt laudib⁹ attolli: et tñ cōtra delinquētiū vitia ſint erecti. Ad verba aūt exhortationis ſuimet adiūgit exemplū. vnde ſequit̄. Nā quis maior eſt: qui recumbit: aut qui miniſtrat? Nonne qui recūbit? Ego aūt in medio veſtrum ſum: ſicut qui miniſtrat. Chryſ. q. d. Nō putes tu diſcipulū tui egere: te vero nō illius. ego vero q̄ nullo: ego quo vniuerſa egēt: celeſtia ⁊ terreſtria: ad miniſterialē gradū conſcēdi. ¶ Beda. Loquit̄ de miniſterio quo ſm Joannē ca. xiii. eorum pedes lauit dñs ⁊ magiſter: q̄uis etiam verbo miniſtrandi poſſint oīa que in carne geſſit intelligi: ſed et ſuū ſanguinē nobis miniſtrādo effudit. ¶ E Eſt ergo, vt ex predictis patʒ, forma apl'ica hec: qua dñatio interdicit̄: indicit̄ miniſtratio. vnde ſup verbo predicto. Ego autē ⁊c. Bern. ad Euge. ii. lib. Quis iā ſe titulo hoc inglorium putet quo ſe prior dñs. Act. vii. glorie, p̄ſignivit? Merito Paulus gloriat̄ in eo dicēs. ii. ad Cor. xi. Miniſtri chriſti ſunt: ⁊ ego. ⁊ addit. Ut minus ſapiēs dico. Plus ego. In laboribus plurimis. in carceribus abundātius. in plagis ſupra modū. in mortib⁹ frequenter. Quo nō id glorioſius principatu? Si gloriari oportet: forma ſanctorum tibi p̄ſigitur: aplorum ꝑponit̄ gloria. Parua ne tibi illa videt̄? Quis mihi tribuat ſimilē fieri in gloria ſanctorum? Pſ. xxxviii. Eccli. xlv. Clamat ꝓpheta Dauid. Mihi aūt nimis honorati ſunt amici tui deus: nimis cōfortat⁹ eſt p̄ncipat⁹ eorum. Clamat apl's Gal. vi. Mihi abſit gloriari, niſi in cruce domini nr̄i ieſu chriſti. Hoc glorieris opto: ſemꝑ optimo genere glorie. qđ apl'i, qđ ꝓphete delegere ſibi: trāſmiſere tibi. Agnoſce hereditatē tuā in chriſti cruce in laborib⁹ plurimis. Felix qui dicere potuit: plus oībus laboraui. i. ad Cor. xv. Gloria eſt: ſed nil in ea inane: nil molle: nil reſupinum. Si labor terret: merces inuitet. Unuſquiſq́ eñ ſm ſuū laborē mercedē. ex̄ de renun. niſi cū pridē. §. verū. i. ad Cor. iii. recipiet. Exi in agrū dñi tui. Exi in mundum. ager eſt eñ mūdus. Mat. xiii. iſq́ tibi creditus. Exi in illū: nō tāq̄ dñs, ſed tāq̄ villicus. Luc. xvi. videre ⁊ procurare vnde exigendus es rationē. Exi dixerim, quibuſdā tue paſſibus intente ſolicitudinis ⁊ ſolicite intētionis. Neq́ enim ipſi apl'i qui iuſſi ſunt ire in orbē vniuerſum: totū orbē circuierūt preſentia corporis: ſed mētis prouidētia. In hunc quondā agrū Iſaac patriarcha exierat. Gen. xxiiii. ad meditandū. tu ad extirpandū egrediaris neceſſe eſt. Hiere. i. huc uſq́ Bern. Ex oibus predictis originalib⁹ liquet dñm papā ſe debere habere vt ſeruū, diſpenſatorē, laboratorē, villicū: ⁊ nō vt dñm. ¶ F Unde idē Bern. ad Euge. ꝓpe finē. iiii. lib. ait. Cōſideres ante oīa Romanā eccleſiā, cui deo authore prees: eccleſiarū matrē eſſe: non dominā. te vero non dñm epōrum: ſed vnū ex ipſis. ad hec. xii. q. ii. qui abſtulerit. xvi. q. i. vos aūt. xii. di. c. i. xcvii. di. eccleſie. de cōſe. di. iiii. mater. ex̄ de magiſtris. c. i. de priuil. antiqua. ex̄ de ſum. tri. c. i. li. vi. de elec. fundamēta. lib. vi. C. de ſacroſanc. eccle. iubemus. Nā ipſa nos genuit. lxviii. diſ. c. vlti. ſcʒ per baptiſmū. vt in palle. c. qui abſtulerit. Et ideo oēs fideles vocant̄ fratres. xi. q. iii. ad mēſam. Unde ⁊ Romana eccleſia eſt aliarū eccleſiarū mater: nō dña. Neq́ dñs papa ꝓprie dñs eſt: nec imperator ꝓprietarius rerū imperii. C. de quadri. preſcrip. li. vii. a zenone. diſt. viii. quo iure. Unde ⁊ phs. Sic oīa ſapientis ſunt: vt nihilominus quiſq́ ꝓpriū in reb⁹ ſuis dñiū habeat. Iure ciuili oīa regis ſunt. xxiii. q. i. quo iure. ⁊ tñ illa quorum ad regē ꝑtinet vniuerſa poſſeſſio: ⁊ in ſingulos dños diſtributa ſunt: ⁊ vnaqueq́ res hʒ ſuū poſſeſſorē. Itaq́ regi ⁊ domū ⁊ mācipiū et pecuniam dare poſſumus: nec dare illi de ſuo dicimur. Ad regē oīm ptās pertinet, defenſio, ⁊ gubernatio: ad ſingulos ꝓprietas. facit ꝓ hoc. vii. q. i. mutationes. in pn. ibi. Aut dñatione. x. q. iii. q: cognouimus. ibi. Nō vt dominātes ⁊c. ⁊. ix. q. iii. nullus. ibi. Nec aliquo dñationis faſtu. et ob hoc forte

Regis ſunt oia iure ciuili.

ſcripſerūt Inno. et Oſti. q̄ ſi imperator vel alius p̄nceps ſine iuſta cauſa faceret cōſtitutionē q̄ dominia de altero in alterū trāſferrētur: talis cōſtitutio nō teneret: nec in foro aīe: nec ciuili ſeruāda eſt. ar. xii. diſt. c. i. ⁊. ii. ii. q. vii. quapropter. et hoc ipſi no. ex̄ de immu. eccle. q: pleriq́. de hoc vide qđ no. C. de preci. impe. of. quotiēs. in gloſ. i. in fi. ⁊ qđ no. lxiii. di. ego lodoicus. in gloſ. i. ⁊. ix. q. iii. per principalē. in gloſ. ii. Quicquid fit, eccleſia romana in canone dña vocat̄. lxxix. di. oportebat. de hoc no. etiā Archidia. ex̄ de ſumma tri. fideli. in gloſ. xii. li. vi. ¶ G Pro iſta etiā humilitate papali d: Mat. x. ibi. Scitis q: ii qui vident̄ eis principari gētibus: dominantur eis. et principes eorum ptātē habēt ipſorū. Nō ita eſt in vobis. ſed quicūq́ voluerit maior fieri: erit veſter miniſter. et quicūq́ voluerit in vobis primus eſſe: erit oīm ſeruus. et premittit̄. Uocās eos. Theophilus. Demōſtrādo q̄ vſurpare honorē, ⁊ deſiderare primatū gētiliū eſt: gētiliū principes tyrānice et dānabiliter ad principatū ſe ingerunt: non ita in vobis. ¶ Beda. In quo docet eū maiorē eſſe, qui minor fuerit: et illū dñm fieri, qui oīm ſeru⁹ fit. Fruſtra igit̄ aut illi immoderata queſierūt: aut iſti dolēt ſuper maioritatis deſiderio. quum ad ſummitatē virtutū nō potētia, ſed humilitate veniat̄. Deniq́ proponit exēplū: vt ſi dicta paruipēdant: erubeſcant ad opera. Unde ſequit̄. Filius hois nō venit vt miniſtraret̄ ei: ſed vt miniſtraret: et daret aīam ſuā redēptionē pro multis. Theophilus. Quod maius ei⁹ eſt, q̄ miniſtrare. Quū eñ aliquis ꝓ eo cui miniſtrat moritur: quid iſto poteſt eſſe maius ⁊ mirabilius? ¶ Itē Bern. in. ii. li. ad Euge. Accingere gladio tuo. pſ. xliiii. gladio ſpūs qđ eſt verbū dei. Ephe. vi. Glorifica manū ⁊ brachiū dextrū in faciēdo vindictā in nationibus increpatiōes in populis: in alligando reges eorum in cōpedibus, et nobiles eorum in manicis ferreis. pſ. cxlix. Si hec facis: honorificas miniſterium tuū, ⁊ miniſteriū te. Domabis ⁊ pſequeris lupos: ſed ouibus nō dñaberis. Jo. vlti. Paſcēdas vtiq́, nō premēdas ſuſcepiſti. Si bñ conſideraſti quis ſis: hec te oportere facere nō ignoras. Porro ſciēti et nō faciēti peccatū eſt tibi. de pe. di. ii. ſi eñ. Jaco. iiii. Seruus ſciēs voluntatē dñi, ⁊ nō faciēs: plagis vapulabit multis. Luc. xii. Sic prophete ſic apl'i factitabāt. Fortes fuere in bello. Heb. xi. Nō molles in ſericis. xxi. q. iiii. c. i. Si filius es ⁊ ſucceſſor aplorum ⁊ prophetarū: et tu fac ſimiliter. Uēdica tibi nobile gen⁹ ſimilibus morib⁹: qđ nō aliūde nobile q̄ morum ingenuitate et fidei fortitudine fuit. Per hanc vicerūt regna: operati ſunt iuſtitiā: adepti ſunt repromiſſiones. Heb. xi. Hoc chirographum tue paterne hereditatis qđ tibi euoluimus: vbi inſpicias portionē que te. Luc. xv. cōtingit. Induere fortitudinē. Prouer. vlti. et hereditaſti. Poſſide fidē. poſſide pietatē. poſſide ſapientiā. ſed ſapientiā ſanctorū. Eccli. xxix. Ipſa eſt timor. Eccli. i. dñi. Et habes quod tuū eſt. Mat. xx. Habes ſine defraudatiōe itegrū paternū fundū. Precioſiſſimus fundus virtus eſt. Bonus fundus humilitas in quo omne edificiū ſpūale cōſtructū, creſcit in tēplū ſanctum in dño. Ephe. ii. Per hāc etiā nōnulli poſſedere portas inimicorum. Que eñ virtutū eque pōt demonū debellare ſuperbiā: tyrānidē hoim? Ceterū quū omni indifferēter pſone hec ſit quedā turris fortitudinis a facie inimici. pſ. lx. neſcio tamē quo pacto vis eius maior in maioribus, et in clarioribus clarior cōprobat̄. Nulla ſplēdidior gēma in omni precipue ornatu ſummi pontificis. Quo eñ celſior ceteris: eo humilitate appareat illuſtrior ⁊ ſeipſo. huc uſq́ Bernar. Unde Greg. doctor hac virtute inter oēs romanos pōtifices decoratus, ait. Nihil in ep̄ali ceruice ſplēdidius fulget q̄ humilitas. Sed iſta virtus vix inuenitur in filiis hominum. vnde Bernar. Magna prorſus et rara virtus humilitas honorata. Et Chryſoſto. Hoc vere magnum et mirabile eſt: ſi is qui vere magnus eſt nihil de ſe magis ſentit aut loquitur: ſed vltimum ſe omnium iudicat. c. diſtinct. contra morem. ¶ H Iſte Gregorius humillimus fuit primus qui ex humilitate ſeruū ſeruorū dei

Seruus ſeruorum dei papa vocatur.

In ſuis literis ſe vocauit: et poſt eū ad exemplū eius ſic ſe alij Romani pōtifices vocauerūt. vt habetur in chronica martiniana. Que clauſula nedū ponit in iurib⁹ nouis in prin. p̄he. grego. ⁊. vi. lib. ⁊ clemen. ſed ⁊ in veteribus. i. q. iij. ſaluator. in ti. ⁊. lxiij. di. noſſe. in ti. ⁊. c. in ſynodo. ⁊ ex de ſen. excō. relatū. Ex hac humilitate in ſalutatione ſe poſtponit Clemens. xij. q. i. c. ij. ⁊ poſtponit ab imperatore. xcvij. diſt. victor. ⁊. lxiij. di. ego lodoicus. ¶ Seruū aūt ſe vocat papa ſeruorū dei: q: papa eſt ſeruus beati Petri et Pauli. Vñ verſus. Seruierāt tibi Roma prius dñi dñorū. Seruorū ſerui nūc tibi ſunt dñi. ſic no. i. q. vij. quotiēs. in gloſ. ar. cōtra. et no. Archidia. in p̄hemio. vi. li. in gloſ. in chronica. ¶ Itē ſeruus vocatur papa: q: quū ſit liber ex oībus: oīm ſe ſeruū facit vt oēs lucrifaciat. i. ad Cor. ix. xxviij. q. i. iam nūc. ver. iam vero. et p̄pter laborē ⁊ ſolicitudinē quā ſuſtinet p̄ oībus ſicut ſeruus. ex in p̄hemio. vi. lib. ſacroſancte. et ex de cenſi. cū inſtantia. ex de offi. leg. officij. lib. vi. et de reſti. ſpo. frequēs. lib. vi. ¶ Vocat etiā papa ſeru⁹: q: ſicut per ſeruū acquiritur dño: ſic per papā cuilibet eccleſie pōt acquiri. vt no. ex in p̄he. decre. Grego. eps. in gloſ. ſic etiā. Item q: dicit dñs Mat. x. Qui maior eſt veſtrū: erit miniſter veſter. Nō veni miniſtrari: ſed miniſtrare. ix. q. iij. nullus primas. et dixi. ſ. in alio folio. ver. itē Hieronymus. et ver. Cyrillus. ¶ Ex hac humilitate papa Leo ſe cōmittit iudicio imperatoris. ij. q. vij. nos ſi. et Sixtus papa purgationi. ij. q. v. mandaſtis. quod eſt verbū humilitatis in papa. Et Leo papa ea. cauſa ⁊. q. auditū. Ex hac humilitate Greg. doctor: nō vult vocari papa vniuerſalis: quia vocat hoc verbū ſuperbe appellationis. xcix. di. ecce. ⁊ tñ vniuerſalis eſt: ⁊ in oībus eccleſijs ordinarius papa. ex de priuil. antiqua. et vniuerſalis vocatur. xcvi. diſt. cōſtātinus. Leo papa vocat imperatorē et imperatricē dños. lxiij. di. nobis. ⁊ c. plebs. ⁊. c. ſalonitane. ¶ Itē paret comiti. diſt. ea. lectis. Papa ſupplicat regib⁹. xxiij. q. viij. hortat. ¶ Ex ſumma humilitate Grego. nullo modo ſe laudari p̄mittebat. Nā Stephano ep̄o qui eū in ſuis epiſtolis laudauerat: iſta ſcribit. Multū mihi ⁊ vltra q̄ audire debui indignius fauorē in veſtris epiſtolis demōſtraſtis. ⁊ tñ ſcriptū eſt: Ne laudes hoiem q̄ diu viuit. Eccli. xi. tamen etſi audire talia dignus nō fui: orationibus veſtris peto vt dign⁹ efficiar: vt ſi bona ideo in me dixiſtis q: nō ſunt: ideo ſint q: dixiſtis. ¶ Itē in epiſtola ad Marſum patritium. Chariſſime frater: Simiam leonē vocas: qd̄ eo modo nos agere te conſpicim⁹: quo ſcabioſos ſepe catulos pardos vel tigres vocamus. ¶ Itē in epiſtola ad Anaſtaſiū patriarcham Antiochenū. Qd̄ vos meos dñi: qd̄ lucernā dicitis: qd̄ loquēdo multis prodeſſe multiſq; lucē poſſe infundere perhibetis: eſtimationē meā mihi fateor: in dubitationē maximam perduxiſtis. Cōſidero nāq; qd̄ ſum: et nihil in me ex hmōi boni ſigno deprehēdo. Cōſidero aūt quid eſtis: et vos mētiri poſſe non arbitror. Quū ergo credere volo qd̄ dicitis: contradicit mihi infirmitas mea. Quū diſputare volo qd̄ in laudē meā dicit: cōtradicit mihi ſanctitas vr̄a. Sed q̄ſo vir ſancte: vt nobis aliquid de hoc certamine noſtro conueniat: vt ſi nō quod dicitis ita eſt: ſit ita q: dicitis. Verba etiā ⁊ vocabula vanitatē vel iactantiā ſonātia omnino reſpuebat. Unde Eulogio patriarche Alexandrino vocāti eū vniuerſalē papā: ita ſcribit. In prefatione epiſtole quā ad me direxiſti: ſuperbe appellationis verbū vniuerſalē me papam dicēs imprimere curauiſti. qd̄ peto dulciſſima ſanctitas veſtra vltra non faciat: q: vobis ſubtrahit qd̄ alteri plus q̄ ratio exigit prebet. Ego eñ verbis p̄ſperari nō quero: ſʒ moribus. nec honorē meū eſſe deputo in quo fratres meos honorem perdere cognoſco. Recedāt ergo verba que vanitatē inflāt: charitatē vulnerāt. prealle. c. ecce. xcix. di. ¶ Hinc eſt q̄ quū Joānes eps Cōſtantinopolitanus hoc vocabulū vanitatis ſibi vſurparet: ⁊ ſe vniuerſalē papā vocari fraudulenter a ſynodo obtinuiſſet: inter cetera ſic de eo ſcribit Grego. Quis eſt iſte qui cōtra ſtatuta euāgelica cōtra canonū decreta nouū ſibi nomē vſurpare preſumit? vtinā vel ſine imminutione ſit vnus q̄ eſſe appetit vniuerſus. ¶ Verbum etiā iuſſionis ſibi a coepiſ dici nolebat. Unde ait ad Eulogiū epm Alexā. In epiſtola veſtra mihi loquit charitas dicēs. Sicut iuſſiſtis. quod verbū iuſſiōis peto a meo auditu remoueri: q: ſcio q̄ ſum: et qui eſtis: loco enim mihi fratres eſtis: moribus patres. ¶ Inſuper ob nimiā humilitatē qua erat preditus: nolebat q̄ matrone ſe ancillas ſuas dicerent. vnde Ruſticane patritie ſcribēs ait. Unū in tuis epiſtolis exire ſuſcepi: qd̄ q: ſemel eſſe poterat: ſepius dicebatur ancilla veſtra. Ego eñ qui per epatus onera oīm ſeruus ſum factus: qua ratione te mihi ancillā dicis cuius ante receptū epatuʒ proprius fui? Et ideo rogo per oīpotentē deū ne hoc verbum aliq̃ ad me in ſcriptis tuis inueniam. ¶ Libros ſuos ob nimiā humilitatē dū adhuc viueret: publicari nolebat: et in aliorū cōparatione ſuos nil valere exiſtimabat. Vñ Innocētio prefecto aphrice ſic ſcribit. De expoſitionē ſancti Job vobis traſmitti voluiſtis: veſtro ſtudio cōgaudem⁹. Sed ſi delicioſo cupitis pabulo ſaginari: beati Auguſtini cōpatriote veſtri opuſcula legite: et ad cōparationē illi⁹ ſimilaginis noſtrū furfurem non queratis: nec eñ volo dū in hac carne ſum: ſi qua dixiſſe cōtigerit: ea facile hominibus innoteſcere. ¶ Legit etiā de eo q̄ quū quidā ſctūs pater noīe abbas Joānes Romā ad viſitāda limina apoſtolorū veniſſet: et beatū Grego. papā per mediū ciuitatis traſire vidiſſet: voluit ei occurrere: ac vt decebat reuerētiā exhibere. cernēs vero beatus Greg. q̄ ſe in terrā volebat proſternere: feſtinauit. et primo corā ipſo ſe in terram proſtrauit: nec inde ſurrexit quoaduſq; abbas primo ſurrexit in quo maxima eius humilitas cōmēdatur: quā p̄ hereditate reliquit ſuis ſucceſſoribus obſeruādā. ¶ In epiſtola etiā quā Apocriſario mittit: ſic ait. Unū eſt qd̄ ſuggeratis dñis veſtris: q: ſi ego ſeruus eorū in mortē Longobardorū vel dānū me miſcere voluiſſem: hodie Lōgobardorū gēs nec regē nec ducē nec comites haberet: ſed q: deū timeo: in mortē cuiuſlibet hoīs me miſcere formido. xxiij. q. viij. ſi in morte. Ecce quāte humilitatis fuit: q: quū eſſet ſumm⁹ pontifex: imperatoris ſe ſeruū vocabat: et dñm ſuū eū appellabat. Ecce quāte innocētie: q: in mortē ſuorū inimicorū cōſentire nolebat. ¶ Itē quū Mauritius imperator Gregoriū ⁊ eccleſiā dei perſequeretur: inter cetera ſic ſcribit ei Gregorius. Quia eñ peccō: ſum: credo q̄ oīpotētē deū tāto vobis amplius placabitis: quāto me male ſeruientem affligitis. Inaudita humilitas in tāto ſancto: q̄ credebat tyrānū et perſecutorē eccleſie deū ſibi placare quū eū affligebat: nec aliud credebat in cōſcientia q̄ dicebat. xxij. q. ij. cū humilitatis. quod de perfectiſſima mētis humilitate ⁊ ſui abiectione p̄uenire non dubiū fuit. Propriū eñ humiliū eſt de ſe modica ſentire: ⁊ de alijs magna. ſm eundem Grego. Vñ Phil. ij. Sed in humilitate ſuperiores ſibiīnuicē arbitrātes. vbi dicit gloſ. Alter alterū reputet digniorē: pōt eñ aliq̃d eſſe occultū in alio quo nobis ſuperior ſit. ¶ Ex ſumma humilitate Grego. papa pueros cantū docebat: et flagellū eius quo pueris minabatur: cū antiphonario Rome cū veneratione debita reſeruatur. Ceſſet ergo faſtus Romanorū pōtificum vicariorū filij dei in carne humiliati. Phil. ij. et crucifixi noſtro infelici tp̄e tumētiū: et ſuccedant ſic in humilitate Gregorio ſicut ⁊ dignitate. Vñ Hiero. ſatiſcat (alias faceſſat) inuidia: romani culminis recedat ambitio: cum ſucceſſore piſcatoris diſcipulo chriſti loquor. xciij. q. i. qm̄ vetus. vbi gloſ. dicit. q̄ quum duo certarent de electione papatus: ⁊ vnius nobilitas allegaretur: alius ex aduerſo reſpōdit. Piſcatori Petro fabri filio chriſto. Mat. xiij. et Mar. vi. Lu. iiij. ⁊ ſimile Jo. vi. ſucceſſorē querimus: nō auguſto. ver. Nobilitas faſtū: faſtus litem parat: armat Lis odium: capiūt hec tria mortis iter. ¶ Conſideret papa q̄ nō quia ſummus pontifex ideo ſummus: qui eñ ſummū ſe credit: infinitum ſe exiſtimat: ſed quis ſummus cui addi non poſſit? ſolus de⁹ eſſentialiter bonus et in infinitū bonus. Mar. x. Math. xix.

Gregoriane modeſtie exempla non pauca.

Digitized by Google

et Luc.xviij.de pe.di.j.q; diuinitatis. Nūquid ſemita iuſto
rū quaſi lux ſplēdēs pꝛocedit ⁊ creſcit vſq; in perfectū diē?
Pꝛouer.iiij.de pe.di.ij.nō reuertebātur. Abſit a papa cre/
dere hoc. Hoc em̄ illoꝝ eſt qui dignitates virtutes putāt.
Auguſtis relinquat illā ſniam: alijſq; q̄ diuinis coli hono/
ribus nō timuerūt. verbi grā. Nabuchodonoſoꝛ. Alexan/
dro. Antiocho. in ij. Macha. Herodi. Act.xij. ❡ J Pa
pa vero cōſideret nō cōſummatione ſe ſummū dici: ſed cō
paratione. nec cōparatione meritoꝝ: ſʒ miniſterioꝝ.j. Pe.
iiij.⁊.j.ad Coꝛ.iiij. Sic eū exiſtimet quilibet vt miniſtrum
chꝛiſti: ⁊ inter miniſtros ſummū. Dicat papa cum Paulo.
Nō ꝙ iam acceptus aut iā perfectus ſim. ⁊ rurſum. Et me
nō arbitror: cōpꝛehēdiſſe. Phil.iij. hec ſciētia ſanctoꝝ. hec
longe ab illa que inflat.j.ad Coꝛ.viij. ex̄ de renū.niſi cum
Hec idē/ pꝛidē.§.de profectu. ❡ Reſtat adhuc querere cuiq; pape
tidē ſum quis ſit quā gerat in eccleſia dei ꝓ tpe perſonā. Eſt aūt po
mo pōti teſtate Petrus. ex̄ de elec.c.ſignificaſti.§. ceterū. Unctiōe
ficī conſi chꝛiſtus. ex̄ de ſacra vnct. c. vnico. Cui claues tradite: cui
derāda. oues vniuerſe cōmiſſe ſunt. Jo.vlti.ex̄ de elec.ſignificaſti.
Et quidē alij ianitoꝛes et gregū paſtoꝛes.xcv.di.eſto. ſed
ipſe tāto gloꝛioſius: quāto ⁊ differētius. Heb.j. vtrūq; pre
ceteris nomē hereditauit. Habent illi ſibi aſſignatos gre/
ges: ſinguli ſingulos: ſibi vniuerſi crediti. ex̄ de ma.⁊ obe.
ſolite.ij.q.vj.decreto.nō modo ouiū: ſed ⁊ paſtoꝝ ipſe vn⁹
oīm paſtoꝝ: q; vicarius pꝛincipis paſtoꝝ.xcv.diſt.eſto. De
hoc aūt copioſe in pꝛima parte iſti⁹ operis.ā.tractaui. nec
hic repeto. ſed ibi remitto. ❡ Sed ꝫ ſequoꝛ vt papa tumo
rem deponat: vt cōſideret quid ſit: q; homo. quis: q; ep̄s.
homo natus: ep̄s factus. ſed qualiter natus attendat. de
muliere. ad literā. bꝛeui viuēs tpe. q; parū viuūt pape. re/
pletur multis miſerijs plus ꝙ alij hoīes. Job.xiiij. Collat
pꝛoinde nunc hereditaria hec perizomata ab initio male/
dicta. Gen̄.iij.de pe.di.j.adā. Dirūpat velamē folioꝝ celā/
tiū ignominiā: nō plagā curantiū. Deleat fucū. de cōſe.di.
v.fucare. fucati honoꝛis huius/⁊ male coloꝛate nitoꝛē glo
rie: vt in de ſe nudū cōſideret: q; nudus egreſſus eſt de vte
ro matris ſue. Job.j. Nūquid infulatus? Nūquid micans
gēmis/aut floꝛib⁹/ſericis/aut coꝛonat⁹ pēnis/aut ſuffarci
natus metallis? Si cūcta hec veluti nubes quaſdā matu/
tinas velociter trāſeūtes et cito ptrāſituras diſſipet et ex/
ſufflet a facie cōſiderationis ſue: occurret ſibi hō nudus ⁊
paup et miſerabilis. Apoc.iij. homo dolēs. pſ.lxviij. Ego
ſum pauper ⁊ dolēs. Qꝛ homo ſit. erubeſcēs ꝙ nudus ſit.
Gen̄.iij.de peni.di.ij.§.romanos.ver.vt cognouerūt. alſ
eſt.c.Ploꝛās ꝙ natus ſit. murmurans ꝙ ſit homo nat⁹ ad
laboꝛē. Job.v.nō ad honoꝛē. ſalubꝛis copula vt cogitans
ſe ſummū pontificem attēdat viliſſimū cinerē nō fuiſſe ſed
eſſe. Gen̄.viij. Unde ſi cogitat ſe quātus eſt: cogitet ⁊ qua
lis ⁊ quid eſt. ❡ Cogitet ergo papa qualis ſit ex ſe: ⁊ qua/
lis ex dono dei. non ſit in ſpū ei⁹ dolus. pſ.xxxj. ſed reddat
que ſua ſunt ſibi: mala.ſ.et que ſunt dei deo. Mat.xxij.ca.
bona ſcʒ. Jaco.j. Mat.vj.⁊.xviij.et Lu.xj. Attēdat qualis
ſit in donādis iniurijs.lxiij.di.ſalonitane. qualis in vlciſcē
dis.xxiij.q.iiij.ſi is.vbi de hoc.ꝙ in vtroq; puidus ⁊ diſcre
tus modi/loci/⁊ tēpoꝛis/obſeruatoꝛ.l.di.vt cōſtitueret.ex̄
de cle.excō.mi.latoꝛes. Qualis in tribulationibus. Si cō/
ſtans in ſuis.vij.q.j.ſuggeſtū. Jn alienis cōpatiēs.vij.q.j.
§.hoc tūc. Hoc recti coꝛdis. e regione puerſiſſimi. ſi in pꝛo/
pꝛijs impatiēs: in alienis nō ſit cōpatiēs. ❡ L Cauen/
da pꝛecipue in ſummo pōtifice otioſitas. Otiū em̄ mater
nugarū nouerca virtutū.lxxxiij.diſt.nihil. Nuge in oꝛe ſa/
cerdotis blaſphemie. Cōſecrauit os ſuū euangelio. talib⁹
iā os aperire illicitū; aſſueſcere ſacrilegiū eſt. Fede ad ca/
chinnos mouet: fedi⁹ mouet. Poꝛro detrahere/an detra/
hentē audire/quid hoꝝ dānabilius ſit: non facile dixerim.
vj.q.j.ex merito.⁊.c. deterioꝛes. ❡ L Qꝛ autē pꝛecipue
ſibi attendēdum eſt ꝙ nō ſit acceptoꝛ perſonarū (qđ raro
inuenitur) q; non eſt perſonarū acceptio apud deū cuius
ipſe eſt vicarius. Act.x.j. Pet.j. Jaco.ij. vbi de hoc. vn̄ ibi.
Si aūt perſonam accipitis: peccatū operamini redarguti
a lege quaſi tranſgreſſoꝛes. Deut.j.c.vbi de hoc.j.q.vij.§.
hinc petrus.xxxij.q.iiij.§.his ita.iij.q.ix.c.vlti.vbi de hoc.
iiij.q.iiij.nullus.vbi de hoc.ex̄ de iudi.venerabilis.⁊.c.no
uit.§.ſi foꝛſan.j.q.j.ſi quis neq;. ex̄ vt eccle. benefi.c.j.§. in
omnibus. Unde et phariſei adulantes domino dicebant.
Math.xxij. Et non eſt tibi cura de aliquo: nō enim reſpi/
cis perſonam hominum. Sap.vj. Puſillum et magnū ip/
ſe fecit: ⁊ equalite[illegible]i cura eſt de omnibus. vbi dicit Hiero.
Non rex apud illum nobilioꝛ: non pauper infirmioꝛ: non
diues potentioꝛ: non dn̄s potioꝛ: non ſeruus deterioꝛ: ſed
omnibus equalis: omnibus iudex: omnibus deus: omni/
bus dn̄s eſt. Contra hec ſunt que leguntur et not.xxiiij.q.
j.qui contra pacem. vbi aliter puniuntur nobiles: quia mi
nus ꝙ ſerui. de hoc de iureiur.cum quidam. Sed ibi ſolui
tur: quia in pena pecuniaria plus punit̄ nobilis et diues:
in coꝛpoꝛali vero plus ignobilis ⁊ pauper. ❡ M Sed Ab adu/
et a vitio magis periculoſo pape et alijs rectoꝛibus ſuper latoꝝ pe
omnia ſibi cauendū eſt.ſ.ne ſit facilis ad credēdum: cuius ſte cauē/
callidiſſime vulpecule magnoꝛum neminem comperiri ſci dum.
tia.ſm Bernar. cauiſſe verſutias. Jnde eis ipſis pꝛo nihi
lo ire multe. Jnde innocentum frequēs accuſatio. Jnde
pꝛeiudicia in abſentes. Jnde ſuſpitiones coꝛ excruciātes.
Jnde indignationes. Jnde adulatoꝛum perſtrepit turba
in elatione. Jnde peruerſitas iudicioꝝ. Nihil ſic regimen
vniuerſale deſtruit. Ad hoc.xxiij.q.iiij.ꝙ magnum. vbi de
hoc. vnde Gꝛegoꝛius. De veſtra igitur ſanctitate abſit a
chꝛiſtianoꝛum iudicio ea que maledicoꝛum hominum ru/
moꝛibus conficta credimus: in qualicumq; modulo ſuſpi
tionis adduci: quia et ſacri eloquij teſtimoniū tenemus:
vt mala maioꝛum/ſupple maxime/quum foꝛſitan dicun/
tur: niſi pꝛobata credi non debeāt. Et infra. Hec igitur di/
xi vt nimie leuitatis eſſe oſtenderem: ſi quis mala grauia
credere ſtudeat que pꝛobari non poſſunt.xj.q.iij.in cun/
ctis. ❡ Jtem in.vij.ſynodo.nō ſolum ille reus eſt qui fal/
ſum de aliquo pꝛofert: ſed etiam is qui aurem cito crimini
bus pꝛebet.xj.q.iij. non ſolum.lxxxvj.diſtinc.ſi quid.xv.q.
vij.c.ij.et.q.vlti.c.vlti.in fine.ibi. Quia non ſtatim qui ac/
cuſatur reus eſt: ſed qui conuincitur crimminoſus. Eccli.x.
Ante ꝙ ſcruteris non repꝛehendas intellige pꝛius. et tūc
increpa. ante ꝙ audias non repꝛehendas.xj.q.iij.eoꝛum.
Et Auguſtinus. Nam ſi nominatio ſufficit/id eſt diffama
tio ſm gloſ. multi damnandi ſunt innocentes: quia ſepe
falſo in quoq; crimina nominātur.ij.q.j.multi. in fine. Et
dominus mala audita de Sodomis noluit iudicare pri⁹
ꝙ manifeſte cognoſceret que dicebantur. Geneſ.xviij. de
accuſa.in multis.c.ij.q.j.deus. Et ibi dicitur per Euariſtū
papam. Mala audita nullum moueant: nec paſſim dicta
abſq; certa pꝛobatione quiſq; vnq; credat: ſed ante audi/
ta diligēter inquirat: nec pꝛecipitanter quis aliquid agat.
Si enim deus omniū cognitoꝝ Sodomoꝛum mala quo/
rum clamoꝛ vſq; ad celum peruenerat/omnia ſciēs pꝛius
non credere nec iudicare voluit: ꝙ ipſa ea cum fidelibus
teſtibus diligenter inueſtigans que audierat opere com/
pꝛobaret: Nos qui ſumus homines ⁊ peccatoꝛes/quibus
incognita ſunt iudicia dei/hec pꝛecauentes nullū ante ve
ram iuſtamq; pꝛobationem iudicare aut condemnare de/
bem⁹ manifeſte apoſtolo Paulo dicente Roma.xiiij. Tu
quis es qui iudicas alienum ſeruum? ſuo domino ſtat aut
cadit. Jdem.xxx.q.vlti.nullum faciunt.ea.cau.et.q.§. his
ita. et.c.iudicantem.c.incerta. ex̄ de ſimo.licet heli. de hoc
not.xxij.q.iiij.innocēs.gloſ.j.ex̄ de cleri.excom.mi.illud.in
gloſ.ſcʒ quod nō. Qꝛ autem dicitur/Charitas omnia cre/
dit.j.ad Coꝛ.xiij.exponitur. que ſuadet veritas ad fidē cre
dēdam.ſ.que credit eccleſia. ❡ Quum quidā pater alteri
malum de quodā fratre retuliſſet dixit ille. Un hec ſcis? di
xit referēs. quidā bonus frater mihi retulit. rn̄dit audiēs.
ſi bonus fuiſſet: nūq; hec tibi dixiſſet. Habet hoc ꝓpꝛiū an
tiqui hoſtis inuidia: vt quos impꝛoboꝝ actuū ꝑpetratio/
ne deo ſibi reſiſtēre deijcere nō valet opiniones eoꝝ falſa
ad tps ſimulādo dilaceret.ij.q.v.habet hoc.

Digitized by Google

¶ Articulus .xiiij. A

Sexta conſideratio

principalis papalis eſt cogitare quid hꝫ regere. q: totū mundū. Nā parētes eius apoſtoli deſtinati ſunt a dn̄o non ad aliquas regiones: ſed ipm̄ debellaturi orbem. Ite inquit in vniuerſum mūdū ꝛc. Mar. vlti. Et quo nō puenerūt victores inclyti filij excuſſoꝝ. pſ. cxxvi. quō ſagitte potentiū acute. ſ. lingue ignite. pſ. cxix. de pe. diſt. j. perículoſe. cū carbonib⁹ deſolatorijs. Et quidē in oēm terram exiuit ſonus eoꝝ ꝛc. pſ. xviij. xix. di. ita dn̄s. ex̄ de elec. fundamēta. lib. vj. Penetrabāt verba illa incēſa igni. pſ. lxxix. que dn̄s miſit in terrā. Occurrebāt ſtrenuiſſimi bellatores ſꝫ nō ſuccūbebant. ¶ B Triūphabāt etiā mortui. pſ. cxxxviij. nimis cōfortatus eſt principat⁹ eoꝝ. Cōſtituti ſunt principes ſup oēm terrā. pſ. xliiij. lxiij. di. quoꝝ vices. Papa eis in hereditatē talē ſuccedit. Ipſe heres orbis. Hereditas illi⁹ eſt. Diſpenſatio ſup illū credita eſt ſibi. ſm̄ Bern̄. non data poſſeſſio. Vſurpat ꝛ hāc. Cōtradicit ſibi qui dicit meus eſt orbis terre ꝛ plenitudo eius. pſ. xxiij. Et alius ꝓpheta. Et erit oīs terra poſſeſſio eius. Chriſtus hic eſt qui poſſeſſionē ſibi vēdicat ꝛ iure creationis et merito redēptionis ꝛ dono patris. pſ. ij. dabo tibi gētes hereditatē tuā: et poſſeſſionem tuā terminos terre. poſſeſſionē et dn̄iū. Cedat huic papa. Ipſe curā illius habeat. Preſit papa vt ꝓuideat vt cōſulat vt ſeruiat: preſit vt ꝓſit. viij. q. j. qui epatū. Preſit vt fidelis ſeruus et prudēs quem ſingulariter conſtituit dn̄s. Mat. xxi. Lu. xij. Mar. xxiiij. ſuper familiā ſuā. Ad quid? Vt det illis eſcā in tēpore. hoc eſt vt diſpēſet. xliij. di. ephe ſijs. nō imperet. Hoc faciat: et dn̄ari ne affectet hominum hō: vt non dn̄etur ſibi oīs iniuſtitia. pſ. cxviij. ¶ C Bernar. ad Euge. papā. Nullū tibi venenū nullū gladiū pl⁹ formido: ꝙ libidinē dn̄andi. Certe vt multū tibi tribuas: ſi multū deceptus nō es: nil te exiſtimas pl⁹ accepiſſe a magnis apl̄is. Paulus. Sapiētib⁹ ꝛ inſipiētibus debitor es. Roma. j. Hoc nomē poti⁹ cōgruit ſeruiēti ꝙ dn̄anti. Ergo ſi papa debitor eſt: curādū ſummopere ꝛ vigilātia cōſiderandū ſibi eſt quō ꝛ qui nō ſapiūt ſapiāt: docēdo eos. xliij. diſt. ꝑ totū. vt qui ſapiūt nō deſipiant. ex̄ de renū. niſi. §. verū. ibi. deſipis ſi ſic ſapis. ꝛ qui deſipuere reſipiſcāt. Nullū gen⁹ inſipiētie infidelitate (vt ſic loquar) inſipiētius. Eſt ergo infidelibus debitor. eſt Iudeis ꝛ grecis ꝛ gentibus. ¶ D Intereſt proinde ſua dare operā quā poſſit: vt increduli cōuertātur ad fidē. ex̄ de cōuer. infi. ꝑ totū. cōuerſi nō auertant. auerſi reuertant. ¶ E Ambitioſi ſpecialiter a dei ecc̄ia. j. q. iij. ex multis. c. vēdētes. eijciant. O ambitio ambientiū crux: quō oēs torquēs oībus places? Nil acerbius cruciat: nil moleſtius inquietat: nil tn̄ apud miſeros mortales celebrius negotijs ei⁹. An nō limina apl̄oꝝ plus iā ambitio ꝙ deuotio terit? An nō vocib⁹ eius papale tota die reboat palatiū? An nō queſtib⁹ ei⁹ tota legū canonū ꝙ̄ diſciplina inſudat? An non ſpolijs ei⁹ oīs Italica inhiat inexplebili auiditate rapacitas? vide qō ſcripſi de ambitione. ſ. in iſta. ij. parte. in. ix. ar. in ver. ambitioſa es. ꝛ ver. O ambitio. ¶ F Inter alia etiā ꝯſiderāda Romano pōtifici eſt appellationes fruſtratorias refutare. ex̄ de appel. cū friuolis. li. vj. q: appellationis remedium nō eſt ad defenſionē iniquitatis: ſed ad preſidiū innocētie inſtituit. ex̄ de ap. cū ſpeciali. §. porro. et. c. ad noſtrā. Appellat ad papā de toto mundo: ꝛ id quidē in teſtimoniū ſingularis ſui primatus. ij. q. vj. quiſquis. cū. iiij. c. ſeq. et. c. ideo. et c. decreto. c. qui ſe ſcit. ſed ipſe nō primatu gaudeat: ſed fructu. Unde Luce. x. In hoc gaudere nolite: q: ſpūs vobis ſubijciūtur. Nō eſt autē appellatio ſubfugiū: ſed refugiū. Qō puiſum eſt ad remediū: nō tendat ad noxā. j. q. vij. qō pro remedio. lxiij. diſt. c. verū. ex̄ de reſcrip. ſtatutū. in prin. li. vj. ¶ G Quid de auaritia in ſummo pontifice precipue deteſtāda dicā? Siquidem auarus eſt: totus mūdus cui preeſt obolus ſibi eſt. in ꝓlogo biblie. viij. c. xiiij. q. iiij. quid dicā. Quia beatus ꝛ ſanct⁹ eſt aut eſſe debet. xl. di. c. j. excutiat man⁹ ſuas ab oī munere. Eſa. xxxiij. j. q. j. ſunt nōnulli. ex̄ de ſimo. et ſi q̄ſtiōes. Parui deiectiꝙ̄ animi eſt de ſubditis nō ꝓfectū querere ſubditoꝝ ſed queſtū ꝓpriū. In ſummo ꝑſertim oīm nihil turpi⁹. Theſaurizare hꝫ pater filijs: nō ecōtrario. ij. ad Coꝝ. xiij. vbi etiā dicit. Nō em̄ quero q̄ veſtra ſunt: ſed vos. ex̄ de cenſi. cū apl̄s. Un̄ idem Paulus ait Phil. iiij. Non quero datū ſed fructū. Narrat Bern̄. li. iij. de cōſidera. in laudē Eugenij pape ſaccos germanicos tumētes precio Romā aduenīſſe. Argētū reputatū eſt fenū. Sūmarij nō leuati ſarcinis onuſti nihilominus repatriāt vel inuiti. Noua ꝛ mira res. Qn̄ hacten⁹ aurū Roma refudit? ꝛ nūc romanoꝝ cōſilio id vſurpatū non credimus. Itē duo venerūt ad curiā: ambo locupletes: et ambo rei. ſiquidem vnus Magūtinus. Colonienſis alter. Alteri gratis. j. q. j. gr̄a reddita eſt. alter indign⁹ credo cui gratia redderetur: audiuit: Cū quali veſte intraſti cū tali egredieris. O vocē magnificā. vocē prorſus apl̄ice libertatis. Quid min⁹ ab illa hec habuit: pecunia tua tecū ſit in ꝑditionē. Act. viij. ꝛ. j. q. j. qui ſtudet. niſi ꝙ in illa pl⁹ zeli: in iſta plus modeſtie ſonuit. cōtra auaritiā ꝛ ſimoniā. ſ. eo. arti. x. §. poſtꝙ̄. ¶ H Hic aūt querēdum eſt an papa poſſit cōmittere ſimoniā. Et tenet Tho. ꝙ ſic. ſcilꝫ ꝙ papa pōt cōmittere vitiū ſimonie ſicut quilibet ali⁹ homo. Peccatū em̄ tāto in aliqua ꝑſona eſt grauius: quanto maiorē obtinet locū. Ad hoc. xl. di. hō chriſtian⁹. ꝛ. c. ſi papa. ꝛ dixi ſ. in. x. ar. Quāuis em̄ res eccleſie ſint ei⁹ vt principalis diſpēſatoris: nō tn̄ ſunt eius vt dn̄i ꝛ poſſeſſoris. ad qō facit qō no. Inno. ꝛ Oſti. ex̄ de cōſti. que in eccleſiarū. et de immu. eccle. q: pleriꝙ̄. et dixi. ſ. in arti. xxi. in. v. cōſideratione pape. ver. eſt ergo. Et ideo ſi reciperet ꝑ aliqua re ſpirituali pecuniā de reditib⁹ alicui⁹ eccleſie: nō careret vitio ſimonie. Et ſimiliter poſſet ſimoniā cōmittere recipiēdo pecuniā ab aliquo laico nō de bonis eccleſie ſm̄ Tho. q̄ hoc ſcribit in. ij. ij. q. c. ar. j. in ſolutiōe vltimi ar. et in. iiij. ſen. di. xxv. ibi. Ad tertiū ſic procedit. ver. ad ſcd̄m. vbi dicit ꝙ ſi papa ꝓ aliquo ſpūali mun⁹ acciperet: ſimoniā cōmitteret ſicut et alius hō: q: ab ipſo Petro cui papa ſuccedit ſimonie vitiū recepit dānationē in nouo teſtamēto. j. q. j. petr⁹. c. qui ſtudet. Act. viij. Et ꝙuis res eccleſie ſint aliquo mō pape: nō tn̄ ſunt ei⁹ modis oībus habende: ſicut illud qō ad manū hꝫ. Nō autē eſt dubiū ꝙ ſimonia cōmitteret: ſi quis aliquod ſpūale debitori ſuo daret: vt qō ſuū eſt recuperaret: et ita etiā in ꝓpoſito papa a ſimonia non excuſaret: ſi (qō abſit) ſpūalia ꝓ rebus tēporalibus daret. ſm̄ Tho. et hoc videt tenere Archid. vt no. xij. diſt. c. j. ¶ Sed videt cōtra no. j. q. vj. c. vlti. vbi d: ꝙ lex iulia de ambitu nō habet locū in Romana ciuitate. per. l. ff. ad. l. iul. de ambi. l. j. Idē no. lxxxij. di. ꝑſbyter. in gloſ. et ita. Itē papa legib⁹ loquentib⁹ de ſimonia et canonib⁹ ſolut⁹ eſt. ff. de legi. princeps. ex̄ de elec. innotuit. ex̄ de cōceſ. ꝑbē. ꝓpoſuit. ꝛ no. ex̄ de cōſti. c. j. ¶ Credo ꝙ ſi papa in ijs que ſunt ꝓhibita q: ſimoniaca: vt vēdere ſacramēta: quoꝝ vēditio in veteri teſtamēto etiā ꝓhibet. j. q. j. q̄ ſtudet. ꝛ. c. ſicut eunuchus. pactū vel conditionē vel cōuētionē apponeret: cōmitteret ſimoniā. Sec⁹ in ijs que ſunt ſimoniaca q: ab eccleſia ꝓhibita: vt vēdere bn̄ficia ſepulturas ꝛ ſimilia: que habent ex̄ de ſimo. nō ſatis. c. cū in eccleſie. q: tūc etſi peccet malū exēplū dando. xj. q. iij. ꝓcipue. xl. diſt. ſi papa. ꝛ mali ſpeciē cōtineat: a qua eū cōuenit ꝛ oportet abſtinere. iuxta apl̄m. j. ad Theſſa. vlti. ꝛ ex̄ de vi. ꝛ hone. cle. cū ab oī. ex̄ de ſimo. audiuim⁹. j. q. j. emēdari. Si tn̄ ex certa ſciētia hoc faciat: nolēs ſubijci iuri poſitiuo quo ſolutus eſt nō cōmitteret ſimoniā. licet vt dixi illa pactio et cōuētio etiā in ijs de ſe graue peccm̄ ſit. Sic ſentio. Ar. eoꝝ que no. ꝙ quedā ſunt ꝓhibita q: ſimoniaca: quedā ſimoniaca q: ꝓhibita. ex̄ de offi. delega. ex pte. j. in gloſ. j. fine. ꝛ de pac. cū pridē. in gloſ. q: ius. ꝛ de iureiur. et ſi chriſt⁹ q̄dā. ꝛ. j. q. iij. ſaluator. in gloſ. ſicut. ¶ I Non minus inter alia attēdat ſummus pōtifex cōſeruare ſuos inferiores prelatos in honore et iuriſdictione eoꝝ: et non

An papa ſimoniā poſſit cōmittere.

Digitized by Google

omnia trahere ad ſe. Unde Grego. Nã ſi ſua vnicuiq; epi
ſcopo iuriſdictio nõ ſeruetur: quid aliud agitur: niſi vt per
nos ꝑ quos eccleſiaſticus cuſtodiri ordo ille debuit: cõfun
datur? xi.q.i.peruenit. ¶ L. Nõ ſubtrahat ergo ꝑ ſuas
exẽptiones que nutriunt ſupbias ⁊ incorrectiones: abba-
tes epis: epos archieps ſiue primatib⁹ quib⁹ ſubſunt. ix.
q.iii.in primis.ix.c.vſq; ad.§.ſola. Unde ⁊ dictus Grego.
Nec honorẽ meũ eſſe deputo: in quo fratres meos hono-
rẽ ſuũ perdere cognoſco. Me⁹ nãq; honor eſt fratrũ meo
rũ ſolidus vigor. Tunc ego honoratus ſum quũ ſingulis
quibuſq; honor debitus nõ negatur.xcix.di.ecce. Nõ ergo
ſatiſfaciat appetitui ſuo in iſtis exẽptionib⁹ faciendis nec
in alijs. Non faciat voluntatẽ ſuã: ſed illius cuius eſt vica
rius.qui ait Jo.vi. Nõ veni facere voluntatẽ meã ⁊c.de cõ
ſe.diſt.v.c.vlti. Nã nõ minus ꝙ elati animi eſt veluti ratio
nis expertẽ nõ pro ratione: ſed ꝓ libito agere: nec iudicio
agi/ſed appetitu.xi.q.iii.illa. Quid eñ tam indignũ ſibi ⁊
cõtrariũ rationi: ꝙ vt totũ tenẽs/non ſit cõtẽtus toto: niſi
minutias quaſdã atq; exiguas portiones ipſius ſibi credi
te vniuerſitatis tãꝙ nõ ſint ſue/ſatagat: neſcio quõ adhuc
facere ſuas? nõ recordãs parabole Nathan de hoie qui cẽ
tum oues habẽs/vnã que erat pauperis cõcupiuit.ii. Re-
gũ.xii.de pe.di.i.§.ex his itaq;.ver.dauid. Achab quoq; q
rerũ ſummã tenebat: vnã vineam Naboth affectauit. iii.
Reg.xxi.de pe.di.i.§.ex his.ver.achab quoq;.⁊ di.iii.§.ec
ce.ver.vidiſti. ⁊ ꝟ. ſi achab.xxiii.q.viii.conuenior.ver.nabu
te.vbi de hoc. Auertat de⁹ a papa qð ibi ſequit̃ qð ille au-
diuit. Occidiſti ⁊ poſſediſti. Si eñ extollit̃ qui eximitur ⁊
alteri ſubtrahitur: et cui ſubtrahitur vritur: qui ſubtrahit/
quõ innocẽs: ſi is qui murmurat ſm aiam mortuus eſt? xc.
di.neq;. Qui inſtigat quõ viuit? Quõ nõ reus mortis am-
bor ⁊ ſue pariter qui gladiũ dedit? ar.lxxxiii.diſt.§.i.ex̃ de
iudeis.ita quorũdam.i.rñ.vbi de hoc. ¶ Nõ ergo pertur-
bet papa terminos quos poſuerunt patres ⁊ preceſſores
ſui.de ſepul.c.i.vi.q.iii.ſcitote.xiii.q.i.c.i. Non mutet ordi-
nationes et canones antiquor.xxv.q.i.quaſi per totũ. Si
iuſtitia eſt vnicuiq; ſeruare ius ſuũ.ff.de iuſti.⁊ iur.l.i.di.i.
humanũ.ex̃ in phe.decre.Greg.rex pacificus.inſti. de iu-
ſti.⁊ iur.in prin.auferre cuiq; ſua iuſto quõ poterit conue-
nire? ex̃ de ver.ſigni.forus. Errat papa ſi vt ſummam ita ⁊
ſolã inſtitutã a deo ſuã apoſtolicã authoritatẽ exiſtimat.
Si hoc ſentit: diſſentit ab eo qui ait Roma.xiii. Nõ eſt po-
teſtas niſi a deo. Et ptãs data eſt pape in edificationẽ: nõ
in deſtructionẽ.ii.ad Cor.x.⁊ vlti.⁊.xxiii.q.i. quid culpat̃.
xxii.q.ii.monet. Deinde ſequit̃ in aplo. Qui poteſtati reſi-
ſtit: dei ordinationi reſiſtit: etſi principaliter ꝑ papa facit:
nõ tñ ſingulariter. deniq; ibi ait Apl's ad Roma.xiii. Ois
aia poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit. ex̃ de cẽſ. ois.
vbi de hoc. Non ait ſublimiori/tãꝙ in vno: ſed ſublimiori
bus/tãꝙ in multis. Non ergo ſua poteſtas ſola a dño eſt:
ſunt ⁊ mediocres: ſunt et inferiores. quãꝙ aliter ptãs pa-
palis ſit a deo: q: immediate. alie papa mediãte. vt dixi la
tius in.i.parte iſti⁹ operis quaſi poſt prin.in ar.xiii.⁊.xviii.
Nã alios chriſtus dedit in eccleſia doctores: alios aplos:
alios pphetas: alios euangeliſtas ⁊c.i.ad Corinth.xii.ad
Ephe.iiii.ex̃ de here.cũ ex iniũcto.§.ſunt eñ. Nam ⁊ ſicut
ſunt ordines angelor ⁊ alijs alij ſuperiores ſub vno capi
te deo: ita in hac eccleſia militãti ſub vno ſummo põtifice
primates vel patriarche/archiepi/epi/abbates/ ⁊ alij pſ-
byteri/⁊ reliqui in hũc modũ. Ad hoc.xxi.di.cleros.lxxxix.
diſt.ad hoc.xciii.diſt.a ſubdiacono. ¶ O. ſi dicat eps: no-
lo eſſe ſub archiepo: aut abbas/nolo obedire epo: nũquid
hoc de celo eſt? immo de ſupbia: que inde ꝓiecta eſt in luci
fero obedire nolẽte ⁊ ſuperiorẽ recognoſcere. de pe.diſt.ii.
principiũ. Eſa.xiiii. Quis vnꝗ angelor dixit nolo ſub ar-
changelis eſſe? Si aũt dicit papa. Prohibes me diſpenſa
re. Dicam cũ Bernar.non.ſed diſſipare. Non ſum tam ru
dis vt ignorem poſitũ dñm papam diſpenſatorẽ.xliii.diſt.
epheſijs.ſed in edificationem/non in deſtructionẽ.ii. Co-
rinth.x.⁊.xiii. Deniq; queritur inter diſpenſatores vt fide
lis quis inueniatur.i.ad Cor.iiii.quaſi dicat rarus inueni
tur. Unde ſcriptũ eſt Prouerb.xx. Uirũ fidelẽ quis inue-
niet? Ubi neceſſitas viget: excuſabilis diſpenſatio eſt. vbi
vtilitas prouocat: diſpẽſatio laudabilis eſt.l.diſt. vt cõſti-
tueretur.i.q.vii.§.niſi rigor.cum.c.ſeq.vſq; ad.§.ceterũ.ex̃
de tẽpo.ordi.c.ii.ex̃ de elec.innotuit.§.multa. Utilitas di-
co cõmunis: non propria.vii.q.i.ſcias.vbi de hoc. ex̃ de po
ſtu.prela.bone.i.vbi de hoc. Nam quũ nihil horum eſt: nõ
plene fidelis diſpẽſatio eſt: ſʒ crudelis diſſipatio. ſm Ber
nar. Adde hic quod ſcripſi.ſ.eo.in ar.xi.§.vnde notandũ.
in tex.in noua oratiõe Hieremie. ¶ L Circa hoc nõ de-
ſit cõſideratio Romano pontifici circa habitũ honeſtum
clericor tonſuram et raſurã et coronam et modũ viuendi
etiã exterius: quia in exemplũ dati ſunt: vt ex eis exeat bo
nus odor. ex̃ de ſacra vnc.c.vnico. Nam et cor veſtes ⁊ ha
bitus myſtici quẽadmodum ſunt ⁊ ſacramẽtales. xliii.diſ.
ſit rector.viii.q.i.licet. Nec dicant clerici. Non eſt cura deo
de veſtibus: ſed de moribus. nam deformitas veſtium/de-
formitatis mẽtium et mor indiciũ eſt: et habitus diſcolor
et laſciuus ⁊ incõpoſitus ſacrum ſtatũ et ordinem decolo
rat. ad hec.xxi.q.iiii.per totũ.i.q.vii.et ſi illa.ibi. Illa tamẽ
magnopere precauẽda ſunt que recipi ſine manifeſta de-
coloratione nõ pñt ⁊c.xli.diſt.§.i.et.c.per ſimoniã ⁊c. Cle-
ricus profeſſionẽ ſuã etiam habitu ⁊ inceſſu probet. ⁊ ideo
nec veſtibus nec calciamentis decorẽ querat.et.§.ſeq.xx.
diſt.ſi quis viror.xxiii.diſt.ſanctimonialis. ex̃ de vi. et ho.
cle.vt clericor.⁊.c.clerici.⁊.c.cũ decorẽ. Cõtra tranſgrediẽ
tes in huiuſmodi prouidit Clemẽs.ex̃ in cle.de vita et ho.
cle.qm. que male ſeruãtur: et maxime in curia. vbi magna
pars domicellor cardinalium ⁊ alior prelator clericor ⁊
beneficiator ſine tõſura: et cũ virgatis ⁊ partitis veſtib⁹/
ſicut alij domicelli laici incedit. Et quũ de hoc in curia vbi
erã penitẽtiarius dñi pape ſecreto quẽdam epm monuiſ-
ſem: ⁊ induxiſſem ꝙ illi de familia ſua qui erãt clerici ⁊ be-
neficiati non ſicirent: ſuperbus correctionẽ meã euangeli
cam. Mat.xviii.ii.q.i.ſi peccauerit. pati nõ potuit. ſed in-
dignationẽ eius incurri. Sciẽs aũt dñs papa Joannes ꝑ
alios/dixit ꝙ bene corrigeret hoc. quod ſciẽs ille eps ⁊ ti-
mens induit illos domicellos veſtib⁹ clericalibus: magis
timens papam ꝙ deum. ¶ M Ad euidentiã aũt horũ
ſciẽdum eſt ꝙ de tonſura clericor iura varijs verbis vtun
tur. Quedã enim dicũt tonſuram raſurã in parte ſuperio-
ri ad modũ ſphere.xxiii.diſt.§.clerici.et.c.ſeq. Dicitur autẽ
ſphera rotũditas/vel corpus ſeu ſpatiũ rotũdum. Unde
Hugui.in deriuationibus in lr̃a.ſ.in.c.ſpatiũ.ait Sphera
eſt rotũditas. Unde ſphera eſt manente diametro conti-
nua circa ipſam ſemicirculi circũductio.et dicit̃ ſphera q̃ſi
ſpatium rotũdũ. Quedam dicunt coronã tonſuram. xii.
q.i.duo ſunt. Dicitur autẽ corona ſm Hugui.in deriuatio-
nibus in lr̃a.C.chorus. q: rotũda ad modum chori ſoleat
fieri. Et eſt inſigne victorie: vel regij honoris ſignum.que
igitur in capite regũ ponitur: ad ſignãdũ circũfuſos in or
bem populos: quibus accinctũ quaſi caput ſuum corona
tur. Quedã tonſuram et coronã.ex̃ de vita et hone.cleri.
clerici.ii.et ex̃ de cle.cõiu.c.ſi. et ex̃ de cele.miſ.graui.in cle.
Quedam ſimpliciter tonſurã.ex̃ de cleri.cõiug.ex parte.
et.c.ioannes.⁊.c.clerici qui.lib.vi.et ex̃ de priuile.ex parte.
et ex̃ de biga.altercationis.lib.vi.ex̃ de ſen.excõ.c.iudex.li
bro.vi.ex̃ de tranſac.ex literis.ex̃ de eta.⁊ quali. cum cõtin-
gat. Quid ergo hec verba intendant videamus. ¶ Circa
hoc ſciendũ ꝙ clericis deputatis ad diuina miniſteria cõ-
petit raſura et tonſura in modũ corone: ratione figure: q:
corona eſt ſignum regis et perfectionis: quum ſit circula-
ris figura carens angulo: in ſignũ carentie ſordium. quia
ſm Bernar. vbi angulus: ibi ſordes. Se igitur ⁊ alios vir
tutibus regere et ſordibus mũdare debẽt: et ſic in deo re-
gnabunt. vt in preallegat.c.duo. Per raſuram autẽ ex parte
ſuperiori capilli ſubtrahuntur: ne mens ipſor per occupa
tiones tẽporales retardentur a cõtemplatione diuinorum
myſteriorũ. Summitas eñ capitis eſt eminentia mentis.

Tõſura clericalis.

Corona quãobrẽ clericum deceat.

Digitized by Google

¶ Articulus .xiiij. A

Sexta conſideratio

principalis papalis eſt cogitare quid hʒ re
gere. q: totū mundū. Nā parētes eius apo
ſtoli deſtinati ſunt a dño non ad aliquas re
giones: ſed ipm debellaturi orbem. Ite/inquit/in vniuer
ſum mūdū ⁊c. Mar. vlti. Ex quo nō puenerūt victores
incllyti filij excuſſoꝝ. pš. cxxvj. quō ſagitte potentū acute. ſ.
lingue ignite. pš. cxix. de pe. diſt. j. periculoſe. cū carbonibꝰ
deſolatorijs. Et quidē in oēm terram exiuit ſonus eoꝝ ⁊c.
pš. xviij. xix. di. ita dñs. ex̄ de elec. fundamēta. lib. vj. Pene
trabāt verba illa incēſa igni. pš. lxxix. quē dñs miſit in ter
rā. Occurrebāt ſtrenniſſimi bellatores ſʒ nō ſuccūbebant.
¶ B Triūphabāt etiā mortui. pš. cxxxviij. nimis cōfor
tatus eſt principatꝰ eoꝝ. Cōſtituti ſunt principes ſup oēm
terrā. pš. xliiij. lxiij. di. quoꝝ vices. Papa eis in hereditatē
talē ſuccedit. Ipſe heres orbis. Hereditas illiꝰ eſt. Diſpen
ſatio ſup illū credita eſt ſibi. ſm Bern. non data poſſeſſio.
Uſurpat ⁊ hāc. Cōtradicit ſibi qui dicit/meus eſt orbis ter
re ⁊ plenitudo eius. pš. xxiij. Et alius ꝓpheta. Et erit oīs
terra poſſeſſio eius. Chriſtus hic eſt qui poſſeſſionē ſibi vē
dicat/⁊ iure creationis/et merito redēptionis/⁊ dono pa
tris. pš. ij. dabo tibi gētes hereditatē tuā: et poſſeſſionem
tuā terminos terre. poſſeſſionē et dñiū. Cedat huic papa.
Ipſe curā illius habeat. Preſit papa vt ꝓuideat/vt cōſu
lat/vt ſeruiat: preſit vt ꝓſit. viij. q. j. qui epatū. Preſit vt fi
delis ſeruus et prudēs quem ſingulariter conſtituit dñs.
Mat. xxi. Lu. xij. Mar. xxiiij. ſuper familiā ſuā. Ad quid?
Ut det illis eſcā in tēpore. hoc eſt vt diſpēſet. xliij. di. ephe
ſijs. nō imperet. Hoc faciat: et dñari ne affectet hominum
hō: vt non dñetur ſibi oīs iniuſtitia. pš. cxviij. ¶ C Ber
nar. ad Euge. papā. Nullū tibi venenū/nullū gladiū/plꝰ
formido: ꝙ libidinē dñandi. Certe vt multū tibi tribuas: ſi
multū deceptus nō es: nil te exiſtimas plꝰ accepiſſe a ma
gnis apl̄is. Paulus. Sapiētibꝰ ⁊ inſipiētibus debitor es.
Roma. j. Hoc nomē potiꝰ cōgruit ſeruiēti ꝙ dñanti. Ergo
ſi papa debitor eſt: curādū ſummopere ⁊ vigilātia cōſide
randū ſibi eſt/quō ⁊ qui nō ſapiūt ſapiāt: docēdo eos. xliij.
diſt. ꝑ totū. vt qui ſapiūt nō deſipiant. ex̄ de renū. niſi. §. ve
rū. ibi. deſipis ſi ſic ſapis. ⁊ qui deſipuere reſipiſcāt. Nullū
genꝰ inſipiētie infidelitate (vt ſic loquar) inſipiētius. Eſt
ergo infidelibus debitor. eſt Iudeis ⁊ grecis ⁊ gentibus.
¶ D Intereſt proinde ſua/dare operā quā poſſit: vt in
creduli cōuertātur ad fidē. ex̄ de cōuer. infi. ꝑ totū. cōuerſi
nō auertant. auerſi reuertant. ¶ E Ambitioſi ſpeciali
ter a dei eccl̄ia. j. q. iij. ex multis. c. vēdētes. eijciant. O am
bitio ambientiū crux: quō oēs torquēs/oībus places? Nil
acerbius cruciat: nil moleſtius inquietat: nil tñ apud miſe
ros mortales celebrius negotijs eiꝰ. An nō limina aploꝝ
plus iā ambitio ꝙ deuotio terit? An nō vocibꝰ eius papa
le tota die reboat palatiū? An nō queſtibꝰ eiꝰ tota legū ca
nonū ꝗ diſciplina inſudat? An non ſpolijs eiꝰ oīs Italica
inhiat inexplebili auiditate rapacitas? vide qꝺ ſcripſi de
ambitione. s. in iſta. ij. parte. in. ix. ar. in ver. ambitioſa es. ⁊
ver. O ambitio. ¶ F Inter alia etiā ꝯſiderāda Roma
no pōtifici eſt appellationes fruſtratorias refutare. ex̄ de
appel. cū friuolis. li. vj. q: appellationis remedium nō eſt
ad defenſionē iniquitatis: ſed ad preſidiū innocētie inſti
tuit. ex̄ de ap. cū ſpeciali. §. porro. et. c. ad noſtrā. Appellat
ad papā de toto mundo: ⁊ id quidē in teſtimoniū ſingula
ris ſui primatus. ij. q. vj. quiſquis. cū. ſiij. c. ſeq. et. c. ideo. et
c. decreto. c. qui ſe ſcit. ſed ipſe nō primatu gaudeat: ſed fru
ctu. Unde Luce. x. In hoc gaudere nolite: q: ſpūs vobis
ſubijciūtur. Nō eſt autē appellatio ſubfugiū: ſed refugiū.
Qꝺ ꝓuiſum eſt ad remediū: nō tendat ad noxā. j. q. vij. qꝺ
pro remedio. lxiij. diſt. c. verū. ex̄ de reſcrip. ſtatutū. in prin.
li. vj. ¶ G Quid de auaritia in ſummo pontifice preci
pue deteſtāda dicā? Si quidem auarus eſt: totus mūdus
cui preeſt/obolus ſibi eſt. in ꝓlogo biblie. viij. c. xiiij. q. iiij.
quid dicā. Quia beatus ⁊ ſanctꝰ eſt aut eſſe debet. xl. di. c. j.
excutiat manꝰ ſuas ab oī munere. Eſa. xxxiij. j. q. j. ſunt nō
nulli. ex̄ de ſimo. et ſi q̄ſtiōes. Parui deiectiꝗ animi eſt de
ſubditis nō ꝓfectū querere ſubditoꝝ/ſed queſtū ꝓpriū.
In ſummo pſertim oīm nihil turpiꝰ. Theſaurizare hʒ pa
ter filijs: nō ecōtrario. ij. ad Cor. xiij. vbi etiā dicit. Nō eñ
quero q̄ veſtra ſunt: ſed vos. ex̄ de cenſi. cū apl̄s. Un̄ idem
Paulus ait Phil. iiij. Non quero datū ſed fructū. Narrat
Bern. li. iij. de cōſidera. in laudē Eugenij pape ſaccos ger
manicos tumētes precio Romā aduenīſſe. Argētū repu
tatū eſt fenū. Sūmarij nō leuati ſarcinis onuſti nihilomi
nus repatriāt vel inuiti. Noua ⁊ mira res. Qñ hactenꝰ au
rū Roma refudit? ⁊ nūc romanoꝝ cōſilio id vſurpatū non
credimus. Itē duo venerūt ad curiā: ambo locupletes: et
ambo rei. ſiquidem vnus Magūtinus. Colonienſis alter.
Alteri gratis. j. q. j. gr̄a reddita eſt. alter indignꝰ credo cui
gratia redderetur: audiuit: Cū quali veſte intraſti/cū tali
egredieris. O vocē magnificā. vocē prorſus aplice liber
tatis. Quid minꝰ ab illa hec habuit: pecunia tua tecū ſit
in ꝑditionē? Act. viij. ⁊. j. q. j. qui ſtudet. niſi ꝙ in illa plꝰ ʒe
li: in iſta plus modeſtie ſonuit. cōtra auaritiā ⁊ ſimoniā. s.
eo. arti. x. §. poſtq̄. ¶ H Hic aūt querēdum eſt an papa
poſſit cōmittere ſimoniā. Et tenet Tho. ꝙ ſic. ſcilʒ ꝙ papa   *An papa ſimoniā poſſit cōmittere.*
pōt cōmittere vitiū ſimonie ſicut quilibet aliꝰ homo. Pec
catū eñ tāto in aliqua pſona eſt grauius: quanto maiorē
obtinet locū. Ad hoc. xl. di. hō chriſtianꝰ. ⁊. c. ſi papa. ⁊ dixi
s. in. x. ar. Quāuis eñ res eccleſie ſint eiꝰ/vt principalis di
ſpēſatoris: nō tñ ſunt eius vt dñi ⁊ poſſeſſoris. ad qꝺ facit
qꝺ no. Inno. ⁊ Oſti. ex̄ de cōſti. que in eccleſiarū. et de im
mu. eccle. q: pleriꝗ. et dixi. s. in art. pri. in. v. cōſideratione
pape. ver. eſt ergo. Et ideo ſi reciperet ꝑ aliqua re ſpiritua
li pecuniā de reditibꝰ alicuiꝰ eccleſie: nō careret vitio ſimo
nie. Et ſimiliter poſſet ſimoniā cōmittere recipiēdo pecu
niā ab aliquo laico nō de bonis eccleſie ſm Tho. q̄ hoc ſcri
bit in. ij. ij. q. c. ar. j. in ſolutiōe vltimi ar. et in. iiij. ſen. di. xxv.
ibi. Ad tertiū ſic procedit. ver. ad ſcḋm. vbi dicit ꝙ ſi papa
ꝑ aliquo ſpūali munꝰ acciperet: ſimoniā cōmitteret ſicut
et alius hō: q: ab ipſo Petro cui papa ſuccedit/ſimonie vi
tiū recepit dānationē in nouo teſtamēto. j. q. j. petrꝰ. c. qui
ſtudet. Act. viij. Et ꝗuis res eccleſie ſint aliquo mō pape:
nō tñ ſunt eiꝰ modis oībus habende: ſicut illud qꝺ ad ma
nū hʒ. Nō autē eſt dubiū ꝙ ſimonia cōmitteret: ſi quis ali
quod ſpūale debitori ſuo daret: vt qꝺ ſuū eſt recuperaret:
et ita etiā in ꝓpoſito papa a ſimonia non excuſaret: ſi (qꝺ
abſit) ſpūalia ꝓ rebus tēporalibus daret. ſm Tho. et hoc
videt tenere Archid. vt no. xij. diſt. c. j. ¶ Sed videt cōtra
no. j. q. vj. c. vlti. vbi d: ꝙ lex iulia de ambitu nō habet locū
in Romana ciuitate. per. l. ff. ad. l. iul. de ambi. l. j. Idē no.
lxxiij. di. pſbyter. in gloſ. et ita. Itē papa legibꝰ loquentibꝰ
de ſimonia et canonibꝰ ſolutꝰ eſt. ff. de legi. princeps. ex̄ de
elec. innotuit. ex̄ de cōceſ. pbē. ꝓpoſuit. ⁊ no. ex̄ de cōſti. c. j.
¶ Credo ꝙ ſi papa in ijs que ſunt ꝓhibita/q: ſimoniaca:
vt vēdere ſacramēta: quoꝝ vēditio in veteri teſtamēto etiā
ꝓhibet. j. q. j. q̄ ſtudet. ⁊. c. ſicut eunuchus. pactū vel condi
tionē vel cōuētionē apponeret: cōmitteret ſimoniā. Secꝰ
in ijs que ſunt ſimoniaca/q: ab eccleſia ꝓhibita: vt vēde
re bñficia/ſepulturas/⁊ ſimilia: que habent ex̄ de ſimo. nō
ſatis. c. cū in eccleſie. q: tūc etſi peccet malū exēplū dando.
xj. q. iij. pcipue. xl. diſt. ſi papa. ⁊ mali ſpeciē cōtineat: a qua
eñ cōuenit ⁊ oportet abſtinere. iuxta apl̄m. j. ad Theſſa. vl
ti. ⁊ ex̄ de vi. ⁊ hone. cle. cū ab oī. ex̄ de ſimo. audiuimꝰ. j. q. j.
emēdari. Si tñ ex certa ſciētia hoc faciat: nolēs ſubijci iuri
poſitiuo quo ſolutus eſt/nō cōmitteret ſimoniā. licet vt di
xi illa pactio et cōuētio etiā in ijs de ſe graue pctm̄ ſit. Sic
ſentio. Ar. eoꝝ que no. ꝙ quedā ſunt ꝓhibita/q: ſimonia
ca: quedā ſimoniaca/q: ꝓhibita. ex̄ de offi. delega. ex pte. j.
in gloſ. j. fine. ⁊ de pac. cū pridē. in gloſ. q: ius. ⁊ de iureiur.
et ſi chriſtꝰ q̄dā. ⁊. j. q. iij. ſaluator. in gloſ. ſicut. ¶ I Non
minus inter alia attēdat ſummus pōtifex cōſeruare ſuos
inferiores prelatos in honore et iuriſdictione eoꝝ: et non

Digitized by Google

omnia trahere ad ſe. Unde Grego. Nã ſi ſua vniculq; epi
ſcopo iuriſdictio nõ ſeruetur: quid aliud agitur: niſi vt per
nos ꝑ quos eccleſiaſticus cuſtodiri ordo ille debuit: cõfun
datur. xi.q.i. peruenit. ¶ L Nõ ſubtrahat ergo ꝑ ſuas
exẽptiones que nutriunt ſupbias ⁊ incorrectiones: abba-
tes epis: epos archiepis ſiue primatib⁹ quib⁹ ſubſunt. ix.
q.iii. in primis. ix. c. vſq; ad. §. ſola. Unde ⁊ dictus Grego.
Nec honorẽ meũ eſſe deputo: in quo fratres meos hono-
rẽ ſuũ perdere cognoſco. Me⁹ nãq; honor eſt fratrũ meo
rũ ſolidus vigor. Tunc ego honoratus ſum quũ ſingulis
quibuſq; honor debitus nõ negatur. xcix. di. ecce. Nõ ergo
ſatiſfaciat appetitui ſuo in iſtis exẽptionib⁹ faciendis nec
in aliis. Non faciat voluntatẽ ſuã: ſed illius cuius eſt vica
rius. qui ait Jo. vi. Nõ veni facere voluntatẽ meã ⁊c. de cõ
ſe. diſt. v. c. vlti. Nã nõ minus ꝙ elati animi eſt veluti ratio
nis expertẽ nõ pro ratione: ſed ꝑ libito agere: nec iudicio
agi: ſed appetitu. xi.q.iii. illa. Quid eñ tam indignũ ſibi ⁊
contrariũ rationi: ꝙ vt totũ tenẽs non ſit cõtẽtus toto: niſi
minutias quaſdã atq; exiguas portiones ipſius ſibi credi
te vniuerſitatis tãꝙ nõ ſint ſue ſatagat: neſcio quõ adhuc
facere ſuas: nõ recordãs parabole Nathan de hoie qui cẽ
tum oues habẽs: vnã que erat pauperis cõcupiuit. ii. Re
gũ. xii. de pe. di. i. §. ex his itaq;. ver. dauid. Achab quoq; q
rerũ ſummã tenebat: vnã vineam Naboth affectauit. iii.
Reg. xxi. de pe. di. i. §. ex his. ver. achab quoq;. ⁊ di. iii. §. ec
ce. ver. vidiſti. ⁊ ib. ſi achab. xxiii. q. viii. conuenior. ver. nabu
te. vbi de hoc. Auertat de⁹ a papa qđ ibi ſequit̃ qđ ille au-
diuit. Occidiſti ⁊ poſſediſti. Si eñ extollit̃ qui eximitur ⁊
alteri ſubtrahitur: et cui ſubtrahitur vritur: qui ſubtrahit:
quõ innocẽs: ſi is qui murmurat ſm aiam mortuus eſt. xc.
di. neq;. Qui inſtigat quõ viuit? Quõ nõ reus mortis am-
bor ⁊ ſue pariter qui gladiũ dedit? ar. lxxxiii. diſt. §. i. ex̃ de
iudeis. ita quorũdam. i. rñ. vbi de hoc. ¶ Nõ ergo pertur
bet papa terminos quos poſuerunt patres ⁊ preceſſores
ſui. de ſepul. c. i. vi. q. iii. ſcitote. xiiii. q. i. c. i. Non mutet ordi-
nationes et canones antiquor. xxv. q. i. quaſi per totũ. Si
iuſtitia eſt vniculq; ſeruare ius ſuũ. ff. de iuſti. ⁊ iur. l. i. di. i.
humanũ. ex̃ in ꝓhe. decre. Greg. rex pacificus. inſti. de iu-
ſti. ⁊ iur. in prin. auferre cuiq; ſua iuſto quõ poterit conue-
nire? ex̃ de ver. ſigni. forus. Errat papa ſi vt ſummam ita ⁊
ſolã inſtitutã a deo ſuã apoſtolicã authoritatez exiſtimat.
Si hoc ſentit: diſſentit ab eo qui ait Roma. xiii. Nõ eſt po-
teſtas niſi a deo. Et ptãs data eſt pape in edificationẽ: nõ
in deſtructionẽ. ii. ad Cor. x. ⁊ vlti. ⁊. xxiii. q. i. quid culpat̃.
xxii. q. ii. monet. Deinde ſequit̃ in aplo. Qui poteſtati reſi-
ſtit: dei ordinationi reſiſtit: etſi principaliter ꝑ papa faciat:
nõ tñ ſingulariter. deniq; ibi ait Apls ad Roma. xiii. Om-
nis poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit. ex̃ de cẽſi. ois.
vbi de hoc. Non ait ſublimiori: tãꝙ in vno: ſed ſublimiori
bus: tãꝙ in multis. Non ergo ſua poteſtas ſola a dño eſt:
ſunt ⁊ mediocres: ſunt et inferiores. quãꝙ aliter ptãs pa-
palis ſit a deo: q2 immediate. alie papa mediãte. vt dixi la
tius in. i. parte iſti⁹ operis quaſi poſt prin. in ar. xiii. ⁊. xviii.
Nã alios chriſtus dedit in eccleſia doctores: alios aplos:
alios ꝓphetas: alios euangeliſtas ⁊c. i. ad Corinth. xii. ad
Ephe. iiii. ex̃ de here. cũ ex iniũcto. §. ſunt eñ. Nam ⁊ ſicut
ſunt ordines angelor ⁊ aliis alii ſuperiores ſub vno capi
te deo: ita in hac eccleſia militãti ſub vno ſummo põtifice
primates vel patriarche archiepi epi abbates ⁊ alii pſ-
byteri ⁊ reliqui in hũc modũ. Ad hoc. xxi. di. cleros. lxxix.
diſt. ad hoc. xciii. diſt. a ſubdiacono. ¶ M ſi dicat eps: no-
lo eſſe ſub archiepo: aut abbas nolo obedire epo: nũquid
hoc de celo eſt? immo de ſupbia: que inde ꝓiecta eſt in luci
fero obedire nolẽte ⁊ ſuperiorẽ recognoſcere. de pe. diſt. ii.
principiũ. Eſa. xiiii. Quis vnꝗ angelor dixit nolo ſub ar-
changelis eſſe? Si aũt dicit papa. Prohibes me diſpenſa
re. Dicam cũ Bernar. non. ſed diſſipare. Non ſum tam ru
dis vt ignorem poſitũ dñm papam diſpenſatorẽ. xliii. diſt.
ephesiis. ſed in edificationem: non in deſtructionẽ. ii. Co-
rinth. x. ⁊. xiii. Deniq; queritur inter diſpenſatores vt fide

lis quis inueniatur. i. ad Cor. iiii. quaſi dicat rarus inueni
tur. Unde ſcriptũ eſt Prouerb. xx. Uirũ fidelẽ quis inue-
niet? Ubi neceſſitas viget: excuſabilis diſpenſatio eſt. vbi
vtilitas prouocat: diſpẽſatio laudabilis eſt. l. diſt. vt cõſti-
tueretur. i. q. vii. §. niſi rigor. cum. c. ſeq. vſq; ad. §. ceterũ. ex̃
de tẽpo. ordi. c. ii. ex̃ de elec. innotuit. §. multa. Utilitas di-
co cõmunis: non ꝓpria. vii. q. i. ſcias. vbi de hoc. ex̃ de po
ſtu. prela. bone. i. vbi de hoc. Nam quũ nihil horum eſt: nõ
plene fidelis diſpẽſatio eſt: ſ3 crudelis diſſipatio. ſm Ber
nar. Adde hic quod ſcripſi. ſ. eo. in ar. xl. §. vnde notandũ.
in tex. in noua oratiõe Hieremie. ¶ L Circa hoc nõ de-
ſit cõſideratio Romano pontifici circa habitũ honeſtum
clericor tonſuram et raſurã et coronam et modũ viuendi
etiã exterius: quia in exemplũ dati ſunt: vt ex eis exeat bo
nus odor. ex̃ de ſacra vnc. c. vnico. Nam et eor veſtes ⁊ ha
bitus myſtici quẽadmodum ſunt ⁊ ſacramẽtales. xliii. diſ.
ſit rector. viii. q. i. licet. Nec dicant clerici. Non eſt cura deo
de veſtibus: ſed de moribus. nam deformitas veſtium de-
formitatis mẽtium et mor indiciũ eſt: et habitus diſcolor
et laſciuus ⁊ incõpoſitus ſacrum ſtatũ et ordinem decolo
rat. ad hec. xxi. q. iiii. per totũ. i. q. vii. et ſi illa. ibi. Jlla tamẽ
magnopere precauẽda ſunt que recipi ſine manifeſta de-
coloratione nõ pñt ⁊c. xli. diſt. §. i. et. c. per ſimoniã ⁊c. Cle-
ricus profeſſionẽ ſuã etiam habitu ⁊ inceſſu probet. ⁊ ideo
nec veſtibus nec calciamentis decorẽ querat. et. §. ſeq. xxx.
diſt. ſi quis viror. xxiii. diſt. ſanctimonialis. ex̃ de vi. et ho.
cle. vt clericor. ⁊. c. clerici. ⁊. c. cũ decorẽ. Cõtra tranſgrediẽ
tes in huiuſmodi prouidit Clemẽs. ex̃ in cle. de vita et ho.
cle. qm̃. que male ſeruãtur: et maxime in curia. vbi magna
pars domicellor cardinalium ⁊ alior prelator clericor ⁊
beneficiator ſine tõſura: et cũ virgatis ⁊ partitis veſtib⁹
ſicut alii domicelli laici incedit. Et quũ de hoc in curia vbi
erã penitẽtiarius dñi pape ſecreto quẽdam epm monuiſ-
ſem: ⁊ induxiſſem ꝙ illi de familia ſua qui erãt clerici ⁊ be-
neficiati non ſic irent: ſuperbus correctionẽ meã euangeli
cam. Mat. xviii. ii. q. i. ſi peccauerit. pati nõ potuit. ſed in-
dignationẽ eius incurri. Sciẽs aũt dñs papa Joannes ꝑ
alios: dixit ꝙ bene corrigeret hoc. quod ſciẽs ille eps ⁊ ti-
mens induit illos domicellos veſtib⁹ clericalibus: magis
timens papam ꝙ deum. ¶ M Ad euidentiã aũt horũ — Tõſura
ſciẽdum eſt ꝙ de tonſura clericor iura variis verbis vtun — clerica-
tur. Quedã enim dicũt tonſuram raſurã in parte ſuperio- — lis.
ri ad modũ ſphere. xxiii. diſt. §. clerici. et. c. ſeq. Dicitur autẽ
ſphera rotũditas: vel corpus ſeu ſpatiũ rotũdum. Unde
Hugui. in deriuationibus in lr̃a. ſ. in. c. ſpatiũ. ait Sphera
eſt rotũditas. Unde ſphera eſt manente diametro conti-
nua circa ipſam ſemicirculi circũductio. et dicit̃ ſphera q̃ſi
ſpatium rotũdũ. Quedam dicunt coronã tonſuram. xii.
q. i. duo ſunt. Dicitur autẽ corona ſm Hugui. in deriuatio-
nibus in lr̃a. C. chorus. q2 rotũda ad modum chori ſoleat
fieri. Et eſt inſigne victorie: vel regii honoris ſignum. que
igitur in capite regũ ponitur: ad ſignãdũ circũfuſos in or
bem populos: quibus accinctũ quaſi caput ſuum corona
tur. Quedã tonſuram et coronã. ex̃ de vita et hone. cleri.
clerici. ii. et ex̃ de cle. cõiu. c. ſi. et ex̃ de cele. miſ. graui. in cle.
Quedam ſimpliciter tonſurã. ex̃ de cleri. cõiug. ex parte.
et. c. ioannes. ⁊. c. clerici qui. lib. vi. et ex̃ de priuile. ex parte.
et ex̃ de biga. altercationis. lib. vi. ex̃ de ſen. excõ. c. iudex. li
bro. vi. ex̃ de tranſac. ex literis. ex̃ de eta. ⁊ quali. cum cõtin-
gat. Quid ergo hec verba intendant videamus. ¶ Circa — Corona
hoc ſciendũ ꝙ clericis deputatis ad diuina miniſteria cõ- — quãobrẽ
petit raſura et tonſura in modũ corone: ratione figure: q2 — clericum
corona eſt ſignum regis et perfectionis: quum ſit circula- — deceat.
ris figura carens angulo: in ſignũ carentie ſordium. quia
ſm Bernar. vbi angulus: ibi ſordes. Se igitur ⁊ alios vir
tutibus regere et ſordibus mũdare debẽt: et ſic in deo re-
gnabunt. vt in preallег. c. duo. Per raſuram autẽ ex parte
ſuperiori capilli ſubtrahuntur: ne mens ipſor per occupa
tiones tẽporales retardetur a cõtemplatione diuinorum
myſteriorũ. Summitas eñ capitis eſt eminentia mentis.

facit ex̄ de ſacra vnc.c.vnico.ver.in vertice. Per ipſi⁹ ergo denudationem mẽtis releuatio (al's reuelatio) deſignat̄. Et q: cõuerſi religioſi miniſterijs diuinis nõ occupant̄: ſuperius nõ radũtur: licet inferius tondeant̄. ad hec.xx.q.ij. c.j.in p:in.⁊.q.iij.c.ij.⁊.c.vlti.ibi. Comã depoſuerũt.lxix.di. qm̄.ex̄ de eta.⁊ quali.cũ cõtingat. q: tempo:alia deponũt. Et ꝓp:ie vocãtur cõuerſi/p:ofeſſi.xxvij.q.j.vt lex. Tõſura vero ex parte inferio:i capillos tõdet vſq; ad releuationẽ (al's reuelationẽ) ſenſuũ.ſ. viſus et auditus: ne.ſ.oculos vel aures impediat.⁊ eſt ſignũ ꝙ p:ecidẽda ſunt vitia co:dis ⁊ co:po:is: ne intuitũ diuino:ꝝ impediãt. Et ex his debet̄ co:ona celeſtis. Unde dicit canõ ꝙ incedere debẽt clerici detonſo capite ⁊ patẽtibus auribus.xxiij.diſt.c.penul.

Ex p:edictis videt̄ ꝙ ꝓp:ie raſura reſpicit partẽ ſuperiorẽ: quã itali dicũt clericam co:onã/circulũ capillo:ꝝ: tonſura abſciſſionem ipſo:ꝝ. facit de ſen.exco.contingit.ij.ibi.circũciſis crinibus. et vtrũq; h3 po:tare cleric⁹. vt iurib⁹ pall'. Et ſi clericus vnũ tm̄ deferat/vel clericam/vel tonſurã et nõ co:onã.ſ.inferius circulũ capillo:ꝝ cũ veſtibus virgatis vel veſte partita publice: penã illius decre.qm̄.incurrit.ſ. alleg.et hoc de mẽte ſm Jo.an.vt ibi no. Debet aũt differẽtia eſſe inter tonſurã et co:onã regularẽ ⁊ clericalẽ: quia maio: d3 eſſe regularis: q: plus mũdo renunciat: ⁊ magis d3 eſſe attẽtus ꝯtẽplationi diuino:ꝝ religioſus ꝙ̄ clericus. Unde magnitudo co:one ſignũ eſt conuerſionis. vt legit̄ et no.xxiij.di.c.quãq; oẽs.§.et ideo. Dicit conciliũ Agathẽſe de clericis ꝙ tonſurã ⁊ co:onã habeant congruentẽ. di. p:eal.c.clerici. quaſi differant a religioſis. vt no. Oſtiẽ.co. c.ſe3.de vi.⁊ ho.cle.in ſum.§.et in quibus. ¶ N Sed q̇d ſi religioſus po:tat habitũ ſuũ: quẽ tñ cooperit habitu clerico:ꝝ vel ſecularium? Apoſtata eſt: et ſic fuit determinatum Bononie. et eſt queſtio Mercur̄.ſub tit.de apoſtatis. Et ad hoc facit op.p:eal.c.clemẽ.qm̄.ibi. Ac religioſi quilibet quos opo:tet per decentiã habitus extrinſeci mo:ꝝ intrinſecam honeſtatẽ oſtẽdere.⁊ ex̄ de iudeis.in nõnullis. facit ex̄ de vita ⁊ ho.cle.deus. Et ſic etiã tenet Jo.an.in p:eal.c. qm̄.in gloſ.hec litera. ¶ Et hic notãdũ ꝙ habitus monachalis eſt Cucculla.tit.q.iij.mãdamus.xx.q.iij.ꝑſens.⁊ ea. cauſa in themate ipſius.⁊ ex̄ de eta.⁊ quali.intelleximus. vel ffloc⁹.ex̄ de ſta.regu.ne in agro.in clemẽ. Et ibi vtrũq; ponitur ꝓ habitu cuculla vel floccus: et fo:ma vtriuſq; ibi ponitur: ⁊ nõ debet eſſe diuerſi colo:is ſeu diuerſe partis: neq; notabilis/ſed religioſa: nõ ſuſpecta. vt habet̄.xx. q.j. c.vlti. De colo:e aũt monachi nõ cauſent̄ vt in eo:ꝝ regula cõtinetur. Confo:met aũt ſe quilibet in habitu ⁊ colo:e illis inter quos viuit. vt Ciſterciẽſes albo colo:e/Cluniacẽſes nigro vtãtur.xxxiij.q.v. quod deo. facit qd̄ legit̄ et no. ex̄ de vi.⁊ ho.cle.deus qui.ex̄ de ſta.mo.recolẽtes. Eſt aũt habitus ita annexus religioſis: ꝙ in quocũq; loco cõſiſtẽtes/ſiue in lecto quieſcẽtes cõſtãter eo vti debẽt. vt habetur.xx.q.j.vidua.ex̄ de vi.⁊ ho.cle.clerici.in ſi.xxiij.diſt. ſanctimonialis. vbi dicit ꝙ eo habitu ſemꝑ vti debẽt. Et ſi in ſcholis vel alibi ſine cauſa dimiſerint religioſi habitũ ſuũ: excõicati ſunt ipſo iure. ex̄ ne cle.vel mo.vt periculoſa. lib. vj. Et licet poſtea ad male dimiſſum habitum reuertãtur: etiã ſi poſtea ſunt vel efficiãtur bone fame: nõ tñ poterũt eligi in p:elatos quaſi infames et irregulares: quia om̄es infames irregulares ſunt: niſi cũ eis diſpenſet̄. ſcripſi.ſ̄.in j.parte.in ar.xlviij.in ſi. Et in hoc credere poſſe ep̄m diſpẽſare. ſcripſi.ſ̄.in.j.parte.l.art.ver.xxvj.ar.j.q.vij.ſi q̇s oem. xvj.q.j.legi.iuxta p:in.xxxij.q.v.ille aũt.⁊ hui⁹ ſententie fuit Lau.in p:eall'.c.legi.ad idẽ ex̄ de vo.⁊ vo.redẽ.ꝑ tuas. vbi patet ꝙ ille vouẽs de quo ibi loquitur: fuit ineligibilis anteꝙ̄ regularẽ habitũ ſuſcepiſſet: quum hoc vouiſſet: ergo multo fo:tius ille qui habitũ ſuſcepit regularem: ⁊ poſtea apoſtatando illũ dimittit: eſt ineligibilis. quũ magis apoſtatet nõ deferendo habitũ: ꝙ̄ ille qui nũꝙ̄ ſuſcepit. ⁊ iſti⁹ ſñie fuerũt ibi Jaco.de albe.⁊ Per.de ſamp. qui dixerunt ꝙ nõ ſolũ talis erat ineligibilis: immo inſtitutus deijceretur: q: al's nõ poſſet ſaluare ſuã cõſcientiã: niſi reſignaret.

Habit⁹ monachalis.

vt ibi dicit̄. ſic no. Archidia.in p:eal.c.vt periculoſa.lib.vj. ¶ Itẽ ſicut.ſ̄. tetigi tõſura monachalis maio: eſt ꝙ̄ clericalis. Sed nũquid alia eſt quantũ ad aliquid? Dico ꝙ ſic: q: tonſurã clericalẽ nõ põt ferre bigamus in mũdo remanẽdo: ſed monachalẽ ſic. vt no. Archidia.ex̄ de biga.altercationis.lib.vj.in gloſ.vlti. Nã ⁊ bigamus põt eſſe monachus. vt no.xxxij.di.ſeriatim. Nec generali vocabulo clerico:ꝝ: vbi de clericis fit mẽtio: cõp:ehẽdũtur monachi.iij.q. v.c.iij.ver.ſi quis.xviij.q.ij.quidã.ver.eos vero.⁊ in ſi.xvj. q.j.legi.qd̄ põt induci ꝓ et cõtra.⁊.§.ſuperio:i.⁊.l. generaliter.xxiij.di.a ſubdiacono. ¶ D Hodie aũt parũ curare videntur dñi clerici ꝙ appareãt clerici: q: quũ in eis deficiat ſignatũ.i.illud quod ſignificat in eis clericatus o:do. xxj.di.cleros.in p:in.⁊.xij.q.j.clericus. deficit et ſignũ exterius.ar. bonũ ex̄ de ſen.exco.cõtingit.ij.ibi. Clericalis fori p:iuilegiũ labijs allegãtes: qui factis paulo ante negauerãt clericatũ: imo erubeſcũt clerici apparere: ⁊ inter alios legere ⁊ cantare: q: cõditio eo:ꝝ eis diſplicet. vt legit̄ ⁊ no. xxiij.q.v.ſi apud. Nõ erubeſcunt tamẽ fructus beneficio:ꝝ recipere: immo potius rapere: q: nõ fiunt clerici vt deo ſeruiãt: ſed vt fructus recipiant: qui ſeruiẽtibus dari debent. ar.bo.ex̄ de elec.cõmiſſa.§.ceterũ.li.vj.lxxxj.diſt.ſi quis ſacerdotũ.cũ.c.ſeq. Unde no. Jo.mo.in p:eall'.c.cõmiſſa. in vlti.gloſ. Nota penã cõtra cõferẽtes beneficia illis qui nõ putãtur p:oficere in eis. vnde Bern. de cõſideratione ad Euge.iij.li.in ſi. Quid ſibi vult qd̄ clerici aliud ee̅ et aliud videri volũt? Id quidẽ minus caſtũ minuſq; ſincerũ. Nẽpe habitu milites: queſtu clericos: actu neutrum exhibẽt. Nam neq; pugnãt vt milites: neq; vt clerici euangelizãt. Cuius o:dinis ſunt? Quũ vtriuſq; eſſe cupiũt: vtrũq; deſerunt: vtrũq; cõfundũt. Unuſquiſq;/inquit Paulus/in o:dine ſuo reſurget.j.ad Co:.xv. Iſti in quo? An qui ſine o:dine peccauerũt: ſine o:dine peribunt? aut ſi ſumme ſapiẽs deus veraciter creditur a ſummo vſq; deo:ſum nihil ino:dinatũ relinquere: vereo: nõ alibi o:dinandos: ꝙ̄ vbi nullus o:do: ſed ſempiternus ho:ro: inhabitat. O miſerãdam ſpõſam ecclesiã talibus creditã paranymphis: qui aſſignata cultui eius p:op:io retinere queſtui non verentur. Non amici p:ofecto ſponſi. Jo.iij. ſed emuli ſunt. huc vſq; Bernardus.

Clericalis tõſura differt a monachali.

¶ Articulus.xv. A

SEptima conſideratio p:incipalis papalis

SEptima conſideratio p:incipalis papalis eſt circa Cardinales et ſuã aliã familiã ſpecialẽ regendã ⁊ ꝓuidẽdam que circa ip̄m ⁊ p:ope ip̄m eſt: circa capellanos/cubicularios/penitẽtiarios/et miniſtros alios diuerſis officijs deputatos: circa obſequiũ eius ⁊ eccleſie. Intereſt em̄ glo:ie ⁊ ſanctitatis papalis/vt quos p:e oculis habet: ita ſint info:mati/ita o:dinati/quatenus totius honeſtatis ⁊ o:dinis ipſi ſint ſpeculũ: ipſi fo:ma. Inueniãtur p:e ceteris op3 expediti ad officia: idonei ad ſacramenta: ad plebes erudiẽdas ſoliciti: circũſpecti ad ſemetipſos cuſtodiẽdos in caſtitate ⁊ honeſtate. Habeat ergo ſpecialẽ curã papa de ſua familia ſpeciali. Qui em̄ ſm Paulũ.j. ad Timo.v.ſuo:ꝝ et maxime domeſtico:ꝝ curã nõ habet: ſidẽ negauit: ⁊ eſt infideli deterio:. Quia ſm G:atianũ. qui in re minima de qua ſibi familiario: d3 cura ineſſe/fidelis nõ eſt: quõ in eccleſia dei vbi tot ſunt et alieni ſolicitã diligentiã adhibebit.xlvij.di. vbi ponunt̄ ꝑdicta verba Apl̄i. §.neceſſe.i ſi. ¶ B Labo:et papa generaliter: labo:et ſpecialiter. Paulus dicit. plus oĩbus labo:aui.j.ad Co:.xv. Nõ ait.plus oĩbus ꝓfui: plus oĩbus fructificaui. Reddet aũt deus mercedẽ labo:ꝝ ſancto:ꝝ ſuo:ꝝ. Sap.x.ex̄ de renũ.niſi cũ p:idẽ.§.po:ro.i ſi. ffuerũt antiqui Romani põtifices q̇ ſe totos ouib⁹ paſcendis exponerẽt: paſto:is opere ⁊ noĩe glo:iãtes: nil ſibi reputantes indignũ: niſi qd̄ ſaluti ouiũ obuiare putarẽt: nõ querẽtes que ſua ſunt. lxiij. di.noſſe. Sed impẽdentes ſeipſos ꝓ ſubditis. vnde et ait apl̄s.ij.ad Co:.xij. Superimpẽdar ꝓ aĩabus vr̄is. Unus

Digitized by Google

erat de ſubditis queſtus/vna pompa/vnaq; voluptas ſi
quo modo eos poſſent parare dn̄o plebē perfectā. Luc. j.
Id oīmodis ſatagebāt:etiā multa cōtritione cordis ⁊ cor
poris. Ubi nūc queſo ꝯſuetudo hec? Subijt diſſimilis val
de. Lōge in aliud mutata ſunt ſtudia. Cura tn̄ ⁊ anxietas/
et emulatio/et ſolicitudo fateor perſeuerāt. Trāſlata hec
non immutata (al's imminuta.) Diuerſa aūt locatio diſſi
militudinē facit. Magna abuſio. Pauci ad os legiſlato
ris:ad manus oēs reſpiciunt. Pauperū vita in plateis di
uitū ſeminat. Sūmus paſtor deauratus ꝓcedit tā multa
circūdatus varietate:cōtēpta omnimoda paupertate. ait
Bern̄. de cōſideratiōe ad Euge. li. iiij. in pn̄. Demonū ma
gis ꝙ ouiū paſcua hec. Non ſic factitabat Petrus. non ſic
Paulus ludebat. Uidemus omnē eccleſiaſticū zelū ferue
re ſola ꝓ dignitate tuēda. Honori totū daī:nihil aut parū
deuotioni ⁊ edificatiōi. Si cauſa requirēte paulo ſubmiſſ
ſius/ſocialius/⁊ humili' ſe habere papa tentauerit:abſit/
inquiunt adulatores/nō decet:tēpori nō cōgruit:maieſta
ti nō cōuenit: quā geras perſonā attēdito. De placito dei
vltima mētio eſt: ꝓ iactura ſalutis nulla cunctatio:niſi qḋ
ſublime eſt/hoc ſalutare dicamus:et qḋ gloriā redolet/id
iuſtū. Ita oē humile ꝓ obꝓbrio ducit inter palatinos ⁊ papa
les:vt facilius qui eſſe ꝙ qui apparere humilis velit inue
nias. Timor dn̄i fatuitas vel ſimplicitas reputaī. Uirum
circūſpectū ⁊ amicū ꝓprie cōſciētie calūniātur hypocritā.
Porro amatorē quietis ⁊ ſibi interdū vacantē/inutilē di
cūt. Increduli ⁊ ſubuerſores. Ezech. ij. ad lat' pape ſunt.
Scorpiones. Ezech. ij. cū eo habitant. Lupi nō oues ſunt.
Talium tn̄ ipſe paſtor. Agat ſicut pōt vt cōuertat eos: ne
ipſi ſubuertāt eū. Aut paſtorē ſe exhibeat: aut negabit ſe
illi' cuius ſedē tenet eſſe heredē. Petrus hic eſt qui neſciī
proceſſiſſe aliqn̄ vel gēmis ornatus vel ſericis: non tectus
auro:non vectus equo albo:nec ſtipatus milite:nec circū
ſtrepentibus ſeptus miniſtris. Abſq; his tn̄ credidit ſatis
⁊ melius poſſe impleri ſalutare mandatū:ſi amas me pa
ſce oues meas. Io. vlti. ex̄ de maio. ⁊ obe. ſolite. §. pen̄. Pe
trus argento ⁊ auro carebat. Act. iij. Tunica ſola ⁊ pallio
pro veſtitu: ꝓ victu pomo et oliuis raro oleribus cōtētus
erat:et nihil aliud querebat. vt ait Clemēs diſcipulus ei'.
In his ergo ornamentis pompis ⁊ militibus nō ſucceſſit
papa Petro:ſed Cōſtātino. xcvj. di. cōſtātinus. Tolerāda
hec ꝓ tēpore:nō affectāda ꝓ libito. ar. xxiij. q. v. ſcḋm. Di
uitie ſi affluant (vtinā ſic nō affluerēt) nolite cor appone
re. pſ̄. lxj. Etſi deauratus et purpuratus incedat:nō eſt tn̄
ꝙ horreat operā curāve paſtoralē paſtoris heres: non eſt
ꝙ erubeſcat. Roma. j. euangeliū ⁊ crucē eius. ¶ E Ue
niam' iā ad collaterales ⁊ coadiutores dn̄i pape:precipue
dn̄os Cardinales. Ij ſeduli ſibi: ij intimi ſunt. Quāobrē ſi
boni ſunt:ſibi potiſſimū ſunt. ſ. pape. ſi mali: eque pl' ſibi.
Nec ſe dicat papa ſanū/dolēre latere. ex̄ de offi. lega. volē
tes. hoc eſt ne ſe dixerit bonū/malis innitentē. Corruptis
ſociatus/incorruptus nō eſt. xxij. q. iiij. quiſquis. Aut ſi bo
nus ſit papa: quid emolumēti afferret eccleſie dei ſua ſola
iuſtitia: vbi ſnīa ꝓualet aliter affectorū? Sed nec tuta ſibi
ſua bonitas malis obſeſſa: nō magis ꝙ ſanitas vicino ſer
pēte qui malā retributionē cōſueuit ſuo hoſpiti exhibere.
ex̄ de iude. ſi iudeos. Sibi ergo papa imputet quicqd pa
tiī ab ijs qui ſine eo pn̄t facere nihil. Io. j. ¶ Pape eſt vn
decunq; euocare ſibi exemplo Moyſi ſenes nō iuuenes.
Exo. xxiiij. in prin. Sz ſenes non tā etate ꝙ moribꝰ. lxxxiij.
di. porro. An nō eligēdi de toto orbe/totū orbē. ex̄ qui filij
ſint legi. ꝓ venerabilē. §. rōnib'. ver. ſunt aūt. alß eſt. §. iudi
caturi? Sane huic negotio ſeſe ingerat rogans. j. q. j. ordi
nariōes. ⁊ c. ſi qs neq;. ex̄ de eta. ⁊ quali. tuā. cōſilio nō pre
ce agendū eſt. Nec intereſt an qs ꝑ ſe an ꝑ aliū rogat. Pri
mū impudētius. Scḋm callidi'. ſz talis ſuſpectus expellē
dus eſt. j. q. vj. ſicut is. vbi de hoc. viij. qſtiōe. j. in ſcripturis.
¶ D Clericū/multo poti' religioſum/curiā frequētātē
qui nō ſit de curia ad idē pertinere ambientiū genus cogi
ta. ar. ex̄ de offi. ordi. quāto. Adulātē et ad placitū cuiuſq;

loquentē vnū de rogantibus puta: etiā ſi nihil rogauerit.
xlvj. diſ. clericus qui adulationibus. ⁊ c. ſunt nōnulli. j. q. j.
ſunt nōnulli. Scorpioni nō eſt in facie qḋ quis formidet:
ſed pūgit a cauda. Uiri callidi et doloſi propriū eſſe ſolet:
tūc pretēdere humilitatē: quū aliqd obtinere voluerit. de
quo d̄r Eccli. xix. Eſt qui ſe humiliat nequiter: et interiora
eius plena ſunt dolo. Uerboſum adoleſcentē ⁊ ſtudētem
eloquentie/quū ſapiētie ſit inanis/nō aliud ꝙ iuſtitie ho
ſtē reputes. Pro hmōi falſis fratrib' d̄r. j. ad Timo. v. Ne
mini cito manuz imponas: neq; cōicaueris pctis alienis.
Qḋ exponiī a papa Leone. lxxviij. di. qḋ eſt. Quid eſt ma
nus cito imponere: niſi ante etatis maturitatē/ante tēp'
examinis/ante meritū obediētie/ante experiētiā diſcipli
ne/ſacerdotalē honorē tribuere nō ꝓbatis? Et qḋ eſt pec
catis cōicare alienis: niſi effici talē ordinātē qualis ille eſt
qui non meruit ordinari? ad idē. xxiiij. diſt. §. j. ex̄ de elec. cū
nobis olim. Huic Leoni ſctūs Petrus apparuit: et dixit.
Oīa peccata tibi dn̄s dimiſit: ſolūmodo de manuū impoſi
tione debes inqrere: ſiue bene/ſiue aliter alicui manū im
poſueris. vt d̄r in legenda iſtius Leonis. Cure ſit pape ta
les introducere quos poſtmodū introduxiſſe nō peniteat.
Turpe eſt pape ſepius tractare qḋ fecerit: ⁊ iudiciū ſuum
periclitari nō decet. Et diligēter preuideat oē qḋ faciēdū
erit. Tractet apud ſe: ⁊ cū ijs qui in veritate diligūt. Tra
ctet ante factū: quia poſt factū ſera tractatio eſt. Diuinus
fruct' eſt iuſtitiā ſepius recēſeri. xxxv. q. ix. graue. Uiros ꝓ
batos. j. q. j. eſtote. eligat: nō ꝓbādos. ¶ E In monaſte
rijs quaſi oēs recipiūt ſpe meliorandi. at curia bonos faci
lius recipere ꝙ facere ꝯſueuit. Qr̄ ſi plures in ea defeciſſe
bonos ꝙ malos ꝓfeciſſe ꝓbatū eſt: querendi ſane quibus
nec defectus timeaī: nec ꝓfectus optetur: vtpote iā perfe
ctis. Itaq; nō volētes. viij. q. j. in ſcripturis. nō currentes.
Plena eſt curia currētibus ⁊ diſcurrētibus vt dicaī ꝓprie.
Si videbas furē currebas cū eo. pſ̄. xlix. Nō rogātes: non
adulātes. j. q. j. ſunt nōnulli. Nō ſoluētes. j. q. iij. et multis.
poſt colum. ibi. Nec eligāt in domū dei qui maiores ſaccu
los pecunie conferāt: ſed eos qui moribus et diſciplina et
ſcientia diuites ꝓ officio ſuo ipſam valeant ſuſtentare ec
cleſiam. Non de potētia et diuitijs et genere. ex̄ de prebē.
c. pen̄. gloriantes. Non ſibi carnaliter attinentes aſſumat
ad latus ſuum papa: ſed cuncta renuentes: vita et ſcien
tia ſufficiētes: etiam cogat illos et compellat intrare. Lu
ce. xiiij. xxiij. q. iiij. diſplicet. in fi. xvj. q. j. vos autem. j. q. vj.
ſicut. viij. q. j. in ſcripturis. In talib' opinor requieſcet ſpi
ritus papalis. ſm̄ Bernar. ad Euge. iiij. libro. Qui non
ſunt attrite frontis. Ezechielis. iij. Sed vereundi: ſed ti
morati. lxxxvj. diſt. non ſatis. ver. item conſideranda. xcvj.
diſtin. in ſcripturis. Preter deum tamen timeāt nihil. xj.
q. iij. nolite timere. Math. x. Nihil ſperent niſi a deo. de
peni. diſt. iij. inter hec hircum. j. ibi. quorum ſpes ſera. Pſ̄.
lxj. Sperate in eo omnis congregatio. Qui aduentantiū
manus non attendant: ſed neceſſitates. lxxxvj. diſt. nō ſa
tis. Qui ſtent viriliter pro afflictis. lxxxvij. diſt. defenſio
nis. Et iudicent in equitate pro manſuetis terre. xxiij. q.
v. regum. Qui ſint compoſiti ad mores. xlj. diſt. §. finali.
Probati ad ſanctimoniam. lxxxj. diſtin. quaſi per totum.
Parati ad obedientiam. xciij. diſt. per totum. lxxxj. diſt. ſi
qui. Manſueti ad patientiam. vij. q. j. ſuggeſtū. Subie
cti ad diſciplinam. ex̄ de appel. ad noſtrā. Rigidi ad cen
ſuram. l. diſt. ſi quis diaconus. Catholici ad fidem. xxiij.
diſt. qui epiſcopus. Fideles ad diſpenſationem. xij. q. ij.
c. j. Concordes ad pacem. xc. diſt. per totum. Qui ſint in
iudicio recti. xj. q. iij. quatuor. In cōſilio ꝓuidi. j. q. j. eſto
te. In iubendo diſcreti. xj. q. iij. ſummo. In diſponendo
induſtrij. xxxix. diſtin. petrus. In agendo ſtrenui. xxiij. q.
iiij. ſicut. In loquendo modeſti. xliij. diſt. ſit rector. In
aduerſitate ſecuri. vij. q. j. aduerſitas. In proſperitate
deuoti et humiles. xcv. diſt. eſto. et. c. epiſcopus in eccleſia.
In zelo ſobrij. xlv. diſt. ſunt namq;. cum. c. ſeq. In miſe
ricordia non remiſſi. xlv. diſtinc. diſciplina. In otio non

Digitized by Google

pcioſi.de cõſe.diſt.v.nũq̃. In hoſpitio nõ diſſoluti.xliiij.diſt.comeſſationes. In conuiuio nõ effuſi.xlj.di.q̃d dicit.

In cura rei familiaris nõ anxij.lxxxviij.diſt.eps nullã.cũ c.ſeq. Aliene nõ cupidi.xlvij.diſt.bonoꝝ. Sue nõ prodigi.xlj.di.ſepe.lxxxvj.di.nõ ſatis.ibi.item dñs vbiq̃. Et in oĩbus circũſpecti.xciij.di.diaconi.j.ꝛ.c.diaconi.v. Qui legatione pro chriſto fungi.ij.ad Coꝛ.v.quoties opus erit/nec iuſſi renuant:nec nõ iuſſi affectẽt.viij.q.j.in ſcripturis.et.c.ſciẽdũ.ꝛ.c.qui epatũ. Quicquid verecũde excuſant:obſtinatius non recuſent.xix.diſt.in memoriã. Qui miſſi poſt aurũ nõ eant.Eccli.xxxj.ſed chriſtũ ſequantur.xij.q.j.clericus. Qui queſtũ legationem nõ exiſtimẽt: nec requirãt datum. Phil.iiij.ſed fructũ.ij.ad Coꝛ.vlti.ibi. Nõ em̃ quero que veſtra ſunt:ſed vos.ex̃ de cenſi.cũ apſs.x.q.j.cauendũ. Qui regibus Ioannẽ baptiſtã exhibeãt. Mat.vj.xxij.q.iiij.vnuſquiſq̃. Egyptijs Moyſen.Exo.ij.xxiij.q.iij.non inferenda. Fornicãtibus Phinees.Nume.xxv.xxiij.q.viij.occidit. Heliam idololatris.iij.Regũ.j.ꝛ.xix.xxiij.q.iiij.ea vindicta. Heliſeum auaris.iiij.Reg.v.j.q.j.qui ſtudet. Petrũ mẽtiẽtibus.xxiij.q.viij.petrus.Act.v.et de his.c.cau.et.q.legi. Paulũ blaſphemãtib⁹.vt pall.c.legi.et.xlv.di.§.ſalomõ. Negãtibus chriſtũ.Io.ij.j.q.iij.ſaluator. Qui vulgus non ſpernant:ſed doceant.Mat.xviij.xxvj.diſ.§.ecce. Diuites nõ palpent:ſed terreant.l.diſt.ſi quis diaconus.xlvj.di.ſunt nõnulli. Pauperes nõ grauẽt:ſed foueant.x.q.iij.q: cognouimus.et.c.cauẽdum.

Minas principũ nõ paueant:ſed cõtẽnãt.xxiij.q.viij.cõuenior. Qui nõ cũ turba intrent.Mat.ix.ibi. Et quũ eiecta eſſet turba.que nihil habet honeſti.in aut.de reſe.ad ſi.coll.ij.Io.vij.Sed turba hec que nõ nouit legẽ maledicti ſunt.Amos.v.Ingredientes pompatice domũ iſrael. Nec cũ ira exeant.xj.q.iij.ira. Qui eccleſias nõ ſpoliẽt:ſꝫ emendẽt.x.q.j.cauẽdum. Qui mat ſupia nõ exhauriant:ſed corda reficiant.ex̃ de offi.ordi.inter cetera. Et crimina corrigant.ex̃ de accu.qualiter.ij.et de ſimo.licet heli. Fame puideant ſue.xij.q.j.nolo.xj.q.iij.nõ ſunt audiẽdi. Nec inuideãt aliene.xlvj.di.clericus.inuidẽs.xj.q.iij.ſi quis vero. Qui orandi ſtudiũ gerant.xxxj.diſt.ſi laicus. et vſum habeant.xxxiij.q.iiij.c.j.et.c.chriſtiano. ac de oĩ re orationi plus fidãt:q̃ ſue induſtrie vel labori.de cõſe.diſt.j.oĩs chriſtianus. Quoꝝ ingreſſus pacific⁹.viij.q.j.olim. Modeſtus exitus ſit ſine ſcãdalo.ex̃ de reg.iur.q̃ ſcãdalizauerit.

Quoꝝ ſermo edificatio.xliij.di.ſit rector. Quoꝝ vita iuſtitia.xij.q.ij.cũ deuotiſſimã. Quoꝝ pſentia grã.j.q.j.c.j. Quorum memoria in bñdictione eſt.Eccli.xlv. Qui ſe amabiles prebeãt:nõ verbo ſꝫ opere.j.Io.iij. Se reuerẽdos exhibeãt:ſed actu nõ faſtu.xlviij.diſt.c.j. Qui humiles cũ humilibus.c.di.cõtra morẽ. Innocẽtes cũ innocẽtibus.de pe.di.iij.c.j. Duros dure redarguãt.xlv.diſt.ſed illud. Malignãtes coerceãt.lxxxij.diſ.plurimos. Reddãt retributionẽ ſupbis.xxiij.q.iiij.nimiũ. Qui nõ de dote vidue ꝛ de patrimonio crucifixi.ex̃ de elec.cũ ex eo.li.vj.et de prebẽ.cũ ſm.ſe vel ſuos ditare feſtinẽt.lxxxvj.diſt.nõ ſatis.xij.q.ij.quiſquis abbas.lxxxix.diſt.decẽter. Gratis dãtes q̃d gratis acceperũt.Mat.x.j.q.j.quicq̃d.ex̃ de magiſtris.c.ij. Gratis faciẽtes iudiciũ.xj.q.iij.nõ licet. Iniuriã patiẽtibus.vindictã in nationibus.pſ.cxlix. increpatiões in populis.ij.ad Timo.iiij. Qui de ſancto ſpũ papali inſtar illoꝝ.lxx.Nume.xj.ſenioꝝ Moyſi accepiſſe cernãtur; per quẽ preſentes ſiue abſentes ꝯtẽdãt placere pape.placere deo. Qui ad papã de legatione redeãt fatigati q̃dẽ:ſed nõ auro ſuffarcinati.xij.q.ij.ſocrates.(alr̃ eſt.§.ſub.c.gloria epi.)ſimul et gloriantes: nõ q̃ curioſa ſeu precioſa queq̃ terraꝝ attulerint:ſꝫ q̃ reliquerint pacẽ regnis.ex̃ in prohemio decre.Rex pacificus.Legẽ barbaris. Roma.j.

Memoranda ſprete pecunie exẽpla.

Mat.vlti.Quietẽ monaſterijs.xviij.q.ij.luminoſo.Eccleſijs ordinẽ.xcv.di.plecris.Clericis diſciplinã.ex̃ de offi.or.irrefragabili. Deo populũ acceptabilem ſectatorẽ bonoꝝ operũ.ad Titũ.ij. ¶ F Dignũ laudabili memoria factũ Martini monachi Ciſtercienſis ꝛ Clarcuallen.Is presbyter cardinalis functus aliq̃n legatione in Dacia/paup tamẽ remeauit vt pene expẽſis ꝛ equis deficiẽtibus vix pueniret Florẽtiã. Ibi eps loci donauit ſibi equũ quo Piſas vſq̃ vbi eramus tunc pfectus eſt. Poſt triduũ credo ſecutus eps (erat em̃ illi cauſa cũ aduerſario: ꝛ agendi aderat dies) cepit requirere ſuffragia amicoꝝ. Quũq̃ per ſingulos ſollicitarent: ventũ eſt ad martinũ: fiducia erat maior in illo qui nõ poſſet eſſe immemor recẽtis beneficij. Tunc Martinus. Decepiſti me/inquit. Neſciebã tibi imminere negotiũ.tolle equũ tuũ:ecce in ſtabulo eſt.et hora eadem reſignauit illi. Quid dicem⁹ o dñi cardinales ad hec: qui man⁹ aptas inſatiabiles.xxiiij.q.iij.q̃d dicã.xlvij.di.ſicut.ibi.Nec ſatietas vnq̃ nec finis aderit cupiditati:ad carpẽdũ habetis:nec vnq̃ dicitis ſatis eſt. Nõne alterius ſeculi res eſt:rediſſe legatũ de terra auri ſine auro: trãſiſſe p terrã argẽti/ꝛ argentũ neſciſſe: donũ inſuper q̃d poterat eſſe ſuſpectum/illico reieciſſe. ¶ G Narrat ſimiliter Bern. de Gaufredo epo Carnoteñ legato in partib⁹ Aquitanie qui legationẽ ꝓprijs ſumptib⁹ ſtrenue adminiſtrauit.Cui quũ a quodã presbytero preſentar⁹ eẽt piſcis/quẽ vulgus vocat ſturionẽ interrogans quanti fuit venditus/nõ accipio/inquit/niſi receperis pciũ: et reſignauit ſolidos.v.inuito ꝛ verecũdo. ¶ Itẽ quũ quedã dña obtuliſſet ſibi pre deuotione cum manutergio tres paropſides pulchras ligneas:tñ laudauit eas: ſed homo ſcrupuloſe cõſciẽtie nõ acquieuit accipere. Qñ argẽteas recepiſſet:q̃ ligneas refutauit. Non fuerũt qui poſſent dicere legato ditauimus Abraam Geñ.xiiij.in fi. Ipſe vero cũ Samuele libere cõcionabat ad oẽs. Loquimini de me corã dño ꝛ corã chriſto ei⁹: vtrũ bouẽ cuiuſq̃ tulerim aut aſinũ:ſi quẽpiam calumniatus ſum:ſi oppreſſi aliquem: ſi de manu cuiuſq̃: accepi munus: ꝛ cõtẽnã illud hodie vobiſq̃ reſtituã.j.Reg.xij.in prin. Quis felix cardinalis ſecura cõſcientia poſſet hodie dicere cũ Moyſe. Tu ſcis q̃ nec aſellũ cuiuſq̃ acceperim: nec afflixerim quẽpiã eoꝝ. Nume.xvj. Fateor q̃ nõ acciperet hodie a cardinale aſellus chriſti. Mat.xxj. ſed equus a Cõſtãtino cõceſſus libẽter.xcvj.di.ꝯſtãtinus. vltra colũ.ver.et vt clerici cãdidiſſimo colore decoratos equos equitẽt: ſiue albus/ſiue rufus/ſiue niger/ſiue pallidus. Apoc.vj. O ſi viderem in vita mea eccleſiã dei talibus innixã colũnis. O ſi dñi mei ſpõſam cernerẽ tãte cõmiſſam fidei:tãte creditã libertati. Tales collaterales habeat pr̃ patruꝫ. Cõmittat vni prudẽti ꝛ fido/cui alij rñdeãt/curã rei familiaris.lxxxviij.di.perlatũ.cũ.iiij.c.ſeq. ¶ H Quid nedũ ſummo põtifici/immo cuilibet epo tã indignũ: q̃ incũbere ſupellectili ꝛ ſubſtãtiole ſue: ſcrutari oĩa: de ſingulis ſciſcitari: de oĩbus morderi: ſuſpitionibus moueri ad queq̃ perdita vel neglecta. Ad verecundiã dico quorũdã cõmodi cauſa ſcrutãtiũ quotidie oẽm ſubſtãtiã ſuã/numerãtiũ ſingula/de minutis ꝛ quadrãtibus exigentiũ rationẽ. Nõ ita ille egyptius qui Ioſeph oĩbus traditis ignorabat q̃d haberet in domo ſua. Geñ.xxxix. Erubeſcat chriſtian⁹ chriſtiano ſuo nõ credẽs. Homo ſine fide: fidem tñ habuit ſeruo: ſuper oĩa bona ſua conſtituens eum. Mat.xxv. Et hic erat alienigena. Luc.xix. Mira res. ſatis epi ad man⁹ habent quibus aĩas credãt: et cui ſuas cõmittant facultatũculas non inueniunt. O primi (ironia eſt) eſtimatores rerum: qui magnam de minimis paruam aut nullã de maximis curam gerunt. Sed vt liquido datur intelligi patientius ferimus chriſti iacturam q̃ noſtrã. cõtra illud.xxiij.q.iiij.ſi is. Quotidianas expenſas quotidiano reciprocam⁹ ſcrutinio: et continua dominici gregis detrimenta neſcimus. ¶ De precio eſcarum et numero panũ cuꝫ miniſtris quotidiana diſcuſſio: raro admodũ cum presbyteris celebrat collatio de pctis populoꝝ. Cadit aſina: et non eſt qui ſubleuet eã. Perit anima: et nemo eſt qui reputet. Nec mirum quidẽ: quũ nec noſtros quidẽ aſſiduos ſentiam⁹ defectus. Nõne ad ſingulas ſupputatiões noſtras iraſcimur/vrimur/et anxiamur: q̃ tolerabilius rerum q̃ mentium ſuſtineremus iacturã. xij.q.j.precipimus.xxxviij.diſt.ſedulo.

Digitized by Google

Riuus qua fluit cauat terrā: ſic diſcurſus tēpoꝛaliū cōſciē
tiā rodit. Si pōt toꝛrēs in agros excurrere ſine leſione ſa-
toꝝ: ⁊ quilibet iſta ſine vulnere mētis poſſe tractare confi
dat. ſm Bern̄. ❡ Omnimodis cōſulo ſtudeat pꝛelat⁹ ma
xime papa a ſe auertere recurſum hoꝛum. Multa neſciat.
Plurima diſſimulet. Nōnulla obliuiſcaꝛ. Sunt tamē que
ignoꝛare eum nolim: moꝛes quoꝛūcūqꝫ ⁊ ſtudia. Nō opoꝛ
tet ꝙ vitia domus ſue vltim⁹ ſciat. quapꝛopter ali⁹ alia di-
ſpēſet. de diſciplina ipē ꝓuideat: vlciſcaꝛ papa iniuriā chꝛi
ſti in vitijs. Nā impunitas auſum. xxiij. q. iij. eſt iniuſta. ex̄
de vi. ⁊ ho. cle. vt clericoꝝ. parit. auſus exceſſuum. Pꝛelat⁹ q̄
nō coꝛrigit: magis dicēdus eſt canis impudicus q̄ epiſco
pus. lxxxiij. di. c. ij. ⁊ ſi diſſimulat mala: cōſentit. lxxxiij. di. ꝑ
totū. ⁊. lxxxvj. di. c. j. c. faciētis. Domū pape et cuiuſlibet epi
decet ſanctitudo. pſ̄. xcij. ex̄ de immu. eccle. decet. lib. vj. De
cet modeſtia. Phil. iiij. decet honeſtas. ex̄ de vi. ⁊ ho. cle. ꝑ
totū. Hoꝝ cuſtos diſciplina. xliij. ⁊. xlv. di. Sacerdotes do-
meſtici aut ceteris honeſtioꝛes aut fabula oibus ſunt. In
vultu, in habitu, in inceſſu illoꝝ qui circa papā ſunt: nil re
ſideat impudicum: nil indecēs. xlj. diſ. §. ſi. ❡ I Diſcāt a
papa coepi alij comatulos comā cōponētes. Un̄ ethicus.
Sint pꝛocul a nobis iuuenes et femina compti.
Siue coli modico foꝛma virilis habet.
Pueros ⁊ cōptos. dixi. s̄. in. §. poſtq̄ dei gr̄a. in iſta. ij. par-
te. in art. x. adoleſcētes ſecū nō habere. cōtrariū totū fit in
curia vt eſt notoꝛium. ait Bernar. Et certe inter mitratos
diſcurrere calamiſtratos non decet: q: talis dom⁹ talis fa
milia eſſe dꝫ honeſta. xlvij. di. §. ſi. Grauē nō hilarē faciem
ad ſuos oſtēdat. Teneat mediū: vt ne de ſeueritate famis
lie ſit oneri: nec de familiaritate contēptui. ar. xlv. diſt. diſci-
plina. xlj. di. ſepe. lxxxvj. di. epi. In palatio oſtēdat ſe papā.
domi ſe patrēfamilias exhibeat. ar. xcv. diſ. eps in eccleſia.
Amēt eū domeſtici ſui: ſed nō faciat vt timeāt. Utilis. pſ̄.
xxxviij. dixi cuſtodiā. ſemꝑ cuſtodia oꝛis: que tn̄ affabilita-
tē nō excludat. nā os claudit: ratio aperit. v. q. iiij. in loco.
Ille vero ſm Bern̄. cōueniētioꝛ habitus eſt in papa et in
pꝛelato quolibet: ſi actu quidē ſeuerus. xlv. diſ. diſciplina.
ſit: vultu ſerenus. Heſter. xv. verbo ſerus. pſ̄. xxxviij. filui a
bonis. Capellani ⁊ qui cū dn̄o papa diuinis interſunt offi-
cijs: nō ſint ſine honoꝛe. Eius eſt ꝓuidere q̄ digni ſint: ſer-
uiaꝛ eis ab oibus: neceſſaria recipiant de manu pape. Iis
cōtenti. Lu. iij. xxiij. q. j. paratus. in ſi. ⁊. c. militare. ſint: que
ipſe ꝓuiderit illis. Ipſe videat ne egeāt. lxxxvj. diſt. nō ſa-
tis. Super hoc quē foꝛte ab aduentātibus petere aliquid
depꝛehēderit: iudicet giezitam a giezi vēditoꝛe ſanitatis.
iiij. Regū. v. j. q. j. qui ſtudet. ⁊. c. cito. Id de oſtiarijs, id de
cubicularijs: id de ceteris officialibus decernendū. Quid
digni⁹ apoſtolatu? q̄d ſalubꝛius ad cōſcientiā? honeſtius
ad famā? vtilius exēplū? Amb. Laus dn̄i, mūda poſſeſſio:
familia innocēs ⁊ diſciplinata. ❡ L Mundet igiꝛ dei
vicarius curiam ſuā conſuetudinibus ſimoniacis. ex̄ de ſi-
mo. cū in eccleſie. et. c. ea que. q: ad eū pauci intrāt: niſi qui
ſoluūt. Nullus quaſi pauꝑ hodie ad papā intrare poteſt.
Clamat: ⁊ nō audiꝛ: q: nō habet quid ſoluat. xj. q. iij. pau-
per. Uix aliqua petitio expeditur per eū: niſi mediātibus
interuētoꝛibus coꝛruptis pecunia. nō obſtātibus. c. j. q. j. ſi
quis eps. ⁊. q. iij. ſaluatoꝛ. ver. alioq̄n. ⁊. c. vlti. ⁊. q. v. c. pꝛe-
ſentiū. ibi. Uni ex pꝛincipibus. eſto ꝙ ipſe ignoꝛet. Sed ca
ueat dn̄s noſter de ignoꝛantia craſſa: que non excuſat ipm
apud deū. ex̄ de cle. excō. mi. aplice. ❡ Coꝛrigat pꝛecia im-
moderata que accipiunꝛ ꝑ bulla, ꝑ ſcriptura literaꝝ. Ho
die ſic immoderata ſalaria ꝑ literis ⁊ alijs accipiunꝛ in cu
ria: ꝙ per indirectū gr̄e ſpūales ⁊ bn̄ficiales vendūtur: et
oēs officiales quaſi calūniatoꝛes et cōcuſſoꝛes ſunt: vltra
etiā cōſtitutū pꝛeciū extoꝛquētes. ꝑ ea q̄ leguntꝛ ⁊ no. xxiij.
q. j. paratus. in ſi. ⁊. c. militare. j. q. j. cōcuſſionis. xiiij. q. v. nō
ſane. ex̄ de cēſi. ꝓcurationes. de immu. eccle. q: pleriqꝫ. xviij.
diſt. qm̄. j. q. vij. ſancimus. C. de offi. pꝛefec. pꝛeto. aphꝛi. in
noie. ver. ſi. §. hec etiā decernimus. ex̄ de reſcrip. ſtatutum.
§. adſeſſoꝛē. et. §. notariū. No. de hoc Guil. in Specu. in ti.

de ſalaꝛ. §. ij. Cohibeat papa officiales a peſſima nō dico
cōſuetudine, ſed coꝛruptela que eſt in curia: ꝙ a conſecrā-
dis accipiūt equū ⁊ bacciuilia in quibus lauanꝛ aurea vel
argētea, ⁊ pānos, ⁊ alia: que opoꝛtet ſoluere ad cōſecran-
dū: vel cū eis de pꝛedictis paciſci. cōtra iura. lxiij. diſt. aga-
tho. j. q. j. null⁹ abbas. et. c. ſicut epm̄. ex̄ de ſimo. audiuim⁹.
et. c. in tantū. ⁊. c. ſi. Adde qđ no. s̄. in hac. ij. parte. in. ij. ar. c.
threñ. in ar. v. in ver. pꝛincipes. ❡ L Nō teneat ſine cau
ſa neceſſaria in curia ſua: nec permittat epos ⁊ abbates et
alios pꝛelatos venatoꝛes ⁊ ambitioſos ſuas eccleſias de
ſerētes, et amplius ambiētes, ad literā que ſua ſunt. viij.
q. j. ſunt in eccleſia. querētes, ⁊ ſuas oues ſicut ſtrutio oua
ſua in deſerto exponētes. Threñ. iiij. Nō em̄ abſqꝫ rōnabi
li cauſa debēt tales pꝛelati deſerere eccleſias ſuas. vij. q. j.
ſicut vir. ex̄ de vo. ⁊ vo. redē. magne. §. pꝛeterea. ⁊ de hoc la
tius. s̄. in threñ. iiij. c. ſuper verbo, matres noſtre quaſi vi-
due. in oꝛatiōe Hiere. Recoꝛdare. in. viij. ar. ❡ M Ca-
ueat ſummus pōtifex ne edificet ſyon. i. eccleſiā in ſangui-
nibus. Mich. iij. Nō cognouit Petrus chꝛiſtū per carnē
et ſanguinē: ſed per patrē celeſtē. Mat. xvj. Non det pꝛa-
uū exemplū alijs pꝛelatis nepotulos ꝓmouēdi pueros ⁊
indignos. dicūt em̄ ſic papa facit: quare ⁊ nos non poſſu-
mus? qđ em̄ male agitur a ſummo capite facile trahiꝛ ab
alijs in exēplū. ex̄ de vo. ⁊ vo. redē. magne. ❡ Felix exēplū
clemētis. iiij. pape pꝛouincialis: qui quum ex vxoꝛe legiti-
ma virgine ſecularis exiſtēs duas filias genuiſſet: tādem
pꝛomotus fuit ad culmē papatus: q: filiā ſuam vnā in mo
naſterio collocauit: ſolū ei. xxx. libꝛas paruoꝝ turoñ. ꝓ do
te ſibi in illo monaſterio faciens aſſignari. Idem ſanctus
dei papa alteri filie noie Egidie quā habuit fecit dari pꝛo
dote de patrimonio ſuo. ccc. libꝛas turoñ. nō amplius: mā
dans ei ꝙ maritū acciperet ſm conditionem ſuā: cui nūqꝫ
in vita ſua dedit aliquid de bonis eccleſie. Quumqꝫ habe
ret nepotem clericū cui nūqꝫ aliquid dederat: ⁊ veniēs ad
moꝛtē audiuiſſet ꝙ habebat tres pꝛebēdas quas ei dede-
rant pꝛelati eccleſie Francie: et ſupplicatū pꝛo eo ei fuiſſet
ꝙ daret ei vnā dignitatem: mādauit ꝙ vnā de illis tribus
pꝛebendis quā mallet. ex̄ de pꝛeben. pꝛeterea. retineret: et
alias duas dimitteret. Et ſic non acquieuit carni ⁊ ſangui
ni. Gala. j. ❡ Celeſtinus quintus ſanctus Petrus de mo
ron quēdam nepotem filiū germani fecit Neapoli de cu-
ria expelli: a quo cardinales vix tandē impetrauerūt ꝙ ei
vnā ſimplicem pꝛebendā in qua viueret concederet: cum
qua receſſit de curia: quibus dixit. Poteſtis bibere calicē
quē ego bibiturus ſum? Mat. xx. et Mar. x. Chꝛiſtus Ia-
cobū et Ioannē filios Zebedei. Mat. iiij. et Iacobū mi-
noꝛē ⁊ Simonē et Iudā Iacobi ad cardinalatū tribula-
tionis ⁊ apoſtolatū aſciuit: nō q: ꝯſanguinei, ſed q: electi
pꝛedeſtinati ad vitā. de pe. di. iiij. ſi ex bono. cū. §. ſeq. ⁊ eos
altiſſima paupꝛtate dotauit. ij. ad Coꝛ. viij. Mat. xix. dixit
Petrus ꝑ ſe ⁊ eis: Ecce nos reliquimus oia. Petrus ama
toꝛ. Io. vlti. viij. q. j. in ſcripturis. chꝛiſti pꝛimus ei⁹ vicari⁹
dignitate ⁊ vita filie ſue Petronelle paralyſim ꝓ dote de
dit: dicēs coapoſtolis ꝓ ea rogantibus: ſic expedit ei in le-
genda eius. Paulus vas electionis nō acquieuit carni et
ſanguini. Gal. j. Dauid cōcinit pſ̄. xxix. Que vtilitas i ſan
guine meo: dū deſcēdero in coꝛruptionē? Utinā ante ocu
los mentis oēs pꝛelati hūc verſum ſemper memoꝛiter ha
berēt. quē verſum allegauit vnus ſanctus pꝛelatus cuidā
ſuo cōſanguineo inquietāti eum de ꝓmotione. ❡ Sancti
pꝛelati dixerūt ⁊ dicūt ꝯſanguineis. Nō nouim⁹ vos. xciij.
diſt. diaconi. v. circa pꝛin. Deutero. xxxiij. Per tales em̄ cō-
ſanguineos periclitari ſolet eccleſiaſtica ſubſtātia. xxviij.
diſt. de ſyracuſane. ❡ Pulchꝛe de hoc Ambꝛoſius in lib.
de officijs ait cōtra cōſanguineos loquēs pꝛelato. Si ſal-
tem debita intentione te deo dedicaſti: nec enim propter-
ea te deo dedicaſti: vt tu illos diuites facias: ſed vt tibi vi-
tam perpetuam fructu boni operis acquiras: et pꝛecio mi
ſerationis peccata tua redimas. Putant ſe parū poſcere:
pꝛeciū querunt tuū: vite tue cōtēdūt adimere fructum: et

Eos iſte-
craꝛ qui
ꝯſangui
neos be-
neficijs
obꝛuūt.

accuſant φ eos diuites nõ feceris: quũ te velint illi paren
tes eterne vite fraudare mercede. lxxxvi. diſ. nõ ſatis. (al's
eſt ſub. c. eſt probãda.) lxxxix. di. decẽter. ibi. Aut ſanguine
ꝓpinquis. vbi de hoc no. ¶ Itẽ Greg. Peruenit ad nos
fama ſiniſtra: φ quidã epõꝝ nõ ſacerdotibus ꝓprie dioce
ſis decimas atqꝫ chriſtianoꝝ oblationes cõferant: ſꝫ poti⁹
laicalibus pſonis militũ ſiue ſeruoꝝ: vel (qḋ grauius eſt)
cõſanguineis. Unde ſi q̇s amodo epũs inuẽtus fuerit hui⁹
precepti diuini trãſgreſſor: inter maximos hereticos ⁊ an
tichriſtos non minimus habeat᷑. Et ſicut niſſena ſynodus
de ſimoniacis ſtatuit: ⁊ q̇ dat epũs: ⁊ qui recipiũt ab eo lai
ci ſiue precio ſiue bñficio: eterni incendij ignibus deputen
tur. j. q. iij. ꝑuenit. vbi de hoc. Idẽ. c. ponit᷑ pro palea. xvi. q.
vij. ꝑuenit. x. q. ij. epũs. ibi. Si autẽ res eccleſiaſticas epũs in
ſuas voluntates vſurpare voluerit: aut fratrib⁹ aut filijs
vel quibuſcũqꝫ ꝓpinquis ſuis dederit poteſtatẽ: vt ꝑ eos
res ledãtur eccleſie: hũc oportet obnoxiũ eſſe cõcilio. x. q.
ij. nec vſus preſtatio. (al's eſt. §. paulo ante. c. precarie) xij.
q. j. epũs. ⁊. q. ij. quiſquis epũs. ibi. Nõ aũt liceat ei fraudare
quicq̇d ex illis velit cognatis vel propinquis donare que
dei ſunt: φ ſi pauperes fuerint: vt pauperib⁹ largiat᷑. ſed
nõ ſub hoꝝ occaſione que ſunt eccleſie defraudẽtur. Sed
et ſimoniacus reputatur: qui amore carnali indigno con
fert beneficiũ. legit᷑ ⁊ no. j. q. j. ſi q̇s neqꝫ. ex᷑ vt eccle. benefi.
c. j. §. oĩbus. in gloſ. hoc caſu. De hoc plene ꝑ Innoč. ex᷑ de
eta. ⁊ quali. tuã. Unde ⁊ lex dicit φ in clãdeſtinis ⁊ dome
ſticis donationib⁹ facile quid cõfingitur ꝓ negotij qualita
te. C. de dona. l. donatio. §. j. ¶ Itẽ Hiero. Ut ſcirem⁹ prin
cipatũ in populo nõ ſanguini deferẽdum eſſe ſed vite. At
nũc cernimus plurimos hãc rẽ bñficio facere: vt non que
rãt eos in eccleſia colũnas eligere quos plus cognoſcãt
eccleſie ꝓdeſſe: ſed vel quos ipſi amãt: vel quoꝝ ſunt obſe
quijs deliniti: vel ꝓ quib⁹ maiorũ q̇ſpiã rogauerit: vel (vt
deteriora taceã) qui vt clerici fierent muneribus imperra
rũt. viij. q. j. moyſes. ¶ Itẽ Hiero. Audis euidẽter ordina
tionẽ ꝓncipis populi tã manifeſte deſcriptã: vt pene expo
ſitione nõ egeat. Nulla hic ppl'i acclamatio. Nulla conſan
guinitatis rõ: nulla ꝓpinquitatis habita cõtẽplatio eſt:
vt propinquis agroꝝ ⁊ predioꝝ relinquat᷑ hereditas. Gu
bernatio ppl'i illi tradat᷑: quẽ deus elegit. ⁊. j. in quo ſit cla
ritas eius legis ⁊ ſciẽtia: vt poſſint eum audire filij iſrael.
viij. q. j. ſi ergo. Et q: criminis deteſtatio nõ eſt maxime do
ctorib⁹ eccleſiã ſcriptis edificãtibus murmuratio: audea
mus dicere preſertim qḋ notoriũ ſatis eſt φ vere hodie lu
na. i. eccleſia eclipſim patitur: ⁊ in capite et in mẽbris. iſtis
carnalibus tẽporibus fere tota verſa eſt in ſanguinẽ. Luč.
xxi. Iohel. ij. Apoč. vi. Tota quaſi edificat᷑ in ſanguie ſyõ.
Michee. iij. eccleſia ſpeculatiua. Prelati ex ſanguine nati
ſunt: ⁊ ex volũtate carnis. Io. j. de cõſe. di. iiij. ſi quis autẽ.
(al's eſt ſub. c. ꝓprie.) Prelati imũdi ſunt: q: ſanguinifluI
filij Hemorrhoiſſe. Mat. ix. Mar. v. Luč. viij. ſanguis eo
rũ ⁊ carnalitas ſanguinẽ tetigit. Oſee. iiij. q: cũ ſanguine
eos promouẽt viri ſanguinũ. Prelati carnales edificãt tẽ
plũ dño: ⁊ preſunt illi nõ obſtãte qḋ dixerit dñs ad Dauid
j. Paralip. xxij. Nõ edificabis mihi tẽplũ: q: vir ſanguinũ
es. j. q. vij. ſi q̇s oẽm. de cõſe. di. j. c. j. ¶ Romani multi põti
fices nr̃i hypocritalis tpis ⁊ iã multa luſtra trãſierũt licet
dei veri vicarij. ex᷑ de trãſla. quãto. Ieſu chriſti paupis cru
cifixi. xxv. di. eccleſie. et Petri vicarij. j. q. j. nõ quales. et ſuc
ceſſores Petri pauperis piſcatoris manu et arte victũ q̇
rẽtis reti et nauicula prediuites. xxiiij. q. j. qm̃. nepotulos
et alios cõſanguineos clericos nedũ ad altas prelatiões
promouẽt ditiſſimas et altiſſimas: ſed etiã ad ſtatũ cardi
nalatus inſcios totaliter ⁊ indignos: et cõmittunt eis iu
dicare ⁊ regere totũ mundũ: qui regere neſciunt ſemetip
ſos. ex᷑ de eta. ⁊ quali. indecoꝝ. Magiſtri ſiũt qui diſcipu
li nõ fuerũt. lxi. di. miſerũ. xlviij. di. §. j. ex᷑ de elec. cũ in magi
ſtrũ. xvi. q. j. ſi cupis. vñ Celeſtin⁹. Debet eñ ante eſſe diſci
pul⁹ q̇ſquis doctor eſſe deſiderat: vt poſſit docere qḋ didi
cit. Ois eñ vite inſtitutio hac ad id qḋ tẽdit. l. ad magiſte

riũ ipſius artis ⁊ ſe rõne cõſtinnet. Et infra. Qui nõ ꝑ ſingu
la ſtipẽdia creuerit: ad meritũ ſtipendij ordinẽ nõ põt ꝑue
nire. Solũ ſacerdotiũ rogo inter iſta vilius eſt: cur facili⁹
tribuit᷑: quũ difficilius impleat᷑. lix. di. ordinatos. Uñ Hie
ro. ſuꝑ epiſtolã ad Titũ. Qui heri erat in theatro: hodie
nõ ſedeat in eccl'ia. qui veſpere erat in circo: hodie non mi
niſtret altario. qui dudũ fautor fuerat hiſtrionum: hodie
nõ ſit cõſecrator virginũ. Hec trãſferunt᷑. xlviij. di. §. j. Se
dẽt in thronis ſenioꝝ. Apoč. v. ⁊. xi. q̇ paulo ante ſederant
et diſcurrerãt in choro. xxxviij. di. ſedulo. pſallẽriũ ⁊ canen
tiũ pueroꝝ. Qui pẽdebãt modo ad matrũ vbera: ſedẽt ad
dei vicarij latera. ¶ Cõſanguineis autẽ ſecularib⁹ ꝓcurãt
et emũt nedũ cãpos terras et vineas ⁊ ſimplicẽ militiã:
ſed etiã baronias comitatus marchionatus ⁊ oẽs alios
mũdi potẽtatus. Et tales pape conſanguinei qui ante ei⁹
papatũ ſoli vagabant᷑ ꝑ mũdũ peditãdo: nũc ſtipati mili
tũ agminib⁹ incedũt. Qui ante cũ mulierib⁹ plebeijs aut
alijs ſuis parib⁹ cõtraxiſſent: poſt cũ comitiſſis ⁊ marchio
niſſis aut duciſſis cõtrahunt. Qui ante forſan byrro aut
alia veſte humili iduti fuiſſent: poſt ſericis auratis pallio
et alijs fucatis veſtibus adornati incedunt. xxx. di. ſi q̇s vi
roꝝ. xli. di. ꝑ ſimoniã. Et q̇ ante habitabãt in domib⁹ patrũ
ſuoꝝ aut mercatoꝝ aut agricolarũ aut artificum vel al's
pauperũ deſpectoꝝ: poſt habitant in domib⁹ regũ ⁊ impe
ratoꝝ. xxi. q. iiij. c. j. Et q̇ ante papatũ ſui cõſanguinei nati
in paupere domo et tugurio ruſticano vix milio ⁊ cibario
pane ſuciẽtẽ ventrẽ ſaturare poterãt: poſt ſimilã et mella
faſtidiũt. ſm Hiero. xij. q. ij. gloria. ¶ Cardinales quidã ⁊
alij ꝓlati multi talia a Romanis põtificibus multis nunc
exẽpla ꝑniciosa vidẽtes: ſequunt᷑ eos ſic gratãter in carna
libus hmõi quocũqꝫ ierint: non chriſtũ agnũ. Apoca. xiiij.
Quia ꝓcliuis eſt curſus ad voluptatẽ: ⁊ imitatrix natura
vitioꝝ. xxi q. iij. ꝓcliuis. et in ꝓhemio cleme. ver. q: omnis
etas prona ad malũ ab adoleſcẽtia. Geñ. vi. Uidẽs deus
φ multa malitia hoĩm eſſet in terra: ⁊ cũcta cogitatio cor
dis eſſet intẽta ad malum ⁊c. Geñ. vi. Itẽ ſenſus ⁊ cogita
tio humani cordis prona ſunt in malũ ab adoleſcẽtia ſua.
Geñ. viij. xij. q. j. c. j. de pe. di. iij. inter hec. j. ibi. repugnat na
tura. Uñ ad literã aie ꝓlatoꝝ carnee in ſanguine ſunt. Sꝫ
attẽdãt qḋ ibi dicit dñs Leuit. xvij. Hõ q̇libet de domo iſ
rael ⁊ de aduenis qui morant᷑ apud vos: ſi comederit ſan
guinẽ: obfirmabo faciẽ meã cõtra aiam illi⁹: ⁊ diſperdã eã
de ppl'o ſuo: q: aia carnis in ſanguine eſt. Utinã ad literã
dicerẽt hodie ꝓlati eccl'ie ſuis cõſanguineis. Mũde ſunt
man⁹ nr̃e a ſanguie oĩm veſtrũ. Act. xx. xlvij. di. ephe ſijs. Li
cet ibi ſanguis in alia ſignificatione accipiatur. ſ. pro pec
cato. Sed qḋ hodie in eccleſia dei maius peccatũ. i. cõmu
nius. xxxij. q. vij. quid in oĩbus. φ carnalitas ad ſuos con
ſanguineos. Prelatoꝝ nepotuli et alij cõſanguinei dij eo
rũ hodie ſunt. Ipſos ſupra deũ ⁊ cõtra deũ diligũt. Ipſos
cõtra deũ et plus φ deũ honorãt. Uñ ſuꝑ illud. j. Reg. xv.
Quaſi pctm̃ hariolandi eſt repugnare: ⁊ quaſi ſcelus ido
lolatrie nolle acquieſcere. dicit expoſitor. Idolũ hoĩs eſt
quicq̇d plus φ deũ colit ac diligit. et ſuꝑ illud pſ. lxxx. Nõ
erit in te de⁹ recẽs. dicit gloſ. φ illud vniciuqꝫ de⁹ eſt: quod
deo ꝑponit in amore. ¶ Hi ſunt dij in quib⁹ ꝓlati habẽt fi
duciã φ eis in abbatijs ⁊ epatib⁹ ſuccedãt. ⁊ ꝓpterea ma
xime edificant eccleſiã in ſanguinib⁹. Michee. iij. vt ſemꝑ
de eoꝝ genere aliq̇s ſit q̇ eis in abbatijs et epatibus ſucce
dat. Unde ⁊ totã eccleſiã ⁊ monaſteriũ implẽt conſangui
neis: vt per eos aliquis cõſanguineus eligatur: ⁊ ſic quã
tum p̃nt volũt ſanctuariũ dei iure hereditario poſſidere:
ſicut patriarcha Cõſtãtinopolitan⁹ Uenetus faciebãt. ex᷑
de inſti. ad decorẽ. viij. q. j. apl'ica. ex᷑ de ſi. p̃ſby. ex trãſmiſſa.
ex᷑ de elec. venerabilem. §. vlti. Quia vero prelati hodie
plus cõſanguineos honorãt φ deum: audiãt quid loqua
tur eis dñs in perſona Heli. j. Regum. ij. Honoraſti filios
tuos plus φ me ⁊c. qui fractis ceruicibus expirauit: et fi
lij eius in bello conſumpti ſunt Ophni et Phinees. j. Re
gum. iij. ⁊. iiij. xlvij. diſtinct. §. neceſſe. ex᷑ de ſimo. licet Heli.

Digitized by Google

¶ O quot nepotes ⁊ cõſanguineos p̄lati premittūt ⁊ ſe-
quūtur ad inferos: eis beneficia impetrātes et cõferētes:
quorum ampliſſima ſtipēdia recipiēt nõ militaturi in eis:
nec debitū ſeruitiū in ſuis bñficijs dño impenſuri: de cura
aiarū nõ curātes: ſed de burſa prouētus bñficiorꝫ luxurio-
ſe expēdētes: aut in ſuis pompis vel poſſeſſiones ſibi vel
ſuis emētes: ⁊ eccleſias defraudātes. ad hec. lxxxi. diſ. ſi qs
ſacerdotū. cū. c. ſeq. ex̄ de reſcrip. c. q: per ambitioſam. li. vi.
ex̄ de cle. nõ reſi. per totū. xxxij. di. §. ad hec. xvi. q. i. genera-
liter. xliiii. di. §. j. xij. q. iij. c. j. ⁊. q. iiij. c. j. ⁊. c. vlti. ⁊ ex̄ de pecu.
cleri. preſbyter. ⁊. c. inquirēdū. deinde per ſuperiora dicta
has allegatiões prout eis cõpetūt. ¶ Tēpus veniet quo
cõſanguinei p̄latorꝫ cõtra ſuos p̄latos cõſanguineos vlu-
labūt/ qui cauſa ꝑditionis eorꝫ fuerūt. vñ Eccli. xli. querū-
tur filij: qm̄ propter ipm. ſ. patrē ſunt in opprobrium. ſ. filij
predonū/ furū/ feneratorꝫ/ et cõſanguinei prelatorꝫ: q̄ pro-
pter eos ⁊ cū eis erūt ꝓpter iniuſte poſſeſſa in opprobriū
ſempiternū. Dañ. xij. Ad hec. xiiij. q. vi. ſi res. de pe. di. v. fal
ſas. j. q. iiij. §. itē peccato ciuium. ver. veluti ſi quiſpiā de la-
trocinio et rapina filio ſuo ignorāti diuitias cõgreget ⁊c.
Clamabunt etiam infelices dānati prelati cõtra ſuos con
ſanguineos damnatos. Propter vos dānati ſumus. Pe-
reat dies. Iob. j. in qua vos cognouimus ⁊ ditauim⁹. ij. q.
vij. querit pater de malo filio. Nõ ergo nepotes ⁊ conſan
guinei Romanorꝫ pontificū/ cardinaliū/ ⁊ aliorꝫ p̄latorū/
quū ꝓmouētur: ſibi gaudeāt: nec eos ꝓmouētes ſibi ⁊ eis
cõgaudeāt. q: ſcribit Prouer. xiiij. Riſus dolore miſcebi-
tur: ⁊ extrema gaudij luctus occupat. ⁊ Luc. vi. Ve vobis
qui ridetis: q: lugebitis. Vñ legit in lib. ludorꝫ Senece de
morte Claudij imperatoris q̄ regnauit ante Neronē. ⁊ lo
quit Seneca de deſcenſu Claudij ad inferos: ⁊ quō multi
nobiles qui erāt apud inferos/ ei occurrerūt: ⁊ noiat eos.
oēs etiā cõſanguinei agmine facto Claudio occurrerunt.
quos quum vidiſſet Claudius: exclamauit. Quō vos huc
veniſtis? tunc pedo Pompeius. Quid dicis hõ crudeliſſi
me? queris quō? Quis em̄ alius nos huc miſit: q̄ tu amī-
corꝫ oim interfector? ¶ N Nec applaudāt ſibi tales con
ſanguinei prelatorꝫ: q̄ ſuꝑ pluralitate bñficiorꝫ in ſimplici

Non eſt ſine cau-ſa diſpē-ſandū.

bus. no. ex̄ de elec. dudū. ij. ꝑ epos: in curatis bñficijs ꝑ pa
pā cū eis extitit diſpēſatū: q: nedū alij prelati/ ſed etſi pa-
pa cū aliquo ſine cauſa diſpēſat: etſi habeat exceptionem
quātū ad eccleſiā: quantū tm̄ ad deū tutus nõ eſt. vt no. ex̄
de vo. ⁊ vo. redē. nõ eſt. in gloſ. ar. quod et no. per Oſtiē. in
ſum. ex̄ de vo. ⁊ vo. re. §. vtrū. et per quē ver. Quarti dicūt
et verius. Vbi em̄ cauſa legitima nõ eſt: aut ꝓpter neceſſi
tatē: aut propter euidentē vtilitatē: non eſt diſpēſatio/ ſed
diſſipatio. j. q. vij. §. niſi rigor. cū oibus. c. ſeq. Bern. de p̄ce
pto. Abſqꝫ neceſſitate remiſſio voti nõ eſt diſpenſatio/ ſed
diſſipatio. De hoc etiā. ſ. dixi in. vi. conſideratione papali.
ver. ſi autē dicat papa. in ar. xiiij. ¶ Itē ibidē Bern. Fide-
lis ſeruus et prudēs quē cõſtituit dñs ſuper familiā ſuam.
Mat. xxv. Luc. xix. ibi tamē põt vſurpare diſpēſationem:
vbi bonā poſſit recipere cõpēſationē: ſit ergo fidelitas ex
parte diſpēſantis: et ex parte ſubditi obedientia. ¶ Item
Bernar. in eo. lib. de precepto. Quedā ſunt precepta ſta-

Precep-torꝫ dif-ferētia.

bilia. vt regule ſanctorꝫ patrū: ⁊ autētica: canonica ⁊ eccle
ſiaſtica inſtituta. In ijs põt diſpēſare deus: ⁊ homo papa.
Iuſtiſſimū eſt em̄ vt que ꝓ charitate inuēta ſunt: ꝓ chari-
tate/ quū expedire videbit/ vel intermittātur: vel in aliud
cõmodius cõmutētur. Quedā ſunt p̄cepta immobilia. vt
precepta ſcđe tabule. In ijs nõ põt hõ diſpēſare. no. ex̄ de
iureiur. etſi chriſt⁹. ſed deus. qui diſpenſauit cū Hebreis vt
Egyptios ſpoliarent. Exo. xij. xiiij. q. v. dixit. cū Samſone.
Iudi. xvi. xxiij. q. v. ſi nõ licet. de homicidio: et cum patriar
chis de pluribus vxorib⁹. Ad hoc. xxiij. q. v. ſi nõ licet. ex̄ de
diuor. gaudem⁹ ⁊c. Oſee q̄ cū fornicaria miſceret. Oſee
j. Sed Augu. dicit cõtra Fauſtū q̄ Oſee meretricem acce
pit vxorē. et hoc approbat ab Hierony. xxxij. q. j. c. ſi. cū. §.
prece. et de ſpõ. c. inter opa. Quedā incõmutabilia. vt pre
cepta prime tabule. In ijs nec deus nec hõ diſpēſare põt,

Et ꝓpterea legit in vitis patrū/ q̄ opus monachorꝫ ignis
eſt: ⁊ vbicūqꝫ ponit/ cõburit illud. Et bona eccleſiarꝫ ignis
ſunt: et vbicūqꝫ intrāt domos ſecularium cõſanguineorꝫ nõ
indigētiū/ cõburūt oia: q: vere raro eſt q̄ ditati de bonis
eccleſiarū/ finaliter nõ cõſumātur in hoc mūdo: ſed finali-
ter. vt. ſ. dixi. vbi tēpus veniet annūtiabūtur in cõſumma
tione in ira cõſummationis ⁊ nõ erūt. pſ. lviij. ¶ O Ca-
ueat etiā ſibi papa ne alienet bona eccleſiarū. xij. q. ij. non
liceat. q: vt. ſ. in. v. cõſideratione papali. §. eſt ergo. ar. xiij.
probatū eſt. Nõ eſt dñs ꝓprietarius rerū eccleſiaſticarū: ſꝫ
legitimus diſpēſator: ſicut ⁊ alij p̄lati: licet ipſe preordina
tor in cūctis. ix. q. iij. cūcta. xxv. di. c. j. ver. ad epm. Vnde et
ſummus põtifex ⁊ alij p̄lati eccleſiarū/ nõ dñi vel ꝓprieta
rij dicūtur: ſed procuratores/ diſpēſatores/ cuſtodes. vt pal.
c. nõ liceat. ⁊ eā. e. j. q. expedit. c. res eccleſie. c. ſi. c. epſ. rerū
eccleſiaſticarū. j. q. ij. ſacerdos. xxiij. q. vij. qđ autē. ⁊. q. vlti.
cõuenior. et de dona. c. fraternitatē. ¶ P Quis autē ha-
beat dominiū rerū eccleſiaſticarū: diuerſe opiniones ponū
tur ⁊ no. pal. c. expedit. Hugo ⁊ Vincē. ⁊ Archiđ. ⁊ Inno.
tenēt q̄ ſunt chriſti ſingularius q̄ alia: ⁊ eccleſie vniuerſa
lis: que eſt corpus chriſti. vt no. Inno. ex̄ de cau. poſ. cū ſu
per. in gloſ. q: iam. no. etiā de hoc. xij. q. j. duo ſunt. et. c. epi
de rebus. ⁊. c. res eccleſie. Verbū autē alienationis cõtinet
conditionē/ donationē/ venditionē/ permutationē/ ⁊ em-
phiteoſim/ perpetuū cõtractū. ex̄ de rebus eccle. non alie.
cū nulli. Adde hic qđ no. j. in arti. xxix. in. §. vlti. hec quero.
¶ Q Hoc deniqꝫ neqꝫ latet neqꝫ lateat dñm noſtrū pa
pam: q: in toto mūdo nõ eſt homo in tanto periculo/ quā-
to ipſe: q: de vita ⁊ doctrina ſolicitudine ⁊ labore habet re
ſpõdere de toto mundo illi chriſto cui⁹ ipē eſt vniuerſalis
vicarius ſuꝑ terrā. Nā ſicut dicit gloſ. ix. q. iij. aliorꝫ. papa ſi
peccauerit: ſine venia puniri debet: ſicut diabolus qui ma
ximus cõparatione aliorꝫ creatus eſt. de pe. diſ. ij. ꝑncipiū.
et notaui. ſ. in. xi. ar. in. §. a capite. Recordor em̄ ſtatutum
humilis Greg. Cõſtituo vt feretrū quo Romani põtificis
corpus ad ſepeliēdū ducit: nullo regimine velet. Greg. in
regiſtro. ¶ Ad te ergo mi mr̄ eccl̄ia: cui⁹ ipē eſt caput: ver Apoſtro-phe ad eccleſiā.
to ſtilū. Dic mihi. Vbi ſunt illi Romani põtifices: Petr⁹
dico et alij poſt eū ſucceſſores ei⁹ legitimi martyres quaſi
oēs vſqꝫ ad tpa hec infelicia glorioſi/ cõfeſſores lucidi/ do
ctores illuminatiſſimi/ q̄ te ſuo p̄cioſo ſanguine. xxi. di. q̄-
uis. xxij. diſ. c. ij. doctrina catholica/ paupertate euāgelica.
Mat. v. humilitate/ patiētia/ abſtinētia/ puritate/ innocē
tia/ mia/ et veritate/ caſtitate angelica/ iuſtitia/ tēperātia/
fide/ ſpe/ charitate indefeſſa feruētiſſima/ ⁊ ceteris virtuti
bus/ ⁊ exēplis lucidiſſimis plātauerūt/ ꝓpagauerūt/ et in
perfectā virtutū gloriā prouexerūt. ex̄ de elec. fundamēta.
§. j. regnāt in celis cū illo: cuius fuerūt vicarij authoritate
et ſctitate fideliſſimi ſectatores. Poſt quos multis cētena
rijs annorꝫ fuerūt multi Romani pontifices ſanctā dei ec
cleſiā numero ⁊ merito fideliū amplificantes: ⁊ eccleſiā triū
phātē ciuib⁹ eorꝫ imitatorib⁹ reparātes. Surrexerūt t. iam
ſunt multa tpa/ eorū ſucceſſores authoritate: ſꝫ diſſimiles
a ſctitate romano põtificatui ſe ingerētes. lxxix. di. ſi qs ex
epis. Procurātes. vtinā ante ꝓmotionē nõ paciſcentes ⁊
cõuenientes ⁊ ꝓmittētes. viij. q. iij. arraldus. ex̄ de elec. ꝑ in-
quiſitionē. xxiij. di. in noie. ibi. trapezitas. Aurū. xij. q. i. vo-
lo. cumulātes abſqꝫ mēſura. lxxxvi. diſt. nõ ſatis. Parētes
ditātes ⁊ exaltātes: ⁊ cõſanguineos ꝓmouētes. j. q. iij. ꝑue
nit. In delicijs. xxxv. di. eccl̄ie. viuētes. Amicos dignifican
tes. xi. q. iij. plurimūqꝫ. alios cõculcātes. In Babylonia. j.
Roma ſm̄ Hiero. ſ. Pe. vlti. turres ⁊ palatia edificantes.
Guerras nutriētes. Partē tenētes i Italia: quū ſit vnu ec
cleſia. xxiiij. q. j. ſchiſma. i ſi. Bona eccl̄iarꝫ diſſipātes. xij. q. j.
expedit. Indignos ꝓmouētes. xlix. di. c. j. et. ij. In curribus/
et elephātib⁹/ ⁊ dextrarijs/ p̄cioſis veſtib⁹/ familia ampliſ
ſima militū ⁊ baronū armatorꝫ/ et in mūdi potētia gloriā-
tes. q̄ gl̄ia eſt ſtercus ⁊ vermis. j. Macha. ij. tpaliū dñorū
aliquoties terminos inuadētes. de ſalute aiarū parū curā-
tes. vi. q. iij. c. j. Et quid plura? Que carnis ſunt ſapiētes.

Digitized by Google

Phil.iij. Vide dñe et cõſidera q: ſponſa tua nimis humiliata eſt. Eius in gentibus potẽtia diminuta eſt. Eius mia quaſi extincta eſt. Ad cuius cõfugiemus auxiliũ? Tranſlata eſt vere.ſ. virtutũ gloria/de iſrael. ſicut dixit nurus Heli vxor Phinees.j. Regũ.iiij.ix.q.iij.alioꝝ.in fi. Manda. Remanda. Eſa.xxviij. Mitte quem miſſurus es. obſecro. Exo.iiij. ſanctũ vicarium tuũ aliquẽ eccleſiam cõformare. Et hec de vicarijs chriſti ſatis cum eorum venia.

¶ Articulus.xvj. A

Nunc autem ad fratres dñi pape et collaterales qui ſibi in executione ſacerdotalis officij adiutores exiſtunt. ex qui ſi. ſint legi.p venerabilẽ.§. ſunt aũt. et ex de elec. fundamẽta.§. decet. lib.vj. accedẽdũ eſt.

Cardinalium prima inſtitutio.

¶ Hi dñi cardinales videntᵗ incepiſſe tpe Pótiani pape: qui fuit Anno dñi.ccxxxj. vt dicitᵗ in chronica. vbi etiá dicitᵗ q Marcellus qui fuit anno dñi.ccciiij. cõſtituit.xv. Cardinalatꝰ in vrbe Roma: ꝑpter baptiſmata ⁊ ſepulturas hominũ. De iſtis etiá habetᵗ.lxxix. diſt.c.j.c. oportebat.c. ſi qs ex epis. ⁊.c. ſi quis ex pecunia.xxiij.di.c.j.xciij.diſt. a ſubdiacono.ij.q.iiij. preſul. et pall.c. fundamẽta. ¶ Et põt dici q dicantᵗ cardinales eccleſie Romane: q: ſicut cardine regitur oſtiũ: ita eccleſia Romana eorum bono cõſilio. ſic no. Lau. ⁊ Jo. de fau.xxij.di. ſacroſancta. in fi. vbi de hoc noᵗ. Archidia. ⁊ ex de elec. vbi periculũ. lib.vj. in gloſ. iſti. ⁊ no. de hoc ex de offi. archipſ.c.ij. in gloſ.j. ¶ Cardinales autẽ ſunt ſacerdotes leuitici generis. vt habetᵗ in Deutᵗ.xvij. et preal.§. ſunt aũt. ⁊.C. ad.l. iulᵗ. maie. quiſquis. in pnc.vj.q.j. ſi quis cũ militibus. Iſti hodie habẽt culmẽ ⁊ gloriam ⁊ ſingularẽ potẽtiá ⁊ dignitatẽ ſenatoꝝ vrbis: et conſules ſunt ⁊ patritij.xcvj.di. cõſtátinꝰ. ver. viris etiá.

Cardinaliũ triplex gradus.

¶ B Sũt autẽ in triplici gradu. Ná quidá ſunt diaconi Cardinales ſeptẽ diaconibꝰ ſuccedentes. de quibꝰ loquitᵗ Act.vj.xciij. di. diaconi ſeptẽ. qui circũſtát dñm papá celebrantẽ et predicantẽ.xciij.di. diaconi qui. Quidá preſbyteri tenẽtes typũ ſicut alij preſbyteri.lxxij. diſcipuloꝝ.xxj.di. i nouo. Quidá epi/ſicut alij epi aplis ſuccedẽtes.xciij.di. legimus. ibi. Ceterũ oẽs ſucceſſores aploꝝ ſunt. Maior eſt aũt i dignitate quilibet eps/preſbytero cardinali. legitᵗ ⁊ no.ij.q.vij. quãq. Vſus tñ vel abuſus curie ſeruat cõtrariũ. et hoc tenet Hug.

Cardinaliũ nomen vnde.

¶ Et dicũtur cardinales ab eccia romana/que eſt caput ⁊ cardo aliarũ. vt pall.c. ſacroſancta. ⁊.xxv.q.j.§. vlti. in prin.C. de ſum. tri. inter claras. Et dicantᵗ ſic cardinales duplici ſimilitudine. Sicut em̃ domꝰ habet oſtiũ et cardinẽ: ſic eccleſia papá: qui eſt oſtiũ dei vel eccleſie. Vnde ⁊ chriſtꝰ cuiꝰ ipſe vicarius eſt oſtiũ ſe vocat. Jo.x. Et cardinales: q ſunt cardo ſup quẽ fundatũ eſt oſtiũ tale: q: papa eoꝝ fulcitur cõſilio. Vel ideo: q: ſicut oſtiũ preeſt: ⁊ cardo ſubeſt: ita papa preeſt/et cardinales ſubſunt. Puto tñ q et ſe inter cardinales dinumeret. ar.C. li.xij.l. ius ſenatoꝝ. arg.ff. de ver. ſig. familie. Sic ergo ſacer ille ſenatꝰ cardinaliũ.xvj.q.j. eccleſia habet. a cardine nomẽ accepit: q̃ſi ſe regát ⁊ alios.xij.q.j. duo ſunt. Aliqñ etiá epi dicantᵗ cardinales.xxj.q.j. relatio. ibi. Sibi cardinalẽ. gloſ.j. ꝓprium epm. Hug.vij.q.j. paſtoralis.lxxj.diſ. fraternitatẽ. i fi.xxiiij. di. preſbyteri. ¶ Cardinales vero epi metropolitani vice fungũtur.xxiij.di. in noie dñi. Eps vero Oſtiẽſis cardinalis ex ꝑuilegio papali cõſecrat papá: ⁊ inũgit imperatorẽ. no. Oſti. ex de ꝑuilᵗ. antiqua. Aliqñ cardinalis accipitᵗ ꝓ principali. ſic ſumitᵗ ex de offi. archipſ.c.ij. ibi. Sacerdotũ cardinaliũ. gloſ.j. pncipaliũ. Et quare dicantᵗ/et quot modis accipiantᵗ cardinales ibi no. in gloſ. preal.j. ¶ C De ptáte Cardinaliũ legatorũ dixi plene in.j. parte iſtiꝰ opis. Illuc recurrẽdũ eſt in.§. et primo. in ar.xlvij. ⁊ ad ea que leguntur ⁊ no. ex de offi. leg.ꝑ totũ. ⁊ eo. ti. li.vj ꝑ totũ. de ſen. excõ. ad eminentiá. de iure patro. cũ dilectus. de elec. ſi abbatẽ.vj.li. de ver. ſig.c.j.li.vj. Põt aũt cõferre bñficia quorũ collatio eſt ad ſedẽ aplicá deuoluta. ex de prebẽ.c. peñ. no.ꝑ Jo. an. ex de offi. lega.c.j. in gloſ. vnde bñficia. ¶ De poteſtate Cardinaliũ ſede vacãte vide qđ no.lxxix.di. nullus.ij. Plenius ꝑ Oſti. ex de pe. ⁊ re. cũ ex eo. in fi. per Jo. an. ex de ſchiſma.c.j.li.vj. in gloſ. notatᵗ ar. ⁊ in clemẽ. ex de elec. ne romani. Et ꝑ Archidi. ex de elec. vbi ꝑiculũ. in magna gloſſa ſua. que incipit. ſm poſſibilitatẽ. vbi tenet poſt Bern. cõpoſt. Gof. et Oſtiẽ. q collegiũ cardinaliũ poſſet iter ſe ordinare/q valeret electio de papa celebrata a maiori parte ipſoꝝ. et talis electus dr electus. nõ tñ a maiori parte: immo a toto collegio. Tenet etiá ibi q collectio cardinaliũ nõ poſſet tollere illá decre. vbi periculũ. nec in aliquo vulnerare. Tenet etiá ibi q cõtra electũ in papá non põt excipi de hereſi: licet poſt cõſecrationẽ poſſet de ea accuſari. legitᵗ ⁊ no.xl.di. ſi papa. ¶ D Quũ primo fuerũt cardinales in Romana eccleſia inſtituti: pauperculi erát Rome in ſuis titulis habitátes: ⁊ eoꝝ qui erát epi epatus in redditibus tenues ⁊ exiles. ſicut ⁊ hodierna die apparet in eoꝝ titulis Rome. Tituli cardinaliũ totidẽ.lxx. ſicut ſeniores iſrael. Nume.xj. Vel.lxxij. quia tot chriſti diſcipuli. Luc.x.xxj.di.§.j.c. in nouo.lxviij.di. corepiſcopi. Sed contrariũ.xvj.di. ſeptuaginta. vbi ponitᵗ q chriſti diſcipuli fuerũt.lxx. Sed dic ſm Hug. q minor numerꝰ nõ excludit maiorẽ. vt no.xv.di.c.j. in gloſ.iij. ⁊.xxxv.q.ij.c.j. in gloſ.j. Et in epatibus eoꝝ adiacẽtibus Rome ſicut epatus Salinẽſis Portuenſis/Oſtienſis/Albanenſis/Volaterranenſis/Tuſculanus/Preneſtinus. Et aliqui vix vnũ equũ habebát: aut cõiter peditabát/ſicut rurales preſbyteri. Vilẽ ſupellectilẽ habebát.xlj.diſt. eps. Simpliciter ⁊ humiliter ⁊ in egeſtate viuebát: ſicut ⁊ tũc Romani põtifices. ſed virtutibus abũdabát. Nũc cum romanis pontificibus: nunc per ſe martyria ſubibát. Pro cõfeſſione fidei: dãna/et exilia/et verbera/inſuper et vincula/et carceres. Heb.xj. ſuſtinebát. Miraculis coruſcabant. Eccleſiá cũ ſanctis romanis põtificibus doctrina ⁊ ſancta vita regebát. Sed iamdiu eſt q in quibuſdá ex eis/ſicut et in quibuſdam Romanis põtificibus optimus color mutatꝰ eſt. Threñ.iiij. Creuit in eis.xciij.di. diaconi.v. potẽtia/dignitas/honor/et diuitie. ſed decreuerũt virtutes. Aucta eſt poſſeſſio: diminuta religio. Creuerũt in exterioribus: minorati ſunt in interioribus. Cõſueuerũt eſſe alijs odor bonus chriſto vite in vitá. Nunc ſunt/prout cõiter/odor mortis in mortem per pernicioſum exẽplũ.ij. ad Coꝝ.ij. ex de ſacra vnctᵗ.c. vnico.§. de odore. ¶ E Et cũ eoꝝ venia/ad particularia vitia alioꝝ que ſunt notoria deſcendo: preter ea que intrinſeca ſunt. Cañ.iiij. Ephe.v. et ſoli deo patẽt: et frequenter paucis hoibus. ¶ Offendũt aũt eoꝝ aliqui: q: quũ ad eos ptineat electio Romani põtificis. vt pall.c. vbi periculũ. li.vj. ex de elec.c. licet. in cõpi. Greg. ante q eligát inter ſe eorũ aliqui priuata affectione corrupti querẽtes ſuam. viij.q.j. ſunt in eccleſia. Philip.ij. non publicam mũdi vtilitatem.vij.q.j. ſcias. vbi de hoc. de certa perſona eligẽda/vel non eligenda/conuentiones/obligationes/ꝓmiſſiones/condicta/intendimenta/et pacta/et iuramenta faciũt. cõtra illud prealleg.c. vbi periculum.§. ceterum. et de cenſi. procurationes. et eo. tit. romana. lib.vj. et optime.viij.q.j. ſunt in eccleſia. et.q.ij. illud. ⁊.c. dilectiſſimi. ⁊.q.iij.c.j. et.c. arraldus. et ex de elec. per inquiſitionem. et ar.lxxix. diſt. ſi quis papa. ⁊.c. nullus pontifice. ¶ Item nunc fauore pape/nũc timore/nũc ſpe aliquid ꝓſequẽdi/nõ dát ſibi conſilia vera et libera: ſed propter predicta/conſilia/fraudulẽta et pericauloſa eis et mundo et cõtra conſciẽtiá dát. ex de elec. fundamẽta.§.j. ver. decet náq. Vnde tenentᵗ de conſilio fraudulẽto. ff. de reg. iur.l. conſilij. ff. de dolo. q ſi quũ ſcires.lxxxvj.di. táta. ex de renũ. ſane. Legitur et no. ex de regu. iur. nullus ex conſilio. lib.vj. et ex de ſenten. excõmu. nuper. in gloſ. q aliter. ¶ Item multi ex eis indigne promoti ſunt: aut corrupte/aut timore regũ/aut priuato amore pape.j.q.j. ſi quis neq. ſed qui per oſtium non intrauit: niſi renunciet: non eſt tutus. vt ibi.xxiij.q.iiij. tres perſonas. ¶ Item preter cardinalatum: cuius hodie reditus pingues ſunt: cõiter vltra milia florenorũ: et prouiſiones

Digitized by Google

magias ⁊ enxenia que ad munerū veniūt quātitatē. ff. de offi. ꝓcon. l. ſolēt. in fi. ex̄ de reſcrip. ſtatutū. §. inſup. lib. vi. Alias obtinēt dignitates ⁊ beneficia pinguiora vbiqꝫ terrarū pretextu familie dilatāde: ⁊ honorē carnalē cardinalatus in equis ⁊ domicellis ⁊ lautis. xxxv. di. eccleſie. cōuiuiūs manutenēdi. quoꝝ reditus plus ꝙ cōiter cardinalat⁹ aſcendūt. Sed inter eos multi reditus obtinent. x. mil. xv. et. xx. et. xxx. miliū florenoꝝ. et ſic partes alienas inuadūt. xciij. di. diaconi. v. deuorātes multoꝝ ſtipēdia miniſtroꝝ. ū. lxxxix. di. ſingula. vbi de hoc. ex̄ de p̄bē. q: intantū. vbi de hoc. ex̄ de reſcrip. q: per ambitioſam. li. vi. Et qui ante cardinalatū vno cōpetenti vel duobus potuit cōtentari: abſorbet fluuiū beneficioꝝ: ⁊ fiduciam habet ꝙ influat Iordanis in os eius: q: nūꝙ beneficioꝝ cumulo ſatiant. Iob xl. Et (qḋ peius eſt) vix de hoc aliquis eoꝝ conſcientiā habet: q: ſic eſt quaſi oīm abuſus: ſed nō minus ardebūt qui cū multis ardebunt. ij. q. i. multi. in fi. De diſpēſatione quaſi ſe colorant vide qḋ dixi. ſ. in. vij. cōſideratione papali. vbi. nec applaudant. in art. xv. ❡ Itē dilatant patrimonia de redditibus eccleſiarū. caſtra/villas/⁊ ciuitates ſuis conſanguineis emētes: et eos ditātes: et in mūdo eos eccleſiarū reditu exaltantes. quicquid eñ habēt/quaſi habēt de bonis eccleſiarū: aut in pompis huius ſeculi ⁊ expēſis delicijs aut in cōſanguineis conſumunt: pauperes tñ aliquos paucos paſcūt: et q: parce ſeminant/parce ⁊ metent. i. bona tēporalia eternis perditis. ij. ad Coꝝ. ix. Sed nec ſufficit de male queſitis multa pauperibus erogare. i. q. i. non eſt putāda. xiiij. q. v. per totū. vt ceſſet mūdi murmuratio: ſed vere decimant mentā et anetum. Mat. xxiij. Aliquas paucas eſcas/⁊ byrros/vel veſtes cōſciſſas/aut ſaga pauperibus impēdētes: theſauros aūt auri ⁊ argenti ⁊ gēmarū/precioſas veſtes/ingētia p̄dia/ et vt dixi caſtra ⁊ villas de redditibus eccleſiarū cōſanguineis erogantes: ⁊ ſic eccleſias defraudantes. xij. q. iij. c. i. ⁊. q. iiij. c. i. et vlti. ex̄ de pecu. cleri. preſbyter. et. c. inquirēdum. ❡ Item nedū recipiunt dn̄i cardinales cōiter eſculenta ⁊ poculēta que paucis diebus pñt cōſumi/que cōcedūtur. ex̄ de reſcrip. ſtatutum. §. inſuper. ff. de offi. p̄ſi. plebiſcito. ſed etiā que multis diebus nō pñt cōſumi. Et non ſolū recipiūt cōiter p̄dicta. ſ. comeſtibilia et potabilia: ſed aurū/et argentū/gēmas/et iocalia p̄cioſa/equos/et pānos/et queqꝫ alia ꝑmanētia: que ad magnoꝝ munerū veniūt quantitatem: ⁊ que in anno aſcēdūt frequēter ad valorē mīlū florenoꝝ. ff. de offi. procōſu. ſolent. §. vlti. no. ex̄ de vi. et ho. cle. cū ab omni. in gloſ. delegati. quorū intuitu munerū precioſorū/multa ꝓ offerētibus impetrāt beneficia. Nā et hoc reſpectu offerunt offerētes contractu innominato tacite vtentes. do vt des: facio vt facias. et ſic ſaltē per dationē et receptionē hoꝝ munerū hoc reſpectu mētalis cōmittitur ſimonia. i. q. i. ſunt nōnulli. vbi de hoc. ⁊ ex̄ de ſimo. etſi queſtiones. vbi de hoc. ⁊. c. ſi. vbi de hoc. ⁊ aliqui manus ſuas a nullo excutiūt munere: de Eſaie beatitudine nō curātes dicētis Eſa. xxiij. Beatus qui excutit manus ſuas ab omni munere. vt palſ. c. ſunt nōnulli. ⁊. c. etſi q̄ſtiōes. Sꝫ Iob verbū dn̄icū loquit. Ignis deuorabit tabernacula eoꝝ q̄ munera libēter accipiūt. Iob. xv. ❡ Itē beneficia que impetrāt a papa cōiter ꝓ indignis/aut ad preces regū ⁊ principū cardinales: aut ꝓ ſuis ſeruitoribus: aut/ꝑut frequentius/ꝓ ſuis cōſanguineis impetrāt: vix vnꝙ alicui clerico bn̄ merito impetrant vnū pauperrimū bn̄ficiū dei amore: quē paꝝ habēt p̄ oculis: ſemꝑ cecū aīal/aut claudū/aut languidū offerētes. Leuit. xxi. cōtra illa iura. i. q. i. ordinatiōes. ⁊. c. ſi q̄s neqꝫ. ex̄ de eta. ⁊ qua. tuā. xlix. di. hinc etem. cū. §. ſequē. ⁊ expſſum ꝑ Hiero. viij. q. i. moyſes. ibi. At nūc cernimꝰ plurimos hanc rē bn̄ficio facere: vt nō querāt eos in eccleſia colūnam erigere: quos plus cognoſcūt eccleſie ꝓdeſſe: ſꝫ quos vel ipſi amāt/vel quoꝝ ſunt obſequijs deuīcti: vel ꝓ quibꝰ maioꝝ quiſpiā rogauerit: et (vt deteriora taceā) qui vt clerici fierēt muneribus impetrarūt. facit op. i. q. i. ſert. ⁊. q. iij. ex multis. ver. neqꝫ eligāt. Pro mūdo impetrāt: a mūdo mercedē recipiūt: nō a deo. Nihil enim deꝰ remunerat/qḋ amore ſui factū nō eſt. ſicut ecōuerſo illud remunerat qḋ ſui cōtēplatione factū eſt. xxvi. diſ. deinde. ad ſi. de pe. di. iij. §. ex hoc ſenſu. ver. ſi qñ. O quot/que bene geſta videntur q: deus in cauſa nō eſt/eruco ⁊ tinea demolit: ⁊ fures effodiūt/⁊ furant. Mat. vi. Offendunt in pomposis veſtibꝰ/familia magna/equis hiſpanis/⁊ cētera ſua ſupellectili p̄cioſa. vbicūqꝫ enim in mūdo precioſa ſunt: ad manus eoꝝ ꝑueniūt: ⁊ in glorie huiꝰ mūdi viuūt. Qui eoꝝ habebunt aliā gloriā/deus nouit. ❡ De his cardinalibꝰ dn̄s Oſtiē. Cardinalis lumē iuris ſcribēs in ſumma ſua in ti. de pe. in. §. cui cōmitēdū. ver. cui cardinales. ſic ſcribit. Cardinales quū delinquūt/acrius puniri debent: quū dn̄o pape adſiſtāt exemplo Ade de quo dicit Aug. ꝙ quāto erat deo proximior: tāto magis peccauit. de pe. diſ. v. cōſideret. Exēplo luciferi. de peni. diſt. ij. principium. De his Eſa. lx. Qui ſunt iſti q̄ vt nubes volāt ꝑ altitudinē ſtatus ⁊ eminentiā ſanctitatis: ⁊ quaſi colūbe/per ſimplicitatē/puritatē/et charitatē ad feneſtras ſuas. i. ad ſenſuū corporaliū coertionē ad chriſti vulneꝝ meditationē. Caueāt igit ne ſint diacones ſtātes iuxta arcā dn̄i. xxxvij. di. legāt. Et ne ſint nebule ⁊ nubes ſine aqua deuotiōis lachrymarū turbinibus demonū agitate. vt ꝓbat beatus Petrꝰ. ij. Pet. ij. et Hiero. de penit. diſt. ij. ſi eñ. vltra quatuor colū. ver. petrus. Et Beda. ij. q. vij. ſecuti ſunt. Nō capiātur ſuperbia que mater eſt oīm vitioꝝ/et initiū ōis pcī: ⁊ odibilis corā deo et hoībus. Eccli. x. Tob. iiij. Superbiā nūꝙ in tuo ſenſu/aut in verbo tuo dn̄ari ꝑmittas. In ipſa eñ initiū ſumpſit omnis perditio: et que eſt ꝓpriū vitiū diaboli. xlviij. di. §. i. ⁊. c. i. q: diabolus magiſter elatiōis eſt. xlvi. di. c. i. ❡ Nō vana gloria: que oēm virtutē euacuat. Nō amore pecunie: que tāꝙ venenū eſt fugiēda: q: eſt materia cūctoꝝ criminū. xxiij. diſt. his igit. Nō amore parentū: ne eos in vita corrodant tāꝙ muſce morientes: que perdūt ſuauitatē vnguenti. i. deuotionis. Eccſs. x. ⁊ eos poſt mortē deſpiciāt dicētes. Bene fecit mihi: ſed melius facere potuit. ad hoc. lxxxvi. diſt. non ſatis. vt de alijs taceamus. ex̄ de cele. miſ. dolētes. ❡ Sed die noctuqꝫ nō ceſſent virtutibus inſiſtere. vt ꝓbat Iſid. in p̄eall. c. his igit. et Amb. xij. q. i. cui portio deus. et palſ. c. nō ſatis. Tales ergo ſi delinquāt: per ſententiam remoueant: ⁊ ſine ſpe reſtitutionis deponātur. ex̄ de de. nō reſi. et geſtis. ſicut lucifer. palſ. c. principiū. huculqꝫ Oſti. ad id ex̄ de ſchiſ. ad ſuccidēdos. li. vi. ❡ Notat etiā Oſti. in ſum. ti. de offi. archip̄ſ. §. que pertinent. ver. iij. ꝙ dicūtur Cardinales a cardine quo oſtium regit: q: ipſi poſt papā et cū papa regūt eccleſiam. ex̄ de conſue. cū venerabilis. de elec. corā. et. c. q̄relā. Et nota ꝙ preſbyteri cardinales habēt titulū diaconi. nō ecōtra. vt ꝓbat. ſ. in eiſdem cōcor. et ex̄ de arbi. cū a nobis. de teſta. raynutiꝰ. §. cum autē. et. c. raynaldus. §. a cauſa. ❡ Et licet in decretalibus plerūqꝫ ponantur preſbyteri ſine titulo: in literis domini pape numꝙ ponitur preſbyter quin additur titulus/nec diaconus nec epiſcopus cum titulo. Hoc ideo noto vt ſi literam bullatam in qua hoc non ſeruetur inueneris: ipſam iudica falſam. ar. ex̄ de crimi. fal. ꝙ graui. In. c. aūt. ij. de offi. archip̄ſ. vocant cardinales p̄ſbyteri et alij tā in eccleſijs ciuitatibꝰ ꝙ dioceſibꝰ principaliter ſeruiētes: et in diuinis officijs miniſtrātes. ſm Oſti. ❡ Sunt etiam in eccleſia Cōpoſtellana Cardinales preſbyteri mitrati: ⁊ in eccleſia Rauennati. tales cardinales ſunt deriſui potiꝰ ꝙ honori. notat. xxxij. q. ij. c. i. gloſ. ſi. ex priuilegio ſpeciali. ❡ Conditiones autem ſanctiſſimas et neceſſarias quas debēt habere dn̄i cardinales poſui poſt Bernar. ſ. in. vij. cōſideratione papali. ver. q̄ nō ſint. in ar. xv. ❡ Opto aūt fieri dn̄os meos cardinales ſicut Paſcaſiū diaconum romane eccl̄ie cardinalē. De quo ſcribit Grego. in. iiij. dialo. ꝙ fuit vir mire ſanctitatis/eleemoſynarū maxime opibus vacans: cultor pauperum: et contēptor ſui: cuius dalmaticā feretro eius ſuperpoſitā quū eſſet defunctꝰ, demoniacꝰ tetigit: ſtatimqꝫ ſaluatus eſt. Veniat oro ſpiritusſanctus

ſuper cardines orbis terre et ſuper mōtes Gelboe. quod interpretatur volutatio vel decurſus. Iſti inclyti interfecti ſunt ⁊ fortes iſrael.ij. Reg.j. Plangat eos interim ſancta mater eccleſia:q: cardo quorūdam eoꝝ confractus iacet:et oſtiū clauſura ⁊ aptura cōpedita eſt. ¶ F Mꝫ collegiū cardinaliū diſpēſare poſſit etiā vbi epi diſpēſare nō pn̄t.de reiudi.cū re.ſm Inno. An cardinales priuētur iure eligēdi/ſi male eligāt.lxxix. di.ſi papa. Mꝫ inſtātia cardinalis eſt oīm ſolicitudo eccleſiarū. de poſtu.prela.bone.j.ſm Inno. An ſoli aſſertioni cardinaliū ſine iuramēto credat̄.de priuil.cū olim.j.ꝑ Inno. An credat̄ cardinali dicēti aliqđ officiū ſibi eſſe cōmiſſum/niſi ſup hoc litere oſtēdātur.et an credat̄ actis eoꝝ vel ipſis de ijs que agūtur corā ipſis.de elec.bone.j.de offi.deleg.cū in iure.de ſi.inſtru.ꝙ ſuper his.de appel.cōſtitutus.ꝑ Inno.de accu.cū dilecti. An cardinales pn̄t accuſari ꝙ papā ꝑ ſimoniā elegerint:et ipſe de hoc accuſari.xl.di.ſi papa.lxxix.diſ.ſi qͥs pecuniā.ij.q.vij.nos ſi.ix.q.iij.nemo.⁊ de elec.licet.ꝑ Inno. An diaconi cardinales ſubſint ſub preſbyteris.lxxix.diſt.ſi qͥs.iij.xciij.diſt.§.vt ex premiſſis.vſqꝫ ad finē diſtin. Adde hic qđ dixi.ſ.in.j.parte de diſpē.lega.in.§.j.in ar.xlvij.

¶ Articulus.xvij. A

Ceterū quia poſt dignitatē Cardinalatꝰ/dignitas maior in eccleſia dei patriarchatus eſt:

Ideo de eis aliquid dicēdū. Sunt aūt in eccleſia dei qͣtuor principales patriarchatꝰ poſt Romanū patriarchatū.ſcꝫ Cōſtātinopolitanus. Alexādrinus. Antiochenus.⁊ Hieroſolymitanus.de quibus.xxij.di.c.ij.⁊.c.renouātes.ex̄ de priuil.antiqua.xcvj.diſ.cōſtātinus.quibꝰ quatuor colūnis propter pctā noſtra priuata eſt eccleſia. Remanēt eīm eorū dignitates ⁊ nō populꝰ.ꝓpter qđ et ipſi in tāto honore in mūdo nō ſunt.q: mūdus plus conſiderat aurum ꝙ anulū/potentiā ꝙ mitrā. De iuriſdictione et ptāte iſtoꝝ.de officio.⁊ vbi debēt cōſtitui.⁊ qualiter puniri.xvij.diſt.multis.xviij.di.c.j.⁊.ij.⁊.xix.di.ſm.et.c.ꝓpter.xxj.diſt.cleros.c.ſummitꝰ.c.intantū.xxij.di.ꝑ totū.lxiij.di.c.j.⁊.ij.⁊.c.agatho.lxx.di.ꝑ totū.xcvj.diſt.ſatis.vi.q.iiij.ſi inter epos.j.q.vij.c.iij.iii.q.v.multū.iiij.q.j.ꝙ aūt.ix.q.iij.conqueſtus.iij.q.v.q: ſuſpecti.ix.q.iij.nullus primas.⁊.c.epi.xj.q.iij.theogualdum.xij.q.j.dilectiſſimi.xv.q.j.frater.et.q.vi.placuit.xcix.di.§.j.cū oībus.c.ſeq.in illa diſtin. Pn̄t aūt iſti diſpēſare vltra ꝙ metropolitani: vbi pn̄t cōtētioſe cōtēdere/pn̄t diſpēſare:et vbi expreſſe nō ꝓhibet̄.lxv.diſt.mos antiquꝰ.ex̄ de priuil.antiqua.ad ſi.ex̄ de prebē.graue.ad ſi.ſm Io. de deo. ¶ B Inter patriarchā aūt ⁊ primatē differētia realis nō eſt:ſꝫ vocalis.q: noīa ſunt ſynonima idē repſentātia.xcix.di.c.j. Idē eſt de noīe archiepi ⁊ metropolitani.vt ibidē.⁊.ix.q.iij.cōqueſtꝰ.⁊.xxj.di.cleros.⁊.lxxx.diſ.quaſi per totū. Oēs aūt iſti in ordine epali cōtinent̄.vt pal.c.cleros. Iſtis aūt patriarchis ſiue primatibꝰ obedire habent archiepi ⁊ metropolitani in certis ⁊ licitis:ſicut epi archiepis ⁊ metropolitanis.vt.ix.q.iij.in primis octo.c.vſqꝫ ad §.ſola. Quā iuriſdictionē habēt in ꝓuincia ⁊ epatibꝰ ſuis no.ix.q.iij.in ſum.⁊ ex̄ de offi.ord.paſtoralis.⁊.c romana.lib.vj.⁊ de cēſi.romana.lib.vj. et de appel.romana.lib.vj. ¶ C De iuriſdictiōe ⁊ ptāte iſtoꝝ.ex̄ de offi.vica.romana.li.vj.de offi.ordi.romana.li.vj.de fo.cōpe.romana.lib.vj.de ap.romana.li.vj.de cēſi.romana.⁊.c.ꝑpetuo.li.vj.de pe.⁊ re.romana.li.vj.de exceſ.pla.archiepo.in clemē. Pn̄t tales diſpēſare niſi interdicat̄/in penalibꝰ actionibus vbi pn̄t iudicare.de pe.di.vj.c.j.ad ſi. Pn̄t diſpēſare cū epis et electis ſuis ſuffraganeis:ſup qͥbꝰ habēt ordinariā iuriſdictionē in penalibꝰ actionibꝰ/⁊ ꝓcurationibꝰ ⁊ ſimilibꝰ: niſi ꝓhibeat̄.ex̄ de offi.ordi.paſtoralis.ex̄ vt li.nō cōteſta.accedēs.ix.q.iij.c.j.⁊.ij.ex̄ de offi.ordi.irrefragabili. Et quū poteſt ex officio viſitare: ⁊ ꝑ cōſequēs corrigere: ⁊ etiā poterit diſpēſare:q: deluſoria eſſet correctio ſine diſpēſatione.ex̄ de pſcrip.cū ex officij.ex̄ de cēſi.ſopite.et.c.cū venerabilis.c.romana.li.vj.ſm Io. de deo. ¶ Sed q: nō eſt noſtri operis pͥncipaliter de eoꝝ iuriſdictiōe tractare. Sꝫ quō in eccleſia dei per pctm̄ a ſtatus rectitudine quodāmodo ceciderūt: Ideo ſtatim ptractādo ſtatꝰ et exceſſus epoꝝ:ſub quo noīe includūtur.vt dixi.ſ.in.iij. ꝯſideratione papali.in.§.iij.cōſideratio.in ar.xj.in ver.inter hec.de eis parū aliquid dico:q: oēs iuriſdictionē epalē habēt: ⁊ ſilis eſt quaſi eoꝝ offenſio in iſto tpe vulnerato. ¶ Attēdāt ergo pdicti ſtatus ꝙ quāto poſt papā ⁊ cardinales maiori preeminent dignitate: tāto eoꝝ grauior eſt offenſa.xl.diſt.hō chriſtianꝰ. Regant ergo ſuas ꝓuincias in pace ⁊ cōcordia:nihil de iure epoꝝ vſurpātes: niſi vbi ius eis cōcedit: q: tali cōcordia altiſſimꝰ gloriat̄ in mēbris ſuis.ix.q.iij.archieps.cū.c.pce.⁊ ſeq. Quā autē iuriſdictionē habēt quatuor patriarchales ſedes.vide pall.c.antiqua. ex̄ de priuilegijs. ¶ D Offendūt autē pdicti/quū viſitāt ſuas ꝓuincias: ſicut ⁊ quū epi viſitāt ſuas eccleſias:q: nimis grauant parochianas ecclias in eoꝝ ꝓcurationibꝰ maledictis vſqꝫ ad exinanitionē extreme virtutis baſilicas ꝑducētes.x. q. iij. iter cetera. nō ſacerdotaliter ſꝫ crudeliter ſeuiētes.x. q.iij. q: cognouimꝰ.nō ſolū erga ſubditos:ſed etiā ſocios tyrānidem exercētes:nō cū charitate/ſed cū quadā iactātie temeritate:nec cū gratiarum actione/ſed cū quadā iudiciaria inuectiōe ſtipēdia exigētes.potiꝰ depredādis et ſpoliādis ⁊ ſcādalizādis hoībus/ꝙ lucris aīarū operam dātes. Hec legunt̄ ⁊ hodie ad literā miſerabiliter et dānabiliter obſeruantur.x.q.iij.cauendū.ex̄ de cēſi.cū aplꝯ.⁊.c.ꝓcurationes. ¶ Itē multas ꝓcurationes vna die recipiūt:⁊ nō viſitāt. In pecunia recipiūt malo velle dātium: officiales ſui et alij de familia munera recipiūt.cōtra oīa iura predicta. et ex̄ de cēſi.romana.§.ꝓcurationes.⁊.§.caueat.li.vj. Viſitās eīm qui aliquod munꝰ receperit hodie/vel ꝓcurationē in pecunia a volēte/vel qui receperit ꝓcurationē et nō viſitat/ad duplū tenet̄ reddendū illi eccleſie quā grauauit intra mēſem. quo elapſo niſi reſtituerit:patriarche/archiepi/epi/ipſo iure ab ingreſſu eccleſie interdicti. Inferiores ſꝰo ab officio et bn̄ficio: quouſqꝫ grauatis eccleſijs ſatiſfaciāt ſunt ſuſpēſi:nulla in eis in hac dantiū remiſſione liberalitate vel gratia valitura.vt hec legunt̄ ex̄ de cenſi.exigit.et.c.felicis.li.vj. Habet̄ etiā de iſtis grauātibꝰ eo.ti.c.ij.in clemē. Is aūt cui eſt ingreſſus eccleſie interdictꝰ:ſi cōtra interdictū hmōi diuinis ſe ingerat ea in ſuo agēs officio ſicut prius:irregularis efficit̄. ex̄ de ſen.excō is cui.li.vj. ¶ Ve ve q: de hmōi penis p̄lati nō curāt:vnde vere ſm hec paucos p̄latos credo in dei ecclia/maxie in Hiſpania irregulares nō eſſe. Pro his ergo plangat eccleſia:q: quū ſint maiores patres eiꝰ:maioribꝰ ſunt periculis ⁊ criminibꝰ irretiti. Et ſm Grego.quāto in honore precellunt alios:⁊ in crimine.et de hoc ſatis. Mꝫ latꝰ pape ſint cardinales:⁊ de ptāte ipſorū circa abſolutionē quū ſint legati.de offi.leg.excōicatis. An cardinales mortuo papa faciūt capitulū.et qͥd pn̄t.lxxix.di.nullꝰ. An preſbyter cardinalis ſit eligēdus in epm.de elec.eccleſia.ij. de pena offendētiū cardinalē.de pe.felicis.lib.vj.

¶ Articulus.xviij.

Conſequēter de ſtatu epoꝝ tractādū eſt.

de quoꝝ potentia et iuriſdictione ⁊ in quibꝰ pn̄t caſibꝰ diſpēſare.ſ.in prima parte iſtiꝰ opis pleniter ptractat̄. Nūc aliqua de eoꝝ iuriſdictione adhuc iūgens/de eoꝝ exceſſibꝰ vt ſe corrigāt exarabo. ¶ Et eſt ſciēdū ꝙ ordo epoꝝ quadripartitꝰ eſt.vt.ſ.pte.ij.ar.xj.A.in.iij.cōſideratiōe papali.ver.i hoc.prime tetigi.ſ.in patriarchis/archiepis/metropolitanis/⁊ epis. Papa etiā in numero eoꝝ cōtinetur.vt apparet in ꝓhemio cōſtitutionū ⁊ decretaliū ⁊ literarū apſicaꝝ. Nā vltra epatus ordinē alius nō eſt. ſm Archidia.ordo iſte pontif.xxj.di.c.j. Ibi aſſignat̄ differētia inter archiepm et metropolitanū. Nā archieps maior eſt:vt colligit̄ in aut.coll.ix.de priuile.archiepi.in prin. vbi dicit. Non ſolum

Patriarchatꝰ eccleſiaſtici.

Patriarchatus ⁊ primatꝰ idem.

Viſitatio pecuniaria p̄latis ꝓhibetur.

Quadruplex epoꝝum ordo.

Digitized by Google

Nō ſolū metropolitanus ſꝫ fit:ſed etiam archiepūs fiat.
¶ A Tractando ergo de ſtatu ⁊ defectibꝰ epoꝝ tracta
bo ꝑ ꝯñs de ſtatu ⁊ defectibꝰ patriarcharū/ primatū/ ar
chiepoꝝ/⁊ metropolitanoꝝ.de quibus tetigi in.§.p̄ce.
Notandū ergo ꝙ Paulus epa/ epos vocat presbyteros
gloſ.Philip.j.In primitiua eccleſia bene fuerūt preſbyte
ri ⁊ epi.xxj.di.c.j.vltra mediū.ver.ideo.xciij.di.legimꝰ.vbi
de hoc in gloſ.hic r̄ndet.xcv.di.olim. ¶ B Epi ſucceſſo
Inſi-
gne epi-
ſcopoꝝ
tituli.
res aploꝝ ſunt.lxviij.di.quoꝝ vices.xciij.di.legimꝰ.xxj.di.
in nouo.ex̄ de ſacra vnc.c.vnico.§.a chriſto.vbi vocantur
vicarij aploꝝ.Et dicuntur arietes gregis.i.duces.vij.q.j.
ſciſcitaris.q: duobꝰ cornibꝰ.xxiij.q.iiij.cū in lege.i.vtriuſqꝫ
teſtamenti authoritate preualent cōtra hereticos.Inde
eſt ꝙ mitra pontificalis duo habet cornua.q: oīs doctus
in regno celorum profert de theſauro ſuo noua ⁊ vetera.
Mat.xiij.gloſ.ſup p̄s.xxviij.Item dicunt̄ canes:q: latra
re debent.i.predicare cōtra hereticos ⁊ tyrannos:⁊ ſubdi
tos informare.xliij.di.ſit rector.Dicuntur rectores nauis
pre.c.ſciſcitaris.Dicunt̄ colūne.ij.q.vij.accuſatio.viij.q.j.
moyſes.ex̄ de accuſa.qualiter.ij.⁊ ex̄ de pen.ſi q̄s ſuaden
te.§.epi.in clem̄.Dicunt̄ patres ſpūales.in pre.§.epi.⁊ pre.
c.qualis.⁊.lxviij.diſt.quoꝝ.Dicunt̄ cuſtodes.xij.q.ij.nō li
ceat.xvj.q.j.in canonibꝰ.xxiij.q.vlti.§.quis.Dicunt̄ vica
rij chriſti.xxxiij.q.v.mulier.Dicunt̄ paſtores.j.q.ij.paſtor.
xcv.di.eſto.xxiij.q.iiij.tres ꝑſonas.Dicunt̄ etiā ſpeculato
res.Ezech.iij.xxj.diſt.c.j.ver.epatus.Dicunt̄ defenſores.
xvj.q.j.in canonibꝰ.Dicunt̄ procuratores.xij.q.j.c.vlt.ver.
de hoc. ¶ Qui preſtantior eſt ⁊ doctior omni pplo ⁊ ſtu
dioſior ⁊ virtutibꝰ eminentior:ille ad ſacerdotiū eligi de
bet.gloſ.Leui.viij.viij.q.j.licet.In tunica hyacithina fue
rūt mala punica ⁊ tintinnabula.xliij.di.c.j.ver.hinc in exo
do.et Exo.xxviij.q: tanta debet eſſe pōtificis authoritas:
vt motus eiꝰ ⁊ greſſus vocales ſint.⁊ veritatem quā men
te ꝯcepit habitu reſonet.Quicquid loquit̄ ⁊ quicq̄d agit
doctrina ſit.ſine tintinnabulis/coloribꝰ diuerſis/gēmis
floribuſqꝫ virtutū/nec eccleſiā ingredit̄ nec pontifex eſt.
Gloſ.Leui.viij.facit.viij.q.j.licet. ¶ Epatꝰ nomen eſt ope
ris nō honoris:ſcopos quippe intentio eſt.vñ epa ſupin
tendere debꝫ.vt intelligat ſe nō eſſe epm̄ qui preeſſe dile
xerit nō ꝓdeſſe.Aug.de ciui.dei.li.xix.trāfert̄.viij.q.j.qui
epatum.⁊ facit.xxj.di.c.j.ver.epatus. ¶ C Hieronymꝰ.
Si q̄s epatum deſiderat:bonū opus deſiderat.j.ad Tim.
iij.Sed ab aplo illo tp̄e dictum eſt/quo quiſquis plebibꝰ
preerat:primꝰ ad martyrij tormenta ducebat̄.Tunc ergo
fuit laudabile epatum querere:qñ ꝑ hunc quēqꝫ dubium
nō erat ad ſupplicia grauiora ꝑuenire.Ipſum quoqꝫ offi
cium boni opis expreſſionem definit̄.quuꝫ dicit.Si quis
epatum deſiderat:bonū opus deſiderat.De ipſo igit̄ ſibi
teſtis eſt:q: epatum nō appetit:q̄ hūc nō ad boni opis mi
niſteriū/ſed honoris gloriā querit. ¶ D Grego.in cura
paſtorali.c.ix.Duo ſunt pontificis opa.vt a deo diſcat le
gendo ſcripturas diuinas:⁊ ſepius meditādo.aut popu
lum doceat:ſed illa doceat q̄ ipſe a deo didicerit:nō ex ipſo
corde vel humano ſenſu/ſed que ſpūſſanctus docet.Eſt ⁊
aliud opus qđ facit Moyſes.ad bella non vadit.non pu
gnat ꝯtra inimicos:ſed orat.⁊ donec orat:vincit pplſ eiꝰ
hoſtis vincit̄.⁊ fugat̄.Exo.xvij.Orige.ſup Leui.li.vj.trāſ
feruntur hec.xxxvj.di.c.vlt.Orige.Epi locū aploꝝ tenent
Hiero.ad Marcellum.xxj.diſt.in nouo.⁊ dixi.s̄.ver.epi.
¶ Qualem oporteat eſſe epm̄ in.xiij.c.aplice regule con
tinetur.que ponunt̄ a.xxxv.diſt.§.nunc aūt.vſqꝫ ad.l.diſt.
que opti-
mū quē-
qꝫ dece-
ant epm̄
Nō facile admittit̄ accuſatio epoꝝ.ij.q.vij.accuſatio.Eps
qui nō corrigit/impudicus canis dicit̄.lxxxiij.diſt.nemo.
nihil illo epo miſeriꝰ q̄ maloꝝ gloriat̄ laudibꝰ.c.diſ.nihil.
Nō credat eps ſolam lectionē ⁊ orationē ſufficere.Sed
largam manū habeat.neceſſitatem patientibꝰ ſuccurrat.
alienam inopiam ſui credat.q: ſi hoc nō habꝫ:vacuū epi
nomen tenet.Greg.lxxxvj.di.fratrem.Nō debet aliquem
epus manu ſua cedere.lxxxvj.di.nō liceat.xlv.di.c.j.⁊.c.cū
beatus.Eps nullā rei familiaris curā ad ſe reuocet.ſed le
ctioni ⁊ orationi ⁊ verbo predicationis tm̄modo vacet.
cōcil.car.lxxxviij.di.eps nullā.Aug.Nōn oīs qui dicit pax
vobis/quaſi colūba audiendus eſt.Habent oſcula colū
be.habent ⁊ oſcula corui.ſed in columba vera pax.in cor
uo falſa pax.ij.q.vij.nō oīs.ibi no.quō ꝯditiōes corui ma
lo prelato cōueniant.Item nō oēs epi ſunt epi.ea.cā ⁊.q.
nō oīs.Hiero.Qui epatum deſiderat:bonū opus deſide
rat.Apls.j.ad Timo.iij.dixit.nō dignitatem.ſi aūt deſpe
cto ope ſolam appetit ⁊ aſpicit dignitatem.cito corruet.
Hiero.ſup Sopho.adde.s̄.c.ver.ſi quis epatum.Honor
⁊ ſublimitas epalis nullis poterit cōparatioibꝰ adequari.
Si regū fulgori cōparas ⁊ principū diadēmati:lōge erit
inferius q̄ ſi plumbi metallū ad auri fulgorem cōpares.
quippe quū videas regum colla ⁊ principū ſubmitti ge
nibus ſacerdotum:⁊ oſculata eoꝝ dextra orōnibus eorū
credant ſe cōmuniri.Amb.li.de paſto.trāſferunt̄.xcvi.diſ.
duo.facit ex̄ de ma.⁊ obe.ſolite.Et eſt arg.expreſſum ꝯtra
Laur.cōtra viles prelatos Hiſpanie qui oſculant̄ manus
regū.Fateor ego vilis preſul Siluenſis eccleſie/ſcriptor
huius opis/potiꝰ timore q̄ humilitate coactus ſum oſcu
lari dexterā Regis Portugallie.q̄ꝙ ab eo nō teneā rega
lia.ſed qui ex timore facit/iam nō facit.ex̄ de reg.iu.qui ex
timore.Dic tm̄ ꝙ ſi eps comes ſit/oſculari debet.quū ex cō
ſuetudine alij magnates hec faciant.x.di.certum.j.c.ſuſci
pitis ne.lxiij.diſt.valentinianꝰ.Lau.⁊ facit.xxiij.q.viij.§.
ecce.xviij.di.ſi eps metropolitanus. ¶ Nihil in hoc ſecu
lo excellentius ſacerdotibus.Nihil ſublimius epis.No
men ergo cōueniat actioni.⁊ actio nomini r̄ndeat.alias
ſit nomen inane ⁊ crimē immane.Nō ſit honor ſublimis ⁊
vita puerilis.Ne ſit deifica ꝓfeſſio:⁊ illicita actio.Ne ſit
religioſus amictꝰ:⁊ irreligioſus ꝓfectus.Ne ſit gradus
excelſus:⁊ deformis exceſſus.Nō habeatur in eccleſia ca
thedra ſublimior:⁊ cōſciētia ſacerdotis recipiatur humi
lior.Ne locutionē ſimulemus colūbinā:⁊ mētē habeamꝰ
caninā.Ne profeſſionē monſtremus ouinā:⁊ ferocitatem
habeamus lupinā.Amb.in.li.de paſto. ¶ Quantum pre
ceteris gradus eſt epiſcopalis altior:tāto ſi per negligen
tiā dilabatur/ruina grauior eſt.Magna ſublimitas ma
gnā debet habere cautelā.Honor grandis grandiori de
bet ſollicitudine circūuallari.Cui plus credit̄/ab eo plus
exigitur.Mat.xxv.Greg.in homil.Quū em̄ augent̄ do
nationes etiā creſcūt donoꝝ.Amb.ibidem.Nihil in hac vi
ta difficilius/laborioſius/periculoſius/epi officio.Aug.
ad Valeriū.xl.di.ante oīa.Nihil in epali ceruice ſplendi
dius fulget:q̄ humilitas.Greg.c.di.cōtra morem.Epus
in quolibet loco ſedens/ſtare preſbyterū non patiat̄.xcv.
di.eps in quolibet loco.Eps in eccleſia ſublimior ſedeat.
intra domū vo preſbyteroꝝ collegā ſe eſſe cognoſcat.xcv.
diſt.eps in eccleſia. ¶ Dicite pontifices in freno quid fa
cit aurū.Tolerabilius em̄ in ſancto cernitur q̄ in freno.
Bern̄.in epla ad Senonenſem archiepm̄.Nō eſt epoꝝ
ſeruare aurū:⁊ a ſe reuocare mendicantis manū.xij.q.j.
nolo.Incidant epi in inuidiā detractoꝝ cōfringentes va
ſa myſtica vt captiuos redimant.Amb.lxxxvj.di.nō ſatis.
Epi ſatis in manu habent quibꝰ credāt aīas.⁊ cui cōmit
tant ſuas facultates nō inueniūt.Ironia.Adde hic qđ di
xi.s̄.in.vij.cōſideratione pape.ver.mira res.ar.xj.Opti
mi eſtimatores.q̄ magnā de minimis/paruā aut nullā de
maximis curā gerāt.Bern̄.de cōſide.li.iiij.Vbicūqꝫ fue
rit eps:ſiue Rome/ſiue Eugubij/ſiue Conſtantinopoli.
ſiue Regij.eiuſdem meriti eſt:eiuſdem ſacerdotij.Potē
tia diuitiarū/paupertatis humilitas/nec ſublimiorem nec
inferiorem epm̄ facit.Ceterū oēs apoſtoloꝝ ſucceſſores
ſunt.Hiero.xciij.di.legimꝰ.Idem.Gloria epi eſt paupe
rum prouidere opibus:Ignominia ſacerdotis eſt/pro
prijs ſtudere diuitijs.xij.q.ij.gloria.Idē ad Narbonēſem
epm̄.Solus eps incūbit bonis.ſolus vtitur miniſterio.ſo
lus eps ſibi vēdicat vniuerſa.ſolus ptes inuadit alienas.
ſolus occidit vniuerſos.Hic ꝓpter auaritiā ſacerdotū ſe
pe odia cōſurgūt.hinc epi accuſant̄ a clericis.hinc princi

piū litis.hinc detractionis cauſa.hinc origo fit criminis. xciij.di.diacon.v. Idem loquens Narbonenſi epo. Dñici patrimonij dāna cōquiritis:dū ſoli vultis in eccl'ijs potē-
tari.xcv.di.ecce ego. Idē ad Nepotianū. Epi ſacerdotes ſe eſſe ſciant:nō dños. Honorent clericos quaſi clericos: vt ipſis epis a clericis quaſi epis honor deferat. Et.j. Paſcite eum qui in vobis eſt gregem dñi: puidentes nō coacte:ſed ſpontanee ſm preceptū dñi: neq; turpis lucri grā ſed voluntarie.neq; vt dñantes in clero:ſ; forma facti gregis ex aio ꝛc.xcv.di.eſto. ¶ Agnoſcat epſ ſeruū ſe eſſe plebis nō dñm. Iſid.de ſum.bo.q: ꝛ papa ſe ſeruū vocat. Vide.ſ.in.v.cōſideratione papali.in.ſ. Iſte greg.in ar.xiij. in iſta.ij.parte. Sciat ſe nō eſſe epm qui preeſſe deſiderat: nō pdeſſe. Aug.ad Oroſium. Pontifex legalis fronte lamina ornabat aurea: inferius in extremo tunice in margine portabat tintinnabula. Exo.xxviij. nobili imagine inſtruens:q: ſpūalis quiſq; doctor cōtemplationis aurū haurit ſuperius: qđ inferius p ſonū predicationis pplis infundit. Rodul.ſup Leuiti. Inter.xij.abuſiua ſeculi vnū eſt epſ negligens. ¶ E Sunt aūt iſta.xij.abuſiua. Primū ſc; ſapiens ſiue predicator ſine operibus. Auditores

Abuſiua mundi.xij.

eñ doctrine dicta cōtemnūt: quū predicatoris opa a predicationis verbis diſcrepare cōſpiciūt. Et quū ipe doctor doctrina ſua nō cōſiderata lapſus fuerit:auditor etia; alterius doctoris medicamētū ſuis vulnerib⁹ adhibere par uipendit. vñ dicit Mat. v. Si ſal euanuerit:in quo ſalietur? Ad nihilū prodeſt vltra: niſi vt pijciat foras. Ad hec ij.q.vij.nō omnes.iij.q.vij.§.idem teſtat. ver. Item greg. ¶ Scdm. Senex ſine religione. Quid enim ſtolidius ſi mens ad pfectionem feſtinare nō cōtendat:quū totū corpus ad interitū pperat:dum oculi caligant: auris grauiter audit:capilli fluūt: facies in pallorem mutat: dentes lapſi minuunt:cutis areſcit:flatus nō ſuauiter olet:pect⁹ ſuffocat:tuſſis cachinnat:genua trepidāt: talos ꝛ pedes tumor inflat.Hec oīa namq; ruiturā domū corporis pronūtiant.ad hoc.lxxxvj.di.tanta. ¶ Tertiū. Adoleſcens ſine obedientia ꝛ reuerentia. Qualiter nāq; in ſenectute ille ſibi miniſtrari ſperabit:qui in adoleſcentia ſenioribus obedientiā exhibere cōtemnit? Leo.ij.q.vj.qui ſcit ſe. Sicut ergo in ſenib⁹ ſobrietas ꝛ mor pfectio inquirit: ita in adoleſcentib⁹ obſequiū ꝛ ſubiectio ꝛ obedientia requirūtur.facit.lxj.diſ.miramur.ad fi.ibi. Quorum oīs etas ꝛc. ¶ Quartum. Diues ſine eleemoſyna. Qui dum in terra quęſita diligenti cura cuſtodit:celeſtis patrie perhennem habitationem amittit.xlvij.di.ſicut. ¶ Quintū. Femina ſine pudicitia. Sicut eñ oēs bonos mores puocat ꝛ cuſtodit in viris prudentia.de qua.xxxvj.di.§.j. Sic in feminis cūctos honeſtos actus nutrit fouet ꝛ cuſtodit pudicitia. xxxij.q.v.ppoſito.ꝛ c.de pudicitia. ¶ Sextum. Dñs ſine virtute:q: nihil cōfert habere dñandi ptātem: ſi dñs ipſe nō habet virtutis vigorem. Eccli. vij. Noli querere fieri iudex:niſi valeas virtute irrūpere iniquitates. ¶ Septimū. Chriſtian⁹ ɔtentioſus.chriſtian⁹ eñ a chriſto dicit.ch̄ de ſacra vnc.vnico. Chriſtus aūt mitis eſt. Mat.xj. Contentio vitiū eſt.de pe.diſt.ij.c.j.ij. Timo.ij. Noli verbis contendere. Phil.ij. Nihil p cōtentionem ꝛc.j.ad Cor.xj. Si quis videt cōtentioſus eſſe: nos talem cōſuetudinem nō habemus,nec eccleſia dei. Eſt aūt contentio impugnatio veritatis agnite. Cauſa clamoris fiducia. Petrus de ſali. ¶ Octauū. Pauper ſupbus. Quid eñ ſtolidius q̄ illu; qui p infima; miſeriā velut in terra abiectus extremus ꝛ humilis incedere ꝛ cōtriſtari debuerat: frontoſo ſupbie tumore inflatā mentem cōtra deu; erigere? Unde dicitur Mat.v. Beati pauperes ſpū.i.humiles ꝛ timentes deu;. Aug. ¶ Nonū. Rex iniquus. Nomen eñ regis rectoris officiū indicat.xxj.diſ.c.j.ver.ſacerdos. S; qualiter alios corrigere poterit:qui pprios mores nō corrigit? iij.q.vij. ſacerdos.xj.q.iij.ita corporis. ¶ Decimū. Epſ negligēs. Epſ eñ ſpeculator intelligit ſeu interpretat.xxj. diſti.c.j. ver.epat⁹. Debet ergo epſ ſupintēdere ꝛ corrigere.lxxxiij. di.nemo. ¶ Undecimū. Plebs ſine diſciplina.xlv.di.diſciplina. ¶ Duodecimū. Populus ſine lege. Qui eñ dei dicta ꝛ legiſſcita cōtemnit p diuerſas errorū vias eūdo,proditoris laqueū incurrit.di.iiij.facte ſunt.de pen.diſt.iij. iudas. Cyprianus li.de.xij.abuſiuis. ¶ F Redeundo ad materiā epo;. Ait Bern.ſup Cant ſermone.xij. Fratres reuereamur epos:ſed vereamur onus. Si penſam⁹ labores.xl.diſt.ante.nō affectam⁹ honores. Agnoſcam⁹ vires nr̄as:nec delectemur molles ꝛ feminneos humeros ſupponere ſarcinis duris. Nec obſeruem⁹ eos:ſed honoremus. xxj.di.in nouo. Lu.x. Inhumane nēpe eo; redarguis opa quo; refugis onus. Temerarie redarguit virū de prelio reuertente; mulier manens in domo. Dico eñ ſi quis de clauſtro,eum qui verſat in pplo,interdū min⁹ circūſpecte deprehenderit agere: vbi gr̄a:in vbo,cibo,ſomno,riſu:non confeſtim ad iudicandum proſiliat: ſed meminerit ſcriptū eſſe. Melior eſt iniquitas viri q̄ mulier benefaciēs. Eccli.xlij. Nā qui in tua cuſtodia vigilas:bene facis. ſed q̄ iuuat multos.melius facit ꝛ virilius. Nō ſi implere nō ſufficit abſq; aliqua iniquitate vite ꝛ cōuerſationis ſue:memēto q: charitas operit multitudinē pctō;.j.Pe. iiij. Prouer.x.ex̄ de bap.maiores.j.rñſo. Hec dicta ſunt ad geminā tentationē pellendā: qua ſepe religioſi epo; vel ambire gloriā,vel exceſſus temere iudicare diabolicis inſtigationib⁹ incitant. ¶ Preſbyter etatis:epus dignitatis nomen eſt.xciij di.legim⁹.ſm Hiero. Si tentatio eſt hois vita ſup terrā. Iob. vij.de pe.di.ij ſi eñ.ad fi.quantis putas periculis patet vita pontificis:cui neceſſe eſt oim ferre tentationes? viij q.j.clemēs. Bern. in ep'la ad Senonēſes. Fila rubea dependētia ex duab⁹ linguis mitre pōtificalis,ſignificāt ignē charitatis. Sicut eñ p duas linguas ſignificat q̄ noua ꝛ vetera noui ꝛ veteris teſtamenti teſtimonia pferre debet pōtifex.ut dixi.ſ.e.§.ɔſequenter.ver. ꝛ dicunt arietes. Ita in rubeo filo; colore figurat ignis charitatis:quē in ſe habere pōtifex ꝛ in alijs accēdere debet. Inde etiā eſt q̄ Romanus pōtifex cappa rubea ſicut chriſtus,Lu.xij.induit.q: totus igne charitatis ardere d; ꝛ ex charitate oīa facere:aio q̄ martyrio non deeſſe: ſicut cōfeſſorib⁹ almis Martino ꝛ Frāciſco. Gerēs pſonā chriſti:cui⁹ veſtimentū rubeū eſt:ſicut calcātium in torculari. Eſa.lxiij.gloſ.ſuper pš.cxviij. Quid antiſtes ad dñm niſi pro delictis ppl'i interceſſor eligit? Qua itaq; fiducia ad deū pro pctis alienis interceſſor venio:apud quē de pctis meis ſecur⁹ nō ſu;? Greg.in regiſtro.facit.iij.q.vij.in grauibus.ꝛ.c.vlt.xlix.di.§.j. Ex me ad epat⁹ ordinē cognoſcitis peruenisse:ſi me diligitis,plāgite: q: tāte hui⁹ mūdi occupationes ſunt:vt p epatus ordinem pene ab amore dei me videā eſſe ſeparatū. Greg.in regiſtro. De iſta materia de honore ꝛ periculo epatus ſcripſi etiā.ſ.in.iij. cōſideratione papali in ar.xj. Et illud iungat cum iſto.

¶ Articulus.xix. A

Videamus nunc ad epiſcopo; exceſſus accedendū eſt ꝛ aliorū prelato;. Sed q:,vt ſepe dixi,in ordine epali intelligunt includi pape,cardinales,epi,patriarche,archiepi,pinates Ideo primo dicendū eſt q̄ quum papa peccat: poteſt ſibi eligere confeſſorē quemcunq; voluerit. Nā in iuriſdictione contentioſa hoc receptū eſt.ff.de iuridic.omni.iu. eſt receptū.ij.q.v.mandaſtis ꝛ.c.auditū eſt.ij.q.vij.nos ſi. Multo potius in voluntaria poteſt ſe ſubmittere cuilibet ſacerdoti.q: quātū ad hoc vnuſquiſq; ſacerdos catholic⁹ tenet locū dei viuentis: ꝛ loco dei poteſt abſoluere penitētem. xj.q.iij.abſit.de pe.di.iij inter hec hircum.j.ꝛ.ij.l.di.de his. Et ſic in foro penitētiali factus ē papa minor: ꝛ confeſſor maior. vt in pre.iuribus. Et hoc innuit Chryſ.xl.di. multi ſacerdotes. ex̄ de pe.ꝛ remiſ.c.fi. ¶ B Cardinales confitebuntur penitētiario dñi pape.ar.xciij.di.c.fi.xciiij.di. c.j. Uel potius diſtinguēdū ē inter peccatum publicum ꝛ

Pape cōfeſſor.

Cōfeſſionis cardinaliu; auditores.

illud cōfiteat̃ pape.occultū penitentiario dñi pape.Sed
verū eſt q̄ in vtroq̄ ſufficit cōfiteri pniario dñi pape q̄ad
ſaluationē aie:nō tñ quoad diſpēſationē quā pniari⁹ face
re nō pōt:niſi de ſpēali mādato dñi pape. ſicut ⁊ curia te/
net.ſm Oſtiē. ¶ Tutius aūt eſt vt quilibȝ cardinalis licē
tiā habeat a papa:q̄ ſibi poſſit eligere ɔfeſſorē.quū tales
Pr̃iar/ imediate ei ſubſint.ar.ex̃ de pe.⁊ re.oīs. Exceptis epis: q̄
charū a in hoc oēs ſunt p̃uilegiati.ex̃ de peni.⁊ re.c.ſi. ¶ E Pa
ɔfeſſiōe. triarche quū offendūt:q: epi ſunt:eligūt ſibi cōfeſſorē. vt
p̄e.c.fi.de pe. In foro ɔtentioſo a ſola papa debēt puniri:
q: ei ſubſunt imediate.vñ Greg. Quedā de primate nr̃o
Clemētio plata ſunt: q̄ nullo mō debēt ſub ſilētio pṫer/
ire:ne totū corpus(qd̄ abſit)morb⁹ inuadat:ſi languor in
capite curat⁹ nō fuerit.ij.q.vij.ſicut inq̄t. Et Inno.iij.pu/
niuit patriarchā Antiochenū.ex̃ de trāſla.epi.c.j.Et Joā/
nes ⁊ Felix Cōſtantinopolitanū.xxiiij.q.j.acatius. Nico/
laus Bituricēſeȝ primatē.p eo q̄ iudicabat clericos Nar
bonenſes.ix.q.iij.cōqueſtus.Et Leo Dioſcor Alexādrinū
patriarchā:pro eo q̄ nō ſeruabat tpa in ordinib⁹ cōferen/
dis.lxxv.di.q̄ a p̄rib⁹.⁊ cōſecratione epor.e.di.q̄ die.⁊ ce
lebratione miſſarū.de cō.di.j.noſſe.⁊ in aliijs multis.xxiiij.
q.j.cū beiſſim⁹.Et Inno.iij.de falſitate reprehēdit Iiero
ſolymitanū.ex̃ de his q̄ fi.a p̄e.quāto.⁊.c.prece.⁊ Gre.ix.
patriarchā Gradenſem eo q̄ cōtra canones exegerat iu
ramentū a Caſtellano epiſcopo.ex̃ de ma.⁊ obed.dilecti.
¶ D Patriarchis ſubſunt archiepi.⁊ ab ipſis ad eos
ad pr̃iar appellat̃.ix.q.iij.cōqueſt⁹. Nō debet Archiep̄us incōſulto
chā ſpe/ primate vel pr̃iarcha/aliquē in ep̄m ordinare.di.lxv.pla/
ctantia. cet. Patriarche vbiq̄ ante ſe portāt crucem:niſi in vrbe ⁊
vbi papa vel eius legatus inſignia papalia deferens pre/
ſens eſt.de priuil̃.antiqua.An habeat idē ius in ſuis ſub/
ditis patriarcha qd̄ papa in ſuis.xxij.di.renouātes.Qua/
liter petat patriarcha ſubiectionē eccl̃iarū.de ma.⁊ obe.
inter q̄tuor.ſm In.An pr̃iarcha in ſubditos ſuor ſuffraga
neor habeat aliquā ptātē.de of.or.duo.de re iud.cū inter.
Junge hic qd̄ no.ſ̄.e.§.Ceterū.ante.§.ɔſequēter.ver.in/
ter pr̃iarcham.in additiōe in.xvij.ar. ¶ Licet aūt epi poſ
Archi/ ſint ſibi eligere cōfeſſores.vt p̄e.c.fi.de pe.⁊ re.Archiep̄s
epi p̃ui/ tñ cui ſubeſt/debet ſcire q̄s eſt cōfeſſor epi:velit nolit eps.
legia. Hoc nō admitto.q: beneficiū iuris nemini eſt auferendū.
xxviij.di.de his.in aut̃.de nup.circa.fi.§.ſed hoc qd̄.ff.de
reg.iu.l.iiij.§.ſi q̄s cōdēnatus.ex̃ de reg.iu.indultū.lib.vj.
vbi de hoc no.Nec aliq̄s debȝ preſumi q̄ cōfeſſorē ſuſpe/
ctū eligat:q: nemo preſumit̃ immemor ſue ſalutis.j.q.vij.
ſctiſſim⁹.ex̃ de elec.ſignificaſti.ij. Et etiā ipm pōt cōpelle/
re vt ſibi cōfiteat̃:ſi ſuſpectū habeat cōfeſſorē.q: ⁊ ab ipo
de aia epi ratio exiget̃.ar.ex̃ de of.or.paſtoralis.⁊.c.irre/
fragabili.ex̃ de cēſi.romana.li.vj.Nec iſtud phibet decre.
p̄e.ne p dilatiōe.ex̃ de pe.Sed quū intendat aiar pericu/
lis potius hoc admittit ſm Oſtieñ.in ſum.de pe.§.cui cō
fitendum.℣.ſed nunquid archiepiſcopus.

¶ Articulus Viceſimus. A

Sed vt ſciāt epiſco/
pi ⁊ qui iſtiuſmodi ſunt/in quibus eccleſiā
quā deberent regere ſcandalizant:⁊ in qui
bus peccant coiter ⁊ confiteri debent: No
In q̄b⁹ tēt caſus.j.ſcriptos. ¶ Et primū ē.q: ſciēter celebrāt: vel
vulgo ordines faciūt:vel etiā iudicāt ſubditos:dū in mortali cō
aberrāt ſtitutos ſe ſciunt.ar.ex̃ de coha.cleri.⁊ mu.veſtra.§.fi.⁊.c.
epi. fi.xxxij.di.§.verū.c.ad hec.ex̃ de tēpo.or.c.vlt.de cle.ex.mi.
c.fi.iij.q.vij.iudicet.c.poſtulatus.e.in grauib⁹.c.ſacerdos
xj.q.iij.plerūq̄.de pe.di.vj.qui vult. ¶ Tamen tales ab/
ſoluere pñt.⁊ dare ſacramēta:⁊ iudicare:q̄diu ab eccleſia
tolerant̃.licet peccent mortaliter talia in mortali exercen
do/cōferendo/⁊ agēdo. De hoc vide qd̄ nota.poſt Archi/
dia.ſ̄.in.j.pte iſtius opis.in.§.nunc querēdū eſt quum ec/
cleſia.℣.Unde ⁊ no.Archid.in ar.lxix. Nam tales etſi non
poſſunt ex vite merito:q: hoc in eis deficit: pñt tñ ex offi/
cio q̄diu ab eccleſia tolerant̃.j.q.j.§.ſed obijcit̃ illd̄ Aug.
cū.c.ſeq̄nē.vſq̄ ad.§.ecce.⁊ a.§.hoc igitur.e.cauſa.⁊.q.cū
c.ſequē.vſq̄ ad.§.ſed obijcit̃.⁊.§.cum vita.e.cauſa.⁊.q.cū
c.ſequen.dictum eſt a dño.⁊.iij.q.vij.§.vlt.⁊ de con.di.iiij.
quomodo.cū p̄e.⁊ ſequen.c.Et no.Oſtien.in ſumma de
remiſſionibus.§.vtrū fiat.⁊ de of.or.§.⁊ a quo.℣.hec igi/
tur ſit fides tua.Et ego hoc lati⁹ diſputaui.ſ̄.in prima par
te iſtius opis.in.§.Et q̄ dignitas.in.viij.ar.⁊.§.q̄ ſacra/
mēta.ar.⁊ in.lxv.ar.in.§.Ceterū q:in fi. ¶ Scdm̄ eſt.quia
conferūt bñficia indiſcrete ⁊ contra deū maxime obten/
tu carnalitatis pſonis minus idoneis ad talia beneficia
obtinenda.ex̃ vt ec.bñ.vt nñn.de preben.graue.de etate
⁊ qua.indecor eſt.j.q.j.ſi quis neq̄.Si aūt cōſanguineus
p̄lati dignus eſt:in veritate forti⁹ tenet̃ ei q̄ȝ extraneo pro
uidere.ar.ex̃ de coha.cleri.⁊ mu.c.j.j.q.j.filiū.c.quibuſdā.
ad fi.melius.xiij.q.ij.nō exiſtimemus.lxxxvj.di.non ſatis.
¶ Prelati vero noſtri tpis hoc nimis cōmuniter āplectē
tes pter ſuū ſanguinē hodie quaſi nihil reputant eſſe di/
gnū.q: ceci ſunt epi circa cōſanguineos.no.j.q.iij.puenit
Ber.Mira res.Hūt epi cui cōmittūt animas:cui autem
res tpales cōmittāt nō inueniūt.Nam epiſcopi alicui ne/
potulo ſuo cōmittunt multa milia animar:cui nō cōmit/
terent duo pyra.ſm Oſtieñ.q̄ ita not.in ſumma de ſimo.
§.qualiter.ſub.§.lingua.De iſta materia plene dixi ſupra
in.vij.pape cōſideratione.℣.caueat ſummus pontifex.in
xv.ar.ibi videas. ¶ Tertiū eſt.q: indoctū ⁊ minus ido/
neū ſciēter ordināt.qui vnū pedē tenet in mūdanis:⁊ aliū
in eccleſiaſticis apparēter.xlix.di.c.fi.c.hinc etenim.cū.§.
p̄e.ex̃ de eta.⁊ qua.ex rōne.c.q̄ſi.de tempo.or.vel nō eſt
xxiiij.di.quando epiſcopus.lix.di.c.j. ¶ Quartū eſt.quia
rogant ſuperiorē p indigno ſcienter.l.di.miror.Multis
aūt modis dicunt̃ idigni vl̃ min⁹ idonei ij q̄ ordinari dñt
quos oīs repellere tenent̃ epi.qd̄ dic vt plene no.Oſtiē.
in ſumma.ex̃ de tēpo.or.§.⁊ cui.ſub.§.ibi ſequen.cōtinen
tibus regulas aplī. Proſequit̃ aūt Gratian⁹ a.xxv.diſ.§.
nūc aūt.vſq̄ ad.l.di.Oſtiē.etiā no.in ſumma de ſeru.in or/
di.fa.§.q̄ñ fieri debeat. ¶ Quintū eſt:q: trahunt mona/
chos ⁊ alios religioſos de monaſterijs ſine cauſa ⁊ cōtra
volūtatē abbatū.lviij.di.c.j.⁊.ij.xviij.q.ij.quā ſit.℣.de hoc
⁊.c.luminoſo.Hoc eñ pprium ppe eſt.ix.q.iij.p pncipalē.ɔ
ij.q.vij.cū paſtoris.⁊ in eo qd̄ no.j.q.j.p pncipaleȝ.gloſ.ij.
huic ɔ ſto.cū additione Bar.in p̄e.c.cū paſtoris.poſita.
¶ Sextū eſt.q: cōferūt ordines loco remunerationis.ſi/
monia mētalis eſt.ex̃ de ſimo.c.fi.⁊.j.q.j.ſunt nōnulli.quū
nō habeāt aliud qd̄ ɔferāt.q̄ tñ ordinis collatio debȝ eſſe
diſcreti iudicij:q: rarū eſt oē qd̄ magnū eſt.lix.di.ſi officia
¶ Septimū eſt.q: ipſi ex laicis vel q̄ſi ſubito pmouentur
ſpe dignitatis.lix.di.hoc ad nos.c.ordinatos.xlviij.di.fa/
cit.ex̃ de elec.cū cauſaȝ.de tēpo.or.c.nullus.e.t.lib.vj.§.j.
Vel q: pncipiū electiōis ſue fuit al̃s vitioſum.Vñ nō poſ
ſunt bono exitu pagi q̄ malo pncipio ſunt inchoata.lxj.di.
miramur.c.in ſacerdotib⁹.⁊.c.miſerum.j.q.j.principatus.
de elec.p inquiſitionē.q: principiū in electionib⁹ attendit̃
e.t.dudū.j.in gloſ.iſta tria.vbi de hoc. ¶ Octauuȝ eſt.q:
pmouent clericos ſine titulo.q̄ poſtea mēdicare cogunt̃.
lxx.di.neminem.⁊.c.ſctōr.ex̃ de preben.eps.⁊.c.cum ſm.
xciij.di.diaconi.v.ibi.Mendicat infelix.ex̃ de renū.ad ſup
plicationē. ¶ Nonū eſt.quia indiſtincte ſine lr̃is pprij p̄e
lati clericos recipiūt alienos.lxxj.di.illud.⁊.c.ſi quis.⁊.c.
de aliena.⁊.c.clericos.ex̃ de cle.pe.c.vlt.lxxiiij.di.clericum.
Unde ⁊ receptus ⁊ recipiēs deponi dñt.xxj.q.ij.c.j.⁊.ij.ſuf
ficiūt tñ lr̃e pape.ex̃ de cle.nō reſi.fraternitati. ¶ Decimū.
q: negligūt pprios clericos idoneos:⁊ relinquūt eos q̄ſi
oues errātes.lxxiiij.di.ep̄us. ¶ Undecimū.q: pmouēt ali
quos inuitos nulla cā hoc exigēte:niſi forte odij.vt.lxxiiij
di.c.j.⁊.ij.c.vbi iſta.c.honoratus.c.cōſuluit.xxv.q.ij.denun
tiam⁹.Sed dic vt ibi in ſumma.Et p Oſtieñ.de eta.⁊ qua.
§.ordo.℣.circa hoc q̄rit̃.⁊ ſeq̄ē.Vide qd̄ legit̃ ⁊ no.ex̃ de
etate ⁊ qua.queris.⁊.e.t.in clemē.c.vt hi. ¶ Duodecimū
eſt.q: nō ſuāt tpa aliquoties in ordinib⁹ celebrādis.ex̃ de
tēpo.or.cū quidā.⁊.c.dilectus.Et de hoc.lxxv.di.p totum

Digitized by Google

¶ Tredecimū.q꜡ nõ ſeruāt īterſticia tpoꝝ ī ordinib⁹ celebrādis.lxxvij.⁊.lxxviij.di.ꝑ totū. ¶ Decimūquartū ē.q꜡ ſuſtinēt clericos in ſuo delicto nec corrigūt obtētu obſequij ſibi preſtiti/vel carnalis amoris/vel pecunie corruptiōis lxxxiij.di. ſi quis epus.⁊.c.nemo.⁊.c.error.⁊.c. conſentire lxxxvj.di.c.j.ex̄ de of.or.irrefragabili.in ſi.ibi. Prouideāt itaqꝫ diligenter eccleſiaꝝ ꝑlati:vt hoc ſalutare ſtatutū ad queſtū pecunie vel grauamē aliud nõ ouertāt. ¶ An prelati poſſint penas pecuniarias recipere ꝓ criminib⁹ puniendis.⁊ no.ex̄ de penis.ſuam. vbi de hoc.xxiij.q.v.ſi vos. xij.q.ij.fraternitas.xviij.di. q̄mquidē.vbi de hoc.⁊.xxiij.di. quāq̄.vbi de hoc.⁊.xxj.q.v.ſi quis cuiuſlibet. vbi de hoc. ex̄ de of.or.cum dilectus.de delic.pu.c.ij.legit ⁊ no.ꝑ Archid.ex̄ de ſen.ex.venerabilib⁹.§.deniqꝫ.vj.li. Penas aūt pecuniarias q̄s recipit epus/nõ lucrat ipſe:ſꝫ in vtilitatē eccleſie vertere debet.vt legit ⁊ no.de penis.c.ij. Hoc tenet Hoſ.in ſumma.de penis.§.Item nota . Et idē tenet Oſtien.in ſumma.de of.or.§. quid ptinet.v.non tñ. Et in ſumma de accu.rubricella de criminibus ſine ordine puniendis.v.vlt.Et Archid.in.c.de ſen.ex. venerabilibus.§. deniqꝫ.li.vj.Et adde qđ ſcripſi.ſ.§.Nūc ad iudicis.v.viij. xlij.ar.qđ nullo mõ ſeruāt epi.immo eas imburſant cum alia mãmona. ¶ Quindecimū.q꜡ omittunt punire delicta:vt pplis placeant.qđ plebi ſibi cõmiſſe pnicioſum eſt. ⁊ q꜡ magis vtunt ꝯſilijs laicoꝝ q̄ clericoꝝ.lxxxiij.di.nihil lxxxiij.di.ꝑuenit.⁊.c.nūciatū.l.di.ſi quis diaconus. ¶ Sedecimū.q꜡ parū aut nihil volunt paupib⁹ erogare. vnde vacuū nomen epi hñt.lxxxvj.di.fratre.⁊.c.nõ ſatis. ¶ Decimūſeptimū.q꜡ nõ defendūt:vel negligenter: viduas et orphanos ⁊ paupes ⁊ alias ꝑſonas miſerabiles ad defenſionē eccleſie ſpectātes.lxxxvij.di.ꝑ totū. ¶ Decimūoctauū.q꜡ nimiã curã hñt de rebus tpalib⁹.quū tñ ſcriptū ſit q̄ epi nullã curã rei familiaris ad ſe reuocent.ſed lectiõi ⁊ orationi ⁊ verbo ꝑdicationis tm̄modo vacēt.lxxxviij. di.platū eſt.⁊.ij.c.ſequentib⁹. ¶ Decimūnonū.q꜡ vni ꝑſone plura bñficia ꝯferūt cõtra aplm ⁊ Greg.lxxxix. di.ſingula.etiam ſine diſpenſatiõe in ſimplicibus bñficijs.no. de elec.dudum.ij. ¶ Uiceſimū.q꜡ volūt habere oeconomos:ſub quoꝝ teſtimonio res eccleſie gubernant.contra iura.lxxxix.di.volum⁹.⁊.c. q꜡ in quibuſdã.xvj.q.vj.q̄m.ix. q.iij.cum ſimus.Et ſi hñt oeconomos:nolūt hēre niſi laicos.cõtra iura.lxxxix.di.indicatū.xvj.q.vij.in noua actione.vel cõſanguineos.contra cõſiliū Toletanū.lxxxix. di. docent.vbi epus vſqꝫ ad annū ſuſpendit. ⁊ oeconom⁹ in duplū punitur. ¶ Uiceſimūprimū.q꜡ vnus inuidet alteri.⁊ laborat vt cadat.⁊ adinuicē diſcrepant in diuinis.xc. di.c.vlt. ¶ Uiceſimūſcdm.q꜡ appropriāt ſibi oia bona eccleſiaſtica.xciij.di.diaconi.v.xij.q.j.res eccle. ¶ Uiceſimūtertiū.q꜡ cõtemnūt preſbyteros.⁊ vbi ipſi ſunt:nõ cõmittūt eis officiū facere:vel predicare:ac ſi eſſent gibboſi vl idiote vel eis inuident.xcv.diſt.ecce.Epi enī ⁊ preſbyteri dñt regere eccleſiam in cõmuni.xcv.di.olim. Nec hēre dñt ꝑſbyteri epm vt principē: niſi ipſe hēat eos vt ſenatores xcv.di.eſto. ¶ Uiceſimūquartū.q꜡ ordināt ꝑ ſimoniã: pecuniã accipiendo ꝓ ordinib⁹ vel mun⁹ quodcūqꝫ ꝑ ſe vel ꝑ ſuos mediatores.nunc ꝑticipando cū notarijs ſuis lucra lr̄arū.nunc ſigilloꝝ.nunc totū lucrū accipiēdo.ad hec j.q.j.cū ordinaret epus.c.eos.c.cito turpem.c.ſunt nõnulli.c.ſi quis neqꝫ.c.ſi quis epus.⁊.q.ij.nullus abbas.c.ſicut epm.⁊.q.iij.ſaluator.ex̄ de ſimo.c.j.Et de radice infecta bonus fructus exire nõ poteſt.j.q.j.fertur. Iunge hic quod notaui.s̄.poſt cõmentū threnorū.in.§.magno.poſtq̄ dei gratia.⁊.v. ꝓh dolor. ⁊.v. ſed nunquid.⁊.v.ſed dicunt in x.ar.Et quod notaui.s̄.in.ij.parte in.v.ar.in.ij.thre.v.principes noſtri prelati.⁊ in additione ibi.que incipit. crederem tñ.Et niſi talis renunciet.ſaluari non põt. vt p:c.c. ſi quis neqꝫ. Uix credo maxime in Hiſpania q̄ de centū epiſcopis ſit vnus qui non ſit ſimoniacus in ordinibus ⁊ beneficijs conferendis. Nam nec propter aliud ordines celebrant:dantes ſuas bñdictiones a domino maledicti.ſ. q.ſ. maledicã.niſi vt lucrentur pecunias. Unde in vna ordinatione lucrabitur ibi epus nunc ꝑ expſſas nūc per tacitas ſimonias/ſuaꝝ lr̄arū/ſigilloꝝ/portarioꝝ/matricularū obtentu.cccc.⁊ quingentos ⁊ eo ãplius frequenter florenos. Nec de hoc videntur hr̄e cõſcientiã occecati a dño in cupiditate ſua.nõ cõſuetudinē ſed corruptelã veri⁹ illius ꝓuincie allegantes.que colligit.j.q.j.nullus epus grauamen.ex̄ de ſimo.nõ ſatis.c.cum in eccleſie.c.ea que.c.iacobus.⁊.c.ſicut ꝓ certo. ¶ Uiceſimūquintū. Nec abſoluunt aliquē niſi abſolutio redimat.ex̄ de ſimo. ad aures. ¶ Uiceſimūſextū q꜡ vtunt cõſilio clericoꝝ extraneoꝝ cõtemptis ꝓprijs qui melius ſcirent vellent ⁊ poſſent conſulere.ex̄ de his que ſi.a pre.nouit. ¶ Uiceſimūſeptimū.q꜡ laici ſciunt eoꝝ cõſcientiã:⁊ ꝑſbyteri ignorāt.nec hñt idoneos ſecum cubicularios:q̄ eis reddant teſtimoniū conuerſationis.ij.q.vij.cum paſtoris.c.ꝑuenit. ¶ Uiceſimūoctauū.quia etſi in clericatu fuerint:ſunt tñ idiote:⁊ ꝑmittūt ſe in epos ꝓmoueri xxiij.di.qui epus.xxxviij.di. omnes.j. q.vij.cõuenientibus.j.q.j.viliſſim⁹.viij.q.j.licet.ex̄ de elec. cū in cunctis.ex̄ de eta.⁊ qua.q̄uis. ¶ Uiceſimūnonū. q꜡ quū ꝓmoti ſunt:negligunt diſcere vel doceri. Unde ⁊ tales infideles ſunt.ſm ſanctū Clementem.xxxviij.di.null⁹ epus.Et ſm Greg. Stult⁹ eſt qui in eo maiorem ſe exiſtimat:vt bona q̄ audierit diſcere cõtemnat.xxij.di.de conſtãtinopolitana. Idem ꝓbat Aug.xxiiij.q.iij.ſi habes.Et Innocē.dicens q̄ epus ꝑ exercitiū legendi poteſt acquirere ſcientie margaritã.ex̄ de renū.poſt trãſlationē.§.Ceterū. Nã omne artificiū per cõtinuū exercitiū recipit incrementū.ff.de lega.iij.legatis ſeruis.§.ornatricib⁹. ¶ Triceſimū.q꜡ nolunt vel neſciunt canonibus obedire. quare deberent ab adminiſtratione vſqꝫ ad dignã ſatiſfactionē remoueri.xxv.q.j.omnia.cū.c.ſequē.xv.di.ſancta.xix.di. ſi romanoꝝ.iiij.di.§.ſi. Et violatores canonū in ſpiritūſctm̄ peccant quo dictante cõſcripti ſunt.xxv.q.j.violatores.c. ſunt quidam.l.di.ſi ille.c.ſi quis diaconus.lxxx.di.illud ſane. Ideoqꝫ epi q꜡ ſepe ⁊ ſepi⁹ veniūt cõtra: eſſent ſepe et ſepi⁹ puniendi.ex̄ de exceſ.ꝑ.nimis praua.c.nimis iniqua c ſi. ¶ Igitur ꝓſumptuoſum eſt aſſerere q̄ abſqꝫ canonibus ſacris ꝑ ſolã bibliã vel theologiã theoricã regi poſſet eccleſia ſancta dei.ſꝫ hoc tñ cõſueuerant aſſerere ius canonicū ignorātes:ꝓſertim viri religioſi ſupbi q̄ ab Innocētio.iij. idiote vocātur:qui ſunt iuris ignari.ex̄ de vo. et vo.re.ex multa.§.illis.⁊ ideo deſpiciūt ſcientiã quã ignorāt.Et tamen toto die partim ꝓſumptione/ne inſcij reputent:ptim auaritia/vt lucrent:rñdēt de caſib⁹ quos ignorant, ponentes ſe ⁊ alios in errore ⁊ deriſu.q꜡ impitus matheſeos loquens de ea riſui patet.xxxvij.di.q̄ de mēſa. Et tales diuinãdo rñdent ſicut ſepe eos deriſi loquentes de ſenſu ꝓprio non de iure:qđ ignorant.cõtra.c.xxxvij.di. relatum. Nulla maior ſuperbia q̄ nõ ꝓpriã ignorantiam cõfiteri. Recurrat ergo quilibet ꝓ caſibus ad iuriſpitos non ad religioſos.q꜡ tractant ſubtilia ſubtil. in ꝓlogo biblie.c.v. ¶ Canonica enī ſcientia practica theologia eſt. ⁊ licet iſti religioſi coiter ignorēt canones:ipſis tñ nihilo minus adſtringunt.ex̄ de conſti.c.j.⁊.c.ſi.de tempo.or. vl non eſt. Compo.Et hoc ſancti doctores approbant.xix.⁊ ſequentibus tribus diſtinctionibus ꝑ totū.⁊.xxxviij.di.q̄ ipſis. ¶ Triceſimūprimū.q꜡ nimis creduli ſunt in preiudiciū aliorum.⁊ ante q̄ eis conſtet de crimine ſuas ſniās fulminant cõtra cano.lxxxvi.di. ſiquid .xj.q.iij.q̄uis. ⁊.c. non ſolū.c.graue.vj.q.j.ex merito.xxxiij.di. habuiſſe.xxx. q.v.§.his ita.c.nulluꝫ.ex̄ de accuſa.q̄liter.ij. Et de hoc ſupra dixi in.v.cõſideratiõe papali.v.ſed ⁊ a vitio.in ar.xlij. ¶ Triceſimūſecūdū.q꜡ volunt in eccleſia colūnas erigere non quos nouerint meliores.ſed quos ipſi magis diligunt:⁊ quorum ſunt obſequijs deliniti .viij .q .j. moyſes xij.q.ij.gloria.j.q.iij.ex multis.ibi. Nec eligāt in domo dei qui maiores ſacculos pecunie conferant:ſed eos qui moribus ⁊ diſciplina atqꝫ ſcientia diuites pro officio ſuo ipſam valeant ſuſtentare eccleſiam. Adde quod dixi.s̄.c.§.nunc

Sine ſacꝛ nonib⁹ non põt eccl'ia regi.

Digitized by Google

autem ad fratres.℟.item beneficia.in ar.xvi. ¶ Trigeſi-
mūtertiū.q: paulati quolibet āno ius parochiale ſubtra
hendo ſibi appropriāt:⁊ clericos grauāt.x.q.iij.q: cogno
uimus.c.inter cetera.xvi.q.j.cōſtitutū eſt. ¶ Trigeſimū-
quartū.q: vlciſcunť iniurias pſonales.cōtra cano.j.q.vij.
ſi q̄s omnē.in fi.xlvj.di.ſeditionarios.xxiij.q.iiij.inter que
relas.Uix tñ eſt iniuria que tangat p̄latū/q̄ nō tangat
eccleſiam:q: ep̄us eſt in eccleſia:⁊ eccl'ia in eo.vij.q.j.ſcire
Pro eccleſie aūt iniuria excoicare poteſt.notatur de hoc
xxiij.q.iiij.guiliſari⁹.ij.q.vij.ſi quis erga.vide qđ legitur
⁊ no.ex̄ de penis.romana.li.vj.Uolunt eſſe actores⁊ iudi
ces.⁊tñ quum pſona actoris aſſumiť:iudiciaria poteſtas
amittiť.ij.q.j.§.ſciendū.Et ideo ep̄us actor vel reus non
debet eſſe iudex.xj.q.j.ſi cleric⁹.iiij.q.iiij.c.j.⁊.ij. ¶ Trige-
ſimūquintū.q: pro minimis culpis paratos etiā corrigi
excoicāt.quum tñ nemo excoicari debeat:niſi p magnis
peccatis.⁊ qñ aliter corrigi non pōt.xj.q.iij.epi.⁊.c.nemo
¶ Trigeſimūſextū.q: expellunt illos qui predeceſſoribus
ſuis fideliter ſeruierunt.⁊(qđ deterius eſt)remuneratio
ne ſeruitij quā receperant ſpoliāt.contra cano.xij.q.ij.hec
huius placiti.xvj.q.vj.illud. ¶ Trigeſimūſeptimū.q: ad
uocatis vel ſeruitorib⁹ nolunt reddere qđ pmiſerūt:nec
ipſos remunerare.cōtra iura.xij.q.ij.q̄cumq̄ ſuffragio.⁊
c.eccl'iaſticis.ff.loca.qui operas.ff.de vari.⁊ extra.cog.l.j.
§.in honorariis.iij.q.vij.§.tria.in.verſi. apud vrbē. ¶ Tri-
geſimūoctauū.q: volūt q̄ eis credatur in p̄iudiciū alioꝝ
contra illud.vj.q.ij.ep̄us.⁊.c.ſi tantū.c.placuit.xv.q.v.c.ij.
¶ Trigeſimūnonū.q: ſoli volūt clericos deponere.quū
tñ in depoſitione p̄ſbyteri requirantur ſex epi preter pro-
prium/qui debet eſſe ſeptim⁹. In depoſitiōe diaconi tres
l.di.ſtudeat.xv.q.j.de crimine.⁊.q.vij.felix.⁊.c. ſi p̄ſbyteri.
Etiā ſolus nō poteſt auferre honorē ep̄us.licet ſolus da
re poſſit.xv.q.vij.ſexta accuſatione.ex̄ de tranſla.inter cor
poralia.xñ.j.poſt prin.Uñ nec minores clericos deponere
poteſt:niſi cū capitulo ſuo.xv.q.vij.ep̄us nullius.vide qđ
legitur⁊ no.ex̄.de here.quoniā.li.vj. ¶ Quadrigeſimum
quia . impugnant exemptos iniuſte: nec ſeruant eorum
priuilegia.xvj.q.j.frater noſter.ex̄ de p̄uil'.dilecti.⁊.c.quā
to. ex̄ de ex.p̄la.c.penul. ⁊ vlti. ⁊.c.frequens. in clemen.
⁊ de priui.⁊ ex.pri.archiepo.in clemē.⁊ de cenſi.⁊ex ac.ad
noſtrum.in clem. ¶ Quadrageſimū p̄mū. ligāt ⁊ abſol-
uunt ſine cauſe cognitione.vñ diuerſas penas pati debēt
xxiiij.q.iij.de illicita.ex̄ de ſen.ex.ſacro.Sicut enī quoſdā
grā fauoris ſublimant:ſic plerumq̄ alios odio inuidiaq̄
humiliant.xv.q.vij.c.j. ¶ Quadrageſimūſcđm. q: in con-
uiuio non faciunt legi ſacras lectiones.xliiij.di.p reuerē-
tia.Nam dū corpus diuerſis ferculis reficitur:niſi lectiōe
retrahatur:lingua in detractionib⁹ relaxať.vt dicit Gre.
in moralibus.li.j.⁊.xliiij.di.conuiuia.⁊.c.precce.Et ppterea
diues epulo ampli⁹ in lingua ardebat: q: delicata guſta-
uerat:⁊ linguā detrahendo relaxauerat. Uñ Pe. Rauē.
loquens damnato diuiti ait. Si iā te totū poſſidet ignis:
quare ſolius lingue deſideras eſtib⁹ ſubueniri? An quia
lingua magis vritur:magis ardet:que pauperi inſultauit
que miſericordiā denegauit:hec precedit ad iudiciū. hec
prima deguſtat cruciatus:que delicioſos cibos ⁊ odora-
ta pocula deguſtauit. Item Greg.in homil'. Quid autē
eſt q̄ in tormentis poſitus linguā ſuam refrigerari poſtu
lat:niſi q̄ is qui cōuiuando de loquacitate peccauerat:p
retributionis iuſtitiā in lingua atrocius ardebat. abun-
dare enī in conuiuijs loquacitas ſolet. ¶ Quadrageſimū
tertiū.q: in eccleſia vel dū in publico pdeūt: indumentis
lineis nō vtunť:⁊ pallia hñt diſſibulata vt. ſeculares.con
tra cōſiliū ex̄ de vi.⁊ ho.cle.clerici.ij.ad fi. ¶ Quadrage-
ſimūquartū.q: magis curāt de lautis cōuiuijs q̄ de diui-
nis officijs. Inde pcedit pctm̄ luxurie.inde fabule otioſe
inde virtutū eneruatio.inde fomentū criminū.xliij.di.§.
j.⁊.c.ſequen.p totū. Inde conſurgunt ad cōcentum auiū
matutinū cōtinua ſyncopa tranſcurrentes.⁊ vix celebrāt
quater in anno.⁊ vtinā nec tunc taliter celebrarent. ex̄ de
cele.miſ.dolētes. Inde faciūt ſibi dici miſſam iuxta lectū
in domo vbi ſpurcitie multe fiunt. vñ diuinā patientiā ad
iracundiā puocāt.⁊ min⁹ malū eſſet eis miſſam nō audi-
re:q̄ in domibus ſic ipſam audire:in quib⁹ ſine cauſa ma
gna nullatenus ſunt celebrande.de cō.di.j.c.j.⁊.c. ſicut nō
aliī.cū.c.ſequē.q: diuerſis ex cauſis epi ſe abſentāt ab ec-
cleſijs.nec cōmode pñt frequēter ad eas accedere ad miſ
ſam dicēdā vel audiendā.cōcediť eis hodie habere alta-
re viaticū ⁊ in domib⁹ celebrare vel miſſam audire. ex̄ de
priuil'.qm̄ li.vj. ¶ Quadrageſimumquintum.quia chari-
tas ⁊ inſtrumenta eccleſie nō cuſtodiūt.xij.q.ij.ſi quis de
clericis. Immo res dilapidāt male adminiſtrādo.contra
cano.xvj.q.j.in canonibus.xxviij.di.de ſyracuſane.xij.q.ij.
et ſi illi.⁊.c.vulterane.c.apl'icos.ex̄ de elec.q̄ ſicut.de offi.
dele.venerabili.de accuſa.c.vlt.de ſimo.p tuas.j. ¶ Qua
drageſimūſextū.q: res alienas vſurpāt.xvj.q.vj.placuit.
nec ipſas reddere volunt a predeceſſoribus occupatas.eoꝝ
ſanctitatē ⁊ cōſcientiā pretendēres. quū tñ nihil interſit
quoad p̄iculū anime/inuadere alienas.aut ſcienter deti
nere.ſicut dicit cōciliū gñale.ex̄ de reſti.ſpo.ſepe cōtingit
⁊ ideo qđ alienū eſt:reddi debet.ex̄ de teſta.fili⁹.j.q.iiij.§.
itē peccato ciuiū.℟.ſicuti. q: nihil depit vtilitatib⁹ eccle-
ſiarū:ſi ea que ſunt aliena reddanť.liiij.di.gñalis.in fi. vbi
de hoc.ex̄ de poſtu.pre.bone.ij.vbi de hoc. in gloſ.ar. q̄ ſi.
¶ Quadrageſimuſeptimū.q: nō cognoſcūt ſeipſos:cui⁹
ſeminis/cui⁹ vite/cui⁹ ve generis ſint.ſꝫ in cathedris ſuis
⁊ cornib⁹ gloriātes/p̄ſbyteros ⁊ clericos.viij.q.j.quid au
tē.fratres ſuos necdū filios ſuos ſeculares deſpiciūt ⁊ cō-
tēnūt.Sed ſi ſe attēderēt:non paterenť ſacerdotes mino
res ſedere iuxta ſcabellū pedū ſuorū intra camerā ſuā: in
qua ep̄s debet ſe recognoſcere collegā.q̄uis in eccleſia ⁊
extra camerā ſuperior ſedere debeat.xcv.di.ep̄us in eccleſia
Nam ſm̄ Greg.quū culpa non ſubeſt ſm̄ rōnē humilita-
tis:omnes equales ſumus.xxij.di.de cōſtantinopolitana.
Sicut dicit Greg.Dñs oñdit petro vt ſe cognoſceret an-
teq̄ ipm̄ vniuerſe eccleſie p̄poneret.⁊ ideo ipſum p̄miſit
cadere:vt in ſe addiſceret qualiter deberet alijs miſereri
l.di.cōſiderādum.⁊.c.fidelior. Quid enī intolerabilius
ſm̄ Hiero.q̄ q̄ nat⁹ in tugurio ruſticano ⁊ paupe domo:
q̄ vix poterat habere panē de milio vñ ſaturaret ventrem
rugientē:nūc faſtidit mella ⁊ panē de ſimila.i.de flore fari-
ne mūdiſſimo ⁊ ſubtiliſſimo factū.xij.q.ij.gl'ia. ¶ Qua-
drageſimūoctauū.q: faciūt idiſcretas ⁊ fatuas remiſſio
nes.extra de pe.⁊ re.cum ex eo.§.ad hec. ¶ Quadrageſi
mū nonū.q: grauāt ſubditos in tallijs ⁊ exactionibus ⁊
encenijs q̄ ad munerū veniūt quantitatē:⁊ in ſubſidijs q̄
petunt non charitatiuis ſed excoriatiuis ⁊ tyrānicis.pro
pter q̄ deberēt in quadruplū cđēnari.xviij.di.qm̄.de hoc
x.q.iij.inter cetera.c.q: cognouimus.extra de ex.p̄la.cum
ad quorūdā.de cenſi.cū apl's.⁊.c.pcurationes. Iure no-
uo etiā puniūtur.extra de cenſi.romana.§.penult.⁊ vlti.
⁊.c.exig.⁊.c.felicis.li.vj.Et de hoc.ſ.tetigi in.§.nunc aūt.
de immu.ec.q: plerīq.℟.inter patriarchā.℟. offendūt in
ar.xviij. ¶ Tales deberēt mādare memorie q̄ man⁹ ſuas
deberent ſeruare innoxias deo⁊ principi:nulluq̄ lucrum
cōtingere.in aut̄.de māda.prin.§.j.coll'.iij.C.de ſuper indic.
l.j.li.x.ff.de damn. infec.ex damni.in aut̄.de collato.§.hoc
quoq̄ coll'.ix.xvj.q.j.§.nouaꝝ.ex̄ de vi.⁊ho.cle.cū ab omni.
ex̄ de reſcrip.ſtatutū.li.vj. ¶ Quinq̄geſimū. Excedūt iniu
ſte excoicādo.⁊ ſuſpēdēdo.vl' q: h faciūt ſine cōſenſu capl'i
xv.q. vij.nullus.ſaluo eo qđ dicıť ex̄ de cōſue.nō putam⁹
li.vj.Sꝫ hic vide qđ no.xv.q.vij.ep̄us.⁊ex̄ de of.or.irrefra
gabili.in gloſ.vel per decanū. Uel q: nō ſeruāt ordinē iu-
diciariū.ex̄ de ex.p̄.c.j.puta.q: ſñias ſuas fulminār:⁊ excoi
cant nulla p̄miſſa monitione.ij.q.j.nemo.ex̄ de ap.repren
ſibil'.Uel q: ſine cauſa/vel cauſa iniuſta/vel falſa. qđ val-
de cauendū ē.quū ſit hec maior pena/q̄ inueniať in eccle
ſia dei.xxij.q.iij. corripiant.iij.q.iiij.engeltrudā.Uel q: ex
odij fomite ad hoc procedunt. ex̄ de accuſa. q̄liter.ij.§.ſ.
ad fi.xj.q.iij.§.ſi ergo.⁊.§.cū g. ¶ Pena autem excoicāti

Digitized by Google

iniuſte infligitur vt dānatus ſeparetur a co͠ione quantū viſum fuerit ſuperiori.xxiiij.q.iij. de illicita.ij.q.ſ. nemo. ❡ Si aūt iudex inferior ep̄o monitione nō p̄miſſa excoī cat:ingreſſum eccleſie ſibi nouerit interdictū.ex de ſen. ex.ſacro ſ.rñ. Si aūt in ſcriptis ſniam excoīcatiōis nō pro ferat:⁊ cauſam excoīcatiōis expreſſe nō cōſcribat: p mens ſem vnū ab ingreſſu eccl'ie ⁊ diuinis nouerit ſe ſuſpēſum. Quod ſi ɔtigerit ſic ſuſpēſos diuina officia exequi ſicut prius: incurrūt irregularitatē:ſup qua nō niſi p ſummuz pōtificē poterit diſpēſari. vt pena docēte diſcant iudices eccl'iaſtici q̄ graue ſit excoīcationū ſentētias ſine maturi tate debita fulminare.h̄ legunt̄ ex de ſen.ex.ſacro.⁊.c.cuz medicinalis.l.vj. De ſuſpēſiones nō tāgūt ep̄os q: nullā penā ſuſpēſiōis a iure incurrūt.niſi de ipis ibi ſpecialiter caueat̄.ex de elec.ſi cōpromiſſarius.c.huiuſmodi.li.vj.⁊ de ſen.ex.q: piculoſum.li.vj. Et factūt que leguntur ⁊ no. ex de of.dele.ſane.⁊quod no.ſ.§.ſequē.ꝟ. Itē nullā. ❡ Si aūt alias iniuſte q̄s excoīcat̄ poſtq̄ de hoc ſupiori patue rit querela ꝓpoſita excoīcator cōdēnabit̄ ad intereſſe ex coicato. et alias ſupioris arbitrio puniet̄.quū non ſit le uis culpa tātā infligere penā inſonti.⁊ hec legunt̄.p̄.c.ſa cro.§.cumq̄. Sz et ſi poſt appellationē legitimā talis ſen tētia ꝓferat̄:degradari debet ꝓferēs in criminalib⁹.ij.q. vj.decreto. Itē excoīcās iniuſte/tenetur actione iniuriaꝝ xj.q.iij.illud ⁊.c.temerariū.⁊crimine ſacrilegij.xxiiij.q.iij. nō i ppetuū.et ex ordinarie puniri pōt.ar.ex de excel.p̄.c.ſ. et p̄.§.cumq̄.⁊ no.de hoc in.p̄.c.nō in ppetuū. Ergo nō dz quis excoīcari ex leui cauſa.q: nō niſi p mortali.xj.q.iij.ne mo.⁊.c.ſequē. Hoc em̄ ē ſentētiā fulminare.qn̄ ſcz ex leui cauſa vel alias iniuſte fert̄.vl' nō ſeruat̄ ordo iudiciarius. vt ex de ex.p̄.nimis praua.§.ſ. Nec refert vtrū nulla cauſa ſubſit.vel iniuſta.ar.ff.de autho.tu.nulla differētia. exem plū ex de ex.p̄.dilectus. ❡ Quinquageſimū primū. q: in iudicijs criminalib⁹/clericoꝝ ſuoꝝ non vtunt̄ cōſilijs.con tra id.xv.q.vij.ep̄us.⁊.c.ſi.hoc enim tenent̄ facere. ſicut ⁊ preſes p̄ſentibus officialibus ſuis iudicat.C.de ſen.⁊ in terlocu.oī.iu.cū ſentētiā.ex de his q̄ ſi. a p̄.c.nouit.⁊.c.quā to. Adde.§.e.ꝟ.ſ. ❡ Quinquageſimūſcōm.q: q̄dā corum nūc nimiū rigorē in corrigēdo ⁊ iudicādo:ſicut hypocri te ⁊ phariſei.xlv.di.vera.xxvj.q.vij.alligant.nūc nimiam miam oſtendūt.p quā fauent criminibus.l.di. ſi quis dia conus.quū mediū tenere deberēt xlv.di.ſunt nāq̄.⁊.c.di ſciplina. Sup hec etiā p̄dicant.xlvj.di.habet hoc. ❡ Quin quageſimūtertiū.q: paſſim ordināt malos ⁊ bonos.de q̄ bus dicit canō q̄ hoc facit nimia remiſſio ſacerdotū nr̄oꝝ ſ.ep̄oꝝ.q: pōpā multitudinis q̄rūt:⁊ putant ex hac turba aliquid ſibi dignitatis acquiri. vel quib⁹ aliud p̄ſtare nō p̄nt:diuinos ordines largiunt̄.qd̄ tñ diſtricti oportet eſſe iudicij.magnum enim eſt eſſe quod raꝝ eſt.lx.di.ſi officia. ❡ Quinquageſimūquartū.q: aliqui coꝝ curioſi ſunt cir ca eccleſie ornamenta ⁊ edificia.ſz de miniſtris nullā curā h̄nt.xij.q.ij.gloria. Sed vtinā hec hodie circa altaria ⁊ nō circa coꝝ palatia ⁊ calcaria ponerent̄. ❡ Quinquageſi mūquintū.q: detrahūt vel diminuūt reditus ſubditorū. contra id.ex de reſti.ſpo.cōquerēte.⁊.c. grauis. ꝓpter qd̄ puniri p̄nt pena extraordinaria.⁊ſunt omnia redintegrā da.ex de ex.p̄.c.ij. Nec dn̄t eos irrationabiliter ḡuare: vel inhoneſte tractare:ſz tanq̄ filios ⁊ fratres fraterna cha ritate tueri ⁊ honorare.ex de ex.p̄.c.ſ.ex de ma.⁊ obe.per tuas. Non ergo dn̄t derogare inferioꝝ honorib⁹.ex de ex. pre.ad hec.q: ſicut nolunt grauis oneris ſarcinas ferre: ita nō dn̄t alijs importabile pōdus imponere.ij.q.vj.q̄ ſe ſcit.⁊.c.qui ſcit ſe. An aūt poſſint diminuere fructus vacā tis beneficij:dic vt legit̄ ⁊ no.ex vt ec.bñ.c.ſ.⁊ qd̄ legitur ⁊ no.p. Io.an.ex de re.ec.nō alie.ſi vna.§.ſi.i clem. ❡ Quin quageſimūſextū.excedunt denegādo ſacramēta eccl'iaſti ca malitioſe ⁊ ſine cauſa.in quo caſu alibi poſſunt recipi p exēptos.ex de p̄ſcrip.cum olim.in caſib⁹ ɔceſſis.ex de ſe pul.c.ſ.de regu.l3. alias recurrēdū eſt ad ſupiorē.ex de iu. pa.null⁹. Aliqua tñ ſunt q̄ vrgente neceſſitate a q̄libet ac cipi p̄nt.de cō.di.iiij.ſanctū.ex de of.or. paſtoralis.§. p̄ter ea. ❡ Quinquageſimūſeptimū.nō ſeruāt priuilegia reli gioſoꝝ.immo eos grauāt.ex de p̄uil.dilecti. de ex.p. ſane. ex de ſimo.ne dei.ex de cenſi.c.ij. in clemen.adde.ſ.e.ꝟ.xl. ❡ Quinquageſimūoctauū.q: nedū interſunt bellis.ſed pugnāt manu ꝓpria ⁊ cū armis.qd̄ eſt cōtra iura. Nā etſi ep̄i ⁊ alij clerici poſſint intereſſe iuſtis bellis:⁊ cōfortare alios ad pugnādū ⁊ hortari: tñ non p̄nt pugnare manu ꝓpria: etiā cōtra ſaracenos.xxiij.q.viij.clerici quicumq̄. ⁊.c.cōuenior.ſaluo eo qd̄ dicit̄ ex de homic. ſi furioſus.ij. rñ.in clem̄. Cōtra qd̄ p̄lati in hiſpania ⁊ alemānia faciunt tota die:de hoc conſcientiā aliquā nō habētes.cōtra iura xxiij.q.viij.§.ſ.⁊ cū c.ſequē. vſq̄ ad.§.is ita.⁊.c.rep̄hēſibi le.cum.c.ſe.l.di.clericū q̄ paganū.ex de excel.p̄.c.ex.lr̄is.de rap.i archiep̄atu.ne cleri. vel mona.cleri.c.ſinia3.de homi. peritio.vbi de h̄. de penis.qd̄ in dubijs.de cleri.pcuſ.p to tū. De h̄ latius dixi in p̄ma pte iſti⁹ opis tractās de diſpē ſationib⁹.§.ſz querit̄ qn̄.ꝟ.p̄nt.cū ꝟ.ſequen.p duas colū. in.xlviij.ar. ❡ Quinquageſimūnonū. q: raro morantur in eccleſijs ſuis.immo quaſi in tota vita eorū p curias p̄n cipū ⁊ Romane curie/⁊ p paterna hoſpitia euagant̄. cō tra omnia iura.vij.q.ſ.ſicut vir peruenit.⁊.c.placuit.ex de vo.⁊ vo.re.magne. Et de hoc.ſ.dixi in threnis in oratiōe Hiere.recordare.ij.ſuper verbo/matres nr̄e quaſi vidue. viij.arti. ❡ Sexageſimum. Aut non aut peſſime dicunt officium diuinū in lectis recumbentes/ vel continue cor poraliter vagantes/vel audientes/⁊ male/nō ɔdicētes. q: non ſufficit audire ſolū:ſed clerici tenētur officiū diui num aut p ſe dicere:aut cū alijs ɔdicere.ſ.ptē ſuam dicere ⁊ alterā audire.alias q̄libet vellet in eccleſia mutire. ſi cut faciunt religioſi ⁊ clerici acidioſi. Ad hec.xcij.di. in palea.preſbyter.que ponit̄ ꝓ grano.ex de cele.miſ.c.ſ.ibi. pſoluat.⁊ ibi.cōpleant̄.⁊ ibi. laudē dixi.⁊ ibi.pſoluam⁹.⁊ ibi. ad cōfitēdū tibi.⁊ ibi.referamus laudes.⁊ex de cele. miſ.dolentes.in ſi.ibi.celebrent.⁊ ex in cle.ſ.all'.graui. ibi fructū labioꝝ.⁊ ibi.dicere ſeu pſallere.⁊ ibi.celebret̄.⁊ ibi pſallat̄. Et ad iſtas horas vocales ſeu laudes tenemur: non mētales/ex debito.ſm Tho.Cañ.ij. Sonet vox tua. nō vicarij.vox em̄ tua dulcis ⁊c. Adde qd̄ no.ex de cle. nō re.c.iij.in gloſ.hoc quod. Et adde hic qd̄ not. Io.an.ex de reliqui.⁊ ve.ſanctorū.ſi dn̄m.in gloſ.magna:que incipit/ de orone.ꝟ. Sz dubitatur. Alia ſecularia intermiſcentes/ currentes/ſincopātes/anticipātes/nunq̄ in horis. ex de of.cuſto.c.ſ.ɔpetētib⁹.dicentes/nihil quaſi cordialiter at tendētes/vix labijs deū honorātes/multas horas dimit tentes/ꝓut coīter in pctō mortali cū pſalmodiant extitē tes/raro i choꝝ intrantes/⁊ quū ibi ſunt:nunq̄ ſicut muti os apiētes/aues⁊ canes ad eccleſias p ſuas familias du centes/añ ſinē officij de choro exeuntes/in choro cū ſecu laribus de mūdo loquētes/⁊ officiū interrūpētes/⁊ deū deridētes/nec alios diſſolutos clericos in choro corrigē tes.cōtra oīa illa iura.de cō.di.ſ.quando.⁊ di.v.nō medio criter.xxxviij.di.ſedulo.ex de cele.miſ.dolentes.⁊.xcj.di.p̄ſ byter.xcij.di.cantātes.ex de cele.miſ.graui.in clem̄. ❡ In firmus cleric⁹ in lectulo recubās nec tenet̄ officiū dicere nec audire:nec poſtq̄ cōualuerit/ omiſſum recupare.xcj. di.cleric⁹ victū.ex de cle.nō re.ad audiētiā. ❡ Sexageſi mumprimum.q: nunq̄ reddunt rationem adminiſtratio nis ſue.tenentur enim reddere rōnē adminiſtrationis ſue tanq̄ tutores.C.de tut.diſ.l.ij. Et no.ex de accuſationib⁹ q̄ſt.ij.in gloſ.ſz q̄liter.ar.ex de teſta.religioſis.in cle.⁊ de relig.do.q: cōtingit.§.illi etiā.clem̄.⁊.x.q.iij.c.ſ. quā rōnē tenet̄ ab eo exigere ⁊ poteſt ſuus metropolitanus.q̄ eſt eius iudex ordinarius.ix.q.iij.p ſingulas. Si bona ep̄i et capituli eſſent cōmunia:crederē cōſenſuz capituli in hac rōne exigenda ⁊ reddenda requirēdum.q: eius intereſt. ar.bo.ex de reſcrip.edoceri.de ma.⁊ obedien.c.ſi.⁊ ar.bo. lxxix.di.volum⁹ forſan. Idem ſi nō eſſent etiā bona coīa ar.xij.q.ij.quatuor.in ſi. ❡ Sexageſimūſecūdū.quod om nibus predictis exceſſibus graui⁹ eſt: nedum de eo quod

in occulto peccant per ſuas immunditias/ τ ſimoniacas
pactiões/ τ fraudes/ſuperbias/ τ inuidias/ τ auaritias/
que tñ a pleriſq; ſciunt̃:nullã verecũdiã hñt aliqui ex eis.
ſed nec de ijs in q̃bus publice delinquũt. immo in pecca-
tis gloriari videnẗ.ex̃ de ex.p̃.q̃ graue.vñ frons meretri-
cis facta eſt eis.nec de pctĩs erubeſcũt.τ pctm̃ ſuũ ſicut ſo
doma p̃dicauerũt.Eſa.iij.Unde tot mortes ſibi ꝯponũt:
quot pniciosa exẽpla alijs dãt.xi.q.i.precipue.

¶ Repertoriũ de materia Epiſcoporum. ¶

NUnc de Epiſcopo-
rũ authoritate iuriſditione τ cõditiõe τ ex-
ceſſibus ſimul aliquid tractãdũ eſt. q: diui-
ſim de hoc ſupius ptractaui. Vñ epĩs ſcien-
dũ eſt ꝙ nõ ſufficit eis cũ ſubditis equalẽ gerere vitã.ſed
ſicut ſunt ſup alios honoratiores:ſic vita dñt eſſe p̃ſtãtio-
res.viij.q.i.nec ſufficere.i.q.i.viliſſim⁹.ex̃ de voto. ex mul-
ta.§.i. Itẽ epũs in eo ꝙ alijs p̃fert̃:nõ debet ſe alijs pre-
ſumere meliorẽ.viij.q.i.illud. Item plus laudat̃ patien
tia epĩ in aduerſitate:q̃ quies in religioſo. vij.q.i. ſugge-
ſtũ. Epũs quñ celebrat:ſecum debet hr̃e ſaltẽ tres diaco
nes:qui oculi eius dicunt̃.xciij.di.diaconi qui. τ ſubdia-
cones τ miniſtros:qui ſacris induti veſtimẽtis in fronte
τ a tergo τ p̃ſbyteri a dextra regiõe leuaq; cõtrito corde
τ humiliato ſpiritu ac pno ſtent vultu cuſtodientes eũ a
maleuolis hominib⁹:τ cõſenſum prebentes ſacrificio. de
cõ.di.i.epũs deo. Dom⁹ epĩ dȝ eſſe ppe eccl'iaꝫ:vt aptior
ſit cõtẽplationi.xli.di.epũs. Et epĩ mẽſa nõ debet reſplen-
dere vaſis aureis τ argenteis. ſȝ fide τ meritis.ibidem.
Nõ licet epõ intendere venationi:nec ꝯſanguineoꝶ etiã
nimie familiaritati.xxxiiij.di.quorũdã.ex̃ de p̃ſumpti. cum
in iuuentute. Quid in p̃mitiua eccleſia epĩ ppter paup-
tatẽ recipiebãt:τ q̃d modo dñt recipe de oblationibus ec
cleſiaꝶ.x.q.i.antiquis.c.de his.τ.q.iij.placuit.xij.q.ij. vul-
terane.cũ.vi.c.ſequen. Eo die quo epũs celebrat in ali-
quo altari.ſupple vel dȝ celebrare:q: eadẽ ratio eſt vtro-
biq;.ſcȝ reuerẽtia epĩ.vt dicit gloſ.c.inferius alleg. ſacer-
dos nõ debet celebrare.de cõ.di.ij.c.vlt. Pñte epõ ſacer
dos non dȝ niſi de ſuo mandato benedicere nec ſignare.
Ueb.vij.xxi.di.deniq;.xcv.di.ecce. Conceditur epõ tem-
pore interdicti celebrare ſub certa forma.ex̃ de p̃uil̃. ꝙ nõ
nullis. Epĩ ſunt legati xp̃i.ij.q.vij. accuſatio q;.in ſi.xxi.
di.in nouo. Itẽ oculi eiuſdẽ.vi.q.i.oues. Deferre hñt iu-
dices delegati τ conſeruatores epĩs.ex̃ de of.dele. ſane.et
e.t.quia pontificali.li.vi. Itẽ nullã ſniam ſuſpenſionum
vel interdicti incurrunt:niſi de epĩs mentio habeat̃.ex̃ de
ſen.ex.q: piculoſum.li.vi.τ de elec.ſi cõpromiſſarius.li.vi.
§.huiuſmodi.τ in additione quã poſui.s̃.§.primo.v.l.in
ſi. Pñt vbiq; cum altari viatico celebrare vel facere ce-
lebrari.ex̃ de p̃uil̃.qm̃.lib.vi.τ in additione quã poſui.s̃.§.
primo.v.xliiij. Pñt eligere ꝯfeſſorẽ.ex̃ de peni.τ re.c.ſi.
An ius vel ſtatutũ factũ ſup perſonatib⁹ τ miniſtris ec-
cleſie ad epãtus extẽdat̃.no. Innocẽ.ex̃ de cõceſ.p̃ben. di-
lectus ꝙ non. Qꝛ Epat⁹ nõ propter bona tpalia:ſed pro
pter deũ τ curã aiaꝶ eſt recipiẽdus:τ ꝙ ipſi olim nihil ha
bebant.no. Innocẽ.ex̃ de ap.conſtitutis.ij.in vlti. magna
gloſ.in ſi. An Epat⁹ ſit ordo.xxi.di.cleros.ex̃ de pur.ca.
quotiẽs.xxxij.di.c.i.v.de hoc. An Epatus ſit fugiendus
vel deſiderandus.an ſit deſiderantib⁹ denegãdus.τ de ſi
milibus.no.ex̃ de elec.cũ in iure.ſm Innocen. An Qui
eſt dign⁹ põt epatũ deſiderare. Et p quẽ modũ debet ele
ctus diſſentire qui ſe credit indignum.τ ꝙ peccat mortali
ter qui ſe credit dignũ ſi p̃laturã ſibi oblatã reſpuit.τ de q̃
buſdã ſil'ib⁹.viij.q.i.in ſcripturis.τ.c.qui epatũ. Et per In
nocẽ.in p̃.c.cũ in iure. Que ſunt de lege iuriſdictionis
epĩ.τ de lege dioceſana.de of.or.cõquerẽte,τ.c.dilectus.τ
per Innocẽ.de ſta.mo.c.i. Maior eſt dignitas epalis q̃
impialis.xcvi.di.ſi imparator.τ.lxiij.di.valẽtinian⁹. Quo
ad que tenent epĩ loca apl'oꝶ.xij.q.i.videntes. ex̃ de ſacra
vnc.c.vnico. Palatium epĩ habet priuilegium defenſio-
nis:ſiue habeat capellam/ſiue nõ:ſiue ſit itra.xxx. paſſus
ab eccleſia:ſiue non.xvij.q.iiij. diffiniunt.τ.§. q̃ſquis. ſm
Innocẽ.τ Oſtieñ.in.c.hic.ſ.alleg.inter.xvij.q.iiij.id cõſti
tuimus.τ de immu.ec.inter alia.ſm Innocẽ. Nõ põt epi
ſcopus cubicularios criminoſos ſuos vel familiares ab
accuſatione repellere.ex̃ de accuſa.nulli. Nõ peccant cle
rici:ſi non vocant epm̃ dñm.ex̃ de ex.pre.grauem.ſm In-
nocen. An epũs ſit de capitulo vt epũs vl' vt canonicus.
τ qñ ptãs iudicandi vel eligendi de capitulo ad epm̃ de-
uoluat̃.ex̃ de cõce.p̃.poſtulaſtis.τ de of. or.irrefragabili.
maxime ſm Innoc. Epũs in cõſecratione religioſus di
cit̃ religioſior abbate.τ epũs ad pfeſſionẽ monachos re-
cipit vt abbas.no.p Io.an ex̃ de elec.nullus.li.vi.vltima
gloſ. Et excellẽtia dignitatis τ ordinis epalis facit vt epi
ſcopus etiã ſecularis immediate p̃ſit monachis. An ha
bens filios vel nepotes poſſit fieri epũs vel alius p̃latus
xxviij.di.de ſyracuſane.τ.c.puſq̃.τ.lxi.di.catinẽſis.τ ex̃ de
teſta.c.per Inno. An epũs debeat potius obedire regi
ſuo q̃ metropolitano.vel patriarche vel regi q̃ pape vel
eius delegato.xviij.di.ſi epũs.xxiij.q.viij.rep̃henſibile. de
offi.dele.paſtoralis.de ap.cum parati.τ de cenſi.ſignifica
uit. An omnis epũs ſit par apl'ico.xxi.di.in nouo. De pre-
latione inter epõs τ preſbyteros.xciij.di.legim⁹.τ.ij.q.vij.
quãq̃.τ.xcv.di.olim. Epĩ dñt vocare clericos nõ filios
ſȝ fratres vel ſocios. Et clerici epõs nõ fratres ſȝ patres
xcv.di.eſto. An epũs poſſit agere p procuratorẽ vel per ſe.
ex̃ de reſcrip.edoceri.de ſyndi.c.i.v.q.iij.q: epiſcopi. Qua
liter iuret epũs pape.ex̃ de iureiu.ego.N. De pena ſuum
epm̃ interficientiũ vel manus in eũ inijcientium.ex̃ de pe
nis.ad aures.c.in q̃buſdã.xxv.q.ij.ita nos. Et de penis. ſi
quis ſuadente.in clem̃. Que requirant̃ quñ agit̃ contra
epm̃ ciuiliter vel criminaliter.ex̃ de poſtu.p̃.c.i.de elec.bo
ne.i.de prebẽ.graue.ſm Inno. ¶ B Inq̃ſitores hereti
ce prauitatis non pñt inquirere contra epõs:niſi habeãt
a papa ſpeciale mãdatum. ex̃ de hereti.inquiſitores.li.vi. Monachus a deo epatu an ab regula abſoluatur.
Monachus factus epũs eximit̃ ab obediẽtia abbatis
τ a regula quãtũ ad eſum carniũ.τ ſic tenet Hoſt.τ hec
cõmunis opinio. Sed Hug.contra.etiã ſi ſit papa. Idem
tenet Archid.de hoc per Oſtieñ.in ſumma de penis. Te-
neo cũ opinione cõmuni.q: nõ comedere carnes non eſt
de ſubſtãtia monachatus.ſicut abdicatio ppríetatis:τ cu
ſtodia caſtitatis.ex̃ de ſta.mo.cum ad monaſteriũ.§.ſi. Et
q: ibi abbas diſpenſat cum monacho.vt no.doctores.e.c.
cum ad monaſteriũ.de ſilentio τ obedientia τ ieiunio. et
quicquid acquirit:acquirit eccl'e cuius fact⁹ eſt epũs.xvi.
q.i.c.iij.vbi de hoc.xviij.q.i.c.i.τ ibi de hoc no. Monach⁹
qui tranſit ad epatũ vt preſit:peccat mortaliter:τ votum
frangit.nota.xvi.q.i.monachi vagãtes. In locis inſigni
bus cõſtitui dñt epĩ.τ quãtũ vn⁹ epatus ab alio dȝ diſta-
re.lxxx.di.per totũ.τ ex̃ de priuil̃.c.i. An lr̃is epĩ ſit credẽ
dũ.ex̃ de ſi.inſtru.c.i.τ.ij.p Inno.de pba.c.poſt ceſſionem
xi.q.iij.cure Quũ recuſat̃ iudex ſecularis:an epũs erit
iudex in cauſa illa.ex̃ de foro compe.licet. per Innocen.

¶ Articulus Uiceſimuſprimus.

DE poteſtate epiſco-
porũ.q ſine licentia epiſcopi nullus p̃ſbyter
in ſua dioceſi poteſt miſſam cantare/vel ba
ptizare/vel aliud ſimile facere.xvi.q.i. cũcti
τ.c.multis Qꝛ ſine cõſenſu eius nõ debet edificari mo-
naſteriũ vel oratorium.xviij.q.ij.quidam.c. de monachis
τ.c.ſequẽ.τ de priuil̃.cum olim.ij. Qꝛ iuriſdictionẽ habȝ
in religioſorum monaſterijs.xviij.q.ij.c.i.τ.c.monaſteria.
de of.or.dilect⁹. Qꝛ p̃ſbyteri τ clerici τ religioſi ſue dio-
ceſis ipſius ſubiacent poteſtati.xviij.q.ij.quidaȝ. Qꝛ epĩ
eſt in omnibus parochialibus eccleſijs preſbyteros in
ſtituere.xvi.q.ij.ſane.τ.q.vij.nullus.τ.c.ſicut.ex̃ de hereti.
cum ex iniuncto. Qꝛ epiſcopi monialibus τ alijs feminis
religioſis prelatum preficere debent:τ curam ipſarũ ha-
bere.xviij.q.ij.qui religioſis.de relig.do.de xenodochijs.

Digitized by Google

Qꝛ defenſoꝛ deputatus a papa non debet cogere ſubditos epiſcopos coꝛam ſe litigare.xi.q.i.peruenit. Qꝛ epūs poteſt omnem principem ꝓ culpa excōmunicare .xi.q.iij.ſi autem.xcvi.di.duo. Poteſt falſarium lr̄az domini pape vſq ad mandatū dn̄i pape incarcerare.xix.di.in memoꝛiam. Quid de epiſcopo quum ab eccleſia ſua nō recipit. xcij.di.§.de epis.cum.c.ſe. An epūs ſine licentia diocesani in aliena dioceſi pōt pontificalia exercere.c.di.ſi qs.ij. Dic q̄ non ſine licentia dioceſani.quicquid dicat ibi Jo. Vide qd̄ no. Jo.an.ex̄ de ꝑui.excesſ.ꝑuil.archiep̄o.in gloſ. In pontificalibus. in clem.ex̄ de vſu.pal.c.ſi. per Innocē. ⁊ Oſtien.⁊ de foro cō.c.ꝗuis.in clemē. Qꝛ authoꝛitate ep̄i inferioꝛes poſſunt ad alias eccleſias transferri.vij.q.i. epūs de loco. Cauſam ep̄i accuſari Archiepūs cū ſuffraganeis ꝑquirere poteſt:ſʒ non determinare.iij.q.vi.accuſatus. Qꝛ cum multa diſcuſſione contra ep̄m debet recipi accuſatio.ij.q.vij.accuſatio.cum.v.c. ſequen. Qꝛ epiſcopum ſubditi nec arguere nec accuſare paſſim poſſunt. ij.q.vij. oues.⁊.ij.c.ſequen. Qꝛ ſine licentia ſui epiſcopi clerici non dn̄t ꝑegrinari.de con.di.v.nō opoꝛtet.ex̄ de vo. ⁊ vo.re.magne.⁊ etiā Hierusalem.vt ibi. Clerici non tenētur ſeruire epiſcopo in opere ſuili.x.q.iij.placuit. Epiſcopus in oꝛdinando eccleſiam dʒ requirere conſenſum patroni.xvi.q.vij.de criminis.ex̄ de iur.pa.a nob. An epiſcopus inconſulto papa ad bellū debet ꝓficiſci.xxiij.q.viij.quo auſu. Non poteſt epiſcopus ſucceſſoꝛem ſibi inſtituere.vij.q.i.periſti.viij.q.i.epiſcopo.⁊.ij.c.ſequen. De rebus ꝓpꝛijs ⁊ acquiſitis intuitu perſone poteſt epiſcopus teſtamentū facere.de alijs nō:q2 cedunt eccl̄ie.xij.q.i.epiſcopi.⁊.ij.c.ſequē.⁊.q.iij.pontifices.⁊.q.v.per totū.⁊ ex̄ de teſta.c.i. Qꝛ moꝛientis epiſcopi res debēt pꝛo futuro pōtifice conſeruari.⁊ diripientes illas dn̄t anathematizari. xij.q.ij.hec huius placiti.⁊.c.non licet. ⁊.c.charitatē.c.de laicis illud.c.non liceat.ij. ex̄ de elec.vbi piculū.§.pꝛouiſionis.li.vi.⁊.c.gn̄ali.li.vi.⁊.c.q2 ſepe.li.vi.⁊ de of.oꝛ.cū vos ⁊ c.pn̄ti.li.vi. An ep̄s pōt infeudare rōne ꝓſtiti obſequij.ex̄ de dona.ꝑ tuas. An epūs poſſit aliqd ſtatuere ꝯ ius cōmune.⁊ an poſſit aliquid ſtatuere in pꝛeiudiciū eccleſiaꝝ factaꝝ vel faciendarū.ex̄ de conſue.cum dilectus. An epiſcopus poſſit conſtitutionē facere.⁊ ſuper qb⁹.⁊ in quos xviij.di.§.i.de ma.⁊ obe.ſi quis.de of.le.c.vlt.⁊ ſm̄ Inno. de locato.c.noſtra.de teſta.requiſiſti.de hereti.ad abolendam. An epiſcopi poſſint reſtituere famā.⁊ abſoluere a iuramentis.vide quod dixi ſ̄.in.i.parte de diſpē.§.q2 epiſcopus.ꝟ.lxiij.cum.ꝟ.ſequē.in.i.ar. votis ⁊ fidelitatib⁹.de re iudi.cum te.per Inno.ij.q.iij.§.hinc autem.in gloſ.facti.⁊ per Archidiac.de elec.licet canon.li.vi. An omnes clerici ſe poſſunt opponere ꝓ iuribus ep̄i.ex̄ de cōfir.vti. cum dilecta.per Inno. An licet epiſcopo laico vel clerico alterius epiſcopi eccleſiaſtica ſacramenta cōferre.vel eos ſine lr̄is cōmēdatitijs ꝓpꝛij epiſcopi ad oꝛdines vel ad beneficia recipere.⁊ an in clericis notis ſicut in ignotis lr̄e cōmendatitie requirantur. ⁊ que ſit differentia inter lr̄as commendatitias ⁊ dimiſſoꝛias.⁊ an clericum alienigenam poſſit epūs oꝛdinare ſine lr̄is cōmendatitijs ſui epiſcopi ſi habet beneficium in dioceſi ſua:vel alias eſt ei ſubditus.⁊ an quis poſſit eſſe clericus plurium epiſcoporum.ex̄ de pꝛeben.cum iam dudum.per Innoc.⁊ in.c.cum nullus.⁊.c.ſi.de tempo.oꝛ.li.vi.⁊ de cleri.pe.c.i.per Inno. ⁊.lxxi.di.per totum.⁊.lxxij di.per totum.⁊.lxxiij.di.per totū.xxi.q.ij.per totum.xcviij.di.per totū. Cū epiſcopi ſeruare debeant canones:non debent contra facere niſi expꝛeſſe concedatur eiſdem.ex̄ de tempo.oꝛ.dilectus.ꝑ Innocen. An archiepiſcopum epiſcopus aliquo caſu iudicare poteſt. Qꝛ epiſcopus habet diſpoſitionem omniū de ſua dioceſi ac in maioꝛibus ſemper ſit ad epiſcopū recurrendum.ex̄ de maio.⁊ obe.cum inferioꝛ.ſm̄ Innocen. ex̄ de rap.c.i.in ſi.magne gloſ.xcij.di.ſi qui epiſcopi. i gloſ. ſ.in quo.in ſi.iij.q.vi.c.i.in gloſ.ſed quid. Non poteſt epiſcopus inuito ⁊ irrequiſito papa fieri religioſus.vij.q.i. ſcias.ex̄ de regu.licet. An vnus epiſcopus in alterius epiſcopatu poſſit pꝛeſcribere iura epiſcopalia. Et q̄ ius qd̄ habetur in canone de limitibus non pꝛeſcribendis:locū habet in pꝛouincijs/epiſcopatib⁹ ⁊ parochijs.de pſcrip. ſi diligenti.per Innocen.et ex̄ de paroch.ſuper eo. An de iure communi eccleſie ⁊ decime ad epiſcopum pertinent.⁊ an poteſt agere epiſcopus ꝓ eccleſijs ſibi debitis ad decimas.ex̄ de deci.dudum.ſm̄ Inno. Qꝛ eccleſia inferioꝛ pōt pſcribere aliqua iura epiſcopalia ⁊ aliqua non. ex̄ de capel.mo.c.ij. An ſufficiat teſtimonium ep̄i ne pꝛomouendus examinetur.xvi.q.i.ſi quis.ix.q.ij. epiſcopum.

An epiſcopus poſſit excoicare/abſoluere/delegare/iudicare/vel beneficia conferre extra ſuū epiſcopatum. ex̄ de of.le.nouit An abbas iura epiſcopalia poſſit pſcribere.⁊ que ⁊ qn̄.ex̄ de pꝛeſcrip.auditis.⁊.c. veniēs.⁊.c.cum olim.maxime per Innocen. Non pōt epiſcopus ſine licētia pape votū lōge ꝑegrinatiōis emittere.ex̄ de vo.⁊ vo.re.magne.de reg.licet Et an poſſit ꝑegrinari epiſcop⁹ ſine licentia capituli.vel modicam ꝑegrinationem facere ſine licentia pape.pre.c.magne.per Inno. An epiſcopus fundet ſuam intentionem de iure cōmuni in monaſterijs ſui epiſcopatus.⁊ an poſſit cognoſcere inuito pꝛelato inferioꝛi de cauſis ad eius iuriſdictionem ſpectantibus.et de ſimilibus loquentibus de iuriſdictione epiſcopi in loco ad ſuam iuriſdictionem non pertinente.ex̄ de of. archidiaco.dilecto.ꝑ Inno. An epūs poſſit facere conſtitutionē ligātē nō ſuos ſubditos.ex̄ de ſen.ex.a nobis. de ꝯſtitu. vt animarum.li.vi. An epiſcopus poſſit eſſe iudex in cauſa eccleſie ſue ⁊ ſuoꝛum:vel eccleſie ſue iniuriā vindicare xxiij.q.iiij.inter querelas.ex̄ de iud.cum veniſſent An eo ipſo q̄ aliqua eccleſia eſt in alicuius ep̄atu vel dioceſi conſtituta:ꝑ cōſequens ſit illi ſubiecta.ex̄ de reſcrip.cum non liceat.de excep.venerabilis.per Inno.⁊ de reli.do.cum venerabil.per eūdem Quū epūs de aliqua cauſa cognoſcit:an tunc quilibet canonicoꝝ erit iudex.de of.oꝛ.irrefragabili.xv.q.vij.ep̄s. In caſu nō punit epūs exceſſus ſuorū canonicoꝝ.de of.oꝛ.irrefragabili. Qualiter ⁊ qn̄ vn⁹ epūs qui ſcit aliū ep̄m ſuos ſubditos excoicare:⁊ in eos iura ep̄alia exercere:perdit poſſeſſionē hoꝝ iuriū.de reſtitu.ſpo.olim.iij.ꝑ Inno. An decimas vel eccl̄iaʒ quā tenet vel ius patronatus poſſit dare laic⁹ ſine authoꝛitate ep̄i. de iure pa.nullus.⁊.e.t.c.i.li.vi. An ep̄s poſſit excoicare/vel interdicere/vel ſuſpēdere/ſine conſilio capituli ſui.ex̄ de ex.p̄.c.i. Ep̄s hʒ iura epiſcopalia:nō ſolū in bonis a pn̄cipio eccl̄ie aſſignatis:ſʒ etiā poſt modū acquiſitis. ex̄ de reſti.ſpo.cū ad ſedē.per Inno. An p̄tē fabrice pōt ep̄s in vſus ſuos cōuertere.x.q.iij.vnio. An epūs pōt coꝛrigere ſubditos ſubditoꝝ ſuoꝝ eis ꝑtermiſſis.⁊ qn̄ ptās iudicādi vel eligendi de capitulo ad ep̄m deuoluat.de of oꝛ.irrefragabili.ſm̄ Inno. An epūs poteſt agere ſine cōſenſu capituli vel ecōtrario vel etiā conueniri. An pōt agere vl̄ reſpondere pꝛo eccleſijs ſibi ſubditis. An ipſe alijs pꝛeferatur. Qꝛ epūs eſt pꝛecoꝛdinatoꝛ in cunctis. Qꝛ ipſius eſt omnis cura eccleſiarū. Et q̄ epūs per ſe vel per alium debet intereſſe conſtructioni eccleſiarū.de reſtitu. ſpo. olim cauſam.ſm̄ Inno. An epiſcopus poteſt pꝛo ſuis neceſſitatibus fructus eccleſiarū ſibi ſubditarū accipe.ex̄ de cēſi.cū apl̄s.ſm̄ eūdē. Qꝛ ep̄s gn̄aliter eccl̄iam eximendo nihilomin⁹ tria vel q̄tuoꝛ ibi intelligit retinere. ex̄ de cēſi.cū venerabil.ꝑ Bern. ⁊ Inno.⁊ ex̄ de dona. paſtoral. in gloſ.ſi ita. An locus poſſit effici ſacer ſine authoꝛitate epiſcopi. An epiſcopus habet iura parochialia in hoſpitalibus.⁊ poſſint conſtrui ſine eo.ex̄ de reli.do.de xenodochijs.ex̄ de do.inter dilectos.ſm̄ Innocen. De poteſtate epiſcopi in monaſterijs ⁊ eccleſijs ſue dioceſis. An exēpti rōne populi nō exēpti ſubſint epiſcopo.ex̄ de ſta.mo.c. per Inno. Pꝛioꝛes et rectoꝛes eccleſiarū curam animarū habentium perpetui nō poſſunt ab illis amoueri ſine conſilio ep̄i.e.t.monachi.ſm̄ eūdē. Nihil debet epūs exigere de tpalibus in eccleſijs ſibi ſubiectis preter iura ſua.

Digitized by Google

ex̄ de reli.do.de xenodochijs.per Inno. An priuat⁹ ſine authoritate epiſcopi locū religioſuz vel hoſpitale vel oratorium ad celebrandū/vel domū ad recipiēdū pauperes deputare poteſt.eodē ti.ad hoc.per Inno. An ep̄s poſſit eccleſiā in emphiteoſim dare. An abbatē ⁊ cōuentū alicuius monaſterij pōt ad iura epiſcopalia exercēda ſuos vicarios cōſtituere.ex̄ de reli.do.cōſtitut⁹.per Inno. An ſolus ep̄s poteſt cognoſcere de crimine vbi agit̄ ad priuationem officij vel beneficij.xvi.q. vlti.inuentū. An p̄ſcribēs vnū ius epiſcopale vel plura/videat̄ etiam aliud poſſidere vel preſcribere.de p̄ſcrip.audiitis.⁊ de capel.mo.dilect⁹ ſm Inno.et alios. Cui poti⁹ monachus ep̄o an abbati debeat obedire.et ad quē principaliter ſpectet correctio eius.xi.q.iij.q̄ reſiſtit.xviij.q.ij.c.j.xi.q.j.de pſona.ex̄ de of.or.quanta.maxime p Inno.⁊ Oſtien. De p̄tāte epiſcopi in eccleſijs ſibi ſubiectis quoad alienationes ⁊ alia.ex̄ vt ec.bene.vt noſtrū.⁊ ſm Inno.de elec.vt preterite. Qualiter ⁊ in quo patri ep̄s vel eccleſia filio cōparat̄.lxviij.di.quorū. An ep̄s poſſit remittere de penitētia pape.xxxiij.q.ij.latorē. An epiſcopus poſſit fruct⁹ alicui⁹ eccleſie in ſuam vtilitatē cōuertere.ex̄ vt ec.bñ.vt noſtrū.ſm Inno. Licet epiſcopi ſine authoritate pape nō poſſint aliquē ſanctorum catalogo aggregare:poſſunt tamen ſtatuere aliquem ſanctū ſolenniter venerari.de ferijs.c.ij.ſm Inno. Et adde qd̄ not.de con.di.iij.c.j.in gloſ.ſed de quibus.

¶ Articulus Viceſimuſſecundus. A

¶ Et aliud repertoriū de materia epiſcoporum.

De officio epiſcopi:

nunc tractem⁹. Epiſcopi officiū eſt virgines altaria/eccleſias cōſecrare. Chriſma cōficere ⁊ cū ipſo cōfirmare.lxviij.di.q̄uis. Ideo inungit̄ ep̄s: vt procurator animarū ⁊ diſtributor ſpūaliū exiſtat.xi.q.j.§.ex his oībus. Non ſufficit ep̄o innocēs vita:niſi adſit doctrina.xliij.di.§.j.⁊.c.j. Ep̄s debet docere populū ſacrā ſcripturā non grāmaticā vel phyſicā.lxxxvj.di.cum multa.xxxviij.di.ignorātia. Officiū epi eſt diſcordantes cōcordare:⁊ ad pacē cogere.xc.di.p totū. Debet ſibi cōmiſſos ſolicite regere.c.di.ratiōis.vij.q.j.ſuggeſtū.⁊.c.ſequē. Non licet ſibi aliquē ꝓprijs manibus cedere.lxxxvj.di.non liceat. Epiſcopi eſt locū aſſignare degradato in quo peniteat.lxxxi.diſ.ſacerdos. Et ep̄s in ordinatione clericorū ſtatuta conſiliorū debet ordinādis pnunciare.xxxviij.di.placuit. Epiſcopi eſt ordinare q̄ in eccleſijs baptiſmalibus ſint doctores ⁊ magiſtri q̄ pueros in liberalibus artibus ⁊ in alijs vtilibus doceāt.xxxvij.diſt.de quibuſdā. Inter epiſcopū ⁊ eccleſiā eſt ſpirituale matrimonium.vij.q.j.ſicut alteri⁹. Ep̄s poſſideat res eccleſie ad diſpenſandū nō ad diſſipandū.xij.q.j.ep̄s.et.c.expedit.⁊.res eccleſie.cū.ij.c.ſe. Debet abijcere curas ſeculares.xi.q.j.te quidē. Nō debet eſſe aduocat⁹ vel tutor.lxxxviij.di.ep̄s tuitionē.⁊.iij.c.ſequen. Nō per ſe ſed p Oeconomū clericū debet tēporalia eccl'ie gerere.xvj.q.vij.quoniā in q̄buſdā.⁊.c.ſeque.lxxxviij.di.ep̄s nullam.xxxix.di.voluimus.⁊.ij.c.ſequē.viij.q.j.ſi petrus. Officia eccleſiaſtica non debet ꝓpinquis cōmittere.lxxxix.di.decenter.cum.§.prece. Vide ſup hoc.ꝟ.prece.qd̄ notaui.ſ̄.eodem.§.ſed vt ſciant.ꝟ.xx.in ar.xx. De rebus eccleſie primū ſibi: poſtea miniſtris:demū alijs fidelibus debet ꝓuidere.xij.q.j.§.ſi ergo. Non debet in ſuam vel ſuorū ꝓprietatem res eccleſie cōuertere.xij.q.j.epiſcopus.⁊.c.res eccleſie. Raptores rerū epiſcopi debent excōmunicari.xvj.q.j.ſimiliter. Ratio reddit̄ epiſcopo de tertia deputata fabrice cuiuſlibet eccleſie.x.q.iij.c.j. Debet epiſcopus pauperibus ⁊ oppreſſis ſolicite prouidere:⁊ eos defendere.lxxxij.di.epiſcopus lxxxiiij.di.peruenit.lxxxvj.di.fratrē.lxxxvij.di.per totū.xij.q.j.videntes.⁊.c.ex his.⁊.ij.c.ſequētibus. Epiſcopi eſt ꝓuidere de perſonis idoneis que predicēt ipſius ſubditis.ex̄.de of.or.inter cetera. Que iura cōſequatur epiſcopus in electione.⁊ que in conſecratione.ex̄ de elec.trāſmiſſam de conſe.ec.aqua. An ad epiſcopū ſpectet cauſarum matrimonialium et criminaliū cognitio.clericorum ꝑpetua depoſitio.diutina ſuſpenſio.eccleſiaruz vnio vel diuiſio.ex̄ de offi.archidia.ad hec per Innocē. De iuriſdictione multiplici epi.de verbo.ſig.abbate.ſm eundem.de of.or.ad reprimendam.ſm eundem. An ep̄s diuerſarum linguarum ⁊ rituū habens populū/debeat habere vicariū nationibus illis conformem.et an in vna ciuitate plures poſſint eſſe epiſcopi. Et an vnus ſub ſe aliū habere poteſt de offi.ordi.quoniā.ſm Inno. An defenſio ⁊ executio teſtamentorum quoad pias cauſas vel alias:⁊ an publicatio teſtamentorū ad ep̄m pertineāt.ex̄ de teſta.c.iij.ſm eundem. An epiſcopo vel rectori eccleſie cōpetat defenſio ſuper eccleſie libertate.ex̄ de preſcrip.audiitis.ſm eundem. Quando legata pijs cauſis incerta diſpoſitioni ep̄i committantur.ex̄ de verbo.ſig.cum tibi. Que ſunt que ſolis ſunt epiſcopis reſeruata. Et an papa poſſit ꝓhibere eis ne chriſment in fronte:⁊ epiſcopi preſbyteris ne baptizēt lxviij.di.q̄uis.⁊ ex̄ de cōſuetu.quanto.ſm Inno.et alios. An que ſunt ordinis/poſſint epi demandare.ex̄ de conſe.ec.aqua. De ſolēnitate dedicationis ep̄orum annuatim facienda.de con.di.j.ſolēnitates.j. Hoc non obſeruat̄ hodie niſi a papa.ſm gloſ.in hoc.c. An ep̄s qui renūtiauit ordini epiſcopali/minores cōferat ordines.ex̄ de ſup.ne.pre.c.j.ſm Inno. Et an ſemel cōſecratus epiſcopus poſſit in aliquo caſu reconſecrari.dic qd̄ no.ex̄ de renun.poſt tranſla.in gloſ.ſed quid. Quādo et qualiter epiſcopus in capitulo vocē canonicā habeat.⁊ quando capitulo negligente deuoluatur ad eum poteſtas beneficia cōferendi.ex̄ de preben.poſtulaſti.maxime per Inno.⁊ ex̄ de ap.a colluſione.lib.vj. De duobus ep̄is cōtendentibus ſup iuriſdictione alicui⁹ monaſterij.ex̄ de ſen.et re iu.q̄uis.p Inno. An eo ipſo q̄ epiſcopus recipit prepoſituram vel aliquam dignitatē:vacet epiſcopatus.⁊ an decre.de multa.in epiſcopatibus locum habet. An epiſcopatibus renunciari poſſit tacite vel expreſſe ſine licentia pape. An epiſcopo poſſint dari alia beneficia ſi eſt pauper. An epiſcopatui propter paupertatem poſſint vniri alie dignitates:⁊ per quem.de cōceſ.pre.cum noſtris.per Inno. Si aliquarum eccleſiarum epiſcopi cum toto ſuo populo labunt̄ in hereſim vel ſchiſma:an nihilomin⁹ eccleſie ille honorem ſuum retineāt:⁊ eccleſias ſibi ſubiectas quoad ꝓprietatem ⁊ poſſeſſionem.de ma.⁊ obe.inter quatuor.per Inno. De duobus epiſcopis in eadez eccleſia.vij.q.j.nō autem. An inuitis detur epiſcopat⁹.lxi.di.nullus. An in vna ciuitate poſſint plures pontifices ſimiles eſſe.⁊ q̄d videtur ſi vnus excommunicat ⁊ alter abſoluit:vel contrarias ferunt ſententias.in quibus locis epiſcopi ſint inſtituendi.⁊ q̄ parua vel magna ciuitas non facit maiorem epiſcopum vel minorem.⁊ an plures Romani pōtifices poſſint eſſe ſimul.lxxx.diſtin.per totum.xciij.diſt.legimus vij.q.j.non autem.vbi de hoc in gloſ.c.in apibus.xxiij.q.j.didicimus.de offi.ordi.quoniam.de priuile.c.j. An propter excommunicationē epiſcopi iuriſdictio eius ad Archiepiſcopum deuoluatur.de ſup.ne.pre.romana.lib.vj. De modo procedendi contra epiſcopum:⁊ que requirantur.⁊ qui.de preben.graue per Inno. Que res intelligantur de menſa epiſcopi.⁊ ad que bona iuramentum de non alienando/extendatur.de re.ec.non alie.vt ſuper Inno. De quarta decimarum et mortuariorū quam habet epiſcopus in eccleſijs ſue dioce.an preſcribi valeat q̄ epiſcopus pro omnibus eccleſijs ſuis agere poteſt q̄ locationes et venditiones non poſſunt facere clerici de rebus eccleſiarum ſine authoritate epiſcopi.de teſta.requiſiſti.ſm Innocen. De iure primitiuo omnia que eccleſijs relinquuntur ad epiſcopi manus debent venire.et ad eius voluntatem expendi.de ſepultu.relatum.ſm eundem. An portio decimaruz et perceptio canonice portionis quas recipit epiſcopus ab eccleſijs ſue dioceſis ſint de iure epiſcopali.ex̄ de parochijs.in rubrica per Innocen. Quot

Digitized by Google

debeãt epiſcopum duobus diebus.lxvi.diſtin.porro.cum §.prece.lxxv.diſtin.q dic dominico.ex de tempo.ordi. nec epiſcopi. An per inſtallationem: vel per quem modũ apprehendit quis poſſeſſionem epiſcopatus. ex de reſtitu. ſpo.in lris.ſm Inno. An ⁊ quãdo criminoſus ad epatuz promot⁹ ſit deponendus.de iureiu. ſicut nris .ſm Inno. Multa de iuriſdictiõe epali vtilia no. Inno.ex de excep. cũ venerabilis. ⁊ de preſcrip.de qrta ● in eũdẽ. Qꝛ Pontificalia nõ ſunt de ſua ſubſtãtia ordinis vel officij epalis qꝛ ſine ipſis quodlibet officiũ fieri poteſt. Et ideo ſi epiſcopus a pontificalib⁹ ſuſpenſus/nihilomin⁹ celebret in pontificalib⁹:nõ incurrit irregularitatẽ.de ſen.ex.cũ medicinalis.li.vi.per Inno.de ↄſue.cũ dilect⁹. Quid iuris quũ ſe intromittit Archiepiſcop⁹ de ſubditis epiſcopi.de of.or.duo ſimul.ſm eumdem. Quis dabit expenſas pro epiſcopo viſitanti.codẽ ti.inter cetera.ſm eũdem.⁊.ca.ſi epiſcopus.li.vi. Et an epiſcopus debeat habere aliquid ab eccleſijs quas per aliũ viſitat.ibidem. De iure multiplici epiſcopi.de of.or.cõquerẽte.ſm Inno.de ma.et obe. inter eum.⁊ eodem ti.dilecti.per eumdẽ. Quantũ epiſcopus ⁊ qualiter de bonis eccleſie ſue vel redditibus religioſis dare poteſt.xii.q.ij.ſi epiſcopus.⁊ ex de ijs que ſi.a pre. ſine con.c.paſtoralis. ¶ Inter ea q̃ in.i.parte iſtius opis ẽ.in.§.qꝛ epiſcop⁹.in ar.i.poſui de potentia epoꝝ in diſpenſando:⁊ q̃ in ſuperioribus addidi de coꝝ iuriſdictiõe ⁊ officio:⁊ in q̃bus communiter tranſgrediunt̃:plene epiſcoporum materiã explicaui. Neminẽ tamen epoꝝ reprehendi in ſpeciali:quũ ſint ꝑ patres.ſed vt a delictis abſtineant admonui:⁊ me cũ eis.⁊ deliberata ⁊ examinata conſcientia cõueniat vnũquemqꝫ.vi.q.i.oues.viij.q.i.qui vos ⁊.c.qualis.⁊.c.ſeque.ad ſi.et.c.quid autẽ. ¶ Fateor autẽ q locũ tenent apoſtoloꝝ.xciij.di.legimus.ſed coram deo nullũ cognoui:qui exerceret opera eoꝝ.xl.di.c.ſi. Omnes preſunt ⁊ deſiderant preeſſe: perpauci prodeſſe.viij.q.i.q̃ epiſcopatũ.⁊ ideo vere non oẽs epiſcopi conſecrati/ſunt epiſcopi ſanctitate.ij.q.vij.nõ oẽs epiſcopi. Loquar ergo ſicut cõſueui:⁊ dicã ſancte eccleſie. Ubi ſunt apl'i dñi fundatores tui.xxv.i.§.hac itaqꝫ.℣.deus em̃.⁊ ex de elec.fundamenta.li.vi. Uere celos incolũt. Succeſſores eoꝝ ⁊ inimici eoꝝ nunc terram lingunt. Ue vobis qꝛ corruunt edificia:quia fundamenta arenoſa ſunt et ſabulo herent. Mat.vij.in fine. Et colũne arundinee ſunt. Mat.xi.ex de accuſa.qualiter.ij.§.licet.non argentee. Cañ.iij.nec marmoree.Cañ.v.⁊ de hoc ſatis.

¶ Articulus Uiceſimuſſecundus. A

Porro qꝛ poſt epiſcopos ſingulorũ officialiũ/prepoſitorum/⁊ rectorum/⁊ paſtorũ/⁊ prelatorũ in eccleſia dei ſpecialiter defectus ponere/iuriſdictionem ⁊ potentiã longũ eſſet:ponam in genere pro potentia et ſanctitate eoꝝ aliqua originalia.deinde iuridice tãgam in quadã recollectione iuriſdictionẽ eoꝝ.quos omnes prelatorũ vel prepoſitorũ noĩe cõprehendo.ex de verbo. ſigni.c.quis. ¶ Primo igit̃ ſciendũ q dum durat mũdus angeli angelis preſunt:demones demonibus: homines hominibus:ad vtilitatẽ viuentium ⁊ deceptionẽ.ſed omnibus collectis iam omnis prelatio ceſſabit.gloſ.i.ad Corin.xi.facit.i.ad Coꝝ.xv.ibi.Deinde finis ⁊c.⁊ que legunt̃ ●o.lxxxix.di.ad hoc. ¶ Prelati mali oues fortes et pingues necãt quantũ in ipis eſt.et ſi ille viuũt:de mĩa dei viuũt.tñ quãtũ ad malos paſtores attinet malo eas exẽplo occidũt. Attendẽs em̃ ouis in ꝑpoſitũ ſuũ male viuentẽ/ incipit dicere apd ſe. Si ꝑpoſit⁹ me⁹ ſic viuit:ego q̃s ſum qui nõ faciã qd ille facit.gloſ. ad Titũ.ij. Uitia ꝑpoſitoꝝ ſubiectis ſunt offendiculũ gloſ. Leui.x. Prepoſitoꝝ bonitas/ſubiectoꝝ ſalubris eſt regula. Greg.in Regiſtro.⁊ ſalus.lxi.di.miramur. ¶ Prelati non tm̃ pro ſuis arguunt̃ delictis.pro populo em̃ coguntur principes reddere rõnez ne forte quũ non docuerunt:vel ſolicite non arguerunt:q primo peccauerunt:vt contagio diſpergatur in populos: In ipſos em̃ cõuertetur ira dei et ceſſabit a populo. Hec ſi cogitarent hoĩes:principat⁹ nõ ambirẽt. Sufficit cuiqꝫ pro peccatis ꝓprijs argui ⁊ reddere rationẽ.quid neceſſe eſt pro peccatis populi oſtẽtari contra ſolẽ ante quem nihil põt abſcondi? Un̄ Joſue principes populi contra ſolẽ ſuſpendit:⁊ furor dei a populo eſt amotus.gloſ. Numeri. xxv. Adde qd ſcripſi ſupra in iſta ſecunda parte.in Thre.in oratione Hiere.recordare.℣.principes manu.et in additione ibi poſita.in ar.ij. En ergo ſanguis ſubditorum de manibus prelatorũ exquirit̃.ex de of.or. irrefragabili. cũ ſuis ibi cõcor. ¶ Bon⁹ paſtor egrotantia pecora viſitat. diſperſa perquirit.relicta recolligit.laſſa ſuſtentat.malus paſtor econtrario oia diſpergit gloſ. Zacha.xi. O q̃ rar⁹ eſt dño ꝓpter dñm ſeruiens.oues chriſti non ad lucrũ ſed amore chriſti paſcens.gloſ. Mat.xxiij. Prelatorum fures multi:q̃ per oſtiũ nõ intrarũt mercenarij quaſi oẽs.xxiij. q.iiij.tres perſonas.viij.q.i.ſunt in eccleſia. Duo ſunt que a populis querũt paſtores paſcẽtes ſeipſos nõ oues: lac/ ⁊ lana. Lac prebet/qui victũ prebet. Lanã prebet/qui honorem prebet. Iſta ergo duo a populis q̃runt:cõmodum supplende neceſſitatis/et fauorẽ honoris ⁊ laudis. Aug. in li.de paſtorib⁹. Indignus lacte ⁊ lana cõuincit̃:qui nõ paſcit oues:qui non vigilat in cuſtodia gregis iudicium autẽ ſibi mãducat ⁊ bibit.xxiij.q.iiij forte. Bern.in ſermone.dixit ſimon petrus. Bon⁹ paſtor nõ populi requirit datum:ſed lucrũ. Phil'.iiij. Nec gloriã dei vſurpat ſibi. Luce. ij. Acceptũ talentum nõ ligat in ſudario:ſed partit̃ nũmularijs:a quibus ⁊ vſuras recipit non ſibi ſed dño. Luc.xix. Mat.xxv. Non habet foueam vt vulpes.nec habet vt volucres nidũ. Mat.viij.⁊ Luc.ix.non loculos quõ Judas Joã.xij.xxiij.q.iiij.q̃d ergo. Non denicꝫ ſicut nec Maria locũ in diuerſorio. Luc.ij.ſed tantũ puritatis intime bono gloriat̃. Non põt veraciter loqui:niſi qui extrinſecas glorias pfecte reſpuerit.nec valet pure vel dei vel ꝓximi querere lucra:q̃ ꝓpria non cõtempſerit. Bern.in epl'a ad Henricum Senonẽſem archiepiſcopũ: Paul⁹ non q̃rit q̃ ſua ſunt. Phil'.ij.viij.q.i.ſunt in eccl'ia.ſed q̃rit que filioꝝ ſunt quos in chriſto ꝑ euangeliũ genuit.i.ad Coꝝ.iiij.qd vtiqꝫ obſeruandũ eſt ſingulariter ijs q̃ ſpiritualiter preſunt populo.vt pre oĩbus q̃ ſunt ſua negligant ⁊ cõtemnãt ꝓ vtilitate ceteroꝝ.vij.q.i.ſcias. Greg.ſup Apoca. ¶ Qui ad regimẽ alioꝝ aſſumit̃:ſe obligat vt quib⁹ eterna p̃dicat etiã in tẽporalibus ꝓuidere ſtudeat.gloſ.inde.ij.vt chriſt⁹ turbis.xxxvi.di.§.ecce facit.lxxxvi.di.fratrẽ. Quũ incomparabiliter lõge melior ſit aia qua viuim⁹ terrena ſubſtãtia:quã exteri⁹ poſſidem⁹.xij.q.i.ſcimus.qui nõ dat ꝓ ouibus ſubſtantiã ſuã:quando pro ijs datur⁹ eſt aiam ſuam. Greg.in homil'. Ego ſum paſtor. In trib⁹ maxime prelati chriſtũ imitari debent:qꝛ in loco chriſti ſunt in dignitate poteſtate/officio. Fuit em̃ chriſt⁹ ſacerdos.pſ̃.cix. Tu es ſacerdos in eternũ. Heb.vi. Rex pſ̃.lxxi. De⁹ iudiciũ tuuz regi da.⁊ Mat.ij. Et miſter. Mat.xx. Luc.xxij. Sacerdos quũ in ara crucis ſeipſuz hoſtiã dedit. Phil'.ij. Rex quum a ligno regnauit.pſ̃. Miniſter quũ pedib⁹ Petri aquam miniſtrauit. Joan.xiij. Sacerdoti igit̃ dignitas. Regi poteſtas. Miniſtro cõpetit officiũ. Dignitati debetur reuerentia.i.Pe.ij.ex de ma.⁊ obe.ſolite. Poteſtati obediẽtia Ro.xiij.xi.q.iij.qui reſiſtit. Officio cura.xi.q.i.iure. Duo ex his/prelatis debentur:tertiũ vero ſubiectis. Reuerentia ⁊ obedientia prelatis exhibẽda eſt a ſubiectis.cura vero ſubiectis impendẽda eſt a prelatis. Hugo. de clauſtro li.ij.de his.xciij.diſtin.per totum.⁊ ex de of.or.per totum. ¶ Quidam amant ſubeſſe:vt poſſint preeſſe. Honores fugiunt:vt honoribus obuient. Ibidem lib.iij. Animus quietus ſedet ſuper fenum:quando carnem ſubijcit. ſuꝑ ſcabellũ.quũ mũdũ ſubijcit.ſup cathedram:quum proximum non deſpicit. Ibidem. Prelatus non habens cõpaſſionem ⁊ congratulationem alijs in bonis. Ad Rom: xij.i.ad Corinthi.xij.quaſi duo vbera.gaudere cum gau/

Digitized by Google

dentibus:flere cū flentib⁹. duo vbera ſunt. ſm Bern.ſup Can.j. Meliora ſunt vbera tua vino.alijs nō prodeſt:ꝛ ſibi obeſt.Bernar.ſuper Can.ſermo.x.Quū ſederē mihi ad pedes ieſu merens/ꝛ offerēs ſacrificiū cordis ꝛ ſpūs contribulati in recordatione peccatoꝝ meoꝝ:aut certe ad caput vel raro ſtarē.ꝛ exultarē in recordatione beneficioꝝ dei:audiui dicētes.Ut quid Mat.xij.perditio hec:dānantes videlicet ꝙ mihi ſoli viuerē.ij.q.vij.ſancta.q̇ vt putabant/multis prodeſſe poterā.ꝛ dicebāt. Potuit enī venūdari multo:ꝛ dari pauperib⁹.Mat.xxvj. Joā.xij.Sed nō bonū nuntiabant mihi.Nā etſi vniuerſum mundū lucrer ꝛ perdā me:quid prodeſt?Mat.xvj. ꝛ Luc.ix.ex̄ de ſimo. marthe⁹.Uñ intelligens verba hec:inter illas q̄s ſcriptura vocat muſcas morientes q̇ perdunt ſuauitatē vnguēti recordatus ſum illius diuine ſciētie.Eſa.iij.ꝛ.ix. Populemeus:qui te beatū dicūt:ſeducūt te.Bern.ſuper Can.xij. ſermo. ¶ Diſcite prelati ſubditorum vos matres debere eſſe non dominos.ideo magis ſtudete amari ꝙ̄ metui.etſi interdū ſeueritate eſt opus:paterna non tyrannica.Matres fouendo:patres vero corripiendo vos exhibeatis. Gratian⁹.Rectorē ſubditis pietas matrē:diſciplina vero patrē exhibeat.xlv.di.§.hinc etiā.Uñ verſus. Ubera patris habens/vbera matris habe. Ponite ſeueritatē.ſuſpēdite verbera.verba producite.pecora lacte pingueſcant. Quid iugū veſtrū ſuper eos aggrauatis.quorū poti⁹ pōdus portare debetis?Bern. ſuper Can. ſermo.xxiij.Talē te redde ſubditis:vt magis ameris ꝙ̄ timearis. Reuerentia enī ex amore procedit.odiū timor offert. Iſid.in ſynonimis. ¶ Rectorē ſubditis ꝛ pietas matrē:ꝛ patrem exhibeat diſciplina.atq̧ inter hec ſolicita circūſpectione puidendū eſt:ne aut diſcretio rigida ſit:aut pietas remiſſa Greg.in cura paſto.ad hoc.xlv.di.§.hinc etiā alibi.ꝛ.c.licet.j.ꝛ.ij.ꝛ.c.ois qui.ꝛ.c.diſciplina.et.c.ſunt nōnulli. Non eſt vni⁹ meriti ſocialiter viuere ꝛ vtiliter preeſſe. Cū multi deniq̧ ſub preceptore quieti viuunt:quos ſi iugo abſoluas:videas nō poſſe quieſcere:nec ſe equalib⁹ vllo modo ſeruare innoxios? ¶ Itē innumeros cernis ſine querela inter fratres cōuerſari:ſup fratres autē nō ſolū inutiliter ſed etiā inſipienter et nequiter.Bern.ſup Can.ſermone. xxiij. Prelat⁹ aūt debet habere feruorē zeli cū diſcretione xlv.di.diſciplina.ibi. Sit zelus.ſed nō inmoderate ſeuiens Itē Bern. Zelū tuum regat ſciētia.firmet cōſtantia. Ibidem. Tria neceſſaria ſunt ijs qui dominant̄ ꝛ preſunt. terror.amor ꝛ ordinatio.Abſq̧ ordine ergo dominiū nō ſtat Per beneficia ergo ꝛ affabilitatē pcuret vt diligat̄. Per iuſtas vindictas nō propter iniurie.lxiij.di. ſalonitane. et xxiij.q.iiij ſi is qui.ſed legis diuine ſtudeat vt metuat̄.Cyprianus de.xij.abuſiuis. Prelato vtraq̧ vita:cōtēplatiua ꝛ actiua neceſſaria eſt.xxxiij.di.ſiquis vult. lxxxviij.diſ.c.j. expreſſum. ꝛ ex̄ de renū.n̄ ſi cū pridē.§.nec putes. Nec dubium quin longe perículoſior ſit ceteris eorum adminiſtratio.tamen ſi bene adminiſtrauerint gradū:bonū ſibi acquirūt ꝛ maiorē abundantiā ꝛ ſupereffluentē. Luc.vj. menſurā accipient.Bern.in epiſtolis. ¶ Sciant boni prelati languentiū. Luc.x.xlv.di.diſciplina.j.miſſo ſibi animaꝝ curam traditā:non pompā. Quicūq̧ interim. Nūeri.xj.ꝛ xx.xc.di.c.j.murmur.cū inſipientia ſubditorū querule vocis iudicio deprehendunt:etiam ſi in ipſos vſq̧ ad vitia ꝛ cōtumelias prumpat:medicos ſe ꝛ non dños.xcv.di.eſto agnoſcētes/parent cōfeſtim aduerſus phreneſim aie non vindictam ſed medicinā.Bon⁹ paſtor animā ſuam dat p ouibus ſuis. Joan.x.Animā pro illis.carnē illis. Illam in precium:iſtam in cibū.Res mira. Ipſe paſtor.ipſe paſcua ꝛ ipſe redemptor. Ibidē ſermone.xxvij. Ueri paſtores licet tabernacula habeant de terra in terra:corpora.ij. Pe. j.ij.Cor.v.videlicet:non tamen de terra:ſed de celeſtibus greges dñicos paſcere conſueuerūt.Ezech.xxxiiij. Ibidē ſermone.xxvj. ¶ Non otioſe toties repetitur. Joan.xx.vj. q.j.imitare. Petre amas me.in cōmiſſione ouium.Ego quidem id ſignatū puto:ac ſi dixiſſet illi Jeſus. Niſi teſtimonium perhibeat tibi conſcientia ꝙ ames valde pfecte:q: hoc eſt plus ꝙ̄ tua/plus ꝙ̄ tuos/plus ꝙ̄ te. Iſta triplex renuntiatio:in q̇ eſt perfect⁹ amor poſit⁹.Luc.xiiij.nequaꝙ̄ ſuſcipias curā hanc. Propterea attendite vobis quicūq̧ miniſterij hui⁹ op⁹ ſecuti eſtis.attendite inquā vobis:ꝛ pcioſo depoſito quod vobis creditū eſt. Ciuitas eſt:vigilate ad cuſtodiam. Luc.ij. Spōſa eſt:ſtudete ornatui.xx.q. v.femine. Oues ſunt:intendite paſcuis.j. Pe.v. xcv.diſti. eſto. Porro cuſtodia ciuitatis vt ſit ſufficiens:trifaria erit A vi tyrannorū.vij.q.j.§.hoc.A fraude hereticorum.ex̄ de pur.ca.inter. A tentationib⁹ demonū.xvj.q.j.c.ij. Sponſe vero ornatus in bonis operib⁹/moribus/et orationibus j.q.j.ipſi ſacerdotes.cōſtat. Ad paſt⁹ ouiū/paſcua.Ezech. xxxiiij.ſcripturarū.ſed diſiunctio eſt in illis. Sancta ſunt mandata:que duris ꝛ carnalib⁹ imponunt̄ ex lege vite ꝛ diſcipline.lxxxij.diſtin.plurimos.Eccli.xlv.Et ſunt onera. Ro.xiiij.diſpenſationū:que infirmis ꝛ puſillis corde de reſpectu miſericordie.l.di.pōderet apponant̄.Et ſūt. Mat. xix.xxiij.q.j.§.j.xiiij.q.j.§.j.conſiliorū fortia:que ex interna ſapientia pponat̄ ſanis.ꝛ qui exercitatos hñt ſenſus ad diſcretionē boni.ad Heb.v.ꝛ mali. ¶ Ad cuſtodiā ciuitatis opus eſt fortitudine:ad repellendas.Eccli.vij.ibi. Noli querere fieri iudex:niſi valeas virtute interrūpere iniquitatem/iniurias. Spirituali aſtutia:contra demonū aſtutiā.ij.Cor.x. Prouer.xvj.xxiij.q.iiij.§.vaſis.ad deprehēdēdū inſidias. Fidelitate:vt nō q̄rat platus q̇ ſua ſunt.viij. q.j.ſunt in eccl'ia. Porro ad mores boneſtandos vel corrigendos.ex̄ de accuſa. q̄liter.ij.q̇ ꝙ vtiq̧ ad decorē pertinet ſponſe ſcʒ eccleſie:neceſſaria eſt diſcipline cēſura.xlv.diſti. diſciplina. Ji ergo in paſcua diuinoꝝ quō educet greges dominicos paſtor: idiota.xxxvij.di.§.ſi.ſʒ etſi doct⁹ fuerit: non aūt bonus:verendū eſt ne non tam nutriat doctrina vberi ꝙ̄ noceat vita ſterili.ar.xxv.diſt.c.vlti. Ibidē Bern. lxxvij.ſermone. Si diligitis me:paſcite Joā.xxj. viij.q.j.in ſcripturis. oues meas. Si ergo dilectionis eſt teſtimoniū cura paſtoralis: quiſq̧ virtutib⁹ pollēs gregē dñi renuit paſcere:paſtorē ſummū cōuincitur non amare. Quō enī is q̇ proximis profutur⁹ enitescere poteſt:vtilitati ceterorum ſecretum preponit ſuū:qñ ipſe ſummi patris vnigenitus vt multis pdeſſet:de ſinu egreſſus eſt patris ad publicum noſtrū? Greg.in paſto.c.vj.ꝛ.viij.q.j.in ſcripturis. Sunt nōnulli qui ex ſola humilitate refugiūt:ne eis quibus ſe impares exiſtimant preferantur.quorū pfecto humilitas ſi ceteris virtutib⁹ cingitur:tunc ante dei oculos vera eſt:quū ad ſuſcipiendum hoc quod vtiliter ſubire pcipitur pertinax nō eſt. Nec enī verus eſt humilis:q̇ ſuperni nutus arbitrio vt debeat preeſſe intelligit.et m̄ prodeſſe cōtemnit.ſed diuine diſpoſitioni ſubditus atq̧ a vitio obſtinationis alien⁹ quū ſibi regiminis culmen imperat̄: et ex corde debet fugere:ꝛ inuit⁹ obedire.ad hec.viij.q.j.ſciēdum.cū.c.ſe. Ibidē Greg.c.vij. Uirtutib⁹ pollens/coact⁹ j.q.vj.ſicut is.ad regimē veniat.virtutib⁹ vacuus nec coactus accedat.xlix.di.§.j.xxvij.q.ij.pri⁹ ꝙ̄. Ibidē.c.iiij. Intuere quomodo prelati incedūt nitidi ꝛ ornati/circūamicti varietate veſtium non morū.pſ.xliiij.tamꝙ̄ ſponſa carnalis procedens de thalamo ſuo.pſ.xviij.nā ſi repēre quēpiam taliū procedentem aſpexeris:ſponſam potius putabis ꝙ̄ ſponſe eccleſie ſcʒ cuſtodē. Unde vero hāc illis exiſtimas exuberare/reꝝ affluētiā/ſplēdorē veſtiū/mēſarū luxuriam/congeriem vaſorum argenteorum et aureoꝝ niſi de bonis ſponſe? Inde eſt ꝙ illa eccleſia ſcilicet paup inops ꝛ nuda relinquitur facie miſeranda inculta hiſpida exanguis.propter hoc non eſt hoc tēpore ornare ſponſam:ſed ſpoliare.nō eſt cuſtodire:ſed pdere.nō defendere ſed exponere.nō inſtituere ſʒ pſtituere.nō eſt paſcere gregē:ſed maculare ꝛ deuorare.de q̄bus dñs dicit in pſ.xiij.ꝛ lij Deuorant plebē meam ſicut eſcam panis. ¶ Qui mūdum deſerunt ad exteriora officia prouchi nō debēt:niſi p humilitatē diuti⁹ in eiuſdē mundi cōtēptu ſolident̄.alit⁹ na mq̧ bona depereunt:que hominib⁹ ante tēpus inno

Seueritas nimia placato vitanda.

teſcunt.q꞉ ⁊ arbuſta plãtata p꞉ius ꝙ radice fixa coaleſcãt ſi manus cõcutiens tangat:areſacit.at ſi in altũ radix fi⸗gitur:tunc ⁊ hanc ⁊ man⁹ impellit:ſed nõ ledit.⁊ ventoꝝ flatus inflectendo cõcutit:ſed nõ euertit. Quid pariete robuſtius:q̃ tamẽ ſi dũ cõſtruit̃/impellitur:ſtatim ſine la⸗bore deſtruitur.ſi autẽ per ſpaciũ tẽpoꝛis ab humoꝛe ſuo ſiccari permittitur:etiam arietũ ictibus minime quaſſat̃. faciunt.xlviij.di.§.j.⁊.c.ſi.ſic bona noſtra intẽpeſtiue ma⸗nifeſtata percũt:⁊ diuti⁹ occultata ſolidant̃. Greg.in mo⸗rali.li.viij. ¶ Magna ſacerdotis gloꝛia rectitudo ſubie⸗ctoꝛum.vñ Paulus.j.ad Theſſa.ij.c.in ſi.dicit diſcipulis. Que eſt enim ſpes noſtra aut gaudiũ aut coꝛona gloꝛie? nõne vos ante dñm noſtrũ ieſum chꝛiſtũ in aduentu ei⁹? Greg.in moꝛa.li.xj. Quanto alti⁹ hic aliq̃s erigitur:tãto caſib⁹ grauioꝛib⁹ occupat̃.xl.di.homo.viij.q.j.illud. eiſq꞉ ipſis populis mẽte ⁊ cogitatione ſupponit̃:quib⁹ digni⸗tate pꝛeponitur. Ibidẽ.li.xviij. Omne qđ hic eminet:plus moeroꝛibus afficit̃:ꝙ honoꝛibus gaudeat. Ibidẽ.li.xxxij. ⁊ eſt.xiij.di.nerui. ¶ Is qui pꝛeeſt ea circa ſe mẽſura ſub⸗ditos moderet̃:quaten⁹ et arridens timeri debeat:et ira⸗tus amari.vt eũ nec nimia leticia vilem reddat:nec immo⸗derata ſeueritas.xlix.di.§.j.odioſum.ſepe enim ſubditos frangim⁹.xxvj.q.vij.alligant.dũ plus iuſto rigoꝛẽ tenem⁹ Qui ꝑfecto iam rigoꝛ iuſtitie nõ erit:ſi ſe ſub iuſto mode⸗ramine nõ cuſtodit ⁊ diſcipline metu. Reſoluimus ſubdi⸗tos:ſi noſtro regimini hilaritatis frena laxamus.q꞉ dum nos q̃ſi liceat letos aſpiciũt audacter:ipſi ad illicita reſol⸗uuntur. Ut autẽ rectoꝛis vultus debeat timeri:neceſſe eſt vt ipſe vultũ dei ſine ceſſatiõe timeſcat.illi em̃ merito dif⸗ficile de leticia credit̃:qui ꝙ ſe pꝛo amoꝛe dei cõtinue affli⸗gat:a ſubditis ſcitur.qui em̃ inceſſanti eſtu ſpiritualis de⸗ſiderij ſuperna appetit:de eo in dubiũ venit hoc ꝙ aliquã⸗do ante hoies hilareſcit. Greg.in moꝛa.li.xx. Pꝛelat⁹ nec ſeueriox eẽ debet:nec diſſolutioꝛ.ne de ſeueritate fit oneri ⁊ de familiaritate contẽptui. Unde in omnib⁹ ĩis modus eſt tenendus. Ille autẽ erit cõuenientioꝛ habitus:ſi actu quidẽ ſeuerus ſit:vultu grauis:verbo ſerenus. Bern.iiij. de cõſideratione. Idẽ ſcripſi.s̃.e.ar.xv.℟.ille vero. Pꝛela⸗tus modũ excedens in coꝛrigẽdo non debet veniã petere a ſubditis. Aug.lxxxvj.di.quãdo.dic vt ibi. Diſciplina vel miſericoꝛdia multũ deſtituit̃:ſi vna ſine altera teneatur. Greg.in moꝛa.li.xx.⁊ eſt.xlv.di. diſciplina. Ibi vide pul⸗chꝛam doctrinã pꝛo p̃latis. ¶ Sancti viri nõ pꝛeeſſe ap⸗petunt hoibus ſed ꝓdeſſe.viij.q.j.qui epiſcopatũ. Greg. in moꝛa.li.xxj. Superbus rectoꝛ totiens ad culpã apoſta⸗ſie labitur:quotiẽs pꝛeeſſe hominib⁹ delectatur:⁊ hono⸗ris ſui ſingularitate letat̃. Nã vnde hec vitioꝝ radix pul⸗lulat in coꝛde regentiũ:nõne ex imitatione illius q̃ deſpe⸗ctis angeloꝝ ſocietatib⁹/dixit Eſa.xiiij. Aſcendã ſuper al⸗titudinẽ nubiũ:⁊ ero ſimilis altiſſimo? Ibidẽ.li.xxiij. Leui⸗te ab anno.xxv.tabernaculo ſeruiunt.⁊ a.l.cuſtodes vaſo⸗rum fiunt. Numeri.viij. Quid per.xxv.annuꝫ in quo flos iuuentutis oboꝛitur:niſi ipſa cõtra vnũquodq꞉ vitiũ bel⸗la ſignant̃. Et quid per quinquagenariũ in quo iubile⁹. Leui.xxv.⁊ vlti.⁊ de peni.di.j.qui domũ.ſub.§.nõ ſunt hec cõtinet̃:niſi interna requies edomito mentis bello expꝛi⸗mitur? Quid ℟o p vaſa.xxiij.q.iiij.q̃ ſim.⁊.c.vaſis. ſub.c. nabuchodonoſoꝛ.j.Theſſa.iiij. Sciat vnuſquiſq꞉ vas ſuũ poſſidere in ſanctificatione ⁊ honoꝛe tabernaculi:niſi ſi⸗deliũ aĩe deſignant̃? Leuite ergo ab anno.xxv.tabernacu⸗lo ſeruiũt.⁊ a.l.cuſtodes vaſoꝝ ſiũt.q꞉ videlicet q̃ adhuc impugnantiũ vitioꝛũ certamina ꝑ cõſenſum delectatiõis tolerãt:alioꝛũ curã ſuſcipere nõ pꝛeſumãt.quũ vero tẽta⸗tionũ bella ſubegerint:tũc aĩarũ cuſtodiã ſoꝛtiant̃.xlix.di. §.j. Sꝫ q̃s hec ꝑfecte ſubiugat? Quũ paul⁹ dicat ad Ro. vij.xxxij.q.v.ſi paul⁹.video aliã legẽ in mẽbꝛis meis repu⸗gnantẽ legi mentis mee. Sed aliud eſt bella foꝛtiter per⸗peti:aliud autẽ expugnari. In iſtis excitat̃ virtus:ne ex⸗tolli debeãt vt in Paulo.ij.ad Coꝝ.xj.⁊.v.q.v.nõ omnib⁹ xxxij.q.v.ſi paulus. In illis vero extinguit̃:vt ſuccũbant. Greg.in moꝛa.li.xxiij. ¶ Arrogantiũ pꝛepoſitoꝝ hoc pro⸗priũ eſſe ſolet:vt in afflictos audientes ſuos magis diſtri⸗cte coꝛripere appetãt ꝙ blande refouere. Pl⁹ em̃ ſtudent vt mala obiurgãdo increpẽt:ꝙ bona laudando cõfirmẽt. Superioꝛes q̃ppe ſe videri deſiderant.⁊ magis gaudẽt: quũ ira eos leuat:ꝙ quũ eos charitas exequat̃. Semꝑ in⸗ueniunt qđ increpãdo rigide feriant.q꞉ ꝑcutere rigide ſci⸗unt.ad hec.xlv.diſ.vera.⁊.xlvj.di.c.j.ſed cõpati humiliter neſciunt. Greg.ibidẽ. ¶ Poteſtas accepta/nõ honoꝛ:ſed onus.xl.di.ante oĩa.exiſtimãda eſt.nã cui eſſe nunc iudicẽ liber:huic videre iudicẽ iratũ. Apoca.j.tunc nõ liber.tunc em̃ ſolũ poteſtas bene gerit̃:quũ non amãdo ſed pꝛimẽdo retinetur. Dixit q̃dã miniſter ſancti Frãciſci ꝓuincie fra⸗tribus. Tollite mihi officiũ ꝙdiu mihi diſplicet.q꞉ ſi mihi incipiet cõplacere:ve vobis ⁊ mihi.q̃ vt miniſtrari ratiõe valeat:opoꝛtet vt hanc nõ cupiditas/ſed neceſſitas impo⸗nat. Percepta autẽ nec per foꝛmidinẽ debet deſeri. nec ex libidine retineri.ne aut pei⁹ quis ex humilitate ſuperbiat ſi diuine diſpẽſationis oꝛdinẽ fugiendo.viij.q.j.in ſcriptu⸗ris.⁊.c.ſciendũ.cõtẽneret.aut eo magis ſuperni pectoꝛis humilitatẽ abijciat. Mat.xj.quo eũ ſuꝑ ceteros priuatũ regimen delectet. Greg.ibidẽ. ¶ Secundũ merita ſubdi⸗toꝛum tribuunt̃ ꝑſone regentiũ.vt ſepe q̃ vident̃ boni ac⸗cepto regimine moꝝ ꝑmutent̃.ſicut Saul dignitas muta⸗uit.j.Reg.xv. Uñ pꝛo qualitate ſubditoꝛũ diſponitur vita regentiũ.ij.q.vij.c.j.⁊.§.ſed q̃liter.vj.q.j.ex merito.vt ſepe pꝛo malo gregis etiã delinquat vita boni paſtoꝛis. Unde Dauid ſupernoꝝ myſterioꝛũ conſci⁹/tumoꝛe repẽtine ela⸗tionis inſtar⁹/populũ numerãdo peccauit.ij.Reg.vlti.j. q.iiij.§.his ita.℟.irẽ dauid. Sed vindictã popul⁹ Dauid peccante ſuſcepit. Cur hec? q꞉ ſm meritũ plebiũ/diſponũ⸗tur coꝛda rectoꝛũ. Iuſtus ergo iudex peccãtis vitiũ ex ip⸗ſoꝛum auerſione coꝛripuit/ex quoꝛũ dauid peccauit. ſed q꞉ ⁊ ipſe ſua voluntate ſuꝑbiẽs a culpa alien⁹ nõ fuit.vin⸗dictam culpe etiã ipſe ſuſcepit.nã ita ſeuiens q̃ populũ coꝛ⸗poraliter ꝑtulit:rectoꝛẽ quoq꞉ populi intimo coꝛdis dolo⸗re pꝛoſtrauit.ibi.ꝑcuſſit autẽ coꝛ Dauid.ij.Reg.vlti. Cer⸗tum ergo eſt ꝙ ita ſibi inuicẽ ⁊ rectoꝛũ merita cõnectunt̃ ⁊ plebium:vt ſepe ex culpa paſtoꝛũ deterioꝛ fiat vita ple⸗bium. Et ex vita plebiũ mutatur vita paſtoꝛũ. Ibidem li. xx.ad hoc.viij.q.j.audacter. ¶ Sũmus locus bene regit̃ quũ is q̃ p̃eſt vitijs poti⁹ ꝙ fratrib⁹ dñatur. Cũctos q̃ppe eq̃les natura genuit. Ut aũt alijs ad reginẽ alij cõmittã⸗tur:nõ eos natura/ſed culpa ꝑponit. Greg.in moꝛa. lib. xxvj.ad hoc.xxij.di.cõſtãtinopolitane. ¶ A pꝛelato ſeruã⸗da eſt ⁊ in coꝛde humilitas:⁊ in opere diſciplina.atq꞉ inter hec ſolerter intuendũ eſt/ne dum immoderati⁹ cuſtoditur virt⁹ humilitatis:ſoluant̃ iura regiminis.⁊ dũ p̃lat⁹ q̃ſq꞉ plus ꝙ decet deijcit̃:ſubditoꝛũ vitã ſtringere ſub diſcipli⸗ne vinculo non poſſit. Sꝫ decẽter q̃buſdã erũpentibus ſi⸗gnis tales nos apud nos eẽ etiã ipſi q̃ nobis cõmiſſi ſunt non ignoꝛẽt:vt de authoꝛitate noſtra qđ foꝛmidẽt/videãt et de humilitate noſtra quod imitentur/agnoſcant. Con⸗ſiderem⁹ aſſidue ꝙ ſum⁹ equaliter/nõ ꝙ ſumus tẽpoꝛali⸗ter alijs pꝛelati. Greg.ibidẽ. Ad officium paſtoꝛis ꝑtinet opertos fontes aperire:⁊ aquam ſcꝫ ſapientie ſalutaris. Eccl'i.xv.purã innotam ſitientibus ouib⁹ miniſtrare. Au⸗gu.de verbis dñi.xliiij.c. ¶ Tres perſonas deſignauit do⸗minus in euangelio. Joan.x.paſtoꝛis/mercenarij/⁊ furis Diligendus eſt paſtoꝛ.mercenarius tolerandus.latro vi⸗tandus. Paſtoꝛ autem non eſt qui annuntiat deum pꝛo⸗pter commodum ſuum/ſiue pꝛopter ſuaꝫ pecuniam/ſiue ꝓpter honoꝛem ⁊ laudem humanam. Paſtoꝛ ergo in ve⸗ritate chꝛiſtum annuntiat.mercenarius occaſione.fur eſt qui aſcendit aliunde. Ibidem Aug.ſermone.j. Idẽ.xxiij. q.iiij.tres. Adde quod ſcripſi.s̃.e.§.ver. O ꝙ rarus. Non decet eum qui ſuperioꝛ ceteris gradu:inferioꝛem eſſe bo⸗noꝛũ geſtu. Raba.ſuꝑ libꝛũ Numeri.j.q.j.viliſſimus. Iuſti etiam quũ imperant:ſeruiunt eis quib⁹ imperare vident̃ Neq꞉ em̃ dominandi cupiditate imperant.xxiij.q.j.q̃d cul

patur.ſed officio cōſulēdi. Nec principandi ſuperbia:ſed
prouidendi miſericordia. Nā ita deus hominem cōdidit.
Dominamini inquit.Gen.i.piſcib⁹ maris ⁊ volatilibus
celi. Hominē rationalē noluit niſi irrationalib⁹ dominari
nō hominē homini:ſed hoiem pecori. Inde e primi iuſti pa
ſtores pecorū magis ꝙ̄ reges hominū fuerunt:vt ſic etiā
inſinuaret deus qd poſtulet ordo creaturarū:⁊ qd exigat
meritū peccatorum. Cōditio quippe ſeruitutis iure intel
ligit̃ impoſita peccatori. Aug.de ciuitate dei.li.xix.c.xiiij.
⁊.xv.⁊.i.ad Timo.v.xxij.di.conſtātinopolitane. ❡ Prela
tus inſtare debet opportune importune.xliij.diſ.c.i.ad ſi.
Opportune volentibus.importune nolentibus.prorſus
importunus ſum.tu vis errare.tu vis perire.ego nolo.nō
vult poſtremo ille q̄ me curat dicens. Ezech.xxxiiii.xxiij.
q.vi.c.ij.Quod errauit nō reuocaſtis.et quod perijt non
queſiuiſtis. Reuocabo ouem errantem. requiram perdi
tam.Luc.xv.Et ſi me inquirentē lanient vepres ſyluarū:
per oia anguſtata coarctabo:oēs ſepes excutiā: quātum
mihi dñs dederit omnia peragere.Aug.in li.de paſto. fa-
cit.xxiij.q.iiij.diſplicet.⁊.q.vi.quod errauerat.c.vides.Si
bonus fuerit q̄ tibi preeſt:nutritor tuus eſt: ſi malus ten-
tator tuus eſt. Nutrimenta tua libenter accipe:⁊ in tenta
tione probatus eſto. Jaco.i.Aurū mundandū in fornace
artificis. In vno anguſto loco tria ſunt.aurū.palea.ignis
ad illa duo ignis apponit̃.palea vritur.aurū purgatur.
Aug.de verbis dñi ſermo.vi ❡ Sunt quidam qui ſciunt
poſſunt/et volunt preeſſe.ſi hi volūt prodeſſe:charitatis
eſt.vij.q.i.qui epiſcopatū.alioquin ſuperbie.Quidā autē
ſunt:qui ſciunt/⁊ poſſunt:⁊ nolunt preeſſe.Hoc quidē hu
militatis eſt/ꝙ renuunt.ſed inertie eſt:ſi quum ſciunt/oi-
no reſiſtunt.xvi.q.i.nos autem.Quidam autem ſunt:qui
nec ſciunt nec pñt:ſed volūt.Hoc quidē cupiētie videt̃ eē
ꝙ volunt.i.q.vi.ſicut. ſtultitie vero eſt ꝙ hoc volūt qđ nec
ſciunt nec poſſunt. Quidam autē ſunt:qui nec ſciūt nec
poſſunt nec volunt. q̄ prudenter agūt.Hugo de clauſtro
Extorta ſeu coacta licentia non eſt licentia.ſed violētia.
quod ergo tua importunitate.ex̄ de reſcrip.li.vi.vict⁹.epi
ſcopus fecit inuit⁹ aiō fuit abſoluere ſed irrūpere. Bern.
in epiſtola ad Odonē qui importune obtinuit abſolutio
nē a prelatura. Plerūqꝫ ij qui magiſteriū paſtorale ſub-
ire cupiunt:nonnulla bona in aio proponūt.⁊ quāuis hoc
elationis tentatione appetant.operaturos tamen ſe ma-
gna pertractant. Sed penſet quiſqꝫ quid ſubditus egerit
⁊ cognoſcet ſi prelatus bona agere que propoſuit poſſit
quia nequaꝙ̄.i.difficile.q: honor inflat ſuperbiam.xlv. di
ſtin.licet. valet in culmine humilitatē diſcere:qui in imis
poſit⁹ didicit ſuperbire. Nequaꝙ̄.i.difficile.quia augmē
tum rerum auaritiā gignit.ar.xiiij.q.iiij.quid dicā.Auari
tiam vincere poteſt:qui ad multorū ſuſtentationem ten-
dit.is cui nec ſufficere ꝓprium ſoli potuit.Hugo.de clau-
ſtro.❡ Qui in regimine ſunt ſemper affici debent pro iis
qui ad eorū ſollicitudinē ptinēt. Et qñ.ij.Cor.xi.poſſibile
eſt:recordari eorū debēt/ex nomine.⁊ orationis exhibere
Ro.i.ſuffragia. Neqꝫ aliud occupare illud pect⁹ debet ꝙ̄
animarū ſicut in Moyſe.xlv.di.diſciplina.⁊ in Paulo q
optabat fieri anathema a chriſto pro fratrib⁹.Ro.viij.ze-
lus.Quia illi⁹ officij eſt/reuocare.xxvi.q.vi.quod erraue-
rat.deuios.Recōciliare.xxvi.q.vi.per totū.erroneos.Cō-
firmare/vt deus.pſ.lxvij.cōfirma hoc deus.eos qui in iu-
ſtitia pficiunt.⁊ qui deficiūt hortari: ne deſperent de ve-
nia.de pe.di.vij.c.i.Chryſ.in cura de paſt. Nō debet hono
ris ducatū ſuſcipere:q neſcit ſubiectos tramite vite melio
ris preire.xxv.di.§.nunc autē.xlix.di.§.i. Iſido.de ſummo
bo.li.iij.c.xxxiiij. Nulla ars doceri preſumit̃:niſi pri⁹ diſcat̃
lix.di.per totū.Ab imperitis ergo paſtorale magiſterium
qua temeritate ſuſcipit̃:qñ ars eſt artiū regimen aiarum
Greg.i paſto.c.ij.facit.xvi.q.i.ſi clericat⁹.ex̄ de eta.⁊ qua.
cū ſit. Nulla res abſqꝫ.Hiero.in prologo biblie.magiſtro
diſcit̃.⁊ muta aialia ⁊ ferarū greges ductores ſuos ſequū
tur. In apibus principes ſunt.grues vnum ſequunt̃ ordi
ne litterato ⁊c.Hierony.ad ruſticū monachum.et.vij.
q.i.in apib⁹.❡ Mihi videtur eſſe ars artiū ⁊ diſciplina
diſciplinarum hominē regere.quia certe eſt inter omnia
animātia.maxime morib⁹. Ouid. Pectoribus mores tot
ſunt:quot in orbe figure.⁊ volūtates hominū vane ſunt.
ff.ad Tre.q: poterat.de hoc legitur ⁊ no.ex̄ de con.pre.q:
Gloſ.i.vari⁹:⁊ voluntate diuerſus.Greg. Nazāzenus in
apolog.Quū homini ſit perdifficile ſcire regi.i.regēri ſe
obtēperare.Quia ſm Senecā Anim⁹ hominis naturali
ter eſt in poteſtate recalcitrans.multo difficilius eſt ſcire
alios regere.q: quanto gloria maior eſt:tāto periculum
graui⁹.viij.q.i.illud.habentibus intellectū. Ibidē.Quū
paſtor per abrupta graditur:ad precipitiū grex ſequitur.
Greg.in paſto.c.iij. Nemo in eccleſia plus nocet:ꝙ̄ qui p-
uerſe agens nomen vel ordinem ſanctitatis habet.Delin
quentē namqꝫ hunc redarguere null⁹ preſumit.⁊ in exem
plum culpa vehementer extenditur:quū pro reuerentia
ordinis peccator honorat̃.Greg.ibidē.⁊.lxxxiij.di.nemo.
❡ Ille ad dignitatē paſtoralis officij debet prouehi:qui
ad aliena ſuſcipienda non ducit̃:ſed propria largit̃. qui p
pietatē viſcerū citius ad ignoſcendū flectitur: ſed nunꝙ̄
plus ꝙ̄ debeat ignoſcens ab arce rectitudinis inclinatur
xlv.di.licet.Qui nulla illicita perpetrat: ſed ppetrata ab
alijs vt ꝓpria deplorat.Ro.xij.Qui ex affectu cordis alie
ne infirmitati cōpatitur.ij.Cor.xi.xlv.di.vera.ſicqꝫ in bo-
nis proximi ſicut in ſuis pfectibus letatur.Qui ita ſe imi
tabilem ceteris in cunctis que agit inſinuat:vt inter eos
non habeat quo ſaltem de tranſactis erubeſcat. Qui ſic
ſtudet viuere.vt ꝓximorum corda arentia.Ezechi.xxxvij.
xij.q.ij.de viro.doctrine valeat fluentis irrigare.Qui ora
tionis vſu ⁊ experimento.xxxvi.di.ſiquis.iam didicerit qđ
obtinere a domino q̄ popoſcerit poſſit. Ibidē.c.xi. ❡ Tā-
tum debet actionē populi actio tranſcendere preſul:quā-
tum diſtare ſolet a grege.xxv.di.§.nunc autē.ibi.Cui⁹ cō-
paratiōe ceteri grex dicant̃.vita paſtoris. Sit ergo neceſ-
ſe eſt cogitatione vt Maria.Luc.ij.mundus.actione pre-
cipu⁹.diſcretus in ſilētio.vtilis.xliij.di.ſit rector.in verbo
ſingulis cōpaſſione proxim⁹.pre cunctis cōtemplatione.
ex̄ de renū.niſi cū pridē.§.nec putes.ſuſpēſus.Bene agē-
tibus per humilitatē ſocius.xcv.di.eſto.Cōtra delinquen
tium vitia per zelū iuſtitie.xlv.di.diſciplina.erect⁹. Inter-
norum curā exteriorū occupatione nō minuens.Exterio
rum prouidentiā.xxxix.di.petr⁹.internorum ſollicitudine
non relinquens.Greg.ibidē.c.xiij. ❡ Tales ſeſe qui pre-
ſunt exhibeant:quibus ſubiecti ſua occulta prodere non
erubeſcant.vt quū tentationū fluctus paruuli tolerant:
ad paſtoris mentē quaſi ad matris ſinū. ar.ij.q.vi.ad ro-
manam.ij.⁊ Joā.xiij.de ioanne recūbente in ſinu ieſu.re-
currant.Grego.ibidē. Quod pauci ſunt electi culpa for-
ſan rectorū eſt.q: dum paſtor terrenis incūbit:lupus oui-
le irrūpit/oues rapit/et diſpergit. Joan.x.Richar. ſuper
Apo.li.i. In alto poſitū non altum ſapere.Ro.xij.diffici-
le/⁊ omnino inuſitatū.quia honor inflat xlv.di.licet.tan-
to glorioſius.Bern.in epiſtolis. Illa ſollicitudo ꝓpoſitorꝫ
vtilis eſt. Illa cautela laudabilis eſt: cū qua totum ratio
agit:⁊ furor nihil ſibi vēdicat.Greg.in Regiſtro.xi.q.iij.
illa.Cū honoris augmēto cura quoqꝫ ſollicitudinis debet
excreſcere. Ibidē. Uſus cōuerſationis humane eſt/vt pre-
eſſe nō audeat:q ſubeſſe non didicit.lxi.di.miramur.ex̄ de
elec.cum in magiſtrum.nec ſubiectis obedientiā imperet
quam prelatis exhibere non nouit.ij.q.vi.q̄ ſcit ſe.❡ Sūt
tn̄ nōnulli q̄ ita per myſterium ſpiritus docētur intrinſe-
cus:vt ſi eis exterius hūanū magiſteriū deſit:magiſtri in
timi cēſura non deſit.quorꝫ tn̄ libertas vite ab infirmis in
exēplū non eſt trahenda.xxvi.q.ij.nō ſtatim.⁊.c.nō exēplo
ſed veneranda.ij.q.vij.§.ijs ita.ante ca.ſiquis. Ne dum ſe
quiſqꝫ ſimiliter ſpiritu ſancto impletū preſumit:diſcipul⁹
hois eſſe deſpiciat:⁊ magiſter erroris fiat.xxiiij.q.iij. qđ
autē.Mens autē que diuino ſpū implet̃:hꝫ euidentiſſima
ſigna ſua/virtutes ſcilicet ⁊ humilitatē.Greg.in dialo.li.

Digitized by Google

vi. ¶ Hec ſunt que paſtoꝛi conueniunt. bonitas. Joan. x.
diſciplina. xxiiij. q. iiij. ita ſciētia. xliij. di. c. j. Bonitas attra
hit. diſciplina coꝛripit. ſciētia paſcit. xcv. di. eſto. Bonitas
amabilem. diſciplina imitabilē. ſcientia docibilem reddit
Bern̄. A pꝛelato tria ſunt neceſſaria Verbū dei. ex de offi.
oꝛ. inter cetera. Exēplū. xcv. di. eſto. ibi. Foꝛma facti. Oꝛo.
xxx. di. ſiq̄s. Nam etſi vocis virtus ſit opus: tamen ⁊ operi
⁊ voci efficaciam pꝛomeretur oꝛatio. Bernar. in epiſtola
ad Balduinum abbatem. ¶ Inquantum pꝛelatus per
ſubditos grauatur: tantum lucratur. ⁊ inquantum iuua-
tur: et tantum ſibi ſua pꝛemia minuuntur. Elige ergo
quos vis an qui grauando iuuent. an qui iuuando gra-
uent. Illi tibi pꝛomeritoꝛes: iſti meritoꝛum fraudatoꝛes
exiſtunt. Nam qui ſocij ſunt laboꝛis: ⁊ mercedis. Sapien.
x. ex de renun. c. niſi. §. verum. in fi. participes erunt. Ber-
nar. in epiſtola ad Raynaldum abbatem. ¶ Mendicā-
tibus honoꝛes blandiūtur: ſed onera penſantibus tedio
ſunt atq; foꝛmidini. non autē omnes capiunt verbū hoc.
Multi non tanta fiducia alacritateq; currerēt ad hono-
res: ſi ſentirent ⁊ onera. xl. diſ. ante. viij. q. j. clemens. vnde
pꝛofecto grauari metuerēt. nec cū tanto honoꝛe ⁊ pericu
lo quarumlibet affectarēt infulas dignitatū. Nunc vero
q: ſola attenditur gloꝛia/non pena: purū. i. ſimplicem ſe
eſſe clericū quilibet erubeſcit eſſe in eccleſia: ſeq; viles exi
ſtimant/qui quocūq; eminentioꝛi loco non fuerint ſubli-
mati ſcholares/pueri/⁊ impuberes adoleſcentuli/ob ſan
guinis dignitatē. contra id ex de pꝛeben. c. penul. pꝛomo-
uentur ad eccleſiaſticas dignitates. ⁊ deſub ferula trāſfe-
runtur. xlviij. di. §. j. ad pꝛeſidendū pꝛeſbyteris: letioꝛes in-
terim ꝙ virgas euaſerint ꝙ̄ pꝛincipatū meruerint. nec tā
illis blanditur adeptū: quantū euaſum magiſteriū. ⁊ hec
quidem initio. pꝛoceſſu vero tēpoꝛis paulatim inſoleſcen
tes docti fuerūt in bꝛeui vēdere altaria. j. q. iij. altare. ſub-
ditoꝛum euacuare marſupia. magiſtris nimirū in hac di-
ſciplina vtētes idoneis: ambitione ſcilicet ⁊ auaritia. j. q.
j. cum omnis. Bern̄. in epiſtola ad Henricū ſenonenſem
archiepiſcopū. ¶ Pꝛelat⁹ quecūq; docuit diſcipulis eſſe
contraria: hec in ſuis actibus iudicet non agenda: ne foꝛ-
te ſubmurmurare poſſit frater quē arguit. ⁊ dicere Me-
dice. Luc. iiij. cura teipſum. talis enī occaſio plurima dāna
tio pꝛelati. plurima ſubditoꝛū. xj. q. iij. pꝛecipue. ſubditoꝝ
perditio eſt. Non ꝙ ſine peccato penitus eſſe poſſit in hac
miſera vita. de pe. di. ij. ſi enim. xxv. di. §. criminis. ſed ꝙ ea
Cathedre peſtilētie expoſitio.
q̄ arguit in diſcipulis opoꝛtet ſummope vitare magiſtrū
lxj. di. c. ij. Bern̄. in ſmone ad abbates. ¶ B Cathedra
pꝰ. j. peſtilentie quatuoꝛ pedibus cōſiſtit. Pes pꝛimus eſt
malitia. Secūdus eſt cōtemptus dei. Tertius irreuerētia
Quart⁹ aſtutia. Non vos putetis eſſe felices/q: pꝛeeſtis.
ſed ſi non pꝛodeſtis infelices vos eſſe putate. viij. q. j. qui
epiſcopatū. Ut autē ſecure pꝛeeſſe poſſitis: ſubeſſe et vos
cui debetis non dedignemini. ij. q. vj. qui ſe ſcit. Dedigna-
tio quippe ſubiectionis/platione reddit indignū. Bern̄.
in epiſtolis. vbi quatuoꝛ pꝛedictos pedes exponit. Mali-
tia eſt amare malū: ⁊ ſapoꝛem mali habere: ⁊ malū iniquā
tum eſt malū/diligere. Michee. iij. ibi. Et diligitis malū.
Et Oſee. viij. Pꝛoiecit iſrael bonū. ſicut facit diabolus et
nōnulli iniqui. Sed quia aliquādo tales timent deū: non
timoꝛe bono/ſed ne incurrant damnū rerum vel coꝛpoꝛis
cruciatū: vt amplius ſint mali cōtemnunt ⁊ ipſum deum.
Interim poſſet fieri vt malū amarent ⁊ deū cōtemnerent
ſed inhiberet eos pudoꝛ hoīm. Ideo ad augmentū mali.
ſequitur terti⁹ pes irreuerētie. vt nec deū timeant: nec homi
nes reuereantur. Ad ꝯſummationē vero toti⁹ malitie adeſt
quart⁹ pes. aſtutia vt ſciant vti pꝛedictis trib⁹. vt miſcen-
tes oleo venenū et melli acetū. Eminens pars cathedre
cui ſedes inheret/eſt potentia. cui tamē opponitur pului-
nar; vt ſuauiter ſedeat. xlvij. di. ſunt nōnulli. Puluinar ſit
de leuibus pēnis auiū. ⁊ ſignat vanā glᷓiam et fauoꝛē po-
pularem. ſcabellū pedibus ſupponitur: ne tangāt terrā. Ta
les enī nōnulli terrenas actiones nō faciūt ſed ſpūales ſe
ſimulāt: vt magis decipiant vt hypocrite. Mat. vj. Bern̄.

¶ In omnibus exēplo apl'i honoꝛabitis miniſteriū nr̄m
inquit ad Ro. xj. et ij. Coꝛin. vj. ibi. Ut non vituperetur mini-
ſterium noſtrū. meū honoꝛificabo. dn̄m quidem ipſum ho
noꝛabitis: non nos. Nam qui querit q̄ ſua ſunt. Phil. ij. ſe
cupit honoꝛari: non miniſteriū. Honoꝛificabitis autē nō
cultu veſtiū/non faſtu equoꝛum/nō amplis edificijs; ſed
moꝛibus oꝛnatis/ſtudijs ſpiritualibus/ac bonis operib⁹
Greg. in Regiſtro. O peruerſitas ⁊ ambitio filioꝛū Adā
qui quū aſcendere difficillimū ſit; deſcēdere autē ad ima
facillimū ipſi ⁊ leuiter aſcendūt ⁊ deſcendunt difficilius
Unde illud: Facilis deſcenſus ad honoꝛes graduū eccle-
ſiaſticoꝛum/ipſi etiam angelicis humeris foꝛmidandos.
Bern̄. in epiſtolis. ¶ Inter cetera que ad paſtoꝛale ſpe-
ctant officiū ſancte pꝛedicationis virtus. facit. ex de of. oꝛ.
inter. excellit. iuxta qd̄ decet egregius pꝛedicatoꝛ. Nō mi-
ſit me inquit. j. Coꝛ. j. chꝛiſtus baptizare. ſed euāgelizare.
Inno. in ſermo. Quotiens pꝛelat⁹ pꝛo vno ex minimis.
Mat. xxv. dei ſpirituale ſtudiū intermittit: totiens pꝛo eo
ſpiritualiter animā. Joā. x. ⁊ xv. ponit. Bern̄. in ſermone.
¶ Sit erga ſubiectos ſolicitudo laudabilis. Exhibeatur
cum manſuetudine diſciplina. ſit cum diſcretione coꝛre-
ctio. Iram benignitas mitiget. Benignitatem zelus exa
cuat: ⁊ ita ex altero alterū condiatur. xlv. di. diſciplina. c. li-
cet. j. ⁊. ij. vt nec imoderata vltio vltra ꝙ̄ opoꝛtet affligat.
nec iterum frangat rectitudinē diſcipline remiſſio. Greg.
in Regiſtro. ¶ Pꝛima virtus in pꝛelatis eſt cognitio in-
firmitatis. Atq; ex eo colligimus poſſe nos bene ſuſceptū
miniſterium implere: ꝙ videmur infirmitatē noſtrā ⁊ pꝛo
pꝛiam. l. di. conſiderandū. c. fidelioꝛ. ex humilitate cogno-
ſcere. oēs enim infirmi mente et carne. Job. vj. ad Ro. vj.
ibi. pꝛopter infirmitatē carnis noſtre. xlvij. di. omnes ſum⁹
ſed ille eſt infirmioꝛ: qui ſuā non valet cōſiderare infirmi-
tatem. Greg. in Regiſtro. ¶ Qui regendā nauim. nauis
eccleſia. xxiiij. q. j. non turbatur. rectoꝛ vel pꝛoꝛeta pꝛelatus.
vij. q. j. ſciſcitaris. ſuſcipit: tanto amplius neceſſe eſt vt vi-
gilet: quanto ampli⁹ litus reliquit. vt aliquando futuras
pꝛocellas ex ſigno. xxvj. q. iiij. ſciendū. pꝛeuideat. aliquādo
vt venientes directo clauo. clauus eſt gubernaculū nauis.
Pꝛouer. xxiij. ſi parue ſunt/ſuperet. at ſi vehementer intu
meſcunt: dato in obliquū latere declinet. ⁊ ſepius ſol⁹. Lu
ce. ij. vigilet: quū cuncti qui illic ſunt quibus nulla nauis
cura eſt cōmiſſa/quieſcunt. Greg. in Regiſtro. ¶ Regen
tium merita ⁊ plebiū ita cōuertuntur (al's cōnectūtur)
ꝙ ſepe ex culpa regentiū deterioꝛ ſit vita ſubditoꝛū. vide
s. e. ꝟ. fol. pꝛece. Secūdū merita. Et ſepe ex merito plebiū
delinquat vita paſtoꝛum. Ut enim mala actio pꝛeſidētis
valde noceat ſubditis/teſtantur phariſei. de quibus ſcri-
ptum eſt. Mat. xxiij. Clauditis regnum celoꝛum ante ho
mines. vos non intratis. nec introeuntes ſinitis intrare.
Et ꝙ culpa plebium multum nocuit vite paſtoꝛū. ij. Reg.
vlti. j. q. iiij. §. iſ ita. ꝟ. Item dauid. Et vide. s. c. ꝟ. ſm̄ me-
rita. In dauid numerante populū cognoſcimus. Greg.
in Regiſtro. ¶ Lingua pꝛelati ſit codex illi qui neſcit le-
gere vt dono pꝛedicationis eius vel operis quod imitetur
aſpiciat. Solet enim ſtrictius vox viua trahere. Hiero. in
pꝛologo biblie. Habet neſcioquid latentis energie viue
vocis actus. tranſfuſa foꝛtius ſonat ꝙ̄ lectio dicta tranſi-
tu. Grego. in Regiſtro. ¶ Pꝛepoſitoꝛum ſolicitudo/ſub-
iectoꝛum cautela eſt. quia ſi ſuper rem creditam vigilat:
hoſtis declinat inſidias. Quum autē doꝛmiunt homines
id eſt rectoꝛes inimicus ſuperſeminat zizania. Mat. xiij.
Ibidem. Tales ergo ſubiectis noſtris debemus exiſtere:
quales nobis quum fuimus ſubiecti/noſtros voluimus
eſſe pꝛelatos. ar. ij. q. vj. qui ſcit ſe. Ibidem. Ex inoꝛdinato
regimine oritur irreuerentia. dummodo pꝛelatus ſtudet
peccantibus leniter blandiri. xlvj. diſtin. ſunt nōnulli. l. di.
ſiquis diaconus. modo inoꝛdinato ⁊ extra modum nimi
um iraſci. xj. q. iij. illa. Nam ſi ſemetipſum in mentis ſue ra
tione tenuiſſet: ipſa eius maturitas haberi in reuerenti-
a potuiſſet. Ibidem. Lux gregis eſt ſi anima paſtoꝛis. de
cet enim dominicū paſtoꝛem ⁊ ſacerdotē moꝛibus ⁊ vita

Digitized by Google

clareſcere.viij.q.j.licet.q̄tenus in eo tamq̄ in vite ſue ſpe-
culo. Et preterea ſpeculatores dicunt. Ezech.iij.vt videāt
⁊ videant.xxj.di.c.j.ⁿ.epiſcopat⁹.plebs cōmiſſa ⁊ eligere
quod ſequat:et videre poſſit qđ corrigat. Ibidē. Si cura
paſtoris gregi defuerit:facile laqueos inſidiatoris incur
rit.ex̄ de elec.ne pro defectu.

¶ Sequitur Repertorium prelatorum. B

Expeditis originali-
bus prelatorū:nunciuris ꝯcordantias ſup
eorū conditione/iuriſdictione/et potentia/
apponamus. Q ꝛ platio non eſt cōſtituta cō
tra bonos.ſed ad coercendū malos.xxiij.q.v.ad fidem.et
c.regū.xxij.di.conſtantinopolis. Non eſt cōtemnēda prela
tio eccleſiaſtica.xj.q.iij.nemo ꝯtemnat. Nec auide ſuſcipi-
enda.nec propter deſidiā reſpuēda.xvj.q.j. vos autē.viij.
q.j.olim.⁊.iij.c.ſe.xl.di.multi. Q ꝛ ambitioſus/etiā ſi alias
bonus ſit/reprobatur.j.q.j.principatus.lxj.diſ.miramur.
Fugientes eam ſunt aſſumendi.ſe ingerentes repellendi
j.q.vj.ſicut.viij.q.j.in ſcripturis. Non cōſanguinitas / ſed
vite ⁊ cōſcientie congruitas eſt in ipſa attendēda.viij.q.
j.licet.⁊.c.ſe. Propter prelationis inuidiam Cayn occidit
fratrē.xxxv.di.ſexto. Nō prelatio/ſed bone cōuerſatio iun
git deo.xl.di.non loca.⁊.c.nos qui.xxiij.q.iiij.ſicut. Q ꝛ oīs
ſanctitas preſumenda eſt de ſummo prelato/papa ſcilicet
xl.di.c.j. Q ꝛ abſurdū eſt prelatum peiorez eſſe populo.j.q.
j.viliſſimus.⁊ clericū laico.viij.q.j.qualis. Prelati dn̄t eſſe
literati.xxxvj.di.q̄ eccleſiaſticis.⁊.c.ſiquis vult.⁊.xliij.diſt.
§.j.⁊.c.j. Uide Inno.de elec.cū in cunctis.et Compoſt.de
ſum.tri.c.j. Uita paſtoralis eſt exēplaris ſubditis.ij.q.vij.
cum paſtoris. Integritas prelatorū ſalus eſt ſubditorum
Et eccleſiaſticus ordo nutabit ſi quod requiritur in cor-
pore:non inuenit in capite.lxj.di.miramur. Q ꝛ prelat⁹ de-
bet in cōuerſatione ⁊ ſermone preire.viij.q.j.qualis.xl.di.
non vos.⁊.iij.c.ſe. Minorū exempla ad imitandū eſt. Do
ctrinam ad addiſcendū non debet ſpernere prelatus.xxij.
di.de cōſtātinopolitana.xxiiij.q.iiij.ſi habes. Dꝫ circa ſub-
ditos ſolicitam curā gerere.viij.q.j.in ſcripturis. Itē nūc
actioni/nunc cōtemplationi vacare.lxxxviij.di.decreuit.⁊
c.epiſcop⁹ nullā.ij.q.vij.epi.viij.q.j.in ſcripturis. Erga in-
firmos cōpatiens eſſe.xlv.di.recedite. Diſcordantes con-
cordare.xc.di.c.j.⁊.c.ſtudendū. De ſubditis non debet añ
examinationem mala credere.lxxxvj.di.ſiquid.ex̄ de ſimo.
licet heli.§.ſed iuxta. Non debet ex vindicta corrigere.ibi.
⁊.c.ſequen.et.c.odio.xxiij.q.iiij.ita plane. Item nec iuxta
velle debet ſubditū punire.xlv.di.cum beat⁹.ij.q.iij.ipſe.
Pronior eſſe debet ad miſerādū q̄ ad puniendū.xlv.diſt.
licet.ſeuerus debet eſſe cōtumacibus.benignus peniten-
tibus.ij.q.v.quanto.ex̄ de poſtu.prela.c.j.§.nos igit. Non
eſt de facili cōtra prelatū preſumēdū.xj.q.iij.abſit. Prela
ti pl⁹ alijs ſunt aduerſitatib⁹ expoſiti.iij.q.j.nulli.vij.q.j.
ſuggeſtū.⁊.ij.c.ſequen.⁊.xiij.di.nerui. Peccata ſubditorū
rectorib⁹ negligētibus corrigere/imputant.j.q.j.quicq̄d
l.di.ſiquis diacon⁹.de of.or.irrefragabili.xliij.di.epheſijs.
Superbia ⁊ auaritia in ipſis pre ceteris reprobatur.xciij.
diſtin.diaconi ſunt. Immundi ſunt ſi ſine temporalibus
non preſint.j.q.j.ſiquis.j. Nihil periculoſius et laborioſi-
us ⁊ damnabilius malo prelato.xl.diſt.ante.xcvj.di.duo.
Facilius deus ipſorum ſi boni ſunt orationes exaudit.j.
q.j.ipſi. Toleratur malus prelatus q̄diu nō deijcitur.xv.
q.viij.c.vlti.xxiij.q.iiij.tres.viij.q.iiij.nōne. Honor adept⁹
⁊ ei exhibitus cedit ei male agenti ad penā et culpā.diſt.
xl.multi.ij.q.vij.ſecuti.in fi. Non ſunt eorū mala opera at
tendenda:ſed doctrina.j.q.j.non quales.xix.di.ſm. Mali
prelati non ſunt a ſubditis cōtemnendi.j.q.j.multi.⁊.ij.c.
ſe.vj.q.j.ſacerdotes.⁊.c.oues. Chriſtus malis deferendo
prelatis/exemplum nobis humilitatis ⁊ patientie dedit
xciij.di.dn̄s. Non debet prelatus cōmutationē/venditio-
nem/⁊ permutationē/de rebus eccleſie facere ſine cōſen-
ſu capituli.ex̄ de his que fi.a pre.ſine con.ca.c.j.⁊.c.ſequē.

Deſunt prelatis maximo pere conſiderāda

⁊.c.cum apoſtolica.⁊.c.tua. Et quū confert beneficiū vel
preſentat ad ipſum debet req̄rere ꝯſenſum.ca.e.ti.ea no-
ſcitur. Debent prelati fouere ſubditos ſuos ſicut filios.de
ex.pre.c.j. Non debent aliorū prelatorum inferiorum iura
infringere.e.t.ad hec. Que competūt ſolis epiſcopis de-
negantur abbatibus.e.t.accedentibus. Non excedāt pre-
lati numerū ſtatutum euectionum ⁊ perſonarū in viſitā-
do.e.t.cum ad quoſdam.ex̄ de cenſi.cum apoſtolus.x.q.
iij.inter cetera. Non debent purgationem ferri candentis
indicere:nec authoritatē pſtare.e.ti.ex lr̄is. Repellit a pre-
latura/⁊ ludus alearū.xxxv.di.c.j.⁊ vſura.xvij.di.per totū
eo.ti.inter dilectos. Trahēs prelatum ſuū ſuper ſpiritua-
libus ad iudicium ſeculare priuatur beneficio.eo.ti.vide
quod legitur ⁊ no.de fo.com.ſi diligenti. Quod ſit officiū
maioris ⁊ inferioris prelati.de of.archidia.cū ſequen.ti.⁊
xxiij.di.per totum.⁊.xxv.di.perlectis. Qui prelati habent
iuriſdictionē ⁊ qualiter:⁊ in quos.de of.or.cum ab eccle-
ſiarum.per omnes ⁊ maxime per Inno. An quilibet pre-
lat⁹ eccleſie collegiate poteſt ſuos ſubditos coercere. An
prelati minores epiſcopis poſſunt cauſas criminales au-
dire.eo.ti.quanto.ſm Inno. Non debet prelatus officia
conſanguineis cōmittere.lxxix.di.decenter. Maior ꝯne-
xitas eſt inter prelatū ⁊ capitulum ſuum quoad iura ſpiri
tualia q̄ quoad temporalia.et ideo in ſpiritualibus ma-
gis tenetur prelatus requirere conſenſum ſui capituli q̄
in tēporalibus.de verbo.ſigni.cū clerici.per Inno. An p-
latus tenetur de facto vel delicto ſubditi:ſi eū nō correxe-
rit.⁊ an imputetur ei.de renū.niſi cum pridē.de regu.c.vl
ti.de ſimo.in tantū.de reg.iu.q̄uis.xliij.di.epheſijs.xxiij.
q.ij.admonere. Qualiter prelati debēt tractare ⁊ nō gra-
uare ſubditos.de ex.pre.c.j.de priuile.periſſis.de penis.in
quibuſdam.xcv.di.eſto.xvj.q.j.nulli.⁊.ij.c.ſequen. ¶ An
domin⁹ vel prelatus poteſtas vel ali⁹ ſuperior poſſit pro
ſubditis agere:vel eos ab alio captos vel detentos repe-
tere. Et coram quo:⁊ quando appellatio epiſcopi vel do-
mini proſit ſubiectis. Et an damnuꝫ ſubdito meo datum
poſſiꝫ repetere.de his de of.or.duo.de ap.dilectis.de deci.
dudum.de priuile.quanto.de ſen.ex.vt fame.de verbo.ſig.
cum inter.per Inno.et alios.⁊ de priui.authoritate.li.vj.
Non debet ex cōtractu epiſcopi eccleſia damnum ſentire.
ex vt li.pen.eccleſia.j.per Inno.xvj.q.vj.ſi epiſcopuꝫ.ex̄ de
excep.cum venerabilis. Qualiter prelatus ſe debet oppo-
nere pro eccleſia et pro defenſione rerū eccleſie/etſi mar-
tyrio.vij.q.j.§.hoc tunc.xxiij.q.viij.cōuenior.de renun.niſi
cum pridem.⁊ de ſen.ex.dilecto.li.vj.ſm Innocē.et alios.
Quilibet prelatus eccleſie ſue dicitur princeps.de regu.
c.ij.xxxv.di.eccleſie principes.j.q.vij.cōuenientibus.ⁿ.itē
Tharaſius.ſm Inno. Quid iuris ſi prelatus dicit aliquē
ſuum clericum vel monachum:⁊ ille negat:vel in liberta-
tem proclamat:coram quo tractabitur hoc.de ſer.non or-
di.c.ij.ſm Inno. An omnes prelati ſint iudices ordinarij.
de iudi.c.ij. An prelat⁹ poteſt alicui occulto peccatori mā-
dare vt abſtineat a ſua ſecreta vel ſacramentorum cōmu-
nione.de offi.ordi.c.ij.vj.q.ij.ſi tantum. An eo ipſo q̄ quis
ſuo prelato non obedit/eius preſumitur inimicus.xciij.di
ſtin.ſi inimicus. An tenent ea que fiunt nomine eccleſie
ab eo qui eſt prelatus de facto.de conce.pre.literas.p In-
no.de electi.in dle.eſt. An prelatus maior vel minor agēs
eccleſie nomine vel petens poſſeſſionem. dignitatis vel
prebende vel eccleſie ſibi collate:tenetur de ſua canonica
electione inſtitutione vel confirmatione facere fidem. Et
an ſoluentes clerici nomine eccleſie liberētur:eſto q̄ in ve
ritate eius electio inſtitutio vel cōfirmatio non teneat.de
elec.tranſmiſſam.per Inno. Nomine prelati intelligitur
quicunq̄ꝫ legitimus adminiſtrator eccleſie.de ver.ſigni.
abbate.per Innocen. Qui prelati habeant licentiam cle-
ricos capiendi per ſe.vel per alios:vel de eorum crimini-
bus iudicandi.de ſenten.excommuni.vt fame.per Inno.
Qualiter ⁊ quādo prelatus eccleſie iuret.⁊ q̄liter ei⁹ re-
ſponſio eccl'e preiudicet. Et q̄d ſi rn̄ſio plati ſit contraria

Digitized by Google

reſpōſioni capituli vel ſyndici.de elec.dudū.ij.ſm Inno. Et de teſti.preſentiū.li.vi.An prelat⁹ agens repellat̃ ſi excipitur cōtra eū ꝙ non eſt prelat⁹:vel canonice inſtitutus de electio.nihil.ꝛ de reſti.ſpo.in literis.ſm Inno.An prelatus ſit domin⁹ vel procurator vel cuſtos eccleſie vel rerum eccleſie.Et an conditionē eccleſie poteſt facere deteriorem.xij.q.i.ſi priuatū.c.expedit.et.c.res eccleſie.xxiij.q.vij.quod aūt.et de dona.c.ij.ꝛ de cauſa poſ.cum ſuper.per Inno.An liberior eſt ꝛ maior poteſtas prelatorū ꝙ tutorum ꝛ aliorū adminiſtratorū.v.q.iij.quia epi.de preſcrip.veniens.per Inno.ꝛ de ſimo.licet heli.per eundē.An prelatus q̄ iurauit nō repetere rem eccl'ie quā alienauit/vel qua ſpoliatus fuit/poſſit eā petere hoc iuramēto non obſtante.de iureiu.peruenit.i.de inſti.cū veniſſent.de re.eccle.non alie.ſiquis.In q̄bus poſſint maiores vel minores p̄lati diſpenſare.de eo.qui fur.or.re.c.ij.ſm Inno.An delictum p̄lati vel populi redundet in damnū eccleſie.xvi.q.iij.placuit.ꝛ.q.vi.ſi epiſcopū.ꝛ.c.ſequē.ꝛ.xxv.q.ij.ita nos.xxvij.q.i.ſiquis rapuerit.de excep.cum venerabilis.de dona.c.ij.An propter inſufficientiā/ꝛ propter quā prelatus remoueat̃ ab adminiſtratione.de ſimo.licet heli.per Inno.An prelat⁹ negocia eccl'ie ſue preſertim magna/cū cōcilio capituli ſui facere debet.de procura.c.i.per Inno.de his q̄ fi.a pre.nouit.De p̄lato q̄ canonicum nō habuit ingreſſum:ꝛ ideo non eſt prelat⁹:licet eſſe putet̃.vel qui habuit ingreſſum canonicū.ſed poſt fact⁹ eſt heretic⁹/ſimoniacus/vel ſuſpenſus/excōicatus/vel hmōi/an facit fructus ſuos.An tenent ea q̄ facit ꝙdiu ab eccleſia tolerat̃:ſiue ſint alienationes/ſiue ordinū vel beneficiorum collationes/vel quicq̄d aliud.ꝛ an liberent̃ ei ſoluētes.de elec.nihil.maxime per Inno.ꝛ Bern.cōpoſt.ꝛ.c.ꝙ ſicut.p eūdem.An ille q̄ putatur cōmuniter prelat⁹ ꝛ in veritate nō eſt decipiat aīas ſubditorū.an valet penitētia ab eo recepta.an abſoluat ꝙdiu ab eccl'ia tolerat̃.e.ti.dudum.ij.maxime ſm Inno.De grauaminib⁹ illatis per p̄latos quum viſitant loca religioſorū non exēpta.ex̄ in clemen.de cēſi.c.ij.De prelatis ſe abſentantib⁹/ꝛ vicarios nō dimittentibus.ex̄ de homi.c.i.in gloſ.no.cōtra.li.vi.An prelat⁹ tenēs in curia debitū noīe eccleſie ſue:ſi negatur prelat⁹ per aduerſariū:teneat̃ ſe docere prelatū ante litem conteſtatam vide cōpoſt.de electionib⁹.nihil.§.ſed pone ꝙ quidā.An conſuetudine valeat introduci ꝙ ſint plures in eadem eccleſia:ꝛ nullus eorū ſit prelatus.vide q̄d no.Inno.de preben.cū non ignores.An prelat⁹ poſſit dare licentiā ſtudēdi ſine capitulo.de magiſt.ſup ſpecula.q̄d not.Archidia.de ſi.preſ.c.i.li.vi.in verbo epiſcopi.Prelati tenent̃ cōpellere illos q̄ habent plures dignitates vel eccleſias curam aīarū habentes oſtendere diſpēſationē quā habent ſuper hoc.ex̄ de of.or.c.ordinarij.li.vi.Nō tenet aliqua obligatio vel ſententia facta prelato vel data per prelatū/quin ſubditi ei⁹ teneant̃ viſitatorib⁹ de interrogatis dicere veritatem.e.t.q: plerieꝙ.li.vi.

¶ Articulus.Viceſimuſtertius.

QUia vero poſt epiſcopos inter maiores p̄latos in eccleſia dei cōputant̃ Abbates:maxime regulares.Idō poſt tractatū prelatorū in genere tracto de Abbatib⁹.Primo ponendo aliq̄ pauca originalia de eis.Secundo ſummarie iuridice tangendo eorū iuriſdictionem/potentiam/ꝛ conditionem.Tertio in quibus offendunt communiter ſubnectendo. A

Regule monachoꝝ ab eccl'ia approbate.

VT patres teſtantur:Tres fuerunt regule principales ab eccleſia approbate.Prima Baſilij.quā ſeruant greci calogeri ꝛ alij monachi orientales et aliq̄ in ſicilia ꝛ Calabria ꝛ Armenia.Secūda Benedicti.quā ſeruant oēs monachi ꝛ monache occidētales.ſiue Ciſtercienſes ſiue Claraualenſes Cartuſienſes Camaldulenſes ſancti Petri de morono/q̄ fuit papa Celeſtin⁹ quint⁹ fratres monachi de valle vmbroſa in Tuſcia.ꝛ ſancti Guilhelmi de deſerto.Et multa alia genera monachorū in Romana eccleſia militātium:ſiue ſint albi ſiue nigri/ſiue griſi.¶ Tertia Regl'a Bti Auguſtini.ſub q̄ militāt oēs canonici regulares qui regule inſeruiūt laxiori.ex̄ de ſtatu.mo.q̄d dei.Et fratres ſancti Auguſtini mēdicantes.licet ampli⁹ ſe arctauerint per ſuas ꝯſtitutiones.ꝛ fratres predicatores ampli⁹ arctati per ſua ſtatuta.ꝛ ſancti ſepulcri Hieroſolymitani.Et fratres Premonſtratēſes ꝛ multe ſanctimoniales.¶ De iſtis tribus regulis.xviij.q.ij.diffinim⁹.ꝛ.c.pernicioſam.xvi.q.i.ſunt nōnulli.ex̄ de ſta.mo.cum ad monaſteriū.c.in ſingulis.c.ea q̄.xij.q.i.c.ij.c.nolo.c.nō dicatis.c.q: per tua.c.ſcimus.c.certe.ex̄ de reli.do.religionū.xix.q.vlti.mandam⁹.ex̄ de eta.ꝛ qua.intellexim⁹ ꝛ de ſta.re.recolentes.¶ Baſili⁹ ergo fuit prim⁹ regule inſtitutor:poſt apl'os.ꝛ eo tēpore cōmuniter monachi nō erant clerici.xciij.di.a ſubdiacono.xvi.q.i.§.ſuperiori authoritate.ꝛ.l.generaliter.¶ Tēplarij vero q̄ modo ꝓpter eorū flagitia ab eccleſia reprobati ſunt.ꝛ Hoſpitalarij:q̄ ſolū nomen religioſorū habent.ꝛ fratres de ſpata q̄ dicūtur duces.ꝛ de Calatraua.ꝛ de Alcātara.ꝛ de chriſto et de Auiſio.ꝛ ſancti Jacobi q̄ ſunt in hiſpania.ꝛ Cruciferorum qui ſunt in Alemānia.Bohemia.Polonia de ordine militari ſunt ab eccleſia approbati ꝛ inſtituti pro fidei defenſione ꝛ terre ſancte.Habent ſuas obſeruātias regulares quas carnalib⁹ operibus ſuis calcant/militantes magis carni contra ſe.i.Pe.ij.ꝙ chriſto.¶ Quarta ꝛ vltima regula.ab eccleſia approbata.ꝛ ab eccleſia multipliciter cōmendata ꝛ declarata eſt fratrū minorū ſtrictior ꝛ perfectior alijs.quā beatus Frācisc⁹ inſtituit illā eandē profeſſionem inſtituēs/quam chriſtus ꝛ apoſtoli ſeruauerunt.de qua ex̄ de ver.ſig.exijt.li.vi.ꝛ.e.ti.exiui de paradiſo.in clemen.Oēs iſte.iiij.regule ab illa regula apl'ica tracte ſunt de qua loquit̃ Actu.iiij.ꝛ.xij.q.i.dilectiſſimis.ſed minorum addit perfectionē euangelicam ꝛ apoſtolicā:non habens aliq̄d propriū/etiā in cōmuni.vt pre.c.exijt.ꝛ.c.exiui.¶ De predicatorib⁹ ꝛ minoribus vltimis ꝛ ſanctis ordinibus/licet multū a ſua perfectione collapſis/ꝛ eccleſie ſancte per ꝙ̄ neceſſarijs/q̄ elegerūt in paupertate altiſſima domino famulari:habet̃ ex̄ de exceſſi.pre.c.penul.et vlti.¶ Carmelite q̄ ſunt de ordine mendicantiū:ꝛ ſunt ab eccleſia approbati.ex̄ de reli.do.religionū.§.ceterū.habent ſuam formā viuendi editam a patriarcha Hieroſolymitano.Eremite certā regulā non habent tamen ſtatus eſt ab eccleſia approbatus.in quo ſtatu anachoritico multa milia patrū in Egypto ꝛ Thebaida ꝛ Paleſtina ꝛ Libya ꝛ in oriente in multiplici parte ꝑfecte vixerūt.hodie defecit quodāmodo.propriū habere poſſunt.De eis legitur ꝛ no.xvi.q.i.q̄ vere.xxvij.q.vij.§.ecce.xix.q.vlti.§.ecōtra.ex̄ de ex.prela.cū ex eo.§.ſi.li.vi.vbi tenet Archid.ꝙ eremita non eſt perſona religioſa:niſi deuoueat ſe alicui religioni de approbatis.de hoc etiā no.xxvij.q.i.de viduis.i.in gloſ.poteſt ergo.De his etiā legit̃ ꝛ no.ex̄ de elec.cū monaſterium.per Inno.ꝛ.ij.q.vij.§.vlti.ꝛ de verbo.ſig.priuilegiū li.vi.Et adde hic q̄d de iſtis ſcripſi.ſ.in.§.et quo ſponſa in li.ar.in primis chartis ꝛ in.§.adhuc circa iſtū.in ar.lxiij.in princi.¶ Dicit̃ autē Abbas ab abba grece q̄d eſt pater latine.Vn̄ apl's ad Ro.viij.In quo clamamus abba pater xxiij.q.iiij.§.ex his.ꝛ.q.vi.§.ex his.in fi.In interpretationibus autē biblie dicit̃ Abba pater vel paternitas Syrū eſt non hebreū.¶ Abbas ſuper fratrū tranſgreſſiones.ex̄ de ſta.mo.cū ad monaſterium.§.prior.ꝛ.c.ea que.§.i.non ſuper patrum traditiones conſtituitur.qui abbas eligitur vt ſit mandatorū cultor.xviij.q.ij.ſiquis abbas.vitiorum vltor.Bern.de precepto.Quoſcūꝙ inueneris de tuis fratribus triſtes/puſillanimes/murmuroſos/ipſorum te patrem/ipſorum te ſtatuas eſſe abbatem:cōſolando/exhortando/increpando.xlv.di.c.i.c.cū beatus.agis opus tuū portas onus tuū.portādo ſaluas.quos ſanando portas.

Gal.vi.l.diſt.ponderet. Si quis vero ita ſanus eſt vt ma-
gis iuuet te: q̄ iuuetur a te: huius te nō patrē/ſed parem:
comitem/non abbatē cognoſcas. Bern. ibidem. ¶ Ma-
gnopere debet ſolicitudinem gerere abbas.ex̄ de ſta.mo.
cū ad monaſteriū.§.prior.cum.§.ſeq. Et omni ſagacitate
et induſtria curare: ne aliquā de ouibus ſibi traditis per-
dat. Nouerit enī infirmarū ſe curam ſuſcepiſſe animarū.
ij.Cor.xi.ibi. Quis infirmatur ⁊ ego nō infirmor: nō ſup
ſanos tyrannidem.x.q.iij.cauendū.benedictus in regno.
¶ Abbas in imperijs ſit puidus: et cōſideratus: ſiue ſm
deū ſiue ſm ſeculum ſiue ſm opera que iniūgit diſcernat
⁊ tēperet cogitet diſcretionē ſancti Jacob dicentis. Gen.
xxxiij. Si greges meos plus in ambulando fecero labo-
rare: morientur cuncti vna die. ibidem.

¶ Repertorium abbatum. B

ABbas non ab epō
deponitur: ſed a monachis.xviij.q.ij. ab-
bas.j.⁊.c.ſeq.xvi.q.vlti.c.vlti. Jn abbatē
debet eligi q̄ ſit dignus morib⁹ atq̄ acti-
bus monaſtice diſcipline.xviij.q.ij.abba-
Ad abbatū dignitatē ſpectantia.
tem.j.⁊.ij. Abbas debet eſſe cautus in regimine. humilis/
caſtus/miſericors/diſcretus/⁊ ſobrius: ⁊ talis qui diuina
precepta verbis ⁊ exēplis oſtendat.xviij.q.ij. ſi q̄s abbas.
Jrrequiſito abbate exēpto nil debet epſ in ipſius mona-
ſterio exercere. xviij.q.ij.luminoſo. Subeſt correctioni et
depoſitioni epi abbas nō exemptus.xviij.q.ij.abbates.c.
abbatibus.c.ſi quis.ex̄ de ſta.mona.ea que.§.q̄ ſi. Abbas
exēptus pape. vt ibi. Abbas ſolus habet poteſtatē in mo-
naſterio.xviij.q.ij.nullam.ex̄ de ſta.mo.c.cum ad monaſte
riū.§.abbas. Poteſt abbas cōferre duos ordines primos
ſacerdos exiſtēs ⁊ munere benedictionis recepto. lxix.di.
quoniā.ex̄ de eta. ⁊ quali.cū cōtingat.de ſup.ne.pre.c.j.vi-
de etiā quod legit̄ ⁊ no.ex̄ de priuil.abbates.lib.vi. Q: nō
debet quis eſſe in diuerſis abbatijs.xx.q.j.vnum.ex̄ de re-
li.do.ne nimia. Diſpenſat cū monacho vt habeat ſpecialē
cellam.xviij.q.ij.nullus.xx.q.iiij.monachū.ex̄ de excel.pre.
cū ex eo.§.ſi.lib.vi. Non pōt monachus ſine ſuo conſenſu
vouere.xx.q.iiij monachis. Sine ſua licētia non licet mo-
nachis aliq̄d vēdere/accipere/donare/nec multa alia fa-
cere.xij.q.j.non dicatis.liiij.diſt.abbati. Poteſt deponi ab
epō abbas criminoſus inuito conuentu.xviij.q.ij. ſi quis.
Non licet abbati alienare bona monaſterij abſq̄ conſen
ſu epiſcopi.xij.q.ij.abbatibus.xvij.q.iiij. in vēditionibus.
Non poteſt audire cōfeſſiones vel iniungere penitētias:
niſi ſuorū ſubditorum.xvi.q.j.peruenit.⁊.c.ſeq. Non licet
abbatibus aliter q̄ epſ regulariter eis indulſerit diuina
officia decātare.xij.diſt.de his. Non profeſſus non pōt eli
gi in abbatem.ex̄ de elec.cū in magiſtrū.⁊.c.nullus. li.vi.
Reuerentiā ⁊ obedientiā tenent̄ facere epō ſaluo ordine
ſuo.ex̄ de ſimo.ne dei. Abbates eiuſdē regule de triennio
in trienniū ad capitulū debent venire: ⁊ equaliter viuere
ex̄ de ſta.mona.in ſingulis.⁊.c.ne in agro.§.vlti.in clemē.
Abbates exēpti in talibus capitulis corrigi poſſunt: ſed
nō deponi.c.ſi.ea que. Huius cōcilia ſine preiudicio epi-
ſcoporū fieri debent.vt pre.c.in ſingulis. Abbas ſuū ſub-
ditum ad arctiorē ordinem petita licentia tranſeuntē re-
uocare nō pōt.de regu.ſane. An de religione maiori ad
religionē laxiorem nō petita licentia tranſiens efficiatur
irregularis: ⁊ poſſit eſſe abbas ſine diſpēſatione.de eta.⁊
quali.intelleximus.de tēp.or.ex parte. Non debēt abba-
tes vſurpare que ſunt epor.de excel.prela.accedentibus.
Abbates ⁊ alij prelati religioſi iuriſdictionem habētes
poſſunt excōicare ſuos ſubditos.de ma.⁊ obe.cū in eccle-
ſijs.de ſimo.ſicut tuis.de of.or.cū ab eccleſiarū. Quādo
abbas ⁊ cōuentus ſimul poſſunt agere vel diuiſim. de re-
ſcrip.edoceri. Non poteſt abbas terras vni⁹ eccleſie ap-
plicare alteri.de re.eccle.nō alie.c.j. Abbates populū ha
bentes ad ſynodū epiſcopi tenētur venire. de ma. ⁊ obe.
quod ſuper his. Abbas exēptus ſine licentia pape cede-
re non pōt. Et nōn exēptus ſine licētia epiſcopi.de renun.
dilecti.de cōſue.cū venerabilis. Nec eccleſias ſibi pleno
iure ſubiectas pōt vnire.no. Jnno.ex̄ de excel.prela.c.vni-
re. Et no.ex̄ de ſta.mona.c.j.in clemen.in gloſ. approbat.
Abbas poteſt preſcribere cognitionē cauſarum matri-
monialiū.de preſcrip.auditis. An abbates ſint in digni-
tate.de pben.de multa.per Jnnoc̄.de elec.indēnitatibus.
lib.vi. Jnno videt̄ q̄ abbatia ſit in primo gradu dignita
tis. ſicut epatus.cetere appellātur inferiores dignitates.
xvi.q.vij.ſi quis deinceps. De hoc ſm Greg.de pben.licet
lib.vi. An abbates exēpti ſubſint epiſcopis vel archidia
conis ratione ppl'i quē habent.de of.archi.c.ſi. ſm Jnno.
ex̄ de priuil.per exēptionem.lib.vi. An abbas non bene-
dictus: vel qui benedictionē non recepit: poſſit ſuos mo-
nachos benedicere vel coercere vel ordinare: vel portet
baculū paſtoralem. An abbas ſit iudex ordinarius cleri
corū ⁊ monachorū ſibi ſubiectorū. Cui magis tenet̄ mo-
nachus obedire: an epō an abbati. Et quam ⁊ quādo iu-
riſdictionē habet in monachos.abbas vel epſ.de of.ordi.
quanto.per Jnno.⁊ de ſup.ne.pre.c.j.per eūdem. Abbas
et conuentus ſunt pcuratores ⁊ miniſtri monaſterij: non
dn̄i. An aūt agat pro iuribus monaſterij noīe proprio vel
quo.⁊ de ſimilibus.de teſti.preſentiū.lib.vi. De epō nolē
te abbates benedicere.de ſup.ne.pre.c.j. Cum abbas eli-
gitur: An oēs abbates quib⁹ preeſt debeant conſentire ⁊
electioni intereſſe.lxvi.di.c.j. An monachi morantes per
prioratus vel cellas ſint de obediētia abbatis: ⁊ an debēt
vocari ad electionē abbatis.de reli.do.c.ſi.per Jnno. An
poſſit q̄s in abbatem eligi quācito eſt monachus factus.
de elec.officij. An abbas poteſt pſcribere q̄ poſſit a quo
maluerit epiſcopo benedici.de pſcrip.auditis. ſm Jnno.
An modice rei vel modico priuilegio pōt abbas renun-
tiare ſine cōſenſu conuētus.de preſcrip.veniens. p Jnno.
Si abbas habet in aliqua eccleſia iura epiſcopalia aliq̄:
an intelligitur habere oīa iura epiſcopalia: ⁊ qualiter di-
cantur ad abbates ſpectare eccleſie ſiue capelle pleno iu
re.de ſen.⁊ re iudi.cum inter.p Jnno. Quid iuris habet
abbas in eccleſijs ſibi vel monaſterio ſuo datis ab epō vel
a papa.⁊ qualiter ab epō poſſunt fieri hmōi donationes.
de dona.paſtoralis.per Jnno. De regulari qui ſine abba
tis licētia vel eo cōtradicente aliā religionem ingreditur
qua actione poteſt repeti ab eodē.⁊ an abbas nō benedi-
ctus hanc licentiā dare poſſit. de regu.licet.p Jnno. An
abbas poſſit de eſu carniū diſpēſare.de ſta.mona.cum ad
monaſteriū.maxime per Jnnoc̄. An abbas dicit̄ prelat⁹
non ſolū monaſterij: ſed etiā omniū eccleſiarum ⁊ priora-
tuū ipſius monaſterij. de reli.do.cū venerabilis. p Jnno.
Si epſ eſt in poſſeſſione ſubiectionis alicuius abbatis:
an per hoc pbetur tenere ſentētia excōmunicationis: vel
alia in ipm abbatē per eūdem epiſcopū lata. An abbas
poſſit priuilegio ſui monaſterij renūtiare: vel monaſteriū
exemptū alteri ſubijcere.co.ti.cū dilectis.per Jnno. Ab-
bas poteſt eſſe in cauſa ſibi cōmuni ⁊ alijs procurator. de
cenſi.ſopite. An abbas poſſit cōcedere poſſeſſiones vel
adminiſtrationē alicui⁹ ville.de reſcrip. edoceri.p Jnno.
An ⁊ quādo abbas pro eccleſijs ſuis reſpōdeat.de cenſi.
cū olim. ſm eūdem. De monachis accuſantib⁹ abbatem.
de accuſa.ex parte. An abbas pōt dare licentiā predican
di vel celebrandi.de hereti.excomunicamus.j. ſm Jnno.
An abbas obligetur alijs vel alij abbati ex cōtractu vel
maleficio monachi. Et an abbas habet actionē ad repe-
tendas res depoſitas penes monachum ſuū vel monaſte
riū.⁊ qualiter tenetur abbas ex depoſito facto monacho
vel monaſterio.de priuil.cū olim.ij.per Jnno. An epiſco
pus habet iuriſdictionē in abbatem exēptum ratione cō-
tractus vel delicti cōmiſſi vel initi in mēbris vel locis non
exēptis. Et an abbas extra monaſteriū ſuū intelligit̄ ha-
bere domiciliū.⁊ quis deponet preſbyterū abbatis exem
pti.de priuile.ex ore. ſm Jnno.⁊.c.per exēptionem.lib.vi.
Q: abbatia cū ſuis prioratibus non dicitur diuerſa lo-

Digitized by Google

ca.⁊ ꝙ abbas poteſt monachum excommunicare.de pꝛiuile.volentes.lib.vj.per Innoc. An liceat abbati monachũ verberare.⁊ per quẽ.de ſen.ex.vniuerſitatis. De abſolutione abbatũ circa monachos ſuos ⁊ eoꝛũ diſpenſatione.eo.ti.cum illoꝛum.⁊.c.monachi.⁊.c.religioſo.li.vj. An abbas habet merũ imperiũ ⁊ coꝛrectionẽ in monachos ſuos.⁊ an poteſt eos p ſe vel per aliũ capere:vel dare laico iudici licentiã capiendi.eo.ti.vt fame.ſm Innoc. An admittatur abbas ad agendum vel defendendũ pꝛo eccleſia ſibi ſubdita:⁊ qualiter.de verb.ſigni.cũ inter.ſm eũdem. De examinatione abbatis benedicẽdi.an ſit neceſſaria.an huius benedictio fiat cũ manus impoſitione.an ante cõfirmationem debet benedici.de elec.venerabilem.ſm eũdem.⁊ de ſup.ne.pla.c.j.ſm eũdem. An abbas dicatur cõſecrari.xij.q.ij.alienationes. An abbas poſſit cõpꝛomittere pꝛo eccleſijs ſeu capellis vacantib⁹.de arbi.cũ tẽpoꝛe.ſm eũdem. De poteſtate abbatũ inſtituendi ⁊ deſtituendi eos.de pꝛebẽ.in lateranẽſi.ſm eũdem. Magis puniẽdus eſt abbas ꝙ alij a delicto in monaſterio cõmiſſo.de ſimo.dilectus filius.A.per Inno. Abbas ꝓpter inſufficiẽtiam remouetur.eo.ti.licet.ſm eũdem.ex de ſta.mona.cũ ad monaſteriũ.§.abbas. An electus in abbatẽ eccleſia cathedrali dioceſana vacante authoꝛitatẽ capituli eccleſie cathedralis/vel potius metropolitani in adminiſtrãdo requiret.eo.ti.ſicut.ſm eũdem.et Berñ. Quãdo factũ abbatis vel pꝛelati intelligatur capitulũ vel conuẽtus.de reſcrip.edoceri.⁊.c.randulfus.ſm Innoc. An vnus abbas debet recipere clericũ alterius ſine literis cõmendatitijs.⁊ q̇d iuris ſi abbas non vult dare monacho licentiã transeundi.de regu.licet.ſm Inno. An irregularis poſſit eſſe abbas.de eta.⁊ qua.tuã.per Inno.⁊ Berñ.et de coꝛ.viti.c.penul.ſm eũdem. An abbates exẽpti vel alij literas dimiſſoꝛias concedere poſſint.de cleri.pere.in rubꝛica.per Inno. An infamis vel exiſtẽs in minoꝛibus oꝛdinib⁹ vel diaconus poſſit fieri abbas.l.diſt.accedens.de eta.⁊ qua.c.j.⁊.c.tuam. An abbas exẽptus poſſit ſine licẽtia pape trãſire de abbatia in abbatiã.de conſue.cũ venerabilis.per Innoc.de elec.ſi abbatem.li.vj.⁊ in gloſ.idẽ de. In quibus locis poſſunt benedicere abbates.de pꝛiuile.abbate.lib.vj. Quibus mitris vti debeant abbates de pꝛiuile.eo.ti.vt apoſtolice.lib.vj.

De diſpenſatione abbatum. C

Quando et in quibus caſibus poſſit abbas diſpenſare.de ſta.mona.cum ad monaſteriũ.de ſen.ex.cum illoꝛũ.xx.q.vlti.c.vlti. An cũ eo qui furtiue oꝛdines recepit poſſit abbas vel pꝛelatus inferioꝛ epo vel capitulũ diſpenſare. Et an abbas nõ poſſit diſpenſare:niſi vbi inueniť cõceſſum a iure.de eo qui fur.oꝛ.re.c.ij.per Innoc. An abbas poſſit cum ſuſpẽſis:⁊ an ipſe vel q̇s poſſit cũ monacho diſpenſare in apoſtaſia:vel religionẽ laxioꝛis oꝛdinis recipiente.de tẽp.oꝛdi.ex parte.⁊ de apoſta.c.vlti.per Inno.⁊ alios. Diſpẽſat abbas cũ illo qui in ſeculo oꝛdines furtiue recepit anteꝙ eſſet monachus.ex de eo qui fur.oꝛ.re.cum.ID. Item cum monachis quãdoq; qui excõmunicati oꝛdines receperunt.de ſen.excõ.cum illoꝛum. D

Abbatũ erratus frequentiores.

Que autem ſunt vitia q̇bus abbates pꝛo magna parte ſunt irretiti bꝛeuiter perſtringamus. In pꝛimis peccant q̇ hac ſpe ⁊ intẽtione ſpecialiter ducti habitũ regularem aſſumunt:vt abbates fiant vel pꝛioꝛes:vel alia officia in monaſterio habeant.contra cano.xvj.q.vij.per laicos.de elec.officij.⁊.c.ad noſtrã. In quo etiã multi religioſi delinquunt:paupertatẽ ⁊ laboꝛem ⁊ eſuriem fugientes/vt diuites fiant:quiete degãt:ſplendide reficiantur.vide ex de elec.quoꝛũdam.xij.q.ij.gloꝛia. Et de talib⁹ dicit Greg.ꝙ non intendũt ſeculum fugere:ſed mutare.liij.diſt.c.vnico. O deteſtanda ſit talis mutatio in monaſterio de paupertate ad diuitias:de ignobilitate ad honorem:de laboꝛe ad requiẽ:de ſeruitute ad dominiũ:ponit Berñ.eleganter ſuper euangeliũ miſſus eſt.ad hoc.lxxviij.diſt.negotiatoꝛem clericũ.xij.q.ij.gloꝛia. Secundo quia directe vel indirecte cõmuniter abbatiã emunt ſciꝫ electionẽ vel confirmationẽ vel inſtallationem vel benedictionem.⁊ tales niſi renũtient ſaluari nequeunt.j.q.j.ſi q̇s neq;.de ſimo.mattheus.⁊.c.ſicut.xiij.di.nerui. Tertio quia nullũ recipiunt niſi charitate pecunie vel alteri⁹ tẽpoꝛalis cõmodi interueniente tacite vel expꝛeſſe.ſuper quo plerũq; obtentu abolende cõſuetudinis ſe ſatagunt excuſare.ex de ſimo.veniẽs.c.de regularibus.c.quoniã.c.ſicut pꝛo certo. Qui ſi accuſentur:deponendi ſunt.de ſimo.dilectus filius.A.⁊.c.licet heli.⁊.c.p tuas.alias iudicis arbitrio puniũtur.eo.ti.intantum.de accuſa.inquiſitionis. Quarto.q: eccleſias in quibus habẽt ius patronatus ſibi oĩno appꝛopꝛiãt.nec ponunt ibi vicarios perpetuos.⁊ poſitos ita grauant ꝙ non poſſunt hoſpitalitatẽ tenere nec epiſcopo in epiſcopalibus reſpõdere.de pꝛebẽ.de monachis.c.auaritie.⁊.c.extirpande.⁊ eo.ti.c.j.li.vj.⁊ de ſup.ne.pꝛela.c.ij.⁊ eo.ti.quia regulares.in clemẽ. Quinto.quia ad eccleſias ad ipſos pertinẽtes ſine pecunia neminem pꝛeſentant.⁊ vt vitium vtrũq; pallient:plerũq; eccleſia vacãte ſuper ea mutuũ recipiunt vſq; ad aliquam certam ſummã pecunie:⁊ eam ſic obligatã demũ conferunt:dicẽtes ꝙ quelibet res tranſit cũ onere ſuo.de deci.paſtoꝛalis.⁊ de pig.ex literis.ſed ſeipſos seducũt.quũ etiã epis hoc nõ liceat. Immo vacante eccleſia etiã fruct⁹ interim percepti ſunt futuro ſucceſſoꝛi fideliter reſeruãdi:vel aliter in vtilitatẽ eccleſie conuertendi.de offi.oꝛdi.cum vos.vide ex de offi.oꝛdi.pꝛeſenti.lib.vj. Et q̇ aliquid inde ſubtrahit:etſi epiſcopus ſit:tãꝙ furti ⁊ latrocinij reus honoꝛe ſuo pꝛiuari debet.x.q.ij.c.ſi. Tales enĩ exactiones ⁊ cõſimiles ſunt penitus interdicte.⁊ ſi quis eas receperit:tenetur in duplũ eas reſtituere in vtilitatẽ grauate eccleſie conuertendas.de ſimo.audiuimus. Nõ intelligas ſi pꝛopꝛium habeat.de pꝛeben.de multa.§.⁊ ſi vltra.⁊ de ap.rehẽſibilis.§.ſi autem. Alias hec in penã aliam cõmutetur.de male.ſtatuimus.de iudc.c.ad liberandã. Sexto quia dant pactiones aliquas vel certã pecuniã vel domũ cõmodant alicui tali pacto.ꝙ decimas certarũ poſſeſſionum eis ſoluant:vel apud eos ſepulturã eligant.que pacta in pꝛeiudiciũ eccleſie parochialis facta minime ſunt ſeruanda.de pac.plerũq;.etiam ſi iuramentũ interueniat.vt no.Hoſtien.in ſumma de ſepul.§.an licitũ.ꝟ.quid ſi q̇s eligat. Uide ex de ſepul.animarũ.li.vj. Septimo.quia negligũt punire monachos fugitiuos.xviij.q.ij.abbates ⁊ eos reuocare/inquirere/⁊ recipere/ſalua oꝛdinis diſciplina.ex de regu.c.ſi. Octauo.q: recipiunt monachos alienos ſine literis commendatitijs.xviij.q.ij.abbates.in ſi.⁊.c.quam ſit. Nono.quia indiſcrete monachos ſuos eijciunt.ex de reſcrip.cũ dilecta. Uide qḋ legitur ⁊ no.ex de ma.⁊ obe.cũ in eccleſijs.in ſi.⁊ de ſta.mo.ea que.§.ipſi.in quo moꝛtis eoꝛũ rei ſunt.ar.xvj.q.j.placuit. Decimo.quia monachis ſine cauſa literas dimiſſoꝛias cũ quibus vagãtur per mundũ.xvj.q.j.monachi vagantes.ex de of.oꝛdi.quãto.concedunt.⁊ credũt monachi ſe per tales literas abſolutos.quod tamẽ verum nõ eſt:quouſq; ab alio ſint recepti.lxxj.diſ.illud quoq;.⁊.c.de aliena.⁊.c.clericis.vij.q.j.non opoꝛtet.⁊.c.peruenit.xxj.q.ij.c.j.⁊.ij. Ubi dicit Leo.ꝙ non debent dari litere dimiſſoꝛie.niſi conſtet quare.ne ouis errans ⁊ perdita inueniatur ſine paſtoꝛe.lxxij.di.epiſcopus. Et vide qḋ no.Inno.ex de renũ.c.ſi. Undecimo.quia reuertentes vel alios fratres delinquentes ſicut latrones/quũ aliter coꝛrigi poſſent/ponũt in vinculis.lxxiiij.diſt.quoꝛũdam. Et per laicum faciunt capi:vel verberari.quũ hoc per monachũ vel ſaltem per clericum fieri deberet ⁊ poſſet.in quo caſu excõmunicationis vinculũ non euadunt.ex de ſen.excõ.vniuerſitatis. Et hec eſt noꝛma pꝛaue conſuetudinis.ex de ſta.mona.ea que.rñ.ſ.

Bñficijs vacãtibus fructus ſucceſſori diligẽter adſeruentur.

Litere diſmiſſorie.

Seueri ora i monachos abbatũ ſupplicia.

¶ Duodecimo. quia ſi aliqui monachi grauati. alias cōtra. ex̄ de appel. ad noſtrā. c. de priore. ⁊. c. reprehēſibilis. §. ſi. appellant: appellationi nō deferunt. ſed appellātes capiunt/verberāt ⁊ excōmunicant. ex̄ de accuſa. olim. ꝓpter quod ad ſedē apoſtolicā ſunt mittēdi. ex̄ de appel. de priore. ¶ Decimotertio. quia quoſdā monachos ex carnali amore exaltant: alios ex odio vel inuidia opprimētes. xv. q. vij. c. j. ¶ Decimoquarto. q: ſub ſpe pietatis impietatē pallіantes occaſione hoſpitalitatis manducāt carnes extra refectoriū: illos quos familiares habent ſplendide ſecum reficiētes. alijs qui portāt pōdus diei ⁊ eſtus. Mat. xx. eſurientibus in refectorio. quū tamen ſine delectu perſonarū nunc hi nūc illi eſſent ſm regulā euocandi. de conſe. diſt. v. carnem. ex̄ de ſta. mona. cū ad monaſteriū. §. in refectorio. ¶ Decimoquinto. q: infirmis ⁊ debilib⁹ male ꝓuidēt. p̄e. c. cū ad monaſteriū. §. debiles. ¶ Decimoſexto. q: permittūt continue monachos habere pecuniā. cōtra ex̄ de ſta. mona. monachi. c. ſuper quodam. c. cū ad monaſteriū. §. ſi. Non poteſt abbas cōcedere monacho nō officiali pecuniā: vt eam expendat in ſuis vel aliorū neceſſitatibus ꝓ libito volūtatis. q: hoc eſt ipſum eſſe proprietariū. ſicut cōmuniter faciunt hodie oēs prelati religioſorū. cōtra iura hic allegata. quia magis cōtrahitur proprietas in retētione pecunie: ꝙ in reb⁹ alijs quarū vſum poſſunt cōcedere prelati ſuis ſubditis religioſis: ⁊ licentiā dandi eas. xij. q. j. nolo. c. nō dicatis. Ad hec optime facit quod legitur ⁊ no. ex̄ de pig. c. vlt. ſuper verbo pecuniā. in gloſ. vero. Hic adde quod legitur ⁊ no. xxvij. q. j. de viduis. j. ⁊ ex̄ qui cleri. vel vo. c. vlti. que videtur contra. Et adde hic qđ ſcripſi. j. in. §. adhuc petita. ℟. ſed cōtra hoc. cum. vj. ℟. ſeq. in ar. lxiiij. ¶ Decimoſeptimo. quia eccleſias ⁊ decimas ⁊ alia ſpūalia recipiunt de manu laici: ⁊ curam animarū cōmittunt monachis ſine licētia epiſcopi. ⁊ ſacerdotes habētes curā inſtituunt ⁊ deſtituūt per ſe ꝓ libito volūtatis et alias vſurpant iura epiſcopalia. xvj. q. j. peruenit. ex̄ de preb̄. in lateranēſi. de priuil. cum ⁊ plantare. ¶ Decimooctauo. q: monachis nobilib⁹ parcūt ob potētiā amicorū. quū tamen ex quo incorrigibiles ſunt/eſſent eijciendi. de ſta. mona. ea que. §. j. xlv. diſt. ſed illud. de regu. c. ſi. §. ſi.

¶ Articulus Viceſimuſquartus. A

Viſo de abbatib⁹ de

Vulgatiora monachorū ſcelera.

monachis noſtri tēporis videamus. Et licet ſint q̄plurima vitia monachorū ⁊ aliorū religioſorū: hec tamē magis deteſtabilia ⁊ penitus condēnanda. ¶ Et primo. quia cōtra abbatē cōſpirant volentē eos corrigere. ⁊ eū procurant deponi: ⁊ aliū ſibi inſtitui ſm mores eorū. cui nulla poteſtas remanet dū monachis incipit ſubiacere. xviij. q. j. nullā poteſtatem. xj. q. j. coniurationū. ⁊. c. conſpirationū. ¶ Secundo. q: non ſolū conſpirāt ad depoſitionem: ſed ad extinctionē ei⁹ vel detruncationē. ſicut illi qui in necem Benedicti nequiter coniurarūt. vij. q. j. §. hoc tunc. in ſi. xviij. q. ij. §. ecce in toletano. ⁊ tales ſunt infames: nec ad teſtimoniū admittendi p̄eal. c. conſpirationū. ⁊. c. cōiurationū. de ſimo. licet heli. per. c. per tuas. de ſen. ⁊ re iudi. cū. J. ⁊. A. ¶ Tertio. quia incautā familiaritatē habent cū mulieribus quas ſibi cōmatres faciunt. cōtra iura de cōſe. di. iiij. monachi. ⁊. c. nō licet. xviij. q. ij. peruenit. c. pernicioſam. niſi ſit ep̄e fact⁹. vt no. xviij. q. j. c. j. gloſ. j. ¶ Quarto. quia incaute cū monialibus cōuerſant. xviij. q. ij. monaſteria. ⁊. c. in decima actione. ⁊. c. diffinimus. vbi dicit ꝙ non licet monacho cōuiuari cū monacha. nec ſecū in eodē monaſterio habitare/nec loqui etiā cum conſanguinea: niſi per verba cōpendioſa: ita ꝙ cito recedat: et ſub teſtimonio abbatiſſe. et idē iuris eſt de abbate. Jdeo nec clericus nec laicus debet ipſorum monaſteria frequētare. ex̄ de vi. ⁊ hone. cleri. monaſteria. ¶ Quinto. quia quidā ex ipſis non erubeſcunt matrimoniū contrahere. xxvij. q. j. vt lex. ⁊. c. impudicas. licet matrimoniū non teneat quū bigami ſunt effecti. xxvij. q. j. quot. ⁊. c. monacho. ex̄ de biga. nuper. ⁊ hodie ſunt excōmunicati. ex̄ de cōſan. c. j. in clemē. ¶ Sexto. quia vagant̄ extra monaſteria ſine licētia abbatis ſui. xvj. q. j. quidam monachi. ⁊. c. ſeq. ⁊. c. legi. ⁊ ex̄ de offi. or. quāto. ¶ Septimo. quia ſunt otioſi. ex̄ de renū. niſi. §. verū. de cōſe. diſt. v. nunꝗ̄. ¶ Octauo. q: comedunt carnes cōtinue ſine infirmitate ⁊ debilitate ⁊ diſpenſatione abbatis. de cōſe. di. v. carnem. ⁊ ex̄ de ſta. mo. cū ad monaſteriū. §. in refectorio. ⁊ contra eorū regulam que dicit. Carnes oīno non comedant. Sed dicūt monachi carnales ꝙ eis prohibent̄ ſm regulā carnes bipedū. ergo poſſunt a ſenſu cōtrario comedere carnes quadrupedū. ar. ex̄ de his que ſi. a p̄e. cum apoſtolica. ſed nō habet locū argumentū a contrario vbi ius contradicit. vt in p̄e. c. carnē. quod. c. carnes ſimpliciter monachis ꝓhibet. ¶ Nono. quia gloriātur de nobilitate ſua ⁊ potentia amicorū: propter qđ viuere volunt ad libitū ⁊ alijs dominari. quū tamen monachatus oēm nobilitatem tollat. in aut̄. de monachis. in ꝑn. coll̄. j. xxvij. q. ij. c. ſcripſit. de purga. cano. c. j. ⁊ in gloſ. ij. doct. quod prohibet conciliū generale. ex̄ de ſta. mona. ea que. §. j. Et gloriā mundanā venantur. Et cū ſecularibus cōuerſantur contra etymologiā vocabuli ſui: ſm quā monachus ſolus et triſtis ſedere debet: nec de mūdo debet diſputare: cui mortuus eſt. Monachus enī dicitur a monos ꝙ eſt vnus/et cahos triſtis. xvj. q. j. placuit. ⁊. c. ſunt nōnulli. ¶ Decimo. quia volunt habere cellas a dormitorio ſeparatas. nec volunt abſtinētiam cōmunem tenere. xx. q. iiij. monachum. ⁊. c. ſeq. ⁊. §. verū. ¶ Undecimo. quia propriū habent. ex̄ de ſta. mona. c. ij. ⁊. c. cū ad monaſterium. §. ſi. xij. q. j. non dicatis. ¶ Duodecimo. quia ſibi adinuicē inuident. ⁊ tota die murmurat vnus cōtra aliū. vj. q. j. deteriores. de peni. di. j. homicidiorū. quod eſt contra regulā veritatis: ſm quam cauſa cōmendandi tui nihil debes facere: quo minor ali⁹ ſiat. xj. q. iij. ſi quis vero. ¶ Decimotertio. quia aduocati exiſtūt. ex̄ de poſtu. ex parte. xvj. q. j. preſentiū. ¶ Decimoquarto. quia phyſicā ⁊ leges audiunt: aut in eis ſtudent extra clauſtrū. ſm Jnno. ſed ſm Oſtiē. etiā ꝓhibitio multo potius eſt in clauſtro. ſm mētem. vt no. in iſto. c. ſi. Jdē tenet Archid. Sed teneo cū Jnno. quia pena maxime excōmunicationis: qua maior in eccleſia dei nō eſt. xxiiij. q. iij. corripiātur. reſtringenda eſt. ex̄ de elec. ſtatutum. lib. vj. ſed ſi doctoratus legeret: nō incurreret. ſm Jo. an. qui ſic no: in iſto. c. non magno. Vn̄ ſunt ipſo iure excōmunicati. ex̄ ne cleri. vel mona. nō magno. ⁊. c. ſi. ¶ Decimoquinto. raro pure obediūt: ſed in proprio ſenſu viuūt. xij. q. j. nō dicatis. ex̄ de ma. ⁊ obe. in eccleſijs. xciij. diſt. a ſubdiacono. ¶ Decimoſexto. quia habitū ſine neceſſitate ⁊ temere dimittūt vel occulte portant. Vn̄ ſunt hodie excōmunicati. ad hec. xx. q. j. c. vlti. ex̄ de vi. ⁊ hone. cleri. clerici officia. ⁊. c. deus. ex̄ de iude. in nōnullis. ne cleri. vel mo. vt periculoſa. li. vj. Adde hic qđ notaui. ſ. in hac parte ſecūda. in. vj. cōſideratione pape. ℟. ſed quid. cū. ℟. ſeq. ar. xiiij. Ex cauſa enī poſſet dimittere. ſ. ad ſe mutandū. vel cauſa pluuie. vel nimij caloris in cella. vel per viā. vel laboris. vel timoris. vel cōformationis quantū ad habitum exteriorē. faciunt ad hec que no. ex̄ de vi. ⁊ hone. cle. ſi quis ex clericis. ⁊ quod legit̄ ⁊ no. eo. ti. clerici. ij. cappas. et qđ legitur ⁊ no. eo. ti. deus qui. Nec dimittit habitū: qui volūtatem dimittendi nō habet: ſed cito reaſſumit. vt in. l. canonizata. ⁊ in his q̄ ibi no. de peni. diſt. j. l. diuoriū. ⁊ ex̄ de ver. ſigni. nā ⁊ ego. ⁊ optime in. l. canonizata deſtitiſſe eū accipimus qui totū animū agendi depoſuit non quoniā diſtulit accuſationē ſub. §. notādum. ij. ij. q. iij. ¶ Decimoſeptimo. quia quotidie inter ſeculares morātur ⁊ in ciuitatibus ⁊ cū ſuis parētibus de prelatorū ſuorū extorta licentia vel nō data cōtra. xvj. q. j. ſi cupis. c. monachi vagātes. ex̄ de of. or. quāto. Vide de ſta. mona. ne in agro. §. quia vero. in clemē. Nam ſicut piſcis ſine aqua: ſic monachus ſine monaſterio mortuus eſt. xvj. q. j. placuit. j. ¶ Decimooctauo. ꝓcurant ſua ſtudia. ⁊ doctorari vt preſideant ⁊ alijs dominentur cum

monachus nõ docentis ſed plangẽtis habeat officiũ.xvi.
q.i.monachus. Non cõuenit theologia lugentibus. nam
eorũ luctum ſoluere naturaliter habet.ñcp͠e ille ſup thro
nũ qui dĩ ſedenti magiſtraliter cõparatur:iſte vero ſeden
ti in ſterquilinio ⁊ ſacco. Climacus. Monachoꝝ em̃ vita
ſubiectionis habet verbũ ⁊ diſcipulatus: non docẽdi vel
preſidẽdi vel paſcendi alios.vij.q.i.precepit.vide pre.c.vt
periculoſa.⁊ qđ ibi no.Archid. ❡ Decimonono.q: multi
ſeruoꝝ fiunt monachi inuitis dominis.contra illud.xvi.
q.i.qui vere.liiij.diſt.generalis. ❡ Viceſimo.q: retinent
res ſuis laboribus acquiſitas vel quaſcũq alias ſine licẽ
tia abbatis:contra eorũ regulã ⁊ iura.xviij.q.ij.abbates.
xij.q.i.non dicatis.c.nolo. ❡ Viceſimoprimo.quia cõiter
monachãtur ſpe abbatie/prioratus/vel alioꝝ officioꝝ.
xvi.q.vij.per laicos. ❡ Viceſimoſecũdo.q: ſtant vltra tẽ/
pus profeſſionis in monaſterio:⁊ nolũt profiteri.xviij.q.
ij.peruenit.ij.de regu.vt clerici.⁊.c.ex pte.de elec.cauſam
que.vide co.ti.eos qui.in clemẽ. ❡ Viceſimotertio.q: te/
ſtamẽta frequẽter faciunt:quũ nõ poſſint.C.de epiſ.⁊ cle.
aut ingreſſi.xix.q.iij.quia cũ.c.ſeq.ex de teſta.c.ij. ❡ Vice
ſimoquarto.q: vouent ſine licẽtia abbatis.qđ nõ poſſunt
xx.q.iiij monachis. ❡ Viceſimoquinto.quia frequenter
trãſeunt ad ſtrictiorẽ ordinẽ ſine licentia.qđ non poſſunt.
multo minus ad parem:vel laxiorẽ.xx.q.iiij.c.i.⁊.c.mona
chum.de regu.licet.ibi vide Inno.de renũ.c.fi.vide quod
notaui ſupra in prima parte in ar.l.§.q: epa.iõ.xx. ❡ Vice
ſimoſexto.q: tractant negotia ſecularia.et ſunt maiores
dñi in domibus dominoꝝ.contra oĩa iura.ex ne cleri.vel
mona.c.i.§.fi.⁊ firmas.i.arcẽda cõmunes tenent a laicis
⁊ clericis.contra id.eo.ti.ſcđm.Et ad hec.xvi.q.i.ſunt nõ/
nulli.c.de pſentiũ.⁊.c.monachi. ❡ Viceſimoſeptimo.fre/
quẽter loquunt̃ de pecunia quã deſiderãt.et ideo potius
ſunt inſtitores q̃ monachi.xvi.q.i.ſi cupis. ❡ Viceſimo/
octauo.quia habent horaria muliebria ⁊ zonas pcioſas.
xxvij.q.i.monacho. Sup quo vide in clemẽ.de ſta.mona.
ne in agro.§.i. ❡ Viceſimonono.q: abſoluunt ⁊ ligant ⁊
ſacramẽta cõferunt poſtq̃ ſunt preſbyteri ſine licẽtia epi.
Et in hoc valde offendunt:⁊ hoĩes decipiunt.cõtra iura.
xvi.q.i.monachi.ij.c.ſic viue.c.ſi clericat⁹.⁊.c.ſeq.⁊.§.ecce
ſufficienter.⁊.c.placuit oĩbus.⁊.c.monachus.⁊.c.iuxta.⁊
c.adijcimus.⁊.c.i.⁊.c.agapitus. ❡ Trigeſimo.q: ſine licẽ
tia abbatis epatus recipiũt.cõtra id.xviij.q.ij.q̃ ſit.⁊.xvi.
q.i.ſi quis monachus.⁊.c.legi.⁊.§.pre.ex de elec.ſi religio
ſus.lib.vi.Immo tales ſe epatibus ingerentes ⁊ procurã
tes peccãt mortaliter.⁊ votum frangũt.vt no. Io.xvi.q.i.
monachi vagantes. ❡ Trigeſimoprimo.q: facti epi ea q̃
acquirũt ratione perſone ſibi appropriãt ⁊ dant parenti/
bus ⁊ alijs ſicut clerici ſeculares.quũ tamen quicq̃d acq̃/
runt:acquirũt ſicut prius monaſterio.xviij.q.i.c.i.ex de pri
uil.cum olim.ij.vbi de hoc. ❡ Trigeſimoſecũdo.q: multi
qui vouerunt monachatũ vel aliã religionẽ/in ſeculo re/
manent:⁊ votũ frangũt.ex de regu.porrectum.⁊ de vo.⁊
vo.redẽ.p tuas.⁊ de regu.conſtitutionẽ.lib.vi.nec contra
hoc votũ preſcribitur.eo.ti.ſicut nobis. ❡ Trigeſimoter/
tio.camiſijs lineis cõmuniter vtũtur.ex de ſta.mona.cum
ad monaſteriũ. ❡ Trigeſimoquarto.q: tenent officia ad
vitã.cõtra pre.c.cum ad monaſteriũ.§.tales.⁊ dãt ⁊ acci/
piũt/vendũt ⁊ emunt/⁊ contractus ꝓprietarioꝝ faciunt
ſicut alij ſeculares.cõtra pre.c.cum ad monaſteriũ.§.i.xij.
q.i.nõ dicatis.de accuſa.olim. ❡ Trigeſimoquinto. extra
cauſam monaſterij ſui ferũt teſtimoniũ.qđ nõ poſſunt.ex
de teſti.inſup.a ſenſu contrario. ❡ Trigeſimoſexto.multi
ſimoniace ſunt recepti.de quo.i.q.ij.p totũ.⁊ ex de ſimo.di
lect⁹.ij.⁊.c.de regularib⁹. ❡ Trigeſimoſeptimo.multi ha
bẽt locũ in diuerſis monaſterijs.cõtra id de puil.volẽtes.
lib.vi.⁊ de reli.do.c.fi.⁊ de pben.cũ ſingula.§.ꝓhibemus.
lib.vi. ❡ Trigeſimooctauo.habẽt reditus ⁊ prouẽtus et
vſufruct⁹ ſeparatos a cõuentu:⁊ prebẽdas ſeparatas.cõ/
tra ea q̃ legunt̃ ⁊ no. maxime. p Inno.ex qui cle.vel vo.c.
ſi.xix.q.ſi.ſi qua.xij.q.i.neceſſaria.c.q: tua. ❡ Trigeſimo/
nono.nõ ſeruãt ieiunia regularia.xvi.q.i.q̃ vere. ❡ Qua/
drageſimo.nõ dicunt officia monachalia.xij.di.c.penul.⁊
vlti. ❡ Quadrageſimoprimo.nõ ſeruant ſilentiũ nec in
choro nec clauſtro nec dormitorio vt refectorio. ex de ſta.
mo.cũ ad monaſteriũ.§.in oratorio. ❡ Quadrageſimo/
ſecũdo.induti nõ iacent.cõtra id.xx.q.i.c.vlti. Multi aũt
alij defectus eoꝝ tangũtur ⁊ corrigũtur in cõſti.clemẽ.de
ſtatu regu.ne in agro. Hec ſunt ergo eorũ peccata ſpecia/
lia pter alia que cõiter habẽt cũ alijs peccatoribus multi
eorũ:ſcʒ luxuriã/ſuperbiã/auaritiã/gulã/⁊ alia mortalia
que ponunt̃.xxv.di.§.ea demũ. Quãq̃ ergo monachi te/
neant figurã apłoꝝ.xvi.q.i.ex authoritate. lõge hodie re/
moti ſunt a vita eorũ. Plangat ergo eos eccleſia:⁊ dicat.
Vbi ſunt mei antiqui monachi q̃ poſt apłos eccleſiã fun/
dauerũt:⁊ vitam ſanctã primitiue eccleſie retinuerũt: de
qua.xij.q.i.quaſi per totũ.qui circũibant in melotis ⁊ pel
libus caprinis/in ſolitudinib⁹ errãtes in ſpelũcis ⁊ cauer
nis terre:q̃bus dignus nõ erat mũdus: Heb.xij. Mortui
deberẽt eſſe mundo.preal.c.placuit.xvi.q.i.ſunt nonnulli.
hodie viuunt mundo:et mortui ſunt deo.quia in delicijs
viuunt.i.ad Timo.v.

❡ Articulus.xxv. A

Poſt abbates ⁊ pri
ores cũ monachis ſuis/q: ſicut ſupra di/
xi longũ eſſet ſinguloꝝ graduũ eccleſia/
ſticorũ vitia enarrare: Ideo colligamus
eoꝝ vitia iſto modo.ſcilʒ q̃ Decani ⁊ Ar/
chidiaconi Archipreſbyteri Prepoſiti Priores Sacriſte
Magiſtri ſcholarũ Cãtores Cuſtodes peccãt in ſuis offi
cijs nõ faciendo que ſpectant ad ea:⁊ in eis negligentiſſi
me ⁊ fraudulẽtiſſime ſe habẽdo.ſicut apparet in eoꝝ titu/
lis corpe iuris canonici clauſis:⁊ in eoꝝ vita ꝓ̃ria. Sed in
quibuſdã cõueniunt in miſerijs in ipſum.ex de hereti. ex/
cõmunicamus.i.rñ.i. ❡ Et primo.q: ſuis epis graues/ſu
perbi/⁊ cõtumaces exiſtunt.ex de appel.dilectis.de exceſ.
pla.grauem. ❡ Secũdo.q: in ipſius epi contemptũ abſti
nent a diuinis.de of.or.irrefragabili.§.ceterũ.⁊.c.ſi cano
nici.⁊.c.quãuis.lib.vi.ibi vide qđ legit̃ ⁊ no. ❡ Tertio.q:
pro pctõ alterius eccleſiã interdicunt.ex de his q̃ fi.a ma.
par.capi.queſiuit. ❡ Quarto.q: ſigillo capituli ſine con
ſenſu ipſius ſigillãt.de ꝓbatio.tertio.de teſti.⁊ atteſta.tã
literis.§.vlti.ſuſpẽſi ſunt officio ⁊ beneficio.⁊ tãq̃ falſarij
puniũtur tales.vt ibi legit̃ ⁊ no.§.fi. ❡ Quinto.q: cõmu
ne ſibi appropriãt.ex de pben.ratio.xij.q.i.§.fi. ❡ Sexto.
q: nolũt ad ordines ſibi debitos ꝓmoueri.de eta.⁊ quali.
c.i.lx.diſt.innouamus.⁊ per totũ. ❡ Septimo.epis cõſen
tiunt in pctis.ex de elec.per inquiſitionẽ.lxxxiij.diſ.error.
⁊.lxxxvi.di.facientis. ❡ Octauo. q: nolũt ſurgere ad ma
tutinũ:nec alijs horis canonicis intereſſe.volũt percipere
prouentũ:⁊ nolũt facere ſeruitium.cõtra iura ex de cle.cõ
iuga.diuerſis.⁊.c.precedẽtibus. Vnde ſi admoniti p epm
nõ ſatiſfaciũt:deponi poſſunt a clero.xcij.di.c.fi. ❡ Nono.
q: ſe abſentãt ſine licentia epi.ex de cle.nõ reſi.ex parte.⁊
c.relatũ.de cõſe.diſt.v.non oportet. ❡ Decimo.q: audiũt
leges ⁊ phyſicã.ex ne cle.vel mo.c.fi. ❡ Vndecimo.q: in/
differenter exercẽt officiũ aduocati.ex de poſtu.c.primo.
⁊ fi. ❡ Duodecimo.q: ſuperbi ſunt/iferiores ⁊ ſimplices
clericos cõculcantes.cõtra.xcv.di.eſto. ❡ Decimotertio.
q: plura beneficia ⁊ dignitates tenẽt ſine diſpenſatione.⁊
ſi diſpẽſationẽ habẽt:habent eã tacita veritate/vel ſugge
ſta falſitate:que nõ valet.ex de reſcrip.ſuper literis.de co/
ſan.⁊ affi.quia circa.vel ipſam diſpẽſationem non ſeruãt.
quũ enim ſm ſtilũ curie ſemper dicat̃ ⁊ apponatur in tali
bus literis:q̃ cura aĩarũ vel obſequiũ eccleſie nõ negliga
tur:de iſta clauſula nihil curant:dũmodo poſſint ipſi redi
tus imburſare.ſed hoc faciat auaritia ⁊ ambitio nimia:q̃
tanta laborãt vt nequeãt ſatiari.ex de pben.q: intantũ.⁊
c.cũ iamdudũ.de cle.non reſi.relatũ.⁊.c.p̃. ꝓpter qđ red/
dunt̃ ineligibiles.vt in pre.c.cũ iãdudũ.⁊ de elec.dudũ.ij.

Digitized by Google

Paſſim cõferũtur ⁊ recipiũtur hodie beneficia ſimplicia ab habẽtibus perſonatus vel curã animarũ ſine diſpenſatione aliqua ẽpali.etiam ſi mille eſſent.non obſtat qđ hic legit̃ ⁊ no.⁊ ex̃ de p̃ben.de multa.⁊.lxx.di.ſanctoꝝ. Et hic adde qđ legit̃ ⁊ no.p Jo.an.ex̃ de reſcrip.grã.li.vi. ¶ Decimoquarto.q: faciũt tallias in p̃ſbyteros.qđ eis nõ licet.xciij.di.c.fi.ex̃ de cenſi.cum apl̃s.§.inhibem⁹. ¶ Decimoquinto.quia recipiũt vaccam albã vel aliq̃d tẽporale pro inueſtitura faciẽda.ex̃ de exceſ.p̃la.pueniet.de ſimo.cum in eccleſijs.⁊.c.q: intãtũ. ¶ Decimoſexto.q: clericos in ſuis peccatis tolerant ꝓ pecunia.quã extorquent.ex̃ de penis.licet.⁊ de offi.or.irrefragabili.§.fi. ¶ Decimoſeptimo.nolũt excõicatos abſoluere niſi p̃cio.cõtra.j.q.j.§.quolibet.cũ.c.ſeq.ex̃ de ſimo.ad aures. ¶ Decimooctauo.q: vẽdũt iuriſdictionẽ ⁊ vices ſuas.ex̃ ne p̃la.vi.ſu.c.j.⁊.ij. ¶ Decimonono.q: quidã eoꝝ cũ mulieribus frequẽtant/ne dicamus ſe polluunt.lxxxi.diſt.archidiaconũ.cum tota illa di. ¶ Uiceſimo.q: ſunt circa ſua officia negligẽtes.ex̃ de of.archid.ea que.de of.cuſto.c.j.⁊ fi.xxiij.di.nõ liceat.⁊.c.non oportet.xxv.di.perlectis.ad fi. ¶ Uiceſimoprimo.q: vendũt docẽdi licentiã.ex̃ de magiſtris.quãto.⁊ dignis licentiam denegant.co.ti.ꝓhibeas.vñ ſi de hoc accuſent̃:a ſuo throno remouẽdi ſunt.j.q.vij.ſancimus. ¶ Uiceſimoſecũdo.q: quũ quidã idiote ſunt:pmittunt tñ ſe ad iſta officia ꝓmoueri.ar.ad hoc cõtra eos.ex̃ de eta.⁊ qua.ad aures.ff.ad.l.aquil. Idẽ iuris.xxxvij.di.qui de mẽſa.⁊.c.legant.lxi.di.miſerum.de elec.cum in magiſtrũ. ¶ Uiceſimotertio.cõſpirant cõtra epiſcopos.xi.q.j.coniurationũ.⁊.c.cõſpirationũ.cũ alijs ibi.c.de calũ.c.ij. ¶ Uiceſimoquarto.quia omnia predicta officia ambiũt:a diabolo puniendi.j.q.j.non eſt putanda.in fi.viij.q.j.illud.

¶ Articulus.xxvj. A

Poſt iſtos peccant

Promulgatiora canonicorum vicia.

Canonici. Primo.q: nolunt ad ordines ꝓmoueri neceſſitate vel vtilitate exigẽte.xxiiij.di.ſi q̃ clerici.c.placuit.ex̃ de eta.⁊ quali.queris.de hoc in clemẽ.de eta.⁊ qua.vt hi qui. ¶ Scđo.q: ſepe ſe permittũt intrudi p ambitionẽ in locũ viuẽtis.de p̃ben.c.j.vij.q.j.cum qui.⁊.c.nõ ſurem.ij.q.ij.audiuimus.ij.q.j.in p̃mis.ex̃ de p̃ben.cũ qui beneficiũ.lib.vj. ¶ Tertio.ſunt delicati.nec volũt eccl̃ias frequẽtare.lxxxi.di.ſi q̃s.⁊.c.his.de cleri.nõ reſi.c.penul.⁊ fi.⁊.c.conſuetudinẽ.li.vj. ¶ Quarto.quidã eoꝝ ſeptem ⁊ octo ⁊ decẽ vel amplius canonicatus habẽt.⁊ loca ſeruitorũ detinent occupata.nec ipſi ſeruiunt per aliũ:nec p ſe.nec de hoc(qđ eſt deterius)cõſcientiã ſibi faciunt aliquã.cõtra.lxx.di.ſanctoꝝ.de cle.nõ reſi.c.penul.de elec.dudũ.ij.de p̃ben.quia intantũ.⁊.c.cũ ſingula.li.vj.lxxxix.di.ſingula. Adde hic qđ notaui.ſ.§.primo.ꝟ.xiij. Et in additione que incipit/paſſim. ¶ Quinto.accumulãt pecuniã de prebẽdis:nec pauperib⁹ quaſi aliq̃d largiũtur.xij.q.j.§.fi.immo negotiantur de ſuis pecunijs.lxxxviij.di.negotiatorẽ. ¶ Sexto.q: male viuũt canonici eccleſie cathedralis luxurijs debacchãtes. Uñ põt dici ꝙ tota domus taliũ capite deorſum pẽdet.ar.xxxij.q.vi.c.viri.ibi. Uis tuã domũ capite deorſum pẽdere:nã ⁊ totius ciuitatis ſtatus p tales cõturbatur:maxime qñ nolũt ep̃is obedire.xvij.di.§.hinc etiã. Laborent ergo ⁊ ſtudeãt circa opera ciuitatis.xxi.q.iiij.c.fi.ibi.ne quoꝝ forma ⁊ exemplũ eſſe debẽt offendant aſpectũ. ¶ Septimo.q: diſcordant in capitulis ⁊ partes ſibi faciũt:maxime circa electiões.in q̃bus quaſi nihil de deo agitur.ſed ſequũtur carnalitatis affectũ tam priuati ꝙ̃ prelati:nõ iudiciũ rationis.ad hoc ex̃ de his q̃ fi.a ma.par.capi.c.j.de elec.in cauſis.§.j.⁊.c.cũ dilecti.c.cõgregato.c.auditis.c.cõſiderauim⁹.⁊ de p̃ben.graue.vt ec.bene.c.j.§.oibus.viij.q.j.moyſes.j.q.iij.ſi q̃s prebẽdas.xxiiij.di.quãdo. Uñ quũ in eccleſia argẽtina tractaret capitulũ de canonicis creãdis:⁊ quilibet noiaret nepotẽ ſuũ vel conſanguineũ inhabilem ⁊ inutilem:quidã Romanus q̃ ibi erat canonicus:quẽdam aſinũ q̃ plus ꝙ̃.xv.annis caplo ſeruierat:noiauit/dicẽs ꝙ dictus aſin⁹ ꝓpter ſeruitiũ qđ eccleſie fecerat:dignior erat oibus noiatis.⁊ ſic erant confuſi alij nominãtes. vide ex̃ de elec.vbi periculũ.§.ceterũ. ¶ Octauo.de ſuis reditib⁹ eccleſiaſticis emũt filijs ⁊ cõſanguineis ſuis poſſeſſiones.⁊ ſub eoꝝ noie emptionum confici faciũt inſtrumẽta.⁊ ſic defraudant eccleſias.contra iura.xij.q.iij.c.j.⁊.q.iiij.c.j.⁊ ex̃ de pecu.cle.in p̃mis.iiij.c.quia quicq̃d emitur de pecunia eccleſie/eccleſie eſt.no.xij.q.j.res eccleſie.⁊.q.ij.apl̃icos.⁊ de pecu.cleri.inquirendũ. ¶ Nono.quia cõiter in capitulis ſuis ep̃is ex malitia et cõtumacia cõtradicunt.niſi eoꝝ faciant volũtates.contra oia illa.c.xi.di.c.ij.⁊.iij.xij.di.c.j.de cõſe.diſt.iij.celebritatem.ex̃ de preſcrip.cũ non liceat.in aut̃.de eccle.ti.in p̃n. ¶ Decimo.quia cõmuniter cõſpirant ⁊ coniurant cõtra ſuos ep̃os.pena taliũ.xi.q.j.coniurationũ.⁊.c.cõſpirationum. ¶ Undecimo.q: raro cõcordant in ep̃o eligẽdo.ex̃ de elec.quaſi per totũ.quia querũt que ſua ſunt:non que chriſti.viij.q.j.ſunt in eccl̃ia.⁊ ſic cũ ſuis diſcordijs ⁊ queſtionibus ⁊ friuolis appellationib⁹ grauant eccleſiã ⁊ clericos.⁊ cõtra iura ⁊ conſcientiã facientes ad reſtitutionẽ expenſarũ ⁊ damnoꝝ ⁊ intereſſe predictis tenẽtur in conſciẽtia ⁊ in iure.ar.eorum que leguntur ⁊ no.ex̃ de elec.ꝙ ſicut.§.fi.ex̃ de fo.cõpe.dilecti.de do.⁊ contu.finem.ex̃ de elec.cõmiſſa.§.penul.⁊ fi. ¶ Duodecimo.quia quũ ad eccleſiam non veniũt:cõmuniter non dicunt officium ſicut tenentur.xci.diſt.per totũ.de reſcrip.c.fi.lib.vj.

¶ Articulus.xxvij. A

De preſbyteris quid

dicemus?quod dicit Chryſ.Multi ſacerdotes ⁊ pauci.xl.di.multi. Uere multi ſunt habẽtes characterẽ:⁊ eius characteris munere priuati. Turba eos contẽptibiles facit.xxiij.di.legim⁹.ad fi. ¶ Peccant in his cõiter. Primo.q: permittũt ſe indignos ad ordines ꝓmoueri.xxiiij.diſt.quando.xxiij.diſ.his igitur lege.⁊.c.tales.de eta.⁊ quali.cũ ſit.xxxviij.diſt.que ipſis. ¶ Secũdo.q: non recipiũt ordines ꝓpter deũ:vt ei ſeruiant:ſicut interpretat̃ vocabulũ clericus.xxi.diſt.cleros.xij.q.j.clericus.ſed ꝓpter beneficiũ ⁊ vitam miſerã corporalẽ.vñ eoꝝ intẽtio eſt corrupta ⁊ male fundata. vñ poſtmodũ male viuũt.ar.j.q.j.p̃ncipatus.facit bene.xxiij.diſt.qui ep̃s.in fi. ¶ Tertio.q: prout cõmuniter/ꝓmouentur per ſimoniacã prauitatẽ.vñ celebrare nõ debent:quia ſuſpẽſi ipſo iure.ex̃ de ſimo.tanta.c.tue fraternitatis.j.q.j.quiſquis per pecuniã.c.reperiũtur. ¶ Quarto.q: nimis incõtinenter viuunt.⁊ vtinã nũꝙ̃ continentiã ꝓmiſiſſent maxime Hiſpani ⁊ Regricole.in q̃bus ꝓuincijs in pauco maiori numero ſunt filij laicoꝝ ꝙ̃ clericorũ.ad hec a.xxvj.diſt.vſq̃ ad.xxix.⁊ a.xxxi.vſq̃ ad.xxxv.⁊.lxxxi.⁊.lxxxij.diſt.quaſi per totũ.de coha.cleri.⁊ mu.per totũ.⁊ de cle.coniuga. Et(qđ ſceleratius eſt)per plurimos annos de latere cõcubine qualibet die ſurgũt:nõ premiſſa confeſſione vel hypocritali cum ꝓpoſito redeũdi:⁊ ꝓcedũt ad altare ad terrificam hoſtiã conſecrandã:panem pollutũ quantũ in eis eſt dño cordibus ⁊ labijs ſceleſtis offerentes.xlix.di.c.fi.j.q.j.illi offerunt.c.propheta.c.ſacerdotes.c.neceſſe.c.ꝙ q̃dã.ad fi.ibi. Et qđ dicit. ¶ Quinto.q: immiſcent ſe ſpectaculis/⁊ põpis mulierũ/⁊ conuiuijs publicis/⁊ vite inhoneſte/vſuris ⁊ turpib⁹ lucris/fraudibus/amori pecunie/ſecularib⁹ negotijs atq̃ officijs. Munera cõtinua recipiũt ꝓ beneficijs medicine.i.ꝓ ſacramẽtis. Doloſi ſunt/cõſpiratores/ſectãtes odiũ/emulationes/obtrectationẽ/inuidiã.ſunt vagi oculis/effreni lĩgua/petulãtia ⁊ geſtu fluido laborãtes. Inuerecũdi ſunt/obſceni/v̾gines ⁊ viduas ⁊ alias mulierculas frequẽtãtes. inobediẽtes/ſeſe iactãtes ⁊ extollẽtes.doctrinã lectionẽ pſalmos hymnos cãtica fugiẽtes.ſm ꝙ hec oia tãgit Iſidorus:dicẽdo ꝙ talia caueãt.xxiij.di.his igit̃.qđ.c.vtinã oẽs clerici maxime prelati ⁊ p̃ſbyteri cõtinue ante faciẽ cordis ⁊ corporis p

que ſint triſtiora preſbyterorũ flagitia.

ſpeculo deportarent.q: eis ſufficeret ad ſalutē. ¶ Sexto.
q: libērius dāt ioculatori ꝛ meretrici: ꝙ pauperi. Plus di
ligūt venari: ꝙ pſallere.lxxxvi.di.q̇ venator.i.ꝛ.c.dare.ꝛ.c.
eſau.xliiij.di.§.i.ꝛ alia negotia ſecularia exercēt.ꝛ officiū
notarie exercēt ꝛ aduocationis ꝛ tutele.ex̄ ne cle.vel mo.
c.i.c.de ſacerdotib⁹.c.ſicut.lxxxviij.diſ.ꝑ totū.ꝛ.c.nec.quia
ſunt ꝓcuratores ꝛ miniſtri rerū ſecularium. Uide.xxvij.q.ij.
multorum.ꝛ ex̄ de here.vt officiū.§.ad cōſcribēdas.ꝛ qḋ ſcri
pſi.i.§.vlti.ṽ.ſpecialr̄.in ar.xxix. ¶ Septimo.q: ſuperio-
rib⁹ ſuis infideles ſunt ꝛ inuidēt ꝛ detrahūt.ꝛ ſuperiores
eiſdē.quū tñ poti⁹ deberēt eſſe cōnexi vinculo charitatis.
lxxxix.di.ad hoc.xxiiij.di.quāꝙ.xxiij.q.v.prodeſt. ¶ Octa-
uo.q: vn⁹ ſubtrahit aliḭ parochianos ſuos tā viuos ꝙ mor
tuos.in quo grauiter delinquūt: ꝛ ad reſtitutionē tenenť
oim̄ ꝓceptorum.ex̄ de paro.c.ij.ꝛ.iiij.ix.q.ij.ꝑ totū.de pe.di.vi.
placuit.ꝛ de ſepul.ex ꝑte canonicorum.ꝛ.c.ſeq.ꝛ.c.in noſtra.
¶ Nono.q: multa vitia ſub ſpecie ṽtutis palliāt.nā quū
ſint auari.ex̄ de deci.c.i.xciij.di.diaconi ſunt.volunt videri
boni diſpēſatores.quū ſint crudeles: volūt videri iuſtitie
zelatores.quū ſint remiſſi: volūt videri ſubditis cōpatien
tes.xli.di.ſepe.ij.q.vij.§.his ita reſpōdeť.vij.q.i.§.hoc tūc.
de here.ſicut in vno corpe. ¶ Decimo.q: imponūt miſſas
ꝓ pecunia cōfitentib⁹ ſibi: vt pecuniā ꝓ eis ipſi recipiāt: ꝛ
ſingāt ſe dicere.qḋ nō debēt facere.q: quāꝙ ꝑ ſacrificiū al
taris aie liberenť.xiij.q.ij.aie.hoc tñ in fraude pſumunť
facere.vt accepta pecunia ꝓ illis miſſis/eos ab onere pe-
nitētie releuēt.ar.xxvi.q.vij.alligant.Et q: talis pnia non
inueniť a canone cōceſſa: ergo ꝓhibita.de trāſla.inter.§.
ſed neq̃.Et q: ſpecies mali eſt.i.q.i.emendari.de vi.ꝛ ho.
cle.cū ab oi. Si aūt talē penitētiā iniungūt: dicāt ꝙ faciāt
ſibi eas dici ꝑ alios ſacerdotes.non tñ vicinos eis: q̇ ſimi-
li morbo auaritie laborāt.alias poſſet fieri fraus legi. ar.
ex̄ de teſti.ꝑſonas.de iudi.tāꝙ. Sed ſemꝑ tutius eſt aiab⁹
corum ꝙ tales pnias nō imponāt.q: ſemper eſt timendū ne
magis auaritia ꝙ charitas ſit in cauſa.ar.ex̄ de cēſi. ea q̄.
ꝛ.c.ex ꝑte.ꝛ de deci.c.i.ad ſi.Et ſanū eſt cōſiliū a talib⁹ im-
poſitionib⁹ ſicut a ꝑiculoſis cōtractib⁹ abſtinere.q: q̄cq̄d
auari ſacerdotes palliēt cogitatiōes: tñ intētionē quā ha
bēt de recipiēdis oblationib⁹ oipotēti deo nequeūt occul
tare.ex̄ de vſur.in ciuitate.ſm Oſti.q̇ ita no.in ſumma.de
pe.ꝛ re.§.ꝛ ad q̄d.ṽ.q̄d ſi ſacerdos. ¶ Undecimo.q: ſibi
adinuicē inuidēt ꝛ cōſumūt.ꝛ ideo deteriores raptorib⁹
ſunt.vi.q.i.ex merito.c.deteriores.c.ſumma iniq̄tas.de pe.
di.i.homicidiorum. ¶ Duodecimo.ſubdoli ſunt/ꝛ fallaces/
et incōſtātes/ꝛ ficti/multa ṽba inhoneſta ꝛ illicita ꝓferē
tes.ↄ̄ iura.xxij.q.ij.nec artificioſo.ꝛ.c.oē gen⁹.ꝛ.c.is aūt.ꝛ
q.v.iuramēti.Et nō ſolū ſm Amb.filij diaboli ſunt: q: pec
cant in ṽbis fallacib⁹: ſed etiā in operib⁹ ſimulatis.c.q.ca
uete.Et ſm Ber. Uerbū ſacerdotis aut verū aut ſacrile-
gū.ꝛ iterū. Nuge in ore ſacerdotū blaſphemie ſunt. ¶ De-
cimotertio.q: nō recte penitēti ferūt teſtimoniū: vel vere
penitentē accuſant/corrupti munere inuidia vel fauore.
qḋ eis prohibeť ex̄ de ſimo.nemo. ¶ Decimoquarto.q: ſe
pe cū parochianis mulierib⁹ q̄s ad cōfeſſione admittunt
ſceleſtiſſime fornicanť.in quo caſu eṗs.xv.annis. ꝑſbyter.
xij.penitere dꝫ.ꝛ ſi ad ſcientiā ꝑpl'i venerit: deponať. xxx.
q.i.non debet.ꝛ.c.ſi q̄s ſacerdos.ꝛ.c.oēs. ¶ Decimoq̄nto.
q: peccāt in ſacrificijs: dū hoſtiā fractā offerūt: vel a muri-
bus corroſam: vel putridā: vel nō de ſimila.i.de flore fari-
ne confectā: vel nō totaliter triticeā.vel nimis paruā.licet
ibi ſit corp⁹ chriſti.ſed q: a ꝑpl'o vix videť.vel de corrupto
tritico cōfectā: vel nō rotundā: ꝓpter ſignificationē.q: ibi
eſt de⁹ ꝛ tota trinitas carēs ꝑncipio ꝛ fine: vt forma circu-
laris vel ſphera.xxiij.diſ.ꝓhibite.nec ſit nimis ſubtilis: q:
adhereret palato ſpecies.Et dicebat papa Nicolaus.iiij.ꝙ
ponereť ſatis de paſta.i.maſſa in hoſtia. Et tp̄e ap'lorum de
panib⁹ cōficiebanť.Act.ij.ibi.Et fractione panis.qḋ intel
ligiť de corpe chriſti.ſicut poniť in legēda de corpe chriſti.
Sit etiā hoſtia bñ cocta: ſicut chriſt⁹ in cruce in ſolis ardo
re in meridie.q: meli⁹ ꝛ deuotius teritur.q: terēda eſt: nō
māſglutiēda.ſicut faciūt q̄dā.de ↄ̄ſe.di.ij.vt q̄d paras.ꝛ.c.
ego berēgarius. Licet ſint ꝑdicti defect⁹ in hoſtia: tñ ꝑſby
ter ↄ̄ficit. Uinū ſine aqua vel ecōtrario/vel ponētes plus
de aq̄ ꝙ de vino/vel in ꝑuatis domib⁹ celebrātes/aut ſine
lumine/aut in eccl'ia violata/aut ſuꝑ altari moto vel enor
miter fracto/aut in altari in q̄ eadē die celebrauit eṗs ſine
licētia. Nō cuſtodiūt chriſma vel euchariſtiā ſicut debent.
Nō mūdāt ſiue lauāt veſtimēta vel vaſa eccl'iaſtica vt de-
cet.vt hec ꝓbanť ex̄ de ↄ̄ſe.ec.c.i.ꝛ.c.cōſuluiſti.c.ligneis.de
cuſto.eu.c.ij.de ↄ̄ſe.di.i.c.i.c.ſicut nō aliḭ.c.ſufficit.c.nemo.
c.veſtimēta.c.vaſa.de ↄ̄ſe.di.ij.ſcriptura.c.in ſacramēto.c.
ſi.de cele.miſ.c.i.ꝛ.c.cōſuluiſti.c.ex ꝑte.c.ſane.c.referēte.c.
ꝑnicioſus. Adapta prudēs lector has ↄ̄cor.ar.ꝑce. ¶ Deci
moſexto.q: polluti nocturna pollutiōe ex crapula vl' ebrie
tate vel turpib⁹ delectationib⁹ ꝛ cogitatiōib⁹ diurnis de-
ſcēdente celebrāt: ꝛ frequēter nō ieiuni.de hoc.vi.di.teſta | Ieiuniū
mentū.vij.q.i.nihil.de ↄ̄ſe.di.ij.liq̄do.ꝛ di.v.vt ieiuni.lxxv. | ante cele
di.qḋ a patrib⁹.de cele.miſ.c.i. Si aūt abluendo os mane | brationē
ante miſſam/glutiat caſu aliquā ſtillā: eadē rō eſſet: ſi ca- | obſeruā-
ſualiter micā panis vel rei alterius eſibilis glutiret: q: de | dum.
modico nō curať.legiť ꝛ no.de ↄ̄ſe.di.ij.reuera.in ꝑn.gloſ.
exceptis.nō impediť celebrare: niſi ex ꝓpoſito h̄ faciat.ar.
xxiij.q.v.de occidēdis.xv.q.vi.c.i.talia eñ cōtēni ꝑñt.ff.de
vētre inſpi.l.i.§.ſi. Si aūt ex ꝓpoſito accidat pot⁹ etiā mi-
nimus: celebrationē impedit.vt ꝑ.c.nihil.ſm Oſtiē.q̇ ita
no.in ſumma.de ↄ̄ſe.ec.§.ꝛ q̄liter.ṽ.ſꝫ q̄d. Præſus tñ cōfi-
cit: ſꝫ grauiter peccat.de ↄ̄ſe.di.i.ſacra.ꝛ di.ij.liq̄do.vbi de
hoc.ꝛ no.ex̄ de cele.miſ.ex ꝑte. ¶ B Decimoſeptimo.q:
prout cōiter nō dicūt horas canonicas.vij.ad q̄s tenenť.
xcij.di.ꝑſbyter.ꝛ.c.vlt.lxxxi.di.eos.ex̄ de cele.miſ.c.i.ꝛ in.c.
graui.in clemē.eo.ti.Et ſi dicūt: nō dicūt in eccl'ia vt tenē
tur.xci.di.c.i.ꝛ.xcij.di.c.vlt.de cele.miſ.c.i.Et ꝓpterea pul-
ſanť cāpane ad horas: vt ↄ̄ueniat ꝑpl's ꝛ clerici ad diuinū | Hore ca
officiū dicendū ꝛ audiēdū.ex̄ de of.cuſto.c.i.ꝛ.ij.ꝛ de offi. | nonice
archipſ.c.ij.ꝛ no.Oſti.in ſum.de ↄ̄ſe.ec.§.ſi.in ſi. Sed etiā | quō diſ
dicūt ordine ꝑpoſtero: ſepe ponēdo currū añ boues: dicē- | cende.
do pri⁹ tertiā ꝙ primā: vel veſpas ꝙ nonā: ꝛ miſſam ꝙ ma
tutinū vel primā. Nō improbo cōſuetudinē quorūdā mo
nachorum: q̇ miſſam matutinalē dicūt āte ꝑmā: et poſt dicūt
ꝑmā ꝛ aliā miſſam.in tertio ar. de ↄ̄ſe.di.i. neceſſe.cū.c.ſe.
Et h̄ eſt qḋ dr̄ de of.archipſ.c.ij.ibi. Incipiēdo ꝑ oēs horas
canonicas indeclinabiliter ꝑſeuerēt.i.nō reciprocādo or-
dinē officij/ꝓponēdo poſtponēdū.de cele.miſ.c.i.in ſi. ſm
Oſti.q̇ ita no.in ſum.de ↄ̄ſe.ec.§.a quo dꝫ aūt. Nec debēt
horas ſoli dicere i eccl'ia nec miſſam.de ↄ̄ſe.di.i.hoc q̃.vbi
tñ no.ꝙ incluſus pōt miſſam dicere.ex̄ de vi.ꝛ ho.cleri. vt
q̇ſq̃.de ſi.ꝑſby.ꝓpoſuit.ad ſi.vij.q.i.illud.lxxxi.di. in oib⁹.
de cele.miſ.c.i.ibi.a ſcholarib⁹.q: eēt ei periculū de irregu
laritate.ex̄ de ſen.ex.cū medicinalis.§.ſi.lib.vi. ꝛ aliḭs ſidi
participātib⁹ de excōicatiōe/ꝛ de interdicto ſibi ingreſſu
eccl'ie.xi.q.iij.excōicatos.cū.c.ſe.ꝛ de ꝑuil'.eporum.li.vi. Ex-
cōicat⁹ tñ licet nō dicat horas cū aliḭs: ꝛ ſuſpenſus ab offi
cio/vel interdict⁹: ꝑ ſe tñ teneť dicere.vt no.xxviij.di.ꝑſby
ter.ꝛ de cle.ex.mi.illud.in gloſ.in h̄. Et ſi dicūt horas ſiue
officiū: nō dicunt in tp̄e ſuo ſicut tenenť.ex̄ de cele. miſ.c.i.
niſi ſint dediti agriculture ꝓpter paupertatē.q: tūc ſimul
ꝑñt eas dicere ſm formā eiuſdē.c.ꝛ.xci.diſ. clericus vicū.
Idē tenet Oſti.de clericis peregrinis.q: ꝑñt ſimul dicere
horas ſuas: ꝛ poſtea facere iter ſuum. Idē intelligiť de cu
rialib⁹ ꝛ officialib⁹ occupatis. vt no.in ſum.de ↄ̄ſe.ec.§.ꝛ
q̄liter.ṽ.ꝛ no.ꝑ p:e.c.i.de cele.miſ.ꝛ de doctorib⁹ actu legē
tib⁹.ꝛ de ꝑlatis et clericis legitime occupatis. q: eadē rō
eſt vtrobiq̃.ḡ idē ius ꝑſertim in eccleſijs nō reſidētibus.
Siliis eñ eq̄tatis rō ſil'ia iura ſuadere videť.ff.ad.l.falc.l.
vlti.ꝛ ex̄ de ↄ̄firma.cū dilecta.§.nos igitur.ꝛ in gloſ. ſil'is.
¶ E Decimooctauo.q: miſſas diurnas ꝛ ordinarias di
mittunt ꝓ peculiarib⁹.q: oēs celebranť ꝓ ſalute viuorū ꝛ
mortuorum.ex̄ de cele.miſ.c.ij. Ideo null⁹ ꝑſbyter eas debet
dicere in publico h̄ mō ꝙ ꝓpter ipſas peculiares/publice
et diurne q̄ audiri debēt ab oib⁹/omittanť.de ↄ̄ſe.di.i.et h̄

Digitized by Google

.attēdendū. Nā ſm cōtinentiā dierū miſſarū ſunt ſolēnia
celebrāda.ex̄ de cele.miſ.cū creatura. Si aūt miſſa dici cō-
uentualiter celebret:pñt alie peculiares dici ab alijs p̄ſby-
teris. vt ibi innuit. ¶ Decimonono.q: celebrāt pro adula-
tionib⁹ ſecularium/ꝛ p pecunia. Et iā ꝯſuetudine vel poti⁹
corruptela.ex̄ de ꝯſue.cū venerabilis.in pleriſq; partib⁹ vt
in Portugallia vbi miſſa p trib⁹ ſolidis eſt taxata:q̄ taxa-
tio ſimoniā inducit.ex̄ de ſimo.dilect⁹ filius.A.inoleuit ꝙ
miſſa taxata trib⁹ vel.iiij.denarijs vel vno ſolido vēditur
ꝛ emitur a pplo ceco ꝛ p̄ſbyteris ſimoniacis ſceleratis.ꝯ
id ex̄ de ſimo.ſicut in eccl'ie corpore.ꝛ.c.null⁹.ꝛ.c.ad apo-
ſtolicā.de ꝯſe.di.j.ſufficit. Pōt tñ ſacerdos ad aliqḋ tēpus
vel dies operas ſuas locare:ſi nō pōt aliter viuere:p labo-
re:nō p miſſis pecuniā recipiēdo.ar.C.de loca.ꝛ coduc.q̄
opas.de p̄bē.ſignificatū.vbi de hoc.xij.q.ij.charitatē.xcj.
di.c.j.ij.ꝛ.iij.j.q.j.iudices.j.q.ij.c.penul.ꝛ vlt.x.q.iij.relatū.
xij.q.ij.quicūq;.ꝛ.c.eccl'iaſticis.ꝛ ar.op.xij.q.j.illi q̄.ex̄ ne
p̄.vi.c.ſi. Sed caueat ꝙ intētionē ſuā principalē nō ad pe-
cuniā referat:ſed ad remiſſionē ꝛ veniā obtinendā. ¶ Si
vero ſacerdos ſit eccl'ie deſpōſatus ꝛ intitulat⁹:nihil ex pa-
cto dz recipere:etiā obtētu ſumptuū.de cō.di.j.ſufficit.ſm
Oſtiē.q̄ ſic no.in ſum.de ſimo.§.q̄liter.v°.ꝛ ſunt hec.ꝛ de
con.ec.§.a quo.v°.pōt. Idē no.Ber.in p̄.c.ſignificatū.ꝛ h
legit ꝛ no.xxj.q.ij.c.ſicut. No.etiā Gof.in ſum.ꝛ in titu.de
ſimo.in v°.q̄rit an ſacerdos.ꝙ ſi ſacerdos nō tenet ad illḋ
officiū p quo pecuniā recipit:ꝛ ſumptus ei deſunt:nō pec-
cat nec ſimoniā cōmittit.p p̄e.c.iudices.q: locare pōt ope-
ras ſuas vt ſupra pbatū eſt.dū tñ in celebratiōe miſſe vel
aliorꝫ officiorꝫ intētionē ſuā habeat ad remiſſionē obtinē-
dā.ſecūdario autē reſpectū hr̄e pōt ad denarios/vt dictū
eſt. Pro illo aūt officio qḋ tenebat ſine pecunia exequi:ſi
pecuniā recipit:ſimoniā cōmittit.j.q.iij.vendētes. Sz etſi
nō teneat ad illud:hz tñ al's ſumptus ſuos. Pro denarijs
illud exeq̄ aut eſt ſimoniacū aut auarū. Uerū tñ ſi laici cō-
ſueuerūt dare eleemoſynas ꝛ ſubtrahant:puto eos poſſe
cōpelli talē laudabilē cōſuetudinē obſeruare.ex̄ eo.ti.ad
ap'licā.§.ſi.ꝛ ſic ad dādas oblationes.vt.xvj.q.j.ſtatuim⁹.
xxxij.di.p̄ter hec.in ſi.legit de hoc ꝛ no.de ꝯſe.di.j. oīs chri-
ſtianus.ꝛ no.Oſti.in ſum.de paro.§.in q̄b⁹. ¶ Uiceſimo.
q: tabernas intrāt ꝛ tabernas tenēt:ꝛ couiuia ꝛ comeſſa-
tiones frequētāt:ꝛ ibi ſe ingurgitāt:ꝛ nedū ibi ter bibūt:
immo calices fecūdiores exhauriūt abſq; mēſura. in q̄b⁹
cōuiuijs nec ſacra lectio legit:nec cibi bñdictio/nec i fine
refectiōis gratiarū ſequitur actio.ſed audiūt ibi ꝛ faciūt
plauſus ꝛ riſus incōditos ꝛ fabulas inanes: et turpia io-
ca vrſo vel tornatricib⁹ añ ſe fieri patiunt ꝛ laruas demo-
nū.cōtra cano.xliiij.di.p totū.de ꝯſe.di.v.null⁹ p̄ſbyterorꝫ.
cū.c.ſeq. ¶ Uiceſimoprimo. q: celebrāt cōiter cū mortali
pctō/maxime luxurie. ꝛ ideo addūt ſibi iudiciū ꝛ mortē.
de ꝯſe.di.ij.q̄ridie.ꝛ.c.ſcrā.ꝛ.c.q̄ ſcelerate.j.q.j.ſacerdotes.
ꝛ.c.ſacroſancta.ex̄ de coha.cle.vr̄a.ꝛ.c.vlt. Si tñ inſtat ne-
ceſſitas celebrādi:vt q: feſtū/vel funus/vel pſona notabi-
lis:ꝛ nō hz cui cōfiteat de mortali:ſi cōterit:q: cōtritione
culpa remittit.de pe.di.j.in p̄mis.c.ꝛ.§.vſq; ad.§.alij ecō-
tra.ꝛ confiteri pponit quā citiſſime poterit:celebrare pōt
abſq; reatu. vt no.ex̄ de cele. miſ.de hoīe.in vlti.gloſ.in ſi.
¶ Uiceſimoſecūdo.q: frequēter p negligentiā corū
ſanguis diſtillat in tabula q̄ ſtat ad pedes p̄ſbyteri. ꝛ tūc
lingua dz lābi:tabula radi.ſi in terrā:locus radet: et igne
cōſumet:ꝛ cinis iuxta altare cōdet:ꝛ ſacerdos.xl.diebus
penitebit. Si aūt ſup altare ſtillauerit calix:ſorbeat mini-
ſter ſtillā:ꝛ trib⁹ diebus peniteat. Si ſup linteū altaris:et
ad ſcḋm linteū puenerit.iiij.dieb⁹ peniteat.ſi vſq; ad ter-
tiū.ix.dieb⁹.ſi vſq; ad quartū.xx.dieb⁹.ꝛ linteamina q̄ te-
tigerit ſtilla miniſter trib⁹ vicib⁹ abluat calice ſubterpoſi-
to in q̄ recipiat aq̄ ablutionis:ꝛ iuxta altare recōdat.hec
legunt de ꝯſe.di.ij.ſi p negligētiā. Si vero euchariſtiā per
ebrietatē vel voracitatē euomuerit p̄ſbyter.lxx.dieb⁹ peni-
teat. Si laicus.xl. Si ep̄s.xx.di.c.ſi qs per ebrietatē. Nō tñ
credo ꝙ teneat euomes illḋ ſacramētū reaccipere ppter

Pecuniaria miſſarū celebratio.

Si quid ſanguis chriſti defluxerit q̄d agendum.

periculū iterū euomēdi.ſicut nō tenet accipe ſi aliqḋ tūc
pe ceciderit in calicē/aranea/muſca/vel ſile. vt no.in p̄.c.
ſi p negligētiā.ſed recōdet in capſula ppe altare honorifi-
ce.ar.p̄.c. ſi p negligētiā.ꝛ q̄diu fuerint ibi accidētia: erit
ibi verū corp⁹ chriſti.vt ibi no.ꝛ di.c.nō iſte eſt panis. Si
aūt p̄ſbyter nō bñ cuſtodierit corp⁹ chriſti:ꝛ mus vel aliḋ
aial comederit vel corroſerit illud:vel aliter pdiderit: aut
ps ei⁹ inuēta nō fuerit.xl.dieb⁹ peniteat.de ꝯſe.di.ij. q̄ bñ.
Et iō diſtricte p̄cipit Honori⁹ terti⁹ ꝙ euchariſtia in loco
ſingulari mundo ꝛ ſignato ſemp honorifice collocata de-
uote ac fideliter cōſeruet.ne ſinnitra man⁹ ad eā poſſit ex-
tēdi.ex̄ de cele.miſ.ſane.de cuſto.eucha.c.j.qḋ p̄ſbyteri ma-
le ſeruāt:ſic ꝛ alia. Illa etiā hoſtia repoſita frequēter ſaltē
de octo ꝛ.viij.dieb⁹ renouāda eſt ꝛ abſumēda:ne ei⁹ acci-
dētia corrūpant. ¶ Xxiij.q: nō cōſeruāt hoſtiā cōſecratā
p infirmis:vñ frequēter infirmi ſine cōione moriunt.ꝯ id
de cōſe.di.ij.p̄ſbyter euchariſtiā.ex̄ de of.archip̄ſ.c.officiū.
¶ Xxiiij. q: nō cito vadūt ad audiēdas cōfeſſiones infir-
morꝫ.vñ frequēter ſine ꝯfeſſione moriunt.vñ rei ſunt aiarꝫ
illorꝫ.xxvj.q.vj.ſi p̄ſbyter.cū.c.ſeq.ꝛ legit ꝛ no.p̄.c.de of.ar-
chip̄ſ.c.ij.in gloſ.ſi culpa. Idē faciunt de alijs ſacramētis:
q: differūt ea cōferre.qḋ periculoſum eſt valde:maxime i
ſacramēto baptiſmi. Uñ dicebat be.Amb.quū iret ad ba-
ptizādū Ualētinianū imperatorē q̄ morte pocupat⁹/ba-
ptizat⁹ nō fuit:Uētrē meū doleo.alter dixit caput meū do-
leo.iiij.Reg.iiij.q: quē regeneratur⁹ erā perdidi. Ille tñ
grām quā popoſcerat nō amiſit.vt no.ex̄ de p̄ſby.nō bap.
c.ij. Legit etiā de btō Marcello Anglie epō ꝙ q: diſtulit
baptizare puerū:ꝛ iō ſine baptiſmo deceſſit:ſeptēnē pniam
in horto regis Anglie ſpōte priuat⁹ dignitate ep̄ali imple-
uit.ad h ex̄ de of.archip̄ſ.c.ij.in ſi.j.q.j.baptizādis. ¶ Xxv.
q: cū malis ſuis exēplis litib⁹ ꝛ cōtentionib⁹ furtis homi-
cidijs pplm ſcādalizāt.voluunt eñi in laqueū tortuoſum
in oībus locis ponētes ſcādala.ſicut ait Hiero.xxiiij.q.iij.
trāſferunt. ¶ Xxvj.q: faciūt ſibi relinq̄ legata a teſtatori-
bus q̄ eis cōfitentur.vt no.Inno.ex̄ de teſta.req̄ſiſti.in ſi.
¶ Xxvij nō docent parochianos ſymbolū ꝛ fidē ꝛ orōnē
dñicā.ex̄ de vi.ꝛ ho.cle.vt q̄ſq;. ¶ Xxviij.q: multi corꝫ ifa-
mes celebrāt.ꝯ cano.l.di.de his.ꝛ.c.ſi poſt.ꝛ indigne cele-
brātes idololatris cōparāt.xxxij.di.§.porro. ¶ Xxix.mul-
ti p̄ſbyteri maxime nobiles et delicati ꝛ diuites q̄ magis
ppter bñficia curā habētia coacti pmouent: q̄ ppter dei
ſeruitiū.ex̄ de elec.lz canō.li.vj.aut nūq̄ aut rariſſime cele-
brāt.q̄dā corꝫ habētes leſam cōſciam.q̄dā ppter ignauiā.
vñ peccāt grauiter ſacrm ordinis p̄ſbyterij ꝛ ei⁹ gratiā in
vacuū recipiētes.ij.ad Corꝫ.vj. ꝛ ſe ad illud nō pparātes.
vñ ꝛ idē apl's.j.ad Corꝫ.xj. Probet(inq̄t) ſe hō:ꝛ ſic de pa-
ne illo edat ꝛc.ad h ex̄ de cele.miſ.dolētes. ¶ Xxx.non do-
cēt parochianos ſuos vt in celebratiōe miſſe ad eleuatio-
nē euchariſtie ꝛ infirmorꝫ portationē pfunde ꝛ deuote ſe
inclinēt ꝛ adorēt.ex̄ de cele.miſ.ſane. ¶ Xxxj.ppter negli-
gentiā omittūt ponere vinū in calice: vel loco vini ponūt
aquā.ꝛ tūc reponāt vinū ꝛ pijciāt aquā: ſz iūgāt cū vino:
ſicut facere cōſueuerūt:ꝛ dicāt ſolū v̄ba cōſecratiōis ſan-
guinis ſup ipm dicentes. Sili mō poſtq̄ cenatū eſt. cū ſe-
quētib⁹ orōnib⁹.niſi ſcādalū generet ex platione aliarꝫ
orōnū.q: tūc ſufficit dicere v̄ba ſolū ꝯſecrationis calicis.
Si aūt poſtq̄ ſumpſit corp⁹ dñi:etiā ſumit calicē: et p gu-
ſtū ſentiat aquā in calice:nō dz eā emittere: ſed ſumere cū
pticula q̄ eſt in calice: ne viliter tractet:ꝛ ppt ſcādalū. Si
aūt eā degluciat/aquā ſcz/vlteri⁹ celebrare nō pōt: q: nō
eſt ieiun⁹.vij.q.j.nihil.ſm Inno.q̄ ita no.ex̄ de cele.miſ. cū
marthe.in gloſ.v̄ras. ¶ Xxxij.q: quū ſint notorij fornica-
tores:ꝛ p ꝯñs ſuſpēſi quātū ad ſe ꝛ quātū ad alios:ꝛ ſimo-
niaci etiā occulti:vel al's ſuſpēſi vel irregulares: nihilomi-
nus celebrāt oī die.vñ ſm Inno.ſunt irregulares.vt no.ex̄
de ſen.ex.cū medicinalis.li.vj.ꝛ Oſti.ex̄ de biga. q: ꝛ hoc
ſeruat ſtilus curie.q: pniarij cōmittūt dioceſanis diſpēſa-
tionē ſup taliū irregularitate ꝯcubinariorꝫ eorꝫ.ſicut i offi-
cio pniarie ſepe feci Hiſpanis.de h ſcripſi.s.in.j.pte in ar-

Digitized by Google

xlviij.☧.itē ſuſpēſus.⁊ cōferūt oīa alia eccl'iaſtica ſacramē
ta qđ facere nō pñt:nec a talib⁹ pñt parochiani recipe ſa
cramēta:nec eoꝝ audire miſſam.xxxij.di.§.verū.c.null⁹.ex
de cohabi.cle.vīa.§.fi.⁊.c.fi.de ſimo.tanta.vbi de h.niſi in
moꝛtis articulo.xxxij.di.§.veꝝ.⁊ in gloſ.ſic ḡ.⁊ ꝑ Inno.de
here.fraternitatis.⁊ de ꝯſue.quāto. ¶ Xxxiij. q: ex negli
gētia frequēter omittunt/dū celebꝛāt/ſtolā vel manipulū
vl' amictū.xxiij.di.eccl'iaſtica.nō tñ ex h irregularitatē in
currūt:etiā ſi ſciēter dimitterēt:licet grauit' peccarēt: quū
hoc in iure expꝛſſum nō ſit.ex de ſen.ex.is q̇.li.vj. ¶ Xxxiiij.
q̇dā beſtiales i canone miſſe expꝛimūt vocaliter noīa ali
quoꝝ viuoꝝ vel moꝛtuoꝝ ꝓ q̇bus oꝛāt.quū in canone ſoli
deo loq̄mur q̇ oīm noīa nouit. Pōt tñ in miſſa viui ⁊ moꝛ
tui pplo cōmēdari.⁊ p̄ſbyter pōt i canone i mēte ꝓ aliq̇b⁹
ſpecialib⁹ rogare ſuſpēſis ☧bis canonis vel iā dictis.de h
de cō.di.j.viſum.⁊.c.de noīb⁹. ¶ Xxxv.aliq̇ coꝝ moꝛbo ca
duco laboꝛātes celebꝛāt.ꝯ.vij.q.ij.c.j.⁊.ij.xxxiij.diſ.cōiter.
vbi de h.ex de elec.cū inter canonicos. ¶ Xxxvj.aliq̇ coꝝ
pernoctāt:⁊ altera die celebꝛāt.de h de accu.ſi cōſtiterit.vi
de qđ legit' ⁊ no.de cō.di.j.ſacramēta. ¶ Xxxvij. cū viliſſi
mis ⁊ ſoꝛdidiſſimis ⁊ vetuſtiſſimis ⁊ ruptis ⁊ ſciſſis para
mētis ⁊ calicib⁹ ⁊ pallis altaris celebꝛāt.quū eñ immūdi
ſint i ſe imūda nō abhoꝛrēt:ſ; ſil'es ſil'ia q̄runt. ꝯ id de cō.
di.j.nemo.vbi mādat' ꝙ coꝛꝑalia ⁊ palle altaris ⁊ vaſa in
tra ſacrariū lauent' ꝑ diacones ⁊ miniſtros i pelui noua:⁊
nihil aliud ibi fiat:⁊ i alia pelui lauent' vela ⁊ coꝛtine eccle
ſie.De mūditia hoꝝ loquit' ⁊ p̄cipit Inno.iij.in ꝯcil'. gene
rali ex de cuſto.eu.c.ij.vbi d'. Nimis eñ videt' abſurdū in
ſacris ſoꝛdes negligere:q̇ dedecerēt etiā in ꝓfanis.⁊ ex de
imu.ec.decet.li.vj.de h ꝑ Inno.de p̄bē.ſignificatū. ¶ Xxx
viij.q: admittūt publice excōicatos ⁊ interdictos ⁊ ſuſpē
ſos ab officio ad miſſam ⁊ ad alias hoꝛas:quū deberent
ceſſare ipſis intrātib⁹:nec i miſſa nec i alijs officijs ꝓcede
re donec exeāt: Immo ſi extra ſtarēt eccleſiā audiēdo diui
nū officiū:ceſſare d; ſacerdos:niſi ſit i canone miſſe. quia
tūc ipſe cū ſeruitoꝛe pōt cōplere miſſam:ne diuidat' myſte
riū vnitatis.⁊ ſic no. Inno.de ſen.ex.nup.⁊ ſic itellige qđ
no.xj.q.j.ſicut apl'i. Iſti aūt excōicati ⁊ interdicti ⁊ ſuſpēſi
(iſti eñ i iure ambulāt pari paſſu.ex de ſen.ex.cū medici
nalis.§.hec eadē.li.vj.)ſe ingerētes officio diuino itra ec
cleſiā vel extra etiā vidēdo coꝛp⁹ dñi peccāt moꝛtaliter:q:
ꝓhibiti ſunt ab h.ex de cle.ex.mi.illud.de pe.⁊ re.qđ in te.
de ſen.ex.ex frequētib⁹.in clemē.etiā excōicati a ſede ſolū
apl'ica abſoluēdi.c.ti.grauis is q̇ vel vi. Admittētes autē
publice excōicatos vel interdictos ad diuina/interdicti
ſunt ab igreſſu eccl'ie:donec ſatiſfaciāt illi cui⁹ ſniam cōtē
pſerūt.ex de ꝑuil'.⁊ ex.ꝑui.epoꝝ.li.vj.q̇ interdicto pēdēte/
ſi q̇s ſe diuinis ingerat ſicut pri⁹:irregularis eſt.ex de ſen.
ex.is cui.li.vj.nō tñ eſt irregularis q̇ celebrat p̄ſente excōi
cato.ex de ſen.ex.is q̇ vel vi. ¶ Xxxix.q: dāt licētiā ſuis pa
rochianis vt ꝯfiteātur alijs p̄ſbyteris nō curatis:qđ eſt ꝯ
ius.ex de pe.⁊ re.oīs.ibi.alieno ſupple executionē habēti.
ſm Io.an.i.curā.q̇ ita etiā no.ex de ꝑui.⁊ ex.ꝑui.c.j.in cle
mē.in gloſ.h etiā. Nā etiā pōt ꝯfiteri etiā de licētia ꝓpꝛij ſa
cerdotis alteri nou curato.vt no.Ray.in ſum.ſua de pe.⁊
re.⁊ Goff.⁊ ꝓ h facit.xvj.q.j.alia.c.ꝑuenit.⁊.§.ecce.⁊.§.h
idē.Oſti.☧o tenet expꝛſſe ꝙ i neceſſitate pōt cuilibet ꝯfite
ri etiā nō curato.vt q: iminet bellū:vel grauis infirmitas
vel intrat mare.de pe.di.j.quē penitet.⁊ di.vj.q̇ vult.de cō.
di.iiij.ſanctū eſt.Tenet etiā Oſtiē.ꝙ ſi licētiā habeat a ꝓ
pꝛio ſacerdote vl' iudice ſc; epo in gñe ꝙ cōfiteat' cuicūq;
voluerit:vel tali i ſpāli:dūmō al's ſit diſcret⁹:poterit etiā ſi
curat⁹ nō fuerit ꝯfiteri religioſo vel ſeculari p̄ſbytero. ex
de pe.⁊ re.ne ꝓ dilatiōe.⁊ ꝑ.c.oīs.Qđ.c.ipe intelligit indi
ſtincte niſi ſuus ſacerdos expꝛſſe de aliq̇ vel aliq̇b⁹ ꝓhiberet
q: tūc obediet ei i dubio.xxiij.q.j.q̇d culpat'. Nō obſtat ſm
eū qđ allegat Ray.q: iura illa intelligēda ſunt de religio
ſis q̇ volūt vſurpare parochias ſine licētia ſuꝑioꝛis ſui et
ſine authoꝛitate epi.vt ipa iura bene innuūt.vel qñ volūt
audire aliquē ſine licētia iudicis pctōꝛis vel qñ h faciunt

ſine licētia abbatis alia neceſſitate nō inſtante.vt innuit'.
xvj.q.j.placuit cōi.ibi.nefandiſſimo auſu p̄ſumat. Itē nō
obſtat.de fo.cō.c.penul.q: ibi loquit'.in iuriſdictiōe cōten
tioſa:quā nō h; q̇s niſi oꝛdinarius.nec alia niſi oꝛdinaria
pōt ꝓrogari quātū ad ꝑſonā.ex de of.dele.P.⁊.M. Poꝛro
ſicut cōtētioſa pōt pꝛoꝛogari.vt ibi.ſic ⁊ multo forti⁹ oꝛdi
naria volūtaria.vt hic.⁊ ar.ff.de of.cōſu.l.vnica.⁊ de offi.
ꝓcō.l.ij.Deniq; quū q̇libet ſacerdos recipiat i oꝛdinatiōe
ptātē ligādi atq; ſoluēdi dūmō materiā habeat:pōt ſolue
re ⁊ ligare. Materiā aūt h;:ex q̇ de licētia ſpāli vel gñali.
ar.bo.in eo qđ legit' ⁊ no.xvj.q.j.cūctis.gloſ.j.ꝓpꝛij ſacer
dotis aliquē audit.nec in h req̇ro licētiā epi ꝯfitētis pctō
ris:ſ; ſui ſacerdotis parochialis tñ.vt in p.c.oīs.niſi in ca
ſib⁹ q̇ ad epm ſpāliter ꝑtinēt.ſ; Oſti.q̇ ita no.i ſum. de pe.
§.cui cōfitendū.☧.vij.cū ſe.☧. ¶ Xl.q: abſoluūt partim ꝑ
ignoꝛātiā inexcuſabilē.xxxviij.di.in p̄mis.iiij.c.ꝑtim ꝑ ma
litiā/de caſib⁹ epo reſeruatis.ꝯ id in clemē.de ex.ꝑui.reli
gioſi. ¶ E Prim⁹ eſt in ſolēni pnia iponēda.q̇ ſit i capi
te q̇dragesime cū ſolēnitate.de q̇ habes.l.di.i capite.q̇ nō
pōt iponi niſi ab epo tñ:.vel ſacerdote de mādato ei⁹ ſm
quoſdā. Hoc teneo ꝑ ea q̇ no.in.c.j.al'.de penitētib⁹.⁊.c.ij.
de of.oꝛ. Alij ꝯ.ſuꝑ q̇ vide qđ no. Oſti.i ſum.de of. archipſ.
§.q̄ ꝑtinēt.☧.quinto.⁊ ſe.⁊ nō niſi ꝓ crimine publico ⁊ vul
gatiſſimo qđ totā vrbē cōmouerit:puta ꝓ homicidio/ma
xime vxoꝛis/vl' patricidio vel matricidio publico.l.di.pla
cuit.xxxiij.q.ij.admonere.pꝛo ſacrilegio.xij.q.ij.de viro.⁊
ſil'ib⁹.de pe.di.iij.de penitētib⁹. Et (vt breuiter dicā) de oī
pctō qđ totā cōmouerit ciuitatē/villā/vel caſtrū/per epm
pnia idici d; .xxvj.q.vj.c.j.⁊.c.ſi.de h.l.di.penitētes.c.alie
nū.ex de of.archipſ.c.ij. Scđs eſt in excōicatis a canone
vel ſtatuto epi.de ſen.ex.a nobis.multo poti⁹ ab hoīe.q̇ ꝑ
ſuū excōicatoꝛē vel ſuperioꝛē debēt abſolui.ex de of.oꝛ.ad
repꝛimēdā.de ſen.ex.ꝑ tuas.vide in clemē.de ex.ꝑuil'.c.reli
gioſi.ex de ſen.ex.nup. Terti⁹ eſt in irregularitate ꝯtra.
vbi etiā eps nō diſpēſat:niſi ei a iure ꝯcedat'.ex de re iudi.
cū eterni.li.vj.⁊ de ſen.ex.cū medicinalis.lib.vj. Quart⁹.
In incēdio.xxvj.q.viij.ſi q̇s mēbꝛoꝝ.c.peſſimā. Quint⁹.
eſt in publice blaſphemāte.ex de male.c.ſtatuim⁹. Sext⁹.
In voto.ex de vo.⁊ vo.redē.c.j.qđ intelligo i diſpēſando.
ſed a pctō voti fracti abſoluere pōt ſuus curat⁹.q: p̄e.c.lo
quit' in diſpēſando. Septim⁹. In foꝛtilegio.ex de foꝛti.c.
ij.xxvj.q.v.epi. Octauus.ſi eps cōfeſſionē audiuit de ali
quo pctō:eo inferioꝛ nō abſoluet.xxj.di.inferioꝛ.⁊ ar.de cō
ſe.di.ij.c.vlti. Nonus.Reſtitutio male ablatoꝝ incertoꝝ.
ex de iude.cū ſit.clemē.de ex.ꝑui.religioſi.Tenet tñ Archi
dia.ex de teſta.c.vlt.lib.vj.ꝙ idē q̇ tenet' pōt ad cautelā cū
cōſilio epi vel curati.ſm Ray.⁊ Monal.⁊ ſic erit concoꝛ
dia.q: cura pauperū epo pertinet.lxxxj.di.c.penul.⁊ vlti.⁊
lxxxij.di.c.j.pauperib⁹ erogare.ex de homic.ſicut dignū.§.
eos.legit' ⁊ no.ex de vſu.cū tu.§.j. Decim⁹. In clādeſtine
ꝯhentibus vel cōtra eccl'ie interdictū.ex de clā.deſpō.c.cū
inhibitio.⁊ de ma.ꝯtrac.cōtra inter.c.j.⁊ vlt. Undecim⁹.
In ſacrilegio.xij.q.ij.de viro.xvij.q.iiij.miroꝛ. Duodeci
mus.In inceſtu.xvij.q.j.☧ginē. Decimuſterti⁹. In falſa
rijs.xix.di.in mēoꝛiā.ex de crimi.fal.c.j.⁊.ij. Decimuſquar
tus.in oppꝛimentib⁹ filios negligēter.ex de his q̇ ſi.occi.c.
vlt. Decimuſquint⁹. In homicidio volūtario.l.di.miroꝛ.
Cōſuetudo etiā generalis/⁊ in q̇buſdā locis ſpecialis/re
ſeruat epo caſus periurij/pcti cōtra naturā cū hoībus vel
cū bꝛutis/inſtrumēti falſi/coꝛruptionis monialiū/falſi te
ſtimonij in iudicio ⁊ ſimiliū. In homicidijs volūtarijs ad
terroꝛē epi etiā mittūt pctōꝛes ad curiā pꝛopter ipſoꝝ cri
minū enoꝛmitatē. ad hoc.xxxiij.q.ij.quicūq;.cū ſi. de hoc
per Oſtiē.in ſum.de pe.§.cui confitendum.☧.ne in hoc.⁊
per Io.an.ex de pe.⁊ re.ſi epiſcopus.li.vj. Addo hic.xvj.
caſum de raptoꝛib⁹ vel pꝛedonibus publicis.ex de rap.c.j.
⁊.ij. Decimuſſeptimus. de rapientibus virgines vel vi
duas.xxxvj.q.ij.raptoꝛes. ibi.ob immanitatem tanti faci
noꝛis deteſtamur illos vehementius ꝓſequendo ⁊c. De
cimuſoctauus. In hereſi publica vel occulta.ex de hereti.

Nō ſunt admittē di ad rē diuinam excōmu nicati.

Caſus epo reſeruati.

ad abolendam.§.j.q: ⁊ tales excõicati ſunt.vt ibi.⁊.c.excõicatus.j.⁊.ij. xix. In apoſtaſia vel fidei vel religionis vel clericatus.ex̃ de ap.quidã.cũ.c.ſeq. xx. In vſura.ex̃ de vſu.vſurarũ.li.vj. xxj. In ſimonia in cui⁹ cõparatiõe cetera crimia p nihilo reputant.j.q.vlti.c.vlt. ex̃ de ſimo. per tuas.j.⁊.c.ſicut ſimoniaca.cũ.c.ſeq. Et credo vbicũq; eſt neceſſaria epi diſpenſatio in pctõ:illius pcti in foro penitentie ad euz ptinet abſolutio. q̃ in pma parte poſui in §.q: eps in ar.l. Epis aũt nullius pcti abſolutio interdicitur in foro pnie:q: ſucceſſores aploꝝ ſunt.lxviij.di. quoꝝ. qbus dictũ eſt Matth.xviij.⁊ Jo.vlti. Quodcũq; ſolueritis ſup terram ⁊c.de pe.di.j.que penitet. nihil excipiẽdo. ex̃ de ma.⁊ obe.ſolite.§.penulti. ¶ xlj.q: abſoluunt ⁊ ligant:⁊ neſciũt quaſi aliqd: ⁊ ceci ſunt ⁊ duces cecorum. Matth.xv.⁊ Luce.vj. ⁊ imponũt nũc leuiſſimas pnias: nunc auſteras. Sunt tñ pnie hodie arbitrarie: ⁊ poſſunt ſacerdotes curati canones penitentiales mitigare: et in eis diſpenſare.xxvj.q.vij.tẽpora.c.de his.c.penitentibus. de ↄſe.di.iij.de penitentibus.de pe.di.j.menſurã.cõſiderãtis circũſtantijs pctõꝝ ⁊ peccantiũ.de pe.di.vj.c.j.⁊ diſ.v. c.j.ex̃ de pe.⁊ re.ſignificatũ.c.de⁹ qui.⁊.c.ois.§.ſacerdos. de homic.ſicut dignũ.de eo qui cog.ↄſang.vxo.ſue.tranſmiſſe.ad ſi.xv.q.vj.c.j.xj.q.iij.abſit. Et de hoc p Bern.no. ex̃ de iudic.at ſi clerici.in gloſ.magna.ad ſi.⁊ i ſum.Oſti. de pe.§.que pnia ſit p pctis. Et reſpondẽt de caſib⁹ frequẽter difficillimis pctõꝝ ⁊ vix factũ ⁊ caſum intelligũt ita ſunt hebetes.nedũ reſponſionẽ iuris:qd totalit̃ ignorant. Et ſic quãtum in eis eſt/decipiũt pctores:q̃ nõ ſunt ppterea excuſati:q: debẽt tales q̃rere ſacerdotes/q̃ ſciãt ſoluere ⁊ ligare.vt iuribus infra allegatis.qd eſt vnũ de grauioribus periculis q̃ ipſi habent. ſed ipſi miſeri vix h vident. ad hec de pe.di.vj.q̃ vult.xxxviij.diſt.q̃ ipſis.xxiiij. di.qñ.xx.di.§.j.ibi. In altera dans ſibi ſciam diſcernendi inter leprã ⁊ leprã.xj.q.iij.quõ.xxvj.q.vj.alligant.xlv.diſt. ſunt nõnulli.ex̃ de eta.⁊ qua.cũ ſit.qui ſi.ſunt le.p venerabilem.§.rõnib⁹.de pe.⁊ re.ois.§.ſacerdos.de elec. duduz ij.§.j.ibi. Eedem aie dãnabiliter ſunt decepte.vide qd ibi no.Ber.in gloſ.q: cũ. ¶ xlij.q: quũ vadũt ad cõicandũ infirmũ:nõ portant duas hoſtias ↄſecratas/ſicut portare debẽt:vt cũ vna cõicent infirmũ.aliã reportent honori ſice:vt ppls adorans non decipiat.ar.ad hec.de cele.miſ. de hoie.in ſi. Si aũt nõ portauerint niſi vnã: in reditu ab infirmo/ceſſet lumẽ ⁊ ſonit⁹ cãpanelle: q: vacu⁹ redit calix.⁊ de hoc no.e.t.ſane.dñs Oſti. ¶ xliij.comedũt oblationes:⁊ nõ orant p pplo.ↄtra illud qd ſacerdotes dicuntur comedere pctã ppli.i.oblata p pctis.vel q: ea orõnib⁹ ſuis delẽt. vel q: exẽplo bone opationis corrigũt hoies: vel vbo pdicationis.⁊ ita quãtum in eis eſt/delent.ſicut legit̃ ⁊ no.j.q.j.ipſi ſacerdotes. ¶ xliiij.q: quũ eoꝝ ſit officiũ ppriũ pdicare. Malach.ij. nũq̃ tñ pdicant:q: idiote ſunt.ad hec.xxxvj.diſt.§.ecce.ibi.labia ſacerdotis ⁊c.et xvj.q.j.adijcimus.vbi de hoc.ex̃ de ſepul.dudũ.§.verũ.in clemen. ¶ xlv.nõ intendũt hoſpitalitati ⁊ infirmoꝝ viſitationi ſicut legitur.ex̃ de cele.miſ.c.j.ex̃ de pben.de monachis. Tanta eñ auaritia regnat cõiter in eis:q nedũ paup ſed nec amicus ad charitatẽ coꝝ introeat niſi vi.vt in Gallicia.lxxv.di.archidiaconũ. ¶ xlvj.peregrinant ⁊ vagant ſine licentia epi/vel de licentia: p ſe vicariũ dimittentes:frequẽter nullũ.ↄtra id de ↄſe.diſt.v.nõ opz.ij. ex̃ de vo.⁊ vo.re.magne.vij.q.j.ſiquis in clero.ex̃ de pben. extirpande.§.qui vo.de elec.licet canon.§.is etiam.li.vj. ¶ xlvij.pprium matrimoniũ bene curant.de pꝛimonio eccl'ie nõ curant.imo chartam venditiõis cõſanguineis faciũt de emptis de bonis eccl'ie.ↄtra id.xij.q.iiij.c.j.ij.et iij.ex̃ de pecu.cle.pſbyter. ¶ xlviij.faciũt ſibi ſeruiri in altari ⁊ in eccleſia p ſuos filios illegitimos.ↄtra id ex̃ de fi. presby.indecoꝝ. ¶ xlix.de bonis eccl'ie paſcunt ↄcubinã ↄtinue ⁊ filios.⁊ de pecunia eccl'ie emũt eis poſſeſſiones. ſed tales poſſeſſiões põt eccl'ia ſibi vẽdicare. legit̃ ⁊ no. xij.q.j.res eccl'ie. Vñ ad reſtitutionẽ coꝝ que ſic dederũt credo eos teneri:ſi habent ppꝛiũ aliũde:vt eccl'iam conſeruent indẽnẽ.vel fructib⁹ beneficij puentur in vtilitatẽ eccl'ie cõuertendis.ad hec.xliij.diſt.§.j.vbi de hoc no. Archid.lxxxvj.diſ.q̃ venatoribus.de fideiuſ.puenit.facit op. qd legit̃ ⁊ no.xij.q.iiij.c.ij.de elec.cõmiſſa.§.ceterũ.lib.vj. de elec.qd.ſicut.§.ſi.ibi.reddat indẽnẽ. ex̃ de accu. q̃lit̃.ij. ibi.diſſipaſſet.in gloſ.ſz q̃lr̃.adde hic qd notaui.j.§.qb⁹ q̃. vo.j.cũ.iij.ſe.in ar.xlvij. ¶ L.q: pmouẽtur ad pſbyteratũ añ.xxv.ãnũ:maxime qñ recipiũt curata bñficia:vt poſſint ea hre facti pſbri.ſz merita ẽ iniqtas eis.ps.xxvj. Q: quũ añ.xxv.nõ debeãt pmoueri:nec in h epi valeãt diſpẽſare. ar.ex̃ de tẽp.or.dilect⁹.⁊ q̃ no.p Bar.⁊ Jo.an.i.§.licet canon.de elec.li.vj.iõ ſuſpẽdẽdi ſunt ab ordinis executione. ex̃ de tẽp.ordi.vel nõ eſt.ſic pmoti. Nõ crederẽ eos facere fruct⁹ ſuos:q: fraudulẽter ⁊ ↄ iura ordies receperũt: ⁊ eccleſiã deceperũt. Et ad h ex̃ de elec.licet canõ. li.vj.de tẽp. or.vel nõ eſt.de eta.⁊ q̃li.gñalẽ.i clem.legit̃ ⁊ no.p Jo.an. ¶ Lj.multi ſine licẽtia ppꝛioꝝ epoꝝ maxie in remotis ptibus ſe faciũt ab alienis epis ordinari.ↄ iura.lxxj.⁊.lxxij.⁊ lxxiij.di.p totũ.p totũ. Vñ hodie citramõtani ordinati in Italia abſq; licẽtia ppꝛioꝝ epoꝝ ſuſpẽſi ſunt ipo iure.nec cũ eis põt citra ſedẽ aplicã diſpẽſari.ex̃ li.vj.de tẽ.or.ſepe. Alijs iterdicẽda ẽ ordis executio ſic ſuſcepti.ex̃ de tẽp.or. q trãſlationẽ.ex̃ de tẽp.or.eos.li.vj. De iſta materia ex̃ de eo q̃ fur.or.re.legit̃ ⁊ no.p totũ. ¶ Lij. multi excõicati et homicide ⁊ alias irregulares diuerſis irregularitatib⁹/ ſiũt pſbri.cũ qb⁹ p ſedẽ aplicã ſolũmõ diſpẽſat̃. ex̃ de tẽp. or.c.vlti.de accu.inqſitiõis.j.rñ.de ſen.excõ.cũ illoꝝ. de ſi. pſby.c.penul.⁊ vlti.lj.di.q̃ in aliq̃.ex̃ de cle.ex.mi.p totum. ¶ Liij.multi pbri ⁊ alij ↄſtituti i ſacris maxie in hiſpania in Aſturia ⁊ Gallicia ⁊ alibi ⁊ publice ⁊ aliq̃ties p publicũ iſtrumẽtũ pmittũt ⁊ iurãt qbuſdã/maxie nobilib⁹ mulierib⁹ nũq̃ eas dimittere: ⁊ dãt eis arras de bonis eccl'ie: ⁊ poſſeſſiões eccl'ie publice eas ducũt cũ ↄſanguineis et amicis ⁊ ſolẽni ↄuiuio ac ſi eẽnt vxores legitime. pꝑter qd reputo eos q̃ſi bigamos pꝑter malã intentionez cũ ope ſubſecuto.xxvij.q.j.ſi q̃ vgo.⁊.c.q̃dq̃.⁊.ex̃ de biga.c.de bigamis.c.debitũ.⁊.c.nup. Et piuros iſames.xxij.q.iiij.q̃ iuramẽto.xxij.q.v.ſiqs cõuict⁹.⁊.c.ille.vj.q.j.iſames. Et dñt puari bñficijs.ex̃ de iureiur.q̃relã.⁊.c.tua. Et eẽ hodie excõicatos.de mẽte decre.ex̃ de ↄſan.⁊ af.eos q̃.in clemen. Sz etiã ducte dñt in ſeruitutẽ redigi vel vẽdi.vt no.j.§.ſe. vo.penul. ¶ Liiij.q: faciũt ſibi ſeruiri in miſſis a laicis:q̃ ⁊ contrectãt calices ⁊ veſtimenta ⁊ alia eccl'ie ornamenta. Clerici eñ dñt ſeruire i miſſis:⁊ talia eccl'iaſtica pamẽta tractare:nõ laici.ad hec.xxiij.di.pſbri.j.q.ij.c.j.de ↄſe.di.j. nemo.de ↄſe.di.j.i ſctã.cũ.c.ſe.ex̃ de ſi.pſ.pꝑoſuit.ex̃ de vi.⁊ ho.cle.c.j.⁊.c.vt q̃ſq;.de h no.de ↄſe.di.j. h q̃z.xxxviij.di.ſedulo.ſz tene qd dixi.⁊ iũge qd no. Inno.ex̃ de cele.miſ.c.j. in vbo ſcholaribus. ¶ Articulus.xxviij. A

Vltimo generaliter

ter de defectibus omniũ clericoꝝ tangẽdum eſt. Et licet in multiplici parte iſti⁹ operis diſperſim multa tetigerim cõtra eos:hic aliqua ſimul cõiungã vt plenior doctrina habeatur. Et pmo cõiter offendunt in intẽtione q: non ſiũt hodie clerici pꝑter deũ vt ei ſeruiant ſicut ſonat verbi ſignificatio. Clericus eñ a cleros qd eſt ſors dicit̃:quaſi in ſortem dei electus.xxj.di.c.j.xij.q.j.clericus. Sed pꝑter beneficia:maxime nobiles q̃ larga habentes pꝛimonia/beneficia recipiũt pauperib⁹ debita. Nec dicas dari pñt talib⁹ q: ſuiũt eccl'ie.q: nũq̃ hodie aut raro ſeruiũt.j.q.ij.clericos.cũ duob⁹.c.ſe.op.ar.ex̃ de elec.cũ ex eo. §.j.ibi. Ne ſicut a multis de chꝛiſti pꝛimonio ſublimatis ⁊c. ⁊.c.cõmiſſa. §.ceterũ.xvj.q.j.c. vlti.in ſi. Scdo interſunt cõuiuijs ⁊ nuptijs.ↄtra.xxxiiij.diſt.pſbyteri.xliiij.diſ.nullus.palea eſt. Tabernas ſine neceſſitate intrãt.xliiij.di. nõ oportet.⁊.ij.c.ſeq.ex̃ de vi.⁊ hone.cle.clerici.ij.⁊ ſcripſi ẽ.§.proximo.vbi.xx.in arti.xxviij. Magicis artibus et

Quibus vitijs clerici ſint vt plurimuz obnoxij.

auguriis ſiue incantationibus multi attendũt. ꝓpter qđ debẽt deponi.xxvi.q.v.non opʒ.cũ.ij.c.ſeq. Arma etiam offendibilia ferũt.xxiij.q.viij.clerici.⁊.c.ſeq.⁊.c.cõuenior: ex̃ de vi.⁊ ho.cle.clerici. In bellis pugnãt multi.xxiij.q.viij.quicũꝗ clericus.ex̃ de homic. ſicut dignũ.§.ſi.de vo.⁊ vo.re.ex multa.§.ſi. Illicitis lucris et queſtib⁹ ſe immiſcent.xiiij.q.iiij.clerici.⁊.ij.c.ſeq.xlvij.di.oẽs. Uſuras frequẽter exercent.xiiij.q.iiij.ſiquis oblitus.diſ.xlvj.ſeditionarios.⁊.ij.c.ſeq.xlvij.diſt.eps.⁊.c.ſeq. Male diſpẽſant res eccleſie.x.q.ij.eps. Filios ⁊ ꝯſanguineos de bonis eccleſie nutriũt/magis in philoſophicis ⁊ lrĩs ſecularib⁹ q̃ diuinis ſtudentes.xxxvij.di.legant. De bonis eccleſie teſtantur.xij.q.v.ꝑ totum.de teſta.ad hec.c.relatũ. Iura ⁊ parochias alienas inuadunt.xiij.q.j.eccleſias. Peregrinãtur ſine licentia epi.de ꝯſe.diſt.v.nõ opʒ.ex̃ de vo.et vo.re.magne.§.ipm. vide.ſ.§.xxi.ꝟ.xliiij. Permittunt laicos ſecũ intra cancellos ſtare. ex̃ de vi.⁊ hone.cleri.c.j.

Comã ⁊ barbam nutriũt.xxiij.diſt.clerici. ex̃ de vi.⁊ ho.cleri.c.clericus. Predia aliena cõducunt:quũ ſua eis ſufficiũt.legiť ⁊ no.ex̃ de deci.dilecti. Non portant habitũ clericalem multi ex eis nec tonſuram nec coronã: ſed pãnos virgatos ⁊ ꝑtitos ⁊ topetum.ex̃ de vi.⁊ ho.cle.c.vlt.⁊ de cleri.cõiuga.c.penulti.⁊ vltimo. de puil. ex parte.de ſen.excõ.ſi iudex.vj.li.de vi.⁊ ho.cle.qm̃.in clemen. vbi de hoc.de cele.miſ.graui.in clemẽ.de apo.c.j.⁊ ibi ꝑ Innoc.

Enormitatib⁹ ſe immiſcent pleriꝗ eoꝝ.de ſen.excõ.cuʒ nõ ab hoie.c.perpendim⁹. Crapule ⁊ ebrietati ⁊ incõtinentie(qđ eſt coꝝ vitiũ cõmune)intendunt.⁊ pleriꝗ vitio ꝯtra naturam.de quo in Thren.c.iiij.in orone Hiere. recordare.in.ij.ar.plene dixi.ad hec ex̃ de vi.⁊ ho.cleri.vt clericoꝝ.c.a crapula.xliiij.di.§.j.cũ.c.ſeq.de ex.pla.clerici.

Dant hiſtrionib⁹. Interſunt cõuiuiis vbi iterſunt ioculatores ⁊ mimi.ex̃ de vi.⁊ ho.cle.clerici.iij.xxiij.di.his igiť.xxxiiij.di.preſbyteri.lxxxvj.di.donare.⁊.c.ſeq.⁊ de ꝯſe.diſt.v.nõ oportet. ¶ B Ludũt ad aleas ⁊ taxillos. ex̃ de vi.⁊ ho.cle.clerici.ij.vbi de hoc.de ex.pla.inter dilectos. vbi de hoc.xxxv.diſt.c.pᵐo.vbi de hoc. Sunt aũt tales ludi noxij/⁊ ꝯſimiles euitandi.peſſimi/⁊ ſeruiles: quoꝝ effectus iniuria eſt. Quis eñ ludos appellet illos ex q̃bus crimina oriũtur?vt in ꝓhemio.ff. veteris.§.illud vero ſane. Decem aũt ⁊ ſeptem crimina ex ludis taxilloꝝ oriũtur. Unũ ⁊ primũ.q: contẽnitur ꝓhibitio ſancte matris eccleſie.vñ pctm̃ hariolandi ⁊ paganitatis eſt nõ obedire eccleſie ⁊ imperatori.lxxxvj.di.ſiqui. Secũdũ. Rapina.vnus eñ aliũ in ludo nititur ſpoliare. vñ et pleruꝗ ꝯtingit ꝙ nudi i braccis ad aleam remanẽt. vnde quoad deũ qui cor reſpicit/raptor reputatur.xiiij.q.v.ſiquid.Et frequẽter ibi ſe aliqui ludẽtibus vendũt vel in perpetuũ vel ad tempus:⁊ pcium ſui ludunt.quũ tñ venditio hois liberi ſit ꝓhibita.ff.ad.l.faui.de plagia.l.j.⁊ no.j.q.j.q̃ ſtudet.gloſ.ſi.vbi cum cõditionibus q̃ no.xix.q.ij.platum.

Tertium. Uſura q̃ ibi ſit.preſtant eñ adinuicem vel alij adſiſtentes.xj.pro.xij.vt pre.c.inter dilectos. Quartum. Scandala.Scandalizantur eñ ex hoc boni.ex̃ de renun.niſi.§.per gratiã. Quintũ.Nuge. multiplicantur enim mẽdacia ⁊ verba otioſa ⁊ vana:de q̃bus tenemur reddere rationẽ in die iudicij.xxij.q.v.quotiẽs.⁊.q.ij.c.in ipſarum.§.Itẽ qđ dr̃.cũ.c.ſeq.xliiij.diſ.cõuiuia.ex̃ vt ec.bñ.c.j.§.penulti. Sextũ.Blaſphemia.q: ibi fruſtatim incidũtur mẽbra illius q̃ ꝓprio ſanguine nos redemit. matris eius/⁊ ſanctoꝝ.Ergo tales peiores ſunt iudeis.'quia illi ſaltem corpus integrũ reſeruarũt. vide.xxij.q.j.ſiquis ꝑ capillum.vñ ⁊ magis eſt talis quodãmodo hereſis. ex̃ de maledi.c.ij. Septimũ.Furtũ.furtũ eñ ibi ſibi adinuicem faciunt.⁊ circũueniũt/⁊ decipiũt/⁊ falſam monetaʒ ponũt.q̃ mortalia ſunt.xxv.diſ.§.crimis.⁊ de fur.ꝑ totuʒ.

Octauũ. Uiolentia.aliquotiẽs enim vt aliquis ludat violẽter detineri.ff.alea.ſolet.ecce ſeruit⁹dura.inſtitu. de iuř.ꝑſo.§.j. Nonũ.Crimen falſi.qđ cõmittiť in falſis taxillis ⁊ ex certa ſciẽtia cõmodãdis ſiue locandis/⁊ in eis vtendo.ex̃ de emp.⁊ ven.cũ dilecti.'ex̃ de crimi.fal.ſup eo.⁊.c.ad audientiã. Decimũ.Mortis cauſa. q: de ludo veniũt ad verba:de verbis veniũt adverbera:de vulnerib⁹ ad homicidia.g̃ a pᵐo de ludo ad homicidiũ. q: qui occaſionẽ dãni dat:damnũ dediſſe videť.ff.ad.l.aqui:q̃.occidit.§.in hac.⁊ ex̃ de iureiur.c.vlti.§.vlti. Undecimũ.Deceptio.is eñ qui melius ſcit decipe:melius crediť ludere. Sed eccľia neminẽ dʒ decipe.ex̃ de dona. ꝑ tuas.et dolus ⁊ fraus ⁊ machinatio nemini debent patrocinari. de reſcrip.ſedes.in ſi.de do.⁊ cõ.c.ij.de elec.c.ij. Duodecimũ. Perditio tpis ⁊ bonoꝝ operũ. nam ꝓpter ludos rudes ſcholares amittũt tps ſuũ.vt in ꝓhem.ff.veteris.§.illud ſane. Decimũtertiũ.Deſideriũ lucrãdi. ⁊ ecce cupiditas q̃ eſt mater oĩm maloꝝ.xlvij.di.bonoꝝ.in auť.vt iudi.ſine quoquo ſuffra.§.cogitatio.colľ.ij. ⁊ ex̃ in prohem. decre. Rex pacificus.⁊ de coſt.nã cõcupiſcentiã. Decimũquartum.Corruptio multiplex.ſcilicet primoruʒ inſipiẽtium: quos malo exemplo corrumpit ludens: ⁊ ſic delinquit. xj.q.iij.in cunctis. et.c.precipue.de elec. cum in cunctis. de vo.⁊ vo.redemp.magne.§.j.de ſacra vnctio.c.vnico.§.ad exhibendum. Ideoꝗ dici põt ꝙ domino noſtro ieſu chriſto cui⁹ ſerui ſumus/ois luſor tenetur de ſeruo corrupto.ar.ff.de ſeruo coꝝ.l.j.⁊.l.vt tm̃.§.vlti.⁊.l.ſeq. Decimũ q̃ntũ.Adulatio.q: dicũt homices/Pulcher ⁊ bonus luſor eſt dñs meus.lxxxvj.di.donare.q̃ adulatio clericis capitale crimen eſt.xlvj.di.§.ecce q̃ret.c.ſunt nõnulli.⁊.c.ſe.⁊ dicit lex/ꝙ nõ opʒ laudãdo augeri malitiã.ff.de ſeruo coꝝ.l.j.§.ſed verũ.de adulatione triplici vide.xxv. diſt.§.criminis.in gloſ.xxij ſup verbo adulari. Decimũſextum.Uita turpis.⁊ ſic lediť primũ p̃ceptum 'iuris.l.honeſte viuere. in ꝓhem̃.decre.Rex pa.§ ideoꝗ. Nã illa rõne q: inhoneſtum eſt/ꝓhibeť clericis.ex̃ de vi.⁊ ho.cle.clerici.ij.in auť. de ſan.epiſ.§.interdicimus. Decimũſeptimũ. Periuriũ multiplex.qđ ſit a ludentibus vt ſe alter alterũ decipiant. Uñ de eis vere dr̃.Ecce iurant:ecce piurant. xxij.q.v.ille.

Or aũt maior ꝑs criminũ ſuperioꝝ ex ludo oriatur/elici põt ex.l.ff.de alea.l.j.⁊ ex.l.greca.alearũ vſus. ⁊ ex.§.ꝯſtitutiõis.ff.veteris.§.illud ſane. Unũ tñ nota q̃uis clerici aliquos ludos honeſtos inter ſe poſſint facere cã recreationis:nõ tñ oẽs:nec aliquos vna cũ laicis ſimul miſti.ex̃ de homic.lator.c.ꝯtinebať.vbi de hoc.¶ C Immiſcẽt ſe negotiis ſecularibus.ꝯtra id ne cleri.vel mo.ꝑ totũ.Specialiter vtunť officio notarie.cõtra id ex̃ ne cleri. vel mo. ſicut.qđ itelligit Oſti.ſcʒ ꝙ clerici in ſacris ꝯſtituti. ſicut dicit.c.ſicut.ſecus de alijs ſm Innoc.Sed clerici notarij nõ poſſunt facere inſtrumẽta in ſecularibus negotijs. vt docet rubrica iſta ne cleri.vel mo.ſub qua decre.illa collocatur. Si tñ ⁊ in ijs ꝯficiant inſtrumẽta: valent vſꝗ quo eis interdicatur.ſm Innocẽ. ⁊ Oſti.ad hec de p̃ſcrip.ad audientiã.de p̃ſump.illud.q: multa fieri ꝓhibenť: facta tñ tenẽt.ex̃ de iureiurã.quẽadmodũ.§.ꝙ ſi poſt huius.ad ſi.⁊ de p̃ben.dilectus.Poſtq̃ publice ſunt interdicti/non valent.ex̃ de do.⁊ contu.veritatis.ad ſi.C.de legi.non dubium.Si aũt a laico ſunt cõſtituti notarij:etiam in ſpũalibus nõ poſſunt cõficere inſtrumenta.ar.ex̃ de deci.tua.de iudic.decernimus.de arbi.cõtingit.de re.ec.nõ alie.cũ laicis.Cui eñ p̃ncipale ꝓhibetur: ⁊ acceſſoriũ.de iudi.quãto.¶ In eccleſiaſticis ⁊ ſpũalibus ⁊ in ciuilibus ⁊ criminalibus vbi habet iuriſdictionẽ temporalẽ ⁊ merũ imperiũ:ꝑ iura q̃ ſequẽtur puto ꝙ eps põt cõſtituere tabellionem etiã laicum vel clericuʒ ꝑ totã ſuam dioceſim cui cura omniũ cõmiſſa ſit.x.q.j.regenda.xij.q.j.eps.⁊.c.precipimus.Et qui habeat nedũ miſtũ ſed merũ imperiũ in ea. ex̃ de crimi.fal.ſuper eo.melius in.c.ad audientiã.de rap. in archiepiſcopatu.de apo.a nobis.de of.or.cum eps. lib. vj.ex̃ de penis.q̃uis.li.vj.de ſenten.excõ.ſi clericos.lib.vj. Et ſi ſic fecerit:vocabiť ad ſcribenda acta eccleſiaſtici fori.⁊ ſic intelligo ꝙ clerici pñt eſſe notarij dñi pape.v.q.j. quidã.ſʒ ꝯſtitut⁹ a papa g̃naliter ꝯficiet inſtrumẽta.ix.q.iij.cũcta.c.ꝑ p̃ncipalẽ. ¶ Põt etiã eſſe clericus notarius

Aleã dece ⁊ ſeptẽ crimina comitantur.

An clericus artẽ notarie poſſit exercere.

Digitized by Google

archiepi vel epi.ex̄ de ꝓbario.quoniá.⁊ ar.lxxvij.diſt. monachus.de ſimo.c.i.i.q.ij.ſicut.ſed talis nō habet poteſtatem extra dioceſim illius qui ipſm cōſtituit.ff.de iuriſ.om.iudi.l.ſi.ex̄ de of.le.nouit.ex̄ de cōſt. vt animarū.§.ſi.li.vj.ff.de bo.autho.iu.poſ.cum vnus.§.penulti. ¶ Duo enim operanť ⁊ faciunt fidem haberi hmōi inſtrumētis. Unū eſt pſtatio iuramēti.ex̄ de pſcrip.ad audientiá.§.ſi. Scdm eſt authoritas iudicialis eius a quo tabellio recipit poteſtatem.vt patet in auť. de tabel.§.i.⁊ ſi.colľ.iiij.⁊ ex̄ de ſi.inſtru.c.penulti.⁊ ſi.quoꝝ ſi vnū deficiat:deficit ⁊ effect⁹.C.de fer.l.iij. Nō ergo debet tabellio eccleſiaſticus inſtrumentū cōficere in ſecularibus:nec ſecularis in eccleſiaſticis. ¶ Conſuetudo ſeruat ꝯtrariū.que forſitan valet:⁊ que dat iuriſdictionē.ex̄ de fo.cōpe.cum ꝯtingat. q: cōuerſatio hoꝝ diſcreta debet eſſe.ij.q.vij.laicos. C.de epiſ.⁊ de.repetita.⁊ de teſta.cōſulta.in auť.de ſan.epiſ.§.oībus aūt laicis.colľ.ix. ¶ Ergo ſi laicus ſcribat vota ſinguloꝝ in electionibus:hoc ipſo reprobabitur electio. ſicut factū fuit in electione Placentini.ſm Jac. vt ⁊ ꝓbatur ex̄ de elec.maſſana. ¶ Conſulimus igiť ꝙ quilibet eps faciat tabellionem ſuū:nec de poteſtate dubitamus. Qui em̄ pōt epm ꝯſecrare ⁊ regem inūgere/multo fortius tabellionem cōſtituere.ar.ex̄ de oeci.ex parte.iij.lxiij.diſt. in ſynodo. ſed hoc nō poterit demandare.ar.ff.de tu.⁊ cu.da.ab his.nec mandante. ¶ Et cum authoritate magiſtri cenſus pōt ſibi tabellio alium ꝯſtituere ex cauſa vera ⁊ neceſſaria/q̄ cōpleat qd̄ ipſe cōplere nō pōt.in auť.de tabel.§.penul.colľ.iiij.ad hec de ſi.inſtru.c.penulti.⁊ ſi.ſm Oſti. qui ita no. in ſumma.ex̄ ne cleri.vel mona.§.que ſunt.ꝟ.clericis etiá. Hic adde qd̄ legitur ex̄ de hereti.officium.§.ad cōſcribēdas.⁊ no.in gloſ.Jo.an.ꝑ hanc. De materia iſta quō clerici ſe immiſceant negotijs ſecularibus:⁊ quō ſe non debeant intromittere:⁊ de q̄bus.xxiij.di.§.clerici.vſq ad ſi.diſtin.⁊ c.his igitur.xxxij.xlj.xliiij.lxxxvi.xcj.xcij.di.ꝑ totū.⁊ de conſe.diſt.v.nūq̄.vſq ad.c.de ſpū. Non repſentant pfeſſionem ſuá in habitu/in inceſſu/⁊ in moribus: vt tenentur.xlj.di.clericus.⁊.c.eps.xxiij.di.his igitur.xxxv.di.eccleſie pncipes.xliiij.di.ꝑ totum. Non ſunt in exemplū bonū laicis ſicut deberent:immo potius in cōtrarium.q: cōiter hodie peiores ſunt clerici ꝙ laici.viij.q.i.qualis.vj.q.i.beatus. Nec pcellūt religiōe laicos ſicut loco.iiij.di.ſtatuimus.cū.ij.c.ſeq. Nec explēt horas ſuas canonicas ⁊ ſtatutas diurnas ⁊ nocturnas ſtatutis tēporibus ſicut debent.xcj.di.eleutherius.⁊.xcij.diſt.c.vlti.ex̄ de cele.miſ.dolentes. Nec intendūt literarū ſtudio ſicut debent.xvj.q.i.ſic viue.xxxviij.di.q̄ſi per totū. Item quū res clericorū pauperū ſint:nō tm̄ intendūt hoſpitalitati ⁊ eleemoſyne:ſꝫ aut in ſuis ſupfluitatibus ⁊ vana gloria expendūt:aut ſuis cōſanguineis dant:aut in ſuis immūdicijs cōſumunt.xvj.q.i.qm̄ quicq̄d.xlij.di.§.i.⁊.c.quieſcamus.xxiij.q.viij.cōuenior. ¶ Contra ſanctá caſtitatē quá dn̄o ꝓmiſerunt/ſic offendunt cōtinue etiam publice:pter ea nefandiſſima q̄ in occultis perpetrant:ꝙ nec charte reciperēt/nec poſſet calamus exarare.de quoꝝ immūdicia ſepe diſperſim in hoc ope pertractaui.cōtra cano.a.xxvj.diſ.vſq ad.xxx.ꝑ totum.⁊ a.xxxj.di.vſq ad.xxxv.per totum.⁊ dixi ſ.§.primo.ꝟ.iiij.⁊.ꝟ.xxj.⁊.ꝟ.xxx. in ar.xviij. Nō eſt ergo mirū ſi mulieres ſuſpectas tenēt in domo cōtra cano.ex̄ de coha.cleri.⁊ mulie.c.i.⁊.c.penul.xxxij.diſ.interdixit.lxxxj.di.oībus.c.volumus. De pena clerici cōcubinarij.ex̄ de coha.cleri.⁊ mulie.clericos.c.ſicut.c.ſi autem.c.viſa durit.c.tua.c.a nobis.c.queſitū. De pena cōcubine clerici ⁊ ꝙ filij ſuſcepti ex ea in ſeruitutē redigūtur eccle.e.ti.c.ij.xv.q.vlti.cum multe. De pena ⁊ de modo pcedendi ꝯtra clericos ꝯcubinarios:⁊ an debēt electiōib⁹ intereſſe:⁊ an ſint ſuſpēſi:⁊ an eoipſo ꝙ a petō ceſſant/ceſſet ſuſpēſio:⁊ an eoꝝ beneficia poſſint cōferri.e.ti.ſicut ꝑ Innoc.⁊.c.veſtra. De materia ꝯcubinarū ⁊ incōtinentie clericoꝝ.xxxij.diſt.nullus.vſq ad.§.phibentur.⁊.c.interdixit.⁊.xxxij.diſt.c.vlti.xxxiiij.⁊.lxxxj.di.per totum.xviij.q.ij.§.

pro hmōi etiam.cum.c.ſeq.vſq ad.§.Item ſunt alij. ¶ Et ꝯcubine eoꝝ in vxores ducte vel vendi vel in ſeruitutem debēt redigi.lxxxij.di.eos.xxxj.diſ.q̄dá. Quū cognoſcūt ſanctimoniales:debēt deponi.xxvij.q.i.ſi q̄s eps. ¶ D

De clericis cōiugatis. ¶ Et clericus coniugatus depoſitus gaudet priuilegio clericali.⁊ an tōſuram portare teneatur.ex̄ de cleri.cōiu.in.c.ioánes.⁊.c.clerici qui.li.vj.c.vlti.de vi.⁊ hone.cleri.clericus.l.diſt.c.vlti. lxxxiiij.diſt. quiſquis.xx.q.iij.eos. An clericus cōiugatus poſſit habere beneficiū eccleſiaſticū vel vacet ipſo iure.e.ti.c.i.⁊.ij.⁊.c.ioánes.xxxj.diſt.c.i.xxxij.di.ſi qui vero.vide.ſ.in pma parte de diſpen.§.quia eps.ꝟ.xxv.in ar.l. An clericus cōiugatus poſſit habere pbendam.de cōuer.cōiu.cōiugatus.ſm Innocē.

An clericus in minoribus contrahens poſſit viuere laicaliter.xij.q.i.quia tua.⁊.e.ti.c.vlti. ¶ Et clerici orientales poſſunt in minoribus ordinibus ꝯtrahere ⁊ vti in ſacris matrimonio iam ꝯtracto.de cleri.cōiu.cum olim.xxviij.diſt.diaconi.xxxj.di.alr̄.⁊.c.in cena.xxxij.di.ſi quis eorum.

Habens vxorē legitimam ⁊ filios ex ea pōt eam paſcere de bonis eccleſie.xxxj.diſt.oīno.vide qd̄ legitur ⁊ no.ex̄ de coha.cleri.c.i. An qui ordinantur ad ſacros ordines ante annos.xiiij.poſtea poſſint ꝯtrahere:an cogantur continentiam obſeruare.de tempo.ord.vel nō eſt.per Inno.de cle.nō or.mi.c.ij.in gloſ.infra ānos. An clerici cōiugati gaudeant pͥuilegio clericali.e.ti.clerici.li.vj. De materia clericorum cōiugatorum.xxviij.xxxj.xxxij.diſt.per totum.⁊.xxvij q.i.vt lex. ¶ E

De clericis nō reſidētibus in eccleſia vel prebenda. An clericus ſine licentia ſui epi poſſit abeſſe ab eccleſia ſua.e.ti.relatum. An debet intelligi pſens/qui ꝑ negotijs eccleſie abeſt vel alijs ſuis:etiaꝫ ſi iurauerit reſidere.e.t.ex parte.ij.⁊.i. An beneficiū illius q̄ appellat a reſidentia facienda/pōt a iudice appellato alteri appellatione pendente cōmitti:qui eidē beneficio ſeruiat.de ap.ꝑuenit.ij. An intelligiť ſeruire vel reſidere q̄ eſt abſens iuſta de cauſa.x.q.ij.hoc ius.(alr̄s eſt.§.ſub.c.ea em̄).e.t.ex parte. An clericus manēs in ſeruitio epi vel pape/vel ꝓpter infirmitatē abſens/preſens debeat reputari: ⁊ an debeat ꝑcipere victualia q̄ tm̄ reſidentibus tribuūtur.c.ti.cū dilectus.c.ſeq.c.de cetero.

De clericis manentibus in ſeruitio epoꝝ vel canonicis an dicantur in eccleſia reſidere.pre.c.de cetero.ꝑ Innoc.

An plātus vltra tempus ſuū pōt alicui dare licentiaꝫ ꝙ ſit abſens.e.ti.cum ad hoc. Qualis ꝯſenſus epi ſit neceſſarius/vt clericus ad aliam eccleſiam tranſeat.vij.q.i.placuit.i. An debet quis cōtinue in pbenda reſidere:⁊ quid iuris ſi quis plures habet.vij.q.i.placuit.i.⁊.c.eps in dioceſi. ¶ Et interdum beneficia exigunt reſidentiam:nō ſolum de iure/ſed etiam ex ꝯſuetudine/ priuilegio/vel ſtatuto.e.ti.quia nōnulli.ſm Innocen. An inferiores plāti licentient ad ſcholas ⁊ alia.e.ti.relatum.ſm Innocen.⁊ ex̄ de elec.cum ex eo.lib.vj.in gloſ.licet. Quando ⁊ q̄liter epiſcopus poſſit conferre beneficia eorum qui a ſuis eccleſijs abſunt.ex̄ vt lit.non conteſt.quoniá.§.ſi vero.de ap.peruenit.ij.l.diſt.contumaces.vij.q.i.§.ambitionis.de cleri.non reſi.c.vlti.ſm Inno. An is qui nō reſidet in eccleſia cum cura/eo ipſo iure priuetur.de elec.licet canon.lib.vj.de pben.extirpande. An abſens poſſit fruct⁹ bn̄ficij ſine petō recipere.de cōſt.cum oēs. An q̄libet clericus teneať ad reſidentiá.⁊ q̄ bn̄ficia reſidētiá req̄rant.e.ti.q: nōnulli.c.conquerēte.c.ſide.li.vj.de ap.ꝑuenit.ij. ¶ F

De clerico egrotante vel debilitato.ex̄ de clerico egro.ꝑ totuꝫ.vij.q.i.in ſumma. An inuito detur coadiutor:⁊ de coadiutorib⁹ quibus ⁊ qualiter dentur ⁊ an liberam habeát adminiſtrationē.vij.q.i.ſcripſit.⁊.§ ecce his de ſup.ne.prela.grandi.lib.vj. An egrotantes in benefi-

Digitized by Google

tio:um collationibus/in ſcrutinijs/⁊ alijs negotijs eccle
ſie requirant. de elec. q: ꝓpter. ſm Inno. De materia hu
ius tituli. xxxi ij. diſt. vij. q. j. ⁊. ij. quaſi ꝑ totum. iij. q. ix. iudi
cas. Qualr clerici co:po:e vitiati ꝓmoueant vel nõ. di.
xxxvj. illiteratos. lv. di. ꝑ totũ. vj. q. j. infames. circa fi. ex de
co:. vi. ꝑ to. De clericis negotiato:ib⁹. Clerici vt melius di
uinis poſſint vacare officijs: ſecularibus nõ debent impli
cari negotijs. xxj. q. iij. mollitijs. ⁊. ij. c. ſeq. vj. q. j. te quidez
xij. q. j. cui po:tio. lxxxvj. di. ꝑuenit. lxxxviij. diſt. ꝑ totum. ex
ne cleri. vel mo. ꝑ totum. Ex exemplo apl'i ꝓp:ijs manis
bus poſſunt labo:are clerici: dũmodo diuinũ officiũ nõ
negligant. xcj. di. §. j. ⁊. c. clericus victũ. xxj. q. j. c. j. de ↄſe. di.
v. nũquã. no. xiiij. q. iij. in ſumma ⁊c. ℭ B

De clerico excõmunicato/ſuſpenſo/depo
ſito/vel interdicto celeb:ante. An excõ
municato vel interdicto licet ſtare ante
fo:es eccleſie dũ celeb:ant diuina. de pe.
⁊ re. cum in te. ex in de. de ſen. excõ. ⁊ fre
quẽtibus. cũ. c. ſeq. ⁊ ſeq. §. de p̄ſbyteris.
xxxvj. in ar. xxviij. Ignorans ſe excõicatum/celeb:an
do vel o:dinẽ recipiendo nõ incurrit irregularitatem. de
ſen. excõ. cũ illoꝝ. de cleri. excõi. apl'ice. An celeb:ans in
eccleſia que eſt a canone interdicta ſit irregularis. de ex
ceſ. p̄lato. tanta. ſm Inno. de ſen. excõ. is qui. li. vj. Que
ſit pena illoꝝ qui excõicati/ſuſpenſi/vel iterdicti/in quo
cũꝗ officio celeb:ant. e. ti. c. j. ⁊. ij. clerici lato:es. de eta. et
quali. cũ bone. de ſen. excõ. cum medicinalis. li. vj. ⁊. xj. q.
iij. in ſumma. ⁊ p:e. c. tanta. ꝑ Inno. ⁊ de p:iuil. tuarum. ꝑ
eũdẽ. An celeb:ans poſt iniuſtã excõicationẽ/ſit irregu
laris. xj. q. iiij. epũs p̄ſbyter. ⁊. e. t. c. j. An ſuſpenſi a canone
vel ab hoie ſine metu irregularitatis poſſint celeb:are:
ſacramẽta ↄferre: vel ab eis ſint ꝑcipiẽda. e. ti. c. vlti. An
de licẽtia epi poſſit celeb:ari in eccleſia interdicta. de ap.
ad hec qm̄. c. dilecti. ⁊ de p:iuil. vt p:iuilegia. de ſen. excõ.
ꝑmittimus. ꝑ Inno. de v̄bo. ſig. cũ in partibus. ſm eũdẽ.
ex de exceſ. p:iuil. epoꝝ. c. licet. lib. vj. de pe. ⁊ re. qð in te. de
ſen. excom. ꝑmittimus. ⁊. c. qm̄. li. vj. de exceſ. p̄la. tanta. de
p:iuil. vt p:iuilegia. de ſen. excõ. ſi ſnia. ⁊. c. alma. lib. vj. de
exceſ. p̄la. c. j. ⁊ p:e. c. tanta. ꝑ Innoc. de ſpon. nõ eſt nobis.
De clerico nõ o:dinato miniſtrante. An conſtitutus in
mino:ibus o:dinibus dicet eplam. de vi. ⁊ hone. cleri. vt
quiſꝗ. An nõ ſacerdos põt ↄficere. ⁊ an cũ tali põt epũs
diſpenſare. e. t. c. ij. An epũs cum nõ o:dinato miniſtrante
vt ad ſuperio:es o:dines aſcendat valeat diſpenſare. e. ti.
c. ij. Aquam benedicens non p:eſbyter/irregularis eſt.
de conſe. diſt. iij. aquam ⁊c. ℭ D

De clerico per ſaltũ ꝓmoto. lij. di. lix. ⁊ de
cleri. per ſal. promoto. Ex clericus ꝑ ſal
tum ꝓmotus nõ eſt ſuſpenſus: ſed ſuſpẽ
dendus. de cleri. excõ. mi. c. fi. ꝑ Innocẽ.
An poſſit epũs cum talibus diſpenſare.
e. ti. c. j. De captione clerici ⁊ detentiõe.
de ap. dilectis. ſm Inno. de ſen. excõ. ſi clerici. li. vj. ⁊ de pe
nis. q̄uis. li. e. vj. ⁊ de of. o:. cũ epũs. lib. vj. Qui ſunt iudi
ces clericoꝝ. xj. q. j. ꝑ totum. de pecu. cleri. e. ti. ꝑ to. xij. q. iij.
⁊. iiij. xj. q. v. per totũ. De libertate clericoꝝ data ꝑ impe
rato:es. xvj. q. j. generaliter. xxiij. q. viij. §. q̄uis. Item ad
dei iudiciũ reſeruãtur. xj. q. j. ſacerdotibus. xij. q. j. futurã.
xcvj. di. in ſcripturis. Ab eccleſia defenduntur. xxiiij. q. iij.
paternarũ. Non accuſantur a laicis. xj. q. j. nemo. ij. q. vij.
de accuſa. cum. P. Ex in certis caſibus capi ⁊ ligari poſ
ſunt a laicis de licentia vel mandato ſpeciali vel genera
li ſuoꝝ p̄latoꝝ. quũ dicũt p̄tãtibus ſecularibus. quũ clerí
cos comp:ehenderis in aliquo maleficio vel cuꝫ armis:
capite eos: ⁊ rep̄ſentate eos nobis. de hoc legitur ⁊ no.
in p:e. c. vt fame. j. al'. ⁊ de iudic. cum nõ ab homine. exp̄ſ
ſum de ſen. excom. ſi clericos. li. vj. ⁊ vide qð no. ex de deci.
tua. j. xxiij. q. v. non vos hominũ. ⁊. ij. c. melius in. c. p:inci
pes. vbi no. in quibus caſibus laici poteſtatem habẽt ſu
per clericos. c. ſequẽ. xvij. diſt. nec licuit. de ſenten. excom.

vt fame. ⁊. c. ſi vero. j. ſm Innocẽ. Ex hiſtriones ⁊ curia
les nõ p:omouentur ad clericatum. lj. diſt. per totum. liij.
diſt. legem. de ↄſe. diſt. ij. ꝑ dilectione. Ex clericis nõ eſt
ſolẽnis penitentia iniungenda. lj. diſt. confirmandum. de
peni. ⁊ remiſ. queſitum. Ex clerici vix aut nũquã peni
tent recte. de peni. diſt. j. quis aliquando. Item pauperi
clerico tenetur epũs ꝓuidere ne mendicet in opp:ob:ium
clericale. ex de renũ. ad ſupplicationem. ℭ I

Primo hic quero (quod ſepe ſparſim per do
cto:es tangitur) an clerici ſint domini fru
ctuũ percepto:um ab eccleſijs: ⁊ poſſint de
eis facere quicquid volunt: ſicut de p:op:io
patrimonio. Quicq̄d autem alij dixerũt an
tiqui ⁊ noui docto:es: teneo vrgente conſciẽtia fulta cuiſ
dentio:ibus iuribus cum dño meo ⁊ magiſtro a quo re
cepi licentiam ⁊ docto:atum Bononie regẽdi in iure ca
nonico dño Guidone de bayſis Archidiacono Bono
nie audito:e contradictarum in curia. ꝙ clerici non ſunt
dñi rerum eccleſiaſticarum: nec fructuũ collecto:uꝫ. quia
res acquiſite de bonis eccleſie nõ ſunt ꝓp:ie. vt patet in
eo quod legitur ⁊ no. xij. q. j. res eccleſie. vbi dicit Ioã. ꝙ
illud ſolum qð acquiritur occaſione eccleſie eſt clerico:ũ
quod ꝓbabili vſu conſumũt. nec alio modo debent diſpẽ
ſare bona eccleſie vel res: niſi in ſuas neceſſitates ⁊ eo:ũ
qui ſeruiũt ſibi: ⁊ etiam pauperibus erogare poſſunt et
debent. j. q. ij. paſto:. ⁊ huius ſententie eſt Innocen. ex de
eta. ⁊ qua. indeco:um. exp:eſſe. Nam clerici debẽt ſibi ne
ceſſaria retinere: ⁊ ſupflua pauperibus erogare. ⁊ ſi con
tra fiat: eſt iniquitas. vt patet in eo qð legitur ⁊ no. xxxij.
q. iiij. ſic nõ ſunt. Unde ſi de bonis eccleſie emit equũ cle
ricus vel lib:um vel ſimile: ille nõ eſt ſuus ſed eccleſie. vt
no. in p:e. c. res eccleſie. facit qð legitur ⁊ no. xliiij. diſt. §. j.
v̄. ſacerdos. vnde dicit canon. Quicq̄d de ꝓuiſione eccle
ſie fuerit: ſiue de agris/ſiue de frugibus/ſiue oblationib⁹
omnia in iure eccleſie ſeruare cenſuimus. xij. q. j. epiſcopi
de rebus. ⁊. c. nulli epiſcopoꝝ. §. ſi ergo. Nam vſus tm̄/nõ
ꝓp:ietas rerum eccleſiaſticarum tam mobilium ꝙ̄ immo
biliũ conceditur clericis. xij. q. j. c. vlti. ⁊. q. ij. ſine exceptio
ne. Unde acquiſita de bonis eccleſie põt eccleſia ſibi ven
dicare. xij. q. iiij. ſacerdotes. ⁊. q. vlt. ſixum. ar. e. cauſa. ⁊. q.
ij. apoſtolicos. in fi. ⁊. q. iij. c. j. in gloſ. hoc eſt ſpãle. vbi de
hoc. ⁊ patet i eo qð legitur ⁊ no. ex de pecu. cleri. inquirẽ
dum. ⁊ de fideiuſ. c. vlti. in gloſ. hoc dicitur. Quidam di
cere voluerunt ꝙ clericus ſiue canonicus facit fruct⁹ ſu
os. ar. ex de cleri. non reſidẽ. c. ↄſuetudinem. iuxta finem.
lib. vj. Sed ſecus de p:elato. Sed hoc dicere credo/dicit
Archidia. hereticum iure noſtro. Nam dicunt ↄtra caſuꝫ
canonis. xij. q. iij. c. j. in ꝑnci. vbi eſt exp:eſſum de quocũꝗ
clerico. ſicut etiam illũ caſum in canone intelligit in ſuo
caſu Bar. b:ix. vt poſuit. e. cauſa. q. iiij. c. j. ſic etiam clare
colligitur. xij. q. j. §. vlti. ⁊. xvj. q. vj. §. vlti. Bene tamen cõ
fiteo: ꝙ clerici talium fructuũ ꝑcepto:um ſunt dñi: ⁊ ha
bent eo:um ꝓp:ietatem quãtum ad fidelem et debitam
diſpenſationem faciendam ſibi/aut ſuis. xxxj. di. oĩno. l. di.
ſtudeat. lxxxvj. diſt. nõ ſatis. v̄. Item eſt ꝓbanda. pauperi
bus. xij. q. j. quia tua. in fi. vbi dicitur. qð ſupeſt date elee
moſynam. Luce. xj. Et patet in eo qð legitur ⁊ no. xlvij. di.
ſicut hi. ⁊ ſm hoc intelligo qð dicit p:e. decre. conſuetudi
nem. ⁊ hoc eſt quod p:obatur. xiiij. q. j. §. quia ergo. vbi d:
ꝙ clerici vtuntur rebus eccleſie non vt ſuis: ſed tamꝙ̄ ad
diſpenſationẽ ſibi creditis. ℭ Non obſtat decre. ex de fi
deiuſ. ꝑuenit. per quã ꝓbat Oſti. ꝙ clericus facit fructus
ſuos. Nã ſicut clarius colligit ex antiqua: illud cõtingit
ibi ex ſpãli mandato pape. al's fuiſſet iniquũ ꝙ eccleſia ſi
ue pauperes fuiſſent dãnificati ex facto illoꝝ. ex de excep.
cum venerabilis. nam alteri ꝑ alterũ nõ debet iniq̄ cõdi
tio afferri. et fructus qui ſupſunt clericis: maxime eſuriẽ
tiũ ſunt. vt p:e. c. ſicut hi. in fi. ℭ Uel dic ꝙ licet mãdet in
p:e. c. ꝑuenit. ſanſſieri papa de redditibus illoꝝ clerico:uꝫ:
nõ tñ ex hoc colligit ꝙ illi redit⁹ ꝓueniãt de bonis eccle.

An clerici fructuum eccleſiaſticoꝝ ſint dñi

Digitized by Google

⁊ ſic nō obſtat. ⁊ ad hoc expreſſe facit quod legitur ⁊ no. ex de preben. de multa. §. ⁊ ſi vltra. ibi. de ſuis cogatur prouentibus ⁊c. in gloſ. bene dicit de ſuis. i. proprijs ſi proprium habet. ex de ap. reprehēſibilis. alioquin delictū pſone ⁊c. vide ibi. Igitur clericus q̄ aliter diſtribuit q̄ debuit bona eccleſie: furtū facit ſm Archid. qui ita no. ex de re. pmu. ſtatutum. gloſ. proprium. lib. vj. qd̄. c. facit p hac ſententia. quum dicatur ibi de ſuo proprio. q. d. prīmonio ſuo vel alio ratione pſone acquiſito. nā qd̄ de eccl'ia erit: nō pōt dicī propriū. vt pre. §. vlti. xij. q. j. ⁊. §. quia ergo. xiiij. q. j. Unde faciēda eſt vis quū dicit ſuo proprio. ſimile. xij. q. ij. ſtatuim⁹. in ſi. ⁊. c. ſe. ⁊. c. diaconi. j. de ap. reprehenſibilis. §. ſi in quocūq. ibi. Siquid proprium habuerit: alias nō. xvj. q. vj. illud. ſm Innoce. ibi. ¶ Pro hac vera ſententia adhuc faciunt. x. q. ij. caſellas. ibi. quaſi commendata fideli prepoſito. ⁊. j. ibi. Res vnde pauperes viuūt: alienare pſumant. ⁊. c. eps habeat. ibi. Si aūt eps aut q̄ cū eo ſunt pſbyteri vel diaconi accuſantur. q: ea q̄ ex reditu vel ex quolibet actu eccl'ie veniunt/ in ſuos vſus colligunt: ⁊ pauperes fraudāt: ⁊ fame pficiūt: hos em̄ corrigi opz ⁊c. ⁊. ſ. dixit de clericis. Uictum em̄ ⁊ tegumento his cōtenti ſumus. dicit Aug. exponēs verba iſta apl'i. j. ad Timo. vj. Nō dicit habētes cibū ⁊ veſtimentū: q: cibus ⁊ veſtimentū ad abundantiā cibo⁊ ⁊ veſtimento⁊ ptinent. victus aūt ⁊ veſtitus vel tegumentum. i. cibus modicus ⁊ ſtrictus ⁊ vix ſufficiēs: veſtit⁹ aūt tenuis ⁊ breuis ſiue ſuccinctus/ quo pōt nuditas operiri ⁊ vix frigus arceri: quō ipſe aplus ſeruiēs erat in fame ⁊ ſiti ⁊ frigore dn̄o die ac nocte: ad penuriā ptinēt. Idez xij. q. j. clericus. dicit etiā Archid. ſup verbo pdicto. Que ex reditu. pre. c. eps. ar. cōtra illos qui dicūt q̄ canonicus vel clericus fruct⁹ perceptos eccl'ie facit ſuos. xij. q. j. duo ſunt. ibi. Illi em̄ victu ⁊ veſtitu ptenti nullam inter ſe proprietatem habentes. ⁊. c. quia tua. ibi. Nullus co⁊ q̄ poſſidebat ſuū eſſe dicebat. ⁊. c. dilectiſſimis. ⁊. c. ſcim⁹. ⁊. c. expedit. ibi. Non em̄ proprie ſunt ſed cōes. ⁊. c. videntes. ibi. Fideles diſpenſatores. ⁊. c. habebat. ibi. Et ſuo⁊ neceſſitatibus alijſq indigētibus tribuebat. ⁊. c. epi de rebus. ibi. De fructibus. Ergo eps nō facit fruct⁹ ſuos ante cōſumptionē. Lau. ⁊ ibi in iure. Nam vſus tm̄ ⁊ nō proprietas rerū eccleſiaſticarū tam mobiliū q̄ imobiliū pceditur clericis. j. c. ſine exceptione. Hug. Nā platus rerū eccleſie efficitur diſpēſator. j. q. ij. ſacerdos. ⁊ pre. c. expedit. x. q. ij. precarie. ibi. Quia ſic eas queq̄ tractare vt alienarū rerū diſpēſatorem cōuenit: nō propriarū largitorē. xij. q. j. ſint manifeſte. ibi. manifeſte dn̄ice. ar. dominiū rerū eccleſiarum eſſe apud deū. vt. c. eps eccleſiaſticarū. Eps eccl'iaſticarū rerū habet ptātem ad diſpenſandū erga oēs qui indigent cū ſumma reuerentia ⁊ timore dei. ⁊ ibi. vſib⁹ pfuturis. vbi dicit gloſ. Lau. ⁊ Io. Hic oſtendit qua neceſſitate clerici nō debent eſſe ptenti. ſcilz vt habeant victū ⁊ veſtitū. ⁊. j. hic refertur neceſſitas ad nature neceſſitatē. vnde ſequit ibi. Habentes victū ⁊ tegumentū his cōtenti ſum⁹. j. ad Timo. vj. xliiij. diſ. §. j. xvj. q. j. ſi cupis. in ſi. ⁊ no. pre. c. duo. xij. q. j. c. res eccleſie. Uel agro⁊ fruct⁹. gloſ. Ergo res mobiles nō pōt dare ſine pſenſu clerici ſui. de hoc tn̄ vide qd̄ legit ⁊ no. ex de dona. ceterū. ⁊. xvj. q. j. poſſeſſiones. Seqtur vt ex hoc paupes affligantur: qbus ſubtrahūt quartam partē pauperibus debitā ⁊ ſibi appropriant. Hug. ⁊ c. videntes. ibi. ex ſumptibus. ⁊. j. ſumptibus. ⁊. j. diſpenſatores. ⁊. j. neceſſaria. ⁊. c. pcipimus. ibi. Indigentib⁹ oia diſpenſent. ⁊. c. illi qui. ibi. Diſpēſatori relinquāt nihil habentibus pferenda. ⁊ pre. c. res eccleſie. nō quaſi proprie ſz vt cōmunes. ⁊ ſequit in pſatos vſus fideliter diſpenſande ſunt. ⁊. §. ſequēti. Si ergo res eccleſie non quaſi proprie/ ſed quaſi cōes habende ſunt: quū de cōi nullus dicat hoc meū: nec de reb⁹ eccl'ie hec mea eſt pōt aliquis dicere ⁊c. ⁊. j. Ex qbus res eccleſie licet oibus debeāt eſſe cōes: primū tn̄ ſibi ⁊ eccl'ie ſeruientibus neceſſaria eps ſubminiſtret: que ſupſunt fidelium vſibus miniſtraturus ⁊c. et. c. ſi priuatū. Si priuatū poſſidemus qd̄ nobis ſufficiat: nō illa noſtra ſunt quo⁊ pcurationē quodāmodo gerimus. nō proprietatem nobis vſurpatione dānabili vendicem⁹. qd̄. c. ponit. xxiij. q. vij. q̄ aūt. Ad hoc facit qd̄ dicit Bern. qui dicit. Res eccleſiarū pauperū ſunt. ſacrilega eis crudelitate ſubripit: quicqd pter victuz retinent vel veſtitū. Idem. Cōcedit tibi vt ſi bene deſeruis: de altario viuas. Non aūt de altario luxuriaberis. nec de altario ſupbias: vt inde compares tibi frena aurea. ſellas depictas/ calcaria deaurata. xliiij. di. §. j. Ad id facit qd̄ legit ⁊ no. §. e. res eccleſie. Faciūt etiam p hac ſententia. xij. q. ij qui abſtulerit. ibi. chriſti pecunias ⁊ eccleſie. ⁊. c. j. ibi. qui chriſti pecunias. ¶ L: Sed nec mutuare pōt pecuniā eccleſie/ platus. nam decapitatur q̄ ſub ſpecie publici creditoris etiā de publicis rationibus mutuat. C. de his qui ex publi. rationi. mutu. pecu. acce. l. vlt. ⁊ qui accipit eam punitur in quadruplum. C. e. ti. l. j. Nam vtilius eſt collocare in emptione pdio⁊. ſ. xij. q. j. videntes. ⁊. c. e q. ij. vobis. ſm Lau. Facit etiā. c. e. q. ij. apl'icos. ibi. Eccleſiaſticos redit⁹ ledere: quos. ⁊. j. ob eſcam pauperū ⁊ peregrino⁊ ſuſtentationem eſſe decernimus. ⁊. j. ibi. ſalarijs. ⁊ c. monemus. ibi. ſed nec ſalariū. ⁊. c. quiſquis. de ſalarijs epi. ⁊. c. indigne. ad ſubſtantiā pauperū derelicta. ⁊. c. vobis. ibi Tertiam vero pauperibus ſub oī cōſcientia faciat erogari. ⁊. c. q̄ diuinis. ibi. in pauperū puenire diſpēdium. ⁊. c. conceſſo. ibi. reditus ⁊ oblationes. ⁊. j. quartam pauperib⁹ ⁊ peregrinis. ⁊. c. quatuor. ibi. tam de reditu. ibi. tertia pauperum. ⁊. c. de reditib⁹. ibi. erogationi pauperum. ⁊ c. mos. eſt. ibi. tertia vero pauperibus. ⁊. cap. ſancimus. ibi. tertiam cunctis pauperibus. ⁊. c. et ſi illi. ibi. qui auferūt pauperibus qd̄ nō dederunt. ⁊. c. de laicis. ibi. eccleſie pauperibuſq ſubripiūt. ⁊. c. ſine exceptione. ibi. Epiſcopus reb⁹ eccleſie tanq̄ cōmendatis non tanq̄ proprijs vtatur. ⁊. c. aurū. ibi. ⁊ ſubueniat in neceſſitatibus. ⁊. j. ibi. propter alimoniā pauperū. ⁊. j. cur paſſus es tot inopes fame mori? ⁊. j. nemo pōt cur paup viuat. ⁊. j. p minutas erogatiōes diſpenſata egentibus. ⁊. c. gl'ia epi eſt pauperū puidere opibus. ⁊ ibi. accepiſſe pauperib⁹ erogandū ⁊c. et. j. quō poſſumus aliena. i. res eccl'ie. Gloſ. fideliter diſtribuere: q̄ noſtra timide reſeruamus? Ex. xij. q. iij. c. j. ſ. all'. placuit. Placuit vt epi vel pſbyteri vel diaconi vel quicūq clerici qui nihil habentes ordināt: ⁊ tēpore epatus vel clericatus ſui agros vel quecūq predia nomie ſuo comparaut: tanq̄ dominicarū rerū inuaſionis crimine teneant. vbi dicit gloſ. qd̄ ſpeciale eſt i eccleſia q̄ licet ſacerdos aliqd ſuo noie emat de pecunia eccleſie: q̄ res illa ſtatim facta eſt eccleſie. ⁊ idem no. xij. q. ij. apl'icos. ⁊ ex de pecu. cleri. inquirendū gloſ. j. ⁊. q iiij. c. j. Sacerdotes vel quilibet qbus eccleſiaſticarū rerū cura cōmiſſa eſt: quecūq adminiſtrationis ſue tempore emerit. ⁊. j. ad eccleſie nomen cui pſunt/ chartarū conficere inſtrumenta pcurent. Ad hāc ſententiam facit tota queſtio. v. eiuſdem cauſe. in qua cauetur q̄ clerici de bonis eccleſie teſtari nō poſſunt: q: nō ſunt ſua. Poteſt tamē clericus aliqua mobilia dare cauſa eleemoſyne in egritudine conſtitut⁹. ex de teſta. ad hec vbi no. Innocen. ⁊ Oſti. q̄ fieri poteſt talis donatio ſine traditione. C. de donatio. quiſquis. ⁊ ſucceſſor tenebitur. ar. ſ. e. q. ij. quicūq ſuffragio. ⁊ ex de dona. per tuas. ſm eos. ¶ Sed Uincen. in pre. c. ad hec. vim facit in eo q̄ dicitur illa decre. erogare ſubaudi. ⁊ ita tradere: ſec⁹ ſi erogandum poſt mortem dimittat. Nam epiſcopus pōt de fructibus ſuis monaſteriū conſtruere. xij. q. ij. bone rei. ex de dona. apoſtolice. ſed poſt mortem erogando diſponere nō poteſt. xij. q. v. quia nec credit ipſe Uincen. q̄ generaliter conſuetudo excuſat clericos qui tempore mortis omnia mobilia dant pauperibus: multo minus filijs et conſanguineis. xij. q. ij. quiſquis epiſcopus. ⁊ hanc ſententiam tenet Hug. Dicit inquā q̄ nullo modo cleric⁹ teſtari poteſt de rebus quas habet de eccl'iaſtico bn̄ficio. Naz cōparat clericus vſuario. nā dicit q̄ clericus vſum tantū hz. nec facit fructus ſuos niſi quoad vſum. vnde in vita

Digitized by Google

modeſte poteſt aliquid dare:non autē teſtari.vt in p:e.c.
ad hec.ſm Lau.qui ita no.xij.q.v.ſi eps.❡ Sed idē Lau.
⁊ Mo.no.xij.q.ij.alienationes.ꝙ ꝯſuetudo eſt in quibuſ/
dam eccleſijs ꝙ clericus mo:iens poſſit diſponere de oi/
bus fructibus ſue ꝓbende ꝑcipiendis vſ ad annū quā/
do papa ſcit ⁊ tolerat.⁊ hoc probatur per decre.ſignifi/
catum.ex de preben.ſm intellectum quē poſuerūt Bof.⁊
Phi.qui exponūt ibi/ad āniuerſariū.i.fructus percipi
endos per annū.quia fo:te conſuetudo erat illius eccle/
ſie ꝙ canonicus decedens fructus ꝓbende ſue poſſet cui
vellet poſt mortem ſuā legare per annū.⁊ hanc ſententiā
ſequit Oſtiē.put ſatis no.de iſta materia.de pecu.cleri.
ſane.Et ita no.Lar.⁊ card.Jo.mona.ex de re.ec.hoc con
ſultiſſimo.li.vj.Nō poſſet concedi de fructibus ꝑceptis.
ſecus de ꝑcipiendis.⁊ eſt ratio diuerſitatis:q: fructus q̄
ꝑcepti ſunt ⁊ nōdum conſumpti a canonico ſiue a clerico
defuncto:ꝑtinent ad capl'm ipſius eccleſie in qua defun/
ctus erat canonicus.ex de teſta.relatum.ij.⁊ ſic poſſunt de
eis o:dinari ſiue ꝯſuetudine ſiue ꝯſtitutione ſua. Sed
in ꝑcipiendis nō eſt ita:nam illi ꝑtinent ad eum qui loco
defuncti ſurrogatur:qui nō debet ſuis ſtipendijs milita/
re.xij.q.ij.ꝑcarie.quia ad quē ſpectat onus:⁊ emolumen
tum.vt patet in eo qđ legit ⁊ no.ex de ſepul.c.j.De hetiaꝫ
tangit per Jnno.ex de teſta.cū in officijs.ſed de hoc vide
qđ no.in ſpe.c.de fructibus.⁊ inter.§.j.v.ſed ipſe p̄latus.
ibi vide.❡ Facit etiā pro hac materia qđ legit ⁊ no.xvj.
q.j.Oīa quicq̄d habent clerici pauperū eſt.⁊ domus illo
rum oibus debent eſſe cōmunes.ſuſceptioni peregrino/
rū ⁊ hoſpitum debent eſſe intenti ⁊c.xxiij.q.vij.ꝙ aūt.ibi.
Non ſunt illa noſtra:ſꝫ pauperū.quoꝝ ꝓcurationē quē/
admodum gerimus:nō ꝓp:ietatem nobis vſurpatione
dānabili vendicamus.⁊ p:emiſſe ibi.Que tamen ſi pau/
perū compares ſumus:etiam noſtra ſunt ⁊ illoꝝ.⁊ ibi in
gloſ.non intelligas iuris dominij.⁊ in gloſ.ſe.i.ad ſeruā
dum nobis data.⁊ in gloſ.ſeq.p̄lati.⁊ optime qđ legitur
⁊ no.xxiij.q.viij.conuenio:.ad fi.ibi.Templo eīn dei nihil
poſſum aut decerpere aut tradere:quū illud cuſtodiēdū
nō tradendū ſuſceperim.⁊ in gloſ.viri.que incipit/⁊ ita
p̄latus.facit ad idem qđ legitur ⁊ no.xij.q.j.c.fi.Et qđ le
gitur ⁊ no.ex de p̄ſcrip.c.ij.in fi.ibi.in rebus pauperū in
p̄iudicium nō facturam.⁊ in gloſ.ibi.⁊ ſic bona.⁊ p:e.§.
xliiij.di.§.j.ibi.ꝑmittitur.⁊ in gloſ.ſufficere.❡ P:edictis
ergo iuribus teneo.vt dixi/nullo modo beneficiatū quē/
cū facere fructus ſuos ꝑceptos vt poſſit eos dare cui/
cū voluerit.nec ꝯſanguineis:niſi indigentib⁹.nec alijs
quia vere ſic eccleſiarū ⁊ pauperū ſunt vt eis cōmunicē/
tur.q: ſemper indigent:⁊ ſemꝑ ſunt ſicut p:edia ⁊ alia bo
na immobilia:⁊ nū̄ poſſunt mutare naturam ſuam:vt
aliter poſſint expendi/ꝙ in varias neceſſitates eccleſiarū
miniſtroꝝ ⁊ pauperū.vt ꝓbant clariſſime ⁊ late omnia in
ra predicta.⁊ ſicut infra tetigi in hac parte ſecunda in ar.
lxvij.in p̄n.v.quod de p:elatis.Credo clericos beneficia
tos teneri ad reſtitutionem illo:um fructuū quos volu/
ptuoſe conſumūt non facientes officium:vel facientes/ſꝫ
non debito modo:⁊ nō o:antes p:o populo:vel indigne
o:antes:quum ſint in peccato mo:tali.Quia iſta oblata
ſunt ob cauſam eccleſijs vt o:etur p:o ipſis offerentibus.
j.q.j.ipſi ſacerdotes.legit ⁊ no.iij.q.j.nulli.Ut inde pau/
peres alerentur.vt.ſ.ꝓxime plene ꝓbatum eſt.Quia er
go hoc non faciunt:⁊ fructus recipiunt:infideles ſunt et
pauperū necato:es.xvj.q.ij.qui oblationes.ij.⁊ c.ſequē.
❡ Jtem cōmittunt furtum:quia ſubtrahunt inuito qđ
obtulit.non eīn obtulit iſtis ſed illis qui debēt facere ſer/
uitium.ad hoc.lxxj.diſt.ſiquis ſacerdotum.cum.c.ſeq.xij.
q.ij.qui abſtulerit.⁊.c.glo:ia epiſcopi.ſfi.amico rapere.
❡ Jtem cōmittūt ſacrilegiū.quia fraudāt totā eccl'iam
cui debent p:odeſſe in o:ationibus.vt p:e.c.qui oblatio/
nes.⁊.c.glo:ia.Jn grauibus peccatis quis poſitus/duꝫ
ſuis p:emitur:aliena nō diluit.Cūctis enim liquet quia
quū is qui diſplicet ad intercedendū mittitur:irati ani/
mus ꝓcul dubio ad deterio:a ꝓuocatur.ſm Greg.in pa
ſtorali.cuius verba habent.xlix.diſt.§.j.⁊.iij.q.vij.in gra
uibus.vbi dicit gloſ.que incipit.ex vite.⁊ bene quidē.eſt
ibi ar.o:ationes maloꝝ ijs pro q̄bus o:ant nocere.⁊ opti
me.j.q.j.fertur.ibi.Aut quo ꝓp:io o:ationis clypeo tuea/
tur:qui ſe iaculis hoſtium feriendū exponit.⁊.ſ.Maio:
ergo meruēda eſt locis illis calamitas:vbi tales interceſ/
ſo:es ad locū regiminis adducuntur:qui dei in ſe magis
iracūdiam p:ouocant:quā ꝑ ſemetipſos placare debue/
runt.⁊ in gloſ.ecce ꝙ crimen.⁊.xlix.di.§.j.ibi.Solicite fo:
midandū eſt/ne qui placere poſſe irā dei creditur:hāc ipſe
ex ꝓp:io reatu mereatur:cūcti eīn liquido ⁊c.et.j.Qui ḡ
deſiderijs terrenis adſtringitur:caueat ne diſtricti iram
iudicis grauius accendēs/dum de loco delectat glo:ie.
fiat ſubditis autho: ruine.Qui ſibi cōſcius eſt his audi
tis det ipſe ſolutionem.Hui⁹ ſententie eſt Ray.in ſumma
ſua in rub:ica de apoſtatis.in fi.§.ſed nūquid ⁊c.vñ dicit
Archid.in p̄.§.j.xliiij.di.Certe iudicio meo hinc ex dicto
Hiero.poſito in p:e.§.j.xliiij.di.pōt elici ſolutio hui⁹ que/
ſtionis.ꝙ teneant ad reſtitutionē:quū dicat ꝑmiſſum vi/
ctum de bonis altaris altaris:non abuſum.Fateo: hūc ꝙ
durus eſt hic ſermo:⁊ multos ſcandalizat.ſicut verbum
chriſti.niſi quis māducauerit carnē meā ⁊c.Jo.vj.de ꝯſe.
diſt.ij.ſed panis.Nihilomin⁹ verus eſt.q: licet actio ꝯtra
tales ꝯſumpto:es directa nō ꝓcedat.indirecta tñ ꝓcedit
nō ſolum co:am deo/ſed etiam co:ā eccleſia q: tenent ra
tionē reddere de malis expenſis clerici xp̄o.legit ⁊ no.ex
de accuſa.qualiter ⁊ qñ.ibi.redde rōnē.⁊ in gloſ.ſed qua
liter.⁊ caſus exp:eſſus.x.q.iij.c.j.ibi.et in ſingulis annis
ep̄o ratio fiat.Et clerici ſuas eccl'ias tenentur cōſeruare
indēnes de dilapidatione ⁊ malis expenſis:⁊ de dānis q̄
ei intulerūt.vt eſt expreſſum.xij.q.ij.ſtatuim⁹.ibi.⁊ de fa/
cultatibus/ſiquas habent ꝓp:ias/indēnem eccl'iam red
dant.⁊.c.ſeq.⁊.c.diaconi.j.ibi.Sacerdotes nihil de reb⁹
eccleſie ſibi cōmiſſe alienare p̄ſumant.qđ ſi fecerint:cōui/
cti in ꝯcilio ⁊ ab hono:e depoſiti de ſuo ꝓp:io aliud tātū
reſtituant ⁊c.ex de elec.ꝙ ſicut.§.fi.Cōſumere autem/vel
male expendere/alienare eſt.vt ꝓbat meus.§.p:eal.xliiij.
diſt.§.j.⁊ clare.xij.q.ij.monemus.ex de re.ec.nulli.De iſto
pūcto an clerici ſint dñi fructuū notauit Oſtiē.ex de pe/
cu.clerici.ſane.⁊ Jo.gal.⁊ Jo.mona.ex de rebus eccleſie
nō alie.hoc conſultiſſimo.lib.vj.quoꝝ opinio ſalua co:uꝫ
reuerentia parat viam ⁊ laqueū clericis bona eccleſiarū
amplius conſumendi:que tot ſacris canonibus allega/
tis ſuperius contradicit.

❡ Articulus.xxix. A

Expediti dei gra/ — Oēs re/
tia de defectibus ⁊ peccatis p:imi ⁊ p:e/ ges ē im
cipui o:dinis clericalis:ad tranſgreſſio/ reſubſūt
nes ſecūdi o:dinis laicalis per ꝯſequēs iꝑato:i
accedamus.Et quia inter alias mundi
dignitates eccleſie/iꝑerij romani dignitas maio: ⁊ p:e/
cipua eſt:quia ſuper omnes mūdi reges et p:incipes eſt
vnus imperato:.⁊ oēs mūdi reges ei ſubeſſe debēt:q̄cq̄d
dicat rex frācie de facto.ex q̄ fi.ſunt le.ꝑ venerabilē.§.inſu
per.in glo.de facto.⁊ reges hiſpanie.ad h.lxiij.di.hadria/
nus.ij.vbi de h.in gloſ.ḡ.ibi vide.xj.q.j.§.hec ſiq̄s.vij.q.j.
in apib⁹.xcvj.diſ.duo ſunt.ff.ad.l.rho.de iac.q̄ leuāde.Et
q: maio: plus offendit:ſicut.ſ.§.a capite.in ar.xj.dixi de
papa.xl.di.hō.Jđo de ei⁹ defectib⁹ ⁊ ſcelerib⁹ ꝑnit⁹ eſt di/
cendū.❡ Peccāt aūt imꝑato:es ꝑmo:q: nō faciūt iuſti/ Impera
tiā:ꝓpter qđ veniūt tēpeſtates in pp'lm ⁊ flagitia.xxiij.q. to:es in
v.ſi q̄s violētos.⁊.c.regū.de nullo eīn magis placere deo q̄b⁹ pec/
pñt ꝙ ſi iuſtitiā exerceāt cōpeſcēdo eos q̄ in ſuā ⁊ alio:uꝫ cent.
ꝑniciē debacchant.xxiij.q.v.q̄li nos.⁊ iuſticiā colere ſum
mū bonū eſt i hac vita.xij.q.ij.cū deuotiſſimā.Secūdo pec
cant impugnādo ſanctā eccl'iam matrē ſuā.xij.q.ij.q̄ ab/
ſtulerit.xcvij.di.eccleſie.ibi:Noſtra tñ mater eccleſia quā
tenentur defendere.ex de natis ex li.ven.c.j.vnde papa

quãdoq̨ deponũt eum. ex͂ de elec. venerabilẽ.§.obiectioni.⁊.§.fi.ex͂ de re iudi. ad apl'ice.lib.vj.q: ſiue pacata ſiue turbata eccl'ia fuerit tpe regiminis eoꝝ:pnceps is q̃ tuitionẽ ſibi cõmiſſit ſcʒ deus/exiget ratione. xxiij.q.v.principes. Tertio q: diſtringũt clericos in foro ſuo placitare/cõtra id.xi.q.j.cõtinua.⁊.c.nullus.⁊.c.inolita.⁊.c.placuit. ex͂ de fo.cõpe. ſi diligenti.xxj.q.v.c.ij.⁊.c.ſi quis epſ.cũ.c.ſequẽ.⁊ ↄtra illud qḋ iuſſerũt ⁊ fecerũt coꝝ pdeceſſores. cauſa.c.q.c.ſacerdotibus.⁊.xvij.diſt.§.hinc etiã.xij.q.j.futuram. Quarto q: imiſcent ſe electionib' prelatoꝝ aut per ſe aut p ſuos ſatellites: aut p ſuas literas cõminatorias/cõtra iura.lxiij.di.ſacroꝝ.⁊.§.ſeq.⁊.c.hadrianus.j.⁊.c.ego lodoicus.de elec.ſacroſancta.xvj.q.vij.ſane.⁊.c.q̃ſquis.niſi hoc habeant de dñi pape puilegio ſpãli.lxiij.di.hadrianus.ij.cum.c.ſeq.⁊.§.pncipibus.⁊.§.verũ.⁊ ſic intellige.ex͂ de iu.pa.nobis fuit. Quinto quia aliquos ex odio exheredant ⁊ deijciũt:⁊ quoſdam ex leui opinionis aura ſublimant. xv.q.vij.ſexta actione. Sexto q: ſine cã pedagia concedũt ⁊ pecuniã mittunt. Non pñt imperatores ſine cã ↄcedere pedagia. Cauſa legitima ſm Ray. eſt defenſio ſtrate publice cõtra pdones in terra:vel piratas in aqua:vel p defenſione fidei vel patrie cõtra paganos.vel hereticos:vl' alia ſimili iuſta cã. Qui ergo aliter recipit ea:ad reſtitutionem tenet̃:q: phibita ſunt:niſi ab iperatore vel rege vel lateran.concil'.ſunt cõceſſa ex cã vl' ex longiſſima conſuetudine cuius nõ extat memoria debita.ex͂ de verbo.ſigni.ſup quibuſdã.§.preterea.ff.de pc. et vec.l.vectigalia.ex͂ de cenſi.innouam'.xxiiij.q.iij.ſiquis. vide qḋ ſcripſi.j.in.xlvij.ar.ꝟ.quid de pedagijs. Quod dictũ eſt de rege: Oſtiẽ.intelligit Romanoꝝ.ff.de ori.iu.l.ij.§.nouiſſime.inſtitu.de iure nature.§.ſed qḋ principi. et no.Oſti.in ſumma.de cenſi.§.ex q̃bus.ꝟ.ſed nũquid ſine cauſa. Imperator etiã vel rex qui mutauit p lucro tẽporali in grauamen populi monetã: tenet̃ ad ſatiſfactionẽ. maxime ſi primã iurauit tenere.ſic loquit̃ ex͂ de iureiurã. quãto. Caueant ergo pncipes monetã mutantes.nam ⁊ apud deũ/⁊ in foro penitentiali aſtringuntur ſicut ex nouis pedagijs:vt dictũ eſt:niſi forte hec innouatio fiat/populo:cui' intereſt:approbante.ar. ex͂ de maio. ⁊ obe.c.ſi. ſm Oſti.qui ſic no.in pre.§.ex q̃bus.ꝟ. q ſi moneta. Septimo q: dimittunt vxores ſuas. vt ex͂ q̃ ſi.ſint le.c.p venerabilem.§.videbat̃.ij.q.j.ſcelus.xj.q.iij.ita. Octauo q: labũtur in hereſim.xi.q.iij.iulianus. Nono q: nõ reuerẽtur epos qui ſunt maioris dignitatis.xcvj.di.duo.⁊ ex͂ de ma.⁊ obe.ſolite. Sed ipſos ſepe mutilãt ⁊ occidunt ⁊ capiũt ⁊ banniũt ⁊ degradant:ſicut quidã reges iam fecerũt portugallie/cõtra ex͂ de iureiurã.olim.⁊ de elec.venerabilẽ.⁊.c.ad apl'ice.li.vj.pena taliũ.ex͂ de penis.felicis.li.vj.⁊.c.ti.ſiquis ſuadẽte.in clemẽ. Decimo quia nõ defendunt eccl'iam vt tenent̃: pꝑter qḋ poſſunt deponi.pre.c.pncipes.xxvij.di.eccleſie.xv.q.vj.alius. Undecimo quia periuri ſunt:q: raro ſeruãt fidelitatẽ quã iurant pape et eccl'ie romane.lxiij.di.ego.ex͂ de re iudi.ad apl'ice.ꝟ.declarauit.li.vj.ex͂ de iureiurã.Romani.in clemẽ. ⁊ dic̃ Guill'. in ſpec.in tit.de iureiurã.§.j.ꝟ.illud aũt. poſt pn. q elect' pſtabit pmo illud iuramentũ legato apl'ice ſedis: poſtea qñ coronabitur:iterum pſtabit illud pape: vt pre.c.romani. Duodecimo:q: nõ curant recuperare terrã ſanctã: et ſaracenos inimicos crucis dñice impugnare. qui fidem catholicã pſequũtur.quũ ad' hoc ſit romanũ imperiuʒ a dño ſpãliter inſtitutũ. xcvij.di.eccl'ie. xxiij.q.v. pncipes.c.vnũ ſolũ.c.de ligurib'.xcvj.di. cõſtantin'.⁊ vide Innoc̃. deuoto .q ſup defect' alij imperatoꝝ pñt colligi de his q̃ ponũtur pre.c.ad apl'ice. ¶ B Attendant aũt imperatores ad triplicẽ coronã:quã recipiũt ad bene agendũ et pmerendũ deſignatiuã. Nam rex romanoꝝ coronat̃ triplici corona. Prima eſt ferrea: quã recipit ab archiepo Colonien.aquiſgrani eiuſdem dioce. Ferrũ autẽ fortitudinẽ deſignat:qua debet vincere rebelles.⁊ infideles cõculcare.vnde Dan.ij.ibi: Et regnũ quartuʒ erit velut ferreum: quõ ferruʒ cõminuit ⁊ domat omnia:ſic cõminuet oia hoc ⁊ conteret. ¶ Secũda eſt argentea: quã ingreſſus italiam recipit a mediolanen. archiepo in villa modicen.eiuſdem dioc̃.tamen Henricus catholicus valde: quem vidi recepit illam mediolani in eccleſia ſancti Ambroſij tẽpore pape Clementis.v. Argentũ aũt ſonoꝝ deſignans mũditiam ⁊ claritatem iuxta illud Prouerb.xxv. Aufer rubiginẽ de argento:⁊ egredietur vas puriſſimũ. ſignificat ipm principem ſonoꝝ p bonam famam.ex͂ de ſacra vnc.c.j.mundum.ij.q.j.ſcelus.⁊ clarum p ſapientiam. Sap.viij. Habebis pꝑter hanc ſcʒ ſapientiã/claritatem ad turbas. ¶ Tertia eſt de puro auro: quã coronam per papam in eccleſia ſancti Petri ad altare ſancti Mauricij recipit:⁊ deſignat aurum qḋ oibus metallis eſt excellentius ⁊ nobilius:ipm imperatorẽ alijs regibus ⁊ pncipibus in potẽtia ⁊ iuſtitia excellentiorẽ eſſe debere ⁊ preciosiorẽ.plũbo tñ eius dignitas cõparatur: reſpectu ſacerdotalis q̃ comparat̃ auro:vt pre.c.duo.ſic olim in his tribus metallis dabatur tributum romanis. Quũ ergo imperatores grauiter peccant: corone he ſpũaliter de capitibus cadunt. vñ poſſunt dicere Thre.iiij. Cecidit corona capitis noſtri.ve nobis q: peccauim'. Tredecimo:q: alienãt bona imperij.nõ eñ ſunt pprietarij iperij.vide qḋ legit̃ ⁊ no.xxviij.q.viij.§.q̃uis.gloſ.j que incipit:⁊ ita.Sʒ defenſores etiã miniſtratores ⁊ augmẽtatores. Vñ propterea auguſti vocãtur ab augeo auges.Luc̃.ij.Exijt edictum a ceſare auguſto. ad hoc facit.C.quadrie. preſcrip. bene azenone.viij.diſt.quo iure. ⁊ eſt caſus ex͂ de iureiur. intellecto.⁊ iunge qḋ no.ſ.§.vna cõſideratio.ꝟ. eſt ergo in ar.xiij. ¶ L Et pꝑterea dicit Accur.q donatio facta eccl'ie per Conſtantinũ de qua dicit̃.xcvj.diſt. cõſtantin'. ⁊ de elec.fundamenta.q nõ tenuit.⁊ q ſucceſſor eam potuit reuocare:vt ſcripſit in aut̃.quõ oportet epiſ. poſt pn. ⁊ hoc cõmuniter tenent legiſte.decretiſte tenent contra: vt no. Joã.lxiij.diſt.ego lodoicus.gloſ.j.pro quo facit ibi textus vſq̨ in perpetuuʒ. Patet q hoc non fuit pſonale: nec papa huic renũtiauit vt non poſſet iterato reuocare ſm Hug.⁊ pre.c.conſtantinus.ad fi.ibi:ſtatuimus ⁊ confirmamus vſq̨ ad finem mũdi.⁊ ex͂ de iureiurã. Romani §.fi.ꝟ.eidem.ibi:ac pcipue pclare memorie Conſtantinũ. in clemẽ.ex͂ de elec.fundamenta.§.ne aũt.li.vj. Unde dñs papa vel imperator poteſt donare in quãtacũq̨ quãtitate donare voluerit:⁊ valet ſine ſcriptura ⁊ inſinuatione. C.de dona.ſancimus.⁊ q̃ ſiunt in priuatis.in pncipẽ ſimiliter valent cuiuſcũq̨ fuerit quãtitatis.C.de dona. autẽ. ⁊ a priuatis. Et quũ datur pijs locis optima menſura eſt rerum donatarum imenſitas.in aut̃.de non alie.aut permu.re.eccle.§. ſinimus.coll'.ij. ⁊ loquitur proprie in donatione quã facit imperator: ſm Hoſ.⁊ Joan.de anto. in ſumma ſua de dona.§.dñs papa. vñ in pre.c.ego lodoic'. ibi:concedo.i.nõ inquieto:non moleſto:habere pmitto: non reſiſto/qñ pacifice ⁊ quiete habeas ⁊ poſſideas.naʒ antea eccleſia romana habuerat ⁊ tenuerat iſta:ſicut pʒ ex litera:ſed forte non oia Hug. ſic autem fecit dñs Rudolphus rex alemãnie qui donauit eccl'ie romane ciuitatem bonon.cum diſtrictu ſuo/⁊ totam romandiolã.nam nõ donauit ſm veritatem:quoniã ab antiquo facta erat donatio a Pipino patre Caroli magni/⁊ alijs imperatoribus.qḋ dic vt no.in ſpec̃.de reſcrip.pſentia.§.ratiõe cauſe.ꝟ.item qḋ obtentũ eſt ⁊c.facit p hoc qḋ legit̃ ⁊ no. xvj.q.iij.placuit.j.adde hic quod ſcripſi.ſ.in pma parte in ar.xiij.ꝟ.Item romana.⁊ in ar.xliij.ꝟ ſi.ceterum.⁊ in ar.xlv.ꝟ.⁊ auguſtin'. ¶ Hic tamen ſciendu; eſt q quilibet põt regulariter rem ſuã eccleſie relinquere:contra quã multi tyrãni multas diuerſas machinationes ingerunt:⁊ ideo ↄtra tales inuehit̃ cõciliũ gñale.ex͂ de re.ec.nõ alie. cũ laicis.ibi: Non ſolũ de alienatiõe feudoꝝ ac aliarũ poſſeſſionũ eccleſiaſticarũ ⁊ vſurpatione iuriſdictionũ:ſed etiam de mortuarijs ⁊c.i. p aia derelictis. de q̃b' alliq̃ ſtatuũt q eccleſia infra annũ ⁊ diẽ diſtrahat al's authoritate ppria

Triplici; coronē i;peratori; ſignificatio.

Donatio facta eccleſie a Cõſtãtino an ſit reuocabilis necne.

Põt quiuis rem ſuã eccleſie relinquere.

relicta occupant cōtra.l.C.de ſacro.ec.generali.ꝛ.l.iube
mus./vbi dꝛ:ꝙ cuilibet res ſuas patrimoniales/vel par/
tem ſiue cauſa mortis vel iure inſtitutionis vel quocūqꝫ
alio modo relinquere vel inter viuos donare licet eccľie:
nec eſt neceſſe ꝙ talis donatio actis inſinuetur. C.de ſa/
cro.ec.illud.vide qđ legiť ꝛ no.in prima ꝛ vltima gloſ. eꝫ
de cōfir.eccle.c.ij.vnde ſiquis etiā de curiali fortuna eccle
ſie reliquerit: tales donationes et eccleſie libere ſunt et
immunes a lucratiuoꝝ inſcriptionibus.Cur em̄ nō facim⁹
diſcrimen inter res diuinas ꝛ humanas.C. de ſacro.ec.l.
ſancimus.ij.q̄ eſt canonizata.xxiij.q.viij.§.quis in.l.ſan/
cimus. ꝛ hec etiā futurū tēpus reſpiciūt.in auť.de eccľia.
titu.§.ad hec.C.de ſacroſanc.eccle.decernimus.C.de epi.
ꝛ cleri.omnia p̄uilegia.Hoc em̄ ius ꝙ eccleſie relinquať
maxime in vltimis volūtatibus/valde fauorabile eſt:tū
fauore vltime volūtatis.C.de ſacro ſan.ec.l.j.tum fauore
anime.xiij.q.ij.anime defunctoꝝ.C.de ſacro.ec.ſancim⁹.j.
Tū fauore eccleſie que habeť loco minoris ꝛ filij.in auť.
de ſanc.epiſ.§.penulti.in fi.in auť.de eccle. titu.§.ſignis.
In noie magni de.coll̕.ix.ꝛ p̄ce.nulla igiť cōſtitutione.nul
la conſuetudine ꝯtrariū ſtatui pōt:quū ſine periculo aie
ſeruari nō poſſit.eꝫ de ꝯſue.c.fi.ꝛ de p̄ſcrip.c.fi. Sed con/
tra:qꝛ ſi ſic tēporalia poſſunt relinqui eccleſijs:cito ad ec
cleſiam poterūt deuolui oia tēporalia:qꝛ quū nihil poſſit
alienare eccľia exquo ſemel acquiſiuit rē. eꝫ de re.ec.non
alie.nulli.ꝛ.c.ſiquis.ꝑ totum.C.de ſacroſan.ec.iubemus.
ꝛ in Auť.hoc ius porrectum.qđ poniť.x.q.ij.hoc ius. ꝛ in
Auť.de nō alie.re.ec.coll̕.ij.ꝛ de aliena.emphite.coll̕.ix.et
ꝑ totum.nūꝙ̄ deſinet eſſe heres:vt in li.feu.de feudi.alie/
na. clientulus. ¶ D Et expꝛeſſum eſt ꝙ non licet feudum
donare:nec ꝓ aia iudicare:nec in dotē ꝓ filia dare.in lib.
feudo.qualiter iurare debet vaſallus dn̄o donare. ideo
ſi vaſallus religionē intrauerit:feudū amittit.idem ſi cle
ricus fiat.in lib.feu.ſi de feu.vaſal.interpel. fuerit clericū
de feudo femineo.§.ex hoc illud. qꝛ nec ꝑtinet ad eum be
neficiū qui nō dꝫ gerere officiū.in li.feud. de inueſtitura:
quā citius accipit miles.ꝛ ar.eꝫ de cleri.cōiu.ꝙ autē. ꝛ.c.
diuerſis.ꝛ de p̄ben.ſuꝑ inordinata.ꝛ.c.extirpāde.Quid
plura:nec vendere licet feudum:nec pignorare:nec ꝓ aia
iudicare:nec quoquo modo alienare p̄ter dn̄i voluntatē:
vt in li.feu.de feu.nō alie.ſine cōſenſu maioris dn̄i/impe
rialē.§.habito.legiť ꝛ no.eꝫ de feu.c.ij. ¶ Nec obſ. de re.
ec.nō alie.cū laicis.vel alia iura canonica.qꝛ nihil ad ec/
cleſiā de feu.eꝫ de fo.cōpe.ex trāſmiſſa.ꝛ.c.verū. Nec etiā
papa vult detrahere iuri regio.eꝫ qui fi.ſint legi. lator.et
c.cauſam.ij.de ap.ſi duobus.ꝛ diſtincte ſunt iuriſdictiōes
in Auť. quō opꝫ epiſ. reſpōſo.j.in p̄n.coll̕.j.ꝛ.xcvj.di.duo.
Solu.qualitas feudi cōſideranda eſt. nā ſi ſit de camera
dn̄i ad tēpus datum:in tali habent ꝯtraria locū:quū nō
ſit perpetuū:nec heres ſuccedat.de tali loquiť in lib.feu.
q̄bus mo.feu.amit.§.Item ſiquis feudū in curte.ꝛ in p̄n.
li.qui.feu.dare poſ.ꝑ totum.ꝛ de feudo gardie ſeu gaſtal
lie.Item illud idem eſt de comitatu:in quo non ſuccedit
filius ſm̄ ius antiquū:qđ tm̄ hodie vſurpatū eſt.ſic loqui
tur de feu.alie.ſi clientulus.ꝛ de tali etiā ſcꝫ tpali loquiť.
eꝫ de dona.inter virū ꝛ vxo.nuper. ¶ Item ſi de natura
feudi eſt/ꝙ vaſallus in ꝓpria ꝑſona ſeruiat.ꝛ in tali non
ſuccedit clericus etiā ſi filius ſit:quū non ꝑſonaliter poſ/
ſit ſeruire.xxiij.q.viij.§.j.ꝛ.c.his a quibus.nec ꝑ alium:qꝛ
natura feudi:qđ ꝑſonale eſt: hoc nō patitur.ar. eꝫ de offi.
dele.qm̄.ff.de ſolu.inter artifices. C.de cadu. tol.l.j.§.ſin
vero talis.Si vero paternū ꝛ reale ſiue ꝑpetuū ſit:ꝛ con
ſueuit ſeruiri ꝑ alium:ſicut fere vbiqꝫ eſt: tunc habēt locū
p̄ma iura.vide qđ no.xxxiij.q.ij.latorem.in gloſ.amittat.
Et ſi quomodo ſit inter dn̄m ꝛ vaſalluꝫ/vtrū ſit paternū
vel nouuꝫ: bonus iudex eſtimare debet cui deferat iura/
mentū vt in lib.feu.de gradi.ſucce.c.j.ꝛ.ij. ꝛ de inueſtitu/
ra quā citius accepit.§. Item placet.ꝛ.c.ibi ſequē. qui ſi/
bi ꝛ heredibus.vbi etiam loquiť de allodio. ꝛ de eodem
allodio habes in lombarda de prohi.nup.l.vt epi.de quo

etiam dicitur/ꝙ ſi alicui in feudum concedatur: demum
deť eccleſie.is cui ꝯceſſum fuerat in feudum non pōt ip̄m
retinere:niſi ſibi denuo ab eccleſia cōcedatur. ꝛ hic eſt ca
ſus in quo vaſallus amittit feudū ſine culpa ſua: vt in li.
feu.de pace iura.fir.l.vnica.§.penulti. Igitur cōſuetudo
terre ꝯſideranda eſt. nā inuenitur feudū ſine fidelitate/
vt in lib.feu.qualiter fiat inueſtitura.c.nulla. Item inue/
nitur feudum liberū ꝛ immune: de quo nō tenetur quis
facere niſi ſimplicem recognitionem. vnde cōſueuit dici
vulgariter.Ego teneo hoc caſtrū in feudum liberū.et ſic
ſm̄ diuerſas cōſuetudines/diuerſimode iudicabitur de
feudo.ꝛ ſi nō apparet certa cōſuetudo:iure ſcripto vten/
dum eſt:vt in li.feu.explicit liber p̄mus. ¶ Incipit ſecun
dus de feudi cognitione.c.cauſaruꝫ.ꝑ qđ apparet ꝙ iura
liberi feudi nō aſtringunt aliquos niſi ſit lex imperialis.
Et in tali ſcilꝫ feudo paterno ſuccedit filius etiam ſi reli/
gioſus ſit.in Auť.de ſanc.epiſ.§. nullam. coll̕.ix. antiquū
ergo feudum qđ quaſi patrimoniū pōt dici:niſi conſuetu
do cōtraria repugnet: vnde ꝛ p̄lat⁹ pōt ħ dare in feudū:
q̄uis aliud ſit in nouo.eꝫ de feu.c.ij.ꝛ in lib.feu.de cleri.q̄
inueſtituram facit.c.j.in fi.hec ſolūmodo expreſſe cōpro/
batur in li.feu.in capl̕is.conradi regis.c.ſi quis ea. ꝛ hoc
verum eſt:niſi in fraudem fiat:vt in li.feu.q̄d ſit inueſtitu
ra.c.noui vero feudi inueſtitura.puta patitur ſe cōueniri
aliquis vaſallus ab eccleſia coram eccleſiaſtico iudice: ꝛ
ꝯfitetur in fraudem ſe vel p̄deceſſores ſuos magna dāna
dediſſe eccleſijs:quū tamen falſum ꝯfiteatur. vn̄ in reſtau
rationem dānoꝝ dat ei quicq̄d habet retento ſibi vſufru
ctu ad vitā ſuam.ꝛ de his oībus fit libellus: ꝛ dicit/Ego
iudico hic animā meā vt vitem extremū iudiciū futuruꝫ.
taliter colludendo nō pōt feudū pro aia iudicari. ſic pōt
intelligi lex/imperialem. ¶ Or aūt imperatores ſucceſ/
ſores Cōſtantini nō poſſunt reuocare donationem illam
factā eccleſie ꝑ eum:et eo etiam apparet: qꝛ iura illa q̄ de
hac donatione loquūtur:ſunt authoritate ap̄lica perpe/
tuo ꝯfirmata.xxv.q.ij.c.j.ꝛ.iij.ꝛ.c.eccleſiaſtice. et pie. igiť
exquo authoritas ſuperioris interceſſit: ſilet ptās infe/
rioris.eꝫ de iudic.cum veniſſent.ꝛ de cōfirma. vti.c.j.ꝛ.ij.
papa autē ſuperior eſt.eꝫ de maio.ꝛ obe.ſolite. qui fi. ſint
legi.ꝑ venerabilem.§.j. Non poterat aūt cogi imperator
vt hanc donationē faceret eccleſie: vel p̄uilegium ꝯcede/
ret.ſed exquo dedit auferre nō pōt.xxv.q.ij.priuilegia.j.ꝛ
ij.ꝛ.l.ſeq.ꝛ ar.C.de acci.ꝛ obli. ſicut in initio.de vo. ꝛ vo.
re.magne.maxime exquo romana eccleſia ipſa approba/
uit.xcvj.diſt.bene.de.cōſt.eccleſia.ꝛ ar.xxiij.q.v. ad fi. ſm̄
Oſti.qui ita no.in ſumma de imu.eccle. §.penulti.v̄ſ. ſed
nec.ibi vide qđ hic deeſt. ¶ Immo etiā rex romanoꝝ qui
nondum eſt coronatus vel imperator p̄uilegia dare pōt.
de quo ſatis no.in ſpec̄.de reſcrip.preſentia.§.fi.v̄ſ. Item
qđ eſt obtētum.ꝛ hoc diſputauit ꝛ tenuit Iacob⁹ de are.
ꝛ facit qđ no. Innoc̄.de elec.venerabilem.ꝛ cleme̅. de iu.
iu.romani.ibi/reges romanos. ¶ Et refert Oſti.de v̄b.
ſigni. ſuper quibuſdam. ꝙ vidit in alemānia per princi/
pes iudicari/ꝙ rex romanoꝝ poſt electionem concordē:
eādem habeat poteſtateꝫ quā iperator.ꝛ ꝙ vnctio nihil
addit. ꝛ facit qđ no.xciij.di.legim⁹.in Gloſ.ex ſola.ꝛ op.
ar.de tranſla.inter corꝑalia.§.cū g̃.ibi:Cui ꝓfecto ep̄alis
dignitas nihil addit.ꝛ de hoc ꝑ Ioā.an.in pre.c.romani.
in gloſ.romanos.et ſequiť vt dicit ꝙ vidit ꝛ habuit for/
mas quarūdam literarū que de regiſtro Inno.iij.dicun
tur extracte:que emanauerūt ſuꝑ negotio diſcordie elec/
tionis de qua loquiť decre.venerabilem.quaruꝫ altera
dirigebatur/archiep̄is/ep̄is ꝛ p̄latis ꝛ p̄ncipibus alemā
nie ꝛ ſclauonie:altera ſpāliter maguntin.inter alia referē
tes/ꝙ inconcuſſa cōſuetudo imperij romani cōſona iure
ſubnixa per patientiā ſedis ap̄lice tolerata.ꝛ per toleran
tiam approbata/habet hoc ꝙ electꝫ duobus in diſcordia
vterqꝫ adminiſtraret rex:ꝛ omnē imperij iuriſdictionem
exerceret.qđ declarat ibi papa locū habere donec per papā
alterius electio fuerit approbata; vel reprobata. ꝛ adde
qđ ſcripſi

Digitized by Google

qđ ſcripſi in prima pte in ar.xliij.v̄. Itē nota.in additione
ſi queris. de priuilegijs ↄceſſis eccleſie ⁊ clericis ab impe
ratorib⁹.de ſen.ex.nouerit.ſm Innocē.Et q̄s exemit cleri
cos a iuriſdictiōe imperatoris.de cāna.⁊ obe.ſiquis.ſm eũ
p̄uilegijs datis ab imperatoribus et regibus fidelibus ec
cleſijs et clericis in diuerſis caſib⁹.lxxix. diſt.ſi duo.in titu
lo rub.xcvj.di.in ſcripturis.⁊.c.ſatis.⁊.c.cōſtantin⁹.xcvij.
diſt.ecclie mee.⁊.c.victor honori⁹.xj.q.j.cōtinua.⁊.l.ſiquis
cũ clerico.⁊.l.quicũq3 itē.⁊.c.de pſona.ij.q.j.in p̄mis.xv.
q.iij.ſane.xvj.q.j.gñaliter.§.nouarũ.xvj.q.iij.§.pſcriptio
nũ.⁊.c.vlt.xix.q.vlt.ſi qua mulier.c.nunc autē.c.nō liceat.
xxiij.q.iiij.ipſa pietas.⁊.q.viij.§.q̄uis.xxv.q.j.§.vlt.⁊.q.ij.
l.quecũq3 igitur.⁊.l.ſi eccleſie.xxvij.q.j.ſiquis rapuerit.
xx.q.vltima.§.ſed obijcitur.⁊c. ¶Articulus.xxx. A

Reges i quib⁹ of fendũt.

P Oſt imperatorũ de
fectus de regum criminib⁹ eſt tangendum.
¶Peccant autē reges primo trahendo cle
ricos ad forũ ſuum:vnde deponēdi eſſent a
ppria dignitate.xj.q.j.null⁹.Nā q̄ celeſtē militē pulſat.j.q.
iij.ſaluator.ei⁹ forũ ſequi debet.xj.q.j.chriſtianis.vide qđ
dixi.ſ.§.primo.v̄.tertio. Secũdo/q: a clericis ⁊ eccleſijs
et eccleſiaſticis pſonis pēſiones ⁊ pcurationes ⁊ banna
et penas extorquēt cōtra iura et eccleſiaſticā libertatē.xv.
q.j.§.nouarũ.l.placet.⁊.C.de ſacro.ec.l.placet:⁊ ideo te
nenẗ pena.x.librarũ auri aſtricti.xxv.q.ij.quecũq3.al'.eſt.c.
per ſe.⁊ incipit.ſi eccleſie igiẗ.in q̄ caſu iniuriarũ actiōe te
nenẗ.ex̄ de iniur.olim.ad idē.xxiij.q.viij.§.q̄uis.nā plus
iuuat eccleſia regem orationib⁹ q̄ armis miles vel armi
ger vt in.l.ibi ſequē.quicũq3.Tertio q: ducũt ſecum ſacer
dotes ⁊ clericos ad bellũ cōtra iura.xxiij.q.viij.quo auſu.
et.c.ſiquis eps.c.ſi vobis fratres.c.reprehēſibile.xxxvj.di.
ſiq̄s vult.ex̄ de vo.de multa.§.penul.qđ intelligas qñ va
dũt vt pugnēt ibi pſonaliter vt ibi:ſecus ſi ad dandũ con
ſiliũ:⁊ ad exhortandũ vadāt in iuſto bello:vt ibi.⁊.xxiij.
q.viij.hortatu.vide qđ notaui.ſ.in p̄ma pte.§.ſ3 queritur
qñ.v̄.phit.cũ.v̄.ſequētib⁹ in xlviij.ar. Quarto/quia nō fa
ciũt iuſtitiā:vñ deponēdi ſunt.xxiij.q.v.regũ.xv.q.vj.ali⁹.
Quinto/q: tallijs ⁊ exactionib⁹ ppłm dei affligũt indebi
te:⁊ corpib⁹ iniurianẗ.de q̄b⁹ deo tenēẗ reddere rōnē.xiiij.
q.v.nō ſane.xxiij.q.iiij.qñ vult.⁊.c.ſi eccła.i ſi.Sexto/q: oc
cupāt alienas terras:⁊ nō ſũt ↄtēti pprijs terminis.xxiij.
q.iij.transferũt.et tales nō ſaluātur ſi al's bene etiā admi
niſtrēt:niſi res reſtituāt alienas.xiiij.q.vj.ſi res.de pe'i.di.
v.falſas.xiiij.q.v.neq3 em̄.lxj.di.miramur.⁊ ideo etiā iuſte
poſſunt impugnari.xxiij.q.ij.c.j. Eſt enim iuſtũ bellũ p re
bus reperēdis:vel defendēdis.xxiij.q.ij.dñs.Itē ↄtra Sa
racenos.vide Innoc.'ex̄ de vo.qđ ſup his.⁊ qđ no.ſ.in p
ma pte in ar.xxvij.v̄.Itē ſm Innoc.qui terras noſtras
detinēt occupatas.xxiij.q.viij.diſpar.⁊ intendunt occupa
re ſi poſſunt:vt in.c.ibi ſequenti.et cōtra excōmunicatos.
xxiij.q.v.omniũ.⁊.c.excōmunicatorũ.⁊.q.viij.omni timore
et.c.ſi nulla.⁊.c.vt pridem.De bello iuſto et iniuſto vide la
te qđ ſcripſi.j.xlvij.ar.v̄.circa.cum.v̄. ſequenti.⁊.§.ſe.q̄ ſic
incipit:vt de hoc.¶ B Septimo/quia quum vnus rex
vni mulieri vir ſufficiat:volunt tamē plures habere:ſicut
equus emiſſarius/⁊ mulus quib⁹ nō eſt intellectus:in ani
me ſue pıculũ/et ſcādalũ plurimorũ:q̄re et excōmunicari
et deponi deberent tales ſi incorrigibiles apparēt.xj.q.iij.
precipue.et.c.teugaldũ.c.ita corporis.ij.q.j.ſcelus.ex̄ de di
uor.gaudemus.Octauo ſimul crimē ſacrilegij et leſe ma
ieſtatis cōmittunt/iudeis ſup chriſtianos officia cōmittē
tes.liiij.di.nulla.ex̄ de iudeis.cum ſit.xvij.q.iiij.conſtituit.
In hoc precipue reges peccāt hiſpanie:quorũ corporum
et rerum iudei fallaciſſimi ſunt:dij rapaciſſimi: homines
deuorantes:quorum perfidia ſemp chriſtũ et chriſtianos
perſequiẗ maxime in occulto.ex̄ de iude.⁊ ſi.Nec obſtat ex̄
de iudeis.ex ſpeciali.v̄.innuit.q̄ hec poſſunt committi iu
deo chriſtianis nō ſuſpecto:quia illud de cōparatiua pmiſ
ſione eſt intelligēdum:ſicut et illud qđ dicit canon.xxxiij.
q.ij.ſiquid verius.vbi de hoc legiẗ.⁊ no.q̄ ſiquis vult in
terficere vxorē ſuam vt accipiat aliam:primā dimittat/et
nō interficiat.nec em̄ ppter hoc ab adulterio excuſaẗ ſic
rex ſi tali committat:nō a pctō:ſed a pena tēporali excuſa
tur.qđ dic vt no.Oſtiē. in ſumma.de iudeis.§.'et in quib⁹
grauenẗ.v̄.poſſunt tamen p̄ncipes. Nono/in decimis et
primitijs quas nō ſoluunt:ad quas tamē ſoluēdas tenen
tur.xvj.q.j.reuertimini.⁊.c.decime.xxiij.q.v.dicat aliquis.
de cōſe.di.v.quadrageſima.in ſi.xij.q.j.duo.ibi/Decimas
reddere et ita ſaluari poterũt. quib⁹ habeāt ſoluere:vide
qđ no. ex̄ de ma.⁊ obe.oēs p̄ncipes.et ſi ſoluũt non tamē
integre:quia nō ſoluunt de furnis/et molendinis/⁊ hor
tis feno/et lana pecorum ſuorũ/et piſcarijs/eſt interpoſi
tio.Sicut reges portugallie contra iura ex̄ de deci.perue
nit.⁊.c.ex tranſmiſſa.⁊.c.paſtoralis.et auferũt decimas ce
te et aliorũ piſcium eccleſijs et retinent ſibi cōtra id ex̄ de
feri.licet.Decimo in augurijs qđ quidā ſequũtur:et eis cō
fidunt.et in quibuſdā alijs ſortibus et ſupſtitionib⁹ a ve
ra fide deuiantes.xxvj.q.v.augurijs.et.c.epiſcopi.⁊ ideo
ſine luce ſunt tales:quia nihil melius reſplendet in prin
cipe/q̄ recta fides.C.de ſumma tri.inter claras.xcvj.diſt.
ſi imperator.Undecimo q: et al's rixoſi/et iroſi/⁊ furioſi/
et crudeles ſunt:quũ deberent eſſe manſueti et tractabi
les et humani.vnde dicit lex.C.de dona.inter virũ et vxo
rem.l.ſi.nihil aliud tam peculiare eſt imperialis maieſta
tis/q̄ humanitas:per quam ſolam dei ſeruatur imitatio.
Prouerb.xx.Miſericordia et veritas cuſtodiunt regem:
et roboraẗ clemētia thronus eius.Adde qđ ſcripſi.ſ.in p
ma parte in ar.lvij.p totum.et ad hoc eſt op.ar.ſi.libro.de
animalibus/q̄ apis electus in regem ponit vel pdit acu
leum.hoc idem dicit Iſidorus li.xij.etymologiarum.c.de
regibus.vbi dicit q̄ regie virtutes p̄cipue due ſunt:Iuſti
tia/et pietas.Unde proprie in iure imperatores et reges
clementes pij et tranquilli vocanẗ.C.de legi.l.j.xcvij.diſt.
eccleſie.⁊.c.victor.xcvj.di.conſtātinus.xj.q.j.ſacerdotib⁹.
Nam iuſtitia per ſe ſeuera eſt.ad hec.xxiij.q.iiij.duo iſta.
et.§.precepta.⁊.xlv.diſt.in multis.c.Duodecimo leges
iniquas conſtituũt contra id.xxiij.q.iiij.ſi eccleſia.in ſi.di.
iiij.erit autē.et frequēter contra eccleſiam et leges eius.
ix.diſt.c.j.⁊.ij.⁊.x.diſt.in p̄mis.vj.c.Decimotertio quia nō
faciunt id ad quod eſt poteſtas regia inſtituta/ſc3 vt ma
li a malo coerceantur:⁊ boni inter malos q̄ete viuāt.xxiij.
q.v.non fruſtra.et.q.iiij.qui peccat.ante ſi.ex̄ in probe.de
cre.Rex pacificus.diſt.iiij.c.j.Decimoquarto impugnāt
eccleſiam ſepe et clericos quos debent defendere.xxiij.q.
iiij.maximianus.⁊.c.ij.⁊.c.ſe.⁊.q.v.principes.xj.q.j.chri
ſtianis.Nec impugnant hereſes ſicut debēt.xxiij.q.iiij.qñ
et.c.ſi eccleſia.in ſi.Decimoquinto non puniunt blaſphe
mantes ſicut debēt.xxiij.q.iiij.nō inuenitur.Decimoſexto
non ſubijciunt ſe ipſis et preſbyteris ſicut debēt:et pmit
tunt ſibi manus oſculari ab eis quũ potius ipſi epiſcopo
rũ manus debeant oſculari.x.diſt.certum eſt.lxiij.diſt.va
lētinian⁹.de iudic.nouit.xcvj.diſt.duo.in ſi.⁊.c.nũq̄.vide
qđ dixi.ſ.in hac ſcđa pte.§.cōſequēter.v̄.et eſt argumētũ.
xviij.ar.Decimoſeptimo q: recipiũt ab electis i epiſcopũ
vel archiepiſcopũ intra regnũ ſuũ cautionē et homagiũ
vel fidelitatē:quũ nihil tēporale teneāt ab eiſdem:cōtra
iura de q̄bus legitur ⁊ no.ex̄ de ſimo.ex diligenti.'de reg.
iur.c.vlt.de ex.pre.grauē.gloſ.j. Sed ſuper hoc vide In
nocē.de elec.ſignificaſti.Decimooctauo quia puniũt etiā
hereticos/etiam ſi pſone ſint eccleſiaſtice.ar.iuriũ que p
eis facere videnẗ.xvij.diſt.nec licuit.lxxix.diſt.ſiquis pecu
nia.j.q.vlti.c.vlti.xxiij.q.iiij.quādo vult.c.non inuenẗ.⁊.
c.ſe.et.q.v.non nos.et in.c.ſe.et.c.ſi audieris.cũ.iij.c.ſe.et
c.principes.⁊.q.viij.legi.in ſi.diſt.viij.quo iure.Sed quũ
crimen iſtud eccleſiaſticũ ſit:ſicut et multa alia que no.ex̄
de fo.cō.in ſi.cũ ſit.nec reges:nec alij iudices de eo ſe poſ
ſunt maxime hodie intromittere.al's hodie ſunt excōmu
nicati:vt eſt expreſſum ex̄ de hereti.vt inquiſitionis.§.pro
hibemus.li.vj.niſi quum eorum cōtra eos inuocatur bra

Digitized by Google

chiū ſecularē:vt in iurib⁹ añ dictis. Poſſunt imꝑatores et reges infamiā tollere:⁊ ad famā reſtituere. vt ad natales ꝑmos:⁊ ſtatū integrū. vide qđ no. Inno.ex̄ de re.iu.cū te. C.de abolitionibus.abolitio.ij.q.iij.l.ſi qđ. §.ſe. C.de ſententiā paſſis et reſtitutis.li.ix.C.de genera.obla.indulgētiam.ij.q.iij.§.notandum.ff.de ſenten.paſſis et reſti.l.ij.et iij. Item reſtituunt illegitimos natalibus: et faciunt eos ſuccedere.in Autē.quib⁹ mo.natura.effi.libe.efficiant̄ ad modū.coll.vij.et.c.r.§.j.et.ij. Filium etiam ꝓpriū poſſunt legitimare.ex̄ q̄ ſi.ſint le.ꝑ venerabilē.§.de filijs.ſed vide ibi gloſ.que incipit:q: nō. Itē reſtituūt ſeruos ꝑmis natalib⁹ liberorū.xij.q.ij.c.epō.§.qui manumittit̄. Item diſpēſant cū militibus de acie fugiētibus.j.q.j.ꝙ quidā. Decimonono:q: nō recognoſcūt de facto imꝑatorē ſuꝑ eos:et ei ſubeſſe:et ab eo debere coronari cōtra iura.lxiij.diſt.hadrianus.vij.q.j.in apib⁹.et eorum legibus teneri.C.de legi.leges.ſed de hoc vide Innocē.de re.iu.cū te. Uigeſimo regna ſua ſcindunt et diuidunt inter filios vel cōſanguineos:ſicut fecit Alexander quū adhuc viueret. j.Machа.j.qđ tamē fieri nō debet.ſuper quo vide qđ legitur et no.ex̄ de vo.et vo.re.licet.per Bern̄.in gloſ.dicit.et Innocē.quia in vno regno vnus rex.vij.q.j.in apibus.vj.q.iij.ſcitote. Uigeſimoprimo q: nō preſtant auxiliū/et conſilium iudicibus eccleſiaſticis inuocati ab eis vt tenentur. xxiij.q.v.adminiſtratores.⁊.c.principes.⁊.q.iiij.qn̄.ſuper quo vide qđ legit̄ et no.maxime per Innocē.ex̄ de of.or.c.j. Uigeſimoſecundo q: non ſeruant iuramentū qđ ꝑſtant in ſui coronatione de non alienādo bona regni/⁊ cōſeruando eius honorē:et de non mutando monetam legitimā.ex̄ de iureiu.quāto. et.c.intellecto. et de re iud.ſane.abbate.lib.vj. Uigeſimotertio quia maiora negotia regni expediūt ſenſu ꝓprio vel cum paucis ſuis adſeſſoribus:quū tamē maiorem partē regni ſuper hoc vocare deberent.i.eorum ſyndicos. ſuper quo vide Innocē. in pre.c.quanto.ar.ex̄ de ma.et obe.c.vlt. vbi de hoc.liiij. diſt.c.j. vbi de hoc. Uigeſimoquarto quia cū indigeant ſepe curatoribus et coadiutoribus aut ꝓpter eorū nimiam iuuētutem aut fatuitatem aut aſininam ſimplicitatem:nolunt eos recipere ab imperatore vel eccleſia: vnde ⁊ ſepe priuant filios vel nepotes ex paterna linea deſcendentes.ſuper quo vide qđ legit̄ et no.ex̄ de ſup.ne.ꝑla.grādi. li.vj. et per Innocē.de fo.cō.licet. Uigeſimoquinto quia vſurpant officia ſacerdotum/vñ lepra ſpūali percutiunt̄.ij. Paralipo.xxvj.ij.q.vij.§. Item cum balaam.ꝟ.ſi ergo.et qui recipiunt res eccleſie ab eis ſacrilegi ſunt et ipſi.xij.q.ij. indigne.⁊.c.de rebus.xvij.q.iiij.§. ſacrilegium. Uigeſimoſexto malos habēt conſiliarios:quorum cōſilio ꝑdicta/et multa mala alia operantur maxime reges hiſpanie/ꝯtra id.lxxxvj.di.tāta.j.q.j.eſtote.ex̄ de iureiu.quāto.in ꝑn.habēt enim conſiliarios bilingues et ſuſurrones. Leuit̄.xix. Nō eris criminator:nec ſuſurro in populis. Prouer.xviij. Uerba bilinguis quaſi ſimplicia:et ipſa ꝑueniūt vſq; ad interiora vētris. Idem habet̄ eiuſdē.c.xxvj. Suſurro ⁊ bilinguis maledictus.multos em̄ turbauit pacē habētes. Eccli.xxviij. Denotatio peſſima ſuper bilinguem.Eccli.v: Ois peccator:inuidus⁊ bilinguis. Eccli.vj.⁊ Mat.xviij. et nequā et adinuicē inuidos.Gal̄.vj. querētes ſemꝑ que ſua ſunt. Phil̄.ij.lxiij.diſt.noſſe.nō que regni: nec que regis.⁊ quoſdā frequenter viles q̄ in modico tēpore ditari et exaltari de bonis regni regnū cōſumunt:et regem ipſum cum ſuſurrijs et adulationibus.xxij.q.ij.primum.et detractionibus.vj.q.j.deteriores.et mendacijs.xxij.q.ij. omne genus.cum.c.ſe.ſemꝑ ex peſſima conſuetudine vel potius corruptela.ex̄ de cōſue.cū venerabilis.corruptela.vſq; ad mortē noctē pluſq̄ mediā detinentes.ad literā Iob.xvij. noctem vertentes in diem.contra conſilium Ariſtote. ad Alexandrum dicentis.

Conſultor procerū ſeruos contēne bilingues
Et nequā:nec quos humiles natura iacere
Precipit:exalta. nam qui pluuialibus vndis
Intumuit torrēs:fluit acrior amne perenni:
Sic opibus parcis et honoris culmine ſeruus
In dnm ſurgēs/truculentior aſpide ſurda
Aures obturat. precibus manſueſcere neſcit.

Mouetur terra cum ſeruus regnat. Prouerb.xxx. Uigeſimoſeptimo q: ipſi ijdem maxime reges caſtelle q̄ deberent eſſe cultores iuſtitie.xxiij.q.v.rex debet.⁊.c.regum et de ꝓprijs et iuſtis additib⁹ viuere.ex̄ de ſupplē.ne.ꝑe.grādi.li.vj.et ſubditos ſuos a ꝑdonib⁹ ⁊ latronib⁹ defenſare.xxiij.q.v.regum.ſubditos ſuos excoriant:nedum per accuſationes ⁊ collectas grauiſſimas.x.q.iij. cauendum, cum.c.ſe.ſed rapinas accipientes in caſtris et villis:et ſepe in ciuitatibus dolia vini. ſarcinas grani. greges arietū et boum:et alia comeſtibilia a poſſeſſoribus/et laboratoribus:et nihil niſi pictatiolas.i.chartulas:quas vocant aluala:ſoluentes.xxvj.q.vlt.nō obſeruetis.et cū ab eis recedunt:omnes lugentes ⁊ vlulantes dimittentes/cōtra illud pſ̄.lij. Qui deuorant plebē meā ſicut eſcam panis.et iterū pſ̄.lxxviij. Quia comederūt iacob.vñ merito antropophagi: ideſt comeſtores hominum/poſſint dici. labores miſerabilium laboratorū totius anni cum ſuis canib⁹ et auibus et viliſſimis meretricibus:q̄s vulgariter vocāt ſoldaderias.i.ſtipendarias:quia ſtipēdium habēt a rege et ab alijs magnatibus:q̄s de loco ad locum ſequūtur: et ſuis vētribus et alijs ſuis ſuꝑfluitatibus et carnalitatib⁹ expēdentes.cōtra quos ad literam Ezech.xix. Factus eſt leo: et didicit predam capere: et homines deuorare. Habēt em̄ iſti reges leunculos ſuos:ſcilicet miniſtrales:⁊ baiulos ⁊ factores ſuos:qui ad modum ſanguiſſuge pauperū ſanguinem ſugunt ⁊ in ſinum dominorꝫ euomunt. vñ Michee.vij. Principes poſtulat:et iudex in reddēdo eſt. et.j.ibi. Qui optimus in eis eſt quaſi paliurus. paliurus eſt cardus ſpinoſus ſm̄ Hugui.et qui rectus quaſi ſpina de ſepe. ¶ Contra hos etiā clamat dñs ꝑ Eſa.iij.c. Quare atteritis populū meum:et facies pauperū cōmollitis? Propter oppreſſionē pauperū tedebat viuere q̄ dicebat Eccle.iiij. Uerti me ad alia que ſub ſole geruntur:et vidi calūnias/et lachrymas innocentū: et conſolatorē neminē.nec poſſe reſiſtere eorū violentie omni auxilio deſtitutos.et laudaui magis mori q̄ viuere. ¶ Cōtra tales etiā Eſa.j. Principes tui infideles:ſocij furum.et iterum Michee.iij. Qui comedūt carnē ꝑpli mei:et pellem eius deſuper excoriauerunt:et oſſa eorū cōfregerunt:⁊ cōciderunt ſicut in lebete:et q̄ſi carnē in medio olle. Ecce ipi ſe lupos exhibēt gregi.et ipſi rapiunt.ipſi diſpergunt.ipſi ꝑimunt. Contra tales clamant iura.x.q.iij.§.de his.cum.c.ſe. vſq; ad ſi.queſti.et que legunt̄ et no.ex̄ de cenſi.cū apſus.et in gloſ.xxv.⁊ in.c.Cū inſtantia.et in gloſ.illud ſemꝑ. Tales nō reges:ſed reguli ſunt. ꝓpter defectum quorū filij.i.ſenſus infirmant̄ Capharnaū.i.in pinguedine carnali.et cōſolatione tēporali. Ioan.iiij. Interpretat̄ em̄ capharnaū villa pinguedinis:vel villa ꝯſolationis. Uigeſimooctauo vanigloriofi ſunt et ſuꝑbi:⁊ nō ſe hoies recognoſcūt: nec deū regē regum. Apoca.j.timentes. Contra illud: Et nūc reges intelligite.⁊.j.ſeruite domino in timore.ij.pſal. xxiij.q.iiij.non inuenit̄.cū.c.ſe.¶ Uigeſimonono in gradibus ꝓhibitis ꝯtrahunt cū ſuis cōſanguineis ⁊ affinib⁹ ante diſpēſationē papalē et in hoc magis offendunt reges hiſpanie. Et primo cōmittunt inceſtum. deinde impetrāt indulgētiā. aliq̄tiēs nullā. in inceſtu manētes.xj.q.iij.precipue. vnde peccāt in ſpe habēdi indulgentiam. qđ eſt peccatū in ſpm̄ſctm̄: vt no.de peni.di.j.§.et his itaq;.in Gloſ.peccatū in ſpiritū. Cōtra quos dicit̄: Maledictus homo qui peccat in ſpe. Et ex talib⁹ cōiunctionibus degeneres reges naſcunt̄.lvj.diſt.ſi gens.⁊ hodie tales reges excōmunicati ſunt:niſi ſpeciali alio ꝑuilegio ſint muniti.ex̄ de cōſang.et affi.eos qui.in clemē. Et hic notandum ꝙ quū ſcienter cōtrahētes ſint ipſo facto excōmunicati: videtur ꝙ ſi ſuꝑ tali matrimonio contracto ſedis apl̄ice diſpenſatio impetretur;vel per procuratorem cōſtitutū;vel

ab excōmunicato.ex̄ de procur.c.fi.non obtenta abſolutio ne:que pōt fieri ꝑ epm:quia non reſeruat̄ pape.in clemē. ex̄ de ſen. ex.nup.prius ab excōmunicatione:ꝙ grā fit ipſo iure nulla.ex̄ de reſcrip.ipſo iure.li.vi. Item ꝙ infamia q̄ ex inceſtu cōtracta eſt.iii.q.iiii.con ſanguineorū.vi.q.i.infames.non tollit̄ ꝑ diſpēſationē que fiunt remaneant in matrimonio.ar.bonū ex̄ de ꝓben.nō pōt.§.fi.li.vi.quia ꝓ illa infamia neceſſaria diſpenſatio ſpecialis.no.ii.q.iii.§.hinc colligit̄ ꝑ Inno. de re iud. cum te. de ſimo.ex diligēti. Itē ꝙ ꝓles iam concepta ex tali matrimonio fiat legitima.ex̄ qui fi.ſint le.tanta.niſi hec omnia in diſpēſatione exprimātur:diſpēſatio nō valet:quia oīa impedimēta exprimēda ſunt.ar.eorū q̄ legunt̄ ⁊ no.ex̄ de reſcrip.ex pte.i.⁊.c. inter ceteras.ergo ſup pmiſſis quatuor ſupplicandū eſt in tali caſu.⁊ primo ꝓ abſolutione:niſi facta fuerit a dioc̄.matrimonio ſeparato. Trigeſimo quia ducunt maxime reges hiſpanie in domo ſua publicas meretrices:⁊ quibuſdam earū ſtipendia dant et neceſſaria in aula ſua et duci pmittunt ⁊ ꝯſentiūt: et ſic eorū aula ꝓ parte ꝓſtibulū eſt et lupanar et ſcortū. ſicut tēplū hieroſol.ii. Macha.vi.qd̄ chriſtianis ꝑncipibus in magnā apud chriſticolas verecūdiā cedit:et offenſionem criminalē apud deū:cuius cōtra decalogū et preceptū mechiā in domo ſua nutriunt deteſtādā.Exod.xx. Deutero.v.xxxii.q.iiii.meretrices.⁊.q.vi.non mechaberis.⁊ ꝑncipes ſunt libidinis ſuoꝝ familiariū tacite:et ſi nō expreſſe ꝯſentiendo.lxxxiii.diſt. error.⁊. lxxxvi. facientis.ex̄ de homici.ſicut dignum.§.illi quoqꝫ.etiā turpitudinis ſunt patroni.ar.xxxii.q.ii.c.i.ex̄ de iureiu. quēadmodū.§.illud autē.ibi:patronus eſt turpitudinis. ⁊.i.ibi: ne ꝑ hoc libera ꝓbetur ei facultas peccandi ꝓpter impunitatem pcti. ⁊.ff.ad.l.iuli.de adul.l.ii.§.i.ff.de fur.q̄ fas.§.i. ⁊ crimen lenocinii q̄ſi cōmittunt queſtuaria mācipia in domo tenēdo: licet ipſe ſuū q̄ſtū recipiāt maledictū:q: nō eſt hominꝰ ꝙ ꝓprio corpore q̄ſtū facere.ff.de ritu nup.palā.§. lenociniū. ⁊ no.xxxii.q.i.in.l.crimē.ſub.§.ꝙ ſi i adulterio. in gloſ.non tm̄. Trigeſimoprimo:q: a meretricibꝰ regni ſui mercedem et preciū recipiūt/cōtra illud Non offeres mercedē ꝓſtibuli. Deut.xxiii.no.ex̄ de deci.ex tranſmiſſa. xiiii.q.v.in ſumma.et illiꝰ immūditie cooperatores ſunt cū illis eorū ſpolia percipiendo.legit̄ ⁊ no.ex̄ de fur. q̄ cum fure.ex̄ de rapinis.c.ii.§.fi. Trigeſimoſecūdo:q: recipiūt pciuin aleatoribus ludi.ꝑcipue reges hiſpanie:qd̄ vocat̄ taurigiū:⁊ vendūt quolibet anno ꝓ certo pcio.vñ pricipāt precium de ludo ꝑ legem ꝓhibito.ff.de ale.l.i.⁊ in ꝓhemio.§.conſtitutionis.ff.veteris.§.illud ſane.⁊ grauiter peccant ⁊ ad reſtitutionē talis pcii ⁊ lucri tenent̄:quia cōtra legem mercant̄.vt in.l.greca/alearum vſus.C.e.⁊ no. xxxv.di.c.i.et ex̄ de vi.et ho.cle.clerici.ii.ex̄ de exce.p. inter dilectos.⁊ fouent illud iniquū et cauſam dāni dant et peccati:ideo dānum dediſſe vident̄.ff.ad.l.cor.de ſic.l.inde.legitur et no.ex̄ de homici.de cetero.de iniur̄.et dā.da.c.vlt. Trigeſimotertio:q: aliq̄ eorū cū ſuis reginis et filiis carnes comedūt in q̄drageſima et aliis ieiuniis ſine neceſſitate vel ficta:⁊ cū cōſilio ſuorū carnaliū et adulatorū medicorū:q̄ cū eis diſpenſant de conſilio diaboli contra iura de con.diſt.v.quadrageſima.et di.iiii.deniqꝫ. ex̄ de obſer. ieiu.cōſilium.§.fi. De materia regū et eorū cōditionibus plene tractaui in.i.pte iſtius opis in multis locis.maxime in ar.lviii.§.quibꝰ ergo.et ex virtutibus q̄s debēt habere: poteris augmētare eorū peccata que habēt ꝯditis virtutibꝰ.ar.xxxi.q.i.cum renuntiat̄. Trigeſimo quarto:offendunt ꝑ malū exemplū pre ceteris:quia quū ſint reges dicti a ſe et alios iuſte regendo. xxi.diſt. cleros.⁊. ſacerdos. ibi:ſicut rex a regendo.xii.q.i.duo.nec ſe nec alios regūt: ſed exemplum mortis prebent ſubditis ſuis:vt eſt expreſſum.xi.q.iii.precipue. et.c.ira corporis. vnde verſus.

Rex ſuperes:ſi te ſuperes precepto: honoris.
Degener es ſi degeneres a laude prioris.

Immo nec rex malus dicendus eſt.ii.q.i.ſcelus. Trigeſimoquinto vendunt officia/iudicaturas/tabellionatus/et alia que libere debēt dari cōtra.l.et canones.C.ad.l.iuli.repe.l.ſancimus.que eſt canonizata.i.q.vii. ſancimus. ff.ad.l. iuli. de ambi.l.i.⁊.i.q.i.nullus itaqꝫ.⁊.q.vi.ſicut is.et ſunt occaſio talibus alios in precio aggrauandi et concutiendis ſuis ordinariis ſalariis non cōtentis contra pre.l.ſancimus.ff. de cōcuſſi.l.i.et.ii. ⁊ in.l. canonizata.i.q.i. concuſſionis. et xxiii.q.i.paratus.in fi.vbi no.quid ſit concutere.in gloſ.cōcutere.⁊.c.in veritate.in fi.et in gloſ.ſed qualiter.et no.in §.ſequē.et vlt.⁊.in additione.q: paratio: erit emptor: vendere quod emit.i.q.i. quibuſdam. Trigeſimoſexto peccant in duellis que approbant cōtra.l.et cañ.vt no.i.§.expeditis.⁊.v.in ar.xxxiii. Trigeſimoſeptimo pecunias eccleſie que extrahuntur de regnis ſuis in auro vel argento/ſuo fiſco applicant/dicentes ꝙ ſuper hoc legem vel preceptum fecerit.qd̄ eſt cōtra iura ciuilia et canonica.talem em̄ legē nō poſſunt facere in pecunia eccleſie. vnde.l. cur enim nō facimus diſcrimē inter res diuinas ⁊ humanas. C.de ſacro.ec.l.ſancimus.ii.xxiii.q.viii.§.ꝗuis.l. ſancimꝰ. et.l. vniuerſos.ibi/attētationis moleſtiam non ſuſtinere. libere enim ſunt res donate eccleſiis a lucratiuorum inſcriptionibus:vt pre.l.ſancimus.in autē.de eccle.titu.§.ad hec collſa.viii.C.de ſacro.eccle.decernimus.C.de epiſ. et cleri. omnia priuilegia. C. de ſacro.eccle.l. placet. canonizata. xxi.q.i.l.placet.ibi:nulla ſolicitudo trāſlationū ſignetur. et ibi gloſ.et tales ſacrilegi ſunt.vt ibi.⁊.xii.q.ii.nulli.⁊ homicide:vt.e.cauſa.⁊.q.c.i.⁊ lex particularis/vel conſuetudo in contrariū:quia eſt contra eccleſie libertatē.ex̄ de cōſue.cum venerabilis.x.diſt.quaſi per totum.xcvi.diſt.bene quidem.ex̄ de re.ec.non al̄.c.fi.qd̄ optime facit.et non poſſunt res eccleſie confiſcari.xvi.q.i.in canonibꝰ. ¶ Offendunt nihilo minus in omnibus articulis in quibus imperatores offendunt.ſ.proximo.§.exaratis.et imperatores in his omnibus ꝓlibatis in quibus reges offendunt ⁊c.

¶ Articulus.xxxi. A

DEinde dicendū eſt de peccatis principum et aliorum preeminētium. Qui autem ſint principes/duces/marchiones/comites/valuaſſores/capitanei/⁊ alie dignitates ſeculares.vide in libro feudorum. quis dicatur ⁊c.et qd̄ legit̄ et no.ex̄ de elec.fundamenta.§.vt ergo. in gloſ. Ioan.an.que incipit: In libro feudorum. Principatus autem etſi ſit per ſe quedam ſuperior dignitas poſt imperatores et reges:ſicut colligitur ex ordine verborū pre.§.vt ergo. De quibꝰ principibus qui ſunt precipue in alemānia: et adhuc rome legitur ex̄ de elec. venerabilē.§.verū ⁊ nunquid.§.obiectioni.⁊.§.qd̄ autē.§.inſuper.⁊ ex̄ de iureiu. Romani.in clemē. Largum tamen nomen eſt cōprehendens imperatores et reges:vt pre.c. Romani.in prin.et.xvi.q.vii.ſane. in fi.et.xii.q.ii.de rebus.ſic accipit̄ etiam: venit enim princeps huius mūdi ⁊c. Ioan.xiiii.et.i. Ioan.iii.de peni.diſt. ii.ſi enim.ideo mixtim de ipſis et ducibus et ꝓceribus et baronibus et marchionibus et comitibꝰ ſimul tractemus tangendo eorum ſcelera et defectus. ¶ Peccant aūt hi primo in taleis et exactionibus indebitis ſubditoꝝ.xiiii. q.v.nō ſane.vide qd̄ legit̄ et no.xvii.q.ii.ſeruitiū.i.q.i. nullus.ii.ex̄ de cēſi.peruenit. ¶ Scd̄o:quia faciunt conſtitutiones ſeu potius deſtitutiones ſuas contra eccleſiaſticā libertatem.ex̄ de re.eccle.non al̄.cum laicis.ꝓpter qd̄ tam ipſi ꝙ ſcriptores ⁊ ſeruatores ſunt excōmunicati ipſo iure: ⁊ feudis que tenēt ab eccleſiis:ſunt priuandi.tex.c.grauē. dicit priuari.ſꝫ vide gloſ.ibi et doct.ex̄ de ſen.ex.nouerit.⁊ c.grauē.et poſſunt feuda aliis potentioribꝰ concedi: qui ipſa petant et pro eccleſia recognoſcant. ex̄ de feud.c.ii. ¶ Tertio:qd̄ eſt quaſi cōmune omnibus principibus mūdi: ꝙ volunt habere capellas ſuas et capellanos ſine authoritate epiſcopali et volūt ꝙ capellani ſui habeāt curā animarū ſuarū vxorū filiorum et familie.⁊ ꝙ oblationes eis factas:vbicūqꝫ etiam miſſas audiant:ſuas faciant et

Diuerſarū ſtatuū prīcipū noīa.

In qbꝰ domini et ſupiores offendāt.

imburſent.q͛ iuri cõmuni non conuenit.xvj.q.j.§.ecce.j.ꝛ
ij.et.c.cunctis.ꝛ.q.vij.nullus omnino.vbi de hoc.ex̃ de he
reti.ad abolēdū.§.fi. de of.archidia.cū ſatis.vbi de hoc.ni
ſi forſan ſup his ſint a ſe.ap. priuilegiati ſpecialiter: ſicut
apparet in duce burgundie:cui⁹ capella multis priuilegijs
eſt munita.ex̃ de priuil.cum capella. Ut tñ ſcias ꝙ alicui
clerico in aliqua dignitate cõſtituto ne videat̃ priuilegiū
perſonale.ex̃ de of.del.qm̃ abbas.talia ꝑpetuo cõmittan/
tur.alꝭ laicus nō debet ſe de talibus intromittere:nec ha
bere pōt poteſtatem cõmittendi curā anime ſue/vel vxo/
ris/vel familie cui vult.xcvj.diſt.bene quidem.xvj.q.vij.c.
j.ꝛ.§.cum ergo in noua.et.c.ſequē.vſqꝫ ad.§.vt ergo.Nec
em̃ licet laicis eccleſias regere:nec oblationes accipere.
x.q.j.q: ſacerdotes.ꝛ.ij.c.ſeq.et videt̃ ibi dici/ꝙ tales ſunt
excõmunicati ipſo iure.nec mirum:quia nec etiā ſacra va/
ſa vel veſtimenta ab inſacratis hominib⁹ tangi debēt.de
cõ.diſt.j.in ſancta.et.c.veſtimenta. Generaliter etiā ꝓhi/
bitum eſt omnibus laicis/ꝙ de ſpūalibus ſe nullatenus
intromittāt.de elec.maſſana.de arbi.cõtigit.de iudic̃.de/
cernimus.de ꝑſcrip.cauſam.de deci.q̃uis.c.ꝓhibemus.
nec videt̃ excuſare epiſcopi authoritas in hac ꝑte vt ibi.ꝛ
lxxix.di.iudicatū. ¶ Quarto:q: liberos homines ſubij/
ciūt ſeruituti:ꝛ eis graues exiſtunt.xiiij.q.v.nō ſane.quū
tamen nullus liber ſeruus debeat fieri:niſi qñ vendit ſe
ad precium participandum.xxix.q.ij.relatū.Sed ſicut di/
cit Salomon:breue regnum nō parcit ſubditis.quia in la
ta gente gloria principis:ꝛ in diminutione ꝑpli contritio
principis denorat̃.Prouer.xiiij.et adde q͛ ſcripſi.ſ.in pri
ma ꝑte in ar.lxij.x̃.vj.conditio.j.q.iiij.§.Itē in ꝑa͛o achor.
et.x̃.Item dauid. ¶ Quinto:in licitis ſuis ſuperioribus
inobedientes exiſtunt:ꝛ plerūqꝫ q: pauperes ſunt:ipſos
contēnunt.vnde peccatum idololatrie incurrunt.j.Reg.
xv.xxxij.diſt.§.verū.xxiij.q.j.quid culpatur.vbi de hoc.et.
q.v.cū miles.vide q͛ legit̃ ꝛ no.ex̃ de tēpo.or.ad aures.
¶ Sexto:q: ꝓpria temeritate vxores a ſe reijciūt.ꝛ alias
intromittunt/credētes ſibi neſcio ex qua corruptela ꝯſue
tudinis hoc licere.ex̃ de diuor.porro.et de ſponſa.c.j.vide
q͛ no.ex̃ de adulte.c.fi.xxxiij.q.ij.quos de⁹.ex̃ de tranſac.
c.fi. ¶ Septimo:q: ex adulterio nati ſepe ſuccedūt:et ſic
iure ſuo priuāt heredes legitimos qui deberēt ſuccedere.
nec ſaluari poterunt niſi diſpenſet̃ cū eis per ſuū ſuperio/
rem.ex̃ qui fi.ſint le.per venerabilem.ꝛ no.ſ.eodem.§.ex/
pediti.in fi.x̃.poſſunt imperatores.in additione.xx.ar.
niſi reſtituāt.ex̃ de peni.ꝛ re.officij.de vſuris.cum tu.ha/
bet̃.ſ.§.primo poſt imperatorū ꝑuus.x̃.xviij. ¶ Octauo:
q: nō ſeruant iuſtitiam pauperi maxime nō habēti q̄d of/
ferat.xj.q.iij.pauper.quem etiam frequenter ſuſpendunt
ꝓ modico.et ideo qñqꝫ ſine iuſtitia occidunt̃:ſꝫ qui nō ti/
met iuſtū iudicem:nō credit eum beneuolum vel pacificū
inuenire.xxiij.q.v.regū. ¶ Nono:quia ep̃os ꝛ alios cleri/
cos non honorāt:ſicut debēt.ex̃ de ma.ꝛ obe.ſolite.ſed eis
iura ſua ſubtrahūt:ꝛ plerūqꝫ ſubijciunt ſeruituti: de quo
tenent̃ in tremēdo iudicio reddere rationem:quia hoc fa
ciunt contra iura.diſt.j.ius publicū.xj.q.j.ꝯtinua.de iure/
iu.ꝑuenit.j.ꝛ.c.nimis de iure.ꝛ.c.ſe. ¶ Decimo:q: de faci/
li et ꝓ nihilo faciunt guerras:quas et ſi magna eſſet cau/
ſa:ſub authoritate ꝓpria facere non deberent.legit̃ ꝛ no.
xxiij.q.ij.in ſumma.ꝛ.c.j.ꝛ dixi.ſ.§.primo.x̃.eſt aūt iuſtū.
et in additione ibi.ꝛ in ſumma Oſtiē.de tre.ꝛ pace.§.q̄d
ſit iuſtū bellū.et ꝑ Innocē.de re.ſpo.olim.j. ¶ Sex

Pax q̄re nō ſit īter mortales.

ſunt cauſe quare pax non eſt inter homines.Prima/quia
nō puniunt̃ maleficia.Eccle.viij.Quia non profert̃ cito
cõtra malos ſententia:abſqꝫ vllo timore filij hominū ꝑpe
trant mala.Secūda/abundātia tēporalium.Geñ.xiij.Fa
cta eſt rixa inter paſtores gregū Abraam et Loth. Iaco.
v.Unde bella et lites ꝛc.Tertia/q: non occupamur in pu
gna contra demones.ideo non pugnamus vt homines.
Ephe.v.Non eſt nobis colluctatio aduerſus carnē ꝛ ſan/
guinem ꝛc.Quarta/quia non conſideramus dāna guer/
re;in qua iniuſta ꝑdimus animā corpus et res.Quinta/
quia nō cõſideramus/ꝙ dubius eſt euentus litis.ad hec
duo.ij.Reg.xj.Sexta/q: non cõſideramus et ſeruamus
precepta dei.Baruch.iij.ibi/Si in via dei ꝛc.Eſt autē pax

Pax q̄d ſit.

trāquilla libertas.a pacto data.poſterius vero accipitur
pax fedus initum primū ſm Iſido.ad hec.xxiij.q.iij.illi.
Guerra ē aſpera:pax dulcis.xxiij.q.j.noli. ¶ Undecimo:
q: non ſoluūt decimas:vt.ſ.in ar.xxj.§.poſt imperatorū.
x̃.ix.de regib⁹ dictū eſt. ¶ Duodecimo:q: ſi q̄s vaſallorū
ſuorū vel hominū quādoqꝫ offendat in aliquo:ipſum nul
la lata ſententia exheredāt:iuris ordine nō ſeruato:et di/
cunt ſibi ius:vel ipſimet ſententiam ferunt ſicut placet:et
poſtea exequūtur/cõtra iura.C.ne quis in cauſa ſua iudi
cet.vel ius ſibi dicat.in rubro,ꝛ in nigro.C.de his q̄ ad ec/
cleſias cõfu.damnamus.C.de iudic̃.nullus.ff.quoꝝ lega.
l.j.legit̃ et no.xxiij.q.iiij.inter querelas.xvj.q.vj.c.j.ꝛ.ij.et
ideo tenentur ad reſtitutionem:quia nihil intereſt vtrum
hoc fiat nulla lata ſententia:vel vitioſe lata.ff.qui ſatis
da.co.quotiens.ff.de acõ.tu.l.nulla differentia. ¶ Tre/
decimo:in iuſtitia differēda.Nā ꝛ ſi qui de talib⁹ inueniā/
tur qui nullatenus forſan vellent iniuſtam ferre ſenten/
tiam:tot tamen dies aſſignant:ꝛ tot affligunt partes la/
boribus et expenſis:ꝙ aut cogunt̃ iuri ſuo renuntiare:vel
ipſum vēdere:vel alꝭ cõponere ſup ipſo ſicut alꝭ legit̃ ex̃
de reſcrip.nõnulli.Ideoqꝫ tenētur ad reſtitutionē totius
intereſſe.ꝛ alꝭ puniri debent.ar.ex̃ de reſcrip.c.fi.§.fi.ꝛ.c.
ceterū.in fi.ꝛ.C.de iudic̃.ſancimus.ꝛ.l.ꝓperādū.§.illo ꝓ/
cul dubio. ¶ Decimoquarto em̃ peccant in cõcuſſionib⁹.
Eſt autem cõcutere aliqua petere vltra debitum ratione

Concutere.

officij alicuius.Dicit̃ autem cõcutere qui ꝑ oppreſſionem
et minas extorquet pecuniā.ff.de cõcuſ.l.j.ꝛ.ij.et no.xxiij.
q.j.paratus.in vlt.glo.ſm Canoñ.Concuſſor punit̃ pena
quadrupli.et etiā ſm.l.no.xxiij.q.j.militare.in gloſ.fi.et
rapinis in talcis ſpolijs et homicidijs.ſup quo vide ex̃ de
rap.c.j.de iureiu.ſicut.ꝛ.j.c.ij.xxiij.q.viij.vt pridem.peccāt
et in omnibus alijs in quibus imperatores et reges pec/
cant:que.ſ.ſcripta ſunt in.§.duobus precedentibus.

¶ Articulus.xxxij.

EXpeditis ſuperiori-
bus dignitatibus ſecularibus/ad ſtatus pri/
uatorū ſecularium deſcendamus. ¶ A Pec

Milites in q̄bus plerūqꝫ offēdūt.

cant autē milites maxime in gallicia in qua
put cõmuniter de rapina viuūt. Primo ſeculares ſimpli/
cis militie:quia non ſunt contenti ſuis ſtipendijs:ſed con
cutiunt homines contra ſententiam Ioā.bap.dicētis eis
Luc.iij.Neminem cõcutiatis:neqꝫ calūniam faciatis eſto
te ꝯtenti ſtipendijs vr̄is.xxiij.q.j.parat⁹.ad fi.ꝛ.c.militare.
in fi.et.lxxxvj.di.nō ſatis.in fi. ¶ Scd̃o peccāt ipugnādo
ſepe prīas: ꝛ dñm cui ex forma fidelitatꝭ ſeruire tenent̃.ff.
de iuſti.ꝛ iur.vt i.ff.de reli.et ſump.fu.minime.xxiij.q.j.q̄d
culpat̃.et.c.ſumma militie.xxij.q.v.de forma. ¶ Tertio q:
fauent in illicitis manifeſtis alꝭ ſecus.xxiij.q.j.quod cul/
pat̃.dñis:et ſeruiūt in iniuſtis bellis:q̄n potius deberent
recognoſcere imperatorē celeſtē.xj.q.iij. Iulian⁹.et.c.qui
reſiſtit.et diſt.viij.q̄ cõtra. Sic fecerūt illi chriſtiani mili/
tes thebeorū dicentes Maximiano precipienti eis cõtra
chriſtianos ſeruire.Milites ſum⁹ inquiūt imperator tui:
ſed tamē ſerui quidem libere cõfitemur dei.tibi iuſtitiam
debemus:illi innocentiam.a te ſtipendiū laboris accipi/
mus:ab illo vite exordium ſumpſimus.ſequi in hoc impe
ratorem nequaq̄ꝫ poſſumus.vt authorem deum negem⁹
ſi non compellimur vt offendamus:tibi vt fecimus hacte
nus parebim⁹:ſin aūt illi parebimus potius q̄ꝫ tibi.dexte
re noſtre aduerſus impios pugnare:ac inimicos ſciunt la
niare:pios et cõciues neſciunt.pugnauimus ſemꝑ ꝓ iuſti
tia.ꝓ pietate.pro innocentium ſalute.pro fide.hec fuerūt
nobis hactenus ꝑcia periculorū.quo ergo pacto cõſerue
mus tibi:ſi hec deo noſtro non exhibemus: Iurauimus
primū in ſacramēta diuina:iurauimus deinde in ſacramē
ta regia.nihil nobis de ſecundis credis eſſe neceſſe;ſi pri

ma p̄rerūpimus: ad hec. xj.q.iij.non enim.c.ſi domin⁹.c.q̄
reſiſtit.c.imperatores.c.ſi is qui preeſt. ex̄ de tēpo. or.dile
ct⁹.vbi de hoc.⁊.c.ad aures.vbi de hoc.ij.q.vij.nō pōt. Nō
pōt erga homines eſſe fidelis: qui deo extiterit infidelis.
Ex dictis patet ꝙ chriſtiani milites poſſunt ſeruire ſarace
nis: et alijs infidelib⁹: ſꝫ nō cōtra chriſtianos: vel in eo qḋ
eſt cōtra deum: vt pre.c. Julianus.⁊.xxiij.q.j.q̄d culpat᷑.in
fi.⁊.xv.q.vj.iuratos. ¶ Quarto in torneamētis maxime
in francia.ex̄ de tornea.p totu. ¶ Quinto in duellis: que
tota die offerunt et accipiūt contra id qḋ legitur ⁊ no. ex̄
de pur.vulgari.per totū.⁊ cleri.pug.in duello.p totū.⁊.ij.
q.v. monomachia.h̄ etiā ꝓhibet lex romana. C.de gladi.
l.j.li.xj.Sed hiſpani ſui homicide ⁊ dei tētatores.xxij.q.ij.
q̄liter.nec de canonib⁹: nec de legib⁹ curātes paſſim duel-
la offerunt et recipiūt ex eorū ꝓfanis ordinationib⁹ et cō
ſuetudinib⁹: que contra dei ⁊ eccleſie leges non valent.x.
diſt.⁊.xj. quaſi per totum. ¶ Sexto quia accipiunt ſtipen
dium et non ſeruiunt.vnde ad reſtitutionē tenentur: vel
ſeruiunt: ſed non cum tot equis ſicut debent: et ſic defrau
dant dn̄m: ſicut dicimus de clerico qui recipit beneficium
ꝓpter ſeruitium et officiū. lxxj.diſt.ſiquis ſacerdotū.nec
ꝓcuratio dāda eſt niſi viſitanti et laboranti.ex̄ de cenſi.cū
inſtantia.j.rn̄ſo.⁊.c.ꝓcurationes.expſſum.⁊.c. cum vene-
rabilis. Et ꝓpterea renuit beatus Martinus Juliani ce
ſaris donatiuū non ꝓponens amplius militare: vt habet᷑
in ſua legenda. ¶ Septimo cōputant ſe inter milites an-
teꝙ ſint inter milites tranſlati: et in eorū numero cōputa
ti/cōtra.l.ff.de mili.teſta.ex eo tēpore.⁊ no.ex̄ de priuile.q̄
dam. ¶ Octauo quia poſt militiam/et exercitium eius in
bellis aliqui ad ordines ꝓmouentur.qḋ fieri non debet:
vt legit᷑ et no.lj.di.ſiq̄s poſt.et ſup hoc vide qḋ no. Inno
cē.de poſtu.pre.c.vlt.et in ſpec. de legato.§.ꝓximus. ꝟ.
ſed quid de iudice. ¶ Nono quia non militant ꝓpter deū
nec ꝓpter rem publicam: ſꝫ ꝓpter p̄dam et diuitias augē
das: qḋ eſt peccatū damnabile ſm Aug.xxiij.q.j.militare.
¶ Decimo quia multi militū maxime in lōbardia/tuſcia/
et in patrimonio beati petri/recipiunt militiā a ꝓprijs cō-
ſanguineis vel amicis: nō ab imperatore vel regibus vel
alijs ꝓncipib⁹: nec characterē. de charactere iſto vide In
nocē. de ſacra.nō ite.c.vlti. de eta.et qua.cū contingat.⁊.j.
q.j.ꝙ quidā.et ex̄ de ſen.ex.ſi iudex.li.vj. recipiunt milita-
rē.vnde nec veri milites debēt dici.maxime quum plures
eorū ſint ruſtici/ipſi et genus eorū.ad hec vide qḋ legit᷑ et
no.pre.c.j.q.j.ꝙ quidā.⁊ in glo.qui forte. ¶ Undecimo q̄
ſepe fugiunt de bellis iuſtis: ⁊ dominos deſerūt inter ho-
ſtes.vnde et infames ſunt.vj.q.j.infames.⁊ tales rei ſunt
leſe maieſtatis.ff.ad.l.iulia.ma.l.iij.⁊ capite puniūtur: ni-
ſi dn̄m defendere non potuerint.ff.de re.mili.omne.§.qui
in acie.⁊ no. pre.c.infames.in glo. tales. ¶ Duodecimo
quia vilificantes ſe adſumunt aliquotiens officiū ꝓcura-
tionis.contra.l.C.de ꝓcura.l.milites.ff.de procura. filiuſ-
fami.§.veterani.⁊ no.ex̄ de poſtu.p̄.bone.j.i gloſ.j. ¶ Ter
tiodecimo periuri ſunt: quia nō ſeruant cōmuniter iura-
mentū qḋ preſtant/non euitaturos ſe mortem pro ſalute
rei publice.legit᷑ ⁊ no.ij.q.j.prohibent᷑.gloſ.j.⁊ accuſatiōis
officiū adſumunt cōtra.l.illā canonizatā. ¶ Decimoquar
to cū abſunt a ſeruitio reipublice cōmeatu nō accepto: et
cum in domo ſunt: cōmeatu accepto volunt gaudere pri-
uilegio militari: et ſtipendiū habere cōtra.l.ff.ex qui.cau.
maio.l.miles.⁊.l.qui mittunt᷑.et no.ex̄ de cōce.pre.quia.in
gloſ.ſic miles. ¶ Decimoq̄nto q̄ aliqui poſt ſolennē pe-
nitentiam redeunt ad militiam ꝯtra can̄.xxxiij.q.ij.de his.
et.c.latorem. An miles qui non exercuit ſeua ſi viuat cleri
caliter: gaudeat p̄uilegio clericali: vide Innoc̄.de apo.c.
j.et qḋ legit᷑ ⁊ no.lj.diſt.ſiquis poſt. ¶ Decimoſexto quia
multi ex eis poſtꝙ occiderūt p̄sbyteros: vtunt᷑ militia cō-
tra can̄.concilium magū.ex̄ de peni.et re.c.ij. ¶ Decimoſe
ptimo q̄ nō vtuntur militia ad id ad quod eſt inſtituta/
ſcilicet propter iniuriam propulſandam/et propter vindi
ctam cōtra impios proferendam.xxiij.q.j.§.j. ¶ Decimo-
octauo nō ſeruant actus et modos militares: qui ponunt᷑
per Iſi.j.di.ius militare.quia neqꝫ vacāt militie: ſe cōmeſ-
ſationib⁹/immūditijs/haſtiludijs/⁊ negotijs mercatorū/
venationib⁹/aucupationibus: et tota eorū vita ꝓut cōmu
niter eſt vane glorie et deſidijs carnalibus militare cōtra
apoſtolū Petrū.j. Pet.ij. vnde Bern. Carni militamus
gule illecebris ſeruiēdo: luxurie morib⁹ obſequēdo. Sed
arma militie chriſtiane non ſunt carnalia: ſed potius deo.
ij.Cor.x. ¶ Arma aūt chriſti militum ſunt.vj. que ponit Arma militum chriſti.
apoſtolus ad Ephe.vj.ſcꝫ cōtinētia: qḋ eſt cingulū hone-
ſtatis.lorica iuſtitie.calciamenta pedū/exempla ſanctorꝫ.
ſcutū fidei.galea ſpei.gladius ſpūs/qḋ eſt verbuꝫ dei. Nā
nedum de milite ſpūali.ſcꝫ religioſo vel clerico.j.q.iij.ſal-
uator.⁊.liiij.diſt.c.j.ſed etiā de tēporali pōt intelligi verbū
apoſtoli.ij.ad Timoth.ij. Nemo militans deo implicat ſe
negotijs ſecularibus.lxxxviij.diſt.c.ij.xxj.q.iij.c.j.⁊.ij.ex̄ ne
cleri.vel mo. c.j. et de tali dicit apoſtolus in ꝓ̇e.c.ad Ti-
moth.labora ſicut bonus miles chriſti.et aliqui eorū vſu-
rarum voragini.ex̄ de vſu.vſurarū voragini.li.vj.ſicut vi-
liſſimi ſuam militiam vituperātes. ¶ Decimonono quia
militant nocendi cupiditate.vlciſcendi crudelitate: rebel
landi feritate: dominādi cupiditate cum omni implacabi
litate: q̄.v.ꝓ̇cipue ſm Aug.in militia cōdemnant᷑.xxiij.q.j.
quid culpat᷑.in prin.⁊.c.apud.nā hac intētione militia de-
bet agi vt mali coerceant᷑: et boni ſubleuent᷑ vt ibi. ¶ Vi-
geſimo non intendūt cōmuni vtilitati in militando: ſꝫ pri
uate cōtra id.xxiij.q.j.ſumma.⁊.q.viij.vt pridē. ¶ Vigeſi
moꝓ̇mo non obediunt ſuis ſuperioribus in vtilibus et lici-
tis vel in dubijs/ꝯtra id.c.ſumma.⁊.c.quid culpatur.in fi.
¶ Vigeſimoſecūdo vſurpāt vltra ſtipēdia ſua/ꝯ id.xxiij.
q.j.militare. ¶ Vigeſimotertio ſine legitima authorita-
te ſuperioris occidūt homines: vel faciūt guerrā/ꝯ id.xxiij.
q.ij.iuſtū.⁊.q.v.miles. ¶ Vigeſimoquarto quia ſimoniā
ſepe cōmittūt.vn̄ magis peccāt ꝙ clerici eccleſie milites:
qḋ eſt ſatis mirandū.j.q.iij.ſaluator.ſed ibi in gloſ.q̄ inci-
pit/cōtra ponit᷑ q̄re. ¶ Vigeſimoquinto quidā poſt ſolē-
nē penitentiam.de ſolēni penitentia.l.di. penitentes.c.in
capite.⁊.c.vltimo. fiunt milites/contra id qḋ legit᷑ ⁊ no. l.
diſt.ſiquis poſt. ¶ Vigeſimoſexto quia in ſua militia nō
gradatim: ſed prerupte ⁊ indiſcuſſe ad honores ꝓmouē-
tur.lix.diſt.ſi officia.in prin. ¶ Vigeſimoſeptimo inuiti in
iuſto bello pugnant ſicut ignaui: vn̄ ⁊ carent merito: quia
voluntariū militem eligit deus.xv.q.j. non eſt. ¶ Vigeſi
moоctauo ante victoriam dimittunt bellare: vel militiam
ante tempus.ex̄ de renū.c.j. Non em̄ debent ſolui milites
niſi cōpletis ſtipēdijs. C.de his que nō expleſti.l.iij.⁊ no.
pre.c.j.pri.al. ¶ Deponit᷑ autē miles.interpoſitio eſt vſqꝫ
ad ꝟ.ſeq.xxviij.ſiue exauthorat᷑ ſiue degradat᷑.ſup quo vi
de Innocē. de reſti.ſpo.in lris.de peni.⁊ re.c.ij.de teſti.te
ſtimoniū. ⁊ ex̄ de penis.degradatio.li.vj. Eſt etiā duplex
militia.ſpūalis et ſecularis.lix.diſt.ſi officia.xxiij.q.viij. re Militia duplex.
prehenſibile.⁊.j.q.iij.ſaluator.vide qḋ no.xxiij.q.j. milita-
re.in glo.cū ergo. Nemo autē pōt militare deo ⁊ mūdo.ij.
ad Timoth.ij.xxj.q.iij.c.j.⁊.ij.vnde non debet eſſe alliga-
tus alijs qui militie ſpūali eſt aggregādus.liiij. diſt. null⁹
¶ E De gothis militib⁹.xxiij.q.viij.conuenior. Et ſcias
ꝙ iſti/recuperauerūt hiſpaniā.viij. annis cum rege Pela
gio.et hoc teneas ꝙ a legione de hiſpania vſqꝫ ad montē
peſſulanū: gothi: de quibus. xxiij.q.viij. conuenior. vnde
ꝓpe nemauſū illa contrata vocat᷑ gothia: ſunt/ exceptis
nauarris: qui fuerūt hiberici.et vt quidā dicūt armeniani
vt dicit Priſcianus in.vj.li.a legiōe vſqꝫ ad hiſpalim fue
rūt Romani tēpore Pompei et ceſaris.vn̄ Lucanus: Ul
tima funeſta concurrunt p̄lia mundi.vnde in epiſcopatu
vlixbon̄.vocat᷑ mons pompei.ſm Joan.de deo. ¶ Vige-
ſimonono quia captos in bello ſepe interficiunt contra
Aug.dicentem. Victori capto miſericordia iam debet᷑. ſi
pacis ꝑturbatio nō timetur.vt ibi legit᷑ et no.xxiij.q.j.no-
li.in fi. ¶ Trigeſimo quia hodie milites cōmuniter ſunt
predones maxime in hiſpania cōtra id Aug.dicentis. Qua

Digitized by Google

dam pulſentia militibus ſtipendia cōſtituta ſunt:ne dū
ſumptus querit̃: predo graſſet̃.xxiiij.q.j. militare. graſſari
eſt ſeuire qđ ꝓprie ad latrones in nemore ptinet. legitur
ꝛ no. de peni.diſt.j.aut facta.ꝛ in glo.ꝙ ſit. Idē dicit Am
bro.ſup lucā.li.j. ⁋ Trigeſimoprimo. In pace gloriantur
contra id qđ dicit Grego.in moral.xxiij.li. Nemo vires ſu
as in pace cognoſcit. Si em̄ bella deſunt virtutū experimē
ta nō pdeūt.ip:ouidus miles eſt q̄ ſe in pace gloriat̃ forte.

De militia ſpiritua

li. Verbū incarnatū rex noſter eſt: qui in
hunc mundū venit pugnaturus cū dia
bolo. Oēs aūt ſancti qui ante eius aduē
tū fuerūt:ſunt milites ante faciē ei⁹ pre
cedentes. qui autē poſtea veniēt vſq; ad finē mundi/ſunt
milites ſuum regem ſubſequētes. ꝛ ipſe rex medius eſt in
exercitu ſuo hinc inde vallatus/ꝛ ſtipatus agminib⁹ ſuis.
Hug. de ſacra li.j.pte.j.ꝛ.c.j. ⁋ Chriſtus habet multos mi
lites q̄ vicerūt:ſꝫ paucos q̄ de fuga reuerſi vincūt: q: tepe
facti difficile reſurgūt. Apo.iij.ibi: Utinam frigidus eſſes
aut calidus:ſed q: tepidus es ꝛc. ꝛ ar. de peni.di.j. Bern.
Miles chriſti nec laude extollit̃: nec vituperatiōe frāgit̃:
nō diuitijs tumet: nec cōtrahit̃ paupertate: leta contem
nit: ꝛ triſtia. ps.cx. Per diem ſol non vret eum:neq; luna
per noctem. Hiero. ad nepotianum.

⁋ Articulus.xxxiij.

Expeditis nobili

bus:plebeiorum vitia ptractemus: ꝛ in
cipiamus ab eorū dignioribus. ſcꝫ docto
ribus ꝛ magiſtris: de quibus ꝓprie pōt
dici illud ad Rom̄.j. Dicētes ſe ſapiētes
ſtulti facti ſunt.xlix.diſt.hinc etenim.℣.albuginē. ꝛ ſcienti
bonū ꝛ non facienti peccatū ſupple malus eſt. Ja. iiij.in
fi. ꝛ de peni. diſt.ij.ſi em̄.vltra colum. et magiſtri maius ſi
bi iudiciū aſſumūt. Jaco.iij.in prin. ⁋ Peccāt aūt primo
Doctores ꝛ magiſtri q̄ꝛ b⁹ labo rēt vitijs
quia quū indoctos ꝛ minus ſufficiētes ſe ſentiant: faciūt
ſe p preces et alia munuſcula ab alijs doctorib⁹ ꝛ in magi
ſteriū ꝓmoueri. ꝛ ſibi licentiā dari. de hoc ex̃ de magiſtris.
quāto. ꝛ.c.prohibeas. ꝛ ar. cōtra eos. de eta. ꝛ qua. ad au
res. ff. ad.l.acqui. Idem iuris:et illi qui tenentur examina
re et approbare:tenent̃ de ſalario ſic male accepto ad re
ſtitutionē.liiij.di.ſi ſeruus abſente.xxiiij.di.qn̄.ex̃ de eta.ꝛ
qua.cum ſit.de of.archidi.ea que. Si ſufficienti vel inſuffi
cienti cōcedat̃ licentia docēdi pro pecunia: nō cōmittitur ſi
monia: ſed crimē cōcuſſionis. C.qđ me. cauſa.ſi p impſſio
nem.j.q.j.cōcuſſionis.xxiij.q.j.militare. ſm Hoſ.qui ſic no.
ex̃ de magiſ.in ſumma. Doctor qui ꝓmouetur a doctorib⁹
ſubornatis nō habet immunitatē vt doctor. C.li.x.de athle
tis.l.j.vix em̄ erit bonus magiſter:qui nō fuit bonus diſci
pulus.ex̃ de elec.cum in magiſtrum.lxj.di. quid proderit.
faciūt que legunt̃ ꝛ no.xxiiij.q.j.cū beatiſſimus. ſꝫ nec an
tiqui pro nouis ſunt deſerendi. valde em̄ eſt abſurdū/ vt
noui magiſtri rudes vel impiti preferant̃ magiſtris anti
quis ꝛ approbatis.lxj.di.ſtatuimus.niſi forte nouo a deo
ſit aliquid melius reuelatum.xcv.di.eſto. ⁋ Secūdo pec
cant:q: deſpiciunt ſufficientes ſubditos cathedrari. ꝛ p
pter vitiū arrogantie/ea que ſciunt: recte docere non pnt
xlvj.di.c.j.ꝛ tales iniuriam faciunt cathedre.xl.diſt. multi.
⁋ Tertio:cōtēnūt ſimplices qui magis volunt vitare vi
tia morū ꝙ verborū. xxxviij. di.ſedulo. ⁋ Quarto:q: co
nātur differentia ſubtilia non vtilia/cōtra id Ego domi
nus deus tuus docens te vtilia. Eſa.xlviij.vt videant̃ ab
hominibus: ꝛ vocētur rabi. ꝛ ſic cōfundūt auditores.xliij.
di.§.ſi. ꝛ ꝑcipue in hoc offendunt magiſtri pariſieſes: ꝛ in
anglia:in auxonia/tā ſeculares ꝙ religioſi maxime ꝑdica
tores/ꝛ minores.quorū aliquorū arrogantia inexplicabi
lis ꝛ vſq; ad illius luciferi Eſa.xiiij.de peni.di.ij.pncipiū.
corruentis/aſcendit:in quorū ſcholis non ꝓphe. non lex
moyſi ſancta,non chriſtus ſapientia pris, nō ei⁹ ſacroſan
ctum euangeliū.non apl̃i.non ſancti doctores eccleſie au
diunt̃: Sed roboat et reſonat philoſophus idololatra.et
cōmentator eiuſdē cum ceteris liberaliū artiū pedagogis
adeo ꝙ in ſcholis ſacre theologie/nō ſermo ſacer:ſꝫ phi
loſophia legat̃. Immo nec iam textū ſentētiarum catho
licū legūt lectores in ſcholis: nec baccalaurij magiſtrorū
ſed ad queſtiones properāt curioſas: vt ad lr̃am appare
ant: non exiſtant/contra can̄.xxxvij.di.c.ij. Iſti ſunt de qui
bus ꝓprie dicit Hiero. ad damaſuꝫ papā. Phyſici ꝑſcruta
tionis oculos trās celum leuantes: ꝛ vltra ꝓfundū terra
rum ꝛ abyſſi in quoddā inane demergunt̃ in vanitate ſen
ſus et obſcuritate mentis ingredientes.inſup diebus et
noctibus in arte dialectica ſe torquētes.xxxvij.diſt. nōne.
Innitentes dialecticorū tendiculis: que non tam vincula
ſunt appellāda ꝙ phantaſmata.i. vmbre quedam ꝛ ima
gines que cito pereūt ꝛ reſoluūtur.xxxvij.di.vino. Hiero.
in Eſa. Iſti etiā ſunt magiſtri qui ſm vrbanū papā omnē
vim inuentorū ſuorū ponūt in dialectica ſcꝫ diſputatione
que philoſophorū ſententia definitur nō aſtruendi vim
habere:ſed ſtudiū deſtruendi. Sed non in dialectica pla
cuit deo ſaluare populū ſuum.regnū dei in ſimplicitate ſi
dei eſt:non in cōtentione ſermonis.xxxvij.di.omnem vim.
Hinc etiā Hiero.ſciniphes ꝛ ranas quib⁹ egyptij ſunt ꝑ
cuſſi:vanam dialecticorū garrulitatem ꝛ ſophiſtica argu
menta intelligit.xxxvij.diſt.§.hinc etiam. Hinc Paulus
theograph⁹ ꝛ doctor ſeraphicus ad Col.ij. Uidete ne q̄s
vos decipiat p philoſophiam ꝛ inanem fallaciam ſm tra
ditionem hominū ſm elementa mūdi: ꝛ nō ſm chriſtū ꝛc.
⁋ De talibus etiā ſupbis doctoribus ꝛ magiſtris Greg.
in moral.li.xxiiij.pte.v.c.ij. ꝛ trāſferunt̃.xlvj.di. Habet hoc
propriū doctrina arrogantiū: vt humiliter neſciāt inferre
quod docēt. ꝛ recta que ſapiunt etiā recte miniſtrare non
poſſunt. In verbis em̄ eorū prodit̃ ꝙ quū docēt quaſi in
quodā ſibi vident̃ ſublimatis culmie reſidere. eoſq; quos
docēt: vt lōge infra ſe poſitos/ velut in imo reſpiciunt. qui
bus nō cōſulendo loqui: ſed vix dn̄ando dignant̃. ꝛ.j. At
cōtra doctrina vera tāto vehemētius hoc elationis vitiū
fugit per cognitionē: quāto ardentius ſuorū verborū ia
culis ipm̄ magiſtrū elationis inſequit̃. Cauet em̄ ne cum
elatis moribus ꝑdicet quē in cordibus audientiū ſacris
ſermonibus inſectat̃. hucuſq; Grego. Hincidē Grego.in
paſtorali ꝛ transfertur.xlix.di.hinc etem̄.in.℣.puo autem
naſo.alt. Sunt nōnulli qui dum ſe exiſtimari hebetes no
lunt: ſepe in quibuſdā inquiſitionibus ſe plus ꝙ neceſſe
eſt exercētes/et nimia ſubtilitate fallunt̃. vñ hic quoq; ſub
ditur. vel grandi/vel torto naſo. Naſus q̄ppe grandis et
tortus eſt diſcretiōis ſubtilitas immoderata: qua dū plus
ꝙ decet exercuerit actionis ſue rectitudinē ipſa confun
dit. De iſtis magiſtris quoꝝ totū mūdū eſt legere ꝛ diſpu
tare: ꝛ cōmenta curioſa facere: ꝛ de penitētia non curare:
ſed carnaliter viuere: ꝛ honores appetere/ loquitur idem
Grego.in eodē.c. hinc etenim.℣.lippus vero. Lippus ve
ro eſt cuius quidē ingeniū ad cognitionē veritatis emicat
ſed tamē hoc carnalia opera obſcurāt. In lippis quidem
oculis pupille ſane ſunt:ſꝫ humore defluenti infirmātes
palpebre groſſeſcunt. quorūquidē q: infuſione crebra at
terit̃: etiā acies pupille vitiat̃. Et ſunt nōnulli quorū ſen
ſum carnalis vite opatio ſauciat: qui videre recta ſubtili
ter per ingenium poterant: ſed vſu prauorū actuum cali
gantur. Lippus itaq; eſt cuius ſenſum natura exacuit: ſed
cōuerſationis prauitas confundit. cui bene per angelum
dicitur in Apocal. iij.c. Collyrio inunge oculos tuos vt
videas. Collyrio quippe oculos vt videamus inungi
mus: quū ad cognoſcendum veri luminis claritatē intel
lectus noſtri aciem medicamine bone opationis adiuua
mus. hucuſq; Greg. Fateor aūt me nunꝙ magiſtrum vi
diſſe inquātū vt homo ſcire potui: maxime in ſacra theo
logia. ꝛ maxime religioſum mendicantem/ humilem/ pa
tientem/pauperem/oratorem/deſpectum mundo/mortis
ficatum; nec penitētiam agentem; nec verum magiſtrum

Digitized by Google

chriſtum in virtutibus ſectantem: nec propterea magiſterium appetiſſe: niſi magiſtrum Gonſaluum ſacre theologie pfeſſorem hiſpanū generalem miniſtrū ordinis fratrū minorū: qui me aſſiſij recepit ad ordinem: Sed pp̄ter vanam gloriam et appetitū honoris. vnde Matth. xxiij. Amāt enim p̄mos accubitus ꝛc. et. ſ. vocari ab hominib' rabi. vos autē nolite vocari rabi. vnus enim eſt magiſter veſter. vbi Chryſo. Vocari voluūt: non eſſe. nomen appetunt: et officiū negligūt. ſicut ad literā contingit in lectoribus comuniter fratrū p̄dicatorū et minorū: qui magis foreſcariā carnium frequentant et hoſpitium q̄ lecturam et ſine re in lectoris nomine gloriant̄: quū nomina cōſequētia ſint cum rebus. xlij. diſt. in oratorio. cum. c. p̄c. xvj. q. j. ſi cupis eſſe qd̄ diceris. inſti. de dona. §. eſt et aliud. ¶ Origen. Quidā autem machinant̄ vt ab̄s magiſtri ep̄i vocentur ab hominibus qd̄ eſt rabi. vocari autem rabi: neq̄ ab hominibus: neq̄ ab aliquo alio diligit iuſtus: quia vnus eſt magiſter omnium. ¶ Item Chryſ. Qd̄ erat omnium malorum cauſa. ſ. thronum appetere magiſtralē: hoc medium ducit ad diſcipulos inſtruendū. q. d. nolite vocari rabi. ne qd̄ deo debet̄: vobis p̄ſumatis. nolite vocari rabi: ne diuinum honorem hominibus deferatis. vnus eſt enim magiſter omnium: qui oēs homines naturaliter docet. ſi enim hominē homo erudiret: omnes homines diſcerent quot habēt doctores. Nūc aūt non homo docet: ſed deus qui docet hominem ſcientiam. pſ. xciij. et iterum eodem pſ. Beatus homo quē tu erudieris dñe: et de lege tua docueris eū. et ſpūs ſanctus docet oīa. Joā. xiiij. et vnctio docet de oībus. j. Joā. ij. et ex̄ de ſacra. vnc. c. vnico. §. ſ. Multi quidē docent̄: pauci aūt diſcūt. homo em̄ intellectū nō preſtat homini docendo: ſed a deo p̄ſtitū p admonitionē exercet. ¶ Item Grego. in p̄c. c. hinc etenim. ℣. albuginē Albuginē vero habet in oculo: qui veritatis lucem videre non ſinitur: q: arrogantia ſapientie ſeu iuſtitie obcecatur. pupilla nāq̄ oculi nigra videt. albuginem tolerās nihil videt: q: ſenſus videlicet humane cogitationis ſi ſtultum peccatorēq̄ ſe intelligit: cogitationem intime claritatis apprehendit. Si autem candorem iuſtitie ſeu ſapientie ſibi attribuit: a luce ſupne cogitationis ſe excludit: et eo claritatē veri luminis nequaq̄ penetrat: quo ſe apud ſe per arrogantiam exaltat. De iſtis magiſtris verboſis et nebuloſis dicit̄. ij. ad Timoth. iiij. Magiſtros prurientes auribus audientibus nō veritates theologas: ſed fabulas: quodāmodo philoſophicas p̄dicātes honoratos cū ſuis diſcipulis in peccatis ductos ſm̄ Aug. varijs deſiderijs ſemp diſcentes et docentes: et nunq̄ ad ſciētie veritatē p̄uenientes. xxvj. q. v. nec mirum. vlt. colum. Item de his Hiero. cōtra Jouinianū de peni. diſt. ij. ſi em̄. vltra. iiij. columam. ibi. Aperiūt enim quaſi fontes ſcientie: q: quū aquā non habeant doctrinarum: pretermittunt imbrem velut nubes p̄phetice ad quas p̄ueniat veritas dei: et turbinibus exagitant̄ demonū atq̄ vitiorum: loquūtur grandia: et totus eorum ſermo ſuperbia eſt. De iſtis etiam magiſtris. ij. Pet. ij. Cor exercitatum in auaritia habentes. quia ſm̄ Grego. appetitus honoris auaritia eſt. ſuper illo verbo Phil. ij. Non rapinam arbitratus eſt eſſe equalē deo. maledictionis filij derelinquentes. j. q. vij. qd̄. et c. ſi qui. ex̄ de heretic. vt officium. §. ſi viā rectā. ſcz ſacre ſcripture. ſecuti viam balaā: qui interpretat̄ vanus populus ſiue precipitās et boſor: qui interpretatur carneus: ſiue in tribulatione poſitus: qui mercedē iniq̄tatis amauit. et paulopoſt. Hi ſunt fontes ſine aqua non lauantes: ſꝫ inquinātes. et nebule turbinib' exagitte quib' caligo tenebrarū reſeruat̄. vbi Beda. et tranſſerunt̄. ij. q. vij. ſecuti. ſic ait. Qui enim agnitā veritatis viam ſponte deſerunt: quid niſi vanus populus ſunt: qui etiam in precipitiū ſuos mergūt auditores: quibus nō ſalutaria que corrigāt: ſed que illos delectent erronea p̄dicant: de quibus apte ſubditur. hi ſunt fontes ſine aqua ꝛc. ¶ Iſti ſunt illi magiſtri habētes ſciētiam inflatiuam ſine charitate: non edificatiuā. cōtra q̄s apſtus. j. ad Cor. viij. Scientia inflat: charitas edificat. ex̄ de renū. niſi cum pridem. §. p defectu. vbi Bern. Implementes contente ſcientia que inflat: illam que edificat neſcierunt. de hac etiam materia ſatis etiam tetigi in prima parte iſtius operis: ſub epilogo hic reperita et addita ad confuſionē ſuperborū ſcolorū et modernorū arrogantiam magiſtrorū. adde et hic qd̄ ſcripſi copioſe de ſciētia abutētibus. j. iu. §. o p̄cioſa. ℣. alia eorū gloria. cum. ℣. ſeq. vſq̄ ad. ℣. alia eorum gloria. in ar. xlix. ¶ Quinto offendunt magiſtri: quia docēt aliqui aliqua falſa in cathedra: vt aliquib' placeāt: et iſti ſunt falſi doctores. xxij. q. ij. primum. hi mali ſunt: et eorū doctrina mala. j. q. vij. conuenientibus. Mala aūt doctrina et peſtifera plures occidit q̄ gladius et venenū: ſicut doctrina Arrij: cui' pena ſm̄ Auguſtinū indeterminata eſt. q. d. plurimos infecit oīm illorū hereticorū penas p̄cipat. vn̄ Hiero. Arrius in alexandria vna ſcintilla fuit: ſed q: non ſtatim oppreſſus eſt: totum eius orbem flāma depopulata eſt. xxiiij. q. iij. reſecande. Oia crimina ſuperat falſa doctrina p̄pter ſequelā. alia peccata p̄petrantem necāt: hoc peccatum male doctrine cateruam p̄euntium ſecum ducit. ar. xj. q. iij. p̄cipue. xl. diſt. ſi papa. Impoſſibile eſt talem nequā doctorē et peſtiferū poſſe ſaluari: niſi publice reuocet quantū pōt intoxicatā doctrinā quā euomuit: q: nō pōt de hoc pctō aliter deo ſatiſfacere et p̄ximo quē corrupit. Nō pudeat eū ergo ſi ſaluari deſiderat: ſuū reuocare errorem: ne in ſua p̄tinacia et p̄ſidia moriatur: et cū lucifero impenitente accipiat portionē. ad hoc ex̄ de accuſa. qualiter. j. §. ideoq̄. vj. q. j. ex merito. ibi deteriores. et ar. op. j. q. vij. quod. et c. ſi qui. ex̄ de hereticis. vt officiū. §. ſi vo. li. vj. de peni. et re. c. j. ¶ Sexto tacent veritatem ne vitia quibus vacant: et ſeipſos reprehendere videantur. j. q. j. viliſſimus. iij. q. vij. in grauibus. et proditor eſt veritatis: qui pro veritate mendacium loquitur: vel qui veritatem dicendam celat. xj. q. iij. nolite. ¶ Septimo in falſis conſilijs que dant pro pecunia: q̄ſi vis iuſtum vendere poſſint. xj. q. iij. non licet. q̄ ergo male errorem ſerunt p immoderatum ſalarium: pauperibus diſtribuāt. que p falſum conſilium: illis quos dānificauerūt reddant. xiiij. q. v. ſi habetis. et §. multipliciter. et c. non ſane. xiiij. q. v. ſi res. ex̄ de vſu. cum tu. de homic. ſicut dignū. §. eos. op. ar. ex̄ de re. iu. cum eterni. §. ſiqs. in ſi. cum his q̄ ibi no. li. vj. per veram ergo penitentiā ſuo ſatiſfaciāt creatori. et p reſtitutionē p̄ximo quē leſerūt. ex̄ de crimi. fal. falſidicus. alias cū diabolo p̄petuis cruciatibus punientur de peni. diſt. j. §. his authoritatib'. ¶ Octauo cito accelerant et p̄maturé ad cathedram obtinendā: et aliter legūt q̄ deberent: et alia: et ſupbe: non excedunt ſcholares ſciētia et facūdia et vita ſicut debēt. ad hec ex̄ de ma. et obe. humilis. vij. q. j. nouatian'. viij. q. j. qualis. xvj. q. j. ſic viue. xliij. diſt. §. pariter. viij. q. j. oportet. et c. licet. C. de pfeſſo. et ma. l. magiſtros. li. x. quā autē ſcientiam debet preferre addiſcēs. de ſum. tri. c. j. ſm̄ Innoc. preferat ſciētiam canonicā: q̄ eſt miſta et media inter theologiam et legalem. ar. ex̄ de of. deleg. querenti. ſm̄ Oſtien. ſic conſulentē in. p̄c decre. de ſum. tri. c. j. ¶ Nono offendūt magiſtri: q: p̄ferūt ſe antiquis iuuenes. erubeſcant et confundant̄ et vix peniteāt: quia vix de hoc penitent. Quidam fratres minores euntes de gratia pariſius vt fiant lectores: et pro duobus annis cōtra eorū regulam et declarationes. lx. flo. ſoluētes: et ibi per quatuor vel ſex menſes morantes: et inde cum vacuo noīe ſine ſcientia reuertentes: et poſtmodum nomen lectoris habentes: et exinde ventres implentes. Cōfundant̄ etiam redeant tales florenos recipientes et rapientes: et expenſas dantibus non facientes: qd̄ non facerent publici ſtabularij aut caupones ſolutionē recipientes de expenſis: quas non fecerunt. ar. ex̄ de cenſi. procurationes. et de immu. ec. quia plerīq̄. vnde et tales fraudulenter et indebite recipientes vltra q̄ fratres expenderūt: ad reſtitutionē tenent̄ illis a quibus fratres eleemoſynas habuerūt per iura p̄c. et ex̄ de elec. cōmiſſa. li. vj. nec

Digitized by Google

fratres poſſunt hoc cōuentui pariſieñ. remittere: q̄ꝛ pecu/
nia nō eſt eoꝛū nec oꝛdinis: ſed dantium: vt ex̄ de verbo. ſi
gni. exiſt. li. vj. ⁊ in clemē. e. ti. exiui. ⁊ in modico tēpoꝛe ad/
diſcētes volūt magiſtrari. de hoc legit̄ ⁊ no. in p̄re. c. ſic vi/
ue. ⁊. lxxvj. diſt. ieiuniū. in gloſ. collige. ⁊. xxiiij. q. j. cum bea
tiſſimus. ꝓpter inſufficientiam autem remouēdi ſunt ma
giſtri. ex̄ de renū. c. ſi. legit̄ ⁊ no. de of. cuſto. c. j. vbi aūt ſunt
iura docenda ⁊ ꝓ quali ſtudio competit p̄uilegium. ex̄ de
cleri. nō reſi. tue. ¶ Decimo: quia quidā eoꝛū volunt lege
re decretū ⁊ decretales quū neutrū poſſint ꝓficere. xvj. q.
j. p̄ſbyteros. no. de cōſe. di. v. in die. De opinionibus magi
ſtroꝛū. de deci. c. j. de reſti. ſpo. literas. de cele. miſ. cū mar/
the. §. queſiuiſti. ⁊ ſm̄ Innocē. de cōſt. ne innitaris. ¶ Un
decimo recipiunt p̄cium a pauperib⁹ ꝓ doctrina cōtra ex̄
magiſtris. c. j. ⁊. c. q̄ꝛ. ex̄ de cenſi. licet. a diuitib⁹ poſſunt vt
ibi no. de materia magiſtroꝛū et de eoꝛū collectis. xviij. di.
de eulogijs. xxxvij. diſt. de quibuſdā. j. q. iij. vendentes. et
c. ſe. ſic et medicus gratis curabit pauperē: ſecus de diui/
te. no. lxxxiij. diſt. §. j. gloſ. ſimile. ¶ Duodecimo: quia im/
moderate et indiſcrete pauiēdo coꝛrigūt diſcipulos ꝯ id
de homic̄. p̄ſbyter. de ſen. ex. cū voluntate. xlv. diſt. cū bea/
tus. An magiſtri ⁊ ſcho. habeant ius vniuerſitatis. de ꝓ/
cur. q̄ꝛ in cauſis. de hac materia magiſtroꝛū et ſcientia eo/
rū ex̄ de elec. cum in magiſtrū. xxxvij. ⁊. lxxxvj. diſt. per totū
lxvj. diſt. quis dubitet. ⁊. viij. q. j. opoꝛtet. xvj. q. j. ſi clerica/
tus. xlviij. di. §. j. ¶ Decimotertio peioꝛes ſunt diſcipulis
vnde magiſtri ſunt erroꝛis. ij. q. vij. nos ſi. ¶ Decimoq̄rto
admittūt religioſos ſine habitu in ſcholis: vnde cū ipſis
excōmunicationē incurrūt. ex̄ ne cleri. vel mo. vt periculo/
ſa. li. vj. ¶ Decimoquinto: quidā eoꝛū erroꝛes alioꝛū de/
fendunt: vnde et ipſi magis errant: ⁊ alijs erroꝛis offen/
dicula p̄parāt. vn̄ q̄ꝛ magiſtri erroꝛis ſunt: nō tm̄ heretici:
ſed hereſiarche dicēdi ſunt. xxiiij. q. iij. qui alioꝛum.

¶ Articulus. xxxiiij. A

Diſcipuli et ſcholaſtici q̄bus ſubiaceant vitijs.

De offenſione diſci

puloꝛū ⁊ ſcholariū ſubſequēter tangen/
dum eſt. ¶ Peccant aūt p̄ꝛimo: quia vo
lūt eſſe ſupꝛa magiſtros cōtra id/ Nō eſt
diſcipulus ſupꝛa magiſtrum. vj. q. j. ſacer
dotes. ⁊. c. ſeq. ⁊ Luc̄. vj. ⁊ Mat. x. ¶ Secūdo: q̄ꝛ volunt
fieri magiſtri q̄ diſcipuli legitimi nō fuerūt. p̄re. c. miſerū
ſi clericatus. alle. in ꝓxi. §. ſ. ꝟ. an magiſtri. xxiij. diſt. his. in
ſi. xxxvij. diſt. relatum. ¶ Tertio vadunt ad ſcholas ⁊ nō
ſtudent: vel diſcere negligūt: vel contēnunt. vide qꝺ legi
tur ⁊ no. ex̄ de elec. cum ex eo. li. vj. ſuꝑ verbo/ literarū ſtu/
dio inſiſtentes: q̄ꝛ non bononie fuiſſe: ſꝫ ibi bene vixiſſe et
ſtuduiſſe laudandum eſt. xij. q. ij. gloꝛia. de quo peccato
confitetur Aug⁹. in. ix. li. cōfeſſionū. ⁊ talis magis mēbꝛū
diaboli q̄ chꝛiſti eſſe oſtenditur. xxxviij. diſt. nullus. cōtra
qꝺ Aug⁹ dicit. Senex em̄ a iuuene ⁊ epiſcopus tot anno/
rū a collega necdū anniculo paratus ſum doceri. xxiiij. q.
iij. ſi habes. et vide ibi gloſ. repꝛehenſibilis. Iſti autem ta
les qui vadunt ad ſtudium et nō ſtudent: nō gaudēt pꝛi/
uilegio habendoꝛū fructuū beneficioꝛū in ſtudio de quo
loquit̄ de clericis non reſi. tue. ⁊ ex̄ de magiſtris. c. vlt. q̄ ſi
eos receperint: ad reſtitutionē eoꝛū tenent̄: q̄ꝛ fraudulen
ter eos receperūt. ad hoc ex̄ de elec. cum ex eo. ibi/ Cupiē
tibus in ſciētia dei ꝓficere vt fructum in dei eccleſia ſuo tē
poꝛe afferre valeāt oppoꝛtunū. ⁊. j. ibi/ literarū ſtudio inſi
ſtētes. ⁊ in p̄re. c. ſi. de magiſtris. ibi/ aliqui docibiles de/
ſtinent̄. ⁊ ibi/ qui cum docti fuerint ⁊c. et. j. ibi/ et ſtudētes
in ipſa. ex̄ de elec. cōmiſſa. §. ceterū. ibi/ teneberis ad reſtitu
tionē fructuū eoꝛūdem quū res receperis fraudulenter.
op. ar. imo expꝛeſſum. xvj. q. j. gn̄aliter. ibi. Eos autem cleri
cos ⁊ monachos hm̄oi beneficium habere ſancimus: qui
ad ſacroſanctas eccleſias vel monaſteria ꝑmanent: non
deuagantes: neq̄ circa miniſteria deſides: quū ꝓpter hoc
ipſum beneficiū eis indulgemus: vt alijs oīb⁹ derelictis
oipoꝛtētis dei inhereāt miniſterijs. ⁊ in gloſ. ar. ⁊. xxxvij. di.
de q̄buſdā. ibi/ aſſidue. ⁊ in glo. i. hoꝛis cōpetētib⁹. ⁊ p̄re. c.
tue. q̄ſi expꝛeſſuꝫ. ¶ Quarto: q̄ꝛ diſcunt ea que melius eſt
neſcire q̄ ſcire. xxxviij. di. q̄uis. ⁊ in gloſ. hic videt̄. ⁊ diſcūt
illas ſcientias que nō ſunt ſciētie pietatis/ ſicut ſunt geo/
metria/ arithmetica/ muſica/ et aſtronomia. legitur ⁊ no.
xxxvij. diſt. ſiquis. ¶ Quinto: q̄ꝛ tunc volunt diſcere quū
ex officio alios debeant docere. xxxvij. diſt. §. ecce. in autē.
de ſanc. epiſ. §. damus. col. ix. ſed poſtq̄ male ꝓmoti ſunt
q̄ꝛ ignoꝛantes: cōſulte agunt ſi diſcunt: vt pꝛe. c. nullus. et
c. ſi habes. vel renūtient. ex̄ de renūtia. niſi cū p̄dē. § ꝓ de/
fectu. ¶ Sexto: q̄ꝛ ad ſeipſos in obſcuris recurrunt dimiſ
ſa ſcriptura: ⁊ ideo magiſtri erroꝛis exiſtunt: q̄ꝛ veritatis
diſcipuli nō fuerūt. xxiiij. q. iij. qꝺ autē. xxxvij. diſt. relatum.
¶ Septimo: quia ſtulti ſunt ⁊ peccant. quia cōtēnunt di/
ſcere que ignoꝛāt. xxij. diſt. de cōſtantinopolitana. lxxxiij.
diſt. peruenit. ¶ Octauo defraudant magiſtros ſalarijs
quū ſint diuites. vnde ad reſtitutionē tenent̄: q̄ꝛ dignus
eſt mercenari⁹ mercede ſua. ij. ad Timoth. v. Luc̄. x. Mat.
ix. xij. q. ij. charitatem. ⁊. c. quicūq̄. in ſi. ¶ Nono: q̄ꝛ inter
ſe malas ſocietates habent maxime iunioꝛes ex eis: ⁊ ma
xime quū iacent in ſcholis turpitudineꝫ opantes. xxxij. q.
vij. flagitia. vnde ſuꝑ hoc pꝛecipue ⁊ ſuꝑ alijs vitijs magi
ſtri eoꝛū curam debent habere ſollicitā cuſtodiendi eos et
rūpendi feda federa. ſicut aliquotiens eos docui maxime
magiſtros in grāmaticis et logicis: qui diſcipulos habēt
q̄ iacent in domibus eoꝛū: quibus pꝛeſunt nō tātū ſciētia
quātū moꝛibus: ſicut dicit lex de p̄ceptoꝛibus pupilloꝝ. ff.
de admi. tu. cū plures. §. cum tutoꝛ. ⁊ no. ex̄ de magiſtris. c.
j. ¶ Decimo: q̄ꝛ magiſtris inobediētes ſunt ⁊ eis frequē/
ter reſiſtunt. vnde ⁊ verberibus virgaꝝ ſubijciendi ſunt. q̄
tm̄ ad vindictā ſanguinis nō ꝓcedāt. nec ꝓpterea incidūt
in excōmunicationē magiſtri taliter verberātes. ex̄ de ſen.
ex. ſuꝑ eo. ⁊ vide qꝺ legit̄ et no. xxiij. q. v. c. j. ibi. Sed virga
rū verberibus erudiſti. qui modus coertionis ⁊ a magi/
ſtris liberalium artium/ ⁊ ab ipſis parētibus adhibet̄. ex̄
de rap. in archiep̄atu. ¶ Undecimo: q̄ꝛ in feſtiuitatib⁹ po
tius vadūt ad eccleſiā vt videāt dn̄as: q̄ vt audiant diui/
nū officium. no. xxiiij. q. j. odi. in gloſ. ar. ꝯtra. ¶ Duodeci
mo: quia quū in diebus feſtiuis deberent ire ad eccleſias
et dn̄icis diebus ad audiendū miſſas cōplete vt tenent̄ ⁊
p̄dicationē: vel vagant̄ per terrā: vel ſtudent: quū in ſpiri
tualib⁹ ſolum ſint p̄ncipaliter feſta p̄cipue occupāda. Nō
impꝛobo q̄ miſſa audita/ ſtudeāt in domib⁹ ſuis: q̄ꝛ opus
ſpirituale eſt ſtudere: quia ſciētia donū ſpiritusſancti eſt.
Eſa. xj. Sapiētie. j. Eccli. j. ⁊ paulus. j. ad Timoth. iiij. attē/
de lectioni. xxxvj. diſt. §. ecce. in ſi. Sine precio etiam librū
coꝛrigere et ipm̄ apoſtillare in feſto nō eſt pctm̄: quia ad
ſciētiā facit. ar. ex̄ de of. dele. p̄terea. ⁊. c. pꝛudentiam. in ſi. et
c. ſuſpitionis. ff. de iure. om. iu. l. ij. ff. de re iu. quedā. xvj. q.
j. ſi monachus. pꝛo p̄cio vero coꝛrigere vel ſcribere vel no
tare in feſto pctm̄ eſt: q̄ꝛ opus ſeruile eſt vt. c. ieiunia. j. alle.
et ex̄ de fer. c. vlt. ⁊ de cōſe. di. iij. rogationes. ⁊ de cōſe. di. j.
miſſas. Miſſas die dn̄ico ſecularibus totas audire ſpūa
li oꝛdine p̄cipimus. ⁊. c. ſacerdote. c. cum ad celebꝛandas.
c. qui die. Qui die ſolēni p̄termiſſo eccl̄ie cōuentu ad ſpe/
ctacula vadit: excōmunicet̄. ⁊ diſt. iij. ieiunia ſane. ibi. Die
aūt dn̄ica/ nihil aliud agendū niſi deo vacādū. nulla opa
tio in illa die agat̄: niſi tm̄ hymnis ⁊ pſalmis ⁊ cāticis ſpi
ritualib⁹/ dies illa trāſigat̄. ¶ Decimotertio q̄ꝛ clerici cu/
rati quū vadūt ad ſtudiū de licētia p̄latoꝛū/ nō dimittūt
in eccl̄ijs vicarios bonos ⁊ ſufficiētes: ꝑ q̄s animaꝝ cura
diligenter exerceat̄. ex̄ de elec. cū ex eo. §. ſi. li. vj. al's credo
eos teneri ad reſtitutionē fructuū quos interim percepe/
rint eccleſiā debito ſeruitio defraudando. ar. ex̄ de elec. cō
miſſa. §. penulti. et vlti. xvj. q. j. generaliter. ex̄ de reſcrip. c.
ſi. ¶ Decimoquarto: quia religioſi quidam et pꝛeſbyteri
et alij pꝛelati ſcholas ſequūtur legales: ꝓpter quod ex/
cōmunicati ſunt: et quia habitum dimittunt in ſcholis. ex̄
ne clerici vel mo. non magno. et. c. ſi. et. c. vt periculoſa. lib.
vj. ¶ Decimoquinto: quia expenſas quas habent a ſuis

Digitized by Google

parẽtibus vel eccleſijs expendunt in tabernis et taxillis
et cõmeſſationibus ⁊ malis ſocietatibus et meretricibus
et vacui ad domũ redeũt ſine cõſciẽtia ⁊ pecunia vel ſciẽ-
tia. cõtra quos dicitur: nõ Bononie vel pariſius fuiſſe: ſꝫ
bene vixiſſe. iungo et ſtuduiſſe laudandum eſt. xij. q. ij. glo-
rie. ꝟ. ſocrates. in fi. ¶ Decimoſexto: q: q̃dã eorũ ſimonia-
ce recipiunt magiſteriũ. nõ credo tales executionẽ habe-
re talis magiſterij ſine diſpenſatione ſi cõuincantur. ar. j.
q. j. reperiunt. c. ſiquis neqꝫ. q. iij. ſaluator. q. vij. requiritis
Secus ſi eſſet occultum. ar. ex̃ de ſimo. ex tue. et hoc ꝑ pe-
cuniã/ preces/ carnales/ vel ſeruitia/ maxime quũ ſint indi-
gni. j. q. j. ſunt nonnulli. ex̃ de magiſtris. c. ij. ¶ Decimo-
ſeptimo: quia debita cõtrahunt: et recedunt de ſtudio de-
bitis non ſolutis: et ideo excõmunicant̃: et non curant. et
ſic triplici vinculo/ debitorum/ et excõmunicationũ/ ⁊ pec-
catorũ/ remanent vinculati: que vincula ꝑ eos difficile rũ-
punt̃. ſicut experientia manifeſtat. ex̃ de treu. et pa. c. j. et
in glo. ꝑmus eſt. ¶ Multum ergo et precipue ſcholares
debent attendere vt eligant bonũ magiſtrũ vita et ſcien-
tia: quia a bono magiſtro bonus ſcholaris ꝓcedit cõmu-
niter. xxiiij. q. j. cum beatiſſimus. Nam magiſter appellat̃
qui bonum regimen habet pre ceteris. ff. de exerci. ac. l. j.
§. magiſtrũ. Et preceptor cuiuſlibet diſcipline magiſter vo-
cari poteſt a monendo/ ſiue monſtrãdo. ff. de verbo. ſigni.
quib'. ¶ Debet aũt magiſter eſſe idoneus. ſcꝫ honeſtus
et diſcretus in ſciẽtia quã docere intendit. ex̃ de magiſtris
c. j. ij. et. iij. magiſtrorum primum moribus: deinum facun-
dia illos quos docet ꝓcellere debet. C. de profeſſo. magi-
ſtros. li. x. imperitus ergo matheſeos riſui patebit. xxxvij.
diſt. q̃ de menſa. Nam qui alios docere debet: nõ debet q̃-
rere ab alijs edoceri. in autẽ. de ſanc. epiſ. §. damus. coll̃. ix.
j. q. vij. conuenietib'. Ideo neophytus ad hoc onus aſſu-
mi non debet: q̃uis ingenioſus ſit: ſed is qui ſcientiam
a maioribus ſuis traditam ſibi ſeruat: ⁊ eo modo quo au-
diuit docet. xxxvij. diſt. relatum. Qð de theologia potiſſi-
mũ intelligendum eſt/ et ſeruandum: q: ibi contra dicta
ſanctorũ patrũ non eſt dicendũ. xvj. di. ſancta. niſi autho-
ritate pape aliud fieret in quibuſdam. xx. diſt. §. j. quia et ſi
papa contra fidem ſcribere vellet: non eſt ei credendum.
xv. q. j. ſunt quidam. cum. c. ſeq. ⁊ ꝑce. xv. diſt. ſicut. vbi de
hoc. in alijs autem ſcientijs poſſumus dicere cõtra maio-
res. ix. diſt. ego ſolis. ⁊. c. noli. ¶ Utrum autẽ idoneus ſit
magiſter de facili poteſt cognoſci in lectionibus et diſpu-
tationib' et bone fame odore. ex̃ de eta. ⁊ qua. c. penul. et
vltimo. a quolibet tamẽ debemus addiſcere ſine indigna-
An religioſus i magiſtrũ poſſit aſſumi.
tione. xxxviij. diſt. nullus. ⁊. xxiiij. q. iij. ſi habes. ⁊. ã. ꝟ. vero
dixi. ¶ Sed hic quero vtrũ religioſus monachus: vel de
ordine mendicãtium poſſit et debeat in magiſtrum aſſu-
mi. et videt̃ ꝙ non: q: vocem habet plangentis: nõ docen-
tis. ẜm Hiero. xvj. q. j. monachus. cum. c. ibi ſeq. ⁊ ſynodus
cõſtantipol̃. dicit. vij. q. j. precepit. ibi. Monachorũ enim
vita ſubiectionis habet verbum et diſcipulatus: nõ docẽ-
di vel p̃ſidendi vel paſcendi alios. Sed contra quia ẜm
Hiero. ad ruſticũ monachum/ Multo tẽpore debet diſce-
re monachus que poſtea doceat: ne tyro vſurpet ⁊ ne ꝑus
ſit magiſter q̃ diſcipulus. xvj. q. j. ſic viue. ⁊. c. ſi clericatus.
¶ Itẽ ſi religioſus idoneus eſt pre ceteris: q: eminentis
ſcientie et vite ſanctiſſime: nũquid eſt melius talem pone-
re in cathedra q̃ non honeſtum: vel non tam honeſtum
et literatũ clericum ſecularem? ſic ẜm Ioã. Chryſoſto. ar.
xl. diſt. multi. ⁊ Ambro. xvj. q. j. doctos. ⁊. c. ſequẽtibus. ma-
xime quũ cõmuniter gratis doceant: et ſic in hoc eccleſie
valeant releuari. vñ nõ ſunt prohibendi. ex̃ de magiſtris.
c. j. et penul. nec enim ſunt idonei ꝓhibendi. vt. eo. ti. quã-
to. Idoneus aũt dicitur qui moribus et ſcientia alios an-
tecellit vt. l. pre. C. de profeſ. magiſtros. Solutio ſi talis ſe
ingerit: ſicut hodie communiter predicatores ⁊ minores/
et alij mendicantes: nedum hoc in ordine: ſed etiam per
ſeculares potentes et prelatos et cardinales eccleſie hoc
magiſterium procurantes; repellatur. j. q. vj. ſicut. viij. q. j.

in ſcriptutis. et in primis concor. Aut a ſuo ſuperiore mit-
titur: et ab illo ad quem pertinet licentiatur. et ſic eſt ad-
mittẽdus. vt. xvj. q. j. moderamine. c. ex authoritate. c. ſunt
nonnulli. c. ſi clericatus. c. monachos. c. nos autẽ. c. i paro-
chia. ⁊. c. ſequenti. dum tamen a ſcientijs prohibitis abſti-
neat. ex̃ ne cleri. vel mo. non magno. Quum enim ſpecia-
liter prohibeatur ibi de quibuſdam ſcientijs religioſis:
de alijs hoc conceſſum videtur. ex̃ de preſum. nonne. ma-
xime de theologia. ad quã indiſtincte admittendi ſunt tã
ſeculares q̃ regulares: quia generaliter et indiſtincte Ho-
norius. iij. hoc indicit ex̃ de magiſtris. c. vlti. Hoc etiam re-
quirit ſalus animarum et publica vtilitas. ex̃ ne cleri. vel
mo. c. vlti. que preferenda eſt ꝑuate. ex̃ de renũ. niſi. §. nec
putes. vj. In hoc potiſſime obedire debet abbati mona-
chus quum non ſolum vtilitas proprij monaſterij vel or-
dinis hoc requirat: ſed generalis eccleſie hoc expoſcat. ar.
xvj. q. j. monachi. et. c. vos autẽ. de poſtu. ex pre. de poſtu.
pre. bone. j. §. nos igit̃. et de cleri. non reſi. ad audientiam.
ẜm Oſtien. qui ita no. in ſumma de magiſtris. §. qualis
debeat. ꝟ. ſed nunquid. cum his que addidi. Ego autem
raro audiui: nec vidi in aliquo ordine iniunctam alicui re-
ligioſo talem obedientiam per prelatum. Nam non cum
obedientia quicquid dicant eorum litere: ſed extorta et
procurata: et frequenter empta licentia: currunt quidam
religioſi cũ ſuis loculis ⁊ pecunijs pariſius ꝓ magiſterio
et lectoratu. tanta eſt quorũdam ambitio. ex̃ de elec. quo-
rũdam. li. vj. tota die. ¶ Item ſcias ꝙ ſi magiſtri quibus
prouiſum eſt cõpetenter: nihilominus a clericis eccleſia-
rum in quibus beneficiati ſunt: et ab alijs pauperibus ta-
leas exigant: ſimoniam committunt. nam in templo ven-
dentes ſunt: qui hoc quod dari quibuſdam competit: ad
premium largiuntur. j. q. iij. vendentes. Item non ſolum
venditores columbarum ſunt: et domum dei domum ne-
gotiationis faciunt: qui ſacros ordines largiendo pre-
cium pecunie vel laudis vel honoris inquirunt: verum hi
quoqꝫ qui graduꝫ vel gratiam in eccleſia ſpiritualẽ quam
domino largiente perceperunt non ſimplici intentione:
ſed cuiuſlibet humane retributionis cauſa exercent. j. q.
iij. non ſolum. ẜm Gof. et Oſtiẽ. q̃ ita no. in pre. titu. de ma-
giſtris. §. vtrũ. ꝟ. quid ſi magiſtri. in fi. in ſumma. hoc non
admitto: quia ſic pro mercede legentes incurrent ſimo-
niam: quod non eſt verum per ea que no. xxxvij. di. de qui-
buſdam. ⁊. ã. §. proximo. ꝟ. xj. ſed committunt crimen con-
cuſſionis ſicut in caſu qui ſequitur. ꝟ. j. ſequẽ. ¶ Si autem
is ad quem de conſuetudine vel priuilegio: vel de iure ꝑ-
tinet licentiam dare docendi/ propter hoc pecuniam exe-
gerit: licet ſimoniã proprie non committat: quia non ven-
ditur vel emitur ſpirituali annexũ: crimen tamen concuſ-
ſionis committit: quum pretextu officij per impreſſionem
exigitur qð nõ debet̃. de qua concuſſione. j. q. j. concuſſio-
nis. legitur et no. xiiij. q. j. paratus. in fi. et ideo qui exigit
eſt dignitate et officio ſpoliãdus. ex̃ de magiſtris. c. j. et. c.
quanto. in fi. et in hoc caſu promittenti ſuccurritur et ſol-
uenti vt pre titu. prouideas. Nec videtur hic verſari turpi-
tudo ex parte ſoluentis: quia ex quo idoneus eſt: ſuam re-
dimit vexationem. ex̃ de ſimo. dilectus. ẜm Gof. et Oſtiẽ.
qui hoc no. in ſumma ex̃ de magiſtris. §. quid iuris. ꝟ. ſed
nunquid. Male hoc ſeruatur Bononie. vbi a quolibet
cõuentuãdo vel licentiando archid. Boñ. qui dat licen-
tias: exigit et recipit pro licentia. xxv. libr̃. Boñ. ergo etiã
peccaſti: licet ego ei non ſoluerim niſi. xv. ex gr̃a ſpeciali.
Quilibet etiã doctor qui intereſt examinationi impriua-
ta recipit tres libras quaſi ꝓ ſuo labore. ar. xij. q. ij. chari-
tatem. ex̃ de ꝑſcrip. cum ex officij. de ſimo. cum ſit romana.
¶ Decimooctauo: q: ſtudentes bononie in iure cõmuni-
ter ſunt ꝑiuri: q: iurant rectorib' obedire in licitis ⁊ hone-
ſtis: et non faciunt. maxime quũ vocant̃ ad vniuerſitatem
non veniunt: ⁊ ideo priuãdi ſunt beneficijs. ex̃ de iureiu.
querelam. ¶ Decimonono meretricatores et litigioſi
ſunt. xlvj. diſtinctio. ſeditionarios. ſubſtantiam paternam

cum meretricibus diſſipantes ſicut filij prodigi. Luc. xv. et. Eccli. ix. Ne des fornicarijs animam tuam: ne perdas te et hereditatem tuã. Prouerb. xxix. Qui nutrit ſcortũ pdit ſubſtãtiã. Prouerb. vlt. Ne dederis mulierib⁹ ſubſtantiã tuã. ¶ Uigeſimo. Nimis ſe grauãt et ſuos in expẽſis quum recipiunt doctoratum: et ideo expenſe hodie ſunt taxate ex̃ de magiſtris. cũ ſit nimis. clemẽ.

¶ Articulus. xxv. A

Aduocati in q̃b⁹ offendant.

Expeditis magiſtrorum et ſcholariũ defectib⁹ et pctis: de Aduocatis dicẽdũ eſt. Peccant aũt multipliciter. ¶ Primo: q: ſubdole fouẽt cauſas pdendo pprium clientulũ. et tales puaricatores ſunt et pditores et infames. ij. q. iij. §. notandum. ij. ꝟ. preuaricator. Eſt autem puaricator q̃ſi varicator: qui diuerſam cauſam adiuuat pdita cauſa ſua. nam q̃ puaricatꝰ ex vtraq; pte cõſiſtit q̃nimmo ex aduerſa. vt. ff. de his qui infa. athletas. §. puaricator. et. ff. de puarica. l. j. quõ puniantꝰ in foro contentioſo vide. l. illaꝫ canonizatã. l. puaricator. et vide qđ no. et legitꝰ lxxxvij. diſt. irreligioſum. glo. et ita. ¶ Scđo: q: cauſas deſperatas fouẽt cõtra cõſcientias: et in hoc eorũ aliqui gloriantꝰ quaſi magis ſubtiles aduocati: et t̃n ſcriptũ eſt improbũ nõ defendas. xj. q. iij. ſiq̃s ꝟo. et. c. q̃ cõſentit. xxiij. q. iiij. ne amiſſo. ¶ Tertio: q: dilatiões ſupfluas nitũtur obtinere ad hoc t̃n vt fugiant. et negotiũ ptrahatꝰ. ex̃ vt li. nõ cõ. c. j. de dol. et cõ. put. iij. q. vij. §. tria. ꝟ. preterea nõ licet aduocato. ibi nec ex induſtria iurgium ptrahere. in quo caſu pena duarum librarũ afficiendus eſt p iudicẽ. C. de iudic. properãdum. §. illo procul dubio. et no. in pre. ꝟ. nõ licet. in gloſ. qđ ſi fecerit. ¶ Quarto recipiendo nimis magnũ ſalarium: vel paciſcẽdo ſup certa pte litis cum graui dãno litigatoris: ppter qđ debẽt ab aduocatione remoueri. iij. q. vij. §. tria. ꝟ. arcetur. vbi etiam de hoc no. ¶ Quinto: q: ignorantes iura quũ neſciant q̃d dicãt aliud opprobrijs certant. in pre. §. tria. ꝟ. ſiquis adeo pcax. ¶ Sexto: quia vbi eſt copia aduocatorũ ſicut bononie: vt alijs lucrũ ſubtrahãt q̃ boni ſunt: paruiſſimo ſalario ſunt contẽti tãq̃ viles et abiecti. pre. §. tria. ꝟ. apud vrbẽ. ibi. Nam ſi lucro pecunie q̃. gloſ. modica capiantur: veluti abiecti atq; degeneres inter viliſſimos numerabuntꝰ: ſecus ſi facerent pro clientuli paupertate. ar. lxxxvj. diſt. non ſatis. ex̃ de reſcrip. ſtatutũ. §. prouiſurus. li. vj. ¶ Septimo: q: recipiũt ſalariũ nimis magnũ inſpecta ſua facundia et labore quẽ ſubeunt quãtitate cauſe et fori conſuetudine. ff. de varijs et extraor. cog. l. j. §. in honorarijs. taxabit iudex ſalarium aduocatis et adſeſſorib⁹. ex̃ de reſcrip. ſtatutũ adſeſſorem li. vj. ¶ Octauo informant teſtes falſos: et querũt et faciunt poſitiones cauilloſas vt aduerſam partẽ decipiant. vide ex̃ de iureiu. cũ impoſitionib⁹. li. vj. et inducunt clientulũ ad deierandũ ponendo et reſpõdẽdo: et ideo tãq̃ homicide tenentꝰ: et infamia ppetua notantꝰ. xxij. q. v. ille q̃ hominẽ. et. c. ſiquis cõuictus. ¶ Nono: q: recepto ſalario nõ curãt de cauſa: nec ſtudent: nec vigilant circa eam: et ſic pter eorũ negligẽtiã aliquotiẽs amittit clientulus bonã cauſam: et ideo ipſi obligantꝰ. ar. bo. ex̃ de eta. et qua. ad aures. ff. loca. et con. ſed addes. §. illud. ¶ Decimo: q: ſciunt aliqui ſe idiotas et inſufficientes: et nihilominus recipiũt ſalariũ: et ppter inſufficientiam ſuam amittãt cauſam vñ in culpa ſunt: et ad reſtitutionẽ tenentꝰ. arg. ff. ad. l. acq. idẽ iuris. ff. de of. preſi. illicitas. §. ſicut inſtitutũ. ad. l. acqui. §. imperitia. ff. de var. et ex̃ or. cog. l. vlt. et vide qđ no. ex̃ de re. iu. cũ eterni. li. vj. in gloſ. C. de penis ſiſc. ¶ Undecimo: q: vbi ſufficientes ſunt alijs inſufficiẽtibus vices ſuas committunt. vnde et ipſi de leſione clientuli tenentꝰ. ar. ff. de preſcrip. verbis. l. apud labeonem. ff. ſi. niſi forte clientulus ſciens et prudens contentus fuiſſet: quia eo inuito non poteſt alij hoc cõmittere: quia differentia eſt inter artifices. ex̃ de of. dele. c. ſi. et ſi eo inſcio hoc fecit: debuit preuidere hoc ipſum non permiſſurum ſi ſciret. ar. ff. de furtis. quia re ſibi cõmodata. reſpõ. j. ad ſi. ¶ Duodecimo falſam. l. allegando: vnde crimẽ falſi incurrit. C. de veteri iure enucle. l. ij. §. hoc autẽ. et ex̃ in prohem. decretal. Rex pacificus. §. ſi. et no. ex̃ de iudic. nouit. in gloſ. ſed cum. vel falſo legem inducendo et eius intellectum peruertendo mẽtientes: et a veritate recedentes: et ad ſenſum ſuum et p parte ſua. l. interpretantes. cõtra. l. C. de iudic. rem nõ nouam. §. patroni. C. manda. ab anaſtaſio. reſpõ. j. in autẽ. cõſtitutio. q̃ ex aſcriptitio. et libera matre. in pn. coll. v. xxxvij. diſt. relatum. poſſunt tamen aduocati varijs modis iura exponere. no. l. diſt. quid eſt. in gloſ. hic ſtans. et cõtra conſcientiam facientes edificant ad gehennã. ex̃ de ſta. mo. c. j. de reſti. ſpo. literas. vide qđ no. de iureiu. breui. in gloſ. ij. Lucrantꝰ totum mundũ: et animarũ detrimẽta patiuntur Mat. xvj. et Luc. viij. ex̃ de ſimo. mattheus. et nõ minus peccatum eſt in offenſione lingue: q̃ in effuſione ſanguinis. xj. q. iij. quiſquis. Inde dauid. ps. xiij. Quorũ os maledictione plenum eſt: veloces pedes eorũ ad effudendũ ſanguinem. de peni. diſt. j. periculoſe. et ſi cauſam deſperatam accipiant omnino ſalarium debent reſtituere ſm Hoſ. ſicut tutori imputatꝰ ſi cauſam pupilli deſperatam ducat: vel ſuperuacuam. C. de admi. tu. ſi bonam. ff. de admi. tu. quotiẽs. §. ſicut. et ideo aduocatus nequã tenetꝰ clientulo ad intereſſe in tali caſu. ar. C. de admi. tu. non eſt ignotum. Tenetur etiam aduocatus nedum ſi cauſam deſperatam cõſulat proſequendam: vt dictum eſt prime. ſed et ſi per imprudentiam ipſam amittat: vel per negligentiam: vt. l. pdicta. ã. c. ꝟ. x. Idem iuris. ff. loca. et conduc. cum in plures. §. locator. et. l. pre. illicitas. et. pre. c. ad aures. multo fortius ſi cauſam pdiderit: q: tunc maior pena debetur. ff. de penis. ſiquis aliqđ. §. ſiquis iuſtam. ff. ad. l. cor. de fal. l. j. §. is qui. ff. de extraor. crimi. ſacularij. §. j. et breuiter tenetur qualitercũq; vitio ſuo cauſam amittat. ar. ff. de euictio. ſi ideo. C. de euic. emptor. ff. de tabu. exhi. locum. §. condemnato. ſecus ſi ex qualitate cauſe: vel ob defectum probationis: quia vitium eſt materie: non artificis. ff. ad. l. acq. ſi ſeruus ſeruum. §. ſi calicem. ff. loca. Item quare. §. ſi gemma. nam ignoſcendum eſt illi qui bonam fidem agnouit. ff. manda. quintus. adde hic quod no. j. in ar. xlvij. in. §. ſz vt de hoc. ꝟ. quod de aduocatis. cum. iiij. ꝟ. ſe. ¶ De cimotertio: quia quidam aduocãt qui aduocare non poſſunt vt minores. xiiij. annis peregiſſe non debent. xvij. annum. ff. de poſtu. l. j. § inuitum. iij. q. vij. §. tria. ꝟ. quidam. ſurdi prorſus. vtroq; lumine orbati. femine. vide etiaꝫ. xv. q. iij. §. j. muliebria paſſi in corpore. crimine capitali damnati. qui operas ſuas locauerunt vt pugnarẽt cum beſtijs in arena. et alij infames. et qui continentur. iij. q. vij. §. tria. et clerici in ſacris vel in minoribus beneficiati. ex̃ de poſtu. c. j. ſcilicet in foro ciuili: ſed in eccleſiaſtico poſſunt a ſenſu contrario illius. c. vt ibi no. Bern. et Oſtien. in ſumma de poſtu. §. quid pertinet. ꝟ. Item honor. vbi etiam tenet q̃ etiam coram ſeculari ſi neceſſitas vrget: quia iuſta negotiatio non eſt clericis interdicta. et hec iuſta eſt. xj. q. iij. nõ licet. et ex̃ et ne cleri. vel mo. c. j. vide qđ no. xv. q. ij. in ſumma. Et religioſi. ex̃ de poſtu. c. ij. xvj. q. j. de preſentium. Itẽ epiſcopi. v. q. iij. quia epiſcopus. ſm Hoſ. quod intelligit Oſtien. in foro ciuili alias contra: quũ habeat optionem vtrum per ſe vel per procurationem litiget coram iudice eccleſiaſtico. ex̃ de iu. calum. c. ſi. Et qui funguntur iudicis et aduocati officio. C. de of. adſeſſo. l. ſi. Et qui ad mandatum iudicis volunt patrocinari. C. de poſtu. prouidẽdum iij. q. vij. §. tria. ꝟ. ſi vero. Item qui non ſunt catholici. C. de poſtu. nemo. de peni. diſt. j. nemo. ex̃ de heret. excommunicamus. §. preterea. Item excommunicati. xj. q. iij. cũ excommunicatus. ex̃ de ſen. excommuni. decernimus. lib. vj. Item clerici in cauſa ſanguinis. lj. diſt. aliquantos. vbi de hoc. xxiij. q. viij. his a quibus. et tutius eſt ſm Oſtien. q̃ etiam pro reo ibi non aduocent. ar. ne cleri. vel mo. ſententiã. vide quod no. xv. q. ij. in ſumma. Et quia ad tẽpus per iudicẽ prohibiti ſunt. ff. de poſtu. puto. et qui non ad

Aduocare prohibiti.

Digitized by Google

aduocandum pecuniá receperũt.ff.ad.l. iulia.repe. eadẽ.
Et qui audierũt leges pariſius. ex̃ de priuil.ſuper ſpecu-
la.Et plati et preſbyteri nedũ religioſi qui audiũt leges.
ex̃ ne clerici.vel mo.c.ſi.⁊.c.nõ magno.¶ Decimoq̃rto q:
p eos frequẽter ſtat ne cauſa termineẽ: ⁊ tñ totũ ſalarium
petunt.ſecus ſi per eos non ſtaret: quia tũc totũ ſalariũ
petere poſſunt.ff.loca.et cõduc.qui opas.⁊ ad.l.rhodi.de
iactu.q̃ leuãde.§.ſi vehẽda.al.eſt lex.ff.de var.et extraor.
cog.l.j.§.ſi iulius maternus. C.de aduoca. diuer.iu. poſt
duos.vide qđ no. Joan.an.ex̃ de reſcrip.ſtatutũ. li. vj.in
gloſ. quia cõmune.et ſi tranſigat diẽtulus videtur aduo-
catus obtinuiſſe.ar.ff.manda.l.fina.¶ Decimoquinto q:
pponũt factũ qđ pncipales pſone deberẽt in iudicẽ ppo
nere.ex̃ de iudic.paſtoralis.¶ Decimoſexto q: recipiũt ſa
lariũ vel partem ante finem cauſe:immo aliq̃ anteq̃ inci
piãt/cõtra id qđ no. Jnnocẽ.ex̃ de loca.⁊ cõ. ppter.in glo.
magna.Si aduocat' mai' petat ſalariũ.vide Jnno.ex̃ de
reſcrip.pñti.li.vj.¶ Decimoſeptimo q: volũt eſſe teſtes i
cauſa in qua ſunt aduocati: contra id qđ legiẽ de teſti. in
lr̃is.ar.⁊ ſup h̃ vide Jnnocẽ. de trãſac.ex lr̃is. ¶ Decimo-
octauo q: quũ ſint q̃dã vaſſalli dñoꝝ:nolũt pro eis aduo-
care:nec de aduocatiõe eis ſeruire:quũ ad hoc ex pacto te
neanẽ: alr̃ ſecus ſm Jnno. qui de hoc no. ex̃ de iureiu.ſi-
cut.⁊.j.¶ Decimonono quia quũ fuerint aduocati in cau
ſa:volunt eſſe iudices in eadẽ cõtra id qđ legiẽ ⁊ no.ex̃ de
ap.poſtremo.⁊ in vlt.glo.¶ Uigeſimo q: vociferanẽ ⁊ cõ
tẽdunt rixoſe:quũ pciti ratione nõ tumultuoſa voce factũ
ſuũ debẽt proponere/⁊ ius.v.q.iiij.in loco.iij.q.vij.§.tria.
i.l.canonizata.ſiq̃s adeo.¶ Uigeſimo p̃mo.q: nõ iuſtitie:
ſʒ lucro intẽdũt.iij.q.vij.§.tria.ṽ.apõ vrbẽ.¶ Uigeſimo
ſcđo q: quũ religioſi i aliq̃ caſu licito aduocãt munera ac
cipiũt/ꝯ id.xv.q.ij.c.j.cũ.§.ſe.¶ Uigeſimotertio q: mona
chi p monaſterio ſuo aduocãt ſine licẽtia abbatiſ/ꝯ id.xvj.
q.j.monachi.ij. ¶ Uigeſimoq̃rto q: frequẽter clerici ad-
uocãt ꝯ eccleſiã ſuã vł epm vel patronũ. quo caſu merenẽ
perdere bñficium.xxj.q.v. de forma.xcvj.diſt.ſi imperator.
ex̃ de poſtu.c.vlt.vbi de hoc.legitur ⁊ no.j.q.vij.c.j.vbi de
hoc.¶ Uigeſimoq̃nto q: aduocãt p hereticis cõdẽnatis:
vñ a ſuo officio ppetuo ſunt ſuſpẽſi ⁊ ppetuã iſamiã incur
rũt.ex̃ de hereticis.ſi aduerſus.qđ intelligit.Oſtiẽ.poſtq̃
ſunt heretici p eccleſiã excõmunicatiõe notati.i.excõmuni
cati denũtiati:vt no.in ſumma ex̃ de heretici.§. qua pena.
ṽ.hanc aũt penam.Sic etiã intellige eodẽ.ti.c.ij.§.hereti
ci.li.vj.alr̃ ſi negat ſe hereticũ: defenſio ſibi daẽ per ſe⁊ ad
uocatũ per ea q̃ no.pre.ca.ſi aduerſus.q: ſepe falſo inquã
crimina notanẽ.ij.q.j.multi.in fi.facit optime ex̃ de hereti-
cis.multorũ.§.verũ. clem. ¶ Uigeſimoſexto quia dede-
rũt conſiliũ:vel fauorẽ:vel auxiliũ morti vel inſecutioni
epo:q: tũc aduocare nõ poſſunt nec aliud habere officiũ
ex̃ de penis.felicis.§.nulli.¶ Uigeſimoſeptimo q: aduo-
cãt quũ fuerint filij vel nepotes hereticorũ:vel fauentes
hereticis/contra pre.§. hereti. ¶ Uigeſimooctauo non
p̃ſtant quidã patrociniũ ecc'ie ſue quũ teneanẽ.iij.q.j.nul
li.¶ Uigeſimonono q: quidã volũt eſſe aduocati p vtra
q̃ parte bona fide.p q̃bus facit qđ no.xlv.di.diſciplina.in
glo.ar.Sed hoc intelligit ibi archidia.quũ ex aduocatio-
ne nõ fit p̃iudicium parti.Sed ego non video quomõ pu
re vtriq̃ parti ſibi inuicẽ contrarie poſſunt ſeruire: ⁊ ideo
peccãt.ar.pre.l.canonizata.ij.q.iij.§.notandũ.ṽ.p̃uarica-
tor.An ſufficiat aduocato dicere ita dicit.l.licet eam nõ al
leget.j.q.j. vt euidenter. An aduocati in cauſa principali
teneanẽ defendere ſuos clientulos appellantes p eodẽ
ſalario.vide.ij.q.vj.§.poſt ſecundam. de medico an tenea
tur curare p p̃mo proprio ſalario recidiuantẽ.de peni.di.
iij.adhuc inſtãt.gloſ.artis. Et aduocatus idẽ ius ſepius
põt inducere.xxiij.q.vij.quẽadmodũ.gloſ.in p̃n.Et cõtra
illiteratum debẽt aduocati loqui vulgariter.no.xxiiij.q.j.
odi.in gloſ.j.⁊ eſt figura.⁊ legiẽ ⁊ no.xxviij.q.j.ſicut enim
ppe ſi.ṽ.ſi ergo.ibi/intelligis ne quid dicam.an in hoc ex
planando aliquando diligentius immorabor.attende vt
rem ipſam explanandam tãq̃ in cõſpectu declarandã blã
diore ſermone ponamus.⁊ in gloſ.ar. ⁊ ex̃ de ſtatu mona-
chorum.ne in agro. §. regula. clemen. Et poſſunt etiam
aduocati ſiue iuriſconſulti mutare ſuam opinionem ſi ex-
pedit mutari no.xxiij.q.vj.vides.gloſ.et volẽs ſic ex. Poſ
ſunt etiã aduocati in cauſis matrimonialib' ⁊ alijs ſpũa-
lib' leges nõ cõtrarias canonib' allegare.x.diſt.c.j.xix.q.
ij.ſiquis ancillã.¶ An aduocatus debeat habere ſalariũ
qui voluit ſed non potuit negotio intereſſe. pro et cõtra.
de peni.diſt.j.magna pietas.in prin.diſt.ibi.votum eñi p
ope reputatur.in gloſ.hoc enim tñ in bonis. Pro ſalario
pmiſſo vel debito aduocato p cauſa vẽtilata in curia me-
tropolitani:nõ ageẽ corã eo:ſʒ corã ordinario litigatoris.
ex̃ de fo.cõ.romana.§.nec etiã.li.vj. Nõ teneẽ aduocatus
dicere parti aduerſe ius quod p eo facit. no.iiij.q.iiij.c.j.
¶ E De ſatiſfactione ⁊ reſtitutione faciẽda p aduoca-
tos .ex̃ de immu.eccleſie.quia plerĩq̃. per Jnnocen. Re-
ſtituant autẽ violẽter et malitioſe acquiſita ſi volunt ſal-
uari.nec enim in die iudicij habebũt de allegationis nitore
re ſubſidium.ad hec de peni.diſt.v.falſas.ix.q.iij.aliorum
Boni ⁊ fideles aduocati milites ſunt rempublicam legi-
bus potius q̃ armis defendentes. C.de aduoca.de iure-
iu.aduocati.ar.ff.de voca.mu.l.ij.§.quam ita.et.§.ſe.ff.de
cap.⁊ poſtlimi.re.l.poſtliminiũ.§.ſi.tales ſi vltra ſalaria
petant concutiũt.ſuper his vide qđ legitur ⁊ no.xxiij.q.j.
militare.in gloſ.cum ergo.⁊ ex̃ de vo.⁊ vo.re.ex multa.§.
ij.in ſi.et in gloſ. Jdem dicit lex.

¶ Articulus.xxxvj. A

DE offenſionib' iu-
riſperitorum et adſeſſorum:idem quaſi
per omnia poteſt dici ſicut de' offenſioni
bus magiſtrorum ⁊ aduocatorũ pxime
dixi. Dicitur autẽ iuriſconſultus is q̃ ſibi Juriſpe-
queſtiones factas ſoluit/⁊ determinat per ius: et non ad- riti.
uocat. Sed ſi pponaẽ ſibi queſtio de facto: ipſam ſoluit ſi Adſeſſo-
cut ſibi videẽ: et de iure reſpondet.in italia tales vocãtur res.
ſapientes.vnde frequẽter partes petunt ſapientem a iu-
dice ſuper aliquo articulo incidenti vel principali decidẽ
do per eum ad expenſas petentis vel vtriuſq̃ partis ſi
concordant.hi olim cõſtituebantur a principe: et eorum
opinio vim legis habebat.inſtitu.de iure.natura.§.reſpõ-
ſa.et diſt.ij.reſponſa prudẽtum.hodie autem tales nõ in-
ueniuntur:ſed tantum hi qui conſiliũ dant credendi aut
litigandi et frequenter ſuas faciunt allegationes p par-
te conſulente eos vel pro vtraq̃: ſed eligit verius. qui ſi
rectum conſilium dant:cõpetens ſalarium recipere poſ-
ſunt.xi.q.iij.c.non licet.⁊.xiiij.q.v.non ſane. et vide quod
no.ex̃ de vi.et hone.cleri.cum omni.gloſ.penul.et de ma-
giſtris.q̃ non nullis.gloſ.ſed nunquid non licet. Adſeſſo
res autẽ dicunẽ quia adſiſtunt iudici ad conſilia dãda in
omnibus articulis in cauſa. Hi duo potiſſime offendunt
in ſalarijs immoderatis:et in malis conſilijs que dant:ſi-
ue per ignorantiam: ſiue per negligentiam: ſiue per ma-
litiam.et tunc ad reſtitutionem teneneẽ ⁊ ad intereſſe par
ti leſe ſicut.ſ̃.dixi de aduocatis. Et de iſtis/⁊ de eorũ ſala-
rijs.ex̃ de of.del.ſuper queſtionũ.§.verũ.de vi.⁊ ho.cleri.
cũ ab oi.⁊ de reſcrip.ſtatutũ.l.vj.plene legiẽ ⁊ no.in mul-
tis glo.ibi.et.xiiij.q.v. non ſane.⁊ de appel.poſtremo.

¶ Articulus.xxxvij.

DE procuratorũ ex-
ceſſibus nunc dicamus. Quid autẽ ſit actor
quid ſyndicus:quid pcurator:quid yconomo
mus:quid vicedominus : quid prepoſitus:
et a q̃bus: ⁊ qualiter:et in quibus cauſis:⁊ cuius authori
tate: ⁊ ad que cõſtituanẽ:et de officio eoꝝ: ⁊ de differentia
nominũ ipſorũ: ⁊ q̃ voluntas conſtituentis pcuratorum
ſemp eſt cõſiderãda: ⁊ de forma procurationis in iudicio
vel extra. ex̃ de procura. petitio.de obli.ad rõcinia.c.j. de

Digitized by Google

ſyndico.c.j.de iura.ca.imperatorum.et.c.cum in cauſa.ꝛ.c. cū cauſam.de ex.p͛e.dilecta.lxxxix.diſt.diaconū.ꝛ.c.ſe.j.q. iij.ſaluator.ij.q.vij.ſiquis ergo.ix.q.iij.cū ſimus.xvj.q.vij. quoniā in quibuſdā.de of.del.cū olim.de fideiuſ.c.penul. p Innocē.de cenſ.ſopite.ne ſe.va.c.j.p Innocē.de confir. vti.vel inu.cum dilecta.xxj.q.j.relatio. Eſt aūt procurator q̄ negociū gerendum ſuſcipit ab eo q̄ pōt mādare:q: ex͞pus dn̄s nō eſt:ſed procurator.ex͞ de dona.c.ij.ꝛ tn̄ procuratorem

Procuratorum errores. cōſtituit.ex͞.e.auditis. ¶ A Peccāt primo autem multi procuratores q̄ officium procuratoris exercēt ꝛ procuratores eſſe nō poſſunt:vt minor.xxv.ad iudicia.ꝛ minor.xvij. ad negocia.ff.de procurato.l.minor.ꝛ ex͞ de procura.q̄ generaliter.§.j.li.vj.Si quū detur ad negocia maior.xvij. annis: minor etiā.xxv.annis pōt agere ꝛ experiri: vt ibi no. Joā. an.poſt Oſtiē. Que etas reqrat̃ in iudicibus:vide qđ legitur et no.ex͞ de of.del.cū vigeſimū annū. In promouendis ad ordines:dic vt de eta.ꝛ qua.generalē.in clemē. In aduocatis requirūtur.xvij.vt dixi.s.e.§.expeditis.v.xiij. Ad matrimoniū contrahendū ꝛ ſponſalia/vide qđ no.de etate.ex͞ de deſpō.impu.c.vbi nō eſt cōſenſus. de etate ad religionē.ex͞ de regula.q: in inſulis.c.ad noſtrā.c.ſignificatū. itē.c.is qui.c.nō ſolū.li.vj.xx.q.j.illud.ꝛ.q.ij.c.j.et.ij. Ad epiſcopatū:ꝛ ad curā animarum:ꝛ dignitatem/vide de elec. cum in cunctis.c.licet canō.c.cū ex eo.c.cōmiſſa.li.vj. et de eta.ꝛ qua.c.ij.ꝛ.iij.ꝛ.c.pmittimus.li.vj. De etate eligentiū abbatiſſam ꝛ electarū.ex͞ de elec.indēnitatibus.lib.vj. De etate eligentiū epiſcopū.eodē.c.ex eo.lib.vj.furioſus.ff. de procura.l.ij.§.furioſus. Infamis.vide.l.diſt.accedens. iij.q.vij.c.j. Itē ſurdus vel mutus.ff.e.l.ij.§.furioſus.ꝛ.l. mutus. Itē accuſatus de crimine.C.e.reum. Itē miles.vide de poſt.p͛e.bone.j.glo.j.ꝛ qđ no. Innocē.de cōfir.vti. cū dilecta.ꝛ de accuſa.ſup his.per eum.et de of.del.prudētiam.ſm eundē:Seruus.C.de iudic.ſeruus. Excōmunicatus vel cōſtitutus ab excōmunicato.ex͞.e.c.ſi.legit̃ et no. de iudic.intelleximꝰ.de reſcrip.ipſo iure.li.vj.qđ fieret tamē cū occulto:tenēt.ex͞ de procura.auditis.de re.iu.ad probandū.ff.de of.pro.barbariꝰ.C.de teſtamētis.l.j.ꝛ ſic fuit iudicatū in curia. Itē regularis.ex͞ de ſyndico.c.vnico niſi pro cauſa ſui monaſterij abbate imperāte.xvj.q.j.monachi.in fi.ꝛ.c.qui vere.no.xvj.q.j.de p͛ſentiū.vide clemē. de procura. Religioſus. Item clericus in gradu quolibet cōſtitutus non debet conſtitui procurator litis.in autē.de ſanctiſ.et reuerē.epis.§.deo amabiles.ꝛ ſequen.§.alium autē.ex͞ ne cleri.vel mo.ſed nec procurationes.ꝛ.c.j.v.cōductores.qđ verū eſt in ciuilibꝰ:ſed nō in ſpūalibus ꝛ in ciuilibus p pſonis miſerabilibꝰ pōt:vt no.Oſtiē.de procura.in ſumma.§.quis dari.v.itē monachi.vide Innocē.de iura. cal.c.j.vbi tenet ꝙ clericus nō pōt ↄſtitui procurator ſine licentia plati ſui. Itē femina.iij.q.vij.§.tam.C.de procura. alienationē no.ex͞ de confir.cum dilecta.§.quia vero.qđ videt̃ cōtra.ſed ibi ſoluitur in gloſ.ſic ergo. Item q: cōſtituitur in cauſa criminali.ex͞ de procura.tue.ex͞ de accuſa.veniēs.vbi de hoc.iij.q.v.reos. ¶ Secundo q: nō appellāt: vel dū nō denūtiant ꝙ appellent.ex͞.e.non iniuſte. ¶ Tertio quia plene dominum non defendunt:q: omnia debet facere q̄ faceret ſcȝ dominus ſi pſens eſſet.ff.e.ſȝ hic.§.defendere. Nec eñ ſufficit talem diligētiam adhibere qualem ſuis rebus adhiberet:immo maior ab eis exigit̃.C.manda.in re mādata. Tenetur aūt pncipaliter ad tria procura. vocatus ad iudicium venire.iuſtis pceptis parere. et ſine licētia non recedere.xj.q.iij.certum.in autē.de litigi.§.ſi vero intra pdictū.coll.vij. ¶ Quarto q: frequēter confitentur cōtra dn̄m malitioſe vel corrupti. Et cōfeſſio procuratoris nocet dn̄o.de poſtu.p͛e.c.j.de capel.mo.dilectis.de re. iu.ſuborta.vt lite nō con.c.j.§.ſi.vbi de hoc quo caſu tenetur domino ad intereſſe ſicut.s.dixi de aduocato.et vide qđ no.de reſti.in inte.c.ij.in gloſ.ſi. ¶ Quinto q: ſunt falſi nō habētes mandatum vel falſum mandant.ex͞.e.in nr̄a. ¶ Sexto q: excedunt fines mandati.ex͞ de reſcrip.cum dilecta.ꝛ deſup hoc vide qđ no. Innocē.de fideiuſ.ꝙ quibuſdā.vtrū autē pīudicet dn̄o qđ facit procurator cōtra ius vel iniurioſe contra eum ſine ſpeciali mādato eius.ex͞.e.t.dilecti.ſm Innocē. ¶ Septimo q: male/ꝛ negligēter ꝛ fraudulēter frequēter tractāt cauſas et negocia dominorū et tenent̃ in foro cōſcientie ad intereſſe dominis:vt.s.tetigi in.§.expeditis.v.ix.ꝛ.v.xi.in ar.xxxvj. Et vide Innocē.de cauſa poſ.cum olim. ¶ Octauo q: recipiunt et extorquēt magna ſalaria:vnde tenētur de ſuꝑfluo.xiiij.q.v.non ſane. ¶ Nono quia intromittunt ſe de officio aduocandi: quū parum vel nihil iuris ſciant.vñ in culpa ſunt vſurpātes officiū alienū.et quātum p hoc dānificātes dn̄os tenētur:legit̃ ꝛ no.ex͞ de homici.tua.§.nos igit̃.ꝛ in glo.j.ex͞ de eta.ꝛ qua.ad aures. ¶ Decimo quia in fauorem dominorū multa p pte ſua mēdacia dicūt:ꝛ partē aliā decipiūt:ꝛ cauillationibus ꝛ falſis poſitionibꝰ et allegationibus vtuntur.vñ et in his tenent̃ deo ꝛ proximo et iudici.ſicut.s.dixi de aduocatis.ex͞ de crimi.fal.c.j.ꝛ quaſi in omnibꝰ in q̄bꝰ mali aduocati offendūt ꝛ ipi.vñ de eis nō tāgo amplius.

¶ Articulus.xxviij.

AD peccata teſtium veniamꝰ. Teſtes ſm Iſi.antiquitus ſuperſtites dicebātur:eo ꝙ ſuꝑ cauſe ſtatu pferebātur:nūc pte ablata nominis/teſtes vocant̃.ex͞ de v.ſigni.forus.§.teſtes.

Teſtes quibus vitiis laborent. ¶ A Peccant teſtes in multis. Primo q: multi ferunt teſtimoniū in iudicio q̄ teſtes eſſe non poſſunt.vide ex͞.e. c.ij.vt ſeruus.iiij.q.iij.§. Item in criminali.v. Item ſm reſponſio.ex͞ de.v.ſig.forus.§.teſtes. Item mulier in cauſa criminali mota criminaliter.ꝛ no.xxxiij.q.vlt.mulier.xv.q. iij.de crimine.ex͞ de v.ſigni.forus.§.teſtes.ex͞ de teſti.quoniā.ꝛ.c.tā litis. Quid de hermaphrodito:q̄ habet vtrūq; ſexum/ſcȝ hominis et mulieris:dic ſeruandū qđ qualitas ſexus incaleſcentis oſtendit.iiij.q.iij.§. Item in criminali. v.hermaphroditum. Si autē vtriuſq; membri officio vti pōt:ſicut refert Oſtien.de quodā qui fuit in villa ſua ſecuſia:que eſt in epiſcopatu taurineñ.eligat quo vtat̃:et iuret ꝙ de cetero alio non vtet̃:q: nec duplici debet fungi officio maxime tam diuerſo.xvj.q.j.preſbyteros.ff.de pac.ſi plures.ſic fecit ep̄s taurineñ.de pdicto vt no. Oſtiē.ex͞ de teſti.§.quis poſſit.v.q̄d de hermaphrodito. Impubes ante annū.xiiij.in ciuilibus:ꝛ minor.xx.annorū in criminalibus.ff.de teſti.l.inuiti.ꝛ.l.teſtimonium.ꝛ.iiij.q.iij.c.j.ꝛ.§. Item in criminali.v. Itē in teſtimoniū furioſus.iij.q.vij. §.tria.ex͞ de ſucce.ab inteſta.c.vlt.de regula.ſicut.xvij.q.j. gonſaldus. Infamis.p͛e.c.forus.§.teſtes.ex͞ de teſti.cōtrerea.iij.q.v.cōſtituimꝰ.ex͞ de teſti.licȝ ex quadā.ꝛ.c.teſtimoniū.niſi in criminibꝰ exceptis.legit̃ ꝛ no.de ſimo.licet heli.c.per tuas. Pauper:Suſpectus. legit̃ et no.iiij.q.iij. §. Itē in criminali.v.teſtiū.ꝛ in glo.in ſalomone. Infidelis ſiue hereticus.ij.q.vij.c.ſi hereticus.c.pagani.xxiij.q. iiij.ipſa pietas.de hereticis.excōmunicamꝰ.legitur no.ex͞ de teſti.c.j.c.iudei.et in clemen.eo.titu.c.j. Reprobantur etiam omnes qui continentur in p͛e.§.in criminali.vſq; ad.§.vlti. ¶ Secundo peccant quia non dicunt totam veritatem quam nouerunt ſicut iurauerunt de cauſa illa.iij. q.ix.hortamur.et ſolam veritatem non miſcendo falſitatem.ij.q.iiij.nullam.quia nec de ſuo debent aliq̄d adiūgere etiam et quod bonum eſt.iij.q.ix.pura.ex͞ de accuſa.q̄liter.j.§.formam.ꝛ.c.ſeq.ꝛ ideo ſunt periuri.et hoc ideo inuentū fuit:quia cum quidam iuraſſet dicere veritatem:et quum eam dixiſſet:appoſuit poſtea contrarium in dicto ſuo.et cum poſtea argueretur de periurio/dixit ꝙ non deierauit:quia ſi plus erat:res vtrīq; tanta erat cui debuit dici.ꝙ ſi eſſet tanta:non tamen erat talis.arg.eorum que no.xxxij.q.v.§.j.in gloſ.arg. ¶ Tertio peccant quia non dicunt veritatem pro vtraq; parte ſicut iurant.C.de epiſcopis et cleri.auten.ſi iudex.xiiij.q.v.non ſane.ex͞.eo.titu. veniens.ij.in fine. ¶ Quarto quia prout communiter precio et amore odio et timore dicunt contra veritatem

et cōtra iuramētū ſuū qḋ fecerunt.ex̄.e.quotiēs.⁊.c.licz.§.teſtes.xi.q.iij.q̄tuor.iiij.q.iij.§.Itē in criminali.ꝟ.teſtium fides. ¶ Quinto q: non dicunt totam veritatem quū nō interrogant̄.ex̄ de accuſa.qualiter.ij.§.i.et.c.ſeq. ¶ Sexto quia pandūt ſuū teſtimoniū cōtra ꝓpriū iuramentū.p:e.§.Item in criminali.ꝟ. Item qui falſo.ff.e.q̄ falſo.ex̄.eo.fraternitatis. ¶ Septimo q: qḋ credunt aſſerunt:qḋ peſſime faciunt:quia nō debēt ſe reddere certos de eo qḋ audiunt vel credunt.xliiij.diſt.habuiſſe.de ſimo.per tuas.ij.nec etiā ſi malū ſit de facili credere debēt. lxxxvi. diſt.ſiq̄d de quocūq̄z.de ſimo.licet heli.§.i.ergo nō dicāt ꝑ ſacramētū ſe certos vbi certi nō ſunt.ex̄ de reſcrip.cū cōtingat.alīs incurrēt anceps ꝑiuriū.ff.iureiurā.marcellus.Itē de in litē iurā.videamus. ¶ Octauo q: deponunt de die menſe et anno:et nō recordant̄.vn̄ et cōtra iuramētū faciunt: q: et ſine his:eſto ꝙ nō recordant̄: valet eorū teſtimonium.vel faciunt ſcribi:⁊ dicūt iurati verum eſſe qḋ in ſcriptura quā tradūt cōtinet̄.qḋ teſtimoniū non valet.nā iudex cōſiderare habet vocē teſtis.ſermonis cōſtantiā:et trepidationem.⁊ ex multis ſuū animū informare.ff.de queſtioni.de minori.§.ij.ex̄ de teſti.in noſtra p̄ſentia. igit̄ quia etatē habet de ſe loquat̄. Ioan.ix.de cō.diſt.iiij.cum ꝓ paruulis et ꝙ nō valeat tale teſtimoniū ſatis ꝓbat̄.v.q.ij.relatum.iij.q.ix.teſtes.⁊.c.charte.ij.q.vlt.c.vlt.de accuſa.inquiſitionis.§.tertie.⁊ expreſſius ex̄ qui ma.ac.poſ.c.ij. ¶ Nono q: obſcure vel captioſe deponunt. de hoc ex̄.e. cum clamor.p:e.§.in crimi.ꝟ.in teſtibus. ¶ Decimo q: nō corrigūt dictum ſuum qḋ poſſunt corrigere.ex̄ de teſti. co. preterea. ¶ Undecimo q: volunt ꝓbare puram negatiuā ſimplicē et indeterminatā.vn̄ non valet eorū teſtimoniū. ex̄ de renū.ſuꝑ hoc.de elec.bone.i. ¶ Duodecimo q: cū veritate:admiſcēt falſitatē.vt.s̄.e.ꝟ.ij. teſtigi.ix.di.ſi ad ſacras.p:e.§.Itē in criminali.ꝟ. Itē qui falſo.de cauſa poſ. cū eccleſia.no.p:e.§.itē in criminali.ꝟ.ſi teſtes.gloſ. circa. Xiij.corrupti deponunt.p:e.§. Itē in criminali.ſiq̄s teſtib⁹. ¶ Decimotertio quia vnū eūdemq̄z ſermonē ꝑmeditatū ꝓferūt p:e.§.Itē in criminali.ꝟ.in teſtibus. ¶ Decimoquarto q: teſtis ſibiipſi cōtradicit:vnde nec valet dictū eius.C.de libe.cauſa.cū p̄ro:.de appel.ſolicitudinē.no.p̄.§.Itē in criminali.ꝟ.ſi teſtes.in gloſ.circa in p:in.et ex̄.e.in nr̄a p̄ſentia.in gloſ.i.in p̄n. ¶ Decimoq̄nto q: quū ſint in peccato et peccatis mortalib⁹/teſtimonium cōtra alios ferūt: ⁊ lapidandi volūt alios lapidare.iij.q.vij.iudicet.et.c. poſtulatus.de hoc tamen vide ex̄ de excep.c.i.§.ceterū. vide qḋ no.de teſti.cum cauſam.in gloſ.cauſam.qḋ legit̄ et no.⁊ ꝑ Innocē.de elec.cum dilect⁹.⁊.c.illa.ex̄ de teſti.teſtimoniū.Itē nō cognoſcūt frequēter ꝑſonas a quib⁹ et cōtra quas inducūtur.vn̄ non poſſunt cōgrue teſtificari.ar.in aūt.de teſti.§.i.⁊ in autē.de inſtru.cau.circa prin.§.ſiq̄s igit̄.⁊.C.de iure deli.ſancim⁹.§.finaūt.et no.de hoc ex̄ de teſti.cum cauſam que.in gloſ.cauſam. ¶ Decimoſexto q: ſunt ignoti.facit qḋ legit̄ et no.xcviij. di.aphros. de cleri. peregri.c.i.ſed ſuꝑ hoc vide Innocē.de accuſa.inquiſitionis. ¶ Decimoſeptimo:q: ſunt ſubornati.vide Innocē.de re.iu.cauſam. ¶ Decimooctauo q: excōmunicati vel ſuſpēſi ab officio.de accuſa.olim. ꝑ Inno.de teſtib⁹.teſtimoniū.de elec.cū nobis ꝑ eū. ¶ Decimonono q: fuerūt iudices: vel aduocati:vel adſeſſores:vel arbitri:vl' ꝓcuratores in cā.e.t.dilecto.⁊.c.Roma.li.vi.de trāſac.ex lr̄is ꝑ Innocē. ⁊ alios ij.q.vi.ſtatuēdū.⁊ de accuſa.cū dilecti.ꝑ Inno. ¶ Uigeſimo q: ſunt clerici ⁊ ſine licētia epi ferūt teſtimoniū:qḋ nō pn̄t.ex̄ de iura.ca.c.i.§.ſi. ¶ Uigeſimoꝑmo q: ſocij criminis ꝯ alios teſtificant̄ ⁊ cōſitent̄.ex̄ de cōfeſ.c.i.legit̄ ⁊ no.et de teſti.veniens.i.xv.q.iij.nemini. ¶ Uigeſimoſecūdo q: laici in criminalib⁹ teſtificant̄ contra clericos.ſed ſuꝑ h̄ vide qḋ legit̄ et no.ij.q.vij.c.i.et in ſumma.⁊.c.laicos et.c.clericos.ex̄.e.tam lr̄is.de accuſa.cū.P.mācōnella. ¶ Uigeſimotertio quia volunt eſſe accuſatores ⁊ teſtes.ex̄ de ſimo.licet heli. ¶ Uigeſimoq̄rto q: volunt eſſe iudices ⁊ teſtes.iiij.q.iij.§.Itē in criminali.ꝟ.null⁹ vnq̄z. ¶ Uigeſimoquinto q: qui inhabiles ad ſacerdotium ſunt in cauſa criminali volunt contra ſacerdotes teſtificari.ij.q.vij.ipſi apl̄i. ¶ Uigeſimoſexto quia ep̄us et p̄ſbyter volunt teſtificari quū aliter veritas ſciri poſſit.xi.q.i.teſtimoniū.in ſi. ¶ Uigeſimoſeptimo q: volūt iſcribi teſtes:vl' ſe ꝑmittūt in inſtrumētis conficiēdis ſeculariū ſine licētia epi.xiiij.q.ij.§.pōt etiam.⁊.c.ſequēti.qualiter punit̄ teſtis falſus. ex̄ e.t.teſtimoniū.de crimi.fal.c.i.iij.q.ix.nihilominꝰ.v.q.vi.c.q: iuxta.i.l.p̄ſbyteri.xxiij.q.v.rex deb3. xxiij.q.v.h̄ imago. ¶ Uigeſimooctauo q: cleric⁹ fert teſtimoniū in cauſa criminali ꝯtra laicū.ꝯtra id qḋ legit̄ ⁊ no.xi.q.i.teſtimoniū.ij.diſt.c.i.in glo. quicūq̄z.⁊ ꝑ Innocē.ex̄ de accuſa.cū. P. ¶ Ultimo ſciendū ꝙ quantum ꝑ teſtimoniū falſum/vel ſubticēdo verū/teſtis dānificauit ꝑtem cōtra quā inducitur:vel partē q̄ eū inducit:intantū tenet̄ ei ad intereſſe in vtroq̄z foro. ⁊ ſuꝑ hoc vide qḋ legit̄ ⁊ no.xi.q.iij. de crimi.fal.c.i.xxiij.q.v.hec imago.alīs eſt.c.ꝑ ſe.⁊ incipit/ſatis.in gloſ.i.accuſatiōe.iij.q.iij.in ſumma.⁊. xxiij.q.v.rex debet.et.vi.q.i.quicūq̄z.⁊ adde qḋ no.v.q.vi.p̄ſbyteri.ij.⁊ qḋ ſcripſi.i.xlvij.ar.in.§.ſed non debere.ꝟ.quod de teſtibus.

¶ Articulus.xxxix.

IN quib⁹ peccāt accuſatores tractādum eſt. Accuſare autē nihil aliud eſt/ꝙ reū criminis aliquē ꝑ libellū deferre. vel facere ad vindictā. vt ex̄ de accuſa.ſuꝑ his. C.qui accu. nō poſ.cum rationibus. ⁊.l.non ſigno.⁊.l.ſiquis ex familiaribus.ff.de p̄ua.delic.l.vlt.ij.q.viij.libellorū. ¶ Accuſator autez vocatus eſt quaſi accauſator:q: ad cauſaz vocat eū quem appellat.ex̄ de.ꝟ.ſigni.forus.ꝟ.accuſator. ¶ A Peccāt autē primo:q: multi accuſant qui accuſare nō pn̄t multiplicitér.ij.q.i.ꝓhibent̄.xv.q.iij.de crimine. niſi in exceptis criminibus.e.q.nemini.de ſimo.tanta.et p:e.c.prohibentur.§.mulierem. Itē pupilli.ff.e. qui accuſare. ⁊.l.ij.§.pupillus.et p:e.c.ꝓhibent̄.niſi in caſib⁹ in quib⁹ admittunt̄ a tutore acto:e.ff.e.l.i.§.i.milites.C.q̄ accuſa. nō poſ.l.nō ꝓhibent̄.⁊.l.ſi crimē.ingratus. Infames q̄ duo iudicia aduerſus duos reos ſubſcripta hn̄t. Qui receperūt nūmos ad accuſandū.vl' nō accuſandū. Libertini cōtra patronos q̄ ſubornati falſum teſtimoniū dixerūt. Mim⁹.l.aureis haberēs.hi tamē oēs ſi ſuarū iniuriarū/vel ſuoz ꝓpinquorū mortē ꝓſequant̄:ab accuſatione nō repelluntur vt.l.p:e.canonizata. Prohibent̄ criminoſi: q: criminoſus criminoſum accuſare nō pōt.iij.q.vij.qui ſine.c.poſtulatus.⁊.§.porro.ad ſi.i.q.i.multi.etiā ſi modo nō ſunt criminoſi:quia ſufficit ſi fuerunt.vi.q.i.qui crimen.xxv.di.c.vlt.vt no.Oſtien.in ſumma de accuſa.§.q̄s poſſit.ꝟ. alij ꝓpter crimē.vide.e.t.cum. P.mācōnella.⁊ qḋ ibi no.⁊ de ſimo.ꝑ tuas.i.in gloſ.magna que incipit/regularem.⁊ qḋ legit̄ eo.t.de accuſa.c.i. Item qui ad magos currunt.ij.q.viij.quiſquis Item qui ſemel calūniati ſunt.ff.e.ſi cu.§.hiſdem. Uel quia ſemel deſtiterunt.ff.ad turpil.l.ij.ex̄.e.veniēs. Itē inimici et cum inimicis cohabitantes.ex̄. e.cum. P.⁊.c.meminim⁹.c.repellant̄. ⁊.c.cū oporteat. iij.q.v.quia ſuſpecti. Item aliqui ꝓpter ſuſpitionē turpis q̄ſtus.ex̄ qui ma.accu.poſ. ſignificante. Item aliqui propter participationem eiuſdem criminis.ex̄ de adul.c. vltimo.et penultimo.de teſtibus veniens.i.C.de libe.cā.ſi filium. Item beneficiati contra eccleſiam.ex̄ de poſtu. c. vlt. Item liberti eccleſie cōtra eccleſiam.xij.q.ij.liberti.⁊ c.viij. Item aliq̄ ꝓpter reuerentiā ⁊ cōditionē ſuam; vt quia ſunt liberti vel liberi vel ſerui.ij. q.vij. querendum.vel familiares.ff.e.qui accuſare.in ſi.⁊.l.hi tn̄.§.i.C.qui accuſa.non poſ.iniquū. ⁊.l.ſiquis ex familiaribus. et.l.vlt. Tamē familiares admittunt̄ cōtra epiſcopum. ex̄.e.nulli et canonici cōtra p̄latū.ex̄.e.licet.⁊.c.veniens. ⁊ monachi cōtra abbatē.ex̄.c.olim.I.U.et. P.et.c.ex pte.l.ſi.magnū.et.l.ꝓpter.de his omnibus.in p:e.l.cano.ꝓhibentur.⁊.ff.e.qui accuſare.iiij.vlt.c.i.c.omnibus. Admittūtur tamē

Accuſare q̄d ſit

Accuſatores in quib⁹ offendūt.

Accuſare q̄ non poſſunt.

Digitized by Google

hi omnes ſupradicti, excepto inimico capitali, q̄ nūq̄ admittit̄. iij.q.v.c.ij.ꝛ de ſimo.licet.ꝛ.c.per tuas. in exceptis criminib⁹.ex̄ de preſump.literas.de ſimo.tāta.xl.diſt.ſi papa.xv.q.iij.ſane.c.nemini.no.pre.c.ꝑ tuas.ij.q.j.in p̄mis. ¶ Secūdo peccant:quia multi accuſant mortuos: q̄ accuſari non poſſunt.xxiij.diſt.quorūdam.xxiij.q.ij.admonere.vbi de hoc.niſi in caſibus no.in pre.c.quorumdā. et xxiij.q.ij.in ſumma. ¶ Tertio:q: quidam accuſant papā: qui accuſari nō pōt:niſi de hereſi.xl.diſt.ſi papa.vide Innocen.ex̄ de elec.licet.lxxix.diſt.ſiquis pecunia.ix.q.iij. nemo.et tunc vocato cōcilio ſm Oſtiē.vt no.ex̄ de accuſa.§. quis accuſari.ꝟ.regulariter.in ſumma.probatur hoc clare.xvij.diſt.§.hinc etiam.xxj.diſt.nunc aūt.ſatis de hoc dixi in p̄ma pte iſti⁹ opis circa prin.ꝑſertim in.iiij.ꝛ.v.ꝛ.vj.ar. Imperator aūt et quilibet rex ratione peccati in quo ſubeſt pape.accuſari pōt coram eo.vn̄ imperator ſummittit ei caput ſuū et leges ſuas.C.de ſum.tri.l.vlt.et.l.j.ꝛ in autē. vt clerici apud ꝓprī.epiſ.conue.§.ſi vero eccleſiaſticum.coll̄.vj.ex̄ de iudic̄.nouit. ¶ Quarto:quia accuſant iterū accuſatos et de crimine abſolutos. ex̄.e.de his.xxiij.q.iiij.ſi illic.ij.q.ſi.in ſi.ꝛ.q.iij.§.notādū. ¶ Quinto:q: q̄dam accuſantes deſiſtunt ante inſcriptionē factam;tenetur ante accuſationē iniuriarū illis quibus libellos obtulerūt.ff.de iniurijs.l.item apud labeonem.§.ſiq̄s de bello. ¶ Sexto:q: calumniant̄ falſa crimina ſciēter intendēdo:et preuaricant̄ vera crimina abſcondēdo:et cū reo colludēdo ꝓprias ꝓbationes diſſimulādo et tergiuerſantur in totū ab accuſatiōe abſq̄ abolitione deſiſtendo.de hoc ij.q.iij.§.notandū.ij.et ex̄ de colluſi.dete.ꝑ totū. ¶ Septimo: q: recipiūt pecuniā ad accuſandū:vel nō accuſandū: ad cui⁹ reſtitutionē tenent̄ etiā in foro aie:q: cōtra.l.mercati ſunt.ij.q.j.ꝓhibent̄.dabit̄ autē illa pecunia non illi q̄ turpiter eam dedit:ſed in cuius leſionem data eſt.legitur et no.j.q.j.in eū.ꝛ in gloſ.non ei.ꝛ.l.cōcuſſionis. ¶ Octauo:quia non accuſant ex charitate ꝓpter quā fieri debet accuſatio al̄.admitti non debet.iiij.q.iiij.nullus introducat̄.de accuſa.qualiter.ij. ¶ Nono:q: nō accuſant in ſcriptis.ij.q.j.legū.ꝛ.q.iij.ſiquis iratus.ꝛ.q.viij.accuſatorum. ¶ Decimo:quia accuſant abſentes.de hoc.iij.q.ix.in ſumma.ꝛ ꝑ totum. ¶ Undecimo:q: heretici ꝛ pagani ꝛ apoſtate, et alij infideles accuſant fideles. cōtra caſi.ij.q.vij.pagani.iij.q.iiij.alieni.ꝛ.c.ſe.iiij.q.j.c.j. ¶ Duodecimo:q: crimi noſi.vj.q.j.q̄ crimē.iij.q.v.cōſtituim⁹.ꝛ.ij.c.ſe. ¶ Decimotertio:quia cōſpiratores.iij.q.iiij.cōſpiratores.et inceſtuoſi.e.q.conſanguineoꝝ.et hōies male opinionis.iij.q.v.ſuſpectos.ꝛ litigioſi et calumniatores.e.q.nullus. et infames.pre.c.nullus.de accuſa.cum oporteat. et inimici vt dixi.iij.q.iiij.detractores.ꝛ pre.c.cū oporteat. ¶ Decimoquarto: q: excōmunicati.iij.q.iiij.nullus.cū.c.ſe.iiij.q.j.c.j. ¶ Decimoquinto:q: ſortilegi et diuinatores.iij.q.v.cōſtituimus. ¶ Decimoſexto:pſecutores epoꝝ.iij.q.iiij.hi qui.et in tota illa queſtione ponunt̄ qui repellunt̄ ab accuſatione:ibi vide. ¶ Decimoſeptimo:q: qui ſacerdotes eſſe non poſſunt:ſacerdotes accuſant cōtra id.ij.q.vij.ipſi apoſtoli.vj.q.j.oēs vero.ꝛ.c.ſacerdotes. ¶ Decimooctauo: q: laici epos paſſim accuſant.ij.q.vij.c.j.et ſequenti.v.c.et.c.oues.cū.ij.c.ſe.Et clericos.e.q.nullus.laicus.ꝛ.ij.c.ſeq.ꝛ.c.ſicut.ꝛ.c.in ſancta.ꝛ.c.laicus.ex̄ de teſti.de cetero.xv.q.iij.§.j.Niſi ſuam vel ſuorum iniuriam pſequatur.iiij.q.vj.omnibus.et adde quod no.ij.q.vij.in ſumma.ꝛ.c.laicos.in glo.certum.ꝛ ex̄ de accuſa.c.penul. ¶ Decimonono:quia accuſati accuſant.iij.q.xj.negāda.ꝛ.§.neganda. ¶ Uigeſimo:q: mala conſcientia:vel inani gloria accuſant.ij.q.vij.ſiqui ſunt. ¶ Uigeſimop̄mo:quia accuſant procuratores.v.q.iij.in criminalibus.ij.q.viij.per ſcripta. ¶ Uigeſimoſcdō: q: accuſant anteq̄ annūtiet ei quē accuſare volūt:ꝛ ideo nō eſſent audiēdi.ff.de adul.denūtiaſſe.no.ij.q.viij.per ſcripta. in gloſ.pōt. ¶ Uigeſimotertio: quia vir adulter accuſat de adulterio vxorē.xxx.q.v.chriſtiana.ex̄ de adul.c.penul.ꝛ vlt.ꝛ.vj.oppreſſam.xxxij.q.v.

ita ne.cū.c.ſe.et que credebat maritū mortuū.xxxiiij.q.j.cū publicani.vide qđ legit̄.ꝛ no.ex̄ de ſe.nup.c.ij. Et quā cognouit alius ſub ſpecie mariti.xxxiiij.q.ij.in lectū.ꝛ quā poſt adulterium ſcienter cognouit.xxxij.q.j.ſiq̄s vxorem.et quā ipſe tradidit adulterandam.ex̄ de eo qui cognouit cōſangui.vxo.ſue.diſcretionē.de his caſibus no.de marito.xxxij.q.vj.in ſumma.ꝛ pre.c.penul.de adul. in gloſ.ſic.ff. ¶ Uigeſimoquarto:q: gradus cōſanguinitatis accuſant extranei ꝛ iuuenes:non ꝓpinqui et antiq̄.xxxv.q.vj.c.j.ꝛ ſe.et q̄ ma.ac.poſ.veſter. ¶ Uigeſimoq̄nto:q: nō accuſant zelo iuſtitie:ſꝫ ex malitia.q̄ pauciſſimi de hoc euadunt:quia deum non habent pre oculis: ſed ꝓpriā vltionē.vn̄ et ſi accuſatio ſit leuiſſima intentio nō eſt recta. vn̄ ꝛ ſi in accuſatione ſit veritas:in corde tamē eſt iniquitas:et ibi peccatū.de peni.di.iij.ille rex.vel odio.iij.q.v.c.iij.ij.q.iij.ſi quē.iij.q.iiij.clericus.c.hi qui.ij.q.iij.ſiq̄s epiſcopū ij.q.vij.ſiqui ſunt.ex̄ de accuſa.cū oporteat. ¶ Uigeſimoſexto:q: falſo epos accuſarūt vel in probatione defecerūt iij.q.x.placuit.c.ſi accuſatorū.iiij.q.vj.c.j.ꝛ.c.vlt.iij.q.x.eos qui.v.q.vj.epiphaniū.ij.q.iij.ſiquis epm. ¶ Uigeſimoſeptimo:q: p̄cio vel pmiſſione deſiſtunt ab accuſatione.ij.q.iij.ſiquem. ¶ Uigeſimooctauo: q: ſine deliberatione accuſant cōtra id.q̄liter.ij.circa pn. ¶ Uigeſimonono:q: accuſant notoria.ex̄ de accuſatione.euidētia.ij.q.j.manifeſta. ¶ Trigeſimo: q: iurāt q̄dam nō accuſare:et poſtmodū accuſant.vn̄ et piuri ſunt:nec ad accuſandū debēt admitti.ex̄.e.veniēs. ¶ Trigeſimop̄mo:q: accuſant in eadē cauſa in qua tulerunt teſtimonium.ex̄. e.cū.P.mānconella.de penitētia iniuſte accuſantis.ex̄.e.accuſaſti.ꝛ de pena de calum.c.j.q̄d aūt ſit accuſatio, inquiſitio, infamatio, denūtiatio:et q̄ vel affectus imponat̄ cōuicto in q̄libet modo agendi in ſimonia vel alijs.e.t.c.inq̄ſitionis.c.cū oporteat.c.q̄liter.ij.de ſimo.dilect⁹ filius.A.c.licet heli.ſm Innocē.et alios.ij.q.viij.in ſumma. De accuſationibus clericorū et q̄litatib⁹ accuſatorū:ꝛ an admittant̄ ad accuſandum niſi illi quorū intereſt:per alios doctores et ꝑ Innocē.e.t.cum.P.de teſti.et pte.A.ij.q.j.ſi peccauerit. ¶ Trigeſimoſecūdo:q: accuſant anteq̄ moneant accuſandū.de quo vide qđ no.j.q.iij.ex multis.in gloſ.ar.ſimo.ꝛ.q.vij.requiritis.in gloſ.hic collige.ex̄ de accu.inquiſitiōis.in gloſ.videt̄.ꝛ melius.ij.q.vij.accuſatio.j.in gloſ.h.de ſimo.licet heli.xij.q.ij.indigne pars.ex̄.e.c.ij.ꝛ.c.q̄liter.ij.ꝛ.c.ſuꝑ his.de re.iu.ad apſice.li.vj.de calum.c.ij. ¶ Trigeſimotertio: q: accuſant illi quoꝝ actores repellunt̄.ſꝫ hic vide qđ no.ex̄.qui matri.ac.poſ.cū in tua. in gloſ.hic habes. ¶ Trigeſimoquarto:q: emuli.vide qđ legitur ꝛ no.ij.q.vj.decreto. ¶ Trigeſimoq̄nto:q: ſuſpenſi ab officio et beneficio clerici alios accuſant.ſuꝑ hoc vide ex̄ de excep.apſice.ij.q.vij.ipſi apſi.xxiiij.q.j.audiuimus. ¶ Trigeſimoſexto:quia volunt eſſe accuſatores ꝛ teſtes.vide.iiij.q.iiij.in ſumma. de ſimo.licet heli. In quib⁹ caſib⁹ nō pōt quis etiam ꝓ facto ꝓprio accuſare.iiij.q.vj.omnib⁹.notat̄.§.q̄s pōt accuſare, et quis non.e.t.c.j.nulli ex parte.lxxxj.di.maximian⁹. An ordinatus ſimoniace ordinatorem valeat accuſare. vj.q.j.§.porro. An vaſallus pōt dominum accuſare.xxij.q.vj.de forma. An ꝓpter minorem excommunicationē remoueat̄ q̄s ab accuſatione.ex̄ de excep.a nobis.de ſen.ex.in p̄ſentia. ¶ Trigeſimoſeptimo q: libidine vindicte q̄dā accuſant.ſuꝑ q̄ vide qđ no. Innoc̄.de elec.dudū.ij.ꝛ qđ dixi.ſ.e.ꝟ.xxv. ¶ Trigeſimooctauo:q: pactū vel iuramētū fecit de nō accuſando.ex̄ de iureiu.quēadmodū.§.ſi.ꝛ vide.ſ.c.ꝟ.xxx. An ſit pctm̄ vel malū accuſare:ꝛ quid de his q̄ ꝑ calūniā vel ex odio accuſant.ij.q.vij.ſiquis epm.vj.q.j.ſi oia.ꝛ ex̄.e.t.accuſaſti.de accuſationib⁹, inquiſitionib⁹, denūtiationib⁹ tractat̄.ij.q.vij.ꝛ.viij.ꝛ.iij.q.iiij.v.ix.x.ꝛ.xj.et iiij.q.j.et.iiij.ꝛ.vj.ꝛ.v.q.iij.et.v.et.vj.q.j.et.xv.q.iij.per totum. De oi aūt dāno quod accuſatores falſo accuſantes: vel nō ꝓbātes pti accuſate dederint: ad reſtitutionē tenētur:vt.ſ.dixi de aduocatis in.§.expeditis.in ar.xxxvj.ꝛ in §.ad pctā.in ſi.in ar.xxxix.ꝛ vide qđ ſcripſi.j.in ar.xlvij.i.§.

Digitized by Google

ſed vt de hoc.ꝟ.quod de accuſatoribus ⁊ de teſtibus.

¶ Articulus.xl. A

Notarij in q̄bus offendunt.

De tabellionibus ſi

ue notarijs/eſt dicēdum. Et primo offendūt: quia quū iurent inter alia exercere fideliter officium ſuū de his q̄ videbunt et audient ⁊ pro vtraq; parte. hoc multi non faciūt: q: plus vel min⁹ ponūt in instrumēto/q̄ viderint vel audierint. vnde incurrunt vitium falſitatis ⁊ piurij. ex̄ de preſum. illud. de ꝓſcripti. ad audiētiā. in Auten. de tabel. coll. iiij. §. de tabulari. l. iij. li. x. ¶ Secūdo offendunt: quia quū ſint ſerui publici: quia publice ſeruiunt. ff. rem pupill. ſal. fo. l. ij. ex̄ de vſuris. q̄q̄. lib. vj. et iurauerint facere instrumēta quotiēs fuerint requiſiti ab aliquo: et ſup quacūq; cauſa de auditis et viſis: frequenter odio vel timore alicuius domini/contra cuius factum petitur fieri instrumētū: ꝓce vel ꝓcio non ꝯficiunt instrumenta. in quo etiam caſu periuri remanēt et executionē officij amittūt. vnde non pōt de cetero ſcriptura ſua fidem facere quum autor: reprobetur. ex̄ de hereticis. fraternitatis. ſicut no. Oſtien. in ſumma. de fi. instru. §. quibus instrumentis. ꝟ. et hi. ¶ Tertio cōficiunt instrumenta quidā quū nō ſint cōſtituti notarij ab eo qui eos facere potuit. ſcilicet papa vel imperator. Idem crederem de quolibet rege in regno ſuo: qui generalē iuriſdictionē et merū imperiū habet in regno ſuo: et omnia facere pōt que expediunt regno ſuo: et ſine quibus iuriſdictio ſua impediretur. ar. ad hoc. viij. diſt. quo iure. xxiij. q. v. regum. de ſup. ne. pre. grandi. li. vj. ff. de iur. omni. iu. cui iuriſdictio. de officio del. preterea. c. ſuſpitiōis. et ſi ſeruat generalis cōſuetudo in omni regno que ei iuriſdictionem dat. C. de emā. l. j. ⁊ vlt. de fo. cō. cū cōtingat. et cuius memoria in cōtrarium non exiſtit. iij. q. vj. hec quippe. ff. de aqua quoti. et eſti. hoc iur. §. ductus. de ꝟ. ſig. ſuper quibuſdā. §. j. qui bene ad hec facit ſm Innocē. vt no. ex̄. e. cū. p. tabel. Oſtien. tamē no. in ſumma. ti. ne cleri. vel mo. §. que ſunt. ꝟ. ſed nunquid. q̄ epiſcopi poſſunt facere tabelliones. et hoc aſſerit ſicut. s. remotius dixi q. xiiij. fol. §. vlt. generaliter. ꝟ. ſpecialiter. in ar. xix. Si autē eſt legitime notarius inſtitutus ab illo qui potuit: ⁊ perdidit instrumentū officij tabellionatus: qd̄ nec alias poteſt probare per teſtes: ſufficit q̄ probetur ipm̄ per longum tēpus maxime exercuiſſe officium. et q̄ instrumētis ſuis fides habebatur per terram tāq̄ publicis. argu. ex̄. e. cum dilectus. de re. iu. ad probandū. ff. ad mace. ſi fili⁹. ff. de of. ꝓ. barbarius. ⁊ eſt expreſſum in autē. de tabelli. §. penul. coll. iiij. ¶ Quarto quidam falſa cōficiunt instrumenta. ex̄. e. inter dilectos. ¶ Quinto q: abradūt vel cancellant vel vituperaturā faciunt in loco ſuſpecto/ſicut in incarnatiōe vel indictione: vel in omnibus principalib⁹: vel in principali ſubſtātia facti: propter qd̄ instrumentum totum ſuſpectum redditur. qd̄ debet apparere non abraſum: nō cancellatū: non abolitum: nec in ſui parte aliqua vitiatū. ad hoc. C. edicto diui hadri. tol. l. vlt. ff. de his que in teſta. delen. l. j. ff. de proba. ſi chirographum. ex̄ de reli. do. cum venerabilis. §. ſed pars veſtra. de crimi. fal. licet. §. v. et ſe. de priuil. cum olim. ij. §. diſtinguētes. ex̄. e. inter dilectos. §. ſed ꝯtra. ⁊ §. instrumentum. ⁊. c. ex literis. ex̄ de reſcrip. ſignificante. ⁊. c. rodulphus. ¶ Sexto: quia non ponūt pape vel imperatoris vel regis vel annū pontificat⁹ vel imperij: vel conſulis: vel poteſtatis ſub cui⁹ regimine cōfectū eſt instrumentū. Item q: nō ponūt menſem et diē et indictionē. oīa enim hec apponēda ſunt de iure ne instrumenta adulterina videant: vt in aūt. vt preponat nomē Imperatoris instrumentis. §. j. ⁊. ij. coll. v. et quib⁹ modis natura. effi. le. §. in maiorib⁹. coll. vj. C. de apo. publi. l. j. in Autē. de exhi. et introdu. reis. §. ſancim⁹. C. de diuer. reſpō. p. ſancimus. ex̄. e. inter dilectos. §. ſed econtra. xxiij. di. in noīe dn̄i. ff. quēadmodum teſta. aperi. l. ij. §. diē. Itē et locus apponendus eſt. ar. ij. q. viij. libellorū. C. de ꝯhē. vel cōmit. optimā. ex̄ de teſti. ex teno: e. ex̄ qui fi. ſint le. pertuas. de proba. quoniam. ibi/loco deſignando ⁊c. de teſti. cum cauſaꝫ. qd̄ legit et no. ex̄ de re. iu. abbē ſane. §. ꝓſutus. ibi/veluti locus et tempus. ⁊ in. gloſ. Ioā. an. ſcꝫ donatio. ¶ Septimo: quia nō conſcribunt tot teſtes quot ſunt neceſſarij ſm negotij qualitatem. in Auten. de tabelli. §. ſed etiam instrumenta. coll. iiij. ¶ Octauo: quia aliquotiens notarij non ſe ſubſcribunt: vn̄ et instrumentum ſuſpectum reddit: vel etiam partes vbi contractus celebratur in ſcriptis. C. e. contractus. et ne fil. cre. l. ij. ex̄. e. inter dilectos. §. instrumentum. ex̄ de ꝯuer. coniu. dudū. xvj. q. iij. §. pōt etiā. ¶ Nono: quia ſuprascribunt vel ſubſcribunt instrumento cōpleto aliquid in fine addendo: et ex hoc ipſo instrumentum apparet falſum. ff. ad. l. cor. de fal. paulus. ¶ Decimo: quia litteras ſuas diuerſificant ꝓpter qd̄ eoꝝ instrumenta redduntur ſuſpecta. quia non eſt ſimilis litera. in Auten. in prin. §. et in his vero. et. §. qui ſi. ⁊. §. ſi vero nullus. ¶ Undecimo: quia nō faciunt mentionem in instrumento q̄ cōtractus habuit teſtium preſentiam. in Auten. e. §. ſiquis ergo. ⁊. §. ſed ⁊ ſiq̄s. in Auten. de heredi. et fal. §. ſi vero abſunt. coll. j. ¶ Duodecimo: quia non retinent protocolla. vel abbreuiaturas vel notas: ſicut iurauerūt ad que poſtmodū recurri pōt. ex̄. e. cum. P. ¶ Decimotertio: q: abbreuiaturā vl̄ notā ita abbreuiāt q̄ nō intelligit q̄d dicere vellet: ſicut faciūt tota die tabelliōes dicētes eodē anno ⁊ eodē die ⁊ menſe tali Petrus vendidit fundū ſuum henrico ꝓcio. x. lib. renunciāti ⁊c. fuit fideiuſſor: G. ⁊ B. renūtia ⁊c. et ſicut plura ⁊c. vel ⁊. j. ponit quā decre. ex̄ vt li. pē. eccleſia. ij. ⁊. ex̄. e. accepimus. ⁊. ij. q. j. in primis glorioſus. Ita q̄ non poterit bene ad talem notam recurſus haberi ſi cōtingat mori notarium/cōtra pre. decre. cū. P. ¶ B Decimoquarto: q: notarij ſeculares facti notarij a laicis cōficiunt instrumēta ſup rebus eccleſiaſticis ⁊ ſpiritualibus/ꝯtra id ex̄ de iudic. de criminibus. xvj. diſt. bene quidem. et cōtra id qd̄ no. Oſtien. ex̄ ne cleri. vel mo. in pre. §. q̄ ſunt. ꝟ. ſed. nunq̄d. Adde hic qd̄ ſcripſi. s. §. vlt. generaliter. ꝟ. ſpecialiter. in ar. xxviij. ¶ Decimoq̄nto: q: exercent officium tabellionatus clerici maxime circa tpalia contra id ex̄ ne clerici. vel mo. ſicut. de hoc. s. dixi de peccatis clericorū in pre. §. vltimo generaliter. ꝟ. duo. in ar. xix. ¶ Decimoſexto: q: notarij in ſeculo facti religioſi exercēt officium ſuum ex̄ caſum hereſia/cōtra id qd̄ legitur ⁊ no. ex̄ de hereti. vt officium. §. ad conſcribēdas. ⁊ in Gloſ. per hāc literā. ¶ Decimoſeptimo: q: ſcribunt aliquid in instrumento qd̄ eſt contra ius: qd̄ dic vt no. Innocē. de teſta. filius. ¶ Decimooctauo: quia aliquotiens instrumenta faciunt p aliū trāſſcribi: et ipſi nec p ſubſcriptionē aut alio modo legitimo faciūt notū qd̄ ſua authoritate factū ē. ar. ff. de admi. tu. l. tutor. §. j. geſſiſſe. ſup q̄ vide Innoc. ex̄ de prob. quē. in Gloſ. p ſe. ¶ Decimonono: q: dicūt ſe aliquotiēs manu ꝓpa ſubſcripſiſſe: ⁊ tn̄ ſubſcriptio de alia manu eſt: ⁊ tūc nō valet instrm̄. ex̄. e. inter dilectos. ¶ Uigeſimo faciūt instrumēta quū nō pn̄t eſſe notarij vl̄ officiū exeq̄: q: pſecutores card. vel filij eoꝝ: aut nepotes per rectā lineā deſcēdētes. ex̄ de penis. felicis. §. j. cū. ij. §. ſe. vel. vj. vel fautores hereticorū. ex̄ de here. excōmunicam⁹. §. credentes. ibi. Si tabellio. ⁊. e. t. c. ij. §. heretici. lib. vj. ¶ Uigeſimoprimo: q: faciūt instrumēta ſciēter ſuper vſuris ⁊ pluri ſunt. vide. s. e. ꝟ. ij. q: qn̄ creant: iurant q̄ hoc nō facient. ergo de cetero nec teſtificari poterūt: nec publica conficere instrumenta. Periurus em̄ teſtificari non pōt quātūcūq; penitētiā fecerit. ex̄ de teſti. ex pte. R. ⁊. c. ſi. ex̄ etiā ſunt infames. vj. q. j. īfames. q̄b⁹ ſunt actus legitimi interdicti. ex̄ de teſti. licet ex quadā. n̄ſo. j. ad ſi. ſm Oſtiē. qui ita no. in ſumma ex̄ de vſuris. §. an aliquo caſu. ꝟ. qd̄ de notarijs. S exaudio ſi eſt notoriū rei euidētia: q: ꝯuictus vel cōfeſſus in iure alias ſecus. viij. q. iiij. nonne. ff. de of. ꝓcto. barbarius. ex̄ de re. iu. ad probandum. ¶ C Credo etiam talē notariū participē vſurarū ⁊ pro rata ſua vel forſan ꝓ toto per iura que ſequuntur ad reſtitutionē vſurarū teneri

Digitized by Google

authoꝛizando eas in inſtrumēto ſuo. Nā ⁊ ſubſcriptio cō ſenſum/⁊ approbationem inducit. ex͞ de re.iu. cum inter vos. C.ſi certū peta.mutui. C.de admi.tu.ſi nō ſubſcripſiſti.ff.de donat.nec ignoꝛans. C.de fideiuſ.ſi pater. C.de re.nō al.l.ij. ¶ Uigeſimoſecūdo q꞉ recipiūt preciū maius ꝙ oꝛdinariū eſt in terra illa: vñ q̄ſi crimine cōcuſſiōis tenētur ad reſtitutionē ſupfluꝫ qđ recepᵉrūt in foꝛo penitētie in foꝛo iudicij pena quadruplici puniunt. et hoc no.xxiij. q.j.paratus.in ſi. in gloſ. vlt. ⁊ c.militare.in vlt.gloſ. ¶ Uigeſimotertio qñ nō eſt p̄ciū oꝛdinatū: nimis magna extoꝛquēt ſalaria: que ſunt p iudicē cōpeſcenda et taxanda. legit. ⁊ no. ex͞ de reſcrip.ſtatutum.§. notarios. et in Gloſ. nota.li.vj.in quo caſu tenentur extoꝛſionem ſaltem pauperibus erogare.xiiij.q.v.non ſane.de oī autē damno qđ patroni intulerint per ſua inſtrumenta vel falſa vel non ſufficienter facta per ignoꝛantiam vel negligentiam vel alīs qualitercumq ad reſtitutionem tenentur: vt p̄eal.c. ſane. ſicut ſupꝛa dixi in tribus.§.pꝛoximis in ſi. de aduocatis ⁊ de teſtibus et accuſatoꝛibus. ¶ Articulus.xlj.

Hunc ad iudicum

quoꝛūcūq vitia deſcēdamus. Judex autem dictus eſt quaſi ius dicēs pplo: ſiue ꝙ iure diſceptet. Jure autem diſceptare eſt iuſte iudicare. non eſt ergo iudex ſi nō eſt in eo iuſtitia. ex͞ de verbo ſig. foꝛus.℟.iudex.xxiij.q.ij.c.j. Judicis officium generale et merum/eſt rationabilis ⁊ equus motus iudicis: quo inductus cōdemnandos condēnat: abſoluēdos abſoluit: penas vł mulctas infligit vel remittit: deneganda denegat: concedēda concedit: et facienda facit/ſm ꝙ decet regendo ſeipſuꝫ et ſubditos ac domino famulando. quia non poteſt iuſtitia cum ſcelerato homine habere cōmertium. p̄e.c.foꝛus.℟.non eñi.et ad hoc ptinet qđ legit ex͞ in pꝛhemio decre.§. Jdeoq lex pdi tur. et inſti.de iuſti.⁊ iur.rn̄ſo.j.et.§.iuris pꝛecepta.j.di. cōſuetudo.⁊ di.iiij.facte. ¶ A Peccāt aūt iudices pmo: q꞉ multi iudicant ⁊ locum tenent iudicis: qui nō poſſunt eſſe iudices: vt quia ſeruus qui nec iudex nec arbiter eſſe pōt. ff.de arbi.pedius.§.ſi. Si tñ credit liber et ſentētiā ferat: tenet ſententia.iij.q.vij.§.tria.℟. verū.ar.ff. de decur. herēnius modeſtinus. inſti.de teſta.§.ſꝫ debet. C. de teſta.l.j.ff.ad mac.l.iij.in pꝛin. C.de lati.liber.tol.l.j.§.ſed et quid dñi.§.ſed et ſiquis homini libero.ff. de of.pro. barbarius ſic dicimus in excōmunicato. ar.ex͞ de paꝛr.c.ſi.de excep. exceptionē.de re iud. ad pbandū.⁊ de excep. pia.§.ſi vero poſtmodū.⁊.§.ſed ſi poſt q꞉ femina.xxxiij.q.v.mulierē. xv.q.iij.§.j.vbi de hoc.et ex͞ de arbi.cū dilecti. de his duobus.iij.q.viij.§.tria.in pꝛin.quia imperitus maxime in iure.de conſang.c.j.xx.di.§.j.et impꝛouidus. ex͞ de of. iudic. del.cū.R.canonicus. et non eſt pſona eccleſiaſtica: q̄ iudicare habet de eccleſiaſticis: ⁊ idonea ⁊ diſcreta p̄e.titu. ſi p debilitate. de re.poteſt. ſtatutū.li.vj.de iudi.de criminibus.de arbi.ꝯtingit. ¶ Quoad cauſas tēpoꝛales ſufficit ꝙ peritiam habeat vel p lectionē libꝛoꝝ vel p experientiam.ar.C.de epiſ.⁊ cleri.parabolanū. C.de iudicijs certi iur.eſt.in aūt.de iudic.j.rn̄ſo.coll.vj. Si autē cōmitteretur cauſa eccleſiaſtica laico ſimul ⁊ clerico nō teneret cōmiſſio.ar.ſ̄.de elec.maſſana.de conſtitu.eccl̄ia.⁊.c.q̄ in eccleſiaꝝ.de imu.ec.aduerſus.niſi a papa fieret ex certa ſciētia: qui etiā mulierē dare poſſet.ij.q.v.mēnam.xxiij.q.iiij.ſi quos ſubſcriptiōe.xij.q.ij.cū deuotiſſimā.ſm Oſtiē.i ſumma.de of.del.§.cui.℟.gnarus.q꞉ furioſus.iij.q.ix.indicas. xxxij.q.vij.neq furioſus.xvij.q.j.conſaldus. ⁊ p̄e. §.tria. vbi etiam pꝛohibent natura impubes mutus ⁊ ſurdus: q꞉ infamis. de teſti.licꝫ.ex͞ de ex.p.iter dilectos.q̄ ſint infames q̄re.iij.q.iiij.hi qui.et.q.v.omnes.⁊.c.conſtituimꝰ.vj. q.j.infames.⁊ pleniſſime.ſ̄.in pma p̄e.§.eſt autē ſciēdū.⁊ §.ſe.ſunt autē infames in.xlix.ar. Jtē quia minoꝛis etatis. ex͞.e.cū viceſimū.℟.no. Jnnocē.quam etatem debēt habere iudices delegati et arbitri. ¶ Jtē quia religioſus.xvj. q.j.de pꝛeſentium.niſi a papa ſibi fieret commiſſio ex ſcientia.ex͞ de pꝛiuił.cum olim.ij. Unum tamen nota/ꝙ licꝫ infamia impediat oꝛdinarium iudicem demerito vite: tamē non pōt repelli p exceptionē quādiu ab eccleſia toleraṫ. et tenet ſentētia lata.viij.q.iiij.nōne.ex͞ de cohabi.cleri.⁊ mu. veſtra.delegatus autē repellitur per exceptionē.ex͞ de reſcrip.ſciſcitatus es.ſm Oſti.qui ſic no.in ſumma de of.oꝛ.§.quis poſſit.in ſi. ¶ Secundo peccant: quia delegati ſepe foꝛmam mandati nō ſeruant: vnde non valet qđ agūt. ex͞ de reſcriptis. cum dilecta. de reſti.ſpo.piſanis. ¶ Tertio: quia non expediunt pus qđ pꝛius expediri mādatur: vt p̄e.c.piſanis.et de of.del.venerabili. vbi de hoc. C.de rei vē.oꝛdinari.ex͞ de cauſa poſ.ad vlt. ¶ Quarto: q꞉ non admittunt exceptiones legitimas.ex͞ de of.del.ex parte.ij. et.c.ſuper eo.de iudic. exhibita.de p̄ebē.c.ſi.niſi mera exceptio demandetur.e.t.ſcilicet.de of.del.paſtoꝛalis.§.quia vero. ¶ Quinta: q꞉ nō faciunt dari copiam atteſtationū. ex͞ de accuſa.olim. J. U.⁊ J.P.§.ſi vero. ¶ Sexto: quia nō aſſignant diem ad ſentētiam audiendam: et pꝛocedūt ſic contra non contumaciam. de accuſa.qualiter.ij.§.debet. ¶ Septima: quia in multis alijs articulis non ſeruāt iuſtitiam: quā ſeruare ſummum bonum in hac vita eſt.xij.q. ij.cum deuotiſſimam.vnde nō eſt iudex: quū nō ſit in eo iuſtitia.xxiij.q.ij.c.j.et p̄e.c.foꝛus.vnde imperatoꝛ in votum gerit/nihil in iudicijs p̄terq̄ iuſtitiam locū habere debere. C.de appel.eos qui.reſpōſo.j.⁊ debet reddi ius ſine delectu pſonarum.de iudic.nouit.§.j. Nec debet p̄textu delicti iuſtitiam denegare.ff.ex quibus cauſis ma.ſꝫ et ſi p per pꝛoxem.§.actio.de pꝛiuił.dilecti.c.quāto.de excep.cum inter pꝛioꝛē.et iudex iuſtitiā denegās cōuenit.xxiij.q.ij.dominus.et.q.v.adminiſtratoꝛes.iij.q.vij.qui ſine.in aūt. vt diffe.vidi.§.penul.⁊ ſi.coll.ix. C.de app.ſi appellationem. et iudex ſecularis qui clericis vel perſonis eccleſiaſticis iuſtitiā denegat tertio requiſitus/iuriſdictioneꝫ amittit: vt in li.feu.in conſtitutione friderici/Hac edictali. ¶ Octauo: quia non puniunt delinquentes: quia delicta in lucrū ꝯuertunt.ex͞ of.oꝛ.irrefragibili.§.ſi.de vi.et ho.cleri.vt clericoꝛū.§.penul.non enim res ſunt que delinquūt: ſed ipſe pſone q̄ res poſſident. Sed pꝛaui iudices cōuertunt oꝛdinem: eos qui digni ſunt poſtea dimittunt: alijs aūt auferunt res: ſed non debet peccatum cōuerti in pecuniaꝫ.ex͞ de penis.licet.vbi de hoc.ne iudices alienā litem reputēt ſuam p̄dam. C.ad.l.iuliā.repe.omnes.xvj.q.j.p̄dicatoꝛ.in autē.vt iudices ſine quoq̄ ſuffra.§.cogitatio. ¶ B Sed cōtra.quia bene imponiṫ pena pecuniaria p delicto.xxiij. q.v.ſi vos.vbi de hoc.xviij.q.vlti.§.ſi.ex͞ de of.oꝛ.dilectus. de delic. pue.c.ij.de rap.in archiepiſcopatu. de male.c.ij. de penis.pꝛeſbyteri. Solutio. Siquis accuſatus ſit et cōuictꝰ: et certa pena reperitur in iure: vel illa infligēda eſt: non mollioꝛ: vel durioꝛ. alioquin iudex infamis ſit. C.de.pu.ſeu.pꝛiua.ſeruos qui.in ſi. C.ne ſanc.bap. reiteretur.l. iij.in ſi.niſi in cauſa ſubſit.ff.de penis.reſpiciendis.⁊.l.ante facta.in ſi.⁊.l.hodie.de his q̄ no.infa. qđ ergo.§. pena grauioꝛ. C.ex quibus cauſis infa.irroga.et ſi.ſeuerioꝛ. de tranſac.c.ſi.in pꝛinci. Ubi vero certa pena ſtatuta non eſt: vel ex officio mero ⁊ puro inquiritur: iudex pꝛocedere debet equitate ſeruata/in humanioꝛem partem declinando.p̄e.c.ſi.de tranſac. Non tamen debet leuare penam ex auaritie fomite. quod intelligo quando eam ſibi retinet. et ſic loquuntur pꝛime concoꝛ. Generaliter vero pōt punire pecuniarie cauſa coꝛrectionis: penam in pias cauſas expendendo: nō ſibi retinendo. Contradicunt expꝛeſſe iura pꝛo contra all. que innuunt ꝙ ſibi detinere poſſint penas. excepto.c.pſbyteri.qđ loquitur in caſu ſpeciali de moꝛte pꝛeſbyteri. et pꝛo hoc expꝛeſſe facit de ſen.ex. venerabilibus.§. deniq. lib.vj. adde quod ſcripſi.ſ̄. eo.§. ſed vt ſciāt.℟.an plati.in ar.xx.⁊ ſic loquūtur ꝯtra.q꞉ ſiue pleccendo/ſiue ignoſcēdo/hoc ſolū bene agit: vt vita hominū coꝛrigaṫ.xxiij.q.v.pꝛodeſt. C.de modo mulcta.l.v. Jntellige etiā quando mulcta leuaṫ ppter delictum: de ipſa

ſatiſfaciendum

Judicis officiū.

Judices in q̄bus peccēt.

Digitized by Google

ſatiſfaciendū eſt leſis. vt in auten.de manda.prin.§.ꝙ ſi
delinquentes.coll'.iiij.Regulariter etiā quoad correctio/
nem ptinet/puto ꝙ ea ſit pena q̄ magis timenda eſt/infli
genda.ex̄ vt li.nō con.qm̄ frequēter.§.fi.xxiij.q.iiij.ea vin
dicta.ſm Oſti.qui ita no. in ſumma de of.or.§.quid per
tinet.ꝟ.debet.cū ſe. ¶ Nono.q: quum puniūt maleſacto
res delectanť in pena eoꝝ:nō condolendo ijs quos puni/
unt.q: vera iuſtitia cōpaſſionē habet.xlv.di. vera.xlvi. di.
hoc habet propriū.vñ narrat Gregorius in dialogo.iiij.
li.iij.c.q̄dam miles Romanus ꝛc.ꝙ Petrus familie eccle
ſiaſtice maior deorſum poſit⁹ in locis teterrimis magno
pondere ferri ligatus viſus eſt a predicto milite Roma/
no.q̄ idcirco ſe pati dicebat:q: ſiquando ꝑ facienda vltio
ne iubebatur ad inferendas plagas:plus ex crudelitatis
deſiderio q̄ ex obedientia ſeruiebat. ¶ Decimo.q: vt ap/
pareant iuſti:ad mūdi gloriā iuſtitiā ſe monſtrant facere.
ſ3 iniuſtitiā ſceleratā comittunt innocentes cōdēnando.
Vide re.vij.xxiij.q.v.regū ¶ Undecimo.offendūt grauiſ/
ſime q̄a quum accuſatos vel viles teſtes torqueri faciūt
habitis preſumptionib⁹.vt no.ſ.c.ſ.alleg.c.cum in cōtem/
plationem.ꝛ.c.ꝑ tuas.in gloſ.talis.ſic cōtra iura torquēt:
ꝙ mortis incurrunt piculū.ex quo tortores ꝛ iudex preci/
piens peſſime homicide ſunt ꝛ irregulares. Nō enim tor
tura ad mortē ſit:ſed ad veritatē trahēdā.ff.de queſtioni/
bus.l.ductus.ꝛ per totū.ꝛ.v.q.v.illi.ꝟ.de hoc qui.ibi.reli/
gioſus tortor.q.d.temperatus tortor/nō interēptor.ꝛ.xxiij.
q.v.c.ſ.in fi.ibi.Quando tantoꝝ ſceleꝝ confeſſionē nō ex/
tento eculeo/non ſulcantibus vngulis/non vrentib⁹ flā/
mis/ſed virgarū verberibus eruiſti ꝛc.ꝛ.xxiij.q.vj.c.ſ.ibi.
aliquos ſuſtinēt cruciatus ꝛc.facit.vj.q.j.§.porro.in.l.nul
lus.ibi:fidicularū.i.chordaꝝ tormēta offerunť ꝛc.De que
ſtionibus talib⁹ vide.xv.q.vj.in ſumma.ꝛ quod legitur ꝛ
no.ij.q.vj.in.l.ante ſentētiā.ꝛ in gloſ. in criminib⁹. ꝛ ex̄ de
regu.iu.cū in cōtēplatione.de noui opis nū.c.vlt.ꝑ Inno.
ꝛ.xlv.di.c.ſ.ꝛ.c.cū beatus.xij.q.ij.fraternitatis.iiij.q.iiij.itē
in criminali.ꝟ.Itē ſerui reſpōſio.de accuſa.cū gloſ.ſ. et.c
ſi conſtiterint.in gloſ.talis.de ſimo.per tuas.§.nos vero.
gloſ.cū iā deponunt.c.ſ.vbi de hoc.Item quū ponūt eos
ad eculeum:ꝛ ibi confitentur q̄ȯ volūt:ꝛ depoſiti negant
q̄ȯ dixerunt:ꝛ in confeſſione nō perſeuerāt:toties ad tor/
turas eos reducunt:quouſq; in confeſſione pſeuerent. q̄
confeſſio nulla eſt.vt eſt caſus.xv.q.vj.c.ſ.Uſq; ad tertiam
vicem eum ad eculeū crederem reducendū.ar.xxiiij.q.iij.
de illicita. ¶ Duodecimo.cōdēnatis ſepe ad mortem:ne/
gant dare confeſſionē ꝛ corpus xp̄i.cōtra cano.xiij.q.vlt.
queſitū.c.fures.ꝛ ex̄ de hereti.ſuper eo.li.vj. de peni. ꝛ re.
cū ſm ſta.clem̄. ¶ Decimotertio.vendunt iuſtitiā.xj.q.iij.
non licet.ꝛ.c.paup.ij.q.vj.venales. ¶ Decimoquarto.mu
nera recipiunt preter eſculentū ꝛ poculentum q̄ excecant
oculos iudicū.Eccl'i.xv.ſ.q.ſ.iudices.Exo.xxiiij. Non ac/
cipias munera q̄ excecāt etiā prudētes:ꝛ ſubuertunt vba
iuſtoꝝ.de hoc in proximo ar.vide q̄ȯ legiť ꝛ no.ex̄ de vi.ꝛ
ho.cleri.cum ab omni.xj.q.iij.qui recte.xiiij.q.v.nō ſane.ſ.
q.iij.vēdētes.ex̄ de reſcrip.ſtatutū.§.iſup.li.vj. ¶ Decimo
quinto.prraro eſt ꝙ nō pueniāt iudiciū rectū: aut timore/
aut amore/aut odio/aut cenſu/aut nimia rigiditate/aut
remiſſione/vl' iniuſta miſericordia.legiť ꝛ no.xj.q.iij.qua
tuor.cū.ij.c.ſe. ¶ Decimoſexto.q: frequēter quidā fatui ꝛ
tenuis religionis iudices fauent pauperi contra iuſtitiā.
xxiij.q.iiij.ne amiſſo.ꝛ.c.eſt iniuſta ꝛ no.in pre.c. quatuor.
¶ Decimoſeptimo.q: cū ſint criminoſi:alios iudicāt. te/
nēt tm̄ eoꝝ ſententie q̄diu tolerātur.vt in concor.ſe.contra
Iſidoꝝ dicentē. Non pōt iuſtitia cū ſcelerato homine ha
bere coſortiū.ex̄ de verbo.ſig.forus.ibi ad finē.nō em̄ ꝛc.
iij.q.vij.§.idem teſtať.cum.c.ſe.vſq; ad.§.fi. ſ3 hic vide q̄ȯ
no.ex̄ de of.dele.cū.viceſimū. Pena aūt iudicū eccleſiaſti
coꝝ iudicantiū cōtra iuſtitiam ꝑ grām vel ꝑ ſordes poniť
ex̄ de re iu.cum eterni.li.vj. ¶ Decimooctauo.pferūt ſen/
tentiā ſine ſcriptis.ij.q.ſ.in primis.ꝟ.ſed et de perſonis. et
vide q̄ȯ legitur ꝛ no.ex̄ de probatio.qm̄.in gloſ. licet ſit.et

A tortura ſeueriore caueat iudex.

ſtando non ſedendo.vide in cōſtitutione clemē.de verbo.
ſig.ſepe.que eſt nulla.iij.q.vij.poſtulatus.ex̄ de re iu. et ſi
ſententia.li.vj.De pena iudicum eccleſiaſticoꝝ excōmuni
cantiū vel ſuſpendentium vel interdicentiū ſine ſcriptis.
ex̄ de ſen.ex.ſacro.ꝛ.c.cū medicinalis.li.vj. ¶ Decimono/
no.pferunt ſententias aliquoties contra res prius iudi/
catas: aliquoties nō cōtinēt abſolutionē vel cōdēnatio/
nem: aliquoties contra ius ſcriptū in quibus caſibus pec
cant.ꝛ non tenet ſententia ꝛ in alijs q̄ ponunť cum ijs.ij.
q.vj.§.ſi vero.cū legibus canonizatis ſequen.ex̄ de re.iu.
c.ſ. ¶ Uiceſimo.non ſunt in correctione beneuoli:in iudi
cio iuſti:in animaduerſione miſericordes. contra cano.
xlv.di.licet.iij.q.vij.iudicet.xlv.di.vera. Iudices em̄ nō de
bent condeſcendere cōtra illos quos malos putāt: neq;
pꝫcibus calamitoſoꝝ illachrymari eos oportet. Id em̄ nō
eſt cōſtantis ꝛ recti iudicis/cuius animi motū vultus de/
tegit.ff.de.of.pſi.obſeruandū.ar.xlj.di.§.fi.vj. Inter vtrā
q; pſonā ſit iudex medius nulla interlocutione diiudicās
q̄ȯ ſenſerit.C.ad.l.cor.de falſa.vbi falſi.crimine. S3 miſeri
cors ſit erga corrigibiles:ꝛ erga incorrigibiles ſit ſeuer⁹
ex̄ de poſtu.p̄.c.ſ.§.penult.de elec.cū in cunctꝭ.§.penult. de
vi.ꝛ ho.cleri.vt clericoꝝ.§. ne vero.vbi de hoc.xxviij.di.q:
ſunt culpe.lxij.di. docēdus.xlv.di.diſciplina.xxiij.q.iiij.cū
iniuſta. ¶ Uiceſimoprimo.occultos peccatores cōtra q̄s
crimen ꝓbatū nō eſt publicant ꝛ cōdēnāt.cōtra id ex̄ de
of.or.ſi ſacerdos.vj.q.ij.ſi tm̄.ꝛ.c.placuit.ij.q.ſ.ſi peccaue/
rit.de cō.di.ij.nō ꝓhibeat.pñt in occulto vitare eos vt pe
nitētiā agant.ex̄ de ſen.ex.cū nō ab homine.ſ.m̄.c. porro.
nō tm̄ publice ꝓhibere.ex̄ de ſimo.ex tue.ꝛ.c. Mathias.
ſed potius pallio cooperire.xxvj.di.in ſcripturis. ¶ Uice
ſimoſecundo.q: q̄dam tenuis religionis quos ſintereſiſſi
mos a ſintereſi que eſt pars ſuprema rationis/voco:iudi
ces volūt iudicare ſm conſcientiā:non ſm allegata ſicut
debent.legiť ꝛ no.iij.q.vij.iudicet.xj.q.iij.ſummo.ex̄ de of.
dele.paſtoralis.§.q: vero.de of.or.c.ſ. ¶ Uiceſimotertio.
q: ſunt publice excomunicati.ex̄ de ſen.ꝛ re iu.ad ꝓbādū.
de excep.pia.li.vj.Secus ſi occulti.vide Inno.ex̄ de do.et
con.veritatis.de ſen.ex.ſi vere. ¶ Uiceſimoquarto. q: nō
deferunt/ſcꝫ⁹ ſi friuolis.ex̄.e.cū friuolis.li.vj.iuſtis appel/
lationibus.vnde ꝛ peccāt corā deo ꝛ iudice ſuperiore ad
quē appellatum eſt:ꝛ puniunť vt legitur ꝛ no.ex̄ de ap.de
priore.ꝛ.ij.q.vj.decreto. ¶ Uiceſimoquinto.q: ſuperflu/
as delationes dant in fauorē partis ꝛ leucas aliquoties
nimis breues. ex̄ de dila.c.ſ.ꝛ.c.fi.iij.q.iij.in.c.omnib⁹ vſq;
ad.§.ſe. ¶ Uiceſimoſexto furioſe iroſe ꝛ tumultuoſe ꝛ ſu
perbe cauſas audiunt: ꝛ ſententias furibūdas ſepe pro/
ferunt.xj.q.iij.illa. cum tribus.c.ſequent. ¶ Uiceſimoſe/
ptimo.accipiunt aliqui iudices eccl'iaſtici pcīū certe ptis
litis. Aliqui expēſas non neceſſarias extra domiciliū pro
ficiſcētes vel cauſaꝝ fingētes.in quo caſu ad reſtitutionē
tenenť. Et aliq̄ accipiūt ſportulas.ſup quo vide q̄ȯ legiť
ꝛ no.iij.q.iij.offerat.ex̄ de vi. ꝛ ho.cleri.cū ab omni.ex̄ de
reſcrip.ſtatutū.§.inſup.li.vj. ¶ Uiceſimooctauo. q: noto
ria cis non vt iudicibus/negata tm̄ ꝑ partē.punire ꝛ iudi
care volunt. contra id.ij.q.ſ.§.vlti. ¶ Uiceſimonono.q:
ſentētias ferunt:ſ3 executionē non mandant. legiť ꝛ no.
ex̄ de of.dele.q̄rēti de ſen. ꝛ re iu.cū aliq̄b⁹.xj.q.iij.cū apud
¶ Trigeſimo.q: nō ſupplēt de iure ſicut poſſunt ꝛ debēt.
vide q̄ȯ legitur ꝛ no.de poſtu.p̄.bone.ſ.ꝛ in gloſ.ſ. ꝛ.c. cū
nobis olim.in gloſ.nota.de of.iudic.c.ij.in gloſ.ſ. ¶ Tri/
geſimo pmo nō ſunt diligentes ꝛ ꝓuidi ad cūcta in cā ri/
mandum ꝛ diligenter examinandum vt debent.xxx.q.v.
iudicantem.C.de iudic.iudices.de fi.inſtru.cum ioannes
¶ Trigeſimoſecundo.ꝓtelant cauſas:nec dirimūt cito
prout poſſunt.in quo grauiſſime peccant/grauantes par
tes laboribus ꝛ expenſis.ff.ſi certum peta.quidam exiſti/
mauerunt.ex̄ de do. ꝛ con.finem.ꝛ.c.venerabilis. ¶ Tri/
geſimotertio.non inducunt partes ad cōponēdum ſicut
debēt:immo poti⁹ in eoꝝ litigijs delectanť.cōtra id ex̄ de
trāſac.c.fi.de ſimo.q̄relā.de elec.cū inter.R.ſeniorē.v.q.ij.

ſi pꝛimates.xc.di.ſtudendum. ¶ Trigeſimoquarto. non obuiāt malitiis hoim litigātiū corā eis ⁊ oꝛdinarii extra iudiciū. ex̄ de reſcrip.plerūq;.⁊.c.nōnulli.ff.de rei.vē.i fundo. ¶ Trigeſimoqnto.nō arctāt exceptiōes.ex̄ de excep. paſtoꝛalis. ¶ Trigeſimoſexto.crimina nō puniūt:⁊ equitatē corā oculis nō hñt.ad hoc ex̄ de ...i.ex.vt fame.ff.ad.l aqui.ita vulneratus.añ ſi.ff.de poſ. bona fides.ſ.rñ.in ſi. ff.de fideiuſ.ſi a reo.§.ſi.ff.de eo qȣ certo loco dari opoꝛtꝫ ꝙ ſi.ephe.ſi.in ſi.C.de iudic.placuit ¶ Trigeſimoſeptimo nō expellūt publice excōmunicatos ſi non opponit̄ cōtra eos.cōtra id ex̄ de excep.exceptionū.nota de poſtu.pꝛe.bone.ſ.gloſ.ſ. ¶ Trigeſimooctauo.nō condēnant ſm ꝙ petitū eſt.ff.cōi diui.vt fundus.C. de fideicō. liber.l.ſi.ex̄ de iudic.examinata.de oꝛ.cog.cum dilectus.§.ſi.de accuſa. q̄liter.ij.§.penult.de ſimo.licet heli.§.ſ. ad.ſi. ¶ Trigeſimonono. q: nō patienter audiunt aduocatos.ff.de of.pꝛoconſu.l.nec quicq̄.§.circa.vel plus aduocatū vnius partis q̄ aliū/acceptoꝛes pſonaꝝ.ex̄ de iudic̄.nouit. ¶ Quadrageſimo.nō taxant expēſas fideliter ꝑ perſonarū ⁊ negotij qualitate.ſup quo vide qȣ legit̄ ⁊ no.in au....de iudic̄.§.opoꝛtet.coll̄.vj.C.nū.iu.ſi qn.ij.q.ſ.in pꝛimis.ex̄ qȣ me.cauſa.c.ſi.de fo.com.dilecti.gloſ.expenſe. ¶ Quadrageſimopꝛimo.q: ſi etiam recte ꝓcedāt.iudicando:temporale pꝛemiū expectāt: vnde fraudem in deū cōmittūt.xj.q.iij.q̄ recte. ¶ Quadrageſimoſcdo. q: ſepe inmeritos damnant quia vita cum loco iudicij non cōcoꝛdāt.xj.q.iij. plerūq;. ¶ Quadrageſimotertio.cupidi ſunt:⁊ ideo cito vendunt iuſtitiā.xj.q.iij.paup. Nulla eſt venalis ſentētia. ij.q.vj.venales.ſecꝰ in ſententia arbitri.vt ibi no. ¶ Quadrageſimoquarto.q: quum recuſant̄ tanq̄ ſuſpecti:indignant̄:⁊ nolunt ꝙ cauſa ſuſpitionis ꝑ arbitros cognoſcatur.ex̄ de offi.dele.ſuſpitionis.⁊.c.ab arbitris.li.vj. de ap. legitima.li.vj.nō recoꝛdātes q̄ piculoſum eſt coꝛam ſuſpecto iudice litigare.iij.q.v q: ſuſpecti. ¶ Quadrageſimoquinto.q: quidā eoꝝ añ iudicant.q̄ intelligant.xj.q.iij.eorū.vñ in erroꝛis labyꝛinthum q̄dā coꝛum impingūt.xxix. di.c.ſ. ¶ Quadrageſimoſexto. circumſtātias facti nō rimātur:⁊ rei oꝛdinē nō inquirūt.xxx.q.v. iudicantem.ij.q. ſ.in pꝛimis.de peni.di.vj.c.ſ.poſt medium. ¶ Quadrageſimoſeptimo.faciles ſunt ad credēdū ⁊ ad vīdictā ferēdā lxxxvj.di.ſi quid.xj.q.iij.quāuis.cū.ij.c.ſe.xv.q.vij.ſi quid. ¶ Quadrageſimooctauo. dānant frequenter ſine accuſatione.xxiij.q.iiij.ſi quis poteſtatē.excipiunt cauſas.ij. q.ſ.de manifeſta. ¶ Quadrageſimonono.volunt eſſe accuſatoꝛes ⁊ teſtes ſepe.ij.q.ſ.multi.iiij.q.iiij.c.ſ. ¶ Quinquageſimo.ſepe ſunt ſuſpecti ⁊ inimici iij.q.v.c.vlt.ex̄ de exceptio.cū inter. ¶ Quinquageſimopꝛimo.volūt iudicare ⁊ nō iudicari.xxxij.q.vj.iniquū. ¶ Quinquageſimo ſecūdo.q: inferioꝛes ſepe iudices ſupioꝛes cōdēnant.contra id.xxj.di.inferioꝛ.cum.v.c.ſe.⁊ ex̄ de ma.⁊ obe.cum inferioꝛ. ¶ Quinquageſimotertio.q: recipiūt clericos cōfugientes ad eos:quum ipſi ſint ſeculares iudices:⁊ deberent eos remittere ad ſuum foꝛum eccleſiaſticum.xj.q. ſ.quaſi per totum.xxj.q.v.per totum.xcvj.di.in ſcripturis ex̄ de iudic.at ſi. de fo.cō.ſi diligenti. ¶ Quinquageſimo quarto.quia quidam dicunt ſibi ius in cauſa ſua volentes iudicare.contra id.C.ne quis in cauſa ſua ius ſibi di. in rubꝛo ⁊ in nigro.xvj.q.vj.c.ſ.xxiij.q.iiij. inter. ex̄ de penis.delicti.⁊.c.romani.li.vj. ¶ Quinquageſimoquinto. quia quidam non habentes munus ſcientie/volunt eſſe in foꝛo anime iudices ſpirituales.de peni. diſt.vj.c.ſ.ex̄ de peni.omnis. ¶ Quinquageſimoſexto.quia non cognoſcunt per ſeipſos in pꝛincipio in medio et in fine ante q̄ pꝛoferant iuſtitiā.ex̄ de of.iudicis dele.ſuper queſtionum §.ij. ¶ Quinquageſimoſeptimo.remittunt penam parti quum non poſſint.ſuper quo vide Innocen.ex̄ de of. le. non eſſet.⁊ Ber.ibi.in gloſ.ſ.de of.dele.de cauſis. in gloſ. ſicut.⁊ in gloſ.ſe.⁊ de penis.licet.⁊.ij.q.iij.§. notādum .ij. in.l.ibi.canonizata legit̄ ⁊ no.ibi.nam facti quidem queſtio.⁊ cum ſe.in gloſ.vt.ſ.vbi de hoc. ¶ Quinquageſimo octauo.q: ſepe volunt reddere teſtimoniū de iis que facta ſunt coꝛam eis.ſuper quo vide Innocen.de pꝛocura. in noſtra.⁊ in gloſ.Ber.q̄ incipit/hec faciebat. ¶ Quinquageſimonono.quia quum ſint in peccatis grauibus/iudicant.vnde peccant.ſuper quo vide Innocē.ex̄ de of. dele.cum ſupꝛa.⁊ qȣ dixi.ſ.e.ti.xl.⁊ quod no.ſ.eodem.§. ⁊ vt ſciant.in ar.xx. ¶ Sexageſimo. q: cognoſcunt ſepe de negotio quod ad ſe ſuperioꝛ reuocauit: vel de quo incepit cognoſcere.ex̄ de ap.vt noſtrum.⁊ vide Innocē.e.t. intimaſti. ¶ Sexageſimopꝛimo.quia intromittunt ſe de tractu futuri tempoꝛis.quum lex dicat/tractus futuri tempoꝛis non ſpectat ad iudicem.ff.de vſu.li.ſ.§.ſ.qȣ qualiter intelligatur:vide Inno.⁊ Bern.in gloſ.ſi.ex̄ de pꝛocura. auditis.⁊ quod no.Joan.an.ex̄ de homi.c.ij.li.vj.in gloſ. pꝛouidet. ¶ Sexageſimoſecundo.q: qn̄ accuſantur ꝙ pecuniam receperunt pꝛo cauſa definienda:⁊ non pꝛobatur contra eos aliquid:nolunt iurare ꝙ nihil receperunt.quū tñ hoc facere debeant.ſm Inno.ex̄ de iureiu.c.ſi. ¶ Sexageſimotertio.q: nolunt coꝛrigere erroꝛem ſuum quum errant in pꝛoceſſu/vel interlocutoꝛia/vel definitiua:ſicut tenētur.ex̄ de elec.noſti.de ap. cū ceſſante.de accuſa.qualiter.ſ.xxxv.q.ix.in ſumma.⁊.c.loci.in gloſ.nota. ¶ Sexageſimoquarto.q: nolunt locum ſecurum partibus pꝛouidere.de ap.ex parte tua.vbi de hoc.⁊ vt li.non con.accedens ij.⁊ in clem.de re.iu.paſtoꝛalis.de ſpōſ.cum locum.xxxiij. q.ij.ſiue. Nec parti nō habenti aduocatum dare.ex̄ de of. iudic̄.c.ſ.⁊.iij.q.vij.§.tria.l.ſi vero in vno. ¶ Sexageſimo quinto.iudices ſuperioꝛes recipiunt friuolas appellationes. ex̄ de ap.paſtoꝛalis.⁊.c.cꝫ friuolis.li.vj. De pena friuole appellantis et iudicis friuolam appellationem recipiētis legitur ⁊ no.ij.q.vj.in.l.cano.ſi qs auſus. in glo. nota. ¶ Sexageſimoſexto frequenter poſtq̄ functi ſunt ſuo officio ſe de illo amplius intromittunt. contra id ex̄ de off.dele.in litteris. vbi de hoc. et.c.venerabili. et de ap.perſonas.per Innocen. ¶ Sexageſimoſeptimo.quia extra territoꝛium ſuum ſuam iuriſdictionem extendunt ſuper quo vide ex̄ de of.dele.nouit.ex̄ de cōſtitu.vt animarum.§.ſi.li.vj.in clemen.de re.iu.paſtoꝛalis. ¶ Sexageſimooctauo.volūt ſuam iuriſdictionem.exercere pñte maioꝛi vel ſuperioꝛi.ſuper quo vide qȣ legitur ⁊ no.ex̄ de of. le.volentes. ¶ Sexageſimonono.aliquoties plus fauēt vni q̄ alteri parti.ſuper quo vide de elec.venerabilem.de of.dele.cōſuluit. ¶ Septuageſimo.q: nolūt iurare: ſicut vide.ſ.q.ij.in.l. ſancimus. tenentur. ⁊ volunt pꝛeponere ſenſum ſuum vel equitatem iuſtitie.⁊ leges tranſgredi. ſuper quo vide Inno.ex̄ de conſti.c.ſ. ¶ Septuageſimopꝛimo.quia collectant clericos.pꝛopter qȣ ſunt excōmunicati ipſi ⁊ ſucceſſoꝛes ipſoꝛum niſi ſatis fecerint.ex̄ de immu.ec.nō minus.vide ibi in gloſ.ar.qȣ nec tenet. in gloſ. alia que incipit/conferre.per ea que no.xvj.q.ſ.§.nouarū in.l.iuxta.in gloſ.ex oꝛdinariis. ⁊.c.aduerſus.§.ſi. ¶ Septuageſimoſecundo.quia iudicant ſm ſtatuta ciuitatum que ſunt contra eccleſiaſticā libertatem.pꝛopter qȣ ſunt excōmunicati.ex̄ de ſen. ex.nouerint. ¶ Septuageſimo tertio.quia incerta ⁊ dubia iudicant.vnde ⁊ diuinum iudicium vſurpant.ij.q.ſ.nomē.⁊.c.deus.xj.q.iij.graue.xxxij. di.erubeſcunt.ij.q.v.conſuluiſti.quia non poſſunt humano condemnari examine que dominus ſuo reſeruauit iudicio.xv.q.vj.ſi ſacerdotibus. ¶ Septuageſimoquarto. quia nolunt vel verecundantur petere conſilium ab aliis pꝛopter qȣ frequenter male iudicant vel pꝛocedunt.quū tamen integrum ſit iudicium qȣ a pluribus confirmatur lxiiij.di. extra cōſcientiā.de of.dele.pꝛudentiam.ſ.rñ.in.ſi. ¶ Septuageſimoquinto.quia frequenter volūt iudices eccleſiaſtici iudicium eccleſiaſticū ſanctoꝛum patrum auctoꝛitatibus definire.xx.di.de libellis. ex̄ de conſtitu.c.ſ. ¶ Septuageſimoſexto.quia permittūt tumultuare partes ⁊ aduocatos coꝛam ſe in iudicio.contra id.v.q.iiij.C. de obſequiis patro.l.ſi manumiſſoꝛis in loco. ¶ Septuageſimoſeptimo. q: permittunt coꝛam ſe trahi et litigare

ſpoliatos ante ꝙ̄ in integrū reſtituatur.ij.q.ij.nullꝰ epiſcopoꝝ.⁊ in.c.ſe.iij.q.ij.electis.⁊.c.ſequentibus.v.q.ij.ſi pꝛimates.ex̄ de reſtitu.ſpo.c.j.⁊.c.in lr̄is.ex̄ de oꝛ.cog.c.ſi. ¶ Septuageſimooctauo.q꞉ abſente reo ꝓcedūt frequē ter in iudicio.iij.q.ix.accuſatoꝛ.l.⁊.c.ſe.vſqꝫ ad ſi. queſtionis.iij.q.viij.accuſatoꝛes. ¶ Septuageſimonono.q꞉ candentis ferri ⁊ aque iudicium faciūt ſepe fieri ⁊ admittūt.ij.q.v.conſuluiſti.ex̄ de pur.vul.c.ſi. ¶ Octogeſimo.quia ſepe iudices eccleſiaſtici exercēt iudiciū ſanguinis.xxiij.q.viij.ſepe.cū.c.ſequentibus.ex̄ de exceſ.pꝛela.ex lr̄is.ex̄ ne cleri.vel mo.ſniam. ¶ Octogeſimopꝛimo.q꞉ diebus ſolēnibus ſepe exercent iudiciū.xv.q.iiij.placuit.xxij.q.v.decreuit.de con.di.iij.c.j.ex̄ de feri.c.vlt. ¶ Octogeſimoſecundo.ſepe non pꝛouident eo ꝙ perſona agens in iudicio vel defendens ſit leuiſſima.ex̄ de iudic.tamq̄̄.⁊ ſepe in iudicio perſonas accipiunt.e.t.nouit. ¶ Octogeſimotercio.ſepe ꝓcedunt contra non conuictum/nō confeſſum/non contumacem.ex̄ de ma.⁊ obe.inter quatuoꝛ.ij.q.j.in pꝛimis. ¶ Octogeſimoquarto.ſepe volunt facere iuſticiam alicui per viā inquiſitionis cui directum cōpetit iudicium vel actio.ſuper quo vide Inno.de iureiu.ad noſtram.ij. ¶ Octogeſimoquinto.nō determinant cauſas infra tempus a iure ſtatutū.ex̄ de iudi.venerabilis.de of.dele.de cauſis. ¶ Octogeſimoſexto.q꞉ volūt in notoꝛijs ſepe iuris oꝛdinem obſeruare.contra iura.ſup quo vide ij.q.j.in ſumma.de elec.bone.j.§.licet.de tranſla.quāto.de iureiu.ad noſtrā.ij.de ap.cum ſit romana.de vi.⁊ ho.de.tua.de diuoꝛ.poꝛro.de accuſa.euidētia.de vſuris.cū in tua de pur.ca.cum dilectis.de ſen.ex.ſacro.ſm Inno.⁊ alios. ¶ Octogeſimoſeptimo.volūt totaliter obſeruato iuris oꝛdine pꝛocedere:vel penitus non ſeruato:quum debent de plano ⁊ ſine ſtrepitu oꝛdinis iudiciarij ꝓcedere.ex̄ de hereti.ſtatuta.in pꝛin.li.vj.ſup quo vide qͦ legitur et no.ex̄ de accuſa.olim.ſm Innocen.⁊ hodie in clemen.de verbo.ſig.c.vlt.⁊ de iudicijs.diſpendioſam.clem̄. ¶ Octogeſimooctauo.non ſeruant equalitatem in iudicio/plus deferentes vni parti ꝙ̄ alteri: et facientes iudicium claudicare.ſup quo vide.iij.q.ix.c.ſi.iiij.q.iiij.nullꝰ.ex̄ de iudicē nouit.de mutu.petitio.c.ij.de excep.cum inter.de deſpon.impu.de illis.de cōſan.⁊ affi.non debet.de materia iudiciorum ⁊ iudicum.xcvj.di.bn̄ quidē.ij.q.j.⁊.q.ij.vj.⁊.viij.v.q.iij.xj.q.iij.xiiij.q.j.xv.q.vij.xvj.q.vj.q.vlt.i noua.⁊.xxx.q.vlt.§.his ita.vſqꝫ ad finem queſtionis. ¶ Octogeſimo nono.non poꝛtant in vtroqꝫ penſo iuſtitiā ⁊ miſericoꝛdiā xlv.di.omnis. ¶ Nonageſimo.deſides ſunt in ꝑſcrutando q̄ ſunt neceſſaria ad cauſam.ex̄ de eo qui mitti.in poſ.c.j.⁊ de ſi.inſtru.cū Joannes.in ſi.xxx.q.vlt.iudicantem.

¶ Ultimo q̄̄cumqꝫ iudex vel per dolum vel per ignoꝛātiam vel per malitiam vel ꝑ negligentiam vel per metum vel alias qualitercūqꝫ coꝛruptus/aliquid omittit de ijs q̄ debet facere in iudicio:vel facit q̄ nō debet facere in pꝛeiudicium ꝓpꝛium vel partis:ad damna eis ⁊ intereſſe tenetur in foꝛo anime ⁊ in foꝛo iudicij.ſicut.ſ̄.dixi de pꝛocura.in.§.de ꝓcuratoꝛum.xxxviij.ar.⁊ de aduocatis in.§.expeditis.xxxvj.ar.ſuper quo vide qͦ legiť ⁊ no.ij.q.vj.ſtatuēdo.⁊.c.hoc etiā placuit.xj.q.iij.temerariū.de ꝓba.qm̄ contra.ex̄ de re.iu.cum eterni.li.vj.ꝑ Innocen.de pꝛocura.in noſtra.ex̄ de of.Archidia.ea q̄.de ſta.mo.cum ad monaſterium.§.penult.ff.de cuſto.⁊ exhi.reo.l.ſi.

¶ Articulus.xlij.

Expeditis criminibꝰ

maioꝛum ⁊ magis ſcientium membꝛoꝛum eccl̄ie/ad membꝛa debilia deſcendamus:et de vitijs mercatoꝛum ꝑtangamus. ¶ Iſti autē pꝛopꝛie ſunt negatiatoꝛes ſm Chꝛyſ.dicentē Quicunqꝫ rem comparat/non vt integram ⁊ immutatam vēdat ſed vt materia ſibi ſit aliquid inde operandi ille non eſt negotiatoꝛ. Qui vero rem cōparat/vt integram ⁊ immutatam vendendo lucretur ille eſt mercatoꝛ q̄ de tēplo dei eijciť.lxxxviij.di.eijciens.⁊ de qua negotiatione dicit Gregoꝛius.ꝙ difficile eſt inter ementis ⁊ vendentis cōmercium non interuenire peccatum.de pe.di.v.qualitas lucri negotiantē aut accuſat aut arguit.vbi dicit gloſ.ꝙ contrahentibus naturale eſt.i.inclinat natura coꝛrupta ſe ſe inuicē decipe.ff.loc.⁊ itine.ſi ꝑcio.⁊.ff.de minoꝛ.l.in cauſe.§.Idem pōponius.Et licet naturale ſit:nō tn̄ excuſat.ff.ad.l.aqui.ſi ſeruus.§.ſi foꝛnicariꝰ.ſicut diciť de peccato carnali.⁊ no.l.di.q꞉ tua.in gloſ.ſi.contra quos cupidos mercatoꝛes terribiliter Chꝛyſ.intonat dicēs in illa granoſa palea decretoꝝ.lxxxviij.diſt.Eijciēs dn̄s ementes ⁊ vendentes de tēplo/ſignificauit q꞉ mercatoꝛ nunq̄ꝫ l.vix ꝓpter cupiditatem fraudes ⁊ mendacia.ſed qͦ vix ſit:tamen ſit.xv.q.j.merito.ſaluantur ergo aliqui mercatoꝛes.q꞉ mercatio ⁊ negotiatio non eſt pꝛohibita:ſed peccatum qͦ in ea facile committitur.hoc habetur.lxxxviij.di.in palea.qm̄ non cognoui.cum palea ſe.q̄ incipit quid eſt aliud.de peni.di.v.negotiū.aut vix pōt placere deo.⁊ ideo nullꝰ chꝛiſtianꝰ dꝫ eſſe mercatoꝛ.aut ſi voluerit eſſe:ꝓijciatur de eccleſia.dicente ꝓpha Dauid.q꞉ nō cognoui negotiationes:introibo in potētias dn̄i.Quemadmodū eīm q̄ ambulat inter duos inimicos volens ambobus placere/ſine alloquio mali eſſe non pōt:neceſſe eſt enim vt et iſti male loquať de illo:⁊ illi male de iſto.ſic mercatoꝛ ſine mēdacio ⁊ periurio eſſe non pōt.Sed ſubſtantia talium ſtabilis eſſe non pōt.nec ad bonum ꝓficit qͦ de malo cōgregatuř.Quemadmodum eīm ſi triticū aut aliud tale cernas in cribꝛo:dū huc ⁊ illud iactatur/omnia grana paulatim deoꝛſum cadunt:⁊ tandem in cribꝛo nil remanet niſi ſtercus.ſic de ſubſtantia negotiatoꝛum nouiſſime nil remanet niſi ſolum pcm̄.hucuſqꝫ Chꝛyſ.in pꝛe.c.eijciēs.
Mercatoꝛ ſcelera ꝓpalantur.

¶ Negotiatio autem iſta ſm Iſid.in cōmercijs diciť vbi aliquid dať vt maioꝛa lucrentur.ex̄ de verbo.ſig.foꝛus.ꝟ.negotium.⁊ negotium aliquoties ꝓ iſta negotiatiōe accipitur.ex̄ ne cleri.vel mona.c.j.ver.negotium iniuſtum.

¶ A Peccāt aūt pꝛimo mercatoꝛes ⁊ mercenarij q̄ merces vendunt in decimis ꝑſonalibus:quas non reddunt ⁊ quas reddere teneńť nedum de ꝑdialibus/ſꝫ etiā de perſonalibus.xxxij.di.ꝑter hec.xij.q.j.xvj.q.j.decime.ibi.de negotiatione ⁊ artificio.vbi de hoc.⁊ in gloſ.dūmō.vbi etiā no.ꝙ iudei teneńť ad decimas ꝑſonales ꝑ.c.quanto.ex̄ de vſuris.ſꝫ contra no.Ber.ex̄ de decimis.de terris qͦ eſt verius.nec obeſt.c.quāto.q꞉ oblationes quas debent ſoluere iudei de domibus chꝛiſtianoꝝ in q̄bꝰ habitāt.reales ſunt non perſonales.ſic etiā intellige qͦ no.e.t.tuā nobis in gloſ.hec ideo.ex̄ de deci.ad apl̄ice.vbi de hoc.⁊.c.ex trāſmiſſa.⁊.c.tua nobis.⁊.c.non eſt.vbi de hoc. ¶ Secundo peccāt quia ſub ſpecie pietatis ⁊ liberalitatis vſuras palliant vendentes ad terminū vltra ꝙ̄ debeant.ex̄ de vſuris cōſuluit.⁊.c.nauigāti. ¶ Tertio peccāt in cōtractibꝰ etiā veris alterutrum decipiendo.de peni.di.v.q̄̄lalitas.Naꝫ vendere carius ꝙ̄ emať/⁊ cauſa lucri vel cupiditatis emere vt carius vēdať:pcm̄ ⁊ turpe lucrū eſt.xiiij.q.iiij.verū ſi mercatoꝛ vel negociatoꝛ vel caupo vel ſtabularius viuens de hac arte/vt ſuſtenteť emit vilius:⁊ vendit cariꝰ:cōpetenter ſine aliq̄ fraude:nō dicerē pcm̄:vt colligitur de iſto textu vbi diciť nō neceſſitate ſꝫ ꝓpter cupiditatem ⁊ q꞉ mundus talibus vix careret:opoꝛtet eīm eſſe tabernas ⁊ ſtabula ⁊ mercationes ꝓpter tranſeuntes ⁊ cōmunem vitā hoīm:multe enim regiones niſi ꝓpter mercatores poꝛtātes alimenta ⁊ neceſſaria perirēt.faciūt ad hoc l.illius tituli.ff.nau.cau.ſta.C.de cōmer.⁊ merca.ꝑ totum di.ij.rhodie.xliiij.di.nō opoꝛtet.⁊.c.clerici.⁊ ſunt caſus expꝛeſſi.lxxxviij.di.qm̄.cuꝫ.c.ſe.q̄ ſunt granoſe palee.vbi nō repꝛobať negotiatio:ſꝫ mendacium ⁊ iniquitas.⁊ ꝙ ſit licitū laicis negotiari eſt caſus.lxxxviij.di.foꝛnicari q̄cūqꝫ.

Negotiatoꝛis ⁊ mercatoꝛis diſcrimen.

¶ Quarto peccāt vendendo carius peregrinis ⁊ trāſeūtibus ꝙ̄ vicinis.ff.de cantrahen.emp.l.j. ¶ Quinto in falſis ponderibus ⁊ menſuris.ex̄ de emp.⁊ ven.vt menſure.Diuus Hadrianꝰ ſtateras ſeu menſuras adulterinas ſiue

Digitized by Google

falſas tenentes.l.co:.de falſis.teneri dixit ſi ipſis vſi fuiſ-
ſent.qui aūt inuēti ſunt ipſas habere/relegari pñt: vel alr̄.
ex̄ ordinem puniri.ff.de extraordi. crimi.l. ānonā.⁊.ff. de
penis.ẏdardanarios.vel dardanarios. Sunt vocati dar
danarij qui falſas mēſuras tenēt a quodā dardario fun-
ctionū actore q̄ maximā dabat opam vt annona cario: fie
ret:emendo omnē quā inuenire poterat:vt poſtea ſolus
vēderet ſicut vellet.qui puniunt̄.p.l.pdictas. ❡ Sexto in
mendacijs ⁊ piurijs infinitis q̄ cōmittunt an̄ ꝙ vendide-
rint ſex nūmatas mercimonioꝝ ſuoꝝ. Iurant enī ⁊ affir-
mant/melio: non repirer.tantum cōſtitit.p deū nō habebi
tis ꝓ mino:i p:ecio.tantum mihi fuit p:o iſta merce p:o-
miſſum:⁊ nolui dare.⁊ in ijs ⁊ in omnibus alijs ſimilib⁹
mētiunt̄.⁊ ſic plerūq̄ accidit ꝙ p:o lucro vnius oboli cō
mittunt tria vel quatuo: peccata mo:talia magna.xxij.
q.ij.p:imū.⁊.c.mihi aūt.⁊.c.omne genus.⁊.q.v. iuramen
ti.⁊ ideo dicit canon ꝙ ſint pleraq̄ negotia q̄ vix aut nul
latenus ſine peccatis exerceri pñt.de peni.di.v. negotiū.
❡ Septimo nō ſeruando fidem datam nec iuramentū
p:eſtitū in ſocietatibus.vnde nec fides eſt eis ſeruanda.
ex̄ de iureiu.c.iij.⁊.c.ſicut.⁊.ſ.in ſi. ❡ Octauo nō ſoluēdo
ad terminum ſicut iurauerūt:niſi iuſta cauſa ipſos excu-
ſet.ex̄ de pig.ſignificantē. ❡ Nono transferendo ſe ad re
giones remotas ⁊ minimā mo:ā trahentes:ibi cū diuer
ſis etiam alienis vxo:ibus adulterium cōmittēdo/⁊ ſuis
vxo:ibus cauſam adulterij p:ebendo.ex̄ de ſponſa.in p:e
ſentia.⁊ eſt caſus ꝯtra eos. ex̄ de cōiu.lep:o.c.ſ.ibi. Nō de
bet alter ſine altero diutius eſſe:q: matrimonium eſt con
iunctio maris ⁊ femine indiuiduam vite cōſuetudinē re-
tinens.xxvij.q.ij.§.ſ.facit.xxxij.q.ij.ſi tu abſtines. ❡ Deci-
mo.directe peccāt mo:taliter cōtra verbū apl̄i.ſ.ad Theſ
ſa.iiij. Ne quis ſupergrediat̄ ſcʒ p:oximum/ꝯculcando ⁊
affligendo ipſum:ſicut nobiles ruſticos ſuos ⁊ frequen-
ter alienos grauib⁹ exactionibus affligendo.cōtra quos
Eſa.iij.q̄re atteritis ppl̄m meum ⁊c. Neq̄ circūueniat in
negotio fratrem ſuum:ſicut ad lr̄am faciunt mercato:es
⁊ artificēs:qui in ſtateris ponderibus ⁊ mēſuris iniquis
mendacio ⁊ periurio multos decipiunt.quū dominus p̄-
cipiat Leui.xix. Statera iuſta ⁊ equa ſint pōdera. Iuſtus
modius/equuſq̄ ſextari⁹.xxxiiij.q.iij. ſiquis romipetas.
⁊ cau.c.q.ſ.non afferamus.xlv.di.ois. Deo circumueniūt
etiam ⁊ mentiunt̄ rem vilem ⁊ co:ruptam eſſe p:écioſam
⁊ bonam:⁊ exercent ꝓ magna p̄te quicquid doli vel frau
dis pōt excogitari.contra quos etiam ait Eſa.v. Ve qui
dicitis malum bonū.ſicut vendito:es.⁊ bonū malū. ſicut
empto:es.ponentes tenebꝛas lucem:⁊ lucem tenebꝛas.
ſicut d:apanni.i.vendito:es pānoꝝ:qui tenebꝛoſa eligūt
loca in quibus vendunt pannos:vt alterius modi appa-
reant.vnde merito tanq̄ filij tenebꝛarum ꝓijcientur in
tenebꝛas exterio:es. Matth xxij.⁊.viij.xiij.xxij.⁊.xxv.et
Luc.xiij.ponentes amara ꝓ dulcibus:⁊ dulcia in amaris
Eſa.v.ſic faciunt ſtabularij q̄ cibos infectos vendunt p:o
dulcibus.⁊ caupones qui vina miſcent ⁊ lymphant:⁊ vē-
dunt malum vinum acetoſum:vel botado.qḋ vocat lom
bardus chercon:vel aliud co:ruptum ꝓ bono. in ſaccaro
ponunt mel.ſpecies co:ruptas miſcent cū bonis.in lacte
miſcent aquā.mala blada vel frumenta miſcent cum bo-
nis transferuntve. hec verba Eſa.⁊ exponuntur.xi.q.iij.
c.ſiquis hominum.⁊.c.ve qui dicitis. Taliter aūt decepti
pñt agere contra decipientem.ff.de dolo. eleganter.xij.q.
ij.quiſquis epus.ꝓpe finem.ar.ex̄ de re.permu.cum vni-
uerſoꝝ.ff.de mino:ibus.in cauſe.ij.§.ſ.⁊ de iure do. Si res
§.ſ decepti ſunt vltra dimidiam iuſti p:ecij.ſi citra: nō cō-
petit ei ciuilis actio.ex̄ de emp.⁊ ven.cuʒ dilecti.⁊.c. cum
cauſa.q: ꝑ.l.licita eſt deceptio vſq̄ ad dimidiam iuſti p:e-
cij.ff.de mino:ibus.in cauſe.§.in p:ecio. Secus dico in fo
ro anime:vbi ſemꝑ tenet̄ ad reſtitutionem inquātū dece-
pit fratrem ſuum.maxime ꝓpter dictum verbum apl̄i.ſ.
ad Theſſa.iiij. Neq̄ circūueniat in negotio fratrē ſuū.nō
eſt dubiū quin decipiēdo peccauerit.ſʒ fo:ſan etiā in foro
anime ad reſtitutionē tenet̄.q: talis deceptio cōcedit̄ ſibi
a lege.op.ar.xiiij.q.v.dixit.⁊.xxiij.q.iiij.qui peccat.in p:in.
alr̄s lex pararet laqueū contrahēti.cōtra id.xxvij.q.ſ.de vi
duis.ij.ꝓ hoc facit q: res tātū valet quātū vēdi pōt.ff. de
dona.cauſa mo:.l.mo:tis cauſa accipimus.in ſi.cū concor.
ibi.⁊ reꝝ p:ecia cōmuniter eſtimant̄.ff.ad.l.falc.l.p̄cia re-
rum.adde qḋ notat̄ ex̄ de vſuris.cū tu.in gloſ.immo vide
tur. Quum aūt aliquis aliū decipit vendendo rem co:ru
ptā ꝓ bona:vel male mēſurādo:in tali fraude ⁊ deceptio
ne reſtitutio locum habet.ſm vtrūq̄ ius.ſic intellige iu-
ra all'.ſ.in iſto.℣.⁊ in verſiculo tales autem.⁊.xij.q.ij.cum
deuotiſſimā.q: eccl̄ia nullā fraudē admittit.ex̄ de dona.
per tuas.⁊ ſic intellige qḋ ibi no.locū habere de iure ciui-
li.⁊ facit.xij.q.ij.fraternitas.⁊.q.iiij.c.ſ.ſm Oſtien. ❡ Un
decimo.q: quantumcūq̄ p:eſtant ſine pacto: ſʒ cū inten-
tione vltra ſo:tem habendi. vñ iudicandi ſunt male age
re:⁊ in fo:o anime ſunt tales ad reſtitutionem efficaciter
inducendi.ex̄ de vſuris.cōſuluit.⁊ cōpellendi. alr̄s non ab
ſoluant̄ ſm intentionem gloſ.vlr̄.in hoc.c.q: remanent in
mo:tali.de peni.⁊ re.ꝙ quidā.de peni.di.v falſas. ❡ Duo-
decimo.q: quoſdā contractus ineunt fraudulēter in frau
dē vſuraꝝ.de quo dic vt ex̄ de vſuris.in ciuitate.ex̄ de pig.
illo vos.⁊ cū opponunt penam in fraudem.xij.q.ij. frater
nitas.ex̄ de arbi.dilecti.vbi de hoc no.i gloſ.ſ. ❡ Decimo-
tertio.contrahūt ſocietates leoninas nō ꝑticipātes equa
liter lucrum ⁊ dānū. ff.ꝓ ſocio.ſi non fuerit.⁊.l.v.⁊.C. de
ſolu.l.ij.⁊ inſtitu.p:o ſocio.§.de illo.⁊ ſ̄.no.xiiij.q.iij.c.ple
riq̄.gloſ.videtur. ❡ Decimoquarto.nunq̄ ponunt fineʒ
in vita ſua i lucro ⁊ diuitijs.q: coꝝ auaritia ſatiari neſcit.
xlvij.di.ſicut.xxiiij.q.iiij.q̄d dicā. ❡ Decimoquinto. q: ipſi
⁊ artificēs male ſeruant feſta/vendentes ⁊ ementes fre-
quenter in eis.cōtra tertium ex̄ de ferijs.ſ.c.ibi.vt mercatū
in eis minime fiat. ❡ Quod dixi de vitijs mercato:ū/idē
per omnia dicēdū eſt de vitijs artificū.de quib⁹ dicit Au-
gu.ꝙ omnes artifices mētiunt̄.lxxxviij.di.qm̄. Sʒ ars ar-
tificum non ita implicat ad peccatū ſicut mercato:ū. Nā
vt.ſ.hic in p:in.dixi: Artifices ſunt ꝓp:ie qui rem integrā
cōparant vel materiam:non vt ita integram ⁊ immuta-
tā vendant ſicut mercato:es:ſed vt eis ſiat materia inde
aliquid opandi.vt de ferro clauē clauū vel vectes vel fer
raturā.de ligno arcam vl' ſcamnum.de lino rete.de char-
tis libꝛuʒ ⁊ ſimile.ſic diſtinguit Chꝛyſ.inter mercato:em
⁊ artificē p̄cedenti.c.eijciens. Et talem artem alias licitā
poſſunt clerici exercere.de con.di.v.negotium.et.c.nunq̄
ex̄ ne.cleri.vel mo.c.ſ.ad finem.de cenſi.cuʒ apl'us.x.q.iij.
cauendū.⁊.xcſ.di.clericus victū.⁊ no.xiiij.q.iij.in ſumma.
Bonus inſtito: chꝛiſtus qui nauem habet eccl̄iam.xxiiij.
q.ſ.non turbatur.de qua P:ouer.vlt. Facta eſt quaſi na-
uis inſtito:is delonge po:tās panem ſuū. Inſtito: dicit̄
mercato:.eo ꝙ acquirendis mercibus ſedulus inſtet. Bo
nus mercato: chꝛiſtus:qui nos nō auro emit ſed ſuo ſan-
guine p̄cioſo.ſ. Pe.ſ.xij.q.ij.cū redemptor. ex̄ de ſum.tri.
fidei.in clemē.de quo mercato:e Auguſt. O bone merca-
to: gr̄as agim⁹ q: emiſti nos:carnē tuam comedim⁹:ſan-
guinem bibim⁹.de cō.di.ij.acceſſerūt.euāgelium legim⁹
inſtrumentum noſtrū:ſerui tui ſum⁹:creatura tua ſumus
feciſti nos:redemiſti nos.vñ Bern. Voluit autē nos eme
re tā magno p̄cio ꝓpter tria. P:imo vt ꝙ p̄cioſa creatu- Cur tā i
ra ſit homo oſtenderet.de quo Eſa.xiij. P:ecioſio: erit vir ſigni p:e
auro ⁊ homo mundo ob:yʒo.i.auro mundo ⁊ rutilante. cio nos
vñ Bern. Quo ego me infelix/quo me vertā:ſi tantū the redemit
ſaurum:ſi p̄cioſum illud depoſitū qḋ ſibi chꝛiſtus ſangui- chꝛiſtus
ne ꝓp:io p̄cioſius iudicauit:negligenter contingit cuſto
dire. ❡ Secūdo.vt homo de cetero ſe ꝓ vili p:ecio non
exponeret.ſicut Salomō de luxurioſo ait P:ouer.vſ. P:e
cium ſco:ti vix vnius eſt panis.quia delectatio que ibi ap
petit̄ breuis ⁊ vilis eſt.⁊ ꝓ ea datur anima chꝛiſti ſangui
ne comparata.vnde ſequitur ibi. Mulier autem viri p:e
cioſam animam capit. Matthei.x. Nonne duo paſſeres
ſcʒ co:pus ⁊ aia aſſe.i.denario veneūt.i.vēdunt̄.i.diabolo

Digitized by Google

exponunt pro precio momētanee delectatiōis. As aſſis
gnis maſ. ⁊ tertie declinationis tria hȝ ſignificata. vñ. v.
As obolus/punctus decij/ribi ſit quoqȝ pondus.
Tertio vt ipſe ſolus nos poſſideret. vñ. j. Coꝛ. vj. Nō eſtis
veſtri. Empti eñ eſtis precio magno. vnde Augu. Tanti
emit: vt ſolus poſſideat. Fenerare cum iſto nobili merca-
tore qui dabit centum pro vno. Matthei. xix.

¶ Articulus. xliij.

Ruſticoꝛum vel labo-
ratoꝛum vel agricultoꝛum vitia deſignem⁹

Agricolaꝝ fraudes.

¶ Peccant autē primo in decimis pſonali-
bus ⁊ predialibus quas non ſoluunt. ⁊ ſi ſol
uunt diminute vel non integre deducendo de fructibus
expenſas ⁊ ſalaria colonoꝛum ⁊ alias fraudes exhibēdo.
ex̄ de deci. cū homines de thoꝛtona. ⁊ c. cuȝ nō ſit in homi
ne. ⁊ c. nō eſt i poteſtate. ⁊ xvj. q. j. decime. ¶ Secundo q2
tarde eas dant. q2 dande ſunt quum fructus colliguntur
vt in pre. c. cum homines. vbi de hoc. legit ⁊ no. xvj. q. j. re-
uertimini. ⁊ in gloſ. non tñ. ⁊ c. decime. ibi. Sȝ ſi tardius
dare peccatū eſt. Et de peioꝛi grano ⁊ vino ⁊ fructib⁹ dāt.
⁊ indignū eſt dare deo/qđ dedignat homo. xlix. di. §. ſi. ex-
preſſum. xvj. q. vij. quicūqȝ. Et ad eccl'iam nō deferunt vt
tenentur. vt p. c. reuertimini. Et de decem ptibus vnā nō
dant vt tenent. vt. p̄. c. cum homines de thoꝛtona. de frugi
bus. ix. ptibus ſibi retentis/decimā eccl'ie cuius parochia
ni ſunt ſine diminutione ſoluere teneant. ⁊ p̄. c. decime. de
bite ſunt decime eccleſijs tā pdiales ꝙ perſonales iure di
uino ⁊ humano de. x. ptib⁹ vna/ꝯſuetudie ꝯtraria nō obſtā
te. nō obſtāte. etiā. falſa opiniōe magiſtri Petri Lōbardi i
ſententijs ⁊ quoꝛūdā alioꝝ theologoꝝ/dicentiū pceptum
deo ⁊ eccl'ie de decimis ſoluēdis eſſe inſtitutū non moꝛa-

Arguit theologoꝛū ſententia de decimis

le: ſcȝ aliqđ ſoluere ſm ꝯſuetudinē ſȝ nō decimā. ſup quo
vide qđ no. Inno. e. ti. de decimis ſup Rubrica. ⁊ Archid.
⁊ Joan. an. e. t. diſcretione. l. vj. ⁊ Ray. in ſumma ſua in ti.
de deci. in. §. Item q̄ritur vtrū in prima pte. Et hodie cō-
trariū pdicantes ⁊ aſſerentes religioſi ſunt excōmunica
ti. ex̄ de penis. cupientes. §. illos. in clem. Et hanc q̄ſtionē
quum legeram doctoꝛ decre. Peruſij in domo pdicatoꝝ
publice diſputaui: ⁊ ſic determinaui. Et quū de vna terra
diuerſos colligūt fructus: non niſi de vno fructu decimas
ſoluere volūt. contra id ex̄ de deci. ex parte canonicoꝛū. et
no. in p̄. c. reuertimini. in gloſ. nō tñ. ¶ Tertio q2 de modi
co qđ ſupeſt non decimatū/nolūt decimam ſoluere. Pro
q̄b⁹ videt facere qđ no. de cō. di. v. quadrageſima. in gloſ.
ar. ⁊ in gloſ. p̄. in ſi. ⁊ in eo qđ no. Inno. de priuil. cōſulta-
tioni. Sȝ ſecus eſt. quia qđ ſupereſt/indecimatū eſt: vñ et
illud decimandum eſt. Nil eſt eñ tam modicum qđ deci-
mandū non ſit: ⁊ decimari non poſſit vel eſtimari. ar. p̄. c.
cum homines de thoꝛtona. ⁊ c. tua nobis. ibi. ⁊ quum de
cunctis omnino prouētibus decime ſint reddende ⁊c. Et
vidua de ſuo modico duo minuta i coꝛbonā miſit. Mar.
xij. ⁊ Luc. xxi. in ſi. facit. xiiij. q. v. ſcriptum. xxiij. q. j. odi.
¶ B Quarto peccant ruſtici diuites nō reuerēdo do-
minos pauperes: nec eis in vite neceſſitatibus puidendo
q2 quū cuilibet fame moꝛiēti debeāt ſubuenire. lxxxvj. di.
nō ſatis. ⁊ c. paſce. multo foꝛtius dño ſunt adſtricti. ar. ex̄
de teſta. cū in officijs. ⁊ xxij. q. de foꝛma. ¶ Quito peccāt
iura dominoꝝ eis ſubtrahendo: ⁊ cū eis placitando: ⁊ ve-
xando laboꝛib⁹ ⁊ expenſis: ⁊ aliquoties alijs potētioꝛib⁹
dando quaſi ipſos contra veros dominos pregant. in quo
debitū non remittit: ſed auget. ex̄ de iureiu. ea te. de deci.
tua nobis. §. pretextu vero nequitie. C. de agrico. cenſi. ⁊
colo. quemadmodū. ⁊ l. ltribus. ⁊ l. cū ſatis. ⁊ l. nemini au
tē liceat. libꝛo. xi. de alie. iu. in. c. ij. de iudeis. c. ij. ¶ Sexto
in feſtis. quia non colunt ſed frangunt ⁊ violāt. quum in
eis nullum opus ſeruile ſit faciendum. ex̄ de ferijs. c. j. de
con. di. iij. c. j. quum ⁊ ſi abſtineant ab arando vel fodien-
do: nō abſtinent a ligna poꝛtādo/vel domū reparando/ vel
ſimili. ⁊ ſic faciunt fraudē de re ad rem de ope ad opus. de
quo dicit ex̄ de priuil. quanto. ¶ Septimo in plurijs fal-
ſis teſtimonijs metu dominoꝝ eos in teſtes inducētium
aliquoties pretextu paupertatis: in quo obedire nō debēt.
xi. q. iij. Julianus. xxxij. q. iiij. ſic. ¶ Octauo in damnis q̄
dant vicinis vel cū beſtijs/vel cedendo eoꝝū ligna vel in
vineis/vel furando. de hoc ex̄ de fur. p totū. ex̄ de iureiu.
c. ſi rixati. c. ſi leſerit quiſpiaȝ. ⁊ c. ſi egreſſus. ¶ Nono re-
mouēt terminos de pdijs vicinoꝝ. de quoꝝ pena. ff. de ter
mi. amo. l. ij. ⁊. iij. ⁊ legit ⁊ no. lxxxvj. di. tāta. xij. q. ij. in legi-
bus. ¶ Decimo q2 dimittunt ppꝛiū curatū: ⁊ vadunt ad
alios ſine licentia eius ad cōfitendū/⁊ miſſas audiendū/
⁊ oblatiōes faciendum/⁊ decimas pſoluēdū. ex̄ de peni.
⁊ re. omnis. de paroch vt dominicis. ex̄ de deci. cum homi
nes. ⁊ c. cū ſint. xvj. q. j. doctos. x. q. j. q2 ſacerdotes. ⁊ c. ſan
ctoꝝ. ⁊ c. hanc conſuetudinem. ¶ Undecimo. q2 dieb⁹ do
minicis non audiunt miſſas cōplete vſqȝ ad bnedictionē
ſacerdotis: vt tenent p preceptū eccl'ie. Immo ſtant extra
eccl'iam: quum pſbyter dicit miſſam: nec intrant niſi ad vi
dendū cōmuniter coꝛpus domini. ⁊ tunc multi. etiam nō
intrant eccl'iam ſȝ extra vident. ⁊ ibi de ſuis bobus ⁊ ani
malibus ⁊ de alijs turpibus loquunt ſicut homines be-
ſtiales. ad hoc de con. di. j. miſſas. cū. c. ſe. ⁊ c. qñ. ⁊ c. q̄ die
ſolenni. ¶ Legitur in legenda ſancti Joannis eleemoſy
narij ꝙ quum poſt lectionē ſancti euāgelij aliqui de ppl'o
ſtarent extra eccleſiā otiando. Ipſe ſanctus patriarcha
Joānes moꝝ exijt eccl'iam: ⁊ ſedit cū turba foꝛas. Omni
bus vero ſtupentibus/dixit iuſtus iſte. Filij vbi oues ibi
paſtoꝛ. aut ergo intrate intra: ⁊ ingrediar. aut manete hic
⁊ manebo. ego ppter vos deſcendi in ſanctā eccleſiā: nam
poterā facere mihimet ipſam ſine populo. fecit ergo ſemel
⁊ bis hoc ipſum erudiēs in hoc plebē ⁊ emēdans. ¶ Duo
decimo. coeūt cū animalibus que paſcūt ⁊ cuſtodiunt: ſic
homines animales: cōparati ſm Dauid. pſ. xlviij. iumen-
tis inſipientibus: ⁊ ſimiles facti ſunt illis. pſ. xxxi. Et ſicut
equus ⁊ mulus in quibus nō eſt intellectus. vñ ⁊ moꝛte
digni ſunt. Leui. xx. xv. q. j. mulier. ſm. l. ſȝ eccl'ia moꝛtē non
dat. xxxiij. q. ij. inter hec. xxvj. q. vj. agnouimus. ¶ Deci-
motertio. abſtinent ſepe a coitu vxoꝛū: ne filios generent
timētes non tot poſſe alere paupertatis pretextu. in quo gra
uiſſime peccant. ⁊ cōtra legem matrimonij viuūt. qđ fuit
ad ſobolem generādā a dño principaliter inſtitutū. xxxij.
q. j. nō eñ in ſola. ⁊ q. ij. §. debet ergo. ⁊ c. ſolet queri. cum
c. ſe. ¶ Decimoquarto. tanta eſt quoꝛumdā eoꝝ auaritia:
ꝙ quamq̄ ſint diuites: vt opus augeant/ſecus ſi ex humi
litate vel vt otium vitarent. de con. di. v. nunq̄. ex̄ de renū.
niſi cum pridem. §. verū. Ipſi diuites ppꝛijs manibus la-
boꝛant: ⁊ ſenectute depreſſi nō ceſſant: coꝛpoꝛa toꝛquen-
tes/⁊ animas coꝛrūpētes. pſ. xvj. Oculos ſuos ſtatuerūt
declinare in terrā. Sicut eñ tota die terrā arāt ⁊ fodiūt:
ita totaliter terreni: terrā lingūt: terrā cōedūt: de terra lo-
quuntur: in terrā ſuā ſpeȝ totaliter poſuerūt: nec de manē-
ti ſubſtantia celeſti aliquid curant. Heb. x. ⁊ iſtis dicitur.
Ue Ue Ue habitātib⁹ in terra. Apo. viij. in ſi. Tales etiaȝ
ruſtici diuites q̄ laboꝛāre volunt nō excuſant a ieiunijs ec
cleſie/pretextu ſui laboꝛis: q2 vel nō laboꝛēt in talibus die-
bus: vel per ſuos alios colonos laboꝛent: ⁊ ieiunēt. de cō.
di. iij. c. j. in ſi. ⁊ di. v. ieiunia. ¶ Decimoquinto. multū ſibi
inuident: quum vn⁹ maxime plus de vino vel blado colli
git de tāta terra ꝙ alius: neſciētes ꝙ nō eſt in hominis po
teſtate quātū terra fructificet: ſȝ in domini bonitate ⁊ libe
ralitate. ex̄ de deci. non eſt. quia nec q̄ plantat eſt aliquid.
ſed q̄ incremētū dat deus. j. ad Coꝛ. iij. ex̄ e. cū nō ſit in ho-
mine. vbi de hoc. ⁊ xix. di. ſm. vbi inuidia vitiū ppe diabo
licuȝ appellatur. ¶ Decimoſexto. diebus feſtis quibus nō
laboꝛāt: otioſi ſtant in plateis vel in tabernis vel in ludis
quum ſm Aug. meli⁹ ſit arare ꝙ ſaltare. ⁊ quū dicat in ca
none de cō. di. iij. ieiunia. ꝙ nihil aliud in die dñica agat:
niſi deo vacandū. Nulla opatio in illa die ſancta agat: ni-
ſi tñ hymnis ⁊ pſalmis ⁊ cāticis ſpiritualibus dies illa
tranſigat. ¶ Decimoſeptimo, rixant ⁊ male ſtāt cum ſuis

pꝛeſbyteris: ⁊ de eis murmurāt: reſpicientes eoꝛū peccata/ nō ſua. ad hec. j.q.j. multi. ex̄ de deci. tua nobis. ij.q. vij. ſacerdotes ⁊ reliqui. ⁊ c. qualis. ⁊ c. ſi qui ſunt. ⁊ c. ſunt nō nulli. vj.q.j. oues. ⁊ c. ex merito. ¶ Decimooctauo. audiūt miſſas ſcienter: alr̄ ignoꝛātia iuris eos excuſat. vt no. j.q. iiij. §. notandū. in gloſ. eſt ignoꝛantia. ⁊ de ſolu. c. ſi. in gloſ. q: pſumit̄. Sꝫ poſtq̄ eis predicat̄: nō excuſant̄. de cleri. ex mi. aplice. xvj. di. c. vlt. vbi de hoc. Et recipiunt ſacramēta a publicis cōcubinarijs pꝛeſbyteris. contra id. xxxij. di. §. ad hec. c. nullus. xv.q. ſi. ſciſcitātib⁹. ex̄ de coha. cleri. ⁊ mu. vſa. ¶ Decimonono. cōmuniter inhumani ſunt pegrinis ⁊ paupib⁹: q: auari ſunt. nec a deo fruct⁹ terraꝝ ⁊ anima liū ⁊ arboꝛū recognoſcūt: ſꝫ ſuis laboꝛibus imputāt ⁊ nature. contra. p̄. c. nō eſt. ⁊ c. cū non ſit. ⁊ exp̄eſſum. xxvj.q.v. nec mirum. vltra colū. ̄v. ne ideo q̇ſquam. ⁊ cōtra id. xlij. di. p totum. ¶ Uigeſimo. dimittunt vnam coloniā vt accipiant aliam cōtra pactū ⁊ fidē datā. ſup quo vide Inno. de ap. dilectis. ⁊ de iudeis. c. ij. ¶ Uigeſimopꝛimo. frequēter poſſeſſiones interuertūt. ſup quo vide Inno. de loca. ppter. ⁊ qđ no. xvj.q. iij. clerici. gloſ. j. ¶ Uigeſimoſecūdo qꝛ ad certū ſalariū ſtant: non laboꝛāt fideliter: ſꝫ decipiūt dn̄os ſuos. vn̄ ⁊ ij in quātū defraudāt/ intātum dn̄is ſuis vel āplius ſeruire tenent̄: vel de ſuo ſalario diminuere. q̇a omnis fraus reſtitutioni ſubiacet. xij.q. ij. cū deuotiſſimā.

¶ Articulus. xliiij.

NEc pueroꝛum vltra ſeptennium: q: an̄ etas illa ignoꝛat quid videat. C. de fal. mo. l. j. ⁊ xv.q. j. firmiſſime tene. j. adoleſcentioꝛum vitia omittamus.

Adoleſcētes in hec vitia ſunt pꝛocliuioꝛes.

¶ A Peccāt pꝛimo q: percutiunt clericos: ⁊ ſacrilegiū committunt. ſꝫ ab ep̄o pn̄t abſolui. ex̄ de ſen. ex. c. j. ⁊ c. vlt. ¶ Secūdo in crimine furti. ff. de furtis. impuberē. ⁊ piurij. ff. de libe. cā. l. vlt. ex̄ de delic. pue. c. j. ¶ Tertio non cognoſcendo a deo bona foꝛtune/ gratie/ ⁊ nature. nā ⁊ vitiū ingratitudinis talis incurrit. inſtitu. quibus mo. tu. ſi. ¶ Quarto calumniando. C. de epiſ. ⁊ cleri. omnes. §. ſi. ¶ Quinto adulterando vel foꝛnicādo. nā hec etas aliqn̄ anticipat. ex̄ de deſpon. impub. c. de illis. c. a nobis. ⁊ tētāt qđ adimplere nō pn̄t. ex̄ de ſpon. iuuenis. vn̄ nec a peccato excuſant̄. de peni. di. j. ſi q̇s nō dicā. ⁊ narrat Greg. q̄ q̇dā impꝛegnauit nutricē ſuā in nono anno. vt no. xx.q. j. in ſumma. ⁊ de Salomone dicit̄ q̄ in. xj. āno habuit filiū vt no. Oſt. in ſumma ſua. in titulo de penitētijs. §. cui cōmittēdū. ̄v. cui pueri. ¶ Sexto i blaſphemādo. vn̄ (qđ eſt mirabile ⁊ ſpeciale) narrat Greg. in dialogo. iiij. libꝛo de q̇dā infantulo. v. annoꝝ q̄ dānatus eſt pꝛopter blaſphemiā Sꝫ dicit Oſti. in ſumma de delic. pu. q̄ in illo malitia ſuppleuit etatē. nā ſi non eſſet doli capax: etiā ſeptēni non imputaretur peccatū. ff. de re. iu. pupillus. ff. in. l. aqui. ſꝫ et q̄cumqꝫ. §. j. ff. de dolo. heredib⁹. §. j. xv.q. j. illud. ex̄ de deſpō. impu. c. de illis. ij. ⁊ c. vlt. vbi de h̄ in gloſ. j. carnalis. ¶ Septimo q: ſepiſſime mētiunt̄. vt ſ̄p. c. j. de delic. pu. ¶ Octauo pcutiunt alios pueros ⁊ vulnerant: ⁊ ſepe vſqꝫ ad moꝛtem. ex̄ de delic. pue. c. ij. vbi de hoc legit̄ ⁊ no. ¶ Nono q: faciunt malos ludos qui ſunt in culpa. legit̄ ⁊ no. ex̄ de homici. exhibita. legit̄ ⁊ no. de pꝛeſum. c. j. ¶ Decimo. minoꝛ etas non excuſat totaliter ab iniuria ſacramēti. ex̄ de apoſta. c. ij. de cō. di. iiij. eos. ¶ Undecimo. q: frequēter coopatoꝛes ſunt delictoꝝ ⁊ puniunt̄. puta ſi pꝛeciū accepit puer p cōperto ſtupꝛo. vel domū pꝛebuit ad ſtupꝛum vel adulterium cōmittendū. ff. de minoꝛi. auxilium. §. in delictis. ⁊ l. ſi ex cauſa. ¶ Duodecimo. in tētando peccare carnaliter: etſi actum adimplere nō poſſint. ex̄ de. ſpō. Iuuenis. ⁊ dicti. ̄s. ̄v. v. ¶ Decimotertio. recipiunt aliquotiens oꝛdinē ſacrū ante annū. xiiij. ex̄ de tēpo. oꝛ. vel nō eſt. ⁊ j.q. j. pueri. vbi de hoc. ⁊ in clem̄. de eta. ⁊ qua. generalem. ¶ Decimoquarto. recipiunt perſonatum ⁊ curas. ex̄ de eta. ⁊ qua. ex ratione. ⁊ c. ſequē. de alijs beneficijs vide qđ legit̄ ⁊ no. ex̄ de pꝛeben. ſuper inoꝛdinata. ⁊ per Inno. ex̄ de eta. ⁊ qua. c. ij. ⁊ per Archi. ex̄ de reſcriptis. ſi eo tēpoꝛe. l. vj. ⁊ de elec. ex eo hoc. li. vj. per Io an. ¶ Decimoquinto. recipiunt minoꝛes oꝛdines ab epiſcopo nō ſuo. ex̄ de tempo. oꝛ. nullus li. vj. ¶ Decimoſexto. furātur patri ⁊ matri ⁊ ↄſanguineis qđ eſt etiā moꝛtale. xij.q. ij. q̇ abſtulerit. niſi crederent eos pmiſſuros. legit̄ ⁊ no. ex̄ de elec. dudū. ij. §. p̄dict⁹. in gloſ. ſimile. ¶ Decimoſeptimo. quia quidam eoꝛum incipiunt eſſe ſuperbi ⁊ malitioſi ⁊ cōtēnere mandata dei. ex̄ de pꝛeſum. ex ſtudijs. ¶ Decimooctauo. otioſi ſunt: tota die luſdunt: ⁊ turpia loquunt̄. Coloſ. iiij. deponite turpē ſermonē de oꝛe veſtro. Pꝛouer. iiij. Remoue a te os prauū. mali pueri malum ludū faciunt. xxxij.q. iiij. recurrat. de otioſitate ex̄ de renū. vbi. §. verum. ⁊ xiij.q. j. §. his ita. ̄v. itē dn̄s ¶ Decimonono. inobedientes ſunt parentibus. contra Paulū. Coloſ. iij. Filij: obedite parentibus per omnia. et Deutero. xxj. Si genuerit homo filium cōtumacem ⁊ pꝛoteruū/ qui non audiat patris ⁊ matris imperium. ⁊ j. lapidibus eum obꝛuet omnis populus ¶ Uigeſimo. tota eorū vita in vanitate eſt ⁊ voluptate. Eccl'a. xij. Adoleſcentia ⁊ voluptas vana ſunt. ¶ Uigeſimopꝛimo. repoꝛtatoꝛes maloꝛum ſunt contra id. Audiuiſti verbū aduerſus pximum tuū: cōmoꝛiat̄ in te videns qm̄ non te dirūpet. Eccleſiaſti. xix. q: pꝛonioꝛes ſunt ad malū q̄ ad bonuꝫ. xij.q. j. omnis etas. xx.q. iij. pdiuis. ¶ Uigeſimoſecundo. non cōfitent̄ quolibet āno ſicut tenent̄. ex̄ de peni. ⁊ re. omnis. in pꝛin. vbi de hoc gloſ. j. ¶ Uigeſimotertio. q: nolunt diſcere: ⁊ fugiunt de ſcholis. de quo peccato cōfitet̄ Augu. de ſe quū erat puer in. ix. li. ↄfeſſiōis. ⁊ hoc. xxxviij. di. c. vlt. nō vadunt ad eccl'iam ſicut Nicolaus nunc cum parentibus nunc per ſe. de cō. di. j. omnes. c. miſſas. ¶ Uigeſimoquinto. turpia cantant ⁊ dicunt. xxxvij. di. legat̄. ¶ Uigeſimoſexto. non ieiunant ſicut Nicolaus qui etiam in cunabulis. iiij. ⁊ v. feria ſemel ſugebat vbera. q̇a ex quo pn̄t peccare moꝛtaliter ⁊ ſe diabolo obligare: multo potius deo per aligua ieiunia ⁊ bona opa. ar. bonum. xlvij. di. oēs ibi. ſicut em̄. xxxvij. di. turbat. dani. ij. faciunt que no. p Inno. de obſ̄. ie. ſuper rubꝛica. ⁊ de regu. poſtulaſti. ¶ Uigeſimoſeptimo frequenter recipiunt alimenta a non parentibus: quum credant̄ filij qui nō ſunt. de peni. ⁊ re. officij. ¶ Uigeſimooctauo. nolunt coꝛrigi. xxiij.q. iiij. diſplicet. ¶ Uigeſimonono. inducunt̄ quū ſunt virgines/ ad intrādum circulū ad demones conſulendos ⁊ diuinādum. xxvj.q. ij. ⁊ q. iij. ⁊ iiij. ⁊ v. ⁊ vlt. p totum. ¶ Trigeſimo. neſciunt ſymbolum ⁊ oꝛationem dominicam: que ſcire tenētur. ⁊ patrini eos docere. de cō. di. iiij. vos ante omnia.

¶ Articulus. xlv.

FEminarum ſiue mulierum que ſm̄ Chꝛyſ. ſunt caput peccati/ arma diaboli/ expulſio paradiſi/ delicti mater/ coꝛruptio legis antiq̄. in homilia de chananea/ vitia ⁊ ſcelera deſignemus. q̇ etſi om̄ia vitia viroꝛum participant: aliqua tn̄ ſibi peculiarius ſcriptura appꝛopꝛiat ⁊ cōiūgit. ¶ A Et pꝛimo ſermōes ſuos emollit mulier. Femina ⁊ ad moꝛtem dom⁹ eius inclinata eſt: ad inferos ſemite ipſius. Pꝛouer. ij. c. ¶ Secundo fallax eſt. Pꝛouer. v. Ne intēderis fallacie mulieris. ¶ Tertio. linguā haber blandā: ⁊ nutib⁹ capit. Pꝛouer. vj. ¶ Quarto. meretricio ſe oꝛnatu adoꝛnat/ garrula/ ⁊ vaga/ ⁊ quietis impatiens eſt: nec valet in domo cōſiſtere pedib⁹ ſuis nūc foꝛis/ nunc in plateis/ nunc iuxta angulum inſidiat̄: ⁊ pcaci vultu blādit̄ur. ſagitta eius iecur tranſfigit: multos vulneratos deijcit: ⁊ foꝛtiſſimi quiqꝫ interfecti ſunt ab ea. vie inferi domus eius penetrant in interioꝛa moꝛtis. Pꝛouer. vij. ¶ Quinto ſtulta eſt/ ⁊ clamoſa/ plenaqꝫ illecebꝛis nihil omnino ſciēs. gigantes cum ea ſunt. et in pꝛofundis inferni ↄuiue eius. Pꝛouer. ix. Circulus aure⁹ in aurib⁹ ſuis. j. poꝛci. mulier pulchꝛa ⁊ fatua. Pꝛouer. xj. ¶ Sexto illecebꝛoſa. Pꝛouer. xxj. Fouea pꝛofunda meretrix et puteus anguſt⁹. aliena inſidiat̄ in via quaſi latro:

Nititur autoꝛ muliebꝛia deſnarrare vitia.

Digitized by Google

et quos incautos viderit interficiet. Prouer.xxij. ¶ Se‑ptimo amario: morte eſt. ⁊ laqueus venatoꝝ ⁊ ſagena coꝛ eius: ⁊ vincula manus illius. Eccleſiaſtici.vij. Nō des mulieri ptātem anime tue: ne ingrediat in virtute tua ⁊ con‑fundaris. Eccli.ix. ¶ Octauo multiuola eſt: ⁊ ſaltatrix.e.c. ⁊ Mar.vi. ⁊.xij.q.iiij. vnuſquiſq. ¶ Nono comit ſe: pingit ⁊ fucat. Eccli.ix. de cō.di.ij. fucare. ¶ Decimo. apoſtatare facit hominē. Eccli.xix. ¶ Undecimo. relinquit viꝝ: et ſtatuit hereditatē ex alieno matrimonio. Eccli.xxiij. ex de peni. ⁊ re. officij. ¶ Duodecimo. nō cōſentit cū marito: ſicut deo beneplacitū eſt. Eccli.xxv. in prin. ¶ Decimotertio. malitioſa eſt. Eccli.xxv. omis malitia neqria mulieris ¶ Decimoquarto iroſa eſt.e.c. Nō eſt ira ſup irā mulieris Et litigioſa.e.c. ¶ Decimoquinto. ſuperba. vñ Eccli.e.c. Mulier ſi primatū habeat: contraria eſt viro ſuo. ¶ Decimoſexto. Initiū peccati. ⁊ p illā omnes moꝛimur.e.c. et j. ibi. Si nō ābulauerit ad manū tuā: cōfundet te in cōſpectu inimicoꝝ tuoꝝ. ¶ Decimoſeptimo. zelotypa. Eccli.xxvi. Doloꝛ coꝛdis ⁊ luctus mulier zelotypa. In muliere zelotypa flagellū lingue oībus cōmunicans. ¶ Decimo octauo. ebꝛioſa q: min⁹ vini ledit eā.e.c. Mulier ebꝛioſa ira magna. ⁊ cōtumelia: ⁊ turpitudo illius nō cōtegetur. ¶ Decimonono. extollit oculos ⁊ palpebꝛas. vñ i eodē.c. Foꝛnicatio mulieris in extollētia oculoꝝ ⁊ in palpebꝛis eius cognoſcit. ¶ Uigeſimo. ſpernit virū. ⁊ ideo nō eſt tutum ei dare poteſtatē. Eccli.xxxiij. Mulieri nō des poteſtatē ſup te. ¶ Uigeſimopꝛimo. iniquū facit virū. Eccli.xlij. De veſtimētis pcedit tinea: ⁊ a muliere iniqtas viri. Melioꝛ eſt iniquitas viri: q̄ mulier bñfaciens. vide quod ſcripſi.ſ. in iſta.ij. pte in ar.xviij. in.§. cōſequēter.ꝟ. redeūdo ad materiā. ¶ B Uigeſimoſecūdo. miniſtra idololatrie. Eccli.xlvij. vbi de Salomone dicit. Inclinaſti femoꝛa tua mulieribus. ⁊.iij. Reg.xi. in pꝛin. Rex autē ſalomō adamauit mulieres alienigenas mltas: filiā quoq Pharaonis ⁊ Moabitidas ⁊ Amonitidas Idumeas ⁊ ſidonias. ⁊ ce‑theas de gētibus. ſup qbus dixit dominus filijs iſrael. Nō ingrediemini ad eas: neq de illis ingredietur ad veſtras. Certiſſime em̄ auertēt coꝛda veſtra: vt ſequamini deos earū. His itaq copulatus eſt Salomō ardentiſſimo amoꝛe. Fueruntq ei vxoꝛes quaſi regine ſeptingēte: ⁊ cōcubine trecēte. Et auerterūt mulieres coꝛ eius: vt ſequeretur deos alienos. ⁊.j. Sʒ colebat ſalomō Aſtherthen deā Sidonioꝝ: ⁊ Chamos deū Moabitarū: ⁊ Moloch idolū Ammonitarū. et.j. Tunc edificauit Salomon fanū Chamos idolo Moab i mōte qui eſt ꝯtra Hierl'm et Moloch idolo filioꝝ Ammō. Atq in hunc modū fecit vniuerſis vxoꝛib⁹ ſuis alienigenis: q adolebāt tura ⁊ immolabant dijs ſuis. de hoc legit ⁊ no.xxij.q.iiij. Salomō de peni.di.ij. ſi em̄.ꝟ. Salomon. ⁊ Nume.xxv. Foꝛnicat⁹ eſt ppl'us cū filiabus Moab: que vocauerūt eos ad ſacrificia ſua. At illi comederūt ⁊ adoꝛauerunt deos earū. Initiatuſq eſt iſrl' Beelphegoꝛ. In hoc q̄ foꝛnicat⁹ eſt ppl'us notatur pꝛecepti tranſgreſſio. Exo.xx. Deutero.v.xxxij.q.vi. nō mechaberis. In hoc q̄ ait cū filiabus moab.i. cum alienigenis: notat fidei violatio. Dum em̄ partus ſequatur ventrē. C. de rei. ven. partū. legit ⁊ no. ex de ſer. nō oꝛ.c. vlt. ⁊.xxxij.q.iiij. liberi. ſequit vt filij eoꝛū ſint infideles. ſicut ⁊ filij chꝛiſtianoꝝ qñ cōmiſcentur Iudeis vel Saracenis. Oſee.v. In dño puaricati ſunt. q: filios alienos genuerunt. In hoc qđ ſequit q̄ vocauerunt eos ad ſacrificia ſua: notat q̄ nō eſt aliqua immundicia ad quā nō trahat luxuria. quū idolothytū comedere ſit fideli abominabile.xxxij.q.iiij. ſicut ſancimus. Ita ⁊ nūc meretricule ⁊ frequēter vxoꝛes immunde omnes immūdicias dant amatoꝛibus ſuis ⁊ viris ſuis ad comedendū: vt eas ſolas diligāt vel plus q̄ alias. quū dñs dicat Deutero.xiiij. Nō cōedes q̄ imūda ſunt. In hoc qđ addit q̄ comederūt ⁊ adorauerūt deos eaꝝ: notat q̄ luxuria facit hominē idololatrare. vt.ſ. dixi Uinū ⁊ mulieres apoſtatare faciūt ſapientes: Eccli.xix. ſicut pꝛime de Salomōe pbatū eſt. In hoc

Salomon mulieroſus, in idolatriam lapſus eſt.

quod ſubdit q̄ initiat⁹ eſt Beelphegoꝛ: notat q̄ foꝛnicatoꝛes immolāt ſeipſos demonijs. vñ non dicit initiauit: ſʒ initiatus eſt. pſ.cv. Et initiati ſunt Beelphego: ⁊c. Nam p carnis libidinē q̄s edificat tēplū idolo. Per vitia nam maxime carnis demōes colunt ait Hiero.xxxij.q.iiij.i. pꝛo foꝛnicatoꝛ. ⁊.q.vij. nō ſolū. Hiero. ſup Ezech. faciēs mētionē de Salomone in.xvij. li. ait. Quāuis peccaſſet: tm̄ egit penitentiā ſcribēs Pꝛouer. vbi dicit. Nouiſſime egi penitētiā: ⁊ reſpexi vt eligerē diſciplinā. Itē ſup Eccl'iaſtē. Aiūt hebꝛei hunc libꝛ eſſe Salomōis penitētiā agētis. Ambꝛoſius in apologia Dauid. Quid de dauid dicā: ⁊ qđ de ſancto Salomone: q̄ q̄m iudei illū exiſtimabāt veniſſe p chꝛiſto: ne videret eē ſup hominē: nutu diuino coꝛruit. Dauid vero dicit ſanct⁹: q: ab hoībus ſanctus eſſe ſcit. Et ſanct⁹ Ambꝛoſius nominat: vt nobis de penitētia eius dubietatē tollat. Itē amb. de ſatyꝛe fratre ſuo hoc ait ſanct⁹ Salomon. Itē aſſerūt hebꝛei Salomonē q̄nquies tractū fuiſſe p plateas Hierl'm cauſa penitētie. Itē dicūt eū i illō tēplū qđ ipſe edificauit veniſſe cum q̄nq virgis nudū: q̄s dedit q̄nq legiſperitis vt verberaret ab eis. q̄ cōmuni cōſilio dixerūt q̄ in vnctū domini nō mitterent manū. vnde fruſtrat⁹ a ſeipſo eſt depoſit⁹. Ioānes Chꝛyſ. ad Ianua‑riū de lapſu Macharij. Salomō ille mirabilis q̄ meruit adſiſtrici dei ſapiētie copulari: in alienigenaꝝ icurrit amplexus: ⁊ vinculo libidinis laqueat⁹ etiā ſacrilegij erroꝛe ſe polluit: q: ſimulacrū moabitico idolo fabꝛicauit. Sʒ q: p pꝛehabitā vocē culpā erroꝛis agnouit: nunqd mie celeſtis extoꝛrē foꝛſan dicas? Numqd in canone lego eū nec penituiſſe: nec miam eſſe cōſecutū? Audi ergo frater penitētiā eius q̄ nō legit publicis lr̄is. Foꝛtaſſe ideo acceptabilioꝛ iudicat: q̄ nō ad faciē ppl'i ſʒ in ſecreto ꝯſciētie teſte deo penituit. Ueniā aūt ex hoc cōſecutū eū agnoſcimus: q: quū ſolut⁹ a carne eſſet: ſepultū illū inter Regū iſraelitarū coꝛpa ſcriptura cōmemoꝛat. qđ tm̄ alibi peccatoꝛib⁹ regib⁹ q̄ uſq in finē in malo pꝓpoſito pſeuerauerūt ⁊ opere denegat. ſicut de Ioachim rege iuda p Hieremiā dicitur Sepultura aſini ſepeliet putrefactus ⁊ piect⁹ extra poꝛtā Hierl'm. Et ideo q̄ inter iuſtos reges meruit ſepeliri: nō fuit alienus a venia. veniā aūt ſine penitentia nō potuit pmereri. C. de hereticis. manicheos.xxiiij.q.ij. legit. de peni.di.j. neminē. ¶ Uigeſimotertio. frequēter mutat naturalē vſum in eū q̄ eſt cōtra naturā abutēdo alia. ad Ro.j. ¶ Uigeſimoquarto. ſupgredit viꝝ. pꝓpter qđ vitiū vt narrat Methodius hiſtoꝛiograph⁹ factū fuit diluuiū. ¶ Uigeſimoq̄nto. accedit ad pecus: ⁊ cū eo miſcet. Leui.xx.xv.q.j. mulier. ¶ Uigeſimoſexto. q: multis modis illicitis ⁊ frequēter cōtra naturā ⁊ inexplicabilib⁹ q: fetidiſſimis nunc voluntarie nūc quodāmō inuite cōtra puritatem ſancti matrimonij ſe pmittūt a maritis beſtialib⁹ cōtrectari: vt eoꝝ cōiunctiones poti⁹ videant animalium ⁊ adulteroꝝ q̄ cōiugū eſſe. ad hec.xxxij.q.ij. q̄cquid. ⁊.c. aliqñ. ⁊.q.iiij. nemo. ⁊.c. oꝛigo. ⁊.q.vij. adulterij.c. vſus.c. nō ſolū. ¶ Uigeſimoſeptimo. cū cōſanguineis vel affinibus ⁊ patribus ſpiritualibus ſuis frequenter etiā cū diuerſis cōſanguineis vel affinib⁹ idē facin⁹ ppetrat. de quo.j. ad Coꝛ.v.c. in pꝛin.xxxiiij.q.ij.c. ego dixi.§. de ſimpliciter. cum iij.c.ſe.xxxv.q.j.ij.iij.iiij.v.vi.vij.viij.x. p totū. ex de cogna. ſpi. p totū.xxvij.q.ij. q̄ doꝛmierit. cū.ij.c.ſe. ⁊.c. ſi quis vxoꝛē. ⁊.c. ſi q̄s deſpōſauerit. Et monacha cū monachis ⁊ alijs xxvij.q.j. p totū. ¶ Uigeſimooctauo. adulterat accedēs ad aliū toꝛū vel alicui⁹ ſoluti: vtrūq adulteriū. ſʒ pmum mai⁹: q: duplex. de hoc ex de adul. p totū.xxxij.q.j. p totum xxxiiij.q.ij. in lectū. ¶ Uigeſimonono. ꝯtrahit cū alio vxorē habente: vel ipſa maritū cui fidē dedit: viuente marito vel illius vxoꝛe: ⁊ ab illo fuit cognita. de hoc.xxxi.q.j. p totū. ¶ Trigeſimo. cōtrahit cū cōpatre vel fratre ſuo ſpirituali. ſuper quo vide.xxx.q.iij. ⁊.iiij. ex de cogna. ſpi. per totum. ¶ Trigeſimopꝛimo. q̄dā ſunt meretrices. de qb⁹.j. ad Coꝛ.vi. ibi. Neſcitis quoniā coꝛpa vr̄a mēbꝛa ſunt chꝛiſti, tollēs ergo mēbꝛū chꝛiſti faciā mēbꝛa meretricis? Abſit.

Salomonem penituit idololatrie.

Digitized by Google

an neſcitis:qm̄ q̄ adheret meretrici/vnum corpus efficit.
Dicta aūt meretrix ſm̄ Hiero.q ue multoꝝ libidini patet.
xxxiiij.di.vidua.de qb⁹.xxxij.q.iiij meretrices. ¶ Trigeſi
moſecūdo.q̄dā ſunt cōcubine clericoꝝ vel laicoꝝ.de qbus
xxxiiij.di.in palea.audite. de peni.di.j. agite.xxxiiij.di. ha
buiſſe.ex̄ de coha.cleri.clericos.q̄ etiā fornicarie dicunt.c.
t.ſicut.cū.c.ſequēti.⁊.xxxij.di.null⁹.q̄ etiā infideles dicunt
xxxiij.q.iiij.c.ij.q: nō ſeruāt fidē amicis ſuis.vt ibi no.xxxiij.
Quedā impie phitoniſſe/diuine/⁊ ſortilege.de qb⁹.xxvj.
q.v.epi.⁊.c.nec mirū.c.nō licz.⁊.q.iiij.c.j.⁊.q.ij.c.illō.xxxiij.
q.j.ſi ꝑ ſortiarias.¶ Trigeſimoq̄rto.q̄dā ruſiane q̄s
Hiſpani altayotas vocant.maxime vetule deformes et
paupes q̄s null⁹ appetit pelliciūt iuuēculas ꝟgines ⁊ ali
as:⁊ circūueniūt:⁊ eas alijs ꝓcurāt:⁊ ſunt cauſa mortis
illaꝝ.ad hoc facit de peni.di.v.c.j.ꝟ.animaduertere etiam
oportet.⁊.ij.Pe.ij.⁊ de peni.di.ij.ſi em̄.ꝟ.petr⁹. ¶ Trige
ſimoquinto.q̄dā vouētes ⁊ pollicitationē ſuā irritā faciē
tes.xxvij.di.q̄ſi ꝑ totū.⁊ ex̄ q̄ cleri. vel vo.c.ſi. ¶ Trigeſi
moſexto.q̄dā maritis ſuis aſſignāt filios adulterinos:q̄s
ex adulteris genuerūt:⁊ cū filijs legitimis patri putati
uo ſuccedūt.in q̄ caſu ipſe ⁊ de dote ⁊ paſernalib⁹ ⁊ alijs q̄
hñt tenent ſatiſfacere/⁊ maritis ⁊ heredib⁹ maritorū: et
filij adulterini poſtq̄ ſciuerint.de h̄ i p̄.c.officij.de hoc dic
vt no.in ſumma Oſt.§.qb⁹ ⁊ qualiter.ꝟ. qō de muliere. i
titulo de penitētijs.ſcripſi de hoc.j.§.ſe. qb⁹ ergo ⁊ q̄liter
ꝟ.qō de muliere q̄ filiū.xlvij. ¶ Trigeſimoſeptimo. q̄daꝫ
dant ꝓ virginib⁹ alijs matrimonio q̄ p̄us corrupte fuerūt
q̄ in virginitate deſpōſari debuerūt.ſicut dicit de Anna fi
lia Phanuel q̄ vixerat cū viro ſuo ānis.vij. a virginitate
ſua.Luc.ij.⁊.xxx.q.v.femine.⁊.c.qualis.cū.c.ſe.xxxij.q.vj.ſi
ducturi.error tn̄ talis matrimoniū nō īpedit.xxix.q.j.§.j.
¶ Trigeſimooctauo.aliq̄ cōtrahūt in occulto.vñ ⁊ mor
taliter peccauerūt:⁊ in mortali ſunt:ſi nō matrimoniū in
facie eccl'ie publicat.xxx.q.vlt.ꝑ totū.⁊ ex̄ de clan. deſpō.
ꝑ totū. ¶ Trigeſimonono.aliq̄ contra volūtatē mariti ⁊
vltra faciūt eleemoſynā ꝯ id qō legit ⁊ no.xxxiij.q.v.quod
deo.de bonis dotalib⁹:ſec⁹ de paſernalib⁹.vt ibi no. tene
de h̄ qō ſcripſi.§.qb⁹ ergo.ſub.§.ſzvt de hoc.ꝟ.q̄d de vxo
re.j.ar.xlvij. ¶ Quadrageſimo. Aliquevolūt tētari a ſpū
phātaſtico.ꝯtra voluntatē mariti veſtē vidualē accipe:⁊ a
carnali copula abſtinere.ꝯ cano.xxxiij.q.v. ꝑ totum. xxvij.
q.ij.ſi tu.xxxij.q.vij.nō ſolū.⁊.q.ij.§.his ita. ¶ Qua
drageſimoprimo.q̄dā ſunt nefandiſſime:q̄ cū ſuis carmini
bus maleficijs ⁊ arte Zabulō ꝯcubit⁹ impediūt alioꝝ vl'
gñationē ꝓlis:q̄ ſortiarie appellantur.xxxiij.q.j.ſi ꝑ ſortia
rias.⁊ no.ex̄ de frig.⁊ malefi.fraternitatis.in gloſ.ar. Sed
pone ſortiaria venit ad pniam:nunq̄d iponet ei ſacerdos
penitētiā q̄ deſtruat maleficiū:Dico q̄ ſic ſi deſtructio illa
pōt fieri abſq̄ alio maleficio/abſq̄ peccato.al'.nō.q: non
debent fieri mala vt veniāt bona.legit ⁊ no .xxx.q.j.noſſe
gloſ.ij.xxxij.q.iiij.ſic nō ſunt.vbi de h̄ ad Ro.iij.c.⁊ ſunt ca
ſus.xxij.q.ij.om̄e gen⁹.ibi. Nec vt p̄ſtes.gloſ.j.ꝓſis:mētiri
ſtudeas:nec qualibꝫ fallacia vitā alicui⁹ defendas. ⁊ c.ſi
q̄s ad te.ibi. Nunq̄ ꝓ cuiuſq̄ vita tēporali mētiēdū eſt.fa
cit optime qō legit ⁊ no.xxiiij.di.c.j.i gloſ.j. magna. Quid
ergo faciet ſortiaria. Plāgat tātū facinus.⁊ ſufficiat ei cū
cōfeſſione.de peni.di.j.quātuſlibꝫ. Pro maleficiatis vero
requirant medici:ſi poſſunt iuuare. vl' oratiōes ſctōꝝ.ū.vt
p̄.c.ſi ꝑ ſortiarias. ¶ Quadrageſimo ſecūdo. Quedā nō
lactāt proprios filios nec nutriūt:ſꝫ alijs mulierib⁹ ad nu
triendum tradūt: qō fideliter ex ſola carnis incōtinentia
videt fuiſſe inuētū.q: dū ſe cōtinere nolunt: deſpiciunt la
ctare quos gignunt.v.di.ad eius vero. ¶ Quadrageſi
motertio. Frequētāt choreas/cantatores/⁊ cantatrices/
que ſunt genimen totius immundirie ⁊ incitamēta libi
dinis. Exo.xxxij. Sedit ppl's māducare ⁊ bibere. ⁊ ſurre
xerūt ludere.ſcꝫ corā vitulo.⁊.j. Sed vocē cantarium ego
audio. Quumq̄ appropinquaſſet ad caſtra:vidit vitulū
⁊ choros. Ibi om̄s ſenſus carnis illecebris ſeruiūt. Eccl's
ij. Feci mihi cantores ⁊ cātatrices.vbi dicit Hugo de ſan
cto.vic. Nūquid his delectationibus q̄res ſapiētiā quam
q̄rere ꝓpoſuiſti.iij. Re.iij.xxxvj.di.§.ecce. Eccl's.j. Exiſſe
videbaris a vanitate:quomō tam cito reuerſus es: num
q: in circūitu cū impijs ābulaſti:⁊ i voluptate ſemita tua:
⁊ captiu⁹ fact⁹ es vanitatis. Eſa.iij.reſpōdebūt tibi vlule
vbi dicit gloſ. Ulule ſunt magnitudinis cornice:q̄ roſtro
in palude fixo horrende ſtridēt. Tales ſunt mulercule q̄
in choreis clamorē emittūt dū cantica ad immūditiā inci
tandā canunt.de cantu chriſti.xcij.di.cātātes. ¶ Quadra
geſimoquarto. Loquax eſt:maxime in eccl'ia. cōtra apl'm
j.ad Corꝫ.xiiij.ad ſi. Mulieres in eccleſijs taceant.nō em̄
ꝑmittit eis loqui:ſꝫ ſubditas eſſe ⁊c.⁊.j. Turpe eſt em̄ lo
q̄ mulieri in eccl'ia.xxxiij.q.v.mulier. ¶ Quadrageſimo
quinto. Sūt in eccleſia orātes capite nō velato.cōtra apo
ſtolū.j.ad Corꝫ.xj.ſemꝑ dñt habere caput velatum ꝓpter
angelos.i.p̄ſbyteros. Malach.ij.xxxvj.di.§.ecce.xliij.diſt.
ſit rector.vt vbi in p̄.c.mulier.ſꝫ ibi dicit ꝓpter reuerētiaꝫ
epiſcopalē. ¶ Quadrageſimoſexto. Nutriūt comam ad
multā vanā gloriā.quaꝝ alique imponūt ſibi capillos pul
chros mortuoꝝ.quaꝝ quādā quū cōperiſſet marit⁹ de no
cte decaluans eā ⁊ de lecto eijciens ait: nō ſum maritus
mortue ſꝫ viuētis.cōtra quas verbū poete cōpetit dicētis
Moueat cornicula riſum Furtiuis nudata coloribus. q̄
conceſſa eſt eis ꝓ velamine in ſignū culpe.de eo qō debe
rent verecundari gloriant.vñ in p̄.c.xj.j.ad Cor. Paulus
Uir quidē ſi comā nutriat:ignominia eſt illi.mulier vero
ſi comā nutriat:gloria eſt illi:qm̄ ⁊ capilli ꝓ velamine ei
dati ſunt.⁊.s̄.in.e.c. Uir q̄dē nō debet velare caput ſuum:
qm̄ imago eſt ⁊ gloria dei:mulier aūt gloria viri eſt. ad h̄
xxxiij.q.v.hec imago.⁊ p̄.c. Mulier debet velare caput:q:
nō eſt imago dei.⁊.j.⁊ q: ꝑ illam p̄uaricatio inchoata eſt.
¶ Quadrageſimoſeptimo. Uolūt dominari viris. quū
ſm̄ apl'm debeāt eis ſubijci:⁊ eos timere:⁊ eis ſeruire. ad
Ephe.v.ibi. Mulieres viris ſuis ſubdite ſint ſic dño:qm̄
vir caput eſt mulieris:ſic chriſt⁹ caput eſt eccl'e.⁊.j. Sꝫ vt
eccl'ia ſbiecta ē chriſto:ita ⁊ mulieres viris ſuis i oib⁹.⁊.j.
i ſi.c.s̄.ꝟ.xliiij. Uxor aūt timeat viꝝ ſuū.ad h̄ .xxx.q.v.c. eſt
ordo. Eſt ordo naturalis i hoib⁹:vt ſeruiāt femine viris ⁊c. Uxor vi ro ſit au diens.
Satis hic appet quēadmodū viris feminas ſbditas eē/⁊ pe
ne famulas lex voluit eē vxores.⁊.e.c.⁊.q.c.cū caput mulie
ris. Cū caput mulieris vir ſit:caput aūt viri chriſtus:q̄cūq̄
vxor nō ſbijcit viro h̄ ē capiti ſuo/eiuſdē criminis rea ē cui⁹
⁊ vir ſi nō ſubijcit capiti ſuo.i.chriſto.⁊.j. Chriſti infamat
euāgeliū:dū ꝯ legē fidēq̄ nature ea q̄ chriſtiana ē/⁊ ex le
ge dei ſbiecta:viro īpare deſiderat.quū etiā gētiles femie
viris ſuis ſuiāt cōmuni lege nature.⁊.c.mulierē. Mulie
rē cōſtat ſubiectā dñio viri eſſe ⁊ nullā authoritatē hr̄e ⁊c.
⁊.c.adā. Adā ꝑ Euā decept⁹ ē. Gen.iij.nō Eua ꝑ Adā quē
vocauit ad culpā mulier:iuſtū ē vt eā in gubernationē aſ
ſumat.⁊ iteꝝ Coloſ.iij. Mulieres ſbdite eſtote viris ſicut
oportꝫ i dño.⁊.j.ad Tim.ij.ibi. Docere aūt mulieri ñ ꝑmit
tit:nec dñari i viꝝ.de h̄ Heſter.j. ¶ Quadrageſimoocta
uo. Incedūt i habitu ornato ⁊ ſine verecūdia ⁊ ſine ſobrie
tate ſe ornātes ⁊c. In tortis crinib⁹ ⁊ auro ⁊ margaritis et
veſte p̄cioſa.cōtra Paulū.j. ad Timo.ij.⁊.j. Pet.iij.in pn.
Similr ⁊ muleres ſubdite ſint viris ſuis ⁊.j.q̄rū nō ſit ex
triuſec⁹ capillatura aut circūdatio auri aut veſtimētoꝝ ū
cult⁹. ¶ Quadrageſimonono.offēdūt i ijs q̄ ponit Eſa.
iij.ibi. Pro eo q̄ eleuate ſunt filie ſyō:et ābulauerūt extē
to collo:⁊ nutib⁹ oculoꝝ ibāt:⁊ plaudebāt:⁊ ābulabāt:et
pedib⁹ ſuis cōpoſito gr̄du icedebāt:decaluabit dominus
verticem filiarū ſyon:⁊ dominus crinem earum nudabit.
In die illa auferet domin⁹ ornamētū calciamētoꝝ/⁊ lunu
las/et torques/et monilia/et armillas/⁊ mitras/⁊ diſcri
minalia/et periſcelides ⁊/murenulas/ et olfactoriola/et
inaures/ et annulos/⁊ gemmas in fronte pendentes/ et
mutatoria /et palliola/ et linteamina/ et acus/ et ſpecu
la/⁊ ſyndones/⁊ vittas/⁊ theriſtra. Et erit pro ſuaui odo
re fetor.⁊ pro zona funicul⁹.⁊ pro criſpante crine caluitiū
⁊ pro faſcia pectorali ciliciū. ¶ Quīquageſimo. Nō ſunt

Digitized by Google

pudice:nec ſobrie:detrahūt:nec fideles in oībus:nec bene
preſunt ſuis domib⁹.j.ad Timo.iij. ¶ Quinquageſimo
primo. Vidue non bene regunt filios ꝛ nepotes ꝛ domū:
nec ſeruiunt parētibus:nec inſtant obſecrationib⁹ ꝛ ora-
tionibus. Nocte ac die in delicijs viuūt. Non recipiūt pau
peres hoſpitio. Non lauant pedes ſanctorū:nec ſubmini-
ſtrāt tribulationē patientib⁹. Quum ſunt iuuenes: ꝑmit
tunt continentiam:ꝛ poſtea luxuriant. Ocioſe circūeunt
domos:verboſe ꝛ curioſe loquentes q̄ nō oportet. hec col
ligūtur.j.ad Timo.v. ¶ Quinquageſimoſecūdo. Anus
earum quedā non incedūt cū ſancto habitu. Criminatri
ces ſunt.multo vino ſeruientes:non docētes prudētiam.
Quedā earū adoleſcentule/non amāt viros ſuos. Nō do
cent prudentiā. Non diligunt filios. In domo fatue ꝛ va-
ne ſunt.nec ſobrie:nec caſte:nec habētes curā domus:nec
benigne:nec ſubdite viris ſuis.cōtra Paulū eas ad con-
traria cōfortantē.ad Titū.ij. ¶ Quinquageſimotertio.
Alique ſe intromittūt de officijs publicis:de iudicando/
de teſtificando/accuſando/procurādo.ſuper quo vide qḋ
legitur ꝛ no.ex̄ de of.dele. cū viceſimū. de arbi.dilecti. de
peni.ꝛ re.noua.de cōfir.vti.cū dilecta.xij.q.ij.cū deuotiſſi
mam.xv.q.iij.c.j.xxxiij.q.v.mulierē.iij.q.vij.§.tria. An fide-
iubere valeat/quere qliter legitur ꝛ no.ex̄ de iureiu.ex re
ſcripto.de fo.com.ſi diligenti.in gloſ.j. ¶ Quinquageſi-
moquarto. Maxime vagatrices ſunt:q: vane:nunc ex oc
caſione peregrinationis/de qua cōmuniter parū eas cre-
do lucrari:imo poti⁹ perdere ex tanta vagatione/ et ſen-
ſuum corruptione/ꝛ mētis ꝛ vtinam non corporis.vñ de
eis cōgrue pōt dici ꝙ eccleſia cōpenſare nō vult tale dam
num cū tali lucro:legit̄ ꝛ no.ex̄ de cōuer.in fi.c.j.ꝛ in gloſ.
fi.xiiij.nunc eccleſiarū frequētationis:nunc vicinarū vi-
ſitationis:ꝛ aliquoties aliq̄ moniales extra clauſtrū vagā
tes.ad hec ex̄ de elec.indēnitatibus.§.ſed cū eas.ꝛ de iu-
dicijs.mulieres.li.vj.de ſen.ex.de monialib⁹.de ſta.mo.ca.
fi.§.fi.ex̄ de ſta.re.c.vnico.li.vj.vbi de hoc. ¶ Quinquage
ſimoquinto. Accuſate de adulterio/volunt manumittere
ſeruos:quū nō poſſint/lege vetante.ff.qui ꝛ a quib⁹ ma-
nu.libe.l.proſpexit.ꝛ no. Joan.an.ex̄ de ef.or.q: plerıq̄ in
gloſ.ſimile.li.vj. ¶ Quinquageſimoſexto. Plerıq̄ peie-
rant:q: primo iurant non alienare rem dotalē:nec aliena-
tioni cōſentire:ꝛ poſtmodū alienant:ꝛ iurant nō contra-
uenire. ſed ſtabitur tñ primo iuramento.vt no. Oſtiē.ex̄
de iureiu.cum contingat.ꝛ Jo.an.e.t.licet.in gloſ.fi. li.vj.
¶ Quinquageſimoſeptimo. Sacrate moniales contin-
gunt pallas altaris ſacras:ꝛ circa altare incēſum ponere
volūt:ex quadā ſua preſumpta deuotione.cōtra can.xxiij.
di.ſacratas.ꝛ no.ex̄ de vi.ꝛ ho.cleri.c.j.in gloſ. ¶ Quinq̄-
geſimooctauo. Sedent intra cācellos:ꝛ ſeruiūt preſbyte-
ris i altari.cōtra de cohabi.cleri.ꝛ mu.c.j.§.fi. An poſſunt
in feudū ſuccedere:vide in li.feu.ſi de feu.do. cōtrouerſia
fuerit.ꝛ in eodē li.de feu.femine.§.ex hoc.ꝛ qḋ no. Oſtiē.
qui ſi.ſint le.c.j. ¶ Quinq̄geſimonono. Docēt in pulpito
predicādo vel legendo ſicut magiſtre.contra.j.Cor.xiiij.
xxiij.di.mulier legit̄ ꝛ no.de con.di.iiij.mulier. ¶ Sexage
ſimo. Aduocāt.contra.xv.q.iij.§.j. ¶ Sexageſimoprimo.
Aliq̄ recipiunt ordinem.quū non poſſunt.vide qḋ legit̄ ꝛ
no.xxvij.q.j.diaconiſſam.xxxij.diſt.mulieres.xv.q.iij.§.j.et
xx.q.j.ſanctimoniales.ꝛ in.§.velamen.in gloſ.hic agitur.
¶ Sexageſimoſecūdo. Aliq̄ corrupte inter virgines con
ſecrant̄.qḋ nō licet.xx.q.j.iuuēculas.xxvj.di.acuti⁹.xxxij.q.
v.finge. ¶ Sexageſimotertio. Permittūt ſe tāgi.qḋ ma-
lum eſt.j.ad Cor.vj.in pri.xxxij.di.hoſpitiolū. ¶ Sexage
ſimoquarto. Cohabitāt cū clericis.cōtra.lxxxj.di.cū oīb⁹.
ꝛ.vj.c.ſe.de coha.cleri.ꝛ mu.p totū.xxxij.di.interdixit.xxiij
di.nos ergo.lxxxj.di.cūctis. ¶ Sexageſimoquinto. Lauant
ſe cū clericis.aliquoties cū alienis viris.ꝑpter qḋ perdūt
dotes ſcḋm.l.li.ꝛ no.lxxxj.di.nō oportet. ¶ Sexageſimo-
ſexto. Aliquoties cuſtodiūt balneatorū veſtes.cōtra.l.ff.
de his q̄ no.infa.athletas. ¶ Sexageſimoſeptimo. Diu ꝛ
diu vſq̄ ad fetorē mariū dñi ſabaoth loquunt̄ religioſe cū
religioſis:ꝛ frequēter abſq̄ ſocietate:cum multo ſcādalo
aliarū ꝛ aliorū:ꝛ cū multo periculo ſancte cōtinētie regu
laris.cōtra cano.xviij.q.ij.diffinim⁹.ꝛ.c.in decima. ꝛ aliq̄-
ties inſimul cōuiuant̄:ꝛ ſimul habitāt ignē inextinguibi-
lem accēdētes:ꝛ ſe intus ꝛ exteri⁹ cōburētes.cōtra cano.
all̄. Que aūt i occulto ibi fiūt ꝑ eos turpe eſt dicere ꝛ ſcri-
bere. Ephe.v. Maledicta eſt talis deuotio:q̄ tota eſt corru
ptio.q: in tali cōfabulatione nō deeſt viſcar iū diaboli.ſm
Hiero. Fabri ſufflātes in igne libidinis prunas. Eſa.liiij.
Adde hic qḋ ſcripſi.j.§.nūc de imūdicia.ꝟ.alia occaſio im
mundicie.in ar.lxxiij. ¶ Sexageſimooctauo. Nō portant
caput velatū in ſignū ſubiectionis ꝛ verecūdie pcti qḋ pri
mum mulier induxit.nedū in eccleſia:ſicut.ſ.ꝟ.xlv. ꝛ.ſeq.
dixi. Vide Geñ.xx.g.ſed nec alibi. Diſcoopertis capitib⁹
vadunt cōmuniter/maxime iuniores:etiā maritate maxi
me in lingua doc.cōtra id qḋ legit̄.ꝛ no.xv.q.iij.§.j. ꝛ.xix.
di.quecūq̄ mulier. ¶ Sexageſimonono. Aliq̄ vtuntur ve
ſte virili.cōtra cano.xxx.di.ſiqua mulier.ij. ¶ Septuageſi
mo. Poſt partū ſtatum ſtatim ꝛ tēpore mēſtrui miſcēt ſe
cū maritis.cōtra id qḋ legit̄ ꝛ no.v.di.ad ei⁹ vero. Sed iū
ge h qḋ no.xxxij.q.ij.origo.i gloſ.pecudes.ꝛ.xxxiij.q.iiij.ſi
cauſa.ꝛ.c.j.ꝛ in ſumma. ¶ Septuogeſimoprimo. Quedā
fatue abbatiſſe velāt velo cōſecrationis.ſec⁹ de velo ꝓfeſ
ſionis.no.e.cā.ꝛ.q.j.in.§.velamē.in gloſ.hic agit̄. monia-
les.ɔtra.xx.q.ij.ſtatuim⁹. ¶ Septuageſimoſecūdo. Que
dam excommunicāt:ꝛ ab officio ſuſpendūt:ꝛ introducunt:
ꝛ cōfeſſiones audiūt.cōtra id qḋ legitur ꝛ no.ex̄ de ma.ꝛ
obe.dilecta.de peni.et re.noua. ¶ Septuageſimotertio.
Quedā viuūt vt canonice ſeculares:quarum ſtatū eccl'ia
nō approbat.de qb⁹ in pre.c.dilecta.ꝛ ex̄ de elec.indēnita-
tib⁹.§.ſup dicta.xij.q.vlti.ca.fi. ¶ Septuageſimoquarto.
Benedicūt būdictione ſolēni ꝛ epali.de q̄ legit̄ ꝛ no.xxvj
q.vj.miniſtrare.de con.di.j.ſcū ad celebrandas. ꝛ de priui.
abbates.li.vj.ſec⁹ de priuata.de q̄.xxj.di.denıq̄.xxiij.q.iij
cū ſcti.ꝓprias moniales. Quedā abbatiſſe legunt in pu-
blicum.in matutino autem poſſunt ordinare.ad hec.legi
tur ꝛ no.per alios ꝛ Inno.in pre.c.noua. ¶ Septuageſi-
moquinto. Sepe machinant̄ in mortē virorū. de q̄ dic vt
xxxj.q.j.ſiq̄s viuēre.ꝛ in palea.ſi q̄. ꝛ ex̄ de diuor.c.j.de con
uer.infi.c.j.ex̄ de eo q̄ duxit in matri.quā pol.c.j.ꝛ.c.ſignifi
caſti.de pena taliū.xxxiij.q.ij.admonere. ¶ Septuageſi-
moſexto. Quedā frequēter ɔtrahūt:nūc publice i alijs re
gionib⁹:nūc occulte cū vno.ꝛ palam cū alio de hoc.ex̄ de
ſpō.duo.ꝑ totū.de clā.deſ.ꝑ totū.xxvij.q.ij. duob⁹. ¶ Se-
ptuageſimoſeptimo. Zelotype ſunt nimiū de maritis:ſe
ꝛ ſuos maritos cū ſuis carnalib⁹ ſuſpitionib⁹ tribulātes
de quo ſpū zelotypie legit̄ Numeri.v.ꝛ.ij.q.v.§.hoc autē.
¶ Septuageſimooctauo. Naturali q̄ſi odio priuignos
vel priuignas vel filiaſtros vel filiaſtras ꝓſequunt̄.de qb⁹
xxxij.q.vij.ſiq̄s viduā.ꝛ.c.ſiquis cū nouerca.ex̄ de cogna.
ſpi.c.j.vñ Ouidi⁹.j.metamor.miſcēt aconita.i.venena no
uerce. ¶ Septuageſimonono. Procurāt cū ſuccis herba
rum ꝛ alijs carminib⁹ vetularū ꝛ baculo arundineo.xxiij
q.iiij.§.j.medicorū ſterilitatē ſuā:cōtra deū qui creat hoies
lvj.di.naſci.iuriliter ꝛ infideliter adiuuare.i q̄ grauiſſime pec
cant:lȝ pudor ſit eis nuptiarū p̄mia nō hr̄e.xxxij.q.ij.c.j. Nō
arte hūana aut potētia creature/ſȝ ꝟtute diuia Sara ſte-
ril̄.ꝛ Elizabeth genuerūt. Geñ.xviij.ꝛ.xxj.ꝛ Luc.j. ¶ Oc
togeſimo. Frequēter ſuos filios puulos i lecto icaute op-
primūt.iij. Reg.iij.de peni.ꝛ re.q̄ſitū.de ijs q̄ fi. occi.c.vlt̄.
¶ Octogeſimoprimo.ſepe ex furore eos occidūt.aliq̄ties
vt cooperiāt adulteriū ɔiugate:vl̄ ꝟgines ſuū ſtuprū:vl̄
alie ſolute ſuā fornicationē abortū ꝓcurāt:cū ſuis maledi
ctis herbis vel potib⁹ q̄s cōmedūt/fet⁹ freq̄nter occidūt
vñ ſūt peſſime homicide ꝛ ſcelerate filie mortis. ꝓprijs filijs
nō ꝑcētes:ſic vipe venenate/ꝛ lamie. Thre.iiij.filios laniā
tes.q̄rū ſm legē pena.ꝛ ſm cano.pnia no.ꝛ legit̄ ex̄ de ijs
q̄ fi.occi.c.j.ꝛ.ij.de homi.ſi alicui⁹.ꝛ.c.ſic.xxxij.q.ij.§.de ijs.
cū.iij.c.ſe. ¶ Octogeſimoſecūdo.alique nō recipiūt ſemē
viri in vas ſuū vt nō cōcipiant.de qb⁹.xxxij.q.ij.aliquādo

Propter hoc vitiū percuſſit dñs Onam filiū Jude. Ge-
ne.xxxviij. vbi dicit̄ de Onam q̄ ſemen fundebat in terrā
ne liberi fratris noīe naſcerent̄. ¶ Octogeſimotertio ex-
ponunt filios paupertatis pretextu aut vt peccatū coope
riant. de quo. lxxxij. diſt. ſi expoſitus. ⁊ de infan. ex. c. vnico.
¶ Octogeſimoquarto cōmiſcent ſe cū ſacerdotibus qui
bus confitent̄: ⁊ q̄ eas de ſacro fonte leuauerunt ⁊ bapti-
zauerunt. de quarū penitentia. xxx. q. j. oēs quos. cū. ij. c. ſe.
¶ Octogeſimoquinto. cōcubine clericoꝝ de excōmuni-
catione nō curant. ex̄ de ſen. ex. ſi cōcubine. ¶ Octogeſi-
moſexto. alique cū patrib⁹ ſuis ⁊ filijs coeunt. xxxij. q. vij.
adulterij. ¶ Octogeſimoſeptimo. ſepe ſe miſcent cū iu-
deis ⁊ ſaracenis. xxviij. q. j. ſiquis iudaice. ¶ Octogeſi-
mooctauo. contrahunt contra ecclēſie interdictū. de quo
xxxiij. q. iiij. §. hinc etiā quēcum. iiij. c. ſe. ⁊ ex̄ de ma. cōtrac.
cle. contra inter. ec. per totū. ¶ Octogeſimonono. volūt
facere abſtinentias ⁊ ieiunare contra voluntatē marito-
rum. xxxiij. q. v. manifeſtū. c. volūt. ⁊ peregrinari: quū etiā
mariti hoc nō poſſint ſine earū licētia: voto vltramarino
excepto de quo dicit̄ legitur ⁊ no. ex̄ de vo. ⁊ vo. re. ex mul-
ta. §. in tanta. ¶ Nonageſimo. ſcandalizant maritos ni-
mis ſtando in eccl̄ia. vel eundo per ſanctuaria: ⁊ tarde ad
domū redeundo. j. Reg. xv. Melior eſt em̄ illa ad maritū
obedientia q̄ illud ad deum ſacrificiū. viij. q. j. ſciendum.
¶ Nonageſimoprimo accuſant marito filiū. ⁊ quantum
poſſunt adulant̄ maritis contra deū ⁊ veritatem. ⁊ nō cō
tradicunt eis in ijs que cōtra deū ſunt: partim timore par
tim cōplacētia. ſicut fecit illa procax egyptia mulier accu
ſans falſo ſanctum Joſeph pudicū marito. Gen̄. xxxix. de
adulatione. xxij. q. ij. primū. ꝟ. quantū. qđ fit placendi cupi
ditate. de ſuaui eloquio/ de mala obedientia vxorū cōtra
deum. xj. q. iij. ſi dn̄s. ibi. de vxoribus apud viros. ibi vide
⁊ gloſ. j. xxxiij. ¶ Nonageſimoſecundo. ſuperbiſſime ſunt
in capitis ornamētis ⁊ vultus cōpoſitione. qđ Heſter hu
milis deteſtabat̄ dicens. Heſter. xiiij. Tu ſcis infirmitatē
⁊ neceſſitatē meā: q2 abominer ſignū ſupbie ⁊ glorie mee
qđ eſt ſuper caput meū. contra quas Eſa. lvij. Ornaſti te
regio cultu: ⁊ multiplicaſti pigmēta tua. vñ Hiero. Mu-
lier ad ſpeculū pingitur: ⁊ ad cōtumeliā creatoris conat̄
pulchrior eſſe q̄ nata eſt. Qua fiducia vult⁹ ad celos eri-
git/ quos cōditor non cognoſcit: de hoc in pre. c. fucare. de
con. di. v. vbi Aug. Fucare figmentis quo vel rubicūdior
vel verecūdior vel candidior appareat: adulterina falla-
cia eſt: qua non dubito etiā ipſos maritos ſe nolle decipi:
quib⁹ ſolis permittēde ſunt femine ornari ſm veniā: non
ſm imperiū. Nā verus ornat⁹ maxime chriſtianoꝝ ⁊ chri-
ſtianarum non tantū nō eſt vllus fucus mendax: verum
nec auri quidē veſtiſq; pompa/ ſed mores boni ſunt. Exe-
cranda autē eſt ſupſtitio ligaturarū: in quib⁹ etiā inaures
viroꝝ. gloſ. j. a viris date. in ſummis ex vna parte auribus
ſuſpenſe deputant̄. xxvj. q. ij. igit̄. non ad placendū hoībus
ſed ad ſeruiendū demonibus adhibent̄. huc uſq; Aug. in
pre. c. fucare. ⁊ quū dicāt ſe huiuſmodi femine meretricie
facere hos fucos. i. tincturas vel colores. Ethic⁹. Nō eſt
natiu⁹ color ille: ſed fucatiu⁹. Qui fugit a facie cū fugien
te die. Ad placendū maritis ſupra caput ſuū mentiuntur:
q2 ita faciūt in longa abſentia maritoꝝ. p qđ manifeſte cō-
uincitur ꝯtra eas q̄ hoc faciūt ad alijs hoībus cōplacēdū
⁊ ad ſe trahendū. Chryſ. Mulier ſi ſe depinxerit: ⁊ ocu-
los hoīm ad ſe traxerit: vindictā dabit extremā. Venenū
em̄ obtulit: etſi non fuit q̄ biberet. ar. ad hoc de peni. diſ. j.
ſi forte. cū. l. prece. ⁊ ſe. ¶ Nonageſimotertio. Alique cor-
pus dn̄i infirmis portant tradētibus preſbyteris: ſacra-
rium ingrediunt̄: ⁊ ad altare appropinquant. cōtra cano.
de con. di. ij. peruenit. ¶ Nonageſimoquarto aliq̄ de fenore
dotiū viuūt. aliq̄ de bonis vſurarū maritorum vſurarioꝝ
cōtra id qđ legit̄ ⁊ no. ex̄ de dona. inter virū ⁊ vxo. p tuas
ibi. de pte honeſti lucri. ⁊ in gloſ. nō em̄. Si em̄ marit⁹ non
habeat aliud vñ viuat: ⁊ vxorē paſcat: niſi de vſuris: muli
er tñ nō debet de illis emptis cibis de pecunia fenoris cō-

edere nec bibere: q2 totū eſt rapina. xiiij. q. iiij. ſiq̄ s. iij. Si
quis vſurā accipit: rapinā facit. vita nō viuit. Et de furto
aut de rapina non eſt licitū viuere. vñ Tob. ij. in ſi. dicebat
Tobias vxori. Nō licet nobis de furto aliq̄d edere vel cō-
tingere. expreſſum. xxviij. q. j. vxor. Sic faciebat ſancta Eli-
zabeth ⁊ eius bonus marit⁹ dicebat in menſa. De hoc ſo-
ror nō comedas: q2 de rapina eſt. quū aūt cibus erat de li-
cito: dicebat ei/ De hoc ſecure comede. Aut igitur viuat de
ſuo labore: aut de bonis parētū: aut mēdicet. nō tñ ppter
ea ſepararet̄ a viro. xxij. q. vij. oēs cauſationes. ⁊ c. dn̄s. vi-
de qđ no. j. §. ſed vt de hoc. ꝟ. ſed q̄d de his. in ar. xlvij. ⁊. ꝟ.
ſe. ⁊. ꝟ. Sed nūquid. ¶ Nonageſimoquito. Cogūt filias
⁊ p minas ⁊ frequenter per verbera inducūt contra earū
velle maritos ducere: q̄ nuptie malos exitus ꝯſueuerunt
habere. ex̄ de ſpon. preterea. ⁊ c. cū locū. ⁊ c. req̄ſiuit. ⁊ expreſ
ſum ampli⁹. xxx. q. ij. c. j. ⁊ adde qđ legitur ⁊ no. xxij. q. ij. ho
norantur. in gloſ. innuit. Frequēter etiā cogunt religionē
intrare. ꝯtra id. xx. q. iij. pſens. xxxiij. q. j. integritas. ¶ No-
nageſimoſexto. Nimis delicate nutriūt filios q̄s carnali-
ter diligunt: ſicut dn̄e Florētine. vñ poſtmodū miſeri effi-
ciuntur carnales et molles. ar. xliiij. di. §. j. et optime. xlvij.
di. c. ſicut hi. §. neceſſe. per quē. §. nimis offendūt dicte ma-
tres: q2 non corrigūt filios: ⁊ honorant eos peti⁹ q̄ deum
vt ibi dicit̄. Nō ſic nobilis mater beati Ber. q̄ filios ſuos
poti⁹ pro eremo q̄ pro ſeculo nutriebat. ſicut ⁊ factū fuit
q2 omnes clarauallenſe cenobium intrauerūt. ar. ad hoc
xxxvj. di. turbat. ⁊ c. q̄ de menſa. ¶ Nonageſimoſeptimo.
quedā ſunt nimis auare: oīa pro filijs reponētes: pauperi
bus parū aut nihil dantes: quū auaritia ſit radix oīm ma
lorū. xlvij. di. bonorū. quo vitio omne gen⁹ mulierū plenū
eſt. Immo frequenter increpāt maritos miſericordes ipe
impie: ſic eleemoſynas retrahētes/ q̄s illi facturi erāt. de q̄
bus in foro aīe de ſuo ſatiſfacere pauperib⁹ obligantur:
quia cauſam dāni dederunt pauperib⁹ ex̄ de iniu. ⁊ dam.
da. c. vlti. ¶ Nonageſimooctauo quedā earū ſpm̄ ſingen
tes ⁊ raptū ⁊ extaſim ſimulātes ⁊ pphetizantes ⁊ diuinā
tes. j. q. j. nunq̄. xxvj. q. v. qui diuinationes. quū a deo miſ
ſe. ar. ex̄ de hereti. cū ex iniūcto. nō ſunt. multa lucrantur.
⁊ multos decipiūt ad quorū reſtitutionē tenentur. q2 per
fraudem lucrate ſunt. ar. eorū que leguntur ⁊ no. xxxv. q.
ix. veniā. quarū vnā ego cognoui habentē raptū ad placi
tum: ⁊ fornicantē in occulto ad libitū. cuius poſt mortem
eius filiā vidi monachā: quā de fornicario habuerat: que
mihi illud facin⁹ reuelauit matris: quā longo tempore p
ſancta decept⁹ honorauerā: ⁊ multa illi loca vbi ipſa ſta-
bat q̄ñ eram in ſeculo dederam pre deuotione quā ad eā
habebam: in qua fui deceptus cū plurimis alijs de illa p-
uincia. nec ego ſol⁹ ⁊ alij inferiores: ſed multi prelati ⁊ ſan
cti religioſi ⁊ multi etiā cardinales. in qua recte ſe tranſſi
gurauerat angel⁹ tenebrarū in angelū lucis. ij. Corin. xj.
xxvj. q. v. epi. ¶ Nonageſimonono. quedā ſunt fermētate
in fide. de q̄bus ex̄ de hereti. ad noſtrū. in clem̄. ¶ Centeſi
mo. alie q̄dā ſunt beguine q̄ multa mala cōmittebant ſub
velamine ſanctitatis. Sed ſm Greg. ſimulata eq̄tas eſt
duplex iniq̄tas. nota ſm Joā. an. q2 malū facit ⁊ abutitur
bono. ſed iſte ſunt hodie reprobate. ſup quo dicvr legitur
⁊ no. ex̄ de reli. do. cū de q̄buſdā. in clemē. Sed mēbranas
occupat: q2 adhuc vbilibet eſt ſtatus earū q̄ defendit̄ con
tra illā decre. q̄ ponit excōmunicationē per aliq̄s religio-
ſos. vnde beguine pdicatoꝝ ⁊ eremitarū maxime in Ita
lia ⁊ aliorū religioſorū videāt ſibi: et qui eas nutriūt ⁊ de-
fendūt: niſi ſicut p ſedē aplicā approbate. Sorores aūt ter
tij ordinis bti Frāciſci q̄ ꝯtinētes dicunt̄: q̄ ordo approba
tur. i. modus viuēdi ⁊ ꝯfirmat⁹ eſt. ar. de ſen. ex. cū ex eo. in
clem̄. ⁊ bullat⁹ p papā Nicolaū. iiij. ⁊ cōfirmat⁹ p papam
Jo. xxij. nō tāgit dicta clem̄. vt ibi no. Jo. an. ¶ Centeſimo-
primo aliq̄ ſupponūt ſe demoni trāſfigurato icubo. ſic in
q̄dā cenobio ſctimonialiū eam demoniacā vexationē poſt
multas penitētias ⁊ cōſilia ⁊ pdicatiōes nō vſqueq̄q; de
eis potui extirpare. tantā em̄ familiaritatē cū quibuſdā

Digitized by Google

ex eis iſti demones contraxerant: ꝙ ad eoꝝ aſpectum nõ terrebant̃. ſed abſq; pauore cũ eis loquebantur ꝛ contrectabantur: ſicut ex earũ iudiciali confeſſione habui. vere ſpũs immũdus in immunditia delectatur. Luc. xi. xxxij. q. iiij. in eo. de peni. di. ij. ſi em̃. in fi. Job. xxxviij. Dormit in locis humentib⁹. i. luxuria humoroſa. ¶ Centeſimoſecũdo ꝛ vltimo. quedã earũ incorrigibiles ſunt: q: ſuperbiſſime ſunt: licet exterius humilitatẽ pretendãt: et dedignantur corrigi. cõtra quas dicit̃ Prouer. xv. Qui increpationes odit / morietur. Vñ ꝛ tales demoniace poſſunt dici q: aſſimilantur diabolo q̃ incorrigibilis eſt. vn Eccli. xxj. Qui odit correctionẽ / veſtigiũ eſt peccatoris. habet em̃ characterẽ beſtie. i. diaboli. Unde iudeis incorrigibilibus ait dominus. Joan. viij. Uos ex patre diabolo eſtis.

¶ Articulus. xlvj.

Xpeditis igitur criminibus mulierũ centũ ꝛ duobus preter alia que enumerari nõ poſſunt ꝛ oim̃ aliorum ſtatuum / q: neceſſarium eſt cuilibet in quolibet ſtatu in quo nullus euadit quin ad reſtitutionẽ aliquam teneatur: ſcire q̃liter neceſſe eſt quid ꝛ qualiter / teneatur in quantũ / ꝛ quibus. Jdeo de reſtitutione ꝛ ſatiſfactione que eſt tertia pars penitentie. de peni. di. j. perfecta penitẽtia. vbi de hoc nota. ꝛ di. iij. perfecta. ꝛ ſine qua falſa agit̃ penitentia. xiiij. q. vj. ſi res. de peni. di. v. falſas. aliq̃ adnotabo. ¶ Eſt aũt vera reſtitutio vera ꝛ plena redintegratio rei ablate ei cui⁹ eſt res: ꝛ eius corporalis per eũ apprehẽſio. probatur hoc aperte. iij. q. j. §. Sed notandum. cum. c. ſequen. ꝛ ex̃ de reſti. ſpo. c. ſi.

Reſtitucio q̃d ſit

Uibus ergo ꝛ qualiter / ꝛ a quibus / ꝛ inquantũ / facienda eſt reſtitutio male ablatorũ: Breuiter reſpõdeas ꝙ damnũ paſſis: vel heredibus / vel ſucceſſoribus eorũ ſi extant. Ab hijs qui damnũ dederunt: vel heredibus eorũ. Et in ſolidũ ſi facultas ſuppetit facienda eſt reſtitutio. Alioquin fruſtratoria eſt penitentia. vt pre. c. pce. § ſi res. ꝛ. c. falſas. ꝛ ex̃ de vſur. cũ tu. ꝛ ex̃ de homi. ſicut dignum. §. hi quoq;. ¶ A Quid de prelatis vel alijs clericis tenentib⁹ adminiſtrationẽ eccleſiaſticã vel beneficiũ ꝛ male adminiſtrantib⁹: numq̃d tenẽtur reddere eccleſiã indemnem: Sic. ex̃ de elec. qđ ſicut. §. ſi. vbi de hoc. ꝛ de re. ec. non ali. ſiq̃s. xij. q. ij. monemus. vbi de hoc. ꝛ. c. ſtatuim⁹ cum. iiij. c. ſe. Et hoc intelligas ſiue prelat⁹ de rebus eccleſie expenderit in meliorationẽ proprij patrimonij: vel alr̃s male: vel etiã ſi propter nimiã diligentiam ꝓpriorum negotiorum / neglexerit eccleſie negotia ꝓcurare: ꝛ ſic eſt eccleſia damnũ paſſa. Jdem eſt ſi potuit acq̃rere eccleſie ſue ꝛ noluerit: vel neglexerit: et maluit ſibi acq̃rere: imputat̃ ei: ꝛ tenet̃ adinſtar tutoris. C. arbi. tu. q̃cq̃d. Nec em̃ vtilitatem ſuã ꝓponere debet vtilitati eccleſie: ſicut nec tutor vtilitatẽ ſuã vtilitati pupilli. ff. de admi. tu. tutor. §. j. ff. cõmo. ſi vt certo. §. cõmodatũ. in fi. ibi. quẽ non cauſa replẽde neceſſitatis eccleſie. ꝛ. vij. q. j. preſentiũ. ꝛ. c. placuit. vbi de hoc in gloſ. nota. ꝛ legit̃ ꝛ no. xij. q. iiij. q̃cumq;. ij. q. vij. lator. expreſſum. ex̃ de rebus ec. epi. Sed et de culpa ſeu negligentia ꝓcuratoris ſui / ſeu vicarij tenent̃. ex̃ de of. archid. ea que. de ſta. mo. cum ad monaſteriũ. §. penul. ff. de cuſto. ꝛ exhi. re. l. ſi. Jlle aũt prelat⁹ ad talẽ reſtitutionẽ adſtringitur q̃ propriũ habet. ex̃ de preben. de multa. vbi de hoc. de app. reprehenſibilis. alr̃s pena alia puniatur. ꝓ ea. xiiij. q. vj. ſi res. etiã adde hic quod ſcripſi. s̃. in hac. ij. parte in. §. vlti. q̃ incipit hec q̃re. in ar. xxix. ¶ Quid de hijs q̃ donant inhoneſtis ſuis mulierib⁹ / vel mimis / vel ioculatoribus: vel expendũt ad põpam mũdi: Dico ꝙ ſi propter peccatum qđ cõmittunt: vel propter carnalitatẽ vel fauorẽ ſeculi / hoc faciũt: peccant mortaliter. lxxxvj. di. donare. ꝛ tenẽtur reſtituere ſi habent vnde et propriũ. Pro hoc faciunt optime. xij. q. ij. gloria. ibi. Eccl'iam fraudare ſacrilegium

Iniq̃rex eccl'iaſticarũ adminiſtratores ob noxij ſũt reſtitutioni.

pecunia famoſis viris aut mulierib⁹. data.

eſt. Accepiſſe pauperib⁹ erogandũ ꝛ eſurientib⁹ plurimis illud reſeruare / vel cautũ vel timidũ eſt. vel (qđ apertiſſimi ſceleris eſt) aliq̃d exinde ſubtrahere oim̃ predonũ crudelitatem ſuperat. ꝛ. c. et ſi illi. ſm̃ Ray. De ijs etiam q̃ receperunt taliter / nõ eſt dubiũ ꝙ tenent̃ ad reſtitutionem faciendã. xiiij. q. vj. ſi res. Et de hoc. s̃. notaui vbi dixi de defectibus clericoꝝ. §. de preſbyteris. ꝟ. xlv. ꝛ. ꝟ. xlvj. ꝛ. xlviij. ar. ꝛ. §. vlti. hic q̃ro. vbi de hoc copioſe diſſerui. xxix. ar. i fi. Si ꝟo cauſa elemoſyne ꝛ ſuſtentationis nature cõferãt: non peccãt: nec tenent̃ ad reſtitutionẽ. dum tñ alias abſtineant a peccatis. lxxxvj. di. paſce. xij. q. ij. ꝛ ſi illi. ꝛ. c. gloria epi. ꝛ. xlvij. di. ſicut hi. Et h̃ maxime cauſa hoſpitalitatis: vel quãdo caſu fortuito veniunt: nec alr̃s q̃d comederent de facili iuenirẽt. ar. xliij. di. quieſcam⁹. xj. q. iij. q̃m multos. ex̃ de ſen. ex. ſi vere. ꝛ. c. cũ voluntate. Hoc etiã intelligendum eſt ꝙ cauſa elemoſyne talibus dari põt: ſi a peccato amodo abſtinere ꝓponunt. alr̃s eſurienti vtili⁹ panis tollitur ſm̃ Aug. ſi de cibo ſecur⁹ iuſtitiã negligat: ꝙ eſurienti frangit̃ vt iniuſtitie ſeduct⁹ acq̃eſcat. v. q. v. non ois. xxiij. q. iiij. nimiũ. de hoc in pre. c. q̃eſcamus. et pre. c. nõ omnis. ¶ B Sed cui fiet reſtitutio ab hiſtrione vel meretrice q̃ non debuit hoc recipere propter peccatũ cõmittendum nũquid illi q̃ dedit: non. ſed ſucceſſori ſuo vel ſuperiori: q̃ hoc in vtilitatẽ eccleſie expẽdat. ar. xvij. q. iiij. ſiq̃s in atrio ex̃ de of. or. cũ nos. de cleri. coniu. diuerſis fallacijs. facit ex̃ de here. vt cõmiſſi. §. ſi. li. vj. in fi. Nec obſtat. ex̃ de deci. tua nobis. §. j. ꝟ. preterea. q: illud intelligit̃ q̃n is qui tenetur ad reſtitutionem / non receperat a clerico id qđ tenet̃ reſtituere. ꝛ ſic non erat clericus particeps in delicto. Ubi ꝟo particeps eſt clericus: non ei fit reſtitutio: vt puniat̃ in eo in quo deliquit. ex̃ de immu. ec. c. ſi. de iure pa. paſtoralis. de tẽpo. or. literas. ¶ Quid de muliere que filiũ ſuſcepit de adulterio: vel partũ ſibi ſuppoſuit alienum: vt ſic hereditas mariti ad filium ſuſceptum de adulterio vel ſuppoſitum partum perueniat. Hic notãdũ ꝙ partus ſuppoſiti accuſatio nullo tempore claudit̃. vnde ꝛ poſt mortẽ illius qui cõmiſit de hoc querendũ eſt. ff. de falſis. qui falſam. §. j. contra regulã illam ꝙ crimina morte extinguũtur. xxiij. di. quorũdã. vbi de hoc. Non tamẽ eſt hec accuſatio popularis: ſʒ ijs tantũ quoꝝ intereſt cõpetit. ff. de fal. lex cornelia. ij. §. j. Tali aũt mulieri nõ videtur ꝙ poſſit de leui cõſuli. quia ſi hoc reuelat: multiplex periculũ imminere poteſt. forte vir dimittet eam: vel interficiet. et ſic continere nequentes vterq; adulterabuntur: fient guerre inter parentes viri ꝛ mulieris: et homicidia cõmittentur. Preterea quid proderit hec reuelatio: quia non credetur ei de adulterio in preiudiciũ filij forſitã hoc negantis. nec forſan ſuppoſitio probari põt et ſic nõ obeſt filio quã nuptie demonſtrãt. ff. de ijs qui ſui iuris ſunt. filiũ. ꝛ ex̃ ar. de proba. per tuas. ꝛ qui fi. ſint le. per tuas. Si vero hoc non reuelat durante hac fraude non videt̃ ꝙ debeat ei pnĩa iniũgi. ar. ex̃ de peni. et re. ꝙ quidã. ꝛ pre. c. ſi res. Solũmodo tali mulieri etiam durante fraude iſta non eſt penitentia deneganda. ſed ſiue habeat alios filios vel parentes q̃ ab inteſtato venirent: ſiue alios heredes inſtituerit ſibi maritus: ſiue propter hoc dimittat ꝙ nõ inſtituat: nam et quoad hec peccat mulier indiſtincte: quia per hoc videtur impedire factionem liberam teſtamenti. C. ſiquis aliquem teſta. prohibu. l. j. et. ij. Jn ijs omnibus caſibus eſt eidem mulieri per diſcretum et cautum ſacerdotem competens ſatiſfactio iniungenda. et hoc eſt quod ſoluitur. ex̃ de penitẽ. et remiſſio. officij. Et nota quod dicitur ſub decre. preal. officij. per diſcretum ſacerdotem / ſubaudi tu⁹ ꝛ cautum. ſcilicet vt ſciat hoc celare non publicare. ex̃. c. omnis. Et vt ſciat conſulere mulieri. Quod vt cautius faciat conſiderare debet qualitates perſonarum: tam mariti q̃ mulieris et filij putatiui. Si enim mulier dominatur viro: et confidit de ipſo intantum ꝙ ſecure poteſt ei dicere. et ꝙ inde faciet quicquid voluerit: ſicut aliq̃ mulieres inueniuntur de quibus vulgariter in Lombardia dicit̃ ꝙ

Partus de adulterio ſuſceptiaut alteri ſuppoſiti.

Digitized by Google

lumbare ſiue braguerium portant:⁊ aliq̄ etiā inueniū/
tur que ſcientibus viris adulterantur:nec viri audēt etiā
inde loqui.vt narrat Hoſti.de quadā quam inuenit:quam
maritus nō poterat cognoſcere:⁊ ſuſtinebat q̄ ab alio co
gnoſceret:et filios tm̄ ab alio ſuſceptos nutriebat tamq̄
ſuos. In tali caſu tute pōt ſacerdos conſulere q̄ hoc reue
let marito.Et ex quo cōſentiet:quoad reſtitutionē eſt mu
lier abſoluta:q: conceſſum eſt marito ● ſuo cōcedere ſic/
ut placet.C.de iudeis.nemo exterus.C.manda.in re man
data.Si vero periculū imminet in reuelatione marito fa
cienda:ſicut pro maiori parte preſumendū eſt:⁊ filius pu
tatiuus ſit homo ſimplex ⁊ ſpiritualis ⁊ timens deum:re
cepto iuramento a muliere q̄ hoc non proponit malitioſ/
ſe:et a filio q̄ ſecretum teneat:ſi hoc tamen viderit expedi
re/poterit hoc in ſecreto filio reuelari.⁊ inducendus erit
vt intret religionem vel ad remotas vel vltramarinas
ſe transferat regiones:⁊ de hereditate nil habeat vel cō/
tingat. et ſic quoad ſatiſfactionem hereditatis mulier ſi/
militer eſt in tuto:nec tenetur filius de cōſumptis bona fi
de.ar.C.de rei ven.certū eſt. Mulier tamen tenetur: que
cauſam dāni dat.ex̄ de iniuri.c.fi. Q: ſi filius nō eſt talis
nec vult credere mulieri:nec cōſilio ſacerdotis acq̄eſcere
⁊ ei periculū eſt reuelare:tunc nullū reſtat remedium niſi
q̄ mulier ſi propriū habeat:ijs qui inteſtato venirent vel
alijs ſcriptis heredibus quoad valorem partis iſtius filij
putatiui ⁊ eſtimationē per eū cōſumptorū ſatiſfaciat cō/
petenter.vel ſi tales non extant:faciat inde eleemoſynam
de epiſcopi dioceſani conſenſu.ar.ex̄ de iude.cū ſit. Verū
ſi proprium non habet:vel nō poteſt ad plenū ſatiſfacere
doleat de peccato:proponens firmiter in mente q̄ q̄ citiſ
ſime poterit ſatiſfaciet iuxta poſſe. Satiſfactio etiam ſi fa
cultas ſatiſfaciendi adeſt caute fiat per eundē ſacerdotē
vel aliā perſonā interpoſitam:que caute hoc ſciat facere.
ſic videlicet dicendo. Quedā perſona tenet vobis intātū
Ecce ego vobis reddo.accipiatis quod veſtrū eſt. Vel ſi
non poteſt ſatiſfacere mulier:poterit dicere.quedā perſo/
na tenetur vobis intantū.penitet multū de peccato. ſup/
plico pro deo ⁊ pro ſalute anime veſtre q̄ ei remittatis.ſic
intellige ex̄ de penitē.⁊ re.officij.⁊ ar.xxij.q.v.hoc veſter.
Sed ⁊ conſiderare debet ſacerdos qualitatē perſone cui
hoc dicet. Nam ſi forte eſſet fama ſuper hoc. vel is cui di/
cet hoc/aliquā maculā ſuſpitionis habere poſſet de mu/
liere:propter quod forte ad dominū terre iret:⁊ ipſam fa/
cere poſſet poni in tormentis:melius eſt tacere:⁊ cōtritio
ſufficit mulieri.ar.xxij.q.ij.ne quis. Illud etiam caueat ſa
cerdos ne illud reuelet iudici cuicūq̄.ex̄ de ex.pre.dilect⁹
Naufra/gia. ¶ E Quid de naufragijs:Et quidē talia poſſunt occu
pari vt ſalua fiant.et dn̄o reddantur. vt no.ex̄ de accu.cū
dilecti.in gloſ.epiſcopus. Eſt tamen totū reſtituendū.ff.
de incen.rui.nau.l.ſi quis ex naufragio.non obſtante con/
traria conſuetudine vel ſtatuto. Et qui talia occupāt ad
retinendum excōmunicati ſunt.quod dic vt legit ⁊ no.ex̄
de rap.ex cōmuni.⁊ lex cōtraria iniquiſſima erat.legitur ⁊
ij.di.rhodie.quia cōtra preceptū dn̄i. Diliges dn̄m deū et
proximū.Matth.xxij.⁊ Mar.xij.⁊ Leuit.xix.Luc.x.de pe
ni.di.ij.charitas.ſ. Itē Mat.vij.Luc.vj. Oīa que vultis vt
faciant vobis hoīes ⁊ vos facite eis.di.j.humanū.de ma.
⁊ obe.dilecti.vbi Aug. Q: dictum eſt Oīa quecūq̄ vultis
non vſitate ac paſſim ſed ꝓprie dictū accipi oportet. Vo/
luntas namq̄ nō eſt niſi in bonis.nam in malis ꝓprie cu
piditas dicit non voluntas. Item Cyprianus. Verbū pa
tris dn̄s Jeſus chriſt⁹ oībus venit.preceptorū ſuorū fecit
grande cōpendiū quū dixit. Quecūq̄ vultis ⁊c.vnde ſub
dit.Hec eſt eīm lex ⁊ ꝓphete.Chryſ.ſup Matth. Nam q̄/
cumq̄ lex ⁊ prophete ſparſim in oībus preceperūt ſcriptu
ris:in hoc cōpendioſo continent mādato:quaſi innume/
rabiles arbores rami in vna radice. Grego.x. moralium
Qui eīm cogitat vt ea alteri faciat q̄ ipſe ſibi ab altero fie/
ri expectat:penſat nimirū vt malis bona ⁊ bonis meliora
reſpondeant. Itē Chryſ. Vn̄ manifeſtū eſt etiā qm̄ et no/
bis q̄ debeāt hoīes ſcimus:⁊ nō eſt poſſibile ad ignorātiā
recurrere. Itē Aug.de ſermone dn̄i. Videtur aūt hoc pre
ceptum ad dilectionē proximi pertinere:non autē ad dei.
quū in alio loco.Mat.xxij.duo precepta eſſe dicat in q̄b⁹
tota (al's vniuerſa) lex pēdet ⁊ ꝓphete. Quū aūt hic nō
addat tota lex/qd̄ ibi addidit:ſeruauit locū alteri p̄cepto
qd̄ eſt de dilectiōe dei. Itē Aug.viij.de trinitate.c.vij. Vel
aliter.ideo ſcriptura tm̄ dilectionē proximi hic cōmemo/
rat:quū dicit Oīa quecūq̄ vultis ⁊c.q: qui proximū dili/
git:cōſequens eſt vt etiā ipſum precipue diligat deū. Itē
predicta.l.Rhodia et conſuetudo eſt contra id.Tob.iiij.
Quod ab alio oderis fieri tibi:vide ne alteri aliquādo fa
cias. Predicta vera ſunt:niſi ſint talia nauigia q̄ piraticā
tyrannidē exerceant:vel ſint inimica nomini chriſtiano.
vt in conſtitutione noua Frederici Ad decus ⁊ honorem
imperij.§.nauigia.q̄ res naufragij occupat furti teneat.
ff.de acq.rerū domi.qua ratione.§.fi. In hoc multū offen
dūt reges Hiſpanie.no.de hoc.j.q.vij.diſpēſationes.gloſ.
penul.⁊ pre.l.Rhodie. ¶ D Quid de pedagijs et telo/ telonea/
neis:Eſt aūt teloneū vt dicit Iſidorus/loc⁹ in portu ma/ rij q̄ ⁊pu
ris vbi merces nauiū ⁊ nautarum emolumēta reddūtur blicani.
telos eīm grece vt dicit Beda/latine dicit vectigal.a telo/
neo dicuntur telonearij colligētes tributum nauium pro
rege.hi al's dicuntur publicani.iiij.q.iij.§.in criminali.v.
inuiti.ibi. Itē publicani.vbi gloſ.exponit.i.telonearij.ta/
lis fuit Mattheus apl's.Luc.v.⁊ Mat.ix.ibi.vidit ieſus
publicanum nomine Mat.ſedentē ad teloneū ⁊c. Diſtin
gue q: aut ſunt antiqua:aut noua. In primo caſu ſi ſunt
impoſita ab ijs q̄ potuerunt imponere ſcilicet principib⁹
vel regib⁹ ⁊ p̄ſertim authoritate eccl'ie ⁊ pro iuſta cā.vt ꝓ
defenſione ſtrate publice cōtra latrones in terra.⁊ cōtra
piratas in aqua:vel pro defenſione fidei vel patrie cōtra
hereticos vel paganos.vel pro alia ſimili cauſa:et recipi/
ens facit illud ꝓpter qd̄ fuit impoſitū:libere ⁊ ſine ſcrupu
lo cōſcientie pōt recipere. Si aūt neſcit a quo fuerit inſti/
tutum:credit tm̄ q̄ ab illis q̄ potuerūt et ex p̄dictis cauſis
credo idē etiam ſi iſte talis nō laborat modo:nec facit ex/
penſas:q: non eſt neceſſe quū terra bene ſit purgata et in
pace. Parat⁹ eſt tm̄ ⁊ labores ⁊ expenſas impēdere ſi eſſet
neceſſe:ita etiā q̄ ꝓponat iminente neceſſitate nō ſolū qd̄
tunc acciperet in illas expēſas ponere:ſed etiā vltra ſi eēt
neceſſe.vt q̄ſi fieret cōpenſatio antiquorū pedagiorū re/
dituū:in quib⁹ nil vel parū laborauit vel expēdit ad illos
in q̄bus oporteret eū multū expendere. ſi hec ita geſſerit
pura ⁊ bona fide ſecure pōt recipe. ¶ In ſcd̄o vero caſu ſcʒ
ſi ſit nouū pedagiū vel teloneū:nullo mō pōt aliq̄s illius
occaſione ab aduenientibus vel tranſeūtibus aliq̄d acci/
pere abſq̄ periculo aīe ⁊ rapine.niſi certū ſit illud a rege
vel principe ſtatutū:et ꝓpter iminentem neceſſitatē: aut
aliquā de ſupradictis in principio.⁊ exinde ꝓcedat ꝑ oīa
vt.s.dictū eſt de antiquo.hec oīa probātur.xxiiij.q.iij.ſi q̄s
romipetas.ex̄ de treu.⁊ pa.inouam⁹.ff.de publi.⁊ vec.ve/
ctigalia.ex̄ de cenſi.innouamus.et.c.peruenit.vbi de hoc
ibi.oportet.quippe ⁊c.⁊.c.cum apoſtolus.§.prohibemus.
xij.q.ij.nobis.circa fi.v.ſi quid forte ⁊c.ff.loca.ex condu/
cto.§.ſi vno.legitur ⁊ no.ex̄ de verbo.ſig.ſuper quibuſdā.
§.preterea.⁊ ibi vide.⁊ ex̄ in de cenſi.quamq̄.li.vj.vbi po
nitur pena contra exigentes talia a perſonis eccleſiaſti/
cis ⁊ rebus eccleſie pro rebus ſuis quas deferūt non cau/
ſa negotiationis. Si contra formam iſtam eſt acceptum
aliquid:dico eſſe reſtituendum illi a quo acceptū eſt:ſi ſci
ri poteſt.vt pre.c.quamq̄.in fi. Sin minus cū cōſilio eccle
ſie eſt erogandū in pijs cauſis.ex̄ de iudeis.cū ſit.Hic ad/
de qd̄ ſcripſi.s.in hac.ij.pte in.§.expediti.v.vj.quia ſicut.
xxx.ar. Mercatores vero ⁊ tranſeuntes credo indiſtincte
q̄ debent perſoluere antiquū ⁊ nouū:dūmodo recipiens
faciat illud propter quod fuit inſtitutū:vt dictū eſt iuxta
formā predictā in vtroq̄. Quod ſi nō faceret:iſti a q̄b⁹ exi
gitur vel debent adire ſup hoc iudicem: qd̄ tutius eſt:vel
ceſſante in illo cauſa/ceſſat in eis obligatio:vel illo nō ſer

Digitized by Google

uante fidem eis/nec ipſi tenentur ei.lrſ.di.§.his omnib⁹.ex
de iureiu.puenit.ij.de vo.ꝛ vo.re.magne. facit quod legit
ꝛ no.xxiij.q.viij.tributum.in gloſ.ergo non defendāt ꝛc.
Si autē ille recipiens faceret quod ſuū eſt:ꝛ iſti aliquid
ſubtraherent:rapina vel furtum eſſet.vnde pciſe tenerē
tur ad reſtitutionem:ꝛ agere inſuper penitentiam de fur
to ꝛ mendacio ꝛ alijs peccatis ibi cōmiſſis. Si vero iuſte
ſubtraherent:ꝛ ſic iſti furtiue retinerent:peccarent ad mi
nus venialiter in mendacio:dicendo ꝙ ſoluerant quum
non ſoluiſſent.quod erat mēdacium pietatis.xxij.q.ij.pri/
mum.ad reſtitutionem autem non tenentur. ¶ Sed qd
de chriſtianis qui accedētes ad ciuitates paganorū ſub/
trahunt paganis hmōi pedagiū vt teloneum:ʼAd hoc di
co ſi vadunt illuc tēpore treuge:ꝛ non portant merces p/
hibitas.ex de iude.quod olim.ꝛ ipſi ſaraceni tenent eis fi
dem defendendo:tenentur.facit ſicut.ſ.apoſtillaui quod
legitur.ꝛ no.xxiij.q.viij.tributum.in gloſ.ergo non.ꝛ cau.
e.q.j.quid culpat.ad fi.ꝟ.ergo vir iuſtus. ex de iude. ſicut
iudei.ibi.vir ſuas pecunias auferre pſumat.ex de ſen.ex
com.Si vero eos in ſuis terris vel territorio vel mari tuē
tur a piratis:debent ipſi chriſtiani fideliter eis perſolue/
re ſm ſtatutum vel pactum.alʼs tenentur eis ad reſtitu/
tionem:ſi poſſunt.vel ſi non poſſunt:erogare in vſus pau
perum ad mandatum eccleſie.Nam fides etiam hoſti ſer
uanda eſt.xxij.q.iiij.innocens.xxiiij.q.j.noli.Si autem iue/
runt tempore guerre vel etiam in tēpore treuge ſcilicet cū
mercibus prohibitis:non credo ꝙ teneantur illis ad re/
ſtitutionem.ſed quia peccauerunt hic quodāmodo cōtra
chriſtianam religionē:credo vt puniantur ꝛ in eo in quo
delinquunt:ꝙ ſit iniungendum eis in penitentia vt illud
dent in redemptionem captiuorū: vel in ſubſidium eorū
qui pugnant pro fide chriſtiana:vel ipſemet in eodem ſub
ſidio ſi ad hoc ſunt idonei corporaliter laborent.ar.xvij.q.
iiij.ſiqs in atrio.j.rnſo.ex de vo.et vo.re.magne.ꝛ.c.quod
ſup his.vide ibi Inno. ¶ Quid de queſtis ꝛ taleis ꝛ ſer/
uitijs:ʼEt quidem ſi appareat inſtrumentum quomodo
dominus colonis cōceſſit pdia:ſicut aliquoties fieri cō
ſueuit:pacta ſeruanda erunt.ex de pac.antigonus. Nam
ꝛ quilibet in traditione rei ſue poteſt pactū apponere.ex
de conditio.appo.verū.xviij.q.ij.eleutherius.Et ſi de ijs
que certa ſunt aliqd retinuerit ſubditus:vel ſubtraxerit:
vel diminuerit:vel ꝯcelauerit ex certa ſciētia:tenet tanꝙ
fur ꝛ latro ad reſtitutionem. Idem intelligas etſi inſtru/
mentum non extet:eſt tamē antiqua talea ꝛ certa:etſi ſci/
tur vel creditur probabiliter ꝙ ab initio ex iuſta cauſa fue
rit impoſita:ſoluenda eſt.quod dic vt no.Oſtien.in ſum/
ma.de cenſi.§.ſiquis cenſus.Si vero non eſt dictum quo/
ta talea fiat:ſed indefinite dictum eſt ꝙ dominus in tali
homine vel in tali caſamento debeat taleam facere:debet
intelligi moderatam conſiderata facultate hominis ſeu
caſamenti.ar.ex de cenſi. cum apoſtolus.§.fi.x.q.iij.c.fi.ff.
de le.iij.ſi filie.ff.de iur.do.quero.C.de nup.ſi furioſi.Et ſi
de hoc habet dominus leſam conſcientiam:inducatur ad
reſtitutionem faciendā. Sed ſi ſubditus non exactus taci
te vel expreſſe ſine fraude ꝛ dolo aliqd vltro domino ob/
tulerit:licite recipit dominus:nec tenetur ad reſtitutionē
ar.xviij.di.de eulogijs.j.q.vij.placuit. Licet enim inhone/
ſte exigeretur:honeſte tamen recipitur.ff.de vari.ꝛ extor.
cog.l.j.§.eſt quidem res ſanctiſſima.ex de ſimo.dilect⁹.fi/
lius.in fi.ꝛ.c.ꝛ ſi queſtiones.§.fi. ¶ E Si vero violēter
accipit dominus:vel precibus importunis ſuccedētibus
quaſi loco minarum exigit dominus:ad reſtitutionem te
netur.xiiij.q.vj.ſi res.ꝛ patet in ijs que no.Oſti. i ſumma
quod'me.cauſa.§.qualiter retractetur.ꝟ. Item per conſti
tutiones.ꝛſeque. Quid ſi difficilis ſit reſtitutio:ʼq: forte
extorſit domin⁹ ꝛ ſui preceſſores tātū ꝙ ſi venderet quic/
quid habet:ad reſtitutionem non ſufficeret.ſcripſit Ray.
ꝙ poteſt ei mederi hoc modo. Remittat hominibus in re
compenſationē aliquam ſeruitutem ad quam tenētur ei
in perpetuum. Vel det aliquā immunitatem vel libertatem

An telo/
neo citra
peccatū
fraudari
poſſint
infide/
les.

An lice/
at taleā
ſeu clari
gationē
a ſubditiſ
exigere.

Vel faciat inde aliquod hoſpitale vel aliam elemoſynā
cum conſenſu ꝛ volūtate dāna paſſorum vel ſucceſſorum
eorum.ſuper quo vide qḋ no.Oſtien.in ſumma de vſura.
§.que pena.ſub.§.alia a iudice.ꝟ.Quid ſi feneratori ꝛc.et
ſequē.Et hoc intelligas niſi iuſta cauſa ipſum dominum
ad talem exactionem faciendam inducat. Sunt enim q̄/
dam cauſe iuſte. Vna pro defenſione patrie:ꝛ maxime ſue
ciuitatis/caſtri/vel ville. Ad hoc eīn tenerentur oēs non
ſolum res ſuas partiri:ſed etiam corporaliter laborare:
munire ſe in caſtro vel ciuitate ꝛ vigilare:vt ſic ſeipſos et
res ſuas ſaluent. Vnde philoſophus. Pugna pro patria
xxiij.q.iij.fortitudo.ex de immu.ec.peruenit. Itē ſi domi/
nus vult ire in exercitum indictum ab eccleſia vel princi/
pe contra hereticos vel paganos:nec de ſuo abſqȝ graui
dāno facere poteſt expenſas ſibi neceſſarias:poteſt a ſub/
ditis auxiliū petere moderatum.ex de cenſi.cum apoſto/
lus.§.prohibem⁹.x.q.iij.cauendū. Item ſi in guerra vel in
bello iuſto ex parte ſua ſit captus ab hoſtibus:nec poteſt
ſoluere redemptionem petitam ab eo.ar.bonū.xij.q.ij.au
rum.ꝟ.nemo graui dāno. Item ſi vellet ire ad principem
pro obtinendo priuilegio ſpecialis protectionis pro ſe et
pro eis:nec poſſet de ſuo expenſas ad hoc vtiles ꝛ neceſſa
rias abſqȝ graui dāno facere.et ſiqua alia cauſa conſimi/
lis contingeret:dum tamē ſemper moderate ꝛ nō ad gra
uamen eorum ꝛ cū charitate et non violētia exigeret.x.q.
iij.vnio.circa medium.ex de cenſi.cū apoſtolus.§.prohibe
mus.expreſſum.xxij.q.v.de forma. Vnde ſi prelati pcura/
tionem vel ſeruitiū aliquod impendant legato vel alijs:et
plus a ſubditis extorquent ꝙ ſoluant:ꝛ ſic extorta debēt
reſtituere:ꝛ tantūdem pauperibus erogare.ex de imu.ec.
quia plerīqȝ. ¶ F Si autē dominus vult ad aleas lude
re:vel vltra vires ad vanitatē expendere in veſtibus ho/
ſpitibus ꝛ ſimilibus:non debet ppter illas cauſas exige/
re.qḋ ſi fecerit:tenetur ad reſtitutionem. Idē ſi captus eſt
in bello iniuſto:ſibi imputet:non vaſallis.ex de re.iur.dā/
num.li.vj. ¶ Quid de quibuſdam qui nil penitus recipi/
unt in ſubditis nec taleas vel queſtas. Ad hoc diſtiguo cū
Oſti.ꝛ Ray.ꝙ aut ab antiquo eſt ſibi ꝛ ſuis anteceſſorib⁹
ſoluta talea/aut de nouo eſt impoſita ſiue petita. In pmo
caſu ſi ſcitur vel creditur pbabiliter ꝙ ex iuſta cauſa ꝛ li/
cita fuerit impoſita ꝛ ſoluta:poteſt exigere:ita tamen ꝙ ꝛ
ipſe compleat ſiquid ex illa cauſa vel inſtitutione cōplere
debeat.vt.ſ.ꝟ.mercatores cum.ꝟ.ſequē.tactū eſt. In ſecū
do vero caſu vel etiam in primo quū nec ſcitur:nec credi
tur iuſta cauſa:non debet exigere.et quod mala fide rece/
pit debet reſtituere ſi poteſt.xiiij.q.vj.ſi res. ¶ Poſito ta/
men ꝙ vere dominus eſt:ꝛ ꝙ nihil penitus percipit qḋ vix
eſt credibile qui ad min⁹ recipiat iuſtitias ꝛ caualgatas
in iuſto bello ꝛ ſimilia:ſi tū ita eſt ꝙ nil percipit de volun/
tate hoim:eſſet certū qd ſtatuendū qḋ ei darēt in ſignum
dñij ꝛ ſubiectionis:ne alʼs penes tales inutile ꝛ vacuū no/
men dñi remaneret.xviij.q.ij.eleutherius.x.q.iij.ſiqs obie
cerit.ꝛ expreſſum ex de cenſi.oīs anima. Quid ſi dubitet
quid vel quantū debeat eſſe illud:ʼRecurrendū eſt ad cō/
ſuetudinē vicinoꝝ.ar.ex de of.archid.c.fi.de cē.ſup eo.ꝛ.c.
in eccl'ijs.c.di.cōtra morē.Et ſi diuerſe ſunt ꝯſuetudines
illa eligenda eſt que melius portari pōt ſine grauamine
ſubditorum.ar.ex de cōſue.cū olim.in fi.de cenſi.ex parte.
ff.de le.in minimis.ff.de regu.iur.ſemp.Et hoc intelligas
verū niſi forte dñs ex aliqua cauſa vēdidiſſet/vel donaſſet
vel remiſiſſet id qḋ in talib⁹ hoibus cōſueuerat recipere ꝛ
habere. Nā ſi hoc eſſet:null⁹ dandus eſſet regreſſus ſuas
remittētib⁹ actiones.ff.de redibit.act.q̄ritur.§.ſi vēditor.
vij.q.j.ꝙ periculoſum. In oi tū caſu credo ꝙ debeāt habe
re in memoria inſepabiliter annexa dño illa ſex.incolume
tutū.honeſtū.vtile.facile.poſſibile.vt in eis ſint ei fideles
xxij.q.v.de forma.Quod etiā credo verū niſi ſubdit⁹ ꝯtra
dñm libertatē totaliter preſcripſiſſet. vt patet in iis q̄ no.
Oſti.in ſumma de imu.ec.§.a qb⁹ muneribꝰ.ꝟ.ego puto.
ꝛ de pſcrip.rer.imo.§.q̄ exigunt.ſub.§.qrtū. ¶ Circa pnci

Certis
de cauſis
licꝫ a ſub
ditis pe/
cuniā exi
gere.

Digitized by Google

pes vel milites hñtes guerras adinuicē diſtingue: q: aut ille de quo queritur habet iuſtam guerram vel iuſtũ bellum vel non. In primo caſu quũ habet iuſtum bellum: et exercet illud niſi contra innocentes. Innocentes nõ ſunt ſi iuuant dominũ in iniuſto bello. xi. q. iij. qui peccantibus ij. q. i. notũ. in fi. xxiiij. q. i. c. i. ⁊ non habet intentionem corruptam: quicquid capit ab hoſtibus ſuum eſt: nec tenetur reſtituere. di. i. ius gētiũ. xxiiij. q. vij. ſi de rebus. ¶ Et

Ad bellũ eē iuſtũ q̃ req̃runtur.

Ut autem de bello plene liqueat: nota ꝙ quinq̃ requiruntur ad hoc ꝙ bellum ſit iuſtũ: ſcilicet perſona, res, cauſa, animus, ⁊ authoritas. Perſona ſcilicet habilis ad pugnandum. oportet ergo ꝙ ſit ſecularis cui licet ſanguinem fundere: non clericus: cui non licet. xxiij. q. viij. clerici. ⁊ c. his a quib⁹. ex̃ de voto. [c.] multa. §. fi. niſi in neceſſitate ineuitabili. ex̃ de homi. ſi furioſus. in clemē. Res vt ſit pro rebus repetendis: vel pro defenſione patrie. xxiij. q. ij. c. iuſtum. ⁊ q. iij. fortitudo. ⁊ q. viij. ſi nulla. Cauſa vt ſi propter neceſſitatem pugnetur vt per pugnã pax fiat. xxiij. q. i. noli. Animus vt non fiat propter odium, vel propter cupiditatem vel ad vltionem: ſed ad correctionem: ⁊ propter charitatem, iuſtitiam, et obedientiam. xxiij. q. i. quid culpatur. ⁊ c. militare. militare non eſt delictum: ſed propter predã militare, peccatum eſt. Authoritas vt fiat authoritate eccleſie. precipue vbi pugnat̃ pro fide: vel authoritate principis. xxiij. q. i. quid culpatur. ⁊ q. ij. c. i.

Sed vt de hoc pleniſſima detur doctrina: Sciendum eſt ꝙ ſicut ſ. §. proxi. v. penulti. dictum eſt: militare nõ eſt peccatum. vt pre. c. militare. Quod verũ eſt ſi a principe indicatur. vt dictum eſt. Similiter pro defenſione ſua vel patrie vel legum patriarũ. c. cauſa. xxiij. q. viij. ſi nulla. Et quando bellũ iuſtum eſt: non ſolũ heretici, ſed omnes qui capiunt̃ ⁊ ſpoliantur, ſerui ſunt capiētium: ⁊ ſpolians domin⁹ rei fit. c. cauſa. ⁊ q. v. dicat. diſt. i. ius naturale. ff. de acqui. rerum. do. naturale. §. vlti.

Preda militaris cui⁹ ſit.

Sed quod dicit Ambro. in predi. c. dicat. videtur ſibi contradicere quia in prin. dicit ꝙ res capta eſt victoris. poſtea videtur dicere ꝙ ſit regis. Et in Gene. ita dixit Abraã Gene. xiiij. Non accipiam ex omnibus que tua ſunt. i. fuerunt que abſtulerunt inimici. ⁊ hoc dixit Abraam ex ſumma perfectione. Ad hoc dic ꝙ abraam non ſuberat illi regi: nec erat de regno ſuo. ⁊ ideo preda erat in ſua poteſtate. Alioquin ſi non fuiſſet ſua: nõ potuiſſet dediſſe decimas Melchiſedech de illa preda. ex̃ de deci. ex trãſmiſſa. Uerum ſi quis ſub alio militet: tota preda eſt domini. Sed domin⁹ ipſe tenetur eam equaliter diuidere. e. cauſa. ⁊ q. i. militare. Et hec diuiſio fit ſm qualitatem perſonarũ. ſic et decime dantur epiſcopo vt eas diuidat. xij. q. ij. conceſſo. ⁊ ca. vulterane. ⁊ c. cognouim⁹. Quod ergo dicitur in. l. pre. naturale. ꝙ ea que capiuntur in iuſto bello, capientiũ ſunt: verum eſt ꝙ fiunt capientium: ſed tenent̃ illa dare domino: vt diuidat ſm merita perſonarum ſm Ioannem. qui ſic no. in pre. c. dicat. ⁊ di. i. ius militare. ¶ Eſt ergo iuſtũ bellum quod ex edicto principis geritur: de rebus repetendis, aut propulſandorum hoſtiũ cauſa. xxiij. q. ij. iuſtum. ⁊ §. cũ ergo. Et breuiter ſi quis authoritate ſui iudicis recte interueniente accipit gladiũ ſiue iubentis ſiue cõſentientis: iuſtum eſt. xxiij. q. iij. §. ecce. ⁊ q. iiij. ille gladiũ. ⁊ q. v. miles. ⁊ c. ſequen. ⁊ c. rex debet. ⁊ c. ſe. ⁊ c. preterea. ⁊ adde quod no. Oſtien. in ſumma de reſti. ſpo. §. i. ſub. §. intelligendum. v. Item nota. ⁊ ſe. ¶ ꝟ Quod autē dictum eſt ſ. §. proxi. v. vlti. qui incipit, vt aũt. eſt iniuſtũ eſſe bellum ratione perſone. vt q: clericus. In hoc eſt diſſenſio.

An clerico liceat militare

Quidam enĩ dicunt ꝙ clerici poſſunt tantum vti armis defenſionis: vt clypeo, lorica, ⁊ galea: ſed non impugnationis, vt lancea, gladio, vel ſagitta. Alij dicunt ꝙ in neceſſitate ineuitabili pro ſe tñ non pro alijs ad defendendum poſſunt omnia arma aſſumere: ſed ſi aliter poſſunt euadere non ſumant. ex̃ de homici. interfeciſti. ⁊ c. ſicut dignum. ⁊ c. ſuſcepimus. ⁊ c. ſignificaſti. xxiij. q. viij. conuenior. et ſm hoc intelliguntur ex̃ de cleri. pcuſ. preſentium. ⁊ c. cõtinentia. Alij dicunt ꝙ authoritate pape hoc poſſunt. alias non. Gratianus dicit ꝙ poſſunt non in perſona propria. ſed ꝑ alios ſcilicet hortando eos ad pugnam. e. q. hortatu. Hugo. et Ioan. dicunt indiſtincte ꝙ non poſſunt: ſiue ſint in ſacris ſiue non. e. cauſa. ⁊ q. viij. c. i. ⁊ ij. ⁊ c. his a quib⁹. niſi forte pro defenſione ſui ⁊ vehementiſſima neceſſitate: ⁊ niſi contra paganos iuſſu maioris: et niſi habeant iudiciariam poteſtatem. ⁊ ſic videtur intelligere capitula q̃ vidētur contradicere. vt no. e. cauſa. ⁊ q. in ſumma. Alij dicunt indiſtincte ꝙ poſſunt clerici vti armis ſe ſuaq̃ defendēdo vel recuperando. vt in all'. decre. de homi. ⁊ de ap. ſignificauit. ⁊ de reſti. ſpo. olim cauſam. ⁊ i. di. ius naturale. Nec obſtant. c. allegata per Ioan. quia loquunt̃ de his qui ſumunt arma voluntate: non neceſſitate: vel defenſione. Licet enĩ clericis maxime qui iuriſdictionem habent tẽporalē, hortari alios ad arripiēdũ arma pro defenſione oppreſſorum: ⁊ ad impugnandũ inimicos dei. Item pro ſua ⁊ patrie ſue ſeu legũ patriarum defenſione ⁊ pace ⁊ iuſtitia tuenda. Bellum enĩ geritur vt pax acquiratur. hec probantur de peni. di. v. falſas. xxiij. q. i. noli. et. q. vlti. §. his ita. vſq̃ ad alium. §. in regiſtro. ⁊ c. ſcire. vbi dicit papa, Scire vos oportet ꝙ nunq̃ ab aliquibus homines noſtros ſinimus opprimi. ſed ſi vlla neceſſitas incurrerit: preſentialiter vindicamus. quia noſtri gregis in omnib⁹ vltores eſſe debemus ⁊ precipui adiutores ⁊c. Nec obſ. illa duo. c. que ibi ſequuntur. reprehenſibile. ⁊ c. ſi in morte. quia loquũtur ſm ꝙ dicit Gratianus in ſequenti. §. in epiſcopo. qui nõ habet temporalem iuriſdictionem. Concilium autem pictauien. hanc expedit queſtionem dicens. Clerici arma portantes excõmunicentur. ex̃ de vi. ⁊ ho. cleri. clerici. i. dic vt ibi etiam no. Et adde hic que ſcripſi in. ij. parte in arti. xlviij. §. ſed queritur. v. poſſunt milites. cum. ix. v. ſequen. Lex autem expreſſe dicit ꝙ hi quibus populus Romanus bellum indicit: vel ipſi populo romano: hoſtes proprie dicuntur: ceteri latrũculi. ff. de cap. ⁊ poſtlimi. reuer. hoſtes. Unde videtur ꝙ bellum quod tota die exercent principes noſtri temporis: eſt iniuſtum. Et quod etiam per diffidentiam fidem ſibi remittere non poſſunt. Quum enim natura inter nos quoddam ius cognationis conſtituerit hominē homini inſidiari nefas eſt. ff. de iuſti. ⁊ iur̃. vt vim quia hoc ius per pactum renunciari non poteſt. ff. de pactis. ius agnitionis. C. de patria po. abdicatio. etiam ſi ad inuicem conſentiant. ff. de pac. ius publicum. Nam ciuilis ratio naturalia perimere non poteſt. v. diſt. §. i. ff. de capi. mi. eas. Inſtitu. de iure natura. §. ſed naturalia. vi. diſtin. §. his ita. Tales ergo puniendi ſunt: quia nõ debent remanere maleficia impunita. ff. ad. l. aqui. ita vulneratus. circa fi. ⁊ de fideiuſ. areo. §. fi. ⁊. ff. de pac. ſi vnus. §. illud. ⁊. §. ſequen. Et generaliter prohibitum eſt ne quis ſibi ius dicat. C. neq̃ in cauſa ſua ſibi ius dicat. in rubro ⁊ in nigro. ⁊ C. vnde vi. ſi quis in tantam. ff. quod metus cauſa. extat edictum. xvi. q. vi. c. i. ⁊ ca. placuit. cum his que ibi no. Sed ⁊ ſi quis aſſiſſinos receptauerit: hodie eſt populo romano perpetuo diffidatus. ⁊ poſſunt bona eius occupari. ita ꝙ nulla alia diffidantia requiritur. Uidetur ergo ꝙ in alijs requiratur: ⁊ ꝙ ex quo aliquis alium diffidauit: ipſum iniuſte impugnat. ar. ex̃ de homici. pro humani. §. fi. li. vi. ſed ⁊ illud intellige quando interuenit authoritas iuris: vel iudicis. Eſt tamen in lege arg. contra. quia ſi cum aliqua gente fedus amicitie non habemus: ij hoſtes quidem nõ ſunt: homo tamen noſter liber qui ad eos peruenerit, ſeruus eorum fit: et quod de noſtro ad eos peruenerit, ipſorum fit: et econuerſo quod de ſuo ad nos peruenerit noſtrum fit. ff. de cap. et poſtlimi. re. l. v. §. in pace. Sed illud poteſt intelligi quando authoritate fit iudicis. et dicitur pax reſpectu belli hoſtium populi romani. Nec licet mouere vel portare arma inſcio pricipe. C. vt armorum vſus inſcio principe interdictus ſit: in rubro et in nigro. lib. xi. Nam et qui iniuſſu id eſt ſine iuſſu principis bellum gerit tenetur. l. iulia maieſtatis. ff. ad. l. iuli. maieſta. l. iij. ad

Digitized by Google

idē in auten.de man.prīn.coll.iij.ꝛ de armis.coll.vj.quis
neceſſitate iminente ſufficiat authoritas magiſtri officio
rum.ſicut tradit.C.de fabricēſibus.l.ſi.li.xj.Solet tñ prīn
ceps aliqbus concedere quādo ad aſpiciēdos agros vel
ob aliam cauſam ꝓficiſcunt:ꝙ cingulo poſſint vti:dū ta‑
men ad nulli⁹ leſionem reſpicere videantur.C.de prepo‑
ſitis ſacer.cubi.l.ſi.li.xij. ¶ Si ergo aliqs ceperit hominē
noſtrū ſine authoritate iudicis vel conſenſu:poteſt peti ꝑ
interdictum de libero hoie exhibendo.Res vero ꝑ vi bo‑
no.rap.cautio.per edictum qd metus cauſa.C.qd metus
cā.l.ij.ff.vi.bo.rap.pretor ait. Sed ſi authoritate iudicis
rem occupauerit noſtrā qs:iuſtam cauſam habet detinen
di:ꝛ ideo habet exceptionē ſic intelligi pōt.ff.de libe.ho.
exhi.l.j.§.in hoc interdicto.Tñ et illud dico ꝙ ſi inferenti
iniuriā referatur iniuria repellēdo ob tuitionē ſui corpo‑
ris:repellens non tenet.ff.de iuſti.ꝛ iu.vt vim.ꝛ ad.l.aqui.
ſed ꝛ ſi quecūqꝫ.ex de reg.iu.qd non eſt licitū.xxiij.q.viij.ſi
nulla. Sed quid ſi qs non habeat copiā iudicis?Recur‑
rat ad principē.alr̄s illicite agit.Nec ꝓpter periculum ali‑
quis debet violentiam inferre ſine authoritate iudicis.ex
de homi.ſuſcepimus.Quod credo verū ſi nō potuit reti‑
nere res ſine periculo mortis alicui⁹.alias ſi nō iminere
mortis periculū:res ſuas poſſet retinere.ar.ex de ſta.mo.
in ſingulis.§.ſi.ff.de minor.in cauſa.j.ꝛ q̄ i frau.credi.fac.
ſunt.ait pretor.§.ſi debitorē.et ar.de iniu.verū.ſm Oſtiē.
qui ita no.ex de treu.et pa.in ſumma in.§.qd ſit.ꝟ.ſed qd
Tu aūt dic ꝛ tene ſm ea q̄ no.xxiij.q.j.in ſumma in gloſ.q̄
Multi‑plex eſt bellum. repellere.ꝛ ex de homi.ſignificaſti.ij.i gloſ.magna. ¶ J
Sed vt de hoc noticiam habeas clariorem:nota ꝙ multi‑
plex eſt bellū.Unū qd eſt inter fideles ꝛ infideles:ꝛ hoc iu
ſtum eſt reſpectu fideliū.ex de heret.excōmunicam⁹.xxiij.
q.viij.diſpar. Aliud qd eſt inter fideles hinc ꝛ inde.ꝛ hoc
multiplex.q: aut fit authoritate iudicis:aut iuris:aut pro
pria voluntate.Si aūt authoritate iudicis legitimi:puta
quia cōtra quos authoritatē dat/imediate ſubſunt ei:et
habet ius exercendi merū imperiū:neceſt actor in cauſa
propria:nec errat:iuſtū poteſt dici.ad hoc.ff.qd me.cauſa
continet.Igit contra nō ſubditos non dabit authoritatē
nec actionē:q: actor ſequitur forū rei.ex de fo.cō.cum ſit.
Unde nec eſt vn⁹ pro alio pignorandus vel impetendus
vt.C.ne vxor pro ma.ꝛ fili⁹ pro pa.per totū.in aūt.vt non
fiant pignora.coll.v.niſi forte in defectū iudicis iniurian‑
tis nolentis vel negligētis ius reddere.xxiij.q.ij.dñs. Is
etiam q̄ non habet merū imperiū:hanc actionē nō poteſt
dare.ff.de iuriſ.oim iu.l.iij.et.iiij.Itē null⁹ in cauſa ꝓpria
iudex erit.vt.s̄.dictū eſt.ꝟ.lex aūt.Itē error iudicis nō ex‑
cuſabit:ſaltē a toto.ex de tēpo.or.dilectus.§.cum igitur.ꝛ
de tranſla.c.ij.§.vlti.nam ꝛ ſi ꝓbabilis eſſet:tamen cōper
to errore eſt ſatiſfaciendū.ex de frig.fraternitatis.§.quā‑
uis.de pur.vul.ſignificantibus. ¶ Eſt tamen prima facie
pro authoritate iudiciaria/niſi manifeſta appareret con‑
trarium:preſumendū.ar.ff.de acq.poſ.iuſte poſſidet.ꝛ.ff.
ne vis fiat ei q̄ in poſ.miſ.eſt.l.j.ꝛ ex de renun.in preſentia
Ergo q̄ authoritate iudicis legitimi nō errātis īpugnat
aliū:iuſte pugnat:impugnatus autē iniuſte defendit.q:
tanto magis apparet de cōtumacia ꝛ ꝑſumptuoſa rebel‑
lione.ar.de peni.di.vj.c.j.ad ſi.ex de ma.ꝛ obe.ſiquis.ff.de
rei ven.q̄ reſtituere.Idē eſt ſi fiat authoritate iuris vbicū
ꝙ ſcꝫ a iure conceditur quoad illū cui ius concedit.ſicut eſt
ponere exemplū in ꝑdictis aſſiſſinis a iure diffidatis.vt
in pre.c.pro humanis.ꝛ.C.vbi ꝛ quando licet vnicuiqꝫ ſe
ſine iudice medi.l.j.ꝛ.ij.Itē proximi vel vicini iniuria re‑
pellenda.xxiij.q.iij.nō inferenda.ex de ſen.ex.dilecto.§.et
quidē.li.vj.In ſupradictis ꝛ conſimilibus caſibus is qui
gladio vtitur/iuſte agit:ꝛ per conſequēs is qui ſe defen‑
dit/temerarie defendit.Sapienter autem faceret ſi emen
daret vitam ſuā.ex de iudi.cum nō ab homine.Sed ſi nō
interueniat authoritas iudi.vel iuris hic ꝛ inde:iniuſtū eſt
quoad impugnantes:ſed quoad defendentes iuſtum.ff.
de iuſti.ꝛ iur.vt vim.ex de homi.ſignificaſti.vbi de hoc.e.

de reſti.ſpo.olim. ¶ Ut autē predicta recolligam⁹:aliud Bellū romanum.
poteſt dici bellum romanū inter fideles ꝛ infideles.ꝛ hoc
iuſtum.vt.ꝟ.ſed vt.s̄.Hoc autē voco Romanum:quia ro
ma eſt caput fidei nr̄e ꝛ mater.xxv.q.j.§.his ita C.de ſum.
trini.l.ſi.xxiiij.q.j.hec eſt fides.ꝛ.c.quoniā.et de hereti.ad
abolendam. ¶ Secundum quod eſt inter fideles impu‑ Judiciale.
gnantes authoritate iudicis.ꝛ hoc iudiciale pōt dici ꝛ iu
ſtum vt.s̄. ¶ Tertiū quod faciunt fideles iudici cōtuma Preſumptuoſum.
ces ꝛ poteſt vocari preſumptuoſum.ꝛ eſt iniuſtū vt ſupra
¶ Quartum quod faciunt fideles authoritate iuris et Licitum
hoc licitum ꝛ eſt iuſtū vt.s̄. ¶ Quintum quod faciunt fi‑ Temerarium.
deles contra authoritatem iuris ꝛ hoc temerarium ꝛ in‑
iuſtum vt.s̄. ¶ Sextū quod faciunt fideles authoritate Voluntarium.
propria alios impugnantes ꝛ hoc poteſt dici voluntariū
ꝛ iniuſtum vt.s̄. ¶ Septimū quod faciunt fideles defen Neceſſarium.
dendo ſe authoritate iuris contra voluntarie impugnā‑
tes.ꝛ hoc poteſt dici neceſſarium ꝛ eſt iuſtum vt.s̄.Ergo
in Romano in Judiciali Licito Neceſſario non tenetur
quis ad reſtitutionem.In Preſumptuoſo Temerario et
Voluntario tenetur quilibet ad reſtitutionem.ꝛ ſecūdū
hoc intellige.ex de iureiu.ſicut.ꝛ.j.Et vide quod ibi latiſſi‑
me ꝛ vtiliſſime ſicut ſemper facere cōſueuit:not.Inno.et
de reſti.ſpo.olim.j.in gloſ.quomodo. ¶ Quid ergo de co
mitibus ꝛ baronibus:qui tota die ſine authoritate prin‑
cipis arma ſumunt:ꝛ ſumi faciunt:ꝛ vaſallos ꝓprios ex‑
heredant:ꝛ adinuicē ſe ſpoliant et vaſallos?Non dubito
quid ad reſtitutionem teneant plenariam:niſi ſeruēt iu‑
ris ordinem:qui eſt vt ſi vaſallus vult ſtare iuri:audiatur
ſi cōtumax eſt:impugnetur.quod poteſt fieri authoritate
iuris vel precipiente iudice.ff.de rei ven.qui reſtituere.C.
de epiſ.ꝛ cleri.ſiquis in hoc gen⁹.C.de iis qui latro.occul.
l.vlti.§.j.alr̄s ſi obediens ſit non eſt vtendū gladio.C.de
of.iudi.diuer.mili.l.j.C.de actio.ꝛ obli.negātes.C.de gla
di.l.vnica.li.xj.Nulli enī licet arma ſumere ad aliū impu‑
gnandum ſine authoritate iuris vel iudicis:ſicut dictum
eſt:alr̄s penā habet:quum intelligat violētia inferri.ff.qd
metus cauſa extat.ff.de vſufruc.equiſſimū.ff.de vi.priua.
creditores.ff.de ori.iur.l.ij.§.poſt originem.ff.de relig.et
ſump.fu.oſſa.rñſo.j.ff.de publica.vecti.licitatio.§.quod il
licite.C.de iudeis.nullus.et in conſtitu.frederici de pace
tuenda.ꝛ totū.Eſt tamen ar.contra in conſtitutione feu‑
dorum de inueſtitura quā titius accepit.c.fina.in ſi.et in
titu.que fuit prima clauſa beneficij amittendi.§.illud ta‑
men.Sed illud intelligi poteſt ſm Oſtiē.quando autho
ritas iudicis habetur. ¶ Si ergo dominus qui imediate
ſubeſt principi/de vaſallo proprio conqueratur:ꝛ velit tu
tiorem viam eligere quoad animaꝫ:conſulo ꝙ non dicat
ſibi ius:ſed vel authoritate principis gladiū aſſumat.vel
ad dioceſanum vaſalli recurrat:ad cuius monitionem ſi
obedire noluerit:excōmunicabitur ratione peccati.ex de
iudici.nouit de ma.ꝛ obe.ſolite.de cenſi.omnis anima.et
ſi per annum excōmunicatus extiterit:extunc dioceſan⁹
ipſum ꝛ res eius exponet.ar.xj.q.iij.rurſus.de hereti.ex‑
communicamus.§.j.ſic recurrere debet brachium ſecula
re ad eccleſiaſticum:ſicut econuerſo fit.de iudic.cum non
ab homine.§.ſi.de ex.pre.tanta.in ſi.Et in hoc caſu etiam
videt loqui ex de homi.poſtulaſti.Et hoc eſt qd forte in‑
nuitur quando dicitur ꝙ vnus gladius alio ſemper eget
x.diſtin.ſi in adiutorium.ꝛ.c.ſequen.xcvj.diſtin.cum ad ve
rum.ꝛ.c.duo ſunt.et in lombarda.vt epiſcopi et comites
inuicem ſibi auxilium dent.in rubro ꝛ in nigro.Hoc ergo
fixe tenendum eſt ꝙ is qui iuſte pugnat:non tenetur ad Juſti belli ꝑda capiētis ē.
reſtitutionem prede:ſed fit capientis.vt dictum eſt vt pre.
ca.ius gentium.diſtin.j.ꝛ.xviij.q.vij.ſi de rebus.Et hoc in‑
telligas ſiue capiatur de rebus iniuſte pugnātis/ſiue va‑
litorum/vel hominum ſuorum:quouſqꝫ iuſte pugnanti
de debito ſuo vel iniuria vel offenſione illata vel dato dā
no ſibi ꝛ ſuis ꝛ intereſſe ſuo ꝛ ſuorū ſit iuxta propriā ꝛ ſa‑
nam cōſcientiā plenarie ſatiſfactū:vel donec hoſtis para‑
tus ſit ſatiſfacere:vel ſe iuri paritur ū offerat. ¶ Illos aūt

Digitized by Google

intelligas ſuos:qui plus hominẽ ꝙ deũ timentes/ſequũ-
tur dominũ ſuum in bello illicito .contra id qđ legit̃.xi.q.
iij.iulian⁹.ꝛ.c.domus. Alios aũt qui non preſtant ei cõſi-
lium auxiliũ vel fauoꝛem non credim⁹ puniẽdos.q: pena
debet ſuos tenere authoꝛes.ex̃ de his q̃ fi.a ma.par.c.q̃ſi-
uit.lvj.di.ſatis puerſum.de cõſti. cognoſcentes.j.q.iiij. c.j.
Adde hic qđ nota.ſ̃.§.pꝛori.ver.circa pꝛincipes.ꝛ in ad
ditione ibi. Cr autem dictũ eſt teneri illos q̃ dñm in iniu-
ſto bello ſequunt̃:intelligas quãdo ij qui ſequunt̃ de hoc
certi ſunt:vel pꝛobabiliter credũt iniuſtũ bellũ eſſe.ꝛ ma-
xime vbi eccleſia hoc pꝛohibebat:ꝛ tales excõmunicabat
Si vero certi eſſent/vel pꝛobabiliter crederent/ꝙ iuſtum
eſſet:in nullo tenerent̃:niſi foꝛte haberent coꝛruptã cupi-
ditatis intentionẽ.ſm Ray. Sꝫ hoc reputo periculoſum
q: ſola conſcientia non facit iuſtũ vel iniuſtũ bellum. Im
mo authoꝛitas iuris vel iudicis quantũ ad hoc pertinet/
requirenda eſt.vt ſupꝛa dixi. Cr ſi pꝛobabiliter dubitat
vtrum ſit iuſtum an iniuſtum:adhuc pꝛopter bonum obe
dientie excuſatur.xxiij.q.j.quid culpat̃.ſm Ray. Sed hoc
dicas verũ:ſi inquiſiuit quantũ potuit:ꝛ peritioꝛes cõſu-
luit:ꝛ ſemper dubius remanſit. Alioquin affectatoꝛ igno
rantie ſicut nõ expers ſciẽtie puniret̃.ex̃ de clam.deſpon.
cũ inhibitio.§.ſiquis vero. Nec excuſatur ꝓpter timoꝛem
amittendi feudũ/vel incurrendi damnũ aliud tẽpoꝛale.
xxiij.q.v.ita ne.licet metus culpã attenuet quoad penitẽ
tiam iniungendã circa ieiunia ꝛ oꝛationes.ex̃ qđ me.cau
ſa.ſacris ꝛ facit qđ no.ex̃ de ex.pꝛe.tanta.in gloſ. pꝛopter
hoc.ſed authoꝛitas iuris vel iudicis reqrit̃.vt.ſ̃.ſepe no.
Ubi ergo habetur authoꝛitas iudicis:dici poteſt ꝙ etſi
iudex errauerit:ad pugnantis tamen conſcientiã recur-
ratur. Et in hoc caſu poteſt habere locũ diſtinctio dicta/
in foꝛo penitentiali.ſecus in cõtentioſo.niſi erroꝛ aperte
detegeret̃ ſuo tẽpoꝛe vt patet in ijs q̃ no.de re iudi.latoꝛ.
ꝛ.c.cõſanguinei.ꝛ de frig.fraternitatis. ¶ Sed nunquid
ij q̃ ſequuntur/tenẽtur inſolidũ? Diſtingue vtrũ ſcirent
pꝛedam cõmitti debere.vel etiam ignoꝛarent.tñ veniẽtes
ad pꝛedam non abſtinuerunt.imo alios adiuuarunt.ꝛ ta
les ꝛ etiã ij qui cõſilio vel auxilio vel adulatione vel detra
ctione ſeu cauſa cõſimili inducũt tyꝛannũ ad pꝛedã faciẽ-
dam vel guerram mouendã iniuſte:tenent̃ inſolidũ:ſi ꝓ-
pter hoc ſciunt vel credunt ꝙ tyꝛãnus ad hoc ſit induct⁹:
al's nõ facturus:quoad id qđ plus feciſſe creditur ex tali
inſtigatione ar.ex̃ de homi.ſic dignũ.de ſen.ex.quã re.ꝛ.c.
nuper.et in gloſ.ꝙ al'r.xvij.q.iiij.oẽs.ij.q.j.notum .lxxxiij.
di.erroꝛ.ꝛ.lxxxvj.di.c.facientis(al's incipit culpã ꝓpaldu
bio) Si vero ſciunt vel credunt ꝙ ꝓpter hoc ad hoc non
fuerit mot⁹:nec pꝛopter talia plus vel minus fecit:tũc nõ
tenent̃ niſi inquantũ ad eos puenerit vel de ijs expende-
runt:ꝛ inquantũ damnũ dederunt per ſe vel familiã ſuaꝫ
directe vel occaſionaliter.ad hoc ex̃ de ſen.ꝛ re.iu.cum. I
ꝛ A.de eta.ꝛ qua.tuã.ex̃ de ſen.ex.inter alia.xi.q.iij.quoni
am multos.ff.ſi certum pe.ſi me ꝛ titium.de iureiurã.c.ſi.
¶ R: Sed q̃d ſi vnus ſatiſfecerit in ſolidum ſiue pꝛinci
palis ſiue alius? Ceteri oẽs liberãtur.ff.de reg.iu.bona fi
des.ff.de eo per quẽ factum erit.l.j.§.ſi plures. Et hoc in-
telligas quoad deũ:ꝛ de magna equitate.nam quoad pe
nam quadruplici.adhuc poteſt in ſolidum quilibet cõue-
niri quũ ſit pena.ff.de iuriſ.oim iu.a deo.et.l.pꝛecedẽti.§.
ſi.ff.ad.l.aqui.item mela.§.ſed ſi plures.xij.q.ij.cũ deuotiſ
ſimam.ꝛ iuxta verbũ Zachei dicentis Luc.xix. Si quẽ de-
fraudaui:reddo quadruplũ.de quo tangit̃.xiiij.q.v.non
ſane.in ſi. Unde ſanũ eſt conſiliũ ꝙ de hac pena quilibet
humiliter miſericoꝛdiã petat.verũ eſt ſi in foꝛo cõtentio-
ſo inquieret̃.al's in foꝛo anime non tenet̃ ad penã.ſed ſuf-
ficit ꝙ reddat quantũ q̃libet accipit:vel alter pꝛo eo:vt di
ctum eſt.ad hoc facit qđ legit̃.ꝛ no.xij.q.ij.fraternitas.in
gloſ.vlti.in ſi. ¶ Sed numq̃d qui ſuũ recuperat:tenetur
cedere actiones ſuas contra alios qui damnũ dederunt.
Scripſit Ray.ꝙ ſic in iudicio aie ꝙuis in iudicio cõtẽtio
ſo non teneatur.niſi foꝛte ijs qui ſatiſfecit in ſolidũ/pꝛin-
cipalis eſſet.vt ſic non ab vno in ſolidũ ſed a pluribus ꝓ
partibus erigat̃. In foꝛo aũt contentioſo non video qua
fronte is q̃ ꝓpter ꝓpꝛiam punitur cõtumaciã poſſit pete
re ceſſionem.ff.de admi.tu.ſi plures.ij.ff.de tutelis ꝛ ratio
nibus diſtra.l.j.§.nunc tractem⁹.ſm Ray. Cr dicit de ceſ- Diſſidet
ſione facienda in foꝛo aie non videtur fructuoſum multũ authoꝛi-
nec cum tali ceſſione agi poſſet.niſi velis intelligere ꝙ de tas ab
voluntate cõfitentis publicetur.ſed nec ex hoc in foꝛo cõ- Raymũ
tentioſo agi poſſet obſtantibus.l.ſ̃.pꝛori.all'. Dicas ergo do.
ꝙ ſiue ceſſio facta ſit ſiue non:alij q̃ nihil ſoluerũt ad rele
uandũ illũ qui in ſolidũ ſatiſfecit:pꝛo ſuis partib⁹ ſunt ef-
ficaciter inducendi. Nã ſoluens vtiliter fecit negociũ eoꝝ
ergo tenentur tenere ratũ qđ fecit:ꝛ ei ſatiſfacere.ar.ff.de
nego.geſtis.cũ pecuniã.ꝛ.l.ſoluendo.ꝛ.l.põpõni⁹.in ſi.et
l.ſe.mſo.j.ꝛ gloſ. Jo.que ponit̃.xij.q.ij. monemus.et inci-
pit.ipſe ergo.in ſi.magis fauet Ray.§.j. Oſtẽ. Quid ſi
neuter raptoꝛũ dñs erat:nec vn⁹ magis animauit alium
ꝙ alius ipſum:ſed ſimul cõuenerũt de faciendo tali inſul-
tu vel tali rapina cõmittenda? Quilibet tenet̃ inſolidum
vt patet in concoꝛ.ſignatis.ſ̃.e.℟. Sed numq̃d ij q̃ ſequũ-
tur etiã ſi vnus ſolus nõ potuiſſet hoc perfeciſſe vt ꝓbat̃
aperte.ff.ad.l.aqui. Ita vulneratus.§.ſi.ff.arbo.fur.ceſa.
ſi plures.ff.de fur.vulgaris.ff.ſiquis ex teſta.liber eſſe iuſ.
fu.l.j.ꝛ qđ legit̃ ꝛ no.xxiij.q.vlti.c.vlti.in gloſ.j. Aliqui ta-
men dicũt ꝙ ſufficit ſi q̃libet pꝛo parte ſua ſatiſfaciat. Sꝫ
pꝛimũ non ſolũ tutius imo verius eſt. ¶ Quid de ijs qui
non cõſentiunt:tñ de pꝛeda ſcienter ex dono/vel etiã igno
ranter:ſed poſtea audiuerũt veritatẽ? Quatenus habue-
runt tenent̃ reſtituere.ff.ſi certũ peta.ſi me et titium.ff.de
condi.indebi.nam hoc nota.ex̃ de homi.ſicut dignum.§.
eos inſuper. Niſi foꝛte hoc conſumpſiſſent anteq̃ intelli-
gerent veritatem.C.de rei ven.certum eſt.ff.de vſur.q̃ ſcit
§.ſi.ad hoc.ff.de petitio.heredi.ſi a domino.§.ſi.et duab⁹
l.ſequẽ.ꝛ adde qđ no.xij.q.ij.nõ liceat.in gloſ.hic aduerte.
¶ Sed quid de ijs qui inde comedunt ꝛ bibũt ꝛ induũt
Videt̃ ꝙ vxoꝛ ꝛ familia qui non habẽt aliunde vñ viuant
excuſentur:dũmodo peccato nõ conſentiant: ſed raptoꝛẽ
ad reſtituendũ ꝛ coꝛrigendũ inducant.ar.xi.q.iij.quoniã
multos.ex̃ de ſen.ex.inter alia.ꝛ.c.ſi vere. Sed ꝛ pꝛedica-
toꝛes gerẽtes negotium ſpoliatoꝛuꝫ in hoc caſu propter
hoc excuſantur.de ſen.ex.cũ volũtate.j.mſo.§.j. Et hoc di
xit Ray.verum eſſe ſi ſpes ſit de coꝛrectione:ꝛ cũ mode-
ramine tali vt per hoc nõ ſubtrahat̃ facultas reſtituendi
ſpoliatoꝛi in totũ vel in magna parte.ar.ij.q.vj.anterioꝝ
§.illud. Potius teneo qđ ſcripſi.ſ̃.§. ſeminariũ.℟.xciiij. in
ar.xlvj. ¶ Quid ergo faciet vxoꝛ vel filij.vl' familia ſi nul
la ſit ſpes coꝛrectionis:ſupple maxime.vide.xxxj.di.c.omo
xxj.nota. Dixit Ray.ꝙ ſi ſunt aliq̃ ſeparata de iuſto viuãt
de illis.ſi non ſunt:querãt victũ ab amicis ſuis vel cõſan-
guineis vel alijs ꝑſonis honeſtis.vel querant victum pꝛo
pꝛijs manibus.xci.di.clericus.de con.diſtin.v.nunq̃. Uel
oſtiari. Et nullo modo comedãt de rapina.xxviij.q.j.vxoꝛ
¶ Sed q̃d ſi maritus crudelis nõ permittit ꝙ vxoꝛ ſua ꝛ
filij de alio comedant? Triplex eſt remediũ ſm Ray. Pꝛi-
mum eſt:vt viuat de dote ſua:vel de ſponſalitio. Secũdũ
eſt vt hec denunciet talibus q̃ maritũ cõpeſcant vel etiam
epiſcopo.ij.q.j.ſi peccauerit.xxij.q.v.hoc videt̃. Sed hec
duo remedia inania ſunt. Tanta põt eſſe tyꝛãnis mariti.
ex̃ qđ me.cauſa.c.j.de reſti.ſpo.lras. Tertiũ eſt ꝙ vbi aliud
facere non põt:ex quo ita arctata eſt: poterit inde cõme-
dere:nec tenetur:quia tempoꝛe neceſſitatis tante etiam a
furaro excuſaretur in totũ .licet ſi periculum moꝛtis non
immineret:aliquod peccatũ cõmitteretur : ꝛ ideo aliqua
penitentia iniungetur.ſic intellige ex̃ de fur. ſiquis ꝑ ne-
ceſſitatem. Hec enim neceſſitas legem non habet.de cõ.
di.v.diſcipulos.ex̃ de reg.iuris.qđ non eſt. Tutiuſm̃ eſt ꝙ
talis rem reſtituat ſi poteſt:vel eſtimet quantũ comedit:
ꝛ pꝛoponat ſoluere quum poterit illi cui facta eſt rapina.
ex̃ de ſolutio.c.ij.ff.de ceſſi.bo.is qui.interim aliquam pe-
nitẽtiam faciat ad cautelam.ꝛ parcius ſumat ꝙ poteſt ad
victum neceſſarium de illa rapina.ad hec ex̃ de homi.c.ſ̃.
v.diſtin.ad eius vero.xij.q.j.clericus. In omni autem caſu
reddat

Digitized by Google

reddat debitum viro ſuo niſi aliud ſubſit impedimentū. xxiij.q.v.ſi dicat.⁊.c.ſin.⁊.c.vna. ¶ Quid de p̄dam emē-

An liceat p̄dam emere.

tibus? Et quidē ſiquis emat ſcienter p̄dam: vel credēs ꝓbabiliter ꝙ p̄da ſit: tenetur indiſtincte. nec liberat̄ vendendo/vel qualitercūq; alienādo/nec amiſſiōe/ vel morte rei/vel alio aliquo caſu interueniente/ quo minus teneatur reſtituere p̄ciū ſm qḋ plus valuit ꝙ̄ emerit: vel plus vendidit ꝙ̄ emerit: vel tēpore cōtractus valeret.⁊ quicq̄d ex re habuit vel habere potuit: nullas expenſas deducendo.q: talis contrectando rem alienā/furtum cōmittit:⁊ malam fidez habuit.etiam ſi ꝑ mille manus res illa furtiua ſcienter tranſiret: ⁊ fur ſemꝑ in mora eſt. ad hec.C.de fur.l.ij.ff.de fur.qui iumenta.ff.de condi.fur. in re furtiua.ff.de peri.⁊ cōmo. ſi vt certo.§. ſed interdū.C. de rei ven.circā.Et qḋ dictum eſt de p̄mo raptore/idē intelligas de ſecūdo/tertio/⁊ etiam milleſimo:vt dixi.q: ſi per plures manus ambulauerit idem iuris erit.ff.de mino.ſed vbi.ff.de peri.heredi.ſed ⁊ ſi.§.ſumi aūt. Si naūt ſcit ꝙ de iuſto bello eſt:oīno excuſatur: quum a vero dn̄o emat.vt.s̄.ſepe dictum eſt. Si vero emens hoc neſciebat: ꝓbabiliter tn̄ hoc credebat: puta q: omnes vicini ſui vel maior pars ⁊ maxime ſapientes hoīes ⁊ honeſti ita credebant ꝙ res illa eſſet vendentis: durante hac bona fide nō tenetur. ſed tenet̄ ſi poſtea audierit veritatem.⁊ curet al's cautiꝰ negotiari.C.de fur.l.ij. Et ſi iudice ſententiāte reſtitutionē fecerit: pōt agere ꝯtra venditorē: vt ipſuz ſeruet indēnem.xij.q.ij.vulterane. Si aūt hoc faciat ad preceptum ſacerdotis in foro penitentiali:⁊ in eodē foro inducendus eſt venditor vt ip̄m ſeruet indēnem.ſed in foro cōtentioſo ip̄m non poterit emptor cōuenire.ff.de euictio.ſi rem.de cōtrahen.emptio.c.ſi. Si ſciebat factum emptor:ſed ignorabat ius:vel ignorantia facti ducꝰ craſſa ⁊ ſupina nō ꝓbabili rem captam emerit:in iudicio aie ad reſtitutionē tenetur.ad hec ex̄ de cleri.excō.mi.a pl'ice. Dicit̄ aūt craſſa ⁊ ſcȝ ſupina ignorantia:qn̄ cōiter alij vicini dicebant ⁊ credebant ꝙ res eſſet de p̄da ⁊ bello iniuſto.ff.de ꝟbo.ſig.late culpe.vel qn̄ eccl'ia hoc ꝓhibebat:⁊ tales publice excōicabat. vnde nō excuſatur emptor tali ignorantia ducꝰ.xij.q.ij.qui ⁊ humanis.xvj.q.j.ſi cupis. de ordi.ab epo qui renū.epa.c.j.§.ſi.⁊.c.ij.legitur ⁊ no.ex̄ qui matrimo.accu.poſ.c.vlti. Et ſi de hoc nihil cogitabat quādo emit:nec inquiſiuit quātum potuit:in culpa eſt ſicut ſupra.ꝟ. Sed hoc dicas nō in caſu ſimili. ¶ Quid ſi emptor nō pōt cōmode reſtituere:niſi forte vendat quicquid habet? Dic ꝙ ad hoc tenetur de rigore iuris vt ſm

Prede reſtitutio quō facienda.

ſuū poſſe totū reſtituat.xiiij.q.vj.ſi res. ex̄ de vſur. cū tu. ſm Oſti. Sed tu dic ꝙ ſi emit bona fide ⁊ ꝓbabili ignorantia: habenda erit ratio ne egeat ipſe ⁊ vxor.quia non eſt fraudandus alimentis quotidianis.ff.q̇bus nō com. bono.poſ.q̄ bonis.⁊ Inſtitu.de accu.§.vlti. ⁊ no.ex̄ de ſolu.c.ij.in gloſ.ſi.ad finē.etiā ꝓ eo qḋ dixi.s̄.ꝟ.q̇d g̅ de vxore.facit expreſſe qḋ legit̄ ⁊ no. xxxj.diſt.oīno. ⁊ in gloſ.ar. ¶ Quid ſi raptor idem donator vel venditor ſatiſfecit plene de p̄da data vel vendita. Dicas donatariū vel emptorem liberatum. Verū quicquid habet de lucro ⁊ ꝑcepit ante reſtitutionē factam debet in vſus pauperum erogare vbi fuit male fidei.ar.xiiij.q.v.qui habetis.⁊.§.ſeq. ſm Oſti. ¶ Sed nūquid emptor ſatiſfaciens pōt ſibi cōſulere ꝑ ceſſionē actionū ſibi faciendam ꝯtra venditorez ⁊ raptorem? Non.nec aliquo alio modo: niſi quādo emit ſibi de euictione exp̄ſſe caueri fecerit.quia obſtat propria turpitudo ſcȝ emendo ſcienter ⁊ mala fide.C.de rei ven. ſi mancipium.x.q.ij.hoc ius.(al's eſt.§.ſub.c.ea em̄)C.de euic.ſi ſun.idem ſentit Io.vt no.xij.q.ij.monemꝰ. in gloſ. q̄ incipit/ipſe ergo.in ſi. ¶ Quid ſiquis emat rem de preda ſcienter:tn̄ hoc facit bona fide:nō vt ipſam lucret̄: ſed vt ipſam reſtituat dn̄o recepto precio ⁊ intereſſe ſuo:quū al's dn̄s rei ipſam nullo modo recuperare poſſet. vel non ita de facili:⁊ quidem hic non cōmittit furtum.ff.de fur. falſus.§.penulti. Immo vtiliter gerit negotiū. ⁊ ideo totum poterit recuperare p̄cium ⁊ intereſſe ſuū.etiaz ſi res ſine culpa ſua perimatur vel amittatur.vt eum q̇cq̇d percepit ex tali re vel occaſione ipſius totū cōpenſet vſq; ad quātitatem cōcurrentem.ſm Ray.ar.ff.de neg.geſtis. ſȝ an vlti.§.ij.ex̄ de accuſa.cū dilecti.§.ſi. Sed licet in iudicio aie credat̄ ei de ꝯſcientia ſua:in iudicio tn̄ cōtentioſo nō crederetur ei:niſi hoc publice preſtaretur.ar.ff.de nego. gemi.cenſemꝰ.C.de fur.l.ij.ff.de admi.tu. nō exiſtimo. ex̄ vt ec.bene.c.j.§.j.de elec.q: ꝓpter.§.ſi. ¶ Quid ſi nō pōt reperiri dn̄s rei:vel neſcitur vbi ſit? Erogetur pauperibus de ꝯſilio dioceſani. Et hoc etiā publice ſiat premiſſo banno in eccleſia/⁊ diligenti inquiſitione facta:vt oīs ſuſpitio euitet̄.ar.in ꝓxi.s̄.iduc.iuribꝰ.⁊ ex̄ de clan. deſpō. cū inhibitio.⁊ qui matrimo.accu.poſ. cū in tua. adde qḋ no.ex̄ de vſur.q: fruſtra.in gloſ.ſȝ nūquid.ꝟ. Item quid. Et ſi hoc facto nō inueniatur cuiꝰ ſit res: liberabit̄ dādo pauperibꝰ.vt.s̄.pro aia illius cuiꝰ res eſt.ex̄ de vſur.cū tu. q: in hoc vtiliter gerit negotium ſuū.ar.xij.q.ij.quatuor. circa ſi. ¶ ℞ Quid de officialibꝰ iudicis? Quicūq; officialis incitauerit iudicē ad iniuſte iudicandum ex certa

Officialium meminit.

ſcientia vel ꝯtra ꝯſciam:tenetur ſm qḋ no.in ſimili materia.§.e.ꝟ. Sed nūquid ij qui ſequūtur. Idcoq; ⁊ ſi iudex ſimplex ſm ꝯſciam iudicet: deceptus tn̄ ꝯſilio adſeſſoris bona ſide electi:q: ſcȝ ab oībꝰ iuſtus ⁊ peritꝰ credebat̄:⁊ ad ip̄m cōiter tanq̄ ad talem recurrebat̄: excuſatus eſt iudex.⁊ adſeſſor tenetur. Sic intellige.ff.qḋ quiſq; iuris l.ij. Tenetur etiā iudex vel adſeſſor ſi ſe ſentiat imperitū: ⁊ ſe de iudicio intromittit. vt inſtit. de obliga. q̄ quaſi ex maleſi.naſ.tn̄.j.legit̄ ⁊ no.ex̄ de ſen.⁊ re iu. cum eterni.in gloſ.q̄uis.lib.vj.ij.q.vj.hoc etiam placuit.in glo.ſi iudex. Et idem in medico.necnon ⁊ qui talem ſcienter eligit de culpa ipſius tenetur.ex̄ de offi.archid.ea que.⁊ adde que dixi.s̄.§.nunc ad iudiciū.ꝟ.vlti.xlij.ar.⁊.§.de offenſionibus.in.xxxviij.ar. de criminibus iudicum ⁊ adſeſſorum. Sed ⁊ ſi adſeſſor habet certuz ſalariū:⁊ vltra extorquet: tenetur.ex̄ de vi.⁊ ho.cleri.cum ab oi. ¶ Alij aūt inferiores officiales/puta nuntij ſiue miſſi inſulati vel ſimiles etſi certum ſalariū habeant:⁊ aliquid ꝑ vim vel ꝑ imoderatam improbitatē extorquent iuxta morem patrie:puta denariū vel obolum vel aliud certū vile ⁊ modicum: nō tenentur ad reſtitutionē.ſed poſſunt inde facere eleemoſynam.xiiij.q.v.non ſane.ſm Ray. Sed certe nō ꝓbat ꝙ de ijs poſſit fieri eleemoſyna.immo notat factū. qḋ et in vſurarijs verū eſt.facilius em̄ induceretur vſurarius ad dandū decē ſolidos ꝓ deo:ꝙ̄ reſtituendos duos ei a quo extorſit.reſtituant ergo qui ꝯceſſerunt. legitur ⁊ no.xxiij. q.j.militare.vel petāt remiſſionē ab eo ſibi fieri. ¶ Quid de aduocatis? Et quidē tenentur ad reſtitutionē ſi in cul-

De aduocatis ꝓba ſiunt.

pa ſunt. In culpa aūt ſunt ſi nō erant idonei ad aduocādum.puta q: religioſi in caſu nō conceſſo vel in ſacris cōſtituti.ex̄ de poſtu.c.j.⁊.ij. Tamen in hoc caſu non credo ſi al's aduocatus diligenter ſuū officiū exequatur: ⁊ peritus ſit: nec in culpa amiſſionis cauſe ſit: ꝙ debeat reſtituere illi a quo recepit:quū ſua non interſit. ſed al's eſt ei iniungendū vt illud vel magnā partem expēdat ad pias cauſas:⁊ ſubueniatur peccatori oronibus et ſuffragijs eccleſie ⁊ illoꝝ qui eleemoſynā recipiunt.ar.xiiij.q.v.non ſane.⁊.xij.q.ij.gloria epi.⁊.c.aurū. Si vero in culpa eſt q: recepit imoderatam quātitatem: tunc id qḋ nimis recepit tenetur reſtituere illi a quo extorſit. ſuꝑ quo vide qḋ no. Oſtie.in ſumma.de poſtu.§.quis poſtulare. vbi dixit cum Azo.⁊ ſequen. Potius credo dandū pauperibus.et eſt caſus.xiiij.q.v.non ſane. Si vero eſt in culpa quia per ignorantiā ſuam vel negligentiam clientulus ſuus amiſit cauſam:tenetur reſtituere ſic extortū:⁊ damnū quod incurrit clientulus.ar.ff.ad.l.aqui.idem iuris.ex̄ de cra.⁊ quali.ad aures. ¶ Sed et ſi per cauillationem ſuam abſtulit aduerſario bonā cauſam:vel ipſum grauauit in aliquo:petendo dilationē ſuꝑfluam vel allegando falſo cōtra cōſcientiā:vel faciendo poſitionem duplicē vel cauil-

loſam:vel per inſtitutionem falſi teſtis: vel quia induxit
clientulum ſuũ ad veritatem negandã:tenetur in ſolidũ
quoad verũ intereſſe.inſtit.de obli. que quaſi ex maleſi.
naſ.rn.ſ. ⁊ iunge qꝺ no.s.§.expeditis.ꝟ.ix.cũ tribus ꝟſ.
ſeq.in ar.xxxvj.de pctis aduocatoꝝ. Sed ⁊ pauperi te-
netur cõſulere gratis.xj.q.iij.paup.quãdo ſine magno la
boꝛe põt reſpondere. Nam ſicut gratis accepit:ſic et gra
tis debet dare.ex̃ de magiſtris.Matth.x.c.⁊ facit quod no.
lxxxiij.di.§.ſ. Si aũt petens ꝯſiliũ diues ſit:põt recipe ſa
lariũ de ꝯſilio:eſto ꝙ nõ laboꝛet modo:q: laboꝛauit alias
Teſtes expenſas fecit ſtudendo ⁊ addiſcendo. ad hoc.xj.q.iij.nõ
licet.xiiij.q.v.non ſane.x.q.ij.precarie. ¶ M Quid de
teſtibus coꝛruptis? Et quidẽ ſi per dictum ipſoꝛum aliqꝺ
falſum/aliqua partiũ amiſerit cauſam ſuã: tenetur ad re
ſtitutionẽ faciendam ei qui dãnificatus eſt.ar.xvij.q.iiij.
ſiquis in atrio.ff.de coſ.generaliter.§.illud.ſ.q.ſ.iubem⁹.

Si aũt recepit vltra expenſas aliqd ꝓ vero teſtimonio
ferendo:tenetur hoc pauperibus erogare. vt dictũ eſt.s.
pꝛoxi.de aduocatis.ꝟſ.quid eſt de aduocatis.in parua
additiõe q̃ incipit/potius. Et idem eſt in iudice ſicut no.
Oſti.in ſumma de re iudi. ſub rubꝛica de re iudicata.§.q̃
ſit pena. Nam ⁊ venalia teſtimonia ſicut ⁊ iudicia repꝛo
bantur.no.Oſtiẽ.in ſumma de teſti.§.quis poſſit eſſe te-
ſtis.ꝟ.repellitur. ꝗuis teſtis ſuas moderatas expenſas
recipere poſſit.iiij.q.iij.ꝟ.venturis. de hoc vide qꝺ no.in
pꝛe.c.nõ licet.⁊.c.qui recte iudicat.⁊ pꝛe.c.nõ ſane.⁊ ex̃ de
vi.⁊ ho.cleri.cum ab omni.⁊ dixi.s.de peccatis teſtiũ.§.
Accuſa- ad peccata.ꝟ.vlti.in.xxxix.ar. ¶ N Quid de accuſatoꝛi
toꝛes. bus ⁊ denũtiatoꝛibus criminũ? Dic ꝙ ſi calũnioſe hoc fe
cerunt:tenentur ad reſtitutionẽ dãni dati.vt no.Oſtiẽ.in
ſumma de calum.§.quãdo debet.⁊.§.quali pena.⁊ adde
qꝺ no.s.§.in qbus.in.ꝟ.vlti.in ar.xxxix. Sed ⁊ tenent̃ pe-
nitentiã facere:ſi ex odio ad hoc ꝓcedant. eſto ꝙ denun-
tiatio alˢ vera ⁊ legitima ſit.q: ex charitate talia debent
ꝓcedere.xxiij.q.v.ꝓdeſt.ij.q.v.nõ vos.⁊.q.ſ.ſi peccauerit.
v.q.ſ.c.ſ.vide qꝺ ſcripſi.s.de pctis accuſatoꝝ.§.in quib⁹.
ꝟ.xxv.in ar.xl. Obligant̃ etiam tales nõ ſolum ad reſtitu
tionẽ pecunie: ſed etiam fame.vj.q.ſ.ex merito.⁊.c.dete-
rioꝛes.cum.c.ſeq.⁊.§.pꝛece. ſi falſo denũtient vel nõ pro-
bent. ¶ O Qꝺ hoc modo debet fieri. Ubi ꝑ ſe vel aliũ
dixit cantilenam:vel libellum famoſum legit:⁊ in alijs lo
cis ſentiret alium dicto vel facto ſuo infamatum:publice
recognoſcat erroꝛem ſuũ:⁊ dicat ꝙ mentitus fuit per os
ſuũ.ſm Ray.ar.ex̃ de pur.ca. inter ſolicitudines.§.ꝓcipi-
as. Qꝺ intelligas niſi ex tali recognitione publica mag̃
infamaret̃ infamat⁹.ergo nõ dicat ego de tali facto infa
mauerã talem/ſpecificando crimen.ſed ſic dicat in gene
re/ego infamauerã talem de eo de quo inter vos eſt diffa
matus.bene ſcitis qd eſt.illud ſciatis ꝙ ego tanq̃ mali-
tioſus ⁊ maleuolus hoc inueni: ⁊ mendaciũ eſt qcquid
dixi.nõ dicat falſum. ſed mendaciũ: q: ꝯtra mente.xxij.q.
ij.hoies.cum.c.ſeq.dicebat ꝓximũ infamando.ij.q.ſ.ſi pec
cauerit.⁊ tñ verũ põt eſſe qꝺ dicebat. ¶ Sed qd ſi de di-
uerſis ⁊ a diuerſis? ſi qlibet faciat ſicut ꝓxime dictum eſt.
infamatus eſt:nã ibi neceſſe eſt ꝙ ſpecificetur. Hic dicerẽ
ꝙ ad arbitriũ infamati/vel ſi grauiter arbitraret̃ ad ar-
bitrium iudicis deberet ſe purgare. ar. ex̃ de iureiurã. ve
niens.⁊.c.quitauallis. ⁊ de arbi.c.ij. Sed ⁊ ab infamato
tenetur veniã poſtulare.ad hec.xiiij.q.vj.ſi res.v.q.ſ.qui-
dam.vj.q.ſ.deterioꝛes.xxxvij.diſt.legant. adde hic qꝺ ſcri
pſi.ſ.in ar.lxx.in.§.aliud vitium peſtiferũ.ꝟ.ſed hic qro.
¶ Quid de condentibus leges iniquas? Et quidẽ ſi ſint
Legũ ini contra.l.naturalem que in.l.⁊ euãgelio.vj.diſt.§.his ita.
quaꝝ cõ continetur:ipſo iure non tenent.viij.diſt.que ꝯtra moꝛes.
ditoꝛes. xxxij.q.vij.flagitia. Idem eſt ſi laici talia ſtatuant in pꝛe
iudiciũ eccleſie.ex̃ de cõſtit.que in eccleſiarũ.⁊.c.eccleſia.
xcvj.di.bene. Et obligãtur in ſolidũ ſtatuarij/conſiliarij/
ſcriptoꝛes/⁊ iudicantes.⁊ ea ſeruantes/⁊ exequẽtes.ex̃
de ſen.excõ.nouerit.c.graue. Idem eſt ſi fiat ꝯtra ius po
ſitiuũ ad pauperes oppꝛimẽdos ⁊ iuſtitiã impediendã.
⁊ de talibus põt intelligi qꝺ legitur ⁊ no. Eſa.x. Ue q̃ cõ-
dunt leges iniquas:⁊ ſcribentes iniuſtitiã ſcripſerunt vt
oppꝛimerent in iudicio pauperes:⁊ vim facerẽt cauſe hu
miliũ populi mei:vt eſſent vidue ꝑda eoꝝ:⁊ pupillos diri
perent. Quid facietis in die viſitationis/moꝛtis vel iudi
cij generalis. Hec eſt viſitatio peſſima peccatoꝛũ. de qua
Pꝛouerb.xix. Qui nõ cõgnouerũt tẽpus viſitationis ſue
Luce.xix.⁊ calamitatis. Sopho.ſ.c.de longe veniẽtis. Ad
cuius fugietis auxiliũ:⁊ vbi derelinquetis gloꝛiã veſtrã.
ix.q.iij.alioꝝ.in fi.ne incuruemini in vinculo:⁊ cũ interfe-
ctis cadatis.huc uſq; Eſa. ¶ P Quid de furibus? Pla
Fures. nũ eſt ꝙ nõ tenentur ad reſtitutionẽ faciendã ⁊ fures et
ij qui opem vel ꝯſilium ꝑbuerunt.ex̃ de fur.q̃.cum fure.§.
ſed vt de hoc.qꝺ dic vt.s.dictum eſt de rapina.ꝟ. quid er
go.cum.x.ꝟ.ſeq. Caute tñ reſtituat ſacerdos rem ſibi re-
ſtitutam in foꝛo penitentiali:ne denudet ꝯfitentem.ex̃ de
Mutui of.oꝛdi.ſi ſacerdos. ¶ Quid ſi aliquis recipit rẽ aliquã
vl pigno ad certum vſum ſibi cõmodatam:⁊ ipſe commodat alij:
ris acce- nũquid cõmittit furtum? Sic. quia nec ad hoc faciendũ
ptoꝛes ⁊ ſic nõ ad hunc vſum cõmodata erat.idem no. ex̃ de cõ-
mo.c.ſ.gloſ.ſ.⁊ ſpẽs lucri eſt ex alieno largiri. Idem no.
xiij.q.v.foꝛte.⁊ ſibi acquirere beneficij debitoꝛẽ. Et cre
ditoꝛ cõmittit furtũ ſi re ſibi obligata vtatur.ff.de fur. ſi
pignoꝛe.rn.ſ.⁊.§.ſ. In hoc aũt caſu tenetur fur ad eſtima
tionẽ vſus:etiam re dño reſtituta.ar.xiiij.q.vj.ſi res. ſm
Ray. Quid ſiquis emat rem furtiuã etiam ignoꝛãter:⁊
eſt ſtatutũ in terra ꝙ ſi quis talem rem emerit publice in
mercato nõ teneatur ipſã reſtituere:etiã nec dño poſtea
veniẽti:nihilomin⁹ euincetur ab eo res.C.de fur.l.ij. Nec
obſtat ſtatutũ:quũ ſine pctõ moꝛtali nõ poſſit teneri.xij.
q.ij.vulterane.⁊ patet in ijs q̃ no.s.ꝟ. quid de cõdentib⁹.
Sed etiam in illo caſu vbi ſcꝫ bona fide ⁊ vt eã vero do
minio reſtitueret/emit: expenſas bona fide factas circa
eãdem rem poterit exigere.ar. ex̃ de reſtit. in integrũ.c.ſ.
de rebus eccle.nõ alie.ad noſtrã.ff.de acqui.re.domi. bo-
ne fidei emptoꝛ. Item ſi interim pereat res:nõ tenetur.
quia nõ eſt in moꝛa. Item ſi interim alienauit: nõ tenet̃.
q: nec deſijt dolo poſſidere nec ꝑcium ex re furtiua reda
ctũ eſt furtiuũ.ar.ff.de fur.qui vas.§.ſi.vide qꝺ no. ex̃ de
vſur.cum tu.in gloſ.ex hoc videt̃. ⁊ a ꝯtrario ſenſu.ex̃ de
aliena.mutan.iudi.cauſa facta.c.ſ.⁊.ij.⁊ ad hoc.ff.de pe-
titio.here.ſi poſſeſſoꝛ.§.reſtituere.⁊.l.ſi matre.⁊.l.vtrũ.
Si quid tñ habet inde de lucro: illud debet reddere dño
Nõ furã poſtea venienti.ar.ff.de cõditio.indebiti.nã hoc natura.
dũ elee- ¶ Sed nũquid licitũ eſt furari furi vel raptoꝛi vel vſura
moſyne rio vt inde fiat eleemoſyna? Non.q: non debent fieri ma
faciẽde la vt eueniãt queq; bona.Rom.iij.xx.q.ſ.nolle.vbi de h.
cauſa xxxij.q.iiij.ſic nõ ſunt.vbi de hoc.ex̃ de vſur.ſuper eo.de ta
libus dicit.xiiij.q.v.foꝛte.Aug. Huiuſmodi cogitatio dia
boli calliditate ſuggeritur.nam ſi totum tribuat paupe-
ribus qꝺ abſtulit:addit potius peccatum q̃ minuat.quia
aufert ſibi copiam reſtituendi.ad idem.ſ.q.ſ.nõ eſt putan
da. Idem. Neq; enĩ ſi agris inique ac perperam inuaſis
ita quiſq; vtatur:vt ex eoꝝ fructib⁹ largas eleemoſynas
faciat: ideo rapinam iuſtificat.xiiij.q.v.c.neq;. ſm Ray.

Quid ergo ſi ideo furatur vt domino reſtituat? Videt̃
excuſatus ar.ff.depoſiti.bona fides.nam ⁊ vtiliter gerit
negotiũ furis. ergo cogitur hoc habere ratum.ff.de ne-
go.geſtis.ſed an vltro.§.ſ.ſm Ray. Hoc non admitto q:
pꝛedo reſtituendus eſt.ex̃ de reſtitu.ſpo.in litteris.ff.de vi
⁊ vi arma.l.ſ.§.qui vi a me.⁊ facit qꝺ no. Inno.e.ti.olim.
¶ Q Quid ſi inuenerit pecuniam vel aliã rem in via Rerum
publica vel alibi? Dicas ꝙ debet facere ꝑconizari:⁊ in lo- amiſſaꝝ
ci illius eccleſijs vbi res inuenta eſt/⁊ adiacentium de- iuẽtoꝛes
nũtiari publice coꝛam populo ꝙ talis res inuenta eſt:⁊ ſi
reperiat dominũ ei reddat. ꝑmo tamẽ dicat ei circũſtan
tias per quas certificetur vtrum vere ſit domin⁹ is qui
petit.alias foꝛte multi non dñi peterent.ad hoc.ff.de fur-
tis.falſis.§.qui alienũ.⁊.§.ſeque. Si nõ inuenit dominũ
cum cõſilio ⁊ authoꝛitate eccleſie poteſt ipſam rem reti-

Digitized by Google

nere ſi pauper eſt: ⁊ oret pro eo cuiꝰ eſt res. alias ſi dolues: pauperibus erogetur: alioqn ſi non reſtitueret iuxta poſſe: fur eſſet. ⁊ ſic intellige illud Auguſtini Hiero. ⁊ Grego. xiiij.q.v. ſi quid inueniſti. cū. ij. c. ſeq. ¶ Quid ſiquis furatur chriſtianos captiuos a ſaracenis detētos? Non tenetur. ar. xxiij.q.ij. dñs. ⁊ q. viij. vt prudez. Et hoc intelligas quādo nō eſt tēpus treuge. Quid ergo ſi treuga ſit? Dic ꝙ tunc tenetur ſubtractā rem reſtituere: ⁊ eſtimationem hoīs vel alterius rei ſublate ⁊ oīs dāni dati. ar. xxiij.q.j. noli. Qḋ intelligit Ray. niſi forte ſaraceni compellerent captiuos idololatrare: vel legem chriſti dimittere. in quo caſu eriperetur captiuus in libertatem. ar. liiij. di. nulla. ⁊ tunc nō tenetur ſurripiēs. quū ex quo de peccō mortali vel ſubuerſione fidei agitur: magis ſit deo ꝙ hoībus obediendum. Actuū. iiij. ⁊ v. c. xj. q. iij. iulianus. ⁊ c. qui reſiſtit.

An captiuū a ſaracenis detentū furari liceat.

Ego aūt dico ꝙ cū hodie vbilibet Saraceni teneāt terras i quibus nomē chriſti colebatur: ſiue in Egypto, ſiue in tota Aphrica, ſiue i Thebaida ⁊ Paleſtina et terra promiſſionis. optime facit. xxiij. diſ. legimus. poſt colū. ij. nec altera. ⁊ q: nocere ſemper parati ſunt. xxiij.q. viij. diſpar. ſemꝑ contra nos terram noſtrā volendo recuperare: iniuſtum bellum agūt: ⁊ nos iuſtum. Unde ſeruos quos capiūt in iniuſto bello iniuſte detinent: ⁊ ipſi iuſte fugiūt. et qui eos furantur ſua furantur chriſtiani. ꝑ ea que no. per Inno. ⁊ Oſtiē. ex̄ de voto. qḋ ſuper his. ⁊ ſcripſi late poſt eos in pͥma parte illius operis. ſ. in. §. xxxvij. in fi. Itez ſm Inno. ⁊ Oſti. in ar. xxxvij. ¶ Quid ſi chriſtianꝰ captiuus furetur ſaraceno q̄ eum captiuū detinet? Si erat captus dum erat treuga quā frangebat: ⁊ ſic erat in culpa. xxiij.q.j. noli. ⁊ nō iminebat famis neceſſitas: tenetur ad reſtitutionē. Si aūt tpe belli captꝰ fuerit: vel neceſſitas famis imminebat: quū talem teneatur ſaracenꝰ paſcere ſm naturā. di. j. in pͥn. nō tenetur ad reſtitutionē. ſm Ray.

vſurarij. ¶ Quid de vſurarijs? Certū eſt ꝙ ad reſtitutionē tenentur. ex̄ de vſur. cū tu. c. tua. c. tuas. ⁊ quaſi ꝑ totū. Quis aliquādo de facto retineantur vſure: q: nō inuenitur iudex qui iuſtitiā inde faciat. ſic intellige. xiiij.q. iij. quid dicam. Sed quid ſi pena impoſita ſit, niſi pecunia mutuata ifra certum tēpus fuerit ꝑſoluta? nūquid talis loco vſure ſuccedit? Diſtingue vtrū ſit iudicialis an cōuentionalis. Si iudicialis ſit: puta iudex p̄cepit debitori ꝙ niſi ſatiſfaceret infra mēſem: talem penā incurreret: nō eſt vſura: quū impoſita ſit ad puniendā cōtumaciam debitoris. ar. xxiij. diſt. queq̄. in fi. ff. de re. iu. qui actione. Si vero eſt cōuentionalis: ⁊ eſt appoſita bona fide: vt ſcʒ debitor metu pene ſatiſfaciat: adhuc non eſt vſura. dum tn̄ intentio recta fuerit in pre. c. queq̄. ⁊ ex̄ de arbi. dilecti. vbi de hoc. ⁊ no. ex̄ de vſur. cōqueſtus. ⁊ xiiij.q. iij. in ſumma. Ex duobus tn̄ preſumitur ꝙ ſit vſura. ſcʒ ſi is qui ipſam appoſuit, cōſueuit vſuras exercere. ar. ff. de actio. ⁊ emp. ⁊ ven. iulianus inter cē. §. papinianus. ff. de vſur. qui ſemiſſes. ex̄ de pig. illo. in fi. Scḋm eſt. ſi penā vel in annos ſingulos vel menſes ſtipuletur. in aut. vt nullus mutuans agricole. coll. iiij. poſita. C. de vſur. aūt ad hoc. Licet aūt in iudicio aīe cuilibet ſit credendū de ſua conſcientia. j.q. vij. ſancimus. eſt tn̄ cautius examinandū ⁊ inquirendū ꝑpter preſumptionū circūſtantias ſupradictas. ¶ Quid ſi paratꝰ ſum emere merces aliquas pcio. c. librarum in quibus lucraturus eram ſm ſanam coſcientiam ⁊ ſpem firmam. x. lib. Raro hoc cōtingit: ideo tutius eſt a tali contractu et mutuo abſtinere. ex̄ de vſur. in ciuitate. vbi de hoc vſqʒ ad menſem ꝑpſis ad locum certuz deportatis. ⁊ tu ꝑpter nimiā inſtantiam tuā impedis me ne emam: ⁊ a me hāc pecuniā mutuo recipis: ⁊ ꝑmittis infra menſem reddere. c. x. lib. nūquid eſt vſura? Non videt̄. q: loco intereſſe ſuccedit. ſuper quo vide qḋ no. ex̄ de vſur. cōqueſtus. ⁊. xiiij.q. iij. in ſumma. ⁊ q. iiij. quoniā multi. ¶ R Quid de ciuitatibus vel collegijs dantibꝰ pecuniā ad vſurā: nūquid ſinguli ſunt vſurarij: ⁊ tenent̄ ad reſtitutionē? Nō videt̄. q: cauſa vniuerſitatis nō eſt ſingulorū. xij.q. ij. qui manumittitur. (alꝭ eſt. §. ſub. c. epā.) Sed dicas contra. nam quoad delicta oēs ij qui cōſentientes ſunt: puniuntur. ⁊ ſingulariter obligant̄. nō tamq̄ vniuerſitas q̄ animā nō habet. nec tāq̄ vniuerſi. ſed tamq̄ ſinguli. ar. ex̄ de vſur. cōqueſtus. vij.q.j. ſicut vir. xxiij.q. iij. ſi habes. ff. qḋ me. cā. metum. §. animaduertendū. vide qḋ no. ex̄ de ſimo. dilectus filius. A. gloſ. ſicut. ſ. e. Qḋ intelligas de ijs q̄bus in mente ſua hoc placet: ⁊ ratum habent: ⁊ cōſentiūt: vel ꝓhibere poſſent ⁊ nō faciūt. ex̄ de ſen. excō. quāte. Hoc etiā teneas ꝙ a nullo, fideli vel infideli debes vſuras exigere ⁊ ſi exegeris: teneris reſtituere. ſm Ray. ¶ Quid ḡ ſi a Iudeo vſuras exegeris? Soluēdo ⁊ reddendo ei liberaris. Cōuenientius tn̄ eſt vt inde authoritate eccleſie ſatiſfacias chriſtianis: a q̄bꝰ forſitan idē iudeus vſuras extorſit. ar. eorū q̄ legūtur ⁊ no. ex̄ de vſu. q: fruſtra. vel quibꝰ eſt alꝭ obligatus. ⁊ ſic eris liberatus. ff. de nego. geſt. ſoluēdo. ⁊ l. cū pecunia. ſ. xiiij.q. iiij. ab illo. vbi dicit Amb. Ab illo exige vſuram: cui nocere merito deſideras. Sed illa litera legit̄ negatiue. ſm gloſ. q: ſicut nulli debes nocere: ſic a nullo debes petere vſuras. Nullo modo talem intellectum patitur illud. c. quū dicatur ibi Cui iure inferunt̄ arma: huic legitime auferuntur vſure. quē bello vincere nō potes: ab hoc vſurā exige. quē non ſit crimē occidere. ſine ferro dimicat: qui vſuras flagitat. Sine gladio ſe de hoſte vlciſcitur: q̄ fuerit vſurarius exactor inimici. Ergo vbi ius eſt belli: ibi ius vſure. Nec vſura maior eſt q̄ rapina: q: ⁊ rapina dr̄. xij.q. iiij. ſiquis. Immo rapina ampliꝰ punit̄: q: in quadruplū. xij.q. ij. cum deuotiſſimā. Sed qḋ aufertur ab hoſte in iuſto bello, nō dr̄ rapina: ſed licitū. xxiij.q.v. dicat. Ergo ꝓprie dr̄ vſura, q̄ capit̄ ab hoſte cui iuſte bellum indicit̄. ſed qḋ ſit licitum ꝑ iſtud. c. ab illo. Et in hāc opinionē potius declinat gloſ. q̄ in aliā. ⁊ Guido magr̄ meus, ⁊ ego cum eo. vt ſaluetur iſtud. c. Ambro. Et ita erit iſte caſus ſpecialis, vbi licite recipitur vſura: cum alijs q̄ no. xiiij.q. iij. in ſumma. ⁊ ex̄ de vſur. cōqueſtus. facit ad iſtū intellectū qḋ legitur ⁊ no. xxiij.q. vj. iam vero. ⁊ q. iiij. debet hō. Sed pone ꝙ vſurariꝰ multa lucratus eſt cum vſuris: nūc rediens ad cor penitet: nūqd etiam tenet̄ reſtituere lucrū qḋ fecit cuʒ pecunia vſuraria? Ita videt̄. q: que ex radice infecta ꝓcedunt: corrupta ſunt. xliij.q.v. neqʒ. xvj.q. iij. ſi ſacerdotes. in fi. ⁊ faciūt que le. ⁊ no. ex̄ de vſur. cū tu. §. fi. ⁊ difficile eſt vt bono peragant̄ exitu ⁊c. j.q.j. pͥncipatus. ex̄ de accuſa. qualiter. j. Ambroſius. Siq̄s vſuram accipit: rapinā facit: vita nō viuit. xiiij.q. iiij. ſiq̄s. Et Hierony. Uſuras querere, vel fraudare, aut rapere, nihil intereſt. Sed in rapina ⁊ furto ad h̄ videt̄ teneri. ex̄ de reſti. ſpo. quis. ḡ ⁊ in vſura. Solutio. Qui nimis emungit: ſanguinē elicit. Prouer. xxx. liiij. diſt. deniqʒ. Dicēdū eſt ꝙ nō tenetur niſi ad reſtitutionē eorū que a debitore extorſit: vel occaſione ſortis recepit: pacto vel intentione corrupta p̄cedēte. ex̄ de vſur. ꝯſuluit. ⁊ forte etiā expēſas moderatas ⁊ operas ſuas deducere poteſt. vt in his mitius agatur cū vſurario q̄ cū raptore. Eſt tn̄ tutū ꝯſilium ꝙ poſt reſtitutionē vſure factā de alijs de q̄bus tenet̄ forte: ꝑpter p̄miſſa petatur venia ad cautelā. ſm Ray. Alij ſtāt indiſtincte pͥmo dicto. Dicas ſm Oſti. mediā viam tenēdam. ꝙ tenent̄ ad reſtituendas expenſas ⁊ intereſſe debitoris. in quo quidē lucrū ⁊ damnū ſuū computandū eſt: ſicut ſatis expreſſe legit̄. ff. de eo qḋ certo loco. l. iij. §. penulti. ⁊ fi. ⁊ l. ſeq. Nec eīm video quare interp̄tatio Ray. ſit ꝓ vſurario facienda. Sed nec video quare debitor vltra intereſſe ſuū poſſit petere totū lucrum. Hoc eīm eſſet ſuū repetere cum vſuris. q: quicquid ſorti accedit: vſura eſt. Matth. xxv. ⁊ Luc. xix. xiiij.q. iij. plerique. Et quia qḋ lucratus eſt fenerator de vſura, ſiue denarios ſiue aliud, nō eſt vſura. vt dicit̄ in pecunia habita de re furtiua. vt no. ſ. e. ij. ſed etiam nullo. Sed nūquid vxor ⁊ familia vſurarij tenentur ad reſtitutionem? Dic ſicut no. in rapina. ſ. e. ij. quid ergo faciet vxor. ⁊ ſeq. ⁊ dixi. ſ. vbi tractaui de peccatis mulierū. §. feminarū. ij. xxiiij. in ar. xlvj. ¶ S Quid

Aleatores. de luſoribus ſiue aleatoribus? Et quidem de talibus ſi clerici ſunt: magna vindicta ſumi debet. Unde in canonibus apoſtolorum. Epiſcopus aut preſbyter aut diaconus alee aut ebrietati deſeruiens/aut deſinat: aut certe deponatur. (alias dānetur.) Subdiaconus autē/lector/aut cantor/ſi ſimilia faciēs: aut deſinat: aut cōmunione priuetur. Similiter etiam et laicus. xxxv. di. epūs. Hodie vero idem videtur in ſubdiacono. ar. extra de ſeruis nō ●. miramur. Ex hoc autem qđ dicitur in dicto canone/deſeruiens: notari pōt aſſuetudo ⁊ frequētia nimia. Sic ergo ſi hoc nō ducit in conſuetudinē non punietur. ſm Ray. Et hoc innuit gloſ. pre. c. epiſcopus. que incipit. i. valde ſeruiens. Et qđ ibi dicitur/deſinat: poteſt colligi q ⁊ ſi hoc in conſuetudinem duxerit: ⁊ admonitus deſtiterit: penā vitabit in foro contentioſo: licet debeat agere penitentiā de peccato cōmiſſo. ſm Ray. Ex illis autē verbis/dānetur/⁊ cōmunione priuetur: habes q peccatū eſt mortale. nam pro leui crimine nō imponerentur tales pene. ſm Ray. xi. q. iij. nemo. Dubitatio non eſt/q nedum ludus aſſiduus peccatū mortale reputatur: ſed que ⁊ ab eo oriūtur. xvij. peccata q̄ ſcripſi ſ. §. vlti. generaliter. ⁊. iđ. xvij. in ar. xix. ſed etiam ipſa contumacia q̄ hanc penam exigit. vt pre. c. nemo. ⁊. c. nullus.

Sed nūquid repeti poteſt qđ in alea pditur? Generaliter dicunt quidam q nō. ſed eſt pauperibus erogandum. xiiij. q. v. nō ſane. quū enī hinc ⁊ inde turpitudo verſetur: melior eſt cōditio poſſidentis. ff. de cōdi. ob tur. cauſam. l. iij. ⁊. iiij. Sed hodie fere oēs doctores tenent cōtra. per. l. ff. de alea. l. ſi. in fi. ⁊. l. greca. alearū vſus. que vſq ad. l. annos repetitionē admittit. Ray. vero diſtinguit. vel aliqs ludens voluntarius ⁊ ex cupiditate/amiſerit: ⁊ talis nō poteſt repetere. ⁊ ſi lucretur: ſaltē in iudicio anime: tenetur reſtituere. vel coactus/inuitus/vel attractus/⁊ p nimiā importunitatem inductus: ⁊ ſi talis amittat: poteſt repetere. ⁊ ſi lucretur: nō tenetur reſtituere. debet tñ pauperibus erogare. Et idem dixi de illo qui quū infirmus eſſet: cauſa recreationis modicū luſit: dum tñ alium inuitum nō compulerit. ar. ad hanc diſt. pre. c. non ſane. extra de ſimo. dilect9. R. ff. ſi q̄dru. pau. fe. diſ. l. j. §. cum arietes. C. ad. l. iuliā de vi. pu. quoniā multa. ff. ad. l. aqui. ſi ex plagi. §. tabernarius. Nec obſ. ſi dicat luſor: q nō fecit iniuriam primo qui voluntarius luſit. nam inuitus ⁊ nolens amiſit: ⁊ iſte ludus phibitus eſt per. l. ⁊ cōtra deum eſt. ergo illicite acquiſiuit. ⁊ ideo ex tali titulo etiam pſcribere nō poterit. ar. extra de pſcrip. c. ſi. Iniuſtus enī titulus et illicit9 pro nō titulo eſt habendus. ff. de petitio. here. nec nullā. C. de agri. cenſi. ⁊ co. quēadmodū. li. xi. Sed ⁊ ſunt pſone q̄bus eſt reſtituendum indiſtincte quicq̄d ab eis in ludo lucratum eſt ſiue extortū eſt. puta furioſi/pdigi/minores xxv. annis ⁊ maxime pupilli. Item mēte capti/ſurdi/muti/ceci/⁊ morbo perpetuo laborantes. quibus tutores ⁊ curatores dandi ſunt: ⁊ ſic per ſe etiam propria non libere adminiſtrant. ff. de poſtula. l. j. in fine. ⁊. l. ij. inſti. de cura. reſpon. j. ⁊ ſe. Idem de monachis ⁊ clauſtralibus. ar. xij. q. j. nolo. ⁊. c. nō dicatis. extra de ſtatu. mo. cum ad monaſterium. Idem in vxore ludente res mariti. ⁊ in filiofamilias ludente res paternas. ⁊ in adminiſtratore eccleſie ludente res eccleſie: que pauperū ſunt. xvj. q. j. qm̄. In quibus caſibus tutori vel curatori/abbati/marito/patri/et eccleſie erit reſtitutio facienda. ſm Ray. Quecūq ſit intentio ſtandum eſt ei qđ dixi. ſ. iđ. ſʒ hodie fere. q: ex equo ludus illicitus eſt ⁊ reprobatus: bono animo fieri nō poteſt. ar. ff. de furtis. in furti actione. in fi. extra de reg. iur. eſtote. Si ergo dicat quis q hoc faciat bona intentione: vel cauſa recreationis: aut ludat ſine denarijs: ex quo ludit ad aleas. vel taxillos: aut accipiat vnū ludum de non reprobatis ſi velit facere ſponſionem: alioquin/in iudicio contentioſo ad minus/nullatenus ei credam: q̄n ex cupiditate hoc faciat: quia pro maiori parte ſic fieri cōſueuit. ar. ff. de legi. nam ad ea. ⁊ extra de deci. c. j. ⁊ de cenſi. ea que. ⁊. c. ex parte. De iſto ludo no. in pre. c. epūs. ⁊ de vi. ⁊ hone. cleri. clerici. ij. ⁊ de exceſ. pla. inter dilectos. ⁊ per Innocē. de immu. eccle. quia plerīq. Et de peccatis q̄ in eo cōmittuntur dixi. ſ. vbi tractaui de peccatis clericorū. §. vlti. iđ. xvij. in ar. xix.

Quid de negotiatoribus? Hic nota q q̄dam ſunt negotia in ſe ⁊ ex natura ſua illicita: ſicut vſura/ſimonia/meretriciū/⁊ ſimilia: que ſine peccato mortali exerceri nō poſſunt. ⁊ hoc nō ſolum clericis/ſed ⁊ laicis ⁊ cunctis hominibus ſunt penitus interdicta. ⁊ oēs obligantur ex quo ſunt doli capaces. xiiij. nec hoc quoq. j. q. j. reperiūtur. lxxxviij. diſ. fornicari. extra de delic. pu. c. j. de iureiuran. ⁊ ſi chriſtus. §. quedā alia ſunt negotia que ex natura ſui nō ſunt inhoneſta: ſed ex adiuncta cauſa: puta ex perſona/ex loco/ex tēpore/ex iniuſto exercitio/⁊ fraudulenta intentione/⁊ deceptione. vt venditio/locatio/⁊ ſimiles contractus. ⁊ quaſi ɔtractus/vt tutela/cura negotiorum geſtorum/⁊ ſimiles. in quo membro ⁊ oia mechanica ſicut ſunt artes textorie/ſutorie/⁊ ſimiles includuntur. hec ex pſona clerici inhoneſta ſunt. Quia nemo militans deo implicat ſe negotijs ſecularibus. ij. Timo. ij. xxi. q. iij. per totum. pſ. lxx. Quoniā nō cognoui negotiatiōes. ſicut habet vna trāſlatio. alia habet literaturam. introibo in potentias dñi. lxxxviij. diſti. qm̄. ſm hoc intellige. extra ne cleri. vel mona. c. j. laicis autē licita ſunt. lxxxvj. diſt. peruenit. lxxxviij. di. fornicari. Sunt tñ caſus in quibus hec ſecularia negotia etiā clericis ſunt conceſſa. Quibus de cauſis liceat clerico negotia ſecularia.

Primus eſt in clerico habente iuriſdictionē eccleſiaſticam tēporalem. xi. q. j. c. j. ⁊. ij. ⁊. c. experientie. lxxix. diſ. iudicarū. extra ne cleri. vel mona. epūs. lib. vj. Secūdus vbi iudex ſecularis negligens eſt circa iuſtitiam reddendā inter ſubditos. talem enī pōt excōmunicare eccleſiaſticus iudex. xxiij. q. v. adminiſtratores. extra de fo. cōpe. licet. ⁊. c. ex tenore. excepta ſanguinis vindicta. extra ne cleri. vel mo. ſententiam. quā tamen in caſu poteſt p alium exercere. vt pre. c. epūs. de verbo. ſigni. nouitius. cum ibi no. Terti9 quādo agitur de tutela miſerabiliū perſonarū. quā etiam monachus tenetur ſuſcipere. lxxxvj. di. peruenit. lxxxviij. di. per totum. lxxxviij. diſt. c. j. ⁊. c. epiſcopus gubernationē. Et licet laicus cogatur recipere tutelā illius cui ab inteſtato ſuccedere debet. inſti. de legiti. patro. tute. in clerico ſec9 eſt q̄ ſuccedit ab inteſtato: q̄ nec recipere cogitur. vt pre. c. peruenit. Sed nūquid qđ. ſ. dixi monachum cogendum recipere tutelam miſerabiliū perſonarū: indiſtincte verum eſt. Non videtur. q: nec epūs nec monachus debent tutelam gerere. in autē. de ſanc. epiſ. §. deo amabiles. coll. ix. ſed illi. l. derogatum eſt p canones ſupradictos. hoc tñ adiecto q in monacho eſt abbatis authoritas requirēda. ar. xvj. q. j. monachi. Uel dic q teſtamentariā vel datiuā tutelam nullo modo poſſunt recipe. ⁊ ſic pōt intelligi. lxxxviij. di. c. ſi. xvj. q. j. gñaliter. xxi. q. iij. cyprianus. Et qđ dictū eſt de monachis/idem debet intelligi de canonicis regularib9 ⁊ alijs religioſis. ar. extra de poſtulā. ex parte. ⁊ de ſen. excō. cum illorum. §. j. ⁊. ij. ⁊. iij. Iunge hoc qđ no. in pre. c. peruenit. Quart9 caſus eſt q̄n cleric9 indiget nec habet aliās vnde viuat. ar. pre. c. peruenit. ibi. auaritie cauſa ſuſcipiunt. xci. di. clericus. de ɔſe. di. v. nūq̄. ⁊ ne clerici vel mo. c. j. in fi. no. xiiij. q. ij. in ſumma. Ex loco vero hec inhoneſta dicuntur: quādo in lupanari vel alio vili loco hec exercentur. nā in talibus latebris ſolent cōmitti adulteria: ⁊ nutriri heretice prauitates. ad hec. ff. de iuſti. ⁊ iur. l. penul. ff. de arbi. ſicut dies. §. ſi arbiter. lxxxj. diſt. in oibus. xxij. q. j. ſiquis ſacro. xxxv. q. vj. ab iſto. Nec obſ. qđ dicit Ambro. q lupanaria nō infamant caſtitatem. xxxij. q. v. tolerabilius. q: illud verū ē de iſfamia iuris. Porro ſemp remanet infamia. de qua. ij. q. iij. §. notandū. ⁊. iij. q. vij. §. porro. peccati: ſeu ſuſpitio: que ſaltem pper aliorum ſcandala eſt vitanda. extra de no. ope. nūti. c. cum ex iniuncto. §. penulti. Sed ⁊ rōne loci inhoneſta eſt negotiatio in eccl'ia. vnde ⁊ dñs eiecit ementes ⁊ vendentes de templo. Matth. xxi. Marci. xi. Luce. xix. ⁊ Io. ij. lxxxviij. di. ejciens. xvj. q. vij. ⁊ hec. j. q. iij. ſaluator. ⁊. c. ex multis. ⁊. c. ementes. extra de imu. eccle. c. j. et

Digitized by Google

c.decet.lib.vj.de cele.miſ.graui. in clemē. Ex tēpore etiā
dicitur inhoneſta:pſertim iudicia:ſi exerceantur in tene
bris.qđ dic vt legitur ⁊ no.de of.dele.conſuluit. Ex tēpo
re feriarum.ex̄ de ferijs.c.fi. Ex iniuſto aūt exercitio ſeu
fraudulenta intentione inhoneſta dicitur: quādo fraus
in ipſis cōmittitur:vel vltra iuſtum ⁊ licitū modū extor
quetur.vt ſcripſi.ſ̄.de peccatis mercatoꝝ.in.§.expeditis
criminibus.in ar.xliij. Item quādo plus venditur tranſ
euntibus ꝙ̄ vicinis.ex̄ de emp.⁊ ven.c.j.quādo quis mē
titur ⁊ deierat vt carius vendat.vt ibi dixi. ¶ Quid er
go faciet ſacerdos de pelliparijs/ſutoribus/pictoribus/
piſtoribus/cauponibus/mercatoribus/⁊ ſimilibus/qui
vix vendūt.vj.nūmatas aliquarū rerum: qn ſexies men
tiantur vel deierent: ⁊ multis alijs modis ibi offendūt?
ſ̄.ar.xliij.§.expeditis.ꝟ.vj.nō dico de ꝯſuetudie:ſed de lō
giſſima corruptela. Ad hoc dicendū ꝙ quoties tale men
daciū dicunt:mortaliter peccant.xxij.q.ij.primū. ⁊ quo
ties ꝑ mendaciū ſuū ꝓximū decipiunt: vel carius ꝙ̄ de
bent vendunt:ad reſtitutionē tenetur.vide qđ no.Inno.
ex̄ de immu.eccle.q: pleriq̄. Si uero aūt ignoranter vel ex im
prouiſo:q: lingua labilis eſt/vel etiā ſcienter:ſed intendūt
⁊ ſciunt ſibi ꝓdeſſe illud:vt ſic ſe ſeruent indēnes: ⁊ pro
ximis nō obeſſe:q: ſatis valet res ꝓcium quo datur: ⁊ ſic
nō eſt deceptio in valore nec in re:q: nō venditur vnam pro
alia:nec alio modo:tunc pōt dici veniale. ⁊ ſic pōt intelli
gi pre.c.primū.ſm Ray. Uerūtamen ex quo aſſidue ⁊ de
conſuetudine mentiūtur: quicq̄d dicat Ray.ex equitate
⁊ benignitate:tñ de veritate mortale videtur.ſicut ebrie
tas ſi eſt aſſidua:eſt mortale.xxv.diſt.§.alis. ⁊ hic locū ha
bet Aug.dictum. Nullum peccatum eſt adeo veniale qđ
nō fiat criminale dum placet.xxv.di.§.criminis. Uerū ſa
cerdos diſcretus debet tales in viam rectam inducere ⁊
dirigere quātum pōt:vt recto fine laborent:⁊ rectā inten
tionē habeant:⁊ ſine oī fraude officia ſua exerceant bo
na fide. Et conſulerem talibus ꝙ de licentia epī ſui ſi ſan
ctus eſt (qđ hodie raro cōtingit) vel ꝯfeſſoris ſui queren
tis que dci ſunt:de licentia epī ſcirēt quātum poſſent lu
crari in menſura bladi ⁊ vini ⁊ olei ⁊ ſimilibus: vel quā
tum ꝓ libra poſſent vltra ꝙ̄ emerent vendere in recōpen
ſatione laboris ⁊ alicuius lucri de quo viuerent:q: aliā
artem nō habent de qua viuant:⁊ expenſarū. ⁊ ſi ſic ven
derent ſine mendacio:ipſos crederem eſſe in tuto quoad
peccatū negotiationis.ar.ex̄ de empt.⁊ ven.c.j.⁊ de voto
c.j.⁊.c.magne.§.fina.x.q.j.regenda. ⁊ ſic poſſet intelligi
lxxxviij.di.fornicari. Ii aūt qui hoc nō faciunt: ſine peri
culo vix euadunt. ⁊ ſic intelligit̄ qđ dicit Leo. Difficile eſt
inter ementis ⁊ vendentis cōmerciū nō interuenire pec
catum.de ꝯſe.di.v.qualitas.⁊.c.ſeq. ¶ Sunt eñ quinq̄ ſm
Ray.que vix abſq̄ peccō exercentur. Negotiatio. Cura rei — hec citra peccm̄ vix exerceri queūt.
familiaris. Procuratio. Adminiſtratio. Milicia.de peni.
di.v.falſas.c.negotiū.xxv.di.qualis.lxxxviij.diſt.eijciens.
Adde ſextū ſm Hoſti.qđ quaſi periculoſius eſt oibus.ſcȝ
Aduocatio.de quoꝝ peccatis plene dixi.ſ̄.de peccatis ad
uocatoꝝ.§.expeditis magiſtroꝝ.in ar.xxxvj. Sed ⁊ ſepti
mū non omittas ſcȝ Epatus officiū quo nihil miſerius/
triſtius/dānabilius/periculoſius eſt:ſi perfunctorie ſicut
hodie cōiter/res agatur.xl.diſt.ante oia. ſicut late.ſ̄.dixi
de peccatis eoꝝ.§.ſed vt ſciant epī.in ar.xx. licet hec duo
membra ſub ꝓcuratione ⁊ adminiſtratione in genere va
leant cōprehendi. Et breuiter oia pertinentia ad vitam
actiuam periculoſiora ſunt ꝙ̄ ea que reſpiciūt vitam cō
templatiuā.ex̄ de renun.niſi cum pridem.§.nec putes.et
de regula.licet. ¶ U Quid de ijs q̄ faciūt balliſtas/ ar
cus/lanceas/gladios/cultellos/toxicū ſiue venenū/ſotu
lares pictos/aurifrigium/taxillos ſiue decios/ coronas
de roſis/⁊ alia vana officia/de quoꝝ officioꝝ lucro viuūt
vendendo ⁊ emendo? In talibus ꝓcipue eſt intentio cō
ſideranda.nam ſi hec faciūt vt alius inde abutatur: pec
cant mortaliter faciendo ⁊ vendendo. ⁊ etiam peccata ex
his ſequētia iudicant̄ talibus imputanda.ar.ij.q.j.notū.

in fi.xj.q.iij.precipue.xv.q.vj.c.j.ad fi.xxvij.q.ij.ſi tu abſti
nes. Si vero dicat is qui talia exercet/ꝙ habebat bonā
intentionē:q: credebat hoc alicui eſſe neceſſariū vel vti
le:vel animū habuit indifferentem:vel de hoc nihil cogi
tabat:diſtingue vtrum res eſſet talis que ad humanum
vſum pōt eſſe vtilis: ſicut arma in iuſto bello/ cultellus
ad ſcindendū panē vel carnes/vel aurifrigia vel picture
ad ornatū eccleſie.xij.q.ij.aurū.vel regum vel reginarū
vel magnatū.ar.op.xlj.di.nō cogantur. ⁊.c.parſimoniā.
ibi.infucatū.i.ꝓcioſum.ſm primā expoſitione gloſ.qđ no.
in ſumma.xxij.q.iiij. Et Cecilia auro tecta deſup:⁊ veſtis
Barptolemei purpurea erat. vel quedā venena que ad
ſanitatē corporis a medicis cōponūtur.⁊ tunc nō peccat
ſaltem mortaliter hec faciēdo:niſi ex accidenti:ſcȝ ex ꝑſo
na ⁊c.vt.ſ̄.dixi.ꝟ.quid de negotiatoribus. niſi forte con
ſcientia ei dicteret ꝙ is cui vendit ad abutendū hoc q̄rit.
xxiij.q.v.de occidendis.v.q.v.nō oīs. Ut ſi nullo vſui hu
mano apta ſunt ſine peccō:vt aurifrigia ⁊ picture q̄ fiunt
ad vanā gloriā tantū: ⁊ venenū malū ⁊ mortiferum: tūc
peccant mortaliter talia exercendo/ faciendo/tenendo/
vendendo/vel alīs alienando.ar.l.que dicit ꝙ ſiquis libel
lum famoſum inueniat:nō debet alijs oſtendere: ſed de
ſtruere.alīs peccat mortaliter.C.de famo.li.l.vnica.v.q.j.
ꝑ totum.⁊ ad hoc optime facit.l.diſtinguens inter vene
nū bonū ⁊ malū:regulam adijciens ꝙ flagitioſe rei.i.q̄
nullo modo per adiectionē alterius rei ſiue materie pōt
eſſe vtilis vſui humano:nec emptio nec mandatū neq̄ ſo
cietas valere pōt.vt.ff.de cōtrahen.emp.q̄ inde ꝓueniūt
tali poterunt imputari.⁊ ſic pōt intelligi illud generale.
Qui occaſionē dāni dat:damnū dediſſe videt̄.ex̄ de re.iu.
c.fi.facit optime qđ legit̄ ⁊ no.ex̄ de iude. ita quorūdam
ibi arma cis ⁊c.⁊ in gloſ.ar.dericum. ¶ X Quid de fa
cientibus eleemoſynā de alieno ſiue de illicitis acq̄ſitis?
dic vt no.j.q.j.nō eſt putanda.ex̄ de deci.ex tráſmiſſa. xiiij.
q.v.in ſumma ꝑ to. ¶ Y Sȝ nūq̄d monachus vel aliꝰ re
ligioſus pōt facere eleemoſynā? Uidetur ꝙ nō.q: nec vo — An elee
luntatem nec ꝓprium habet.xij.q.j.nolo.⁊.c.nō dicatis. — moſynā
⁊ hoc verū eſt de puro clauſtrali/ nullum officiū/nullam — poſſit
adminiſtrationē habente.niſi hoc faceret de licentia ab — mona
batis/de rebus cōibus vel ſuis vſibus deputatis. ar.xvj. — chꝰ fa
q.j.placuit.⁊.c.monachi.ex̄ de poſtu.ex parte. ⁊ de conſe: — cere.
di.v.nō oportet.vel niſi videat hoiem ad mortem eſurie
tem.tunc eñ hoc pōt facere de licentia ſummi chriſti ab
batis.lxxxvj.di.nō ſatis.c.paſce.q: in tali caſu ſunt oia cō
munia.xlvij.di.ſicut.nō obſtante contradictione abbatis
inferioris.viij.di.que cōtra.xj.q.iij.q̄ reſiſtit. Si vero ad
miniſtrationē habet:tunc nō ſolū pōt:ſed debet quicq̄d
ſupeſt pauperibus erogare.xij.q.j.q: tua.in fi.⁊.c.aurum
pre.c.nō ſatis.⁊.xlvij.di.ſicut.xvj.q.j.qm̄ quicq̄d. ¶ Sed
quid ſi religioſus vadit ad ſtudiū:vel in peregrinationē
vadit de licentia abbatis ⁊ cōuentus.vt hodie. ex̄ ne de
ri.vel mona.vt periculoſa.li.vj.nūq̄d facere poteſt elee
moſynā? Dicas ꝙ ſic.q: eoipſo ꝙ abbas licentiauit ipm̄:
videtur ei ꝯceſſiſſe ꝙ faciat oia bona que honeſti ſchola
res ⁊ peregrini facere ꝯſueuerūt.ar.ff.de ꝓcur. ad rē mo
bilem.⁊.l.ad legatū. de of.dele.ꝓterea.ff.de iureiurā.l.ij.
ff.de iudi.ſi longius.ita tñ moderate hoc faciat.ff.ad ma
cedo.ſenatuſcō. Item ſi filius.§.qđ dī.cōformādo ſe illis
inter quos viuit.xij. diſt.illa.xlj.diſt.c.j.⁊.iiij.de hoc no. in
pre.c.nō dicatis.in gloſ.nūquid.⁊.ij.q.vij.cū paſtores.et
de accuſa.ex parte. ¶ Z Quid de vxore: nūquid ſine li
centia viri pōt facere eleemoſynā. Uidetur ꝙ nō.q: cum — An viro
ſcandalo viri hoc facere nō debet. ſicut expſſum legitur — iſcio poſ
xxxiij.q.v.quod deo.vbi de hoc.⁊ q: nec votū pōt emitte — ſit vxor
re ſine cōſenſu viri.xxxiij.q.v.vna.⁊.c.manifeſtum.⁊.c.no — dare elee
luit.⁊ q: vxor pene eſt famula viri:⁊ vir dñs ⁊ caput eius — moſynā.
j.Cor.xj.Ephe.v.xxxiij.q.v.hec imago.⁊.c.cum caput.et
c.mulierem. Solutio.ſi habet res parafernales.i.ꝓprias
ꝓter dotem:pōt ⁊ debet inde facere eleemoſynā: etiā vi
ro inuito.C.de pac.cōuen.hac lege. Sed ⁊ de quibuſdā

Digitized by Google

rebus viri de pane vino ⁊ ſimilibus/ que bono ⁊ appro-
bato more conſueuerūt ad diſpenſationē vxoris ptine-
re pōt moderate dare pro deo: informans ſibi ɔſcientiā
ꝙ maritus debeat hoc ratum habere: licet forte ore aliqñ
ꝓhibuerit hoc maritus. Solent em̄ mariti prohibere ta-
lia ad terrorem. vt ſic etſi nō in toto/tamen tēperent ſe a
tanto. Poteſt etiā ſibi informare cōſcientiam ex qualita-
te pauperis: de quo credit ꝙ ſi maritus eū videret: ei por-
rigeret. ar. inſtit. de obli. que quaſi ex delicto naſc. §. pla-
cuit. Sed ⁊ de licentia viri hoc pōt ⁊ debet facere indi-
ſtincte. In q̄ caſu caueat ne ſibi accidat ſicut Berte: cui
hoc in partibus Francie maritus ſuus q̄ mercator et di-
ues erat ɔceſſerat: ⁊ ipſa moriēs hec oīa reliquit arbitrio
viri ſui: q: nihil voluit ꝓ eius aīa erogare. ſed poſtea ſup
hoc requiſitus reſpōdit Berte fualamait quātum quale
ſempꝛ ilt. ſeſenait. Sin aūt oibus modis credit ꝙ marito
diſpliceret ſi daret: nec pōt ſuam ɔſcientiam informare ꝙ
dare poſſit: nullatenus det cum ſcandalo mariti nec con
tra volūtatem ſuam de bonis eius. q: tunc furtum eſſet.
intellige pre. c. qď deo pari. ⁊ hoc eſt verū niſi pauperem
videret fame morientē. q: tunc dare poſſet eleemoſynam
de licentia ſummi ſponſi. ſicut. ē. in ꝟſi. ſed nūquid mona
chus. Nota i monacho. Et nota ꝙ ſicut de rebus mariti
nō poſſunt dare eleemoſynā: ſic nec de rebus dotalibus/
quarum dñs eſt maritus cōſtante matrimonio. C. de rei
ven. dote. C. de iure do. in rebus. ex̄ de dona. ꝓpter nup. ꝑ
veſtras. ⁊ de vſuris. ſalubriter. Nec de alijs q̄ lucratur de
bonis mariti. q: que habet mulier/preſumūtur eſſe de bo
nis mariti. no. ex̄ de in integ. reſt. cōſtitutus. in gloſ. ſcʒ pa
ter. ⁊ de do. poſt diuor. c. ij. in gloſ. hoc intelligitur. Si aūt
nō de bonis mariti aliqua lucraret̄. de illis pōt eleemoſy-
nam facere: ſicut de ꝓprijs ⁊ paraſernalibus dictū eſt. ar.
ex̄ de deci. ex tranſmiſſa. Item caueant vxores a menda
cio: ne ſcilʒ quū dederint eleemoſynā/mentiantur ſe non
dediſſe: forte ꝓpter metum virorū: nec in temporalē eter-
na quā meruerant retributio cōmutetur. ſicut legitur de
obſtetricibus. Exo. i. xxij. q. ij. ſi q̄liber. ¶ Quid de filiofa
milias. Dicas ꝙ ſic de caſtrenſi. q: aduocatus vel ꝓcura-
tor et quaſi caſtrēſi. qď acquirit in caſtris. q: miles de pe
culio pōt facere eleemoſynā. nā quātum ad illud paterfa
milias cenſetur. ff. ad macedo. l. i. §. fi. ⁊ l. ij. C. de inof. teſt.
l. fi. de aduentitio aūt qď ꝓuenit ab extraneo: vel ꝓfecti-
tio qď ꝓuenit a patre vt inde lucretur. ꝙuis pmū ſuū ſit
quoad ꝓprietatem: ſcdm quoad ſpem ſucceſſionis. ⁊ ſic
intellige qď quodāmodo dñs rerū paternarū etiam viuē
te patre intelligit̄. inſtit. de heredū quali. ⁊ diffe. §. ſed ſui
nō pōt nec debet facere eleemoſynā. ſicut ꝓxime ſupra di
ctum eſt in vxore ⁊ in monacho: ⁊ in his caſibus in q̇bus
pōt al's donare: qui ſunt quatuor. Nam iuſta ratione mo
tus cauſa mortis donare pōt. Item ſi habet peculium ca
ſtrenſe: vt dixi: vel quaſi. Item ſi habet liberā adminiſtra
tionē peculij ꝓfectitij: ⁊ hoc ipm ſpāliter ei conceſſum ſit.
Item vbi eſt fili⁹ comitis vel marchionis vel ſenatoris.
al's non. quātumcūq; magnus ſit ⁊ diſcretus. ff. de dona.
filiuſfamilias. rñ. i. ⁊. §. i. ij. ⁊. iij. Et ſi voucat facere elee-
moſynā de peculio ꝓfectitio: ɔſiderata qualitate ꝑſone
patris ⁊ filij: ⁊ eleemoſyne quātitate/pōt reddere eleemo
ſynā: niſi pater expreſſe contradicat. Idem intelligas in
vxore ⁊ mercenario porrigenti modicā eleemoſynā indi-
genti. ar. ad hoc expreſſum. ff. de dona. filiuſfamilias. §. i.
⁊. ij. ff. de lega. iij. ſi filie. lxxxi. diſt. paſce. Hec eſt ɔſuetudo
etiam nā improbanda. ar. ex̄ de dona. ceterū. ⁊ de teſta. re
latum. ij. §. i. ¶ Aa Quid de ijs qui excōicati tpe excō-
municatiōis acquiſierūt negotiādo vel ex dono accipiē-
do: Item de ijs q̄ al's illicite beneficia eccleſiaſtica/vel ca
ſtra/vel alia ſunt adepti: ⁊ inde multa pceperūt: Et q̇deʒ
tenent̄ totū reſtituere: ſi aīas ſuas velint ſaluare. vt ꝓba
tur ex̄ de eta. ⁊ quali. cum bone. ex̄ de ele. excō. mi. poſtula
ſtis. de elec. ꝑ inquiſitioneʒ. de ꝓben. dilecto. in fi. de his q̄
ſi. a pre. cōtinebatur. de iure pa. cū dilectus. in fi. de ſimo.

Liceat ne filiofamilias eleemoſynā dare.

Excōicati.

Mattheus. de ap. paſtoralis. §. fi. Sed nūquid excōmuni
catus obligat ſibi aliquem ɔtrahendo: Non videtur: ad
minus ciuiliter. q: ſibi ſunt cū effectu oēs actus legitimi
interdicti. ex̄ de ſen. excō. ſolet a nōnullis. §. fi. ar. de teſti.
licet ex quadam. i. rñ. de exceſ. pla. inter dilectos. §. i. in fi.
Et oē priuilegiū legis ⁊ beneficiū. in aut̄. de priuil̄. do. he
reti. muli. nō pſtan. §. penulti. coll̄. viij. Nec heres pōt inſti
tui. in aut̄. vt cū de appel. cogno. §. generalē. ⁊ ſe. coll̄. viij.
Sed ⁊ oēs contractus. Unde ⁊ alienatio ab eo facta irri
ta eſt. ex̄ de do. ⁊ cōtu. veritatis. ad fi. Sed ⁊ oīs ſibi parti
cipatio interdicta. ex̄ de excep. exceptionē. ⁊. c. pia. lib. vj.
Se tñ alij obligare pōt. Conditionē igitur ſuā deteriorē
poteſt facere: nō meliorē. ar. ex̄ de arbi. cum dilect⁹. de iu-
dic̄. intelleximus. niſi forte defendendo ſe in iudicio. ex̄ de
excep. cum inter priorem. Eſt igitur natura excōmunica-
ti cōtraria nature pupilli. quia pupillus ſine authoritate
ꝓtoris poteſt ſibi alium obligare: licet ipſe nō obligetur.
q: ſine authoritate tutoris licet ei cōditionem ſuam face
re meliorem: ſed nō deteriorem. vt inſtit̄. de autho. tu. rñ. i.
¶ Quid ergo ſi ex cōtractu inito cum excōmunicato tē-
pore excōicationis debeo ſibi. c. libras. Dic de hoc vt no.
xv. q. vj. nos. Tenet ibi Io. ꝙ ſolutio facienda eſt excōica
to. ſed additio Bar. contra. ſed Inno. ⁊ ego cum eo tene
mus cū Io. de do. ⁊ contu. veritatis. in fi. ⁊ faciūt pro hoc
que no. in additione ſeq. que incipit ſm Oſti. in ſumma
de ſen. excō. ⁊ q̄ ſit pena. ꝟ. Sed quid ſi dum aliquis eſſet
obligatus ſm Oſti. qui ita no. in ſua ſumma de pe. ⁊ re.
§. q̇bus ⁊ qualiter. quaſi ad fi. ꝟ. Quid de ijs qui excom-
municati. Qď dicit de excōmunicatis nō teneo. imo con-
tra. q: qď faciūt excōmunicati extra iudiciū ⁊ in tēporali
bus/tenet. ex̄ de ſen. excō. ſolet. §. fi. lib. vj. ⁊ hec eſt ſenten-
tia Inno. ex̄ de cōſue. cum dilectus. in gloſ. ſuſpenſus. ꝟ.
Item dicunt. ⁊ de ꝓcura. conſulti. gloſ. i. in fi. vbi tenet ꝙ
excōmunicatus cōtractus peragere pōt. ⁊ de do. ⁊ cōtu.
veritatis. in gloſ. excōmunicat⁹. ⁊ de excep. pia. li. vj. gloſ.
in iudicio. vbi tenet ꝙ emptiones ⁊ cōtractus ⁊ hmōi va
lent facta ꝑ excōmunicatum: etiā ſi publice vel ſolēniter
ſit excōmunicatus. ⁊ facit qď etiā ipſe no. e. t. exceptionē.
⁊. c. venerabilis. ⁊ de ſen. excō. ſi vere. in gloſ. hic colligit̄.
Pro hoc etiam facit q: ſm Inno. excōmunicatus teſtari
pōt. vt ipſe no. in pre. c. veritatis. ⁊ de ſen. excō. cum volū-
tate. in gloſ. optime facit ꝑ Inno. de here. excōicamus. §.
credentes. ibi. ex tunc. ⁊ ibi. vt nec teſtandi liberam habe
ant facultatem. ergo ante annū teſtari pōt: ⁊ tñ eſt ibi ex-
cōmunicatus. no. Oſtiē. ɔtra in pre. c. pia. ⁊ Bar. de vſur.
quāq̄. li. vj. no. etiā de hoc ꝑ Archid. pre. c. pia. ⁊ per Ioā.
an. ex̄ de ſen. excō. decernimus. lib. vj. Uide etiam hoc qď
no. xv. q. vj. nos ſanctorum. in gloſ. ſed quid.

¶ Articulus. xlviij. A

Sed que forma ſer-
uanda eſt in reſtitutione illicite acquiſi
torū: Hec/ vt ſemp ꝑmo ſatiſfaciat ſpolia
tis: vel dāmnū paſſis: vel eorū heredib⁹
regulariter ſi inueniri poſſunt. iij. q. i. re-
dintegrāda. ex̄ de reſtitu. ſpo. ꝑ totum. de vſur. cum tu. de
homi. ſicut dignū. Et intelligas ſatiſfactum ex quo ex cor
de remiſerūt: qualitercūq; ſatiſfactū fuerit: etiā ſi dona-
uit is cui erat reſtitutio facienda: licet aliqui ɔtradicant:
dum tñ ſit ꝑſona q̄ donare poſſit. que donatio ex quo ꝑfe-
cta eſt/poſtea ex penitentia nō reuocat̄. ex̄ de dona. c. vlti.
legitur ⁊ no. ¶ Dicunt tñ theologi quidā ꝙ ſi fenerator
partem pecunie fenoris reſtituat ei a quo habuit: vel he-
redi ſuo: ⁊ de voluntate eiuſdem partē retineat: ꝙ nō eſt
liberatus niſi totum offerat. Sed tu dic ꝙ ſi ex pacto ſit:
liberatus nō eſt. ar. ex̄ de ſimo. veniens. Sin aūt vſurari⁹
vel raptor partem liberaliter ⁊ ſine pacto ſoluat et offe-
rat: ⁊ de alia parte veniam petat: et debitor liberaliter di-
mittat: liberatus eſt creditor. nec tenetur vlterius ad re-
ſtitutionē; ſicut nec teneretur ſi gratis recepiſſet gratis

Digitized by Google

oblatuꝫ.ex̄ de ſimo.dilectus filius.A.in fi.⁊.c.tua nos du pir.xviij. diſti. de eulogijs.ſm Hoſ.Hic tamen bonus iudex ex certis cōiecturis motū ſui animi informabit. Nā ſi debitor: eſt paup ⁊ inops:⁊ vſurarius diues ⁊ potens vel raptor:non pſumo ꝙ debitor ipm vſurariū ex corde liberet:ſed hoc facit q: vltra recuperare nō pōt:⁊ vt illud tantillum qḋ offert/recuperet:⁊ nō amittat. ¶ Si vero debitor ſit diues ⁊ potens:q̇ cōſueuit mimis ⁊ ioculatoribꝰ tantūdem de ſuo vel plus frequēter donare:pſumi pōt ꝙ ex corde hoc faciat. Item ſi aliqua honeſta perſona puta ep̄s vel ſacerdos hoc tractet:⁊ dicat debitori/Tantū faciam tibi reddi ſi ex corde aliud dimittis:nō decipias me q: mediator ſum: nec creditorem cuius aīe ſalutem q̄ro. ⁊ debitor reſpondeat ſe ex toto corde liberare creditorē: quare nō dicam ipm liberatū nō video. Nec em̄ curo qliter cūq ſatiſfactum ſit:dūmodo ſit ſatiſfactū.ff.de pigno. actio.ſi rem alienā.§.oīs.ff.de vbo.ſig.ſatiſdationis.ff.q̄ ſatiſda.co.l.j.ff.de iureiurā.nō erit.m.j.⁊.l.remittit.⁊ ar. ex̄ de re iudi.qḋ ad ꝯſultationē. de iureiurā.c.ſi.c.veniēs. c.q̄ntauallis.de trāſac.c.ſi.C.ſiquis aliquē teſta.ꝓhibu.l. ſi.de pe.⁊ re. deus qui.⁊.c.oīs.de iniurijs. in noſtra. in fi. Siqui moueantur in contrariū:hoc faciet odium vſurarum.Quid em̄ ſiquis ex alia cauſa alij iniurietur?⁊ q̄deꝫ hoc admittit quilibet theologus: ꝙ concordia poſſit tractari:⁊ pars eiꝰ qḋ debetur ex pacto remitti. alr̄s titulus de tranſactionibꝰ eſſet inutilis. ⁊ quare nō idem in vſura ⁊ rapina?certe qui nimis emūgit:elicit ſanguinē. Pro uerb.xxx.iiij.di.dēniq.⁊ de renun.niſi cū pridem.§.ꝓpter malitiā. in fi. ¶ Nec hoc ſcribo in fauorem vſurariorꝫ. q: nec eis adſtrictus ſum.ſed nolo a veritate rationabili recedere:vt quibuſdā theologis faueā: ⁊ in deſperantiam inducā hoīes:ac parem laqueū animabus.ad hec.xxvij. q.j.de viduis.ij.Dicendū eſt ergo ⁊ tenendum ꝙ p̄cibus poſſit vel iuſſu iudicis ſine pactione partiū remiſſio fieri. ⁊ ſic dicam talem raptorem vel vſurariū abſolutuꝫ. vt.ff. de his qui no.infa.furti.§.pactus.⁊ ſe.⁊ ex̄ de preben.niſi eſſent.§.q: igitur hec ordinatio.ſm Oſtiē. qui ita no. in ſumma de vſur.§.que pena.ꝟ.quid ſi fenerator.cū ſeq.ꝟ. Hanc etiā ſententiā tenet Io.an.ex̄ de reg.iur.peccatum. in gloſ.qḋ dicit.li.vj.per.l.ff.quibus mo.pig. vel hypo.ſoluitur.l.Item liberatur.in pri.ff.de accuſa.ſi rem.§. Qui ſatiſfactū.Archidiaconꝰ vero dn̄s meus ⁊ Dinus ibideꝫ tenēt ꝙ ſi res erat reſtitutioni parata:⁊ tūc fiet remiſſio: perinde habetur ac ſi res reſtituta eſſet.⁊ valet remiſſio. ⁊ ac ſi reſtituta eſſet/liberatꝰ eſt ille cui remiſſio facta eſt. ar.ff.de dona.inter virū ⁊ vxo.l.iij.§.Sed ſi debitorem.et §.vlti.⁊.ff.de iure do.l.iure ab eo.⁊.ff.ſi certū pe.l.ſingularia.circa fi.⁊.ff.de ſolutio.l.pecuniā.⁊.ff.de rei vendi.ſi res.alr̄s ſi non eſſet res reſtitutioni parata:nō videtur valere remiſſio: nec ſpoliatus vel ille cui facienda eſt reſtitutio eſt in integrū reſtitutus.q: reſtituere eſt rem in primo ſtatu reponere.ff.de vſur.l.videamus.§.in fauiana.⁊ ff.ne quid in loco publico.l.ij.§.vt reſtituas in quid.⁊.ff. de verbo.ſig.cū pretor.⁊.l.plus eſt in reſtitutione.⁊.l.reſtituere.quia aliud eſt reſtituere:⁊ aliud remittere.vt.l.pre. Pro pma parte op. faciūt.ff.de rei ven.l.iiij.§.ſoluiſſe. et l.intra dies. Et quia ſatiſfactū accipimus p eūdeꝫ modū quē creditor acceptauerit.ff.de pigno. actio.l.ſi rem.§.ſatiſfactum aūt.⁊ q̄bus mo.pig.vel hypo.l.j.§.item liberatur.in pn̄.Et qḋ no. per Bar.ex̄ de vſu.q: fruſtra.gloſ.ij.

Iſta opinio benignior eſt:ſed dn̄i mei tutior.q: raro remiſſio voluntaria ⁊ libera eſt. q: nemo pecuniā ſuam de facili iactare preſumitur.ff.de ꝓba.cum de indebito.j.rn̄. ex̄ de renū.ſup hoc. Sunt autē quidā caſus ſpecificati in iure:vbi remiſſio ꝓhibita eſt:⁊ tūc nō valet.ex̄ de reſcrip. ſtatutū.§.penul.in fi.li.vj.de cenſi.exigit.ad fi.li.vj. Sed quid vbi nullius intereſt:tamen alr̄s aliquid illicite acquiſitum eſt:ita ꝙ ſine peccato retineri nō poteſt:ſicut de hijs in quibus cōtrahunt excōicari.ſm opinionē Oſti.⁊.ſ.in §.pce.in fi.⁊ in additione dixi.⁊ in officialibus grauantibus.Et vbi alicuius intereſt:tamē neſcitur res quis/vel vbi ſit heres eius:eſt totū pauperibus erogandū.vt expſſum eſt ex̄ de vſur.cum tu.vel etiam ſibi ſi egeat per ep̄m qui habet hoc facere relinquēdum.ex̄ de iudeis.cum ſit.⁊ debent poni talia in pias cauſas:⁊ maxime in alimoniaꝫ pauperū/vel redemptionē captiuorꝫ.ar. ex̄ de pig.c.j.x.q. ij.hoc ius.⁊ precipue in villa.vel ſi villa neſcitur: i dioceſi vbi talia cōmiſſa authoritate dioceſani. ar.lxxxviij.diſti. ep̄s gubernationem.x.q.j.regenda.⁊.c.ſeq.xij.q.vij.quatuor.⁊.c.ſeq.vi.q.iij.placuit.iij.q.vj.c.j.ex̄ de penis.c.ij.de ſucceſ.ab inteſta.c.ſi.pre.c.cum ſit.de rap.c.j.de teſta.ioannes.⁊.c.tua.⁊.c.nos quidē.⁊ in aut.de eccleſiaſti.titu.§.ſi autem redemptione.coll.ix.C.cōmunia de ſucceſ.in.l.frederici.q̇ incipit oēs peregrinos.§.j.C.de epiſ.⁊ cler.nulli liceen.ff. ad municipa.qui ex victo.Sꝫ ⁊ aliquoties redditur pecunia illi qui eam illicite dedit. vt ex̄ de ſimo. veniens. ¶ Quid ſi is q̇ tenetur reſtituere factus eſt nō ſoluendo. Poteſt diſtingui: vtrū nihil oīno poſſit reddere: vel poſſit aliquid/ſed nō totum: vel nō poteſt cōmode.ſ. abſq periculo ſuſtentationis ſue necnō vxoris ⁊ familie. Reſpondeo vbi nihil oīno poteſt reddere: ſufficit contritio ⁊ cōfeſſio ⁊ ꝓpoſitum quādo cōmode poterit.xiiij.q. vj.ſi res.ex̄ de ſolutio.odardus.Qḋ verum eſt ſi nota eſt paupertas.ex̄ de vſu.cum tu.§.penulti.Talis em̄ nec excōmunicari debet:vt dicit.c.odardus.nec alia pena mulctari:vt dicit.c.cum tu.Sed qualiter intelligis ꝙ ſit nota pauptas?Et quidē quādo cedit bonis. Ideoq tali debet ſacerdos cōſulere ſi de pauptate dubitat:ꝙ cedat bonis. vt pre.c.odardus.Sꝫ nūquid ſufficit hec ceſſio:ita ꝙ nulla ſit alia penitentia iniungenda? Non:quia nec ſolutio vel ſatiſfactio facta etiam plenarie ſufficeret.vt no.ſ.e.§. proxi.ꝟ.Quid ſi raptor. Nam licet ceſſio ſeu ſolutio q̄ad ſatiſfactionē leſionis ſeu iniurie proximi ſufficiat:adhuc tn̄ nō eſt eccleſie ſatiſfactum nec deo ſicut alr̄s dicitˀ ex̄ de ſen.excom.cum deſideres.§.ſi.g. Iudex eccleſiaſticus et chriſti vicarius.ꝓ iniuria in leſione pxi. facta deo q̇ p̄cepit nō furtum faciendum. Exo.xx. Deutero.v.xxxij.q.iiij. meretrices.in quo oīs iniuſta ⁊ illicita alieni occupatio ſiue acquiſitio ꝓhibetur.vt ibi.⁊.xiiij.q.v.penale.q̇ etiaꝫ dixit Matth.xxij. ⁊ Mar.xij. Luce.x. Leuiti.xix. Diliges proximū tuū ſicut teipm.de peni.diſt.ij.charitas.j.ꝓ tranſgreſſione diuini p̄cepti p̄dicti imponet penitentiam ſalutarem:⁊ ſic eccleſie ſponſe chriſti cuiꝰ authoritate hoc ſit/⁊ ſpōſo ſuo chriſto ſimilr̄ ſatiſfaciet.Et in hoc ſepe offendunt plurimi ſacerdotes: qui credentes ſufficere ſatiſfactionem: nihil aliud imponunt ꝓ pctō cōmiſſo in contrectatiōe rei aliene.ſed ſimpliciter abſoluūt. In hoc etiam ſepe delinquūt multi pctōres: qui credūt ſibi ſufficere ꝙ ſatiſfaciūt:nec tranſgreſſionē quā fecerūt/poſtea ꝯfitentˀ Sed certe exq̄ q̇s ſemel hoc peccatū cōmiſit: quātūcūq pnia ducatˀ et nō ꝯfiteatˀ (hoc contēnens intelligas) innocens eſſe non deſinit.ſicut alr̄s dicit.l.ff.de redhibi.ac. quis ſit fugitiuus.ff.de fur.qui ea mente.ff.vi bo.rap.nō prodeſſe. ¶ Si vero non eſt ſoluendo oīno ſiue ſimpliciter:puta q: pōt in partem ſatiſfacere: ſed nō pōt cōmode:tunc ſacerdos debet talem inducere ad contritionē ⁊ veram penitentiā peragendā.hoc modo dicat ei.Fili q̄d vis eligere de his duobus: vel reſtituere id qḋ potes: et penas gehēnas euadere/⁊ cum deo eternaliter gloriari: vel nō reſtituere:ſed retinere: ⁊ in perpetuū cuꝫ diabolo tormētis intolerabilibus cruciari? Si dicat ꝙ eligit tormenta:inducat ad contritionē.ſi nullo modo pōt induci apparet ꝙ ei nō poteſt dari penitentia ſalutifera:nec abſolutio fieri ſed cōſiliuꝫ tm̄.ex̄ de peni.ꝙ quidā. Si autē ex pncipio vel ex poſt facto per inductionē diſcreti ſacerdotis eligit penitentiā:⁊ conteritur de peccato:tūc dicat ei ſacerdos ꝙ emendet ſtatim vel intra certum tempus quicquid poteſt cōmode emēdare:⁊ de reliquo petat veniam humiliter ⁊ deuote.ſi pōt ipſam inuenire: bene eſt. ſi non poteſt:tunc cū voluntate illius cui debet ſatiſfieri

Quid ſi quis ſoluēdo nō ſit.

Digitized by Google

paulatim ſingulis annis vel menſib⁹ vel alijs tēporibus
emendet qd poterit: vel cōponat vel conueniat amicabi-
liter cū ipſo leſo vel ſpoliato: ⁊ de ſuis reditibus modere
te ita ꝙ vita ſibi remaneat quoſqꝫ plenarie fuerit ſatiſfa
ctum aſſignando: vel ſeruiat ei ꝓ reſiduo vel parte ei⁹. le
gi͛ et not. ex͂ de iude. c. j. gloſſa. iij. ❡ Quid ſi plures ſunt
et alij volunt dilationē concedere vel in totū remittere:
alij nolunt? Tunc debet ei ſacerdos cōſulere ꝙ vadat ad
iudicem contentioſum: qui in iſta diſcrepatiōe ſtabit ma
ioris partis iudicio. Et intelligitur maior pars: primo re
ſpectu cumuli debitoꝝ / nō perſonaꝝ. Qd ſi omnia eq̄lia
ſint: erit humanior ſententia. i. coꝝ qui in dilatione dan-
da cōſentiunt preferenda. ar. eoꝝ que legunt͛ et no. ex͂ de
proba. ex literis. in gloſ. ſicut. j. In quo quidē non diſtin-
guitur inter hypothecarios ⁊ chirographarios credito-
res. nec ex dilatione ad preſcriptionē temporalem aliqd
preiudiciū creditoribus generatur. C. qui bo. ce. poſ. l. fi.
❡ Qd ſi nullam poteſt inuenire miſericordiā: tūc abſqꝫ
dilatiōe tenet͛ ſatiſfacere: vel bonis cedere. quia talis pec
cator ſemper eſt in mora. ff. de conditio. fur. in re fur. ⁊ ar
ex͂ de ſimo. cum in eccleſie. ⁊ legitur ⁊ no. e. ti. mattheus
de teſta. filius. maxime vbi leſi egent ⁊ fame pereunt. ar.
de ꝯſe. diſt. iiij. venerabilis. ⁊ c. ſeq. ⁊ c. ne qd abſit. ⁊ di. v.
baptizati. ſemꝑ eñ vitanda eſt mora vbi timetur pericu-
lum. vt ibi. ⁊ xxviij. diſt. de ſyracuſane. ⁊ de elec. cum inter
vniuerſas. ⁊ c. ne ꝓ defectu. ❡ Sed quid ſi nō immineat
tale periculum: ⁊ is qui tenetur nō pōt induci ad reſtitu
tionē ſtatim faciēdam: nec is cui debet fieri reſtitutio ad
dilationem aliquā concedendā? Puto ꝙ diſcretus ſacer-
dos pōt ſuam ꝯſcientiam informare ex eo ꝙ intendat ge
rere vtiliter negotiū creditoris. Nam ſi videt ꝙ non pōt
aliter recuperare in perpetuū: vel nō ita cito: vel non ita
cōmode: pōt recepto iuramento ⁊ alia ſufficienti cautio
ne ſi habere pōt dilationē ꝯcedere ſub hac conditione / ſi
hoc adimpleuerit intra terminū conſtitutum / abſoluere
peccatorem. vt ſic creditor qd ei debetur recuperet: ⁊ pec
cator nō recedat a p̄sbytero deſperatus. cōprobantur hec
ff. de nego. geſt. ſoluendo. ff. de minoribus. ait p̄tor. §. j. ff.
de pigno. actio. ſolutum. §. ſolutam. ff. de ſolutio. ſoluere.
Sed pone ꝙ guerra fuit inter duos milites vel p̄ncipes
vel duas ciuitates vel caſtra: ⁊ hincinde iniuſta: multa
etiam dāna hinc inde data ſunt: poſtea facta eſt pax inter
ipſos: ⁊ dāna hinc inde data remiſſa: nūquid hec remiſſio
extenditur ad hoīes ⁊ validitores vtriuſqꝫ? Non videtur
niſi ⁊ de eoꝝ ꝯſenſu ſit facta. ar. C. de tranſac. l. j. ⁊ l. tranſ
actionis placitum. ⁊ l. preſes. ⁊ l. vbi pactum. ex͂ de ma. et
obe. c. ſi. ff. de tranſac. l. iij. ⁊ l. qui cum tutoribus. ⁊ l. nulli.
ff. de pac. ſi vnus. §. pacta. ꝟ. ⁊ in ſumma. ⁊ l. ſi cōuenerit.
vel niſi forſan al͛r non poſſit haberi pax: vbi quidem vtili
ter partis geritur negotium vtriuſqꝫ. ⁊ ſic pōt itelligi. ff.
de pac. conuentionē. al͛r quomodo poſſum remittere ius
hoīs mei: quū nec poſſet ab eodem tantūdem exto: que-
re ſine rapina? vt patet in ijs que no. ſ͂. eo. in. §. ꝓxi. ꝟ. qd
de queſtis. ❡ Quid de illis qui ſimul furtum committunt
vel rapinam: nūquid quilibet pōt abſolui reſtituendo id
qd ad eum ꝑuenit: quum nec ad aliud induci poſſit? vide
qd dixi. ſ͂. e. §. ꝓximo. ꝟ. quid ſi neuter raptorum. ⁊ p̄cedē.
❡ Sed nūquid ille qui nihil pōt reſtituere de alieno / ra-
pina / vel vſura / vel ꝯcuſſione / vel fraude: tenetur culpam
ſuam dicere: ⁊ veniam petere ab illo cui damnuꝫ intulit?
Dico ꝙ ſic ſi dānificatus ſcit q: iniuriam ſibi fecit in reb⁹
ex͂ de iniurijs. ſi leſerit. ⁊ vt li. nō cōte. accedens. Debet eñ
ſibi ſatiſfacere de eo qd poteſt: poſtꝙ nō pōt de rebus: de
verbis. ſicut dicit dñs Matth. v. Uade recōciliari fratri
tuo. ❡ Si predictam formā reſtitutionis quā poſuit con
tēnat peccator: non eſt ei ſecuritas ꝓmittenda. q: non di
mittitur peccatū niſi reſtituatur ablatuꝫ. xiiij. q. vj. ſi res.
Ideo ꝯſiderare debet talis verba Aug. dicentis. Nihil vi
lius vel miſerabilius: ꝙ ꝓpter nummū / deum contēnere.
Nihil enim ꝓdeſt hoī ſi vniuerſum mūdum lucretur ⁊c.
Matth. xvj. Luce. ix. ex͂ de ſimo. mattheus. in fi. Faciet ꝗ
poſſe ſuū dum viuit / dum ſanus eſt / ⁊ tutus recedit ⁊ ſe-
curus. xxij. q. ij. faciat. de peni. diſt. vij. c. j. ⁊ ij. ❡ Hec autē
in ſumma notent et retineant ſacerdotes: ꝙ ſm ꝙ ma-
ior vel minor fuit fraus vel dolus vel violentia: minor vel
maior debet eſſe diſcretio iudicātis. ⁊ vbi maior apparet
contritio: maior eſt venia vel remiſſio miſericorditer faci
enda. de peni. diſt. j. menſuram. Sed etiam quia quaſi to
tus mūdus vel fere / libenter occupat alienum: ⁊ difficul
ter reſtituit. vnde hoc vitio quaſi totus eſt irretitus: q: a
maiore ad minorē omnes auaritie ſtudent: ⁊ omnes ſe-
quūtur retributiones. Eſa. j. Hiere. vj. ⁊ viij. ſic debet ſa-
cerdos equitatem rationabilem ſeruans per mediū cur
rere. ne ſe veritate vel remiſſione nimia aliquos ſibi cōfi-
tentes deſperatos vel nimis ſecuros relinquat. ⁊ ſic peri
re faciat quos ad rectam viam ab inuio diſcreta equitas
poterit reuocare. ex͂ de tranſac. c. vlti. Inſtruant etiam ra
ptores ⁊ oēs iniuriatores ac eorum cōplices medici ani-
marum ⁊ ſpūales iudices: vt ſuper ijs quos offendūt hu
militer veniam poſtulent. ne illi remaneant in rancore: ſꝫ
⁊ potius hinc ⁊ inde ſic ex toto corde non ficto / ſed vero.
Matth. xviij. ⁊ vj. xxiij. q. iiij. ſi illic. ſibi ad inuicem remittē
tant omnia: vt a patre celeſti peccatorum ſuorum remiſ-
ſionem plenariam valeant obtinere. iuxta id. Remittite
⁊ remittetur vobis. Luce. vj.

❡ Repertorium ſuper reſtitutione. B

CIrca hoc etiā ſciē-
dum eſt ꝙ vbi reſtitutionis locus eſt: nō
ſufficit cautionē dari: niſi impoſſibilitas
ſit in cauſa. ſuꝑ quos vide qd legit͛ ⁊ no.
ex͂ de of. ordi. ꝓſenti. li. vj. in gloſ. Jo. an.
que incipit / ⁊ ſic. ⁊ no. ex͂ de vſur. q: fruſtra. gloſ. ij. Itē no
tandū ꝙ reſtitutio rerū in foro ꝯtentioſo qñqꝫ fit in ſim-
plū: ⁊ h͂ ſufficit in foro pnie. xiiij. q. v. nō ſane. qñqꝫ i duplū
lxxxix. di. decēter. xij. q. ij. in legib⁹. qñqꝫ in q̄druplū. e. q. cū
deuotiſſimā. Qñqꝫ in. ix. partib⁹. xlvij. q. iiij. q̇ſquis (al͛s
eſt. c. ſi q̄s domū) Qñqꝫ in vndecuplū. xij. q. ij. in legibus.
❡ Item ꝑ iniquā ſniam ſpoliatus debet reſtitui. ex͂ de ꝓ
cura. ex inſinuatione. Et p̄do eſt reſtituendus. ex͂ de reſti.
ſpo. in lr̄is. iij. q. j. §. placet. Et reſtitutio debet fieri cū fru-
ctibus ꝑceptis: ⁊ qui ꝑcipi potuerunt nō ſolum de amiſſis.
ex͂ de reſti. ſpo. cōquerente. ⁊ c. grauis. ❡ Item quū res
non pōt reſtitui: in equiualenti debet fieri reſtitutio. ex͂ vt
li. pen. eccleſia. ❡ Item res que ſubiacet reſtitutioni: nō
pōt alienari. no. Inno. de elec. q: ꝓpter. ❡ Itē ſ͞ꝫ nō pe-
nitet q̇ ablatū nō reſtituit quū pōt. vt ſepe dictum eſt. ve
xiiij. q. vj. ſi res. xxiij. q. viij. peſſimā. de rap. c. ij. de pe. diſ. v.
falſas. Qui rem alienā cōſecrat: nō rem ſed eſtimationeꝫ
rei reſtituet. xiiij. q. vj. coperim⁹. ❡ Itē ecc͞ia non dꝫ rem
ſuā recipere cū augmento. xij. q. ij. fraternitas. Item res
ablate ipſi eccleſie ꝓpter delictū plati ipſi ecc͞ie ſunt red
dende. xvj. q. vj. ſi epm. Item cōitas vel ciuitas tenet͛ co-
gere ciuem ad reddendū aliena. xxiij. q. ij. dom⁹. ❡ Item
nō habens vnde reddat: nō tenet͛ in foro pnie: ſed vbi te
nebat͛ de maleficio al͛s in foro ꝯtentioſo corporaliter ca-
ſtigatur. xiiij. q. vj. c. j. Et poſtea nō reddet: etſi ad fortunā
pinguiorē ꝑuenerit. no. ex͂ de homi. ſicut dignuꝫ. gloſ. al͛s
inanis. ⁊ Jo. an. ex͂ de reg. iur. peccatū. lib. vj. Jo. ꝯtra no.
in hoc. c. in gloſ. ergo adhuc. ſed ſto cū p̄miſſis ꝓpter ra-
tionē quā ponit Ber. in pre. gloſ. Et ꝑticeps eſt criminis
q̇ fouet aliena nō reddentē. ibidē. ❡ Itē accipiētes repꝛe-
ſallia / ad reſtitutionē tenent͛. ⁊ ſi ꝯtra clericos ſiāt: excōica
tionem incurrūt. ex͂ de iniurijs. ⁊ ſi pignorationes. lib. vj.
❡ An de dāno dato ꝑ ſeruū teneat͛ dñs. ex͂ de obli. ad rati.
c. j. per Innocen. ❡ An dans dāni occaſionem damnū vi-
deatur dediſſe. Et damnū qd ex culpa ſua ꝓcedit / ſibi de-
beat imputari. Et an in eadem ſit pena dās occaſionē dā
ni q̄ faciens. ex͂ de iniurijs. c. ſi. de reſti. ſicut. de ꝯceſ. pre. q:
de homi. de cetero. vj. di. c. j. l. di. ſtudeat. c. ſepe. c. clericum.

Digitized by Google

Furti nomine qđ intelligēdum.

¶ Ad hec ſciendū ꝙ furti nomine prohibita eſt in decalogo oīs illicita aliene rei vſurpatio.xiiij.q.v.penale.xxxij.q.iiij.meretrices.ⷭ ideo quicūqꝫ cōtrectat rē alienā inuito dño furtuꝫ cōmittit:ⷭ ad reſtitutionē tenet. legit ⷭ no. ex̄ de elec.dudum.ij. Vñ ⷭ qui minima furat.i. contra voluntatem domini tollit:ad reſtitutionē tenetur. Vñ confeſſores pueris ⷭ alijs accipientibus fructus arborum vel ligna vel aliud quodcūqꝫ comeſtibile vel viſibile quantumuis modicū/etiam ad valorem vnius denarij reſtitutionē debēt facere fieri.xiiij.q.vlt.c.vlti.inſti. de rerū diuiſio. §.gallinarū. Grauius tamē punit furtum ex auaritia cōmiſſum:ꝙ ex inopia.xij.q.ij.fraternitas. Unde ⷭ prelati dilapidatores rerum eccleſiaſticarū/fures ſunt:ⷭ ad reſtitutionē tenent.x.q.ij.c.vlt. ex̄ de elec.ꝙ ſicut. Unde ⷭ qui per oſtium nō intrat ad beneficium:fur eſt:ⷭ ad reſtitutionem tenet fructuum omniū quos recepit.xxiij.q.iiij.tres perſonas.ex̄ de elec.dudum.ij. Et adde qđ no.ſ̄.§. quibꝰ.ver.j.cū ver.ſe.in ar.xlvij. Unde ⷭ fures clerici authoritate ſuperiorū poſſunt incarcerari ⷭ tormētari quouſqꝫ res exquirantur.v.q.v.illi qui.xiiij.q.vj.c.j.ⷭ de pe.c.j.ex̄ de appella.dilectis.ⷭ deponi.lxxxj.di.preſbyter. Et qui percipit fructus bñficij quo priuatus de iure eſt:fur eſt: ⷭ ad reſtitutionē fructuum tenet. vt dixi proxime in alio caſu per ca.p̄.dudum.ij.ⷭ no.per Inno.de prebē.de multa. ¶ Uerum q: materia reſtitutiōis latiſſima eſt: nec poſſet breuibus cōprehendi:ex predictis.ſ̄. quibuſdā caſibus vtilibꝰ et quotidianis magis neceſſarijs pro alijs remiſſiōes facio. De materia ergo reſtitutionis vide Inno. ex̄ de reſti.ſpo.olim illo.ⷭ de appel.dilectis.de iureiu.ſicut.ⷭ.j.de immu.ec.quia plerīqꝫ. de homi. ſicut dignum. de furtis. qui cum fure.de vſu.cūtu.ⷭ per alios per Ray. in ſumma ſua in ſecundo li.in ti.de incēdijs ⷭ furtis. vſqꝫ ad fi. libri per Oſtien.in ſum.de penitētijs.§.fi.in titulis de raptoribus/ⷭ de furtis/ⷭ de iniurijs/ⷭ de reſtitutione ſpo.ex̄. Et.xiiij.q.v.ⷭ.vj.ⷭ.xvij.q.iiij.per totū.vj.q.ij.placuit.xij.q.ij. in antiquis.ⷭ.c.in legibꝰ.ⷭ de pe.di.j.vulgaris.ⷭ.l.aut facta.de cō.di.v.diſcipulos.iij.q.j.per totū. ¶ Expedito ſtatu apoſtolico ſub quo poſui crimina ⷭ peccata ⷭ defectus membrorū eccleſie militātis:ⷭ ſub quo tractaui pleniſſime in prima parte ſtatum eccleſie apoſtolice:ⷭ ſtatum papalem apoſtolicū:ⷭ ſtatum epiſcoporū ſucceſſorum apoſtolorū.lxviij.diſt.quorum.ⷭ planxi ruinā eius:in iſta ſecūda parte nunc ad ſtatū martyrum tranſeamus.

¶ Articulus.xlviij. A

S Ed ad ſanctam matrē eccleſiā vocem dirigēs/ſciſcitor ab ea dicēs/Ubi ſunt martyres tui o eccl'ia ſancta chriſti ſanguine dealbata ⷭ expurgata ⷭ mūdata lauacro aque in verbo vite? Eph.v. Spōſus tuus ſpōſus ſanguinis eſt. Exo.iiij. Sanguis eiꝰ ornauit genas tuas:vt appareas rubicūda chriſti ſanguine paſſionis rubicundi in ea. Can.v. Tui martyres inclyti in ſanguine agni ſuas ſtolas conſueuerūt dealbare. Apo.xvij.ⷭ ſanguine ꝓprio chriſti ſanguinē recōpēſare:ⷭ te in ſuo ſacro ſanguine cōſecrare.xxvij.di. ſacroſancta.ⷭ ſuper cementū ſacroſancti ſanguinis te edificare: ⷭ vtrūqꝫ poſtē tuū ⷭ ſupliminare ſuo ſanguine linire. id eſt affectū ⷭ intellectū. vide de conſe.diſt.ij. quid ſit ſanguis. ¶ B Et ſyntereſim q̄ eſt iudiciū cōſcietie. vt pertrāſeuntis angeli euaderes percuſſurā. Exo.x.ⷭ ꝑ tui ſpōſi ⷭ eorū ſanguinē propriū introires ſemel in ſanctaſanctorū redēpta ſanguine dñi ⷭ ſeruorū. Heb.ix. Spōſus tuus ſepties pro te ſanguinē ſuū fudit. In circūciſione. Luc.ij. Oratione poſt cenā. Luc.xxij. Flagellatione. Jo.xviij. Mar. xiiij. Capitis ſpinarū coronatione. Jo.xviij. Manuū apertione cū clauis/ⷭ pedū perforatione. Luc.xxiij. Lateris apertione. Jo.xix. ſicut fuerat figuratum. Nume.xix. de vitula rufa:ſcꝫ carne chriſti cuiꝰ ſanguine ſepties aſpergebatur tabernaculū.pſ̄.xxj. Foderūt manꝰ meas ⷭ pedes meos. vt intingat pes tuus.i. affectꝰ in ſanguine in paſſione chriſti. Tu em̄ eccleſia benedicta es ille ager acheldemach.i. ſanguinis ꝓ quo illi.xxx.denarij q̄ fuerunt preciū ſanguinis dñi:dati ſunt in ſepulturā peregrinorū. Mat.xxvij.ⷭ Act.j. quia vere peregrini ſumus.j. Pet.ij. ſepulti. Roma.vj. in te eccleſia per mortificationē.ij. Cor.iiij. corporis illius ſacri ſanguinis agni per cōpaſſionem ⷭ crucis baiulationem ſtigmata retinētes. Gal.vj. Unde Aug. Prouidentia autem dei factū puto vt preciū ſaluatoris non peccatoribus ſumptū prebeat:ſed peregrinis requiē ſubminiſtret. vt iā exinde chriſtus ⷭ viuos ſanguinis ſui paſſione redimat:ⷭ mortuos precioſa paſſiōe ſuſcipiat. Precio ergo dominici ſanguinis ager figuli cōparatur. Legimꝰ in ſcripturis ꝙ totius generis humani ſalus redēpta ſit ſanguine ſaluatoris.j. Pet.j. Apoc.j. Ager ergo iſte mundus hic totus eſt. Matth.xiij. Figulus autem qui mūdi poſſit habere dominatū:ipſe eſt qui vaſcula noſtri corporis fecit de limo. Gen.ij. Iſtiꝰ itaqꝫ figuli ager chriſti ſanguine emptus eſt peregrinis. Peregrinis inquā qui ſine domo patria ⷭ toto orbe exules iactabātur: requies chriſti ſanguine prouidetur. Iſtos autē peregrinos dico qui renūtiantes ſeculo ⷭ nihil poſſidentes in mūdo. Matth.xix. in chriſti ſanguine requieſcunt.pſ̄.iiij. In pace in idipſum dormiā ⷭ requieſcā. Sepultura em̄ chriſti nihil eſt aliud ꝙ requies chriſtiani. Conſepulti em̄ ſumus ſicut ait apoſtolus Roma.vj. cū illo per baptiſmū in morte. Nos ergo peregrini in hoc mundo ſumus ⷭ tāꝙ hoſpites in hac vita. Lu.ij. Cor.v. verſamur. huc uſqꝫ Aug. Sed hodie martyres iſtius tēporis tepefacti a ſanguine ſacroſancto agni immaculati.j. Pet.j. ex ſanguinibus. Joā.j. polluti ſunt.i. peccatis. de conſe.di.iiij.ſi quis autē (alꝯ eſt ſub.c.ꝓprie) pollutū ſanguinem tangunt. Oſee.iiij. ſanguis ſanguinē tetigit. Carnis ⷭ ſanguinis reuelationē habent. Matth.xvj. de nobili ſed carnali ſanguine. Pſ̄.xxix. Que vtilitas in ſanguine meo. gloriātur. Sanguinem innocētem fundunt. cōtra pſ̄.cv. Effuderūt ſanguinem innocentē. Carni ⷭ ſanguini acquieſcūt. contra Gala.j. Sanguis innoxius effuſus in terra cōtra eos clamat ad dominū. Gen.iiij. Lupi ſunt dominātes in eccleſia. Paſcūtur ſanguine. Anima vniuſcuiuſqꝫ eoꝝ in ſanguine eſt. Leuit.xvij. Totā te ſanctam eccleſiā implent homicidiorū ſanguine. cōtra id.xxiij.q.v.penas.ⷭ.q.viij. ſepe.cū.c.ſeq.ij.q.vij.§. his ita.ij. ex̄ de rap. in archiepiſcopatu. ¶ O luna. Cant.iiij. pulchra eccleſia ſancta:vere adimplet de te ꝙ tota quaſi verſa es in ſanguinē. Luc.xxj. Act.ij.ⷭ aque.i. populi conuerſi ſunt in ſanguinē. Apo.xj.q: ſanguinē ſanctorū effundunt cum ſuis ſanguineis capitibus. Apoc.xvj.ⷭ ſanguinē bibent vt digni ſunt. vt ibi quia ebrij ſunt de ſanguine ſanctorū ⷭ de ſanguine martyrum ieſu. Apo.xvij. ſed deꝰ vindicabit ſanguinem ſeruorum de manibus meretricis magne que corrupit terram in proſtitutione ſua. Apo.xix. Et ſanguis impiorū tuorum filiorū homicidarum ſuper eos in crudelitate mitantiū: quia iuſtum ſanguinem effuderūt. Matth. xxiij. ſicut iudei ipſi ſanguinē. vnde ibi Hiero. Sanguis eis ſuper nos ⷭc. Perſeuerat vſqꝫ in preſentem diem hec imprecatio ſuper iudeos:ⷭ ſanguis dñi nō auſertur ab eis. Heu iam in tuis filijs ſceleratis ad vindictā ad literā ſanguinis procedis. cōtra id ex̄ de rap. in archiepatu.ⷭ iura pre. in additione. Jā gladiū materialē cōtra preceptū dñi extra vaginā traxiſti. Mat.xxvj.xxiij.q.j.§.j. Et nedū vnā aurem cōtumacis precidiſti.xxiij.q.j. ſi petrꝰ. ſed multoꝝ corpora/vtinā nō aīas occidiſti. nec memor fuiſti ꝙ Dauid ſanctus ꝓhibitus eſt templū dño edificare: quia vir ſanguinis erat.j. Paralipo. xxij. j.q. vij. ſi quis omnē. de cōſe. diſ.j.c.j. Quid tibi o pia:o miſericors: que nō claudis gremiū redeūti. C. de ſum. tri. inter claras xxiij.q.iiij. duo iſta. ex̄ de hereti. ſuper eo.lib.vj.ⷭ ſanguini cū ſanguine. Quid tibi o pacifica et benigna ⷭ guerris? Nonne arma tua lachryme ſunt ⷭ orationes?xxiij.q.viij. conuenior. Nōne clypeus tuus vnctus.ij. Reg.j. fides eſt?

Digitized by Google

toꝛax iuſtitie.ad Ephe.vi.Diligēs filios tuos cōmuniter:
non comedens.pſ.lxxviij.quia comederūt Jacob.nō de/
uoꝛans.pſ.xiij.⁊.lij.Qui deuoꝛant plebem meā.Non no/
uerca.quia miſcēt aconita nouerce.Nō hiena.Nō lamia.
Thren.iiij.ſed mater ⁊ agna.xij.q.ij.qui abſtulerit.Lūbis
ſuccincta charitatis ⁊ caſtitatis:nō carnalitatis ⁊ crude/
litatis.calciata pedes in pꝛeparationem euāgelij pacis.
viij.q.j.olim.Eſa.lij.⁊ habens gladiū ſpiritus: qđ eſt ver/
bum dei:ad tranſfigendū coꝛda cōtumacium ſuperba/et
couertendū:non ad hoīes occidendū.xxiij.q.ij.inter hec.
Hec ſunt arma apoſtolica tua.Ephe.vi.Nūquid dictum
eſt tibi a ſponſo tuo ꝙ diligas inimicos.Mat.v.Luce.vi.
xxiij.q.iiij.§.ex his.Nā etſi mali multi filij:tamen tui ſunt:
et multi futuri boni ⁊ tui legitime nati.Matth.xxi.Amē
dico vobis:q: publicani ⁊ meretrices pꝛecedent vos in re
gno dei.Quot publicani ⁊ meretrices/homicide ⁊ ſacri/
legi/depopulatoꝛes agroꝝ/raptoꝛes virginum/molles/
pꝛoditoꝛes/parricide/⁊ ſceleratiſſimi peccatoꝛes/et infi/
deliſſimi patrini in domo tua peruerſi:ſed tandem reſpi/
ciente eos chꝛiſto cōuerſi/nunc cū ipſo habitāt:ipſum be/
nedicunt ⁊ laudāt.Nūquid noſti/De nemine deſperandū
eſt in hac vita:de pe.diſt.vij.nemo.⁊.xxxij.q.ij.ancillam.⁊
q.iiij.recurrat.in fi.q: ⁊ latro in die ſuſpendij ſui ⁊ obitus
in paradiſum introiuit.Luc.xxiij.v̄.Ambꝛoſius.Uita em̄
eſt eſſe cū chꝛiſto.⁊ vbi chꝛiſtus:ibi regnū.⁊ de hoc.xxvi.
q.vi.agnouimus.⁊.c.ſi pꝛeſbyteri.de pe.diſt.j.impoꝛtuna.
et Apoſtolus perditus ſe ſuſpēdit.Matth.xxvij.de peni.
di.iij.iudas.⁊.c.ſcelerarioꝝ.¶ L O in charitate nimia
deſpōſata in miſericoꝛdia ⁊ miſerationib⁹.Oſee.ij.Quid
te vindicas:Spōſus tuus ſibi vindictā reſeruat.Pꝛouer.
xxij.Deut.xxxij.ad Rom.xij.⁊.xxiij.q.j.§.j.quia ipſe eſt zelo
tes viſitans patrū peccata ⁊c̄.Exo.xx.xxiij.q.iij.§.ex his.
j.q.iiij.§.ecōtra.⁊ dicebat tibi.Matth.v.Luc.vi.⁊.xxiij.q.
j.§.j.Poꝛrige maxillam alterā percutienti.⁊ qui angaria
uerit te mille paſſus:vade cū eo.ij.milia.Jo.vi.⁊ in pꝛe.§.
j.Increpabat diſcipulos ignem cōtra ſamaritanos pete/
tes.Luc.ix.xxiij.q.iiij.ꝙ chꝛiſtus.Suadebat animā pone/
re pꝛo amicis/qui eā poſuerat pꝛo inimicis.Jo.xv.vt da/
ret itelligere.ſm Greg.ꝙ nobis amici ſibi inimici exiſtūt
qui nos perſequuntur.Sed ⁊ ille ignitus apoſtolus q̄ te
per euangeliū genuit.j.ad Coꝛ.iiij.⁊ q̄ infirmabatur te/
cum:⁊ vꝛebatur tecū de tuo ſcādalo.ij.ad Coꝛ.xi.dicebat
tibi.Uince in bono malū:⁊ noli vinci a malo.⁊ ſi eſurierit
inimicus tuus:ciba illū.ſi ſitit:potū da illi ⁊ ſic carbones
ignitos amoꝛis cōgeres ſuper caput eius.ad Rom.xij.⁊
xxiij.q.iiij.§.ex his.Et iterū.Cum oībus pacem habētes
quantū in nobis eſt.ad Rom.xij.⁊.xi.q.iij.inter verba.ibi
exponūtur hec verba.Et charitas patiens eſt.j.ad Coꝛ.
xiij.q: non reddit malū pꝛo malo.Benigna eſt: q: reddit
bonū pꝛo malo.de his.xxiij.q.iij.ſex differētie.Quam diu
regina deaurata auro p̄mo ⁊ puriſſimo amoꝛis.pſ.xliiij.
Pꝛouerb.iij.O ſancta eccleſia ſic feciſti:per totū mūdum
ramos extēdiſti ⁊ barbaras nationes tibi ſubegiſti.xcij.
di.legimus.⁊ in tribulatione martyꝛum tuoꝛum creuiſti.
xij.q.j.futuram.⁊ paupertate tua altiſſima diues virtuti/
bus fuiſti.ij.ad Coꝛ.viij.et in humilitate tua cū tuo ſpon/
ſo vbilibet terrarum adoꝛata ⁊ exaltata fuiſti.Luce.xviij.
Sed poſtq̄ vindictas experiuiſti:theſauros auri ⁊ argen
ti fecis terre non ante pedes tuos.Act.v.ſed ante coꝛ po/
ſuiſti:ſanguinē fudiſti:terreni regni gloꝛiā vſurpaſti:a mā
ſuetudine ⁊ caſtimonia et ceteris virtutibus receſſiſti : in
mēbꝛis tuis minoꝛata fuiſti.vtrāq; Aſiam quaſi ⁊ Aphꝛi/
cam perdidiſti.fidem tuā ſacroſanctā etiam per magnam
partem Europe vbi habitas prauis operibus.O ſponſa
ſine macula.xi.diſt.quāuis.maculaſti cū quibuſdā mem/
bꝛis tuis peruerſiſſimis:⁊ per occaſionē tue in membꝛis
pꝛecipue pꝛelatoꝝ crudelitatis filioꝛum tuoꝝ coꝛda ad
tuā obedientiā induraſti.Claues enim tue ꝑ tuos rectoꝛ/
res ꝑfidos affectatos ⁊ diuiſos vſurpare cauſa ⁊ animo
erroꝛdine.xi.q.iij.§.ſi ergo.de ſentē.excō.ſacro.oberrantes

quam ꝙ eſſent timende ⁊ tenēde.xi.q.iij.ſententia.⁊.§.cum
ergo.contēptui habentur.Et tue ſentētie paſſim late/nec
lāce amoꝛis ⁊ iuſtitie trutinate.xi.q.iij.q̄ recte.poti⁹ reſpi/
cientes potentiā ⁊ ſuperbiam:ꝙ miſericoꝛdiā ⁊ humilita
tem:nō medicinales.vide qđ ſcripſi ſupꝛa in pꝛima parte
in.§.nunc querendum.in ar.lxix.ſed moꝛtales.xxiiij.q.iij.
coꝛripiātur.⁊.c.notandū.⁊ ex de ſen.excō.cum medicina/
lis.lib.vi.exiſtunt hominis vtriuſq;.Obſtetricante enim
manu tua/non percutiente ⁊ occidente/extrahēdus erat
coluber toꝛtuoſus.Job.xxvi.ad fi.Natura em̄ hoīs nobi/
lis eſt.ſm Senecā.facilius ducitur ꝙ trahatur.Et ſerua/
to conſilio ſenioꝛum cū miſericoꝛdia ⁊ benignitate:nō cū
ſcoꝛpionibus ſm conſiliū iuuenum ſuperboꝝ ⁊ ſtolido
rum regēdus erat populus/etiā contumax:non cedēdus.
Pꝛopter quod eū perdidiſti:quia ipſum per indiſcretio/
nem ⁊ ſuperbiā diuiſiſti.⁊.x.tribus apoſtatātibus a te in
vniuerſo oꝛbe/vtinā due tibi ⁊ Roboam capiti tuo pape
⁊ noſtro(Roboam interpꝛetatur dilatās populū)in fide
⁊ moꝛibus remaneāt tibi ſalue.ad hoc.iij.Reg.xij.vij.q.j.
deniq;.j.q.j.ſi quis inquit.Hieruſalē Hieruſalē(ſic enim
interpꝛetatur pacifica)plena olim iudicio cum miſericoꝛ/
dia.xlv.diſt.diſciplina.iuſtitia olcata olim habitauit in te.
nūc autem vere homicide.Eſa.j.Cōuertere igitur ad do
minum deum tuum iuſtum ⁊ pium.cui miſericoꝛdia cum
iudicio decantat in Pſ.c.et eijce abs te filios Agar ancil/
le:q: feri ſunt.⁊ manus eoꝛum contra oēs/⁊ manus oīm
contra eos.Gen.xvij.Quid tibi ⁊ Cayn fratricide:Gen.
iiij.de peni.diſ.j.nūquid cayn multo hoꝛribilius filijcide.
ex de his q̄ fi.occi.ff.ad.l.pope.de parrici.Quid etiā tibi
⁊ Nemroth venatoꝛi hominū ⁊ oppꝛeſſoꝛi:Gen.x.vi.diſt.
§.fi.Quid tibi ⁊ indignationi ⁊ amaritudini infellica co
lumba:ij.q.vij.non omnis.Dimitte ſynagogam occidere
⁊ occidi.talionibus vti.dentē pꝛo dēte/oculum pꝛo oculo
expetere.Leuit.xxiiij.xxiij.q.iij.ſex differentie.⁊.q.iiij.§.ex
his.⁊.c.cū in lege.Sed propagatoꝛ tuus per que chꝛiſtus
loquitur dicit tibi Petrus caput tuū.Non reddentes ma
lū pꝛo malo.j.Pet.iij.⁊ pꝛe.c.ſex differentie.Et ille pacifi
cus Salomon(ſic em̄ interpꝛetatur)qui tibi delōge oꝛa/
bat dicebat tibi.Oculi tui colūbarum.Cant.iiij.in pꝛin.
xxvi.di.§.ecce.in fi.non vulturū/nō coꝛuoꝛum rapidoꝛū/
qui de moꝛte paſcuntur.ij.q.vij.non omnis.Templū tuū
Gedeon.i.chꝛiſtus q̄ interpꝛetatur tentatio humilitatis
mee:tēplum tibi cōſtruxit:nomen ⁊ titulū ſibi impoſuit/
Dn̄i pax.Judicū.vi.⁊ ille pſ.cxxiiij.⁊.cxxvij.dicebat/Pax
ſuper iſrael.¶ D Aug.In vno verbo eſſe bonū ſtatuēs Pacis
et in tribus literis trinitatis deſignatiuis.in.P.pater.in cōmen
A.triangulari fili⁹:in quo triplex ſubſtantia:verbū/caro datio.
⁊ anima.in.X.q̄ eſt duplex cōſona: ſpūſſanctus ab vtroq;
pꝛocedēs.ex de ſum.trini.fideli.[illegible].vi.Omne bonū inclu
dens.ꝓpter quod vltimo ſponſus tuus de hoc mūdo mi/
graturus ad patrē/eam tibi ꝑ teſtamento reliquit dicēs.
Pacem meā do vobis.[illegible] relinquo vobis.Joā.xiiij.vbi
Aug.Pacem reliquit in hoc ſeculo:in qua manentes ho/
ſtes vincimus:⁊ vt etiā hic inuicē diligamus.pacem ſuā
nobis dabit in futuro ſeculo:quando ſine hoſte regnabi/
mus: vbi nūquam diſſentire poſſumus.Pax autē nobis
ipſe eſt:⁊ quū credimus ei quia ipſe eſt:⁊ quū videbimus
eum ſicut eſt.Sed quid eſt ꝙ vbi dicit pacē relinquo vo/
bis:nō addidit/meam.vbi vero dixit/do vobis:ibi dixit/
meā.An foꝛte hic aliquid latet.Pacē enim ſuam eā voluit
intelligi qualem habet ipſe.pax vero iſta quam nobis re/
liquit in hoc ſeculo:noſtra potius dicēda eſt/ꝙ ipſius.illi
quippe nihil repugnat in ſeipſo : quia nullū habet omni/
no peccatum.nos autem talem pacem nunc habemus in
qua adhuc dicamus/Dimitte nobis debita noſtra.Mat.
vi.de peni.diſtin.iij.de quotidianis.⁊ diſtin.j.tres autem.
Quod vero dominus adiungit/Non quomodo mun/
dus dat: ego do vobis.quid eſt aliud : niſi quomodo ho/
mines dant/qui diligunt mundum: qui propterea dant
ſibi pacem:vt ſine moleſtia mundo perfruantur:⁊ quādo

Digitized by Google

iuſtis dant pacē vt non eos perſequatur. Pax eſſe non poteſt vera: vbi nō eſt vera cōcordia: quia diuiuncta ſunt corda. Eſt aūt pax ſerenitas mentis: trāquillitas animi: ſimplicitas cordis: amoris vinculum: conſortium charitatis. Nec poterit ad hereditatē domini peruenire: q̄ teſtamentum pacis noluerit obſeruare. Nec poteſt cōcordiam habere cum chriſto: qui diſcors voluerit eſſe cum chriſtiano. huiuſcq; Aug. ad hoc. xc. di. per totum. xi. q. iij. inter verba. xxiij. q. j. noli. Nec hoc dicit quin per contēptibiles. j. Cor. vj. xi. q. j. §. ex his omnibus. in terris tibi ſubiectis merum imperium exercere valeas: ꝛ animaduertere in facinoroſos. ex̄ ne deri. vel mona. epiſcopus. li. vj. vt boni quiete viuant maxime ſub gremio tuo. xxiij. q. v. non fruſtra. di. iiij. c. j. ꝛ ex̄ in prohe. decre. Rex pacificus. quin etiā rebellib⁹ tuis ꝛ te perſequētibus per hereticam prauitatē bella valeas indicere. xxiij. q. v. ſi audieris. ꝛ. q. viij. vt pridem. ꝛ. c. hortatu. cum ſi. vt eos ad finū tuū deducas ne filij tui deliri recedant a te: ſed reuertantur etſi coacti. xxiij. q. iiij. nimiū. c. diſplicet. cum. c. ſeq. Sed quia habere pacē voluntatis eſt. bellū autem debet eſſe neceſſitatis. vt in Machabeis apparet in libris eorū. ex̄ de reg. iur. quod nō eſt. Nō enim pax queritur vt bellum exerceatur: ſed bellū fit vt pax queratur. xxiij. q. j. noli. Maxime ergo tu pugna per alios coacta: eſto in bellando pacifica: vt eos quos expugnas ad pacis vnitatem vincēdo perducas. Te ergo per tuos fideles pugnantem neceſſitas deprimat: non voluntas. ꝛ ſicut per te reſiſtenti violētia redditur: ſic victorijs capto miſericordia debet. vt pre. c. noli. ❡ E Que autē in bellis tuis maxime prohibētur: hec ſunt. nocēdi cupiditas. vlciſcendi crudelitas. implacatus ꝛ implacabilis animus. feritas rebellandi. libido dominādi. concupiſcentia poſſidēdi. A duob⁹ vltimis tentaris maxime. hec ſm Augu. prohibētur in bello. xxiij. q. j. quid culpatur. ꝛ. c. militare. adde qđ ſcripſi. ſ. eo. in. §. quibus ergo. ꝟ. vt autem. in ar. xlvij. ꝛ in. §. ſeq. Tu ergo benigna eccleſia que chriſtū pacificum facis inter tua vbera cōmorari. Cant. j. Et que cum his qui oderūt pacem: pacifica debes eſſe. pſ. cxix. ꝛ xi. q. iij. inter. Tu que ramum virentis oliue in ore portas. Gen. viij. ex̄ de ſacra vnc. c. vnico. §. penulti. Tu q̄ obuias chriſto venienti ad te cū ramis oliuarum pacificarū. verſus. Adiuuat in bello pacate ramus oliue. figuratarum. Neemie. viij. quia ibi figurabaris. Tu que vncta es a ſponſo tuo chriſmate olei ꝛ balſami delibuto. ex̄ de ſacra vnc. c. vnico. pre tua ſynagoga conſorte. vt in pſ. xliiij. Et que vnctionem accepiſti nedū a tuo capite quod eſt chriſtus. vt pre. c. de ſacra vnc. c. vnico. ſed a barba eius apoſtolico pacifico cetu: ꝛ barba diſcipulorū choro deſcendente vſq; ad te: que es veſtimētū eius. xvj. q. vij. ſicut. vt in pſ. cxxxij. Ecce q̄ bonum ꝛ q̄ iocundū ꝛc. Tu etiam que facis vnā curiam in tuis electis cū illa celeſti Hieruſalē. xxxij. q. iiij. recurrat. que ſedet in pulchritudine pacis. Eſa. xxxij. Dimitte pharetrā ꝛ arcum Eſau venatoris. Gen. xxvij. haſtile ꝛ lanceā Goliath. j. Reg. xvij. pugionem ꝛ ſicam: a qua ſicarij dicūtur. legitur ꝛ no. de homici. ſicut dignū. §. eos. gloſ. ſicarij. ꝛ omnia arma ꝛ bella carnalia: quia non ſunt ꝓprie tua. vt dicit. ij. Cor. x. electionis vas. Sed deſignatiua ſpiritualis pugne. xxiij. q. j. niſi bella. Sed induere cilicio: ꝛ aſpergere cinere. Hiere. vj. Iob. xlij. Ioſue. vij. Heſter. iiij. de peni. diſt. iij. achab. Plāge ꝛ vlula interfectos populi tui vtraq; morte cū Hiere. in Threnis. ꝛ Hiere. ix. Audiatur vox tua O pulchra Rachel in Rama. i. in excelſo ploratus ꝛ vlulat⁹: ꝛ noli recipere conſolationē. Mat. ij. in ſi. quia filij tui in montibus Gelboe. i. in decurſu carnali in quib⁹ nec ros deuotionis nec pluuia cōpunctionis eſt. vtinam non opera tua. i. malorū membrorū tuorū. ꝛ inclyti tui preſidētes in eccleſia interfecti ſunt. ij. Regū. j. ꝛ non ſunt. quia timeo q̄ ſuū felix eſſe perdiderunt. quia ꝛ in anima ꝛ in corpore cōmuniter perierunt. Quis dabit oculis tuis fontē lachrymarū: vt nec quieſcant pupille oculorū tuorum: et plangas eos ꝛ te: que forſan tāti

ſanguinis fuſi rea in membris tuis fuiſti: timens ne rex exercituū miſſis exercitibus angelorum te tribulet ꝛ homicidas perdat. Matth. xxj. ❡ F Quis enim prelatorum tuorū qui te videntur regere: teſte cōſcientia poterit proclamare cum Paulo. Munde ſunt manus mee a ſanguine interfectorū. Act. xx. ꝛ. xliij. diſt. epheſijs. Numquid merito poteſt dici. Merito pateris ꝛ pateris. q: peccaſti in filios tuos: quorū miſerta non es quū deprecaretur te: et non exaudiſti eos: ſed procuraſti per crudelia membra tua eorū ſanguinem fundi: En ſanguis eorū exquiritur. Gen. xlij. et ſparſus clamat ad deum de terra: ꝛ vindictā petit. Gen. iiij. Hiena beſtia mortuos deuorat. Tui nutritij optimates tui capita. Amos. vj. in populis crudeliores ea viuos homines deuorant. comedunt Iacob. Pſ. lxxviij. deuorant plebē tuam vt cibū panis. vt ait Dauid. pſ. xiij. ꝛ. lij. ꝛ poſtq̄ occiderint: ſacrificāt in altari ſanguinis manibus ſanguinolentis ꝛ cordibus: ꝛ bibunt ſacroſanctū ſanguinem ſacramētaliter qui pro populo effuſus eſt cum conſciētia cruentata. de cōſe. diſt. ij. qui ſcelerate. ꝛ. c. acceſſerunt. Quin inſuper qui in bellis iniuſtis dederunt conſiliū auxilium vel fauorem vbi multi ceciderunt: ſine aliqua diſpenſatione a te obtenta contra ſacros canones promouētur aſſidue celebrātes. irregularitate duplici irretiti. l. diſt. qui in aliquo. xxiij. q. viij. his a quibus. l. diſt. ſepe. ex̄ de homi. ſicut dignum. de excel. prela. ex litteris. de accuſa. inquiſitionis. ſ. rn. ❡ G Sed poſſes dicere: etſi martyres corporales iſtis tēporibus non ſint in domo mea: ſunt tamē martyres ſpirituales. vtinam ſic eſſet. Scio enim ſm Augu. in ſermone beati Laurentij q: vita chriſtiani ſi ſm euangeliū viuit in cruce ꝛ martyrio: eſt tēperantia in abundātia cum. xlj. diſt. delicie. Dauid. Caſtitas maxime in adoleſcētia cum Daniele. Dani. per totū. ꝛ Ioſeph in egypto. Gen. xxxix. Largitas in penuria cum Tobia. Tob. iiij. in ſi. ſm Bern. In iniurijs Patiētia. xxiij. q. j. paratus. Ad inimicos Beneuolētia. xxiij. q. iij. ſex differentie. Ad afflictos cordis cōpaſſiui miſericordia. xlv. diſ. vera. ſm Greg. martyria ſunt: ſed vere perpaucos habes filios talibus martyrijs laureatos. vñ Greg. Martyres ſine ferro eſſe poſſum⁹: ſi patientiā in animo veraciter cuſtodimus. Et idem. Qui dolorē exhibet in aliena neceſſitate: crucem portat in mente. Et idem: Ferre cōtumelias et inimicos diligere martyriū eſt in occulta cogitatione. Sed prohdolor contra martyriū temperantie tui abundantes crapulati ſunt. contra Dauid. ex̄ de vi. ꝛ hone. cle. a crapula. Menſe eorum plene vomitibus. de cōſe. diſ. v. ne tales. quia non ad neceſſitatē ſed ad voluptatem recipiunt alimēta. vnde Greg. in homil. Cum audieritis preſlia ꝛc. Vbertatis abūdantiā non ad neceſſitatem carnis ſed ad peruerſitatē intorſimus voluptatis. Corda eorum non eructāt verbū bonum ſm Dauid. pſ. xliiij. ſed eorum ructus ex pregrauato vētre fetorem exhalant: ꝛ diuerſis ferculis ſaginati indigeriem ſuā eructāt ad celum corda habentes. cōtra preceptū domini. ebrietate ꝛ crapula pregrauata. Luc. xxj. vbi Baſilius. Singulum animalium a conditore omniū in deo habet intrinſecus cauſas facientes ad tutelā conſiſtētie proprie. propter quod ꝛ chriſtus dedit nobis hanc monitionē: vt que illis a natura vel nobis auxilio rationis ꝛ cautela cōtingant: fugientib⁹ quidem peccatū. vt irrationabilia fugiunt mortifera pabula inquirentibus vero iuſtitiā: ſicut illa herbas nutritiuas requirūt. Eadem vero admonitio egrotantes ſanat: ꝛ ſanos perficit ſeruatores preſentiū: prouiſores futurorum: non alienorū cenſores: ſed ſuorū ſcrutatores: non dimittētes intellectum ſeruū fieri paſſionū: ſed irrationale anime ſubijciētes rationali. Itē Titus ibi. q. d. Cauete ne lumina veſtre mētis grauentur: q: crapula ꝛ ebrietas frangūt prudentiā: quaſſant fidē: operant naufragia. Itē ibi Baſili⁹. Eſt autē ebrietas nimius vſus vini. Crapula ꝟo anxietas ꝛ nauſea q̄ eſt in edacitate. Sicut igitur cibis vt nō eſuriamus: ſic ꝛ potu ne ſitim patiamur vtendū: vitā

Martyres ſpūales

Digitized by Google

do diligentius lapſum. Fallax eſt enim vini ingeſtio. Ani/
ma autem a vino libera prudentiſſima erit ⁊ optima. ſed
humectata vini vaporibus quaſi quadã nube velatur. ad
hec.xli.di.quiſquis.⁊.c.parſimonie.c.delicie.xxxv.diſt.per
totũ.xliiij.di.comeſſationes.de cõſe.di.v.ſicut ibi. cum.c.
ſeq.⁊.c.nihil.ex̃ de vi.⁊ ho.cleri.a crapula. ❡ Cõtra mar/
tyriũ caſtitatis. Caſtitas aũt nedũ in pueris ⁊ adoleſcen/
tulis vt Daniele ⁊ Joſeph dicris. Job. xxi.q in ligno cor/
ruerũt. Thre.iiij. ⁊ in iuuenib⁹ qui in immũditia infirma/
ti ſunt. Eſa.xl. Juuenes in infirmitate ſua cadent. ſed etiã
in ſenib⁹ impudicis: qui videntur regere populũ: periclita/
ta eſt. q: iudicia dei nõ attendẽtes ⁊ ad celum oculos nõ
leuantes. Joã.xi. Luc.ix.ex̃ de cele.miſ.cũ marthe.§.ſ.fetro/
res libidinis amplexantur: vt ſic inueterati dierũ malorũ
merito poſſint dici: ⁊ ſcindi per medium angelico enſe di/
gni. Danie.xiij.ex̃ de pſum.cũ in iuuentute. Quũ eñ defi/
ciente calore naturali continẽtiores eſſe deberent: ⁊ quã/
to morti viciniores efficiũtur: tanto ſolicitiores atq; timi
diores eſſe deberẽt.lxxxvi.di.tanta. ipſi econuerſo immun
diores igne alieno. de pe.diſ.iij.inter hec hircũ.ſ.⁊ vſq; ad
cõſumptionẽ deuorante. Job.xxi.ſuccẽſi ⁊ audaciores ad
deũ prouocãdum fiunt: vt eorũ ſenectus nõ venerabilis.
Sap.iiij.lxxxiiij.di.porro. ſed apud deũ ⁊ hoĩes abomina
bilis habeatur. ⁊ maledicti pueri centũ annorũ increpa/
tione prophetica nuncupentur. Eſa.lxv.ij.q.vij.paulus.⁊
condẽnentur cõparatione vite/a pudiciſſimis pueris/ſe/
nibus moribus venerabilibus Joſeph ſaluatore Egypti
experte tenebrarum carnis. Gen.xxxix. Samuele induto
ephot lineo puriſſime mũditie.ſ.Reg.ij. Hieremia mũdo
nato/q: in vtero ſanctificato. Hiere.ſ. ⁊ Joanne baptiſta
pellicea zona in ſignum premortuorũ lumborũ accincto.
Matth.iij.vbi Hiero. Zona pellicea qua cinctus erat et
Helias/mortificationis indicium eſt. Et Daniele frugali
ad conſeruationẽ honeſtatis.xliiij.di.§.ſ.Danie.ſ.preſigu/
rãtibus dominicã puriſſimã ⁊ angelicam caſtitatẽ. de iſtis
bonis pueris.lxxviij.di.§.hoc regulariter. ❡ Cõtra mar/
tyriũ largitatis in paupertate. Ubi aũt ille martyr erit vt
Tobias largus in penuria. quũ vix intra te O mater ec/
cleſia inueniãtur largi in abundãtia ſicut eſſe deberent?
lxxxvi.diſt.non ſatis.⁊.c.archidiaconũ. Plurimi enim tui
preſules ⁊ rectores de patrimonio.ex̃ de pben.cũ ſm chri/
ſti patrimoniũ ſuorum conſanguineorũ ampliantes/vel
nouiter edificãtes.ex̃ de elec. cũ ex eo.ℛ.ne ſicut.li.vi.⁊ in
fraudem ſuarũ eccleſiarũ inſtrumenta emptionũ in perſo
nis ſuorũ attinẽtium conficientes.xij.q.iij.c.ſ.⁊.q.iiij.c.ſ.⁊
ex̃ de pecu.cleri.c.ij. nec pauperes buccellã in eorũ aceto
intingere permittunt: nedũ in vino. Job.xxxi. Si comedi
buccellã panis ſolus. ante eorũ valuas vlceroſi iacent: nec
eis micas panis porrigunt. nec familia crudelitatem dñi
imitata. Luc.xvi. vbi Amb. Jta eñ ſunt cõditionis huma
ne immemores: vt tãq̃ ſupra naturã ſibi de miſerijs pau/
perũ incentiuũ ſuarum capiãt voluptatũ. Rident inopẽ.
inſultant egẽti. ⁊ quorũ miſereri debuerant/ijs auferunt
vniuerſa.xcij.diſt.diaconi.v.ibi etiã Aug. de verbis domi
ni. Jnexplebilis eñ eſt diuitũ auaritia.xlvij.di.ſicut.c. bo/
norũ. nec timet deũ: nec hominẽ veretur. Luc.xviij. nõ par
cit patri: amico fidẽ nõ ſeruat: viduã opprimit: rem pupil
lorum inuadit. ❡ Canes impudici.lxxxviij.di. nemo. tui
cornuti canib⁹ diuerſi generis domũ plenam habentes: ⁊
eos (qđ pudet ſcribere) intra ſinus ⁊ gremiũ nutrientes
cum eis ludẽtes/⁊ caudas eorũ palpantes/nedũ panem
filiorũ pauperũ.xvi.q.ſ.ſi cupis. et orphanorũ eis tribuũt
ad edendũ. Matth.xv. ſed perdicibus ⁊ caponib⁹ ⁊ alijs
carnibus eos alunt. Jncarcerati aũt vermib⁹ ſcaturiunt.
Captiui etiã pro quibus ſacra vaſa conflata vendi iuben
tur.xij.q.ij.aurũ.⁊.x.q.ij.hoc ius. in cõpedibus ⁊ catenis
languidi ⁊ paralytici in plateis ſtercoribus ⁊ porticibus
incenati dormitant: nudi frigore algẽt: peregrini foris in
vijs hoſpitantur: ⁊ p talibus proſelitis ⁊ miſeris nec pa/
nis nec veſtimentũ eſt in domibus prelatorũ: nec vas fri/
gide aque tantũ. Matth.x.g. Mar.ix. vbi Hiero. Non ca
lide. ne ⁊ in calida paupertatis ⁊ penurie lignorum occa
ſio quereret. Tales prelati nolunt ſibi facere amicos ne/
dum de mãmona iniquitatis. Luc.xvi. quod exponit.xiiij.
q.v.§.ſed hoc.i.ſuis pprijs ſi qua habẽt. Sed nec de aga/
pe eccleſiaſtice charitatis.xlij.di.c.ſ.⁊.c.non oportet.ſ.⁊.ij.
quũ tamen quicquid habent clerici excepto victu ⁊ veſti/
tu/pauperũ cenſeatur.x.q.ij.epiſcopus.xvi.q.ſ.quoniã.de
quo.s̃.parte.ij.ar.xxix.§.vlti.ℛ.de hoc late. ¶

SEd de martyrio patiẽtie in iniurijs quid di/
cemus? Quis hodie intra te mater eccleſia — Patien/
manſuetus aut mitis eſt: qui patiatur ⁊ nõ — tie mar/
deducatur ſm ſapientem.i.leſiones cordali — tyrium.
ter nõ ſentiat? Quis eſt qui ſe non vindicet:
aut corde/aut verbo/aut ſigno/aut actu/quicquid dicat?
xxiij.q.ſ.§.ſ.⁊.q.iij.§.ſ.⁊.c.ſex differentie.⁊.q.iiij.§.ex his.⁊
c.cum in lege. Quis nõ recordatus iniuriarum ciuiũ ſuo/
rum ſibi factarũ? Leuit.xix. Quis orat in ſpiritu ⁊ veritat/
te. Jo.iiij. pro perſequentibus ⁊ calũniantibus eũ? Mat.
v.⁊ Luce.vi. Et quis benefacit ijs qui oderunt eũ? vt pre.
§.ex his. Ubi inueniemus mãſuetos ⁊ mites: qui terram
viuẽtium hereditent vel poſſideant? Matth.v. vbi Aug.
Mites ſunt qui cedunt improbitatibus: ⁊ non reſiſtũt in
malo: ſed vincunt in bono malũ. Roma.xij. Rixentur igit̃
immites ⁊ litigent p terrenis: ⁊ dimicent pro temporali/
bus rebus. ſed beati mites: quoniã ipſi hereditabunt ter/
ram. Jtem Ambroſius ſuper Lucã. Mitiga ergo affectũ
tuũ: vt non iraſcaris: aut certe iratus ne peccaueris. Pre
latorũ eſt enim morũ temperare conſilio. nec minoris vir
tutis dicitur cohibere iracundiam q̃ omnino non iraſci.
quũ plurimũ illud leuius: hoc fortius exiſtimetur. Sed ⁊
qui ſunt hodie diſcipuli chriſti cordis humilis: quibus di
cat magiſter humilis: Diſcite a me: q: mitis ſum: et humi/
lis corde. Matth.xi. vbi Aug. de verbis domini. Non mũ
dum fabricare/nõ in ipſo mundo miracula facere/ſed q:
mitis ſum ⁊ humilis corde. Magnus eſſe vis? a minimo
incipe. Cogitãs magnã fabricam cõſtruere celſitudinis/
de fundamẽto prius cogita humilitatis. quia quãto quiſq;
vult ſuper maius edificium edificare: tanto altius funda
mentũ fodit. Quo autem peruenturũ eſt cacumen noſtri
edificij? vſq; ad conſpectũ dei. Et ibi Rabanus. Diſcendũ
nobis ergo a ſaluatore noſtro/vt ſimus mites moribus:
⁊ humiles mentibus. Neminẽ ledamus. neminẽ contẽna
mus. ⁊ virtutes quas foris oſtẽdimus more: intus tenea/
mus in corde. Et ibi Chryſ. Et ideo incipiens diuinas le
ges ab humilitate incipit: ⁊ magnum premium ponit di/
cens. Et inuenietis requiem animabus veſtris ⁊c̃. Uide
qđ ſcripſi.s̃.in hac.ij.parte in.c.iij. Thr:cñ. in litera Thet.
ℛ.eſt iugum.cũ ℛ.ſeq.in.vi.ar. Et Ber. Collactanee ſunt
humilitas ⁊ mãſuetudo. ⁊ ſicut preſumptio ab elatione:
ſic vera mãſuetudo ex vera humilitate pcedit. Mortuus
eſt Moyſes mitiſſimus hoĩm qui erant in terra. Numeri
xij. ⁊ vere ſepulcrum eius nõ apparet. Deut.vlti. Samuel
etiam p inimicis orãs.ſ.Reg.xv.in ſi.defunctus eſt. Sed
vbi eſt Paulus qui optat fieri anathema p fratribus? ad
Roma.ix. cum predicto Moyſe petente deleri de libro vi
te: aut parci populo iſraelitico vitulo immolanti. Exodi
xxxij.xlv.diſt.diſciplina. Ubi eſt Dauid qui peſſimũ inimi/
cum Saul eũ de ſola inuidia perſequente.ſ.Regũ.xviij.⁊
xix.⁊.xx. ⁊ quem in ſpelunca potuiſſet occidere: et vite re/
ſeruauit.ſ.Reg.xxiiij.ſ.q.ſ.dominus.⁊.ij.q.vij.§ de his.ℛ.
Jtem in libro regũ. ⁊ in monte Gelboe corruentem plan
git: ⁊ planctum ſuper eum docet filias iſrael.ij.Regũ.ſ.et
filiũ filij eius cõmenſalem facit.ij.Reg.ix. ⁊ viros Jabes
galaath ſepeliẽtes Saul benedicit ⁊ remunerat.ij. Reg.
ij. Sed inſuper Abſalonẽ ſceleſtum perſecutorem filium
diuturne deplorat.ij.Regũ.xviij.⁊.xix. Fateor ſepulcrum
iſtius Dauid miſericordis apud nos eſt. Act.ij. ſed nõ ipſe
nec miſcdia ei⁹. q: vacuũ eſt mauſeolũ eius. quũ vix repe/
riatur hodie ſucceſſor eius in charitate ⁊ pietate. ſed etſi

Digitized by Google

ipſe nō ſit hic:doctrina tamen eius nobiſcū eſt.q̄ dicit.pſ. vij. Si reddidi retribuētibus mihi mala τc̄.τ iterū. Cum iis qui oderūt pacē eram pacificus. pſ.cxix. Et ideo vere fuit homo ſcdm co: dei.j.Regū.xiij.Act.xiij.τ.j.q.vij.ſi ḡs omnē. quia nil ſic facit hominē ſimilē deo:ſicut miſericordia:maxime in ſ̄latis.quia nil tā peculiare eſt imperialis maieſtatis:q̄ humanitas:per quā ſolam ſeruatur dei imitatio.fin.l.C.de dona.inter vi.τ vxo.l.ſi. ❡ Verū de martyrio cōpaſſionis quid dicam:quod ſcriptū eſt. Amos.vj. Nil cōpatiebantur ſup cōtritione Joſeph ſcꝫ pauperis τ afflicti. Impietas regnat hodie.τ ideo compaſſio exulat: quia ſoli pij cōpatiūtur.vn̄ Hugo de ſancto vic. Omnes patiuntur.pauci cōpatiuntur. Pati poſſunt impij. cōpati autē niſi pij. Et vtinā homines iſti⁹ generationis ſibimet bene cōpaterētur:τ flammarū perpetuarū recordarenť. ſed paralytici τ inſenſibiles facti ſunt ſibi. Miſeri etenim hoies toti pergentes.ſm Bern.in iis q̄ foris ſunt: ignari ſunt interiorū ſuorum. Exteriorē quippe ſuperficiē intuētes:ſalua ſibi oia ſuſpicantur:nō ſentiētes vermē occultū qui interiora corrodit. cōtra quos dicitur Prouerb.xxiij. Verberauerūt me:ſed non dolui.traxerunt me:τ nō ſenſi. Membrū aūt quod dolorē non ſentit:mortuū eſt.τ inſenſibilis morbus incurabilis eſt.ſm Bern. Quis autem hodie maxime prelatoꝝ ſentit in ſe qd̄ in chriſto Jeſu: Phil. ij.τ in ſenſu cogitat circūſpectionem dei:Eccl.xiiij.quam habuit in redimēdo proprio ſanguine vermiculos inimicos:Vbi eſt Jonathas. Jonathas interpretať colūba domini.chriſtianus ſcꝫ dono ſanctiſpiritus in baptiſmate renatus.cui Alexander:chriſtus:alleuās (interpretatio alexandri) tenebras.q: lux eſt vera. Jo.j. vel auferens anguſtias per gratiā qua eſt plenus.ibi Jo.j.mittat purpuram crucis ſanguine agni.j.Pet.j.immaculati rubricatā.τ coronam triūphanti in cruce vt ſentiat que chriſti crucifixi ſunt:j.Machab.x. Chriſtus in carne paſſus eſt.quis eadē cogitatione armatur:j.Petri.iiij. Quis ſtigmata eius in mente τ in corpore ſuo portat:Gala. vlt.xij.q.ij.gloria.ꝟ. multi.in ſi. Quis configitur chriſto in cruce: Quis in ea gloriatur:Gala.ij.τ vlti.

Cōpaſſionis martyrium.

❡ Articulus.xlix. A

Preciosa ſpōſa chriſti

ecclesia:iā gloria tua nō eſt abintus neq̄ in cruce.ex̄ de sacra vnc.c.vnico.§.ad exhibēdum.ſm Dauid.pſ.xliiij. Nam gloria rectorum tuorū quedā eſt a partu.ſm prophetā Oſee.ix. q: in eis hodie nō requiriť morū ſed carnis nobilitas.cōtra id ex̄ de preben.venerabilis.xl.diſ.nos q̄ preſumus.quū tñ vacāte papatu dixerit ille Piſcatori Petro τ fabri.i. chriſto Mat.xiij. Mar.vj. Luc.iiij. Jo.vj.ſed τ Marcus fabrum eū dicebat vocari. Mar.vj.q: putabať filius Joſeph:qui erat faber lignarius.filio ſucceſſorē querimus:non auguſto.q: nobilitas faſtū:faſtus litem:lis odiū parit.no.xxiij. q.j.qm̄. ❡ Alia gloria tuorū mercenariorū prelatorum in theſauris τ pecunia eſt.q: gloriātur in multitudine diuitiarū ſuarū.ſm Dauid pſ.xlviij. paupertatē cōculcantes: τ cōtra eā dogmatizantes:τ pecunias iuſtificātes contra pre.c.gloria.xij.q.ij.τ.q.j.clericus. Unde τ ppter eas recipiūt clericatū recte cōtra id.c.clericus. Nec cogitāt qualiter eccleſijs habeāt deſeruire: ppter qd̄ habent beneficia. ex̄ de reſcrip.c.ſi.lib.vj.ſed qualiter recipiāt fructus earū. vn̄ ſemp querunt quāti valet tale beneficiū: q: querunt q̄ ſua ſunt: non que chriſti. Phil.ij. viij.q.j.ſunt in eccleſia. ❡ Alia eorū gloria eſt quū vindictas τ alia mala faciūt. Exultāt enim in rebus peſſimis. Prouer.ij. Sed talis exultatio maligna eſt. Jaco.iiij. maxime in victorijs iniquorū bellorū τ perditionib⁹ hoim interfectorū:quos gemitibus τ lachrymis cū Hieremia plāgere debuiſſent. Hiere. xiij.τ.ix.in pn̄. Nec recordātur qd̄ ſcriptū eſt Prouer.xvij. Qui in ruina letatur alteri⁹:non erit impunitus. ❡ Alia eorū gloria eſt in quadrigis:τ equis phaleratis:albis et

Opulētie cauſa nemini gloriandum.

Appetētia vindicte fugienda.

pinguibus:loco aſelli dñici. Mat.xxi. Mar.x. Luce.xix.τ Jo.ij.τ domicellis armatis:loco puerorū hebreorum oliuarū τ palmarū deferentiū ramos. Jo.xij. A talib⁹ armatis capitur chriſtus. Joan.xviij. Contra talē gloriam ait Chryſ. Vis cognoſcere chriſti manſuetudinem venientis: cōſidera ſpeciem aduētus eius. Nō ſedet in curru aureo purpura fulgēti.neq̄ aſcēdit ſuper equū feruidum diſcordie amatorē. Non habet in circuitu ſplendentes gladios aut ornamēta terribilia armorū:ſed ramos florētes:teſtimonia virtutis τ pietatis. Non recordātes q̄ ſplēdor clericorū maxime prelatorū humilitas eſt.c.di.contra morē. τ arma eorū lachrymę τ orationes.xxiij.q.viij.conuenior. ❡ Alia eorum gloria in dapibus τ vtēſilibus exquiſitis thalonibus:tapetis:cortinis. poculis aureis cryſtallinis argēteis τ mutatorijs nedū.x.cū Naamā ſyro.iiij.Reg.v. ſed.xx.aut plerūq̄ amplius:annulis aureis τ gēmatis:τ iocalibus arcis plenis:τ thalamis cameris τ lectis eburneis τ ornatis tapetib⁹ pictis ex egypto ſtrate ſunt eoꝝ camere:aſperſa ſunt eorū cubilia myrrha τ aloe τ cinnamomo. Prouerb.vij. Sed de corporib⁹ potius cadaueribus quorūdam eorū aſcendit fetor. Eſa.xxxiiij. Eſdre.j. vt non videātur camere τ diuerticula dei ſeruorū:ſed triclinia regū τ imperatorum.quū apoſtoli quorū vices ipſi tenent. lxviij.diſt.quorū.pre fame ſpicas alieni agri fricauerint τ comederint. Matth.xij.τ Luc.vj.de cōſe.di.v. diſcipulos. τ mantellis τ tunicellis vilibus cōtenti fuerint τ paucis. Luc.ix.quia de domo in domū ibant expediti abſq̄ pera τ ſacculo:de craſtino non cogitātes. Matth.vj. Luce.xij. xj.q.iij.ira.ſed cogitatum ſuū in dño iactandum.pſ.liiij.τ ſpem in eo habētes q̄ veſtit lilia et paſcit volatilia. Mat. vj. Non recordantes prelati iſtius tēporis q̄ illorum ſucceſſores in vita τ iuriſdictione eſſe debēt:de quib⁹ dicitur Heb.xj. Circūierunt in melotis τ in pellib⁹ caprinis:egētes:anguſtiati:afflicti:in ſolitudinib⁹ errantes:τ in mōtibus τ in ſpeluncis τ in cauernis terre.cōtra tales prelatos.xl.diſt.epiſcopus vilem.xxxv.di.eccleſie. ❡ Alia eorū gloria in argumentis ſophiſticis τ terrenis ſcientijs eſt. cōtra id Hiere.ix. Non glorietur ſapiēs in ſapientia ſua. Tales exquirūt prudentiā que de terra eſt:non doctores: ſed negociatores. Baruch.iij. Sapientes ſunt vt faciant mala:bene autē neſciunt facere. Hiere.iiij. Et dicentes ſe eſſe ſapiētes:ſtulti facti ſunt.ad Rom.j.τ.xlix.di.c.j.ꝟ. albugine.ſapientes inquā in verbo in quo euacuatur crux chriſti.j.ad Cor.j.ibi vide ſatis de iſta ſapientia carnali.τ Jac.iij.vbi vocatur terrena:animalis:τ diabolica. vnde Bern. Mentes impie cōtente ſcientijs que inflant:eas q̄ edificant neſcierūt.luciferi quidē tales ſunt:non igniferi. vn̄ loquens Ber.diabolo ait. O lucifer:ſi fuiſſes ignifer: nunq̄ cecidiſſes. Tales non ardent τ lucent cum Helia τ Joanne. Jo.v. Ille erat lucerna ardēs ſcꝫ per amorē.τ lucens ſcꝫ per ſplendorē.vnde Ber. Tantū lucere:vanum: tantū ardere:parū. Ardere τ lucere perfectū.τ de Helia Eccl.xlviij.dicit in pn̄. Et ſurrexit Helias ppheta quaſi ignis:τ verbū ipſius quaſi facula ardebat.vn̄ in prē.loco Joā.v. Ille erat τc̄.ait Alchuinus. Joannes enim erat lucerna:illuminat⁹ a chriſto luce:ardens fide τ dilectione: lucēs verbo τ actione. Carnales ſciētes ſunt angeli tenebrarum trāſfigurati in angelos lucis.ij. Coꝝ.xj.xxvj.q.v. epiſcopi.τ.c.nec mirum.xxix.q.j.§.j.ex̄ de regu.licet.§. verum.ſed veritate nudati:ſemper diſcētes:nunq̄ ad veritatem ſciētie peruenientes.ij.ad Timo.iij.xxvj.q.v. nec mirum.vitra colū.ſed τ margaritam ſcientie.ex̄ de tranſla. epiſcopi.poſt tranſ.ſi quam habent:per vitam abominabilem denigrantes. De talibus dicitur Prouerb.xj. Circulus aureus in narib⁹ ſuis.i.porci:mulier pulchra τ fatua male morigerata:videť literatus male morigerat⁹. vt dr̄ in collatione Neſteroth de ſciētia ſpūali in lib.collationū Jo.caſſi. Sermocinatio autē domini cū ſimplicibus eſt τ humilibus. Vn̄ q̄ ambulat ſimpliciter:ambulat confidenter. Prouerb.x.dū tamen cum ſimplicitate columbina ſit

Nimius epularū et ornatuum luxus.

Scia et doctrina ...

Scia sine ...

Digitized by Google

miſta/ſicut dicit dñs/aſtutia ſerpentina. Matth.x. Eſtote ergo pꝛudētes ſicut ſerpētes:et ſimplices ſicut colūbe. xxxvi.diſt.§.ecce.vbi Hiero.vt per pꝛudentiā deuitent inuidias:per ſimplicitatē non faciant malū.⁊ ſerpētis aſtutia ponitur in exemplū:q2 toto coꝛpoꝛe occultat caput.et illud in quo vita eſt/pꝛotegit.ita ⁊ nos toto periculo coꝛpoꝛis/caput noſtrū qui eſt chꝛiſtus.ex de ſacra vnc.c.vnico.ꝟ.ſed vbi.ſub.§.vnde in veteri teſtamēto.cuſtodiam⁹. Item ibi Remigius.id eſt fidē chꝛiſti integram ⁊ incoꝛruptā ſeruare ſtudeamus. Rabanus. Solet etiā ſerpens eligere ſtrictas rimas per quas trāſiens veterē pellē exuat. ſimiliter pꝛedicatoꝛ trāſiens per anguſtā viam veterē hominē dimo deponat. Item ibi Remigius. Pulchꝛe etiam dñs pꝛedicatoꝛes ſerpētis aſtutiam monet habere:q2 pꝛimus homo per ſerpentē deceptus eſt.de peni.di.j. ſerpens. ac ſi diceret. Quia hoſtis callidus fuit ad decipiēdū vos: pꝛudētes ſitis ad liberandū. Ille laudauit lignū:vos laudate crucis virtutem. Itē ibi Chꝛyſ. Sicut autē pꝛudentiā ſerpentis opoꝛtet habere:vt in pꝛincipalibus nō ledamur:ſic ⁊ ſimplicitatē columbe in nō vindicando quū iniuſta patimur:neqꝫ per inſidias alicui nocēdo. Itē Remigius. Ideo autem dñs hec duo ſociauit:quia ſimplicitas abſqꝫ pꝛudētia facile decipi poteſt: ⁊ pꝛudētia periculoſa eſt alicui nocēdo niſi ſimplicitate temperetur.ad hec.xvj.q.j.ſi cupis.vj.q.j.ex merito.in ſi.ij.q.vij.non omnis.xxxvj.diſt.§.ecce. Idiotas enī ⁊ elingues elegit dñs diſcipulos: vt nō gloꝛiarentur contra eū. Perdā enim (inquit) ſapiētiam ſapientiū ⁊ pꝛudentiam pꝛudentiū repꝛobabo. Ubi ſapiens.vbi ſcriba? Stultā deus fecit ſapientiā hui⁹ mundi.j.ad Coꝛ.j.ex de pben.venerabilis.que oia intelligunt de abuſu ſciētie ⁊ de ſcientijs repꝛobatis.xxxvij.di.ſi quis grāmaticam.⁊.xxxviij.diſt.quāuis.vbi de hoc.xxvj.q.ij.§.his ita.in ſi. ¶ De ſancta ſciētia ⁊ ea bene vtētibus loquitur in magna parte liber Pꝛouer.⁊ Sapiētie ⁊ Eccli.⁊.j.ad Coꝛ.j.⁊.ij.c.⁊.xxxvij.⁊.viij.diſt.per totū.⁊.xliij.di.ſit rectoꝛ.⁊.xxxvj.§.ecce.⁊ ex de renū.niſi cum pꝛidē.§.pꝛo defectu. Et donum ſciētie inter ſeptē dona ſpūſſancti cōputatur. Eſa.xj. ⁊ Cherubin que plenitudo ſciētie interpꝛetantur in oꝛdine pꝛime hierarchie ſecūdus eſt. de peni.diſt.ij.pꝛincipiū.ꝟ.omnis. Sed cōtra de ſcientia pꝛeſumētes ait Bern. Multi multa ſciunt:⁊ ſemetipſos neſciunt. Alios inſpiciunt:⁊ ſeipſos deſerunt. Et idem iterū. Multo melioꝛ et laudabilioꝛ es ſi te cognoſcis : ꝙ ſi te neglecto cognoſceres curſus ſiderum:vires herbarum: cōplexiones hominū:naturas animaliū:⁊ haberes omniū celeſtium ⁊ terreſtriū ſcientiā. Item Aug. Indocti rapiūt celū:⁊ nos cū noſtris literis in infernū deſcendimus. Plato ⁊ Ariſtotiles ⁊ Auerroes cum alijs paganis philoſophis. Oꝛigenes ⁊ Arrius cū alijs ſubtilibus hereticis tenebꝛas exterioꝛes incolūt:quia nō deum gloꝛificauerūt. Rom.j. Non ſaluat ꝓphetare/pꝛedicare/⁊ myſteria vtriuſqꝫ teſtamēti noſcere/⁊ multos cōuertere/⁊ penitētias audire/⁊ cōſulere/⁊ etiā miracula facere/et male viuere. Sed mādata dei ſeruare/⁊ eū ex toto coꝛde amare. Joā.xiiij.j.ad Coꝛ.xiij.j.q.j.multe.c.teneamus.c.pꝛophetauit.c.vide.de peni.diſt.ij.charitas.j.⁊ diſt.iij.§.vlti. Dicebat ⁊ ille ſeraphicus chꝛiſti diſcipulus verus alm⁹ Frāciſcus. Tantū quilibet ſcit:quantū operatur ⁊ non plus. Itē dicebat loquēs fratribus. Si haberes oēm ſcientiā:⁊ ſcires interpꝛetari oia genera linguarū:⁊ ſubtiliter de celeſtibus reb⁹ perſcrutari: in ijs nō potes gloꝛiari.q2 vnus demon ſciuit de celeſtib⁹ et modo ſcit de terrenis plus ꝙ oēs homines.licet fuerit aliquis qui ſumme ſapiētie cognitionē a dño recepit ſpecialē:vt Salomon. Itē dicebat ſuper verbo Apoſtoli Litera occidit:ſpūs autē viuificat.ij. Coꝛ.iij. Illi ſunt moꝛtui ad literā/qui tantū ſola verba cupiunt ſcire:vt ſapientioꝛes videātur inter alios: vt poſſint acqrere diuitias hui⁹ ſeculi ⁊ honoꝛē. Et illi religioſi ſunt moꝛtui ad literā/qui ſpiritū diuine litere nolūt ſequi:ſed ſola verba magis cupiūt ſcire ⁊ alijs interpꝛetari:ꝙ operari. Et illi ſunt viuificati a ſpū diuine litere/ꝗ omnē literā quā ſciūt ⁊ cupiunt ſcire nō attribuunt coꝛpori:ſed verbo ⁊ exēplo reddūt eā altiſſimo dño cuius eſt omne bonū. Itē dicebat. Quū videris ſcientē male viuentē: cogita ꝙ ſit vnus de demonibus ſubtilibus.cognitio in demonib⁹ afflictio erit eis et eſt:q2 non diligūt quem cognoſcūt.⁊ Jaco.iiij. Sciēti bonum ⁊ non facienti peccatū eſt.ſubaudi maius.de pe.diſt.ij.ſi enī inquit.poſt colū.⁊ Luc.xij. Sciens ſeruus volūtatem dñi ſui/⁊ non faciēs:plagis vapulabit multis. In dei vero electis ipa cognitio amoꝛ eſt.q2 quē cognoſcunt hic diligunt:⁊ perfecti⁹ in patria. Uere quidē qui ſe ignoꝛāt/pulchꝛi ſunt.i.pulchꝛi apparēt inter mulieres. Cāticoꝛ.j.id eſt inter hoīes ſeculares:ꝓpter ſcientiā quā oſtendunt. Sed q2 ſe ignoꝛāt:vel qđ cognoſcūt non operant̄ : paſcūt hedos/ſuos ſenſus peculeos. Eſt enī hedus aial.ſm glo. Mat.xxv.peculeū ⁊ olidum. Et vadunt poſt veſtigia gregum ſuoꝛ.i.poſt cogitationes ⁊ affectiones beſtiales. Et ſpecialiter paſcūt poꝛcos. Luce.xv.quia vt poꝛci vel ſues/in ſuis voluptatib⁹ inuoluūtur.ij. Pet.ij.de pe.diſ.iij.ſunt qui debēt. Et ventrē cupiūt ſiliquis ſaturare.ſm Aug.ſup pꝛe.c.Luc.xv. Poꝛci ſunt immūdi ſpūs qui ſub ipſo erant. Nam ciuis de quo pꝛemiſit/cui adheſerat adoleſcens:aliquis aereus pꝛinceps eſt ad militiā diaboli pertinēs.cui⁹ villa eſt mūdus poteſtatis ipſius:de qua pꝛemiſit.⁊ miſit illū in villā.ſm Bedā. Poꝛcos paſcere/eſt ea qbus immūdi ſpūs gaudent operari. Siliqua aūt ſm Amb.genus leguminis eſt:intus inanis/foꝛis mollis:quo coꝛpus nō reficitur:ſed impletur vt ſit magis oneri. Itē ibi Aug. Siliq̄ ergo qbus poꝛcos paſcebat:ſeculares doctrine ſunt/ſteriles/vanitatē perſonātes:de qbus laudes idoloꝛū fabularūqꝫ ad deos gentiū pertinentiū vario ſermone atqꝫ carminibus percrepāt:quib⁹ demonia delectātur. Unde quū iſte ſaturari cupiebat:aliquod ſolidum ⁊ rectū quod ad bonā vitam pertineret/inuenire volebat in talibus: ⁊ nō poterat.vñ ſequit̄. Et nemo illi dabat.q2 in ſciētijs mūdanis querit̄ guſtus ⁊ fruct⁹ anime:⁊ nō inuenit̄. q2 vere tales ſciētie liberales inflant:et nō ſatiant. de hoc.xxxvij.di.§.hinc etiam ille.⁊.c.⁊ ideo. Et ſtudētes maxime diu in talibus ſciētijs appendūt laboꝛes:⁊ nō in ſaturitate: ⁊ argentū:⁊ non in panib⁹ diuine ſcientie anime refectiuis:q ſunt panes vite. Eccli.xv.de hoc Eſa.lv.ad literam. Tales carnales ſciētie deſtruent̄.j.ad Coꝛ.xiij.ſed vnū iota diuine ſciētie non pꝛeteribit. Mat.v. Et celū ⁊ terra trāſibūt: ſcꝫ in ſuperficie quū purgabuntur.verba autē dei in eternum ſtant. Mat.xxiiij.⁊ Luc.xxj.xxxv.q.x.fraternitatis.q2 ſacra lex ab eterno eſt:⁊ ex oꝛe altiſſimi exijt.⁊ cū eo pmanet in euū. Eccli.xxiiij. Adde hic qđ ſcripſi.ſ.in.§.expeditis nobilib⁹. vſqꝫ ad ꝟ.v.in ar.xxxiiij.in iſta.ij.pte. ¶ Alia eoꝛū gloꝛia eſt in decoꝛe exterioꝛi:quū ſint moꝛibus indecoꝛi.c.di.cōtra. Topetum ſeculariū poꝛtare tōſuram paruulam clericalē circūferre ⁊ abſcondere:pannis viridib⁹ ⁊ rubeis ⁊ exquiſiti coloꝛis ⁊ quidā eoꝛū virgatis ⁊ partitis ſe induere.cōtra quos ex de vi.⁊ hone.cleri.clerici.ij.⁊ pena eoꝛū.eo.ti.quoniā.in clemē. In edificijs ⁊ ſupellectilibus decoꝛē querere:pulchꝛos apparere: ſe comere:et dealbare:pectere:⁊ ad delectationē balnea frequentare: pingues ⁊ magnos dextrarios equitare : familiā iuuenilem ⁊ diuerſis mutatoꝛijs adoꝛnatam ⁊ pꝛecioſis pannis amictā ⁊ ſplēdidam ſecum ferre:frena argentata ⁊ calcaria ⁊ ſellas pꝛecioſas habere:vt exterioꝛ ois pulchꝛitudo appareat. Sed glia taliū ſtercus ⁊ vermis.j. Machab.ij. Tales fuci meretricij ſunt.de cō.di.v.fucare. Tales apparatus militantiū mūdo ſunt. Tales pōpe Ceſaris ⁊ regū ſunt.xxj.q.iiij.⁊ hic adde qđ ſcripſi.ſ. in magno.§.poſtq̄.i pn.in ar.x.⁊ in.§.vij.ꝟ.diſcāt.in ar.xv.in iſta.ij.pte. ¶ Un Paphūcius in collatione de trib⁹ abꝛenūtiationibus in lib.collationū Jo.caſſi. Ut enī virtutes vel ipſa charitas que earū fons eſt:in hoc ſeculo cōquiſita/poſt ſinē quoqꝫ huiusvite pulchꝛū ac ſplendidū amatoꝛē ſuū reddit: Ita vitia ad illam perēnem cōmoꝛationē obfuſcatam mētem

Non eſt ob eruditionem gloꝛiandum.

Seculares diſcipline ſiliquis cōparātur.

quodámodo coloꝛibus terris infectaq; tranſmittũt. Pulchritudo eñ vel deformitas anime virtutũ ſeu vitioꝛũ gignitur qualitate. ex qbus quidam attractus coloꝛ aut ita eam ſplendidá reddit: vt a propheta Dauid. pſ. xliiij. mereatur audire: Et cõcupiſcet rex decoꝛem tuum. aut certe atram feridá atq; defoꝛmem ita vt fetoꝛẽ pꝛopꝛie turpitudinis ipſa cõfiteatur: ⁊ dicat in pſ. xxxvij. Computruerũt ⁊ coꝛrupte ſunt cicatrices mee a facie inſipientie mee. ⁊ dñs alibi Hiere. viij. in fi. ad eam. Quare (inquit) nõ eſt obducta cicatrix filie populi mei? Cultũ ⁊ decoꝛem virtutum requirit dñs in eccleſia ſua: non coloꝛũ. ex̃ de vi. ⁊ ho. cleri. cum decoꝛem. ⁊ de immu. eccle. decet domũ. lib. vj. de pe. diſt. ij. §. romanos. ꝟ. illa anima. al's eſt. c. in pſ. ⁊ Can. v. Rex noſter ſpecioſus foꝛma pꝛe filijs hominũ. cui⁹ pulchritudinẽ ſol ⁊ luna mirant̃. vt dicit alma Agnes. In cruce liuet: pallet: ſputis illitus defoꝛmatur: non eſt ei ſpecies neq; decoꝛ: ⁊ quaſi lepꝛoſus apparet. Eſa. liij. Equum nõ habet neq; domicellũ. cum vilibus ſe aſſociat. Jo. iiij. ſanctus ſanctoꝝ. De quo oꝛdine ſunt tales ⁊ pꝛelati ⁊ clerici? Non habẽt oꝛdinem contra apoſtolũ. ſed oꝛdinẽ faciunt. ij. ad Coꝝ. xij. Expectent locũ illũ vbi nullus oꝛdo ſed ſempiternus hoꝛroꝛ inhabitat. Job. x. ſm Berñ. Tota quaſi es inglorια in mẽbꝛis mater eccleſia: detenta falſa ⁊ vana gloꝛia auferens ſpõſo tuo gloꝛiam quá alteri non vult dare. vñ dicit Eſa. xlij. Gloꝛiam meá alteri non dabo. Ipſe qui eſt rex gloꝛie. pſ. xxiij. dicit Jo. viij. Ego gloꝛiam meá non quero. vbi Chꝛyſ. q. d. ex honoꝛe quẽ ad patrẽ habeo hec locutus ſum vobis: ⁊ ꝓpter hoc dehonoꝛatis me. ſed nulla eſt mihi cura huius cõtumelie. Illi eñ noxas deberis: ꝓpter quẽ hec audio. Paulus in gloꝛia ꝓpter chꝛiſtũ ait. j. ad Tim. j. Regi ſeculoꝝ immoꝛtali inuiſibili ſoli deo honoꝛ ⁊ gloꝛia in ſecula ſeculoꝛũ. Et angeli concinũt Luc. ij. Gloꝛia in excelſis deo. ⁊ de cõſe. di. j. hi duo. ⁊. c. poꝛro. quá tu ei auferens in terris. ⁊ ideo perdis eius pacẽ ⁊ gratiam: et tãdem filij tui vane gloꝛioſi perdẽt illam verá gloꝛiam propter iſtá falſam gloꝛiá. q: quũ deum cognouiſſent: nõ ſicut deũ ſed ſe gloꝛificauerũt: quia euanuerũt in cogitationibus ſuis. ad Rom. j. interpꝛetatiuere ꝑ Achoꝛ. Joſue vij. j. q. iiij. §. item peccato ciuiũ. qui interpꝛetat̃ lumen fratris: qui ſignificat quẽlibet xenodoxie deditũ: foꝛis lucentem intus tenebꝛoſum. q furatur regulá auream diuine ſapientie oĩs regulantis. iij. diſ. regula. ſibi eá appꝛopꝛians: ⁊ ex ea placere deſiderans hoĩbus. contra id. j. Pet. iiij. ⁊ j. q. iij. vendẽtes. ſi quis loquitur quaſi ſermones dei. vbi Greg. Qui in verbo dei gloꝛiá pꝛopꝛiá querit: ius dantis inuadit. quia ſcriptum eſt. Danti mihi ſapientiá dabo gloꝛiá. Eccli. lj. quia ex oꝛe eius pꝛudẽtia ⁊ ſciẽtia. Pꝛouer. ij. ⁊ pſ. xliiij. Lingua mea calam⁹ ſcribe velociter ſcʒ ſpũſſancti ſcribentis: quia digito dei. i. ſpũſancto. Joã. viij. Mat. xij. Luc. xj. ibi. Si in digito dei teſtamẽti tabule cõſcribuntur. Exo. xxxij. Quis eñ appꝛopꝛiabit ſibi dei doctrinam: quũ filius coeternus. ex̃ de ſum. tri. c. j. ⁊ in de. co. ti. fidei. pater, ⁊ ſapiẽtia eius. Eccli. xxiiij. dixerit Jo. vij. Mea doctrina non eſt mea: q: ſm Aug. filius a patre eſt. ⁊ quicqd habet: ab eo habet. Furatur etiá Achoꝛ chlamydem coccineam. i. potentiá vel dignitatẽ eccleſiaſticam: quá ſibi appꝛopꝛiat vane gloꝛioſus de ea ſuperbiẽdo ⁊ ea abutendo ⁊ qui in eo ꝙ pꝛeſidet nõ deo placere, ſed hoĩbus delectatur. cõtra qð Gala. j. Si hoĩbus placerẽ: chꝛiſti ſeruus nõ eſſem. l. di. ſi quis diaconus. lxxxiij. di. c. vlti. Talis xenodoxus dicit in coꝛde ſuo. Deus ſum: ⁊ in cathedra dei ſedeo. Ezech. xxviij. Sed nõ videt quomodo ſedet in cathedra. q: q male ſedet in cathedra: iniuriá facit cathedre. xl. diſt. multi. quia ſuper cathedram Moyſi ſedẽt hodie ſcribe ⁊ phariſei. Mat. xxiij. j. q. j. nõ quales. xix. di. ſm. ſed vtinam bene facerẽt ⁊ bene dicerent. quia os eoꝛum locutũ eſt ſuperbiá. pſ. xvj. ⁊ linguam habent magniloquá. pſ. xj. Et loquũtur grandia: ⁊ totus eoꝛũ ſermo ſuperbia eſt. de pe. di. ij. ſi enim inquit. ꝟ. petrus. Sed frequenter malam habent doctriná. quia maloꝛũ doctoꝛum doctrina mala eſt. j. q. vij. conuenientib⁹. Et peioꝛem vitá: q: mala loquunt̃: et peioꝛa agunt. Non magis in regno celoꝝ: ſed in regno ſuperboꝛũ ſpirituũ vocabuntur. Matth. v. vt ſic potẽtes dignitate, potẽtes ſint in toꝛmentoꝛũ maloꝛum eternitate. Sap. vj. viij. q. j. illud. quia cathedra taliũ peſtilẽs fuit: maxime ſimoniacoꝛũ vendentiũ colũbas. i. gratiam ſpiritusſancti: in manuũ impoſitione ⁊ beneficioꝛum collatione. Et ideo dñs eoꝛũ cathedras euertit. Mat. xxj. Marc. xj. Luce. xix. Joã. ij. j. q. iij. ex multis. Iſti tales rectoꝛes vel potius deſtructoꝛes ſunt qui pꝛimos accubitus in cenis et pꝛimas cathedras in ſynagogis querũt. Matth. xxiij. ſemper ambiẽtes, ⁊ nunq̃ ſatis bibentes. Utinam hi ſm Berñ. ita agiles inuenirẽtur ad curam: ſicut agiliter curꝛunt ad cathedrá. Uere pꝛelati mercenarij ne dicamus fures. Mercenarij quidẽ ſunt ſm Greg. quia locũ quidem paſtoꝛũ tenent: ſed lucra animarũ non querunt. terrenis cõmodis inhiant. tẽpoꝛalibus lucris paſcuntur. impenſa ſibi reuerẽtia delectantur. De ijs plus ꝙ̃ ſatis in iſto opere dixi: quia ſatis ⁊ plus ꝙ̃ ſatis eſt neceſſe impingere contra eos: qui cũ ſuis ambitionibus totá quaſi dei eccleſiá vaſtauerunt. De ijs Jo. x. ⁊. xxiij. q. iiij. tres perſonas. Sed inſuper dictus Achoꝛ. hiſtoꝛia Achoꝛ Joſue. vij. j. q. iiij. §. item peccato ciuiũ. ducẽtos ſiclos furatur: ꝑ quos coꝛpoꝛales ⁊ ſpirituales diuitie deſignãtur: quas illi furant̃ qui in eo ꝙ plus ſe eſtimant gloꝛiantur: ſicut phariſeus in tẽplo oꝛans ⁊ dicens. Non ſum ſicut ceteri hoĩm. Luc. xviij. Contra qð dicebat ille inglorius in ſe, ſed in chꝛiſto ſumme gloꝛians. Non gloꝛietur foꝛtis in foꝛtitudine ſua: ⁊ ſapiẽs in ſapientia ſua: ⁊ diues in diuitijs ſuis: ſed gloꝛietur ſcire ⁊ noſſe deũ. Hiere. ix. ⁊ alter ait. Qui gloꝛiat̃: in dño gloꝛietur. ij. ad Coꝝ. x. Et iterũ. Nemo gloꝛietur in hominibus. j. ad Coꝝ. iij. Et iterũ. Quid habes quod nõ accepiſti? ſi autẽ accepiſti: quid gloꝛiaris quaſi nõ acceperis? j. ad Coꝝ. iiij. Et iterum. Gꝛatia dei ſum id quod ſum. j. ad Coꝝ. xv. Recte igitur humilis dicit̃ ab Egidio fratre ſocio beati Franciſci q aliena reddit. ⁊ omnis ſuperbus fur et latro ſibi appꝛopꝛiãs alienũ. nihil enim pꝛopꝛiũ eſt hominis: niſi peccatũ. quia omnis homo mendax. pſ. cxv. ⁊ Rom. iij. ⁊ nullus ſine peccato. de pe. di. ij. ſi enim. licet nemo ex neceſſitate peccet. quia omne peccatũ voluntariũ. xv. q. j. §. j. ⁊. xxiij. q. iiij. vaſis ire. al's eſt. §. ſub. c. nabuchodonoſoꝛ. ¶ Dic ergo eccleſia i chꝛiſto ſancto gloꝛioſa, rectoꝛibus tuis xenodoxis querẽtibus gloꝛiam ab hoĩbus et nõ deo. Si ego gloꝛifico meipſum: gloꝛia mea nihil eſt. Joã. viij. Et ideo talis gloꝛia vmbꝛe ſimilis eſt: que nihil aliud eſt ꝙ̃ pꝛiuatio lucis ex obiecto coꝛpoꝛis: ⁊ que fugit ſequentes ⁊ inſequit̃ fugientes. iuxta illud Eccli. xj. Si ſecutus fueris: nõ appꝛehẽdes. ⁊ ſi pꝛecurreris: nõ effugies vñ Philoſophus. Hoc ſolũ habet humana gloꝛia gloꝛioſum: ꝙ ſe appetẽtes fugit: ⁊ ſe fugiẽtes appetit. ar. viij. q. j. in ſcripturis. j. q. vj. ſicut. Quid miſeri vane gloꝛiamur: et conamur vincere alios: ⁊ trãſcendere vbi pꝛemiũ non eſt? vt dicit gloſ. Gal. v. ſuꝑ ꝟbo inanis gloꝛie cupidi. Stulti mercatoꝛes ſumus: q bonũ opus vñ poteramus habere verá ⁊ eterná gloꝛiá: pꝛo falſa ⁊ momẽtanea vendim⁹. dicente dño Matth. vj. Receperũt mercedẽ ſuá. vñ Greg. Quũ ꝑ recto opere laus trãſitoꝛia querit̃: eterna retributione res digna vili ꝑcio vendit̃. Et Berñ. Quicqd fauoris captam⁹: deo furamur. Quid etiá infelices hypocrite ſepulcris dealbatis ſĩles, pleni intus oſſibus moꝛtuoꝛũ. Mat. xxiij. laudari cupim⁹: quũ ſimus vituperabiles? vñ Ber. ſuꝑ illud Pauli. Ro. viij. Uanitati ſubiecta eſt creatura nõ volẽs. De qua vniuerſali vanitate ineſt nobis velle laudari quũ ſim⁹ vituperabiles: ⁊ nolle laudare quos ſcimus laudabiles. Cõtra qð dicit Chꝛyſ. Hypocrita: vt qd nõ vis eſſe laudabilis: q vis vt lauderis? qd foꝛmoſus apparere: ⁊ foꝛmoſus nõ eſſe? ¶ Sʒ o ꝟa mater eccl'ia, ⁊ nõ ficta: ſimplex, nõ duplex: nõ rugoſa, ſed ſincera: realis, nõ ſuꝑficialis: humilis, nõ elata: foꝛmoſa interi⁹, nigra in moꝛtificatiõe coꝛpis exteri⁹; querẽs ſpõſi gloꝛiá, ⁊ nõ tuá.

O ethiopiſſa prius nigerrima. O catula prius immūda. Mat. xv. O alienigena per ſamaritanā prefigurata. Jo. iiij. ⁊ peregrina. O ſanguiſſua. Mat. ix. Marc. v. ⁊ Luce viij. O chananea. Mat. xv. O prius ceca ⁊ orphana ⁊ vidua pri⁹ multos habēs amatores. Hiere. iij. Ingrata deo ⁊ nature. Beſtiarū ſocia. Plaſmatoris ignara. Promiſſi meſſie neſcia. Joā. iiij. Omni trāſeunti pedes tuos. Eſa. xlvij. diuaricans. xxxij. q. v. ſi paulus. O oleaſtrū ſylueſtre. ad Rom. xj. Filia tenebrarū. ad Roma. xiij. Expers lucis. Serua ſenſuū exteriorū. Socia reptiliū. Prius idolorum cultrix. Ignominia peccatorū plena. Quis te prouexit in hanc gloriā ⁊ honorem: vt ſanctorū ſancto deſpōſareris? Deo viuo ſpūaliter vnireris? Oſee. ij. j. ad Cor. vj. Et ſacramētaliter. de cōſe. di. ij. in chriſto pater. ⁊ ex de ſum. tri. c. ij. ipſi ſanguine mūdareris ab oībus immūditijs tuis? Ephe. v. Ab ipſo luce illuminareris? Jo. j. Et ſynagoge ⁊ filijs regis. Mat. viij. ⁊ ouibus iſrael. Mat. xv. preponereris? Et regum vberibus lactareris? Eſa. lx. Tantis gratijs tēporalibus ⁊ ſpūalibus ditareris? Ab oriente in occidentē adorareris? xciij. di. legim⁹. Et deinde gens ſancta, populus acqſitionis, regale ſacerdotiū vocareris? j. Pe. ij. ex de elec. fundamēta. §. j. lib. vj. Clauibus regni celeſtis ligādi ⁊ ſoluendi in terra poteſtate vtereris? Mat. xviij. xxiiij. q. j. quodcūq. de pe. di. j. quē penitet. Unde totū tibi hoc niſi a crucis ſancta ignominia? j. ad Cor. j. ⁊ ij. que eſt tua gloria. Gala. v. Nam a ligno tuus ſponſus regnauit Phil. ij. ⁊ in ps. q: ibi cōtra hoſtem tuū ſeuiſſimū triūphauit. Super lignū te portauit. j. Pet. ij. In ligno te multiplicauit granū frumēti qđ in cruce caput inclinauit. Jo. xij. ⁊ xviij. In ligno te ad patriam tranſportauit. Sap. xvij. Ergo gloria tua ⁊ filiorū tuorū maxime rectorū in cruce eſt, in fame, ſiti, nuditate, perſecutionib⁹, ⁊ tribulationibus. ij. Cor. xj. Ro. v. Gloria etiā tua teſtimoniū conſcientie tue. ij. ad Cor. j. xj. q. iij. inter verba. ⁊ c. ſeq. ⁊ c. cuſtodi. ⁊ c. in cunctis. ⁊ ex de ſacra vnc. c. vnico. §. j. Gloria tua et pregustatio tua patrie facta eſt tibi perſecutio ſicut ſpōſo tuo. Jo. xvj. Gloria tua gloria ſpōſi tui q̄ eſt carnis ingloria. Quis gloriabit ſe mundū habere cor? Prouerb. xx. de pe. di. ij. ſi enī. ad. ij. colū. Sed nūquid gloriabitur ſecuris contra illū qui ſecat in ea. aut figmentū contra figulum. Eſa. x. ⁊ xxix. ⁊ xlv. di. xxj. inferior ſedes. Adde hic qđ ſcripſi. s. in prima parte in. §. qi ſatis. per totū. in ar. lxvj. ⁊ in §. firma colūna. in ar. lxvij. Qui pacē ⁊ gloriam verā querit: ingloriꝰ habitat ſuper terrā: querens hic ⁊ tandē in dn̄o gloriari. ij. ad Cor. x. participās gloriā recumbentiū cū Abraā, Iſaac, ⁊ Jacob. Mat. viij. Sede ergo in loco nouiſſimo humilis ſponſa chriſti eccleſia, nihilitatem tuā ⁊ miſeriā ⁊ offenſiones cōtinuas recognoſcēs: vt ſit tibi gloria in celis coram ſimul diſcūbentibus: dicēte ſponſo. Amica aſcēde ſuperius. Luc. xiiij. vbi Baſilius. Occupare ergo locum vltimū in conuiuijs iuxta mandatū conueniēs eſt. Sed rurſus in hūc contētioſe irruere reprobum: tamq̄ interemptoriū ordinis, ⁊ cauſatiuū tumultus. ⁊ de eo mota cōtentio equiparabit nos litigātibus de primatu. ¶ Preter genera martyrij q̄. s. poſui ſunt ⁊ alia multa martyria ſancta: de q̄bus hodie nec vnū video ſupereſſe. Et primo quidē quū quis patitur pro iuſtitia ſicut Abel. de quo Mat. xxiij. a ſanguine Abel iuſti. vbi dicit Aug. ꝙ in Abel triplex pfectio fuit: virginitatis, ſacerdotij ⁊ martyrij. dixi in prima parte in. §. xxxvj. in. ℣. Quid etiā. in ar. xxxvj. De iſto martyrio Mat. v. Beati q̄ perſecutionē patiūtur propter iuſtitiā. vbi Chryſ. ſuper Mat. hoc eſt ꝓpter virtutē: propter defenſionē aliorū: propter pietatem. iuſtitiā enim cōſueuit ꝓ virtute anime ponere. vt ibi. Niſi abundauerit iuſtitia veſtra ⁊c̄. Mat. v. ⁊ ibi. Primū querite regnū dei ⁊ iuſtitiam eius ⁊c̄. Mat. vj. ¶ Item Aug. de ſermone dn̄i in monte. Pace enim intrinſecus cuſtodita ac firmata, quaſcūq. perſecutiones ille q̄ foras ſcilicet princeps huius mūdi. Jo. xij. miſſus eſt, foriſecus concitauit: auget gloriā que ſm̄ deum eſt. Item ibi Hiero. Signanter aūt addidit propter iuſtitiā. multi enim propter ſua peccata perſecutionem patiuntur: ⁊ nō ſunt iuſti. Similiq. cōſidera ꝙ octaua vere circūciſionis. Luc. ij. beatitudo martyrio terminetur. Itē Chryſ. Non aūt dixit beati qui a gentib⁹ perſecutionē patiūtur. ne putes illum ſolum beatū qui perſecutionē patitur ꝓpter idola non colēda. Ideo ⁊ qui ab hereticis perſecutionē patitur propter veritatē non relinquēdam: beatus eſt. quia ꝓpter iuſtitiā patitur. Sed ⁊ ſi quis ex potētibus qui chriſtiani videnť: fortitā propter peccata ſua correctus a te, fuerit te perſecutus: beatus es cū Joā. baptiſta Math. xiiij. xxij. q. iiij. vnuſquiſq. Si enī verum: eſt ꝙ martyres ſunt ꝓphete q̄ a ſuis occiſi ſunt: ſine dubio qui ꝓpter cauſam dei quid patitur: ⁊ ſi anus. i. vetula patitur: mercedē martyrij habet. Et ideo non poſuit ſcriptura perſonas perſequentiū: ſed ſolā cauſam perſecutionis vt nō aſpicias q̄s te perſequitur: ſed ꝓpter quid. Itē ibi Hilarius. Sic ergo ad poſtremū eos in beatitudine numerat: q̄bus oīa pro chriſto pati, qui iuſtitia eſt, pronus affectus eſt. His igitur ⁊ regnū ſeruatur: quia in cōtēptu ſeculi ſunt pauperes ſpiritu. De iſto martyrio ⁊ materia. xxiij. q. iiij. nimiū. ⁊ c. qui peccat. ⁊ c. ſi eccleſia. Sed vbi eſt hodie talis martyr: qui ꝓ iuſtitia velit pati? Multos autē martyres paſſiuos video in dei eccleſia: adulteros, homicidas, maledicos, alienorū appetitores: ſed chriſtianos paucos video ꝓ iuſtitia patientes. j. Pet. iiij. Sed pena ſm̄ Aug. nō facit martyrem: ſed cauſa. alias coronātur etiā ⁊ latrones. ¶ Secundo. quū q̄s patitur ꝓ lege. ſicut Machabei. Pro quib⁹ licet paſſi ſunt ante incarnationē agit feſtum eccleſia. quia ſicut ait Bern̄. quod negauit eis tēpus: conceſſit forma martyrij. quoniā eo modo paſſi ſunt quo ⁊ martyres noui teſtamēti. Paſſi enī ſunt ne tranſgrederētur legem: ſicut ⁊ iſti ne agnitā negarent fidē. Alia cauſa eſt, fides reſurrectionis quā apertiſſime teſtati ſunt dicentes. ij. Machab. vij. Tu quidem ſceleratiſſime in preſenti vita nos perdis. ſed rex mūdi defunctos nos ꝓ ſuis legibus in eterne vite reſurrectionē ſuſcitabit. Martyrizati etiā pro fide ⁊ lege dei fuerūt tres pueri. de q̄bus Dan. iij. xj. q. iij. imperatores. xxiij. q. iiij. quādo. ⁊ c. nō inuenitur. ¶ Tertio. quū quis patiť pro chriſto. i. vice chriſti. ſicut innocentes in quorū ſingulis chriſtus putať occidi. Math. ij. ¶ Quarto. quū quis occiditur ꝓ fide chriſti ſicut Stephan⁹. Act. vj. ⁊ alij martyres in nouo teſtamēto. et iſti dicūtur proprie martyres: q: paſſi ſunt ꝓpter teſtimoniū rei geſte: ſcꝫ incarnationis ⁊ aliorū articulorū fidei chriſtiane: de quibus multi dubitauerūt. ⁊ ideo ad certificandū de hmōi veritate neceſſe fuit adducere teſtes. de quibus Eſa. xliij. Uere vos teſtes mihi. gloſ. apoſtoli ⁊ martyres teſtificantes: Fuerunt aūt omnia in martyribus q̄ in teſtibus requirūtur. Primo. liberi. iiij. q. iij. §. item in criminali. ℣. item ſerui. Et ipſi liberati a ſeruitute peccati. de qua Joan. viij. ⁊ ij. Pet. ij. a quo quis ſuperatus eſt, ei⁹ ſeruus eſt. Secūdo. ſexus virilis. xv. q. iij. de crimine. ⁊ ipſi inflexibiles. vnde Greg. ſuper illo verbo nimis cōfortatus eſt principat⁹ eor. Occidi poſſunt: flecti nequeunt. Tertio. legitime etatis. iiij. q. iij. c. j. ⁊ ipſi ſenſati. j. Cor. xiiij. Nolite pueri effici ſenſibus. Quarto. ſane mentis. iij. q. viij. §. tria quia elegerūt temporaliter cruciari: vt poſſent eternaliter delectari. Sapiē. iij. In paucis vexati, in multis bene diſponentur. Quinto. bone operationis. iiij q. iij. §. item in criminali. ℣. in teſtibus. Et ipſi tales. Job. ix. Tranſierunt quaſi naues poma portantes: que poſt ſe relinquunt odorem. Sexto. diuites virtutibus. iiij. q. iij. §. item in criminali. ℣. teſtium. Greg. in homi. Si vere fratres diuites eſſe cupitis veras diuitias amate. Septimo fideles. ex de teſti. c. j. quia pro fide mortui. Act. xxj. Non ſolū alligari ſed etiam mori paratus ſum propter nomen dei Jeſu. Octauo. quia non ſurdi. iij. q. vij. §. tria. ſed obedientes legi. Prouerb. xxviij. Qui declinat aures ſuas ne audiat legem: oratio eius erit execrabilis. Nono. q: non pro ſe ſed pro chriſto teſtificari

ficati ſunt.liij.q.iij.§.oībus. Act.x. Nos ſumus teſtes oīm que fecit in regione iudeoꝛũ. Decimo:qꝛ iurauerũt.ex̄ de teſti.nuper.ꝓpter firmũ ꝓpoſitũ.pſ̄.cxviij. Juraui ⁊ ſtatui cuſtodire iudicia iuſtitie tue. Undecimo:examinati.ex̄ de teſti.venerabili.⁊ eo.ti. Jn noīe dñi.no.gloſ.non eſt. Et ipſi multis tribulationibus purgati ⁊ examinati.Sap.iij.Tanq̄ aurũ in foꝛnace ⁊c.de pe.di.ij.ſi em̄.vltra.iiij.colũ.ver.ſedet. Duodecimo:ieiuni.ex̄ de teſti.c.j.et ipſi tñ crucifigẽtes.Gal.vlti.Nos teſtes inſtaurat dñs ꝯtra nos. Job x.vnde Grego. Totus mũdus martyꝛibus plenus eſt. Jã pene tot qui videmus nõ ſcimus quot veritatis teſtes habemus:cõtra nos ergo erũt in iudicio:qꝛ ipſi ſanguinẽ fuderũt ꝑ dño:quẽ nos miſeri ꝑ vili pecunia ſeu fetida luxuria negare nõ foꝛmidamus.xj.q.iij.exiſtimãt. verbo et opere dicãt fidẽ.Unde martyꝛ grece/d᷑ teſtis latine.ſm Maximianũ.¶ Quatuoꝛ em̄ ſunt neceſſaria vt aliq̄s pꝛopꝛie dicat᷑ martyꝛ.ſ. Uolũtaria.xv.q.j.nõ eſt.ſuſtinẽtia paſſiõis.

Ad martyriũ neceſſaria.

Puritas cõſciẽtie.j.q.j.vide. Bonitas cauſe.j. Pe.iiij. Nemo aũt veſtrũ patiat᷑ quaſi homicida aut fur ⁊c. Et infra. Si aũt vt chꝛiſtianus:nõ erubeſcat. Et tẽpus gratie. Sufficit tñ foꝛma martyꝛij.vt dictũ eſt.ſ̄.ver.ij.Sꝫ ⁊ quotquot prophete ⁊ ſancti ante chꝛiſtũ moꝛtui ſunt: ꝑ fide et in fide chꝛiſti moꝛtui ſunt et ſalui.Acuũ.xvj. Unde quidam.
Cui patientia:mens bene conſcia:congrua cauſa:
Tempus et adfuerit:hic bene martyꝛ erit.

¶ Quinto.quũ patit᷑ ꝑ libertate eccleſie ſicut beat᷒ Thomas cãtuarieñ. Eque em̄ deſiderãda eſt eccleſiaſtica libertas.ex̄ de immu.eccle.non minus.vt fides.Uñ btũs Amb. ait impatoꝛi. Si rapis:ſi deuoꝛas:ſi acceperis: ſuſtinebo.ſi aũt extẽdas manũ ad ſanctuariũ dei:ibi me inuenies ſacerdotẽ.de hoc.xxiij.q.viij.conuenioꝛ.¶ Sexto.quũ patit᷑ ꝑ aſſertione veritatis.ſicut Hieremias lapidat᷒:⁊ Eſaias ſerra lignea ſerrat᷒.et Ezechiel.xxiij.q.iiij.recedite.¶ Septimo.quũ patit᷑ ꝑ redargutiõe iniquitatis. ſicut beatus Joãnes baptiſta.Mat.xiiij.Mar.vj.xxij.q.iiij.vnuſq̄ſqꝫ.¶ Octauo.quum patit᷑ ex ſolo motu charitatis.ſicut chꝛiſtus d᷑ martyꝛ ⁊ pꝛomartyꝛ in teſtamẽto nouo ꝑ redẽptione humani generis.vñ Cañ.v. Dilectus meus cãdidus et rubicũdus. Jn hoc ꝙ ait dilectus:notat radicẽ miniſterij:ſcꝫ charitatẽ. Jn hoc ꝙ ait cãdidus:puritatẽ mentis ⁊ coꝛpoꝛis. Jn hoc ꝙ ait rubicundus:tolerantiã paſſionis. De iſto martyꝛio dicit᷑ Luc.xij. Baptiſmo habeo baptizari:et quõ coarctoꝛ quouſqꝫ impleat᷑.vbi Beda.i. ſanguinis ꝓpꝛij tinctione pꝛius habeo ꝓfundi: ⁊ ſic coꝛda credẽtiũ ſpiritus igne inflãmare.¶ Nono.quũ quis patitur ꝑ ſuo crimine:ſꝫ in patibulo reatũ ꝓpꝛiũ confitet᷑ ⁊ chꝛiſtũ.legit᷑ ⁊ no.de pe.di.j.impoꝛtuna.in gloſ.nõ in rei veritate. Ue autẽ nobis qui in honoꝛẽ martyꝛũ comeſſationes et ebꝛietates creberrimas celebꝛamus.xliiij.di.comeſſationes. Jpſi em̄ nobis exẽplum certãdi dederũt: nõ crapulandi. vnde Chꝛyſ. Tu chꝛiſtiane delicatus es miles:ſi putas te poſſe ſine pugna vincere:ſine certamine triumphare. Exerce vires in foꝛtitudine. dimica atrociter in pꝛelio: ⁊ certa. Cõſidera pactũ:conditionẽ attẽde:militiam noſce:pactum qđ ſpopõdiſti:cõditionẽ qua acceſſiſti:militiã cui nomẽ dediſti.hoc em̄ pacto cuncti pugnauerũt:hac cõditione cuncti vicerũt. Nõ oꝛemus pꝛo martyꝛibus ne eis iniuriã faciamus.ex̄ de cele.miſ. cũ marthe.§.ſi. Honoꝛamus eos verbis:vita ab eis diffũgimur. Oꝛamus eos ꝑ nobis:ſꝫ eoꝛũ martyꝛia fugim᷒. Quare ergo ſuffragia eoꝛũ querim᷒? Si em̄ exẽpla eoꝝ ſequi vellemus:eos ꝓpitios haberem᷒: qꝛ dati ſunt nobis in patronos ad auxiliandũ. adiuuant em̄ nos meritis ſuis ⁊ oꝛationib᷒. De pꝛimo Aug. als Maximus. O immẽſa dei pietas. Martyꝛũ merita/ nr̃a vult eſſe ſuffragia. Jllos examinat:vt nos erudiat. Jllos cõterit:vt nos acquirat, Jlloꝝ cruciatus/noſtros vult eſſe ꝓfectus. De ſcõ Hiero.contra Uigilantiũ. Si apl̄i ⁊ martyres adhuc in coꝛpoꝛe poſiti oꝛãt ꝑ ceteris:qñ de ſe adhuc deberẽt eſſe ſoliciti:quanto magis poſt coꝛonas victoꝛias et triumphos? vnus homo Moyſes ſexcẽtis milibus armatoꝝ impetrauit veniã a dño. Exo.xxxij.xlv.diſt.diſciplina. Et Stephanus veniã depꝛecat᷑. Act.vij. et poſtq̄ cum chꝛiſto eſſe ceperũt nõ minus valebũt. Paul᷒ apl̄s. ccluj. aias ſibi aſſerit donatas. Act.xxvij. et nunc cũ chꝛiſto reſidẽs oꝛa clauſurus eſt? Perſecutio martyꝛũ in equo ruffo ſignata eſt. Apoc.vj. Hereticoꝝ in equo nigro.vt ibi. Hypocritarũ qui nũc conſumunt eccleſiam:in equo pallido. Jn equo albo eccleſie pꝛimitiua.vt ibi.

¶ Articulus.l. A

SCiſcitoꝛ etiã abs te dña gentiũ mater eccleſia:vbi ſunt confeſſores tui lucidi:poſtq̄ martyꝛes inclytos ꝓdidiſti? Fũdata es in cõfeſſione Petri clauigeri.Mat.xvj.xix.diſ.ita dicẽs. Fides tua te ſaluã fecit. Luc.vij. Confeſſione induta es. Cõfeſſione pulchꝛa effecta es.ſm Dauid. Audiuiſti a ſpõſo. Si me cõfeſſa fueris coꝛam hoīb᷒:confitebo: et ego te coꝛã patre meo ⁊ angelis dei. Luc.xij.vbi Ambꝛo. Pꝛeclare fidẽ interuit:et fidei ipſi virtutũ fundamẽta ſubiecit. Nam vt foꝛtitudinis fundamentũ eſt fides: ita et fidei firmamẽtũ eſt foꝛtitudo. Jtem ibi Chꝛyſ. Nõ eſt ergo cõtentus fide intrinſeca: ſed ⁊ exteriorem confeſſionẽ requirit. Jnducẽs aũt nos ad fiduciam ⁊ maioꝛẽ affectũ.ait Paulus ad Roma.x. Si cõfitearis oꝛe tuo dñm ieſum:⁊ credas in coꝛde tuo ꝙ eũ dñs a moꝛtuis ſuſcitauit: ſaluus eris. Totũ chꝛiſtũ et myſterijs in his interpꝛetatur. Decet em̄ pꝛius oꝛtũ a deo patre verbũ.i. vnigenitũ ex ipſius ſubſtãtia cõfiteri dñm oīm: nõ tanq̄ ab extrinſeco et furtiuũ ſoꝛtitũ dominiũ:ſed exiſtẽtẽ re vera naturaliter dñm.in vtroqꝫ ſymbolo.dñm ieſum chꝛiſtũ ⁊ patrem. Cõſequenter opoꝛtet fateri ꝙ hunc deus a moꝛtuis ſuſcitauit: ipm̄.ſ.factũ hoīem et paſſum in carne ꝑ nobis: ſic em̄ reſurrexit a moꝛtuis. Quiſquis ergo ſic cõfitebitur chꝛiſtũ coꝛã hominibus vt deũ ⁊ dñm:chꝛiſtus eũ cõfitebitur coꝛã angelis dei:tũc tẽpoꝛis quũ deſcẽderit cũ ſanctis angelis in gloꝛia patris ſui in ſeculi cõſummatiõe. Mat.xxv.huc uſqꝫ Chꝛyſ. Dixiſti in Pſ̄.cv. Cõfiteamur nomini ſancto ſponſi:et gloꝛiemur in laude eius. Jterum dicis in pſ̄.cx.⁊.cxxxvij. Confitebo: tibi dñe in toto coꝛde meo. Et iterũ in pſ̄.cxliiij. Cõfiteãtur tibi oĩa opera tua.et pſalmographus in perſona tua hãc cõfeſſionẽ ſepiſſime repetit: vt eã coꝛdi et auribus tuis inculcet. Sed quis hodie ex illis qui ſe filios tuos dicũt:⁊ maxime qui te regũt:ſpõſum tuũ dñm ieſum chꝛiſtũ veraciter confitetur? Radix em̄ vere fidei cõfeſſionis in coꝛde naſcit᷑.ſm Chꝛyſ. Quia coꝛde credit᷑ ad iuſtitiã. Roma.x.et Philippus eunucho ait. Si ex toto coꝛde credis. Act.viij. Jn oꝛe ſicut flos ꝓducitur: qꝛ oꝛe fit cõfeſſio ad ſalutẽ.ad Roma.x.et pſ̄.cviij. Cõfitebo: dño nimis in oꝛe meo. Propter quã confeſſionem ait dñs cephe Petro cõfitenti. Tu es chꝛiſtus filius dei viui. Beatus es Simon bariona. Mat.xvj. Quã beatitudinem tũc perdidit ⁊ pꝛo illo tpe ipſe Simon:quum timoꝛe moꝛtis negauit:⁊ ait. Nõ noui hoīem.licet coꝛde nõ negaret:criminaliter tamẽ peccauit:ſed hereticus nõ fuit:quia nõ coꝛde negauit:ſed propter oꝛis negationẽ periſſet:niſi ad lachꝛymas cucurriſſet: ⁊ niſi eum dñs miſericoꝛditer reſpexiſſet.de hoc Mat.xxvj.diſt.l.fidelioꝛ.vj.q.j.imitare.xj.q.iij.nõ ſolum.de peni.di.j.petrus.¶ B Et hoc ideo quia radix que nõ germinat frondes:exiccata eſt:et fides coꝛdis et nõ oꝛis arida eſt.nã et ideo deus nobis dedit os ſicut ⁊ coꝛ:vt vtrũqꝫ pariter chꝛiſtũ cõfiteatur:fructus vero cõfeſſionis in operib᷒ oſtendit᷑. Sed pꝛeuaricatoꝛes redite ad coꝛ. Quot em̄ intra iſtã ſanctã eccleſiã perfidi heretici coꝛde negant ſaluatoꝛẽ noſtrũ incarnatũ verbũ: aut eum verũ deum chꝛiſtũ negantes coꝛde.i.hominẽ de ſpirituſancto conceptũ:⁊ plenũ ſpirituſancto:ſubſiſtentem ex aia rationali ⁊ humana carne:paſſibilem ⁊ moꝛtalẽ negãtes:aut verũ dei filiũ/patri conſubſtantialẽ/coomnipotẽtem/et coeternũ pertinaciter diffitẽtes. xxiij. diſt. qui epiſcopus.ex̄ de ſum.trini,c.j.⁊ de cele.miſ.in quadã.j.rñ.et ex̄

de ſum.tri. catholice.in de. aut de hac orthodoxa fide cor/
daliter heſitātes: qđ dubiū mētis impie hos hereticos fa/
cit: q: hec fides eſt corde firmiter credenda: ⁊ ore ſimplici/
ter cōfitēda. de hoc legit̃ et no.xxiiij.q.j.aperte. de ſum.tri.
c.j. ⁊ de hereti.dubius. Tales impij nullatenus p̱ ignorā/
tiā excuſantur: q: circa fidē ignorans ignorabit̃.j.ad Cor.
xiiij.xxxvij.di.§.vlti.⁊.c.vlti. et heretici neſcientes heretici
ſunt.vj.q.j. quero. hi impij filiū dei dn̄m ieſum aut hoīem
purū.xxiiij.q.iij.quidā.ver.pauliani.⁊ ver.harpocratiani.
aut ſine aīa.vt eo.c.ver.apollinariſte. aut minorē patre cō
ſtituūt filiū.p:eal.c.quidā.ver.donatiſte.carnalē imagina
tionē habētes: ⁊ carnaliter verbū Joannis/ Pater maior
me eſt. Jo.xiiij.intelligētes.¶ C Dn̄s em̄ Jeſus tūc lo/
quebatur de ſe hoīe: quo maior eſt deus pater ſuus: et de
ſe creatura: qua maior eſt deus creator pater ſuus: et ipſe
q: deus/maior eſt ſe creatura: ſed quantū ad diuinitatem
ſuā quā eādem habet cum patre: ⁊ a patre.ait Jo.x.ego et
pater vnū ſumus.ex̃ de ſum.tri.c.ij.vbi Aug. Utrūq: audi.
et vnū.et ſumus.⁊ a charibdi.⁊ a ſcylla liberaberis. Ω di
xit/vnū: liberat te ab Arrio.de quo.xxiiij.q.iij.reſecande.⁊
q.ea.quidā.ver.arriani.et ver.bonoſiani.et ex̃ de cele.miſ.
in quadam.j.rn̄. Ω dixit/ſumus: liberat te a Sabellio.de
quo.xxiiij.q.ſi.c.quidā.ver.ſabelliani. Si vnū: non ergo di
uerſum.ſi ſumus: ergo pater ⁊ filius. Jtē Augu.vij.de tri/
ni.c.vlti. Unum em̄ ſumus dictū eſt: ꝙ ego ⁊ ille ſm̄ eſſen/
tiam vnū ſumus: nō ſm̄ relatiuū. Jtē Hilarius.viij.de tri/
ni. Hec igitur q: heretici negare nō pn̄t: impietatis ſue mē
dacio neganda corrūpunt. tētant em̄ illud ad vnanimita
tis referre cōſenſum vt volūtatis in ijs vnitas ſit: nō natu
re.i.vt nō per id ꝙ ſunt: ſed per id ꝙ idem volūt vnū ſint:
ſed per nature natiuitatē/ dū nihil deus in eo ex ſe gignen
do eū degenerat/ vnū ſunt: dū operāte ſe operatur pater:
dū ipſe in patre/ et in eo pater eſt. Hoc nō preſtat creatura:
ſed natiuitas.nō efficit volūtas: ſed poteſtas.nō loquitur
vnanimitas: ſed natura. Non negamus igit̃ vnanimitatē
inter patrē et filiū.nā hoc ſolēt heretici mētiri: vt cū ſolam
concordiā ad vnitatē nō reſpicimus: diſcordes ab eis a no
bis affirmari loquātur. Sed audiāt q̄m a nobis vnanimi
tas nō negat̃: vnū ſunt pater ⁊ filius: natura/ honore/ vir
tute: nec natura eadem poteſt velle diuerſa. De hereſibus
Arrij ⁊ Sabellij.xvj.diſt.c.ſexta.ver.prima.xxiiij.q.iij. qui/
dā.ver.arriani.et ver.ſabelliani. Jtem Jo.x. Pater in me
eſt: ⁊ ego in patre.vbi Hilarius. Hoc eſt illud/ dei fili⁹ ſum.
Hoc eſt illud/ ego et pater vnū ſumus. Et ibi Augu. Non
em̄ ſic filius dei dicit. Jn me eſt pater: ⁊ ego in illo.quomo
do pn̄t dicere hoīes. Si em̄ bene cogitemus: in deo ſum⁹:
et deus in nobis eſt: quaſi participātes eius gratiā et illu/
minati ab ipſo. Unigenitus aūt filius in patre eſt: ⁊ pater
in illo: tāꝗ̄ equalis. Et iterū. Pater meus qđ dedit mihi
maius oībus eſt. Jo.x.ex̃ de ſum.trini.c.ij. Hilarius.vij.de
trini. Nō occultat ex patre eſſe ſe natū.qđ em̄ a patre acce
pit: accepit naſcēdo: nō poſtea. Et ibi Augu. Nō em̄ creſcē
do/ ſed naſcendo equalis eſt: qui ſemp̱ natus eſt/ de patre
filius: de deo de⁹. Hoc eſt ergo qđ dedit mihi pater: quod
maius oībus eſt: vt.ſ.ſim verbū eius: vt ſim vnigenitus fi/
lius eius: vt ſim ſplēdor lucis eius. de hoc ex̃ de ſum.trini.
c.ij.§.licet.ibi. ſupra qđ. Et iterū. Pater in me manēs ipſe
facit opera. Nō creditis q: ego in patre: ⁊ pater in me eſt?
Jo.xiiij.vbi Chryſ. Uidi aūt abūdantiā ſuper vnius ſub/
ſtantie demōſtratione.q.d. nequaꝗ̄ aliter facit pater ⁊ ali
ter ego.ſicut et Jo.x.alibi ait. Si nō facio op̱a patris mei:
nō credatis mihi.¶ D Jtē ibi Augu. Arriani dicūt. Ec/
ce inequalis eſt patri filius: nō a ſeipſo loquitur. dicūt Sa
belliani. Ecce qui pater eſt: ipſe eſt fili⁹. Quid eſt pater in
me manens ipſe facit opera: non in me maneo ipſe qui fa/
cio. Sed manere in filio patrem nō eſt ſingularis atq: vni
ci.q.d.alius eſt pater/ alius filius. Operari vero per filiū/
patrem: nō eſt differentis aut exteri: ſicut nō vnius eſt/ nō
a ſe loqui que loquitur: neq: rurſus alieni ac ſeparabilis/
loqui per loquentē. Et q: in ſe patrem loqui ⁊ operari do/
cuerat: perfecte vnius vnitatis fidē ſtatuit dicens. Credi/
te mihi: quia ego in patre: et pater in me eſt: ne.ſ.per virtu
tis efficiētiam/ et nō per nature que ſm̄ natiuitatē eſt pro/
prietatē/ pater in filio ⁊ operari crederet̃ et loqui. Jtē Jo.
v. Nō poteſt filius facere quicꝗ̄ niſi quod viderit patrem
faciētem. de cōſe.diſt.v.c.vlti.in ſi.vbi Augu. Quidam qui
chriſtianos ſe haberi volunt Arriani heretici dicentes ip/
ſum filiū dei qui ſuſcepit carnē: minorē eſſe ꝙ̄ pater eſt: ca/
piunt ex his verbis cauſam calūnie.et reſpondent nobis.
Uidetis q: dn̄s Jeſus quū aduerteret iudeos ex hoc mo/
ueri ꝙ patri deo equalem ſe faceret: talia verba ſubiunxit:
vt ſe equalē non eſſe monſtraret. Qui enim nō poteſt (in/
quiunt) facere a ſe quicꝗ̄/ niſi quod viderit patrem faciē
tē: vtiq: minor eſt: non equalis. Sed ſi dicat deus erat ver
bum: ⁊ eſt deus pater maior: duos deos colimus: nō vnū
deum. et ibi Hilarius.vij.de trini. Ne igitur exequatio illa
per nomen naturam natiuitatis que filij eſt/ auferretur ei
dem: ait filiū a ſe nihil facere poſſe. Jtem ibi Augu. Tāꝗ̄
diceret. Quid ſcandalizati eſtis: quia patrē meū dixi deū:
et quia me equalē feci? deus ita ſum equalis vt ille me ge/
nuit: non vt ille a me/ ſed ego ab illo ſum. Filio hoc eſt eſſe
quod poſſe. Quia ergo ſubſtātia filij de patre eſt: ideo po
tentia filij de patre eſt. Quia ergo filius non eſt a ſe: ideo
nō poteſt a ſe. Sic ergo nō poteſt filius a ſe facere quicꝗ̄:
niſi quod viderit patrē facientem: quia videre filij hoc eſt
natum eſſe de patre: non alia viſio eius et alia ſubſtantia
eius: totū qđ eſt de patre eſt. Jtem Hilarius.vij.de trini.
Ut aūt maneret ſalutaris in patre ⁊ filio confeſſionis no
ſtre ordo: naturā natiuitatis oſtendit: que poteſtatem effi
ciendi nō per incrementa indultarū ad vnūquodq: opus
virium ſumeret: ſed de cognitione preſumeret. Preſume/
ret aūt nō de aliquo operis corporalis exemplo.vt qđ pa/
ter prius faceret/ id poſtea filius facturus eſſet: ſed quum
ex patre filius natus eſſet: per virtutis ac nature in ſe pa/
terne conſciētiam nihil quod patrē faciētem vidiſſet/ filiū
poſſe facere teſtatus eſt: non em̄ corporalib⁹ modis deus
videt: ſed viſus ei oīs in virtute nature eſt. vide de conſe.
diſt.v.c.ſi. Jtem Aug.ij.de trini.hoc autē ſi proprie dictū
acceperimus q: in forma accepta ex creatura minor eſt fi/
lius: conſequens erit vt prior pater ſupra aquas ambula
uerit: et cetera fecerit que filius in carne apparēs inter ho
mines fecit: vt poſſit ea filius facere. Quis autem vel deli
rus iſta ſentiat? Jtem Augu.ſuper Jo. Jo.vj. Ambulatio
tn̄ illa carnis ſupra mare a patre fiebat per filium: quādo
enim caro ambulabat: ⁊ diuinitas filij gubernabat: pater
abſens nō erat.quū filius dicat Jo.xiiij. Pater in me ma/
nens ipſe facit opera. Quum ergo dixiſſet Jo.v. Non po/
teſt filius a ſe facere quicꝗ̄: ne forte carnalis arriperet in/
tellectus vt faceret ſicut hō: quaſi duos fabros vnum ma
giſtrū alterum diſcipulū: vt quomodo ille fecit arcam: iſte
facit alterā ſecutus eum: ait Jo.v. Quecūq: ille fecerit/ et
filius ſimiliter facit. Non ait quecūq: pater facit/ et filius
alia ſimilia facit: ſed hec eadē. Mundū pater/ mūdum fi/
lius/ mūdū ſpiritusſanctus fecit. Unus mūdus factus eſt
a patre per filiū in ſpūſancto. Hec ergo eadē facit. Simili
ter aūt addidit ne alius error in animo naſceretur. Uidet̃
em̄ corpus hoc idē facere qđ animus: ſed nō ſimiliter. Ani
mus em̄ imperat corpori: corpus viſibile eſt: animus inui
ſibilis: vt ſi aliquid ſeruus iubente dn̄o fecit: idē ab vtroq:
factum eſt.ſed nūquid ſimiliter? nō.ergo ſic pater ⁊ filius.
Sed et hec eadē facit et ſimiliter facit: vt intelligamus ſi/
mili potētia facere filium eadē ipſa que facit pater. Equa/
lis eſt igitur patri filius. Jtē Chryſ. Ω dicit̃ Jo.v. A ſeip
ſo non poteſt facere quicꝗ̄: intelligendū eſt quia nihil cō/
trarium patri/ nihil alienum ab eo facere poteſt. Jdeo au
tem nō dicit quoniā nihil contrarium facit: ſed quoniā nō
poteſt facere: vt hinc oſtendat ſimilitudinem et certitudi
nem parilitatis. Nō imbecillitatem filij: ſed multam eius
virtutem oſtendit hoc verbū. Sicut enim quum dicimus
impoſſibile eſt deum peccare: non imbecillitatē eius accu/

Digitized by Google

ſamus: ſed ineffabilem quãdam eius virtutem teſtamur. Ita quũ dicit filius non poſſum a meipſo facere quicq̃: dicit ꝙ impoſſibile eſt eũ facere aliquid cõtrariũ patri. Itẽ Augu. cõtra ſermonẽ Arrianoꝝ. Hoc aũt nõ deficiẽtis eſt: ſed in eo ꝙ de patre natus eſt ꝑmanẽtis. Tamq̃ laudabile eſt omnipotẽtẽ nõ poſſe mutari: q̃ laudabile eſt ꝙ omnipotẽs nõ poteſt mori. Poteſt em̃ filius facere quod nõ vidiſſet patrẽ facientem: ſi poſſet facere qđ per illum nõ facit pater: hoc eſt ſi poſſet peccare. Neq꞉ em̃ nature immutabiliter bone que a patre eſt genita conueniret. Hic autẽ q꞉ nõ poteſt: nõ deficiẽter non poteſt: ſed potẽter. Itẽ Jo. vi. Sicut miſit me viuẽs pater: et ego viuo propter patrẽ. vbi Chryſ. Ac ſi dicat. Viuo ego ſicut pater. Et ne ingenitum exiſtimes: adiecit propter patrẽ: patrẽ eſſe principiũ occulte inſinuãs. Et Augu. Quia ipſe de illo eſt ſine detrimento equalitatis dictũ eſt. Nec tñ noſtrã eãdem et ſuam equalitatẽ ſignificauit: ſed gratiã mediatoris oſtẽdit. Si aũt ſm id accipimus/ Viuo propter patrẽ: ꝙ alibi ait/ Pater maior me eſt. hec verba dixit/ Sicut miſit me. Joã. xiiij. ac ſi dicat. Ut ego viuã ꝑpter patrẽ. i. ad illũ tãq̃ ad maiorẽ referam vitã meã: exinanitio mea fecit: in qua me miſit. Ut aũt quiſq̃ viuat propter me: participatio facit: q꞉ mãducat me. de cõſe. di. ij. in chriſto pater. Itẽ Jo. xiiij. Philippe/ qui videt me: videt ⁊ patrẽ. Hilarius. vij. de trinita. Solemus enim de ſimillimis duobus ita loqui. Vidiſtis iſtum: vidiſtis illum. Sic ergo dictũ eſt. Qui videt me: videt et patrẽ. Non ꝙ ipſe ſit pater ⁊ filius: ſed ꝙ a patre ſimilitudine in nullo prorſus diſcrepet filius. Nõ autẽ hic ille viſum oculoꝝ carnaliũ ſignat. Nõ em̃ hoc quod ex partu virginis carnale eſt ad cõtẽplandam in eo dei formã et imaginẽ proficit. Sed intellectus dei filius/ id preſtat: vt intellectus et pater ſit: vt dñica imago eſt: vt non differat genere: ſed ſignificet authoritatẽ. nõ enim ſolitariũ ſermo ſignat: ⁊ indifferentẽ tamen naturã profeſſio docet. Quũ enim dicitur ⁊ patrẽ: excluſa eſt ſingularis atq꞉ vniti intelligentia. Et quid reliquũ eſt: niſi per nature vnitã ſimilitudinem pater per filium viſus ſit? Que enim ignorãdi patrem aut oſtendendi ignorantibus neceſſitas relinquebatur: quũ pater in filio viſus eſſet ex proprietate nature: dũ ex indifferentia vnitatis vnũ ſint natus ⁊ generãs? vt hic ſermo dñi ſequeretur Jo. xiiij. Non credis quia ego in patre: et pater in me eſt? Pater aũt in filio: et filius in patre: nõ per duplicem cõuenientium generũ coniũctionẽ: neq꞉ per inſitam capacioris ſubſtãtie naturam: q꞉ per corporalem neceſſitatẽ exteriora fieri ijs quibus cõtinẽtur interiora nõ poſſunt: ſed per natiuitatem viuẽtis nature ex viuẽte: dum non aliud ex deo q̃ deus naſcitur. Naturã em̃ ſuã (vt ita dicã) ſequitur indemutabilis deus indemutabilẽ gignẽs deum: nec naturã ſuã deſerit ex indemutabili deo indemutabilis dei perfecta natiuitas. Subſiſtentẽ igitur in eo dei naturã intelligimus: quũ in deo deꝰ inſit: nec preter eũ qui eſt deus/ quiſq̃ alius deus ſit. Quod autẽ dicit in eodẽ. c. Jo. xiiij. Pater maior me eſt. ſ. expoſui. ver. ſed preuaricatores. vnde ibi Augu. Per qđ ergo filius nõ eſt equalis patri: per hoc erat iturus ad patrẽ: a quo ⁊ venturus eſt iudicaturus viuos ⁊ mortuos. Per illud autem in quo eſt equalis gignẽti: nũq̃ recedit a patre: ſed cum illo eſt vtriq꞉ totus pari diuinitate quã nullus continet locus. Ipẽ ergo filius dei equalis patri in forma dei: q꞉ ſemetipſum exinaniuit. Phil. ij. non formam dei amittens: ſed formã ſerui accipiẽs: maior eſt etiã ſeipſo: quia forma dei maior eſt q̃ amiſſa non eſt: q̃ forma ſerui que accepta eſt. Hec igit̃ eſt forma ſerui in qua dei filius minor eſt nõ patre ſolo ſed etiam ſpiritu ſancto. Sm hanc formã ſerui puer chriſtus etiam parentibus ſuis minor erat: qñ paruus maioribus ſicut ſcriptũ eſt Luc. ij. ſubditus erat. Agnoſcamꝰ igitur geminã chriſti ſubſtãtiam: diuinã. ſ. qua equalis eſt patri: humanam/ qua maior eſt pater: vtrũq꞉ autẽ ſimul non duo/ ſed vnꝰ chriſtus: ne ſit quaternitas: ſ꞉ trinitas deus. Ideo ergo dixit Joã. xiiij. Si diligeretis me: gauderetis vtiq꞉: q꞉ vado ad patrẽ: quia nature humane gratulandũ eſt eo ꝙ ſic aſſumpta eſt a verbo vnigenito: vt immortalis cõſtitueretur in celo: atq꞉ ita fieret ſublimis: vt incorruptibilis puluis ſederet ad dexterã patris. Quis nõ hinc gaudeat: qui ſic diligit chriſtũ vt et ſuam naturã iam immortalẽ gratuletur in chriſto: atq꞉ ipm ſperet futurũ eſſe per chriſtum? Subtilior expoſitio precedenti illius verbi/ Pater maior me eſt. Itẽ ibi Hilarius. ix. de trini. Si donãtis authoritate pater maior me eſt: nũquid per doni cõfeſſionẽ minor filius eſt? Maior itaq꞉ donans eſt: ſed minor iã nõ eſt cui vnum eſſe donatur. ¶ Hec vnitas et nõ maioritas per aliqua exẽpla manualia/ licet multũ a trinitate ineffabili differẽtia/ aliqualiter intelligi poteſt. Quia radius ſolis minor ſole nõ eſt: quia vnũ cum ipſo: et in ipſo: et de ipſo eſt. Nec ſapientia ſapiẽte. Nec cogitatio cogitante. Nec virtuoſo virtus. Nec ars artifice. Sicut enim artifex nihil operatur ſine arte ⁊ ſapientia ſua: immo prius oia operat̃ in arte: ⁊ poſtea cõſequẽter in opere: ita ⁊ pater nihil agit ſine filio. Sed prius omnia in ipſo fecit ſicut in arte: ⁊ conſequẽter oia fecit per ipſum in opere. Heb. j. Per quẽ fecit et ſecula. vn̄ de Augu. Ipſe eſt ars dei omnipotẽtis plena oim actionum. Nec oculus vidente. Nec candor niue. Nec verbũ gignente. Nec vultus imprimẽte. Nec imago ſignãte. Nec brachiũ forti. Nec nomen nominante. Nec intellectus intelligẽte. Nec ſplendor igne. Nec eſſe ente. Nec ſpeculum ſpeculante. Nec odor odorante. Nec truncus radice. Nec notitia notificante. Nec puritas puro. Nec ſumma bonitas ſummo bono. Nec charitas diligente. Nec ſimplicitas ſimpliciſſimo. Nec perfectio perfectiſſimo. Nec enim pater deus filiũ generauit q̇ eſſet aliud q̃ deus. homo em̃ hominẽ generat. deus deũ: qui nõ eſt alius deus: q꞉ vnus eſt deus: ſed eſt aliꝰ a patre: quia filius non aliud: q꞉ deus. ex̃ de ſum. trini. c. ij. §. licet. et. c. j. §. hec ſancta. Non ergo filius minor patre ſm diuinitatẽ: quia idipſum eſt in maieſtate cũ patre. Maledictus ergo Arrius de cuius errore xxiiij. q. vlti. quidam. ver. arriani. cum ſua ſobole. cuius pena ſm Augu. indeterminata eſt: q꞉ creſcet eius pena vſq꞉ ad diẽ iudicij: propter peccatũ ſequentium dogma ſuũ peſtiferum. facit qđ no. xxiij. diſt. qui eps. in gloſ. j. creationẽ. apud inferos: q꞉ eius venenoſa doctrina totũ fere orbem depopulata eſt. xxiiij. q. iij. reſecãde. quia negat filiũ patri equalẽ: et qui negat filiũ patri equalem: negat deũ patrẽ habere deum filiũ coequalẽ. Impius em̃ ille Arrius preſbyter Alexandrinus cõfitetur deũ patrem: et ſterilẽ eũ facit: vt filium cõnaturalem ⁊ coequalem nõ gignat. pſ̃. ſed mentita eſt iniquitas ſibi. pſ̃. xxvi. quia dicit dñs Eſa. lxvi. Nũquid ego qui alios parere facio: ipſe non pariã? Unde et ſenior eps de ſanctis ait contra Arrium. Maledicta ſit perfidia Arrij qui patrẽ omnipotentẽ ſterilem facit. vnde de filio dei dicit̃ Michee. v. Et egreſſus eius ſicut a diebꝰ eternitatis. et Oſee. vj. Quaſi diluculum preparatus eſt egreſſus eius: et veniet quaſi imber tẽporaneus nobis: et ſerotinus terre. ⁊ pſ̃. ij. Ecce ego hodie genui te. Se enim pater cognoſcendo gignit filium. ⁊ ideo dicit hodie. Et q꞉ ſemper fuit pater: ideo dicit genui. q꞉ in principio erat verbum. Jo. j. et verbũ filius erat apud deũ patrẽ per generationẽ eternã. et ideo dicit erat: quod eſt verbũ ſubſtãtiuũ. q꞉ filius homouſion. et deus erat verbũ: quia deus filius de deo patre abſq꞉ initio ⁊ fine. Hec eſt confeſſio orthodoxa Niſſeni concilij. cccxviij. patrum: vbi Arrius impius hereticus cum ſuis hereticis diſcipulis condẽnatur. vt habetur. xv. diſt. canones. ver. horum prior. et. xvj. diſtin. c. ſexta. ver. prima autem. Hec confeſſio Athanaſij greci doctoris luculentiſſimi orientis et pro hac virtute cõfeſſoris clariſſimi in ſymbolo: Quicũq꞉ vult. Ac deinde confeſſio pape Innocentij. iij. theologi doctiſſimi in generali concilio declarantis Firmiter credimus. ex̃ de ſum. trini. Confeſſio concilij Carthaginenſis. iiij. cui interfuit Augu. xxiij. diſt. qui epiſcopus. Poſtremo confeſſio Clementis pape. v. in cõcilio Viennenſi. ex̃ de ſum. trini. fidei catholice. in clemen.

Pro hac confeſſione confeſſores ⁊ martyres inclyti effecti ſunt diuerſis orbis climatibus ꝙ plurimi orthodoxi: vt eccleſiaſtica et tripertita narrat hiſtoria ⁊c. ¶ Hic adde qđ legitur ⁊ no. ex de ſum. trini. c. ij. de cele. miſ. in quadam. de hereti. cum chriſtus. et. xxiiij. q. iij. quidā. ver. bonoſiani. et ver. carpotraciani. et ver. alogij. ⁊ ver. pauliani. ⁊ ver. boetiani. et ver. ſabelliani. et ver. neſtoriani. E

Sed etiam o mater eccleſia etiā ore quot ſunt intra ſinum tuum exteriorē: qui ſponſum tuū chriſtum in quem ſe dicunt credere/ blaſphemant. vt dicatur eis. Tota die nomen meum per vos blaſphematur. Eſa. lij. xlv. diſt. de iudeis. j. ad Timo. vj. xxiij. q. v. cū caput. de qua blaſphemia ex de maledi. c. ij. In nomine eius peierant. Per membra eius iurant: qui eſſent capite plectendi ſm legē. vt legitur et no. xxij. q. ij. ſi quis per capillū. Falſas accuſationes cōponūt. de iis. iij. q. iiij. per totū. ij. q. viij. per totū. et. ij. q. iiij. Falſa teſtimonia proferunt. iiij. q. iij. qui falſo. ex de crimi. fal. c. j. xj. q. iij. nolite. Corpus dominicū ſuper quolibet verbo allegant et dilacerant mēdaces fallaces duplices. xxij. q. ij. §. ille. c. primum. et. q. iiij. §. ex his. Ore diligentes chriſtum: ſed lingua mentiti ſunt ei: quia nunꝙ in ea eſt chriſtus. Jo. xiiij. qui veritas eſt. diſt. viij. ſi conſuetudinē. Ora talium diaboli confeſſorum/ quia tota die eum habent in ore/ maxime Hiſpani qui in quolibet fere verbo dicūt/ demon. Ora draconis beſtie ⁊ pſeudo prophete. de quibus Apocal. xvj. Virus ſeminant: proditiones ſubordinant ⁊ diſcordias inter fratres. Prouer. vj. xlvj. di. ſeditionarios. pſ. xvj. Ora eorum loquuntur ſuperbiam. Eorum lingua magniloqua. pſ. xj. Labia eorum doloſa. Lingua eorum gladius acutus. et pſ. xiij. acuunt linguam ſuam ſicut ſerpentes. venenum aſpidum ſub labiis eorum. de peni. diſt. j. c. periculoſe. Adulatores. xlvj. diſt. clericus qui. xxij. q. ij. primum. Molliūtur ſermones ſuos ſuper oleum: ⁊ ipſi ſunt iacula. ſm Dauid pſ. liiij. quia beatificātes alios/ deceptores ſunt et proditores. xlvj. diſt. ſunt nōnulli. Turpia etiā eorum colloquia que bonos mores corrumpūt. ſm Paulum. j. ad Cor. xv. vt no. xxxvij. di. turbat. Vere lingua multorum plena veneno mortifero. Jaco. iij. vbi ſatis de iſta mala lingua. Murmuratores ſunt contra deum ⁊ eius rectores. Exo. xvj. j. ad Cor. x. Judicatores hominum ante tēpus. j. ad Cor. iiij. ij. q. j. multi. Cōtumeliis ⁊ iniuriis alios contriſtātes. De verbis otioſis de quibus in die iudicij ratio eſt reddenda. Mat. xij. xxij. q. ſi. c. penul. cōſciētiam nō habētes. contra Apoſtolū Roma. xij. Maledicētes: nūꝙ benedicentes. xxiiij. q. iij. §. illicita. cum. c. ſeq. et. §. ſed qui pro perſecutoribus. cū. c. ſeq. et. c. deus quando maledicit. Contra conſuetudinē eccleſie contendentes. j. ad Cor. xj. Contra veritatem diſputantes. xxiij. q. vj. vides. iij. q. vij. §. tria. ver. ſi quis a deo. et determinantes. Falſa patrocinia et conſilia impendentes. xj. q. iij. non licet. Iniquas ſentētias dei timore poſtpoſito proferentes. xj. q. iij. tunc vera. et. c. quatuor. Pauperes exaſperantes. xcv. diſt. §. alia aūt. ver. qui autem. Se laudantes. xj. q. iij. ſi quis vero. vbi de hoc. xxviij. q. ij. quidā monachorum. Muti ad deū laudandum: ora hiantes ad rumores dicendum et detrahēdum. de peni. diſt. j. homicidiorum. ¶ F Sed et quot et clerici religioſi ⁊ prelati cum talibus linguis peſtiferis dicunt horas canonicas et deum laudare videntur: immo potius irrident et ſubſannant. vnde pſ. xlix. Peccatori autem dixit deus. quare tu enarras iuſtitias meas ⁊c. iij. q. vij. §. tria. ver. idē teſtatur. quia et de vno fonte non procedit aqua amara et dulcis: nec de vno ore maledictio et benedictio. Jaco. iij. Unde et dominus talibus benedictionibus maledicit. j. q. j. maledicam. et officia taliū et feſta eorum odit anima eius et proiicit. Eſa. j. xxiiij. q. j. odi. et kalendas eorum non recipit. Labiis chriſtum honorare videntur: ſed cor eorum lōge eſt ab eo. Eſa. xxix. Mat. xv. Literam mortuam proferunt: quam nec intelligunt/ nec attendunt: de viuificante ſpiritu non curantes. j. Cor. xiiij. Orabo ſpiritu: orabo et mēte. et ſequitur ibi. Sed in eccleſia magis volo quinꝙ verba meo ſenſu loqui: vt et alios inſtruā: ꝙ decem milia verborum in lingua. ij. ad Cor. iij. Multa verba pſalmorum proferunt: ſed parum colligunt. de conſe. diſt. v. non mediocriter. quia grano iūgunt zizania. Mat. xiij. Mens eorum plena iniquitate/ caret ſuauitate. Curſitant ⁊ ſyncopizant officium. ex de cele. miſ. dolentes. quia non habent ad deum deſiderium nec animum: quum mortuo ſono verborum credunt deo ⁊ conſcientie ſatiſfacere: ſed ipſum videntur potius deridere. deus enim ſpiritus eſt: et qui ipſum adorant: in ſpiritu et veritate adorāt. Jo. iiij. quia ſurſum corda. de conſe. diſt. j. quando. et in veritate. i. abſꝙ iniquitate orant. ad hec. xxxviij. diſt. ſedulo. xcij. diſt. cantantes. de conſe. diſt. iiij. ſi non ſanctificatur. Et hoc eſt quod precipit concilium eccleſie generale ꝙ per obedientiam omnes clerici/ quorum etiam nomine religioſi intelliguntur. xvj. q. j. legi. xij. q. j. duo. officium diurnum pariter et nocturnum dicere tenentur quantū cum deo poterunt attente pariter et deuote. ex de cele. miſ. dolētes. Sed que attentio poteſt eſſe vbi cor nō eſt: vt hodie quaſi quilibet poſſit dicere cum pſ. xxxvij. Et cor meum dereliquit me: et ipſum non eſt mecum. Extra ſe enim quaſi omnes vagantur: et vix inuenitur qui ſm Dauid cōuertatur ad cor: et in ſe: ſicut filius prodigus fecit. Luc. xv. nec qui ſecum habitet: ſicut chriſticola Benedictus relinquens peſtiferos cucullatos qui porrexerant ei venenum. vij. q. j. §. hoc tūc. in fi. ⁊. xviij. q. ij. §. ecce. nec qui cor deo tribuat: quod a nobis principaliter petit deus dicens. Prebe mihi fili cor tuum. Prouer. xxiij. Quis hodie poteſt dicere/ Clamaui in toto corde meo: exaudi me dn̄e. pſ. cxviij. Nec qui dicat/ In toto corde meo exquiſiui te. pſ. cxviij. Noſtrū enim cor intra nos diuiſum eſt: et ideo interimus. Oſee. x. et prauum eſt et inſcrutabile et malitia plenum. Hiere. xvij. Nō enim coram deo noſtro rectū eſt cor noſtrū: nec fideles ſumus in teſtamento eius. pſ. lxxvij. Cordis mūditia receſſit a nobis: et ideo non videmus deum. Mat. v. Si cor contritum et humiliatum eſſet/ ſm Dauid/ et ſpiritus contribulatus. l. diſt. ponderet. attentum eſſet in oratione. ſed cor noſtrum eſcis nō gratia ſtabilitum eſt. Hebre. xiij. et ideo mobile et vagum eſt. et in corde et non corde loquimur. ſm Dauid. Et ideo Cyprianus martyr dicebat. Quando ſtamus ad orationem: inuigilare et incumbere ad preces toto corde debemus: cogitatio omnis carnalis ⁊ ſecularis abſcedat: nec quicꝙ tūc animus ꝙ id ſolum cogitet quod precatur. Ideo autem ſacerdos ante orationē prefatione premiſſa parat fratrum mentes/ dicēdo Surſum corda: vt dum reſpondetur/ Habemus ad dominum: admoneamur nihil aliud ꝙ deum cogitare debere. Claudatur contra aduerſarium pectus noſtrū: et ſoli deo pateat: nec ad ſe hoſtem dei tempore orationis venire patiatur. de conſe. diſt. j. quādo. Immo etiam ſm Bernar. in canticis. nedum malum maxime tempore pſalmorum cogitare non debemus: ſed nec aliud bonum ꝙ verborum pſalmorum quos canimus intellectum: quia pſallam ſpiritu pſallā et mēte. j. ad Cor. xiiij. quia propria proferimus verba pſalmorum: vt ea intelligamus: nec alias cogitationes quantūuis bonas miſceamus: quia ſpiritusſanctus ſimplex omnino in illo tempore de alio ꝙ de ſenſu litere pſalmorum ſeruiri ſibi nō vult. vnde Hiero. ad Ruſticum monachum. Dicatur ad verbū oratio: ſine intermiſſione vigilet ſenſus: nec vagis cogitationibus ſit patens: corpus pariterꝙ animus tendat ad deū. de conſe. diſt. v. nūꝙ. in prin. vbi de hoc in gloſ. j. iuxta verbum. et ſequitur in eodem. c. Nec vacet mēs tua variis perturbationibus: que ſi peccato inſederint: dominabuntur tui. pſ. xviij. et te deducent ad delictum maximum ⁊c. Predicta vera ſunt niſi per exceſſum pſalmodiādo extra ſe mens aliquādo rapiatur: et tūc deo fruatur: ſed ceſſante guſtu ad ſe reuertatur: et de intellectu verborum que profert domino obſequatur. Sed quomodo poſſumus mentē tenere in officio quā mundo vendidimus que etiā ſemi

Digitized by Google

hauſimus in corde ante pſalmorum decantationẽ cum mũdo loquendo et mundo cõuerſando: hec in eis meremus. gloſ. vi. Cor dedimus ante officium vagationibus/cogitationibus malis/et affectionibus carnalibus/tempore orationis talia meremus: et quia cor non cuſtodiuimus ante officium diuinũ: ideo ipſum in eo attentũ tenere nõ poſſumus. Quales ergo ſm Jo. caſſia. in collatione de oratione. i. nos in oratione inueniri volumus: tales ante orationem ſimus. ſuper cordis cuſtodiam ſtemus. Abachuc. ij. c. Audiamus quid loquatur in nobis dñs deus ſm Dauid pſ. lxxxiiij. quoniã loquetur pacẽ. et ſanctas cogitationes et deſideria inſpirat et contritiones: per que vitia expellũtur. xxxij. q. i. cum renuntiatur. que faciunt guerram cordi. Et audiamus quid loquat̃ in nobis luridus Behemoth. qm̃ loquetur guerrã malas cogitationes et deſideria carnalia vel ſecularia. ad Tit. ij. in cordib⁹ exufflando. Si em̃ intrauit in cor Jude ſimonis ſcariothis vt ſuum proderet redemptorem. Luc. xxij. in prin. ibi. Intrauit autem ſathanas in Judam. vbi Titus. In Judam ſathanas intrauit: non impellens: ſed patulum inueniens oſtium. nam oblitus omnium que viderat ad ſolã auaritiam dirigebat intuitum. Item ibi Beda. Non eſt autem huic contrariũ qđ Jo. dicit Jo. xiij. poſt buccellam intraſſe in eum ſathanã: quia nunc intrauit vt quod erat alienum tentaret: tũc autem vt quaſi proprium ad quecũꝙ vellet agenda attraheret. Et Jo. xiij. ibi. Cum diabolus iam miſiſſet in cor vt traderet eum Judas ſimonis ſcariothis. Ubi Aug. Miſſio iſta ſpiritualis ſuggeſtio eſt: et non fit per aurem: ſed per cogitationem diabolice ſuggeſtiones immittuntur: et humanis cogitationibus immiſcẽtur. Factum ergo iam fuerat in corde Jude per immiſſionem diabolicam vt traderet diſcipulus magiſtrum. Et in eodẽ. c. ibi. Et poſt buccellam introiuit in illũ ſathanas. vbi Orige. Attende. de primo quidem nõ introiuit ſathanas in Judam: ſed immiſit in cor eius ſolum vt proderet preceptorem. poſt panẽ aũt in eum ingreſſus eſt. quãobrem nobis cauendũ eſt ne diabolus intrudat in cor noſtrum aliquod ignitoꝝ ſuoꝝ telorum. Nã ſi intruſerit: inſidiatur deinde vt et ipſe introeat. Item Chryſ. Donec em̃ fuit in collegio: non audebat inſilire: ſed extrorſum immittebat. quando vero eum manifeſtum fecit: expulit: libere de cetero in eum inſiluit. Item Aug. Uel intrauit in eũ: vt ſibi iam ſubditũ plenius poſſideret: neꝙ enim non in illo erat quando cũ iudeis de precio tradẽdi dominum pactus eſt. quum Lucas dicat Luc. xxij. Intrauit autem ſathanas in Judam: et abijt: et locutus eſt cum principibus ſacerdotũ. Talis iam venerat ad cenãdũ: ſed poſt panẽ introiuit in eũ: nõ ad hoc vt alienũ tentaret: ſed vt proprium poſſideret. Item ibi Orige. Decebat em̃/ vt exiſtimo/ per panis exhibitionem auferri ab eo bonum quod ſe habere credebat: quo priuatus factus eſt capax ingreſſus ſathane in ipſum. Dicit autem aliqui. Ita ne meruit panis porrectus de menſa chriſti: vt poſt illum intraret in diſcipulum ſathanas? Quibus reſpondemus hinc potius nos doceri ꝙ ſit cauendum male accipere bonũ. Si enim corripitur qui nõ diiudicat. i. ad Cor. xi. hoc eſt/non diſcernit a ceteris cibis domini corpus: merito a dño dãnatur qui ad eius menſam fingẽs ſe amicũ accedit inimicus. ad hec de conſe. diſt. ij. et ſancta. ſicut etiam tẽrauit ſathanas Ananiã et Saphyram: vt de precio agri venditi Petro apoſtolo mentirentur: et ab eo necarẽtur. Act. v. xxiij. q. viij. legi. ⁊. c. petrus. Iſte eſt ille inimicus homo: quia hominem decipit: qui ſeminat inter triticum bonarum cogitationum quas immittit dñs zizania turpiũ ⁊ vitioſarũ affectionũ et intẽtionũ. Mat. xiij. ¶ G Iſte enim aduerſarius ſathã maxime pſalmorum et orationis tempore ſeruos dei nititur impedire: quia nil eum ſic percutit/ſic eneruat/ſicut oratio corã deo. Ignita enim oratio et fidelis ignis demonũ eſt: ⁊ victoria cõtra eos. xxxvi. diſt. ſi quis. Ibi enim corã tribunali chriſti deuota anima aduocat contra eos; impugnat eos; allidit eos; incendit

Oratio/nis vi/res.

eos: detinet eos: diſcooperit eos. ſic Publius monachus orans continue decẽ diebus miſſum demonẽ a Ceſare Juliano apoſtata in occidentẽ detinuit ne tranſiret. ſpiritus demones ab oratione que fit in ſpiritu repelluntur: ſubtiliores enim demones et robuſtiores oratione pẽnata pellũtur. Mat. xvij. et Mar. ix. ibi. Hoc autem genus nõ eijcitur niſi oratione ⁊ ieiunio ⁊c. vbi Remigius. Oratio intelligenda eſt generalis que in pijs et bonis operibus cõſiſtit. de qua dicit apoſtolus. Sine intermiſſiõe orare. i. ad Theſſa. v. xxxi. diſt. tenere. et. c. ſi laicus. Idem Mar. ix. et Luc. xviij. Oportet ſemper orare. penne autem orationis que faciunt eam volare: ſunt ieiuniũ et eleemoſyna. vnde Iſidorus. Facilius per ieiuniũ oratio penetrat celos. Itẽ Chryſ. Infirma eſt oratio que eleemoſynarũ largitate nõ eſt munita. vnde Heſter. xv. Heſter oratura regem Aſſuerum indura habitu regio cũ duabus famulis intrauit ad ipſum Heſter que interpretatur eleuata: ſignificat animã deuotam: que eleuat ſe interius cõtra ſe: et quia etiam interpretat̃ abſcõdita: que eſt oratio que ſe occultat. Mat. vi. Ora patrem tuũ in abſcondito. Tob. xij. Bona eſt oratio cum ieiunio et eleemoſyna. Sic a Moyſe orante vincitur Amalech. Exo. xvij. xxxvi. diſt. c. vlti. a Judith Holofernes. Judith. xiij. A machabeis hoſtes. vt in lib. Macha. legitur. ab Heſter inimici iudeorũ maxime Aman. Heſter vij. a magno Antonio egyptio et Bartolemeo aplõ demones. a Petro et Paulo Simon magus. vt in legenda eoꝝ dicitur. Et hec eſt ratio principalis quare etiam fideliter et deuote orantes magis ꝙ alio tempore vagationes ſentimus: quia a demonibus tũc amplius impugnamur. ¶ H Et nota ꝙ ante introitũ officij premittimus ver. Deus in adiutorium meum intẽde. pſ. lxix. de quo. vij. q. i. §. hec aũt. q2 ſicut dicit gloſ. ſup pdicto ver. hic verſiculus ante omnes horas in initio dicitur: q2 quum orare debemus: maxime tunc tentare nititur diabolus: vt muſce morientes perdãt ſuauitatẽ vnguẽti. Eccli. x. quare ante omnia cõtra illius inſultus auxilium a dño poſtulamus. Sz ſi impugnamur: ſignũ eſt ꝙ pugnamus/ſm Climacũ/maxime in oratione q̃ pregrandẽ habet laborem ⁊ pugnam. vera igit̃ oratio/vera eſt chriſti cõfeſſio. veri em̃ oratores veri cõfeſſores. Quis enim vere cõfitetur deũ creatorem redemptorem/gubernatorẽ/remuneratorẽ/condẽnatorẽ profectorẽ/⁊ defenſorem/adiutorem/cõfortatorẽ/liberatorẽ/boni inſpiratorẽ/⁊ tãdem glorificatorem: niſi qui eũ orat in ſpũ ⁊ veritate. Jo. iiij. Quis em̃ cognoſcit ſe ⁊ deum: niſi orans ſpũ. quis deũ ſentit: quis in eo cõfidit ⁊ ſperat: credit ⁊ amat: ⁊ regratiat̃: niſi orans mẽtaliter. Que magis cõfeſſio: ꝙ cõtinua oratio: preſſum acidia ⁊ dormitatione ⁊ pugna nõ recedere a deo: ſed cum eo colluctari. hec dei latria/dei glĩa/gemitus/planctus/dolores coram eo/⁊ ſancta ſuſpiria ⁊ ſingultus.

SEd de cõfeſſione reali operiſquid dicamus hodie: niſi quod dicit Apls ad Tit. i. labijs me honorãt ⁊c. Eſa. xxix. ⁊ Math. xv. Cõfitentur ſe noſſe deum: factis aut negant. Negatur autẽ virtus p vitium. ⁊ quoties bonũ agimus: cõfitemur deum. ⁊ quoties malum: toties deum negamus. xi. q. iij. exiſtimant. xxi. q. v. cauere. vñ Bern. Putas ne filium dei reputat ieſum quiſquis homo ille eſt/q̃ nec ipſius terretur cõminationibus: nec attrahit̃ pmiſſionibus: nec preceptis obtemperat: nec cõſilijs acquieſcit: nõne talis noſſe ſe deum fatetur: factis aũt negat. vñ ⁊ dominus ad opera nos remittit. Jo. x. Si mihi non vultis credere: operibus credite. ⁊ Ja. ij. Oſtendam autem tibi ex operibus fidem meam. vñ ⁊ ibi dicit̃. Fides ſine operibus mortua eſt. de peni. di. ij. ſi enim. ⁊ ex de ſacra vnc. ca. vnico. §. referr. ad Ro. ij. vbi de hoc. Tota hodie dei eccleſia in omni ſtatu plena eſt verbis ſterilibus: et quibuſdam exterioribus cerimonialibus apparentijs. nam quicquid predicent religioſi ⁊ clerici et cantent et celebrent et legant a lijs; nullus eorũ ſatiatur honoribus; impletur pecunijs;

Digitized by Google

repletur comeſſationibus. exulat puritas. malitia trium-
phat. mendacium inundauit. auaritia in capite omnium.
ad literã impletũ eſt. Amos. ix. id eſt in prelatis. qui ſunt
capita alioꝝ. Amos. vi. Optimates capita pploꝝ. i. Regũ
xv. Nõne quũ paruul⁹ eſſes: in ocl'is tuis caput tribub⁹ iſrl'
factus es. vel in capite. i. in mente. ex̃ de ſacra vnc. c. vnico.
§. refert. quia radix eſt auaritia in cordibus et mentibus
omniũ. Hiere. vi. A minori quippe vſq; ad maiorem oĩs
auaritie ſtudent: ⁊ a propheta vſq; ad ſacerdotem cuncti
faciunt dolum. ⁊ Hiere. viij. A minori vſq; ad maximum
oĩs auaritiã ſequũtur. A pphera vſq; ad ſacerdotem cũ-
cti faciunt mẽdacium. Pudicitia vix inuenit̃. Superbia di
latauit ſoliũ. Nedum receſſit humilitas a cordibus quaſi
omniũ: ſed nec agnoſcit̃ quid ſit. Eſt autem humilitas ſm
Bern. virtus animi in nullo ſe preferens: nihil boni ſibi
adſcribẽs: exterius etiam deiectionis habitũ deferẽs. i. ad
Coꝛ. iiij. Quid habes qđ non accepiſti? Regnat crudeli-
tas. Pietas non apparet. Pro obolo negat̃ deus. Spes
in celeſtibus non eſt. Vnuſquiſq; ſe diligit carnaliter. ſm
illud. ij. ad Timo. iij. Et erũt homĩes ſeipſos amãtes. Pru
dẽtia ſpũs ſoliuaga incedit. Prudẽtia carnis q̃ eſt mors.
Ro. viij. in curijs dñoꝛum eſt. Temperantia eſt vbi copia
non eſt. Somnus occupat totam noctem ⁊ partem diei.
Fortitudo cedit tentationibus. Vilis ⁊ breuiſſima ⁊ vm-
bratilis oratio ſi qua eſt in peccato eſt. de peni. diſ. iij. nihil
profuit charitas. i. amor ſui cõtra de peni. di. ij. charitas. iij.
nũc ſemp excidit: ſed vera nũq̃ excidit. i. ad Coꝛ. xiij. null⁹
pſeuerat in bono incepto. vij. q. i. ſuggeſtũ. Oẽs manũ po
nũt ad aratrũ ⁊ retro aſpiciũt. de pe. di. ij. pẽnara. Lu. ix. in
fi. Luct⁹ in carnis gaudiũ verſus eſt. Zel⁹ paupratis in au
rũ mutat⁹ eſt. Mãſuetudo ſimulata crebras vindictas fa
cit. Miſericordia ad celũ redijt: ⁊ ibi predeſtinatos expe
ctat. Stabiliuit ſedem infelix martyrium vitioꝝ. Cõfeſſo
res adulatores facti ſunt. Obediẽtia cõcupiſcẽtias ſuas
ſequitur. Eccl'i. xviij. Si preſtes anime tue concupiſcẽtias
faciet te in gaudiũ inimicis tuis. xlviij. diſ. virum. Senſus
pcorpoꝛei. vagantur p cãpos. mors per eos continue intrat.
Hiere. ix. nec eſt q̃ claudat oſtium. Mat. vi. Sitis iuſtitie.
Mat. v. in pſecutionẽ proximi verſa eſt diſcretio. i. carnis
dicens Roma. xij. Rationabile obſequiũ veſtrũ. Ephe. v.
et nemo carnem ſuam odio habet. Eſa. lviij. xxiij. q. ij. non
ex. corpus impinguat ⁊ vẽtrem diſtendit. Innocentia con
tra naturam machinat̃ dolos. Simplicitas colũbina. xvi.
q. i. ſi cupis. vulpina aſtutia plena eſt. Ratio ⁊ intellectus
captiui a ſenſualitate trahuntur. ex̃ in clemen. de here. ad
noſtrũ. §. ij. Sintereſis feruentiũ in principijs in ſtoliditã
tem mutata eſt. Oẽs cupiũt videri ab hominibus. Mat.
vi. Videre deũ vix vnus deſiderat. Luc. x. Mat. v. Xeno-
doxia. i. vana gl'ia operit oculos oim: ⁊ oĩs excecat. Triſti-
tia ſcđm ſeculũ multos perimit. ij. ad Coꝛ. vij. Triſtitia de
peccato non inuenit̃ in terra. Animarũ zelus. ex̃ de cuſto.
eu. c. ij. prelatos diffidat: q2 amor ſanguinis in eis arcem
conſtituit. Cõfeſſiones in hypocriſi fiunt. de peni. diſt. i. §.
cum ergo. vt ex premiſſis ante. c. peniter. ⁊ di. v. c. i. ad fi. ℣.
Quia igitur cor cõfitentiũ verſum non eſt. de peni. di. i. cõ
uertimini. Omni die fit vocalis cõfeſſio: ⁊ omni die canis
reuertitur ad vomitũ: ⁊ ſus advolutabra luti ſui. ij. Pe. ij.
Prouer. xxvi. de peni. di. iij. qui ſunt. Vere crebra cõfeſſio:
⁊ nulla correctio nec mutatio. ſed dei irritatio et irriſio. de
peni. diſt. iij. irriſor. Ieiunium celebratur: ⁊ gaſtrimargia
ſolennizatur. xliiij. diſt. c. i. Multe campane pulſant̃. mul-
te miſſe celebrantur. ⁊ multa crimina cumulantur. ⁊ mul-
te iniurie deo irrogantur. Ordines conferunt̃: ſed precio
cõparantur. i. q. i. cum ordinaretur. Sacramenta pphanan-
tur: ⁊ characteres vitiantur. i. q. i. quibuſdam. Multi di-
cunt officium: ſed omnes habent preputium. Gala. vlti.
Quilibet timet ſi mundus ei ſubtrahitur: nullus timet ſi
regno priuatur. Clericatus accipitur vt quiſq; ſortem mũ
di nanciſcatur. xij. q. i. clericus. Nullus tonſuratur vt deo
ſeruiatur. Curia Romana regum ⁊ principum clericis et
religioſis plena eſt. ex̃ de of. oꝛ. quãto. Eccleſie ſolitudinẽ
ſeruãt. O eccleſie derelicte. O eccleſie viduate. ex̃ de elec.
ne pro defectu. O eccl'ie a ſuis precipue rectoribus ⁊ mi-
niſtris ſpoliate. O eccleſie violate. xvij. q. iiij. ꝑ totum. O
eccleſie proh nefas ſtercoribus ⁊ immũdicijs ſordidate.
ex̃ de reli. ⁊ ve. ſancto. c. ij. Sirene ⁊ herinij in vobis habi-
tant. Altaria veſtra diſcoopta manent. Sacramẽtalia nõ
reperiuntur in vobis. Quaterni diſligati ⁊ iã ceci in fene-
ſtris veſtris a muribus corroſi ſtãt. Paramẽta p̃ nimia ve
tuſtate. de conſe. diſt. i. veſtimenta. dirupta ⁊ ſordidiſſima
ſuper veſtra altaria remanent. Lumen in veſtris habita-
culis non refulget. Lampades extincte ſunt. Mat. xxv. ex̃
de offi. cuſto. c. i. Sartatecta diruta. ex̃ de eccle. edi. c. i. Vix
habetur candela pſalmi breuis cerea vt cõpleat̃ miſſa. de
cele. miſ. c. fi. ⁊ de of. ſacer. c. i. Pixides hoſtiaꝝ a taneis ple
ne ſunt. Calices ſtagnei: ⁊ aliqui plũbei pre vini erugine
in eis impreſſa celebrãtes ad vomitũ prouocãt. de cõ. di. i.
et calix. Oſtia veſtra clauſa ſunt. xxi. di. c. i. ℣. oſtiarij. ⁊. xxv.
diſ. c. i. ver. ad oſtiariũ. Rei ad vos cõfugiẽtes. xvij. q. iiij. ꝑ
totum. ex̃ de immu. eccle. inter. ⁊. c. vlti. ad vos intrare non
poſſunt. Cur tanto tẽpore tacuiſtis? Cur ad dñm amplius
non clamatis: vt de his iam ſe vindicet? In his vitijs alle-
gatis. ſ. que totam dei eccleſiã occupant, iura pauca alle-
gaui: q2 notoria: neq; accuſatione neq; alia pbatione in-
digent. ij. q. i. manifeſta. ex̃ de accuſa. euidentia. ex̃ de iure-
iuran. ad noſtram.

¶ Articulus. ij. A

Ex quo ſpõſa chriſti alma eccleſia cõfeſſores paucos germinas:
quero abs te vtrum hoc tẽpore gignas ana-
choritas ⁊ eremitas aſſiſterios ⁊ ſolitarios
veros, qui ſoli deo ſedeant et taceãt? xvi. q. i. placuit. ij. ⁊ le
uent ſe ſupra ſe. Thren. iij. Qui edificent ſibi ſolitudines:
qui expectent mortẽ quaſi effodientes theſaurũ: qui gau-
deãt vehementer quũ inuenerint ſepulcrum. Iob. iij. qui
errant in ſolitudinibus: qui habitẽt in ſepulcris. pſ. xlviij.
Sepulcra eoꝝ domus illoꝝ in eternum. et in cauernis ter
re. qui circũeãt in melotis et in pellibus caprinis. Heb. xi.
qui ciuitates nõ ingrediãtur. facit. xviij. q. ij. quidam. ſicut
de ſe dicit dñs per prophetam Exo. xi. qui ſocij ſint ferarũ
et ſtrutionum. Iob. xxx. qui diem hominis nõ deſiderent.
Hiere. xviij. qui vocẽ exactoris. i. ventris. i. non ſint guloſi.
ſm Grego. in mora. non audiant. ſm Iob. iiij. Qui molli-
bus induãtur. Mat. xi. circa prin. ⁊ Luc. vij. xxi. q. iiij. c. i. in
fi. qui luctuoſi et triſtes ſint. Mat. v. xvi. q. i. monachus. ⁊
c. placuit. in quorum maxillis lachryme ſint. qui de labore
manuum ſuarum viuant. i. ad Coꝛ. xi. i. Theſſa. iij. et. ij. ad
Timo. vlti. ⁊ Ephe. iiij. i. q. ij. ſacerdos. de cõſe. diſt. v. nũq̃.
et panem otioſum nõ mãducent. Prouer. vlti. ſed in ſudo
re vultus ſui veſcant̃ pane ſuo. Geñ. iij. Sed o vidua ma-
ter eccleſia domina gẽtiũ multos habes ſarrabaitas per-
paucos anachoritas. de quibus. xvi. q. i. qui vere. ⁊ legitur
et no. xxvij. q. ij. §. ecce cp. ⁊ in gloſ. dicũt plurimos gyroua-
gos. xvi. q. i. monachi vagãtes. perpaucos ſolitarios ⁊ cel
le aſſiſterios. de quibus. xxvij. q. i. ſi quis rapuerit. et ex̃ de
de. nõ reſi. c. penul. Iſtis eñ vltimis temporibus hypocri-
talibus plurimi maxime in Italia ⁊ Alemãnia et Prouin
cia prouincie vbi tales Begardi et Beguini vocãtur: no
lentes iugũ ſubire vere obedientie: ſed libertate notia po
titi: nec ſeruare regulã aliquam ab eccleſia approbatã ſub
manu preceptoris: ⁊ ducis legitimi. vocati fratricelli. Alij
de paupere vita. Alij apoſtolici. aliqui Begardi: qui ortũ
in Alemãnia habuerunt ſpecie tenus: et quantum ad ho-
minem exteriorem mundo renuntiare videntur. et dicen-
tes religioſos ab eccleſia approbatos promiſſas regulas
non ſeruare, durante primo feruore deſerta domeſtica pe
netrãt. Soli ſedent: vel pauci ſimul. Paupertatem ſerua
re videntur. Abſtinentijs ſe macerant: ſed ventrẽ replent.
Diſcipline operam dant: ſed deficiente feruore quaſi poſt

Digitized by Google

annũ ſedẽt ſub vmbra iuniperi. Jone.iiij. cuius cinis ignẽ vſq; ad annum cõſeruat. habita occaſione de petẽda Meliani eleemoſyna: quam nequeunt petere niſi religioſi mẽdicantes ab eccleſia approbati.ex de reli.domi.religionũ.lib.vj.et inferius declarato. Uagari incipiũt. Ad hoĩes ſe conuertunt. Laborare refugiunt: q2 panem ocioſum inueniunt. Familiaritates maxime feminarũ nunc ſpiritualiũ nunc aliarum accipiunt.xviij.q.ij.diffinimus.⁊.c.pernicioſam.eis predicant.contra id ex de hereti.cũ ex iniuncto.de deo loquuntur: dulces ſermones proferũt.ij. ad Timo.iij. Roma.vlti. Simplices ſe oſtẽdunt. Per domos dominorum et viduarum conuiuãtur. Ocio vacãt.ij.Theſſa. vlti. dictis et enumeratis aliquot pater noſter: reliquo tempore aut pedes in commotionem dant: aut in ſuis cellis dormitant. Quid dicã pia mater eccleſia de talibus? quod dicunt ſancti patres diuinitus inſpirati: ſicut dicit Piamon in collatione de tribus generibus monachorum.in li. Jo. caſſi. qui vocatur collationes patrũ. ꝙ iſtud eſt genus teterrimum et infidele monachorum in vera hypocriſi cõſtitutorum: et noxia illa plantatio rediuiua que per Ananiã et Saphyram in exordio eccleſie pullulans/apoſtoli Petri ſeueritate ſucciſa eſt. Act.v.xvij.q.viij.legi.et.c. petrus qui. Beat⁹ apoſtolus predictos noui facinoris principes non penitentia.nõ vlla paſſus eſt ſatiſfactione curari: ſed pernicioſiſſimum germẽ clerici morte ſuccidit. Jllo igitur exẽplo quod in Anania et Saphyra apoſtolica diſtrictione punitum eſt/nonnullorum contemplatione paulatim lõga incuria et temporis obliteratione ſubtracto: emerſit iſtud ſarrabaitarũ genus: qui ab eo ꝙ ſemetipſos a cenobiorum regularium ſub obedientia viuentium congregationibus ſequeſtrarent: ac ſigillatim ſuas curarẽt neceſſitates: egyptie lĩgue ꝓprietate ſarrabaite dicunt̃. hucuſq; Piamon. Et vt eorum ſecta peſſima confundatur: ſciãt ſe in nullo ordine viuere: nec in aliqua ſancta vocatione manere.j.ad Cor.vij.c.ex de regula.licet.in pñ. ab eccleſia approbata. Et hoc ideo precipue quia cõtra eccleſie ſanctiones et cõcilia generalia/ſtatum et regulam et religionem ſibi confingũt: nolentes vnam de approbatis ab eccleſia regulam profiteri: neq; ſancti Baſilij epi Ceſarienſis. de qua.xviij.q.ij.diffinimus. nec ſancti Auguſtini mũdi luminis: de qua ex de ſta.re.quod dei. nec ſancti Benedicti: de qua.xvj.q.j.ſunt nõnulli.xx.q.iiij.c.ſi. ex de ſta.mo. cum ad monaſterium.ex de regu.ſuper eo.nec almi Frãciſci preceptoris minor: de qua ex de ver.ſigni.exijt.li.vj. ⁊ in clemẽ.eo.ti.exiui.ad hoc de cõſe.diſt.j.eccleſia.j.catholicor collectio.ex de reli.domi.ne nimia.⁊.c.religionũ.lib.vj.ff.de collegi.illi.l.iij. Et ſi aliqui de predictis gyrouagis aliquã regulam de prenominatis ſeruare ſe dicant: quia tamen extra congregationes promittentes predictas regulas ſub prelatis legitimis tales acephali viuunt: nũꝗ in veritate viuere poſſunt. vt preal.c.religionum. quia fundamẽta religionum vera obedientia eſt. vnde dñs Math.xvj.et.x. Marc.viij. Luc.ix.⁊.xiiij. Si quis vult poſt me venire: abneget ſemetipſum ⁊c.xij.q.j.non dicatis.et pſ.lxv. Impoſuiſti homines ſupra capita noſtra.xix.q.iij.ſtatuim⁹. Contra iſtos ſarrabaitas ſunt expreſſe capitula. xviij.q.ij. quidam cellulas.c.nullus.c.pernicioſam. Dare enim pro deo temporalia magnum eſt: dare in crucifixionem carnẽ propriam maius eſt: ſed ſemetipſum ſub manu prelati et obedientie dare et abnegare (quod eſt maximũ) viri religioſi eſt.viij.q.j.ſciendum eſt. Et ideo patres dixerunt ꝙ monachus fornicans adhuc monachus eſt: proprietatem habens adhuc monachus eſt: ſed inobediẽs monachus/monachus non eſt. ❡ B Magis eſt enim fundamentum religionis et ſtabilimentum obedientie vinculum ꝗ caſtitas et paupertas: quia ſine obedientia impoſſibile eſt veram religionem poſſe fundari.ex de ſta.mo.cum ad monaſterium.§.abbas.de maio.et obe.cũ in eccleſijs.§. ideoq;.et.c.legebat̃.xvij.q.ij. abbates. ❡ C Nec poteſt eſſe vera et perfecta religio: vbi non eſt ſui abnegatio: ⁊ alteri ſuperiori ſubiectio. Unde et tales religioſi ſictiuere acephali poſſunt dici.xciij.di.nulla.et facit quod no.xvj.q.j. qui vere.in gloſ.ij. Et ideo filius dei factus obediẽs vſq; ad mortẽ. Phil.ij.exemplum obediẽtie nobis prebens ait Mat.xxvj. Mar.xiiij. Luc.xxij. Ueruntamen non mea voluntas/ſed tua fiat. vbi Dionyſius Alexandrinus textu. Perfectã volũtatem patris quam ipſe nouerat petit ſortiri effectũ: que eadem eſt et ſua ſcđm deitatem. Renuit autem impleri humanam voluntatem: quam dicit ſuam/paterna voluntate minorem. Jtem ibi Athanaſius. Geminum enim hic velle oſtendit: alterum quidem humanum: qđ eſt carnis. alterum vero diuinum. humanitas enim ob carnis fragilitatẽ recuſat paſſionẽ: ſed diuinus eius affectus affectans eam ſubijt: eo ꝙ non eſſet poſſibile eum detineri a morte. Non dabis ſanctum tuum videre corruptionem.pſ.xv. et Act.ij. Jtem Greg. Niſſenus. Apollinaris hereticus aſſerit ꝙ chriſtus nõ habuit ſcđm terrenam naturam propriam voluntatem: ſed ſolum in chriſto eſt volũtas dei qui de celo deſcendit: quia dicebat chriſtum corpus ſine anima aſſumpſiſſe.xxiiij.q.iij.quidã. verſi. apollinariſte. Dicat ergo quam volũtatem vult.preal.c. Luc.xxij. dñs nequaꝗ euenire. neq; enim deitas aufert propriam volũtatem. Jtem ibi Beda. Appropinquans etiam paſſioni ſaluator: infirmãtium in ſe vicem ſumpſit: vt quum hoc imminet quod fieri nolumus: ſic per infirmitatem parati ſimus/vt volũtas conditoris noſtri contra noſtram voluntatem fiat. Et iterum Jo.vj. Quia deſcendi de celo non vt faciam volũtatem meam: ſed volũtatem eius qui miſit me patris. vbi Aug. Propria enim anima a deo exijt: quia ſuperba erat: ſuperbia em̃ eiecti ſumus: ⁊ humilitate regredimur. Medicus enim quando egritudinẽ diſcutit: ſi curet quod per aliquam cauſam factum eſt: ⁊ ipſam cauſam non curet: ad tempus videtur mederi: ſed cauſa manente morbus repetitur: vt ergo cauſa omnium morborum curaretur.j.ſuperbia: deſcẽdit: et humilis factus eſt filius dei. Quid ſuperbis homo? filius dei propter te humilis factus eſt. Puderet te forſan imitari humilem hominẽ: ſaltem imitare humilem deum. hec eſt enim cõmendatio humilitatis/Non veni facere voluntatem meam ⁊c. Superbia quippe facit voluntatem ſuam: humilitas voluntatem dei. Jdeo ergo qui ad me venit non eijciam eum foras: quia non veni facere voluntatem meam. Humilis veni humilitatem docere. qui ad me venit: incorporatur mihi: et humilis fit. quia non facit voluntatem ſuam: ſed dei. et nõ eijcietur foras: quia quum ſuperbus eſſet: proiectus eſt foras. Ad me venire nõ poteſt niſi humilis. Non mittitur foras niſi ſuperbia. Qui ſeruat humilitatem: nõ labitur a veritate. Jtem ibi Hilarius.iij.de trini. Nõ igitur hoc dicit quia faciat qđ non velit: ſed obediẽtiam ſuam ſub effectu paterne volũtatis oſtendit/volens ipſe voluntatem patris explere. Et iterum. Deſcẽdit cum eis in Nazareth: et erat ſubditus illis: ſcz Joſeph et Marie matri. Luc.ij. vbi Orige. Diſcamus igitur ⁊ nos filij parẽtibus noſtris eſſe ſubiecti. Et ſi patres non fuerint: ſubijciamur ijs qui patrum habẽt etatem. Jeſus filius dei ſubijcitur Joſeph et Marie.ego nõ ſubijciar epo qui mihi cõſtitut⁹ eſt pater? puto ꝙ intelligebat Joſeph ꝙ maior ſe erat ieſus: et trepidus moderatur imperium. Uideat ergo vnuſquiſq; ꝙ ſepe qui ſubiectus eſt maior ſit. qđ ſi intellexerit: nõ eleuabitur ſuperbia qui eſt ſublimior dignitate: ſciens ſibi meliorem eſſe ſubiectũ. Jtem ibi Baſilius in lib. religionum. Ab ipſa autem prima etate parẽtibus obediens quẽlibet laborem corporeum humiliter et reuerenter ſuſtinuit. Quum enim parẽtes homines eſſent honeſti ⁊ iuſti: egeni tamen et neceſſariorum penuriam patientes: teſte preſepi partus venerãdi miniſtro: manifeſtum eſt ꝙ ſudores corporeos cõtinue frequentabãt neceſſaria ſibi inde querẽtes. Jeſus autem obediens illis/vt ſcriptura teſtatur/etiam in ſuſtinẽdo labores ſubiectionem plenariam oſtẽdebat. Jtem Ambro. Et miraris ſi patri defert; qui ſubijcitur matri? non vtiq;

Sarrabaitarũ appellatio.

Obediẽtia religiõis fũdamẽtũ.

Digitized by Google

infirmitatis/ſed pietatis eſt iſta ſubiectio. attollat licet ca
put hereticus:vt alienis auxilijs aſſerat eum qui mittitur
indigere: nũquid humano egebat auxilio vt materno ſer/
uiret imperio? Deferebat ſimulato patri:et miraris ſi deo
detulit.an homini deferre pietatis eſt:deo deferre infirmi
tatis? ❡ Item ibi Augu. O potentia/o humilitas. Sub/
ditus eſt parentibus cui ſeruiũt angeloꝝ exercitus. Item
ad Heb.v. Et quidẽ quum eſſet filius dei:didicit ex ijs que
paſſus eſt obedientiam:et conſummatus factus eſt omni
bus obtẽperãtibus ſibi cauſa ſalutis eterne. ❡ D Qui
autem in eccleſia primitiua conuertebantur viri religioſi
erant: et ſic omnes perfecti/ꝙ vix tempoꝛe ſanctoꝝ mona
choꝛum et anachoꝛitarum etiam perfectoꝝ aliqui ſic per/
fecti inueniri poſſent:ſicut ꝓbat collatio Piamonis in lib.
collationum Io.caſſi.et tamen vxoꝛes communiter habe
bant:etiam apoſtoli aliqui:ſicut patet de Petro Luc.iiij.
et de Philippo apoſtolo:et alio Philippo vno de ſeptez
diaconibus. Act.xxi.⁊.v.c.de Anania et Saphyꝛa.et.xxxi.
diſt.omnino. Sed ſub obedientia pꝛimo apoſtoloꝝ/deín/
de ſeptem pꝛepoſitoꝝ quos elegerant. Act.vj.viuebant:a
quibus poſtmodũ monachi deſcẽderũt: vt deſcribit colla
tio ante dicta. et colligit.xij.q.j. quia tua. vnde et iſta duo
ſubſtantialia/viuere ſine pꝛopꝛio/et caſte/eccleſia ſancta
religioſis indixit. ❡ E Quare ex cauſa magna legitima
papa poſſet in his duobus cum aliquo diſpenſare. vt no.
Inno.ex de ſta.mo.cum ad monaſteriũ.§.fi.et dixi de hoc
late.3. in pꝛima parte iſtius operis:vbi poſui caſus in qui
bus diſpenſant Romani pontifices.§. iterum de diſpẽſa/
tione.ver.item quidam dixerunt.in ar.xlvj. Sed ſi cum ali
quo religioſo papa ſuper obedientia diſpẽſaret: loco pꝛe/
lati ſuccederet ei papa/nedũ generalis ſed ſpecialis pꝛe/
latus. ❡ F Nullus eñ in hac vita ſic imitatur chꝛiſtum
ſicut circulum aureum:id eſt obedientiã in collo poꝛtans.
ſicut apparuit in viſione cuidam ſancto patri oſtẽſa:vt le/
gitur in vitis patrum. Sine vera enim viuentes obedien
tia et in ſenſu pꝛopꝛio/in canone ſicut dictum eſt acephali
iudicãtur.xciij.diſt.nulla. vnde et ſancti Benedicti mona
chi de caſtitate et expꝛopꝛiatione in ſua pꝛofeſſione mẽtio
ne non facta/ſtabilitatem loci et obedientiam ſimpliciter
repꝛomittunt.ar.in ijs que legũtur et no.ex de ma.⁊ obe.
legebatur. In qua tamen pꝛofeſſione et pꝛomiſſione intel
ligunt ſe caſte et ſine pꝛopꝛio debere viuere pꝛofiteri.vt ex
de regu.ſuper eo.⁊ preal.c.cum ad monaſterium.§.finali.
❡ G Quis enim vnꝙ ſuperbiam pꝛopꝛij coꝛdis poteſt
expellere:ꝙdiu in ſenſu pꝛopꝛio ⁊ voluntate viuit? Quis
enim vnꝙ veram humilitatẽ adeptus eſt:niſi per obediẽ/
tiam ſuperbiam depellentem? opti.argu.de peni.diſ.ij.c.j.
Et ideo dicit Bernar. Nihil in inferno regnat niſi volun/
tas pꝛopꝛia.et ideo lucifer Belial qui interpꝛetatur abſq
iugo: quia ſub iugo dei noluit permanere: in baratrũ de/
merſus eſt.vnde Luc.x. Uidebam ſathanam ſicut fulgur
de celo cadẽtem.xvj.q.ij.viſis.de peni.diſt.ij.ſi enim. et eũ
imitantes filij Belial dicti ſunt.i.abſq iugo.j.Reg.x. Et
quia iugum rumpunt iſti pſeudo eremite: ideo ruptis vin
culis in deſerto a demone agitant.Luc.viij. ❡ De obediẽ
tia pleniſſime tractaui.j.in.§.tertius erroꝛ.lij.ar.et.§.et ſe/
cundum coꝛum vitium.lxviij.ar.⁊.lxvj.ar.fere per.x. char
tas. Et q: obedientia ligati non ſunt/pꝛo libito comedũt:
et bibunt:ſurgunt:et ambulant et ex occaſione libertatis:
quia coꝛrigi nõ timent: nec per hominem viſitari nec exci/
tari: communiter poltronizant.vulgare eſt italoꝛum.i. vi/
tam pinguem volut cũ libertate et ſine laboꝛe:dediti ſom
no et vagationi continue:⁊ pꝛo leui commotione ſuboꝛta
loca in quibus habitant dimittunt:et abinuicẽ ſe diuidũt:
et ſicut paſſeres inſolentes de monte in montem tranſini
grãt.pſ.x.et toꝛpoꝛe et tepoꝛe lethęo tepefacti cum curtis
capitijs et repeciatis: et cũ amictibus et habitibus quos
ſibi contra eccleſiam inuenerunt: diſcurrunt per mũdum.
Et quia circa ieiunia et oꝛationes et obſeruationes regu/
lares domino non pꝛomiſerũt:ſed quod faciunt de ſpecie
boni/ex libertate ꝓpꝛia faciunt:ideo recedẽte pꝛimo igne
foꝛſan diuino qui eos vꝛebat:peioꝛes ꝙ frigidi eſſent in ſe
culo:quia tepidi recedẽte caloꝛe:ab oꝛe dominico euomũ/
tur.Apoc.iij.ſpeciem quidem ſanctitatis habentes/virtu
tem autem abnegãtes ad literam.ij. ad Timo.iij. in ſua
hypocriſi ſe et mundum decipiunt: nam eoꝛum pꝛima ab/
ſtinentia in gaſtrimargiã vertitur: paupertas in peculiũ:
vigilia in ſomnolentiam: ſilentium in multiloquium/ma
xime ſub ſpecie loquendi de deo:ſimplicitas in malitiam:
ſolitudo in conſoꝛtium et familiaritatem ſecularium et mu/
lierum. Eoꝛum etiã aliqui in ciuitatibus et villis/alij pꝛo/
pe habitant:et a ſecularibus de die in diem conuiuia reci/
piunt ſub ſpecie charitatis.xliiij.diſt.cõuiuia.cõmatres et
compatres ſibi faciunt.contra id de conſe.diſt.iiij.nõ licet
abbati.⁊.c.ſeq. Ambaxatas.i.legationes faciũt ⁊ referũt.
De animarũ cõſilijs pꝛeſumptuoſi idiote ſe intromittũt.
contra id ar.ex de eta.⁊ quali.cũ ſit. De peregrinatione in
peregrinationẽ diſcurrunt: quia acidia eos de cella expel
lit: quam quum ſic credunt expellere ſub ſpecie boni pere
grinando per mundũ per ſanctos:tunc eam amplius nu/
triunt:quia nũꝙ acidia expellitur: niſi per continuationẽ
celle et violẽtiam ſibi factam. Mat.xi. Regnum celoꝛum
vim patitur:et violenti rapiunt illud. Nam acidioſus ſi cõ
tra acidiam exeundi de cella ſolatium querat:ad hoꝛã coꝛ
pus ſolatium ſentit: ſed parũ poſt ad exeuntem foꝛtioꝛ re/
dit:moꝛe febꝛicitãtis qui per hauſtũ aque frigide aliquod
refrigerium ſentit:ſed poſt paululum febꝛis contra eũ foꝛ
tioꝛ inualeſcit:vt dicũt patres. ❡ H Uerus eñ peregri
nus mundo eſt in cella reſidens/et ſilentium ſeruãs/⁊ lu/
gens.et talis vere cõſequitur remiſſionem culpe et pene.
Alij peregrini per mundũ diſcurrentes/quod lucrãtur in
indulgentijs cõmuniter perdunt in vagis ſenſibus ⁊ mũ
di delectatiõibus. Et ideo Macharius ſolitario acidioſo
conquerenti ſibi ꝙ nil boni in cella poterat facere pꝛe te/
dio et mentis ariditate/reſpondit. Comede et bibe et doꝛ
mi quantũvis:tantũmodo extra cellam non exeas. Et dic
tẽtatoꝛi ſuggerẽti tibi de cella recedere. Iſtos muros cel/
le cuſtodio pꝛopter deum:continuatio enim celle facit ere
micolam ad ſuum redire oꝛdinem. Idem etiam Macha
rius tẽtatus de cella recedere/ſe in limine oſtij celle in mo
dum crucis pꝛoiecit:et ait clamãdo. Demones:ſi poteſtis
trahite me extra cellam: quia per me non intendo exire:⁊
ſic vſq ad veſperam manſit:et ſurgens dixit demonibus.
Poſtꝙ extra cellam me trahere non poteſtis:nec ego exi/
bo. Alter pater tentatus de cella exire/ait ſibi. Suſtinea/
mus hodie pꝛopter deum:⁊ cras poterimus recedere.ad/
ueniente die altera iterum dixit ſibi. et hodie etiã pꝛopter
deum ſuſtineamus ne recedamus:⁊ ſic de die in diem dicẽ
do cras recedã:et adueniente die altera ſe violentans ad
non recedendum per nouem annos manſit in cella: ⁊ tũc
ceſſauit tentatio recedẽdi.vnde et Antonius magnus di/
xit. Sicut piſcis extra aquam viuere nõ poteſt:ſic nec mo/
nachus extra cellam. Idem dicit Eugenius papa.xvj.q.j.
placuit.ij. Et idem Antonius ait. Moyſes quum erat in
monte:cũ domino loquebatur.quum deſcẽdebat de mon
te:cum populo.xxxvj.diſt.c.fi.ſic ⁊ monachus in cella cum
deo loquitur:extra cum demonibus.vnde Bernar.ad fra
tres de monte dei dicit ꝙ cella dicitur a celo: quia de cella
itur ad celum. Et alter pater dicebat ꝙ ſi gallina dimittit
oua calida:nõ exibunt pulli.ſic qui dimittit cellam: fructũ
non facit.et ſicut arboꝛ que ſepe tranſplantatur fructũ nõ
facit: ſic monachus migrans de loco ad locum: quia non
mutatur tentatio etſi mutetur locus:aliquoties tamẽ va/
let loci mutatio.lxxxj.diſt.valet.q: locus de ſe nec nos con
iungit deo/nec diſiungit.xl.diſt.non loca.et.c.quelibet. q:
diabolus aquila velocioꝛ. Thꝛẽ.iiij. circũuolãs vbilibet
tentare paratus eſt.j. Pet.v. Uigilate:q: aduerſarius ve/
ſter diabolus tãꝙ leo rugiens circuit querẽs quem deuoꝛ
ret:cui reſiſtite foꝛtes in fide.et habet.iij.q.j.c. nulli.vj.q.j.
§.verũ.tãgitur.xxv.q.j.c.v.in pꝛin. Et ideo pugna vbilibet

Peregrinari dedecet eremitã.

Digitized by Google

neceſſaria eſt et ſufferentia in tentationibus adhibenda: quia beatus vir qui ſuffert tentationem: ſcʒ non conſentiēdo/non recedendo. de hoc de peni. diſt. ij. ſi eñ. et Jaco. j.

¶ J Vocatio enim vera anachoritarum et eremitarū eſt in cella manere: continue orationi/meditationi/lectioni/pſalmoꝝ decātationi/manuum labori vacare intra cellam: ꝛ prope cellam aliis laboribus corporalibus occupari. vt preal. c. placuit. xvj. q. j. et de conſe. diſt. v. nūq̄. ꝛ de ſatiſfaciendo proximo non curare. ij. q. vij. ſancta quippe. q: dicebat quidam pater. Nō vacat lugenti charitas. Tales enim ſolum tenēt vitam Marie: et de vita Marthe quantum ad proximum curare non debent: quia nō eſt eoꝝ vocatio. et vnuſquiſq; ſm apoſtolum. j. ad Coꝝ. vij. maneat in ea vocatione qua vocatus eſt. ex̄ de regu. licet. j. rñ. ꝛ ibi. de vtraq; vita. in. §. penul. et de renun. niſi. §. ne putes. Et ideo quandocūq; tales ſolitarij regulariter loquēdo ſub ſpecie charitatis volunt viſitare infirmos in mundo: vel queſtum facere pro pauperibus alendis: vel dare cōſilia animarum etiam ſi ſcirent: vel de pace faciēda inter diſcordes ſe intromittere: vel executiones teſtamentorū recipere: vel captiuos redimere: vel incarceratos viſitare: vel viduas/vel orphanos/vel tribulatos conſolari: vel feminarum quantumuis ſpiritualium curam recipere: vel predicare: vel literas ſupplicatorias p aliis mittere: vel preter ſocios pprios. xvj. q. j. c. j. cōfeſſiones audire: vel aliis operibus miſericordie corporalibus quātum ad proximū vacare: paracaraximo. i. peccato ſub ſpecie boni. xlj. diſt. ſepe. diaboli illudūtur: ſicut probat dare collatio Moyſi. ij. de diſcretione in lib. collationum Jo. caſſi. Tales enim habētes zelum ſm ſcientiam. ad Roma. x. c. et arbitrātes ſe obſequiū preſtare deo. Jo. xvj. et. xv. q. j. §. j. pro auro recipiūt orichalcum. xix. q. j. §. j. ſtannū pro argento: amurcam pro oleo: ʒiʒania pro tritico. Mat. xiij. falſum denarium pro legitimo. no. xlv. diſt. vera. imaginem tyranni pro vultu ceſaris. Mat. xxij. idolum pro veritate: quum idolū nihil ſit. j. ad Coꝝ. viij. angelum tenebrarum. ij. Coꝝ. x. p angelo lucis. xxvj. q. v. epiſcopi. nam eoipſo ꝙ vitā eremiticam et ſolitariam elegerunt: eoipſo mundo etiam quātum ad opera corporalia mie ſecularibus impendenda mortuos ſe fecerunt. ar. op. xvj. q. j. placuit. ij. ꝛ. c. ſunt nōnulli. Et ideo q: lumine diſcretionis carentes de eo quod ad eos non pertinet ſe intromittunt: ꝛ contra ſuam vocationem faciunt: de eo ꝙ mereri credunt amplius demerent: et quod aliis actiuis in mundo exiſtētibus. ſ. vacare operibus miſericordie/et proximo miniſtrare/eſt via ſalutis. Mat. xxv. Luc. vj. xlij. diſt. quieſcamus. lxxxvj. diſt. non ſatis. iſtis occaſio mortis exiſtit. vnde Prouerb. xiiij. Eſt via que videtur homini iuſta: nouiſſima aūt eius deducunt ad mortem. quia ſicut ait Greg. ſepe eſt cauſa damnationis: quod putatur profectus virtutis. Deniq; ille Saul q̄ primus iudicio dei regnū populi iſraelis obtinuit. j. Reg. x. viij. q. j. audacter. quia hunc diſcretionis oculum non habuit: velut toto corpore tenebroſus etiam ipſo deiectus eſt regno: dum lucerne huius tenebris atq; errore decepꝰ acceptabiliora deo ſacrificia q̄ precepti Samuelis obediētiā. lxxi. diſt. ſi quiſ. iudicauit. atq; ex illa magis parte cauſam offenſionis incurrit: ex qua repropitiādam ſibi diuinam ſperauerat maieſtatem. ſicut narrat collatio Moyſi. ij. de diſcretione in lib. collationū Jo. caſſi. Sed nec reuera iſti tales ſolitarij ſicti ſe dantes proximo/querūt que ſunt proximi: ſed que ſua. ad Phil. ij. lxiij. di. noſſe. nā in cellis manere nequeuntes/querūt occaſiones quomodo vacent proximo: immo ſibi/vagationi/lucris/et gule/et confabulationibus vacātes/ſub charitatis palliolo ſe velantes. Celliſte enim veri ſeruientes mundationi animarum ſuarū ad ſalutem animarum alioꝝ intra ſuas cellulas ſe extendūt: quia nemo ſibi ſolum viuit. Roma. xiiij. Purgatus enim oratione et contritione abſentes etiam precibus ſuis purgat: q: charitas incipit a ſe. de vſu pallij. niſi. et ibi nota. et deinde in alios ſe extendit. Can. ij. Ordinauit in me charitatem. de peni. diſ. iij. qui vult. ſub. §. ſed verba. Jmmo etiā quicūq; intra eccleſiam in gratia ſunt: ſiue ſeculares ſiue religioſi: bona ſibi ſpiritualia cōmunicant. quia particeps ego ſum omnium timentium te. ait Dauid pſ. cxviij. Et quicūq; in maiori gratia ſunt et charitate: plus de oībus bonis ſpiritualibus communicant que intra eccleſiam ſanctam ſiūt: ſicut ſit in eccleſia triumphāti. nam iuſtoꝝ omnia ſunt cōmunia. xij. q. j. c. ij. ꝛ diſt. viij. §. j. ꝛ. xxiij. q. vij. c. quod autē. c. ſi. et qui plus communicat: plus eſt iuſtus. charitatis eñ debitum quanto plus redditur: plus et creſcit. vnde apoſtolus ad Roma. xij. Nemini quicq̄ debeatis: niſi vt inuicem diligatis. ꝛ qui ſic plus dat: plus abundat. quia omni habēti charitatem et ea fruenti dabitur amplior charitas et abundabit. Mat. xxv. et Luc. xix. vñ Grego. Quiſquis enim charitatem habet: et de alia dona percipit. quiſquis charitatem nō habet: etiam dona que videtur percepiſſe amittit. Seruiāt ergo anachorite veri proximo de pfeſſione ſua. ſ. oratione et gemitu et ſancto mortificationis exēplo. Unde quum patriarcha Alexandrinus ad viſendum patres deſerti veniſſet: et dixiſſent patres cuidam ſeniori ex eis ꝙ diceret vnum verbum edificatorium patriarche. ait ſenior. Si non fuerit edificatus patriarcha in ſilentio meo: non erit edificatus in verbo meo. Unde narratur in lib. qui dicitur paradiſus. ꝙ anachorita Nathanael ſummus patrum ſeptē epos eum viſitantes in cella ſua p paſſum extra cellam noluit deducere: et quum a diaconibus eorum argueretur: ꝙ in hoc ſuperbam rem egiſſet: rñdit. His et vniuerſo ſeculo mortuus ſum. meum propoſitum deus nouit. Non ergo ſe anachorite de aliis in mūdo actiuis operibꝰ intromittant: niſi vltima neceſſitas facere hoc cōſtringat: et alius actiuus qui hoc faciat inueniri nō poſſit. ſicut cōtigit in Machario: qui rogatus a fratribus ne periclitaretur fides: deſcēdēs de deſerto in Alexandriam cum heretico diſputauit: et facere miraculum vt loqueretur mortuus et ſepultus: et fidei orthodoxe teſtimonium perhiberet: amore fidei fuit conſtrictus. vt dicitur in vitis patrū. Sic etiam alius anachorita audiens feminā in doloribus partus conſtitutam: ꝛ ſine obſtetrice totaliter deſolatā: e cella charitate ꝛ neceſſitate pximi vltima cōpulſus exiit: parturiētē iuuit: ꝛ vices tenuit obſtetricis. vt narrat in li. qui dr̄ paradiſus. qđ ſummo preconio charitatis extollendū fuit. Sic etiā Abraam ſummus anachorita p nepte germani filia quā ppe ſe in quadā cella in ſctā vita nutrierat: ꝛ chriſto lucrifecerat: q̄ ꝛ ad culmē perfectionis peruenerat: liberanda/q: eā quidā pſeudo monachus deceperat et violauerat: ꝛ extūc meretrix publica facta fuerat: de cella de qua multis annis nō exierat/exiens equū aſcēdit: veſtes ſeculares recepit: pecuniā i burſa portauit: q̄. xl. annis a talibus abſtinuerat: ſtabulū lupanaris vbi manebat neptis intrauit incognitus: quaſi fornicari intēdēs: et exinde cū ſua predicatione ꝛ manifeſtatione neptē ad ſuā cellā reportauit. que in omni placitu ꝛ ſanctitate reliquam vitā ducēs vitā ſanctiſſimā finiuit. Jſti aūt caſus ꝛ cōſimiles diuina inſpiratione ꝛ vltima neceſſitate charitatis patrati p anachoritas nō ſunt ad ꝯſequentiā deducēdi. xiiij. q. v. dixit. xxvj. q. j. nō ſtatim. xvj. q. j. hinc eſt. Sed ꝛ predicatori perfecti exiſtētes alioꝝ nō potuerūt cōuerſatione carnali corrūpi. xxij. q. iiij. quiſquis. Noſtri autē tēporis anachorite q: nōdū ſalui facti ſunt: alios ſaluare non curent: ſed in cellis ſuis olus māducēt: q: adhuc infirmi ſunt. Rom. xiiij. ne volētes alios ſaluare ꝛ ipſi pereāt cū eiſdē. j. Coꝝ. ix. Ne forte quū aliis predicauerim: ipſe reprobus efficiar. xxiij. q. v. paulus. de peni. di. ij. ſi eñ. ver. paulus. Frequēter eñ aliū de pelago liberare feſtinās/tractus ab illo cū eo pariter a fluctibus deuoratur. Et ſm Grego. arbor que radicē non ſixit: fructum ferre non valet. facit de peni. diſt. ij. radicata. circa prin. diſt. et ſicut Mat. xiij. dicitur. et Luce. viij. hi radices non habent: q: in cella credunt: ꝛ extra quia tēpus tentationis eſt/recedunt: ſcʒ a deo. Et ideo dicit dña totaliter mūdum nolēti relinquere: ſed patrē defunctum

antea volēti ſepelire: Dimitte mortuos ſepelire mortuos ſuos. Mat. viij. vbi Chryſ. Hoc autem dixit non iubēs cōtemnere honorē qui eſt ad parentes. Exo. xx. ſed mōſtrās q̄m nihil cum celeſtibus negotijs nobis neceſſarium eſſe oportet: et quando cum toto ſtudio ijs iungi debemus: et nec parum tardare: etiam ſi valde ineuitabilia et inctātia ſunt que attrahunt. Quid em̄ magis neceſſariū erat: q̄ ſepelire patrem? Quid etiam facilius? nec enim tēpus multum cōſumendum erat. Per hoc etiam dn̄s eū a multis malis eripuit: puta luctibus et meroribus. xiij. q. ij. qui diuina. et ab ijs que hinc expectantur. Poſt ſepulturā em̄ iam neceſſe erat et teſtamenta ſcrutari et hereditatis diuiſionem et alia huiuſmodi. et ita fluctuationes ex fluctuationibus ei ſuccedentes alonge eum a veritatis abducere portu. Si autem tu tumultuaris: excogita quoniā multi infirmos non permittunt ſcire nec ad monumentum ſequi: etiam ſi pater aut mater aut filius ſit: etiā qui defunctus eſt. Nec in hoc incuſantur crudelitatis: ſed contrariū crudelitatis eſſet: ⁊ multo magis malum eſt abducere hominem a ſpiritualibus ſermonibus: ⁊ maxime quum fuerint qui hoc compleant: erant qui completuri erant hmōi funeris ſepulturam. vnde dicit Dimitte mortuos ſepelire mortuos ſuos. Aug. q. d. Pater tuus mortuus eſt. ſunt alij mortui in anima. de pe. diſt. j. reſuſcitatus. qui ſepeliāt mortuos ſuos: quia infideles nō ſunt. Item Hilarius ibi. Quia accepimus in dominice oratiōis exordio ita primo precādum, Pater noſter qui es in celis. Mat. vj. Et in diſcipulo credent in populi perſona etiā admonetur. Mat. xxiij. quia pater ſibi viuus in celis eſt. deinde inter fidelem filium patremq̄ infidelem ius paterni nominis nō relinqui admonuit: et nō admiſceri memorijs ſanctorum mortuos infideles: ⁊ etiam eos eſſe mortuos qui extra deum viuunt. Et ideo mortui ſepeliātur a mortuis: quia per dei fidem viuo viuos oportet adherere. Si autem mortuum ſepelit mortuus: non debemus habere curā taliū mortuorum: ſed viuētium. ne dum ſolliciti ſumus de mortuis: nos quoq̄ mortui appellemur. Mortui etiā ſm̄ Grego. mortuum ſepeliunt: quum peccatores peccatorem fauoribus premunt. Qui enim peccantē laudibus proſequuntur: extinctum ſub verborum ſuorū aggere. i. campo abſcondūt. Item ibi Rabanus. Notandum etiam eſt in hac ſentētia quia aliquando bona minora pretermittenda ſunt p̄ vtilitate maiorum. Ex predictis notandum eſt q̄ nec pro patre ſepeliendo, quod erat opus magne mīe. Tob. j. ar. bonū. xij. q. ij. aurū. et quodāmodo preceptū dei de patre honorando. Exo. xx. Deute. v. ⁊ xxx. di. c. j. noluit ſibi inducias indulgere. Propter quod quidā monachus requiſitus a quodam ſeculari germano ſuo q̄ exiret parū de monaſterio ad iuuandum eum: quia boues ſui et currus ceciderant prope monaſterium: reſpondit. Cur non vocaſti aliū fratrem quem habes in mundo vt te iuuet? Cui frater ait. Iam anni. xv. ſunt q̄ mortuus eſt. Et monach9 ait. Et ego xx. ſunt anni q̄ mortuus ſum mundo. Coloſ. iij. ibi. mortui enim eſtis. xvj. q. j. placuit. ij. tm̄ te poſſum iuuare quātum ille q̄ mortu9 ⁊ ſepult9 eſt. hec in vitis patrū. ¶ Et Quēdam aliū anachoritam et ocluſum annis. xxx. decepit diabolus in monachum transfiguratus: et extraxit eum contra ſuum propoſitum die paſce de cella: vt miſſam audiret in quodam monaſterio quod prope erat. Et extūc ſuggerens ei comedere cum monachis, finxit ſe ſub ſpecie nūtij de domo patris venire in ſecunda deceptione: et q̄ pater ſuus mortuus erat: et eum fideicōmiſſarium reliquerat: ⁊ q̄ rediret ad domum patris executionem teſtamēti facturus: ⁊ ſtatim ad cellam rediturus: rediitq̄ cum diabolo: ⁊ pater viuebat: ⁊ ingrediēs domū ⁊ vidēs patrē ⁊ deceptionē cognoſcēs, dixit q̄ venerat ad eum viſitandū: et paulo poſt concubuit cū ancilla domus: et in mūdo deſperatus remāſit. Et tñ occaſio prima cellam egrediendi miſſa fuit: et bona videbatur ſua fuiſſe intentio: ſed q: lumine diſcretionis caruit: ideo finis bonus ſecutus non eſt: non enim ſufficit q̄ bona ſit intētio ⁊ zelus: niſi adſit ſciētia. xv. q. j. §. j. Roma. e. Ex quo em̄ firmauerat ſe cū deo de cella non egredi: et tāto tēpore ſteterat ſine miſſa: nō debebat egredi propter miſſam: q: magis deo gratū erat ſacrificiū ſue mortificationis in cella: q̄ in hac parte ſacrificium miſſe. Sufficiebat em̄ huic anachorite ſicut ⁊ multis alijs hominibus inuiſibilibus verbū Augu. Crede: et māducaſti: et vidiſti. Jo. xx. de cōſe. di. ij. vt quid paras. ⁊ c. credere in ieſum chriſtū. ¶ Iſte ſunt ille vulpecule. i. tētationes ſubtiles ſub ſpecie boni: que ſm̄ Bern. capiēde ſunt. Can. ij. id eſt cognoſcende et ligande: quū tentatur monachus clauſtralis: predicare: curam miſerabiliū perſonarū ſuſcipere. xvj. q. j. iuxta. ⁊ c. placuit. ſtudijs maxime ſciētiarum lucratiuarum. ſ. iuris ⁊ medicine et ſeculariū vacare. de quibus xxxvij. di. legāt. ⁊ c. nōne. ⁊ §. hinc etiam. de curijs ſeculariū ſe intromittere ſub ſpe alios corrigēdi: et pauperes paſcēdi: prelationes etſi dignus ſit appetere: ignorantes ⁊ ſimplices literas docere: curam animarū recipere. ⁊ vt. ſ. ver. eorū etiam. dixi per ſtatus peregrini. Quis em̄ ſm̄ Climacū in lib. ſuo qui vocat ſcala in gradu. iij. de peregrinatione verus peregrinus, et realiter peregrinus, ⁊ cū indulgētia plenaria peregrinus: niſi mortuus mundo: qui preſentes nō nouit? Scribitur etiā. Qui dixerūt patri ſuo ⁊ matri ſue: neſcio vos. et fratribus ſuis: ignoro illos. et neſcierunt filios ſuos. hi cuſtodierunt eloquium tuū: ⁊ pactum tuū ſeruauerunt. Deutero. xxxiij. xciij. diſ. diaconi. v. Famā mundi refugit. Theſaurū virtutū occultat ſicut magi vſq̄ ad chriſtum. Mat. ij. Prouer. xxi. Theſaurus deſiderabilis. ſ. multitudo bonorū et oleū. ſ. pinguedo dilectionis in habitaculo viri iuſti. i. in conſciētia. Eccli. xliij. Aperti ſunt theſauri: et euolauerūt nebule ſicut aues. i. euanuerūt virtutes per iactantiā. Grego. in homil. xj. euangeliſtarū ſuper illo Mat. xiij. Simile eſt regnum celorū theſauro. Depredari deſiderat qui theſaurum in via portat. Hiere. xvij. Victu et veſtitu tenui contētus eſt. xij. q. j. clericus. Nō vēdit ſe et operas ſuas ſpūales mūdo. Ad patriā, cū Dauid pſ. xlj. ſitit ſicut ceruus ad fontes aquarū. A via regia que eſt crux dn̄i diſcreta nō declinat ad dexterā falſi ſpūs ⁊ ceci feruoris: nec a ſiniſtris que eſt via carnis. Nume. xxi. Qui nihil ſibi appropriat. xij. q. j. nolo. ⁊ c. nō dicatis. Qui oēm ſecularem couerſationē vitat: et ſolus in amaritudinē peccatorū ſuorū ſedet. Hiere. xv. xvj. q. j. placuit. xi. q. iij. qm̄. Iſte ſic peregrinus eſt onager in eremo: quē leo. i. diabol9. iij. q. j. nulli. maxime ſub ſpecie ſpūs. vt ſuperius eſt p̄batum in prin. iſtius. §. depredari feſtinat. Eccli. xiij. Verus enim anachorita peregrinus ſicut incognitus et aduena intrat deſertū: et vſq̄ ad mortem ⁊ monumentū ſyluaticus ⁊ incognitus in eo viuit: priuatus om̄i familiaritate humana maxime parētū. ſm̄ Climacū. ¶ Vnde quum iudex Alexandrie abbatē Moyſen ſummū anachoritam quereret in deſerto: et ei obuiaſſet: quū eū non cognoſceret: dixit ei iudex. Vbi eſt cella abbatis Moyſi? r̄ndit ipſe idē. Quid queritis hoīem ſtultū ⁊ hereticū? et ſic noluit ſe ibi pandere. Immo etiā nec paſtor abbas matri ſue oſtium celle voluit aperire ne eam videret. ¶ Nec altera ſanctimonialis Germanū religioſum eam viſitantem voluit videre: mittens ei dicēdo. Videbimus nos in alia vita. Et Arſenius patriarche Alexādrie volēti eum viſitare miſit dicēdo. Si ſolus veneris ſuſcipiam te: ał's hic non ſedebit Arſenius. Sed hodie cellule noſtrorū anachoritarū hypocritarum a mulierculis viſitātur: qđ eis ſepe Aſſiſij et alibi prohibui. Aduenientibus ſecularibus ſub ſpecie charitatis mēſas parant. Cū eis comedunt: et vltra tertiam vicem bibunt. xliiij. diſt. qm̄ preſbyteri. que palea eſt. Cum eis de mundo loquūtur. Se eis oſtēdūt viuos: nō mortuos. xvj. q. j. ſunt nonnulli. Sed talis vita mors eſt: q: nomen habent ſicut eremite. viuunt: et mortui ſunt in anima. Apoc. iij. in prin. quia ſeculariter viuunt. vita enim et mors interius ſunt: vt ſi cum ſecularibus delecter et afficiar et triſter in eorū et proſperis ⁊ aduerſis: mortuus ſum cū eis; et eūdē locum

Digitized by Google

in illa vita participabo quem ipſi habebunt: quia cum eis viri mente et moribus: etſi non loco et habitu in hac vita. vt dicit magnus Antonius qui allegatur ab Abraam anachorita in collatione .xxiiij. ⁊ vlti. in li. collationū Jo. caſſi. Aut ergo huiuſmodi gyrouagi religionem accipiāt ab eccleſia approbatā: aut vitam eremiticam veraciter ſeruēt: que etiā eſt ab eccleſia approbata. xvi. q. i. qui vere. xxvij. q. ij. §. ecce. ij. q. vij. §. vlti. ex̄ de exceſ. prela. cū ex eo. §. fi. lib. vi. Sed q: tales in duas partes claudicant: recti nō ſunt. iij. rū. xviij. xlix. diſt. hinc etenim. Nō diligunt ſimplicem. ex̄ de ſum. trini. c. i. in prin. omnino deū verū: ſed in duas partes diuiſi deum et mūdum querunt: quinimmo mūdi cultores in eoꝝ cordibus ſibimet contradicunt: q: deū volūt et nolunt: ſed verius mūdum volunt et colunt. Quidam etiā ex eis ſuperius apoſtolici et Begardi nominati paupertatem euangelicam ſe ſeruare dicētes: quia nec locum habent, nec aliquid ſe portare dicunt: vere gyrouagi ⁊ vere ribaldi per mundū curſitant: in plateis comedūt: q: aliqui eorum conſcientiā habent comedendi in domo: ⁊ ſpecialiter ab aliquo aliquid petendi: ſed clamant in plateis eleemoſynam ſibi dari: vel cantāt, nil expreſſe petēdo: ſed clamando: nec laborare volunt, conſciētias habētes ſi aliquod opus faciant corporale. Dicunt enim ꝙ debēt orare cōtinue ne cadāt in tētationē. et q: apl's dicit. i. ad Theſſa. vlti. Sine intermiſſione orate. Et maria optimā partē elegit. Luc̄. x. et ſimilia allegātes. Iſti in veſtibus ouium veniunt. Mat. vij. ſed intus ſunt lupi rapaces. Iſti illos hereticos ſequi videntur qui in canone apoſtolici nūcupantur: qui nil propriū poſſidentes, nequaꝗ̄ recipiūt eos qui aliquid proprium poſſident in hoc mundo. xxiiij. q. iij. quidam. ver. apoſtolici. ¶ L Imitari etiā videnť alios hereticos qui vocātur montani. de quibus. xxiiij. q. iij. quidā. ver. montani. Nolle em̄ aliquid propriū poſſidere in ſpeciali et in cōmuni, ſicut fratres minores ex regula profitētur: perfectiſſimū eſt. ex̄ de ver. ſigni. exijt. lib. vi. ⁊ eo. ti. exiui a paradiſo. in clemē. ſed eos qui propriū poſſident condēnare hereticum eſt. vt preal. c. quidā. ver. apoſtolici. Nā et apoſtoli aliquoties pecunias habuerunt: et cibos emerunt. Jo. iiij. Et Judas loculos dominicos portabat. Jo. xij. xxiij. q. iiij. quid ergo. xij. q. i. habebat. quod tamē declarat eccleſia ꝙ habuit dn̄s loculos in perſonam infirmorū de eccleſia. quā declarationē etiā habuit ab Augu. et alijs doctoribus eccleſie qui hoc dicunt: et hoc bene colligitur preal. c. habebat. et clarius in preall. c. exijt. lib. vi. latiſſime iſtam materiam pertractaui. i. in. §. porro. in. lv. ar. et in ar. lvi. per totum. Et eccleſia primitiua in cōmuni propriū habebat. xij. q. i. c. ij. et. c. q: tua. Et omnes antiqui et ꝓbatiſſimi anachorite de laboribus ſuis precia recipiebant: ⁊ proprium habebāt, licet permodicū: et pauperrimi eſſent: et multas eleemoſynas de ſuis laboribus pauperib' erogabant: quia pecunie eoꝝ erant: ⁊ propriū habebant. ad hoc xix. q. vlti. §. ecōtra paulus. et quod no. xxvij. q. ij. §. ecce. in gloſ. i. tantū. Sed et chriſt' et apoſtoli nō in plateis comedebant: nec petendi eleemoſynam conſcientiā habebant: immo frequēter in Bethania in domo Lazari, Marthe, et Marie, comedebāt. Luc̄. x. Jo. xij. ⁊ in domo Simonis leproſi. Luc̄. vij. et in domo principis phariſeoꝝ. Luc̄. xiiij. et in domo leui. Mat. ix. et Luc̄. v. ⁊ i domo Zachei. Luc̄. xix. et in nuptijs in chana galilee celebratis. Jo. ij. Sȝ iſti pſeudo apoſtoli ⁊ Begardi iſtius temporis perfectiores apparere deſiderāt ꝙ̄ veri apoſtoli et veri anachorite qui et viri apoſtolici extiterunt. Sed mētita eſt iniquitas eis: quia ipſi profeſſionem apoſtolicā non ſeruant: nec vitam. Apoſtoli enim in ſe perfectiſſimi. xxiiij. q. ij. ⁊ vlti. legatur. et pauperrimi in ſalutem gentium per orbem a dn̄o miſſi ſunt ad baptizandum, ad predicandum. Mat. vlti. de cōſe. diſt. iiij. proprie. ad ligandum et ſoluendum per claues eis a domino datas. Jo. xx. de peni. di. i. quem penitet. ſed iſti pſeudo boues ſunt ad preſepe euacuandū: non triturandū et predicādum. xij. q. i. §. his ita. q: miſſi ab eccleſia nō ſunt: ſed a ſpiritu maligno ad illos de eccleſia decipiēdum. ex̄ de hereti. cum ex iniuncto. nō catechizant: neq̃ baptizant: neq̃ predicant: niſi de facto. xvi. q. i. adijcimus. q: nec preſbyteri ſunt: ⁊ ſi aliqui ſint nō curati: nec abſoluūt: nec ligant: quia claues non habēt. xvi. q. i. §. ecce. i. ⁊. ij. Vere poltrones et ribaldi et ab hominibus deteſtandi ſunt: quia nec eccleſie ſeruiunt: nec proximo: nec ſibi in chriſto: nec dn̄o ieſu chriſto: in nullo ordine permanentes: de paupertate plenis ventribus quoꝝ ipſi ſunt deus. Phil. iij. et vita apoſtolica gloriantes: contra em̄ dei eccleſiā ⁊ ſua ſacra concilia ſuperius in prin. iſtius. §. allega. ſibi ordinem in oculis hominum inuenerūt. ¶ Q: autem ſe dicūt velle orare continue: falſis geſtis et verbis ſe et mundū decipiunt: q: nec chriſtus qui viator et cōprehenſor erat ſemꝑ in actu exterioris orationis erat: nec Apoſtoli: immo predicabant et docebant. Mat. v. Mar. vlti. et quidam eoꝝ manibus proprijs laborabāt. ij. Theſſa. vlti. et Jo. vlti. de apoſtolis et diſcipulis piſcātibus et ſic laborantibus proprijs manib'. i. q. ij. ſacerdos. de cō. di. v. nūꝗ̄. ¶ M Nā qđ dicit apl's. i. ad Theſſa. vlti. Sine intermiſſiōe orate. nō ad literam. ij. Coꝛ. iij. que occidit debet intelligi: ſed horis cōpetentibus. vt no. in preal. c. nūꝗ̄. in gloſ. i. et colligitur xxxi. di. ſi laicus. Nam idē apl's Paulus dicit. i. ad Coꝛ. vij. ꝙ vacandum eſt vſui matrimonij: niſi ex conſenſu ad tempus vt expeditius vacēt cōiuges orationi. xxxiij. q. iiij. chriſtiano. quum dicit ad tempus ergo nō ſemper actualiter. Et ſuꝑ verbo preall. apl'i, ſine intermiſſiōe orate. i. Theſſa. vlti. gloſ. Si continuum eſt deſideriū: continua eſt oratio. et Augu. Beatā vitam ſemper a dn̄o deſideremus: ⁊ ſemper oramus. Et ſm Aug. Omne bonū opus oratio eſt: q: non deſinit orare qui nō deſinit benefacere. Et omnis ſancta affectio et cogitatio et intētio et memoria dei vera oratio eſt. Et ideo quum Jo. anachorita illuſus a demone dixiſſet germano ſuo cum quo erat in cella: ꝙ nolebat laborare: ſed continue orare ſicut angelus: et magis ad deſertum ire: tandem dimiſſus eſt a germano: et ſtans per octo dies in interiori deſerto abſq̃ cibo maceratus fame, reuerſus eſt ad cellam fratris. ⁊ quū pulſaret oſtium: ⁊ ſe Joānem diceret: et frater alius obaudiret: et diceret ei. Joannes factus eſt angelus: ⁊ non eſt ſuper terram: tandē aperuit oſtium: et quum Joānes ab eo veniam peteret: ait ei germanus. Si homo es: labora et comede et viue: q: ſcriptum eſt in pſ. cxxvij. Labores manuū tuarum quia manducabis. Quum etiam alij anachorite veniſſent ad quēdam patrem qui manebat cum diſcipulis ſuis: ⁊ eos laborantes inueniſſent: et dixiſſent eis. Cur laboratis cibū qui perit? Jo. vi. Nos enim continue oramus. dixit eis ſenior. Nūquid non dormitis et comeditis? ergo non verum dicitis. Sed ego oſtendo vobis quomodo oro continue: intexo palmas: et dico. Miſerere mei deus. Numquid eſt orare? Deinde per laborem meū duodecim denarios lucror: quoꝝ duos do pauperibus: vt pro me orēt quum comedo et dormio. ¶ Alius frater peregrinus veniens ad Syluanum abbatem laborantem, dixit. Cur laboratis? Maria optimam partem elegit. Luc̄. x. Syluanus ait diſcipulis. Date ei codicem ad legēdum: et ponite eum in vna cella. Tranſacta hora nona poſt ꝙ̄ fratres comederant: exiuit ille de cella dicens, Numquid fratres non comederunt? et audiuit ꝙ ſic: et dixit. Quare me non vocaſtis? Et dixit ei Syluanus. Tu homo ſpiritualis es: et non indiges hac eſca. nos autem tanꝗ̄ carnales opus habemus māducare: et ideo laboramus. Et quum ille frater verecundatus inciperet penitere: et dicere, Indulge mihi abba. tunc reſpondit ei Syluanus. Neceſſe eſt Marthe Marie. propter Martham enim miniſtrātem laudatur Maria. hec in vitis patrum. Sine intermiſſione etiā orare eſt. ſm Jo. caſſi. in lib. collationū. in. ſ. collatione. de oratione. ſ. cuſtodia cordis a vitijs et curis ſecularibus: vt tales ante orationem ſimus quales in orationibus volumus inueniri. Et ſm Jo. caſſi. ibi: orō eſt voti adimpletio. Item ſi actus

liter ſemper orandū eſſet: fruſtra eccleſia cum dauid ſepties in die τ nocte orare preciperet. xci. diſt. preſbyter. τ ex̄ de cele. miſ. c. i. Sed q2 ſm Damaſce. Oratio eſt pius affectus in deū directus: hūc ſemp conari habere debem⁹, comedēdo, bibēdo, ambulādo, laborando, loquēdo, τ qdāmodo dormiēdo: ſicut de beato Frāciſco legit̄: q2 etſi corpus dormiat: cor cū deo ambulat: cū eo vigilat: τ de eo ſomniat. Cañ. v. Sed vere oratio iſtorū pſeudo apl'orū τ begardorum in peccatum fit ſm pſ̄. cviij. τ de pe. diſt. iij. nihil inde. q2 non orationi vere: ſed vagationi τ dormitioni τ ingurgitationi operā dāt more hypocritarū in angulis platearū, τ palam in cōſpectu hominum in eccl'ijs, actum orationis exterioris oſtendētes: ſed in cubiculis de nocte ſcribentes. τ ſi orant tēpus quodāmodo perdentes: q2 corde vagātes: vt populus iſte labijs aliquoties deum honoret cor autē longe ſit ab eo. Eſa. xxix. τ Mat. xv. facit de cō. di. v. non mediocriter. et Mat. vj. in prin. Cum oratis nō eritis ſicut hypocrite triſtes: qui amant in ſynagogis τ in angulis platearū ſtantes orare: vt videant̄ ab hominibus. Chryſo. ſuper Mat. Eſt aūt oratio quaſi quoddā ſpūale tributum: qd̄ aīa offert deo de viſceribus ſuis. quāto ergo glorioſior eſt: tanto cautius eſt ſeruāda: ne propter homines facta vileſcat. Item idem in homil. Hypocritas vocat qui deū ſe fingentes orare: homines circūſpiciunt. et ideo ſubdit: Qui amant in ſynagogis orare. Idem ſuper Mat. Puto aūt ꝙ hoc non ad locum refert dominus: ſʒ ad propoſitū orātis. In cōuētu em̄ fidelium orare laudabile eſt ſicut dictū eſt. in. pſ̄. lxvij. In eccl'ijs bn̄dicite deū. qui ergo ſic orat vt ab hominibus videat̄: non deū aſpicit ſed homines. τ ideo quantū ad ꝓpoſitum ſuuʒ in ſynagoga orat: vn̄ dicit dn̄s: qui amāt quaſi cupiant videri. Cui⁹ autē orantis mens ſolum aſpicit deum: quāuis in ſynagoga oret: tamē apud ſe in ſecreto videat̄ orare. Et in angulis platearū. vt videant̄ abſcōſe orare: τ ſic dupliciter laudētur: τ q2 orant: τ quia abſconſe orant. ſed nullus angulus platee multū occultus eſt. Itē ibi gloſ. vel anguli platearū ſunt vbi via ꝑ trāſuerſum vie ducit̄: τ in quadriuiū redit. Chryſo. ſuper Mat. Eo ergo ꝓpoſito in cōuētu vetat orare vt a conuentu videatur. vnde ſubditur: vt videātur ab hoibus. Orans ergo nihil nouū faciat, quod aſpiciant homines: vel clamando: vel pectus percutiēdo: vel manus expandendo. Augu. de ſermone dn̄i. Non autem videri ab hominibus, nefas eſt: ſed ideo hoc agere vt ab hominibus videaris. Chryſ. in homil. A vana em̄ gloria vbiqꝫ erui bonum eſt: maxime auteʒ in oratione. ſi em̄ ſine hoc cogitationibus circūferimur: ſi ad orādū ingreſſi fuerimus, hanc habētes egritudinem qualiter intelligemus ea que a nobis dicunt̄: adde hic que no. ſ. in. §. aliud vitiū peculiare. ver. Item Mat. vj. in ar. lxxviij. ¶ Habere aūt gratiam orationis mētalis paucoꝝ eſt: rariſſimoꝝ aūt ſtatum extaticum et contēplationem aſcēdere. Et ideo eccleſia non precipit nec indicit orationē mentalem: ſed attentam vocalem pro loco τ tēpore opportuno. ex̄ de cele. miſ. dolentes. de quo vide qd̄ no. Jo. an. in de. de rel̄. τ venera. ſanctoꝝ. ſi dn̄m. ¶ Utinam hi tales pſeudo apoſtoli et ficti religioſi nō ſic orarent: ſed foderēt et ararēt. Gen̄. iij. Et panem in ſudore vultus ſui manducarent: et oratione vocali dn̄ica, pater noſter, cōtēti eſſent: ſicut alij ſimplices huius mundi: vt non cum ſua ſimulata et imaginaria oratione perirēt. Sed quidā ex eis in mūdo porcarij: quidam pecorarij: quidam armētarij: quidam cemētarij: quidā carbonarij: quidā fabriferrarij: aut alijs diuerſis operibus mancipati, de labore manuum iuſte ſibi victū querentes: τ ſue familie, talem ſanctum laborē et a dn̄o indictum refugientes. Gen̄. iij. quia homo naſcitur ad laborādum. Job. v. muta habitu quē ſibi adinuenerūt: ſʒ nō corde de labore et erūna, vilitate et paupertate ad otium τ requiē corporis, vbertatem et libertatem notiam, tranſierunt: τ de vera penitentia quā in mūdo faciet de iuſtis ſuis laboribus ſe et ſuam familiam ſuſtentātes: et chriſtum in ſuis pauperibus honorantes. Prouer. iiij. i. q. i. non eſt putanda. ad fictam penitētiam tranſierūt: τ de eis ad literā verbum dn̄i poteſt dici Act. xx. in fi. et ex̄ de cele. miſ. cum marthe. §. verum. beatius erat illis dare pauperibus eleemoſynas etſi paucas: ꝙ nunc ſub habitu pauperum recipere aliena: ſicut inferi⁹ declarabo. ¶ Porro nullus quaſi ſupradictoꝝ ſarrabaitarū gyrouagoꝝ et pſeudo apoſtolorū begardoꝝ et fratricelloꝝ, τ illorū de paupere vita laborare vult manibus ſuis: ſed de eleemoſynis viuunt. Qr aūt mendicare nō poſſint et de eleemoſyna viuere ſic dare ꝓbatur. ¶ O Sancta dei eccleſia certos in cōcilio generali, mendicantiū ordines approbauit: oēs alios reprobauit. ex̄ de reli. domi. religionū. lib. vj. Sed certū eſt ꝙ oēs predicti aliquē modum ordinis ſibi cōſtituūt in habitu in vita et in cōgregatione. quidā ex eis in ſua ſectā viuētes, ſub cuius colore mendicant de nullo approbato ab eccleſia ordine mendicātium exiſtentes cōtra eccleſiam viuūt. immo iſtis temporibus dn̄s papa Joānes. xxij. cōtra oēs ſic viuentes et eis fauentes excōmunicationis ſentētiam promulgauit in quadam extrauagāti edita cōtra eos que incipit, Sancta romana. et nihilominus clemēs in ſua cōſtitutione iſtos begardos tāꝙ ſuſpectos de hereſi reprobauit. ex̄ de hereti. ad noſtrū. in clemē. quorum errores inferius annotantur. Itē ſm Augu. de operibus monachorum. Nō poſſunt de eleemoſyna viuere niſi predicatores ab eccleſia approbati. xlij. diſt. quieſcamus. ſacramentorū miniſtratores. miniſtri etiam altaris: qui tantū etiam reliquerunt τ pauperibus erogarunt: ꝙ in ſeculo poterāt viuere. Et intelligo ꝙ aliquē ſtatū approbatū ab eccleſia receperunt, ſaltem verum eremiticum. xvj. q. i. qui vere. quia non ſufficit relinquere ſua τ dare pauperibus: niſi τ xp̄m in aliquo ſtatu licito qs ſequatur. vnde Math. xix. Ecce nos reliquimus oīa τ ſecuti ſumus te. Ubi Greg. Quia ergo non ſufficit tantū relinquere: iungit qd̄ ꝑfectum eſt: τ ſecuti ſum⁹ te. nō dixit qui reliquiſtis oīa. hoc em̄ τ Socrates ꝑhus fecit: τ multi alij diuitias contēpſerūt: ſed qui ſecuti eſtis me qd̄ ꝓprie aplorū eſt atqꝫ credētium. ad hec xij. q. ij. gloria. ℣. Socrates. Sed ſupradicti pſeudo nullū ſtatū ab eccleſia approbatum ſeruāt: nec aliquā de predictis cōditionibus quas Augu. ponit prout cōmuniter habent. ¶ Item habens in bonis vnde victum τ vite neceſſaria ſibi ꝑcipiat: mēdicare non pōt. i. q. ij. paſtor. τ c. clericos. τ ibi no. τ. lxxxvj. di. nō ſatis. ℣. ſed hec. τ alias habēs etiam facultatem laborādi operādi τ artificijs vel manibus proprijs victum querendi, mendicare nō poteſt. xxi. q. i. clericus. in fi. τ. xci. di. clericus victum. τ ibi no. τ. lxxxi. di. c. i. C. de mendi. val̄. l. vna. v. q. v. non omnis. xxiij. q. iiij. nimium. in aūt. de queſtore. §. ſi vero vite. ℣. ſi vero huiuſmodi. vſqꝫ ad. §. ſi vero aliqui. xxi. q. i. quomodo. no. xxiij. q. iiij. §. ex his. gloſ. dum inde. ¶ Unde τ dicti fratricelli τ begardi τ pſeudo apoſtoli quū propriū habere poſſint: nullam approbatā regulā promittentes: τ ſi aliqui ex eis vitam eremiticam tenere videantur: qui propriū habent: vt. xix. q. vlt. §. econtra. quū laborare poſſint: τ ſi neſciunt diſcant: petēdo eleemoſynam peccant mortaliter contra iura τ canones faciendo. xxv. q. i. violatores. τ. c. generali. iiij. q. i. qd̄ precipit̄. ¶ Itē ꝯtra charitatē faciūt: q2 eleemoſynā pauperis infirmi, vel ſenis, vel nō potentis laborare ſibi vſurpant contra id. xlvij. di. ſicut hi. τ pre. c. non ſatis. Et quia negligunt tales iuſtitiam operandi de cibo mendicato ſecuri: ideo eis etiam eſurientibus non tamen ad mortē cibus tollendus eſt ſm Augu. v. q. v. non omnis. et no. xlij. diſtin. quieſcam⁹. Et ſi monachi ab eccleſia approbati manibus laborare tenētur. xvj. q. i. de preſentium. et probatur late inferius. Et fratres minores ſm regulam eoꝝ, vt declarat̄ ex̄ de ℣. ſigni. exijt. li. vj. multo potius hi tales: qui nec tamen veri eremite ſunt eremum incolentes. de quibus in autent̄. de monachis. §. cogitandum. habentes nomen ſine re. contra id. xlij. diſtin. oratorium. xvj. queſti. i. ſi cupis. ¶ Iteʒ ſi ſtatum anachoriticum aut

eremiticam ſeruare ſe dicunt qui eſt/ vt.ſ. dixi/ ab eccleſia approbatus. ex͂ de exceſ. pꝛela. cum ex eo.§.ſi.lib.vi. vbi de hoc. adhuc eos i tali ſtatu laboꝛare opoꝛtet: vt dictū eſt in additione. et de ſudoꝛe ſuo ſibi cibum querere: ⁊ non mendicare: nec alienam agapen recipere: niſi in vltima eſſent moꝛtis neceſſitate ineuitabili cōſtituti. ad hoc.lxxxi.diſt.c.ſi.et.lxxxij.diſt.§.i.⁊.c.i. vbi de hoc a ſenſu contrario. et ibi no. ⁊ expreſſum.xxxi.q.i.quomodo.ibi. Et idcirco eras pꝛeſcribitur: vt illi tm̄ accipiant pauperum cibos: qui iam laboꝛare non poſſunt. et de cōſe.diſt.v.nūq̄. Et fratres etiā minoꝛes ex regula laboꝛare tenētur: ſed clerici pꝛopter occupationē laboꝛis ſpiritualis/ officij diuini/ lectionis/ ſtudij/ pꝛedicationum/ cōfeſſionum/ et ſimilium/ excuſantur: ſed eoꝝ laici pꝛofeſſi obligantur ad laboꝛandum: niſi quū ſunt in fratrum clericoꝛum ſeruitijs occupati. ex͂ de verbo. ſigni. exijt.lib.vi. facit etiam ad hec.i.q.ij.ſacerdos.xci.diſt. in palea.pꝛeſbyter.et.c.clericus.i.et.ij.v.q.v.nō omnis. Et dicit lex ꝙ pauper qui laboꝛare poteſt/ ſi ſe immiſcet elemoſyne imperatoꝛis redigitur in ſeruitutem. C. de mendi can.vali.l.i.lib.xi. et notatur in pꝛeal.c.i.lxxxi.diſt. Sic vixerunt omnes anachoꝛite et eremite ⁊ cenobite in Egypto/ et in Libya/ et in Paleſtina/ ⁊ in omnibus alijs Grecie locis: ⁊ vbilibet antiquitus cōſtituti.ſ. de laboꝛibus manuū ſuarum/ ſicut in vitis patrum/ et in libris Io.caſſi. ⁊ in lib. qui dicitur paradiſus: et in regula beati Benedicti manifeſtum eſt. et patet.xvi.q.i.de pꝛeſentiū.ibi. laboꝛ manuū. Et hanc foꝛmā laboꝛādi pꝛimo dedit angelus ſancto Antonio magno ſecundo eremite poſt Paulum in foꝛma humana ſibi apparens/ inſtruens per actum quomodo oraret et operaretur: et poſtmodum poſt eum oēs ſancti anachoꝛite et cenobite egyptij maxime de laboꝛibus pꝛopꝛijs vixerunt. ſicut in vitis patrum habetur. adeo enim intēti erant illi veri religioſi operi manuali: ꝙ non ſolum vitam ſuam ex ſuis operibus tranſigebant: ſed per Egyptum et Libyam per carceres et hoſpitalia et alia pia loca que ſupererant elemoſynas tranſmittebāt: et de ſuis ſanctis et iuſtis laboꝛibus alios pauperes inualidos ſuſtentabāt: adeo vt vix pauperes ſufficerent ad tantas elemoſynas receptandas. Immo quidam ex patribus in vltimis eremis remotis ab hominibus exiſtentes/ et operas ſuas vēdere nō valentes/ et de fructibus et herbis eremi ⁊ de aliqua agricultura viuērēs/ nihilominus laboꝛabāt: ⁊ poſtq̄ cellas ſuis operibus implerāt: ignē eis apponebant: aſſerentes monachum nō poſſe in ſolitudine ſine laboꝛe manuum permanere. vt narrat Io.caſſi.in.xij.libel.in lib. de acidia. de abbate Paulo pꝛobatiſſimo patrum. Quanto autem (quod eſt mirabile et notabile) magis contemplatiui quidam et eis amplius manibus laboꝛabāt: vt patet in Machario et Arſennio. Laboꝛabāt autem de palmis funiculos faciendo et plectas/ vaſcula lignea aut iuncea/ aut cingula. quidam eoꝛum erant fabꝛi. nā et Ioſeph pater chꝛiſti putatiuus faber lignariꝰ fuit. Mat.xiij. Mar.vi. Luc.iiij. ⁊ ſimile Io.vi.ibi. Nōne hic eſt filius fabꝛi? Augu. in ſermone natiuitatis. Eſt autē pater chꝛiſti faber deꝰ qui totius mūdi opera fabꝛicatus eſt: arcā Noe diſpoſuit: Moyſi tabernaculū oꝛdinauit: arcam teſtamēti inſtituit. Fabꝛum dixerim qui mentē rigidā explanat: ac cogitationes ſuperbas excidit. Quidam ſcriptoꝛes/ quidā agricultoꝛes/ quantum eis ſufficere poterat: quidam hoꝛtulani/ quidam eoꝛum tempoꝛe meſſis meſſoꝛes/ de quo mercedē recipiebant: nunc pecuniam/ nunc alicuius ſpeciei granū: quidam eoꝝ fabꝛicabant cellas: ⁊ puteos fodiebant: quidam clibanarij. Tradit Io.caſſi.in.ij.lib.inſtitutoꝝ monachoꝛum Egypti ſic dicens. Operis autem ac ſudoꝛis aſſiduitatem quiſq; monachoꝛum ſubire compellitur: vt pꝛopꝛijs manibus iuxta apoſtolū.ij.Theſſa.iij. quotidianum victum vel ſuis vſibus vel aduenientiū neceſſitatibus parans/ et faſtus vite pꝛeterire poſſit et delicias obliuiſci: et humilitatem coꝛdis contritione laboꝛis acquirere. Et in alio.c.eiuſdem libꝛi ſic dicit. Nam pariter exercētes coꝛpoꝛis animeq; virtutes/ exterioꝛis hominis ſtipēdia cū emolumentis interioꝛis exequantur: lubꝛicis motibus coꝛdis et fluctuationi/ et cogitationi inſtabili operum pondera velut quādam tenacem atq; immobilem anchoꝛam pꝛefigētes: cui volubilitas atq; peruagatio coꝛdis innexa/ intra clauſtra celle velut in poꝛtu tutiſſimo valeat contineri: atq; ita meditationi ſpirituali tantum et cuſtodie cogitatio intenta non modo ad conſenſum: non pꝛaue cuiuſq̄ ſuggeſtionis peruigilem mentem coꝛruere non ſinat: verum etiam ab omni ſuperflua otioſaq; cogitatione cuſtodiat: ita vt quod ex equo pōderat aut facile poſſit a quoq̄ diſcerni.i. vtri pꝛopter meditationem ſpiritualē inceſſabile manuum opus exerceant: aut pꝛopter vigilitatem operis tam pꝛeclarum ſpiritus pꝛofectum ſciētieq; lumen acquirant. ¶ In quarto autem libꝛo ſic dicit. Et quum tantum vnuſquiſq; eoꝛum quotidie de opere pꝛopꝛio reditum cōferat monaſterio: vt ex hoc nō ſolum ſuſtentare ſuam valeat parcitatem: verū etiam vſibus poſſit exuberare multoꝛum: in nullo tamen inflatur: nec ſibi de tāto operis ſui queſtu ac ſudoꝛe blāditur: ſed pꝛeter duo paxematia que tribus vix denarijs ibidem diſtrahūtur: nihil ſibimet amplius vnuſquiſq; pꝛeſumat. ¶ Itē in.v.lib. ſic dicit. Quū quidam ſenioꝛum videret Symeonem italicum non operantem: conijciēs eum tam otij vagatione q̄ rerum penuria diutius in cella durare nō poſſe: certus neminem poſſe impugnationes ſolitudinis tolerare: niſi quum quis pꝛopꝛijs manibus ſibimet victum fuerit parare cōtentus: vt daret Symeoni materiam laboꝛandi: quaſi indigeret ſenioꝛ pꝛo quodam fratre ſuo libꝛo apoſtoli latine conſcripto: dedit illi membꝛanas et vtenſilia ad ſcribendū: et neceſſitates quaſi pꝛo totius anni mercede: ⁊ recepit codicē ſcriptum illic nullis vſibus pꝛofuturum: quippe in illa regione vniuerſis notitie lingue latine penitus ignaris: et hac ſubtilitate charitatiua egit ille ſenioꝛ vt ille Symeon ſine confeſſionis verecundia merito laboꝛis et operis ſui neceſſaria victus alimenta perciperet: ⁊ ipſe ſue munificētie pietatem tamq̄ debiti neceſſitate compleret. ¶ Item in eodem.v. lib. dicit ꝙ Archebius cenobita qui matrem in quinquaginta annis non viderat: quamq̄ caſtrum de quo fuerat amplius quatuoꝛ milibꝰ a ſuo monaſterio non diſtaret: ſciens eam grauari a creditoꝛibus poſt moꝛtem mariti debito cētum ſolidoꝛum/ inter monaſterij clauſtra perdurās ſolitum operis penſum ſibi triplicari popoſcit: et per totum anni ſpatium diebus pariter et noctibus deſudans debiti nodū operis ſudoꝛe creditoꝛibus ſoluens/ matrem omni inquietudinis iniuria liberam dereliquit. ¶ Item ſuper illud Mat.i. Erant enim piſcatoꝛes/ dixit Theophilus. Vide autē ex laboꝛibus pꝛopꝛijs enutritos: tales enim digni/ erant chꝛiſti pꝛimi diſcipuli fieri. Item idem in.x.lib. de ſpiritu acidie apoſtolum commemoꝛans exponit.ij.ad Theſſa.iiij.c. Rogamus autem vos fratres vt abundetis magis: et operam detis vt quieti ſitis: et veſtra negotia agatis: et operemini manibus veſtris: vt honeſte ambuletis ad eos qui foꝛis ſunt: ⁊ nullius aliq̄d deſideretis. Repete. Quieti ſitis.i. in veſtris cellulis cōmoꝛātes: ne diuerſis rumoꝛibus qui ſolent otioſoꝛum votis vel fabulis generari/ inquieti effecti: alijs quoq; inquietudinē inferatis. Veſtra negotia agatis: non curioſitate veſtra actus mundi velitis inquirere: ac diuerſoꝛum conuerſationem exploꝛantes operam veſtram nō erga coꝛrectionem veſtram ſeu virtutum ſtudia/ ſed ad detractionē fratrum velitis impēdere. de qua detractione de peni. diſt.i. homicidioꝛum.et.xx.diſt.alienus. Et operemini manibus veſtris. Nullus enim poteſt vel inquietus non eſſe: vel aliena nō curare negotia: niſi qui operi manuum ſuarum non acquieſcit inſiſtere. Et honeſte ambuletis ad eos qui foꝛis ſunt. Nunq̄ poteſt nec apud homines ſeculi honeſte incedere: qui nequaq̄ clauſtris celle et operi manuum ſuarum inherere contentus eſt. Sed neceſſe eſt eum inhoneſtum eſſe: dum neceſſaria victus requirit: adu

lationi quoqꝫ operam dare: nouitates etiam rumoꝝ ſectari: cauſarum fabularumqꝫ occaſiones acquirere: per quas ſibimetipſi aditum paret/ ac facultatem qua diuerſoꝛum domos valeat penetrare. Et nullius aliquid deſideretis. Nõ poteſt nõ alienis donis et muneribus inhiare: qui nõ delectat̃ pio quietoqꝫ laboꝛe operis ●ui quotidiani victus parare ſubſtãtiã. Et in. ij. epiſtola ad Theſſa. c. vlti. Denũtiamus autẽ vobis fratres in nomine dñi noſtri ieſu chꝛiſti: vt ſubtrahatis vos ab omni fratre ambulãte inoꝛdinate. Itaqꝫ ab ijs qui vacare operi nolunt/ iubet ſubtrahi: et velut membꝛa otij coꝛrupta putredine deſecari: ne inertie moꝛbus velut letale contagiũ etiam ſanas membꝛoꝝ partes tabe ſerpente coꝛrũpat. ad hoc. xlv. diſ. ſed illud. xxiij. q. iij. reſecande. ex̃ de ſta. mo. ea que. ſ. rñ. Qm̃ non inquieti fuimus inter vos: neqꝫ gratis panẽ mãducauimus. qui tamẽ poterat de euãgelio qð pꝛedicabat/ viuere. q: dignus eſt operarius mercede ſua. Luc. x. ſ. ad Timo. v. Dign⁹ eſt operarius cibo ſuo. Mat. x. xij. q. ij. quicũqꝫ. ſ. ad Coꝛ. ix. ſ. q. ij. ſacerdos. xiij. q. i. §. his ita. ex̃ de cenſib⁹. cum ex offici.

¶ P Quid nos faciemus: quibus nõ ſolum nulla pꝛedicatio verbi cõmiſſa eſt: ſed nec vlla quidẽ/ niſi aĩe noſtre ſolius cura mãcipatur? Qua fiducia otioſis manibus gratis panẽ comedere audebimus: quẽ vas electionis euangelica pꝛedicatione cõſtrictus/ ſine opere manuũ comedere nõ pꝛeſumit: ſed in laboꝛe (inquit) et in fatigatione nocte et die operãtes: ne quẽ veſtrũ grauaremus? Si eñ ille qui euangeliũ pꝛedicabat: ſignis illud virtutibuſqꝫ cõmẽdans: ne grauaret quẽpiam/ gratis manducare panẽ auſus nõ fuit: quomodo illi nõ exiſtimãt ſe grauare: qui quotidie eum otioſi pꝛeſumũt? Nõ quaſi nos nõ habuerimus poteſtatẽ: ſed vt noſmetipſos foꝛmam daremus vobis ad imitandũ nos. Et quidẽ quum haberemus poteſtatem: ⁊ paterẽt nobis facultates omniũ veſtrũ atqꝫ ſubſtantie: ⁊ credi eis dñi noſtri noſſem me habere permiſſum: nõ ſum tñ vſus hac poteſtate: ne qð a me bene ⁊ licite fieret: alijs otij notij pꝛeberet exẽplum. Et idcirco euangelium pꝛedicans meis manibus volui ſuſtẽtari: vt vobis quoqꝫ volẽtibus iter virtutis incedere/ viam perfectionis aperirem: et conuerſationis foꝛmam meo laboꝛe pꝛeberẽ. Nã ⁊ quũ eſſemus apud vos: hoc denuntiabamus vobis: vt ſi quis non vult laboꝛare: non manducet. Audiuimus eñ quoſdam inter vos ambulare inquiete: nihil operãtes: ſed curioſe agentes. His aũt qui eiuſmodi ſunt/ denũtiamus et obſecramus in dño ieſu chꝛiſto: vt cũ ſilẽtio ſuũ panẽ operantes mãducent: nõ gladio carnali eos addicẽs: ſed auctoꝛitate ſpũſſancti vite eis interdicens ſubſtãtiam: vt ſi foꝛte penã future moꝛtis minime cogitãtes/ adhuc velint amoꝛe otij exiſtere contumaces: ſaltẽ naturali neceſſitate cõſtricti ⁊ metu pꝛeſentis interitus/ ſaluatoꝛis pꝛecepta ſuſcipere cogantur. Q: ſi quis nõ obedierit verbo noſtro: per epiſtolã hunc notate: et nõ cõmiſceamini cum illo: vt confundatur. Ecce qui laboꝛare recuſat et apoſtolo obedire: quaſi excõicatus debet ab oĩb⁹ euitari: vt publica oĩm ſegregatione cõfuſus/ ad tramitẽ ſalutis incipiat aliquãdo reuocari. ¶ Item ad Ephe. iiij. Qui furabatur iam non furetur: magis aũt laboꝛet manibus ſuis: quod bonũ eſt: vt habeat vnde tribuat neceſſitatẽ patientibus. ⁊ Act. xx. in fi. Ad omnia que mihi opus erãt: et ijs qui mecum ſunt miniſtrauerunt manus iſte oĩa. Oſtendi vobis q: ſic laboꝛantes opoꝛtet ſuſcipere infirmos: ac meminiſſe verbi dñi ieſu. Beatius eſt magis dare ꝙ̃ accipere. xvi. q. i. pꝛedicatoꝛ. ⁊ ex̃ de cele. miſ. cum marthe. §. verum. Hec eſt autem impertientis beatioꝛ largitas: ꝙ̃ accipiẽtis penuria: que non de pecunia pꝛo infidelitate reſeruata/ nec de reconditis theſauris impẽditur: ſed que de fructu operis pꝛopꝛij et pio ſudoꝛe pꝛofertur. Et idcirco beatum magis eſt dare ꝙ̃ accipere: quia quum illius qui accipit hic qui tribuit habeat paupertatem: nihilominus laboꝛe pꝛopꝛio non ſolũ ſue neceſſitatis ſufficientiam/ verum etiam quod tribuat indigenti pia ſolicitudine parare feſtinat: duplici gratia decoꝛatus: ꝙ ⁊ perfectam nuditatem chꝛiſti vniuerſarum ſuarum abiectione poſſideat facultatum: ſed et munificẽtiam diuitis laboꝛe ſuo exhibeat et affectu. Hic quidẽ honoꝛãs deum de ſuis iuſtis laboꝛibus. Pꝛouerb. iij. ſ. q. ſ. nõ eſt putanda. Ille vero otij toꝛpoꝛe ⁊ inertia ſolutus/ indignum ſe etiam cibo panis apoſtoli pꝛobat ſententia: quũ contra interdictum eius panem edere otioſus pꝛeſumit. huculqꝫ Io. caſſi. Adde hic quod ſcripſi. ſ. in. §. ad partem contrariã. ver. xi. cũ duobus ver. ſeq. et in additione ibi impoſita. et. ſ. §. hoc autem pꝛeceptũ. ver. ſuper illud actu. in ar. lxv. Et idem in eodem lib. x. Solent autem ij qui ſunt hac ſegnitie diſſoluti/ nolentes opere manuum ſuſtentari: quibuſdam vti teſtimonijs ſcripturarũ: quibus quoddam inertie velamen imponunt: dicentes/ Operamini cibum qui nõ perit: ſed permanet in vitam eternam. Io. vi. et Io. iiij. Meus cibus eſt vt faciam volũtatem eius qui miſit me. ibi Oꝛige. Idoneus cibus filio dei: quum actoꝛ paterne voluntatis efficitur: hoc velle in ſemetipſo pꝛoteſtans/ quod erat in patre. Solus autẽ filius perfecti operis paterne volũtatis eſt capax. Ceteri vero ſancti nil preter diuinam peragunt volũtatem. Plenam autem ⁊ integram dei facit voluntatem: qui dixit meus cibus ⁊c̃. Pꝛopꝛius enim cibus eius oſtenditur/ volũtatem patris facere. Sed ſm Io. caſſi. hec teſtimonia panni quidã ſunt: qui contegunt potius ignominiam otioſitatis et verecundie noſtre: ꝙ̃ calefaciant nos illa veſte virtutum. de qua Pꝛouerb. vlti. Foꝛtitudo et decoꝛ indumẽtum eius. et ſm Salomonem. Qui ſectatur otium ſtultiſſimus eſt. Pꝛouerb. xij. Et ibidem. Manus foꝛtium dominabitur: que autem remiſſa eſt: tributis ſeruiet. et Pꝛouerb. xxi. Deſideria occidunt pigrum: noluerũt enim quicꝙ̃ manus eius operari. Tota die concupiſcit et deſiderat. qui autem iuſtus eſt tribuet et non ceſſabit. et Pꝛouer. xxviij. Qui operatur terrã ſuã: ſaturabitur panib⁹. qui ſectatur otiũ: replebit̃ egeſtate. et Eccl̃s. x. In pigritijs humiliabitur contignatio: et in infirmitate manuum perſtillabit domus. Et ſm eũdẽ Salo. non reperi in noſtra tranſlatione. ſed eſt ſententia hec. Pꝛouerb. xxiiij. ibi. Per agrum hominis pigri tranſiui: et per vineam viri ſtulti: et ecce totum repleuerant vꝛtice: et operuerant ſuperficiem eius ſpine. Vie nihil operãtium ſtrate ſunt ſpinis: id eſt vitijs. Et iterũ Pꝛouerb. xxi. quantum ad ſententiã. In deſiderijs eſt omnis otioſus. de conſecra. diſt. v. numꝙ̃. Et iterum Pꝛouerb. xxi. Deſideria occidunt pigrum. His itaqꝫ exemplis per Egyptum patres eruditi nullo modo otioſos eſſe monachos/ ac pꝛecipue iuuenes patiuntur: actum coꝛdis et pꝛofectum patientie et humilitatis vtilitate operis metientes. Et non ſolum a nullo quicꝙ̃ ad vſum victus ſui accipere ſinunt: ſed etiam de laboꝛibus ſuis non tantum ſuperuenientes et peregrinos reficiunt fratres: verum etiam per loca Libye que ſterilitate laboꝛant: nec nõ etiam per ciuitates ijs qui ſqualloꝛe carcerum contabeſcũt: immanem dirigunt alimonie ſubſtãtiam: de fructu manuum ſuarum rationabile ac verum ſacrificium dño tali oblatione ſe offerre credentes. Hec eſt autem apud Egyptum ab antiquis patribus ſancita ſententia/ demone vno monachum operantem pulſari: otioſum vero innumeris ſpiritibus deuaſtari. huculqꝫ Io. caſſi. in pꝛealleg. lib. x. Item in vltima collatione patrum que eſt. xxiiij. verba Abꝛae anachoꝛite. Pꝛeferẽdus eſt manuuꝫ laboꝛ otioſe in hac parte meditationi ſcripturarum: infructuoſe lectionis inſtantie: ſm apoſtolicam auctoꝛitatem et ſenioꝛum inſtituta: quia qui ſani coꝛpoꝛis eſt ac robuſti: ſtipe aliena ſuſtentari nõ debet: que iuſte ſolis eſt debilibus attributa. Nam vtiqꝫ agape: id eſt charitate vel ſtipe aliena certum eſt omne genus hominum ſuſtentari: etiam ipſos reges: quod pꝛopꝛijs manibus non laboꝛat. nam maioꝛum habet definitio: quicquid ad neceſſitatem quotidiani victus inſumitur: quod opere manuum noſtrarum effectum partũqꝫ nõ fuerit: ad agapen referri debere ſanxerũt. ſm Apoſtolũ qui otioſis penitus

interdicēs opē largitatis aliene/ qui (inquit) nō operat:
non manducet.ij.ad Theſſa.vlti. Itē in vitis patrum. Ab
bas ſyſoy ait. Corporalis labor dux eſt humilitatis. Item
dixit Abbas Achillas Abbati Amon. Ego hac nocte.xxij.
vlnas funiculi operatus ſum: ⁊ in veritate nō indigeo: ſed
propterea laboro et omni virtute mea: vt ab opere ad ora
tionē tāꝗ ad requiē veniā. Itē dixit alter ſenex. Labor et
humilitas ⁊ oratio ſine ceſſatione poſſidēt chriſtū. nam re
quies ⁊ iuſtificatio propria et volūtas impedimēta ſunt.
oēs em̄ pene per ea perierunt. Item dixit quidā frater ab
bati Syſoy. Si habeo aliūde ſufficiētiā: videtur tibi vt co
gitem de labore manuum? Rn̄dit. Quātūuis habeas: nō
negligas operari: et quantū potes/ fac: nō tamē cū turbu
lento animo. Itē Serapion preſbyter pater erat quaſi.x.
miliū monachoꝝ: qui oēs ex laboribus ꝓprijs et mercede
manuū viuebāt: quā tēpore meſſis acquirebāt: ⁊ partē plu
rimā ad ſupradictū ſenem ꝓ pauperibus deferebāt. Om
nibus em̄ pene Egyptijs monachis moris erat/ tempore
meſſis locare operas ſuas ad partē frumenti habendam:
de quo magnā partem pauperū vſibus offerebāt: ſed nec
intra Egyptum ſufficiebāt pauperes qui poſſent mie eoꝝ
fructus ⁊ largitatem abſumere: ſed in Alexandriā naues
onuſte frumēto huiuſmodi dirigebātur: vel in carcere con
cluſis vel reliquis peregrinis ⁊ pauperib⁹ erogādo. Do
cuit etiā magnus Antonius Paulū ſimplicē quō digitis
corporis opus carnale: cogitatione vero mētis ⁊ intentio
ne operaret͛ que dei ſunt. Itē interrogatus abbas ſyſoy
quomodo oportet monachū ſedere in cella. Rn̄dit. Quā
tum ad id qđ in manifeſto eſt: hoc eſt vt opus manuum fa
ciat: et ſemel comedat: ⁊ taceat: ⁊ meditetur. Occulte aūt
in cella ꝓficere eſt: hoc eſt vt redarguat ſeipm̄ vnuſquiſq;
de proprijs exceſſibus in omni loco ad quē peruenerit: ⁊ vt
miniſterij horas cuſtodiat: ⁊ de occultis non negligat. Si
autē tēpus contigerit ꝙ vacet ab opere manuū: intret ad
miniſteriū operis dei: et id ſine aliqua perturbatione con
ſummet. Finis autem hoꝝ eſt vt cogitatū bonū ſimul te
neat: et reuocet a ſe maloꝝ cogitatū. Itē de Hilarione le
gitur ꝙ fiſcellas iunco texens emulabatur monachorum
Egypti diſciplinā. et Aplm̄ dicentē/ qui nō laborat nō mā
ducet.ij.ad Theſſa.vlti.ad Ephe.iiij. de cōſe.diſt.v.nūꝗ.
Item de eo legitur ꝙ quum vadēs per mūdū ad inſulam
perueniſſet: in deſerto agello manēs/ lignoꝝ quotidie fa
ſcem colligēs/ imponebat dorſo: quo venūdato ſibi alimo
niam et ijs qui forte veniebāt ad eū/ pauxillū panis eme
bat: q: nec fragmē panis a quoq; accepit. Itē quum Ma
charius maior veniſſet ad Antoniū: et loquerētur ſero de
humilitate animarū: et operarētur: vidēs Antonius ma
gnū opus plectarum qđ fecerat Macharius/ admiratus
eſt: et oſculatus eſt manus eius dicens/ Multa virtus de
manibus iſtis egredit͛. In monaſterio Euticij narrat Gre
go. in dialo. erāt antiquarij libros ſcribentes: ⁊ ipe abbas
Euticius in valle fenum ſecabat: ⁊ falcem fenariā in collo
deferēs veniebat. Omnes etiā monachi de vita manibus
cōficiebant linteamina: ex cuius operis emolumēto nulli
eorū quicꝗ deficiebat ad vitā. Regula data Pachamio
ab āgelo dicit. Permittas vniuſcuiq; vt tātū quātū poſſit ⁊
cibi ſumat et potus: et iuxta manducantiū et bibentiū vi
res paribus quoq; eos operib⁹ ſubiugabis. Et neq; quēꝗ
ieiunare vel manducare ꝓhibeas: ita tamē vt fortioribus
et magis edentibus ſemper onus grauius iniungas. In
firmiores autem et vere monachi ad operandū leuius vr
geantur. Philothonius monachus ex quo gratiam ba
ptiſmi ſuſcepit: ſine cauſa ſe alterius vſum pane neſciuit:
et ex laboribus proprijs elephantioſis. cc. ſolidos dedit.
Ciconius preſbyter nūꝗ de ſolitudinibus egreſſus eſt ꝑ
xl. annos fungens officio ſacerdotis: nec niſi ꝓprio opere
et ſudore queſitum attigit panē. Venerūt quidā patres
ad quēdam leproſum vt darēt ei eleemoſynam: ille nō ac
quieuit accipere/ dicens. Ecce modicas palmulas habeo
quas operor: et facio plectas ex eis: et māduco panē. Et
iterum venerunt ad domū cuiuſdā vidue que habebat fi
lios: ⁊ quum pulſarent oſtiū: cucurrit filia nuda ad oſtiū:
mater vero iuerat ad opus: erat em̄ candidatrix: et dabāt
filie eius veſtimētum et nūmos: ipſa autē nolebat accipe
re dicens veniſſe matrē ſuā et dixiſſe ſibi/ cōfide filia: quia
voluit deus: et inuenio opus qđ facio hodie vnde habea
mus victū noſtrū. Et quum veniſſet mater eius: rogabāt
eam vt eleemoſynā acciperet: ⁊ noluit dicens. Ego habeo
curatorē deum meū: ⁊ vos vultis eum tollere a me hodie.
Illi autem agnoſcentes fidem eius glorificauerunt deū.
Iſta etiam duo exēpla proxima poſui.ſ.in.§.nūc vero.ver.
quidam.cū ſeq.in ar.liiij. Iterū dixit ſenex. Surgens ma
ne dic ad teipſum. Labora corpus vt paſcaris. ſobria eſto
aīa vt apprehendas hereditatē. hoc de vitis patrū et col
lationib⁹ intuli. Et recuſantes hodie manib⁹ laborare cō
fundantur: et timeant mortem panem comedētes otioſi:
q: ſcribitur Prouerb.vlti. Et panem otioſa non comedit:
et date ei de fructu manuum ſuarum. Et Hiero. in canone
de cōſe.diſt.v.nūꝗ. dicit. Semper aliquid facito: vt te dia
bolus inueniat occupatū: ⁊ ſequitur ibi. Si apoſtoli habē
tes poteſtatē de euāgelio viuere/ laborabāt manib⁹ ſuis
ne quē grauarēt: et alijs tribuebāt refrigeria quoꝝ pro ſpi
ritualibus debebant metere carnalia.ſ. Cor.ix. ex de pre
ſcrip.cum officij.de cenſi.cū apoſtolus. cur tu in vſus tuos
ſucceſſura non preparas? vel fiſcellam texe iunco: vel cani
ſtrum lētis plecte viminibus: ſeratur humus: areole equo
limite diuidātur: in quibus quum olerum iactata fuerint
ſemina: vel plante per ordinem poſite: aque ducantur irri
gue. Inſerātur fructuoſe arbores vel gēmis vel ſurculis:
vt paruo poſt tēpore laboris tui dulcia poma decerpas.
Apū fabrica aluearia ad quas te mittūt Salomonis pro
uerbia. tepantur quantū ad ſententiā. Prouerb.xxiiij.ibi.
Comede fili mi mel: quia bonum eſt. quātum ad literā in
eccleſiaſtico dicitur Eccliaſti.xi. Breuis in volatilibus eſt
apis ⁊c. lina capiendis piſcibus. ſcribantur libri vt et ma
nus operetur cibos: et anima lectione ſaturetur. In deſi
derijs autem eſt omnis otioſus. Prouerb.xxi. Egyptiorū
monaſteria hunc morem tenent: vt nullum abſq; opere ⁊
labore ſuſcipiāt: nō tam propter victus neceſſaria/ ꝗ pro
pter anime ſalutē: ne vagentur peruerſis cogitationibus
et ad inſtar fornicantis iſrael omni tranſeunti diuaricent
pedes ſuos.xxxij.q.v. paulus. in fine. huc uſq; Hiero. ſcri
bens ad Ruſticum monachū ⁊ per eum alios monachos
inſtruens. vt dicit in fine.c. predicti. Item ibi Hierony. in
canone.xxi.q.ſ.quomodo. exponēs verbum Apoſtoli.ſ. ad
Timo.v. Vidua/ inquit/ eligatur non minus.lx. annorum
que fuerit vnius viri vxor: hoc eſt preceptū de eis viduis
que eccleſie paſcuntur eleemoſynis: et idcirco etas preſcri
bitur: vt ille tantum accipiant cibos: que iam laborare nō
poſſunt. et.ſ. poſitum eſt. Itē Proſper in canone preall.
ſ.q.ij. ſacerdos. Quid eſt de euangelio viuere: niſi laborā
tem inde vbi laborat neceſſaria vite percipere? Qui ergo
in euangelio nō laborat: quomodo poteſt eleemoſynam
recipere: quam tamē Paulus non recipit viuens de ſuis
laboribus? vt ibi dicitur. vt gyrouagis ⁊ pſeudo religioſis
tolleret materiam mendicandi: et daret materiam laborā
di. vt ſuperius eſt probatum. Preterea canon preallega.
lxxxij.diſt.c.epiſcopus. dicitur. Epiſcopus pauperibus vel
infirmis qui debilitate faciēte ſuis manibus laborare nō
poſſunt: veſtitum et victum inquantum ſibi fuerit poſſibi
le largiatur. ergo a ſenſu cōtrario/ ſi laborare poſſunt: nō
debent eleemoſynam recipere. Item vere ſm̄ Augu. in
canone.v.q.v.non omnis.xxiij.q.iiij.nimium. vtilius eſu
rienti panis tollitur: ſi de cibo ſecurus iuſtitiam negligat:
quia iuſtum eſt ſm̄ Aplm̄.ij. Theſſa.vlti. Qui nō laborat
non manducet: ꝗ panis ei frāgitur: vt iniuſtitie ſeductus
acquieſcat.i.ignauie ⁊ acidie: q: homo naſcitur ad laborē.
Iob.v. ergo iuſtum eſt vt laboret. vbi Bernar. Homo ad
laborē natus/ ſi laborem refugit: nec facit ad qđ natus eſt:
ad qđ venit in mūdum; quid reſpondebit ei qui miſit eū:

Digitized by Google

qui inſtituit vt laboꝛaret? Itē ſuper illud Mat. vj. Ideo
dico vobis ne ſolliciti ſitis aīe veſtre q̄d māducetis: nec coꝛ
poꝛi veſtro q̄d induamini. Aug. de hereſibus. dicunt autē
Eutichide quidā heretici opinātes monachis nō licere ſu
ſtētande vite ſue cauſa aliquid operari: atq; ita ſeipſos ꝓ
fiteri vt oīno ab operibus vacēt. Itē Aug. de operibꝰ mo
nachoꝝ. Inquiūt enim. nō de hoc opere coꝛpoꝛali in quo
vel agricole vel opifices laboꝛant/ pꝛecepit apl's quū dice
ret. ij. Theſſa. vlti. Qui nō vult operari nō māducet. Nec;
euāgelio poſſet eē cōtrarius vbi ait dn̄s. Ideo dico vobis
ne ſoliciti ſitis aīe vr̄e ⁊c. In verbo ergo apl'i predicto ſpiritualia opera debemus accipere: de quibꝰ alibi dicitur. ſ.
Coꝛ. ij. xix. di. ſc'dm. ex̄ de deci. cū nō ſit. Ego plantaui: apol
lo rigauit. Et ita ſe arbitrātur apl'ice ⁊ euāgelice obtēpera
re ſententie: quum euangeliū credūt de non curāda coꝛporali huius vite indigētia pꝛecepiſſe: et Apl'm de opere ⁊ ci
bo ſpūali intellexiſſe. Qui nō vult operari nō manducet.
Pꝛius ergo demonſtrare debemus Apl'm opera coꝛpoꝛa
lia ſeruos dei operari voluiſſe. pꝛemiſerat eīm dicens. ij. ad
Timo. vlti. Ipſi eīm ſcitis quomodo opoꝛteat imitari nos:
qm̄ nō inquieti fuimus inter vos: nec; panē ab aliquo gratis manducauimus: ſed in laboꝛe et fatigatione die ac no
cte laboꝛātes: ne quē veſtrū grauaremus. Nō quaſi nō ha
buerimus poteſtatē: ſed vt noſmetipſos formā daremus
vobis ꝙ nos imitaremini. Nā et quū eſſemus apud vos:
hoc denūtiabamus vobis: qm̄ ſi quis nō vult operari: nō
manducet. Quid ad hoc dici poteſt: qn̄ exēplo ſuo docuit
quod pꝛecepit. ſ. coꝛpoꝛaliter operādo? Nā ꝙ coꝛpoꝛaliter
operaret̄ oſtēditur in actibus vbi dicit̄ Act. xviij. ꝙ manſit
cū Aquila et vxoꝛe eius Pꝛiſcilla opus faciēs apud illos:
erant eīm tabernaculoꝝ artifices. Noſtra tranſlatio ſic ha
bet. Et q: eiuſdē erat artis: manebat apud eos ⁊ operaba
tur: erant aūt ſcenofactoꝛie artis. Et tn̄ Apl'o tāq; predica
toꝛi euāgelij/ militi chꝛiſti/ plātatoꝛi vinee/ paſtoꝛi gregis/
conſtituerat dn̄s. Luc. x. Mat. x. vt de euangelio viueret:
qui tamē ſtipendiū ſibi debitum nō exegit: vt ſe formā daret eis qui exigere indebita cupiebāt. Audiāt ergo qui nō
habēt hanc poteſtatē quā ille habebat: vt tātūmodo ſpiri
tualiter operātes/ manducēt panē a coꝛpoꝛali laboꝛe gra
tuitū. Si aūt euangeliſte ſunt: ſi miniſtri altaris: diſpenſa
toꝛes ſacramētoꝝ: habēt hanc poteſtatē: ſi ſaltē habebant
aliquid in ſeculo quo facile ſine opificio ſuſtentarent hāc
vitā: qd' cōuerſi ad deū indigentibus diſpertiti ſunt: ⁊ credēda eſt coꝝ infirmitas ⁊ ferēda. Nec attendendū in quo
loco hoc qd' habebāt impēderint: quū oīm chꝛiſtianoꝝ ſit
vna reſpublica. Sed qui veniūt ad pꝛofeſſionē ſeruitutis
dei ex vita ruſticana et ex opificū exercitio et plebeio labo
re: quominus operētur excuſari nō poſſunt. Nullo eīm mo
do decet vt in ea vita vbi ſenatoꝛes ſunt laboꝛioſi: ibi fiāt
opifices otioſi. Et quo veniūt relictis delicijs ſuis qui fue
runt pꝛedioꝛū dn̄i: adſint ruſtici delicati. At quum dn̄s ait
Mat. vj. Nolite ſoliciti eſſe ⁊c. nō hoc dicit vt iſta nō ꝓcurēt quantū neceſſitatis eſt: vnde honeſte viuere poterūt:
ſed vt nō iſta intueantur: ⁊ ꝓpter iſta faciāt quicq'd in euā
gelij pꝛedicatione facere iubetur. Eā nāq; intentionē pau
lo ſuperius oculū vocauerat in eodē c. Mat. vj. ibi. Lucer
na coꝛpoꝛis tui eſt oculꝰ tuus. ſi oculus tuꝰ. i. intentio ſimplex fuerit ⁊c. hucuſq; Augu. vbi. ſ. ⁊c. ¶ Item ibi Hiero.
Pꝛecipit̄ ergo nobis ne ſoliciti ſimus q̄d comedamus: q:
in laboꝛe vultus. Gen̄. iij. pꝛeparamꝰ nobis panē: ergo la
boꝛ exercēdus eſt: ſolicitudo tollēda. Item ibi Chꝛyſ. Nō
eīm ſolicitudinibus ſpūalibus/ ſed laboꝛibus coꝛpoꝛalibꝰ
acquirēdus eſt panis: qui laboꝛātibus ꝓ pꝛemio diligētie
deo pꝛeſtāte abūdat: ⁊ negligētibus ꝓ pena deo faciente
ſubducit̄. Itē Aug. de operibus monachoꝝ. Quidā dicūt
pꝛopterea ſe operari nō debere: q: volucres celi nec ſemināt nec metūt. Cur ergo iſti nō attendunt quod ſequitur.
Nec; cōgregāt in hoꝛrea? Cur ergo iſti manus otioſas: et
plena repoſitoꝛia volūt habere? Cur deniq; molunt et coquūt? Hoc enim aues non faciūt. Aut ſi reperiunt quibus
hoc perſuadeāt vt eis per ſingulos dies eſcas afferāt preparatas: ſaltē ſibi de fontibus aquā afferunt ⁊ reponunt:
qd' volatilia nō faciūt. Sed ſi nec aqua ſibi vaſa coguntur
implere: iam illos qui tūc erāt Hieroſolyme nouo gradu
iuſtitie ſuggreſſi ſunt: q̄ demiſſo ſibi ex Grecia frumēto pa
nem fecerūt/ aut facere curauerūt qd' aues nō faciunt. Nō
poſſunt aūt ſeruare vt nil. ſ. in craſtinū reponāt/ qui ſe per
multos dies a conſpectu hoīm ſeparatos ⁊ nulli ad ſe pꝛebētes acceſſum includūt ſeipſos: viuentes in magna intētione oꝛationum. An foꝛte quo ſunt ſanctioꝛes: eo ſunt vo
lucribus diſſimillioꝛes? Qd' autē dicit̄ de volatilibus celi/
ad hoc dicit̄ ne quiſq; putet deū ſeruoꝝ ſuoꝛum neceſſaria
nō curare: quū eius pꝛouidētia vſq; ad iſta gubernāda ꝑueniat. Nec; eīm nō ipſe paſcit eos qui manibus operantur. Nec; eīm q: deus dicit in pſ̄. xlix. Inuoca me in die tribulationis ⁊ eruā te. nō debuit fugere apl's: ſed expectare
vt Act. ix. vij. q. j. ibi cōpꝛehenderetur: ⁊ cū deus ſicut tres
pueros de medijs ignibus liberaret. Dan̄. iij. xj. q. iij. imperatoꝛes. ⁊. xxiij. q. iiij. nō inuenitur. Sicut eīm qui ſanctis fugientibus huiuſmodi queſtionē obijceret: reſpōderēt nō ſe
opoꝛtuiſſe tentare deū. Mat. iiij. ⁊. xxij. Luc. iiij. ⁊. xxij. q. ij.
queritur. ſed tūc talia deum ſi vellet eſſe facturū: vt eos. ſ.
liberaret ſicut Danielem a leonibus. Dan̄. vlti. et Petrū a
vinculis. Act. ij. quū ipſi quid facerēt non haberēt: quū ve
ro fugiendi eis poteſtatē dediſſet: etiā ſi liberarētur per il
lam: nō niſi ab ipſo liberari. Sic dei ſeruis valentibus ma
nibus ſuis victum tranſigere: ſi ex euāgelio mouerit queſtionē de volatilibus celi que nō ſemināt nec; metunt: facile reſpondebūt. Si nos per aliquā infirmitatē vel occupationē non poſſumus operari: ille nos paſcet ſicut aues
que nihil operātur. Quū aūt poſſumus: nō debemus ten
tare deum: q: hec que poſſumus: eius munere poſſumus:
et quum hic viuimus: illo largiēte viuimus: qui largitus
eſt vt poſſimus: et ille nos paſcit a quo aues paſcuntur.
hucuſq; Augu. vbi. ſ.

LAboꝛ aūt manuū intētione recta adhibitus
hec bona oīa operatur. ſcilꝫ Otium ⁊ accidiā
expellit. Coꝛpus moꝛtificat. Coꝛ humiliat.
Mentē cōpꝛimit: ne per illicita vagetur. Te
net hoīem ne diſcurrat. Paupertatem cōſeruat et nutrit. Libidinem refrenat. Silentiū ſubminiſtrat.
Grauem et maturū religioſum cōſtituit: ⁊ honeſtū pꝛece
ptū dn̄i/ ſcꝫ In ſudoꝛe vultus tui veſceris pane tuo. Gen̄.
iij. Et apl'i. Qui nō laboꝛat nō māducet. ij. ad Theſſa. vlti.
cuſtodit. Verecundiam petendi contegit et conſeruat: et
frontoſitatem et impoꝛtunitatem exigendi repellit. Furtum et quācunq; vſurpationem rei aliene cohibet. Eleemoſynam nutrit. Orationem et contemplationem germi
nat. Faſtum et elationem vulnerat. Coꝛ compungit. Si
moderatus ſit: triſtitiā carnalem fugat: et ceteras paſſiones marceſcere facit. Solitudinem manutenet. Beatitudinem gratie impetrat in hac vita: et gloꝛie in futuro. iuxta illud pſ̄. cxxvij. Laboꝛes manuum tuarum quia manducabis: beatus es et bene tibi erit. Caueant autem labo
rātes maxime viri ſpirituales/ ne laboꝛ nimius manuum
ſit philargyꝛie: id eſt auaritie incentiuum: ſicut in collatio
ne pꝛedicta Piamonis de tribus generibus monachoꝛū
de ſarrabaitis habetur. Nam ibi Piamon pater loquens
de nobili genere monachoꝛum qui cenobite dicūtur: et de
teterrimo et infideli genere monachoꝛum qui ſarrabaite
dicuntur. dixit in pꝛin. iſtius. ſic ait. Illi ſcꝫ cenobite ob hoc
certatim ſtatutum trangredi canonem diuinis operibus
elaboꝛant: vt quicquid monaſterij ſanctis vſibus redundarit: vel carceribus/ vel xenodochio/ vel indigentibus ꝓ
abbatis diſpenſetur arbitrio. Iſti ſcꝫ ſarrabaite ſic laboꝛa
re nitūtur: vt quicquid quotidiane ſuperfuerit gule: aut
pꝛofuſioꝛi pꝛoficiat voluptati: aut certe philargyꝛie vitio
recondatur. Illos ſcilꝫ cenobitas patientia atq; diſcretio
qua tam deuote in hac quam ſemel arripuerint pꝛofeſſione perdurant: vt nunq; ſuas expleant voluptates crucifixos

> Varia laboꝛis commoda.

Digitized by Google

ſtros huic mundo quotidie ⁊ continue viuoſq̄ martyres facit. Hos ſcilicet ſarrabaitas arbitrij ſui tepoꝛ viuos ad inferna demergit. hucuſq̄ Piamō. ¶ Propter predictas oēs vtilitates q̄ ex dictis vite patrū trahunť: oēs ſctē regule ab eccleſia approbate eas pficientib⁹ laboꝛes manuū indixerunt. pš. lxxvij. Sed heu heu ſancte eleemoſyne et ſanctus panis angelicus q̄ pro noīe dn̄i petit⁹ colligitur oſtiatim: impinguāt hodie in eccleſia dei centum milia et mille milia ribaldoꝛū: q̄ pane ſaturati et otio dediti: ſicut ab Ezechiele deploꝛať in iniquitatē incidunt Sodomoꝝ qui fuerunt acidioſi ⁊ guloſi: ⁊ ideo in illud nefandū piaculū īciderūt. Eze. xvj. vltra mediū. Multi em̄ ſub ſpecie religionis alios viſitantes/ ⁊ eis adulātes/ ⁊ mēdacia cōponentes/ comedūt panē impietatis: ⁊ vinū iniq̄tatis bibunt. Prouer. iij. ⁊ Eccli. xx. Qui edunt panem illi⁹: falſe lingue ſunt. Iſte eſt etiā ille panis peſſimus de q̄ etiā dicit Prouer. xx. Suauis eſt homini panis mendacij: et poſtea implebiť os eius calculo. i. lapide ignito. dicit gloſ. Et vtinam pro minoꝛi malo tales pſeudoreligioſi otioſi panem neceſſariū peterent ⁊ acciperent. ſed ſupfluum petūt: ⁊ ſicut mercatoꝛes ⁊ fures qđ ſupereſt eoꝝ gule ⁊ crapule/ cōmutant ⁊ vendunt. panē ſanctū in ſe amoꝛe dei collatum in pꝛofanas alias ſpecies cōmutant dātes pro eis panes eleemoſyne: imo ſe turpiter defraudantes. Nō em̄ datur panis eleemoſyne vt vendať: ſed vt pauper exinde alatur vnde Eccli. xxxiiij. Panis egentiū vita pauperis eſt: q̄ defraudat illū: homo ſanguinis eſt. ar. xiij. q. ij. q̄ oblationes ſ. Etiā ſupereſt altari pauperi tribuať. lxxxvj. di. non ſatis. ⁊ ideoq̄. ⁊ i gloſ. ar. ꝙ paup. ⁊. xij. q. j. habebat. Accipiētes aūt panem ſupfluū vel alias eleemoſynas nō neceſſarias pꝛo preſenti vel breui tēpoꝛe in futurū aliena ſm Hiero. xlij. di. §. oꝛdinandus itaq̄. ⁊ Ambꝛo. xlvij. di. ſicut. rapere cōuincunť. ibi dicit. Pluſq̄ ſufficit ſumptū/ violenter obtentum eſt. Et Amb. ali. Qui nō indiget ⁊ accipit: rapit. ⁊ de talib⁹ Iob. xv. Ignis deuoꝛabit tabernacula eoꝝ qui libenter munera accipiūt. Sed dicit dn̄s Eſa. xxxiij. Beatus q̄ excutit manus ſuas ab omni munere. lingue man⁹ ⁊ obſequij. ſm Greg. j. q. j. ſunt nōnulli. O ſancta eccleſia mater veroꝝ pauperū: quot hodie in te cōmuniter ſunt queſtoꝛes tot ſunt raptoꝛes. vix hodie nedum inter ſeculares: ſed etiā inter religioſos inter mille nō inueniť q̄ recuſet oblata: imo q̄ de eleemoſynis pꝛomptuaria nō faciat ex hoc in illud. ſm Dauid. pš. cxliij. imo q̄ non neceſſaria ꝑ impoꝛtunitatē nō petat. Nō inueniť quaſi qui dicat ſatis eſt: non plus. Et ſcribitur. Pꝛouerb. xxix. Sanguiſuge. i. demonis ſanguinē fideliū ſugentis due ſunt filie: ſcilicet foꝛnicatio ⁊ auaritia. ſemper dicentes/ Affer affer. q꞉ ſm Bern̄. nec coꝛpus voluptate nec animus vanitate aliquādo ſatiať. Homini em̄ fideli totus mūdus diuitiarum eſt: quia in deo ſperat. Homini aūt infideli nec obol⁹. ſubaudi totus mundus eſt. xiij. q. iiij. q̄d dicamus. ¶ K Sed ſancta hodie paupertas ſobꝛia fidelis ⁊ larga in pꝛofluitatē infidelitatē ⁊ auaritiā verſa eſt. hodie tenacitas ſub ſpecie virtutis parſimoniā ſe vocat. xlj. di. ſepe. O quot milia eleemoſynarū pꝛocurat fieri crudelis ſathan: vt veri pauperes ſpiritu ⁊ opere accipientes ſupflua aliena rapiant. xlvij. di. ſicut. et perdant meritū paupertatis. Nec curat aſtutus ſerpens ſi eleemoſynam quis aliquādo dans lucretur vitam: dūmodo indebite accipiens incurrat philargyrie moꝛtē. nam in eodē actu frequenter vnus demeretur: ⁊ alter meretur. xxiij. q. j. quid culpatur. in ſi. xxij. q. v. pꝛopoſito. Audiui enim quū ſtarem in monte aluerne a ſide dignis fratribus/ ꝙ quū in pꝛimis noſtri oꝛdinis tempoꝛibus fratres noſtri vbilibet maxime in monte illo rigidam tenerent obſeruantiam paupertatis in terricula illa demon in domicellum pulcherrimū ⁊ induſtriū transfiguratus/ ad domum cuiuſdam nobilis de illa guardiana venit. q̄ nobilis ſatis inhumanus illis fratribus ante erat factuſq̄ cellerarius ſuus demon ille/ frequenter dominū arguebat ꝙ ſanctis illis fratribus de aluerna non faceret eleemoſynas copioſas. ⁊ ad inſtantiā eius nobilis ille incepit largiſſime fratrib⁹ pꝛouidere: et de die in diē in eleemoſyna eis facienda creſcere. pꝛopter quod fratres incęperunt in vita relaxari: ⁊ ex occaſione abundantie rūpere paupertatē. qđ quidam ſenioꝛes de loco fratres attendētes/ ⁊ gementes/ ⁊ admirātes quomodo ille nobilis qui pꝛius tenax erat ad fratres: ſic miſericoꝛs factus erat: iuerunt ad domū eius: ⁊ interrogantes eum quomodo nūc ſic afficeretur ad eos/ qui de eis curare non conſueuerat: Reſpondit ꝙ hoc ad ſuggeſtionē illi⁹ ſui cellerarij faciebat. quo viſo vnus eoꝝ cognouit in ſpiritu ꝙ demon eēt q̄ nullo modo reſpicere poterat in illum fratrē. Cui quū diceret frater ⁊ coniuraret quis eſſet: demon cum magno ſtrepitu diſparuit ſic fum⁹. fratres redeūtes ad locū ⁊ referētes hec ad ſuā parcitatē ⁊ ſanctā inopiam redierunt.

¶ Articulus. liij.

Sed ⁊ O alma mater

eccleſia nedum contra tua ſtatuta viuūt ſapꝛadicta pſeudo anachoꝛite: ⁊ contra dicta apoſtoli pauli: ⁊ dicta ſanctoꝝ ſuperius allegata: ſed inſuper multi eoꝝ maxime pſeudo apoſtoloꝛum ⁊ begardoꝝ multis ſunt erroꝛibus implicati. quoꝝ aliquos ſponſus tuus papa clemens quintus in ſua declarat cōſtitutione: que incipit/ ad noſtrum. in titu. de heret. in clemen. dicens. A

Et vnus erroꝛ eoꝝ

eſt: Homo in pꝛeſenti vita tātum ⁊ talē gradum perfectiōis poteſt acquirere/ ꝙ reddetur penitus impeccabilis: ⁊ amplius in gratia pꝛoficere non valebit. nam vt dicunt/ ſi quis poſſet ſemper pꝛoficere: poſſet aliq̄s chꝛiſto perfectioꝛ inueniri. *An poſſit q̄s hac in vita fieri impeccabilis.* Iſti moueri videntur ex authoꝛitate Io. in epiſtola. j. c. iij. ibi. Omnis qui nat⁹ eſt ex deo: peccatum non facit. de peni. diſt. ij. §. opponitur. ⁊. Item ſm hanc. Sed Hiero. contra Iouinianum pꝛedicte authoꝛitati reſpōdet pꝛobās oēm hominē in hac vita poſſe peccare: ⁊ peccato eſſe ſubiectū multis hoc pꝛobans exemplis. Iſte etiā erroꝛ ab illo videtur trahere oꝛtum qui dicit nullum imputari peccatū in fide manentium. xxiiij. q. iij. quidam. ver. eunomiani. Si ad impeccabilitatem in hac vita venire poſſemus: fruſtra oꝛaremus/ Dimitte nobis debita noſtra. de peni. di. iij. de q̄tidianis. ⁊ pꝛe. c. ſi enim. ⁊. ſi non peccam⁹. ⁊ di. j. tres aūt et de con. di. ij. iteratur. Et Mat. vj. ⁊ Luce. xj. vbi Cypꝛianus. Quā neceſſarie autem ⁊ ſalubꝛiter admonemur: q̄ peccatoꝛes ſumus: qui pꝛo peccatis rogare compellimur. Et ne quis ſibi quaſi innocens placeat: et ſe extollendo plus pereat: inſtruitur ſe peccare quotidie dum pꝛo peccatis q̄tidie iubetur oꝛare. Item Augu. de bono perſeuerantie Hoc autem telo pelagiani confodiuntur heretici: qui audent dicere hominem iuſtū in hac vita habere nullum oīno pctm̄. Et in talib⁹ hoībus nō eſt iam videre in pꝛeſenti tempoꝛe eccleſiā nō habentē maculā aūt rugā. ad Ephe. v. xxj. di. q̄uis. Chꝛyſ. in homi. Quoniā vero fidelib⁹ hec oꝛatio conuenit: leges eccleſie docent: ⁊ oꝛationis pꝛincipium: quod docet deū patrem vocare. Qui ergo fidelib⁹ iubet remiſſionē peccatoꝝ petere: demonſtrat ꝙ poſt baptiſmū contingit peccata dimitti cōtra nouatianū. de ſolo chꝛiſto filio dei dicit Petrus. j. Pe. ij. Qui peccatum nō fecit. ⁊ Io. xiiij. Uenit enim pꝛinceps huius mūdi: ſcilicet diabolus ſm Aug. ⁊ in me non habet quicq̄. Aug. q꞉ neq̄ cum peccato deus venerat: neq̄ eius carnē de peccati ꝓpagine virgo peperat. ¶ B De matre etiam eius beatiſſima tenent ſancti maxime Aug. ꝙ non peccauit etiam venialiter in hac vita: tamen in oꝛiginali peccato ꝯcepta fuit: ſicut ⁊ ceteri homines. q꞉ ab illa ſententia patris ſui Dauid. Ecce enim in iniquitatibus cōceptus ſum. pš. l. xxxiij. q. iiij. vir cum pꝛopꝛia. nullus excipitur niſi chꝛiſtus qui non de ſemine humano ſed ſpiritu ſancto/ et in vtero *An maria in oꝛiginali fuerit cōcepta.*

Y

Digitized by Google

virginis iam ſanctificato cõceptus fuit. ex͂ de ſum. tri. c. j. xxiij. di. qui epiſcop⁹. Domina autem noſtra de ſemine viri uſq; parentis Joachim ꝛ Anne concepta fuit: ſicut cetere mulieres: non de ſpirituſancto ſicut fili⁹. ꝛ ideo in originali peccato fuit concepta vt late probat Bern. in ep̄la quã ſcribit canonicis Lugdunen. in qua reprehẽdit eos: q: cõceptionis feſtum domine celebrabant: qđ non debet fieri ſed quũ fit: referri debet ad ſanctificationẽ eius in vtero. quia ſm Bern. ante fuit ſancta ꝙ nata. vnde ꝛ Aug. ſuper hoc ad petrum diaconũ ait de con. diſ. iiij. firmiſſime tene. Firmiſſime tene: ꝛ nullatenus dubites omnem hominem qui per concubitum viri ꝛ mulieris concipitur: cum originali peccato naſci: impietati ſubditum/ mortiq; ſubiectũ. Et ob hoc naturaliter naſci filium ire. de qua dicit ap̄ls. Eram⁹ natura filij ire ſicut ꝛ ceteri. Eph. ij. ꝛ Rom. v. ad hoc facit quod legit̃ ꝛ no. de con. di. iiij. c. ij. in v̄bo miraculo gloſ. vt in beata Maria. ꝛ de con. di. iij. c. j. in gloſ. de feſto. ꝛ facit op. xxvij. q. ij. omne. et hanc ſententiam tenent oẽs antiqui theologi: Alexander/ Thomas in ſuo quarto ꝛ. ij Bonauẽtura/ Richardus. licet q̄dã noui theologi a ſenſu eccleſie recedentes cõmuni tenere cõtra indeuoti reuera domine/ ei tamen deuoti cupientes apparere/ nitantur eam quodãmodo ſic deo ꝛ ſuo filio cõparantes. quorũ noua opinio ꝛ phantaſtica ſit a fidelibus cancellata: q: ſanctificationem virginis negat. contra id qđ tenet eccleſia ipſam ſanctificationẽ fuiſſe. ꝛ ſic ſm Bern. antea ſanctam id eſt ſanctificatam in vtero ꝙ natam extra vterũ. Si em̃ in peccato originali qđ contrahitur in anime infuſiõe: vt no. de con. di. iiij. non exquo. in gloſ. ij. non fuiſſet cõcepta ſanctificatio neceſſaria non fuiſſet: ſicut nec in chriſto. et ideo Romana eccleſia feſtum conceptionis non agit: et ſi tolerat ꝙ alicubi fiat: maxime in anglia: non tamẽ approbat. q: quod permittitur nõ approbatur. iiij. di. deniq;. xxj. q. j. hac ratione vel illud feſtum debet referri ad ſanctificationem virginis non conceptionem. vt dictum eſt. Et ita dicit oratio que dicitur in hoc feſto Rome in ſancta Maria maiori. Deus qui ſanctificationem virginis ꝛc. ſicut vidi ꝛ audiui quũ ibi de iſta ſanctificatione predicarem in iſto feſto ſanctificationis: quod fit in decembri ante feſtũ natalis. per. xv. dies. Pro hac veritate facit illud Salo. Prouerbio. xxv. Aufer rubiginem de argento: et egredietur vas puriſſimum. Vas puriſſimum fuit virgo: que rubigine originalis peccati abluta per ſanctificationem in vtero factam puriſſima in neceſſitate ſua egreſſa eſt ex vtero. et illud. Pſalm̃. xlv. Sanctificauit tabernaculum ſuum altiſſimus. Tabernaculum ſanctificatum dei fuit virgo Maria. iuxta illud Eccleſiaſti. xxiiij. Et qui creauit me requieuit in tabernaculo meo. facit verbũ Aug. in ſermone purificationis dicentis. Solus eſt ſine peccato natus: quẽ ſine viri cõplexu nõ concupiſcentia carnis: ſ; obedientia genuit mentis. Hoc etiam determinat Aug. ſup Gen̄. ad literam. vj. c. facit de peni. di. ij. ſi enim. in fine. ibi. ꝛ docuim⁹ ꝙ excepto deo omnis creatura ſub vitio ſit ꝛc. Idẽ tenet magiſter ſententiarũ. Contra hos etiã qui impeccantiam poſſe haberi in hac vita dicunt: eſt illa coll̄o Theone q̄ intitulatur de anamarchitio. i. impeccantia. in li. collationum Jo. caſſi. vbi etiam allegat̃ Paulus dicẽs Ago. qđ volo: ꝛ infelix ego homo: q̄s me liberabit de corpore mortis huius: ad Ro. vij. ꝛ. xxxij. q. v. ſi paulus. et de con. di. iiij. c. ij. ꝛ illud Ro. vij. Video aliam legẽ repugnantem legi mentis mee. in p̄e. c. ij. ꝛ di. vj. in palea/ ſed peſandum. in fi. que omnia intelliguntur ꝙ nunq̄ mente volebat a deo diſcedere: ſed hoc nõ poterat perficere quin motus vagationum ſentiret: ꝛ quin deſcendere eum aliquãdo oporteret ab illa continua theoria. ¶ L Nullus em̃ hominũ excepto dño ſaluatore ꝛ domina matre eius (vt pie creditur) naturalẽ per vagationem mentis ita defix⁹ ſemper in dei cõtemplatione cõtinuit: vt nunq̄ ab ea raptus mundane cuiuſq̄ rei delectatione peccaret: dicente ſcriptura. Sidera ipſa non ſunt munda in cõſpectu eius noſtra trãſlatio habet. celi non mundi. Job. xv. ¶ D Dr etiam dicũt dicti Begardi ꝙ tantum poteſt homo creſcere in gratia in hac vita: ꝙ amplius creſcere nõ valebit. falſum eſſe nõ dubium eſt: quia ſcriptum eſt in. pſ̄. lxxxiij. ꝛ de peni. di. ij. dum ſanctã. Ibũt de virtute in virtutẽ vſq; quo videatur deus deorum in ſyon. i. in gloria ſempiterna vbi dñm ſpeculabimur facię ad faciẽ. Joãnis cap. xvij. Cõtra etiam verbum Ambroſij in ſermone reſurrectionis de ſanctis dicentis. Quis em̃ in hac vita tã mũdus: q̄ amplius mundari nõ poſſit: magis magiſq; mundãdus nõ ſit: ꝛ ſequit̃ poſt. Ut tãto ſint fecundiores: quanto fuerint mundiores. Et contra hoc etiam eſt illud Apoca. c. vltimo. Et qui iuſtus eſt: iuſtificetur adhuc. xlvij. di. quantulibet. Et illud Salo. Prouer. iiij. Juſtorum ſemita quaſi lux ſplendens procedit ꝛ creſcit vſq; in perfectum diem. de peni. di. ij. iuſtorum ſemita. poſt. c. nõ reuertebantur. Vocat autem perfectum diem ſcilicet glorie ſempiterne. de qua die dicitur in pſ̄. lxxxiij. Quia melior eſt dies vna in atrijs tuis ſuper milia. quod verbum Salomonis exponit Grego. in Ezech. homi. v. ꝛ in p̄e. c. non reuertebantur dicens. In eorum nãq; animo bonum deſiderium atq; intellectus lucis intime iam pars diei eſt: ſed q: vſq; ad finem vite in virtute proficiunt: ad perfectum diem tunc veniunt: quãdo ad regna celeſtia perduci in ea luce quã deſiderant iã miſtius aliquid nõ habebunt. Item Nedum inter virtutes ſed etiam in eiſdem virtutibus gradus eſſe probãtur. de peni. di. ij. §. hec que de charitate. ꝛ. c. dum ſanctã. vbi Grego. probat per multas authoritates hoc ꝙ in iſta vita perfectiſſima charitas ſicut in patria haberi non poteſt. Vnde peni. di. ij. §. hinc etiam. v̄. Item Hiero. Charitas in quibuſdam perfecta eſt: in quibuſdam imperfecta: perfectiſſima autem in hac vita haberi nõ poteſt. Quis em̃ in hac vita ad tantũ gradũ perfectionis peruenit: ad quãtũ peruenit mater dei: ꝛ tamen ſemper in ea creuit gratia ꝛ meritum vſq; ad mortem. q: ſemper gratia vtebatur recte ꝛ virtuoſe viuendo. Et credo ſalua eccleſie veritate ꝙ ſi dña. c. milibus annorum vixiſſet in hac vita: in fine illorum dierum perfectior extitiſſet. q: nulla creatura ſic eſt plena gratia quin amplius repleri valeat. excepto illo homine in chriſto deo vnito qui ab inſtãti ꝯceptionis omnib⁹ chariſmatibus diuini ꝛ ſancti ſpiritus pleniſſime plenus fuit q: nõ fuit ſibi datus ſpiritus ad menſuram. Jo. iij. ꝛ ibi. De plenitudine eius omnes accepimus. Jo. j. ꝛ ibi. Plenum gratie ꝛ veritatis. Unde ſuper illud verbum/ Non enim ad menſuram dat deus ſpiritum. Jo. iij. Aug. Hominib⁹ ad menſuram dat: vnico filio nõ dat ad menſuram. Alij q̄dẽ dat̃ per ſpm̃ ſermo ſapiẽtie: alij ſermo ſcientie. Ro. xij. j. Cor. xij. aliud habet ille: ꝛ aliud h; iſte. Menſura diuiſio q̄dã donorum eſt. ſed chriſtus que dat nõ ad menſuram accepit. Item ſuper id p̄e. Jo. j. Plenum gratie ꝛ veritatis. Origen. in homi. Duplex intellectus eſt. Poteſt enim de humanitate ac diuinitate incarnatum verbi accipi: ita vt plenitudo gratie referatur ad humanitatẽ ſm quam chriſtus caput eſt eccleſie ꝛ primogenitus creature vniuerſe. quoniã maximum ꝛ principale gratie exemplũ qua nullis precedẽtibus meritis homo efficitur deus in ipſo primordialiter manifeſtum eſt. Poteſt etiã plenitudo gratie chriſti de ſpirituſancto intelligi: cuius ſeptiformis operatio hũanitatẽ chriſti impleuit. Plenitudo v̄o veritatis ad deitatem refertur. Et ſuper p̄e. verbo/ Et de plenitudine eius ꝛc. Chryſoſtomus. q. d. nos omnes. xij. ꝛ omnis plenitudo fidelium ꝛ qui nũc ſunt ꝛ futurorum de plenitudine eius accepimus. Item illud Eſa. xj. Et replebit eũ ſpiritus timoris domini/ ſcilicet filialis. de quo. xxiij. q. vj. §. ex ijs. Et ideo nunq̄ aliquis ita perfectus ſicut chriſt⁹ nedum non perfectior potuit inueniri. ad hoc. ex͂ de ſum. tri. c. ij. §. quũ ergo. v̄. quia inter. Quia omnib⁹ alijs quãtumuis perfectis ſpirituſſanctus ad menſuram datus eſt. op. ar. de pe. di. ij. querẽdũ. ꝛ. c. põt. ꝛ ſemp in eis per bona opera creſcebat: chriſto autem ſine menſura vt dictum eſt

Digitized by Google

⁊ ideo non creſcebat in eo gratia. vnde ſuper illud Luc.ij. Puer creſcebat. dicit Beda. Creſcebat inquātū puer erat fragilis. creſcebat ſicut ceteri homines: nō inquantū verbum. nec creſcebat ex parte anime ꝙuis appareret. vnde Greg. in homil. Iuxta naturaȝ hominis proficiebat ſapientia. nō tamen ipſe ſapientior fuit extunc: quia prima conceptionis hora plenus ſapientia permanebat. ſed eamdē qua plenus erat ſapientiam ceteris paulatim ex tempore oſtendebat. vnde ⁊ ij nequā heretici alium antiquū errorem in iſto tacite includunt. Quidā enim fuerunt heretici vocati Ebionite: qui chriſtum virū iuſtum per profectū putant effectum. xxiiij. q. iij. quidam. ꝟ. ebionite. Chriſtus enim non per ꝓfectum fuit iuſtus: ſed ab inſtanti ꝯceptionis. Illud autem ꝙ in operibus iuſtitie creſcebat pro nobis ⁊ pro ſe erat: quia nobis meritabat ⁊ ſibi. iuxta illud Phil.ij. Propter quod deus exaltauit illū ⁊c. Et ideo dicit Paulus .j. ad Corin.j. Qui factus eſt nobis a patre redemptio/ſanctificatio/ſapiētia/et iuſtitia. quia nos in ſe redemit, ſanctificauit ſapiētia illuſtrauit ⁊ iuſtificauit. q: quos predeſtinauit: hos ⁊ vocauit. ⁊ quos vocauit: hos ⁊ iuſtificauit. ad Ro.viij. de peni. diſt. iiij. §. finis. ꝟ. hinc etiā Aug. Ubi ergo miſeri Begardi qui ſe iuſtificāt: ⁊ plenitudinem ſpiritusſancti ſe habere credunt: ſimiles alijs hereticis ſunt: ⁊ de eadem infecta ſtirpe deſcendūt q̄ cataphrygij dicuntur. de quibus. xxiiij. q. iij. quidā. ꝟ. cataphrygijs mūdos enim ſe facientes immundiſſimi ſunt: imundus eſt enim apud deū, omnis q̄ exaltat cor ſuum. de peni. di. ij. ſi enim. vltra quatuor colum. ꝟ. imundus enim: Ille enim vere eſt imundus: qui ſe videt mundum. ⁊ ille mundus: q̄ ſe videt imundum. Et ſic quidā ſanctus pater intelligit illud ad Titū. j. c. Omnia munda mundis. Nam ſm̄ predictum patrem Theonē in predicta collatione de amarthirio. Quanto magis profecerit mens humana: ⁊ ad ſinceriorem cōtemplationis peruenerit puritatem: tanto ſe immundiorē quaſi per ſpeculum ſue puritatis ſe aſpiciet. q: neceſſe eſt dum animus ad ſublimiorē ſe extendit intuitum: ⁊ maiora ꝙ̄ agit proſpiciens ꝯcupiſcit: illa inferiora ſemper ⁊ viliora deſpiciat. Plura ſiquidem denotat ſincerior obtutus: paritꝫ ſibi maiorem reprehenſionis dolorem irreprehēſibilis vita: ⁊ multiplicat gemitus atqꝫ ſuſpiria emendatio morum ⁊ emulatio attenta virtutū. Nemo enim illo in quo profecerit gradu poteſt eſſe contētus ⁊ quanto quis fuerit mente purgatior: tanto ſe ſordidiorem videns magis humilitatis ꝙ̄ elationis inuenit causas. ⁊ quanto pernicius ad ſublimiora conſcendit: tanto amplius ꝓuidet ſibi ſupeſſe quo tēdit. q̄ authoritas pleniſſime deſtruit dictū errorē. Item Greg. Quāto q̄s ſemin⁹ videt: tāto min⁹ ſibi diſplicet. ⁊ quāto maioris grē lumen acq̄rit: tanto ſe reprehenſibiliorē eſſe oſtēdit. Item Aug. Semper tibi diſpliceat qđ es: ſi vis peruenire ad illud qđ non es. nam vbi tibi placuiſti: ibi manſiſti. Si aūt dixeris ſufficit: periſti. ſemper ergo adde: ſemꝑ ambula: ſemꝑ proſice. Item Bern̄. Aut aſcendas neceſſe eſt: aut deſcendas. Si attendas ſtare in pendulo huius vite: ruas neceſſe eſt q: vbi incipis nolle fieri melior: deſinis eſſe bonus. Nolle ergo proficere/ nō niſi deficere eſt. q: inter profectum ⁊ defectum mortalis vite nullum mediū inuenitur. Sicut em̄ corpus continue aut creſcit aut decreſcit. de con. di. v. ne tales. ſic neceſſe eſt ſemꝑ ſpiritum aut proficere aut deficere. Eſaias etiā quum vidit dn̄m exercituū: tunc ſe imundū vidit. ⁊ dixit: Ue mihi: q: vir labijs pollutus ego ſum: ⁊ vidi dn̄m exercituum. Eſa. vj. Iſti ergo miſeri Begardi ſicut dicit Greg. quo peccatores ſe eſſe nō credunt: eo deteriores peccatores ſiunt. xlv. di. vera iuſtitia. Iſti vero miſeri albuginē habent in oculo. ſicut dicit̄ in Leui. xxj. Quod Grego. in paſtorali exponēs/ ait ⁊ eſt. xlix. di. hinc etenim ꝟ. Albuginem vero habet in oculo: qui veritatem lucis videre non ſinitur: qui arrogantia ſapientie ſeu iuſtitie excecat̄. Pupilla nāqꝫ oculi nigra videt: albuginem tolerās nihil videt q: videlicet ſenſus hūane cogitationis ſi ſtul⁊rum peccatorem qꝫ ſe intelligit: cognitionem intime claritatis apprehendit. Si autē candorem ſapientie ſeu iuſtitie ſibi tribuit: a luce ſe ſuperne cognitionis excludit: ⁊ eo claritatē veri luminis nequequā penetrat: q̄ ſe apud ſe per rogātiā exaltat. ſicut de quibuſdā dicit̄ ad Ro. j. c. Dicētes ſe eſſe ſapientes ſtulti facti ſunt. ⁊ Io. ix. In iudicium ego in mundum veni: vt qui non vident. i. reputant ſe non videre: videant/ per humilitatem illuminantē eos. Et q̄ vident. i. qui reputant ſe videre ⁊ intelligere: ceci ſiant/ per ſuperbiam excecantē eos. vnde Aug. in libro. ix. ꝯfeſſionū Tumore meo ſeparabar a te: ⁊ nimis inflata facies claudebat oculos meos: q: intellectū dat paruulis. pſ̄. cxviij. ⁊ Math. xj. Reuelaſti ea paruulis. i. humilibus. Cognoſcant ergo iſti Begardi ſe maxime in iſtis erroribus maximos peccatores: vt iuſtificentur ſm̄ Dauid. ⁊ cecos: vt illuminentur. Quia ⁊ Petrus poſtꝙ̄ receperat ſpiritū ſanctum: reprehenſus eſt a Paulo: q: reprehenſibilis erat: q: in illa ſimulatione peccauerat. Gala. ij. ij. q. vij. puto. q: in hac vita oīs ho mendax. Ro. iij. ſm̄ Dauid pſ̄. cxv. Prouer. xx. Quis poteſt dicere/ mūdum eſt cor meum: ⁊ pur⁹ ſum a peccato? ⁊ omnis homo amplius creſcere poteſt: vt ſuperius eſt probatum. ⁊. xlvij. diſtin. quantumlibet.

¶ Secundus error Begardorum. E

Secundus error Begardorum eſt/ ꝙ ieiunare nō oportet hominem vel orare: poſtꝙ̄ gradū vltimū perfectionis fuerit aſſecutus. quia tunc ſenſualitas eſt ita perfecte ſpiritui ⁊ rationi ſubiecta: ꝙ poteſt homo libere corpori concedere quicquid placet. ¶ Sed iſte error fundat⁹ in errore ſpiritus libertatis facile extirpat̄ ſi veritas attendatur. Nam certū eſt ꝙ ꝙ̄diu quiſqꝫ in hac vita eſt quantūcūqꝫ ꝓfectus ſit: caro contra ſpiritū concupiſcit. Gala. v. ⁊ Ro. vij. Uideo autē aliam legē in mēbris meis ⁊c. Et iterum ibi. Non em̄ qđ volo bonum/ hoc facio ⁊c. xxxij. q. v. ſi paulus. ergo ſemꝑ neceſſaria eſt abſtinentia ⁊ ieiuniū impetum carnis refrenās. vnde. j. ad Corin. ix. Caſtigo corpus meū ⁊c. etiā. ij. Cor. xj. In ieiunijs multis ⁊ vigilijs multis. Unde Bern̄. Uelis nolis intra fines tuos habitat Iebuſeus. i. cōcalcatio. Iudi. j. xj. q. iij. ieiunōs nolite. ꝯprimi quidē poteſt: ſubiugari vero minime. Nul est incūlus enim in hac vita abſqꝫ priuilegio ſingulari ſine aliq̄ ſti bendum mulo carnis viuit. Unde ille ſanct⁹ preſbyter gracus quū eſſet in tranſitu: appropinquāte ſibi vxore ſua legitima. de quo. xxxij. di. preſbyter. vocē recolligens/ ait. Recede a me mulier adhuc igniculus viget: tolle paleam. Et tamē iſte preſbyter/ vt narrat Greg. in dialogo. iiij. libro adeo perfectus fuit: vt in morte videret apoſtolos Petrū ⁊ Paulum: quib⁹ dixit/ Uenio: ecce venio. ⁊ inter hec verba reddidit ſpm̄. Et quis chriſto in perfectione ſimilis? et tamen in noſtrum exemplū in deſerto ieiunat. Math. iiij. ⁊ Luc. iiij. ⁊ orat in monte. Luc. vj. ⁊. ix. Quis perfectorū noui et veteris teſtamenti non ieiunauit ⁊ orauit? Ieiunauerūt ⁊ orauerunt Moyſes et Helias. Deutero. ix. iij. Reg. xix. Iudith/ Samuel/ Dauid/ Prophete/ et Apoſtoli. et ſcti Anachorite. quorū aliqui quantū plus morti appropinq̄bant ⁊ perfectiores erant: tanto amplius ieiunabāt. ſicut apparet, in magno Antonio ⁊ Hilarione. Genus em̄ maxime ſubtiliū demonum ieiunio ⁊ oratione expellitur/ dicit dominus Mar. ix. Mat. xvij. Hunc errorem tacite tāgit Serapion abbas in collatione ſua. de. viij. principalibus vitijs in fine collationis in libro colla. Io. caſſi. vbi ſic dicit. Ab iſta gula tamꝙ̄ ab inimico cauendū eſt: ſm̄ illud Salo. Prouer. xxvj. ad ſi. Si te rogauerit inimicus voce magna: ne cōſenſeris ei: ſeptem enim nequitie ſunt in aīa eius. i. ſi ſuperatus gaſtrimargie ſpūs cepit ibi ſua humiliatione blandiri: rogans quodāmodo vt aliquid relaxās accepto feruore impertias ei/ quod continentie modum ⁊ menſuram iuſte diſcretionis excedat: ne reſoluaris ei⁹ ſuggeſtione: ne arridente impugnationis ſecuritate qua

Digitized by Google

videris pauliſper a carnalibus incentiuis factus quietior/ad priſtinā remiſſionem vel preteritas gule cōcupiſcētias reuertaris. per hoc em̄/dicet ille ſpūs gaſtrimargie quē viceras: reuertar in domum vnde exiui Matth.xij. ⁊ Luce xi. ⁊ procedentes ex eo confeſtim ſeptē ſpūs vitiorū erunt tibi acriores: ꝙ illa paſſio que in primordijs fuerat ſuperata. Nam nequiores hi ſeptē ſpūs illo priore q̄ egreſſus fuerat/idcirco dicuntur: q: deſiderium gule.i.gaſtrimargie per ſe nō tantū eſſet noxia: niſi introමitteret grauiores alias paſſiones .i. fornicationis/et philargyrie/ire/triſtitie/ſiue ſuperbie: que per ſe eſſe noxia anime ac ꝑemptoria dubiū non eſt. Vidi enim duos fratres noſtros ſanctitatis nimie famā habentes: dicentes ſe guſtū in comedendo perdidiſſe: ⁊ in cibis ſaporem nō inuenire: qui tn̄ reuera ſemota hypocriſi plus de bono vino ꝙ de malo bibebant: et pro eis ſpecialiter querebatur et emebatur: et q̄ plus de bona coquina carnibus ⁊ piſcibus ⁊ fructibus edebant/ꝙ de malis: immo nec communibus contenti erant ſed ſpecialia querebant et habebant: facta verbis contraria oſtendentes. in verbis mendacibus glориantes: vere malus ſpūs eſt ſpiritus gaſtrimargie ⁊ periculoſus: q: ianua vitiorū.xliiij.di.§.i. Sed deterior: abſtinentia ſimulata. vt exponit Aug. illud verbū dictum Luc.xi. Cū immundus ſpūs ⁊c. ⁊ malū eſt curā carnis in deſiderijs facere. cōtra verbū apli. Gala. v. ibi. Et deſideria carnis ne perficietis: ⁊ de con. di. v. nō mediocriter. in fi. ſed deterius eſt ſe falſo abſtinentē ⁊ frugalē dicere: ⁊ ſe in cibis inſenſibilem facere: q: non poſſumus nō eſſe qḋ ſumus. Et Iſaac cōtemplatiuus ait. Quū rerū opportunitatē accipimus: noſipſos nō poſſumus ɔtinere. ar. ex de eo q̄ cog. cōſang. vxoris veniēs. vñ Greg. Sancti viri a licitis abſtinent ne illicita ꝑpetrēt. ¶ Iſti etiā begardi tacite in aliū errorem videntur incidere Iouinianiſtarū: nullū diſcrimen facientes inter abſtinentes ⁊ laute epulantes.xxxiij. q.iij. quidā. ꝟ. Iouinianiſte. Et ideo non dicant quidā/ꝑfecti ſumus: carne mortui ſumus: dimittamus abſtinentias ⁊ ieiunia: ⁊ teneamus vitā cōmunem: aliorū q: gulā vicimus. vere tales non victores gule: ſ; victi a gula ſunt quia etſi quod intrat per os nō coinquinat hominem. vt Matth.xv. Et oīs creatura dei bona eſt: ⁊ nihil reijciēdū qḋ cum gratiarum actione recipitur.i. ad Timo.iiij. ⁊ qḋ dictum eſt Petro. Quod deus purificauit tu ne cōmune dixeris. Act.x. Ab omni tamen ſpecie mala ⁊ occaſione abſtinendū eſt.i. ad Theſſa. vlti. ex de ſimo. audiuim᷒. Et iterum Paulus .i. ad Corin.ix. Qui in agone contendit: ab oībus ſe abſtinet. Et quis eſt iſte clarus qui ſe agonē iſtū credat viciſſe: quū vas electionis dicat ad Ro.vij. Quis me liberabit de corpore mortis hui᷒.xxxij.q.v. ſi paulus. Unde quū quidā pater diceret ꝙ mortuus erat mundo dixit alter/ſi tu mortuus es: diabolus tamen mortuus nō eſt. Sed ⁊ quis Serapione ſubuo ꝑfectior eſt: de quo legitur in collationibus patrū/ꝙ dixerit/Tribus creditoribus/pater me᷒ me obligatum dimiſit. a duobus ſcilicet luxuria et auaritia expeditus ſum. ſed a tertio ſcilicet vitio gule cōtinue ſatiſfaciendo nequeo liberari. Quis enim a gula ex toto liberari potuit/ſm Climacū/niſi ſepulcrum inhabitans: Et idem. Quid ex toto gulam euacuat: ⁊ ꝑfecte deſeruit: nihil. vſq; ad monumentum em̄ durat pugna ventris: ⁊ ideo nullus ex toto liberatur ab illo. Sed ⁊ quomodo dicti Begardi dicere audent ꝙ hoīem perfectum non oportet orare: quū perfectio maxime ſm Moyſen in prima collatione de deſtinatione monachi in libro collationū Io. caſſi. in indeſinenti mētis oratione cōſiſtat Nam ad punctū a cōtemplatione diſcedere perfectum virum/pro fornicatione eſt: vt ibi dicitur: nam etſi pater celeſtis virtuoſos querit: precipue oratores precipuos quærit qui adorent eū in ſpiritu ⁊ veritate. Io.iiij Nam ſi iſti ceci de oratione mētali loquantur: q: de vocali nō ſumus ſemper adſtricti: vt ſuperius eſt ꝓbatum .ſ. in.§. Ex quo ꝟ. Mautē.xlj. ar. quomodo ꝑfect᷒ erit: cui᷒ mens frequēter a deo diſcedit. ſed ⁊ quomodo poterit euadere tētationem/al's militiam/q̄ cōtinua eſt ſm Iob.vij.c. de peni. di. ij. ſi em̄. niſi ad orationem vadat/ſicut dicit expoſitor ſup illud Matth.xxvi. Orate ne intretis in tētationē. In tētationē cadit qui ad orōnem nō vadit. Et quomodo/ſm Climacū/poterimus euadere offenſionem: ſi non teneamus mentis orationē: Nam/vt ipſe ait/qui inceſſanter tenet baculū orationis: nō offendit: qḋ ſi corrigerit nō tamē cadit in fine. Quid em̄ eque bonū ⁊ perfectū in hac vita ſicut mente deo continue adherere: vnde pſ.lxxij. Mihi aūt adherere deo bonū eſt. Et ſm eū ibidem. Quid enim mihi eſt in celo: ⁊ a te quid volui ſup terrā: ſubaudi nihil ſm pre. Climacū. ſed tm̄modo ſine occupatione tibi ſempiterne in oratione adherere. Iſti miſeri Begardi quō ſibi ſint cōtrarij attendat quiſq; fidelis. Dicūt ſe continue orare ⁊ debere orare: ⁊ ideo non poſſunt nec debēt manibus laborare. Et ipſi idē dicunt ꝙ ꝑfectus vir orare nō tenetur. Vere deo ⁊ ſibi cōtrarij ſunt: ⁊ ideo nō ſunt audiendi.xiij.q.ii. ꝙ prepoſterū.xxiij.q.vij. qḋ autē. ex de appel. ſolicitudinē. in fi. vbi de hoc. Mendaces ſunt: ⁊ de ſpū libertatis carnalis ſunt. q: quāto q̄s ꝑfectior: tanto cogēte ſpū ſancto (vt ita loquar) orationaliter ⁊ ad deum mente et corpore deuotior ⁊ illuminatior. Quis em̄ tale quid qualis eſt oratio poterit inuenire: Quis enim ille magis vite angelice appropinq̄t: ꝙ orator aſſidu᷒. ſcilicet mēte a deo nō recedere: Qḋ deo ſacrificium magis gratum ⁊ perfectum: ꝙ per importunitatem ipſum ɔtinue petere ſicut fecit mulier Chananea: Matth.xv. de pēni. di.i. importuna de qua dicit Greg. ꝙ importunitas deo placet: que ingrata eſſe ſolet hominibus. ¶ F Nam etſi ſingulariter tria in Tobia cōmendant: ſc; Ieiunium/Eleemoſyna ⁊ Oratio. To.xij. Bona eſt oratio cū ieiunio ⁊ eleemoſyna. Oratio tamen excellit in ſex. ¶ Primo in facilitate: q: debilis non poteſt ieiunare: neq; paup eleemoſynam dare: q̄libet tamen poteſt ⁊ debet orare. vnde pſ.xxxvi. Iuſtus aūt miſeretur ⁊ tribuet. dicit gloſ. Semp aliqd eſt qḋ det. ſaltem orationē. etſi nō ore ſi ſit mutus/tn̄ corde ſi ſit iuſtus. quia ait Iſidorus/oratio cordis eſt: non labiorū. non em̄ verba deprecantis attendit de᷒: ſed orantis cor aſpicit. de cō. di. v. nō mediocriter.xxxviij. di. ſedulo. ¶ Secūdo in velocitate: vnde pſ.lxxxvij. Intret in cōſpectu tuo oratio mea. dicit gloſ. Magna virtus pure orōnis hic notat: q: quaſi quedā perſona ad deū intrat ⁊ mandatū peragit: quo caro peruenire nequit. ¶ Tertio in iocunditate. nihil enim delectabilius ⁊ menti iocūdius/ꝙ loqui cū tam benigno ⁊ dulci deo. vnde frequēter orare debemus ⁊ legere in libris deuotis. q: ſm Bern. quū oramus: cū deo loquimur quū vero legimus: deus nobiſcū loquit. Tunc em̄ homo quaſi mundū exit: carnē exuit: ⁊ ad tertiū celū ſcilicet empyreum vbi ſancte anime cū angelis fruuntur viſione dei cum Paulo aſcendit.ij. ad Cor.xi. ſe. ſupra ſe. Threno.iiij. ¶ Quarto in ꝓpinquitate ad deū: quoniā qui orat: facie ad faciem añ dnm conſtituitur: cui audacter cauſam exponit. vnde pſ.xxiiij. Reſpice in me: ⁊ miſerere mei. vbi dicit interlinearis gloſ. Eleemoſyna em̄ ꝑ manū paupertatis mittitur in Hieruſalē: per afflictionem corporis deo oſtēditur: ſed oratio imediate dnm quaſi preſentem alloquit. ¶ Quinto in dignitate. q: mox vt ab ore ⁊ corde proceſſerit: ſuſcipiunt eā angeli ⁊ cōſtituunt ante deū. ſicut angelus ait Tobie To.xij. Quādo orabas cū lachrymis: ego obtuli orationē tuā domino. ¶ G Sexto in vtilitate. q: diabolum fugat. Mar.ix.xxxvi. di. c. vltimo. A tentatione liberat. vt dictū eſt. Torporē expellit. Eccl'i.xviij. Non impediaris orare ſemper. In dubijs dirigit. Eccl'i.xxxviij.ij. Parali.xx. Deſideriū accendit.iiij. Reg.xviij. Ad orationē helie deſcendit ignis de celo.iij. Reg.i.xxiij.q.iiij. ea vindicta. Et cū Salomon expleſſet fundens preces: deſcendit ignis de celo: ⁊ deuorauit holocauſta ⁊ victimas.ij. Paralipo.vi. Et orāte moyſe deſcēdit ignis de celo.ij. Macha.ij. Et orante ſancto Martino in ara altaris glob᷒ igne᷒

Oratio‐nis excel‐lentia.

Digitized by Google

apparuit ſuper caput eius. Itẽ impetrat veniã.ij.Reg.xij poſtq̃ orauit Dauid:audiuit/Tráſlatũ eſt peccatũ tuum. de peni.di.j.§.q̃ aũt.ꝟ.dauid.ꝛ.c.ille rex.ꝛ.c.illud. Itẽ gratiam acquirit. Zacha.x. Petite a dño pluuiã:ꝛ ipſe faciet niues ꝛ pluuiã imbris. Nix deſtruit herbas nociuas:pluuia nutrit vtiles:ſic gratia deſtruit vitia ꝛ nutrit virtutes et bona opera.de con.diſt.iiij.in tribus vltimis.cap. Item impetrat ſapientiã. Ja.j.Siquis indiget ſapientia:poſtulet a deo.Eccli vltimo.Queſiui ſapientiã in oratione mea Prolongat vitã ad agendã penitentiã.Eſa.xxxviij. Item ſanitatẽ reſtituit.Eccli.xxvij.Fili in tua infirmitate ne deſpicias temetipſum:ſed ora dñm ꝛ curabit te.Jaco.vltio. ex de ſacra vnc.c.vnico.§.j. Item iram dei placat. Judith viij.Indulgentiã eius cũ lachrymis poſtulem⁹.nõ em̃ q̃ſi homo deus ſic cõminabitur:neq; ſicut filius hoĩs ad iracũdiã inflãmabit.de peni.di.iij.§.ecce achab.ꝛ.c.ſic achab Itẽ bona tẽporalia multiplicat.iij.Reg.xviij.orauit helias ꝛ celũ dedit pluuiã ꝛ terra dedit fructus.Jaco.vlti.Et orãte ſctõ bñdicto/aq̃ de monte exijt.et ſctũs Frãciſc⁹ de aqua quã orando de petra produxit:ſuũ aſinariũ refocillauit.Item pacẽ ꝛ quietẽ cõſeruat.j.ad Timoth.ij. Obſecro primo omniũ fieri obſecratiões/oratiões/poſtulationes/gratiarum actiones/pro regib⁹ ꝛ omnibus qui ſunt in ſublimitate cõſtituti:vt quietã ꝛ tranquillã vitã agant Iſti ergo begardi maligni ſacrificẽt ſe ſanctã hoſtiã.Ro. xij.viuentẽ.ꝑ ieiunia ꝛ abſtinẽtiã carnẽ macerãdo in atrio exteriori.Ro.xij.de peni.di.iij.Achab.Et per orationẽ mẽtis continuã:ꝗ̃ operibus manuũ nutriant:vt.ſ.dixi.§. exquo.ꝟ.imo quidã.cum ſe.in ar.v.in atrio iterior:i cordis chriſto domino cõcrement thymiama.Et ſic holocauſtomatum plenum ſemꝑ vſq; ad mortẽ offerant deo ſuo.ſemper etiam decimẽt ſe deo ſuo.carnẽ ieiunando.de con.di. v.quadrageſima.animã vel ſpiritũ orando.de peni.di.iij. ille rex.res(ſi habent)totas vel partẽ pauperibus erogãdo.lxxxvj.di.nõ ſatis.de peni.di.j.quamobrẽ.per orationẽ diabolũ ꝛ ſuperbiã.per eleemoſynã mundũ ꝛ auaritiã.ꝑ ieiuniũ carnis concupiſcentiam vincant ꝛ in ĳs ꝑſeuerẽt ſic em̃ vere ꝛ ſpũaliter viuũt:ꝛ in talib⁹ vita ſpiritũ eorum q: tunc cũ paulo.j.Cor.ix.ieiunabunt.de peni.di.ij.ſi em̃ ver.paulus.Si autẽ iſti allegent illud Matth.ix. Luc.v. Non poſſunt filij ſponſi ieiunare q̃diu cũ eis eſt ſponſus: Reſpondent tibi Ambroſi⁹ dicens.Non hoc ieiuniũ relegatur quo conficitur caro:ꝛ corporis luxuria caſtigatur. Hoc ieiuniũ nos cõmendat deo:ſed non poſſum⁹ ieiunare qui chriſtũ habem⁹:ꝛ chriſti carnẽ epulamur ꝛ ſanguinem.de con.di.ij.in calice.ꝛ.c.acceſſerunt.Item ibi Baſilius.Filij etiã ſponſi ieiunare nequeũt.hoc eſt aĩe nutrimẽtum non ſumere nec viuere ſine omni verbo dei qđ procedit de ore dei.Matth.iiij. Deutero.viij.Item ibi Beda. Quãdiu em̃ nobiſcũ eſt ſponſus:nec ieiunare poſſumus nec lugere:quũ autẽ per peccata ille recedit:tunc indicendum eſt ieiuniũ:ꝛ requirendus luctus. Exponitur etiam tripliciter illud verbũ vt ſcribit Tho.in ſecunda ſcđe.q.c. xlvij.ar.iiij.in ſi.ꝛ no.de hoc Joan.an.in pre.c.ad noſtrũ. in gloſ.hoc eſt heretic̃.Orent etiam iſti cũ chriſto.Jo.xvij Pater clarifica filium tuũ.Q̄ aũt.ſ.dixit iſte error de ſenſualitate rationi ſubiecta.Dic q̃ ſenſualitas eſt vis anime appetens deſiderabilia corpori/ꝛ refutans nociua:ꝛ hãc dicimus animã ſenſitiuã.ꝛ de hoc no.per Joan.an.in pre. c.ad noſtrũ.in gloſ.que eſt vis appetẽs.ꝛ de ſum.tri.c.j.in clemen.Iſti etiã dicẽtes ſibi licere cõcedere corpori quicquid placet:non viderunt textum eos expreſſe confundẽtem.iiij.diſti.denique.in ſi.vbi dicitur:Vinũ q̃ ita bibere ꝑmittitur:vt ebrietatẽ omnino fugiamus:alioquin reſtat vt ꝛ omnia que corporibus libent:ſimiliter faciamus.vñ ꝛ Alexãder ad didimũ.Ea q̃ voluptas ſibi vendicat:honeſtate plerũq; negam⁹ admittere.dedit nobis multas natura blãditias:qs plerũq; virt⁹ cohibet.Et Ouidius epiſtolarum.Eſt virt⁹ placidis abſtinuiſſe bonis.fact.xj.q.j. aliud.ꝛ.q.iij.q̃d ergo.xliij.q.j.§.j.ex.§.quia ergo.et.c.quiſquis.ꝛ.xlj.di.quiſquis ꝛc. ¶Tertius error. 𝕭

Tertius error begar

dorum eſt/q: dicunt q̃ illi q̃ ſunt in predicto gradu perfectionis ꝛ ſpiritu libertatis:non ſunt humane ſubiecti obediẽtie. contra iſtũ errorem ex de renũ.niſi.§.ſed dicẽs.de regu.liḃet.de elec. ghalli.§.illos.li.vj.Et q: eccleſia iſta ordinata ad inſtar eccleſie triũphantis vbi eſt vnus monarcha cui omnes obediunt.Apoca.xxj.Exo.xxv.in ſi.ex de ſen.ex.c.j.in clemen. de elec.ſignificaſti.dixi ſatis de hoc in prima parte iſtius operis.nec ad aliqua precepta eccleſie obligan̄.q:/vt dicunt/vbi ſpiritus dñi:ibi libertas.Gala.v.xix.q.ij.due.ij. Cor.iij.Ceterũ quũ iſte error tres ꝯtineat articulos:ideo contra vnũquemq; diſſerã:ꝛ ſingulatim tollam. Et primo quia ſe dicunt nõ teneri ad hominũ obediẽtiã:poſtq̃ perfecti ſunt:dico iſtum errorẽ antiquum errorẽ hereticorum.Q̄ autem iſte ſit error:patet per teſtamentũ vetus ꝛ nouum.In lege em̃ veteri precipiun̄ occidi qui imperio ſacerdotis vel principis vel parentum inobedientes ſunt.de primo Deuter.xvij.Qui ſuperbierit nolens obedire ſacerdotis imperio:morietur.ex qui ſi.ſint legi.ꝑ venerabilem.§.rationibus. De ſecundo Joſue.j.Qui contradixerit ori tuo/moriat̃.ex de ma.ꝛ obe.c.ij. De tertio Deute.xxj.Si genuerit homo filiũ cõtumacem ꝛc.¶Per teſtamentũ nouum patet falſitas iſtius erroris.Ro.xiij. de cenſi.omnis anima.Omnis aĩa/nullam excepit quantumuis perfectam/poteſtatibus ſublimioribus ſubiecta ſit ꝛc.Ephe.vj.Filij obedite parentibus veſtris ꝛc.Et ibidẽ.Serui obedite dñis carnalib⁹ ꝛc.Coloſ.iij.Filij obedite parẽtib⁹ veſtris.ꝛ in eodẽ.ſerui obedite ꝛc.Titũ.iij.Admone illos principibus ꝛ poteſtatibus ſubditos eſſe. Hebre.vlti.Obedite ꝑpoſitis veſtris.j.Pe.ij.ex de ma.ꝛ obe. ſolite.Subiecti eſtote omni hũane creature ꝛc.In eodem Serui ſubditi eſtote in omni timore dominis veſtris.Preterea conſtat q̃ chriſtus voluit eſſe loco ſui ꝛ vicẽ eius gerere.Matth.x.ꝛ Luce.x.Qui vos audit me audit ꝛc.Et qui vos recipit me recipit.xxj.diſtin.in nouo teſtamento.ꝛ viij.q.j.qui vos ſpernit.Obediendũ ergo fuit apoſtolis ſicut chriſto tamq̃ eius vicarijs:maxime Petro primo et precipuo.vt pre.c.in nouo.a ſimili ꝛ eorũ ſucceſſorib⁹ obediendum eſt.Unde ſi quis diceret obediendũ chriſto:ſed non ei⁹ vicarijs:ergo chriſtus nõ ſufficienter eccleſie prouidiſſet poſtq̃ celos aſcendit:qđ falſum eſt.ex de homici. pro humani.li.vj.vbi de hoc.non em̃ remãſit eccleſia ſine capite loco chriſti.vt ibi.q: corpus chriſti myſticũ eccleſia eſt.xxiij.q.v.de ligurribus.qđ ſine capite nõ eſt.ex de of.or. quoniã in pleriſq;.Si quis autem diceret obediendũ eſſe bonis ꝓlatis:nõ malis:falſum diceret contra illud Mat. xxiij.Supra cathedram moyſi ꝛc.j.q.j.nõ quales.xix.diſt. ſecundũ.ꝛ.j.Pe.ij.Serui ſubditi eſtote ꝛc.nõ tãtũ bonis ſed etiã dyſcolis.xj.q.iij.Julianus.xiiij.q.j.quid culpatur Si em̃ tantũ bonis eſſet obediendũ:iuriſdictio eccleſie nihil haberet certitudinis.neſciretur em̃ quis eſſet bon⁹ vel malus.Eccl's.ix.Neſcit homo vtrum amore vel odio ſit dignus.Item iuriſdictio eccleſie nihil haberet ſtabilitatis Ille em̃ qui eſt bonus in momento ſit malus:ꝛ econuerſo q: ſm Job.xiiij.Mutat̃ homo:ꝛ nunq̃ in eodẽ ſtatu permanet.de con.di.v.ne tales.¶ 𝕭 Preterea ſicut pictor fedus facit pulchram imaginẽ:ſic malus prelatus bonũ preceptũ.Si autẽ precipiat qđ malum eſt vt peccatũ obediendum non eſt.vnde Aug.ſuper illud Ro.xiij.Qui poteſtati reſiſtũt:ipſi damnationẽ acquirunt. Si ille iubeat qđ non debes facere:hic ſane cõtemne poteſtatẽ timẽdo poteſtatem maiorem.de iſta materia plene.xj.q.iij.ſiquis epiſcopus.c.nõ ſ.mper.c.ſi domin⁹.c.Julianus.c.qui omnipotentem.c.qui reſiſtit.c.ſi is qui preeſt.viij.di.que ꝯtra Q̄ autẽ homini obedire ſuperiori ſit neceſſarium:probatur clare.xj.q.iij.ſi aũt nobis.ꝛ.c.ſiquis nõ obediat.ꝛ.c.abſit.ꝛ.c.quicquid ergo.ex de ma.ꝛ obe.ſolite.ꝛ per totũ.ꝛ q̃

Digitized by Google

ſi.ſint legi.per venerabilem.§.rationibus.Ite.j.Reg.xv.
dicitur.Peccatū hariolandi eſt nō obedire.vbi dicit expo
ſitor.Idolū hoīs eſt quicq̄d plus q̄ deū colit:ac diligit.ſi/
liis ergo inobedientie voluntas ſua idolū eſt:cui⁹ nutus
cōtempta dei voluntate ſequunt᷑:ꝛ quicq̄d ipſa iuſſerit q̄/
ſi ſacroſanctū adorant.et hi dicunt᷑ filij Belial.j.Regū.x.
.i.diaboli qđ interpretat᷑ abſq̨ iugo.Hiere.ij.A ſeculo ꝯfre
giſti iugū meū.Item Gre.Peccatū paganitatis incur/
rit quiſq̨s ſe dum chriſtianū aſſerit/ſedi apoſtolice obedi
re cōtēnit.lxxxi.di.ſiqui.ij.¶ I Propterea ratione cul
pe ſine qua nullus viuit:vt ſupra in.§.Et vnus error.ple/ Obedīē tie hoīs/ ſtīre co/ mēdatio
ne probatū eſt:neceſſe eſt vnumquēq̨ ſuperiori eſſe ſubie
ctum.xxij.di.de cōſtantinopolitana.Immo magis mere
tur homo obediendo homini etiam malo propter deū:q̄
chriſto in ꝓpria perſona.Quis eñ chriſtum cognoſcens
ei perſonaliter precipienti nō obediret:quū ad hoc ꝯpel/
lat timor ꝛ amor:ſicut apparet in Paulo audiente vocem
dñi.Act.ix.Et i Thoma vidēte chriſtū.Jo.xx.Et ideo ma
xima fuit inobedientia protoplaſti dño inobedientis per
ſe loquenti.cui ꝛ dixit.Quia audiſti vocē vxoris tue.Ge/
neſ.iij.q.d.non meā quū dixi.De ligno ſcientie boni ne cō
edas.Gen.ij.Sed hoc magnū eſt homini/ꝑpter deū obe
dire homini:maxime malo.quū ad hoc nec tantus amor
nec timor nec reuerentia inclinet.Nō eñ eſt naturale ho/
mini:vt homini dominet᷑:ſꝫ brutis.vnde Gen.j.Domina
mini piſcibus maris ꝛ volatilib⁹ celi:ꝛ beſtijs terre.Quā/
to eñ peiori prelato vel homini alij obedit q̄s propter de/
um:tāto plus meretur.Voluit eñ de⁹ humilis homini ſu/
perbo iugū hominis imponere vt humilietur.et per obe/
dientiam ad celū reuocet᷑:qui per inobedientiā a paradi
ſo eiectus fuerat:vt dicit Gre.ſuper euangeliū de magis
in ſi.Matth.ij.Et de hoc mirabile exemplū nobis reliq̄t
ſanctus Genebaldus eṗs Laudunen.quē quum ſanctus
Remigius in quadā cella occluſiſſet per ſeptē annos pro
pter peccatū:qđ cōmiſerat cum vxore ſua poſt cōtinentiā
quū ea promiſſam:in ſeptimo anno apparuit angel⁹ ſan/
cto Gene.predicto oranti dicēs pctm̄ ſibi eſſe dimiſſum ꝛ
q̄ egrederet᷑ extra cellā.cui ſanctus Gene.reſpōdit.Non
poſſum:q: dñs meus Remigi⁹ oſtiū hoc clauſit:ꝛ ſigillo
ſuo muniuit.Cui angelus vt ſcias tibi celū apertum eſſe:ſꝫ
etiam oſtiū ſaluo ſigillo nunc aperiet᷑:qđ et factū eſt.Tūc
Genebaldus iactans ſe in medio oſtij in modū crucis ait
etiā ſi dñs meus ieſus chriſtus ad me veniat huc:hinc nō
egrediar niſi dñs me⁹ Remigi⁹ huc veniat qui me occlu
ſit.Et tunc ſanct⁹ Remigius ad monitionē angeli venit
Laudunū ꝛ ipſum in locū et ſedē ſuam reſtituit.Malus
eſt ergo/vt dixi/obedire homini q̄ deo.q: duplex obediē/
tia dei ꝛ hominis.ſed in illa dei/vna.vnde ꝛ almus Fran
ciſcus dicebat q̄ ſi videret venientē per viā presbyterum
ꝛ angelum:prius reuerentiā faceret presbytero q̄ angelo
Qui aūt inobediētes ſunt:in canone acephali nūcupant᷑
xciij.di.nulla ratione.et tota illa diſtinctio tollit iſtū erro/
rem.ꝛ.lxxxix.di.ad hec.Nullū eñ tale ſacrificiuꝫ ſicut obe
dientia:que omni ſacrificio antefertur.vt dixit Samuel
Sauli.j.Reg.xv.qđ Greg.exponit in moralib⁹.et eſt.viij
q.j.ſciendū.dicens.Per victimā aliena caro:p obedienti/
am vero voluntas ꝓpria mactatur.¶ Ex Quāto autē
quis magis eſt obediēs homini propter deum:tanto am
pli⁹ eſt deus ſibi obediēs.vt apparet in Joſue filio Num
diſcipulo Moyſi obedientiſſimo:cui propterea dñs obe
diuit ſtante ſole ad verbū eius.Joſue.x.Hoc idem conti/
git in Abbate patrenucio precipiente ſoli ſtare ꝛ non oc/
cūbere quouſq̨ ꝑueniret ad vicū ad quē ibat infirmū vi
ſitare.Et ſm Aug.Quanto caro ampli⁹ ſubiecta eſt ſpūi
tanto ſpūs deo.Et q: ſacer Franciſcus obedientiſſimus
fuit homini propter deū:etiā ſocio ſuo:quū obedientiam
promittebat ꝛ ſeruabat:quū eſſet iam perfect⁹:ideo obe/
diebant ei inſenſibiles ꝛ irrationales creature:vt in ſua
legenda ſcribitur.Nullus etiā ſtatus eſt in hac vita ita al
tus ſicut ſtatus obedientie:q̄ in collo circulū aureū habet

vt vidit in extaſi quidā frater:vt legitur in vitis patrum.
Nec chriſto ſic ſimilis/nec ſic ſibi eſt cū fiducia adſiſtens:
ſicut ipſe obediens patri vſq̨ ad mortē.Phi.ij.ſicut alius
abbas dixit.Et hic iungendū eſt qđ ſcripſi ſupra in.§.Ex
quo.ꝟ.Sed ſi cū aliquo religioſo.in ar.lj.ꝛ.j.in ſtatu reli/
gioſorū in.§.ꝛ ſecundū eorum vitiū/in ar.lxviij.de iſtis et
alijs qui ſine obedientia viuunt:ſubtile eſt vitiū iſtā ſan/
ctam obedientiā enumerans.ꝛ vocatur ſm grecos idiori
thimia.i.proprie voluntaris motus/ordo/regula/forma/
amor/ꝛ cōplacētia ſub ſpecie ſpiritus q̄ iſtos Begardos
decipit ꝛ alios fraticellos.Qui eñ iſtam idiorithimiam
ex toto penitus abnegauit:in his etiā que arbitrant᷑ bona
ꝛ ſpiritualia et deo placentia ante tranſuadare peruenit
ſm Climа.in.iiij.gradu de obediētia.Dicebat eñ almus
Franciſcus q̄ ſi ſubditus videat meliora anime ſue/q̄ ea
que ſibi prelatus precipit:ſuā voluntatem deo ſacrificet.
que autē ſunt prelati ſtudeat adimplere:nā hec eſt chari/
tatiua obedientia.de qua Petrus in prima epiſtola.j.ca.
Animas veſtras caſtigātes in obedientia charitatꝭ.que
deo ꝛ proximo ſatiſfacit.vnde pulchre Daniel in collatiōe
ſua de cōcupiſcentia carnis ꝛ ſpūs ait.Vnū ſane atq̨ idē
inobedientie genus eſt vel propter operationis inſtantiā
vel propter otij:deſideriuꝫ/ſenioris violare mandatum.
tamq̨ diſpendiū eſt pro vigilia q̄ pro ſomno ſtatuta mo/
naſterij cōuellere.Tm̄ deniq̨ eſt abbatis trāſire preceptū
vt legas:quantū ſi contēnas/vt dormias.nec alius ſuper
bie fomes eſt pro ieiunio fratrē q̄ pro refectione neglige/
re:niſi q̄ pernicioſiora ꝛ a remedijs longiora ſunt vitia q̄
ſub ſpecie virtutū ꝛ imagine ſpiritualiū rerum videntur
emergere:q̄ illa q̄ ex aperto pro carnali voluptate gignū
tur.Hec enim velut expoſiti ꝛ manifeſti lāguores ꝛ argu
unt᷑ cōminus ꝛ ſanantur:illa vero dum ſub ſpecie.xli.diſt.
ſepe virtutum teguntur:incurata perdurant:ꝛ deceptos
quoſq̨ periculoſius faciunt ac deſperatius egrotare.Tā
dem cōtra iſtum errorem dicebat frater Egidius ſocius
ſancti frāciſci:q̄ qui poſuit caput ſub iugo obedientie:et
poſtea vt ſequatur viā perfectionis/extrahit caput de ſub
iugo obedientie:hoc eſt ſignū magne latentis ſuperbie.
Propter omnia bona predicta obedientie abbas Joan/
nes anachorita dimiſſa eremo ꝛ profeſſione anachoreſe/
os/cōuolauit ad monaſterium:vt bono obedientie frue/
retur:ꝛ ſe ſub obedientia humiliaret.vt narrat Jo.caſſi.
in li.colla.in collatiōe eiuſdē Jo.de fine cenobite ꝛ eremi/
te.Begardi vero ſuperbi non deo ſicut dicunt obediunt
et quo nolunt propter ipſum prelatis mundi rectoribus
obedire.Et hic eſt iungendū quod dixi latius de obediē/
tia.j.in materia in qua de omnibus religioſis tracto in.§.
ꝛ ſecundū.lxviij.ar.¶ Quod vero dicunt dicti Begardi
q̄ poſtq̄ perfect⁹ eſt quis:ad nulla precepta eccleſie obli/
gatur:certum eſt eſſe erroneum manifeſte:ſicut apparet
xiiij.q.j quod precipitur. Item canones ab eccleſia editi Sacris
ſpirituſancto dictante editi ſunt.l.di.ſiquis diacon⁹.xxv. canoni/
q.j.violatores.ij.ad Timo.iij.ibi.Omnis ſcriptura diuini bus eſt
tus inſpirata ꝛc.ꝛ.ij.Pe.j.c.in ſi.ibi.ſꝫ ſpirituſancto inſpi/ obſequē
rati locuti ſunt ſancti dei homines.ergo quilibet eſt obli/ dum.
gatus ad eos ſeruandos ſicut precepta dei.ad hoc.xxv.q.
j.nulli fas.ꝛ.c.pria ſal⁹.ꝛ.c.gnali decreto.c.oia decretalia.
ꝛ.c.hec cōſona.xix.di.ſi romanorū.Qđ eñ eccl̄ia mādat:ſi
expſſe ꝯtra deū nō mādat:chriſt⁹ ꝛ Petr⁹ mādat.xix.di.ſic
omnes.xxiiij.q.j.manet.c.quodcumq̨.Mat.xvj.xix.diſti.
enimuero.xxv.q.ij.inſtitutionis.xi.di.hoc veſtre.xij.di.nō
decet.ꝛ.c.preceptis.Vnde tranſgrediens precepta eccle/
ſie infamis eſt.iij.q.iiij.ſiquis vero.ꝛ deponi meretur.iiij.
diſtin.§.hoc etiam ſi legibus.ad hec.xx.di.ſi decreta.lxxxi.
di.ſiqui ſunt presbyteri.xij.di.illud.xix.di.nulli fas.xvj.diſ.
quod dicitis. Item ſicut ꝑcepta diuina principaliter or/
dinant hominē ad amorem dei:ita precepta eccleſie ꝛ ſta/
tuta ordinant ad amoreꝫ proximi conſeruandum.vterq̨
autem amor dei ꝛ proximi imperatur Matth.xxij.Mar.
xij.ꝛ Luce.x.Diliges dñm deum tuum et proximum ſicut

Digitized by Google

teipſum.de peni.di.ij.charitas.ij. Preterea qđ precipit ec
cleſia:aut eſt cōtra deū:⁊ tunc non tenemur obedire.vt.ſ.
ver.preterea.probatū eſt:aut eſt ſm deum:⁊ tunc deus p̄
cipit:q2 de⁹ per eccleſiam nobis loquitur.ſm illud Mat.
x. Non em̄ vos eſtis qui loquimini:ſed ſpiritus patris ve
ſtri q̄ loq̄tur in vobis.Et Hiere.ſ.Ego ero in ore tuo:⁊ ſi
ſeparaueris p̄cioſum a vili:q̄ſi os meū eris.Hier.xv. R

Urſus quod dicunt

Begardi ⁊ allegāt pro ſe verbum Pauli.ij.
ad Cor.iij.Ubi ſpiritus dn̄i:ibi libertas.Et
Gala.v.ibi. Q2 ſi ſpiritu dei ducimini:non
eſtis ſub lege.⁊.xix.q.ij.due ſunt.⁊ ex̄ de regula.licet.ſed cō
tra eos eſt.Sed ipſi ceci ⁊ carnales equiuocant libertatē
Iſti em̄ carnales totaliter qui ſunt proprie de illis hereti
cis:de ſpū libertatis de peccato ſibi conſcientiā non faciūt
dicunt enim/modo eſt temp⁹ tertiū ſpiritusſancti. Diſtin
guunt enim totū tempus a creatione mundi vſq3 ad con
ſummationē ſeculi in tria tēpora.⁊ dicunt ꝙ primū tēpus
creationis vſq3 ad chriſtū/fuit tempus patris. Secundū
tempus ab incarnatione chriſti vſq3 ad aduentū ſpiritus
ſancti/fuit tempus filij.⁊ tempus redemptionis a miſſio
ne ſpiritusſancti/vſq3 ad finem mundi / eſt tempus ſpiri
tusſancti/⁊ tempus libertatis ad faciendū quicquid ho
mini libet.nec reputant hic aliquid malū eſſe. Sed iſte er
ror eorum eſt perículoſior omniū:q2 ortum errorem indu
dit.ab antiquis hereticis originē traxit:⁊ in iſtis tempori
bus nouiſſimis propinquis perditionis filio antichriſto
multū inualuit ⁊ inualeſcit ⁊ inualeſcet. Unus em̄ ex eis
dixit:nō eſt diu qui erat ex epiſcopatu tudertino:ſicut fuit
probatum per teſtes me ibi exiſtente:ꝙ nihil aliud erat in
fernus:niſi non facere propriam voluntatē.⁊ paradiſus
non erat aliud:niſi facere in omnibus propriā voluntatē
⁊ vti in omnibus propria libertate.De peccato ergo aliq̄
conſcientiā aliquam ſibi non faciunt/maxime de peccato
carnis:ſicut patet.ex̄ de hereti.ad noſtrū.in.vij.errore.⁊
dicam.ſ.in.§.ſeptimo.propter qđ omnes ſunt immūdi:ſic
ut manifeſtū eſt per eorū proprias confeſſiones/⁊ fideles
atteſtationes habitas in diebus meis/maxime in partib⁹
lombardie:⁊ in prouincia ducatana que eſt prouincia bti
Frācīſci.Caput autē iſtius ſecte/ſpiritus libertatis iſtis
temporibus fuit Dulchinus lombardus:qui fuit cōbuſt⁹
cum quadā ſua meretrice in lombardia prope vercellen̄.
ciuitatem.Iſti ſunt quos litera ſacre ſcripture occidit.ij.
Cor.iij.male ⁊ carnaliter per eos intellecta.⁊ ſpiritus cu
ius libertatem allegant:non viuificat:quia ad literam in
telligere volunt verba ſcripture de libertate loquētia ad
ſuas feditates nefarias confouendas. Contra hos igitur:
primo petrus apoſtolorum prim⁹ predixit ⁊ ſcripſit.ſ.Pe.
ij.ibi/Quaſi liberi:⁊ nō quaſi habentes malitie libertatē
ſed ſicut ſerui dei.q.d.nulla vera libertas ſimpliciter ſine
ſeruitute ſancta iuſtitie vt inferius declarabitur. Item.ij.
Pe.ij.de iſtis predixit ibi.Ubi vero velut irrationabilia pe
cora.⁊.ſ.ibi.Superbia enim vanitatis loquentes/pellici
unt in deſiderijs carnis luxurie eos qui paululū effugiūt
qui in errore cōuerſati libertatem illis promittentes quū
ipſi ſint ſerui corruptionis.A quo em̄ quis ſuperatus eſt:
eius ⁊ ſeruus effectus eſt.facit ad hec.ij.q.vij.ſecuti ſunt.
⁊ de pe.di.ij.ſi enim.vltra quatuor colū.v̄.petrus.¶ Itē
vera libertas eſt vbi peccatum non eſt.vnde Io.viij.Oīs
qui facit peccatum ſeruus eſt peccati.⁊.ſ.ibi.Si ergo fili⁹
vos liberauerit:vere liberi eritis.Item paulus ad Rom̄.
vj.Liberati autē a peccato/ſerui facti eſtis iuſtitie.⁊.ſ.in
eodem.c.Nunc vero liberati a peccato/ſerui autem facti
deo/habetis fructum veſtrū ⁊c.De libertate a peccato lo
quitur apoſtolus.ſ.ad Corin.ix.in prin. Non ſum liber.nō
ſum apoſtolus.ad Gala.v.Uos enim in libertatē vocati
eſtis fratres:tātū ne libertatē detis in occaſionem carnis
ſed per charitatem ſpiritus ſeruire inuicē.Hic paul⁹ iſtū
errorem deſtruit:quē longe ante preuidit. Contra iſtum
errorem lōge diſputat Aug.ſuper Io.in homi.ſupra euā
gelium.Dicebat ieſus ad eos. Io.viij.¶ M Circa iſtū Seruit⁹
errorem ſciendum eſt.ꝙ duplex ſeruitus in ſcriptura inue duplex.
nitur.Una eſt ſeruit⁹ legis que ex timore pene operatur.
de qua Gala.iiij.in fi. Itaq3 fratres iam nō ſumus filij an
cille:ſed libere.Eſt alia ſeruitus peccati de qua in pre.ca.
Io.viij.dicit domin⁹.Qui facit peccatū.ſeruus eſt pecca
ti.⁊ Matth.vj.Non poteſtis ſeruire deo ⁊ mammone.Qui
cunq3 enim paſſioni obedit:ſeruus eſt paſſionis:q2 cum
gratia precedente poteſt homo paſſionibus dominari et
ſubijcere obedientie rationis.vnde Gen̄.iiij.Sub te erit
appetitus:⁊ tu dominaberis illius.⁊ Actu.xx.Non facio
animā meā.i.animalitatem.i.ſenſualitatē:de qua ex̄ de he
reticis ad noſtrū.in Clemē.precioſior:em ꝙ me.ſcilicet ra
tionem ⁊ intellectum.q.d.poſſum per rationē ſenſualitati
dominari.Uera ergo ⁊ prima libertas eſt ſm Aug.carere
criminibus.verus liber quē dei fili⁹ liberauit.pſ.lxxvij.
quia inter mortuos ſcilicet peccato/liber chriſt⁹ a pecca
to liberos facit:quod peccatum ipſe portauit ſuper lignū
crucis.ſ.Pe.ij.vt peccatis mortui iuſtitie viuamus:⁊ libe
rando nos a peccato/ſeruos fecit iuſtitie ⁊ virtutis.ſerui
eram⁹ cupiditatis:liberati ſerui efficimur charitatis. Nō
ergo:vt dicit Aug.in dicta homili.dicat chriſtianus liber
ſum.in libertatem vocatus ſum.ſeruus eram: ſed redem
ptus ſum:⁊ in ipſa redemptione liber factus ſum.faciam
quod volo.nemo me prohibeat a voluntate mea. ſi liber
ſum:ſed ſi iſta voluntate ⁊ libertate peccatum facis:ſeru⁹
es peccati.noli ergo libertate vti ad peccandū libere:ſed
vtere ad non peccandum. Erit em̄ voluntas tua libera:
ſi fuerit pia:eris liber:ſi fueris ſeruus.liber peccati/ſeru⁹
iuſtitie/dicente Apoſtolo.ad Ro.vj.Quū ſerui eſſetis ⁊c.
vt.ſ.v̄.Item vera.huiuſq3 Aug. In iſta ergo vita vera li
bertas incipit:q2 incipimus carere peccatis: et deteſtari
crimen:quod mortale ſonat.xxv.di.§.criminis. quia nul
lus liber ab omni peccato veniali:vt.ſ.§.⁊ vnus.in princi
pio iſtius articuli probatum eſt:niſi chriſtus ſolus cū ma
tre.libertas iſta ibi cōpleta erit.ver.peccatum non erit.Et
ideo dicit apoſtol⁹ Gala.iiij.Que autē deſurſum eſt hie
ruſalem que eſt mater noſtra:libera eſt. In hac autē vita
partim ſumus liberi/inquantum ſumus virtuoſi ⁊ in gra
tia.Partim ſerui/inquantum peccato ſaltē veniali/obno
xij.dei enim electi delectantur in hac vita legi dei ſm inte
riorem hominē.i.ſpiritum.Ro.viij. Iſta eſt libertas appe
tens deo ſine offenſione ſeruire.vident autem aliā legem
in membris eorū repugnantem legi mentis eorū:⁊ capti
uos eos ducentem in lege peccati que eſt in membris eo
rum.Ro.vij.de con.di.iiij.c.ij.Si captiui:ergo ſerui.vbi er
go delectamur legi dei:nō ſumus captiui: ſed legis amici
⁊ ideo liberi:q2 amici vbi aūt trahimur a lege peccati:qđ
eſt in carne:ibi ſerui.per peccatum ergo primus adā ma
ledictus.Gen̄.iij.Maledicta terra in opere tuo.⁊.ſ.Spi
nas ⁊ tribulos germinabit tibi.terra corporis germinat
tentationes ⁊ punctiones carnales ante peccatum liberi
vnde ⁊ chanaan fili⁹ Cham pro peccato patris a noe auo
maledicitur:⁊ in ſeruitutē redigitur.Gen̄.ix.ſ.q.iiij.§.ijs
ita.v̄.Item Cham.Secūdus adam chriſtus a peccato li
ber dignitatem nobis tribuit:⁊ reſtituit libertati:vt pec
catis mortui ⁊ liberi iuſtitie viuamus in gratia ⁊ tādem
in gloria paſſione peccati liberi.Et ideo Io.viij.dicit dn̄s
Si filius liberauerit vos:vere liberi eritis.Totū hoc fuit
figuratum in filijs Sare libere.Ex Sara em̄ libera q̄ in
terpretatur dn̄a:natus eſt Iſaac:qui interpretatur riſus.
Gen̄.xxj.xxxij.q.iiij.recurrat.Ex hoc naſcuntur filij liberi:
qui ex letitia ⁊ libere ex charitate abſq3 timore bonū ope
rantur.xxiij.q.vj.§.ex ijs.et cauent a malo amore iuſtitie.
Ex Agar ſerua ancilla de egypto naſcitur hiſmael homo
ferus.manus eius cōtra omnes:⁊ manus omniū contra
eum.Gen̄.xvj.Ex iſto naſcuntur ſerui peccati:qui etſi ali
quando bonum agunt:agunt ex timore potius q̄ amore
ex̄ de regu.iuris.qui ex timore.⁊ tales ſe vēdunt diabolo

peccatorũ ere.xv.q.i.non eſt. Iſti non manẽt in domo dei
in eternum. Ioã.viij.ſed in iſta vita habet munera.de dit
Iſaac filio legitimo hereditatẽ. Geñ. xxv.q: liberi a pec/
cato ⁊ ex amore filiali:non timore ſeruili bonũ operantes
habent hereditatẽ immarceſſibibẽ conſeruatam in celis
cuſtodiri per fidem.ij.Pe.i.c.heredes dei:coheredes aũt
chriſti.Ro.viij.tales vocati filij ⁊ nõ ſerui qualiter here/
des.ad Gala.iiij.hiſmahel aũt et ab eo deſcendentes/et
ipſum imitantes/non erũt heredes cũ filijs Sare:ſed eij/
ciuntur cum ancilla. Geñ.xx.matre.i.carne ſerua in tene/
bras exteriores. Matth.viij.xxv.⁊.xxij.libertatem ſeruã/
tes:quã chriſtus filius dei liber dedit eis.i.peccatũ odien
tes ex amore patrie ⁊ cauentes.cum chriſto libero regna/
bunt in libertate perpetua : in illa celeſti hieruſalẽ matre
libera. Gala.iiij.libera inquã a neceſſitate rerum huius
mundi.ab impugnatione demonum et viciorũ.a miſeria
corporum ⁊ ſeruiture que corrumpuntur quotidie. vnde
precatur.pſ.cxlij.Educ de cuſtodia animã meam.alia lite
ra habet carcere. Iob.xiij. Poſuiſti in neruo pedem meũ
⁊ Eſa.xiiij. In die illa quũ requiem dederit tibi deus a la/
bore tuo/⁊ a concuſſione tua/⁊ a ſeruitute dura qua ante
ſeruiuiſti:ſumes parabolã iſtam: ⁊ dices: Quomodo ceſ/
ſauit exactor.i.diabolus tyrannus extortor. quieuit tribu
Seruitutez inducentia. tum viciorum? Tria autẽ ſunt que captiuitatem ⁊ ſeruitu
tem inducunt.ſcilicet voluntas/quum quis voluntarie
hoſti ſubijcitur:ſicut iudei Antiocho.i.Macha.i.⁊ hic vi/
de quod legitur ⁊ no.xxix.q.ij.c.perlatũ.Hoſtilitas:quũ
quis ab hoſte in iuſto bello capitur.i.di. iuſgentiũ. vbi de
hoc. Natiuitas:quum quis in ſeruitute naſcitur.ex de ſer/
uis non or.c.ij.Huic triplici ſeruituti ⁊ captiuitati ſubia/
cebat humana natura ante ꝙ eam dei fili⁹ liberaret.Adã
namq; propria voluntate hoſti ſe ſubdidit.vt pre.c. nõ eſt
xv.q.i.ar.Unde Anſelmus ait in libro cur deus homo. In
paradiſo ſine peccato factus quaſi poſitus eſt pro deo in/
ter deum ⁊ diabolum:vt vinceret diabolum nõ conſentiẽ
do ſuadenti peccatum ad excuſationem ⁊ honorem dei ⁊
ad confuſionem diaboli quũ ille infirmior non peccaret
in terra eodem diabolo ſuadente qui fortior peccauit in
celo nullo ſuadente. Et quũ hoc facile poſſet efficere:nul
la vi coactus ſola ſuaſione ſe vinci ſponte permiſit ad vo
luntatem diaboli cõtra voluntatem ⁊ honorem dei. Pro/
pter hoc congrue illi traditus eſt puniẽdus:cui ſpõte cõ/
ſenſit vt peccaret. Filij vero ſunt peccato illius addicti:q:
in captiuitate nati. vnde Ephe.ij.⁊ de cõ.di.iiij.firmiſſime
Eramus enim natura filij ire:ſcilicet captiuitatis ⁊ miſe/
rie: Nam ſicut ſi Adã vixiſſet in illa libertate iuſtitie qua
erat creatus:fuiſſet cum tota ſua propagine cõfirmatus
ita victus ſeipſum ⁊ poſteros cupiditati ⁊ miſerie obliga
uit. Propter hoc ſeuiebat tyrãnus cui nemo poterat reſi/
ſtere:vt ſeruitutis iugũ excuteret a ceruice.q: nõ eſt pote
ſtas ſuper terrã/que cõparetur ei:qui factus eſt vt nullũ
timeat. Iob.xli. De his tribus modis captiuitatis huma
ne dñs ait Eſa.lij. In egyptum deſcendit populus meus
a principio.i.in carcerem tenebroſum.i.in Adam qui ſpõ/
te in merorem captiuitatis deuenit. ecce captiuitas vo/
luntatis.vt colonus eſſet ibi.qđ ſecutum eſt quoad poſte
ros eius.ecce captiuitas natiuitatis.⁊ Aſſur .i. diabolus
qui interpretatur tollens robuſtum.ſcʒ Adam.abſq; cau/
ſa calumniatus eſt eũ.q: non habebat cauſam quare ho/
minẽ punire deberet:quis homo merito puniretur.ecce
captiuitas hoſtilitatis. Sed q: nõ congruebat diuine bo/
nitati/vt digniſſima creaturarũ ſcilicet hõ propter quem
omnia fecerat:totaliter deperiret:q: deceptus fuerat ⁊ in
citatorẽ habuerat.vide qđ no.de peni.di.i.§.ex his.ꝟ. de/
niq;.in gloſ.q: irremediabile.⁊ de tali vili materia condi/
tus fuerat.ideo dei filius eũ propoſuit liberare: q: ad ei⁹
qui eſt imago patris.ad Coloſ.i.⁊ de peni.di.i.§.quod au/
tem.c.deus quis ſimilis.imaginẽ creatus fuerat.de pe.di/
ſtin.ij.§.romanos.c.illa anima. q: dei filius patris ima/
go eſt.homo ad imaginem creatus.⁊ ſe ſeruum fecit:q: ũ
eſſet filius:vt ſeruum ingratuʒ redimeret/⁊ liberaret fo/
mam ſerui accipiens. Phi.ij. Erat fili⁹:⁊ factus eſt tamꝗ
ſeruus.vnde Eſa.lix.Hec dicit dñs:ſcilicet deus pater ad
ſeruum dominorũ ſcilicet chriſtum:qui ante Pilatum et
Cayphan tamꝗ ſeruus iudicatus eſt.nec ſolũ formã ſer/
ui accepit/vt ſubeſſet:ſed etiam mali ſerui/vt vapularet.
⁊ ſerui peccati/vt penã ſolueret quũ culpam nõ haberet
vnde.pſ.lxviij.in eius perſona. Que non rapui tunc exol
uebam.⁊ hoc eſt ergo qđ dicit apl's ꝙ filius nos liberauit
a ſeruitute diaboli ⁊ peccati. Nõ ergo redeamus in ſerui/
tutem iterum per peccatum:ſed liberati a corpore mortis
huius per gratiã dei ſicut dicit apoſtolus ad Roma. viij.
ſeruiam⁹ chriſto liberatori noſtro:contra corpus peccati
pugnando : et diabolum qui tamꝗ faber ſufflat prunas
ardentes cõtra ipſum incẽdij. vnde Eſa.liiij. Ego creaui
fabrum ſufflantem in igne prunas . habentes aũt ſpiritũ
dei liberi erimus.q: vbi ſpiritus dei.ij.Cor.iij.ibi libertas
vera a peccato. Fructus aũt ſpirit⁹ vt dicit apl's ad Gala.
v.duodecim ſunt:charitas/gaudiũ ⁊c.aduerſus hec non
eſt lex.q: qui ſpiritu dei aguntur:nõ ſunt ſub lege. Gala.
v.xix.q.ij.due.q: ſupra legẽ operantur.que ſunt perfectio
nis euangelice.cõtra enim impios ⁊ ſceleſtos ⁊ alios cri/
minoſos poſita eſt lex ad eos puniẽdos.di.iiij.facte. xxiij.
q.v.non fruſtra. Quia ergo ſpirituales quantũ eſt poſſi/
bile peccata cauent:non ſunt ſub lege puniẽre ſcelera:ſed
ſub gratia eos vt virtuoſos coronãte. Adde ad iſtum.ꝟ.
quod ſcripſi.i.in.§.offendunt.ꝟ. Itẽ cum priuilegia. cum
ꝟ.ſe.in ar.lxvij. Sic etiã intelligit illud apoſtoli.i. Timo.
i. Iuſto non eſt lex poſita. ⁊ Gala.v. Et ſi ſpiritu dei duci/
mini:non eſtis ſub lege.i.ſub timore legis.q: ſicut dicitur
Gala.iij. Lex poſita eſt cõtra tranſgreſſionẽ prohibẽdam
⁊ etiam puniendã. Iuſtus vero potius ſeruit amore iuſti
tie ꝙ timore pene. ¶ N Unde ſuper pred. verbo . Iuſto
non eſt lex poſita.dicit Berñ. Alia eſt lex ꝓmulgata a ſpũ
ſeruitutis in timore:alia a ſpũ libertatis data in ſuauita/
te.nec ſub illa coguntur filij:nec ſine iſta viuere patiunt.
Uis audire q: iuſtis nõ eſt lex poſita? Non accepiſtis ait
ſpiritũ ſeruitutis iterum in timore. Ro .viij. Uis audire
ꝙ ſine charitatis lege non ſunt :ſed accepiſtis inquit ſpiri
tum adoptionis filiorũ dei.xxiij.q.iiij.§.ex his. Apte nõ di/
citur/iuſti nõ habent legẽ:aut iuſti ſunt ſine lege:ſʒ iuſtis
non eſt poſita lex. hoc eſt non tamꝗ inuitis poſita/ſed vo
luntarijs eo liberaliter data quo ſuauiter inſpirata.quia
ipſi habentes legem naturalem ⁊ euangelicam in cordi/
bus eorum ſcriptam. Roma.ij.precepta domini et cõſilia
obſeruant . et de hoc tangitur in collatione.ij. Sereni de
principatibus in libro collationũ. Io.caſſi. Ubi ergo chri/
ſti ſeruit⁹: ibi vera libertas.vñ dicebat ſancta Agatha. Sũ/
ma ingenuitas hec eſt in qua chriſti ſeruitus cõprobatur.
⁊ imperator Conſtantinus ait. Qui conatur perpetrare
quod malum eſt:captiuare ſtudet vtriq; bonitatẽ . omniũ
enim ſe verum dominum comprobat:qui ſe verum ſeruũ
oſtendit. Lex autem euangelica vocatur ab apoſtolo lex
perfecte libertatis. Iaco.i.quia nedum peccata ſed etiam
ſeminaria interimit peccatorum.et gratia euangelij non
ramos tm̃ malitie amputat.ſed ipas penitus radices no
xie voluntatis euellit: Et hoc eſt quod dicit apoſtolus ad
Ro.vi. ¶ O Peccatũ enim vobis nõ dominabitur: nõ
enĩ ſub lege eſtis:ſʒ ſub grã. Lex enĩ vet⁹ ad plenũ occaſio/
nes ⁊ ſeminaria pctõꝝ nõ euellebat:q: ſterili maledicebat
Deut.vij. Bona ꝓpa retinebat. Talionẽ ꝯcedebat. Inimi
cũ odiebat. Leui.xxiij.⁊.xxiiij.xix.q.iij.ſex dñe.⁊.q.iiij cũ in
lege.⁊.§.p.ex his. Lex euãgelica caſtitatẽ ſuadet:⁊ ꝟginita
tẽ exaltat dicẽs Gala.iiij. Brẽ ſteriles q̃ nõ lactauerunt.
Mat.xix.xxxiij.q.v.tũc ſaluabit.⁊.c.q̃ ſi it.al's ẽ ſub.c. tũc
ſaluabit. Paupratẽ ꝯſulit Mat.v.vñ Mat.xix. Luc.xviij
Mar x. Si vis pfect⁹ eẽ ⁊c.xiiij.q.i.§.i. Inimicos eẽ diligẽ
dos decreuit. Mat.v.⁊ Luc.vi.⁊ p.c.ſex dñe.⁊.c.cũ i lege.
⁊.§.ex his. Et talionẽ ꝓhibet dicẽs. Qui percuſſerit te i vna
maxilla:⁊ pbe ei ⁊ c. Lu.vi.mat.v.xxiij q.i.§.i.xiiij.q i qđ de
bet. Porro etſi mr̃imoniũ bonũ ſit ⁊ a dño iſtitutũ. Geñ.
ij. Eph.v.ſcr̃am in padiſo.ex de diuor.gaudem⁹.xxxi.diſt.

Digitized by Google

in tena.raro tñ totus immaculatus eſt:etſi in lege om̄is fornicatio ſit prohibita nomine mechie.Exo.xx. Deutero.v.xxxij.q.iiij.meretrices.difficile tñ eſt vt ignis cui in matrimonio etiam ſtudioſe pabula ſuggeruntur:ita ꝓpꝛiis terminis includatur:vt non etiã extra euagatus adurat quicquid attigerit.⁊ ipſa voluptas culpabilis eſt:⁊ ad velociſſimos adulterioꝝ ⁊ immũditiarum multarum capeatur exceſſus. ad hec.xxxiij.q.iiij.vir cuꝫ ꝓpꝛia.xxxij.q.ij.connubia.⁊.q.iiij dixit Sara.⁊.c.oꝛigo.di.vj. in palea. ſꝫ pẽſandũ. Secus eſt in diſcipulis euãgelij ſancto incoꝛruptionis ⁊ caſtitatis amoꝛe inflãmatis. Legis ergo famuli ex occaſione liciti vſus ad illicita ꝓlabuntur. vnde .j.ad Coꝛ.vj. Omnia mihi licent:ſꝫ ego ſub nullius redigar poteſtate.xiiij.q.j.§.j.vbi de hoc. Gratie ꝑꝛincipes dũ licita contemnunt:illicita nõ nouerunt.vnde Grego. Sancti viri vt illicita non perpetrent:a licitis abſtinent. Sic etiã eſt in retinentibus bona ſua:qui etſi decimas ſoluãt:et eleemoſynas faciant:tñ in retentione bonoꝛum ⁊ deſiderio hñdi ⁊ tarde ⁊ negligenter ⁊ diminute dãdo philargyrie laqueos nõ euadunt.ar.ad hec de peni.di.v.qualitas.⁊.c.ſe.⁊.c.negotium.vnde Math.xix.Mar.x.Luc.xviij.Difficile diues intrabit in regnum celoꝛum.vbi Hilari⁹. Periculoſa eñ cura eſt velle diteſcere:⁊ graue onus innocentia ſubit incrementis opum occupata. Rem eñ ſeculi famulatus dei non ſine ſeculi vitijs aſſequeť. Hinc difficile eſt diuitem regnum celoꝝ adire. Sed euangelij filius q: amoꝛe dei omnia dedit:auaritiam abijcit certus exiſtens ſe multomagis a deo/ꝙ volucrẽ celi eſſe paſcendum.Math.vj. Pari modo non põt ſeruus legis odiũ ⁊ furoꝛem repellere quum talione vtitur. ſꝫ gratie filius in pace ⁊ charitate quieſcit liber ab omni furoꝛe ⁊ indignatiõe parat⁹ recurri.xxiij.q.j.paratus. ⁊ ſemꝑ diligẽs inimicos. Qui ergo nec ſub gratia eſt:q: nequaꝙ̃ ad dominice doctrine culmen aſcendit:nec ſub lege:q: etiã ipſa paruula legis mãdata non ſuſcipit:maxime a peccato nõ cauendo/qđ etiã lex ꝓhibet:hic duplici peccatoꝝ oppꝛeſſus imperio/ad hoc ſolũmõ gratiã chꝛiſti percepiſſe ſe credit:vt ꝑ noxiã libertatem ab eo alienus exiſtat.in illud incidit qđ Petrus ne incurramus enunciat. Quaſi liberi ⁊c.vt ſupꝛa dictũ eſt.℟.contra hos.¶ P Hec vero ſancta libertas ꝙ nuſꝙ̃ ſit:niſi ibi tñ vbi dominus cõmoꝛať: Paulus docet.Dominus inquiens.ij.Coꝛ.iij.ſpiritus eſt vbi autem ſpiritus domini:ibi libertas.vt ſuperius declaraui.de hoc etiam latius tangitur in collatione Theone de remiſſione quinquageſime.in.ij.parte eius in libꝛo colla.Jo.caſſi.Begardi ergo iſti cõtra quos ſuperius diſputaui:redeant ad ſpiritum dñi ⁊ non carnis:ſi veram habere deſiderant libertatem.ſed ſpiritu foꝛnicatiõis decepti ſunt ipſi ⁊ eoꝝ conſimiles:ſicut expꝛeſſe dicitur Oſee.vj. Spiritus foꝛnicationis in medio eoꝛum:⁊ dñm non cognouerunt.quia ſicut experti ſumus/his tempoꝛibus/ſinis talis ſpirit⁹ libertatis qui hodie currit:caro eſt:⁊ nõ ſpiritus. Tempoꝛe meo in ꝓuincia beati Franciſci multi ſeculares ⁊ fratres minoꝛes pꝛo iſto carnali ſpiritu libertatis ꝑ inquiſitoꝛes heretice prauitatis incarcerati fuerũt.inter quos fuit quidam frater noſter:qui ꝓpter perfectionẽ quã oſtẽtabat Apl's dicebať:q ibi caput fuit iſtius erroꝛis. qui quum eſſem nouitius:⁊ cõſulerem eum/credens eum virum perfectum/ſuper quadam mea tribulatione:ſubꝛidens dixit mihi ꝙ ipſe tribulari non poterat. qđ verbũ non intelligens/ipſum mirabilẽ hominẽ reputaui.ſꝫ quũ capt⁹ eſſet pꝛo iſto ſpũ libertatis intellexi verbũ ſuũ occultũ:ꝙ ideo non poterat tribulari/q: faciebat quicquid ſibi caro ⁊ ſenſualitas ſuggerebat ſeruus carnis libera iuſtitia. Iſte in carcere fratrum moꝛtuus fuit Florentie:ſi vere penitens neſcio.tales valde ſpũales videbãtur in lucis angelum tranſfoꝛmati.ij.Coꝛ.xj.xxvj.q.v.epi.⁊.c.nec miruꝫ.vltra.ij.colũ.℟.poꝛro.xxix.q.j.§.j.cẽ de reg.hoc.§. ſi vero cognoſcuntur per opa carnis. Gala.v. Unde ſecure aſſero/ꝙ ſi etiam interrogarẽtur in eoꝛum conſciẽtijs etiam cauteriatis.lxxiij.di.in nomine.qñ talia ꝑpetrant:an eoꝝ cõſcientie ſint libere pacifice ⁊ ſecure:ſi verũ dicerent/reſpõderent/ꝙ nõ.quia om̄e peccatum ſecum toꝛmẽtũ ⁊ penalitatem ⁊ pauoꝛem trahit ⁊ nõ libertatem. Funiculis namꝗ peccatoꝛum ſuoꝛum vnuſquiſꝗ cõſtringiť.vt dicit Salo. Prouer.v.⁊ Eſa.l. Ecce vos omnes accendẽtes ignem accincti flãmis ambulate in igne luminis veſtri:⁊ in flãmis quas ſuccendiſtis. Ipſe eñ nobis toꝛmento ſunt quibus vtimur voluptates.⁊ oblectamenta huius carnis atꝗ delicie carnificũ vice in ſuum retoꝛquentur authoꝛẽ.vt dicit Abꝛaã in vltima colla.li.colla.Jo.caſſi.⁊ Seneca Maximum ſupplicium ſcelerũ eſt que ſtatim puniunť dũ facta ſunt:immo dũ fiũt.⁊ Poeta.

Ex tẽplo qđcunꝗ mali cõmittitur:ipſi
Diſplicet authoꝛi.pꝛima hec eſt vltio:ꝙ ſe
Judice nemo nocens abſoluitur.

Nã punctio cõſcientie ſemꝑ cõtradicit pctõ etiã in diabolo:⁊ punit hominẽ. nã ſenſualitas impellit hominem ad pctm̃/ꝓponẽdo carnalem delectationẽ ſeu tẽpoꝛalem vtilitatem:ſed ratio retrahit a peccato/ꝓponendo diuinã offenſionem ⁊ eternã damnationem. Sapientie.xvij. Quũ ſit timida conſcientia:dat teſtimoniũ cõdẽnationis.ſemꝑ eñ pꝛeſumit ſeua turbata cõſcientia.i.anticipat futura ſupplicia. Prouer.x. Pauoꝛ his qui operantur malum. ¶ Q

Quartus erroꝛ iſto-

rũ Begardoꝛum eſt ꝙ homo poteſt finaleꝫ beatitudinẽ ſm omnẽ gradũ perfectionis in pꝛeſenti vita conſequi:ſicut eã in vita obtinebit beata. Erroꝛ iſte nullum coloꝛem habẽs a ſcriptura diuina deſtruitur expꝛeſſe a dño.quuꝫ dicit Math.xj. Amen dico vobis.nõ ſurrexit inter natus mulierũ maioꝛ Joanne baptiſta.qui aũt minoꝛ eſt in regno celoꝛum:maioꝛ eſt illo.vbi Augu. Regnum celoꝛuꝫ appellauit hic qđ nondũ accepimus.de quo in fine dictur⁹ eſt Math.xxv. Uenite benedicti patris mei:percipite regnuꝫ.q: ibi ſunt ãgeli quoꝝ minoꝛ maioꝛ eſt quolibet iuſto poꝛtãte coꝛpus:qđ coꝛrũpiť ⁊ aggrauat aiam:⁊ depꝛimit terrena inhabitatio ſenſum multa cogitãtẽ. Sapiẽtie.ix. Itẽ ibi hieronymus. Nos aũt ſimpliciter intelligam⁹ ꝙ oĩs ſctũs q iã eſt cũ dño:maioꝛ ſit illo q adhuc cõſiſtit in ꝓlio.aliud eſt eñ coronã victoꝛie poſſidere:aliud adhuc in acie dimicare. Nõ põt ġ clari⁹ ꝙ̃ ꝑ hec ṽba text⁹ ⁊ Aug.⁊ Hierony.tolli iſte erroꝛ.q: quũ Joãnes ꝑfectiſſim⁹ eſſet:etiam ab vtero ſpũ ſctõ repleť⁹. Luc.j.nõ tñ btitudinẽ minimi beati in patria potuit attigere.¶ R Tota aũt ꝑfectio hoĩs i hac vita in charitate ẽ.q eſt vinculũ ꝑfectiõis.ſm Aplm Coloſ.iij.vt tãto quis dicatur maioꝛ quantoplus deum ⁊ pꝛoximũ diligit.vnde Berñ. Quantitas anime ex amoꝛe extimanda eſt. vt qui magnam habet charitatem/magnus eſt.qui modicam/paruus. qui non charitatem/nihil.ſm Aplm.j.ad Coꝛ.xiij. Charitatẽ aũt nõ habuero: nihil ſuꝫ ſed ſicut ſupꝛius ꝓbaui in pꝛimo erroꝛe iſtoꝝ in.§.⁊ vnus. in iſto ar.ſm Hieronymuꝫ. In iſta vita perfectiſſima charitas nõ põt haberi ſicut in patria.de pe.di.ij.§.hinc etiã c.item Hieronymus. Charitas in quibuſdã.ergo manifeſte falſum dicunt.q: ignis in ſion.i.in eccl'ia militãti: in q chꝛiſtũ ſpeculamur ꝑ cõtẽplationẽ in q modicus reſpectiue eſt ignis charitatis.⁊ anim⁹.i.magn⁹ ignis charitatis in Hierl'm.i.in patria btã ⁊ pacifica.ſic eñ interpꝛetať Hierl'm.Eſa.xxxi. Preterea ſm Aplꝫ.j.ad Coꝛ.xiij. Uidem⁹ nũc ꝑ ſpeculũ ⁊ in enigmate.i.in obſcuritate. enigma eſt veſtigiũ trinitatꝭ i creaturis.Ro.j. Inuiſibilia eñ ipſi⁹ a creatura mũdi ꝑ ea q facta ſunt intellecta conſpiciunť. alia gloſ.i.in hac vita:tunc ſcꝫ in patria facie ad faciẽ. ſed ſm Greg.etiã ipſa dei cognitio amoꝛ eſt.qui aũt clari⁹ videt:purius diligit quem purius cognoſcit. ¶ S Merces autẽ ſm Augu.tota viſio eſt. Jo.xvij. Hec eſt autẽ vita eterna:vt cognoſcant te verum deũ:⁊ quẽ miſiſti ieſum chꝛiſtum. Nunꝙ̃ ergo tali beatitudine põt perfrui ⁊ tãta

An poſſit quis hac in vita beat⁹ effici.

Digitized by Google

qui in enigmate deum videt: ſicut qui facie ad faciem.
vnde dñs ad Moyſen.Exo.xxxiij.Poſteriora mea vide/
bis.ſcꝫ in hac vita.i.in enigmate me cognoſces.q: qui re/
tro ſtat:nõ plene hom inẽ cognoſcit.ſꝫ faciem meã non vi
debis:per quã cognoſcitur quiſqꝫ clare.q: nõ clare me cõ
tẽplaberis ſicut in patria.ſicut dixit ei.xxxiij.c.Exo.Ego
oſtendam tibi omne bonũ.i.me in quo eſt omne bonũ tibi
oñdam.Nõ eñi videbit me homo ⁊ viuet. homo/in hac
carne mortali:vt clare me videat:carnis pariete ꝑpedien
te.Videamus igitur eum hic ꝑ cancellos vt dicit in Can
ti.ij.i.per obſcurã contemplationẽ.ſꝫ qui dilexerit chriſtũ
diligeť a patre ⁊ filio:⁊ manifeſtabit ſeipſum ſibi: vt ipſe
dicit in Joã.Jo.xiiij.⁊ de con.di.ij.ſpecies.i.clare eum in
patria videbit.de qua manifeſta viſione Jo.iij. Similes
ei erimus:q: videbimus eũ ſicut eſt. Hanc viſionẽ opta/
bat Moyſes.ꝑ.c.Exo.xxxiij.Si inueni grãm in cõſpectu
tuo:oñde mihi faciem tuam.Cui dixit dñs qđ predictum
eſt.Non videbit me homo ⁊ viuet.Unde tenent doctores
ꝙ Paulus raptus vſqꝫ ad tertium celũ empyreũ.ij.Corꝫ.
xij.nõ ita clare vidit deũ ſicut angeli: ꝓpter impedimẽtũ
carnis corruptibilis.Tenet tñ Augu.xij.ſuꝑ Gen.ad lite
ram.⁊ in libro de vidẽdo deũ ad Paulinã dicens ꝙ Moy
ſes ex dei priuilegio ſpeciali adhuc mortalem vitaꝫ agẽs
deum ꝑ eſſentiam vidit.tamqꝫ futurꝰ iudeorũ doctor.vñ
Numeri.xij.Non per enigmata/ſꝫ facie ad faciem allocu/
tus eſt deũ.Exo.xxxiij.viij.q.i.moyſes.vbi de hoc.⁊ Pau/
lus idem priuilegium habuit:tamqꝫ futurus doctor gen
tium.vnde dič.ij.ad Corꝫ.xij.ſe raptum vſqꝫ ad tertium ce
lum.Tertium celum vocat empyreũ:vbi angeli ⁊ anime
ſancte fruuntur dei viſione manifeſta.ibi intellectuali vi
ſione vident deum facie ad faciem:eo modo quo videtur
ab angelis q̃ ſunt de ſuperiori tertia Hierarchia ẜm Dio/
nyſium:in qua ſunt Cherubin ⁊ Seraphin ⁊ throni:q̃ ꝓ/
xime ⁊ immediate deo fruuntur:ad quoꝝ ſimilitudinem
vidit deum Apľs.⁊ iſtam tertiam Hierarchiam vocat et
tertium celum.Ad hanc viſionis manifeſtationẽ nõ aſcẽ/
ſorijs gradibus/ſꝫ inopinatis exceſſibꝰ aduolauit Apľs.
non eñi aſcendiſſe ſꝫ raptũ fuiſſe ſe perhibet. ſič ⁊ Adam
raptꝰ legiť de pe.di.ij.§. Romanos.ꝟ.Adã.⁊ Gen.ij. Im
miſit dñs ſoporẽ in Adam.i.contẽplationẽ. ẜm Bern. vt
in ſenſibus obdormiret:⁊ anima in viſione dicta vigila/
ret.qđ apparet:q: rediens ꝓphetans dixit.Hoc nunc os
⁊č.ex de biga.debitũ.de viſione dei vide qđ no.xiij.q.ſi.q̃
diuina.gloſ.ij.Item Bern.contra iſtos.Nõ enim nos ad
hoc de paradiſo voluptatis animi aduerſio diuina eiecit
vt hic alterũ paradiſum humana adinuentio ꝑpararet.
Si enim ad tantã beatitudinem quis in hac vita poſſet
ꝑuenire/quãta eſt in patria:fruſtra deſideraret quis aliũ
paradiſum:⁊ ꝓ nihilo eſſet ei.qđ vere hereticum eſt ſenti
re.⁊ fruſtra cõcupiſceret Apľs diſſolui:⁊ eſſe cũ chriſto q̃
cũ chriſto erat ꝑ grãꝫ.ad Phi.i.c.⁊ ex de renũ.niſi cũ ꝑde
§.porro.Fruſtra etiam idem lamentareť ⁊ diceret vt ſu/
perius eſt ꝓbatum/infelix ego homo ⁊c. Ro.vij. videns
ſe ꝓpter carnis impedimentum ⁊ mentis varios motus
extra ſuum conſenſum nõ poſſe ſicut optabat dñm contẽ
plari.Fruſtra etiam diceret Dauid.pſ.xli. ⁊ deſideraret
Quando veniam ⁊ apparebo ante faciem dei? Fuerunt
mihi lachrime mee panes die ac nocte dum dicitur mihi
quotidie vbi eſt deus tuus.pſ.xlj.Et iterum. Quẽadmo
dum deſiderat ceruus ad fontes aquarum:ita deſiderat
anima mea ad te deꝰ. Et iterũ.pſ.lxxxiij. Quia melior eſt
dies vna in atrijs tuis ſuꝑ milia.ſcꝫ in hac vita.Et Pau/
lus.Potens eſt depoſitum meum ſeruare in illum diem.
ij.ad Timo.iiij.⁊.i.c.Fruſtra etiam iſta ecclia militans cõ
gauderet leticie ⁊ paci ⁊ libertati eccľie triumphantis/di
cens Letare Hieruſalem ⁊c.Eſa.vltimo.ſi tantam leticiã
ipſa poſſet conſeq̃ in hac vita.vnde Bern. Quouſqꝫ ado
ramus ⁊ non guſtamus ꝓſpicientes patriam:⁊ non appꝫ
hendentes.ſuſpirantes ⁊ de lõge ſalutãtes? O vera exu/
lum pñia:exilij finis.video te:ſꝫ nõ ſino: intrare/carne re

tentus/nec adhuc dignꝰ.Hec deſiderabilis pñia celeſtis/
nõ terreſtris/nec manufacta/figurata eſt.iij.Re.x.vbi di
citur ꝙ Regina hauſtri ſcꝫ habitatrix ⁊ dña calide regio
nis.i.amore inflammata venit audire ſapientiam Salo/
monis.Hec eſt quelibet anima fidelis deſiderio videndi
verũ Salomonẽ chriſtum qui eſt plus q̃ Salomõ.Mat
th.xij.ſuccenſa:que videns omnem ſapientiã Salomõis
ſcꝫ magnitudinem/pulchritudinem/⁊ diſpoſitionẽ crea/
turarum/⁊ domum quã edificauerat/ſcꝫ patriam celeſtẽ
de qua Baruch.iij.O iſrael: q̃ magna eſt domus dei ⁊č.
⁊ cibos menſe eius:q̃ ſunt viſio/delectatio/⁊ fruitio/qui
bus paſcit bonos in regno:⁊ habitacula ſuoꝝ.i. diuerſi/
tates celeſtium manſionũ:de quibꝰ Jo.xiiij.In domo pa
tris mei mãſiones multe ſunt.de pe.di.iiij.in domo. ⁊ ve/
ſtes eorũ/ſcꝫ dotes corporis/agilitatẽ/ſubtilitatem/clari
tatem/impaſſibilitatem/que ſunt proprietates ſolis: ad
cuius cõparationẽ fulgebunt iuſti. Matth.xiij.⁊c.Eſa.xxx.
Erit claritas ſolis ſeptempliciter ſicut lux ſeptẽ dierũ. nõ
habuit vltra ſpiritum.vnde Bern.Quãtus putatis tunc
ſplendor erit animarum:q̃ñ ſplendorem ſolis habebunt
corpora.Matth.xiij.Fulgebunt iuſti ⁊č.Nõ inquam ha/
buit vltra ſpiritum:ſcꝫ pre nimia admiratiõe ad ſpũs ſui
defectum deuenerat.q: ſicut ait Greg.Niſi quis a ſemet/
ipſo defecerit:ad deum qui ſupra ipſum eſt/nõ appropin/
quat.Preterea ſicut dicũt doctores:duplex eſt beatitudo
vna ꝑ gratiã/altera ꝑ gloriam.vna in via: alia in patria.
De beatitudine patrie dič pſ.lxxxiij.Beati qui habitãt in
domo tua in ſecula ſeculoꝝ laudabunt te.Et hec beatitu/
do cõſiſtit in duplici ſtola:ſcꝫ anime ⁊ corporis.Apoca.vi.
Date ſunt illis ſingule ſtole albe: ſcꝫ glorificatio aĩe q̃ eſt
in viſione dei in celo:⁊ dictum eſt eis vt requieſcerent tem
pus adhuc modicũ.q: tunc alia ſtola dabitur eis ſcꝫ glo/
rificatio corꝑis.qđ eſt contra quoſdã grecorum qui dicũt
animas ſanctoꝝ non eſſe adhuc in celo:nec dãnatorum in
inferno.ar.xiij.q.ij.tempus.in prin.ſꝫ ibi ſoluitur in prima
⁊.ij.gloſ.⁊ hoc aſſerere hereticum eſt.ẜm Tho.⁊ alios do
ctores.vnde Paulus ad Phi.i.Cupio diſſolui:⁊ eſſe cum
chriſto.ex de renũ.niſi.§.porro. ⁊ Grego.iiij. dialogorum
poſt.c.in ꝓuincia.ꝟ.noſſe velim.hoc clare determinat. di/
cens.Qui chriſtum in celo eſſe nõ dubitat:nec Pauli ani
mam in celo eſſe negat.ibi vide.Nõ ergo tanta poteſt eſſe
beatitudo ſimpla in anima:quanta eſt dupla in anima et
in corpore. ¶ V Sed certum eſt contra iſtos ꝙ in hac
vita corpora etiam ꝑfectorum hominum non hñt dotes
ſuas.ergo non pñt tñ eſſe beati in anima:eſto pro impoſ/
ſibili ꝙ tãtũ eſſent beati perfecti in hac vita/quãtũ in illa:
quantum ſunt beati in anima ⁊ in corpore.Preterea ſcõꝫ
Augu.laus diuina incipit in hac vita.ſed ꝑficietur in eter
na gloria.Quum ergo in patria hoc ſit totum negotium
ſanctoꝝ:ſcilꝫ laudare deum. vt dič gloſ.ſuper illum.ꝟ.pſ.
lxxxiij.Beati qui habitant ⁊č.ergo vbi nõ eſt tanta laus:
non eſt tanta beatitudo.quia qui plus laudabit.plus ho
norabitur.iux illud Sacrificiũ laudis honorificabit me.
De beatitudine autem vie dicitur pſ.lxxxiij. Beatus vir
cuius eſt auxilium abs te:aſcenſiones in corde ſuo diſpo/
ſuit. Iſte aſcenſiones ſunt octo beatitudines huius vie:
de quibus Matth.v.Beati pauperes ſpiritu ⁊č. Et iſtis
octo gradibus aſcendebatur in templum. Eze.vltimo.
Iſta autem beatitudo vie ⁊ gratie eſt via ad beatitudi/
nem patrie ⁊ glorie.ſicut dicit pſ.lxxxiij. Ibunt de virtute
in virtutem vſqꝫ quo videatur deus deorum in ſion.i. in
eccleſia triumphanti ⁊ deum ſpeculanti. ⁊ vtraqꝫ ſurgit
a viſione dei.illa a viſione per ſpeciem: iſta a viſione per
fidem ſicut dicitur Luc.x.Beati oculi qui vident que vos
videtis.De viſione vtraqꝫ ſatis ſupra ꝓxime.Eſt ergo iſte
error cõiunctus cũ primo errore iſtorum Begardorũ con
tra quẽ.ſ.latius diſputaui.⁊ q̃cq̃d cõtra illũ errorẽ dictũ
eſt ibi:põt etiam dici cõtra iſtum.q: cõnexi ſunt. Iſti ergo
miſerabiles nec in vita ſua habẽt beatitudineꝫ grẽ:nec in
illa beatitudinẽ glorie:niſi reuocent hos errores ⁊č. X

Digitized by Google

Quintus error iſtoꝝ

Begardoꝝ eſt ꝙ quelibet intellectualis natura ſeipſa naturaliter eſt beata. ⁊ ꝙ anime non indiget lumine glorie ipſam eleuante ad deum videndū: ⁊ eo beate fruenduꝫ. Error aūt iſte cōnexus eſt illi alteri errori Pelagianorum de quo. xxiiij. q. iij. quidam. ℣. pelagiani. dicentium ſufficere voluntatem hominis ſine aliqua gratia ad adimplenda iuſſa diuina. cōtra illud Jo. xv. Sine me nihil poteſtis facere. et illud Jaco. j. Omne datum optimū ⁊c. j. q. ij. ꝙ pro. ⁊. j. ad Cor. xiij. Gratia dei ſum id qđ ſum. ⁊ illud. ij. ad Cor. iij. Nō ꝙ ſufficientes ſim⁹ ex nobis ⁊c. ⁊ illud ad Ro. ix. Nō eſt currētis neqꝫ volētis. de pe. di. ij. ſi eñ. ⁊ illud Eſa. xxvj. Oia opera noſtra operatus es in nobis domine. Si autem iſti Begardi intelligunt de natura intellectuali angelica: ꝙ ſeipſa naturaliter eſt beata: falſum eſt. q: nullus naturaliter eſt bonus eſſentialiter ⁊ beatus niſi ſolus deus: qui eſſentialiter ⁊ originaliter ⁊ perfecte ⁊ effectiue ⁊ naturaliter eſt beatus. Jo. x. Ego ſum paſtor bonus. ⁊ Matth. xix. illđ Mar. x. Luc. xviij. Quid me interrogas de bono? vnus eſt bonus deus. vbi Orig. Qñ eñ declinam⁹ a malo ⁊ facimus bonū: quātum ad cōparationem ceterorum hominum dicitur bonum qđ facimus. quātum autem ad veritatem ſm ꝙ hic dicitur vnus eſt bonus: bonū noſtrū non eſt bonuꝫ. Beatus aūt quiſqꝫ eſſe nō poteſt niſi ſit bonus. vnde Boetius. Beatitudo eſt ſtatus omnium bonorum aggregationē ꝑfectus. ¶ y Eſt autem deus ſolus eſſentialiter bonus: q: bonitas ſua eſt ſua eſſentia. Originaliter: q: bonitatē ſuā nō habet ab alio: ſꝫ a ſeipſo. q: ipſe non eſt ab alio ſꝫ a ſe. vñ pſ. cj. Tu aūt idē ipſe es. Perfecte: q: nil mali vel defectus aut diminutionis conſiſtit in illo. Effectiue: q: omne bonum deriuatur ab eo: quum ſit ipſe fons indeficiēs omnis boni. de pe. di. j. §. hoc idē. verſ. Itē ioānes. omnis qui nō diligit ⁊c. ex de regu. licet. in ſi. Jaco. j. omne datū ⁊c. Naturaliter: q: natura ei⁹ ſumme ⁊ plus ꝙ̄ poteſt intelligi bona incōmutabiliter ⁊ incorrupta. Nulla aūt creatura poteſt habere nec habꝫ quinqꝫ predictas bonitatis cōditiones: etiam angelica creatura nedum humana: nō eſt eſſentialiter bona ſicut natura diuina: licet inquantum ſit creatura dei ſicut ⁊ cetere ſit bona: q: creata a bono ſm illud Gen. j. Vidit cuncta que fecerat: ⁊ erant valde bona. xxiiij. q. iij. quidam. ℣. floriani. Eſt ergo bona creatura ſuo modo: ſꝫ non perfecto modo q: ſi eſſentialiter eſſet bona vt dei natura: nunꝙ̄ illud ſuū bonum eſſe poſſet ꝑdere: nec peccare ſicut angeli reprobi ceciderunt. de pe. di. ij. ꝑcipuū. ⁊. c. ſi eñ. xvj. q. ij. viſis. Eſa. xiiij. Item nec bona eſt natura quelibet creatura nec originaliter. q: non a ſe ſed a deo creatore. vñ pſ. lxxix. Ipſe fecit nos. Itē nec ꝑfecte. q: omnis creatura defectuoſa: ⁊ ex ſe in nihilum tēdēs: q: de nihilo creata. Luc. xj. Si ergo vos quum ſitis mali ⁊c. Itē nec effectiue. q: creatura de ſe nō dat aliqđ boni: nec facit: ſꝫ de⁹ i ipa opans: ⁊ ipa cooperans. Itē nec naturaliter: q: tūc peccare nō poſſet. ſed peccauit prim⁹ angelus ⁊ ſui ſequaces. Eſa. xiiij. Eze. xxviij. ⁊ de peni. di. ij. §. de his ita ſcribit. ⁊. c. principium. ex de ſum. tri. c. j. §. diabolus. xxiij. di. q̇ eꝑs. xvj. q. ij. viſis. xxvij q. ij §. ex his oibus. ℣. ſic ⁊ diabolus. Si aūt iſti Begardi intelligūt de natura intellectuali hominis: ſcꝫ aia: ꝙ ſeipa naturaliter eſt beata: multo āplius falſum eſt. q: ſi creat⁹ beatus fuiſſet Adam a deo ⁊ naturaliter: eſſet beatus ſicut deus: vt ſupra dixi: ⁊ nunꝙ̄ peccare poſſet: nec mori. q: beatitudo ꝑfecta nō eſt ſubiecta morti nec pctō. ⁊ ideo proprie ſolus de⁹ vocat̃ beat⁹. j. ad Timo. j. ⁊ ideo illi qui querunt beatitudinē in rebus creatis: decepti ſunt. q: qđ a ſe beatū nō eſt beatitudinem dare non pōt. ar. j. q. vij. daiberrū. Et ideo abuſiue dicūtur beati hñtes multa ꝓmptuaria in hoc mūdo ⁊ boues craſſas. pſ. cxliij. beatū dixerunt ꝓplm ⁊c. ⁊ q̄rentes beatitudinē in delicijs ſicut epicurei: vel in honoribus ſicut ſupbi. Adā aūt creatus fuit potēs mori ⁊ non mori: ⁊ potens peccare ⁊ nō peccare. q: arbitrij liberi creatus fuit. de con. di. iiij. placuit omnibus. Itē ſi naturaliter Adā fuiſſet beatus: quomodo illū a quo habebat beatitudineꝫ offendere potuiſſet ſicut offendit? de pe. di. ij. §. Romanos. Fuit ergo Adā creatus bonus ſuo modo ſicut angelus: ſꝫ nō cōfirmatus in bono virtutis: nec inſeparabiliter habens bonum. eſſentialia enim ⁊ naturalia inſeꝑabilia ſunt: accidentalia vero ſecus. di. vj. §. his ita. ¶ Z Ceterū qđ dicunt ſecundario in iſto errore ꝙ anima nō indiget lumine glorie ipſam eleuāte ad deū videndū: ⁊ eo beate fruendū falſum eſt: ⁊ contra illud expreſſe. pſ. xxxv. Et in lumine tuo ſcꝫ filij. ergo nō noſtro. videbimus lumen ſcꝫ prīs. Preterea eſto ꝙ anima habeat lumen gratie: non tñ habet lumen glorie. q: tunc lumine glorie non egeret. ſꝫ lumen glorie chriſtus eſt: non anima cuiuſꝙ̄ ſancti. Apo. xxj. Et ciuitas nō eget ſole neqꝫ luna vt luceant in ea: nam claritas dei illuminat eam: ⁊ lucerna eius eſt agnus: ⁊ ambulabunt gentes ꝑ lumē ei⁹. ergo non per lumen proprium. vnde ⁊ dicit dñs Jo. viij. Ego ſum lux mūdi. ſubaudi inuiſibilis. habitat eñ lucem inacceſſibilem. j. ad Timo. vltimo. Sꝫ iſti miſeri ⁊ ceci Begardi dicunt. Quomodo eñ fieri pōt ꝙ videat̃ deus in ſua luce inacceſſibili per creaturā ſine deo luce: quum inter deum q̇ eſt lux increata ⁊ ſuaꝫ lucē non ſit differentia: q: illa lux qua deus videtur deus eſt. non eñ poteſt videri quin videatur ſua lux in qua videtur: ⁊ ipſe chriſt⁹ illa lux de qua Jo. j. Erat lux vera que illuminat omnē hominē venientem in hunc mūdum. xxj. di. cleros. ad ſi. Non erat ille lux. ergo nec aliquis homo. vnde dicit Apſs Ephe. v. Eratis aliqñ tenebre: nunc autem lux in dño. ergo nō a ſe Sꝫ ⁊ angelus qui eſt nobilior creatura homine: qui ſcđm Dionyſium eſt manifeſtatio occulti luminis: ſpeculum purū clariſſimum: nō in ſuo lumine videt deum: ſꝫ videndo faciem eius in lumine eius qui eſt fili⁹ videt patrē. Matth. xviij. Angeli eoꝝ ſemꝑ vidēt faciem patris mei. qui eſt ipſe qui eſt ſplendor ⁊ imago ⁊ figura patris. ad Heb. j. de pe. di. j. de⁹ quis ſimilis. In lumine iſto filij ambulabūt ſancti in patria. vñ pſ. lxxxviij. Dñe in lumine vultus tui qui eſt fili⁹ ambulabūt. ⁊ iſta erit dei fruitio. Quis enim deo fruitur plene. niſi qui ipſum videt? Quis autez eum vt dixi niſi in ſuo lumine videt? q: extra deū qui lux infinita eſt nemo deum videt: nec aliquam creaturā. vnde in viſione extatica beatus Bñdictus videndo deum quaſi pūctaliter mundum recollectum vidit. vt narrat Grego. in ij. libro dialogoꝝ. qui ⁊ ait. Qui intus claritatē dei viderit: nullo modo credendum eſt ꝙ ſit foris aliquid qđ ignoret. no. xiij. q. ij. qui diuina. Iſte etiam error cōiunctus eſt cum precedenti. ⁊ que ibi dixi contra illum: contra iſtum poſſunt hic dici. maxime illud ꝙ in hac vita non poteſt ita clara contemplatio haberi de deo: ſicut in patria: niſi ex priuilegio ſpeciali. vt in Moyſe ⁊ Paulo. ſicut ibi plenius eſt probatum. Unde ⁊ in hac vita ⁊ in illa omnis anima indiget lumine diuino ipſam eleuāte ad deū vidēdū: quū de ſe ſit omnis creatura tenebroſa: ⁊ obfuſcata ꝑ peccatū originale ⁊ alia que committit. que peccata Apſus appellat tenebras Ro. xiij. Unde ⁊ ignorantia ⁊ obliuio pena eſt peccati originalis. xv. q. j. §. vt itaqꝫ. vnde Greg. in principio. iiij. libri dialogoꝝ ait. Poſtꝙ̄ a paradiſi gaudijs expulſus humani generis parēs in huius exilij atqꝫ cecitatis quā patimur erumnam venit peccādo: extra ſemetipſum fuſus iam illa celeſtis patrie gaudia que prius cōtēplabat̃ videre nō potuit. In paradiſo quippe homo aſſueuerat verbis dei ꝑfrui: beatorū āgeloꝝ ſpiritib⁹ cordis mundicia ⁊ celſitudine viſiōis intereſſe: ſꝫ poſtꝙ̄ huc cecidit: ab illo quo implebat̃ mētis lumine receſſit. ⁊ Tobie v. Qđ mihi gaudiū qui in tenebris ſedeo: ⁊ lumē celi nō video. Et beatus Grego. de illo ceco mendico qui ſtabat ſecus viam. Luc. xviij. loquens ad genus hūanū reducit.

Solus deus vere bon⁹.

Digitized by Google

¶ A a Adam enim anteꝙ peccaret triplici radio lucis illuſtrabatur. habuit enim cognitionē omnium creaturarū que facte ſunt per chriſtū. vnde ⁊ ſingulis nomina impoſuit Gen. ij. ad fi. Habuit etiā cognitionē creatoris: nō tamē plenam: inter enigmaticā ⁊ cōprehenſiuam: quia nō ita contemplabatur clare ſicut in patria videtur ab angelo: nec ita obſcure ſicut in hac videt a nobis. Item accepit cognitionē ſui: ⁊ quid ſibi cauendum ⁊ agendum foret. Primā ſcientiā de creaturis non amiſit: ſꝫ ſcdam ⁊ tertiam ꝑ peccatum. vnde ⁊ nos de eo ꝓpagati ceci naturaliter naſcimur. peccante homine primo ⁊ per peccatū obcecato inoleuit vitium ꝓ natura. vnde Apoca. iij. Dicis quia diues ſum: ⁊ nullius egeo: ⁊ neſcis quia tu es miſer ⁊ pauper ⁊ cecus ⁊ nudus. Ex hoc etiam deſtruit hunc errorem. Ad iſtum etiā errorem extirpandum addendum eſt qd legitur ⁊ no. de con. di. iiij. gratia. ⁊ tribus. c. vltimis. ¶ B b

Sextus error iſtorū

Begardorū eſt ꝙ ſe exercere in actibus virtutum/ eſt hominis imperfecti. ⁊ perfecta anima licentiat a ſe virtutes. Iſtum errorē qui etiam ſurgit de ſpū libertatis: reprobat ⁊ cōfundit tota vita chriſti ⁊ ſanctorū omnium ꝑfectorū/ qui ſe in actibus virtuoſis cōtinue exercitarunt: ſicut ieiunando/ genuflectendo/ etiā vocaliter orando/ paupertatem corporalem ſeruando/ ꝑdicando/ operibus miſericordie ⁊ diſcipline intendendo: ſicut apparet in ſylua euāgelica/ ⁊ actibus Apłoꝝ/ vitis patrum/ ⁊ legendis/ ⁊ hiſtoriis eccłaſtica ⁊ tripertita. Itē iſte error tollitur Matth. iiij. ſupra illud. Venite poſt me: faciā vos fieri piſcatores hominum. dicit gloſ. Omnia que de vſu veniunt: non fatigant. virtus exercitio perſeuerat. Item quomodo vir perfect⁹ charitatem habet: niſi pro tempore opus exerceat charitatis quum dicatur. i. Io. iij. Qui habuerit ſubſtantiam huius mundi: ⁊ viderit fratrem ſuum neceſſitatē habere. ⁊ clauſerit viſcera ſua ab eo: quomodo charitas dei manet i eo? vnde ⁊ Greg. Sic mens per compaſſionē doleat: vt etiā larga manus affectum doloris oſtendat. ¶ C c Item Gre. in homił. penteco. Si amor eſt: magna operatur. Si autem operari negligit: amor nō eſt. mathematica enim eſt virtus: niſi ſit practicata. Impoſſibile enim eſt virtutem veram non exerceri ꝓ tempore in operibus virtuoſis. vnde Greg. de charitate. Plerūqꝫ charitas quibuſdam occupationibus īpedita mouetur in corde: ⁊ tamen non monſtratur in corpore: ſicut ſol nube tectus ardet in celo: ⁊ nō videtur in terra. vnde propter hoc quoſdam excuſat Apoſtolus Phi. iiij. Occupati eratis. Et in vitis patrum. Cuidam anachorite aduenienti ad cellam alterius indignato quia ei nō occurrerat ille de cella q̇ tunc peccata ſua plangebat ipſe reſpōdit. Non vacat plangenti charitas. Item Apłs. i. ad Timoth. iiij. hortatur Timoth. virū perfectū ad exercitium virtutis/ dicens. Exerce teipſum ad pietatem ⁊c. xlij. di. § ⁊. i. in. e. c. vt profectus tuus manifeſtus ſit omnibus. Nūquid paulus perfectus erat qui dicebat ad Phi. iiij. Quecūqꝫ ſunt vera: quecūqꝫ pudica: quecūqꝫ iuſta: quecūqꝫ amabilia: quecūqꝫ bone fame. ſiq̄ virtus ſiqua laus diſcipline. hec cogitate que accepiſtis ⁊ audiſtis ⁊ vidiſtis in me ⁊c. quis enim ſcit ſe eſſe perfectum vt licentiare poſſit virtutum actus? certe nullus. i. Cor. iiij. de pe. di. ij. ſi enim inquit. ℣. nos aūt iuxta. ⁊ di. iij. adhuc inſtant. ad fi. ⁊ de pur. ca. c. fi. Item quomō licentiari poteſt virtus: quia neceſſe eſt ſi virt⁹ eſt: ꝙ ſit in habitu aut in actu. nec quū eſt in actu habitus eius ꝑdit. vnde Augu. de bono coniugali: Virtutes animi aliqñ in opere manifeſtantur: aliqñ in habitu latent. ſi aūt nō eſt i habitu: nec i actu: virtus non eſt. nam virtus eſt habitus mentis bene cōſtitute: quū virt⁹ ſit in animo. xxij. v. de pudicitia. ⁊ ibi no. de pe. di. iij. ille rex. vbi aūt virt⁹ nō ē: mēs bñ ꝯſtituta nō ē: imo male: quia iter bonū ⁊ malū nō ē dare mediū. xxxij. q. i. cū renunciat. vbi de hoc. de pe. di. i. §. cū eni. ℣. nulla enim vt ait. ⁊ c. omnis qui non diligit. Item Augu. tolle charitatem et odium tenet. de pe. di. ij. c. Romanos. ℣. tolle. nec in anima eſt dare vacuum: quia ſi eſſet illud vacuum malum eſſet. vnde diabolus ad domum vacantem virtute ⁊ bono tanꝙ ad domum ſuam redit quamꝙ ſcopata ⁊ mundata exterius videatur. ¶ D d Mat. xij. ⁊ Luce. xi. ⁊ xxvi. Iob. Qui extendit aquilonem. i. diabolum frigidum carentē igne ſpiritusſancti ſuper vacuum. i. cor ocioſum tanꝙ ſuplectum. vnde Bern. aut deſcēdas neceſſe eſt: aut aſcēdas. ſi attendas ſtare in pendulo huius vite/ ruas neceſſe eſt. Item paul⁹ qui perfectū ſe vocat ad Philip. iij. ibi. Quicunqꝫ ergo perfecti ſumus. ipſe ſe imperfectū dicit in. e. c. dicens. Non ꝙ iam acceperimus: aut iam perfecti ſim⁹. cognoſcere enim ſe imperfectum ⁊ poſſe amplius credere eſt eſſe perfectum. vnde in. e. c. dicit. Sequor aūt ſi quo modo cōprehendam in quo ⁊ comprehenſus ſum a chriſto ieſu. fratres ego nō arbitror me cōprehendiſſe. Ecce quomodo paulus perfectiſſim⁹ creſcebat in virtutibus ⁊ proficiebat. qui textus deſtruit expreſſe hunc errorem. Nam ille ſm pſ. lxxxiij. dicitur beatus: qui aſcenſiones in corde ſuo diſpoſuit. creſcendo de virtute in virtutem. de pe. di. ij. dum ſanctam. Item quomodo poteſt fieri ꝙ virtus poſſit licentiari qn deſinat eſſe virtus: quia aut virtus exercebitur interius per deſideria illius virtutis ⁊ cogitationes et meditationes ſanctas: aut exteri⁹ per opera bona. ſi neutro iſtorum modoꝝ: virtutis nomen amittit: ⁊ ſine virtute nuda remanet anima. virtutes enim ſunt velamina anime. de pe. di. ij. ſapiens nunꝙ manis eſt. ſub. §. Romanos ⁊. c. ſe. ſed nec Adam. ⁊. c. vt cognouerunt. ⁊. c. illa anima. ⁊. c. ſimilem. quomodo ergo imago dei ⁊ ſimilitudo eſt in anima licentiante virtutes. non dei imago: ſꝫ diaboli eſt virtute vacua: ⁊ vitio ſuccedente. Hinc eſt etiam ſm Io. caſſia. in collatione prima Moyſi/ in li. collā. ꝙ qui vult ad charitatis faſtigium peruenire: neceſſe eſt vt ſe exerceat in operibus virtuoſis. impoſſibile eſt enim charitatē habere quemꝙ: niſi membra habeat charitatis ⁊ exercitium eius: quia charitas patiens eſt benigna eſt. non agit perperam ⁊c. i. Cor. xiij. Item inter alias cōditiones charitatis/ quas ponit proſper in libro de vita cōtemplatiua/ de pe. di. ij. charitas eſt. idē eſt quod effectiua operis eſt. ibi: operoſa in omnibus omnino fidelibus. ¶ E e

Septimus error be-

gardorum eſt/ ꝙ oſculum mulieris: quū ad hoc nō inclinet natura: eſt mortale peccatū. actus autem carnalis quum ad hoc natura inclinet: pctm non eſt. maxime quum tentatur exercens. ¶ Ut autem dicunt iſti carnales eſſe peccatum oſculum mulieris. Sciendum eſt ꝙ quedam ſunt peccata que ſm ſe/ ⁊ ſm ſuam ſpeciē nunꝙ bona intentione fieri poſſunt/ ſicut ſunt precepta decalogi negatiua. Exo. xx. Non occides. Nō mechaberis. ex. de iureiu. ⁊ ſi chriſtus. ℣. quidā. et c. de quibus. legitur ⁊ no. xxxij. q. vij. quid in omnibus. et hoc mō oſcula amplexus ⁊ tact⁹ nō ſunt mortalia nec venialia de ſe: quū poſſint fieri bona intētiōe vt ꝓ pace danda. vel rōne cōſuetudinis maxime inter conſanguineos iuxta morē ꝓuinciałiū: vel quū medic⁹ tāgit mulieris pulſum vel vuln⁹. vide. xxxij. di. hoſpitiolū. qd videt cōtra: ſꝫ nō eſt. vñ vide qd no. xi. q. iij. abſit gloſ. i. Alio modo dicuntur mortalia vel pctm ꝓcedēs ex inordinata ⁊ mala cauſa: vt quū dat eleemoſyna pauperi ex vana gloria. i. q. i. vide. vel vt inducat ad hereſim. Sicut aūt deliberatus conſenſus in actū peccati eſt mortale: ſic etiā ꝯſenſus circa delectationē peccati. etſi nō circa conſenſum tactus: vt ꝓbat Tho. i ſcda ſcde. q. liiij. ar. iiij. Adde qd ſcripſi. ſ. i hac ſcda pte in. iij. c. thte. in ar. vi. ℣. eſt intellect⁹. ⁊ in additione ibi poſita: q̄ icipit/ duplex. Si ergo oſculum det ex libidinoſo animo vel tactus fiat. mortale eſt. quia etiam non ſolum tactu ſed aſpectu et affectu etiam ſine aſpectu appetit et appetitur concupiſcentia mulierū. Matth. v. xxxij. q. v. nec

Digitized by Google

ſolo.et.c.qui viderit. Periurium enī ⁊ adulterium ⁊ cete ra peccata ſine actu exteriori ſolo cōſenſu cordis nefario cōmittuntur. vt de peni.di.j.ſi cui etiā non contingat. vbi de hoc no.⁊ ꝑ.c.qui viderit.⁊.c.ſicut.⁊.c.cauſa ⁊.q.in pri mis.xij.c.Et iſto modo intelligit verbum.Hiero.ꝙ ſi non tangere mulierem bonū eſt:ergo tangere malū eſt .xxxij. di.hoſpitiolū. Item certū eſt ꝙ radix peccati in corde eſt vt dicit dñs in Matth.xv.De corde ꝓcedunt cogitatiōes male/homicidia/adulteria.xv.q.vj.c.j.de pe.di.ij. ſicut tri bus.Si ergo cor telo libidinis ſaucium eſt:oſculum mor tale eſt.vt ꝑ.c.nec ſolo.Et qđ dicit p Begardos ꝙ ad hoc natura nō inclinat:falſum eſt.qꝛ ſuo modo ſic inclinat ad oſculum/ ſicut ad concubitū.Sed eſto ꝙ ad hoc natura nō inclinaret:nihilominus ex mente corrupta naſceretur peccatum.quod etiā ex hoc apparet qꝛ peccata contra na turā ⁊ ad que tm̄ natura non inclinat/ grauiora ſunt: vt ſodomia.xxxij.q.vij.adulterij.Et igratitudo.ex de dona. c.fi.Et idololatria.qꝛ cōtra naturam eſt a creatura crea turā adorari.xxiiij.q.j.nō afferamus. ¶ F f Item incli natio nature vel nō inclinatio non facit peccatum:ſꝫ per uerſa voluntas ⁊ inordinata/cōmutans bonum incōmu tabile i cōmutabile:⁊ ꝑponēs delectationē creature crea tori:qđ eſt peccare.ſm Aug.Et qꝛ inclinatio nō cogit pec care:qꝛ tunc nō eſſet peccatum.xv.q.j.§.j.ſꝫ ⁊ ſi natura in clinet maxime ad peccatum carnis:nō minus peccās ſuo arbitrio noxius eſt. de pe.di.ij.ſi enī.ꝟ.liberi arbitrij. poſt iiij.colū.facit qđ no.l.di.qꝛ tua.gloſ.fi.Quod vero dicunt iſti animales Begardi ꝙ actus carnalis nō eſt peccatū:quū ad hoc natura inclinet:hoc dicunt qꝛ ſunt de ſpū liberta tis:vt opus exerceant carnalitatis ⁊ beſtialitatis.nā iter alia precepta negatiua in decalogo mechia prohibetur. quū dicit dñs Exo.xx.Nō mechaberis. Noie aūt mechie
mechie nomine quid intelligendum. ſm Aug.in queſtionibus Deutero.omnis illicitus cōcubi tus atꝗ illoꝝ membroꝝ nō legitimus vſus ꝓhibitus de bet intelligi.xxxij.q.iiij.meretrices. Simplex enī fornica tio mortale eſt.xxv.di.§.alíꝰ ea demū.xxij.q.ij.ꝓdicandū.⁊ ꝑ.c.meretrices.⁊.c.ſe.vbi dicit Hieronymus ꝙ p vitia car nis maxime demones colūtur.⁊ loquitur ibi de vitio car nis.⁊ omne opus carnis immunditia vocatur. vbi dicit gloſ.ꝙ immunditia attenditur ſm omnē modū illicitum membrorum. Luxuria incenditur a cibo:quū vtit delica tis ⁊ calidis vt aptior fit ad immūditiā.Cōſideratur etiā luxuria circa ſenſuum petulātiam.ad idē.xxij.q.vi. Non mechaberis. Item apl's.j.ad Theſſa.iiij.ibi. Ut abſtinea tis vos a fornicatione.⁊.j.ibi.Qm̄ iudex eſt dominus de omnibus his. Item apl's ad Gala.v.premiſſa fornicatio ne ait.Qui aūt talia agunt:regnum dei non poſſidebunt ad idem To.iiij.Attende tibi ab omni fornicatiōe:⁊ pre ter vxorem tuam nō patiaris crimē ſcire.crimē aūt morta le importat.xxv.di.§.criminis.lxxxi.di.c.j.ex de pe.⁊ remiſ. deꝰ. Item Deutero.xviij. Non erit tibi meretrix.j. Cor.vj. Fugite fornicationem. Fornicatio autē ſm doctores eſt
Fornicatio quid ſit. omnis vſus carnalis cōmiſtionis preter legitimū tori cō cubitum. Prouer.vj. Precium ſcorti vix vnius eſt panis: qꝛ fatua mulier illo precio dat corpus fornicatori:⁊ ani mam diabolo:quo nō daret ſotulares ſuos.nec tantū dat animā ſuā diabolo:ſꝫ etiam illius miſeri q̄ cōmiſcet ei.vn de ſequitur. Mulier autē viri ꝓcioſam animā capit. Itē Eze.xxiij. Proieciſti me poſt corpus tuū.j.Cor.vj. Omne peccatum ⁊c̄.j.Qui autem fornicatur/in corpus ſuū pec cat.ij. Pe.ij.Nouit deꝰ pios de tētatione eripere.iniquos vero in diem iudicij reſeruare cruciandos.magis autem eos qui poſt carnem in concupiſcentia immunditie am bulant. Prouer.vj.Qui adulter eſt propter cordis inopi am perdit animam ſuam.Augu.O quāta iniquitas:quā ta peruerſitas: vt animam ſuam quam chriſtus ſangui ne ſuo redemit:luxurioſus quiſquis propter momēti vniꝰ delectationem vēdat.Eccl'i.ix.Ne des fornicarijs animā tuam in vllo:ne perdas te et hereditatem tuam. Oſee vj.Omnes adulterantes/quaſi clibanus ſuccenſus a co quente. Iſidorus. Omnibus peccatis fornicatio maior eſt. Fornicatio vniuerſa antecedit mala. melius eſt ergo mori q̄ fornicari.immo plus. quum neceſſitas excuſet a furto.de cō.di.v.diſcipulos.de furtis.c.ſi quis propter ne ceſſitatē.⁊ ab homicidio.ex de homic.c.ij.⁊.c.j.in Clemē. nullla tamen neceſſitas excuſat a fornicatione.ff. de ritu nup.palam.§.non eſt ignoſcendum.⁊ no.ex de fur.ſi quis propter neceſſitatem.⁊.xxxij.q.iiij.ſicut ꝰ. tractaui latiꝰ de immunditia.j.§.nunc de immūditia.in ar.lxxiij. ¶ G g Nec obſtat quod dicunt iſti Begardi ꝙ quū q̄s de iſto pec cato tentatur:excuſari videtur:qꝛ aliud eſt tentari/ aliud tentationi conſentire.non tentari aūt iſtud eſt impoſſibi le quum tota vita noſtra ſit tentatio ſuper terrā. Iob. vij. de peni.di.ij.ſi enim.ſed non conſentire tentationi per ꝓci gratiam poſſibile ⁊ facile eſt.vnde Ja.j. Beatus vir qui ſuffert tentationem.i.non conſentit.⁊ propterea oramus Matth.vj.⁊ Luce.xj.de peni.di.iij.de quotidianis. Et ne nos inducas.i.intus ducas in tentationē.qꝛ non oramꝰ non tentari:ſed oramus a tentatione non ſuperari. qꝛ de ſe tentatio peccatum non eſt.ſm Greg.ſed virtutis exer citatio.vnde ⁊ Dauid in pſ.xxv.tentari petijt vt coronetur dicens.Tenta me domine.j.Mach.ij.qꝛ tentatur Abraā Iob Tobias ⁊ Ioſeph ⁊ reliqui ſancti:⁊ reſiſtentes ten tationi coronantur.Quum enim tribus modis implea tur omne peccatum.de pe.di.iij.ſicut tribꝰ.di.vj. in palea ſꝫ penſandum. Suggeſtione:que fit per diabolum.Dele ctatione:que fit per carnem. Cōſenſu:per ſpiritum. quia ſerpens ſuggeſſit.Eua delectata eſt ſicut caro.Adā velut ſpiritus conſenſit.de pe.di.j.ſerpens.Quum malignꝰ ſpi ritus peccatum ſuggerit in mente:ſi nulla delectatio pec cati ſequatur:peccatum omnino perpetratum non eſt.di. vj.in palea.ſꝫ penſandum. vbi de hoc.immo fortius ⁊ fre quentius tentantur boni q̄ mali a diabolo. vnde Greg. ſuper illud Exo.v.Contemptus Pharao cōſurgit in ſcā dala. Illos tentare negligit quos quieto iure ſe poſſide re ſentit.boni enim ad pugnam ſuſcitant leuiathā bonis operibus eum ſtimulando. Iob.iij.Qui parati ſunt ſuſci tare leuiathā. Nam ſicut dicit Chryſoſtomus/ Non ten tatur a libidine:qui ſemper eſt in fornicatione.nō tentat a gula:qui ſemper eſt in delicijs.nō tentatur ab auaritia: qui nulli dat ſua:immo ſi poteſt recipit aliena. Sed ſi pro poſuiſti continere:tentaris a ſpū luxurie.ſi propoſuiſti ie iunare:tentaris a ſpiritu gule.ſi proponas eleemoſynam facere:tentaris a ſpiritu auaritie.proponis humilitatem ſeruare:tentaris a ſpiritu ſuperbie.Uides quomodo filij dei exeunt contra diabolum bella peccatis indicūt:qꝛ vi ctorie gloriam concupiſcunt.Quiſquis ergo expectans chriſtum celeſti tuba iam reſonante/angelorum turba ſpe ctante/ad hoc virtutis exercitium exire neglexerit:nec chriſtiani vocabulo nec chriſtianorum conſortio dignus erit.immo deſertoris crimine notabitur:⁊ velut peniten tie proditor punietur. Proinde ſumamus arma celeſtia ſecuri de victoria:quia rex noſter qui nobiſcum eſt vinci non poteſt.vnde.i.Io.iiij.Maior eſt qui in nobis eſt:q̄ q̄ in mūdo eſt.huculꝗ Chryſoſto. Non ergo ſe excuſent iſti Begardi quia tentantur de carne: qꝛ nemo peccat inui tus .xv.q.j.§.j.xxiij.q.iiij. vaſis. alíꝰ eſt ſub.c. nabuchodo noſor.

¶ H h

Octauus error Be gardorum eſt/quia dicunt ꝙ in eleuatio ne corporis ieſu chriſti non debent aſſur gere:nec ei reuerentiam exhibere aſſerē tes ꝙ eſſet imperfectiōis eiſdem/ſi a pu ritate ⁊ altitudine ſue contemplationis tātum deſcende rēt/ꝙ circa myſteriū ſeu ſacramētū eucharíſtie aut circa paſſionē hūanitat̄ chriſti aliq̄ cogitarēt.Error aūt iſte tol lit p illō qđ ſcri.ad Phi.ij.ꝙ i noie Ieſu oē genu flectat.ex de immu.ec.decet.li.vj.ex de cele.miſ.ſane.de cō.di.ij.nihil. j.q.j.multi. Item chriſtus ille panis eſt.de conſecra.diſt.ij.

chriſtus panis eſt.ſed chriſtus dñs eſt. Joan.xiij. Si ego
dominus ⁊ magiſter. Huic aũt dño genuflectendum eſt.
Michee.vj. Quid dignũ offeram domino: curuabo genu
deo excelſo. immo nedũ corpori chriſti/ſʒ etiá quum legit
euangelium: curuari debemus. de cõ.di.j.aplica. Item in
pſ.xcviij. Dominus regnauit iraſcant populi. ibi. Adora-
te ſcabellũ pedum eius: quoniam ſanctum eſt. De chriſti
humanitate exponit Augu. ⁊ expreſſ[illegible]n de cõ.di.ij. acceſ-
ſerunt. ℣. nemo autem illam carnem manducat niſi prius
adorauerit. Item ad Hebr.e.j. Et quum introducit primo
genitũ in orbem terre: dicit. Et adorent eum omnes an-
geli dei. ⁊ in pſ.xcvj. Adorate eũ ſcʒ filium/omnes ange-
li eius ſcʒ patris. Itẽ quum quilibet fidelis teneatur om-
ni anno communicare. Jo.vj. Niſi manducaueritis car-
nem filij hominis ⁊c. de cõ.di.ij. prima.cum.c. prece. ex de
peni.ois.q: ⁊ apſis ſumme pfectionis hoc dixit dominus
Hoc facite in meam cõmemorationem. Luc.xxij. de cõ.di.
ij. iterat. ⁊ ex de reliquijs. ſi dominum. in clem. eadem ra-
tione tenetur ipſum adorare etiá adoratiõe latrie. vt pro
bat Auguſt. in pre.℣. Adorate ſcabellum pedum eius. et
pre.c. acceſſerunt. q: caro chriſti coniuncta diuinitati ado
ratur latria: inquãtuʒ in creatura hyperdulia: de qua la-
tria legitur ⁊ no.de con.di.iij. venerabiles. Item magi p
cidentes adorauerunt eum. Matth.ij. ⁊ leproſus. Mat-
th.viij. ibi. adorabat eum. vbi Origeñ. Añ ꝙ peteret ado
rare cepit cultum oſtendẽs. Et Chryſoſtomus ſup Mat-
th. Non enim illum petebat quaſi hominem artificem: ſʒ
adorabat quaſi deum. oratio autem perfecta eſt fides et
confeſſio. vnde leproſus fidei opus adorans impleuit: ſʒ
opus confeſſionis impleuit in verbis. vnde adorabat eũ
dicens domine. Et ille cecus illuminatus. Jo.ix. in fi. Q
autem dicunt iſti maledicti ꝙ caderent a perfectione ſue
contemplationis ſi de carne chriſti aut de paſſiõe eius ali
quid cogitarent: inſanum eſt manifeſte/⁊ diabolice arro
gantie: q: videndo corpus chriſti/vident deuʒ per fidem
⁊ diuinitatem eius: q̃ cõiuncta eſt carni chriſti. vnde Jo.
xiiij. Qui videt me: videt ⁊ patrẽ. ⁊ beati oculi qui vidẽt
que vos videtis. Luc.x. ⁊ Jo.xvij. Sicut nos vnum ſumꝰ.
ex de ſum.tri.c.ij.§. rurſus. ⁊ que maior ⁊ purior cõtempla
tio: ꝙ cogitare deum paſſum in carne: ad cuius memoriá
eſt illud ſacramentum principaliter inſtitutum: vnde do-
minus: Hoc quocienſcũ ꝙ feceritis: in meam cõmemora
tioneʒ facietis. Luc.xxij. de cõ.di.ij. iteratur. ex de reli. ⁊ ve.
ſancto. ſi dominuʒ. in Clem. vnde. j. Pe.iiij. Chriſto igitur
paſſo in carne/et vos eadem cogitatione armamini.
⁊ ad Heb.xij. Recogitate eum qui talem ſuſtinuit a pec-
catoribus aduerſus ſemetipſum cõtradictionẽ ⁊c. Thre.
iij. Recordare paupertatis ⁊ tranſgreſſionis mee fellis
⁊ abſinthij. Sed quomodo hi impij poſſunt contemplari
diuinitatẽ: niſi ⁊ ibi filiũ contemplentur: qui eſt vna eſſen
tia cum patre: q: eſt id qđ pater. pater enim filio dedit id
quod eſt. vnde dicit filius Jo.x. ⁊ ex de ſum.tri.c.ij.§. licet.
pater quod dedit maius eſt omnibus. Si autem filiũ dei
contemplãtur: deum de deo: vt in ſymbolo niſſeno: quod
cantatur in miſſa: contemplari eos neceſſe eſt: ſi recte cre-
dunt eundeʒ filium hominem de maria natum. xxiij. di.
qui epiſcopus. de con.di.iij.c.ſi. ex de ſum.tri.c.j. ⁊ in alijs
ſymbolis fidei orthodoxe. ſed iſtius dei ⁊ hominis illa ve
ra caro ſacroſancta que conficitur in altari. vnde Auguſt.
De carne marie carnem accepit: ⁊ eãdeʒ carnem ad man
ducandum dedit ad ſalutem. de con.di.ij. acceſſerunt. nõ
ergo deſcendunt a contemplatiõe perfecta adorãdo car-
nem illam vnitam inſeparabiliter verbo: ſʒ aſcẽdunt illũ
deũ hoiem piiſſimũ cõtẽplãdo. nihil eñ ſic hoiem ad deũ
trahit: ⁊ ad deũ allicit/ſicut deũ hoiem cõtẽplando. nihil
enim homini ſuauiꝰ/dulcius ⁊ glorioſius eſt: ꝙ ſuũ crea-
torẽ ſue creature corporaliter eſſe vnitum: et vnum cum
ea inſeparabiliter eſſe. i. ꝙ nunꝙ ſeparabit: ꝙuis ſeparari poſſet
per potẽtiá eiꝰ qui eá vniuit: eſſe effectu veraciter contẽ-
plari. vnde Eſa.vij. Et vocabitur nomen eius emanuel;
quod interpretatur nobiſcum deus: quia verbum caro fa-
ctum habitauit in nobis. Jo.j. Itẽ per rationem iſtorum
veſanam ergo beata/apli euangeliſte/patriarche/⁊ pro-
phete/fuiſſent ſumme imperfecti: quuʒ ex geſtis ⁊ verbis
eorum appareat ꝙ circa hec iugiter cogitabãt: immo om
nes beati de imperfectione notarẽtur: qui in diuina eſſen
tia vident quotidie omnia ſacramenta humanitatis chri-
ſti: ⁊ illa liquidiſſime cõtemplantur: ⁊ in eis ineffabiliter
delectant. vnde ⁊ chori angelorum in ſacra illa immola-
tione adſiſtunt: ⁊ illud altiſſimum ſacramentum pferunt
miniſterio ſuo ſociandũ in celo corpori chriſti. de cõ.di.ij.
quid ſit ſanguis. Preterea via veniendi ad cõtemplatio-
neʒ diuinitatis eſt cõtẽplatio chriſti humanitatis que eſt
facilior ⁊ capacior. vnde Jo.j. Deũ nemo vidit vnꝙ. i. nul-
lus homo ſimplex: ſʒ vnigenitus qui eſt in ſinu patris ipſe
enarrauit. i. extra per aſſumptá humanitatem docuit: illu
minando intellectũ ad videndum deũ. Anima eñ rõna-
lis creata fuit in quodam medio habẽs extra ſe mundum
ſe in ſe/deum ſupra ſe. Unde accepit oculũ carnis: quo ex
tra ſe mundũ aſpiceret. oculum rationis: quo ſeipſum cer
neret. oculum cõtemplationis: quo deũ videret. Sʒ poſt-
ꝙ tenebre peccati facte ſunt ſuper faciem. Geñ.j. abyſſi. i.
cordis humani. iuxta illud Hiere.xvij. Prauum eſt cor
hominis: quis cognoſcet illud: oculus contemplationis
extinctus eſt: vt nihil videret. oculus quoq rõnis lippus
effectus: vt ſe dubie ⁊ obſcure cerneret. ſolus oculus car-
nis in claritate remanſit. Propter hoc eterna ſapiẽtia in
ſua natura inuiſibilis/facta eſt in aſſumpta natura viſi-
bilis: vt homo in chriſto humanitateʒ oculo carnis cerne
ret; ⁊ per opera diuina que fecit ⁊ facit quaſi quodã colly
rio oculo cordis illuminato diuinitatẽ in ipſo videret. ac
ſic totꝰ homo beatificaretur in ipſo. vnde ait Luc.x. Bea-
ti oculi qui vident ⁊c. vt ſupra dixi. Et ne ab hac beatitu-
dine videamur excludi: qui non vidimus eũ in carne pre
ſentem: ait Jo.xx. beati qui non viderunt ſcʒ corporaliter
⁊ crediderunt cordialiter. Corde eñ creditur ad iuſtitiá.
Ro.x.xj.q.iij. nolite. quá ꝙ ipſuʒ in hoc altiſſimo ſacramẽ
to corporaliter videamus ſub illis viſibilibus ſpeciebus
latentem ſi veraciter in ipſum credimus: ⁊ propterea ipſe
nobis in hoc ſacramento ſui memoriam dereliquit dicẽs
Luc.xxij. ⁊ pre.c. iteratur. Hoc facite in meá cõmemora-
tionem. ⁊ p̃.c. ſi dominum. Clem. ¶ Iſi In hoc autẽ iſti
Begardi demonibꝰ ſunt peiores. demoni eñ ait dñs. Do
minum deũ tuuʒ adorabis. in tali latria precipuũ deficit:
ſcʒ dilectio. q: demõ nõ diligit: q: charitatẽ pdidit. de pe.
di.ij. principium. xvj.q.ij. viſis. ⁊ vide hic quod no.di.iij. ve
nerabiles. gloſ.ij. Deutero.vj. Matth.iiij. Sed iſti nolunt
chriſtum in carne adorare. quum ipſe ſpecialiter dicatur
deus noſter. vt in illo.℣. pſ.lxvj. Benedicat nos deus deꝰ
noſter. chriſtus propter humane nature participationeʒ
⁊ redemptionem. Sed poſſunt dicere iſti heretici qđ dici-
tur Jo.iiij. ꝙ veri adoratores adorant patrem in ſpiritu
et veritate, ad hoc dicendum eſt: ꝙ ideo hoc dicit dominꝰ
vt tolleret errorem dicentium deum eſſe corporeum ⁊ li-
niamentis diſtinctum: qui error ponitur. xxiiij.q.iij. qui-
dam. ℣. Antropomorphite. quia deus ſpiritus eſt. vt ibi
dicitur. ⁊ p̃.c. Jo.iiij. ⁊ filius dei ſpiritus eſt: quia deus eſt.
ex de hereti. cum chriſtus. Sed quamꝙ pater incarnatus
non ſit. de con. diſtinc.iij. omnis. diuinitas tamen incarna
ta eſt in filio toto deo. vnde ſuper illud pſ.lix. In idume-
am extendam. i. mundum ſanguineum extendam cal-
ciamentum meum. i. humanitatem. dicit Gregorius. diuinita
tem calciatam. Nam filius dei quum ſit deus perfectus
totꝰ/non conciſus/non diuiſus: q: indiuiſibilis eſt: incar
natus eſt. quam incarnationem tota trinitas operta eſt.
vt in pre.c. omnis. ⁊ ex de ſum.tri.c.j.§. hec ſancta. ⁊ tota in
hoc altiſſimo per comitãtiaʒ: tres etiam perſone ibi ſunt
per eſſentiam: per potentiam/per pñtiam/ſicut in omni
creatura: tñ non ſunt ibi ſub ſacramento ⁊ rõne ſacramẽ
ti. ſʒ ſola pſona filij icarnati. q: nec pater nec ſpirituſſcũs

incarnatus eſt ſed filius.de cõ.di.ij.c.ſi.⁊ hoc ſacramentū
de filio eſt ⁊ ꝑ incarnatione ⁊ paſſiõis memoria ei⁹.fit de
con.diſ.ij.iteraſ.⁊.c.in chriſto pater. ⁊ ex̄ de reli.⁊ venera.
ſanctoꝝ.ſi dñm.Clem̄.⁊ per cõione̅ indiuiſibilem veraci-
ter eſt ⁊ per vnionem.vt no.de cõ.di.ij.hoc eſt quod dici-
mus.⁊.c.cõperim⁹. Si igitur hi Begardi chriſti carnem
vere manducare deſiderant: ipſam carne̅ veraciter ado-
rent.q: dicit Augu.i pſ̄.xcviij. Nemo aūt ipſam carne̅ mā-
ducat:niſi prius adorauerit.de cõ.di.ij.acceſſerunt. In vr-
be in quodā monaſterio ſanctimonialium ſancti Lauren
tij Pamſperne in quo illo tempore manebā.erat quidā
theutonicus qui multū ſpiritualis videbatur: mihi fuit
accuſatus de iſto errore:ꝙ corpus chriſti nõ adorabat qñ
eleuabatur. Et in predicatiõe tetigi iſtū errore̅ cõtra Be
gardos:de quorum numero ipſe erat. ⁊ tunc aderat:que̅
correxi ad ptē de illo errore:q̄ nullā pacē habebat qñ tā
gebā in meis predicationibus illos Begardos.q: lupus
erat in fabula.nec me libenter videbat.vili habitu ſe tege
bat:⁊ lachrymas habebat.ſepe diabol⁹ appentes lachry
mas adminiſtrat ⁊ rapt⁹.ſcripſi.ſ.§.feminaꝝ.v.xcviij. in ar.
xlvj.i iſta ſcđa pte.⁊ ſe cõteplatiuū ⁊ guſtante̅ reputabat.ſ;
vtinā nõ eſſet lupus pelle agnina tectus.ſi chriſti nõ eſt:
chriſtus eum ſuum faciat.ex̄ de heretic̄.vt officiū inquiſi-
tiõis.§.ſi vero. Huculq; de Anachoritis ⁊ Begardis eccis
⁊ eorum erroribus dictum ſufficiat.

¶ Articulus.liij. A

Glorioſa ciuitas

dei ſancta mater eccleſia:poſtꝙ in te defe
cerūt anachorite:queramus in te ſi po-
terim⁹ inuenire alios religioſos qui ve-
raciter colāt te:⁊ edificent te:⁊ ſancta vi
ta ⁊ ſciētia illuſtrent te. Ipſi em̄ a fundamētis fabricaue-
runt te.nam tota eccleſia primitiua collecta prius Hiero
ſolymis ſub aplis qui caput erant illius ſancte religiõis
⁊ fraternitatis/tota erat vna religio. Nam ſicut legitur
Actuum .iiij.⁊.ij.⁊.xij.q.j.dilectiſſimis.⁊.c. q: tua.cū.c.ſe.
multitudinis credentiū erat cor vnum ⁊ anima vna. nec
quiſꝙ eoꝝ que poſſidebat aliquid ſuū eſſe dicebat ſ; erāt
illis oīa cõmunia. ⁊ paulopoſt. Quotquot em̄ poſſeſſores
agroꝝ aut domorū erant:vendentes afferebant p̄cia eo-
rum que vendebāt:⁊ ponebant ante pedes aploꝝ.diuide
baſ aūt vnicuiq; ꝓut opus erat. Et talis erat tunc tota il
la eccl'ia bñdicta:quales tempore ſanctorum cenobitarū
Egypti perpaucos inueniri in cenobijs difficile extitiſſet
vt ait Piamon ſanctus anachorita in ſua collatiõe de tri
bus generibus monachorum in li.coll'. Joan.caſſi. ¶ B
De illa etiam eccl'ia Alexandrina ſub marco ait Petrus
damiani. Tanta ſancto marco dñs apud Alexandriā gra
tiam prerogauit:vt omnes qui tunc ad fidei rudimenta
cõfluerent/ mox per continentiam ⁊ totius ſancte cõuer
ſationis inſtantiam tamꝙ ad monaſtice perfectionis fa-
ſtigium ꝓuolarēt. Unde ⁊ in illa eccleſia primitiua tradi
ta fuit forma monaſtice ſeu cenobitice vite.iuxta qđ gloſ.
Bede dic̄ ibide̅. Actu iiij.in textu ſupra poſito. Qui ita vi
uunt vt ſint eis omnia cõmunia in dño:cenobite vocanſ.
que vita tanto fertilior eſt:quāto magis ſtatum futuri ſe
culi imitatur:vbi omnia ſunt cõmunia. Religioſi aūt illi
erant habitu honeſti.actione iuſti.ſermone modeſti:cogi
tatione ſancti:affectione puri:intentione recti:ꝓuide̅tes
bona nõ ſolū coram deo ſ; etiā coram omnib⁹ hominib⁹
ij.ad Coꝝ.viij.ad Ro.xij.in ſi.xij.q.j.nolo. Sed ſicut pre-
teriti temporis religioſi fuerunt ficus dulciſſime ⁊ valde
bone:ita noſtri tēporis Regulares ſunt multi ficus ama
riſſime ⁊ valde male.ar.xlvij.di.quātūlibet. Hiere.xxiiij.
Oñdit mihi dñs. Et ecce duo calathi pleni ficis. et.ſ. fic⁹
bonas/bonas valde: ⁊ ficus malas/malas valde. vnde
Augu.in.p̄.c.quātūlibet. Sicut non inueni meliores ꝙ q̄
in monaſterio ꝓfecerūt:ita nõ expert⁹ ſum deteriores ꝙ
qui in monaſterio defecerūt.ar.ad hoc. Et cum corruunt

difficili⁹ ꝙ ſeculares reſurgūt. q: ad lrām ſm̄. Chryſoſto.
nõ ideo dolēt q: peccauerūt:ſ; cõfunduntſ q: ſuā hic glo-
riā ꝑdiderūt.de pe.di.j.quis aliqñ. Uñ ficte aliqui penitēt:
ideo non reſurgunt. Ad idem de peni.di.j.§.ꝙ aūt.v.ſi ſa-
cerdos(al's eſt.c.).l.di.vt conſtitueret.ibi.expti credo ali
quorum fictas penitētias ¶ C Noſtri quidem tempo-
ris religioſi multi ſimiles phariſeis:qui in ſynagoga lo-
cum religioſoꝝ tenebant:diuiſis ab alijs habitu:⁊ exterio
ri conuerſatione ſimiles:tonſuram magnam deferre/ ha
bitum ſuum cõponere/cuſtodire exteriores cerimonias
quid ſit cerimonia no.xlv.di.q̄ ſincera.gloſ.cerimonia. et
obſeruantias gloriātur. Sed quid valet religio ſine cha
ritate ⁊ pietate q̄ ad omnia valet.j.ad Timo.iiij.xlij.di.§.
j. Habitus ſine humilitate. Phi.ij.de peni.di.j.c.j. Tonſu-
ra ſine pauptate:quam deſignat.xij.q.j.duo. Silētiū oris
ſine quiete cordis:de cõ.di.j.qñ. Ieiunia cum gaſtrimar-
gia.xlj.di.q̄ſquis.de cõ.di.v.ſint tibi. Pſalmodia ſine con
cordia:xc.di.alienus.⁊ cū inuidia.xlvj.di.clericus inuide̅s
Exterior oratio ⁊ vocalis ⁊ apparens ⁊ interior vagatio
de cõ.di.j.quando.⁊.di.v.nõ mediocriter.xcij.di.cantātes
xxxviij.di.ſedulo. Sterilis meditatio ⁊ nulla cõpūctio:de
pe.di.j.§.hoc idem.in prin.⁊.c.ꝑdixerat.⁊ di.iij.§.Ecce.v.
vidiſti(al'.eſt.c.)nec gemit⁹ nec ſuſpirioꝝ emiſſio:de pe.
di.iij.§.his authoritatibus.v.prima conſolatio. Vocalis
⁊ ſacramentalis confeſſio ⁊ nulla mutatio vel correctio.
de pe.di.j.nõ ſufficit.⁊.di.iij.penitentes.cū.c.p̄. Continua
miſſarū celebratio ⁊ vitioꝝ augmentatio.de conſe.di.ij.q̄
diſcordat.cū.c.ſe.⁊.c.ſicut iudas.⁊.c.q̄ ſcelerate.⁊.c.quoti
die. Viſitatio ⁊ ſemꝑ peccatoꝝ excuſatio ⁊ velatio:de pe
di.j.ſerpens.⁊.§ deniq;.⁊ di.iij.ſunt plures.⁊.c.pluit.⁊ pſ̄.
cxl.ad excuſandas excuſationes in peccatis.xvj.q.j.predi
cator.ex̄ de conſue.quāto. Veritatis lucratiue predicatio
⁊ eiuſdem per malam vitā impugnatio.iij.q.vij.§.hoc ide̅
teſtatur.xxv.di.c.vltimo Corporalis in eundo ⁊ cantan-
do ⁊ comedendo ⁊ ſeruiendo cõbinatio:⁊ interna diuiſio
⁊ reciproca perſecutio.j.q.j.multe.xxiiij.q.j.vbi ſana.xxij.
q.iiij.qui peccat.v.neq; em̄. In choro ⁊ miſſa benedictio
⁊ extra/⁊ intra in corde maledictio.xxiiij.q.iij.ſi igitur.⁊
§.ſed qui.⁊.c.deus qñ.xj.q.iij.§. Item Salomon .v. ſicut
auis. Detractio.de pe.di.j.homicidiorum. Murmuratio.
xc.di.alienus.c.oblationes.xlvj.di.accuſatores. Diffama-
tio.vj.q.j.deteriores.⁊.c.ex merito. Contentio.xc.di.obla-
tiones. Mendaciorum multiplicatio.xxij.q.ij.primū. Ca
chinnatio/deriſio.v.q.v.§. vl.in ſi. Subſannatio ⁊ deſpe
ctio.pſ̄.xxxiiij. Subſannauerunt me ſubſannatione.⁊ide̅
⁊ deſpectio ſupbis. Pacis labioꝝ altrinſeca datio ⁊ locu-
tio/⁊ interior cordial' idignatio:⁊ mala cogitatio.pſ̄.xxvij.
Mala aūt i cordib⁹ eoꝝ. De talib⁹ irreligioſis ait dñs So
pho.j. Viſitabo ſuper eos q̄ induti ſunt veſte ꝑegrina. Ite̅
Hiere.ix. Viſitabo ſuper eos qui attonſi ſunt coma habi
tātes in deſerto.i.in clauſtro:q: oēs habent preputiū m̄
ſc; ꝓprietatem/propriam voluntatem/⁊ carnalem volu
ptatem.vnde Bern̄. Manet tonſura:veſtis necdum mu
tata eſt:ieiuniorum regula cuſtoditur:ſtatutis pſalliſ ho
ris:ſed cor eorū longe eſt a me/dicit dñs Matth.xv. Eſa.
xxix.ꝓmiſerat em̄ dñs ibi i Mattheo: Hypocrite bñ de vo
bis prophetauit Eſa. Ppl's iſte labijs me honorat (al's
glorificat me) Eſa.xxix. Mat.xv.vbi Remigius. Hypo-
crita dicitur ſimulator:q: aliud opere ſimulat/aliud cor-
de geſtat. Iſti ergo bene. Hypocrite dicuntur: quia ſub
honore dei terrena lucra ſibi accumulare cupiebant. Sic
faciunt hodie pleriq; religioſi ſucceſſores phariſeorū in
vitijs.contra quos Hieronymus. Ve illis ad quos phari
ſeoꝝ vitia deuenerunt. Iſti⁹ hipocrytalis tēporis aliqui
religioſi irreligioſi. Regulares.i.rregulares q: de regula
nõ curātes.di.iij.regula. Cõuerſi ꝑuerſi: ⁊ ad vitia mūdi
reuerſi.de pe.di.ij.ꝑnata. ⁊.c.nõ reuertebanſ. Cenobite
quidam proprietarij ſarrabaite.ex̄ de ſta.mo. ſuper quo
dā. Clauſtrales aliqui regum ⁊ principum ⁊ Cardinaliū
cõmenſales. ex̄ de offi.ordina. quāto. Monachi gyroua

gi.xvj.q.i.monachi vagantes.⁊.c.legi.⁊ foꝛenſes/⁊ aduo
cati/⁊ defenſoꝛes.xvj.q.j.de pſentiū.ex̄ de poſtu.c.ij.⁊ ꝓcu
ratoꝛes/⁊ cōductoꝛes/⁊ locatoꝛes/⁊ mercatoꝛes/⁊ nūtij
dñoꝝ mundi/⁊ curſoꝛes.ad hec ex̄ de ſyndi.c.j. ex̄ ne cleri.
vel mo.c.j.⁊ p totū. Cauilloſi diſputatoꝛes/q̄ſtoꝛes ꝑſum
ptuoſi/vanigloꝛioſi/⁊ alioꝝ religioſoꝝ cōtēptoꝛes.aliqui
paupertatis ꝓfeſſoꝛes:ſꝫ hereditatū ſucceſſoꝛes. ⁊ cōtra
eoꝝ ſancta ſtatuta vinearū ⁊ agroꝝ poſſeſſoꝛes. ex̄ de ex.
ꝑ.nimis.j.⁊.ij.omnib⁹ alijs ſupbioꝛes.quum deberent ex
vocabulo⁊ ꝓfeſſione eſſe humilioꝛes:peſtilērioꝛes/⁊ mul
ti mundi carnales poſſeſſoꝛes:⁊ paupertatis pꝛomiſſe apl'i
ce in eoꝝ regulis ⁊ ſtatutiſ ꝑuaricatoꝛes.aliqui eoꝝ ſacre
theologie legum ⁊ decretoꝝ ⁊ aliaꝝ ſcientiarū ꝓfeſſoꝛes
⁊ vita largioꝛes. Quidā eoꝝ ingrediētiū ſuum oꝛdinem
deceptoꝛes:vt pꝛius eis auferāt ſe ⁊ ſua: ⁊ demū ꝓfitean
tur regule inimici.xv.q.j.legi. Quidā ex eis verſipelles al
bi exterius nigri interius:quum potius debeat eſſe con
trarium.ſm illud Can.j. Nigra ſum ſed foꝛmoſa. Quidā
vtrāq3 vitā ſimul ꝑticipātes:q̄a mendicantes ⁊ poſſeſſio
nes habentes. contra Cōciliū gñale.ex̄ de religi.domi.
religionū.li.vj.ſic hermaphꝛoditi q̄ vtrūq3 ſexū ꝑticipāt.
iiij.q.iij.§.Itē in criminali.v̄. hermaphꝛoditus. Fratres
quidā fratrū ꝑſecutoꝛes/diffamatoꝛes/⁊ religionū ſciſſo
res oblati.xxvij.q.ij.vt lex. Aliqui demonib⁹ immolati/et
cōcupiſcētijs mūdi renati/⁊ inuoluti facti ſunt. Multi ex
eis manu mittentes ad aratrū penitētie/retro aſpiciunt
vt ꝑ.c.pennata.et Luce.ix. Quidā q̄ tectū aſcenderūt con
tēplationis ⁊ euangelice ꝑfectionis:mūdi delicias et di
uitias ⁊ honoꝛes tollere deſcenderūt.contra id Matth.
xxiiij.ex̄ li.vj.de elec.quoꝛūdam.vbi Chryſoſtom⁹. Eligi
bilius erat nudo coꝛpe ſaluari q̄ intrare in domū vt tolle
ret veſtimentū. Spoliantes tunicas/reinduerunt illas. la
uantes pedes/inquinauerūt illos. Can.v. Pennata ani
malia q̄ inceſſerant/cōtēplatiui religioſi qui mūdo renū
tiauerāt/reuerſa ſunt.cōtra id Eze.j. Obliti q̄ retro erāt.
Phi.iij. Et qui in āterioꝛa ſe extenderāt ſequētes ad pal
mā ſupne vocationis:que tēpoꝛalia ſunt requirunt.cōtra
illud quod ſcribit in.ꝑ.c.pennata.⁊ ad Phi.iij. Aliq̄ qui
pꝛomiſerūt ſaluare animas ſuas: in mōte foꝛnicati ſunt.
Gen.xix.xv.q.j.inebꝛiauerūt. Et egreſſi de ſodomis.i.mū
do a laude dei muti reſpicientes retroverſi ſunt in ſtatuā
ſalis.Gen.xix. ſcꝫ infatuati. qd̄ ad nihilū valet vltra niſi
vt mittat foꝛas:⁊ cōculcet ab hominibus .i.ſecularibus.
Quū em̄ viri religioſi qui tenent figurā aplo'ꝝ quātū ad
ꝓpꝛioꝝ renūtiationē.xvj.q.j.ex authoꝛitate. ⁊ quib⁹ dñs
dicit. Vos eſtis ſal terre. Matth.v.xciiij.di.ſacerdotes.de
berent mūdū cōdire lumine ꝑdicationis/⁊ exēplo ſancte
⁊ ꝑfecte cōuerſationis. ¶ Hodie aliqui q̄ſi ſal fa...
um euanuerunt. vñ ſup ꝑ.verbo Vos eſtis ſal terre/dicit
Hilarius. Eſt aūt hic q̄reda ꝓpꝛietas dictoꝝ:quā ⁊ aplo'ꝝ
officium ⁊ ipſius ſalis natura mōſtrabit.hoc igit in om
nem vſum generis humani effectū incoꝛruptionē coꝛpo
ribus quib⁹ fuerit aſperſum impetit:⁊ ad omnē ſenſum cō
diti ſapoꝛis aptiſſimū eſt. Apl'i autē ſunt reꝝ celeſtiū pꝛe
dicatoꝛes:⁊ eternitatis velut ſatoꝛes:merito ſal terre nū
cupati.q: per virtutem doctrine quaſi eternitati coꝛpoꝛa
ſeruant. Item ibi Remigius. Sal etiam per aquā in ar
doꝛem ſolis/⁊ per flatum venti in naturā alterain cōmu
tatur. Sic ⁊ apoſtolici viri per aquam baptiſmi ⁊ ardoꝛē
dilectionis ⁊ flatum ſpiritusſancti in ſpiritualem regene
rationem commutati ſunt. Sapientia etiam celeſtis per
Apoſtolos pꝛedicata:exiccat humoꝛes carnalium operū:
aufert fetoꝛem ⁊ putredinem male conuerſatiōis:⁊ ver
mē libidinoſe cogitationis:⁊ illum de quo dicit pꝛopheta
Eſa.vltimo in fi.⁊ Mar.ix. Vermis eoꝛum non moꝛitur.
habetur etiam Matth.viij.xiij.xxv.⁊ Luc.xiij. Bern. ſup
illud Matth.xxij. Ibi erit fletus ⁊ ſtridoꝛ dētium. Fletus
erit ob ignem qui non extinguitur.ſtridoꝛ ob vermē qui
non moꝛitur. Item idem. Sunt apoſtoli ſal terre.i.homi
num terrenoꝝ:qui amando terram terra vocantur. Item

Hieronymus. Vel apoſtoli ſal terre vocantur.quia per il
los vniuerſum hominū conditur genus. Itē Chryſoſto.
ſuper Matth. Doctoꝛ enim quum fuerit omnibus pꝛedi
ctis virtutibus de quibus dixerat oꝛnatus: tūc eſt quaſi
optimum ſal.⁊ totus populus de illo ꝯdit videndo eum
et audiendo. Item Remigius. Eſt ſciendū q: nullū ſacri
ficium offerebatur deo in veteri teſtamento niſi pꝛius cō
diret ſale. Leui.j.q: nullus pōt laudabile ſacrificium deo
offerre abſq3 ſapoꝛe celeſtis ſapiētie.xliiij.di.c.j.v̄.per ſalē.
Itē hilari⁹. Verū q: cōuerſioni homo ſubiacet:ideo apo
ſtolos ſal terre nuncupatos monet in tradite ſibi poteſta
tis virtute perſiſtere:quum ſubdit. Q: ſi ſal euanuerit:in
quo ſalietur? Hieronymus.i.ſi doctoꝛ errauerit: quomo
do alio doctoꝛe emēdabit? Et Augu. Et ſi vos per quos
odiendi ſunt populi: metu perſecutionum tempoꝛalium
amiſeritis regna celoꝝ:qui erunt homines per quos vo
bis erroꝛ auferatur? Alia l'ra habet ſi ſal infatuatum fue
rit:oſ̄tendens fatuos eſſe iudicādos:qui tempoꝛaliū bonoꝝ
vel copiam ſectantes/vel inopiam metuentes/ amittunt
eterna:que nec dari pñt ab hominibus nec auferri. Item
Hilarius. Si autē doctoꝛes infatuati nil ſaliant:⁊ ipſi ſen
ſu accepti ſapoꝛis amiſſo viuificare coꝛrupta non poſſint
redduntur inutiles.vñ ſequit/Ad nihilum valet vltra:ni
ſi vt mittat foꝛas ⁊ conculcetur ab hominibus. Hierony
mus. Sal em̄ vt in condimentū ciboꝛum ⁊ ad ſiccandas
carnes neceſſarium eſt:ita alium vſum non habet. Certe
legimus in ſcripturis vꝛbes q̄ſdam ita victoꝛū ſale ſemi
natas:vt germen nullū in eis oꝛiretur. Item gloſ. Poſtq̄
ergo illi qui capita ſunt alioꝛuꝫ defecerint:nulli vſui apti
ſunt niſi ad hoc q̄ mittant foꝛas ab officio docēdi. Adde
hic de iſto ſale qd̄ ſcripſi.j.§. Sed contra hoc.v̄.ij.patet ex
eo in ar.lviij. Filij iſrael religioſi vidētes deū in deſertum
religionis exeuntes de Egypto de mundo tenebꝛoſo car
nes ⁊ pepones cepas ⁊ allia ⁊ cucumeres appetentes.i.
mūdi delectabilia:et ſuper man (alias manhu).i.coꝛpus
chꝛiſti.de cō.di.ij.reuera.vel rebus ſpūalibus nauſeantes
mente ⁊ vita in Egyptum.i.mundum reuerſi ſunt.ſicut
Numeri.xj.⁊.xiiij.tales ex eis nō intrāt terrā ꝓmiſſiōis.i.
terram viuentium.lxxvj.di.ieiunium. Cōtra tales religio
ſos hodiernos retrogrados Petrus.ij. Pe.ij.c. ¶ Si
em̄ refugiētes coinquinationem mundi in cognitiōe do
mini nr̄i ⁊ ſaluatoꝛis ieſu chꝛiſti hi rurſus implicati ſuper
antur:facta ſunt eis poſterioꝛa deterioꝛa pꝛioꝛibus.meli⁹
em̄ erat illis nō cognoſcere viam veritatis: q̄ poſt agni
tionem retroꝛſum cōuerti ab eo qd̄ illis traditum eſt ſan
cto mandato .contingit enim illis illud veri pꝛouerbij.
Pꝛouer.xxvj. Canis reuerſus ad ſuum vomitum:⁊ ſus lo
ta in volutabꝛo luti.de pe.di.iij.ſunt qui dicunt.⁊.c.irriſoꝛ
et.c.inanis. ⁊ di.iiij.ſi refugientes.⁊ ad Heb.vj. Intermit
tentes ſermonem inchoationis chꝛiſti/feramur ad eius
ꝑfectionem:non rurſus iacientes fundamentū peniten
tie ab operibus moꝛtuis.de pe.di.iiij intermittentes. Et
ſanctius eſt nō vouere:q̄ votum ꝓut melius pōt nō pꝛo
ficere.grauius em̄ puniunt qui votū fecerunt. aut fidem
perceperunt: ⁊ votum non ꝑfecerunt:aut in malis vi
tam finierunt:q̄ illi qui ſine voto aut fide moꝛtui ſunt: et
tamen bona egerunt opera.xij.q.j.ſcimus.de pe.di.iiij.§.
finis. Tales cucurrerunt:ſed bꝛauium nō habuerūt.quia
ante metam defecerunt.j.ad Coꝛ.xj. Greg.in moꝛalibus
In caſſum quippe bonum agitur:ſi ante terminum deſe
ratur.quia fruſtra velociter currit:qui pꝛius q̄ ad metam
perueniat/deficit.de peni.di.iij.in caſſum.ex̄ de renun.c.j.
vbi de hoc. Tales etiam moꝛtuum baptizauerunt: ⁊ moꝛ
tuū iterum tetigerunt. Eccl'i.xxxiiij. Grego.in moꝛal. Ba
ptizantur quippe a moꝛtuo:qui mundant ſe fletib⁹ a pec
cato.ſed poſt baptiſmum moꝛtuum tangit:q̄ culpas poſt
lachꝛymas repetit.de peniten.di.iij.baptizantur. Contra
tales etiam dominus in Luca.viij.c. Matth.xiij. In tem
poꝛe credunt: ⁊ tempoꝛe tentationis recedunt. Ber. Ibi
fige tu chꝛiſtiane curſus tui metam ; vbi chꝛiſtus poſuit
ſuam.

ſuam. Ubi miſeri accipiētes ⁊ tenentes clypeū/manum cōtraxerunt qua in ſublime porrexerāt: anteq̄ interficerent oēs habitatores hai.i. vallium.i. mūdi. Joſue.viij. Tales etiā poſtq̄ peccata planxerūt: vultus mutauerūt. cōtra illud.j.Reg.j. Iſti ſunt qui mortui mūdo. C. de epiſ. ⁊ cleri. deo nobis.xvj.q.j. placuit. redierunt ad literā/ad ſepeliendos mortuos huius mūdi. Et in ſpū tales mortui in peccatis iacētes ſepeliunt alios mortuos corporales. Mat. viij. Et cura eorū de mortuis eſt: vt de eorū cadaueribus paſcātur ſicut lupi ⁊ canes de morticinis beſtiarū. ꝑpter ſepulturas multi ſe in inferno ſepelierūt. Lu.xvj. ¶ Stelle etiā ſcʒ religioſi nō manētes in ordine/ſcʒ aut per apoſtaſiam aut per malā vitam: ⁊ curſu ſuo: de quo. Cucurri in ſiti.i. in feruore charitatis/cōtra Siſaram.i. diabolum: interpretatur em̄ Siſaras excluſio gaudij: non pugnauerūt perſeueranter. Judic.v. Non em̄ tales religioſi tepefacti currūt in ſiti.i. in feruore ſancto ⁊ deſiderio. de qua ſiti ait dñs Jo.xix. Sitio. Nec viā mandatorū currunt: q: nō habent cor per charitatē dilatatū. pš.cxviij. Uiam mādatorum cucurri cū dilataſti cor meū. Non currut poſt chriſtū gigantem: q̄ exultauit vt gigas ad currendā viam. pš. xviij. nec cū achimaas currunt per viā cōpendij conſiliorum chriſti de quo.ij.Reg.xviij. vbi dicit. Currens Achimaas per viā compēdij tranſiuit chuſi. Achimaas ſignat feruētes in bono religioſos: qui non cōtenti obligationib⁹ preceptorū extendūt ſe ad conſilia euāgelica. Mat.xix. xiiij. q.j.§.j. ⁊ c. quiſquis. vnde interpretat fratris mei aſſumptio: q: formam illius chriſti fratris noſtri: de quo. pš.xxj. Narrabo nomen tuū fratribus meis: aſſumūt. poſt quem currere debemus. Cant.j. in odorē curremus vnguentorum tuorū. Ber. Currentem non apprehēdit: q: ⁊ ipſe pariter nō cucurrit. ⁊ ꝑpter hoc dicit Jo.xx. q̄ currebant Petrus ⁊ Joannes ſimul.i. in charitate. Chuſi interpretatur tenebrās me. et ſignat tepidos religioſos q̄ alios obtenebrāt exēplo imperfectionis ſue ⁊ preuaricationis. Hiere.xiij. Date dño deo veſtro gloriā ante q̄ tenebreſcat: ⁊ ante q̄ offendāt pedes veſtri ad montem caliginoſum. Seneca. Faciamus qđ in itinere ſolet fieri. qui tardi⁹ de hoſpitio exierunt: velocitate cōpenſant morā. vñ de bonis religioſis dicit Rom.xij. Spiritu feruētes: dño ſeruientes. Eccl. xiiij. Nō defrauderis a die bono ⁊ particula boni diei nō te pretereat. vñ ⁊ Sene. Cum celeritate tēporis vtendi velocitate certandū eſt: ⁊ velut ex torrente rapido nec ſemp ituro cito hauriendū eſt. Legit de Tito quū ſederet ad menſam: ⁊ recoleret nil ſtrenuū aut memorabile ſe egiſſe die illo: cum gemitu graui ⁊ dolore menſam repulit exclamās. O amici diē perdidi. Idē nota ſupra in prima parte in ar.xlij. ℞. item recor. Bern. Omne tēpus in quo de deo nō cogitas: te cōputa perdidiſſe. ⁊ Hiero. Semper aliqd operis facito ⁊c. de cōſe.di.v. nūq̄. diabolus enim ſemper redit ad domū vacantē: ⁊ ibi requiē habet. Matth.xij. de peni.di.iiij. reuertar vnde. in pre. loco Mat. Inuenit eam vacantē/ait Rabanus/a bonis operib⁹ ⁊ actibus per negligentiā: ſcopis mundatā ſcʒ a vitijs priſtinis per baptiſmū ⁊ religionem: q̄ eſt alius baptiſmus: in cuius ꝓfeſſione nō ſimulata remittit deus ꝓfeſſo cōtrito ⁊ nouitio ꝓponēti remanere oia peccata ſicut in baptiſmo: ſicut fuit reuelatū cuidam monacho ab angelo. vt legit in vitis patrū. Ornatā ſimulatis virtutibus ꝑ hypocriſim. Et Aug. de concordia euangeliſtarū ait ſuper pre. verbis. Per hec verba ſignat dñs quoſdam ita creditores vt non poſſint ferre laborem continētie: ⁊ ad ſeculū redituri ſint. Greg. etiā. viij. lib. moral. ſic ait. Plerūq̄ etiā fit quū mens ex ſui exordio profectu extollitur: quūq̄ iam ſe quaſi de virtutibus erigit: ſeuiēti cōtra ſe aduerſario aditū pandit. tantoq̄ vehemētius in eius cōfractione ſe exhibet: quāto et grauius quia vel ad modicū fuerat proiectus dolet. Itē Job.xxvj. Qui extēdit aquilonē.i. diabolum ſuper vacuū id eſt cor otioſum tāq̄ ſuper lectū. Religioſi autē acidioſi vident ſibi lucrifacere diem: ſi ſine opere aliquo tot⁹ eis

Religio eſt alter baptiſmus.

per inertiam elabatur. Inter em̄ alias infirmitates religioſorum acidia eſt eis domeſtica ⁊ familiaris. que a Damaſceno deſcribitur/afflictio ſiue triſtitia aggrauās. Tales religioſi deſignati ſunt in Helia: de quo dicit q̄ quū fugeret a facie Jezabel in deſerto ⁊ proijceret ſe ad vmbrā iuniperi: petijt anime ſue vt moreret. Juniperus deſignat religionē. quia ſub cinere illius cōſeruatur ignis per annū: ita ⁊ feruor nouitiorū vſq̄ ad profeſſionē. Sed multi proijciunt ſe ad vmbrā iuniperi: quia torpent a bono opere refrigerati a ſancto pmo feruore: quos angelus.i. gratia excitat monēs vt ſurgant: ⁊ panem ſubcinericiū comedant.i. recogitent chriſtū pro ſe tot opprobria paſſum. ⁊ hoc cū aqua lachrymarum. Nec ſemel de chriſto cogitare ſufficit: ſed frequēter donec perueniāt ad mōtē dei Oreb id eſt ad mēſam celeſtis glorie. interpretatur em̄ oreb menſa. iij.Reg.xix. Noſtris autem tēporibus ſtelle multe.i. religioſi qui fulgere cōſueuerant in firmamēto celi.i. eccleſie: ⁊ noctem huius ſeculi vita ⁊ doctrina illuminare: ceciderūt de celo puritatis ⁊ altitudine ſanctitatis. Matth. xxiiij. Unde dies iudicij in ianuis eſt. vñ Aug. ad Eſicium ſuper verbo pre. Stelle cadent. quoniā multi q̄ gratia fulgere videbātur: perſequētibus cedent ⁊ cadent: ⁊ quidā fideles fortiſſimi turbabuntur. Uñ ⁊ hodie veraciter pōt dici illud Job.xxiiij. Et ſtelle multe.i. religioſi/ non ſunt munde in conſpectu eius ſcʒ chriſti: licet munde ī conſpectu hominū videant. Et licet tales erudire plurimos populos ad iuſtitiā videantur: quia tamen eorū vita diſcordat a doctrina ſicut phariſeorū. j.q.j. nō quales. xix.di. ſerui. Mat.xxiij. non fulgebūt multi ex eis ſicut ſtelle in perpetuas eternitates. Dani.xij. et de magiſtris. c.ſi.

¶ Articulus.liiij. A

HUnc vero ad religioſorū omniū ſingulatim vitia deſcendamus: vt ex vitijs virtutibus cōtrarijs xxij.q.j. cum renūtiatur. virtutes eorum ad quas tenent clarius cognoſcātur. ¶ Et primo in vitio ꝓprietatis offendūt multipliciter ⁊ tranſgreſſione paupertatis. ⁊ hoc tripliciter ⁊ diuerſimode in ingreſſu/⁊ progreſſu/⁊ egreſſu. Et primo in principio cōuerſionis quidā eorum nō plene ſe expropriant: ſibi reditus loculos ⁊ aliā ſupellectilē infideliter reſeruātes: ſicut Ananias ⁊ Saphyra vxor eius. Act.v. xxiij.q.viij. legi. ⁊ c. petrus. Contra tales myſtice in Deut. precipitur. xx. c. ſiſe Judic.vij. ⁊ j. Machab.iij. Si q̄s eſt homo formidoloſus ⁊ corde pauido: nō egrediatur ad bellū: reuertatur in domū ſuā ne pauere faciat corda fratrū ſuorū: ſicut ipſe perterritus eſt. ꝑpter qđ Jo. caſſi. in.iiij. lib. de inſtitutis renūtiantiū ait in pmo. c. De illo qui renūtiat diligētia ſumma perquiritur ne de priſtinis facultatib⁹ ſuis inhereat ei vel vnius minimi contagiū. Sciunt em̄ patres ſub monaſterij diſciplina diuturnū eſſe non poſſe: ſed nec humilitatis quidem aut obediētie apprehenſurū eſſe virtutē: nec illa cenobij paupertate ac diſtrictione contentū fore: ſi in conſciētia eius pecunie quantulūcūq̄ latitauerit. ſed vbi primū exorta fuerit quelibet occaſionis cōmotio: fiducia ſtipis illius animatū cōtinuo de monaſterio velut funda rotante fugiturū. ¶ B Unde Mat.iiij. ibi. Relictis retibus. Greg. in homil.v. euangeliſtarū. In quo affectū potius debemus pēſare q̄ cēſum. Multū enim reliquit: qui ſibi nihil retinuit. multū dimiſit: qui cū re poſſeſſa concupiſcentijs renūtiauit. a ſequētibus ergo tāta dimiſſa ſunt quanta a nō ſequētibus concupiſci potuerūt. Et Chryſ. ibi in homil. Tante igitur ꝓmiſſioni crediderunt: et per ſermones quib⁹ ſunt capti/crediderūt ſe alios poſſe piſcari. Item idē ſuper Matth. Hoc igit cupientes ſecuti ſunt omnibus relictis. in quo nos docuerūt quia nemo poteſt terrena poſſidere: ⁊ perfecte ad celeſtia peruenire. Item in eo. c. Matth.iiij. Illi aūt relictis retibus ⁊ patre ſecuti ſunt eū. Chryſ. ſuper Matth. Tria em̄ ſunt que relinquet

Digitized by Google

re debet q̄ venit ad chriſtū. Actus carnales: q̄ ꝑ retia piſcationis ſignant. Subſtantia mūdialis: per nauē. Parētes: per patrē. Reliquerunt ergo nauē: vt fierent eccleſiaſtice nauis. xxiiij. q. j. nō turbatur. gubernatores. Reliquerunt retia: vt nō piſces afferrent ad ciuitatē terrenā: ſed hoīes ad celeſtē. Reliquerūt vnū patrem: vt ſpirituales patres omniū fierēt. ij. q. vij. qualis. Item ibi Hilari⁹. Eis igitur artē ⁊ patriam domū relinquētibus docemur chriſtū ſecuturi ⁊ ſecularis vite ſolicitudine ⁊ paterne domus conſuetudine nō teneri. Item Luce. v. ⁊ Matth. ix. dicitur de Mattheo. Et relictis oībus ſurgens ſecutus eſt eum. Itē Matth. xix. Si vis perfectus eſſe: vade vende oīa que habes: ⁊ da pauperibus. vbi Remigius. Notāda ſunt verba iſta. Non eñ ait dñs vade ⁊ manduca oīa que habes. ſed vade ⁊ vende. ⁊ nō ait aliqua: ſicut Ananias ⁊ Saphyra: ſed oīa. ⁊ pulchre ſubiūgit, que habes. illa eñ habemus: que iuſte poſſidemus. illa ergo que iuſte poſſidemus: vēdenda ſunt. que vero iniuſte: ſunt erogāda illis q̄bus fuerint ablata. xiiij. q. vj. ſi res. de peni. di. v. falſas. Nec ait, da proximis aut diuitib⁹ a quibus accipies ſimilia. Mat. v. ſed da pauperibus. Item ibi Hiero. cōtra Uigilantiū hereticū. Q: autē Uigilantius aſſerit eos melius facere qui vtūtur rebus ſuis: ⁊ paulatim fructus poſſeſſionū pauperibus diuidūt: q̄ illos q̄ poſſeſſionibus venūdatis ſemel oīa largiuntur: nō a me ei ſed a dño reſpōdebitur. Si vis perfectus eſſe: vade ⁊ vende ⁊c̄. Iſte quē tu laudas ſecundus aut tertius gradus eſt: quē ⁊ nos recipimus. xxx. diſt. §. Item hec ſcripſimus. dūmodo ſciamus prima ſecūdis ⁊ tertijs preferēda. Itē Genadi⁹ de eccleſiaſticis dogmatibus. Bonū eſt enim facultates cū diſpenſatione pauperibus erogare. melius eſt ꝑ intentione ſequēdi dñm inſimul donare: ⁊ abſolutū ſolicitudine. lxxxvj. diſt. non ſatis. egere cū chriſto. Item eo. c. Matth. xix. Ecce nos reliquimus oīa. ibi. Chryſ. in homil. Qualia omnia o beate Petre: arundinē, rete, nauim: oīa quidē hec dicis non ꝓpter munificentiā: ſed vt per interrogationē hanc inopum inducat plebē. quia eñ dñs dixerat, Si vis perfect⁹ eſſe ⁊c̄. nē dicat aliquis inopū. Quid ergo ſi nō habuero nō poſſum eſſe perfectus. interrogat Petrus: vt tu inops diſcas qm̄ in nullo hinc diminut⁹ es. Qui eñ claues regni celoꝝ accepturus erat: pro ijs qui ibi ſunt iá confidit: ⁊ pro orbe terrarū vniuerſo interrogat. Contra tales imperfecte renūtiantes, Io. caſſi. in. vij. li. de ſpiritu philargyrie ſic ait. Quāobrem ſi euangelico precepto volumus obedire: ac apl'orum ac totius illius eccleſie primitiue ſeu patrū q̄ virtutibus ac ꝑfectioni eorū noſtris tēporibus ſucceſſerunt, imitatores exiſtere: nō nr̄is definitionib⁹ acq̄eſcam⁹ de h̄ tepido ac miſerabili ſtatu ꝑfectionē nobis euāgelicā pollicentes: ſed illorū ſectātes veſtigia circūuenire noſmetipſos minime ſtudeamus. ⁊ ita monaſterij diſciplinā inſtitutionē q̄ pariter expetamus: vt in veritate renuntiem⁹ huic mūdo: nihil ex ijs que cōtempſim⁹ infidelitate nos retrahente ſeruātes: quotidianū victum non recondita pecunia ſꝫ labore ꝓprio eleemoſynis aut ſumptibus monaſterij cōquiramus. fertur eñ ſanctus Baſilius cuidam dicto torpore torpēti dixiſſe: qui quum renuntiaſſe ſe diceret huic mūdo: quedā de facultatib⁹ proprijs ſibimet reſeruauerat: nolens exercitio ſuarū manuū vel ſumptum cenobij ſuſtentari. Et ſenatorē inquit ſomnolente ꝑdidiſti et monachū non feciſti. Ad faciendā iſtam plenam renūtiationē facit. lxxxvj. di. nō ſatis. ℣. Itē dominus. ibi. Sed relictis omnibus in diſciplinā ſe propheticā daret. xij. q. j. c. ij. ℣. oīs vero. ⁊ ℣. Ananias autē. ⁊. c. clericus. ⁊. ca. quia tua. ⁊. c. ſcimus. ⁊. c. nolo. ⁊. c. non dicatis. ⁊. c. expedit. ibi. omnia ſua. ⁊. c. certe. xiiij. q. j. §. j. et. j. q. iij. ſi quis. xvij. q. vltima. §. ſed notādum. Scdo quidā etiā a principio ꝑfecte renuntient: deficiente feruore ad illud ſcilicet pecunias vel alias facultates quas renuntiauerant reuertunt. Horū primogenitus fuit Iudas ſcarioth Apl's: qui poſt renūtiationē loculos cōpilabat: ⁊ fur erat ⁊ latro. Io. xij. xiiij. q. iiij. c. ij. ⁊. iij. Contra tales facit. xvij. q. iiij. ſunt qui opes. ⁊. §. ſed notandum. ⁊. §. fi. ¶ ¶ Tertio quidā qui erant in mundo paupes cōuertunt: ⁊ repefacti in religione, maxime q: ex eis aliqui nō ꝓpter deum ſed propter habendas expenſas quas nō habent in mundo cōuertuntur: etiam illud renuntiauerūt: ⁊ quod in mundo nō habebant, habere in ordine moliunt. pauperes in mundo, diuites in religione. Et qui in mūdo vix ſm̄ Hieronymū rugientem ventrem pane ſiligineo aut de milio ſaturare poterāt nunc in religione ſimilagine ⁊ mella faſtidiūt. xij. q. ij. gloria. Squallidi ⁊ famelici ⁊ nudi in mundo, in ordine delicati, in Cātic. audite, impinguati dilatati Deutero. xxxij. ⁊. x. paribus ⁊ mutatorijs veſtimentorū ſicut Naaman ſyrus. iiij. Reg. v. coopti viuere moliunt. humiliati in mūdo ⁊ incogniti, in ordine exaltati: ⁊ regibus ⁊ principibus familiares ⁊ cogniti. Horū Giezi ſeruulus paupculus Heliſei pater eſt. qui in gl'ia ꝓphetie ſui dñi ſucceſſiſſet: niſi deceptus philargyria a Naamā ſyro curato de lepra a ſuo domino Heliſeo duo talenta ⁊ veſtimenta duplicia acceſiſſet. ꝓpter q̄d lepra Naaman ei ⁊ cū ſequētibus giezitis vēdentibus ſacramētorū ⁊ beneficiorū grām adheſit. iiij. Reg. v. j. q. j. cito. ⁊. c. qui ſtudet. ⁊ legit ⁊ no. ex̄ de ſimo. ſicut ꝑ certo. in fi. Contra tales religioſos Hieronym⁹ ad Nepotianū loquēs ironice ait. Sunt ditiores monachi q̄ antea fuerāt ſeculares. poſſidebāt opes ſub chriſto paupere quas ſub locuplete diabolo nō habuerūt. ⁊ ſuſpiret eos eccleſia diuites quos tenuit mūdus ante mendicos. vñ experientia manifeſta probat digniores fructus pñie agere magnos viros ⁊ diuites expropriatos intrantes ordinem: q̄ pauperes ⁊ mendicos. q: puriori intentione intrant: ⁊ ꝑfectius preſumunt mūdo renuntiare. ⁊ bonum vel malum principiū in huiuſmodi renūtiationib⁹ multū facit. quia vix bono exitu pagunt: que malo ſunt pricipio inchoata: ⁊ ecōuerſo. lxj. diſt. miramur. j. q. j. principatus. De iſto triplici genere religioſorū ꝓprietariorū loquitur Io. caſſi. in. vij. li. de ſpū philargyrie vt dictū eſt ſ. De talibus etiā loquitur Paphūtius in collatiōe de tribus abrenūtiationibus in libro collatio. Io. caſſi. dicens. Si ergo ij qui perfecte iſtas terrenas ⁊ viſibiles abdicant facultates: antiqua vitia retentantes ad illam apl'icam charitatem quā deſcribit Apoſtolus. j. ad Cor. xiij. Si linguis hominum ⁊c̄. ⁊ de peni. diſt. ij. §. euidenter ⁊c̄. peruenire non poſſunt: quid illi de ſemetipſis iudicare poſſunt qui antiquas pecuniarū ſordes cum infidelitate priſtina retentantes, nudo tm̄ ſibimet autumāt monachorū vocabulo gloriandū. De hoc etiam triplici genere auaritie religioſorū dicit Serapion in collatione ſua de. viij. principalib⁹ vitijs in libro coll'a. Io. caſſi. q̄ philargyrie. i. amoris pecunie monachorum tria ſunt genera. Primū q̄d renūtiantes diuitijs ac facultatibus ſuis plene ſpoliari non ſinit. Scdm̄ q̄d ea q̄ ab eis diſperſa ſunt vel indigētibus diſtributa: reſumere eos maiori cupiditate ꝑſuadet. Tertium q̄d ea que nec antea quidē poſſederāt, deſiderari acquirique cōpellit. Item Nilus monachus de. viij. vitijs capitalibus in. iiij. vitio de philargyria ait. Amor pecuniarū radix eſt oīm malorū. eſt eñ idolorum ſeruit⁹. Ephe. v. ⁊ radix oīm malorū. j. Timo. vj. xlvij. di. bonoꝝ. de pe. di. ij. §. ex premiſſis. ⁊ alit vt panes nequiſſimi ceteras paſſiones. Qui cupit abſcindere vitia: radicē abſcindat. manente enim auaritia nihil proficit. onuſtus monachus quaſi nauis onuſta ⁊ in tempeſtate fluctuū. vij. q. j. ſciſcitaris. i. tentationum facile mergitur. vt eñ cumulata nauis ꝑ ſingulos vndarū ictus obruit: ſic multa poſſidēs ſolicitudinibus. nihil poſſidens monachus viator expeditus: ⁊ in oī loco inueniens diuerſorium: ⁊ quaſi aquila ad celſitudinem peruolans. Apo. iiij. ṗs. Sicut aquila tunc deſcēdit ad eſcā: qñ cōpellit neceſſitas. multa poſſidens monach⁹ curis ſecularibus prepeditur: ⁊ quemadmodum canis, catenis innectitur. ⁊ ſi migrauerit: memoriam eorū que reliquit, ſecum defert: ⁊ de onere grauiſſimo et pondere

Monachorum auaritiā inſectat.

inutili dimiſſo ſtimulatur triſtitia. Si mors aduenerit: miſerabiliter relinquit preſentia. Migrat anima: ⁊ ocu/
lus eius non abſcedit a terrenis negocijs. inuitus trahit: ſicut mancipium fugitiuũ. diuidit a corpore: ⁊ a paſſioni/
bus nequaꝙ diuidit. prudēs monachus corporis neceſſi tatem attēdit: ⁊ nō adulabitur ꝓpter voluptatem vētris diuitibus. neqꝫ in ſeruitutē rediget mentē liberā diuitijs multis. ſufficiunt quippe manus eius subminiſtrare cor/
puſculo. de cōſe. di. v. nunꝙ. maledictus qui facit ſimula/
crũ. i. q. i. cũ omnis. ⁊ collocat in occulto: ſimiliter ⁊ qui ha bet auaritie paſſionē. vterqꝫ adorat qđ non prodeſt ſimu lacrũ. hucuſqꝫ Nilus. Item Climacus inclytus archimā/
drita mōtis ſynai. Pauper monachus mũdi dñs deo ſui curam credens ⁊ per fidē omnes poſſidēs ſeruos. Pauꝑ vir in oratione mũdus. Amans vero poſſidere imagines materie ⁊ delectationes cōcupiſcentie adorat ⁊ veneratur. Qui contriti in obediētia ſedent: ab auaritia ſunt alieni. Ex quo enim corpus tradiderunt ⁊ propriā volũtatem. xii. q. i. nolo. ⁊ c. non dicatis. quid de reliquo propriũ poſſident? Nō appareamus infideliores volucribus o monachi. nō enim ſolicite ſunt ille: neqꝫ cōgregant. Matth. vi. non de/
ficiũt fluctus mari: neqꝫ auaro ira ⁊ triſtitia. Amator poſ/
ſidendi/ pro acu vſqꝫ ad mortē pugnat. Non erat in Iob veſtigiũ auaritie. hinc omnibus priuatus/ imperturbat⁹ manſit. Iob. i. Omniũ malorũ radix auaritia dicitur. i. Ti/
mo. vi. xlvij. di. bonorum. Nam furta ⁊ odia ⁊ inuidias ⁊ diſſenſiones ⁊ inimicitias ⁊ cōturbationes ⁊ vltiones ⁊ memoriā malitiarum ⁊ incompaſſiones ⁊ crudelitates ⁊ proditiones ⁊ homicidia ipſa facit. vna virtute oia predi cta preterita ⁊ preſentia vitia effugantur. ipſaqꝫ vocatur aproſpachia. quod eſt nō diligere aliquid vitioſe. eādem vero parit guſtus dei/ experientia/ ⁊ ſciētia/ ⁊ cura ſatiſfa ctionis exitus. Auarus euāgelij Matth. xix. ſubſannator ⁊ voluntari⁹ preuaricator. Qui poſſidet charitatē diſper git pecuniā. i. Io. iiij. Cũ charitate ⁊ pecunia viuere/ deci pere ſe eſt. Uidi pauperes pecunijs ditatos in pauperum ſpiritu. Matth. v. ⁊ cōuerſatione ⁊ alimento exhibitis. ⁊ prioris quidē ipſorũ penurie hi huiuſmodi ſunt obliti. vi/
de ſupra eo. §. iij. Amator pecuniarũ monachus vt cōgre get nimis laborat: ⁊ vitando otiũ. i. laborādo auaritiam incurrit: quia ꝓpter hoc laborat. Qui vicit auaritiam: aut charitatē poſſidet: aut ſolicitudines recidit. hucuſqꝫ Cli/
macus in gradu. xvi. de victoria auaritie et celeſti curſu paupertatis. In vitis patrũ. Quidā diues renuntiare vo lens/ ſed tentus a cogitationibus ſubito iactans oia veſti mēta nudus cucurrit ad monaſteriũ. Et ait dñs vni ſeni. Surge ⁊ accipe athletam meũ. Et obuiauit ſenex illi nu/
do: ⁊ dedit ei habitum monachalē: ⁊ dicebat alijs fratri/
bus venientibus ad eũ pro ſuis cogitationibus. De renun tiatione autē hunc fratrem requirite: quia ego ad menſu ram renuntiationis eius necdũ perueni. Itē ibidē. Quũ quidā renuntiaſſet mundo: ⁊ partim ſua dediſſet paupe/
ribus: ⁊ partim ſibi retinuiſſet: ⁊ veniſſet ad beatũ Anto/
niũ: mandauit ei beatus Antonius ꝙ portaret carnes cũ corpore nudo. quo id agente aues ⁊ canes tam corpus ꝙ carnes vnguibus ⁊ dentibus lacerarunt. ⁊ dixit ei Anto/
nius. Quicũqꝫ renuntiant ſeculo: ⁊ volunt habere pecu/
nias: ſic a demonibus lacerantur. Itē quũ parentes in te ſtamēto magnā hereditatem reliquiſſent ſancto Arſenio anachorite Romanorũ olim nobiliſſimo: ⁊ teſtamentũ ei allatũ fuiſſet in Egyptũ de Roma: ille rũpere voluit niſi portans caput quidē perdere timuiſſet. Et ait Arſenius. Ego ante illum huic ſeculo ſum mortuus. ⁊ noluit videre quid eſſet in teſtamēto: ſed reddidit portitori. Idem cuidā fratri volenti duos ſolidos retinere ꝓpter corporis infir/
mitatem/ ſenex vidēs voluntatem eius dixit. Retine. De/
inde ſenex ab eodē fratre ſtimulato in conſcientia de illis ſolidis reſpondit. Non eſt bonũ tenere plus ꝙ neceſſe eſt corpori. duo ergo ſolidi ſunt ſpes tua. ⁊ ſi cōtigerit vt per/
eant: nunquid deus non cogitat de nobis? Ps. liiij. Iacta ergo cogitationem tuam ſuper dominũ: qm ipſi. Sap. vi. Matth. vi. cura eſt de nobis. Idem reſpōdit Machari⁹ Abbati Theodoro tres habenti codices ꝓ ſuo iuuamine et ad preſtandũ alijs: Melius eſt nihil habere. vñ ⁊ dict⁹ Theodorus vēdidit eos: ⁊ precium dedit pauperib⁹. Itē Serapion ſidonius ſolũ euangelium poſſidēs/ vendidit illud: ⁊ dedit pauperibus: dicens illud verbũ. Uenũdaui quod mihi ſemper dicebat. Matth. xix. Uende omnia que habes: ⁊ da pauperibus. Item quũ quidam rogaret quē/
dam Abbatē recipere eleemoſynā noluit/ dicens. Opera manuũ mearũ me paſcunt. ps. cxxvij. Labores manuum tu. man. de cōſe. di. v. nunꝙ. Quũ autem perſiſteret diſtri/
buens: vt ſaltē reciperet ⁊ pauperib⁹ erogaret: reſpondit. Dupliciter verecũdia eſt mihi: quia nō indigens ſuſcipio: ⁊ alienũ ꝑbēs vane glorie ſubiacebo. Dixit ſenex. Tribu/
latio ⁊ paupertas ſunt monachi ferramenta. Dicebat Ab bas Paulus. Si plus ꝙ neceſſe habet monachus in cella habeat: frequēter cogitur de cella egredi: ⁊ a demone de/
cipi. Dixit ſenex fratri volenti aliqua congregare ꝓ ſene/
cta. Aut habe chriſtũ: ⁊ cogitat de te: aut pecunias ne mē/
dices. Ergo tuũ eſt eligere deũ vel māmona. Matth. vi. xiiij. q. v. §. Sed hoc dicebat Agathon diſcipulo ſuo. Ne ta le aliquid acquiras qđ fratri petenti dare te pigeat: ⁊ per hoc/ mandatũ dei tranſgrediaris. Macharius iuuit furē qui apportabat que in cella habebat ad carricādum aial cũ mult patientia dicens. Nihil in hunc mũdum intuli/
mus. i. mo. vi. Dñs dedit dñs abſtulit. Iob. i. ⁊ ij. Quũ quidā ter furaretur frequēter cuidam magno ſeni id qđ in la habebat: ſenex ſciens/ non illud arguebat: pu/
tans necesse erat illi. habebat ergo ſenex magnā penu/
riam nis. quũ autem moreretur: ⁊ videret illũ fratrem furem oſculatus eſt manus ei⁹/ dicens. Gratias ago ma/
nibus iſtis: quia ꝓpter eas arbitror me iturũ in regnum celorũ. Fur autē cōpunctus in hoc ſtrenuus monachus fa ctus eſt ex actib⁹ quos vidit in illo. Dicebat ſenex ꝙ Laza rus ſolũ quia cũ gratiarũ actione paupertatē portauit: ⁊ de diuite nō murmurauit: in ſinu Abrae ſuſcept⁹ eſt. Luce xvi. Idem dicebat ꝙ nihil oportebat cogitare niſi de timo re dei: nec de corporali neceſſitate ante tēpus. Matth. vi. Quia Zacharias abſente abbate Syluano ſuo ſepē deie cit: ⁊ fecit hortũ maiorem. Regreſſus Syluanus ⁊ vidēs dilatatũ hortũ voluit recedere: niſi ſepes in loco ſuo prio ri fuiſſet repoſita. Dixit ſenex fratri. Si preſtas alicui num mos ſemel tantũ repete ab eo: ⁊ ſi nihil dat: nihil ei dicas. Et ſi cogitatio tua tibi fuerit inopportuna ad repetendũ dimitte eā crepare: tantũmodo fratrem tuũ ne cōtriſtes: q: monachus es. Abbas Theodorus tria ſuꝑ multos ſer uauit: ſcꝫ nihil poſſidere/ abſtinere/ ⁊ homines fugere. Di/
xit Sincletica patriſſa. Perfectum bonũ eſt nihil habere. ſicut enim fortia veſtimēta dũ calcantur: ⁊ pedib⁹ ſepius re/
uerſantur: incādidantur: ita fortis anima per voluntariam paupertatē amplius cōfirmatur. Rogatus preſbyter ere mi a quodā/ vt aurũ reciperet ꝓ fratribus: reſpondit. Nō opus habēt. Tunc ille poſuit ſportam cũ pecunia in egreſ ſu eccleſie: quā nemo fratrum tetigit: ſed nec aliꝗ inſpexe runt. Senex veſtitus tantũ ſacco lineo/ intrās deſertũ vi/
dit ſub quadā petra viridem herbā ⁊ hominē nudũ paſcē tem: qui tentus fuit a ſene: ſed q: nudus erat fugit ab eo. Quumqꝫ ſenex clamās curreret poſt eũ: dicens/ Expecta me: q: ꝓpter deum ſequor te. ille nudus reſpōdit. Et ego propter deũ fugio te. Senex autē vt eum pertingeret/ ꝓie cit a ſe ſaccum quo erat indutus. qđ quũ vidiſſet ille: expe ctauit eũ: ⁊ dixit ei. Quoniā proiecisti materiā mũdi a te: ⁊ ego te expectaui. Quidā obtulit cuidā ſeni pauperi pe/
cuniā: dicēs. Habe pecuniā: quia ſenuiſti: ꝓ expenſis. Cui ille rñdit. Tu poſt. lx. annos auferre mihi nutritorē meũ venis? Ecce multũ tēporis habens in infirmitate mea ni hil indigui: deo tribuēte ⁊ paſcente me. ⁊ nō acquieuit ac/
cipere: dicēs/ Ecce modicas palmulas habeo quas ope/
ror: ⁊ facio plectas ex eis: ⁊ māduco panem. Iterũ iuerũt

Digitized by Google

ad domū cuiuſdam vidue cum filijs ſuis: ⁊ quū pulſarēt
oſtiū: cucurrit filia nuda ad oſtiū. mater vero/ q: erat can
didatrix: iuerat ad opus. ⁊ dabant filie veſtimentū ⁊ nū-
mos: ⁊ noluit accipere: dicens veniſſe matrē ſuā: ⁊ dixiſſe
ſibi. Cōfide filia: q: voluit deus: ⁊ inuenio opus qd facio
hodie vnde habeamus victum noſtrum. Et quū veniſſet
mater ei⁹: rogabāt eam vt acciperet aliqd. ⁊ noluit dicēs.
Ego habeo nutritorē deum meū: ⁊ vos vultis eū tollere
a me. Illi autē cognoſcentes fidem eius glorificauerunt
deū. Iſta etiam duo proxima exempla poſui ſupra in. §. ex
quo ſponſa. in ar. lj. ꝟ. venerunt. cū. ꝟ. ſeq. Serapion ſido
nius dedit cuidā petenti amictum ſuū: ⁊ alteri frigeſcenti
tunicā. ⁊ ſic remanſit nudus. ⁊ interrogante quodā abba
te/ Quis te ſpoliauit: tenens euāgelij librū ⁊ oſtendēs ei
reſpondit. iſte. Matth. xix. ibi. Vade ⁊ vende ⁊c. Duum
pauperes veniſſent ad quādam ciuitatē ꝓ agape eleemo
ſyna cōmuni. xlij. di. c. j. dormiētibus alijs erat quidam ha
bēs tantūmodo mattam. i. ſtoream de iuncis vel palmis
cuius medietatē ſibi ſubſternebat: ⁊ medietate cooperie-
batur: erat eñ tunc ibi frigus validū. Et quū exijſſet qui-
dā frater ad vrinandū: audiuit ſubmurmurātem illum et
gementē de frigore: ⁊ conſolabatur ſeipſum dicens. Gra-
tias tibi ago dñe. quanti eñ ſunt modo diuites in cuſto-
dia: qui etiā in ferro ſedent: aut pedes habēt in ligno con
ſtrictos: quicq̧ vrinam ſuā libere nō faciunt. ego aūt velut
Imperator ſum extendens pedes meos: ⁊ vbi volo ambu-
lo. Quod verbū audiens ille frater/ narrauit alijs: ⁊ edi-
ficati ſunt. Quidā frater de macria moriens. c. ſolidos
dereliquit. Macharius Pambo Iſidorus ⁊ ceteri ſenio
res patres ſancto loquēte in eis ſpiritu/ decreuerūt info-
diendos eſſe cum dño ſuo: dicentes/ Pecunia tua tecū ſit
in perditionē. Act. viij. j. q. j. qui ſtudet. c. eos. c. petrus. Ex
quo tantus terror per totā Egyptum cūctos monachos
inuaſit: vt vnū ſolidum dimiſiſſe grande apud eos ſit cri-
men. Idē fecit beatus Greg. de Iuſto monacho q in mor
te tres aureos reliquit: quos ſecum ſepeliri fecit beatus
Greg. vt narrat in lib. dialogor. ⁊ ex de ſta. mona. cum ad
monaſteriū. Narrat etiā in. iiij. lib. dialogorū de Iſaac de
Syria: qui dicebat. Monachus q in terra poſſeſſionem
querit: monachus nō eſt. ſic qppe metuebat paupertatis
ſue ſecuritatē perdere: ſicut diuites auari ſolēt perituras
diuitias cuſtodire. Or aūt religioſi approbatā religionē
profitētes propriū in ſpeciali aut peculiū habere non poſ
ſunt: a primitiua eccleſia credentiū ortum traxit: ⁊ deinde
ab vniuerſali eccl'ia inſtitutū eſt. ad hoc. xij. q. j. c. dilectiſſi-
mis. c. quia tua. ⁊ c. ſcimus. ⁊ c. duo. c. nolo. c. non dicatis.
xvij. q. j. ananias. xviij. q. j. c. j. ⁊ q. ij. abbates. liiij. di. abbati.
ex de of. or. quanto. de teſta. q: ingredientibus. de regu. ex
parte. de ſta. mo. c. ij. ⁊ c. ſup quodā. ⁊ c. cū ad monaſteriū.
j. rn. ⁊ §. fi. vbi de hoc. de accuſa. ex pte. ⁊ c. olim. Et q: pro-
priū habere nō poſſunt in ſpeciali: ideo nec cōtractus face
re poſſunt ad veros dños pertinētes ſuo noie: ſicut vēde-
re/ emere/ donare/ permutare/ locare/ conducere/ teſtari/
tranſigere/ vel paciſci/ alienare ſine licētia aliqd recipere.
vt p:e. c. abbati. ꝟ. de hoc. ex de reb. ec. alie. nulli. C. de epiſ.
⁊ cleri. aut ingreſſi. xix. q. vlti. q: ingrediētibus. ⁊ p:e. c. no
lo. ⁊ c. nō dicatis. Adde hic qd ſcripſi de iſtis contractib⁹.
ſ. in. §. offendunt. ꝟ. ⁊ quia vt ſepe. in ar. lxvj.

Articulus. lv. A

Vero omnis reli-
gio poteſt habere propriū in cōmuni. vt
p:e. c. dilectiſſimis. ⁊ c. quia tua. cū ſi. Ex-
cepta regula ⁊ ſtatu fratrum minorum:
qui nō poſſunt habere propriū: etiam in
cōmuni. vnde in eorū regula cōtinetur. Fratres nihil ſibi
appropriēt: nec domū/ nec locum/ nec aliquā rem ⁊c. Fra-
tres dicit: nō frater. q. d. tota illa cōmunitas: nō frater ſpe
cialis. q: de hoc nō erat dubiū: ſicut nec de alijs religioſis
qui nō habent propriū in ſpeciali. ſicut ſuperius eſt proba

Fratres minores nihil habent proprij.

tum proxime in. §. p:e. in fi. Or aūt talem ſtatū elegerit bea
tus Franciſcus crucis chriſti ſignaculo inſignit⁹/ ⁊ ab ec-
cleſia multipliciter approbatus: patet primo per Greg. ix.
qui fuit tēpore beati Franciſci ſibi familiaris/ ⁊ in cōden
do ac regulā confirmando ſibi ſpecialiter adſtitit. vt ipſe
teſtatur in declaratione regule: in qua ſic determinat di-
cens. Preterea quū in ipſa regula cōtineatur expreſſe ꝙ
fratres nihil ſibi appropriēt: nec domū/ nec locum/ nec ali
quā rem: ac ipſi proceſſu tēporis cōtaminari timeant ordi
nis paupertatē: preſertim quū iam dixerint aliqui ꝓprie-
tatem mobiliū pertinere ad totū ordinem in cōmuni: no-
bis fuit humiliter ſupplicatū vt in hoc animarū dignoſce
remur prouidere periculis ⁊ totius ordinis puritati. Di-
cimus itaq̧ ꝙ nec in cōmuni nec in ſpeciali debēt proprie-
tatem habere: ſed vtēſilium ⁊ librorum ⁊ eorū mobilium
que licet habere/ ordo vſum habeat ⁊ fratres: ſm ꝙ gene
ralis miniſter vel ꝓuinciales miniſtri diſponēdum duxe-
rint. his vtantur ſaluo locorū ⁊ domorū dominio illis ad
quos noſcit pertinere. hec Greg. nonus. qui in eadem de-
claratione dicit ſe ex familiaritate ſpeciali quā habuit cū
beato Franciſco noſſe eius intentionē. Itē Innocentius
quartus ⁊ Alexander quart⁹: vt dñs Io. papa. xxij. recitat
in ſua cōſtitutione/ quia quorūdam. in ſuis declarationi-
bus ſic definierūt. Dicimus inſuper ꝙ quū in ipſa regula
cōtineatur expreſſe ꝙ fratres nihil ſibi appropriēt: nec do
mū/ nec locū/ nec aliquā rem: ꝙ nec in cōmuni nec in ſpe-
ciali debēt proprietatem habere. ſed locorū ⁊ domorū ac
vtenſiliū librorum ⁊ eorū que licet habere: ordo vſum ha-
beat ⁊ fratres: ſm ꝙ generalis miniſter ⁊ ꝓuinciales mi-
niſtri ordinandū duxerint his vtantur. Itē Nicolaus ter-
tius in ſua declaratione que ponitur ex de ver. ſig. exijt. §.
verū. lib. vj. ſic definit dicens. Verū condecens fuit ei pro-
feſſioni que ſpōte deuouit chriſtū pauperem in tanta pau
pertate ſectari: omniū abdicare dominiū: ⁊ rerum ſibi cō-
ceſſarū neceſſario vſu eſſe contentā. nec per hoc ꝙ ꝓprie-
tatem vſus/ ⁊ rerū cuiuſcūq̧ dominiū a ſe abdicaſſe vide-
tur: ſimplici vſui omnis rei renūtiaſſe cōuincitur. Et infra
nihilominus dicit ſic ad hec. Quū fratres nihil ſibi in ſpe
ciali acqrere vel eorū ordini poſſint: etiā in cōmuni. Item
Clemēs quintus in ſua declaratione in Viennēſi cōcilio
edita/ ⁊ inter clementinas poſita. exiui de paradiſo. ex de
ver. ſig. ſic dicit. Proinde quū vir ſanctus paupertatis ꝓ
miſſe in regula modū exprimēs dixit in eadē. Fratres ni-
hil ſibi appropriēt: nec domū/ nec locū/ nec aliquā rē: ſed
tāq̄ aduene ⁊ peregrini in hoc ſeculo/ in paupertate ⁊ hu
militate dño famulantes/ vadant pro eleemoſyna confi-
denter. ſicq̧ declaratū per nōnullos predeceſſores noſtros
Romanos pōtifices/ hanc expropriationē intelligi debe-
re tā in ſpeciali q̄ in cōmuni. ꝓpter quod ⁊ rerū omnium
cōceſſarū ⁊ oblatarū ⁊ donatarū fratribus/ quas ⁊ qua-
rū vſum fratri ſciꝫ ordini vel ipſis fratribus licet habere:
proprietatē ⁊ dominiū in ſe ⁊ Romanā eccleſiam recepe-
runt: dimiſſo ipſis fratrib⁹ in eis tātūmodo vſu facti ſim-
plici. Eccleſia etiā declarauit in decre. p:e. exijt. §. Porro
iſtū fuiſſe ſtatū chriſti viā perfectionis tradētis ⁊ ſuorum
apoſtolorū. Hec eſt etiam illa altiſſima paupertas de qua
beatus Frāciſcus loquitur in regula. Nihil eñ tam pro-
priū veri ⁊ euāgelici pauperis: q̄ nihil ꝓpriū nec ſingula
rim nec cōiter poſſidere. ⁊ huic portio/ ſicut dicit Ambro-
ſius/ de⁹ eſt. xij. q. j. cui portio. ⁊ habēs talis victū ⁊ veſtitū
ad ſuū vſum his cōtentus eſt nudā crucē nudus ſequens.
xij. q. j. clericus. ⁊ c. duo. ⁊ q. ij. gl'ia. x. q. ij. eps. B Apli
eñ poſt apoſtolatū/ ⁊ precepto eis dato a dño de nō habē
do es in zonis ⁊ argentū ⁊ aurū/ ⁊ vt crederēt q apud illos
erāt vbi predicabāt: propriū nō habuerunt. vt probat p:e.
c. dilectiſſimis. ⁊ no. xij. q. j. vidētes. ⁊. xvj. q. j. ex authorita
te. ⁊. xvij. q. iiij. §. notādum. in gloſ. tito ⁊ eugenio. Et ſup
illo ꝟbo/ Accepit eā diſcipul⁹ in ſuā. Io. xix. dicit magiſter
in hiſtoria ſcho. ſup verbo ſuā. quaſi ſuā habēs matrē. vel
in ſuā vel in cōmunione rerū ſuarum. tñ nihil creditur ha

buiſſe propriū.ſed quū eſſet beatā virgo cū Apl'is:iſte ſpecialē curā ei⁹ habebat.hucuſq; hiſtoria ſcho.quū ipſa mater chriſti nihil etiā penit⁹ haberet:ſicut ait Chryſ. xxvij. q.ij.ſi eñ. Itē ſuper illud Act.iij.Argentū ⁊ aurum nō eſt mihi.magiſter in hiſtoria ſcho.ſic ait. Non erat ſuū qđ reſeruabat in vſus pauperū:qui reliquerāt patrimonia ſua proijciētes oīa ante pedes apoſtolorū. Si eñ clerici in rebus eccleſie vſuarijs ⁊ nō ꝓprie vſufructuarijs cōparantur.de hoc ſupra in.§.vlti.hic quero.ar.xxix.vt legit ⁊ no. xij.q.j.res eccleſie.⁊.c.epſ eccleſiaſticarū. ⁊ ex de pecu.clerici.c.vlti.⁊ ex de teſta.quia nos.gloſ.clerici.⁊ de pig.c.vlti. in gloſ.vſufructus.multo potius religioſi vſu nudo vtuntur abſq; ꝓprietate ⁊ dominio.vt no.xij.q.j.dilectiſſimis. in gloſ.ergo aliquis.⁊.c.non dicatis.in gloſ.nūquid.quo vſu in veteri teſtamēto vtebantur ſacerdotes ⁊ leuite in ſacrificijs ⁊ oblationibus.dñs enim ſpeciale dominiū retinuit ſacrificiū ⁊ oblationem rerū eccleſiaſticarū.j.q.iij. ſaluātor.⁊ no.xij.q.j.expedit.ħ.hoc tenet Hug.⁊ Vinc.⁊ Archi.idem.Vn Deut.xviij.ſcribitur. Non habebūt ſacerdotes ⁊ leuite et qui de eadē ſunt tribu partē cū reliquo populo:quia ſacrificia dñi ⁊ oblationes eius comedūt. ⁊ Eccli.xlv.de ſacerdotibus dicit. Sacrificia dñi edent que dedit illi ⁊ ſemini eius. Ex qbus patet ꝙ dominiū ſpeciale ⁊ ꝓprietatis ſacrificiorū ⁊ oblationū fuit dñi:⁊ nō miniſtrorū:licet vſus eſſet ipſorū. Quia ſacrificia inquit dñi: ⁊ nō ſua.⁊ oblationes inquit ei⁹ non ſuas comedūt. Vn ⁊ ſoli mares ⁊ in ſanctuario ſolo poterāt comedere ea:et nihil aliud de eis poterāt facere.vt p₃ Numerorū.xviij.c. ⁊ Matth.xij. Et licet oīa generaliter quoad generale dominiū ſint dei:q: dñi eſt terra ⁊ plenitudo ei⁹.ps.xxiij.di. viij.quo iure.tñ ſacrificia ⁊ oblationes ſpecialiter quoad ſpeciale dominiū ⁊ immediatū/fuerunt dei:inquantum deus ipſa ſibi ſpecialiter retinuit ⁊ reſeruauit in ſignum ꝓprij ⁊ immediati dominij.ad hoc faciūt optime. xvj.q.j. quoniā.ibi. In vſu trāſierint monachorū.xij.q.j.q̄ abſtulerit.ibi.chriſti pecunias.⁊.c.nulli.ibi.ſanctūſanctorū.gloſ.i. ad vſum ſanctorū ſacerdotum pertinet.⁊.xxiij.q.vij. quod aūt.ibi.que habebant.gloſ.non intelligas iure dominij.⁊ ibi.ſed noſtra.gloſ.i.ad ſeruandum nobis data.xvj.q.vij. omēs decime.ibi.dñi ſunt.ex de deci.tua nobis.ibi. Quas dñs in ſignū vniuerſalis dominij ſibi reddi precepit:ſuas eſſe decimas ⁊ primitias aſſeuerās.ex de ꝓben.cū ſm.ibi. de patrimonio Ieſu chriſti.⁊ de ver.ſigni.cauſam carpentari.vbi de hoc tenet Ber.⁊ ex de elec.cū ex eo.§.ꝓinde.ibi. de chriſti patrimonio ſublimatis.vbi hoc tenet Io.an.facit etiā.xvj.q.j.in canonib⁹.⁊.c.reuertimini.ibi.q: fraudaſtis me parte mea. ¶ Habuerūt etiā apoſtoli poſt apoſtolatū vſum cōceſſum abſq; ꝓprietate ⁊ dominio:qualē habent pauperes a dñis inuitati ſeu vocati ad ſuas mēſas. diuites eñ inuitantes nō concedūt cōmuniter oē dñium propriū ⁊ immediatū quod habēt alimentorū appoſitorū quoniā vt plurimū non cōcedunt eis poteſtatē nec dominiū ipſa diſtrahēdi alienandi ⁊ aſportādi:ſed tantū edendi ⁊ bibēdi.qđ tamē dominiū ipſi diuites immediate habēt in eis:⁊ pauperes inuitati ſolū vſum nudū conceſſum quū comedunt ⁊ conſumūt.⁊ de iſto vſu nudo qđ pōt ſeparari a dñio loquitur preal.c.dilectiſſimis. ibi. cōmunis vſus ⁊c. Act.iiij.ibi. Nec quiſq; eorum aut noſtrū de his q̄ poſſidebāt aliquid ſuū eſſe dicebat. Sicut eñ ſm Aug.j. de doctrina chriſtiana.abuſus eſt illicit⁹ vſus:ita vſus acceptus cōiter erit licitus vſus:per locū a contrario ſenſu: quo chriſtus vſus eſt. Mat.v. de dilectione amici/⁊ odio ſcđm.l.inimici.⁊ ex de his que ſi.a prela. cū in apoſtolica. vbi de hoc. Si eñ licitus vſus nō eſt proprie vſus: illicit⁹ vſus non eſt ꝓprie abuſus.per locū a cōtrario.q: cuilibet ſpeciei proprie vſus/correſpōdet ex oppoſito aliqua ſpecies ꝓpria abuſus.vſus aūt illicitus in quacūq; materia eſt ꝓprie abuſus.ex de elec.qđ ſicut.§.j.ibi.abuſiue.⁊ vſus licitus in quacūq; materia eſt ꝓprie vſus.ad qđ bene facit qđ legit ⁊ no.xij.q.j.duo ſunt.ibi.ſed nō niſi ad vſum:⁊ in ſi.gloſ.que incipit/ꝓhibetur.ibi.⁊ dic nō niſi ad vſum.i.nō abuſum. De quadruplici ſpecie vſus no.xxxij.q.j.nō enim. gloſ.j. Et adde hic qđ ſcripſi.ſ.in.§.rurſus ad finē.ħ. Itē de ſeparatione.in ar.lvj. Item ſicut religioſi habētes proprium in cōmuni/habēt vſum ſeparatū a ꝓprietate:⁊ poſſunt cōſumere bona etiā vſu cōſumptibilia:non vt ꝓpria ſua/ſed vt ꝓpria cōmunitatis illi⁹ vbi ſunt. vt pre.c.dilectiſſimis.⁊ vt fratres minores poſſunt habere vſum quēlibet ſeparatū a proprietate:cuius ꝓprietas Romane eccleſie erat olim:⁊ nūc dentiū:ꝓpter extrauagantē quā fecit papa Io.xxij.cōtra fratres minores.q̄ incipit/ad conditorē.ex quo ſcđm eccleſiā non poſſunt habere etiā propriū in cōmuni.vt pre.c.exijt.⁊.c.exiui.ſic ⁊ apl'i habuerūt vſum ſeparatū a ꝓprietate que erat eccleſie primitiue. vt pre.c.dilectiſſimis. Sicut etiā filiuſfamilias habet vſum ſeparatū a ꝓprietate que eſt patris in peculio ꝓfectitio: ff.de acqui.poſ.l.q̄cq̄d.⁊.l.j.§. Itē acquirimus.ff.de regu. iur.filiuſfamilias.⁊ ſeruus a ꝓprietate que eſt dñi: q: veſtis quā habet de peculio dñi eſt.ff.de peculio.illud veſtimentū.⁊ ſeruus nō poſſidet ea q̄ ſunt in peculio.ff.de acqui.poſ.ſeruus.⁊ no.de hoc.xij.q.j.non dicatis.in gloſ.nūquid. Sicut ergo paterfamilias eſt pſona cōmunis in domo:et dñs eſt perſona cōmunis in dñio.xxiij.q.iiij.duo.⁊ filiuſfamilias ⁊ ſeruus vtūtur rebus eorū:ſic ⁊ apoſtoli ⁊ fratres minores(vt dictū eſt)vtūtur rebus eccleſie generalis.⁊ tamen licet vtatur q̄libet apl's vel frater minor rebus eccleſie generalis:vel ali⁹ religioſus rebus ſue cōmunitatis ſpecialis:non ꝓpterea in vſu rei illius ꝓprietari⁹ eſt:nec in re illa quā potius detētat ꝙ poſſidet.vt no. pre.c.dilectiſſimis.quia qđ vniuerſitatis eſt vel cōmunitatis: illud non eſt cuiuſlibet.xij.q.ij.q̄ manumittit.⁊ no.xij.q.j. §.ſi.in gloſ.falſum dicit.⁊ in textu.ibi.cū de cōmuni null⁹ dicat hoc meū eſt.⁊ ar.ad hoc op.ꝙ magis dicitur meum qđ per probitatem meā queſiui:ꝙ quod per anteceſſores meos habui.legit ⁊ no.ff.de capti.l.ſi qs in bello. Et dicit lex. Cum dicimus ſuū vel ipſius:dño damus actionem.⁊ cū dicimus in alterius locū:de dño intelligendū eſt.ff.de relig.l.ij.§.in locū.⁊ no.de poſtu.pre.c.j.in gloſ.bona. Nō obſtat.Act.xij.qđ dixit angelus ad Petrū: Calcia te caligas tuas.⁊ quod dixit. Circūda tibi veſtimētum tuū ⁊c. q: in ſcriptura ſepe dicit aliq̄d alicuius/nō quoad dñium et proprietatē:ſed quoad officiū cōmoditatis ⁊ neceſſitatis.ſicut eſt illud.j.Reg.xx. Apparuit vacuus loc⁹ Dauid. qui locus nō dicebat Dauid quantū ad dominiū ꝓprietatis:q: quoad dominium erat Saulis: eo ꝙ in mēſa regis Saulis haberet ſpecialē locū in ſedēdo ſibi deputatum. Sic eſt illud Mat.xxvij.de cruce ſaluatoris. Angariauerunt quēdam vt tolleret crucē eius/ſc₃ chriſti. q̄ crux non dicebat in ſpeciali chriſti quantū ad dominiū ꝓprietatis. ſed quoad ſuppliciū paſſionis ⁊ officiū redēptionis. Sic ⁊ calige ⁊ veſtimentū Petri dicebant eius ab angelo:nō quoad dominiū proprietatis:ſed quoad officiū neceſſitatis corporalis ſeu vſum neceſſitatis. Itē facit ꝓ iſta ſeparatione vſus a ꝓprietate in cōſumptibilibus. Luc.xix.ibi. Quare nō dediſti pecuniā meā ad menſam:⁊ ego cū vſuris exegiſſem eā:ex quo videt ꝙ ſeruus habuit vſum pecunie:⁊ dñs dominiū:⁊ tamē pecunia cōputatur inter ea que vſu cōſumūtur.legit ⁊ no.ex de pig.c.vlti. Item facit ad hoc illud Aug.in lib.de queſtionib⁹ euangelij:⁊ ponit in gloſ.or.ad Rom.viij.c. Omnia veſtra ſunt:nō dñio ſed vſu.ſicut res dñi famulorū ſunt:nō dominij poteſtate: ſed vtendi facultate:qua vtunt eis ad victū aut ornamētum aut aliud hmōi.hec.gloſ.accepta ab Aug. Itē ſuper illud ad Phil.vlti.c. Miſiſtis mihi in vſum.gloſ.or. preter quē nihil in rebus querendū eſt. Item Hiero.ad Nepotianū dicit ꝙ chriſtus alieno cibo vtebat. Item Greg.in homi. ſup euangelia/parte.ij. Ad ſe venientibus dñs precipit vt renūtiemus noſtris: q: q̄ ad fidei agonē venimus/luctamen cōtra malignos ſpūs ſumimus.nihil aūt propriūm maligni ſpūs in hoc mundo poſſidēt.nudi ergo cū nudo

luctari debemus: quia ſi veſtitus q̄s cū nudo luctetur: citius ad terrā deijcitur: q: habet vn̄ teneatur. quid eīn ſunt terrena oīa: niſi quedā corporis indumenta? qui ergo ad certamen ꝓperat: veſtimenta abijciat: ne ſuccumbat. hec Gre. ¶ Et poſſit obijci de. c. Melchiadis pape xij. q. j. futurā. ꝙ apoſtoli non ſunt adepti predia in Judea: quia futurā eccleſiam in gentibus preuidebāt: ergo ea habere poterāt. non ſequit. q: Melchiades intelligit ꝙ apl'i non ſunt adepti predia ꝓ eccleſia ipſa quā preuiderunt futurā in gētibus: nō pro ſeipſis. q: apl'i pro ſeipſis nō plus ſunt adepti predia in gētibus ꝙ in Judea. ſed nec illa fuit cauſa principalis ⁊ vniuerſalis: ſed particularis ⁊ acceſſoria. Quia ratio principalis ⁊ literalis fuit: vt ſolis vite neceſſarijs alimētis. ſ. ⁊ tegumētis cōtenti. j. ad Tim. vj. xij. q. j. ep̄s. deo liberius vacarent: euāgelio expeditius inſtarēt: mūdo exēplarius coruſcarent: ⁊ vniuerſorū neceſſitatib⁹ prōptius miniſtrarent atq; prouiderent. que quadruplex ratio tāgitur in textu. Et deo liberi⁹ vacarēt/⁊ perfecti⁹: et euāgelio expeditius inſtarēt. ideo ſcribitur Act. ij. c. de illa multitudine. Erant aūt pſeuerantes in doctrina apoſtolorū ⁊ cōmunicatione fractiōis panis ⁊ orationibus. Et mūdo exēplarius coruſcarent. ideo ſcribitur ibidem. Fiebat autē omni anime timor: ⁊ metus magnus erat in vniuerſis. Iſta triplex ratio tangit ſimul in fine eiuſdē. c. vbi ſcribit. Quotidie quoq; perdurantes vnanimiter in tēplo ⁊ frangētes panes circa domos ſumebāt cibum cū exultatione ⁊ ſimplicitate cordis/collaudantes deū ⁊ habentes gratiā ad omnē plebē. Quarta ratio: vt vniuerſorū neceſſitatibus prōptius miniſtrarent. tangitur Act. iiij. c. vbi ſcribit ꝙ nec quiſq̄ erat egēs inter eos: ⁊ ꝙ vnicuiq; ꝓuidebatur prout opus erat. He fuerūt ꝑncipales cauſe quare apoſtoli ꝓ multitudine credentium in iudea non fuerūt adepti predia. Nō dicit ergo Melchiades ꝙ apoſtoli ꝓ ſeipſis non ſunt adepti predia in iudea: q: preuidebāt ſeipſos trāſituros ad gētes: ſed ꝙ nō ſunt adepti predia in Judea q: preuidebāt eccleſiā futurā in gentib⁹. Non eſt ergo verū ſalua reuerētia ꝙ apoſtoli in Judea licite potuerūt ꝓ ſeipſis recipere predia. quia vt ſcribitur Matth. xix. Si vis perfect⁹ eſſe: vade ⁊ vende oia que habes: ⁊ da pauperib⁹. quod de predijs inter alia neceſſe eſt intelligi: vt pz manifeſte ex textu vbi ſcribitur de illo iuuene ꝙ erat multas habēs poſſeſſiones. Quinto ſtante apice apoſtolice perfectionis/apoſtoli nō poterāt pro ſemetipſis in ſpeciali nec in cōmuni quantū ad ipſorꝫ cōmunitatē propriā/predia recipere nec retinere in Judea nec in gētibus. q: ſi vis perfect⁹ eſſe: vade ⁊ vēde oia que habes: ⁊ da pauperibus. ⁊ nō retineas tibi/nec portes ad me/inquit: ſed da pauperib⁹. ⁊ ita cauſa precisa ſm euangeliſtā quare apoſtoli nō receperunt pro ſeipſis predia in Judea: fuit q: poſſeſſio ⁊ ꝓprietas prediorū nō ſtabat cū apice apl'ice perfectionis. Itē apl's Paulus q̄ fuit principaliter ad gētes miſſus: ⁊ nō ad Judeos: vt ipſe teſtatur ad Gal. j. ſcribens Timotheo. j. ad Timo. vj. ait. Habētes alimenta ⁊ q̄bus tegamur/his contenti ſimus. xxiij. q. j. §. his ita. ⁊ ad hec callida. xij. q. j. ep̄s. Hec ergo ſufficientia apoſtolica ⁊ limes apl'ice perfectionis ꝓ ſe ⁊ pro ſuis ꝓfectꝰ conſecratoribus fuit eſſe contentū victu ⁊ veſtitu: que vſu cōſumuntur: ⁊ nihil vltra querere. q: habentes inquit alimēta ⁊ q̄bus tegamur his contenti ſumus. ⁊ ita recipere predia ⁊ ipſa tenere nō ſtat cū apoſtolica perfectione. Itē quū Petrus dixit in ſua ⁊ oim apoſtolorū perſona. Ecce nos reliquimus oia. Mat. xix. ſi poſt talem relictionē vniuerſalē maxime rerū immobilium/predia habuiſſent: manum ad aratrū poſuiſſent primo: ⁊ poſtmodū retro aſpexiſſent: ⁊ regno dei apti nō fuiſſent. Luc. ix. vn̄ ſup Ezech. j. c. ſuper verbo illo Pennata aialia minime reuertuntur quū incedunt: Greg. dicit. q: predicatores ſancti ſic a terrenis actibus ad ſp̄ualia tranſeunt: vt ad ea que reliquerant vlterius nullatenus reuertātur. de peni. di. ij. pennata. Item q̄bus nō licuit ex ſua ꝓfeſſione paſſim ⁊ indifferenter pecuniā poſſidere ⁊ portare: eis nō licuit predia recipere ⁊ retinere. quia ꝓ quocūq; tempore licet alicui predia recipere vel retinere: ꝓ eodem tēpore licet eidē multo magis pecuniā aliquā recipere vel poſſidere. ſed apoſtolis non licuit ꝓ ſeipſis tēpore predicationis pecuniā recipere vel portare quicq̄d ſit de alio tēpore. ſicut pz Luc. ix. Mat. x. ibi. Nolite poſſidere aurū/neq; argētum/neq; pecuniā in zonis veſtris: nō peram in via/neq; duas tunicas/neq; calciamēta/neq; virgam. vbi Hiero. Si enim ſic predicāt/vt preciū non accipiāt: ſuperflua eſt auri ⁊ argēti nummorūq; poſſeſſio. nā ſi habuiſſent: viderent nō cauſa ſalutis hominū/ſed cauſa lucri predicare. Itē Chryſo. ibi. Per hoc ergo preceptū primo q̄dē diſcipulos facit nō eſſe ſuſpectos: ſcd̄o ab omi eos liberat ſolicitudine: vt vacationē omnē tribuant verbo dei: tertio docet eos ſuā virtutem. hoc nēpe eis ⁊ poſtea dicit Luc. xxij. Nū quid aliq̄d defuit vobis: qn̄ miſi vos ſine ſacculo ⁊ pera? Itē Hiero. Qui aūt diuitias detrūcauerat: que per aurū ⁊ argentū ⁊ es ſignantur: propemodū ⁊ vite neceſſaria amputat: vt apoſtoli doctores vere religionis q̄ inſtituebāt omia dei ꝓuidentia gubernari: ſeipſos oſtēderēt nihil cogitare de craſtino. Matth. vj. Item ibi gloſ. nec pecu. in zo. ⁊c. Duo ſunt genera neceſſariorū. vnū quo emūtur neceſſaria: qd̄ intelligit per pecuniam in zonis. Aliud ip̄a neceſſaria: qd̄ intelligitur per peram. Sequit. Neq; duas tunicas. Hiero. In duabus tunicis duplex mihi videtur innuere veſtimentū. non ꝙ in locis Scythie ⁊ glaciali niue rigētibus vna q̄s tunica debeat eſſe contētus. ſed ꝙ in tunica veſtimentū intelligamus: ne alio veſtiti aliud nobis futurorū timore reſeruemus. vn̄ ⁊ Aug. Curam ꝓhibuit: ne quiſq̄ eorū preter eam quā eſſet indutus/aliā portandam putaret: ſolicitus ne opus eſſet: quū ex poteſtate illā poſſit accipere. ſic etiā intelligit de calciamentis. Neq; calciamēta. Hiero. Et plato etiā precepit illas duas corporis ſummitates eſſe velādas. neq; aſſueſieri debere mollitie capitis ⁊ pedū. quū enim hec habuerint firmitatem: cetera robuſtiora ſunt. Sequit. Neq; virgam. q̄ eīn habemus auxiliū baculi: preſidiū cur queramus. xj. q. iij. ira. Itē Remigi⁹. Oſtendit dn̄s in his verbis q: ſancti predicatores reuocati ſunt ad primi hois dignitatē: qui quādiu celeſtes poſſedit theſauros: iſta nō concupiuit. ſed mox vt peccando illa amiſit: iſta deſiderare cepit. Item Chryſ. Felix eſt autem iſta cōmutatio. nā pro auro ⁊ argento ⁊ hmōi acceperunt poteſtatem curandi infirmos: ſuſcitādi mortuos: et alia huiuſmodi. vn̄ non a principio dixit eis. Nō poſſideatis aurū vel argentū. ſed quādo dixerat Matth. x. Leproſos mundate: demones eijcite. ex quo pz ꝙ angelos eos ex hoibus (vt ita dicam) conſtituit: ab omni ſoluens vite huius ſolicitudine: vt vna ſola detineantur cura/q̄ eſt doctrine: a qua etiā eos ſoluit dicens Matth. x. Neq; ſolliciti ſitis q̄d aut qualr loquamini. qd̄ videt valde etiā oneroſum ⁊ graue: hoc maxime leue eis oſtēdit ⁊ facile. Nihil enim eſt ita iocundū vt a cura ⁊ ſolicitudine exutum eſſe: ⁊ maxime quū poſſibile fuerit ab hac exutos in nullo minorari deo preſente ⁊ ꝓ omnibus nobis procuratore effecto. Hiero. Et quia quodāmodo nudos ⁊ expeditos ad predicandū apoſtolos miſerat: ⁊ dura videbatur cōditio magiſtrorū: ſeueritatem precepti ſequēti ſentētia tēperauit dicens. Dignus eſt eīn operarius cibo ſuo. Matth. x. xij. q. ij. quicūq;. q. d. Tantū accipite quantū in victu ⁊ veſtitu vobis neceſſariū eſt. vnde Apl's. j. ad Timo. vj. Habētes victum ⁊ veſtitū his contēti ſimus. x. q. ij. epiſcopus. ⁊ alibi. Cōmunicet. Gal. vj. xiiij. q. j. §. j. is qui catechizatur ei qui catechizat in omnib⁹ bonis: vt quorū diſcipuli metuunt ſp̄ualia/conſortes faciāt eos carnalium ſuorum. ex̄ de cenſi. cum apoſtolus. xiiij. q. j. §. j. non in auaritiā: ſed in neceſſitatē. Item Aug. Non eſt ergo venale euangelium vt pro tēporalibus predicetur. ſi eīn ſic vēdunt: magnam rem illi vendūt. Accipiant ergo predicatores ſuſtentationem/neceſſitatē a populo: mercedē diſpenſationis a deo.

non eñ a populo redditur quaſi merces illis q̇ ſibi in charitate euangelij ſeruiūt:ſed tñ ſtipendium datur quo vt poſſint laborare paſcātur. Item Mar.vj. Et precepit eis ne quid tollerēt in via:niſi virgam tantū:nō peram/neq; panē:nec etiā in zonis es:ſed calciatos ſandalijs:⁊ ne induerētur duabus tunicis. vbi Beda. Tanta eñ predicatori in deo debet eſſe fiducia:vt p̄ſentis vite ſumpt⁹ q̄uis nō prouideat: tñ hos nō ſibi deeſſe certiſſimo ſciat.ne dū mens eius occupatur ad tēporalia: minus alijs ꝓuideat eterna. Item Chryſ. Hoc etiā eis dñs precepit:vt per habitū oſtenderent quantū a diuitiarū deſiderio diſtabant. Item Theophilus. Inſtituēs etiam eos per hoc non eſſe amatores munerū:⁊ vt videntes eos predicare paupertatē acquieſcant:quū apoſtoli nihil habērēt. Qꝫ vero dicit Niſi virgam tantū/intelligit Aug.q: per poteſtatē a dño acceptam que virge noīe ſignata eſt:etiā que non portantur nō deerunt. Qꝫ vero Mat.x.c. ⁊ Luc.ix.c. cōmemorat dñm dixiſſe diſcipulis vt nec virgam ferrēt/intelligit idē Aug.i.nec minimas quidē res. Item Amb. de ſancto Joſeph. ⁊ eſt.xi.q.iij.ira.ij.ibi. Dñs Jeſus mittens ad euāgelizandū diſcipulos/miſit eos ſine auro ⁊ argento/ſine pecunia/ſine virga:vt ⁊ incentiua litis ⁊ inſtrumenta eriperet vltionis. Quod dicit Mar.vj.c.de ſandalijs intelligit Aug.i.ſoleis:vt pes neq; tectus ſit deſuper:nec nudus ad terrā.i.nec occultetur euāgeliū:nec terrenis cōmodis innitatur. Item Chryſ. Mat.x.c.⁊ Luc.ix.c.non calciamenta neq; baculū portare permittit.qđ oſtendit ſanctiſſimū eſſe. Marcus vero baculū iubet aſſumere:⁊ ſandalijs calciari.quod dictum eſt permiſſiue. ¶ Sexto per ſuperiora patet ꝙ nō licuit apoſtolis alicubi predia recipere nec retinere aliquo tēpore.quia quū ſepe ⁊ frequenter predicarent:ſi tēpore predicandi non licuit eis predia retinere:⁊ alio tēpore licuiſſet:tūc oportuiſſet eos tota die ſicut mercatores predia vendere ⁊ cōmutare.qđ de apoſtolis ſentire eſt incōueniens ⁊ euangelio contrariū: preſertim quia quum eſſent de eccleſia primitiua:in qua nullus habebat propriū ſingulariter. vt.xij.q.j.dilectiſſimus. ⁊ illius eccleſie capita propriū non potuerūt diſperſi per mundū vllatenus poſſidere. vñ Aug.in homilia.c.xix. ſuper illud Jo. Accepit eam diſcipulus in ſuā. Quam ſuā:quū reliquiſſet oia: Suſcepit Joānes matrē domini in ſuam:qui nō predia. q̇ nulla ꝓpria poſſidebat:ſed officia que ꝓpria diſpēſatione exequēda curabat. Propterea religiones mendicantiū predicatorum ⁊ minorū que poteſtatem recipiēdi ⁊ retinēdi predia a ſe abiecerūt:vt chriſto pauperi in paupertate altiſſima famularētur. vt ex̄ de exceſ. prela. nimis iniqua. ⁊.c. nimis praua. eſſent nulle et vacue: ſi apoſtoli quos imitantur in paupertate altiſſima/potuiſſent licite predia recipere ⁊ tenere. nō enim in paupertate altiſſima chriſto cū apoſtolis famularent̄:ſi apoſtoli potuiſſent predia recipere ⁊ tenere:que ipſi a ſe penitus abiecerunt.

¶ Articulus.lvj. A

Item ꝙ ſimplex facti vſus ſeu actus poſſit ſeparari a dñio: ⁊ participari ⁊ cōmunicari in rebus conſumptibilibus: dñio apud verū dominū remanente:ptꝫ per beatū Clementem in prima epiſtola ad beatū Jacobum de beato Petro ſic dicentē. Frequēter inter voſmetipſos cōmunem cibum veſtrū menſamq; faciatis. ⁊ inquantū vnuſquiſq; preualet: crebro panes ac ſales ſuos cum ſuis fratribus ſumat. Et parū poſt. Propter quod cōmunes facite cibos veſtros cum ijs qui ſꝫm deū fratres ſunt. vt per hec tēporalia officia pacis ⁊ charitatis fructib⁹ gaudia eterna mereamini. de hoc etiā Act.ij.c. Erant autē omnes perſeuerantes in doctrina apoſtolorū ⁊ cōmunicatione fractionis panis. ⁊ j.ad Cor.x. Unus panis ⁊ vnum corpus multi ſumus:nā omnes de vno pane ⁊ de vno calice participamus. Item ꝙ apoſtoli oia reliquerint quantū ad proprietatē nedum in ſpeciali ſed etiā in ſuo cōmuni/patet in pre.c.xix. Mat. Ecce nos reliquimus omnia. quoniā apoſtoli nō minus perfecte oia reliquerunt:q̄ iuuenis ille cui chriſtus dixit. Uade ⁊ vende omnia que habes: ⁊ da pauperibus. eo.c. Mat. habita reliquiſſet:ſi chriſti cōſilium ſeruaſſet. ⁊ hoc patet:tū quia Petrus dixit predicta verba. Ecce nos reliquimus omnia. occaſione illius iuuenis: vt patet in eo.c. Matth. tū quia apoſtoli non fuerūt minus expropriati a mundo vniuerſaliter:q̄ ille iuuenis fuiſſet expropriatus ab habitis:ſi chriſti conſiliū ſeruaſſet. Sed chriſt⁹ cōſuluit illi iuueni ꝙ omnia que habebat relinqueret quantū ad abdicationem ꝓprietatis ⁊ dominij:⁊ non ſolum quantū ad affectionē ⁊ curam eorū. quia mandauit ſibi ꝙ omnia habita venderet ⁊ daret pauperibus. vēdita autē ⁊ pauperibus erogata non remanent amplius quoad ꝓprietatem ⁊ dominiū:quia nemo poteſt retinere quod vēdidit. j.q.j.qui ſtudet. ergo ſimiliter apoſtoli omnia reliquerunt quoad proprietatē ⁊ dominium:⁊ non ſolū quantum ad affectionē ⁊ curam eorum. Nec tamen ꝓpterea ſequitur ꝙ apoſtoli omnia reliquerunt quoad vſum neceſſarium: quoniam relinquere omnia quod vſum neceſſarium ſine quo homo nō poteſt viuere:nō eſt perfectionis:ſed imperfectionis/fatuitatis/⁊ impoſſibilitatis. ex̄ de verb. ſigni. exiit. §. porro.lib.vj. Relinquere aūt omnia quoad ꝓprietatem ⁊ dominiū eſt perfectionis. vt ptꝫ.xiiij.q.j.§.j.⁊.j.q.ij.ſi quis. Item ⁊ hoc patet ex circūſtantijs ſequentibus: quoniā poſt illa verba Petri. Ecce nos ⁊c. chriſtus intulit. Et omnis q̇ reliquerit domū/aut agros/aut fratres/aut vxorem/aut ſorores/propter nomen meū: centies tātum accipiet: in hoc tēpore domos agros fratres ⁊ ſorores:⁊ in futuro vitam eternā. vt patet Mar.x. vbi Theophilus. Uide igitur hec i apoſtolis. Multe eñ mulieres erant ſolicite de eorum cibo ⁊ veſtimētis: ⁊ miniſtrabant eis:ſimiliter ⁊ patres ⁊ matres plurimas habuerunt: ſcꝫ eos qui eos diligebāt. Sed ⁊ Petrus vnā relinquens domum/poſtmodū omniū diſcipulorū domos habebat. Ex quib⁹ colligitur euidenter ꝙ verba Petri premiſſa. Ecce nos reliquimus oīa. quoad proprietatem ⁊ dominium ſunt intelligēda:quoniā apoſtoli non minus perfecte oia reliquerunt q̄ chriſtus cōſequenter intulerit dicendo. Et omnis q̇ reliquerit domū fratres ⁊ ſorores aut agros ⁊c. quod etiā patet:q: apoſtoli nō minus perfecte omnia reliquerūt:q̄ chriſtus eorū exemplo induceret alios ad relinquendū ſua ꝓpria. ſed verba chriſti predicta intelligūtur quantū ad abdicationem ꝓprietatis ⁊ dominij:⁊ non ſolū quantū ad affectionem ⁊ curā:quia dicere ꝙ ois qui reliquerit aut domos aut agros quantū ad affectionē ⁊ curā/retinendo ſibi ꝓprietatem aut dominiū/centies tātum accipiet:domos ſcꝫ ⁊ agros in hoc tēpore: nihil eſſet penitus dominij. q: quoad q̇d deberet centies tantū accipere in hoc tēpore:ex quo ſibi proprietatē ⁊ dominiū retineret. Aut quoad ꝓprietatē aut quoad vſum. non quoad ꝓprietatē:quia illa ſibi retinuerūt. Non quoad vſum:q: ſi nō reliquerūt proprietatē:multo minus reliquerūt vſum neceſſariū. ergo verba chriſti ⁊ ꝑ conſequēs verba Petri quoad abdicationē ꝓprietatis ⁊ dominij ſunt intelligenda:⁊ non ſolū quantū ad affectionem ⁊ cauſam. vñ ſuper dicta verba Petri. Ecce nos reliquimus oia. Matth. xix. gloſ. interlinearis dicit. etiam voluntatē habendi. ⁊ ſuper illa verba Luc. xviij.c. Ecce nos dimiſimus oia. dicit gloſ: interlinearis. etiā voluntatē habēdi. ⁊ ita ſꝫm vtrāq; gloſ: authenticam/non ſolū reliquerunt ſeu dimiſerūt omnia quoad ꝓprietatē ⁊ dominiū:ſed etiam dimiſerunt (quod plus eſt) voluntatē habendi que nūq̄ habuerunt nec habuiſſent. Itē ex alijs circūſtantijs hoc apparet. q: eo modo Petrus dixit Ecce nos reliquimus omnia. quo modo per oppoſitū chriſtus dixit de mūdi poſſeſſoribus. Mat. xix. ⁊ Mar.x. Qꝫ difficile qui pecunias habent regnū dei introibunt. vbi Chryſ. Dixit autē dominus hoc diſcipulis pauperib⁹ exiſtētibus ⁊ nihil poſſidētibus:inſtruens eos

inopiā non erubeſcere: ⁊ quaſi excuſando eis reſpondēs pro eo ꝙ nihil eos habere cōceſſerat: ſequitur in Marco. Diſcipuli aūt obſtupeſcebant in verbis eius. Manifeſtū eſt eñ quoniā inopes exiſtentes ꝓ alioꝝ ſalute dolebant. Patet aūt hoc tū quia Petrus dixit predicta ꝟba reſpondēdo ad verba chriſti. tū quia apoſtoli nō minus perfecte mundū reliquerūt: ꝙ chriſtus per verba predicta induceret homines ad mūdi contēptum. ſed verba chriſti predicta, Qꝫ difficile ꝗ pecunias habent ⁊c. intelligūtur quantū ad poſſeſſionem ꝓprietatis ⁊ dominij pecuniarū: ⁊ nō ſolū quātum ad affectū ⁊ curam ipſarum: quia affici ad pecunias ⁊ ſolicitari ad ipſas non eſt ipſas pecunias habere. q2 multi afficiūtur ⁊ ſolicitantur indebite ad ipſas qui nunꝗ̄ poſſunt attingere. chriſtus autē dixit in preal. c. Mar. Qꝫ difficile qui pecunias habent regnū dei introibunt. cuius rationem ipſe chriſtus ſubiūgit immediate. Mar. x. dicens. Filioli ꝙ difficile in pecunijs confidentes regnū dei introibunt. q. d. difficile eſt pecunias habere et regnū dei introire. vnde gloſ. accepta ab Auguſtino ſup illud Luc. xviij. ꝙ difficile qui pecunias habēt ⁊c. dicit ſic. Non impoſſibile ſed difficile ait. quia diuitie difficulter cōtēnuntur. de omnib' ergo tutius eſt nec habere nec amare. hec gloſ. ergo ſimiliter verba Petri predicta intelligēda ſunt quoad abdicationē poſſeſſionis ꝓprietarie ⁊ dominatiue. ad hoc facit qđ dicit Beda ſuper illud Mar. x. ꝙ difficile ⁊c. Aliud eſt pecunias habere ꝙ amare. multi habent: ſed nō amant. multi amant: ⁊ nō habent. Itē alij habent ⁊ amant. alij nec habere nec amare ſe gaudent. ꝗ quidē tutiores cū apoſtolo dicere poſſunt. Gal. vi. Mihi mundus crucifixus eſt: ⁊ ego mundo. hec gloſ. Bede. Ex quib' oibus patenter colligitur ꝙ tutius eſt ⁊ perfectius pecunias non habere nec amare: ꝙ habere quoad poſſeſſionē proprietatis ⁊ dominij ⁊ eas nō amare. Et ꝙ talem ſtatū apoſtoli poſt eoꝝ electionem ad apoſtolatū ⁊ deſtinationē ad predicandū elegerunt ⁊ ſeruauerunt. Itē ſup illud Luc. xiiij. Sic ex vobis omnis qui non renūtiauerit omnib' que poſſidet: nō poteſt meus eſſe diſcipulus. gloſ. or. Hoc diſtat inter renūtiare omnibus, ⁊ relinquere oia: ꝙ renuntiare cōuenit omnibus qui ita licite vtūtur mundanis que poſſident: vt tamen mente tendant ad eterna. pſ. lxi. iuxta illud. Diuitie ſi affluant: nolite cor apponere. ⁊. xxxiij. q. v. ſm. Relinquere autē tantū perfectorum: qui omnia tēporalia poſtponunt: ⁊ ſolis eternis inhiant. hec gloſ. Et ita ſm gloſ. or. licet renūtiare ſit quoad affectionem ⁊ curā ſuperfluam, qđ eſt imperfectoꝝ: tamen relinquere eſt quoad proprietatem ⁊ dominiū: quod eſt perfectoꝝ. Item ad hoc eſt beat' Greg. primo moral. libro de beato Iob ſic dicēs. Conſideremus cuius ſanctitatis vir iſte fuerit: qui ad tam ſedula dei obſequia ſic occupat' vacauit. Necdum precepti virtus emicuerat que oīa relinqui preceperat. Mat. xix. ſed tñ beatus Iob eiuſdē precepti vim in corde ſeruabat. quia nimirū ſubſtantiā ſuā mēte reliquerat: quā ſine dilectiōe poſſidebat. hec Greg.

Renuntiare ⁊ relinquere nōnihil differūt.

¶ Ex qua authoritate colligit̄ duplex mediū. Primū medium eſt quia virtus precepti omnia relinquendi quoad affectionē ⁊ curam ſuperfluā iam emicuerat. vñ ⁊ in pſ. lxi. Diuitie ſi affluāt: nolite cor apponere. ⁊ Prouer. vlti. c. Mēdicitatē ⁊ diuitias ne dederis mihi: ſed tantū victui meo tribue neceſſaria. ⁊ ita iam emicuerat virt' precepti omnia relinquendi quoad affectionē ⁊ curam ſuperfluā: ⁊ tamen nōdum emicuerat virtus precepti omnia relinquendi in totum ſm beatū Greg. ergo intelligit de precepto relinquēdi quoad abdicationem ꝓprietatis ⁊ dominij. ⁊ ita apoſtoli reliquerūt omnia quoad ꝓprietatem et dominiū. ¶ Secundū mediū quia ſi apoſtoli nō reliquerunt omnia niſi quoad affectionē ⁊ curam ſuperfluam: ⁊ iſto modo reliquit omnia beatus Iob. quia vt dictū eſt, dicit Greg. Nimirū ſubſtantiā ſuā mente reliquerat quā ſine dilectione poſſidebat. Et in eo. c. de ipſo dicit. Nunꝗ̄ quippe ſine dolore amittitur: niſi qđ ſine amore poſſidet. Itaqꝫ dū ſubſtātia magna deſcribitur: ⁊ tamē paulopoſt patienter amiſſa perhibet̄: qđ ſine dolore perdidit, cōſtat ꝙ ſine amore poſſedit. Igitur paupertas apoſtolica ſeu euangelica non eſſet alia a paupertate Moyſaica ⁊ ſanctoꝝ patrum veteris teſtamēti. quod eſt erroneū. q2 hoc eſſet conuertere euangeliū in legem: quod eſt cōtra illud Pauli ad Heb. vij. quia trāſlata eſt lex in euangeliū. vt legitur ⁊ no. ex̄ de cōſti. tranſlato. Item ad hoc Greg. ſuper euange. parte prima homil. v. de Petro ⁊ Andrea ſic dicens. Multū reliquit: qui nihil ſibi retinuit. Multum reliquit: qui quantūlibet parum totū deſeruit. Multum dimiſit: qui cū re poſſeſſa etiam concupiſcētijs habendi renūtiauit. A ſequētibus ergo tanta dimiſſa ſunt: quanta a nō ſequētibus concupiſci potuerunt. hec Greg. Idē ſcripſi. §. eo. §. nunc vero. ꝟ. ⁊ primo. liiij. arti. Et ꝙ intelligit Greg. quantū ad abdicationem proprietatis ⁊ dominij: ⁊ non ſolū quantū ad affectionē ⁊ curam: patet aperte ex eo maxime ꝙ dicit quia cū re poſſeſſa etiā concupiſcētijs habendi renuntiauit. ⁊ ita apoſtoli non ſolū reliquerunt affectionē ⁊ deſideria ſeu concupiſcentias habendi tēporalia: ſed etiam reliquerūt ſm Greg. rem poſſeſſam tam habitā ꝙ habendā. Item ad hoc eſt ratio. quoniā aut relinquere tēporalia quoad affectionem ⁊ ꝓprietatē ſimul eſt perfectius ꝙ relinquere ipſa ſolū quoad affectionem: aut non. Si nō eſt perfectius: ergo religioſi ſine ꝓprio viuere profitētes qui figuram tenēt apoſtoloꝝ in renuntiatione proprioꝝ. vt legit̄ ⁊ no. in pre. c. xvi. q. i. ex authoritate. fruſtra ſuperflue ⁊ inutiliter reliquerūt in ſpeciali proprietatē omniū temporaliū: ex quo talis expropriatio ad perfectionē nō pertinet: nec perfectioni aliqd addit. quia fruſtra ⁊ inutiliter quis obligat ſe ad gradū vel modum viuendi arctiorem ⁊ difficiliorem ſine maiori gradu perfectionis ⁊ meriti. quod eſt erroneū ⁊ abſonum: ⁊ contra omniū patrum inſtituta ⁊ religionū vota: ⁊ contra illud xiiij. q. i. §. i. ⁊ ex̄ de renū. niſi in pn. ibi. frugem melioris vite ⁊c. ⁊ de ſta. mona. quod dei timorē. in prin. de conuerſi. cōiu. gaudemus. de cleri. percu. c. vlti. de regu. licet. §. rū. ⁊ §. fi. ⁊ exponitur frugē. i. fruitionem ſm Hoſ. vel retributionem vel plenitudinē ⁊ libertatem ſm Egidiū. facit ad hoc etiā. xix. q. ij. due. Si autē relinquere rerū proprietatē cū affectione, eſt perfecti' ꝙ relinquere res ſolū quātum ad affectionē: ⁊ paupt̄as apoſtolica pfectior eſt ex genere: ergo apoſtoli reliquerūt omnia temporalia non ſolum quantū ad affectū ⁊ curam: ſed etiam quoad proprietatē ⁊ dominiū. Item circa res tēporales: vt ſupra. ꝟ. aliud eſt. tactū eſt: ſunt quatuor modi differētie: duo mali ⁊ duo boni. ⁊ bonus opponitur malo: ⁊ peiori melior. ¶ Primus modus circa res tēporales eſt ipſas inordinate amare ſed nō habere. qui modus malus eſt. de tali dicit Io. caſſi. in li. collationū in. iiij. coll. Danielis. ꝙ habet ſenſum pauperis, ⁊ diuitis voluntatē. ⁊ tali nō deeſt animus: ſed facultas. facit ad hoc a ſenſu cōtrario. i. q. ij. ſi ꝗs. ibi. aut ꝗ nihil habuit nec habere deſiderat.

Circa tēporalia duo ſunt differentie modi.

¶ Scđs modus eſt ipſas inordinate amare ⁊ habere. qui modus eſt peior primo. qm̄ delectatio potior eſt in bono ꝙ in malo: rei preſentis ⁊ in actu ꝙ rei abſentis in potētia. q2 vnūquodqꝫ magis mouet res ſm ꝙ eſt pſens in actu: ꝙ ſm ꝙ eſt abſens in potentia. Ideo Prouer. xiij. Deſideriū ſi cōpleatur delectat animā. Et Aug. ix. de tri. Deſideriū inhiātis fit amor fruētis. Sed delectatio inordinata rei amate ⁊ habite eſt delectatio obiecti pſentis ⁊ in actu. delectatio ꝟo inordinate rei amate ſed nō habite eſt delectatio rei abſentis ⁊ in potētia. ergo amor inordinatus ſeu delectatio inordinata rerū temporaliū amatarum ⁊ habitarū, peior eſt moraliter ex genere ſuo, amore inordinato ſeu delectatione inordinata earū rerū amatarū ⁊ nō habitarū: ſicut finis malus eſt peior ijs ꝗ ſunt ad finē. amare aūt intēdit̄ ꝓpter habere. ¶ Terti' modus eſt ordinate hr̄e ipſas: ſed nō amare. qui bon' eſt modus. xxxiij. q. v. ſm. ¶ Quart' modus eſt ordinate nec habere nec amare. ꝗ modus melior eſt, tū q2

Digitized by Google

in diſparatis et nō ſubordinatis/ Cuius modus oppoſi-
tus peior eſt:ipſe quoq; melior.ſed iordinate amare ⁊ ha
bere peius eſt ꝙ inordinate amare ⁊ non habere:vt decla
ratum eſt.ergo ordinate nō amare nec habere: quod op
ponitur directe ad inordinate amare et habere: melius
et perfectius eſt ꝙ ordinate habere ⁊ non amare:qđ op-
ponit̃ directe ad inordinate amare ⁊ non habere. Tū q̄
finis bonus melior eſt ijs que ſunt ad finem. non amare
autem temporalia eſt finaliter propter non habere. ad
hoc em̄ nō amant̃:vt non habeant̃.ſicut econuerſo ama-
re tēporalia eſt finaliter ꝓpter habere ipſa:q̄ ideo aman
tur vt q̄nq; habeant̃:et non econuerſo. ergo nec habere
nec amare ipſa perfectius ⁊ melius eſt ex gñe ceteris pa
ribus ꝙ habere et non amare. Sed apl̄i elegerūt modū
perfectiorem et meliorē:non eſt dubiū.ergo ipſi relique
runt tēporalia nō ſolum quantū ad affectum et curā in-
ordinatam: ſed etiā quantū ad poſſeſſionē ꝓprietariā ⁊
dñium ꝓpriū. Unde Hieronym⁹ ad demetriadē. Apo-
ſtolici faſtigij perfecteq; virtutis eſt oia vendere:et pau-
peribus diſtribuere:et ſic leuem atq; expeditum cū chri-
ſto ad celeſtia ſubleuari. Et licȝ Petr⁹ non dixerit Mat.
xix. Ecce nos vendidimus omnia ⁊ dedimus pauperib⁹:
q̄ pro maiori parte pauperes fuerunt:⁊ ea que habue-
runt/ſuis egenis neceſſarijs neceſſe dimittere habuerūt
ar.do.lxxxvi.di.nō ſatis.xij.q.i.expedit.tñ non minus ꝑfe
cte oia quoad ꝓprietatem reliquerūt: ꝙ ſi vendita pau-
peribus erogaſſent. Item apl̄i reliquerunt oia que chri-
ſtus conſuluit eſſe relinquenda:ſed chriſt⁹ conſuluit cui-
dam principi de ſua ſalute petenti vt oia relinqueret:vni
uerſaliter:tam preter neceſſaria ꝙ etiā neceſſaria vite.q̄
vt Lucas refert.xviij.c.chriſtus dixit illi. Omnia quecūq;
habes/geminato termino vniuerſali/vende:⁊ da paupe
ribus.⁊ veni/ſequere me.⁊ ita ille ſi ſeruaſſet chriſti cōſi-
liū:fuiſſet vniuerſaliter oia relicturus:q̄ omnia illa erat
vniuerſaliter relicturus/que ſecū ad chriſti et apl̄oꝝ col-
legium ferre non poterat ſeu ferre nō debebat.ſed ad col
legiū chriſti et apl̄oꝝ nec in ſpeciali nec in cōmuni debe-
bat ſecum aliquid ferre ſm formam conſilij ſibi dati:nec
preter neceſſaria nec etiam neceſſaria vite. q̄ dixit. Oia
quecūq; habes vende:et da pauperibus:et veni/ſequere
me. Niſi forte quis contendat de veſtimentis ꝙ ea relin-
quere nō debuerit:de q̄bus etiam non eſt dubium ꝙ ipa
relinquere debebat.q̄ ſicut oēs apoſtoli poſtꝙ fuerunt
miſſi ad predicandū:fuerunt vniformiter ſemicalciati in
pedibus:q̄ oēs extunc fuerunt ſemicalciati ſandalijs.vt
habetur Mar.vi. Ita oēs apoſtoli extunc fuerūt vnifor-
miter induti in corpe:ſcȝ palliolo ⁊ vna tunica:vt narrat
Clemens de Petro.⁊ idem dr̄ in legēda beati Joannis
euangeliſte. Ideo autē eadem regula veſtimētoꝝ datur
oibus ſicut ⁊ calciamentoꝝ et oim alioꝝ preceptorum:vt
nulla in eis diuerſitas ſed in oibus religionis conformi-
tas appareret. Et ita nullus eis diſſimilis ſeu difformis
habitu iungi vel aſſociari i apoſtolatu debebat: niſi pri⁹
ꝓprium habitum mutando relinqueret:et nouum habi-
tum aſſumendo/noue religioni cōformis fieret. ſicut eis
nullus i apoſtolatu iungi debebat:niſi in ſemicalciamētis
⁊ alijs obſeruātijs cōſilijs fieret:ſic in religionibus/intrā
tes mutāt veſtes:⁊ frēs minores etiā calciamēta. ad hoc
xxiij.diſt.ſcimonial̃.⁊.xx.q.i. vidua q̄ ibi.apta religionis
et ꝓfeſſiōis veſte.⁊.q.ij.c.i.ibi.vel religioni debitamveſtē
⁊ ibi. ad ſecularē reuerti habitum.⁊ ibi:aut religioſamve-
ſtē aliq̄n habuerūt.⁊ ibi.mox ad religiōis cultū habitūq;
reuocent̃.⁊ ibi.vel ſecularis veſtis.⁊.q.iij.ꝓdiuis.⁊.c.pre
ſens.⁊.xxvij.q.i.c.i.⁊.ij.⁊.c.de viduis.⁊.c.ſequē.⁊. c. ſi cu-
ſtos.⁊.c.ſi homo.⁊.c.ſiquis rapuerit.ex̃ de regu.ad nr̄am
⁊.c.ſequē.cum mulris ſi.⁊ facit optime ex̃ de vi.et ho. cle.
deus qui.xvi.q.vij.in noua.xxxiij.q.v.qđ deo. Et ita chri-
ſto ⁊ apoſtolis copulandus in ꝑfectione euangelica/vni
uerſaliter tam preter neceſſaria ꝙ vite neceſſaria relinq̄-
re debebat:⁊ cibo alieno conceſſo paſci. Matth.x. vel de

labore manuū vt Paulus.ij.Theſſa.vltimo.de cō.diſ.v.
nunꝗ.⁊.i.q.ij.ſacerdos. Similiter verba Petri premiſſa
Ecce nos reliquimus oia/comprehendūt ſimiliter omia
tam ſupflua ꝙ etiam neceſſaria quoad ꝓprietatem ⁊ do
miniū in ſpeciali et in cōmuni quantū ad cōmunitatem
apoſtoloru propriā. Item verba Petri ꝓdicta ſe extēdūt
ad omnia illa de q̄bus chriſtus ibi loquebat̃.ſed chriſtus
loq̄batur ibi vniuerſalr̃ de oibus tēporalibus tam ſuper-
fluis ꝙ neceſſarijs:q̄ nomine diuitiarū de quibus ibi ex
preſſe loquebatur ꝑ ſe et primo intelligunt̃ tam ſufficien
tia vite ꝙ ſuperflua. Similiter nomine pecuniaꝝ que ibi
a chriſto ſpecialiter ſpecificantur:intelligunt̃ omnia que
pecunia menſurantur. vnde iuuenis ille debebat poſſeſ-
ſiones et ſubſtātias relinquere eo ꝙ pecunia erant men-
ſurabilia.licȝ non eſſent pecunia. vnde.i.q.iij.totū. Totū
quicquid hoies habent in terra oia quoꝝ dñi ſunt:pecu-
nia vocatur:ſeruus/vas/ager/arbor/pecus:quicq̄d hoꝝ
eſt pecunia dicit̃.ideo aūt pecunia vocata eſt q̄ antiqui
qđ habebant in pecoribus habebāt.⁊.ff.de lega.iij.q̄ſqs.
vt patet in Job. Job.i.⁊ vltimo.c.ergo verba Petri ꝓdi-
cta ſe extendunt ad oia que pecunia menſurātur. Pecu-
nia autē menſurant̃ omnia temporalia ſiue ſupflua ſiue
neceſſaria vite:q̄ pecunie obediūt omia. Eccl̃s.x. Verba
inquā Petri veriſimiliter ad oia ſe extendūt ſine aliq̄ ex
ceptione:q̄ dixit omnia.ex̃ de ma.⁊ obe.ſolite.§. penul.i.
Cor.xvi.⁊ Heb.ij.xix.di.ſi romanoꝝ.et de priuil̃.q̄ circa.
de elec. vt circa.li.vi.vbi de hoc.in gloſ.omniū. Joan. an.
ꝓpter qđ Greg.i homi. vt ſupra dictū eſt. Tanta a ſequē
tibus dimiſſa ſunt:quāta a nō ſequētibus concupiſci po-
tuerunt. Ecce ergo terminus ſiue limes apoſtolice ꝓfeſ-
ſionis et perfectionis:ſcȝ omne tēporale cōcupiſcibile re
linquere. Neceſſaria autē vite nō minus ſunt concupiſci-
bilia/ꝙ preter neceſſaria vite:et non minus cōprehendū
tur ſub verbis Petri ꝙ non neceſſaria. vnde magiſter in
hiſtoria ſcho.exponens predicta v̄ba Petri dicit ſic. Om
nia illa reliquerat Petrus de quibus dictum eſt Eccl̃s. i.
Omnia vanitas. Omnia illa retinuerat ſibi de quib⁹ di
ctum eſt.ij.Corin.xv. Deus eſt omnia in omnib⁹. ecce er-
go quid reliquerat et quid ſibi retinuerat. Item non mi-
nus eſt vniuerſalis de apl̄is iſta. Ecce nos reliquimus
ſeu dimiſimus oia:ꝙ ſit vniuerſalis de multitudine cre-
dentium illa: Erant eis omnia cōmunia.quia abdicatio
apoſtolorum non extendebat ſe ad pauciora ꝙ abdicatio
priorum credentiū.ſed illa Erant illis omnia cōmunia/
cōprehendit vniuerſaliter quecumq; vite neceſſaria ſiue
alimenta ſiue tegumenta:vt pȝ per ſcripturam: ergo ſi-
militer iſta Ecce nos reliquimus oia. cōprehendit ſimili
ter quecūq; vite neceſſaria. Similiter non minus vniuer
ſalis eſt iſta Ecce nos reliquimus omnia. Mat.xix. Act.
iiij.ꝙ illa: Nec quiſꝗ eorum que poſſidebat aliquid ſuū
eſſe dicebat.xij.q.i.c.ij.ſed illa/ Nec quiſꝗ eorum que poſ
ſidebat aliq̄d ſuū eſſe dicebat/cōprehendit vite neceſſa
ria:ergo et iſta comprehendit vite neceſſaria. Item non
min⁹ eſt vniuerſalis iſta de apl̄is Ecce nos reliquim⁹ oia
ꝙ ſit illa de diſcipulis/ Sic omnis qui ex vobis nō renun
ciauerit omnibus que poſſidet:nō poteſt meus eſſe diſci
pulus. Luce.xiiij.c.ſed illa de diſcipulis cōprehendit vite
neceſſaria: q̄ cōprehendit oia q̄ cadunt ſub poſſeſſione
humana:inter que ꝯtinent̃ vite neceſſaria:quomōcumq;
illa cōprehendit ſiue quoad renūtiationē ꝓprietatis/ ſi-
ue quoad renunciationē voluntatis ⁊ dilectionis inordi
nate:tamē oia cōprehendit.ergo ſimiliter iſta de apoſto-
lis cōprehendit vite neceſſaria quomōcūq; ipſa cōprehē
dat. Item nō min⁹ ſub verbis Petri predictis cōprehen-
duntur vite neceſſaria:ꝙ ſub voto religioſoꝝ ſine ꝓprio
viuere ꝓfitentium:qui in paupertate imitantur vitā apo
ſtoloꝝ.ſed ſub voto religioſoꝝ ſine ꝓprio viuere abſolute
profitentium cadūt vite neceſſaria ſicut alia temporalia.
ſicut pȝ.xij.q.i.ſcimus.c.nolo.c.non dicatis. Non dicatis
vos hr̄e aliq̄d ꝓprium:ſed ſint vobis oia cōmunia. vnde

Digitized by Google

et de malis de quibus minus videt ſcribitur Prouer.c.j.
Sortē mitte nobiſcum.marſupium vnū ſit omniū nrm̄.
Nomine autē marſupij intelligunt omnia que pecunia
menſurātur.vnde gloſ.interlinearis. Marſupiū vnum/
cōmunia om̄ia.Si ergo inter malos poſſunt eſſe cōmu/
nia oia:ſiue preter neceſſaria/ſiue neceſſaria vite:multo/
magis inter bonos poſſunt eſſe oia communia.Ideo de
prima multitudine ſcribit Actuū.ij.q erant illis oia com
munia.quod de neceſſarijs etiam vite negari non pōt:et
neceſſe eſt hoc intelligi.Sed votū religioſoꝝ ſine ꝓprio
viuere profitentium ſe extendit ad oia illa que poſſunt
eſſe cōmunia:τ nulli in ſpeciali ꝓpria:ſed oia quecunqꝫ
ſint/ſiue neceſſaria ſiue nō neceſſaria vite:poſſunt eſſe co
munia alicui multitudini: τ nulli eoꝝ propria. alioquin
falſum eſſet qđ ſcribitur de prima cōmunitate ſiue multi/
tudine credentiū/ꝙ erant illis oia cōmunia:ergo votum
religioſoꝝ abſolute ſine proprio viuere profitentium ad
alimenta vite neceſſaria ſe extēdit.τ verba Petri ſcꝫ Ec/
ce nos reliquimus oia.non extendunt ſe ad pauciora ꝙ
votum religioſoꝝ abſqꝫ proprio viuere profitētiū/paup/
tatem euangelicam et apoſtolicā imitantiū:τ votum re/
ligioſoꝝ ſe extendit ad quecūqꝫ minima:ergo vba Petri
predicta ſe extendunt ad quecumqꝫ etiā vite neceſſaria.
Item regula beati Franciſci ab eccl'ia data/confirmata
et approbata/τ declarata/et corpore iuris clauſa/ſic inci
pit.Regula τ vita fratrum minorum hec eſt.ſcꝫ ſanctum
euangeliū obſeruare:viuendo in obedientia/ſine ꝓprio
et in caſtitate τc. ergo viuere ſine ꝓprio fuit paupertas
euangelica.ſed viuere ſine ꝓprio in nullo loco euangelij
conuenientius exprimitur ꝙ in verbis Petri predictis.
Ecce nos reliquimus oia.ergo verba p̄dicta debēt intel
ligi quātum ad abdicationē ꝓprietatis omniū rerū tem
poralium quarū religioſi voto a ſe ꝓprietatem abijciūt.
ſed religioſi abijciūt a ſe in ſpāli voto ꝓprietatis ꝓprie/
tatem omniū rerum que poſſunt eſſe comunes τ nulli ꝓ
prie.quia votum abdicationis abſolute τ cadens ſuper
omnia ex forma τ natura ſua cadit ſup omnia vniuerſa/
liter que poſſunt eſſe cōmunia τ nulli ꝓpria.talia autem
ſunt vniuerſaliter quecūqꝫ temporalia abſqꝫ exceptione
aliqua.vt ſepe dictum eſt.q: illud qđ ſcribit de multitudi
ne credentiū ꝙ erant illis oia cōmunia: intelligitur vni/
uerſaliter de quibuſcūqꝫ rebus tēporalibus.ergo verba
Petri predicta intelligunt quātum ad abdicationem ꝓ/
prietatis omniū rerū quarūcūqꝫ.Niſi hoc diceretur/ſeq̄
retur ꝙ abdicatio apoſtolorū fuiſſet minor ꝙ abdicatio
religioſoꝝ abſqꝫ ꝓprio viuere ꝓfitentiū. qđ eſt abſurdū.
vnde Hiero.ad Exuberantiū dicit.Nemo apoſtolis pau
perior fuit.nemo tanta ꝓ dn̄o dereliquit. Ceterū ꝙ pōt
argui de illo qđ dicit angelus ad Petrū.Actuū.xij.Circū
da tibi veſtimentū tuū.Et illud chriſti ad Petrū.Cōuer/
te gladium tuū.Matth.xxvi.τ illud.Venit Jeſus in do/
mū Petri.Luce.iiij.Et illud.Qui habet ſacculum tollat:
ſimiliter τ peram.τ qui nō habet:vendat tunicam ſuā τ
emat gladium.Luce.xxij.qđ fuit dictuꝫ ſingulis apl'is in
ſpeciali.nō obſtat.q: hec arguūt ꝙ hec fuerūt ſingula et
in ſpeciali apoſtolorū quoad ꝓprietatem τ dn̄ium. τ ſm
hoc ſemꝑ τ ante p̄dicationem τ poſt τ poſt aduentū ſpiri
tusſancti quilibet apoſtoloꝝ fuiſſet ꝓprietarius etiam in
ſpeciali:quū quilibet ipſoꝝ τ veſtibus τ cibis neceſſarijs
vſus fuerit.Qđ eſt aperte contra ſcripturam.Actuū.ij.τ
iiij.ꝙ nec quiſꝙ eoꝝ que poſſidebat aliquid ſuū eſſe dice
bat:ſed erant illis oia cōmunia.τ.ſ.ꝓtunc nullus eorum
fuit in ſpeciali ꝓprietarius in veſtibus nec in alijs q̄bus
vtebatur.ergo nec poſt nec ante.quū nullus ipſoꝝ fuerit
magis vſus ſpeciali veſte poſt ꝙ ante: nec imperfectio:
poſt eccleſiam primitiuā ꝙ erat in ea.Eſt etiā hoc expreſ/
ſe ꝯtra Clementem.xij.q.j.dilectiſſimis.vbi dicit ꝙ comu
nis vſus omniū que ſunt in hoc mūdo oibus hoibus eſſe
debuit.ſed ꝑ iniquitatem alius dixit hoc eſſe ſuū: τ alius
iſtud.τ ſic inter mortales facta eſt diuiſio.τ ſicut nō pōt

diuidi aer nec ſplēdor ſolis:ita nec reliqua que data ſunt
hoibus ad habendū diuidi debere:ſed habenda oia eſſe
cōmunia.Iſtius cōſuetudinis more retento/apoſtoli eo
rūqꝫ diſcipuli vna vobiſcū τ nobiſcuꝫ cōmunē vitam du/
xerūt τc.Sexto ſm Clementem ſicut nullus apoſtolorū
vel diſcipuloꝝ abuit in aere vel in ſole ſpāle dn̄ium ꝓprie
tatis:nec fuit in ſpāli in aere proprietarius et ſole:ita ſm
ipſm nullus fuit in ſpeciali ꝓprietarius in aliqua re hui⁹
mūdi. τ ita predicta oppoſita nō intelligūtur quoad ꝓ/
prietatem τ dominiū:ſed quoad vſum. Et ita nō excipiū
tur ab iſta vniuerſali.Ecce nos reliquimus oia.que intel
ligunt quoad ꝓprietatem τ dn̄ium vt ſuperius eſt oſten
ſum. Itē cōtra hoc ē expreſſe Remigius doctor eximius
ſup illo vbo Apoc.xj.in ꝑn.Metire templū τ adorantes
in eo.vbi ſic dicit.Dicito em̄ ſeculo renūtiantibus. Beati
eſtis qui euāgelici p̄cepti memores/cūcta terrena ꝓ chri
ſto reliquiſtis:ſequētes eum a quo theſaurū in celo inde
ficientē percipietis. hec Remigius. Item gloſ.accepta
ab Ambro.ſup illud.ij.ad Coꝝ.vj.c.Tāꝙ nihil habentes
τ oia poſſidentes.gloſ.Hec fuit gloria aploꝝ: nihil oino
poſſidere:ſine ſolicitudine eſſe:τ tam res ꝙ dn̄os earum
poſſidere.ideo oia ponebantur ad pedes aploꝝ: ſicut in
actibus aploꝝ legit.hec gloſ.Iteꝫ Nicolaus.iij.in decre.
exijt.poſita ex de vbo.ſig.li.vj.dicit ſic.Dicimus ꝙ abdica
tio ꝓprietatis hmōi omniū rerū tam in ſpeciali ꝙ etiam
in cōmuni ꝓpter deum meritoria eſt τ ſancta:quā τ chri/
ſtus viam ꝑfectionis oſtendēs/verbo docuit: τ exemplo
firmauit:quāqꝫ p̄mi fundatores militātis eccl'ie ꝓut ab
ipſo fonte hauſerant/in volentes perfecte viuere ꝑ doctri
ne ac vite ipſoꝝ alueos deriuarunt. hec Nicolaus. Ex q̄/
bus ſequunt duo p̄ncipaliter. Primū ꝙ vſus quarūcūqꝫ
rerum ꝯſumptibilium τ non conſumptibilium vſu eſt ſe/
parabilis a proprietate τ dn̄io in ſpeciali τ in cōmuni.qđ
patet ex eo qđ dicit/dicimus ꝙ abdicatio ꝓprietatis oim
rerum in ſpeciali τ in cōmuni ꝓpter deum meritoria eſt
τ ſancta.ſed nō eſſet meritoria τ ſancta:niſi eſſet poſſibi/
lis.ergo vſus in oibus rebus eſt ſeparabilis a ꝓprietate
τ dn̄io.Scđm qđ ſequitur eſt:ꝙ chriſtus τ apl'i habuerūt
vſum rerū oim ſeparatū a ꝓprietate τ dn̄io ſpeciali τ cō
muni.quātum ad cōmunitatem ipſoꝝ ſpālem τ ꝓpriam.
qđ patet ex eo ꝙ dicit.quam τ chriſtus vitam ꝑfectionis
oſtendens verbo docuit:et exemplo firmauit. quāqꝫ pri/
mi fundatores militantis eccl'ie ſcꝫ apoſtoli prout ab ipo
fonte hauſerant/in volentes perfecte viuere per doctri/
ne vite ipſoꝝ alueos deriuarūt.Tertiū qđ ſequitur eſt ꝙ
ſepe dicta verba Petri.Ecce nos reliquimus oia.ſunt in
telligenda in ſpeciali τ in cōmuni quantū ad ꝓprietateꝫ
et dn̄iū.q: in nullo alio euāgelio cōuenientius τ pfecti⁹
docuerunt abdicationem ꝓprietatis omniū rerū in ſpāli
et in cōmuni ꝙ in verbis iſtis. Quartū qđ ſequit ex pre/
miſſis eſt:ꝙ apl'i non potuerunt licite retinere predia et
agros.vñ in legenda ſanctoꝝ apoſtoloꝝ Simonis et Ju
de accepta ex libris Aphricani doctoris τ epiſcopi p̄cipui
ſcribitur de ipſis apl'is ſic.Non nobis licet aliq̄d poſſide
re ſuper terraꝫ:q: poſſeſſio nr̄a in celis eſt: que eſt eterna
vbi immortalitas regnat:τ ideo nulla rōne poſſum⁹ ac/
cipere aurum/aut argentū/aut veſtes/ aut domos / aut
p̄dia/aut ſeruos/aut ancillas.iſta oia terrena ſunt:τ mo/
rientem hominē non ſequunt.quibus quū diceretur.vel
aliquantuluꝫ accipite quia pauperes et peregrini eſtis:
dixerunt.Nō ſumus pauperes:q: diuitias celeſtes habe/
mus.Hec ibi.Nec obſtat ſi dicatur ꝙ Nicola⁹ tertius loq̄
tur de chriſto τ apl'is inquantū prebuerūt exēplū perfe/
ctis:non condeſcendendo infirmis et imperfectis: q: in/
firmis τ imperfectis condeſcendendo bene habuerunt
proprietatē et dominiū aliquarum reruꝫ. Iſtud non ob/
uiat:ſed cōfirmat ꝓpoſitū.q: ſaltē ſm hoc oſtēdēdo viaꝫ
ꝑfectionis perfectis/habuerūt vſum taliū rerū ſeparatū
a ꝓprietate τ dn̄io in ſpāli et in cōmuni.Simil'r quocūqꝫ
abdicauerint ꝓprietatē oim rerū in ſpeciali et in cōi iſta

Ex p̄mis dictis q̄tuor hec iferunt.

verba Petri. Ecce nos reliquimus omnia. intelligenda ſunt quantū ad abdicationē ꝓprietatis ⁊ dominij oīum rerū vniuerſaliter ꝓ tēpore quo dicta ſunt in ſpeciali ⁊ in cōmuni: ita ꝓ illo tēpore habuerūt vſum oīm rerū q̄bus vſi ſunt/ ſeparatū a proprietate ⁊ dñio in ſpeciali ⁊ in cōmuni. Nec eſt veriſimile aut aliquo mō credibile ꝙ vniuerſalis eccleſia que predictā decre. dñi Nicolai. iij. abſq; contradictione aliqua iam ſunt q̄nquaginta anni ⁊ amplius recepit: approbauit corpore iurꝫ clauſit: publice in ſcholis ꝑ vniuerſitates lecta eſt ⁊ vbiq; predicata: ꝑ Bonifaciū. viij. in. vj. lib. inſerta: ꝑ Clementē etiam. v. in conſtitutione Exiui de paradiſo. in concilio Viēnenſi edita/ Approbata per dñm papam Jo. xxij. in quadā ſua extrauaganti que incipit Quorūdam/ corroborata/ circa vitā chriſti ⁊ apoſtoloꝝ vſq; nunc fuerit in errore. quū vniuerſalis eccleſia in fide vel moribus errare non poſſit. xxiiij. q. j. hec eſt. ⁊. c. a recta. Ad ſolutionē etiam contrariorum que poſſunt fieri: ſciendū eſt ꝙ contingit relinquere aliq̄

Bifariā pōt q̄d relinq̄.

dupliciter. ſcꝫ ſimpliciter ⁊ ꝑfecte cum intentione nō amplius reſumendi. ⁊ cōuenit relinquere ſm quid tm̄ ⁊ imperfecte: quātum ad tempus cū intentione iterum reſumendi. Petrus aūt in verbis premiſſis Ecce nos reliquimus omnia. loquebatur de modo relinquēdi omnia ꝑfecte cum intentione nō amplius reſumēdi. qḋ patet ex eo ꝙ ante ibi premittitur Si vis ꝑfectus eſſe ⁊c. occaſione cuius Petrus dixit verba p̄dicta. Inſtantie aūt que poſſunt fieri/ loquūtur de modo relinquendi imꝑfecte ad tēpus cum intentione iterū reſumendi: ſicut patet Luc. v. Subductis ad terraꝫ nauibus relictis oībus ſecuti ſunt eum. vbi apoſtoli Petrus ⁊ Andreas nō reliquerūt tūc omnia ſimplr̄ ⁊ ꝑfecte: ſed tm̄ imꝑfecte ⁊ ad tempus cuꝫ intentione iterum reſumendi. qḋ expreſſe dicit gloſ. ordi. ſuꝑ verbis predictis Subductis ad terram nauibus ⁊c. gloſ. q: adhuc habent voluntatem redeundi. ⁊ magiſter in hiſtoria ſchola. Subductis ad terram nauibus. Uocatis animo redeundi ad eas. ſecuti ſunt aliquātuluꝫ: ⁊ iterum redierūt ad ſua. hec magr̄ ibi. Sexto tūc apoſtoli nō dimiſerunt omnia ſimplr̄ ⁊ vltimate: ſed tm̄ ad tempus cum intentione redeundi. qḋ etiam ptꝫ ex gloſ. ſuper illo verbo Luce. v. Jam eris ex hoc hoīes capiens. gloſ. Nondum eligitur in apoſtolū: ſed p̄dicitur ei ꝙ aliqñ ſit eligēdus. hec gloſ. Et ſuꝑ illud Matth. iiij. Relictis retibus ſecuti ſunt eū. gloſ. Amplius ad ꝓpria nō reuerſi. vbi gloſ. ſupponit ꝙ ꝓus fuerant poſt ꝓmā vocationē ad ꝓpria reuerſi. Sz pōt obijci de Mattheo: qui poſtq̄ euāgeliſta dixit. Relictis oībus ſecutus eſt eū. poſtea fecit ſibi cōuiuiū magnū in domo ſua. Matth. ix. ⁊ Luce. v. dicendū ꝙ illud vel dictū eſt ꝑ anticipationē: ſicut ſepe ſcriptura accelerans anticipat tēpus facti: ⁊ poſtea explicat moduꝫ ⁊ ordinem rei geſte: vt ſuperius eſt oſtenſuꝫ. Uel relictis oībus tunc inchoatiue: q: tunc incepit oīa dimittere: ſed nō cōpletiue: q: cōpletiue poſtea. ſicut de eo ſcribit: Surgēs ſecutꝰ eſt eū. ſed inchoatiue ⁊ nō cōpletiue: q: tūc nō chriſtū ſecutus cōpletiue: ſed poſtea. Uel relictis oībus nō ſimplr̄ ⁊ vniuerſaliter: ſed illis de q̄bus ibi premittit ſcꝫ negotijs ⁊ lucris telonei: de q̄bus ibi immediate premittitur. Uidit leui ſedentem ad teloneū. ⁊ ait illi. Seq̄re me. ⁊ relictis oībus ſecutus eſt eū. Relictis ergo negotijs ⁊ lucris telonei ſecutus eſt eum. Alia vero facto reliquit poſtea. licet etiam tunc omnia reliquerit ꝓpoſito et animo dimittendi. Sz pōt obijci de Jacobo ⁊ Joāne ꝙ relictis retibus ⁊ patre Zebedeo ſecuti ſunt chriſtum: tm̄ ⁊ Matth. iiij. non renūtiauerunt patri vt poſtea non haberent eum ꝓ patre: hoc ideo eſt q: pater nō pōt renūtiari quoad generationē: q̄n homo natus ſit de ꝓprio pr̄e ⁊ matre: ſed pōt ſibi renūtiari quātum ad obedientiā quā debet filius patri ⁊ curā ſeculi temporalē. ſic intelligitur xxiij. di. diaconi. v. in pn̄. ibi. Dicentes pater ⁊ mater non noui vos. Deute. c. penulti. Nō obſtat etiā qḋ legit Mat. viij. ꝙ venit ieſus in domū Petri. ⁊ tñ iam Petrus reliquerat oīa poſt vltimā vocationē. Matth. iiij. ⁊ Luce. iiij. q: domus illa nō erat ſua quoad ꝓprietatem ⁊ dominiū: ſꝫ q̄ad habitationē. alr̄s ſui fuiſſet dñij ciuitas Bethſaida. quia legit Jo. j. Erat aūt Philippꝰ de Bethſaida ciuitate Andree ⁊ petri. qḋ friuolū eſt. Et eadē rōne Nazareth fuiſſet quoad dominiū Marie ⁊ Joſeph. q: legitur Luce. ij. Reuerſi ſunt in galileam ciuitatē ſuam Nazareth. Et eadē rōne crux in qua paſſus fuit chriſtus fuiſſet chriſti quoad ꝓprietatem ⁊ dominiū. quia legitur Matth. xxvij. Angariauerūt vt tolleret crucē eius. Eadem etiaꝫ ratiōe ſepulcra in q̄bus iacebāt ꝓphete: fuiſſent quoad ꝓprietatem corpoꝝ mortuoꝝ. quia legitur Matth. xxiij. Ue vobis: quia edificaſtis ſepulcra ꝓphetarū. que oīa ſunt ridicula: ⁊ plura alia in ſcripturis ſimilia. Jdeo dicendū ꝙ ſicut ciuitas natiuitatis coꝝ dicebat eſſe ipſoꝝ/ quātum ad originē ⁊ habitationē qua ibi habitauerant prius vel nunc: vel quoad dominiū quo prius fuerūt dñi eius: nō ꝙ tunc eſſent actu dñi. Sicut ſion dicebatur ciuitas Dauid poſt mortē ſuam. j. Macha. j. non ꝙ tunc eſſet eius: ſed quia fuerat. Et ſimiliter porticus Salomonis. Jo. x. dicebatur poſt mortē Salomonis: nō ꝙ tunc eſſet: ſed quia fuerat eius quoquo modo: vel q: fecerat illam cōſtrui. Sic etiam dicit Matth. ix. Aſcendēs ieſus in nauiculam trāſfretauit: ⁊ venit in ciuitatem ſuā. que fuit ad literam Capharnaū. Mar. ij. vnde Augu. Quis dubitet Capharnaū fuiſſe ciuitatem dñi: quā non naſcendo ſed miraculis illuſtrando ſuā/ ſed tñ nō ꝓpriam fecit. Q: aūt domus illa nō eſſet actu Petri vel Andree quoad dominiū: patet per illud qḋ dicit beatus Grego. exponēs verba illa Matth. iiij. dicta de Petro ⁊ Andrea. Relictis retibus ſecuti ſunt eum. vbi dicit. Tanta a ſequentibus dimiſſa ſunt: quāta a non ſequentibus cōcupiſci potuerūt. ⁊ ita extunc non videtur ꝙ retinuerūt ſibi domū quoad dominiū. Ad hoc etiam eſt gloſ. ſuꝑ eiſdem verbis: q̄ dicit ſuꝑ verbo ſequenti/ inceſſu ſed magis obedientia ⁊ affectu amplius ad ꝓpria non reuerſi. hec gloſ. ⁊ per conſequens extunc non retinuerunt ſibi aliquid ꝓprium maxime in rebus immobilibus. Adde qḋ ſcripſi. ſ. in ar. lviij. in. §. ſed cōtra. ꝟ. qḋ vero obijcitur. ¶ Licet etiam fortaſſis poſſet dici ꝙ vocatio Petri ⁊ Andree fuit poſtquam chriſtus venit in domū Petri ⁊ Andree: q̄uis Mattheꝰ prius narret factū vocationis q̄ factum de domo. tamē Lucas euangeliſta qui magis in hoc videt tenere ordinē rei geſte: ꝓus narrat. iiij. c. quomodo ieſus venit in domū Simonis: ⁊ poſt. v. c. narrat quomō vocauit eos. vbi dic̄ gloſ. ⁊ accipit ab origine. quādo hoc factum ſit ignorat: quia non ſemper quod poſterius narratur/ eſt poſterius in re. Quomodocūq; autem dicatur ſic vel ſic: poſtq̄ vltimate omnia reliquerūt: amplius ſimpliciter propriū nō habuerunt. Nō poteſt iterum obijci de caligis. Calcia te caligas tuas. Actuū. xij. ⁊ de veſtimento. Circūda tibi veſtimentū tuum. ⁊ de tunica. Qui nō habet vendat tunicam ſuam. Luce. xxij. ⁊ de gladio. Conuerte gladiū tuum in vaginam. Matth. xxvj. ⁊ Jo. xviij. xxiij. q. j. §. j. mouere nō debet. quoniā nō aliter veſtimentum Petri fuit ſuuꝫ poſt aduentum ſpūſſancti: q̄ ante. quia vniformiter Petrus vtebatur ſuo veſtimento: ex quo fuit ad apoſtolatū aſſumptus. ⁊ caligis ⁊ tunica. ſed veſtimentum quo vtebatur Petrus exiſtens in multitudine credentium: non erat Petri quoad ꝓprietatem ⁊ dominium. quia dicitur Actuū. iiij. ⁊. xij. q. j. c. ij. Nec quiſq; eorum que poſſidebat aliquid ſuū eſſe dicebat: ſed erant illis oīa cōmunia. ergo nec poſt nec ante fuit ꝓprietarius: nec ſuū quoad ꝓprietatem ⁊ dñiū fuit veſtimētū. ⁊ ſi poſtea vniformiter vſus fuerit ſuo veſtimēto ſicut ante ⁊ poſt: nō fuit magꝭ ꝓprietarius in ſpeciali q̄ ante. Si ergo veſtimentū quo vtebatur in multitudine credentiū: nō fuit ſuū quoad ꝓprietatem: ſed tm̄ quoad vſuꝫ: eadē rōne ⁊ fortiori tunica q̄ vtebat i collegio apl̄oꝝ an̄ chriſti paſſionē/ nō fuit ſua quoad ꝓprietatem: ſed ſolum quoad vſum. ⁊ tñ nō fuit ma-

gis ꝓprietarius in collegio chriſti ⁊ apl'oꝝ/ꝙ in cōmunitate credentiū. nec aliter in ſpeciali fuit vſus tunica ante ꝙ poſt. ⁊ eodē de gladio. Item ſi ideo veſtimentū fuit quoad ꝓprietatē petri: q: ſcriptū eſt. Circūda tibi veſtimentū tuū ⁊c. Eadem rōne panis quē comederunt filij iſrael in deſerto. Joſue. v. Sap. xvi. fuit quoad ꝓprietatē ⁊ dominiū angeloꝝ: q: dicit̄ in ps. lxxvij. Panē angeloꝝ manducauit homo. de ꝯſe. di. ij. reuera. ⁊. c. oia. ⁊ per cōſequens homo habuit vſum panis ſeparatū a ꝓprietate ⁊ dominio. Item ſi ideo veſtimentū quo vtebatur Petrus fuit in ſpeciali quoad ꝓprietatem ipſius: q: ſcribit̄. Circūda tibi veſtimentū tuū. Eadem rōne panis de quo dr̄ in ps. xl. Qui edebat panes meos magnificauit aduerſum (al's ſuper) me ſupplantationē. fuit quoad ꝓprietatem hoīs ſupplantati ⁊ comedentis. ⁊ ita ſupplantator habuit vſum panis ſeparatū a ꝓprietate ⁊ dominio. Et eadem rōne panis de quo dixit chriſtus Jo. xiij. Qui manducat panē meū/leuabit calcaneū ſuū ꝯtra me. fuit quoad ꝓprietatem chriſti: ⁊ nō Iude: niſi quoad vſuz. ⁊ ita Judas habuit vſum ſeparatum a ꝓprietate panis. ⁊ ita vere hoc ꝓnomen ſuū tuū ⁊ meū vel ſimilia vt res illius/in ſcripturis ⁊ modo loquēdi cōmuni eſt equiuocū ⁊ multiplex ad ſuū tuū ⁊ meū quoad dominiū vel quoad vſum ſm ꝙ diuerſe requirūt materie. Item q: ſupra allegatū eſt. c. Clementis. dilectiſſimis. xij. q. j. ꝙ vſus pōt in ꝯſum ptibilib⁹ a dn̄io ſeparari: ⁊ ꝯtra hoc poſſet dici ꝙ debeat intelligi illud. c. ꝙ rerū diuiſio facta eſt per iniquitatem quoad dn̄ium: non quoad vſum: ⁊ ſic non faceret ꝓ hac parte: dicendū eſt ꝙ hac ſtare non pōt et contra decretū p̄dictum. Clementis eſt dicentis. Cōmunis vſus omniū ⁊c. Et nō dicit Clemens. Cōmune dn̄ium omniū omnibus hominib⁹ eſſe debuit. q: in ſtatu innocētie fuiſſent cōmunia omnia oībus: non ſolū quoad dominiū rerum ſed etiā quoad vſum ſiue iuris ſiue facti. Quoad vſuz iuris/q: ius vtendi quodcūq̄ eis cōueniēs fuiſſet commune omnibus: et nulli proprium. ideo ſicut p̄imis parentib⁹ fuit traditū dn̄ium cōmune ⁊ indiuiſum oīm inferioꝝ: ita fuit eis tradita poteſtas vtendi oībus alimentis cōmunis et indiuiſa. vt ptꝫ Gen̄. j. c. Et ita vſus iuris naturalis fuiſſet cōmunis oībus hominibus magis ꝙ dominiū: vel eque: quia vſus iuris magis erat intentus ꝓpter ſe in ſuo ordine ꝙ dn̄ium ſicut finis extrinſec⁹ eius. quia dn̄ium taliū eſt aliquo modo ꝓpter vſum magis ꝙ econuerſo: ⁊ diuiſio facta fuit eius rei cui⁹ p̄ius erat cōmunio. et p̄ius erat cōmunio rerū quoad vſum iuris naturalis: ergo poſtea facta eſt diuiſio rerū quoad vſum: et non ſolū quoad dominiū. Similiter vſus facti fuiſſet cōmunis omnibus hoībus non in diuiſione entitatis materialis actus: ſed in diuiſione voluntatis ſocialis. q: licꝫ idem actus vtendi numero fuiſſet ſinguloꝝ/quantū ad eſſentiam entitatis: tn̄ idem actus vtendi numero fuiſſet ſinguloꝝ/q̄ntū cōplacētie volūtatis. q: licet idēꝫ act⁹ numero nō potuiſſet eſſe cōmunis oībus/quantū ad exercitium operis effectiue: tn̄ idem actus numero fuiſſet cōmunis omnibus/quantū ad participiū conſolatiōis cōglutinatiue: ꝓ quanto quilibet gaudebat de cōmodo alterius ſicut de ſuo: et ſolatium vnius redundaſſet in ſingulos. ⁊ ita gaudiū cuiuſlibet rei fuiſſet cōmune omnib⁹ per participationē mutue conſolationis. iuxta illud Ps. cxxxij. Ecce ꝙ bonum ⁊ ꝙ iocundū. ⁊ p̄e. c. dilectiſſimis. vnde ſuper illud. iiij. c. Actu. Multitudinis autē credentium erat coꝛ vnum et anima vna. gloſ. oꝛ. ex dictis ſctōꝝ collecta. Sic qui mundū perfecte reliquerant: non de nobilitate generis gloꝛiantes/ſe alijs preferebāt: ſed ſicut vnius eiuſdemq̄ matris eccl'ie viſceribus editi: ita eodē amoꝛe fraternitatis gaudebāt. Et ita ſi homo nō peccaſſet: omnia fuiſſent cōmunia tripliciter. ſcꝫ quoad dn̄ium quoad poteſtatē vtendi: et quoad cōmune ſolatiū rerū. Et poſt peccatū per oppoſitū tripliciter facta eſt diuiſio: quoad p̄op̄ietatē dominij: quoad appꝛop̄iationē iuris vtendi: ⁊ quoad appꝛop̄iationē ſolatij et gaudij p̄iuati qđ homines malis affectati nolunt alteri communicare. Nec obſ. de eo qđ dicit̄ in p̄e. c. dilectiſſimis. data ſunt omnibus ad habendum. q: non q̄cquid datur ad habenduꝫ ab eo qui dare poteſt datur quoad dn̄ium: quia ſepe dat̄ quoad vſum/et non quoad dn̄ium. ſicut deus dedit leuitis vꝛbes ad habendū quoad habitationē: nō quoad dominiū. vt ptꝫ Numeroꝝ. xxxv. ca. xiij. q. j. §. his ita. et ſicut etiā dedit Aaron ⁊ filijs eius ad habendū veſtes ſacerdotales quoad vſum: ⁊ non quoad dominiū. Vn̄ Exo. xxix. c. Veſtem autē ſanctā qua vtitur Aaron/habebunt filij eius poſt eū. vij. diebus vtetur illa/qui pontifex ꝓ eo fuerit cōſtitutus. Et ita dominiū veſtiū ſacerdotalium erat dei: et non ſacerdotū. q: ſacerdotes nō poterant ipſas vēdere vel alienare. et ita ſacerdotes habuerūt vſum dictarum veſtium ſeparatum a p̄op̄ietate ⁊ dn̄io. ⁊ facit ad hoc. xij. q. ij. nulli. Et ibi. Sanctum ſanctoꝝ erit. gloſ. i. ad vſum ſanctoꝝ ſacerdotuꝫ pertinet. ⁊. c. p̄edia diuinis vſibus tradita. ⁊. c. cau. q. j. ep̄s. ibi. vſibus. ⁊ de cō. di. j. veſtimenta. ibi. in alijs vſibus. Sed qua ratione vſus illaruꝫ veſtium fuit ſeparatus a ꝓprietate ⁊ dn̄io earum: eadeꝫ rōne vſus veſtimentoꝝ quotidianoꝛuꝫ erit ſeparabilis a p̄op̄ietate ⁊ dn̄io. q: quecūq̄ ſunt ſeparabilia ad tēpus eadem ratione ſunt ſeparabilia ꝓ ſemp: quantū eſt ex natura rerū ſeparabiliū. Nec valet qđ ſepe dictū eſt ꝑ alios ꝙ vſus facti haberi nō pōt. q: hoc falſuꝫ eſt. qm̄ licet vſus facti non poſſit haberi permanenter: quomodo habētur entia permanentia: tamē bene pōt haberi ſucceſſiue i fieri: ſicut ſuū eſſe conſiſtit in fieri. q: vſus facti non eſt magis fluens ꝙ tempus: qđ tamen ſcđm ſcripturā dicit̄ haberi. vn̄ Joan. v. Erat autē ibi homo. xxxviij. annos in infirmitate ſua hn̄s. et ad Gal. vltimo. Dum tempus habemus: operemur bonū ad oēs. et Joan. ix. Etatem habet: ipſum interrogate. Itē non obſtat qđ poſſet opponi de p̄e. c. dilectiſſimis. ibi. Nec quiſꝙ eoꝝ que poſſidebat aliquid ſuum ⁊c. ergo apl'i ante illā cōuerſionē illoꝝ iudeorū aliqua poſſidebāt et habebāt: ⁊ illa cōmunicauerant cōuerſis. q: vt ſup̄a p̄obatum eſt poſt ſuā renuntiationē Apl'i nihil ꝓp̄ium habebant vel poſſidebāt. Nec Clemens mentionem facit in toto illo paſſu de p̄op̄ietate ⁊ dn̄io p̄op̄ietatis. ⁊ hoc apparet per p̄imū exēplum de ſtatu innocētie: quū dicit. Cōis vſus oīm ⁊c. ſed ꝑ iniq̄tatē ⁊c. Cōſtat aūt ꝙ in ſtatu innocētie nō fuiſſent oia cōmunia quoad ꝓprietatē et dn̄iuꝫ introductū per iniq̄tatē: q: illud dn̄iū fuit alteri⁹ cōditionis ⁊ nature a dn̄io introducto ꝑ iniq̄tatē. q: illud dn̄iū fuit mere libertatis et ꝑfectionis naturalis: iſtud vero eſt dn̄iū ſeruilis neceſſitatis ⁊ coacte poteſtatis. q: niſi homies coactiua p̄tate ꝓhiberent̄: quilibꝫ vt plurimū vellet ſi poſſet/totū vſurpare. Jō iſtud dn̄iū diſtat ab illo dn̄io ſicut violentū a naturali: ⁊ coactū a libero. Simil'r ꝑ ſcđm exēplū ei⁹ ptꝫ hoc idē: q: dicit ibi. Deniq̄ grecoꝝ q̄dā ⁊c. debere eſſe amicoꝝ oia cōmunia. Sed bona amicoꝝ nō debēt cōiter eſſe communia q̄ad ꝓprietatē et dn̄iū. ſed q̄ad cōmodū neceſſitatis. vn̄. j. Mach. xij. Spartiate velut romani amici iudeorū ſcripſerūt iudeis i hec v̄ba. Pecoꝛa nr̄a et poſſeſſiōes nr̄e veſtre ſunt: ⁊ veſtre nr̄e. qđ nō intelligēdū quoad p̄op̄ietatē: ſed quoad vite neceſſitatē. Hoc etiā ptꝫ ꝑ tertiū exēplū ei⁹. Et ſicut nō poteſt diuidi aer nec ſplēdoꝛ ſolis: Ita nec reliq̄ q̄ data ſunt hoīb⁹ ad habendū diuidi debere: ſed habēda eſſe oia cōia. Conſtat auteꝫ ꝙ in aere ⁊ in ſplēdoꝛe ſolis nullus de cōi lege vēdicat ſibi ꝓprietatem nec dn̄iū ꝓprietatis: ſed dn̄iū tn̄ naturale: qđ eſt alterius gn̄is ab illo dn̄io qđ eſt ꝑ iniq̄tatē: vt dictū eſt. quare Clemens nō loquit̄ nec intēdit inferre ꝙ apl'i habuerūt i ſpeciali nec in cōi quātū ad cōmunitatē ipſoꝝ apl'oꝝ ſingulare aliqđ dn̄iuꝫ ꝓprietatis: quicq̄d ſit de cōmunitate credentiū gn̄ali: q: nō eſt veriſimile nec ꝓbabile ꝙ aliq̄s ſapiēs intendat inferre in cōcluſiōe/qđ nullo mō p̄elibauit in p̄emiſſis: quū ꝯcluſio in nulla ſcientia excedat vir

Amicoꝝ oia quō dici debeant cōmunia.

-tatē medij. Quū ergo Clemens in toto ſuo ꝓceſſu nihil fuerit de ꝓprietate ⁊ ꝓprietatis dñio ꝓlocutus: ſicut patet per oīa exempla eius ꝑus adducta: nō eſt veriſimile nec ꝓbabile ꝙ voluerit inferre de apl'is/ ꝙ habuiſſent aliqua quoad ꝓprietatē ⁊ dñium ꝓprietatis: niſi ſpecialiter expreſſiſſet. qḋ nō fecit. vnde ꝙ dī ibi. Nec quiſꝗ eoꝝ que poſſidebat aliquid ſuū eſſe dicebat. verbum poſſidebat accipiť ꝓ ſimpliciter habere abſq ꝓprietate et dñio. quia aliter eſſet repugnantia ⁊ cōtradictio manifeſta in dicto: ſi poſſidere acciperetur ibi iure ꝓprietatis ⁊ dominij. quia tunc eſſet ſenſus. nec quiſꝗ eoꝝ que poſſidebat quoad ꝓprietatem ⁊ dominiū: ſuū eſſe dicebat quoad ꝓprietatem ⁊ dñium. qui ſenſus implicat apertam cōtradictionem. ergo poſſidere accipitur ibi ꝓ ſimpliciter habere ſeu detinere abſq iure ꝓprietatis ⁊ dñij ⁊ titulo poſſidendi ꝓprio noīe. ⁊ hoc clare gloſ. poſita in p̄e. c. dilectiſſimis. q incipit/ ergo aliquis/ determinat dicens. Sic ergo aliquis poteſt poſſidere rem cuius nō pōt habere ꝓprietatem. ⁊ hec eſt poſſeſſio naturalis: nō ciuilis. Sꝫ dic poſſidebat. i. detinebat: ſicut ſeruus dicit poſſidere. ff. de acqui. poſ. ꝙ ſeruus. ad idem facit qḋ no. xij. q. j. non dicatis. in gloſ. nūquid. Ex quo vlterius patet ꝓpoſitū: quia abdicatio apl'oꝝ in cōmunitate generali credentiū non fuit altior ⁊ ꝑfectior abdicatione ipſoꝝ extra illā cōmunitatem cū chriſto: ſꝫ apoſtoli in cōmunitate generali oīm credentiū nō poſſiderunt quoad ꝓprietatem ⁊ dominiū aliquid in ſpeciali: nec in comuni quoad cōmunitatem ipſoꝝ ſpecialem ⁊ ꝓpriam: q: illud quodcūq fuiſſet/ non fuiſſet cōmune toti multitudini credentiū. ſicut qḋ eſt ꝓprium cōmunitatis ſpecialis: nō poteſt eſſe cōmune toti cōmunitati generali. q: ꝓprium partis/ non eſt cōmune toti. ſcriptura aūt Actuū. iiij. dicit ꝙ nec quiſꝗ eoꝝ q poſ. ⁊c. ergo apoſtoli nec extra illā cōmunitatē vna cū chriſto aliquid poſſederunt in ſpeciali: nec in cōmuni quoad ꝓprietatem ⁊ dñium. Aliter ſequeretur ꝙ apoſtoli fuiſſent magis ꝓprietarij in ꝓpria cōmunitate cū chriſto: ꝗ fuerunt in cōmunitate generali credentiū. quū in cōmunitate generali credentiū non ponantur fuiſſe ꝓprietarij nec in ſpeciali nec in cōmuni quātum ad ipoꝝ cōmunitatem ſpecialē ⁊ ꝓpriam. Item cōmunitas apl'oꝝ in illa multitudine credentiū quoad abdicationē ꝓprietatis tenuit locū vnius ꝑſone ſpecialis ſeu ſingularis: q: ſicut nulla ꝑſona ſpecialis retinuit ſibi aliquā ꝓprietatem in ſpeciali in illa multitudine: ita nec tota cōmunitas apl'oꝝ propria retinuit ſibi aliquā ꝓprietatem in illa multitudine credentiū. Sed cōmunitas apl'oꝝ nō retinuit quoad abdicationē ꝓprietatis locum vnius ꝑſone ſpecialis in illa multitudine: niſi q: abdicatio ꝓprietatis in ſpāli ⁊ in cōmuni quacūq cōmunitate ſpeciali citra cōmunitatē generalem totius eccl'ie: cui⁹ typum ⁊ figuram gerebat illa eccl'ia ꝑmitiua: eſt ꝑfectior ⁊ maioris excellentie: ꝗ abdicatio ꝓprietatis omniū tm̄ in ſpeciali: ⁊ nō in cōmuni. aliter eñ fruſtra ⁊ inutiliter ac ocioſe cōmunitas apl'oꝝ renunciaſſet ꝓprietati omniū in illa multitudine: niſi abdicatio ꝓprietatis omniū in ſpeciali ⁊ in cōmuni quacūq cōmunitate ſpeciali eſſet ꝑfectior ⁊ altior/ ꝗ abdicatio ꝓprietatis omniū tm̄ in ſpeciali ⁊ nō in comuni. Aliter eñ fruſtra ⁊ inutiliter ac ocioſe cōmunitas apl'oꝝ renūciaſſet ꝓprietati omniū in illa multitudine: niſi abdicatio ꝓprietatis omniū in ſpeciali ⁊ in cōmuni quacūq cōmunitate ſpeciali eſſet ꝑfectior ⁊ altior/ ꝗ abdicatio ⁊ ꝓprietatis omniū tm̄ in ſpāli ⁊ nō in cōmuni. q: fruſtra ⁊ inutiliter quis ſe obligat ad gradū abdicationis arctiorem et maiorem: niſi ꝯſequať inde ꝑfectionē aliquā maiorem: vt ſupra dictū eſt. ꝟ. Item ad hoc eſt ratio. Et ſicut in eccl'ia ꝑmitiua: q gerebat typum ⁊ figuraꝫ ꝑſentis eccleſie: fuit ꝑfectionis vniuerſaliter apud omnes illius eccl'ie abdicare ꝓprietatē cuiuſlibet rei in ſpeciali ⁊ in cōmuni quacūq cōmunitate ſpeciali citra cōmunitatem generalem illius eccleſie. Ita nūc in eccleſia preſenti eſt ꝑfectionis/ ſaltem in aliquo ſtatu ſpeciali apud aliquos viros perfectos abdicare proprietatem cuiuſlibet rei tam in ſpeciali ꝗ in communi quacūq communitate ſpeciali citra cōmunitatem generalem totius eccleſie: q: dicere ꝙ illud qḋ tunc fuit ꝑfectionis ſimplr̄ apud oēs: nunc non poſſit eſſe ꝑfectionis in aliquo ſtatu ſpeciali: eſt ridiculum: quū natura rerū nō ſit immutata nunc plus ꝗ tūc. Et talis ſtatus ſi ponatur: quicūq ſit: habebit vſum oīm rerū ſeparatuꝫ a ꝓprietate ⁊ dñio in ſpeciali ⁊ in cōmuni. ſicut habuit qlibet ſtatus ſeu ordo ſpecialis eccleſie ꝑmitiue. Et talem ſtatum abdicationis oīm rerū in ſpeciali ⁊ in communi/ elegit beāus Franciſcus ꝓ ſe ⁊ ordine ſuo: ſicut patꝫ ꝑ declarationes multoꝝ ſummoꝝ pontificuꝫ: vt eſt ſupra in ar. lv. in. §. porro. in ꝑn. eſt euidentius declaratū. Quē ſtatum ſtulte ⁊ fatue elegiſſet ⁊ eccleſia approbaſſet: niſi abdicatio ꝓprietatis omniū rerū in ſpeciali ⁊ in cōmuni eſſet maioris meriti/ ꝗ abdicatio ꝓprietatis omniū rerū in ſpeciali ⁊ nō in cōmuni. q: fruſtra ⁊ ſtulte quis ſe obligaret ad gradum vite arctiorem ⁊ difficiliorem ſicut eſt iſte: vt patꝫ ex de ꝟb. ſig. exijt. li. vj. §. vnde vos. ibi/ tenētur plus ꝗ ceteri chriſtiani ⁊c. et. j. ꝟ. ceteroꝝ. ibi/ chriſti ſeminas arctius elegerunt: niſi ex hoc ordinareť ad gradum ꝑfectiorem altiorem ⁊ maiorē: vt dictum eſt. Qḋ aūt talē ſtatum elegerit beatus Franciſcus: patet per declarationes romanoꝝ pontificū/ Grego. ix. familiaris beati franciſci: Innocē. iiij. ianueñ. de dodo de fliſco/ luminis iuris: qui fecit apparatum. Innocē. Alexandri. iiij. Nicolai. iij. Clementis. v. Jo. xxij. in ſua extraua. que incipit/ Quorūdam. Ex quibus declarationibus Luce clarius cōſtat/ ꝙ abdicatio ꝓprietatis oīm rerū in ſpeciali ⁊ in cōmuni ſit maioris ꝑfectionis ⁊ meriti ꝗ abdicatio ꝓprietatis oīm rerū in ſpeciali: ⁊ nō in cōmuni: vt ſupra dictum eſt. Et ꝙ vſus poteſt in cōſumptibilibus a dñio ſeparari. Nā: ſicut dictum eſt: fruſtra ⁊ fatue ſe beatus Franciſcus ꝓ ſe ⁊ ordine ſuo ad talem expropriationē in ſpeciali ⁊ in cōmuni ſm̄ determinationē ꝑdictoꝝ romanoꝝ pontificū obligaſſet: niſi talis abdicatio eſſet ꝑfectior ⁊ altior ſeu maioris meriti ex genere operis operati/ ꝗ abdicatio ꝓprietatis tm̄ in ſpeciali ⁊ nō in cōmuni. Fruſtra etiam ⁊ fatue eccleſia romana talem expropriationē approbaſſet ⁊ priuilegijs innumeris dotaſſet: niſi talis expropriatio eſſet ex genere operis operati ꝑfectior expropriatione reruꝫ tm̄ in ſpeciali ⁊ nō in cōmuni. Qḋ nō eſt dicendū de ſcō Franciſco nec de romana eccleſia matre omniū ⁊ magrā. ex de priuil. antiqua. de ſum. tri. c. ij. in fi. xxij. diſt. c. j. q: fruſtra ⁊ inutiliter romana eccl'ia exponeret aliquem ordinem ad modum viuendi difficiliorem ⁊ laborioſioreꝫ: niſi per hec exponeret ⁊ intenderet exponere eum ad gradum perfectionis ⁊ meriti ex genere operis perfectiorem ⁊ altiorē etſi in tali ordine ſic multipliciter ab eccleſia ꝯfirmato et declarato: in quo nihil poteſt etiam in cōmuni proprium poſſideri: non ſepararetur in cōſumptibilibus vſus a dominio: eccleſia periculoſum ſtatum approbaſſet. et in eo profeſſis perplexitatem ⁊ laqueum iniecíſſet contra apoſtolum. j. ad Coꝛ. vij. ibi: Porro hoc ad vtilitatem veſtrā dico: non vt laqueum vobis iniiciam: ſed ad id quod honeſtum eſt. ⁊ ꝙ facultatem prebeant ſine impedimēto dominū obſecrandi. ⁊. xxvij. q. j. de viduis. ij. xxij. diſt. nerui teſticuloꝛum. ex de reſti. ſpo. literas. §. porro. ꝟ. ſicq. Quare manifeſte ſequitur ⁊ aperte ex omnibus ſupradictis/ ꝙ abdicatio proprietatis omniū in ſpeciali ⁊ in communi eſt perfectior ⁊ eminentior ex genere operis operati/ abdicatione omniū tm̄ in ſpeciali ⁊ non in cōmuni. ⁊ abdicatio apoſtolorum fuit perfecta ex genere operis operati: non minus abdicatione fratrum minorum. immo fratruꝫ minorum eſt illa abdicatio ⁊ profeſſio que ⁊ apoſtolorum: vt ex de verbo. ſig. exijt. §. porro. li. vj. ergo apoſtoli omnia quoad ꝓprietatem ⁊ dñium reliquerunt in ſpeciali et in communi. Quod etiam patet ratione euidēti neceſſarij. quia cuius cauſa prima ⁊ immediata non ſtat

gis ꝓprietarius in collegio chriſti ⁊ apłoꝝ/ꝙ in cõmuni
tate credentiũ.nec aliter in ſpeciali fuit vſus tunica an-
te ꝙ poſt.⁊ eodẽ de gladio. Item ſi ideo veſtimentũ fuit
quoad ꝓprietatẽ petri: q: ſcriptũ eſt.Circũda tibi veſti-
mentũ tuũ ⁊c.Eadem rõne panis quẽ comederunt filij
iſrael in deſerto. Joſue.v.Sap.xvj.fuit quoad ꝓprietatẽ
⁊ dominiũ angeloꝝ:q: dicit̃ in ps.lxxvij. Panẽ angeloꝝ
manducauit homo.de ↄſe.di.ij.reuera.⁊.c.oia.⁊ per cõſe
quens homo habuit vſum panis ſeparatũ a ꝓprietate ⁊
dominio. Item ſi ideo veſtimentũ quo vtebatur Petrus
fuit in ſpeciali quoad ꝓprietatem ipſius: q: ſcribit̃. Cir-
cũda tibi veſtimentũ tuũ. Eadem rõne panis de quo d:
in ps.xl. Qui edebat panes meos magnificauit aduer-
ſum (al's ſuper) me ſupplantationẽ.fuit quoad ꝓprieta
tem hoīs ſupplantati ⁊ comedentis. ⁊ ita ſupplantator
habuit vſum panis ſeparatũ a ꝓprietate ⁊ dominio. Et
eadem rõne panis de quo dixit chriſtus Jo.xiij. Qui mã
ducat panẽ meũ/leuabit calcaneũ ſuũ ↄtra me. fuit q̃ad
ꝓprietatem chriſti:⁊ nõ Jude:niſi quoad vſuꝫ.⁊ ita Ju-
das habuit vſum ſeparatum a ꝓprietate panis.⁊ ita ve-
re hoc ꝓnomen ſuũ tuũ ⁊ meũ vel ſimilia vt res illius/in
ſcripturis ⁊ modo loquẽdi cõmuni eſt equiuocũ ⁊ multi
plex ad ſuũ tuũ ⁊ meũ quoad dominiũ vel quoad vſum
ſcḋm ꝙ diuerſe requirũt materie. Item q: ſupra allegatũ
eſt.c.Clementis. dilectiſſimis.xij.q.j.ꝙ vſus põt in ↄſum
ptibilib⁹ a dñio ſeparari:⁊ ↄtra hoc poſſet dici ꝙ debeat
intelligi illud.c.ꝙ rerũ diuiſio facta eſt per iniquitatem
quoad dñium:non quoad vſum:⁊ ſic non faceret ꝓ hac
parte:dicendũ eſt ꝙ hac ſtare non põt et contra decretũ
predictum.Clementis eſt dicentis. Cõmunis vſus om-
niũ ⁊c.Et nõ dicit Clemens.Cõmune dñium omniũ om
nibus hominib⁹ eſſe debuit.q: in ſtatu innocẽtie fuiſſent
cõmunia omnia oībus:non ſolũ quoad dominiũ rerum
ſed etiã quoad vſum ſiue iuris ſiue facti.Quoad vſuꝫ iu
ris/q: ius vtendi quodcũq; eis cõueniẽs fuiſſet commu
ne omnibus : et nulli proprium. ideo ſicut primis pa-
rentib⁹ fuit traditũ dñium cõmune ⁊ indiuiſum oīm infe
rioꝝ:ita fuit eis tradita poteſtas vtendi oībus alimentis
cõmunis et indiuiſa.vt pꝫ Gen.j.c.Et ita vſus iuris na-
turalis fuiſſet cõmunis oībus hominibus magis ꝙ do-
miniũ:vel eque:quia vſus iuris magis erat intentus ꝓ-
pter ſe in ſuo ordine:ꝙ dñium ſicut finis extrinſec⁹ eius.
quia dñium taliũ eſt aliquo modo ꝓpter vſum magis ꝙ
econuerſo:⁊ diuiſio facta fuit eius rei cui⁹ prius erat cõ-
munio.et prius erat cõmunio rerũ quoad vſum iuris na
turalis:ergo poſtea facta eſt diuiſio rerũ quoad vſum:et
non ſolũ quoad dominiũ.Similiter vſus facti fuiſſet cõ-
munis omnibus hoībus non in diuiſione entitatis ma-
terialis actus:ſed in diuiſione voluntatis ſocialis.q: licꝫ
idem actus vtendi numero fuiſſet ſinguloꝝ/quantũ ad
eſſentiam entitatis:tñ idem actus vtendi numero fuiſſet
ſinguloꝝ/q̃ntũ cõplacẽtiã volũtatis.q: licet ideꝫ act⁹ nu
mero nõ potuiſſet eſſe cõmunis oībus /quantũ ad exer-
citium operis effectiue:tñ idem actus numero fuiſſet cõ
munis omnibus/quantũ ad participiũ conſolatiõis cõ-
glutinatiue:ꝓ quanto quilibet gaudebat de cõmodo al
terius ſicut de ſuo:et ſolatium vnius redundaſſet in ſin-
gulos.⁊ ita gaudiũ cuiuſlibet rei fuiſſet cõmune omnib⁹
per participationẽ mutue conſolationis.iuxta illud Ps.
cxxxij.Ecce ꝙ bonum ⁊ ꝙ iocundũ.⁊ pre.c. dilectiſſimis.
vnde ſuper illud.iiij.c.Actu.Multitudinis autẽ creden-
tium erat cor vnum et anima vna.gloſ.or.ex dictis ſctõꝝ
collecta.Sic qui mundũ perfecte reliquerant:non de no
bilitate generis gloriantes/ſe alijs preferebãt: ſed ſicut
vnius eiuſdemq; matris ecc'ie viſceribus editi: ita eodẽ
amore fraternitatis gaudebãt.Et ita ſi homo nõ peccaſ-
ſet:omnia fuiſſent cõmunia tripliciter. ſcꝫ quoad dñium
quoad poteſtatẽ vtendi:et quoad cõmune ſolatiũ rerũ.
Et poſt peccatũ per oppoſitũ tripliciter facta eſt diuiſio:
quoad proprietatẽ dominij:quoad appropriationẽ iuris
vtendi:⁊ quoad appropriationẽ ſolatij et gaudij priuati
qḋ homines malis affectati nolunt alteri communicare.
Nec obſ.de eo qḋ dicit̃ in pre.c.dilectiſſimis.data ſunt om
nibus ad habendum.q: non q̃cquid datur ad habenduꝫ
ab eo qui dare poteſt datur quoad dñium:quia ſepe dat̃
quoad vſum/et non quoad dñium.ſicut deus dedit leui-
tis vrbes ad habendũ quoad habitationẽ:nõ quoad do
miniũ.vt pꝫ Numeroꝝ.xxxv.ca.xiij.q.j.§.his ita. et ſicut
etiã dedit Aaron ⁊ filijs eius ad habendũ veſtes ſacerdo
tales quoad vſum:⁊ non quoad dominiũ.Vñ Exo.xxix.
c.Veſtem autẽ ſanctã qua vtitur Aaron / habebunt filij
eius poſt eũ.vij.diebus vtetur illa/qui pontifex ꝓ eo fue-
rit cõſtitutus.Et ita dominiũ veſtiũ ſacerdotalium erat
dei:et non ſacerdotũ.q: ſacerdotes nõ poterant ipſas vẽ
dere vel alienare.et ita ſacerdotes habuerũt vſum dicta
rum veſtium ſeparatum a proprietate ⁊ dñio. ⁊ facit ad
hoc.xix.q.ij.nulli.Et ibi. Sanctum ſanctoꝝ erit. gloſ.i. ad
vſum ſanctoꝝ ſacerdotuꝫ pertinet.⁊.c.predia diuinis vſi
bus tradita.⁊.c.cau.q.j.eps.ibi.vſibus.⁊ de cõ.di.j.veſti-
menta.ibi.in alijs vſibus.Sed qua ratione vſus illaruꝫ
veſtium fuit ſeparatus a ꝓprietate ⁊ dñio earum: eadeꝫ
rõne vſus veſtimentoꝝ quotidianoruꝫ erit ſeparabilis a
proprietate ⁊ dñio.q: quecũq; ſunt ſeparabilia ad tẽpus
eadem ratione ſunt ſeparabilia ꝓ ſemper:quantũ eſt ex na
tura rerũ ſeparabiliũ. Nec valet qḋ ſepe dictũ eſt ꝑ alios
ꝙ vſus facti haberi nõ põt.q: hoc falſuꝫ eſt.qm̃ licet vſus
facti non poſſit haberi permanenter:quomodo habẽtur
entia permanentia:tamẽ bene põt haberi ſucceſſiue i fie-
ri:ſicut ſuũ eſſe conſiſtit in fieri.q: vſus facti non eſt ma-
gis fluens ꝙ tempus:qḋ tamen ſcḋm ſcripturã dicit̃ ha-
beri.vñ Joan.v.Erat autẽ ibi homo.xxxviij.annos in in-
firmitate ſua hñs.et ad Gal.vltimo.Dum tempus habe
mus:operemur bonũ ad oẽs.et Joan.ix. Etatem habet:
ipſum interrogate. Itẽ non obſtat qḋ poſſet opponi de
pre.c.dilectiſſimis.ibi. Nec quiſq; eoꝝ que poſſidebat ali
quid ſuum ⁊c.ergo apl'i ante illã cõuerſionẽ illoꝝ iudeo-
rũ aliqua poſſidebãt et habebãt : ⁊ illa cõmunicauerant
cõuerſis.q: vt ſupra probatum eſt poſt ſuã renuntiatio-
nẽ Apl'i nihil ꝓprium habebant vel poſſidebãt. Nec Cle
mens mentionem facit in toto illo paſſu de proprietate
⁊ dñio proprietatis. ⁊ hoc apparet per primũ exẽplum
de ſtatu innocẽtie:quũ dicit.Cõis vſus oīm ⁊c.ſed ꝑ ini-
q̃tatẽ ⁊c. Cõſtat aũt ꝙ in ſtatu innocẽtie nõ fuiſſent oia
cõmunia quoad ꝓprietatẽ et dñiuꝫ introductũ per iniq̃-
tatẽ:q: illud dñiũ fuit alteri⁹ cõditionis ⁊ nature a dñio
introducto ꝑ iniq̃tatẽ.q: illud dñiũ fuit mere libertatis
et ꝑfectionis naturalis:iſtud vero eſt dñiũ ſeruilis neceſ-
ſitatis ⁊ coacte poteſtatis.q: niſi homies coactiua prãte
ꝓhiberent̃:quilibꝫ vt plurimũ vellet ſi poſſet/totũ vſur-
pare.Jõ iſtud dñiũ diſtat ab illo dñio ſicut violentũ a na
turali:⁊ coactũ a libero.Simil'r ꝑ ſcḋm exẽplũ ei⁹ pꝫ hoc
idẽ:q: dicit ibi.Deniq; grecoꝝ q̃dã ⁊c.debere eſſe amicoꝝ Amicoꝝ
oia cõmunia.Sed bona amicoꝝ nõ debẽt cõiter eſſe com oia quõ
munia q̃ad ꝓprietatẽ et dñiũ.ſed q̃ad cõmodũ neceſſita dici de-
tis.vñ.j.Mach.xij.Spartiate velut romani amici iudeo beant cõ
rũ ſcripſerũt iudeis i hec ṽba. Pecora nr̃a et poſſeſſiões munia.
nr̃e veſtre ſunt:⁊ veſtre nr̃e.qḋ nõ intelligẽdũ quoad pro
prietatẽ:ſed quoad vite neceſſitatẽ.Hoc etiã pꝫ ꝑ tertiũ
exẽplũ ei⁹.Et ſicut nõ poteſt diuidi aer nec ſplẽdor ſolis:
Ita nec reliq̃ q̃ data ſunt hoīb⁹ ad habendũ diuidi debe
re:ſed habẽda eſſe oia cõia.Conſtat auteꝫ ꝙ in aere ⁊ in
ſplẽdore ſolis nullus de cõi lege vẽdicat ſibi ꝓprietatem
nec dñiũ ꝓprietatis:ſed dñiũ tñ naturale:qḋ eſt alterius
gñis ab illo dñio qḋ eſt ꝑ iniq̃tatẽ:vt dictũ eſt.quare Cle
mens nõ loquit̃ nec intẽdit inferre ꝙ apl'i habuerũt i ſpe
ciali nec in cõi quãtũ ad cõmunitatẽ ipſoꝝ apłoꝝ ſingu-
lare aliqḋ dñiuꝫ ꝓprietatis:quicq̃d ſit de cõmunitate cre
dentiũ gñali:q: nõ eſt veriſimile nec ꝓbabile ꝙ aliq̃s ſa-
piẽs intendat inferre in cõcluſiõe/qḋ nullo mõ prelibã-
uit in premiſſis:quũ ↄcluſio in nulla ſcientia excedat vi-

ratē medij. Quū ergo Clemens in toto ſuo ꝓceſſu nihil fuerit de ꝓprietate ⁊ ꝓprietatis dn̄io ꝓloquutus: ſicut patet per oīa exempla eius ſupius adducta: nō eſt veriſimile nec ꝓbabile ꝙ voluerit inferre de apl'is/ ꝙ habuiſſent aliqua quoad ꝓprietatē ⁊ dn̄ium ꝓprietatis: niſi ſpecialiter expreſſiſſet: qđ nō fecit. vnde ꝙ dr̄ ibi. Nec quiſq̄ eoꝝ que poſſidebat aliquid ſuū eſſe dicebat. verbum poſſidebat accipit̄ ꝓ ſimpliciter habere abſq̄ ꝓprietate et dn̄io. quia aliter eſſet repugnantia ⁊ cōtradictio manifeſta in dicto: ſi poſſidere acciperetur ibi iure ꝓprietatis ⁊ dominij. quia tunc eſſet ſenſus. nec quiſq̄ eorū que poſſidebat quoad ꝓprietatem ⁊ dominiū: ſuū eſſe dicebat quoad ꝓprietatem ⁊ dn̄ium. qui ſenſus implicat apertam cōtradictionem. ergo poſſidere accipitur ibi ꝓ ſimpliciter habere ſeu detinere abſq̄ iure ꝓprietatis ⁊ dn̄ij ⁊ titulo poſſidendi ꝓprio noīe. ⁊ hoc clare gloſ. poſita in ꝓe. c. dilectiſſimis. q incipit/ ergo aliquis/ determinat dicens. Sic ergo aliquis poteſt poſſidere rem cuius nō pōt habere ꝓprietatem. ⁊ hec eſt poſſeſſio naturalis: nō ciuilis. Sʒ dic poſſidebat. i. detinebat: ſicut ſeruus dicit̄ poſſidere. ff. de acqui. poſ. ꝙ ſeruus. ad idem facit qđ no. xij. q. j. non dicatis. in gloſ. nūquid. Ex quo vlterius patet ꝓpoſitū: quia abdicatio apl'oꝝ in cōmunitate generali credentiū non fuit altior ⁊ ꝑfectior abdicatione ipſoꝝ extra illā cōmunitatem cū chriſto: ſʒ apoſtoli in cōmunitate generali oīm credentiū nō poſſiderunt quoad ꝓprietatem ⁊ dominiū aliquid in ſpeciali: nec in comuni quoad cōmunitatem ipſoꝝ ſpecialem ⁊ ꝓpriam: q2 illud quodcūq̄ fuiſſet/ non fuiſſet cōmune toti multitudini credentiū. ſicut qđ eſt ꝓprium cōmunitatis ſpecialis: nō poteſt eſſe cōmune toti cōmunitati generali. q2 ꝓprium partis/ non eſt cōmune toti. ſcriptura aūt Actuū. iiij. dicit ꝙ nec quiſq̄ eoꝝ q̄ poſ. ⁊c. ergo apoſtoli nec extra illā cōmunitatē vna cū chriſto aliquid poſſederunt in ſpeciali: nec in cōmuni quoad ꝓprietatem ⁊ dn̄ium. Aliter ſequeretur ꝙ apoſtoli fuiſſent magis ꝓprietarij in ꝓpria cōmunitate cū chriſto: q̄ fuerunt in cōmunitate generali credentiū. quū in cōmunitate generali credentiū non ponantur fuiſſe ꝓprietarij nec in ſpeciali nec in cōmuni quātum ad ipoꝝ cōmunitatem ſpecialē ⁊ ꝓpriam. Item cōmunitas apl'oꝝ in illa multitudine credentiū quoad abdicationē ꝓprietatis tenuit locū vnius ꝑſone ſpecialis ſeu ſingularis: q2 ſicut nulla ꝑſona ſpecialis retinuit ſibi aliquā ꝓprietatem in ſpeciali in illa multitudine: ita nec tota cōmunitas apl'oꝝ propria retinuit ſibi aliquā ꝓprietatem in illa multitudine credentiū. Sed cōmunitas apl'oꝝ nō retinuit quoad abdicationē ꝓprietatis locum vnius ꝑſone ſpecialis in illa multitudine: niſi q2 abdicatio ꝓprietatis in ſpāli ⁊ in cōmuni quacūq̄ cōmunitate ſpeciali citra cōmunitatē generalem totius eccl'ie: cuiꝰ typum ⁊ figuram gerebat illa eccl'ia ꝑmitiua: eſt ꝑfectior ⁊ maioris excellentie: q̄ abdicatio ꝓprietatis omniū tm̄ in ſpeciali: ⁊ nō in cōmuni. aliter em̄ fruſtra ⁊ inutiliter ac otioſe cōmunitas apl'oꝝ renuntiaſſet ꝓprietati omniū in illa multitudine: niſi abdicatio ꝓprietatis omniū in ſpeciali ⁊ in cōmuni quacūq̄ cōmunitate ſpeciali eſſet ꝑfectior ⁊ altior/ q̄ abdicatio ꝓprietatis omniū tm̄ in ſpeciali ⁊ nō in comuni. Aliter em̄ fruſtra ⁊ inutiliter ac otioſe cōmunitas apl'oꝝ renūtiaſſet ꝓprietati omniū in illa multitudine: niſi abdicatio ꝓprietatis omniū in ſpeciali ⁊ in cōmuni quacūq̄ cōmunitate ſpeciali eſſet ꝑfectior ⁊ altior/ q̄ abdicatio ⁊ ꝓprietatis omniū tm̄ in ſpāli ⁊ nō in cōmuni. q2 fruſtra ⁊ inutiliter quis ſe obligat ad gradū abdicationis arctiorem et maiorem: niſi ꝯſequat̄ inde ꝑfectionē aliquā maiorem: vt ſupra dictū eſt. ꝟ. Item ad hoc eſt ratio. Et ſicut in eccl'ia ꝑmitiua: q̄ gerebat typum ⁊ figuraʒ ꝑſentis eccleſie: fuit ꝑfectionis vniuerſaliter apud omnes illius eccl'ie abdicare ꝓprietatē cuiuſlibet rei in ſpeciali ⁊ in cōmuni quacūq̄ cōmunitate ſpeciali citra cōmunitatem generalem illius eccleſie. Ita nūc in eccleſia preſenti eſt ꝑfectionis/ ſaltem in aliquo ſtatu ſpeciali apud aliquos viros perfectos abdicare proprietatem cuiuſlibet rei tam in ſpeciali q̄ in communi quacūq̄ communitate ſpeciali citra cōmunitatem generalem totius eccleſie: q2 dicere ꝙ illud qđ tunc fuit ꝑfectionis ſimplr̄ apud oēs: nunc non poſſit eſſe ꝑfectionis in aliquo ſtatu ſpeciali: eſt ridiculum: quū natura rerū nō ſit inutata nunc plus q̄ tūc. Et talis ſtatus ſi ponatur: quicūq̄ ſit: habebit vſum oīm rerū ſeparatuʒ a ꝓprietate ⁊ dn̄io in ſpeciali ⁊ in cōmuni. ſicut habuit q̄libet ſtatus ſeu ordo ſpecialis eccleſie ꝑmitiue. Et talem ſtatum abdicationis oīm rerū in ſpeciali ⁊ in communi/ elegit btūs Franciſcus ꝓ ſe ⁊ ordine ſuo: ſicut ptʒ ꝑ declarationes multoꝝ ſummoꝝ pontificuʒ: vt eſt ſupra in ar. lv. in. §. porro. in ꝑn. eſt euidentius declaratū. Que ſtatum ſtulte ⁊ fatue elegiſſet ⁊ eccleſia approbaſſet: niſi abdicatio ꝓprietatis omniū rerū in ſpeciali ⁊ in cōmuni eſſet maioris meriti/ q̄ abdicatio ꝓprietatis omniū rerū in ſpeciali ⁊ nō in cōmuni. q2 fruſtra ⁊ ſtulte quis ſe obligaret ad gradum vite arctiorem ⁊ difficiliorem ſicut eſt iſte: vt ptʒ ex̄ de ꝟb. ſig. exiit. li. vi. §. vnde vos. ibi/ tenētur plus q̄ ceteri chriſtiani ⁊c. et. §. ꝟ. ceteroꝝ. ibi/ chriſti ſemitas arctius elegerunt: niſi ex hoc ordinaret̄ ad gradum ꝑfectiorem altiorem ⁊ maiorē: vt dictum eſt. Qđ aūt talē ſtatum elegerit beatus Franciſcus: patet per declarationes romanoꝝ pontificū/ Grego. ix. familiaris beati franciſci: Innocē. iiij. ianueñ. de domo de fliſco/ luminis iuris: qui fecit apparatum. Innocē. Alexandri. iiij. Nicolai. iij. Clementis. v. Io. xxij. in ſua extraua. que incipit/ Quorūdam. Ex quibus declarationibus Luce clarius cōſtat/ ꝙ abdicatio ꝓprietatis oīm rerū in ſpeciali ⁊ in cōmuni ſit maioris ꝑfectionis ⁊ meriti q̄ abdicatio ꝓprietatis oīm rerū in ſpeciali: ⁊ nō in cōmuni: vt ſupra dictum eſt. Et ꝙ vſus poteſt in cōſumptibilibus a dn̄io ſeparari. Nā: ſicut dictum eſt: fruſtra ⁊ fatue ſe beatus Franciſcus ꝓ ſe ⁊ ordine ſuo ad talem expropriationē in ſpeciali ⁊ in cōmuni ſm̄ determinationē ꝑdictoꝝ romanoꝝ pontificū obligaſſet: niſi talis abdicatio eſſet ꝑfectior ⁊ altior ſeu maioris meriti ex genere operis operati/ q̄ abdicatio ꝓprietatis tm̄ in ſpeciali ⁊ nō in cōmuni. Fruſtra etiam ⁊ fatue eccleſia romana talem expropriationē approbaſſet ⁊ priuilegijs innumeris dotaſſet: niſi talis expropriatio eſſet ex genere operis operati ꝑfectior expropriatione reruʒ tm̄ in ſpeciali ⁊ nō in cōmuni. Qđ nō eſt dicendū de ſctō Franciſco nec de romana eccleſia matre omniū ⁊ magrā. ex̄ de priuil. antiqua. de ſum. tri. c. ij. in ſi. xxij. diſt. c. j. q2 fruſtra ⁊ inutiliter romana eccl'ia exponeret aliquem ordinem ad modum viuendi difficiliorem ⁊ laborioſioreʒ: niſi per hec exponeret ⁊ intenderet exponere eum ad gradum perfectionis ⁊ meriti ex genere operis perfectiorem ⁊ altiorē etſi in tali ordine ſic multipliciter ab eccleſia ꝯfirmato et declarato: in quo nihil poteſt etiam in cōmuni proprium poſſideri: non ſepararetur in cōſumptibilibus vſus a dominio: eccleſia periculoſum ſtatum approbaſſet. et in eo profeſſis perplexitatem ⁊ laqueum iniecíſſet contra apoſtolum. j. ad Coꝛ. vij. ibi: Porro hoc ad vtilitatem veſtrā dico: non vt laqueum vobis iniīciam: ſed ad id quod honeſtum eſt. ⁊ ꝙ facultatem prebeant ſine impedimēto dominū obſecrandi. ⁊. xxvij. q. j. de viduis. ij. xiij. diſt. nerui teſticulorum. ex̄ de reſti. ſpo. literas. §. porro. ꝟ. ſicq̄. Quare manifeſte ſequitur ⁊ aperte ex omnibus ſupradictis/ ꝙ abdicatio proprietatis omniū in ſpeciali ⁊ in communi eſt perfectior ⁊ eminentior ex genere operis operati/ abdicatione omniū tm̄ in ſpeciali ⁊ non in cōmuni. ⁊ abdicatio apoſtolorum fuit perfecta ex genere operis operati: non minus abdicatione fratrum minorum. immo fratruʒ minorum eſt illa abdicatio ⁊ profeſſio que ⁊ apoſtolorum: vt ex̄ de verbo. ſig. exiit. §. porro. li. vi. ergo apoſtoli omnia quoad ꝓprietatem ⁊ dn̄ium reliquerunt in ſpeciali et in communi. Quod etiam patet ratione euidēti neceſſarij. quia cuius cauſa ꝓrima ⁊ immediata non ſtat

Digitized by Google

tum ſumma pfectione: nec ipſum poteſt ſtare cum ſum-
ma perfectione: ſed diuiſio quecūq; dominioꝝ perſona-
lis vel collegialis venit cauſaliter ⁊ immediate ex nōnul
la diuiſione animoꝝ: ſicut per oppoſitum cōmunio dñioꝝ
venit p ſe ⁊ immediate ex cōmunione ⁊ indiuiſione ani-
Diuiſio-nis dñio-rū ratio. moꝝ. vnde quia in ſtatu innocentie nulla fuiſſet animoꝝ
diuiſio: ideo nulla fuiſſet diuiſio dñioꝝ. ſicut apte colligi
tur. viij. di. §. j. ⁊ quia corda amicoꝝ ſunt aliquo modo cō
nexa in dilectione: ideo bona ipſoꝝ ſunt aliquo modo cō
munia participatione ⁊ ſm gradum cōnexionis amicoꝝ
adinuicem in dilectione. ſic eſt ꝓportionaliter gradus cō
munitatis bonoꝝ eoꝝ in cōmunicatione. Et propter hoc
ſcriptura Actuū. iiij. volens reddere rationem ⁊ cauſam
ꝓpriam quare bona primitiue eccleſie fuerunt cōmunia
omnibus credentibus: aſſignat pro ratione ⁊ cauſa pro-
pria ac immediata cōmunionem ⁊ indiuiſionē coꝛdiū pfe-
ctam inter ſe dicens. Multitudinis aūt credentium erat
cor vnū ⁊ anima vna. nec quiſq; eoꝝ que poſſidebat ali-
quid ſuū eſſe dicebat: ſʒ erant illis omnia cōmunia. Ecce
quare nullus eoꝝ dicebat aliquid eſſe ſuū: ſed erant illis
omnia cōmunia: q: erat cor illis vnum ⁊ anima vna. iſta
fuit cauſa per ſe cōmunis bonorum ipſoꝝ. ideo ſcriptura
prius premittit pfectam cōmunionē ⁊ īdiuiſionē cordiuʒ
eoꝝ inter ſe ſicut cauſaʒ ꝓpriam: ⁊ ſecūdo ꝯſequēter ſub-
iungit cōmunitatem bonoꝝ ſicut effectum ꝓpꝛium ex ꝓ-
pria cauſa. ergo ſicut communio bonoꝝ venit vniuerſali
ter ex cōmunione animoꝝ: ita per oppoſitū diuiſio dñioꝝ
venit vniuerſaliter ex aliqua ſeu nōnulla diſiunctiōe aut
certe impfecta vnione animoꝝ: que nō ſtat cum perfecta
charitate: que eſt vinculum pfectionis. Colo. iij. quia cha
ritas nō querit que ſua ꝓpria ſunt. j. ad Coꝛ. xiij. lxiij. diſ.
noſſe. Item maior ⁊ perfectior eſt connexio fraternitatis
ſpūalis in amore charitatis: q̄ ſit cōnexio fraternitatis
carnalis in amore carnis. quia pfectius eſt vinculū ſpūs:
q̄ vinculum carnis. xij. q. ij. ita diligere. ſed pfect⁹ amor
fratrū ſm carnem/ facit omniū fratrum bona quoad do
miniū eſſe cōmunia: quia q̄diu inter fratres carnis non
naſcitur ab intrinſeco vel ab extrinſeco aliq̄ ſcintilla diui
ſionis: tādiu ducunt cōmunem vitam. ergo multo magꝭ
amor pfectus charitatis fraterne facit omnia bona pfe-
ctorum toti eccleſie cōmunia ⁊ nulli ꝓpria. xxiij. q. vij. qd
aūt. ergo appropriatio dñioꝝ in ſpeciali vel in communi
quacūq; cōmunitate ſpeciali non ſtat cum ſumma perfe
ctione: qualis fuit inter apoſtolos. vnde gloſ. ſuper illud
Act. iiij. Multitudinis autē credentiū erat cor vnū ⁊ aīa
vna. ſcʒ. c. ꝟ. ſimilr̄ vſus. que ſuperius ſunt adducta. Qui
mūdum pfecte reliquerant: nō de nobilitate generis glo
riantes ſe alijs pferebāt: ſed ſicut vnius eiuſdēq; matris
eccleſie viſceribus editi/ ita eodem fraternitatis amore
gaudebant. hec gloſ. Item. Nullus ſibi aliquid appropri
ans de iure poſſidet omnia: quia nō eſt equū neq; iuſtum
vt ei ſint omnia cōmunia q̄ ſuū non vult facere cōmune
cum oībus. ſed viri pfecti omnia poſſident de iure diuino
ſm illud apl̄i. ij. ad Coꝛ. vj. Tanq̄ nihil habentes et oīa
poſſidentes. ex̄ de excoſ. pre. nimis iniqua. j. rn̄. ⁊ ſm illud
j. ad Coꝛ. iij. Omnia veſtra ſunt: vos autem chriſti: chri-
ſtus autē dei. xxiij. q. vij. qd autem. in ſi. cum. iij. c. prece. er-
go viri pfecti ſicut fuerunt apoſtoli ⁊ eoꝝ pfecti imitato
res: nihil ſibi debent appropriare: nec in ſpeciali nec in cō
muni/ quacūq; cōmunitate ſpeciali. quia quātum ſibi ap
propriant: tantū eis ſubtrahitur: ne omnia poſſideant. idō
apoſtoli vt oīa poſſent iure inuiolabili poſſidere: oīa iu-
re violabili contēnendo reliquerūt. Hinc btūs Franciſc⁹
in regula ſua fratrib⁹ ſuis dixit: Fratres nihil ſibi appro
prient: nec domū/ nec locum: nec aliquā rem: ſed tanq̄ pe
regrini ⁊ aduene ſint in hoc ſeculo. ⁊ .j. Hec eſt illa celſitu
do altitudīs paupertatꝭ: cui dilectiſſimi fratres totaliter
inherentes nihil aliud ſub celo in perpetuū habere veli-
tis. Et ita ſm ꝯſilium ſalubre beati Franciſci ⁊ romano-
rum pontificū qui regulam approbauerūt: nullus ſtatus

ſeu ordo aliquid ſibi appropꝛians/ gerit pfecte in hac vi-
ta formam ⁊ moduʒ ſpūalis peregrini ⁊ ciuis celeſtis cō
ciuis angeloꝝ: qui nihil ꝓpꝛium in ſpeciali nec in cōmu-
ni habēt. nihil eīn angeli ꝓpꝛium in hoc mūdo poſſidēt:
ſed nec maligni ſpūs ad quos apoſtoli calcandos vene-
rant. Luce. x. ꝓprium aliquod in hoc mūdo poſſident. ſm
Greg. in homil. quos etiam viri pfecti melius luctando
deuincūt: ſi a ſe omniū ꝓpꝛium qd illi nō habēt abijciūt:
huic accedit. j. ad Timo. vj. Habentes alimenta ⁊ quib⁹
tegamur hijs ꝯtenti ſimus. nihil eīn intulimus in hūc mū-
dum: haud dubium q: nec afferre quid poſſumus. xij. q. j.
epa. Medium aūt pfecte rectitudinis nō debet ab extre
mis declinare. extrema aūt noſtri curſus ſunt ingreſſus ⁊
egreſſus de hoc mūdo: in q̄bus ſm apoſtolū nihil ꝓpꝛiū
habere pmittimur ſi pfecte ⁊ recte icedimus. xij. q. j. duo.
ibi. nō niſi ad vſum ſm vnam lecturam. Quare ſi recte ⁊
indeclinabiliter ac expedite noſtrū iter peragimus: nihil
ꝓpꝛium in medio vite plus q̄ in extremis habere debe-
mus. Contra illud etiam qd ſepe opponit̄/ q in reb⁹ vſu
conſumptibilib⁹ vſus ꝓprie ſumptus haberi nequit: nec
illis poteſt aliquis vti: dicendū eſt q iſtud expreſſe cōtra
Clemētem eſt in pre. c. dilectiſſimis. qui dicit q cōmunis
vſus omniū que ſunt in hoc mūdo: omnibus hoībus eſſe
debuit: ſed talia vſu cōſumptibilia de hoc mūdo ſunt. Et
eadem ratione falſum ⁊ impoſſibile cōſuluit aplſus Ti-
motheo. j. ad Timo. v. ex̄ de iureiurā. et ſi chriſtus. §. que-
dam. dicens. Utere modico vino. Et eadem ratione de⁹
falſum dixit (qd nefas eſt) miniſtris antique legis q pri
mitie ⁊ ſacrificia cederent in vſus eoꝝ. vt patet Numeri
xviij. Et tota ſcriptura que loquit̄ de vſu/ ſepiſſime falſuʒ
diceret (qd nefas eſt) xxiij. q. v. ergo. ix. di. ego. ⁊ c. quis ne
ſciat. Item dicere q in talibus rebus nō cōuenit vti ſed
abuti: periculoſum dicere eſt. quia termini in quacunq;
materia diſſoni ⁊ oppoſiti vniuerſaliter terminis legis
diuine ⁊ ſanctoꝝ patrū non ſunt ſani: ſed abſoni ⁊ ꝓfani
in illa materia. q: tales termini terminis legis diuine et
ſanctoꝝ patrū diſſolui abducunt ⁊ auertūt hoīes a fide
ſcripturarū ⁊ religione ſanctoꝝ patrū: qd eſt impiū ⁊ im
mane. q: ſcripture ſacra ⁊ ſanctoꝝ doctrina eſt nobis for-
ma ⁊ regula recte ac pie loquēdi: non ſolum operādi. vñ
ad Titū. ij. c. Uerbū ſanū ⁊ irreprehēſibile. ⁊. ij. ad Timo.
ij. ibi. Recte tractantē verbū veritatis. ⁊ in pmo. c. Formā
habens ſanoꝝ verboꝝ que a me audiſtis. ⁊ Aug. in lib. de
doctrina chriſtiana loquēs de ſacra ſcriptura dicit. Quic
quid hō extra didicerit: ſi noxiū eſt: ibi dānatur: ſi vtile eſt:
ibi inuenitur. ⁊ facit. xxxvij. diſt. §. ſed ⁊ ꝯtra. ⁊ Clemens.
Non eīn ſenſum alienū extrinſecus/ ⁊ extraneū debetis
q̄rere: vt quomodo ipm ex ſcripturarū authoritate ꝯfir-
metis: ſed ex ipſis ſcripturis ſenſum capere veritatꝭ opꝫ.
xxxvij. di. relatum. ⁊ verba intelligenda ſunt ſm cōmunē
modū intelligendi. vt legit̄ ⁊ no. ex̄ de ſpon. ex lr̄is. j. Sed
iſti termini abuti ⁊ abuſus ſunt diſſoni et contrarij ter-
mini legis diuine ⁊ terminis ſanctoꝝ/ in qualibet mate-
ria licita rerū vſu conſumptibilium. Quia in nulla mate
ria licita rerum vſu cōſumptibilium/ ſcriptura ⁊ ſanctoꝝ
doctrina vtitur predictis terminis: ſed tn̄ terminis op-
poſitis (attendant oēs religioſi ꝓ paupertate altiſſima)
ſicut patet diſcurrēti totam ſeriem ſcripturarū ⁊ ſancto-
rū patrum doctrinā: quū tn̄ ſcriptura ⁊ ſanctoꝝ patrum
doctrina frequēter loquatur de materia licita rerum vſu
cōſumptibiliū noīe vſus ⁊ vti: ⁊ nūq̄ nomine abuſus vel
abuti. Notat aūt Archid. ex̄ de of. dele. q̄uis. li. vj. q illici-
tus vſus abuſus ⁊ abuſio poti⁹ dicēdus eſt q̄ vſus. lxxiiij.
diſt. ꝟ. iſta. xj. q. iij. pūilegium. xxv. q. ij. §. his ita. ex̄ de elec.
generali. §. ſi. ibi. Ab illorū abuſu. ex̄ de reſcrip. ſedes. ⁊. c.
quia nōnulli. ⁊ de elec. qd ſicut. ij. rn̄. ibi. ⁊ ſi ſecus aliquā-
do p vſurpationē aliqui faciāt abuſiue. ⁊. c. quiſquis. ibi.
per ſecularis poteſtatis abuſum. ex̄ de con. pre. deteſtāda
j. rn̄. li. vj. aliqn̄ tn̄ abuſus appellat̄ vſus. xij. q. ij. eccleſiarū
ſeruos. vbi dicit. vt tales vſus ⁊c. vbi debet exponi vſus. i.

Digitized by Google

abuſus.ſm Archi. Et adde hic qđ ſcripſi.ſ.in.§.adhuc pe
tita.ꝟ.cum etiam.liij.in ar.lxiiij. ¶ Ulterius contra illud
qđ dicitur ꝙ beatus Augu.nō dixit apl'os vouiſſe rerum
oim abdicationē quoad ꝓprium: hoc ſtare nō pōt. immo
expreſſe Aug.hoc dixit ſup illud Matth.xix. Ecce nos re
liquimus oia.ꝛ ꝑ hec ꝟba etiā ſupra poſita hoc votū po-
tentiſſime vouerant. Qđ etiā ſic ꝓbatur.qm̄ ꝯſiliū ꝯſilio
rū/qđ eſt forma ꝛ ꝑfectio ſeu ꝯſummatio alioꝝ ꝯſilioꝝ:
nō eſt dubium apl'os ꝓcipue obſeruaſſe. alr em̄ apl'i non
fuiſſent in apice ꝑfectionis:qđ eſt erroneum.quū de ipſis
ꝓcipue dixit dn̄s Jo.xvij. Ut ſint ꝯſummati in vnū.op.fa
cit.xxiiij.q.ij.c.ij.ſed votū eſt ꝯſilium ꝯſilioꝝ/forma ꝛ ꝑfe-
ctio ꝯſummatiua eoꝝ.q: votum cadens ſup quodcūq̄ cō
ſilium euāgelicum/reddit ipm̄ eſſentialiter ꝑfectius/et
deo acceptius:eo ꝙ ꝑ liberam oblationē offertur volun-
tas deo tm̄ actu:ꝑ votum aūt offertur volūtas actu ꝛ po
tentiā qđ eſt multo fortius.q: poſt votū emiſſum non eſt
amplius de iure oppoſitū in poteſtate voluntatis.ꝓpter
qđ Leuiti.xxij.c.ſcribitur. Bouē ꝛ ouē aure ꝛ cauda am-
putatis volūtarie offerre potes: votum aūt ex his ſolui
nō poteſt.hec ibi.ſed bos ꝛ ouis aure ꝛ cauda amputatꝫ
nō poteſt magis voluntarie offerri:ꝙ̄ de eis votum ꝑſol-
ui:niſi quia votū cadens ſup quodcūq̄ opus virtuoſum
reddit ipm̄ eſſentialiter ꝑfectius ꝛ deo acceptius. Ideo
ſup illud ps.cxxxi. Sicut iurauit domino votū vouit deo
Jacob.dicit Aug.ꝛ ponit ibi in gloſ.ordi. Nemo ꝓſumat
viribus ſuis reddere que vouit.qui em̄ hortatur te vt vo
ueas:ipſe te adiuuat vt reddas. vouit aūt eccleſia i man
ſuetudine vt ſit domus dei:quo nihil gratius pōt deo of
ferri.hec ibi. Et ita ꝑfectio totius ſpūalis edificij cōſum-
matur in ꝑfectione voti: ſicut arca Noe fuit cōſummata
in cubito vno.Gen̄.vj. Unde ꝛ ſup illud ps.lxxv. Uouete
ꝛ reddite.dicit Augu. Uouere em̄ voluntati cōſulitur: ſꝫ
poſt voti promiſſionem redditio exigitur neceſſario. Et
Caſſiodorus ibi. Ad hec vouenda nos inuitat: non preci
pit vt voueamus:ſed vt vota reddamus. ꝛ gloſ.ibi. Uo-
uere mente quodlibet bonū: ꝛ reddire opere neceſſario
poſt votū.ꝛ facit ex. de cōuer.cōiugu.ex parte.ꝛ de vo.et
vo.re.magne.§.ſane. Ergo apl'i vouerūt ꝓcipue quodli-
bet trium ꝯſilioꝝ euangelicoꝝ:ſcilꝫ obedientiam.ꝑ illud
xix.Matth. Et ſecuti ſumus te. Et caſtitatē.xxxj.diſt.oio.
Et ꝓprietatꝫ abdicationē.vt pre.c.xix.Matth. Ecce nos
reliquimus omnia.vbi ſm Augu.vouerunt.aliter ſeque
retur ꝙ abdicatio ꝓprietatis facta in ꝓfeſſione oim reli
gioſoꝝ abſq̄ ꝓprio viuere ꝓfitentium eſſet eſſentialiter
ꝑfectior ꝛ altior abdicatiōe apoſtoloꝝ.quū votum/vt di-
ctum eſt/ſit cōſummatio ꝑfectionis alioꝝ ꝯſilioꝝ ſpecia-
lis.qđ nefas eſt dicere aut ſentire. ꝓſertim quū religioſi
ſint ſucceſſores apl'oꝝ quoad renūtiationē.vt ſupra dictū
eſt.ꝛ no.ꝛ legitur.xvj.q.j.ex authoritate. ¶ Qꝫ etiā votuꝫ
ſupaddat ſpecialē ꝑfectionē ſup opus liberum volunta-
tis/dicit expreſſe Anſelmus in libro de ſimilitudinibꝰ: eo
ꝙ ꝑ opus bonū libere voluntatis offertur deo fructꝰ vo-
luntatis:ꝑ opus aūt factū ex voto offertur ipſa arbor vo
luntatis cū oibus fructibus ſuis:qđ eſt multo ꝑfectius ꝛ
deo gratius:quāto arbor cum fructibꝰ plus valet ꝙ̄ fru-
ctus ꝑ ſe. Qꝫ aūt iſta ſit intentio beati Aug.de voto apl'o
rum apparet manifeſte.xvij.de ciui.dei.c.iiij. ꝑ cum ſic di
centem. De terra ergo ſuſcitatus eſt ille ſupra oēs diuites
pauper:ꝛ de illo ſtercore erectus ſupra oēs ꝑpl'os opulē
tos ille inops: vt ſedeat cum potentibus ꝑpl'i: qbus ait
Matth.xix. Sedebitis ſupra ſedes.xij. Et ſedem glorie
hereditatem dans eis.dixerant em̄ potētes illi Matth.
xix. Ecce nos dimiſimus oia:ꝛ ſecuti ſumꝰ te.hoc votum
potentiſſimi vouerāt.ſed vnde hoc eis:niſi ab illo de quo
hic ꝯtinue dictū eſt/dans votum vouenti:hec Aug. Ex q̄
bus tripl'r patet ꝓpoſitū. Primo qm̄ Auguſtinꝰ i iſto ꝯſe
quēte/hoc votū potentiſſimi vouerāt/intendit colligere
quaſi in ſumma ꝑ modū epilogi totā potentiā ꝑfectiōis
apl'oꝝ prius narratam:ſed prius expreſſius ꝛ ſpecialius
vel non minus ꝓnarrauerat potentiā eoꝝ in abdicando
temporalia ꝓpter chriſtū:ꝙ̄ i ſequēdo chriſtū. quare hoc
ꝯſequēs referendum eſt ad totum antecedens in quo
eoꝝ potentia ꝓnarratur:ꝛ ſpecialiter ad partem antece-
dentis in qua ſpecificatur potentia pauꝑtatis.q: de pau
pertate a ꝓncipio verboꝝ vſq̄ ad finem ſpecialiter fuerat
ꝓlocutus. Scđo hoc patet ꝑ id qđ ſequit in ꝓdictis ꝟbis
Aug. Sed vnde hoc eis:niſi ab illo qui dat votum vouē
di: Sed in tota ſcriptura euangelij non habetur plus de
voto obedientie:ꝙ̄ de voto pauꝑtatis:nec in alio ſcriptu
re loco.vnde ergo colligatur ex his ꝟbis plus votū obe
dientie ꝙ̄ pauꝑtatis dicat qui cōtra dicit.qđ quū nō iue-
nerit redeat ad veritatē:ꝛ colligat inde cū beato Augu.
vtrūq̄ ſimul. Si vis ꝑfectꝰ eē:vade ꝛ vēde oia q̄ habes:ꝛ
da pauꝑibꝰ:ꝛ veni ſeq̄re me.inde colligit ſimul vtrūq̄ vo
tū Aug.iō ſimul vtrūq̄ ponit:ſic Petrꝰ vtrūq̄ dixit ſimul
poſt illa ꝟba chriſti vade ꝛ vende ꝛc. Ecce nos reliquimꝰ
oia:ꝛ ſecuti ſumus te. Nec diuidat quiſq̄ qđ nec chriſtus
nec Petrus nec Auguſtinus diuiſit. Ecce chriſtus ſimul
vtrūq̄ copulatiue ꝛ cōiunctim dixit. Si vis ꝑfectus eſſe:
vade ꝛ vende oia que habes:ꝛ da pauperibus:ꝛ veni ſe-
quere me. Petrus in ꝑſona oim apoſtoloꝝ ſimul vtrūq̄
copulatiue ꝛ cōiunctim reſpondit. Ecce nos dimiſimus
oia:ꝛ ſecuti ſumus te. Aug.ſimul vtrūq̄ copulatiue ꝛ cō
iunctim recitauit. dixerant em̄ illi potentes. Ecce nos di
miſimus omnia:ꝛ ſecuti ſumus te.hoc votum ꝛc. Si er-
go apoſtoli vouerūt ſequi chriſtū/ſicut fatetur opponēs:
ergo ꝛ de dimittendis oibus votum fecerunt. ſm Aug.
quia pariter ponūtur per chriſtū ꝛ Petrum ꝛ Aug.relin
quere oia ꝛ ſequi chriſtū. Adde hic qđ ſcripſi.ſ.in.§.reſpō
deo.ꝟ.ex ꝓdicta aūt determinatione.cum ꝟ.ſeq.in ar.
Item apoſtoli nō vouerunt ſequi chriſtum alia de cauſa
niſi quia ſequi chriſtum ex voto eſt perfectius ꝛ deo gra
tius/ꝙ̄ ſequi chriſtum ſine voto/vt ſupra dictum eſt. Sed
iſta cauſa ita concludit de relinquēdo oia: ſicut de ſequē-
do chriſtum.ergo quū apoſtoli omnia reliquerint perfe-
cte:ſicut chriſtum ſecuti ſunt ꝑfecte:ſequitur ꝙ ſicut voue
runt ſequi chriſtū:ita vouerunt relinquere omnia. quum
eadem cauſa ſit vtrobiq̄ vouendi.ex. de tranſla.inter cor
poralia. Item ſm expoſitorē apoſtoli vouerūt ſequi chri
ſtum.ſed iſta ſequela fuit magis ꝓncipaliter effectu ope-
ris ſeruando eius mandata atq̄ conſilia:ꝙ̄ greſſu corpo
ris.vnde gloſ.ſup illud Matth.iiij. Relictis retibus ſecu
ti ſunt eum.dicit.inceſſu pedum:ſed magis obedientia ꝛ
affectu:amplius ad ꝓpria non reuerſi.hec gloſ. Apoſtoli
vouerunt chriſti precepta atq̄ conſilia.quia ſequela chri
ſti quā ſm oppoſitorem vouerunt/ꝓncipaliter ſtat in ſer
uando eius mandata atq̄ conſilia. Sed chriſtus volenti
bus aggredi viam perfectiōis precipit omnia relinque-
re.quia licet relinquere omnia ſimpliciter ꝛ abſolute fue
rit conſilium ꝛ non preceptum tamen viris perfectis vo
lentibus viam perfectionis ſeruare eſt preceptum.xiiij.
q.j.§.j.vnde Grego.j.mora.ſupra all'.in iſto.§.ꝟ. Item ad
hec eſt. Necdum virtus precepti emicuerat que omnia re
linqui preceperat.ꝛ Remigius ſupra all'.in hoc.§.ꝟ. Itē
cōtra hoc eſt. Beati eſtis:qui euangelici precepti memo
res/cuncta terrena pro chriſto reliquiſtis. Item licet q̄s
poſſit relinquere bona temporalia abſq̄ voto:tamen vo
luntatem habendi temporalia non poteſt quis perfecte
relinquere ſine voto.quia licet res exterior abſq̄ voto re
linqui poſſit: tamen voluntas habendi abſq̄ voto ſim-
pliciter relinqui non poteſt.ſed apoſtoli non ſolum reli-
querunt ſimpliciter omnia tēporalia: ſed etiā reliquerūt
ſimpliciter ꝛ perfecte voluntatem habendi ipſa.vnde ſu
per illud Matth.xix. Ecce nos reliquimꝰ oia. dicit gloſ.
etiā voluntatē habendi. Et ſup illud Luc.xviij. Ecce nos
dimiſimꝰ oia.gloſ.etiā voluntatē habendi. Ergo volun-
tatem habēdi oia/reliquerūt ex voto. Item licet q̄s poſ-
ſit renūtiare rebus exterioribus abſq̄ voto: tm̄ renūtia-
re deſiderijs ꝛ concupiſcentijs habendi non poteſt quis

Apoſtoli rerum oim abdicatiōnē vouerunt.

Que ex voto fiunt deo ſunt acceptiora

Digitized by Google

perfecte ſine voto. Sed ſm Grego. in homil. Petrus et Andreas apl'i nō ſolum renūtiauerūt rebus oībus tēporalibus: ſed etiā renūtiauerunt oībus deſiderijs ⁊ ꝯcupiſcentijs habēdi. vbi dicit ſic. Multū reliquit qui nihil ſibi retinuit. multū reliquit: qui quantūlibet parū/ totum deſeruit. certe ⁊ nos habita cū amore poſſidemus: ⁊ ea q̄ minime habemus ex deſiderio querimus. Multū ergo Petrus ⁊ Andreas dimiſerunt. qn̄ vterq; etiā deſideria habendi reliquit. Multū dimiſit: q● cū re poſſeſſa etiā ꝯcupiſcentijs renūtiauit. hec Greg. Idem. ſ.e. §. ꝟ. item ad hoc Greg. Ergo apl'i ex voto renūtiauerūt deſiderijs ⁊ ꝯcupiſcentijs deliberatis habendi tēporalia. Similr̄ ſi ſm oppoſitorem ab hac vniuerſali/ Ecce nos reliquim⁹ oia/ excipiūtur ſpecificata in euāgelio: tunica/ gladius/ calige/ ⁊ veſtimenta: ſequit̄ ꝙ iſta excipiant̄ in ſpeciali et ſingillatim: ⁊ nō ſolū in cōmuni aploꝝ. q: gladius dicit⁹ fuit Petri in ſpeciali/ veſtimentū/ ⁊ calige: q: chriſtus dixit in ſpeciali Petro. Cōuerte gladiū tuū ⁊c. ⁊ angelus Petro. Calcia te caligas tuas: ⁊ circūda tibi veſtimentū tuū. Et ita ſequit̄ ſm eum ꝙ apl'i in ꝓdictis ⁊ ſimilib⁹ fuerūt ꝓprietarij in ſpeciali: nō ſolū in cōmuni. Qđ eſſe non poteſt: qm̄ vt ſupradictū eſt ſm Clemen. cōis vſus omniū que ſunt in hoc mūdo/ oībus eſſe debuit. Et ſicut nō pōt diuidi aer nec ſplēdor ſolis: ita nec reliqua que data ſunt hoībus ad habendū diuidi debere: ſed habenda oia cōia. ⁊ iſtius cōſuetudinis more retento apl'i eorūq; diſcipuli cōem vitam duxerunt. xij. q. j. dilectiſſimis. Ex q̄bus pz ꝙ ſicut in ſtatu innocētie nullus habuiſſet in ſpeciali ꝓprietatem in aliqua re mūdi quacūq;: ſed fuiſſent oia oībus hoībus pro oi tempore quo nō peccaſſent cōmunia. Sic apoſtoli ⁊ eoꝝ diſcipuli q̄ in abdicando tēporalia aſſumpſerūt ſtatū ꝯformem ⁊ ſimilē ſtatui innocentie. ſm Clemen. in nulla re huiuſmodi habuerūt in ſpeciali ꝓprietatem ⁊ dn̄ium q̄diu in ſua ꝑfectione manſerūt: q: ſemper poſt ſequelā manſerūt. Et ꝑ ꝯſequens veſtimentū calige ⁊ gladius Petri nō fuerūt quoad ꝓprietatem et dn̄ium plus in ſpeciali Petri q̄ alioꝝ. Similr̄ ſicut in aere ſplendore ſolis ⁊ alijs corporibus celeſtibus nullus habet in ſpeciali ꝓprietatem et dn̄ium: ſed pro oi tpe fuerunt oia oībus hoībus cōmunia. Ita apl'i ⁊ eoꝝ diſcipuli ꝓ nullo tēpore poſtq̄ ſtatum perfectionis excelſe ſunt adepti: habuerūt in ſpeciali ꝓprietatem ⁊ dominiū ꝓpriū in aliqua re mūdi. ergo apl'i nō habuerūt in ſpeciali et ſingulatim ꝓprietatem ⁊ dn̄ium ꝓprium in veſtibus caligis gladijs ⁊ quibuſcūq; alijs ſimilibus vterent̄. Et per conſequens iſta nō excipiūtur in ſpeciali ⁊ ſingulatim ab hac vniuerſali. Ecce nos dimiſimus omnia. Sz ſi exciperent̄ ab ipa in ſpeciali ⁊ ſingulatim exciperent̄ ab ea: ⁊ non in cōi tm̄: qm̄ iſta in ſpāli ⁊ ſingulatim dicūtur fuiſſe aploꝝ. ḡ talia ⁊ ſimilia nullo modo excipiūtur ab hac vniuerſali. Ecce nos reliquim⁹ oia ſicut dicit oppoſitor. Et ꝓpterea non eſt min⁹ vniuerſalis de aplis iſta. Ecce nos reliquim⁹ oia hoie ⁊ tc̄q̄ ſit vniuerſalis de ꝑmis credentibus illa Act. iiij. Nec quiſq̄ eoꝝ que poſſidebat aliquid ſuū eſſe dicebat: ſed erant illis oia communia. Ex hoc pz q: abdicatio temporaliū primoꝝ credentiū nō fuit vniuerſalior: nec latioris ambitus abdicatione temporaliū apoſtoloꝝ: quū ꝑmi credentes nō fuerūt magis exproprīati a mundo q̄ apl'i. Sed illa de ꝑmis credentibus ſcz. Nec quiſq̄ eoꝝ q̄ poſſidebat aliq̄d ſuū eſſe dicebat: ſed erant illis oia communia. cōprehēdit ꝓ tēpore quo dicta eſt vniuerſalr̄ oia quecūq; aliqua exceptione nō facta: ſiue vite neceſſaria: ſiue quecūq; alia noīata vel nō noīata ſm veritatē: ſicut ſuperius pluries eſt oſtenſum. ergo iſta dicta de apoſtolis. Ecce nos reliquimus oia. pro tempore quo dicta fuit cōprehendit vniuerſaliter oia abſq; aliqua exceptione: ſiue ſint veſtes ſiue gladius ſiue quecūq; alia. ſed iſta fuit dicta de aplis pro ſemꝑ in futurū. ergo ſub iſta cadūt vniuerſaliter q̄bus apl'i vſi ſunt. ⁊ ꝑ ꝯſequēs in oībus habuerūt vſum ſeparatū a ꝓprietate ⁊ dn̄io. Et ꝑterea/ ſicut ſupra oſtenſum eſt iſto. §. ꝟ. Item nō minus ſub ꝟbis. votum aploꝝ nō extendit ſe ad pauciora q̄ votum religioſoꝝ abſolute ſine ꝓprio viuere ꝓfitentium. q: abdicatio religioſoꝝ vitam apoſtoloꝝ imitantiū in parte vel in toto/ nō eſt vniuerſalior: nec ꝑfectior abdicatione apoſtolorum. Sed votum religioſorū abſolute ſine ꝓprio viuere ꝓfitentium ſe extendit vniuerſaliter ad omnia abſq; aliqua exceptione: ſiue ſint alimēta ſiue quecūq; alia: quia votum eoꝝ abſolute factū ſe extendit vniuerſaliter ex forma ⁊ natura ſua ad oia illa in q̄bus vſus pōt a ꝓprietate ⁊ dn̄io ſeparari in ſpeciali: eo ꝙ votum cadens abſolute ſuꝑ abdicationē ꝓprietatis cadit ſuꝑ abdicationē oīs ꝓprietatis ab vſu ſeparabilis: ſed vſus rerū vſu ꝯſumptibilium eſt ſeparabilis a proprietate ⁊ dn̄io ſpeciali: quicq̄d ſit de ſeparatione eius a ꝓprietate ⁊ dn̄io cōi: qm̄ vt ſepe dictū eſt ꝑmi credentes ꝓ tempore illo de quo dicit ſcriptura Actuū. iiij. ꝙ erant illis oia cōmunia pro tempore: habebant in ſpeciali vſum rerū vſu ꝯſumptibilium ſeparatum a ꝓprietate ⁊ dn̄io. q: ꝓ tempore illo nullus eorum habebat in ſpeciali ꝓprietatem alicuius rei: ergo ꝓ illo tēpore habebant vſum talium rerum ſeparatū a ꝓprietate ⁊ dn̄io ſpeciali. Sed qua rōne vſus talium rerū fuit tunc ſeparatus in ſpeciali a ꝓprietate ⁊ dn̄io: eadē rōne fuit de poſſibili ſeparabilis ꝓ ſemꝑ: licet non fuerit de facto ſemꝑ ſeparatus. quia ſtante eodem natura rerū ſemper vſus eſt vniformiter ſeparabilis de poſſibili. Ergo votum religioſoꝝ abſolute abſq; ꝓprio viuere ꝓfitentium ſe extendit vniuerſaliter ad quecūq;: ſiue ſint veſtes ſiue cibaria. vnde veſtis q̄ vtitur ſeruus: non eſt ſua: ſed eſt de peculio. ff. de pecu. id veſtimentum. ⁊ ſeruus nō poſſidet ea que ſunt in peculio. ff. de acquirē. poſ. ſeruus. quia ab alio poſſidet̄: nihil ipſe poſſidet. vt. ff. de adult. ſic euenict ⁊ no. xij. q. j. non dicatis. ergo multomagis votum apoſtolorum: quod fuit forma ⁊ ꝑncipium votoꝝ religioſoꝝ: ſe extendit vniuerſaliter ad oia abſq; aliqua exceptione.

AD illud qđ dicit oppoſitor: ꝙ nō eſt intelligendum ꝙ beatus Auguſtin⁹ intellexerit ꝙ ipſi apoſtoli vouerūt nō habere aliquid in cōmuni: quū intendens iuxta vitam apoſtolicam ſuam religionē fundare loquens ſuis fratribus ſic dixit in regula ſua. Sit anima vna ⁊ cor vnū in dn̄o: ⁊ nō dicatis. xij. q. j. non dicatis. ⁊. c. nolo. vos habere aliquid propriū: ſed ſint vobis omnia cōmunia. Et diſtribuatur vnicuiq; veſtrum ꝓut opus erit. ⁊ ſequitur. Sic em̄ legiſtis in actibus apoſtolorum. Actuum. ij. ⁊. xij. q. j. c. ij. ⁊. c. quia tua. ꝙ erant illis omnia cōia: ⁊ diſtribuebatur vnicuiq; prout opus erat. Quū igitur beatus Auguſtin⁹ ⁊ eius fratres res habuerint ⁊ habeant in cōmuni: nō eſt reuocandum in dubium quin beatus Auguſtinus apoſtolos habuiſſe ſuppoſuerit in cōmuni. quare ꝑ authoritatem predictam Augu. nō poteſt concludi ꝙ apoſtoli voto abdicauerint omniū rerum dn̄ium in ꝓprio ⁊ in cōmuni. Reſpondendum eſt ꝑmo ꝙ dictum Auguſtini per oppoſitorem. inductum ꝓ parte ſua/ eſt contra eum. quoniā ſi Auguſtin⁹ ſm dictum eius intendebat fundare ſuam religionem iuxta vitam apoſtolicam: vt nullus eoꝝ haberet aliquid ꝓpriū ſed eſſent illis oia cōmunia: ergo Auguſtin⁹ voluit ꝙ fratres ſui nō haberēt in ſpeciali ꝓprietatē alicuius rei: ſed tm̄ in cōmuni. ergo ſimilr̄ apoſtoli iuxta quoꝝ votum Auguſtinus fundauit ſuam religionem: ſm ipſum non habuerunt in ſpeciali proprietatem alicuius rei. ⁊ ita veſtimentū q̄ vtebatur Petrus ⁊ calige ⁊ gladius nō fuerūt in ſpeciali quoad ꝓprietatem ipſius Petri. cuius oppoſitum oppoſitor: ſupra dixit. §. primo. ꝟ. non obſtat. ⁊ ꝟ. ceterum. Item ſi auguſtin⁹ fundauit ſuam religionē iuxta illud quod legitur in actibus apoſtolorum. ꝙ erant illis omnia cōmunia. Actuū. ij. Et auguſtinus mandauit fratribus ſuis ꝙ nunq̄ pro perpetuo tempore haberent in ſpeciali ꝓprietatem alicuius rei; ſed eſſent illis omnia cōmunia

munia ſemꝑ:q: ſic intelligēdū eſt:ergo ſimiliter primi cre
dentes non habuerunt:nec habere potuerūt in ſpeciali
ꝓprietatē alicuiꝰ rei:q̃diu ſtetit illa cōgregatio in ſuo ro
bore cuius oppoſitū.s.dixit oppoſitor. Item fratres ſan
cti Auguſtini nō debēt habere in ſpeciali ꝓprietatē alicu
ius rei vſu cōſumptibilis nec nō cōſumptibilis:q: ipſe mā
dauit eis/nō dicatis aliq̇d hr̄e ꝓpriū:ſ; ſint vobis omnia
cōmunia.xij.q.j.nō dicatis. Et qui omnia dicit:nihil exci
pit.j.Cor.xv.⁊ Heb.ij.ex̄ de ma.⁊ ob.ſolite.§.penul. Sed
fratres beati auguſtini habēt in ſpeciali vſum rerū vſu cō
ſumptibilium:certum eſt q: in ſpeciali comedūt ⁊ bibūt:
⁊ ſpecialibus veſtibus induunt:ergo p̄dicti fratres hn̄t
in ſpeciali vſum rerū vſu cōſumptibiliu; ſeparatū a ꝓprie
tate ⁊ dn̄io cōmuni.ergo vſus earū de ſe eſt ſeparabilis
ſimpliciter ⁊ abſolute a ꝓprietate ⁊ dn̄io. Itē fratres ſan
cti Auguſtini emittunt votū abdicationis omniū tempo
ralium:q: vouent viuere ſine proprio:ergo multomagis
apoſtoli:quoꝝ vitā imitantur:emiſerunt votū omniū tē
poraliū abdicationis. ¶ Scđo reſpondendo ad illud qđ
opponit/ꝙ ſaltem apl̄i habuerunt proprium in cōmuni
ſicut habent fratres ſancti Auguſtini:qui vitā apoſtoloꝝ
dicunt eligere:dicendum eſt.qm̄ regula aplorum ꝓpria ⁊
immediata fuit alia a regula cōmunitatis credētiū:ſicut
regula ſpecialis eſt alia a regula generali. Et ſicut cōmu
nitas apoſtoloꝝ propria fuit alia a cōmunitate gn̄ali cre
dentium:licet etiā regula cōmunitatis gn̄alis credentiū
quodāmodo fuerit regula apoſtolorū inquantū fuit eis
data ab apoſtolis.⁊ etiā apoſtoli aliquo tempore vixerūt
illa cōmunitate generali credentium/⁊ ſicut eorū capita
ſeruando illam regulam:tn̄ ipſorum regula ꝓpria ⁊ im
mediata fuit alia ⁊ diſcreta a regula cōmunitatis creden
tium.qđ patet Mar.j.quia apoſtoli in ſua cōmunitate ꝓ
pria nō potuerūt retinere vxores. Illi aūt de cōmunitate
gn̄ali credētium poterāt retinere cōmuniter vxores: niſi
aliquibus repugnaret in ſpeciali aliūd:ideo multi ipſo
rum habebāt vxores:qđ apoſtolis nō licebat quātū ad cō
miſtionem carnis:ſ; bn̄ quātū ad ꝓuiſionē.xxxj.di.omni
no. Scđo/q: apoſtoli in ꝓpria cōmunitate portare nō po
terant calciamēta niſi tm̄ ſandalia:vt patet Mar.vj. Illi
aūt de multitudine credentium poterant calciamēta por
tare. Nō autem dicit de petro Act.xij. Calcia te caligas
tuas.exponitur ſm̄ Bedam.i.ſandalia.i. ſoleas q̄s por
tāt fratres minores.vide ſupra.e.§.porro omnis religio
ꝟ.nō obſtat.⁊.ꝟ.ꝙ dicit Mar.lv.ar. ¶ Tertio/q: cōmu
niter ⁊ immediate nō licebat eis portare pecunias: vt pa
tet Matth.x.Mar.vj.Luc.ix.ideo pecunia q̄ portabatur
ponebat ad pedes aplorū:⁊ nō ad manus.Act.iiij.vbi di
cit gloſ.deſtituendū probat qđ tangere deuitat: ⁊ calcan
dū docet eſſe aurū/qđ ſubdit greſſibus apoſtoloꝝ. Illi au
tem de multitudine credentiū poterant cōmuniter pecu
niā portare:⁊ ipſi cōtrectabant pecuniam ſicut religioſi
omnes/exceptis fratribus minoribus:cōtrectant de ſuo
rū licentia prelatorū/q̄ cōmunitatis erat: ſ; non apl̄i: nec
fratres minores:vt ex̄ de ver.ſig.exiit.li.vj.⁊.c.n.exiui.cle
men. ¶ Quarto/q: recipiēdus ad cōmunitatem aplorū
nihil debebat ſecū afferre:nec res:nec p̄cia rerū:ſ; omnia
que habebat in libera poteſtate:debebat vendere ⁊ pau
peribꝰ erogare:vt patet Matth.xix.Mar.x.Luce.xviij.
Recipiēdus aūt ad cōmunitatē generalē credētium/de
bebat ſecū ferre p̄cia rerū immobiliū ⁊ animaliū ⁊ res ali
as cōmunitati neceſſarias:ſi habebat. Et ita vna regula
fuit alia ab alia/⁊ altera ab altera. ¶ Quinto/q: ſolis.xj.
apl̄is dixit dn̄s Matth.vltimo/Eūtes in vniuerſum mū
dū p̄dicate euāgeliū omni creature.nō fuit hoc dictū mul
titudini credentiū. ¶ Sexto/q: apl̄i ꝑ mūdū eūtes in for
tes ſuas/nō vixerūt de bonis illius cōmunitatis p̄me cre
dentiū:ſ; de his que dabant eis in cibo ⁊ veſtitu/ab his
quibus p̄dicabāt. Matth.x.⁊ Luce.x.dignꝰ eſt operarius
cibo ſuo.xiiij.q.j.§.j.vbi Chryſoſtomꝰ.q.d. Tātū accipite:
quātum in victu ⁊ veſtitu vobis neceſſariū eſt.vnde apo
ſtolus.j.ad Timoth.vj.habētes victū ⁊ veſtitū/his cōten
ti ſimus. Et alibi Gala.vj. Cōmunicet is q̇ catechizat ei
qui ſe catechizat in oībus bonis.vt quoꝝ diſcipuli merūt
ſpūalia:conſortes faciant eos carnaliū ſuoꝝ:⁊ nō in aua
ritiā:ſ; in neceſſitatē.huc uſq; Chryſoſtomꝰ. ad hec.xiij.q.
j.§.his ita.j.q.ij.ſacerdos.ex̄ de cenſi.cum apl̄s. ¶ Beatꝰ
autē Augu. fundauit religionē ſuā directe iuxta regulam
cōmunitatis ſeu multitudinis credentiū:⁊ nō iuxta regu
lam propriā ⁊ immediatā apoſtoloꝝ:vt vt ſupra dixit in re
gula ſua fratribus ſuis. Sit anima vna ⁊ cor vnū in dn̄o:
et nō dicatis aliq̇d ꝓpriū:ſ; ſint vobis oīa cōmunia: ſicut
legitur in actibus apoſtolorū. Certū eſt aūt ꝙ in actibus
apoſtoloꝝ iſta verba ſunt dicta directe ⁊ immediate de cō
munitate gn̄ali credentiū:⁊ nō de cōmunitate ꝓpria apo
ſtolorū:ſicut oppoſitor dicit.ſic em̄ legitur in actibus apo
ſtolorū.iiij.c. Multitudinis aūt credentiū erat cor vnum
⁊ anima vna:nec q̇ſq̄ eoꝝ q̄ poſſidebat aliq̇d ſuū eſſe dice
bat:ſed erāt illis omnia cōmunia.xij.q.j.c.ij.c. q: tua.cū .c.
ſe. Ecce plane ꝙ iſta fuit forma viuendi cōmunis multitu
dinis credentiū. Sed preter iſtā formā viuendi cōmunē
alia fuit apoſtoloꝝ q̄ ꝓprie dicta eſt. Q: aūt beatus Au
gu.intēderit principaliter fundare ſuā religionē iuxta re
gulā ⁊ formā viuendi cōmunitatis credentiū:⁊ nō cōmu
nitatis ꝓprie aploꝝ/patet ex verbis premiſſis in regula
ſua:in quibus dat formā ⁊ modū viuēdi fratribus ſuis.q̄
quidem verba:vt iā dictū eſt:ſunt directe de cōmunitate
generali credētiū:⁊ nō de communitate ſpeciali ⁊ ꝓpria
apoſtoloꝝ. Nō etiā patet ex hoc:q: fratres ordinis ſancti
Auguſtini poterant portare libere/⁊ poſſunt calciamēta
et pecuniā:que nō poterāt apoſtoli. Uenientes etiā ad or
dinē ſancti Auguſtini/poſſunt offerre cōmunitati bona
que habent. Uenientes aūt ad cōmunitatem ꝓpriā apo
ſtolorū/nihil poterant offerre:ſed oīa debebāt ſi poterāt
pauperibꝰ dare. Matth.xix.Mar.x.Luce.xviij. Nō etiā
patet ex hoc:q: fratres beati Auguſtini poſſunt hr̄e in cō
muni bona imobilia/vt domos ⁊ agros:que apl̄i in com
muni ſuo nullo modo poterāt habere.vt Matth.xix. er
go beatus augu.non fundauit nec intendebat fundare
religionem ſuā iuxta vitā apoſtoloꝝ ꝓpriam ⁊ ſpecialem
ſed ſolū iuxta formā ⁊ modū viuendi cōmunitatis credē
tium. Magis autē congrue argueret oppoſitor.ſi ſic ar
gueret:beatus Franciſcus chriſti ſignifer inſignis volēs
immediate fundare ⁊ directe ſuam religionem iuxta for
mam ⁊ modū viuēdi ꝓprium chriſti ⁊ apoſtolorum: ſicut
ipſe in principio ⁊ fine ſue regule dicit expreſſe. In princi
pio inquā ſic: Regula ⁊ vita fratrū minorū hec eſt. ſc; dn̄i
noſtri ieſu chriſti ſanctū euangelium obſeruare viuendo
in obedientia ſine proprio ⁊ in caſtitate. In fine vero ſic:
Paupertatem ⁊ humilitatem ⁊ ſanctū euangeliū quod
firmiter ꝓmiſimus obſeruemus.mādauit fratribus ſuis
in regula ſic: Fratres nihil ſibi appropriēt:nec domū: nec
locum:nec aliquā rem. Que verba regule quinq; Roma
ni pōtifices.Greg.ix.Alexander.iiij.Innocentius.iiij. Ni
colaus.iij.Clemens.v.declarauerunt in ſcripturis debe
re intelligi tam in ſpeciali/q̄ etiā in cōmuni: vt diffuſius
ſuperius eſt oſtēſum ſupra.§.pri.in prin. Ita ꝙ fratres mi
nores ſm̄ declarationes iſtoꝝ Romanoꝝ pōtificum.v.et
omnes alios ſummos pontifices intermedios.v.iſtos ſe
quentes/nō ſunt capaces alicuius ꝓprietatis in ſpeciali
nec in cōmuni ſm̄ eorum regulā:ergo multomagis apl̄i/
iuxta quorū vitā ⁊ doctrinā ⁊ ꝓfeſſionem fratrū minorū
fundata eſt religio:nihil habuerunt quoad ꝓprietatem
⁊ dn̄ium in ſpeciali nec in cōmuni:q: nō eſt veriſimile nec
ꝓbabile/ꝙ beatus Franciſcus volens fundare ſuam re
ligionem iuxta proprium modum euangelicum viuēdi/
voluerit aut potuerit imponere fratribus ſuis modu; vi
uendi difficiliorē ⁊ eſſentialiter arctiorē ꝓprio modo vi
uendi euangelico. Sed beatus Franciſcus:vt declaratū
eſt: per omnes Romanos pōtifices prenarratos/ voluit
ꝙ fratres ſui non haberent aliquā proprietatē in ſpeciali

Digitized by Google

nec in communi: vt prius dictum eſt: ergo intentionis ſue fuit, ⁊ eccleſie ſuaꝫ regulã confirmantis ⁊ declarantis, ꝙ ꝓprius modus viuendi chriſti ⁊ apl'oꝝ fuerit nihil habere quoad ꝓprietatem ⁊ dominiũ in ſpeciali nec in cõmuni. Preterea: vt ſupra in .§. p̃ce. tactum eſt: apoſtoli nõ fuerunt magis ꝓprietarij in cõmunitate ipſoꝝ propria, ꝙ̃ in cõmunitate generali credentiũ: de qua ipſi tunc erant: in q̃ nullus ſuũ aliq̃d eſſe dicebat. xij. q. i. c. ij. q: ſi in cõmunitate ipſoꝝ ꝓpriũ habuiſſent: illud nõ fuiſſet cõmune quoad dñium omnibus credentibus: q: illud quod eſt ꝓpriũ cõmunitatis ſpecialis: non põt eſſe cõmune omnib' qui ſunt de cõmunitate generali: ergo nec extra cõmunitatẽ generalem credentium habuerunt aliquid quoad ꝓprietatem in propria eoꝝ cõmunitate in ſpeciali nec in communi: q: aliter ſequeretur neceſſario, ꝙ apl'i fuiſſent magis ꝓprietarij extra cõmunitatẽ credẽtiũ in propria cõmunitate ipſoꝝ: ꝙ̃ fuerint in cõmunitate generali credentium: quum in cõmunitate generali credẽtiũ nihil potuerint habuiſſe quoad ꝓprietatẽ in ſpeciali nec in cõmuni, quantũ ad cõmunitatẽ ipſoꝝ ſpecialem ⁊ ꝓpriam. Item ſi habere quoad ꝓprietatẽ aliquid in cõmuni non derogat ex genere opis opati ꝑfectioni altiſſime paupertatis maxime hoc videretur in loculis quos chriſtus in cõmuni cum apoſtolis dicitur habuiſſe. Sed chriſtus in loculis ſuſcepit ꝑſonam infirmoꝝ ne damnaret talia queſituros ſm aug. ſ. pſ. ciij. ⁊ xij. q. i. habebat. ⁊ ex͂ de v᷒. ſig. exiit. li. vi. Sed in eo qḋ ꝑtinet ad perfectionẽ ⁊ ex genere operis opati nõ derogat perfectioni non cadit condeſcenſio aliqua ad infirmos ⁊ imperfectos: q: cõdeſcendere infirmis eſt in aliquo opere ex genere opis imperfecto ſe conformare eis: ergo habere loculos in communi ex genere operis operati derogat ꝑfectioni altiſſime pauꝑtatis: licet ex parte operantis ſeu condeſcendentis fuit maxime ꝑfectiõis vt. p. c. exiit. q: fuit opus maxime miſericordie ⁊ pietatis ſm eundẽ Aug. Et ſi habere loculos in cõmuni de quib' minus videtur derogat de genere opis ꝑfectioni altiſſime paupertatis: multomagis habere agros ⁊ poſſeſſiones ac ſupellectilem aliam derogat ex genere opis ſumme perfectioni.

Item quero in quo chriſtus ſuſcepit perſonã infirmorum ⁊ impfectoꝝ: in loculis ſm aug. an quoad dñiũ paupertatis: an quoad miniſterium pietatis: an quoad vſum neceſſitatis? Si quoad dominium: ergo habere dominium talium in communi, derogat ex genere opis perfectioni altiſſime paupertatis. q: in eo qḋ nõ derogat ex genere operis perfectioni in eo nõ cadit condeſcenſio ad imperfectos. Si vero ſuſcepit perſonam infirmoꝝ quoad miniſteriũ diſpenſationis loculorũ: ergo miniſteriũ loculoꝝ derogat ex genere operis ſumme ꝑfectiõi. q: in eo qḋ ex genere opis non derogat ſumme ꝑfectioni non cadit cõdeſcenſio ad imperfectos. Et ſi miniſterium loculoꝝ derogat ex genere opis ꝑfectioni ſumme pauꝑtatis: quãto magis dñiũ loculoꝝ derogat ex genere opis ſumme ꝑfectioni: quãto vtiqꝫ dñium ipſoꝝ minus redundat in vtilitatem alioꝝ ꝙ̃ miniſteriũ. Si aũt condeſcendit infirmis ⁊ imperfectis quãtũ ad vſum neceſſitatis: ergo vſus loculorũ derogabat ex genere operis ſumme ꝑfectioni. Et ſi vſus loculoꝝ derogat ex genere operis ſumme ꝑfectioni: multo magis dñium ipſorum derogat ex genere dominij ſumme perfectioni: ꝓ quãto dñium taliũ minus eſt per ſe neceſſariũ vite mortali ꝙ̃ vſus. Quomodocũqꝫ ḡ chriſtus ſuſceperit perſonam infirmoꝝ in loculis: ſiue quoad dñiũ ſiue quoad miniſterium, ſiue quoad vſum: ſemper ſequit̃ ꝙ dñium loculoꝝ derogat ex genere operis ꝑfectioni altiſſime paupertatis. Et ſi dñium loculoꝝ derogat etiam in communi ꝑfectioni ſumme paupertatis ſm Auguſtinũ vt oſtẽſum eſt: eadẽ ratione ſequit̃ ꝙ dñium q̃rũcunqꝫ aliarũ rerũ derogat ex genere operis ꝑfectioni altiſſime paupertatis: etiã in cõmuni q̃cunqꝫ cõmunitate ſpeciali

Adde hic qḋ ſcripſi. ſ. in .§. Reſpõdeo. v᷒. ad quoꝝ euidentiã. in ar. lx. ¶ Itẽ contra p̃dicta opponit̃ de. c. ex authoritate. xvi. q. i. qḋ fuit allegatũ. ꝙ apl'i nõ habuerunt ꝓpriũ in ſpeciali: ſicut nec monachi qui eoꝝ tenerent figurã. qḋ ſaltẽ ꝓbabit̃ ꝑ illud. c. ꝙ apoſtoli habuerunt ꝓpriũ in cõmuni: ſicut ⁊ monachi habent ⁊ habere poſſunt. xviij. q. ij. in nullo loco. Ad qḋ reſpõdet̃ ꝙ licet figura nõ excedat in ꝑfectione figuratũ: tñ figuratũ bene poteſt excedere figuram ⁊ ſimilitudinẽ ſuã. Et ideo licet monachi qui figurã ⁊ typum gerunt apl'oꝝ: talia habeant in cõmuni: tamen q: fuerunt perfectiores ꝙ̃ monachi: ideo non ſequitur ꝙ apl'i habuerint vel habere potuerint talia in cõmuni. q: ſi fratres p̃dicatores ⁊ minores q̇ nõ ſunt ꝑfectiores apl'is: nõ ſunt capaces poſſeſſionũ talium in cõmuni: multo potius apl'i. Et ſic fratres minores ſm declarationes eccleſie nõ poſſunt habere nec in ſpeciali nec in cõmuni ꝓpriũ multo poti' apl'i: vt ſupius eſt ꝓbatũ. Nec ſequitur ſi habent monachi ꝓpriũ in cõmuni: ergo ⁊ apl'i. q: hic eſt fallacia conſequentis. Sicut non ſequit̃. Monachi poſſunt portare calciamenta ⁊ pecuniã: ergo ⁊ apoſtoli. q: apoſtoli fuerunt ꝑfectiores monachis in multis eis indicijs: vt eſt ſuperius declaratũ. Nec ſequit̃: Monachi tenent figurã aploꝝ quãtũ ad renuntiationẽ in ſpeciali: ergo tenent quãtũ ad renuntiationem ꝓprij in cõmuni. q: ſi tenẽt vnã ptẽ renũciationis in ſpeciali: nõ tñ ꝑfectiſſime in cõmuni: ſicut tenent fratres minores qui apoſtoloꝝ ꝑfectiſſimam figurã tenent. ex͂ de v᷒. ſig. exiit. §. i. li. vi. Immo ſic eſt poti' arguendũ: Monachi qui tenẽt figurã aploꝝ, nõ poſſunt in ſpeciali ⁊ ſingulatim ꝓprietatẽ habere alicuius rei vſu cõſumptibilis nec nõ cõſumptibilis. vt ex͂ de ſta. mo. cum ad monaſterium. §. ſi. ergo nec apoſtoli. Sꝫ monachi non tenent figurã apoſtoloꝝ inquãtũ habent ꝓprium in communi: ſꝫ ꝓprius ⁊ verius religioſi mendicãtes: qui poſſeſſiones in cõmuni nõ habent. vnde dicit̃ de predicatorib' ⁊ minoribus ex͂ de ex. p̃. in. c. antepenul. ⁊ penult. ꝙ famulantur chriſto pauperi in altiſſima pauꝑtate. Et inter ceteros mundi religioſos fratres minores qui non poſſunt nec in cõmuni nec in ſpeciali ꝓpriũ poſſidere: plus eoꝝ figurã ⁊ ꝓfeſſionẽ tenẽt. Unde in decre. exiit. de v᷒bo. ſigni. poſt duas colum. v᷒. vnde nos. li. vi. dicit̃ ꝙ chriſti ſemitas inter omnes hoies arcti' elegerũt. Et preterea p̃cipue dixit dñs apl'is Matth. vi. Nolite ſoliciti eſſe anime veſtre q̃d mãducetis: aut corpori veſtro quid induamini ⁊c. q̃a iſta nõ ſtant cum apice euãgelice ꝑfectiõis. hoc enĩ nõ poteſt dici ꝓprie de habẽtib' poſſeſſiones: de quibus ex colẽdis ſolicitã curã gerũt etiã in cõmuni viuentes: nec curã eos habere oportet de alijs ꝓcurandis. q: qḋ petũt intus habent: ⁊ de ꝓprio ſuo viuũt. Et cauſam iſtius remotionis ſolicitudinis maxime in viris apl'icis ipẽ chriſtus ibi aſſignat dicẽs in p̃all'. c. Matth. vi. Quia nõ poteſtis deo ſeruire ⁊ mãmone. Et ſi ſolicitudo cibi neceſſarij aliqualiter diſtrahit a predicatione euangelij ⁊ oratione ⁊ ꝑfecto. obſequio chriſti: quãto magis cura agroꝝ porcoꝝ et aſinoꝝ diſtrahit a predicatione libera euangelij ⁊ perfecto obſequio chriſti? vnde Petrus pro ſe ⁊ pro alijs apl'is ait Actu. vi. Nõ eſt equũ nos derelinquere v᷒bũ dei: ⁊ miniſtrare menſis. Si nõ erat equũ apl'os derelinquere verbum dei ⁊ miniſtrare menſis: ne impediret̃ curſus euangelij: quãto magis non fuit equum apl'os ꝑ ſeipſis vacare cure agrorũ ⁊ poſſeſſionũ? Una vera cauſa ſingularis et precipua perfecte huius renuntiatiõis apoſtolice fuit ſcꝫ libera predicatio euangelij, ⁊ perfecta imitatio chriſti vt omnes in ſpeciali ⁊ in communi poſſent veraciter dicere. Mihi mundus crucifixus eſt: ⁊ ego mundo. Gala. vi. Et omnes in ſpeciali in cõmuni monſtrarent ꝙ chriſtus dixit eis, Uos de hoc mundo nõ eſtis: propterea odit vos mundus. Io. xv. Item redeundo ad ſeparationem vſus in ꝯſumptibilib' a proprietate facit qḋ legitur Leui. vltimo: vbi dicitur ꝙ omnes decime terre ſiue de frugibus: ſiue de pomis arborum domini ſunt: ⁊ illi ſanctificantur.

Digitized by Google

et tamē vſus decimarum erat leuitarum vt patet Numeri.xviij. ¶ Nec obſtat ſi cōtēdaꝶ ꝙ etiā in eis leuite ꝓprietatem habebant. q: ſaltē non pōt negari ꝙ in eis ꝓprietatem liberā nō habebant: q: nō poterāt oblationes vendere: aut in alios vſus cōuertere: nec quōlibet eis etiam indifferēter vti: ſ; tm̄ mares de ſtirpe Aaron ꝛ in ſolo ſanctuario comedere. ideo dicit p̄dictum.c.xviij. Nume. In ſanctuario comedes illud: ꝛ mares tm̄ edent ex eo. Et ita dominiū liberū ꝛ immediatū ꝛ abſolutū ſacrificioꝝ ſoli⁹ dei fuit: ꝛ nō miniſtroꝝ. ꝛ facit qð legiꝶ ꝛ no.xij.q.ij. nulli in gloſ.i. ad vſum. ꝛ.c.q abſtulerit. Sed et in forma leuiꝶ. tradita donationis oblationū nihil poniꝶ ꝑtinens ad genus dominij: ſ; ſolū ad modum vtēdi. ideo diciꝶ in ea. In ſanctuario comedes illud ꝛ mares tm̄ edent ex eo. ideo ſcribitur Deutero.xviij. Nō habebunt ſacerdotes ꝛ Leuite ꝛ qui de eadē ſunt tribu partem ꝛ hereditatem cum reliquo pplo iſrael. q: ſacrificia dn̄i ꝛ oblationes eius comedunt. ad qð facit eodē.c. Nume.xviij. Primitias aūt quas vouerunt ꝛ obtulerūt filij iſrael, tibi dedi ꝛ filijs ac filiabus tuis iure ꝑpetuo. Qui mūdus eſt in domo tua veſceꝶ eis. ꝛ iterū. Uniuerſa frugu; initia que gignit humus ꝛ dn̄o deportanꝶ, cedent in vſus tuos. Qui mundus eſt in domo tua veſceꝶ ex eis. In quibus authoritatib⁹ nihil poniꝶ pertinens ad genus nec ſpeciē dominij: ſ; ſolu; ad formam ꝛ modū vtendi. Quod etiā euidēter apparet in ſacrificijs noue legis: ſc; in accidētibus ſeu ſpecieb⁹ panis ꝛ vini in ſacramēnto corporis ꝛ ſanguinis domini noſtri: quoꝝ accidentium ſumentes habent vſum ſeparatū a ꝓprietate ꝛ dn̄io: licet illa accidentia ſint vſu conſumptibilia. qð ſic patet: q: nullus ſane mentis debet rem ſibi quoad dn̄ium ſubiectā ꝛ ſuo dominio ſubiacentē venerari et adorare adoratione latrie ꝑ ſe ꝛ primo nec ſicut ex conſequenti. de cō. diſ.ij. venerabiles. q: dn̄s nō debet adorare ſeruum ſuo dn̄io ſubiacentē vt ſubeſt ſuo dominio. Sed q̄libet fidelis catholic⁹ debet adorare illa accidētia adoratione latrie ex conſequenti, rōne obiecti principalis. de cō. di.ij. acceſſerunt. ꝟ. de carne. ergo illa accidētia nō ſubſunt nec ſubiacent ꝓprietati ꝛ dn̄io alicui⁹ hominis puri: ꝛ ſubſunt aliquo modo quoad vſum. ergo ſumentes corpus ꝛ ſanguinem dn̄i habent vſum illaru; ſpecieꝝ ſeu accidētiū ſeꝑatū a ꝓprietate ꝛ dn̄io. que tm̄ ita cōſumunꝶ ꝑ vſum ſumentiū. ſicut q̄cūq; alia vſu cōſumptibilia. no. de cō. di.ij. trib⁹. in gloſ. ſ; nec. ꝛ.c. nō iſte panis. Et hoc eſt qð dicit apl's.i. ad Coꝝ.x. Non poteſtis calicem dn̄i bibere: ꝛ calicē demonioꝝ. nō poteſtis menſe domini ꝑticipes eſſe: ꝛ menſe demonioꝝ. ꝛ.xi.c. Iā nō eſt dn̄icā cenā mādu care ꝛ.i. in eodē.c. Quicūq; manducauerit panē ꝛ biberit calicem dn̄i indigne: reus erit ꝛc̄. Calix autē dn̄i nō bibiꝶ corporaliter: niſi mediātibus ſpeciebus accidentiū vini, ſimiliter panis ille nō māducaꝶ corporaliter: niſi mediantib⁹ ſpeciebus accidentiū panis. de cō. di.ij. panis eſt in altari. ꝛ.c. vtrū. ergo ſm apoſtolū ſpecies accidētiū panis ꝛ vini quoad dn̄ium ſunt immediate dn̄i ꝛ nō ſumētiū: niſi quoad vſum terminatū. q: dicit calicē dn̄i: ꝛ nō calicē noſtrū. ꝛ dicit menſe dn̄i: ꝛ nō menſe noſtre. ꝛ cenā dn̄icam. ꝛ non noſtrā. ꝛ calicē dn̄i: ꝛ nō noſtrū. Calix aūt d: principaliter dn̄i: magis rōne contenti in eo exiſtentis: q̄ ratione vaſis cōtinentis. ergo illud qð contineꝶ in calice, eſt dn̄i. ſed in calice ꝑ ſe ꝛ imediate cōtinenꝶ accidentia vini: q: ſanguis chriſti non cōtineꝶ ꝑ ſe in calice, niſi rōne illorū accidētiū: ergo illa accidentia ꝑ ſe ſunt dn̄i ꝛ nō ſumētis. Similiter menſa domini dicitur principaliter magis rōne contenti q̄ rōne tabule continentis. ſed ꝑ ſe contenta in menſa ſunt accidentia panis: ergo illa accidentia ſunt per ſe domini: ꝛ tamen vſus conficientium. Ad hoc facit quod ait ſaluator.xxvi.c. Matth. Mar.xiiij. ꝛ Luc.xxij.c. hoc eſt corpus meum. de cō. di.ij. timorem. nam totum qð cōtinetur in iſto ſacramento ſc; ſignatum contentū cum ſigno accidentium cōtinente, eſt chriſti: ꝛ non ſumentium: niſi quoad vſum participationis ꝛ communionis. Nec eſt dividendū ſignum illud inſeparabile a ſuo ſignato inſeparabili: qð cōtētū ſignatum ſit vnius ꝛ ſignum continens ſit alterius. ꝛ ſic apoſtoli habuerunt vſum illoꝝ accidentium ſeparatum a ꝓprietate ꝛ dn̄io. Et nō ſolū apte hoc lex diuina ꝓclamat: ſ; etiā lex humana. vnde Inſti. de reꝝ diuiſi. §. nullius. ſcribitur ſic. Nullius autē ſunt res ſacre religioſe ꝛ ſancte. qð eñ diuini iuris eſt: illud in nulli⁹ bonis eſt. Sacra ſunt que rite ꝑ pontificē deo ꝯſecrata ſunt: veluti edes ſacre ꝛ donaria que rite ad miniſterium dei dicata ſunt. hoc idem habetur. ff. de rerū diui. l.i. in princi. ꝛ.§.i. ꝛ facit.xij.q.ij.c.i. ꝛ.c. qui abſtulerit.

Uerſus poſſet opponi ꝙ ꝑfectio paupertatis euangelice plus cōſiſtit in animo: vt ſc; amore animus iſtis tēporalibus nō adhereat: q̄ in carētia tēporaliū rerū. iuxta illud Mat.v. Beati pauperes ſpiritu. ꝛ in ps̄. lxi. Diuitie ſi affluāt: nolite coꝛ apponere. ꝛ ꝙ talem paupertatē perfectiſſime chriſtus habuit: ꝛ poſt eum apl'i: quaſi iſta oppoſitio innuat ꝙ non fuerunt chriſtus ꝛ apl'i ꝑfectiſſimi in pauꝑtate corꝑali: q cōſiſtit in carētia rerū. Que quidē oppoſitio quātū ad ꝑmā ꝑtē ſui ꝙ ꝑfectio pauꝑtatis euāgelice magis conſiſtit in animo q̄ in carentia rerū tꝑaliū vera eſt. q: hoc eſt generale ꝛ cōmune in quolibet triū cōſiliorū euāgelij: ſc; obediētia, caſtitate, ꝛ pauꝑtate: ꝙ perfectio cuiuſlibet cōſilij euangelici magis cōſiſtit in diſpoſitione animi interiori: q̄ in oꝑe exteriori. q: virtus q̄cūq; magis eſt ꝑfectio animi, qui violari nō pōt: q̄ ſit ꝑfectio corꝑis, qð nobis inuitis auferri pōt.xxxij.q.v.§.i. cū ſiij.c. ſe. Ideo Augu. dicit de bono coniugali, ꝙ cōtinentia magis eſt virtus mentis q̄ virtus carnis. vt p.§.i. ꝛ.c. de pudicitia. S; licet continentia magis in diſpoſitione animi q̄ in abſtinentia carnis conſiſtat. tm̄ ad ꝑfectā continentiam euangelicā ſicut chriſti ꝛ apoſtoloꝝ, non ſolum requiriꝶ bonus motus animi interioꝛ: ſ; etiā requiritur voluntaria continentia carnis exterioꝛ. ſicut expreſſe dicit apl's i. ad Coꝝ.vij. Qui iungit virginē ſua; matrimonio: bene facit. ꝛ qui non iungit: melius facit.xxviij.q.i. ſic eſt. vltra colum. Et ita ſm apl'm ad ꝑfectā caſtitatem euāgelicam requiritur non ſolum ꝑfectio animi interioꝛ: ſ; etiā requiriꝶ voluntaria continentia corꝑis exterioꝛ. Et dico voluntaria: quia interdum poſſet inuite corpus violari exteri⁹: ſ; hoc nō diminuit ꝑfectionem virtutis.xxxij.q.v.§.i. ꝛ.c. de pudicitia. cū.iij.c. ſe. vn̄ ꝛ in.e.c.vij.i. ad Coꝝ. loquens apl's de muliere vidua dicit. Beatioꝛ aūt erit: ſi ſic ꝑmanſerit ſm meū cōſiliū.xxxi.q.i. ꝙ ſi dormierit. in ſi. ergo beatioꝛ eſt mulier q̄ continet mente ꝛ corpore: q̄ que ſola mēte. vnde Matth.xix. Sunt eunuchi qui nati ſunt de matris vtero. ꝛ ſunt eunuchi qui facti ſunt ab hominibus. et ſunt eunuchi q ſe caſtrauerunt ꝓpter regnū celoꝝ. vbi dicit gloſ.i. caſtitati ſe deuouerunt. Sicut ergo ad ꝑfectam ꝛ continuā euangelicā vitā requiritur nō ſolum continētia animi: ſ; etiam continentia corporis: licet perfectio cōtinentie magis conſiſtat in pudicitia animi q̄ in abſtinētia carnis. Ita ad ꝑfectionem pauꝑtatis euāgelice requiritur non ſolum bona diſpoſitio animi: ſed etiā expropriatio rerū tēporalium: licet perfectius cōſiſtat in expropriatione animi q̄ in carētia rerū exteriorū. ꝛ iſta ſimilitudo ſit ex. de ſta. mona. cū ad monaſterium.§. ſi. ibi. quia abdicatio proprietatis ſicut ꝛ cuſtodia caſtitatis adeo eſt ānexa regule monachali ꝛc̄. Ideo chriſtus voluit naſci de virgine mente ꝛ carne.xxvij.q.ij.§.i. vn̄ ꝛ ſm apoſtolum pre.c.i. ad Coꝝ.vij. Reliquū eſt vt qui habent vxores, tanq̄ non habentes ſint: ꝛ qui emunt, tanq̄ non poſſidentes. ꝛ ſic hic hec duo combinanꝶ. ꝛ de hoc legiꝶ ꝛ no.xxxiij.q.v. ſcōm. Similiter licet vir⁹ obedientie euangelice ſeu apoſtolice magis conſiſtat in diſpoſitione cordis q̄ in actiōe oꝑis exterioris: tamen ad perfectam obedientiam euangelicam requiritur vtrumq; ꝛ ſequela animi ꝛ ſequela operis poſſibilis: quia ad impoſſibile nemo tenetur. ff. de regu. iur. impoſſibilium. ex. de pac. c. ſi. ideo chriſtus dixit

Cōſiliorum euāgelicorū ꝑfectio.

Digitized by Google

Jo.xiiij. Si diligitis me: mandata mea ſeruate. Et ibidē. Si quis diligit me: ſermonē meū ſeruabit. ergo ſimiliter ad ꝑfectionem paupꝫtatis euangelice ⁊ apoſtolice requiritur ꝑfectio animi ⁊ expropriatio rerum tēporaliū. Quod etiā apparet in ſpeciali de vtraqꝫ virtute ſcꝫ paupertate ⁊ obediētia. Matth.xix. Si vis perfect⁹ eſſe: vade. ⁊ vēde omnia que habes: ⁊ da paupib⁹: ⁊ veni ſequere me. Que aūt pauperibus erogant̄ re ⁊ nō ſolū mente: relinquunt̄ ergo perfectio apoſtolice paupꝫtatis ex genere operis nō pōt haberi: niſi homo omnia derelinquat quoad abdicationem ꝓprietatis ⁊ dominij: ⁊ hoc in ſpeciali ⁊ in cōmuni. q: illa q̄ vendidiſſet ⁊ paupibus dediſſet/ nec in ſpeciali nec in cōmuni ſibi retinuiſſet: ſed omnia debebat vendere ⁊ paupib⁹ dare ſ̄m conſiliū chriſti: ergo nihil ſibi in ſpeciali nec in cōmuni debebat retinere. Et que ſemel homo ex ꝑfectione reliquit: ſtante illa perfectione nō debet amplius reſumere: nō forṫaſſis in caſu neceſſitatis. q: nemo mittens manū ſuā ad aratrū ⁊c̄. Luce.ix. de peni.di.ij. pēnata. Et hoc eſt qḋ dicit Nicolaus .iij. in decre. Exijt.li.vi. Dicimus ꝙ abdicatio ꝓprietatis huiuſmodi omniū rerū tam in ſpeciali q̄ etiam in cōmuni ꝓpter deum meritoria eſt ⁊ ſancta: quā ⁊ chriſtus viā ꝑfectionis oſtendens verbo docuit ⁊ exemplo firmauit: quamqꝫ primi fundatores militantis eccl'ie ꝓut ab ipſo fonte hauſerant/ in volētes ꝑfecte viuere ꝑ doctrine aut vite ipſoꝝ alueos deriuarūt.

¶ Ecce in his verbis Nicolai tria. Primū: ꝙ in omnib⁹ rebus eſt vſus ſepabilis a ꝓprietate ⁊ dñio. q: dicit meritoria eſt ⁊ ſancta. ſꝫ non eſſet nec meritoria nec ſancta: ſi non eſſet poſſibilis. ergo eſt poſſibilis. ſꝫ abdicatio vſus ad vitam neceſſarij nō eſt meritoria nec ſancta: ergo vſus omniū rerū in ſpeciali ⁊ in cōmuni eſt ſeparabilis a ꝓprietate. ¶ Scdm: qḋ dicit/ eſt ꝙ abdicatio ꝓprietatis oim rerū in ſpeciali ⁊ in cōmuni pertinet ad paupertatē euangelicam ⁊ eius ꝑfectionē ¶ Tertiū qḋ dicit/ eſt ꝙ chriſt⁹ ⁊ apl'i iſtā paupertatē ſeruauerūt facto ⁊ exemplo vite: et nō ſolū docuerūt verbo. Et ita nō eſt verū ꝙ ad ꝑfectionē euangelice paupꝫtatis nō requirit̄ expropriatio rerū omniū temporaliū: ſed ſolū nō adheſio animi per amorē rebus tēporalibus. Unde ſicut illa verba Petri/ Mat.xix. Secuti ſumus te/ debent intelligi quātū ad ſequelā operationis poſſibilem: ⁊ nō ſolum cordis. ita illa verba ibi Petri. Ecce nos dimiſim⁹ omnia/ que ſimul copulatiue cum illis fuerunt dicta: debent intelligi quātū ad rem in effectu poſſibili: ⁊ non ſolum quātū ad affectū mētis. Immo ſequit̄ neceſſario ex altero: ſicut ꝑfectio effect⁹ ſequit̄ ex ꝑfectiōe cauſe. q: ſicut ex ꝑfecta obediētia animi ſequit̄ ꝑfecta obediētia opis poſſibil' ꝓ loco ⁊ tpe: q: impoſſibiliū nō eſt obligatio: ita ex ꝑfecta abdicatiōe animi ſequit̄ ꝑfecta expropriatio rerū i ope. Et ſicut nō eēt ꝑfect⁹ obediēs in animo/ qui renuit obedire ꝑfecte in opere poſſibili: ita non eſt perfecte paup voluntate in animo/ qui paupꝫtatē reſpuit in effectu. Un̄ in regula beati Frāciſci dicit̄. Pauperes rebus fecit. q: de amore cuiuſcūqꝫ virtutis eſt intelligēdū illud Greg. in Homil. pente. Amor neſcit eſſe ocioſus. opat̄ magna ſi eſt. ſi vero opari renuit: amor nō eſt. q: ꝓ bono dilectiōis exhibitio eſt operis. ergo ſi amor paupꝫtatis euangelice eſt ꝑfectus in animo: debet exire in effectu poſſibili quantum ad perfectam carentiā rerū temporaliū. Unde .j. ethicorū dicitur ꝙ nō fortiſſimi viri ſꝫ agonizātes coronant̄. ⁊ .ij. ethicoꝝ dicit̄. Signum oportet facere habitum ſupuenientē opis delectationē. ⁊ hoc q: ad factionē hominis naturalē requirit̄ anima ⁊ corpus: nec ꝑfectio naturalis hoīs cōſiſtit in ſola anima: ſꝫ in aīa ⁊ corpore ſimul: licet magis in aīa q̄ in corpore. ex̄ de cele. miſ. in quadā. Ita ad rōnem virtutis ſequit̄ perfectio animi et perfectio operatiōis poſſibilis. nec vnum ſine alio ſufficit. vnde Jaco.j. Eſtote factores verbi: ⁊ nō auditores tantum. de pe. di.ij. ſi enī. poſt .iiij. colum. ⁊ Matth.v. Qui autem fecerit ⁊ docuerit: hic magnus vocabitur in regno celorum. Unde non eſt dubium ꝙ ad perfectionem virtutis requiritur perfectio opis facto vel ꝓpoſito ꝓ loco et tempore. q: etſi omnis virtus quecūqꝫ ſit/ magis conſiſtat in animo q̄ in opere: tā̄ ad perfectionē eius requirit̄ ꝙ ſi non ſemꝑ/ tā̄ ꝓ loco ⁊ tempore prorumpat in opus ꝓportionatū ⁊ cōueniēs: Ergo ſimiliter ad ꝑfectionē paupertatis euangelice requiritur ꝙ reluceat ꝓportionabiliter in habitu exteriori ſ̄m proportionem habit⁹ interioris. Item ⁊ hoc patet ex profeſſione religioſorū ſine proprio in ſpeciali viuere ꝓfitentiū. q: niſi expropriatio rerū requireretur ad perfectionem paupertatis: fruſtra et inutiliter religioſi paupertatem in ſpeciali ꝓfitentes abdicarent in ſpeciali ꝓprietatem omnium rerū. ex quo talis rerū expropriatio in ſpeciali nō facit ad perfectionem paupertatis: ſicut nec expropriatio rerꝫ in cōmuni facit ad perfectionem paupertatis in cōmuni/ ſ̄m oppoſitorē ſꝫ ſufficit ſola animi non adheſio ꝑ amorē. ¶ Aliud etiā dicit oppoſitor/ ꝙ paupꝫtas euangelica nō excludit ꝓprietatē ⁊ dominium rerum vſu conſumptibilium: immo ſcriptura ſupponit apl'os ad minus in cōmuni talia habuiſſe. vt .xij.q.j.c.ij. Ad hoc dicendū ꝙ/ ſicut ſupra dictum eſt. apl'i non fuerunt magis ꝓprietarij in ꝓpria cōmunitate ipſorum cum chriſto: q̄ in cōmunitate generali credentiū ſed in communitate generali credentium nihil habuerūt in ſpeciali nec in cōmuni quātum ad cōmunitatem ipſoꝝ ſpecialem quoad ꝓprietatē ⁊ dñium: q: illud non fuiſſet cōmune omnib⁹ credentibus. ergo nec in cōmunitate ꝓpria ipſoꝝ cū chriſto habuerunt aliquid in ſpeciali nec in cōmuni quoad dñium. Itē nō aliter intelligenda ſunt de paupꝫtate hec verba Petri/ Ecce nos reliquimus omnia/ q̄ ſint intelligenda de obedientia iſta Et ſecuti ſumus te q: ſimul copulatiue dicta ſunt. Si ergo iſta/ Secuti ſum⁹ te/ ſunt intelligenda in ſpeciali ⁊ in communi: eadem ratione iſta/ Dimiſimus oīa/ ſcꝫ in ſpeciali ⁊ in cōmuni: quū nulla ſit ratio plus de illis q̄ de iſtis. Itē eodem mō ſunt intelligenda hec verba de omnib⁹ ſimpliciter/ Ecce nos dimiſimus oīa/ quomodo ſunt intelligenda de auro ⁊ argento illa verba Matth.x. Nolite poſſidere aurū ⁊ argētum. ſꝫ illa non eſt dubiū intelligenda ſunt in ſpeciali ⁊ in cōmuni quātum ad communitatem eoꝝ ſpecialē: q: quomodocūqꝫ in ſpeciali vel in cōmuni aurū ⁊ argētū poſſediſſent: chriſti euangeliū venale feciſſent: ⁊ chriſtū perfecte imitati non fuiſſent. ergo ſimiliter hec verba Petri Dimiſimus omnia/ in ſpeciali ⁊ in cōmuni intelligenda ſunt. Item eodem modo ſunt intelligenda hec verba Petri/ Dimiſimus omnia/ quomodo ſunt intelligenda verba chriſti de ipſis apl'is. Joā.xv. Si de mūdo fuiſſetis mūdus qḋ ſuū erat diligeret. Et illa Jo.xvij. Mundus odio habuit eos: q: non ſunt de mundo. patet aūt ꝙ de mundo non erant. q: omnia reliquerant que pertinent ad mundum: ⁊ ſecuti fuerant chriſtum. ſꝫ iſta verba/ Non eſtis de mundo/ intelligēda ſunt in ſpeciali ⁊ in cōmuni: ſcꝫ quia mundus in ſpeciali ⁊ in cōmuni oderat eos. ergo ſimiliter ⁊ iſta verba/ Dimiſimus omnia/ propter que non erāt de mundo quātum ad cōcupiſcentiā oculorū in ſpeciali et in cōmuni intelligenda ſunt. Item eodem modo ꝓportionabiliter apoſtoli reliquerunt oīa tēporaliter ꝓpter deū: quomō poſſederunt oia ſpiritualiter ꝓpter deum. q: ideo fuerunt perfecti poſſeſſores omniū ſpiritualiter: q: fuerunt perfecti contēptores tēporaliū omniū. ſꝫ apl'i fuerunt ſpūaliter perfecti poſſeſſores omniū in ſpāli ⁊ in cōmuni: q: illud quod ait apl's .j. ad Cor.iij. Omnia veſtra ſunt: vos aūt chriſti. xxiij.q.vij. ꝙ aūt .i ſi. ⁊ .ij. ad Cor.vi. ⁊ ex̄ de ex.ꝑ. nimis iniqua.ſ.rn̄. Tamq̄ nihil habentes ⁊ omnia poſſidentes. verificatur de apl'is in ſpeciali ⁊ in cōmuni. Itē eodem modo ꝓportionabiliter reliquerūt ꝓpter chriſti euangeliū ꝓprietatē omniū temporalium: quomodo receperunt ex euangelio a chriſto poteſtatē ſumendi oia neceſſaria. q: ideo chriſt⁹ tradidit Matth.x. eis iure euāgelij poteſtatē ſumēdi oia neceſſaria: q: ꝓpter euāgeliū reliquerūt omnia tēporalia. j.q.ij. ſacerdos. xiij.q.j.§.

An euāgelica paupꝫtas dñium ⁊ ꝓprietatē excludat.

Ex euangelio viuere licuit apoſtolis.

bis ita.in pꝛima colum. Sed chꝛiſtus tradidit eis pote/
ſtatem ſumendi ex euangelio omnia neceſſaria ꝛ in ſpe/
ciali ꝛ in cōmuni:qꝛ in ſpāli ꝛ in cōmuni licebat eis viue/
re ꝛ vixerunt ex euāgelio cum chꝛiſto ꝙdiu fuerūt cū chꝛi
ſto:ꝛ poſt.ꝛ qui huic iuri ſicut Paulꝰ interdū cedere vel/
let/de laboꝛe ſuo viuere poſſet.vt p̄.c.ſacerdos. iō Mat/
th.x. dixit eis cōmuniter ꝓ oībus.Dignus eſt mercenariꝰ
cibo ſuo.ꝛ Luce.x.Dignus eſt operarius mercede ſua.xij.q.
ij.quicūqꝫ.ꝛ Luc.xxij.Ego diſpono vobis regnū ſicut diſ/
poſuit mihi pater:vt edatis ꝛ bibatis ſup menſam meaꝫ
i.do vobis poteſtatē ſumendi omnia vite neceſſaria ex of
ficio qȝ vobis cōmitto.Et ideo cōgrui ꝛ idonei p̄dicato/
res euangelij ſunt ꝓpꝛie pauperes euāgelici:qui omnia
amoꝛe euangelij ꝛ ꝓpter euangeliū dimiſerūt.qꝛ nullus
ꝓpꝛie ꝛ pfecte debet ex euangelio viuere:qui ſua ꝓpꝛia ꝓ/
pter euangelium non dimiſit.a ſenſu contrario.ar.p̄.c.ſa/
cerdos.Hinc eſt ꝙ fratres minoꝛes qui nihil ꝓpꝛiū in cō
muni ꝛ in ſpeciali habere debēt.vt ex de ꝟ.ſig.c.exijt.li.vj.
inter omnes huius mundi ſtatus magis licite ꝛ ꝓpꝛius
et pfectius de euangelio viuunt:qꝛ eoꝝ regula ꝓpꝛie ꝛ ſin
gulariter euangelica ꝛ apoſtolica eſt.vnde ꝛ eis ex regu
la ſine alio p̄uilegio cōpetit predicare:vt habeť in regula
in.c.fratres non predicent.ex de ꝟ.ſig.c.exijt.§.vbiqꝫ quia.
qȝ nulli ſtatui regulari licet ex regula.ergo apoſtoli q̄ fue
runt pꝛecipui euāgelij p̄dicatoꝛes.ex de elec.fundamenta
.ſ.rñ.li.vj.ꝛ de reli.ꝛ ve.ſanct.glorioſus.ſ.rñ.li.vj.quibus li
cuit in ſpeciali ꝛ in cōmuni de euangelio viuere.i.q.ij. ſa/
cerdos.omnia in ſpeciali ꝛ in cōmuni ꝓpter euangelium
dimiſerunt.Item impoꝛtantia ſuperogatiuā pfectionem
de apl'is nō debent diminui ſeu ꝑ ſynecdochen exponi:ſꝫ
integre ꝛ plene interpꝛetari.aliter eſſet detrahere de per/
fectione apl'oꝝ:qȝ eſt impium.Sꝫ hec verba Petri/Nos
reliquimus oīa/explicāt ſuperogatiuā pfectionē apl'oꝝ:
ergo nō debent diminui:ſed integre ꝛ plene interpꝛetari
Sed dicere ꝙ intelligaňť ſolū in ſpeciali ꝛ nō in cōmuni/
eſt ea diminuere ꝛ per ſynecdochen exponere:quum ſcri/
ptura nō plus eos reliquiſſe dicat omnia in ſpeciali ꝙ in
cōmuni.ꝛ vbi canon nō diſtinguit:nec nos.ij.q.v.conſu/
luiſti.xxxi.q.i.ꝙ ſi doꝛmierit.vbi de hoc.Omnes aūt inſtā
tie q̄ poſſunt adduci de apoſtolis de ijs que habuerunt/
nō intelligende ſunt quoad pꝛopꝛietatem ac dominium:
ſꝫ q̄ad vſum actiue vel paſſiue.vt ſupꝛa patuit. ¶ Itē qȝ
opponiť ꝙ abdicatio ꝓpꝛietatis ꝛ dominij nō excludit ſo
licitudinem aliquā:immo maioꝛē inducit:deſtruit ꝛ con/
fundit omnē religionem habentem annexā abdicationē
ꝓpꝛietatis rerū in ſpeciali.qꝛ ſi abdicatio ꝓpꝛietatis rerū
in cōmuni:nō excludit aliquā ſolicitudinē in cōmuni:ea/
dē ratione abdicatio ꝓpꝛietatis ꝛ dominij in ſpeciali nō
excludit aliquā ſolicitudinem in ſpeciali.qꝛ eadē eſt ꝓpoꝛ
tio ꝑ oīa expꝛopꝛiationis cōmunis ad ſolicitudinē cōmu/
nē:que eſt expꝛopꝛiationis ſpecialis ad ſolicitudinem ſpe
cialē.ergo expꝛopꝛiatio pꝛopꝛietatis ꝛ dominij in ſpeciali
nihil confert ad pfectionē.quod eſt omnē religionē adni/
hilare fruſtra ꝛ in vanū immo deceptoꝛie ꝛ laqueū parā/
do cōtra id.xxvij.q.i.de viduis.Romani etiā pontifices
a tēpoꝛe Greg.ix.vſqꝫ ad tēpus pape Jo.xxij.retinuerunt
ſibi ꝓpꝛietatē ꝛ dñium rerū fratribus minoꝛibus cōceſſa
rū:vſu nudo fratribus ipſis dimiſſo.fruſtra etiā dicꝰ dñs
papa Jo.in cōſtit.Ad conditoꝛē canonū/retinuit ſibi ꝛ ec
cleſie Romane ꝓpꝛietatem ꝛ dominium locoꝛum domo
rum libꝛoꝝ veſtimentoꝛum ad cultum diuinum pertinē/
tium fratribus minoꝛibus cōceſſoꝝ/fratribus ipſis vſu
ipſoꝛum dimiſſo.Sꝫ eſto ſalua veritate ꝙ talis expꝛopꝛia
tio non excludit aliquam ſolicitudinem:vt dicit opponēs
tamen excludit aliquam affectionem ſeu amoꝛem pfectio
ni diſſonum.qꝛ diuiſio dominioꝛum venit cauſaliter ex di/
uiſione animoꝛum:que non ſtat cum ſumma perfectione
charitatis:quia charitas nō querit q̄ ſua ſunt.i.ad Coꝛ.
xiij.lxiij.di.noſſe.de quo.ſ.e.ar.ꝛ.§.i.ꝟ.quod etiam patet
euidenti ratione.Et ideo talis expꝛopꝛiatio dominij ex/

Solici/tudineꝫ abijcit abdica/tio ꝓpꝛie/tatis.

cludit amoꝛē partialem diuiſiuum voluntatum.vnde ſic/
ut expꝛopꝛiatio pſonalis excludit amoꝛē perfectioni per/
ſonali diſſonuꝫ:ita expꝛopꝛiatio collegialis excludit amo
rem pfectioni collegiali diſſonum.ꝛ ideo ſicut diuiſio do/
minioꝝ ſpecialium ꝛ pſonaliū eſt radix ꝛ materia litigio/
rū/queſtionum/ꝛ contētionū pſonaliū.xij.q.i.c.ij.ita diui
ſio dñioꝝ collegioꝝ ꝛ communitatū ſpecialium.Et pꝛo/
pter hoc ſunt hodie ꝛ fuerunt a pꝛincipio litigia/ꝛ contē/
tiones/ꝛ queſtiōes/inter collegia ꝛ cōmunitates ſpecia
les adinuicem ꝓpter diuiſioneꝫ dominoꝝ cōmuniū:ſicut
fuerunt inter perſonas ſpeciales ꝓpter diuiſionē dñioꝝ
pſonalium.que omnia repugnabant ſtatui pfectiōis apo
ſtolice.quare talis expꝛopꝛiatio rerū in ſpeciali ꝛ in cōmu
ni quacūqꝫ cōmunitate ſpeciali citra cōmunitatē genera
lem eccleſie/excludit aliquem amoꝛem perfectioni chari
tatis apoſtolice repugnantem.Quicquid ſit de ſolicitu/
dine.qꝛ nec dicendum eſt ꝙ vſus a dominio ſeparatus ex/
cludat omnem ſolicitudinem.qꝛ etiam aues celi de qui/
bus ſaluatoꝛ ponit exemplum Matth.vj. ſolicitantur
ad querendum ſibi victum.qꝛ vbi eſt coꝛpus:ibi cōgregā
tur ꝛ aquile.Matth.xxiiij.ꝛ.xxiiij.q.i.qm.Sꝫ dico ꝙ vſus
rerum ſeparatus a pꝛopꝛietate ꝛ dominio pꝛopꝛio in ſpe/
ciali ꝛ in communi q̄cūqꝫ cōmunitate ſpeciali includit
ſolicitudinem quandam naturalem ꝓ ſtatu iſto moꝛta/
li perfectioni virtutis conſonam:ꝛ interduꝫ neceſſariam
ad exercitium virtutis excitandum/ꝛ otium continuum
euitandum:ꝛ ſine qua impoſſibile eſt iſtam vitam duci:ꝛ
ne homo tentare deum videatur.Matth.xxij.xxij.q.ij.q̄li
ter.querens a deo paſci ſine aliqua ſolicitudine ꝛ laboꝛe.
Unde Augu.in queſtionibus Geñ. Nemo debet tentare
deum ſuum:dum habet quid rationabili conſilio faciat.
xxij.q.ij.qualiter.ꝛ.xxiij.q.viij.ſi nulla.vñ Geñ.iij. In ſu/
doꝛe vultus tui veſceris pane tuo. Hec ſolicitudo appꝛo
batur in fratribus etiā minoꝛibus.ex de ꝟ.ſig.c.exijt.§.nec
quiſq̄.li.vj.Augu.ſꝫ appꝛopꝛiatio dominioꝝ pſonalis vel
collegialis includit ſolicitudinem quādam partialem an
nexā dilectioni fraterne declinantem.ar.di.i.viij.§.i.vnde
et Aug.Quis auarus querit cōpoſſeſſoꝛeꝫ.xxiij.q.vij.qȝ
aūt.Unde ꝛ eſt triplex ſolicitudo.vna eſt naturalis neceſ
ſitatis:de qua dixi ꝓxime.q̄ eſt materia virtutis.vñ Aug.
de operibus monachoꝝ ſuper p̄.c.Matth.vj.ibi.Ne ſoli/
citi ſitis ꝛc̄.Nō hoc dicit vt iſta nō pꝛocurent quantū ne/
ceſſitatis eſt vnde honeſte poterunt:ſꝫ vt nō iſta intueaňť
ꝛ pꝛopter iſta faciant quicquid in euangelij pꝛedicatione
facere iubentur.eam namqꝫ intētionem paulo ſuperius
oculum vocauerat.ar.ad hoc bonū.xij.q.i.habebat.Item
ibi gloſ.i.cura tempoꝛali nec retrahamur ab eternis. Itē
ibi Hieronymus.Pꝛecipitur ergo nobis ne ſoliciti ſimꝰ
quid comedamus:quia in ſudoꝛe vultus pꝛeparamꝰ no/
bis panem.ergo laboꝛ exercendus eſt:ſolicitudo tollēda.
Item in .c.c.Matth.ſuper verbo/Neqꝫ nent.Chꝛyſoſto/
mus.Hoc autem dicens non opus pꝛohibuit:ſed ſolicitu
dinem.ſicut ꝛ ſupꝛa quū de ſeminatiōe loquereť.ꝛ vt ma
gis dei ꝓuidentiam in ipſis cōmēdet que omnē ſupat hu
manam induſtriā:ſubdit.Dico aūt vobis ꝛc̄. ¶ Alia eſt ſo
licitudo connaturalis pietatis gratia pꝛoximi.ꝛ hec eſt ef
fectus virtutis.de qua Luc.x.Martha ſolicita es ꝛc̄.ꝛ.ij.
ad Coꝛ.xi.Solicitudo omnium eccleſiaꝝ. ¶ Tertia eſt ſo
licitudo pꝛeternaturalis neceſſitatis.q̄ eſt cupiditatis.et
hec eſt obſtaculum virtutis contra quam Phil.iiij.Nihil
ſoliciti ſitis ꝛc̄.Item ſm beatuꝫ Remigium/quātum ad
abdicationem ꝓpꝛietatis rerū tempoꝛaliū/fuerunt apo/
ſtoli ad dignitateꝫ pꝛimi hominis renouati.quia pꝛimus
homo ꝛ eius poſteri ſi ſteriſſent in oꝛiginali iuſtitia:ha/
buiſſent vſum rerū vſu conſumptibilium ſine pꝛopꝛieta/
te ꝛ ſpeciali dominio eoꝝdē.vt.xij.q.i.c.ij.Sed ſi vſus re
rum vſu conſumptibilium eſt ſeparabilis in ſpeciali quā
tum ad ſpecialitatē perſonarum ſingularium a ꝓpꝛieta/
te ꝛ dominio:eadem ratione ꝛ pari eſt ſeparabilis in ſpe/
ciali de poſſibili ꝛ natura ſua quantum ad ſpecialitatem

Solici/tudo tri/plex.

Digitized by Google

cuiuſcunq̄ collegij ſeu cõmunitatis ſpecialis. q: natura rerũ vſu conſumptibilium eadem eſt in ſpeciali ⁊ in cõmuni. Item pecunia vſu conſumitur. legitur ⁊ no. ex̄ de pig. c. vltimo. ſ; in ea poteſt vſus a dominio ſeparari. vñ Luc. xix. ſimile Matth. xxv. Quare non dediſti pecuniã meam ad menſam: ⁊ ego cum vſuris exegiſſem qḋ meu; eſt: ex quo videtur ꝙ ſeruus habuit vſum pecunie ſeparatum a ꝓprietate ⁊ dominio. Item in re in q● vſus non poteſt a proprietate ⁊ dominio ſeparari/ nõ poteſt conſtitui aliqḋ iuſtum lucrũ ſaluo capitali necnon ſaluo. vt in frumento vino ⁊ oleo ⁊ alijs mercibus. vſu cõſumptibilibus: ⁊ que cõſiſtunt in pondere numero ⁊ menſura. vt. lxxxviij. di. in palea/ eijciẽs. ⁊ ex̄ de vſu. in ciuitate. ⁊ no. xiiij. q. iiij. in ſumma. in prin. ⁊. c. j. in. j. gloſ. q: lucrũ iuſtum nõ conſtituit in aliqua re: niſi rõne alicui⁹ vtilitatis. ex̄ de dona. inter vi. ⁊ vxo. per noſtras. §. fi. Sed in pecunia põt cõſtitui iuſtũ lucrũ: ſi totum exponat fortune ſ; principale cũ fortuito vt p̄. c. ꝑ noſtras. ⁊ xiiij. q. iij. c. j. in gloſ. j. ⁊ i. c. plerique. i gloſ. videtur. ⁊ ex̄ de vſur. c. fi. ergo in pecunia vſus eſt ſeparabilis a ꝓprietate: al's nunq̄ ſpecies lucri poſſet iuſte conſtitui in ipſa: ſiue totũ exponat fortune ꝑiculo ſiue nõ. qḋ eſt notorie falſum. ¶ Item non obſtat ꝙ poſſet opponi ꝙ decretalis Exiit de ꝟbo. ſignifi. li. vj. que loquit de expropriatione fratrũ minorum omniũ rerũ in communi ⁊ in ſpeciali: nõ loquitur de expropriatione rerũ vſu conſumptibilium. q: hoc non eſt verũ ſalua gratia opponẽtis. quia quum ibi dicat in. §. nec quiſq̄. ꝙ in rebus tẽporalibus ſit conſiderare precipuum/ ꝓprietatem/ poſſeſſionẽ/ vſufructum/ ius vtẽdi/ ⁊ ſimplicẽ facti vſum: ⁊ vltimo tanq̄ neceſſario egeat/ licet primis carere poſſit vita mortaliũ: nulla prorſus põt eſſe ꝓfeſſio que a ſe vſum neceſſarie ſuſtentationis excludat. ſ; vſus neceſſarie ſuſtentationis principaliter ⁊ primo includit vſu ꝯſumptibilia magis q̄ alia: q: vita humana principaliter ⁊ primo ſuſtẽtat rebus vſu cõſumptibilibus. ergo iſta diſtinctio comprehẽdit vſu cõſumptibila. Et ꝙ hec ſit mens Nicolai ⁊ intentio/ patet clare ex eo ꝙ dicit imediate ſic: Verũ cõdecens fuit ei ꝓfeſſioni que ſponte deuouit chriſtũ pauperẽ in tãta paupertate ſectari: oĩm abdicare dñium: ⁊ rerũ neceſſariarũ neceſſario vſu fore cõtentã. nec per hoc ꝙ ꝓprietatẽ vſus ⁊ rei cuiuſq; a ſe dñium abdicaſſe videt: ſimplici vſui oĩs rei renũtiaſſe conuincitur. qui inquam vſus nõ iuris ſ; facti tñmodo nomen habens/ qḋ facti eſt tñ in vtẽdo prebet vtentibus: nihil iuris. Et fratres minores ſm Nico. abdicauerunt ꝓprietatem non ſolũ omniũ rerum tẽporalium: ſ; etiam ꝓprietatem vſus cuiuſlibet rei: qḋ eſt plus. q: ſicut vſus rei eſt aliud a re vſibili: ita proprietas vſus eſt aliud a ꝓprietate rei ſubiecte vſui: licet autem nõ omnis ꝓprietas rei cõſumatur ꝑ vſum: q: ꝓprietas rerũ vſu non conſumptibilium non cõſumit ꝑ vſum: vt domus vel agri. tñ ꝓprietas cuiuſcunq; vſus conſumitur ꝑ vſu;: q: vſus cuiuſlib●● rei vſu cõſumptibilis eſt de genere trãſeuntium. Quod vero dicitur ꝙ ſub vſu talium rerum nõ ſaluatur ꝓprietas aut dominiũ: non eſt verum ſalua gratia. Quia ſicut vſu carnium aut panis aut veſtimenti alteratur et tranſmutat natura eorum recedendo a prima ſpecie: ita vſus carnium continue variatur ꝓportionabiliter variationi carnium ſicut carnes ipſe. nec talis variatio cibi ⁊ vſus ſi tranſiret ꝑ mille ſpecies: transfert ꝓprietatem ⁊ dñium ibi de ꝑſona in ꝑſonam ſiue de ſubiecto in ſubiectum/ plus q̄ variatio ſpecierum frumenti farine ⁊ panis transfert dñium de dño in dñm: q̄n cui⁹ fuit dñiũ frumenti/ eiuſdem ſit dñium farine facte ex frumento: ⁊ panis ex farina. ⁊ ſi eſſent mille ſpecies adinuicẽ ſuccedẽtes quarũ vna fieret de alia: ſemꝑ cuius eſt dñiũ p̄me ſpeciei/ eiuſdẽ eſt dñiu; oĩm ſpecierũ ſequẽtiũ ꝓpter naturalẽ ordinẽ ipſarũ. ſicut ⁊ cinis generat ex carbonib⁹: ⁊ carbones ex lignis: q̄uis iſta inter ſe ſpecie differãt. tñ ꝓpter naturalẽ ordinẽ ꝑ generationis vnius ex altera/ cuius eſt dñium p̄me ſpeciei eiuſdẽ eſt dñium oĩm ſpecierũ ſequẽtiũ. ar. op. ad hec. ff. de lega. ij. impator. in fi. ⁊ ff. de lega. iij. fidei commiſſam. §. ſi rem ſuã. ⁊ legitur ⁊ no. ex̄ vt li. pen. eccl'ia. ⁊ ex̄ de vſu. cũ tu. §. fi. in gloſ. ex hoc videt. Ita in ꝓpoſito q̄uis cibus alteretur ſub vſu: ⁊ varietur ſubſtantialiter vel accidentialiter: tñ cuius fuit dominium cibi ante vſum immediate/ eiuſdẽ eſt etiã dñiũ cibi ſub vſu q̄diu durat vſus ⁊ nõ eſt abſorptus in ſtomacho. q: poſtq̄ eſt in ſtomacho: non cadit amplius ſub humano dñio tẽporali. Et ita ſub vſu rerũ vſu conſumptibilium ſaluat ⁊ manet ꝓportionabiliter ꝓprietas ⁊ dominium q̄diu durat vſus: ſicut ſaluatur ſpes ⁊ natura vſus. Et hoc eſt dicendũ neceſſario. qm̄ aut ſub vſu iſtarũ rerũ vſu conſumptibiliũ manet ꝓportionabiliter ꝓprietas ⁊ dñium ipſi vſui: aut nõ. Si ſic: habetur ꝓpoſitum. Si nõ: ergo quilibet qui vtit vel abutit iſtis rebus: habet vſum earum ſeparatũ a ꝓprietate ⁊ dñio. qm̄ vſus rei ſub quo nõ manet ꝓprietas nec dominiũ/ eſt ſeparatus a ꝓprietate ⁊ dñio. qḋ eſt ꝓpoſitum. vñ Nico. in dicta declaratiõe vt ſupra patuit/ intellexit ꝙ fratres minores haberent vſum rerũ conſumptibiliũ ſeparatũ a proprietate ⁊ dñio. Sic etiã intellexit Greg. ix. familiaris beati Franciſci qui p̄mo regulam declarauit/ dicẽs Dicimus ꝙ nec in communi nec in ſpeciali debẽt proprietatem habere: ſ; vtenſilium ⁊ librorũ ⁊ eorũ mobilium que licet hr̄e/ ordo vſum habeat: ⁊ fratres ſm ꝙ generalis miniſter vel prouinciales diſponendũ duxerint ijs vtantur Ex quibus patet ꝙ dñs Greg. voluit ꝙ fratres minores haberent vſum rerũ vſu cõſumptibilium ⁊ abſq; proprietate ⁊ dñio. Quia dicit/ Nec in cõmuni nec in ſpeciali debent proprietatem habere: ſ; vtenſilium ⁊ librorũ ⁊ eorum mobilium q̄ licet habere/ ordo vſum habeat. ſed p̄ter vtẽſilia ⁊ libros fratribus nõ licet cõmuniter vti alijs bonis mobilibus niſi vſu cõſumptibilibus ſm eorũ regulam. Et preterea ex quo diſtinguit bona mobilia in tres ptes: ſ; vtenſilia/ libros/ ⁊ alia mobilia que licet habere abſolute abſq; aliq̄ exceptione ⁊ modificatione: planum eſt ꝙ ipſe intendit comprehendere vniuerſaliter omnia mobilia q̄bus fratres minores licite vti poſſunt. quum mobilia abſolute dicta contra vtenſilia ⁊ libros diſtincta cõprehendant oĩa mobilia p̄ter vtenſilia ⁊ libros: inter que cadunt vſu cõſumptibilia niſi apta violentia fiat eius intentioni ⁊ etiã lr̄e nihil excipienti. ex̄ de ma. ⁊ obe. ſolite. §. penult. cum ſuis ſi. Siĺr Alexander. iiij. ⁊ Inno. iiij. ſic determinauerunt in ſuis declarationibus. Dicim⁹ ꝙ nec in ſpeciali nec in cõmuni debent ꝓprietatẽ habere: ſ; locorũ ⁊ domorũ ac vtenſilium ⁊ librorũ ⁊ eorũ q̄ licet habere/ ordo vſum habeat: ⁊ fratres ſm ꝙ generalis miniſter ⁊ ꝓuinciales miniſtri ordinandũ duxerint ijs vtant. Quũ ergo dicũt/ ⁊ eorũ q̄ licet habere/ intendunt comprehendere omnia alia/ per iſtum genitiuũ/ que licet habere p̄ter nominata: inter que cadũt ꝑ ſe vſu conſumptibilia. Item Clemẽs. v. in ſua declaratione edita in cõſilio Viennenſi que incipit Exiui de ꝑadiſo. q̄ eſt in titulo de ꝟ. ſig. inter clementinas declarat ſic. Sitq; declaratum ꝑ nonnullos p̄ceſſores noſtros Romanos põtifices hãc expropriationẽ debere intelligi tã in ſpeciali q̄ etiã in cõmuni: ꝓpter qḋ ⁊ rerũ omniũ cõceſſarũ oblatarũ ⁊ donatarũ fratribus/ q̄s ⁊ quarũ vſum facti ſ; ordini vel ipſis licet habere ꝓprietatẽ ⁊ dñium in ſe ⁊ Romanã eccl'ia; receperũt: dimiſſo ipſis fratribus tñmodo vſu facti ſimplici. Quã determinationem ſummorũ pontificum ip̄e Clemẽs vt ibidẽ patet acceptat ⁊ approbat. q̄bus ꝟbis Clem̄. nihil clarius. q: vt dicit rerũ oĩm conceſſarũ oblatarũ ⁊ donatarũ quarũ vſum licet habere. ⁊ ita nihil relinquit qḋ nõ cõprehendat: q: res vſu cõſumptibiles ꝑ ſe comprehẽdunt ſub nomine omniũ rerũ conceſſarum oblatarũ ⁊ donatarũ. q: q̄ omnia dicit: nihil excludit. ex̄ de p̄uil. q: de ma. ⁊ obe. c. ſolite. j. Cor. xv. heb. ij. Iſta etiam declaratio dñi Nicolai vltimo approbat et laudat a dño papa Io. xxij. in quadã ſua cõſtitutiõe q̄ loquit de vniformitate viuẽdi fratrũ ⁊ cellarũs/ approbata eſt q̄ incipit. Quia quorũdã exigit. in q̄ dicit ⁊ aſſerit ꝙ

Digitized by Google

predicta declaratio dñi Nicolai ſiue decre. lucida ſolida ⁊ clara cum multa maturitate eſt digeſta. Et etiam p̃dicta decre. Exiit. expreſſe concedat eis vſum veſtimẽtorum ⁊ alimentorum: patet ex hoc ꝙ in ea ſic continet. Ex quibꝰ oĩbus ſatis daret ad victũ/ veſtitũ/ diuinũ cultũ/ ⁊ ſapientiale ſtudium/ neceſſariarũ rerũ vſum fratribus eſſe cõceſſum. Item in veſtibus quotidianis q̃ inter vſu cõſumptibilia cõputant: bene poteſt ad tẽpus conſtitui certũ lucrũ ⁊ iuſtũ: puta ad menſem vel ad annũ: ⁊ talis locatio licita eſt. vt no. xiiij. q. iij. in ſumma. qḋ nõ eſſet niſi vſus veſtimẽtorũ eſſet ſeparabilis a proprietate ⁊ dñio quãtũ ad tẽpus. ſed qua rõne eſt ſepabilis ad tempus: eadẽ rõne de ſe ⁊ natura ſua eſt ſeparabilis ꝓ ſemꝑ: q̃diu durat ſubſtantia veſtimẽtorum. q: illa que ſemel ſunt ſeparabilia: ſtãte eadẽ natura extremorum ſemper de ſe ſunt ſepabilia. Et ideo lex ciuilis ſupponẽs vſu rei ſeparabilem ꝓ ſemꝑ ⁊ ꝓ perpetuo a ꝓprietate ſtatuit. ff. queadmodũ vſufruc. amit. ꝑ totũ. ex de pig. c. vltimo. ne ꝓprietates rerũ eſſent inutiles in vniuerſum dñis ſemꝑ abſcedente vſufructu: ꝙ vſufructꝰ certis modis extingueretur ⁊ ad ꝓprietates reuerteretur. ❡ Itẽ de ſeparatione vſus a proprietate in rebus vſu cõſumptibilibus facit illud Exo. xxviij. Facies feminalia linea: vt operiant carnẽ turpitudinis ſue. ⁊ vtent eis Aarõ ⁊ filij eius: qñ ingredientur tabernaculũ. ⁊ xxix. c. Veſtẽ aũt ſanctam qua vtit Aaron habebunt filij eius poſt eũ. Septẽ diebus vtet illa: qui pontifex pro eo fuerit cõſtitutus. ⁊ xxxviij. Veſtes quoq̧ q̃bus ſacerdotes vtent in ſanctuario Aaron ⁊ filij eius: obtulerunt filij iſrael ſicut p̃ceperat dominꝰ. ⁊ Leui. vij. Adipem animalis morticini/ et eius animalis qḋ a beſtia captuz eſt: habebitis in varios vſus. Item nume. xviij. Uniuerſa frugum initia q̃ gignit humus: ⁊ dño deportant: cedent in vſus tuos. ⁊. ſ. in eodẽ c. Carnes nõ cedent in vſum tuuz. Et poſt e. c. Nihil aliud poſſidebunt decimarũ oblatione contenti: q̃s in vſus eorum ⁊ neceſſaria ſeparaui. ⁊ Deutero. xxij. c. Non induet mulier veſte virili: nec vir vtet veſte feminea. ⁊. xxiiij. c. Si vindemiaueris vineam tuã: nõ colliges remanentes racemos ſ; cedent in vſus aduene ⁊ pupilli ⁊ vidue. Item Joſue. v. Non ſunt vſi vltra filij iſrael illo cibo ⁊c̃. vbi ſupponit ꝙ antea ſunt vſi illo. Itẽ Judic̃. ix. c. Numquid poſſum deſerere pinguedinẽ meã q dij vtuntur ⁊ homines? ⁊ ſ. xix. c. Habentes panẽ ac vinũ in meos ⁊ ancille tue vſus Et. ij. li. Re. xiij. c. Huiuſcemodi enĩ filie regis virgines veſtibus vtebantur. Et Tob. xij. Ego cibo inuiſibili ⁊ potu q̃ ab hominibus videri nõ pot/ vtor. vbi ſupponit angelus ꝙ cibo ⁊ potu viſibili conuenit vti. Item Heſter. iiij. c. Sacco ⁊ cinere multis ꝓ ſtrato vtentibꝰ Et Eccli. xxxi. Utere quaſi homo frugi q̃ tibi apponunt. Hiere. xiij. Ecce computruerat lumbare: ita vt nulli vſui aptũ eſſet. ſ. ad Cor. vij. Qui vtuntur hoc mundo tamq̃ nõ vtant. Uſu aũt cõſumptibilia de hoc mundo eſſe dicuntur. Phil. vltimo. Miſiſtis mihi ſemel et bis in vſum. ⁊ loquit de vſu et conſumptibilibus vite neceſſarijs. ſ. ad Timo. v. Modico vino vtere. Ergo ſcriptura loquens de vſu in rebus vſu cõſumptibilibus/ nunq̃ vocat abuſum: nec abuti. ſed in bona ⁊ vera ſignificatione: ſignans licite in eis vſum a dñio ſeparari: q: moraliter abuſus eſt illicitꝰ vſus ſm̃ Augu. ſ. de doctrina chriſtiana. ſ; vti ⁊ vſus ꝓ licito vſu. vñ Iſidorus. x. li. etymo. Utile dicitur ab vtendo. ⁊. Huguitio dicit ꝙ vtile eſt dictum qḋ ad vſum ꝑtinet: qḋ etiã ipm nomen ſignificat. Sed res vſu conſumptibiles ſunt proprie ⁊ non improprie vtiles: immo nihil eis ad vitã corporalẽ vtilius. Itẽ Augu. x. li. de trinitate definit vti ſic. Uti eſt aſſumere aliquid in facultatẽ volũtatis. ſ; res vſu cõſumptibiles ſunt per ſe aſſumptibiles in facultatẽ volũtatis.
Uti et Abuti
q: in poteſtate volũtatis eſt comedere ⁊ nõ comedere: bi-
Uſus et Abuſus
bere ⁊ nõ bibere: ⁊ ſic de alijs. quũ voluntas libere ⁊ contingenter aſſumat in ſua facultate res vſu cõſumptibiles ſicut alias. ergo vti ⁊ vſus ꝑ ſe repitur in iſtis rebꝰ ſicut in alijs. Similiter Augu. definit vti primo de doctrina chriſtiana ſic: Uti eſt id qḋ in vſuz venerit/ ad id qḋ amas obtinendũ referre ſi tñ amãdum eſt. Sed res vſu cõſumptibiles ſunt referibiles ꝑ ſe ad finẽ volũtatis ꝑ actum eius: qualiter in eis ſaluatur vti ⁊ vſus. Similiter Augu. definit ibi abuſum/ dicens ꝙ Abuſus eſt illicitus vſus. ꝑ locũ a contrario ſenſu Uſus ꝓprie eſt licitus vſus. In rebꝰ aũt vſu cõſumptibilibus repitur licitus vſus. ergo in eis ſm̃ Augu. repitur ꝓprie vſus. Item ſuꝑ illud pſ. xxx. In ſuperbia ⁊ in abuſione. gloſ. In abuſione. i. ꝑuerſo vſu beneficiorum dei. ergo ſm̃ gloſ. abuſio eſt ꝑuerſus vſus. ergo ꝑ oppoſitum vſus ꝓprie eſt debitus vſus. ſed vſus iuſtus rerũ vſu cõſumptibiliũ eſt debitꝰ vſus earum: ergo manifeſtũ eſt ꝙ definitiones ſanctorum ⁊ doctorum de vti ⁊ abuti ſunt ꝓ fratribus minoribꝰ cõtra opponentẽ. Adde hic qḋ ſcripſi. ſ. §. porro. ꝟ. habuerunt. in. lv. ar. ❡ Itẽ arguit opponens ſic ꝙ vſus non põt eſſe iuſtus abſq̧ iure vtendi. ſed hic quero de quo iure vtendi: ꝓprio an de iure vtendi cõmuni? Si de iure vtẽdi ꝓprio: falſum eſt qḋ dicit Clemẽs xij. q. ſ. c. ij. Cõmunis vſus omniũ que ſunt in hoc mundo omnibus hominibus eſſe debuit: ſi vſus non põt eſſe iuſtus abſq̧ iure vtendi ꝓprio. Falſum etiã erit ꝙ religioſi vouent viuere abſq̧ ꝓprio: ſi vſus nõ põt eſſe iuſtꝰ abſq̧ iure vtendi ꝓprio. Si aũt non loquitur de iure vtendi proprio: ſed cõmuni: ergo vſus põt eſſe abſq̧ iure vtendi proprio iuſtus: ⁊ ꝑ cõſequens vſus iuſtus põt ſeparari a iure vtendi. quia in inſepabilibus habens in ſpeciali vnũ/ hʒ in ſpeciali ⁊ reliquum. Et ꝓpterea ſi vſus põt eſſe iuſtꝰ ſolum ex iure vtendi cõmuni abſq̧ omni iure vtendi ꝓprio vt dictum eſt. eadẽ rõne ſequit ꝙ vſus põt eſſe iuſtus ſolũ ex iure vtendi cõmuni totius eccleſie/ abſq̧ omni iure vtẽdi ꝓprio cuiuſcũq̧ cõmunitatis ſpecialis. q: que ꝓportio eſt vnius perſone ſingularis ad vnum collegium ſpeciale eadẽ eſt ꝓportio vnius collegij ſpecialis ad vnã cõmunitatem ſpecialem. Si ergo vna ꝑſona ſingularis põt hr̃e vſum iuſtũ ſolũ ex iure vtendi cõmuni totius collegij ſpecialis/ abſq̧ omni iure vtẽdi ꝓprio ꝑſonali: eadẽ rõne qḋcumq̧ collegium ſpeciale poterit habere vſum iuſtũ ſolũ ex iure vtẽdi cõmuni cõmunitatis generalis/ abſq̧ omni iure vtendi ꝓprio cõmunitatis ſpecialis. q: vbi eadem ratio: ibi idem ius. v. di. ad eius vero. ꝟ. ſi vero. ibi. qḋ vni ꝑſone ⁊c̃. ⁊ ſimilis equitatis ratio ſimilia iura ſuadere debet. C. ad. l. falci. li. vltimo. ⁊ facit op. de transla. inter corporalia. §. ſ. ꝟ. vñ cũ nõ ſit. ⁊ ibi. idẽ iuris ꝯtinet in vtroq̧ ⁊ ibi. ꝓpter tñ ⁊ expreſſam ſimilitudinem vel identitatẽ ⁊ de confir. vti. vel inuti. cũ dilecta. §. nos igitur. ibi. eiuſdẽ equitatis ſimilitudine ꝓuocati. ⁊ in gloſ. ibi que incipit ſimilis. Quia cõmunitas ſpecialis ſic ſe habʒ ad cõmunitatem generalem: ſicut ſe habet vna ꝑſona ſingularis ad vnã cõmunitatem ſpecialẽ. ⁊ ꝑ cõſequẽs fratres minores potuerunt habere vſum iuſtum rerum eis cõdecentium/ ſepatum ab omni iure vtendi proprio ⁊ in ſpeciali ⁊ in cõmuni quãtum ad cõmunitatem ipſorum ꝓpriã: licet nõ ſepatum a iure vtendi cõmuni vniuerſalis eccle. Et ꝓpterea ſi vſus põt eſſe iuſtus ex iure vtendi cõmuni/ abſq̧ omni iure vtendi ꝓprio ſcḋm iſtam reſponſionẽ: eadẽ rõne vſus poterit eſſe iuſtꝰ ex iure vtendi ſepato abſq̧ omni iure vtẽdi cõiuncto. q: nõ magis cõmuniter ꝑſona aliqua ſpecialis eſt in poteſtate ſue cõmunitatꝫ cuiꝰ eſt pars: q̃ ſit ſeruꝰ in poteſtate domini ſui. ſi ergo ꝑſona ſpecialis poteſt habere vſum iuſtum ſolum ex ordine ad ius vtendi cõmune ſue cõmunitatis/ cuius noie ⁊ auctoritate vtit/ abſq̧ omni iure vtendi proprio: eadem ratione ſeruus põt habere vſum iuſtum ſolum ex ordine ad ius vtendi dñi/ cuius nomine vtitur/ abſq̧ iure vtendi proprio. q: ſicut religioſus vtit rebus communitatis nomine communitatis ⁊ non ſuo: Ita ſeruus vtitur rebꝰ domini nomine domini: ⁊ nõ ſuo. nec appareret aliqua cauſa ſeu ratio plus ex vna parte q̃ ex alia: niſi mere ficta. Et hoc confirmatur. quia ſi religioſus quicumq̧ poteſt habere vſum iuſtum ex iure vtẽdi ſue cõmunitatis abſq̧ omni iure vtẽdi proprio: multo

magis perfectus ſeruus dei poteſt habere vſum iuſtū ex iure extrinſeco ⁊ ſeparato dei/abſq; omni iure intrinſeco ⁊ cōiuncto ꝓprio ſui.q꞉ pfect⁹ ſeruus dei magis eſt in voluntate dei q̄ ſit religioſus in manu religionis ſue. ⁊ de⁹ etiā adſiſtit preſentio: ſuo ſeruo q̄ religio ſuo ſubdito. Si ergo religioſus pōt vti rebus ſue religionis iure religionis:⁊ nō ſuo:eadem ratione verus ſeruus dei poterit vti rebus dei iure dei ⁊ nō ſuo. Et ita non dicitur ꝙ vſus poſſit eſſe iuſtus abſq; omni iure vtendi:ſed dicitur ꝙ vſus poteſt eſſe iuſtus abſq; omni iure vtendi ꝓprio. Itē aliud eſt habere ius vtendi:aliud licentiā vtendi. ⁊ ideo q̄uis vſus abſq; omni iure ⁊ licentia eſſet illicitus:vſus tamen abſq; iure vtendi/cū licentia tñ vtendi/nō eſt illicitus.q̄a aliud eſt licentiam habere reb⁹ vtendi:⁊ res dādi.⁊ aliud ius.q꞉ de licētia prelati pōt dare religioſus rem:⁊ tñ ibi ꝓpriū non habet:nec ius dandi.vt eſt expreſſum.xij.q.i.non dicatis. Et de hac licentia loquit̃ ex de ỽ.ſig.exiit.li.vi.ibi. Durante licentia concedentis quoties religioſus haberet licentiam in ſpeciali vtendi aliq̄ re vſu conſumptibili/toties haberet in ſpeciali ius vtendi illa:etſi in re cōſumptibili vſu non ſepararetur vſus a dominio ⁊ ꝓprietate/vt dicit opponēs:ergo quoties religioſus aliq̄s haberet in ſpeciali licentiā vtendi re aliqua vſu cōſumptibili. toties in ſpeciali efficeret̃ ꝓprietarius in ea. Et quū nullus religioſus vtat̃ rebus vſu cōſumptibilibus licite niſi de licentia ſuoꝝ ꝓpoſitorū:ſequeret̃ ꝙ in omnibus rebus vſu cōſumptibilibus eis in ſpeciali conceſſis omnes religioſi eſſent ꝓprietarij.qđ eſſet omnem religionē tollere:⁊ omnes religioſos ꝓprietarios facere. Itē quū duplex ſit ius diuinum ⁊ humanum vel nature ⁊ conſtitutionis.di.viij. §.i.⁊ ſi non iure ciuili vel humano vſus in rebus cōſumptibilibus vſu ſeparet̃ a dñio:ſeparat̃ tñ iure diuino: ⁊ in talibus licitus eſt vſus ⁊ iuſtus iure diuino ⁊ ſpūali. de q̄ etiā iure habet̃.xxiij.q.vij.c.i.q꞉ nullus ſapiens vnq̄ diceret ꝙ non eſſet in tali vſu licito aliquod ius. Sed queſtio eſt de iure vtendi temporali/ciuili/vel canonico:⁊ de tali vſu nudo ⁊ facti ſeparato ab omni iure ciuili ⁊ humano loquit̃ decre. Exiui de paradiſo.in clemē.de ỽ.ſig.⁊ Exiit q̄ ſeminat.de ỽ.ſig.li.vi.que talē vſum ſeparatum ab omni iure ciuili nō diuino concedunt fratribus minoribus. Et de tali vſu ⁊ iure loquit̃ cōſtitutio domini Io.pape.xxij. q̄ incipit/Ad cōditorem.⁊ alia q̄ incipit/Quia quorūdā.

Articulus.lvij.

An chriſtus rex tēporaliū habuerit dñium.

Circa hec querendū eſt vtrum chriſtus alicui⁹ rei tpalia habuerit dñium ⁊ quale. Qꝫ aūt dñium rerum tēporaliū habuerit/ſacra ſcriptura tam in teſtamento veteri q̄ in nouo teſtari videtur. Multi quidē ꝓphete eum regē futurū ꝑpl̃i iſraelitici/⁊ per conſequēs habere regni dominium ꝓphetauerunt. Eſa.xxxiij. Ecce dñs iudex noſter:dñs legifer noſter:dñs rex noſter:ipſe veniet ⁊ ſaluabit nos.ſꝫ ſm Dionyſiū de diuinis nominib⁹ a dominio dicit̃ dñs/dñans/⁊ dñator. Item Hiere.xxiij. Suſcitabo Dauid germen iuſtum:⁊ regnabit rex:⁊ ſapiens erit.⁊ ſequitur. Et hoc eſt nomen quod vocabunt eū dominus iuſtus noſter. Iſte eſt etiā lapis abſciſus de mōte ſine manibus:cui deus celi dedit regnum quod in eternū non diſſipabitur. Daniel.ij. Itē Zach.ix. Ecce rex tu⁹ veniet tibi iuſtus ⁊ ſaluator ⁊c̄. Item pſ.ij. Ego autē cōſtitut⁹ ſum rex ab eo.⁊ in pſ.xliiij. Eructauit/qui totus loquitur de iſto rege.⁊ pſ.lxxi. Deus iudicium tuū regi da. ⁊ multi alij pſalmi. Cāt.iij. Videte regem Salomonem. Luce.i. Et regnabit in domo Iacob in eternum:⁊ regni eius non erit finis.⁊ Luce.ij. Qui eſt chriſtus dominus.i. rex ⁊ dominus. Matth.ij. Ubi eſt qui natus eſt rex iudeorum. Io.i. Tu es rex iſrael. Item Io.xix. Ieſus nazaren⁹ rex iudeorū. Item Io.xviij. Regnum meū non eſt hinc. non dixit non eſt hic:ſed non eſt hinc. quaſi regnum meū a mūdo nō habeo. Act.ij. Certiſſime ſciat omnis domus iſrael q꞉ ⁊ dominum eum ⁊ chriſtum fecit deus hunc Ieſum quem vos crucifixiſtis. Chriſtum autē regem intelligimus:q̄a chriſtus interpretatur vnctus:⁊ quia reges inungi conſueuerunt.ex̄ de ſac̄.vnc.c.vnico. per chriſtum regem intelligimus.vbi Raban⁹. Ibi manifeſte Petrus ex hoc pſ.regnum chriſti non terrenum ſed celeſte oſtendit.vbi etiam Petrus videtur concludere ex verbis p̄dictis/ꝙ chriſt⁹ inquātū homo ſubſiſtens in diuino ſuppoſito/fuerit dominus ⁊ rex factus.conſtat eñ ꝙ inquātum deus crucifixus non fuerit:ſed inquantum homo. ⁊ ideo quū dñs ⁊ rex fuerit factus inquātū crucifixus:⁊ crucifixus fuerit inquantū homo:ſequitur ꝙ regnū ⁊ dominiū tanq̄ homini deus ei conceſſit.vnde ſm aliam trāſlationem quam Augu.ſequit̃ dicitur Dominus regnauit a ligno.vnde Augu. De cruce ſua in qua fixus erat/diabolū occidit:⁊ inde rex noſter eſt. Hoc etiā ſupponit angel⁹ loquens eo nato paſtoribus dicens Luce.ij. Hodie nat⁹ eſt vobis ſaluator qui eſt chriſtus dominus.i.rex ⁊ dñs. Hoc etiam Aug.in li.de concor. euangeliſtarum in prohemio expreſſe teſtatur dicens. Dominus ieſus vnus verus rex/⁊ vnus verus ſacerdos eſt.⁊ paulopoſt dicit ſic. Scđm hominem quippe chriſtus ⁊ rex ⁊ ſacerdos effectus eſt: cui dedit deus ſedem Dauid patris ſui:⁊ regni eius non erit finis. Luce.i. Item ꝙ ſaluator fuerit dñs omnium temporalium videtur.de eo eñ dicitur Eſa.xvi. Emitte agnum dñe dñatorem terre. Item Michee.v. Et tu bethleem effrata nequaq̄ minima es in principibus iuda. Ex te eñ egredietur qui ſit dominator in iſrael ⁊ egreſſus eius ab initio a dieb⁹ eternitatis. Malach.iij. Statim veniet ad templum ſanctum ſuū dñator quē vos queritis ⁊c̄. Item Io.xiij. Uos vocatis me magiſter ⁊ dñe:⁊ bñ dicitis: ſum etenī. Matth.xxi. Mar.xi. Luc.xix. Io.xij. Siquis vobis aliquid dixerit:dicite q꞉ dñs his opus habet.⁊ confeſtim dimittet eos.vbi Remigius. Nō dixit diſcipulis/Dicatis dñs tuus his opus habet:vel dñs noſter.vt intelligant q꞉ ipſe ſit ſolus non ſolum animalium ſed etiam oīm hominum dñs. Item Apoc.xix.et idē Apo.xvij.⁊.i. Timo.vi. Habet ſcriptum in veſtimento ſuo/Rex regum ⁊ dñs dominātiū. Itē in ſymbolo:Et in ieſum chriſtū filiū eius vnicū dñm noſtrū. Itē in alio ſymbolo ſanctoꝝ patrū. Et in vnū dñm ieſum chriſtum filium dei vnigenitum. Premiſſa aūt ſcꝫ regnum ⁊ dominiū habuit ieſus chriſtus inquātū deus ab eterno/eo ipſo ꝙ deus pater genuit ipſum: et dedit ei id qđ erat:ſcꝫ ſuam ſubſtantiā dominium ⁊ potētiā. Io.x. Pater qđ dedit mihi maius omnibus eſt.ex̄ de ſum.tri.c.ij.§.licet. Et inquantū homo ex tempore/ſcꝫ ab inſtanti conceptionis ſue ex dei datione:vt patet ex predictis. Et nihilominus videtur ꝙ habuerit dñium aliquarū rerū tēporalium non ab inſtanti ꝯceptionis ſue: ſed poſtea ſucceſſiue modis alijs:vt puta ex collatiōe fidelium.et de his dicendum eſt. Habuit vtiq; veſtimēta. Mat.xvij. Mar.ix.⁊ Luce.ix. Ueſtimenta eius facta ſunt alba ſicut nix. Io.xiij. Surgit a cena ⁊ ponit veſtimenta ſua ⁊c̄. Ioannis.xix. Partiti ſunt veſtimenta mea:⁊ ſuper veſtem meam miſerunt ſortem.et Matth.xxvij ad idem. Item de calciamentis. Matth.iij. Luce.iij. Cuius nō ſum dignus calciamenta portare.⁊ Mar.i. Cuius non ſum dign⁹ ſoluere corrigiā calciamētoꝝ. Io.i. Cui⁹ nō ſum dign⁹ vt ſoluā corrigiā calciamētoꝝ. Itē de locul. Io.xiij.xij.q.i. habebat.⁊.c.exemplū.⁊ Io.xiij. Qui manducat panem meū: leuabit calcaneum ſuum contra me. Item ꝙ vinū habuit ⁊ panē de q̄ inſtituit ſacramētū/habet̃ Mat.xxvi. Mar.xiiij. Luce.xxij. Nec videtur ꝙ potuerit renūtiare huic regno.q꞉ contra ordinationē patris feciſſet. Dani.ij. Suſcitabit deus celi regnū qđ in eternū nō diſſipabit̃.⁊ regnū eius alteri non tradetur. Et Dani.vij. Ptās ei⁹ ptās eterna q̄ nō auferet̃:⁊ regnū eius qđ nō corrumpet̃. Et videtur ꝙ quamq̄ chriſtus fuerit paup:nō tñ carētia dñij fecit eū pauperē ⁊ egenū:ſꝫ poti⁹ carētia ꝑceptiōis fructus et obuentionis rerū quarū dñs erat. Magnum eñ dñium

ſeparatū in perpetuū ab omni perceptiōe cōmodi rei habentem nō facit diuitem: quū ſit inutile reputandū. ſicut videtur ad ſenſum. Si em̄ rex Francie non renuntiando regno ſe abſtineret a regno: ⁊ poſt lapſum alicui⁹ temporis incognitus rediret ad illud: ſi ſe pro rege non gereret nec aliqua emolumenta pciperet dicti regni/ ſed in domo regia reciperet vt vn⁹ alius ex gratia neceſſaria vite ſue: talis vtiq̧ licet rex eſſet ⁊ dn̄s/ poſſet mendicus ⁊ pauper eſſe ⁊ merito reputari. vnde Gala. iiij. Quādiu heres paruulus eſt: nihil differt a ſeruo: quū ſit dn̄s oim̄. ſic merito chriſtus paup̄ dici potuit voluntari⁹ ⁊ egen⁹: nō propter dominij carentiam ſiue regni: ſed propterea quia ſe eorū fructibus ⁊ prouentibus non iuuabat.

Sed contra hoc ꝙ chriſtus nō habuerit dn̄iū ⁊ propter aetatē in rebus ſic oſtendit ⁊ probat. Nam legit̄ Act. j. Incepit Jeſus facere ⁊ docere. qđ eſt intelligendū de oībus ad diſciplinam morū pertinentibus. Ideo ibi ſcribitur Primū quidē ſermonem feci de omnibus o Theophile que cepit Jeſus facere ⁊ docere. Nihil ergo ad perfectionem morū ⁊ diſciplinam pertinēs ſaluator noſter docuit qđ nō fecerit. propter quod Jo. xiij. Exemplū em̄ dedi vobis: vt quēadmodū ego feci ita ⁊ vos faciatis. vnde Ro. xv. Non em̄ audeo loqui aliqđ eorū que per me nō efficit chriſtus. vnde Aug. de vera religione de chriſto dicit ꝙ tota vita chriſti in terris fuit diſciplina morū. Sed chriſtus docuit ac conſuluit relinquere dominia tēporalia regnorum ⁊ principatuū ac poſſeſſionū quarūcunq̧. q: vt ſcribitur Mat. xix. Mar. x. Luc. xviij. cuidā volenti ad perfectionē aſcendere dixit. Si vis perfectus eſſe: vade ⁊ vēde oia que habes: ⁊ da pauperib⁹. ⁊ veni: ſequere me. Et ſicut habetur Luce xviij. ille cui hoc cōſuluit erat princeps. ergo chriſtus inquantū homo pro ſtatu vite mortalis reliquit dn̄ium temporale cuiuſcūq̧ regni ſeu principatus tēporalis. aliter em̄ nō feciſſet qđ docuiſſet: ⁊ potuiſſet ſibi obijci illud quod ipſe dixit apoſtolis Mat. x. Nō eſt diſcipulus ſup̄ magiſtrum: nec ſeruus ſup̄ dn̄m ſuum. ſufficit diſcipulo ꝙ ſit ſicut magiſter eius: et ſeruo ꝙ ſit ſicut dn̄s eius. Si ergo nō dimiſit ſed ſibi retinuit dn̄ium temporale regni ⁊ principatus tēporalis: qua fronte fuiſſet auſus conſulere alicui principi vt dimitteret dominiū tēporale ſui regni aut dominij: profecto reſpōderetur ſibi/ ſufficit mihi ꝙ ego ſim pauper ſicut tu. licet creatura non debeat a pari cōtendere cū creatore: nec diſcipulus cū magiſtro: aut ſeruus cum dn̄o. Vn̄ Aug. ſcribens ad quemdā comitem/ qui liber ſic incipit/ Frater mi ſi cupis ſcire/ ſic ait de chriſto. Chriſtus ne aurū diligeremus/ oblata munera cōtemnere docuit. Ne famē timeremus. xl. diebus ieiunauit Ne nuditatē pertimeſceremus/ preter vnam tunicā aliaꝫ diſcipulos ſuos habere vetuit. Ne tribulationes expaueſceremus/ oia ipſe ſuſtinuit. Ne mortē formidaremus/ ⁊ hanc ipſe ſuſcepit. et quum nos iſta docuerit omnia: nō tātū locutus eſt verbo/ verum etiam exēplo ipſe preceſſit. hec Aug. Ex quibus patet ꝙ chriſtus nihil ad diſciplinā morum pertinens docuit/ quod nō fecerit: ſed ipſe docuit vt dictum eſt relinquere dominiū temporale regnorum ⁊ principatuū: ergo ⁊ ipſe reliquit temporale dn̄ium regni. Aliud dicere eſt cōſiliū et preceptū euangelicū deſtruere.

Tem queſtionē iſtā chriſtus determinauit Jo. xviij. vbi quū accuſaretur a iudeis/ ꝙ ſe Ceſari in hoc ꝙ ſe regē faciebat/ opponebat ⁊ Pilat⁹ timens incurrere Ceſaris indignationem queſiuit a chriſto. Tu es rex iudeorū: non negando ſed diſtinguendo reſpōdit dicens/ Regnū meū non eſt de hoc mundo. Quod dupliciter intelligit̄

Regnū meū non eſt de h mundo.

non eſt de hoc mūdo. vel materialiter: q: ſcꝫ non eſt de rebus tēporalibus hui⁹ mundi. vel cauſaliter q: ſcilicet nō teneo ipſum ab hoc mundo. ⁊ vtroq̧ modo chriſtus negauit regnum ſuū eſſe de hoc mundo. Quod patet per medium ſuum qđ vniformiter cōcludit ⁊ indiſtincte de vno modo ſicut de alio. Si regnū meū inquit eſſet de hoc mūdo: miniſtri mei vtiq̧ decertarent vt non traderer iudeis nunc aūt regnum meū non eſt hinc. Qđ mediū cum concluſione premiſſa ⁊ cōcluſione illata intelligit̄ materialiter ſicut cauſaliter. q: vndecūq̧ tenuiſſet regnū ſuū cauſaliter: dum tn̄ fuiſſet de hoc mundo materialiter de rebus tēporalibus: miniſtri vtiq̧ decertare debuiſſent ne traderetur iudeis. Et Pilatus etiā magis curabat vnde eſſet regnum ſuū materialiter: ꝙ̄ cauſaliter. q: vndecūq̧ tenuiſſet cauſaliter ⁊ effectiue regnū temporale: quū non recognoſceret illud a Ceſare: videbat̄ contradicere Ceſari q̄ tunc ſibi dn̄ium vniuerſale totius orbis vēdicabat: ⁊ hoc ſibi ſpecialiter iudei obijciebāt. Quā obiectionē chriſtus nunq̄ conuenienter excluſiſſet: niſi regnū ſuū eſſe de hoc mundo materialiter ⁊ nō cauſaliter tātū negaſſet: quum Ceſar magis curaret vnde ſe faceret regē materialiter ꝙ̄ cauſaliter. q: ⁊ iudei dicebant ſe tenere regnū a deo temporale ⁊ non a mūdo cauſaliter. q: dicebāt terrā ꝓmiſſionis eſſe eis traditā a deo. xxiij. q. v. §. hinc etiam. et tamen Ceſar volebat ꝙ ipſi tenerent terrā ab eo: ⁊ niſi ab eo recognouiſſent/ ſibi contradixiſſent. Ita chriſtus ſimiliter vndecūq̧ cauſaliter regnum tēporale tenuiſſet: niſi illud a Ceſare q̄ ſibi dn̄ium totius orbis vendicabat/ recognouiſſet: Ceſari cōtradixiſſet. Quum ergo chriſtus ſufficiēter excluſerit obiectionē falſam iudeorum: ſequitur ꝙ regnum ſuū non fuit de hoc mundo materialiter nec cauſaliter. Immo ſi regnum ſuū fuit de hoc mundo materialiter: licet non cauſaliter: iudei nō impoſuiſſent ſibi falſum ſed verū. q: iudei non imponebant ſibi ꝙ ipſe teneret regnum temporale ab hoc mundo: ſed imponebant ſibi ꝙ ipe ſe faciebat regē regni iudaici temporalis. Qr etiā iſta fuerit intentio chriſti/ patet ex alia chriſti reſponſione. Nā quum Pilatus poſt dictam chriſti reſponſionem intuliſſet. Joan. xviij. Ergo rex es tu. ſtatim chriſtus reſpondit. Tu dicis quia rex ſum ego: ego autem in hoc natus ſum: ⁊ ad hoc veni in mundum: vt teſtimonium perhibeam veritati. ⁊ ois qui eſt ex veritate audit vocem meā. Ex qua chriſti reſpōſione patet ꝙ regnū ſuū nō fuit pro hac vita mortali temporale: ſed ſpirituale. q: tale fuit regnū ſuum quale fuit officium regni ſiue regis. ſed officiū chriſti regis non fuit temporale: ſed ſpirituale: ſcilicet ꝑhibere teſtimonium veritati. ergo ⁊ regnū ſuum non fuit tēporale ſed ſpirituale: ſicut ⁊ officiū regis nō fuit temporale/ ſed ſpirituale. Siquidē ⁊ ipſe chriſtus quale regnū ſuū eſſet/ per ſignū ab affectu conuenienter demōſtrauit hoc etiā ipſum Dauid ꝓpheta in ꝑſona chriſti in pſ. ij. ꝓphetauit dicens. Ego autē cōſtitutus ſum rex ab eo ſuper ſion montem ſanctū eius p̄dicans preceptū eius. Hoc ergo fuit officium regis noſtri: p̄dicare preceptū dn̄i. ꝑhibere teſtimonium veritati. qđ fuit officiū ſpirituale ⁊ nō tēporale ⁊ ꝑ conſequens regnū ſuū fuit ſpirituale: ⁊ non tēporale. ſiquidem et regis officio regni dominiū innoteſcit. Hoc clare Aug. ſuper Joā. xviij. c. exponendo predicta verba chriſti dicit ſic. Audite iudei et gentes: audite circūciſi. audite p̄putium: audite oia regna terrena. Non impedio dominationē veſtrā in hoc mundo: q: regnum meū non eſt de hoc mūdo. nolite metuere metu vaniſſimo quo Herodes ille maior expauit: ⁊ tot īfantes occidit metuēdo poti⁹ ꝙ̄ iraſcendo crudelior. Regnū inquit meū nō eſt de hoc mūdo. Quid vultis ampli⁹. Venite ad regnum qđ nō eſt de hoc mūdo. venite credēdo. ⁊ nolite ſeuire metuēdo. Dicit quidam in ꝓphetia dn̄o deo patri. Ego aūt cōſtitut⁹ ſum rex ab eo ſup̄ ſion montē ſanctū ei⁹. ſed ſion illa/ mons ille nō de mundo. Quid enim eſt eius regnum: niſi credentes in eum: de pe. diſt. iiij. §. finis. ꝟ. hinc etiam Augu. quibus dicit de hoc mundo non eſtis: ſicut ego non ſum de hoc mūdo: ꝙ̄uis vellet eos eſſe in mundo. propter quod de illis dixit Joan. xvij. ad patrē. Non rogo vt tollas eos de mūdo: ſed vt ſerues eos a malo. vnde ⁊ hic nō ait/ Regnum meū non eſt in hoc mūdo. ſed nō eſt de hoc mundo. quum.

hoc probaret dicens. Si regnū meū eſſet de hoc mundo:
miniſtri mei vtiq̧ decertarent vt nō traderer iudeis.nūc
autem regnū meū non eſt hinc. Non ait/nō eſt hic.ſed nō
eſt hinc.hic eīn eſt regnū eius vſq̧ in finem ſeculi:habens
inter ſe cōmiſta zizania. Matth.xiij.xi.q.iij.nolite.xxiiij.q.
iij.notādū.de con.di.iiij.eſt vnitas.vſq̧ ad meſſem. meſſis
eīn eſt finis ſeculi:quādo meſſores venient.i.angeli:ꝛ col-
ligent de regno eius oia ſcandala. Mat.xiij.qḋ vtiq̧ nō
fieret ſi regnū ſuum non eſſet hic.ſed tātū non eſt hinc:q̄
peregrinaꝛ in mūdo.hec Aug. Ex quibꝰ verbis auguſtini
aperte patet ꝙ regnū chriſti in hac vita mortali non fuit
regnum temporale:ſed ſpirituale.qḋ patet ex hoc ꝙ dicit
Non impedio dominationem veſtram in hoc mundo. Si
autem fuiſſet eius dominiū tēporale:impediuiſſet eoꝝ do-
minium.quū in eodem regno ſiue imperio nō poſſint eſſe
conuenienter abſq̧ mutuo impedimento inter ſe plures
reges ſeu iperatores pares:quoꝝ neuter ſubſit alteri. ar.
ad hoc ex̄ de proba.licet.§.ex premiſſis.ff.cū duo inſimul.
vi.q.iij.ſcitote.vij.q.i.in apibus.ex̄ de of.or.quoniā.§.i. Et
quia nemo poteſt duobꝰ dominis ſeruire. Mat.vi.ꝛ Luc.
xvi.de pe.di.i.§. Item vt chriſtus ait.ſub.§.hoc idē. Quod
etiam patet ex hoc ꝙ dicit ꝙ eius regnū ſunt credētes in
eum:ꝛ ꝙ ad eius regnū venitur credendo.ad regnū autē
temporale non veniꝛ credēdo:ſed dominādo ꝛ occupādo
potiꝰ. Ex q̄ dicit ꝙ ſion illa ꝛ mons ille nō eſt de hoc mū-
do. Quare autē chriſtus non dixit regnū meum non eſt
hic:ſed non eſt hinc:fuit ſm Augu.ꝛ ſm veritatem/q̄ re-
gnum ſuū ſpirituale hic erat corpore:licet nō eſſet hic in-
tentione ꝛ dilectione finali.non q̄ regnum ſuū eſſet tem-
porale ꝛ de rebus tēporalibus:ſed q̄ regnū ſuū ſpiritua-
le/quod eſt congregatio fideliū in charitate/adhuc hic
peregrinaꝛ in corpore mortali: in exilio huiꝰ mūdi q̄diu
ſumus in via.ij.ad Coꝝ.v. Ex quibus etiā patet ꝙ oēs ꝓ-
phete q̄ ꝓpherauerunt chriſtum regē futurum:propheta-
uerunt de regno chriſti ſpiritualiter non temporali. quo-
niam promiſſio legis debet intelligi ſpiritualiter:ꝛ nō tē-
poraliter.quia dicꝛ.ij.ad Coꝝ.iij. Litera occidit:ſpūs aūt
viuificat. Hoc eīn intelligere ſcilicet legis ꝓmiſſiones tē-
poraliter/eſt iudaizare.cōtra illud ex̄ de ſacra vnc.c. vni-
co.§.penultimo.de con.di.iiij.ꝑuenit.ꝛeuangeliū ad legis
obſeruantiā redigere contra illud ex̄ de conſti.tranſlato.
Unde talē regem in tēporalibus expectant iudei carna-
les ꝛ tēporales.facit ad hoc id pſ̄.xliiij. Offereꝛ regi chri-
ſto virgines ſcilicet ſancte. Itē ꝙ regnū chriſti inquantū
fuit homo paſſibilis ꝛ mortalis/debeat intelligi regnum
ſpirituale:ꝛ non tēporale:patet aperte ex hoc ꝙ angelus
Luc.i.c. Dixit Marie de chriſto ꝛ regno eius. Dabit illi do-
minus deus ſedem Dauid patris eius:et regnabit in do-
mo Jacob in eternum:ꝛ regni eius nō erit finis. Conſtat
autem ꝙ chriſtus in hac vita mortali non regnauit in do-
mo Jacob tēporaliter:ſed tātū ſpiritualiter:q̄ non intro-
miſit ſe de regimine tēporaliū:ſed ſolū de regimine et cu-
ra ſpiritualium. Regnū etiam tēporale habet quandoq̧
finem:quū hic finiatur:ꝛ ante finem mundi multa regna
defecerunt:ſicut regna Aſſyrioꝝ ꝛ Grecoꝝ ꝛ Chaldeoꝝ
Dani.ij. Regnū autem chriſti nō habet finem: ſed manet
in eternum.q̄ regni eius non erit finis:vt dixit angelus.
ergo regnū chriſti non debet intelligi tēporale:ſed ſpūale
quod gloſ.or.dicit ibi Luce.i.valde pulchre ſic. Dabit illi
dn̄s deus ſedē dauid patris eiꝰ.gloſ.i.iſraeliticā plebē:cui
Dauid ꝛ filij eius temporalis regni gubernacula prebue-
runt.huiuſmodi regnū ſpirituale datū eſt chriſto: quādo
diſpoſitū eſt a deo vt de ſemine Dauid incarnaretur: qui
illā gentem in perpetuū vocaret regnum.ꝛ nō ſolū in illa
gente iudeoꝝ/ſed regnabit in domo Jacob in eternum
i.in tota eccleſia q̄ per fidem ꝛ confeſſionem chriſti ad pa-
triarcharū pertinet ſortem.ſiue in illis q̄ de patriarcharū
ſorte nati ſunt.ſiue in ijs qui de oleaſtro exciſi in oliuam
bonā ſunt iſerti. Ro.xi.hec gloſ.quā corroborat mens ca-
nonis.xxxij.q.iiij.recurrat. Et ita tā ex textu q̄ ex gloſ.pa-
tet ꝙ regnū chriſti debet intelligi ſpūale ꝛ nō tēporale.q̄
eo mō debet intelligi regnū chriſti:quo mō intelligiꝛ do-
mus Jacob:in qua prediciꝛ ab angelo regnaturꝰ.ſed do-
mus Jacob in qua ꝑdicitur regnaturꝰ/debet intelligi ſpi-
ritualiter:ꝛ nō tēporaliter.q̄ tunc ſequereꝛ ꝙ chriſtꝰ non
fuiſſet rex niſi ſolū gentis iudeoꝝ:ꝛ nō aliarū gentium ꝛ
ita alie nationes gentiū nō ꝑtinerent ad regnū chriſti.qḋ
eſt erroneū.q̄ ad regnū chriſti pertinent oēs vere creden-
tes.iuxta illud pſ̄.ij. Poſtula a me et dabo tibi gētes he-
reditatē tuā ꝛ poſſeſſionē tuam terminos terre.et de hoc
ſatis ad Ro.i.ꝛ Joan.xi.ibi. Quia ieſus moriturꝰ erat ꝓ
gente. Et illud ꝓphete.ij.c. Oſee.ſm aliā tranſlationem.
Uocabo plebē meā non plebē meā.noſtra trāſlatio habet
Et dicā nō populo meo populus meus es tu. Oſee.ij.c.in
fi.xxxv.q.i.§.hac itaq̧.ergo domꝰ Jacob intelligenda eſt
ſm gloſ.ꝑfatam/ſpūaliter ꝛ nō carnaliter. ergo ſimiliter
regnū chriſti q̄ ꝑdicitur regnaturꝰ in domo Jacob: ſpiri-
tuale ꝛ non tēporale accipiendū eſt.vn̄ et ſuper illud Jo.
xix. Erat autē ſcriptū Jeſus nazarenus rex iudeoꝝ/ dicit
gloſ.corde non carne.ergo ſm gloſ.iudei debent intelligi
ſpūaliter ꝛ nō carnaliter:q̄ corde nō carne.qḋ etiam pa-
tet ex textu ibidē.q̄ ſtatim ſequiꝛ. Erat aūt ſcriptū hebrai-
ce ꝛ grece ꝛ latine/Rex iudeoꝝ/ſed nō fuit hoc ſcriptum
niſi q̄ iudei quoꝝ chriſtus ſcribitur rex:intelliguntꝛ ſpūa-
liter pro hebreis grecis ꝛ latinis. Ex quibꝰ etiam patet ꝙ
illud Mat.ij. Ubi eſt q̄ natus eſt rex iudeoꝝ.nō debet in-
telligi de regno temporali:ſed ſpūali.aliter ſequeretur ꝙ
chriſtus nō fuiſſet rex aliarū gentiū.qḋ eſſet error. Unde
ꝛ Aug.in ſmone de epiphania ait. Ipſe etiā chriſtus exſ-
pectatio gentiū:de quibꝰ quondā beatiſſimo patri Abrae
innumerabilis fuerat ꝓmiſſa ſucceſſio:nō carnis ſemine
ſed fidei fecūditate generāda:ꝛ ideo ſtellaꝝ multitudini
cōparata:vt ab omniū gentium patre non terrena ſed ce-
leſtis progenies ſperareꝛ.ad credendū ergo ꝓmiſſe here-
ditatis heredes in ſideribꝰ deſignati ortu noui ſideris ex-
citantur:vt in quo celū eſt adhibitum in teſtimoniū/celi
famuletur obſequium. Sicut ergo fuit ſoboles ſpiritua-
lis eius per fidē:ſic ꝛ regnū. Unde ꝛ Leo papa in ſermo-
ne epiphanie ſic dicit. Herodes vero audiens iudeorum
principem natū:ſucceſſorē ſuſpicatꝰ/expauit.ꝛ parū poſt.
O ceca ſtulte emulationis impietas:que perturbādum
putas diuinum tuo furore conſilium.dominꝰ mundi tem-
porale non querit regnum:qui preſtat eternum.hec Leo
Item Fulgentius in ſermone de epiphania ſic dicit. In
his muneribus myſterium videmus vere fidei contineri.
Tus quippe pro ſuis tēporibus in ſacrificio dei ſolebat ſa-
cro officio ſacerdotis offerri. Aurū quoq̧ tributis regali-
bus annua videmus exactione perſolui. Myrrha vero ſe-
peliendis adſolet corporibus adhiberi. In illa ergo obla-
tione turis ſacrificiū agnoſcitur:in quo chriſtus ꝛ verus
deus pōtifex inueniꝛ. Pro quibus eīn ſeipſum verus ille
pontifex ſacrificiū in odorem ſuauitatis obtulit:ab ipſis
ſacrificiū idem verus deꝰ accepit. Munus vero auri regē
verū demōſtrat dn̄m noſtrū ieſum chriſtū.nō vtiq̧ talem
regē qui ſuā imaginē in ſolidis accipit:ſed q̄ ſuā imaginē
in ipſis hominibꝰ q̄rit.hanc vtiq̧ imaginē querens dice-
bat Mat.xxij. Mar.xij. Luc.xx.ꝛ.xxiij.q.viij.ꝯuenior. Red-
dite ceſari q̄ ceſaris ſunt.et deo que dei ſunt.et parū poſt.
In rege igitur chriſto cognoſcitur liberatio captiuoꝝ.
In ſacerdote chriſto inuenitur mundatio pollutoꝝ. In
chriſto mortuo atq̧ reſurgente conſiſtit reſurrectio mor-
tuorum. In deo chriſto poſita eſt eterna felicitas beatoꝝ
hec Fulgētiꝰ. Itē Beda.ꝛ poniꝛ i gloſ.ſup illud Mar.xi.
c. Benedictum quod venit regnū patris noſtri Dauid.di-
cit ſic.ſm Jo.vi.c. Quum turbe eum rapere vellent et fa-
cere regem:fugit:ꝛ regnum adhuc victurus noluit.nunc
autem iam paſſurus/regem non refugit ſe dici:non hym-
nos filio dei et rege dignos:non eos reprimit qui regnū
Dauid in eo reſtaurandum et priſce benedictionis do-
na concinunt:quia ſcilicet non temporalis et terreni: ſed

Digitized by Google

eterni in celis rex eſſet imperij:ad qđ per contemptū mor
tis gloriam reſurrectionis et triumphū aſcenſionis perue
niret. vnde diſcipulis poſt reſurrectionē ait Mat. vltimo
Data eſt mihi oīs poteſtas in celo ⁊ ī terra. hec gloſ. ⁊ Be
da ſimul. Itē in eodem regno tēporali nō poſſunt nec de
bent eſſe ſimul plures reges pares et inconexi. vt. vij. q. j.
In apibus. ⁊ ſupra dixi. ſ. et quib⁹. Sed Ceſar imperator
Romanorū fuit verus licet infidelis in tēporalibus: ali
ter em̄ chriſtus verbo ⁊ exēplo ſibi dari tributū nō coſulu
iſſet. Mat. xxij. ⁊. xxiij. q. viij. §. ecce. et. c. conuenior. chriſtus
autē a ceſare regnū tēporale non recognouit: licet ſibi tri
butum nō in recognitionē regni: ſed pro vitatione ſcāda
li ⁊ futuri ſignificatione myſterij dederit. Mat. xvij. xj. q.
j. magnū quidē eſt. xxviij. q. j. iam nūc ad ſi. Nec Ceſar re
cognouit regnū tēporale a chriſto inquantū homo: ſed po
tius eius miniſtri exigebāt tributū a chriſto. vt Mat. xvij
ergo chriſtus inquantū homo pro hac vita mortali non
fuit rex in rebus tēporalibus. aliter em̄ in eodē regno fuiſ
ſent ſimul plures reges. Nec obſtat de titulo quem poſuit
Pilatus: Jeſus nazarenus rex iudeorū. Jo. xviij. q: nō lo
quitur de regno terreno ſed celeſti: quamq̄ Pilat⁹ aliud
forſan ſentiret. vel dixit hoc deriſorie: ſicut ⁊ illi. Aue rex iu
deorum. Jo. xviij. Et q̄ ille titulus nō intelligit̄ de regno
tēporali ſed ſpirituali, patet Eſa. ix. Multiplicabit̄ eius
imperiū: ⁊ pacis non erit finis. ſup ſoliū Dauid ⁊ ſuper re
gnum ei⁹ ſedebit: vt ꝯfirmet illud ⁊ corroboret in iudicio
⁊ iuſtitia amodo ⁊ vſq; in ſempiternū. hec Eſa. Nulli aūt
intelligenti dubiū eſt q̄ chriſtus dei filius non corrobora
uit nec cōfirmauit ſed potius diſſipauit regnū temporale
ipſius Dauid. q: vt ipſe dixit Mat. xxj. ipſis iudeis. Aufe
retur a vobis regnū dei: ⁊ dabit̄ genti facienti fructus ei⁹
xxiij. q. vij. c. ij. Unde ad ſenſum videmus illud regnū poſt
chriſti regnū tēporaliter eſſe diſſipatum: ſicut ſacerdotiū
leuiticū tēporale fuit euacuādū per ſacerdotium chriſti
ſpirituale ⁊ eternale. Hebr. e. vij. ⁊ ex de cōſti. tranſlato. Jo
Bo. e. ait in homi. epiphanie. Celi rege nato, rex terre tur
batus eſt. q: nimirū terrena altitudo cōfunditur: quū cel
ſitudo celeſtis aperit̄. Item Hiere. xxviij. Ecce dies veni
unt, dicit dn̄s: ⁊ ſuſcitabo Dauid germē iuſtū: ⁊ regnabit
rex: ⁊ ſapiens erit: ⁊ faciet iudiciū ⁊ iuſtitiam in terra. In
diebus illis ſaluabit̄ iuda: ⁊ iſrael habitabit confidenter.
⁊ hoc eſt nomen qđ vocabunt eū dn̄s iuſtus noſter. Hec
verba nō poſſunt intelligi ad literā de regno iudaico tem
porali: ſed de regno ſpirituali: quoniā chriſtus in iſta vita
mortali nō exercuit iudiciū ⁊ iuſtitiam de rebus tēporali
bus: nec exercuit dn̄ium temporaliū. imo cuidam petenti
Magiſter dic fratri meo vt diuidat mecum hereditatem,
reſpōdit. Quis me cōſtituit iudicē ac diuiſorē ſuper vos?
Luc. xij. Similiter populus iudaic⁹ per chriſti aduentum
non eſt ſaluat⁹: ſed potius deſtitut⁹ tēporaliter. ⁊ plebs iſ
raelitica ſub chriſto non habitat cōfidenter tēporaliter:
ſed cū timore ⁊ rubore diſperſi ⁊ ſubiecti ⁊ male tractati
⁊ oppreſſi ⁊ tributarij ſunt vbilibet inter gentes. vnde Jo
ſephus hiſtoriographus iudeorū ſup Gen̄. ⁊ Euſebi⁹ epi
ſcop⁹ ceſarien̄. in eccleſiaſtica hiſtoria. li. iij. c. vij. dicit. Pro
pter hoc em̄ iudaica gens ꝑ culpa perfidie de regno ſuo
pulſa eſt ⁊ diſperſa p terras: vt eius fidei cui inimici ſunt
vbiq; teſtes fieri cogerent̄. perdito quippe templo ſacrifi
cio ipſoq; regno, in paucis veteribus ſacramētis nomen
genuſq; cuſtodiūt: vt puniſti gentibus ſine diſcretione diſ
pereāt: ⁊ inuiti teſtimoniū veritatis annūtient: velut Ca
in Gen̄. iiij. de pe. di. j. §. et ijs. a facie dei fugientes. Et Au
gu. in ſermonibus epiphanie. Ideo iudeos nō occidit: et
de terris non penitus ꝑdidit: ne obliuiſcerent̄ legis ipſi⁹
quam ꝑpterea legendo reminiſcunt̄, vt filij ſuum ant iudi
cium: ⁊ nobis ꝓbeant teſtimoniū veritatis. Ergo ꝑdicta
verba Hiere. non poſſunt intelligi de regno chriſti tempo
rali. Et illa omnia inducta in prima parte pro parte con
traria quantū ad chriſtum viatorē non videtur q̄ poſſint
intelligi de regno terreno ⁊ temporali: ſed eterno ⁊ ſpiri
tuali. Quod etiā ratione euidenti patet. quoniā velle ha
bere nomen alicuius officij, et nō facere ea q̄ ſpectant ad
illud officium: eſt velle habere nomē officij ſine re. qđ non
eſt opus facientis: vocari em̄ velle regem, et nolle facere
ea q̄ ſpectant ad opus ⁊ officiū regis: eſt velle habere no
men regis ſine re. ⁊ p conſequens eſt vſurpare ſibi nomen
regis. Sed cōſtat q̄ chriſtus in hac vita non exercuit illa
que ſpectāt ad officium regis tēporalis: quia officium re
gis tēporalis eſt ꝓcedere ſuos milites ad belliū: dare eis
ſtipendia debita: punire malefactores penis cōgruis: or
dinare de ſucceſſione hereditatū. di. viij. quo iure. xxiij. q.
v. regum. et. c. rex. et. c. de liguribus. quorum nullum chri
ſtus geſſit temporaliter in hac vita: ergo chriſtus nō fuit
rex ⁊ dominus temporalium. aliter habuiſſet nomen re
gis vacuum equiuocū nō regendo a quo dicitur rex. xj.
di. cleros. ſ. ſacerdos. Item nō habens quantum ad pro
prietatem ⁊ dominiū tēporale aliquam domū, non habet
quantū ad temporale dominiū regnū ſeu imperium: quū
temporale dominij regni ſeu imperij includat temporale
dominij hoſpitij: ſicut totum includit partē. xxij. q. iiij. me
retrices. Sed chriſtus nō habuit domū aliquam quoad
ꝓprietatem ⁊ dominiū tēporale in hac vita mortali: ſicut
ipſe dixit Matthei. viij. ⁊ Luc. ix. c. Uulpes foueas habēt
⁊ volucres celi nidos: filius autē hoīs non habet vbi ca
put ſuum reclinet. i. hoſpitium. quod nō eſt intelligēdum
ſolum de facto: ſed etiam de iure. vnde Matthei. viij. ſup
ꝑdicto verbo dicit ſic gloſ. Quid me propter lucrum ſecu
li vis ſequi: quum ita ſim pauper, vt nec hoſpitiolū quod
meum ſit habeam? Et Luce. ix. ſuper eodem verbo dicit ſic
gloſ. Quid me ꝑpter diuitias ⁊ ſeculi lucra cupis ſequi?
ego tante ſum paupertatis, vt nec hoſpitiolum quidem
habeam: nec meo vtar tecto. hec gloſ. Item regnū illius
qui venerat tēporaliter iudicari: non iudicare: nō debuit
eſſe temporale: ſed ſpirituale et celeſte. chriſtus autem in
hac vita mortali nō venit temporaliter iudicare: ſicut fa
ciunt reges tēporales. xxiij. q. v. regum. ſed tēporaliter iu
dicari. ſm q̄ pſ. l. dicitur. Et vincas quū iudicaris. ⁊ Act.
viij. In humilitate iudicium eius ſublatū eſt. Eſa. liij. Itē
qui ꝑdicabat dimittere regnum terrenum pro celeſti: nō
debebat retinere regnum terrenum. ſed chriſtus hoc pre
dicabat. Matthei. xix. et Mar. x. ⁊ Luce. xviij. ergo nō de
buit regnum terrenum habere: ne quum aliud q̄ predica
ret, faceret: eius predicatio vileſceret. ar. xv. diſtin. c. vlti
mo. cum ibi nota. ⁊. iij. q. vij. §. idem teſtatur. Item Joan.
xij. Nunc iudicium eſt mundi: nunc princeps huius mun
di eijcietur foras. ergo chriſtus ⁊c. Item Joā. xiiij. Uenit
enim princeps. de peni. diſtin. ij. ſi enim. huius mundi: ⁊ in
me non habet quicq̄. xxxij. q. ij. pudor. dicit gloſ. Noluit
dominus habere quod perderet: ne haberet diabolus qđ
auferret. Item tale fuit regnum chriſti pro hac vita paſſi
bili: quale recōmendauit ſuis principibus primis apoſto
ſtolis. vnde Luce. xxij. Ego diſpono vobis regnum ⁊c. et
hoc fuit rationabile: quia ſui principes debuerūt eſſe par
ticipes ſui regni: ſicut fuerunt participes euāgelij ⁊ per
ſecutionis mundi. Sed chriſtus recōmendauit ſuis apo
ſtolis regnum eccleſie ſpirituale: et non temporale: quia
illud docuit contemnere. Matthei. xix. Ecce nos reliqui
mus omnia ⁊c. ergo regnum chriſti non fuit temporale
ſed ſpirituale. vnde Dani. vij. He quatuor beſtie magne
quatuor regna ſunt que conſurgent de terra. Suſcipient
autem regnum dei altiſſimi ſancti: ⁊ obtinebunt regnum
vſq; in ſeculum ⁊ in ſeculum ſeculorum. vbi Hieronymus
Quatuor regna de quibus ſupra diximus, fuere terrena.
omne enim quod de terra eſt: vertetur in terram. Gene.
iij. Sancti autem nequaq̄ habebunt terrenum regnum:
ſed celeſte: ceſſat ergo mille annorum fabula. Item de re
gno iſto ſpirituali chriſti loquitur Apoc. j. Et fecit nos re
gnum ⁊ ſacerdotes deo ⁊ patri ſuo ⁊c. vbi Remigi⁹. Per
hanc ſententiā oēs electi ſacerdotes demōſtrant̄ q̄ ſupra
reges fuerāt appellati. quia enim caput dei filius rex eſt

Digitized by Google

⁊ ſacerdos:cōgruenter ⁊ mēbra capitis reges ⁊ ſacerdo
tes vocant.quibus p Petrū dicitur prime ſue canonice.c.
ij. Uos eſt gen⁹ electū regale ſacerdotiū. Ipſi enī ſunt re/
ges:ipſi ⁊ ſacerdotes ⁊ ſacrificiū ⁊ altare.q: ⁊ tumult⁹ car
nalium voluptatum contra ſe inſurgētes vt reges refre/
nant:⁊ ſacrificiū laudis et mortificationis deo imolant:
corpuſq; ſuum a preſentib⁹ ſeculi cupiditatibus mortifi/
cant:vt hoſtia viua fiant. Ro.xij. Ipſe ●aq; vnigenit⁹ pa
tris rex ⁊ ſacerdos fecit nos ſuos electos reges et ſacer/
dotes:quos reges terre cōſtituit:⁊ ipſo opere ſacerdotes
monſtrauit.hec Remigius.ad hec.xl.di.multi.xxſ.di.c.j.R.
ſacerdos.ij.q.j.ſcelus.xj.q.iij.ita corporis.ex̄ de elec.funda
menta.§.j.ibi.vos eſtis.⁊.j.Pe.ij. Item Eſa.ix. Factus eſt
principatus ſup humerū eius.ſuper chriſti aūt humerum
factus ei⁹ principatus dicit̄:q: crucem quā pro ſui regni
ſalute ſuſcepit/ipſe proprio humero baiulando portauit
ſicut Jo.teſtatur.xix.c. Et baiulās ſibi crucē. Itē ex̄ de ex.
pre.nimis praua.ibi. In altiſſima paupertate chriſto pau
peri famulant̄. Sed fratres predicatores ⁊ minores non
famularentur chriſto pauperi in altiſſima paupertate: ſi
chriſtus retinuiſſet ſibi dn̄ium regni tēporalis:quum ipſi
tale dominiū abdicauerint:nec ſm eorū ſtatum et regulā
ſint capaces. Item Alexander.iiij.in cōdemnatione libel
li contra ſtatū predicatorū dicit ſic. Quū inſuper idem fra
tres omnia ꝑpter deū reliquerint/exilia vite ſubſidia mē
dicantes:chriſtūq; imitentur pauperē/perfectionē euan/
gelicā amplectando:propter quod euidenter apparet eos
non ſolū in ſtatu ſaluandorū exiſtere:ſed etiam perfectorū
per ſue religionis obſeruantiam:que quidem ipſius euā/
gelice perfectionis tenet formam in eterne retributionis
premio precellentē gloriam promereri.hec Alexander.vt
recitat dn̄s papa Jo.xxij.in ſua conſtitutione que incipit
Quia quorūdam. Item Nicolaus in decre. Exijt.de ver.
ſigni.li.vj.dicit ſic. Dicimus ꝙ abdicatio ꝓprietatis oīm
rerum tam in ſpeciali q̄ȝ in cōmuni propter deum/merito
ria eſt ⁊ ſancta:quam ⁊ chriſtus viā perfectionis oſtēdēs
verbo docuit:⁊ exemplo firmauit. Item regula beati Frā
ciſci ab eccleſia approbata dicit ſic. Regula ⁊ vita fratrū
minorum hec eſt.ſcȝ domini noſtri Jeſu chriſti ſanctū euā
gelium obſeruare:ſcilicet viuendo in obedientia ſine pro
prio ⁊ in caſtitate. Et ita ſm dictam regulam pfectio euā/
gelica conſiſtit in non habēdo aliquid ꝓprium.ergo chri/
ſtus qui ſm predictos Romanos pontifices ⁊ pre.regu/
lam fuit forma ⁊ exemplar euangelice perfectionis: non
habuit ꝓprietatem ⁊ dn̄ium rerum temporaliū nec dn̄iū
regni mundani:q: vt ait Hieronymus ad Euſtochiū: Nō
potuit dn̄s habere quod ꝓhibuerat in ſeruis:q: vere pau
perrimū ⁊ abiectum ſe prebuit.hinc pſ.cxiij. Celū celi do
mino: terram autē dedit filijs hominū. Nec obſtat illud
Mat.vltimo de chriſto. Data eſt mihi oīs poteſtas in celo
⁊ in terra.quoniā illud dictum eſt poſt reſurrectionem de
chriſto ſm diuinitatē oſtenſiue et notificatiue.ſm huma/
nitatem autē dictum eſt de chriſto poſt reſurrectionē effe/
ctiue ⁊ cōmiſſiue:⁊ nō ante reſurrectionē actu cōpletiue
Unde ſuper illud Apoca.xviij. Uidi alium angelū deſcē/
dentem de celo habentē poteſtatem magnā/dicit ſic Re/
migius. Hec poteſtas ad vtrāq; eius naturā poteſt refer/
ri:ad diuinā ſcilicet et humanam. fuit enim hec poteſtas
in ipſo per diuinitatē ſine tēpore ante omnia ſecula. quia
ſicut cum patre ⁊ ſpiritu ſancto cuncta creauerat:ita cum
patre ⁊ ſpiritu ſancto omnia poſſidebat. Hec etiam pote
ſtas data eſt ei in tēpore:quando poſt triduū reſurrectio/
nis data eſt ei poteſtas in celo ⁊ in terra:vt in nomine ie/
ſu omne genu flectatur celeſtium terreſtrium ⁊ infernorū
Phil.ij. De hac enī ipſe ſurgens a mortuis dicit. Data eſt
mihi omnis poteſtas in celo ⁊ in terra. De illa vero quam
ante tempus habet cum patre/Daniel dicit Danielis.vij.
Poteſtas eius poteſtas eterna.hec Remigius. Ex quib⁹
patet rn̄ſio ad authoritates in oppoſitū adductas.nam
authoritates noui ⁊ veteris teſtamenti loquentes de re
gno chriſti quātū ad humanitatē aſſumpte mortalitatis
pro ſtatu p̄ſentis vite/nō ſunt accipiēde de regno chriſti
tēporali:ſed ſpūali ⁊ celeſti.vt ex premiſſis patet. Q: vero
legitur Jo.xiij. Uos vocatis me magiſter et dn̄e.ibi ꝙ di/
cit dn̄e/referendū eſt ad chriſti diuinitatem.vnde ſup illo
verbo Jo.xiij. Si ergo ego laui pedes veſtros dn̄s ⁊ ma/
giſter.gloſ.dicit. Dn̄s/q: deus.magiſter/q: veritas. Simi
liter ſuper illud Matth.xxj. Dicite q: dn̄s ijs opus habet
gloſ. Dn̄s ſimpliciter oīm rerum:cui ſeruire debet creatu
ra.hec gloſ. Et ſup illud Luc.xix. Quia dn̄s ea deſiderat/
dicit gloſ. Quū dn̄s dicit̄:vn⁹ agnoſcitur. nam etſi multi
dij ⁊ multi dn̄i:generaliter tn̄ vn⁹ deus ⁊ vn⁹ dn̄s.j. Cor.
viij. Et ita ſm gloſ.talia ⁊ ſimilia ſunt intelligēda ſm diui
nitatem que omnia cōtinet. Qđ vero Petrus dicit Act.
ij. Certiſſime ſciat oīs domus iſrael:q: ⁊ dn̄m eum ⁊ chri/
ſtum fecit de⁹ hunc ieſum quē vos crucifixiſtis.quantum
ad chriſti humanitatem attinet vltimate ⁊ cōplete intelli
gendum eſt pro tēpore poſt reſurrectionē quo dixit. Data
eſt mihi oīs poteſtas.vt.ſ.proxime dixi. Ante reſurrectio/
nem vero fact⁹ dici potuit:q: imobiliter determinatū erat
vt fieret.licet etiā ante reſurrectionē rex ſpūalis regni/vt
dictū eſt/fuerit.qđ ⁊ ipa verba Petri ſatis ſonant aperte
vnde et Rabanus ibi. Manifeſte Petrus ex hoc pſ.dix.
Dixit dn̄s dn̄o meo.regnū chriſti non terrenū/ſed celeſte
oſtendit eſſe.i.non de terrenis:ſed de celeſtib⁹:⁊ a celo. Il/
lud vero Apo.xix. Rex regū ⁊ dn̄s dominātiū/ dupliciter
poteſt intelligi ad propoſitū pro hac parte. Uno modo ꝙ
verbum dei patris qđ oīa regit et cōtinet:ab inſtanti ſue
cōceptionis fuit ſcriptū digito dei viui in veſtimento hu/
manitatis chriſti:⁊ nō ſolū in aīa/ſed etiam in ipſa carne
mortali ex patribus generata: q̄ per femur deſignat̄. vn̄
Gen.xxiiij.dixit Abraam ſeruo ſuo. Pone manū tuā ſub/
tus femur meū vt adiurē te per dn̄m celi ⁊ terre.quaſi di/
cat per illū q̄ naſciturus eſt ex me ſm carnē. Mat.j.ibi. fi/
lij Abraam.⁊ Gala.iij. Abrae dicte ſunt ꝓmiſſiones.⁊.ſ.
Semini tuo q̄ eſt chriſtus.q: qui de virgine naſci dignat⁹
eſt non ſolū hō ſed etiam dei verbū/cōparatū eſt. Alio mō
ꝙ vniuerſalis poteſtas chriſti ſm ꝙ hō/poſt reſurrectionē
ſibi merito paſſionis collata ſit ſcripta in veſtimento ⁊ in
femore:pro quanto mortē qua ſibi hanc poteſtatē acquiſi
uit/in carne mortali ſuſtinuit:⁊ eam patri oſtēdit.atq; in
obedientia quā deo patri ab inſtāti cōceptionis exhibuit
per quā vniuerſalē poteſtatē accepit in noſtra humanita/
te fragili ex patrib⁹ aſſumpta:q̄uis non ab inſtanti cōce/
ptionis eam vt hō actu acceperit:licet etiā ab inſtanti cō/
ceptionis ea dign⁹ fuerit.ſed nobis in exēplū pfectionis
datus/ipſam ad tēpus vite p̄ſentis ſuſpēdit.ſic enī aſſum
pſit paupertatē ꝑpter nos:ſicut aſſumpſit mortalitatem
pro nobis.quē ſenſum ipſe ordo verborū demonſtrat:vbi
ſic dicit̄. Et veſtit⁹ erat veſte aſperſa ſanguine:et vocabit̄
nomen eius verbum dei. Et ſequitur parum poſt. Et ipſe
calcauit torcular vini furoris ire omnipotentis dei.et ha/
bet in veſtimento ⁊ femore ſuo ſcriptum. Rex regum ⁊ do
minus dominantiū. ¶ De duob⁹ gladijs de quibus Luc. — *Quid p duos petri gladios itelligenduȝ.*
xxij.poteſt dici ꝙ per duos gladios ſignificari poteſt du/
plex poteſtas Petri:ſcilicet poteſtas ſpiritualiter occidē/
di:et poteſtas ſpiritualiter viuificandi.quomodo.ij. Re/
gum.viij.legit̄ ꝙ Dauid menſus eſt duos funiculos:vnū
funiculū ad occidendū:⁊ aliū funiculū ad viuificandum
⁊ ſignificabat duplicē poteſtatem pontificis:ſcilicet pote
ſtatem ligandi ⁊ ſoluendi.xxiiij.q.j.qđcūq;.que eſt duplex
clauis.xx.di.§.j.que eadem poteſtas licet differat ratione
non tamē differt iuriſdictione. Uel etiam per duos gladi
os intelligit̄ ptās ſpiritualis pōtificis infligēdi ꝓ delicto
duplicem penā quū expedit ⁊ ſpūalem ⁊ tēporale.q: eccle
ſie pontifex poteſt ratione delicti infligere reo duplicem
penam/ſpiritualē vel tēporalē.xxiiij.q.j.q̄ cōtra.xxxij.q.v.
p̄ceptum.ex̄ de homi.ꝓ humani.li.vj.⁊ de penis.felicis.li.
vj.⁊ de ſentē.ex.dilecto.li.vj.licet etiam per duos gladios
duas poteſtates temporalē ⁊ ſpiritualē aliqui autumant

Digitized by Google

vt de hoc ſatis dixi in prima parte iſtius operis parū poſt
prin. in. §. xiij. in ar. xiij. Sed licet Petr⁹ dixerit/ Ecce duo
gladij/ tamen Petrus nō legitur habuiſſe nec portaſſe ni
ſi tm̄ vnum illorum duorum gladiorum: ſed alium gladiū
non legitur Petrū portaſſe: nec eo vſum fuiſſe. ex quo da-
tur intelligi ꝙ vnus illorū ſcilicet poteſtas ſpiritualis per
tinebat directe ⁊ imediate ad Petrum ⁊ eius ſucceſſores
reliquus vero gladius ſcilicet poteſtas tēporalis ſeu im-
perialis pertinebat ad Petrū ⁊ eius ſucceſſores tm̄ medi
ante ratione corporis eccleſie ſibi cōmiſſe: que in collegio
apoſtolorū et diſcipulorum repreſentabatur. ideo Petr⁹
dixit/ Ecce duo gladij hic/ ſcilicet in eccleſia militāti. ⁊ nō
dixit habeo vel habemus duos gladios. ſed dixit hic/ dās
intelligere ꝙ hic ſcilicet in eccleſia militanti eſt duplex po
teſtas per duplicē gladiū ſignificata: ſcilicet poteſtas ſpi-
ritualis ſeu pontificalis/ ⁊ poteſtas tēporalis ſeu impe-
rialis. xcvj. di. duo. ⁊. c. cum ad verum. et. x. di. quoniā. ideo
vnum illorū gladiorum legitur Petrus portaſſe ⁊ habu-
iſſe imediate: ac ipſo vſum fuiſſe: alio vero non legit̄ vſum
fuiſſe. Quāuis etiam per duos gladios vtriuſq; teſtamē-
ti authoritas congrue poſſit intelligi ſm Ambro. Vel etiā
per duos gladios poſſit intelligi gladius ſpiritualis ſciē-
tie ⁊ veritatis: ⁊ gladius potentie ſeu poteſtatis: qui per-
tinent ad pontificē. quia paſtor eccleſie ſecat ac necat vi-
tia ⁊ peccata gladio veritatis per predicationem ⁊ infor
mationem. Heb. iiij. Viuus eſt ſermo dei ⁊ efficax ⁊ pene-
trabilior oi gladio ancipiti. ⁊. ij. Macha. xv. Accipe gladi
um ſanctū munus a deo: in quo deijcies aduerſarios po-
puli mei. i. mala opera et voluptates. ⁊ ar. ad hoc. ij. q. vij.
oues. ibi/ oris gladio. ⁊ gladio poteſtatis per correctionē
⁊ debitam punitionē. facit ex̄ de priuil. ex ore. xxiiij. q. iij.
paternarū. ibi. anathematis gladio. Adde hic qđ ſcripſi
s. in prima parte in. §. xiij. in ar. xiij. ⁊ in. §. reſtat. ꝟ. ad illud
quod obijcit̄ ſcđo de gladio in ar. lix. Ex quibus etiā patet
ꝙ illud qđ dicit apoſtolus. j. ad Cor. in. vj. An neſcitis quo-
niam angelos iudicabim⁹: quantomagis negotia ſecula
ria: qđ eſt intelligendum quantū ad apoſtolos attinet/ de
poteſtate iudicandi rerū ſecularium mediata/ ⁊ non ime
diata: ⁊ authoritate iudicandi quantū ad dignitatem ho
noris ⁊ meriti: ⁊ nō quātū ad opportunitatē laboris ⁊ of-
ficij. ideo ſubdit ibi apl's. Secularia igit̄ ſi habueritis: cō
temptibiles qui ſunt in eccleſia/ illos cōſtituite ad iudicā
dum. xj. q. j. §. ex his. niſi in cauſa pia pauperū ⁊ pupillorum
ac viduarum. lxxxvij. diſt. per totum. xxiiij. q. iij. illi q̇. ex̄ de
fo. cō. ex parte. ⁊ in caſibus ſpecialibus q̇ no. ex̄ de fo. com.
licet. gloſ. ij. ⁊ vide qđ no. e. t. ex tenore. gloſ. ij. Item dicitur
in pre. decre. Exijt. ꝙ ipſe chriſtus abdicationem ꝓprietatꝭ
omniū rerum verbo docuit: ⁊ exemplo firmauit. quod nō
eſſet verum: ſi in veſtimentis ⁊ alimentis ⁊ alijs in ſpecia
li ꝓprium dn̄ium habuiſſet. Item chriſtus nō fuit magis
proprietarius in ſpeciali: ꝙ̄ fuerit quilibet de prima multi
tudine credētium. patet q: perfectio prime multitudinis
credentium fuit deriuata ⁊ exemplata mediantibus apo
ſtolis ab ipſo chriſto ſicuti capite. vnde Hieronym⁹. Non
potuit dominus habere quod prohibuerat in ſeruis. ſed
in prima multitudine credentiū nullus in ſpeciali habuit
proprietatem et dominiū alicuius rei. xij. q. j. c. ij. ergo nec
chriſtus. Item chriſtus in ſpeciali non fuit magis proprie
tarius: ꝙ̄ fuit quilibet apoſtolorꝫ. quum perfectio apoſto-
lica fuerit imago ⁊ veſtigiū perfectionis chriſti. ſed null⁹
apoſtolorū habuit in ſpeciali ꝓprietatem ⁊ dominium. vt
pre. c. ij. xij. q. j. ergo nec chriſtus. Item ꝙ loculi nō fuerint
proprij chriſti nec apoſtolorum quoad ꝓprietatem/ videt̄
ex hoc quoniā que dabantur chriſto pro pauperibus: non
erant propria chriſti nec apoſtolorum. Sed illa que dabā
tur chriſto pro pauperibus/ ponebantur in loculis: ergo
loculi illi non fuerūt ꝓprij chriſti nec apoſtolorum quoad
ꝓprietatem. Maior ꝓpoſitio eſt clara et nota per ſe. mi-
nor vero propoſitio patet per illud quod ſcribitur Jo. xij
Quare hoc vnguentum nō venijt trecentis denarijs: et
datum eſt egenis: Dixit autem hoc Judas nō quia ad eū
pertinebat de egenis: ſed quia fur erat: ⁊ loculos habens
ea que mittebantur portabat. hec euangeliſta. Et non ſo
lum Judas hoc dixit: ſed etiam alij diſcipuli a Juda exci-
tati hoc idem videntur dixiſſe. vt patet Matthei. xxvj. et
Mar. xiiij. Sed diſcipuli hoc nō dixiſſent: niſi ea que mit
tebantur pro pauperibus/ ponerent̄ in loculis. nec etiam
Judas potuiſſet furari de loculis res pro pauperib⁹ miſ-
ſas: niſi res pro pauperibus miſſe in loculis fuiſſent poſi-
te. ergo res que mittebantur pro pauperibus/ ponebant̄
in loculis. que fuit ꝓpoſitio. vnde gloſ. ibi. Cui angeli mi
niſtrabant: loculos habebat in ſumptus pauperum/ con-
deſcendens infirmis. Item oblata ⁊ cuſtodita a chriſto ꝑ
ſeipſo apoſtolis ⁊ alijs pauperibus/ non erant ꝓpria ei⁹
nec apoſtolorum. ſed ea que ponebantur in loculis erant
oblata ⁊ cuſtodita non ſolum pro chriſto ⁊ apoſtolis/ ſed
etiam pro alijs pauperibus: ergo loculi illi nō fuerunt ꝓ-
prij chriſti nec apoſtolorū quoad dominiū. Minor ꝓpoſi
tio patet. tum ex eo qđ ipſe chriſt⁹ dixit Jo. xij. Pauperes
ſemper habebitis vobiſcum: et quū volueritis poteritis
illis benefacere. In quib⁹ verbis chriſtus ſupponit aper-
te ꝙ oblata ⁊ cuſtodita a chriſto ⁊ apoſtolis/ erant obla-
ta ⁊ conſeruata nō ſolum pro ſeipſis ſed etiam pro paupe
ribus alijs. Tum etiam ex eo qđ ſcribitur Jo. xiij. ſic. Qui
dam enim putabāt q: loculos habebat Judas ꝙ dixiſſet
ei ieſus: eme ea que opus ſunt nobis ad diem feſtum: aut
vt egenis aliquid daret. ſed diſcipuli non putaſſent ꝙ ie-
ſus ꝓpterea dixiſſet Jude/ eme ea q̇ opus ſunt nobis ad
diem feſtum: aut vt egenis aliquid daret: q: loculos habe
bat Judas: niſi q: conſeruata in eis erant non ſolum pro
chriſto ⁊ apoſtolis: ſed etiā pro alijs pauperib⁹. ergo illa q̇
ferebant̄ pro cōmuni neceſſitate chriſti ⁊ apoſtolorum et
pauperum nō fuerunt ꝓpria collegij chriſti ⁊ apoſtolorū.
Et hoc clare patet. xij. q. j. habebat. ibi. Et ſuorū neceſſita-
tibus aliiſq; indigentibus tribuebat. vn̄ ſignanter euāge
liſta nunꝙ̄ facit mentionē de loculis/ niſi faciendo mētio
nem de egenis: q: ⁊ ad eorū ſubleuandam inopiam fere-
bantur. vnde ſup predictis verbis Jo. xiij. dicit gloſ. Quia
loculos in quibus oblata ſeruabant̄: ſuorꝫ neceſſitatibus
⁊ alijs indigentibus profutura ſeruabat. in quo forma ec
cleſie datur ſeruādi neceſſaria. Et ꝙ iubetur nō cogitare
de craſtino eſt ne pro terrenis ſeruiat: vel timore inopie iu
ſtitiam deſerat. hec gloſ. Idē dicitur in pre. c. habebat. Itē
Jo. Chryſoſtomus ſup eiſdem verbis euangeliſte Joan.
xiij. dicit. Et nimirum nullus diſcipulorum pecunias defe
rebat: ſed per hoc quod hic dicit/ occulte inſinuat ꝙ que-
dam mulieres euꝫ de ſuis facultatibus nutriebant. Qui
autē nō virgā non peram nō es iubet deferre: loculos de-
ferebat ad inopum miniſterium. vt diſcas quoniam val-
de pauperem ⁊ mundo crucifixum huius oportet partis
multam facere procurationem. multa enim ad noſtram
doctrinam diſpenſans agebat. Item Hieronymus ſuper
illud Matthei. xvij. Vade ad mare: ⁊ primum piſcem ⁊c.
dicit ſic. Chriſtus propter eximiam charitatem ⁊ crucem
ſuſtinuit: et tributa reddidit: nos infelices q̇ chriſti cenſe-
mur nomine: ⁊ nihil tanta dignum facimus maieſtate: ꝓ
illius honore nec tributa reddim⁹: ⁊ quaſi filij regis a ve-
ctigalibus immunes ſumus. hoc idem ſimpliciter intelle
ctum edificat auditorem: dum audit dominum fuiſſe tan
te paupertatis/ vt vnde tributa pro ſe ⁊ apoſtolo ſolueret
non haberet. Et ſiquis obijcere voluerit quomodo Ju-
das in loculis portabat pecuniam. Reſpondebimus: res
pauperum in vſus ſuos cōuertere nefas putauit: nobiſq;
idem tribuit exemplum. hec Hieronymus. vbi etiaꝫ gloſ.
or. dicit ſic. Sed ſimpliciter intellectum edificat: dum do
minus tante fuerit paupertatis/ vt vnde daret tributa nō
haberet. Judas tm̄ habebat cōmunia in loculis: ſꝫ res pau
perū in vſus ſuos ꝯuertere nefas duxit: illud ipm̄ dans ex
emplū nobis. hec gloſ. Itez gloſ. dicit ibidem. Si ille cen-
ſum ſoluit qui nihil poſſidebat: tu q̇ lucrū ſeculi ſequeris

Digitized by Google

cur ſeculi negotium nõ agnoſcis:hec gloſ.Ex quibꝰ oibꝰ
patet chriſtũ nõ habuiſſe dñiũ i loculis.Adde hic de iſtis
loculis qđ ſcripſi.ſ.in.§.hoc aũt pceptũ chriſti fuit ergo
vna cauſa.in ar.lxv.Qđ vero obijcit̃ de veſtimentis et cal/
ciamentis chriſti/ꝙ ideo fuerunt chriſti quoad dñium ꝓ/
prietatis:q: leguntur in ſcriptura eius fuiſſe:dicendũ ꝙ ſi
ideo veſtimenta ⁊ calciamenta fuerunt eius quoad pro/
prietatẽ q: legunt̃ in ſcriptura fuiſſe eius:eadẽ ratione ve
ſtimenta angeli fuiſſent angeli quoad ꝓprietatẽ:q: in ſcri
ptura ſacra legunt̃ fuiſſe eius.vnde Marci vltimo.Et ve
ſtimenta eius ſicut nix.Et ſtella que apparuit magis/ fu/
iſſet chriſti quoad ꝓprietatem:q: legit̃ fuiſſe eius. Mat.
ij.Vidimus ſtellã eius.Et crux fuiſſet eius quoad ꝓprie/
tatem:q: legitur Joã.xix.Stabant autẽ iuxta crucẽ eius.
Et vincula quibus alligatus erat Paulus/fuiſſent eius
quia legit̃ Coloſ.vltimo.Memores eſtote vinculoꝝ meo
rum.Et.ij.Timo.j.c.Et catenã meam non erubuit.q̃ oia
ſunt friuola ⁊ ridicula.Adde hic qđ ſcripſi.ſ.e.§. Item ꝙ
ſimplex.ꝟ.qđ poteſt obijci de Jacobo in ar.lvj.ꝟ.ꝙ poteſt
iterum obijci.⁊.ꝟ.Qđ etiã euidenter.Ideo dicendum ad
oia talia ꝙ ſicut crux chriſti dicitur fuiſſe chriſti quantum
ad officium paſſionis ⁊ redemptionis.Et ſtella dicit̃ fuiſ/
ſe eius inquantũ homo/quãtum ad miniſterium operis
ſignificationis.Et veſtimẽta dicuntur fuiſſe angeli quo/
ad officium apparitionis ⁊ denũtiationis:Ita veſtimen
ta ⁊ calciamenta dicuntur fuiſſe chriſti quoad officiũ de/
putationis ⁊ vſum accõmodationis:nõ quoad dominiũ
appropriationis.Excepto ꝙ de calciamẽtis intelligendũ
eſt de ſandalijs.vt patet Mar.vj.Similiter loculi dicunt̃
fuiſſe chriſti quoad officiũ gubernationis vel adminiſtra
tionis ⁊ diſpenſationis:et nõ quoad dñiũ appropriatio/
nis.Similiter panis quem comedit Judas dicitur fuiſſe
chriſti ſm ꝙ homo/quantũ ad participium ⁊ quantũ ad
officium retributionis ⁊ diſpẽſationis:q: chriſtus tribue/
bat apud deum ſuis meritis ⁊ interceſſione omnibꝰ bene
facto:ibꝰ nõ ſolũ pro ſe ſed etiam ſpiritualiter pro omnibꝰ
diſcipulis:non ꝙ ille panis eſſet chriſti hois quoad domi/
niũ tẽporalis appropriationis:q: chriſtꝰ vt ait Hierony/
mus/alieno cibo vtebatur vel veſcebat̃. Sic veſtimenta
⁊ calciamenta ⁊ libri in quibus ſtudent et ſupellectilia q̇/
bus vtunt̃/dicunt̃ religioſoꝝ:q: eis vtuntur:vel q:ad offi
cium eoꝝ ſpectat talia diſtribuere:non q: habeant ꝓprie
tatem quã habere nõ poſſunt:vt patet in ijs que legutur
⁊ no.xij.q.j.c.ij.⁊.c.nõ dicatis.xvj.q.j.alia cauſa.Panis au
tem ⁊ vinũ de quibꝰ chriſtꝰ conſecrauit in die cene/fuerũt
abſoluta a lege tẽporalis ⁊ humani dominij:⁊ fuerũt ef/
fecta iuris diuini ⁊ ſpiritualis dñij:vt ſuperius eſt ꝓbatũ
⁊ facit.xij.q.ij.nulli.⁊.xiiij.q.ij.q̃ ſemel eſt.Item de expro/
priatione chriſti.Bern̄.in epl'a cõſolatoria loquẽs de chri
ſto ait.Ipſi nimirũ vtpote qui peccare non potuit/⁊ vni/
uerſorũ dñs erat:quum mũdi huius delicijs libere ⁊ iuſte
vti potuiſſet:voluntariã tñ paupertatẽ tam diligẽter am/
plexus eſt:vt nec haberet vbi caput ſuũ reclinaret.Mat.
viij.⁊ Luc.ix.In cuiꝰ paupertatis executione tantã patri
exhibuit reuerentiã:vt non ſolũ delicias ſed etiã ſeipſum
abnegaret petens in oibus non ſuã ſed patris fieri volun
tatem.Luc.xxij.de con.di.ij.in chriſto.Qui ergo hoiem er
rantẽ in ſolitudine ⁊ in inaquoſo venerat reducere in vi/
am rectam:vt iret in ciuitatẽ habitatiõis.pſ.cvj.ſalubrio
rem ⁊ ſecuriorẽ viam redeundi nobis exẽplo ſue cõuerſa/
tionis oſtendit:nihil ꝓpriũ in mũdo poſſidens:patri obe
diens vſqꝫ ad mortẽ.Phil.ij.huculqꝫ Bern̄. Per iſtã au/
thoritatẽ Bern̄.videt̃ patere ſolutio primaꝝ allegationũ
⁊ opinionis ⁊ ſecundarũ.vt videlicet chriſtꝰ non ſolũ in/
quantũ deus/ſed etiã inquantũ homo ꝟbo vnitꝰ/habue/
rit dñium generale in regnis et rebus tẽporalibus: ſicut
quilibet rex habet in regno ſuo.⁊ ſic intelligunt̃ prime al
legationes.Dñium vero particulare in regno aliquo aut
in rebus quibus vtebat̃ nõ habuit poſtꝙ̃ ꝑdicauit ⁊ cõſi
lia de paupertate dedit:⁊ ſic intelligant̃ ſecũde.Facit pro
hac ſolutione di.viij.quo iure.Et hic iungendũ eſt qđ no/
taui de iſta materia.ſ.in prima parte iſtiꝰ operis in ar.xiij
in.§.tertiuſdecimꝰ.⁊ in.§.ad illa.in ar.xxxvij.Et hoc dico
ſalua veritate per eccleſiã declarata vel declaranda.

¶ Articulus.lviij.

Conſequẽter oppo/
nitur ꝙ apoſtoli ꝓprium habuerũt:et dñiũ
in rebus quibus vtebantur: nec apparet ꝙ
renuntiauerũt oibus rebus.q: legit̃ Mar.
j.⁊.Mat.viij.⁊ Luc.iiij.ꝙ ieſus egrediẽs de ſynagoga ve
nit in domũ Simonis ⁊ Andree.⁊ Luc.v.⁊ Mat.ix.legit̃
ꝙ Matthęꝰ al's leui/poſtꝙ̃ relictis oibus ſecutꝰ eſt chri/
ſtum vocantẽ:fecit ei magnũ cõuiuium in domo ſua. Itẽ
de diſcipulis legit̃ etiam ꝙ ꝓprium habebant.vñ Mat.
xxvj.legitur de Joſeph ab arimathia ꝙ erat diues homo
⁊ diſcipulꝰ ieſu.Itẽ de Simone leproſo diſcipulo chriſti le
gitur Matthei.xxvj ꝙ Jeſus in Bethania erat in domo
eius.Itẽ Lazarus Martha ⁊ Maria qui erãt diſcipuli
eius:erãt multa bona habẽtes.vnde legit̃ de eis Jo.xj.ꝙ
caſtrũ dictũ Bethania/erat Marie magdalene ⁊ Mar/
the.⁊ ꝙ in Bethania fecerunt ei cenaꝫ magnã.Jo.xij.De
Tabita diſcipula ⁊ ꝙ multas eleemoſynas faciebat legit̃
Act.ix.Et vita apoſtoloꝝ ⁊ diſcipulorũ eadem videtur fu
iſſe.vt patet.xij.q.j.c.ij.ibi.Qui vitã apoſtolorũ eorũqꝫ di/
ſcipulorum ⁊c.Itẽ apl'i habuerunt panes ⁊ piſces.Mat.
vj.Luc.ix.Et de denarijs ibi dicit Matthęꝰ.Euntes ema
mus denarijs.cc.panes:⁊ dabimus eis manducare. et in
Luca.ibi.Eamus ⁊ emamꝰ in oẽm turbam eſcas.Itẽ Jo.
iiij.ibi.Diſcipuli eius abierũt in ciuitatẽ:vt cibos emerẽt.
Et Luc.xxij.Qui habet ſacculũ tollat:ſimiliter ⁊ peram:
⁊ q̇ non habet vendat tunicam ſuam ⁊ emat gladium.et
ſequit̃ ibi.Ecce duo gladij hic.⁊ Jo.xviij. Simõ Petrus
habens gladiũ ⁊ c.Et ſequit̃.Mitte gladium tuũ in va/
ginam.Item ſaltẽ quin in cõmuni ꝓprium habuerint ne/
gari nõ poteſt.q: apoſtoli inter credentes etiam cõputan
di ſunt ſicut precipui:ſed credẽtes primi oia habebãt cõ/
munia:ergo ⁊ apoſtoli.Act.iiij.xij.q.j.c.ij.Immo videtur
Lucas innuere ꝙ ante eccleſiam credentiũ apoſtoli habe
bant ꝓprium:ex quo illud cõmunicauerunt.Itẽ quantũ
ad eccleſiam ex gẽtibus nõ videtur ꝙ ipſi ſibi cõmunica/
uerunt ꝓprium:imo videtur ꝙ ipſi ſibi retinuerunt pro/
prium vt ꝓbatur de Corinthijs.j.ad Corin.c.ſi.in prin.vbi
ſic dicitur.de collectis ⁊c.⁊.j.Vnuſquiſqꝫ veſtrũ apud ſe
reponat recondens qđ placuerit ſibi.Itẽ ad Phil'.iiij.ibi
In ratione dati ⁊ accepti nulla mihi cõmunicauit eccleſia
niſi vos ſoli.⁊ ſeqtur.Repletus ſum acceptis ⁊c.Itẽ Act.
xj.ibi.Diſcipuli prout vnuſquiſqꝫ habebat/ꝓpoſuerũt ſin
guli in miniſterium mittere ⁊c.Et hoc eſt qđ Augu.iij.de
doc.chriſtia.dicit expreſſe ſic dicens. Tam capaces extite/
runt ſpũſſancti qui primo ex iudeis crediderunt/ex quibꝰ
facta eſt prima eccleſia Hieroſolymitana:vt ⁊ oia ſua ven
derent:eorum preciũ indigentibus diſtribuendum ante
pedes apoſtolorum ponerẽt:ſeqꝫ totos etiã dicarent deo
tamꝙ̃ templũ nouũ in orationibꝰ/in fractione panis ſpi/
ritualis ⁊ corporalis:qui prius veteri templo ſeruiebant
quod nullas eccleſias gentium feciſſe ſcriptum eſt: quia
non tam prope erant:quia ſimulacra manifeſta deos ha/
bebant. Ex quo intelligimus magnam vtilitatem fuiſſe
iudeos ſub lege tamꝙ̃ ſub pedagogo cuſtoditos:vt ſigna
que temporaliter eis carnaliter ſeruientibus erant poſi/
ta/vnius dei cultum qui fecit celum ⁊ terraꝫ: opinionem
obſeruantium religarent.hec Auguſtinus.

Sed contra hoc dicendum videtur potius/
ꝙ apoſtoli poſt vocationem ad apoſtolatum
non habuerunt propriũ nec in ſpeciali nec in
communi.Vnde circa hoc ⁊ contra predicta
proxime allegata/ſciendum eſt ꝙ ordo diſci/
puloꝝ chriſti fuit triplex.Nã quidã fuerunt dicti diſcipuli
chriſti generaliter cõmuni noie diſcipulatus:ſicut omnes ordo.

Diſcipu/
loꝝ chri/
ſti triplex

in ipſum credentes dicebant generaliter eius diſcipuli vt no.lxxij.di.c.ū.in gloſ.j. Primo enim quō Ioſeph ab arimathia fuit diſcipulus ieſu:q: credebat in eū: non ꝙ eſſet ex illis.lxxij.quos chriſt⁹ miſit ad p:edicandū.q: illi.lxxij.diſcipuli erāt publice ⁊ aperte diſcipuli:⁊ ex alijs diſcipulis electi:de quibus Luc.x.⁊.xxj.di.§.j.⁊.c.i nouo.⁊.xvj.di.ſeptuaginta. Ioſeph aūt erat occultus diſcipulus ieſu p:opter metū iudeo:um:ſicut habet̃. Io.xix.c. P:edict⁹ autē Ioſeph ſicut habet̃ Mar.xv.erat nobilis decurio:et per ꝯſequēs ſequebatur curiā ⁊ adſiſtebat curie ⁊ officio curialium:⁊ non ſequebatur chriſtū co:po:aliter:nec inſiſtebat officio p̄dicandi euangeliū:ſicut faciebant illi.lxxij.diſcipuli:quibus chriſtus cōmiſerat autho:itatē p:edicādi Luc.x.⁊.xxj.di.in nouo. Et tales diſcipuli generali nomie ⁊ cōmuniter dici poterant habere in ſpeciali diuitias et tempo:alia queq;:ſicut habebāt zacheus/et centurio ille cuius ſeruū chriſt⁹ curauit:de quib⁹ Luc.xix. ⁊ Mat.viij. ⁊ Luc.vij.⁊ de con.di.ij.quotidie.⁊.xij.q.ij.cū deuotiſſimā. Et p:inceps ille Jay:us:cuius chriſtus filiam ſuſcitauit. Mat.ix.Luc.viij.Mar.v.⁊ de peni.di.j.quē penitet.ad fi. Et plures alij in chriſtū credentes:⁊ ſibi per fidem ⁊ dilectionem adherētes:ſicut modo multi boni chriſtiani habent multa bona tēpo:alia. Quidā vero fuerunt diſcipuli chriſti ſpecialiter nomine ſpeciali:quibus cōmiſit poteſtatem p:edicandi et curandi infirmos: quib⁹ interdixit ne po:tarent ſacculū/nec perā/nec calciamenta:de quib⁹ dicit̃ in p:e.c.Luc.x.⁊ p:e.c.in nouo. Et de tali genere diſcipulo:ū chriſti/nō legit̃ ꝙ habuerint aliq̄s diuitias nec p:prietatē ⁊ dñium alicui⁹ rei tēpo:alis/poſtꝙ talē diſcipulatū ſunt adepti.nō eſt ergo ꝯfundēdus o:do diſcipuloꝝ. Vñ inſtātia de Ioſeph ab arimathia ⁊ de lazaro/⁊ ſimone lep:oſo/de maria/⁊ martha/⁊ tabita/et ſimilibus diſcipulis/nō eſt ad ꝓpoſitū:qm̄ iſti non fuerunt de ſecūdo ſed de p:imo o:dine diſcipulo:ū. Nec etiam inſtātia de caſtello marthe et marie: q: non ſequit̃ ꝙ eſſet de ꝓp:ietate marthe ⁊ marie ꝓpterea ſicut nec bethſaida erat de p:op:ietate petri:q: dicit̃ Io.j.ꝙ Philippus erat de bethſaida ciuitate petri ⁊ andree. Sed ⁊ eſto ꝙ fuiſſet eo:ū quātum ad ꝓp:ietatem:nō ſequitur ꝓpter hoc ꝙ apoſtoli et alij diſcipuli ad p:edicandū miſſi potuerint habere caſtella ⁊ villas quoad dñium:q: nō eadem lege paupertatis ⁊ fo:ma viuendi adſtringebatur martha ⁊ maria cū euāgelizato:ibus veritatis ꝓfeſſo:ibus paupertatis. Tertius o:do ſeu gradus diſcipulo:ū fuit ipſe o:do apoſtolorum:quos ipſe chriſtus ex oībus alijs diſcipulis ſpecialiter elegit:⁊ ſpecialibus donis ⁊ gratijs p:e omnib⁹ alijs diſcipulis p:iuilegiauit:qui velut chriſti comites indiuidui ⁊ cōmenſales aſſidui eadem exp:op:iationis lege cū chriſto viuebant.quod de alijs diſcipulis ab eis nō eſt neceſſe dicere:vnde ⁊ poſt chriſti aſcenſionem pecunia rerū venditarū ponebatur ad pedes apl'o:ū:⁊ non ad manus eo:ū:q: ipſi p:e ceteris a tēpo:alibus elōgati vſum pecunie ⁊ non ſolū dñium aſpernabātur.vnde ⁊ gloſ. Act.iiij. dicit deſtituendū p:obat/qđ tāgere deuitat: ⁊ calcādum docet aurū quod ſubdit greſſibus apoſtolo:ū:in quo:um perſona petrus ad literā dixit/Ecce nos dimiſimus oīa. In perſona aūt alio:um diſcipulo:ū ad p:edicandū miſſo:um/vtrū petrus p:efata verba dixit an non/ex ſcriptura non habet̃. Ex eo aūt qđ opponitur.s̄.de domo Petri ⁊ Matthei ⁊ eius ꝯuiuio:per qđ non ſolum in cōmuni: ſed etiam in ſpecialitate videntur apoſtoli ꝓp:ietarij fuiſſe. Nam ſi Mattheus poſt verba illa/Relictis omnib⁹ ſecutus eſt eū:nō reliquit oīa quoad dñium:eadē ratione ſequitur ꝙ petrus et andreas Jacobus ⁊ Joannes poſt illa verba/relictis retib⁹ ⁊ naui/Mat.iiij non reliquerūt tunc retia ⁊ nauim quoad dñium:quū illa fuerit vltima vocatio Matthei ſicut iſta fuit vltima vocatio iſtoꝝ quatuo:. Et ſi iſti quatuo: apoſtoli nō dimiſerunt tūc quoad dñium retia de quibus in ſpeciali ſpecificatur:multomagis non dimiſerunt tunc quoad dñium ad qđ ibi non ſpecificatur:⁊ p'ꝯſequens retinuerunt ſibi dñium omnium. quod eſt contra ſcripture ſacre literam et intentionem et ſancto:ū doctrinā. Contra doctrine euangelice intentionem:qm̄ niſi apoſtoli tunc dimiſiſſent ꝓp:ietates ⁊ dominium rerū exp:eſſarum:ſcriptura fruſtra dixiſſet de Mattheo Luc.v.ꝙ relictis omnibus ſecut⁹ eſt eū. Et de petro Jacobo ioanne ⁊ andrea/ꝙ relictis retib⁹ ſecuti ſunt eū. Matth.iiij.vnde gloſ.ſup verba p:edicta petri ⁊ andree Matth.iiij. dicit ſic: Inceſſu pedū:ſed magis obedientia ⁊ affectu āpli⁹ ad ꝓp:ia nō reuerſi.⁊ ſup p:edicta v̄ba Jacobi et ioannis dicit gloſ.relictis retibus. q: etſi poſtea reſumuntur:non tamē cupiditate ⁊ amo:e ꝓp:ietatis. in ĳs datur fo:ma volētibus ſequi.hec gloſ. Et ita ſm gloſ. iſti quatuo: apoſtoli tunc reliquerūt non ſolū p:op:ietatem ⁊ dñium retiū:ſed et ꝓp:ietatem omniū:q: amplius ſm gloſ.ad p:op:ia nō ſunt reuerſi. Et ſuper illud Luc.v. Relictis omnibus ſecuti ſunt eum. dicit gloſ.accepta ab Amb:oſio ſic. Reliquit p:op:ia qui rapiebat aliena.nec ſolum lucra vectigalium reliquit: ſed etiam periculum contempnit quod poterat euenire a p:incipibus ſeculi: q: vectigalium rationes incompoſitas reliquit. Et quia in nullo p:o:ſus huius vite reſpectum vel cogitationem ſibi reſeruauit:dominico:um talento:ū talis fidelis diſpenſato: eſſe meruit.hec gloſ.et ita ſm gloſ. Matthe⁹ nihil tūc ſibi retinuit:nec p:op:ietatem:nec cogitatū eius. Ad hoc eſt Amb:o.in quadā homilia in qua dicit ſic: Myſtica vocatio publicani quem ſequi iubet nō co:po:is greſſu: ſed mentis affectu. Itaq; illa auara de mercedibus.dura de labo:ibus periculiſq; nautarum emolumenta ꝯuertēs verbo vocatus ꝓp:ia dereliquit qui rapiebat aliena.ac illud vile ſedile deſtituens/toto poſt dominum veſtigio mentis incedit.hec Amb:o. Item hieronym⁹ ⁊ ponitur in gloſ.ſuper illud Marci.j. Venite poſt me:faciā vos fieri piſcato:es ⁊c.dicit ſic: Vocantur quatuo: piſcato:es/Simon/Andreas/Jacob⁹/⁊ Joannes/relictis oībus ſequūtur. Hac quadriga vehimur ad ethera vt Helias.his quatuo: angulis cōſtituitur p:ima eccleſia.his q̄tuo: literis heb:aicis tetragrammaton nomen dominiū cognoſcitur a nobis:quibus ſimiliter p:ecipitur vt audiamus dominum vocantem:⁊ obliuiſcamur populum.pſ̄.xliiij. vitio:um:⁊ domum paterne traditionis fugiam⁹:que eſt ſtultitia deo.⁊ rete aranearum:quos pene lapſos velut culices tenebat aer inanis qui pēdet in nihili.nauem p:iſtine conuerſationis fugiamus.pellibus enim mo:tuis tegit̃. de peniten.diſtin.j. Adam poſt.c.ſleat. Adam pater noſter ſm carnem ⁊ nunc depoſito veteri homine cum actibus ſuis nouum hominem. Ephe.iiij.ſequentes pellibus Salomonis. Canti.j.tegimur.quibus ſponſa glo:iatur ſe factam eſſe fo:moſam. Simon autem obediens/Andreas virilis/Jacobus ſupplātans/Joannes gratia/in latinū ſonat.quibus quatuo: nominibus in imaginem dei conuertimur.obediētia vt audiamus.virilitate vt pugnem⁹ ſupplantatione vt perſeuerem⁹.gratia vt conſeruemur.q̄ quatuo: virtutes cardinales dicunt̃.per P:udentiā enī obedim⁹. per Juſtitiā viriliter agimus.per Tēperantiā ſerpentē calcam⁹.per Fo:titudinē grām dei meremur.hec Hieronym⁹. Itē Greg.ſup euangelia homi.v. exponens p̄dicta verba Mat.iiij.de Petro ⁊ Andrea dicit ſic: Audiſtis fratres chariſſimi q: ad vni⁹ iuſſionis vocē Petrus ⁊ Andreas relictis retib⁹ ſecuti ſunt redēpto:ē. nulla vero hunc miracula adhuc facere viderāt:⁊ tñ ad vnū dñi p̄ceptū hoc qđ poſſidere videbant̃ obliti ſunt.⁊.j. Sꝫ fo:taſſe q̄s tacitis cogitationib⁹ dicit.ſed q̄d qm̄ vterq; iſte piſcato: ad vocē dñi dimiſit q̄ pene nihil habuit: ſed hac in re fratres chariſſimi affectū poti⁹ debem⁹ pēſare:ꝙ cenſum Multum reliq̄t:qui nihil ſibi retinuit. Multū reliquit:q̄ quantūlibet parum totū deſeruit.hec Greg. Idē no.s̄.in ar.liiij.in.§.nūc vero.iuxta p:in.ibi vide. Et ita ſm Amb. Hiero.Greg.gloſ.o:.ex dictis ſcto:ū collectā/apoſtoli in vltima vocatione omnia dimiſerunt, nec ex tunc aliquid

Digitized by Google

quoad pꝛopꝛietatē ⁊ dominiū ſibi retinuerunt. Et qđ dicitur de exꝓpꝛiatione iſtoꝝ.v.apoſtoloꝝ: licet ſpecialiter de renuntiatione ipſoꝛum in euangelio non legatur. Et hoc apparet expꝛeſſe per verbum Petri loquentis in perſona omniū apoſtoloꝝ: quoꝝ vna ⁊ ſimilis fuit vocatio ⁊ pꝛofeſſio. Ecce nos reliquim⁹ omnia. Mat.xix. Mar.x. Luc. xviij. Qđ vero legitur de Mattheo/ ꝙ poſt iſta verba/ relictis omnib⁹ ⁊c. fecerit chꝛiſto magnū cōuiuiū in domo ſua: dicendū ꝙ illud eſt dictum explicando et exponendo pꝛius dictū: nō ꝙ poſterius ſit factum. ſm modū loquēdi ſcripture in pluribus locis: q̄ pꝛius narrat cōcluſionē facti: ⁊ poſtea explicat oꝛdinē ⁊ ſeriem rei geſte. Cur autem non de oib⁹ apoſtolis ſicut de Mattheo ſcriptura expꝛeſſit ꝙ relictis omnibus ſecutus eſt chꝛiſtū? Foꝛtaſſis q: ſolus Mattheus lucris auaritie deditus/ nc vllū in ſe locū auaritie dereliquiſſe videret: cuncta pꝛo dño dereliquiſſe deſcribitur. Cur etiā ſex apoſtoloꝝ ſolummō ſcilicet Petri andree Jacobi Joannis Matthei et Philippi vocatio in euangelio nominatim pſonaliter expꝛimit: alioꝝ vero ſex apoſtoloꝝ vocatio ſub ſilentio tacite pertranſitur? Arcanum myſteriū eſt. ⁊ literalis ratio neſcio ſi reddi poteſt: niſi quia ex parte cognoſcim⁹ ex parte ꝓphetam⁹. j. Coꝛin.xiij. vt quemadmodū in celo materiali/ ſic in celo ſpirituali militantis eccleſie ſex ſigna nobis oꝛiant: ⁊ totidem nobis occultent per illū qui claudit ſtellas ſub ſignaculo: ⁊ facit interioꝛa hauſtri: expanditq; nubem ſup faciem vniuerſe terre. Job.ix. Q: vero obijcit de domo Petri. ā. reſponſum eſt in.lvj.ar.in.§.poꝛro.in.ſ. nō obſtat etiam. ꝙ domus illa Petri dicebat: non ꝙ pꝛotunc eſſet actu ipſius quoad dñium: ſed q: pꝛius fuerat eius ⁊ Andree q̄ ad dominiū vel quoad habitationē. quō Gen.xxiiij. legit ꝙ Iſaac introduxit Rebeccā in tabernaculum Sare matris ſue. ⁊ tamē Sara iam erat moꝛtua. vnde ibi vocabat tabernaculū Sare nūcupatiue: q: fuerat eius quoad manſionem. Quomodo etiam legitur.xxj.c.pꝛimi libꝛi regū ꝙ Achimelech dixit ad Dauid poſt moꝛtē Goliath ſic. Ecce hic gladius Goliath philiſtei quē percuſſiſti in valle terebinthi. Sic de virga Aaron: q̄ dicebatur eius poſt moꝛtē: q: fuerat eius. Hebꝛe.ix. Sic etiā ſion poſt moꝛtē Dauid: q: fuerat eius: nō ꝙ moꝛtuus haberet dñium. j. Macha: j.c. vbi legitur ꝙ edificauerūt ciuitatem Dauid muro magno ⁊ firmo. Quō etiā Simon ille in cuius hoſpitio ꝓpe paſſionē chꝛiſtus hoſpitabat/ dicebatur ſimon lepꝛoſus. Matth.xxvj. Mar.xiiij. nō ꝙ tūc eſſet actu lepꝛoſus: ſed q: aliqñ fuerat: ⁊ curatus erat. Et ꝙ tunc domus illa non eſſet actu Petri: ex hoc etiā patet q: vt legitur Luc.ix. quidam ait chꝛiſto Sequar te: ſed pꝛimū permitte mihi renūtiare ijs q̄ domi ſunt. ait ad illū Jeſus. Nemo mittens manum ſuā ad aratrū ⁊ reſpiciēs retro/ aptus eſt regno dei. Ex quo ſequit aperte qm ſi ille nō erat aptus regno dei/ q: ſolū volebat renūtiare ſuis que erāt domi: quanto magis nō fuiſſet aptus regno dei Petrus: ſi voluiſſet ſibi retinere domū quoad dñium? tanto vtiq; minus/ quāto malus eſt retinere ſibi domū q̄ renuntiare ijs que ſunt domi Quū ergo Petrus ⁊ Andreas vocati a dño non curauerint renuntiare ijs q̄ domi ſunt: multo magis nō curauerunt retinere ſibi ꝓpꝛietatē ⁊ dñiū dom⁹ quū magis ſit ſignum terreni amoꝛis retinere ſibi domum: q̄ renuntiare ijs q̄ ſunt domi. Ideo vtrūq; pꝛopheta Dauid.pſ.xliiij. viro ſpūali cōſulit. Obliuiſcere populū tuū: ⁊ domū patris tui. Utrūq; etiam monuit cōtemnere ſaluatoꝛ. Mat.xix. Ois qui reliquerit domū/ vel fratres/ vel ſoꝛoꝛes/ aut patrem/ aut vxoꝛē/ aut agros. Et pꝛeterea ſi Petrus et Andreas dimiſerunt retia pꝛo chꝛiſto: quod vili⁹ et imperfectius fuit: per cōſequens non recte dimiſerunt: licet recte obtulerint pꝛo chꝛiſto vilius dimittendo ⁊ pꝛo ſeipſis melius retinendo. de cōdi.di.ij. ſi credis. qđ de tantis apoſtolis credere indignū eſt. ¶ Q: vero poſſet obijci: ꝙ qñ chꝛiſtus miſit ad pꝛedicandū apoſtolos: inhibuit eis ne poꝛtarent aurū ⁊ argentū peram ⁊ calciamenta ⁊ duas tunicas: ergo ante q̄ mitterentur ad pꝛedicandū: nō reliquerunt iſta: nec ante ipſis fuerant interdicta: alꝰ fruſtra tūc fuiſſent interdicta: ſi eis antea talia nō licebant. Dicendū ꝙ illud non valet. qm̄ ſepe aliquid de nouo pꝛecipit: non q: illud pꝛius pꝛeceptū non erat: ſed pꝛopter ſpecialem rationem pꝛecepti ſuperuenientē ⁊ de nouo occurrentē: vel ad maioꝛem obedientie cumulū. q: opus factum ex obedientia eſt perfectius opere ſponte facto. xj.q.iij. quid ergo. vel ad maioꝛē expꝛeſſionem ſeu explicationem ⁊ cōfirmationē pꝛioꝛis pꝛecepti. Sicut deus pꝛecepit filijs iſrael in lege moyſaica. Exo.xx. Non occides. Non mechaberis Non furtum facies. Non falſum teſtimoniū dices ⁊c. Nō quin iſta ante fuerint eis iure nature pꝛohibita: quū ſint per ſe nota omnibus in lumine naturalis rationis. di.j. in pꝛīcipio. ſed pꝛopter imediatioꝛē ſubiectionē dei/ ⁊ maioꝛem infixionem coꝛdi. Similiter chꝛiſtus in cena pꝛecepit apoſtolis. Jo.xiij.c. dicens. Mandatū nouū do vobis: vt diligatis inuicem ſicut dilexi vos. ⁊ tamen pꝛius apoſtoli obligabantur ad illud pꝛeceptū. q: pꝛius fuerat mandatum eis datum de dilectione dei ⁊ pꝛoximi/ ⁊ de dilectiōe amici ⁊ inimici: ſicut patet Mat.v. ⁊.xxij. Mar.xij. Luc.x. Leuitici.xix.c. Similiter chꝛiſtus pꝛecepit apoſtolis quādo miſit eos ad pꝛedicandū: ne venderent gratiam curationū/ ⁊ doctrinam euangelij. Mat.x. quod tamen exemplo chꝛiſti ⁊ documēto pꝛophetarū eis fuerat interdictū iiij. Reg.v. de Giezi facto lepꝛoſo q: Naaman gratiā vendiderat ſanitatis. j.q.j. cito. ⁊.c. qui ſtudet. ⁊.c. quicq̄d. Similiter chꝛiſtus pꝛecepit diſcipulis quādo miſit eos ad pꝛedicādum: Manducate que apponunt vobis. Luc.x. ⁊ tñ pꝛius hoc faciebant diſcipuli: ſicut patet Luc.v. Sed pꝛopter ſpecialē rationem pꝛecepti ſuperuenientem: ne ſcilicet hoīes ꝓpter eoꝛum ſingularitatē retraherentur ab officio hoſpitalitatis ⁊ doctrina euāgelij: voluit eis de nouo iniungere. Ita ſimiliter ante q̄ chꝛiſtus mitteret apoſtolos ad pꝛedicandū: erat eis exemplo chꝛiſti quē ſequebantur/ interdictum ne poꝛtarent pecuniā: ne haberent duas tunicas ⁊c. ſed pꝛopter ſpecialem rationē pꝛecepti occurrentem ⁊ ſuperuenientem/ ne ſcilicet pꝛopter eoꝝ queſtū homines a veritate euangelij retraherentur: ⁊ ne tempoꝛalibus ſpiritualia crederemur eſſe venalia: ad maioꝛem expꝛeſſionē pꝛecepti ⁊ infoꝛmationē ⁊ exemplū poſteris dandum/ q: non ſolū pꝛopter illos ſed etiā ꝓpter nos illa geſta ⁊ ſcripta ſunt: voluit chꝛiſtus tunc actu ⁊ immediate eis pꝛecipere ne talia facerent. Et ꝙ ante pꝛedicationē fuerint apl'is talia interdicta/ patet: q: nō min⁹ apl'i in vltima ſua vocatione omnia reliq̄rūt: q̄ ille iuuenis cui chꝛiſtus dixit. Matthei.xix. Mar.x. ⁊ Luc.xviij. Uende oia que habes: ⁊ da pauperib⁹ ⁊ veni: ſequere me. reliquiſſet ſi chꝛiſti conſiliū ſeruaſſet. ſed ille ſi cōſilium chꝛiſti ſeruaſſet: non debebat ſibi pecuniā aliquam retinere: ſed omnē pecuniam quā habebat vel habere poterat/ debebat pauperib⁹ dare: ergo nec apoſtoli in vltima ſua vocatione pecuniam aliquā ſibi retinuerunt: quū vltima vocatio apoſtoloꝛum non fuerit imperfectioꝛ vocatione illius iuuenis. Quib⁹ aūt non licet ꝓpꝛiam pecuniā retinere: eiſdē non licet ꝓpꝛiam pecuniam poꝛtare: nec cōmuniter deferre. ergo apoſtoli ante q̄ mitterentur ad pꝛedicandū: non poꝛtabant pecuniam ꝓpꝛiam: nec poꝛtabant pecuniā cōmunitatis: q: quod non licebat ad cōmunitatem ipſoꝛum deferre: non licebat in eoꝛum cōmunitate deferre: ſed vocato ad cōmunitatem ipſoꝝ non licebat aliquā pecuniā afferre. Similiter Mattheus relictis omnibus ſecutus eſt chꝛiſtum. Mat.ix. ⁊ Luce.v. ⁊ per conſequens nullam pecuniam attulit eoꝛum cōmunitati: quū vocatio omniū apoſtoloꝛum par fuerit ⁊ equalis quantū ad rerum tempoꝛalium cōtemptum: ergo nec in eoꝛum cōmunitate cōmuniter licebat pecunias deferre. Nec legitur de aliq̄ apoſtolo ante q̄ mitterentur ad pꝛedicandum ꝙ pecuniā aliquam attulerit eoꝝ cōmunitati. nec etiam ꝙ pecuniam aliquam poꝛtauerit ſecum: ⁊ ideo nō eſt eis imponendū.

¶ Aliud

Digitized by Google

¶ Aliud quod opponit̃ eſt ꝙ chriſtus quãdo miſit apoſtolos ad predicandum / non interdixit eis ſimpliciter pro omni tẽpore ne portarent pecuniam: ⁊ ne haberent duas tunicas: et ne portarent calciamenta: ſed ſolum in via ꝓ tempore predicationis: q꞉ poſt reditum a predicatione / poterant licite talia habere. et aliquãdo vt opponitur talia habuerunt. Q̃d non poteſt ſtare cum veritate euangelica: q̄m vt ſcribitur Joã. xij. ⁊ xiij. c. chriſtus cõmiſerat Jude diſpenſationem loculorũ in quibus mittebant̃ ea que portabant̃. Sed ſi apoſtolis fuiſſet licitũ cõmuniter portare poſt reditum a predicatione pecuniam: tunc pecunia eis neceſſaria non fuiſſet poſita: nec miſſa in loculis poſt reditum a predicatione: ſed ſolum pro tẽpore predicationis: q꞉ non eſt veriſimile ꝙ tantam habuerint pecuniã / ꝙ nõ potuerint eã ſecũ portare. hoc aũt eſt falſum: q꞉ ꝓ tẽpore illo quo iudas dixit Joã. xij. poterat hoc vnguentum venumdari plus q̃ trecentis denarijs et dari pauperibus. iam tunc redierant a predicatione. et non ibant tunc ad predicandũ: q꞉ hoc dixit in bethania / q̄n martha miniſtrabat et effudit vnguentum ſuper pedes chriſti: et protunc dixit euangeliſta / ꝙ hoc dixit Judas eo ꝙ loculos habebat: in quibus mittebantur ea que portabantur ergo ea q̄ mittebant̃ chriſto ⁊ apoſtolis poſt reditũ a predicatione: mittebant̃ in eis ⁊ in ſeruabant̃. Similiter q̄n chriſtus dixit Joã. xiij. Jude: qd̄ facis fac citius: tunc apoſtoli nõ ibant ad predicandum: ſed redierãt a predicatione: q꞉ hoc dixit chriſtus in hieruſalẽ tẽpore cene: ſed tunc putauerunt apoſtoli aliqui: vt refert euangeliſta: ꝙ chriſtus dixiſſet Jude / eme ea que ſunt opus nobis ad diem feſtum: aut vt egenis aliquid daret: eo ꝙ Judas loculos habebat. ergo poſt reditum a predicatione pecunia in loculis mittebat̃ et cõſeruabat̃. alioquin diſcipuli nõ putaſſent ꝙ chriſtus poſt reditum a predicatiõe dixiſſet Jude / eo ꝙ loculos habebat: Eme nobis neceſſaria ꝓ die feſto: aut egenis aliq̄d daret. ergo poſt reditũ a predicatione / pecunia que portabatur in loculis mittebat̃ ⁊ cõſeruabatur: ⁊ ꝑ conſequens poſt reditũ a predicatiõe apoſtoli cõmuniter nõ portabant pecuniam: nec portare poterãt: niſi fortaſſis in caſu neceſſitatis extreme ab omni lege excepte. de cõ. diſt. v. diſcipulos. Et hoc eſt qd̄ dicit Joã. Chryſoſtomus ſuꝑ illud Joã. xij. Quidã autẽ putabãt q꞉ loculos habebat Judas ⁊c. vbi ſic dicit: Et nimirũ nullus diſcipulorũ pecunias afferebat: ſed ꝑ hoc ꝙ hic dicit occulte inſinuat / ꝙ quedam mulieres eũ de ſuis facultatib' nutriebãt. hec Chryſoſtomus. Et ita ſm̃ Chryſoſtomũ / nullus diſcipulorũ tũc pecunias afferebat: et tamen tũc apoſtoli ad predicandum nõ ibant. Et propterea ſi talia fuerunt eis interdicta ſolum ꝓ tẽpore p̄dicationis: ⁊ nõ poſt reditum a predicatione: tunc fuiſſet viſa quedam ſimulatio ⁊ ſpũs hypocriſis maiorẽ paupertatẽ pretendendo exterius exeundo corã hominibus / q̃ interius ſeruarent apud ſeipſos. qd̄ de chriſto ⁊ apoſtolis ſentire nefas eſt. ar. bonũ. xij. q. j. nolo. ⁊ ꝓfanum mẽdaciũ eſt exterius more pauperũ mendicare: ⁊ interius more diuitũ abundare et vita ſanctorũ paupertatẽ vniformiter ſeruat. xij. q. j. clericus. Itẽ apoſtoli minus indigebant calciamentis ⁊ duabus tunicis in domo q̄n ſtabãt ſub tecto: q̃ indigebãt extra domũ / q̄n ibant ad predicandũ. ſi ergo tunc fuit eis inhibitũ multo potius in domo. Itẽ predicatores veritatis debent oſtẽdere vitã exẽplarem: nõ ſolũ quũ vadunt ad predicandũ: ſed etiã ante ⁊ poſt reuerſionẽ. alioquin deficiens ante vel poſt magis predicationẽ infirmaret q̃ confirmaret. ar. op. xliij. diſt. ſit rector. xxxvj. di. §. ecce. iij. q. vij. §. Idẽ teſtat̃. Sed chriſt' interdixit talia apoſtolis: vt ex eorũ vita mirabili et venerabili eorũ doctrina teſtimoniũ acciperet: ⁊ veritati rerũ facta nõ verba ſola fidẽ darẽt. vñ dñs in Joã. x. c. Si mihi nõ credidis operibus credite. vbi Aug'. Ut chriſto nõ verba: ſ꞉ facta teſtimoniũ darent. et Greg. Plus mouẽt facta q̃ ꝟba. ergo talia interdixit nõ ſolum ꝓ tẽpore predicationis: ſ꞉ etiam ꝓ quolibet tẽpore. Et hoc eſt qd̄ dicit Chryſoſtomus ſuper Mat. homil. xxij. ſic: Nec̃ eñ a ſignis volebat apparere clarus ſolũ: ſ꞉ etiam ante ſigna a ꝓpria virtute. nihil enim ſic monſtrat philoſophiã ſicut nõ ſuꝑfluis vti. ⁊ ſm̃ quod poſſibile eſt: in nullo indigere. hoc ⁊ pſeudo apoſtoli nouerũt: ꝓpter qd̄ paulus dicebat. ij. ad Cor. x. vt in eo in quo gloriantur inueniant̃ ſicut et nos. Si autẽ in aliena patria exiſtẽtes / et ad ignotos abeuntes nihilominus amplius oportet petere quotidiano cibo: quantomagis domi manentes. hec Chryſoſtomus. Et ita ſm̃ Chryſoſtomũ / ſi talia non licebãt apoſtolis tẽpore p̄dicationis: multominus licebãt eis poſt reditũ a predicatione q̄n erant domi. Item talia fuerunt apoſtolis interdicta / nõ ſolum ꝓpter doctrinam euangelij: ne ſc꞉ ipſam venalẽ facerent: ſed etiam propter grãm curationũ / et potentiã ſignorũ: ne ipſa vendere viderent̃. vnde chriſtus de vtriſq꞉ / ſc꞉ de verbis doctrine / et ſignis potentie precepit apoſtolis Matth. x. Gratis accepiſtis gratis date. j. q. j. quicq̄d. et̃ de magiſtris. c. ij. ſed apoſtoli habebant gratiã curationũ / et efficaciam ſignorũ ſeu miraculorũ / non ſolum quãdo exibãt ad predicandum: ſed etiã poſtq̃ reuertebant̃ a predicatione ⁊ anteq̃ exirẽt ad predicandũ: q꞉ poteſtas miraculorum fuit data apoſtolis ꝑmanſiue ⁊ ſtabiliter: et non tranſitiue ⁊ inſtabiliter per interualla tẽporũ. ꝓpter qd̄ Act'. v. legit̃ de apoſtolis / Per manus autẽ apoſtolorũ fiebant ſigna ⁊ p̄digia multa in plebe. Et ſequit̃ ibi: Magis autẽ augebat̃ in dño credentiũ multitudo virorũ ac mulierum: ita vt in plateis eijcerẽt infirmos: et ponerẽt in lectulis ac grabatis: vt veniente Petro ſaltem vmbra illius obumbraret quẽq̃ illorũ: et liberarent̃ oẽs ab infirmitatib' ſuis. Currebat aũt et multitudo vicinarũ ciuitatum in hieruſalem afferentes egros et vexatos a ſpiritibus immundis: qui curabant̃ omnes. Ergo talia fuerunt interdicta apoſtolis / nõ ſolum pro tẽpore predicationis: ſed etiam ꝓ quolibet tẽpore: ſiue poſt predicationem / ſiue ante: ſicut gratia ſignorũ fuit eis collata ꝓ quolibet tẽpore opportuno: ſiue tẽpore predicationis: ſiue tẽpore alio. Itẽ illud quod nõ licet niſi in caſu neceſſitatis diſpenſatiue ex ſpeciali diſpenſatione: ſimpliciter ⁊ abſolute nõ licet: q꞉ ceſſante caſu et diſpenſatione ſpeciali: nõ licet. j. q. vij. qd̄ ꝓ remedio. ſed predicta non licuerunt apoſtolis poſt reditum a predicatione ſi eis licuerunt niſi in caſu neceſſitatis diſpenſatiue ex ſpeciali diſpenſatione. ergo talia ſimpliciter et abſolute nõ licuerũt eis poſt reditũ a predicatione. Minor ꝓpoſitio patet ꝑ illud qd̄ ipſe ſaluator legitur dixiſſe apoſtolis poſt reditum a predicatiõe Luce. xxij. Quãdo miſi vos ſine ſacculo et pera ⁊ calciamẽtis: nunq̄d aliquid defuit vobis? At illi dixerũt: Nihil. Jeſus vero ait illis: Nũc autẽ qui habet ſacculũ tollat. ſimiliter ⁊ peram. ⁊ q̄ nõ habet: vendat tunicam ſuam ⁊ emat gladium. In quib' verbis ſaluator intelligẽdo ipm̃ ad literã manifeſte diſpenſauit cũ apoſtolis tẽpore mortis ſue ꝓpter inſtantẽ neceſſitatẽ perſecutionis / ꝙ poſſent talia habere que ab ipo eis alĩs fuerãt interdicta. qd̄ ptꝫ ex eo qd̄ dicit: Sed nunc q̄ habet ſacculum tollat. ſlr̃ ⁊ peram. ergo antea apoſtolis cõmuniter poſt reditum a predicatione talia nõ licebant: ſ꞉ fuerant eis regulariter interdicta. vnde ſuꝑ predictis verbis Luce. xxij. Beda / et gloſ. ordi. ſic dicunt. Non enim eadem viuendi regula ꝑſecutionis / que pacis tẽpore diſcipulos informat. Miſſis quidem diſcipulis ad predicandum / ne q̄d tollerẽt in via precepit / ordinans ſc꞉ vt q̄ euangelium annũtiant de euãgelio viuant. Inſtante ꝟo mortis articulo / et tota illa gẽte paſtorẽ ſimul ⁊ gregẽ ꝑſequẽte / cõgruã tẽpori regulam decreuit: ꝑmittens vt tollat victui neceſſaria / donec ſopita ꝑſecutorũ inſania tẽpus euãgelizandi redeat. In hoc quoq꞉ nobis dat̃ exemplũ / iuſta nonnunq̃ cauſa inſtante quedã de noſtri rigoris ꝓpoſito poſſe ſine culpa intermitti. Ad hoc idem facit quod dicit Chryſoſtomus ſuper eiſdem verbis ſic. Et quidem quando nec calciamenta: nec zonam habebant: nec baculum:

Digitized by Google

nec eꝰ nullius ſunt paſſi penuriam. vt autem marſupium eis conceſſit et peram: eſurire videntur et ſitire et nuditatem pati. acſi eis diceret. hactenus cuncta vobis vberrime affluebant: nunc autē volo vos et inopiam experiri. Ideoqꝫ non addico neceſſitati priſtine legis: ſed mando loculum habere et peram. poterat enim dominus vſqꝫ in finem in tantam cōſtituere copiam: ſed noluit ob multas cauſas. primo quidē vt nihil ſibi tribuerent: ſed recognoſcerent totum ſibi emanaſſe. ſcdo vt moderari ſibi ſciant. tertio ne maiora de ſe opinentur. Horū trium cauſa pmittens eos incurrere multa inopinatorū, relaxauit prioris legis rigorē: ne grauis et intolerabilis fieret eis vita. hec Chryſoſtomꝰ. Et ita ſm Bedā Chryſoſtomū et gloſ. chriſtus diſpenſatiue relaxauit ad tempus prioris precepti rigorem. Et ſi nunqꝫ aliquis dixiſſet hoc: patet euidenter ex eo qđ dixit. Et qui nō habet: vēdat tunicā ſuā: ⁊ emat gladiū. Certū eſt aūt ꝙ apoſtolis nō licuit ante vel poſt portare arma ad offendendū nec ad defendendū: qꝛ vt dicit. ij. ad Cor. x. Arma noſtre militie non carnalia: ſed potentia dñi ad deſtructionē inimicorum. ⁊ Matth. v. chriſtus dixit diſcipulis: Ego aūt dico vobis nō reſiſtere malo. ⁊. j. ad Cor. xij. ⁊ Rom. xij. Nō vos defendētes chariſſimi: ſed date locum ire. et de his ſatis. xxiij. q. j. §. j. ⁊. q. iij. §. j. ⁊. q. viij. §. j. Ergo chriſtus tēpore paſſionis ꝓpter iminentē timorē diſpēſatiue ꝯceſſit apoſtolis ꝙ poſſent portare gladios. vnde nunqꝫ nec ante nec poſt legunt̄ gladios portaſſe: nec habuiſſe. Et eadē ratione diſpenſatiue conceſſit eis tunc ſacculū et perā pro ſeipſis. Ex quibus patet etiā ꝙ illi duo gladij nō fuerunt apoſtolorū quoad ꝓprietatē et dominiū: qm̄ vt dictū eſt: apoſtoli ante chriſti paſſionē nō portabāt gladios: nec arma alia: nec tūc illos gladios emerāt ſeu alio modo acquiſierāt: qꝛ ſtatim quū chriſtus dixit: Qui non habet: vendat tunicam ſuam et emat gladiū: Petrus imediate r̄ndit dn̄o: Ecce gladij duo hic. Et infra inter verba chriſti et reſpōſionem Petri nō potuiſſent apl̄i illos gladios emere: nec alio mō acquirere: ergo predicti gladij nō fuerūt apoſtolorū quoad dn̄ium: ſed ſolū diſpēſatiue quoad vſum. fuerūt aūt vel illius hoſpitis vbi cenauerāt: vel alicuius alterius ꝑſone q̄ eos adduxerat. vñ nec Petrus dixit: Nos habemꝰ duos gladios: ſed dixit: Ecce duo gladij hic. que nō fuerant verba ꝓprij: ſed plus alieni dn̄ij. Nec obſtat ꝙ chriſtus dixit Petro: Conuerte gladiū tuum in locum ſuum: vt Matth. xxvj. quia ſicut chriſtus dixit Petro: Conuerte gladium tuum: ita dixit ſibi: in locum ſuum: et tamen locus gladij non fuit gladij quoad dominium: ſed quoad repoſitionem et receptaculū. Ita gladius fuit dictus Petri nō quoad dn̄ium: ſed quoad diſpēſationē et miniſterium. Item nō eſt veriſimile ꝙ chriſtus dei filius iret diſcalciatus ⁊ nudis pedibus: ⁊ apl̄i hoīes plebei incederēt calciati. hoc em̄ fuiſſet valde reprehenſibile et confuſibile in apoſtolis, maxime poſtqꝫ fuerūt miſſi ad predicandum. Cū em̄ dn̄s et magiſter incederet diſcalciatus: ⁊ diſcipulus ⁊ ſeruus incederet calciatus, fuiſſet monſtroſum et irrationabile: ſed chriſtus omni tēpore poſtqꝫ incepit predicare: inceſſit diſcalciatus ſiue eundo ad predicandū: ſiue redeūdo a predicatione: ergo ⁊ apoſtoli ſimiliter: ⁊ ꝑ conſequens preceptū de nō portando calciamenta, nō fuit ad tēpus: ſed ꝓ ſemꝑ. Et eadem ratione preceptū de nō portando pecuniam, nō fuit ad tēpus: ſed ꝓ ſemꝑ et cōtinuo: niſi forte in caſu neceſſitatis. Maior ꝓpoſitio eſt clara. Minor ꝓpoſitio ꝓz: qm̄ chriſtus qn̄ iuit ad domū phariſei vt manducaret cū illo: ſicut legitur Luce. vij. tūc nō iuit ad predicandum: ſed ad cōuiuandū: ſed tunc mulier que erat in ciuitate peccatrix, lachrymis rigauit pedes chriſti: et capillis capitis ſui terſit: ⁊ oſculata fuit pedes eius: ⁊ vnguento vnxit pedes eius: vt Lucas refert: ſed tunc cōmode et cōuenienter predicta mulier nō potuiſſet lachrymis pedes eiꝰ rigare: nec capillis tergere: nec oſculo pedes eius oſculari: nec vnguento pedes eius vngere, ſi chriſtus calciatus fuiſſet. nec legitur ꝙ ſe tunc diſcalciauerit: aut mulier (qđ fuiſſet indecens) aut alius eū: ergo tunc erat diſcalciatꝰ. Similiter in bethania ante ſex dies paſce, quādo diſcumbebat cū lazaro ⁊ martha miniſtrabat: ſicut legit̄ Joan. xij. tūc chriſtus nō iuerat ad predicandum: ſed ad cenandū: ſed tunc maria effudit vnguentū ſuꝑ pedes ieſu: ⁊ capillis ſuis terſit. que ſimiliter ꝯuenienter facere nō potuiſſet: niſi chriſtus ꝓ tunc diſcalciatus fuiſſet: ergo tunc chriſtus diſcalciatus erat. Similiter in cena, qn̄ lauit pedes diſcipulorū: tūc nō ibat ad predicandū: ſed tūc legit̄ Joā. xiij. depoſuiſſe veſtimēta ſua: ⁊ iterū reaſſumpſiſſe ea: nō autē calciamēta: ⁊ tn̄ nō eſt dubium, ꝙ erat diſcalciatus, ſicut erant apoſtoli quorū pedes lauit: vt ſe eis cōformiter coaptaret. ex̄ de vi. et ho. cleri. deus. nec etiā tunc apoſtoli legunt̄ depoſuiſſe nec reaſſumpſiſſe calciamēta. In paſſione etiam legit̄ Joā. xviij. ꝙ milites diuiſerunt veſtimenta chriſti: ⁊ ſuper tunicam inconſutilē miſerunt ſortē. de calciamentis autē chriſti nihil legit̄ fuiſſe factum. vnde Hieronymus ad Euſtochiū: Diſcipuli ſine calciamentoꝝ onere et vinculis pelliū ad predicationē noui euangelij deſtinantur. Et milites veſtimentis ieſu ſorte diuiſis, caligas nō deuiſerunt: qꝛ caligas nō habebat quas tollerēt. nec em̄ poterat habere dominus qđ ꝓhibuerat in ſeruo.

Caligas et calciamēta nec ꝙ chriſtus nec ꝙ apl̄i habuerunt.

Ex quibꝰ oībus euidenter colligitur, ꝙ chriſtus dei filius exceptis ſandalijs: de quibus Mar. vj. et q̄ Rome in ſancta ſanctoꝝ, cū capitibus apoſtolorū petri et pauli, ⁊ alijs ibi reliquijs cōſeruant̄. ⁊ que papa Nicolaus. iij. romano populo cū predictis capitibus oſtendit̄. Calciamēta alia non habuit: nec portauit: et per conſequens nec apoſtoli eum ſequētes: quia valde diſſonum fuiſſet, ꝙ chriſtus diſcalciatus, et apoſtoli calciati inceſſiſſent. vnde in pre. c. Luce. xxij. Quādo miſi vos ſine ſacculo et ſine pera ⁊ calciamentis. Hieronymꝰ li. ij. cōtra Jouinianū ait: Nunqđ omnibus preceptum eſt ne duas tunicas habeant: ne cibos in pera: es in zona: calciamēta in pedibꝰ: vt vendant vniuerſa que habent et dent pauperibus et ſequantur ieſum. ſed his qui volunt eſſe perfecti. Alioquin aliqđ militibꝰ a Joāne baptiſta preciperet̄ Luc. iij. xxiij. q. j. paratus in ſi. et. c. militare. in ſi. publicanis. hucuſqꝫ Hieronymus. Itē idē ad Heruſiam: Apl̄i toto orbe peregrini, nec es in zonis: nec virgā in manu: nec caligas habuere in pedibus. Itē Ambroſius de fuga ſeculi. Jeſus diſcipulos ſine calciamentis miſit: ne ſecū terrena portarent. Item Hieronymus ad Euſtochium: Moyſes. Exod. iij. et ieſus naue. Joſue. v. in ſi. nudis in terra pedibus iubent̄ incedere: et diſcipuli chriſti ſine calciamentorū onere, in vinculis pellium, nudi ad predicationē euangelij deſtinant̄. Mat. x. Itē Chryſoſtomꝰ. Vna tunica induti, ⁊ diſcalciati circuierunt ⁊ oēs ſuperauerunt apoſtoli. vltima Homil̄. ſuper Mat. Euſebius etiā in laudem Origeñ. vij. libro eccleſiaſtice hiſtorie ait: Ante oīa vero precepta euangelica, ⁊ voces ſaluatoris ſummo amore et ſtudio implēdas eſſe cenſebat: quibꝰ precipit̄ Mat. x. Luc. ix. duas tunicas nō habendas: nec calciamentis vtendū: nec de craſtino cogitādum. Matth. vj. Item Grego. Nazāzenus, Deſiderabā inquit et intentis ac pendentibus oculis requirebam videre cupiens ſanctum illū pſallentem chorū laudē et gloriā offerentem dn̄o: q̄ in lege dn̄i meditant̄ die ac nocte. ps. j. Qui ad exempla et cōmonitionem melioris vite oībus viuunt, legis dei atqꝫ euangelij taciti predicatores: in quibus quoqꝫ ipſe habitus prefert virtutis inſignia: hirſutū caput, incultis ⁊ horrentibus comis, pedes nudi et apoſtolicis ſimiles, indumenti vilitas, arrogantiā ſeculi ſuperbiamqꝫ cōdēnans, zona ipſo ſuo neglectu precioſior: parū qđ cohibens veſtimenti. Nec etiam ꝓmi parentes noſtri poſt peccatum calciati: ſed diſcalciati inceſſiſſe creduntur: quod patet ex eo qđ legitur Geñ. iij. ſic ꝯfecit quoqꝫ deus ade et vxori ſue tunicas pelliceas: et induit eos. de peni. diſt. j. Adam. non autem legitur ꝙ fecerit eis calciamēta. vnde et dominus dixit de muliere ad ſerpentem ibi, Tu

inſidiaberis calcaneo illius:et ipſa contereret caput tuum.
Si aũt mulier calciata inceſſiſſet: ſerpens eius calcaneo
ad literã inſidiari non potuiſſet:vel inſidiãdo nocere nõ
potuiſſet. Deus etiã mãdauit Moyſi: vt p3 Exod.xxviij.
ꝙ faceret veſtes ſacerdotales Aaron ⁊ filijs eius.de cal/
ciamentis nihil dixit. Similiter filij iſrael obtulerũt deo
veſtes ſacerdotales Aaron: ſed nõ calciamenta. Exod.
xxxviij. Siliter deus mãdauit Moyſi/ꝙ ſpoliaret Aaron
fratrem ſuũ in monte:et indueret Eleazarũ filiũ eius pro
eo: de calciamentis nõ dicit. Num.xx.c. Precipui etiã pro/
phete/vt Helias ⁊ Joã.baptiſta precurſores dñi/legunt
habuiſſe veſtimenta et zonam pelliceã: non autem calcia
menta.iiij. Regũ.j.et Math.iiij. ⁊ Mar.j.et Luce.iij. et
Eſaias diſcalciatus inceſſit tribus annis. Eſa.xx. Angeli
quoq3 in nouo et veteri teſtamento in forma et ſpecie hu
mana apparẽtes veſtiti ⁊ nõ calciati apparuiſſe legũtur.
Math. ⁊ Mar.vltimo ⁊ Luce ⁊ Joan.penulti. ⁊ Act.j.
Daniel.x. ⁊.xij.c. Tobie.v. ⁊ vſq3 ad.xij. Angeli quoq3 qui
apparuerunt Abrae ⁊ Loth nudi pedes apparuiſſe cre/
duntur: ꝓpter qđ eorũ pedes lauare rogauerunt. Geneſ.
xviij. ⁊.xix.c. In transfiguratione quoq3 dñs veſtitus/nõ
calciatus apparuiſſe deſcribit Math.xvij. ⁊ Mar.ix.et
Luce.ix. ¶ Nec obuiat ꝙ Joan.baptiſta dicit/Nõ ſum di
gnus ſoluere corrigiã calciamenti eius. Mat.iij. Mar.
j. Luce.iij.et Joan.j. quoniã calciamẽta quãtum ad literã
accipiuntur ꝓ ſandalijs: vt patet Mar.vj. licet Joãnes
magis myſtice ſm Grego.in homil. ſc3 ꝙ non erat dign9
Joã.ſoluere.i.explicare myſterium incarnationis chriſti:
ꝙ literaliter de chriſti calciamentis loqueret. hoc idem di
cit in petro Act.xij. Calcia te caligas tuas:q: calige ſm ꝙ
ibi dicit Beda: accipiuntur ꝓ ſandalijs vel ſoleis: q: ca/
lige dicunt a calo pedis/eo ꝙ ligant ad calũ.vñ ſm eũdẽ
Bedam ꝓ caligis vel caligulis grecus habet ſandalia. ß
eñ genus calciamentorũ legit in euangelio Mar. vj.c.
apoſtolis fuiſſe cõceſſum. Cui cõſonat Papias dicẽs/Ca
lige vel caligule:ideſt ſandalia dicta ſunt a calo pedũ vel
quaſi a colligando: q: ad pedes ligant. Sic etiam intelli/
git caligas petri de caligulis vel ſoleis.i.ſandalijs Joan.
caſſia.in ꝓmo libro inſtitutionũ monachorũ egyptiorum
in.c.calciamẽta dicens de monachis egyptijs. Calciamen
ta vero velut interdicta euangelico Mat.x. precepto re/
cuſantes/quũ infirmitas corporis vel hyemis rigor/ſeu
meridiani eſtus feruor exegerit: tantũmodo caligis ſuos
muniũt pedes. hoc ſignãtes vſu earũ ꝑmiſſione dñica cõ/
ceſſarum. Mar.vj. vt ſi in hoc mundo cõſtituti cura et ſo/
licitudine carnis huiõi oĩmodis exuti eſſe nõ poſſumus:
ſaltẽ occupatione leui neceſſitatem corporis expleamus:
ne ve anime noſtre pedes:ideſt affect9 ſm Auguſtinũ/q̃
expediti ad ſpũalem curſum et predicationẽ euãgelij pa/
cis ſemꝑ debẽt eſſe parati. Eſa.lij. viij.q.j.olim. quib9 poſt
odorẽ vnguentorũ chriſti currim9. Can.j. ⁊ de quib9 dauid
in ps.lxj. cucurri in ſiti. morticinijs ſeculi hui9 curis paria/
mur inuolui. de his ſc3 cogitantes que non ad ſupplendã
neceſſitatẽ nature: ſed ad ſuperfluam noxiãq3 ꝑtinent volu
ptatẽ. qđ ita implebimus ſi ſm apoſtolũ/carnis curã non
fecerimus in deſiderijs. de cõ.di.v.nõ mediocriter.in fi. et
Rom.xiij. huculq3 Joã caſſia. Et ſic p3 ꝙ preceptũ de nõ
portãdo calciamẽta/fuit datũ apl'is ſimpliciter ⁊ abſolu/
te pro quocũq3 tẽpore: ⁊ nõ pro tꝑe p̃dicationis tm̃. vnde
ſm ꝙ refert Mat.x. p̃cepit chriſtus apoſtolis ſimpliciter
et abſolute ne portarent pecuniã/dicẽs: Nolite poſſidere
aurũ et argentũ: neq3 pecuniã in zonis veſtris. in q̃ parte
precepti nihil ponitur de via: ſed abſolute fuerũt eis inhi
bita: licet Marcus.vj.c. ⁊. Lucas.x.c. dicant ꝙ p̃cepit eis/
Ne q̃d tollerẽt in via: neq3 perã: neq3 pecuniã ⁊c. q: illa q̃
interdicunt aliquib9 ſimpliciter ⁊ abſolute: interdicũtur
eis ꝓ via ⁊ in via.ar.eorũ q̃ legunt ⁊ no.ex de traſla.inter
corporalia.§.ſed nec illud. ⁊ in gloſ.ar.qđ. ⁊ de priuil.quia
circa. licet etiã dñs vtroq3 modo potuerit eis talia interdi
cere. Ideo mattheus refert vnũ modũ: Marcus vero et
Lucas aliũ modũ interdicẽdi. Sed mattheus magis vi/
det referre diſtincte ſeriẽ et ordinem p̃cepti ſm formã et
modũ eis dati: ideo poſt verba premiſſa ſubiungit dicẽs/
Nõ perã in via: neq3 duas tunicas: neq3 calciamẽta: neq3
virgam. Et ita ſm Mattheũ aurũ et argentũ et pecunia
fuerunt eis interdicta ſimpliciter ⁊ abſolute. Pera vero
fuit eis inhibita ꝑ ſe et directe in via: q: perã cõſueuit ho/
mo portare maxime in via: ideo perã inhibuit eis ꝑ ſe et
primo in via. Et cõſequẽti aũt inhibuit eis in domo: quia
ſi inhibuit eis pro tẽpore ꝓ quo magis indigebãt/et quo
cõſueuerũt eã maxime hoĩes portare: multomagis inhi/
buit eis ꝓ tẽpore quo minus indigebãt/⁊ quo ꝯſueuerũt
homines minus ipſam portare. Aurũ vero argentũ et pe/
cuniã cõſueuerunt hoĩes querere ſimpliciter ⁊ abſolute ſi
ue in via ſiue in termino: ideo ſimpliciter interdixit eis.
Similiter calciamentis ꝓpter itineris aſperitatẽ magis
indiget homo in via/q̃ in termino. Tunicis etiã vt ſe poſ
ſit mutare magis indiget viator q̃ quieſcens domi. virga
quoq3 defenſionis vel ſuſtentationis tam magis hõ indi
get in via/q̃ termino. Ideo prima tria ſc3 aurũ argẽtum
et pecunia/ſm Math. fuerũt apl'is interdicta ſimpliciter
et abſolute: reliqua vero quatuor/pera calciamẽta ⁊ due
tunice in via/fuerũt ſm Mat. eis inhibita ꝓ ſe ⁊ ꝓmo in
via. Et cõſequẽti aũt et ꝑ locũ a minori cõſtructiue fuerũt
eis inhibita etiam in domo: vnde ⁊ poſt aſcẽſionẽ manẽs
petrus Hieroſolymis ait claudo Act.iij. qñ ad orãdũ nõ
ad predicandũ ibat/Argẽtũ et aurũ nõ eſt mihi. ſupl. nec
Joãni: q: pro vtroq3 loquebat Petrus. vnde ait ibi/Re/
ſpice in nos. Qđ verbũ ꝑtractans Aug9.in libro de mira/
bilibus ſacre ſcripture/dicit ſic. In excuſatione eleemoſy
ne/paupertatis ꝓfeſſione/petrus paralytico dixit/argen
tũ et aurũ non eſt mihi: in noĩe ieſu chriſti nazareni ſurge
et ambula. Illud magiſtri preceptũ ſeruans/Nolite poſ/
ſidere aurũ ⁊c. Qui eñ ſoli deo ſeruiẽs: de iniquo mãmo/
na expeditus fuerit/verbo impij morbo ligatũ cito ſolue
bat. et Ambro. ſuꝑ illud Math.x. Nihil tuleritis ⁊c. dicit
ſic. Si ꝓhibemur aurũ poſſidere: quid eripere apl's Pe/
trus prius dñice executor ſentẽtie/nõ in vacuũ effuſa dei
precepta cuſtodiens/quũ poſceret a paupere/vt ei aliq̃d
pecunie largiret: ait. Argentum et aurũ nõ habeo: nõ tã/
tum in hoc gloriat Petrus/ꝙ aurũ ⁊ argentũ nõ habeat
q̃ ꝙ ſeruet dei mandatũ q̃ p̃cepit: Nolite poſſidere argen
tum ⁊ aurũ ⁊c. hec Ambro. et facit.xj.q.iij.ita. Et ſi quera/
tur/quomodo apoſtoli qui ibãt per ꝑſonas inhoſpitales
poterãt trãſire ſine pecunia et ſine pera? Dicendũ ꝙ lex ſi
ue preceptũ dat ꝓ loco ⁊ tꝑe poſſibili: q: caſus neceſſita/
tis nõ ſubiacet legi: ſed eſt ſupra legẽ: vt patet Mat.xij.
Mar.ij. ⁊ Luc.xiiij. et de cõ.diſt.v. diſcipulos. ⁊ ex de reg.
iur. qđ nõ eſt. ideo ꝓ loco ⁊ tẽpore neceſſitatis/quo aliter
apl'is ſubueniri non poterat: ad hoc preceptum nõ aſtrin
gebant. Sed ex hoc nõ ſequit ꝙ tunc ꝓprietatem ⁊ domi
niũ taliũ habuiſſent: qm̃ neceſſitas taliũ nõ reſpicit ꝓprie
tatẽ ⁊ dñium: ſed vſum ⁊ modũ vtendi. portare eñ pecu/
niam ꝑ viam ⁊ ipſam expendere ꝓ ſe vel ꝓ alijs loco ⁊ tẽ/
pore neceſſitatis nõ includit neceſſario habere ꝓprietatẽ
et dñium eius: q: vſus pecunie eſt ſeparabilis a ꝓprieta/
te ⁊ dñio eius: vt ſupra oſtenſum eſt: ⁊ ſm modum quem
dant Nicolaus.iij. et Clemens.v. fratribus minorib9: quũ
deponit pecunia apud nuntiũ vel depoſitariũ p̃ſentatur
a fratribus ꝓ neceſſitatib9 eorũ/vel ꝓ dante: vt patet ex
de ꝟ.ſigni.exijt.li.vj. ⁊ de ꝟ.ſigni.exiui. in Clemẽ. Simili/
ter de alimẽtis quibuſcũq3: quia vſus alimentorum eſt ſe
parabilis a proprietate et dominio in ſpeciali et in cõmu/
ni quacũq3 cõmunitate ſpeciali vt ſupra oſtenſũ eſt: ideo
et hoc ꝙ apoſtoli legantur habuiſſe panes et piſciculos
in deſerto: non ſequitur ꝙ tunc habuerint in eis propri/e
tatem ⁊ dñium aliqđ: quia ſit multiplex modus habendi.
ff. de ꝟ.ſig.l. habere duob9 modis. ⁊. ff. de verbo.obli.l.ſti/
pulatio iſta.§. habere dupliciter accipitur. ff. de pre.c. ſer/
uus. ⁊.l. id veſtimentũ. ⁊ no.xij.q.j.c.ij. in gloſ. ergo. ⁊.c.nõ

Digitized by Google

dicatis.in gloſ.nunquid.ꝛ legitur ꝛ no.xxiij.q.vij.qđ aūt.
in gloſ.non intelligas.quia Judas dicitur habuiſſe locu
los:vt patet Joā.xij.ꝛ.xiij.ꝛ tamē iudas nō dicit habuiſſe
in loculis ꝓprietatē:licet loculi illi eſſent de rebus q̄ vſu
cōſumunt:q: hō poteſt conſumere dn̄ium rei aliene/ſicut
poteſt cōſumere dn̄ium rei proprie. Similiter homo pōt
trāſferre in alium authoritate alterius dn̄ium rei aliene
ſicut dn̄ium rei proprie:nec ſemꝑ meum et tuum et ſuū ac
cipiunt quoad ꝓprietatē ꝛ dn̄ium etiam in rebus que vſu
cōſumunt:ſed ſepe accipiunt quoad vſum vel quoad me/
ritum laboris:quomodo accipit illud Math.x.Dignus
eſt operarius cibo ſuo:vel mercede ſua.xij.q.ij.quicūq₃.ci
bo inquā ſuo/nō quoad proprietatē dn̄ij:ſ₃ quoad ꝓprie/
tatē meriti et eq̄tatē debiti.vñ gloſ.dicit ibi/dign⁹ eſt ope/
rarius cibo ſuo.glo.q: omnia eis debent.iſto mō oia ſunt
iuſtoꝝ.j.ad Coꝝ.iij.ꝛ.xxiij.q.vij.qđ autē.et t̄n non omnia
ſunt iuſtorū q̄ad proprietatē ꝛ dn̄ium.Et ita nō ſequit q̄
apoſtoli habuerūt ꝓprietatē ꝛ dominiū in predictis:ſic/
ut de hoc ſatis in ſuperioribus dictum eſt.vnde ſicut legi/
tur de apoſtolis Math.xiiij.non habemus niſi q̄nq₃ pa
nes ꝛ duos piſces:Ita legit Joā.vj.de quodā puero.Eſt
puer vnus hic q̄ habet q̄nq₃ panes hordeaceos et duos
piſces.ſi ergo illi panes et illi piſces fuerunt quoad pro/
prietatem dn̄ij apoſtolorum/eo q̄ apoſtoli dicunt eos ha
buiſſe:eadē ratione et fortiori fuerūt quoad proprietatē
et dn̄ium illi⁹ pueri:q: legit ille puer habuiſſe: ꝛ apoſtoli
non habuerūt niſi mediante illo puero:quū vnam ꝛ eam
dem rem et eodē modo inſimul ꝛ in ſolidū duo nequeāt
poſſidere.ex de pba.licet.§.et premiſſis. Scđo dicendū
q̄ ſicut legit Mat.xxvij.ꝛ Mar.xv.ꝛ Luc.viij.quedam
mulieres fideles ſequebant chriſtū et apoſtolos:q̄ ipſos
de ſuis facultatib⁹ ſuſtētabāt/et nutriebāt:et ꝑ cōſequēs
vt plurimū illa q̄ pro chriſto ꝛ aplis emebant ꝑ tales pſo
nas intermedias ꝓcurabant:ideo et loculos tales vel cō
ſimiles pſone cuſtodiebant:propter qđ apoſtoli nec p̄di/
cationis tēpore:nec tēpore alio de cōmuni lege pecunias
portabāt.Nā poſtq̄ a dn̄o ſunt electi:et ad predicandum
miſſi/ſemꝑ vſq₃ ad mortem ꝛ eorum martyria predicaue/
runt maxime poſt aſcenſionē chriſti/ꝛ in ꝓuincijs ſibi de/
cretis:q: ita chriſtus eis mādauerat Mar.vltimo.Eun/
tes in mundū vniuerſum p̄dicate euangeliū. Licet nō eſ/
ſent in actu cōtinuo predicandi:qđ fuiſſet impoſſibile:ſed
horis et tēporibus et locis cōgruentibus.ar.eorū que le/
gunt ꝛ no.de cō.diſt.v.nunq̄.in glo.j.ꝛ.xxxvj.di.c.vltimo.
Nam ꝛ aq̄ quotidiana eſt ꝛ aſſidue duci dicit etiam ſi in/
terdum nō ducat.ff.de aqua quoti.ꝛ eſti.l.j.§.j.ꝛ.l.ſequē.
cum ſi.imo etiā quādo diſcipuli iuerunt in ſamariā cibos
emere Joā.iiij.non habet:nec haberi poteſt/q̄ ipſi pecu/
niā portabāt:quia potuit fieri illa emptio mediāte aliq̄ ꝑ/
ſona idonea alia:ſicut in deſerto legitur q̄ ipſi mediante
miniſterio illius pueri habebāt quinq₃ panes ꝛ duos pi/
ſces. Quis etiam ſi tunc pecuniam portaſſent:ꝓpter ca/
ſum neceſſitatis fuiſſent excuſati:quia ſamaritani nō erāt
de gente iudeorū:ſed erāt iudeis inhoſpitales non come
dentes cum eis.Joan.iiij.vnde Luce.ix.legit q̄ quū ipſe
miſiſſet in ſamariā vt ꝑparēt ſibi:et nō receperūt eū.xxiij.
q.iiij.quod chriſtus.ꝛ.c.ea vindicta.apl̄i etiā poſt dn̄i aſcē
ſionē legunt habuiſſe in ſuo comitatu honeſtas mulieres
que ipſis miniſtrabāt:ſicut ptz.j.ad Coꝝ.ix.exceptis Pau
lo et barnaba: qui pro parte ne offendiculum.j.ad Coꝝ.
viij.darent euangelio/de labore manuū ſuarū viuebant.
j.q.ij.ſacerdos.de con.di.v.nūq̄. In parte vero vel ꝑ tē/
pore de predicatione euangelij ducebant vitam ſuam: vt
patet.j.ad Coꝝ.ix.ad Philippē.vltimo.ij.ad Timoth.j.ac
alijs locis:non tamen propter hoc Paulus et barnabas
pecuniam communiter portabant tempore predicatio/
nis:nec alio tēpore.Nec credo poſſe inueniri/q̄ vnq̄ pro
ſeipſis pecunias portauerunt:nec etiam pro alijs.Quis
ſaluo iudicio meliori/preceptum de non portando pecu/
niam/videat datum apoſtolis pro ſeipſis; non pro alijs:
ne ſcilicet ipſi pro ſemetipſis cupiditatis vel puſillanimi
tatis intuitu] pecuniam deferrēt. non autem videtur eis
fuiſſe interdictum/q̄ non poſſent aliquotiens/pietatis
intuitu neceſſitate interueniēte pro alijs maxime ſanctis
pauperibus pecuniam deferre: quod innuitur vel ar. ad
hec.j.ad Coꝝ.vlti.ibi: Q̄ et ſi dignum fuerit vt ego eā me
cum ibunt.ꝛ ad Rom.xv.c.ibi/Nunc igitur proficiſcar hie
ruſalem miniſtrare ſanctis. Probauerunt enim macedo/
nia et achaia collationē aliquam facere in pauperes ſan/
ctorum: qui ſunt in hieruſalem.

SJ aūt queraf quo/
rū erāt immediate quoad dominium bona
vſu conſumptibilia/quibus chriſtus ꝛ apo
ſtoli vtebantur/Dicendum q̄ in parte erāt
(vt videtur) dantium et offerentium.Quādo chriſtus et
apoſtoli inuitabantur ad comedendum et bibendum ab
aliquo fideli et deuoto:tunc vt plurimum dominium ci/
bi et potus remanebat apud inuitantem et cōcedentem:
vſus vero erat chriſti et apoſtolorum.Et hoc eſt quod di/
cit Hieronymus/q̄ chriſtus alieno cibo veſcebatur. Illa
vero que fideles deuoti dabant chriſto et apoſtolis libe/
re et abſolute abſq₃ aliqua retentione dominij videntur
fuiſſe de iure cōmuni vniuerſitatis fidelium pro quib⁹ ſe
ipſuꝫ dare venerat et offerre.hinc eſt q̄ in deſerto de q̄nq₃
panibus et duobus piſcibus ei oblatis/ſatiauit turbam
vniuerſitatis credentium in eum. Joā.vj.xxxvj.diſt.§.ec
ce.Math.xiiij.ꝛ ſimiliter de.vij.panibus et paucis piſci/
culis.Mar.vj.Math.xv.Hinc eſt etiam q̄ veſtes chri/
ſti per milites diuiſe ſunt in quatuor partes/ſignificātes
quatuor partes orbis:de quibus.xcvj.di.Conſtantin⁹.in.
eccleſijs.Et in tunica incōſutili ſignificāte vniuerſitatē or/
bis.ar.xxiiij.q.j.quoniā.in prin.ad quam et quas pertinet
de iure cōmuni dominiū rerū temporalium chriſto ꝛ apo
ſtolis oblatarū/eo q̄ ꝑ veſtes corporales ſubſtantia ſeu
ſupellex rerū tēporaliū deſignatur.de iure vero ſpeciali
videtur fuiſſe vniuerſitatis pauperū:quorum chriſtus et
apoſtoli ſpecialē curam aſſumpſerant.Et eis ex primaria
abdicatione omnia eroganda decreuerāt/iuxta illud pſ.
cxj.Diſperſit dedit pauperib⁹. hinc eſt q̄ chriſtus cū apo/
ſtolis loculos aliquotiēs ſpecialiter ad inopū miniſteriū.
xij.q.j.habebat.arg.lxxxij.diſt.epſ.ꝛ.xvj.q.j.quoniam. vel
ſemꝑ remanebat dominium apud dantem vſq₃ ad cōſum
ptionem rei:q: nō potuit a ſe dominium abdicare ꝛ illud
in incapaces trāſferre:vt eſt expreſſum ex de v.ſigni.exiit.
li.vj. ¶ Item querēdum eſt de domo Philippi vnius de
ſeptē diaconib⁹ de qua dicitur Act.xxj.Et intrātes domū
philippi euāgeliſte q̄ erat vnus de ſeptē:manſimus apud
eum.quō dicebatur Philippi poſt miſſionem ſpūſſancti:
quū eſſet diſcipulus precipuus ab aplis conſtitutus.Aut
dicebatur ſua q: tunc erat quoad dominiū ſua:aut q: p̄us
fuerat ſua ſi erat ſua propria.Et ſm opponentem nō fuit
alia lex diſcipulorū et apoſtolorū quoad contemptū tem/
poraliū vt opponit:ergo q̄libet aplorum in ſpeciali pote
rat ſibi retinere domum in ſpeciali et in proprio:qđ eſt ex/
preſſe cōtra chriſti cōſiliū/Mat.xix.et cōtra id qđ dicitur
Act.iiij.ꝛ.xij.q.j.c.ij.Si autē domus illa dicebat eius quia
fuerat eius:ſ₃ nūc nō erat.eadē ratione domus Petri di/
cebat ei⁹ q: fuerat quoad dn̄ium ei⁹. Mat.viij. Idē dicē/
dum eſt de domo marie matris Joānis/qui cognomina/
bat Marcus:que erat vna de precipuis credentib⁹ que
erat Hieroſolymis: de qua Act.xij.Cōſiderāſq₃ venit ad
domū marie matris Joannis:que dicebat ſua q: fuerat:
vel q: inhabitabat eam:q: alijs credentib⁹ cōmunicaue/
rat.ſua et quātum ad vſum/et quantū ad dn̄ium:vt pre.c.
xij.q.j.c.ij. ¶ Inter alia opponitur q̄ etiam apoſtoli licet
non litigaſſe in iudicio legant:tamen q̄ eis litigare licue
rit:quia verba illa Mat.v.ꝛ Luc.vj.Qui vult tecum i iu
dicio cōtendere et tunicam tuam tollere:dimitte ei ꝛ pal
lium.intelliguntur ſm opponentē de his qui in proprio

Bona vſu conſumptibilia/ q̄bus chriſtus et apl̄i vtebant:q̄ erāt immediate q̄ad dominij.

Digitized by Google

tēporalia poſſidebāt. loquit̃ eñ dñs illi qui tunicā habebat et palliū. quū dicit/ Siquis voluerit tunicā tuā tollere: dimitte ei ⁊ pallium. ſic etiam ſequit̃ ibi: Qui petit a te da ei: et volenti mutuare a te: ne auertaris. Ex quo patet ꝙ habentibus tēporalia eſt locut⁹ quū dixerit/ ꝙ det ei q̃ a ſe petit. qḋ nō poſſet facere quū dare ſit accipiētis facere. j. q. j. qui ſtudet. niſi dñiuʒ etiā q̃ad tēporalia obtineret. nec etiam mutuare poſſet: niſi ei⁹ qḋ mutuaret eſſet dñs: quū in mutuo a mutuante in eum q̃ mutuum recipit rei mutuate dñium transferat̃. lxxxviij. diſt. in palea. eijciens. vnde dicit̃ mutuum quaſi de meo tuū. Sed ad hoc dicendum eſt/ ꝙ predicta verba fuerunt dicta etiam apoſtolis in ſermone ſancto de mōte/ ante quē ſermonē apoſtoli fuerunt electi: vt patet Luc. vj. Factum eſt autē in dieb⁹ illis/ exijt in mōte orare. Et quū dies factus eſſet vocauit diſcipulos ſuos et elegit. xij. ex ipſis: quos ⁊ apoſtolos nominauit petrū ⁊c. Et ſequitur ibi/ Et deſcēdens de monte cū illis ⁊c. Et ſequit̃ ibi/ Et ipſe eleuatis oculis ſuis in diſcipulos/ dicebat. Beati pauperes ſpū ⁊c. Et ſequit̃ ibi/ Et ab eo qui aufert tibi veſtimentum etiam tunicā noli ꝓhibere. Et. j. et ſequit̃ ibi. Et qui aufert que tua ſunt ne repetas ⁊c. hec ibi. Itē ſuper illud Mat. v. Acceſſerunt ad eum diſcipuli ei⁹ ⁊c. dicit gloſ. quos ibi cōſtituit. xij. Item alia gloſ. dicit ibi ſcʒ Mat. v. ſic apl̃os preeminentius abducit vt a monte prius. pſ. lxxj. Montes. i. apoſtoli ſuſcipiāt pacem ppl̃o. ex̃ de elec. fundamenta. li. vj. Item ſup illud Mat. ix. Vidit hoīem ſedentē in teloneo/ Mattheū nomine. dicit ſic gloſ. Hinc ꝓbabilius videtur ꝙ p̄termiſſa memorat quū. xij. elegerit ante ſermonē. vnde verba de nō repetendo ſua/ fuerant data apoſtolis vt viris ꝑfectis ꝑ modū precepti: alijs vero generaliter ꝑ modū cōſilij. vñ ⁊ ſignāter dicit ibi Mat. v. c. Et acceſſerūt ad eum diſcipuli eius. q: aliud eſt accedere ad chriſtū ꝑ obedientiam p̄cepti: aliud ꝑ obedientiā cōſilij: vnde Aug⁹ ſuꝑ homil. ibi. Et acceſſerūt ad eū diſcipuli ei⁹: dicit. Ut audiēdis verbis illis hi eſſent etiam corpore viciniores: q̄ p̄ceptis implēdis aīo appropinquabāt. Unde qḋ dicit opponens ꝙ talia verba fuerūt dicta habentibus tēporalia ꝑ verba illa/ Qui voluerit tunicā tuam tollere: dimitte ei et palliū. et ei qui aufert que tua ſunt: ne repetas. ⁊ qui petit a te da ei. Dicendū ꝙ tuum eſt equiuocum et cōmune ad tuum quoad dñium et tuū quoad vſum. vnde ad Philip. j. Eo ꝙ habeā vos in vinculis meis. ⁊. j. Ita vt vincula mea manifeſta fierent in chriſto. ⁊. j. Uinculis meis abundāti⁹ auderent. ⁊. j. Exiſtimantes preſſuram ſe ſuſcitare vinculis meis. Et. j. apoſtolus quātū in eodē. c. aſſerit vincula ſua: que tñ non erant ſua quoad ꝓprietatē ⁊ dñium: ſʒ quoad ſeruitutē ⁊ ſupplicium. Item Coloſ. vlti. Memores eſtote vinculorū meorū. ⁊. ij. ad Timoth. j. Et catenam meam non erubuit. Et illud pſ. cxv. Dirupiſti dñe vincula mea. Et ſi vincula nobis incōmoda dicunt̃ noſtra abſq; oi noſtra ꝓprietate ⁊ dñio: multo magis veſtimenta nobis cōmoda ſepe dicunt̃ nr̃a abſq; omni nr̃a ꝓprietate ⁊ dñio. xxiij. q. vij. quod aūt. ⁊ no. xij. q. j. nō dicatis. Similiter qḋ arguūt de mutuo nō valet: q: ſicut meum eſt equiuocū vt dixi: ita ⁊ mutuū qḋ deſcēdit ab hoc ꝓnoīe meo: eſt equiuocū et cōmune ad mutuum quoad dñium/ ⁊ ad mutuuʒ quoad cōmoduʒ. Et iſto ſcḋo modo accipit̃ mutuum. iiij. Reg. iiij. Uade et pete mutuū ab omnib⁹ vicinis tuis vaſa vacua: ⁊ nō pauca. vbi mutuum nō fuit factum quoad dñium accipientis: ſed ſolum quoad cōmodum neceſſitatis. Similiter eodē li. c. vj. quidā de filijs ꝓphetarū de ferro ſecuris qḋ ſibi ceciderat in Jordane/ dixit heu heu heu dñe mi/ ⁊ hoc mutuo acceperā. vbi mutuū nō fuit effectū quoad dñium paſſiue mutuātis: ſed ſolum quoad cōmodum. Et ita in mutuo non ſemꝑ transfert̃ dominium rei mutuate in accipientē. Nec ſemꝑ locuʒ habet in pecunia: nec in alijs que vſu conſumūtur. Et per conſequens non oportet ꝙ ille qui mutuat actiue/ ex hoc ꝙ mutuat: ſit dominus rei mutuate: quia homo poteſt authoritate alteri⁹ mutuare rem alienam ſicut propriam: licet mutuans rem aliquam authoritate ꝓpria ſit dñs eius: tñ mutuans rem aliquā quacūq; authoritate ⁊ nomine alterius ⁊ nō ſuo/ nō oportet ꝙ ſit dñs eius/ ⁊ maxime quoad res que non cōſumunt̃ vſu/ ſicut ſunt vaſa ⁊ inſtrumenta ferrea et bona mobilia quecūq;. vnde ⁊ religioſi ſine ꝓprio viuere ꝓfitentes/ tota die mutuant ſeu commodant ſibi libros ſuis vſibus deputatos: quoꝝ tñ librorū adinuicem mutuatoꝝ neuter ſcʒ nec dans nec accipiens habet dñium ipſoꝝ. quū neuter ipſorū ſit capax in ſpeciali alicuius ꝓprietatis. Et ſi dicat̃ ꝙ in talib⁹ nō reperit̃ mutuū: q: mutuū eſt in ſolis rebus q̄ vſu cōſumunt̃. Dicendū ꝙ mutuum ſm ꝙ de ipō loquit̃ ſcriptura ſacra: reperitur in quibuſcūq; rebus ſiue vſu cōſumptibilibus ſiue nō: vt patet ex premiſſis authoritatibus: vnde ſcriptura accipit diſtincte mutuū pro cōmodato: et econuerſo accipit accōmodatum indiſtincte pro mutuo: et ſic accipit mutuo Mat. v. ⁊. Luc. vj. put mutuum eſt equiuocū ⁊ cōmune ad mutuum quoad dñium/ ⁊ ad mutuū quoad cōmodū. vnde ſuꝑ illud Mat. v. ⁊ volenti mutuare ne auertaris. dicit gloſ. duo genera preſtādi cōplectitur. vel eñ beneuole damus: vel reddituro cōmodamus. Et ſuꝑ illud Luce. vj. Et ſi mutuum dederitis his a quibus ſperatis accipere: q̄ vobis gratia? dicit gloſ. ſic/ Duo ſunt genera beneficij. vel quū beneuole damus quod damus: vel quū reddituro cōmodamus. Et ſuꝑ illud Luc. vj. Mutuū date nihil inde ſperantes. dicit gloſ. ſic. Non in homine ſpem mercedis ſigentes: qui ſi nō reddat quod cōmodaſtis: reddet deus quo iubente feciſtis: ſiue non reddat hereditas noſtra in eternū erit. ¶ Item arguit oppoſitor ꝙ apoſtoli potuerūt in iudicio petere. q: Mat. xviij. dixit chriſt⁹ diſcipulis vbi erat petrus vt ſequit̃ ibi: Tunc accedens petrus ⁊c. Si peccauerit in te frater tuus ⁊c. ⁊. j. dic eccl̃ie. ergo ⁊c. Itē illud apoſtoli. j. ad Cor. vj. Iā quidem delictum eſt in vobis ꝙ iudicia habetis ⁊c. Intelligitur dictum ſm oppoſitorē nō talibus ꝑſonis qui a ſe dñium omniū tēporalium abdicarunt. loquebatur eñ apoſtolus Corinthijs: qui nō renunciauerunt bonis ſuis: vt patet. j. ad Cor. vlti. de collectis quas faciebant. et Aug⁹ etiā dicit/ ꝙ nō legit̃ ꝙ cōuerſi ex gētib⁹ cōmunicauerint ſua. Unde dicit oppoſitor ꝙ precepta illa data Matth. v. Si quis te percuſſerit ⁊c. Et qui vult tecum in iudicio contendere ⁊ tunicā tuam tollere: dimitte ei et palliū. et quicūq; angariauerit te mille paſſus ⁊c. nō ſunt ſeruāda in executione operis ſm Auguſtinū in libro de ſermone dñi in monte: ſed ſemꝑ in preparatione animi ſunt habenda: vt ſcʒ ſimus parati hec facere et ſuſtinere/ q̄n charitas hoc requiret. et ad hoc allegat. xxiij. q. j. paratus. cum. §. precedenti. ⁊ propter hoc ſm eū non dicit apoſtolus. j. ad Cor. vj. Quare nō iniuriam accipitis. ſed dixit quare non magis iniuriam accipitis. ¶ Reperit etiā oppoſitor de apoſtolis/ ꝙ nō fuerunt electi ante ſermonē factū in monte/ Matth. v. Ad hoc dicendum/ ꝙ ſicut ſupra dictum eſt: apoſtoli electi fuerūt ante ſermonē: ſicut patet Luc. vj. ⁊ ex ſex que colligunt̃ ex ſermone illo/ Matth. v. Et primo ex eo quod dicitur: Acceſſerunt ad euʒ diſcipuli eius. ſcʒ. xij. vnde gloſ. ibi/ Quos conſtituit ibi. xij. ergo diſcipuli qui dicuntur propius ad chriſtū acceſſiſſe: fuerunt xij. apl̃i iam ab ipſo preelecti. propter qḋ dicit Aug⁹ ibi: Ut hi etiam eſſent corpore viciniores: qui p̄ceptis adimplendis animo appropinquabant. Secūdo patet ex eo quod chriſtus dixit ibi/ Uos eſtis ſal terre. qḋ de ſolis. xij. intelligitur ad literam eſſe dictum: quia ceteri alij diſcipuli erant per. xij. apoſtolos poſtea ſpiritualiter ſale ſapientie condiendi. ſal enim ſapientia eſt. xliij. diſtin. ſit rector. apoſtoli vero a ſolo chriſto fuerūt ſale ſapiētie celeſtis cōditi. Et hoc eſt quod dixit ibi gloſ. tracta a Hiero. ſic. Sal facit terram ſterilem. vnde irati victores deſtruentes vrbes ſalē ſeminabant: ne quod in eis germen oriretur. ita et apoſtoli deſtructo peccati regno/ germen vitiorum cōpeſcunt. hec gloſ. Et alia gloſ. dicit ſic. Ut enim non eſt di

bus aptus niſi ſale conditus: ita ſermo non eſt vtilis ſine documento apoſtolice ſapientie. vnde in Leuitico. ij. c. In omni ſacrificio ſal offeres. i. in omni quod facis vel dicis apoſtolicam ſapientiam habe. hec gloſ. Item Chryſoſtomus ibi, In quo monſtrat ꝙ neceſſario hoc iniungit. non enim pro veſtra vita: aut pro vna gente: ſed pro vniuerſo orbe vos merito etſi alios mordentes mala audiatis, gaudete. hoc enim eſt opus ſalis mollia mordicare: q̄re alioꝝ maledicto nihil vobis nocet. xj. q. iij. ſm. ⁊ c. temerariū. ⁊ §. Item Salomon. xxiiij. q. iij. cum ſancti. ſed eſt teſtis veſtre virtutis. Item Hilarius ibi, Eſt autē hic proprietas querenda verborū aſs dictorum: quam et apoſtolorū officium: et ipſius ſalis natura monſtrabit. hoc igitur in oēm vſum humani generis effectum, incorruptionem corporibus quibus fuerit aſperſum impertit: et ad omnem ſenſum condiri saporis aptiſſimum eſt. Apoſtoli autem ſunt rerum celeſtium predicatores et eternitatis velut ſatores merito ſal terre nuncupati: quia per virtutē doctrine quaſi ſalientes eternitati corpora ſeruant. Item ibi Remigius: Sal etiam per aquam et ardorem ſolis, et per flatū venti in naturam alterā cōmutatur: ſic et apoſtolici viri per aquam baptiſmi et ardorem dilectionis, et flatu ſpiritus ſancti, in ſpiritualem regenerationem cōmutati ſunt. Sapientia etiā celeſtis per apoſtolos predicata exiccat humores carnalium operum. aufert fetorem et putredinem male cōuerſationis, et vermem libidinoſe cogitationis. et illum de quo dicit propheta Eſa. vlti. in ſi. Vermis eorum nō morietur. Sunt etiam apoſtoli ſal terre. i. hominum terrenorum: qui amando terram, terra vocantur. Vel ſm Hieronymū, apoſtoli ſal terre nuncupantur: quia per illos vniuerſum hominum conditur genus. Petrus tamē apoſtolus hoc verbum, Vos eſtis ſal terre, ad omnes ſacerdotes extendit. xxiij. diſt. ſacerdotes. Adde hic qđ ſcripſi. ſ. de ſale in. §. O glorioſa ciuitas. R. cum eni. in ar. liij. Tertio hoc patet ex eo quod ibi ſubiungitur. Q: ſi ſal euanuerit: in quo ſalietur? ad nihilum valet vltra niſi vt mittatur foras. qđ de ſolis apoſtolis intelligendum eſt ad literam: quia ceteri diſcipuli ſi euanuiſſent: vel infatuati fuiſſent: potuiſſent per apoſtolos ſicut per ſuperiores ſaliri et reparari. Apoſtoli vero qui erant ſupremi: non habebant alios ſuperiores per quos potuiſſent ſaliri: et ad ſtatum priſtinum reparari: ideo ⁊ hoc eſt qđ dicit ibi gloſ. ſic. Si vos per quos alij condiendi ſunt: aduerſis vel proſperis ceſſeritis: per quos vobis error auferetur quū vos deus elegerit tollere alijs? Quarto patet ex eo quod ibi ſequitur: Vos eſtis lux mundi. qđ de ſolis apoſtolis intelligitur: per quos alij erant illuminādi. et hoc eſt qđ dicit ibi gloſ. ſic: Hic oſtenditur officium apoſtolicū: quia ſcilꝫ ſunt ſal terre et lux mundi. Item ibi Chryſoſtomus, Apoſtoli dicti ſunt prius ſal propter iudeos: vel propter populū chriſtianum, a quibus deus cognoſcitur: quos ſeruant in dei ſciētia. lux autem ꝓpter gētes quas ad ſcientie lumē ꝑducūt. Itē ibi Hilarius. Natura eni luminis eſt, vt lucē quocūqꝫ circūferatur emittat: illatūqꝫ edibus tenebras interimat luce dominante. Igitur mundus extra cognitionem dei poſitus obſcure tenebratur ignorantie tenebris: cui ꝑ apoſtolos lumen ſcientie inuehitur: ⁊ cognitio dei daret: et de paruis eorū corpuſculis quocūqꝫ inceſſerint lux tenebris miniſtratur. Item ibi Remigius. Sicut aūt dirigit radios ſuos ad effugandas humani cordis tenebras.

Quinto patet per id qđ dicitur ibi. Nō poteſt ciuitas abſcondi ſupra montem poſita. vſqꝫ ibi. coram hominibus ⁊c. Que quidem verba ꝑncipaliter et precipue de apoſtolis, qui ſupra montem vniuerſalis eccleſie conſtituti, ceteris alijs diſcipulis prefecti ſunt. xxj. diſt. in nouo. dicta intelliguntur. vnde ipſi ſoli velut lucerne celeſtis fulgoris ſuꝑ candelabrū militantis eccleſie poſiti, ceteris preſtant lumen gratie multiformis. vñ gloſ. ibi dicit ſic. Quia apl̄i fundamenta ſunt apte ciuitas dicuntur. probatur ex de elec. fundamenta in prin. li. vj. Et ſuꝑ illo verbo: Sic luceat lux veſtra gloſ. Lux tenebras ſoluit et poſtea illuſtrat: ſic apl̄i expulſis vitijs deducuntur ad lumē fidei ⁊ cognitionis. Itē Hieronymus. Ne aūt apoſtoli abſcondantur: ſed tota libertate ſe ꝓdant: docet eos fiduciā predicandi, quū dicit: Nō poteſt ciuitas abſcōdi ⁊c. Sexto apparet ex eo qđ ibi ſequitur: Qui autē ſoluerit ⁊c. vſqꝫ ibi, regno celorū. Ex quibus apte inſinuatur, ꝙ erant iam apoſtoli a chriſto cōſtituti predicatores veritatis quū dicit: ⁊ docuerit ſic homines ⁊c. ⁊ .j. qui fecerit et docuerit ⁊c. Tunc autē fuerūt apoſtoli electi ad apoſtolatum: qñ fuerūt cōſtituti predicatores veritatis a chriſto: ſicut patet Mat. iij. c. Et ita nō eſt dubium qn apoſtoli in ſermone dñi in monte, eſſent iam ante ipſum ſermonem electi. ¶ Aliud qđ opponitur, eſt ꝙ preceptum de nō litigando, et de non ꝯtendēdo in iudicio datū Mat. v. ⁊ Luc. vj. et. j. ad Cor. vj. non ſemꝑ eſt ſeruandū a viris ꝑfectis quātum ad opis executionē: ſed ſolū quantū ad animi ꝑparationē. Et ꝙ hoc dicat: Aug. vt ſupra dictū eſt xxiij. q. j. paratus. qđ eſt manifeſte cōtra intentionē ſacre ſcripture, ⁊ Auguſtinū ac doctrinā ſacrorū doctorū. Nam in iſto precepto ſiue cōſilio dato Mat. v. Si qui vult tecum in iudicio cōtendere: et tunicā tuam tollere: dimitte ei et pallium. Et in illo dato Luce. vj. ab eo. Qui aufert tibi veſtimentū: etiā tunicā noli ꝓhibere. ⁊ qui aufert q̄ tua ſunt: ne repetas. Continentur duo. vnum affirmatiue: ⁊ aliud negatiue. Illud qđ ꝯtinetur affirmatiue eſt, vt auferenti tunicam dimittamus ei ⁊ pallium. et ecōuerſo, auferenti veſtimentū dimittamus ei et tunicā. et iſtud abſqꝫ dubio nō eſt ſemꝑ ſeruandū exterius in opere: ſed ſemꝑ tenendum eſt in animo ꝑparato. q: preceptum affirmatiuū non obligat ꝓ ſemꝑ vt eſt etiā illud: Si quis percuſſerit te in vnā maxillam ꝑbe ei et alteram. Luc. vj. Et ſic intelligit Aug. et ſic intelligit cū Gratianus. xxiij. q. j. §. his ita reſpondetur. quū dicit ibi precepta patientie. et ſic loquitur expreſſe. c. ſequēs, paratus. Aliud qđ cōtinetur ſeu implicatur negatiue in illo precepto ſeu cōſilio eſt, ꝙ non cōtendamus in iudicio ꝓ pallio ſeu tunica nec quacūqꝫ re tēporali: nec nobis ablata iudicialiter repetamus: nec etiam auferenda iudicialiter ꝓhibeamus. Et iſtud ſemper eſt ſeruandū a viris ꝑfectis quoad opis executionē: ⁊ nō ſolum quātum ad animi ꝑparationē. Sic et in illo precepto. Qui percuſſerit te in vna maxilla ⁊c. includuntur duo. vnum affirmatiue, ſcꝫ ꝙ percutienti vnā maxillam: ei alterā ꝑbeamus. et iſtud nō ſemꝑ faciendū eſt in oꝑe exteriori: ſicut probat Aug. de chriſto ⁊ paulo: quoꝝ neuter in maxilla ꝑcuſſus prebuit corporaliter alterā: vt pre. c. paratus. Aliud qđ includitur in illo precepto negatiue, ꝙ ꝑcutientē nos in quacūqꝫ parte corporis, nō repercutiamus. ⁊ iſtud ſeruandū eſt in opere exteriori maxime a viris perfectis: niſi in caſu quū quis tenet locū preſidentis: vt pater ꝑcutit filium: et dñs ſeruum corrigendo. iudex reum puniendo. xxiij. q. iiij. q̄ peccat. ad ſi. ideo chriſtus nunq̄ ꝑcuſſit: ſed petro percutienti dixit. Conuerte gladium tuum in locum ſuū. Mat. xxvj. ⁊. xxiij. q. j. §. j. ⁊. q. iij. §. j. demōſtrans facto ⁊ exemplo malo nō eſſe corporaliter reſiſtendū. vnde in predicto loco, Cōuerte gladiū ⁊c. Rabanus dicit ſic. Oportuit etiam vt author gratie fideles patientiā doceret: vt potius ad ſuſtinendum aduerſa inſtrueret, q̄ ad vindicandū ꝓuocaret. Item ibi Aug. cōtra fauſtum. Nam vtiqꝫ dñs iuſſerat vt ferrum diſcipuli eius ferrent: ſed non iuſſerat vt ferirēt. quid ergo indignum ſi petrus poſt hoc peccatum factus eſt paſtor eccleſie: ſicut moyſes poſt ꝑcuſſum egyptiū factum eſt rector ſynagoge. vterqꝫ eni nō deteſtabili immanitate: ſed emendabili animoſitate regulam exceſſit. vterqꝫ odio improbitatis aliene. ſed ille fraterno: iſte dñico: licet adhuc carnali tamē amore peccauit. vnde et chriſtus arguit Iacobū ⁊ Ioānē petentes vindictā ignis cōtra ſamaritanos. Luc. ix. ⁊. xxiij. q. iiij. ea vindicta. Et chriſtus docuit Math. v. non reſiſtere malo. vbi Chryſoſtomus. Sine enim hoc mandato legis mandatum ſtare nō poteſt: quia ſi ſm legis mādata Leuitici. xxiiij. xxiij. q. iiij.

Digitized by Google

§.ex his cum.c.ſeq.omnibus reddere malum pro malo ce
perimus:omnes efficiemur mali:eo ꝙ perſequẽtes abũ/
dant.Si autẽ ſm chriſti mandatum Math.v.nõ reſiſti/
tur malo.etſi mali nõ leniuntur:tamẽ boni permanebũt
boni.Item ibi Hieronymus.Dñs ergo noſter viciſſitudi/
nem tollens trũcat initia peccatorũ.In lege nãq; culpa
emendatur:hic peccatorũ auferuntur exordia.vnde ⁊ Am/
broſius de ſancto Ioſeph dicit/ꝙ propterea chriſtus pro
hibuit diſcipulos non portare virgam:vt inſtrumenta eri
peret vltionis.xi.q.iij.ita.⁊ Aug⁹ ſuper prece.verbo/non
reſiſtere malo/dicit ſic.Non ait non reddere malum pro
malo:ſed non reſiſtere aduerſus malum:vt non ſolũ nõ
rependas quod tibi fuerat irrogatum:ſed etiam non reſi
ſtas quin aliq̃d irrogetur.hoc eſt quod conſequenter expo/
nit:ſed ſiquis te percuſſerit in dexterã maxillam:prebe ei
et alterã.vbi etiam Aug⁹/Docet ergo dominus medicus
animarũ:vt diſcipuli eorũ quorũ ſaluti cõſulere vellent:
imbecillitates equo animo tolerarẽt.omnis nãq; impro/
bitas ex imbecillitate animi venit:q: nihil innocenti⁹ eſt
ab eo qui in virtute perfectus eſt.Ibi etiam Aug⁹.Omnia
autem in quib⁹ improbitatem aliquã patimur:in duo ge/
nera diuiduntur.quorũ alterũ eſt quod reſtitui non poteſt:
alterum quod poteſt.ſed in illo quod reſtitui non poteſt:
vindicte ſolatium queri ſolet.Quid enĩ prodeſt ꝙ percuſ/
ſus repercutis?nunquid propterea illud quod in corpo/
re leſum eſt:reſtituitur?ſed timidus et vilis animus talia
fomenta deſiderat.Item ibi Chryſoſtomus.Nũquid au/
tem ſi repercuſſeris eum compeſcuiſti eum vt te non per/
cutiat:ſed magis excitaſti eum vt adhuc percutiat.nam
iracundia per iracundiam non compeſcitur:ſed amplius
irritatur.Item ibi Aug⁹.Tenebitur ergo in hoc iniuriarũ
genere iſte modus a chriſtianis:vt accepta iniuria nõ ſur
gat odium:ſed paratus ſit animus plura perpeti:nec cor/
rectionem negligat.xxiij.q.iiij.quiſquis.cum.c.ſeq.que vel
conſilio vel authoritate vti poteſt.propter quod etiã apo
ſtolus ad Rom.xij.c.chriſti preceptũ ſequens ſcribit:Nõ
vos defendentes chariſſimi:ſed date locum ire.xxiij.q.i.§.
i.vbi dicit gloſ.Ille dat locum ire:qui aduerſarium permit/
tit facere quod vult.Et ſi viris perfectis non licet ſe corpo
raliter defendere:vt tot originalia probant propter virtu
tem patientie cõmendandam et dilectionem proximi/quẽ
debemus in amore chriſti cunctis rebus tẽporalibus pre/
ferre/etiam vite corporali/extollendam.Eadem ratione
non licet viris perfectis iudicialiter defendere et conten/
tioſe res ſuas tẽporales propter virtutẽ paupertatis cõ/
mendandam et dilectionem proximi:quam debemus in
amore chriſti cunctis rebus tẽporalibus preferre et ante/
ponere.ad hec.xxiij.q.i.§.i.c.niſi bella.et.q.iij.§.i.⁊ legitur
et no.ex de homici.ſuſcepimus.Et ideo ſicut chriſtus et
apoſtoli nũq̃ repercuſſerunt excepto Petro:qui in hoc
peccauit:vt.s.dictum.Item ibi Aug⁹.dixit:⁊ cui ilico dictum eſt:
Conuerte gladium in vaginam:Ita chriſtus et apoſtoli
pro rebus temporalibus:quibus pax fraterna preferen/
da eſt:nũq̃ in iudicio litigauerunt:nec contenderũt:nec
eorũ ſtatui cõpetit.Et ideo ſicut chriſtus dixit non eſſe re/
ſiſtendum malo:ita dixit non eſſe contendendum in iudi
cio.et ſub eadem lege precepti interdixit vtrumq; immo
vnum cõprehenditur ſub alio:q: non contendere in iudicio/
eſt quoddam nõ reſiſtere malo.Similiter ſicut apoſtolus
dixit Rom.xij.Non vos defendentes chariſſimi ſed date
locum ire.Ita dixit.i.Cor.vi.Iam quidẽ delictũ eſt in vo
bis ꝙ iudicia habetis inter vos:Quare non magis iniu/
riam accipitis?quare nõ magis fraudem patimini?Ideo
ſm preceptum chriſti percuſſi in vna maxilla/citius de/
bemus ſuſtinere ꝙ percutiamur in alia maxilla:q̃ repcu/
tiamus.Item ſm preceptum eius ſpoliati tunica citi⁹ de/
bemus permittere ꝙ ſpoliemur pallio/q̃ iudicio conten/
damus.Et eadẽ ratio eſt vtrobiq;:q: ſicut minus:immo nec
malũ eſt ex parte patientis/niſi malũ pene.de quo malo
Eſa.xlv.ibi/Creans malũ.⁊.xxiij.q.iij.quidã.dictum.colidiani.

malũ eſt percuti in altera maxilla/q̃ repercutere:ideo citi⁹
debemus eſſe parati ad ſuſtinendum in altera maxilla:q̃
repercutiamus:ita minus malũ eſt dimittere palliũ q̃ con
tendere in iudicio per qđ abijcitur vel remittitur pax cũ pro
ximo:ideo dimiſſio pallij intelligẽda eſt quoad preparatio
nem animi:ſed declinatio iudicij contẽtioſi et litigij intel/
ligenda eſt ſimpliciter quoad executionẽ operis.Et ideo ſi/
cut corporalis defenſio permittitur ſm veniã infirmis et
imperfectis:prout patet Luce.xxij.vbi chriſtus conceſſit
apoſtolis ſm veniam/ꝙ poſſent circa tempus ſue paſſio/
nis propter ipſorum infirmitatem ſumere gladios ad eorum
defenſionẽ:ita in iudicio contẽdere et litigare pro tẽpalib⁹
rebus permittitur ſm veniam infirmis et imperfectis:ideo
apoſtolus.i.ad Cor.vi.⁊.xi.q.i.§.ex his omnibus.ſecula/
ria igitur iudicia ſi habueritis:cõtemptibiles qui ſunt in
eccleſia cõſtituite ad iudicandum.que verba pertractans
Grego.xix.li.moral.ſic dicit.Quia ſpũalia bona non cape
rẽt ſi terrena eos negotia deperiſſent.longe autẽ permi/
ſit dicẽs/Contẽptibiles qui ſunt in eccleſia illos conſtituite
ad iudicãdũ.ac ſi aperte dicat:qui minoris ſunt meriti in
eccleſia:⁊ nullis magnorũ donorũ virtutibus pollẽt:ipſi
de terrenis negotijs iudicent:quatenus per quos magna
nequeant bona:ſuppleantur minora.quos et contemptibi
les nominat:⁊ tamẽ ſapientes noĩat quũ dicit ſic.Nõ eſt
ſapiens quiſq̃ inter vos qui poſſit iudicare fratrem ſuũ.
Qua ex re quid colligitur/niſi vt hi terrenas cauſas exa/
minent:qui exteriorũ rerũ ſapientiam perceperunt.q̃ au/
tem ſpiritualibus donis ditati ſunt:profecto non debent
negotijs implicari:vt dum nõ coguntur inferiora bona diſ/
ponere exercitati valeant bonis ſuperioribus deſeruire.
hec Grego.Et ſi iudices immediati rerum temporalium
ſiue ſecularium:qui ad hoc conſtituuntur/vt dirimant lites
et litigia ac cõtentionum certaminis finem ponant.vt.C.
de agrico.⁊ cen.litibus.ex de re iud.iurgantiũ.⁊ de do.et
cõ.finem.vbi de hoc.⁊.c.ſi.ex de tranſac.c.vltimo.vbi de
hoc.⁊.v.q.ij.ſi primates.nõ debent eſſe ſupremi et hono/
rabiles:ſed infirmi et contemptibiles in eccleſia:quanto
magis ſupremi et perfecti in eccleſia nõ debent contendere
et litigare.vtiq; quãtomagis diſtrahit a perfectione cõtẽ/
dere in iudicio et litigare q̃ cõtentionem et litigium diri
mere ⁊ interimere.iudices enĩ pacem et cõcordiam ſerũt
parant ⁊ nutriunt.xc.di.c.penul.⁊ vlti.ex de treu.⁊ pa.c.
i.litigantes vero ac contendentes rixas et diſcordias pa/
riũt et accendunt.illi enĩ omne bonũ proſpectant:iſti bona
propria affectant et querunt.Item Aug⁹ pertractãs predi
cta verba apoſtoli in enchiridion.xliiij.c.dicit ſic.Nã ⁊ hic
poſſet putari iudicium habere aduerſus alterũ non eſſe
peccatum:ſz tantũmodo ſi extra eccleſiam vellet iudicari:
niſi ſecutus adiungeret.Iam quidẽ omno delictum eſt in
vobis:quia iudicia habetis vobiſcum:⁊ ne quis ita excu/
ſaret et diceret ſe iuſtum habere negotium:ſed iniquita/
tem pati:quam velit a ſe iudicij ſententiã remoueri:conti
nuo talibus cogitationibus vel excuſationibus occurrit
atq; ait:Quare nõ magis iniquitatẽ patimini?quare nõ
potius fraudamini?vt ad illud redeatur qđ dñs ait Mat.
v.xiiij.q.i.§.i.Si quis voluerit tunicam tuam tollere:⁊ in
iudicio tecum contendere:dimitte ei ⁊ pallium.⁊ alio lo/
co Luc.vi.Qui abſtulerit inquit tua:noli repetere.Pro/
hibuit itaq; ſuos de ſecularibus cum alijs habere iudiciũ.
Ex qua doctrina apoſtolus dicit eſſe delictũ:tñ quũ ſinit
in eccleſia talia iudicia:finiri inter fratres fratrib⁹ iudica/
tibus:ex eccleſiã vero terribiliter vetat.Manifeſtum eſt
etiam hic quid ſm veniam cõcedatur infirmis.propter hoc
itaq; atq; huiuſmodi parã ⁊ alia:licet his minora:oportet
vt quotidie crebroq; oremus dñm/atq; dicamus Mat.vi.
de peni.diſt.i.in actione.⁊ diſt.iij.de quotidianis.Dimitte
nobis debita nr̃a.hec Aug⁹.Et ita ſm Auguſtinũ non li
cet perfectis litigare:infirmis aũt cõceditur ſm veniã:ſz
nõ fraudulenter ⁊ cum ſcandalo.vnde.i.ad Theſſalo.iiij.
Neq; circũueniat fratrẽ in negotio.⁊ Mat.xviij.Ve illi

per quē ſcandalū venit. ex̄ de noui oper. nunt. cū ex iniuncto. ⁊ Luc. xix. Siquid aliquē defraudaui: reddo quadruplū. xij q. ij. cū deuotiſſimā. ⁊ c. in antiquis. ⁊ c. in legibus. Item ad hoc eſt gloſ. ſequēs intentionē beati Auguſtini, q̄ ſic dicit ſup illud. j. ad Cor. vj. Iam oino delictū eſt in vobis ⁊c. Gloſ. interlinearis. Ex hoc ſolo ꝙ iudicia habetis. pctm̄ eſt em̄ litigare quū par eſſe debeat. Item gloſ. continua. Peccatū ē iudicia habere cōtra alios: ſꝫ ne excuſes ꝙ hoc iuſte agis: occurrit: quare nō magis iniuriam accipitis: vnde dns Luc. vj. Qui abſtulerit tua noli repetere. ſꝫ tn̄ hic ſm veniam infirmis cōcedit apoſtolus. hec gloſ. et ſic in fi. determinat. Et autē pdicta verba Auguſtini in quibus ait peccatū eſt iudiciū habere cōtra fratres, ſane intelligant: dicendū quid in huiuſmodi liceat pfectis: et quid nō. et q̄d infirmis: et quid nō pfectis. Igit licet repetere ſua ſimpliciter, ſine cauſa, ſine lite, ſine iudicio: ſꝫ non cōuenit eis inde mouere cauſam an̄ iudicē. Infirmis vero licet repetere ſua mouēdo cauſam ante iudicē et iudiciuꝫ habendo cōtra fratrem: ſꝫ nō cōtentioſe vel fraudulēter: nec apud infideles iudices. hec gloſ. Nec obſtat gloſ. per opponentē allegata ſup verbo apoſtoli, Oia mihi licent j. ad Cor. x. i. omnia mea licet repetere: q: vt ex premiſſis apparet: gloſ. loquit ibi de modo repetendi ſua ſimpliciter ſine litigio iudicio ⁊ contētione. Itē ad hoc eſt Remigius ſup dictis verbis apoſtoli ſic dicens: Dupliciter peccatū: ⁊ ꝙ litigant: ⁊ ꝙ in pſentia infidelium litigant: a q̄bus blaſphematur nomē chriſtianitatis. Iam quidē oſtēſum peccatum eſt in vobis, ꝙ iudicia habetis inter vos. accuſatio litē: lis diſcordiā: diſcordia odiū generat. ne forte illi dicerent oino peccatū eſt ſi mea requiro: ideo apoſtolus dixit: In veritate oino delictum eſt in vobis, q̄ contra preceptū dn̄i agitis: qui dixit Luc. vj. Si quis aufert q̄ tua ſunt ne repetas. ⁊ qui vobis pacem ſuam cōmendauit: quare non magis dānum ſuſtinetis: vt preceptum domini cuſtodiatis. hec Remigi⁹. Item ad hoc eſt Chryſoſtomus ſup Mattheū dicēs. Indigna res eſt vt hō fidelis ſtet in iudicio ante cōſpectū iudicis infidelis. vel ſi fidelis certe ſecularis et qui te venerari debuerat pp̄ter dignitatē fidei: iudicat te pp̄ter neceſſitatē cauſe: ⁊ pdes dignitatē chriſti pp̄ter negotiū mundi. Deinde omne iudiciū irritatio cordis eſt: et cogitationum malarū. nam ſi videris ꝙ cauſa tua fraudibus aut pecunijs expugnetur: et tu ſimiliter cauſe tue adeſſe feſtinas. et ſi ab initio hoc cōſilium nō habuiſti. Itē idem ibidem. Si ſemel iudiciū ingreſſus fueris: iā non cogitas vt veritas cauſe appareat: ſed vt quōcūq; victor exiſtas. vnde et in Prouerbio. xij. c. Qui negligit dānum pp̄ter amicum, iuſtus eſt. Iter autē impiorū decipiet eos. ergo a ſenſu contrario, q̄ nō negligit dānuꝫ pp̄ter proximū: ſicut ille qui iudicialiter ſua repetit: nō eſt perfectus perfecta iuſtitia. vnde gloſ. inter. dicit ibi. propter amicū. i. pp̄ter chriſtū, qui dixit Io. xv. vos amici mei eſtis. Iter autē impiorū. gloſ. interlinearis. qui vel ſua retinere: vel aliena rapere gaudent. Item gloſ. dicit ibi ſic. Si hoc ad literā accipit: quātomagis eſt dignus corona iuſtitie q̄ propter deum, q̄ dixit Luc. xij. ⁊ Matth. x. Dico vobis amicis meis ne terreamini ab his qui occidunt corpus: vel qui vendens oia dat pauperib⁹, Mat. xix. vel rapinā bonorū ſuorū cum gaudio, Heb. x. patitur: vel carnē ſuam morti tradit. Io. xij. Hoc etiā apparet in Abraam qui prius elegit ius ſuū pprium, qd̄ in preda de manibus hoſtium erepta tēporaliter acquiſierat. xxiij. q. v. dicat. j. diſt. ius militare. totaliter dimittere: q̄ honorem ſui nominis quoquo mō vellet tēporali cōmodo inclinare ſeu humiliare. Gen. xiiij. vbi dicit: Leuo manum meam ad dn̄m meū excelſum poſſeſſorē celi et terre, ꝙ a filo ſubtegminis vſq; ad corrigiam calige non accipiam ex omnibus que tua ſunt: ne dicas ego ditaui Abraam. Iſaac etiā patriarcha maluit iuri putei q̄ ex paterna ſucceſſione et propria acquiſitione ei debebatur cedere: q̄ contentioni deſeruire. Gen. xxvj. vbi etiam puteum pro quo non accidit contentio merito appellat latitudo: quia plena latitudo iuſtitie non poſſidetur niſi in manſuetudine pacis, foras dimiſſa temporalium contentione. vnde et pſ. cxviij. Latum mādatū tuum. ideſt charitatis ⁊ pacis nimia. ſcilicet ad amicos et inimicos noſtra tollentes. ex̄ vt li. non con. accedens. ij. ⁊. ij. ad Cor. vj. Cor noſtrum dilatatum eſt. ⁊. j. dilatamini et vos. Hinc etiam de prima multitudine credentium ſcribitur Act. iiij. et. xij. q. j. c. ij. ꝙ erat eis cor vnum et anima vna: et omnia communia. nec erat litigiū nec contentio inter eos ⁊c. ſed plena concordia, et pacis tranquillitas. et implebatur pſ. cxxxij. Ecce q̄ bonum et q̄ iocundum habitare fratres in vnum. vt pre. c. ij. Nimirum ſupra modum eſt iocundum et delectabile abſq; omni temporalium queſtione litigio et contentione vnanimiter et pacifice viuere: nihil in hac vita felicius: ideo merito ciuitas in qua hec iocunda quies et vnitas preceſſit hieruſalem. i. viſio pacis dicta eſt. hinc apoſtolus. j. ad Cor. xiij. Charitas non querit que ſua ſunt. Et ſi perfecta charitas de qua apoſtolus ibi loquitur: non querit q̄ ſua ſunt: quātomagis perfecta charitas non repetit iudicialiter que ſua ſunt: quum nihil maxime proprium habeat: vt. ſ. probatum eſt. Si enim perfecta charitas ſua non q̄rit: quomodo ſua litigando requirit: hinc Phil. ij. Nō que ſua ſunt ſinguli conſiderantes: ſed que aliorū. facit. lxiij. diſt. noſſe. Omnis enim lis et contentio per iniquitatem exiuit introducta. ſi enim homo non peccaſſet: nulla de talibus fuiſſet q̄ſtio litigiū nec cōtentio. Chriſtus autē reduxit apoſtolos et apoſtolicos viros quantū ad cōtemptū tēporaliū, ad rectitudinis prime ſtatum: vt expreſſum eſt xij. q. j. c. ij. quare ſicut in ſtatu innocentie nulla fuiſſet queſtio de tēporalibus: ita nec apoſtolis ac viris apoſtolicis ad ſtatum innocentie quoad hoc reſtitutis, licuit in iudicio contendere: aut pro talibus litigare. vnde chriſtus licet in maxilla percuſſus oſtenderit nō fuiſſe percutiendū: cum bis in paſſione ſpoliatus nihil redamauit. Io. xix. Quā graue ſit cōtendere ex hoc apparet, ꝙ per illud donū cōcordie amittit: qd̄ in vobis ſpūſſanctus precipue diligit. xxiiij. q. j. §. ſi aūt. vnde et in colūba apparuit. Io. j. de cō. diſt. iiij. aliquid. Iracundi em̄ ſuſcitant lites et contentiones. Eccli. xxviij. et Phil. ij. Nihil per contentionē. j. ad Cor. xj. Si quis videtur cōtentioſus eſſe: nos talem conſuetudinē non habemus: nec eccleſia dei. ij. Timoth. ij. Seruum dei litigare nō oportet. ex̄ de ſindico. c. vnico. Prouerb. xvj. Homo peruerſus ſuſcitat lites. Omnis lis etiā iudicialis ex aliqua radice auaritie eſt. Iaco. iiij. Vn̄ bella et lites in vobis: nonne ex cōcupiſcētijs veſtris: vn̄ et Seneca. Quietiſſimam vitam ducerēt homines: ſi hec duo tollerētur de medio, meum et tuum. pro hoc faciunt, xj. q. j. te quidē. et. §. ex his. xiiij. q. j. §. j. ⁊. §. quia ergo. xvj. q. j. de pſentium. Item apoſtolus ad Ephe. v. Redimentes tēpus: quoniā dies mali ſunt ⁊c. vbi Aug⁹. Tempus redimit qui perdit. i. dat de ſuo vt vacet deo: quaſi det nummū vt habeat vinum. et iſta eſt quedā temporis redemptio: vt ſiquis vult tecum in iudicio contendere poſt tunicam dimitte pallium: vt habeas cor quietum. ¶ Et vero obijcitur ꝙ iſta precepta fuerunt data generaliter in monte Matth. v. et omnibus perfectis et imperfectis. verū eſt: ſed non vniformiter: quia apoſtolis et viris perfectis fuerunt iniuncta ſimpliciter et abſolute: alijs vero fuerūt iniuncta quodāmodo ſm quid et ſub conditione, ſcꝫ ſi vellent abſq; peccato viuere: et ad perfectionem virtutis attingere. vnde alijs magis fuerunt conſilia q̄ precepta. appetentibus perfectionē precepta. vnde Aug⁹. Sed tu longe es a peccato iniuſti exactoris: quo omnino non exigis debitū. ideoq; bon⁹ magiſter ait: Qui percuſſerit te in vnā maxillam: prebe ei et alteram. Matth. v. xiiij. q. j. qd̄ debetur. Item Aug⁹. Quiſquis preceptis nō obtēperat: reus eſt cōſilio. ſi vti volueris minus boni adipiſceris: non mali aliquid perpetrabis. xiij. q. j. quiſquis. ¶ Item qd̄ opponitur de verbo dn̄i loquētibus ſibi diſcipulis. Matth.

Digitized by Google

xviij. Si peccauerit in te frater tuus. et.ſ. dic eccleſie. ergo apoſtolici viri et apoſtoli poſſunt conqueri eccleſie de ſibi iniuriantibus ⁊ ſuas res auferentibus. Dicendum ꝙ iſtud eſt potius contra opponentem: q: dominus loquiẗ ibi de modo et ordine correctionis fraterne: que eſt fiēda intuitu fraterne charitatis: ⁊ nō intuitu ꝓprie vtilitatis. ij. q.ſ. ſi peccauerit. vbi de hoc. xlv. diſt. ſm illud. ex̄ de iudic. nouit. et legiẗ et no. ex̄ de hereti. cum ex iniuncto. in gloſ. ad hanc. Nec em̄ admonendus eſt ſecreto frater et poſtmodum denūtiandus eccleſie propter aliquod cōmoduꝫ tēporale: vt opponens in ſuo medio implicat: ſed propter lucrū anime ſpūale. vnde diciẗ ibi: Si te audierit lucrat⁹ eris fratrem tuū. non recuperes veſtem tibi ablatam: vel aliam rem temporalem. vnde Aug⁹ ibi. Si propter te id facis: nihil facis. ſi autē amore illi⁹ facis: optime facis. Deinde ꝙ inſtat ꝙ apoſtolus. ſ. ad Cor. vj. quum dicit. Iam omnino delictū eſt in vobis: ꝙ iudicia habetis inter vos. non loquitur viris perfectis: ſꝫ loquiẗ Corinthijs: qui nō reliquerāt: ſed ſibi retinuerāt bona ꝓpria tēporalia. nō facit pro ipſo: ſed magis cōtra: quoniā ſi habere iudicia de rebus temporalibus eſt peccatū aliqꝺ infirmis et imperfectis: nec eis licet niſi ſm veniam: multo magis eſt peccatū pfectis: nec eis licet. quod eſt cōtra opponentē. Quautē apoſtolus loquitur ibi de iudicio rerū tēporalium vniuerſaliter et abſolute / ſiue cum fraude ſiue abſq̧ fraude / patet: q: de tali iudicio loquiẗ ibi apoſtolus: quale conceſdit ſeu permittit ibidem ipſis Corinthijs: ſꝫ apoſtolus cōcedit ſeu pmittit ibi Corinthijs iudicia ſine fraude: ⁊ non iudicia cum fraude. qꝺ patet in eo qꝺ dicit / Iudicia igitur ſecularia ſi habueritis: contemptibiles qui ſunt in eccleſia / illos cōſtituite ad iudicandum. qꝺ manifeſtum eſt intelligere de iudicijs bona fide abſq̧ fraude: q: iudicia cū fraude non cōcedit dicens ibi: An neſcitis quia iniqui regnum dei nō poſſidebūt: et ita omne iudiciuꝫ litigioſum / ſiue cum fraude / ſiue ſine fraude / implicat ad peccatum: et per conſequens repugnat viris perfectis. vnde directe reprehendit in iudicio contentionem quū dicit: Sed frater cum fratre in iudicio contendit. ex qua cōtentione cōtinua ſubiungit. Iam omnino delictum eſt in vobis / ꝙ iudicia habetis inter vos. nulla de fraude et dolo: ſed ſoluꝫ de contentione prehabita mentione. Ideo dicit: Iam delictum omnino eſt in vobis ⁊c. quaſi diceret / habere iudicia fraudulenta hoc eſt vituperabile apud omnes gētes etiam infideles: ſed apud nos eſt vituperabile habere q̄cūq̧ de tēporalib⁹ iudicia ſiue fraudulenta ſiue non fraudulenta: ideo citius deberetis pati iniuriam vel fraudeꝫ / ꝙ pro tēporalibus in iudicio contēdere. Iſtam perfectionis doctrinam ſequentes olim ſancti anachorite egyptij nedū illud pauperculū modicū quod habebant eis ſubtractū in iudicio non repetebant: ſed nec furibus eis ſubtrahentibus et ſcientibus ipſis aliquid dicebant. vnde de Machario legitur / ꝙ quum ſemel ad cellam ſuam reuerteretur: et ibi inueniſſet furem tollentem qꝺ in cella habebat: ſtetit tāꝙ peregrinus cariſans aial cum illo latrone de rebus ſuis cum multa patientia: ⁊ perduxit eū dicens. Nihil in hunc mundum intulimus. ſ. Timoth. vj. Dñs dedit: dñs abſtulit: ſicut ipſe voluit ita factum eſt. benedict⁹ deus in omnibus. Iob. ſ. De quodam alio ſene legitur / ꝙ quū quidā alius frater vicinus ſuus ſepe ſibi furareẗ de his que in cella habebat: ⁊ ipſe videret illum: non arguebat ſenex: ſed amplius operabatur dicens / puto frater ille neceſſarius eſt. habebat ergo ſenex magnā tribulationē ex penuria panis. Quū aūt moreret et circūdediſſent eū fratres: ſenex vidit illum fratrē q̄ ſolebat ei furari: et dicit ei: Accede ad me frater: et apprehēdit eius manus ⁊ oſculabatur dicens: Gratias ago manibus iſtis fratres: q: propter eas arbitror me iturum in regnum celorum. Ille autem frater compunctus corde et agens penitētiam / fact⁹ eſt et ipſe ſtrenuus monachus. Alius frater requiſiuit ſenē dicens: ſi mihi debet paucos nūmos frater: iubes vt repetam eū? Cui ſenex. ſemel tm̄ dic ei cū humilitate. at ille: ꝙ ſi ſemel ei dixero ⁊ nihil mihi reſpondeat: quid faciam? Tunc ſenex. vlterius nihil dicas ei. At ille. Et quid faciam quia non poſſum vincere cogitationes meas niſi illi fuero importunus. Cui ſenex. dimitte cogitationem tuaꝫ creſpare. tantūmodo fratrem tuum ne contriſtes quia monachus es. Ergo viris perfectis pro re aliqua temporali litigare nō licet. Legitur etiam invitis patrū / ꝙ quum tres anachorite iuiſſent ad metendum ſub certa mercede: et vnus eorum fuiſſet infirmatus: alij duo inuitabant eū recipere partem mercedis. ipſe vero dicebat ꝙ non debebat habere partem: quia non laborauerat. Alius anachorita determinauit hanc queſtionem charitatiue / ꝙ reciperet partem. quam cuꝫ planctu recepit ille infirmus. ¶ Item Luce. vj. Et ab eo qui aufert tibi veſtimentum etiam tunicam noli prohibere. vbi Cyrillus. Hec eſt enim virtus anime: que omnino auerſa eſt a paſſione cupiditatis diuitiarum. decet enim eum qui pius eſt: et obliuiſci malorum: vt et ea quibus charos amicos iuuamus: perſequentibus cōferamus. Item ibi. Luce. vj. Et qui aufert que tua ſunt: ne repetas. Chryſoſtomus. Adeo percipimus omnia. ꝙ autem dicimus meum et tuum / nuda tm̄ ſunt verba. Si nāq̧ domum tuam aſſeris: emiſiſti verbum carens ſubſiſtentia rei. Nam et aer et ſolum et cementum creatoris ſunt. tu etiam ipſe qui domum conſtruxiſti: ſed etſi tuus ſit vſus: nō ſolū ꝓpter mortē: ſed etiā ꝓpter rerū euētus aia tua non poſſidetur a te. et quo pacto tue reputabunẗ opes? vult autē deus tua fore que tibi ꝑ fratrib⁹ credita ſunt. q̄ poſſides tua nō ſunt: niſi ꝑ alijs diſpēſaueris. ſūt aūt tua: ſi pro alijs diſpenſaueris. Si vero tibi affluenter expēderis: que ſunt tua iam facta ſunt aliena. Sed ꝓpter nefandā opus cupidinē hoies in curijs contrixanẗ. cōtra qꝺ chriſtus dicit: Et q̄ aufert que tua ſunt: ne repetas. vbi etiā Aug⁹. Qꝺ de veſtimento domo iumento fundo ⁊ generaliter oī pecunia dicit. hec Aug⁹. Perfect⁹ ḡ paup ſicut erāt apl̄i q̄ oia ꝓpter deū dimiſerūt: non litigat ſup re ſibi ablata. et ſi litigat: iā cupiditate aliqua ligatus eſt. ⁊ ideo perfectus pauper non eſt: quia perfectus pauper nihil ſibi appropriat: ſed oibus omnia cōmunicat: ⁊ ſemꝑ ad tēpus innocētie: quo omnia erant cōmunia: ſe reducit. diſt. viij. §. ſ. ⁊. xij. q. ſ. c. ij. hoc em̄ eſt ꝓprium ꝓprie veri ⁊ pfecti et euangelici et apoſtolici pauperis: nihil ſup terram habere ꝓprium: nec in vſu rerū quib⁹ vtiẗ ꝓprium facere. vñ et malus religioſus quū ꝓpriū habere non poſſit: vt. xij. q. ſ. nolo. ⁊. c. non dicatis. cōtra naturā vſus in vſu ſibi ꝓprium cōſtituit: et ideo contra ſtatum regularē viuit: cui annexa eſt ois ꝓprietatis abdicatio. ex̄ de ſta. mona. cū ad monaſteriū. §. ſi. Nec gloriet ſe vacuo noie non habere: ſi qꝺ habet ꝑ ſolo vſu / alijs non communicat quum nō vtitur: quia factis verbis cōtrarius eſt: et ideo realiter ꝓprietarius eſt. xij. q. ſ. c. ij. et. c. quia tua. ⁊. c. ſcimus. vnde de eo ꝓprie diciẗ ad Titū. ſ. Cōfiteẗ ſe noſſe deū. ſubaudi in obſeruantia regulari. factis aūt negat. q: ꝓprietarius eſt nō cōmunicādo quod habet quum neceſſario nō vtitur. hoc optime probaẗ. xij. q. v. cauete. ⁊. xij. q. ſ. nolo. vnde verū et perfectū pauperem euangelicum: quales erant apoſtoli: deſcribens Climacus in gradu. xvj. de victoria auaritie dicit / ꝙ pauper operator nō habet affectum ad aliquid vitioſe qꝺ habet: ⁊ ei aduenientia quaſi nō eſſent reputans. ſi vero in aliquo contriſtatur: nondum pauper eſt factus. Qui contēnit malos liberabitur a cōtradictione verborꝫ et litigatione. auarus poſſidendi pro actu vſq̧ ad mortē pugnat. Non erat in Iob veſtigium auaritie. hinc omnibus priuatus imperturbatus manſit. Iob. ſ. huc vſq̧ Climacus. Item in vitis patruꝫ legitur / ꝙ quum duo patres ſimul manerēt: dixit vnus alteri: faciam⁹ ⁊ nos vnaꝫ litē ſicut ⁊ alij hoies faciūt. Dixit alter. neſcio quēadmodū fit lis. dixit ille. Ecce ego pono vnū laterem in medio: et dico / quia meus eſt. et tu dic quia nō eſt tuus: ſed meus. Et ex hoc fit contentio et rixa. Et dum poſuiſſent la

terem in medio: dicēre vno quia meus eſt. ille alter primū reſpōdit: ego meū eſſe ſpero. quū ille alter iterum diceret. nō eſt tuus ſed meus. tunc ille reſpōdit. et ſi tuus eſt tolle eum. quo dicto non inuenerūt quēadmodum litigarent. Item in vitis patrū. Venerūt latrones in cella cuiuſdam ſenis dicentes: omnia q̄ in cella tua ſunt: venimus tollere. Reſpondit ſenex quantū vobis placet filij tollite. Tollentes ergo quicq̄d inuenerūt abierunt. Remanſit autē ſaccellus in abſcondito: quem tollens ſenex inſecutus eſt eos clamans filij tollite qđ obliti eſtis. Illi vero admirātes patientiā ſenis, reuocauerunt eū: ⁊ penitētiā egerūt, reſtituētes que abſtulerāt: dicentes hic hō dei eſt. Unde pulchre clemens dicit in canone. xij. q. j. c. ij. ſed per iniquitatē alius dixit hoc eſſe ſuum: ⁊ alius illud. ⁊ ſic inter mortales facta eſt diuiſio. Item apoſtoli quū miſſi fuerunt a dn̄o ſpecialiter ad predicandū pacem iuxta Eſa. lij. Quā pulchri ſupra montes pedes annuntiantis et predicantis pacē. viij. q. j. olim. quō in iudicio contendiſſent ⁊ alios ad impatientiā infirmos incitaſſent: et cōtra illud qđ predicabāt feciſſent. Ɓ de eis credere indignū ē: q2 magni nō fuiſſent in regno celoꝝ, ſicut ſunt ſi dixiſſent ⁊ nō feciſſent et ſe nō pacificos: ⁊ ſe non mūdi cōtemptores veriſſimos oſtēdiſſent. Mat. v. Ad eos enim potiſſime qui erāt capita eccleſie: et totius perfectionis exēplar, ptinebat non litigare. nō alios ad eos odiendos ꝓuocare. Gala. v. ſz ad cōcordiam reuocare et pacificare. xc. diſt. per totum. ex̄ de treu. ⁊ pa. c. ij. §. fi. Quis eñ videret eos ꝓ temporalibus que ſunt ſtercora. Phil. iij. litigare, et eis de cōtemptu mūdi crederet: ar. xxv. diſt. primū. immo nedū ſolus paulus dixit, Phil. iij. ſed et omnes alij apoſtoli omnia arbitrati ſumus vt ſtercora: vt chriſtū et proximum lucrifaciamus. Nam ⁊ ſimplex laicus frater Egidius ſocius beati Franciſci dicebat: Si vis ſaluari non petas tibi fieri iuſtitiam ab aliquo. Preterea ſi apl̄i cum aliquo in iudicio litigaſſent: ſupponendū eſt ꝙ ſemꝑ iuſte petiſſent: et rei cōtra quos egiſſent ſe cōtra iuſtitiam defendiſſent. In iudicio autem vterq3 ſubit tam reus q̄ actor calūnie iuramentum. C. de iura. calū. aut. ꝑncipales. ⁊ ex̄ de iura. cal. c. j. et vlti. ſed dominus dixit Matth. v. Sit ſermo veſter eſt eſt. nō non. ex̄ de iureiu. et ſi chriſtus. Iurare autē et ſi peccatū nō ſit: nō tamē debet fieri niſi q̄s neceſſitate cogat, videlicet quum videt pigros eſſe hoīes ad credendum: qđ eis eſt vtile ſicut dicit Aug⁹ in ſermone dn̄i: et ponit. xxij. q. j. ita ergo. ſz nulla neceſſitas erat apoſtolis ad repetendū aliquid in iudicio ex quo extra iudiciū eorū debitores nolebant eis reddere: ergo iurare non licite poterant: q2 per hoc debitores ad ſalutem non reducebant: immo fuiſſet eis occaſio peierandi ex quo al's eis ſatiſfacere debitores nolebāt qui eñ ſcit alium velle falſum iurare: et a tali recipit iuramentū vincit homicidam: q2 homicida corpus occiſurus eſt: ille animam. immo duas animas: et eius quem iurare ꝓuocauit: ⁊ ſuam. ſic dicit Aug⁹ in ſermone de decollatione beati Ioannis. ⁊ transfertur. xxij. q. v. ille. Itē Mat. v. Videns ieſus turbas. dicit Aug⁹ ſuper illum ſermonem, ꝙ apoſtoli in hac vita illas. viij. beatitudines ibi deſcriptas habuerūt. Sed inter alias, ſcd̄a beatitudo eſt, Beati mites ⁊c. vbi Auguſti. Mites ſunt qui cedunt improbitatibus: et non reſiſtunt malo: ſed vincunt in bono malum. Et idem ſuꝑ lucam. Mitiga ergo affectum tuum: vt nō iraſcaris: aut certe iratus ne peccaueris. Preclarū eſt eñ motū tēperare cōſilio: nec minoris virtutis dicitur cohibere iracūdiam, q̄ omnino nō iraſci: quū plerūq3 illud leuius: hoc fortius exiſtimet̄. Rixent̄ igit̄ immites ⁊ dimicent ꝓ terrenis ⁊ tp̄alib⁹ rebus: ſed beati mites: qm̄ ipſi poſſidebunt terrā: de qua euelli non poſſunt. illam inquā terram de qua in ps. cxlj. dicit̄: Portio mea in terra viuentium. Ergo ⁊ apl̄i ꝓ terrenis nō litigauerūt in iudicio nec extra: qđ ſi feciſſent: mititatis beatitudinē nō habuiſſent. qđ eſt contra Auguſtinū vt ſupra dixi.

Articulus. lix.

Reſtat inter hec querere q̄ poſſit eſſe concordia inter decre. extit. ex̄ de ꝟ. ſigni. li. vj. ⁊ extrauagantē dn̄i pape Ioā. xxij. q̄ incipit, Ad cōditorē. et aliam que incipit, Cum inter. cuius tenor talis eſt de verbo ad verbum extractus de bulla appenſa hic ponit̄: extrauaganti Ioan. xxij. Cum inter nonnullos viros ſcholaſticos, ſepe contingat in dubium reuocari, vtrum pertinaciter affirmare redemptorē et dominū noſtrū ieſum chriſtū, eiuſq3 apoſtolos in ſpeciali non habuiſſe aliqua nec in communi, hereticum ſit cenſendum, diuerſis diuerſa et aduerſa etiam ſentientibus circa illud. Nos huic contrectationi finem imponere cupientes, aſſertionem huiuſmodi pertinacē. vide qđ legitur et no. ex̄ de ſum. trini. c. j. li. vj. in. §. fi. ſuper verbo aſſerere. in vltima gloſ. Ioan. an. cum ſcripture ſacre que in pleriſq3 locis ipſos nonnulla habuiſſe aſſerit contradicat expreſſe ipſamq3 ſcripturam ſanctam, per quam vtiq3 fidei orthodoxe probantur articuli: quoad premiſſa fermentum aperte ſupponat continere mēdacij: ac per conſequens quantū in ea eſt: eius in totum euacuās fidem catholicam reddat eius probationem adimēs dubiam et incertam, deinceps erroneam fore cenſendam ac hereticam de fratrum noſtrorum cōſilio hoc perpetuo declaramus edicto. Rurſumq3 impoſterum pertinaciter affirmare, ꝙ redemptori noſtro eiuſq3 apoſtolis his q̄ ipſos habuiſſe ſacra ſcriptura teſtatur: nequaq̄ ius ipſis vtendi ſeu conſumendi competierit: nec illa vendendi ſeu donandi ius habuerint: aut ex ipſis alia acquirendi: que tamen ipſos de premiſſis feciſſe ſcriptura ſacra quam dicere mentiri nefas eſt. xxij. q. v. quid ergo. ix. diſt. ego. c. ſi ad ſacras. cum. c. ſeq. xxv. q. j. ſunt quidam. teſtatur ſeu ipſos potuiſſe facere ſupponit expreſſe: quū talis aſſertio ipſorū vſum et geſta euidenter includat in premiſſis non iuſta. Quod vtiq3 de geſtis vſu ſeu factis redēptoris noſtri dei filij ſentire nefas eſt ſcripture ſacre contrarium, et doctrine catholice inimicum, aſſertionem ipſam. ex̄ de ſum. trini. et fide ca. §. porro. ibi, pertinaciter. in Clemen. et de vſur. ex graui. §. fi. ptinaciter. i Clem̄. legit̄ ⁊ no. xxiij. q. iij. dixit apl̄s. ibi, ptinaci animoſitate. ⁊ gloſ. fi. ibi, ptinacē de fratrū eorūdē cōſilio deinceps erroneā fore cēſendā merito ac hereticā iudicam⁹. huc uſq3 ꝟba cōſtitutionis dn̄i pape Io. xxij. Videt̄ q̄ ſaluo iudicio Romane eccl̄ie ſacroſcē, ꝙ verba dicte ꝯſtitutiōis nō ꝯtradicāt determinationi eccleſie poſite ex̄ de verbo. ſigni. exijt q̄ ſeminat. in. §. porro. nec alijs ibi cōtētis: nec a ſentētijs reuerēdoꝝ patrū ⁊ doctorū in ſacra pagina famoſoꝝ fratrū bonauēture in ſua apologia ⁊ Ioānis de pechano, in libro de ꝑfectiōe euangelica traditis diſcrepet. Nec a determinationib⁹ capituli gn̄alis ordinis fratrū minoꝝ puſij celebrati. Nā hr̄e aliq̄d quātū ad p̄ſentē materiā ptinet: accipit̄ tripliciter. Uno modo quantū ad vſum facti ſimplicē ⁊ tn̄ iuſtū. ⁊ Ɓ modo ſerui ⁊ religioſi q̄ ſerui dicunt̄. liiij. di. multos. et q̄ pro mortuis reputant̄. C. de epiſ. ⁊ cleri. deo nobis. §. j. in fi. in textu et in gloſ. ⁊. xvj. q. j. placuit. vbi de hoc. ⁊. c. ſunt nōnulli. in pn̄. vno modo dicunt̄ hr̄e quātū ad vſum facti ff. de pecu. l. nec ſeruus. ⁊ l. id veſtimentū. ⁊ no. xij. q. j. non dicatis. in gloſ. nunquid. ⁊. c. dilectiſſimis in gloſ. ergo aliquis. ⁊ ſic accipitur vno modo habere. ff. de ꝟ. ſigni. habere. legitur et no. xxiij. q. vij. quod autē. ibi, non ſolum que habebant ⁊c. et in gloſ. non intelligas. Et hoc modo habere accipitur in regula beati Franciſci ab eccleſia approbata, in. c. ſiq̄. ibi, habeāt vnā tunicā cū capitio: ⁊ aliam ſine capitio q̄ voluerint hr̄e. ⁊ in. c. clerici. ibi, ex quo hr̄e poterunt breuiaria. ⁊ in. c. fratres nihil. ibi, habere velitis. Et iſto mō. habēdi religioſi dicunt̄ hr̄e: q̄ tn̄ quātū ad ꝓpriū nihil habent: vt. xij. q. j. nō dicatis. in pn̄. ⁊. xviij. q. ij. abbates. ibi, aut peculiare aliquid habere. ⁊. liiij. diſtin. abbati. ibi, qui enim nihil proprium habet. et. C. de epiſco. ⁊ cleri. aut. ingreſſi. ⁊. xix. q. vlti. q2 ingredientibus. et ex̄ de of.

Hr̄e aliq̄d tripliciter accipi⁹ tur.

or.quáto.⁊.xij.q.j. nolo. ibi: Nulli licet in ſocietate noſtra
habere aliq̄d propriū.ex̄ de regu.ex parte.de ꝯuer.ꝯiu.du
dū.§.verū.⁊ de ſta.mona.c.ij.⁊.c.ſuꝑ eo.⁊.c. cū ad mona⸗
ſterium.§.fi.vbi de hoc.⁊ no.de cō.diſt.j.iubem⁹. Apocal.
c.vlti.in.j.gloſ.in fi.⁊ q̄ deri.vel vo.c.vltimo in gloſ.ergo.
Et de hoc modo habendi ſimplici loquit̄ pre.decre. exijt.
et decre.Clemē.exiui de paradiſo.poſita in tit.de ꝟ.ſigni.
In quib⁹ dicit̄ ꝙ fratres minores ſm̄ regulā beati Fran⸗
ciſci habere poſſunt vnam tunicam cum capitio et aliam
ſine capitio.Et tñ in eiſdem dicit̄/ꝙ fratres nihil ſibi ap⸗
propriēt:vel appropriare ſibi nihil poſſunt vel in cōi etiā:
q2 hoc expreſſe in regula cōtinet̄ in.c.fratres nihil ſibi ap⸗
propriēt.per qđ liquido apparet/ꝙ habere ibi ſumit̄ quā⸗
tū ad ſimplicē facti vſuz.Et ſm̄ hūc modū chriſtus ⁊ apo
ſtoli habuerūt in cōmuni et in ſpeciali et iuſte ⁊ etiā aliq̄n
loculos.Quorū apoſtolorū locū et vitam tenent mona⸗
chi quātum ad abdicationem ꝓprietatis ⁊ dñium oim̄ re
rū in ſpeciali:vt no.xvj.q.j.ex authoritate.⁊.xij.q.j. viden⸗
tes.in gloſ.Epiſcopi ⁊ fratres quātū ad abdicationē pro⸗
prietatis ⁊ dñium oim̄ rerū tā in ſpeciali/ꝙ̄ in cōmuni vt
habet̄ in dicta decre.exijt.§.porro. ¶ Alio mō accipit̄ hr̄e
quantū ad ius adminiſtrationis ⁊ diſpēſationis. Et hoc
modo prelati ſiue epiſcopi:q̄ in locū aplor̄ ſuccedūt quo⸗
ad prelationē et diſpenſationē rerū eccl̄ie:vt pre.c.viden⸗
tes.in textu et in gloſ.⁊.lxviij.diſt.quor̄ vices.⁊.xxj.di. in
nouo.dicant̄ habere ⁊ habent ius adminiſtrationis ⁊ diſ
pēſationis ad vtendū reb⁹ eccl̄iaſticis. nō ꝙ res eccleſie
dicant̄ eorū eſſe quātū ad dñium ⁊ ꝓprietatem: ſꝫ ſolum
quātū ad procurationē ⁊ diſpenſationē ⁊ adminiſtratio⸗
nē.⁊ hoc ꝓbat̄.xij.q.j.c.vltimo.in textu ⁊ in gloſ.xxiij.q.vij.
quod autē.⁊.xxiij.q.viij. cōuenior. et ex̄ de dona.c.ij. legit̄
et no.cum fi.⁊.xij.q.j.ep̄s eccleſiaſticarū.x.q.ij.ep̄s. Et ex
hoc iure cōpetit eis vēdere ⁊ donare in caſibus in iure cō
ceſſis.xij.q.ij.ſine exceptione.x.q.ij.hoc ius.ex̄ de re.eccle.
nō alie.vt.s̄.ex̄ de his que fi.a prela.cum in apoſtolica ſe⸗
de.⁊ legit̄ ⁊ no.de dona.ceterū. cum fi. ¶ Tertio modo
ſumit̄ hr̄e quātuz ad dñium.Et hoc modo habēdi dñium
ſubdiſtinguit̄. Uno modo dicit̄ quis habere ſcꝫ quātū ad
dñium qđ eſt de iure diuino:de q̄ iure diuino no.diſt.j.ius
naturale.in gloſ.j.et diſt.viij. quo iure.in gloſ. ex hoc. Et
hoc mō res deo ſiue eccleſie donate vel oblate ꝓpter deū:
⁊ decime dicant̄ haberi ⁊ eſſe in dñio chriſti ⁊ corporis ei⁹
qđ eſt eccleſia.xij.q.ij.qui chriſti.⁊.c.nulli liceat.⁊.c. ꝑdia.
et.c.qui abſtulerit.⁊.q.iiij.pontifices.et.q.j.res eccleſie.et
c.videntes.⁊.c.expedit.vbi de hoc no.⁊ plene ꝑ Innocē.⁊
Oſtiē.ex̄ de cauſa.poſ.cum ſuper.⁊ de hoc dñio legit̄.xvj.
q.iij.inter memoratos.vbi dicit̄/eccleſie cuius eſt ius retē
tionis ſic eternum dñium.⁊ habet̄ Leuit̄.vlti.circa fi. De
hoc dñio:qđ ſpectat ad chriſtū ⁊ ad corpus eius qđ eſt ec
cleſia fideliū.xxiij.q.v.de liguris⁹.dicit̄.j.ad Cor.iij. Oia
veſtra ſunt:vos autē chriſti.xxiij.q.vij.c.j.circa pn̄.et.c. qđ
autē.circa fi.Et de hoc modo habendi expſſe Aug⁹ ſuper
Ioā.loquēs de donatiſtis dicit: Ueniāt ad catholicam ec
cleſiam:⁊ nobiſcū habeant nō ſolum terram:ſed etiaꝫ eū
qui fecit celū et terrā. In hmōi autē cōmunitate viuētes:
et iter paupertatis altiſſime arripiētes/⁊ ꝑfectionis euā⸗
gelice/non querunt in rebus quas habent niſi vſum. xij.
q.j.clericus.⁊.c.ep̄us.vñ Philip.vlti. Theſſalonicā mihi
miſiſtis in vſum.glo.ibi q̄ eſt Aug.dicit: Preter vſum in re
bus nihil querendū eſt.⁊.j.ad Timoth.vj.habētes alimē
ta ⁊c.ideo dicit ibi ſignāter:q̄b⁹ tegamur/vt oſtēderet ſe
nō q̄rere niſi vſum.⁊ q2 vſus alimētor̄ ⁊ tegumētor̄ inter
hoies diſtinct⁹ eſt:⁊ habetur in ſpeciali:ideo ſepe ſcriptu⸗
ra diuina vtit̄ his nominibus/ſcilꝫ meū tuum/iuxta illud
ꝑs.xxj. Partiti ſunt veſtimenta mea ſibi: et ſuꝑ veſtē meā
miſerūt ſortē. Ioā.xix.iuxta qđ dictū eſt.j.Timoth.vj.ha⸗
bentes alimēta ⁊c.et habebat chriſtus loculos.xij.q.j.ha⸗
bebat.Et ꝙ hec intelligant̄ quantū ad vſum/patꝫ ꝑ Augu
ſtinū in verbis illis apl̄i.j.ad Cor.iij.in fi. Omnia veſtra
ſunt.⁊.xxiij.q.vij.qđ autē.in fi.dicētē/Omnia veſtra ſunt/
ſcꝫ ſuperiora equalia et inferiora. Superiora veſtra ſunt
ad perfruendum/vt deus trinitas. Equalia ad cōuiuen⸗
dū/vt angeli qui et noſtri ſunt modo:quia ad vſuꝫ nobis
ſunt:ſicut dñi dicuntur eſſe famulorum: nō dominio: ſed
ad vſum eorum. Inferiora ad vtendū.hec Aug⁹.et poni⸗
tur ipſa authoritas Auguſtini in li.queſtionum euange⸗
lij:et recitatur in gloſ.ad Rom.viij. ⁊ ſcđo ſententiarum
ibi/omnia enim ⁊c. Ex iſto etiam iure diuino viris iter ꝑfe
ctionis arripientibus prohibetur dicere/hoc meum/hoc
tuum proprium.xiij.q.j.in prin.diſt.viij.§.j.⁊.c.j.xij.q.j. di
lectiſſimis.⁊ de hoc ſtatu perfectionis Petrus in perſo⸗
na omnium apoſtolor̄ dixit Mat.xix. Mar.x. Luc.xviij.
Ecce nos reliquimus omnia. Et chriſtus oſtendēs ex hoc
eos in regno celorum excellentem gloriam promereri:di⸗
xit ibi/Uos qui ſecuti eſtis me:quum ſe.fi.hominis ⁊c. Ex
hoc etiam iure ꝓhibetur viris iter perfectionis arripien⸗
tibus in iudicio cōtendere: dicēte chriſto. Siquis volue⸗
rit tunicā tuā tollere:⁊ i iudicio tecū cōtēdere:dimitte ei ⁊
palliū.vt habet̄ Matth.v.⁊.xiiij.q.j.in pn̄.⁊.c.j.⁊.xxiij.q.
iij.§.j.Ex hoc etiam iure diuino apoſtolis ⁊ eorū vitā pro⸗
feſſis cōpetijt et cōpetit tempore neceſſitatis emere et vē
dere.vñ dicitur Ioan.iiij. Diſcipuli eius iuerunt in ciuita
tem vt cibos emerent. Ꝙ autē hoc fecerint/tempore ſcilꝫ
quū eis aliter per auxilium humanum non fuiſſet proui⸗
ſum.de victualibus patet in eodem euangelio Ioan. q2
ſamaritani nō coutebantur iudeis.⁊ Luce.ix.dicitur/In⸗
trauerunt ciuitatem ſamaritanorū vt pararent illi:et non
receperunt illum.vnde gloſ. Bede ibi. Nō enim coutunt̄
iudei ſamaritanis:vt Ioan.oſtendit. Ex quo patet/ꝙ ſa⸗
maritani erant inhoſpitales iudeis. vnde apoſtolis per
humanū auxiliū nō fuiſſet ꝓuiſuꝫ:niſi emiſſent. ¶ Quar
to modo dicitur quis habere dominium et proprietatem
de iure ſcilꝫ poſitiuo.de iure ſcꝫ imperatorū:quod ꝑ iniqui
tatem extitit introductuꝫ:ſcꝫ vt homines dicāt/hoc meū/
hoc tuum proprium.et in iudicio cōtendant: vt dicitur in
pre.c.quo iure.⁊.c.dilectiſſimis.et de hoc modo habendi
iure proprietatis et dominij loquit̄ lex.ff.de ꝟ.ſigni.l. ha⸗
bere duob⁹ modis dicitur.⁊.ff.de ꝟ.obli.l.ſtipulatio iſta.
§.habere.⁊ no.xxiij.q.vij.qđ autē.in gloſ.non intelligas.
Et ex hoc iure habendi datur et cōpetit in iudicio actio et
exceptio.ff.de acqui.re.do.l. rem in bonis.et inde litigia
proueniunt:et huiuſmodi dominium et proprietateꝫ ab⸗
dicare ſicut vna perſona priuata poteſt:et ad perfectionē
ꝑtinet:ſic et vnum collegium ſingulare hominum qđ ob⸗
tinet vicem ſingularis perſone.ff.de fideiuſ.l.mortuo.pōt
a ſuo toto collegio abdicare: et ad culmen perfectionis
pertinet.Et de tali abdicatione in ſpeciali ⁊ in communi/
ꝙ ſit meritoria et ſancta/et etiam a chriſto apoſtolis tra⸗
dita/loquitur decreta.pre.exijt.§.porro.et alie conſtitutio
nes a Romanis pontificibus ſuper regulam et ſtatū fra⸗
trum minoruꝫ edite/dominio aut iure et cōmunitati ema⸗
nantibus a iure diuino: per quod eſt veritas in colum⸗
ba.xxiij.q.j.loquitur.i.in vniuerſali eccleſia non eſt ſalu⸗
bre nec licitum renūtiare.Ex quibus patet ꝙ error eſt di⸗
cere ſimpliciter et abſolute ſiue indefinite/ꝙ chriſtus et
apoſtoli non habuerunt aliqua in ſpeciali nec etiam in cō
muni.et ſic omnem modum habendi excludere/et per cō⸗
ſequens includere/ꝙ ipſi non habuerūt res aliquas quā⸗
tum ad vſum facti nec in ſpeciali nec in cōmuni. Et ꝙ in⸗
quantum prelati eccleſie militantis/et adminiſtratores
ſiue diſpenſatores/non habuerunt ius vtendi et admini
ſtrādi in rebus oblatis ſiue conceſſis eis/et vendendi et
donandi eas:prout ſacri canones dicūt:quū hoc contra⸗
dicat ſacre ſcripture et ſacris canonib⁹ ⁊ dicte decre. exijt.
dicenti ꝙ chriſt⁹ loculos habuit:⁊ cōſequēter in dicta ꝯſti
tutiōe/Cū inter nōnullos.dicit̄ ſcꝫ ꝙ h̄ ꝑtinaciter affirma⸗
re hereticū ſit cenſendū. Dicere autē cū dicta determina⸗
tione eccleſie poſita i decre.exijt. §.porro.ſcꝫ ꝙ abdicatio
ꝓprietatis oim̄ rerū tā in ſpeciali ꝙ̄ in cōmuni ꝓpter deū
ſit meritoria et ſancta; quam et chriſtus viam perfectio

Digitized by Google

nis oſtendens/verbo docuit et exéplo firmauit: quā quia
apoſtoli inquātum fuerūt ꝓfeſſores paupertatis excelſe/et
de qua dicit Mat.xix. Ecce nos reliquimus oia ⁊c. in vo-
lentes ꝑfecte viuere ꝑ doctrine ac vite ipſoꝝ alueos deri-
uarūt. Et ꝙ ⁊ chriſtus interdū loculos habuit cōdeſcen-
dēs infirmis/ac ꝑ cōſequēs ꝙ chriſtus ⁊ eius apli viā ꝑfe-
ctionis oſtēdētes/nō habuerūt ꝓprietates rerū ⁊ dñium
in ſpeciali: vel ipſoꝝ apoſtolorū priuato collegio appro-
priatū: qḋ eſt ex iure imperatorꝝ: et implicat ad litigandū:
et per iniquitatē introductū: vt dictū eſt: nō eſt hereticū
nec erroneū. nec hoc dicere videt́ dicta ꝯſtitutio/Cū inter
nonnullos. cū dicta decre. Extrā. nullā prorſus faciat men-
tionē: nec eā tollit: nec ei in aliq̄ derogare videt́: imo quū
idē ſctiſſimus pr̄ ⁊ dñs dñs Joā. papa. xxij. ꝓnuntiauerit
de cōſilio ⁊ aſſenſu dñoꝝ Cardinaliū decre. Extrā. ſalubri-
ter editā ſolidā clarā et lucidā multaꝗ maturitate dige-
ſtā: put in ſua ꝯſtitutione q̄ incipit/Quorūdam/expreſſe
cōtinet́: ac etiam viennēſe cōciliū in ꝯſtitutione illa/Exi-
ui de paradiſo. poſita in titulo de v. ſigni. ipſam determi-
nationē factā in illa/Extrā q̄ ſeminat. ꝯtradictorio iudicio
approbauerit in hac parte: nullo modo dicendū/nec cre-
dendū/ꝙ ꝑ verba aliqua generalia poſita in dicta cōſtitu-
tione vltima/Cū inter. noluerit ſubuertere ꝑ ſuos ꝑdeceſ-
ſores ⁊ ſeipm̄ cū multa maturitate definita. ex̄ de elec. ec-
cleſia nr̄a. ij. ſed promptū debet eſſe iura iurib⁹ cōcordare
C. de inof. teſta. ſi qn̄. de elec. cum expediat. li. vj. cōſtitutio
enī ſequēs ſm̄ precedentem eſt intelligenda. extra de of.
dele. ſup queſtionē. in prin. nec ꝯſtitutioni ꝑcedenti ꝑ ſub-
ſequentē derogat́: niſi inquātū inuenit́ expreſſum. C. de
edifi. ꝓua. l. vltimo. ff. de adumē. l. alumne. §. qui filias. in
autē. de adminiſ. offi. in ſa. appel. ad fi. Et qḋ nō mutatur
quare ſtare ꝓhibet́. C. de teſta. l. ſancimus. ⁊. C. de ap. l. ꝑci-
pim⁹. vide qḋ legit́ ⁊ no. ex̄ de cōſtitu. licet. li. vj. in gloſ. eſt
cōtra. Preterea poſt publicationē dicte cōſtitutionis/Cū
inter nonnullos. Idem dñs papa Joā. de cōſilio ſacri col-
legij dñoꝝ Cardinaliū in condemnatione quā fecit iuxta
ſupplicationē ſibi factā ꝑ parte ordinis fratrū minoꝝ/de
poſtilla quā frater Petrus ioannis ſup Apocal. ꝯſcripſit:
habuit cōſilium magiſtrorū in ſacra pagina: qb⁹ examina-
tionē cōmiſit apoſtille: inter q̄s magiſtros fuerūt fratres
Grego. de laudinio archieps vienn. ⁊ Petrus de palude
ordinis ꝑdicatorū: et multi alij magiſtri ordinū ⁊ ſtatuū:
in q̄ cōcilio ꝑ ipſos magiſtros ſcripto ſub eorū ſigillis i for-
ma publica inſtrumēti ꝑfato dño pape tradito de arti-
culo/quē dictus petr⁹ Joā. ſcripſit in dicta apoſtilla. Cui⁹
articuli tenor de verbo ad verbū talis eſt: cōtinet́. Et quo
ꝑ Romane eccleſie authēticā teſtificationē cōſtat regulā
minorū ꝑ beatū Franciſcum editā eſſe vere ⁊ ꝓprie illam
euangelicam: quā chriſtus in ſeipſo ſeruauit: et apoſtolis
impoſuit et in euāgelijs cōſcribi fecit. Et nihilominus cō-
ſtet hoc ꝑ irrefragabilia teſtimonia librorū euāgeliorū/⁊
ceterarū ſcripturarū ſanctarū/⁊ ꝑ ſctōs expoſitores ea-
rū: put alibi eſt ſupabunde mōſtratū: dicti magiſtri in ſa-
cra pagina de hoc articulo ſuū dant iudiciū in hec verba.
Si dictus Petrus ioā. hec verba accepit ſm̄ intellectū et
declarationē decre. Extrā. verū dicit. Si aūt intelligit ſicut
ipe alibi declarat: ⁊ ſui ſeq̄ces aſſerūt: ꝙ regula btī Fran-
ciſci ſit vere ⁊ ꝓprie idē ⁊ ipſum euāgeliū qḋ chriſti: et eō
uerſo: ⁊ ꝙ dñs papa non habet poteſtatē ſup eā ſicut nec
ſup euangeliū: vel q̄cq̄d eſt in regula btī Franciſci: totum
chriſtus ad literā ſeruauerit: ⁊ aplis impoſuerit obſeruan-
dū. hoc totū ſimpliciter reputam⁹ hereticū ridiculū ⁊ inſa-
nū. nec iſtud ꝓbat́ ꝑ aliqḋ teſtimoniū quod inducat. Hec
verba dicti cōcilij ſiue iudicij magiſtrorū/ꝑfatus dñs pa-
pa Joā. recepit. Ex q̄bus patere pōt cuilibet intelligenti/
ꝙ ipſe dñs papa ꝑ ꝑdictā cōſtitutionē/Cū inter nōnullos
non intelligit dictā determinationē in ſepe dicta decreta.
Extrā. poſitā in hac parte aliqualiter tollere vel limitare.
Idē etiā dñs papa Joā. qn̄ in cōſiſtorio legebat́ dicta ꝯſti-
tutio/Cum inter nōnullos. ad dictum cuiuſdam Card. di-

centis eidem dño pape/ꝙ in ipſa cōſtitutione exprimeret
hereticū fore ꝑtinaciter affirmare chriſtū ⁊ aplos non ha-
buiſſe ꝓprietatē ⁊ dñium rerū in ſpeciali nec etiā in cōmu-
ni. Rndit nō faciem⁹. Preterea nouiſſime ꝑfatus dñs pa-
pa venerabilē doctorē fratrē Thomā de aquino catalogo
ſctōꝝ adſcripſit. q̄ doctor in libello quē edidit contra dā-
nantē ſtatum non habentiū in cōmuni poſſeſſiones ⁊ do-
minia rerū: ſed per mendicitatem victum ſibi querentiū:
qui libellus incipit. Ecce inimici tui ſonuerunt. v. c. expreſ-
ſe determinat atq̄ ꝓbat ꝑ authoritates euāgelij et ſctōꝝ
doctoꝝ eccleſie/ꝙ poſſeſſiōes ⁊ dñia tam in ſpeciali q̄ in
cōmuni/et diuitias relinquere: eſt quidā gradus altior cō-
tentus ſub perfectione euangelica. Et in reſpōſionib⁹ q̄s
facit ad argumēta in oppoſitū/dicit ſic de verbo ad verbū.
Ad. xvij. ar. dicēdū eſt/ꝙ eccleſia: q: multos infirmos ſuſti-
net: qui non de facili ſine tēporalium poſſeſſionū ſolatio
eccleſiaſticā vitā ducere ſuſtineret: expedit facultateſ cō-
munes in eccleſia poſſidere/dimiſſis ꝓprijs/⁊ ꝑcipue ꝓ-
pter pauperes ſuſtētandos: nō tñ ꝓpter hoc ſequit́/ꝙ nō
ſit expediens a predictis viris qui ꝓpria dimiſerūt: vitā
religioſam agere ſine cōmunib⁹ poſſeſſionib⁹. Et q̄uis ꝑ-
fectio euangelica et apoſtolica nō annullet́ in illis q̄ poſ-
ſeſſiones cōmunes habēt: tñ expreſſius ſeruat́ in illis qui
ꝓprijs dimiſſis etiā cōmunibus carēt. hec ibi. Et ad illud
qḋ obijcit́ ꝑ aduerſarios paupertatis in ſpeciali ⁊ in cōmu-
ni: ꝙ chriſtus loculos habuit. in eodē libello reſpōdet in
hec vba. Ad illud aūt quod. viij. ꝺ: dicēdū. ꝙ q̄uis nō ſit
preceptū/ꝙ nihil pecunie ad vſus neceſſarios reſeruet́ a
ſanctis: eſt tñ ꝯſilium. nec dñs habuit loculos quaſi alia s
ei ꝓuidere nō potuiſſet: ſꝫ vt in ſe gerēs infirmorū ꝑſonā:
vt ſibi licitum crederent qḋ a chriſto obſeruari viderent.
hec ibi. que ꝓbat ꝑ authoritates ſctōꝝ doctorum eccleſie.
Et. ſ. in eodē libello dicit ſic et in eodem. c. Ad. xiiij. dicen-
dum eſt/ꝙ ſicut ſupra dictū eſt: dñs pecuniā ſeruari fecit
in loculis in neceſſarios vſus: vt infirmis cōdeſcenderet:
et ideo nō eſt reputandum ꝑ ſuperſtitione ſi aliqui per-
fecti viri nolunt pecunias reſeruare. Et q̄uis chriſtus pe-
cuniam reſeruari fecerit: nec eam habuerit ex aliquib⁹ poſ-
ſeſſionibus: ſed magis ei a fidelib⁹ ꝑ modū eleemoſyne
miniſtrabantur. hec ibi. Et. ſ. in. e. c. dicit ſic. Ad. xxij. dicen-
dum eſt/ꝙ q̄uis ſancti patres modū illum habendi poſ-
ſeſſiones in cōmuni approbauerūt: nō tamē hunc modū
abdicationis in communi reprobauerunt. et ideo non eſt
ꝑſumptuoſum hunc modum ſequi. alr̄s nihil de nouo poſ-
ſet inſtitui quod non fuerit antiquitus obſeruatum: ni-
hilominus tamē iſte modus viuendi a multis ſanctis pa-
tribus fuit antiquitus obſeruatus: et etiam in eccleſia pri-
mitiua. hec dictus doctor. Si autem huiuſmodi doctrina
dicti doctoris fuiſſet contra fidem euangelij: aut ſcriptu-
re diuine aduerſa/ac per conſequens erronea et heretica:
non eſt veriſimile nec credendum/ꝙ prefatus ſanctiſſi-
mus papa Joan. ipſum ſanctorū catalogo adſcripſiſſet.
Nec his obſiſtit ꝙ ꝑfatus venerabilis doctor in ſua ſum-
ma ſcḋa ſcḋe dicit ꝙ habere aliquid in cōmuni nō
diminuit de perfectione religionis: inducens ad. hoc.
xij. q. ſ. expedit. quia ſicut colligi poteſt per rationes per
eum ad hoc probandum adductas/intelligit ꝙ habere
in communi non diminuit aliquid de illa perfectione que
eſſentialiter eſt anexa religioni: que in abdicatione pro-
prietatis et dominij omnium rerū in ſpeciali ſiue in ſingu-
lari conſiſtit: de qua loquitur ex̄ de ſtatu. mona. cū ad mo-
naſterium. in fi. et dictum. c. expedit. quam ſancti Hilari⁹/
Auguſtinus/Benedictus/et plures alij habentes in cō-
muni poſſeſſiones et rerum dominia ad ſufficientiam pro-
feſſi ſunt. non autē intelligit/ꝙ non diminuat aliquid de
illa ꝑfectione q̄ eſt ſuperogationis et culminis apoſtolici:
ꝑ quā abdicant́ poſſeſſiones in proprio et in cōi: et ſtatus
mendicitatis eligit́. alioq̄n ſi de tali intellexiſſet (qḋ ab-
ſit) incurriſſet ſententiam quam felicis recordationis
dominus Alexander. iiij. de cōſilio dñoꝝum Card. ꝓtulit

in oēs aſſerētes hmōi abdicationē ꝓprietatis et dñij oim
rerū tam in ſpeciali ꝙ̄ in cōmuni/non eſſe de perfectione
euangelica:⁊ in eterna retributione precellentem gloriā
nō mereri:put in duabus cōſtitutionibus ꝑ ipſum pōtifi
cem ſuper hoc editis:quarū vna incipit/Romanus ponti
fex.et alia/Nō ſine multa cordis amaritudine.plenius cō
tinet͛.Et fuiſſet ↄtrarius ſibi ⁊ ordini ſuo et precedēti de/
terminationi ſue:quā in p̄dicto libello ↄſcripſit:qđ de tā/
to doctore credendū non eſt. Nec obſ.qđ dicit͛ ꝙ licet di/
ctus doctor in dicto opuſculo/Ecce inimici.dixerit ꝙ non
hr̄e poſſeſſiones in cōmuni et ꝑ mendicitatē victū quere/
re/cōtineat͛ ſub ꝑfectione euāgelica:nō tñ dixit:nec intel/
lexit/ꝙ prorſus abdicare ꝓprietatē ⁊ dñium oim rerū in
ſpeciali et in cōmuni/cōtineatur ſub ꝑfectione euāgelica.
quū habēre dñium et ꝓprietates aliquar rerum neceſſa/
riarū in cōmuni ad vitā nō inducāt vt dicūt ſolicitudinē
charitatis impeditiuā.Et vere nō obſ.Nā oēs rationes ⁊
authoritates quas inducit ad ꝓbandū ſtatū mendicita/
tis eſſe licitū et ſub ꝑfectione euangelica contineri:ita ar
guunt ſtatum abdicantium ꝓprietatem et dñium rerum
oim in ſpeciali et in cōmuni/cōtineri ſub ꝑfectione euan/
gelica et eminentius/ſicut ſtatū illorū qui in aliquib⁹ mo
dicis dicūt ſe in cōmuni ꝓprietatē ⁊ dñium retinere/⁊ ſuf
ficientiā poſſeſſionū in cōmuni vnde viuere poſſint abſꝗ
mendicitate:a ſe ex eorū ſtatu aſſerunt abdicare/maxime
quū habere in aliquib⁹ rebus ꝓprietatē ⁊ dñium introdu
ctum de iure gentiū vel ciuili nō ſit ad vitam humanā ne/
ceſſarium. Nihil eſt eñ ad vitam humanā neceſſariū con/
ſeruandam niſi vſus rerum.Et ideo preter vſum nihil in
rebus querendum eſt:vt ſuperius eſt probatum. Si eñ
dominiū et proprietates domorū et librorū et veſtimēto/
rū ⁊ pecuniarū:ex quibus huiuſmodi neceſſaria acquirū
tur:foret neceſſarium ad vitā humanam conſeruandam:
ſicut nullus in ſpeciali poteſt licite renūtiare his ſine qui/
bus nō cōſeruatur eſſe nature:ſic nec in ſpeciali/nec in cō
muni poſſet renūtiari dñio ⁊ ꝓprietati talium rerū neceſ
ſariarū. Retinere etiā in cōmuni dñia ⁊ ꝓprietates in re/
bus/ita videt͛ inducere ſolicitudinē ſuo modo/et animū
ad auaritiam implicare:ſicut retentio dominij ⁊ ꝓprieta
tis in ſingularib⁹ inducit.Sicut eñ ex eo ꝙ quis dicit/hoc
meum propriū/hoc tuum ꝓprium/inducit͛ litigium inter
ſeculares ꝑſonas:ita ex eo ꝙ vnum collegiū qđ vicem ob/
tinet ſingularis ꝑſone:vt dictū eſt:hoc meū dicit/hoc tuū
inſurgunt litigia ⁊ cōtentiones inter collegia ⁊ cōmunita
tes:q̄ a charitate plurimū diſtrahūt ſicut experientia ma
nifeſtat. Preterea eccleſia vniuerſalis frequēter determi
nauit ꝙ abdicatio ꝓprietatis ⁊ dñij omniū rerū tā in ſpe
ciali ꝙ̄ in cōmuni:quā fratres minores profitent͛:ſub ꝑfe
ctione euangelica arctius etiā ↄtinet͛:⁊ damnat cōtrariū
aſſerentes:vt in preallegata cōſtitutione dñi Alexan.iiij.
Non ſine multa cordis amaritudine.cōtinet͛:quā dict⁹ do
ctor nō potuit ignorare:et ideo nullatenus eſt dicendu3/
ꝙ ↄtra ↄſtitutionē definitionē ⁊ determinationē eccl̄ie di
cere voluerit/ꝙ abdicare ꝓprietates et dñia rerū oim tā
in ſpeciali ꝙ̄ in cōi/nō cōtineat͛ ſub ꝑfectiōe euangelica:⁊
ꝑ ↄſequēs a determinatiōe eccl̄ie deuiare/⁊ ſeipm ꝓpria
voce dānare:⁊ ſibi cōtrarius eſſe:⁊ ꝑ cōſequens minime
audiendus.C.de muneribus.l.ꝓfeſſio.li.x.lxxiiij.di.geſta.
xxiij.q.vij.qđ autē.⁊ ex͛ de ap.ſolicitudinē. Sed et ſi cōtra
eccleſiā diceret ſtabit͛ determinationi eccl̄ie ⁊ nō ſibi etſi
maior Auguſtino fuiſſet.xx.diſt.c.i.Et p̄dicta ſemꝑ intelli
gant͛ ſaluo iudicio meliori ⁊ ſub correctione dñi pape/et
ſedis eius.

An aſſerere ꝙ chriſt⁹ et apoſtoli non habuerunt aliq̃d in cōi ſit hereticū.

Articulus.lx. A

Ex premiſſis patet
aliq̃liter/q̃d tenendū ſit in q̃ſtione q̄ mo
ta fuit t̄pe dñi pape Joā.xxij.vtrū aſſere/
re ꝙ chriſt⁹ ⁊ apl̄i nō habuerūt aliq̃d in
cōi ſit hereticū. In qua inſuꝑ queſtione
primo explicandus eſt titulus et intellectus q̃ſtionis. Nā
non querit͛ de chriſto inquātum deus:q: hoc mō/dñi eſt
terra ⁊ plenitudo ei⁹.vt in pſ.dicit͛.xxiij.⁊.lxxxviij.et ex͛ de
deci.tua nobis.§.verū.⁊ diſt.viij. quo iure. ſic eñ loquit͛
Joā.i. Joānes euangeliſta put exponit papa Leo in ſer/
mone de circūciſione dñi. In ꝓpria inquit venit:⁊ ſui eū
nō receperūt.et in pſ.xlix.Si eſuriero non dicā tibi:meus
eſt eñ orbis terre et plenitudo eius. Nec etiā intelligitur
iſta queſtio de t̄pe:put chriſtus fuit in etate puerili ſeu iu
uenili. Nec de apoſtolis ante ꝙ̄ eſſent cū chriſto/⁊ a chri/
ſto vocati/⁊ ad predicandū miſſi.nam ante nōdum erant
apl̄i. Apl̄s eñ interpretat͛ miſſus:vt dicit Maxim⁹ in ſer/
mone de apoſtolis.⁊ facit.xxi.diſt.in nouo. Sed intelligi/
tur de chriſto ꝓ illo ⁊ ab illo t̄pore/quo ipſe incepit publi
ce predicare:et ad cōtemptū mundi ⁊ penitētiā hoies in/
uitare.Et aplos qui fuerunt ꝓpria et pncipalia membra
corporis myſtici catholice eccleſie chriſti/ad ſtatū ꝑfectio
nis vocare.ſic habetur Matth.iiij.ꝙ vocauit petrū ⁊ an/
dreā fratrē eius/Jacobū et Joannem fratrē eius:quib⁹
et dixit:Venite poſt me faciā vos fieri piſcatores hoim.⁊
de apoſtolis ꝓ illo t̄pe/quo chriſtus eos cōſtituit apoſto/
los illos ad predicandum mittens:ac eis formam perfe/
ctionis dans/dicēs Mat.x. Nolite poſſidere aurum ⁊c.
Luce.x. Nolite portare ſacculum neꝗ peram.⁊ Luce.ix.
Nihil tuleritis in via.⁊ Mar.vi. Precepit eis ne q̃d tol/
lerent in via. Nec etiā pōt intelligi q̄ſtio de apl̄is put fue/
runt prelati eccleſie militantis cōſtituti/et cura animarū
eis cōmiſſa:quia hmōi p̄latio et cura nō fuit eis cōmiſſa ⁊
tradita ante mortē chriſti:ſ3 poſt mortē et reſurrectione3
chriſti:vt habet͛ expreſſe et no.l.diſt.cōſiderandū.et ex͛ de
elec.ſignificaſti.⁊ no.xxi.diſt.in nouo.Sed intelligitur de
aplis pro t̄pore in q̄ fuerūt cū chriſto/⁊ ab eo miſſi:⁊ eis
(vt dictū eſt) impoſita forma ꝑfectionis ad hui⁹ ſeculi cu
piditatē et auaritiā extirpādā. Et ideo ſignāter in titulo
queſtionis copulatiue ſiue cōiunctim dicit͛. Querit͛ vtrū
aſſerere ꝙ chriſt⁹ et apl̄i ⁊c. Rurſus ad intellectu3 dicte
queſtionis/attendendū eſt ꝙ habere aliq̃d quantum ad
pſentem materiā ptinet:poteſt intelligi dupliciter. Uno
mō iure dñij vel q̄ſi/ſeu ꝓprietatis:vt dictum eſt in.§.pxi
me pre.Scđo dicit͛ q̄s habere quātum ad ſimplicem facti
vſum/nihil ſibi ꝓprietatis vendicans:nec habens in hoc
et hoc modo dicit͛ habere ſeruus et religioſus veſtes et
res quib⁹ vtit͛.⁊ tunc habere demōſtrat potius factum ꝙ̄
ius.ff.de pecu.nec ſeruus.q: quantū ad ius ciuile attinet:
ſeru⁹ ꝑ nullo habet͛.ff.de reg.iur.l.qđ attinet.Et idem de
religioſis:q̄ quantū ad ius ciuile ptinet ⁊ ad mundū pro
mortuis habent͛:vt.s.dixi in.§.pxime pre.vel diſpenſatio
nē:ſicut aliq̄n habet religioſus diſpenſator vel executor
cōſtitut⁹ a teſtatore ad res aliq̄s vel bona vel pecunias
pauperib⁹ vel alijs diſpenſanda.ex͛ de teſta.tua.⁊.c.Joā/
nes.⁊.c.ſi religioſus.vi.li. vñ et tales executores poſſunt
agere ↄtra heredes.C.de epiſ.et cleri. nulli. Et ſi null⁹ ſit
heres:tñ pōt ipe executor totam hereditatē vēdicare:nec
detrahet falcidiā.C.de epiſ.et cleri. ſi q̄s [?] et pre.c.tua.⁊.c.
Joānes.Si aūt ad alios vſus teſtator vellet expendi:ſic
nullū cōmodū ad executorē ptinere debet. puta/q: mini/
ſter tñ conſtituitur:tūc non poterit agere.ff.ad trebel.lu/
cius.§.meuia.Si vero aliqđ cōmodum puta falcidiā.ad
eum voluit pertinere:tunc aget.ff.de le.ij.titulo.x.ſm In/
nocē.qui ſic no.in pre.c.Joānes.Vel quū quis habet res
ſibi per aliquem cōmodatas ſeu depoſitas ſeu cōmoda/
tas:et tūc in his non habet nec dñium: nec proprietatem:
nec etiam proprie poſſeſſionem iuris:quia rei commoda/
te et depoſite poſſeſſionem et dominium retinemus. ff.
commoda.rei commodare.ff.depoſi.licet.et no. ex͛ de com
moda.c.vnico.in gloſ.et depoſito.c.ij.in gloſ.i.in fi. et de
ſequeſtra.poſſeſ.et fruc.c.i. gloſ.in hoc ipſum. Sed aliq̄n
quū poſſidere accipit͛ largo mō/ꝓ detentione facti:⁊ hoc
modo dicunt͛ prelati ⁊ depoſitarij poſſidere ſeu hr̄e/put
hr̄e ſumitur largo modo pro detinere:vt.s. notatum eſt.
§.proxime pre.Conſtat autem ex preallegatis/ꝙ queſtio

Habere aliquid.

Digitized by Google

p:eſens non poteſt intelligi de vltimis duob' modis ha-bendi. Tū q: etſi detinere res de facto: vel vti reb' ſimpli-cis facti vſu: aut adminiſtrare res diſpenſare vel ꝑ modū depoſiti ſeu cuſtodie tenere: poſſit cōpetere pluribꝰ ⁊ ſin-gularibꝰ: nō pōt tm̄ competere collegio ſiue vniuerſitati. Nā ꝙuis in his q̄ ſunt iuris ſeu q̄ ſpectāt ad ius: heredi-tas collegium ⁊ vniuerſitas vice ꝑſone obtineant. ff. de fi deiuſ. l. mo:tuo. ⁊ inſtitu. de ſtipul. ſeruo. in pn. In his tm̄ q̄ facti ſunt: ſeu in quibus factū ꝑſone requirit: ſiue vbi ſi-ne certa ꝑſona quid fieri nō pōt: non obtinet collegiū vi-cem ꝑſone. ff. de acqui. re. do. l. hereditas. Tum q: queſtio ꝓpoſita nō querit abſolute vtrū aſſerere ꝙ chriſtus ⁊ apo ſtoli nō habuerūt aliq̄d ſit hereticum: ſed cū determina-tione ſcꝫ in cōmuni. Habere autē aliq̄d ꝓp:ie in cōmuni/ intelligit ꝑut diſtinguitur ab habere ius in ſpeciali. vſus aūt facti rerū vtibiliū: etſi ſit cōmunis: vt. xij. q. j. c. ij. non pōt tm̄ ꝓp:ie dici/ ꝙ habeat ab aliquibus in communi. Fa-tuum etiam magis q̄ hereticum fo:et aſſerere/ ꝙ apl'i nō habuiſſent vſuꝫ rerū neceſſariarū ad vitā humanā: quū vt dicit ſepe dicta decreta. exijt q̄ ſeminat. in. §. porro. nulla p:oꝛſus poſſit eſſe ꝓfeſſio q̄ a ſe vſum neceſſarie ſuſtenta-tionis excludat. Et ideo verba predicte queſtionis/ quū dicit ꝙ chriſtus ⁊ apoſtoli nō habuerūt aliq̄d in cōmuni/ accipienda ſunt ſm illum ſenſum q̄ queſtioni de qua agit aptio: eſt. ff. de reg. iur. l. quotiens idem ſermo. ⁊ prout ſu-mit in prima ſignificatione que eſt cum effectu haberi in cōmuni quoad ꝓp:ietatē ſiue dn̄ium vel ius agendi ſeu excipiēdi: vt. l. p:e. ſtipulatio iſta. §. habere. et de ꝟ. ſigni. l. habere. ⁊ l. bono:ū. §. in bonis. ⁊ de acqui. re. do. l. rem in bonis. et ſic qui actionē habet: rē habere videt. ff. de reg. iur. qui actionem. Sic ⁊ cui nō cōpetit actio: nec exceptio ꝓ re petenda vel defendenda/ nō dicit ꝓp:ie ⁊ ꝑfecte ſm iura ciuilia rem habere. ¶ P:eterea quū de facto dn̄i pa-pe Ioā. ſ. ex ſuſpenſione ſententie excōmunicationis ꝑlate in dicta decre. exijt/ cōtente: ⁊ ex his q̄ dicta ſunt in cōſiſto rio/ de intentione ipſius dn̄i pape Ioā. qui dictam propo ſuit queſtionē/ pateat videlicet ꝙ intentionis eiꝰ eſt ⁊ fuit querere/ vtrū aſſerere ꝙ chriſtus ⁊ apoſtoli nō habuerūt aliq̄d in cōmuni ꝑ modū dn̄ij et ꝓp:ietatis ſiue iure ſit he-reticū. Et intentio ꝓponentis ſit ſpectanda. ff. de ꝟ. ſigni. ne poſ. ex̄ de preben. c. ſi. ⁊ ex̄ de ꝟ. ſigni. intelligentia. ſeq̄-tur ꝙ ſub huiuſmodi intellectu ꝟba dicte queſtionis ſunt accipiēda. ¶ His p:emiſſis circa dicte queſtionis euiden tiā ad ipſam queſtionem cum co:rectione eccleſie Roma ne et capitis eius domini pape ⁊c. B

Aſſerere ꝙ chriſtus et apl'i non habuerit aliq̄d in ſpeciali vel i cōi ꝑ modū dn̄ij vel ꝓp:ietatis/ non eſt hereticum.

Reſpondeo ꝙ nō eſt hereticum aſſerere/ ꝙ chriſtus ⁊ apl'i nō ha-buerūt aliq̄d in ſpeciali vel in cōmuni per modum dn̄ij vel ꝓp:ietatis: vt ſuperius de-claraui. qđ euidenter ꝓbatur rationibꝰ ⁊ iuribꝰ. j. ſcriptis. ¶ P:ima ratio eſt: certū eſt ꝙ aſſerere de vita chriſti ⁊ do ctrina/ qđ ſctā Romana catholica ⁊ ap'lica aſſerit definit et ſentit ecc'ia: nō eſt hereticū: ſꝫ catholicū et fidele. hoc ꝓbatur. xxiiij. q. j. hec eſt fides. c. alienus. c. omnis qui rece dit. ⁊ c. qm̄ vetus. ⁊. xx. diſt. de libellis. ad ſi. xix. diſt. nulli fas eſt. c. ita dn̄s. xj. diſt. nolite. lxxxj. diſt. ſi qui ſunt. in ſi. ex̄ de heretic̄. ad abolendā. in textu ⁊ in gloſ. o:d. ⁊ Oſtiē. in apparatu. ex̄ de heretic̄. c. firmiſſime. ⁊ in ſumma. e. ti. ple-ne no. et ex̄ de ſum. tri. c. j. ⁊ c. ij. cum ſi. Et hoc ideo: q: eccle ſia romana a tramite traditionis ap'lice veritatis nūq̄ er rauit nec errare pōt. xxiiij. q. j. a recta. ⁊. c. pudenda. in ſi. et p:e. c. hoc eſt. Nā chriſtus in euāgelio Luc. xxij. dixit petro in ꝑſona eccleſie: Ego aūt rogaui ꝓ te vt nō deficiat fides tua. xxj. diſt. §. j. et peni. diſt. ij. ſi em̄. vltra duas colum. ꝟ. et ipſe dn̄s. cuius o:ationē cōſtat eſſe exauditā. ad Heb. v. ⁊ Ioan. xj. Et qui aliter ſcripturam ſacram intelligit/ q̄ do cet Romana eccleſia que a ſpū ſancto regitur: et nemo ex tra eam ſpiritūſanctum recipit. xxiiij. q. j. audiuimus. here ticus appellari poteſt/ etiam ſi in eccleſia ſit co:po:e. xxiiij. q. iij. hereſis. immo in his maio:is autho:itatis eſt deter-minatio eccleſie/ q̄ cuiuſlibet alterius ſancti. vnde Aug' contra epiſtolam Fo:tunati circa principium dicit. Ego euangelio non crederem: niſi me ad hoc autho:itas eccle ſie cōmoueret. Immo cōceſſo pro impoſſibili/ ꝙ eccleſia romana ſemel in fide errauerit: ſiue falſum dixerit: ſequi-tur ꝙ in ea nulla remanet autho:itas. ix. diſt. ſi ad ſcriptu-ras. Non enim dei vicarius deſtruet: ſed cōſtruet/ que ſui predeceſſo:es ſancte et conſulte fecerunt: et in quibus le-ges eccleſiaſticas ediderunt. Regnum enim eccleſie diui ſum nō eſt: q: ipm̄ nūq̄ in veritate deſolari cōtinget. xxv. q. ij. ſi ea. magna maturitate digeſta circa fidei declaratio nē aut euangelij ꝑ ſucceſſo:em retractāda non ſunt. xxxv. q. ix. ſententiam. ibi/ Non quādo ipſa que bene ſunt defini ta retractare voluerit. et. xv. diſt. ſicut. vbi de hoc. xxv. q. j. confidimus. c. que ad perpetuam. vbi de hoc. ⁊ c. ſunt qui dam. c. contra ſtatuta. c. omne. ⁊ c. p:ima ſalus. c. generali ter. c. ideo. c. iuſtitie. ⁊. q. ij. cum pie. c. quod vero. c. amputa to. c. eccleſiaſtice. xix. diſt. ſi romano:ū. in p:in. c. ſic omnes. c. enimuero. ¶ Item diuerſitas perſonarū romano:um pōtificū et cardinaliū nō facit eccleſie diuerſitatē: q: vna eſt eccleſia vetus et noua: q: rota in rota. et ſuccedit eccle-ſia ſynagoge. xxxv. q. j. c. j. at. eſt. §. hac itaq̄. et turbe q̄ pre-cedebant ⁊ que ſequebant clamabant oſanna. Mat. xxj. Mar. xj. ergo vna ſanctio: vnum dogma in ſenſu et ſentē tia et ratione: etſi aliquando fiat mutatio circa facta mu-tabilia. ad hec. xvj. diſt. habeo. vij. q. j. deniq̄. et in gloſ. ar. quod. xxiiij. q. j. loquitur. maxime ibi/ Epiſcopatum quoq̄ et ipſum vnum p:obemus ⁊c. ⁊ j. Epiſcopatus vnus eſt. et. c. pudenda. Nam ſi ea que vnus vel plures papa deter minat de fide vel fidei adiacentibus vel de declaratione euangelij: alter reuocat: iā eccleſia mutat: et dubia eſt cir-ca fidem ⁊ adiacētia ad fidē: ſed hoc dicere erro: eſt. xxiij. diſt. in nomine. ar. iiij. q. iij. §. Item in criminali. ꝟ. Item in teſtibus. Fides enim et que circa fidem ſunt/ certa ſunt et non dubia. ex̄ de heretic̄. dubius. ⁊. xxiij. q. j. aperte. ⁊ ar. ff. de fal. eos. ⁊. ff. de queſtio. de mino:e. ⁊ l. ex libero. ex̄ vt ec-cleſiaſti. bene. c. vnico. de ſum. trini. firmiter. nam ſi fidei declaratio variatur: et fides variabitur: et multiplex erit fides: quod eſt erro:: quia vnus deus: vna fides. Ephe. iiij. xxiiij. q. j. loquitur. ex̄ de ſen. excōmunica. c. j. in Clemē. vna eccleſia/ vnam fidem declarans. Item ſi ad articu-lum fidei pertinet/ ſi chriſtus et apoſtoli habuerunt domi nium et p:op:ietatem in rebus/ an non: ergo ſemper fue-rit articulus declaratus: quia non poteſt fieri nouus arti culus per papam. vide quod no. ē. in p:ima parte in. §. ad quē autē. in pn. in ar. xlv. ſed iſte articulus declaratus eſt a predeceſſo:ibus dn̄i pape Ioā. xxij. maxime a Nicolao. iij. in decre. exijt. ex̄ de ꝟ. ſigni. ergo circa eum non videtur ꝙ alius papa poſſit contrariū declarare per ea que no. xxv. q. j. que ad perpetuam. in gloſ. ex hoc patet. Item ſi cir-ca hoc eſſet dubium reſuſcitatum: et inter ſe diſco:dent ro mani pontifices: videtur ꝙ ſtari debeat ſententia plurimo rū. ad hec. xix. diſt. in canonicis. xx. diſt. de quibus. l. diſt. do mino ſancto. in ſi. vbi eſt exp:eſſum. lxv. diſt. c. j. ex̄ de tem-po. o:. nec epiſcopi. ex̄ de his que ſi. a ma. par. ca. c. vltimo. Eccleſia autem ſacroſancta clare et aperte definit aſſerit atq̄ docet/ ꝙ chriſtus et apoſtoli non habuerunt aliquid in communi p:op:ium nec in ſpeciali. Et in contrariū pu-blice et ex certa ſententia docentes/ ſeu ſcripturas aut li-bellos facientes/ excommunicationis ſententiam ꝓmul-gauit: que hodie per dominū papā Ioā. p:edictum eſt ſu-ſpenſa: ergo habet ꝓpoſitum. Itē fere oēs romani ponti fices/ q̄ fuerūt a tp̄e beati Franciſci tam de cōſilio ⁊ colle-gio dn̄oꝝ cardinalium q̄ illo tēpo:e fuerūt/ q̄ etiam in cō-cilijs generalibꝰ factis poſtmodum/ app:obauerunt ⁊ cō firmauerūt regulā et vitam beati Frāciſci q̄ eſt ſicut in ea ɔtinet: ſcm̄ euāgeliū obſeruare in altiſſima paupertate. ſcꝫ nō habēdo aliq̄d ꝓp:iū in ſpeciali nec in cōmuni/ tāq̄ regulā et vitā euāgelicā a chriſto datā: ſicut patꝫ in app:o

Digitized by Google

bationibus et confirmationibus dicte regule et vite beati ſfranciſci/ ⁊ alijs ordinationibus ſuper ſtatum ordinis fratrũ minoꝝ factis ꝑ dños Inno.iij.Honoriũ.iij.Greg.ix.Innoc.iiij.Alexandrũ.iiij.Clementem.iiij.Grego.x.in cõcilio lugdunẽ.Nicolaũ.iij.Clementem.v.Et vltimo ꝑ papã Ioã.xxij.Nicolai declaratio ſuꝑ ſtatũ eoꝝ laudata ⁊ approbata q̃ incipit/Quorũdam.⁊ canonizationib⁹ ſcõꝝ franciſci/antonij ⁊ lodoici: q̃ huiuſmodi vitã ⁊ paupertatẽ tãq̃ a chriſto ⁊ aplis eos doctã: ⁊ ab eccleſia (vt dictũ eſt) tam multipliciter approbatã vouerũt ⁊ ſeruauerũt. quẽ etiam ſtatũ altiſſime paupertatis tãq̃ ſtatum quẽ ipſemet tenuit chriſtus ⁊ ſeruauit miraculoſe ↄfirmauit: quũ ipſum beatũ ſfranciſcum tãq̃ ſuum ſpecialẽ ſectatorem ſacrorũ vulnerũ ſtigmatib⁹ inſigniuit: ꝑut ex plurib⁹ cõſtitutionib⁹ ⁊ ſtatutis ꝑ romanã eccleſiã factis ſuꝑ predictis colligitur euidẽter. In quib⁹ etiã diſtricte oĩbus fidelibus chriſtianis p̃cipit et mandat/ ꝙ ipſa ſacra ſtigmata tãq̃ veraciter ipſi ſancto ſfrãciſco a chriſto mirabiliter impreſſa ⁊ ꝓbata per ipſam romanã eccleſiã veneretur. Et ſi dicat ꝙ non ſequit ꝓ eoipſo ꝙ eccleſia romana approbauit ⁊ cõfirmauit regulã ⁊ vitã bti ſfrãciſci/ ⁊ ipſum ⁊ alios ſanctos dicti ordinis canonizauit: ꝙ ꝓpter hoc chriſt⁹ nõ habuerit aliq̃d in cõmuni et in ſpeciali. Nec ꝙ chriſtus docuerit hmõi vitã ⁊ regulã. Reſpõdet ꝙ immo ſequit. nam quũ definitio dicte regule ꝑ dictos romanos põtifices/ et cõcilia gñalia (vt dictũ eſt) approbate ſit talis. Uita fratrũ minorũ hec eſt: dñi noſtri ieſu chriſti ſanctũ euangeliũ obſeruare/ viuẽdõ in obediẽtia ſine ꝓprio ⁊ in caſtitate. ⁊ .j. Fratres nihil ſibi appropriẽt: nec domũ: nec locum: nec aliquã rem. ⁊ in fine dicit/ ſanctũ euangelium qd̃ firmiter ꝓmiſimus obſeruem⁹. ſicq̃ ꝑ dictos dños Greg.ix.q̃ ſe intentionẽ beati ſfrãciſci in cõdendo regulã cognouiſſe teſtat: ⁊ Innocẽ.iiij. ⁊ Alexandrũ.iiij. expreſſiſſime declaratũ/ ꝙ hmõi expropriatio quã beatus ſfranciſcus promiſit et vouerit ꝓmittẽdo euangeliũ/ viuẽdo ſine ꝓprio/ debet intelligi ⁊ ſeruari tã in ſpeciali/ q̃ in cõmuni: ⁊ in dicta regula hmõi expropriatio vocet celſitudo altiſſime paupertatis. Et quũ quis ꝓmittit altiſſimã paupertatẽ: illam intelligat ꝓmittere q̃ principalez habet gradũ altitudinis. ita ꝙ nulla altior valeat reperiri. ff.de ꝟ.obli.l.vbi aũt nõ apparet.§.reſpõ. Et chriſtus in euangelio docuerit paupertatẽ vt regula et menſura nõ poſſit excedi ab aliquo/ cui⁹ ipſe chriſtus ſeu doctrina ei⁹ ſit regula: q: ſi excederet regulam euangelij ſiue chriſti: potius eſſet regula ipſius q̃ ecõuerſo: ſequit ꝙ ſi beat⁹ ſfranciſcus vouit ⁊ ꝓmiſit euãgelium viuendo ſine ꝓprio in ſpeciali ⁊ in cõmuni: ꝙ talis fuit doctrina et regula euangelij: ⁊ ꝑ cõſequẽs ꝙ chriſtus nõ habuit aliq̃d in ſpeciali nec in cõmuni ꝓprium: q: qd̃ chriſtus docuit ꝑmo facit. Act.j.facit Mat.v.ibi: Qui ſic fecerit et docuerit. Preterea ſaltẽ abſq̃ dubio aliq̃ ſequit ex predictis cõfirmationib⁹ ⁊ canonizationib⁹ ſcõꝝ et cõfirmationib⁹ ⁊ declarationib⁹ regule ſancti ſfrãciſci/ ꝙ aſſerere ꝙ chriſtus et apoſtoli nõ habuerũt aliq̃d in cõmuni/ nõ eſt hereticũ: quũ manifeſtiſſimũ ſit ex dictis ⁊ factis ſanctoꝝ dictorũ ⁊ ex eorũ legẽdis/ ꝙ ipſi ſancti dictaz expropriationẽ in ſpeciali et in cõmuni vouerunt et ſeruauerũt tãq̃ expropriationẽ a chriſto ⁊ aplis doctã et ſeruatam: et ꝙ ipſi ſancti hoc aſſeruerũt. Non autẽ fuiſſent ſancti: nec eccleſia eos canonizare debuiſſet/ ſi hereticum fuiſſet/ aſſerere ꝙ chriſtus ⁊ apoſtoli nõ habuerũt aliq̃d in cõmuni. imo ſi hoc eſſet hereticũ eccleſia erraſſet eos canonizando qd̃ eſt erroneuz dicere. Secũdo ꝓbat dicta ꝓpoſitio euidẽtiſſime ꝑ ſepe dictã decre. Nico.iij.exijt.ꝑ bonifaciũ ei⁹ ſucceſſorẽ corpore iure clauſaz in titu.de ꝟ.ſigni. et ꝑ Clemẽtem.v.approbatã in cõcilio viẽn.in alia cõſtitutione q̃ incipit/ Exiui de paradiſo.in ti.de ꝟ.ſigni. ⁊ ꝑ dñm papã Ioã.xxij.in ſua cõſtitutione q̃ incipit/ Quorũdam. vt dictũ eſt. In p̃dicta aũt cõſtitutione/ Exijt.in.§.porro dicit ſic/ Porro quũ regula ipſa cõtineat/ ꝙ fratres nihil ſibi appropriẽt: nec domũ: nec locũ: nec aliquẽ rem: ſicq̃ declaratum per eamdẽ predeceſſorem noſtrum Grego.ix. et nonnullos alios hoc obſeruari debere tam in ſpeciali q̃ etiam in cõmuni. quã ſi arctam expropriationem abdicationẽ venenoſis obtrectationib⁹ aliquorum inſenſata damnauit aſtutia: ne fratrum eorũdem perfectionis claritas talium imperitis ſermonibus laceretur: dicimus ꝙ abdicatio proprietatis huiuſmodi omnium rerum tam in ſpeciali q̃ in cõmuni propter deum meritoria eſt ⁊ ſancta: quam et chriſtus viam ꝑfectionis oſtendens/ verbo docuit et exẽplo firmauit. quamq̃ primi fundatores militantis eccleſie ꝑut ab ipſo fonte hauſerant: in volentes perfecte viuere/ per doctrine ac vite ipſorum alueos deriuarunt. Ex quibus verbis cõſtat manifeſte/ ꝙ chriſtus et apoſtoli non habuerunt proprietatem vel dominium aliquarum rerum in ſpeciali vel in cõmuni. Alij in eadẽ decre. demonſtrant/ ꝙ profeſſio hui⁹ regule et vite fuit a chriſto et apoſtolis verbo et exemplo docta et firmata: quum circa initium ipſius decre. dicitur ſic. Hi ſunt illius ſancte regule profeſſores: et euangelico fundatur eloquio vite chriſti roboratur exemplo: fundatorum militantis eccleſie apoſtolorum eius ſermonibus actibuſq̃ firmatur. hec eſt apud deum et patrem munda et immaculata religio. Iacobi.j. que deſcendens a patre luminum per eius filiũ exemplariter et verbaliter apoſtolis tradita eſt: et demũ ſcilicet per ſpiritumſanctum beato ſfranciſco et eum ſequentibus inſpirata. hoc eſt cui atteſtante Paulo/ nemo debet eſſe. Gala.vltimo. moleſtus. quẽ chriſtus paſſionis ſue ſtigmatibus confirmauit/ volens inſtitutorẽ ipſi⁹ paſſionis ſue ſignis notabiliter inſigniri. ¶ Deinde in eadẽ decretali reſpondet tribus obiectionibus principalibus que aduerſus dictam concluſionem et determinationem fieri ab aliquibus potuiſſent. ¶ Prima talis eſt: Poſſet aliquis dicere domino pape: vos determinando concluditis ꝙ dicta abdicatio omnium rerum in ſpeciali et in cõmuni eſt meritoria et ſancta. Et pro ratione p̃ncipali hui⁹ concluſionis adducitis ꝙ chriſtus et apoſtoli eius eam exemplo et verbo docuerunt: quia non habuerunt aliq̃d proprij in ſpeciali nec in communi. Et dicitis ꝙ dicte regule profeſſio euangelico fundatur eloquio: vite chriſti roboratur exemplo et apoſtolorum: eius ſermonib⁹ actibuſq̃ firmatur. Sed huic concluſioni et rationi obſtare videtur/ ꝙ interdum chriſtus dicitur loculos habuiſſe: in quibus pecunia et ea que mittebantur pro victu portabãtur: et de quibus cibaria emebantur. Ex quo videtur ꝙ huiuſmodi abdicatio et profeſſio non fuerit a chriſto et eius apoſtolis verbo docta: nec exemplo firmata: ſed potius eius actio que debet eſſe. Ioan.xiij.ex̃ de ſepul.c.j. noſtra imitatio: fuerit in contrarium. Ad que reſpondetur dicto.§.porro.in hec verba: Nec his quiſquã putet obſiſtere/ ꝙ interdum dicitur chriſtuz loculos habuiſſe. nam ſicut ipſe chriſtus cuius perfecta ſunt opera. Deutero.xxxij. in ſuis actibus viam perfectionis exercuit: ꝙ interduz infirmorum imperfectionibus condeſcendens: et viam ꝑfectionis extolleret: et imperfectorum infirmas ſemitas nõ dãnaret: ſic infirmoꝝ perſonas ſuſcepit in loculis: ſicut in nonnullis alijs infirma humane carnis adſumens: prout euangelica teſtatur hiſtoria: ꝙ non tñ carne: ſed et mẽte condeſcendit infirmis. Sic enim humanam naturam aſſumpſit/ ꝙ in ſuis operibus perfectus exiſtens/ in noſtris factus humilis/ in proprijs permanſit excelſus: ſic ⁊ ſumme charitatis dignatione ad actus quoſdam noſtre imperfectioni conformes inducitur: ꝙ a ſumme perfectionis rectitudine non curuatur. Egit nãq̃ chriſtus ⁊ docuit perfectionis opera. egit etiam infirma: ſicut interdum in fuga patet: et loculis: ſed vtrunq̃ perfecte perfectus exiſtens/ vt perfectis et imperfectis ſe viam ſalutis oſtenderet: qui vtroſq̃ ſaluare venerat: qui tandem mori voluit pro vtriſq̃. hec ibi. ¶ Ex predicta autem determinatione et definitione eccleſie eliciuntur tres concluſiones. ¶ Prima ꝙ apoſtoli huiuſmodi abdicationem omnium

rerũ tam in ſpeciali ꝙ̄ in cõmuni vouerũt. Quod ſic ꝓbatur ſm definitionẽ dicte decre. talem abdicationẽ oim rerũ tam in ſpeciali ꝙ̄ in cõmuni oportet cõcedere fuiſſe in apoſtolis ſm rationẽ ⁊ cõditionẽ potiſſimam ipſius abdicationis/qualẽ ponimus fuiſſe in beato frãciſco. qḋ patet quũ ipſa decre. expreſſe dicat/ꝙ abdicationẽ illã quã habuit beatꝰ frãciſcus: apoſtoli hauſerãt a chriſto ⁊ in alios deriuarũt. Cõſtat autẽ ꝙ in abdicatione oim rerũ in ſpeciali et in cõmuni: quã fecit beatus franciſcus vna cõditio et potior fuit votum ⁊ ꝓmiſſio illius abdicationis. qḋ cõfirmatur: quia cõditio potior abdicationis temporalium non attendit̃ ſm actum exteriorẽ: qui eſt relinquere ſiue abijcere de facto res tẽporales: ſ; pncipaliter attẽdit̃ ſm actũ interiorẽ/qui eſt nolle habere res tp̃ales: ⁊ eis velle carere ꝓpter deum. Ex iſto actu pncipaliter cenſet̃ abdicatio meritoria. abdicare aũt tp̃alia ⁊ eis velle carere ſic/ꝙ in poteſtate ſua ſit licite velle ⁊ poſſe habere res tp̃ales quũ ſibi placuerit: eſt alteriꝰ rationis/ꝙ̄ abdicare ꝓpter votum ⁊ ꝓmiſſionẽ ſic/ꝙ nunꝙ̄ eas liceat habere nec velle habere: q: illa que fit ex voto eſt maioris meriti/ꝙ̄ illa que fit ex ſimplici propoſito: vt ſupra longe probaui in. §. Item ꝙ ſimplex facti vſus. ꝟ. qḋ etiam ſic ꝓbat̃. in ar. lvi. ergo ſi apoſtoli habuerunt illam abdicationẽ quã habuit beatus Franciſcus: quã innuit decre. ⁊ beatus Frãciſcus habuit eã ex voto: ſequit̃ ꝙ ⁊ apoſtoli eã habuerũt ex voto: alias apl̃i nõ deriuaſſent illam abdicationẽ in beatum Fran. ſeu alios volentes perfecte viuere: nec ipſe beatus Franciſcus talem abdicationẽ ex voto habuiſſet ab apoſtolis deriuatam. cuiꝰ oppoſitũ aſſerit decre. Qr aũt apoſtoli habuerũt illã abdicationẽ ex voto: ꝓbatur ꝑ Auguſtinũ in li. de mirabilibus ſcripture in fine. iij. libri vbi loquẽs de verbo qḋ dixit petrus Act. iij. paralytico: dicit ſic: In elemoſyne inq̇t excuſatione ⁊ paupertatis ꝓfeſſione/dixit paralytico/ſurge ⁊ ambula. magiſtri preceptũ ſeruãs dicentis Mat. x. Nolite poſſidere aurũ ⁊c. Nota ꝙ dixit paupertatis profeſſio. Nouerãt eñ apoſtoli/ꝙ ea que ex voto fiunt: ſunt maioris meriti: ꝙ̄ ea q̇ fiunt ex ſimplici ꝓpoſito ſeu ꝓpria voluntate. et Aug. vij. li. de ciui. dei. c. x. loquẽs de aplis dicit ſic Mat. xix. Mar. x. Luce. xviij. dixerũt inquit illi potẽtes. Ecce nos dimiſimus oia ⁊ ſecuti ſumus te. Hoc votum potentiſſime vouerant. Sed vnde hoc votum illis: niſi ab illo de quo dictum eſt dans votũ vouenti. Nõ eñ poſſet quiſꝙ̄ domino vouere: niſi ab illo acciperet ꝙ voueret. hec Augꝰ. Item gloſ. ſup illud quod dicitur in pſ. lxxv. vouete et reddite. primũ ad conſilium: ſcḋm ad imperiũ refertur. ſed ſacra ſcriptura nunꝙ̄ dat cõſilium niſi de meliori bono. xiiij. q. j. quiſquis. ergo melius eſt bonum quod fit ex voto ꝙ̄ ſine voto: quia bonum additum bono eſt maius bonum ꝙ̄ alterum tm̃: ſed votum eſt bonum vnde conſulitur: ergo melius et magis meritorium eſt facere bonum ex voto ꝙ̄ ſine voto. vnde Augꝰ. ſuper illud pſ. cxxxi. votum vouit deo Jacob. Nihil inquam deo gratius offerre poſſumus ꝙ̄ vouere quod eſt firme promittere. hec Augꝰ. Et idem Auguſtinus in epiſtola ad Armentarium/qui votum fecerat continentie. Si fidem deo fregeris (quod abſit) tanto miſerior eris quãto beatior ſi perſolueris. Ex quo ſequitur ꝙ peior eſt operatio mali que fit cõtra votum: ꝙ̄ illa que non fit cõtra votum. op. ar. xij. q. j. nolo. ⁊ c. ſcimus. Sic ⁊ melior eſt operatio boni cum voto ꝙ̄ ſine voto. quod latius ꝑ Anſel. ſupra longe probaui in. §. Item ꝙ ſimplex facti vſus. ꝟ. quod etiam ſic probat̃. in arti. lvi. Vera eſt ergo dicta concluſio/ꝙ apoſtoli dictam expropriationem omnium rerum in ſpeciali et in communi habuerunt ex voto. Et quod ex dicte decreta. extij/⁊ alijs predictis authoritatibus cõprobatur. ¶ Secunda concluſio que ex definitione dicte decreta. elicitur/eſt ꝙ chriſtus et apoſtoli poſtꝙ̄ ſtatum perfectionis et paupertatis euangelice aſſumpſerunt: nuſꝙ̄ habuerunt proprietatem et dominium alicuiꝰ rei tẽporalis: nec aliquã rem tãꝙ̄ domini et proprietarij poſſederunt. Et ꝙ loculos quos interdum habuiſſe infirmis condeſcendo dicuntur: habuerunt ſolum vt diſpenſatores et adminiſtratores pauperum: non vt proprietarij ſeu dñi. qḋ ex verbis dicte decre. ⁊ multis authoritatibꝰ rõnibꝰ et iuribꝰ cõprobat̃. Ex decre. ꝓbat̃ q: cõcluſio pncipalis ⁊ pncipaliter intẽta in dicta definitiõe i dicta decre. eſt/ꝙ abdicatio omnium rerũ tam in ſpeciali ꝙ̄ in cõmuni: quam vouit beatus Frãciſcus: eſt meritoria et ſancta: quam chriſtus ⁊ apoſtoli verbo docuerunt et exemplo firmarunt: et in volentes perfecte viuere: deriuarunt. Deinde ab ipſa concluſione remouet ſiue excludit inſtantiam que fiebat de loculis dicens. Nec his quiſpiam putet obſiſtere. ꝙ interdum dicitur chriſtum loculos habuiſſe. ex cluſio autem obiectionis ſiue inſtantie ſolutio non infringit in aliquo principalem concluſionem. ex de tranſla. epiſcopi. inter corporalia. vbi ponitur cõcluſio principalis/ꝙ electus et confirmatus non poteſt ſine romanorũ pontificum licentia eccleſiam derelinquere: quia poſt electionem et confirmationem canonicam inter perſonas eligẽtium et electi cõiugium eſt ſpirituale contractum. Deinde opponitur inſtantia que ponitur cõtra dictam cõcluſionem de canone/in quo legitur/ꝙ ſi vltra ſex menſes per ſuam negligentiam tenuerit eccleſiam viduatam: nec ibi nec alibi donum cõſecrationis accipiat: imo metropolitani ſui cedat iudicio. et dicit ꝙ hec obiectio ſiue inſtantia dictam concluſionem non infringit etiam per illud quod in dicto canone dicitur: vt non intelligatur eccleſia viduata tãꝙ̄ ſponſum non habens: licet quoad quedam quaſi viri maneat ſolatio deſtituta. vnde ipſa concluſio in ſua priſtinitate perſiſtit: Sic ⁊ in propoſito licet dicatur aliquãdo chriſtum loculos habuiſſe: non propter hoc infringit̃ dicta cõcluſio ſupradicte abdicationis omnium rerum in ſpeciali ⁊ in cõmuni: ſed in ſua firmitate perſiſtit. quod cõfirmatur per illud quod ſubijcitur: quum dicitur ꝙ ſic habuit loculos: ſicut a liqñ fugit/infirmorum ſc; imperfectionibus condeſcendens: et tamen ſemper perfecte perfectꝰ exiſtens/perfectis et imperfectis ſe viam ſalutis oſtẽdit. Ad quorũ verborũ intelligentiam attendendum eſt/ꝙ ſicut in fuga infirmorum duo actus conſiderantur ſcilicet actus exterior: ideſt receſſus a perſequentibꝰ: ⁊ actus interior: qui eſt timor: ſic ⁊ in loculis infirmorũ: ſiue in his q̄ ab infirmis habentur in cõmuni/duo actus conſiderãtur. vnus eſt exterior: ſcilicet loculos portare: et res que habẽtur in loculis ſiue in cõmuni diſpenſare ſiue contrectare. Alius eſt actꝰ interior. ſc; velle habere ea in dominio ſpeciali vel cum ſuo ſpeciali collegio participato: et eas iure talis dominij poſſidere et contrectare. igitur ſicut manifeſtum eſt chriſtum non ꝯdeſcendiſſe infirmis in fuga quoad actum interiorem/ſcilicet quantum ad timorem. ſciebat eñ vt dicit euangeliſta Joan. vij. viij. ⁊ x. quando fugit: ꝙ nondum venerat hora eius. Oppoſitum docuit dicens/Nolite timere eos qui occidunt corpus. Matth. x. Luce. xij. xj. q. iij. nolite. vnde in eodem. c. Matth. x. ſuper verbo/fugite in aliam/ait Hierony. Hoc ad illud tempus referendum eſt quum apoſtoli ad predicationem mittebantur: quibus proprie dictum eſt Matth. x. In viam gẽtium ne abieritis. ꝙ perſecutionem timere non debeant: ſed declinare. quod quidem videmus in principio feciſſe credentes quãdo orta hieroſolymis ꝑſecutione/diſperſi ſunt in vniuerſam iudeam: vt tribulationis occaſio fieret euangelij ſeminarium. Item ibi Auguſtinus contra Fauſtum: Nec; tamen ſaluator non potuit tueri diſcipulos ſuos quibus fugere precepit: et huius rei exemplum prebuit: ſed inſtruebat hominis infirmitatem: ne deum tẽtare audeat/quãdo habet quid faciat. vt quod cauere oportet: euadat. Et ad hoc eſt optimum ar. de Paulo: qui deponi ſe fecit in ſporta per murum damaſci. ij. Cor. xj. qui non ex timore mortis fugit: qui paratus erat pro chriſto mori: ſed vt alibi maiorem fructum faceret: vt dicit Greg. in dialogo. et trãſfertur. vij. q. j. c. vltimo. Petijt etiã Pau

lus milites a

lus a miliᷓtes a tribuno. Actuū.xxiij.nō timoꝛe moꝛtis: nec
ſue voluntati:ſed omniū vtilitati victurus. xxiij.q.iij.§.
Item ab aliꝗ cū.c.ſeq.chꝛiſtus autē ſi timuiſſet: tunc imꝑ
fectus fuiſſet. ꝑfecta em̄ charitas foꝛas mittit timoꝛem.
j.Jo.iiij.⁊.xxiij.q.vj.§.ex his. Pauoꝛem aūt ⁊ timoꝛē moꝛ⸗
tis naturalem habuit:vn̄ incepit tedere ⁊ pauere. Mar⸗
ci.xiiij.vbi Theophilus. Quia em̄ totū aſſumpſerat ho⸗
minē: aſſumpſit ⁊ naturales hoīs ꝓpꝛietates/pauere et
tedere ⁊ contriſtari naturaliter. Nam hoīes naturaliter
inuiti tendunt ad moꝛtē.⁊ Beda ibi. Qui coꝛpus ſuſce⸗
pit:oīa debuit ſuſcipere que coꝛpoꝛis ſunt/vt eſuriret ſiti⸗
ret angeretur cōtriſtaretur.diuinitas em̄ ꝑ hos cōmuta⸗
ri neſcit affectus. Et de hoc etiam no.xj.q.iij.nō ſolum.in
gloſ.nō remouet. Cōcedit ergo chꝛiſtus fugam infirmis
quātum ad actum exterioꝛē ſcꝫ a perſequētibus receden
do:non ꝑfectis interius coꝛde timendo. Sic ⁊ in loculis
dicendū eſt/ꝙ licet chꝛiſtus quātum ad actum exterioꝛeꝫ
in loculis deferendis cōtrectandis ⁊ diſpenſandis his ꝗ
ibidem reponebantur:cōdeſcenderet infirmis:vt.xij.q.j.
habebat.nō tamen quātum ad volendum ſibi vel colle⸗
gio apoſtoloꝛū appꝛopꝛiare ſeu appꝛopꝛiando dn̄iū locu
loꝝ vel eoꝝ que in loculis poꝛtabantur.nā hoc nō fuit cō
gruū ſue poteſtati nec bonitati:quia quū de iure natura⸗
li ⁊ diuino omniū rerum ſpectantium ad vitam humanā
cōmunis vſus eſſe debeat oībus hoībus.⁊ per iniquita⸗
tem factum ſit vt dicam hoc meū hoc tuū: vt habeť.xij.q.
j.c.ij.⁊.viij.di.§.j.cum.c.ſeq.et ipſe chꝛiſtus venerit ad do
cendum ꝑfectiſſime omniū terrenoꝝ contēptum. Mat.
xix.⁊ vitam quietiſſimā. Matth.xj.⁊.v. ⁊ ad omnem ma
teriam ſollicitudinis tempoꝛaliū perfecte euangeliū ſeꝗ
volentibus amputandam. Matth.vj.⁊ ad ſtatū innocē⸗
tie reuocandum.ps.xxiiij. Innocentes ⁊ recti adheſerūt
mihi ⁊c. Si chꝛiſtus ſibi aut ſuo collegio ſpeciali apoſto
loꝝ dn̄io ⁊ poſſeſſiōes tempoꝛaliū rerū appꝛopꝛiaſſet: ſe⸗
queretur ꝙ nec terrenoꝝ ꝯtemptum:nec vitam quietiſſi⸗
mā:ꝗ tollit materiā litigādi:ꝗ ſurgit ex rerū appꝛopꝛia⸗
tione ꝑfectiſſime docuiſſet.nec omnē materiā ſolicitudi⸗
nis a ſuis apl'is ⁊ diſcipulis ſpālibus ſectatoꝛibꝰ ampu⸗
taſſet:nec ſtatū innocentie renouaſſet. Preterea ſi chꝛiſtꝰ
dn̄ium ⁊ ꝓpꝛietatē loculoꝝ/⁊ eoꝝ que in loculis ferebā
tur/habuiſſet:nō dixiſſet nec dicere potuiſſet dicta decre.
Nec his quiſꝗ̄ putat obſiſtere/ꝙ interdū dicit chꝛiſtū lo
culos habuiſſe. quia exceptio que veritatis fit a regula:
qm̄ ad ipſam exceptionē viciat ſiue falſificat ipſam regu⸗
lam:⁊ ꝑ cōſequēs in hoc ipſi regule obuiat.ff.de reg.iur.
l.j. Preterea. vt.ſ̄.ꝶ. ex predicta.cum ꝶſi. ſe.ꝓbatum eſt:
apoſtoli de iſta expꝛopꝛiatione in ſpeciali votū fecerunt.
vn̄ poſtmoduꝫ nullo tēpoꝛe fuerunt capaces alicuiꝰ dn̄ij
ſiue ꝓpꝛietatis:qꝛ votū expꝛopꝛiationis hmōi/qḋ eſt nec
habere:nec velle dn̄ium in cōmuni vel in ſpeciali: quū ſit
negatiuū: obligat ſemꝑ ⁊ ad ſemꝑ ſm̄ theologos.⁊ ſi ſi⸗
bi in ꝓpꝛio vel cōmuni poſt emiſſuꝫ votū/appꝛopꝛiaſſent
inde aliquid/moꝛtaliter peccaſſet.ex de ſta.mona.c.ij.§.ꝗ
uero.c.ſuꝑ quodam. Et ſic patet pꝛimū videlicet ꝙ ex dif
finitione ⁊ verbis dicte decre.chꝛiſtus ⁊ apoſtoli non ha
buerunt aliquid in loculis nec in alijs aliquibus rebꝰ do
miniū in ſpeciali nec etiam in cōmuni. Per authoꝛitates
etiam ſanctoꝝ hoc pꝛobatur:vt etiam dixi ſupꝛa longe in
§.poꝛro.⁊ in pmis chartis.in ar.lv.vn̄ ſuper illud Mat.
xvij.c.vade ad mare ⁊c.dicit gloſ. Dominꝰ tante pauper⸗
tatis fuit:vt vnde tributa ſolueret nō haberet. Judas ꝗ⸗
dem in loculis cōmunia habebat: ſed res pauperum in
vſus ſuos cōuertere nefas duxit. idipm̄ dans nobis exē⸗
plum. Et Chꝛyſoſtomus ſuper Joānem homil.lxxj.ſuper
illud Joā.xiij. Aut egenis aliquid daret.dicit ſic. Quali⸗
ter inquit nō peram:non virgam:non es iubens deferre
marſupiū habebat. Et reſpondens ſubdit:ad inopū mi⸗
niſterium:vt diſcas quoniā valde pauperem ⁊ crucifixū
huius opoꝛtet ꝓſpectionis multam facere ꝓcurationem.
multa eniſ ad noſtram diſpenſans doctrinam hec age⸗
bat. Ad idem.xij.q.j.habebat. Habebat dominꝰ loculos
⁊ a fidelibus oblata conſeruans:⁊ ſuoꝝ neceſſitatibus:⁊
alijs indigentibus tribuebat.tunc pꝛimū eccleſiaſtice pe
cunie foꝛma eſt inſtituta.hec ibi. Foꝛma aūt eccleſiaſtice
pecunie inſtituta in loculis eſt:quā ponit Proſper i libꝛo
de vita contemplatiua/ſic dicens: Scientes viri ſancti
nihil aliud eſſe omnes res eccleſie:niſi vota fideliū/⁊ pre
cia peccatoꝝ/⁊ patrimonia pauperum:non eas vendica
uerūt in vſus ſuos: vt ꝓpꝛias/ſed vt cōmendatas paupe
ribus erogauerunt. Et idem dicit Aug.in authoꝛitate ſu
perius circa queſtionis articulum allegata:poſita.xxiiij.
q.vij.ꝙ autem.⁊ in alijs iuribus ibidē allegatis. Ex qui⸗
bus ⁊ alijs cauſa bꝛeuitatis omiſſis clare patet ꝙ chꝛiſtꝰ
⁊ apoſtoli nō habuerunt dominiū nec ꝓpꝛietatē loculoꝝ
nec eoꝝ que a fidelibus offerebantur:ſed ſolum diſpenſa
tionem/adminiſtrationē/⁊ ꝓcurationem pꝛo neceſſitati
bus ſuis ⁊ alioꝝ indigentiū. ⁊ hoc idem expꝛeſſe aſſerit
Aug.ſuꝑ ps.ciij.qui incipit. Benedic anima mea dn̄o.in
verbis illis/ Producēs fenū iumentis.ſic dicēs. Habuit
dn̄s loculos in vſus eoꝛū qui cum eo erant ⁊ ſuos: ⁊ reli⸗
gioſas mulieres in comitatu que miniſtrabant ei de ſub⸗
ſtantia ſua:in his pſonam infirmoꝝ magis ſuſcipiēs. pre
uidit em̄ multos futuros ⁊ iſta queſituros. Futurus erat
Paulus nihil tale aliquādo querens:⁊ omnia ꝓuincial⸗
ibus donans:qui etiaꝫ moꝛi optat Actuū.xxij.pꝛo chꝛiſto.
Sed quia multi infirmi iſta queſituri erant:magis infir
moꝝ perſonam ſuſcepit.ſublimius tamen egit chꝛiſtus:
quia miſericoꝛdius.hec ibi. Item idem Augu. de opere
monachoꝝ aliquātulum poſt ꝑncipium dicit ſic. Dn̄s mo
re miſericoꝛdie ſue infirmitatibus compatiens/quum ei
poſſent angeli miniſtrare:loculos habebat in quibꝰ mit⸗
teretur pecunia que offerebatur vtiꝗ a bonis fidelibus
eoꝝ victui neceſſaria: quos loculos Jude cōmendauit.
hec ibi. Et quibꝰ patet clariſſime ꝙ nec chꝛiſtus nec apo⸗
ſtoli habuerunt loculos/niſi quātum ad diſpenſationem
⁊ adminiſtrationē condeſcendendo infirmis:⁊ nō quan
tum ad dominiū nec ꝓpꝛietatem. Et vocanť infirmi:qui
timoꝛe egēne talia requirunt: ⁊ ſibi appꝛopꝛiant.vt.ſ̄.ꝗ⸗
bus licet condeſcenderit quātum ad actum exterioꝛē:ſcꝫ
habendo loculos:vt dictum eſt ſupꝛa.ꝶ.ad quoꝝ: non tn̄
quātum ad actum interioꝛem: ſcꝫ timoꝛē ⁊ appꝛopꝛiatio
nem. Qꝛ autem chꝛiſtus ⁊ apoſtoli poſtꝗ̄ dictum ſtatum
perfectionis ⁊ paupertatis aſſumpſerunt:nulꝗ̄ aliquas
in ſpeciali nec in cōmuni per modum pꝛopꝛietatis ⁊ dn̄ij
res poſſederint:patet ex dictis euangelij ⁊ ſanctoꝛum ex⸗
ponentium ea. Nam Matth.x.poſt vocationem apoſto⸗
loꝛum eis vitam perfectionis tradēs ſic dicit. Nolite poſ
ſidere aurum/neꝗ argentuꝫ/neꝗ pecuniā in zonis/neꝗ
peram in via ⁊c. quod exponens Rabanus in oꝛiginali
dicit ſic. Conſequenter hoc precepit euangelizatoꝛibus
veritatis:quibus ante dixerat/ Gꝛatis accepiſtis:gratis
date.ſi em̄ ſic predicant vt pꝛciū nō accipiant: ſuperflua
eſt auri ⁊ argenti numinoꝛūꝗ poſſeſſio. Nam ſi habuiſ⸗
ſent aurum ⁊ argentum:viderentur non tam ſalutis ho
minū ꝗ̄ lucri cauſa pꝛedicare. Ideoꝗ ſubiūgit. Quia di
uitias detrūcauerat:ꝓpemodum vite neceſſaria ampu⸗
tat. vt apoſtoli vere doctoꝛes religiōis/qui docebāt oīa
gubernari dei pꝛouidentia:ſeipſos oſtenderent nihil co
gitare de craſtino. ⁊ paruꝫ poſt. Hec loquebatur apo⸗
ſtolis:vt ſecuri non poſſiderent:neꝗ poꝛtarent huic vite
neceſſaria nec magna nec minima.hec Raba. Alia mul⸗
ta oꝛiginalia ſanctoꝛum loquentia de hoc.ſ̄.in.§.poꝛro.
in ar.lv.in iſto tractatu poſui que nō repeto hic. Ex qui⸗
bus patet ꝙ apoſtoli fuerūt pauperes in ſumma ⁊ altiſ⸗
ſima paupertate:qua/vt dictum eſt/altioꝛ dari nō poteſt:
que eſt/nec habere in ꝓpꝛio nec in cōmuni. Certum em̄
eſt ꝙ ſi potuiſſent in cōmuni ſuo collegio dominia ⁊ poſ⸗
ſeſſiones rerum appꝛopꝛiare:potuiſſent etiam per conſe
quens aurum ⁊ argentum in cōmuni poſſidere.⁊ ſi in cō
muni eoꝛuꝫ collegio potuiſſent hec recipere ⁊ poſſidere:

C

Digitized by Google

fruſtra dixiſſent ſancti ꝙ chriſtus eis prohibuit iſta poſſi
dere: ne viderentur cauſa lucri predicare. quū ita poſſet
cogitari ꝙ predicarent ⁊ queſtum facerent ꝓpter diuiti/
as acquirendas eoꝝ collegio: ſicut pro lucro ſingularis
pſone ⁊ fruſtra dicerēt ſancti ꝙ per hoc chriſtus apoſto/
los exuit ab omni vite huius ſolicitudine. quū ita poſſet
eſſe materia ſolicitudinis pro acquirendo ſingulari colle
gio: ſicut ꝓ ſingulari perſona. Et irrationabiliter fuiſſet
eis interdictū ne quid in via tollerent: ⁊ ne ſacculū neq̧
peram nec es in zonis portarent: ⁊ per cōſequens ne reci
perent aurum ⁊ argentum ⁊ pecunias: immo potius de/
buiſſet eis concedi vt iſta reciperent ⁊ portarent ad ſer/
uanda ⁊ poſſidenda ⁊ in cōmuni dominio habēda. Pre
terea ſi habere potuiſſent dñia ⁊ poſſeſſiones in cōmuni
nō diſtingueret abdicatio apoſtolorum ab abdicatione
quā faciebat turba q̄ ſequebatur apoſtolos: nec ab abdi
catione cenobitarum habentium dñia ⁊ poſſeſſiones in
cōmuni: quā tamen diſtinctionē ſancti faciūt. vnde gloſ.
Bede ſuper illud Actuū. iiij. Multitudinis credentium
⁊c. dicit ſic. Diſcernit ordinem doctorum ⁊ auditoꝝ. Nā
multitudo rebus ſcriptis copula charitatis inuicē iun/
gebatur. apoſtoli vero virtute fulgentes myſteria chriſti
pandebant. hec ibi. Ex quo patet ꝙ illa rerum cōmuni/
tas erat turbe: non apoſtoloꝝ. Nec huic repugnat ꝙ ſta/
tim ſequitur: ante pedes ipſoꝝ pecuniam fuiſſe poſitam.
quia hoc fiebat vt docerent pecunias eſſe calcandas. vt
dicit Hieronym⁹ ad Demetriadem. Hec etiam forma tra
dita fuit monaſtice ſeu cenobite vite. vnde gloſ. Bede ſu
per illud Actuū. iiij. Multitudinis credentiū/ dicit ſic.
Qui ſic viuūt vt ſint cōmunia omnia/ cenobite vocant.
que vita tanto eſt felicior: quāto ſtatum futuri ſeculi imi
tatur: vbi omnia cōmunia. Uel certe vt ſe ⁊ ſua apoſtoli/
ce diſpoſitioni cōmitterent ſicut docet Ambro. ſuper epi/
ſtolam ad Coꝝ. Hanc tamen rerum diſpoſitionē malue/
runt cōmittere alijs: ſicut in actibus legitur. Actuum. vj.
conſequēter. Non eſt bonū nos derelinquere verbū dei:
⁊ miniſtrare menſis. Qđ quidem dixerunt vt miniſterij
refugerēt diſtractionē: non quia per illud aliquid poſſe/
derunt: vt patet in authoritatibus ſupra allegatis. Ex q̄/
bus conſtat ꝙ ſancti doctores eccleſie diſtinguunt inter
abdicationem apoſtolorum/ ⁊ eorū qui conuertebantur
per eos cenobitarum. que quidem diſtinctio nulla eſſet: ſi
conceſſum fuiſſet apoſtolis aurum ⁊ argentū in cōmuni
habere. Et ideo preceptum datum apoſtolis de non poſ/
ſidendo aurum nec argētum nec pecunias/ intelligi de/
bet prout ſtare poteſt pro ſuis ſuppoſitis diſtributiue et
etiam collectiue: interdicendo nō ſolum cuilibet ſingula
ri/ ſed etiam toti collegio apoſtolorum poſſeſſionem hu/
iuſmodi. Et ideo dicit Petrus vice omniū apoſtolorum/
Ecce nos reliquimus omnia. Matth. xix. ⁊ qui dixit oīa
nihil excepit. ex de maio. ⁊ obedi. ſolite. j. Coꝝ. xv. Heb. ij.
ff. de auro ⁊ argen. leg. l. plancius. ⁊ ſic omnia tam in ſpe
ciali q̄ in cōmuni concluſit. Qr autem chriſtus hanc pau
pertatis formam in ſeipſo ſeruauerit quā apoſtolis ſer/
uandam mandauit: probatum eſt longe. ſ. in. §. porro. in
ar. lv. per authoritates Chryſoſto. ſuper Matth. homil.
xxij. ⁊ per gloſ. ſuper illud. Uulpes foueas habent/ ⁊ ali/
as. Qr ſi forte dicat quis chriſtum habuiſſe hoſpitiū non
cōmune: obuiat illud Chryſoſto. in ſermone de proditio
ne Jude vbi dicit. Quos precioſorum delectat pompa
marmorum cognoſcant chriſtum dominū omniū ⁊ locū
in quo caput reclinaret non habuiſſe. Et iđ diſcipuli ipm
interrogant et dicunt: Ubi vis paremus tibi comedere
paſca? Matth. xxvj. Marci. xiiij. Luce. xxij. Sed ſi chriſt⁹
habuiſſet cōmune hoſpitium: illud diſcipuli non ignoraſ
ſent: nec ipſe caruiſſet loco in quo caput inclinaret ⁊ pa
Chriſt⁹ fuit hoīz pauper/ rimus. ſca comederet. Jtem Anſelmus in libro de ſacramentis
dicit ſic. Pauper ita fuit chriſtus: vt veniens in mundum
nō ſua ſed aliena domo naſceretur: natus propter inopi/
am loci in preſepi brutorum animalium poneretur: et vi/
uens in mūdo non haberet vbi caput reclinaret: nec mo
riens vnde nuditatem ſuaȝ tegeret: nec mortuus vbi in/
uolueretur: nec ſepulcrum aut locum vbi corpus mortuū
locaretur. hec Anſelmus. Jtem Beda ſuper illud Mar.
xj. Circūſpectis omnibus/ in originali dicit ſic. Intelligē
dum ꝙ domin⁹ tante paupertatis fuerit: vt in vrbe maxi
ma nullum hoſpitem nullāq̧ manſionem/ ſed in agro par
uulo apud Lazarum ſororeſq̧ eius habitaret. Conſtans
igitur eſt ꝙ non hoſpitio ſolum ſed ⁊ precio quo id cōdu
ceret caruerit: dum neceſſitate compulſus de vrbe exijt.
Hoc etiam ex ratione probatur: nam ſi filius dei ad hoc
aſſumpſit naturam humanam vt genus humanum qđ ꝑ
peccatum a ſtatu innocentie conciderat/ repararet: non
perfecte reparaſſet niſi aſſumpſiſſet naturam: ergo taleȝ
aſſumpſit. vnde Augu. ſuper illud Jo. j. Ecce agnus dei.
Si agnus: ergo innocens. ⁊ ſi aſſumpſit naturam innocē
tem: aſſumpſit eam ſm omnem perfectioneȝ anime quā
habuiſſet aliquis in ſtatu innocentie. Sed in ſtatu inno
centie fuiſſent homines ſine dominijs diſtinctis: ſicut pȝ
diſ. viij. §. j. ⁊. c. j. ⁊. ſ. in. §. porro in. lv. ar. Dixi igitur ſi chri/
ſtus tenuit ſtatum innocentie: nō habuit dominiū diſtin
ctum in ſpeciali vel in cōmuni alicuius rei: ſed ſolum ſim
plicem facti vſum licitum ⁊ conceſſuȝ. Ex quibus omni/
bus ⁊ alijs pluribus iuribus et rationibus ꝓpter breui/
tatem omiſſis/ ⁊ ex ijs que plenius inſerūtur in libro de
perfectione euangelica: quē compoſuit frater Joānes de
ordine minoꝝ archiepiſcopus Cantuarienſis ⁊ ſolēniſſi
mus magiſter in ſacra pagina: ⁊ Apologia fratris Bo/
nauenture cardinalis epiſcopi Albanēſis magiſtri de ſo
lēnioribus mūdi tempore ſuo de ordine fratrum minoꝝ/
liquet manifeſte ꝙ chriſtus ⁊ apoſtoli nō habuerunt ali/
quid ꝓprium nec in ſpeciali nec in cōmuni. Et ꝙ eccleſia
romana que in doctrina chriſti ⁊ apoſtolorum errare nō
poteſt. xxiiij. q. j. a recta. rectiſſime definiuit: dicendo ꝙ hu
iuſmodi abdicationem omniū rerum tam in ſpeciali q̄
in cōmuni chriſtus ⁊ apoſtoli verbo docuerunt ⁊ exēplo
firmauerūt. Et ſiquis dictas authoritates ſcripture ſan
cte vel ſanctorum aliter intelligeret vel exponeret q̄ ec/
cleſia que ſpirituſancto regitur/ intelligit ⁊ exponit: here
ticus foret cenſendus. vt. xxiiij. q. iij. hereſis. Quinimo ſi
quis etiam ex ſanctis doctoribus eccleſie aliter ſentiret:
diceret/ vel doceret: poti⁹ authoritati ⁊ definitioni eccle/
ſie ſtandum eſſet: q̄ illius ſancti doctoris. xxiiij. q. j. hec eſt
⁊. xx. di. §. j. ¶ Tertia concluſio que elicitur ex dicta deter Chriſt⁹ nō ſemꝑ loculos habuit.
minatione decre. xxij. eſt/ ꝙ chriſtus nō habuit regulari
ter loculos: ſed ſolum aliquādo ſiue in caſu: ſcȝ infirmis
condeſcendendo. qđ demonſtratur ex verbis dicte decre.
quū dicit: interduȝ loculos dicitur habuiſſe. ⁊ quū poſtea
ſubijcit ꝙ chriſtus ſic in ſuis actibus perfectionem exer/
cuit. ꝙ interdum infirmorū imperfectionibus condeſcen
dit. ⁊. ſ. ſicut in fuga patet ⁊ loculis. Ex quibus verbis et
ſententia ſiue intellectu ex ipſis verbis ſumptis demon/
ſtratur ꝙ chriſtus regulariter loculos nō habuit: ſed in
caſu: immo regulam ſiue legem dedit Matth. x. apoſto
lis ſuis de loculis non habendis: vt ſupra probatum eſt.
quā regulam ⁊ ipſe quaſi ſemper in ſeipſo ſeruauit. ſȝ in/
terdum habuit ⁊ in caſu: ſicut aliquando fugit perſecu/
tores: ſed vt plurimū non fugit. Jo. xviij. ſed eis ſe oppo/
ſuit: ⁊ legem de nō timendo perſecutores ⁊ eos qui corp⁹
occidunt eis dedit. Matth. x. Luce. xij. xj. q. iij. nolite. vt ſu
perius dictum eſt. vnde gloſ. ſuper illud Matth. xxvj. Et
orauit tertio ⁊c. dicit ꝙ chriſtus trina oratione docuit ti/
morem triplicem ſuperare: ſcȝ timorem mortis/ timorem
vilitatis/ ⁊ timorem doloris. ſic ⁊ lex dicit ꝙ illud qđ dici
tur interdum concedi qđ cōceditur in aliquo caſu regu
lariter prohibetur. vnde poſita regula qua dicitur nouo
iudicio agendum eſſe/ vt tollatur opus quod poſt litem
conteſtatam factum eſt: tollitur in caſu. ſcȝ ſi illud qđ an/
teceſſit/ tolli ſine eo nō poteſt. ff. de aqua plu. ar. l. ac eius.
in fi. ⁊. l. ſequēti. que incipit/ ſed interdum. ⁊ ſm Papiam

Digitized by Google

Interdum tm̃ preſtat ſicut Aliquádo. Attendendũ igitur eſt ꝙ in euangelio aut in aliqua parte noui teſtamenti nihil plus legitur de loculis: niſi qḋ legitur Joan.xij.⁊ xiij.⁊.iiij.ideo dicitur in pre.decre.exijt.interdum. Naꝫ in pcedenti ſerie euangelica legitur ꝙ ſancte mulieres que comitabantur dominũ cum diſcipulis: miniſtrabát ei de facultatibus ſuis.⁊ Luce.v.⁊.viij.⁊.xiiij. Jo.xij.⁊.ij. Legitur etiam in alienis menſis de cibo alieno aſſidue mádu caſſe.quia nũquá habuit hoſpitium nec mẽſam nec candelabrum nec aliquid talium.vnde ſuper Luce.ix.c.dicit Chryſoſtom⁹. Aſpice qualiter paupertateꝫ quá domin⁹ docuerat:per opera demonſtrat. Non em̃ ei erat menſa/ nec candelabrum/nec domus/nec quicq̃ aliquid taliuꝫ. Et Hieronymus ad Nepotianũ dicit: Turpe eſt antefores ſacerdotis dñi crucifixi ⁊ pauperis q̃ cibo alieno veſcebatur/lictores cõſulum ⁊ milites excubare. Ecce chriſtus pro nobis ſeruus factus in domibus alienis hoſpitabatur:⁊ cibis alienis veſcebatur.hec Hieronymus. Et Bern.ſuper illud Luce.ij. Cum eſſet factus ieſus.xij.annorum.dicit ꝙ chriſtus quaſi vnus in turba pauperum ſtipem per oſtia mendicabat. ¶ Ex ijs igitur ⁊ alijs multis ſupra allegatis euidẽter oſtenditur ꝙ chriſtus regulariter loculos nõ habuit:ſed interdum.ſed quia neceſſitas legem nõ habet.de conſe.diſt.v.diſcipulos.paſſionis tempore de his loculis diſpenſauit.vnde Luce.xxij.dixit. Quádo miſi vos ſine ſacculo ⁊ pera ⁊ calciamentis:nũquid aliquid defuit vobis? at illi dixerunt ei. Nihil. dixit ergo eis. Sed nũc qui habet ſacculum/tollat:ſimiliter ⁊ peram. In quibus verbis dicit gloſ. Bede/nõ eadem viuendi regula perſecutionis qua pacis tempore diſcipulos informat. Miſſis em̃ ad predicandum diſcipulis ne quid tollerent in via precepit:ordinans vt qui euágeliũ annũciat de euangelio viuat. Inſtante vero mortis articulo/⁊ tota illa gente paſtorẽ ſimul ⁊ gregem perſequẽte/congruá regulam tempori decreuit:permittẽs vt tollant neceſſaria victui donec ſopita perſecutorum inſania tempus euágelizandi redeat. Adde hic que ſcripſi.ſ.in §.porro.in ar.lv. Quia igitur lex quátum ad exteriorem actum illum quátum ad opus exterius aliquádo nõ poteſt ſeruari:ideo in caſu ⁊ ex cauſa aliquádo ſolet intermitti.⁊ ſic chriſtus aliquando ⁊ diſpenſatiue loculos habuit.ſciens non omnes poſſe ſemper in p̃dicte diſtrictionis ſemita ambulare.quia illa ꝓpoſitio cenſetur vera/q̃ regulariter eſt vera:etiam ſi aliquando fallat: vt dictum eſt.⁊ ar.ad hoc.ff.de aq̃ quoti.⁊ eſti.l.j.§.j.⁊.l.ſeq.cũ ſi.

Secunda obiectio p̃ncipalis que fiebat olim ⁊ adhuc fit contra predicta que in dicta decre.exijt dicũtur:talis eſt. Videtur ꝙ hmõi abdicatio omniũ rerum taꝫ in ſpáli q̃ in cõmuni non ſit de iure poſſibilis:⁊ maxime quoad res illas q̃ vſu conſumũtur:ſicut ⁊ panis/vinũ/oleum/ veſtimẽta ⁊ alie res que vſu conſumũtur: quũ lex dicat ꝙ ſi vini olei ⁊ frumenti vſus legetur: ꝓprietas ad legatariũ transferri debet.quia vſus in talibus nõ videtur poſſe a proprietate ſeu dñio ſeparari.ff.de vſufruc.ca.re.que vſu conſu.l.ſi vini.cum ſimilibus.⁊ ideo qui renũtiat omniũ proprietati ſiue dominio talium rerum: videtur per conſequẽs renũtiare vſui earuꝫ. Cui obiectioni in ſepe dicta decre. Exijt. §.porro.℣.non autem.reſpõdetur per Nico.iij.in hec verba. Non aũt per talem abdicationẽ ꝓprietatis omnimode/renũtiationem vſus rerum cuiq̃ videatur inducere. Nam quũ in rebus temporalibus ſit precipuum conſiderare ꝓprietatem/poſſeſſionem/vſufructũ/ius vtendi/⁊ ſimplicem facti vſum:⁊ vltimo tamq̃ neceſſario egeat/ licet p̃mis carere poſſit/vita mortalis: nulla prorſus põt eſſe profeſſio que a ſe vſum neceſſarie ſuſtentatiõis excludat.verũ condeſcendens fuit ei ꝓfeſſioni/ que ſpõte deuouit chriſtum pauperẽ in tanta paupertate ſectari: oĩm abdicare dominiũ:⁊ reruꝫ ſibi conceſſarũ neceſſario vſu fore contentam. Nec per hoc ꝙ proprietatem vſus ⁊ rei cuiuſlibet abdicare videtur: ſimplici vſui omnis rei renũtiatum eſſe cõuincitur: qui inquá vſus nõ iuris ſed facti tm̃modo nomen habens/qḋ facti eſt tm̃ in vtendo prebet vtentibus: nihil iuris. q̃nimmo neceſſariarũ rerum tam ad vite ſuſtentationem q̃ ad officioꝝ ſui ſtatus executionem: excepto qḋ de pecunia.ſ.ſubiũgitur: moderatus vſus ſm eorum regulam ⁊ veritatem oĩmodam fratribus eſt conceſſus. Ex quibus verbis aperte demõſtratur ꝙ quis poteſt renũtiare omni dñio/⁊ ꝓprietati/⁊ vſufructui/⁊ iuri vtendi omniũ rerum temporalium: etiam que ad vite ſuſtentationem requiruntur: ⁊ ſine quibus vita humana ſuſtentari non poteſt. inter quas res potiſſime ſunt ille que vſu conſumũtur. ⁊ tamen per hmõi renũtiationem ſiue omnimodam abdicationem non videtur renũtiatum vſui ſimplici facti.nõ poteſt ergo vere dici ꝙ ſimplex vſus facti non poſſit a dominio ⁊ proprietate ⁊ vſufructu ſiue iure vtẽdi ſeparari. Nec hoc aliqua lege cautũ reperitur.immo oppoſitum reperit̃ in ſeruo/ filiofamilias ⁊ religioſo: qui in rebus que vſu conſumũtur habent ſimplicem facti vſum:⁊ tamen nec ad momẽtum habent in illis rebus aliquid dominij/proprietatis/ vel iuris: vt ſupra longe diximus in.§.porro.in ar.lv. In ſeruo patet qui rei peculiaris nõ habet dominiũ nec poſſeſſioneꝫ.ff.de pecu.l.id veſtimentum.ſed ꝓprietas ⁊ poſſeſſio reſidet penes dominũ.ff.de acquirẽ.poſſeſ.l.j.§.itẽ acquirimus.⁊.l.ꝙ ſeruus. Et ſi cibaria ſeruis legent̃: procul dubio domini eſt legatum: non ſeruorum.ff.de condi.⁊ demon.l.filiofamilias.in ſi. Idem eſt etiam de oib⁹ ijs que filiuſfamilias etiaꝫ habet ex peculio perfectitio ſiue ſint cibaria/ſiue veſtes/aut pecus/aut animalia/que vſu conſumũtur: quia ⁊ ipſarum rerum habet vſum:⁊ ꝓprietas ſiue dominiũ in eis non reſidet penes eum.ff.de acquirẽ.poſſeſ.l.quicquid.⁊.l.j.§.item acquirimus.ff.de regu.iur.l.filiuſfamilias.cum ſi. Item in monachis ⁊ q̃buſlibet alijs religioſis quorũ regule ita annexa eſt abdicatio omnis proprietatis cuiuſuis rei: vt cõtra eá nec ſummus pontifex poſſit licẽtiam indulgere. ex̃ de ſta. mona. cum ad monaſteriũ.in ſi.manifeſtiſſimũ eſt ꝙ in omnib⁹ que vſu conſumũtur:⁊ que ſpectant ad victuꝫ ⁊ veſtitũ: habent ſic nudum ⁊ ſimplicem facti vſum/ꝙ nec ad momentum in illis aut aliquibus alijs rebus proprietatem ſeu dominiũ habent nec habere poſſunt.vnde nec veſtes quas deferũt: ſic dicũtur habere quátum ad ꝓprietateꝫ/ dominiũ/aut veram poſſeſſionẽ.vt.xij.q.j.nolo.⁊.c.nõ dicatis.vbi de hoc no.⁊ ex̃ de ſta.mona.c.ij.cũ ſi. Et vſufructum in aliquibus rebus habere nõ poſſunt. vt legitur ⁊ no.xix.q.vltima.c.vltimo. Preterea vſus facti rerum neceſſariarum ad ſuſtentationẽ nature eſt de iure naturali: eo ꝙ ab exordio naturalis creature incepit.v.di.in p̃n.⁊ diſ.vj.§.his ita.⁊.xxxv.di.ſexto die.eo ꝙ vbiq̃ ⁊ apud oẽs inſtinctu nature nõ conſtitutione aliqua habetur.vt di.ſ. ius naturale.⁊ ex eo ꝙ natura hunc vſum docuit.inſti.de iure natura.gen.in p̃nci.⁊.ff.de iuſti.⁊ iure.l.j.§.ius naturale. Et ideo nec ꝑ legem nec per renũtiationem nec per abdicationem nec aliquo modo tolli aut mutari poteſt. quia talia iura imutabilia ꝑſeuerant.diſt.v.§.j.⁊ di. vj.§. his ita.inſti.de iure natura.⁊ ciui.circa ſi.℣.ſꝫ naturalia. Proprietates vero/poſſeſſiones/⁊ dñia ſunt a iure humano: vt ſepe dictum eſt.diſ.viij.quo iure. Vſufruct⁹ etiá ⁊ ius vtendi eſt a iure ciuili. Inſti.de rebus cor.⁊ incor.ꝑ totum. Certum eſt autem ꝙ omni iuri priuato quod alicui competit ex iure humano: poteſt quis renũtiare: ⁊ illud a ſe penitus abdicare.vij.q.j.q̃ periculoſum.ff.de edi li.edicto.l.queritur.§.ſi vendicator.⁊ ex̃ de fo.compe.ſi diligenti.vbi de hoc. Item nullus qui legis naturalis precepto ad eſſe nature conſeruandũ indiſpenſabiliter obligatus eſt: ijs ſine quibus nõ conſeruatur eſſe nature/renunciare poteſt: ſed omnes ⁊ ſinguli homines cuiuſcũq̃ conditiõis exiſtant/legis naturalis precepto ad eſſe na

Digitized by Google

iure conſeruandum indiſpēſabiliter obligati ſunt. ergo his renunciare non poſſunt. Manifeſtū eſt autem ꝙ eſſe nature non poteſt aliquo modo conſeruari ſine vſu facti rerū neceſſariarum ad vitam humanam: vt ſunt alimēta ⁊ veſtimēta: que ſunt inter res illas que conſumūtur vſu. ꝓprietas autem ſiue dominiū rerum alimentorū quod eſt de iure ciuili, non conſeruat eſſe nature: ſed vſus facti tm̄. ergo vbiqꝫ ⁊ ſemꝑ proprietati huiuſmodi rerū renunciari poteſt. Qꝫ autem vſus rerum alimentorū cadat ſub precepto legis nature, patet Gen. ij. vbi legitur ꝙ ab exordio rationalis creature in ſtatu ſcꝫ innocentie deꝰ dedit duo precepta homini. Unum de comendendo. Secūdum de non comendendo. primū affirmatiuū. ſecūdum negatiuū, dicens Ex omni ligno paradiſi comede. de ligno autem ſcientie boni ⁊ mali ne comedas. ¶ E. Ergo aperte patet ex predictis ꝙ vſus rerum alimentorū que per vſum conſumūtur, ſic ſunt de iure nature: ꝙ etiā earum vſus cadit ſub pcepto diuino. Certum eſt autē ꝙ ſtante iure nature nullus poteſt dicere de aliqua re, hoc eſt meum: hoc tuū. hec enim duo pronomina, vt dicit Clemens, ſunt ex iniquitate ⁊ cupiditate gentium ⁊ per humanum ius introducta. vt. xij. q. j. c. ij. ⁊ diſt. viij. §. j. Ergo vſus rerum que per vſum conſumūtur nō habet neceſſario annexum meum ⁊ tuū. Et per conſequens dare prꝫ ꝙ vſus rerum que vſu conſumūtur poteſt eſſe ſine ꝓprietate ⁊ dominio. Et ſi quis dicat ꝙ ſtatus ille innocentie parum durauit: hoc non ſoluit q̄n vſus talium rerū que vſu conſumūtur, poſſit eſſe in perpetuū ſine ꝓprietate ⁊ dominio. potuit em̄ pmus homo nō peccare. de conſe. di. iiij. placuit. ⁊ ſic vſus omniū rerū ſemper fuiſſet in oībus hominibus ⁊ omni tēpore ⁊ vbiqꝫ abſqꝫ ꝓprietate ⁊ dominio. Preterea conſtat tam de iure canonico q̄ ciuili, ꝙ tempore neceſſitatis extreme omnia ſpectantia ad huiꝰ vite ſuſtentationem ſunt omnibus hominibꝰ mundi cōmunia: ita ꝙ nemo poteſt dicere hoc ꝓprium eſt: qđ tempore huius neceſſitatis omnibꝰ hominibus cōmune eſt xlij. diſti. ſicut ibi. Nemo ꝓprium dicat qđ cōmune eſt. ff. ad le. rho. de iac. l. ij. §. idem. de conſe. diſtin. v. diſcipulos. Matth. xij. ex̄ de obſer. ieiu. c. ij. de conſue. quāto. de regu. iur. quod non eſt. Incongruum eſt igitur dicere ꝙ ieſus chriſtus filius dei qui eſt etiam dominus ſabbati. Mat. xij. Marci. ij. Luce. vj. ⁊ ſupra omnem legem: ſubiaceat legi imperatoris: quum etiam ipſe imperator ſit ſupra legem: nec legi ſue ſubiectus. ff. de legi. pnceps. ⁊ no. ex̄ de conſti. c. j. immo etiam eſt ſupra legem nature ipſe deus: quia natura ab eo, vt dicit Ambro. in hexameron, ꝙ natura rei nō eſt aliud q̄ voluntas dei. Ergo iſte dominus ⁊ apoſtoli ſui quos ad imitationem ſui traxit, ⁊ alij eos ſequētes non ſubiacēt legi imperatoris quātum ad vſuꝫ rei. ¶ Certuꝫ eſt etiam ꝙ cui poteſt derogari per aliquā legem: poteſt pacto ſiue renūtiatione alicuius vniuerſitatis ſiue collegij quātum ad ſingulos ⁊ vniuerſos derogari. vt expreſſe dicitur ⁊ no. C. de decretis decurionū. in gloſ. poſita ſuper rubricam libro. x. ⁊ no. ff. de regu. iur. l. neqꝫ ex pretorio. vbi dicit gloſ. ꝙ ſi vniuerſitas aliqua ſtatuat contra ius ſeu etiam legem: quantum ad illam vniuerſitatem tenet. Patet igitur ex predictis ꝙ apoſtoli et fratres minores in ſpeciali ⁊ in communi potuerunt a ſe abdicare proprietatem ⁊ dominiū omniū rerum que vſu etiam conſumuntur: ⁊ ſibi in omnibus rebus tm̄modo vſum facti ſimplicem retinere. ¶ Si vero dicatur, cuius ergo erat dominiū rerum quibus vtebātur apoſtoli: Reſpondetur ſicut reſpondet Auguſtinꝰ pre. c. quo iure. ſcꝫ ꝙ iure diuino domini eſt terra ⁊ plenitudo eius. ps. xxiij. ⁊ lxxxviij. ergo erant dn̄i: ſicut ⁊ res oblate ⁊ donate pauperibus dicuntur eſſe in dominio dei. xij. q. ij. qui abſtulerit. ſicut ⁊ res ſacre ⁊ religioſe nullius hominis ſunt: niſi dei. Inſtit. de rerum diui. §. in nullius. in textu ⁊ in gloſ. Uel dicetur ſicut ſunt quedam que de iure naturali communia ſunt: ſicut ſunt aer ⁊ aqua perfluens ⁊ mare ⁊ littora maris. Inſtit. de rerum diui. §. j. ⁊ in predicto. c. dilectiſſimis. Et res eccleſie non dicūtur alicuius ſingularis hominis vel collegij: ſed quaſi communes vniuerſitatis omniū fidelium que eſt corpus chriſti. xij. q. j. res eccleſie. ⁊ c. vltimo. Sic ⁊ dominiū ſiue ꝓprietas omniū rerū quibus vtebantur apoſtoli erant vniuerſitatis omniū fidelium ſiue bonorū: quorum ſunt de iure diuino. xxiij. q. vij. c. j. Non autem poteſt dici ꝙ dominiū earum eſſet ipſis apoſtolis ſingulariter aut eorum collegio ſpeciali appropriatum: quū proprietatem omniū rerum tam in ſpeciali q̄ in cōmuni a ſe abdicaſſent: vt ſepe ⁊ ſepius ſuperiꝰ eſt probatum. Iunge quod notaui. ſ. e. §. ſi autem queratur in pn. in ar. lviij. ¶ Propterea arguitur ſic ad idē ꝙ chriſtus ⁊ apoſtoli ſe ad ſtatū innocentie reduxerunt: in quo nullus ꝓprium habuit: vt ſupradictum eſt pre. c. xij. q. j. dilectiſſimis. ergo ⁊ ipſe ⁊ apoſtoli. Item ſi cōcederetur ꝙ chriſtus ⁊ apoſtoli habuerunt illarum rerum dominiū que vſu conſumūtur: ex eo ꝙ vſus earum nō poſſit a dn̄io ſeparari: duo abſurdiſſima ſequerentur. Primū, ꝙ ſm̄ hoc chriſtus ⁊ apoſtoli fuiſſent omnes ꝓprietarij in ſingulari. quia quū quilibet vſum haberet veſtis quā ferebat: et panis quē comedebat: ⁊ vini qđ bibebat: ⁊ ſic de ceteris rebus que vſu conſumūtur: per conſequens quilibet in ſpeciali ſiue i ſingulari habuiſſet dominiū. ⁊ ſic quilibet eorum fuiſſet ꝓprietarius. ⁊ ſic eccleſia vniuerſalis vſqꝫ ad hec tēpora erraſſet: que tenuit docuit ⁊ docet ⁊ leges fecit ꝙ religioſi quātum ad expropriationem ⁊ abdicationē dn̄ij rerum temporalium tenent figuram apoſtolorum. xvj. q. j. ex authoritate. ⁊ ſupra in. §. porro. in ar. lv. late dixi. Nam ſm̄ hoc nulli tenerent figuram apoſtolorū: niſi habentes dominia et ꝓprietatem rerum in ſpeciali. Et ſic quū omnis vera conſequentia perfectionis nulla eſſe poſſit: niſi illa que a chriſto ⁊ apoſtolis exemplo ⁊ verbo docta eſt: nullus haberet ſtatum pfectionis: niſi haberet dn̄ium ⁊ ꝓprietatem rerum in ſpeciali. qđ dicere erroneum eſt ⁊ falſum. Et etiam ſm̄ hoc omnes ſancti q̄ ſtatum expropriationis omniū rerum in ſpeciali ita habuerunt ⁊ docuerunt, vt nec panem nec veſtem nec aliud aliquid dicerent ꝓprium: nec haberent tamq̄ ſtatum perfectiōis a chriſto ⁊ diſcipulis eius edoctū: erraſſent. ¶ Secūdum, etiā ſequeretur ꝙ chriſtus ⁊ apoſtoli in ſingulari habuiſſent dominia ꝓprietates ⁊ poſſeſſiones pecuniarum. nam quū pecunia inter res illas que vſu conſumūtur cōnumeretur. vt Inſtit. de vſufructu. §. conſtituitur. ⁊ ex̄ de pig. c. vltimo. ⁊ Io. iiij. dicitur ꝙ diſcipuli eiꝰ abierunt in ciuitatem: vt cibos emerent. per quod videtur ꝙ haberent pecuniam ad emendum. Sed eo ipſo quo pecuniam habuerunt: ipſo facto dominiū ipſius pecunie habuerūt: vt dicta opinio arguit: ergo ⁊ poſſederunt: ⁊ poſſidere licite iure ꝓprietatis ⁊ dn̄ij potuerunt aurū pecunias ⁊ argentū. qđ eſt cōtra textum euangelij Matth. x. Nolite poſſidere aurū ⁊ argentū neqꝫ pecuniā in zonis veſtris. Preterea ſi vera eſſet dicta obiectio que ſit de ijs que vſu conſumūtur: non faceret aliquid ad queſtionem propoſitam. quia non argueret ꝙ chriſtus ⁊ apoſtoli habuerunt aliquod dominiū in cōmuni: ſed potius in ſpeciali. ¶ Preterea nec huiuſmodi lex ad obiectionē probandam in contrarium allegata. ff. de vſufruc. ea. re. que vſu conſu. l. ſi vini. nec alique alie ſimiles pbant ꝙ vſus illarum rerum que vſu conſumūtur, nō poſſit a ꝓprietate ⁊ dominio ſeparari: quia nō loquūtur in vſu facti ſimplicis: qui vſus nihil iuris habet annexum. ſed loquūtur in vſufructu. vnde merito ⁊ optime differentiam facit dicta decre. exiit, inter iſta: dicens ꝙ eſt pcipuum conſiderare in rebus proprietatem, poſſeſſionem, vſufructum, ius vtendi, ⁊ ſimplicem facti vſum, tamq̄ diuerſa ⁊ diuerſarum rationū: quia ſimplex facti vſus vtentibus nihil prebet iuris. At qui habet vſufructum habet ius in re: ⁊ vtilem poſſeſſionem illius rei in qua habet vſufructum. vnde lex definit vſufructum ſic dicens. ¶ D Uſufructus

Uſufructꝰ q̄d ſit

ẽſt ius vtendi ⁊ fruendi rebus alienis ſalua rerũ ſubſtã-
tia.ff.de vſufruc.l.i.⁊ ex͂ de pigno.c.vltimo.⁊ Inſti.de vſu
fruc.in pri.Et alibi dicitur ꝙ vſufructus eſt ius quoddã
incorporale ⁊ qđ in iure tm̃ conſiſtit. ſicut hereditas eſt
ipm ius hereditatis:q̃uis in hereditate contineãtur res
corporales.ſed ⁊ vſufructus eſt incorporale quoddã ius
vtendi ⁊ fruendi:q̃uis fructus qui percipiuntur ex fun-
do in quo quis habet vſufructum ſint corporales:vt hec
ꝓbantur Inſtit.de re.corpo.⁊ incor.per totuȝ. ⁊ hoc ius
vtendi ⁊ fruẽdi eſt per leges imperatoris introductũ.q̃
etiam leges dicũt ꝙ ille res que etiam vſu conſumũtur/
ꝓprie non recipiunt vſufructum.vt Inſtit.de vſufruc.ea.
re.que vſu cõſu.l.i.⁊.ij.⁊ quia in eis vſus et fructus q̃ eſt
ius vtendi et fruendi rebus ſalua rerũ ſubſtantia/ꝓprie
nõ conſiſtit:quia ſubſtantia rei que ipſo vſu conſumitur/
non poteſt eſſe ſalua:ideo improprie dicit ꝙ vſufruct⁹ ta
lium rerũ ſeparetur vel nõ ſeparetur a dñio:quia vſufru
ctus qui nõ eſt/ſeparari vel vniri nõ poteſt.ff.de vſufruc.
lega.l.ſempronius accaldus.nec deſinere põt vſufruct⁹.l.
titio vſufructus.Uſufructus autem in rebus q̃ vſu cõſu-
mũtur/ꝓprie nõ cõſiſtit.ergo nec tranſire poteſt cũ dñio:
nec ab eo ſeparari põt: quia nuſq̃ eſt. Et q̃uis in rebus
talibus vſufructus ꝓprie non conſiſtit: vtilitatis tamen
cauſa ex interpretatione benigna lex ſtatuit ꝙ vſufruct⁹
in his rebus conſtitui poſſit.vt in dicto.§.conſtituitur.et
in dicta.l.ij.ff.de vſufruc.ea.rerum que vſu cõſu. In.l.etiã
in contrariũ allegata d͛/Si vini olei ⁊ frumenti vſufru
ctus legatus fuerit:ꝓprietas ad legatariũ transferri de-
bet:⁊ ab eo cautio deſiderãda eſt. vt ſi quãdo is mortu⁹
fuerit aut capite minutus ſit:eiuſdeȝ qualitatis reſtitua-
tur:aut eſtimatis rebus certe pecunie noĩe cauendũ eſt.
ad idem ex͂ de pigno.c.vltimo.⁊ habens talem cautionẽ
ipſam rem iuris interpretatione hr̃e cenſetur.ff.de ſolutio-
nibus.qui ergo ſoluit.⁊.ff.ſi certũ peta.l.ſi tibi.⁊.ff.de re-
gu.iur.qui actioneȝ.cũ ſi.Ex quibus etiã ptȝ ꝙ ꝓpoſitio
que dicit/In ijs rebus que vſu conſumũtur vſufructus
non põt a dñio ſiue ꝓprietate ſeparari/non cõtinet veri
tatem:ſiue accipiatur vſufructus vere ⁊ ꝓprie ſm defini
tionẽ vſufructus: qui ſm hunc modũ ſumendi in rebus
talibus vſufructus nullo modo cõſiſtit:q͛ deffinitio ipſi⁹
rebus nõ competit:⁊ ꝑ ꝯſequẽs nec diffinitũ. ſiue ſumat
improprie vſufructus ꝓ quaſi vſufructu:ſicut ⁊ in rebus
incorporalibus nõ d͛: quis habere poſſeſſionẽ:ſed q̃ſi poſ
ſeſſionẽ.ff.de ſerui.l.vltima.ex͂ de cauſa poſ.cũ eccleſia.q͛
ſm hunc modũ ſumendi ſicut ex benigna interpretatiõe
⁊ vtilitatis cauſa ꝑ legẽ ſtatutũ eſt ꝙ in his rebus quaſi
vſufructus cõſeruatur:ſic eadem interpretatione fit quaſi
q̃dam ſeparatio:duȝ is cui vſufructus vini ⁊ olei ſiue pe
cunie legatus eſt:in his rebus ſibi legatis et traditis ad
fruendũ debet hr̃e quaſi vſufructũ.⁊ is cui debet fieri re
ſtitutio tante quãtitatis vini ⁊ olei adueniẽte morte vel
capitis diminutione fructu ipſam rem hr̃e videt quũ ha
beat actionẽ:vt ꝓbatũ eſt.Dicta etiã lex Si vini/q̃ dicit/
Proprietas vini ⁊ olei ad legatariũ transferri dȝ:loquit
de illo qui erat capax ꝓprietatis. ⁊ ideo ſecus eſſet in ijs
ꝑſonis q̃ nõ ſunt capaces ꝓprietatis:vt ſerui ⁊ religioſi.
vt ſuperius eſt ꝓbatum.¶ Ex q̇bus concludit ſm oĩa iu
ra tam diuina q̃ canonica ⁊ ciuilia ⁊ ſm determinationẽ
decre.Exti:ꝙ ꝓprietas ⁊ dominiũ omniũ rerũ vtibiliuȝ
etiam earũ que vſu conſumũtur põt abdicari:⁊ ei penit⁹
renũciari:⁊ vſus ſimplex facti earũ haberi ꝑ ipſos renũ-
ciantes tali ꝓprietati ⁊ dñio in ſpãli ⁊ in cõmuni. vt per
ħ ꝙ talis vſus facti põt a ꝓprietate ⁊ dñio ſepari. ⁊ ſicut
equ⁹ habet vſum facti auene vel feni qđ comedit:nec hȝ
aliqđ dñium:ſic ſeruus ⁊ religioſus exproprĩatus habet
vſum ſimplicẽ facti in vino/pane/⁊ veſtibus/ac alijs re-
bus q̃ vſu conſumũtur:⁊ tñ in his nec ad momentum hȝ
dñium aliqđ/nec aliquã ꝓprietatem/nec ius vtendi:ſed
ſimplicẽ facti vſum:q̃ nihil iuris tribuit in vtendo: vt di-
ctũ eſt.ſed iuſte vtitur:q͛ ab habente dñium ei conceditur.

Adde hic qđ de iſta materia plene ſcripſi ſupra in.§.Itẽȝ
ſimplex facti vſus.in.lvi.ar. Et hoc ſemp dixi ſaluis cõſti
tutionibus dñi pape Jo.de iſta materia loquẽtibus:qua
rũ intellectibus ſto.que etiam nõ contradicunt veraciter
intellecte declarationibus fratrum minorũ: ſicut ſupra
ſcripſi in earũ concordia in.§.reſtat inter hec.in ar.lix.

¶ Articulus.lxi. A

R Eligio autẽ almi
Franciſci viri apoſtolici vere hoĩs miſſi
a deo cui nomen ꝓprio fuit Joãnes:qui
venit in hũc mũdum: vt vita ⁊ ṽbo chri
ſto lumini teſtimoniũ perhiberet. Jo.i.
que approbat ⁊ cõtinet dictam exproprĩatione tã in ſpe-
ciali ꝙ in cõmuni:quã chriſtus ⁊ apli habuerunt.de qua
ſupra copioſe tractaui.lv.ar.vſq; huc. Non fuit ficta aut
picta aut mathematica:ſed digito dei ſcripta. Luce.xi.q͛
a ſpũſancto eidem reuelata:euãgelica veritate ſubnixa:
ac Innocẽ.iij.data ab Honorio.iij.⁊ alijs q̃ plurimis ro
manis pontificib⁹ approbat a Greg.ix. Inno.iiij. Alexã
dro.iiij. Nico.iij. Clemẽte.v. in Uienenſi concilio decla-
rata:⁊ a dño Jo.papa.xxij.vltimo roborata:corpore iuris
clauſa.ex͂ de ṽbo.ſig.exiit.li.vi. Et in Clemen.eo.tit.exiui
de paradiſo. Per vitã multoꝝ ſanctoꝝ ⁊ quorũdaȝ ab ec-
cleſia canonizatoꝝ eam profitentiũ autheticã. ab emu-
lis ⁊ dyſcolis ⁊ male de euangelio chriſti ſentiẽtibus im-
pugnata:ſed ſemp a ſctã romana ecclĩa defenſata. Cui⁹
religionis ⁊ regule ꝓfeſſores nõ colunt ecclĩam aberrã-
tem:ſed eccleſiã romanã nõ habentẽ maculã neq; rugã.
Ephe.v.xi.diſ.q̃uis.xxiiij.q.i.oĩbus.neq; a veritate ſpõſi
ſui qui chriſtus eſt/deuiantẽ:ſed in ea ꝑſeuerantẽȝ. xxiiij.
q.i.a recta. Nam Donati Sabellij Arrij ⁊ Macedonij ec
cleſia eſt depicta:ſaltem quãtum ad effectũ ſacramento-
rum.i.q.i.ſiquis inq̇t.nõ ſancta romana ecclĩa:q̃ nũq̃ ex-
titit fornicata:ſed ſancta ꝑſtitit ⁊ imaculata.xxiiij.q.i.qm̃.
Quid eñ aliud eſſet ꝓfeſſoribus hui⁹ regule aliã regulã
recipere:iſtam imutare:maxime a fundamento paupta-
tis eradicare:niſi actu cõtrario ꝯfiteri ꝙ almus Francis-
cus iſtius euãgelice regule inſtitutor:et eius ſocij et alij
innumerabiles ſancti fratres poſt eũ: ⁊ oẽs a tpe ſuo vſq;
huc q̃ eũ exaltauerũt/priuilegiauerũt/declarauerũt/ꝯfir
mauerũt/romani põtifices ⁊ gñalia ꝯcilia ſacroſancte ro-
mane eccl̃ie errauerũt. Abſit a ꝓfeſſorib⁹ hui⁹ ſctẽ regu-
le ⁊ ab alijs filijs q̇buſlibet eccl̃ie orthodoxe talis ꝯfeſſio
q̃ eſſet fidei ⁊ clauiũ eccl̃ie eneruatio. Abſit etiaȝ a q̃cũq;
beatiſſimo papa noſtro ꝙ de hac regula aplĩca ⁊ euãge
lica aliud ſentiat q̃ ſui ꝑceſſores ⁊ gñalia ꝯcilia a tpe btĩ
Frãciſci ſenſerunt. ¶ B Non eñ vicarius dei deſtruet:
ſed conſtruet/ꝯfirmabit ⁊ approbabit/que ſui ꝑceſſores
ſancte ⁊ ꝑmature fecerũt:⁊ leges eccl̃iaſticas ediderunt.
q͛ vnũ eſt regnũ eccleſie non diuiſum.xxv.q.ij.ſi ea.⁊.q.i.
in oĩbus.c.vſq; ad.§.ſi ergo.maxime in.c.ſunt q̇dã. Sunt
q̇dam dicẽtes romano põtifici ſemp licuiſſe nouas cõde
re leges.qđ ⁊ nos nõ ſolũ nõ negam⁹ ſed etiã valde affir
mamus. Sciendũ ṽo ſummope eſt:q͛ inde nouas leges
põt cõdere/vñ euãgeliſte aliq̇d ⁊ ꝓphete nequaq̃ dixe-
rũt. Ubi vero aperte dñs vel eius apli ⁊ eos ſequẽtes ſcti
p̃res ſententialiter aliq̇d deffinierũt:ibi nõ nouã legẽ ro-
man⁹ põtifex dare/ſed poti⁹ qđ ꝑdicatũ eſt vſq; ad aiam
⁊ ſanguinẽ cõfirmare dȝ. Si eñ qđ docuerũt apli ⁊ pro-
phete deſtruere (qđ abſit) niteretur: nõ ſniam dare/ſed
magis errare cõuinceret. Sed hoc ꝓcul ſit ab eis q̃ ſemp
dñi eccleſiam cõtra lupoꝝ inſidias optime cuſtodierunt.
huc uſq; Urbanus papa in dicto.c.ſunt quidam. Sed et
nũquid iſte chriſti diſcipulus chriſto ꝯfixus. Gala.v. etiã
corporaliter Frãciſcus nouã adinuenit regulã: aut eã de
ſenſu carneo eructauit: minime. Nam dicit lr̃alis ꝓfeſſio
ſanctũ euãgelium obſeruare in ꝑncipio regule ⁊ in fine.
In ꝑncipio dicit ſic. Regula ⁊ vita minoꝝ fratrũ hec eſt:
ſcȝ dñi noſtri ieſu chriſti ſanctũ euãgelium obſeruare ⁊c.

Profeſſionis fratrum minoꝝ commẽdatio

Digitized by Google

⁊ in vltimo.c.dicit ſic. Paupertatē ⁊ humilitatem ⁊ ſanctū euangeliū dñi noſtri ieſu chriſti qđ firmiter ꝓmiſim⁹ obſeruemus.qđ eſt intelligendū ſm qđ ſancta eccleſia ⁊ ſancti doctores eā ſequētes ipſam declarant. nō ꝙ regula beati Frāciſci ſit vere ⁊ ꝓprie idem ⁊ ipm euangeliuꝫ qđ chriſti:⁊ ecōuerſo: ⁊ ꝙ dñs papa non habeat ptātem ſup eaꝫ ſicut nec ſup euāgeliū: vel q̄cq̄d eſt in regula bti Franciſci totū chriſtus ad literā obſeruauerit: vel aplis impoſuerit obſeruandū.q: hoc verum nō eſſet: ſed qđ regula bti Franciſci ſit vere ⁊ ꝓprie illa euāgelica quā chriſtus in ſeipſo ſeruauit:⁊ aplis impoſuit:⁊ in euāgelijs cōſcribi fecit.ſicut cōſtat ꝑ decre.exijt.ex̄ de vbo.ſig.lib.vi.⁊ ꝓpter irrefragabilia teſtimonia libꝛoꝝ euāgelioꝝ ⁊ ceterarū ſcripturarū ſanctarū.⁊ ſanctos expoſitores earū:et ſicut cōſtat ꝑ cōſilium multoꝝ magroꝝ in theologia datum Auinione dño pape Joā.xxij.vt.ſ.in.§.reſtat inter hec.in vbi.p̄terea.in ar.lix.poſui.Unde ꝓfeſſores iſtius regule ꝓmittunt in effectu ⁊ in veritate ſanctū euāgeliū ſeruare pure ⁊ ꝑfecte ſm intellectū eccleſie ⁊ ſanctoꝝ. vt nulla alia obſeruantia euangelica iſta Franciſci purioꝛ poſſit eſſe:nec ſibi in ꝑfectione ꝑfectiſſima euāgelica adequari.vñ dicit p̄dicta decre.Exijt/de ꝓfeſſoꝛibus iſtius regle chriſti/ſemitas arcti⁹ ꝙ̄ ceteri elegerūt.Et ꝓpterea ſanct⁹ iſte Franciſcus ſignifer chriſti in vltimis tēpoꝛib⁹ euāgelij chriſti obliterati verbalis ⁊ realis cuꝫ ſuis filijs legitimis in carne totaliter moꝛtuis puriſſimus reparatoꝛ/dicebat vt legit̄ in legenda antiqua eius/quā compoſuit frater Joānes de celano hanc regulā librū vite/ſpem ſalutis/medullam euāgelij/viam ꝑfectionis/clauē paradiſi/pactū eterni federis.¶ Et ſi dicat̄ ꝙ puritas illi⁹ regule a ſuis ꝓfeſſoꝛibus nō ſeruat̄:fatendū eſt.q: dies mali ſunt.Ephe.v.⁊ carne pleni. Nec aliqua ꝓfeſſio eſt q̄ pure hodie obſeruet̄.ſed nihilomin⁹ multi ſunt in illa euangelica ꝓfeſſione ipſius puriſſimi obſeruatoꝛes: necnon illa cōmunitas plus obſeruat de paupertate ⁊ puritate euāgelica ꝙ̄ regularis cōmunitas q̄ ſit in mūdo. vñ etſi in iſta ꝓfeſſione euangelica dicat̄ ꝙ filij pactū nō ſeruauerunt:pactū tñ in ſemetipſo/q: eterni federis eſt/imobile eſt:⁊ in ſuis puriſſimis filijs aploꝝ ductoꝝ ⁊ rectorum gregis dñici.vij.q.j.ſciſcitaris.ſic exponitur illud pſa.lxv. Cum incenſo arietū.i.cū oꝛatione aploꝝ arietū pinguiū ⁊ tauroꝝ aploꝝ duobus coꝛnibus.i.authoꝛitatibus teſtamenti veteris ⁊ noui ventilantiū fidei inimicos. xxiij.q.iiij.cū in lege.obſeruabile ⁊ poſſibile eſt:q: euāgeliū eſt. Aſſerere aūt ad ſeruandū ee impoſſibile blaſphemia eſt: quia lex maxime euāgelica nō eſt de impoſſibili.ff.de reg.iur.impoſſibiliū.ex̄ de pac.c.vltimo.iiij.di.erit aūt.Coꝛrigenda ergo p̄uaricatio:nō abolenda euāgelica ſanctio. Reducat̄ homo.xxiij.q.iiij. duo. Non feriat̄ Franciſcus terreſtris angelus.Ardeat palea:reponat̄ granū. Mat.iij.xxiij.q.vij.c.j.de ꝯſe.di.iiij.cū vnitas.Cōculcet̄ amurca.Recondat̄ oleū in lechito.iiij.Reg.iiij.Non diffamentur p̄res antiqui q̄ arctas ⁊ paternas regulares ⁊ ij qui eos ſeq̄ deſiderāt ſemitas tenuerūt. Prouideat mater ecclia debilioꝛib⁹ impugnantib⁹ ſtatū ſuū ſanctiſſimū q̄ nō curauerūt regulā neq; curant.Nūquid p̄ualebit falſitas veritati cōmiſta? Separet̄ p̄cioſum a vili. Hiere.xv. ouis moꝛbida ne ſanas inficiat.xlv.di.ſed illud.ex̄ de ſta.mona.ea que.Samaritan⁹ in duas partes claudicās/legem ⁊ idolum:nō vtatur cū pplo iſrl̄. Jo.iiij.q: viri iſraelite nō hñt deū recentē neq; deū alienū ſm Dauid in pſa.lxx.Sed vnus eſt eis deus chriſtus dñs:cui⁹ eſt euangelium ſacroſanctū qđ in arcanis pectoꝛis cōſcripſit/ſeruauit/⁊ ſequētibus ſe ſeruare p̄cepit ille vir Franciſcus veſtitus lineis paupertatis ⁊ puritatis:atramentariū ſcriptoꝛis euangelij habens ad renes ſuos. Ezech.ix.q̄ ⁊ ad literā ptātem habuit ſignandi thau.T.in frontib⁹ gementium ⁊ dolentiū. vñ ait Frāciſcus chriſto/Feci ſicut p̄cepiſti mihi.⁊ vbi ſ. Si autē querat̄ quē intellectū habuit iſte Frāciſcus ſcriptoꝛ in regula ſua de iſta expꝛopꝛiatione:non a ſeipſo locutus eſt: q: ſubtilitates iuriū ignoꝛabat.nec multū puto ſciuiſſet diſcernere inter pꝛopꝛium/⁊ poſſeſſionē/vſufructū/ius vtendi/⁊ ſimplicē facti vſum. Sed quū eſſet chriſti diſcipulus cui datum erat noſſe myſteriū regni dei.Mar.iiij.Luce.viij.didicit gloſſare euangelium qđ ꝓmiſerat lumine ſpūſſancti q: paruulus erat. Matth.xi.et in pſ.cxviij. Intellectū dat paruulis.Dicit ergo ſic in ſua regula euāgelica ⁊ eccleſiaſtica q: eccleſia catholica que regulā appꝛobauit ⁊ dedit/dicit ꝙ Franciſcus fratres dixit in cōmuni nō frater:q: pluralis locutio plures cōpꝛehēdit.iiij.q.iij.vbi numerus.§.fratres nihil ſibi qđ nedum ſpālitatem ſed etiā cōmunitatem reſpicit appꝛopꝛient.qđ ⁊ declarat amplius. Sed tanꝙ̄ aduene ⁊ peregrini in hoc ſeculo in paupertate ⁊ humilitate domino famulātes/vadant ꝓ eleemoſyna cōfidenter.Quā expꝛopꝛiationē ſicut intellexerat ſanctus Franciſcus: ſic eam romani pontifices Greg.ix.Innocē.iiij.Alexan.iiij. Nicolaus.iiij.Clemens.v.declarauerūt eſſe nedū in ſpeciali ſed etiam in cōmuni.Sicut autem ſcripſit et docuit iſte Frāciſcus atramentarius ſimplex litera/ſenſu gnarus:ſic ⁊ vixit:⁊ fratres ſuos viuere pꝛecepit. Nam ſicut ſcripſerūt ſocij ſui vita ⁊ miraculis coꝛuſci: nolebat locū a fratribus recipi niſi ꝓpꝛium haberet patronū cui⁹ nomine locus a fratrib⁹ teneret̄.Semel audiens ꝙ quidaꝫ frater dicebat ꝙ veniebat de cella fratris Franciſci:amplius ipſe illā cellā ꝓpter ꝓpoſitionē nō introiuit. Trāſiens ꝑ Bononiā audiens domū fratrū/in eam igreſſus nō eſt.q̄n inſuꝑ mandauit fratribus ꝙ de ea exirent. vñ qui hec ſcripſit teſtimoniū perhibet ꝙ de ea infirm⁹ exiuit:quouſq; dñs Hugo cardinalis legatus i platea ibidem publice p̄dicauit ꝙ domus illa in qua fratres habitabant/nō erat fratrū:ſed eccleſie romane: ⁊ tūc fratres redierunt ad eam.Quādo etiam ſibi aliq̄d dabat̄ ab aliquo ad vſum ſuū:a dante ſemꝑ petebat licentiā ꝙ rē illaꝫ poſſet magis egenti donare.⁊ hoc nedum in ꝓfanis/ſed etiam in rebus eccleſiaſticis obſeruabat: nolens in eis pꝛopꝛietatem aliquā habere.Unde q: eccliam ſcē Marie de angelis cōceſſit abbas ſancti Benedicti de monte ſubaſio cum ſuis monachis btō Franciſco ad faciendū ibi caput oꝛdinis ſui:omni anno ſctūs Franciſcus mittebat ſibi fiſcellaꝫ plenā piſciculis q̄ vocant̄ laſque in ſignū tributi:⁊ ꝙ dñium eccleſie erat abbatis:⁊ nō fratrū.⁊ dominus abbas videns tantā expꝛopꝛiationē fratrū/mittebat eis vaſculū plenū oleo. Qua de re ſctūs Franciſcus in teſtamēto ſuo ſpūs ⁊ nō carnis qđ ipſe fecit/mādauit fratrib⁹ ꝙ in domib⁹ ⁊ locis vbi fratres manebant tāꝙ̄ aduene ⁊ peregrini manerēt:nullū ibi plus ꝙ̄ in domib⁹ ſeculariū dñium vendicantes. Nec volebat ꝙ fratres expulſi de loco querimoniā ꝓponerent ꝯtra quēq̄: ſed ꝑſecutionē pacifice ſuſtinentes ad loca alia ſe trāſferrēt.vij.q.j.oīs qui gemebat.c.ſicut.⁊.c. aduerſitas.§.hoc etiam tunc.memoꝛ diſcipulus magiſtri nō habētis vbi reclinaret caput.Matth.viij.Luce.ix.nō ergo vero fratri minori nec alteri dubiū pōt eſſe de expꝛopꝛiatione vera etiam in cōmuni:ex quo ſic ſctūs noſter ⁊ ſancta mater eccleſia declarauit ſequēs ſenſum ⁊ intellectū ſanctoꝝ patrū eccleſie oꝛthodoxe.¶ Si dicat̄ ꝙ nō ſit regulā vel oꝛdinem dare ſine ꝓpꝛio in cōmuni:hoc expꝛeſſe ꝯtra p̄dictos pontifices romanos declarantes iſtam regulā apoſtolicā eſt. ⁊ ideo ꝓ veritate antea patiendū eſt/ꝙ̄ ſancte regule deſtructioni ꝯſentiendū. Matth.v.xi.q.iij. nemo. xxxij.q.v.ita ne.q: Franciſci q̄nimo chriſti regulam ſpopondit oꝛdo:nō aliam.ꝓpter ꝑctā pꝛeuaricatoꝝ poſſet deſtrui iſta cōgregatio: nō euangelica vnio ⁊ poſſeſſio. vide.ſ.e.ar.vbi.ſed ⁊ nūquid.⁊.ſ.§.reſtat.vb.p̄terea.in ar.lix.Coꝛpus poteſt occidi:nō anima.timeatur ille qui poteſt coꝛpus ⁊ animam perdere in gehēnam.Matth.x.Luce.xij.xi.q.iij. nō ſolum.⁊.c.nolite.Occiſus eſt chriſtus: ſed reſurrexit. Mar.vltimo.dicebāt diſcipuli/Dubij ſperabamus.Luce xxiiij.ſed nos certificati dicimus cū Dauid quia redemit

Digitized by Google

⁊ redimet iſrael ex oībus tribulationibus ſuis. Nūquid mortuus eſt Frāciſcus? ſemel mortuꝰ eſt in cruce cū chriſto. Phil. ij. Jam nō plus moritur. Roma. vj. nec diſcipulus eius verus moritur ſi in cruce moritur, ſi aūt in cruce nō moritur: vere moritur. ⁊ in ipſo Franciſcus moritur: nec reſurgit. ſed in ſuis crucifixis reſurgit ⁊ reſurget diſcipulis nō fictis ⁊ phantaſticis: ſed veris ⁊ fidelibus nō claudicantibus in duas partes. iij. Reg. xviij. xlix. di. c. j. ꝟ. claudus. ſed iter rectū bethſamis āgētibꝰ ⁊ gemētibus. j. Reg. vj.

¶ Non errauit ſancta mater eccl'ia in Frāciſco: nec fuit decepta: nec nos errauimꝰ eū ſequētes. Per oſtiū eccl'ie intrauit. Joā. x. Frāciſcus. Singularē obedientiā ꝓ ſe ⁊ ꝓ ſuo ordine p̄mo pape Honorio repromiſit: ſicut in primo. c. regule ꝯtinet. Protectorē cardinalē gubernatorē ſue religionis ⁊ fraternitatis mādauit ꝑ obedientiā fratribꝰ ſemꝑ a dn̄o papa peti. vt ſemꝑ ſubditi ⁊ ſubiecti pedibus eiuſdē ſctē eccl'ie ſtabiles in fide catholica paupertatem ⁊ humilitatē ⁊ ſanctū euāgeliū dn̄i noſtri Ieſu chriſti qđ firmiter ꝓmiſerant obſeruarent. vt in vltimo. c. regule ꝯtinet. Adde ad iſtū ꝟſi. qđ ſcripſi. ſ. iii. §. offendūt. ꝟ. penultimo ⁊ vlti. in ar. lxvj. Non fuerūt filij quidā degeneres contenti de regula ſancta ⁊ poſſibili ſ3 arcta: q2 tota euāgelica q̄ ducit ad vitā. Mat. vij. ⁊ teſtamēto ſcti pr̄is ⁊ ideo hereditate celeſti indigni. vt in regula ſctā d2 in. c. fratres nihil ſibi approprient. ⁊. C. de fidei cō. l. vlti. xi. q. iij. ſylueſter. ex de vo. ⁊ vo. re. licet. rectos ⁊ ſimplices eos pr̄ eoꝝ puriſſimꝰ fecerat: literā regularē euāgelicā eis dederat: ſ3 qūa volētes recedere declarationes a ſctā romana eccl'ia obtinuerūt ꝯtra voluntatem pr̄is. ⁊ ſic ſe a tp̄e ſuo multis queſtionibꝰ immiſcuerūt. Eccl's. vij. in fi. vſq; in hodiernū diē. Male em̄ ſeruātes regulā ⁊ declarationes quō obſeruabūt? nō em̄ declaratiōes noua regula ſunt: ſed eā declarāt. ex de elec. cū expediat. lib. vj. ⁊ de ꝑben. q2 ſepe. li. vj. quas ſi ſeruarēt: ⁊ regulā vtiq; obſeruarēt. S3 certi exiſtāt huiꝰ ſancte regule ꝓfeſſores p̄ntes ⁊ futuri, ꝙ niſi redeant ad regule puritatē cuius declaratio teſtamentū pr̄is Frāciſci eſt: nunq̄ deerit in ordine tribulatio corporalis ⁊ ſpūalis dans auditui intellectū. Eſa. xxviij. Utinā ergo romanꝰ pōtifex tolleret qđ ſuꝑaddidit huic regule. ⁊ vtinā declaratio fuerit deo grata: qđ preſumo: ꝓpter multos regule impugnatores maxime tp̄e Jo. pape. xxij. inter quos p̄cipui fuerūt ipſius regule ꝓfeſſores. ſuper quo vide qđ ſcripſi. ſ. in ar. lxviij. §. porro. licet a romanis pontificibꝰ cōdeſcendentibus infirmis pie data: ſed ex ea mortis ꝓpter p̄uaricationē occaſio ſubſecuta. Tollat inquā charitas p̄uilegium: q2 nulla maior ꝓprietas fratribꝰ minoribus q̄ priuilegiū: qđ eſt lex p̄uata. iij. diſt. priuilegia. ex de ꝟbo. ſig. abbate. quū ipſi tamq̄ viri euāgelici ſubiecti eſſe debeant oī creature: maxime prelatis eccl'ie ꝓpter deū. j. Pet. ij. vltra medium. ex de maio. ⁊ obe. ſolite. ſ. xñ. more apoſtolico in tribulationibꝰ gaudētes. Actuū. v. in fi. ⁊ ideo oī iuri nedum p̄uilegio renūtiauerūt ꝓpter deum: ⁊ hoc fuit eoꝝ ius ⁊ p̄uilegiū, nō hr̄e ius ⁊ p̄uilegiū ſuꝑ terrā. Quid em̄ magis facit in mūdo fratres minores maiores ⁊ ꝑ ꝯſequēs ſuperbiores q̄ p̄uilegia? ergo vere ꝯtra nomen eoꝝ ⁊ ꝓfeſſionem ſunt. Et ideo dicebat pater eorum Frāciſcus humilis. Hoc ſit noſtrū p̄uilegiū fratres nō hr̄e aliqđ p̄uilegiū ſuꝑ terram. Certū eſt em̄ apud clare ⁊ oculo puro iſtū ſtatū ſpeculātes: ⁊ q̄ ſua ſunt nō querētes. Phil. ij. lxiij. di. noſſe. ꝙ oīa p̄uilegia, excepto regule approbationis ⁊ ꝯfirmationis p̄uilegio, ſunt ꝯtra regule puritatē paupertatē ⁊ humilitatē. Et ideo dixerūt quatuor fratres minores magiſtri in theologia regulā exponētes, ꝙ timendū ⁊ cauendū erat fratribꝰ ne ꝓpter p̄uilegia recederent a regule puritate. ⁊ adde hic qđ ſcripſi. ſ. in. §. offendūt. ꝟ. volētes. cū ꝟſi. ſequē. in ar. lxvj.

¶ Tollat etiā cadauera mortuoꝝ. i. ſepulturas. q2 ꝓ mortuis fratres cū clericis litigāt tota die: et mortui ſepeliūt mortuos. Matth. viij. vbi Chryſoſto. in homil. Monſtrat q̄m nihil celeſtibꝰ negotijs nobis magis neceſſariū eſſe opꝫ: ⁊ q̄m cū toto ſtudio his iūgi debemus: ⁊ neq; parum tardare etiā ſi valde ineuitabilia ⁊ incitantia fuerint q̄ attrahunt. Quid em̄ magis neceſſariū erat q̄ ſepelire p̄rem? quid etiā facilius? Neq; em̄ tp̄s multū cōſumendū erat. Per hoc etiā cum dn̄s a multis malis eripuit: puta luctibus ⁊ meroribus: ⁊ ab his q̄ hic expectant. Poſt ſepulturā em̄ neceſſe iā erat ⁊ teſtamentū ſcrutari ⁊ hereditatis diuiſionē ⁊ alia hm̄oi. ⁊ ita fluctuationes ex fluctuationibus ei ſuccedentes a lōgē eū a veritatis abducere portu. ⁊ ita nec ex hoc incuſatur crudelitatis: ſed ꝯtrariū crudelitatis eſſet. Et multo magis malū eſt abducere hoīem a ſpūalibꝰ ſermonibꝰ. hucuſq; Chryſoſtomꝰ ⁊c. q̄ authoritas ⁊ ſequēs nos miſeros fratres minores iſtius tēporis ad literā ꝑcutit cū ſepulturis ⁊ teſtamētis noſtris: ſine q̄bus nō credimꝰ infideliores volucribus nos poſſe viuere. Matthei. vj. ⁊ in. c. regule. Uadant ꝓ elecmoſyna confidenter. Item ibi Hilarius. Si aūt mortuū ſepelit mortuꝰ: nō debemꝰ curā hr̄e mortuoꝝ ſed viuentiū: ne dum ſoliciti ſumꝰ de mortuis: nos quoq; mortui appellemur. Item ibi Rabanꝰ. Notandū eſt etiā in hac ſententia ꝙ aliq̄n minora bona p̄termittēda ſunt ꝓ vtilitate maioꝝ.

¶ Tollat etiā papa fratribus minoribus cathedras magroꝝ. q2 iam fratres minores vocari Rabi ab hoibꝰ ſummo deſiderio anhelāt. Mat. xxiij. vbi Chryſo. Uocari volūt: nō eſſe. Nomē appetūt: ⁊ officiū negligūt. Ad lr̄am fr̄es minores ⁊ p̄dicatores lectores fieri ⁊ dici cupiūt: ⁊ nō eſſe. ꝯtra id. xlij. di. oratoriū xvj. q. j. ſi cupis. ex de ꝑben. cū ſint. Et q2 tales ſentire nolunt onus lectoratus: nec emolumentū in cibis ⁊ veſtibꝰ ⁊ potibꝰ fecūdioribus ſentire debēt. ex de reg. iur. qui ſentit. li. vj. xij. q. ij. eccl'iaſticis. Honores p̄lationū. q2 fratres minores q̄ ſubeſſe cōſueuerant: p̄eſſe deſiderant. quū tn̄ dn̄s dixerit ap̄lis quoꝝ vitam ꝓfitentur. Quicūq; voluerit inter vos maior fieri, ſit veſter miniſter. ⁊ quicūq; voluerit inter vos p̄mus eſſe, erit veſter ſeruꝰ. Matth. xx. ⁊ Luce. xxij. ad fi. ⁊ p̄cedit in illo. Principes gentiū dn̄antur eoꝝ. vbi Chryſo. Oſtendit aūt in hoc ꝙ gentile eſt p̄matus cupere. ⁊ ſic gentiū cōparatiōe eoꝝ aīam eſtuantem cōuertit. xl. di. quicūq; p̄matū. Et idē introducit differentiā inter p̄ncipes mūdiales ⁊ eccl'iaſticos: oſtēdēs q2 principatus in chriſto nec ab aliq̄ apperēdus eſt. viij. q. j. licet. ⁊. c. qui epatum. ⁊. j. q. vj. ſicut. nō habenti. nec alteri inuidendus eſt habēti. q2 p̄ncipes mundi ideo ſunt: vt dn̄entur minoribꝰ ſuis: ⁊ eos ſeruituti ſubijciant: ⁊ expoliēt ⁊ vſq; ad mortē eis vtantur ad ſuā vtilitatē ⁊ gl'iam. Principes aūt eccleſie ſunt ⁊ fiūt: vt ſeruiāt minoribus ſuis: ⁊ miniſtrent eis quecūq; receperūt a chriſto: vt ſuas vtilitates negligāt, ⁊ eoꝝ ꝓcurent. vide qđ legitur ⁊ no. xij. q. iiij. c. ij. in gloſ. his habes. ⁊ mori nō recuſent ꝓ ſalute inferiorū. Eccl'iaſtici ⁊ ſecularis p̄ncipatꝰ diſcrimen. Primatū q̄ eccl'ie cōcupiſcere, neq; iuſtum eſt neq; vtile. Quis em̄ ſapiēs vltime vult ſe ſubijcere ſeruituti, ⁊ periculo tali vt det rōnē. ex de officio p̄mic. c. j. ⁊ de accu. qualiter. ij. de oī eccl'ia: niſi forte qui nō timet dei iudiciū: abutens p̄matu ſuo eccleſiaſtico ſeculariter: ita vt cōuertat illum in ſecularē? vide. xl. diſt. ante oīa. hucuſq; Chryſo. Et ibi Orige. Eccleſiarū q̄ p̄ncipes imitari debēt chriſtū acceſſibilem ⁊ mulieribꝰ loquētem. Joā. iiij. ⁊. viij. ⁊ pueris manꝰ imponentē. Matth. xvij. ⁊ diſcipulis pedes lauantē. Jo. xiij. vt ⁊ ipſi ſimiliter faciant fratribꝰ. de ꝯſe. di. iiij. ꝓprie. xcii. di. dn̄s noſter. Nos aūt tales ſumꝰ: vt etiā p̄ncipū mūdi excedere ſuꝑbiā videamur: vel nō intelligētes vel contēnentes mādatū chriſti. ⁊ q̄rimus ſicut reges accēs p̄cedere: ⁊ terribiles nos maxime pauperibus exhibemus: nullā affabilitatē hn̄tes vel hr̄i ad nos ꝑmittentes. Item ibi Chryſo. Quātūcūq; tu humiliatus fueris: non poteris tn̄ deſcendere quantū dn̄s tuus. Phil. ij.

¶ Tollat etiā ſicut ⁊ fecit in ſua cōſtitutione q̄ incipit, Ad cōditorē, remedia ꝓcuratoꝝ rerū tēporaliū, emulatoꝝ ⁊ aīarū inimicoꝝ. Dimittat intactā ꝓ dei honore regulam fratrū minoꝝ. Uere hoc eſt p̄uilegiū lex p̄uata. diſt. iij. p̄uile-

Digitized by Google

gła.oculis carnalium occultata. Hec eſt illa crucis ſtulticia.j.ad Coꝛ.j.quã impugnat carnis pꝛudẽtia.ad Rom. viij.ſed btũs qui non fuerit ſcandalizatus in ea. Mat.xj. Fateoꝛ: Franciſci regula ſemꝑ fuit iudeis fratribꝰ totaliter literalibꝰ ſcandalũ:gentibus fratribꝰ carnalibꝰ terrã comedentibꝰ ſtulticia:fratribꝰ v̄o diſcretis ⁊ ſpũalibꝰ virtus dei ⁊ ſapiẽ.j.ad Coꝛ.j. Exiſtimo ꝙ pater noſter ꝓphe ta de tribulatione noſtra q̄ eſt de regule impugnatiõe et p̄uaricatione/longe ante ꝑdixit:vt legit̃ in ſua legenda. Et qm̃ futura tribulatio appꝛopinquat: btũs q̄ ꝑſeuerauerit. Math.x.⁊.xxiiij.de pe.di.iij.§.euidentius.v̄.Jtẽ. in ijs que incepit. Pꝛedixit etiã/vt in legenda antiqua cõtinetur/ꝑ hec verba. Uenit tp̄s in quo dilecta deo hec religio diffamet̃ adeo vt exire pudeat fratres in publicũ.ſꝫ qui tunc ꝓbati fuerint:ꝓbatiões nobis erũt. magna em̃ ſuꝑ eos tribulatio ventura eſt. Sꝫ q̄ maioꝛ tribulatio: ꝙ cũ dei vicario dño Jo.xxij.de caturco cui ꝑ regulã ſubmiſſi ſumꝰ ſingulariter ⁊ ſpãliter: Sed hec ſubmiſſio ſic cõtinetur in regula:vt nõ eſſet ꝓmiſſi euãgelij p̄uaricatio ſꝫ adimpletio. Sꝫ nũquid dñi pape ſanctio videt̃ ſctẽ regule euacuatio: Et ꝙ caput noſtrũ Frãciſcꝰ cũ toto ſuo coꝛpoꝛe vſqꝫ ad hec tepoꝛa in erroꝛe vixerit ꝓbatio: ꝙ tot romani pontifices cũ duobꝰ gñalibus ꝯcilijs errauerint atteſtatio:in toto mũdo iſtius religionis diffamatio:abſit. Sed ⁊ nũquid alterius ſtatꝰ receptio ꝓfeſſionis noſtre eſſet cõtinua p̄uaricatio ꝓfeſſe in gñali caplo. vide.ſ.§. ad ſuperioꝛa.in ar.lxij. Peruſij celebrato euãgelice veritatis:⁊ miſſe ad oẽs fideles pꝛe timoꝛe humano reuocatio: Si ḡ in veritate ſtatꝰ fuimꝰ ⁊ ſumus: nõ ſit in nobis. ij.Coꝛ.j.eſt ⁊ nõ:ſed ſemꝑ eſt. Nam ſm̃ Augu. veritas eſt id qđ eſt.xxij.q.ij.cũ humilitatis. Pudeat filios veritatis crimen incurrere ſimulatis. Si in veritate ſtatꝰ fuiſſe et eſſe nos credimꝰ:nõ timeamꝰ:nõ diffidamꝰ:qꝛ veritas liberabit nos. Jo.viij.que foꝛtioꝛ rege eſt.iij.li. Eſdre.iij.c. di.viij.ꝯſuetudo. Timeat ſtatus falſitas.cõfidat veritas. Timeat oꝛdo phantaſticus. nõ paueat oꝛdo euãgelicus apl̃icus ⁊ eccl̃iaſticus. Unũ faciamꝰ: ne ſub ſtramine cameli idola abſcondamus.i.ne ſub ſpecie ſcitatis pctã celemꝰ ⁊ defendamꝰ. Gen.xxxj. Uitã noſtrã defectuoſam ꝑ ſtatũ ſanctũ nõ excuſemꝰ. Ueritatẽ cũ tranſgreſſiõe non miſceamus. Utile ꝑ inutile nõ vitiet̃.ex de regu.iur.vtile. li.vj.vbi de hoc. Cõfiteamur reatũ. Nõ mutemꝰ ſtatũ:ſed curemꝰ plagatũ ꝓpter mandatũ apl̃i. Ceſſent iã nunc in oꝛdine nobis ꝓhibiti ꝯtractus: vt nõ ſuccũbamꝰ ꝑ ꝯ̄trios actus. Nam longe a p̄ma puritate oꝛdinis ⁊ ab illo apoſtolico cetu euangelico ⁊ angelico fuit emere/vendere/ alijſqꝫ pauperibꝰ donare/ꝑmutare/refutationes facere/ in iudicio cõtendere/⁊ alios ꝯtractus ꝓpꝛietarioꝝ inire. vide.ſ.§.poꝛro ad veritatẽ.v̄.⁊ qꝛ ſepe.in ar.lxvij.q̄ reſpiciunt dñm ꝓpꝛium:nõ virũ euangelicũ. Nam ſi hec egerimus:ꝯtra nos ꝯcludemꝰ ꝯfuſionẽ dei:⁊ eiꝰ vicarij dñi pape nõ euademꝰ:in veritate teſtificata v̄bo dei. Actuũ.viij. xj.q.iij.exiſtimant.xxij.q.v.cauete.negata ſuccũberemus. Quia v̄o merito tribulationẽ patimur. Gen.xlij. qꝛ peccauimꝰ in p̄rem ⁊ fratrẽ noſtrũ chꝛiſtũ dñm ⁊ eiꝰ verũ diſcipulũ Franciſcũ almũ:vidẽtes anguſtias paupertatis ⁊ humilitatis aie ſue.⁊ quũ nos depcaret̃ vt eum ab oppꝛobꝛio ⁊ infamia quã ꝓpter relaxationẽ noſtrã in paupertate ⁊ humilitate in ſe ⁊ in mẽbꝛis ſuis patiebat̃/liberaremꝰ:nõ exaudiuimꝰ. Si ſanguis eius exquirit̃: qꝛ vere paupertateꝫ regule laudamꝰ ⁊ ꝑdicamus.ſed in ſanguine agni ſine quo nõ fit pctõꝝ remiſſio. Apoc.j. Heb.viij.pedem.ps.lxvij. Ut intingatur pes tuus in ſanguine. Perparũ aut nuſꝙ intingimus. Pecuniã dicimꝰ nos nõ tangere:nec magis dñi multas habẽtes pecunias eas tãgere ꝯſueuerũt:ſed vix ea poſſumꝰ ſatiari.xiiij.q.v.q̄d dicã. Caremus eiꝰ actu:ſed affectu ⁊ effectu eiꝰ in quo ꝯſiſtit vera eius receptio nõ caremꝰ. Paſſim recipit̃. paſſim reponit̃.paſſim ꝑ fratrẽ quẽlibet quaſi in neceſſarijs ⁊ non neceſſarijs expendit̃ ⁊ donat̃.cõtra declarationem pape. Clemen. Exiui.⁊ de ea cõpotuꝫ recipimus.⁊ eius clauis vbi reponit̃ ꝑ fratres poꝛtat̃.ꝓpter quã i oꝛdine ⁊ extra oꝛdine emptiones ⁊ venditiones ſiũt:⁊ mutuũ ſicut inter mũdi alios mercatoꝛes. Uix reperit̃ frater in oꝛdine qui nõ habeat pecuniã:niſi q̄ h̃re nõ põt. Eius pecunie effectus deeſſe poterit:non affectus. Uide qđ ſcripſi.ſ̄.in.§. nũc v̄o.j.v̄.in ar.liiij.facit.xxxiiij.q.j.ſm̃. De nũmis crebꝛa eſt locutio inter fratres: vt potius ſm̃ Hiero. videantur eſſe iſtitoꝛes ꝙ fratres minoꝛes.xvj.q.j.ſi cupis. Nihil q̄ſi recipit̃ a fratribꝰ:q̄n vendat̃.nõ obſtante declaratiõe pꝛe. Nicolai. Exijt.q̄ dicit. Nec ea recipiant vt ea vendãt. Nõ poſſet generalis miniſter cũ toto caplo gñali dare vnuꝫ denariũ etiã amoꝛe dei:qꝛ non eſt dñs nec adminiſtratoꝛ nec diſpenſatoꝛ eius:ſicut clare colligit̃ ex declarationibꝰ Nicolai ⁊ Clemen. v.coꝛpoꝛe iurĩ clauſis. Nã diſpẽſatoꝛ ꝓ dño dãte pecuniã fratribꝰ ꝓ eoꝝ neceſſitatibus tenẽs illam pecuniã eſt nuntius vel depoſitarius.nõ generalis miniſter vel ꝓuincialis nec cuſtos nec gardianꝰ: multo minus nec quilibet alius ſimplex frater qui de illa pecunia ſic depoſita in aliquo intromittere ſe nõ dꝫ: ſed ſoluꝫ famulo tenenti pecuniaꝫ ꝓ dño dante neceſſitates ſuas p̄ſentes ⁊ ſm̃ declaratione pꝛe. emergentes ſimpl̃r nuntiare:qđ peſſime in oꝛdine obſeruat̃. Maxima ⁊ ſceleratiſſima eſt hypocriſis coꝛam deo ⁊ mundo:inimica almo Franciſco ⁊ eiꝰ euãgelice regule:mala ꝑnicioſo exemplo animarũ fratrũ ꝑ imꝑitis/dicere ſe pecuniã non recipere ⁊ eã ꝯtinue cũ inſtantia vbilibet ꝓcurare/⁊ ea nunꝙ carere/⁊ verbis manifeſte ꝯtraria facere/⁊ ſic factis mentiri.ad hoc.xj.q.iij.exiſtimãt.xj.q.j.nolo.xxij.q.v.cauete.ſed fratres verecũdantes ſe pecuniã recipere ⁊ petere cõtra ſtatũ: vocant eã eleemoſynã.ſed fraudẽ faciũt in v̄bo: qꝛ quodcũqꝫ nomen imponãt/pecunia eſt.ad hoc.xiiij.q.iij. pleriqꝫ.ex de ſimo.ea q̄.⁊.c.intãtũ.⁊ vide ſuꝑ ſ ex de v̄b. ſig.exiui.§.cupientes.in Clemen. Sancta ergo eſt coꝛam deo ⁊ vicario eius tranſgreſſionis noſtre maxime in huiuſmodi pecunijs ⁊ paupertate pura cõfeſſio:vt remaneat ⁊ ſeruetur ꝓfeſſio:nõ ſit in pctis excuſatio.ps.cxl.xiij.q.j. pꝛedicatoꝝ.ex de cõſue.quãto.ne chꝛiſti ſit irritatio/ſit humiliatio:⁊ ſequetur iuſtificatio. Luce.xviij. Sic vite defectuoſe ad ſanctũ ſtatum diſtinctio:vt pꝛo nobis ſit deſinitio. Recoꝛdemur de patris pꝛophetia: ne fiat apoſtaſia. Non ſit confidentia verboꝝ ⁊ allegatio inanis ⁊ pompatica magiſtroꝝ oꝛdinis ⁊ alioꝝ aduocatoꝝ: ſed pꝛo victoria ſit manifeſtatio exemploꝝ.xcix.di.ecce pꝛecipua arma noſtra ſint pura conſcientia ⁊ oꝛatio.xxxvj.diſt.c.vltimo. xxiij.q.viij.conuenioꝛ.⁊ regularis obſeruantia:non nuda ſcientia. Ut vincat veritas ſit vite puritas. Non in equis ⁊ curribus.ps.xix.argumentis ⁊ pꝛobationibus philoſophicis gloꝛiemur.ad Coloſ.ij.c.ſed victoꝛia hec eſt vt humiliemur. Humiliemus ergo nos cum chꝛiſto humili. Phil.ij.⁊ ſeruo ſuo Franciſco.⁊ oꝛationem humiliuꝫ ſm̃ ps.cj. dominus acceptabit. Non ſit confidentia in legibus ⁊ regibus.xxiiij.q.iij.§.j.ſed in pꝛecibus. non in clamoꝛibus.xxxviij.diſt.ſedulo.ſed in gemitibus. Caput noſtrum membꝛa habet.ad Ephe.j.⁊.iiij. ex de ſacra vnct. c.vnico.§.ſed vbi.caput inclinatum. Jo.xix. Coꝛ humiliatum/pati paratum/in ſe non iuſtificatum. de peni.diſt.ij. ſi enim.per duas colum.v̄.nos autem.in pꝛofeſſione raſum/ad perſequentes per amoꝛem coꝛde latum. ij. Coꝛ vj.et in Ps.cxviij.latum mandatum tuum. per chꝛiſtum habebit optatum. Nam cauſa et queſtio chꝛiſti eſt. ps. xxxix.egeni.lxix.⁊.cviij.mendici. Et perſecutus eſt hominem inopem et mendicum.ps.cviij.nudi.xij.q.j.clericus. non querentis que ſua erant. Philip.ij.lxiij.diſtin. nolle nec regnum. Joannis.xix. pecunie: ſed gloꝛie/ſed innocentie.ij. Coꝛinth.viij.ſed concoꝛdie/ſed ſapientie. Quomodo enim anima chꝛiſti dei diuitijs pleni/terre plaſmatoꝛis/celi fabꝛicatoꝛis. Gene.j.ex de ſumma trinita-

c.j.nec bonorum ſuperiorũ nec inferiorũ indigẽris.pſ.xv.
Bonorũ noſtrorũ nõ indiges. ſed ſupaffluẽtis pfectionis
ſue perfectiſſime normã tradẽris.quõ inquã vinco ppriea-
tatis terre ligari aut cõpediri potuit: cũ oĩs terra de ſe ſit
inanis ⁊ vacua? Geñ.j. Sʒ nũquid q: ſe exinaniuit. Phil.
ij.inanis ⁊ vacuus remãſit? Abſit.ſed terra vſus eſt: q: pro-
pter nos terra carnẽ aſſumens factus eſt. Geñ.iij. Jo.j.⁊
hec terra ſuperior celo eſt. vt legit in legẽda bti Andree.
Accepit terrã:ſed nõ ſubmiſit ſe terre. Ne glorietur ſecuris
contra eũ q ſecat in ea.⁊ ne lutũ contra figulũ glorietur.ſm
Eſa.x.c.xxiij.q.v.§.hinc notandũ.xxj.di.cũ inferior. Detur
ergo vſus terre carni chriſti:q: verus hõ erat ⁊ eſuriebat.
Math.iiij.⁊ Luc.iiij.a pprietate terre ⁊ ligamine libera
pmaneat pfecta aĩa chriſti. Nõ deſcẽdit vt qđ ſuũ erat ſicut
veri dei.viij.di. quo iure.ex de deci.cur amplius. vt verus hõ
ſibimet vendicaret:ſed vt pfecte amitteremus qđ noſtrũ
erat ⁊ nõ erat exẽplũ daret. Nõ terrã dãnauit quã creaue-
rat:ſed cõculcauit.vere nõ eſt plena conculcatio ſi eſt dñij
appropriatio:q: qđ cõculcat nõ conculcat. Fuit ergo in chri-
ſto noſtro pulchra diſtinctio ⁊ ſancta vnio. In loculis car-
nis cõdeſcenſio.xij.q.j.habebat.ne periret infirmus. In p-
hibendo perã argentũ ⁊ aurũ ⁊ es in zonis. Mat.x.perfe-
cte aĩe ad maiora puectio ⁊ pfectio. Ne degeneraret pfe-
ctus hõ hoĩbus cõdeſcendit. In perficiẽdis pfectis ⁊ an-
gelis terreſtribus efficiendis deus aſcendit:cõdeſcendẽdo ⁊
aſcẽdẽdo lucrifaciẽs oẽs:proportionãs oẽs. vt in pre.de-
claratione exijt. Excelſus reſignauit in terra ſuũ terrenũ
dñiũ:vt perfecte ſequamur ſuũ conſiliũ. Mat.xix. Si vis
perfectus eſſe ⁊c. Humiliatus non dãnauit dñium ppter in-
firmorũ ſubſidiũ. Nũquid vnã ⁊ eãdem legẽ deus ⁊ homo
equaliter tribuit dijs ⁊ hoĩbus? ſed verus hõ humanã ⁊
infirmã de habẽdo propriũ dedit hoĩbus.deus diuinã de non
habẽdo propriũ dedit diuinis hoĩbus.qbus ⁊ dixit in pſ.
lxxxj. Ego dixi dij eſtis ⁊c. ⁊ Mat.xvj.ibi. Vos aũt quem
me eſſe dicitis? ⁊ alibi pſ.cxiij. Celũ celi dño:terrã aũt de-
dit filijs hoĩm. Nũquid hec militans eccleſia ſm illã triũ-
phãtẽ diſponitur hierarchiã? lxxxix.diſ.ad hoc etiã. Nũquid
differt ſtella a ſtella? ⁊ tñ oẽs ſtelle ⁊ lucide:⁊ alique luci-
diores:q: alia eſt claritas ſolis ⁊ alia ſtellarũ.j.Cor.xv.⁊
facit.lxxxix.di.c.vlti.q: in domo prĩs mei mãſiones multe
ſunt. Jo.xiiij.de pe.di.iiij.in domo. Sed nec vna ⁊ eadem
lex data eſt Rechabitis nõ bibẽtibus vinũ ⁊ in tabernacu-
lis habitãtibus ⁊ iſraeliticis. Hiere.xxxv. Sed ⁊ nũquid
illud ppriũ qđ multorũ eſt in cõmuni: perdit nomẽ pprij
⁊ effectũ? Nõ.q: illã affectionẽ vel quaſi vnũ hʒ collegiũ
ad res ſuas:ſicut vnus priuatus ad res ſuas priuatas.⁊ ſic
p eis litigat/⁊ cõtendit/⁊ dolet/⁊ cõturbatur/quũ ei au-
fertur:vel ſup ea moleſtatur. Adde hic qđ ſcripſi ſupra in.§.
rurſus poſſet.ꝟ. Itẽ qđ opponitur.in ar.lvj. Et quis qlibet
de collegio rem nõ appropriet ſibi:nõ tñ renũtiat illi. Eſt
ne idẽ genus crucis ⁊ paupertatis extreme in ſpeciali et in
cõi:quã chriſtus in pſona pfectorũ aſſumpſit: ⁊ ad cellariũ
propriũ recurrere in cõi ſine labore ⁊ verecũdia:⁊ ad bur-
ſam ppriã manũ mittere:⁊ oſtiatim victũ querere? Quis
cecus hoc diceret? Nũquid quilibet de illo cõmuni de illo
proprio cõmunicat in cõi ⁊ in ſpeciali? vtiq.xxiij.q.vij.qđ
aũt.xij.q.j.ſi priuatũ.⁊.§.ſi. Nũquid ſi negetur cuilibet de il-
lo cõi victus aut veſtitus aut aliud ſue neceſſitatis:actionẽ
habebit cõtra illud cõmune ꝙ ſibi ſuſtentatio debita ne-
getur? vtiq.ſicut legitur ⁊ no.ex de reſcrip.cũ dilecta. in ſi.
xviij.q.ij.in nullo.⁊ in ſpecu.ti.de actore.§.j.ꝟ.qđ ſi ſpolia-
tur. Et qua actione egerũt aplĩ ⁊ alij diſcipuli dñi expulſi
de eorũ habitaculis ⁊ ſpoliati paucis ſubſtantijs qbus p
neceſſitate vtebãtur/cõtra perſequẽtes ⁊ expellẽtes de iu-
dea vt ad gẽtium populũ tranſmigrarẽt? Act.xiiij. immo
rapinã eorũ que habebant cũ gaudio ſuſceperũt. Heb.x.
Quid in cõi aplĩ propriũ habuerunt diſperſi vnuſquiſq
per prouinciã ſibi decretã ad predicandũ euangeliũ:quũ
nec tunc viuerent in cõmuni? An forſan tunc vnuſquiſq
burſam habuit:perã detulit:es poſſedit:cõtra preceptũ
diuinũ. Luc.x.⁊ Math.x.⁊ apoſtaſiã incurrit? Quis hoc
filius euãgelij ⁊ diſcipulus diceret? Nũquid preter legem
euãgelicã in hoc phibentẽ eis/geſta eorũ veridica ⁊ ſan-
ctorũ originalia teſtimoniũ perhibent ſemp eos oblatas
res ⁊ pecunias reſpuiſſe: ⁊ alieno cibo vixiſſe? vide qđ ſcri-
pſi ſupra.§. Item ꝙ ſimplex facti.ꝟ.quartũ qđ ſequitur. in
ar.lvj. Si eñ hoc diceretur:iã non in cõmuni ſed in ſingu-
lari propriũ quilibet poſſediſſet.⁊ inter eos ⁊ alios mũdi
hoĩes expropriationis differẽtia non fuiſſet. Et preceptũ
eis a domino indictum de nõ habẽdo pecuniã/fruſtratũ
fuiſſet. Sed ſuper hoc caput iſtius eccleſie ⁊ illius interro-
getur Petrus q dicit Act.iij. Argentũ ⁊ aurum nõ eſt mi-
hi. Sed ſi ipſe illius pecunie quã habebat in cõmuni eccle-
ſia primitiua/dñs fuiſſet:ſicut ⁊ caput erat:non hoc dixiſ-
ſet.ſicut nec hodie poſſunt dicere prelati eccleſiarũ ⁊ mo-
naſteriorũ bona habẽtium in cõmuni. Aurũ ⁊ argentum
nõ eſt nobis. Immo eſt eis tãꝙ diſpẽſatoribus.q: eccleſia
aurũ habet ⁊ habere põt:non vt cõſeruet:ſed vt pauperi-
bus eroget.xij.q.ij.aurũ. Manifeſtũ ergo videtur ꝙ illius
pecunie Petrus diſpenſator nõ erat. Nam ⁊ hoc dixit in
eadẽ ciuitate vbi in cõmuni illa credẽtium eccleſia viue-
bat. Unde ⁊ ipſe ⁊ alij apoſtoli. Act.vj. Non eſt bonũ nos
derelinquere verbũ dei:⁊ miniſtrare mẽſis. Licet ſi diſpen-
ſator fuiſſet ſicut eſſe poterat/ſicut prelatus eccleſie: vt ſu-
pra pbaui: pprietarius propterea non fuiſſet.xij.q.j.ſi pri-
uatum.xxiij.q.vij.ꝙ aũt. Adde qđ ſcripſi ſupra in.§.reſtat
inter hec.ꝟ.alio modo accipitur habere.in ar.lix. Quid aũt
de capite nr̃o chriſto Paulus dicat audiamus. Quũ eſſet
diues: ppter nos egenus factus eſt.ij. ad Cor.viij. Sed in
eccleſia primitiua de cõmuni viuente nõ erat aliqs inops
vel egens:ſed dabatur vnicuiq prout opus erat. ſicut dicit
textus. Act.ij.⁊.iiij.c.⁊.xij.q.j.c.ij.⁊.c.quia tua.ſicut ⁊ hodie
fit inter habẽtes propriũ in cõmuni. ergo ipſe nõ habuit
propriũ in cõmuni:nec apoſtoli quibus ⁊ hanc mandaue-
rat paupertatẽ. Queramus ⁊ vnũ inter aliquos apoſto-
los de ſectatoribus eius veris Paulũ dicẽtem/Uſq in hãc
horam eſurimus: ⁊ ſitimus: ⁊ nudi ſumus.j.ad Cor.iiij.⁊
alibi. Sicut egẽtes.ij.Cor.vj. Sed inter viuentes de pro-
prio in cõmuni nõ eſt eſuries neq ſitis neq nuditas neq
egeſtas. ſicut probatũ eſt de eccleſia pmitiua/⁊ de iſta ec-
cleſia ſuccedẽte ſibi bona in cõmuni habente.vñ gloſ.ſup
illud.ij.Cor.vj. Nihil habentes ⁊ omnia poſſidẽtes. Hec
fuit gloria apoſtolorũ:nihil oĩno poſſidere:ſine ſolicitudi-
ne eſſe. Quũ autem dicit oĩno:proculdubio excludit pro-
priũ nedum in ſpeciali ſed etiã in cõmuni. alias nullo mo-
do dixiſſet/omnino: ⁊ Paulus/nihil. quia cõmunitas cui
hoc cõpetit bene dicitur habere:q: in cõmuni habet.xxiij.q.
vij.ꝙ aũt.⁊ illorũ bonorũ pprietas apud illã cõmunitatẽ
exiſtit.vt no.xij.q.j.expedit.in gloſ.j. Sup hoc etiã certum
eſt ꝙ fratres minores p regulã ſuã ab eccleſia multoties
approbatã confirmatã ⁊ declaratã/nedũ tenetur viuere
ſine pprio in ſpeciali ⁊ in cõi:ſicut ipſa regula clare dicit:
⁊ Romani pplures põtifices declararũt:ſed etiã pauper-
tatẽ pmittũt:qđ plus eſt.vt regula ipſa dicit. Pauperta-
tem ⁊ humilitatẽ ⁊ ſanctũ euangeliũ qđ firmiter promiſ-
ſimus obſeruemus.vñ conciliũ Uiennẽſe expſſe declarat
in decre. Exiui de paradiſo.in clemẽ.teneri dictos fratres
nedũ ad paupertatẽ:ſed ⁊ eiuſmodi vſum q in regula de-
claratur:eo obligatiõis modo quo ponit regula dictũ vſum.
Nullũ ergo dubiũ ſm eccleſiã declarantẽ qn hec maior ⁊ alia
ſit pfeſſio:ꝙ pmittere viuere ſine pprio in cõi. Hec aũt eſt
pfeſſio pfectiõis euãgelice ſicut regula ãte dicta ⁊ mr̃ de-
clarat eccl̃ia ab alijs pfeſſionibus qbuſcũq:pſertim quãtũ
ad expropriationẽ ⁊ paupertatẽ penitus ſeparata ⁊ ſup alias ele-
uata. vñ dicit ſctã dicta regula. Hec eſt celſitudo altiſſime
paupertatis ⁊c. Et declaratio Nicolai/Exijt.li.vj. de ꝟ.ſig.
ibi. Quo imitatores tãti prĩs effecti chriſti ſemitas arctius
elegerũt. Itẽ ſi aplĩ in cõi ppriũ habebãt:quare dixit eis
dñs ꝙ ederẽt ⁊ biberẽt ea q apud illos erãt qbus predica-
bãt? Luc.x. pfecto q: ſumptus alios non habebant. Quia

enim diceret apl'os ſuas pecunias recōdere: ⁊ alioꝝ victū recipere: abſfuit/ꝓfitendū eſt/ab eis talis auaritia: que nedū in eis/ſed in quouis catholico deū timente ſicut crimen philargyrie ſi cōmuniter ſic viueret/dānaretur: ſed q: veri pauperes nō ficti erant: ſolū mercedē victus ꝑ labore ꝑdicationis recipiebāt: q: digni operarij erāt. vt p3e. c. Luc. x. xi. q. vij. ſacerdos. ⁊. xiij. q. i. §. his ita. ⁊. xij. q. ij. quicūq;. ⁊ ex' de ſepul. c. i. Itē ſi chriſti apoſtoli q̄d in cōmuni vel in ſpeciali habebāt ꝓpriū: cur p2e fame alieni agri ſpicas euellebāt ⁊ comedebāt? Mat. xij. ⁊ Luc. vi. xxv. q. i. §. his ita. vbi Beda. Nō habentes em̄ diſcipuli ſpatiū manducādi ꝓpter importunitatē turbarū/eſuriebāt vt hoies: ſed vellētes ſpicas inedia cōſolantur. qđ eſt indiciū auſterioris vite: nō preparatas eſcas ſed ſimplices q̄rere cibos ſed ſi ſemꝑ in cōmuni pecuniā vel loculos habebāt ⁊ panem: certū eſt ꝙ ad emēdū inueniebāt: aliena furātes furtum cōmittebāt. legit' ⁊ no. de elec. dudū. ij. ⁊ facientes cōtra preceptū decalogi. Exo. xx. Nō furaberis. xiiij. q. v. penale. mortaliter peccaſſent. legit' ⁊ no. xxxij. q. vij. q̄d in omnibꝰ. ſed hoc falſum eſt: q: vox chriſti eos. ibi Luc. vi. excuſat ⁊ lex. legit' ⁊ no. de cōſe. di. v. diſcipulos. Nō obſtat. c. dilectiſſimis. xij. q. i. inductū ꝑ alia parte/ꝙ apl'i cū alijs primis credētibus de eccleſia primitiua in cōmuni ꝓpriū habebāt. q: pauco tp̄e cū illa cōmunitate tāꝑ p2elati eoꝝ vixerūt: ⁊ cū eis cōmunem vitā duxerūt. Sed q: nō erat bonū relinquere verbū dei ⁊ miniſtrare menſis: vt ſup2a dixi/p2epoſitos illiꝰ cōmunitatis elegerūt. Act. vi. Et ipſi ad ſeruādū regulā ſtrictiorē. Adde qđ ſcripſi ſupra in. §. Itē ꝙ ſimplex facti vſus. in ꝟ. ſcđo reſpōdeo. cū ſe. in ar. lvi. ꝓhibentē pecunias poſſidere redierūt. Et diſperſi per orbē eā ſeruauerūt vt ſuperius eſt ꝓbatū. Iura aūt adaptātur ad ea q̄ frequētius accidunt: nō que raro ⁊ ꝑ cauſa cōtingūt. ff. de legi. nā ad ea. ⁊ ex' vt lit. nō cōteſt. qm̄. in p̄n. ſicut nō dicit' diuertere q̄ ſtatim vel cito redit. de pe. di. i. diuortiū. vbi de hoc. Nam ⁊ nedū viris perfectis apl'icis entheca prohibetur: ſed ⁊ viuētibus in cōi. xij. q. i. nolo. ¶ Preterea quō potuit eſſe ꝙ chriſtus p2opriū habuit cū apl'is in cōmuni. Aut em̄ iſtud p2opriū in cōmuni erat chriſti ⁊ apl'oꝝ ⁊ non aliorū de mundo. ⁊ ſic dicetur ꝙ chriſtus aliquid habuit: ⁊ habere voluit: qđ non eſſet comune hoim omniū. ⁊ ſic chriſtus malignꝰ fuit ⁊ partialis ⁊ auarus: querens q̄ ſua ſunt ⁊ quorūdam: ⁊ non q̄ omniū. qđ alijs prohibet'. ad Phil. ij. ex' de cenſ. ꝓcurationes. Et ſine charitate eſſet: que nō querit q̄ ſua ſunt. i. ad Coꝝ. xiij. quū tñ creator ⁊ redēptor ⁊ gubernator oim ſit. qđ impiū eſt ſentire: ⁊ blaſphemū dicere. Nā certū eſt ⁊ eſſe debet cuilibet catholico ꝙ de ijs q̄ erāt ad ſuū vſum ⁊ apl'oꝝ: nūꝙ alios quoſcūq; indigētes excludere voluiſſet. Vñ non eſt putādum ꝙ deus hō chriſtus de loculis quos interdū habuit Iudas: ſi aliq̄s egēs petiuiſſet: ei vnꝙ negaſſet. Nā deus ipſe cōmunis oibus creaturis/cōmunis etiā fuit hō oibꝰ hoibus. q: nec perſonā accepit. Act. x. ⁊ ex' de p2eben. venerabilis. iij. q. ix. c. vlti. Et cura eſt ſibi de oibus. Sap. vi. Nā ille hō deo vnitus in chriſto/nō aliter egit in virtutibꝰ ꝙ̄ deus: nec fuit plus vniꝰ ꝙ̄ alteriꝰ. i. Tim. ij. Nā oēs ſaluos volebat facere in corpore ⁊ in aia. pſ. xxxv. Hoies ⁊ iumēta ſaluabis dñe. Quō ergo ſicut p2edixi aliq̄d ꝓpriū habere voluit qđ nō eſſet cōmune oibus hoibus de hoc mūdo? Si aūt illud ꝓpriū ſuū ⁊ apl'oꝝ fuit: ⁊ p2opriū totius mūdi fuit/ſicut ſuperiꝰ eſt probatū. ergo nō debet dici ꝓpriū chriſti ⁊ apl'orū cōmunitatis: ſed ꝓpriū cōmunitatis totius mūdi: ⁊ non alicuiꝰ collegij ſpecialis. ſed illiꝰ ꝓprij vniuerſalis nullꝰ fuit dñs ꝓprie/collegiū/aut perſona: ḡ nec chriſtus inquantū hō. ſed fuit dñs vniuerſitatis mūdi vt deus creator oim. Io. i. In ꝓpria venit. Sicut etiā fuit tp̄e legis nature: in quo nec ꝑſona ſingularis extra deum nec priuatū aliqđ collegiū fuit dñs: ſed oim erāt oia cōia ſicut aer ⁊ ſol. xij. q. i. c. ij. nec tūc credit' ꝙ fuerit vſus pecunie. ſicut in li. collationū Io. caſſi. in collatione Serapionis cōtinet'. q: nec erat neceſſariꝰ. Nō em̄ neceſſe erat emere vel vēdere vel cōtractꝰ alios inire quos ad veros dños pertinet celebrare. quū nullꝰ eſſet dñs/vt eſt dictū: ſed oia eſſent cōmunia oibus. ¶ E Nā vſus pecunie adinuentꝰ eſt: quū mūdi diuiſio facta eſt: ⁊ ꝑ ꝯñs lis ⁊ cōtentio oborta eſt. xij. q. i. c. ij. Sed chriſtꝰ dñs pacificare venit ⁊ vnire. ad Col. i. ⁊ oibus exēplū dedit de ſe q̄ete viuere. Sed vbi tuū ⁊ meū: ibi ſm̄ Senecā nō eſt q̄ete viuere. Et ꝑ iniquitatē factū ⁊ dictū eſt meū ⁊ tuū. vt p3e. c. xij. q. i. c. ij. Sed in dño noſtro iniq̄tas nō eſt: qualitercūq; gloſſet' iniquitas. xiiij. q. v. §. ſed hec. Itē ſicut ſup2a ſepe dictū eſt dñs dixit illi/Si vis ꝑfectꝰ eſſe: vade ⁊ vende oia q̄ habes: ⁊ da pauperibꝰ. Mat. xix. Sed nūquid iſta forma ꝑfectionis quā hic dat dñs/eſt ſil'is illi per quā viuebat in cōi eccleſia primitiua? Abſit. immo penitꝰ alia. Nā veniēti ⁊ volēti in illa cōgregatione viuere fideliū q̄ tūc oēs in cōi viuebāt: non dicebat' Vade ⁊ vende oia: ⁊ da pauperibꝰ: ⁊ ſequere nos nō participātes bona tua. ſed forma erat viuēdi ꝙ rebus vēditis pecunia ante pedes apl'oꝝ ponebat': nec alijs pauperibꝰ dabat': ⁊ de emptis de illis ſic poſitis pecunijs cōiter erat vita. Sed forma maioris ꝑfectionis fuit illa data illi ⁊ cōſimilibꝰ. Nō em̄ dixit dñs illi vēde ⁊ da nobis preciū: ⁊ viue in cōmuni nobiſcū: ſicut erat in eccleſia primitiua. ſed da pauperibꝰ oia/non partē tibi retinēs aut alicui collegio. ⁊ ſequere me nihil habentē p2opriū ꝑ me aut cōmuni. Aliud dicere/eſt textū euāgelicū ꝑuertere aut negare. ⁊ de hoc ſatis ſup2a dictū eſt in. §. Itē ꝙ ſimplex. in ar. lvi. Itē nūquid eadē forma viuēdi eſt in cōi hr̄e pecunias ⁊ forma data apl'is ꝙ nō aurū aut argētū perā aut ſacculū haberēt? Mat. x. Luc. x. Immo penitꝰ ꝯtria. Habere pecunias ⁊ nō hr̄e licet. vtraq; bona: ſed ſcđa ꝑfectior. nec h̄ dixit dñs vni ſoli apl'o aut diſcipulo: ſ3 toti collegio apl'oꝝ ⁊ diſcipuloꝝ ꝑfecte viuere volentiū. Vñ dixit Petrꝰ in ꝑſona ſua ⁊ alioꝝ diſcipuloꝝ/Ecce nos reliquimꝰ oia. Mat. xix. ⁊ ijs q̄ cū ⁊ diſcipulos ſuos ꝑfecte ſeq̄ volebāt vt in decre. cxiij. li. vi. Qui in chriſto duplicē naturā negauerunt: hereſes cōdiderūt. xxiiij. q. iij. q̄dā. ꝟ. acephalite. Nā perfectus deꝰ perfectꝰ hō eſt. vt i ſymbolo Athanaſij/Quicūq; vult ſaluꝰ. ⁊ in cōcilio generali. ex' de ſum. tri. c. i. Diſtinguamus euāgeliū: nō negemꝰ. Nō demus ḡ pecunias cū euāgelio chriſto dño ⁊ apl'is vt perfectis: ⁊ interdū ⁊ raro ex cauſa demꝰ ſibi pecunias vt imꝑfectis cōdeſcēdat. ⁊ in h̄ nō minꝰ impfectꝰ exiſtēs. vt d3 in decre. cxiij. ⁊ ſic ſm̄ Aug. diſtinguemꝰ ſcripturā tp̄a ⁊ formas viuēdi: ⁊ ſanctū euāgeliū cōcordabit. ij. q. i. ſi peccauerit. Qui nō diſtinguit ſe extinguit. Sed ⁊ loquēs cū debita reuerētia dñi nr̄i pape ⁊ ſuarū ꝯſtitutionū Ad cōditorē/⁊ alia Quorūdā/⁊ alia Cū inter nonnullos/cuiꝰ ſemꝑ in ijs q̄ ſcripſi ⁊ ſcribo me correctioni cōmitto: ⁊ quarū cōſtitutionū intellectibꝰ Nō: q̄ pōt v̄a inter vſum librorū ad ſtudēdū ⁊ alioꝝ ad officiū dicēdū ⁊ paramentoꝝ eccleſiaſticorū ⁊ alioꝝ ſupellectiliū fratrū minoꝝ realis differētia aſſignari. q: ex his dñs papa in decre. Ad cōditorē canonū/q̄dā ſibi quātū ad ꝓprietatē reſeruat q̄ vſu cōſumunt' cōtinuo: ſicut ⁊ alia ſupellectilia cōſumunt'. Quū igit' cauſa ſit eadē vtrobiq;: cur eccleſiaſticoꝝ ⁊ nō alioꝝ a dño nr̄o dñiū retinet'? ꝯtra illud ex' de trāſla. inter corporalia. §. i. ꝟ. vn. cū ijs q̄ ibi no. qđ op. facit. Sed ⁊ nūquid q̄cq̄d habēt religioſi: ſiue ſit ager/ſiue domꝰ/ſiue veſtis/ſiue q̄duis aliud: eſt dño cōſecratū? xij. q. ij. nulli. vt q̄d ḡ inter hec oia q̄ vſu cōſumunt' ⁊ dño cōſecrant'/ſit diſtātia: ⁊ hec fines faciūt diuerſos q̄ ſunt paria rōne? Sil'is em̄ eq̄tatis ratio ſil'ia iura ſuadere videt'. C. ad. l. fal. l. vlti. ex' de ꝯſti. nā cōcupiſcētia. ex' de ꝯſtr. vti. cū dilecta. §. nos igit'. legit' ⁊ no. S3 ⁊ nūquid Nicolaus. iij. generaliter oim quorū vſum fratribꝰ licet hr̄e dñiū ſibi retinuit ⁊ eccl'ie Romane dicēs in p̄. decre. cxiij. ibi. oim vtēſiliū. Qui dixit oim nihil excepit. xix. di. ſi romanoꝝ. de puil'. q: circa. nō ꝙ intēderet illud vēdere: ſ3 veritatē ſtatꝰ hmōi declarare. Vis ḡ rōni ⁊ iuri ſit: ſi res eiuſdē ſpeciei diuerſo iure cēſentur. cōtra id ex' de deci. cū in tua. cū ſi. Nō ergo regula generalis cū iuris iniuria reſtringat'. vt p̄. c. q: circa.

Digitized by Google

ſcilꝫ ꝙ certi vſus ſit dñium in incerto.qḋ fit quñ quarũdã rerũ vel ſupellectiliũ quarũ vſum habemus/papa ſibi dominiũ vendicet:quarũdam vero nequaꝙ̃. Item preter ſuperius allegata in.§. Itẽ ꝙ ſimplex.in ar.lvi.de ſeparatione dominij ab vſu:certũ eſt ꝙ quilibet religioſus nedũ frater minor: filiofamilias cõſtituto in poteſtate patriſfamilias cõparatur. Nam vterqꝫ ſui iuris nõ eſt. Sed certũ eſt ſm leges ꝙ in peculio pfecticio filiuſfamilias vſum hꝫ:τ tñ ꝓprietas nec ad momẽtũ reſidet penes ipm.ff. de acq̇. poſ.l.qcq̇d.τ.l.i.§. Itẽ acquirimus.τ.ff.de reg.iur.filiuſfamilias. Itẽ non habet ſm leges dñiũ ſine animo.vñ heredita ſolo aĩo acquirit τ repudiat.ad qḋ facit qḋ no.ex de reſti.ſpo.olim.iij.in gloſ.vt ſcias.vñ iuriſconſult⁹ Julian⁹ ait.ff.de acq̇.heredi.l.p herede.circa pn. Pro herede gerere nõ tam facti ꝙ̃ animi eſt. Cui ali⁹ iuriſcõſultus Paul⁹ cõſonat dicẽs.ff.de acq̇.poſ.l.i.§.furioſus. Furioſus τ pupillus ſine tutoris τ curatoris authoritate nõ poſſunt incipere poſſidere:q2 affectionẽ tenendi nõ habẽt.licet res ſuo corpore cõtingant:ſicut ſi dormiẽti aliq̇d in manu ponat.ſic τ religioſus q̇ nec animũ ſiue affectionẽ de iure hꝫ. nec habere põt. Preterea nũquid Nicolaus.iij. q̇ eſt luminare maius:potuit qḋ potuit luminare min⁹ ſcꝫ qḋ imperator:ex de ma.τ obe.ſolite.q̇ ſupra legẽ immo q̇ eſt legis origo.q̇ etiã ea q̃ fuerunt p nõ factis ſancit. ſicut pꝫ in lege poſtliminij/q̇ bello captus τ ſeruus effect⁹ decernitur ſemp fuiſſe liber τ pſens.ff.de poſtlimi.reuer.l.retrocedit. τ Inſti.qb⁹ mo.ius patri.pote.ſol.§.ſi ab hoſtib⁹. Et ea q̃ non fuerunt p factis habẽda decernat.vt in poſthumo de quo nulla fuit mẽtio:τ tñ iudicat mẽtio facta. C.de inof.teſta.ſi mater. Mutat etiã ſubſtantiã rei Imperator:τ de nihilo facit aliq̇d ſm iura.C.de rei vxo.actio.l.i.τ no.ex de ſta.mo.cũ ad monaſteriũ.in gloſ.τ ita. Si ergo tantũ põt Imperator:multo poti⁹ papa:quantũcũqꝫ in reb⁹ cõſumptibilib⁹ vſu nõ videat vſus poſſe a dñio ſeparari ſm illã opinionẽ.vide ſupra eo.§.ij.obiectio.℟.preterea ſi vere.in ar.lx.in ſi. Potuit tñ idẽ Nicolaus in reb⁹ vſu cõſumptibilibus q̇bus vtũtur fratres minores aliud ordinare cõtra omnẽ legem poſitiuã canonicã τ ciuilẽ:τ mutare naturã illarũ rerũ ꝙ ſeparet dñium inſeparabile. Nã nulla lex legẽ imponit eccleſie Romane:ſed ipſa oĩbus ſancit legẽ.ex di.c.i.τ.c.certũ.xxv.q.i.§.his ita. Itẽ ſm Innocẽ.põt papa ex aliqua maxima cauſa cũ monacho ꝙ cõtrahat diſpẽſare:τ ſic ei⁹ ſubſtantiã immutare.vt no.ex de ſta.mo.cũ ad monaſteriũ.§.ſi.τ no.late ſupra in pma parte iſti⁹ operis in.§. Itẽ de diſpẽſatione.℟. Itẽ quidã dixerũt.in ar.xlvi. multo poti⁹ ꝙ in rebus vſu conſumptibilib⁹ poſſit ab vſu dominiũ ſeparari. Et aũt dñs papa in ſua conſtitutione Ad cõditorẽ canonũ/dicit ꝙ p talẽ expropriationẽ etiã in cõi nõ creuit in fratrib⁹ minorib⁹ amplius charitas:ſꝫ ſolicitudo amplior habẽdi:τ ꝙ actus τ cõtract⁹ vſuario cõtrarios faceremus:τ ꝙ de retẽto dñio rerũ quib⁹ fratres vtunt/nulla Romane eccl'ie ꝓuenit vtilitas:nec in futurũ ꝓuenire ſperat: quin poti⁹ ipſa habebat nudũ dñiũ et fratres vſum veſtitũ. hec oĩa cũ omni reuerẽtia loquẽdo factũ reſpiciũt τ nõ iura.nã certũ eſt ꝙ quãꝙ̃ pecunia cauſaliter aut formaliter nõ ſit mala:τ ſine pctõ poſſit haberi τ cũ charitate.i.ad Timo.vlti.xij.q.ij.aurũ.i.q.iij.totũ. quũ certũ eſt τ experiẽtia magiſtra docet ꝙ inter cetera q̃ poſſident/pecunia maxime eſt illecebroſa τ de facili allectiua cupiditatis:q̃ eſt charitati cõtraria.de pe.diſ.ij.§. ex pmiſſis.℟.quia radix inductiua. Nam quis pecuniã poſſidẽs charitatẽ etiã poſſidet:q̃ eas diſpergit? Quis eſt hic τ laudabimus eũ:vere fecit mirabilia in vita ſua.Eccl.xxxi.vñ Chryſ. Abijciamus quecũqꝫ corpus florere faciũt: viciãt aũt aĩam:vt ſunt diuitie delicie τ gloria. Iſta authoritas cõpletur.i.in.§.hoc aũt preceptũ.℟. Item in eodẽ ſermone.in arti.lxv. Et Climacus abbas montis ſynai ait. Qui poſſidet charitatẽ:diſpergit pecuniã. Qui vero dicit ſe cũ charitate τ pecunia viuere:ſeipſum ſeducit:τ ſibĩpſi mẽtitur. Nõne pecunia viſcus τ pix eſt?τ q̇s tetigit eã:τ illaqueatus τ coinquinatus nõ eſt? Eccl.xiij. Quid aũt magis charitatẽ inficit ꝙ̃ litigare? Sed q̇ hoc faciũt:nõ poſſunt multũ de perfectione euãgelica gloriari. vñ Amb. ij.q.iij.ita ſepe. Dñs ieſus mittẽs ad euãgelizandũ diſcipulos ſuos/miſit eos ſine auro ſine argẽto ſine pecunia ſine virga.vt τ incentiua litis τ inſtrumẽta eriperet vltionis. Non ergo pfeſſio ſine pecunia ſed cum pecunia eſt materia litigandi. Non ergo ꝓpter aliquẽ fratrẽ vel fratres cupidos ſancta τ apoſtolica religio diffamet. Nec dubiũ ſi litigãt τ diſcurrunt aliqui pfeſſi hunc ſtatũ ſanctũ: illecti philargyria τ mẽtis ignauia:ſi ex conceſſione papali (qḋ abſit) haberẽt pecunias:amplius litigarent. Nũquid alij religioſi mendicãtes vel nõ mendicãtes q2 pecunias habent τ habere poſſunt in cõmuni/magis ꝙ̃ fratres minores viuunt pacifici τ quieti:τ maiori inuicẽ in ſe τ in alijs charitatis glutino copulãtur? Facti experiẽtia reſpõdeat τ non ego. Corrigat ergo in fratrib⁹ minorib⁹ preuaricatio τ cõtentio:non tangat ſancta pfeſſio. Sed etſi etiam actus cõtrarios ſimplici τ nudo vſui faciunt quidam fratres:nõ eſt ꝓpterea cõmunitas diffamãda.q2 taliter contrahẽtes nõ fratres minores vitã apoſtolicam imitantes ſed inſtitores τ trapezite.xxiij.diſ.in noĩe.xvi.q.i.ſi cupis. poti⁹ ſunt cẽſendi:τ pena legitima corrigendi. Licet inſuper ſancta Romana eccleſia de tali ꝓprio in rebus q̇bus vtũtur fratres minores ſibi reſeruato vtilitatẽ nõ habuerit:q2 noluit nec indiguit:ſed pauperib⁹ fratribus minoribus ſuis peculiarib⁹ filijs dimiſerit ad vtendũ:ſi tamen vellet habere eorum vtenſilia: poſſet ea ſine iuris iniuria tãꝙ̃ ſua propria vẽdicare.quia iure ſuo ſingulari τ ꝓprio vteretur.nec fratrib⁹ iniuriã faceret ſuo iure vtens. ex de elec.cũ eccleſia. Et ex hoc etiam manifeſta ſurgit ratio ꝙ vſus rerũ ſiue vſu conſumptibiliũ ſiue non/poteſt dici ꝙ in perpetuũ a dñio ſeparetur.q2 quãdocũqꝫ dño pape placeret:nedũ paramẽtorum τ librorum eccleſiaſticorũ/ſed etiam aliarũ ſupellectilium eorũ/panum/piſciũ/caſeorũ/pomorũ/etiam in menſa poſitorum vſum ante ꝙ̃ fratres dentibus maſticarent/poſſet ſuo dominio ſociare.

¶ Articulus.lxij.

AD ſuperiora interſerui hic literas capituli generalis peruſini:q̇ nihil aliud continent in ſentẽtia ꝙ̃ decre.dñi Nicolai/Exijt qui ſeminat.quã ſupra in.§.reſtat inter hec.in ar.lix.cõcordaui cũ cõſtitutionib⁹ dñi noſtri pape Jo.predicti. Quarũ tenor talis eſt. ¶ Vniuerſis chriſtifidelibus preſentes literas inſpecturis fratres Michael ordinis fratrum minorũ generalis/Guilhelmus Anglie/Henricus ſuperioris Alemãnie/Arnaldus Aquitanie ꝓuinciales miniſtri τ in ſacra theologia magiſtri:necnon Hugo de nouo caſtro/Guilhelm⁹ de almut theologie doctores: Nicolaus ꝓuincie Francie miniſter/ac Guilhelmus bloc baccalarij in ſacra pagina/τ omnes miniſtri cuſtodes diſcreti et lectores generaliũ ſtudiorum apud Peruſiũ congregati in capitulo generali:ipſumqꝫ totũ capitulum ordinis ſupradicti ſalutẽ τ pacem in dño ſempiternã. Noueritis ꝙ nos anno dñi.M.ccc.xxij.indictiõe.v.pridie nonas iunij. audita τ intellecta queſtione quadã q̇ in Romana curia principaliter agitat: qua querit vtrũ aſſerere chriſtum τ aplos nõ habuiſſe aliq̇d in cõmuni ſit hereticũ: Et requiſiti de ipſa queſtione q̇d ſentiremus:τ in ſcriptis ſub noſtris ſigillis τ ſubſcriptionibus proprijs redigere curaremus. Viſis τ examinatis dicta queſtione cũ allocutionib⁹ que pro τ cõtra ſiunt:diligẽterqꝫ ac matura deliberatione digeſtis/determinationi ſancte Romane eccleſie firmiter τ totaliter inherentes/cõcorditer τ vnanimiter dicimus τ fatemur ꝙ dicere τ aſſerere ꝙ chriſtus viã perfectionis oſtẽdens:τ apli eãdem viam perfectionis ſequẽtes: atqꝫ per exemplum in alios volentes perfecte viuere deriuantes: nihil iuris ꝓprietatis dominij ſeu iuris ꝓprij in cõmuni

habuerunt:non eſt hereticum:ſed ſanū.catholicū/⁊ fide/
le.maxime quū ſancta Romana eccleſia catholica que a
tramite apoſtolice traditionis nūꝗ̄ deuiaſſe aut erraſſe
probat̃.xxiiij.q.j.a recta.⁊.c.pudenda.in fi.expreſſe hoc di
cat:affirmet/⁊ determinet manifeſte ex̃ de ver.ſigni.exiij
qui ſeminat.§.porro.lib.vj.ſic inquiens.Dicimus ꝙ abdi
catio talium rerū tam in ſpeciali ꝗ̄ in cōmuni ꝓpter deū
meritoria eſt ⁊ ſancta:quam ⁊ chriſtus viā perfectionis
oſtendēs verbo docuit:⁊ exemplo firmauit.quāq; ipſi pri
mi eccleſie fundatores apoſtoli ꝓut ab ipſo fonte ſcilicet
chriſto hauſerant:in volētes perfecte viuere per doctrine
ac vite ipſorū alueos deriuarūt.Que eccleſie determina/
tio in.vj.lib.per ipſam eccleſiam catholicam eſt inſerta:et
per aliā decre.in Viennēſi cōcilio promulgatam/⁊ in cle/
mentina que incipit/Exiui de paradiſo.ſub ti.de ver.ſig.
inſertam/per ipſam vniuerſalē ⁊ catholicam eccleſiā eſt
approbata:ac nouiſſime per ſanctiſſimū patrem ⁊ domi/
nū dñm Joannē diuina prouidentia papam.xxij.in qua/
dam ſua declaratione edita ſuper regula ⁊ ſtatu fratrum
minorū:que incipit Quorūdam/eſt eadē declaratio plu/
rimū cōmendata tāꝗ̄ ſalubriter edita/ſolida/lucida/mul
taq; maturitate digeſta.Et teſtāte cano.xix.di.ſi romano
rū.id quod ꝓ dogmate ſano ſedes apoſtolica comproba
uit:ſemꝑ debet teneri acceptū:nec ab eo licet quomodoli
bet reſilire.xxiiij.q.j.hec eſt fides.In hui⁹ autē noſtre opi
nionis ac cōcordis ſentētie teſtimoniū ⁊ munimen/p̄ſen/
tem ſeriem de cōmuni conſenſu oim̄ noſtrū ſigillis ⁊ ſub/
ſcriptionibus ꝓpriis generalis miniſtri ⁊ nominatoꝝ ſu
perius magiſtrorū ac baccalarioꝝ in ſacra pagina necnō
quatuor prouincialiū miniſtrorum videlʒ Thome ꝓuin
cie Bononiēſis/Petri ꝓuincie ſancti Franciſci/Fernādi
prouincie Caſtelle/⁊ Simonis prouincie Turonie/duxi
mus muniendā.Datum Peruſij anno mēſe ⁊ die ſuperi⁹
nominatis.Interſero etiam hic allegationes aliquas di
ctorū magiſtrorū ⁊ baccalariorū in quibuſdam eorū lite
ris contentarū:que ſic incipiunt.¶ B Uniuerſis p̄ſen/
tes literas inſpecturis/fratres Michael ordinis fratrum
minorū generalis:Guilhelmus ꝓuincie Anglie/Henri/
cus ſuperioris Alemanie/Arnaldus Aquitanie miniſtri:
⁊ Hugo de nouo caſtro/ac Guilhelmus de alnut ſacre
theologie magiſtri:necnō Nicolaus prouincie Frācie mi
niſter:⁊ Guilhelmus bloc in eadē ſacra pagina baccala/
rij:Salutē ⁊ pacem in domino ſempiternā.Noueritis ꝙ
nos anno dñi.M.ccc.xxij.indictione.v.idibus iulij in no/
ſtro generali capitulo apud Peruſiū congregati ⁊ requi
ſiti ſpecialiter quid ſentiremus de q̃ſtione ſubſcripta:dili
genti prius examinatione ⁊ deliberatione matura ſuꝑ ea
⁊ ipſam tangētia collatione prehabita:Reſpondem⁹ ꝓut
immediate inferius cōtinetur.dicimus ⁊ fatemur cōcor/
diter ꝙ dicere ꝙ chriſtus viam perfectionis oſtendens/⁊
apoſtoli eādem viam perfectionis ſequentes/⁊ in volen/
tes perfecte viuere deriuantes:nihil iuris ꝓprietatis do/
minij ſeu iuris ꝓprij in ſpeciali vel in cōmuni habuerunt:
nō eſt hereticum:ſed ſanum/catholicū/⁊ fidele.Et ꝗ̄uis
ad hoc multas rationes habeamus ⁊ ꝗ̄plurimas autho
ritates ſanctorum tam latinorū ꝗ̄ grecorū:qui velut duo
cherubin in medio tabernaculi dñi alas ſuas extēdentes
in hoc puncto cōiungūtur:⁊ velut duo Seraphin in tem
plo idipſum alter ad alterū clamare non ceſſant.Eſa.vj.
Subſcripte tamē rationes ⁊ authoritates cauſa breuita
tis ſufficiāt quoad preſens.¶ Prima ratio talis eſt.Nul

Quib⁹ rationi/bus ꝓbari poſſit chriſtū ⁊ apl̃os nihil habuiſſe pro/prij.

la aſſertio eſt heretica que fundatur ſuper determinatio/
nem ⁊ confirmationē multiplicem ſacroſancte Romane
eccleſie.ſed aſſerere chriſtū ⁊ apoſtolos non habuiſſe ali/
quid nec in cōmuni nec in ſpeciali propriū(vt predictum
eſt)fundatur ſuper determinationē ⁊ declarationē mul/
tiplicem ſancte Romane eccleſie.ergo hec aſſertio nō eſt
heretica.Maior eſt euidēs cuilibet catholico.Cui etiam
concordant multa.c.decretorū.xxiiij.q.j.a recta.⁊.c.pudē/
da.in fi.Et Aug.cōtra epiſtolā fundamenti dicens.Euā/
gelio non crederem:niſi me eccleſie authoritas cōmoue/
ret.Minor ꝓbatur per decre.ex̃ de ver.ſigni.in.vj.li.exiij.
§.porro.vbi ſic habetur.Dicimus ꝙ abdicatio proprieta/
tis omniū rerum tam in ſpeciali ꝗ̄ etiam in cōmuni pro/
pter deū/meritoria eſt ⁊ ſancta:quam ⁊ chriſtus viā perfe
ctionis oſtendens verbo docuit:⁊ exēplo firmauit.quāq;
primi fundatores militantis eccleſie prout ab ipſo fonte
hauſerant:in volentes perfecte viuere per doctrine ⁊ vite
ipſorum alueos deriuarunt.Que quidē decre.per aliam
que incipit Exiui de paradiſo/in Viennenſi concilio pro/
mulgatā/⁊ in cōſtitutionibus Clemē.ſub ti.de ver.ſigni.
inſertam/eſt ab ipſa vniuerſali eccleſia cōprobata.Et no
uiſſime per ſanctiſſimū patrem ⁊ dominū noſtrū dominū
Joannem diuina prouidentia papā.xxij.in quadam ſua
declaratione edita per eūdem ſuper regulam ⁊ ſtatū fra/
trum minorum:que incipit Quorūdam/eſt approbata ⁊
ꝗ̄plurimū cōmendata:tanꝗ̄ ſalubriter edita/ſolida/luci
da/multaq; maturitate digeſta.Patʒ ergo minor:videlʒ
ꝙ aſſertio qua dicitur chriſtū ⁊ apoſtolos nō habuiſſe ali
quid in ſpeciali vel in cōmuni/vt dictū eſt:fundatur ſuper
determinationē cōmunem ⁊ confirmationē multiplicem
ſancte Romane eccleſie.¶ Secūda ratio.Nulla aſſertio
qua dicit̃ chriſtum ⁊ apoſtolos ſeruaſſe altiſſimā ⁊ perfe/
ctiſſimā paupertatem/eſt heretica.ſed aſſerere chriſtum ⁊
apoſtolos nihil habuiſſe in ſpeciali vel in cōmuni ꝓpriū/
eſt aſſerere ipſos ſeruaſſe altiſſimam ⁊ perfectiſſimā pau
pertatē.ergo hec aſſertio nō eſt heretica.Probatio maio
ris/primo per rationē.q: chriſtus ⁊ apoſtoli fuerunt prin
cipiū ⁊ menſura ⁊ exēplaria cuiuſlibet perfectionis euan
gelice.principiū aūt ⁊ menſura ⁊ principale exēplar per/
fectiſſime ⁊ altiſſime ꝑfectionis cōtinet perfectiones oēs
que ex illis exēplantur:ſeu etiā menſurant̃.ergo perfectio
paupertatis euāgelice ſicut ⁊ alie perfectiones fuerūt in
chriſto ꝑfectiſſime ⁊ altiſſime.Patʒ etiā per authoritates/
primo de chriſto ꝑ illud Hiero.ad Euſtochiū dicentis/ꝙ
chriſtus pauperrimū ⁊ abiectiſſimū ſe oſtendit.Ad idem
xij.q.ij.gloria.⁋.nūc vero.xxxv.di.eccleſie.xij.q.j.clericus.
in fi.Probatio minoris.quia ꝑfectiſſima ⁊ altiſſima pau/
pertas eſt illa q̄ excludit maiorē ſolicitudinē tēporalem:⁊
animā liberiorē facit ab omni affectione rei tēporalis.Di/
cimus autē per ſe ⁊ eſſentialiter ex intrinſeca rōne ſui.ad
differentiā illi⁹ ſolicitudinis q̄ oritur ab extrinſeco:⁊ etiā
ex intrinſeco ſtatus paupertatis.videlʒ ex infirmitate illi⁹
qui ſolicit⁹ eſt circa talia acquirēda ⁊ habēda vltra id qḋ
neceſſe eſt:vel illius q̄ orit̃ ex defectu charitatis in hoib⁹/
per quā conſueuerant chriſti pauperes ſuſtētare:⁊ eis de
quotidianis neceſſarijs ꝓuidere.Sed paupertas illa qua
nihil habetur in ſpeciali ex ſe ⁊ eſſentialiter ex intrinſeca
ratione ſui/magis excludit ſolicitudinē huiuſmodi.quia
bona tēporalia etiam in cōmuni habita mentes poſſiden
tiū illaqueant ⁊ afficiūt aliquo modo:⁊ ſuos poſſeſſores
reddunt ſolicitos ad bona talia cōſeruanda/defendēda/
acquirenda/amplianda.reddunt etiā ſuos poſſeſſores ti
midos ⁊ ſolicitos:ne talia bona cōmunia perdant̃ aut di
minuātur:aut ſuꝑ hec aliqua eis iniuria inferatur.Unde
non oino ſinunt animū eſſe liberum:ſed reddunt eū quo/
dāmodo cōpeditū.ſicut clare dicit Aug.de verbis dñi ſer/
mone.xij.Minimi autē ſunt qui omnia ſua dimiſerunt ⁊
ſecuti ſunt chriſtū:⁊ quicquid habuerūt pauperib⁹ diſtri/
buerūt:vt deo ſine ſeculari cōpede expediti ſeruirēt:⁊ ab
oneribus mundi liberati velut pennati ſurſum abeant.
Secūdo probatur per determinationem eccleſie ⁊ confir
mationem in regula beati Franciſci ſic dicentis.c.de ob/
ſeruantia paupertatis.§.Hec eſt illa celſitudo altiſſime
paupertatis que vos chariſſimos fratres meos heredes
⁊ reges regni celeſtis inſtituit:pauperes reb⁹ fecit:virtu
tibus ſublimauit.Hec ſit portio veſtra q̄ perducit in terrā
viuentiū.Cui dilectiſſimi totaliter inherētes/nihil aliud
pro noie dñi noſtri Jeſu chriſti in ꝑpetuū ſub celo habere
velitis.Qr autē hic loquatur de paupertate que excludit

Digitized by Google

omnia in pꝛopꝛio ⁊ in cõmuni:patet ex verbis que hic exprimuntur ſi diligenter attendãtur:⁊ ex alijs verbis eiuſdem regule in alio.c.fratres nihil ſibi appꝛopꝛiẽt.⁊ ex declarationibus Romanoꝛũ pontificum ſepe ſuperius allegatis. Ad hanc aũt pꝛobandam minoꝛem eſt authoꝛitas in collationibus patrũ collatione.x.c.xi.ſic dicens. Reuera que maioꝛ aut ſanctioꝛ poteſt eſſe paupertas:ꝗ̃ illius qui nihil ſe pꝛeſidij vel iuriũ cognoſcens habere/de aliena largitate quotidianũ poſcit auxiliũ: et vitã ſuam atq̃ ſubſtantiam ſingulis quibuſq̃ momentis diuina ope intelligẽs ſuſtentari:verum ſe mendicũ domini non immerito pꝛofitetur? Confirmatur iſta ratio tota authoꝛitate Euſebij ſuper Matth.ſic dicentis. Pꝛohibebat autẽ eis id eſt apoſtolis chꝛiſtus aurum ⁊ eius poſſeſſionem:pꝛecipiens vt nec peram/nec baculum/nec calciamẽta/nec geminas tunicas/immo nec panes/nec argentum poꝛtare deberent:qui ad alienas partes debebant tranſmitti: ſumens experimẽtum fidei ⁊ animoſitatis eoꝛũ: ſi quidem habito in mandatis vitam extreme ducere paupertatis: vt nec de diurno nutrimento curarent:nec binas tunicas poſſiderent:nec vterentur calciamentis:ſicq̃ totum mundum circũirent. Et ſequitur. Putabat quidem: opoꝛtere conductores arrabone regni dei necquicq̃ eoꝛũ que monachales appꝛecianturcondignũ exiſtimare datis ſibi celeſtibus operibus. hucuſq̃ Euſebius. Ubi notandum ꝙ per hoc ꝙ dicitur hic apoſtolos habuiſſe in mandatis vitam extreme ducere paupertatis: confirmatur maioꝛ rationis pꝛedicte:que dicit apoſtolos altiſſimã ⁊ perfectiſſimã ſeruaſſe paupertatem:per hoc quod dicitur/nec q̇cq̃ eoꝛum que monachales appꝛeciantur eos condignũ exiſtimare debere/ꝙ eoꝛum paupertas fuit ꝙ nihil habebatur in cõmuni:quaſi in hoc conſiſtat perfectiſſima ⁊ altiſſima paupertas:per quod confirmatur minoꝛ. Monachales enim dicuntur qui nihil habẽt in pꝛopꝛio ſpeciali: habet tamen cõmunitas eoꝛũ aliquid pꝛopꝛietatis ⁊ dominij in cõmuni.xij.q.ij.quiſquis.xviij.q.ij.ꝗ̃ ſit.xix.q.vlti.qꝛ ingredientibus.c.perlatum.c. ſi qua mulier.cum.l.ſe. Qꝛ autem eãdem paupertatem chꝛiſtus tenuerit/quam apoſtolis iniunxit:patet per Hiero. in epiſtola ad Euſtochiũ dicentem. Nõ poterat habere dñs quod pꝛohibuerat ſeruis/dicẽs Mat.x. Nolite poꝛtare ſacculũ neq̃ peram ⁊c̃.

Que ꝓpoſitio dicenda ſit heretica.

Tertia ratio hec eſt. Nulla ꝓpoſitio debet dici heretica cuius oppoſitũ non expꝛimitur euidenter in ſacra ſcriptura: nec ſm ſe nec ſm expoſitiones ſanctoꝛũ. vel cuius oppoſita ſm determinationẽ ſacroſancte eccleſie non apparet euidenter catholica. vel cuiꝰ oppoſita ex aliquo pꝛedictoꝛũ euidenter ⁊ neceſſario non concluditur. Sed oppoſita huius ꝓpoſitionis negatiue/ſcꝫ chꝛiſtũ ⁊ apoſtolos nihil habuiſſe in ꝓpꝛio nec in cõmuni/que eſt chꝛiſtũ et apoſtolos habuiſſe aliquid in ꝓpꝛio vel in cõmuni/eo modo quo ſuperius eſt expꝛeſſum:nõ habetur aliquo pꝛedictoꝛũ trium modoꝛũ. ergo iſta ꝓpoſitio negatiua non eſt heretica. Maioꝛ patet per ſufficientẽ diuiſionem.nec opoꝛtet addere/nec contra articulos fidei:qꝛ a ſacra ſcriptura vel determinatione habentur euidenter expꝛeſſe. Opponitur aũt ad quãlibet conditionẽ vel membꝛũ euidenter.quia argumentũ ſolũ pꝛobabile vel ſophiſticũ: qꝛ videtur trahi ſolũ ex altero pꝛedictoꝛũ modoꝛũ:non conuincit oppoſitũ ſue concluſionis hereticum iudicari. Minoꝛ ꝓbatur quantũ ad ſingulas ſui partes. Pͥmo ꝙ oppoſitũ illius nõ expꝛimitur euidẽter in ſacra ſcriptura ſm ſe accepta.qꝛ ſi ſic:hoc pꝛecipue eſſet per hoc qđ dicitur de loculis. Jo.xij.⁊.xiij.⁊ ꝑ hoc quod dicit in Actibus.ij.⁊.iiij. ꝙ erant illis oia cõmunia.ſed per nullũ iſtoꝛum aut cõſimilium habetur pꝛopoſitio pꝛedicta euidenter ex ſacra ſcriptura ſm ſe ſumpta. Non pꝛimũ:vbi agitur de emptione ⁊ venditione.quia emere ⁊ vẽdere non ſolum ſunt actus habentium dominiũ:ſed poſſunt eſſe actus diſpenſatoꝛũ vel adminiſtratoꝛũ nullum habentiũ in re que venditur vel in pecunia de qua emitur/dominiũ. ⁊ ideo per verba talia non habetur determinate:nec per cõſequens euidẽter altera pars/ſcꝫ habere dominiũ. Dicimus ergo ad omnes authoꝛitates de talibus actibus mentionẽ facientes/ꝙ apoſtoli nõ faciebant hoc vt domini: ſed vt meri ⁊ nudi adminiſtratoꝛes talium:⁊ pꝛo ſeipſis ſolum ſimplicem facti vſum habentes. Et eodẽ modo reſpõdemus ad inſtantiam de loculis ⁊ ad omnes authoꝛitates de hoc loquentes:ſcꝫ ꝙ apoſtoli habuerunt tantũ vſum pꝛo ſeipſis in loculis:diſpenſationẽ autem pꝛo alijs. Et ſi legitur aliquid de chꝛiſto:nõ eſt veriſimile ꝙ chꝛiſtus ⁊ apoſtoli habuerint vel habere voluerint aliquid per modũ dominij ſumme perfectioni ſue ⁊ pꝛofeſſioni repugnantem. Hoc tamen eſſet:ſi per modũ dominij vel pꝛopꝛietatis aliquid in loculis habuiſſent. In voto enim pꝛofeſſionis apoſtoloꝛũ cadebat talis paupꝛtas.de quo voto dixi longe ſupꝛa in.§.ꝙ ſimplex.ꝟ.quod etiam ſic pꝛobatur.in arti.lvi. Ex quo ſatis patet ꝙ quũ oppoſita ꝓpoſitio affirmatiua/ſcꝫ ꝙ chꝛiſtus habuit in communi/non habeatur euidenter nec a ſacra ſcriptura ſm ſe accepta:nec vt a ſanctis expoſita:nec per determinationẽ eccleſie: nec in aliquo quod euidenter ⁊ neceſſario ſequatur ex eis:ꝙ iſta ꝓpoſitio negatiua/ſcꝫ ꝙ chꝛiſtus ⁊ apoſtoli nihil habuerint nec in ꝓpꝛio nec in cõmuni/modo quo ſupꝛadictum eſt/ nullatenus eſt heretica:ſed fidelis. In cuius rei teſtimonium pꝛeſentem ſeriem ſigillis ⁊ ſubſcriptionibus noſtris pꝛopꝛia manu factis duximus muniendam. Data Peruſij anno mẽſe ⁊ die ſuperius adnotatis. In his literis magiſtroꝛũ pꝛetermiſi ponere multas authoꝛitates ⁊ reſpõſiones ad cõtraria quas ipſi ibi poſuerunt:⁊ quas ſuperius cũ multis alijs poſuerim. ⁊ hec cauſa bꝛeuitatis omiſi.

Articulus.lxiiij.

ADhuc circa iſta negotiando introduco.xij.fundamẽta ſcripture diuine ex quibus oſtenditur et arguitur chꝛiſtũ ⁊ apoſtolos nihil habuiſſe pꝛopꝛiũ in communi. Quoꝛũ pꝛimum eſt:quod Matth.xi.ſcribitur ꝙ inter natos mulierum nõ ſurrexit maioꝛ Joanne baptiſta:⁊ ipſe fuit in ſtatu perfectiſſimo inter hoīes.ſed ipſe nihil habuit in ꝓpꝛio nec in cõmuni. Qꝛ nõ in ꝓpꝛio patet: qꝛ hoc imperfectionis eſt: vt ab oibus conceditur.xi.q.i.aliud.xiiij.q.i.§.i. Nec in cõmuni:qꝛ vbi nõ eſt cõmunitas/nihil põt eſſe cõmune. In vita autẽ anachoꝛitica quã ipſe duxit/nihil eſt cõmune.ij. q.vij.§.vlti. Iſta aũt deductio confirmatur.tũ qꝛ ſm Hieron.duo ſunt laudabilia genera monachoꝛũ:ſcꝫ cenobite/⁊ eremite. Et tñ ſm ipſum perfectioꝛ eſt ſtatus eremitarũ pꝛius in monaſterijs conuerſoꝛũ qui nõ habent in ꝓpꝛio nec in cõmuni. vt pꝫ ex dictis eoꝛũ. Tum qꝛ beatus Antonius trãſiuit de vita cenobitarũ ad ſtatũ eremitarũ. Non fuit ille magnus Antonius ſecũdus poſt Paulũ eremitã: qꝛ ille ſemper in eremo fuit:vt pꝫ in ſua legenda. Iſte fuit alius Antoniꝰ abbas cõuerſatus in monaſterio in ciuitate Patras pꝛimo:deinde in deſerto: vt narrat eius legenda. cuius feſtũ colitur in ianuario. Et Hierony.ad Euſtochiũ plangit ſe rediſſe de illo ſtatu ad iſtum communẽ. et ſic videtur iſte perfectiſſimus tamq̃ ſequeſtratiſſimus:qꝛ deo immediate maxime cõiunctus. vnde chꝛiſtus incepit ab iſto. ⁊ licet iſte ſit ſublimioꝛ:actus tamẽ pꝛedicationis eſt vtilioꝛ ceteris. ⁊ ideo iſtum ſtatũ chꝛiſtus indixit apoſtolis. Marc.vlti. Unde ⁊ Joannes baptiſta poſt deſerti cõuerſationem non omiſit pꝛedicationẽ. Jo.iij. Et Joannes euangeliſta iſtum ſtatum tenuit in Pathmo inſula: ⁊ poſt ad pꝛedicationem rediit Epheſum. Simpliciter tamen ſicut ſublimius eſt oꝛare ꝗ̃ pꝛedicare:ſic ſurſum moueri ꝗ̃ ceteros illuminare/ſm Dionyſium. Tamen apoſtoli vtrumq̃ ſtatum habuiſſe inter homines creduntur. Unde Philip.iij. Noſtra conuerſatio in celis eſt. Utrũq̃ autem eſſe/actiuum et contemplatiuum: ſicut fuerunt apoſtoli: maioꝛis perfectionis eſt.ex de renuntia. niſi.§.

Nec chꝛiſtus neq̃ apl'i q̇cq̃ habuerunt in cõi.

ne putes. xxxvi. diſt. c. ſi. Nec obſtat qđ no. xvi. q. i. qui vere. ibi no. ꝙ vita monachoꝛū ſtrictioꝛ eſt ꝙ̄ eremitarū: quia eremite poſſunt habere pꝛopꝛiū. quia illud habet locū in eremitis: qui pꝛius pꝛofeſſionē in cenobijs non fecerunt. Nam facientes ⁊ poſtmodū ad vitam eremiticā tranſeūtes de ſuoꝝ licentia pꝛelatoꝝ maioꝛis perfectionis ſunt. vt narrat Jo. caſſi. in. xij. libellis. in lib. de gaſtrimargia. ⁊ in lib. collationū in collatione Pian●nis de tribus generibus monachoꝛū. ⁊ in collatione Jo. abbatis. de fine cenobite ⁊ eremite. ⁊ facit quod legit̃ ⁊ no. ex̃ de exceſ. pla. cum ex eo. §. ſi. li. vi. ⁊ notaui de hoc ſupꝛa in. §. quia vero. in magna additione que incipit vt patres. ꝟ. eremite. in ar. xxiiij. ⁊ in. §. ex quo ſponſa. in pn̄. in. li. ar. ¶ Secūdum fundamentū eſt: quia dñs dicit Mat. v. Beati pauperes ſpiritu ⁊c̃. pauperes autem ſimpliciter nō videntur illi q̄ habent aliquid in cōmuni. Act. iiij. xij. q. i. c. ij. ibi. Nec quiſꝙ̄ egens erat inter eos. ergo paupertas euangelica eſt carens rebus tam in ꝓpꝛio ꝙ̄ in cōmuni. Unde ſm̄ Chꝛyſ. in greco habetur. Beati mendici vel egeni. ¶ Jſta autē deductio cōfirmatur quadrupliciter. Pꝛimo. Quicquid cōuenit aliquibus in cōmuni: conuenit eis ſimpliciter. vt patet tam in actibus virtuoſis ꝙ̄ vitioſis: qui per ſe cōmunitati attribuūtur. Et ideo ſi aliqui ſunt non pauperes in cōmuni: ſunt nō pauperes ſimpliciter. Uide quod no. xij. q. i. §. ſi. in gloſ. falſum dicit. ¶ Secundo quia paupertas ſm̄ omnes cōſiſtit in aliqua abdicatione rerū. ille autem qui dimittit res tēpoꝛales in pꝛopꝛio: ⁊ ipſas retinet in cōmuni: non abdicat ipſas res: ſed tantū modū habēdi res ipſas. quū eaſdem poſſit modo alio poſſidere. ſicut pꝫ in tranſactionibus. ex̃ de tranſ. per totū. ¶ Tertio idem nō poteſt eſſe diues ſimpliciter ⁊ pauper ſimpliciter. quum iſta ſint oppoſita. ar. xxxij. q. i. cū renuntiatur. de peni. di. ij. ſi enim. parū poſt pꝛincipiū. ibi. que enim cōmunicatio. ſed bene ſm̄ quid alterū. Sed diues in cōmuni eſt diues ſimpliciter: quū ſit ſimpliciter habens. quū cōmunitas de tali ratione non diminuit: vt patet in politicis cōmunitatibus. ergo talis non pōt eſſe ſimpliciter pauper. ¶ Quarto quia iſta paupertas euangelica quam chꝛiſtus in loco iſto cōmēdat eſt paupertas altiſſima. de qua. ij. Coꝛ. viij. Altiſſima inquit paupertas eoꝛū. iſta autem que eſt in cōmuni habens nō eſt altiſſima. quū talem paupertatē antiqui Romani habuerint: qui nō erāt fideles. vt dicit Aug. in lib. de ciui. dei. ⁊ facit. xij. q. ij. glozia. ꝟ. ſocrates. ¶ Tertium fundamentū eſt. quia Matth. vi. dicit ipſe ſaluatoꝛ. Nolite ſoliciti eſſe in craſtinum ⁊c̃. Dicunt tamē aliqui ꝙ ſolicitudo que hic pꝛohibetur: nō excluditur: ſed augetur per abnegationem rerū in communi. q: maioꝛ eſt ſolicitudo de vita in cōquirendo: ꝙ̄ de habito in expendēdo. Ad de quod ſcripſi ſupꝛa in. §. rurſus reſtat. ꝟ. item quod opponitur. in ar. lvi. Sed iſtud ſtare non poteſt. Tum q: veri fideles ſunt ſecurioꝛes de diuina pꝛomiſſione ꝙ̄ de diuitiarum poſſeſſione. chꝛiſtus autē ibi pꝛomiſit. Hec autem omnia adijcietur vobis. Tum quia ipſe dñs arguit illos qui dubitant circa illud pꝛomiſſum: dicens. Conſiderate volatilia celi ⁊ lilia agri ⁊c̃. ⁊ illud non poteſt referri ad illos qui habent ſatis in cōmuni: quia dubitare de talibus non conuenit. Tū quia ibidem dominus hoꝛtatur ad iſtā ſolicitudinem amouendā per fidem dicēs. Si enim fenū quod hodie eſt ⁊ cras in clibanū mittitur ⁊c̃. ⁊ tamē non opoꝛtet hoꝛtari iſtos fide: qui ſciūt vnde poſſunt ſibi pꝛouidere in cōmuni. quū fides ſcientiam non admittat. no. ex̃ de ſum. trini. ſuper rubꝛica. Tū quia omnes fideles experiuntur frequēter ꝙ quanto minoꝛē de talibus habent ſolicitudinem: deus eis magis pꝛouidet ſufficiēter. vt frequentiſſime maxime in fratribus minoꝛibus eſt expertū. ⁊ ita habet̃ in euangelio Luc. xxij. Quādo miſi vos ſine ſacculo ⁊ pera: nūquid aliquid defuit vobis? At illi dixerūt. Nihil. ¶ Quartum fundamentū eſt: quod in eodem Matth. vi. chꝛiſtus iubēs abnegationem omniū tempoꝛalium dicit apoſtolis. Nolite theſaurizare vobis theſauros in terra ⁊c̃. Jſtam autē monitionem domini ſaluatoꝛis aliqui exponunt pꝛo theſaurizatione que ſit in ꝓpꝛio: ⁊ non in cōmuni. Jſtud autem ſtare non poteſt: quia ipſe dominus aſſignat ibidē quatuoꝛ rationes ad oppoſitum in textu. quarū pꝛima eſt illa. Jbi ſolum eſt theſaurizandū vbi ſunt theſauri permanentes. in ſolo autem celo ſunt tales: ergo non eſt theſaurizandum niſi ibi. ⁊ pꝛima ratio cōcludit ita de theſauris in cōmuni: quū non ſint quid manens ſed amiſſibile: ſicut in pꝛopꝛio ⁊ in ſpeciali. Secūda ratio eſt quia ibi non eſt acquirendus theſaurus bonoꝛū tempoꝛaliū vbi coꝛrūpuntur talia bona. in terra autem a tinea ⁊ ab erugine coꝛrumpuntur. ⁊ ideo ibi non eſt theſaurizandum. Jſta autem ratio cōcludit contra communia: quū iſta ita bene ſicut pꝛopꝛia coꝛrūpantur. Tertia ratio eſt: quia theſaurus qui poteſt amitti non eſt theſaurizandus in terra. in terra enim talia fures effodiunt ⁊ furantur. ⁊ iſtud ita bene quando ſunt bona cōmunia: ſicut quādo ſunt pꝛopꝛia. Quarta ratio: quia vbi eſt theſaurus vniuſcuiuſꝙ ibi eſt coꝛ eius. ſed coꝛ nō debet eſſe in terra: ergo nec theſaurus. Jſta autem ratio cōcludit de theſauro cōmuni magis ꝙ̄ de pꝛopꝛio quantū ad homines politicos ⁊ legales. quia bona cōmunia magis diliguntur ꝙ̄ pꝛiuata a viris iſtis legaliter viuentibus: ſm̄ quod docet Aug. in lib. de ciui. dei recitans dictū Catonis de Romanoꝛū perfectione lib. xv. c. xiiij. Uide quod ſcripſi ſupꝛa in pꝛima parte in. § ſed licet pꝛincipatus. ꝟ. quātum ad pꝛimū. in arti. xlij. ¶ Quintū fundamentum eſt: q: Matth. xix. illi iuueni qui cupiebat vitam eternā dominus dixit. Si vis perfectus eſſe: vade ⁊ vende omnia que habes: et da pauperibus: ⁊ habebis theſaurū in celo: ⁊ veni ſequere me. hec verba transferūtur. xiiij. q. i. §. i. Jſtud autem domini ſaluatoꝛis cōſilium non poteſt impleri per abnegationem rerum in pꝛopꝛio ⁊ non in cōmuni. quod quadrupliciter declaratur. Pꝛimo quia ſi euāgelica perfectio poteſt ſtare cū poſſeſſione rerum in cōmuni: tunc non opoꝛteret ad talem ſtatū omnia ſua vendere: ſed ſufficeret cōmunitati dare: contra dictum ipſius textus. ⁊ hoc magis accōmode tali perfectioni ꝙ̄ ſi omnia venderentur. vt eſt expꝛeſſum. xij. q. i. videntes. eo ꝙ tunc optime talis perfectio ſeruaretur. Secūdo quia dominus dixit Uade ⁊ vēde omnia que habes pꝛimo: ⁊ da pauperibus. ⁊ poſtea Sequere me. Ex quo colligitur ꝙ recedens de mūdo debet vēdere ⁊ dare: ⁊ poſtea omnibus denudatus venire ⁊ ſequi. vt etiam expꝛeſſe patet in regula beati Frāciſci in ij. c. quod incipit Si qui voluerint. Si autem poſſet in cōmuni ponere: non opoꝛteret pꝛius dare ⁊ poſtea ſequi. ſed econuerſo pꝛius venire ⁊ poſtea dare. Tertio quia quum iſte iuuenis abijſſet merēs ad verbū chꝛiſti: quia dolebat de amiſſione tempoꝛaliū: ſubiunxit chꝛiſtus dicēs. Q̄ difficile qui pecunias habent intrabunt in regnū dei. Quū autem contingat dolere de amiſſione bonoꝛum in cōmuni apud iuſtos magis ꝙ̄ de ſpeciali: magis videtur facile poſſe peruenire ad perfectionem quā chꝛiſtus indixit iuueni cum abdicatione omnium rerum in ſpeciali et non in cōmuni. Quarto quia adiunxit ſaluatoꝛ. quia facilius eſt camelum per foꝛamen acus tranſire: ꝙ̄ confidētem in diuitijs introire in regnū dei. Et tamen qui in cōmuni habent vt de talibus bonis ſuſtētentur in eis confidunt: eo ꝙ non audeant ſe illis ſpoliare ne foꝛte deficiant. Jtē ibidem dicit cōtra diuites ꝙ impoſſibile eſt iſtos ſaluos fieri niſi cum difficultate quadā. Jlli autem qui habent diuitias: cōmuniter ſunt diuites illo modo. ergo non vidētur pertinere ad illam perfectionem quā chꝛiſtus vult ibi adſtruere. ¶ Sextum fundamentū eſt: quia Matth. x. chꝛiſtus dans apoſtolis regulam ad viuendum dicit. Nolite poſſidere aurū ⁊c̃. vbi dicit gloſ. ꝙ non debēt cogitare de craſtino illi pꝛedicatoꝛes qui docent omnia regi a deo. Jſta autem regula apoſtolis data non poteſt intelligi quoad abnegationem rerum tātum in pꝛopꝛio. Tū quia duas tunicas, id eſt ſuperfluas veſtes: quas interdicit:

Abdicatio rerū in pticulari tātū nō vera eſt abdicatio.

Abnegatio in cōi ſolicitudinē imminuit.

Ubi ſit theſaurizandū.

Euāgelice perfectioni neceſſaria eſt abdicatio in cōmuni.

pꝛohibebat tam in pꝛopꝛio ꝙ in cõmuni: ⁊ eadem ratione
de auro ⁊ argento: quũ vnum fuerit preceptum vel conſi
liũ. Tum quia ſicut pera erat interdicta in ꝓpꝛio: ita ⁊ in
cõmuni. quũ circa iſtud inſtrumentum cõueniens non ſit
diſtinctio. Tum quia apoſtoli calciamenta in cõmuni ea/
dem ratione poꝛtare potuiſſent: ⁊ tũc ſimpliciter calciati
euangelizaſſent. quod eſt contra textum qui dicit. Pꝛohi
buit eis calciamẽta: ⁊ conceſſit ſandalia tantũ. Mar. vi.
Tum quia eodẽ modo diceretur de virga: quia poꝛtabãt
virgam: ſed non in ꝓpꝛio. quod eſt cõtra doctrinam Aug.
de cõcoꝛ. euan. qui dicit ꝙ non fuit eis conceſſa virga niſi
ſpiritualis authoꝛitas. ⁊ dictum Mat. exponit ad literã.
¶ Septimũ fundamentũ eſt. quia Luc. ix. in quo chꝛiſtus
tradidit apoſtoloꝛũ regulã ſm beatũ Amb. dicens. Nihil
tuleritis in via: nec virgã/ nec peram/ nec panem/ nec pe/
cuniam/ nec duas tunicas habueritis. voluit eos ſpolia/
re omnibus tẽpoꝛalibus. quũ ſm beatum Amb. ibidem/
per iſta intelligat omnia tẽpoꝛalia. Sed ſi dicatur ꝙ iſta
ſpoliatio eſt intelligenda in ꝓpꝛio ⁊ non in cõmuni: iſtud
ſtare non poteſt. tum quia in ſequẽ. c. poſtꝙ chꝛiſtus dede
rat. xii. apoſtolis regulam: dedit. lxxii. diſcipulis. quibꝰ li/
cet pꝛohibuerit ſacculum/ peram/ ⁊ calciamenta: non ta/
men pecuniam/ ſicut apoſtolis aurũ ⁊ argentũ: vt oſten/
deretur ꝙ maioꝛ erat abnegatio apoſtoloꝛũ rerum tẽpo/
ralium ꝙ diſcipuloꝝ. Adde hic quod ſcripſi ſupꝛa in. §. ad
illud. ℞. ſcdo reſpõdeo. in ar. lvi. ⁊ in. §. ſed contra hoc. in
pꝛin. in ar. lviii. Et tamẽ omnes credũt. xii. q. i. c. ii. ꝙ abdi/
cauerũt omnia in ſpeciali. Tũ quia Mat. x. dans eãdem
regulam apoſtolis/ interdixit eis es poꝛtare i zonis ſuis.
⁊ iſtud non poteſt gloſſari ſm cõmune ⁊ pꝛopꝛium. Tum
quia in eodẽ pꝛecepto conceſſit eis virgam. id eſt authoꝛi
tatem apoſtolicam ſm Aug. Et ita non ſolum in cõmuni
ſed etiam in ſpeciali cuilibet. Tum quia ſandalioꝛũ vſum
cõceſſit: non ſolum in communi ſed etiam in ſpeciali. quũ
quilibet ipſis vteretur. ⁊ etiam eadem ratione de oĩbus
aliis. ¶ Octauũ fundamentũ eſt. Matth. xix. quia dicen
te ibi Petro chꝛiſto/ Ecce nos reliquimus omnia: ⁊ ſecu/
ti ſumus te: qd ergo erit nobis? reſpondit chꝛiſtus. Amen
dico vobis: ꝙ vos qui reliquiſtis omnia ⁊ ſecuti eſtis me.
⁊c. Et ſequitur. Omnis qui re. do. aut fra. aut ſoꝛ. pꝛopter
me ⁊ euangeliũ: centuplũ accipiet: ⁊ vitam eternã poſſide
bit. Ex quo loco aperte declaratur ꝙ cunctoꝝ abnegatio
pertinet ad euangelicam perfectionẽ. Sed ꝙ iſta abne/
gatio ſit non ſolũ in ꝓpꝛio: ſed etiam in cõmuni: declarat
quadruplicirer. Pꝛimo q: apl's Petrus q̇ iſta dicebat/ oĩa
reliquerat: nihil retinẽdo in ꝓpꝛio vel in communi de iis
que habebat. vt pꝫ in euangelio Mat. iiii. relictis inquit
retibus ⁊ naui ſecuti ſunt eũ. Secũdo q: beatus Hiero.
dicit in eodẽ loco ꝙ iſtam abnegationem fecit Socrates
phs: cuius diſcipulus fuit Craton in hoc. ⁊ tamẽ cõſtat ꝙ
illi oĩa abiiciebant in cõmuni ⁊ in ꝓpꝛio: non ſolũ dimittẽ
do/ ſed etiam deſtruendo qđ malũ erat. vt in geſtis beati
Jo. euangeliſte. Tertio q: in iſta abnegatione continent
duo bonoꝝ genera: ſcꝫ bona naturalia/ vt parẽtes. vt pꝫ
in Jacobo ⁊ Joanne. Mat. iiii. ⁊ bona foꝛtuita/ vt poſſeſ/
ſiones: q̄ magis diſtant a ſpũalibus bonis: ⁊ maioꝛẽ nexũ
habemus ſm virtutẽ ⁊ naturã. ſed illa bona opoꝛtet tota/
liter dimittere a viris perfectis tam in ꝓpꝛio ꝙ in cõmuni
declinando ab eoꝛũ cõmunitate in mũdi politia non ſolũ
in pꝛopꝛio ab eoꝛũ dominio. ergo multo magis cetera bo
na. Quarto q: magis meruerũt Jacobus ⁊ Joannes di
mittẽtes patrem cuiꝰ erant nauis ⁊ retia: ꝙ Petrꝰ ⁊ An/
dreas dimittentes tantũ ſecũda que erant ſua: quãto ma
ius eſt bonũ naturale ꝙ foꝛtuitũ. ſed illi duo dimiſerũt pa
trem non ſolũ in pꝛopꝛio quoad dominiũ: ſed etiam in cõ
muni quoad ciuitatem ⁊ mũdum: ergo multo foꝛtius illi
relinquere habuerũt bona foꝛtuita tam in ꝓpꝛio ꝙ in cõ
muni. ¶ Nonũ fundamentũ eſt. quia Luce. xiiii. indicens
modũ ſui diſcipulatus chꝛiſtus dixit. Omnis ex vobis q̇
non renunciat omnibꝰ que poſſidet: non poteſt meus eſſe

Apoſto/lica tpa/lium ab/negatio fuit et in ꝓpꝛio et in cõi.

diſcipulus. Dicũt autem textum euangelii palliantes/ ꝙ
iſta renũtiatio debet intelligi in ꝓpꝛio: non in communi.
ſed iſta expoſitio nõ poteſt ſtare quadruplici ratione. Pꝛi
mo quia nõ dat eius ſenſum perfectũ. omne eñ quod ve/
rificatur ſm quid/ diminute verificatur. Jſte q̇ renuntiat
tẽpoꝛalibus bonis in ſingulari ⁊ non in communi non re
nũtiat eis ſimpliciter: quũ habens in cõmuni habet ſim/
pliciter: ſicut dans in communi dat ſimpliciter: aut emẽs
vel vendens. ergo ⁊c. Secundo quia iſta gloſ. coꝛrumpit
textũ in quo dicitur. Niſi quis renũtiauerit omnibus que
poſſidet: nõ poteſt meus eſſe diſcipulus. Jlle autem q̇ rei
habite vno modo renuntiat: ⁊ ipſam alio modo habet: nõ
renuntiat rei: ſed modo habendi ipſam rem: quũ ſolũ mo
dum dimittat. vt patuit. Tertio quia iſta expoſitio eſt con
tra legiſlatoꝛis intentionẽ. dicit enim Greg. in homil. ſup
Matth. ꝙ iſtud nouũ pꝛeceptum fuit a chꝛiſto datum cõ/
tra concupiſcentiã alienoꝛum. Unde ſicut in vita veteri ⁊
carnali aliena concupiſcũtur: ita in ſpirituali vita ⁊ noua
pꝛopꝛia donantur. ſed in illa vita contingit concupiſcere
non ſolũ in pꝛopꝛio: ſed in cõmuni. vt patet de ciuitatibꝰ/
de terminis/ ⁊ aliis rebus cõmunibus altercantibꝰ ac ce
nobiis. ergo in vita noua ⁊ ſpũali ſunt largienda: dimit/
tendo non ſolũ pꝛopꝛiũ ſed cõmune. Quarto q: iſta gloſ.
detrahit a ſaluatoꝛis documẽto. qui alibi dicit Mat. xvi.
Qui vult venire poſt me: abneget ſemetipſũ. Et foꝛtaſſe
inquit Greg. laboꝛioſum non eſt homini relinquere ſua:
ſed valde laboꝛioſum eſt homini relinquere ſemetipſum.
ſed quicũꝗ accedit ad perfectionem euangelicam relin/
quẽdo ſeipſum: non ſolũ relinquit ſe in pꝛopꝛio/ vt ſibi nõ
viuat: ſed etiam in cõmuni/ vt moꝛiatur mundo. vt docet
Paulus. Uos inquit exiſtimate moꝛtuos ſuper terrã. ad
Rom. vi. ergo multo magis relinquẽs faciliora debet ea
abiicere tam in ꝓpꝛio ꝙ in cõmuni. Sed occurrit dubium
quia Beda in gloſ. ſua ſuper illo verbo/ dicit ꝙ abnegare
omnia ſicut hic chꝛiſtus dicit: non eſt omniũ ſed paucoꝛũ
⁊ perfectoꝛũ. ſed illa gloſ. potius eſt ad pꝛopoſitũ. ¶ Deci
mũ fundamentũ: q: ipſe dicit Luc. vi. Ue vobis diuitibus
qui habetis hic conſolationẽ veſtram. qđ vtiꝗ non dicit
diuitias ſimpliciter dãnans. xxx. diſt. ⁊ hec ſcripſimus. xii.
q. i. duo. ſed imperfectionẽ eis annexam. Quũ autem con
ſolationes coꝛpoꝛales de q̇bus loquitur: ita ex diuitiis cõ
munibus ſicut ex pꝛopꝛiis cõtingat haberi: ſicut patet in
monaſteriis diuitibus/ vbi monachi delicatiꝰ ⁊ pinguius
viuũt: vtrobiꝗ imperfectio videtur annexa. Jſtud autẽ
edictum dominicũ ad pꝛopoſitũ pertinere declarat ex du
plici parabola in euangelio ſcripta. quarũ pꝛima eſt de il/
lo diuite cuius ager attulit vberes fructus. Lu. xii. cui fuit
dictũ/ Stulte hac nocte animã tuam repetam. quũ in fu/
turum cogitaret. ⁊ ſequitur. Sic eſt qui ſibi theſaurizat: ⁊
non eſt in deũ diues. Jn quo monet nos dominꝰ circa di/
uitias nos habere ac ſi ſtatim deberemꝰ ſpiritũ reddere.
Et tamen conſtat ꝙ talis nullũ cõmune vel pꝛopꝛiũ/ niſi
foꝛte alicuiꝰ rei neceſſariũ vſum/ ſicut moꝛiẽtes nõ quere/
ret. Scđa parabola eſt de ſemine qđ cecidit inter ſpinas:
⁊ ſimul exoꝛte ſpine ſuffocauerunt illud. Mat. xiii. ⁊ Luc.
viii. quas ſpinas dixit dominꝰ eſſe diuitias que in anima
ſuffocant verbũ dei. Diuitie autem in communi ſunt vere
diuitie diſtrahentes ⁊ ſollicitantes animum multipliciter
poſſidentium ſc: vt patet ad ſenſum. ¶ Undecimum fun
damentũ eſt. quia Luce. xii. exhoꝛtans chꝛiſtus ſuos diſci
pulos ad euangelizandum paupertatem/ dicit. Nolite ti/
mere puſillus grex: quia complacuit patri veſtro dare vo
bis regnum. Uendite que poſſidetis ⁊ date eleemoſynã.
Qꝛ autem iſtud conſilium ſaluatoꝛis non intelligatur de
abrenũtiatione tempoꝛaliũ in ſpeciali tantũ/ declaratur.
Tum quia illos qui retinent bona in cõmuni: nõ opoꝛtet
poſſeſſiones vẽdere: ſed tantũ cõmunitati dare. ⁊ tñ datio
⁊ vẽditio in cõſilio ſunt expꝛeſſe. Tum quia aſſignat dñs
iſtius rationẽ. Facite vobis ſacculos q̇ non veteraſcãt ⁊c.
que omnia ita ſunt contra tẽpoꝛalia in communi. ſicut in

Digitized by Google

ſpeciali.quū fur ⁊ tinea iſta auferant/vt patuit/cōmunia
ſicut ſpecialia. ¶ Duodecimū fundamētum eſt q: Mat.
viij.⁊ Lu.ix.ipſe redemptor dixit cuidam ipſum volēti ſequi.
Vulpes foueas habent ⁊ vo.ce.ni.fi.autem ho.nō habet
vbi ca.ſu.re. Et ꝙ iſtud verbū faciat ad propoſitū declara
tur.quia ipſe dñs voluit in hoc verbo oſtēdere ꝙ ipſe ma-
gis expropriatus eſſet ꝙ̄ beſtie:vt pz ex ipſorū verborum
contextu.⁊ tamen conſtat ꝙ bruta nullū habent in cōmu
ni dominiū nec in ſpeciali:niſi tantū in eorū foueis vſum
determinatū.quem tamē chriſtus non habebat in domi-
bus:quū eſſet vagans: ſicut de ipſo fuerat prophetatum
Biere.xiiij. Quare quaſi colonus futurus es in terra: et
quaſi viator declinans ad manendū? Quare futurus es
velut vir vagus.⁊ fortis q̄ non poteſt ſaluare:que omnia
ſunt officia ſolū in rebus vſum habentia. ¶ Iſta aūt ve-
Chriſti paupies multifariā oſtenditur. — ritas cōfirmat̄ primo:quia chriſtus fuit ita pauper in ſuo
ortu/vt virgo mater ipſum pariens in diuerſorio reclina
ret:⁊ pānis inuolueret in preſepio.Lu.ij. Ecce quāta pau
pertas in rebus/in loco/in ſeruientib⁹. Unde Biero.con
tra Eluidiū. Nulla autem ibi obſtetrix:nulla mulierculā-
rum ſedulitas interceſſit. Ipſa pānis inuoluit infantem.
ipſa mater ⁊ obſtetrix fuit. Unde ſequitur. Et pānis eum
inuoluit. Itē Beda. Qui totum mundū nouo veſtiuit or
natu:pānis vilibus inuoluitur:vt nos ſtolam primā reci-
pere valeamus iuſtitiā ⁊ innocētiam. Luc.xv. de peni.di.
ij.§.romanos.℣.quō renouari.al's eſt.c.ibi. ſtola illa pma
⁊ ipſa iuſtitia eſt.⁊ ℣.ſed nec adam.al's eſt.c. Itē grecus
ibi. O admirabilem peregrinationem ⁊ coarctationem
quā ſubijt qui continet orbem.ab initio captat penuriā:⁊
eam in ſe decorat. Nimirū ſi voluiſſet:venire poterat mo-
uendo celū/concutiendo terrā/emittēs fulmina. non au-
tem ſic proceſſit.nō enim hominē perdere ſed ſaluare vo
lebat:⁊ ab ipſis primordijs humanā conculcare ſuperbiā
atq; ideo non tantū homo fit:ſed etiam homo pauper.et
pauperem matrē elegit:que caret cunis quibus natū in-
fantē reclinet.ſequitur eñ. Et reclinauit in preſepio. Itē
Ambro. Propter te ergo infirmitas in ſe firmitas.poſtea
ꝓpter te inopia in ſe opulentia. Noli hoc eſtimare quod
cernis:ſed ꝙ redimeris agnoſce. Plus dñe Ieſu iniurijs
tuis debeo ꝙ redēptus ſum:ꝙ̄ operibus ꝙ creatus. Non
prodeſſet naſci:niſi redimi profuiſſet. ¶ Secundo q: ipſe
pauper fuit in ſuo progreſſu: vt de elecmoſynis acceptis
de facultatibus ipſum ſequentiū ſuſtētaretur.vt habetur
Luc.viij.vbi dicit̄ ꝙ quū Ieſus iter faceret predicans per
ciuitates ⁊ caſtella:mulieres que ipſum ſequebant̄ mini-
ſtrabant ei de facultatibus ſuis.qđ tamen neceſſariū non
fuiſſet:ſi aliquas facultates cōmunes cum apoſtolis ipſe
dñs habuiſſet.immo fuiſſet ſuperfluū ⁊ peccatum.q: ha-
bere ⁊ aliena accipere auaritia ⁊ rapina eſt.xlij.diſtin.§.j.
¶ Tertio q: ipſe pauper fuit in ſua paſſione:vt etiā oibus
veſtimentis ſpoliatus nudus in cruce penderet. Ioā.xix.
Et ipſa tunica inconſutilis ſuper quā ſors miſſa eſt/vilis
erat. Unde.ibi. Deſuper cōtexta per totum. Chryſ. Quia
eñ in Paleſtina duos pannos cōnectentes ſubtexunt in-
dumēta:oſtendit Ioānes ꝙ talis erat tunica Ieſu:occul
te vilitatem veſtimentorū inſinuans. ¶ Quarto q: pau
per poſt mortem alienis funeralibus ⁊ ſepulcro ſepult⁹.
Matth.xxij. Et ideo quū chriſtus ita intenſe exēpla ſum-
me paupertatis nobis oſtenderet in ſeipſo:nullus euan-
gelicam veritatem diligens debet ambigere ipſum nihil
in communi vel proprio habuiſſe. B

Quib⁹ argumētis pñt ip̄robari q̄ de apoſtolorū paupertate dicta ſunt. — Ad partem cōtrariam introducuntur.xij. no-
ui teſtamenti concluſiones ſiue inſtātie:que
premiſſis obuiare videntur. ¶ Quarum pri-
ma eſt que ſcribitur Io.iiij. ꝙ diſcipuli chri-
ſti id eſt apoſtoli ipſo relicto iuxta puteum/
iuerunt in ciuitatem Samarie vt cibos emerent. Ex quo
colligitur ꝙ apoſtoli habebāt pecuniam vnde emebāt ci-
bos. Ad quod reſpōdetur ꝙ ipſi nec propriam pecuniam
nec eis communem habebant:que ipſorū eſſet:ſed erat ſan
ctarum mulierū chriſto miniſtrātium.vt legitur Luc.viij.
⁊ ipſam pecuniam vel aliorū apoſtoli diſpenſabant: non
ſicut ſuā/ſed ſicut alienam:donec cōmutaretur in victum
neceſſariū chriſto ⁊ apoſtolis eius.quēadmodum ſeruus
alicui⁹ patrisfamilias diſpenſat pecuniā eius in qua nihil
dominij vel iuris habet: ſicut precipitur vel innuitur vel
nouit placitū eſſe domino ſuo. Hec ſolutio probatur ꝑ pa
rabolam de ſeruo diſpenſante pecuniā domini/⁊ cum eo
lucrāte:⁊ de alio de mna dñi ſui lucrante.⁊ de alio eam in
ſudario reponente.ad hec Matth.xxv.⁊ Luc.xix.⁊ vtro-
biq; vocatur pecunia ⁊ mna dñi/⁊ non ſerui. ¶ Secūda
inſtantia eſt:quia Luc.ix.dicente dño apoſtolis vt darent
māducare turbis:dixerunt. Non ſunt nobis plus ꝙ̄ qnq;
panes:niſi eamus ⁊ emamus. Unde conſtat ꝙ pecuniam
habebant vnde tante turbe poterāt emere cibos. Reſpō-
detur ꝙ ſicut apoſtoli potuerūt de pecunia mulierum vel
aliorū chriſto ⁊ ſibijpſis prouidere tāꝙ̄ executores eā ad-
miniſtrantes:in qua nihil habebant dominij: ita de eorū
voluntate toti turbe chriſtum ſequēti potuerunt prouide
re:quādiu ille durabāt pecunie. Probatur hec ſolutio.q:
pecunie quas diſpenſant executores/non ſunt eorum.ex͞
de teſta.tua.⁊.c.penul.facit.xij.q.j.habebat. ¶ Tertia in-
ſtantia eſt:quia chriſtus ſoluit didrachmā ad vitandū ſcā
dalum. Mat.xvij.xxviij.q.j.iam nunc. Unde videt̄ ꝙ ſta-
tem habuit illum ſtaterem inuentum in ore piſcis per Pe
trum quem ſoluit. Didrachma continet duas drachmas.
Drachma valet duos denarios vſuales. Stater duas di-
drachmas.⁊ ſic ſtater valet octo denarios. Iſtum ſtaterē
inuenit Petrus de mādato chriſti in ore piſcis:quem ſol-
uit pro tributo pro ſe ⁊ chriſto.de hoc.xxiiij.q.j.eſt aliud.⁊
xxiij.q.viij.tributum.xj.q.j.magnum. adde hic quod ſcri-
pſi ſupra.§.item iſtam queſtionē.℣.item Hieronymus.in
arti.lvij. Sed ibi gloſ.Hieronymi ſoluit ad oppoſitū:que
dicit ſic. Dñs tante paupertatis fuit: vt vnde daret tribu-
tum non haberet. Iudas enim in loculis habebat cōmu-
nia:ſed res pauperū in ſuos vſus conuertere nefas duxit.
Unde colligitur ꝙ chriſtus fuit pauper. non ſolū in pro-
prio:ſed etiā in cōmuni.quū quilibet habens in cōmuni/
de ipſo cōmuni poſſit tributa preſtare. Sed occurrit obie
ctio quomodo poteſt aliquis ſoluere aliquod tributū nil
omnino habēs. Reſpondetur ꝙ ſicut ſeruus portans res
domini ſui ſoluit vectigal de eius ⁊ nō de ſua pecunia:vel
ali⁹ alicui⁹ domini negotiorū geſtor: Ita potuit chriſtus
vel beatus Petrus de nō ſua pecunia ſoluere didrachmā.
Probatur hec ſolutio.quia ſeruus non poſſidet ea q̄ ſunt
in peculio:ſed dominus.ff.de acqui.poſ.ꝙ ſeruus.⁊ no.xij.
q.j.non dicatis.gloſ. Sed tunc occurrit ſecūda dubitatio
cui⁹ erat ſtater ante ꝙ̄ ſolueretur.quū a nullo domino Pe
trus ipſum ſumpſiſſet. Reſpondetur ꝙ ille ſtater nullius
fuit illo tēpore:quia nullus poteſt volens alicui⁹ rei acci-
pere dominiū.ff.de acqui.poſ.ſi de eo.§.j. Et ideo ſic erat
ſtater ille in manu Petri ſicut in ore piſcis quoad domi-
niū. Sed ſi dicatur:quomodo potuit ſoluere id quod ſuū
non erat? Reſpōdetur ꝙ ad ſoluendū obligatus nō erat.
vt dominus ibi dicit.ſed ſufficiebat ꝙ ſedaret ſcandalum
iudeorū.⁊ ꝙ nulli preiudiciū fiebat:quia vt dictum eſt:ſta-
ter in nullius dñio erat. Probatur hec ſolutio.q: neq; ma
ris neq; piſcium ante capturam aliquis dominus eſt:niſi
creator eorū deus.diſt.viij.quo iure.pſ.lxxj. Et dominabi
tur a mari vſq; ad mare. ¶ Quarta inſtātia eſt:quia Io.
xij.ſcribitur ꝙ Iudas dicebat. Quare vnguentum iſtud
non ve.⁊c.non quia de egenis pertinebat ad eū:ſed quia
fur erat:⁊ loculos habens ea que mittebantur portabat.
Ex quo habetur ꝙ chriſtus habuit loculos in qbus por-
tabantur ea que mittebantur:⁊ ſic habuit in cōmuni. Re-
ſpondetur ꝙ habuit loculos dñs ſm Aug.q: eccleſia erat
habitura loculos.xij.q.j.habebat.⁊.c.exemplum. Ex quo
colligitur ꝙ chriſtus loculos nō habuit niſi quia eccleſia
erat habitura.⁊ ſic non pro ſe:ſed vt eccleſie eſſe licitū de-
monſtraret:⁊ in perſonam infirmorum.vt in decre.exiit.⁊
ſupra ſepe

ſ.ſepe dictum eſt. Sicut et dicitur de fuga quā chꝛiſtus fecit ad condeſcendendum infirmis. vt dicit Augu. ſuper illud Io.vij. Ambulabat Ieſus in galileam. ❡ Quinta inſtātia eſt: quia Io.xiij. quum dixiſſet dñs Iude. Quod facis fac citius. quidam putabāt quia loculos habebat Iudas: vt diceret ei dñs. Eme ea q̄ neceſſaria ſunt nobis ad diem feſtū: aut egenis aliquid daret. Ex quo loco colligūt quidam ꝙ aliquid tenuerit Iudas in cōmuni. ſed iam ad hoc facta eſt reſponſio ſm Augu. xij. q.i. habebat. in figuram eccleſie loculos habiture. Unde non habuit chꝛiſtus loculos ad pecuniam poſſidēdam. quum hoc vt.ſ. patuit apoſtolis pꝛohibuerit. ſed tm̄ ad pecuniam ſeruādam ad indigentiam egenoꝛum. Pecunie autem ſeruatio pꝛo neceſſitatibus ingruentibus nullam in ſeruante arguit poſſeſſionem: quū alienum cōtingat in omni depoſito: cuius apud deponentem dominium et poſſeſſio retinetur. ff. depoſiti. licet. §.i. ❡ Sexta inſtantia eſt: quia Luc.xxij. videtur dñs reuocaſſe regulam quam dederit apoſtolis: quando inquit. Quando miſi vos ſine ſacculo et pera: nūquid aliquid defuit vobis? Quib9 reſpondentibus/ Nihil. dñs ſubiunxit. Et nunc qui habet ſacculū tollat: ſimiliter et peram. ⁊ qui non habet gladiū: vendat tunicam ſuā et emat gladiū. Reſpondetur ꝙ non reuocauit: ſed in illo tpe id qḋ pacis tempoꝛe inſtituerat diſpenſauit. Unde gloſ. ibi. Nō eadem inquit foꝛma viuēdi vel regula perſecutionis: que pacis tempoꝛe diſcipulos infoꝛmat. et cetera quā .ſ. poſui. Et per iſtum modum etiam credunt aliqui doctoꝛes chꝛiſtum habuiſſe loculos: q: non legimus chꝛiſtum habuiſſe loculos niſi tempoꝛe paſſionis in textu diuine ſcripture.

❡ Septima inſtātia eſt: quia chꝛiſtus in moꝛte habuit veſtimēta que erant ſua. Io.xix. Partiti ſunt veſtimēta mea: et ſuper veſtē meā miſerunt ſoꝛtem. Sed inſtantia arguit de pꝛopꝛio in ſpeciali. Sed reſpondetur ꝙ erant ſua quantum ad vſum: et pꝛopꝛietas illoꝛum qui dederant. ſicut veſtimēta filijfamilias ⁊ ſerui ſunt patris. et dic ſicut lati9.ſ. dixi in.§. iſtam queſtionem. ver. ꝙ non obijcitur. in ar.lvij.

❡ Octaua inſtantia eſt: ꝙ Io.xxi. dicitur ꝙ Petrus poſt chꝛiſti reſurrectionem rediit ad piſcādum. vbi dicit Augu. ꝙ licitum fuit ei ſeruata perfectione apoſtolica victū per piſcationē acquirere. Et beatus Gꝛego. ibidē dicit. Negotium qḋ ante conuerſionem ſine culpa extitit: poſt conuerſionem repetere culpa non fuit. de peni. diſt. v. negotium. Et tunc videtur ꝙ licuit beato Petro piſces ſuos vendere ad victum habendum: quod non potuit fieri niſi in eis habuiſſet aliquod dominium. Reſpondetur ꝙ nūq̄ Petrus piſces ſuos vendidiſſet: ſed dediſſet: aut potius dimiſiſſet eos pꝛo victu ſibi neceſſario dās laboꝛem ſolum. Et ſi queratur cuius fuerunt illi capti piſces ante alioꝛum acceptionē. Reſpondetur ꝙ nullius ſm dominiū: ſicut nec in mari. quum nullus acquirat ius in re inuitus: ſicut maria et flumina et litoꝛa in nullius bonis ſunt hominis ſpecialis. inſti. de rerū diui. §. litoꝝ. vbi no. et dixi.ſ. Et hoc eccleſia determinat in regula beati Franciſci: quā ex certa ſcientia appꝛobauit ⁊ toties confirmauit. in.c. fratres. Illi quibus gratiam dedit dñs laboꝛandi: laboꝛent fideliter ⁊ deuote ⁊c. Et infra. De mercede vero laboꝛis ꝓ ſe ⁊ ſuis fratribus coꝛpoꝛis neceſſaria recipiant: p̄ter denarios vel pecuniā. Uera regula iſta apoſtolica digito dei viui ſcripta ſoluēs dubia et abnegās pꝛopꝛia.

❡ Nona inſtātia: quia .i. ad Timo. vi. dicitur. ꝙ habentes alimenta et quibus tegamur/ his cōtenti ſumus. x.q.ij. epiſcopus. Ex quo habetur ꝙ ad minus opoꝛtet victū et veſtitum habere: que cōmode haberi non poſſunt ſine aliqua pecunia. Sed reſpōdetur ꝙ iſta authoꝛitas eſt magis ad oppoſitum: q: nummis erat contentus apoſtolus ad vitam trāſitoꝛiam. Alimentoꝛum autem et veſtimentoꝛum vſus ſufficit ſine dominio: vt patet in ſeruis et filijs. vnde plus in iſtis non requirebat apoſtolus: vt ibidem dicit. Qꝛ autem apoſtolus idem nō habuit niſi vſum ſolum: ipſe expꝛeſſe teſtificatur ad Phil. iiij. vbi gratias agit quia ei miſerant bis alimoniam. bis in vſum inquit: et non in dominium.

❡ Decima inſtantia eſt: quia ipſe Paulus fuit ſcenofactoꝛie artis: id eſt pelliparius. ſicut dicit Chꝛyſ. de laudibus Pauli. et de miniſterio ſuo lucrabatur victum ſuum. Act. xviij. et ſic lucrum illud erat ad minus ſuum. Unde dicit ad Ephe. iiij. Unuſquiſq; magis laboꝛet manibus ſuis: qḋ bonum eſt. vnde operabatur ad lucrum vt non grauaret eccleſiam. i. q.ij. ſacerdos. Sed reſpondetur ꝙ illi apud quos manebat: vt dicitur in p̄ealle.c. Actu. xviij. accipiebant lucrum: et pꝛouidebant ei de victu: ſicut faciunt magiſtri pꝛincipales in mechanicis de ſcholaribus quaſi ſuis. At ſi ipſe reciperet pꝛo neceſſitatibus ſuis ad ſeruandum: tunc remanſiſſet dominium apud dantem: et authoꝛitas donec pecunia fuiſſet expenſa. vel hic dicendum eſt ſicut de Petro.ſ. in. viij. inſtantia.

❡ Undecima inſtantia eſt: quia Act. xx. dicitur. Beati9 eſt dare q̄ accipere. ex de cele. miſ. cū marthe. §.i. Et ideo ille religiones que habent aliquid in communi videntur beatioꝛes: et ſic perfectioꝛes: quia poſſunt dare: q̄ ille que ſemper habent recipere. Reſpondetur ꝙ iſta ratio pꝛobat ꝙ quanto eſt ditioꝛ ſtatus: tāto eſt perfectioꝛ. immo ꝙ perfectius eſt habere in pꝛopꝛio/ q̄ in cōmuni ſolū. quum res que pꝛopꝛius poſſidentur/ liberius poſſint dari. Sed dicendum eſt ꝙ quo modo pauperes euangelici poſſunt recipere/ eo modo poſſunt dare de licentia dominoꝛum: ſicut et vti. et ſic faciebat ſanctus Frāciſcus. et eſt expꝛeſſum ex de verbo. ſigni. exijt. lib. vi. de miniſtris qui de licētia pape poſſunt dare in oꝛdine et extra oꝛdinē/ excepta pecunia: quam etiam de voluntate illoꝛum quoꝝ eſt nō poſſunt cōtrectare aut diſpenſare. vt in decre. exijt. de verbo. ſigni. lib. vi. ⁊ in decre. exiui. de verbo. ſigni. in clemen. §. cupientes. Et ſic dantes pauperes beatioꝛes ſunt/ q̄ alij pauperes non euangelici recipientes: quia cū paupertate et de paupertate ſua faciunt miſericoꝛdiam. et ſic intelligit iſtud verbum/ Beatius eſt dare. Io. caſſi. in. xij. libell. in. x. libello de ſpiritu acidie. Unde chꝛiſtus non ſolum recipiebat: ſed et dabat pauperibus. et facit quod legitur ⁊ no. lxxxvi. diſt. non ſatis. in gloſ. ar. ꝙ pauper vſum habet in rebus quas recepit: nō dominiū. Et hic adde qḋ longe.ſ. notaui de iſto ar. in.§. ex quo ſponſa. ver. item ad Epheſ. iiij. in arti. li. et .i. in.§. hoc autem preceptum. ver. ſuper illud. in arti. lxv.

❡ Duodecima inſtantia eſt de.c. ſepe dicto. xij.q.i. dilectiſſimis. ꝙ apoſtoli viuebant in illa communitate eccleſie pꝛimitiue. Reſpōdetur per doctoꝛes ꝙ illa fuit regula diſcipuloꝛum et non apoſtoloꝛum chꝛiſti.

❡ Iſta ſolutio declaratur quadrupliciter ex ipſo textu ſacre ſcripture. Pꝛimo quia ipſe dominus dedit aliam regulam quoad aliqua apoſtolis et aliam diſcipulis. vt patet Luce. ix. expꝛeſſe. Et ideo. c. p̄ealle. dilectiſſimis. loquitur de diſcipulis qui non fuerunt ita perfecti. nihil eſt ad oppoſitum. Non eadem fuit apłoꝝ et diſcipuloꝛum regula.

❡ Secundo quia ibi dicit tex. Act. iiij. Multitudinis inquit credentium ⁊c. erant illis omnia communia. Illius autem multitudinis in communitate non nominabantur apoſtoli: ſed nominabantur conuerſi ad fidē. Unde ſequitur ꝙ nemo ceteroꝛum audebat ſe iūgere apoſtolis: ſed magnificabat eos populus. Ex quo patet ꝙ populus et multitudo erant ab apoſtolis ſequeſtrati.

❡ Tertio quia fideles vendebant agros: et ponebant pꝛecia ante pedes apoſtoloꝛum: et illi non detinebant ſibi: ſed diuidebant pꝛout vniciuq; opus erat. vnde nō erant ipſi poſſeſſoꝛes: ſ; tm̄ diſtributoꝛes. quod officium in re dominiū non requirit. vel ſicut teſtamentoꝛum executoꝛes. vt.ſ. dixi.

❡ Quarto quia Actu. iij. quum ille claudus ſperaret a Petro eleemoſynam: dixit ei Petrus. Argentum et aurū non eſt mihi ⁊c. Si autem aurum et argentum in communi habuiſſet: de illo ſibi communi eleemoſynam ſibi facere potuiſſet: maxime quia caput erat totius eccleſie pꝛincipale. Quadri Adde hic quod ſcripſi.ſ. in.§. ſed cōtra hec dicendū. ſariā po in pꝛin. in ar. lviij.

❡ Intelligendum eſt tamen ꝙ habere teſt qḋ aliquid in communi poteſt intelligi quatuoꝛ modis. Aut haberi i per modū vniuerſaliter aut naturaliter dominantis. ſicut cōmuni.

in communi omnia bona regni ſunt regis. diſt.viij.quo iu
re.ſicut dicebat Abneger ad Dauid.Cuius erũt queq̧ bo
na iſrael?ij.Reg.iij.in tex.Cui⁹ eſt terra?Unde reges non
ſunt domini proprietarij rerum ſingularũ regni:ſed quan
tum ad defenſionem et gubernationem.legitur et not.C.
de quadri.preſcrip.bñ a zenone.facit ex̃ de ſup.ne.pre.grá
di.lib.vi.ex̃ de iureiurã.intellecto.xxiij.q.viij.§.ecce.ſuper
verbo/emeret.et in gloſ.ſuper hoc verbo/poſita.que inci-
pit/et ita. Aut per modum particulariter poſſidẽtis. ſicut
Saul preter regnum poſſeſſiones quas reddidit Dauid
Miphiboſeth.ij.Reg.ix.Aut per modum fideliter diſtri-
buentis.vt Joiada ſacerdos diſtribuebat pecuniam ope
rarijs domus domini quam populus offerebat.iiij.Reg.
xij.Aut per modum ſumentis vtiliter.i.ad ſolum vſum ſi-
bi neceſſarium: ſicut vidue et pupilli ſumebãt ſibi victum
de ijs que conſeruabat Onias.ij.Macha.xij. Nunc autẽ
chriſtus habuit omnia in ratione vniuerſaliter vel natu-
raliter dominãtis:quia iure naturali:quum ipſe eſſet prin
ceps omnium ſpiritualium ſm humanitatem habuit ſub
ſe principatum temporalium.Sed non habuit in commu
ni in ratione poſſidẽtis particulariter: quia oppoſitũ pre-
cepit apoſtolis:vt nihil poſſiderent. Tertio habuit in cõ-
muni ad diſtribuendum: ex quo ad neceſſitatem ſuam ſu-
mebat ex premiſſis. ¶ Intelligendum eſt vlterius q̃ chri-
ſtus vtebatur loculis quadruplici ex cauſa. Primo quoad
neceſſitatem ſuam ſumendo. Et ideo dicitur Jo.xij. q̃ qui
dam putauerũt quãdo dixit Jude. Quod facis fac citius:
q̃ diceret ei/Eme ea que nobis ſunt neceſſaria ad diem fe
ſtum.quod non cogitaſſent:niſi alias vidiſſent ſimile. Se
cundo vtebatur ad pauperum indigentiam releuandam.
quia ibidem dicitur q̃ aliqui putauerũt q̃ ei quia loculos
habebat mandaret q̃ egenis aliquid daret. Unde habet
q̃ de illis loculis cõſueuerat egenis aliquid prouidere.et
eſt expreſſum.xij.q.j.habebat.Tertio vtebatur loculis ad
dandum exemplum infirmis.vt.s̃.ſepe dictum eſt. Quar-
to vtebatur ad dandum exemplum perfectis: vt pro tem-
pore tribulatiõis loculos habere poſſent. vt.s̃. patuit ſm
Bedam. et burſarios quum per loca inhoſpitalia tranſi-
rẽt. Et nulla iſtarum cauſarum arguit ipſum habuiſſe do-
minium aliquod in pecunia: quia de alieno poteſt quis ſu
ſtentari et aliena diſtribuere.ſicut de omnibus iſtis.s̃.lon
gius copioſiſſime dictũ eſt in.§.q̃ ſimplex facti vſus.in ar.
lvj.cũ quinq̧.§.ſubſequentib⁹ poſitis ſub ſuis ar.⁊.j.in.§.
hoc autem preceptum.ver.fuit ergo vna cauſa. in art.lxv.
Nec ad hoc obuiat Jo.xiij. q̃ omnia dedit ei pater in ma-
nu:et ſic videtur q̃ omnia in eius dominio fuerũt.q: ſicut
dictum eſt/omnia extãt in manu eius iure naturaliter vel
vniuerſaliter dominantis:non in ſpeciali vel in communi
particulariter iure proprietario poſſidentis. Predicta de
intellectu euangelij de paupertate loquẽtis et de vſus ſe-
paratione in religioſis a proprio quo carent: intelligo ſal
uo intellectu conſtitutionum dñi noſtri dñi pape Joã. de
iſta materia loquẽtium quibus ſto:et cuius correctioni cõ
miſi in prin.iſtius operis/in medio/hic/et in fine hoc op⁹.
Facta vtili digreſſione.a.§. porro omnis religio.huiuſq̧.
de perfectione euãgelica chriſti et apl'orum et fratrũ minorũ
regula et declarationibus eius. Nũc ad materiam de qua
incepi.s̃.§.nũc vero ad religioſorum.in ar.liiij.ſcʒ de religio-
ſorum vitijs/et primo de proprietatis vitio redeamus.

Quatuor ob cauſas chriſt⁹ loculis vtebatur.

¶ Articulus.lxiiij.

Et adhuc petita ve-
nia a dominis religioſis: de quorum nume-
ro indignus ego ſum: pro eorum et mea vti-
litate/et quia eſt poſteris plurimum profu-
turum: de eorum ſtatu et defectibus latius ſcriptitabo.
¶ A Et quia in preall'.§.nunc vero. dixi quomodo reli-
gioſi offendunt in vitio ppͥetatis in ingreſſu religionis:
nũc dicẽdum quomodo offendunt in eodem vitio in pro-
greſſu. Nã iſtius tẽporis hypocritalis noſtri regulares ali

qui preſertim mendicantes/qui arctius paupertatem ſer
uare tenentur.ex̃ de exceſ.prela.c.peñ.⁊ fi.in multis in iſta
proprietate offendunt. ¶ B Tum primo quia vltra ve
ras neceſſitates/etſi frequenter non habeant:res tñ mun
di et maxime pecuniam habere cupiunt et intẽdũt. Unde
auaritia dicitur ab aueo aues.i.cupio.vel ab auro et ſitio:
quaſi aurũ ſitiens. Ad hoc.xlvij.di.ſicut hi.xiiij.q.iiij.quid
dicam.et.j.q.j.§.et his.ibi.Craſſus aurum ſitiuit:⁊ aurum
bibit. Unde nõ ſunt pauperes ſpiritu.i.voluntate. Mat.
v.Beati pauperes ſpiritu.vbi Hiero. Qui ſcʒ propter ſpi
ritũ ſanctũ volũtate ſunt pauperes. Alij pauperes etſi fre
quenter ſint rebus pauperes: non abijciũt tamen diuitis
volũtatem. vt dicit Daniel in collatione ſua que eſt.iiij. in
lib.collationũ Jo.caſſi. ¶ C Et de talibus dicit Clima
cus in gradu.xv.de auaritia.in tit.de celeſti curſu pauper-
tatis. Qui eſt irrationabiliter.i.inuolũtarie pauper et in-
diſcrete:leditur in duobus: quia a preſentibus eſt abſtra-
ctus et elongatus:et priuatus eſt a futuris. Et ſm Hiere.
contritione duplici conteruntur: et preſentis egeſtatis et
future.Hiere.xvij.ſm enim Bernar.ſermone.clj. Duo ha
bet paupertas voluntaria ſequentium chriſtum: afflictio
nem.ſ.et vilitatẽ.de quibus ps̃.cxviij. Uide inquit humili
tatem meam et laborem meum. Et propterea in terra ſua
duplicia poſſidebunt. Eſa.lxij. vt pro pudore ſit honor iu-
diciarie poteſtatis. p labore refrigeriũ placidiſſime ſeſſio
nis. Uñ Job.xxxvj. Judiciũ dedit pauperibus. Mat.xix.
Uos q̃ ſecuti eſtis me ⁊c. et Grego. Quiſquis diuini amo
ris ſtimulo incitat⁹ hic poſſeſſa reliquerit:in iudicio procul
dubio culmẽ iudiciarie poteſtatis obtinebit. ¶ D Sed
multi religioſi noſtri temporis neq̧ viles apparere appe
tunt:nec penuriam ſuſtinere.contra quos Bern. ſuper il-
lud Mat.v.Beati pauperes ſpũ. Sunt qui pauperes eẽ
volunt:eo tamen pacto vt nihil eis deſit.et ſic diligũt pau
pertatem:vt nullam inopiam patiantur:nec vilificari/ſed
glorificari appetunt. Unde tales a dño odiuntur:q: odit
deus inter illa tria ſuperbum pauperem. Eccli.xxv. Tũ ſe-
cundo q: ſicut habent tales mentẽ auaram: ſic quum offe
runtur vel dantur ſuperflua: recipiunt. et diuerſis modis
et ingenijs aurum extorquent a barbaris.C. de cõmer. et
merca.l.ij.et ex̃ de pe.⁊ re.abuſionibus. Et reuera nũq̃ ta
les communiter ſatiantur.vt in clemen.xiiij.q.iiij.quid di-
cam.quia habent animas calidas quaſi ignis ardens:nec
extinguit donec degluriãt. Eccli.xxiij. Greg. Auaritia deſi
deratis rebus nõ extinguit:ſʒ augetur: more ignis cuius
flãma ex lignis adiectis videt cõprimi: ſed paulo poſt cer
nitur dilatari. Uere tales religioſi mendicãtes/ſunt pau-
perũ qui vere indigẽt necatores. Eccli.xxxiiij. Panis egẽ-
tium vita pauperis eſt. qui defraudat illum homo ſangui
nis eſt.ar.ad hoc.xij.q.ij. qui oblationes.j.⁊.ij.xij.q.ij. qui
abſtulerit.et.c.amico. ſub.c.gloria epi. Tales etiã fures et
latrones ſunt.quia ſm Hiero. Aliena rapere conuincitur:
qui vltra neceſſaria ſibi retinere probatur.xlij.diſt.§.j.ver.
quomodo.⁊ preall'.c.ſicut hi.ex̃ de reſti.ſpolia.ſepe. Et ſm
Ambro. Qui accipit/et non indiget:rapit. Job.xv. Ignis
deuorabit tabernacula eorum qui munera libenter accipiũt.
Eſa.xxxiij. Beat⁹ qui excutit manus ſuas ab omni mune-
re.j.q.j.ſunt nonnulli.vbi verba Eſa. per Grego. de tripli-
ci munere exponuntur/lingue/adulationis/obſequij/et
cuiuſcũq̧ rei temporalis.ad idem ex̃ de ſimo.etſi queſtio-
nes. Et ideo dicebat beatus Franciſcus verus ⁊ nõ fictus
expropriatus et pauper. Nũq̃ fui fur et latro.i.de eleemo
ſynis que pauperum ſunt hereditas: ſemper minus acce-
pi q̃ me cõtingeret: ne defraudarentur alij pauperes ſor-
te ſua:quia contrarium facere furtum eſſet. ¶ E Cõtra
tales Luce.xxj. Uidete ne grauentur corda veſtra crapula
et ebrietate et curis huius vite. Quod exponens Iſaac in.j.
ſua collatione de oratione. vt legitur in li. collationũ Jo.
caſſi.ait. Eſt notãdum quibus ex cauſis grauari mẽtẽ dñs
deſignauerit. Non enim adulteria/non fornicationes/nõ
homicidia/que mortalia eſſe nullus ignorat.xxv.diſtin.§.

In religioſos auri cupidos.

Digitized by Google

criminis.ver.ea deinde.⁊ ex̄ de iureiuran.etſi chriſtus. ſed
crapulam poſuit et ebrietatem et curas ſeculares: que in-
tantum nemo hominum huius mundi cauet: aut damna-
bilia iudicat: vt etiā nonnulli (quod pudet dicere) ſemet-
ipſos monachos nuncupantes iiſdem ipſis diſtentionibꝰ
velut innoxiis et vtilibus implicentur. Nā ꝙ ſeculares cu
re cadere in nos religioſos nonnunꝙ̄ poſſint: certa et ma
nifeſta rōne monſtratum eſt ſm regulam ſeniorū: qui quic-
quid neceſſitatem victus quotidiani ⁊ ineuitabilem vſum
carnis excedit: ad ſecularem definierunt curam et ſolicitu
dinē pertinere. vt verbi gratia. Si quum poſſit operatio
vnius ſolidi neceſſitatem corporis expedire: ad duorū vel
trium ſolidorum acquiſitionē noſmetipſos prolixiore ve-
limus opere et labore aut habendi ſolicitudine et cura di-
ſtendere. Et quum duarū velamē ſufficit tunicarū. Mat.
x. ad vſum ſcʒ noctis et diei: tres vel quatuor fieri procure
mus. Quumqꝫ vnius vel duarum ſufficiat habitatio cellu
larum: ambitione ſeculari atqꝫ amplitudine delectari qua
tuor ſeu quinqꝫ cellas et eaſdem exquiſiti ornatus ⁊ capa
ciores ꝙ̄ vſus deſiderat, extruamus: paſſionem libidinis
mundialis in quibus poſſumus preferentes: quod nō ni-
ſi inſtinctu demonum fieri manifeſta nos experimenta do
cuerunt. ⁊ paulopoſt. Et idcirco morbum ambitus ſecula
ris noſtris mentibus non ineſſe, non vtiqꝫ tantum eorum
ignotorum abſtinētia comprobabit: que etiam ſi velimus
explere nō poſſumus: neqꝫ illarum rerum aſpectus quas
ſi affectauerimus, tam apud ſpirituales viros ꝙ̄ apud ſe-
culi homines notabiles prima facie redderemur: ſed etiā
quū illa que noſtre ſuppetunt poteſtati: ⁊ honeſtate quas-
dam videntur obnubi: rigida mente reſpuimus. Et reue-
ra non minus hec que minima videntur: queqꝫ ab iis qui
noſtre ꝓfeſſionis ſunt cernimus indifferēter admitti: pro
qualitate ſua aggrauāt mētem: ꝙ̄ illa maiora que ſm ſuū
ſtatum ſecularium ſenſus inebriare conſueuerunt: non ſi-
nentia depoſita fece terrena ad deum in quo ſemper defi-
xa debet eſſe intentio monachi, reſpirare: cui ab illo ſum-
mo bono vel parua ſeparatio mors preſens ac pniciosiſſi-
mus interitus eſt credendus. huculqꝫ verba Iſaac. q̄ etiā
in eadem collatione de huiuſmodi ſuperflua ſeculari cu-
ra tale ponit exemplum religioſis perpetuo recordandū.

¶ F Nam quidam probatiſſimus ſeniorum quū tranſi-
ret ſupra cellam cuiuſdam fratris hac animi quā diximus
egritudine laborātis: vtpote qui extruendis reparādiſqꝫ
ſuperfluis inquietus quotidianis diſtentionibus inſuda
ret: et eminus conſpexiſſet eum graui malleo ſaxū duriſſi-
mum conterentem: vidiſſetqꝫ ethiopem quēdam. i. demo-
nem adſtantem illi: et vna cum eodem ictus mallei iūctis
conſertiſqꝫ manibus illidentem: cūqꝫ ad operis illius in-
ſtantiam ignitis faſcibus inſtigātem: diutiſſime ſubſtitit,
vel impreſſionem duriſſimi demonis vel fraudem tāte il-
luſionis admirans. quum enī nimia laſſitudine fatigatus
frater requieſcere iam finemqꝫ operi voluiſſet imponere:
inſtigatione illius ſpiritus animatus iterū reſumere mal
leum, nec deſinere ab intentione cepti operis vrgebatur:
ita vt eiſdē eius incitamentis infatigabiliter ſuſtentatus
tanti laboris non ſentiret iniuriam. Tandem igitur ſenex
tam dira demonis ludificatione permotus ad cellam fra-
tris diuertit: ſalutanſqꝫ eū q̄d inquit eſt frater iſtud opus
quod agis? At ille, laboramus ait cōtra iſtud duriſſimum
ſaxum: vixqꝫ illud potuimus aliquādo conterere. Ad hec
ſenex. Bene dixiſti, potuimus. nō enim ſolus eras quum
illud cederes: ſed alius fuit tecum quem non vidiſti: qui ti
bi in hoc opere non tam adiutor ꝙ̄ violentiſſimus impul-
ſor adſtabat. huculqꝫ Caſſi. Adde hic quod ſcripſi. s. in. §.
labor autem. in ſi. in. li. art. ¶ De religioſis etiam iſtius tē
poris multis ſatis illud competit Baruch. iii. Argentum
et aurum theſaurizant: et non eſt finis theſaurorum eorū.
Nam nedum inter monachos ſed inter mendicantes ali-
qui maxime prelati ⁊ literati inter eos ſummas librorum
pannorum et ſupellectilium habent: ⁊ ducunt ſcrinia ma-
gna et capſas: nedum contra euāgelium peram. Luc. xxii.
Et eorum celle non pauperum domūcule et tuguria et di-
uerſoria videntur: ſed mercatorum camere et pontice et
ſpeciariorum apothece et enthece. contra illud canonis.
enthecam habere non licet. et loquitur de religioſis. xii. q.
i. nolo. Quicquid quaſi precioſum habere poſſunt: repo-
nunt non in celis. Matthei. vi. ſed vbi fures effodiunt et
furantur: et tinea demolitur. Multorum ſupellectilia re-
ligioſorum plus conſtant ad portandum: quum ſe mutāt
de loco in locum: ꝙ valeat quicquid in mundo antea poſ-
ſidebant. Nummos et pecunias tantas quidam mali reli-
gioſi habēt: quātas habere poſſunt: immo nedum in vno
loco quidam eorum, ſed in locis diuerſis ſcrinia et arma-
ria tenent. Contra quos omnes predictos Io. caſſi. in. iiii.
lib. de inſtitutis renunciantium ait de illis ſanctis mona-
chis egyptiis inter quos nullum peculiare opus a quoꝙ̄
penitus affectatur. Quumqꝫ totaʒ enthecam cenobii ſuā
credat eſſe ſubſtantiam: ad retinendam nihilominus ar-
repte nuditatis virtutem quam ſtudet ad finem perfecte
inuiolabiliter cuſtodire: ita ſemetipſum quiſqꝫ a cunctis ex-
traneum ⁊ ex omnibus iudicat alienum: vt tanꝙ̄ peregri-
num ſe gerat: alūnūqꝫ ſe potius monaſterii reputet ac mi-
niſtrum, ꝙ̄ dominiū cuiuſꝙ̄ rei preſumat. Ad hec nos mi-
ſerabiles quid dicemus? qui in cenobiis commorātes, ac
ſub abbatis cura et ſolicitudine conſtituti peculiares cir-
cumferimus claues: omniqꝫ profeſſionis noſtre verecun-
dia et confuſione calcata, etiam annulos quibus recondi
ta preſignemus in digitis geſtare palam non pudet: qui-
bus non ſolum ciſtelle vel ſporte, ſed nec arce quidem vel
armaria ad ea que cōgerimus vel que egreſſi de ſeculo re
ſeruauimus condenda ſufficiunt. Quiqꝫ ita nōnunꝙ̄ pro
viliſſimis nulliſqꝫ rebus in iram accendimur: eas dunta-
xat velut proprias vendicantes: vt ſi quis vel digito quic
quid ex iis contrectare preſumpſerit: tanta cōtra eum ira-
cundia inardeſcamus: vt commotionem cordis noſtri ne
a labiis quidem ac tota corporis indignatione reuocare
poſſimus. huculqꝫ Ioā. ¶ Contra quendam ſic peculia-
ria poſſidētem ait ſanctus Baſilius. Et ſenatorem inquit
Syncleti perdidiſti: et monachum nō feciſti. vt narrat ibi-
dem Io. caſſi. Sed contra hoc dicunt multi ex talibus re-
gularibus tepefacti ꝙ talia omnia etiam ſuperflua tenēt
de ſuorum licentia prelatorum. Ad quos reſpōdeo ꝙ pre
lati ſimplicium et clauſtralium regularium adminiſtratio
nes non habentium non poſſunt cum talibus ꝙ habeant
et vtantur ſuperfluis diſpenſare: quia iſtud non eſt diſpē-
ſare vel rectam licentiam dare, ſed diſſipare: quia diſpen-
ſatio eſt diſcreta penſatio neceſſitate vel vtilitate ſuaden-
te. i. q. vii. §. vbi rigor. vbi de hoc. cum. c. ſequentibus. Quū
enim quilibet religioſus victu et veſtitu debeat eſſe contē
tus. i. Timo. vi. vt ſuperius eſt ꝓbatū. xii. q. i. clericus. c. epi
ſcopus. c. habebat. quomodo cōtra iura et eorum regulas
poteſt cum talibus in tali auaritia diſpēſari? nam vbi pec-
catum implicatur: licentia vel diſpenſatio nō habet locū.
arg. diſt. viii. que contra. et. xiiii. diſt. §. i. cum. c. ſeq. et de iu-
reiuran. etſi chriſtus. §. quedam. Unus enim in congrega
tione debet eſſe prelatus: et ille cui cōmittit: qui bona mo
naſterii aut illius religionis debet diſpenſare prout vni-
cuiqꝫ opus fuerit. vt. xii. q. i. c. ii. c. quia tua. c. ſcimus. xviii. q.
ii. nullam. et. c. abbates. Et ꝙ in hoc prelati diſpenſare nō
poſſunt cum ſuis religioſis ſubditis ſuper peculio haben
do vel proprietate, expreſſum eſt in concilio Lateranenſi
ex̄ de ſta. mona. c. ii. §. qui vero. et. c. cum ad monaſteriū. §.
fina. et maxime in pecunia ad libitum monachi expenden
da: nunꝙ̄ ſalutifera eſſet diſpenſatio: quia in pecunia ma-
gis ineſt quedā ſpecies proprietatis ꝙ̄ in aliis rebus. Un
de magis denominatur peculium de pecunia ꝙ̄ de aliis
rebus: quamꝙ̄ nomen pecunie quicquid habēt homines
comprehendat. i. q. iii. totum. et argu. ad hoc ex̄ de pigno.
c. vlti. lxxxviii. diſt. eiiciens. palea eſt. Unde quamꝙ̄ poſſit
prelatus dicere ſuo ſubdito religioſo, De pecunia tibi da-

Digitized by Google

ta vel quam tibi de monaſterio do vade eme tibi habitum vel tunicam/vel calciamēta/vel alia neceſſaria ſicut in preſenti indigeret: non tamē poterit ei dicere/Concedo tibi tot florenos vel tantam pecuniam vt expendas ſicut tibi placuerit: vel vt dones cam cuivis: quia hoc eſt proprie in proprio diſpenſare: quia illa pecunia que vſu conſumitur donataria efficitur: quod eſſe non poteſt. vt preall'.c. de pi gno.c.vlti.et prealle. de ſta.mo.c.ij.et.c.cum ad monaſterium. Nec poteſt abbas a ſe excutere iugū diſpenſationis rerum monaſterij que ſibi competit de iure: vt alius eius ſubditus ſit ſuijpſius et diſpenſator: niſi eſſet cellerarius vel alia perſona communis que loco abbatis communia diſpenſaret: quia hoc non eſſet viuere in cōmuni ſicut habent viuere religioſi. vt in preall'.c. dilectiſſimis.xij.q.j.vbi dicit. Et dabatur vnicuiqꝫ prout opus erat.q.d. a prepoſito vel abbate.tunc a.vij.diaconibus ad hoc electis.Actu. vj.ſed ſeculariter viuere.vt hec ſunt expreſſa.xij.q.j.non dicatis. ¶ Unde peſſima cōſuetudo quorūdam monachorum eſt et aliorum mendicantium et proprietatis nutritiua/ꝙ quādo debent indui: dantur eis certe pecunie a prelatis: vel tenentur eis dare certam pecunie quantitatem annuatim pro indumentis et calciamētis et alijs neceſſarijs: quam poſtmodū expendunt et dant et reponunt pro libito voluntatis: et efficiuntur proprietarij. Unde deberēt eis dari et alia neceſſaria ſm indigentiā vniuſcuiuſqꝫ: non pecunia. vt prealle.c. dilectiſſimis. Nec religioſus debet recipere quaſi pro ſua prebēda determinata tunicam vel veſtem non neceſſariam: quia tunc ſuperfluū recipiendo quaſi furtum videtur committere. vt ſuperius eſt probatum. nec talis communiter viueret. vt eſt expreſſum.xij. q.j. quia tua.et.§. de rebus vero eccleſie.qui.§. ſi loquitur de religioſis: ad literam debet intelligi. ſi de clericis ſecularibus qui non ſunt adſtricti viuere in cōmuni: habet locum ſequens.§.Gratiani. ſi ergo res eccleſie. quia habenti dare eſſet perdere.j.q.ij.paſtor.quod.c.cum precedentibus.c.multum facit contra religioſos pannis multis et rebus ſuperfluis ſuffarcinatos: quia nihilominus veſtimenta non neceſſaria vel pecunias recipiunt quolibet anno a communitate: quia ſacrilegium et grande peccatum committunt ſuum alijs profuturum communitatibus et eccleſijs auferentes: et homicide reputantur.xij.q.ij.predia. et c.qui abſtulerit.⁊.xiij.q.ij.qui oblatiōes.j.⁊.ij.in ſi.ibi. Eccleſiam vero fraudare ſacrilegiū eſt. Et ſi.c.paſtor.preall'. cū alijs preced.loquatur in clericis ſecularibus: multo potius in religioſis/qui ſtrictius debent viuere/habet locū. Et eadem eſt ratio in vtriſqꝫ: ergo idē ius.ex' de confir.vti. cum dilecta. Si autem in predictis non poſſunt diſpenſare prelati cum ſuis ſubditis religioſis: multo minus ꝙ habeant ſpecialiter reditus vel prouentus/ vel vſufructum in aliqua terra vinea/vel domo/vel ſylua: quia omnia talia monaſterio cedunt poſt profeſſionem.xix.q.ſi.perlatū. et no.xxvij.q.j.de viduis et puellis.in gloſ.de pba.c.in preſentia.poteſt ergo.in additione Bar.que incipit/Credo. et plenius.xix.q.vlti.in.l. ſi qua mulier. in gloſ. ꝙ ſi haberēt. in ſi.ibi.quid ſi ingrediens. ¶ Diſpēſare etiam in hoc vel licentiam dare/eſſet eis licentiam dare ꝙ non viuerent in communi: quod facere non poſſunt. ſaluis ijs que leguntur et no.ex' qui cleri.vel vo.c.vlti.in gloſ. ergo non erat.⁊ preall'.c.de viduis. Si in predictis prelati diſpenſare non poſſunt cū ſuis ſubditis: quid dicemus de pſeudo religioſis qui faciūt cum ruſticis laboratoribus ſocietates beſtiarum: que vocantur Sochera in vulgari: qui etiam dāt pecunias ſuas mercatoribus ad partem lucri: qui etiam faciunt maſſaritias ſuas ad partem et lucra ſua nefanda: et licet ſub vno tecto viuant cum alijs: non tamen communiter viuunt in refectorio: et vix in choro: nec in labore manuum/ſed per ſe vel cum vno ſocio/ vel vna monacha cū alia ſua ſocia non cum communitate ducunt communiter vitam ſuam? Dico ꝙ tales coram deo et coram eccleſia cū tota de facto tolerantia ſuperiorū fractores ſui voti ſunt. et in proprio vere viuūt: et toti mortui ſunt: quia hypocrite ſunt: et melius fuiſſet eis in ſeculo cum rebus proprijs/ꝙ in ordine remanſiſſe: quia malum eſt cadere a propoſito: ſed peius eſt ſimulare propoſitum. Si nō ſeruat foris ſanctitatem: dimidius cecidit. ſi intus habuit ſimulationem: totus cecidit. xij.q.j.certe ego.et.c.ſcimus. Melius eſt habere claudos: id eſt non profeſſos ſeculares/ꝙ plangere mortuos. Quicūqꝫ enim hypocrita eſt: mortuus eſt. xij.q.j.nolo. ſuper quo verbo mortuos dicit ibi gloſ. id eſt qui renuntiauerunt proprijs: et tamen volūt habere priuum. Preter id autem quod dictum eſt de pecunia poſſunt ſubditi religioſi de licentia ſuperiorum ſuorum tenere libros et res alias neceſſarias ad vſum ſuum. vt no.xij. q.j.non dicatis. in gloſ. numquid. ſed non ſuperfluas: vt ſuperius eſt probatū. ¶ Quicquid ſuperiores cōtra predicta faciunt: cum ſuis religioſis ſubditis contra deum faciūt: nec diſpenſatio nec licentia illi cui data eſt et facta eū tuetur: ſed tales prelati vel ignorātes diſpenſant: quia ceci ſunt et duces cecorum. Luce.vj. Matthei.xv. ex' de eta. et quali.cum ſit. Et ideo tales ſubditi nō ſunt tuti tali diſpēſatione. vt ſcribit Bernar. ad Robertum monachum et conſanguineum ſuum. Immo tales prelati permittūt eos habere talia vel potius diſſimulant: quia ipſi in eadē dānatione ſunt quam diſpenſant: ſed quod permittimus inuiti toleramus.xxxj.q.j.hac ratione. et diſtin.liij.deniqꝫ. Si dicatur ꝙ omnes quaſi religioſi ſic viuunt cū ſua proprietate permiſſa: reſpondeo cum Augu.ꝙ non minus ardebunt qui cum multis ardebunt.ij.q.j.multi.in ſi. ⁊ opti. ar.diſt.viij.que contra mores. Et multi ſunt vocati: pauci electi. Matthei.xx. Adde hic quod ſcripſi.s.in hac ſecunda parte.in.§. qui autē.ver.xvj. et in additione ibi que incipit/non poteſt.in ar.xxiiij. ¶ Tum etiam tertio apparet quorundam taliū proprietas: quia authoritate propria emunt et vendunt et donant: et alios contractus qui ad veros(vide quod ſcripſi.j.§.porro. ver. et quia vt ſepe. in ar.lxvij.)dominos pertinent celebrant. cōtra id.liiij. diſt. abbati.xij.q.j.non dicatis.et alia iura ſuperiꝰ allegata. Nā multi eorum libros et ſupellectilia congregant: vt tempore infirmitatis/vel vagationis per mundum/ vel alis ſine cauſa poſſint ea diſtrahere. Quidam etiam eorum parentibus non pauperibus extorta a prelatis licentia potius ꝙ obtenta dant res et pecunias quas habent ad vſum et pro ſuis neceſſitatibus. Quidā libros ſcribunt et vendūt: et libros emunt et vendunt carius: et alia opera faciunt que diſtrahunt pro libito voluntatis. vt potius mercatores et negotiatores ꝙ religioſi videantur. Faciunt etiam ſe procuratores et aduocatos ⁊ defenſores in curijs forēſibus: et diſpēſatores in curijs dominorum. contra omnia iura.lxxxviij.diſt.eijciens.palea eſt.xv.q.ij.c.j.cū.§.ſequen. xvj.q.j.qui vere.c.monachi.ij.c. de preſentium. vbi de hoc. et.c.ſunt nōnulli.ex' ne cle.vel mo. per totum. ex' de poſtu. ij.c. Mutuant etiam ſibi adinuicem pecunias: et faciunt aliqui in ſtudijs et in ſuis foreſtarijs expenſas nedum nō neceſſarias nec vtiles/ immo ſuperfluas et voluptuoſas: encenianres ſibi adinuicem et prelatis et pictantiātes de emptis de pecunia quam tenent: et libros delicatos ſcribi facientes: perlis et auro et argento eos munientes et cooperientes: iocalia ementes: corallia et cultellos cum manubrijs de argento et de ebore: et pater noſter precioſiſſima de corallio que ſufficerēt reginis: cum quibus parum exaudit orantes huiuſmodi pater noſter: pannos delicatos et molles ementes: quia mollibus veſtiuntur: quia regales ſunt.xxj.q.iiij.c.j. Matth.xj.xlj.diſt. parſimoniā nō viles. contra eorum regulas. emētes ſuperfluos libros et duplicatos habentes: per mūdum vagantes cum burſis plenis et in hoſpitijs et in tabernis voluptuoſe expendētes.xliiij.diſt.non oportet.et.c.clerici. edificia adornata et ſuperflua cum celaturis et picturis precioſiſſimis fabricātes: ac ſi deus in auro et picturis et politis marmoribꝰ excolatur. cōtra id.xij.q.ij.gloria epi. Et(quod deterius eſt)

Digitized by Google

aliqui eorum encenia care empta libros et pannos et nudas pecunias prelatis et alijs qui eos poſſunt ad officia promouere indebite largiẽtes: ita ꝙ ſepe pecunias quas dicunt ſe pro eorum neceſſitatibus a prelatis cõceſſas per eos et eorum mandato non pro neceſſitate vera/ſed fictitia diſpenſant. contra omnia iura et eorum regulas neceſſarias eis expenſas ſolummodo concedentes ſuperius allegatas. xliij. diſt. comeſſationes. xvi. q. i. monachi vagantes. ex͂ de offi. ordi. quanto. i. q. i. ſunt nõnulli. Si enim moderate et neceſſarie et vtiles expenſe et non ſuperflue etiã ſecularibus conceduntur ſolũmodo: multo potius ſuperflue religioſis qui ſtrictius debent viuere. xvi. q. i. ſic viue. interdicuntur. Ad hoc ex͂ de dolo et contu. finem litibus. vbi de hoc. et. c. ſeq. et de eo qui mit. in poſ. cau. rei ſer. c. penul. vbi etiam de hoc. et ex͂ de elec. vt preterire. vbi de hoc. et. ij. q. i. in primis. in gloſ. de expenſis. vbi de hoc. ¶ Fedũ enim et profanum mendacium et hypocriſis. xxij. q. v. caueте. xij. q. i. nolo. eſt maxime in religioſis mendicantibus exterius more pauperum mendicare: et interius more diuitum affluere & delicate viuere ſicut ille diues epulo. Luce. xvi. vbi Grego. in homil. ſuper verbo/epulabatur quotidie ſplendide. Ubi ſolerter intuendum eſt quia celebrari conuiuia ſine culpa vix poſſunt: pene enim ſemper epulas comitatur voluptas. Nam dum corpus in refectionis delectatione reſoluitur: cor ad inane gaudium relaxatur. Pauperes autem vilibus debent eſſe contenti. xli. diſt. nõ cogantur. Iſti etiam religioſi qui ſic nimis voluptuoſe expendunt pecunias eorum vſibus deputatas: vel in aliorum vſibus ꝙ̃ proprios expẽdunt: furtũ quaſi cõmittunt: quia contrectant pecuniam inuito domino in alios vſus ꝙ̃ fuerit concedentis voluntas. Furtum enim eſt contrectatio rei aliene inuito domino. inſtit. de obli. que ex delic. naſcũ. §. furtum. et ex͂ de elec. dudum. ij. §. i. vbi de hoc. in gloſ. ſimile. Aliqui etiam religioſi ſe mẽdicos fingentes cõtra illud quod dicit Augu. Ulceroſi ſe medicos iactitant: nihil vel parum in phyſica ſcientes: licet in ea aliqualiter ſtudẽtes vt lucrentur pecunias et ſecularibus adulentur: multos decipiunt et in periculo irregularitatis ſe ponũt: et ex iſtis lucris proprietarij fiunt. et contra iura in tali ſcientia prohibita eis ſtudent: et ſm hoc excommunicationem incurrunt de mente capituli ex͂ ne cle. vel mona. nõ magno. vt ibi no. et facit eo. tit. c. ſi. & c. i. lib. vi. faciunt ad hoc ex͂ de etate & quali. ad aures. et de homici. tua. et hic vide quod ſcripſi. s͂. eo. §. viſo de abbatibus. ver. xiiij. et in additione ibi poſita in ar. xv. ¶ Tum etiã quarto proprietarij ſunt religioſi noſtri temporis multi: quia vſum rerũ ſibi appropriant ſicut ſi res eorum eſſent proprie. Et ſic iſto modo proprium poteſt dici in vſu. i. abuſu: quia abuſus eſt malus vſus. ex͂ de reſcrip. ſedes. et. c. nonnulli. et ex͂ de conſue. ex parte. et vide quod ſcripſi. s͂. eo. §. Item ꝙ ſimplex facti vſus. in ver. item dicere. et in additione ibi poſita que incipit/notat etiam Archi. in ar. lvi. ſicut in alio proprio. contra illud c. xij. q. i. dilectiſſimis. et. c. res eccleſie. et. xiiij. q. i. §. his ita. Nam appropriant ſibi loca vt vix forenſem fratrem niſi ſit eis nimis vtilis velint ſubſiſtere ꝙ ſit de familia. Semper volunt in locis proprijs commorari: vt proprie dicatur eis illud pſ. xlviij. Uocauerunt nomina ſua in terris ſuis. Libros et res alias quibus non vtuntur: aut ſenio: aut infirmitate grauati: aut quia tunc in eis ſtudere non habent: aut quia vadunt alio: & ibi libros et res dimittunt ſub ſua clauſura: aut quia eos duplicatos habent: ſuis fratribus preſtare nolunt: et ſic vere ſunt proprietarij: et peccãt mortaliter. Nam ex quo libro vel re alia religioſus non vtitur in preſenti: vel in proximo modico nõ vſurus eſt: ille liber vel res. i. eius vſus cõpetit alteri religioſo volẽti vti: quia vſus communis eſt. vt preallег. c. dilectiſſimis. Nec prelatus poſſet alteri religioſo vſum alicuius rei alteri ſubdito ſuo concedere niſi eo indiguerit vti: alias faceret eum proprietarium in illo vſu: quod non poteſt facere. vt ſuperius eſt probatum. ¶ Contra huiuſmodi tales ſibi appropriã-

tes res communes loquitur Daniel in collatione. iiij. in libro collationum Io. caſſi. dicens. Nam illud ridiculũ qualiter exprimatur: quod nonnullos poſt illum prime renũtiationis ardorem quo vel res familiares vel opes pluri mas ac militiam ſeculi relinquẽtes ſemetipſos ad monaſteria contulerunt: tanto cernimus ſtudio in ijs que penitus abſcindi non poſſunt: & neq; queunt in hoc ordine nõ haberi: ꝙ̃uis parua vilia q; ſint/eſſe deuinctos: vt horum cura priſtinarum omniũ facultatum ſuperet paſſionẽ: quibus profecto non magnopere proderit maiores opes et ſubſtantias contempſiſſe: quia affectus earum ob quos ille reſpuẽde ſunt: in res paruas atq; exiguas tranſtulerũt. Nã vitium cupiditatis et auaritie quod erga ſpecies precioſas exercere non poſſunt: circa viliores materias retinentes/non abſcidiſſe ſed commutaſſe ſe probãt priſtinã paſſionem. liij. diſt. legem. Nam nimia deuinci diligentia erga curam pſiacij vel ſeſtorij ſportelli ſacelli/codicis ſudarij atramentarij aliarumq; ſimilium rerum ꝙ̃uis viliſſimarum/eadẽ tamen qua antea libidine detinentur. Que etiam tanta emulatione cuſtodiunt atq; defendũt: vt pro ipſis commoueri aduerſus fratrem eos (et quod turpius eſt) litigare non pudeat. In quibus adhuc egritudine cupiditatis priſtine laborantes/hec eadem que vſus corporis poſſidere monachum vel neceſſitas cogit ſm numerũ menſuramq; communem nõ ſunt habere contenti. In hoc quoq; ſui cordis auaritiam deſignantes: quum vel ea quibus vti eſt neceſſe/propẽſius ſtudẽt habere: ꝙ̃ ceteri. Uel excedẽtes diligentie modum/peculiarius ea attentiuſq; cuſtodiunt: et ab aliorũ vſu et contrectatione defendunt: que vniuerſis fratribus debent eſſe communia. xij. q. i. c. ij. quaſi verbo differentia metallorum et non ipſa paſſio cupiditatis habeatur in noxa: et pro rebus quidem magnis iraſci non liceat: pro vilioribus vero rebus hoc ipſum feciſſe ſine culpa ſit: & non idcirco precioſiores abiecerimus materias vt facilius contemnere vilia diſceremus. Quid enim differt vtrum quis perturbationes cupiditatis erga opes magnas et magnificas/an erga ſpecies exerceat viliores: niſi ꝙ in eo reprehenſibilior iudicandus eſt ꝙ qui maxima ſpernit minimis obligetur. Ideoq; perfectionem cordis abrenuntiatio talis non obtinet: quia quũ cenſum habeat pauperis: non abiecit diuitiis volũtatem. hucuſq; Daniel. Audiui ꝙ quum quidam religioſus a quodã alio accõmodari ſibi acum petijſſet: ille noluit ſibi preſtare niſi petẽs pro pignore forfices ſibi daret: ſed quum caſu acus fracta fuiſſet: nunꝙ̃ ille frater forfices ſibi reddere voluit anteꝙ̃ ille frater acum ſibi aliam procurauit. Et ideo dicit lex ꝙ furtum etiam committitur in re parua: quia mens & affectus furantis conſideratur. inſti. de rerum diui. §. gallinarum. xiiij. q. vlti. furtum. inſti. de vſu. §. item ſi is. l. diſt. qui ſacrum. et facit quod legitur et no. ex͂ de ſimo. ex tue. in gloſ. i. In delictis enim voluntas attenditur: non effectus. de peni. diſt. i. ſi quis non dicam. et. c. quiſquis. et. c. ſi quis cum telo. cum. c. & l. prece. et ſequẽ vſq; ad. §. e. s͂. Immo (quod nefandius eſt) aliquoties de malis religioſis contingit ꝙ ſi frater habet aliquos bonos ſermones/vel bonam apoſtillam vel librum alium ſpecialem vtilem vel deuotum: quamꝙ̃ ibi tunc ſtudere non habeat aut per eũ predicare: volenti tamen et debenti predicare/aut cauſa edificationis ſue ibi legere: non ſolũ pretextu auaritie paſſionis/ſed etiam inuidie non preſtabit: non attendens talis religioſus habitu et non corde nec opere: quia charitas non emulatur: non querit que ſua ſunt: ſed emulatur proximum dei emulatione. i. ad Cor. xiij. et. x. c. xliij. diſt. ſcimus. viij. q. i. ſunt in eccleſia. Contra tales Grego. Noſtra ſunt que amamus in alijs: et amantium fiunt que amantur in nobis. Hinc penſent inuidi quante virtutis eſt charitas que alieni laboris opera noſtra ſine labore facit. ¶ Tum etiam quinta ſpecies proprietatis eſt in religioſis quibuſdam: quia ſicut proprietarij ſunt corde multi ex eis: ita et ore: quia vbi eſt theſaurus eorum: ibi eſt cor & os

Digitized by Google

ꝓrum. Mathei. vj. Ex ex abundãtia cordis. Math. xij. os loquitur. Frequenter enim de pecunia et denarijs loquuntur. contra quos. xvj. q. j. ſi cupis. In curijs etiam iudicialibus ſunt crebro pro pecunijs litigãtes. contra illud xiiij. q. j. §. j. vbi de hoc. et per Innoc. ex̄ de re iudi. c. j. a. a. a. contra illud quod dicit apoſtolus. Quare nõ magis fraudem patimini. j. ad Corinth. vj. Immo quicunq̧ experiũtur: reddant teſtimonium ꝙ fortiores et inſolentiores litigatores ſunt quidam religioſi: ꝙ ſeculares: quia nobilis materia quum corrumpitur: deterius corrũpitur ꝙ vilis. ar. xlvã. diſtin. quantumlibet. ¶ Dicit etiam meus liber/ mea cella/ mea tunica/ non attendentes ceci nec verecundantes: quia meum ⁊ tuum in proprietatẽ ſonat. vt preal. c. dilectiſſimis. et. xiiij. q. j. §. his ita. ⁊ diſt. viij. quo iure. legitur ⁊ no. in gloſ. hec verba. Unde Io. caſſi. in. iiij. lib. de inſtit. renuntiantium/ ait. Nec verbo audet quis etiam dicere aliquid ſuum: magnũq̧ ſit crimen ex ore monachi proceſſiſſe/ codicem meũ/ tabulas meas/ et ſimilia. proq̧ hoc digna penitentia ſatiſfacturus ſit: ſi caſu aliquo huiuſmodi verbum de ore eius effluxerit. hucuſq̧ Io. caſſia. In ordine etiam vnus litigat contra aliũ aliquando pro vſu rerum quibus vtuntur: de vſu proprium facientes. vt ſuperius eſt probatũ. Propter quod frequenter ſe ad iniurias prouocant et odia; que ex auaritia naſcuntur. vt ſuperius eſt probatum. cuius filia eſt ꝓprietas in malis religioſis. Unde Seneca. Quietiſſimam vitam ducerent homines ſi hec duo tollerentur de medio: meum et tuum. ¶ Tum etiam ſexta ſpecies eſt proprietatis talium malorum religioſorum: quia quum prelati volunt eos remouere de locis natiuis: vel aliq̃d eis auferre de ijs ſuperfluis que habent ad vſum ſuum: nullo modo habent pacem: ſed cum prelatis contendunt: eos perſequuntur: contra eos murmurant: coniurant: faciunt ꝑ ſuperiores prelatos: vel (qđ deterius eſt) per ſeculares eorum reuocari obedientias ⁊ precepta. et ſic nolunt ꝙ prelati de eorum rebus ſe intromittant: nec quaſi de locis natiuis eorum. cõtra illud. xij. q. j. non dicatis. Contrectant etiam tales res communes: quas ſibi appropriant: non permittẽtes eas per ſuos prepoſitos diſpenſari: et ſic furtum committunt. vt ſuperius eſt probatum. Quilibet enim prout communiter taliũ rerum communium diſpenſatorem ſe facit: ſicut faciũt ſeculares. Tales ergo religioſi non ſunt egreſſi de terra ſua ⁊ de cognatione ſua. contra illud Geñ. xij. quod dictum fuit Abrae in perſona religioſorum. Egredere de terra tua ⁊c. ſicut etiam poteſt exponi illud Mathei. xiiij. Marci. vj. Ioannis. iiij. Luce. iiij. Nemo acceptus religioſus (ſubaudi deo) in patria ſua. Faciunt etiam contra illud quod dixit Hieremias in perſona domini ⁊ ſequentium eum Hiere. xij. Reliqui domum meam: dimiſi hereditatem meã ⁊c. Et iterum Hiere. xlviij. Relinquite ciuitates habitatores Moab: et habitate in petra ⁊c. Et Iſidorus ait. lxxj. diſt. valet. Ualet interdum conuerſis pro ſalute anime mutatio loci. Plerũq̧ enim dum mutatur locus: mutatur mentis affectus.

¶ G

IN prędictis appropriationibus etſi multum offendant omnes religioſi communiter: maxime tamen caueãt ſibi fratres minores: qui nec in ſpeciali nec in communi poſſunt proprium poſſidere. vt ſepiſſime. ſ. allegatũ eſt. Qui etiam non ſolum promittunt ſine proprio viuere: ſed promittunt etiam paupertatem. ſicut in eorum regula cõtinetur. et ex̄ de exceſ. prela. nimis praua. ibi. In arctiſſima paupertate chriſto pauperi famulentur. ⁊ in decre. eorum Exijt. ibi. Chriſti ſemitas arcti⁹ elegerunt: ſed arctius non ſeruant aliqui ex eis. immo amplius abũdant quidam ex eis: ꝙ alij regulares: quia maior ad eos prout communiter habetur deuotio populi: et amplius eis dat: et populi deuotio eſt eis preuaricationis occaſio: quia eam in queſtum conuertunt. quicquid dicat eorum ſancta et apoſtolica regula/ Hec eſt celſitudo altiſſime paupertatis/ ⁊ apoſtolus. ij. ad Corinth. viij. Altiſſima paupertas eorum abundauit in diuitias ſimplicitatis eorum. Quidam tamen eorum pauperes ſunt ſine defectu: et ſimplices cũ multa malitia. quum tamẽ paupertati euangelice ſm Ambroſium. vt dictum eſt. penuria ſit annexa. Pauperes delicati. contra illud. xlj. diſt. non cogãtur. Pauperes mathematici in apparentia: non exiſtentia. Pauperes ſpiritu. i. ſine ſpiritu paupertatis. Querantur talium promptuaria/ enthece/ libri/ et tunice/ loculi et alia ſupellectilia eructuantia ex hoc in illud. pſ. cxliiij. ſi verum dico. Propter quod contra tales arguit papa Clemẽs in decre. Exiui de paradiſo. de verbo. ſigni. ex̄ in clemen. ꝙ contrarium faciunt ei qđ promittunt. Nunq̃ enim dicunt quidam ex eis/ ſatis eſt. xiiij. q. iiij. quid dicam. ¶ Si queris cuius hodie erit proprietas rei date fratri minori. Reſpõdeo olim erat domini pape. excepta pecunia que ſecabat pro dante vſq̧ ad cõſumptionem. vt in decre. Exijt qui ſeminat. de verbo. ſigni. in vj. libro. Sed dominus papa Io. xxij. reuocauit procuratores quos ordo habebat nomine Romane eccleſie inſtitutos: nolẽs ꝙ ab illo tempore aliquis in ordine nomine Romane eccleſie procurator poſſit inſtitui. Renuntiauit en. m proprietati omnium rerum quas fratres habent et eis dantur ad vſum. exceptis libris eccleſiaſticis et paramentis et locis. vt in ſua conſtitutione continetur. que incipit/ Ad conditorem canonum. Ergo neceſſe eſt ꝙ quum proprietas rei date apud fratres eſſe non poſſit. vt in preal leg. c. Exijt. et. c. Exiui de paradiſo. ſuperius alleg. ſit dantis: vel heredum eius: vel pauperum. quarum diſpẽſationem habebit epiſcopus: qui eſt pauperũ pater. C. de epiſ. et cleri. nulli. C. communia de ſucceſ. aut. omnes vero. §. j. ex̄ de iude. cum ſit. xij. q. ij. vulterrane. cũ. iiij. c. ſequen. quia in fratres minores dans transferre nõ potuit dominium cuius ſunt incapaces: ergo remaneret apud dantem. ſicut dicitur de pecunia in preal leg. c. Exijt qui ſeminat. ⁊. c. Exiui de paradiſo. quia nõ potuit facere donatori: quin in ſua donatione leges eccleſie et regula prohibẽtes fratres minores habere proprium etiam in communi/ vẽdicẽt ſibi locum. ex̄ de teſta. requiſiſti. cũ ſimi. Adde hic quod ſcripſi. ſ. in. §. oſtendunt. ver. ſed nec minimus. in ar. lxvj. Quicũq̧ ergo rem domino concedenti ⁊ repetenti frater minor vel communitas eorum nõ reaſſignaret: peccaret mortaliter: quia rem ſibi appropriaret: ⁊ inuito domino rem alienam contrectaret: quod eſt furtum. vt ſuperius eſt probatum. Semper enim nomine dantis detentat frater minor rem. et ideo ſibi eã negare non poteſt. ex̄ de reſti. ſpolia. cum veniſſet. Unde ⁊ ſecularis non poſſet rem illam preſcribere: quam alieno nomine poſſideret. ex̄ de preſcrip. ſi diligẽti. et de hoc plene no. xvj. q. iij. clerici. Nec res aſſignata fratri minori de licentia prelati poteſt transferri in communitatis vſus ſine licentia concedentis: quia ſpecies furti eſt de alieno largiri. ff. de furtis. ſi pignore. §. j. Non petitur ergo licentia a prelato fratre minore a ſubdito ſuo fratre re indigente: vt propterea res illa in vſus trãſeat communitatis: ſed vt prelatus ſciat et determinet cuius rei vſu ſuus ſubditus indigeat et quantum. Si autem concedẽs vſum rei cõmunitati concedat: tunc prelatus habet videre quis ex ſuis ſubditis vſum illius rei magis habeat neceſſariũ: et illi debet cõcedere vſq̧ ad arbitriũ dñi principaliter cõcedentis. Ad hoc facit quod legitur in preall. decre. Exijt. et ad ſupradicta faciũt. ff. depoſi. l. j. cõmo. rei cõmodate. ex̄ de preca. c. ij. ex̄ de cõmo. c. vnico. Rerũ eñ quibus fratres minores vtũtur detẽtores ſunt: nõ ꝓprie poſſeſſores. vt in iuribus preal. et no. preal. c. dilectiſſimis. in gloſ. ergo aliquis. Nõ dicat ergo prelatus vel ſubditus in ordine fratrum minorꝫ de breuiario/ vel veſte/ vel re alia quacũq̧ cõceſſa eorum communitati vel ſingulari perſone ꝙ ordinis eſt: ſicut tota die dicunt fratres quidam ceci ignorãtes ſtatum vel preuaricantes in eo: immo concedentes/ q: ordo in communi proprium habere nõ poteſt. vt ſepe ſuperius eſt probatum. Petat ergo licentiam ſemper frater minor

Cui⁹ ſit pecunia fratri minori data.

Digitized by Google

cui aliquid pro ſuo vſu aſſignatur ab aliquo extra ordinē a cōcedente: vt re illa poſſint alij fratres vti vſq ad ſue beneplacitum voluntatis: alſ vſum ſibi conceſſum nō poſſet alij concedere ſine conſenſu concedentis: alſ furtum talis committeret. ff. de fur. qui vas. §. ſi ego. et. l. ſi pignore. §. ſ. In affectu igitur ⁊ effectu aliqui fratres minores nō vſuarij ſed proprietarij ſunt cenſendi: maxime in ſex illis conditionibus proprietatis que ſuperius ſunt deſcripte.

¶ Articulus.lxv. A

Quid dicam de denarijs et pecunia quorum vſus ⁊ contrectatio quelibet per ſe et per perſonam interpoſitam eſt eis nedum proprietas totaliter interdictus: vt in eorum regula et declarationibus continetur. Pater enim noſter almus Franciſcus vir totus euangelicus ad literā etiam in hoc volēs euangelium obſeruare ſicut in alijs/ſaluo intellectu eccleſie ſacroſancte in tribus locis regule ſub precepto fratrib⁹ per ſe et per perſonam interpoſitam recipere pecuniā interdicit. de quo interdicto Luc. ix. Mat. x. Mar. vi. Nihil tuleritis in via ⁊c. et. xi. q. iij. ira. Unde Chryſ. ſuper Mat. homil. vlti. Si bonū eſſet aurū habere: hoc vtiq dediſſet apoſtolis chriſt⁹ qui ineffabilia tribuit eis bona. Nunc autem non ſolū non dedit: ſed etiā habere prohibuit. ideoq Petrus non ſolum nō fecundatus/ſed decoratus in paupertate dicit Actuū. iij. Argentum et aurum non eſt mihi. Item Bernar. Et habetur Mat. vi. et Luc. xij. in euangelio. Et perfectionis conſilium ⁊ remediū infirmitatis. Nolite theſaurizare vobis theſaurum in terra. hec perfectio eſt. ſi quidem filius hominis vbi caput ſuum reclinet non habet. Mat. viij. et Luce. ix. Petro et Joanni nec aurum erat. Act. iij. Paulus ſimplici victu veſtituq contentus. j. Timo. vi. hec ipſa labore manuum acquirebat. ij. Theſſal. vlti. Sed non omnes capiunt hoc verbum ſicut nec conſilium caſtitatis. Mat. xix. xxxij. q. v. qui ſitit. Ambro. homilia. xvj. ſuper Gen. Quid dñs noſter ſuis quidem ſacerdotibus precepit Luce. xiiij. audiamus. Qui non renuntiat oībus que poſſidet: non poteſt meus eſſe diſcipulus. Contremiſco hec dicēs. Meus enim primus omnium. meus inquam ipſe accuſator: exiſto: meas condemnationes loquor. Negat chriſtus ſuum eſſe diſcipulum quem videt aliquid poſſidentem: et eum qui nō renuntiat omnibus que poſſidet. Et quid agimus? aut quomodo hec ipſi legimus: aut populis exponimus: qui non ſolū non renuntiamus: ſed acquirere volumus ea que nūꝙ habuimus ante ꝙ veniremus ad chriſtum? Numquidnam quia nos arguit cōſciētia tegere nō proferre que ſcripta ſunt poſſumus? Noli duplicari criminis eſſe reus. Confiteor: ⁊ palam populo audiente confiteor: hec ſcripta eſſe: etiam ſi nōdū impleſſe me noui: ſed et hoc ſaltem cōmoniti feſtinemus implere: feſtinemus tranſire a ſacerdotibus Pharaonis. quib⁹ terrena poſſeſſio eſt. Gen. xlvij. xxiij. q. vlti. §. ꝙuis. ex de immu. eccle. non minus. ad ſacerdotes domini quibus in terra pars non eſt: quibus portio deus eſt. xij. q. j. clericus. et c. cui portio. Talis enim erat ille qui dicebat. ij. ad Cor. vi. Tanꝙ egentes multos autem locupletātes: vt nihil habentes ⁊ omnia poſſidentes. ex de exceſ. prela. min⁹. Paulus hic eſt qui in talibus gloriatur. huculq Ambro. Item ſuper illud Mat. x. in ſi. Qui potum dederit vni ex minimis iſtis ⁊c. gloſ. Minimi ſunt qui nihil penitus habent in hoc mundo. tales fuerunt apoſtoli.

Nō licet fratri minori neq per ſe neq per aliū pecuniā recipere.

Hoc autem preceptum de pecunia nō habenda non propterea dedit dominus apoſtolis ꝙ pecunia cauſaliter aut formaliter mala ſit ſed quia abſq ea meli⁹ ſeruatur paupertas et penuria euāgelica: que eſt prima beatitudo ſm Amb. Mat. v. Et quia eſt occaſio cupiditatis. Unde Ambro. in libro de offi. dicit. Feralis (inquit) auaritia in illecebroſa pecunia: que habentes contaminat: non habentes non iuuat. Item Bernar. de colloquio Simonis et Jeſu. Hec fugiendarum diuitiarum precipua cauſa eſt: ꝙ vix aut nūꝙ ſine amore valeāt poſſideri. Limoſa ſi quidem et glutinoſa nimis eſt nō modo exterior/verū etiam interior ſubſtātia noſtra menti: et facile cor humanū: omnibuſq frequenter adheret. Item Augu. ſuper Pſ. cxxj. Non ſunt iſte vere diuitie: ſed mendicitas: que quāto magis creſcunt/creſcit inopia auaritie. Non ſunt vere diuitie que plus augent cupiditatē eiꝙ eas poſſidet. ¶ B Itē de lapſu mundi. Diuitijs nihil tam cauēdum eſt: ꝙ ſuperbie modus. Qui enim non habet diuitias: nō habet vnde ſe extollat. Itē de verbis domini. Nihil enim eſt quod ſic generent diuitie quomodo ſuperbia. Omne gemen habet vermem ſuum. vermis diuitiarū ſuperbia eſt. Grego. j. mora. Solet (inquit) rerum abundantia tanto a timore diuino mentem ſoluere: quanto hanc exigit diuerſa cogitare. Nam dū foris per multa diſtrahitur: ſtare in intimis ſua phibetur. Idē in homil. ſuper illud Luc. viij. exijt ⁊c. Quis vnꝙ mihi crederet: ſi ſpinas diuitias interpretari voluiſſem? maxime quum ille pungāt: iſte delectent: et tamen ſpine ſunt: quia cogitationum ſuarum punctionibus mentem lacerant: et dum vſq ad peccatum pertrahunt: quaſi inflicto vulnere cruentant. Itē Augu. de lapſu mūdi. Diuitie ipſe quas putatis plenas deliciarum: pleniores ſunt periculorum. Item Ambro. in libro de offi. tractans illud Luce. ix. et Matthei. x. Nolite poſſidere aurum ⁊ argentum nec pecuniam. Velut falce pullulantem in mentibus humanis ſuccidit auaritiam. Super eumdem quoq ſermonem Chryſo. homilia. xxxij. Non dixit/Nolite vobiſcum accipere aurū. ſed ſi aliunde poſſibile eſt accipere: fugite hāc pernicioſam egritudinem. etenim multa per hec emendabit. Predicta originalia a principio iſtius. §. huc vſq poſui etiam. ſ. in prima parte. in. §. quadrageſimus. ver. fateor. in ar. xl. Item gloſ. ſuper illud Matth. vi. Hec omnia adijcientur vobis. Omnia ſunt filiorū. et ideo hec omnia adijcientur etiam non querentibus. quibus ſi ſubtrahantur: ad probationem eſt. ſi dētur: ad actionem gratiarum. quia omnia eis cooperātur in bonum. ad Roma. viij. de peni. diſt. ij. §. hec itaq. ver. in eodem. Augu. ſuper illud Joā. vlti. Uado piſcari. Cur non inuenit vnde viueret: quum dominus promiſit dicens Matthei. vi. Primo querite regnū dei: ⁊ hec omnia ⁊c. Prorſus dñs ſicut etiā promiſit impleuit. nā quis alius piſces qui caperentur apponuit? Item Chryſ. ſuper Mat. homil. lxiij. Nihil ita extinguit cupiditatis ſitim: ſicut deſiſtere a lucrandi cupiditate vel concupiſcentia. ſicut amaram choleram abſtinentia et euacuatio. Facilius eſt enim exiſtentes homines volare: ꝙ adiectione pluris quieſcere facere deſideriū. Creſcit amor nummi quantum ipſa pecunia creſcit. xiiij. q. iiij. quid dicam. Augu. lib. lxxxiij. queſtionum. Charitatis venenum eſt ſpes adipiſcēdorum temporalium. Et ſuper illud apoſtoli. ij. ad Corinth. vi. Tanꝙ nihil habentes ⁊c. gloſ. Hec fuit gloria apoſtolorum/nihil omnino poſſidere: ſine ſolicitudine eſſe: et tam res ꝙ earum dominos poſſidere. Item habetur in lib. j. eccleſiaſtice hiſto. ꝙ quū Abagarus rex preciperet dari aurum et argentum Taddeo apoſtolo: ille nō accepit dicēs. Si noſtra reliquimus: quomodo accipiemus aliena? Paulus de ſe ⁊ alijs apſis ait. j. ad Cor. iiij. Uſq ad hanc horam. gloſ. id eſt continue/eſurimus ⁊ ſitimus. Et alibi dicit ſe expoſitū latronibus quaſi aliquid portaret: non obſtat: quia illud tractans Ambro. in originali ſic ait. Quum in ciuitate diabolus eū occidere non poſſet: latrones excitabat ſibi in via. quum tamen nihil ferret quod latrones cuperent. Ambro. lib. j. de offi. Officium omne aut mediū aut perfectū eſt. et hoc in euāgelio phatur. Mat. xix. dicit dñs. Si vis ad vitā ingredi: ſerua mandata. Non facies homicidium. nō adulterabis. Hec media ſunt officia: quibus aliud deeſt. ideo ſequitur. Si vis perfectus eſſe: vende omnia bona tua ⁊ da pauperibus: et ſequere me. Hoc eſt igitur perfectū officiū/quod

Ad qd ſit cautū ne fratres minores pecuniā habeant.

Digitized by Google

greci chachomi/vocat quo coꝛrigũtur oĩa que aliꝭ potue
runt lapſus habere. Idem ſuper pꝛimam pꝛopoſitionem
epiſtole.i.ad Coꝛinth. A licitis temperare vult fideles: vt
non ſolum innocentes: ſed et gloꝛioſi videantur: conceſſa
enim pretermittere virtutis eſt maxime. Itẽ Hiero. ad Deme/
triadem. Pꝛohibẽtur mala. pꝛecipiũtur bona. pſ̃.xxxiij. et
xxxvi. et.i. Pet.iij. Declina a malo et fac bonum. Concedũ
tur media. ſuadentur perfecta.xiiij.q.i.c.cũ.c.ſeq. In duo
bus pꝛimis peccatum eſſe cõcluditur. Reliqua vero in no
ſtra poteſtate ſunt conſtituta: vt aut vtamur cõceſſis et li/
citis: aut ob maius pꝛemiũ ea que nobis permiſſa ſunt re/
ſpuamus. ¶ C. Itẽ Hiero. ad Helioidorum. Perfectus
ſeruus chꝛiſti nihil pꝛeter chꝛiſtum habet: aut ſi pꝛeter chꝛi
ſtum aliquid habet: perfectus nõ eſt. Idem ad Ruſticum
monachum. Si perfectionẽ ſequi deſideras: exi cũ Abꝛaã.
Gen.xij. de patria et cognatione tua. et perge quo neſcis.
Si habes ſubſtãtiam. Mat.xix. vende et da pauperibus.
Si non habes: grandi onere liberatus es. Nudus chꝛiſtũ
nudum ſequere.xij.q.i.clericus. Durum/grande/difficile.
ſed magna ſunt pꝛemia. Bernar. ſuper illud Ma.xix. Ec/
ce nos dimiſimus omnia. Optime ꝛ non ad inſipientiam
tibi. nam mundus tranſit et cõcupiſcentia eius.i. Joan.ij.
Cur lo/culos chriſti habue/rit. Et relinquere hec magis expedit: q̃ ab eis relinq̃. ¶ Fuit
ergo vna cauſa de loculis quos habuit dñs ad conſolan/
dũ infirmos.xij.q.i.habebat. et Augu. ſuper pſ̃.ciij. ꝛ Hu/
go ſuper pſ̃.xci. Bonum eſt confiteri dño. ꝛ.ſ̃.in.§.ad par
tem contrariã. in ver.iiij.in ar.lxiij. poſita ſunt hec et alia.
Alia ad refellendum hereticos: ne cõdemnarẽt eccleſiam
habentem loculos.xij.q.i.exemplum. ſicut faciunt Mani
chei: et alij heretici qui dicuntur apoſtolici.xxiiij.q.iij. qui/
dam.ver.apoſtolici. condemnantes eccleſiam pꝛopter re/
rum tempoꝛalium poſſeſſiones et pecuniam. Et ad terrẽ/
dũ auaros qui loculos concupiſcunt. vnde nullus de chꝛi
ſti diſcipulis periit niſi qui loculos poꝛtauit. Joã.xvij. vn/
de Chꝛyſo. ſuper Jo. homil.lxv. Si vero quis ſcrutabitur
quid furi exiſtenti loculos. Jo.xiij. commiſit pauperum: et
diſpenſare fecit aurum: vt omnem abſcinderet occaſionẽ.
Etenim ſufficientem habebat ex loculis concupiſcẽtie mi
tigationem. Sed pꝛopter nequitiam multam quam vole/
bat compꝛimere chꝛiſtus: condeſcenſione vtens ad eũ nõ
incuſabat ſurripientem: obſtruens pernicioſam cõcupiſcẽ
tiam et omnem auferens occaſionem. Alia cauſa ad infoꝛ
mãdum in modo habendi in cenobitis vel aliꝭ regulari/
bus viuentibus in communi.xij.q.i.habebat.c.nolo.c.non
dicatis. Alia ad dandum foꝛmã pꝛelatis eccleſie ad diſpẽ/
ſandum bona eccleſie aut ſuſtentationem miniſtroꝝ eccle
ſie: ꝛ ad pauperum releuandas miſerias. vt.xij.q.i. epiſco
pus. Unde et Chꝛyſ. ſuper Jo. homil.lxxi. de loculis chꝛi/
ſti loquẽs pꝛoponit queſtionem. Qualiter (inquit Mar.
x.) non peram non es iubẽs deferre/marſupium ferebat?
Jo.xiij.xij.q.i.habebat. ꝛ reſpondens ſubdit. Ad inopum
miniſterium. vt diſcas q̃m valde pauperẽ opoꝛtet paupe/
ribus multam facere pꝛꝛationem. quam authoꝛitatẽ.ſ̃.
in.§.reſpõdeo.ver.et Chꝛyſ. in ar.lx. perfecte poſui. in qui/
bus verbis oſtendit Chꝛyſ. q̃ viris perfectis competit mi
ſerabilium perſonarum curam gerere: quod maxime locũ
habet in pꝛelatis eccleſie: quoꝝ perfectioni cõſonat vt ſpi
ritualiter et etiam tẽpoꝛaliter paſcendis ſibi gregibus in/
tendant exemplo chꝛiſti. ad hoc.lxxxi.diſt.c.penul. ꝛ vlti. ꝛ
lxxxij.diſt.c.i.et.lxxxvij.diſt.per totum. et.xxxvi. diſt.§. ecce.
vbi loquitur de refectione panum. Et Pꝛoſper de vita cõ
templatiua. Scientes viri ſancti nil aliud eſſe res eccleſie
niſi vota fideliũ/et pꝛecia peccatoꝛum/et patrimonia pau
perum: non eas vendicabãt in ſuos vſus pꝛopꝛios: ſed vt
eas cõmendatas pauperibus erogauerunt. Hoc eſt poſſi/
dendo contemnere: non ſibi ſed aliꝭ poſſidere: et nec cu/
piditati habẽdi eccleſie facultates ambire: ſʒ pietate ſub/
ueniendi eas ſuſcipere. Quod habet eccleſia/eſt cũ omni/
bus nihil habentibus commune. Nec aliquid eis qui ſibi
ſufficiunt de ſuo debet erogare: quum nihil aliud ſit habẽ

tibus dare/niſi perdere. ad hec.i.q.ij.clericos.c.paſtoꝛ. ꝛ.c.
ſi quis.c.ſacerdos. ꝛ.c.ſi. ¶ Quantum ad modum vtẽdi/
foꝛma fuit perfectiõis ipſis apoſtolis ac ceteris huiuſmo/
di paupertatem pꝛofeſſis: vt quũ amoꝛe paupertatis ſem
per carere loculis cupiant: ſolum quãdo aperte neceſſita/
tis vꝛget articulus loculos ferãt. vt.ſ̃. oſtenſum eſt per oꝛi
ginalia. Et hic adde quod ſcripſi.ſ̃.per.v.folia.§.ad partẽ
contrariam in fi. in ar.lxiij. Non igitur loculi chꝛiſti ad fo/
mentum cupiditatis: ſed ad exemplum pietatis ꝛ pauper
tatis et condeſcenſionem infirmitatis trahendi ſunt. vt in
pꝛeall. decre. exiit qui ſeminat. Sicut enim in ſaluatoꝛe no
ſtro crucifixo nil fuit quod ſeculares gloꝛias aut delicias
ſaperet: ſic nil egit nil docuit per quod mundi diuitias ap
petendas eſſe monſtraret. Quin potius vt nos perfecte
paupertatis amoꝛe accenderet: in huius mundi campum
hoſtem impugnaturus ingrediẽs/de pauperrima matre.
xxvij.q.ij.ſic enim. pauperrimus pꝛodiit. Unde Beda ſu/
per Marcum exponẽs illud. Si quis mihi miniſtrat: me
ſequatur. Jo.xij.ait. Cõſideremus qua via venit: vt ſequi
mereamur. Ecce quum dñs ſit et creatoꝛ angeloꝛum: ſuſce
pturus naturam noſtram quam condidit: in vterum virgi
nis venit. naſci tamen in hoc mũdo per diuites noluit pa/
rentes: pauperes elegit. Unde et agnus qui pꝛo illo offer
retur defuit: columbarum pullos ꝛ par turturum ad ſacri
ficium mater inuenit. Luc.ij. Itẽ Chꝛyſ. ſuper Mat.viij.
homi. Pariens quidem filium confeſtim illum reclinauit
in pꝛeſepio: q: multis conuenientibus pꝛopter deſcriptio
nem. Luc.ij. non erat domum inuenire. Sed quid fuit qd̃
ſuaſit magos adoꝛare? Nihil enim ſenſibilium magnum
erat illic: ſed pꝛeſepe et tugurium et mater pauper: vt nu/
dam magoꝛũ videas philoſophiã. Idem quoq̃ in homi.
epiphanie de Magis loquens ſic dicit. Viderũt pandoꝛ/
chium tenebꝛoſum ꝛ foꝛdidum: magis animalibus q̃ ho
minibus aptum: in quo nemo contentus erat ſecedere niſi
itineris neceſſitate coactus: matremq̃ eius vix tunicã ha/
bentem vnam: non ad oꝛnatum coꝛpoꝛis/ſed tegumentũ
nuditatis pꝛoficientem. Sed et hoſtiam deo patri vt pon
tifex offerens/nudus in cruce pependit: necnon vt verita
tis eius tamq̃ perfectiſſime rectitudinis nequaq̃ diſcoꝛ/
daret medium ab extremis: tota ipſius vita caminus pau
pertatis fuit. Eſa.xlviij. Unde Bernar. Uolue ꝛ reuolue
a partu virginis vſq̃ ad crucis patibulum. non inuenies
in chꝛiſto Jeſu niſi ſtigmata paupertatis. ad hec.xij.q.ij.glo
ria. ibi. pauper dominus dedicauit. Item Bernar. de col/
loquio Simonis ꝛ Jeſu. Longe (inquit) aliud eſt in luto
aquarum multarum diuiſi. Exo.xiiij. fundo maris iter car/
pere terrena licite poſſidẽdo: aliud ipſam nouis greſſibus
nudam calcare omnia relinquẽdo. Matth.xix. Sed tem/
poꝛi gratie pꝛerogatiua hec debebatur. Petro nouũ iter
et non typus iterans ſeruabatur. Mat.xiiij. Antiquoꝛum
ſane patrum diebus donec inter homines ꝛ in terris vide
retur ꝛ conuerſaretur inter homines dñs maieſtatis: non
erat euangelice foꝛma perfectionis: ſed ſpiritũ dñi ſolo in
terris ſpũ ſequebãtur. At vbi verbũ caro factũ eſt ꝛ habi/
tauit in nobis. Jo.i. Jam in eo tradita eſt imago vite: ꝛ cõ
uerſationis exẽplar: qd̃ opoꝛtebat etiam coꝛpoꝛaliter imi
tari: vt vtroq̃ ſequentes nõ vlterius cum patriarcha Ja/
cob altero femoꝛe claudicemus. Gen.xxxij. Nec id dicim⁹
tamq̃ ſaluari quis hoc nequeat tẽpoꝛe: ſi ſecus egerit: ſed
vt gradum agnoſcat pꝛopꝛium: et locum perfectionis aut
diſcipulatus officium non vſurpet. Item idem ibidẽ. Do/
tatas et ditatas videmus eccleſias a diuitibus ſeculi: ſed
heu data eſt ipſa pꝛouidentia eleemoſyne in occaſionem
carnis. Et qui ſibi atq̃ aliꝭ in celo parare tabernacula de
buerant: in terra coniungunt domum ad domum: ꝛ copu
lant agrum agro. Eſa.v. Quis huius tempoꝛis rapiat ab
oꝛe apoſtoloꝛum verbum gratie/verbũ fiducie/ Ecce nos
reliquimus omnia ꝛ ſecuti ſumus te? Mat.xix. Ecce enim
vt populus/ſic ſacerdotes diuites fieri volunt. Similiter
et hic et abundãtius recipiũt conſolationem ſuã. Luc.vi.

Digitized by Google

Et quibuſdam interpoſitis ait. Utinā in duodecim vnus
hodie Petrus qui reliquerit omnia: vnus qui loculis ca/
reat valeat inueniri. Utinam ſaperes et intelligeres. in cā
tico Moyſi Deutero. xxxii. cum theſauro pecunie theſau/
ros ire pariter cumulari. Utinam nouiſſima preuideres.
Mat. xix. Animaduerteres facile per foramen acus trāſi/
turos non diuitiarum cumulos ſed delictorum. Nihil enī
intulimus in hunc mundum: haud dubium ꝙ nec auferre
poterimus quicꝗ. i. Timo. vi. ¶ Amb. in lib. de offi. Qui
apoſtolos ſine auro miſit: eccleſias ſine auro cōgregauit.
Mat. x. Et iterum. Qui plurimum auri poſſidet: nō abun
dat. Bernar. Animam dei capacem quicquid minus deo
eſt implere nō poteſt. Eccle. vi. Omnis labor hominis in
ore eius. i. in explendo deſiderio anime: ſed anima eiꝰ non
implebitur: quia nihil eſt quicquid in hoc ſeculo eſt: quod
figura eſt. i. Cor. vii. Hiero. ad Lucinum. Joſeph cū tuni/
ca egypti fugere nō potuit. i. pallio. Gen. xxxix. Adoleſcēs
qui opertus ſindone ſequebatur Jeſum: quia tentus fue
rat a miniſtris: terrenū abijciens indumentū nudus euaſ/
it. Mar. xiiii. Mat. xxvi. Helias igneo curru raptus in ce
lum/meloten (pellis caprina eſt. Hebre. xi. Circuierūt in
melotis) id eſt pallium. iiii. Reg. ii. reliquit in terris. Heli/
ſeus boues et iuga prioris operis cōuertit in vota. iii. Re
gum. xix. lxxxvi. diſt. non ſatis. Qui tangit picem inquina/
bitur ab ea. Eccli. xiii. Quādiu verſamur in ſeculi rebus: ⁊
anima noſtra poſſeſſionum ⁊ redituum procuratione de/
uincta eſt: de deo libere cogitare nō poſſumus. Cui ⁊ gloſ.
cōſonat ſuper illud Can. v. Spoliauit me tunica mea. Re
cepta ſolicitudine temporalium ſubſidiorum/quātūlibet exi
mius doctor difficile vitat peccatum. Iſidorus. Semper
interna quiete frueris: ſi te a terrenarum actionum ſtrepi
tu ſubtraxeris. Hieronymus ad Ruſticum monachum.
Sanctus Exuperius Toloſe epiſ vidue ſareptane. iii. Re
gum. xvii. imitator eſuriens paſcit alios: et ore pallente ie
iunijs fame torquetur aliena: omnemꝗ ſubſtantiā chriſti
viſceribus erogauit. xii. q. ii. c. i. ⁊. c. q abſtulerit. Nihil eo di
tius qui corpus chriſti caniſtro vimineo: ſanguinē portat
in vitro. nō ob. c. de conſe. diſt. i. et calix. Qui auaritiā pro/
iecit de templo: qui cathedras vendentium colūbas men
ſaſꝗ ſubuertit. Mat. xxi. Mar. xi. Luc. xix. Jo. ii. et. i. q. iii.
et multis. cum. c. ſeq. Mammone ⁊ nummulariorum era
diſperſit: vt domus dei vocaretur domus orationis: et nō
ſpelunca latronum. Huius tu ſectare veſtigia: et ceterorū
qui virtutis illius ſimiles ſunt: quos ſacerdotium ⁊ humi
liores. c. diſt. contra morem. xciii. diſt. domus. xcv. diſt. eſto.
facit et pauperiores. xli. diſt. epiſ. Aut ſi perfectus eſſe deſi
deras: exi cū Abraā de patria et de cognatione tua. Gen.
xii. Si habes ſubſtantiam: vēde et da pauperibus. Mat.
xix. Si non habes: grandi onere liberatus es. Nudus. xii.
q. i. clericus. xxxv. diſt. eccleſie. nudū chriſtum ſequere: du/
rum/grāde/difficile: ſed magna ſunt premia. et hoc. ū. po/
ſui. ver. Idē ad Ruſticum. Grego. iiii. moral. Rarū val/
de eſt: vt qui poſſident aurū ad requiem tēdāt: quum per
ſemetipſam veritas dicat. Luce. xviii. Mat. xix. Marci. x.
Q̄ difficile qui pecunias habent intrabunt in regnum ce
lorum. Rabanus ſuper Mat. xix. ibi. Q̄ difficile. Diffi/
cile hoc et maximi laboris eſt: pecunias habentes/vel in
pecunias confidentes exui philargyrie. i. auaritie retina/
culis: et aulam celeſtis regni intrare. Augu. de moribus
eccleſie. Job omnes diuitias amiſit: et factus eſt repente
pauperrimus. Job. i. ſed incōcuſſum tenuit animum. quo
animo ſi eſſent noſtri temporis homines: non magnope/
re in nouo teſtamento ab iſtorum poſſeſſione prohibere/
mur: vt perfecti eſſe poſſemus. Grego. i. moral. Nondum
virtus precepti emicuerat que oīa relinqui preciperet ⁊c.
vide. ū. in. §. item ꝙ ſimpliciter. ad ſi. ver. item ſm oppoſi/
torem. in. lvi. arti. Bernar. de colloquio Simonis ⁊ Jeſu.
Excuſant ſe aliqui fortaſſe dicentes ad Abraam Iſaac et
Jacob. Abraam diues valde. Gen. xiii. Iſaac locupleta/
tus ⁊c. Gen. xxvi. Jacob diues valde. Geneſ. xxxvi. Cete/
riꝗ ſancti numquid diuitias habuiſſe leguntur? Sufficit
nobis eſſe ſicut patres fuerunt. Neꝗ enim ſumus nos pa
tribus meliores. iii. Regum. xix. Si culpabilis eſſet poſſeſ/
ſio diuitiarum: nūꝗ illi in diuitijs tantam a domino gra/
tiam obtinerent. Quid reſpondebimus nouis imitatori/
bus ſanctorum veterum patrum? Imponāt certe vitulos
ſuper altare domini. pſ. l. Mactent arietes. hircos immo
lent. Heb. ix. quia et Abraam hoc fecit. Gen. xxii. Sed hec
inquiunt ſtatum vltra non habent: vbi reuelata eſt. ex de
puri. poſt par. c. i. veritas. Tranſierūt quidem ſi ipſas ſan/
ctorum quoꝗ diuitias temporales vmbram fuiſſe dixeri/
mus futurarum. i. Corinth. x. de conſe. diſt. ii. reuera. In fi/
gura ſi quidē omnia eis legimus cōtigiſſe. Deniꝗ quid ni
terrena palam poſſident ſancti et perfecti viri: quum ſola
palam terrena promitterentur a domino? Ubi ſane cele/
ſtis pmiſſio inſonuit: neceſſe eſt ſpiritualia ſpiritualibus
comparari. i. Cor. ii. Et mutari ſacrificium ſpe mutata. ar.
ex de conſtitu. tranſlato. huc uſꝗ Bernar. facit op. xii. q. ii.
gloria. ¶ D Immo etiam ſancto Eſaie qui erat in lege
veteri ait dñs Eſa. xlviii. Elegi te in camino paupertatis.
Grego. in homil. xl. euāgeliſtarū de lazaro et diuite. Ma
la (inquit) lazari purgauit ignis inopie: ⁊ bona diuitis re
munerauit felicitas tranſeūtis vite. Illum paupertas af/
flixit et terſit: iſtum abundantia remunerauit et repulit.
pſ. xxx. In abundantia proiectus ſum a facie oculorum tuo/
rum. Chryſ. ſuper epiſtolam ad Heb. ii. ſermone. Chriſtia
nus in pauperie conſtitutus/ꝗ cum diuitijs magis irra/
diat. Quomodo hoc? q: excludit a ſe ſuperbie typum. Nō
erit arrogans: ſed patiens obtemperans ⁊ pudicus et mi
tis et ſapiens. Qui vero in diuitijs conſtitutus eſt: multa
illum ad hec bona prepediunt. Inſpiciamus ergo que di/
ues operat. rapit aliena. eſtuat cupiditate. nefandos non
deſinit perpetrare concubitus. maleficia cuncta commit/
tit. Nonne vniuerſa hec ex diuitijs conſpicimus generari?
Intuere quomodo in pauperie magis ꝗ in diuitijs virtu
tes facilius poſſidemus. Nec mihi dicas quia in hac vita
diuites nullam vindictam ſuſcipiunt. nam cum omnibus
malis ſuis etiam hoc malum habēt diuitie: quia maligni/
tate peccantes adulationibus tenentur. Et quia diuitias
poſſidet ſemper peccans: nulla pena reuocatur. facit op.
xxiii. q. i. paratus. ibi. Nihil eſt infelicius infelicitate peccā/
tium ⁊c. Sed ſine illis remedijs remedia ſuſcipit peccato
rum: et frenum nullus illi imponit. Item in eodem ſermo
ne. xviii. Nemo cauſetur (inquit) de paupertate: tāꝗ cau/
ſa ſit multorum malorum: neꝗ obloquatur de chriſto qui
perfectionem illam dixit Matthei. xix. Si vis perfectus
eſſe ⁊c. Hoc enim ipſe dixit: et operibus oſtendit: et per di
ſcipulos ſuos oſtendit et docuit. Sectemur ergo pauper/
tatem. maximum quippe bonum eſt. nihil enim eo opulē
tius qui paupertatem ſponte diligit: et cum alacritate ſu/
ſcipit. Item in eodem ſermone. Abijciamus quecumꝗ
corpus florere faciunt: vitiant autem animam: vtpote
diuitie delicie et gloria. Idem ponitur. ū. §. religio. verſi/
cu. quod autem. in. lxi. articulo. ſed hic plenius. Cuncta
hec carnis ſunt: et amor corporum. Itaꝗ non amemus
ampliora: ſed paupertatem ſemper ſectemur. iſta enim
magnum bonum eſt. Sed ſapientia pauperis pro nihi/
lo habetur. Eccleſiaſtes. ix. Sed iterum. Diuitias et pau/
pertatem ne dederis mihi. Et ex camino paupertatis li/
bera me. Prouerbiorum. xxx. Quare hec dicta ſunt? Hec
in veteri teſtamento dicebantur: vbi multa ratio diuitia/
rum habebatur. vbi paupertatis plurimus erat contem/
ptus. vbi hoc quidem maledictio erat: illud benedictio.
Sed nunc nequaꝗ ita eſt. vide de hoc. xii. q. ii. cap. gloria
epiſcopi eſt. Si vis audire paupertatis predicamenta:
ipſam profeſſus eſt chriſtus. et dixit. Filius hominis non
habet vbi caput reclinet. Matthei. viii. Et iterum. No/
lite poſſidere aurum neꝗ argentum. Matthei. x. et Pe/
trus ait. Argentum et aurum non eſt mihi. Actuum. iii.
cap. Et in ipſo quidem veteri teſtamento Helias preter

Digitized by Google

melotã nihil habebat:quã etiã Heliſeo reliquit. iiij. Reg.
ij. Nonne Heliſeus.iij. Regũ.xix. Nõne Eſaias ⁊ diſcalcia
tus.Eſaie.xx. Nonne Joãnes baptiſta. Mat.iij. Marc.j.
Luc.iij. Fides.quia quod maxime facit fiduciam/hoc eſt
paupertas. Diues ſeruus eſt:obnoxius exiſtẽs damnis:et
tribuens omnivolenti eum nocere.ille autem nihil habẽs
proſcriptionem non timens nec cõdemnationẽ. Nequaꝙ̄
ergo paupertas facit ſine fiducia eſſe. Chriſtus cum pau
pertate mittebat apoſtolos in cauſam opus habẽtem fi
ducia multa.valde enim eſt fortis pauper verus ⁊ volun
tarius: ⁊ non habet vnde iniuriam patiatur. Amb.li.j.de
officijs.Nõ poteſt quis premiũ accipere: niſi legitime cer
tauerit.ij.Timo.ij. Nec glorioſa victoria: vbi nõ fuerint la
borioſa certamina. Ideoq; dñs dixit in euangelio. Beati
pauperes ſpiritu:quoniam ipſorum eſt regnum celoꝝ. nõ
dicit. Beati diuites.ſed pauperes. Inde em̃ incepit beati
tudo diuino iudicio: vbi erũna exiſtimatur humano. Hie
ronymus ad Paulinũ.et eſt.xij.q.ij.ſocrates.alꝰ eſt.c.glo
ria.ver.ſocrates. Socrates ille thebanus homo quõdam
ditiſſimus quum ad philoſophãdum Athenas pergeret:
magnum auri põdus abiecit:nec putauit ſe poſſe ſimul et
virtutes et diuitias poſſidere. Deniq; et tu audita ſenten
tia ſaluatoris Mat.xix. Si vis perfectus eſſe:vade ⁊ ven
de oia que habes:et da pauperibus. et veni: ſequere me.
verba vertes in opera: et nudam crucem nudus ſequeris.
xij.q.j.clericus. expeditior et leuior aſcendis ſcalã Jacob:
puriſq; manibus et candido pectore pauper de ſpũ ⁊ ope
ribus gloriaris. Geñ.xxviij. Chryſ.ſuper epiſtolã ad Heb.
ſermone.ij. Non habentes diuitias non propterea dolea
mus:ſed magis gratias vniuerſorum deo et domino refe
ramus:quia nos paruo labore eãdem mercedem quam ⁊
diuites poterimus promereri: et ſi volumus etiã amplior
eſt.nam et paruis magna lucramur. Mat.xix. Chryſ. ho
milia vlti.ſuper Mat. Diuitem neceſſe eſt multis indige
re:et turpiter ſeruire. Formidare et ſuſpicari et timere eo
rum qui ſuſpicãtur emulos et calumniatorum ora et aua
rorum concupiſcentias: ſed non paupertas eſt aliquid ta
le:ſed contrariũ vniuerſum. Regina eſt:furibus non ſub
iecta:ſed munita.portus tranquillus. paleſtra et gymna
ſium philoſophie. Audite quicũq; pauperes eſtis:magis
autem ⁊ quicũq; ditari concupiſcitis. Non pauperem eſſe
malum eſt:ſed nõ velle eſſe. Et neq; malum exiſtima pau
pertatem: ⁊ non erit tibi malum. Et ſi philoſophaberis decẽ
miliũ erit bonorum fons et origo. ad hec.xv.q.j.illa. Ber
nar. ſuper pſ. Qui habitat. Felix paupertas volũtarie re
linquentium omnia et ſequentium te dñe Jeſu. Felix pla
ne:que tã ſecuros immo et tam glorioſos faciat:in illo ſin
gulari fragore elementorum/in illo tremẽdo examine me
ritorũ/in illo tanto diſcrimine iudiciorum tenens iudicia
riam poteſtatem. ſicut dicit dñs/ Vos qui reliquiſtis om
nia ⁊ ſecuti eſtis me:ſedebitis ſup duodecim ſedes iudicã
tes duodecim tribus iſrael. Mat.xix. Grego. ſuper Job.
Deridetur iuſti ſimplicitas: lampas contempta apud co
gitationes diuitum: parata ad tempus ſtatutum. Job.xj.
Statutum quidem contempte lampadis tempus eſt ex
tremi iudicij predeſtinatus dies . Tunc reproborum ocu
lis pateſcet ꝙ poteſtate celeſti ſubniti ſunt q̃ terrena om
nia reliquerunt . Quiſquis enim diuini amoris ſtimulis
excitatus hic poſſeſſa reliquerit: illic procul dubio culmen
iudiciarie poteſtatis obtinebit: vt ſimul tũc iudex cum iu
dice veniat : qui nunc conſideratione iudicij ſeſe ſponta
nea paupertate caſtigat. Bernar. ſermone.lj. Duo habet
paupertas ſequentium chriſtum: afflictionem.ſ.et vilita
tem.de quibus ꝓpheta Dauid pſ.xxiiij. Vide(inquit)hu
militatem meam et laborem meum . Et propterea in ter
ra ſua duplicia poſſidebunt. Eſaie.lxj. Veſtiti duplicibus.
Prouerb.vlti. Ut pro pudore ſit honor iudiciarie poteſta
tis: ꝑ labore refrigerium placidiſſime ſeſſionis. Hec enim
eſt q̃ caſtigat/purgat/probat/humiliat/et exaltat. Chryſ.
homil.iiij.ſuper Mat. Deſcẽdamus(inquit)ad pauper
tatis caminum. Videamus qui ambulant in eo:et elatoꝝ
colla conculcant. Videamus miraculũ et paradoxum. ho
minem in camino pſallẽtem. hominẽ in igne gratias agẽ
tem.paupertati vltime illigatum: et multam ferẽtem deo
laudationem.pſ̃.lxxiij. Pauper et inops laudabũt nomẽ
tuum.et Eſa.xxix. Addent mites in domino leticiã:et pau
peres homines in ſancto iſrael exultabũt. Etenim tribus
illis pueris. Dañ.iij.ſimiles ſunt qui paupertatem cũ gra
tiarum actione ferũt. Nam et igne terribili paupertas in
cendere conſueuit: ſed pueros illos nequaꝙ̄ incẽdit. Ita
et nunc ſi in paupertate gratias egeris: vincula diſſoluũ
tur:et flamma extinguitur: et ſi extincta non fuerit(quod
multo mirabilius eſt)pro flãma ros oritur. Quod et in
philoſophantibus eſt videre: quoniam in paupertate di
uitibus curioſius diſponũtur: ⁊ in medio caminõ rore pu
ro potiuntur. Etenim maximus eſt ros non detineri con
cupiſcentia deliciarum. Et illi tunc contẽnentes reges fa
cti ſunt rege dariores et potentiores. Et tu quoq; ſi deſpe
xeris mundana negotia: omni mundo eris honorabilior.
ſm ſanctos illos. Hebre.x. Quibus mundus non erat di
gnus. Ut igitur dignꝰ celis efficiaris: deride preſentia.ita
enim et hic eris darior ⁊ futuris potieris bonis. Idem ho
milia.xv.ſuper Mat. Talis eſt luminis virtus: vt non ſo
lum luceat:ſʒ illuc ducat illos qui ſe ſequũtur. Quũ enim
nos viderint omnia bona preſentia contemnentes et ad
futura preparatos: ante omnem ſermonem operibus no
ſtris credent. Quis enim eſt ita amens: vt vidẽs eum qui
heri et ante laſciuiebat et ditabatur: omnibus exutum/et
ad famem et inopiam et duram vitã et pericula et ſangui
nem et occiſionem : et ad omnia que videntur pericloſa
preparatum:nõ manifeſtam hinc accipiat futurorũ demõ
ſtrationem? Si autem preſentibus nos immiſcuerimus ⁊
implicuerimus: qualiter poterunt credere ꝙ ad poſſeſſio
nem aliã feſtinemus? arg.xxv.diſt.c.vlti. Damaſcenus lib.
iij.dicit. Euangelium cognitionis dei non bellis et armis
exercitus aduerſariorum deuincens: ſed pauci/nudi/pau
peres/et illiterati/perſecuti/verberati/mortificati/crucifi
xum in carne et mortuum et deum exiſtentem predicãtes/
ſapientibus et potentibus preualuerunt.j. ad Corinth. j.
xxv.di.eccleſie. Euſebius in eccleſiaſtica hiſto.lib.iij. Qui
dam ardentiores diuine ſapientie cupiditate ſuccenſi ani
mas ſuas verbo dei conſecrabant : explẽtes perfectionis
ſalutare preceptum . Mat. xix. vt facultates ſuas primo
pauperibus diuidentes expediti ad predicandum euãge
lium fierent. Chryſo.ſuper Mat.homil.xlvj. Si autẽ ho
mines duodecim. Mat.ix.⁊.x. Luce.ix. Mar.iij.⁊.vj.orbẽ
terrarũ cõuerterũt: excogita quãta eſt noſtra malitia: quũ
tanti exiſtentes eos qui reguntur non poſſumus corrige
re: quos decem millibus mũdis oportebat ſufficere et eſſe
fomentũ. Sed ſigna(ais)habebant. Sed non ſigna eos
mirabiles fecerunt: multi enim ⁊ demones proijciẽtes q̄
iniquitatem operati ſunt: non ſunt facti mirabiles ſed pu
niti. Matthei.vij.quia et mali prophetant et miracula fa
ciunt.j.q.j.multe.et.c.teneamus.et.c.prophetauit.et ex̃ de
vene. ſanc. c.j. Sed quid (inquis) eſt quod eos magnos
oſtendit? Pecuniarum contemptus: glorie deſpectus: ab
omnibus huiꝯ vite ereptio.quia ſi hec non habuiſſent: ⁊
ſi decem milia mortuorũ ſuſcitaſſent:non ſolum nulli pro
feciſſent : ſed et ſeductores et malefici exiſtimati fuiſſent.
Idem homil.vlti.ſuper Mattheum. ¶ E Si quis tibi — Paupertatiſ laudes.
principatum et ciuiles poteſtates et diuitias et laſciuiam
proponeret: deinde paupertatem ponens electionem da
ret quamcumq; velles. hanc confeſtim raperes: ſi tamen
eius cognoſceres pulchritudinem . Mihi enim pauper
tas puelle quidam pulchre et ſponſe ſimilis eſſe videtur.
Cum hac Helias.iiij. Regum.ij. educatus raptus eſt bea
ta illa rapina. Cum hac Heliſeus claruit. iiij. Regum. xix.
lxxxvj.diſtinctione. non ſatis. Cum hac Joannes Bapti
ſta . Matthei. iij . Marci . j. Luce. iij. Cum hac apoſto
li omnes . Matthei. xix. ca. Sed et ipſam puelle huius

Digitized by Google

pulchritudinē intueamur. Etenim oculus eius eſt purus et preclarus: nihil habens turbulentum: ſed manſuetus/ tranquillus/ delectabilis/ ad omnes reſpiciens/ mitis/ humilis/ nullum odio habens/ nullum auertēs. os et lingua ſana eſt: continua gratiarum actione plena et benedictione et mitibus verbis et amicabilibus. pſ. lxxiij. Pauper ⁊ inops laudabunt nomen tuū. Si autem et vis proportionem membrorum eius videre: longa eſt ⁊ multum ſupereminentior ꝙ abundantia. Si autem fugiunt eam multi: ne mireris. etenim ⁊ alias virtutes fugiunt inſipiētes. Sed cōtumelijs afficitur (ais) pauper a diuitibus. Rurſus mihi inopie laudem dicis. quoniam beatus eſt qui cōuicium patitur. Matthei. v. ſed hoc ferre admonet inopia. Sed eſurit pauper (ais) et Paulus eſuriebat. ij. Corinth. xj. et in fame erat. Sed non habet requiem. ij. Corinth. xi. neq; filius hominis vbi caput ſuum reclinet. Matth. viij. Idē homilia. xlvj. ſuper Matth. Anima inopis voluntarij fulget velut aurū: ſplendet velut margarita fulgēs: floreſcit autem vt roſa. Non enim eſt illic tinea. Matthei. vj. non eſt illic fur: nō ſolicitudo huius vite negotiorum: ſed ſicut angelus ita conſeruatur. Vis aie huius pulchritudinem videre? vis inopie diuitias addiſcere? Non ſubiacet demonibus. Non adſiſtit regi ſed deo. Nō militat cum hominibus: ſed militat cum angelis. Non habet arcas duas vel tres/ vel viginti: ſed talem abundātiam/ vt hunc mūdum vniuerſum nihil eſſe exiſtimet. Non habet theſaurum ſed celum. Non indiget ſeruis: magis autem poſſidet ſeruos paſſiones et cogitationes que regū dominantur. Regnū autem et aurum et omnia talia quemadmodum puerorū ludibria deridet: et ſicut rotam et pilam hec omnia exiſtimat eſſe contemptibilia. habet enim mundum quem neq; videre qui in his ludunt poſſunt. Quid igitur paupere hoc melius eſt vſq;? Pauimentum deniq; habet celum. Si autem pauimentum tale: excogita tectum. Sed non habet equos et currus. Quid enim ei his opus eſt: qui ſupra nubes vehi debet et eſſe cum chriſto? Mat. v. Luce. xij. Bernar. ad Thomam. Multo ſalubrius diſceres chriſtum Jeſum Mat. xvij. Phil. ij. et hunc crucifixum. j. Cor. ij. quā vtiq; ſcientiam haud facile niſi cum mundo quis crucifixus fuerit/ apprehendit. Falleris fili falleris: ſi te putas inuenire apud mundi magiſtros quam ſoli chriſti diſcipuli. i. mundi contemptores dei munere adſequuntur. Nec enim hāc lectio docet: ſed vnctio. j. Jo. ij. ſed exercitatio in mādatis domini. Augu. in li. de eleemoſyna. Metuis (inquis) ne patrimonium tuum forte deficiat: ſi ex eo operari largiter ceperis. Quādo enī factū eſt vt iuſto poſſent deeſſe ſubſidia: quum ſcriptum ſit. Nō occidet deus fame animam iuſti? pſ. xxxvj. Non vidi iuſtum derelictum: nec ſemen eius querens panem. Helias in ſolitudine coruis miniſtrantibus paſcitur. iij. Reg. xvij. Et Danieli in lacu ad leonū predam iuſſu regis incluſo prandium diuinitus apportatur. Dan. vlti. Et timemus ne operanti et dnm deum promerenti deſit alimentum? quum ipſe ad exprobrationem eorum quorū mens dubia eſt et parua fides: conteſtetur et dicat Mat. vj. Aſpicite volatilia celi quō non ſeminant neq; metunt neq; colligūt in horrea: ⁊ pater veſter celeſtis paſcit illa. Volucres deus paſcit. ⁊ quibus diuine rei nullus ſenſus eſt: eis nec cib⁹ nec potus deeſt. Tu chriſtiano/ tu dei ſeruo/ tu operibus bonis dedito/ tu dño ſuo charo aliqd exiſtimas defuturū? An putas q; qui chriſtū paſcit a chriſto ipſe nō paſcitur? aut eis terrena deerūt: quibus diuina et celeſtia tribuuntur? Unde hec incredula cogitatio eſt? Unde hec impia et ſacrilega meditatio? Nūquid vidua Sarepte Heliam pauit ⁊ ab eo paſta eſt? iij. Reg. xvij. Frater Bonauentura generalis minorꝫ magiſter in theologia et cardinalis ait. In camino paupertatis electi ipſius penuria purgātur a crimine: ipſius erubeſcētia humiliantur in mēte: ipſius parſimonia caſtigātur in carne: ipſius deuota gratitudine cōciliantur ad proximū: ipſius cōdeſcenſiua benignitate cōfigurātur ad chriſtū: ipſius ſublimi celſitudine ſurſum aguntur in deū. Augu. ſuper pſ. ciij. In loculis habēdis et exigenda quodāmodo annona chriſtus non petendo/ ſed prebendo indigentiā ſuſcepit. Super illud Act. xx. in fi. Beatius eſt magis dare ꝙ accipere. gloſ. Bede. Non illis qui relictis omnibus ſecuti ſunt dnm diuites eleemoſynarios preponit: ſed illos maxime glorificat qui cunctis que poſſidentur renunciantes/ laborāt nihilominus operando manibus: vt habeant vnde tribuāt neceſſitatē patienti. Ephes. iiij. Idem dicit Jo. caſſi. in lib. x. de ſpiritu accidie. et dixi. ſ. lōge in. §. ex quo ſpōſa. in ver. et Act. xx. in ar. lj. et. ſ. §. ad partem cōtrariam. ver. vndecima inſtātia. cū duobus ver. ſeq. et in additione ibi poſita. in ar. lxiij. Hiero. ad Julianum. Extruis monaſteria: multus a te numerus ſanctorꝫ ſuſtentatur. ſed melius faceres ſi et ipſe ſanctus inter ſanctos viueres. Bernar. Uolo te eſſe amicum pauperum: magis autē imitatorē. ille eſt gradus proficientium: hic perfectorꝫ. Mat. xix. Hiero. contra Uigilantiū. Non negamus cunctis pauperibus ſi tāta ſit largitas: ſtipes eſſe porrigendas. Apoſtol⁹ ad Roma. xij. ibi. Sanctorum neceſſitatibus communicantes. ⁊. ij. Cor. viij. ⁊. ix. quidem docet faciendam eleemoſynā ad omnes. j. q. ij. ꝙ pio. xlij. diſt. quieſcamus. maxime autem ad domeſticos fidei. Gala. vlti. Uide quod legitur et no. xx. di. c. j. gloſ. j. De quibus ſaluator in euangelio loquebatur Luc. xvj. Facite vobis amicos de mām̄ona iniquitatis qui vos recipiant in eterna tabernacula. Nūquid pauperes in quibus corporis flagrans libido dominat: pnt habere tabernacula eterna: q nec preſentia poſſident nec futura? Non enim ſimpliciter pauperes: ſed pauperes ſpiritu. Mat. v. appellātur. De quibus ſcriptum eſt in pſ. xl. Beatus qui intelligit ſuper egenum et pauperem. In vulgi pauperibus nequaq; intelligētia/ ſꝫ opus eſt eleemoſyna. In ſanctis vero pauperibus beatitudo eſt intelligentia: vt ei tribuas qui erubeſcit accipere: et quū acceperit dolet. metēs carnalia ⁊ ſeminās ſpūalia. j. ad Cor. viij. et ex. de cenſ. cū apls. et Roma. xv. huculq; Hiero. Et Ambro. Juſto amplius debetur eleemoſyna. lxxxvj. diſt. non ſatis. Et in pauperibus nō tam attendēda eſt ſm Hiero. paupertas ꝙ religio. xvj. q. j. c. vlti. Bernar. ad fratres de mōte dei. Quū diues eſſet chriſtus: pauper ꝑ nobis fact⁹ eſt. ij. Cor. viij. Et qui voluntarie paupertatis dedit. Mat. v. ⁊. xix. preceptum: ipſe eiuſdem in ſemetipſo formam dignatus eſt demonſtrare. xlij. diſt. §. j. xcv. diſt. eſto. Ut enim ſciant euāgelici pauperes quid eis faciendum ſit: ipſe etiam a fidelib⁹. Luce. viij. et Jo. xij. paſci voluit: nōnūq; et ab infidelibus. Luce. xix. ſed vt fideles faceret: vite neceſſaria accipere nō recuſauit. Hieronymus ad Demetriadem. Alij edificēt eccleſias: veſtiant parietes marmorum cruſtis: non reprehēdo: non abnuo: vnuſquiſq; in ſuo ſenſu abundet. ex de ſepul. certificari. meliuſq; eſt hoc facere ꝙ repoſitis opibus incubare. Sed tibi ꝓpoſitum eſt chriſtū veſtire in pauperibus: ſeruorum dei pauperū habere curam. Mat. v. qui diebus ac noctib⁹ ſeruiunt dño ſuo: qui in terra poſiti imitantur angelorum conuerſationem: et nihil loquūtur niſi quod ad laudem dei pertinet. j. Timo. vj. xij. q. j. clericus. ⁊ c. epiſcopus. habenteſq; victum et veſtitū his gaudent diuitijs. qui plus habere nolunt: ſi tamen ſeruant propoſitum. xij. q. j. nolo. alioquin ſi amplius deſiderant ijs que neceſſaria ſunt probantur indigni. Sicut omnium malorꝫ radix eſt cupiditas. j. Timo. vj. Auaritia eſt idolorum ſeruitus. Ephes. v. et Coloſ. iij. de peni. diſt. ij. §. ex premiſſis. xlvij. diſt. bonorum. ſic paupertas vera et voluntaria cunctorum eſt origo bonorum: que eſt contemptus affluentie et amoris pecuniarū. In hiſtoria ſchola. ſuper illo verbo/ Accepit eam diſcipulus in ſuam. Joā. xix. Quaſi in ſuam matrem: vel in ſuam quaſi poteſtatem: vel in communionem rerum ſuarum: tamē nihil creditur habuiſſe propriū. notatur. xvij. q. iiij. §. notandum. ſed quum eſſet beata virgo cū apoſtolis: iſte ſpecialē curā eius gerebat. ad hoc facit. xxvij. q. ij. ſicut enim. Item in eadē hiſtoria ſcholaſtica

Digitized by Google

ſuper illud Actuum.iij. Argentum et aurum non eſt mihi. Non enim erat ſuum quod reſeruabat in vſus pauperum qui reliquerant patrimonia ſua ponētes omnia ad pedes apoſtolorum. Actuū.iiij. Hieronymus in laudibus Paule ait. Hoc habebat voti vt mendicās moreretur: et vnum nummum filie non relinqueret: et in funere ſuo aliena ſindone inuolueref. ſicq̧ facta eſt ſicut chriſtus. Jo.xix. Chryſo. in laudibus Pauli dicit ꝙ nihil habebat niſi corpus: ſꝫ et in hoc exemplum ſe aliis prebuit quum ait. j. Cor. xj. in princi. Jmitatores mei eſtote: ſicut et ego chriſti. Hieronymus ad Lucinum. Seipſum et res omnes deo offerre chriſtianorum et apoſtolorū eſt: qui duo paupertatis ſue in gazophylacium era mittentes. Marci.xij. in fi.xiiij.q.j. odi. Luc.xxj. totum cenſum quem habuerunt domino tradiderunt: et merentur audire. Mathei.xix. Sedebitis ſuper ſedes duodecim: iudicantes duodecim tribus iſrael. Chryſ. ſuper Mattheum. homilia.xxviij. Ueruntamen quecunq̧ dixero: nihil repreſentabit tale ſermo quale rerum experientia. Et ideo vellem illos qui in illum deuenerunt philoſophie verticem nobis adeſſe: et tūc manifeſte videre huius rei delectationem: et qualiter nulli illoꝝ qui diligunt paupertatem acceptarent ditari decem milibus prebendis: tanq̄ qui non lamentātur in ſolicitudinibus: ſed rident et ſaltant: et iis qui diadema ſibi circumponūt magis in paupertate decorantur. ¶ Chryſ. ſuper Mat. homilia. xlvj. Quid autem ſi quis tibi proponeret facere fenum aurum et poſſe omnes pecunias vt fenum cōtemnere: nō vtiq̧ hoc ſuſciperes magis. et valde decēter. etenim hoc homines maxime attraxiſſent. Si enim videretur auro affici: concupiſcerent et ipſi hanc virtutem. vt Simon magus. Act. viij. j.q.j.c. qui ſtudet. xxvij. diſt. quod interrogaſti. et augeretur eis pecuniarum cupido. Si autem viderent homines vt fenum aurum deſpiciētes: olim vtiq̧ ab hac egritudine exuti eſſent. Letitia mentis pauperem comitatur. Unde gloſ. ſuper illud pſ. lxviij. Ego ſum pauper et dolens: ſalus tua deus ſuſcepit me. Laudabo in me et in membris nomen dei cum cantico: id eſt cum delectatione: quia ſi omnia deſint: deus tamen mecū eſt. vt ſequitur. Uideant pauperes et letentur. vide.ſ. ver. Chryſ. homilia. iiij. Gregorius nazanzenus. Sed facultatibus inquis defraudabunt meis: ſed facilius mihi abſcindēt quas nō habeo. Si autem eccleſiaſticis hoc vtiq̧ eſt pro quo omīs pugna et omne certamen eſt: an ignoramus ꝙ per pecunie cupiditatem et loculorum fraudem Judas ad proditionē proficiſcitur chriſti: Jo.xij. et xiij. et Luce. xxij. in prin. xxiij.q.iiij.c.ij. et iij.ij.q.j. vnus. Augu. in fine libri vnde malum. Qui (inquit) bene vult vti temporalibus bonis: non eis amore conglutinetur: et velut mēbra anime ſue faciat quod fit a mundo: ne cum reſecari ceperint: cum cruciatu tabeſcat: ſed eis totus ſuperferatur: et habere illa atq̧ regere paratus ſit: amittere vero ac non habere paratior. Ambro. Nullum adminiculum preſtant diuitie ad vitam beatam. quod euidenter monſtrauit dominus dicēs Mat. v. Beati pauperes ſpiritu. et Beati qui nunc eſuritis. Luce vj. Jtaq̧ paupertatem famem dolorē que putantur mala pene. ex de iureiuran. et ſi chriſtus. non culpe. xv.q.j. illa. non ſolum impedimento non eſſe ad beatam vitam: ſed etiam adiumento eſſe euidentiſſime mōſtratum eſt. Sed et illa que videntur bona. ſ. corporalia diuitias ſatietatē letitiam expertem doloꝝ detrimentum eſſe ad fructū beatitudinis dominico. Luce. vj. Ue vobis diuitibus. declarato iudicio liquet. Sic ergo non ſolum adminiculo nō ſunt ad vitam beatam corporis externa bona: ſed etiam diſpēdio ſunt. Hiero. in vita Malchi monachi. Eccleſia poſtq̄ ad pncipes chriſtianos venit: poſtea et diuitiis maior eſt ſed virtutibus minor effecta: ſed inter turbines et aduerſa mūdi ſuccreuit. xij.q.j. futuram. Hiero. ad Euſtochium. Alia fuit in veteri lege felicitas: in qua beatus dicitur qui habet ſemē in ſion. Exo. xxiij. et repromiſſio fit diuitiarum in toto pentatheuco. et xxiij.q.v.§. hinc notandū. Statim autem vt filius dei ingreſſus eſt ſuper terram: nouam ſibi legē inſtituit: vt qui ab angelis adorabatur in celis. Heb. j. haberet angelos et in terris. Tunc holofernis caput Judith continens amputauit. Judith. xiij. Tunc Jacobus et Joānes relicto patre rete et nauicula ſecuti ſunt ſaluatorem. Mat. iiij. affectum ſanguinis et vincula ſeculi et curam domus pariter relinquētes. Tūc primū auditum eſt. Mat. x. et xiij. Mar. viij. Luce. ix. et xiiij. Qui vult venire poſt me &c. Nemo enim miles cum vxore pergit ad prelium. Diſcipulo ad ſepulturam patris ire cupienti non permittitur. Matthei. viij. Luce. ix. Uulpes foueas habēt: et volucres celi nidos: filius hominis non habet vbi caput reclinet. ne forte contriſteris ſi anguſte permanſeris. Hiero. ad Nepotianū. et eſt. xij.q.ij. gloria. Neq̧ vero aliquis mihi opponat diues in iudea templum: mēſas lucernas thuribula patellas ciphos mortariola et cetera ex auro fabrefacta: tunc hec probabantur a domino quādo ſacerdotes hoſtias immolabāt: et ſanguis pecudum erat redemptio peccatorum: quāq̄ hec omnia in figura preceſſerunt. Nunc vero quum paupertatē domus ſue pauper dn̄s dedicarit: portemus crucem: et diuitias lutū eſſe putemus. chriſtus vocat Luc. xvj. xiiij.q.v.§. ſed hec. Jniquum mammona non amemus quod Petrus ſe non amare teſtatur. Act. iij. Alioquin ſi tantum literā ſequimur: et in auro atq̧ diuitiis ſimplex nos delectat hiſtoria: cum auro obſeruemus et cetera. Ducant pontifices vxores virgines. Leuit. xxj. xxviij. diſt. q: ſunt. xxvij. di. nemo. et c. ſeminatim. xxxiij. diſt. curandū. et c. precipimus. Lepra corporis. Leuit. xiij. et xiiij. de peni. di. j.§. ex his. ver. moyſi. et in gloſ. id eſt aliqua macula. vitiis anime preferat. Creſcamus: multiplicemur: et repleamus terram. Gen. j. Figamus duodecim menſe tabernacula. Deut. xvj. et ſolennia ieiunia buccinis concrepemus. Qui ſi hec omnia ſpiritualia ſpiritualibus. j. Cor. ij. comparantes ſic intelligamus vt dn̄s noſter intellexit et interpretatus eſt (ſabbatum iſta cum ceteris figuralibus euacuata conſtat. dicit Gratianus. xxxv.q.j.§. hac itaq̧.) Aut aurū repudiemus cū ceteris ſuperſtitionibus iudeorum: aut ſi aurū placet: placeant et iudei: quos cū auro aut pbare nobis neceſſe eſt: aut damnare. Si opponatur de eo quod dicit Paulus alibi ad Phil. iiij. et xlj. diſt. ꝙ dicit Scio abūdare. nō debet intelligi quantum ad affluentiam rerū: ſed quantū ad ſufficientiam mētis. de qua Augu. in lib. de beata vita. Nullus perfectus aliquo eget. Et qd̄ videtur corpori neceſſarium: ſumet ſi adfuerit: et ſi nō adfuerit: iſtarū rerū nō frangitur inopia. ¶ Hāc paupertatis formam Joannes etiā ſeruauit euangeliſta cū diſcipulis ſuis. inter quos duobus. ſ. Tito et Eugenio. de quibus legitur et no. xvij.q.iiij.§. ſed notandū. qui magnas reliquerāt opes egeſtate tētatis. ſicut ſcribitur in eius legēda ait. Nūquid nō valet manus dn̄i vt faciat ſeruos ſuos diuitiis affluentes: ſed hoc certamen ſtatuit animarū: vt ſciant ſe eternas habituros diuitias qui pro eius nomine tēporales opes hic habere noluerūt. Mat. v. Chryſ. ſup. Mat. homi. lxiij. Nihil ita extinguit cupiditatis ſitim ſicut deſiſtere ab acquirēdi cōcupiſcētia: ſicut amaram cholera abſtinētia et euacuatio. Facilius em̄ eſt hoīes exiſtentes volare: q̄ adiectiōe pluris quieſcere facere deſideriū. Et Aug. lib. lxxxiij. queſtionū. Charitatis venenū eſt ſpes adipiſcendoꝝ tēporaliū. Greg. ſup Ezech. homil. vj. Neq̧ em̄ ſanctus vir ideo terrena deſerit: vt hic alia tpalia centies plus recipiat. Mat. xix. Sed per centenariū numerū perfectio deſignat: q: ſi quis pro dei nomine tēporalia cōtēnit: hic perſecutionē mētis recipit: vt ea nō appetat que cōtempſit. Centies itaq̧ recipit quod dedit: q: pfectionis ſpiritum accipiens terrenis non indiget: etiam hoc ſi non habet: his conſentit. Bernar. in ſermone illo. Dixit ſimon Petrus Mat. xix. dicens. Quid eſt centuplum iſtud fratres: niſi conſolationes viſitationes primitieq̧ ſpūs qui ſuper mel dulcior eſt: Jllud centuplum pulchre lateq̧ exponit Abraam de charitate et virtutibus et pace animi:

et etiã literaliter in collatione ſua que eſt de mortificatio-
ne: que eſt vltima.et.xxiiij.in lib. collationum Jo.caſſi. Et
poſt pauca. Non eſt pater aut mater: non eſt domus aut
ager: nõ deniqꝫ aliquid corporale: ſed plane his omnibus
eſt delectabilius: ſuper omĩa hec dulcius: et vniuerſis his
iocundius eſt: ⁊ quecumqꝫ deſiderantur in ſeculo hoc: ne-
quaꝗ̄ huic valent cõparari. Beda etiã ſuper illud Mat.
xix. Nemo eſt qui reliquerit domum ⁊c. Quia nimirum a
fratribus atqꝫ conſortibus propoſiti ſui: quia ei ſpirituali
glutino colligãtur, multo gratiorem etiam in hac vita re-
cipiet charitatem. Cui conſonat gloſ.ibidem. Omnes ſan
cti et quecumqꝫ habent communicãt. xij.q.j.c.ij.xxiij.q.vij.
c.j.et.iij.et.iiij. Item gloſ. ſuper illud Matth.vj. Hec om-
nia adijcientur vobis. Omnia ſunt filiorum: ideo hec om
nia adijcientur: et nõ querentibus. ſi ſubtrahãtur, ad pro-
bationem: ſi dentur, ad gratiarum actionẽ erunt. Grego.
in moral. Solet inquit rerum abundantia tanto a timore
diuino mentem ſoluere: quanto hanc exigit diuerſa cogi-
tare. Nam dum foris per multa diſtrahitur vel ſpargitur:
ſtare in intimis fixa ꝓhibetur. Idem Grego.in homil. ſu-
per illud Luc.viij. Exijt qui ſeminat ⁊c. Si nos inquit vo
bis ſemen verbum, agrum mundum, volucres demonia,
ſpinas diuitias ſignificare diceremus: ad credendum no
bis mens forſitan veſtra dubitaret. Unde et idem domi-
nus per ſemetipſum dignatus eſt exponere que dicebat.
Quis vnꝗ̄ mihi crederet: ſi ſpinas diuitias interpretari
voluiſſem: maxime quum ille pungant: iſte delectent? ⁊ ta
men ſpine ſunt: quia cogitationum ſuarum pũctionibus
mentem lacerant: et dum vſqꝫ ad peccatum pertrahunt:
quaſi inflicto vulnere cruentant. Hec etiam duo origina-
lia.ſ. ſunt poſita inter iſta originalia. Gregori⁹ in homil.
vnius martyris ſuper euangelium, Si quis vult. Nudi cũ
nudo ſcꝫ diabolo luctari debemus: quia ſi veſtitus quiſqꝫ
cum nudo luctatur: citius ad terram deijcitur: quia habet
vnde teneatur. Quid enim ſunt terrena omnia: niſi que-
dam corporis indumenta? Qui ergo ad certamen prope-
rat: veſtimẽta abijciat: ne ſuccumbat. Hieronymus ad Ne
potianum et transfertur.xij.q.j. clericus.pã.xv. Si autem
ego pars domini ſum: et funiculus hereditatis eius: nec
accipio partem inter ceteras tribus.xiij.q.j.§.his ita.ex̃ de
deci.c.j.ſed quaſi ſacerdos et leuita viuo de decimis: et al-
tari deſeruiens.j.Cor.viij.ex̃ de prebẽ.cũ ſm.altaris obla
tione ſuſtentor: habens victum ⁊ veſtitum: ijs contentus
nudam crucẽ nudus ſequor.ij.Timo.vj.xij.q.j.epiſcopus.
Hiero. ad Heliodorum. Nolo priſtinarum neceſſitudinũ
recorderis: nudos habet eremus. Bern. de colloquio Si
monis et Jeſu. Age ergo et qui relinquere omnia diſpo-
nis: te quoqꝫ inter relinquenda numerare memento. Im
movero ⁊ principaliter abnega temetipſum. Matth.xvj.
Marci.viij. Luce.ix. Hieronymus loquens de paula. Te
ſtis eſt Jeſus nec vnum quidem nũmum ab ea derelictũ.
Quid hac virtute mirabilius: feminam nobiliſſime fami-
lie magnis quõdam opibus tãta fide omnia dilargitam:
vt ad egeſtatem vltimam perueniret? Jacent alij pecu-
nias in corbonam. Luc.xix.xxiiij.q.j.odi. funibuſqꝫ aureis
dona pendeant. Nemo plus dedit pauperibus ꝗ̄ qui ſibi
nihil reliquit. Mat.iiij.ibi Grego.in homil. Greg.in dia-
logo de abbate Iſaac ſic ait. Quũqꝫ ei crebro diſcipuli in-
nuerent vt pro vſu monaſterij poſſeſſiones que offerebã-
tur acciperet: ille ſolicitus ſue paupertatis cuſtos fortem
ſententiam tenebat dicens. Monachus qui in terra poſ-
ſeſſionẽ querit: monachus non eſt. Sic quippe metuebat
paupertatis ſue ſecuritatem perdere: ſicut auari ſolent di
uites perituras diuitias cuſtodire. Chryſo. homil.viij. ſu-
per Mattheum. Nunc veniens in eremum egypti para-
diſi hanc videbis meliorem effectam. Etenim eſt videre
vbiqꝫ regionis illius chriſti exercitum ⁊ regalem gregem
et ſuperiorum virtutum vrbanitatem. Exiſtẽria enim om-
ni exuti et mundo omnino crucifixi? Galathas vltimo. et
vltra prorſus procedunt ad corporis operationem: ad in-
digentiam vix cibum ſumentes. Neqꝫ enim quando ieiu-
nant et vigilant: vacare per diem dignum exiſtimant: ſed
noctes quidem ſacris hymnis et vigilijs, dies in orationi
bus et manuum operationibus conſumunt: apoſtolicum
imitantes zelũ. Luce.xviij. Oportet ſemper orare.j.Theſ-
ſalonicẽ.v.ici.de conſecra.diſt.v.j.Corinth.iij. Verecũ-
demur igitur omnes et diuites et inopes. quum illi nil pe
nitus habentes niſi corpus ⁊ manus ſuas, cogunt ſe ⁊ ſe-
cum litigant impenſas hic indigentibus inuenire. ſicut
Paulus Actuum.xx. Nos autem multis modis terre re-
conditis nec ſuperflua ad hoc tangimus. Gregorius na-
zanzenus in apologia ſua. libro.ij. Sed paupertatem in-
quit et penuriam exprobrabũt. Iſte ſunt diuitie mee. Iſta
me non ſolum glorıantem, ſed arrogantem facit. Uideor
enim mihi hoc audire ab inimicis: quia veſtigijs illius in-
cedã: qui ꝓpter nos egenus factus eſt quum diues eſſet.
ij.Corinth.viij. Atqꝫ vtinam exuere me iſtis panniculis
quibus circumdari videor poſſem; vt nudus effugerẽ ſpi-
nas, diuitias. Matthei.xiij. Luce.viij. ſeculi que retinent
et reuocant pergentes ad deum. Chryſo. ſuper Matth.
homilia.ix. Si ab honore quidem qui in ſuperioribus eſt
pre alijs pecunie nos expulerint: contemptibiles erunt.
Celorum autem rege per ſingulos dies clamante et dicẽ-
te Matthei.xix. quia difficile eſt cum illis celum intrare:
non proijciemus omnia: et non deſiſtemus ab omnibus:
vt cum libera facie regnũ ingrediamur? Idem ſuper Jo-
annem homil.xix. Omnia agamus vt chriſtum imitemur.
Quid igitur chriſtus ait Matthei.viij. Luce.ix. Uulpes
foueas habent: ⁊ volucres celi nidos. filius autẽ hominis
nõ habet vbi caput reclinet. Augu. ſuper illud apoſtoli.ij.
Corinth.viij. Scitis inquit gratiã domini noſtri Jeſu chri
ſti: qui ꝓpter nos egenus factus eſt: quum eſſet diues ⁊c.
Factus eſt egenus intantum vt non haberet quod habẽt
vulpes. Luc.ix. et in hoc conſilium do vt paupertatẽ eius
ſeruemus et imitemur.

Predicta originalia que recollegi pro ma-
gna parte de apologia fratris Bonauentu
re de expropriatione et de paupertate et de
prohibitione pecunie apoſtolis et apoſtoli-
cis viris data, ideo ſuper⁹ cumulaui: vt ſciãt
viri euangelici maxime fratres minores ad quid ſunt per
euangelium et ſuam regulam obligati. de quo euangelio
et regula et declarationibus et conſtitutionibus genera-
libus et prouincialibus aliqui non curantes, votum pau-
pertatis frangunt: ſuperflua recipientes: que habent ad
vſum ſibi appropriãtes: et pecunias per alios verius per
ſe poſſidentes.

Articulus.lxvj. A

Offendũt autem in

iſta receptione aliqui fratres minores,
prout cõmuniter multipliciter per hunc
modum. Tum quia de pecunia que pro
eis deponitur: emunt et faciunt ſuꝑflua. Fratres
quum vſus moderatus et pauper cõcedatur in rebus eis minores
et non ſuperfluus. vt in decre. Exijt qui ſeminat.li.vj.⁊ in multifa-
clemẽ. Exiui de paradiſo. de ver.ſigni. clarius continetur. riã abu-
Expenſe em̃ voluptuoſe oĩbus ſunt prohibite: vtiles con tũtur pe
ceſſe: ſecularibus neceſſarie ſine quibus res ſtare nõ põt: cunia.
expẽſe neceſſarie: ⁊ vita iſta nõ ducitur: religioſis maxime
fratribus minoribus cõcedũtur. vt de hoc no. ſuperius in
§.adhuc perita.ver.tum etiam tertio.in ſi. in ar.lxiiij. Itẽ
qr de illa pecunia de emptione precioſoꝝ faciunt emi ioca
lia ⁊ precioſa; ⁊ ſcribi libros delicatos, ⁊ veſtes precioſas,
et fercula lauta, cum diuite epulone. cõtra illud Luc.xvj.
xlj.diſt.non cogantur.et.c.parſimoniã. vide.ſ.in.§.adhuc
perita.ver.tum etiam tertio. in articulo.lxiiij. Item non
pro neceſſitatibus ingruentibus vel emergentibus fa-
ciunt pecuniam deponi: ſed pro futuris neceſſitatibus
et non neceſſitatibus: vnde non ſolum curant de craſtino

Digitized by Google

contra verbum dei. Mat.vi.in fi. Nolite ſolicitI eſſe in cra
ſtinum.xii.q.i.habebat.ſed de anno:ũ circulo.cõtra preal.
decre. exiit. Item quum pecunia deponatur pro taliũ ne
ceſſitatibus:ipſi frequenter faciunt eam expendi et expen
dunt pro aliorum fratrũ neceſſitatibus et ſeculariũ.quod
fieri nõ poteſt ſine licentia illius a quo depoſita eſt:et pro
quo retinetur. vt preall.c. exiit. Item tota die emunt per
ſe aliqui fratres:et vendunt per alios: ⁊ ſic per perſonam
interpoſitam pecuniam accipiunt et [illegible]ant.contra eorũ re/
gulam ⁊ declarationes predictas.Fratres enim minores
quicquid ſit de alijs religioſis/nec emere nec vẽdere poſ/
ſunt per ſe vel per alios: nec cũ licentia nec ſine licẽtia pre/
latorum:quia qui per aliũ facit:per ſe facit.ex de reſti.ſpo.
cumveniſſet.quia tales contractus ad veros dominos et
proprietarios pertinent. vide.i.§.porro.ver. et quia vt ſe/
pe.in ar.lxvii. quia emptio et venditio ſine precio nõ pro/
cedit.ex de emp.⁊ ven.cũ dilecti.ff.eo.l.ii.et inſti.eo.§.pre/
ciũ.ſed omnis vſus et contrectatio pecunie ꝑ ſe et ꝑ alios
eſt fratribus minoribus interdictus:vt in eorum regula ⁊
declarationibus continetur. Item tota die vendunt ali
qui fratres minores ligna de ſyluis : granum de terrulis
quas aliqui habẽt iuxta hortos:vinum de quibuſdam vi/
neolis et pergolis : hortoliria de horto : mel de aluearijs
apum; fructus de arboribus: legumina de hortis: panem
elemoſyne vel commutant(quod idem eſt quod vende/
re:⁊ qui contractus ad verum dominum pertinet) et alia
ſupellectilia que eis dantur.quod facere nõ poſſunt:quia
non debent aliquid recipere/vt id vẽdant.ſicut expreſſe di
cit eoꝝ declaratio ſepe dicta.exiit.§.preterea.ver. non eñ.
Item vadunt aliqui per terras ⁊ villas/ et vbi nõ habẽt
loca et habent loca/ elemoſynas pecuniarias procuran/
do et petendo: et importunitates frequenter ingerendo:
famulum retro ducẽdo:et denarijs pixides et loculos im/
plendo.quod eſt contra eorum ſtatum.quia nõ eſt ille mo
dus deponendi pecuniam pro neceſſitatibus fratrum. vt
dicunt per eorum declarationes. Itẽ ponunt aliqui cyp/
pos et arcas in eorum eccleſijs:vt ibi ſeculares ponant pe
cunias: faciunt etiam per pueros vaſa et bacinilia per ec/
cleſiam deportari:⁊ aliquoties extra:in quibus ponãt pe
cuniam ſeculares. que ſunt expreſſe contra declara. eorũ.
Exiui de paradiſo.§.porro.Quando etiam non habẽt fa/
mulum paratum ad recipiendum elemoſynam pecunia/
riam eis datam : faciunt per dantem eam poni in feneſtra
vel alio loco; et poſtmodum faciũt eam inde accipi.quod
eſt expreſſe contra mentem declarationum eorum. Item
intromittunt ſe aliqui de executionibus teſtamentoꝝ vbi
pecunie expenduntur et diſpenſantur. Item recipiunt
elemoſynas pecuniarias in altaribus. Item recipiunt
compotum a famulis de pecunia pro eorum neceſſitatib⁹
depoſita. Item portant claues cellarum ſcriniorum mo/
netarum capſarum capſidilium in quibus pecunie recon/
duntur. Item tangunt pecunias vel cum cera vel cum li
gno vel cum palea. Portant etiam quidam eorum pecu/
nias ſutas in habitibus et tunicis. Quidam etiam eorũ
faciunt ſibi pecuniam poni in capitijs:⁊ ſic per tales pecu
nia contrectatur.contra declara.predict. in caſibus preli/
batis.et ꝯtra predi.decla.maxime in clemẽ.exiui.§.deniqꝫ.
de ver.ſigni.eoꝝ que eis precipiunt a contrectatione qua/
libet pecunie abſtinere. Uadunt etiam aliqui per indul/
gentias:et ad viſitandos ſuos parentes/et ad procuran/
dum facta regum et baronum et comitũ et aliorum/et ad
ſtudia/et ad eorum conſolationes alias corporales/⁊ ad
faciendum ambaxatas et legationes/equitando et pedi/
tando cum burſarijs/et cum maximis frequenter quanti/
tatibus florenorum et turonum et alioꝝ denarioꝝ.contra
eoꝝ ſtatum.q: iſti et eoꝝ ſimiles non ſunt caſus in quibus
licitũ eſt eos burſarios ducere:neqꝫ in quibus pro eorũ ne/
ceſſitatibus ſit pecunia deponenda. et ſic faciunt expreſſe
cõtra declara.exiui.§.quocirca.ex de ver.ſigni.in cle. Nũꝙ
enim per viam burſarios ſecum poſſunt ducere:niſi quum
per veram obedientiam non procuratã/multo fortius nõ
extortam/a prelatis eorum pro cauſis neceſſarijs ordinis
vel alijs mitterentur: et per regiones inhumanas tranſi/
rent:in quibus non eſſet veriſimile ꝙ mendicãdo elemo
ſynam eſibilem inuenirent. In quo caſu et peram poſſent
ducere et burſarios.ſm Bedã. vt i ſuo originali poſito.ſ.
§.proxi. inter alia paupertatis originalia cõtinetur. Itẽ
precipiũt aliqui depoſitarijs ſuis vel nuntijs/vel famulis
tenentibus pecunias a deponẽtibus pro fratrum neceſſi/
tatibus expendendis/quomodo et qualiter expendant il
las pecunias. Capſas pecuniarũ aliquoties portãt. Pe/
cunias deponunt:aut deponi faciũt:eas repetũt.hec om/
nia contra predic.§. quocirca.et.§.deniqꝫ. eiuſdem decre.
Item ſi centum milia florenoꝝ et totidem talenta argẽ/
ti et auri darẽtur quibuſdam fratribus: maximeqꝫ eoꝝ com/
munitatibus:nunꝙ reſpuerẽt: quia nunꝙ talium neceſſi/
tas finem habet nec ſatietatẽ: vt ad literã taliũ cupidita/
ti ſatiſfieri nunꝙ poſſit:et totus mundus ei oblatus eſt ꝓ
obolo.xiiij.q.iiij. quid. Sed falſo vocant neceſſitatem ſu
perabundantiam et voluptatem : promptuaria eructan/
tia/ad literam ſm Dauid/ex hoc in illud.pſ.cxliij.quia ſm
Remigium neceſſitas prope neceſſe eſt : et ſine qua quis
non poteſt viuere: que circa victum et veſtitũ/ſm apſm.i.
ad Timo.vi. et pauciſſima ſupellectilia his annexa/eſt pu
ro et fideli oculo eſtimanda.x.q.ii.epiſcopus.et.xii.q.i.cle/
ricus.et.c.epiſcopus.ſed quidam fratres nec prope mortẽ
expectant:nec prope infirmitatem:nec prope verã neceſſi
tatem:quia nullam neceſſitatem habere volunt nec pari/
nec penuriã:que tamen paupertati euangelice/ſm Amb.
eſt annexa. Et Bernar. ſicut ſuperius eſt probatũ in.§.ſ.
proxi. in eorum originalibus.in ar.lxv. Uere ergo et vera/
citer hodie de facto pecunie parũ vel nihil a fratribus ali
quibus minoribus cõmuniter obſeruatur:⁊ eorum in hoc
potiſſimũ per eos apertiſſime regula violatur. Recipiũt
eñ aliqui et quaſi omnes maxime ciſmontani per ſe ⁊ per
perſonam interpoſitã denarios ⁊ pecuniã affectu pariter
et effectu:eas ſine neceſſitatibus veris ⁊ emergẽtibus vel
ingruẽtibus iã pro ſe deponi faciẽdo:⁊ in caſibus prohibi
tis et pro libito expendendo.vt ſuperius eſt multipliciter
declaratum. Generalis eñ eoꝝ cũ toto capitulo generali
nõ poſſet alicuivnũ denariũ etiã cauſa elemoſyne elargi
ri.vt dixi ſuperius in.§.religio.inver.nõ poſſet.in ar.lxi.q:
nemo dat qđ nõ habet:nec habere poteſt:nec dare. xxviij.
diſt.preſbyterũ.i.q.i.ventũ.c.gratia.⁊.c.qui perfectionẽ. ⁊
q.vij.dalbertũ.cũ.c.ſeq.de cõſe.di.iiij.quđ.in prin.ex de iu/
re patro.qđ aũt.in fi. Quia denarius fratrũ nõ eſt nec eſſe
poteſt: ſed illius qui depoſuit quouſqꝫ in eoꝝ nõ alioꝝ ve/
ris neceſſitatibus ingruẽtibus ſit cõſumptus. vt in decre.
Exiit.et Exiui de paradiſo/luculenter apparet. Et hoc qđ
eſt eis ad ſummã gloriã/carnales et cecã ⁊ cupidi recipiũt
ad ſuũ defectum et iniuriã. Prouerb.xviij. Nõ recipit ſtul
tus verba prudẽtie: niſi ea dixeris que verſantur in corde
ſuo. ¶ Qꝫ autem gloriantur quidã fratres minores pecu
niam nõ tangere nuda manu : In hoc mores phariſeorum.
vſurpant:qui decimant mentam et anetum/culicem colã/
tes/et camelum deglutientes. Matth.xxiij. Non eñ pro/
prie receptio eſt in tactu:licet etiam eius cõtrectatio et ta/
ctus ſit eis per decre.Exiit.et intellectu regule/ab eccleſia
interdictus; q: etiã ante pedes apoſtoloꝝ olim precia po/
nebantur:et ab eis non tangebantur. Actuum. iiij. Mul/
ti etiam mundi nobiles pecuniam tangere dedignantur:
tamen expendi eã faciunt et maxima quantitate: quia eo/
rum eſt. tangeretur enim ſicut petra vel lignum pecunia
a fratribus : ſi haberent eam voluntatem habendi et ex/
pendendi ſine peccato:niſi eccleſia prohiberet tamꝙ ſpe/
ciem mali in fratre minore. i. Theſſalonicen. vltimo.i. q.i.
emendari. Decens enim et conſequẽs eſt ꝙ ab eius etiam
contactu debeant abſtinere : quia contactus pecunie eſt
etiã ad habẽdum pecuniam illectiuus : et qui tetigerit pi/
cem; inquinabitur ab ea. Eccli.xiij. Quidam frater noſter

lectoꝛ Pariſieñ. dixit mihi ⁊ glorîabatur ꝙ in.xl.annis nõ
tetigerat denarium: et tamen trecentas libꝛas turonēſes
habebat reconditas(vt audiui) Et adde hic qđ ſcripſi.ſ.
§.religio autem.ver.quia vere.in ar.lxi. ⁊ in additione ibi

An pꝛo fratre minoꝛe liceat pecuniā deponere.

poſita que incipit/maxima. ¶ Oꝛ autem aliqui fratres ce
ci dicunt ꝙ pecuniam pꝛocuratam legatam vel ſponte eis
datam deponi faciant apud depoſitarios fratrum vel nũ
tios per eos pecunias largiētibus pꝛeſentatos ſm decla/
rationes de licentia pꝛelatoꝛum: et ſic tuti credunt in ſuis
conſcientijs exiſtere/ pꝛopter hoc ſolum quia de licētia fa/
ciunt eam deponi: Sciant ꝙ nec pꝛelati nec totus oꝛdo ſi/
mul iunctus poteſt dare licentiam ꝙ pecunie deponātur
pꝛo fratribus vel in ſpeciali vel in communi. niſi ſm decla
rationes pꝛedi.exijt.et.c.exiui.ſcʒ pꝛo neceſſitatibus veris
et pꝛopꝛijs ⁊ pꝛeſentibus/vel iā ingruētibus. vt ibi. ¶ Li
centia autem ideo petitur a pꝛelatis: quia ipſi debent ſci/
re et determinare pure et fideliter pꝛo quibus veris neceſ
ſitatibus ingruentibus fratrum non alioꝛum pecunia de/
ponatur. Unde moꝛtaliter peccant pꝛelati: et pꝛeuaricato
res regule ſunt: et ſunt occaſio peccati moꝛtalis ſubditoꝝ
ſi aliter ꝙ̄ in ſepe dictis declarationibus continetur/ licen
tiā dent fratribus ꝙ ꝓ eis aliqua pecunia deponatur. Du
pliciter enim peccāt tales pꝛelati. tum quia dant licētiam
fratribus habendi pecuniam: contra regulam et declara/
tionē pꝛedic. tum quia in peculio cum eis diſpēſant: quod
nedum pꝛelati fratrum minoꝛum facere non poſſunt: ſed
nec alioꝝ oꝛdinum qui poſſunt alš habere pecuniā in cõi.
vt eẋ de ſta.mo.c.ij.⁊.c.cum ad monaſterium. Si de licētia
igitur pꝛelatoꝝ pecunia nõ poteſt deponi pꝛo fratribꝰ mi/
noꝛibus niſi ſm declarationes pꝛedictas: quid dicemꝰ de
illis pſeudo fratribus qui ſolo fratrũ nomine gloꝛiantur:
qui ſine aliqua licentia vel conſcientia pꝛelatoꝝ ſuoꝛũ pe/
cunias maxime ſine vera neceſſitate faciũt deponi vbi vo
lunt: et diſpenſant pꝛo libito voluntatis. Hi peccant ta/
les moꝛtaliter: et quia contra regulā ⁊ declarationē pꝛedi
ctam/pecuniam recipiũt: et quia ſine licentia pꝛopꝛietarij
ſunt: et ſicut pꝛopꝛietarij puniēdi tam per coꝝ conſtitutio/
nes ꝙ̄ per canonicas ſanctiones.xij.q.i. non dicatis. eẋ de
ſta.mo.ſuper quodam. Quidam etiam fratrum minoꝝ di
cũt/ Pauperes ſumus: nõ habemus niſi.xx.ſolidos: vel.x.
vel.v.vel vnũ. Uere tales pauperes ſunt ſpũ: et ſine ſpũ:
qꝛ etſi pauperes ſunt in cenſu: nõ tñ in affectu. qꝛ etſi non
habent: hoc ideo eſt quia habere nõ poſſunt. parati enim
tales ſunt recipe ſine aliqua neceſſitate vera: ſi qui darent
inuenire valerent. ſicut et ſemper recipiunt quũ offertur:
et ſine oblatione quantũ poſſunt pꝛocurāt. Immo etiam
illa modica pecunia que pꝛo eis eſt depoſita non indigēt.
et ſic illud modicũ tenendo/peccant moꝛtaliter.xiiij.q.vl/
ti.furantē.quia nec vnus denarius ꝓ fratre minoꝛe depo/
nendus eſt: niſi pꝛo vera et non ficta neceſſitate ingruēti.
vt pꝛobant declarationes coꝝ pꝛedicte. Et cõtra tales di/
xi.ſ.verbũ Danielis anachoꝛite.ſ.in.§. adhuc petita.ver.
contra hmõi.in ar.lxiiij.ꝙ etſi cenſum habeant pauperis:
habent tamē diuitis voluntatem. Paupertas enim ſpiri/
tualis.i.voluntaria et penurioſa remuneratur a dño: non
inuoluntaria/nec abundans. vt pꝛobat Gꝛego.in homil.
ſuper illud Mat.xix. Ecce nos reliquimus oĩa. Et ſatis
de iſta materia in.vij.§.pꝛeall.ſuperiꝰ pertractaui. Nec er/
go credant ſe tales fratres ꝓ modica pecunia excuſari cõ/
tra regulam recepta pꝛo qua peccant moꝛtaliter(vt dixi)
ſicut pꝛo mille floꝛenis. licet fatear ꝙ qui plus offendunt
in affectu et in pecunie quantitate: amplius puniētur: im/
mo et aliquo modo ſceleratioꝛ videtur auaritia in quanti
tate modica/ꝙ̄ in magna: qꝛ minus de incitatione habet.
facit quod no.xxvi.di.c.duo. Et ſuperius eſt dictũ ſm Da/
nielem anachoꝛitam in collatione ſua.iiij.in li. collationũ
Io.caſſi. ꝙ eādem auaritiam quidam in religione cõmit/
tunt in paruis et paucis: quam in magnis et pluribus re/
bus in ſeculo committebant. Quanta ergo demētia ⁊ be/
ſtialitas eſt maxime in fratribus minoꝛibus/pꝛo vno ſoli/
do quo vere non indigent: et tenent repoſitũ apud repo/
ſitarium: perdere animas ſuas: ſicut perderent pꝛo centũ
millibus floꝛenoꝝ: quum tamen dicat dñs. Quid pꝛodeſt
homini ſi vniuerſum mundũ lucretur: anime vero ſue de/
trimentum patiatur? Mat.xvi. eẋ de ſimo.c.mattheus.et
Luc.ix. Tantum autem inualuit iſta peſtis et iſta manife/
ſta regule pꝛeuaricatio in oꝛdine minoꝛũ de pecunia: ſicut
et in alijs oꝛdinibꝰ: qui tamen tātũ nõ offendunt: ꝙ aliqui
ſunt mali fratres minoꝛes/et vtinam non ſint plures/pꝛo
quibus aliqua pecunia tenetur: etſi veram neceſſitatē nõ
habeant. Et aliqui mali fratres minoꝛes/qui etſi vere nõ
indigeant: eam tamen non reſpuunt ſibi datam: immo te
nent eam in ciſtis ſuis: et vt pꝛopꝛiam pꝛo libito exponũt.
In oꝛdine enim minoꝝ non habent aliqui pecuniā (vt de
alijs oꝛdinibus taceamus) quia habere nõ poſſunt: quia
nõ inueniunt largitoꝛem: ſicut conſciētia et experiētia ma
nifeſtat. ¶ Aliquoties frater minoꝛ cõtra aliũ coꝛam ſuo
pꝛelato ſuper pecunia nedum ſuper alijs ⁊ libꝛis et ſupel
lectilibus litigat: et actiones et petitiones ſuas intentat:
et libellũ foꝛmat ac ſi ſua eſſet pecunia. et vere ſua eſt quā
tum ad eius voluntatem et affectũ: quum tamē petitio et
repetitio et actio vero dño pecunie deponenti pꝛo neceſſi
tate fratris competat: et non ſibi. Ceci etiam et pꝛeuarica
toꝛes coꝝ aliqui pꝛelati ſuper huiuſmodi pecuniarijs que
ſtionibus audiunt aliquos: et faciũt eis iuſtitie/immo in/
iuſtitie complementum. Ceci duces aliqui pꝛelati cum ali
quibus ſuis ſubditis cecis in foueam moꝛtis baratri pari
ter incidētes. Luc.vi. Mat.xv.xxxviij.diſt. que ipſis.eẋ de
eta.⁊ quali.c.penul. Tales vero pꝛelati circueunt mare et
aridam vt faciant vnum pꝛoſelitũ peioꝛem ſe. Mat.xxiij.
et ſecum ducunt fratres ſubditos ſuos tales cũ pꝛimo ge
henne mācipio.ſ. diabolo plagis multis in perpetuũ cru/
ciandos.xl.diſt.ſi papa. Et tales ipſi pꝛelati tot moꝛtibus
digni ſunt: quot in fratres ſuos de huiuſmodi ⁊ ſimilibus
criminibus perditionis exempla trāſmittunt.xi.q.iij. pꝛe/
cipue. ¶ B Quidam etiā minoꝝ fratrũ reditus pecu/
niarios annales vel biēnales vel vltra habent: quos ſibi
in teſtamento dimiſerunt parentes: aut alš a dominis da
ri ſibi faciunt annuatim: ſicut faciũt ſtipēdiarij ſeculares:
quum tamē nedum pecuniarios (quod eſt peius) ſed nec
alios reditus quoſcũqꝫ habere poſſint ſm eoꝛum regulā:
quia tāꝙ̄ aduene et peregrini/vt ibi dicitur/ debēt ire per
mũdum mendicando: non reditus habēdo. Et eſt expꝛeſ/
ſum in pꝛedicta declaratione eoꝛum/Exiui de paradiſo.§.
pꝛoinde.in clemen. Et quamꝙ̄ oꝛdines alij poſſint ſucce/
dere in talibus legatis et reditibus dimiſſis fratribꝰ ſuis:
et per eos eoꝛum oꝛdinibus acquiratur: per ea que legun
tur et notantur.xviij.q.i.c.i. xix.q.vltima. ſi qua mulier. et
eẋ de pꝛiuilegijs. cum olim ꝓpter. in gloſ. quia quicquid.
Non tamē oꝛdo minoꝛum poteſt ſuccedere alicui: nec per
fratres ei poteſt acquiri: quia nõ poteſt habere pꝛopꝛium
in communi ſicut alij oꝛdines. vt in pꝛedicta declaratione
Exijt qui ſeminat. et Exiui de paradiſo. liquido continc/
tur. ¶ Illud etiā quod in oꝛdine minoꝛum in aliqua pꝛo/
uincia ſtatui conſueuit: ꝙ gardianus tantum et cuſtos tā
tum ⁊ miniſter tantum dare poſſit: ſi ad pecuniam refera
tur: contra regulam et declarationes eſt: quia totus oꝛdo
non poteſt dare vnum denarium: quia nõ eſt ſuus: nec po
teſt eo vti. vt ſuperius eſt declaratũ. Donare enim ad do/
minum vel adminiſtratoꝛem rerum pertinet. eẋ de dona/
tionibus. ceterũ. Sed nullus frater minoꝛ poteſt eſſe do/
minus vel adminiſtratoꝛ pecunie: vt patet per declaratio
nes pꝛedictas. ¶ Illud etiam quātum ſit contra eoꝝ ſta/
tum: quis cecus non videret? Recipiunt enim et petunt
aliqui pꝛelati eoꝛum pecunias et res apoſtatarum ſuoꝛũ:
quas extra oꝛdinem ſunt adepti: quum nunꝙ̄ oꝛdini mi/
noꝛum poſſit acquiri per aliquē fratrem aliquid. vt in pꝛe/
alleg. decre. exiui.§.pꝛoinde. Nec obſtat quod legit̃ et no.
xviij. q.ij. abbates. qꝛ illud loquit̃ in oꝛdine quocũqꝫ alio
qui poteſt habere pꝛopꝛiũ in cõmuni. Et cui per monachũ

Fratres minoꝛes nihil omino dare poſſunt.

Digitized by Google

vel fratrem alium acquiritur vagabundum: ſicut acquirit
dn̄o per ſeruum fugitiuum. ff. de acqui. poſ. l. i. §. per ſeruū.
Si aūt religioſus eſſet expulſus: vel rediens ad oꝛdinem
non admiſſus: tunc etiam monaſterium pꝛius nō ſuccede
ret ei in bonis extra monaſterium acquiſitis: quia ſeruus
pꝛo derelicto habitus non acquirit domino. ff. de ſtipula.
ſeruo. quod ſeruus. ⁊ expꝛeſſum. C. de lati. liber. tollen. l. i.
§. ſed et ſcimus. et no. p̄ceal. c. abbates. ⁊ ex̄ de infan. ⁊ lan.
expo. c. vnico. et Inno. ex̄ de pꝛiuil. cum olim. ij. ¶ Sꝫ nec
minus abſurdum eſt/ꝙ quando frater minoꝛ moꝛitur: pꝛe
latus aliquis eius pꝛeuaricatoꝛ regule ⁊ cecus/facit ei ſuā
eleemoſynam pecuniariam aſſignari: ⁊ eo moꝛtuo eam re
tinet vel retineri facit pꝛo communitate contra deū et ſta
tum ſuū: quia oꝛdo nedū in pecunia in qua nihil habet fa
cere/ſed nec in re aliqua fratri ſuccedit. Nam pecunia que
erat depoſita pꝛo illo fratre: eo moꝛtuo redit ad illum do
minum et deponentē pꝛo quo antea tenebatur. vt in p̄all.
decre. exiit. ⁊ c. exiui. et tātū in illa pecunia habet facere oꝛ
do: quantum in illa que remanſit in arca illam deponētis.
Si autem non inueniatur deponens aut heredes eius: il
lam pecuniam que ſtabat pꝛo fratre moꝛtuo/habet dioce
ſanus epiſcopus pꝛo deponētis anima diſpēſare: ſicut ha
bet facere de incertis: quia ipſe eſt et eſſe debet diſpēſatoꝛ
et pater pauperū pꝛincipalis. xij. q. ij. ſancimus. ⁊ c. mos.
c. conceſſo. c. quatuoꝛ. et. q. i. ep̄s habeat. ex̄ de teſta. tua. de
iude. cum ſit. in aut. de ſanc. epiſ. §. ſi autem. C. de epiſco. et
cleri. nulli licere. C. cōia de ſucceſ. aut omnes peregrini. Ui
de quod ſcripſi. ſ. in. §. in pꝛedictis. ver. ſi queris. in ar. lxv.
¶ Alia autē pꝛeter pecuniam/que reliquit frater moꝛiēs:
ad vſum fratrum oꝛdinis remanent: ꝙdiu rerum illarum
datoꝛ et pꝛopꝛietarius patietur: quia donatoꝛ non potuit
transferre in oꝛdinem pꝛopꝛietatis non capacem etiam in
communi pꝛopꝛietatē illarum rerū/quas oꝛdini vel fratri
ad vſum tm̄ cōcedere potuit: vſqꝫ ad ſue vel ſuoꝝ heredū
beneplacitum voluntatis. Non enim donatoꝛ talis vel te
ſtatoꝛ potuit facere quin in donatiōe ſua vel legato leges
eccleſie et declarationes locum haberent fratrum minoꝝ
pꝛopꝛietatis incapacium. ex̄ de teſta. requiſiti. legit et not.
i. m̄. et in gloſ. x. q. i. Uſus autē illarum rerum diſpēſabitur
per pꝛelatos oꝛdinis: ſicut eis cū fratribus videbit expedi
re. vt in p̄ceal. decla. exiit. ¶ Item tota die faciunt pictan
ciam aliqui fratres ꝓ quoꝝ neceſſitatibus pecunia eſt de
poſita/bonitati fratrum vel pꝛelatis vel alijs ſpecialibus
ſuis amicis fratribus ⁊ ſecularibus. Condēnantur etiam
per p̄latos aliquos fratres aliqui ad eas faciendas. quod
totum eſt barataria et cōtra ſtatum: vt ſuperius tactū eſt.
quia pecunia pꝛo neceſſitate fratris pꝛeſenti vel ingruenti
depoſita: quia nec aliter deponi potuit: nec debuit ſm̄ de
clarationem pꝛedi. in alienos vel alios vſus expendi non
poteſt ſine voluntate deponentis ꝙ fratri neceſſarios et
ingruētes pꝛo quo eſt depoſita. vt p̄call. c. exiit. ¶ Iterū
qua conſcientia ceci et carnales pꝛelati quidam eoꝝ maio
res vt miniſter et cuſtodes/poſſunt condemnare ⁊ taxare
et collectas impoſitere ſuper gardianos ⁊ vicarios eoꝛum
in certa pecunia exoluenda eis et contribuēda pꝛo eoꝛum
neceſſitatibus aut pꝛouincie: et mandare per obediētiam
et aliquoties ſub pena excommunicationis quam ipſo fa
cto incurrunt niſi dederint? Hoc enim totum contra ſtatū
eoꝛum eſt et regulam. Pecunia enim aſſignata pꝛo neceſ
ſitatibus loci fratrum/ nūꝙ poteſt ſine licētia expꝛeſſa cō
cedentis in vſus vel neceſſitates pꝛelatoꝛum vel pꝛouin
cie deputari. vt in p̄all. decre. exiit. ⁊ illa maledicta obediē
tia non eſt timenda nec ſeruanda: quia contra regulam ⁊
declarationes eius eſt. et contra deum. xi. q. iij. non enim. c.
ſi dn̄s. c. iulianus. c. qui omnipotētem. c. qui reſiſtit. c. ſi im
peratoꝛes. c. ſi is. Nec illa ſententia excommunicationis ti
menda eſt nec ſeruāda: quia erroꝛem continet intolerabi
lem. ſ. peccatum. vt legitur ⁊ no. ex̄ de ſentē. excō. per tuas.
vbi de hoc. et. c. venerabilibꝰ. lib. vi. ¶ C De pecunia fra
trum aliquoꝛum ſtudentium quid dicemus? Illi enim ta
les abſqꝫ aliqua conſciētia cum tota inflatiua. i. Coꝝ. viij.
ſciētia. eam extra neceſſitates veras pꝛeſentes vel ingruē
tes recipi faciunt et expendi. Pꝛimo procurādo ſtudia: et
frequēter emēdo muneribus et adulationibus. i. q. ij. ſunt
nonnulli. et inquietationibus: ad que vadūt et in quibus
ſtant aſſidue cum pecunia. Quum enim ſm̄ decla. predic.
deponi nunꝙ poſſit pecunia niſi pꝛo neceſſitatibus veris
pꝛeſentibus vel iam ingruētibus fratrum: vt ſepe dictum
eſt: poſtꝙ oꝛdo per obedientiam non procuratam nō mit
tit fratres ad ſtudium: ſed potius ipſi cum ſuis ambitioni
bus ſe mittūt: que neceſſitas poteſt dici/que eſt potius et
verius impoꝛtunitas/ſtudia ꝓcurare in quibus expendūt
tantas pecunie quātitates/quas nūꝙ tantas in ſeculo ha
buerunt? nec loquendo veriſimiliter. Uere talis nō eſt ne
ceſſitas: quia oꝛdo plenus multis eſt ſtudentibus et regu
lam frangentibus: et vtinam talis ⁊ tanta in oꝛdine ſcien
tia inflatiua. ex̄ de renū. niſi cum pꝛidem. §. pro defectu. i.
Coꝝ. viij. ſcientia nunꝙ eſſet: occaſione cuius quoꝛūdam
fratrū conſcientia eſt conſumpta. contra quos Paulus. i.
ad Coꝝ. i. et. xlix. diſt. c. i. ver. albuginem. Uere ergo nō eſt
talis neceſſitas: ſed pꝛeſidendi ⁊ ambitionis cupiditas/⁊
tollendi deſuper caput iugum obedientie regularis. Ue
re enim hodie aliqui fratres qui vadūt Pariſios maxime
et alio de gratia et licentia/non pꝛopꝛie de obediētia: non
vadunt vt ſtudeant et ſibi ⁊ alijs pꝛoficiant. vt ex̄ de magi
ſtris. c. vlti. ſed vt pꝛeemineant: et oꝛdinem et fratres cum
ſuis partialitatibus et diuiſionibus et honoꝛibus et pom
pis et diſſolutionibus inficiant. Nam veraciter aliqui ma
giſtri et lectoꝛes pꝛimi ⁊ pꝛecipui regule pꝛeuaricatoꝛes ⁊
oꝛdinis deſtructoꝛes. Legem dedit eis euangelicā legiſla
toꝛ almus Franciſcus: et nemo ex eis ad literam ſeruat le
gem. Io. vij. Utramqꝫ legem regule nouam et veterē ver
bis pꝛedicant: moꝛibus impugnant: tota die diſputāt: to
ta die ſyllogiſmos cōponunt: et tota die foꝛaſtarias ⁊ ho
ſpitia implent. ex̄ de vita ⁊ hone. cle. a crapula. calices fecū
dos euacuāt: loculos copulant. xij. q. i. nolo. ⁊ poſt buccas
rubentes. xxxv. diſt. eccleſie. et eructantia viſcera de crapu
la ⁊ ebꝛietate/de paupertate regule ſacratiſſime carnales
intellectus euomunt. xxxv. diſt. eccleſie pꝛincipes. In capi
tulis regulam allegant: et regulam beatificant: et digito
eam mouere nolunt. Uere ſucceſſoꝛes tales et heredes fi
lij ſcribarum et phariſeoꝛum: quia ad eoꝛum vitia deuene
runt. Mat. xxiij. xxvi. q. vij. alligant. Qua ergo conſciētia
miſeri maxime euntes de gratia Pariſios ſoluunt pꝛo ex
penſis: ⁊ alij fratres ſtabularij recipiunt tantam ſcilꝫ. xx.
floꝛenos pꝛo anno pecunie quantitatem? quoꝝ parentes
in mundo vix vnꝙ vnum habuere floꝛenum: et vix ventrē
pane miliaceo repleuerunt. xij. q. ij. gloꝛia. Non video: nec
aliquis habens oculum ſimplicem et clarum poteſt vide
re: ſed video ꝙ expꝛeſſe eſt cōtra regulam ⁊ declarationes
pꝛedictas. ¶ Deinde quū ſunt in ſtudio aliqui nō contēti
vita cōi fratrū: emi frequēter faciūt aliqui omni die come
ſtibilia ⁊ potabilia: adinuicē ſibi pictancias faciunt: ⁊ ſym
bolizant pꝛo gula. tunicas delicatas emunt. libꝛos pꝛecio
ſos et vere ſuperfluos/multos nō neceſſarios emūt: ⁊ ſcri
bi faciūt. pecunias ſibi mutuāt adinuicē: et frequēter ſecu
laribus libꝛos emūt ⁊ vēdūt: nec per ꝓcuratoꝛes Roma
ne eccleſie: per quos tm̄ hodie venditiones/⁊ emptiones/
et ꝑmutationes/quietationes/remiſſiones/donationes/
locationes/et alij cōtractus ad veros dn̄os ⁊ adminiſtra
toꝛes pertinētes fieri nō pn̄t: qꝛ per dn̄m papā Ioan. xxij.
reuocati ſunt. vt in ſua cōſtitutione/Ad conditoꝛē canonū/
incipiēte. s. manifeſte. Qua cōſtitutione nihilominus nō
obſtāte/quidā fratres abutunt ꝓcuratoꝛibus ſicut pꝛius:
et aliqui abſqꝫ aliquo ꝓcuratoꝛe ſicut peſſimi pꝛopꝛietarij
pꝛedictos actus exercent: quum hodie in oꝛdine nec extra
oꝛdinem: nec per fratres: nec per alios noīe fratrū/multo
minus nomine pꝛopꝛio/quum ad eos non pertineant: ali
quid de rebus fratrum cum aliquo poſſit de pꝛedictis acti
bus exerceri: niſi ſolū per illos qui res quarū vſum habēt
fratres/

Fratruꝫ minoꝛuꝫ extra ce nobia ſtudētiū deliria.

fratres/fratribus dederūt: ⁊ qui ſunt veri ꝓprietarij ⁊ do
mini earundē. Loca autē fratrū libri eccleſiaſtici ⁊ vaſa ⁊
alia eccleſie paramenta/ſiue que habet vel habebat ordo
ante illā cōſtitutionem/Ad conditorē canonum. ſiue que
poſtmodū habuit: non poſſunt diſtrahi nec aliquo titulo
alienari: ſine voluntate expreſſa romani pontificis: q̇ ad⸗
huc in talib⁹ ſibi ꝓprietatem ⁊ dñium reſeruauit. ſicut in
dicta conſtitutione. ad cōditorē/continet expreſſe. ¶ De
fratribus autē euntibus per verā obedientiā non procu⸗
ratā/q: tunc non eſt licētia ſi procuret: ꝙꝙ in lr̄is prelato
rum obedientia vocet: ad ſtudia de voluntate pecunias
pro eis deponentiū ſatis crederem ſm declarationē Nico
lai que cōcedit fratribus libros ſcientiales ⁊ ſtudia: ꝙ ex⸗
penſas neceſſarias poſſunt facere pro eis illi depoſitarij
vel nuntij eorū tenētes eleemoſynas: libros paucos ⁊ ne⸗
ceſſarios ⁊ paupes ipſis facere: emere tunicas viles ſm
regulam: ⁊ alias expenſas neceſſarias de illa depoſita re
cipere pecunia. Quia ex quo eis ſtudia conceduntur: et oia
illa neceſſaria ſine quib⁹ ſtudere nō poſſunt/cōceſſa ſunt
ar. pre. declara. exiit. ex̄ de offi. dele. preterea. et. c. prudētiā
⁊. c. ſuſpitionis. ⁊. no. ij. q. vij. cū paſtoris. xij. q. j. non dicatis
ex̄ de accuſa. ex parte. j. in gloſ. ij. ⁊ per Jo. an. ex̄ ne cle. vel
mo. vt periculoſa. in gloſ. ⁊ tunc. li. vj. Magis tamen con⸗
ſulerem ſm beatū Franciſcū viam ſimplicitatis et purio⸗
ris paupertatis tenere: non eundo per ſtudia cū burſis/
⁊ burſarijs/cū eq̄s ⁊ ſummis librorū ⁊ ſupellectiliū. q: oc
caſio depoſitionis pecuniarū pro neceſſitatibus fratrum
preuaricationē regule propter abuſum cōmuniter ope⸗
ratur. q: vbi lex declarationis de facto pecunie/ibi ⁊ occa
ſio preuaricationis. Lex enī ſm Paulū iram operatur. ad
Ro. iiij. Ubi enī non eſt lex/nec preuaricatio. vt ibi. ergo a
contrario vbi declaratio de facto pecunie fratrū: ibi pua⸗
ricationis occaſio. vnde ⁊ ſancta eorū regula dicit. Preci⸗
pio firmiter fratrib⁹ vniuerſis vt nullo modo per ſe vel ꝑ
perſonam interpoſitā recipiant denarios vel pecuniam.
Sed fratres multi recipiunt omni modo: nō negatiuam
ſed affirmatiuā tenētes: q̇ carnis eſt magis amica. Et hoc
ex occaſione alicuius modi quē predicta Nicolai declara
tio adinuenit: q̇ modus ſatis pur⁹ ſi ſeruaret/difficillim⁹
et ſubtiliſſim⁹ ad ſeruandū a paucis bene obſeruat. Ad⸗
de qđ ſcripſi. ſ. in. §. religio autē. ꝟ. vtinā. cū. ꝟ. ſe. in ar. lxj.

Regule beati Fráciſci declarationes culpantur.

¶ Volentes enī fratres per vias incedere ampliores ⁊ a
puritate promiſſe euangelice paupertatis recedere/con⸗
tra voluntatē beati Frácíſcí declarationes fieri procura⸗
runt: q: mandauerat pater per obedientiā in teſtamento
ſuo qđ fecit/ꝙ fratres ꝓ nulla re a ſede apoſtolica literā
aliquā impetrarent: preuidens per declarationes apoſto
licas ⁊ priuilegia regulā relaxandā ſicut impreſentiarum
videmus. Si tamen declaratio ſeruaret: tuti ſtarent in cō
ſcientijs fratres. ſed ex ſpiritu tepeſcēte ⁊ declarationum
occaſione nec regula nec declaratio cōmuniter obſeruat.
Quia enī ad literā etiā de facto pecunie ⁊ de ſancta paupꝫ
tate ⁊ de alijs regule articulis vult regula obſeruare: de⸗
clarationibus non indiget. q: vnctio ſpūſſancti eā decla⸗
rat ⁊ docet. j. Joā. ij. ex̄ de ſacra vnc. c. vnico. §. de ſecunda
Et bonā habentibus voluntatē non eſt regula difficilis:
ſed facilis ⁊ poſſibilis: q: non eſt aliqua lex de impoſſibili
ff. de re. iur. impoſſibiliū. ex̄ de pac. c. ij. Et erroneum eſt di
cere ꝙ ſancta Romana eccleſia mater oim ⁊ magiſtra. ex̄
de priuil. antiqua. regulā impoſſibilē ꝯfirmaſſet: aut legē
captioſam fratrib⁹ dediſſet. vt eſt expreſſum. diſt. iiij. erit
autē. xxvij. q. j. de viduis. ij. Unde propriiſſime pōt dici de
declarationibus ſuper regulā fratrū minorum: qđ dicitur
de creaturis. Sapi. xiiij. ꝙ facte ſunt in odiū ⁊ in tentatio
nem anime hoim: ⁊ in muſcipulam pedib⁹ fratrū inſipiē⸗
tium. Nam vt dixi quū regula pecuniā nullo modo reci⸗
pi patiatur: fratres nōnulli ex declarationū aliquali mo⸗
do ⁊ occaſione eam recipiunt indiſtincte. q: occaſio pecu
niarum ſm declarationes pro neceſſitatibus fratrū depo
ſitarū preuaricationem regule cōmuniter operatur. facit

enim multa occaſio ⁊ opportunitas. ex̄ de eo qui cog. con
ſang. vx. veniens. Et ſm apoſtolū. j. Theſſa. vlti. Ab omni
ſpecie mala abſtinēdū eſt. j. q. j. emēdari. ex̄ de vi. ⁊ ho. cleri
corum. ab omni. ⁊ de ſimo. audiuimus. Et ſm Yſaac de vi
ta contēplatiua/quum rerū opportunitatem accipimus
noſipſos non poſſumus cōtinere. Et qui occaſionē pecca
ti non tollit: ſm eum inuitus trahitur ad peccatū. nec ta⸗
men talis ſimpliciter eſt inuitus. xv. q. j. merito. ⁊. c. non eſt
q: voluntarius occaſionē peccandi accipit. nemo enī pec⸗
cat inuitus. vt pre. c. non eſt. ⁊. §. j. vbi de hoc. ⁊ de pe. di. ij. ſi
enī. ⁊. xxiij. q. iiij. vaſis ire. al's eſt. §. ſub. c. nabuchodonoſor
Depoſitio ergo ſcilicet pecunie facta pro fratribus/preua
ricationis regule occaſio eſt. Eſt enī occaſio delicatas ex⸗
penſas ⁊ ſuperfluas faciendi: et neceſſitatē veram in fal⸗
ſam cōmutandi: ⁊ veram paupertatē rumpendi. Ex occa
ſione ergo declarationum ab eccleſia ſancta ſancitarum
⁊ male ſeruatarum/data eſt occaſio cōmuniter fratribus
infirmis cōtra eorum regulā pecunias habendi recipien
di ⁊ eis abutendi. licet eccleſia ſancta Romana has ſan⸗
cte ⁊ ſancta intentione ediderit: propter fratrū multitu⸗
dinem relaxatam: quibus arcta via. Mat. vij. maxime de
facto pecunie ſancte regule videbatur. Et q: in ordine te
puerat feruor primi⁹ ⁊ apoſtolicus ⁊ Franciſci: et a via diſ
ceſſerat ſimplicitatis: ⁊ viā acceperat ſcientie curioſitatis
Unde (vt dixi) data occaſione pecuniarū per declaratio⸗
nes vere facta eſt in ordine paupertatis religio preuari⸗
catio cōmuniter generalis. ⁊ qđ ab eccleſia prouiſum fuit
ad remedium fratrū infirmorum/tetendit ad eorū noxā
vnde propterea reuocande eſſent declarationes. ad hoc
expreſſuꝫ. ex̄ de reſcrip. ſtatutū. j. rn̄ſo. li. vj. ⁊ de excep. pia. j.
rn̄ſo. li. vj. ⁊ de ſen. ex. alma. j. rn̄ſo. li. vj. lxiiij. di. §. verum. ex̄
de deci. ſuggeſtum. Si abeſſet regula literalis: daretur ſi⸗
ne alia gloſſa ſicut ab initio fuit data. Non enī pater bene
dictus almus Franciſcus vir totus apoſtolic⁹ tale reme⸗
dium ad non rumpēdū euangelicam paupertatē: quam
ſuam matrē ⁊ ſororem ⁊ dominā appellabat/potuit inue
nire: vt ſe chriſti euangelio totaliter cōformaret: q̇ de nul⸗
lo modo recipiendi pecuniā per ſe nec per perſonā inter⸗
poſitam vt continetur in regula a ſpirituſancto dictata/
firmiter preciperet ſuis fratribus vniuerſis. Unde (vt di⸗
xi) contra voluntatē eius patefactā in teſtamēto fratres
fecerunt ⁊ contra ſuam obedientiā illi qui declarationes
a ſede apoſtolica procurarunt. Et licet dñs Nicolaus pa⸗
pa in declaratione ſua dicat ꝙ fratres non ſunt obligati
ad eius teſtamentum ſeruandū: q: ille almus Franciſcus
ſucceſſores non potuit obligare: q: non habet imperium
par in parem. ex̄ de elec. innotuit. Nec credo ſalua eccleſie
veritate ꝙ parem in ordine in ſpiritu et de ſcienda circa
hoc voluntate dei habuit vel habebit. Si enī (vt dictum
eſt) litera regule literaliter eſt poſſibilis ad ſeruandū: ad
quid declaratio? Nec enī regularum inſtitutores ſcripſe⸗
runt eas figuraliter: q: non eſt obligatio in figura. de cō.
di. ij. reuera. xxxv. q. j. §. hoc itaqꝫ. ſed literaliter. ⁊ talis lite
ra non occidit: ſed viuificat. nec iudaizat obſeruans: ſed
chriſtianizat ⁊ apoſtolizat. ex̄ de ſacra. vnc. c. vnico. §. fin.
Credo in hoc eum condeſcendiſſe infirmitati cōmunita⸗
tis fratrum nolentiū ſequi perfectiſſimā voluntatem bea
ti Franciſci edocti a ſpirituſancto ⁊ ſanctum rigorē eius
⁊ teſtamenti ſui. quo durante ſancta paupertas in ordine
perduraſſet. ¶ Nec dicere intendo (quod abſit) ꝙ papa
regulam non potuit declarare. q: bene ſcio ꝙ ſicut eā po⸗
tuit dare ⁊ cōfirmare: ⁊ dedit et confirmauit: ita eam po⸗
tuit declarare. q: ad quē ſpectat datio legis ⁊ priuilegio⸗
rum ⁊ regularū ⁊ editio: ad eum pertinet ⁊ interpretatio
⁊ declaratio. xj. q. j. §. ex ijs. C. de legi. l. vlti. ex̄ de ſen. ex. in⸗
ter alia. ex̄ de iudi. cū veniſſent. vbi de hoc. ſed q: etſi hoc
dñs papa proculdubio potuit et bonam intentionem ha⸗
buit: beato tamen Franciſco non placuit. Nam ⁊ beatus
Paulus ⁊ beatus Barnabas de ſocietate beati Joánis
cognomento marci. Act. xv. diſcordauerūt ⁊ ſeparati ſunt

E

Digitized by Google

bona intentione ⁊ zelo. ſic in caſu noſtro. Non autē credo
ꝙ almus Franciſcus teſtamentū ſuum quod eſt ſue regu
le declaratio: ⁊ chriſti ⁊ ſua intentio: ſpirituale non carna
le/ non tēporale ſed eternale/ alio ſpiritu fecerit ⁊ dictaue
rit ꝙ̄ quo regulam ſanctam ſuam: ſed vtrūq; ſpiritus dei
viui digito conſignauit. Nec enim quū teſtamentum fecit:
erat minus perfectus immo magis. q: creſcebat de virtu
te in virtutem ſicut vir iuſtus. pſ̄. lxxxiij. Prouer. iiij. de pe.
di. ij. non reuertebantur. ⁊. c. dum ſanctā. Nec min⁹ de vo
luntate dei ſciuit: imo plus/ ꝙ̄ quādo ſpirituſancto dictā
te conſcripſit regulā. imo magis cum deo coniūctus erat
⁊ illuminat⁹ magis qn̄ fecit teſtamentū ſuum prope finē
ſuum: ꝙ̄ qn̄ conſcripſit regulam parū poſt cōuerſionē ſuā
Sed (vt dixi) fratres minores tepefacti a ſancto feruore
patris ⁊ patrum ſuorum priorū nauſeantes ſuper mā
na cibum angelicū. i. regulam paſcentē animas per virtu
tes ibi inſertas ⁊ dicentes/ Quis dabit carnes ad veſcen
dum? Recordamur piſcium quos comedebamus in egy
pto gratis. In mentē veniunt nobis cucumeres ⁊ pepo
nes/ porriq; ⁊ cepe ⁊ allia. Aīa noſtra arida ē. Nihil aliud
reſpiciunt oculi noſtri niſi man. Numeri. xj. querentes oc
caſionē recedendi a rigore ſancte paupertatis et humili
tatis ⁊ ab obſeruantia regule ⁊ euangelij poſſibili litera
li: que nedum poſſibilis erat ⁊ eſt feruorem bone volunta
tis habentibus: imo ſuauis ⁊ leuis. Mat. xj. et ſm Augu.
Amor inania ⁊ difficilia facit leuia. Nō curantes ſeruare
voluntatem patris: quam in teſtamēto ſuo fratribus no
tificauerat ⁊ ſeruare mandauerat. Et ſic fractores teſta
menti ⁊ indigni hereditate perfectionis euangelice: que
maxime in paupertate ⁊ humilitate ⁊ charitate conſiſtit.
xj. q. j. ſyluester. a ſede apoſtolica declarationes et priuile
gia plurima impetrarunt. per que a ſancta paupertate ⁊
humilitate quaſi oīmode receſſerūt. Nam eorum priuile
gia per q̄ nemini ſubſunt niſi ſedi apoſtolice: eos in ſuper
biam erexerunt: ⁊ in cōtumaciam cōtra omnes prelatos.
Quū enī omni creature ſm beatum Petrū. j. Pet. ij. et ex
de ma. ⁊ obe. ſolite. j. rn̄ſo. quilibet debeat eſſe ſubiectus ꝓ
pter deum ⁊ ꝓpter meritum ſancte humilitatis. q: filiorꝫ
Belial qui interpretatur abſq; iugo. j. Reg. x. eſt nolle ſub
eſſe. ſed ſemper dominari velle: vt lucifer. Eſa. xiiij. contra
quos Bern̄. Quanti vſq; hodie feda ſequunt̄ infelicia q;
veſtigia? Immo ꝙ̄ pauci euadunt quibus libido dominā
di non dominet̄? Quem ſequimini miſeri? Nonne iſte eſt
mons in quē aſcēdit angelus: ⁊ factus eſt diabolus? Ma
xime fratres minores q̇ magis humiles eſſe debent ꝙ̄ ho
mines de mundo: per regulam ⁊ profeſſionē ⁊ vocationē
ſuam omnib⁹ ſubeſſe debent: maxime dominis epiſcopis
⁊ alijs prelatis ⁊ ordinarijs locorū ⁊ ſacerdotibus: ⁊ eis
honorem ⁊ reuerentiā exhibere: ſicut ipſe pater in regula
⁊ in teſtamento mandauit. Uerus enī humilis nedum ſu
perioribus ſed inferioribus ſubijcit ſe. ſicut chriſtus ſubie
ctus erat matri ⁊ Joſeph. Luc. ij. Et eſt iuſtitia omnis: ſic
ut dicit dn̄s Mat. iij. Joanni baptiſte. ſic enī decet ſerua
re omnem iuſtitiā. que eſt ſm gloſ. ibi. ſubdere ſe minori.
Eorum priuilegia faciunt eos contēdere tota dei: quum
aliam maxillā deberēt porrigere ferienti. Mat. v. xxiij. q.
j. §. j. Ego autem citius darem alapam ſeculari: ꝙ̄ mo
dicum verbū iniurioſum dicerem aliquibus fratribus mi
noribus. tanta hodie eorū eſt impatientia ⁊ ſuperbia. Fa
ciunt etiam eos cōtemnere prelatos eccleſiarū: ⁊ occaſio
ne priuilegiorum magis ſunt inſolentes et magis delin
quunt. q: facilitas venie incentiuum tribuit delinquēdi.
xxiij. q. iiij. eſt iniuſta. de facto: vt dicit ibi gloſ. non de iure.
⁊ ex de vi. ⁊ ho. cleri. vt clericorum. Quū tn̄ ꝓtextu priui
legiorum non deberet creſcere flagitiorū authoritas. C.
de priuil. ſcho. l. ij. li. xj. Nec remiſſio peccatorum det licen
tiam delinquēdi. j. q. vij. exigunt. de pe. di. iij. ſane. Et dicit
imperator. Non permittas delinquentes aliquibus pri
uilegijs vti. in Aut. de manda. princi. §. ꝙ ſi delinquentes
no. ex d' ꝓuiſ. tuarum. Et faciunt ſe timeri ſicut domini:

non/ ſicut ſerui chriſti/ qui timent ⁊ nolunt timeri. ſm fra
trem Egidium ſed ab omnibus diligi. q: timor non eſt in
charitate: ſed perfecta charitas foras mittit timorē. j. Jo.
iiij. xxiij. q. vj. §. ex ijs. Non enī dicit̄ homini vt terror ſuus
ac tremor ſit contra homines: ſed ſuper cuncta animātia
terre. Gene. ix. vbi Greg. Homo quippe brutis animali
bus natura prelatus eſt. ⁊ idcirco ei dicitur vt ab anima
libus non ab hominibus timeatur. q: cōtra naturam eſt
ſuperbire: ⁊ ab equali velle timeri. naturaliter enī omnes
ſumus equales: ſed peccatum facit ſubeſſe. xxij. di. de con
ſtātinopolitana. ❡ Itē priuilegia liberant fratres ab op
preſſionibus ⁊ grauaminibus ⁊ iniurijs mundanorum/
quum tamen iſta ſit profeſſio apoſtolica/ in tribulationi
bus gloriari. ij. ad Cor. xij. ⁊ Actu. v. in fi. Ibant apoſtoli
gaudentes a cōſpectu concilij: quoniā digni habiti ſunt
pro nomine ieſu cōtumeliā pati. ⁊ Ro. v. ſed ⁊ gloriamur
in tribulationibus. Bern̄. Teſtimoniū diuini amoris. nul
lum credibilius: nullum certius in hac vita: ꝙ̄ increpatio
que ſuperbiā/ negligentiam/ et ingratitudinem repellit.
quo triplici vitio omne genus religioſorꝫ periculoſe labo
rat. Et ſuper illud pſ̄. cxvij. Exarſerunt ſicut ignis in ſpi
nis. dicit Greg. Per flāmas detrahentiū ⁊ perſequentiū
iuſtorum vita cōburitur. ſed ſi que poterāt eſſe peccatorꝫ
ſpine: concremantur. Item Greg. Abel eſſe renuit quem
Cayn malitia nō exercet. vij. q. j. §. cum autem. vbi de hoc
xxiij. q. iiij. hec autem. Item Mat. v. perſecutionē ſuſtinē
tibus dicitur ꝙ ipſorum eſt regnum celorū: et vaſa figuli
probat fornax. hoīes autem iuſtos tētatio tribulationis.
de pe. di. ij. ſi enī. vltra. ij. colū. ibi. ⁊ vaſa. Et Greg. Quiſ
quis appetit plene vitia euitare: ſtudeat humiliter purga
tionis ſue flagella tolerare: vt tanto poſt mundior ad iu
dicem veniat: quanto magis nunc eius rubiginem ignis
tribulationis purgat. Et. j. Pe. ij. Chriſtus paſſus eſt pro
nobis vobis relinquens exemplum ⁊c. ❡ Item quia pri
uilegia ſint lex priuata. di. iij. priuilegia. et ex de. ꝟ. ſig. ab
bate. non eſt virorum perfectorꝫ leges cōmunes abijcere:
ſed eas perfectius alijs obſeruare. Unde ſuper illo verbo
j. Timo. j. Iuſto nō eſt lex impoſita. dicit Bern̄. Alia eſt lex
promulgata a ſpiritu ſeruitutis in timore: alia a ſpiritu li
bertatis in ſuauitate data. nec ſub illa cogūtur filij: nec ſi
ne iſta ſeviuere patiuntur. Uis audire quia iuſtis non eſt
lex impoſita? nō accepiſtis/ ait Paulus/ ſpiritū ſeruitutis
iterum in timore. Ro. viij. xxiij. q. vj. §. ex ijs. Uis audire q:
ſine lege charitatis non ſunt: ſed accepiſtis/ inquit/ ſpiri
tum adoptionis filiorum. Unde quod dicit̄. j. ad Timo. j.
Iuſto non eſt lex impoſita/ intelligitur. i. non tanꝙ̄ inui
tis impoſita. ſed voluntarijs eo liberaliter data quo ſua
uiter inſpirata. Sancta ergo eſt omnis lex iuſta propter
tranſgreſſionem prohibendā ⁊ puniendam. Unde Gala.
iij. Lex poſita eſt ꝓpter trāſgreſſionem. ⁊ di. iiij. facte ſunt.
⁊ in prohe. decre. Rex pacificus. ⁊ in prohe. vj. li. Hic adde
quod ſcripſi. ſ̄. in. §. rurſus. ꝟ. tria autē. cum. ꝟ. ſe. qui inci
pit. ſic etiam intelligitur. lij. ar. ⁊ in. §. religio. ꝟ. non erra
uit. in ar. lxj. Propter cauſas predictas pater almus Frā
ciſcus noluit in ordine ſuo haberi priuilegia. ſed dicebat
Hoc eſt priuilegiū pro me ⁊ fratribus meis: nullū ſcilicet
habere priuilegium ſuper terram: ſed omnibus obedi
re: ⁊ inferiorem me omnibus reputare. Unde contra vo
luntatem ſuā a ſede apoſtolica priuilegia impetrarūt. vt
patet in teſtamento ſuo: ⁊ ſepius ſupra dixi. ſ̄. in. §. religio
ꝟ. tollat iniquā. in ar. lxj. Unde quū tranſiret per Lombar
diam: ⁊ in quodam loco fratrum dixiſſent ſibi fratres ꝙ
quoddam priuilegium impetrarant pro quodam fratre
magno predicatore/ ꝙ per totam Lombardiam authorī
tate apoſtolica poſſet libere predicare. pater priuilegium
ſibi fecit dari ⁊ cultellum: quo totum illud priuilegiū mi
nutatim abſcidit et proiecit in ignem. ❡ Declarationes
etiam (vt dixi) maioris preuaricationis occaſio fuerunt.
nam ſicut experiētia manifeſtat ⁊ veritas occulta: quāto
in ordine facte ſunt plures declarationes: tanto ſunt plu

Digitized by Google

res preuaricationes. Senſus enim et cogitatio humani
cordis in malū prona ſunt ab adoleſcentia. Ge. viij. ⁊ p
cliuis eſt curſus ad voluptatem. ⁊ imitatrix natura vitio/
rum dicitur in concilio Toletano. xx. q. iij. procliuis. xij. q.
j. c. j. Volens autē ſeruare pure ⁊ ſimpliciter et etiam lite/
raliter ſuam regulā ſanctam ⁊ poſſibilem ⁊ ſupererogan
tem alijs regulis in vita ⁊ in merito. procliuitatē illam fa/
cile vincit. Dīcō autem/ vt ſupra dixi/ declarationes Ro/
manorum pontificū contra voluntatem beati Franciſci
(ne per occaſionē earum fratres recederent a regule pu/
ritate) fuerint impetrate: q: ſpiritus prophetie non ſemper
eſt in ſanctis. de pe. di. ij. querendum eſt. al's eſt. §. ſub. c. va
lida. credo declarationes per ſpiritūſanctum ab eccleſia
emanaſſe: q: ſtatum euangelicum ⁊ eius perfectionē de/
clarant ⁊ confirmant. que perfectio tempore pape Joan.
de caturco. xxij. fuit vehementiſſime impugnata: et regu/
la ⁊ declarationes. ſed veritas apud Eſdram valet ⁊ in/
ualeſcit. viij. di. conſuetudo. ⁊ Eſdre. iiij. declaratione nō
indiget: q: ipſa per ſe clariſſima eſt: ⁊ nedum poſſibilis ſꝫ
facilis ⁊ ſuauiſſima. vt ſupradixi in. §. religio. v. non erra/
uit. in ar. lxi. bonam habentibus voluntatem/ ⁊ guſtanti/
bus ſpiritūſanctum/ ⁊ vere expropriatis a mundo/ ⁊ cru
cifixis mundo. Sed ſicut ſcribitur Prouer. xviij. verū eſt
ꝙ occaſiones querit qui vult diſcedere ab amico. ſed hoc
intelligo de falſo amico. Nam Eccli. vj. quinqꝫ amicorum
genera diſtinguūtur. ſed qui verus amicus eſt regule: ſem
per eam diligit ⁊ eam ſeruat: nec querit ab ea recedere. q:
omni tēpore diligit qui verus amicus eſt. Prouer. xvij.

¶ Articulus. lxvij. A

Quarto ad veritatē

⁊ defenſionem ſancte regule fratrū mi/
norum ſciendū eſt ⁊ memorie cōmendā/
dum futuris tēporibus profuture ꝙ (ſi/
cut. ſ. §. proximo. ſ. v. non em. dixi et pro/
baui) ad illum ſcilicet Romanum pōtificē pertinet regu
le declaratio: ad quē pertinet ei⁹ conceſſio ⁊ confirmatio
Item quum regula ſancta fratrū minoꝝ ſit medulla euā/
gelij ſm beatū Franciſcum: ⁊ de eo ſit tractata: ad quē per/
tinet euangelij declaratio: ad eū pertinet ⁊ regule euāge/
ce elucidatio. q: hec de maioribus cauſis eſt. xvij. di. nec li/
cuit. ex̄ de bap. maiores. in prin. Hoc ideo ſcribo q: tēpore
domini pape Jo. xxij. anno pontificatus eius. xvj. quidā
viri Belial pſeudo fratres minores inimici dei ⁊ bti Frā
ciſci euangelij chriſti ⁊ regule predicte ⁊ vere ordinis ſce/
leratiſſimi proditores ⁊ deſtructores. ⁊ in ordine eodē ſci/
licet fratrū minorum quidā eorum prelati ⁊ ij precipue q̄/
rentes que ſua ſunt. Phil. ij. viij. q. j. ſunt in eccleſia. pone/
tes os in celum ventribus gradientes ſuper terram. xxj.
di. in tantum. nō recte cogitantes/ ſed maligniſſime cōtra
ſanctum ordinē ⁊ regulam machinātes. Sap. ij. ⁊ Hiere.
xviij. que duo. c. percutiunt valide iſtos impios: procura/
runt cū predicto dn̄o papa Joāne et quibuſdā cardinali/
bus declarationes omnes factas ſuper regulā a ſede apo
ſtolica/ maxime decre. domini Nicolai totaliter reuocari.
allegantes qđ ego ſupra de teſtamento patris dixi in. §. ſ.
proximo. v. nec dicere intendo. ſed ipſi meo ⁊ ſancte regu
le cōtrarium intellectū habentes/ vt regulam deſtruerent:
dicentes (vt dixi) ꝙ cōtra voluntatē beati Franciſci fuit
⁊ cōtra ſuum teſtamentum aliquā declarationem ſup re/
gulā a ſede apl'ica ipetrare. ⁊ ꝙ declarationes erāt fratrū
ligamina. ⁊ ꝙ ſine declarationibus melius poterat regu
la obſeruari. ⁊ ꝙ declarationes erant impoſſibiles ad ſer
uandum. fingentes ſe pro zelo regule ⁊ teſtamenti hoc di
cere: quū tamen tacite ⁊ ſubdole ipſam per huiuſmodi re
uocationem declarationum intenderent deſtruere. ſicut
apparet in eorum declaratione. imo potius deſtructione
nefandiſſima ⁊ falſiſſima et carnaliſſima quam fecerunt
ſuper regula ante dicta. Declarauerunt enim authoritate
propria nulla eis a domino papa poteſtate cōceſſa/ ſed ze/

lo diabolo concitati (qđ nunqꝫ fuit in ordine ab aliquo ge
nerali miniſtro vel capitulo attentatum) regulā expreſſe
contra regulā. ſcilicet ꝙ illud quod dicitur in capitulo re/
gule. Precipio firmiter vniuerſis fratrib⁹. vt nullo modo
denarios vel pecuniam recipiant per ſe vel per aliam per
ſonam interpoſitā. tamen pro neceſſitatibus infirmorum
⁊ alijs fratribus induendis ⁊c. ꝙ illud per perſonam in/
terpoſitam nō debebat referri ad neceſſitates infirmorū
⁊ ad indumenta fratrum. Unde gloſſauerunt ꝙ pro fra/
tribus infirmis ⁊ indumentis fratrum pecunia bene po/
terat recipi in ordine per perſonam interpoſitam: et ta/
men in fine illius. c. regule dicitur expreſſe/ Eo ſemper ſal
uo vt ſicut dictum eſt denarios vel pecuniā non recipiūt.
Sed ipſi dicunt/ ſcilicet per ſe. ſed bene per perſonā inter/
poſitam. Et ſic ceci ⁊ carnales exponūt textum contra te/
xtum. q: textus dicit ſicut dictum eſt. ſed. ſ. dictū eſt ꝙ fra
tres nullomodo recipiant pecuniam per ſe aut per pſo
nam interpoſitaꝫ. ergo clauſula illa/ eo ſemper ſaluo/ q̄ in
fine. c. ponitur ⁊c. ad totum illud quod dictum eſt in prin/
cipio referenda eſt. vt eſt caſus expreſſus. ex̄ de ap. Inquiſi
tioni. Ea etiam que in principio ponuntur: ad finem refe
renda ſunt. vt eſt etiam expreſſum ex̄ de ap. ſcđo. et faciūt
que leguntur et no. xxxj. q. vij. apoſtolus. ff. ſi certū pe. le/
cta. ff. de lega. j. ſi ſeruus plurium. ff. de ver. obli. titia. xxviij.
di. q: ſunt. ⁊ que precedunt reperita intelliguntur. ff. de cō
di. ⁊ demon. a via. Faciunt ad hec que notantur ex̄ de re/
ſcrip. cauſam que. in gloſ. ⁊ ita. ⁊ decre. illa. ⁊. e. ti. olim. §. ſi.
in gloſ. videtur. ¶ Gloſſarunt etiam illi impij ꝙ nomine
infirmorum intelligebatur omnis infirmitas. ſcilicet ne/
dum corporalis ſed etiaꝫ ſpiritualis. dicētes ꝙ pro omni
neceſſitate corporali que ſm eos vocatur infirmitas: po/
terat pecunia recipi in ordine per pſonam interpoſitam
Sed quis cecus ⁊ impius talē gloſſam feciſſet: ⁊ textum
violentaſſet. quū in eodem. c. dicatur (vt premiſſum eſt) p
neceſſitatibus infirmorum ⁊ fratribus induendis ⁊c. er/
go nomine infirmitatis nō intellexit contineri neceſſita/
tem indumentorū. quū vtrūqꝫ ſpecificet: infirmos/ ⁊ fra/
tres induendos. Nam ſpecificatio indumentorum exit a
clauſula generali infirmorum. ar. bo. ex̄ de reſcrip. ſedes.
Item iſti impij trahunt verbum infirmorum extra propri
am ſignificationē/ q̄ eſt de infirmitate corporali: ad aliā
neceſſitatem corporalē: que non vocatur infirmitas ver/
bo accepto cōmuniter ſicut debet accipi. q: ad cōmunem
verbi intelligentiam recurrendū eſt. ex̄ de ſponſa. ex lite/
ris. j. Et ſm Hilarium/ Intelligentia verborum ex cauſis
eſt aſſumenda dicendi. ex̄ de ver. ſig. intelligentia. vbi pro
hoc ſunt multe concordantie canonice ⁊ ciuiles. Uere fue
runt infirmi in anima tales gloſſatores et regule deſtru/
ctores: ⁊ male a demonio torquebantur cū filia chananee
Mat. xv. ⁊ puero cēturionis. Mat. viij. ¶ Tertio gloſſa
rūt dicti ceci duces. Mat. xv. ⁊. xxiij. ⁊ Luc. vj. ⁊ ex̄ de eta.
⁊ qua. cū ſit. quorum oculi obſcurati ſunt. ne viderent. ſm
pſ. lxviij. ⁊. xxxvij. di. §. ſi. ⁊ cōpoſitores maligni volentes
aquam ad ſuū trahere molendinum. quorum infidelium
mentes deus hui⁹ ſeculi occecauit. ij. Cor. iiij. et cōtra q̄s
chriſtus venit in iudiciū in hunc mundum: vt q̄ viderunt
ceci fierent. Jo. ix. facit. xlix. di. hinc etenim. v. albuginem.
ꝙ verba illa regule poſita in. c. illo regule quod ſic incipit
Fratres qui ſunt miniſtri ⁊c. v. Et vbicūqꝫ ſunt fratres q̄
ſcirent ⁊ cognoſcerent ſe non poſſe regulam ſpiritualiter
obſeruare: ad ſuos miniſtros debeant ⁊ poſſint recurrere
miniſtri vero charitatiue ⁊ benigne eos recipiant ⁊c. po
terant miniſtri in articulis regule diſpenſare. Sed veraci
ter iſti machinatores quod preuidit beatus Franciſcus
per verba predicta ad regulam purius ⁊ perfectius ⁊ ſpi
ritualius obſeruandam. ⁊ ſic regule ⁊ eius zelatorum re
medium trahunt ad eius preuaricationē ⁊ notam. cōtra
illud. xlv. di. licet. ex̄ de excep. pia. j. rn̄ſo li. vj. Et totum hoc
fiebat ad inſidias ſanctificationis. j. Macha. j. regule: vt
pecunia in ordine reciperentur credentes etiā in hoc dn̄o

[Margin note, beside "ciſci euangelij chriſti": In eos inuectiꝫ q̄ regulā minorū curarūt declara/tam.]

pape Jo.placere. Jam per verba p̄dicta ꝓuidit almus
Franciſcus regule zelatoꝛibus ⁊ regule puritati.timens
⁊ preuidens eam in poſterum relaxatum iri.ſicut in p̄ſen
tiarum videmus. Ergo ſic ꝙ fratres q̄ ſcirent ⁊ cognoſce/
rent ſe nō poſſe ⁊c. ꝓpter impedimentū ſocioꝛum fratrū
vel loci vel inferioꝝ̄ p̄latoꝛum. vt inferius declarabo.
ita ꝙ illa impotentia non eſt referenda ad ipotētiā corpo
ralem vel anime/vel defectū ſpiritus: quia nullus frater
quicūqꝫ ſit/ſanus vel infirmus/debilis vel robuſtus/no/
bilis vel ignobilis/magnus vel paruus/adoleſcens iuue
nis vel ſenex/poteſt cum veritate dicere/niſi ex malitia
vel ex relaxatione ⁊ mala ſua voluntate: Nō poſſum regu
lam puriſſime obſeruare. Quis enī frater poteſt dicere cū
vera conſciētia/Nō poſſum obedire/Nō poſſum caſtitatē
ſeruare/Non poſſum san⁹ peditare/Non poſſum ſanus
⁊ ſine magno frigoꝛe glacie ⁊ niue (in quo caſu regula ꝓ
uidet dicēs/Et qui neceſſitate coguntur poſ.poꝛ.cal.) diſ
calciatus ⁊ cum ſoleis ire/Non poſſum ſanus (q: infirmi
ſm̄ regulam non tenentur. ⁊ ius.ex̄ de obſer.ieiu.c.ij.) re/
gularia ieiunare ieiunia/Non poſſum horas dicere ⁊ ora
re/Non poſſum a murmurationibus et iudicijs cauere/
Carere ꝓpꝛio/Nō poſſuꝫ eſſe patiēs ⁊ hūilis/Nō poſſum
ſuſpecta cōſoꝛtia euitare: ⁊ monaſteria monialium nō in/
gredi/Non poſſum paupertatem ſeruare/Nō poſſum pe
cunia carere/⁊ alia regularia inſtituta ſeruare? Nā regu/
la Franciſci almi apoſtolica ſacratiſſima et diſtrictiſſima
omnia concedit neceſſaria coꝛpoꝛalia.ſed nō cōcedit pec/
catum quod deus odit. Eſa.i. Sapien.xiiij. Prouerb.vi.
Eccl'i.xij. Amos.v.i q.i.odit.xxiiij q i.odi.de pe.di.i.quam
obꝛem. Concedit quidem tunicas ſm̄ tēpoꝛa et frigidas
regiones.poꝛtare calciamenta in neceſſitate.equitare ꝓ
magna neceſſitate aut infirmitate.cōcedere de appoſitis.
frāgere ieiunia in neceſſitate. Nam q̄ p̄e neceſſitate.aut
infirmitate carnes aut alia delicata comedit: ⁊ talis dum
manducat/ſi ſe tēperat/ita ſeruat regulā: ſicut qui nō cō/
edit.ar.op.xli.di.quiſquis. Qui in neceſſitate calciat⁹ va/
dit: vel p̄e neceſſitate ieiunia frangit: vel p̄e neceſſitate
equitat: ita ſeruat regulā etiam literaliter/q: intellectua
liter ⁊ mentaliter et ſm̄ intentionem cōdentis/ſicut qui
diſcalciatus vadit aut ieiunat aut peditat. Et idem in ſi/
milibus.ad hec.xxv.q.i.§.ijs ita.vbi dicit̄ de Dauid ꝙ com
edit panes p̄poſitionis p̄e fame.i.Reg.xxi. ⁊ Mat.xij.
de con.di.v.diſcipulos. ⁊ di.i.ſicut.ex̄ de obſer. ie.c.ij.ex̄ de
regu.iur.quod non eſt.vbi de hoc ſunt concoꝛ. Nullus er
go retoꝛqueat in indiſtrictionē vel impoſſibilitatē regu/
le malam voluntatem ſuā. Non ergo iniquus exp̄obret
factoꝛi eius: q: nemo peccat ⁊ p̄uaricatur contra regu/
lam inuitus vel impotens.xv.q.i.§.i. ⁊.c.non eſt.i.q.iiij.ho
mini. Nec regula alio diſpenſatoꝛe indiget: q: ipſa proui/
det ⁊ diſpenſat ſicut cuiqꝫ neceſſe eſt. Eſt ḡ ver⁹ ⁊ pur⁹ et
clarus intellect⁹ dictoꝛum verboꝝ iſte ſcilicet/Fratres q̄
ſcirent ⁊ cognoſcerent.ergo ex regula eis ⁊ eoꝝ conſcien
tie cōmittitur illud ſcire ⁊ cognoſcere.ipſi tamen caueāt
ne nimis habeant conſcientiam ſine ſcientia.i.zelum vel
fauoꝛem ſm̄ apoſtolum non ſm̄ ſcientiam.ad Ro.x. ⁊.xv.
q.i.§.i. ⁊ conſcientiam ſcrupuloſam debent deponere ad
conſilium ſapientis deum timētis.ex̄ de ſimo. per tuas.ij.
Se nō poſſe regulam ſpiritualiter.i.perfecte ⁊ pure et in
ſpiritu veritatis obſeruare. Hanc literā ſic exponūt q̄nqꝫ
magiſtri theologie Pariſiēſes ſcribētes capitulo genera
li fratrum minoꝛum/ſcilicet frater Gualdifridus/frater
Alexāder de hall'.frater Jo.de rupella/frater Robertus
de baſtia/frater Rigandus. Videtur obſeruantia regule
ſpiritualiter/obſeruātia ſm̄ rigoꝛem ſiue ſm̄ puritatem
ſuam ſine occaſione p̄xima ad peccatum. Alijs videtur
ꝙ iſtud referendum ſit ad locum.quum ſcilicet ratione lo
ci p̄ſtatur fratribus impedimentum ne pure poſſint re/
gulam obſeruare.vt q: loco eſt annexa p̄pꝛietas aut cir
ca aliqua animarum ad quam ratione loci fratres neceſ/
ſario tenerentur. hucuſqꝫ magiſtri. Ego autem vtrūqꝫ ac/
cipio.ꝙ ſiue ratione loci (vt dictum eſt) p̄pꝛietatē habē
tis ſpiritualem vt parochiam/vel tempoꝛalem vt vineas
oliueta vel agros/ſicut in oꝛdine aliqua ſunt loca: ſiue re
ditus aut prouētus.ſiue poſiti in loco inhoneſto inter ha
bitacula mulierū. Siue ratione perſonarum/quia Guar
dianus eſt diſſolutus/carnalis/et de regula non curans:
⁊ per habitacula mulieꝝ ducit fratrem maxime iuuenem
Vel loci familia cōmuniter diſſoluta vocās carni ⁊ nō ſpi
ritui: ⁊ maxime ſpiritualem fratrem ⁊ regule zelatoꝛē pſe
quens ⁊ ſcandalizans. Vel quia frater per obedientiam
ſui p̄lati cum aliquo cardinali vel epiſcopo vel domino
tempoꝛali ponitur ad moꝛandum: vbi magna eſt occaſio
paupertatem rumpendi difficultas humiliter cōuerſan/
di ⁊ oꝛandi: ⁊ alios actus ſpirituales exercendi: Et vbi eſt
occaſio in ſua libertate viuendi: et periculum ſpirit⁹ cum
ſecularibus cōuerſandi: q: ſicut piſcis ſine aqua/ſic reli/
gioſus extra clauſtrum moꝛitur in ſpiritu.xvi.q.i.placuit
Vel quia frater moꝛatur in loco vbi eum mendicare non
opoꝛtet.q: habet neceſſaria ab aliquo domino tempoꝛali
vel cōmunitate.vel q: de pecunia continue viuit et nō de
aliqua alia eleemoſyna panis aut vini aut olei.ſed omnia
emūtur de pecunia.ſicut ſunt aliqua loca in oꝛdine.in ijs
duob⁹ p̄ximis caſibus cōp̄henſa. Jn quibus caſibus
non poteſt regula quātū ad veram paupertatem ſpiritua
liter obſeruari. Jn ijs ⁊ in ſimilibus caſibus et exemplis
vbicūqꝫ ratione loci vel ſocietatis vel cōuerſationis a
regule diſceditur puritate: ad ſuos miniſtros ſcilicet pro/
uinciales.ꝙ ſi ipſe eis non p̄uiderint: ſicut infra p̄cipit̄
debent recurrere ad generalem miniſtrū/quo ſuper hoc
non prouidente/recurrant ad oꝛdinis p̄tectoꝛē: qui ſm̄
regulam eſt gubernatoꝛ/p̄tectoꝛ/⁊ coꝛrectoꝛ fraternita
tis fratrum minoꝛum. ⁊ quem credo ſuper p̄latos oꝛdi
nis negligentes in coꝛrigēdo etiā in generalem miniſtrū
iuriſdictionem habere: ⁊ ſuper fratres cōtemnentes oꝛdi
nis diſciplinam: per verba ſupradicte regule in.c.ad hec
per obedientiā.ibi. Qui ſit gubernatoꝛ et coꝛrectoꝛ.ar.ex̄
de accuſa.olim.de ſta mo.ea que.et.c.in ſingulis.§. huius
vero. Et talis p̄tectoꝛ ⁊ coꝛrectoꝛ in ijs caſibus nedum
habet iuriſdictionem: ſed etiam punitionē. Ad que faciūt
ea que leguntur ⁊ no.ex̄ de offi.delega.preterea. ⁊.c.ex li/
teris patriarche. Protectoꝛe vero hoc negligente vel fa/
cere non curāte/frater recurrat ad papā nec aliud reme/
dium poteſt dari. Ad hec ex̄ de iure pa.nullus.ix.q.iij.cum
ſimus.ij.q.vi.ad romanam. Debeāt/obligatoꝛiū eſt. Ergo
frater de hoc ſibi faciens conſcientiam/tenetur ad mini/
ſtrum ſuum recurrere ſuper obſeruanda ſue regule puri/
tate.ar.xiij.q.i.quod p̄cipitur. Et poſſint recurrere. Mi/
niſtri vero charitatiue et benigne eos recipiant: et tam
familiariter habeant ſcilicet fratres recurrētes apud ip/
ſos ſcilicet miniſtros: vt dicere poſſint ſcilicet fratres eis
ſcilicet miniſtris: ⁊ facere ſicut domini ſeruis ſuis.q.d. Jn
hac recurſione pro regule puritate fratres cenſentur lo/
co domini: ⁊ miniſtri loco ſeruoꝝ̄. vnde ſequitur. Nā ita
debet eſſe ꝙ miniſtri ſint ſerui.ar.eoꝛum que leguntur et
no.ex̄ in p̄he.decre. Greg.epīs ſeru⁹ ⁊c. ⁊ que legunt̄ ⁊ no.
in p̄ohe.vi.li.ſuper verbo/ſeruus. Omniū fratrum.q.d.
Jn hac parte tenentur obedire miniſtri fratribus recur/
rentibus ad eos vt purius regulam obſeruent. Unde et
de mente textus ⁊ ſatis ex litera dico p̄latos miniſtros
ad quos fratres recurrunt vt purius ⁊ perfectius regulā
ſuam obſeruent: eſſe obligatos ad prouidendū fratribus
recurrētibus ad eos de loco ⁊ de ſocietate ⁊ de guardia/
noꝛ in quo ⁊ cum quibus poſſint fratres regulam ſuā pu/
rius obſeruare. alias peccant moꝛtaliter ipſi miniſtri qui in
hac parte non obediunt fratribus ad eos recurrentibus
ſicut debent obedire ſerui dominis ſuis.ad Ephe.c.vlti.
¶ Sed hodie tales fratres recurrentes ad eos pro regu
le puritate poti⁹ miniſtri aliq̄ tribularent: q̄ eis de purita
te regularis obſeruātie ꝓuiderent. Nā hodie ⁊ iamdiu eſt
in oꝛdine puritatis regule zelatoꝛes ⁊ p̄uaricationum

regule contradictores perſecutiones ſepe a prelatis ordinis quibuſdam ⁊ carnalibus fratribus patiuntur in ordine vbilibet/nedum verbales ſed reales. q: fratres zelotypi regule ſpirituales ⁊ penitentiã facientes niſi ſileãt/ ⁊ ſe de preuaricationibus fratrũ alioꝝ aliquoties cõuiuẽdo ſe non intromittant: aut incarcerantur. aut de ordine expelluntur: aut diuerſis tribulationibus affligũtur per quoſdam malos prelatos: vt ⁊ ipſi cogantur quaſi de ordine recedere ⁊ deſerta ⁊ diuerticula querere. ſicut ⁊ ego ſcriptor frequenter expertus ſum in meipſo. maxime quũ morarer in monte aluerne vbi almus Franciſcus recepit ſtigmata chriſti. Gala. vlti. Exempla patentia querantur in prouincia Prouincie/in prouincia Thuſcie/in prouincia Marchie ⁊ beati Franciſci. vt ſic ad literam verbum apoſtoli impleatur. Qui ſm carnem eſt/perſequitur ſpiritualē. n. Gala. iiij. xxiij. q. iiij. qui ſm carnem. xxxij. q. iiij. recurrat. Unde propterea totus ordo diuiſus eſt. ⁊ palee grana conculcant in ordine ⁊ in area Frãciſci beatiſſimi. Et in ei⁹ ſagena mali piſces bonos comedunt. Et in eius domo vaſa fictilia aurea contaminant ⁊ confringunt. ij. Timo. ij. ⁊ pre. c. qui ſm. ⁊ xxiij. q. vij. c. j. Et nunquã ceſſabit iſta perſecutio et preuaricatio: donec reuolet. o. ad. a. xxxv. di. ab exordio. vt ſcilicet detur regula a ſancta Romana eccleſia ⁊ a capite eius vicario dei literalis ⁊ pura ſine priuilegijs ⁊ declarationib⁹: ſicut data fuit beato Frãciſco ⁊ illi ſancto numero duodenario eum ſocianti ⁊ fratribus ſpiritualibus eam ſm rigorem ⁊ pure et ſimpliciter more apoſtolico volentibus obſeruare: ⁊ ſeparetur ad literã precioſum a vili. Hiere. xv. ⁊ amurca ab oleo: ⁊ granum a palea. Mat. xiij. ⁊ xi. ⁊ rumpatur rete Franciſci literaliter iam ſciſſum ſpiritualiter/ ⁊ boni piſces condiant eccleſiam: ⁊ mali ambulent in aquis ⁊ locis humentibus ⁊ paludibus. de pe. di. ij. ſi enim. in ſi. et ſeparetur ſpiritus a carne. vt pre. c. recurrat. Interim taceant viri dei ⁊ ſanctis virtutibus ⁊ exemplis et obſeruantia puriſſima (qđ eſt difficillimũ: q: mali corrũpunt bonos ſecum habitantes) pš. xvij. Cum peruerſo peruerteris. xxiij. q. iiij. ita plane. Sed hic vide qđ ſcripſi ſupra in prĩa parte in. §. ceterũ. ℞. inſuper res ponderant. cum. ℞. ſeq. ⁊. ℞. ſed et iſti dicãt. in ar. lxv. predicent fratres ſuos. ar. xxv. diſ. c. ſi. ¶ Iſte eſt ergo intellectus verus quem poſui verborum in pre. c. regule poſitorum in ſumma: ſcilicet ꝙ per veram obedientiam tractam de mente litere (vt dixi). miniſtri requiſiti a fratribus ſuper obſeruantia regule puritatis/prouideant eis in ſocietate ⁊ loco: quo ſm rigorem ⁊ ſpiritualiter ⁊ perfecte ſuam regulam valeant obſeruare. Nõ ꝙ in aliquo cum fratribus valeant diſpenſare: ⁊ regulam relaxare. ſicut predicti prelati impij gloſſarunt: quãtũ in eis fuit regulam deſtruentes: ⁊ dicentes ꝙ de illo. c. ⁊ illis verbis ⁊ de illo recurſu q̃ ſupra proxime expoſui: nunꝗ̃ ordo aliquam vtilitatem habuit. vocantes vtilitatem regule deſtructionem: vt ſcilicet poſſint miniſtri in regula diſpenſare. quum tamen vt ſupra in prin. iſtius. §. probatũ eſt/ad dominũ papam pertineat ſolum in regula diſpenſare: et eam declarare qui regulam dedit ⁊ cõfirmauit ⁊ declarauit. ¶ Quatuordecim autẽ ſigilla miniſtrorũ partim voluntariorum partim timidorum quorum aliquos ad contrarium de eo quod agebant diu ⁊ efficaciter confortaui: ⁊ eos non potui reuocare: q: a fratre Geraldo generali miniſtro tunc minis ⁊ iniurijs arctabantur Auinione tẽpore predicti domini pape Ioã. xxij. ⁊ tempore meo cum ſigillo predicti generalis miniſtri fratris Geraldi de Aqtania: qui fuit author ⁊ principalis gloſſator triũ gloſſarum extortarum predictam regulam deſtruentiũ: in vna chartula pependerunt. ⁊ eam dictus generalis cum quibuſdam de predictis miniſtris domino predicto Ioã. pape preſentauit/adſiſtẽtibus multis cardinalibus. Dominus autem papa p̄dictus dei vicarius lumine claritatis ſpiritusſancti infuſus iuſtus iudex/veritatis zelatorum ſuorum preceſſorum regulam declarantium ſequens veſtigia/nolens impinguari. pš. xxij. in ſuo capite quod eſt caput eccleſie corporis myſtici. xxiij. q. iij. pro mẽbris. et. q. v. de liguribus. eccleſie. xxij. di. c. ij. militantis. oleo dictorũ miniſtrorum vere coram deo et eius eccleſia peccatorũ dixit generali predicto fratri Geraldo qui tres predictas gloſſas quas ſupra proxime poſui ſceleratiſſimas anathemate perpetuo feriendas confecerat: credens placere ipſi pape Ioan. ⁊ a quo capellum rubeum expectabat: in illorum preſentia miniſtrorũ Generalis: intellectus iſte quẽ in duobus predictis capitulis regule das: extortus eſt: et contra regulam eſt. ⁊ non credimus/ꝙ de mille fratribus vnus de ordine tecum in intellectu huiuſmodi concordaret. Cardinales aũt domino pape adſiſtẽtes/gloſſas predictas predicti Geraldi cõtra regulam dicentes ⁊ ipſum concorditer deridebant: cognoſcentes de qua radice peſtifera fuerant fabricate. j. q. j. fertur. ⁊. c. quibuſdam. Dixit mihi tũc quidam cardinalis/Uere hodie nobiſcũ quum eſſemus cum papa fuit ſanctus Franciſcus. quaſi diceret ad defendendam regulam ſuam. ¶ Poſtꝗ̃ predictus generalis miniſter ⁊ alij miniſtri contra ſacram regulam cõiurantes ſui peſſimi conatus non habuerũt effectum: cõpoſuerunt malitie malitiam adiungentes/ꝙ poſtꝗ̃ declarationes non poterant facere reuocari: nec ſuas gloſſas authenticare: de declaratione domini Clemẽtis/Exiui de paradiſo. certos articulos procurarẽt auferri. Sed in hoc ſuccubuere etiam coram chriſti vicario ⁊ eius reuerendiſſimis dominis Cardinalibus manu altiſſimi eos beati Franciſci meritis repellẽte. ¶ B Sed poſtꝗ̃ iſtã digreſſionem vtilem ⁊ neceſſariam pro fundamento regule ſancte factam interpoſui: ad preuaricationes quas faciunt aliqui noſtri fratres minores in pecunia iterũ redeamus. Unde ⁊ frequenter quando prelati volũt remunerare aliquem fratrem de aliquo ſuo ſeruitio vel lectorẽ in ſtudio generali: faciunt ſibi ſolui vel dari in pecunia et de pecunia loci vel prouincie ſicut vero facerent ſeculari. Quod eſt contra ſtatum expreſſe. q: non debet fieri fratri remuneratio pecuniaria: cui a regula pecunia ꝓhibetur Nec prelatus alicui eam dare poteſt: quum non ſit nec poteſt eſſe ſua/nec ordinis. Semper eniꝫ oportet ꝙ pecunia ſit alicuius qui eam depoſuit pro neceſſitatibus fratrum ſine cuius voluntate de ea per aliquem fratrem vel prelatum non poteſt aliquid innouari vt ſepe ſuperius dictum eſt per decre. Exijt. ¶ Itẽ expreſſe contra textum regule eſt ꝙ aliquis frater minor recipiat aliquam pecuniã pro mercede ſua. Unde in. c. illo regule quod incipit Fratres illi. dicitur ſic. De mercede vero laboris pro ſe ⁊ ſuis fratribus corporis neceſſaria recipiant preter denarios vel pecuniam ⁊c. Olim autem pecunie que erant de libris venditis in ordine vel extra ordinem/⁊ ſupellectilibus q̃ erãt pape per priuilegia data ordini: poterãt expendi per procuratores eccleſie Romane in neceſſitatib⁹ ordinis. Sed hodie (vt dictum eſt ſupra) et procuratores ⁊ priuilegia ſunt per papam Ioã. quãtum ad iſtum articulum reuocata. Unde nullus illorum librorum aut ſupellectilium qui erant ante illam conſtitutionem domini Ioan. pape vbi reuocantur procuratores: et papa renuntiat proprietati rerum quibus fratres vtuntur/quum illa omnia adhuc ſint pape quãtũ ad proprietatem: poteſt vendi ſine licentia expreſſa domini pape: cuius adhuc ille res ſunt: per declara. Exijt. Libri autem ſciẽtiales aut queuis alie res date ordini aut fratribus particularibus poſt dictam conſtitutionem quum dantium ſit proprietas earundem/non poteſt vendi: nedum a fratribus qui non habent ibi ius ſed nec per aliquem procuratorem quia non eſt in ordine aliquis legitimus procurator. Et ſi eſſet aliquis de antiquis: nullo modo poteſt ſe de talibus intromittere. quia reuera (non obſtante fraude fratrum quorũdam ⁊ locorum in ordine) omnes procuratores facti ⁊ faciendi qui nomine eccleſie tunc fiebant reuocati ſunt per cõſtitutionem que incipit/Ad conditorem/predictam. Nec aliquẽ

contractum poſſunt hodie inire. quum papa eos reuoca
uerit: et proprio rerum (quibus ordo vtitur) renuntiaue
rit. Sed eſto quod eſſent adhuc de rebus datis ordini poſt con
ſtitutionem predictam: quum ſint dantium quantum ad pro
prietatem: non poſſunt ſe intromittere vt de eis aliquem
contractum ineant ſine concedentium voluntate. Circa
iſtum articulum fratres communiter offendunt. quia et res
antiquas quas ordo habebat ante pre. conſtitu. domini
pape. que ſunt adhuc pape et eccleſie Romane/ faciunt ven
di de facto et alias res que peruenerunt ad ordinem poſt
dictam conſtitu. diſtrahunt tanquam proprietarij ſine domi/
norum concedentium voluntate. et ſic contrectant alienum
et per conſequens furtum committunt. extra de elec. dudum. ij.
et mortaliter peccant. vt pre. c. xxiij. Nam predicta conſtitu
tio domini pape/ Ad conditorem canonum/ quantum eſt
de facto fruſtra membranas occupat. xix. di. ſi romanorum.
et ſicut ante illam conſtitutionem/ ita et hodie emendo et
vendendo et contrahendo communiter viuunt fratres. nec
de aliqua declaratione aut conſtitutione domini pape et
eccleſie Romane conſcientiam aliquam multi faciunt ſibi
fratres ſuper articulo paupertatis. Nec mirum. quia quan
tum ad hoc parum de regula curant aliqui fratres. Nec
hodie communiter per declarationes aut per regulam vi/
uunt fratres: ſed per quaſdam ſuas conſtitutiones. qua/
rum multe ſunt contrarie regule et declarationibus. et per
quaſdam conſuetudines: que ſunt potius corruptele. extra
de conſue. cum venerabilis. ¶ Quidam etiam ex eis la/
borant ſcribendo eloquearia ſportellas faciendo/ vel ſuen
do/ vel horologia fabricando/ vel alia opera mechanica.
et precium pecuniarium recipiunt ſicut alij ſeculares. con
tra eorum regulam. vt eſt dictum. ſ. e. ar. vnde et frequen/
ter. cum ar. ſeq. Nunquam enim vel raro laborant quidam eo
rum pro communitate. etſi pro communitate: non gratis. nec
opera eorum ponunt in manibus prelatorum: ſed diſtra/
hunt ſicut volunt. Immo multi eorum ſcribunt libros ad
vendendum. et emunt: et carius quantum poſſunt vendunt:
ſicut mercatores et negociatores. lxxxviij. diſtin. in palea
Ejiciens. et c. quoniam non cognoui. xiiij. q. iiij. quicunque
extra ne cleri. vel mo. per totum. ¶ Uadunt etiam quidam
ex eis ad eorum capitula et alias per mundum pro eorum ne
gotijs vel conſanguineorum vel amicorum: et aliquoties
nulla cauſa cogente: ſed cauſa recreationis vagando per
mundum cum burſarijs: nunc equitando/ nunc peditando
contra decre. Exiui de paradiſo. § quocirca. et de hoc ſupe
rius tactum eſt in. § offendunt. in. ar. vadunt etiam aliqui
in ar. lxvj. ¶ Quidam etiam ex eis debitum contrahunt
contra ſtatum eorum. vt pre. c. xxiij. § ceterum. Frequenter
etiam granum et vinum et oleum et legumina et caſeos et
lanam et ſpecies alias quas acquirunt pro tunicis vendunt
aliqui fratres. et non pro tunicis dant illam pecuniam ſic/
ut fuit voluntas dantium res illas: ſed in alijs neceſſi/
tatibus et vtilitatibus ponunt. contra eorum ſtatum. quia
non poſſunt illam ſpeciem in aliud quam in tunicas commuta/
re. ſicut dicitur de pecunia ad certum vſum deputata/ quod
non poteſt in vſus alios commutari. vt in pre. c. xxiij. § cete/
rum. Immo in quibuſdam prouincijs in ordine vt in Ale
mannia lanam que datur eis pro tunicis fratres aliqui por
tant ad nundinas: et ibi carius vendunt quam vnde venerunt
et emunt inde quod volunt ſicut alij mercatores. contra
ſtatum et iura predicta. Item quum prelati aliqui deberent
facere emi de illa pecunia vel de alijs eleemoſynis fratrum
pannum pro tunicis fratrum dant eis certas pecunie quanti
tates: de quibus raro habent tunicas completas. quas quan
titates nec prelati dare poſſunt: nec ſubditi recipere. quia
contra eorum ſtatum eſt. quia illa ſpecies deberet vendi
de licentia dantium per famulum aſſignatum per fratres
et per eum pannus emi de licentia et authoritate dantium
granum illud vel illam ſpeciem. et pannus deberet diſtri/
bui per prelatum inter fratres prout quiſque egeret. xij. q. j.
c. ij. et c. quia tua. et c. ſcimus. et non deberet dari pannus
multo minus pecunia fratri non indigenti et diuiti mul/
tas tunicas habenti. xij. q. j. dilectiſſimis. Actu. iiij. Dicat
ergo frater volens ſuam regulam et declarationes ſuper
regulam eccleſie obſeruare prelato ſuo/ Pecuniam nolo.
detis mihi pannum quem vultis. contentus ſum. Si au/
tem prelatus non dat pannum: teneat illam pecuniam aſ/
ſignatam fratri pro tunica vel parte eius per guardianum
famulus pro dantibus granum: donec ematur pannus pro
fratre. Si autem illa pecunia non ſufficit pro tunica: te/
neatur per famulum nomine dantis granum conuerſum
in pecuniam: donec alia eleemoſyna habeatur pro fratris
neceſſitate aſſignata de qua ſupplea tur de tunica quod deeſt.
Utraque tamen pecunia retenta a famulo pro dantibus te
neatur quouſque in neceſſitate tunice ſit expenſa. vt ſic pre/
dicta declaratio obſeruetur. Raro tamen hodie inter fra
tres in iſto articulo hec veritas et puritas obſeruatur. im
mo pecunia data fratri pro tunica recipitur: et ad fratris
vbi et in quibus voluerit libitum diſpenſatur. Multi eti
am fratres maxime maiores in honoribus et pecunijs. l.
di. quia tua. reuera non indigentes tunicis/ immo haben/
tes promptuaria et eleemoſynas et decem mutatoria cum
Naaman ſyro leproſo: et ipſi lepro ſi lepra auaritie/ Giezi
diſcipuli Heliſei. iiij. Reg. v. et. j. q. j. qui ſtudet. et c. cito. aut
pannum pro tunicis/ quum datur accipiunt: aut pecunias
a guardianis faciunt aſſignari: ſui ſtatus dupliciter tranſ/
greſſores. tum quia recipiunt tunicas quibus non indigent
et ſic rapiunt ſecundum Ambro. xlij. diſtin. § ſ. vt ſupra dixi. tum quia
contrectant pecuniam alienam: que erat pro veris fratrum
neceſſitatibus aſſignata a dante. que ſine licentia eius non
potuit in rem non neceſſariam expendi. vt pre. c. xxiij. et ſic
furtum committunt. vt ſupra dictum eſt. legitur et no. extra de
elec. dudum. ij. Fratres minores etiam ſtantes cum do/
minis cardinalibus et prelatis contra eorum ſtatum par/
tem recipiunt dupliciter peccantes mortaliter: et quia ſine
licentia deponitur: et ſine neceſſitate. contra decre. xxiij. de
pecunijs datis ab alijs inter familiam diuidendis. Cum
etiam ſtarem Rome in ſancta Maria de ara celi: fratres
noſtri de loco a quodam eorum famulo infirmo octingen
tos et amplius florenos acceperunt eo inuito: dicentes.
Nobiſcum fuit lucratus iſtam pecuniam. noſtra eſt. quod
tantum fuit ſicut ſi raperent eam in via. ¶ Inquiſitores etiam heretice prauitatis inquiſitores.
heretice prauitatis fratres minores quo priuilegio et qua
authoritate neſcio/ tota die diſpenſant pecunias inquiſi/
tionis contra eorum conſcientias et ſtatum. quia eſto quod
inquiſitores facti ſunt: non propterea a regula abſoluti ſunt
nec a declarationibus eccleſie. Et in hoc inquiſitores du/
pliciter peccant mortaliter: quia quum per priuilegium
papale tres partes debeant fieri de pecunia inquiſitionis:
et vna communitati terre de qua eſt hereticus dari: altera
officialibus officij: tertia reſeruari in manu dioceſani in
neceſſitate officij expendenda: nulla parte alicui aſſigna/
ta totum ſibi inquiſitores vſurpant/ quum eccleſia Ro/
mana nullam eis partem aſſignet pro expenſis. et ſic vere
fures ſunt et latrones pecunie inquiſitionis: eam preter et
contra voluntatem Romanorum pontificum vſurpantes
et eam in abuſus ſuos fratrum et conſanguineorum pro
libito expendentes. Secundo offendunt. quia quum de/
berent eſſe fratres minores et pecuniam non contrectare
eam expendunt qualiter eis placet. credunt tamen facere
domino holocauſtum: quum de illa pecunia faciunt con/
uentibus vel fratribus aliquam eleemoſynam ad literam
de mammona iniquitatis. i. de pecunia aliena. contra illa
iura. xiiij. q. v. forte. c. immolans. c. ſcriptum. c. dixit. j. q. j. non
eſt putanda. Tertio quia vix faciunt contra accuſatos de
hereſi niſi pecuniariam condemnationem. vt eam imbur
ſent. Propter quod vix credo quod aliquis eorum propter
eorum extorſiones pecuniarias euadat excommunicatio/
nem papalem: que ponitur in clemen. extra de hereticis. mul
torum. et c. volentes. ſ. miſo. Socij etiam inquiſitorum fra
tres minores ſicut ſeculares et amplius pro officio nota/

riat⁹. vide ex̄ de here. vt officiū. §. ad cōſcribendas. ⁊ alijs
contractibus ⁊ ſcripturis faciendis in officio inquiſitio/
nis pecunias extortas ⁊ immoderatas ⁊ oblatas accipi/
unt tota die abſq; aliqua diſpenſatione papali. contra re/
gulam ⁊ declara. predictas. ¶ Fratres etiam cōfeſſores
aliqui diſpenſant frequenter incerta ad que tenentur con
fitentes eis ſicut volunt. contra predictam decla. exiui. §.
proinde. ⁊ in clemen. de priuile. ⁊ exceſ. priuile. c. religioſi.
§. quibus. ꝟ. nec legata. Et (quod peius eſt) ſibi frequen/
ter reſeruant. Et hoc idem faciunt de penitentijs pecunia
rijs quas imponunt. que pecunie debent ſm voluntatem
confitentium pauperibus erogari. Poteſt tamen confeſ/
ſor dare conſilium: ⁊ illum quem abſoluit inducere vt fra
tribus ſuis vel alijs quos nominauerit illam pecuniam
impoſitam ei per penitētiam largiatur. ar. declarationis
Exiui. in clemē. §. proinde. ¶ In quibuſdam prouincijs
habent fratres minores loca in q̄bus habent omnia ne/
ceſſaria a quibuſdam dominis / contra eorum ſtatum:
qui eſt nihil fixum tenere: nec redditus nec prouentus. ſed
tanq̄ aduene et peregrini debent ire continue pro elee/
moſyna. ⁊ hec eſt celſitudo altiſſime paupertatis ſm bea/
tum Frācīſcum. vt in regula in. c. fratres nihil ſibi appro/
priēt. ⁊ nihilominus contra eorum ſtatum ⁊ conſcientiā
ibi ſicut alibi oblationes pecuniarias ⁊ alias oblatas et
petitas pecuniarias eleemoſynas et alias extra pecuniā
quotquot habere poſſunt / recipiunt indiſtincte: duplex vi
tium ſcilicet auaritie ⁊ receptionis pecunie contra regu/
lam cōmittentes. de pecunia vt ſepe dictum eſt in regula
in. c. precipio firmiter. de auaritia in regula in. c. fratres q̄
ſunt miniſtri. ꝟ. cōſulo vero moneo ⁊ exhortor in domino
Jeſu chriſto vt caueant fratres ab omni ſuperbia / vana
gloria / inuidia / auaritia / cura ⁊ ſollicitudine huius ſeculi
⁊c. Faciunt etiam ſibi miniſtri aliqui prouinciarum red/
di compotum a guardianis: ⁊ guardiani ⁊ compotiſte a
vicarijs domus: ⁊ fratres in via et in domo a famulis: et
prouincia a fratre camerlingo prouincie ⁊ ab inquiſitori
bus heretice prauitatis: qui nō prouincie ſed eccleſie Ro
mane cuius ſunt officiales / tenentur reddere rationem.
ar. x. q. iij. c. ſ. ex̄ de accuſa. qualiter. ij. quod eſt cōtra decla.
clemen. que prohibet fratribus minoribus cōpotum re/
cipere. vt pre. c. exiui. §. proinde. Quidam etiam eorum
quum habeant eleemoſynas pecuniarias: nihilominus
quum infirmantur: vel pro prouincia vel pro locis eorum
proficiſcuntur aliquo: faciunt ſibi a prouincijs vel a locis
prouideri in expenſis pecuniarijs: eorum loculis ſemper
ſaluis / ſed eorum cōſcientijs ſemper prauis. quia vere ra/
pinam cōmittunt ſm Amb. xlvij. diſtin. ſicut. accipientes
maxime pecunias non neceſſarias ſed eis totaliter inter/
dictas. Quidam etiam eorum pecunias habent conti/
nue ad bancas mercatorum: ex quibus eis nomine mer/
cancie aliquid pecunie reſpondetur. nequiores in hoc in/
comparabiliter q̄ alij mercatores augentes cum maledi
ctis pecunijs ſuis alias pecunias ſceleratas. ⁊ ſic peſſimi
negotiatores ⁊ proptetarij deſperati. lxxxviij. diſtin. ejici
ens. ex̄ de ſta. mona. c. ij. c. ſuper quodam. Quedā etiam
loca fratrum minorum habent caſalina et alias domos
⁊ alios hortos remotos a loco: ex quibus ſibi ſolui faciūt
penſiones: ⁊ redditus recipiunt annales. cōtra eorum ſta/
tum ⁊ regulam. Sed ⁊ vix locus eſt in ordine qui nō ha
beat aliquos reditus et prouentus annales: vel in vino
vel grano vel oleo vel pictantijs vel veſtibus vel cera vel
alijs ſpeciebus vel pecunia numerata. ¶ Et q̄p̄ ſancte
memorie frater Gonſaluus hiſpanus de prouincia Ba/
licie nobilis genere ſed nobilior vita ⁊ moribus et euan/
gelica paupertate: vere frater minor ⁊ zelator ardentiſſi/
mus regule ⁊ dominus paupertatis. Matthei. xi. et do/
minice humilitatis / cum quo in loco fratrum de Luca ſcu
tellas laui in eadem pelui lapidea: magiſter in theologia
xcaliſſimus verbo ⁊ opere / de maioribus mundi literatis
in triuio ⁊ quadriuio / qui parum poſt mortem ſuam / Pa
riſijs in viſione quibuſdam fratribus noſtris apparuit
glorioſus in throno reſidens cum corona aurea ⁊ ſeptro
qui dixit tunc q̄ ſedes throni ſibi aſſignata erat in celo: q̄z
puriſſime in ordine iuſtitiam obſeruauerat. xij. q. ij. cū de/
uotiſſimam. generalis magiſter noſter totum ordinem ex
propriauerit in vita ſua: ⁊ ſententiam excōmunicationis
tulerit contra omnes fratres ſubditos ⁊ prelatos: niſi in/
tra certum terminū illis a quibus habebant redditus vel
eorum heredibus reſignarent. quod ⁊ factum eſt. et pro/
pter hoc a quibuſdam fratribus aliquā perſecutionem
paſſus eſt: tamen fratres cōmuniter poſt mortē ſuam ad
ſuum vomitum redituum ſunt reuerſi. ij. Pe. ij. de pe. diſt.
iij. ſunt qui dicunt. ⁊. c. qui admiſſo. et diſtin. iiij. intermit/
tentes. Et ipſe cū patribus ſanctis requieſcit in pace bea
ti Frācīſci verus vicarius ⁊ ſucceſſor. Quid plura? ita re/
cipiunt per perſonas interpoſitas aliquoties per ſe fra/
tres pecunias cōmuniter ſicut alij ſeculares: nedum alij
religioſi qui eas poſſunt tenere pro ſuis neceſſitatib⁹ de
ſuorū licētia prelatorū. Et qualitercūq; poſſunt habere pe
cunias / dummodo non ſint expreſſe furtiue / procurant et
habent. Et totus mundus vere non poſſet eorum aliq̄s
pecunia ſatiare. vt ſuperius in. §. offendunt. ꝟ. Item ſi cē/
tum. in ar. lxvj. plus q̄ ſatis declaraui ⁊ dixi. Et quum di/
cat regula ſancta eorum q̄ nullo modo recipiāt denarios
aut pecuniam: nec per ſe nec per perſonam interpoſitam
ipſi denarios et pecuniam excepto tactu recipiunt omni
modo: vt ſic affirmatiua vniuerſalis in recipiendo omni
mo / de non recipiendo nullo modo vniuerſalem tollat to
taliter negatiuam. ar. op. contra eos. ex̄ de priuile. quia cir
ca. cum ſi. Nummos enim diligunt multi ex eis. nummos
continue procurant. nummos recipiunt de nummis tota
die loquuntur. Et ideo inſtitores tales ſm Hiero. ſunt. nō
fratres minores. xvj. q. j. ſi cupis. vide. ſ. in. §. religio. ꝟ. q̄z
vere. in ar. lxj. Nullo modo etiam credunt communiter q̄
ſine pecunia viuere poſſent. quia nullam neceſſitatem pa
ti volunt gloriantes de imaginaria ⁊ mathematica pau/
pertate: quā in effectu ⁊ reuera fugiunt omni modo. San
ctam regulam ⁊ poſſibilem dulciſſimam et facilem veris
non fictis fratribus ⁊ expropriatis a carne ⁊ mundo / do/
gmate peſſimo verbo mendaci ⁊ vita peſſima blaſphemā
tes: infideles in hoc vix credentes q̄ deus poſſet fratres
ſine pecunia ſuſtentare: ſicut nutriuit ⁊ per coruum Heli
am. iij. Regum. xvij. ⁊ per viduam Sareptanā. iij. Regū.
xvij. et filios iſrael manna in deſerto. Sapien. xvj. de con.
diſtin. ij. reuera. Et Paulum primum eremitam per cor/
uum portantem ſibi omni die medium fragmen panis:
⁊ panem integrum adueniente Antonio magno hoſpite
⁊ ſicut impleuit ſportas panibus beato Apollonio in vi/
tis patrum. Et de paucis panibus hordeaceis centum vi
ros. iiij. Reg. iiij. ⁊ filios iſrael manna. xl. annis. de conſe.
diſtin. ij. reuera. Sapien. xvj. Exodi. xvj. Et ſicut ipſe chri/
ſtus dicit. paſcit volatilia non ſerētia nec metentia. Mat
thei. vj. Et pauit de q̄nq; panib⁹ q̄nq; milia hoim. Mat.
xiiij. Jo. vj. xxxvj. di. §. ecce. ⁊ de ſeptē panibus quatuor mi
lia. Mar. viij. Unde Climacus in titulo ⁊ gradu de curſu
paupertatis. O monachi non ſimus volucribus infide/
liores. Mat. vj. Et propterea vtinam vtinam non dicant
q̄pluriinis fratribus minoribus / Pecunia veſtra vobiſ/
cum ſit in perditionem. Act. viij. j. q. j. qui ſtudet. ex̄ de ſta.
mo. cum ad monaſteriū. §. j. Nam continue ſancte legi re/
gule ⁊ declarationibus alias declarationes ſuas ⁊ inter/
pretationes ſuas et gloſſas cōponentes multi ex eis per
oēm viam per quam poſſint habere pecuniā: fraudem fa/
ciunt: ſuas poti⁹ animas defraudantes. ¶ Faciūt inquā
tripliciter fraudem regule. De perſona ad perſonam. q̄z
quum nō poſſint recipere pecuniam per ſe fratres mino/
res: recipiunt multi contra regulam etiam per perſonam
interpoſitā ſine neceſſitate. Item de re ad rem. q̄z quum
non poſſint recipere pecuniā: recipiunt aliquā rem quam
vendunt pro pecunia. ⁊ hoc eſt contra regulā que prohi/

Digitized by Google

bet denarios et pecuniam. Pecunia autẽ ſm generalem conſtitutionem ordinis eſt omne illud quod recipitur vt vendatur. ad quod facit. j.q.iij.totum. ⁊ cõtra declarationem extit. vbi dicitur ꝙ fratres non debent recipere rem aliquam vt eam vendant. Item faciunt fraudem regule de contractu ad cõtractum. q: quũ non poſſint aliquam rem vendere eam permutant. que permutatio eſt ſpecies cuiuſdam venditionis. ff. de edi. edic. ſciendum. §. emptorem. De ijs fraudibus contra leges legitur ⁊ no. ex̃ de cõceſ. preben. cõſtitutus. de priuil. quãto. xiiij. q. iij. plerigꝫ. ⁊ per Accur. ff. de legi. contra. ¶ Quantũ ergo eſt de facto pecunie, regula fratrum minorũ per plures eorum ludibrio facta eſt: ⁊ totaliter debito fruſtratur effectu: ⁊ impoſita eſt lex ſancta regule verbis ⁊ non rebus. quum ſit potius contrarium faciendum. Unde dicit regula in. c. fratres nihil ⁊c. pauperes in rebus. facit ad hec. C. de bonis q̃ li. l. vlti. C. communia de lega. l. ij. legitur ⁊ no. ex̃ de elec. cõmiſſa. §. porro. li. vj. Fratres autem plerigꝫ nec verba nec mentem nec ſenſum regule ſeruant. quũ tamen mens potius attendatur. ex̃ de ver. ſig. intelligentia. ⁊. c. propterea ⁊ legitur ⁊ no. ex̃ de elec. ſi poſt q̃. §. ſi clericus. Fruſtra etiã regula quãtũ ad articulum pecunie, in multis fratribus membranas occupat ⁊ declarationes. quũ quaſi nihil de eis per plures ſeruatur. xix. di. ſi romanorum. ¶ Et q: (vt ſepe ſupradictum eſt) fratres minores non poſſunt habere proprium in communi: vt in regula ⁊ declarationibus eorum ſuperius allegatis liquido apparet. Et ideo in eis quelibet proprietas magis eſt condemnanda: vt ſciant clare actus ⁊ cõtractus ad veros dominos et proprietarios pertinere: ⁊ veram paupertatẽ euangelicam ⁊ beati Frãciſci regulam inficientes: a quibus debent (ſi ſaluari deſiderant) totaliter abſtinere. Ideo ad eoꝝ ſalutem hic eos inferius declarabo. Cõtractus autem ⁊ actus proprietariorum oĩbus religioſis ⁊ precipue fratribus minoribus totaliter per ſe et ꝑ alios interdicti ſunt. hi ſcilicet emere ⁊ vendere. ex̃ de emp. ⁊ ven. per totũ. ⁊. j. q. j. qui ſtudet. Donare. ex̃ de dona. per totum. Permutare. ex̃ de re. permu. per totum. Compenſare. C. de cõpẽſa. per totum. Locare ex̃ de loca. ⁊ con. per totũ. et vide quod no. ex̃ de ſi. inſtru. inter. in gloſ. ſꝫ hoc. Cõducere. Emphiteoticare. C. de iure emphi. per totum. ex̃ de loca. ⁊ con. c. ſi. ex̃ de reli. do. conſtitutus. x. q. ij. hec ius. Hypothecare rem imobilem. Impignorare rem mobilem. Obligare. Diſſipare. Qualitercunqꝫ diſtrahere. Sibi vel alicui appropriare. Extraneo rem preſtare. Uero domino datori vel preſtatori quũ petierit rem ſtatim non reaſſignare. Pro re aliqua habẽda vel recuperanda dño terre iudici vel rectori querimoniã contra quemq̃ in iudicio ꝓponere. Uel ablatã rem iudicialiter repetere. Pecuniã mutuare. q: mutuũ eſt de meo tuum. ex̃ de pig. c. ſi. lxxxviij. di. in palea, eiiciẽs. Quãcũqꝫ eleemoſynã a dante vel herede vel executore ex debito iure vel ſtatuto vel conſuetudine vel pacto petere. vel ipſum in iudicio vel extra moleſtare. q: nulla actio cõpetit fratri minori qui nullum ius habet in aliqua re. Teſtamẽta exequi. Pecuniam vel denarios deponere aut deponi facere. Capſulam cũ pecunia vel eius clauem deferre. Pecuniam inuentã in via accipere vel accipi facere. xiiij. q. v. per plura. c. Eleemoſynã pecuniariam facere per ſe vel ꝑ aliũ. Pecuniã manu ligno vel cera tangere vel numerare. Pecuniam in capitio vel veſtib⁹ portare. Uel capſam vel loculum vel peram in qua eſt pecunia cuiuſcũqꝫ ſit illa pecunia portare. Quando et qualiter expendatur pecunia precipere. de ea cõpotum exigere. In quacũqꝫ hereditate parua vel magna ſuccedere. Legatũ quod maiorem partem hereditatis continet accipere. Annuos redit⁹ vel cenſus vel tributa, vel ſalimaria reditus ſalis, vel pedagia a pede tributũ intinerantium. legitur ⁊ no. de bis. ex̃ de ver. ſig. ſuper quibuſdam. vel teloneum habere. Reditus maris. Luc. v. vel recipere vel tenere. Remittere quia remittere dare eſt. ex̃ de teſti. veniens. Reſtitutiones vel quietationes facere. ex̃ in clemen. de iureiurã. ro manſ. §. eidem. In certa pecuniaria maxime vel pecuniarias eleemoſynas aut penitentias diſpenſare aut facere diſpenſari exce pro nudo conſilio. Cum ſcriptoribus vel alijs artificibus pactum de dando tãtũ precii cõuentionem, promiſſionẽ vel obligationem aliquam facere. Pecunias a dantibus depoſitas apud nuntium vel depoſitarium pro neceſſitatibus fratrum aliter q̃ in ſuis veris neceſſitatibus emergentibus vel ingruentibus expendere vel expendi facere vt. ſ. per multa exempla apertius declaraui: Neceſſitate vera non emergente vel ingruente, eleemoſynã pecuniariam facere recipi vel deponi. De emptis de pecunia pro neceſſitate depoſita exceniare aut munuſcula empta de illa pecunia dare. Scotum pro comeſtione facere vel ſymbolizare. aut illam pecuniã depoſitam pro neceſſitate fratris cum licentia vel ſine licentia prelati alteri cuiq̃ dare vel per tenentem nuntium vel depoſitarium facere dari. quia prelati non poſſunt in hoc licentiam dare: quia nihil habent facere in illa pecunia. ſicut ſupra plene ⁊ ſepius eſt preſcriptum. Eleemoſynarias pecuniarias fratrũ decedentium facere accipi: ⁊ pro fratribus facere expẽdi. Bona apoſtatarũ extra ordinem morientium occupare, Uendicare. j. q. iij. ſaluator. j. q. j. ſiquis epiſcopus. Uel recipere. Reconuenire. Tranſigere. Profenerare: vel licitare. Stipulari. Acceptilari. Homagium recipere pro re cõmoda a fratre pignus accipere partem in hereditate paterna vel bonis conſanguineorũ tamq̃ iure exigere. Ad depoſitarium pro aliqua re non vere neceſſaria nec neceſſitate emergenti recurrere vel pecuniã deponi facere parochias vel parochiales eccleſias habere: quia ius et proprietas ſpũalis eſt. ex̃ de cauſa poſſeſ. cũ eccleſia. et de paro. per totum. Iure aliquo vel conſuetudine vel pacto ſacra cõferre: Funera in iure repetere. extra ordinem vel epiſcopalem dignitatem iuriſdictionem eccleſiaſticam exercere. ſicut vicarij vel officiales epiſcopi. Tabellionatus vel ꝓcurationis officiũ exequi niſi in caſu hereſis. ex̃ de hereti. vt officiũ. §. ad cõſcribẽdas. Gaſtallorum oeconomorum orphanotrophorum xenodochorũ actorum ſyndicorum officiũ habere. q: tractãt pecunias ex officio. Intra ordinẽ vel extra iniuriarũ actione, q: nulla actio iuridica cõpetit vero fratri minori ex mente declarationum agere. Et de fratre pro illata iniuria iuſtitiam petere. eo excepto ꝙ ſeruata admonitione euãgelica vel coact⁹ per obedientiam prelato qui eſt eccleſia. ar. vij. q. j. ſcire. denũtiare frater poſſet ⁊ debet: pro ſe iuſtitiam non petendo. Nam frater minor etſi denuntiare poſſit fratrem ſuum vel alium denuntiatione euangelica: non tamen canonica: in qua aliqua cognitio neceſſaria eſt. ſuper quo no. Inno. ex̃ de iudi. nouit. Tunicam meam, pecuniam meam, librum meam, quãtulamcunqꝫ rem meam, etiam ore dicere. niſi proprium peccatum: vel etiam noſtram. niſi intelligendo de vſu nudo. Q: res quecunqꝫ ſit ordinis, niſi ad ſolum vſum, aſſerere aut mente credere. In peregrinationem quamcunqꝫ aut tractus ⁊ loca ⁊ regiones hoſpitales cum burſario ire: aut pactum facere cum hoſpite vel quocunqꝫ alio de re aliqua. Claues cellarum tardando per dies extra locum prelato non aſſignare. Claues capſarum, ſcriniorum, armariorum, vel quorumcunqꝫ repoſitoriorum, vbi fratres habent libros vtenſilia et ſupellectilem per ſpaciũ dierũ eundo extra locum ne fratres vtãtur illis rebus prelatis non reſignare. Librum aut rem aliam cuius fratres communem vſum debent habere, quum re alia non vtitur nec vti neceſſe eſt, in breui fratribus petentibus non preſtare. Nam illud eſt vſum appropriare. vt de hoc ſuperi⁹ dictũ eſt. Oblationes pecuniarias in altari, cyppo, bacinili. Eleemoſynã pecuniariã ſine nũtio vel depoſitario faciẽdo eã poni a dante in feneſtra vel foramine vel capitio vel alio loco, recipere. De cella ablata per prelatum vel quacũqꝫ alia re coram ſuperiore alio prelato querimoniam proponere. Multis

Ampla eoꝝ ẽnumeratio q̃bus eſt fratrib⁹ minoribus interdictum.

rius vt pancis voluntate propria ⁊ importunitate in loco vel cella manere appellare. quia qui nullum ius habet in aliqua re: in quo grauari poteſt? Rem in vſum vnum conceſſam in alium commutare. vt panē eleemoſynarium/oleum/vinum/fabas/legumina alia/ vel aliam rem eſibilem vel nō eſibilem/pro lignis vel pro re alia eſibili vel non eſibili detrahere vel commutare. Superfluarum rerum ⁊ nō vere neceſſariarum mobilium vel immobilium vſum recipere. q: verus vſuarius ⁊ ſimplex ſuperflua ad vtendum habere non poteſt. quia (vt dictum eſt) ſm Ambro. qui non indiget ⁊ accipit: rapit. Ligna ſyluarum vbi fratres habitant etiam pro eorum neceſſitatib⁹ vendere vel vendi facere. quia vſuarius in ſylua nemore vel prato vel horto vel alia re qui vſum nudum habet: nihil de fructu rei illius vendere poteſt: ſed ſolum recipere ad ſolum ſuum vſufructum illius rei quātū ſibi ſufficit ⁊ non in plus. ſecus eſt in vſufructuario qui ⁊ vſuz habet ſibi neceſſarium in re: ⁊ ſuperfluum fructuum non ſibi neceſſariorum vendere poteſt. q: dominus eſt totius fruct⁹ ſalua rei ſubſtantia. ex̄ de pigno. c. vlt. Et idem dicēdum eſt de quibuſcunq̄ alijs fructibus quum venduntur. q̄a omne quod venditur/dominium reſpicit. vt. ſ̄. dictum eſt. quia habent dominium vtile. ex̄ de feu. ⁊ ex̄ in clemen. de iureiuran. Romani. Infeudare vel in feudum recipere. Teſtari. Codicillari. aut aliquam vltimam diſpoſitionez rerum facere. C. de epiſ. et cleri. autenti. ingreſſi. xix. q. vlti. quia ingredientibus. Seruos aut ancillas poſſidere aut eos manumittere. xij. q. ij. de libertis. ⁊ c. liberti. Preſcribere. ex̄ de preſcriptioni. Precium pecuniarium per ſe vel per alium pro opere aliquo vel labore recipere. Pecuniam pro veſte depoſitā vel pro alia re ſpeciali in aliū vſum expendere vel expendi facere. Sine licētia prelati aliquā rem recipere vel dare. xij. q. j. non dicatis. ex̄ de ſta. mona. cum ad monaſterium. §. j. in. fi. In locis vbi fratres nō habent loca/aliquam domum vel emptam vel relictam que nomine fratrum teneatur habere. Debitum contrahere. ex̄ de ſolutio. c. ij. Vſufructum habere. xix. q. vlt. ſi qua mulier. Fideiubere. ex̄ de fideiuſſo. Poſſeſſiones vineas vel multas vites diſiunctas in fraudē regule de quibus maxime fratres faciunt vinum habere. Magna viridaria. Magnos vel plures hortos ⁊ ſuperfluas officinas/Lapifodinas vbi lapis fodit̄/Cretifodinas vbi foditur creta/Argentifodinas vbi foditur argentum/Aurifodinas vbi foditur aurum/vel loca ſimilia in quibus metalla effodiūtur. Aluearia apum. de cōſecra. diſtinc. v. nunq̄. Columbaria/Piſcinas/Maneria/Viridaria/Foreſtas ferarum. In lacubus ⁊ fluminibus ad piſcandum partem ſpecialem habere. Pergolas vel vites de quibus fratres reponunt vinum/vel oliuas de quibus fratres reponunt oleum/vel terras de quibus fratres far pro infirmis vel ſpeltam vel hordeum pro aſino vel legumina ad vendendum habere. Rem a volente eam per violentiam auferre defendere. xxiij. q. iij. §. j. ⁊ q. j. §. j. Rem ad vſum cuius nō eſt certus dominus habere. Vſum rei generalem ⁊ alijs fratribus communem in ſpecialem ſine prelati licētia ſpeciali conuertere. Quācunq̄ ſocietatem lucri cuz aliquo habere. Eleemoſynam pro neceſſitate depoſitam ingruēti non ſtatim expendere. vel in illa neceſſitate facere ſibi ab eleemoſyna conuentus prouideri. Eleemoſynam primo ſibi aſſignatam pro alijs futuris neceſſitatibus reſeruando. Unde certum eſt infirmos fratres habentes eleemoſynas ⁊ nō expendentes ⁊ neceſſaria conuentui recipientes eſſe proprietarios. Quamcunq̄ rem prelato zelare vel eo iubente ſtatim eam non reaſſignare. Libros duplicatos eiuſdem tenoris ⁊ duo breuiaria vel duas biblias habere. Pro labore fctō ordini vel ſeruitio vel fratri extra ordinē mercedem pecuniariam recipere. Candelas datas in funeribus vel alibi vendere vel commutare. Certam eleemoſynam pecuniariaz proeundo ad funus vel pro adſiſtendo recipere. ¶ ¶ Pro pecunia celebrare vel promittere/pro tanta pecunia tot miſſas celebrabimus. Rem deputatam ad ſolū vſum quocūq̄ titulo alienare. Re non vti: ſed in theſauro reponere. A damnū inferentibus in hortis vel ſyluis eorum vel rebus eorum vſui deputatis ſatiſfactionem in iudicio petere. vel emendam vel condemnationem recipere. Penitētiarias pecunias imponere: ⁊ ſibi vel conuentui aſſignare. Extra ordinem in manibus ſecularium ſine licentia prelati rē aliquā habere vel deponere. In ſanitate vel infirmitate clauē celle vel armarij vel prelato reaſſignare ⁊ ſe expropriare vt rebus religioſorum vtar. q: qui non viuit proprietari⁹ non oportet q̄ ſe expropriet cum ea intentione tacita/vt prelatus nihil de cella ſua auferat vel de diſco. Quod ſi faciat: frater turbatur ⁊ murmurat. ⁊ frequenter coram ſuperiore prelato conqueritur. Hic vere frater ꝓprietarius eſt. q: prelatus vſum rerum habet tollere ⁊ dare fratrib⁹ ſicut vult de rebus cōmunibus plusq̄ prelatus vel officialis cōcedat tollere. qđ eſt furtū. ex̄ de elec. dudū. ij. Prelato non obedire. q: nulla peior ꝓprietas q̄ proprie voluntatis. cui religioſus libenter renuntiauit. xij. q. j. non dicatis. Prelationem ambire vel procurare. j. q. vj. ſicut viij. q. j. ſciendum. q: ſm Greg. nō ſolū auaritia eſt in rebus: ſz in appetitu honoris. iux̄ illud Philip. ij. Non rapinam arbitratus eſt eſſe ſe equalem deo. non em̄ loculis caret ābitioſus ⁊ cupidus dignitate. Promiſſionem de re aliqua facienda vel nō faciēda alicui ſine licentia prelati facere. q: qui non eſt ſuus: non pōt ſe alteri obligare. ar. liiij. di. ſi ſeruus. Quodcūq̄ votū ſine licētia prelati emittere. q: vere expropriatus ſic loquendo nō habet corpus neq̄ animam: ſz totuz eſt prelati. ad hoc. xx. q. iiij. monacho. Unde que ſunt de genere bonorū: ⁊ que media a ſanctis patribus ⁊ doctoribus dicūtur: que nō ſunt virtus ſimpliciter que eſt in anima. xxxv. q. v. de pudicitia ſz ſunt boni act⁹ corporales: vt vigilare corporaliter/aut ſe diſciplinare/aut abſtinere a quali/aut quamlibet aliaz exercitationem corporalē. que ſm apoſtolum modicū vtilis eſt. j. ad Timo. iiij. xlij. di. §. j. contra volūtatē prelati ſubditus religioſus facere non pōt. q: ſm Greg. Etſi mala ꝑ obediētiā faciēda nō ſunt: bona tñ corpalia ſunt ꝓpter obediētiā dimittēda. xj. q. iij. q̄d q̄. Cū plato ꝯtēdere: aut ſine ei⁹ licētia/cū eodē ptinaciter diſputare. qđ ē ꝓprium ꝑbor. Falſo ſe a ꝯplēda obediētia excuſare. Cōtra volūtatē platorū extra ordinē ꝑ quacūq̄ re vel officio ꝑ aliquos ſeculares vel ab eiſdem licentias potiusq̄ obedientias ꝓcurare: aut ꝑ platos iūctas facere reuocari. De ablato ſibi officio murmurare. Falſo platū quēpiā accuſare. In loco natiuo vbi fratres idigene habitāt procurare habitare. ⁊ ꝓcurare ne fratres extranei ibi habitēt. q: iſtud ē ꝓprie loca appropriare. iuxta pſ. xlviij. Uocauerunt nomina ſua in terris ſuis. Pro vſu alicui⁹ rei corā ſuis plat̄ i iudicio vel extra cū alio fratre cōtēdere: vel litigare: vel ſuū ius allegare. q: nullū ius fratri vero minori ꝯpetit. ſz ſimpliciter dicere plato. fac de hac re qđ vis. hoc em̄ ē ꝓprie ius fratris minoris/nullum ius in terra habere ⁊ iniurias ſuſtinere. Facientes contra priuilegia ordinis coram priuilegiorum cōſeruatoribus iudicialiter moleſtare. ne dicam frequenter malitioſe. quū tale officium principaliter ⁊ totaliter etiam in alijs q̄ in fratribus minoribus iuris indaginē ordinariā non requirat. ex̄ de off. delega. ſtatuimus. li. vj. ⁊ c. hac cōſtitutione. §. vt autem. Aliqui de caſibus predictis. maxime prope finem pertinēt ad ꝓprietatē proprie voluntatis. qui ſunt contra votum aut bonū obediētie de qua ſtatim proſequar latius ꝑ veritatē. Alij caſus ad rerū ⁊ vſus ptinēt ꝓprietatē. q: rūpūt ꝓmiſſam i regula fctā paupertatē altiſſime veritatē. ſic ſa⁹ ⁊ diligēs lector poterit ītueri. ¶ Caſus aūt ꝓdicti ſub epilogo ⁊ breuiloquio reperiri/ꝓbari ſunt. ſ̄. vbi eos lati⁹ declaraui. ⁊ probātur per iuris titulos ſpeciales. ff. ⁊ C. ⁊ ex̄ de emp. et vendi. ⁊ de donatio. ⁊ de locatio. ⁊ con. et de depoſito.

Et de compenſationibus. Et de rerū permutatione. Et de fideiuſſoribus. Et de teſtamentis. Et de codicillis. Et de vſu. ⁊ habi. Et de vſufructu. Et de pactis. Et de tranſactionibus. Et in ſimilibus ſuis titulis. ſicut cuilibet articulo competit ſuperius per ſe ⁊ ſpecialiter declarato. Et probātur per ſanctam regulam pure ⁊ ſm rigorem ⁊ ſpiritualiter ⁊ veraciter intellectam. Et per declarationes Nicolai. Exiit. Et Clementi. Exiui de paradiſo. ſepiſſime ſuperius allegatas. Et ꝑ cōſtitutiones non deuiantes a declarationibus ordinis generalis. Quia. ſ. in. §. Nunc vero. in princi. in ar. liiij. dixi ꝙ religioſi in vitio proprietatis offendunt in ingreſſu religionis: ⁊ progreſſu ⁊ egreſſu. Dicto late ſupra quomodo offendūt in ingreſſu ⁊ progreſſu: nunc ſuccincte dicendum eſt quomodo offendunt in ingreſſu de mundo in vitio proprietatis. Et ſiquidem aliqui eorum ante mortem conueniunt in idipſum ⁊ alii qui etiam de licentia prelatorum ꝙ in morte viuus ſuccedat alij in ſuo peculio maledicto. Aliqui in morte nō ſe expropriant in manibus prelatorum: ſed tacēt, ⁊ abſcondūt que tenent in ordine vel extra. Vel non faciunt reddi pecuniam illi cuius eſt: vel res. Vel ſe expropriāt cum intentiōe ſi de infirmitate conualuerint: ſuum peculium rehabendi. de peni. di. ſ diuortium. ij. q. ſ. l. deſtitiſſe. Vel aliqui eorum faciunt legata de peculio vel miſſas dici pro anima ſua. Vel faciunt fieri poſt mortem ſuam pictantiam fratribus. Vel relinquunt aliqua fabrice eccleſie: vel pro edificijs vel neceſſitatibus fratrum vel ſacriſtie vel infirmarie. Vel dant ſine licentia prelatorū in infirmitate aliqua in ordine vel extra. Vel eligūt etiam intra locum fratrum aliquā ſepulturam. Vel moriuntur cum deliberata diſplicentia, magna mortis impatientia ⁊ murmuratione. Hec omnia vitium proprietatis ſapiūt ⁊ naturam. ad hoc. C. de epiſco. ⁊ cleri. auth. ingreſſi. xix. q. vlt. q: ingredientibus. et. l. nunc autem. ibi. deinde iudicio eius ceſſante. ex̄ de teſta. quia ingredientibus. ⁊ de ſta. mona. c. ij. ⁊. c. ſuper quodam. ⁊. c. cum ad monaſteriū. §. ꝙ ſi. liiij. di. abbas. xij. q. ij. non dicatis. ⁊. c. nolo. ex̄ de ſepult. religioſi. li. vj. xiij. q. ij. quam prepoſterum. Referas iſtas allegationes ſingulas ad ſuos ſingulos articulos prenotatos.

Quia autē diffuſius

ſupra de vitio ꝓprietatis religioſorum maxime fratrum minorum huius frigidi ⁊ hypocritalis tēporis pertractaui: quia nimis diffuſi ſunt ſuꝑ eo: ⁊ vulnera diſcooperui: vt vere expropriationis ⁊ paupertatis oſtēderē medicinam: ne ſe pretextu craſſe ignorantie valeant excuſare. que tamen non excuſat. ex̄ de or. ab epiſ. qui renun. epiſcopa. c. ſ. vbi de hoc. ⁊ de cleri. ex. mini. c. penult. vbi de hoc plene. Nunc ad alia eorum vitia vt per eos ſciantur ⁊ curentur ſimiliter reuertamur. Et vt curati ſecularium clericorum ⁊ laicorum efficacius verbo ⁊ exemplo curent ſcelera ⁊ delicta. xvj. di. c. vlt. xv. di. c. vlt. iij. q. vij. §. idem teſtatur. cum. c. ſe.

¶ Articulus. lxviij. A

Et ſecundum eorum

vitium capitale inobedientia hariola. j. Re. xv. di. lxxxj. ſiqui. filia belial. i. abſꝙ iugo. i. diaboli. j. Reg. x. Qui noluit ſubeſſe deo: ſed ei ſe parem facere. Eſa. xiiij. Ezechiel. xxviij. de pe. di. ij. ſi enim. contra quem ⁊ alios inobedientes dicitur Hiere. ij. A ſeculo confregiſti iugum meū: rupiſti vincula: ⁊ dixiſti: non ſeruiam. De obedientia iſta tractaui ſupra in iſta ſecunda parte iſtius operis in materia Begardorum in tertio eorum errore in. §. tertius error. in ar. lij. Et in tractatu anachoritarum. in ar. lj. in. §. ex quo ſponſa. R. ad hec cum multis ſe. Hic tamen multa addam ibi dicta minime repetendo. Secundū vero ea que no. xciij. di. in ſumma. ⁊ que no. Raymundus in ſumma ſua in tertio li. in titulo de ſumma precepti. ¶ B Obedientia in tribus conſiſtit. in reuerentia exhibenda, in mādato ſuſcipiendo, in iudicio ſubeundo. Reuerentiam debet minor vt aſſurgat maiori: ⁊ det ei proprium locum et primum in choro, in menſa, in ſedendo ⁊ eundo, ⁊ huiuſmodi. niſi minori in ordine maior adminiſtratio ſit cōmiſſa. Unde archipreſbyter vel preſbyter debȝ archidiacono reuerētiam ratione maioris adminiſtrationis: licet ordine maior ſit. xcv. di. perlectis. vltra mediuȝ. R. archipreſbyter. ⁊ no. xcj. di. in nouo. in gloſ. ar. ꝙ. Et ſm Hug. quilibet cardinal' pſbyter vel diacon⁹ maior eſt q̄libet epiſcopo. vt no. Archid. poſt eum. ij. q. vij. quāq̄. licet gloſ. dicat cōtra. ſȝ curia Romana in ſuo ritu cum Hug tenet. Obediētia iudicij ⁊ precepti debetur ei tātū qui preeſt in adminiſtratiōe vel iuriſdictione. vij. q. ſ. q: frater. ex̄ de ma. ⁊ obe. ſiq̄s venerit. nec eſt petēda ꝑ iuramētū: nec ꝑ chartulā conſcribenda. ex̄ de ma. ⁊ obe. legebatur. niſi a ſuſpecto ⁊ al's cōtumaci. ex̄ de ma. ⁊ obe. cum in eccleſijs. Forma obedientie manualis quā ſubdit⁹ religioſus preſtat ſuo prelato: ⁊ prelatus inferior ſuperiori: ponitur ex̄ de ſimo. ne dei eccleſiam. ¶ Uirtus ſeu efficacia precepti eſt ꝙ ſubditus tenetur de neceſſitate obedire precepto ſui prelati vel mādato. al's peccat ſm Ray. mortaliter. xiij. q. ſ. quod precipitur. immo hariolus et idololatra dicitur. lxxxj. di. ſiqui. ſ. Re. xv. Quaſi peccatum hariolandi eſt repugnare: ⁊ q̄ſi ſcelus idololatrie nolle acqeſcere. vbi dicit expoſitor: Idolum hominis eſt quicquid plus q̄ deum colit ac diligit. ſi liis ergo inobedientie voluntas ſua idolum eſt. cuius nutus contempta dei voluntate ſequuntur. ⁊ quicquid ipſa iuſſerit quaſi ſacroſanctū adorāt. Et hoc intelligas quoties prelatus precipit licitum. i. ſm deum ⁊ officium ſuum xviij. q. ij. hoc tm̄ xj. q. iij. qui reſiſtit. ⁊. c. iulianus. qd̄ principaliter debet exercere circa correctionem ⁊ ſalutem animarum. Secundario circa diſcretam ⁊ vtilem diſpenſationem rerum eccleſie. Unde ſi precipiat aliquid contra deum vel regulam: non eſt obediendum. ⁊ ſic etiam in ſacra regula beati Franciſci continetur. ⁊. xj. q. iij. ſi idem q̄ preeſt. cum. ij. c. ſe. in. ꝑ. c. iulianus. cum. c. ſequen. ex̄ de ma. ⁊ obe. cum in eccleſijs. ⁊. ꝑ. c. ne dei. ⁊ ex̄ de iureiuran. ego N. Si autem dubitat ſubditus vtrum ſit contra deum illud quod precipitur vel non: obediat in dubio. c. di. cōtra morem. in prin. legitur ⁊ no. xxiij. q. ſ. quid culpatur. in vlt. gloſ. ⁊ de tempo. ordi. c. ad aures. in gloſ. ⁊ ita patet. ⁊. c. dilectus. in gloſ. hic habes. Niſi eſſet tale dubiū in quo nullo modo excuſabilis eſſet ignorātia. puta circa articulos fidei, eccleſie ſacramenta, precepta vel prohibitiones domini, vel generale ſtatutum eccleſie. xvj. di. quod dicitis. xxxviij. di. c. ſ. ⁊. c. qui ea. ¶ A Religioſi autem lōge magis ſunt adſtricti obedientie q̄ ſeculares. xij. q. ſ. non dicatis. ex̄ de off. ordina. quanto. Qui ſine obediētia ſuperioris viuunt: in eccleſia Simonis. i. obedientis Petri nō viuūt. Chriſtus enim aſcendit in vnā Simonis nauem. Luc. v. vt qui chriſti ⁊ ſui vicarij ſeruus eſt: in obedientia eccleſie viuat. xix. di. in memoriā. ⁊. c. nulli. Unde ⁊ chriſtus multum in Bethania. i. in domo obedientie verſabatur. Jo. xij. q: ipſe precipue obediens fuit vſꝙ ad mortem. Jo. iiij. ⁊. vj. ⁊ Phil. ij. Et ſm Bern. potius voluit perdere vitam q̄ obedientiam. Unde inobedientes ſine capite viuunt. ⁊ in canone acephali. i. ſine capite iudicantur. xciij. di. nulla. Et inobediens morte corporali ⁊ ſpirituali condemnatur. ex̄ de ma. ⁊ obe. ſiquis venerit. vbi de hoc. ex̄ q̄ ſi ſine. legi. per venerabilē. §. rationibus. ¶ D Eſt ⁊ ſciendum ſm beatum Antonium de ordine minorū predicatorū eximium ſuper euangelium. Quid exiſtis. Matth. xj. ꝙ vera obedientia habet in ſe. v. que ipſe colligit de verbo Eſa. xxxv. Germinans germinabit ⁊ exultabit letabunda et laudans. Vera obedientia eſt humilis, deuota, feſtina, iocunda, ⁊ perſeuerans. Humilis, in corde. hoc eſt germinans. germen initium eſt floris: ⁊ humilitas omnis bone actiōis. Superb⁹ eīm fili⁹ Belial. i. abſꝙ iugo vult eſſe: ⁊ alios ſubiugare. humilis autem ſubeſſe. Unde impoſ

Obediētia trib⁹ ſimplex.

Vera obedientia qualis eē debeat.

Digitized by Google

ſibile eſt quemꝙ̃ eſſe verum obedientem: niſi ſit verus humilis. Unde quum Mat.xi. chriſtus dicat/ Tollite iugum meũ. ſequitur. Diſcite a me q: mitis ſum ⁊ humilis corde. q.d. Nunꝙ̃ portabitis iugũ obediẽtie: niſi fueritis humiles Deuota/ in voce. hoc eſt Germinabit. ex humilitate enim cordis procedit deuotio vocis. Unde ⁊ Matth.xi. dicitur Diſcite a me q: mitis ſum exteri⁹: ⁊ humilis corde interi⁹. Unde Bern. Collactanee ſunt humilitas ⁊ mãſuetudo. Et ſicut preſumptio ab elatione/ ſic vera manſuetudo ex vera humilitate procedit. Feſtina/ in iuſſione. cui concordat Exultabit. Exultauit inq̃t ad currendã viã. pſ.xviij. Jocũda/ in tribulatiõe. hoc eſt Letabũda. Act.v. Roma.v. Perſeuerans/ in precepti adimpletiõe. hoc eſt laudãs quia omnis laus in fine canitur. Matth.x. ⁊ xxiiij. de pe. di.ij. §. euidẽter. ꝟ. Itẽ illud. vij.q.j. ſuggeſtum. ¶ E Debet etiam hãbere obedientia tres alias conditiones que notantur. j. Macha.xiiij. Siluit terra iuda omnib⁹ dieb⁹ Simonis. queſiuit enim bona gentis ſue. ⁊ placuit illis poteſtas eius. Dies Simonis ſunt eſt obedientie. Simon enim (vt dixi) obediẽs interpretatur. Tres aũt ſunt cõditiões vere obedientis ⁊ obedientie. Debet enim eſſe grata/ pura/ ſolicita. Grata/ ſine murmuratione ⁊ contradictiõe. ⁊ hoc no. ibi/ Siluit terra. Verus enĩ obediẽs nõ murmurat nec recalcitrat: ſed ſilet mẽte ⁊ ore. dicit gallice. Fache. Factum eſt. quia in corde bono ſuo pro facto habet verbũ prelati: ac ſi iam feciſſet. ⁊ votũ ſibi pro opere reputatur. de pe. di.j. votum. circa princi. di. Item pura ſine proprij commodi carnalis intentione. ⁊ hoc notatur ibi. Queſiuit bona gentis ſue. non ſibi ſed alijs per ſuam obedientiam queſiuit bonum. q: obedientia charitatis. j. Pe.ij. Phil.ij. nõ querit que ſua ſunt. j. ad Cor.xiij. viij.q.j. ſunt in eccleſia. Sunt enim quidam qui bene obediunt ſine murmuratione: ſed ipſi commodum ſuum conſiderant: non aliorum. Item ſolicita vel feſtina. ⁊ hoc no. ibi. Placuit illis poteſtas eius. Quidam enim ita tarde ⁊ confuſe ⁊ indeuote implent obedientiã: ꝙ nulli placet poteſtas eorum. i. obedientia per quam verus obediens ſuper ſeipſum poteſtatem habet. Prouer.xxi. Vir obediẽs loquitur victoriam. Uincit enĩ verus obediẽs omnia membra corporis exterius: ⁊ volũtatem ſuam interius. Bern. Uerus obediens mandatum non procraſtinat: ſed parat aures auditui: linguam voci: manus operi: pedes itineri: et ſe totũ intra ſe colligit vt mandatum peragat imperãtis. Uerus ergo obediens debet eſſe ſilens a murmuratione purus in intentione: placens ſine excuſatione: ſilens ore: purus corde: placens opere. Unde ⁊ dicebat almus Frãciſcus. Fratres: non faciatis me verbum repetere. ad hec ex̃ de ma. ⁊ obe. legebatur. ⁊ c. cum in eccleſijs. §. cum igitur. in fi. ibi. debite ac humiliter obedirent. c. di. cõtra morem. in princi. ¶ Ad iſtam ſanctã obedientiam ſubeundã inducit dominus: quum ait Mat.xi. Tollite iugum meum ſuper vos. Quis non obediat illi qui imperat ventis ⁊ mari: ⁊ obediũt ei? Matth.viij. ⁊ xiiij. ⁊ Lu.viij. ⁊ Marci.v. Unde Eccleſiaſtici vltimo. Comparate vobis ſine argẽto ſapientiam. ⁊ collũ veſtrum ſubijcite iugo ei⁹ ⁊c. ¶ F In verbo autẽ domini p̃. Tollite ⁊c. tria de obedientia inſuper dicuntur. ꝙ debet eſſe voluntaria a principio vt ait Tollite. q.d. Non impono vobis vt bobus vel aſinis: ſed vos vt homines tollite vobis ſi vultis. Dominus enĩ filios/ ſcz voluntarios vult habere: non ſeruos/ ſcz coactos. xxiij.q.vj. §. ex his. Unde in edificio tabernaculi dixit Moyſi. Exo.xxv. Ab homine qui offert vltro accipietis. Et Ambro. de beata vita. Uoluntarium ſibi militem elegit chriſtus. voluntarium ſeruum ſibi diabolus auctionatur. xv.q.j. non eſt. Et ſm hoc male faciũt illi qui ponũt filios ⁊ filias ſuas inuitos ĩ monaſterio. cõtra illud. Uolũtarie ſacrificabo tibi ⁊c. pſ.liij. Unde ⁊ canon. Qđ enim quis non eligit nec optat: profecto nõ diligit. quod autem non diligit: facile contemnit. Nullum igitur bonũ niſi voluntarium. xx.q.iij. preſens. Sicut ⁊ integritas corporis res eſt voti: non precepti. xxxij.q.j. integritas. vbi et notatur ꝙ non poteſt quis compelli ad ſeruandam religionem ſtrictiorem ꝙ̃ promiſit. ⁊ lxxiiij. di. geſta. in gloſ. ar. ⁊ ex̃ ne cle. vel mo. relatum. in gloſ. in penam. ⁊ facit qđ no. lxxxij. di. c. ij. in gloſ. hic reſpondet. ꝟ. promotos enim. ⁊ facit qđ no. xi.q.iij. §. Item eſt quando. in gloſ. ab hoc loco. ¶ G Unde ⁊ tenet Hug. ꝙ non tenetur monachus obedire abbati niſi tantum in ijs que ſpectant ad imperium abbatis. Si enim abbas velit ei iniungere ſtrictiorem vitam: bene poteſt. ſed ei non tenetur monachus obedire vt p̃. c. non eſt. ⁊ c. preſens. ⁊ c. geſta. ⁊ ſic no. xij.q.j. non dicatis. Et hec fuit etiam ſententia Uincẽ. ex̃ de maioritate ⁊ obe. dilecta. facit pro hoc quod no. xi.q.iij. in ſumma. in fi. pro hoc facit. ff. de reg. iur. factum a iudice. xviij.q.ij. hoc tantum. Et facit pro hoc quod no. Inno. ex̃ de conſtit. cũ omnes. §. in gloſ. j. ꝟ. caueat tñ epiſcopus. Idẽ tamen Inno. tenet ꝙ locum habẽt in clericis nõ profeſſis. nam profeſſis auſteriores conſtitutiones ⁊ obſeruantie poſſunt indici. vt no. ex̃ de regula. ſuper eo. licet eorum ordo ſine communi conſenſu mutari non poſſit. ex̃ qđ me. cauſa. cum dilecti. Idem etiam tenuerũt Hug. ⁊ Lau. xi.q.iij. in ſumma. Et Jo. an. ex̃ de ſta. regu. c. vnico. in gloſ. ſed quomodo. ⁊ de reg. iu. qđ omnes. Ego autẽ in his diſtinguo. q̃a aut faciunt conſtitutiones auſteriores contra relaxationem regularis obſeruantie: vt quod promiſerunt plene obſeruent. Et tunc teneo cum Inno. ⁊ ſequacibus. ⁊ ita videtur fuiſſe mens ſua in pre. c. ſuper eo. ſubtiliter intuẽti. q: loquitur de conuentu in monaſterio relaxato. Si autem obſeruetur obſeruantia regularis promiſſa: non credo ꝙ durior obſeruantia poſſit imponi. ⁊ ſic teneo cũ primis. Unde ſi fieret conſtitutio ꝙ fratres predicatores vel minores tenerentur ieiunare qualibet ſeptimana die veneris in pane ⁊ aqua: non tenerẽtur hoc ſeruare. quia ad hoc eos eorum regule non obligant. Si autem tales conſtitutiones eſſent penales pro tranſgreſſionibus que fierent: ad tales tenerentur profeſſi. quia pro penitentia imponuntur: quam tenentur facere: ⁊ ad quam poſſunt cõpelli. xxij.q.j. predicandum. al's iniuſtum ⁊ iniquum videretur ꝙ aliquis cogeretur ad ſeruandum amplius ꝙ̃ promiſit. et quod eſt ſupererogationis/ ad neceſſitatẽ ⁊ obligationẽ adducere. Matth.xxij. ar. bonũ. xliij.q.j. quiſꝗs. ⁊ ar. xxvij.q.vij. alligãt. Item q: obligatio eſt de voto. vnde pſ.lxxv. Uouete ⁊ reddite. Et illud pſ.cxv. Uota mea reddam. ex̃ de voto. magne. ergo a ſenſu contrario/ quod non voui non reddam: niſi conſtitutio annexa eſſet voto. ar. j.q.iij. ſiquis obiecerit. Ad p̃. ꝯtra de ſta. re. c. j. vbi imponitur clauſura preſentibus profeſſis nõ promittentibus eam. Reſpondeo ꝙ in feminis religioſis ad caſtitatem ſeruandam propter ſexum debilẽ annexa eſt ⁊ conſequẽs quemadmodum clauſura. vt clare colligitur de verbis ⁊ de mente illi⁹ c. ⁊ ar. ad hoc ex̃ de iudic. mulieres. li. vj. Unde q: Dina vagari voluit: ſtuprata fuit. Geñ.xxxiiij. de pe. di.v. c. j. ad fi. vnde Seneca. Initiũ bone vite ⁊ mentis ⁊ bene conſtitute eſt vt aliquis ſciat habitare. Sic etiã narrat Greg. in ij. li. dialogorum de beato Benedicto qui receſſit a malis monachis ⁊ habitauit ſecum. ad hec. vij.q.j. §. hoc autẽ. in fi. xviij.q.ij. §. ecce ſecum. Antiqua etiã clauſura innuitur feminarũ. xviij.q.ij. diffinim⁹. ibi extra poſtam portam ⁊c. ¶ H Secundo obedientia debet eſſe iuſta. i. in ijs que ſunt ſm deum. vt. s. ꝟ. ⁊ hec intelligas. cũ q. ſe. ſatis probatum eſt. quia in malis promiſſis fides eſt reſcindenda. xxij.q.ij. in malis. Et ideo dicit Iugum meũ. Eſt autem triplex iugum. Primum eſt proprie volũtatis. quod nõ eſt ſimplex ſz multiplex. q: ſinguli ſenſus iugũ ſuum imponũt. Unde Luc.xiiij. Iuga boum emi.v. id eſt curioſitatẽ ſenſuum nõ ſine labore magno acquiſiui: vaga inueſtigando/ ⁊ inicis delectando. ſicut enim iugũ premit ceruicem: ita ſenſus rationem. Sap.ix. Unde Augu. Quũ exterior ſenſus carnis bono ſuo vtitur: interior ſenſus mentis dormit. Et Iſaac de vita contemplatiua dicit.

Quatenus obſequẽdũ ſit abbati.

Iugum voluntatis.

Quum mẽs a ſenſibus exterioꝛibus trahitur:cum eis ci‑
bum comedit beſtiarum.Quum vero ſenſus trahũtur a
mente:cum ea cibum comedunt angeloꝛum.vnde dicitur
ibi in Luca/Eo probare illa.Ecce vitium curioſitatis.ſʒ
ſi nemo põt duobus dñis ſeruire.Mat.vi.⁊ Luc.xvi.⁊ de
pe.di.ij.§.romanos.ꝟ.nemo põt.quãto minus.v.tyꝛãnis
contra animam ⁊ rationem tyꝛannizantibꝰ.Unde Bern.
Qui iuga iumentoꝛum emit:iumentis ſtolidioꝛ ⁊ beſtia‑
lioꝛ beſtijs cõputatur.Si optas iugum:tolle ſuper te iu‑
gum chꝛiſti:non graue ſʒ leue ⁊ ſuaue.quod non infligit
laboꝛem:ſed tribuit requiem.dimitte cupiditatem:⁊ eli‑
ge charitatem.Jugum etiam ꝓpꝛie voluntatis q̄ graue
ſit oſtenditur Job.vij.Poſuiſti me contrarium tibi:⁊ fa‑
ctus ſum mihimetipſi grauis.Ubi dicit Bern.Nullũ mi‑
hi impoꝛtabilius onus meipſo.nulla ſarcina grauioꝛ eſt.
factus ſum mihi talentũ plumbi:⁊ reſedit iniquitas ſuꝑ
illud.Zach.v.vñ Oſee.x.Cõfundetur iſrael in voluntate
ſua. ¶ Scðm iugum eſt diabolice dñatiõis.de quo Eſa.
x.Auferet onus de humero tuo ⁊ iugũ de collo tuo:⁊ cõ‑
putreſcet iugum a facie olei.i.a pñſentia miſericoꝛdie dei ⁊
vnctione ſpũſſancti.qui dicit Hiere.xx.Cõterã iugũ eiꝰ
de collo tuo:⁊ vincula eiꝰ dirumpã.Huic iugo ſe ſubdũt
qui ſuggeſtioni eius conſentiũt.Unde Oſee.x.Effraim
vitula docta diligere triturã.q: ſicut vitula ſpõte accedit
ad iugum vt comedat de frugibus aree:ita peccatrix aĩa
ſponte ſe ſubdit diabolo pꝛopter appetitum delectatiõis
momentanee. ¶ Tertiũ eſt iuguʒ diuine iuſſiõis.de quo
hic.Jugum meum ſuaue eſt.⁊ pcedit in Mat.Uenite ad
me omnes qui laboꝛatis ⁊ onerati eſtis.Ubi Aug.de ver‑
bis dñi.Quare em̃ oẽs laboꝛamus:niſi q: ſumꝰ homines
moꝛtales lutea vaſa poꝛtantesque faciunt inuiceʒ angu‑
ſtias:ſʒ ſi anguſtantur vaſa carnis:dilatent̃ ſpatia chari‑
tatis.Ad q̃d ergo dicit/Uenite ad me omnes qui laboꝛa‑
tis:alibi vt non laboꝛetis.Jtem ibi Hilarius.Legis etiã
difficultatibus laboꝛãtes ⁊ peccatis ſeculi oneratos ad
ſe aduocat.Jtẽ Hieronymus ibi.Grauia em̃ eſſe onera
peccati et Zacharias ꝓpheta teſtatur.v.c.iniquitatem di‑
cens ſedere ſuper talentuʒ plumbi.Et pſalmiſta cõpleuit
pſ̃.xxxvij.Jniquitates mee aggrauate ſunt ſuꝑ me.Jteʒ
Greg.xx.moꝛa.Aſperum etiã iugum ⁊ dura ſeruitꝰ ⁊ põ‑
dus eſt ſubeſſe tẽpoꝛalibus:ambire terrena:retinere labẽ‑
tia:velle ſtare in nõ ſtantibus:appetere quidem tranſeũ‑
tia/ſʒ cum tranſeuntibus nolle tranſire.Dum em̃ contra
votum cuncta fugiunt que pꝛius mentẽ ex deſiderio ade‑
ptionis affixerant:poſt ex pauoꝛe amiſſionis pꝛemunt.
Jtem Chryſo.Non autem dicit/Uenite ille ⁊ ille.ſed om‑
nes qui in ſollicitudinibus/qui in triſtitijs/qui in pecca‑
tis eſtis.nõ vt exigam noxas:ſed vt ſoluam peccata/ve‑
nite.non indigeo veſtra gloꝛia.ſʒ q: volo veſtram ſalutẽ.
Unde ⁊ dicit.Et ego reficiam vos.Non dixit/ſaluabo ſo‑
lum.ſʒ (quod multo amplius erat) reficiam vos.i.in om‑
ni quiete conſtituam.Rabanus.Non ſolum exonerabo:
ſʒ interna refectione ſaturabo.Jtem Remigius.Uenite
dicit/non pedibus ſʒ moꝛibus.non coꝛpoꝛe ſed fide.Jſte
namq̃ eſt ſpũalis acceſſus quo quiſq̃ deo appꝛopiquat.
ideo ſequitur.Tollite iuguʒ meũ ſuper vos.Rabanꝰ.Ju‑
gum chꝛiſti eſt euangeliũ chꝛiſti:quod iudeos ⁊ gẽtes in
vnitate fidei cõiungit ⁊ ſociat.hoc autẽ ſuꝑ nos iubemur
ſumere.i.in honoꝛe habere:ne foꝛte ponẽtes.i.p̃aue illud
contemnentes lutulentis vitioꝛuʒ pedibus conculcemur.
Unde ſubditur.Diſcite a me.Aug.de verbis dñi.Non mũ‑
dum fabꝛicare:non in ipſo mũdo miracula facere.ſed q:
mitis ſum ⁊ humilis coꝛde.Magnus eſſe vis:a minimo
incipe.Cogitas magnam fabꝛicam conſtituere celſitudi‑
nis:de fundamento pꝛius cogita humilitatis.Et quãtũ
quiſq̃ vult ſuperimponere maius edificium:tanto altiꝰ
fodit fundamentum.Quo autem peruenturum cacumẽ
noſtri edificij.vſq̃ ad conſpectum dei.Rabanus.Diſcen‑
dũ ĝ nobis eſt a ſaluatoꝛe noſtro vt ſimus mites moꝛibꝰ
⁊ humiles mentibus.neminem ledamus.neminem con‑
demnemus.⁊ virtutes quas foꝛis oſtendimus in opere:
intus teneamus in coꝛde.Chꝛyſo.Et ideo incipiens diui‑
nas leges ab humilitate incipit:et maximum pꝛemium
ponit dicens.Et inuenietis requiem animabus veſtris.
Hoc enim maximum eſt pꝛemium.Non enim alij effice‑
ris vtilis ſolum:ſed teipſum requieſcere facis.⁊ ante futu‑
ram hanc tibi dat retributionem.in futuro autem perpe‑
tua gaudebis requie.Et ne foꝛmidarent q: dixerat onus
⁊ iugum.ſubdit.Jugum meum ſuaue eſt:⁊ onus meum
leue.Hilarius.Jugi autem ſuauis ⁊ leuis oneris blandi‑
menta pꝛoponit.vt credentibus eis boni ſciẽtiam pꝛeſtet.
quod ipſe ſolus nouit in patre.Greg.iiij.moꝛa.Quid gra‑
ue mentis noſtre ceruicibus imponit:qui vitare omne de‑
ſideriũ quod perturbat pꝛecipit:qui declinari laboꝛioſa
mundi huius itinera admonet.Jtem Hilarius.Et quid
iugo ipſius ſuauiꝰ:q̃d hoc onere leuiꝰ:ꝓbaꝛ̃ fieri:ſcelere
abſtinere:bonum velle:malum nolle:amare omnes:odiſ‑
ſe nullum:eterna conſequi:pꝛeſentibus non capi:nolle in‑
ferre alteri quod ſibi perpeti ſit moleſtũ.Rabanus.Sed
quomodo iugum chꝛiſti ſuaue eſt.quũ ſupꝛa dicat̃ Mat.
vij.Arcta eſt via que ducit ad vitam.Sed quod anguſto
initio incipit:pꝛoceſſu tempoꝛis ineffabili dilectionis dul‑
cedine dilatatur.Jtem Augu.Qui iugum domini intre‑
pida ceruice ſubierunt:tam alacriter difficillima pericu‑
la patiuntur:vt non a laboꝛibus ad quietem/ſed a quie‑
te ad laboꝛem vocari videantur.Sed pꝛofecto adeſt ſpi‑
ritusſanctꝰ qui in exterioꝛis coꝛruptiõe hominis.ij.Coꝛ.
iiij.interioꝛem renouaret.Ephe.iiij.de die in diem.⁊ gu‑
ſtata requie ſpirituali in affluentia deliciarum dei in ſpe
future beatitudinis omnia pꝛeſentia deliniret aſpera:et
omnia grauia releuaret.Secari ⁊ vri ſe homines patiun‑
tur:vt doloꝛes acrioꝛes eterni aliquãdo doloꝛum pꝛecio
redimantur.Quibus tempeſtatibus vel penis impoꝛtu‑
ni ſunt mercatoꝛes:vt diuitias venturas acquirant.Sed
qui has non amant:eadem grauia patiuntur.Qui vero
amant:eadem quidem ſed non grauia pati vident̃.Om‑
nia em̃ ſeua ⁊ immania pꝛoꝛſus facilia ⁊ pꝛope nulla effi‑
cit amoꝛ.Quanto ergo facilius ad veram ſuam beatitu‑
dinem charitas facit:quod ad miſeriam quantum potuit
cupiditas fecit.Hieronymus.Quomodo etiaʒ leuius eſt
lege euãgelium:quum in lege.Exo.xx.homicidiũ ⁊ adul‑
terium:in euangelio.Mat.v.de pe.di.i.homicidium.⁊.c.
ſi cui.ira ⁊ concupiſcẽtia puniant̃.Jn lege em̃ multa p̃ce‑
pta ſunt:que apoſtolus nõ poſſe compleri pleniſſime do‑
cet.ad Romanos.Jn lege opera requiruntur.in euange‑
lio voluntas queritur.que etſi effectum non habuerit:ta‑
men pꝛemium non amittit.de peni.di.i.votum.in pꝛin.di.
⁊ peccatum facit.xxxij.q.v.non niſi.Euangelium ea pꝛeci‑
pit que poſſumus:ſcilicet ne cõcupiſcamus.hic in noſtro
arbitrio eſt lex:quum voluntatem non puniat.de peni.di.
i.§.cogitatio.punit effectum ne adulteriuʒ facias.Finge
in perſecutione aliquã virginem pꝛoſtitutam.hec apud
euangelium quia voluntate non peccat/virgo ſuſcipitur
i lege q̃ſi coꝛrupta repudiat̃.xxxij.q.v.finge.al's eſt.§.ſub.
c.de pudicitia. ¶ Eſt autem iugum chꝛiſti ſuaue.Pꝛimo
propter dominationẽ:q: ſicut hic ait Aug.qui huic iugo
ſubditur:cuncta habet ſubiecta.i.ad Coꝛ.iij.Omnia ve‑
ſtra ſunt.xxiij.q.vij.q̃ autem.in fi. ¶ Secundo propter
vnctioneʒ.Magna enim ſuauitas eſt in obediẽtia ⁊ ad‑
impletione mãdatoꝛum dei.pſ̃.cxviij.Jn via teſtimonio‑
rum tuoꝛum delectatus ſum ⁊c.idem.xviij.Jn cuſtodien‑
dis illis retributio multa.Ubi dicit Augu.Non ait/pro
cuſtodiendis.ſed in cuſtodiendis.quia non tantum pro
eis reddetur pꝛemium.ſed hic in eoꝛum cuſtodia magnũ
eſt gaudium.Eccli.xxiij.Nihil dulcius q̃ reſpicere in mã‑
datis domini.Unctio hec/ſicut dicit Bernar.Andream
fecit amplecti crucem gaudentem.Laurentium irridere
carnificem.Stephanum.Act.vij.pro lapidantibus flecte‑
re genua in oratione.Et apl'os gaudere in tribulatione.
Act.v.pſ̃.iiij.Jn tribulatione dilataſti mihi.ij.Coꝛinth.i.

Jugum diabolice dñationis.

Jugum diuine iuſſionis.

Jugum chꝛiſti ſuaue multas ob cauſas appellatur

Sicut abundant paſſiones chꝛiſti in nobis: ita et per chꝛiſtum abundat conſolatio noſtra. Unde ꝛ pſ̃.xxx. O᷑ magna multitudo dulcedinis tue dñe/quam abſcondiſti timentibus te. Ubi dicit Berñ. Videns quodãmodo memoꝛiam ſuauitatis huius anima ſancta expꝛimere geſtiens: verba multiplicat. hanc dulcedinem nemo expertus. inexpertus ignoꝛat. q: nemo ſcit niſi q̃ accipit. Apoc. ij. Unde ꝛ ad guſtandum nos Dauid inuitat dicens. pſ̃. xxxiij. Guſtare ꝛ videre. Item Berñ. Hanc ſuauitatẽ docet vnctio: nõ lectio. Eccl̃i. xxiiij. Sp̃s me⁹ ſup mel dulcis. Berñ. Adeo dulcis/vt ne ip̃a quidem moꝛtis amaritudo licȝ amariſſima queat illi dulcedini pualere. Quid ergo non temperet illa dulcedo: q̃ ipſaȝ moꝛtẽ facit dulciſſimã? Jone. j. Tollite me ꝛ mittite in mare: ꝛ ceſſabit mare ĩ vobis. Hoc eſt lignuȝ quod ipſas aquas amaras per Moyſen dulcoꝛauit. Exo. xv. de con. di. ij. reuera. Hec eſt farina q̃ pulmentũ pphetarũ p Heliſeũ ſapoꝛauit. iiij. Reg. iiij. Hic eſt ſal federis quod nulli ſacrificio deeſſe iubet᷑. Leuit. ij. Unde Job. vj. Numquid pōt comedi inſulſum qd̃ non eſt ſale cõditũ? Hec dulcedo eſt etiam illa conſolatio ꝛ manna quod datum eſt filijs iſrael in deſerto hui⁹ pegrinationis: donec terram pmiſſionis intrarent: que eſt terra viuentium. Exo. xvj. Mane iacuit ros p circuitum caſtroꝝ. q: germen diuine cõſolationis extinguit feruoꝛem cõcupiſcẽtie carnalis: ꝛ ab aduerſarijs vndiqȝ nos defendit. Qũumqȝ operuiſſet ſuperficiem terre. q: gaudiuȝ cõſcientie reſultat in facie. apparuit in ſolitudine. i. in contẽplatione minutũ. ppter ſubtilitatẽ cognitionis. quaſi pilo tunſum. ppter ſuauitatem contritionis. in ſimilitudine pꝛuine. q: candoꝛem hȝ per mũditiã ſanctitatis: ꝛ impinguat per affectum pietatis. Quod quum vidiſſent filij iſrael: dixerunt/manhu. i. q̃d eſt hoc? quibus ait Moyſes. Iſte eſt panis quẽ dedit vobis dñs ad veſcendum. de con. di. ij. reuera. Hec eſt pꝛomiſſio quã pmittit dñs ad ſe venientibus. in. p̃. c. Mat. xj. Uenite ad me omnes ꝛc̃. ibi reficiam vos. Quicquid eſt in hoc mundo: hanc gratiam ꝛ ſuauitatem non pōt cõparare. Hec eſt multitudo dulcedinis: de qua dictum eſt/delicie coꝛdis/pꝛimitie ſp̃us/panis quotidianus/ſtipendium militie/ centuplum huius vite. de quo Matth. xix. ¶ Tertio eſt ſuaue hoc iugũ dñi ppter pꝛomiſſionem. q: magna eſt ſpes mercedis. vn. ij. ad Coꝛ. iiij. Id quod in pñti eſt momẽtaneum ꝛ leue tribulatiõis noſtre: ſupꝛa modũ ĩ ſublimitate eternũ gloꝛie pondus operatur in nobis. q. d. Tribulatio eſt quantitate modica: duratione momentanea: acerbitate menſurabilis ꝛ finita in loco calamitatis: ſȝ gloꝛie quãtitate immẽſa: duratione eterna: dulcedine ineſtimabilis in loco amenitatis. Eccl̃i. xxxviij. Unguentarius faciet pigmẽta ſuauitatis: ꝛ vnctiones conficiet ſanctitatis. ¶ Quarto pꝛopter amoꝛem. Uñ gen̄. xxix. Uidebant᷑ Jacob pauci dies quibus ſeruiuit pro Rachele: pꝛe amoꝛis magnitudine. Bern̄. Nihil credentibus impoſſibile/nihil amantib⁹ difficile/nihil aſperũ mitibus/nihil humilibus arduũ repitur: quibus gratia fert auxiliũ. ꝛ obediendi deuotio lenit imperium. ¶ Quinto pꝛopter pꝛecedentium patrũ conſideratiõnẽ. Heb. xij. Habentes impoſitam tantã nubẽ teſtium. i. multitudinem martyꝛum per patientiaȝ curram⁹ ad ppoſitum nobis certamen. Unde Greg. Si facta recolamus pꝛecedẽtium: difficilia non erunt que toleram⁹. ¶ Sexto pꝛopter ſubleuationem. q: licet ſimus ſub onere: deus tamen a ſuperioꝛi onus leuat. Sicut mater qñqȝ poꝛtat onus ſuper caput filij ſui: ꝛ tñ ipſum reputat poꝛtare. ſic ꝛ dñs ſuũ bonum tribuit nobis ad meritum: licet ipſe operetur. Gen̄. xv. Credidit Abꝛaam deo: ꝛ reputatũ eſt ei ad iuſtitiã. De iſto iugo etiam ſcripſi. s. in ar. vj. in. §. aleph. in. c. thꝛe. ꝟ. teth. bonuȝ eſt. ſȝ hic plenius. ꝛ. s. in pn̄. iſtius. ij. partis. §. iam nunc. in tex. interierunt in vijs. j. ar. ¶ Tertio obedientia debet eſſe deuota. vñ ait Sup vos. vt in honoꝛe habeatis. non ſubter. vt cõtemnatis. Unde j. ad Coꝛ. x. ꝛ Coloſ. iij. Omnia in gloꝛiã dei facite. Canti. j. Faſciculus myrrhe dilect⁹ me⁹ mihi. vbi dicit Bern̄. Non faſcem ſȝ faſciculum dicit dilectũ. q: leue pro ipſius amoꝛe ducit quicquid laboꝛis immineat ꝛ doloꝛis. Inter vbera mea commoꝛabitur. Bern̄. Habeto illum ſemper nõ retro in humeris: ſȝ ante pꝛe oculis. vt poꝛtantes ꝛ nõ odoꝛantes ꝛ onus pꝛemat ꝛ odoꝛ non erigat. ¶ Item de obedientia. j. Re. j. Loquere dñe: q: audit ſeru⁹ tuus. Eſa. vj. Ecce ego: mitte me. viij. q. j. in ſcripturis. Et Saulus. Dñe q̃d vis me facere? Act. ix. ſuper quo verbo Aug. Occiſus agn⁹ a lupis facit agnos de lupis. Iã parat ſe ad obediendũ q̃ pꝛius ſeuierat ad pſequẽdum. Item ſup illud Prouer. xv. Reſponſio mollis frangit irã: ꝛ lingua eucharis in bono hoĩe abundabit. Sanctus Antonius de oꝛdine minoꝛũ ait. Rñſio mollis humilis ſubditi frangit irã ſuperbi p̃lati. Unde Prouer. xxv. Patientia ſcȝ ſubditi lenietur pꝛinceps. i. p̃latus. xxxv. di. eccl̃ie. ꝛ lingua mollis veri ſcȝ obedientis cõfringet duritiam. ſcȝ pꝛelati auſteri. Ne coneris dicit ſapiens Eccl̃i iiij. cõtra ictum fluuij. i. voluntatem pꝛelati. ſȝ humilia ei caput tuum. Uerbum dulce multiplicat amicos: ꝛ mitigat inimicos. Et lingua eucharis. i. bone gratie in bono ſcȝ ſubdito abũdabit. Eccl̃i vj. vt dicat cum Job. xiiij. Uocabis me: ꝛ ego rñdebo tibi. Rñdet qui ſibi pcipiẽti ex aïo obedit ſm Antonium. Itẽ j. Mach. ij. Ecce Simon frater veſter: ſcio q᷑ vir boni conſilij eſt. ipſum audite ſemp: ꝛ ipſe erit vobis pater. Simõ interpꝛetatur obediens. Obediẽtia bonũ eſt cõſilium. q: ppꝛiam volũtatem (que eſt via ad infernum ſm Bern̄.) docet moꝛtificare: ꝛ alterius voluntatem (que eſt via ad celum) adimplere. Unde Mat. xvj. Si quis vult poſt me venire: abneget ſemetipſum. ſcȝ per verã obedientiam. ꝛ ſequatur me. per penitentiam ꝛ cõſcientiam. Unde Grego. Sola obedientia eſt virtus que ceteras virtutes ſibi inſerit: inſertaſqȝ cuſtodit. ¶ I Obedientia autem ſm ſanctum Climacũ abbatẽ montis ſinai/eſt aĩe pꝛopꝛie cõſummata abnegatio per coꝛpus manifeſte monſtrata.

Aut obediẽtia eſt perfecta coꝛpoꝛis abnegatio per animam ex voluntate feruenter oſtenſa. Obediẽtia eſt ſm eundem/moꝛtificatio membꝛoꝛum in viua mente ꝛ deliberatione. Obedientia eſt imperſcrutatus motus: ſpõtanea moꝛs: ſine curioſitate vita: abſqȝ cunctatione ꝛ ſolicitudine periculũ: carentia timoꝛis moꝛtis: abſqȝ detrimẽto naufragium: doꝛmiens vie peragratio. ſicut eñ doꝛmiens quieſcit a curis: nec curat de aliquo: ita qui verus obediens eſt/ſiue in mari nauigans vel incidẽs in latrones/de periculis nõ curabit. Neqȝ pꝛecepta diſcernit. ſcit enim conſtanter q: in martyꝛium ei imputabitur quod ſuperueniet periculum: eo q᷑ obedientiam ſine diſcretione humane pꝛudentie impleuit. Eſt etiã obedientia perfecte aſſumpta perfecta omnium pꝛeſentium rerũ obliuio: ꝛ a pꝛopꝛijs naturalibus nobilibus verus receſſus. Itẽ obedientia eſt ſepulcrum voluntatis: reſurrectio humilitatis. non contradicit aut diſcernit moꝛtua in bonis aut in apparentibus malis. Qui pꝛeeſt pie moꝛtificat eius animam. ꝛ ſuper omnibus ſatiſfaciens reddet rationẽ. Obedientia eſt depoſitio heſitationis ꝛ diſtrictionis in diuitijs diſcretionis. Qui enim in pꝛeceptis malis apparentibus ſed ſimpliciter non malis vt peccatum/obedit/vere obediens eſt. ſicut Abꝛaam filium immolans. Gen̄. xxij. ꝛ alter cenobita ad pꝛeceptum abbatis filium in furnum pꝛijciens. Diuitie vero diſcretionis in obediẽtia nõ diſcernẽti ſunt virtutes que conſequuntur obedientiã non diſcernentem. ſicut humilitas ꝛ patientia ꝛ alie virtutes. Initium autem moꝛtificationis ꝛ membꝛoꝛum ꝛ coꝛpoꝛis et anime ꝛ voluntatis laboꝛ ꝛ doloꝛ. Medium vero quandoqȝ eſt cum doloꝛe: quandoqȝ ſine doloꝛe. Finis vero in omni immobilitate de cetero eſt et inſenſibilitate doloris. Tunc inſpicitur dolens et contriſtatus viuens moꝛtuus. iſte beatus quando ſeipſum pꝛopꝛiam viderit voluntatem facientem pꝛopꝛij iudicij pondus timens: Quũ ſubditus pꝛeſidentem dĩiudicat: numq̃ verus erit

obediēs. Inquātū eñ pullulat ad prelatum in corde ſub-
diti fides: intātū in miniſtratiōe corpus accelerat. Quan
do ergo tentatur ſubditus prepoſitū iudicare: dicat ſer-
penti tentanti. Non ego mei prioris/ſʒ ipe mei ſuſcepit iu
dicium. Beatam obedientiā patres martyrii confeſſio-
nem exiſtere decreuerunt. Qui propter deum pfecte obe-
dit: perfecte ſe delicto ſuo exuit. ſi vero in quibuſdam ſuā
perficit voluntatē: quis obedire appareat: ipſe ſuum pō
dus portabit. hucuſq; Climacus. ℞ Sed numquid
ſolitarii ꝛ anachorite abſq; obediētia viuūt? Quid ergo
de Paulo primo eremita ꝛ Antonio/ꝛ Maria egyptia-
ca/Joanne baptiſta/ꝛ aliis ſanctis innumeris anachori-
tis maxime in egypto? Sʒ reſpondendum eſt ꝙ ſubſunt
epis in quorū territorio ſuccedunt. vt no. xvi. q. i. qui vere.
in gloſ. i. Sed ꝛ dicendum igitur proinde eſt ꝙ qui perfe-
cte carnem ſpūi ſubiicit: ꝛ conſcientie ſtimulū iudicē poſ-
ſidet: ꝛ ei obedit: nihil ſibi de propria volūtate relinquēs
diuinis preceptis obediēs factus: ante ꝙ viſibilē obediē
tiam ptranſeat/ad intellectualē pertingit: que multuʒ ex-
cedit viſibilē: ſicut aīa corpus/ꝛ ſpūs lrām/ꝛ gratia euan
gelii legem/ꝛ gloria gratiā/ꝛ hanc illa ſubſtituit ꝛ cōmē
dabilem facit. Et per hanc obediētiā intellectualem ſan-
cti anachorite quaſi angeli deo obediebant: ſolū celeſtia
ſapientes: quibus dignus nō erat mundus. Heb. xi. Pre
cedit ergo intellectualis obedientia viſibilem incompa-
rabiliter. Et ſicut ſol ſtellas ſuo ortu occultat: ita intelle-
ctualis viſibilem. Quare qui intellectualē non poſſident:
ſʒ adhuc ſub vitiis moleſtātur ſine viſibili: tamꝙ paruuli
ꝛ ſub nocte vitioꝝ pficere vel ſaluari nō poſſunt.

Articulus. lxix. A

Quoniam ergo obe-
dientia intellectualis diuina illuminatione
perficitur: ꝛ conſcientiam poſſidet iudicem:
videndum eſt quid eſt conſcientia: contra
quam agere eſt edificare ad gehēnam. xxviii. q. i. §. ex his.
ꝛ ex̄ de reſti. ſpo. lras. ꝛ de ſimo. per tuas. ii. Conſciētia
eſt diuine ſcientie motus et operatio cū noſtra ꝛ in noſtra
ſcientia. Conſcientia eſt ſcintilla diuini luminis/in homi
ne condito ſubſeminata a principio/quaſi quedam cogi-
tatio feruentior: ꝛ illuminatiua/verbum ſeu rationem lu
cis in ſe continens/ꝛ oſtendens ei bonum a malo. Et hec
vocatur conſciētia ꝛ lex naturalis. Hec eſt Iſaac puteus/
vt dixerunt patres/quē philiſtini demones repleuerūt ca
ligine vitioꝝ. Gen. xxvi. Hec in euangelio. Mat. v. aduer
ſarius dicitur. cui ꝙdiu ſumus in via debemus conſenti-
re ne moriamur. Cōſentimus vero ei dū eā cuſtodimus.
ad deum per fidem ꝛ obedientiam ꝛ amorē mādatorum.
ꝛ proximum ꝑ pietatē patiētiā ꝛ humilitatē. ad noſipſos
per mortificationē ſenſuum/cuſtodiam cordis ꝛ lingue/
ꝛ odium corporis/ꝛ omnium viſibilium/ꝛ proprie volū
tatis. ad materias ꝛ vſum rerū per temperantiā ꝛ ſobrie
tatē/ꝛ earūdē cuſtodiā fidelē oſtēdēdo in eis: ſicut in reb⁹
ſacris dñi reuerētiā ꝛ ſeruitutē. Dicta ē cōſciētia: qſi cū
ſciētia. ſcʒ naturali diuina ꝛ ſcripta cōfirmata ꝛ ꝯformata
Aut eñ lege ſcriptā ꝑ legē naturalē menti a deo inſitā ſe
deo placentes reperiunt: que ꝯſcientia ab aplo vocat̃ Ro.
ii. vbi ait. Quum eñ gētes q̄ legē nō hñt naturaliter ea q̄
legis ſunt faciūt: eiuſmodi legē nō hñtes ipi ſibi ſunt lex
qui oſtendūt opus legis ſcriptū in cordibus ſuis teſtimo
nium reddente illis conſcientia ipſoꝝ: ꝛ inter ſe inuicem
cogitationū accuſantium aut etiā defendentiū in die quū
iudicabit dñs occulta hoim ꝛc̄. Unde conſcientia ſignat̃
ꝑ lapideas tabulas. de qb⁹ Exo. xxiiii. Tenet eñ durabili
ter in ſe legeʒ ſcriptā. Nullus ergo excuſari pōt ꝙ ſcriptu
ras neſciat. quū ſcripturā in corde habeat: ſm quā viuat.
Sic. x. mādata i tabulis/tabule i arca/arca i tabernaculo.
Heb. ix. ſic lex naturalis in cōſciētia: cōſciētia vero in aīa/
aīa vero in corpore eſt. Sʒ heu ꝓpter pctm̄ obſcurata eſt
lex cōſcientie. Illuminant̃ aūt per legē ſcriptā ꝛ legē gra-

Conſciē tie deſcri ptio.

tie. Heb. viii. Dabo leges meas in cordibus eoꝝ: ꝛ in mē-
tibus eoꝝ ſuperſcribā eas. Per legem eñ ſcriptam cogni
tio peccati. Ro. iii. ꝛ vii. Unde peccantes per ignorantiā
nō excuſantur: licet bonaʒ hñt emulationem. cōtra quos
ad Ro. x. Teſtimoniū perhibeo illis ꝙ emulationem dei
hñt: ſʒ nō ſm ſciētiā. xii. q. i. §. i. xxxviii. di. qui ea. Iſta etiā
cōſcientia eſt illa lex dei ꝛ lex mentis de qua Ro. vii. Con
delector eñ legi dei ſm interiorem hominem. video autē
aliam legem repugnantem legi mentis mee. ꝛc̄. xxxii. q. v.
ſi paulus. de con. di. iiii. c. ii. di. vi. in palea. ſʒ pēſandū. Iſte
liber conſcientie ſcribendus eſt calamo aureo bonoꝝ me
ritoꝝ. Si aūt ſcribatur male meritis tunc ſignatur ſtilo
ferreo. Hiere. xvii. Peccatū Jude ſcriptum eſt ſtilo ferreo
in vngue adamantino. i. in corde obſtinato. ſʒ heu qꝛ iſta
ſcriptura ab omnibus legent̃ in die nouiſſimo. Unñ Orig.
Nudabitur pectoris noſtri conſcientia: ꝛ aperto corde vi
debuntur lr̄e peccatoꝝ: que ſtilo ferreo ꝛ in vngue adamā
tino ſcripte ſunt. atq; vniuerſa ſpectantium multitudo le
get i pectore noſtro ſignatas imagines peccatoꝝ. Quia
ergo quod fit contra conſcientiā. ſubaudi ſm gloſ. precep-
ti vel prohibitionis. edificat ad gehennam. xxviii. q. i. §.
ex his. vbi de hoc. ꝛ ex̄ de reſti. ſpo. lras. ꝛ de preſcrip. c. vlt.
Et quidā hñt conſcientiā cauteriatā inſimulatā vel vul-
neratā. lxxiii. di. in nomine patris. ꝛ. i. ad Timo. iiii. quidā
nimis ſcrupuloſam. ex̄ de ſimo. per tuas. ii. Ideo conſiliū
ſapientioꝝ adhibendū eſt ſm quod vel ſequēda eſt vel
non ſequenda. vt in ꝓ. c. per tuas. ꝛ ex̄ de ſen. ex. inquiſitiōi
Als hñs conſcientiā erroneā ꝛ faciens cōtra eam peccat
mortaliter. vt ſi haberet quis conſcientiam tollēdi paleā
de terra: ꝛ ſi tolleret: peccaret mortaliter: ſi tollit eam pec
cat mortaliter cōtra ſuam cōſcientiā etiā erroneam faciē
do. vt eſt expreſſuʒ ꝑ. c. per tuas. ꝛ no. de hoc. in ꝑ. §. ex his.
Sicut autem veri religioſi hñt ſuam puram conſcienti-
am conſeruare: ita precipue cauere dñt aliorū fratrum. i.
Cor viii. cōſciētias ferire aut etiā perturbare. Multis au
tem modis cōſcientia fratris ferītur: extollentia/ꝛ elatio
ne ſuperflua/prudentia/ſeductione/infidelitate/menda
cio/fraude/deceptione/cōtemptu/liuore/murmuratiōe/
detractione/vindicta/ꝛ reliquis que pariuntur ex iſtis.
Pura etiā conſciētia eſt anime teſtimonium. ii. ad Cor. i.
Gloria noſtra hec eſt teſtimoniū cōſcientie noſtre. xi. q. iii.
inter verba. Et beatus q̄ pōt dicere cū Job. xxvii. Neq; eñ
reprehendit me cor meum. i. cōſcientia/in omni vita mea.
Idē tñ dicit. Si fuero iuſtus: os meum impia loquet̃: ꝛ ſi
ſine crimine prauus inueniar. et ſi purificatus in niue et
lotus mundis manibus fatis me ſorde tinxiſti. ꝛ execratū
eſt veſtimentum meum. de pe. di. ii. ſi eñ. vltra colum. Et
Job. ix. ſm aliam tranſlationem. De iſta etiā puritate cō-
ſcientie apl̄s. i. ad Cor. iiii. Nihil enim mihi conſcius ſum
Sine puritate iſtius conſcientie nō pōt in anima eſſe ve
ra charitas. Unñ. i. ad Timo. i. Finis autem ꝑcepti eſt cha-
ritas ex corde puro ꝛ cōſciētia bona/ꝛ fide nō ficta. de pe.
di. ii. charitas. ii. ꝟ. Itē ergo. Que aūt turbata ꝛ ingroſſa-
ta conſcientia eſt ſemꝑ preſumit ſeua. ſicut dicit̃ Sap. xvii.
Recta aūt cōſciētia ſemꝑ pctō cōtradicit: etiā in diabolo
preſcito ꝛ irreconuertibili. Unde poeta.
Ex templo quodcumq; mali committitur: ipſi
Diſplicet authori prima hec eſt vltio: ꝙ ſe
Iudice nemo nocēs abſoluitur. Eccl. xiiii. Beat⁹ q̄ non
eſt ſtimulat⁹. ſubaudi a conſcientia. in triſtitia peccati. qꝛ
omne pctm̄ triſtitiā mēti ingerit. Unde Iſidorus. Anim⁹
nunꝙ poteſt eſſe let⁹. Si ergo vis eſſe ſemꝑ letus: ſemper
bene viue. O quanta pax: quantum vero gaudium: quan
ta ſecuritas: quanta fortitudo: quanta ſpes: vbi eſt puri-
tas conſcientie. Nihil eñ timet exterius: q̄ interi⁹ eſt ſecu
rus. De iſta ſancta conſcientia multipliciter cōmēdata. vi
de. xi. q. iii. quid obeſt. ꝛ. c. ſacri. ꝛ. c. in cunctis. c. cuſtodi. c.
inter verba. Pura conſcientia nec adulationibus ma-
culat̃: nec detractionib⁹ irritat̃. qꝛ nec dānare pōt iniuria:
nec coronare laus falſa. ſm Grego. Sicut autem nobis

Digitized by Google

noſtra conſcientia neceſſaria eſt propter nos: ita bona fama neceſſaria ꝓpter proximum. qui aũt famam negligit crudelis eſt. xi.q.iij. non ſunt audiendi. xij.q.j. nolo. Iudices tñ in iudicando non hñt ſequi ꝯſcientiam: ſꝫ leges: et ſꝫm allegata. q2 hñt iudicare ſꝫm cõſcientiã quã habent vt iudices: non quã hñt vt hoĩes priuati. xi.q.iij. ſumope. vbi de hoc. ⁊ iij. q. vij. iudicet. vbi de hoc. ⁊ ex̃ de off. oꝛ. ſi ſacerdos. vbi de hoc. ¶ Ubi etiã ꝑplexa eſt cõſcientia inter duo mala: in que ſua culpa incidit: cõſilio prudentioꝛi preeligat facere minus malum. ⁊ illud minus malum facere eſt tunc malum non facere: ſed bonum. q2 vitatur maius malum. Perplexitas eñ nihil eſt: niſi quãtũ ad fatuã opinionẽ perplexi. Unde qui iurat interficere hoĩem: nõ peierat tunc quum nõ interficit. q2 in hoc bene facit. ſꝫ quum iurauit: pernicioſe iurauit: ⁊ moꝛtaliter peccauit. vt. xxij. q.iiij. in primis. c. vſqꝫ ad. §. deniqꝫ. De iſta ꝑplexitate agit xiij. di. c. j. ⁊ ij. ⁊ in ſumma. ⁊ xiiij. di. per totũ. ¶ Hoc etiaꝫ

Vermis conſciẽtie a memoꝛia tua nunq̃ excidat/ ꝙ ſi vermis conſcientie oꝛdinate in hac vita non moꝛitur: nec in illa in ꝑpetuũ moꝛietur. ⁊ L ar. ix. Uermis eoꝝ non moꝛitur. ⁊ Eſa. vlt. in fi. vbi Chꝛyſo. Nõ de ſenſibili verme hoc dicit: ſꝫ vermẽ cõſcientiã vocat moꝛdentẽ aĩam: ꝙ nõ ſit opata bonũ. Unuſqſqꝫ eñ ſui accuſatoꝛ fiet rememoꝛans que geſſit in vita moꝛtali: ⁊ ſic eoꝝ vermis immoꝛtalis permanet. Item ſuper illud Matth. viij. xiij. xxij. ⁊ xxv. ⁊ Luc. xiij. Et ſtridoꝛ dentium. Gualfredus. Quid eñ ſtridoꝛ dentiũ: niſi ire/ furoris/ nequitie/ ⁊ malignitatis iudicium? Siquidẽ (vt ego arbitroꝛ) nullum toꝛmentũ erit grauius malis: ꝙ malitia coꝛdis ⁊ iniquitas ipſa cõſcientie ⁊ peruerſiſſime voluntatis. Nimirũ ſicut paſſiones omnes patientia ſubleuat: ſic impatiẽtia quãtumlibet leues aggrauat. Fletus ergo erit ex doloꝛe: ſtridoꝛ dentium ex rancoꝛe. Itẽ ibi Beda. Sicut ꝯmis ẽ doloꝛ interiꝰ accuſans: ſic ignis eſt pena extrinſecꝰ ſeuiens. Itẽ Aug. xxi. de ciui. dei. c. ix. Dicũt etiã vtrũ doloꝛe quũ ſero atqꝫ infructuoſe penitent/ eos q̃ fuerint a regno dei ſeparati. ſꝫm illud Prouer. xxv. Sicut tinea veſtimentum/ ⁊ vermis lignũ: ſic meroꝛ excruciat coꝛ viri. Unde ſuper illud Mat. xxij. Ibi erit fletus ⁊ ſtridoꝛ dentiũ. Bern̄. Fletus erit ob ignem: qui non extinguitur. ſtridoꝛ ob vermem cõſciẽtie: q̃ nõ moꝛit. Item idem. Malus vermis luxuria: quo nullus alter nocẽtioꝛ. Ingredit eñ blandiendo. moꝛdet ridendo. transfoꝛat delectando. perimit conſentiendo. Prouer. xxiij. Ingreditur blande: ſꝫ in nouiſſimo moꝛdebit vt coluber: ⁊ vt regulus venena diffundet. Malus etiam vermis acidia. malus triſtitia. de quo Prouer. xxv. Sicut tinea veſtimento/ ⁊ vermis ligno: ita triſtitia viri nocet coꝛdi. Beatus igit qui ad moꝛtificandos hos vermes preuenit myꝛrha moꝛtificatiõis ſue vngere coꝛpus ſuum in ſepultura. q̃ſquis ille eſt: non eſt qui metuat vermẽ q̃ nõ moꝛitur: q2 iã moꝛtuus eſt vermis. vnde ille moꝛitur. Cauteriate eñ cõſciẽtie igne ꝓpꝛioꝝ ſceleꝝ ſuccendẽtur. iuxta illud pſ̃. xx. Pones eos vt clibanũ ignis in tempoꝛe vultus tui. Neceſſarium ergo eſt ſequi cõſiliũ Pauli vt emundemus cõſcientias nr̃as ab operibus moꝛtuis. i. a peccatis qui moꝛtẽ i[illegible]unt aĩe ad ſeruiendum deo. ad Heb. ix. c. Si eñ non p[illegible]ſerit in tabernaculo noſtro iniuſtitia: tunc leuare poterimus faciem noſtram abſqꝫ macula. Iob. xi. Tabernaculum noſtrũ eſt coꝛ noſtrum. pſ̃. xlv. Sanctificauit tabernaculum ſuum altiſſimus. Facies autem eſt conſciẽtia. pſ̃. xlix. Arguam te ⁊ ſtatuam contra faciem tuam. Sicut eñ macula in facie: ſic peccatum in conſcientia valde defoꝛmat hominem apud deum. Ideo autem ſpõſam ſuam maxime in facie examinat chꝛiſtus. Cant. ij. Oſtende mihi faciem tuam. i. conſcientiam. Et iterum. Facies tua decoꝛa. i. conſcientia. Unde ſicut ſponſe facies ſuas in ſpeculis examinant vt maculas purgent: ſic ⁊ anime fideles faciunt. Unde Exo. xxxviij. legitur ꝙ mare eneum factum eſt de ſpeculis mulierum. xxxvj. di. §. ecce. ad fi. Macule eñ in ſpeculis viſe lauari debent in mari lachꝛymarum penitentie Matth. vi. Faciem tuam. i. conſcientiam laua. Specula autem ſunt dei verba vel ſcriptura diuina. Iaco. j. Si q̃s auditoꝛ ⁊c. ⁊ j. Conſideranti vultũ natiuitatis ſue in ſpeculo. Greg. Scriptura ſacra mẽtis oculis quaſi quoddã ſpeculũ opponitur vt interna noſtra facies videatur. ibi enim feda: ibi pulchꝛa noſtra cognoſcimus. Saluanda eſt conſcientia. ex̃ de poſtu. p̃. bone. ij. §. intelleximus. de tẽpo. oꝛ. ad aures. Uocatur conſcientia fides que ſincera debet eſſe. ex̃ de preſcrip. qm̃. de elec. c. ij. Non debet eſſe leſa conſcientia. ex̃ de elec. innotuit. §. j. ⁊ §. multa. Accipitur aliquoties conſcientia pꝛo conſenſu vel voluntate. ex̃ de elec. per inquiſitionem. §. j. de preſcrip. cuꝫ olim. Cedẽdum eſt pꝛopter conſcientiam criminis. ex̃ de renun. niſi. cũ. j. §. ꝓpter. Recta dꝫ eſſe ꝯſcientia: ⁊ ꝯſciẽtia pꝛecipuũ bonum eſt. ex̃ de tempo. oꝛ. c. vlt. Non eſt loquendum cõtra conſcientiam. ex̃ de ſcruti. in oꝛdi. c. j. Non debet aliquis contra conſcientiam oꝛdinari. ex̃ de eta. ⁊ qua. queris. ⁊ c. ad aures. c. intelleximus. Per oleum nitoꝛ conſcientie deſignatur. ex̃ de ſacra vnc. c. vnico. §. ad exhibendum. Habendus eſt nitoꝛ conſcientie intꝰ. ibidem. Et ipa eſt gloꝛia noſtra. ibidem. Contra conſciẽtiam eſt inuiſta ſnia executioni mandãda. ex̃ de off. dele. paſtoꝛalis. §. qui vero. ⁊ c. ſi quando. De ſe confeſſis nõ creditur ſuper cõſcientijs alioꝝ. ex̃ de confeſ. c. j. Satiſfaciẽdum eſt cõſciẽtie remoꝛdẽti. ex̃ de iureiu. quãto. §. fi. Quilibet eſt ſue cõſcientie relinquendus. e. t. mulieri. Iudex contra conſciẽtiam non recipiat adſeſſoꝛeꝫ. ex̃ de reſcrip. ſtatutum. §. adſeſſoꝛem. li. vj. Cum nuda conſcientia electoꝛes debent eccleſie vtilitatem proſequi. ex̃ de elec. vbi periculũ. li. vj. §. ceterum. Agentes contra conſcientiam diuinam offenſionem incurrunt. ex̃ de elec. ꝑpetue. li. vj. Iudices cõtra conſcientiã partem grauantes puniuntur. ex̃ de re iudi. cum eterni. §. ſi quis. li. vj. De cõſcientia bona ex̃ de ſchiſ. c. j. li. vj. de pe. di. ij. charitas. ij. ꝟ. item ergo. De conſciẽtia cauteriata. l. xxiij. di. in nomine patris. De cõſciẽtia habetur de pe. di. iij. §. item illud Amb. in fi. diſtinc. xxv. di. pꝛimum. Quotupliciter accipitur cõſcientia no. de pe. di. iij. ille rex. in gloſ. ar. ꝙ non dicitur. ¶ Notandum etiam eſt ꝙ magna cautela/ magna ſapiẽtia/ magna diſcretio/ ẽ habenda ne conſcientia impinguata/ ⁊ in vitijs antiquata declinet nimis ad carnalia: q̃ in ſcriptura diuina ſiniſtra pars dicuntur. Tales ſunt conſcientie hypocritaꝝ: ⁊ quorũdam religioſoꝝ cerimonialium. qui de modicis/ vt de verbo omiſſo in officio diuino ⁊ de ſilentio rupto ⁊ riſu ⁊ cibo conſcientiam ſibi faciunt: ſꝫ non de inobedientia prelatoꝛum ⁊ contradictione. ⁊ inſultatione: non de ambitione officioꝛum ⁊ pꝛocuratione/ non de ſuſpecta familiaritate/ nõ de pecunia/ non de paupertate/ non de ſcandalo fratris/ non de diffamatione graui ⁊ perditione/ non de inuidia ⁊ ſuperbia ⁊ diuiſione ⁊ tyꝛannide ⁊ perſecutiõe fratrum ſuoꝛum/ ⁊ ſimilibus grauioꝛibus conſcientiam ſibi faciunt. contra quos dominus Mat. xxiij. dicit. Ue vobis ſcribe ⁊ phariſei hypocrite qui decimatis mentam ⁊ anetuꝫ ⁊ cyminum: ⁊ reliquiſtis que grauioꝛa ſunt legis iudicium ⁊ miſericoꝛdiam ⁊ fidem. hec opoꝛtuit facere: ⁊ illa non omittere. Duces ceci excolantes culicem: camelũ autem glutientes. Chꝛyſo. ſuper Matth. Quia ſacerdotes auaritia pleni: ſi quis decimam alicuius rei vel minime non obtuliſſet: coꝛripiebant eum q̃ſi magnum crimẽ feciſſet. ſi quis autem alterũ ledebat: aut in deum peccabat: non curabant eum coꝛripere: de lucro quidem ſuo ſoliciti: de honoꝛe autem dei ⁊ gloꝛia ⁊ ſalute hominum negligentes. Seruare enim iuſtitiam ⁊ facere miſericoꝛdiã ⁊ habere fidem pꝛopter ſuam gloꝛiam deus mãdauerat: decimas offerre ꝓpter vtilitatẽ ſacerdotũ. vt ſacerdotes quidem populo in ſpiritualibus: obſequantur. populi autem in carnalibus ſacerdotibꝰ ſubminiſtrent. Sic ⁊ modo fit. quia omnes de honoꝛe ſuo ſunt ſoliciti: de honoꝛe autem dei nullus. Poꝛtiones autem ſuas vigilanter defendunt: ſed circa obſequium eccleſie curã impẽdere non

attendunt. Si populus decimas non obtulerit: murmu⸗
rant omnes. ſi peccantē ppl'm viderint: nemo murmurat
contra eos. Sed q: ſcribarū ⁊ phariſeorū ad quos loque
bat/ quidā populares erāt: non eſt incongruum vt aliā ex
poſitionem faciamus ꝓpter eos qui decimā dabant. Nā
et qui accipit decimas recte decimare dicit̃ ⁊ q̃ dat. Scri⸗
be ergo ⁊ phariſei ⁊ minimarum quidē rerū decimas of⸗
ferebāt oſtēdēde religionis gratia. In iudicijs autē erāt
iniuſti: in fratribus ſine miſericordia: in veritate incre⸗
duli. Hieronym⁹. Camelū puto eſſe magnitudinē precep⸗
torū: iudiciū miſericordiā/ ⁊ fidē. Culicē decimationem
mēte ⁊ aneti ⁊ cymini ⁊ reliquorū olerū viliū. hec aūt pre
cepta que magna ſunt deuoramus atq̃ negligim⁹: ⁊ opa
tionē religionis in paruis q̃ lucrū hn̄t cum diligentia mō
ſtramus. Orig. Vel excolantes culicem. i. expellētes a ſe
minima delicta: que culices nominauit. Camelū aūt glu⸗
tientes. i. cōmittētes maxima delicta: q̃ nominauit came⸗
los: aīalia videlicet tortuoſa ⁊ grandia. ¶ Scribe autē
moraliter ſunt q̃ amplius nihil exiſtimant poſitum in ſcri
pturis: q̃ ſimplex ſmo demōſtrat. Phariſei autē ſunt oēs
qui iuſtificāt ſemetipſos. ⁊ diuidūt ſe a ceteris/ dicentes
Hiere. liij. xlv. di. recedite. Noli mihi appropinquare: qm̄
mundus ſum. Menta autē ⁊ anetū ⁊ cyminū ciborū con
ditiue ſunt: non principales cibi. Sic in cōuerſatione no
ſtra quedā ſunt neceſſaria ad iuſtificationem. vt iudiciū/
miſericordia/ ⁊ fides. Alia ſunt quaſi cōdientia actus no⸗
ſtros ⁊ ſuauiores eos facientia. vt abſtinentia/ ſilentium/
ieiunium/ flexio genuum/ ⁊ huiuſmodi. Quomodo autē
non exiſtimantur ceci qui non vident. qm̄ nihil ꝓdeſt cau
tum eſſe diſpenſatorē in rebus minimis: quū principalia
negligūtur. Hos ergo ſermo preſens cōfundit: nō quidē
leuia prohibens obſeruare/ ſed principalia precipiēs cau
tius cuſtodire. hucuſq̃ Orig. Item adde hic q̃. i. ſcripſi in
ar. lxxviij. in. §. aliud vitiū peculiare. ℟. quintū ve. ⁊ ibi ex
pono octo ve. ¶ B Ve vobis ſcribe ⁊ phariſei hypocri
te: qui mūdatis quod foris eſt calicis ⁊ paropſidis: intus
autem pleni eſtis rapina ⁊ immunditia. Phariſee cece mū
da prius quod intus eſt calicis ⁊ paropſidis. vt fiat id qđ
Interioris munditie cura potiſſimū eſt habēda, de foris eſt mūdū. Chryſo. Hoc dicit q: iudei quoties in⸗
greſſuri erant templum: aut ſacrificia oblaturi: aut per
dies feſtos ſeipſos ⁊ veſtimenta ſua ⁊ vtenſilia lauabant:
⁊ a peccatis nemo ſeipſum purgabat. quū deus neq̃ cor⸗
poris munditiam laudet: nec ſordes cōdēnet. pone tm̄ q̃a
deus odit ſordes corporū ⁊ vaſorū: que neceſſe eſt vt ipſo
vſu ſordidentur: quāto magis ſordes cōſcientie horret: quā
ſi volumus/ ſemꝑ mūdā ſeruamus. Itē Hilarius. Arguit
ergo eos q̃ iactantiā inutilis ſtudij ſequētes vtilitatis ꝑfe
cte miniſterium derelinquunt. Calicis nāq̃ vſus interior
eſt. qui ſi obſorduerit: quid proficiet lotus exterius? Atq̃
ideo interioris cōſcientie nitor eſt obtinendus: vt ea que
corporis ſunt forinſecus abluantur. Itē Chryſo. Non au
tē hoc dicit de ſenſibili calice aut paropſide: ſꝫ de intelligi⸗
bili. qui ſi nunq̃ tetigerit aquā: mūdus pōt eſſe apud deū
ſi aūt peccauerit: ⁊ tota aqua pelagi ⁊ fluminū ſe lauerit:
ſordidus eſt ⁊ miſer an̄ deum. Ergo (vt. ſ. dixi) attenden
da eſt cōſcientia: ne nimis declinet ad carnalia: vel decli⸗
net nimis ad ſpiritualia quedā corporalia: vt nimia ieiu⸗
nia indiſcreta/ vel nimiā diſciplinam/ vel nimiam vigiliā
de con. di. v. non mediocriter. que ꝑ dexteram intelligunt̃.
Unde. i. Reg. vi. dicit̃. Ibāt autem in directum vacce per
viam que ducit Bethſames: ⁊ vno itinere gradiebantur
pergētes ⁊ mugientes: ⁊ nō declinabant neq̃ ad dexterā
neq̃ ad ſiniſtram. Quidam em̄ fatui de omnibus ſibi fa⸗
ciunt cōſcientiā. quos diabolus tentat de nimia ſubtilita
te cōſciētie: vt eos nō potētes ſuas fatuas cōſcientias ſeq̄
faciat deſperare: vel facere cōtra eas: vel cōtinua melācho
lia ⁊ triſtitia moleſtet. ſicut ſepe expertus ſum. Et ideo ſa⸗
pientioris eſt conſilium a talibus requirendum. vt ſupe⸗
rius eſt probatum. Et de hoc plene tractat Jo. caſſi. in col
la. Moyſi ſecunda: q̃ loquit̃ de diſcretiōe in li. collationū

Sicut enim caro ſuam habet ſenſualitatem declinantem
ad carnalia que perdenda eſt. Jo. xij. de qua ſenſualitate
ex in clementinis. de ſum. tri. ſacroſancte. ⁊ de here. ad no
ſtrū. §. ſcđo. ⁊ de ſacra vnc. c. vnico. ℟. refert. ℟. ꝑ caput. Sic
ſpūs feruens ⁊ effrenis non diſcernens quid agendū ſit:
ſuam quodāmodo ſenſualitatem hꝫ precipitē ad oia que
ſpūs videntur. cōtra quē ſpiritū Bern̄. ait. Zelū tuum in
flāmet charitas. informet veritas. regat ſciētia. firmet cō⸗
ſtantia. ¶ C Unde ⁊ media via eſt eligenda. legitur ⁊
no. ex de off. dele. querenti. Luc. xxij. Ego in medio veſtrū — Mediocritas vbiq̃ ſeruanda.
ſum ſicut q̃ miniſtrat. Apoc. i. Hec dicit q̃ ambulat in me⸗
dio candelabrorū aureorū ⁊c̃. Unde ⁊ ſapiens mundi di⸗
cit. Uirtus eſt mediū ſuperfluitatis ⁊ indigentie. Unde
⁊ dn̄s reperitur in natiuitate in medio aīaliuꝫ. Luc. ij. In
natiuitate docet nos tenere medium paupertatis. Aīalia
em̄ manſueta in preſepio dei ſunt pauperes voluntarij.
Un̄ pſ. lxvij. Aīalia tua habitabunt in ea: paraſti in dulce
dine tua paupi deus. Sꝫ quidā ſunt pauperes ſordidi: et
hij deſignantur in aſino: qui nihil diſcernūt: ſꝫ in multis pe⸗
cijs quibus ſe recipiant ⁊ in ſquallidis veſtibus ⁊ birris
ſingularibus credunt eſſe iuſtitiam. Quidā pauperes de
licati: deſignati per bouem qui fenū eligit. Ponitur ergo
dn̄s in medio eorū vt mediocritatem doceat paupertatis
Unde Hiero. Nec affectate ſordes/ nec exquiſite delicie
laudem pariunt. xlj. di. §. i. ⁊. c. parſimoniam. ⁊. c. ſepe. In
adoleſcētia ſtetit in medio doctorū. Luc. ij. ⁊ ibi docuit nos
tenere mediū ſapientie. ¶ Quidam namq̃ ſunt qui totū
tribuūt intellectui: ⁊ nihil aut parū affectui. ſicut curioſi
cōiter hodie religioſi mēdicātes laborantes ⁊ ꝑnoctātes
circa ſubtilia ⁊ inutilia. q̃bus apl's ait. Ro. xij. Nō plus ſa
pere q̃ oportet ſapeꝛ: ſꝫ ſapere ad ſobrietatē. vn̄. Bern̄. ſup
Cant. i. Si ignoras te inquit o pulchra ⁊c̃. ait. Licet in ſe
omnis ſcientia bona ſit/ qn̄ tm̄ ſubnixa eſt veritati: tu tm̄ q̄
cū tremore ⁊ timore tuam operaris ſalutem: pro tēporis
breuitate feſtina ea ſcire prius ampliuſq̃ curato que ſen⸗
ſeris viciniora ſaluti. Comparatur namq̃ ſapiētia cibo:
circa quem ſumendum ſi modus ⁊ ordo non ſeruat̃ no⸗
xius redditur. Item comparatur ſali: quo condiuntur ci⸗
bi. xliij. di. ſit rector. ℟. per ſalē. tamen ſi menſura exceditur
⁊ ipſe perit: ⁊ quod ſallierit perdit. Quidā econuerſo tri
buunt totū affectui: nihil aut parū intellectui. ſicut torpē
tes circa ſalutē proximi abſcondentes pecuniam dn̄i ſui.
contra quos dicitur Prouer. xi. Qui abſcondit frumenta
maledicetur in ppl'is. Ubi greg. Qua pena plectēdi ſunt
qui quum fame verbi dei anime pereāt: panem percepte
gratie non miniſtrant? Medium ergo tenendum eſt: vt
ſtudeamus circa intellectum illuminādum per diſcretio
nem: ⁊ circa affectum attēdendum per deuotionē. Unde
i. ad Timo. iiij. Attēde tibi ⁊ doctrine. xxxvi. di. §. ecce. Itē
Jo. v. Erat Joannes lucerna ardens ⁊ lucens vbi dicit
Bern̄. Ardere parum: tantū lucere vanum: ardere ⁊ luce
re perfectum. ¶ In paſſione docet nos tenere mediū pe⸗
nitētie. q: in cruce ſedit in medio latronum. Mar. xv. La⸗
trones namq̃ ſunt: qui ſeipſos in patibulo penitentie ꝓ
pter peccata ſuſpendunt. Job. vij. Suſpēdium elegit ani
ma mea: ⁊ mortem oſſa mea. Sed quidam ſunt qui indi⸗
ſcretas penitentias faciunt. ⁊ ſignificantur per Zacheū
qui aſcendit ſycomorū: vt videret Jeſum. Luc. xix. Syco⸗
morus interpretatur ficus fatua. ⁊ ſignificat talium diſci
plinam. que dulcis eſt propter feruorē ⁊ vanam gloriam
miſtam: q: regitur ſenſu proprio: ⁊ nemini credit. ſicut in
me ſepe expertus ſum. Sꝫ fatua propter indiſcretionem
q: ſicut ait Seneca: Cōtra naturam eſt torquere corpus
proprium: ⁊ cibis non tm̄ vilibus ſed crudis ⁊ horridis
vti. Quemadmoduꝫ enim deſiderare delicatas res luxu
rie eſt: ita vſitatas ⁊ magis parabiles fugere dementie eſt.
Quidam econuerſo faciunt penitentiam diſſolutaꝫ. ſic⸗
ut carnales ſignificati in populo iudeorum: qui in deſer⸗
to ad ollas egyptias ſuſpirabant. Numeri. xi. cōtra quos
dicitur Matth. xi. Quid exiſtis in deſertū videre? Arun⸗
dinem

dinem vēto agitatam. Sed quid exiſtis videre? Hominē
mollibus veſtitū? Ecce qui mollibus veſtiuntur in domi-
bus regum ſunt.xxi.q.iiij.c.j. Arundo indiſcreti ſunt foris
uiridi per oſtentationē operis: intus vacui per inanitionē
virtutis. ſi agitātur vento: quia per impatientiā non poſ-
ſunt reſiſtere etiam leui verbo. Mollibus veſtiti ſunt deli
ciarū mollitie reſoluti. ꝛ ideo vtriuſq; latronis crura fra-
cta ſunt: quia illi per impatientiā/iſti per diſſolutam vitā
frangūtur. Dominus ergo ſuſpenſus in medio/docet vt
pro mēſura viriū pondus penitētie aſſumatur. vt ſm phi
loſophū dicatur ſemper Ne quid nimis. ꝛ ſic nec frangeret
propoſitū: nec ſalubris intētio cōtereretur. Unde pſ.xxxiij.
Cuſtodit dñs oia oſſa eorum. vnum ex ijs non cōteretur.
¶ In reſurrectione docet nos mediū iuſtitie. quia tunc
etiā in medio diſcipulorū ſtetit. Luc.xxiiij. Jo. vlti. Unde
ꝛ tunc pacem annuntiauit. quia ſicut dicitur Eſa.xxij. Erit
opus iuſtitie pax. Juſti nāq; ſunt qui vitam ſuā quotidia
na examinatione diſcutiunt. Sed quidā nimis declinant
ad ſiniſtrā iudicij/trepidantes timore vbi nō erat timor.
pſ.xiij.ꝛ.lij. hoc tamē tutius. quia bonarū mētium eſt ꝛc.
v.diſt. ad eius. ꝛ ex de obſer.ieiu.c.ij. Alij nimis declinant
ad dextrā miſericordie/dicētes pax vbi nō eſt pax. Hiere.
vj. Propter hoc mediū eſt tenēdū: ꝛ dicendum cum pſ.c.
Miſericordiā ꝛ iudiciū cantabo tibi domine. Itē alij de-
clinant nimis in miſericordiā verſus proximū. alij nimis
in rigorem. vnde tēperamentū eſt faciendū.xlv.di. diſcipli
nam. ꝛ.c. omnis qui. ꝛ.c. ſunt nāq;. ꝛ ideo dicit Nume.xx.
Publica gradiemur via: non declinātes ad dextram vel
ſiniſtrā.xlj.diſt. ſepe. Nunq̄ hec diſcretio que eſt mater vir
tutū.j.q.v. preſentiū. ꝛ ex de offi. cuſto.c.j. ꝛ ſine qua omis
virtus eſt vitiū ſm Iſid. haberi poteſt vel ſeruari: niſi per
humilitatē: que eſt vt nullus ſue prudētie innitatur. ex de
cōſtitu. ne innitaris. ſed ſemper ab aliquo ſeniore.ſ. ſancto
experto requirat conſiliū in agēdis.j.q.j. eſtote. legitur ꝛ
no.lxxxiiij.di.c.j. ſic etiam no. Jo. caſſi. in lib. collationū in
collatione.ij. de diſcretione. ꝛ tetigi ſupra eo. ℟. quidā em̄.
ꝛ ſupra.§. primo. ℟. quia ergo. ¶ Sed iterū facta aliqua
digreſſione vtili ad tractandū bonum obediētie reuerta-
mur. de qua quidā ſanctus dixit ſancto Climaco: vt ipſe
narrat in.iiij. gradu de obediētia. Si vtiq; tibi ineſt ſapiē-
tiſſime dicentis. Phil.iiij.xlj.diſt. qd dicit. in ſenſu aie ope-
ratio: q: omnia poſſum in eo qui me cōfortat chriſto. ſi ſpi
ritusſanct⁹ roris caſtitatis ſm virginem ſuperuenit in te.
Luc.j. ſi virtus altiſſime patiētie obūbrabit tibi. Luc.j. pre-
cinge ſicut vir chriſtus lūbos tuos obediētie cingulo vel
linteo. Jo.xiij. ꝛ ſurgens a cena tue ſolitarie q̄etis/pedes
fratrū in contribulato ſpiritu laua. Magis vero ſub pedi
bus cōgregationis prouoluere in ſubiecta ꝛ deiecta pru-
dentia. Statue duros oſtiarios.i. virtutes cardinales/et
vigiles in porta cordis tui. Inuincibiliter contine mentē
difficulter valentē. Continere in occupato corpore circū-
quaq;. In mēbris motis ꝛ concuſſis intellectualē ꝛ quie-
tem exercita: quod eſt vniuerſis ſupergloriofiſſimū. Eſto
imperturbabilis in medio perturbationū ꝛ tumultuum
animā pacificam habens. Coge linguā veſanam ꝛ furen
tem in contradictionibus inſilire. Certa contra reginam
hāc ſeptuagieſſepties in die. Matth.xviij. Cū mortifica-
tione carnis ꝛ crucifixione cū ſuis concupiſcētijs. Gal.v.
poſſide mortificationē anime: ſcz proprij ſenſus ꝛ proprie
voluntatis. Tene mētem imperturbatā vt incudem: ſcz a
mutuis inuicē confuſionibus ꝛ fragoribus percuſſam/il-
luſam/improperatā/maledictam/ſubſannatā/leſam/ꝛ in
nullo vnq̄ reſolutam: neq; ſtragem ſuſtinētem: ſed totam
planā ꝛ immotā exiſtentem ꝛ manētem. Exſpolia te volū
tate. Luc.xxij. Jo.vj. Phil.ij. tāq̄ confuſionis amictu: ꝛ ea
denudatus in neceſſitudinis ſtadiū intra: qd raro ꝛ diffi-
culter inuenitur. Indue loricā/Apoſtolus dicit/ꝛ ſcutum
Ephe.vj. fidei ad agones.i. prepoſiti vel prelati precepto-
rum tolerantiā. non diſſolubilem neq; penetrabilē ab ali-
qua infidelitate. Tactū tene inuerecunde proſilientem tē-
perātie freno. Coge oculū memoria mortis. Hiero. in pri-
mo prologo biblie in ſi. volentem per ſingulas horas ma
gnitudinē pulchritudinem ꝛ viſionem corporum curioſe
aſpicere. Obmuteſcere fac intellectū curioſum in familia
ri ſolicitudine volētem fratrem iudicare.j. Cor.iiij.ij.q.j.
multi. in negligentia operātem. Et omnē charitatē. Col.
iij. ꝛ cōpaſſionem ad proximū abſq; errore inſinua. Tunc
vere in hoc cognoſcēt omnes amantiſſime pater: q chriſti
Jeſu diſcipuli ſumus: ſi in coadunatione inuicem charita
tem habeamus. Jo.xiij. iterū ait. veni cōcertabile ſubſan-
nationes horis ſingulis ſicut aquā vite. quoniā vniuerſa
que ſub celo ſunt. Dauid in pſ. ſcrutatus iocunda/vltimo
poſt omnia querens dixit. Ecce quid bonū? ꝛ quid iocun
dū? nihil. ſed habitare fratres in vnum. Si vero nondum
bono hmōi obedientie ꝛ patientie facti ſumus diligit bo
nū ſaltem. igitur eſt lōge ab agoniſtico ſtadio ſtātes/pro-
priam infirmitatē cognoſcere: ꝛ ſingulariter ſub obediē-
tia certātes beatificare: ac eis patientiā impetrari. Quā-
do abſente eo qui preeſt vultū ipſius imaginamur/hunc
nobis ſemper adſtare putantes: ꝛ omnē collocutionē vel
ſermonē aut cibū vel ſomnū vel quippiam quod eū ſuſpi-
caremur odiſſe/auertimus a nobis: tūc cognoſcamus q
vere legitimā obedientiam exequimur. Segnes prauorū
magiſtri abſentiam gaudiū arbitrantur. generoſi vero ꝛ
nobiles dānum eādem putant. ¶ D Obediētia humi-
litatē poſſidet: quia nimirū ſi prudens ꝛ bene intelligens
obediens mortuos ſuſcitet: ꝛ ſi lachrymarū donum poſſi
deat: ꝛ ſi liberationē a pugnis: exiſtimat penitus quia pa
tris ſpūalis qui preeſt oratio fecit: ꝛ manet ipſe a vane p-
prie reputatiōis elatione alienus. Quomodo nāq; ſuper
illo exaltabitur quod ex patris adiutorio dicit factū: ꝛ nō
ex ſolicitudine propria? Sicut apparuit in Mauro diſci-
pulo beati Benedicti: qui ad imperiu abbatis ſup aquas
lacus currens puerū Placidum liberauit. quod miracu-
lum Maurus patri imputauit nō ſibi. ꝛ ſic Placidus cō-
firmauit. Solitarius autē ab iſta predicta elatione liber
nō eſt: quia directiones ſuas ſibi imputat. quū nō habeat
preſidētem. Iſidorus ex Alexandria ex principibus in ce-
nobio ſe conuertens ꝛ obedientie ſubmittens ſicut ferrū
fabro/per obedientiā preſidentis ad portā manſionis ſte-
tit ingredientibus ꝛ egredientibus ſemper dicens. Ora
pro me pater: q: peccaui. In fine.vij. anni quum vellet ab-
bas eū fratribus intus adiūgere: ſupplicauit ſe ſic mane-
re ad portā: predicens finem ſuū proximum. ꝛ ſic poſt dies
x. expirauit: trahens poſt ſeptē dies portariū eiuſdē man-
ſionis ſecū. ſicut ei in ſpiritu predixerat ad maximā certi-
tudinem ipſius incōfuſe obedientie ꝛ adeo imitatorie hu
militatis. Phil.ij. Melius eſt ſub obediētia certare cum
hoibus aliquādo quidem ſeuientibus/aliquādo vero pe
nitētibus: q̄ ſolitarium certare cū demonibus ſemper ſu
rētibus. Qui quādoq; eſt obediēs patri/quādoq; inobe-
diens: ſimilis eſt homini aliquādo quidem collyrium ali-
quādo vero calcem in ſuos oculos mittenti. vnus em̄ ait
qui edificat ꝛ alius q̄ deſtruit: que vtilitas in vtriſq; niſi
labor tantū? Eccli.xxxiiij. Sine medico eger non curatur.
Eccli.xxxviij.lxxxiij.diſt.§.j. Nauis ſine gubernatore nau
fragium patitur. Prouerb.xxiij.vij.q.j. ſciſcitaris. Cecus
ſine duce in laqueū cadit. Luc.v. Mat.xvj.xxxviij. di.§.ſi.
ex de eta. ꝛ qua. cū ſit. Grex ſine paſtore lupis exponitur.
Ezech.xxxiiij. Jo.x. Quis ſine obedientia ſuperioris po-
teſt euadere? xciij.diſt. per totū. Sit tibi locus monumen
tum ante monumentum. nemo enim egredietur a monu
mēto ante cōmunem. ex de ſum. tri.c.j.§. hec ſancta. reſur-
rectionem. q ſi egreſſus fuerit: iterū perpetuo morietur.
Si precaptus ꝛ preuentus es pactionibus ꝛ ſponſionib⁹
profeſſionis: ꝛ ſine profectu vides anime oculū: non deui-
tes diſiunctionē ꝛ ſeparationem. Non em̄ contra obediē-
tiam facit qui a vita ꝛ conuerſatione carnali ꝛ a ſocieta-
te fratrum preuaricatorū regule recedit: vt chriſto perfe-
ctius obediat ꝛ ſeruiat. In oībus enim rebus conſiderans

Digitized by Google

dus eſt finis: ⁊ ſm eũ propoſiti noſtri dirigendus eſt curſus. ſm Joſeph in coll. de deſiniẽdo. ꝙ ſi ſuperueniente ſalubriori cõſilio ad deteriorem partẽ vrgere viderim⁹. Recius eſt incõgrua ⁊ incõſiderata cõſtitutione ſummota/ ad meliorem tranſire ſententiã: ꝙ ſtatutis pertinacib⁹ inherendo/ peccatis grauioribus obligari. Nõ eñ tantum proceſſus operis quantũ volũtas eſt attendenda ⁊ intuẽda. Nec ſtatim quid q̃s egerit/ ſed quo voto egerit inquirendum. Illud enim pro retributione mercedis iuſte vnicuiq; repenſatur: quod principaliter mente cõceperit: nõ quod exinde bene vel male cõtra votum operantis emerſerit. Emendatio eñ diſpoſitionis improuide nõ voti eſt iudicãda tranſgreſſio. Quicquid eñ pro charitate dei et pietatis amore perficitur: etſi dure atq; aduerſis videat̃ principijs inchoari: non ſolũ nulla reprehenſione ſed etiã laude digniſſimũ eſt. Omnia enim ad hoc agimus: vt cor mundũ deo exhibeamus. faciunt que leguntur ⁊ no. ex̃ de collu. dete. c. j. in gloſ. de amicitia. ⁊. xxiiij. q. v. ſi quid. de pe. di. j. in prin. ⁊ in gloſ. tribus poſitis. ſuper verbo. votũ eñ c. magna pietas. ⁊. xxij. q. viij. cecidit. Deus enim non verborũ tantum actuumq; noſtrorũ diſcuſſor ⁊ iudex eſt: ſed etiam propoſiti ⁊ deſtinationis inſpector. qui ſi quid cauſa ſalutis eterne ac diuine contẽplationis intuitu ab vnoquoq; factũ viderit vel promiſſum: tametſi durũ ⁊ iniquũ hominibus videatur: ille tamen intimã cordis inſpiciens pietatem non verborũ ſonum ſed votum diiudicat volũtatis. quia finis operis ⁊ affectus cõſiderãdus eſt perpetrantis. quia nec dubitauit Jacob mẽdacij maculã inundatione benedictionis paterne protinus abluendã: ⁊ velut nebulã quodam flatu ſpiritusſancti velociter abſumẽdam. atq; vberiora ſibi per hanc affectatiriam ſimulationem ꝙ per illam ingenitam veritatem meritorũ premia cõferenda. Alia ſolutio ponitur de Jacob mentiente ⁊ excuſatio. xxij. q. ij. §. item opponitur. Hec predicta ſunt verba predicti Climachi ⁊ Joſeph anachorite in coll. de deſiniẽdo. Ad quorũ probationem facit ꝙ beatus Benedictus receſſit ab illis malis monachis: ⁊ habitauit ſecum. vt dicit Greg. in. ij. lib. dialogorũ. ⁊ habetur. vij. q. j. §. hoc tunc. v. ſic beatus Benedictus. Faciunt etiã illa. c. xxij. q. iiij. ſi aliquid. j. ⁊. ij. ⁊. c. nõ ſolũ. ⁊. c. incõmutabilis. ⁊. c. magne. c. non omnia. c. diffinitio incauta. Facit etiã quia magis deus cordis ꝙ operis eſt inſpector. Nec tãtum attendendũ que fiant: ſed quo animo fiant. xv. q. vj. c. j. Ad hec facit qd̃ dicit Seneca. Magna pars ſanitatis eſt hortatores inſanie reliquiſſe. ⁊ pſ. xvij. Cum ſancto ſanctus eris: ⁊ cũ peruerſo peruerteris. Et qui tetigerit picem: coinquinabitur ab ea. Eccl. xiij. Et quia eccleſia non debet alicui laqueũ iniicere. xxvij. q. j. de viduis. Sed contra iſta videntur illa omnia. c. que prohibẽt a malis fieri ſeparationem corporalem ꝓpter ſchiſma vitãdum. xxiij. q. iiij. in primis. vj. c. cum ſi. ¶ Sed credo ꝙ ſi in religione vel monaſterio eſt preuaricatio cõmunis regule vel profeſſionis: ⁊ in illa profeſſione nõ inuenitur arctior: ad quã quis poſſit recurrere petita licẽtia. ex̃ de regu. licet. licitũ eſt authoritate ꝓpria immo iuris recedere: vbi poſſit ſuã regulam obſeruare. alˀs non. ⁊ ſic intelligo contrariũ. Ad hanc ſolutionem facit op. vij. q. j. §. hoc etiã. v. cum autem. ⁊. c. ſeq. quod incipit. ibi. Ex hoc etiã ideo quia ex illorũ morbidorum cõſortio inficeretur. ⁊ facit bene. xlv. di. ſed illud. ex̃ de ſtatu. mo. ea que. ⁊ ne cle. vel mo. relatum. in prin. ⁊ que leguntur ⁊ no. xviij. q. ij. diffinimus. cum. ij. c. ſeq. ⁊. xxiij. q. iiij. q̃ſquis. in fi. Nec eſt inobediens qui recedit ab obedientia carnali: vt viuat ſub dei obediẽtia ſpirituali. ſicut vixerũt ſancti dei anachorite. Faciũt pro hoc. xj. q. iij. §. item quãdo. in. c. ſeq. vſq; ad. §. cum ergo. ⁊. xiij. diſt. ſerui. v. alius. ex̃ de reſti. ſpo. literas. §. porro. ⁊ de ſentẽ. excõ. inquiſitioni. Item Climacus de obedientia. Dominus ſapiẽtes facit cecos. obedientium oculos aperit in magiſtri virtutibus: in defectibus vero tenebreſcere facit. Oſor autem bonorum id quod cõtrariũ eſt agit. Sic nobis figura ⁊ typus perfecte obedientie argentum viuũ dicitur. nam ſubtus omnia circũuolutum ab omni ſorde manet incõmiſtum. Nõ obliuiſcaris in tota vita tua illius magni creatoris qui in totis. xviij. annis auribus corporeis a preceptore exteri⁹ nõ audiuit/ Salueris. auribus vero intrinſecis quotidie audiuit a domino: non/ Salueris. ſed/ ſaluatus es. Quidam ad ſuas volũtates conuerſi/ ad votũ viſiones querunt: ⁊ obtinent. At vero a cõfeſſionis corona ⁊ obedientie merito agnoſcant ſe penitus cecidiſſe. Nã obedientia eſt peregrinatio ab hypocriſi ⁊ proprio deſiderio. ¶ Ex obediẽtia humilitas: ex humilitate diſcretio naſcit̃. vt philoſophatur Jo. caſſi. in coll. ij. de diſcretione. Eſt qui ſuſcipit preceptum: ⁊ voluntatem precipientis ſciens/ nõ obedit. Alter obedit ſciens preceptorem ex animo non precipere. primus non obediens eſt obediens. alter obediens inobediens eſt. quia volũtas precipientis debet inſpici: ⁊ non iuſſus. ⁊ verba debẽt ſeruire intentioni: non econuerſo. ex̃ de ver. ſigni. intelligentia. Et ſemper eſt ſcribẽtis vel mandãtis intentio attẽdenda. ex̃ de ꝑcura. petitio. de arbi. expoſita. de reſti. ſpo. audita. de preben. cũ cauſam. ⁊. c. vlti. Sed in dubio ſtabitur ſuper verbo. ff. de lega. iij. non aliter. Si impugnatur monachus abſq; vera obedientia de loco recedere: nõ recedat. quia ſignũ eſt ꝙ ſi impugnatur pugnat. ¶ Juuenis quidã Innocentius noĩe a quodam ſene negligente ⁊ crudeli ſuo preceptore ſepe percutiebatur: ⁊ iniurijs afficiebatur. nec propterea ab eo receſſit. qui tãdem mortuus eſt cum ſua obediẽtia ⁊ patiẽtia. qui quũ ſepultus eſſet: venit ad illum Innocẽtium mortuũ quidam ſanctus Joannes nomine: ⁊ vocauit eum de monumẽto dicens/ Frater Innocenti mortuus es. At vero bene prudens obediẽs ⁊ poſt mortẽ obedientiã oſtendens reſpõdit illi magno ſeni. Pater quomodo poſſibile eſt hominẽ operatorem obediẽtie mori. Preceptor vero iſtius Innocentij qui adſtabat tremens in faciem ſuã cũ lachrymis cecidit: ⁊ cellam prope monumẽtum diſcipuli fecit: ⁊ de cetero caſte ⁊ ſolicitus vixit dicens patrib⁹ ſemper quia homicidiũ feci. ¶ Contra omnia quidẽ verum equaliter cõtra iſta duo vitia qui ſumus in cõgregatione ſub obediẽtia horis ſingulis agonizemus. videlicet contra vẽtris ⁊ gule inſaniam: ⁊ furoris ⁊ ire celerem ⁊ acutam perturbationẽ. proprias eñ ⁊ domeſticas materias iſta vitia poſſunt in turba faciliter inuenire. Reuolue inobedientis improbi deliberationẽ ⁊ mentem: ⁊ inuenies ibi cogitationẽ erroneam ⁊ intẽtionem ſeductam: videlicet quietis ſolitarie/ ieiunij extremi ⁊ arcti/ orationis irrecuperabilis/ carentie/ vane glorie ad ſummũ memorie exitus inobliuiſcibilis/ indeſinentis cõpunctionis/ oĩmode priuationis ire/ ſilentij profundi/ ⁊ caſtitatis ſuperexcedentis cõcupiſcentiã. Vere nãq; ſolitariam vitã ⁊ quietem in oratione exequi rariſſimorũ exiſtit. ⁊ illorum ſolummodo qui poſſidẽt conſolationẽ diuinam ad laborũ ⁊ dolorum ſolatium ⁊ cooperationem impugnãtium ⁊ pugnarum. Sit tibi iſte modus ad obedientiam. videlʒ exiſtimare q̃ probat te qui preeſt ⁊ tẽtat. ⁊ nũq̃ aliquando decides vel errabis: quãdo redargutus ⁊ correptus a patre inceſſanter ad ipſum ampliorẽ fidem ⁊ charitatem aſſumis. ſpiritusſanctus inuiſibiliter habitabit in aĩa tua: ⁊ virt⁹ altiſſimi obumbrabit tibi. Luc. j. Verũtamen ne glorieris neq; gaudeas generoſe ſufferens cõtumelias ⁊ ignominias: ſed magis plora. quia aliquid dignũ contumelijs egiſti: et conturbaſti animã fratris: vel ꝓprij prepoſiti contra te. Noli admirari ⁊ ſtupere ſuper id qd̃ dicturus ſum. habeo enim Moyſen hoc vna mecũ predicantem. Expedit magis in deum ⁊ nõ in patrem noſtrũ peccare. deo enim ad iram cõcitato/ dux noſter poteſt cum nobis reconciliare. Exo. xxxij. xlv. diſt. diſciplina. Iſto vero conturbato a nobis/ aliquẽ pro nobis exorantem deũ ⁊ propitiũ facientem vlterius non habemus. Intendamus ⁊ vigilemus quandoquidẽ a paſtore inculpati trãquille ⁊ cum gratiarum actione ſuſtinere debemus. vel quando certificare eum ⁊

ſatiſfactionem facere inde videtur: ſuper oībus quidem
nobis ignominiam cōciliantibus eſſe tacendū. lucis em̄
hora eſt. ſuper ijs vero que in perſonā alterius recurrūt:
ſatiſfaciendū ⁊ excuſandū eſſe propter vinculum ⁊ cōiun
ctionē charitatis ⁊ inſolubilis pacis. Quicūq; ex obediē
tia reſilierunt: ij tamen annūtiabunt eiuſdem vtilitatem.
tunc enim cognouerāt in quali celo ſtabant. Qui em̄ ad
impaſſibilitatem ⁊ deū currit: omni die in qua non male/
dicitur ſe multū damnū ſuſtinere arbitratur. quemadmo
dū arbores ventis mote profundam radicem ſubtermit/
tunt: ita in obediētia degentes fortes ⁊ inconcuſſas ani/
mas poſſident. Quiſquis in ſolitaria q̄ete ſedens cogno
uit ſuam infirmitatē: ⁊ tranſiens ſeipſum obedientie ven
didit: iſte quū eſſet cecus/abſq; labore ad chriſtū reſpexit.
State/ſtate/⁊ iterū dico ſtate/currētes fratres pugiles.
certatores audientes ſapientē clamātem de vobis. Sap.
iiij. Tāq; aurum in fornace/magis vero in cenobio/pba
uit eos dominus: ⁊ quaſi holocauſta victime accepit eos
in finibus ſuis. Quādo ſentiunt grauia eſſe mādata que
iubentur a patribus: qui ſunt pigriores et magis ocioſi:
tunc magis preanticipare ⁊ preeligere conantur oratio/
nem. quādo vero leuiora iubentur: ab eadē tunc ſicut ab
igne fugiunt. Quādo igitur ad operationem manuū ac/
cedis: cogita quia chriſto miniſtras qui precepto ⁊ exem
plo ad opera vſq; ad mortē te informat. Operans lauda
deum tuū lingua. mente cogita. intētione glorifica. Nam
qui in laboribus ⁊ in operibꝰ eſt infidelis ⁊ piger: in ora/
tionibus multo amplius erit piger ⁊ infidelis ⁊ remiſſus
Sane oratio nequaq̄ in corporis quiete dirigitur: ſed la/
bore ⁊ actu. Amor quietis orationis eſt exterminium. ⁊ di
minutionem virtutū predicat mandata negligere. Nūq̄
ſuſcipias eum qui tibi ſubditus eſt dicētem tibi/Da mihi
licentiam ⁊ poteſtatem ad talem operationē exequēdam
et ita meipſum ⁊ ad id quod ſpirituale eſt permitte diri/
gere. Qui ita dicit: ſeductus eſt: ⁊ propriā perficit volun/
tatem: ⁊ optime obedientie federa ſpernit: ⁊ deceptus et
illuſus meritū coram deo obediētie perdit. Hucuſq; Cli/
macus a principio quaſi iſtiꝰ. §. hucuſq;. Uide. ſ. in iſto ar.
in. §. dicebat. ꝟ. cum beatus. Dixit ſenex/Obedientia grā
de ornamētum eſt monachis. Quicūq; eam poſſederit ⁊
ipſe audietur: ⁊ cū fiducia crucifixo chriſto obedienti vſq;
ad mortem. Phil. ij. adſtabit. Ordo obediētium qui tor/
quem auream in collo habet/maiorem gloriam poſſidet:
q̄ aliquis ordo viuendi. q: totus in voluntate patris pen
dens nullam habet requiem. Eſt autem obediētia ſalus
omniū fidelium: genitrix omniū virtutum: regni celorum
inuentrix: celos aperit: hominē de terra eleuat: cohabita/
trix eſt angelorum: cibus eſt oīm ſanctorum. Ex hac enim
ablactati ſunt: ⁊ per hāc ad perfectionem venerūt. Mar/
cus Syluani diſcipulus quū ſcriberet: ⁊ a patre vocaret:
vt obedientiā feſtinus compleret/mediā quam ſcribebat
figuram litere dereliquit. cui quū diceret Syluanus pa/
ter de ſue ſyluestri q̄ eſſet bubalus: ⁊ haberet cornua: ⁊ il/
le confeſſus eſt. ij. Cor. x. Captiuauerat enim intellectum
in obſequiū obedientie. ⁊ transformauerat ſuum videre
in videre patris. quod ſuper glorioſum eſt. Quū miſſus
frater ab abbate ſuo in vicū vt deferret neceſſaria: ingreſ
ſus eſſet domū vbi erat puella ſola: ⁊ traheretur ab ea ad
peccatum ait: Domine: ꝓpter orationes patris qui miſit
me ſalua me in hac hora. quo dicto/ſubito inuētus eſt ad
ripam fluminis iuxta monaſterium ſuū: ⁊ reuerſus eſt ad
patrem ſine macula. Abbas Paulus mandauit Joanni
diſcipulo q̄ duceret ſibi fimū boum qui erat iuxta ſepul/
cra. et ſi inueniret ibi hyenam ſeuam beſtiam: q̄ duceret
eam captam. Fuit Joannes. irruit ſuper eum hyena. ille
vero voluit eam tenere. ſed illa fugit. fugientem vero in/
ſecutus eſt Joannes/dicens. Abbas meus dixit vt te ligē
⁊ captam ducam. illa vero ſtetit: ⁊ ille ligauit eam captā:
⁊ duxit ad patrem. pater admiratus ait vt humiliaret Jo
anni cedēs eum: Stulte iſtum canem miſerum quid huc
adduxiſti: ⁊ mox ſoluit eum ſenex et permiſit diſcedere.

Unus frater multū alꝰs ſpiritualis inuidebat cuidā al/
teri fratri germano ſuo multum obedienti. ⁊ duxit illum
ad fluuium vbi erant crocodili: ⁊ dixit ei. Intra fluuium.
⁊ intrauit. ⁊ non nocuerunt ei crocodili: ſed lingebant eū
Iterum redeuntes inuenerunt mortuum: ⁊ orauerunt ſu
per illum: ⁊ ſurrexit. quod miraculū ille frater ſpiritualis
et religioſus ſibi imputabat. ſed abbas dixit ei. Propter
obedientiā fratris tui mortuus eſt reſuſcitatus: non pro/
pter te. Dixit abbas cuidam ſuo diſcipulo q̄ lignū ſiccū
quod ipſe plantauerat/irrigaret. erat autem ab eis lōge
aqua: vt ſero pergeret/⁊ mane rediret. poſt tres autē an/
nos viruit contra naturam lignū illud: ⁊ fructum fecit: q̄
fuit fructus obedientie. ¶ Joannes abbas in colla/
tione ſua de fine cenobite ⁊ eremite ait. Uirtus humilita
tis matris omniū virtutum/ac totius ſpiritualis ſtructu/
re ſolidiſſimum fundamentum/a noſtris penitus exulat
inſtitutis. quia ſubiectionis iugum non ſuſtinere conten
ti/ad preſumptionē noxie libertatis protinus euolamus.
quia non ſm diſtrictionis regulam ſed pro noſtri arbitrij
libertate ſenioris ſubijcimur imperio. vt nō patientie fru
ctum addiſcere/ſed tempus adipiſcēde licentie expectā/
re videamur. Si illius temporis ſancti religioſi hoc dice/
bant: noſtri tēporis capitiati ⁊ exterius vix ſignati in con
tinua viuentes noxia libertate et ſub prelatis. Zacha. x.
idolis viciitantes/quid poſſunt dicere: Idem preceptum
euangelicum de craſtino. Matth. vj. non cogitare/⁊ pre/
lato vſq; ad finem obedire/obſeruare: non eſt minus pfe
ctum anachoritica puritate. Talis enim illū imitatur de
quo dicitur Philip. ij. Humiliauit ſemetipſum factꝰ obe/
diens vſq; ad mortem. ⁊ Non veni facere voluntatē meā:
ſed voluntatem eius qui miſit me patris. Jo. vj. Idem:
Finis cenobite eſt omnes ſuas mortificare ⁊ crucifigere
voluntates: ac ſm euangelium nihil de craſtino cogitare.
Matth. vj. quem virum Eſaias deſcribens ait Eſa. lviij.
Si auerteris a ſabbato pedem tuum facere voluntatem
tuā in die ſancto meo: ⁊ vocaberis ſabbatum delicatum ⁊
ſanctum domini glorioſum: ⁊ glorificaueris eum dū non
facis vias tuas: ⁊ non inuenitur voluntas tua vt loqua/
ris ſermonem: tunc delectaberis ſuper dominū. ⁊ ſuſtol/
lam te ſuper altitudinem terre: ⁊ cibabo te hereditate Ja
cob patris tui. Ecce triplex premium religioſorum vere
obedientiū: ⁊ qui vere ſanctificant ſabbatum: delectatio/
exaltatio/hereditas. Delectationem merentur: ꝓpter car
nis macerationem. Exaltationem/propter voluntariam
ſubiectionem. Hereditatem/propter voluntariā pauper/
tatem. iuxta illud Mat. v. Beati pauperes ſpū: quoniā
ipſorum eſt regnū celorū. In predicta autem authoritate
Eſaie ponuntur bona quibus vacare debēt religioſi; ad
quos proprie ſpectat ſanctificatio ſabbati. Sācificatur Sabbati ſancti/ficatio.
autem ſabbatū per eos per. vij. ſcꝫ per obſeruantiā quie/
tis ſpiritualis: per abnegationem proprie voluntatis: per
ſtudium dilectionis ſpiritualis: per munditiam mentis ⁊
corporis: per gloriam actoris: per reſtrictionem concupi/
ſcentie carnalis: per cuſtodiam oris. Sed hodie cōmuni/
ter religioſi non ſanctificant ſabbatum. iuxta p̄ceptum
domini. Exod. xx. Memento vt diem ſabbati ſanctifices.
ſed more iudaico carnaliter ipſum maculant: non ſancti/
ficant. Judei nāq; tanq̄ carnales carnaliter ſabbatū cu/
ſtodiebant otio ⁊ comeſſationibꝰ vacantes: ſic ⁊ religioſi
hodierni ab exteriori opere ceſſantes ſed nō vacātes deo
ſed acidioſi ⁊ guloſi de propria ſalute non curant. Cōtra
quos Augu. Quū deus preceperit obſeruari ſabbatum:
illi in ijs que deus prohibet exercent ſabbatum. Uacatio
noſtra a malis operibus. vacatio illorum a bonis operi/
bus. Melius eſt arare q̄ ſaltare. ⁊ melius fodere q̄ mur/
murare. melius eſt ſcribere q̄ otiari. Caueant tales ne in
tali ſabbato moriantur. Matth. xxiiij. Orate ne fiat fuga
veſtra. id eſt mors. ſabbato ſcꝫ acidie. hyeme/torporis ⁊ te
poris. ¶ Eremite vero perfectio eſt exuere mentē a car/

Digitized by Google

ctis terrenis: etiā quantū humana fragilitas preſumit τ imbecillitas ſinit, viuere cum chꝛiſto. de quo dr̄ Thren. iij. Sedebit ſolitari⁹ τ tacebit: quia leuauit ſe ſuper ſe. τ pſ. ci. Similis factus ſum pelicano ⁊c. Raro ergo eſt τ pauciſſimis dono dei conceſſa perfectio. Iſte enim vere τ nō ex parte perfectus eſt: qui τ in eremo ſqualloꝛem ſolitudinis, τ in cenobio infirmitates fratrum equali magnanimitate ſuſtentat. Et ideo in vtraq; pꝛofeſſione per omnia conſummatum inuenire difficile eſt. quia nec anachoꝛita contēptum τ priuationem materialium rerū: nec cenobita theoꝛie ad integrum poteſt aſſequi puritatē. Jo. caſſi. in. iiij. lib. de inſtitutis renuntiātium ait, ꝙ ingrediēs monaſterium in Egypto pꝛimo ponebatur τ pꝛobabatur ad poꝛtam monaſterij ad ſeruitium peregrinoꝝ τ hoſpitum per annum. quo cōpleto admiſcebatur cōgregationi fratrum: et tradebatur in cura vni ſenioꝛi: qui. x. iunioꝛibus pꝛeerat τ gubernabat. Cuius hec erit ſolicitudo τ eruditio pꝛincipalis: per quam iunioꝛ introductus ſcandere cōſequenter etiā culmina perfectionis pꝛeualeat: vt doceat eum pꝛimitus ſuas vincere voluntates. quem ſtudioſe τ diligenter in his exercēs ea ſemper illi imperare de induſtria pꝛocurabit: q̄ ſenſerit animo ſuo eſſe contraria. Multis ſiquidem experimentis edocti tradunt monachoꝝ et maxime iunioꝛes ne voluptatem quidem concupiſcentie ſue refrenare poſſe: niſi pꝛius moꝛtificare per obedientiā ſuas didicerint voluntates. Ideoq; pꝛonuntiant nullatenus vel iram vel triſtitiam vel ſpiritum foꝛnicationis poſſe extinguere: ſed nec humilitatem coꝛdis veram nec cum fratribus vnitatem perpetuam nec firmam diuturnamq; poſſe retinere concoꝛdiam: ſed nec in cenobio poſſe quidem diutius permanere: eum qui pꝛius voluntates ſuas non didicerit ſuperare. Idem Jo. caſſi. ibidē. Tanta obſeruantia obedientia regule cuſtoditur: vt iunioꝛes abſq; licentia pꝛepoſiti ſui non ſolum non audeant cellam egredi: ſed nec ipſi naturali neceſſitati ſatiſfacere pꝛopꝛia auctoꝛitate pꝛeſumant. Sicq; vniuerſa complere quecumq; fuerint ab eo pꝛecepta, tāq; ſi ex deo ſint celitus edita, ſine vlla diſcuſſione feſtinant: vt nonnūq̄ impoſſibilia etiam ſibimet imperata ea fide ac deuotione ſuſcipiant: vt tota virtute ac ſine vlla coꝛdis heſitatione perficere ea ac conſummare nitantur. τ ne impoſſibilitatem pꝛecepti pꝛo ſenioꝛis reuerentia metiantur. Itaq; conſidentes intra cubilia ſua, τ operi ac meditationi ſtudium pariter impendentes, quū ſonitum pulſantis oſtium audierint, ad oꝛationem ſcilicet eos vel ad opus aliud inuitātis: certatim vnuſquiſq; de ſuo cubili pꝛoꝛūpit. Ita vt is qui opus ſcriptoꝛis exercet: quam repertus fuerit inchoaſſe literā finire non audeat: ſed in eodem puncto quo ad aures ei⁹ ſonitus pulſantis aduenerit: ſumma velocitate pꝛoſiliens, nec tātum quidem moꝛe interponat quantū cepti apicis cōſummet effigiem: ſed imperfecte litere lineam derelinquens non tam opꝛis compēdia lucra ve ſectetur: q̄ virtutem obedientie exequi toto ſtudio atq; emulatione feſtinet. quā non ſolum operi manuum vel lectioni vel ſilentio τ quieti celle, verū etiam cunctis virtutibus ita pꝛeferunt: vt huic iudicent omnia poſtponenda. τ vniuerſa diſpendia ſubire contenti ſunt dūmodo hoc bonum in nullo violare videantur. Item Jo. caſſi. ibidem. Per humilitatem τ veram obedientiam ceterarum virtutum quis poteſt culmina aſcendere. ſicut in Joāne abbate patet. qui toto mundo claruit: τ vſq; ad gratiam pꝛophetie per virtutem obedientie extitit ſublimatus. Hic itaq; Joannes ab adoleſcentia ſua vſq; ad virilem etatem ſeniori deſeruiens, donec ille in huius vite conuerſatione durauit: tanta humilitate inheſit eius obſequijs: vt ipſi quoq; ſeni obedientia eius ſtupoꝛem ſummū incuteret. Cuius hanc virtutem vtrum de vera fide ac pꝛofunda coꝛdis humilitate et ſimplicitate deſcēderet, an affectatitia eſſet et quodammodo coactitia, atq; ad imperantis faciem pꝛeberetur, volēs manifeſtius exploꝛare: q̄plurima et etiam ſuperflua minuſq; neceſſaria vel impoſſibilia frequētius iniungebat. Ex quibus tria ponam quibus manifeſtari poſſit volentibus ſcire vel meritis eius vel ſubiectionis integritas. Sumpſit nāq; lignum aridum τ putre: et fixit in terra. pꝛecepitq; Joanni vt illud aqua vecta quotidie bis rigaret: vt in antiquā arboꝛē reuiuiſcens diffuſis ramis amenitatem oculis atq; vmbraculum eſtu feruenti ſubter reſidentibus exhiberet. Quod pꝛeceptum veneratione ſolita ſine vlla impoſſibilitatis cōſideratione ſuſcipiens adoleſcens, ita quotidianis dieb⁹ expleuit: vt aquā fere per duo miliaria indeſinēter appoꝛtans, nullatenus lignum ceſſaret rigare. atq; per totius anni ſpatium non infirmitas coꝛpoꝛis, non feſtiuitatis ſolēnitas, non occupatio neceſſitatis vllius que illum etiam honeſte excuſaret ab executione mandati: non deniq; hyemis aſperitas intercidens, ab obſeruantia pꝛecepti huiuſmodi potuit impedire. Cumq; hanc eius ſedulitatem tacitus ſenex cōſideraret: videretq; eum ſimplici coꝛdis affectu mandatum ſuum velut diuinitus emiſſum ſine vlla permutatione vultus vel rationis diſcuſſione ſeruare: ſinceram eius obedientiam cōpꝛobans pariter τ admirans tam longū laboꝛem quem per totum anni ſpatiū ſtudio deuotionis impēderat: ad aridum virgultum accedens, O (inquit) Joannes: miſitne radices hec arboꝛ an non? Cumq; ille neſcire ſe dixiſſet: ſenex velut inquirens rei veritatem τ tāq̄ tentans vtrumnam ſuis radicibus teneretur: euulſit coꝛam ipſo leui cōmotione virgultum: ſicq; pꝛoijciens illud, pꝛecepit vt deinceps rigare deſineret. Hic idem Joannes ad dicti ſenis imperium tentatiuū lenticulam olei que ſola in eremo remanſerat: per feneſtram cōminuendam demiſit ad terram: parum cogitans vel retractans pꝛecepti ineptiam, diutinam neceſſitatem, infirmitatem coꝛpoꝛis, penuriam ſumptuum, eremi ſqualentis anguſtias ac difficultates. Hic idem ad obedientiam dicti ſenis ſaxū quod multe turbe hominū mouere non poſſent: cōplicita nunc ceruice nunc toto coꝛpoꝛe pꝛouoluere contendebat: non metiens impoſſibilitatem pꝛecepti pꝛo reuerentia ſenis, τ obſequij ſimplicitate ſincera: qua credebat fiducia ſenem non poſſe incaſſum ac ſine ratione pꝛecipere. Abbas pater mutius cū filio ſuo circiter. viij. annoꝛum intrauit monaſterium. quadam die quum abbas infantem vidiſſet ploꝛātem: ſimulans ſe commotum, ad pꝛobandum patris conſtantiā moꝛtificationem τ obediētiam, pꝛecepit patri vt tolleret filium: τ iactaret in fluuiū. quod pꝛeceptum velut a deo ſibi factum adimplens filiū in vlnis rapiens pꝛoiecit in fluuiū. quem tamen pꝛocurati fratres poſt currentes de fluminis alueo leuauerunt. Reuelatū autem continuo fuit ſenioꝛi hac eum obedientia. Gen. xxij. Abꝛahe patriarche opus impleſſe. quem poſt ſe migrans ad chꝛiſtū abbas ſucceſſoꝛem monaſterio dereliquit. Quidam filius comitis ditiſſimi ſtudijs literalibus non mediocriter inſtitutus in monaſterio conuerſus, ad ſenioꝛis pꝛeceptū confeſtim poſtq̄ intrauit monaſterium. x. ſpoꝛtas ceruicibus ſuis poꝛtans τ per plateas circūferens, ſingillatim multis τ non vni ſicut ſibi pꝛeceptum erat ſtatuto pꝛecio venūdedit: non cōſiderans tam vilis τ inconſueti officij nouitatem, ſplendoꝛem nataliū, venditionis iniuriam: dū illam chꝛiſti humilitatē. Mat. xij. (que eſt vera nobilitas animum que moꝛibus oꝛnat) per obedientie gratiam deſiderat obtinere. Abbas Pynuſius abbas in egypto ingentis cenobij ſignis τ virtutibus gloꝛioſus timens ne fauoꝛ populi fructus ſibi pꝛemij vacuaret eterni: occulte ſuū monaſterium fugiēs habitu ſeculari indutus receptus eſt ſicut nouiti⁹ ignotus in monaſterio Tabenſiotarum in Thebaida. datuſq; eſt tāq̄ ſenex inutilis τ incognitus in adminiculum cuidam fratri adoleſcenti qui hoꝛtum ſuſceperat excolēdum. qui non ſolū omnia que ipſe pꝛepoſitus imperaſſet τ que iniūcti operis cura poſcebat, cum ſumma humilitate complebat: ſimum humeris poꝛtando, τ alia officia vilia ſu-

Digitized by Google

ciendo:verũetiam quedam neceſſaria opera que propter horrorem a ceteris vitabantur noctis labore complebat. tãdem cognitus a ſuis monachis eum querentibus/coactus eſt ad ſuũ redire monaſteriũ: dicens ſe inuidia diaboli proditum/ne bono ſubiectionis ⁊ obedientie potiretur. Simile fecit idem receptus in monaſterio Bethlemitano:qui tãdem coactus ad ſuum rediit monaſterium in egypto:⁊ coactus eſt eſſe quod erat. ❡ Quidam iunior cũ a ſuo increparetur abbate cur humilitatem ⁊ obediẽtiam quã renuntians mundo pro modico tempore retentare cepiſſet/dimitteret: diabolica inflat⁹ ſuperbia ſuaq; contumacia reſpondit. Nũquid ob hoc memetipſum humiliaui pro tẽpore:vt ſemper ſubditus ſim? ad quod eius effrenatũ ſceleſtũq; reſponſum ita eſt ſenior ſtupefactus: precipiens verba hec non ab homine ſed ab antiquo luciſero eſſe prolata:vt nullam vocem aduerſus tantã proteruiam de ore ſuo emitteret:⁊ non niſi gemitus de corde tãtummodo ⁊ ſuſpiria potuerit propalare: tacitus intra ſe voluens illud qđ legitur de chriſto. Phil.ij. Qui quum in forma dei eſſet:humiliauit ſemetipm̃ factus obediens: non vt ille diabolico ſpiritu ac tumore poſſeſſus/p tempore:ſed vſq; ad mortem. Jo.caſſi. Nullo modo poterit in anima noſtra virtutum ſtructura cõſurgere:niſi prius iacta fuerint vere humilitatis in corde noſtro fundamina: que firmiſſime collocata perfectionis ⁊ charitatis culmẽ valeãt ſuſtinere. Ita videlꝫ vt primum fratribus noſtris veram humilitatem intimo cordis exhibeamus affectu. in nullo ſcꝫ acquieſcentes eos cõtriſtare vel ledere. quod nullatenus poterimus implere:niſi renuntiatio vera que in expoliatione omniũ facultatum ac nuditate cõſiſtit/in nobis fuerit chriſti amore fundata. deinde obedientie iugum ⁊ ſubiectio ſimplici corde ac ſine vlla fuerit ſimulatione ſuſcepta. Ita vt preter abbatis mandatũ nulla penitus in nobis viuat voluntas. Quod non aliter poterit obſeruari:niſi quis ſe non ſolum mortuũ huic mundo/verũetiam inſipientem iudicauerit ac ſtultum: vniuerſa que fuerint a ſenioribus imperata/ſine vlla diſcuſſione perficiens: ſacroſancta ea credens ac diuinitus promulgata. In qua conſiſtentibus qualitate proculdubio ſtatus ille humilitatis vere tranquillus ac immobilis ſubſequetur: vt noſmetipſos inferiores omnibus iudicantes/vniuerſa que nobis fuerit irrogata tametſi iniurioſa ſint vel triſtia vel dãnoſa:tamq̃ a ſuperioribus noſtris illata patientiſſime toleremus. hucuſq; Jo.caſſi. in dicto.iiij.lib. de inſtitu.re. ❡ B Quũ Paulus ſimplex diſcipulus magni Antonij ſemel ex ſimplicitate preſentibus alijs fratribus interrogaſſet ipſum an chriſtus prius fuerit an prophete beatus Antonius verecũdatus pro eo/ꝙ ſic eum diſcipulus ſuus abſurde interrogaſſet:ſilere eum ac abire iuſſit. Ille vero quia omne quod ab eo dictũ fuiſſet tãq̃ preceptum dei ſeruare propoſuerat:accedens ad cellam ſuam tãq̃ mandato accepto ſilentiũ gerere inſtituit:nec omnino aliquid loqui. ⁊ ſic.x.annis permãſit. Quod quũ percepiſſet Antonius:mirari cepit vnde hec illi obſeruantia placuiſſet:quã anime ſciebat nõ eſſe mandatam. Quũq; eum loqui iuſſiſſet:⁊ cur tantũ ſiluerit indicaret: Tu (inquit Paulus) dixiſti mihi vt irem ⁊ ſilerẽ. Et ſtupefactus Antonius ita ab eo ſermonẽ quem ipſe negligenter protulerat obſeruatum. Omnes nos iſte (inquit) condẽnat. Quũ enim nos de celo nobis non audiamus loquẽtem: ab iſto qualiſcũq; ſermo qui ex ore noſtro proceſſerit obſeruatur. multã tamen Antonius docere volẽs eum obedientiã/precipere ei ſolitus erat etiã que ratio non poſcebat:in quibus eius animus probaretur. Haurire nãq; aliquãdo eum aquã iuſſit ex puteo:⁊ in terrã tota die effundere. ⁊ contextas ſportellas reſoluere:atq; iterum retexere:⁊ rurſus reſoluere. Et ita per hec ad obedientiã puriſſimã informatus in breui ad perfectionem peruenit. Ex cuius exẽplo dicebat Antonius ꝙ ſi quis velit velociter ad perfectionem venire:non ſibi ipſi fieret magiſter:nec proprijs voluntatibus obediret:etiam ſi rectum videretur eſſe quod velit. ſed mandatum ſaluatoris obſeruandum ante omnia/vt vnuſquiſq; abneget ſemetipſum ſibi ⁊ renuntiet proprijs voluntatibus. Matth.xvj. quia chriſtus dicit Jo.vj. Ego veni non vt faciã voluntatem meã: ſed eius qui miſit me. ⁊ vtiq; voluntas ſua non erat contraria patris:ſed qui venerat obedientiã docere/non inueniretur obediens:ſi propriam faceret voluntatẽ. quanto magis nos iudicabimur inobedientes:ſi faciam⁹ proprias voluntates? Deniq; ſupra dictus Paulus exemplũ nobis eſt. qui obedientie ⁊ ſimplicitatis merito in tantũ ſpiritualium gratiarum culmẽ aſcendit:vt multo plures ⁊ potentiores virtutes per ipſum q̃ per Antonium dominus faceret. Tante fuit ſimplicitatis ⁊ fiducie apud deũ: vt quodam tempore quum celeriter non curaret quẽdam oppreſſum a diriſſimo demone more canis rabiẽtem:more infantium indignatus dixit ad chriſtum. Vere hodie non manducabo ſi eum non curaueris. ⁊ mox quaſi delicioſo infanti ſatiſfactum eſt a chriſto. ⁊ ſtatim curatus eſt rabidus. ❡ Abbas Baſilius interrogat⁹ quomodo ſibi inuicem fratres obedire deberent:reſpõdit. ſicut ſerui dominis ſuis. ſicut precepit dominus. quia qui vult in vobis eſſe magnus. fiat omniũ nouiſſimus ⁊ ſeruus. ſicut filius hominis non venit miniſtrari. Matth.xx. ſed miniſtrare. Dicebat ſenex quia nihil ſic deus querit ab ijs qui initiũ habent conuerſionis:quõ obediẽtie laborem. ❡ Quidã ſecularis renuntiauit ſeculo:⁊ venit in monaſteriũ adducens ſecum ſuũ filium paruulum infantem. quem abbas tenens oſculabatur: et dixit patri ſuo/Amas hunc? ⁊ ille reſpondit. etiam. Poſtea dixit illi abbas/ Tolle ergo ſi amas eum:⁊ mitte cũ in furnum ardentem. ⁊ tenẽs eum pater ſuus iactauit in furnũ ardentem. ⁊ ſtatim factus eſt furnus velut ros. Daniel.iij. Ex quo facto acquiſiuit ſibi gloriam quemadmodũ Abraam patriarcha. Idem quaſi ſupra eo.ṽ. abbas pater. ❡ Beatus Benedict⁹ iuſſit dari oleũ quod remanſerat cuidã ſubdiacono. ſed cellerari⁹ nõ obediuit ne fratribus oleũ deeſſet. Iratus pater iuſſit alijs fratrib⁹ vt ipſum vas vitreũ in quo parũ olei remãſerat/per feneſtrã proijceretur: ne in cella aliquid per inobedientiã remaneret. factũq; eſt. ſed proiectũ vas remãſit incolume. Tunc collectis fratrib⁹ beatus Benedictus de infidelitate ⁊ inobedientia inobedientẽ monachũ increpauit. ❡ Narrat Greg. in dialogo li.iij. de epo ſabino epiſcopo placẽtino. ꝙ cũ Padus fluuius egreſſus alueũ ſuũ terras eccleſie occupaſſet: dixit diacono ſuo/Vade ⁊ dic pado/mandat tibi eps vt te cõpeſcas: ⁊ ad proprium alueũ redeas. qđ diaconus irriſit:nec obediuit. Tunc vir dei accerſito notario dictauit/dicens. Sabinus dñi noſtri Jeſu chriſti ſeruus cõmonitoriũ Pado. Precipio tibi in noĩe Jeſu chriſti vt de alueo tuo in locis iſtis vlteri⁹ non exeas:nec terras eccleſie ledere preſumas. ⁊ dixit notario Vade hoc ſcribe ⁊ in aquam eiuſdẽ fluminis hoc proijce. Quo facto ſancti viri preceptũ ſuſcipiens aqua ad alueũ eſt reuerſa. qua in re inobedientiũ duritia cõfundit̃ quando in virtute Jeſu ⁊ elementũ irrationale ſancti viri preceptis obediuit. ❡ Vir dei cõtra Samariã miſſus/quia per inobedientiã comedit in itinere:hũc leo in itinere occidit. ſed ſtatim illic ſcriptũ eſt.iij. Reg.xiij. vij.q.j. deniq;. quia ſtetit leo iuxta aſinũ ⁊ nõ comedit de cadauere. Ex qua re ſm̃ Greg. in.iij. dialogorũ oſtẽditur ꝙ peccatũ inobedientie in ipſa fuerit morte laxatũ. In libro q̃ dicit̃ paradiſus dicit̃ ꝙ quũ Didimus monachus rogaſſet beatũ Antoniũ magnũ qui eũ ad viſitãdum venerat:ꝙ in cella ſua flecteret genua ⁊ precẽ funderet:ſtatim fecit. at ſecundo noluit ſe rogari. ipſis nos rebus docẽs ſanctorũ volũtatibus obedire:quia verus monachus nõ contẽdit. Joſeph in coll. ſua de definiẽdo dicit. Seniores noſtri quoq; fidei apoſtolicarũ ſigna virtutũ teſtimonia reddiderunt: quiq; vniuerſa iudicio potius ac diſcretione ſpũs/q̃ rigida animi obſtinatione geſſerunt:eos q̃ alienis infirmita

ribus ꝛ volūtatibus acquieſcerent/multo vberiores fructus penitētie q̄ eos qui in ſuis volūtatibus perdurarēt capere cenſuerunt. Deniq̄ȝ abbas Piamon poſt.xxv. annos oblatā ſibi vuam ꝛ vinū a quodam fratre ſine heſitatione ſuſcipiens/cōfeſtim ea que ingeſta fuerant cōtra cōſuetudinē degustare/q̄ ignore cūctis continentie maluit propalare virtutē. Idem in eodē. Nunq̄ rationabiles ac probatos patres duros aut irreuocabiles in ſuis definitionibus fuiſſe meminimus. ſed velut cerā calore ita etiā eos ratione mollitos: ꝛ intercedēte ſalubriori cōſilio melioribus partibus ſine heſitatione ceſſiſſe. Quoſcūq̄ aūt vidimus definitionibus ꝓprijs inherere: irrationabiles ſemper probauimus ac diſcretionis expertes. ¶ Quidā venit ad abbatē Siſoy volens fieri monachus vnicū habens filiū. cui dixit Siſoy. Si vis fieri monachus proijce filium in flumen. quo volēte facere miſſus a Siſoy alius frater dixit. Ne iactes puerū in aquā. dixit ille. Abbas precepit vt iactem. Cui frater. Ille ꝛ iterū precipit q̄ non facias. Ille autē relinquens filiū factus eſt monachus probatiſſimus ꝓpter obedientiā. ¶ Dixit abbas Siſoy. Veni ad abbatē Achillem q̄ fuit magne obedientie. ꝛ ad abbatem O: qui magne humilitatis fuit. ꝛ quū ſtarem ibi: allatus fuit eis quidā piſcis modicus: quem quū abbas Achilles incideret vt pararet eum: vocatus eſt ab O: ille autem dimiſit cultellū in medio piſcis ſtatim: ꝛ non precidit eū: ꝛ cucurrit ad eum. ꝛ miratus ſum tātam obedientiam eius. quia nō dixit/expecta donec incidā piſcem. Et dixi ego abbati Achilli/Ubi inueniſti obedientiam hanc? reſpōdit. Non eſt mea: ſed iſtius ſenis. ꝛ dixit mihi. Ueni et vide obedientiā ꝛ humilitatē eius. Coxit aūt Achilles partem piſcis male ita vt perderet illū volūtarie. ꝛ appoſuit ſeni. ꝛ ille manducauit nihil loquēs. ꝛ dixit ei/Bonū eſt senex? ꝛ ille reſpondit. bonū eſt valde. Poſt attulit aliā partem nimis coctam. ꝛ dixit. Ecce illud perdidi ſenex: et iſtud nimis coxi. Reſpondit etiā modice mali cibi exiuit. Et cōuerſus ad me abbas Achilles dixit. Uide quia hec obedientia iſtius ſenis eſt. Et exiui ab eis. ꝛ quicquid ibi vidi: feci ſm meā virtutem. ¶ Quidam patrū miſit diſcipulū ſuum procul haurire aquā ad puteū. qui oblit⁹ portare funem/reſidens ſuper puteum clamauit dicens. Lacus lacus: abbas meus precepit mihi vt implerem lagenam iſtā aqua. ꝛ ſtatim aſcendit aqua vſq̄ȝ ad ſummū putei obediens ſibi: ſicut ipſe ſuo patri ſpūali. ꝛ impleuit lagenam aqua: ꝛ reuerſa eſt aqua in locum ſuū. ¶ Quidā puer cū patre ſuo venit inſtincte ad penitentiā faciendā. qui quū tētaretur a fornicatione: dixit patri. Uado ad ſeculū: quia nō poſſum carnis concupiſcentiā tolerare. Cui pater. Accipe panes. xl. ꝛ eſto in eremo deferens folia palmarū. xl. diebus. qui obediens patri quū quieuiſſet ibi. xx. diebus: ſtetit corā ipſo velut mulier ethiopiſſa turpiſſima et fetidiſſima: ita vt abijceret eā a ſe fetorem non tolerās. Cui illa. Ego ſum que cordibus iuuenū dulcis appareo. ſed propter tuam obedientiam ꝛ laborē ꝛ orationem nō permiſit me deus te ſeducere. Ille autē ſurgens nūtiauit patri. Cui pater. Et ego inquit noui. ſed ſi permanſiſſes. xl. diebus iuxta mandatū meū maiora vidiſſes. ¶ Sanctus Abraam anachorita in cella occluſus perfecte viuēs rogatur ab epiſcopo ire ad vicum gentiliū: ꝛ conuertere eos. cui Abraam. Obſecro inquit ſanctitatē tuam vt me mala mea plangere permittas. Cui eps. Ecce mūdum ꝛ que in eo ſunt reliquiſti: ꝛ crucē chriſti amplexus es. attamen donec vniuerſa hec expleueris: agnoſce te obedientiā (que cunctis virtutibus eminet) non habere. Hec ille quū audiret cepit flere. ꝛ ait. Fiat volūtas dn̄i. ꝓpter obedientiā quocūq̄ȝ iuſſeris pergam. ¶ Beate memorie Arſenius dixit aliquādo abbati Alexandro. Quādo expenderis palmulas tuas: tūc veni ꝛ guſtabimus. Si autē aliqui peregrini ſuperuenerint: comede cū eis. Abbas autē Alexander leuius operabatur. ꝛ quum facta fuiſſet hora māducandi: ſupererat adhuc ei de palmulis ſuis. ſed volens cuſtodire ſermonem ſenis ſuſtinuit donec explicaret palmas. Abbas aūt Arſenius quū videret quia tardaret: guſtauit. exiſtimās quia forte peregrini ſuperuenerant: ꝛ cū ipſis guſtaſſet. Abbas autem Alexāder. poſtq̄ explicauit palmulas: veſpere perrexit ad Arſeniū. Et dixit Arſenius. Peregrinos aliquos habuiſti? Et ille reſpōdit/nō. Et Arſenius. Quare ergo nō veniſti? Et reſpōdit. Tu dixiſti mihi/quādo defecerint palme: tūc veni. ego habens ſermonē tuū in animo meo non veni. q: modo adhuc cōpleui opus. Et miratus eſt ſenex ſcrupuloſitatē obedientie eius: ꝛ dixit. Citius diſiungere ab opere tuo: vt ꝛ miniſteriū pſallendi facias ꝛ aquā tibi haurias. Alioquin cit⁹ debilitabitur corpus tuū. ¶ Uenerunt aliquādo fratres quatuor veſtiti pelliceas tunicas deſerti ad abbatē Pambo. Et indicauit vnuſquiſq̄ȝ virtutē alterius non preſente eo de quo loquebatur. Unus aūt ex eis ieiunabat multū. Alter vero nihil poſſidebat. Tertius vero habebat plurimā charitatem. De quarto dixerunt. q̄. xxiij. annos habebat permanēs in obediētia ſenioris. Reſpōdit eis abbas Pambo. Dico vobis q̄ iſtius virt⁹ maior eſt aliorum. q̄m vnuſquiſq̄ȝ veſtrū virtutem quā poſſidet propria volūtate retinuit. hic aūt ſolus ſuam voluntatē abſcindens aliene voluntatis ſe ſeruum fecit. Tales enim veri cōfeſſores ſunt ſi vſq̄ȝ ad finē ita perſeuerauerint. Dicebant ſenes q̄ iſta querit chriſtus a chriſtianis: vt obediat quis diuinis ſcripturis. quoniā inde accipiet loquendorū ꝛ agendorū formā. Et vt cōſentiat prepoſitis ꝛ patrib⁹ ſuis orthodoxis. ¶ Item ſciendū q̄ vbi inferior prelatus vel iudex aliquid precipit: ꝛ ſuperior alius contrarium: ſuperiori obediendū eſt. quod qualiter intelligatur no. xi. q. iij. qui reſiſtit. vbi de hoc. Unde ſuper illud Rom. xiij. Qui ſuperiori reſiſtunt: ipſi ſibi dānationem acquirūt. dicit gloſ. Aug. Si quis iuſſerit: nūquid faciendū eſt: ſi contra proconſulem iubebatur? Rurſum ſi q̄d ipſe procōſul iubeat: ꝛ aliud imperator: nūquid dubitatur illo contēpto illi eſſe ſeruiendum? De hoc etiā habetur di. viij. que cōtra mores. Notat etiam Innoc. ex̄ de appel. ad hec. q̄ in dubijs maxime in ſpiritualibus obediendū eſt. De hoc etiam plene no. ex̄ de tēpo. ordi. ad aures. ¶ Itē non tenentur ſubditi obedire prelatis in his que nō pertinēt ad officiū ſuum. xviij. q. ij. hoc tantū. ꝛ no. in pre. c. ad aures. Dicit em̄ Seneca in. iij. lib. de beneficijs. Errat: ſi q̄s exiſtimat ſeruitutem in totū hominē deſcendere. pars ei⁹ ſcȝ corpora obnoxia ꝛ adſcripta ſunt dominis. mens quidē ſui iuris eſt. Et ideo in ijs que pertinēt ad interiorem motū vel votū voluntatis: nō tenetur homo obedire homini. ſed in ijs que exterius per corpus ſunt agenda. In quibuſdā tamē que ad naturam corporis pertinēt/homo homini obedire nō tenetur: ſed ſoli deo. quia oēs homines natura ſunt pares. puta in ijs que ad corporis pertinent ſuſtentationē ꝛ prolis generationē. Unde non tenētur nec ſerui dominis/nec filij parētibus obedire in matrimonio cōtrahendo: vel virginitate ſeruāda: aut aliquid hmōi: niſi de bono ꝛ equo. de hoc legitur ꝛ no. ex̄ de deſpon. impub. c. j. ꝛ no. ex̄ de regu. cum virum. in gloſ. paterna deuotio. ꝛ. xxv. q. j. c. j. ꝛ de coiu. ſeruo. c. j. xxxij. q. j. integritas. Sed in ijs que pertinēt ad diſpenſationem actuū ꝛ rerum humanarum tenetur ſubditus ſuo ſuperiori obedire: ſm rationem ſuperioritatis: ſicut miles duci exercitus in ijs que pertinent ad bellum. xxiij. q. j. quid culpatur. vbi de hoc. Seruus domino in ijs que pertinent ad ſeruilia opera exequenda. liiij. diſt. quicūq̄ȝ. ꝛ quaſi per totum. ꝛ ex̄ de iudeis. c. ij. Filius patri in ijs que pertinent ad diſciplinam vite ꝛ curam domeſticā. xxiij. q. iiij. duo iſta. de obedientia religioſorum ſupra plene dixi. ¶ P Tenentur etiam chriſtiani poteſtatib⁹ ſecularibus obedire infidelibus. per fidem enim non tollitur ordo iuſtitie: ſed magis firmatur. ſed ordo iuſtitie requirit vt inferiores ſuis ſuperioribus obediant. aliter em̄ non poſſet humanarum rerum ſtatus conſeruari. ad hec j. Pet. ij. Serui ſubditi eſtote in omni timore dominis: nō

In q̄b⁹ ſit obediendū ſupiori.

Digitized by Google

ſantũ bonis ⁊ modeſtis/ſed etiam dyſcolis.xi.q.iij.iulianus.⁊.§.Item in pſalmis.⁊ ex̄ de iude.multorũ.lxxxix.di.ad hoc.Non tamen per hoc poſſunt iudei aut ſaraceni habere ſeruos chriſtianos.quia prohibitũ eſt ex cauſa. ex̄ de iudeis.c.j.⁊.ij.⁊.c.ad hec.⁊.c.fi. Excõmunicatis etiam dominis/quãdiu extat excõmunicatio/non tenẽtur vaſalli obedire. Ad hec.xv.q.vj.c.nos ſanctorũ.⁊.c.iuratos. vbi de hoc.Nec hereticis.ex̄ de here.c.vlti. Nec tyrannis vſurpantibus publice principatum:niſi iam cõfirmatis. iij.q.vij.§.tria.ꝟ.verũtamen.in gloſ.ecce quãtum. Item ſuperiori iudici/vbi ſunt duo/obediendum eſt.vt dictum eſt in pre.c.qui reſiſtit.⁊ hoc habet locum quando ad ſuperiorem appellatum eſt.vel quãdo vnus iudex habet iuriſdictionem ab alio.vt officialis ab epiſcopo.ff.de iudi. iudicum.C.de offi.rec.prouin.potiores. ad hec faciunt.xxj.di.inferior.ex̄ de offi.leg.volentes. Ubi autem ſunt equales domini quibus aliquis tenetur:⁊ precipiunt diuerſa:obediat vtriq; ſi poteſt.ff.de ope.liber.libertus.⁊ no.de peni.di.j.§.hoc idem.ꝟ.nemo eni.in gloſ.diuerſis.al's obediat cui primo iurauit.quia primũ iuramentum ſeruandũ eſt.ex̄ de iureiur.tua.⁊.c.veniens. Si autem quis in duobus beneficijs intitulatus eſt:⁊ ſub diuerſis prelatis:tũc obediat ei a quo maius habet beneficium:⁊ qui vtilius precipit.ar.ex̄ de teſta.cum in officijs.⁊.c.relatum.ij.⁊ ex̄ de poſtu.c.fi. Si in omnibus ſunt equales; locus eſt gratificationi.ff.ad ſyluia.ſenatuſconſul.ſi q̄s in graui.§.ſicut ois. Hec in ordinarijs iudicibus locum habent. In delegatis vero ſeruatur quod dicit.ex̄ de reſcrip.cum cõtingat. Itẽ tam in ordinarijs q̄ in delegatis locum habet.ex̄ de ſen.⁊ re iudi.c.fi. ¶ Si precipiat epiſcopus ſacerdoti excõmunicare vel denuntiare aliquẽ quẽ ſacerdos ⁊ maior pars parochie ſcit innocẽtem:nihilominus obediat ſacerdos.xi.q.iij.ſentẽtia.xxiij.q.j.quid culpatur.ex̄ de offi.delega.ſi quãdo.c.paſtoralis.§.quia vero. Unde Bern. ad Adam monachum. Quedam ſunt pura bona.quedam pura mala.⁊ in ijs nulla debetur obedientia hominibus.quia nec mala agenda:nec bona ſunt propter obedientiam dimittenda.ſed inter hec ſunt media. ⁊ in ijs nõ eſt fas ſenſum noſtrum preferre ſententie magiſtrorum: ſcʒ vt vigilare/diſciplinare/ieiunare/peregrinari/⁊ ſimilia. ¶ Si epiſcopus precipiat clerico ſuo vt eat Romam propter negotia eccleſie:non poteſt ſe excuſare ab obediendo/quia dicit ꝙ alij ſunt ibi magis idonei. quia in legationibus non eſt ordo ſeruandus.ff.de lega.ſecũdo.§.penulti.⁊ no. de hoc xvj.q.j.vos autem. Nec poteſt ſe excuſare pretextu cure familiaris.quia cõmunis vtilitas preferenda eſt priuate.ex̄ de poſtu.pre.bone.⁊ hoc tamen intelligas ſm ea que no.vij.q.j.ſcias. Non tamen tenetur obedire vt promoueat negotium cõtra ſemetipſum.ff.de lega.ſecundo.§.ſi accuſatio.⁊ ar.ex̄ de iureiur.petitio.⁊ faciunt ea que no.xxij.q.v.de forma.in gloſ.ſic ergo. ¶ Item nõ tenetur clericus obedire prelato ſuo ad dãdũ ei vel ſuo nepoti libros ſuos: vel renũtiare beneficio vel eccleſie ſue.quia non pertinet hoc ad officiũ prelati.vij.q.j.quia frater. Ideo dixit cantor Pariſienſis ꝙ non tenentur clerici ad obedientiã burſalem ſiue argentinam/ſiue mulinam/ſiue equinam. Si tñ iſte clericus ſit habens clericos dure ceruicis:ſit ⁊ ipſe ſuperior:precipit ꝙ cõmodet clerico bone indolis ⁊ ingenij: vt ſtudio theologie ad quod mittit ipſum proficiat vel iuris canonici aut ciuilis:tunc obediendũ eſt ei.quia non mouet ipſum cupiditas:ſed charitas ⁊ eccleſiaſtica vtilitas.ar.pre.c.quia frater. ⁊ ex̄ de magiſtris. ſuper ſpecula. Et hoc intelligas quando ille clericus cui talis obedientia iniungitur/libros de bonis eccleſie acquiſiuit.al's ſecus.ex̄ de teſta.requiſiſti.⁊.c.quia nos. ⁊ de iure patro. cũ dilectus.§. nos igitur.xij.q.iiij.c.j.⁊.ij.⁊.q.v. ſiquis. ⁊ no.xij.q.j.res eccleſie. Ray. Greg.in moral. Obedientia que habet aliquid de proprio/in proſperis nulla eſt aut minor. quia ſcʒ voluntas propria non videtur principaliter tendere ad implendum preceptum:ſed ad adſequendũ proprium volitum. In aduerſis autem niſi ex ſemetipſo animus appetat:obedientie ſibi meritum minuit.quia ad ea que in hac vita deſpecta ſunt/inuitus nolenſq; deſcendit.viij.q.j.ſciendum. ¶ Religioſi profitentur obedientiam quantũ ad regularem cõuerſationem ſm quam prelatis ſuis ſubduntur. Ideo quantũ ad illa ſola obedire tenentur: que poſſunt ad regularem obſeruantiam pertinere. Et hec eſt obedientia ſufficiens ad ſalutem. Si autem in alijs obedire voluerint:hec erunt ad cumulum perfectionis.dummodo iſta non ſint contra deum aut contra profeſſionem. Unde Bern.dicit in lib.de precepto ⁊ diſciplina. Subditus nec citra promiſſum eſt inhibẽdus: nec vltra promiſſum cogendus per legem obediẽtie. Credo tamen ꝙ iſta regula fallat in obedientia fratrum minorum: qui per regularem profeſſionem ſuam tenentur eorũ prelatis obedire in omnibus que non ſunt contra regulam/aut contra deum/aut animã.ſicut in eorum regula continetur. Et hec obedientia ſtrictior ⁊ perfectior eſt obediẽtijs aliarum regularum. Et hoc eſt proprie ſm euangeliũ ſeipſum ex toto abnegare. Matth.x.⁊.xvj. Mar.viij. Lu.ix.⁊.xiiij. Nihil enim fratres minores excipiendo in obedientia regule ad omnem ſunt generaliter obedientiam obligati.j.Cor.xv.⁊ Heb.ij.ex̄ de priuil.quia circa.cum ſi. vbi de hoc. ¶ I Religioſo imponuntur aliqua q̄ ſunt ſm regulam. vt que continẽtur in regula:⁊ ea que ad debitam illorum obſeruantiam expediunt vel requiruntur. Et in hoc non eſt dubium ꝙ religioſus tenetur ſuo obedire prelato.niſi impedimento legitimo excuſetur.ex̄ de malo.⁊ obe. cum in eccleſijs. ex̄ de ſimo.ne dei. Aliqua vero imponuntur preter regulam. vt que nec ibi continentur: nec expediunt ad illam: nec ordinantur.vt eleuare feſtucam.⁊ hic etiam non tenetur obedire.quia non tenet niſi quatenus ſe obligauit ſua profeſſione.vt ſupra dixi. Perfecta tamen obedientia eſt in his obedire. Aliqua imponuntur contra regulam. Et hic diſtinguendum eſt.quia quedam ſunt in quibus prelatus poteſt diſpenſare.vt abbas in eſu carnium ex cauſa. vt no.ex̄ de ſtatu.mona. cum ad monaſterium.in gloſ.ſic ergo.⁊.xx.q.vlti.c.vlti. Et tũc tenetur obedire.quia melius eſt mactare mentem q̄ ventrem.viij.q.j.ſciendũ. Quedam in q̄bus non poteſt diſpẽſare.vt in caſtitate:⁊ in habẽdo proprium:⁊ ſimilibus.ex̄ de ſta.mona.c.ij.⁊.c.cum ad monaſteriũ.§.fi. Et tunc non debet obedire. Aut dubium eſt an diſpẽſare poſſit aut precipere. Et tunc obediendum eſt.xxiij.q.j.quid culpatur.et de hoc ſatis notatum eſt ſupra. ¶ Item tenetur religioſus obedire ſuo prelato precipienti.ꝙ iter in ſcholis vel ꝙ addiſcat.quia non eſt hoc contra profeſſionẽ regularem. excepto ſtudio phyſice/⁊ legum/eis prohibito.ex̄ ne cleri. vel mona.nõ magno. De quo textu arguo ꝙ ſtudere in ſacra theologia ⁊ ſacris canonibus qui practicãt ipſam nõ eſt ipſis prohibitum. Et ar.decre.eiuſdẽ ti. ſuper ſpecula.§.ſi.⁊ expreſſum.ex̄ de renũ.poſt tranſlationem.§. ceterũ. ibi. Ac per exercitiũ lectionis ſcientie reperit ſciẽtie margaritam.de cõſe.diſt.v.nunq̃.ibi. Ama ſcientiam ſcripturarum.⁊.xvj.q.j.doctos.in primo verbo.⁊.c.legi.ibi. ⁊ cũ deſit ei inſtructio neceſſaria. Idẽ dico etiam eis cõceſſum ſtudere in liberalibus artibus tẽperate ⁊ fine debito ad ſacras literas melius intelligendas/errores vitandos ⁊ confutandos.xxxvij.diſt.qui de menſa.⁊.c.ſi quid.⁊.c.turbat.⁊.§.ecõtra.⁊.§.cur ergo.excepta Arithmetica ⁊ Geometria ⁊ Aſtronomia: que non ſunt ſcientie pietatis ſm Hiero. Sciẽtia autẽ pietatis eſt legere ⁊ ſtudere in ſacris literis.xxxvij.diſ.ſi quis grãmaticam. Aſtronomia autem prona ad idololatriam in deſuetudinem abijt.xxvj.q.j.§.his ita. ¶ Ad hoc tamen ꝙ poſſit religioſus ſacro ſtudio intendere/duo precipue exiguntur. Primũ/vt ex obedientia cogatur.vide ex̄ ne cleri.vel mona. vt periculoſa.li.vj. quia ſm apoſtolum ſciẽtia inflat.j.ad Cor.viij.⁊ ex̄ de renun.niſi cum pridem.§.pro defectu. Et ꝙ dicit inflat.i.ad ſuperbiam inclinat. Inflatio enim pro ſuperbia accipi-

A q̄bus ſtudijs arceant religioſi

nur. xx. q. iii. ſi autem. Et dicit Bern. Sicut cibus indigeſtus corrūpit ſtomachum ⁊ hydropicum facit: ſic ſcientia adiecta niſi ſit feruore charitatis decocta malos mores generat. Et quia ex ſe ſemꝑ debet in clauſtro manere. xvi. q. i. placuit. ibi. Sit clauſtro ſuo cōtentus. quia ſicut piſcis ſine aqua caret vita: ita ſine monaſterio monachus. Sedeat itaqꝫ ſolitari⁹ ⁊ taceat: quia mūdo eſt mortuus: deo autem viuit. Secundū ꝙ intentio eius nō ſit ad gloriam nec appetitū honoris: ſed ad ſapientiā dictam a ſapore ⁊ guſtu diuino aſpirare. quia monachus nō docentis ſed plangentis habet officiū: qui ⁊ ſe ⁊ mūdum lugeat. xvi. q. i. monachus. vii. q. i. hoc nequaꝗ̄. Et dicebat ſacer Franciſcus requiſitus a fratre quid legeret ꝙ ſufficiebat ei legere in libro crucis. Et dicebat fratribus ſuis. Tot erunt vacantes ſcientie: ꝙ beatus erit ille qui ſe ab ea ſterilem fecerit propter deum. ¶ Nec poteſt abbas nō exemptus mandare per obedientiā monacho ſuo ꝙ non cōfiteatur epiſcopo vel penitētiario ſuo. quia eſt ordinarius omniū de dioceſi clericorum ⁊ monachorū. xvi. q. vii. omnes baſilice. ex̄ de offi. ordi. conquerēte. ex̄ de offi. archipreſ. officiū. ex̄ de preſcrip. cum olim. §. ſi. ibi. Penitentia in leuioribus culpis. Nec tenetur monachus denuo ſuo abbati peccata illa de quibus ſemel fuit confeſſus ⁊ abſolut⁹ ab epiſcopo vel penitentiario confiteri. de peni. diſt. i. §. his authoritatibus aſſeritur. ℣. nec eſt neceſſe. niſi in caſibus poſitis ibi in gloſ. que incipit in caſibus tamē. Unde dicit Thomas ꝙ non poteſt quis authoritate cuiuſcūqꝫ hominis cōpelli ad confitendū peccatum quod alteri confeſſus eſt ꝗ abſoluere potuit. quia confeſſio peccatorū eſt quoddā ſacramentale diuino imperio ſubiacēs: non humano. Non tenentur religioſi etiam non exēpti obedire in omnib⁹ epiſcopis. Unde ſi precipiant prelato eorū vel fratri ꝙ vadat ad papā vel regem pro ipſis aut pro alijs: aut ꝙ recipiant cōmiſſiones eorum in cauſis: vel executiones teſtamētorum aut ſimilia: non tenetur obedire. Ad hoc. xviii. q. ii. c. hoc tantū. xvi. q. i. de preſentium. ex̄ de ſimo. ne dei. Crederem tamen ꝙ propter neceſſitatem vel magnam vtilitatē poſſunt epiſcopi talia demandare. ⁊ ipſi tunc obedire tenentur. per ea que leguntur ⁊ no. xvi. q. i. qui vere. ⁊ c. quidam monachi. vbi de hoc. ⁊ ii. q. vii. cura paſtoris. ¶ Non poſſunt religioſi non exēpti ſine licentia dioceſani vel eorum vicariorum vel capituli vacante eccleſia ad ordines promoueri per alium epiſcopū. quia ſubſunt epiſcopis: ⁊ de eorum iuriſdictione ſunt. vt ſupra probatum eſt. ex̄ de preſcrip. veniens. §. chriſma. expreſſum ex̄ de tempo. ordi. cum nullus. §. inferiores. lib. vi. ⁊ ſm illum. §. ⁊ ſequētem intellige quod dixi ſupra de vicarijs. ¶ Si epiſcopus velit monachū inſtituere rectorem in eccleſia ſeculari: ⁊ abbas nolit: obediet monachus abbati. xvi. q. i. cum pro vtilitate. ⁊ c. monachi. lviii. diſt. c. i. ⁊ ii. Si tamen vtilitas eccleſie exigit: cogendus eſt abbas per ſuperiorem conſentire: ⁊ monachū licentiare. vt pre. c. cum pro vtilitate. ⁊ ex̄ de iure patro. nullus. ⁊ facit ex̄ de ſta. mona. quod dei. Si prelatus vocet ad ſe aliquem religioſum ad ſuū comitatum vbi ille religioſus regulam ſuā vel ſtatuta alia regularia ſeruare non poteſt: cōſulo vt ad clauſtrū propriū reuertatur: nec periculum ſuum exponat cōmodis alienis. xlvii. di. ſicut. Si vero de precepto pape vel ſuperioris cogatur: ⁊ nequeat miſericordiā inuenire: neceſſe eſt obedire. ar. ex̄ de offi. deleg. ſi quādo. xix. diſt. in memoriam. c. di. contra morem. ⁊ ibi prout poterit regulam ſuā obſeruet. quia gratia dei vbiqꝫ datur. ⁊ regula vbilibet difficulter ſeruari poteſt. quia nec ſocietas nec locus eſt de ſubſtātia regulari. ar. bonū. xl. diſt. illud. ⁊ c. quelibet. ¶ Itē notandum ꝙ regulares longe magis ſunt adſtricti platis ſuis obedire. vtpote ꝗ renuntiauerūt omnibus ⁊ proprie volūtati. ꝗ̄ clerici ſeculares epō. xii. q. i. non dicatis. ex̄ de offi. or. quāto. ⁊ ſupra dixi. Et clerici magis ſunt adſtricti obedire epō ꝗ̄ laici. ar. lxxi. di. primatus. viii. q. i. quid aūt. Tenetur monachus obedire epō inuito abbate vocatus pro cubiculari. licet videatur priuilegiū papale. no. ii. q. vii. cū paſtoris. ſm additionē Bar. licet alij ſint contra. vide qđ no. ſupra. §. ſed vt ſciant. ℣. inquiūt. ⁊ in additione ibi poſita in ar. xx. ¶ Non ſolū non eſt obediendū precepto iniuſto manifeſte: ſed etiā inhoneſto ⁊ incommodo. no. xi. q. iii. non ſemper. huculqꝫ Ray. ab illo. ℣. ſupra ſi eps. ¶ Ceterum ad ampliorem obediētie notitiā veniamus: ⁊ primo eā deſcribamus. Obedientia eſt voluntas faciendi preceptū vel mandatum ſuperioris. Et intelligas mādatum quod ſit mediate: vel per nuntiū: vel per literas. Preceptū vero quod ſit immediate. Uel mandatum intelligas volūtatem iudicatā que eſt ſine coactione imperij. Preceptū vero eſt quando eſt imperij coactio. Probatur hec deſcriptio. xiiii. q. i. quod precipitur. vbi etiā de hoc no. Item ſic deſcribitur. Obediētia eſt ſpontaneum ⁊ voluntariū ⁊ rationabile ꝓprie voluntatis ſacrificium. Probat hec deſcriptio. xx. q. iii. preſens. xv. q. i. non eſt. viii. q. i. ſciendū. Uel obedientia eſt pio ſtudio ꝓprie voluntatis abnegatio. ad hoc. xii. q. i. non dicatis. ¶ Et notandum ꝙ ꝓpria voluntas dupliciter accipitur. Uno eīn modo dicitur volūtas ꝓpria: que non eſt deo ſubiecta. Et ſm hoc abnegatio ꝓprie voluntatis ſit: quū voluntas noſtra diuine voluntati ſubijcitur. Phil. ii. Jo. iiii. ⁊ vi. Luc. xxii. Mar. xiiii. ⁊ Math. xxvi. Alio modo dicitur ꝓpria voluntas: que non eſt ſubiecta homini. ⁊ ſm hoc volūtas ꝓpria abnegatur in eo qui ſe voto obligans homini volūtatem ſuam ſubdit volūtati humane. Et ſic abnegatio ꝓprie voluntatis ſpecialiter videtur pertinere ad religioſos. vt pre. c. non dicatis. ⁊ ex̄ lib. vi. de elec. ſi religioſus. ¶ De prima abnegatione magiſter Hugo de ſancto victore ait ꝙ ſpiritus hois in medio quodā loco cōſtitutus ſupra ſe creatorem ſuū habet: cui ſubiectus eſſe debet. ſub ſe carnē ſuā: cui debet eſſe prelatus. Rom. viii. Aliud ergo debet creatori ꝓpter ſubiectionem. aliud carni propter prelationē. Creatori debet vt nūꝗ̄ preter eius volūtatem ſe moueat extra illā effluendo. Gen. xlix. ad Heb. ii. preſumens illa ꝗ non debet: vel infra illam ſubſiſtendo: torpens ab ijs que debet. Carni vero ſcꝫ ancille debet vt eam ſm arbitriū rationis ſcꝫ dn̄e diſponat. Hec caro non eſt habenda odio. ſm apoſtolū Ephe. v. xiii. q. ii. non exiſtimemus. Ber. Nōne odit carnē ſuam qui ei cumulos gehenne mercatur: et ſm duritiam ſuam ⁊ cor impenitens theſaurizat iram in die ire. Optime diligit carnē qui conculcat ⁊ macerat eā: ſicut pannus a fullonibus cōculcatur: vt mundior et melior fiat. Apoca. vii. Hi ſunt qui venerunt de tribulatione magna ⁊ lauerūt ſtolas ſuas in ſanguine agni. Itē Anſ. Non eſt aliud peccare ꝗ̄ nō reddere deo debitū. Omnis enim volūtas rationalis creature ſubiecta debet eſſe volūtati diuine. Hoc eſt debitum qđ debet angelus ⁊ homo deo. Et hec eſt iuſtitia ſiue rectitudo voluntatis: q̄ iuſtos facit ſiue rectos corde. i. volūtate. Hic eſt ſolus ⁊ tot⁹ honor quē debemus deo: ⁊ a nobis exigit deus. Sola nāqꝫ talis volūtas facit opera deo placita: quū poteſt operari ⁊ quū non poteſt. Ipſa ſola per ſe placet. q: nullum opus ſine illa placet. Hunc honorem debitū qui deo nō reddit: aufert deo quod ſuū eſt: ⁊ deū exhonorat. ⁊ hoc eſt peccare. Roma. ii. Per preuaricationem legis deū inhonoras. Nihil enim minus tolerandū eſt in rerū ordine: ꝗ̄ vt creatura debitam ſubiectionem ⁊ honorem ſuo creatori auferat: ⁊ nō ſoluat quod aufert. Neceſſe ergo eſt vt aut ablatus honor ſoluatur: aut pena ſequatur. Nā aut homo debitam ſubiectionem deo volenti ſpōtaneam exhibet: aut deus eum inuitum ſibi torquēdo ſubijcit. ⁊ ſic ſe dominū eius oſtendit. Un̄ Ezech. xx. Uiuo ego dicit dn̄s deus. qm̄ in manu forti ⁊ in brachio extēto ⁊ in furore effuſo regnabo ſuper vos. ¶ Pio ſtudio dicit in deſcriptione ad differentiam illorum qui voluntatem ſuam humane voluntati ſubdunt timore ſeruili: qui non eſt in charitate. i. Joan. iiii. de quo etiam habetur. xxiiii. q. vi. §. vlti. Obedientia

Obediētie deſcriptio.

Digitized by Google

autē vera charitate perficitur.j.Pet.j. Caſtificantes ani
mas veſtras in obedientia charitatis. Uel ꝑ lucro terre
no.qḋ excludit ſibi meritū dandum a deo. Propter deuꝫ
eñ nō ꝓpter lucrū humanū ſubiecti eſſe debem⁹.j.Pe.ij.
Subiecti eſtote ꝓpt̄ deū oib⁹.ex̄ de ma. ⁊ obe. ſolite.j.rñ.
Et intellige hic pium ſtudium/vehementē animi appli
cationē ad cultum dei.vt pium hic dicat a pietate:que dr̄
theoſebia ſm Greg. ¶ Item notandū ꝙ obediētia put
eſt virtus ſpecialis: attenditur reſpectu eoꝝ que ſunt in
differentia.vnde Augu.de vera religione. Peccatum eſt
nō ſolum malum ſed etiā vetitum facere. inferens a ſimi
li ꝙ opus virtutis eſt nō ſolum bonū ſed etiam preceptū
facere. Unde dñs obediētiam Ade experiri voluit in eo
qḋ erat ſm ſe indifferēs.ſcꝫ in comeſtione fructus ligni
ſcientie boni ⁊ mali.Geñ.iij.xj.q.iij.quid ergo. Itē obe
dientia generalis virtus eſt. mouere eñ pōt ad oia ope
ra virtutum:omne eñ opus virtutis iuberi pōt a ſupe
riore/vel deo/vel hoie. Unde ſi aliquis velit exire in op⁹
virtutis:q: iuſſum eſt a ſuperiore: voluntas illa erit obe
dientis. Unde voluntas faciēdi iuſſum ſuperioris: quia
iuſſum eſt:eſt ſpecialis actus obedientie. Item ſciēduꝫ
ꝙ quū ſubdere ſe alteri ſit humilitatis ⁊ obedientie: dif
ferunt tamen. Subdere eñ ſe alicui ſm reputationē/eſt
humilitas. Hoc eñ electoꝝ ꝓprium eſſe ſolet: vt de ſe mi
nus ſentiant ꝙ̄ ſint.iuxta verbū Greg. Item quū ſupbia
ſit appetitus ꝓprie excellentie.iuxta Berñ. in epl̄is. Ad
humilitatem etiā ptinet amor inferioritatis vel vilitatis.
ſm verbum Berñ.ſup Cātí. Uerus inquit humilis vilis
vult reputari. ⁊ Luc.xiiij. Quū vocatus fueris ſcꝫ ad nu
ptias: vade ⁊ recūbe in nouiſſimo loco. Subiectio humi
litatis reſpicit ꝑſonam ſm ſe. Subiectio vero obediētie
reſpicit eam ꝑſonam cui aliquis ſubditur inquātum eſt
p̄cipiens: ⁊ ꝑſonam que ſubditur inquantum eſt agens.
Exemplum harū duarū ſubiectionū habemus in chriſto
⁊ Joanne. Matth.iij. ⁊ Luce.iij. Subiectione obediētie
ſubiecit ſe Joānes chriſto: quādo conſenſit vt baptizaret
chriſtum prout chriſtus volebat. Unde dicit ibi gloſ. Ue
ra eſt humilitas quā non deſerit comes obediētia. Chri
ſtus vero ſubdidit ſe Joāni ſubiectione humilitatis: vo
lēs a Joāne minori baptizari. Unde ⁊ dicit ibi. Sic nos
implere opꝫ oēm iuſtitiam.i.humilitatem: que eſt ſubde
re ſe minori.ſm gloſ.ibi. Superioris eſt baptizare. infe
rioris eſt baptizari. Actuū.xx. Beatius eſt dare ꝙ̄ accipe
re. ¶ Ad cōmendationē obedientie faciūt admonitiōes
ſacre ſcripture. Roma.xiij. Ois aīa poteſtatib⁹ ſublimio
ribus ſubdita ſit.ex̄ de cenſ.ois. Ephes.vj. Filij obedite
parentibus veſtris in dño. Coloſ.iij. Filij obedite paren
tibus veſtris per oia. Heb.xiij. Obedite prepoſitis vr̄is
⁊ ſubiacete eis.ipſi eñ peruigilāt quaſi rationē ꝓ aiab⁹
veſtris reddituri. Obediunt etiā deo creature inſenſibi
les.ps.cxlviij. Preceptum poſuit: ⁊ nō p̄teribit. Baruch
iij. Stelle vocate ſunt: ⁊ dixerunt adſumus.ps.ciij. Ter
minū poſuiſti quē non tranſgredientur. Mat.viij. Luce
viij. Marci.v. Quis eſt hic cui mare ⁊ venti obediunt?
Ambro.in hexameron. Non mediocris pudor eſt iperio
dei inſenſibilia elementa parere: ⁊ hoies nō obedire: qui
bus ſenſus ab ipſo tributus eſt authore. Paruerūt rane
beato Ambroſio que eū predicantē impediebāt: ⁊ tacue
runt. Paruerunt hirūdines beato Franciſco predican
ti: ⁊ tacuerunt. Paruerunt ei cicade/⁊ cuniculi/⁊ ceruí/
⁊ ouis/⁊ agnus/⁊ lynx/⁊ phaſianus/⁊ alie aues. vt ha
betur in eius legenda. Sancto etiā Martino (vt habet
in legenda ſua) obediebant ignis/⁊ aqua/⁊ arbor/⁊ ca
nes/⁊ ſerpentes. vñ ſemel ingemiſcēs ait. Serpentes me
audiunt: ⁊ hoies non audiunt. ¶ L Exempla obedien
tie p̄mo in capite noſtro chriſto obediēte vſqꝫ ad morteꝫ.
Abrae obedientia. Phil.ij. Item obediētia Abrae. Triplici aūt p̄cepto ꝓba
uit dñs obedientiā Abrae. In p̄rie deſertione. Gene.xij.
Egredere de terra tua. In circūciſione. Geñ.xvij. In filij
imolatione. Geñ.xxij. In p̄mo fuit renūciatio quātuꝫ ad
effectū terrenoꝝ. In ſecūdo conſanguineoꝝ ⁊ vitioꝝ ex
carnaliū deſiderioꝝ. In tertio renunciatio filioꝝ. Scd̄o ⁊
in p̄mo p̄cepto/Egredere ⁊c. triplex religioſoꝝ renūcia
tio figuratur: ſcꝫ terrenoꝝ/carnaliū deſiderioꝝ/⁊ volun
tatis ⁊ ꝓprij intellectus. Prima fit ꝑ ꝓmiſſionē pauꝑta
tis. Secūda ꝑ votum caſtitatis. Tertia per abnegationē
ꝓprie voluntatis. que adimpletur ꝑ veram obedientiā.
De hoc loquit illa collatio Papuntij de tribus abrenun
tiationib⁹/que eſt tertia inter coll. Jo.caſſia. ¶ Sūt au
tem.xv.difficilia que cōmendāt obedientiā Abrae ⁊ alio
rum vere obedientiū in ijs que ſibi dñs imperauit. Pri
mū eſt/ꝙ Abraam voluit ad preceptū dñi re ſibi chariſſi
ma ſcꝫ filio vnigenito carere. Scd̄m/ꝙ dñs voluit ꝙ pa
ter occideret filium ꝑ ſe. minor eñ fuiſſet dolor ſi ꝑ alium
occidiſſet. Tertiū/ꝙ voluit eū occidi corā ſe.imo ipſemet
manu ꝓpria voluit h̄ facere. Multi eñ ſuſtinerēt ꝙ filij
ſui occiderent: tñ nō poſſent h̄ aſpicere vel ꝓpria manu h̄
facere. Propterea paſſio dñe nr̄e. Lu.ij.ibi. Tuā aīam.⁊c.
maior fuit q: p̄ſens erat cruci. Jo.xix. Quartū ꝙ filius
eius ille erat vnicus.nō eñ habebat alium ex libera vxo
re. Unde dixit ei angelus de celo. Geñ.xxij. Quia non pe
percisti vnigenito ꝓpter me.xxxij.q.iiij.recurrat. Quin
tum/ꝙ miraculoſe habuerat eum.quia ex vxore vetula ⁊
ſterili: ⁊ quum ipſe iam eſſet centenarius. Geneſis.xxj.
Sextum/ꝙ magna promiſſio facta erat Abrae de ipſo.
Galatas.iij. Gene.xij.⁊.xv. Septimum/ꝙ ipſe ſolatiū
erat matri ſue.quod no.ibi quū dicitur Iſaac.quod inter
pretatur riſus.dixit enim mater ſua eo ſibi dato. Riſum
fecit mihi domin⁹.quicūqꝫ eñ audierit: conridebit mihi.
Geneſis.xxj. Quid dixiſſet mater Iſaac: ſi Abraam re
uertens de eius immolatione dixiſſet ei immolaui filiuꝫ
tuum. Narrat etiam Joſephus ꝙ iſte puer gratioſus ad
fauorem ſuum parentes potius prouocabat: eo ꝙ in om
ni virtute ſtuderet: ⁊ parentum haberet ſolicitudinem:
et affectum circa dei religionem. Octauum/quia vo
luit eum non ſolum occidi/ſed etiam incendi. Unde dici
tur Geneſis.xxij. Offer eum ibi in holocauſtuꝫ.quod in
terpretatur totum incenſum.noluit parcere nec viuo nec
mortuo. Nonum/ꝙ voluit eum ducere per triduum ad
locum immolationis. Unde gloſ.ibi. Non eſt Abraā iuſ
ſus ſtatim occidere filium ſuum: ſed per triduum ducere
ad immolationis locum. vt longitudine temporis tenta
tio augeretur.⁊ creſcentibus curis paterna viſcera cru
ciarentur. prolixo ſpatio pater filium intuetur. cibum cū
eo ſumit. tot noctibus pendet in amplexibus. pater cu
bat in gremio.⁊ per ſingula momenta in paterno ample
xu dolor occidendi filium cumulatur. Decimū/q: nō ap
parebat aliqua p̄cepti vtilitas vel neceſſitas. Que eñ vti
litas inocentē occidere: dānū h̄o manifeſtū erat. ⁊ ſum
ma crudelitas videbatur. Hiere.vij.xxviij.q.v. regum.
Undecimū/ꝙ non excuſaſſet eum authoritas precipiē
tis.quū nullus teſtis adfuiſſet. nec crederetur ei ſi dixiſ
ſet hoc ſibi dñm precepiſſe. Duodecimū quia hoc erat
rationi ⁊ nature contrariū. Decimūtertiū/q: non p̄ceſ
ſerat in ſanctis patribus hmōi obedientie exemplum.
Decimūquartū/ꝙ oim ad quoꝝ notitiam hoc ꝑueniſſet
imminebat ſcandalum. Decimūquintuꝫ/Quū ait/Tol
le.q.d.nō per alium: ſed per teipſum. Filium. non ſeruuꝫ
vel alienum. Unigenitum.non de multis vnum.q: iuxta
illud poeticum.

Parcius ex multis mater deſiderat vnum:
Et que flens dicit/tu mihi ſolus eras.

Quē diligis.q: in ſenectute genitū ⁊ a deo munere ꝯceſ
ſum ⁊ exhibitū ꝑ miraculū.ſi eñ nō diligeret ſec⁹ eēt. Iſa
ac.in q̄ bñdictionis ꝓmiſſio.Geñ.xij.⁊.xv.taꝫ ſi ille occi
deretur: tota ſpes ꝓmiſſionis fruſtraret. Aug. De chari
tatis admonitione ⁊ nois recordatione tentatio cumu
latur. Et vade in terram viſiōis. ex hoc aggrauat dolor.
ſi eñ precepiſſet ex impetu filium imolari: aliquātulum
eſſet tolerabili⁹ hoc. Per tres dies iubet deducere filiuꝫ.

Digitized by Google

Unde mirũ ꝙ viſu ⁊ colloquio ⁊ ſocietate dilectiſſimi filij nõ retardatur. vt ſupradictũ eſt. Et offer eũ ibi in holocauſtum. Et ſummus cumulus doloris. holocauſtum enim eſt totum incendiũ. vt ſupradictũ eſt. vt nihil de illo remaneret. nec etiam os ad patris ſolatium. Sup vnum montiũ quẽ monſtrauero tibi. Hic eſt mons Moria/ in quo poſtmodum factũ eſt templum. Sed vide multitudinem obedientie. Abraam de nocte conſurgens ſtrauit aſinũ ſuuʒ: ⁊ preparauit neceſſaria holocauſto. Nemini enim que facturus erat voluit indicare: ne forte phiberetur parere deo. xxij. q. ij. pphetauit. quod eſt cõtra reuelãtes obedientias nõ ſibi conſolatorias: ⁊ facientes eas ⁊ procurãtes per ſeculares maxime reuocari. Precepto ergo accepto tam difficili non ſe excuſauit. cauſam pcepti non interrogauit. ſicut faciũt quidam religioſi diaboli imitatores. qui ait Gen. iij. Cur precepit vobis deus vt nõ comederetis ⁊c. Item nõ procraſtinauit mandatum exequi. ſed de nocte ſurrexit: ⁊ ne videretur ⁊ impediretur nulli conſilium cõmunicauit. vt dictum eſt. Si aliquod horuʒ feciſſet: forſitan meritum amiſiſſet. q: dñs dixiſſet ei. Volebam ꝙ faceres hoc: ſed ad pbandum te hoc dixi. xxij. q. ij. non enim volebat. Item attendẽdum eſt ꝙ vtile ſit promptum eſſe ad obedientiã. Abraam enim filium nõ immolauit: ⁊ tamen tãtũ meritũ habuit obediẽtia eius quãtum ſi imolaſſet. Gen. xxij. Quia nõ pepercisti filio tuo vnigenito ppter me. q: quãtum fuit in Abraam filiũ interfecit q: votum eius p opere reputatur. de pe. diſt. j. magna. in pn. diſt. cũ legibꝰ canonizatis ibi ſe. vſqʒ ad. §. cõtra. Benedicã te ⁊ multiplicabo ſemen tuũ. ⁊ in. e. c. In ſemine tuo benedicentur omnes gentes: q: obediuiſti voci mee. Gen. xxij. ¶ Homo qui promptam volũtatem habet ad obediendũ deo: in omnibus placet deo. ⁊ p infinitis rebus quas nunꝙ facturus eſt meritũ habet. Greg. Non eſt manus vacua a munere: ſi arca cordis plena fuerit bona voluntate. Tertio die vidit montẽ pcul. ⁊ relictis iuuenibus quos ſecum duxerat cũ aſino: ne impedirent eum: aut gemitu obſtreperent aut fletu. ſcdm Ambro. xxij. q. ij. pphetauit. et ſic creuit tentatio. quia remãſit ſolus cum filio. Impoſuit ligna ſuper Iſaac. Et hic creſcit dolor ⁊ tentatio. vt filius materiam ſue portaret mortis: ſicut chriſtus crucem. Jo. xix. maior ꝙ ſi alius materiã ſue mortis portaret. Et accipiens igneʒ ⁊ gladiũ ſolus aſcẽdit cum eo. vt nemo eum impediret. Et hic augmentatur tentatio maior ꝙ ſi alius materiã mortis filij portaret. ⁊ ait Iſaac. Ecce ligna et ignis. vbi eſt victima? Et hic ingeminantur dolores de verbis filij. Cui pater. Deus prouidebit ſibi victimã fili mi. Et ſtatuit arã. ⁊ lignis diſpoſitis ignem adhibuit. Et hic augmentatur dolor. Quilibet actus eius quaſi quedã occiſio filij eſt. Et (ſicut Joſephus ait) ad puerum dixit. O puer quẽ innumeris votis obtinui: ſuſceptũqʒ diligentiſſime alui: in quo felicem me arbitrabar qñ viderem ad virilem etatem venire: vt moriens mei relinquerem ſucceſſorem: q: ex voluntate dei pater tuus factus ſum: ex volũtate dei ſimiliter te deponam. eo ꝙ ipſe dignatur accipere te in odorem ſuauitatis. vt ſicut mirabilis fuit ingreſſus tuus in mũduʒ: ita ⁊ mirabilis ſit egreſſus. vt Jo. bapti. Luce. j. Mar. vj. Non enim iudicauit te dignũ egritudine ſeu bello vitã finire: ſed cum orationibus ⁊ ſacrificijs aiam tuã ad ſe vocare. ⁊ ipſe de cetero mei curã gerens ſenectutẽqʒ regẽs (qua gratia maxime te nutriebã) moriar de te deſolatꝰ pro obedientia patris. Iſaac vero ſermones patris libẽter accipiens. ait. Iniuſtum erat ſi natus fuiſſem: ſi dei ⁊ patris iudiciũ refutarem. quãdo ſolo patre id volẽte impiũ eſſet nõ obedire. Hec dicẽs acceſſit ad aram pariter ⁊ ad mortem. arreptoqʒ ab Abraã gladio/ puero poſito in ara ſup ſtruem lignoꝝ vt imolaretur. reuocauit deꝰ preceptum p angelum. Jam enim impleuerat illud Abraam. quũ preparaſſet ſe oino ad immolandum. vt ſupra dixi. Vox ergo angelus dñi clamauit. Gen. xxij. ad eum. Ne extendas manũ tuam ſup puerum. nũc cognoui ꝙ timeas dñm. Non enim ſitiebat deus ſanguinẽ pueri: ſed vt ſciretur quãtuʒ Abraam timeret dñm. de hoc. xxij. q. ij. §. qñ aliquid. cum. c. ſeq. vbi de hoc. ¶ M Et hinc digrediẽs vtiliter venio ad obedientiã filij dei quã p nobis aſſumpſit. Nam ſcdm allego. Abraam ſignificat deũ patrẽ. quem innata pietas. de pe. di. j. quia diuinitatis. ⁊. c. multiplex. nõ ſolum tentauit: ſed etiã cõpulit filium p ſalute humani generis imolare. Unde ſup illo verbo ps. lxxxiiij. Miſericordia ⁊ veritas obuiauerũt ſibi. dicit Bern. Veritate ⁊ iuſtitia in terra manentibus vt miſerum hominẽ flagellarent: pax ⁊ miſericordia receſſerũt ad deum q̃ dedit illas. Et pio quodã ſuſurro paterna pulſantes viſcera loquebantur. ps. lxxvj. Nũquid in eternũ proiciet deꝰ: aut nõ apponet vt cõplacitior ſit adhuc? Nũquid obliuiſcetur miſereri deus? ⁊c. Iſaac vero ſignat chriſtuʒ. qui reuera eſt riſus ⁊ gaudiũ patris ⁊ matris et omniũ electorum. Luce. ij. Annũtio vobis gaudiũ magnũ qđ erit oi populo ⁊c. Hunc pater ſingulariter ⁊ ineffabiliter diligit. vñ Joã. iij. Pater diligit filium ſuũ: ⁊ oia dedit in manu eiꝰ. Ipſum quoqʒ in ſenectute genuit. q: in fine ſeculoꝝ icarnari. Gala. iiij. cõſtituit. Allegat ergo p humano genere pietas dicens. Abraam Abraam. qui interptatur pater multarũ gentiũ. xxxij. q. v. Tu es pater omniũ gentium p creationẽ: ſuccurre eis per filij miſſionẽ ⁊ paſſionem. Tolle igitur filium tuũ. i. tibi cõſubſtantialẽ vnigenituʒ per naturã. xxiiij. q. iij. quidã. & arriani. Et vade in terram viſionis. i. in mundum: de quo videbatur receſſiſſe ppter peccatũ Ade. Et dr terra viſionis: q: videtur deus ibi per fidem. j. Cor. xiij. Luce. x. Et offer eum ibi in holocauſtum. vt totus imoletur pro humano genere. Unde Bern. Totus mihi datus eſt. totus in meos vſus expenſus. Ceteri namqʒ ſancti dicuntur ſacrificia: q: partim p amore dei/ partim p ſeipſis paſſi ſunt. ſed chriſtꝰ ſolus dr holocauſtum: quia nihil pro ſe pertulit ſed totũ pro nobis. Unde ſignatur p vitulam rufam que tota incẽdebatur. Leui. xvj. Super vnũ montiũ. mons iſte eſt locus caluarie. Mar. xv. Luce. xxiij. in quo redemptionis noſtre myſterium extitit ꝯſummatum. Abraam igitur ſuper Iſaac ligna impoſuit. q: chriſtus ex diſpoſitiõe dei pr̃is crucẽ propriam baiulauit. Jo. xix. Ipſe vero portabat ignem ⁊ gladium ſcʒ feruentiſſimã charitatẽ qua dilexit nos. Jo. iij. ⁊ ſeueriſſimã ſniam qua pprio filio ſuo nõ pepercit. Ro. viij. Altare hoc eſt crux: vbi chriſtus nõ ſolũ ligatus eſt ſʒ clauatus. ps. xxj. Foderũt manus meas ⁊c. Quãdo autẽ dr. Ne extẽdas manũ tuã ſup puerũ. innuitur ꝙ caro chriſti potuit crucifigi: ſed diuinitas nõ potuit ledi. Per arietem inter vepres herentem cornibus/ ſignificatur humanitas. que inter iudeos exaſperantes ſuſpenſa fuit iter duo brachia crucis. vñ Abacuc. iij. Cornua in manibus eiꝰ.

Ad chriſtũ referetur Iſaac obedientia.

¶ Facit etiam ad cõmendationem obedientie/ quia voluit deus ſcilʒ pater filium ſuũ chriſtum probare quodãmodo per obedientiam. in quo voluit ſibi formare nouũ populũ. Chriſtus nõ terram ſicut Abraam: ſed celũ quodãmodo deſeruit. Hiere. xij. Reliqui domũ meam. i. celũ vel domum. i. patrem. quia filius eſt in patre. Joã. j. Unigenitus eſt in ſinu patris. quia carne aſſumpta nõ apparuit in ea forma in qua equalis eſt patri. Dimiſi hereditatem meam. i. eccleſiam triũphantem. quia non apparuit in mundo in ea forma q̃ ab angelis videtur in celo. Matthei. xviij. Item reliquit matrem ſynagogam de qua natus eſt ſcdm carnẽ. qđ figuratum fuit in hoc ꝙ Aſſuerus reprobata Vaſti cõiunxit ſibi Heſter. Heſter. j. ⁊ ij. Heſter interpretatur exaltata in pplis. quia chriſtus reprobata ſynagoga copulauit ſibi eccliam de gentibus. quũ dicit Eſa. lx. Ponã te in ſupbiam ppꝉoꝝ. ⁊ facit. xxxv. q. j. cũ igitur. vltra mediũ. Deſeruit etiã matrẽ ſuã beatiſſimaʒ. q: ipſius aiam doloris gladius pertranſiuit. Luce. ij. Reliquit etiam domũ. q: nullam habere voluit. Matth. viij. Luce. ix. Vulpes foueas habent ⁊c. Item formã ſpũalis

Digitized by Google

circũciſionis dedit: quando voluntatem patris ſui ſue voluntati prepoſuit. Matth.xxvi. Non ſicut ego volo: ſed ſicut tu. Mar.xiiij. Non quod ego volo: ſed quod tu vis. Luce.xxij. Non mea voluntas ſed tua fiat. Ipſe mandato patris in holocauſtum ſeipſum obtulit. Joan.iiij.vi.⁊.x. Matth.xiiij. Sicut mãdatum dedit mihi pater: ſic facio.

¶ Item valet ad cõmendationẽ obedientie/qđ legitur de ipſo Heb.v. Et quidem quũ eſſet filius dei: didicit ex ijs que paſſus eſt obedientiã. didicit inquã per experientiam. Item didicit in corpore per ea que paſſus eſt in capite. ipſe fuit diſcipulus ⁊ doctor obedientie. Si filiꝰ dei obedientiã didicit tot laboribꝰ ⁊ anguſtijs: nõ debet eſſe homini oneroſum addiſcere eam. maxime ijs q̃ ſunt in ſcholis ipſius: ſcilꝫ in clauſtro. Valde verecũdum erit illis qui diu fuerũt in ijs ſcholis ſi obedientie ignari inuenti fuerint. Adam inuentꝰ eſt male in obedientia ſe habuiſſe: in qua dñs eum ꝓbare voluit. ſed ꝙ graue diſciplinaꝫ dñs ei dederit: ipſe ⁊ nos filij eius nouimus. Iſrael filij ſimiliter in obedientia ꝓbati ſunt. ⁊ diutiſſime flagellati: quũ in ea ſe male habuerunt. ſic diutiſſime flagellabũtur qui inobedientes fuerint. Inobedientia hominẽ de paradiſo eiecit. Gen.iij. Obedientia vero ipſum in paradiſum introducit. Luce vlti. Eduxit eos foras in Bethaniam. i. in domũ obedientie. Felix quẽ dñs duxit in Bethaniam. i. in religionẽ vbi eſt locus obedientie. Sperare firmiter põt ꝙ ſit inde aſcenſurus in celum: ſi tamẽ in vera obedientia obierit. j. Pet.j. Sperate in eam que vobis offertur gratiã in reuelationẽ Jeſu chriſti quaſi filij obedientie. Obedientiã voluit chriſtus docere ⁊ in hũc mũdum veniens. Jo.vj. Deſcendi de celo: nõ vt faciã voluntatem meam/ſed volũtatem eius qui miſit me. Et de mundo tranſiens. Matth.xxvj. Non ſicut ego volo: ſed ſicut tu. Jo.xiiij. Sicut mãdatum dedit mihi pater: ſic facio. Bern. Mementote fratres. chriſtus ne pderet obedientiã: pdidit vitam. In ſignũ ꝙ obediendo mandato pris mortẽ ſuſtinuit/inclinato capite emiſit ſpm. Jo.xix. Et in mũdo viuens. Jo.iiij. Meus cibus/inquit/vt faciã volũtatem eius qui miſit me. Eiuſdẽ.v. Non quero volũtatem meã: ſed voluntatem eius qui miſit me. Obedientia eſt imago celeſtis hoīs. Sic inobedientia eſt imago terreſtris hoīs. j. ad Cor.xv. Sicut portauimus imaginẽ terreni hoīs: ita ⁊ portemus imaginẽ celeſtis. Ephe.iiij. Induite nouũ hominẽ. qui ſm deum creatus eſt. i. opere diuino conceptus: nõ opere humano more aliorũ hoīm.

Effectꝰ obedientie multiplex.

¶ Cõmendabilis eſt obediẽtia a ſuo multiplici effectu. Unde notandũ ꝙ obedientia ſeruũ dei efficit. ⁊ ianuam celi aperit. ⁊ inobedientia claudit. Mat.vij. Non oĩs q̃ dicit mihi dñe dñe/intrabit in regnũ celoꝝ. ſed qui facit voluntatẽ patris mei q̃ in celis eſt ⁊c. Magna ſecuritas eſt habere dñm omnipotentẽ. Ambro. Mori non timeo: q: bonum dñm habeo. Beatus eſt q̃ vere habet dñm. ps. cxliij. Beatus populus cuius dñs deus eius. Item obedientia hoiem chriſti facit fratrẽ. immo quaſi omni generi attinentẽ affinẽ. Eccli.xxxiij. Si eſt tibi ſeruus fidelis ſit tibi ſicut aĩa tua. quaſi fratrẽ ſic tracta illum. Matth.xij. Marci.iij. Luce.viij. Quicũq; fecerit voluntatẽ pris mei qui in celis eſt: ipſe meus frater ꝓpter cõmuneꝫ voluntatem operãdi/⁊ ſoror/ꝓpter cõmunẽ voluntatẽ cõpatiendi/⁊ mater eſt/chriſtũ ꝯcipiendo ⁊ in cordibus audientiũ generãdo. Gala.iiij. Filioli mei quos iterũ parturio donec formet chriſtus in vobis. Greg. Parit deuꝫ: qui eũ cordi audientis infuderit. Mater eius efficit: ſi ꝑ eius vocem amor dei in mente primi generatur. Simile Matth.iij. Item obedientia deo pſtat obſequiũ acceptiſſimũ. j. Regũ.xv. Nũquid vult deus victimas ⁊ holocauſta: ⁊ nõ potius vt obediaſ voci eius? Melior eſt obedientia ꝙ victima. lxxxj. di. ſiqui. viij. q. j. ſciendũ. ex̃ de maio. ⁊ obe. illud. Eccl'ſ.iiij. Multo melius eſt obediẽtia ꝙ victime. Licꝫ em̃ deus nõ exaudiat nos q̃nq; ad volũtatem: vt exaudiat ad vtilitatem: eo ꝙ ipſe ſcit q̃d nobis expediat: nos vero hoc neſcimus. Ipſe tñ vult vt ſeruiamꝰ ei ad eius voluntatem: non ad ſuam vtilitatem. quũ ipſe ps.xv. bonoꝝ noſtrorum nõ indigeat. ⁊ quũ voluntas ſua ſemꝑ recta ſit. Eccli.xxxv. Salutare ſacrificiũ eſt attẽdere mandatis dei. Deutero.iiij. in pn. ⁊.xij. in fi. Prouerb. xxx. Que ꝓcipio tibi hec tm̃ facias. nõ addas q̃cq̃ nec minuas. Item obediẽtia in hoĩe habitaculũ deo quaſi eradit: expellendo a corde hoīs ſenſum ꝓpꝛium ⁊ ꝓpꝛiã voluntatem. Unde dñs in domo Simonis diſcubuit. Simon em̃ obediens interpretatur. Luce.vij. ſed non in domo Simonis cyrenei: qui crucem domini fert in angaria. Mat.xv. ⁊ Luce.xxiij. vbi deeſt vnctio ſpũſancti: et ideo murmur eſt ibi. Eccli.xxxiij. Precordia fatui quaſi rota carri. ſi vncta non fuerit. murmurat. In Bethania q̃ interpretatur domus obedientie/chriſtus vngitur. Jo.xij. Ipſe eos diligit qui ibi habitant. Jo.xj. Diligebat Jeſus Martham ⁊ Mariã ſororeꝫ eius ⁊ Lazarũ. Quũ deeſt ibi hoſpitium: venit Bethaniã: vt ibi hoſpitetur. Mar. xj. Circũſpectis omnibus/quum iam veſpera erat hora: exijt in Bethaniã. gloſ. Ut qđ in vrbe non inuenerat magna: in agro paruulo apud lazarum ⁊ ſorores eius haberet hoſpitiũ. In vtero virginali hoſpitio filius dei receptũ eſt: quũ Maria verbo angeli obediuit. Luce.j. Fiat/inquit/mihi ſm verbũ tuũ. Item obedientia homineꝫ ſupra ſe leuat. Threñ.iij. Leuauit ſe ſupra ſe. Tm̃ corpus eſſet ſociatum ſpũi: vt ſenſu eius ⁊ imperio regeretur: nõ aſcenderet ad hoc vt remunerationem eternã mereret. ſic vir ſimplex per obedientiã aſcendit ad ſapientiã ⁊ mores maiorꝫ a quibus regitur. immo quodãmodo ad deuꝫ aſcendit: dum ſeipm̃ exuit: ⁊ deum quodãmodo induit. Gala.ij. Uiuo ego iam nõ ego/viuit vero in me chriſtus. Phil.j. ⁊ ibi. Mihi viuere chriſtus eſt ⁊ mori lucrum. Nõ intelligitur vt no. de peni. diſt.ij. c. ſiquis tantam. in gloſ. chriſtus. Et ſic quodammodo deificatur homo ſm illud ps.lxxxj. Ego dixi dij eſtis. Et nõ ſolum deificatur quoad ſenſum ⁊ voluntatem dei quã aſſumit: ſed quodãmodo quoad poteſtatem. Facit enim diuina ⁊ mira vt patet in Petro: qui obediens chriſto iubenti ambulauit ſup aq̃s. Matth.xiiij. Grego. refert de Mauro monacho qui ad iuſſum ſancti Benedicti ambulãs ſuper lacũ traxit puerum Placiduꝫ. vt ſupra etiam dixi. Item obediẽtia ponit hominem in excellentiſſimo ſtatu ⁊ in pꝛeſenti ⁊ in futuro. Primũ oſtenditur Deutero.xxviij. Si audieris vocem dñi dei tui: faciet te dominꝰ deus tuus excelſiorẽ cunctis gentibus. Secũdum oſtenditur in patre illo qui raptus in ſpiritu ordinem obedientium ſuperioreꝫ vidit tribus alijs. de quo ſupra dixi in. §. ſed iterum. ꝟ. ordo. in iſto. lxix. ar. qui ordo. Que/nullam habet hic requiem: in futuro ſummam habebit. Phil.ij. de chriſto dicitur/Factus obediens ⁊c. et ſequitur. Propter quod deꝰ exaltauit illum ⁊c. Item obedientia deum glorificat. Eſaie lviij. Si glorificaueris eum ⁊c. ⁊ ſequitur. Et nõ inuenitur voluntas tua ⁊c. ⁊ ſupra tetigi. Multum vere glorificat deum verus obediens: quia facit beneplacitũ dei. quũ hoc etiam deus mandat ei per vilem perſonam aut peccatorem. Et tanto eſt maior dei gloria: quãto p̄cipiens vilior perſona. ideo ꝟo obediens merito a deo glorificatur. j. Regum.ij. Quicũq; honorificauerit me: glorificabo eum. Eccli.x. Semen hominũ honorabitur hoc qđ timet dominũ. ſemen autẽ hoc exhonorabitur quod preterit mandatum dñi. Item obedientia quod vult a deo impetrat. Greg. Si obedientes fuerimus prepoſitis noſtris: obedit deus orationibus noſtris. Augu. de operibꝰ monachorum. Citius exauditur vna oratio obedientis: ꝙ decem milia contemptoris. j. Jo.iij. Si cor noſtrũ non reprehenderit nos: fiduciam habemus ad deum ꝙ quicquid petierimus ab eo accipiemus: quia mandata eius cuſtodimus. Greg. Cũcti liquido nouimꝰ q: quũ is qui diſplicet ad intercedendũ mittit: irati animus ad deteriora prouocat. iij. q. vij. in grauibꝰ. Et poſt illud Heb.v.

Digitized by Google

Exauditus eſt pro ſua reuerentia.ſubditur.tamq̄ cauſa
illius exauditionis. Et quidem quū eſſet filius dei:didi/
cit ex ijs que paſſus eſt obedientiam.Obediētia eſt que
dicit illud Canti.v.Dilectus meus mihi:ꝛ ego illi.Deus
eīm facit ac ſi totaliter eſſet cum obedientia.quia obediē
tia totaliter eſt cum illo. Dicit eīm verus obediens illud
Roma.xiiij.Nemo noſtrū ſibi viuit. Item obedientia a
periculo maris huiꝰ liberat.Sap.xiiij. Exiguo ligno cre
dunt hoīes aīas ſuas: ꝛ tranſeuntes mare p ratem obe/
dientie liberati ſunt.Exiguū lignū eſt obedientia.Obe
dientia facta eſt quaſi nauis inſtitoris. Prouer.vlt.Qui
in naui eſt:etiam comedens ꝛ bibens ꝛ quieſcens proce
dit.quia alieno motu mouetur. ſic obediens qui in reli/
gione eſt etiam quieſcendo comedendo bibendo meret̄.
Nam quicquid agit:in obedientia agit: et ꝑpter deum
agit. Item obedientia hominē ditat. Nec mirū.quū de
ſuo nihil expendat.q: nihil ſuū reputat.ꝛ quū in cunctis
que agit/voluntatē alterius facere intendat. Ideo pro
oībus que agit merito remunerationē expectat.Multe
filie dei/ſcȝ virtutes/congregauerunt diuitias meritoꝝ:
obedientia vero ſuperegreſſa eſt vniuerſas. Prouer.vlt.
Quis eſt qui nūq̄ nō faciat multa ſpecialiter p ſe:de q̄/
bus nō expectat remunerationē:obedientia vero p alio
agit:ꝛ ideo ſemp habet remunerationē. Item obedien
tia quaſi equus in paradiſum vadit alieno ſenſui et vo/
luntati quaſi pedibus alienis innitendo. ideo velocius
vadit. q: pedes q̄bus innititur velociores ſunt ꝓprijs.
immo obediētes nō vadūt:ſed volant citiſſime p obediē
tiam in celum.De eis eīm d: Eſa.lx. Qui ſunt iſti/veri re/
ligioſi obedientes:qui vt nubes/eleuati a terra et refri/
gerati a concupiſcētia carnali ꝛ cōpuncti lachrymarum
aquis. volant/alis obediētie ꝛ charitatis: ꝛ quaſi colū/
be/ſimplici intentione obedientes.ij.q.vij.nō oīs. ad fe/
neſtras ſuas.i.ad ſenſuū corporaliū cohibitionē/ad chri
ſti vulnerū meditationē/ad ruine angelice reparationē:
Sed multi religioſi qn̄ mittunt̄ extra clauſtrū: volāt ad
cadauera gule ꝛ luxurie ꝛ mūdane glorie: ſicut coruus
quē emiſit Noe.Gen.viij.qui/vt dicit̄/fluctibus eſt inter/
ceptus:ideo ad arcam nō redijt.Sic tales religioſi inter/
cipiūtur aquis delectationū carnalium.ꝛ ideo nō rede/
unt ad arcam vite.Oſee.v.Non dabūt cogitatiōes ſuas
vt reuertant̄ ad deū ſuū.q: ſpūs fornicationis in medio
coꝝ volat.ḡ ꝛ currunt corporal̄r ꝛ ſpūal̄r q: multi in reli
gione valde ſurgūt mane:ꝛ frequēter ieiunāt:qui ſi eēnt
in ſeculo:dormirent ꝛ crapule vacarent. Obediētia nō
maculatur. Prouerb.iij.Vie eius vie pulchre. Nec ledit̄.
Si quid eīm culpe ꝛ periculi in eo qḋ iniungitur eſt: ſupe
rioris eſt.ſibi non nocet:niſi manifeſtū pctm̄ ſit. xxiij.q.j.
quid culpatur. ꝛ de hoc ſatis.ſ.e.ar.x.item ſciendū. Vn̄
de obediētia pōt dici illud ps.xc. In manibus portabūt
te ꝛc. Item obediētia hoīem expedit ꝛ exoneratū red/
dit.alij eīm incūbit ſolicitudo p ipo ꝛ tpaliter ꝛ ſpūaliter
ideo nō ſolum pōt currere ſed etiam volare. vt ꝓxime di
ctum eſt. Si tn̄ habeat alias duas alas ſibi ꝯiunctas: ſcȝ
caſtitatem ꝛ paupertatem.Apocal.xij.Date ſunt mulieri
due ale aquile magne vt volaret in deſertū ſcȝ religionis
Bern̄.Magna penna paupertas: qua tam cito volatur
in celū.Nam alijs virtutibus ꝓmiſſio regni datur.Pau
pertati vero nō tam ꝓmittitur: q̄ celi inueſtitura datur.
qm̄ ipſoꝝ inquit eſt regnū celoꝝ.Matth.v.Caſtitas etiā
magna penna eſt.q hoīem expedit ab illa delectatione q̄
difficillimū eſt hoīem liberari.Lo.iſt.q: rua. ꝛ a fortiſſima
occaſione peccādi: ſcȝ a muliere. p quā diabolus Adam
eiecit.Gen.iij.ꝛ per quā Job deuicit: quū dixit illi vxor.
Adhuc tu ꝑmanes in ſimplicitate tua ꝛc. Cui ille. Tāq̄
vna de ſtultis mulieribus locuta es. Job.ij. Itē obediē
tia facit hoīem triūphare. Prouer.xxj. Teſtis mēdax ꝑi
bit. vir obediēs loquet̄ victorias.Teſtis mēdax eſt:q pro
feſſus eſt obedientiā ꝛ eā nō ſeruat. q in pn̄ti perit:du in
bello ſpūali ſuccūbit. ꝛ in futuro peribit: q: eternaliter
dānabitur.Exemplū de hoc in ppl̄o iudaico q ꝓmiſit ſe
ſeruare legem.Exod.xix. Oīa que locutus eſt dn̄s facie/
mus. Itē Joſue.j.Oīa que p̄cepiſti nobis facie mꝰ.quū
vero tranſgrediebatur legem vincebat̄. Joſue.vij.Ana/
thema in medio tui iſrael eſt.nō poteris ſtare coram ho/
ſtibus tuis.Adam ſimiliter factus inobediens ſuperiori
ſuo/habuit repugnās ſuū inferius. Gen.iij. Qui come/
dit: ꝛ aperti ſunt oculi eius.gloſ. Aug. Aīa rōnalis motꝰ
beſtiales in carne ſua erubuit. ꝛ ſubdit̄. Motus iſte de
tranſgreſſione veniebat. Bern̄. Tale inuenit aīa inferiꝰ
ſuū:qualem ſe exhibuit ſuperiori ſuo.Armatur eīm crea/
tura ad vlciſcendā iniuriā creatoris.Unde ꝛ iuſtus Job
grauatꝰ in iſto inferiori ait. Job.vij.Quare poſuiſti me
contrariū tibi:ꝛ factus ſum mihimetipſi grauis? vbi di/
cit Greg.Dum homo a carne moleſtias ꝛ a mente que/
ſtiones tolerat:graue pondus ſupra ſemetipm̄ portat.ꝛ
iij.Reg.xj.legitur de Salomone. Fecit Salomon qḋ nō
placuerat corā dn̄o.ꝛ ſubditur. Et ſuſcitauit dn̄s aduer
ſarium Salomoni.Sic accidit ei qui in religione eſt:qui
obedientiā non ſeruat ei cui ꝓmiſit.ꝙ dn̄s permittit euȝ
impugnari ꝛ vinci.ꝛ ſic perit qui ꝓpriam volūtatem in
religione vult ſequi tamq̄ filius pditionis. Jo.xvij. Ne/
mo perijt ex eis niſi filius perditionis.Et vere filius pdi
tionis eſt:qui volūtarium laqueū ſibi inicit quo peritu
rus erat. Prouer.vij. Illaqueatus es verbis oris tui.Et
vere filius pditionis de loco ſalutis fecit ſibi locū dāna/
tionis.ꝛ quū eſſet liberatus de mari mūdi huius: ꝛ iam
ingreſſus nauē religionis:ibi etiam periclitatur. Actuū
xxviij. Utiq̄ homicida eſt hic qui quū euaſit de mari: vl/
tio diuina nō permittit eū viuere. Unde ꝛ Abbas Mo/
tues(vt legit̄ in vitis patrum)ait. Nos quidem in tran/
quillo mari nauigare videmur.ſeculares vero in pericu
loſis locis.ꝛ nos quaſi in die nauigamus/ſole iuſtitie il/
luſtrati:illi vero in ignorātia quaſi per noctem.Sed fre/
quēter cōtingit ꝙ ſecularis in tenebroſa hyeme nauigās
vigilans autem ꝛ clamans ꝓpriam nauem ſaluet. Nos
aūt quia in tranquillo nauigamus: ſepius ex ipſa ſecuri
tate negligimus: ꝛ perimꝰ humilitatis gubernacula re/
linquētes.Obedientia autē filia ꝑmogenita eſt humili/
tatis.ſicut ſenſus ꝓprius ꝛ voluntas ꝑmogenita filia ſu
perbie eſt.ꝛ vt ſupra tactū eſt vir obediens pōt loq̄ victo
riam. Prouer.xxj.q: habet nobiliſſimū genus triumphi.
Nobiliſſimū genus triūphi eſt ſeipſum vincere.Ezech.v.
Ariſtoteles ethici. Nobile vincendi genus eſt patientia. vincit
Qui patitur.ſi vis vincere:diſce pati.qḋ facit obediens.
Unde ſup illud.j.Reg.xv.lxxxj.diſt.ſiqui.Melior eſt obe
dientia ꝛc. dicit Gregorius. Uir obediens loquitur vi/
ctorias. dum enim aliene voci humiliter ſubdimur: noſ/
metipſos in corde ſuperamus. Prouerb.xvj.Melior eſt
qui dominatur animo ſuo expugnatore vrbium. Multi
vrbes ꝛ regna ſibi ſubiugauerunt:qui ad hunc triūphū
nobilem non peruenerunt.Hic triumphus proprius eſt
hominis. Uincit leo vel aliud animal cetera animalia:ſȝ
ſeipſum vincere non poteſt. Seneca.Qui ſeipſum vincit
contra omnia fortis eſt.Conſtantinus auguſtus dicit vt
legitur in legenda beati Syluestri. Uincimꝰ noſmetipſos
quū nos a mala voluntate excludimꝰ.Quid prodeſt bar
baras vincere nationes: ſi a crudelitate vincamur. Uin/
cere namq̄ bella virtus eſt populorum. vincere vitia vir
tus eſt morum. Obediens deo ſubiectus eſt. ideo meri
to cetera ſunt ei ſubiecta: ꝛ nihil ei repugnat. Deus enim
in obediente pugnat.ideo nō eſt mirum ſi ipſe triūphat.
Leuit̄.xxvj.Si in preceptis meis ambulaueritis ꝛc. Per
ſequimini inimicos veſtros: ꝛ corruent corā vobis. Itē
obedientia animā ornat. Vn̄ inauris eſt aurea quā cele/
ſtis ſponſus dat aīe. Prouerb.xxv. Inauris aurea ꝛ mar
garita fulgens:q arguit ſapientem ꝛ aurē obedientem.
Margarita fulgēs inauri auree decenter iungit̄: et do/
ctrina mentez illuminans auri obedienti vtiliter ꝓponi/
tur. Dat Eliezer inaures aureas Rebecce.Gen̄.xxiiij.In

Digitized by Google

aures ergo dat chriſtus anime. vt in auditu auris obediat ſibi in pceptis ⁊ prohibitionibus. pſ. xvij. In auditu auris obediuit mihi. Item obediētia eccleſiam letificat. Eccli. iij. Qui obedit patri refrigerabit matrem. ſcilʒ eccleſiam militantem. Item hominē glorificat. Roma. vlt. Obedientia veſtra in omnem locum diuulgata eſt. Animam caſtigat a libidine ꝓprie voluntatis. j. Pet. j. Animas veſtras caſtificantes in obedientia charitatis. Iteʒ conſeruat animam. Prouerb. xix. Qui cuſtodit mandatum: cuſtodit animam ſuam. Obedienteʒ merito cuſtodit domin⁹ tanꝙ ſuum. Prouerb. xxix. Verbum cuſtodiens filius extra perditionem erit. Eccle. viij. Qui cuſtodit preceptum non experietur quicꝙ mali. Item obediētia hominiū pacem dat. Prouer. xiij. Qui timet preceptū: in pace verſabitur. j. Machab. xiiij. Siluit terra iuda omnibus diebus Simonis. ſiluit. i. quieuit: vel pacem habuit. Simon obediens interpretatur. Et vere verus obediēs ſilet corde ⁊ ore: non murmurans de iniunctis nec intus nec extra. vnde ⁊ pacem habet quicꝗd ſibi cōmendetur. Eſaie. xlviij. Utinā attendiſſes ad mandata mea. fuiſſet quaſi flumen pax tua. Item obedientia benedictū hominem facit. Deutero. xj. Propono vobis benedictionem: ſi obedieritis mādatis. eiuſdem. xxviij. Uenient ſup te oēs benedictiones iſte ⁊ apprehendent te. ſi tamen precepta eius audieris benedictus tu in ciuitate ⁊c. Iteʒ facit hominē beatum. Matth. xvj. Beatus es Simon bariona. Prouer. xix. Qui cuſtodit legem beatus eſt. Obedientia in pſenti hominē dignum prelatione efficit. Unde dominus Simonem preficit ceteris apoſtolis. Matth. xvj. j. Mach. ij. Simon frater veſter ſcio ꝙ vir ꝯſilij eſt. ipſuʒ audite ſemp. ⁊ ipſe erit vobis pater. In vita beati Giliberti dicit. Preeſſe nō audeat: qui ſubeſſe non didicerit. nec obedientiā a ſubditis imploret: qui eam prelatis exhibere (. ij. q. vj. qui ſe ſcit. j. ⁊. ij.) nō nouit. Prius quidem debet eſſe diſcipulus ꝙ magiſter. lix. diſt. ordinatos. ex de elec. cū in magiſtrū. Atqui inuerecūde repente religioſi prepoſiti ducatum ambiunt: quia nec eſſe adhuc milites didicerunt. Quid putamus: quid iſtis ſubiectis preſtaturi ſunt: qui ante ꝙ diſcipulatus limen attingant: tenere locum regiminis nō formidant. lix. diſt. hoc ad nos. Et ꝗ ſub alio eſt vel eſſe debet: alium ſub ſe habere non debet. ff. de adult. ſic eueniet. ff. ad mace. filium habeo. lvj. di. miſerum. Item obedientia ad regnū celi introducit. Mat. xix. Mar. x. ⁊ Luce. xviij. Si vis ad vitam ingredi: ſerua mandata. Inobedientia clauē paradiſi amiſit: ſed obedientia eā recuperauit. Unde Simoni Petro dicit Mat. xvj. ⁊. xxiiij. q. j. quodcūqꝫ. Dabo tibi claues regni celorū. Item obedientia vitam homis feliciter cōſummat. Job xxxvj. Si audierint ⁊ obſeruauerint: cōplebūt dies ſuos in bono: ⁊ annos ſuos in gloria. Si autem nō audierint tranſibūt per gladiuʒ. Item de obedientia dicit Greg. ꝙ non tam eſt virtus ꝙ mater virtutum. quod ideo dicit quia obediētia producere poteſt motus omniū virtutū. omnes eñ poſſunt iuberi. ⁊ ſi aliquis producat motus illos qui iuſſus eſt: obedientie ſunt. ⁊ de hoc ſupra in iſto ar. in. §. iterum etiam. ℟. item obedientia. tactum eſt. Itē ſuper illud Geneſ. ij. Lignūqꝫ ſcientie boni ⁊ mali. dicit gloſ. Aug. Obedientia ſola veriſſima eſt virtus: creature ſubdi rationali ſub dei poteſtate degenti. Quod pōt intelligi dictum eſſe. primo quia obedientia perficit hominem ex parte illa qua habet comparationē ad deū ſub quo eſt. ⁊ reſpectu actus qui eſt nobiliſſimus tanꝙ finis hominis. Finis enim eſt optimū in vnoquoqꝫ. Hic actus eſt obſeruatio mādati diuini. Eccle. vltimo. Deū time et mandata eius obſerua. hoc eſt omnis homo. Secundo poteſt hoc intelligi dictum propter meritū. ad quod valet obedientia. Unde ſuper illud Geñ. ij. Lignūqꝫ ſcientie dicit Aug. Oportebat vt homo ſub domino poſitus ab aliquo ꝓhiberetur: vt eſſet virtus merendi. Obedientia (dum aliquis intendit facere volūtatem ꝓpriam) nō videtur mereri: niſi apud ſeipſum. Ab illo eñ merces expectatur cui ſeruitur: vel cuius volūtas fit. Non meretur ergo apud alium: niſi qui nō vult facere volūtatem ꝓpriā. qḋ eſt obedientie. Unde ⁊ Greg. Sola eſt obedientia ꝗ meritū fidei poſſidet. Tertio poteſt intelligi dictū Aug. ꝓpter maiorem difficultatem. Uirtus eſt eñ circa difficile. iuxta ſapientem. Et nomen virtutis a vi videtur eſſe deductum. Difficillimū autem videtur agere cōtra ſe. qḋ facit obediēs. qḋ ſonat nomen obedientie. Obedire eñ eſt ꝯtra audire. ꝯtra ſcʒ ꝓprium ſenſum ⁊ ꝓpriam voluntatem. Greg. ſuper. j. Regū. xv. Melior eſt obedientia ꝙ victima. quia per victimā aliena caro: per obedientiam vero ꝓpria mactatur. ⁊ de hoc ſupradictum eſt. in ar. liij. in. §. tertius error. ℟. qui autem. Obediētia quaſi quodam martyriū eſt ſm Climacum. Greg. Tanto quiſqꝫ citius deum placat: quāto repreſſa arbitrij ſui ſupbia gladio precepti ſe immolat. Obediens quaſi proprium ſibi amputat pro chriſto caput: ⁊ caput ſibi chriſtū conſtituit vel eum qui loco eius eſt. qui martyrium pro chriſto ſuſtinet: vnam voluntatem ſibi amputat. ſcʒ volūtatem viuendi. ſed obediens omnē voluntatem: ⁊ ſepius vſqꝫ ad mortem. Obediētia maxime ꝓprie volūtati detrahit. ⁊ ideo virtuti maxime addit. Sapiens. Hoc ſolum virtuti adijciens: qḋ proprie voluntati detraxeris. Poeta. Eſt virt⁹ placidis abſtinuiſſe bonis. Propter ea ꝗ dicta ſunt amāda eſt obedientia a fidelibus tanꝙ mater eorū. j. Pet. j. Sperate in eam que offertur vobis gratiam in reuelatione Jeſu chriſti quaſi filij obedientie. ¶ Sequit de hijs que iuuare poſſunt obedientiā: vt aliquis ad eaʒ magis reddatur flexibilis. Primū eſt exilitas. vt pʒ in virga ꝗ ꝓpter exilitatem flexibilis eſt. etiam ferrum ſi ſit exile vel tenue: flecti poteſt. ſic exilitas humilitatis perſpicue valet ad obedientiam. Unde cantor Pariſienſis humilitatem poſuit matrē obedientie. ⁊ Phil. ij. premittit humilitatem chriſti. Apoſtolus. Humiliauit inquit ſemetipſum factus obediens ⁊c. Augu. xiiij. de ciui. dei. Obedientia niſi humilium eſſe non poteſt. humilitas eñ vacuitas eſt proprij ſenſus ⁊ voliti. ⁊ alienū ſenſum ⁊ volitum recipit quaſi vacua a ſuo. ⁊ ſic fit obediens. Superbus ſenſum ꝓprium retinens nō recipit ſenſum alienū ⁊ velle. ⁊ ideo non obedit. Prouerb. xxvj. Uidiſti hominē ſapiētem ſibi videri: magis illo ſpem habebit inſipiens. Cibus nimis ſalitus quaſi perdit⁹ eſt. facilius ſal cibo additur ꝙ ſubtrahatur. Sic qui ad religionem venit: ſi ſal proprij ſenſus in eo nimis abundet: non eſt aptus religioni. Facili⁹ homo ſimplex religioſus bon⁹ efficitur ꝙ ſapiēs. Bern. ad fratres de monte dei. Superbia quantūuis ſibi prudens videatur: dimittenda ⁊ abigenda eſt. Si enim admittitur ſuperbus. prima die qua incipit habitare icipit leges dare. nimiū ꝓo ſtultus diſcere non pōt quas inuenit. Eccli. xix. Melior eſt qui minuitur ſapientia: ⁊ indiget ſenſu in timore dei: ꝙ qui abundat ſenſu ⁊ tranſgreditur legem altiſſimi. Timor quideʒ exiſtimat pericula: etiam que non ſunt. defectus ſuos ſcrutatur ⁊ inuenit ſe ſenſu indigere. ⁊ ſic timor humilitatem introducit. Humilitas vero videns ſenſum ſuū non ſufficere: alieno ſenſui acquieſcit. nec vult habere ducem illū qui in tot foueas eum precipitauit. ſcilicet ſenſum proprium. ¶ Secūdum eſt aſſuefactio. vnde equus aſſueſcit circumuolutionibus: vt facilius ad voluntatem ſeſſoris flecti poſſit. Prouerbiorum. xxj. Equus paratus ad diem belli. dominus autem ſalutem tribuet. Equus autem eſt religioſus cui frenum obedientie impoſitum eſt. Zacha. x. Poſuit eos quaſi equos glorie ſue in bello. Operatur autem deus in viro religioſo glorioſa ⁊ ſalutifera. ⁊ ideo equus glorie poteſt dici. Hic equus per aſſuefactionem parandus ad obedientiam / vt vult ſeſſor eius. i. platus. nūc ad dexteram proſperitatis: nunc ad ſiniſtram aduerſitatis vertit. aliter in die belli ſuccūbet: qñ ſcilʒ aliquid graue iniūgetur. Religioſus qui in ſua voluntate nutritur: de

Quib⁹ iuuetur obedientia.

ſtruitur. ¶ Tertium eſt ignis amoris. vt patet in cera q̃
calefacta facile flectitur. ⁊ in metallis que ab igne lique
fiunt: ⁊ ſic facile formam rei cui infunduntur accipiunt.
Et hoc valere poteſt ad hoc ꝙ cor per obedientiã magis
flexibile fiat: ſi ignis diuini amoris oſtẽdatur. Qualiter
deus dilexit nos. Luce. xij. Ignẽ veni mittere ⁊c. Frequẽ
ter cogitandus eſſet amor ille/ ex quo ꝓ nobis altiſſim⁹
obedire voluit vſq̃ ad mortẽ crucis. Phil. ij. vt cõfunde
remur inobedientes eſſe ad leuia que nobis ex eius ipe
rio iniungũtur. Leuit. vj. Ignis in altari. ſcʒ cordis mei
ſemꝑ ardebit. quem nutriet ſacerdos/ homo contritus
ſubijciens ligna/ ſcʒ memoriã crucis. per ſingulos dies/
ſcʒ cõtinue. ¶ Quartũ eſt ſeparatio rei ab aliquo magis
flexibili cui adherebat. vt patʒ in corio adherẽti ligno: qđ
flecti nõ poteſt niſi a ligno ſeparetur. ſic expedit ei q̃ ꝑfe
cte obedire vult: ꝙ voluntatem ſuã ab omni re tẽporali
ſeparet: ⁊ eam recolligat. vt habeat eã paratum quando
mãdatum ſuperioris veniet. ps. cxviij. Paratus ſuʒ ⁊ nõ
ſum turbatus. Item. ps. lvj. Paratum cor meũ deus pa
ratum cor meum. Bern. Paratum ad ſublimia/ paratuʒ
ad humilia/ paratum ad oĩa. ¶ Quintũ eſt alicui⁹ liquo
ris admiſtio. vt pellis dura vngitur: vt ſit tractabilior. et
terre dure aqua miſcetur. ſimiliter vnctio gratie neceſ
ſaria eſt vt cor magis obediens fiat. Ideoq̃ qui in reli
gione eſt frequẽter in oratione debet ſupplicare vt gra
tiam obediẽdi ei tribuat: ⁊ cor eius leuiat ⁊ humiliet ſpi
ritusſanctus: ⁊ prelato beneplacitum ſuũ deus inſpiret.
Aug. x. lib. ꝯfeſ. Domine cõtinentiã iubes. da qđ iubes. et
iube qđ vis. ¶ Valet etiam ad obedientiã imperan
tis modeſtia. Seneca. Remiſſius imperãti melius pare
tur. Greg. Qui ab vnoquoq̃ bono etiã ſubiectos vetat:
neceſſe eſt vt multa ꝯcedat. ne obedientis mens fundit⁹
intereat: ſi a bonis oĩbus repulſa ieiunet. Unde dñs Ade
vnicã arborem ꝓhibuit: oẽs alias cõceſſit. Gen. ij. ⁊. iiij.
Reg. xij. populus inobediẽs factus fuit ꝓpter graue im
periũ. iij. Reg. xij. viij. q. j. denique. facit ad hoc. xxvj. q. vij. al
ligant. xlv. di. cum btũs. Unde ⁊ dñs nõ p̃cepit Petro: ſʒ
rogauit vt nauẽ a terra ſubducat. Luce. v. In quo cõfun
ditur ſuꝑbia prelatorum qui ſemꝑ imperant: ⁊ ꝑ obediẽtiaʒ
mandant: ⁊ vix aut nunq̃ rogant. Gladius in manu fu
rioſi p̃ceptum p̃ceps in ore p̃lati. Ezech. xxxiiij. Cũ auſte
ritate imperabatis eis ⁊ cũ potentia. xlvij. di. hoc hʒ. faci
unt ad hec. xlv. diſti. licet. j. ⁊. ij. xcv. diſt. eſto. xj. q. iij. rogo.
Hoc etiã eſt ꝯtra illos prelatos qui pro quacũq̃ cauſa ⁊
p̃cipitanter excõicationis ſniãs ⁊ aliam cenſuram fulmi
nant in ſubiectos. ꝯtra illa. c. xj. q. iij. nemo. c. nullus ſacer
dotũ. ex de ſen. excõ. ſacra. ⁊. c. ij. cum medicinalis. li. vj. et
de re iud. cũ eterni. lib. vj. Seneca. Generoſus eſt anim⁹
⁊ in p̃tate naturaliter recalcitrãs. facilius ducitur q̃ tra
hatur. Uera eñ obedientia ⁊ pura imponẽda charitatẽ
reſpicit nõ timorem. j. Pet. j. Caſtificantes aĩas in obedi
entia charitatis. Ouidius. Si quotiens peccant hoĩes
ſua fulmina mittat Juppiter: exiguo tempore nullus erit.

Obediẽtie grad⁹ ſeptem ¶ O Gradus autẽ obedientie ſm Bern. ſeptem ſunt.
¶ Primus eſt obedire libenter. quẽ gradũ (vt ipſe ait)
nec põt aſcendere qui voluntatẽ precipientis ſed ſuam
nõ fecerit. Libenter obediebat qui dicebat Joã. iiij. ⁊. vj.
Meus cibus eſt vt faciam voluntatẽ eius qui miſit me.
Aug. x. lib. cõfeſ. Optimus tuus miniſter eſt: qui nõ ma
gis intuetur a te audire qđ ipſe voluerit: ſed potius hoc
velle qđ a te audierit. Bern. Quiſquis occulte ſatagit vt
qđ vult ipſe hoc ei prelatus iniũgat: ipſe ſe ſeducit ſi for
te ſibi quaſi de obedientia blandiatur. Neq̃ eñ in ea re
ipſe p̃lato ſed magis ei prelatus obedit. Paratã ad deũ
voluntatẽ oſtendit Paulus dicens. Act. ix. Dñe quid vis
me facere. Bern. in ſermonibus. Nec dubiũ quin amplio
rem gratiã mereatur qui obedientẽ ſe exhibet ante man
datuʒ q̃ qui obedire ſatagunt poſt mandatũ. Requirit
dñs oblationes voluntarias. Exo. xxv. Oĩs volũtarius
⁊ prono aĩo offerat primitias dño. coacta eñ ſacrificia

deo nõ placẽt. xx. q. iij. preſens. Sed quidaʒ religioſi ſunt
ſimiles ruſticis qui dñis ſuis nullum ſeruitium volũt fa
cere niſi coacti. ⁊ de hoc ſupra dixi. Et notandũ ꝙ liben
ter obedire precipue laudabile eſt quũ grauia iniungũ
tur. Unde ſuper illud. j. Reg. xv. Melior eſt obedientia.
gloſ. Aug. Sciendũ eſt ꝙ obedientia aliquãdo recuſat.
viij. q. j. ſciendum. ⁊ de hoc. ſ. Hinc Moyſes p̃ncipatum
populi humiliter recuſat. Exod. iij. ⁊. iiij. c. Paulus autẽ
audacter dicit Actuũ. xxiij. c. Ego nõ ſolum ligari in hie
ruſalem: ſed mori paratus ſum. Eſt notanduʒ inſuper ꝙ
obediẽtia in difficilioribus humilitatis gratior eſt. ⁊ ex vl
tima ſuperbie radice procedit. Bern. de precepto ⁊ diſpẽ
ſatione. In obediendi ratione hec regula generalis te
neatur. vt in difficilioribus quibuſq̃ agendis obediẽtia
gratior: q̃ preuaricatio grauior iudicetur. Et in faciliori
bus minuſq̃ oneroſis contẽptus dãnabilior q̃ actus cõ
mendabilior exiſtimetur. Aug. xiiij. de ciui. dei. In para
diſo tanto maior inobedientia fuit: quãto id quod prece
ptum eſt nullius difficultatis fuit. Ubi enim magna eſt
inobedientia: pena ꝓpoſita. Quiſnã ſatis explicet quan
tum malum ſit nõ obedire in re facili: ⁊ tante poteſtatis
imperio: ⁊ tãto terrenti ſupplicio? ¶ Secũdus gradus
eſt obtemperare ſimpliciter. Multos enim videmus ſm
Bern. poſt precipientis imperium multas facere q̃ſtio
nes: ſepius ingeminare/ Unde hoc venit? Quis hoc inue
nit conſiliuʒ? inde murmuratio/ excuſatio/ ſimulatio/ im
poſſibilitatis aduocatio. ps. xvij. In auditu auris obedi
uit mihi. vt oſtendat vno eodemq̃ momento proceſſiſſe
⁊ imperantis imperium ⁊ obſequentis obſequium. ⁊ de
hoc ſatis ſupra. ¶ Ad ſimplicitatem obedientie ptinet
non iudicare quid vel quare precipiatur. Bern. in lib. de
conſideratione. Omnibus nobis maxime in cõuerſiõis
initio nulla magis virtus nobis neceſſaria eſt: q̃ ſimpli
citas humilitas ⁊ grauitas verecũda. Bern. ad fratres
de monte dei. Perfecta obedientia maxime in ſuſcipien
te indiſcreta eſt. hoc eſt nõ diſcernere quid vel quare pre
cipiatur. ſed ad hoc bene niti: vt fideliter ⁊ humiliter fiat
quod a maiore precipitur. Idem loquens de nouitio ait.
Stultus fiat: vt ſit ſapiens. ⁊ hec omnis ſit eius diſcretio
vt in hac parte nulla ſit ei. Idem in ſermonibus. Rara
auis in terris diſcretio. Ideo diſcretionis locum fratres
in nobis ſuppleat virt⁹ obediẽtie: vt nihil plus nihil mi
nus nihil aliter q̃ imperatum ſit faciatis. Deutero. xij.
Quod precipio tibi hoc tm̃ facias: nec addas quicq̃: nec
minuas. facit qđ legitur ⁊ no. xlv. diſt. diſciplina. ex de of.
cuſt. c. j. Quum Julius Ceſar in perdomandis hoſtibus
quinq̃ annorum ſibi permiſſum terminũ pertranſiſſet:
licet glorioſe triũphaſſet: honor tamen debitus denega
tus eſt ei. nec vrbem intrare permiſſus eſt: eo ꝙ vltra ter
minũ ſibi prefixum moram traxiſſet. Deutero. xij. Non fa
cietis ibi quod nos facimus hic hodie. ſinguli quod re
ctũ ſibi videtur. Aug. v. de ciui. dei. c. xviij. narrat de Tor
quato qui filiũ: qui non ſolum nõ cõtra patriam ſed etiã
pro patria pugnabat: tamen quia contra imperium ſuũ
hoc feciſſet occidit: ne plus mali in exemplo imperij con
tempti q̃ gloria occiſi hoſtis eſſet. ⁊ etiam hoc poſui in
prima parte iſtius operis. ſ. in. §. ſed licet. ff. conſimile. in
xlij. ar. ⁊. in. §. cum vo. ff. amplius. in. xlij. ar. Scðm etiam
leges ſiquis extra aciem contra preceptum ducis etiam
fortiter pugnauerit ⁊ vicerit: tamen punitur. quia cõtra
preceptum fecit. ff. de re mili. l. iij. §. in bello. ⁊ no. xxiij. q.
v. relegentes. in gloſ. j. Et Bern. ſuper Canti. Qui veſtri
curam ſemel credidiſtis: quid rurſus de vobis vos intro
mittitis? Perfecte obediens debet ſe habere vt iumen
tum. ps. lxxij. Ut iumentum factus ſum apud te. Idem
lxxvj. Deduxiſti ſicut oues populum tuum. Et iterũ. lxxix.
Qui deducis velut ouẽ Joſeph. De iſta materia ſatis
per Jo. caſſ. in. iiij. li. de inſtitutis renũtiantiũ in vlti. c. de
nouitio ꝑ p̃rem Pynuiũ informato. Simplicitateʒ obe
dientie multũ amabãt antiqui patres in diſcipulis ſuis.

Ideo in principio non precipiebant eis congrua ⁊ diſcre-
ta. Unde in vitis patrū dixit quidā abbati paſtori. Senio-
res nō loquūtur ab initio fratribus recta: ſed magis di-
ſtorta. ⁊ ſi viderint quia ea que torta ſunt faciūt: iam eis
nō loquūtur niſi quoad expedit: agnoſcentes q̄m in oi-
bus obedientes ſunt. Debent inferiores audire manda-
ta ſenioꝝ ⁊ prelatorū, quaſi a deo decerentur. Matth. x.
Qui vos audit me audit. Luce. x. xxi. di. in nouo. Unde ſi-
cut nō diſcernerent ſi aliquid a deo eis preciperetur: ſed
humiliter illud implerent: ſic nō debent diſceptare de mā-
datis p̄lati. Bern̄. Nō te moueat magiſtri impetus indi-
ſcreta poteſtas: ſꝫ memento q: nō eſt poteſtas niſi a deo
⁊ qui poteſtati reſiſtit: deo reſiſtit. xi. q. iij. qui reſiſtit. xxiij.
q. j. quid culpatur. Roma. xiij. Coloſ. iij. Ephe. vj. Hebre.
vltio. Serui obedite per oia dn̄is. Et ſequit. Quodcūq̄
facitis ex animo operamini ſicut dn̄o et nō hominibus.
Cādide eſt ⁊ ipe-rādum ⁊ obedien-dum. ¶ Tertius gradus eſt hilariter obedire. Hilarem enim
datorem diligit deus. ij. ad Coꝛ. ix. ex de dona. c. j. Bern̄.
Serenitas in vultu, dulcedo in ſermonibus, multū colo-
rant obedientiā obſequētis. Nubiloſa corporis cōpoſi-
tio, ⁊ facies tenebris triſtitie occecata vel obfuſcata, ab
animo receſſiſſe ſinceram ⁊ iocūdam animā ſignāt. In-
compoſitio eīn corporis (ſm Aug.) inequalitatē mentis
indicat. xlj. di. §. ſicut ergo. Sed ⁊ ſuperior cū hilari vul-
tu precipiat. Qui eīn libenter obediat hoi triſtitiā efflan-
ti. Ephe. vj. ibi. Et vos dn̄i eadem facite illis remittētes
minas. Eccli. xxxv. In oi mādato hilarem fac vultū tuū.
Ouidius. Super omnia vult us Acceſſere boni. Qui cū
murmure obediunt felle deum paſcūt. ps. lxviij. Dederūt
in eſcam meā fel. Cibus chriſti obedientia eſt. vt ſupradi-
ctum eſt Jo. iiij. Meus cibus eſt ⁊c. fel inquā murmurꝫ.
Obedientia taliū eſt quaſi obedientia demonū. Ad p̄ce-
ptum enim chriſti exibant demonia a multis clamantia.
Luce. iiij. qui licꝫ obediant, nō t̄n obedientes ſunt: etſi di-
cantur eſſe. Matth. xxvij. Inuenerunt hoiem cirenenm
ſimonem noie: ⁊ hunc angariauerūt. Uere eīn tales cum
multa ſui angaria ⁊ prelatoꝝ triſtitia ⁊ melancholia obe-
diunt. ſicut hodie inter religioſos continua experientia
manifeſtat. Tales ſunt vt magni lapides: q̄ moueri non
poſſunt ſine afflictione mouentis. Eccli. x. Qui trāffert
lapides: affligetur ab eis. Ad lrāꝫ hodie ſi p̄latus trāſſe-
rat de loco ꝯſolabili fratrem ad aliū locum nō ſibi conſo-
labilem: afflictionē ⁊ perſecutionē recipiet a fratre trāſla-
to. Tales ſunt vt rote carri: nō ſolum in hoc ꝙ ꝓ defectu
vnctionis murmurant: ſed q: vnus alterū precedere non
vult. nō faciam hoc dicit vnus niſi ille idem fecerit. Eccli
xxxiij. Precordia fatui quaſi rota carri. vnde Jo. xxj. quū
dixiſſet dn̄s Petro: Sequere me. ⁊ ille dixiſſet de Joāne.
Hic aūt quid? ait ei dn̄s. Quid ad te? tu me ſequere. Ta-
les etiam ſunt ſicut imagines in edificijs que ſuſtinēt co-
lūnas: que in facie triſtitiam oſtendūt. ¶ Prelat⁹ cuius
ſubditi cum triſtitia ⁊ murmure obediūt: ſimilis eſt illi q̄
habet oia mēbra infirma: q̄ neceſſe habet mouere: ⁊ nul-
lum mouere pōt ſine magno labore ⁊ dolore: vnde eſt in
magna miſeria. Prelatus talis imperat iſti: ⁊ ipſe affligi-
tur ⁊ contriſtatur. ⁊ ipſe cum eo. ⁊ ſic qui obſequi debue-
runt offendunt. Hebre. xiij. Obedite prepoſitis veſtris: ⁊
ſubiacete eis. Ipſi eīn peruigilant quaſi rationē pro ani-
mabus veſtris reddituri. vt hoc faciant cū gaudio ⁊ nō
gementes. hoc eīn nō expedit vobis. Seneca in li. de offi-
cijs. Ita a natura comparatū eſt: vt altius iniurie q̄ me-
rita deſcendant. Illa cito defluūt. has tenax memoria cu-
ſtodit. Satiſfacit dn̄s pro obedientia aliquoꝝ: ſi afflictio-
nem quā ipſi faciūt ſuperioribus ſuis ignoſcāt. Quā ho-
die rationem prelatus pro ſubdito reddet dn̄o: quū raro
hodie quis obediat: niſi vbi conſolationem ſuam vide-
rit? Secure dicat eis prelatus ſi eos correxit: Mūde ſunt
manus mee a ſanguine veſtro. Actuū. xx. xliij. di. ephesijs
⁊ vide qđ legit ⁊ no. ex de off. or. irrefragabilis. ¶ Quar-
tus gradus eſt velociter obedire. Luce. xix. dictū eſt Za-
cheo. Feſtinans deſcende. ⁊ ſubditur remuneratio. Ho-
die ſalus huic domui facta eſt. Matth. iiij. Illi continuo
relictis retib⁹ ſecuti ſunt eū. ⁊ de Mattheo dr̄ Matth. Qđ p̄ce ptū eſt ci to ipleā
ix. ⁊ Luce. v. Surgens ſecutus eſt eum. Hiero. Perfecta
obedientia eſt imperfecta relinquere. Canti. v. Manus
eius tornatiles. Ualde gratum ſolet eſſe p̄ncipibus quū
precepta eoꝝ velociter adimplent. Prouerb. xxij. Vidiſti
hoiem velocem in opere ſuo. coram regibus ſtabit. non
erit ante ignobiles. Ethicus. Tolle moras: nocuit ſemꝑ
differre paratis. ex de reg. iur. li. vj. mora. Marianū raue-
natem ep̄m reprehendit Greg. ꝙ ſtatim in iniunctis ſibi
non obediuit. xviij. q. ij. dudum. Et epiſcopūꝫ ſipontinū.
xxvij. q. j. ſi cuſtos. ibi. Et ſtatim nō ſolum ⁊c. Et Sergiuꝫ
defenſorem. e. q. ⁊ cauſa. ſi homo. ibi. Omni ergo dilatio-
ne, omni excuſatiōe poſtpoſita. Et pape Victor dicit. Nā
ſi hoc agere cito neglexeritis ⁊c. xc. diſt. c. ſi. Et hic adde q̄
ſcripſi. ſ. in. §. ſpecies acidie. ℟. alia ſpecies acidie eſt tardi-
tas. in ar. lxxv. Et Gelaſius Caſtorinꝫ ep̄m. xviij. q. ij. pri-
dem. ¶ Quintus gradus eſt viriliter adimplere māda-
tum. Bern̄. Manū tuam miſiſti ad fortia. agendū eſt in-
ſtanter ⁊ conſtanter obediendum. Nec inter aſperitatem
verberū tam regalis eſt ſemita relinquenda. ⁊ loquit de
ſemita obedientie. ps. xxvj. Viriliter agite. Chriſtus hāc
ſemitam etiā pro morte ignominioſiſſima relinquere no-
luit. Phil. ij. Factus obediens vſq̄ ad mortem. Bern̄. ad
fratres de monte dei. Putas obedientie fructum quum
ſubditus audit obedientiā quā multis expetierat votis?
quū ei precipitur quod redoleat dignitatem? Ecōtrario
meritum aſſigna illi obedientie que terreat animū audi-
entis: grauis ad audiēdum: grauior ad implendū: ⁊ gra-
uiſſima ad tenendum. Ad hoc facit. xix. diſt. in memoriā.
in p̄n. ⁊. c. di. cōtra morem. in prin. ¶ Sextus gradus eſt
humiliter obedire. vnde Bern̄. Magna virtus humili-
tatis: ſine cuius obtentu virtus fortitudinis non ſolū vir-
tus non ſit: ſed etiam in ſuperbiam erūpit. Lu. xvij. Quū
feceritis omnia que precepta ſunt: dicite Serui inutiles
ſumus. quod facere debuimus fecimus. ¶ Septim⁹ gra-
dus eſt indeſinenter obedire. Bern̄. Perſeuerantia ſin-
gularis eſt filia ſummi regis. Matth. x. ⁊. xxiiij. Qui pſe-
uerauerit. vij. q. j. ſuggeſtum. Ideꝫ. Quid currere ꝓdeſt:
⁊ ante metam curſus deficere? Sic currite vt compreben-
datis. j. ad Cor. ix. Greg. in moral. Incaſſum quippe bo-
num agitur: ſi ante vite terminū deſeratur. quia fruſtra
velociter currit: qui prius q̄ ad metaꝫ perueniat, deficit.
de hoc de peni. diſt. iij. incaſſum. et de hoc legitur ⁊ no. ex
de renun. c. j. ¶ Hi ſunt ſeptem gradus ſcale quam vidit
Jacob. Gen̄. xxviij. Hanc viſionem vidit iacob dormiēs
in itinere lapide ſuppoſito capiti. gloſ. Caput ponit in la-
pide: qui chriſto inheret mente. Et ſm Augu. In itinere
dormire: eſt in via huius ſeculi ab impedimēto ſeculariū
actionum quieſcere. Beatus Baſilius, ⁊ Auguſtinus, ⁊
Benedictus, ⁊ Franciſcus, qui religiōnes inſtituerunt:
quū chriſto corde adheſiſſent: ⁊ a curis huius ſeculi quie-
ſcerent: ſpiritualiter viderunt viſionem illam. Scala hec
obedientia eſt. iuxta illud. Si vis ingredi ad vitaꝫ: ſerua
mandata. Matth. xix. Mar. ⁊. Luce. xviij. Cuius duo la-
tera poſſunt intelligi, paupertas voluntaria, ⁊ continen-
tia: vel abrenuntiatio proprij ſenſus ⁊ proprie volunta-
tis. ¶ Attendenda autem ſunt quatuor que de hac ſcala Circa ſcalaꝫ ab iacob vi-ſam cōſi-derāda.
dicuntur. ⁊ tria infra adduntur. Primū eſt ꝙ erat ſtans
ſuper terram. in quo notatur rectitudo intentionis. que
debet eſſe in ijs qui viam obedientie aggrediuntur. ⁊ ex-
cluditur per hoc macula intentionis terrene eoꝝ qui ha-
bent terrenā intentionem in religione. in q̄bus ſcala non
ſtat ſed potius iacet ſuper terrā. Eccl's. iiij. Cuſtodi pedem
tuū. i. intentionē ⁊ affectionem ingrediendo domū dei.
¶ Scd̄m eſt. cacumen eius tāgebat celū. in quo figura-
tū eſt ꝙ cōuerſatio religioſoꝝ in celis dꝫ eſſe. iuxta Pau-
lū. Noſtra cōuerſatio in celis eſt. Phil. iij. Uel ꝙ īmedia-
tus trāſit⁹ eſt in morte a via pfecte obediētie i celū. q: ſm

Digitized by Google

Berñ. A cella itur in celum. Parum em̄ vel nihil morantur perfecte obediētes in purgatorio: quia hic in purgatorio vixerunt. Vera em̄ religio purgatoriū ⁊ fornax eſt: in quo purgantur ⁊ depurgantur viri religioſi. de quo purificatorio igne. xxvij. q. j. ipudicas. ⁊ iuxta illud. Tāꝙ aurum in fornace ⁊c. Sapiē. iij. Et illud Eccli. ij. ⁊. xxvij. vaſa figuli probat fornax. de pe. di. ij. ſi em̄. vltra. iiij. colū. ꝟſi. ſedet. Et quia magis lucri eſt obediētia: vt ſupra plene oſtēſum eſt: ideo ſufficit hic ſoluere debita. quia in vero obediente chriſtus viuit ⁊ operatur. Gala. ij. Viuo ego quaſi nō ego. viuit vero in me chriſtus. Nec eſt veriſimile ꝙ in futuro deus ſit eoꝝ vltor. quorum hic eſt author.

¶ Tertium eſt ꝙ Jacob vidit angelos aſcēdentes ⁊ deſcendētes per ſcalam illam. in quo inſinuatur ꝙ via obedientie vita angelica eſt. ſiue em̄ deſcendant vere obedientes fratribus ſuis miniſtrādo. ps. ciij. Qui facit angelos ſuos ſpūs: ⁊ miniſtros ſuos ignem vrentem. ſiue aſcēdant deo aſſiſtēdo in oratiōe/ meditatione/ lectione/ ſicut angeli qui ſemper vident faciē patris. Matth. xviij. ad modum angelorum voluntatem dei peragūt. ad hoc ex de renun. niſi cum pridem. §. porro. xxvj. diſt. c. viri. Vñ quātum ad illos ipletur illa oratiōis dñice petitio/ Fiat volūtas tua ſicut in celo ⁊ in terra. Matth. vj. ¶ Quartum eſt ꝙ domin⁹ erat innixus ſcale. in quo inſinuatur ꝙ ꝑfecta obedientia ſe habet immediate ad deum. Nullum em̄ interuallum vel modicum eſt inter mortem veri obedientis ⁊ diuinam viſionem. ps. lxxij. Tenuiſti manum dexterā meā: ⁊ in voluntate tua deduxiſti me: ⁊ cum gloria ſuſcepiſti me. Eſa. lviij. Si auerterꝭ a ſabbato ⁊c. ⁊ ſequitur/ Dum nō facis volūtatem tuam ⁊c. ſequitur. Suſtollam te ſuper altitudinem terre: ⁊ cibabo te hereditate Jacob patris tui. Multū debet incitare eos q̄ ſunt in cella obedientie ad aſcendendum viriliter ſpes ⁊ deſiderium videndi dominū innixum ſcale. ſicut quū clamatur in obſidione alicuius caſtri illum habiturum centum libras qui ꝑmo intrauerit ſpes. ⁊ deſideriū tanti lucri facit aliquos per ſcalam aſcendere tenentes clypeos ſupra ſe: licet lapidibus deſuper percutiantur. Sic ſpes ⁊ deſiderium paradiſi deberent facere vt homines per ſcalā obedientie aſcenderent: omnes aduerſitates que occurrerēt ſuperando. Matth. xj. Regnum celoꝝ vim patitur: ⁊ violenti rapiunt illud. Vere enim violēti ſibi ſunt: qui abnegantes ꝓpriam voluntatem/ cogunt ſe alijs obedire. Felix talis coactio que eſt regni poſſeſſio. Item inſinuatur ex hoc ꝙ domin⁹ innixus erat ſcale: ꝙ ipſe paratus eſt iuuare ⁊ cōſeruare eos qui viam obedientie aggreſſi ſunt quaſi ſuos. ps. lxij. Adheſit anima mea poſt te: me ſuſcepit dextera tua. Attendendum eſt etiam qđ ſequit̃. Vere domin⁹ eſt in loco iſto. dicit Jacob. Deus ſe exhibet ſpecialiter vere obedienti: eum iuuando/ conſeruando/ prouidendo. ⁊ merito: quū ille exhibeat ſe ſeruū dei voluntatem eius adimplēdo. ¶ Itē attende ꝙ Jacob poſtea dixit. O ꝙ terribilis eſt locus iſte. ſanctus locus religionis ꝓpter dñi ꝑſentiam. ſolicite em̄ ſe debēt habere ꝑcipue q̄ ſunt in religione: pro eo ꝙ ibi domin⁹ preſens eſt. Hoc eſt vnū illoꝝ que deus requirit ab homine: ſcilꝫ ſolicite ambulare coram deo ſuo. Michee. vj. Terrorem domini incutere ijs qui peccant in locis ſanctis pena eorum qui in locis ſanctis peccauerunt: vt pena luciferi. Eſa. xiiij. xvj. q. ij. c. viſis. Et pena adam. Gen. iij. de vtroqꝫ. xl. di. quelibet occulta. Et Heliodorus quia profanauit templū: accipiens pecunias depoſitas in erario eius: calcibus equi terribilis apparentis percuſſus ſemiuiu⁹ relictus eſt. ij. Macha. iij. ſequitur. Non eſt hic aliud niſi domus dei ⁊ porta celi. Domus dei dicitur religio: quia in vere obediētibus domin⁹ habet domū. Porta vero celi vocatur religio: ꝓpter ꝓpinquitatem quā habet perfecta obedientia ad dei viſionem. Sed ve illis qui de porta celi faciunt portam inferni: de domo dñi ſpeluncam latronum. vt qui ſimoniace intrant religionem aliquā: vel ꝓprietarij ſunt ibi/ vel inobedientes/ vel incontinētes. Mat. xxj. Marci. xj. Luce. xix. ⁊ Jo. ij. Domus mea domus orationis vocatur. Vos autem feciſtis eam ſpeluncam latronū. j. q. iij. ſaluator. Nil em̄ prodeſſe humilibus obedientia videretur: ſi contemptus contumacibus nō obeſſet. ex de poſtu. pre. c. j. §. nos igitur. ij. q. v. quāto. Item ve illis religioſis qui de ſcala celeſtis regni ſcalam faciūt confuſionis. quorum peccata tanto amplius fetēt hominibus: quāto ipſi in altiori gradu ſanctitatis conſiſtunt. ſtercus enim hois qui eſt poſt angelos nobilior creatura: horribilius fetet ꝙ aliarū creaturarū. ¶ In comitatu ſenenſi cuidā ſimplici laboratori apparuit hec viſio tēpore meo non phantaſtica ſed veriſſima. videbat em̄ ille in domibus religioſorum mendicantiū ſcalam poſitam: cuius cacumē celos tangebat. que erat in terra fixa. ⁊ videbat continue ꝑ ſcalam illam homines aſcendere vſqꝫ ad celum: ꝓpellentibus eos religioſis illis qui ſtabant ad pedē ſcale. Et quū per eādem ſcalam ipſi religioſi aſcendere niterentur: per pauci aſcendebant: propellentibus eos deorſum cadere alijs viris fulgentibus qui ſuper ſcalam innixi erant deſuper. quā reuelationem quia ſimplex erat non intelligebat. vnde eā in domo predicatoꝝ retulit. ſed in parabolā verſa eſt. Ego aūt de viſione timeo. quia reuera religioſi huius tēporis cum noſtris ꝑdicationibus multos ad celum mittimus. ſed quia dicimus ⁊ nō facimus. Matth. xxiij. in ꝑn. xix. di. ſcdm. j. q. j. nō q̄les. multos nō ſaluādos formido. ¶ P Sequit̃ de partibus obedientie. Et notandū ꝙ eſt obedientia rephenſibilis: ⁊ obedientia commendabilis.

Obediētia rephēſibilis eſt triplex.

Obedientia reprehenſibilis eſt triplex. Prima eſt quū quis obedit creature inferiori hoie. vt pecunie. Eccle. x. Pecunie obediūt oia. Scđa eſt quū ⁊ remiſſione ſuperioris ⁊ quū ceruicoſitate inferioris fit. quū ille ſcꝫ obedit qui debet imperare. ⁊ ille imperat q̄ dꝫ obedire. quū ſcꝫ ille eſt ſupra q̄ debuit eſſe infra. ⁊ mēbrū ſupra verticē ſe extendit. Prouer. xxx. Per tria mouetur terra: ⁊ quartum qđ non poteſt ſuſtinere. Per ſeruū quū regnauerit. facit. lxxxix. diſti. ad hoc. hoceſt quū ratio obedit ſenſui carnali: ⁊ lex rationis legi carnalis. Roma. vij. xxxij. q. v. ſi paulus. Tertia eſt quū quis in malo ſimpliciter ſcꝫ in pctō obedit. Greg. Nunꝙ ꝑ obedientiā malū fieri debet. xj. q. iij. quid ergo. c. iulian⁹. Berñ. Facere malum. i. pctm̄ quolibet etiā iubente cōſtat nō eſſe obedientiam: ſed inobedientiā. Greg. Caueāt ſubditi ne plus ꝙ expedit ſint ſubiecti ⁊c. ij. q. vij. admonendi. Aug. Sic modus obedientie tenēdus eſt: vt bonis in malo nō conſentias. nec malis in bono ꝯtradicas. de hoc. xj. q. iij. §. Item eſt qñ ꝯtra equitatē. cū. c. multis ſe. Et de hoc ſatis ſupra in ꝑncipio hui⁹ materie ſcꝫ de obediētia dictū eſt.

Obediētia cōmēdabilis duplex.

Obedientia vero cōmendabilis quedā eſt neceſſaria: quedaꝫ abundans vel perfecta. Neceſſaria eſt quū aliquis obedit in ijs in q̄bus tenet̃ obedire. Abundans vero eſt quū obedit in ijs in q̄bus non tenetur obedire. Berñ. Subiectus hmōi obedientiā q̄ finibus cohibet̃ nouerit impfectam. Nam ꝑfecta obedientia legeꝫ neſcit: terminis non arctatur. neqꝫ ꝯtenta anguſtijs ꝓfeſſionis largiori charitate ⁊ humilitate fertur in altitudinem charitatis. Hec eſt ꝓfeſſio fratrū minoꝝ regularis: q̄ iubet in oibus obedire que nō ſunt ꝯtraria aie ⁊ regule. Nulla alia regula talem ⁊ ſic ſtrictā obedientiā hꝫ: ſed limitatā. ar. xviij. q. ij. hoc tm̄. Et de hoc ſupra ſatis dictū eſt: maxime in iſto articulo. §. ſed iterū facta. ꝟ. religioſi. poſt. v. folia. ¶ Iteꝫ ad ꝑfectionē obedientie ꝑtinet facere nō ſolū qđ iubetur: ſꝫ etiā ſicut iubet̃. Ber. Illū optimū dixerim obediētie gradū: quū eo ocio opus iniūctum recipit̃/ quo ⁊ precipitur. Gen. xvij. dꝫ de Abraā. Et circūdit carne preputij eoꝝ ſtatim ipſa die ſicut preceperat ei dñs. Mat. j. Exurgēs Joſeph a ſomno fecit ſicut ei ꝑcepit angelus. Jo. xiiij. Sicut mandatū dedit mihi pr̄ ſic facio. ¶ Et eſt notandū ꝙ eſt obedientia q̄ debetur ex natura: vt illa que debetur deo. Actuū. v. Obedire opꝫ deo magis ꝙ hoibus. ⁊ illa que

debetur

debetur parentib⁹ carnalibus. Ephe. vi. Filij obedite parentibus veſtris per oīa. hoc em̄ et iuſtū eſt. ⁊ Col. iij. Filij obedite parētibus veſtris per oīa. hoc em̄ beneplacitum eſt in domino. lxxxvi. diſt. nō ſatis. ℣. ceterū. Item eſt obediētia que nō debetur ex natura: ſed habuit voluntatem principium ſui: vel voluntatem liberam: vel non liberam. Voluntatem non liberā principiū ſui habuit obediētia quā ſeruus debet dn̄o. Col. iij. Serui per oīa obedite dn̄is veſtris. Voluntatē vero liberā ſui principium habuit obediētia quā vxor debet viro: vel quā ſubdit⁹ p̄lato. Ephe. v. Mulieres ſubdite ſint viris ſuis in oīb⁹. Gen̄. iij. Sub viri poteſtate eris: et ipſe dn̄abitur tui. xxxiij. q. v. manifeſtū. c. eſt ordo. c. cum caput. c. mulierem. c. mulier. Heb. xiij. Obedite ergo prepoſitis veſtris. ¶ M

Obediētie aduerſantia.

Ulta autē ſunt que obediētie aduerſant. et primo potiſſimū proprius ſenſus et ꝓpria volūtas: ſicut equus vidēs non eſt idoneus circuire ad molam: Sic qui hꝫ ꝓpriū ſenſum: non eſt aptus volubilitati obediētie. Deutero. xij. Nō facietis ibi qđ nos facimus hic hodie ſinguli quod rectū ſibi videt. Iudic. xvij. In illis diebus non erat rex in iſrl̄: ſꝫ vnuſquiſqꝫ qđ ſibi rectū videbatur hoc faciebat. De chriſto dicit Luc. ij. Et erat ſubditus illis. Bern̄. Quis non erubeſcit obſtinatus eſſe in cōſilio ſuo: quādo ſapiētia ipſa ipſum deſerit? Proprius ſenſus oculus eſt veteris hominis qui inimicus eſt deo: ⁊ ideo eruēdus eſt. Mat. xviij. Prouerb. iij. Ne innitaris prudētie tue: ⁊ ne ſis ſapiēs apud temetipſum. ex̄ de cōſt. c. j. c. ne innitaris. Ve qui ſapientes eſtis in oculis veſtris: ⁊ corā oculis veſtris prudentes. Eſa. v. Quō ſenſus ꝓprius obuiet obediētie: et quō non: quere. viij. q. j. ſciendū. Dicebat almus frāciſcus. Nō eſt ſine loculis: qui loculos ꝓprij ſenſus ſibi reſeruat. Ad literā verus obediēs ſtultus ſiat vt ſit ſapiēs. j. ad Corinth. iij. De cōſilio ꝓprio nō ſequēdo quere collationē moyſi de diſcretione ſcdam. in li. coll. Ioan. caſſi. vbi etiā dicit de paulo: qui euangelium quod didicerat per reuelationē: predicauerat cum virtute et ſignorū operatione: voluit cōferre cum Petro Jacobo ⁊ Joanne. Gala. ij. Dicebat pater Pinuſius cuidam iuueni quē ad profeſſionem recipiebat: ꝙ eſſet cecus ⁊ ſtultus vt eſſet ſapiēs. vt dicit in. iiij. li. inſtitutionū Ioā. caſſi. Et tota ſynodus Nicena. cccxviij. patrū ſtetit ſentētie ſolius pannutij. xxxi. di. Nicena. ¶ De ꝓpria volūtate notandū eſt ꝙ ipſa multū deo diſplicet: diabolo multū placet: homini multū nocet. Nec mirū ſi multū deo diſpliceat. ipſa enim eſt que primo deo iniuriatur. ipſa ſola aufert dominum ſuum deo et dat illud diabolo. Sicut em̄ obediētia efficit hoīeꝫ ſeruū dei: ſic ꝓpria volūtas efficit ſeruum diaboli. et ideo multū ſibi placet. Eccli. xviij. Poſt cōcupiſcētias tuas nō eas: et a voluntate tua auertere. ſi em̄ preſtas aīe tue cōcupiſcētias ei⁹: faciet te in gaudiū inimicis tuis. Propria voluntas homini multum nocet. Primo enim aufert deum. Bern̄. ſup Canti. Non dabit inobedienti copiā ſui tātus obediētie amator: vt mori ꝙ nō obedire maluerit. Secūdo beneficia dei homini ſubtrahit. Grego. Dignum eſt vt ab ei⁹ beneficijs quilibet ſit extraneus: q̇ eius iuſſionib⁹ nō vult eſſe ſubiectus. Tertio meritū euacuat. Eſa. lviij. Quare ieiunauimus et nō aſpexiſti? et ſubdit. Ecce in die ieiunij inuenit voluntas veſtra. Bern̄. ſup Canti. Grandē malū voluntas ꝓpria: qua fit vt bona tua tibi bona nō ſint. Quarto hoīem excōmunicat. ij. Theſſa. iij. Siquis non obedit verbo nr̄o: p epiſtolā hunc notate: et ne cōmiſceamini cū illo. xciij. diſt. ſi inimicus. Frater qui corripit ab eccleſia et non obedit: ſit tibi ſicut ethnicus ⁊ publicanus. Mat. xviij. xxiiij. q. iij. notandū. ij. q. j. ſi peccauerit. ex̄ de iudic. nouit. nemo excōmunicat niſi p cōtumacia. xj. q. iij. nemo. Quinto hominē furē efficit. ille em̄ q̇ eſt in religione proprie voluntatis: contrectat rem alienam ſcilicet ſeipſum domino inuito. legitur et no. ex̄ de elec. dudum.

Volūtatis ꝓpe incomoda.

Matth. xvi. Siquis vult poſt me venire: abneget ſemetipſum. vbi Grego. in homil. Non eſt laborioſum homini relinquere ſua: ſed valde laborioſum eſt homini relinquere ſemetipſum. minus q̇ppe eſt abnegare qđ habet. valde autē multū eſt abnegare quod eſt. Luce. xiiij. Oīs ex vobis qui non renūtiat oībus que poſſidet: non poteſt me⁹ eſſe diſcipulus. Inter alia poſſeſſa et corpus et anima eſt. vnde Luc. xxi. In patiētia veſtra poſſidebitis aīas vr̄as. Verus ergo obediēs nedum alijs: ſed et ſeipſo expropriatus eſt. vnde nec animā habet: nec corpus quodāmodo: quia prelati ſunt ad vtendū. xij. q. j. non dicatis. ex̄ de elec. ſi religioſus. li. vi. Sexto reddit hominem maledictum. Deutero. xxviij. Si audire nolueris vocē dn̄i dei tui: vt cuſtodias ⁊ facias mandata eius: venient ſuper te maledictiones iſte: ⁊ apprehendent te. maledictus eris in ciuitate ⁊c. Septimo idololatriaꝫ efficit. j. Reg. xv. Quaſi peccatum ariolandi eſt repugnare: et ſcelus idololatrie nolle acquieſcere. vbi dicit expoſitor. Idolum hominis eſt quicquid plus ꝙ deū colit ac diligit. Filijs ergo inobedientie volūtas ſua idolum eſt: cui⁹ nutus contempta dei voluntate ſequūtur. et quicquid ipſa iuſſerit: quaſi ſacroſanctū adorant. ad hoc. lxxxi. diſt. ſiqui. xxxij. diſt. §. verū. ℣. porro. ibi ait em̄ ſamuel. Et de hoc etiam. s̄. gloſ. ſola eſt obediētia que ſidei meritū poſſidet: ſine qua infidelis quiſqꝫ cōuincitur: etſi fidelis eſſe dicatur. Inobediēs negat deum inquantū dn̄s eſt. Grego. in moral. Contra deum ſuperbire eſt precepta eius peccādo tranſcēdere: q: quaſi iugum a ſe dn̄ationis excutit: cui per inobediētiā ſubeſſe cōtēnit. Octauo hominē a dignitate eijcit: vt patet in Saul. cui dicit ſamuel. j. Reg. xv. Quia proiecisti ſermonē dei: proiecit te dominus ne ſis rex ſuper iſrael. facit. xix. diſtin. nulli fas. Nono aduerſarium ſuſcitat. iij. Reg. xj. fecit ſalomō quod non placuerat dn̄o: ⁊ ſuſcitauit dn̄s aduerſariū ſalomoni. Decimo hominē cōfundit. Oſee. x. Confundetur iſrael in voluntate ſua. Eſa. xlv. Confundantur oēs q̇ repugnant ei. In hoc confunditur qui in religione ꝓpriā voluntatem ſequit: quia cōtrarium accidit ei illius quod intendit. querit alicubi conſolationem: et ex hoc poſt habet maiorem deſolationem: vel in remiſſione conſcientie: vel impugnatione penitētie: vel infirmitatem que quandoqꝫ ex hoc ſequit. Qui plus vult facere in religione voluntatem ſuam: plus cogitur facere cōtra eam. multa non conceduntur ſibi que conceduntur vero obedienti. Jonas fugere voluit voluntatem dei: ⁊ tn̄ impleuit eam inuitus. Jone. iij. Grego. Ecce ionam fugitiuū dei poteſtas inuenit. ſors ligat. mare recipit. et q: authoris voci obedire renuit: ad locū quo miſſus fuerat: ſuo reus carcere portatur. Undecimo hominem affligit. Unde ſaul inobedientem malignus ſpiritus exagitat. j. Reg. xvj. Homo ꝓprie voluntatis in religione animū habet inordinatum: et ideo affligitur. Aug⁹. in. j. li. cōfeſſi. Iuſſiſti dn̄e: ⁊ ſic eſt: vt pena ſit vnicuiqꝫ oīs animus inordinatus. Duodecimo hoīeꝫ morte tēporali ⁊ eterna dignū efficit. Deutero. xvij. Qui ſuperbierit nolēs obedire ſacerdotis imperio: moriatur. ex̄ qui ſi. ſint leg. per venerabilem. §. rationib⁹. et de ma. et obe. c. ij. Deutero. xxi. Si genuerit homo filiuꝫ cōtumacem: qui non audiat patris aut matris imperiū: ⁊ coercitus obedire cōtēpſerit: lapidib⁹ eū obruet ppl̄s. Joſue. j. Qui ꝯdixerit ori tuo (⁊ ſequit) moriat. iij. Reg. xiij. Vir dei q̇ inobediēs fuerit ori dn̄i: percuſſus eſt a leone: ⁊ tn̄ alter ꝓpheta deceperat eū: dicēs ꝙ angel⁹ dixerat ei vt inuitaret eū. Bern̄. Quid odit de⁹: aut q̇d perimit: p̄ter voluntatem ꝓpriā? ceſſet em̄ ꝓpria volūtas et infernus nō erit. ¶ Quidā heretic⁹ (ſicut i actis reperi) dixit. ꝙ nihil aliud erat infernus: niſi nō facere ꝓpriā volūtatē. ſup quo vide qđ ſcripſi. s̄. in. §. rurſum ꝙ dicit. in illo. ℣. in ar. lij. ¶ R

Ciendum inſuper eſt ꝙ eſt quadruplex obedientia. Una que obedit inſpirationibus ſanctis dei. de qua pꝫ. lxxxiiij.

Obediētia q̄druplex.

G

Audiam quid loquatur in me dominus deus. huic inſpi/
rationi obediuit illa mulier Sareptana de qua dicit dñs:
iij. Reg. xvij. Precepi mulieri vidue vt paſcat te. Hoc pre
ceptum. ſm Aug. non fuit vocale: ſed in mente inſpiratio.
de qua etiam obedientia poteſt intelligi illud ps. xvij. In
auditu auris/ſcilicet interioris/obediuit mihi. De interio
ri etiam locutione. Job. iiij. c. Ad me dictum eſt verbum
abſconditum. i. carnalibus ignotũ: et quaſi furtiue. i. latẽ
ter ſuſcepit auris mea/ſcʒ cordis venas ſuſurrij ei⁹. Bene
ſuſurrij ſunt modi qb⁹ ad intelligẽtiã nr̃am venit inſpira
tio dei. vide. ſ. e. ar. §. et ſm eorũ. ꝟ. ſʒ nunqd. Scd̃a obe/
diẽtia eſt/que fit legi dei et eccleſie. ex̃ de ma. ⁊ obe. c. j. ⁊. ij.
Theſſa. ij. Siquis non obedierit verbo meo: per epiſto/
lam ⁊c. Tertia que fit rectoribus et prelatis. de qua ple
ne. ſ. dictum eſt. Quarta que fit priuato homini propter
deum. de qua Petrus. j. Pet. ij. et ex̃ de ma. et obe. ſolite.
j. reſpõſo. ⁊ illud pauli/ad Ephe. v. Subiecti inuicem in ti
more chriſti. Tres prime ſunt neceſſarie ad ſalutẽ: quarta
de bene eſſe eſt et perfectorũ. Quinta poteſt addi: vt qs
obediat ꝓprie rationi ſequens eam. de qua dicit dñs Sa/
maritane. Uade voca virum tuum. i. intellectum et ratio/
nem. ſm Aug. pugnantem cõtra ſenſualitatem. Joã. iiij.
Leo. Tunc eſt vera pax hominis: et vera libertas: quãdo
et caro iudice regitur: ⁊ animus deo per fide gubernatur.
Quãtum obediens eſt ſpiritus deo: tantum et caro ſpiri/
tui. ſm Hugo. ſancti victoris. ⁊ quãtum deo ſpiritus recal
citrat: tantũ ſibi caro. ¶ De errore vero illorum qui dicũt
deo/⁊ nõ homini obediendum: plene. ſ. ſcripſi inter erro/
res beghardorum. et ꝙ plurimis authoritatib⁹ ⁊ teſtimo
niĳs noui et veteris teſtamenti/⁊ iure canonico ⁊ ciuili ꝓ/
batum eſt/non ſolum deo: ſed etiam hominib⁹ neceſſario
obediendum eſſe. vnde hic nõ repeto: ſed ibi vide in iſta
ſcd̃a parte iſtius operis. in. §. tertius error. i ar. liij. ¶ Sed
adhuc de virtute obedientie inſtruat nos ille humilis et
obedientiſſimus pater Franciſcus in ſuis legendis. Legi
tur ꝙ quodã tẽpore ſedens ipſe inter fratres/tale quod/
dam emiſit ſuſpirium dicẽs. Uix aliquis religioſus eſt in
toto mũdo: qui perfecte obediat prelato ſuo. perterriti fra
tres et timore perculſi: dixerunt ei. dic nobis pater q̃ ſit ꝑfe/
cta obediẽtia. At ille verum deſcribens obedientem ſub
figura corporis mortui. Coll. iij. xvj. q. j. placuit. ij. reſpõſo.
tolle inquit corpus exanime: et vbi placuerit pone. vide/
bis non repugnare motum. non murmurare ſitum. quod
ſi ſtatuatur in cathedra: nõ alta: ſed ima petit. Hec eſt hu/
militas ſine qua nullus obediens eſt. vt. ſ. dictum eſt. ps.
cxij. Humilia reſpicit. ſi collocetur in purpura duplo pal/
leſcit. Hic ait verus obediens eſt: qui cum moueatur: non
dĳudicat. vbi locetur: non curat. vt tranſmittetur: nõ ſup
plicat: nec inſtat. euectus ad officium ſolitam tenet humi
litatem. xcv. diſt. epiſcopus in eccleſia. c. diſt. cõtra morem.
plus honoratus plus reputat ſe indignum. ¶ Alia vice
de hoc loquẽs. conceſſas poſt petitionem ꝓprie licentias/
dixit. iniunctas vero nec poſtulatas ſacras obedientias
nominauit. vocauit autẽ obedientiã tutiorem ꝙ licentiã:
q: in iſta prima volũtas regnat: et ideo non eſt pura obe
diẽtia. xij. q. j. nolo. ⁊. c. non dicatis. Summã vero obediẽ
tiam/⁊ in qua. ex̃ de ſacra vnc. c. vnico. §. ad exhibendum.
ibi. vt cortina cortinã trahat. nihil habet caro et ſanguis.
illam eſſe credebat qua diuina inſpiratione. xix. q. ij. due.
ex̃ de regu. licet. inter infideles itur. ſiue ob proximorum
lucrũ: ſiue ob martyrij deſiderium. hãc vero petere multũ
deo dĳudicabat acceptũ. per obedientiã vero raro preci/
piendum cenſuit. nec primo iaculum fulminandũ: quod
debet eſſe extremum. Uide quod no. xxxv. diſt. c. j. gloſ. ſi.
⁊ quod no. ſ. in iſto ar. in. §. cõmendabilis. ꝟ. valet etiam.
Ad enſem inquit nõ cito manus mittenda eſt. enſem vo/
cabat obedientiam. ſicut vocatur excõmunicatio. xvj. q. ij.
viſis. Quum vero qui precepto obedientie obedire non
feſtinaret: nec deum timeret: nec hominem cenſuit reuere
ri. Nam quid in temerario preceptore authoritas impe/
randi: niſi gladius in manu furioſi? quid vero deſperati/
tius religioſo obedientiã contẽnente? Tã vberem aſſere/
bat obediẽtie ſancte fructũ: vt eis qui iugo eius colla ſum
mitterent: nil tẽporis ſine fructu tranſiret. quere. ſ. in iſto
ar. Et dicebat in prelatione caſus. xl. diſt. ante oĩa. xiij. diſt.
nerui. in laude precipitium vane glorie. vj. q. j. ſunt pluri/
mi. xj. q. iij. inter. in humilitate ſubditi anime lucrũ eſt. qꝛ
in vero obediẽte nihil tẽporis ſine lucro tranſit. vt prox.
dicit. ſ. cur ergo periculis plus ꝙ lucris attendimus: quũ
tẽpus ad lucrandum acceperimus? Gala. vj. Dum tẽpus
habemus operemur bonũ. Grego. Omne tẽpus tibi im/
penſum/requiretur a te qualiter fuerit expenſuʒ. dñs enĩ
non venit miniſtrari: ſed miniſtrare. ⁊ dixit: Quicũqʒ in/
ter vos voluerit maior fieri: erit veſter miniſter. et quicũqʒ
voluerit primus fieri: erit veſter ſeruus. Luce. xxij. Mat.
xx. diſt. xl. quicũqʒ. Abhorrebat quippe ſanctus Frãciſcus
ſuperbiã oim malorũ originẽ: et inobedientiã peſſimã ei⁹
prolẽ. Tob. iiij. Nam inobediẽtis fratris capitiũ in mediũ
flammarũ fecit proĳci vt oẽs aduerterent quãta/qualiqʒ
vindicta ſit offenſa inobediẽtie percellenda. Dicebat etiã
chariſſimi fratres ꝑmo verbo ꝓceptum implere: nec expe/
ctetis iterandum. Idem poſui. ſ. in pn̄. iſtius ar. in. §. j. qꝺ
dicit. Nihil etiam impoſſibilitatis cauſemini: qm̃ et ſi ſu/
pra vires ipſe mandarem: merito obediẽtia non careret.
Ipſe etiã in quodã capitulo ſancte marie de portiuncula
reſignauit officium miniſtri generalis: et promiſit obediẽ
tiam fratri Petro cathanij ſicut generali. ac deinde vſqʒ
ad mortem ſemꝑ remanſit ſubditus quaſi vnus de aliĳs
fratribus. immo non ſolum generali miniſtro et prouin/
ciali ſubditus eſſe voluit: qm̃ in quacũqʒ prouincia mora
batur vel iret ad predicandum obediebat miniſtro illius
prouincie. ſed etiam propter maiorem perfectionem ⁊ hu
militatem longo tẽpore ante mortem ſuam. Quadã vice
dixit generali miniſtro. Uolo vt cõmittas vicem tuam de
me ſemꝑ vni de ſociĳs meis cui obediam vice tua: quoniã
propter bonum et virtutem obediẽtie in vita et in morte/
ſemꝑ volo ꝙ maneas mecum. Et exinde vſqʒ ad mortem
ſemꝑ habuit vnũ de ſociĳs ſuis guardianum/cui obediẽ
tiã promittebat et ſeruabat vice generalis miniſtri. Dixit
etiam quadã vice ſociĳs ſuis. inter alias hanc gratiam cõ/
tulit mihi altiſſimus: ꝙ ita libenter obedirem fratri noui/
tio qui intraret hodie in religionẽ: ſi eſſet meus guardia/
nus: ſicut ille qui eſſet ſanctus et antiquus in religione:
qm̃ ſubditus ſuum prelatum non hominẽ debet cõſidera
re: ſed deũ. ꝓ cui⁹ ar. Luc. x. Qui vos audit ⁊c. xj. di. in no
uo. ⁊. viij. q. j. qui vos. ij. q. vij. accuſatio. amore ſibi ſubdi/
tus eſt. Et quãto prelatus vilior eſt et ſimplicior: tanto ei
obediens ꝓpter deuʒ maius meritũ hʒ: q: humilius agit.
ar. j. q. j. non quales. ſubditus enĩ prelatum ſuũ vice dei ſu
pra caput ſuum poſuit. xix. q. iij. ſtatuimus. ex̃ de elec. ſi reli
gioſus. li. vj. xviij. q. iij. §. j. in fi. ps. lxv. poſuiſti homines ſu/
per capita noſtra. Similiter dixit. non eſt prelatus in toto
mũdo: qui tãtũ timeatur potius ametur. di. xcv. eſto. a ſub
ditis et a fratribus ſuis: quantũ dñs faceret me timeri a
fratribus meis ſi vellem. ſed hanc gratiam cõtulit mihi al
tiſſimus: ꝙ volo eſſe cõtentus oibus et cõmunis ſicut qui
minor eſt in religione. vnde quũ alĳ fratres non ſatiſface
rent ſibi in neceſſitatibus ſuis: vel dicerent ei aliqꝺ verbũ
per quod ſolet homo moueri ad ſcandalũ: ſtatim ibat ad
orationem: ⁊ in reuerſione ſua nolebat recordari: dicens
talis frater mihi nõ ſatiſfecit: vel dixit tale verbum: q: cha
ritas oia ſuſtinet. j. Cor. xiij. mihi. immo quodã tpe ſue in/
firmitatis/oẽs ſuos ſocios reſignauit generali miniſtro
dicens. nolo habere ſocium ſpecialem: ſed ꝓpter amorem
dñi dei fratres de loco ad locũ mihi prouideant ⁊ me aſſo
cient. ſicut dñs inſpirauerit eis. Et ait. vidi iam cecum q̃
non habebat niſi caniculã pro duce itineris ſui. Dixit etiã
ſemel ſocio ſuo. non videor mihi frater minor eſſe: niſi fue
ro in ſtatu quem tibi deſcribam: Ecce prelatus fratrũ exi/
ſtens: vado ad capitulũ predico et cõmoneo fratres ⁊ in

ſine dicit ſupra me. nō cōuenis nobis q: illiteratus. xxxvj. diſt. illiteratos. es elinguis: idiota et ſimplex. xxxix. diſt. petrus. tandem eijcio: vilipenſus/cum opprobrio ab omnibus. Dico tibi niſi eodem vultu. eadem mentis leticia. et eodem ſanctitatis propoſito/hec verba audiero que audiui quū factus fui prelatus ⁊ a fratribus laudatus: vere mortuus erat mūdo. Col. iij. frater minor nō ſum. et ideo: quia humillimus et obedientiſſimus fuit: obediat ei dominus ad votum et creature. vt. s. in iſto ar. dixi in. §. ad cōmendationē. ꝟ. j. vt apparet in ſua legenda. Exponebat etiam illud Luce. xiiij. ⁊ Joā. xij. Qui non renunciat omnibus que poſſidet: non poteſt meus eſſe diſcipulus. Mat. x. Et qui voluerit animā ſuam ſaluam facere: perdet eam. Ille homo relinquit omnia que poſſidet: et perdit corpus ſuum: qui ſemetipſum totum prebet ad obediendum in manibus ſui prelati. Et quicquid facit aut dicit quod ipſe ſciat ꝙ non ſit cōtra voluntatem eius: dummodo bonū eſt q̄d facit aut dicit: vera obediētia eſt. Et ſi quādo ſubditus viderit meliora anime ſue/ꝙ̄ ea que prelatus ſibi precipit: ſuam voluntatem deo ſacrificet: que autē ſunt prelati ſtudeat adimplere. Nam hoc charitatiua. j. Pet. j. obedientia eſt que deo et proximo ſatiſfacit. Si vero prelatus precipit aliquid cōtra animā ſuam ſubdito: licet ei nō obediat: vt plene dictū eſt in prin. iſtius ar. in. §. j. tamē ipſum prelatū non dimittat. viij. q. iiij. nonne. Et ſi ab aliquo inde perſecutionē ſuſtineret: magis eos diligat ꝓpter deū Matth. v. nam prius ſuſtineat: ꝙ̄ velit a ſuis fratribus ſeparari. ad hoc. xxiij. q. iiij. c. j. cum. vij. ſe. c. vij. q. j. §. hoc tn̄. ꝟ. cum autē. viij. q. iiij. nonne. Talis non recedens: nec peccato obediens/vere permanet in perfecta obedientia: q: ponit aīam ſuam pro fratribus ſuis. Joā. x. Unde et dicebat. ſunt multi religioſi/quibus ſua meliora videntur: ꝙ̄ que ſui prelati precipiunt. Luce. ix. ⁊ tales retro. de pe. di. ij. pēnata. aſpiciunt: ⁊ ad vomitum proprie voluntatis redeunt. ij. Pet. ij. hi homicide ſunt. ⁊ ꝓpter mala ſua exempla multos animas ſuas perdere faciūt. xj. q. iij. precipue. Exponebat etiam verbum illud domini. Non veni miniſtrari: ſed miniſtrare. Matth. xx. Illi qui ſunt ſuper alios cōſtituti prelati/tantū de illa prelatione glorientur: quātum ſi eſſent ad abluendum pedes fratrum in officio. Et quātum magis turbantur de ablata ſibi prelatione/ꝙ̄ de pedum officio: tanto magis loculos ad periculum aīe cōponunt: quia ambitioſi. j. q. vj. ſicut. Et dicebat. beatus ille prelatus/q̄ inuentus eſt ita humilis inter ſubditos ſuos: ſicut qn̄ eſt inter dn̄os ſuos. Et beatus ille ſeruus q̄ ſemꝑ eſt ſub virga correctionis et obedientie. talis enim purgatur: quia obedientia purgatorium vt dixi. s. in iſto ar. ⁊ purgat a malo creſcit in bono in virtute proficiendo. de pe. diſt. ij. dum ſanctam.

Dicebat beatus egi

dius beati Franciſci ſocius: et erat laicus: quātomagis eſt cōſtrictus religioſus amore dei ſub iugo obedientie: tāto maiorem reddit fructum. Et quātomagis eſt religioſus obediēs ⁊ ſubiectus prelato ſuo propter honorē dei: tāto magis eſt verus pauper carens ſenſu proprio/pauper ſpū. Matth. v. ideſt humilis et timens deū ſm Aug. ⁊ mūdus a peccato ſuo purgatus in camino paupertatis/vincens cor ſuū de ſenſu ꝓprio: quod eſt difficillimū. Eſa. xlviij. Elegi te in camino paupertatis. l. diſt. ⁊ purgabit. Pre ceteris hoībus huius mūdi religioſus bene obediēs ſimilis eſt militi bene armato ſedenti ſuꝑ bonum equum: qui tranſit ſecurus inter hoſtes: et nemo pōt offendere eum. Religioſus autē obediens cū murmure/ſimilis eſt militi inſidenti equo malo: qui tranſiens inter hoſtes cadit: et ab inimicis capitur/vulneratur ⁊ vinculatur: et in carcere mittitur: ⁊ quādoq̄ occiditur. Religioſus qui in propria vult viuere voluntate: ad ignem inferni vult ire per propriam voluntatem. ſm Bern. ⁊ dixi. s. eo. ar. §. multa. in ſi. Et ꝙ̄diu bos

Religioſus obediēs cui cōparetur.

tenet caput ſub iugo implet horreū frumēto. xiij. q. j. §. hiſta. Bos autem non tenens caput ſub iugo: ſed vagando diſcurrens: ſibiipſi magnus dn̄s videtur: ſed frumento horrea non implentur. Magni ſapientes ponunt caput ſub iugo obediētie humiliter. ſtulti de iugo obedientie caput abſtrahūt. Religio ſcilꝫ mater qn̄q; filium ſcꝫ religioſum exaltat: q̄ poſtꝙ̄ magnus effectus eſt: matri ꝓpter ſuā ſuperbiam non obedit: ſed eam deridet et ſpernit. imo matrem lacerat. ij. q. vj. ad romanā. ij. filium. ⁊ ipſe in ſinu eius egerit. ar. ex̄ de iude. et ſi iudeos. Magis reputo obedire prelato homini ꝓpter deū: ꝙ̄ obedire creatori ipſi ꝑ ſeipſum mandāti: q: maior fides et reuerentia. Uidetur autē mihi/ꝙ ſiquis eſſet in tanta gratia/ꝙ cum angelis loqueretur: ſi vocaretur ab hoīe cui promiſit obedientiā: deberet colloquium angelorū dimittere: ⁊ hoī cui promiſit obedientiā obedire: q: dū ſubditus eſt in hoc mūdo/tenetur obedire prelato creature/cui ſubiectus eſt ꝓpter creatorem ⁊ hoc ſignum: q: dn̄s Samueli nō manifeſtauit voluntatē ſuā anteꝙ̄ licentiam habuiſſent ab Heli. j. Reg. iij. Qui caput poſuit ſub iugo obedientie: et poſtea vt viā ſequatur perfectionis extrahit caput de ſub iugo obediētie: hoc eſt ſignum ſuperbie magne: q: vult viuere in ſenſu ꝓprio: q̄d eſt ꝓpriū ſuperborum. Immo abbas Joānes probatiſſimus anachorita dimiſſo eremo venit ad cenobiū ſub abbatis obediētia moraturus aſſerens maiorem fructum aſſequi de obedientia ꝙ̄ de anachoreſi. vt narrat Joā caſſi. in li. coll. in coll. de fine cenobite et anachorite. ¶ Dicebat quidam ſanctus frater minor laicus florētinus Guido noīe/ꝙ ſi angelus de celo deſcenderet et predicaret in platea florentina: ꝙ non peteret licentiam a prelato audiendi eum. Renuebat cū dauid pſ. lxxvj. cōſolari in anima ſua: vt ſe in vera obediētia abnegaret. Matth. xiiij. ⁊ magis meretur renuntiās dei cōſolationi propter deum: quod perfectorū eſt in cruce gloriantium: nō hic conſolationem querentium. Gala. vj. Et nunꝙ̄ repertur/ꝙ in vita ſua licentiam aliquā petiuiſſet a prelato pro re aliqua: niſi ꝙ ſemel petijt ſe remoueri ꝑ cuſtodiam de officio porte: q: tēpore hyemali prohibitus fuit a guardiano intromittere intra portam loci in veſtibulo pauperes: qui expectantes eleemōſynam extra portam frigore cruciabātur. non potuit pati videre tantā crudelitatē. Quū ſanctus Franciſcus cōſiderans ſanctitatem fratris Egidij/dixiſſet ei vt pergeret quo vellet. Reſpōdit frater Egidius ꝙ in tā libera obediētia ire et viuere nolebat. ¶ De obediētia aūt fratrū minorꝝ ſic ait frater Joānes de pichano magiſter in theologia ſuꝑ regulam eorū. Primam virtutem prefert regula obediētiā. non qualemcūq;: ſꝫ que illā dn̄i noſtri emuletur: vt humana fragilitas patitur: qui vſq; ad mortem patri humiliter obediuit. Phil. ij. Quū igitur obediētes religioſi alij ſoleant obediētiā promittere ſalua ſtabilitate ad locū. ex̄ de iureiuran. ſicut ex lrīs. ⁊ non ſupra regulam quam vouerūt: ſciat frater minor nullum ius ſibi eſſe in loco: nec ſibi in aliquo loci ambitu obediētiam coarctari: aut etiā terminari. Sciat etiam nihil intolerabile poſſe ſupra ius obediētie eſſe aſſerere: niſi cōtrariū ſit regule vel ſaluti generaliter vel ex euidenti cauſa aliqua ſpeciali. de hoc etiā. s. in hoc ar. in. §. cōmendabilis. ꝟ. obediētia vero. ⁊ in. §. ſed iterū. ꝟ. religioſi. Sciat etiā quo eſt aſperius humilius carni horribilius/q̄d ſibi cōtinget obedientialiter imponi: eo ad id debet eſſe paratior ex aio. viij. q. j. ſciendū. Obediētia vero fauorabiles ꝓ viribus declinare. hoc eſt em̄ obediēdo ſcām euangeliū obſeruare. Sicq; ſibi ꝓſpiciat: vt q̄cq̄d facit per ſuperiores obediētiā faciat: vt dū bona facie ex charitatis ⁊ obie radice: ex ꝯcurſu harū duarū ꝟtutū ſemꝑ meritū duplicetur. ¶ S

Ad commendationem

huius alme virtutis obediētie/ſcale celi/extirpatricis ſuperbie/filie humilitatis/ſingularis dei mendatricis/exterminatricis caſus/filie ꝓmogenite fidei/ma

Obediētie cōmendatio.

tris caſtitatis/pacificatricis fratrū et plātorū/mortue in aīa ⁊ in corpore/nutricis vite/et reductricis protoplaſtorū et ꝓpaginis eorū in paradiſum non terreſtrem: ſed dei viuentis celeſtem. ⁊ pro expeditione eius aliqua iungam originalia preter ſuperius allegata. ¶ Valde iniquū eſt velle ſibi obtēperari a minorib⁹ et nolle obtēperare maioribus. gloſ. i. ad Cor. xi. facit. ij. q. vi. qui ſe ſcit. Qui ſe ſcit alijs eſſe ꝑpoſitū: nō moleſte ferat aliquē ſibi eſſe ꝑlatū. Redde reuerētiam ⁊ obediētiā prelato. quarū altera cordis eſt: altera corporis. Nec eñ ſufficit exterius obtēperare maioribus noſtris: niſi ex intimo cordis affectu ſublimiter ſentiamus de eis. Bern. in ſermonib⁹. Bene ita regi eſt cum timore honorem impendere. gloſ. ad Hebre. xij. Tanto citius quiſq̃ deum placat: quāto ante ei⁹ oculos

Ad obediētiā requiſita.

repreſſa arbitrij ſui ſuperbia/gladio precepti ſe immolat. viij. q. i. ſciendum. Greg. in moral. li. xxxv. ¶ Ad obedientiā requirūtur. Rectū: q: non eſt obediendū cōtra deum. xi. q. iij. ſi is. Voluntarium: q: quod ex neceſſitate fit: non eſt bonū. ex. de re. iu. qui ex timore. xv. q. i. non eſt. Purū: vt intentio ſit pura: q: ſi oculus ſimplex eſt: totum corpus lucidum eſt. Luc. xi. Mat. v. ⁊. xviij. Diſcretū: ne quid nimis. qui eñ ratione offert: ſi non ratione diuidat: peccat. de cō. diſt. ij. ſi credis. de off. cuſt. c. i. Firmū. i. perſeuerans. perſeuerantia eñ oia claudit/⁊ tenet. nullum bonum ſine perſeuerantia eſt. vij. q. i. ſuggeſtum. vt aūt perſeuerantiā habeat manus obediētie inherere ſibi debent propugnacula patientie. Bern. in ſermonib⁹. Sic multorū vſq̃ hodie puſillanimitas et peruerſitas exigit: vt ab eis queri oporteat a prelatis/quid vis vt faciam tibi? Luc. xviij. non ipſi querere/dñe quid vis me facere. Act. ix. Tales cōſiderāt quid ſibi precipi velint: non que ſit voluntas preceptoris. qui aperte vel occulte ſatagit: vt quid vult ipſe. hoc enim prelatus iniungat. ipſe ſe ſeducit et fruſtra ſibi de obediētia blanditur. non eñ in ea re ipſe prelato: ſed magis ei ꝑlatus obedit. Ber. in ſermonibus. ⁊ de hoc etiam. ſ. Qui importabilib⁹. ex. de pac. c. ſi. exceptis partē acerbiſſimam ſeruitutis elegit. ſcʒ facere qḋ velit. nō qui iuſſus facit miſer eſt: ſed qui inuitus facit. Seneca in epl'is. Dixit dñs ad adā Gen. ij. xi. q. iij. qd ergo. de oi ligno paradiſi comede: de ligno aūt ſciētie boni et mali nō comedas. De oi ligno paradiſi poterat comedere: q: dū non venit cōtra obediētiam nō peccauit. ille eñ comedit de ligno ſcientie boni: q̄ voluntatē ſuā ſibi appropriat: et ſe exaltat de bonis que dñs dedit: ⁊ opatur per eum ⁊ per ſuggeſtionem diaboli et tranſgreſſionem mandati. factū eſt ei pomū ſciētie mali. vnde oportet ꝙ ſuſtineat penā. ¶ Franciſcus. obedientia eſt mater quodāmodo cuſtoſq̃ oim virtutum. Aug. in li. xiiij. de ciui. dei. c. xv. Sicut abrac non immerito magna obediētia ꝑdicatur: cui vt occideret filium res difficillima eſt iperata. Gen. xxij. xxij. q. ij. ꝓphetauit. de quo plene. ſ. e. ar. Ita in paradiſo tanto maior inobediētia fuit: quāto id quod preceptum eſt nullius difficultatis fuit. Magna eñ eſt hois miſeria aduerſus eum ipſum inobediētia ei⁹ ipſius. q̄m nec voluit quod potuit: quod non poteſt velit. ex de off. deleg. q̄m. in paradiſo eñ. etiam ſi nō omnia potuit ante peccatum: quicquid tñ nō poterat non volebat. et etiam poterat oia que nolebat. Nunc aūt pſ. cxliij. homo ſimilis factus eſt vanitati. Quis enumeret q̄multa q̄ non poteſt: velit: dum voluntati ſue ipſe animus: eoq̃ inferior caro non obtēperet. Rom. viij. xxij. q. v. ſi paulus. Ipſo nāq̃ inuito et animus plerūq̃ turbatur: ⁊ caro dolet et veteraſcit et morit̃. Aug. de ciui. dei. li. xv. diuino intonante ꝑcepto obediēdum eſt. xiiij. q. i. quod precipitur. non diſputandum. Aug⁹. li. quo. ſ. Diuinis imperijs cedēdū eſt obtēperādo: nō reſiſtendū diſputando. Aug. ꝯtra fauſtū. Vt ſciremus non dei creaturam eſſe culpabilem: ſed inobediētiā cōtumacem ⁊ cupiditatem inordinatam: non ꝑpter porcum: ſed ꝑpter pomum/primus homo inuenit mortem. Et eſau primatus ſuos non ꝑpter gallinā ſed ꝑpter lenticulā perdidit. Gen. xxv. Aug. ſuper Joan. homil. xix. facit. xlj. di. q̄ſquis. ⁊. c. delicie. ⁊. xiiij. q. vlt. c. vlt. Qui ſe ſibi magiſtrū cōſtituit: ſtulto ſe diſcipulum ſubdit. etenī quid alij de ſe ſentiant ignoro: ego de me expertus ſum quod dico: et facili⁹ imperare ⁊ ſecurius preeſſe alijs multis ꝙ mihi. Bern. in epl'a ad odonem. Quicquid nobis a ſenioribus fuerit imperatū/ſit tāꝙ ſi de celo ſit ore dei prolatum. nihil reprehēdas nihil deſpicias: in nullo penitus murmurare preſumas: q: in monaſterio ſeruire veniſti: non imperare. obedire: non iubere. totum ſanctū. totum vtile iudica: quicquid aut tibi aut alijs videris imperari. Ceſarius in ſermone. Obediētia in omni rationali creatura eſt ois iuſtitie origo atq̃ ꝑfectio. Vnde ꝑ obedientiā ⁊ inobedientiā diſtinguit̃ chriſtus ab adā. Vnde apl's ad Rom. vi. Sicut ꝑ vnius hois inobedientiam ⁊c. Aug. ſuꝑ queſtiones. lxxi. Prepoſitū monaſterij timeas: vt dñm diligas: vt patrē credas tibi ſalutare quicquid ille ꝑcipit: nec de maioris ſentētia iudices: cui⁹ eſt officiū obedire: et q̄ iubent̃ implere. Hiero. in epl'a ad Ruſticū. Didicit ex his q̄ paſſus eſt obediētiam. ad Heb. v. Hoc dupliciter pōt intelligi. aut eñ dictū eſt/didicit q̄ alios diſcere fecit: aut q: experimēto didicit quod per ſcientiam nō ignorauit. Anſelm⁹ in li. Cur deus homo. c. xi. Aliq̄n precipitur bene ⁊ obedit̃ bene: vt quū precipit̃ ſeruari caſtitas. aliq̄n precipit̃ male ⁊ obedit̃ male: vt quū alicui ꝑcipitur furari aliq̄n ꝑcipitur bene ⁊ obedit̃ male: vt cum alicui captiuo dicit̃/fuge ⁊ ero ꝓ te in vinculis et penam pro te accipiā: vt fecit Sacculus pro diacono capto a longobardo: vt narrat Greg. in. iij. li. dialogorū. Bona quidē eſt talis ꝑceptio: q: ex perfecta charitate: ſʒ mala obediētia: q: obuiat charitati. Aliq̄n precipitur male et obedit̃ bene: vt quum prelatus ſibi ꝑcipit afferri a ſubdito q̄d qḋ ſine periculo eſſe non poteſt: vt dauid qui precepit ſibi aquā deferri de ciſterna bethleē cum periculo miſſi: quā ꝓpterea effudit ⁊ dño libauit. Anſelmus de ſimilitudinib⁹. ij. Reg. xxiij. xli. diſt. delicie. Omnis virtus ab obediētia incipit: quēadmodū omne vitiū ab inobediētia proceſſit. Fruſtra nāq̃ vel in obediētia rebelli vel cōtumaci doctrina: vel non intelligenti preceptū daretur. Hugo de ſimilitudinibus. i. parte. xiiij. c. iiij. Obediētia ad omne quod iniungit̃ ſpontaneo vigore: aliterq̃ animo fertur: modū non cōſiderans in infinitum libertate extenditur. Vnde etiam ſi impoſſibilia iniunguntur: ꝯfidens de dei bonitate/obedit ex charitate. Bern. de ꝑcepto. Obediētie limes ſm tp̄s eſt ipſa tēporis extremitas: vt ſit terminus obediētie/qui ⁊ vite: quod nobis maxime cōmendat vnigeniti dei exemplum: qui fact⁹ eſt patri obediens vſq̃ ad mortē. Phil. ij. Bern. de precepto. Obediētia nō ſeruili metu: ſʒ charitatis affectu ſeruanda eſt. nō timore pene: ſʒ amore iuſtitie. Greg. in mora. ſed a timore incipit ⁊ in charitatem ꝑficit. de pe. diſt. ij. ſicut ſeta. ¶ Bonus obediētie gradus ſi ꝑpter metū gehenne: ſiue ꝑpter factam profeſſionē/quā profeſſus eſt: quiſq̃ obediat. Melior aūt cū dei amore obedit. illa quippe obediētia neceſſitatis: iſta charitatis eſt. Ille aūt optimus eſt obediētie gradus: quū eo aīo opus iniunctū recipit̃: quo et precipitur. Greg. ibidē. Imperfecti cordis/et infirme volūtatis indiciū eſt ſtatuta ſenioꝝ ſtudioſius diſcutere: rationem ad oia que iniunguntur exigere. de q̄buſq̃ male ſuſpicari. de oi ꝑcepto (cui⁹ cauſa latuit) nec vnq̄ libēter obedire: niſi ⁊ audire cōtigerit/qḋ forte libuerit: aut qḋ nō aliter licere vl' expedire mōſtrauerit: vel apta rō: vel indubitata authoritas. Greg. ibidē. Etſi ois inobediētia inexcuſabiliter ſit culpabilis: nulla tñ eternaliter eſt dānabilis: niſi quā remedium penitētie non ſanat. nulla eſt letaliter criminalis: niſi que cōtemptum ſuꝑbie non euitat. Vn̄ ſi iubente ſeniore vt ſileam: verbum mihi forte per obliuionem elabitur: reum me fateor inobediētie: ſed venialiter. Sed ſi ex contēptu. xi. q. iij. §. premiſſis et. §. cum ergo. in ſi. xxiiij. q. iij. notandum. in ſi. ex de cleri. ex. mi. ſi celebrat. in ſi. ſciens et deliberans in verba prorūpi: et ſilentium rumpo: preuaricatorem me conſtituo ⁊ cri

minaliter pecco: et ſi impenitēs vſq₃ ad mortem perſeue-
ro: dānor. Grego. ibidē. Adoleſcens ſine obedientia inter
ſeculi abuſiua eſt. obediētia mater oīm diſciplinarum eſt.
Cyprianus de .xij. abuſiuis. vide .ſ. e. §. cōſequēter. ꝟ. inter
xij. abuſiua. in ar. xviij. qui obedit prelatis: hꝫ ſibi corpus
obediens. Bern. in ſermo. feſti. Erat ſubdit⁹ illis. Luc. ij.
Quis: quibus: deus hoībus. deus cui angeli ſubditi ſunt
erat ſubditus marie. nec tm̄ marie: ſed etiam Joſeph pro-
pter mariam. Mirare ergo vtrūq₃: et elige quod ampli⁹
mireris. filij benigniſſimā dignationem: an matris excel-
lentiſſimā dignitatem. vtrūq₃ ſtupor. vtrūq₃ miraculum.
et ꝙ deus femine obtēperet: humilitas ſine exemplo. ⁊ ꝙ
femina deo precipiat: ſublimitas ſine ſocio. Jn laudibus
virginum. Apocal. xiiij. dicitur ſingulariter. ꝙ ſequuntur
agnum quocūq₃ ierit. Quibus ergo laudibus iudicas di-
gnam: que etiam preit⁹ Addiſce homo obedire. certa ſub-
dij. diſce obtēperare. De authore noſtro et preceptore dici-
tur; Et erat ſubditus illis. Erubeſce ſuperbe cinis. dn̄s ſe
humiliat: et tu te exaltas. deus ſe humilibus ſubdit: et tu
te preponis authori. Quoties em̄ preeſſe deſidero: toties
deum meum preire cōtendo. Si hominis o homo imitari
dedignaris exemplū: certe non erit tibi indignum imitari
authorem tuū. Bern. ſuper Miſſus. Homo ſubdere ei q̄
ſupra te eſt. ⁊ infra te erunt illa quib⁹ ꝓpoſitus es. Quia
em̄ homo deſeruit eum ſub quo eſſe debuit: ideo ſubdit⁹
eſt eis ſupra q̄ eſſe debuit. Supra te deus eſt: ſub te peco-
ra. agnoſce eum q̄ ſupra te eſt: vt agnoſcant te que infra te
ſunt. Jdeoq₃ quū Daniel cognouiſſet ſupra ſe deuꝫ: agno-
uerūt illum ſupra ſe leones. Daniel. vlt. Si autem ſuperio-
rem contēnis: ſubderis inferiorib⁹. ꝓpterea ſuperbia egy-
ptiorū de ranijs. Exod. viij. ⁊ muſcis cōdēnata eſt. poterat
deus leones mittere: ſꝫ aliquis magnus leone terrendus
eſt. quāto illi erant ſuperiores: tāto de rebus cōtemptibili-
bus ⁊ abiectis fracta eſt eorū ceruix mala. Aug. ſuper epi-
ſtolā Joā. homil. viij. Non erit caro ſubiecta anime: nec vi-
tia rationi ſuccumbent: ſi animus nō eſt ſubditus authori
ſuo. Tunc aūt rationi ſubijciuntur nobis omnia que no-
bis ſunt: ſi nos ſubijcimur ei a q̄ nobis illa ſubiecta ſunt.
Nam que videntur ſubiecta ei eſſe qui deo ſubiectus non
eſt: non ſunt vere ſubiecta ei: ſed ille potius ſubijcit̄ eis
qui ſuam voluntatē ſubiugabit eis. Jſidorus de ſummo
bono. li. j. Dei prouidentia regens miniſtris ſuis vniuer-
ſam creaturam naturas et volūtates. Naturas vt ſint. vo-
luntes autem vt nec infructuoſe bone: nec impunite ſint:
male ſubdidit. Primus ſubdidit oīa: deinde creaturā cor-
poralem creature ſpūali. irrationalem rationali. terreſtrē
celeſti. femineam maſculine. minus valentem valentiori.
indigentem copioſiori. Aug. ſuper Geñ. li. viij. Puer pa-
rentibus ſubditus erat. Luc. ij. doctrina em̄ deus appare-
bat ⁊ actib⁹ hō. Aug. de vera religione. c. xx. Oīs creatura
velit nolit ſubeſt creatori. Sed a creatura rōnali volūta-
ria ſubiectio tripliciter eſſe debet. vt ꝙ certū eſt deū velle
id qđ nos velimus. ⁊ id quod certum eſt eum nolle id exe-
cremur. quod autē incertū eſt vtrū velit an nolit: neq₃ ve-
limus ex toto: neq₃ penitus non velimus. Bern. Quidaꝫ
amant ſubeſſe vt poſſint preeſſe. honores fugiūt vt hono-
ribus obuient. Hugo de clauſtro. li. iij. Et de hoc .ſ. in hac
ij. parte. in. §. porro. ꝟ. quidam amant. in ar. xxiij. Bonum
eſt obedire maiorib⁹: parere perfectis: ⁊ poſt regulas ſcri-
pturarū vite ſue tramitem ab alijs diſcere: nec preceptore
vti peſſimo. ſcꝫ preſumptiōe ſua. Hiero. in epl̄is. Seruias
fratribus: hoſpitum pedes laua: paſſus iniuriam taceas:
prepoſitum monaſterij timeas vt dn̄m: dilige vt patrem:
credas tibi ſalutare quicquid ille precipit: nec de maiorū
ſentētia iudicet: cuius officiū eſt obedire. et implere q̄ iuſ-
ſa ſunt. Hiero. ibidem. ⁊ de hoc etiam .ſ. in ar. xxij. §. porro.
Quedā ſunt pura bona: quedam pura mala. in his nulla
debetur hoībus obedientia. qm̄ nec illa omittenda ſunt.
etiam quū prohibentur. nec iſta etiam quū iubentur ſunt
cōmittēda. Porro inter hec ſunt media qdā: que pro mo-
do loco et tēpore iudicio et perſona ⁊ mala poſſunt eſſe
et bona. Et in his lex poſita eſt obediētie tāꝙ in ligno ſciē-
tie boni. Geñ. ij. vide .ſ. eo. ꝟ. dix. ⁊ mali. qđ erat in medio
paradiſi. in his omnino prelatorū nec iuſſio: nec prohibi-
tio eſt contēnenda. Bern. in epl̄is. Monachū obedien-
tiſſimuꝫ dico: cui ex quibuſlibet ſeniorū verbulis ne vnū
quideꝫ iota preteruolat. Matth. v. nec attendit quale ſit
quod precipitur. ⁊ ꝙ obediētia ſine mora. Bern. ibidem.
Quū ſemel vicarius beati Franciſci teneret capitulū: et
ipſe in cella ſua oraret: vnus ex fratrib⁹ defenſionis quo-
dam cōtextus palliolo non ſe diſcipline ſubdebat. vidēs
hoc vir ſanctus abſens in ſpū vocauit quēdam de fratri-
bus et dixit ad eum: vidi frater diabolum ſuper illius fra-
tris inobedientis dorſum. collū eius tenentē adſtrictum:
qui tali ſeſſori ſubiectus. obediētie freno ſpreto inſtinct⁹
eius ſequebatur habenas. ⁊ cū rogarem deum pro fratre
ſubito ꝯfuſus demon abſceſſit. vade igitur et dic fratri vt
obediētie ſancte iugo collū ſine mora ſummittat. moni-
tus per internuntium frater ſtatimq₃ cōuerſus ad deum.
ad pedes vicarij humiliter ſe piecit. Jn legēda beati Fra-
ciſci. in titulo de intelligentia ſcripturarū. ⁊ ſpū ꝓphetie.

¶ Articulus. lxx. A

Contra ſanctaꝫ obe-
dientiam. aut ei⁹ puritatē ſupra copioſiſſime
approbatam cōmendatam et deſcriptā. mul-
tipliciter ſit a religioſis iſtius tpis hypocrita-
lis: qui ei capita ſummiſerunt. ¶ Et primo et grauius: q₂ — Religioſo₂ tacatur inobediētia
multi ex eis nedum non obediunt ſimpliciter: ſꝫ precipiē-
tibus eis prelatis multas verbales inferūt iniurias. ⁊ ali-
quoties (qđ eſt deſperatius) manus mittunt in chriſtum
dn̄i prelatum ſuū. cōtra illud .j. Reg. xxiiij. ⁊ ij. Reg. j. ij. q.
vij. §. de his etiam illud. ꝟ. Jtē in libro regū. ex̄ de ſen. ex.
cum illorū. ¶ Scđo: q₂ etſi non iniuriantur platis: ſicut ſe-
pe eis iniuriantur: vt vidi fieri dicentibus ſubditis: tantū
tibi obedirē: quātum cani vel aſino. non tm̄ obediunt: ſed
inflati tacēt vel recedūt a facie eius: ſicut cayn a facie dn̄i.
Geñ. iiij. et de pe. diſt. j. ⁊ venit. Vidi quēdam fratrem: et
vtinam ſolus eſſet. in eremitorio chibotoli in cuſtodia pe-
ruſina in prouincia beati Franciſci: vbi eram de familia:
qui in mea preſentia: quū precepiſſet ei gardianus ꝙ red-
deret mantellos ſuperfluos quos habebat in cella ꝓ fo-
renſibus fratribus. q̄ venerant: noluit reddere. et quū fra-
ter fugeret ad cellam recedens a facie Gardiani. cucur-
rit poſt eum gardianus clāculo: et ego cum eo. et retroue-
niens mandauit ei iterū per obedientiā ꝙ redderet mā-
tellos. ille nunc nolens audire obediētiam quam ante ta-
men audierat: cum ambab⁹ manibus clauſit aures ſuas:
et ſicut ſerpens obturauit aures ſuas. ad literā ne vocem
incantatoris. i. preceptoris audiret: ⁊ cellā ſuam ſic intra-
uit. pſ̄. lvij. Cōtra tales Hieremias. Hiere. xxij. Locutus
ſum ad te in abundantia tua. i. ſuperbia vel auaritia. que
vtraq₃ fuit in iſto fratre. et dixiſti nō audiam. ⁊ Ezech. iij.
Domus iſrael nolūt audire te: q₂ nolūt audire me. Oīs
quippe domus iſrael attrita fronte eſt et corde duro. Jtē
cōtra tales Act. vij. Dura ceruice et incircūciſis cordibus
et auribus ⁊c. Contra tales etiaꝫ dicit̄ Job. xix. Seruum
meum vocaui: et nō rn̄dit mihi. Contra tales etiam dicit̄
Eſa. xxx. Aures tue audient poſt tergū monētis te. Zach.
vii. Auerterūt ſcapulas ⁊ aures aggregauerūt. ne audi-
rēt. Eſa. xlvj. Audite me duro corde qui longe eſtis a iuſti-
tia. Eſa. xxx. Ad vocem clamoris tui ſtatim vt audierit re-
ſpōdebit tibi. ¶ Tertio. aliquoties reſpondēt ſuis prela-
tis quū precipitur eis aliquid. faciatis vos. accipiūt perſo-
nam prelatorū: quū ſint ſubditi. cōtra illud. lxxix. diſt. ad
hoc. xxj. diſt. inferior. cum. ij. c. ſeq. ¶ Quarto. quidam ſe
excuſant et falſo cōmuniter. cōtra id pſ̄. cxl. Non declines
cor meum in verba malitie. ad excuſandas excuſationes
in peccatis. Deutero. xxx. Mandatum quod dedi tibi: nō
eſt ſupra te. ex̄ de cōſue. quanto. xvj. q. j. ꝑdicator. ¶ Quin-

Digitized by Google

to/et ſi aliquoties obediūt:cum murmuratiõe tñ ⁊ diſpli
centia et triſtitia.Exod.xvi.Non eſt dicit moyſes:murmur
veſtrũ cõtra nos:ſʒ cõtra dñm.nos eñi quid ſumus? cõtra
murmuratores.xc.diſt. alienus.ij.q.vij.§. de his.℣. item
obijcitur.Quum ſemel murmuraret coraʒ fratre Egidio
ſocio beati franciſci quidam frater de obediẽtia ſibi data:
dixit ei frater Egidi⁹. Amice mi/quãto plus murmuras:
plus te oneras.et quãto humilius et deuotius ſummiſe
ris caput obediẽtie:tanto leuior et ſuauior tibi erit.vince
temetipſuʒ:⁊ vinces oĩa.q: parũ eſt homini vt trahat ani
mas ad deum niſi ſemetipſum vincat.Et dicebat beatus
Frãciſcus/ꝙ victoria mundi a ſuipſi⁹ eſt victoria inchoã
da.¶ Sexto/tarde obediunt.cõtra id Mat.iiij.ibi. Illi
aũt ſtatim ⁊c.⁊.ſ.dixi.¶ Septimo/non cõplere obediũt:
vel amplius ꝙ̃ eis fuerit imperatum faciunt. Contra pri
mũ ex̄ de regu.iur.defleat peccator.de pe.diſt.v.c.j.Exod.
xix.Oĩa que preceperis nobis faciemus.Contra ſcõm eſt
q: idem eſt facere plus in talibus:ꝙ̃ minus.ex̄ de off.cuſt.
c.j.cũ ijs que ibi no.et de hoc.ſ.in.lxix.ar.in.§.cõmendabi
lis.℣.quartus gradus.¶ Octauo/frequẽter audiunt vo
cantes prelatos eos:et non reſpõdent ex ſuperbia vel im
patiẽtia vel acidia vt preceptum ſubterfugiãt.Non ſic ſa
muel dicens heli.Ecce ego.vocaſti eñi me.⁊ tamẽ non vo
cauerat.j.Regũ.ij. ¶ Nono/abſcondunt ſe ne a prelatis
inueniantur:et ne eis precipiat̃. Iſti vere cõtumaces obe
diẽtie ſunt.ex̄ de alie.iudi.mu.c.j.ibi.vel malitioſe ſe duxe
rint abſentandos.ex̄ de off.deleg.conſultationibus.in fi.
ibi.Niſi is qui poſſidet ſe pro cõtumacia abſentaſſet.ex̄ vt
lit.non cõ.qm̄ frequẽter.§.porro.ibi.Siue q: malitioſe ſe
ipſum occultat.ſiue ꝙ impedit ne poſſit ad eum citatio p
uenire.ex̄ de de.nõ reſi.ex tue.ibi. Qui ſe fraudulẽter ab
ſentant.v.q.v.quidã.ibi.q̃ ſi non exierint.faciunt que no.
ex̄ de do.⁊ cõ.c.ij.in gloſ.cõtumacia. ¶ Decimo/faciunt ſe
timeri a prelatis verbis et ſignis et factis et iniurijs ⁊ mi
nis:ne eis aliquid precipiant.ita ꝙ prelati non audẽt cõ
muniter hodie aliquid precipere eis magis timẽtes ſub
ditos tales ꝙ̃ ipſi eos:⁊ quia nolũt ſcandalizari in ſe paſ
ſiue nec in ſubditis.Tales ſubditi filij mortis ſunt: q: ni
hil poſſunt aut audẽt eis prelati p̄cipere:nec in ſubiectio
ne viuunt:ſʒ in ſupbia et elatione et rebellione. Tales p
prie filij belial ſunt.i.abſq; iugo.ſic eñi interpretat̃ belial.
ita vt nemo maxime prelati poſſint eis loqui.j.Reg.xxv.
¶ Undecimo/obediunt ex timore ſeruili non amore: et
ideo meritum obediẽtie pdunt.ex̄ de reg.iu.qui ex time ⁊c.
q: timor non eſt in charitate.j.Ioã.iiij.xxiiij.q.vj.§. ex his.
et de hoc etiam loquit̃.viij.q.j.ſciendum.⁊.j.Per.j.Caſtifi
cantes aĩas in obediẽtia charitatis. ¶ Duodecimo/quũ
vtcũq; obediunt:mercedem tẽporalem ⁊ cõſolationẽ ex
pectant ⁊ recipiunt.vnde meritum obediẽtie pdunt:quia
ſub iſta ſpe obediunt: ⁊ ſic mercedem ſuã recipiũt. Mat.
vj.⁊ op.ar.xvij.q.ij.ſi quilibet.vbi obſtetrices pro reſerua
tione puerorũ domos tẽporales receperunt. tales miſeri
ſtulti mercatores ſunt:q̃ bonũ opus obediẽtie vñ poſſunt
habere vitã eternã:vendũt p vili pictantia: vel vili tuni
ca:vel vili munuſculo:vel aliq̃ alia cõſolatione tpali.ↄtra
quos Grego. Quũ pro opere recto laus tranſitoria aut
premiũ queritur:eterna retributiõe res digna vili precio
venditur. ¶ Decimotertio:quũ obediunt. et iterũ de ea
dem materia.vt de eundo pro pane:vel facere hebdoma
dam:vel aſſociando fratrem:vel cõſimili:vel alia eis a p̄
latis precipitur:improperant/et referunt q̃ſtiones eis. to
ties iui pro pane/vel ſimile.quaſi obedientia ſit terminis
cõcluſa:vel limitata vicibus:et nõ ppetua ⁊ vſq; ad mor
tem vt chriſti. Phil.ij.⁊ de hoc ſatis.ſ.in.lxix.ar.in.§.com
mẽdabilis.ad fi.℣.obediẽtia vero. ¶ Decimoquarto:in
ſtant cum prelatis precipientib⁹ precibus ⁊ frequẽter mi
nis:vt reuocent obediẽtias eis datas:vel per ſuperiores
prelatos:et frequẽter per ſeculares eas faciunt reuocari.
qđ idẽ eſt in effectu:et peſſimo et cõtumaci affectu.ac ſi di
cerent.nolo facere quod vis prelate. Iſta autem reuoca

tio.etſi exterius in foro contentioſo excuſare videatur vt
inobediens non iudicetur:nec vt inobediens non punia
tur:in foro tamẽ cõſcientie non excuſat. Nec credo eos ex
cuſari a mortali:q: reuera inobedientes ſunt.ex̄ de ma.et
obe.ſiquis.quia prelati tunc obediunt:et ſubditi p̄cipiũt.
qđ eſt ordo retrogradus ſm vnum intellectum.xxxiij.q.v.
eſt ordo.quũ cõtrariũ debeat eſſe.xcv.di.eſto a ſubdiaco
no.et tales ppriet arij ſunt pprie voluntatis:⁊ in ſuo pro
prio peſſimo corde viuũt.ex̄ de ſepul.c.vlt.li.vj.⁊ de teſta.
c.vlti.li.vj. ¶ Decimoquinto/accipiunt vnam licentiã vel
obedientiã eundi ad vnum locum:et vadunt ad alia ⁊ ad
perſonas alias.Et proprie tales cõtra obedientiã vel licẽ
tiã faciunt:q: formã obediẽtie eis traditam non ſeruant:
que eſt exacta diligẽtia obſeruanda.ex̄ de reſcrip.cum di
lecta.vbi de hoc.⁊ de off.deleg.venerabili.ibi.cõtra mãda
ti noſtri tenorem.ex̄ de reſt.ſpo.c.vlti.ff.mãda.diligenter.
Uel vltra terminũ eis datum in obedientia ſtant: quũ ta
mẽ dies aſſignata p prelato interpellet.ar.ex̄ de loca.po
tuit.Non eñi poſſunt ſubditi ſine voluntate p̄lati ſibi ter
minũ obediẽtie prorogare.ar.op.ex̄ de off.dele.de cauſis.
Et vt narrat climacus ſenior ſanctiſſimus miſſus alexan
driam ab abbate pro neceſſarijs:q: non venit in termino
prefixo:ꝙ̃ꝙ̃ fuerit legitime impeditus:⁊ vtiliter egit agẽ
da monaſterij:publicam nihilominus coram fratrib⁹ pe
nitẽtiam fecit impoſitam per abbatem. Et in lxix. ar.§.cõ
mendabilis.℣.cum iulius.ſ.dictũ eſt de Iulio cui honor
ſolitus redeunti negatus fuit a ſenatu:q: vltra terminuʒ
quinq; annorum ſibi aſſignatum tardauit:ꝙ̃ꝙ̃ cum maxi
ma victoria rediſſet. ¶ Decimoſexto/q: raro per obediẽ
tiã vadunt:ſed per licentias procuratas:ne dicam extor
tas.et frequẽter cum minis ⁊ ſubſannationib⁹ expetitas:
procurãtes cum talibus licentijs ſuas conſolationes cor
porales et tẽporales eundi pariſius/ſtandi cum cardina
libus/regibus/⁊ epiſcopis/⁊ alijs dñis mundi/viſitandi
cõſanguineos ⁊ amicos.eorũ maledictas deuotas in mo
naſterijs pellicientes.vide qđ legit̃ ⁊ no.xxxiij.diſt.laici.⁊
de pe.diſt.ij.ſi eñi.vltra.v.colum.℣. petrus.ibi. pelliciunt.
⁊ in gloſ.i.alliciunt.bibendi/diſcurrendi/⁊ per peregrina
tiones vagãdi potius ꝙ̃ plorandi.cõtra illud.viij.q.j.ſciẽ
dum.ex̄ de off.or.quãto.xvj.q.j.monachi vagantes.xviij.
q.ij.quidã monachorũ. ¶ Decimoſeptimo/q: licẽtias ta
les quas pcurant faciunt eas per prelatos in litteris eis
datis ad eorũ quaſi excuſationem et vanam gloriam obe
diẽtias appellari:quũ tamẽ pprie non poſſit dici obediẽ
tia:niſi quam prelatus ſubdito ſuo motu ſuo ſine requiſi
tione eius imponit ⁊ voluntate.alĩs potius obedit prela
tus ⁊ ſatiſfacit miſere cõſolationi ſubditi/ꝙ̃ ecõtra. vt.ſ.
e.ar.§.ſciendum.℣.alia vice dictũ eſt.Eſt autẽ differentia
inter licentiã ⁊ obediẽtiã que eſt quodãmodo inter p̄mit
tere et precipere et velle.quod autem permittimus inuiti
toleramus.xxxj.q.j.hac ratione.iiij.diſt.deniq;. Permitte
re autem tribus modis accipitur.vt no.iiij.di.c. vlt. quod
autẽ precipimus volumus.xiiij.q.j.qđ precipitur. Un ⁊ ta
les dupliciter offendũt.⁊ q: pcurãt ⁊ extorquẽt tales car
nales licẽtias.⁊ q: fingũt eas obediẽtias. qđ eſt quoddã
tacitum mendacium et hypocriſis.xxij.q.v. cauete. xij.q.j.
nolo. ¶ Decimooctauo aliquoties non obediũt ſub ſpe
cie ſpiritus.quando eis aliquod conſolabile pro corpore
vel pro anima a prelatis iniungitur:vel vt vadant ad ho
ſpitium vel foreſtariam ad comedendum: vel ꝙ ſedeant
in loco ſuperiori:vel ꝙ non veniant ad chorum:vel ꝙ va
dant ad orandum quũ alij laborant:vel ꝙ dimittant ab
ſtinentiam ſpecialem.et hoc ſub ſpecie humilitatis/quaſi
vel auſteritatis.ſʒ iſta ſuperbia occulta eſt.ar.xxij.q.ij. cuʒ
humilitatis.q: vera humilitas.vere obediẽs eſt in omni
bus/nihil habens de ſuo.xij.q.j.non dicatis.⁊ talis auſte
ritas voluntaria fructu caret.Eſa.lviij. In die ieiunij ve
ſtri inuenitur voluntas veſtra.et de hoc.ſ.in.§.multa.℣.
tertio.in.lxix.ar. Et idem genus inobedientie eſt vel pro
refectione:vel pro ieiunio:vel pro orando:vel p dormien

Inter licentiã et obedientiam differentia.

do ſenioris violare mandatū. ſm Danielē.in coll.iiij.ꝛ de
hoc ſupra etiā. Poſſet tñ ſubditus in tali cōſolatiua obe-
dientia dicere prelato ſuo: Si placeret vobis pater/refu-
gerem iſtam conſolationem. ſin autem: fiat voluntas ve-
ſtra.et ſic intelligitur.viij.q.j.ſciendū.perfectius eſt tñ ſim
pliciter obedire ꝛ nihil prelato dicere. Et de tali obedien
tia dico/ꝙ benedicta ſit talis obediētia: que corpus ꝛ ani
mā cōſolatur:q: aliquā ſimilitudinē habet cum illa quam
ſunt ſancti in patria habituri in duplici ſtola/corporis et
anime. Apocal.vj.Eſdre.ij. ❡ Decimonono/ſciūt frequē
ter voluntatem prelati:licꝫ eis nihil dicant timore: aut ne
eos tribulent: ꝛ non faciunt.cōtra tales dicit Luc.xij.Ser
uus ſciēs voluntatem dñi/ et non faciens/vapulabit pla-
gis multis.xxxviij.diſt.§.vt itaqꝫ.religioſus autem ſeruus
eſt.liiij.diſt.multos. ❡ Vigeſimo obediētias impoſitas ꝑ
cōſtitutiones vel ordinationes prelatorū cōmuniter non
ſeruāt:dicentes/non ſeruāt prelati:nō ſeruiemus nos.cō-
tra tales dicit dñs Matth.xxiij.Oia quecūqꝫ dixerint vo
bis: ſeruate et facite:ſm opera vero eorum nolite facere.
xix.diſt.ſm.j.q.j.non quales. Nam et ſi cōſtituentes prela
ti ſeruare debeāt que cōſtituerūt:vt.ix.diſt.iuſtum eſt. Et
qḋ quiſqꝫ iuris ſtatuit:ipſe debeat vti eo.ex̄ de conſti.cum
oēs.ff.qḋ quiſqꝫ iuris.l.j.ꝛ in prin. decretorū/humanum.
nec debēt alijs legem imponere:quā ipſi negligunt obſer
uare.ex̄ de preben.pro illorū. ſi tñ non ſeruant:ſeruare te
nentur ſubditi.j.q.j.ois ſacramēta.et.c.ſignificaſti.ꝛ.c.nō
quales.j.q.vij.ſiquis omnem.C.de legi.et cōſti.l.leges.ex̄
de cōſti.c.j.ꝛ.c.vlti.xix.diſt. romanorū. ❡ Oēs aūt predi-
cti articuli obediētie et puritatis ei⁹ infectiui: et ſiqui alij
inueniri poſſunt:per originalia ſuperius allegata/referē-
do ſingula ſingulis ꝛ adaptando ſm prudentiam legen-
tium:que hic cauſa breuitatis non repeto: oſtenduntꝰ cla
re et legitime refelluntur. Et huiuſqꝫ de obedientia et
multiplici eius commendatione et tranſgreſſione dixiſſe
pleniſſime ſufficiat.

❡ Articulus.lxxj. De diſciplina. A

Sed q: dictum eſt de
obedientia/qua reddiꝰ quod debeꝰ ſuperiori:
Cōgruum eſt vt dicamus de diſciplina/q red
ditur quod debetur inferiori. ❡ Primo igiꝰ
ponam diuerſas acceptiones huius nois diſciplina. Di- *Diſcipline acceptiones.*
ſciplina igiꝰ quādoqꝫ diciꝰ deſiderium corrigendi inferio
res: ꝛ ſic videꝰ pars iuſtitie. Quādoqꝫ diciꝰ diſciplina id
quod adhibetur ad correctionē aliorum.ſic ſumitur Heb.
xij.Filimi noli negligere diſciplinam.in eodem. In diſci-
plina perſeuerantes ꝛc. Itēꝫ ſi extra diſciplinam eſtis ꝛc.
ſic etiam ſumitur.xlv.diſt.diſciplina. Quādoqꝫ diſciplina
diciꝰ effect⁹ diſcipline ſumpte ſcḋo modo.et ſic videꝰ eam
deſcribere Cyprianus dicens: Diſciplina eſt morū ordina
ta correctio: et maiorū precedentium patrū regularū ob-
ſeruatio. Itē magiſter Hugo de ſancto victore.Diſciplina in
quit/eſt conuerſatio bona ꝛ honeſta:cui parū eſt non ma
lum facere:ſi non ſtudet in his que bene agit per cuncta
irreprehenſibilis apparere. pš.xxxiij.ꝛ.xxxvj.ꝛ.j. Pet.iij.
Declina a malo ꝛ fac bonum. Bern.in epiſtolis. Diſciplī-
na ceruicem ſummittit.deponit ſupercilia: q: verecunda ꝛ
pudorata.lxxxvj.diſt.non ſatis.xxvj.diſt.in ſcripturis.com
ponit vultū.ligat oculos.xxxij.q.v.nec ſolo.cachinnos.v.
q.iiij.in loco.cohibet.moderaꝰ linguā.v.q.iiij.in loco. gu-
lam frenat.xlj.diſt.c.j.cum ſeq.ritum.xc.diſt.per totum.ſe-
dat.format inceſſum.xlj.diſt.§.ſicut ergo.xlj.diſt.§.ſi. Itē
magiſter hugo de ſancto victore.Diſciplina eſt omniū mē
brorū motus ordinatus:et diſpoſitio decens in omni ha-
bitu et actione. ❡ B Diſciplina primo modo ſumpta/
idem poteſt eſſe quod zelus.de quo in pš.lxviij. ꝛ Joā.ij.
Zel⁹ dom⁹ tue/comedit me. ꝛ ex̄ de cuſto.eucha.c.ij. Qui *Zelus q̄d ſit.*
zelus ſic ab Aug.deſcribitur in loco predicto. Bon⁹ zelus
eſt feruor animi quo mens abiecto timore humano/ꝓ vir
tutis defenſione accenditur/ꝛ comeditur.q quelibet pra-
ua que viderit corrigere ſatagit:ſi nequit tolerat ꝛ gemit.
hoc probatur.vij.q.j.ois qui.ꝛ.c.aduerſitas.§.hoc etiam.
ꝟ.hinc etiā Aug⁹.ibi. Iraſciꝰ iuſtus peccatis palearū ꝛc.
ꝛ.j.ibi.non clamat.gloſ.alte:ſed intus gemit dicēs. Quia
defecit in dolore vita mea: ꝛ anni mei in gemitibus.ꝛ.ꝟ.
hic idem.columba a moleſtijs querit auolare:ſed dilectio
nē non amittit:ſed ſemꝑ gemit.facit.xj.q.iij.qñ.xxiij.q.iiij.
q̄ſq̄s.c.recedite.c.quidā.ibi. Cum vero eis per quos eccle
ſia regitur:adeſt ſalua pace poteſtas diſcipline ꝛc. ❡ Ad *Ad zelū que ſpectent.*
zelum autem primo videtur pertinere dolor de dei contu
melia.qui eſt quaſi ſciſſura cordis:quam interdū indicat
ſciſſura corporis vel veſtis. Johel.j.de pe.diſt.j.§.hoc idē.
ꝟ.hinc etiam. Secūdo tabeſcentia:que eſt quū dolor ve
hementior aut diuturnior fuerit.pš.cxviij. Super inimi
cos tuos tabeſcebam. Et idem.pš.lxij.zelaui ſuper iniq̄s.
Tertio ira per zelum:que eſt appetitus vlciſcendi dei of-
fenſam:que ira eſt odium cōtra vitium.pš.cxxxviij. Non-
ne qui oderunt te dñe oderam.vij.q.j.§.hoc etiam tūc.ꝟ.
hic idē in pš.iraſciꝰ iuſtus pctis palearū.lxxxvj.diſt.odio.
xxij.q.iiij.duo iſta.in iudice quū oē ſignū ire maxime in fe-
rēda ſentētia cauēdū eſt.xj.q.iij.§.ſi ergo.ꝟ.ira eñ viri.ꝛ.c.
illa.ꝛ.c.ira.ꝛ.c.cū apḃ. Itē pš.cxxxviij. Perfecto odio ode
rā illos. Perfectuꝫ odiū eſt quo inimicos dei vſqꝫ ad dile-
ctionem perſequimur:nō habentes pacem cum eis:ꝙ diu
ſunt dei inimici.q: ſm Grego.dei ſe amicum denegat:qui
eius placet inimicis. De iſto bono odio loquitur.xxiij.q.v.
non eſt innocentie. Uel perfectum odium dicitur omniū
perfectorum: quo peccata hominum non homines odio
habentur.vt pre.c.odio.ꝛ.c.duo. Ambro. Qui habent ze-
lum dei omnes inimicos putant ſuos qui ſunt hoſtes dei:
ꝙuis patrem fratrem ſororē. de omnibus dicunt.pš.pre.
Et inimici facti ſunt mihi. De iſto zelo.xxiij.q.v.ſi audie-
ris.ꝛ.q.iiij.ꝙ chriſtus.xlv.diſtin.diſciplina.xxiij.q.viij.le-
gi.ꝛ.c.petrus.xij.q.j.dilectiſſimis. Idem. Nemo grauior
hoſtis omnium/ꝙ qui omnium ledit authorem. Augu.
Unumquēqꝫ chriſtianū zelus domus dei comedit. Non
eñ eſt magis dom⁹ tua/ꝙ illa vbi habes ſalutē eternā. ſi
ergo in domo(ne q̄d ꝑuerſum fiat)ſatagis:in domo dñi/
vbi ſalus eſt ꝓpoſita ꝛ requies ſine fine non debes pati/
quātū in te eſt:ſi q̄d peruerſum forte videris. ❡ Notādū
etiam ꝙ non videtur omnino idem eſſe zelus et ira per
zelum. Bonus zelus eſt.vt ait gloſ.Aug.ſuper illud Joā.
ij.c.zelus domus tue ꝛc.feruor animi ꝛc. vt proxi.ꝟ. diſci-
plina.ſ. Ira vero per zelum eſt ira iuſta.de qua gloſ. ſuꝑ
illud Matth.v. Omnis qui iraſcitur. Juſta ira eſt mater
diſcipline. Et ſuper illud Job.v. Uirum ſtultum interfi-
cit ira.dicit Greg. Eſt ira per zelum qua iraſci ſicut nobis
noſtris primis errātibus debemus.de hac ira dicit gloſ.
ſuper illud Eccl'a.vij. Melior eſt ira riſu ꝛc. Hec eſt ira q̄
vitijs iraſcimur. Item notandū ꝙ ſuper illud Ezech.iiij.
Sume tibi ſartaginem ferream. dicit gloſ.Grego. Nullū
maius ſacrificiū deo eſt/ꝙ zelus aiarū.dei gloriā in h mū
do defendit. Zelus carbo eſt quē vn⁹ de ſeraphin accepit
de altari celeſti: ꝛ tetigit labia Eſa.eiuſdē.vj.viij.q.j.i ſcri
pturis. Nam non ſunt digna predicare labia illa verbum
dei:que hic carbo non tetigerit.pš.lviij. Mors in labijs
eorū.vbi litera cōmunis hꝫ:gladius in labijs eorū. In la
bijs quorūdam verbū dei/qḋ diciꝰ et eſſe ſpūs et vita.de
pe.diſt.iiij.ſi ex bono. mors eſt.ꝓpter defectum enim zeli
verbum dei ita frigide annūtiant aliqui/ꝙ auditores eo
rū inde potius frigeſcunt ꝙ accendantur. Grego. Pect⁹
frigidū verba ignita ꝓferre nō pōt.ꝓpter ignem iſtum di
ctum eſt de helia.Eccli.xlviij. Surrexit helias ꝓpheta q̄ſi
ignis. Prouer.xxx. Ois ſermo dei ignit⁹ ꝛc. Zach.xij. Po
nā duces iuda ſicut caminum ignis in lignis. ❡ C

Sequitur de his que *Ad correctionē faciēdā incitatiua.*
poſſunt incitare ad correctionem faciendam.
❡ Et primo incitare poteſt frequens admoni-
tio ſacre ſcripture. Matth.xviij. Si peccauerit in te fra

ter tuus: coꝛripe eum inter te et ipſum ſolum. ij. q. j. ſi pec-
cauerit. vbi de hoc. xlv. diſt. ſed illud. vbi de hoc. xxiij. q. iiij.
ita plane. ⁊ c. duo iſta. vbi de hoc. ex. de iudic. nouit. vbi de
hoc. ex. de hereti. cum ex iniuncto. §. ne quiſq̄. vbi de hoc.
Gala. vj. Si pꝛeoccupatus fuerit homo in aliquo delicto:
vos qui ſpūales eſtis/ inſtruite hmōi in ſpū lenitatis. j. ad
Theſſalo. iiij. Rogamus vos fratres coꝛripite inquietos.
Prouer. xxiij. Noli ſubtrahere a prauo diſciplinam. Eccli.
vij. Filij tibi ſunt erudi illos: et curua illos a pueritia eoꝝ.
Eiuſdem. xxx. Tunde latera eius dum infans eſt: ne foꝛte
induret et nō credat tibi. Ibidem. Doce filiū tuū: ⁊ opera
re in illum: ne in turpitudinem illius offendas. Ephe. vj.
Educate filios veſtros in diſciplina et coꝛrectione dñi. ij.
ad Timoth. iiij. Argue obſecra increpa ⁊c. xlv. diſt. c. j. ⁊ c.
cū beatus. ij. ad Timoth. iij. Oīs ſcriptura diuinitus inſpi-
rata vtilis eſt ad docendū: ad arguendum: ad coꝛripien-
dum ⁊c. pſ. xcviij. Deus tu ꝓpitius fuiſti eis et vlciſcens
in omnes adinuētiones eoꝝ. vbi dicit expoſitoꝛ. nō odij:
ſ; pacis eſt talis vltio qua flagellat pater filiū ne pereat.
nec ſe dñs iudicem exhibet ſed amicum. Eſa. ix. Zelus dñi
exercituū faciet hoc. dum in virga et verberibus iniquita-
tes viſitat ⁊ peccata. Apocal. iij. Ego quos amo arguo et
caſtigo. Amos. iij. Tantūmodo vos cognoui ex oībus co-
gnationibus terre: iddirco viſitabo ſup vos omnes iniqui-
tates veſtras. de hoc. xlv. diſtin. quaſi per totum. et maxi-
me in pꝛe. c. cum paulus. et. §. ſalomon. c. licet. c. diſciplina
et. c. licet. ij. xxiij. q. iiij. ipſa pietas. c. quid faciet. c. nimium
ſunt inquieti. c. diſplicet. c. qui peccat. c. ſi eccleſia. v. q. v. nō
omnis. c. non oſculat. ex. de off. oꝛ. licet. c. irrefragabili. ex.
de accuſa. qualiter. ij. de ſimo. licet heli. de ſta. mo. in ſingu-
lis. ⁊ c. ea que. cum multis. ¶ Secundo incitat ad coꝛrec-
tionem faciendam/ exemplū maxime chꝛiſti. de cuius zelo
habes Matth. xxj. Ioā. ij. Mar. xj. et Luce. xix. pſ. lxviij.
Zelus dom⁹ tue comedit me ⁊c. ex. de cuſto. eu. c. ij. j. q. iij.
vendētes. c. ſaluatoꝛ. xxiij. q. iiij. qui peccat. lxxxviij. diſt. eij-
ciens. xvj. q. vij. et hoc diximus. Eſa. lix. Opertus eſt domi-
nus pallio zeli. Canti. ij. En ipſe ſtat poſt parietem. ad mo-
dum ſcil; zelantis et auſcultantis. Exemplum zeli habes
Exod. xxxij. in moyſe ⁊ leuitis vindictam ſumentibus de
idololatria ppl̄i iudaici. et pꝛe. c. diſciplina. diſt. xlv. Num.
xxv. in phinee qui occidit filium iſraelitam coeuntem cum
madianita. de quo dñs ad moyſen: Phinees filius eleaza-
ri auertit irā meā a filijs iſrael. quia zelo meo cōtra eos cō-
motus eſt. de hoc. xxiij. q. viij. legi. cum. c. ſeq. ij. q. vij. §. item
cum balaam. ꝟ. tunc phinees. ⁊. xxiij. q. iiij. ꝙ chꝛiſtus. Itē
in helia. iiij. Regū. ⁊. qui interfecit pꝛophetas baal: et fecit
deſcendere ignē ſuper duos quinquagenarios. iiij. Reg.
j. et pꝛe. c. ꝙ chꝛiſtus. Item in matathia. j. Machab. ij. qui
trucidauit iudeum ſacrificantem idolis. et pꝛe. c. ꝙ chꝛiſt⁹.
Item in petro animaduertente in ananiam ⁊ ſaphyram.
Act⁹. v. xxiij. q. viij. legi. et. c. petrus. Item in paulo occecā-
te Elimam magum. Act⁹. xiij. xlv. diſtin. §. ſalomon. de iſto
zelo eſt quarta beatitudo. Beati qui eſuriunt et ſitiūt iu-
ſtitiam. ¶ Tertio vtilitas ex coꝛrectione pꝛouenīēs. virga
enī coꝛrectionis fructifera eſt. pſ. xxij. Virga tua et bacu-
lus tuus ⁊c. Grego. Virga percutimur. baculo ſuſtenta-
mur. xlv. diſt. diſciplina. vnde ſignificata eſt per virgam il-
lam. que pꝛotulit floꝛes et amygdala. Num. xvij. ¶ Vtili-
tatem coꝛrectionis in multis locis inſinuat ſacra ſcriptu-
ra. Prouer. xxvij. Melioꝛ eſt manifeſta coꝛrectio q̄ amoꝛ
abſconditus. et in eodem. Melioꝛa ſunt vulnera diligen-
tis q̄ fraudulenta oſcula odientis. v. q. v. non omnis. ⁊ c.
nō oſculatur. xxiij. q. iiij. nimiū. et. c. xxviij. Qui coꝛripit ho-
minem: gratiam poſtea inueniet apud eum/ magis q̄ qui
per blandimēta lingue decipit. eiuſdem. xxix. Virga atq;
coꝛrectio tribuit ſapientiam. Eccli. vij. Melius eſt a ſa-
piente coꝛripi: q̄ ſtultoꝛum adulatione decipi. Eccli. xxx.
Qui diligit filium aſſiduat illi flagella: vt letetur in no-
uiſſimo ſuo. facit. xxiij. q. iiij. ea vindicta. Item in eodem.
Qui docet filium ſuum: laudabitur in illo. Augu. ad Vin-
centium. Non omnis qui parcit amicus eſt. nec omnis qui
verberat inimicus. Melius eſt cū ſeueritate diligere: q̄
cū lenitate decipere. vtilius eſurienti panis tollit: ſi de ci-
bo ſecurus iuſtitiā negligat: q̄ eſurienti panis frangit: vt
iniuſtitie ſeductus acquieſcat. et qui phꝛeneticum ligat:
et qui lethargicum excitat/ ambobus moleſtus/ ambos
amat. hec verba ponuntur in pꝛe. c. nimium. xxiij. q. iiij. et
c. ipſa pietas. ⁊. c. quid faciet. ¶ Item Augu. Quis nos
poteſt amplius amare q̄ deus: et tamen nos non ſolum
docere ſuauitatem: verum etiā ſalubꝛiter terrere non ceſ-
ſat. ¶ Quarto damnum pꝛoueniens ex defectu coꝛrectio-
nis. quod in multis ſcripturis inſinuatur. j. Regū. iij. Su-
ſcitabo aduerſus heli oīa que locutus ſum ſup domū ei⁹:
eo ꝙ nouerit indigne agere filios ſuos: et tamen non coꝛ-
ripuit eos. vnde et voce diuina dicitur ei. Honoꝛaſti fi-
lios tuos magis q̄ me. de hoc. xlvij. diſt. §. neceſſe. iij. Re-
gū. j. Adonias eleuabatur. dicens: Ego regnabo. ⁊. j. nec
coꝛripuit eum pater eius aliquando. quem hac occaſione
poſtea ſalomon frater eius fecit occidi. Unde et gratiā-
nus. Hinc etiam dauid erga filios bonitatem non diſci-
pline ſeueritatem exercens/ eoꝝ iuuentutē experimento
didicit pernicioſam: quoꝛum pueritiam vaga licētia per-
miſit eſſe voluptuoſam. Unus quippe eoꝝ ſoꝛoꝛem ſuā
ſtupꝛo coꝛrumpens. iij. Regū. xiij. a fratre eius abſolone
ſc;/ inter epulas quas fratribus ſuis fraudulenter para-
uerat: obtruncatus eſt. Abſolon poſtq̄ veniam a patre
obtinuit: de regno illum expulit: et ad concubinas eius
ingreſſus eſt: demum per inuia deſerti patrem perſequēs
quercui inhe. it. xlvij. diſtin. pꝛe. §. neceſſe. Item Prouerb.
xiij. Qui parcit virge: odit filium. qui autem diligit inſtan-
ter erudit. facit. xxiij. q. iiij. diſplicet. ꝟ. quare mouetur pa-
ter. Prouer. xxix. Puer qui dimittitur voluntati ſue: con-
fundit matrem ſuam. Eccli. xxij. Confuſio patris eſt de fi-
lio indiſciplinato. eiuſdem. xlj. De patre impio queruntur
tur filij: quoniā pꝛopter eum ſunt in toꝛmento. ij. q. vij. qri-
tur. Eſa. xiiij. Pꝛeparate filios eius occiſioni in iniquita-
te patrum eoꝛum. ¶ D Sequitur de impedimētis coꝛ- Corre-
rectionis. Notandum igitur ꝙ octo ſunt que ſolent impe- ctionē ĩ-
dire ne coꝛrectio debito modo fiat. ¶ Pꝛimum eſt indiſ- pedimēta
creta humilitas. Augu. loquens pꝛelatis. Quando ne-
ceſſitas diſcipline in moꝛibus coercendis dare vos dura
verba compellit: ſi etiam vos exceſſiſſe modum ſentitis:
non a vobis exigitur vt a ſubditis veniam poſtuletis: ne
apud eos quos opoꝛtet eſſe ſubiectos: dum nimium ſer-
uatur humilitas regendi frangatur authoꝛitas: et tamē
petenda eſt venia ab omniū domino qui nouit eos quos
plus iuſto foꝛte coꝛripitis: quanta beniuolentia diliga-
tis. lxxxvj. di. quādo. vbi no. ꝙ authoꝛitas illa: Uade pꝛi⁹
reconciliari fratri tuo. Matth. v. de pꝛelatis non intelli-
gitur: niſi quando ex odio coꝛrigunt. Item Eccli. xiij. No-
li eſſe humilis in ſapiētia tua. ad Titū. ij. Hec loq̄re et ex-
hoꝛtare et argue cum omni imperio. ¶ Scdm eſt timoꝛ
ſcandali. ſed veritas vite doctrine vel iudicij pꝛopter ſcā-
dalū dimittenda non eſt. ex. de reg. iur. q̄ ſcandalizauerit.
vbi de hoc no. xj. q. iij. inter verba. et vide quod no. ex. de
renunti. niſi cum pꝛidem. §. pꝛo graui. ex. de no. op. nun. c.
cum ex iniuncto. Item Galat. ij. dicit paulus. Quum ve-
niſſet petrus antiochiam: in faciē reſtiti ei quia repꝛehen-
ſibilis erat. ij. q. vij. paulus. Matth. xv. quum diceret chꝛi-
ſto. Scis quia phariſei audito hoc verbo ſcādalizati ſunt.
ipſe reſpondit. Omnis plantatio quā non plantauit pa-
ter meus eradicabitur. ſinite eos quia ceci ſunt ⁊ duces ce-
coꝛum. pꝛe. c. inter verba. ¶ Tertium eſt timoꝛ humanus
vel mūdanus. cōtra quod legitur de helia Eccli. xlv. Non
pertimuit pꝛincipem. nec ſuperauit eum verbum aliquod
et. iiij. Regū. xviij. dixit helias ad achab regem. Non con-
turbo ego iſrael: ſed tu et dom⁹ patris tui. et Ioānes he-
rodem arguebat dicens. Non licet tibi habere vxoꝛem fra-
tris tui. Mar. vj. xxij. q. iiij. vnuſquiſq;. Facile enim a iuſti-
tia deuiat: qui hominem timet. ſic pilatus timoꝛe dominū

ieſum chriſtum morti adiudicauit. Joan.xix.xi.q.iii. quaſ
tuor.ꝛ.c.quiſquis. ¶ Quartum eſt remiſſio. de qua exem
plum habetur in heli.i. Regū.ij. qui remiſſe arguebat fi/
lios ſuos dicens. Quare facitis res huiuſmodi quas ego
audio.xlvij.diſt.§.neceſſe. Non ſic paulus.xliij.diſt.ephe/
ſis.non moyſes.xlv.diſtin.diſciplina. De negligentia ma
xime in corrigendo prelatorum: que eſt in eis peccatum
mortale.lxxxiij.diſt.in pmis.v.c.vſq ad.§.ſicut autē. et ex
de of.archid.ea q̄.legit ꝛ no.ex de of.or.irrefragabili.vbi
de hoc legitur et no.in gloſ.i. ¶ Quintum et ſextum ſunt
auſteritas ꝛ indiſcretio.contra que duo ſunt in arca teſta
menti cum virga et manna. Heb.ix. In virga correctio. in
manna manſuetudo.cōtra auſteritatem. xlv.diſtin. diſci/
plina.cōtra auſteritatem dicitur Gala.vi. Vos qui ſpiri/
tuales eſtis inſtruite huiuſmodi in ſpiritu lenitatis. Con
tra indiſcretionem dicit Prouerb.xiiij. In ore ſtulti vir/
ga ſuperbie. Faciendum eſt ergo tēperamentū quoddaz
inter rigorem ꝛ deſidiam.vt pre.c. diſciplina.ꝛ.c.diſt. oēs
qui. Et leniter caſtigatus reuerentiam exhibet caſtiganti
aſperitatis autem nimie increpatio/nec correctionem re
cipit: nec ſalutem.xlv.diſt.cum beatus. Item rectorē ſub/
ditis pietas matrē: diſciplina vero patrem exhibeat. xlv.
diſt.ſed illud.et in.§.ſeq.hinc etiaz. ¶ Septimum eſt ira
vel odium. Prouer.xviij. Spiritū ad iraſcendum facilez/
quis poterit ſuſtinere? Eccli.xix. Eſt correctio mendax in
ira contumelioſi. videtur eſſe correctio: quod potius eſt
corruptio vel conuiciatio.xi.q.iij.ira.i.ꝛ.c.ira.ij.ꝛ.c.illa. et
pre.c.quatuor. ¶ In vitis patrum legitur/ꝙ diſcipulus
Macharij ipſum precedens in via/inueniens preſbyte/
rū idolorum: dixit ei.quo vadis demon? quem ipſe preſby
ter percuſſit vſq ad mortem. Macharius ſequens diſci/
pulum: et obuians eidem preſbytero: dixit ei. ſalueris. ex
quo verbo conuerſus fuit preſbyter. vnde Hierony. Vide
quid benignitas ſermonis: quid auſteritas fecerit. Sa/
piens eccleſiaſticus. Eccli.vi. Verbum dulce multiplicat
amicos: et mitigat inimicos. ¶ Octauum eſt amor terre
norū. Geneſ.iiij.dixit cayn. Num cuſtos fratris mei ſum
ego? de pe.di.i.ſerpens. Cayn interpretatꝰ poſſeſſio. Ama
tor poſſeſſionum/cuſtodiā fratrum negligit.cōtra illud.
Eccli.xxix. Perde pecuniā propter fratrem. Malus autē
prelatus dicit verbum cayn: qui magis curat de pecunia
ꝙ de anima. ꝓpter quam chriſtus Apocal.i. Ephe.v. mor
tuus eſt. Bern. Cadit aſina: et eſt qui ſubleuet. perit ani/
ma: et non eſt qui adiuuet. Idem. Venient ante tribunal
chriſti: et audietur populorum querela grauis: et accuſa/
tio dura: quorū vixere ſtipendijs et non diluerūt peccata.
ad hoc.i.q.i.ipſi ſacerdotes. iij.q.i.placuit.l.di. ſiqs diaco
nus.expreſſum. ¶ Nonū eſt timor detractionis vel appe
titus adulationis. Prelati em̄ timentes aſperitatem lin/
gue ſubditorū: aut falſa blandimenta: ꝛ periculoſas adu
lationes libenter accipientes/ꝑmittūt eos in peccatis ia
cere.et iſti añ tribunal chriſti accuſaturi ſunt tales p̄latos
in die iudicij: vt dicit papa hormiſda.l.di.ſiquis diaconus
aut preſbyter.ꝛ Hiero.xlv.diſt.ſz illud.propter eaſdē adu
lationes iuſtitia deſerit.i.q.i.ſunt nonnulli. ¶ C

Corrigē di mo dus.

Equitꝛ de modo fa-

ciendi correctionem. Attendēdum ergo ꝙ
correctio procedere debet ex amore. Apoc.
iij. Ego quos amo corrigo.arguo ꝛ caſtigo.
xlv.di.licet.i.ꝛ.ij. Sed ſunt aliqui qui illos maxime corri
gunt: quos nō amant: quorum ab hisquibus adhibetur
non reputatur correctio: ſed hoſtilis perſecutio. Eſaie.xi.
Egredietur virga de radice ieſſe. Jeſſe interpretatur in/
cendium.et debet ex incendio amoris/egredi virga corre
ctionis.ij. Theſſa.vltī.cap. Nolite quaſi inimicum exiſti
mare illum: ſed corripite vt fratrem. Qꝫ autem ex amore
correctio facienda eſt: eſt expreſſum. xxiij.q.iiij. ita plane.
ibi. Et hec omnia cum dilectione corrigendi: non cū odio
perſequendi faciat.ꝛ.c.nimium.vltra medium ibi. Illi ſe/
uientes cupiditate: iſti charitate.ꝛ.c.ea vindicta. Ea vin/
dicta que valet ad correctionem nō prohibetur.ꝛ.i. Sed
huic vindicte inferende non eſt idoneus: niſi qui odium
quo flagrare homines ſolent: qui ſe vindicare deſiderāt:
dilectione et māſuetudine ſuperauerint.ꝛ.i. Quem enim
diligit dominus: corrigit: flagellat autem omnem filium
quē recipit. Prouer.iij.ꝛ Hebre.xij.ꝛ.i. Animaduertētes
eos non amare correctionem: ſed odio deſiderare vindi/
ctam. Item correctio debet fieri cum compaſſione. Aug.
Duo iſta nomina quū dicimus/homo/peccator: nō vtiq
fruſtra dicuntur: quia peccator eſt corripe: et quia homo/
miſerere: nec omnino liberabis hominem: niſi quū perſe
cutus fueris peccatorem.xxiij.q.iiij.duo iſta.pſ.cxl. Corri
piet me iuſtus in miſericordia et increpabit me. ſicut dicit
gloſ.ſuper illud Math.v. Beati qui eſuriunt et ſitiunt
iuſtitiam. iuſtitie lumen eſt miſericordia. Jacobi.ij. Iuſti
tia ſine miſericordia/cecus furor. zelus abſq miſericordia
eſt vt cecus ſagittarius qui intendens occidere feram: oc
cidit hominem: ſicut lamech: qui intendens ſagittare fe/
rā: ſagittauit Cayn. Geñ.iiij.xxxi.q.i.quomodo. ignis ze/
li ardere.xlv.diſtin.diſciplina.debet in oleo miſericordie.
Grego.ſuper Ezech. Zeli ſacri diſtrictio de virtute miſeri
cordie neceſſe eſt vt ardeat. ad hoc.xlv.diſtin. diſciplina.
Ideo neceſſe eſt eū qui alios habet corrigere: iugiter me
ditari in ſeipſo ꝓpriam infirmitatem: vt ſciat quid alij por
tare poſſunt.l.diſtin.conſiderandum nobis eſt.viij.q.i.cle
mens. Contra quod aliqui prelati faciunt.xxvi.q.vij. alli/
gant.pſ.ix. Sciant gentes quoniam homines ſunt. Gal.
vi. Conſiderans temetipſum: ne et tu tēteris. Eccleſiaſti
ci.xxxi. Intellige que ſunt proximi tui ex teipſo. Grego.
Omnipotens deus idcirco principem apoſtolorum per/
miſit cadere: vt in culpa ſua diſceret qualiter alijs miſeri/
ri debuiſſet. vt pre.c.conſiderandum. Et de chriſto legitur
Eſaie.liij. Virum dolorum et ſcientem infirmitatem. ad
Hebre.iiij. Non habemus pontificem qui non poſſit com
pati infirmitatibus noſtris: tēptatum autem per omnia ꝓ
ſimilitudine abſq peccato. qui non didicit pati diſciplinā
neſcit eam in alijs.ar.i.c.cōſiderandum.exercere. ¶ Qui/
dam religioſi habentes abbatem tortorem crudeliſſimū
inexpertem diſcipline: quam volebat in alios exercere:
coegerunt eum ſedere per menſem inter fratres: et gere
re ſe tāꝙ ſimplicem fratrem: quem quotidie perclaman
tes et egregie verberantes: tandem reſtituerunt eum ſe
di ſue: dicentes. Ecce per menſem fuiſti in ſcholis diſcipli
ne: et non ſolum audiſti doctrinam diſcipline: ſed etiam
ſenſiſti. non erat mirum ſi neſciebas quod non didiceras
ſis memor eorum que didiciſti: alioquin rememorationē
faciemus tibi. vbi Heb.iiij. Eſa.liij. Eius qui didicit ex his
que paſſus eſt diſciplinā. Unde dicit ſapiens. Eccleſiaſti/
ci.xxxiiij.ſententialiter. Inexpertus q̄d nouit? et Greg.ix.
Cum in magiſtrum ſumi non debeat/qui formam diſci/
puli non aſſumpſit: nec ſit preficiendus qui preeſſe non
nouit. et de elec.cum in magiſtrum.facit.lxi.diſtin. miſerū
xvi.q.i.ſi clericatus. Sunt multi qui alios dure volunt cor
rigere: ſe tamen nolentes corrigi. Contra quos Bern. ſu
per illo verbo. Beati qui eſuriunt et ſitiunt iuſtitiam.
Math.v. Sunt multi qui zelū iuſtitie videntur habere
ſed ſi verū haberēt zelū ſe feſtinarēt corrigere et correctio
nē recipere: ſed q: hoc nolūt verū zelū nō habēt. Cōtra ta
les dicit dñs Mat.vij. et Luce.vi. Hypocrita eijce primū
trabem de oculo tuo: ꝛ tunc perſpicies vt educas feſtucā
de oculo fratris tui. Inter alia ſigna que ponit Aug. quo
modo cognoſcatꝛ hypocrita eſt vnum: quia hypocrite faci
les ſunt ad reprehendendū: vt videantꝛ habere zelū. Ta
lium qui nolunt corrigi: eſt ille qui dicitur. Noli me tange
re. tales a ſolo deo ſunt curabiles: quū omnem humanuz
tactū fugiunt. ꝓ qbꝰ dicitꝛ a dño in pſ.lxxxij. Imple facies
eorū ignominia: ꝛ querent nomē tuū dñe. Supbi et peſti
lentes nolunt corrigi. Prouerb.xv. Non amat peſtilens
qui ſe corripit. et Sap.ij. Dixerunt impij non recte cogi/

Digitized by Google

tantes ⁊c.et.ſ. Jmproperat nobis peccata legis: et diffamat in nobis peccata diſcipline. Prouerb.xv. Qui increpationes odit morietur. Jncorrigibilis characterē habet beſtie.i. diaboli/ qui eſt incorrigibilis. Apocal.xix. Unde iudeis incorrigibilibus ait dñs Joan.viij. Uos ex patre diabolo eſtis.⁊ talis incorrigibilis a domino maledicit Deuterono.xxviij. Sit celum quod ſupra te eſt eneum: et terra quā calcas ferrea. Tūc ergo ſit celum eneū: quando orās nō habet deuotionē.terra ſit ferrea qñ ceci ducunt et obſtinatis nullū fructū affert impatiētia. Luce.xviij. Eſa. xlviij. Scio q2 durus es tu: ⁊ neruus ferreus ceruix tua: et frons tua enea.verbū corrigentis. Eſa.xlv. Audite me duro corde. Prouer.xviij. Peccator quū in profundum malorū venerit: cōtēnit/ſcʒ correctionem.xvij. diſt.nec licuit. vbi ponūtur hec verba. Et ſequit ibi. Jta obſtinati et contumaces extiterunt vt doceri non velint.⁊ ex de iudic.cū nō ab homine.ps̄.xciiij. Nolite obdurare corda veſtra. ¶ Jtē correctio debet fieri cū manſuetudine.ps̄.lxxxix. Superuenit manſuetudo ⁊ corripiemur. Seneca. Uitium animi ſicut vitia corporis leniter tractāda ſunt. Ambro.ſup Lucā. Plus proficit amica correctio: q̄ accuſatio turbulenta.illa pudorē incutit: hec indignationē mouet. Gal.vj. Uos qui ſpūales eſtis: inſtruite hmōi in ſpū lenitatis.l.diſt.pōderet.faciūt ſepe alit.c.xlv.diſt.licet.ſ.⁊.ij.⁊.c.diſciplina. zelus ſedet in fornace vel iuxta fornacem.ſcʒ vim iraſcibilē. vnde de facili emicant ſcintille ire: quib⁹ turbatur oculus mētis.ps̄.xxx. Cōturbatus eſt in ira oculus (.i.ratio) me⁹ et illud Cato. Jmpedit ira animū ne poſſit cernere verū. Et ſup illud Job.v. Uirū ſtultum interficit iracundia. dicit Grego. Jra per zelū turbat. Jpſe nāqʒ zelus rectitudinis dū aciem mentis agitat: turbat. Jdeo ſancti viri impetum ire ſentientes/ ſuperſedent correctioni donec ira ceſſauerit: et tranquillitas in mēte facta ſit: imitari volentes illum cui dicit. Sap.xij. Tu dñator virtutis cum tranquillitate iudicas. Aug⁹. Non cōcupiſcit deus reorū vindictam tāq̄ ſaturari deſiderans: ſed quod iuſtum eſt cum trāquillitate diſcernit: ⁊ recta voluntate diſponit: vt etiaʒ mali ſint inordinati. Grego. Jra dei non eſt vt hoīs perturbatio cōcitati animi: ſed tranquilla iuſti iudicij cōſtitutio. de pe.diſt.iij.productior.neqʒ eñ deus hoībus: ſed vitijs iraſcitur.dicit Hiero.de pe.diſt.ſ.q̄obrem. Jaco.ſ. Jra viri iuſtitiam dei non operatur.vj.q.iij.ira.ſ.⁊.ij.cū.c.ſeq. Diogenes philoſophus quū eſſet iratus ſeruo ſuo ait: Jam te niſi eſſem iratus verberib⁹ enecaſſem. xj.q.iij.cū apud. Caſſianus in.viij.li.de ſpiritu ire ait. Jra eñ in nr̄is cordibus inſidente: et oculum mentis noxijs tenebris exoecante: nec iudicium recte diſcretionis acquirere: nec cōtēplationis intuitum: nec maturitatem cōſilij poſſidere: nec vite participes: nec iuſtitie tenaces: ſed nec ſpūalis quideʒ ac materia luminis capaces poterimus exiſtere: q2 turbatus eſt inq̄t ps̄.xxx. pre ira oculus ſcilʒ ipſa mens. ⁊ Eccle. vij. Jra in corde inſipientiū requieſcit.et ira q̄ pdidit prudentes.⁊ vir iracūdus inhoneſtus eſt.⁊ iracūdia agit ſine cōſilio.⁊ Prouer.xix.ſm aliam tranſlationem.ſʒ ſentētia vna. Prouer.xxvj. Homo iracūdus ſuſcitat rixas. eiuſdē. xxix. Uir iracūdus puocat rixas.et Eccli.xxviij. Homo iracūdus incēdit litem. Uir autē iracūdus effodit peccata. Jn oībus aūt iracundis non exilit ſcintilla de fornace vis iraſcibilis: ſed flamma totum vorans.⁊ qd̄ zelo ſctō ceperint: furore cōſumunt. Jn eis opus ſanctū quod zelus ſanctus tenebat: ira rapit et ſibi vendicat. ſcintilla vero ire: etſi aliquid turbationis oculo mentis ingerat: non tamē opus ſctē ie zelo inceptum ſibi vendicat. Grego. Jlla prepoſitorū ſolicitudo eſt vtilis.illa eſt cautela laudabilis/ in qua totum ratio agit: et furor ſibi nihil vendicat. Reſtringenda eſt ſub ratione poteſtas. nec eſt q̄d agendū prius q̄ cōcitata ad trāquillitatē mens redeat. Nā cōmotionis tpe iuſtū putat eſſe oē quod fecerit.xj.q.iij.illa. Simile inuenitur in viro/ q̄ ex iuſtitia reddere vult debitū vxori: cui⁹ opi dupliciter ſe pōt ingere voluptas. Uel ſic vt opus iuſtitie non auferat: vel ita vt in totū ſibi rapiat/ vt ſcilʒ ſolo voluptatis amore cōſumetur. Gala.iij. Sic ſtulti eſtis: vt cū ſpiritu ceperitis: nunc carne cōſumemini. Hiero. Adulter eſt in ſuam vxorē amator ardentior.xxxij.q.iiij.origo. et vide.xxxiij.q.v.c.ſ.⁊.xiij.diſt.neruí.in ſi. Simile accidit in illo qui ex charitate vult dare eleemoſynam: cui vana gloria dupliciter ſe poteſt ingerere.aut per modum titillationis vel tētationis: aut per modum cōſenſus deliberati.de qua incipit quis tabeſcere et cōtabeſcere/ exinaniri et inflari.et ſe hoībus appetit innoteſcere: non dei gloriam querens: ſed ſuam vt ab hoībus videatur.ſm Aug. in ſermone de cōfeſſore non pontifice. Prima periculoſa non eſt: q2 omne bonum opus gloriam ſecum portat/⁊ letitiam: que non homini: ſed deo aſſignanda eſt: vt de⁹ glorificetur: et proximus vt edificetur. Matth.v. Luceat lux veſtra ⁊c. Secunda periculoſa.de qua legit et no.ſ.q.ſ.vide.in gloſ.ſ. Simile etiam accidit in eo qui ex deuotione inchoat iter hieroſolymitanum: ⁊ intrat in cor eius cogitatio de negotiatiōe ibi exercēda. que cogitatio dupliciter ſe poteſt ingerere vt pus/ et tunc piculoſa: vel vt poſterius et tunc non: quia principalis eſt intentio attendēda/ ſm Aug.in primo ſermone.et ar.xxiij.q.v. de occidendis. ¶ Jtem correctio occulte et ſecreto facienda eſt/ ſi occulta ſit culpa. Matth.xviij. ſi peccauerit in te ⁊c.ij.q.ſ. ſi peccauerit.⁊ ex de iudic.nouit.vbi de hoc.⁊ ex de here.cū ex iniuncto.§.nec quiſq̄.vbi de hoc. Si vero culpa ſit manifeſta: manifeſte facienda eſt.ſ.ad Timoth.v. Peccātes corā omnibus argue: vt ceteri timorem habeant.xlv.di.ſed illud Jſido. Manifeſta peccata non ſunt occulta correctione purgāda. ſ q̄ palā nocent: palam corrigantur: vt dū aperta obiurgatione ſanantur: hi qui imitando eos deliquerunt corrigantur.dum vnus corripitur plurimi emendantur: neceſſe eſt: vt pro multorum ſaluatione vnus condēnetur: q̄ per vnius licentiam multi periclitentur. Aug. Jta erga delinquentem ſermo eſt proferendus: ſicut eius qui corripitur expoſtulat ſalus.de hoc legitur et no.ex de pe.⁊ re.c.ſ. ¶ Jtem in correctione attendendus eſt ſtat⁹ perſonarum que corriguntur: quia non ſanat oculum: qd̄ ſanat calcaneum.ad hoc op.ar.eorū que leguntur ⁊ no. xxiij.q.ſ.qui cōtra.xl.diſt.homo chriſtianus.ex de iureiur. quidam medicus imperitus vno collyrio omniū oculos vult curare.xix.diſt.ſciendum. Seneca. Cum veteranis parcius eſt agendum.ſ.ad Timoth.iiij. Seniorem ne increpaueris: ſed obſecra vt patrem.⁊.lxxxvj. diſtin.tanta ibi.canis tuis parcimus.quod qualiter intelligendum ſit habetur.ij.q.vij.paulus. ¶ Jn correctione etiam ſeruanda eſt modeſtia.tenendum enim eſt medium inter remiſſionem et diſcretū zelū.ij.ad Timoth.ij. Seruū dñi oportet eſſe patientem: cum modeſtia corripientem.de hoc ſatis.s̄.maxime.xlv.diſt.q̄ſi p totū. Qui nō poſſunt benignitate corrigi: terrore ſunt corrigendi.optime facit.xix.diſt. ſciendū.l.diſt.vt cōſtitueret.ibi. Cogūt eñ multas inuenire medicinas/ multorum experimenta morborum.⁊ ex de vi.⁊ ho.cleric.vt clericorū.ibi.vt quos diuinus timor a malo non reuocat: tēporalis ſaltē pena cohibeat a peccato. vbi de hoc plures ſunt concordantie. Aug.ad bonifaciū. Quidam dixit pudore et libertate liberos retinere ſanctius eſſe credo/ q̄ metu. Et ſubdit Aug⁹. Hoc quidem verū eſt. Sed ſicut meliores ſunt quos dirigit amor: ita plures ſunt quos corrigit timor. Roboā fili⁹ Salomonis/ credens conſilio iuniorū/ terrens ppl'm et cōminationibus vrens decem tribus perdidit. iij. Regū.xij.vij.q.ſ.deniq̄. Jſidorus. Qui blādo verbo caſtigatus non corrigit: alicui⁹ acrius neceſſe eſt vt arguat. Cū dolore eñ abſcindenda ſunt q̄ leniter ſanari nō p̄nt. Syric⁹ papa. Ferro neceſſe eſt vt abſcindantur vulnera: que fomentorū non ſenſerint medicinam.lxxxij.diſt.plurimos.in ſi. Jdē dicit Symmachus.xvj.q.ſ.in canonibus. Bern̄.ſuper Canti. Zelum inquit tm̄ inflammet charitas: informet ſciētia: firmet cōſtantia: ſit feruidus: ſit circumſpectus: ſit inuictus. Jdem

Correctio q̄nā pacto ſit exercenda.

Digitized by Google

Quo zelus feruidior/ac vehementior ſpūs/pfuſio:q̄ charitas:eo vigilātiori ſcientia opus eſt/q̄ zelum ſupprimat: ſpm̄ reperet:ordinet charitatem. Sunt qui zelū habēt nō ſm ſciētiā. Rom.x.xv.q.j.§.ſ.q̄ vulgariter vocant̄ hoīes ſine capite/beluina rabie ſeuientes in peccatores cōuicijs eos dehoneſtātes: nō medicos:ſed hoſtes ſe exhibentes: quātum in eis eſt iudiciū dei euacuantes:dum omnia hic vindicare volunt.ſi em̄ oia hic iudicarent̄(vt dicit Aug.) locum diuina iudicia non haberent.vſ.q.j.ſi oia. Ipſi officium demonuȝ quod eſt torquere. Mat.xviij.tradidit eū tortoribus.de pe.di.iiij.§.j.ꝟ.tradidit. diligenter facerēt: ſi haberēt poteſtatē in ore eorū perſonant he voces diabolice.crucifigatur. Luc.xxiij.cōfundatur:deponat̄.eijciatur.poteſtas eorū vt gladius in manibus furibundi. vix ab ore eorū auditur/corrigatur.ipſi ſolū vrere norunt.et ſecare cum omni egritudine ignem ⁊ ferrum adhibere volūt:ignorantes ꝙ oim medicamentoꝝ ſaluberrimū eſt ſapientia. Sap.ix.circa finē. Per ſapientiā ſanati ſunt quicūq; placuerūt ab initio.eiuſdē.xvj. Nec herba:nec malagma ſanauit eos:ſed ſermo tuus dn̄e qui ſanat oia. Peccatores(vt ait dionyſius)tanq̄ ceci manuducendi ſunt. Tullius. Undiq; fulciendi ſunt q̄ ruunt.erigendi ſunt qui ceciderunt.et ſanandi qui vulnerati ſunt:⁊ nouo vulnere transfigendi. Qui zelū indiſcretum habēt/ſimiles ſunt illis qui reficiunt veteres patellas:qui foramē vnum volētes obſtruere/vno ictu mallei multa faciūt:vel illud augent:vel patellam oino confringunt.facit.xxvj.q.vij.alligant.videntur tales credere ꝙ oia vaſa ſunt malleabilia quū tamē fictilia vel vitrea malleatione potius cōfringātur.facit.xxiij.q.iiij.qui ſm carnem. Correctio eſt refectio vaſorū ſpūalium cōfractorū. Ecck.xxj. Cor fatui quaſi vas cōfractum.ij. Timoth.ij. In domo magna ſunt vaſa/non ſolū aurea ⁊ argentea:ſed etiam lignea et fictilia.vt pre.c.qui ſm carnem. Hi correctionem hoim facile deſperant: ad male ſentiendū de hoibus faciles:ad male faciendum difficiles.cōtra illud Ambro.de oibus iudicat.gloſ.i.bene preſumit qui fidem eſſe in oibus arbitratur.xxij.q.iiij. innocens. hi peruerſum ianitoreȝ cordibus ſuis prefecerūt: qui mala fratrū tam faciliter pmittunt intrare:bona vero vix vel raro. Opinionē malam de aliquo cōceptā vix aut raro deponunt.ↄtra id.xj.q.iij.abſit.et melius.in.c.in multis. Contra muſcas vel pulices in gladio magno pugnare volunt:ſimiles cuidā qui dū muſculam quādam quam videbat ſup caput alterius volitantē ſecuri intenderet percutere excerebrauit eum. Multotiens dū tales ligna peccatorū intendūt cedere:fugit ſecuris manum eorū: ⁊ ferrū lapſum de manib⁹ proximuȝ occidit. Deutero.xix.gloſ. ſimpliciter ligna ſuccidimus:quū delinquētium vitia pia intentione reſecamus.ſecuris manum fugit:quū increpatio in aſperitatem ſeſe pertrahit.ferrū de manubrio proſilit:quū de correctione ſermo durior exit. amicum occidit: qui per aſperā correctionem eum magis inobedientē facit. Bern. Cōmotio tua ibi moriatur:vbi oritur: ne pmittatur exire que mortem portat. Eccli.xxviij. Flagelli plaga liuorē facit.ſcȝ in mēbris corporis:plaga autem lingue cōminuit oſſa:ideſt virtutes mentis. Tales zelatores pro medicina venenum portant et ppinant. Iob.xx. Panis ei⁹ in vtero illius vertetur in fel aſpidū intrinſecus. Tales ſimiles ſunt cuidam fatuo:qui rectiſſime volens incedere ſine ruina domorū:non poterat per ciuitatem incedere. Tales ſpūaliter multos corruere faciunt.in tempeſtate ⁊ turbine ſunt vie eorū. Naum.j. Prouerb.x. Quaſi tempeſtas tranſiens non erit impius. Tales ſimiles ſunt pugilibus/qui incedentes per mediū pſſure/alios impellunt:alios cōculcant:alios impediūt a greſſu:maledictionem multitudinis poſt ſe relinquunt. Sic in quacūq; cōuerſatione tales conuerſati ſunt:poſt deceſſum vel receſſum querelas vel maledictiones relinquūt. hi periculoſe ambulant inter ventres pregnantium. Quis em̄ enarraret aborſus ſanctorum propoſitorum quos faciunt? et tenerorum animalium vel ſpiritualium? Tales in principe demoniorū eijciunt demonia.et ſathan a ſathan expellitur:ſi tamen expellitur/et nō potius introducitur. Luc.xj.⁊ Matth.xij. Interdum enim querentes ſe expellere ſpiritū luxurie:non expellunt eum:ſed latere cogunt introducentes cum eo alios ſpūs nequā ei nequiores. ſpiritum mendacij/ſimulationis/ire et odij. Unde opportunitate inuenta exeūt vitia:vt beſtie de cauernis cum multitudine nouorum vitiorum. et eſt error nouiſſimus peior priore. Matth.xij.et procurātur quandoq; depoſitiones habētium zelum indiſcretum:vel etiam mors eoꝝ. Multum attendenda eſſet in correctionibus infirmitas corrigendorum/et poteſtas correctionis:ne ſtragem multorū operetur correctio:ſed ſalutem paucorum.ar.l.diſt.vt conſtitueretur.⁊.c.conſiderandum.xxiij.q.j.noli.ex̄ de deri.ex.mi.latores. Erubeſcenda eſt medicis ſpiritualibus timoratio medicorum temporalium:quēadmodum ſolicite cauent ne medicina eorum ſint mortis occaſio. ex̄ de eta. et qua.ad aures.deridenda eſt eorum iuſtitia/qui ne amittant de ſuo vilem denarium:parati ſunt centuȝ marchas expendere. Timendum eſt ne zelū aliquorum inanis gloria condiret:vt cuidam accidit:qui vt iuſtus appareret: proprium filium pro leui delicto decollauit.mercator inſaniſſimus qui mortem filij ſui vanam laudem ficta iuſtitia cōparauit. ¶ Zelus iſte indiſcretus procedere ſolet ex inexperiētia diſcipline in ſeipſis:et ex ignorantia proprie infirmitatis et aliene:et ex amore inanis glorie.talibus nō eſſet danda poteſtas. Ipſi ad inſtar demonum quocūq; introeunt/incendium poſt ſe dimittūt. Qui vero zelum diſcretū habere cupiunt:medicos corporū imitent̄.morbos ſpirituales perſequentes:ſalutem vero egrorum querentes.ar.ex̄ de pe.⁊ re.cum infirmitas.§.ſi. Non iraſcuntur medici corporum patientibus:immo conſolantur eos et ad tollēdum horrorē medicine/prius inde guſtant. Unde dicit Aug⁹.de ſaluatore. Calicem inquit paſſionis p̄us bibit medicus:ne illum abhorreret egrotus. Non puniūt homines habent zelum diſcretum ſm merita.hoc em̄ deo relinquunt.ſufficit eis vt faciant homines penitere. puniunt vt emendant:vt qui peccauerunt humilientur:non conterantur.tales officium tortorum diabolo et angelis eius relinquunt. Matth.xviij.de pe.diſt.iiij.in prin.ꝟ.tradidit. Unde legitur in legenda antiqua beati Franciſci/ꝙ quum quidam frater redargueret beatum Franciſcum ꝙ non corrigeret fratres/qui recedere videbantur a via ſimplicitatis et paupertatis. Reſpondit ſanctus Franciſcus et ait.meum officium eſt ſpirituale/videlicet ſup fratres:quia debeo emēdare vitia et eis dn̄ari.vnde ſi vitijs fratrum dominari ⁊ ea emēdare non valeo predicatione verbo et exemplo:nolo carnifex fieri ad percutiendum et flagellandum ſicut poteſtates huius ſeculi. Sed ↄfido in dn̄o/ꝙ adhuc inimici inuiſibiles/ſcȝ demones q̄ ſunt caſtaldi dn̄i ad puniendū illos in h̄ ſeculo ⁊ in vēturo: q̄ tranſgrediūtur mandata dei:ſument de ipſis vindictam faciētes ipſos corrigi ab hoibus hui⁹ ſeculi:⁊ ad improperium et verecundiam ipſorū reuertent̄ ad pfeſſionem ſuā ⁊ vocationē ſuam. Uerūtamē vſq; in diem mortis mee exemplo et operatione non ceſſabo fratres docere ambulare per viam quā mihi dn̄s oſ̄dit:⁊ ego oſtēdi eis:⁊ ipſos informaui:vt ſint inexcuſabiles coram dn̄o ⁊ ego corā ipſo de ipſis:et de me non tenear vlterius reddere rationē. Ecce forma et verba et doctrina ſancte correctionis ſanctoꝝ platorū volentiū ſe ⁊ aias ſubditorū ſaluare.ad hoc.xliij. diſt.epheſijs.⁊ optime.xlvij.diſt.c.vlti. Tales boni correctores ſic ſecant putrida.xxiiij. q.iij. reſecande. ex̄ de ſta.mo.ea que.ſ.reſponſo:vt ſana illeſa relinquāt. ſic herbas peſtiferas euellunt.ex̄ de ma.et obe. ſolite.§.j. vt ſalutares non ledant. ſic zizaniam extirpant. xxiiij. q.iij. notandum.vt tritico leſionem non inferant. Matth. xj.xj.q̄. iij. nolite.xxiij.q.iiij.quantus. Quidam habētes zelum: non ſcientiam.xv.q.j.§.j.ſic hortos abbatiaruȝ ſuarum purga-

uerunt ab arboribus fructiferis. vt fere ſibi nullā relinquerent. ¶ Et notandum ꝙ quū parcere ⁊ punire (vt cōtrariorū) in eadē ſit diſciplina. ff. de ver. obli. inter ſtipulantē. §. ſacramenta. Qui neſcit parcere neſcit punire. Et notandum etiam ꝙ ſicut zelus indiſcretus reprehenſibilis eſt: ita remiſſio eſt reprehenſibilis. Bern. Nō iraſci vbi iraſcēdū eſt: nolle emēdare peccatum eſt. Plus vero iraſci ꝙ iraſcēdum eſt: peccatū peccato addere eſt. Remiſſio ipſa eſt vt ſomnolentia in rectore nauis. Prouer. xxiij. Eris ſicut dormiens in medio maris. et quaſi ſopitus gubernator amiſſo clauo. Unde dominus ait Petro in perſona prelatorum. Simon dormis. Mar. xiiij. Iſidorus prelatum negligentē dormienti aſſimilat: de cuius manibus cadit baculus paſtoralis. et pictores pingunt ipſum accumbentē in cathedra ſuper cubitū ſomno grauatum: ⁊ cadentē de manu eius baculum paſtoralem. de quo baculo de conſecra. diſt. j. nullus epiſcopus. ⁊. xlv. diſtin. diſciplina. et vide qđ no. ex̄ de ſacra vnc. c. vnico. §. ſi. in ſi. in gloſ. martialis. in ſi. et in gloſ. ſeq. que incipit. quia baculus. ¶ Item remiſſio pigritie agricole aſſimilatur. Prouerb. xxiiij. Per agrū hominis pigri tranſiui: et per vineam viri ſtulti: ⁊ ecce totum repleuerāt vrtice. et operuerāt ſuperficiē ei⁹ ſpine. facit. ex̄ de ſta. mo. ne in agro. in cle. in prin. Remiſſio eſt velut defectus latratus in cane gregem ſeruante. Eſa. lvj. Canes muti nō valētes latrare. quod exponit Grego. in paſtorali/ de paſtoribus prelatis negligentibus predicare et corrigere. xliij. diſtin. ſit rector. Item ſicut defectus gladij in cuſtode. Eſa. lxij. Super muros hieruſalem conſtitui cuſtodes: ſed non charrarum. xvj. q. j. in canonibus. Prelatis em̄ proprie dicitur/ Gladij ancipites in manib⁹ eorum. pſ̄. cxlix. ⁊. ij. Macha. xv. Accipe gladium ſanctū/ ſcilicet correctionem et predicationem pungentes. ex̄ de priui. ex ore. l. diſt. ſiquis. in ſi. ibi. que eſt iſta iuſtitie inimica bonitas/ palpare criminoſos: ⁊ vulnera eorū vſq; in diē iudicij incurata aſſeruata. Heb. iiij. Uiuus eſt ſermo dei ⁊c. penetrabilior omni gladio ancipiti. munus a deo/ in quo deijcies aduerſarios populi mei: id eſt mala opera et voluntates. Itē defectus buccine in ſpeculatore. Ezech. xxxiij. Si ſpeculator viderit gladium venientē/ et non inſonuerit buccina: et pplus nō cuſtodierit ſe: veneritq; gladius ⁊ tulerit de ijs animā: ille quidē in iniquitate ſua captus eſt: ſanguinē autem eius de manu ſpeculatoris requirā. ex̄ de off. or. irrefragabili. vbi de hoc. ⁊ de reg. c. vlt. in prin. vbi de hoc. Speculator autem prelatus eſt. xliij. diſt. ſit rector. ¶ Sunt qui remiſſionē miſericordiā reputant: quū tamen potius ſit crudelitas. xlſ. di. ſepe. xxiij. q. iiij. eſt iniuſta. Miſericorditer agitur cum phrenetico quū ligatur. ⁊ cum lethargico quū excitatur. xxiij. q. iiij. quid faciet eccleſie. ⁊. c. nimium. Et cū eo qui in igne eſt: quū per capillos inde trahit̄: ſi aliter inde extrahi nō pōt. De ore lupi infernalis violenter extrahēdi ſunt hoīes. Amos. iij. Quomodo ſi eruat de ore leonis duo crura: aut extremum auricule: ſic eruentur filij. Job. xxix. Conterebam molas iniqui: et de dentibus illius eripiebam predam. Mole diaboli ſunt vitia et peccata. Eadem etiam dentes poſſunt dici. Eccli. xxi. Dentes leonis dentes illius ⁊c. Item extrahēdi ſunt de aquis deliciarum et inuiti anteꝗ̄ ibi ſubmergantur. ar. xxiij. q. iiij. diſplicet. Et de hac materia ſatis ſupra.

¶ Et notandum ꝙ ij qui faciūt correctionem non debent de ſe confidere: ſed de deo. et orationi debēt inſtare: quū ſolius dei ſit hominem corrigere. Eccleſiaſtes. vij. Conſidera opera dei: ꝙ nemo pōt corrigere quē ille deſpexerit. conſidera. i. diſcerne inter opera dei. ſibi hoc ſpera eſſe poſſibile ⁊ non alij/ ſcʒ hominē corrigere. corrigere em̄ eſt cor hominis dirigere et regere. xlvij. di. §. neceſſe. in ſi. pſ. v. Dirige in conſpectu tuo viam meam.

Inductantia ad recipiēdaʒ cū aio diſciplinā.

¶ Sequit̄ de ijs que incitare poſſunt ad libenter recipiendum vel correctionem vel diſciplinā. ¶ Primo multiplex admonitio ſacre ſcripture. pſ. ij. Apprehendite diſciplinam ⁊c. Prouerb. iij. Diſciplinam domini fili mi ne abijcias. ⁊ eiuſdem. iiij. Tene diſciplinam et ne dimittas eam. Heb. xiij. Noli negligere diſciplinam. Item. in diſciplina perſeuerare. pſ. cxviij. Bonitatem et diſciplinam ⁊c. Itē. et diſciplina tua ipſa me docebit. ¶ Secundo vtilitas ex correctione vel diſciplina proueniens. Prouer. xxix. Uirga atq; correctio tribuit ſapientiā. et eiuſdem. xij. Qui diligit diſciplinam: diligit ſapientiā. qui autē odit increpatiōes: inſipiens eſt. Diſciplina vel correctio placet ſapientibus et in eis proficit: inſipientibus vero diſplicet nec proficit in eis. Eccli. x. Uir prudens et diſciplinatus non murmurabit correctus (alſ correptus.) Prouer. ix. Argue ſapiētem et diliget te. et eiuſdem. xv. Non amat peſtileus eum qui ſe corripit. eiuſdem. ix. Qui arguit in ipſum generat maculam ſibi. idem ibidem. Qui erudit deriſorem/ ipſe ſibi iniuriam facit. et. j. Noli arguere deriſorem: ne oderit te. Eccle. j. Peruerſi difficile corriguntur. Peruerſus eſt qui et in intellectu et in affectu a bonitate auerſus eſt. Eccleſiaſtici. xxxij. Hō peccator vitabit correctionem. Prouer. xvij. Plus proficit correctio apud ſapientem: ꝙ centum plage apud ſtultum. eiuſdem. xxvij. Si contuderis ſtultū in pila/ quaſi priſanas feriente de ſuper pilo: non auferetur ſtultitia eius. ¶ Tertio malum proueniēs ex eo ꝙ diſciplina vel correctio abijcitur. virga enim correctionis in colubrum vertitur. qui enim hic non corrigitur: in futuro a ſerpentibus infernalibus punietur. Exod. iiij. Proiecit moyſes virgam que verſa eſt in colubrum. Prouer. xv. Qui increpationes odit: morietur. et eiuſdem. xxix. Uiro qui corripientem ſe dura ceruice contēnit: repentinus ſuperueniet interitus. Eccli. xix. Qui odit correctionem: minuetur vita. vita inquā triplici. nature/ gratie/ ⁊ glorie. Homo qui eſt ſine diſciplina: terrenis adheret: de eternis non curat. Job. xvij. Cor eorum longe feciſti a diſciplina: propterea non exaltabitur. Gloſ. qui per diſciplinam minime cuſtodire vitā ſtudent: ſemper per deſideria in ruinis iacent. Qui ſine diſciplina eſt in periculo eſt. Prouer. xv. Qui abijcit diſciplinam: deſpicit animā ſuam. ſicut carnem deſpicit: qui eam non vult ſale condire ne putreſcat. qui contēnit diſciplinam per conſequens abijcit omne bonum. Sap. iij. Sapientiam et diſciplinam qui abijcit infelix eſt. fugiunt enim eū omnia bona. talis diabolo multum aſſimilatur qui incorrigibilis eſt. Eccli. xxi. Qui odit correctionem veſtigium eſt peccatoris. diabolus peccator dicitur antonomaſtice: cui multum aſſimilatur. Qui odit correctionem vt veſtigium ſimiles ſimilis eſt pedi in pinguedine terre ⁊c. Geneſ. xxvij. pinguedo terre gratia compunctionis. impinguatur terra quum in ea ſimus iacitur. ⁊ cor peccatoris quum in correctione compungitur. Luce. xiij. dixit cultor vinee/ de ſicu quam volebat domin⁹ excidere: ſfodiam circa illam ⁊ mittā ſtercora. increpando et exprobrādo ei peccata ſua. Sed quidā ſunt terra maledicta: q: vnde deberēt impinguari: inde cōtingit eos miſerabiliter indurari. quod no. Eccli. xxij. De ſtercore boū lapidabit̄ piger. qđ eſt/ qn̄ de increpatione plati indureſcit peccator. vbi dicit Bern. Quid faciemus tibi o piger: nōne bon⁹ ſimus ſpargit̄ in agro tuo? vn̄ ergo lapides. i. tu inimicus homo hoc facis/ qui ſimum tibi cōuertis in lapides. ¶ Et notandū ꝙ laudabilius eſt correctionem libēter accipere: ꝙ̄ audacter facere. Aug. ad hiero. Quū ſanctius ſit a tenendo itinere in nullo ꝙ in aliquo declinare: multo tn̄ eſt mirabilius et laudabilius libenter accipere corrigentē ꝙ̄ audacter corrigere deuiantē. ¶ Partes diſciplinę multe ſunt. Eſt diſciplina ad oēs pertinens. ſcʒ diſciplina ppria corporis. de qua Eſa. liij. Diſciplina pacis noſtre ſup eū. Et eſt diſciplina pertinēs ad eos/ qui pſunt ceteris hoibus. Prima multiplex: vt ieiunium/ aſperitas veſtimenti/ duritia lecti/ peregrinatio/ vigilia/ diſcipline verborum. Secunda vero duplex eſt. quedā ſpūalis/ quā ſcʒ delinquentes feriuntur gladio ſpūali: que ſpecialiter

Diſciplina ne pces.

Digitized by Google

pertinet ad p:elatos eccleſie.xvj.q.ij.viſis. Quedam vero
materialis/quũ ſcʒ delinquẽtes feriunt gladio materiali
q̃ maxime ptinet ad p̃ncipes terrenos.xxiij.q.v.rex.⁊.c.re
gum.⁊ quaſi per totam illam queſtionem.

¶ Articulus.lxxij. A

Equitur videre de

erro:ib⁹ circa diſciplinã.et p:imo de erro:e
illo:ꝝ qui dicũt nullum eſſe excõmunicãdũ.
Scðo de erro:e illo:ũ qui dicũt maleficos
non eſſe puniendos pena co:po:ali. ¶ P:imus erro: vi/
detur inniti his teſtimonijs ſacre ſcripture. Luce.vj. Noli
te iudicare et non iudicabimini.xxiij.q.iiij.§.ſ. peccant er/
go ſacerdotes qui excõmunicationis ſententiã ferẽdo ho
mines excõmunicãt et iudicãt. Itẽ ad Rom.ij. Inexcuſa/
bilis es o homo omnis qui iudicas.in quo enim iudicas
alium:teipſum cõdẽnas. Itẽ Rom.xij. Benedicite ⁊ no/
lite maledicere.xxiiij.q.iij.§. illicita. Peccant ergo ſacer/
dotes qui hominib⁹ maledicunt.ſ.ad Co:.vj. Neqꝫ male
dici.neqꝫ rapaces regnũ dei poſſidebũt.pre.§.illicita. Itẽ
ij.Pet.iij. Non reddentes malum p:o malo.ad quod mo
nemur exemplo ch:iſti.ſ.Pet.ij. Quũ malediceref nõ ma
ledicebat. Item Eccli.xxj. Dũ maledicit impius diabolũ:
maledicit ipſe animã ſuam. Si ergo diabolus maledicen
dus non eſt:vt eſt exp:eſſum.xxiij.q.iij.ſi igitur.multo fo:
tius homines non ſunt maledicendi. ¶ Ad p:imũ dicen/
dũ eſt/ꝙ eſt iudiciũ iuſtum ⁊ iudicium iniuſtum. Iudiciũ
iniuſtum p:ohibitũ eſt.iudicium vero iuſtum nõ eſt p:ohi
bitũ.imo ch:iſtus monet ad illud Joã.viij. Nolite (inq̃t
ch:iſtus) iudeis ſm faciem iudicare:ſʒ iuſtum iudiciũ iu/
cate. De manifeſtis ↄceſſum eſt nobis iudicare:non de oc
cultis.xxxij.diſt.erubeſcãt.vbi de hoc.xxxij.q.v.ch:iſtiana.
ſ.ad Co:.iiij. Nolite ante tempus iudicare.ij.q.ſ.multi. in
p:in.⁊ ad ſi.ibi. Nõ eñ cõtrarium eſt huic loco illud qð di/
cit ap̃lus Rom.xiiij. Tu q̃ es qui iudicas alienum ſeruũ?
ſuo dño ſtat aut cadit. Noluit eñ hominem ab homine iu
dicare ex arbitrio/ſuſpitionis: vel etiam extrao:dinario
et ſuſpecto iudicio:ſed potius ex lege dei ſm o:dinem ec/
cleſie. Q: ap̃li poteſtatẽ habuerũt iudicandi/oſtẽditur
in hoc qð dicit petro/Mat.xvj. Quodcũqꝫ ligaueris ſup
terrã ⁊c.xxiiij.q.ſ.quodcũqꝫ. Item eiuſdẽ.xviij. Quecũqꝫ
alligaueritis ſuper terram:erunt ligata ⁊ in celis. de pe.
diſt.ſ.quẽ penitet. Joã.xx. Quo:ũ remiſeritis peccata: re/
mittunt eis.⁊ quo:ũ retinueritis:retẽta ſunt.ſ.ad Co:.v.
oſtẽdit ap̃ls ſe iudicaſſe co:inthum fo:nicato:ẽ. Ego inq̃t
abſens co:po:e:p̃ſens autem ſpũ:iam iudicaui eum q̃ ſic
opatus eſt in noie dñi noſtri ieſu ch:iſti:cõgregatis vobis
⁊ meo ſpũ cũ virtute dñi ieſu:tradere hmõi ſathane in in/
teritũ carnis:vt ſpũs ſalu⁹ ſit in die dñi nr̃i ieſu ch:iſti. de
hoc.ij.q.ſ.de manifeſta.xj.q.iij.audi.ex̃ de do.⁊ cõtu.veri/
tatis. Item eiuſdeʒ.ſ.Co:.vj. An neſcitis q: ſancti de hoc
mũdo iudicabunt? Et ſi in vobis iudicabitur mũdus: in/
digni eſtis qui de minimis iudicetis? Neſcitis qm̃ ange/
los iudicabimus? ex̃ qui ſi.ſint le.per venerabilem.§.ſunt
autẽ.in ſi. Ad aliud dicendũ eſt/ꝙ eccleſia non reddit ma
lum p malo.nec malum optat quũ aliquem excõmunicat
Excõmunicatio eñ medicinalis eſt: nõ mo:talis.xxiij.q.
iij.notandum.ij.q.ſ.multi. ex̃ de ſen.ex.cum medicinalis.
li.vj. Nec excõmunicatio eſt mala:niſi malitia pene. ex̃ de
ſen.ex.ſacro.ibi/tantaʒ infligere penam inſonti. ſicut me/
dicina amara d̃: quũ vere bona ſit:eo ꝙ ſit mo:bi expulſi
ua ex ſui natura:licet aliud frequẽter cõtingat ex vitio eã
cõtemnentis.xj.q.iij.§.p:emiſſis. Et licet excõmunicatis
mala excõmunicatio videaf (vt dictum eſt) bona tñ eſt:q:
iuſtitia eſt. Non eñ iudex crudelis eſt iuſtitiam faciendo:
immo crudelis eſſet eam non faciendo.xxiij.q.iiij.ne amiſ
ſio.⁊.c.eſt iniuſta. Uel furem patibulo ſuſpendendo: et ſi
illi cui infertur pena crudelis appareat.xxiij.q.v. non eſt
crudelis. Excõmunicatio eſt ad hoc vt hoies cõuertãtur
et ſalui ſiant.xj.q.iij.audi.in p:in.ps.lxxxij. Imple facies
eo:ũ ignominia:et querent nomen tuũ dñe. Aug⁹. Quic
quid facit mater eccleſia vera et legitima:etiam ſi aſpe
amarũqꝫ ſentiatur:non malum p:o malo reddit:ſʒ expel/
lendo malũ iniq̃tatis/bonũ diſcipline apponit: non odio
nocendi:ſed dilectione ſanandi.ad hoc facit.xxiij.q.iiij.§.
p:ecepta.⁊.q.v.p:odeſt. Item Aug. Melius dolo: capi
tis dolet dum curatur: q̃ dum parcitur et non ſentitur et
non ſanaf.ad illud vo. Eccli.xxj. Dum maledicit impius
diabolum ⁊c. Dicẽdum eſt ꝙ verbũ intelligendũ eſt quã/
tum ad illos qui ad ſui excuſationẽ maledicunt diabolo/
imputantes ei peccatum ſuũ.ſicut eua peccatũ ſuũ impu/
tare voluit ſerpenti.⁊ per cõſequẽs autho:ẽ ſerpentis ac/
cuſauit latenter. Gen.iij.de pe.diſt.ſ.ſerpẽs. ¶ Autho:i/
tatem autem excõmunicãdi ⁊ maledicendi hʒ eccleſia ex
diuerſis locis ſcripture ſacre. Mat.xviij. Si eccleſiam nõ
audierit:ſit tibi ſicut ethnicus et publicanus.ij.q.ſ.ſi pec/
cauerit.ex̃ de iudic.nouit.⁊ Mat.xxj.et Mar.xj. Male/
dixit dñs ficulnee fructũ non ferenti.⁊ Act.viij. dixit Pe/
trus ſimoni mago: Pecunia tua ſit tecum in perditionem
ſ.q.ſ.reperiũtur.⁊.c.qui ſtudet. ¶ Et ꝙ ſancti poſſint ma/
ledicere ex cauſa/habetur.xxiij.q.iij.§.ſed qui p:o.⁊.c.ſan
cti.ij.Joã.c.ſ. Siquis venit ad vos ⁊ hanc doctrinam nõ
habet:nolite hunc recipere in domũ:nec aue ei dixeritis.
xxiij.q.ſ.ois qui.xj.q.iij.excõmunicatos.ſ.ad Co:.v. Siq̃s
frater noiatur.ij.q.ſ.multi.vbi exponit hec autho:itas.in
eodẽ. Neſcitis ꝙ modicũ fermentũ totam maſſam co:rũ
pit? expurgate vetus fermentũ. Item. Auferte malum ex
vobiſipſis.eiuſdẽ vlt. Siquis nõ amat dñm noſtrũ ieſum
ch:iſtũ ſit anathema. Item Gala.vlt. Siquis vobis euã
gelizauerit p:eter id quod accepiſtis anathema eſt. Item
ſ.ad Timoth.ſ. Ex quib⁹ eſt hymeneus et alexander quos
tradidi ſathane:vt diſcãt nõ blaſphemare.ſicut ouis mo:
bida a grege ſeparaf:ne grex ex ea inficiaf.xlv.diſt. ſed il/
lud.xxiij.q.iij.co:ripiãtur.ex̃ de ſta.mo.ea que.ſ.reſpõſo.
Et ſicut memb:ũ infirmũ et co:ruptũ abſcindif/ne cetera
mẽb:a per illud co:rũpantur.xxiij.q.iij.reſecãde.⁊.c.co:/
ripiantur.⁊ ſicut humo:es mali a co:po:e educuntur: ne
infirmitatẽ co:po:i inducant: ſic hoies peſtilentes a co:/
po:e eccleſie per excõmunicationẽ ſeparandi ſunt:ne cete
ros co:rumpant:vt de hoc.xj.q.iij.quaſi per totũ.⁊.xxiij.
q.ſ.quaſi per totum.⁊ ex̃ de ſen.excõi.per totũ. Aug. Ma
li ch:iſtiani ſic ſunt in co:po:e ch:iſti myſtico: quod eſt ec/
cleſia.xxiij.q.v.de liguribus.quomodo humo:es mali qui
quãdo euomũtur:tunc releuatur co:pus. de cõſe.diſt.iiij.
eſt vnitas:ſic et mali quãdo exeunt tunc eccleſia releuaf.
et dicit:ex me exierunt humo:es iſti:ſed non erant ex me.
ar.ad hoc de pe.diſt.iiij.ſi ex bono. ¶ B

Equitur de erro:e il/

lo:um/qui dicũt maleficos non eſſe puniẽdos
pena co:po:ali maxime mo:te. qui erro: videf
poſſe inniti his teſtimonijs ſacre ſcripture. Gen.ix. Qui/
cũqꝫ effuderit ſanguinẽ humanũ:fundetur ſanguis illi⁹.
Itẽ Exo.xx.non occides.xxiij.q.v.ſi non licet.quod verbũ
adſumit dominus/Math.v. Non occides. Roma.xij.
Heb:e.x. Deutero.xxxij. Mea eſt vltio ⁊c. Ezechie.xviij.
et.xxxiij. Nolo mo:tem peccato:is ⁊c. Item Math.
v. Ego dico,vobis non reſiſtere malo. In eodem. Qui
iraſcitur fratri ſuo:reus erit iudicio.ſi ergo non licet iraſci
fratri:ergo non licet eum occidere. Item in eodem. Dili/
gite inimicos veſtros.et eiuſdem.xiij.de zizanijs ſuperſe/
minatis.dicunt ſerui. Uis imus et colligimus ea? et ait
paterfamilias: non:ne fo:te colligentes zizania/eradi/
cetis ſimul et triticum.ſinite vtraqꝫ creſcere vſqꝫ ad meſ/
ſem.xj.q.iij.nolite.ij.q.ſ.multi. Item luce.vj. Nolite cõdẽ/
nare et non cõdẽnabimini. Rom.xij. Nõ vos defendẽtes
chariſſimi:ſʒ date locũ ire.ſcriptũ eſt eñ Prouer.xx. quan
tũ ad ſentẽtiã.xxiij.q.ſ.§.ſ.mihi vindictã.ſ.Joã.iij. Dis qui
odit fratrem ſuũ homicida eſt. Et ſcitis qm̃ ois homicida
non habet vitam eternam in ſe manentem. Math.xxvj.

Excõica tiõis ſentẽtia an ſit in ali/quẽ ferẽda.

Iudiciũ duplex.

Excõicãdi autho ritatẽ vñ habet eccleſia.

Maleſici an vlti mo ſup/plicio ſint ple/ctendi.

Omnis qui accepit gladiū: gladio peribit. Itē Ioā.viij.
dimiſit dn̄s in pace mulierem in adulterio deprehenſā.
xxiij.q.vij.qui fine.et.c. poſtulatus. Predicte authoritates
ꝛ alie pro iſta parte ponuntur.xxiij.q.j.§.j.ꝛ.q.iiij.§.ex his
omnibus colligitur.ꝛ.q.v.§.j.ꝛ.q.viij.§.j. ¶ Ad primū di
cēdū.ꝙ illud Gen̄.ix. Quicūq; effuderit ꝛc. et illa Mat.
xxvj. Omnis qui acceperit gladium ꝛc.potius oſtendunt
(ſi diligenter inſpiciant) aliquē ꝙ hominem debere occi
di. Quū enim ſentētia domini indubitanter ſit iuſta: qui
cūq; ſanguinem humanum iniuſte fuderit: iuſtum eſt vt
gladio pereat. ergo in aliquo caſu ſanguis human⁹ iuſte
effunditur: et homo iuſte gladio perit. ¶ Et ſicut quū pa
terfamilias prohibet ne quis accipiat de vino alicuius do
lij ſui: non eſt intentio ſua/ vt non accipiat ille cui ipſe hoc
iuſſerit: ſed ne hoc aliquis ſua authoritate accipiat: q2 in
generali ſermone perſona loquēs intelligitur excipi.ff.lo
cati.qui inſulam.§.fi.C.de ſolu.inquiſitio.C.de cōſti.prin.
autē.ſed ita.ff.de cōdi.ꝛ demonſt.qui heredi.§.plautius.
ex̄ de iureiurā.petitio. Sic quū dominus dixit/ Non occi
das/ non fuit intētio ſua/ vt non occideret quis in caſib⁹
illis in quibus ipſe hoc permiſit: vel precepit: ſed ne aliq̄s
occideret aliquē authoritate propria.xxiij.q.v.§.hinc ap
paret.ꝛ.c.ſi non licet. Unde poſt illud verbum/ Non occi
des.dominus in eodem lib.in multis caſibus precepit oc
cidi. Uide etiam Exo.xxxij.vnde in Deutero.xxxij. Mea
eſt vltio. Illud autē Ezech. Nolo mortem peccatoris ꝛc.
de morte eterna pōt exponi.iij.q.iiij.hi qui.xxvj.q.vj.agno
uimus. De morte etiam temporali verum eſt/ ꝙ deus non
mortem peccatoris.quādoq; quē preuidet corrigendum
eſſe et miſericorditer ipm̄ expectat ad miſericordiā. Sap.
xj. Rom̄.ij.et.ix. Mors vero illius peccatoris/ q̄ ſibi nocet
peccatum peccato addendo: et alios ſubuertendo et cor
rūpendo: de cuius correctione ſpes non habetur: indubi
tanter ſibi et eccleſie dei vtilis eſt.ar. bonum.xxiij.q.iij.ſi
quis fortitudinem. ¶ Ad illud Mat.v. Ego dico vobis
non reſiſtere malo. Et illud Rom̄.xij. Non vos defenden
tes chariſſimi.dicendū eſt ꝙ loco et tēpore debet aliq̄s/ et
pōt non reſiſtere malo: et nō defendere ſe: vt fiebat in ec
cleſia primitiua: quando per miracula et paſſiones eccle
ſia nouella plantanda erat: loco et tpe pōt homo reſiſte
re malo et ſe defendere.niſi enim eccleſia ab infidelib⁹ de
fenderet ſe: poſſet ab eis occidi: ꝛ ſic periret honor ꝛ cult⁹
diuinus. Luc̄.xxij.ait dn̄s. Qui non habet gladium: ven
dat tunicam ſuam et emat gladiū. At illi dixerunt ei. Ec
ce duo gladij hic.quibus dn̄s.ſatis eſt. ſi non habet eccle
ſia niſi gladiū ſpūalem: dicendum fuit.nimis eſt.ꝛ nō fuit
dicendum: ſatis eſt. De hoc plene dixi in prima parte iſti⁹
operis.in ar.xl.in ſi.ꝟ. ſcribitur etiam.ꝛ in iſta.ij.parte.§.
ſi autē queratur.ꝟ.aliud qđ opponit̄.in ar.lviij. ¶ Item
paulus reſtitit malo ſecum ducens milites. Act.xviij.xxiij.
q.iij.maximianus.ꝛ.q.v.de occidēdis. ¶ Ad illud Lu.vj.
nolite cōdemnare ꝛc.prohibetur cōdemnatio inordinata
et vbi incerta eſt culpa ei⁹ q̄ condēnatur.xj.q.iij.graue.ij.
q.j.multi.ꝛ.c.deus. ¶ Ad illud.j.Ioā.iij. Omnis homici
da qui occidit: non habet vitā ꝛc.dicendū eſt ꝙ non repu
tatur homicida qui precepto dei hominē occidit: ſed qui
odio vel deſiderio vindicandi ſe hominē occidit.xxiij.q.v.
cum miniſter.c.miles.c.officia vindicte.ꝛ.c.cū hō ab homi
ne. Aug.in queſtionibus leuitici. Quū homo iuſte occidi
tur lex eum occidit: nō hō.xxiij.q.v.cum homo.ij. Et q̄ pec
cat: non peccat legis authoritate.xxiij.q.iiij.q̄ peccat. Tūc
ergo homicidiū imputandū eſt: quādo ex corde et volun
tate ꝓpria mala procedit. Ex corde enim procedunt cogi
tatiōes male homicidia ꝛc. Matth.xv.xv.q.vj.c.j. ¶ Ad
illud Mat.xiij. Sinite vtraq; creſcere vſq; ad meſſem: ne
forte colligentes zizania ꝛc.dicendū eſt ꝙ dn̄s non dixit
hoc niſi vt parceretur tritico.ergo noluit parci zizanijs in
triticī detrimentum.ergo quando pōt eis parci ſine tritici
detrimēto voluit eis parci.vbi ergo creſcunt zizania ꝛ ſuf
focant triticum: noluit zizanijs parci. et hoc etiam obſer
uant heretici in agris proprijs.vbi enim vident zizaniam?
vel alias herbas noxias: quas poſſunt eradicare ſine tri
tici damno creſcere in agris ſuis: et credunt niſi fuerint
eradicate: triticum ſuffocare: diligenter faciunt eas eradi
cari.ex̄ de ſta.mo.ne in agro.in clemen̄. In agro vero do
mini: ideſt in eccleſia/ pertinaciter contēdunt eradicatio
nem in conſimili caſu nullo modo debere fieri. Nec mirū
quum ipſi zizanie ſint.et ſentētiam mortis timeant. ex̄ de
here.ſuper eo. Siquis vero dicat ꝙ ij qui ſunt zizania: poſ
ſunt fieri triticum.hoc verum eſt: ſed hoc incertum eſt an
futuri ſint triticum: ſed certum eſt ꝙ triticum ſuffocant:
quia ſimplices ſubuertunt.et raro videmus hereticorum
verā conuerſionem: ſed frequēter bonoꝝ ſubuerſionē. ex̄
de here.vt officium.§.j.li.vj. Ideo bonum cōuerſionis ra
rum/ et valde incertum/ et valde difficile.vnde non debet
preponi damno magno et frequenter accidenti.ff.de legi.
nam ad ea ne dum vana ſpe partis parcitur irreparabi
lis multitudo per eos perdatur. Hoc enim tale eſſet/ ac ſi
paucis lupis in medio gregis exiſtentibus et gregem la
cerātibus parceretur: quia forte illas oues aut agnos fa
ciet deus.ꝛ paucos leproſos dimitteremus populi corrū
pentes cum: quia forſitan illos deus ſanabit. facilius ra
bies lupina ſeuit in gregem: ꝙ manſuetudinem tranſeat
in ouinam.ex̄ de elec.ne pro defectu. Et contagium lepre
facilius a leproſis deriuatur ad ſanos: ꝙ a ſanis ſanitas
ad leproſos. Et iura ad ea que frequētius accidunt: ada
ptantur.ff.de legi.nam ad ea. ¶ Quod autem dictū eſt
de hereticis qui ſunt zizania non tolerandis: ſed precidē
dis.ex̄ de here.ſuper eo.li.vj.et ſi fuerint incorrigibiles ſe
cundo corporaliter puniendos: intelligendum eſt de ma
nifeſtis.de quibus.xxiij.q.iiij.quando.ex̄ de here.excōmu
nicamus.j.ꝛ.ij. Secus de occultis: qui non poſſunt ſepa
rari a tritico: vel a grege. et ſic intelligitur illa parabola
de zizania toleranda vſq; ad meſſem ac creſcenda.de qui
bus.xxiij.q.iiij.quantus.et.c.quidam cum bonorum.ꝛ.xj.
q.iij.audi. ¶ Mꝫ autem licitū ſit in multis caſibus homi Hoīem
nem occidere: manifeſte poteſt oſtendi teſtimonijs ſacre occidere
ſcripture. Luce.xix. Inimicos meos illos qui noluerunt licet.
me regnare ſup ſe adducite ante me et interficite. Mat.
xxij. Miſſis exercitibus perdidit homicidas illos. Greg.
in homil. Angelorum agmina ſunt exercitus regis noſtri
miſſis ergo exercitibus extinxiſſe homicidas dicitur: quia
in hominib⁹ omne iudicium per angelos exercet. homici
das ergo perdit: quia perſequentes interimit. ciuitatē eo
rū igni ſuccendit: quia illorū non ſolum anime: ſed caro
quoq; in qua habitauerunt eterne gehenne flāma cruciā
tur. Rom̄.xiij.de illo qui habet poteſtatem/ dei miniſter
eſt/ vindex in iram ei qui malum facit. Luce.xviij. Si ma
nus tua vel pes tuus ſcandalizat te: abſcinde eum et proij
ce abs te. Idem Matth.xviij. Ergo eccleſia abſcindere
debet membrum: quod corrumpit cetera membra. Tul
lius. Sicut quedam amputantur ſi languent: et tāꝙ ſpi
ritu carere ceperint: noceantq; reliquis partibus corpo
ris: ſic iſta in figura hominis falſitas et immanitas belue
a cōmuni humanitate ſegreganda eſt. Iaco.ij. Abraam
pater noſter nonne ex operibus iuſtificatus eſt offerens
filium ſuper altare? Ergo abraam placuit deo: quia ad
preceptum eius voluit occidere filium ſuum.xxiij.q.v.ſi
non licet.et Abraam non ſolum ꝛc. qui precepto domini
occidit hominem non peccat. Item.j.ad Timoth.ij.ibi
precipitur orari pro regibus: qui habent gladium mate
rialem ad iuſtitiam faciendam.xxiij.q.v.regum. Roma.
xiij. Non eſt poteſtas niſi a deo.et paulopoſt. Dei miniſter
tibi eſt in bonum.ſi enim malum feceris time.non enim ſi
ne cauſa princeps gladium portat.xxiij.q.j.quid culpa
tur.ꝛ.q.v.ſolum. Luce.iij.approbatur militia.ꝛ.xxiij.q.j.
quid culpatur.et.c.militare. Item petrus occidit ana
niam et ſaphyram. Act.v.xxiij.q.viij.legi.ꝛ.c.occidit. Si
quis dicat ꝙ occidit ſed non gladio: ſed idē eſt lingua oc
cidere.de peni.diſt.j.periculoſe.l.di.ſiquis viduam.ex̄ de

Digitized by Google

homicid. ſicut dignum. ❡ Rationibus etiam pōt oſtēdi ꝙ liceat in caſu hominē occidere. Primo ſic. aut pueri ſunt erudiendi et corripiendi. ſaltem leuibus flagellis: aut nō. ſi non: ergo dimittendi ſunt vitiis. et minus curandum eſt de eis/ q̄ de equis ⁊ aſinis. ſi ergo paruuli corripiendi ſunt. v.q.v. non omnis. c. non oſculatur. multo magis adulti: quū malitia eorum magis ſit noxia. Item cōſtat ꝙ bruta de puteis et ciſternis extrahuntur: ſi in illa ceciderint ſm illud Luc. xiiij. Cui⁹ veſtrū aſinus aut bos ⁊c. multo potius hoīes extrahēdi ſunt etiam inuiti a periculis corporalib⁹. ſi ſic vero occurritur morti corporali: quāto magis occurrendum eſt morti ſpūali. ſic argumentat̄ Aug. xxiiij. q. iiij. diſplicet. Item ſi furioſi ſunt includendi vel ligandi ne ſibi vel aliis corporaliter noceant: multo fortius mente inſani cohibendi ſunt/ ne ſe ſpiritualiter occidant. ſic etiam argumentat̄ Aug. xxiij. q. iiij. nimium. Si vero homines pro leuibus culpis leuiter ſunt puniendi. ſi culpa augeat̄: augeri debet ⁊ pena. ex̄ vt lit. nō ꝯteſt. quoniā frequenter. ergo quū culpa augeri poſſit vſq̄ ad homicidium: ergo et pena augeri pōt et debet vſq̄ ad homicidium. ſcil3 vt pro iniuſto homicidio: quod aliquis cōmiſit: iuſte occidatur. Itē aut mors corporis eſt pena oī culpa maior: aut nō. ſi ſic ergo de⁹ male inflixit eā ꝓ comeſtione pomi vetiti. Geñ. iij. Si non: ergo aliqua culpa punienda eſt morte corporali. Item ſi homicidium iniuſtū eſt puniendum: aut erit puniendum morte corporali: aut pena minori. ſi morte: ergo licet aliquem occidere. ſi pena minori: aut in infinitum minore aut non. ſi ſic ergo nulli⁹ cōparationis erit id quod patiet̄: ad id quod intulit. vnde talis erit iuſtitia: vt ſiquis damnificaſſet alium in mille milibus librarum: et puniretur amiſſione minoris feſtuce. Si vero pena minori: ſed non in infinitū: tale eſt ac ſi damnificaſſet proximum in tribus marchis. et puniretur in vna. Item qui deū impugnat in beneficio accepto ab eo: meretur illud beneficium amittere. xxvj. diſt. ſi imperator. ⁊. j. q. vij. [illegible] de h. ⁊ ex̄ de poſtu. c. ſi. vbi plene de h. ergo qui vita ſua a deo accepta/ deum impugnat meretur vitam amittere. Item ſi mors eterna infligenda eſt pro aliqua culpa: quāto magis tēporalis. Mat. xv. ibi. Ite maledicti. Preterea. nonne cōtra dei inimicos eſt pugnādum q̄diu reſiſtunt. vel ſaltem repugnandum q̄diu impugnant. ſi vſq̄ ad mortē corporis: repugnādum erit eis vſq̄ ad mortem. vel ſi non eſt repugnandu3 fugere debet tota eccleſia. vel permittendum eſt ꝙ tota occidatur: ⁊ ꝙ cultus dei deſtruat̄/ vt corporib⁹ impiorum parcatur. Patet ergo ꝙ heretici ſub ſpecie pietatis honorem dei et religionem fidei deſtruere poſſunt. Et ipſi ſunt pij in lupos: et crudeles ouibus et agnis. ar. bo. xxiij. q. iiij. quādo vult. Math. vij. Attendite a falſis ꝓphetis ⁊c. ipſi pij ſunt in fures et alios maledicos: crudeles vero in innocentes. Item ſi verbo cōtradicendum eſt hereticis. xxiij. q. vj. vides. non eſt ratio aliqua quare potius manus debeat eſſe exempta/ q̄ lingua que pro deo pugnet. Item ſi beſtie/ vt lupi leones ſerpentes exterminande ſunt ꝓ ſalute corporū: quāto fortius ſpūales beſtie pro ſalute animarū. ar. xxviij. diſt. ſedulo. Et eſt cōueniens ſimilitudo habito reſpectu ad venenū pſeudo predicatorꝝ. Tullius. Quid intereſt: vtrū ex homine quis ſe cōuertat in beluam: an ſub figura hoīs imanitatē gerat belue. Gualfredus. Quid ꝓdeſt hoīes ab hominib⁹ appellari: ⁊ (iudicio veritatis) canes malitia. ſues immūditia. vulpes aſtutia. ſerpentes odij et inuidie virulentia. vana gloria volucres reputari. Item hereticus in eccleſia eſt vt ouis morbida in grege: vel vt membrū cancroſum in corpore: ergo quod faciendum eſt de oue pro grege. et de membro cancroſo ꝓ corpore: hoc faciendū eſt de heretico pro eccleſia. xlv. diſt. ſed illud. ex̄ de ſta. mo. ea que. j. reſpō. xxiij. q. iij. reſecande. Et notandum ꝙ de illis hereticis ſpecialiter eſt iuſtitia qui negant iuſtitiam faciendam tāq̄ de manifeſtis hoſtibus iuſtitie: quam colere ſummum bonum eſt in hac vita. xij. q. ij. cap. cum deuotiſſimam. Siquis vero dicit hereticos occidendos a deo: non ab eccleſia: ergo eccleſia exponenda eſt et ſine defenſione dimittenda. quod eſt contra illa c. xxiij. q. v. principes. ⁊. c. regum. ⁊. c. de liguribus. c. quali. c. relegentes. Item dominus hereticos vult occidi ⁊ mādat. Deutero. xiij. Si audieris in vna de ciuitatibus quas dominus deus dabit tibi: inhabitare illic dicētes. Eamus et ſeruiamus diis alienis/ quos non noſti: interficiens necabis omnes qui ſunt in ciuitate ⁊c. xxiij. q. v. ſi audieris. vbi de hoc legitur ⁊ no. ꝙ heretici poſſunt occidi. Idē legit ⁊ no. xxiij. q. iiij. qñ. in gloſ. vlti. ⁊. c. eſt iniuſta. circa pn. Preterea qua de cauſa volunt tātū heretici parci corporibus malorū a morte. Si ꝓpter ſpem correctionis: vbi nō eſt ſpes correctionis: ibi caſſare debet falſa pietas. ar. op. xxiij. q. iiij. eſt iniuſta. Si vero propter precioſitatem vite corporis: ꝓpter maiorem precioſitatē animarū. xij. q. j. ſcimus. nō erit eis parcendum: quia maius eſt periculū animarū q̄ corporū. ar. xxiij. q. iiij. quādo. xxiiij. q. iij. q̄dam. h. manichei. ꝓpterea manichei q̄ dicunt corpora eſſe a diabolo: non habēt quid reſpōdeant. deſtruenda eñ erūt a filiis dei: quū ſint opera diaboli: qui ſunt huius erroris ſub ſpecie pietatis ipſis corporibus nocent. Reprobi eñ quo amplius viuent: amplius in inferno punientur. addendo enim peccata cumulant ſupplicia ſuppliciis. et quantum ad corpus/ et quelibet pars ſuppliciorū infernalium maior videtur eſſe ſupplicio mortis corporalis. ar. de pe. diſt. vij. nullus. ad fi. vbi loq̄tur de pena purgatorij que maior eſt omni pena vite huius: multo potius infernalis. Itē licet cōcupiſcētia rei aliene ſit inhibita. Exo. xx. xxiij. q. v. penale. tñ qui rem alienam iniuſte vſurpat: iuſte re ſua priuatur. ergo a ſimili: licet homicidiu3 ſit prohibitum: tamē qui iniuſte occidit: iuſte occiditur. Item cum nemo habēs mentē bene diſpoſitā dubitet in reb⁹ ceteris ab hoīe corruptura eſſe auferenda: quare heretici ī ſolis hoībus hoc non recipiunt. Ad quod pōt dici ꝙ fures et alij maleſici non libenter dant ſententiā quā vidēt cōtra ſe eſſe: immo dicunt maleficos iniuſte occidi: ſed non eſt in hoc fides adhibenda/ contra ſcripturam diuinam ſuperius et inferius memoratam. Item quum heretici ſint lupi rapaces intrinſecus. Matth. vij. ex̄ de hereti. vt officium. §. ſi vero. li. vj. ipſi bene vellent ꝙ non eſſent canes: ideſt predicatores. xliij. di. ſit rector. in grege domini qui eos a grege arcerent. Item ſi non eſt diſtinguendum circa hoc preceptum/ Non occides. quia euangelium non diſtinguit: ergo occidere queq̄ ſemper eſt peccatum mortale: ergo mortaliter peccat/ qui culicem vel pulicem occidit: ſicut dicunt aliqui ex eis heretici. quod eſt falſum: quia occidere interpretationem recipit. xxiij. q. v. ſi nō licet. ❡ Mortē occidere frequēter et in caſibus nō ſit peccatum: immo meritum in gratia exiſtenti apparet authoritatibus no. et ve. teſta. et canonum et legū. Unde dominus ad moyſen. Maleficos ne patieris viuere. Exod. xxij. xxiij. q. viij. §. j. Item qui coierit cum iumento: morte moriatur. Leuiti. xx. et. xxxv. q. j. mulier. Item adulteri et blaſphemi lapidari in lege iubentur. Joan. viij. Daniel. xiij. Leuiti. xxiiij. Siquis blaſphemauerit nomen domini: morte moriatur. ij. q. vij. poſtulatus. Moyſes cultores idoli morte puniuit. Exod. xxxij. xlv. diſt. diſciplina. Samuel regē amalech Agag pinguiſſimum in fruſta cōcidit. j. Regum xv. Et Phinees occidit iudeum coeuntem cum madianita. et reputatum eſt ei ad iuſtitiam. Numeri. xxv. de hoc ij. q. vij. §. his ita. j. q. iiij. §. notandum. xxiij. q. v. §. j. et. q. viij. occidit. Item Auguſtinus ad publicolam. xxiij. q. v. de occidendis. De occidendis hominibus ne ab eis quiſq̄ occidatur: non mihi placet conſilium: niſi forte ſit miles: aut publica functione teneatur: vt non pro ſe hoc faciat: ſed pro aliis ⁊c. Item Auguſtinus in lib. de ciuita. dei. Nequaq̄ contra hoc preceptum fecerunt quo dictum eſt/ Non occides. qui deo authore bella geſſerunt ⁊c. xxiij. q. v. ſi non licet. vbi laudatur Abraam/ qui

Occidere nonnūq̄ meritoriū.

obedięter voluit filiũ occidere. Sic etiā excuſatur Jepte
q̄ filiā occidit. Jud. xi. et Samſon q̄ ſe occidit. Jud. xvi.
quia ſpirituſſanctus hoc latēter iuſſerat. Item Aug. li. i.
de ciui. dei. Miles quū obediēs poteſtati ſub qua legiti-
me conſtitutus eſt hoīem occidit: nulla ſue ciuitatis lege
reus homicidij eſt: imo niſi fecerit reus impij deſerti atq;
cōtempti eſt ⁊c. xxiij. q. v. miles. Ad hāc materiā vide origi-
nalia Aug. Hiero. Ambro. Cyprian[illegible] aliorū. xxiij. q. v. lex
c. cum homo. c. regum. c. non ſolum. c. qui malos. ca. homi-
cidas. c. ſi audieris. c. ſunt qdā. c. rex debet. c. ſi homicidiū
c. cū homo. c. cū excōmunicatorū. Itē ꝓpter peccatū va-
ne glorie David angelus dñi. lxx. milia de populo interfe-
cit. ij. Reg. c. vlti. i. q. iiij. §. his ita. ꝟ. itē dauid. Item do-
minus precepit filijs iſrael vt pplis amorreorum/ chana-
neorū et aliarū nationum/ propter peccata eorū nō par-
cerent: ſed oēs morti traderent: et terrā eorū poſſiderent.
xxiij. q. v. §. hinc notandum. Item in lege dñi dicit̄ Deu-
tero. xiij. Si frater tuus: ⁊ amicus tuus: ⁊ vxor que in ſinu
tuo dormit: depravare voluerint veritatem: ſit man⁹ tua
ſuper eos: et effundes ſanguinem ipſorū. xxiij. q. viij. legi.
Ad idem. c. q. occidit. ⁊ c. petrus. ⁊ c. quicunq;.

¶ Articulus. lxxiij. A

DIſcuſſio longe la-
teq; de inobediētia religioſorū nr̄i tpis:
et que ſit: et in quibus cōſiſtit vera obe-
diētia. Recta etiā occaſione pertractato
de diſciplina prelatorū: quomodo eā fa-
cere debeant: et ſubditi ſuſtinere: ⁊ quō pn̄t excōmunica-
re rebelles: ⁊ quomodo illi qui poteſtatē habent: poſſunt
De ſhoneſtate religioſorum. licite occidere impios. Nunc de immūditia vel inceſtu et
eorū fornicationibus: qui mali ſunt religioſi: et caſtitate
et munditia eorū/ qui boni ſunt: tractandū eſt. Tertiū eñ
ſubſtantiale eorū triū q̄ ꝓmittūt: caſtitas eſt. ex̄ de ſta. mo.
cū ad monaſterium. §. ſi. xxvij. q. i. nuptiarū. De fornicatio-
ne autē aliquid tractaui in hac. ij. parte. vbi dixi de anacho-
ritis/ in materia begardorū: in errore eorū/ qui dicūt non
eſſe peccatum fornicari. in. §. ſeptim⁹ error. in ar. lij. ſ; hic
Occaſio immūditie. latius pertractabo. ¶ Et primo de occaſionibus fornica-
tionis/ maxime in religioſis. occaſio autē in eis et in quo-
cūq; immūditie vna quidem eſt gula. Cōmuniter eñ reli-
gioſi iſtius temporis gaſtrimargi. i. guloſi ſunt. Gule au-
tem due ſpecies ſunt. crapula. i. cruda epula. ⁊ ebrietas. i.
potus extra menſurā. Rom. xiij. Non in comeſſationib⁹ ⁊
ebrietatib⁹. ex̄ de vi. et ho. cleri. a crapula. vbi de h. vtrūq;
iſtorū luxuriam prouocat. De vino dicit aplus ad Ephe.
v. ⁊ xxxv. diſt. in palea. vinolentum. vinum ⁊ ebrietas incē-
dium eſt. ibi. Nolite inebriari vino in quo eſt luxuria. non
formaliter: ſed ꝑ accidēs. ex̄ de iureiurā. ⁊ ſi chriſt⁹. Hiero.
Luxurioſa res eſt vinum. xxxv. diſt. luxurioſa res eſt. Et ite-
rū ibi Proſper. c. luxuriā. Luxuriam facit et nutrit vini ꝑ-
ceptio nimia: non natura. Noe in ebrietate nudauit femo-
ra. Geñ. ix. xxxv. diſt. §. i. ⁊ c. vi. Item loth inebriatus cōcu-
buit cū filiabus. Geñ. xix. de quo. xxxv. diſt. §. i. ⁊ de quo di-
cit Ambro. ꝙ fuit in eo ebrietas inceſtus origo. xxxv. diſt.
ſexto die. xv. q. i. inebriauerunt. et Hierony. Venter mero
eſtuans facile deſpumat in libidinem. xxxv. diſt. §. i. ⁊ in pa-
lea venter. Innocē. iij. Ebrietas et mentis inducit exiliū:
et libidinis prouocat incentiuum. vt in. c. a crapula. ex̄ de
vi. et honeſt. cle. Venter ⁊ genitalia ſibimet vicina ſunt: vt
ex vicinitate membrorū/ cōfederatio intelligatur viciorū.
xliiij. diſt. §. i. Nabuzardā princeps coquorū muros hieru-
ſalem deſtruxit. iiij. Reg. vlti. quia venter cui multitudo
coquorum deſeruit: edificia virtutum ad ſolum redigit.
xliij. diſt. §. i. ¶ B Nilus monachus ait. Caſtitatē ge-
nerat continēcia. concupiſcentia autem gule mater libidi-
nis eſt. vt pre. c. a crapula. Qui impugnatur a ſpiritu for-
nicationis concupiſcentie ſaturitatem percipit. verſus.
Subtrahe ligna foco ſi vis extinguere flammam:
Si carnis motus ocia vina dapes. Qui repleuerit ven-
trem et promiſerit caſtitatem: ſimilis eſt ei qui dicit ſe poſ-
ſe refrenare ignes in palea vel ſtipula. quēadmodū enim
ignis impetum in arundineto diſcurrentē coercere impoſ-
ſibile eſt: impetum libidinis ardentem ſic impoſſibile eſt
in ſaturitate cōpeſcere. Columna cōfirmatur ſup baſim:
et fornicationis paſſio in ſaturitate requieſcit. hucuſq; Ni-
lus. Hiero. in Michea. Eccleſie principes qui delicijs af-
fluunt: ⁊ inter epulas atq; laſciuias pudicitiam ſe ſerua-
re credunt: propheticus ſermo deſcribit/ ꝙ eijciendi ſunt
de ſpacioſis domibus lautiſq; cōuiuijs ⁊c. xxxv. diſt. eccle-
ſie. Bern. Periclitatur caſtitas in delicijs. humilitas in di-
uitijs: pietas in negotijs: veritas i multiloquio: charitas
in hoc ſeculo nequā. Nilus. Lignorum copia ingentem ſu-
ſcitat flammam. multitudo autem eſcarū nutrit concupi-
ſcentiam. flamma ignis obſcuratur deficiente materia: et
eſcarum indigentia deſideria carnis marceſcunt. ſpinas
germinat terra inculta: et mens guloſi germinat cogita-
tiones turpiſſimas. neſcit dolorem ignis corpus mortuū:
neq; cōtinens cōcupiſcentie mortue voluptatem. Nō mi-
ſereatis corpori ſi laſſitudinē defleat. nec velis ſaginare
cum affluentia eſcarum. ſi enim preualuerit: inſurget ad-
uerſum te: ⁊ bellum ſine federe cōmouebit aduerſum te/
donec capiat animā tuam. et quaſi ſeruum tradat ſpiritū
fornicationis vitio. hucuſq; Nilus. ¶ Caſſianus in. v. lib.
de gaſtrimargia ait: Quibuſlibet eſcis refectus venter ſe-
minaria luxurie parit. Sodomitis cauſa luxurie ſaturi-
tas extitit panis. Eze. xvi. Et quia per ſaturitatem panis/
inextinguibili carnis ardore fuerunt ſuccenſi/ iudicio dei
celitus igne ſulphureo concremātur. Si ſi illos panis ni-
mietas ad tam preruptum flagitiorum precipitium vitio
ſatietatis impegit: quid cenſendum eſt de ijs qui vegeta-
to corpore perceptionem carnium et vini immoderata li-
bertate preſumunt: nec quantū experit imbecillitas: ſed
quantum libido animi ſuggerit: vſurpantes hec cum car-
nis cura in deſiderijs/ cōtra apoſtolum Rom. xiij. diſt. v.
non mediocriter, in ſi. vbi etiā de hoc in gloſ. ſi. Idem in
eodem. Non habet ꝑpetuam caſtimonie puritatem quiſ-
quis non iugem tēperantie equalitatē tenere cōtent⁹ eſt.
Rom. ix. Idem in eodem. Nunquid poterit ardētis cōcu-
piſcētie ſtimulos cohibere/ quiſquis deſideria gule refre-
nare nequiuerit? Interioris hoīs caſtitas virtutis huius
conſummatione diſcernitur. Nunq̄ eñ robuſtiorib⁹ emu-
lis colluctari poſſe cōfidas eum quem in leuiori conflictu
conſpexeris ab infirmioribus paruiſq; ſuperari. Idem
in eodem. Impoſſibile eſt ſaturum ventrem pugnas inte-
rioris hominis experiri: nec bellis robuſtioribus attenta-
ri dignum eſt eū qui poteſt deijci leuiori conflictu. ¶ Itē
Climacus in gradu. xiiij. de gula. Gula eſt delectationum
libidinis foris fornicationis patratrix. tribulatio vero vē-
tris conciliatrix eſt caſtitatis. Quis ſuū ventrem ⁊ fouet
et cōtendit ſpm̄ fornicationis extinguere? ¶ Immūdus
demon gule recedit poſt cibi repletionem: ⁊ fornicatiōis
ſpm̄ nobis mittit. qui veniens et inueniens ventrem gra-
uatum ſomno: ligat pedes eius et manus: ⁊ oia quecūq;
voluit de reliquo fecit: et corpus ⁊ aiam phantaſijs et in-
quinationibus ⁊ colluuionib⁹ fedauit ⁊ fordidauit. Am-
pla et ſpacioſa eſt via ventris: que ducit in fornicationis
perditionem. Mat. vij. Luc. xiij. et multi ſunt qui vadunt
per eam. l. diſt. tua. q: anguſta ⁊ arcta eſt ieiunij ⁊ abſtinē-
tie via; que ducit in vitā caſtitatis: ⁊ pauci ſunt qui ingre-
diuntur per eam. xxviij. diſt. de his. filius primogenitus
gule/ miniſter fornicationis. vincens gulam ad impaſſibi-
litatē et caſtitatē aſcendit. Hucuſq; climacus. ¶ C Se-
cunda occaſio et materia fornicandi religioſis et cuicūq;
eſt cōuerſatio mulierum ⁊ iuuenum. Unde Nilus. Oleū
enutrit lucernam: ⁊ ignem luxurie cōfabulatio mulierū.
Facies mulieris ſagitta eſt virulēta. Infixit vuln⁹ in aia:
⁊ venenū ibi repoſuit: et quanto magis memoratur: am-
pliorem putredinem operatur. Qui cauet hec iacula: nō ſe
ingerit ſolennitatum frequentie: neq; in feſtiuitatibus
quaſi amens

quaſi amēs.⁊ ſtupidus circumuagatur.Melius nāq; eſt
manere in domo ⁊ vacare orationibus: ꝙ ſi putet hono-
rare feſtiuitates ; et cum inimicis confideat. facit opti-
me qḋ legitur ⁊ no.xxiiij.q.j.Si.in glo.ar. contra. ¶ Itē
Nilus.Fuge cōfabulationē mulierū ſi caſtus eſſe volue
ris:⁊ ne tribuas eis fiduciam aliquando audere in tuis
conſpectibus comparere.Religionem in initijs aut ha-
bent aut ſimulant:poſtea audebunt oīa procaciter. Pri-
ma cōfabulatione obtutum hn̄t deorſum:loquuntur mi-
tius:⁊ compatiendo lachrymas fundunt:habitum prefe
runt honeſtatis:⁊ ingemiſcūt amariter.Sciſcitant̄ de pu-
dicitia:⁊ cum deuotione auſcultāt.Scḋo iuiſti ⁊ vidiſti:⁊
puſillo innuunt.Rurſum tertio:⁊ incendunt procaciter.
Subriſiſti:⁊ ille pfuſe riſere.Exornantur deinde ⁊ cuidē
ter ſe tibi oſtendunt.obtutum componuntvt annuntient
paſſionem.ſupercilia extendunt ⁊ palpebras ſubuertunt.
denudant ceruices.⁊ toto corpore franguntur.verba lo-
quuntur quibus paſſio emollitur:⁊ loquelā ſtudēt ſedu-
ctionis/vt auditum permulceant.⁊ in oībus his aīam tu
am impugnant.Hec autem efficiuntur tibi hami ineſcan
tes ad mortem:⁊ velut nebula multimoda trahēs in per
ditionem.Non te decipiantverbis cum modeſtia abuten
tes.Abſconſum namq; in eis eſt venenum beſtiaꝝ nequiſ
ſimum.Magis appropinqua igni ardenti ꝙ mulieri no
velle:quuꝫ ipe maxime ſis iuuenis.Igni namq; accedēs
quum dolueris cito exilies.mulieris vero ſermonib⁹ emol
litus/non facile valebis abſcedere.Germinat herba que
ſecus aquam cōſtiterit:⁊ paſſio libidinis in cōfabulatio-
ne mulieris.Fluctus maris cōminatur periculum.forma
mulieris parturit perniciez.Forme pulchritudo peius ꝙ
procella.cōſurgunt procelle:ſed quidē ob vite deſideriū
inter eas poſſumus tranare.ſpecies autem mulieris ſi ſe
mel deceperit:etiam ipſam vitam contemnere facit.Exo.
iij.Rubus ſolitudinis flammā ignis effugit illeſus.⁊ pu-
dicus remotus a mulieribus non eſt inflammatus libidi
nis vitio.Sicut ignis memoria non comburit mentem:
ſic nec paſſio [illegible]let ſi non fuerit pſens materia. Si mi
ſertus fueris hoſtis erit tibi inimicus.Seneca.Caue ti-
bi de inimico recōciliato.Et ſi pepceris paſſiōi: inſurget
ſuper te libidinoſa illecebra.Ad voluptatem pertrahit fa
cies mulieris impudice.caſtum vero cōmouet ad glorifi-
cationem dei. Si quieuerit paſſio in confabulationibus
mulierū:ne crediderit ei quaſi impaſſibilitatem tibi pro-
mittat. Nam canis qn̄ cōmouerit caudam:cōgaudet. ſi-
quidē ſi capiat̄ a turba.foris autem progrediēs ꝓpriam
oſtēdit nequitiā.Qn̄ mulieris memoria impaſſibilis effi
citur:⁊ phantaſia eius nō cōmouet paſſionem:tunc exiſti
mato fines conſcendere caſtitatis.qn̄ aūt figmentū eius
te ad contemplationem ſuſcitat:⁊ membra eius pōt coa-
ptare virtutibus:tunc cōfide in natura eſſe virtutis.Sed
nec ſic velis remorari in eius cogitationibus.neq; multū
voluas in mente tua formā mulieris.eſt enim paſſio que
facile in aliud transfert̄.⁊ periculum hꝫ in proximo.⁊ res
de facili ad ſuam naturā reuertit̄.ff.de pac.ſi vn⁹.ar.xxxv.
di.ab exordio. Natura caſtiſſima corrumpitur: ſi diutius
phantaſie mulierū in animo immorentur. In paleis ſi re
tardet ignis:excitat flammam.ſic memoria mulieris ſuc-
cendit cōcupiſcentiam.huc uſq; Nilus. ¶ Itē Io. caſſia
nus in.vj.li.de ſpiritu fornicationis ait.Humani generis
conditor opificij ſui naturā pre omnibus emendationēq;
cognoſcens/illic curam adhibuit medicine vnde cauſas
morbi principaliter nouerat emanare:inquiens.Mat.v.
Qui viderit mulierem ad cōcupiſcendum eam: iam me-
chatus eſt eam in corde ſuo.xxxij.q.v.qui viderit.Petulā
tes oculos notans/nō tam eos arguit:ꝙ illū interiorē ſen
ſum qui officio eorum male vtitur ad videndum. ¶ Su
ꝑ verbo aūt illo decalogi/Nō mechaberis ⁊c̄.dicit Augu.
Non mechaberis.id eſt non ibis ad aliquam aliaꝫ preter
vxorem tuam.Tobie.iiij.Attende tibi fili ab omni fornica
tione:⁊ preter vxorem tuam nunq̄ patiaris crimen ſcire.

Tu enim hoc exigis ab vxore:non vis hoc reddere vxori:
quū debeas in virtute pcedere vxorē.xxxij.q.v. nō mecha-
beris.⁊.q.vj.nō mechaberiſ. Turpe eſt aūt vt vir dicat nō
poſſe fieri qḋ femina facit:vir nō pōt. Noli aūt dicere/vxo
rē nō habeo.ad meretricē pgo.nec hoc pceptū violo quo
dicitur/non mechaberis.Iam enī noſti precium tuum.iam
noſti quid māduces: q̄d bibas.imo quē māduces quē bi
bas.Abſtine ergo te a fornicationibus.Quum enī imagi
nem dei quod es tu corrumpis per fornicatiōes ⁊ defluē
tias libidinis:ipſe etiā dominus q̇ ſcit quid tibi vtile ſit/
hoc precipit:ne per illicitas voluptates corruat templuꝫ
eius quod eſſe cepiſti.ad hec.xxiiij.di.audite chariſſimi.q
eſt palea.de pe.di.j.agite.xxxij.q.iiij.meretrices.Itē Hie-
rony.ſuꝑ pdicto verbo/Qui viderit mulierem ⁊c̄. Inter
paſſionem ⁊ ꝓpaſſionem hoc intereſt : ꝙ paſſio reputat̄
pro vitio . ꝓpaſſio licet vitij culpam habeat: nō tn̄ erit in
crimine.Ergo qui viderit mulireem ⁊ aīa eius fuerit titil
lata:hic ꝓpaſſione ꝑcuſſus eſt.Si ergo conſenſerit: de ꝓ-
paſſione tranſiuit ad paſſionem.⁊ huic non voluntas pec
candi deeſt: ſed occaſio. Quicumq; ergo viderit ad con-
cupiſcendum:ſi ſic aſpexit vt concupiſcat ⁊ facere diſpo-
nat:iſte recte mechatus dicitur in corde ſuo. ¶ Itē Aug.
Nam tria ſunt quibus impletur peccatuꝫ.di.vj.in palea.
ſed penſandum.de pe.di.ij.ſicut tribus.ſcꝫ ſuggeſtio: que
per memoriam fit ſiue per corporis ſenſus. Et ſi frui dele
ctauerit:delectatio illicita refrenāda eſt. Si autem cōſen
ſio facta fuerit:plenum peccatum erit.Uerum tamen de-
lectatio ante conſuetudinem vel nulla eſt vel tenuis : cui
conſentire peccatum eſt.Si autem ⁊ in factum proceſſe-
rit:videtur ſatiari ⁊ extingui cupiditas.Sed poſtea quū
ſuggeſtio repetitur:maior attenditur delectatio.que ad-
huc minor eſt ꝙ illa que in cōſuetudinē vertitur. quā vin
cere difficile eſt.Adde hic q̄ ſcripſi ⁊ additionaui .s̄.in.ij.
parte.in.iij.c.Hiere.in lr̄a Ayn.in verbo Oculus meus.
in ar.vj.⁊ in ar.lij.§.ſeptim⁹.in prin.Grego.in.xxj.moral.
Quiſquis vero incaute exterius reſpicit:plurimum in de
lectatione peccati cadit:atq; obligatus deſiderijs incipit
velle quod noluit.Ualde namq; caro deorſum trahit.ex
de renun.c.j.⁊ ſemel ſpecies forme cordi ꝑ oculos illiga-
ta/vix magni luctaminis manu ſoluitur. Prouidendum
ergo nobis eſt.q: intueri nō debet qḋ nō licet concupiſci.
Ut enī munda mens in cogitatione ſeruet̄: a laſciuia vo-
luptatis ſue deprimendi ſunt oculi quaſi quidam rapto-
res ad culpam. De aſpectu mulierum.ſ.e.ar.lv. eſt etiam
religioſis.⁊ ibi etiam ſequitur de collocutiōe mulierum.
¶ Itē ibi Chryſo. Si ergo velis continue pulchris facie-
bus oculos infigere:capieris omnino:etſi bis vel ter for-
taſſe poſſis continere.non enī es extra humanam naturā
Qui autem flammam ſemel accendit viſa muliere/etiā
ea abſente format apud ſe imagines turpium actionum:
a quibus multoties proceditur ad opus. Et ſi aliqua ſe
ornando oculos hoim ad ſe attraxerit etiam ſi nulli pla-
gam intulerit:penam patietur extremam.q: nocere ten-
tauit.de pe.di.j.in prin.in.ll.ibi canonizatis.⁊ cauſam ma
li dedit quātū in ſe fuit.ex de homic.de cetero.vbi de hoc.
⁊ de iniurijs.c.ſi. Uenenum enim confecit: etſi nullus q̄
bibat inuentus eſt.Quod autem viris dicit:hoc ⁊ ad fe-
minas loquitur.i.viro.xxxij.q.v.cum caput.capiti enim lo
quens ⁊ corpori perſuadet.Item Io.caſſianus in.vi.li.de
ſpiritu fornicationis. Purgationis fornicationis prima
eſt cuſtodia/vt memoriā ſexus feminei ꝙcitiſſime de cor
dis noſtri receſſibus extrudere feſtinem⁹.ne talis memo-
ria moroſa precipitet mentem:⁊ cogitationes noxias poſ
ſit inſerere. ¶ Itē Ioā.Climac⁹ in.xv.gradu de caſtitate
ait.Quidam monachi plerumq; degentes cum femina
ex hoc in concupiſcentia omnino non impugnantur: nec
in tentationem inducuntur cogitationum.qua ex re bea
tificauerunt ſeipſos miſerabiles :ignorātes quia vbi ma-
ior interitus/ibi opus minoris cuſtodie non exiſtit. Nam
propterea hoſtis callidus eos tunc nō impugnat:vt fidu-

lli

dam ⁊ libertatem cum mulieribus conuerſandi accipientes turpius corruant. Item idem ibidem. Uidi deliciãtes ⁊ cõuiuantes: ⁊ ad tempus non ſtatim inquinatos. Uidi quoq; cum mulieribus comedentes ⁊ cõmorãtes: ⁊ nullã tunc ad preſens meditationem aut intẽtionem malignã habentes vel cogitantes. Hinc quidẽ igitur ipſi ſeducti/ cõfidentes ⁊ pariter ſuipſorum curam ⁊ vigilãtiã exuentes/ quando putabant pacem habere: ⁊ in ſuis cellis ſecuritatem ⁊ quietem certam poſſidere: ſunt paſſi exterminium ⁊ interitum repentinum. Idem in eodem. Quidã patrũ expertus dolum demonis narrauit. qm̃ plerumq; demon fornicationis perfecte ſe ſubtrahit: ⁊ ſummã religioſitatem reuerentiam ⁊ honeſtatẽ monacho/ ⁊ ſm tẽpus lachrymarũ fontem ſubmittit ⁊ ingerit. Quũ vero ei ſuggeſſerit cum mulieribus familiariter loqui ⁊ reſidere: et admonere eas ad caſtitatis honeſtatem ⁊ continentiam ⁊ memoriam mortis ⁊ eterni iudicij: vt propter ſermonẽ ⁊ fictam religioſitatem preoccurrãt lupo miſerabiles ſine paſtori: ⁊ de cetero conſuetudine ⁊ familiaritate contracta ⁊ ſecuritate ⁊ confidentia facta tunc lapſum ⁊ ruinaʒ miſerrimus ipſe ſuſtineat. Fugientes fugiam⁹: vt fructũ non videamus nec audeamus de quo nunq̃ guſtare ordinati ⁊ cõſtituti ſumus. Miror: enim ſi dauid propheta. ij. Re. xj. de pe. di. j. §. ex his itaq;. §. dicendũ quoq;. ⁊ de pe. di. ij. §. opponitur vriaʒ. §. vnde quid. §. ⁊ tñ. nosipſos fortiores reputamus. quod nature impoſſibile eſt. huculq; Joã. Eli. ¶ Dixit Abraam diſcipulus abbatis. Siſoy ad eum. Pater ſenuiſti. eamus parum iuxta mundum. Dixit ei ſiſoy. Ubi non eſt mulier illo eamus. Dixit ei abraaʒ. Et vbi eſt locus qui non habeat mulierem: niſi forte in ſolitudine? Dixit ei ſenex. Ergo in ſolitudinem me tolle. ¶ Cuidam ſeni ſeruiebat quidam frater ⁊ quedam virgo. accidit vna die q vtereq; ſibi ad ſenem venientes occurrerunt in via. Quumq; ſero facto ad ſua remeare nõ poſſent: imprudenter egit: ⁊ cauſam criminis preſtitit. lxxxiij. di. error. facit quod legit' no. ex de iude. ita. ⁊ i gloſ. ar. poſuit mattam ſenior inter vtroſq; vt dormirent. Frater ille carnis ſue pugnam non ferens/ miſerandã virginem ſtuprauit. quod peccatum ex occaſione perpetratum eſt. ex de eo q cognouit conſan. vxo. veniens. ij. ibi. Et qm̃ ſe opportunitas ingerebat cognoſcebat vtramq;. ¶ Quidã ſenex egrotãs videns laborem fratrum ſibi ſeruientium: dimiſſo deſerto iuit in Egyptũ. cui tñ dixit abbas Moyſes q nõ iret: q: in fornicationẽ caderet. cui ſenex cõtriſtatus ait. Mortuum eſt corpus meum: ⁊ tu mihi iſta dicis? Quum ergo abijſſet in Egyptum: virgo quedam fidelis obtulit ſe in eius obſequiuʒ. Et poſt aliquãtulũ temporis quum paululũ cõualuiſſet: incurrit in eam. ⁊ cõcepit. Et interrogata a vicinis a quo: dixit q a ſene. Illis vero nõ credentib⁹/ dixit ſenex. ego hoc feci. Sancta verecũdia ⁊ cõfeſſio. de pe. di. iij. ille rex. ⁊ diſtin. j. quẽ penitet. ſʒ cuſtodite mihi infantulũ quem pepererit. Ablactatum autem cum tulit ſenex in humeris ſuis. die q erat feſtiuitas in ſcythia intrauit ad multitudinem fratrũ. Illi aũt videntes fleuerũt. ⁊ dixit ſenex. Uidetis infantem hunc? filius eſt inobedientie. Cauete ergo vos. q: in ſenectute hoc feci. ⁊ orate pro me Quia iſte ſibi non pepercit: deus ſibi pepercit. ignouit ei chriſtus: q: etiam ipſe peccatum ſuum publice agnouit. de pe. di. j. veritas. cum. §. pre. quecũq; alia ſunt. §. ſub. c. qs aliqñ. Ubi etiam dicitur per Aug. in perſona peccatoris. Tu ne punias q: ego punio. Et ignoſce q: ego cognoſco. pergens ad cellam ſuam ad initium prime conuerſionis ſue reuerſus eſt. ¶ Item quidam frater iter faciens ſecũ ſuam matrem habebat iam vetulam. qui quum veniſſent ad quendam fluuium: non poterat illa tranſire. ⁊ tulit filius ſuus frater ille pallium ſuum: ⁊ inuoluit manus ſuas ne aliquo modo tangeret corpus eius. ⁊ ita portãs eam tranſiuit fluuium. Dixit autem mater ei. vt quid operuiſti man⁹ tuas fili? Reſpõdit. Quia corpus mulieris ignis eſt. xxxij. diſt. hoſpitiolũ. cum. c. ſequenti. Hiero. Quid ardenti corpuſculo oleum adijcim⁹? facit. xxxiij. q. iiij. vir cũ propria. ibi. Qui in igne poſitus neſcit ardere. ¶ Greg. in. iiij. li. dialogorũ. ⁊ eſt. xxxij. di. preſbyter. Quidam grecus preſbyteram ſuam a tempore accepti ſacri ordinis vt ſororem diligebat. ſed quaſi hoſtem cauebat. ⁊ ad ſe nunq̃ propius accedere ſinebat. Tandem ad extrema deductus eſt poſt longam etatem. Quẽ quum preſbytera ſua conſpiceret ſi quod ei adhuc vitale ſpiramen ineſſet. naribus ei⁹ appoſita curauit aure cognoſcere. Quod ille ſentiens quantum a viſu potuit/ ſe recolligens ait. Recede a me mulier. adhuc igniculus viget. paleã tolle. Ad quẽ ſtatim apoſtoli Petrus ⁊ Paulus venerũt. quos vidẽs ait. Ecce venio. gratias ago. ⁊ inter hec vba aiam reddidit. Grego. iij. libro dialogorum ſic ait. Quid diuina miſericordia circa Andreã Fundane ciuitatis Epiſcopũ fecerit: quatenus legentes vt videant exhortor. qui corpus ſuum continentie dedicant: habitare cum feminis non p̄ſumant. ne ruina menti tanto magis repentina ſubrepat: quãto plus ad hoc quod male concupiſcitur in preſentia concupite forme famulatur. Hic nempe vir venerabilis plenus virtutibus quamdam ſanctimonialem certus de ſua eiuſq; continentia ſecum habitare permiſit. Ex qua re actum eſt vt antiquus hoſtis apud eum aditum tentationis inueniret. Nam cepit ſpeciem illius oculis mentis imprimere: vt illectus nefanda cogitaret. Nam ⁊ vn⁹ malignus ſpiritus animam ei⁹ per ſpeciem illius ſanctimonialis in tentationem carnis commouit. adeo vt in tergũ illius ſanctimonialis epiſcopus blãdiens alapam daret. Quaʒ tentationem epiſcopus per quemdam iudeum q̃ hoc audierat in conuentu demonum/ ſciens: ⁊ orationi ſe dans: non ſolum illam ſed omnem quoq; feminam de ſuo habitaculo expulit. atq; omni illa tentatione fundit⁹ caruit. xxxij. di. hoſpitiolum. ¶ Item in vitis patrum legitur q quidam frater multum tentabatur de quadam pulchra muliere nupta: quam viderat in ſeculo. que tandem mortua fuit. quod ille frater audiens iuit de nocte ad ſepulcruʒ ei⁹: ⁊ fodiens extraxit de putredine corporis ei⁹: ⁊ portauit in cellam. ⁊ ponẽs frequẽter ante ſe ⁊ os ſuuʒ/ dicebat ſibi. Ecce quod deſiderabas. ſatiare ex eo. ⁊ ſic faciebat donec ſatietate fetoris morerẽtur cõcupiſcẽtie ei⁹. bon⁹ medic⁹ fetore fetorẽ expellẽs. ar. ex de re. iur. ois res. Item dixit ſenex. Cum muliere non comedas: etiam ſi ſit mater vel ſoror: que pugnam augent. ¶ Item Joan. caſſ. in coll. Serapionis de octo vitijs ait. Puritati ſtudẽtibus plurimũ confert vt carnaliũ paſſionum ipſas materias ſibi primitus et penitus ſubtrahant: quibus poteſt vel occaſio vel recordatio earũdem paſſionum egrotantium adhuc aie generari. Neceſſe eſt enim vt morbo duplici duplex adhibeatur curatio. Nam corpori (ne carnalis concupiſcẽtia in effectũ tentet prorũpere) neceſſario effigies et materia illiciens ſubtrahenda eſt. et anime nihilominus ne eam contagionẽ concipiat/ attentio et meditatio ſcripturarũ et ſolicitudo peruigil ac remotio ſolitudinis vtiliter apponenda. ¶ Item Joan. caſſ. in coll. Sereni de mobilitate aie dicit de abbate Paulo/ q quuʒ ad viſitandum quẽdam fratrem eunti mulier occurriſſet offenſus occurſu eius tanta fuga ad monaſterium eſt reuerſus/ pretermiſſo quod arripuerat viſitationis officio quanta nullus a facie leonis aufugeret. quod licʒ caſtitatis et puritatis ardore feciſſet: tamen quia nõ habuit ſciẽtiam (non enim ſolã familiaritatẽ que vere eſt noxia feminarum: ſed ipſam quoq; figuram ferus illius credidit execrandam) tali confeſtim correptione percuſſus eſt: vt eius vniuerſuʒ corpus paralyſis valetudine ſolueretur. Dicitur paralyſis a para quod eſt dis et lyſis quod eſt ſolutio quaſi corporis diſſolutio. Eſt autem paralyſis leſio partis cum priuatione ſiue diminutione ſenſus vel mot⁹ vel vtriuſq;. Eo autem redactus eſt: vt infirmitati ei⁹ nullo modo virorum diligentia deſeruire ſufficeret: niſi ſola ei in quodam cenobio virginum per annos fere quatuor

Digitized by Google

ideſt vſq; ad vite ſue terminum muliebris ſedulitas mini
ſtraſſet. a quo tamen tanta virtutum gratia procedebat
vt quum de oleo quod cadauer ſuum potius ꝙ corp⁹ con
tigiſſet vngerentur infirmi: confeſtim cunctis valitudini
bus curarentur. ¶ Item in vitis patrum quidam frater
in templo idolorum vidit ſathanam ſedentē et omnē mi⸗
litiam adſtantem ei. et quum multi ſpiritus narrarent ei
mala que fecerant: ⁊ hec ei pauca et parua viderentur ei:
iuſſit eos flagellari. Alius vero demon adueniens ado⸗
rauit et ait. In eremo fui.xl.annis impugnās quemdam
monachum: ⁊ hac nocte preualui vt facerem eū fornica⸗
ri. Quod diabolus audiens/ ſurgens oſculatus eſt eum.
⁊ tollēs coronam quam in ſuo habebat capite: fecit eum
ſedere prope ſe coronans eum illa corona dicēs. Magnā
rem fortiter egiſti. Et propter hoc ille frater fact⁹ eſt mo⸗
nachus. ¶ Item narrat Ioan.caſſ. in dicta coll. Sereni
ꝙ quum quidā ex fratribus in quodam antro quadam
nocte manſiſſet: cepit ſubito cateruas demonum intueri.
inter quas vnus magnitudine cunctis procerior ⁊ vul⸗
tu terribilior aduenit. qui vniuſcuiuſq; actus cepit diſ⸗
cutere. ⁊ eos qui eorum emulos homines necdum po⸗
tuiſſent circūuenire/ velut pro mercede a conſpectu ſuo
iubebat expelli. illos vero qui nunciabāt ſibimet cōſigna
tos decepiſſe/ ſummis laudibus attollebat. In quorū nu⸗
mero quum quidam nequiſſimus ſpūs terior adueniſſet:
aſſeruit quemdam monachum poſt.xv.annos quibus eū
iugiter obſediſſet: ipſa nocte ruina fornicationis turpiter
eliſiſſe. ſuper quo magnis preconijs a principe tenebra⸗
rum coronatus abſceſſit. Frater autem viſionem videns/
accedēs ad locum vbi ille habitabat monachus: inuenit
ꝙ ille monachus monaſterio derelicto/ cum quadā puel
la caſu miſerabili corruiſſet. ¶ Item Io.caſ.in coll.abba
tis Ioannis de fine cenobite ſic ait. Quemadmoduꝫ cor
pori vſus libidinis carniſq; vicinitas: ita etiam menti me
moria eius penitus eſt ſubtrahenda. ſatis eñ pniciosum
eſt adhuc infirmis pectoribus vel remiſſam recordatio⸗
nem huius paſſionis admittere. ita vt nonnunꝙ eis ſub
recordatione ſanctarū feminarum velut ſub ſacre lectio
nis hiſtoria noxie titillationis ſtimulus excitetur. cuius
cauſa ſeniores noſtri huiuſmodi lectiones ſub preſentia
minorum ſolent conſultiſſime preterire. Sane perfectiſſi
mis quibuſq; ⁊ ſummo affectu iam caſtimonie confirma
tis pbationes quibus ſe examinare valeant deeſſe non
poſſunt: quibus perfectiſſima mētis integritas ⁊ cordis
incorrupta conſcientie iudicio comprobetur. Erit enim
cōſummatiſſimo viro probatio ſui: ſcꝫ qui radicem mor⸗
bi huius luxurie penitus iam ſe extirpaſſe cognouerit: ex
plorande gratia caſtitatis interdum etiā aliquā explora⸗
tione ſui imaginationem femineam poſſit admittere. Ce
terum ab ijs qui minus firmi ſunt: hanc examinationem
nullatenus conuenit vſurpari. vt coniunctionem femine
am ⁊ palpationem quodāmodo teneram ac mollem cor⸗
de pertractent. erit enim eis noxia: nō ſalubris. Quū ergo
perfectiſſima quis virtute fundatus/ ad illecebram blan
dientium cogitationum nullum mentis aſſenſum. nullā
cōmotionem carnis in ſe deprehenderit excitari: certiſſi⸗
me puritatis ſue capiat documēta. ita vt ad hanc ſe firmi
tate puritatis exercens/ caſtitatis atq; incorruptiōis bo⸗
nū non ſolum mente poſſideat: ſꝫ etiam ſi corporalē femi
ne attractum cauſa cuiuſuis vt adſolet neceſſitatis attule⸗
rit: paſſionis ſenſum penitus ignoret. ¶ Item Io.caſſ.in
coll.abbatis Pinuſij de fine penitentie ſic ait. Solet etiā
frequenter accidere vt dum vel ſuos vel aliorū lapſus im
peritorum quiſpiam miſeratis retractat affectu: ipſe etiā
ſubtiliſſimi teli voluptario perſtrigatur aſſenſu. ⁊ initiuꝫ
ſub ſpecie pietatis exorſū obſceno ⁊ noxio fine cōcludat.
⁊ quod erat ad remediū: tendat ad noxam.xlv.di. licet.ij.
⁊ ex̄ de excep.pia.ſ.rñ.li.vj. ¶ Itē in vitis patrū quum ab
bas Arſenius ſederet in canopo: q̄dā virgo Romana pre
potēs ⁊ diues venit ad cellā eius. ⁊ contigit ꝙ tunc extra
ambularet Arſenius. quem vt illa vidit: ante pedes eius
ſe in faciem pna pſtrauit. quā ille cū feſtinatione ſuſcitās
ita ꝯpellabat. Si faciē meā tm̄ peruidere deſideras: intue
re. Illa vero pre verecundia oculos ſuos nō audebat at⸗
tollere. ſed ait. Exoro vt pro me ores: ⁊ me in memoria ha
bere digneris. Cui Arſenius. Oro deū meū vt deleat tuā
ex corde meo memoriā. Quo verbo illa infirmata eſt pre
triſtitia. quā archiepiſcopus Alexāder cōfortās ait. Num
quid neſcis te eſſe feminā: ⁊ q: per feminas ſolet inimic⁹
hoiem impugnare: ideo vultum tuū de corde ſuo deleri
dixit. Nam pro aia tua dn̄m deprecatur. Quibus verbis
recreata receſſit. ¶ Itē in vitis patrū quedā mulier inho
neſta ſubmiſſa a iuuenibus/ venit in deſertuꝫ ſero ad quē
dā ſolitarium nominatū. que quū pulſaſſet oſtium celle/
dicens ſe a via erraſſe: petebat ingreſſum. quā ille etſi tur
batus introduxit in atriū celle ſue. ipſe vero clauſo oſtio
intrauit cellam. Illa vero nocte clamabat. Abba: fere me
comedunt. Ille vero turbatus eſt timens iudiciū dei: di⸗
cebatq;/ Unde venit mihi fera hec: ⁊ aperiens oſtium in⸗
troduxit eam intus. Cepit autem diabolus cor eius ſagit
tare. Quod ſenex cognoſcens dixit in ſe. Uie inimici tene
bre ſunt. Ro.xiij. Filius aūt dei lux eſt. Io. viij. Accendit
ḡ lucernā. ⁊ quuꝫ inflāmaretur dicebat. Qui talia agūt:
in tormentis vadūt.ſ. Theſſal.iiij.ij. Pet.ij. ibi. nouit de⁹
Et mittens ſingulatim oēs digitos in lucernā/ nō ſentie⸗
bat pter flāmā libidinis. ⁊ ſic faciens vſq; mane eos cō
buſſit. Quod videns illa velut lapidea effecta eſt. Mane
venientes qui eā ſubmiſerāt: eā mortuā inuenerunt. Se⸗
nex vero oſtendens digitos ait. Ecce quid fecit mihi iſta
filia diaboli. ⁊ narrauit eis tētationē ſuā. ⁊ ait. Non red⸗
damus malum p malo.ſ. Pe.ij. Ro.xij.xxiij.q.iiij.cū in le⸗
ge. ⁊ reſuſcitauit eā. Illa vero poſtmodū in penitētia māſ
ſit. ¶ In vitis patrū quidam magnus ſenex verſabatur
cum quadā virgine ſacra: que ei ſepe arridebat: ⁊ cum eo
iocabat. Ad vltimū cōceperūt dolorē ⁊ pepererūt iniqta
tē. pſ. vij. ⁊ māſit cū ea mēſib⁹ ſex. qua derelicta a deo cō⸗
pūctus intrans eremū ⁊ nudus coopert⁹ capillis penitē
tiam fecit: hñs palmam que quolibet menſe vnū botryo
nem dabat: qui ei ſufficiebat per totuꝫ menſem. ¶ Itē in
vitis patrum dixit ſenex. Nō habeas amicitiā cum mulie
re/ neq; cum puero/ neq; cum hereticis. ⁊ erit mēs tua pa
cifica. ¶ Itē in vita Captiui monachi dicitur ꝙ cuꝫ qua⸗
dam muliere captiuus eſſet. ⁊ quum eorum dñi coge⸗
rent eos ad matrimonium: ſimulauerunt nuptias. ⁊ quū
ſoli habitarēt ⁊ paſcerent pecora: nunꝙ tm̄ nudū corpus
mulieris vidit monachus. nunꝙ eius carnem tetigit: ti⸗
mens in pace perdere qd̄ in prelio ſeruauerat. diligēs eā
vt ſororem: non tm̄ ſe ei credens vt ſorori. ¶ Item in vitis
patrum quidā duxit ſecum in deſertum Scythie filiū la⸗
ctantem vbera. qui in monaſterio nutrit⁹ neſciebat quid
eſſent mulieres. qui quum factus eſſet maior: oſtenderūt
ei demones de nocte habituꝫ mulierum. ⁊ mirabatur pa
ter. cui hoc filius reuelauit. Semel etiā cū patre ſuo aſcen
dit in egyptum. ⁊ videns mulieres dixit patri ſuo. Abba:
ecce iſti q̄ veniebāt ad me ī Scythia nocte. ⁊ dixit ei pater
Iſti ſunt de ſclo monachi fili. alio habitu vtunt iſti. alio
eremite. Et mirat⁹ eſt ſenex quomō ⁊ ī Scythia oñderūt
demones imagines mulierū. ⁊ ſtatim reuerſi in cellā ſuā.
¶ Item in legenda Balaam legitur ꝙ magus quidam
conſuluit regi patri Ioſaphat conuerſi a Balaā ꝙ a filio
ſuo cunctos remoueret: et puellas decoras ⁊ honoratas
introduci preciperet: vt ſemp cuꝫ eo eſſent: ſibiq; miniſtra
rent. nihil enim ſic poteſt iuuenes ſeducere ſicut facies
mulieris. Nam rex quidam quū filium habuiſſet: dixerūt
ei peritiſſimi medici ꝙ ſi intra decem annos ſolem vide⸗
ret: oculorū lumine priuaretur. Rex ergo in quadam ſpe⸗
lunca toto illo tempore filium eſſe fecit. Quo finito/ iuſſit
rex vt omniū rerum genera ante eū adducerētur. vt oim
nomina et notitiaꝫ habere poſſet. Adductis ergo ante eū
auro/ argento/ lapidibus precioſis/ veſtimētis precioſis/

et equis, mulieribus ⁊ aliis omnibus, puer de quolibet per ſe quid eſſet querebat. et miniſtri ſibi omnia p̄ ſua nomina indicabant. Quū autem nomē mulierū anxie quereret diſcere: ſpatari⁹ regis ludēdo dixit. Demones ſunt qui ſeducunt homines. Rege ergo querente a filio quid ſibi de oībus amplius placuiſſet: ait. Demones qui ſeducunt homines mihi ſuper omnia placuerunt. in nullo em̄ vt his anxia facta eſt anima mea. ¶ Legitur etiā in legenda beati Andree ꝙ diabolus ſe transformauit in ſpeciem cuiuſdam pulcherrime mulieris ad decipiendum quēdā ſanctum epiſcopū deuotum beato Andree. quam quum epiſcopus ad prandiū inuitaſſet: epiſcopus et illa ex oppoſito conſederunt. intendebat autē in eam crebro ep̄us: eiuſq; faciem non deſinebat intueri et pulchritudinē admirari. Sicq; dū oculus figitur: animus ſauciatur. xxxii. q. v. nec ſolo. Et dum eius faciem nō deſinit intueri: et pulchritudinem admirari: antiquus hoſtis cor eius graui iaculo vulnerauit. quem tamen demonē transfiguratū beatus Andreas in forma peregrini ad oſtium epiſcopi veniens effugauit. ¶ Legitur etiam in legenda almi Franciſci ꝙ ipſe mulierū familiaritates colloquia ⁊ aſpectus, que multis occaſio ſunt ruine, ſolicitius euitari iubebat: aſſerens per huiuſmodi debilem frangi, et fortē ſepe ſpiritu infirmari. Harum contagionem euadere conuerſantē cum eis tam facile dixit ꝙ iuxta ſcripturā in igne ambulare ⁊ nō comburere plātas. Eſa. xliii. Quuʒ ambulaueris per ignem non combureris. Siquidem ipſe adeo auerterat oculos ſuos ne huiuſmodi vanitatē viderēt. pſ. cxviii. Auerte oculos meos ne vid. vani. Quod ſicut aliquādo ſocio dixit, quaſi nullam recognoſcebat in facie. nō enim ſecurum eſſe putabat earum formaruʒ introrſus haurire imagines. q̄ poſſunt aut edomite carnis reſuſcitare igniculū: aut pudice mentis maculare nitorem. Aſſerebat etiā friuolum mulieris eſſe colloquium: excepta ſola cōfeſſiōe vel inſtructiōe leuiſſima. xviii. q. ii. in decima. i fi. iuxta qđ et ſaluti expedit ⁊ cōgruit honeſtati. Que ſunt inquit religioſo cum muliere tractāda negotia: niſi quum ſanctaʒ penitentiam vel melioris vite conſiliū religioſa petitiōe depoſcit. Utinam nunꝙ hodie cōmuniter fratres confeſſiones mulierū etiā religioſarum audirēt: nec tali audiēdi confeſſiones priuilegio vterentur. q: quod ꝓuiſum eſt ad ſalutem confitentium: tendit ad notam confeſſiones mulierū audientiuʒ. xlv. diſ. ſed illud. Ex nimia ſecuritate minus cauetur hoſtis. Diabolus ſi de ſuo capillum habere poteſt in homie: cito excreſcere facit in trabē. Hac etiaʒ ratione precepit in ſua regula ꝙ fratres nos haberent ſuſpecta conſortia vel conſilia mulierum. ¶ Sanctus etiā Lodoicus epiſcopus toloſanus frater minor filius regis Sicilie dn̄i Caroli quum ſemel aliunde veniens Neapolim acceſſiſſet: regina mater eius occurrēs amplexata eſt eum. et more gallicorum et prouincialiū voluit eum oſculari. ſed pudicus iuuenis faciē ſuaʒ ab ea auertit: ne oſcularetur eum. Cui quum mater diceret. Numquid nō ego mater veſtra ſum: et oſculari poſſum? Reſpondit virginalis et tantus iuuenis. Mater quidem eſtis: et femina. qđ verbum de corde mundiſſimo emanauit. Dicebat etiam frater Jacob⁹ benedicti Tuderti frater minor perfect⁹. Ego tm̄ curarem ſi viderem pulchram faciem mulieris: quātum ſi viderem caput aſini. ſed iſte modus nō eſt tutus neq; pro omnibus. ¶ Quando ſanctus Franciſcus cum femina loquebatur: ſonora vt ab omnib⁹ poſſet audiri voce dicēda promebat. Interrogatus a ſocio cur nō reſpexerit quamdam virginem viſitanteʒ et corporaliter ipſum reficientē, r̄ndit: Quis nō dʒ timere ſponſam chriſti? ꝙ ſi oculis pudicis. ar. xxxii. q. v. nec ſolo. predicatur: et facie ipſa me viderit: non ego illam. Ordinauit etiā beatus Franciſcus propter honeſtatem. et deuotionem loci ſancte Marie de angelis, ꝙ nulla mulier deberet intrare clauſtrū illud. ¶ Legit de ſctō Rogerio ꝓuinciali fratre minore ſumme cōtēplatiuo, ꝙ quū quadā die iret cum ſocio ſuo: obuiauit cuidam domine: quam pluries ipſe viſitauerat in domo ſua: et cum qua pluries locut⁹ in porta eccl'ie fuerat. Quum igitur eā obuiantem ſalutaſſet: ⁊ ſic tranſiiſſet: interrogauit ſocium an illa erat talis dn̄a. cui dixit ſocius ꝙ ſic. et adiecit ſocius. Numquid vos nō cognoſcitis eam? non (inquit) quia nūꝙ vidi eam in facie. etiam matrē meā. poſtquā fui frater minor. Tūc ſoci⁹ qui ſciebat eū valde ſecurū: dixit ei. Quū ſciatis vos in facto mulierʒ ſecurū ſic eſſe: vnde eſt ꝙ tātū timeatis eas aſpicere? Et ipſe reſpōdit. Frater (inqt.) in poteſtate hoīs eſt vitare occaſiones peccādi. et idō q̄diu homo facit qđ in ſe eſt et dn̄s facit quod in ſe eſt: tuendo hoīem a pctō. Impoſſibile eſt em̄ ꝙ vnꝙ dn̄s deſerat mentem quaʒ poſſidet: niſi homo habeat culpam dum nō vitat omnē occaſionē peccandi. Ex quo tu exponis te periculo per occaſionē quam potes vitare: maxime in tali tentatione ad quam multuʒ declinat homo ex corruptione nature: cōfidens de virib⁹ tuis: iam tunc dn̄s non tenetur te defendere: ſed pōt ſiue omni iniuſtitia tuis viribus in q̄bus ꝯfidiſti te dimittere. Et ideo vulgariter dicit, Qui ſe cuſtodit de⁹ eū cuſtodit. ii. Parali. xv. Dn̄s vobiſcum: q: fuiſtis cū eo. ſi queſieritis eum: inuenietis. ſi autem dereliqueritis euʒ: derelinquet vos. Et propterea (inquit.) et mens que deum diligit: ita tarde declinaret ſcienter ad venialiſſimum peccatū ſicut ad mortaliſſimū. Item Hugo de ſctō victore in libro de clauſtro ait. Mulieris vox blanditur auribus: ⁊ facies oculis. Iſaac de Syria ait. Quādo hō accedit ad deum: fedus init cum eo non videre faciem mulieris. Job. xxxi. nec aſpicere formoſorʒ aſpectus. Nam et quidam de religioſis certatoribus videns quemdā fratrē imberbem ſimilem mulieribus: reputauit hoc nociuuʒ menti atq; dānoſum in pugna ſua. Unde nō acceptauit vt intraret cellam eius vt ſalutaret eum. Decreuit em̄ prudenter ille ſenex. q: ſi cogitauero tm̄ hac nocte ꝙ hic ſit talis: fiet mihi iactura non parua. Et quum diſcipulus eius ei diceret. Nūquid ⁊ tu pater talia times? R̄ndit. Ego quidem fili non timeo. verumtamen nolo mihi inducere pugnam in vanum. Nā taliū recordatio infructuoſam facit mēti turbationem. Ad vnūquodq; membrū corporis hʒ pugnam homo. ⁊ debet cuſtodire ſeipſum: ⁊ diminuere pugnā in ipſis. q̄ꝙ homo ſibi faciat violētiā ad bonū. ꝓdicitur tm̄ ſemp. Uidendo atq; cōcupiſcendo quecūq; ferunt nobis confuſionem in recordatione ſui: expedit nos timere: nec conculcare. Itē conſcientia malus eſt oībus: vt cauſas pugne prolongemus a nobis: q̄ꝙ et hoc corpus anguſtiaʒ patiatur. q: timēdum eſt quum venerit occaſio: ne ruinaʒ quis incurrat. ex de eo qui cogno. conſan. vxo. ſue. veniēs Idem. Qui occaſionem peccati non tollit: inuitus trahit ad peccatū. quia quū rerum opportunitates accipimus: noſipſos nō poſſumus cōtinere. Idem. Sepe multis ſanctorū inimicus illudit phantaſmatibus pulchritudinem mulierū. Multoties autem ⁊ ad illos qui ſunt in mundo vel appropinquāt mūdo q̄ſi vno miliario vel duobus vel vnius diete ſpatio, ipſas mulieres cōuertit adduci. Diſtātibus vero a mundo quibus hoc nequit facere: in phātaſmatibus oſtēdit earū pulchritudinē. quandoq; in ornatu veſtiū in impudico aſpectu: aliquoties in ſpecie nude mulieris ſuperauit eos. Idem in eodem. Non appropies corpori alicuius preter neceſſitatis cauſam. nec corpori tuo permittas aliquā appropiquare: niſi (vt dixi) ex cauſa rationabili. Compulſus loqui cum muliere verte facieʒ tuā a viſione: et ſic cum ea loquere. A monialib⁹ fuge ſicut ab igne et laqueo diaboli. Obuiationem earū et collocutionem fuge: ne colorent cor tuū ſordibus vitiorū. Quāuis ſint ſorores tue ſm̄ carnem. lxxxi. diſ. legitur. ſicut ab extraneis te cuſtodi. A fiducia iuuenum et locutione ſicut amicitias diaboli fuge. Melius eſt tibi habitare cuʒ dracone mortifero: q̄ꝙ cū muliere comedere. q̄uis ſit mater vel ſoror tua. Meli⁹ eſt habitare cū dracone: q̄ꝙ dormire cū aliquo: et cooperiri cum eo. q̄uis ſit tibi frater ſm̄ carnem.

Digitized by Google

In vitiis patrū. Qui cum puero fatue loquitur: iam cū eo mechatur. In vitiis patrū. Quum quidā frater iuiſſet ad quādam ſororem ſuā que erat in monaſterio: ꝙ vellet eam viſitare. rn̄dit illa ſanctimonialis. Sufficit tibi frater ꝙ videamus nos in alia vita. Item ibi. Monachus occurrit ancillis dei in itinere quodā. quibus viſis diuertit extra viam. cui dixit abbatiſſa. ſi tu perfectꝰ monachus eſſes: nō reſpexiſſes nos vt agnoſceres: q: femine eramꝰ. Itē ibi. Beata Syncletica dixit. Nos qui religioni nos ſubmiſimus: caſtitatem ſumma debemus diligētia cuſtodire. nam plures ſeculares videntur caſtitatē ſeruare: ſed adeſt eis ſtultitia: dum per alios omnes ſenſus peccant. nam et aſpiciunt indecenter: et rident inordinate: audiūt turpia et loquuntur: ꝛ cogitant feda. Caſtus autem ſenſibus mortuus eſt. ¶ Alia occaſio fornicationis in religioſis eſt ocium et negligentia: cui multi vacant. pro nihilo habent tēpus perdere in vanis locutionibus et vagationibus et nimio ſomno multi ex eis. et ꝓpter hoc cadunt in illud peccatū. Ezechi. xvi. Hec fuit iniquitas Sodome ſororis tue ſupbia ſaturitas panis ꝛ abundantia et ociū ipſius. Ad hoc facit qꝺ legitur et no. ex̄ de renun. niſi cum pridem. §. verum. in gloſ. Iuxta illud Ouidij de remeđ.

Ocium fornicatiōis occaſio.

Otia ſi tollas: periere cupidinis arcus.
Queritur Egiſtus quare ſit factus adulter:
In promptu cauſa eſt. deſidioſus erat.

Ad idem qꝺ legitur ꝛ no. de cōſe. diſt. v. nunꝙ. in gloſ. vlti. Vn̄ et ibi dicit Hierony. Ama ſcientiā ſcripturarū: ꝛ carnis vitia nō amabis. Aqua que nō mouetur: generat vermes. ꝛ otium tentationes carnales. Plures fornicatores inueniūtur in ciuitatibus. q: ibi magis vacatur otio: ꝙ in caſtris vel villis. q: ibi laborant hoies. Qui confeſſiones audiunt ſciunt hoc. Somnus autem nimius inimicus et emulus caſtitatis eſt. vnde et ibi plerūq contingunt religioſis pollutiones nocturne. de qbus. vi. diſt. teſtamētū. ¶ Alia occaſio luxurie in religioſis maxime eſt arrogantia ꝛ elatio ꝛ ſuperbia. Vere enim hodie cōiter incōparabiliter arrogātiores ſunt ſecularibus. Prouer. xvi. Contritionem precedit ſuperbia: ꝛ ante ruinam ſcꝫ fornicatiōis exaltatur ſpūs. Et iterū Prouer. xvi. per alia verba. ꝛ eſt alia tranſlatio. Immundus eſt apud deū ois qui exaltat cor ſuū. de peni. diſtin. ij. ſi ēm̄. vltra mediū. ver. nonne tibi videtur. Unde Climacus in gradu. xv. de caſtitate ait. Lapſus corporis ex elatiōe alta ſapere eſt ſepe. Humiliat ēm̄ deus cor altum per lapſum carnis. Unde in vitis patrum legitur de quodā eremita: qui quum polleret virtutibus: cepit intra ſe inaniter gloriari. ad quē nocte venit diabolus in ſpecie mulieris. ꝛ tetigit membra eremite ſingulatim. et quum latus inclinaret vt cōmiſceretur cū ea: euanuit diabolus: et ipſe fedatus remanſit. ꝛ diabolus cum multitudine demonū deridens eum exclamauit. O monache qui te vſq ad celos extollebas: quomodo demerſus es in infernum diſce. Qui ſe exaltat humiliabit. Luce xiiij. et. xviij. Mat. xxiij. Ille vero ſe deſperās omni ſe immunditie mancipauit. Item quum vna virgo ſanctimonialis clara ſemel dixiſſet ꝙ nollet ꝙ eſſet Magdalena: quaſi maius premiū expectaret ꝙ illa que fuit famoſa meretrix. Luce. vij. i. q. vij. ſiquis cōmunem. illa nocte in fornicationē occidit. Vn̄ Ioā. caſſi. in coll'. Theremōis de caſtitate ſic ait. Quantū ēm̄ qs i leuitate ꝛ patiētia cordis: tantum in corporis puritate proficiet. quātoq longiꝰ ꝓpulerit iracūdie paſſionem: tanto tenacius caſtitatē ſeruabit. q: beati mites: qm̄ ipſi poſſidebūt terrā. Matth. v. ſcꝫ corpa ſua. ne ſcꝫ germinet eis ſpinas ꝛ tribulos. carnalium ſcilicet tentationum ꝛ cogitationū. Gen̄. iij. Nulla res ſic caſtitatē conſeruat: ſicut timere ꝛ humile ſapere. ¶ Alia occaſio luxurie in religioſis eſt q: recipiūt ephebos ꝛ ipuberes ꝛ pueros ad religionē: ꝛ pmittūt eos adinuicem cōuerſari: ꝛ cū alijs fratribus indiſtincte. et qua familiaritate ꝛ receptione multa in ordinibus ſunt flagitia ſubſecuta. ꝛ multa ſcādala ſuſcitata: ꝛ multa infamia etiā apud ſeculares exorta: ꝛ multa apoſtaſia prouenit. q: pauci poſtꝙ incarcerantur pro tali flagitio: remanent in ordine confuſi rubore. Et q: tales in ordine communiter non promouentur: nec ordo de eis confidit: cōſternantur mente ꝛ non contentantur de ordine. ꝛ ex hoc dant in cōmotionem pedes ſuos. Non ēm̄ tales dolet q: deum ꝛ ordinem offenderunt: ſed q: hic ſuam gloriam perdiderūt. ꝛ ideo raro contriti ſunt: nec penitētiā dignā agunt. ſicut expertus fui ſepe in fratribus cadentibus in ordine quū eos ad penitētiam confortarem. Ad hoc de pe. di. i. qs aliquando. poſt. c. menſurā. Unde Io. caſſ. in. ij. li. de canonico orationum modo ait. Summa namq obſeruantia cuſtoditur ne quiſꝙ cū alio ac precipue iuniores vel ad punctum temporis pariter ſubſtitiſſe aut vſpiā receſſiſſe vel manus ſuas inuicem tenuiſſe deprehendantur. Dantur etiam in ordine minorū ſub ſpecie cōmunitatis tante carnium ꝛ falernorum portiones puberibus ſicut ꝛ ſenibus. Plures ex religioſis ſenes ꝛ iuuenes plus comedunt de carnibus in religione: ꝙ in ſeculo comediſſent. ꝛ plus bibunt de vino: ꝙ bibiſſent in mundo. ꝛ ideo cōmuniter ſunt carnales. q: quod natū ſuppleꝛ nutritū eſt ex carne caro eſt. Io. iij. Qui chriſti ſunt: crucifigūt ſe in carne. Nō ſaturant ſe carne. Gala. v. Scđm carnem viuētes moriūtur. Ro. viij. Unde merito contra tales diſpenſatores dicitur verbum Hiero. Quid ardenti corpuſculo ignē carnis ꝛ per conſequēs libidinis adijcimus? De periculoſa familiaritatis iuuenū. ā. prime dixi. ¶ Alia occaſio luxurie maxime in religioſis eſt conuerſatio cum ſanctimonialibus. Habent ēm̄ in monaſterijs deuotas ſuas: cum quibus ſe ꝛ ſepius longe ꝛ longius abſq arbitris colloquūtur extorta potius a prelatis licentia ꝙ obtenta. ibi riſus incōditi. ibi reciproci oculi. ibi verba ſcurrilia ꝛ vana ꝛ carnalia. ibi tactus venerei. ibi corda igne eſtuantia. ibi omnes feneſtre aperte ad mortē q ibi fiunt. Hiere. ix. Alia inhoneſtū eſt ſcribere: ſꝫ ſceleſtiſſimū ē facere. ꝓpter huiuſmodi multi incarcerati ſunt. multi abierunt retrorſum. Mittuntur ibi ad predicandū ex parte prelatorū: ſꝫ ipſi tales potius vadunt ad ſic fornicandū. In cōmuni ibi ꝑdicant ſed in ſpeciali ꝛ cum ſpeciali ſe ꝛ ordinē vituperāt. Quod in cōmuni edificat talis ꝑdicator: i ſpeciali deſtruit. Munuſcula ſibi dant ꝛ mittunt. ꝛ ignem ſuccendunt. Quicquid miſera talis impudica religioſa ꝛ die ac nocte laborauit: totū corruptori ſuo erogauit. Dicit ſe talis eleemoſynā fratri dediſſe. ego dicam eā immūditie pabulū preſtitiſſe. Vix aliqua ſanctimonialium ſine deuoto carnali ſtat. vnde ꝛ primā fidem irritā facit chriſto. xxvij. q. i. de vero. Talē deuotionem ego appello corruptionem. Cōtra tales deuotiones frequēter in monaſterijs ꝑdicaui. ꝛ corū ꝛ earū odiū incurri. Sciunt hoc abbatiſſe ꝛ earū prelati. ꝛ murmurant: ſed nō corrigunt. q: indignationē eorū et earū timēt. immo (qꝺ eſt nefandius) ſpecialē licentiā habēt ab earū qbuſdā plat; ꝓprie ruffianis earū de hmōi deuotionibus. ꝛ qdā earū nō verecundant inter alias. et derelictā ſe tenet que talē ſuū deuotū immo corruptorē non hꝫ. Sciunt hoc ſeculares ꝛ corū parentes. ꝛ murmurāt ꝛ ſcandalizātur ꝛ conqueruntur platis. ꝛ parū proficit. q: ignis carnalis vſq ad conſumptionē deuorās. Iob xxi. accenſus eſt: ꝛ non pōt extingui: quouſq veniat ignis qui deuorat tales qui in tanto ꝛ tā nefando ardent igne. ps. xx. Pones eos vt clibanū ignis. q: in ordinibus maxime mendicantium multi prelati qui deberent alios corrigere ſunt alijs ſubditis cum deuotionibus corum mortis occaſio ꝛ exemplum. xi. q. iij. precipue. ꝛ ex̄ de vo. ꝛ vo. re. magne. Et adde hic quod no. ā. e. §. feminarū. ꝟ. lxvij. in ar. xlvi. ¶ Totum quod dictum eſt de iſta peſtifera deuotione quam habent religioſi cum ſanctimonialibus: eſt cōtra mētē ꝛ verba canonum. xxvij. q. i. c. i. ibi. Quāto magis vidue q dei religioſitatē mutauerūt crimine adulterij notabunt: ſi deuotionē quā ſpōte nō coacte deo obtulerunt libidinoſa voluptate corruperint ꝛc̄. et in ſi. ca.

Arrogātia.

H iij

Habentes damnationem:q2 pꝛimam fidem irritam fece/
rūt.τ.c.viduas.in fi.ibi.Quia nō ſolū qui faciūt: ſed etiã
qui conſentiunt facientibus/rei iudicandi ſunt.τ.c.nec ali/
qua in pꝛinci.ibi. Etſi incoꝛrupta inuenta fuerit virgo ea
parte qua mulier pōt eſſe:poterit tñ ex alia parte idẽ ſia
que eſt pars coꝛpoꝛis.ſm Aug.coꝛpoꝛis:peccaſſe:que coꝛ
rumpi poteſt/et tamen inſpici non pōt.xxxij.q.v. magis ti
meamus.τ.c.ſeq. Certe ipſe cōcubitus non carne:ſed cō
placentia τ volūtate/ipſe complexus/ipſa cōfabulatio/τ
oſculatio.et.j.Quantū dedecoꝛis et criminis cōtrahentur.
et.j.Chꝛiſtus dñs et iudex noſter quū virginem ſuã dica/
tam ſibi et ſanctitati ſue deſtinataꝫ iacere cū altero cernit
ꝙ.l. quãtū indignatur ei et iraſcit᷑.τc. et.j.Aut ſi cū eiſdẽ
in vna domo et ſub eodẽ tecto τc. et. c. nuptiarū bonum.
ibi.Etiã ſi nō nubat:nubere velle damnabile eſt.τ ibi. Ha
bentes quidem dãnationem:qm̄ pꝛimam fidẽ irritam fe/
cerunt:etſi non nubendo/ tamẽ volẽdo. τ ibi. Damnatur
pꝛopoſiti fraus.damnatur fracta fides voti.τ.j. Ut volū/
tas que a pꝛopoſito cecidit appareat eſſe damnãda.xviij.
q.ij.peruenit.vbi pꝛohibẽtur mulieres ad monaſteria ac/
cedere:τ monachos cōmatres facere.τ.§.non ſolum. cuꝫ
c.ſeq.vbi pꝛohibet᷑ ꝙ non habitẽt in vno monaſterio mo/
nachi τ monache.adulterium enim intercipit cohabita
tio ſi habeat aditum monachus ad monacham vel mona
cha ad monachū ſecreto ſingulariter ad collocutionem.
Non cubet monachus in mulierū monaſterio: nec cū mo
nacha ſingulariter conuiuetur.τ.j. Poꝛro ſi contigerit et
aliquã pꝛopinquam ſuaꝫ videre voluerit monachus; in
pꝛeſentia abbatiſſe huic cōfabuletur permodica et com/
pendioſa verba:τ in bꝛeui ab ea diſcedat.τ.c.in nullo.τ.c.
monaſteria.τ.c.in decima.ibi.Ea tñ circa monachos cau/
tela ſeruata:vt remoti ab earuꝫ familiaritate nec vſq3 ad
veſtibulum habeant accedendi familiare pmiſſum. Sed
neq3 abbatem vel eum qui pꝛeficitur extra eaꝫ que pꝛeeſt
loqui virginibus chꝛiſti aliquid qd̕ ad earuꝫ inſtitutionẽ
vel adminiſtrationẽ pertinet licebit.nec cum ea ſola que
pꝛeeſt frequẽter eos loqui opoꝛtet:ſꝫ ſub teſtimonio dua/
rum vel trium ſoꝛoꝝ.ita vt rara ſit acceſſio et bꝛeuis om/
nino locutio. De pꝛohibita τ periculoſa familiaritate mu
lierū.di. xxxij.hoſpitiolū.τ.c.pꝛeſbyter.xxxiiij.diſ. c.j. lxxxj.
diſt.clericus.τ.c.nolumus.cū omnibus.c.vſq3 ad ſi diſtin
ctionis.ex de cohabi.cleri.τ mu.c.j.τ.ij.τ de vi.τ hone.de.
monaſteria. De coꝛruptione mentis ſine coꝛruptione coꝛ/
poꝛis.xxxij.q.v.magis.τ.c.ſicut.cum.c.ſeq.vſq3 ad.§. quis.

circūſtã/tie gra/uioꝛa fa/ciẽtes re/ligioſoꝝ/ſcelera.

¶ Multa autem ſunt que aggrauant peccatum immū/
ditie in religioſis/maxime in ſacris oꝛdinibus cōſtitutis.
Pꝛimum eſt voti fractio.q2 caſtitateꝫ pꝛomiſit religioſus
in pꝛofeſſione.xxvij.diſt.diaconus.et oꝛdinis ſuſceptione.
quã aufert deo quum foꝛnicatur.que res irrecompẽſabi/
lis eſt.quia ois ponderatio non eſt digna aie continentis
Eccli. xxvi. legit᷑ et no.ex de ſta.mona. cū ad monaſteriū.
§.ſi. Eſt etiam furtū.q2 contrectat rem alienã ſcꝫ ſeipſuꝫ
qui ſe deo totaliter dedit:inuito dño.ex de elec.dudum.ij.
§.pꝛedictis. Committit etiã ſacrilegiū de ſe.q2 res obla
ta deo eſt ipſe.xxiij.q.iiij.quid ergo.xxvij.q.j.ſciendū. Itẽ
ſcandalum τ deriſio populi.ex de pur.ca.c.ñ.ij.q.j.pꝛſbyter
τ.c.ſi mala. Itẽ quãto ſapientioꝛ/tãto magis peccat.xxxvij
di.§.ſi.Et Gregoꝛ. Ubi maius donū ſcientie: tranſgreſſoꝛ
maioꝛi ſubiacet pene. Item q2 eſt de familia dñi ad eius
expenſas τ veſtes.xij.q.j.clericus.xxi.di.cleros.in pꝛin.pꝛ.
liiij.Si inimicus meus maledixiſſet mihi τc.facit.xciij. diſ.
ſi inimicus. Item q2 decipiunt populū de cuius eleemo
ſynis viuunt:τ pꝛo quibus tenẽtur oꝛare.ſed quō oꝛabūt
in ſcelere dño diſplicẽtes? Ad hoc.j q.j.ipſi ſacerdotes.iij.
q.j.nulli.iij.q.vij.in grauibus. Et Bern. Ue qui ambulãt
in carne.et placere non pñt:τ placare deū velle pꝛſumunt.
Roma.viij.Et q2 ſi pꝛeſbyteri ſunt adhuc offendunt am/
plius.xlix.diſ.ſacerdotes.j.q.j.ſacerdotes.vñ Amb. Qui in/
digne chꝛiſtū ſumit:idẽ ẽ ac ſi interficiat.Et ſup illõ Heb.x.
Filium dei conculcauerit. Augu. Conculcat chꝛiſtum qui
libere peccat et abſq3 timoꝛe:et qui eo indigne participat.

Item quia miniſter dei eſt qui debet eſſe mundioꝛ. pſ.c.
Ambulãs i via immaculata hic mihi miniſtrabat. Ex.j.Reg.
ij.dicitur de Samuele ꝙ puer Samuel miniſtrabat domi
no accinctus ephot lineo.i.mundicia caſtitatis. Auguſti.
Melius eſt ſpūalia penitus omitti: ꝙ indigne tractari vel
tangi. In eccleſiaſticis beneficijs dñs non frequentiã mi/
niſtroꝝ/ſed deuotionem pꝛobat animoꝝ.ex de eta.et qua:
cum ſit.in ſi.xxiij.diſ.tales. Item q2 angeli vocãtur.Ma
lachi.ij.xliij.diſt.ſit rectoꝛ. Immo maioꝛem dignitatẽ hñt
pꝛeſbyteri ꝙ angeli:qui non poſſunt chꝛiſti coꝛpus confi/
cere:nec habent oꝛdinem talem. Nec angelis dr̄/Quoꝝ
remiſeritis peccata τc. Joan.vlti.Mat.xviij. de peni.diſ.
j.quẽ penitet. Item q2 vt deus noſter in terra.pſ.lxxxi.τ
Joan.x.Ego dixi dij eſtis.τ Mat.xvi.ibi. Uos aūt quem
me eſſe dicitis? dicit interlinearis gloſ. Uos ab illis diſcre/
ti non hoies ſed dij.Unde in Exo.xxij.c.τ ex de hereti. cuꝫ
ex iniuncto. Dijs non detrahes. gloſ. i. ſacerdotibus . Et
quale eſt hoc? q2 ille amat vt poꝛcus qui eſt vt deus. Itẽ
quia filius dei eſt ſingularius ꝙ alij chꝛiſtiani. Narrat au
tem Moyſes cauſam diluuij Gen.vi.xxxv.q.j.cum igitur
et ibi notatū habes.ſ.parte pꝛima. ar. xxxvi.litera.F. Ui
filij dei.i.de genere Seth qui ſucceſſit Abel/ filias homi/
num qui deſcenderūt de Cayn acceperunt. Quantum er
go credendum eſt deo diſplicere:ꝙ filij dei peculiares ſcꝫ
religioſi cum filiabus hominū foꝛnicãtur? Item q2 cetus
religioſoꝝ nobilioꝛ pars eſt ſponſe chꝛiſti.ſcꝫ eccleſie. vñ
per faciem intelligitur Can.ij.Oſtende mihi faciem tuã.
Et ideo ſponſo maxime diſplicet macula in facie ſponſe.
Unde iudei in faciem chꝛiſti ſpuerunt:vt contumelia ma
ioꝛ eſſet.Mat. xliij. Job.xxx. Eſa.l. Sic chꝛiſto magnã cō
tumeliam faciunt:qui faciem ſponſe/pꝛo qua abluenda fa/
ciem ſuam ſputis iudeoꝝ oppoſuit/maculant in ſe vel in
alijs. Item cōmittit apoſtaſiam. quia rumpit pmiſſam
caſtitateꝫ.de quo Pꝛouer.vi. Homo apoſtata vir inutilis
quia quicquid facit in clauſtro remanendo in immūditia
nō valet ei ad meritum vite eterne. Quantū placeat dia/
bolo hoc peccatum in religioſis. ptꝫ per exemplum quod
ſupꝛa dixi de ſathana coꝛonante alium demonem qui mo
nachum inſtigauerat foꝛnicari.ibi.idem narrat.cum ver.
pꝛece. ¶ Hoc etiam peccatum in ſanctimonialibus non ſo
lum eſt foꝛnicatio et religioſis:ſed etiam adulteriū: τ in/
ceſtus et ſtupꝛum cōtra naturã peccatum et ſacrilegium.
Adulterium quidem:quū ibi ſit acceſſio ad ſponſam chꝛi
ſti. Unde beata Agnes dixit. Ipſi ſuꝫ deſpōſata cui ange/
li ſeruiūt τc. Et ſi ſeruanda eſt pactio hoibus: quãto ma/
gis deo. xxvij.q.j.viduas.τ.c.nec aliqua.ibi. Si ſupueniẽs
maritus ſponſam ſuam iacentem cū altero videat:nonne
indignat᷑ et fremit:et per zeli doloꝛẽ poꝛtat gladiū in ma/
nu ſua? Et chꝛiſtus dñs et iudex noſter quū virginẽ ſuã di/
catam ſibi τ ſanctitati ſue deſtinatam iacere cū altero cer
nit:ꝙ indignat᷑ et iraſcitur? τc.et.j.ibi. Que chꝛiſti adulte
ra eſt.τ.c.ſiqs epiſcopus.ibi. Quia ſpōſam chꝛiſti coꝛrupit.
et.c.hec vero.ibi. Nã ſi inter hoies ſolet bone fidei contra
ctus nulla rōne diſſolui:quãto magis iſta pollicitatio quã
cum deo pepigit/ſolui ſine vindicta non dꝫ? et.c.que chꝛi/
ſto ſpūaliter nubunt τc.et ibi. Que ante ſe immoꝛtali ſpōſo
coniunxerat.τ.c.ſiqua monacharū.ibi.ad lapſum adulte
rij deducta fuerit.τ.c.nuptiarū.ibi. Ne ipſe chꝛiſtus (qđ ſen
tire nefas eſt) adulteriū faciat:cui viuẽte marito nubit.τ
ibi. Quū chꝛiſtus eis videat᷑ quaſi ſcōs maritus.τ ibi. Sed
plane non dubitauerim dicere lapſus τ ruinas a caſtitate
ſanctioꝛi ꝙ vouetur deo/adulterijs eſſe peioꝛes. In tali
etiã adulterio ẽ pꝛoditio.ſicut dicebat ſctūs Joſeph de vxo
re dñi ſui tenẽte eū ad pctm̄. Gen.xxxix. Quō poſſuꝫ face
re hoc malū? Ita etiã eſt dilecta iſta ſpōſa deo: ꝙ induxit
eã zelans eã.ex de ſta.regu.periculoſo. lib. vi. Etiã ad hoc
adulterium pōt reduci. Pꝛouerbi.vi. Zelus et furoꝛ non

parcet in die vindicte. Cõmittitur etiam cũ talibus ince-
ſtus. q: cũ ſponſa patris nr̃i que eſt nobis affinis. xxvij. q.
j. virginibꝰ ſacris. ibi. Inceſtu. xxxv. q. iij. de inceſtis. c. nec
eam. τ. xxxvj. q. j. §. cũ ergo. Criſti inceſtus eſt conſangui
neorum vel affinium abuſus: τ etiã ſanctimonialiũ. q̃ in-
ceſtꝰ maior eſt adulterio. xxxvij. q. vij. adulterij. Ad hoc po
teſt etiam referri. j. ad Cor. v. Auditur inter vos fornica-
tio. τ talis fornicatio τc. Et geñ. penult. Ruben effuſus
eſt τc̃. Committitur etiã cum talibus ſtuprũ quod cõmit
titur cum virgine. vt p̃. §. cũ ergo. τ legiẽ τ no. eẽ de adul.
c. ij. in gloſ. ſtuprum. Eſt etiam peccatũ cõtra naturã. q̃a
peccant cum religioſis que mundo mortue ſunt. xvj. q. j.
placuit. Eſt etiam peccatum ſacrilegij. quia religioſi τ re
ligioſe ſunt templa dño conſecrata. xxvij. q. j. ſciendũ. xvij.
q. iiij. §. ſacrilegiũ. xij. q. ij. c. iij. Quod prohibitũ eſt in ge
nere de familiaritate mulierũ. in. iiij. occaſionibus ſeq.
prohibetẽ in ſpecie. Dicebat frater Egidius laicus ſocius
beati Frãciſci. Caro noſtra eſt ſicut porcus: qui auidius
currit in lutum τ delectatur in luto eſſe. ij. Pe. ij. Sus lo-
ta in volutabro luti. de pe. di. ij. ſunt qui dicũt. Caro eſt ſic
ut crabro qui ſup ſtercus ſe voluere delectaẽ. Johe. ij. Cõ
putruerũt iumenta in ſtercore ſuo. Greg. Iumẽta in ſter-
core putreſcere ẽ hoies carnales in carne vitã finire. Ca-
ro eſt pugil diaboli. Eſa. liiij. Ego creaui fabrũ. i. diabolũ
ſufflantẽ in igne. i. carnes prunas ſcꝫ tentationes. ¶ Di-
xit frater quidam patri Egidio. Quomodo poſſumꝰ vin
cere vitia carnis? Rñdit ei. Qui vult transferre ſaxa ma-
gna et magnas trabes: ſtudet ea transferre ingenio ma-
gis q̃ viribus. et in hoc facto eſt ſimiliter procedendum.
Omne vitium ledit caſtitatem. Eſt enim ſicut ſpeculum
clarũ: quod per halitum ſolum obſcuraẽ. Impoſſibile eſt
hoiem venire in gratiã dei: dum in carnalibus delectatur
q: ſm Paulũ. Qui in carne ambulant: deo placere non
poſſunt. Rom. viij. Volue igiẽ et reuolue deſuper et deſu-
bter hinc et inde. et non eſt aliud niſi pugnare contra car
nem: que vult te tradere nocte τ die. quã qui vincit: oẽs
inimicos ſuos vincit: τ venit in omne bonum. Ad Rom.
vij. Quis me liberabit de corpore mortiſ huius. xxxij. q. v.
ſi paulus. Dicebat autẽ: Ego inter oẽs virtutes preelige-
rẽ caſtitatẽ ſcdm̃. Dixit ei frater. Nõne maior virtꝰ eſt cha
ritas. j. Cor. xiij. Rñdit Egidius. Et quid eſt caſtius cha-
ritate? Et frequẽter canẽdo dicebat. O ſctã caſtitas: qua-
lis es? q̃lis es? Tu es talis et tanta qual ẽ τ quantam te ſa
tui non cognoſcunt: τ ſine qua nemo videbit deũ. Hebre.
ij. Que autem ſit differentia inter virginitatẽ / pudicitiã /
Mulierũ aſpectus. τ caſtitatem. no. xxxij. q. v. in ſumma. ¶ Eſt etiam religio-
ſis τ aliis alia occaſio fornicandi: ſcꝫ aſpectus mulierum.
Unde Geneẽ. iij. Vidit mulier q̃ bonum eſſet lignum ad
veſcendum: et pulchrũ oculis. aſpectuq̃ delectabile τc.
vbi Gregor. et dixi. ẽ. Non debemus intueri quod non
licet cõcupiſci. Geneẽ. xxxiiij. Quum vidiſſet Dinam τc.
et Geñ. xxxix. Iniecit dña oculos in Ioſeph. et. ij. Reg. xj.
Vidit Dauid Berſabee τc. Et de Iudith legiẽ Iudith. x.
Statim captus eſt in ſuis oculis Holofernes. Eccli. xvj.
dicitur de muliere. Laqueus eſt venatorũ. Et Prouerbi.
xxiij. Fouea pfunda meretrix. Eccli. ix. Ne reſpicias mu-
lierem multiuolam. Et ibidem. τ Iob. xxxj. Virginem nõ
conſpicias ne forte ſcandalizeris in decore illiꝰ. Et ibidẽ
Eccli. ix. Auerte faciem tuã a muliere compta. τ ne circũ-
ſpicias ſpeciem alienam. Propter ſpeciem mulieris mul
ti perierunt. et ibi. Speciem mulieris aliene multi admi-
rati reprobi facti ſunt. Threñ. iij. Oculus meus depre-
datus eſt animam meam τc. ¶ Plures differentias
rerum oſtendit viſus q̃ ceteri ſenſus. vide quod legitur
et not. de conſe. diſtinc. iiij. veniſti. in gloſ. i. quod audie-
ris. τ. iij. q. ix. teſtes. in gloſ. i. aliquo. Unde miniſtrat ma-
teriã tentationis et quantũ ad concupiſcentiam carnis /
et quantum ad concupiſcentiam oculorum / et quantum
ad ſuperbiam vite. que tria regnant in hoc mundo. j. Io.
ij. Unde philoſophus. Totius hominis eſt libertas ocu-
los perdidiſſe. Unde ſuper illud Mat. vij. Quid vides
feſtucam τc. gloſ. Oculus qui poſt culpam in paradiſo
eſt reſeratus: mores videt: non vnde proficiat / ſed vnde
in deterius cadat. Iob. xxxj. in princi. Pepigi fedus cum
oculis meis: ne cogitarem quidem de virgine. Vñ Greg.
Ne minus caute reſpiceret: quod poſt inuitus amaret. lin-
gua aliquoties ceſſat loqui: ſed oculi non ceſſant reſpice
re. ij. Per. ij. Oculos plenos habentes adulterio. Quod
proprie locum habet in religioſis loquentibus cum ſuis
deuotis ſanctimonialibus non chriſti. Et nihil oculo ne-
quius. Eccli. xxxj. Unde et leguntur quidã philoſophi ſi-
bi oculos eruiſſe. Et Augꝰ. de fide chriſtiana. τ eſt. xxxij. q.
v. nec ſolo. Nec ſolo affectu τ tactu: ſed aſpectu quoq̃ ap-
petit τ appetitur concupiſcẽtia feminarum. Nec dicatis
vos animos habere pudicos: ſi habeatis oculos impudi
cos. quia impudicus oculus impudici cordis eſt nũtius.
et quum ſe ſibi inuicem etiam tacente lingua conſpectu
mutuo corda nuntiantur impudica: et ſm cõcupiſcentiã
carnis alterutro delectantur ardore: etiã intactis ab im-
munda violatione corporibus: fugit caſtitas ipſa de mo-
ribus. Ad idem. e. q. c. ſicut. τ. c. qui viderit. ¶ Alia occa-
Colloquium muliebre. ſio fornicationis religioſis τ aliis eſt colloquium mulie-
rum. ex eo q̃ verba earum rete ſunt. Prouerb. vij. loquiẽ
de muliere. Irretiuit cum multis ſermonibus. Et collo-
quium earũ ignis eſt. Eccli. ix. Colloquium enim illius
quaſi ignis exardeſcit. τ gladio cõparaẽ. Prouer. v. ibi.
Labia meretricis. τ. j. τ acuta quaſi gladius biceps. Can
tus etiam earũ et choreizare cum eis periculoſum eſt et
incitamentum libidinis. Eccli. ix. Cũ ſaltatrice ne ſis aſſi
duus. xxij. q. iiij. vnuſquiſq̃. Eccle. ij. Feci mihi cantores
et cantatrices. Ubi dicit magiſter Hugo de ſancto victo-
re. O infelix: nũquid his delectationibus queres ſapien-
tiam quam querere propoſuiſti? Exiiſſe videbaris a va-
nitate: quomodo cantico reuerſus es: niſi quia in circũi-
tu cum impiis ambulaſti: et in voluptate tua ſemita tua
et captiuus factus es vanitatis. Eſa. xiij. Reſpondebũt
tibi vlule. vbi dicit gloſ. Vlule ſũt magnitudinis cornice:
que roſtro in palude fixo horrende ſtrident. Tales ſunt
mulieres que in choreis clamorem horrendum emittũt:
dum cantica ad immunditiam incitandam canũt. Quic-
quid in choreis fit: totum ad immunditiam irritat. Nam
et tactus manuum reciprocus / et oculorũ aſpectus / τ au-
ditus immundus / τ odor carnalis / et ſaltus petulcus la-
quei mortis ſunt. τ de talibus oritur idololatria. Exodi.
xxxij. Sedit populꝰ manducare. et ibi. Surrexerunt lude
re. i. choreizare. τ ibi. Vitulum adorauerunt. Unde et dici
tur ibi. Vocem cantantium ego audio. τ ſequitur. Et vi-
dit vitulum et choros. τ ibi. Corrumpũtur etiã boni mo-
res per colloquia praua. j. ad Corinth. xv. ¶ Alia occaſio Tactus impudicꝰ.
immunditie in eis τ in aliis eſt tactus impudicus in ſe et
in mulieribus et in maſculis. Eccli. ix. Cum aliena mulie
re non ſedeas omnino: nec accũbas cum ea ſuper cubitũ.
Et Eccli. xxj. Qui tenet illam: quaſi qui apprehẽdit ſcor-
pionem. Et Eccli. vij. Vincula ſunt manus eiꝰ. Prouer.
vj. Numquid poteſt homo ignem abſcondere. Hierony.
Qui tangit carnẽ mulieris: non euadet ſine periculo ani
me ſue. Ad hoc facit exemplũ Fundane ciuitatis epiſco-
pi Andree quod ſupra poſui. Et de preſbytero greco. et
de ſancto patre non tangente matrem. Eccli. xiij. Qui te-
tigerit picem: coinquinabitur ab ea. Unde legiẽ de quo-
dam patre q̃ quum percuſſiſſet in natibus diabolum ap-
parentem ſibi in forma mulieris: q̃ ex tunc manus eiꝰ cõ
putruit intolerabiliter per tres annos. Tanta eſſe poſſet
delectatio cum conſenſu in tactu: etiã in tactu manꝰ mu-
lieris vel iunioris: q̃ ibi eſſet mortale peccatũ. ita eſt peri-
culoſus ſenſus tactus. quem frater Jacobꝰ benedicti leo
nem vocabat. Unde non eſt tutum maxime iuuenibꝰ reli
gioſis tradere manus deoſculandas mulieribus. maxi-
me iuuenibus vel adoleſcentulis. nec tenere manꝰ com-
plicatas cum manibus eorũ. quia totum corpus earum

Digitized by Google

et coꝝ ignis eſt. cui debet dici a ſapiente caſtiſſimo. Noli me tangere. ſicut patet in exemplo ſupꝛa poſito de beato Lodoico: qui matrem noluit deoſculari. ad hoc. xxxii. diſt. hoſpitiolum. vbi dicit Hieron. Si bonum eſt mulierē nō tangere: ergo malum eſt tangere. ⁊. xxxii. q. v. nec ſolo. De tactibus impudicis in ſe tetigi. ꝫ. in iſta. ii. parte. in expoſitione thꝛenoꝛum. in. ii. ar. in. §. plura ergo. ꝟ. eſt autē, . cū ver. ſe. ¶ Alia occaſio eſt videre vel ſentire alios pariter cōmiſceri. quia ex hoc icitatur natura coꝛrupta ad libidinem. Unde ꝯcilium toletanū. Pꝛoclinis eſt ad voluptatē et imitatrix natura vitioꝛum. xxx. q. iii. c. ii. Non expedit caſtis habitare cum cōiugatis. Pꝛo oībus iſtis coꝛruptionibus incātalibus ⁊ ſenſuum dicebat ſanctus Baſilius. Mulierem non cognoui: ⁊ virgo non ſum. quia vera pudicitia nō ſolum eſt in coꝛpoꝛe: ſed in animo potius ⁊ ſenſibus. xxxii. q. v. per pꝛima. xvi. c.

¶ Articulus. lxxiiii. A

Expeditis pꝛeuaricationibus aliquoꝛum religioſoꝛum in tribus ſubſtantialibus que pꝛomittunt ſcȝ in paupertate, obediētia, ⁊ caſtitate. et hec pleniſſime pꝛo eoꝝ ſalute. ad alia eoꝛum vitia etiam in quibus hodie participant cum aliis hmōi hominibus accedamus. Unde ⁊ eoꝛum aliud vitium cōmuniter eſt ambitio. Nam iſto carnali tempoꝛe religioſi quidam magis ſunt ambitioſi ad ſcientiam honores et gloꝛiā huiꝰ mūdi: ꝙ alii ſeculares. Nā et per ſe et ꝑ amicos conſanguineos ſuos intus et extra oꝛdinem honoꝛes ⁊ ſtudia (vt pꝛeſint) pꝛocurant: ⁊ pꝛecibus et enceniis et frequenter minis et terroꝛibus ⁊ malitiis et cauillationibus. Nam ⁊ cōmuniter ad nullum aliū finem ſtudent multi ex eis (ſicut experientia manifeſtat) niſi vt poſſint fratribus dñari: ⁊ in oꝛdine et extra oꝛdinē exaltari. Un̄ nec cōiter vacāt ſtudio diligēter: ⁊ cōiter parū ſciūt. q: ꝓ nō diligūt ſcientiā: q̄ eſt donū ſpūſſancti. Eſa. xi. ꝓpter eius finem debitum. vt deum melius cognoſcant: ⁊ ei ſeruiant et pꝛoximo. ſed vt ex ea potius apparenti ꝙ exiſtēti honoꝛes et exemptiones ⁊ diuitias cōſequant̄. ſicut oculate videmus. Magnitudo huius peccati ambitionis cognoſcitur per penas pꝛo eo inflictas. Choꝛe em̄ cum multis leuitis de maioꝛibus igne diuino ſuccenſi ſunt: q: ſacerdotium rapere voluerunt. Numeri. xvi. vii. q. i. denique. Item Dathan ⁊ Abiron: q: inuiderūt Moyſi de ducatu: terra abſoꝛbuit. ſicut ibidē legitur. et ex̄ de elec. licet. Itē Ozia rex lepꝛa percuſſus eſt: q: ſacerdotiū occupare voluit. iiii. Reg. xv. ⁊. ii. Paral. xxvi. ii. q. vii. §. itē cū Balaā ver. ſicut ergo. ¶ Et pꝛopter hoc cōmittit̄ ſimonia. Omnis em̄ ambitioſus in ſimoniam tendit. ii. Machab. iiii. Ambiebat Jaſon frater Onie ſummū ſacerdotiū adito rege pꝛomittens argenti talenta trecenta octoginta ⁊c. Iſtud fuit peccatum pꝛimum luciferi ambientis ſedem equalem deo. Eſa. xiiii. de peni. di. ii. pꝛincipiū. cum. §. ꝑce. Bern̄. Quanti vſqȝ hodie feda ſequūtur veſtigia? immo ꝙ pauci euadunt quibus libido dominādi non dominet̄ quam ſequimini miſeri? Nonne iſte eſt mons in quē aſcēdit angelus: ⁊ factus eſt diabolus? Item Bern̄. Ambitio ſubtile malum. ſecretum virus. peſtis occulta. doli artifex mater hypocriſis. liuoꝛis parens. vitioꝛum oꝛigo. criminum fomes. virtutum erugo. tinea ſanctitatis. coꝛdiū excecatrix. ex remediis moꝛbos creans. Hoc peccatū diſſuadet apoſtolus ad Hebꝛe. v. Nec quiſꝙ (inquit) ſumit ſibi honoꝛem: ſed qui vocatur a deo tamꝙ Aaron. viii. q. i. in ſcripturis. ex̄ de elec. qualiter. Sic vocatus Nicolaꝰ. ſic ſanctus Ambꝛoſius. ſic ſanctus Seuerus. lxi. diſ. §. his oībus. ſic Matthias. Actuū. i. xxvi. q. ii. nō exēplo. ſic Joſue Joſue. i. viii. q. i. moyſes. Quoniam etiam quos canonica electio et concoꝛs vocat: deus vocare pꝛeſumitur. viii. q. i. licȝ ergo. i. q. i. oꝛdinationes. c. ſiquis neqȝ. Sed hodie canonica electio facta eſt diabolica. Plures em̄ ſunt in ecleſia qui eliguntur a diabolo: ꝙ a deo. ⁊ qui non per gratiam dei: ſed per gratiā hoim electi ſunt permittente deo. i. q. i. ſiquis neqȝ. ⁊. c. nullus itaqȝ. viii. q. i. audacter. Unde non deberent tales ꝓlati ponere in literis ſuis, gr̄a dei, ſȝ gratia hoim et dei furoꝛis electos. Oſee. xiii. Dabo tibi regem in furoꝛe. Spūs mendax aſcendit in coꝛelatum ⁊ altum. iii. Regum. xxii. ⁊ dicit. Aſcende in Ramoth galaad. Ramoth interpꝛetatur excelſum ſignum. ⁊ ſignificat dignitatem. cuiꝰ appetitꝰ eſt certū ſignū repꝛobationis. q: ſꝫm Greg. quicūqȝ deſiderauerit pꝛimaturā in terra: inueniet cōfuſionem in celo. Nec inter ſeruos chꝛiſti cōputabitur: qui de pꝛimatu tractauerit. xl. diſtic. quicūqȝ. al's eſt ſub. c. multi. Galaad interpꝛetat̄ tranſmigrantes teſtes. q: ibi fit tranſmigratio de bonitate in iniquitatem. pſ̄. x. Tranſmigra in montē ſicut paſſer. q: honoꝛes potiꝰ deregunt ſꝫm Archid. ꝙ mutant moꝛes. ſicut ptȝ in Saule an regnū humili, poſt ſuperbo. i. Reg. xv. Greg. Supbus toties ad culpā apoſtaſie dilabit̄: quoties pꝛeeſſe hoibus delectatur. Chꝛy. O pꝛelate: tāto igit̄ ſubmittis caput oneri. Sed quem cōtigerit ſaluari de iis qui pꝛincipant̄ in tātis ruinis ⁊ tanta pigritia? video tamen currentes et ſpōte ſe pꝛoiicientes in pericula. Nūeri. xxv. Tolle cūctos pꝛincipes populi: et ſuſpende eos ꝯtra ſolem. vbi Gregl. Hec ſi hoies cogitarent: pꝛincipatus nō ambirent. ſufficit em̄ ꝓ peccatis pꝛopꝛiis argui et reddere rationē. quid neceſſe eſt ꝓ peccatis ppl'i oſtētari cōtra ſolē? Fugit chꝛiſtus in montē quū vellent eū facere regē. Joā. vi. Greg. Rex fieri noluit: ad crucis vero patibulū ſpōte venit. Oblatam gloꝛiā culminis fugit. penā pꝛobꝛoſe moꝛtis appetiit. vt mēbꝛa eius diſcerēt fauoꝛes mūdi fugere: terroꝛes minime timere. Contra ambitioſos. i. q. i. pꝛīcipatꝰ. ⁊. c. nullus itaqȝ. vbi de hoc. ⁊. q. vi. c. vlti. vbi de hoc. ⁊. q. vii. ſancimꝰ. lxi. diſt. miramur. viii. q. i. in ſcripturis. ⁊. c. qui epiſcopatū. ex̄ de pꝛeben. q: intantum. ex̄ de reſcrip. q: per ambitioſā. lib. vi. de elec. auaritie. in pꝛin. lib. vi. ⁊. c. quoꝛūdam. quod c. expꝛeſſe loquit̄ de ambitiōe religioſoꝝ. Cito me de hoc vitio expediui: q: que hic de hoc ſcripſi ⁊ plura alia ptractaui ſupꝛa in pꝛima parte. §. cum vero ecclēia. ver. habet cupido gloꝛie. in ar. lxii. Itē in iſta. ii. parte in. ii. c. thꝛe. in §. quō. ver. iuxta tropologiā. in ar. v.

Religioſoꝝ ambitio.

¶ Articulus. lxxv. A

Ecultum aliud vitium religioſoꝝ noſtri tēpoꝛis pꝛopꝛiū acidia eſt. que definitur a Damaſceno affictio ſiue triſtitia aggrauās. Et hec eſt infirmitas religioſoꝝ quoꝛumdam q̄ deſignati ſunt in Helia. de quo d̄. iii. Regū. xix. ꝙ quū fugeret a facie Jezabel: in deſerto pꝛoiecit ſe ad vmbꝛā iuniperi: et petiit aie ſue vt moꝛeret̄ tedio affectꝰ. Scd̄m Joan. caſſ. in lib. de acidia. Acidia d̄: tediū vel anxietas coꝛdis. Cōtra tales acidioſos ſunt exēpla de ſole peragente cōtinue curſum ſuū ab oꝛiēte in occidētē: qui remunerationē quaſi ſui laboꝛis nō expectat. Eccl's. i. Oꝛitur ⁊ occidit ſol. Augu. Indecēs eſt chꝛiſtiano ſi radius ſolis eum in lecto inueniat. Poſſet em̄ dicere ſol ſi loqui poſſet: Ampliꝰ laboꝛaui ꝙ tu: ⁊ tamē iam ſurrexi. ⁊ tu adhuc doꝛmis. De herbis creſcētibus: que impedimētū hn̄t caloꝛis et frigoꝛis. Mat. vi. cōſiderate lilia ⁊c. ¶ B Item de foꝛmica. Pꝛouerb. vi. Uade ad foꝛmicam o piger. Ubi quinqȝ notabilia et exemplaria ſunt de ea. ſcȝ ꝙ a paruo animali docet̄ hō. ar. xxiiii. q. iii. ſi habes. Scd̄m, ꝙ ꝑ multos curſus ⁊ diſcurſus q̄rit cibū ſuū. et hō eſt remiſſus in q̄rendo cibo aie ſue: et coꝛpis etiā frequēter. ꝯ quos pſ̄. cxxv. Euntes ibant et flebant mittentes ſemina ſua. Eccl's. xi. Mane ſemina ſemē tuū: ⁊ veſpere nō ceſſet manꝰ tua. Tertium, ꝙ non hȝ ducem quē ſequat̄: ⁊ qui puniat negligentiā eius. homo vero hȝ. vii. q. i. ſciſcitaris. Quartū eſt, ꝙ purum granū eligit. et homo ſpurcius. Pꝛouerbio. xvi. Os ſtultoꝛū diſſimile erit. Quintū, ꝙ foꝛmica adeo ſe

Acidia

In foꝛmica q̄d cōſiderandum.

Digitized by Google

onerat ꝙ minoꝛ videtur ſuo onere: ⁊ homo vix pꝛo anima paruꝫ laboꝛare poteſt. qui ſi vellet: multo plus poſſet facere ꝙ̄ credat. ad. hoc. xlvij. diſt. oĩs huius ſeculi. Itē de ape cū tanta ſollicitudine alueraria fabꝛicante. de conſe. di. v. nunꝙ̄. Item laboꝛ agricolarū/ mercatoꝛū/ artificū/ militum/ nautarum. qui tot laboꝛes pꝛo coꝛpoꝛibus perferunt. ⁊ tamen pꝛo regno celeſti vix modicum poſſumus laboꝛare. pꝛe. c. oĩes. Aug. O ſi poſſemus excitare homines: ⁊ cum ipſis pariter excitari: vt tales eſſemus amatoꝛes vite permanentis: quales ſunt homines vite fugientis. Quidam patrum videns meretricē oꝛnatam: ait. Ignoſce mihi omnipotens deus: quia meretricis huius oꝛnatus pꝛo mundo ſuperauit totius vite mee induſtrie oꝛnamenta. Abbas Pambo videns aliam meretricē in Alexandria: fleuit. ⁊ ait querentibus quare fleret. Due ſunt cauſe. vna de perditione illius anime. alia q: non habeo tale ſtudium placēdi deo: quale habet iſta vt placeat hominibus. ¶ Itē exempla ſanctoꝝ. Dauid ait. pſ. lxxxv. Pauper ſuꝫ ego: ⁊ in laboꝛibus a iuuētute mea. Prouer. vltimo. Panē ocioſa non comedit. Exemplum de chꝛiſto Jo. iiij. Fatigatus ex itinere ⁊c. Ber. Quādiu vixero: memoꝛ ero laboꝛum quos chꝛiſtus ſuſtinuit in pꝛedicando. fatigationum in diſcurrēdo. Luce. viij. tentationū in ieiunando. Mat. iiij. ⁊ Luc. iiij. vigiliarū in oꝛando. Mat. xij. et. xiiij. ⁊ Luc. vj. lachꝛymarum in cōpatiendo. Luc. xix. Recoꝛdabo: etiam doloꝛum/ conuiciorum/ ſputoꝛum/ colaphoꝛum. Mat. xxvj. ſubſannationū/ exꝓbꝛationuꝫ/ clauoꝛuꝫ/ ⁊ ſimiliū. alioquin requiretur a me ſanguis iuſtus qui effuſus eſt ſuper terram. Unde ⁊ dicebat pſ. ix. Tu ſolus laboꝛem ⁊ doloꝛem cōſideras. Job. v. Homo naſcitur ad laboꝛem. vbi Ber. Homo ad laboꝛem natus ſi laboꝛeꝫ refugit: nec facit ad quod natus eſt: ad quod venit in mūdum: quid reſpondebit ei qui miſit eum: qui inſtituit vt laboꝛet? ¶ ⁊ Contra non laboꝛātes. pſ. lxxij. In laboꝛe hominum non ſunt. vbi Ber. Sint neceſſe eſt in laboꝛe demonum. qui in laboꝛe hominum non fuerunt. de pe. diſt. j. ſerpēs. Requiſitus Arſenius in quo cōfideret. reſpondit. in eo quod homines fugi: aliꝗ̄diu tacui: fleui: potiſſime in hoc gaudeo: q: manib⁹. laboꝛaui cuꝫ Paulo. Ephe. iiij. de conſe. diſt. v. nunꝙ̄. ¶ De noſtra dn̄a legitur Luce. j. abijt in montana cum feſtinatione. Geneſ. xviij. Feſtinauit Abꝛaam ⁊c. Oꝛig. Senex currit: Sara accelerat. puer feſtinat. nullus piger inuenit̄ in domo ſapiētis. Et chꝛiſt⁹ zacheo. Luc. xix. Feſtinās deſcēde. Hiero. ſuper illud Ezechiel. xvj. Hec fuit iniquitas ſodome ⁊c. Semper inquit aliquid eſt faciendū: ne ager noſtri pectoꝛis manu ceſſante malarū cogitationuꝫ ſentibus occupet̄. Eccli. vij. Non oderꝭ laboꝛioſa opa. Ruſticatio a deo data fuit qn̄ Ade dixit Gen̄. iij. In ſudoꝛe vultus tui veſceris pane tuo. vel qn̄ poſitus fuit in paradiſuꝫ vt operaretur. Gen̄. ij. Eccl'e. ix. Quodcūꝗ pōt manus tua inſtāter operare ⁊c. ij. Theſſa. iij. Si quis nō vult operari: nō māducet. ij. ad Timo. iiij. In oībus laboꝛa. Galat. vj. Bonum faciētes nō deficiamus. Apoc. iij. Utinā eſſes frigidus aut calidus. ſed q: tepidus es ⁊c. vbi dicit interlinearis gloſ. ꝙ maioꝛ ſpes eſt de frigidis ꝙ̄ de tepidis: q: tepidi quamdā fiduciā ⁊ ſecuritatē accipiūt de eo ꝙ aliꝗd boni agūt. ⁊ ideo ſe nō corrigūt ſicͭ in religioſis apparet: qui cōiter poſtꝙ̄ ſunt tepefacti: ſunt incorrigibiles. q: tenēt ſe ⁊ reputāt. Sed tales euomunt̄ ab oꝛe dei: qn̄ in deterioꝛa ꝓcipitant̄: vel impenitētes moriuntur. De hoc per Jo. caſſ. coll. iiij. Danielis de hoc. j. c. §. ver. ꝫ iſtā. De hac tepiditate dicit Hiero. Sola eſt q̄ ſolet deo vomitū ꝓuocare. Luc. xiij. de ficulnea nō reddēte fructū dn̄i. Succide illā. Mat. xxv. Tollite ab eo. ſ. pigro talentum ⁊c. Mat. iij. ⁊. vij. Luc. iij. Oīs arboꝛ que nō facit fructum: ſuccidet̄ ⁊ in ignē mittet̄. ex de deci. ꝗ̄uis. Raban⁹. Si ſterilitas ſi igne mittet̄ rapacitas quid meret̄? Job. xl. Circūdant eum ſalices de toꝛrēte. i. infructuoſi faciūt vmbꝛam diabolo: ſub qua requieſcit. Jud. j. de Adonibezech qui amputauit. lxx. regibus manuū ⁊ pedū ſummitates.

Adonibezech qui dicitur dn̄s nutans vel dn̄s fulgurans: vel dn̄s egeſtatis vel vani contemptus: eſt diabolus qui amputat hominib⁹ (qui ſe deberent regere) ſummitates pedum ⁊ manuū: vt laboꝛare non poſſint. In domū vacātem intrat diabolus cū ſeptem ſpiritibus nequioꝛibus ſe. Mat. xij. Luc. xj. Job. xxvj. Qui extendit aquilonē ſcꝫ diabolum ſuper vacuū. i. coꝛ ocioſum vacuū bono. et doꝛmit in ſecreto thalami id eſt hominis ocioſi vani ⁊ infructiferi Job. xl. Prouer. xx. Propter frigus piger arare noluit. mēdicabit ergo eſtate: ⁊ nō dabit̄ ei. ⁊ Prouer. x. Egeſtatem operata eſt manus remiſſa ⁊c. Et. xxviij. Qui operat̄ terraꝫ ſuā: ſaturabit̄ panibus. Qui ſectatur ociū: replebitur egeſtate. et. xxiiij. Uſꝗ quo piger doꝛmis? vſꝗ quo de ſomno conſurges? Parū inquā doꝛmies. modicū doꝛmitabis paurillum manus cōſeres vt quieſcas: ⁊ veniet tibi quaſi curſoꝛ egeſtas tua. et mendicitas quaſi vir armatus. Et loquitur de egeſtate ⁊ mendicitate perpetua gehennali. in qua tales acidioſi famē patientur vt canes ſm̄ Dauid pſ. lviij. Job. xviij. Attenuetur fame robur eius: inedia inuadat coſtas eius. Prouerb. xxiiij. Per agrum hominis pigri tranſiuit: ⁊ ecce totum repleuerant vꝛtice. tentationes ſcilicet carnales pungentes. Eccl'e. x. In pigritijs humiliabit̄ contignatio. cōtignatio eſt lignoꝛū coniunctio que fit in inferioꝛi parte tecti. quā piger ex pigritia pmiſerit humiliari ⁊ deſtrui. Hoc eſt pꝛopꝛium pigri: non ſubuenire periculis in tēpoꝛe oppoꝛtuno. Eccli. xxij. In lapide luteo lapidatus eſt piger. ⁊ oēs loquētur ſup aſpernationem illius. De ſtercoꝛe boū lapidatus eſt piger. et omnis qui tetigerit eum: excutiet manus. Deſideria occidunt pigrum. Prouer. xxj. q: acidioſus affligitur ſpirituali paralyſi: deſignatus per puerum paralyticum iacentem in domo centurionis. qui male toꝛquetur: q: quieſcendo toꝛꝗ̄retur. ſed qui toꝛquetur laboꝛando: bene toꝛquetur. quia vtiliter. Mat. viij. Gen̄. iij. Maledicta terra i opere tuo. in laboꝛibus comedes ex ea cunctis diebus vite tue. ſpinas ⁊ tribulos germinabit tibi. Bern̄. Hec eſt maledictio Ade: vt in terra laboꝛis noſtri ⁊ in agro coꝛdis ⁊ coꝛpoꝛis noſtri noxia ⁊ inutilia gratuito paſſimꝗ ꝓueniant. vtilia vero ⁊ neceſſaria cum laboꝛe. Si ſpiritus remiſſus fuerit: caroꝗ aduerſus ſpiritū concupiſcit: quotidie aliquid ſuper ipſum apponit. Prouer. xij. Manus remiſſa tributis ſeruiet manus foꝛtium dominabit̄. Ibidem. Qui operatur terram ſuam: ſatiabitur panibus: qui autem ſectat̄ otium ſtultiſſimus eſt. Can̄. ij. Tempus putationis aduenit. Bern̄. Quis ita ad vnguem omnia a ſe ſuperflua reſecauit: vt nihil ſe habere putet putatione dignuꝫ? Credite mihi ⁊ putata repullulant: ⁊ effugata redeūt: ⁊ reaccēduntur extincta: et excitantur ſopita. Parum eſt ergo ſemel putaſſe. ſepe putandum eſt. immo ſi fieri poſſet ſempꝫ quia ſemper quod putari opoꝛteat: ſi non diſſimulas: inuenis. Quantumlibet in coꝛpoꝛe manens profeceris erras: ſi vitia credas emoꝛtua ⁊ non magis oppꝛeſſa. Uelis nolis inter fines tuos habitat Jebuſeus. id eſt conculcatio. xj. q. iij. nolite. Judi. j. Subiugari poteſt: ſed non exterminari. Unde in tanto diſcrimine conſilium eſt: obſeruare diligenter: ⁊ moꝛ vt renaſcentium vitioꝛum capita apparebūt: pꝛompta ſeueritate abſcindere. quod ſine ingenti laboꝛe non fit. Matthei. xxv. dicitur de pigro. Tollite ab eo talentum. Luc. xix. Auferte ab illo ſcilicet pigro miſericoꝛdiā ⁊c. Jo. xiiij. Quomodo diligit me ⁊c. Greg. Nunꝙ̄ eſt amoꝛ dei ocioſus: operat̄ eñ magna ſi eſt. ſi autem operari renuit: amoꝛ non eſt. ¶ Acidia nedū priuat gratia: ſed ⁊ fructu ſcꝫ gloꝛia. Bern̄. Citi⁹ me priuares amara moꝛs vita: ꝙ̄ fructu gratie. nam vita ſine fructu moꝛs. Deinde duplex malum paratur ligno infructuoſo ſecuris ⁊ ignis. Matthei. iij. ⁊ Luc. iij. Regnum celoꝛum vim patitur. Matthei. xj. vbi gloſ. Grandis violentia eſt in terra naſci. et celum rapere ⁊ habere per virtutē. quod per naturam non poſſumus. Gregoꝛius. Nemo in hoc vite itinere toꝛpeat: ne in patria locum perdat. Idem.

Digitized by Google

Juſtus ne celeſtia perdat/cauet: et ne inanis ab opere dies eat. Acidioſus tēpus pdit quod precioſuʒ eſt. Bern. Nõ parū eſtimes tempus quod in factis vel dictis otioſis expenditur. volat enim verbum irreuocabile. volat tēpus irremediabile. nec auertit inſipiens qd amittat. Idē Nihil precioſius tempore. ſed heu nihil vili⁹ hodie reputatur. Idem. Tempus tibi impēſum requiretur qualiter ſit expenſum. ⁊ ſicut capill⁹ nō perit de capite: ita nec momentum peribit de tēpore. pſ. lxxiiij. Quum accepero tēpus: ego iuſtitias iudicabo ⁊c. Thre. i. Vocauit aduerſuʒ me tpſ. Jo. caſ. in. x. li. de acidia. ait. Acidia affinis eſt triſtitie: ac ſolitariis magiſ experta infeſtio: hoſtis ac frequēs: maxime circa horam nonā monachū inquietās. vt qdam febris ingruens tēpore preſtituto ardentiſſimos eſtus accelſionum ſuarū ſolitis ac ſtatutis horis anime inferens egrotanti. Et deniqʒ nõnulli ſenum hunc eſſe pronuntiāt meridianuʒ demonē. pſ. xc. A demonio meridiano. q quū miſerabilē obſederit mentē: horrorem loci/celle faſtidiū/fratrū quoqʒ qui cum eo vel eminus cõmorantur tanqʒ negligentium ac minus ſpiritualiū aſpernationē gignit atqʒ contemptū. Ad omne quoqʒ opus facit deſidem atqʒ inertem. Non em̄ in cellula reſidere: non operam ſinit impendere lectioni. nihilqʒ ſe proficere ſine tēpore in ea commorans crebrius ingemiſcit. nec habere ſe fructū aliquem ſpiritualem donec fuerit illi cõſortio copulatus queritur atqʒ ſuſpirat. ⁊ ab omni ſe dolet ſpirituali queſtu inanem in loco vacuumqʒ conſiſtere: vtpote qui quum poſſet alios regere: nullum edificat. abſentia longeqʒ poſita monaſteria loca etiam illa magis ad profectum vtilia deſcribit conſortia quoqʒ fratrum ibi ſuauia ⁊ plena conſolatione ſpirituali. depingit econtrario vniuerſa que habētur pre manibus aſpera. ⁊ non ſolum edificationē nullaʒ eſſe in fratribus qui morantur in loco: ſed nec ipſum quidem victum corporis abſqʒ ingenti labore conqueri. poſtremo non poſſe in eo loco durantem deinde laſſitudine in corporis cibiqʒ eſuriem quinta ſextaqʒ hora tantam ſuſcitat: vt velut longo itinere grauiſſimoqʒ labore cõfectus ſibimet laſſuſqʒ videatur. Tum preterea huc illuc anxius circumſpectat. ⁊ fratrem ſibi quēpiam aduenire ſuſpirat. ſepiuſqʒ ingreditur ⁊ egreditur cellam. ac ſolem velut ad occaſum tardius properantem crebrius intuetur. Et ita quadam irrationabili mentis confuſione velut terra repletur caligine. omniqʒ actu ſpirituali reddit̄ otioſus ac vacuus. vt nulla re alia tante oppugnationis remedium q̄ viſitatione fratris cuiuſpiam ſeu ſomni ſolius beneficio poſſe exiſtimet inueniri. deinde honeſtas ideʒ morbus ac neceſſarias ſuggerit ſalutationes fratrib⁹ exhibēdas viſitationes infirmorum vel emin⁹ vel longius poſitorū peregrinationes etiā ſanctorum ſuggerit. ⁊ ibi multas indulgentias obtineri. Quedam etiam pia ſuggerit officia ſcilicet parentes debere inquiri: ⁊ ad ſalutandum eos crebrius properari. ¶ De hoc vitio Dauid pſ. cxviij. Dormitauit anima mea pre tedio. i. pre acidia ꝓpter ſalutis. Nō corpus dixit ſed animā dormitaſſe. vere em̄ ab omni contemplatione virtutū ⁊ intuitu ſpiritualium ſenſuum dormitat anima mea: que perturbationis huius telo fuerit ſauciata. ¶ Contra hunc morbū Apoſtolus ad Theſſa. in. i. epiſtola. iiij. c. Rogamus autem vos fratres vt abundetis magis: ⁊ operam detis vt quieti ſitis: et vt veſtrum negotium agatis: ⁊ operemini manibus veſtris ſicut precipimus vobis: et vt honeſte ambuletis ad eos qui foris ſunt: ⁊ nullius aliquid deſidereris. Que verba contra acidioſos exponit vtiliter Jo. caſſ. in predicto vitio de acidia ⁊ predicto loco. ⁊ poſui lati⁹ ſupra in hac pte in. §. exquo ſponſa. ⁊ Item idem in. x. li. in. ar. i. Hec eſt autem apud Egyptum ab antiquis patribus ſancita ſententia operātem monachum demone vno pulſari: otioſum vero innumeris ſpiritib⁹ infeſtari. Nil⁹ acidia eſt laſſitudo aie q̄ tentationibus fortiter nō reſiſtit. Quod em̄ eſt eſca in corpore ſano, hoc tētatio in fortiſſima anima. Nubes ſine aq̄ vētus pſequit. ⁊ mens patiētiam non hñs a ſpū acidie diſſipatur. Spiritus acidie expellit monachum de loco ſuo. qui autem habet tolerantiam: cū ſilentio degit. Semper infirmorum viſitationem immittit acidia. patiēs autem contentus eſt propoſito ſuo. Acidioſus monachus in miniſterio velox mandatum reputat ſatiſfactionē ſuā. Circuitor monachus quaſi frigore in ſolitudine modicū nō quieuit. et rurſus fertur. et non faciet fructum virtutis. Oculus monachi otioſi ſemp attendit ad oſtium. et mēs eius aduentum viſitantiū meditatur. Stridorem ianua dedit: et ille protinus exiliuit. vocem audiuit et per feneſtram aſpexit. Acidioſus lectitans ſepius oſcitatur: et in ſomnū demergitur: facile confricat aciem: ⁊ manus extēdit. et oculos auertens a codice/parieteʒ intuetur. ⁊ rurſum rediens incipit paululum legere. ⁊ aperiens vltimā partem libri verborꝫ curioſus exiſtit: et numerat quaterniones: ſupputat verſus. poſtremo complicans librū capiti ſuo ſupponit. Ordina tibimetipſi in omni tēpore mēſuram: et nec primum abſcedas: donec cõſummaueris illud. et ora iugiter profunde ac fortiter. et ſpiritus acidie effugabitur abs te. ¶ Climacus in gradu. xiij. de acidia Acidia eſt anime remiſſio/et reſolutio mentis/puſillanimitas excitationis/odium profeſſionis/mundanorꝫ beatificatrix/vel quaſi inuiſceroſi et ſine benignitate detractrix/in pſalmodia infirmans/in oratione ferrea/in operatione manuū importune pigra/in obediētia improba. Medicus mane viſitat infirmantes. ⁊ acidia exercitatores circa mediū diem. In oratione ſtantibus neceſſaria negotia reducit ad memoriam. non preſente pſalmodia acidia non apparet. et finito canone aperti ſunt oculi. In tempore acidie apparēt violenti: qui inde ſibi inferūt et rapiunt celum. Matth. xi. Nihil em̄ aliud ita ſicut acidia coronas conſiliat. In vitis patrum legitur q quodā tempore abbas Antonius dum reſideret in eremo: ſpiritu tentatus acidie/cogitationibuſqʒ diuerſis implicatus/dicebat ad dñm. Domine ſaluari deſidero: ſed cogitationes varie non permittunt. Et poſt paululum ſurgens quemdam ſibi ſimilem ſuſpicit torquentem funiculum ⁊ ſurgentem et orantem. Erat enim angelus ad emendationem Antonij deſtinatus. a quo ſermonem audiuit. Et tu ita faciens Antoni ſaluaberis. Item quidam frater requiſiuit Achillam dicēs. Nulla opera facio monachi: ſed in negligentia conſtitutus comedo/bibo/dormio. Cui ſenex dixit. Curre et ſede in cella tua. ⁊ qd potes fac ſine perturbatione animi. et confide in deum: quoniā qui ſedet in cella propter deum inuenitur in loco vbi eſt ſanct⁹ Antonius. Tentato fratri de acidia volenti de cella recedere et infirmos viſitare q: non poterat ieiunare/ait Arſenius. Vade manduca ⁊ bibe ⁊ dormi: ⁊ ne opereris. tantūmodo pedē tuum extra cellā non efferas. continentia em̄ celle monachum ad ordinem ſolet bonorꝫ vite deducere. Alter requiſiuit abbatem Achillam dicēs. Cur ſedens in cellam meam patior acidiam? cui ſenex. Quia necdum vidiſti requiem quam ſperamus: neqʒ tormenta que timemus. ſi enim ea diligenter inſpiceres: etiā ſi vermibus eſſet plena cella tua vſqʒ ad collum: tu tamen in ipſis latens permaneres ſine acidia. Dixit quidam ſenex. Ideo non proficimus: quia menſuras proprias ignoramus. nec habemus patientiam in opere quod incipim⁹: ſed ſine labore volumus adipiſci virtutem de loco in locum. acidia turbante tranſimus ſperantes quia inueniemus locum vbi non eſt diabolus. Serapion in collatio. de. viij. vitijs. Acidie genera ſunt duo. Vnum qd ad ſomnum precipitat eſtuantes. Aliud qd cellaʒ deſerere ac fugere coarctat. ¶ Circa accidiam religioſorꝫ multiplex malum inuenitur: Vnum eſt q quum ipſi ſint quaſi continue in colloquio cum deo: tamen oculos cordis non aperiunt: nec vident: nec audiunt quid deus eis loquitur: vel ipſi deo. Greg. Quum oramus: cū deo loq̄mur. Quū legim⁹: loq̄tur nobis de⁹. Iteʒ aliud. q nō ꝓficiūt in ijs q̄

religionis ſunt.immo quãto diutius in religiõe ſunt:tãto
magis diſſoluti ſunt.quod valde miſerabile ⁊ verecundũ
eſt.ſicut in ſcholis eſſe ⁊ nõ addiſcere.xij.q.ij.ſocrates.ſub
c.gloria. Item aliud.quũ ſunt in ſtatu in quo non ſolum
currere ſed ⁊ volare deberent:ſicut viri cõtemplatiui.de
quibus Eſa.lx.Qui ſunt iſti qui vt nubes volant? Pigri
tamen ⁊ tardi inueniuntur:etiam illi qui ſtrenui erant in
ſeculo.Unde ſuper illud pſ.xviij.Exultauit vt gigas ad
currendam viam/ſcilicet chriſtus.Bern.Currentem nõ
apprehendit:q: ⁊ ipſe pariter non cucurrit. Item aliud
ꝙ in loco vbi maior eſt conflictus:ſecuri ⁊ ſomnolẽti effi/
ciuntur.In maiori cõflictu ſunt clauſtrales ꝙ̃ alij.⁊ plus
gaudet diabolꝰ qñ clauſtralis tãgit mulierẽ mala intẽtio
neꝙ̃ de adulterio hoĩs ſecularis.ar.xl.diſ.hõ.vide qð no.
xxvij.q.ij.inuẽta.⁊ qð legitur ⁊ no.xxxij.q.v.ꝗ viderit.Un/
de non deberent clauſtrales eſſe ſecuri.ſed cum timore et
tremore ſalutem ſuã operari.In eis em̃ dicit Apoſtolus
ad Ephe.vj.Non eſt nobis colluctatio/ſcilicet religioſis/
aduerſus carnem ⁊ ſanguinẽ.ſubaudi tantum.ſed aduer
ſus principes et poteſtates: aduerſus mundi rectores te/
nebrarum harũ ⁊c. Item aliud ꝙ volunt eſſe ocioſi vbi
non eſt locus otij.ſcilicet in agone et curſu.j.ad Corin.ix.

Acidie ſpecies multe. ¶ D Species acidie.xvj.ſunt: tepiditas/mollities/
ſomnolentia/otioſitas/dilatio/tarditas/negligẽtia/in/
perſeuerantia/remiſſio/diſſolutio/penuria/ignauia/in/
deuotio/triſtitia/tedium vite/deſperatio. ¶ Tepiditas

Tepiditas. eſt paruus amor boni.que videt̃ eſſe radix in peccato aci/
die:⁊ origo ceteroꝝ que enumerata ſunt. Inde accidit ꝙ
homo fortis ⁊ ſapiens non facit decimã partem peniten/
tie quam facit vna vetula pauper ſimplex.hoc eſt propter
paruum deſideriũ boni.Bernar.Ideo multa non poſſu/
mus:q: multa nolumus. Item ibidem.Si incipis:incipe
perfecte.Si in profectu es:hoc ipſum iam perfecte age.ſi
perfectionis aliquid attigiſti:ipſum in temetipſo metire.
Si vero quis deſiderat:deſideriũ deus adimplet.pſ.xx.
Deſiderium anime eius tribuiſti ei dñe.Quis hodie dicit
cum pſ.xxxvij.Dñe ante te omne deſiderium meũ.Et ite/
rum.xlj.Sicut deſiderat ceruus ad fontes aquarũ.Con/
tra iſtam tepiditatem dictum eſt Apoca.iij.Utinam eſſes
calidus aut frigidus.aut religioſus ſpiritualis/aut frigi
dus ſecularis.ſed q: tepidus es/tepefactus religioſus a
feruore cũ quo mũdum dimiſiſti.incipiã te euomere ex
ore meo.q: peior eſt ⁊ faſtidibilior cibꝰ tepefactꝰ ꝙ̃ frigi
dus vel calidus.ſic peior religioſus tepefactꝰ ⁊ relaxatus
ꝙ̃ ſecularis.ar.xlvij.di.quantũlibet.xij.q.j.ſcimꝰ.de pe.di.
ij.pennata.de hoc late in colla.Danielis que eſt quarta in
libro collationũ. ¶ Sequitur de mollitie.que eſt impatiẽ

Mollities. tia rei dure.Unde Prouer.xviij.Qui mollis eſt ⁊ diſſolu
tus in opere ſuo:frater eſt ſua opera diſſipantis. Mollis
eſt qui cedit duris:⁊ tribulationibus ſuccũbit:⁊ ab opere
deſiſtit.Talis ſua opera diſſipat.Ad quam miſeriam veni
ant molles oſtẽdit Deuteronomij.xxviij.Tenera mulier
⁊ delicata que ſuper terrã ingredi non valebat:nec pedis
veſtigium figere propter mollitiem ⁊ teneritudinem ni/
miam:inuidebit viro ſuo ⁊c. Summũ remedium contra
mollitiem eſt ignis ſpiritusſancti qui lutea cõſolidat.⁊ aſ/
ſuetudo duroꝝ.Bern.Ruſticꝰ duros habet neruos for/

Somnolentia. tes lacertos.exercitatio fecit.ſꝫ torpore molleſcit. ¶ Se
quitur de ſomnolentia.de qua Prouer.xix.Pigredo immit
tit ſoporem.Quod poteſt intelligi de ſopore cõtẽplatio
nis in illis qui nomine orationis palliãt ſuam pigritiam:
nolentes aliquid operari.ſicut dicũt ⁊ faciunt Begardi
de Alemãnia.⁊ alij de Lombardia qui vocantur Apoſto/
li.de quorum numero quũ quidam veniſſet ad abbatem
Siluanum:⁊ reprehendiſſet q: fratres manibus labora/
bant.ſenex fecit eum includi in quadam cella ⁊ dari ei co
dicem ad legendũ.Hora ſolita comederunt fratres:⁊ nõ
vocauerunt illum.Cumq; tranſiſſet hora:reſpiciebat
ille vtrum vocaretur ad cibum.⁊ interrogauit ſenẽ/vtrũ
fratres comediſſent:⁊ quare non vocauerant eũ.Cui ſe/
nex.Tu hõ ſpiritualis es:⁊ nõ habes neceſſe hanc eſcam
carnalem.nos aũt carnales comedimꝰ:⁊ ideo operamur.
⁊ quũ audiſſet:incepit penitere.Cui abbas.Ergo neceſ/
ſaria eſt Martha Marie.Luc.x.ex de renun.niſi.§.penſ.
Idem no.ĩ.§.ex quo ſpõſa.ꝟ.alius frater.in ar.lj.De ſom/
no corporis.Prouer.xxiiij.Uſquequo piger dormis?Ber
nar.Caue ſerue dei inquantum potes:ne ſit ſomnus non
quies laſſi/ſed ſepultura corporis ſuffocati.Eccli.xxij.Cũ
dormiente loquitur qui enarrat ſtulto ſapientiã.⁊ in fine
orationis dicit.Quis eſt hic?Si ſtultus nõ habuiſſet vo
luntatem dormiendi per duos dies:tamen tẽpore lectio/
nis vel ſermonis dormiret.quod immiſſione demonis fit.vt
in vitis patrum legitur de Machero.qui a domino hanc
gratiam impetrauit:vt quotquot diebus ac noctibus ſpi
ritualis collatio ageretur:nunꝙ̃ dormiret.Si q̃s vero de/
tractionis verbũ ſeu otioſum tentaſſet in fratre:in ſomnũ
protinꝰ cõcidebat.vt narrat Io.caſſ.in.v.li.de gaſtrimar
gia.De hoc ſomno venit multiplex malum.Iudi.iiij.⁊ de
Syſara qui dormiens occiſus eſt.⁊ eodem.xvj.de Samſo
ne qui obdormiuit inter genua Dalile:et excoculatus eſt.
Item in libro Iudith que occidit holofernẽ dormientem
Iudith.xiij.Et Iſboſeth dormiendo decapitatꝰ eſt.ij.Re/
gum.iiij.Ad hoc vt debito modo dormias neceſſarius eſt
labor diſcretus.Eccl'es.v.Dulcis eſt ſomnus operanti ſiue
parũ ſiue multũ comedat.Et ſobriꝰ cibꝰ ⁊ potus eſt cuſto
dia ſenſuũ tuorum.Bern.Sobrium cibum/ſobrium ſen/
ſum/ſobrius ſequit̃ ſomnus.Eſt autem alter ſomnus dul
cis contemplantium.De quo Hiere.xxxj.Somnus meus
dulcis mihi.Tales ſponſus prohibet excitari.Can.iij.Ad
iuro vos filie hieruſalẽ.⁊.j.Ne ſuſcitetis neq; euigilare fa
ciatis dilectam:donec ipſa velit.De hoc etiam ſomno Ge
ne.ij.Immiſit ergo dñs deus ſoporem in Adam:quũ ob/
dormiuiſſet.Unde ſuper Can.Bern.Iſte ſopor raptꝰ fuit
de pe.diſtin.ij.§.romanos.ꝟ.adam.Unde dicit ibi.Mihi
videtur incommutabilis veritatis intuitum et abyſſum
diuine ſapientie corporis excedens ſenſibus obdormiſſe
quod ex verbis eius conijci poteſt: dum tanꝙ̃ ebrius de
cella vinaria veniens ⁊ eructans magnum pietatis ſacra
mentum quod tanto poſt in chriſto et eccleſia apoſtolus
commendauit.ad Ephe.v.Hoc nunc(inquit)os ex oſſi/
bus meis ⁊c.xxxv.q.x.fraternitatis.ex de biga.debitum.
¶ De otio.Prouerbioꝝ.xij.Qui ſectatur otium:ſtultiſſi/ Otium.
mus eſt.Stultus quidem quia futuram vitam non pre/
uidet:⁊ preſentẽ negligit.Stultior quia hoſtibus et de/
monibus ſe exponit.Stultiſſimus quia hoſtes ſuos nutrit
quia otio vitia nutrimur ⁊ impinguantur:ſicut ſolent in
otio impinguari.De primo/Eccleſiaſtici.ix.Melior eſt
canis viuus leone mortuo.Leo mortuus eſt aliquis ma/
gnus otioſus: cui preualet canis viuus id eſt aliquis vi/
uus ſtrenuus et operans.Nec ſolum mortuus eſt otio/
ſus:ſed bis mortuus quia in corpore ⁊ in anima.Unde in
canonica Iude ij.capi.Arbores autũnales infructuoſe
bis mortue.De ſecundo Threno.iij.Tetendit arcũ ſuum
⁊ poſuit me ſicut ſignum ad ſagittam.Otioſus enim eſt
quaſi ſignum ad ſagittam.quia poteſt vndiq; a demoni/
bus ſagittari.Eſt enim velut caſtrum ſine muro.Unde
Ezechie.xxxviij.Aſcendam ad terram abſq; muro.verbũ
eſt diaboli.Ueniam(inquit)ad quieſcẽtes habitanteſq;
ſecure.Homo bene occupatus/eſt velut caſtrum clauſum
Auguſti.Non facile capitur a tẽtatione:qui bono vacat
exercitio.Otioſus non tantum vni hoſti:ſed pluribus
expoſitus eſt.vt dixi ſupra de acidia.De tertio/Bernar.
Omnium tentationum ⁊ cogitationum malarum ⁊ inu
tilium ſentina eſt otium:quia omnes ſordes luxurie ver/
boſitatis et nugarum necnon et curioſitatis et ſuperbie
recipit. De luxuria exemplum in Dauid.qui poſtꝙ̃ fuit
in pace ab hoſtibus: cum Berſabee adulterauit.ij.Re/
gum.xj.de peniten.diſtinc.ij.§.opponitur.ver.numquid
Dauid. Et de Salomone fornicante et idololatrante in
otio.iij.Regum.xj.xxxij.q.iiij.ſalomon. ¶ De verboſitate

Digitized by Google

⁊ curioſitate. j. ad Timo. v. Adoleſcentiores viduas deui/
Otioſi/ ta⁊c. De nugis. Bern̄. Otioſitas mater nugarū: nouerca
tas, virtutum. ⁊ q: otioſus locū facit diabolo in ſe: ideo omni
loco eſt indignus preter q̄ inferno. In celo eni nō recipie/
tur. celum eni merces tantū erit operarioꝝ. Mat. xx. Uo/
ca operarios ⁊ redde illis mercedem. Nec in paradiſo ter
reſtri. Geñ. ij. Tulit ergo deus hoīem: ⁊ poſuit eum in pa/
radiſo voluptatis: vt operaret̄ ⁊ cuſtodiret illum. In pur
gatorio non. Unde in pſ̄. lxxij. In labore hoim nō ſunt ⁊c.
Et ideo non cum hominibus flagellabunt̄ in purgatorio
ſed cum demonibus in inferno. Multā malitiam docuit
otioſitas. Eccli. xxxiij. Frater Egidius ſocius beati Frā/
ciſci dicebat q̄ ociosus amittit hunc mundū ⁊ alium: non
fructificādo ſibi nec alijs. Impoſſibile eſt virtutes acq̄ri
ſine ſolicitudine ⁊ labore. Iuuenis qui laborē recuſat: re/
gnum celorū recuſat. Si ſolicitudo non prodeſt: negligē/
tia nō nocet. ij. q. v. quāto. ex̄ de poſtu. pre. ca. j. §. nos ergo
Quia ſicut bonū non prodeſt: malum non nocet. Sicut
otioſitas mala eſt via ad infernū: ita otioſitas ⁊ q̄es ſan/
cta eſt via ad celū. De quo otio ſanctus Aug. Otium ſan
ctum querit charitas veritatis. i. contemplationis. Nego/
tium iuſtū ſuſcipit neceſſitas charitatis. viij. q. j. qui epi/
ſcopatum. Item Egidius. Homo petit a deo bonū ſine
menſura ⁊ ſine fine: ⁊ vult ei ſeruire cum menſura ⁊ cum
ſine. Qui ergo vult ſine menſura ⁊ ſine modo amari ⁊ re
munerari: debet ſine modo amare ⁊ ſine menſura ſeruire
⁊ ſine modo. Qui exfructat corpus ſuum amore altiſſimi
de bono quod facit a celo inferius premiū non requirit
aliquod. Ego poſſem dicere veraciter q̄ qui (quod eſt le/
ue) alleuiat ſibi iugum dn̄i ⁊ laborem: aggrauat ſibi illud
Mat. xj. ⁊ qui id aggrauat: ſibi alleuiat. Utinā facerent
homines illud Mat. xj. etiam q̄d melius eſſet corpori in
hoc mundo. corpus aūt ſentit de bonis anime. Multum
debet homo eſſe ſolicitus ad cuſtodiendū ſibi gratiā da/
tam a deo: ⁊ cum ea fideliter laborare. ij. Corin. vj. q: ſepe
amittit fructus pro folijs. ⁊ grana pro paleis. Quibuſdā
autē dat fructus: et frondes facit ei caras. quibuſdā dat
vtrūq̄. Maius reputo bona data a deo conſeruare: q̄ ac
quirere. Qui nouit acq̄rere / ſed neſcit reponere: nunquā
ditabit̄. Homo propter negligentiam ſuam perdit perfe
ctionem ſuam. Siquis eſſet pauperrimus: ⁊ diceret ei ali
quis / accōmodo tibi hanc rem vt per tres dies exfructes
eam: ⁊ per hoc habebis theſaurū infinitum. nōne iſte ſtu/
deret exfructare ſolicite illā? Res mutuata nobis a deo
eſt caro noſtra. ⁊ quaſi tres dies ſunt totum tempus vite
noſtre. Si vis q̄ fruſt: ſtude lucrari. ſi eni non laboraueris:
non quieſces. Si omnes agri ⁊ vinee huius mūdi eſſent
vnius hominis qui nō coleret: quem fructum perciperet
inde? Alius autē habēs paruam quātitatē agrorum ⁊ vi/
nearum: ⁊ bene colens: percipit inde fructus pro ſe et pro
alijs. Uerbum ironicum eſt / Ad ſpem vicini tui nō ponas
ollam ad ignem. Non eſt homo beatus ſi bonā habet vo/
luntatem: niſi bonis operibus ſtudeat eā ſequi. q: ad hoc
deus dat gratiā ſuam homini: vt ſequatur eam. Paulus.
Gratia dei ſum id quod ſum. ⁊ gratia in me vacua nō fuit
j. Cor. xv. hucuſq̄ frater Egidius. ¶ Sequit̄ de alia ſpe/
Dilatio. cie acidie / que eſt dilatio. que multū nocet: q: nocuit ſem
per differre paratis. q: qui non eſt hodie cras minus ap/
tus erit. De dilatione conuerſionis. Eccli. v. Non tardes
conuerti ad dominū. Sopho. j. Uox cantantis in feneſtra
coruus in ſuperliminari. Aug. Differebam de die in diem
viuere in te: ⁊ non differebam mori in memetipſo. Item
Aug. Ipſa res eſt que multos occidit: quum dicunt cras
cras: ⁊ ſubito clauditur oſtium ⁊ remanent foris cum vo
ce coruina: q: non habent gemitum columbinum. Cras
cras vox corui eſt. Eccli. xxxij. Hora ſurgēdi non te trices
id eſt alijs curis implices. Bern̄. Ab ore putei gehēne eri
piar: ⁊ inducias poſtam: ⁊ cunctabo: exire? Abſcondi ignē
in ſinu meo: ⁊ extuſto iam latere / iam nudatis viſceribus /
iam ſanguine defluente / diu mihi deliberandū eſt: an ex/
pergiſcar / an excutiam / an abijciam illum. Contra talem
malam dilationem ad remanendum in peccato de pe. di.
iij. ille rex. Ille rex tantus ⁊ potens nec exiguo quidē mo/
mento manere penes ſe delicti paſſus eſt cōſcientiam: ſed
prematura confeſſione atq̄ immenſo dolore reddidit pec/
catum ſuo domino ⁊c. Ne mora noceat. ex̄ de reg. iur. mo
ra. li. vj. Neſcimus quid erit cras. Mat. vj. xij. q. j. habebat
Actu. j. Non eſt veſtrū noſſe tempora. Bern̄. Quid de fu/
turo miſer tam temerarie preſumis. tanq̄ pater tēporum
momenta in tua et non magis in ſua poſuerit poteſtate?
Bern̄. Cōputatio dilata multa facit obliuiſci. Contra di/
lationem confeſſionis de pe. di. vij. ſed nullus. Utrū quis
teneatur ſtatim confiteri quū peccat ⁊ ſacerdotem habet
tenetur q̄ nō. no. de pe. di. v. in ſumma. ¶ Alia ſpecies aci Tardi/
die eſt tarditas. Bern̄. Magna confuſio. ardenti⁹ deſide tas.
rant ſeculares ſemper vitioſa: q̄ nos vtilia. Contra eam.
Magi ab oriente properant. Mat. ij. Et Maria cū feſti
natione abijt in mōtana. Luc. j. Et tres Marie valde ma
ne veniunt ad monumentū. Mar. Mat. ⁊ Luc. vlt. ⁊ Io.
xx. Et dn̄s non permiſit filium ſepelire patrē: ſed q̄ ſtatim
ſequeretur eū precepit. Mat. viij. ⁊ Luc. ix. Idem de Pe/
tro ⁊ Andrea Iacobo ⁊ Iohāne. Mat. iiij. ⁊ Matthe⁹ ſta
tim chriſtum ſecutus eſt. Luc. v. Mat. ix. Et Zache⁹ feſti/
nus deſcendit de arbore. Luc. xix. Et in credēdo tarditas
increpatur. Luc. xxiiij. Adde que ſcripſi. ſ. in. §. cōmendabi/
lis. in. §. quart⁹ gradus. in ar. lxix. ⁊ q̄d ſcripſi. ſ. e. §. occul/ Negligē
tum aliud. ꝟ. de dn̄a legitur in iſto ar. ¶ Alia ſpecies aci/ tia.
die eſt negligentia. que eſt cōtraria diligentie. de qua cō/
mendatur mulier habens drachmas decem. Luc. xv. ⁊ de
qua Prouer. xxiiij. Diligenter exerce agrum tuū. quod di/
xit Herodes Mat. ij. malitioſe nobis predica. Ite ⁊ inter
gate diligenter de puero. Qui timet dn̄m nihil negligit.
Eccle. vij. De negligētia prelatorū ſupra in multis locis
tractaui. de qua. ix. q. iij. cū ſimus. lxxxix. di. volumus. xliij.
di. ephesijs. xl. diſt. ſi papa. ex̄ de of. or. irrefragabili. j. rn̄ſo.
vbi de hoc. de regu. c. vlt. de ſta. mo. cum ad monaſteriū. §.
penulti. vbi de hoc. de offi. archid. ea que vbi de hoc. et de
reg. iur. q̄uis. vbi plene de hoc. ¶ Alia filia acidie eſt imp Imperſe/
ſeuerantia. que eſt de illis q̄ non ducunt ad finem q̄d inci uerātia.
piunt bonū. Nō ſic chriſtus q̄ non deſcendit de cruce. q̄uis
dicerent iudei / Deſcende: ⁊ credimus tibi. Mat. xxvij. vbi
Raban⁹. Si autē tūc de cruce deſcenderet inſultantibus
credens: virtutē nobis patientie non demōſtraret: ſed ex/
pectauit paululū. irriſionē ſuſtinuit. ⁊ qui de cruce deſcen
dere noluit: de ſepulcro ſurrexit. Et in e. c. Mat. ibi. Alios
ſaluos fecit: ſeipſum non pōt ſaluum facere. Bern̄. Quū
ſit ipſe ſalus: ſaluatione non indiget. ſed operatur ſalutē
noſtram. nec caudam patitur deeſſe de ſacrificio veſperti
no hoſtie ſalutaris. Nam quū ſaluus eſſe non poſſit: niſi
qui perſeuerauerit vſq̄ in finem. Mat. x. ⁊. xxiiij. de pe. di.
ij. §. euidenter. ꝟ. adhuc. et. ꝟ. in bono. et. ꝟ. propter. et. ꝟ.
multa. ⁊. ꝟ. mirandum. et. ꝟ. item illud. quanto minus po
teſt eſſe ſaluator? Et Ioan. iiij. Meus cibus eſt ⁊c. et poſt
vt perficiam opus eius. Eccleſiaſtici. xvij. Opus conſum
mani. ⁊ Deuterono. xxxij. Dei perfecta ſunt opera. Diabo/
lus autem inſidiatur calcaneo eius id eſt fini. Gene. iij.
Luce. xiiij. Hic homo cepit edificare: ⁊ nō potuit conſum/
mare. Bern̄. Eſt ſingularis filia ſummi regis perſeueran
tia. illa enim ſola eſt heres regni eterni. Item idem. Cete
re virtutes coronam regni contexunt: ſola perſeueran/
tia eam capitibus ſuperimponit. Papa Liberius. Un/
de namq̄ beata eſt perſeuerantia: niſi de virtute patien/
tie? vij. q. j. ſuggeſtum eſt nobis. Item illud Matthei. x. ⁊
xxiiij. Qui perſeuerauerit vſq̄ in finem hic ſaluus erit.
vij. q. j. ſuggeſtum eſt nobis. de peni. diſtinct. ij. §. euiden/
ter itaq̄. ver. item illud euāgelicum. ⁊ ver. multi bene. de
peniten. diſtinctio. iij. in caſſum. de peni. diſtin. iiij. in domo
vlti. colum. ibi. vnde ⁊ dominus. ⁊. c. ſi ex bono. ⁊ ex̄ de re/
nun. ca. j. Grego. Talaris tunica Ioſeph perſeuerantia.
eſt. de qua Geneſis. xxxvij. Unde magdalena vidit primo

Digitized by Google

dn̄m.q: perſeuerauit ad monumētum. Joan.vlti. Unde
Greg. Contigit vt ſola eum videret: que remanſit vt q̄re
ret. Quid prodeſt homini ieiunare/orare/ eleemoſynas
facere/corp⁹ affligere/ſentire quoq; de deo magna: et nō
peruenire ad portum ſalutis? Ecce apparet aliquādo in
mari nauis formoſa magna ⁊ noua multo theſauro ple
na: aliquo ſibi occurrente periculo ad portum non perue
nit: ſed perit. ⁊ quid ꝓfuit omnis multitudo illa? Et iterū
Eſt in mari quandoq; nauis aliqua deformis vet⁹ ⁊ onu
ſta multo theſauro: et cum multo labore euadens maris
pericula peruenit ad portū. ſola hec cōmendabilis. Simi
le euenit in hominibus huius mūdi. Merito ergo omni
bus eſt timendum. Quāuis eñ arbor ſit nata: non ſtatim
eſt magna. ⁊ ſi magna: non florida. ⁊ ſi florida: non ſtatim
producit fructus. ⁊ ſi producit: non ſtatim ſunt magni. ⁊ ſi
magni: non ſtatim maturi. ⁊ ſi maturi: non ſtatim veniūt
ad os comedentis. ſed multi decidūt ⁊ putreſcūt: ⁊ a por
cis ⁊ alijs beſtijs deuorantur. Ad hec de pe. di. ij. §. hec que
de charitate. cum. c. ſe. ¶ Dixit quidā fratri Egidio. Deus
bene faciat te finire. Rn̄dit ipſe. Quid prodeſt mihi ſi re
gnum celorū manducaſſem: niſi bene finirem? Sapiens.
Omis laus in fine canitur. Philoſophus. Cuius finis bo
nus eſt: ipſum quoq; bonū eſt. Sapiens. Oia in fine ꝯſer
Remiſſio. uantur. ⁊ iterū. Finis non palma coronat. Multi currunt
ſed vnus accipit brauium. j. Corin. ix. ¶ Sequitur de alia
ſpecie acidie que eſt remiſſio. quo vitio laborat: qui quoti
die deterior efficitur. Unde primo incipit ſtrenue. ſecūdo
die min⁹. tertio nihil. Eccl'i. xxij. Filia fatua i deminoratio
ne. q: anima fatua ſemper decreſcit: ſicut iuſtorum ſemita
creſcit. Prouer. iiij. Egeſtatē operata eſt manus remiſſa
manus autem fortium diuitias parat. Prouer. x. Itē Pro
uer. xij. Manus fortiū dominabitur. que autem remiſſa
eſt: tributis ſeruiet. Hebre. xij. Remiſſas manus ⁊ diſſolu
Diſſolutio. ta genua erigite. xlix. diſ. ſ. ꝟ. claudus. De prelato remiſſo
ex̄ de ſta. mo. cum ad monaſterium. §. penul. ¶ Sequit̄ de
diſſolutione alia filia acidie. qua laborat qui inueniēs dif
ficultatē in ſuo regimine/dimittit ſe omnino abſq; guber
natione. Prouer. xxiij. Eris ſicut dormiens in medio mari
⁊ quaſi ſopit⁹ gubernator amiſſo clauo. Prouer. xix. Ani
ma diſſoluta eſuriet. Hiere. xxxj. Uſquequo delicijs diſſolue
ris filia vaga? Talis diſſolutio diſſoluit hominē a vincu
lis diuine legis. Et eſt diſſolutus ille demoniacus: de quo
legitur Luc. viij. ꝙ ruptis vinculis agebatur a demonio
in deſerto. Eccl'i. ij. Ue diſſolutis corde. Talis eſt ille para
lytic⁹: de quo Mat. ix. Dicitur eñ paralyſis a para quod
eſt dis/et lyſis quod eſt ſolutio/ quaſi diſſolutio. Uide in
additione. ſ. e. §. nunc de imūditia. ꝟ. Item Jo. caſſ. in ar.
lxxiij. q: peccatum diſſoluit hominē a lege charitatis que
operari facit. q: amor otioſus non eſt ſm̄ Greg. in homil.
penteco. Et tales diſſoluti paralytici efficiuntur inſenſibi
les in anima. de qua inſenſibilitate Prouer. xxiij. Traxe
runt me: ⁊ ego non ſenſi. Prouer. xviij. Qui mollis ⁊ diſſo
lutus eſt in opere ſuo: frater eſt ſua opera diſſipantis. Ex
hac ſurgit peſſima paupertas ⁊ penuria bonorū ſpiritua
lium. Prouer. xxviij. Qui ſectatur otium: replebitur ege
ſtate. Apocal'. iij. Dicis ꝙ diues ſum ⁊c. Et neſcis ꝙ tu es
ignauia pauper ⁊ nudus. ¶ Sequit̄ de ignauia. qua laborat ille
qui potius eligit in magna miſeria permanere: q̄ aliquā
tulum laboris ſubire. Eccl'e. iiij. Stultus ꝯplicat man⁹ ſu
as. ⁊ comedit carnes ſuas dicēs. Melior eſt pugillus cū
requie: q̄ plena vtraq; manus cū labore ⁊ afflictione ani
mi. ¶ Sequit̄ de alia filia ſcʒ de indeuotione. que eſt que
Indeuotio. dam ariditas ſpiritualis. pſ̄. cxlij. Aia mea ſicut terra ſine
aqua tibi. ⁊ alibi. xxxiiij. Sterilitatē aie mee. Et Numeri.
xj. Anima noſtra arida eſt. Bern̄. loquens in perſona illi⁹
qui deuotionē amiſit occaſione ſuperbie. Ab heri ⁊ nudi
uſtertius inuaſit me languor aie. hebetudo inſolita. que
dam inertia ſpūs ex ſuperbia inuenta eſt in me. Non ſapit
pſallere. non legere libros. non orare delectat. meditatio
nes ſolitas non inuenio. Ideoq; ad opus manuum piger

ad vigilias ſomnolentus: ad iram preceps: ad odiū perti
nax: lingue ⁊ gule indulgentie ſecurior: ⁊ obtuſior ad pre
dicationem. Heu oēs montes in circūitu viſitat domin⁹.
ij. Reg. j. ad me autem non appropinquat. pſ̄. cj. Aruit cor
meum. Prouerbio. xiij. Uult ⁊ non vult piger. ¶ Scd̄m
Joā. caſſia. in colla. iiij. Danielis de ꝯcupiſcentia carnis ac
ſpiritus/ Mētis ſterilitas triplici ratione prouenit. Aut
eñ de negligentia noſtra/aut de impugnatione diaboli
aut de diſpenſatione dn̄i ac ꝓbatione deſcendit. Et de ne
gligentia quidē: quum vitio noſtro torpore precedēte cir
cumſpecte noſmetipſos ⁊ remiſſius exhibētes/⁊ per igna
uiam ⁊ deſidiam de noxijs cogitationibus paſcentes ter
ram cordis noſtri/ſpinas ⁊ tribulos facimus germinare.
Gen̄. ij. quibus in ea pallulātibus cōſequenter efficimur
ſteriles: atq; ab omni ſpirituali contemplatione ieiuni.
De impugnatione vero diaboli: quū etiā bonis nōnunq̄
ſtudijs deditis/callida ſubtilitate mentem noſtram aduer
ſario penetrante/vel ignorantes ab optimis intentioni
bus abſtrahimur vel inuiti. De diſpenſatione autē ac pro
batione dei: vt pauliſper a domino derelicti/⁊ mentis no
ſtre infirmitatem humiliter intuentes/ſuppendente puri
tate cordis que nobis eſt illius viſitatione donata/nulla
tenus extollamur. probātesq; nos ab eo quodāmodo de
relictos/gemitibus noſtris ⁊ induſtria illū letitie ac pu
ritatis ſtatū recuperare nō poſſe intelligamus. ⁊ preteri
tam cordis alacritatē nō noſtro ſtudio ſed illius nobis di
gnatione collatā: ⁊ preſentē de ipſius rurſus gratia ⁊ illu
minatiōe eſſe poſcendā. Bonū eſt ergo nobis a dn̄o ſub
derelinqui: ſed nō totaliter derelinqui. Unde Dauid. pſ̄.
cxviij. Nō me derelinquas vſquequaq;. Quarta ratio eſt iſti⁹
ſterilitatis ſuperbia ⁊ ingratitudo. q: cōſolationes quas
deus facit: imputat elatus laboribus ſuis et bonitati ſue.
⁊ iō a deo deſerit̄. vt a deo eas eē cognoſcat. pſ̄. xciij. Secū
dum multitudinē dolorum meorū in corde meo conſola
tiones tue letificauerunt animā meam. Et hāc rationem **triſticia.**
tangit Bern̄. ſ. proxime. ¶ Sequit̄ de alia profana filia
acidie/que eſt triſticia. que impedit leticiā ſpiritualem. ij.
ad Cor. ix. Hilarē datorē diligit deus. ex̄ de donat. c. j. pſ̄.
xxxvij. Et cātēt in vijs dn̄i: q̄m magna eſt gl'ia dn̄i. Eccl'i.
xxx. Triſtitiam longe expelle a te. Eccl'i. xxxvij. Cor prauū
dabit triſtitiam. Et triſtitia cordis flectit ceruicem. Eccl'i.
xxxviij. Et ibidem. Ne dederis in triſtitia cor tuū. Et ibidē
A triſtitia eñ feſtinat mors. ¶ Eſt autē triplex triſticia ſcʒ **triſticia**
triſtitia peccati/triſtitia peccatū/triſtitia de peccato. Tri **triplex.**
ſtitia peccati eſt amaritudo cōſcientie que ſemp eſt in pu
ro opere. de qua Eccl'i. xiiij. Beat⁹ qui non eſt ſtimulatus
in triſtitia delicti. Jh. Uis nunq̄ eſſe triſtis: bene viue. re⁹
omniū nunq̄ ſecurus eſt. Triſtitia peccatum eſt dolor im
moderatus pro amiſſione tēporalis rei: vel cōſanguineo
rum: vel amicorum. vel ex eo ꝙ quis nō habet quod tēpo
raliter deſiderat. xiij. q. ij. q̄ prepoſterū. c. habent. cum. c. ſe.
ij. Cor. vij. Triſtitia ſeculi mortē operatur ſcilicet aie ⁊ fre
quēter corporis. Eccl'i. xxx. Multos occidit triſtitia: ⁊ nō
eſt vtilitas in ea. Triſtitia de peccato eſt dolor penitentia
lis. de qua. ij. Cor. vij. Que ſm̄ deum triſtitia eſt: peniten
tiam in ſalutē ſtabilem operatur. Eccl'e. vij. Cor ſapiētum
vbi triſtitia eſt. Triſtitia eſt demoniū veſpertinum. q: tūc
incipit homines vexare: quum dies proſperitatis incipit
declinare. Uexat eñ in amiſſione temporaliū: in inflictio
ne flagellorum: ⁊ in amiſſione conſanguineorum. Cōtra
primum Eſa. xv. Aque dybon (quod interpretatur fluxus
eorum) ſcilicet lachryme illorū qui plorant pro fluxu rerū
temporalium. replete ſunt ſanguine. q: fedant non mun
dant. vnde ſequitur. Ponā ſuper dybon additamētum
ſcilicet de lachrymis ad lachrymas. de laboribus tranſi
bunt ad labores: ⁊ contritione duplici contererentur. ex̄ de
iudi. cū non ab homine. Hiere. xvij. Cōtra ſecundū Pro
uer. iij. Diſciplinā domini fili mi ne abijcias. Cōtra tertiū
j. ad Theſſal. iiij. Non contriſtemini ſicut ⁊ ceteri qui ſpē
non habent. xiij. q. vlti. habent. cum. c. ſequē. ¶ Quidam

Digitized by Google

frater requiſiuit abbatē Pemē dicens: Quid faciam? qm̄ turbor triſtitia. Dixit ei ſenex. Neminē pro nihilo aſpicias ij.q.j.multi. Nullum condēnes. Nulli detrahas. vj.q.j.ſumma. ⁊ dabit tibi deus requiē. Idē requiſitus ab altero fratre dicente/ Si peccauero/ etiam in quocūꝙ iniquo peccato: ⁊ conſumat me cogitatio mea ⁊ arguat dicēs. quare peccaſti? ⁊ efficior labefactus triſtitia. quid faciā? Reſpondit ſenex. Quacūꝙ hora ceciderit homo in culpam: et dixerit ex corde. Deus tibi peccaui indulge mihi. mox ceſſabit cogitatio vel triſtitia ⁊ illa cōſumptio. ¶ Joā. caſſ. in colla. Serapiōis de. viij. vitijs. in li. colla. ait ſic. De ira triſtitiam ⁊ acidiam neceſſe eſt pullulare. ⁊ ſ. Quāobrem vt acidia vincatur: ante ſuperanda eſt triſtitia. vt triſtitia ꝓpellatur: ira prius eſt extrudēda. Idem in eadē. Triſtitie genera ſunt duo. Vnū quod iracūdia deſinente vel de illato damno ac deſiderio ꝑpedito caſſatoꝙ generatur. Aliud qđ de irrationabili mentis anxietate ſeu deſperatione deſcendit. ⁊ ſ. in eadem. De triſtitia rancor/ puſillanimitas/ amaritudo/ deſperatio. De acidia/ otioſitas/ ſomnolētia/ importunitas/ inquietudo/ peruagatio/ inſtabilitas mētis ⁊ corporis/ verboſitas/ curioſitas. ¶ Itē Jo. caſſ. in li. ix. de ſpiritu triſtitie ſic ait in prin. Edacis triſtitie ſtimuli retundendi ſunt. q̄ ſi paſſim per ſingulos incurſus ⁊ incertos ac varios caſus obtinendi aīam noſtrā habuerit facultatē: ab omni nos ſeparat diuine cōtemplationis intuitu. ipſamꝙ mentē ab vniuerſo puritatis ſtatu deiectam funditus labefacit ac deprimit. Non orationes eam explere cum ſolita cordis alacritate permittit. Non ſacrarum lectionū ſinit remedijs incubare. Trāquillum quoꝙ ac mitē fratribus eſſe nō patitur. ⁊ ad cuncta operationum religionis officia impatientē et aſperū reddit. omniꝙ perdito ſalubri cōſilio ⁊ mentis cōſtantia perturbata velut amentē facit ⁊ ebriū ſenſum: frāgitꝙ ⁊ obruit deſperatione penali. Sicut enī tinea veſtimēto ⁊ vermis ligno: ita ſꝫm ſcripturā virus triſtitie nocet cordi. Prouer. xv. Nōnunꝗ̄ autē ire precedentis vitio ſubſequi ſeu concupiſcentie lucri/ vel cuiuſdam detrimēti cauſa generari ſolet. quū ſe harum rerū quadā ſpe mente concepta quis viderit excidiſſe. Interdū etiam nullis exiſtentibus cauſis quibus ad hanc labem corruere prouocemur: inimici ſubtilis inſtinctu tanto merore repēte deprimimur: vt ne charorꝫ quidem aduentū ſolita ſuſcipere affabilitate poſſimus. ¶ Idem in eadē. Eſt etiā aliud deteſtabilius triſtitie genus: qđ non correctionē vite/ nec emendationē vitiorum/ ſed pernicioſiſſimā deſperationem anime inducit delinquenti. qđ nec Cayn fecit poſt fratricidiū penitere. Gen. iiij. de pe. di. j. §. ex his itaꝙ. Nec Judā poſt proditionem ad ſatiſfaciendum feſtinare permiſit: ſed ad ſuſpendium deſperatione pertraxit. Act. j. Mat. xxvij. de pe. diſ. iij. iudas. ⁊ c. nihil iude. cum. c. ſe. Ideoꝙ vtilis nobis vna re tātū triſtitia iudicanda eſt: quū hāc vel penitudine delictorum/ vel deſiderio perfectionis accenſi concipimus. ſed talis triſtitia/ que ſꝫm apoſtolū. ij. Cor. vij. ſalutē operatur/ obediens eſt: affabilis/ humilis/ manſueta/ ſuauis/ ac patiens vtpote ex dei charitate deſcendens: ⁊ ad omnē dolorem corporis ⁊ ſpiritus cōtritionē infatigabiliter ſemetipſam deſiderio perfectionis extendens. ⁊ quodāmodo leta ac ſpe profectus ſui vegetata/ cunctam affabilitatis ⁊ longanimitatis retinet ſuauitatē: habens in ſe fructus ſpiritusſancti. qui ſunt ſꝫm apoſtolū charitas ⁊ gaudium ⁊c. Gala. v. Hec vero aſperrima/ impatiens/ dura/ plena rancore et merore infructuoſo ac deſperatione penali/ eum quem amplexa fuerit: ab induſtria ſalutari dolore frangens ac reuocans: vtpote irrationabilis ⁊ intercipiens non ſolū orationū efficaciam: verū etiam vniuerſos fructus ſpiritus. Hanc ergo pernicioſiſſimā paſſionē ita de nobis expellere poterimus: vt mentem noſtrā ſpiritualis meditatione occupatā iugiter futura ſepe ⁊ cōtemplatione repromiſſe beatitudinis erigamus. Hoc etiam modo vniuerſa triſtitiarū genera ſiue que ex precedenti ira deſcendunt: ſiue que acquiſitione lucri vel detrimenti illati nobis adueniunt: ſiue que de illata nobis generant iniuria: ſiue que de irrationabili mentis cōfuſione procedunt: ſeu que letalem nobis deſperationem inducunt: valebimus ſuperare. quū eternarum rerum intuitus ſpeculantes/ ſemper leti ac imobiles perdurantes/ nec caſibus deiecti preſentibus/ nec proſperis fuerimus elati: vtraꝙ velut caduca et mox tranſeuntia cōtemplantes. hucuſꝙ Joan. caſſ. ¶ Item Nilus in titulo de triſtitia. Triſtitia eſt meror anime: ⁊ inſiſtit cogitationibus ire. Deſiderator namꝙ eſt vltionis furor. ſi vero non adipiſcitur vindictā generabitur triſtitia. Triſtitia os eſt leonis ⁊ contriſtatū deglutiet facile. Vermis cordis eſt triſtitia. Prouerb. xxv. Et omnis plaga triſtitia cordis eſt. Eccli. xxv. ⁊ xxx. Triſtitiam longe expelle a te. multos enim occidit triſtitia. ⁊ non eſt vtilitas in illa. Neſcit letitiam ſpiritualē ⁊ ſuauitatem quum fuerit in triſtitia monachus. neꝙ mellis guſtum/ qui febribus exuritur vehementer. Omniū bonorum impedimentum eſt meror. ſ. triſtitie. Qui diligit mundū contriſtabitur multum. qui autem cōtemnit que in eo ſunt: letabit ſemper. Qui ſpernit pecunias: ſine triſtitia eſt. Cupidus in amaritudine eſt. Amator glorie lugebit quum ignobilitas venerit. qui autem humilis eſt quaſi cōuiuiū eam ſuſcipiet. Senſus dei guſtus aufert triſtitiā. guſtus ſeculi parit eam. Qui autem voluptates mundi abiecit: moleſtiam non patitur a cogitationibus triſtitie. ¶ Dicitur in legenda beati Antonij egyptij. Vna eſt ratio vincēdi inimicum/ letitia ſpiritualis: ⁊ anime dominū ſemper cogitantis iugis recordatio. Et de eo đ: ibi ꝙ ſemper hilarem faciem gerens/ liquido oſtendebat ſe cogitare de celeſtibus. ſicut ſcriptura ait Eccli. xxvj. ꝑ alia verba: ſed magis ad literam Prouer. xv. ibi. Cor gaudens exhilarauit faciē. merore animi deijcit. Prouer. xvij. Animus gaudens etatem floridam facit. ſpiritus triſtis exiccat oſſa. Corde letante vultus floret. in merore conſtitutus triſtatur. ¶ In antiqua legenda beati Franciſci legitur ſic de eo. Tantū autem diligebat virū letitia ſpirituali plenum ꝙ pro generali cōmonitione in quodam capitulo conſcribi fecit hec verba. Caueant fratres ne ſe oſtendant extrinſecus nubiloſos ⁊ hypocritas triſtes. ſed oſtendāt ſe gaudentes in domino hilares ⁊ iocundos ⁊ cōuenienter gratioſos. Item ſuper illud Mat. vj. Nolite fieri ſicut hypocrite triſtes. dicit Chryſ. Non autem poteſt fieri vt ſit hilaris qui ieiunat. ideo non dixit. Nolite eſſe triſtes. ſed Nolite fieri triſtes. Qui enī per impoſturas aliquas pallētes apparent: illi non ſunt triſtes: ſed fiunt. Qui autem naturaliter propter aſſiduum ieiuniū triſtis eſt: non fit triſtis: ſed vere eſt. Hec ſancta triſtitia vertetur in gaudiū. Joā. xvj. ¶ Sequitur de alia ſpecie acidie. que eſt tedium vite *Tediū vite.* que prouenit ex longa triſtitia. vt non ſolum diſpliceat ei deo ſeruire: ſed etiam viuere. Quod prouenit ex diuerſis cauſis. Quandoꝙ eſt tedium vite ex amore dei ⁊ deſiderio vite celeſtis. Philip. ij. ex. de renun. niſi. §. porro. Greg. Sancti grauiter tolerant quicquid non ſonat id quod amant. Item ex conuerſatione malorum mundi. ij. Pe. ij. ibi. Animam iuſtam iniquis operibus cruciabant. Item ex nimia tribulatiōe. Job. x. Tedet aiam meā vite mee. et ij. ad Corin. j. ibi. Vt tederet etiam nos viuere. iij. Regū. xix. de Helia: qui petijt anime ſue vt moreret. ⁊ de Saul ij. Regum. j. Multi deſiderant mori vt preſentes dolores fugiant. et de doloribus ſempiternis non cogitant. cōtra quos Amos. v. Ve deſiderantibus diē domini. ¶ Sequitur *Deſperatio.* de deſperatione alia filia acidie: que ſolet prouenire ex triſtitia. Prouerbio. xv. In merore animi deijcitur ſpiritus. ſcilicet in profundum deſperationis. Et Prouerbio. xvij. Spiritus triſtis exiccat oſſa. quia fortem animū deſiccat ab humore gratie: vt per peccatum deſperationis frangatur. Eccleſiaſtici. xiiij. in principio. Felix qui non habuit animi ſui triſtitiam: et non excidit ab ſpe ſua. Hieronymus ſuper. viij. Pſalmum dicit/ ꝙ magis

Digitized by Google

offendit deū Judas quando ſe ſuſpendit: ꝙ in hoc ꝙ eū tradidit. De hoc peccato Jude de pe. diſt. iij. iudas. et. c. nihil. et. c. ſceleratioꝛ. Hoc peccatum virtutem ſcundā theologicam ſcʒ ſpem adnichilat. quum dicat pſ. xxx. Et ſpes mea in deo eſt. et/ In dn̄o ſperaui. Et Eſa. xl. Qui ſperant in dn̄o: habebunt foꝛtitudinem. pſ. xc. Sperauit in me et liberabo eū. ❡ Contra hoc peccatum eſt memoria dn̄ice paſſionis. Bernar. Peccaui peccatum grande: cōſcientia mea turbatur: ſed non perturbatur. q2 vulnerū dn̄i recoꝛdaboꝛ. Quid tam ad moꝛtem: quod non moꝛte chꝛiſti ſoluatur? Si in mentem venerit tam potens tamq̄ efficax medicamentum: nulla iam poſſū moꝛbi malignitate terreri. Auguſt. Nullus de miſericoꝛdia dei deſperet. maioꝛ eſt em̄ eiꝰ miſericoꝛdia ꝙ noſtra miſeria. Tardius ſiquidem videtur ei veniam dare: ꝙ peccatoꝛi accipere. Sic em̄ feſtinat a toꝛmento conſcientie reum abſoluere: quaſi eum plus cruciet compaſſio miſeri ꝙ ipſum miſerū cōpaſſio ſui. ❡ De deſperatis dicitur Baruch. iij. Deputatus es cum deſcendentibus in infernum. Bern̄. Si ſupꝛa modū peccaui: non deſpero. q2 ſupꝛa modū doluit in quo reſpiro. Si exacerbatur pater in imanitate ſceleris mei: mitigabitur in doloꝛe filij ſui. Item Bern̄. Omnino pꝛopter manſuetudinem que in te pꝛedicatur currimus poſt te dn̄e ieſu. pſ. xliiij. Propter veritatem et manſuetudinē ⁊c. Mat. xj. ibi. Quia mitis ſum. audientes ꝙ nō ſpernis pauperē peccatoꝛem. pſ. xxj. Neq̄ deſperit depꝛecationē pauperis. Non hoꝛruiſti cōfitentem latronem. Luc. xxiij. xxvj. q. vj. agnouimus. de pe. diſt. j. impoꝛtuna. Nec lachꝛymantem peccatricē. Luc. vij. j. q. vij. ſiquis. Non ſupplicantem. Mat. xv. de pe. di. j. impoꝛtuna. chananeā. Non deprehenſam in adulterio. Jo. viij. iij. q. vij. poſtulatus. Non ſedentem in teloneo. Mat. ix. ⁊ Luc. v. Non ſupplicantē publicanum. Luc. xviij. Non negantem diſcipulū. Luc. xxij. l. di. ponderet. ⁊. c. fidelioꝛ. Nō crucifixoꝛes tuos. Luc. xxiij. Non perſequētes diſcipulos. vij. q. j. §. hoc etiam tunc. In odoꝛe ergo vnguentoꝝ tuoꝛum curremꝰ. Cant. j. ex de ſacra vnc. c. [illegible] refert. ß. chꝛiſtꝰ. ❡ Dicebat abbas Pemē de abbate Yſidoꝛo ꝙ quādo inimicꝰ conturbabat eū ⁊ ſuggerebat ei deſperationem ⁊ penas: dicens/ Poſt hec oīa in toꝛmenta iturus es. dicebat ei Yſidoꝛus/ Quāuis ego ad toꝛmentum mittar: tamen te ſubtus me inuenio. ❡ Abbati quoq̄ Moyſi frequenter apparuerunt ſpiritꝰ mali: dicentes/ Euaſiſti nobis ⁊ nihil poſſumꝰ tibi facere. quoniā quoties te per deſperationem humiliare voluerimus: exaltaris. quoties autē exaltare: ita te humilias vt nullus de nobis accedat ad te. ❡ Iterum quidā ſenex temptabatur a cogitationibus per annos. x. ita etiam vt deſperaret: dicens/ Perdidi animā meam. ſed quatinus ſemel perij: reuertar ad ſeculū. Quum autem pꝛoficiſceretur: peruenit ad eum vox dicēs illi. Decem anni in quibus depꝛecatus es/ coꝛone tue erunt. reuertere ergo ad locū tuum ⁊ ab omni malo cogitationis tue libero te. Non eſt ergo bonum quemq̄ deſperare pꝛopter cogitationes. Ille em̄ magis coꝛonas pꝛouident. vij. q. j. aduerſitas. de pe. diſ. ij. ſi em̄. ſi vtiliter eas pertractantes tranſierimus ſufferētes non conſentientes. Jac. j. de pe. di. ij. ſi em̄. Sed nota ꝙ nō bene ſperat: qui aliqualiter nō deſperat. vt deſperationis metu cautioꝛ fiat. ſm̄ Hiero. de pe. di. ij. ſi em̄. poſt tres colum. ß. verū nec Montanus. De deſperatione Cayn. Gene. iiij. de pe. di. j. ⁊ venit. ⁊. c. ſerpēs. ⁊. §. ſe. ex ijs. ß. deniq̄. Hec deſperatio vnū de ſex peccatis in ſpiritumſanctū eſt Mat. xij. vt legitur ⁊ no. de pe di. j. §. poteſt etiam. in gloſ. peccatum in ſpiritūſanctum ⁊c. Eſt autem nedum deſperatio verbalis ⁊ mentalis: ſed etiam quodāmodo actualis. ar. bonū. xxiij. q. iij. de illis. licet quis verbo non deſperet vel mente. ſcilicet continue peccare: et nunq̄ penitere Et de talibus dicit Hiero. ꝙ aſſidue peccantiū non miſeref deꝰ. xxiij. di. diaconi. v. in fi. Et peccatoꝛ quū i pꝛofundū maloꝛum venerit cōtemnit. Prouer. xviij. xvij. di. nec licuit. ex de iudi. cum non ab homine. §. j. De bona tempoꝛis occupatione contra acidiam ⁊ eius filias maledictas. ex de renun. niſi cum pꝛidē. §. verū. ⁊ de con. diſ. v. nunq̄. Inter alia remedia contra acidiam eſt conſideratio pene future. Hiere. j. Quid tu vides Hieremia? Virgam vigilantem ego video. Virga vigilans a ſomno acidie eſt conſideratio pene eterne ⁊ iudicij finalis.

❡ Articulus. lxxvj. A

Aliud vitium aliquorum religioſoꝛum iſtius tēpoꝛis qui habent cōmune cū alijs ſecularibus: et vere plus ꝙ alij ſeculares: eſt tumida ⁊ acephala ſupbia. Elatoſa religioſoꝛū ſupbia.

Superbia autē ſm̄ Climacū in gradu. xxij. de ſupbia. eſt dei negatio: demonū inuentio: deſpectio hominū: cōdemnationis ⁊ iudicij mater: laudū pꝛoles: infructificationis argumentum: a dei adiutoꝛio effugatio: non ſpiritus ſed carnis extaſis pꝛecurſoꝛ ⁊ amentie: lapſuū ⁊ ruinarū conciliatrix: defectionis occaſio: furoꝛis fons: hypocriſis poꝛta: demonum firmamentum: peccatoꝛū cuſtos: inuiſceroſitatis adiutrix: cōpaſſionis ignoꝛātia: rationis amarus punitoꝛ ⁊ exquiſitoꝛ: exactoꝛ crudelis ⁊ inhumanꝰ: dei luctatoꝛ cōtrarius: blaſphemie radix. Initiū ſuperbie/ finis vane gloꝛie. Mediū/ cōtemptus pꝛoximi: ⁊ laboꝛum pꝛopꝛioꝛum ⁊ doloꝛū inuerecunda pꝛopalatio: laudis coꝛdialis amoꝛ: redargutionis odiū. Finis vero negatio dei adiutoꝛij: ⁊ pꝛopꝛie feſtinātie ⁊ ſolicitudinis extollētia. Mos demoniacus. Altū ſapiens monachus cōtradicit vehementer. humile vero ſapiens contradicere neſcit. Dedignatur arrogans monachus ⁊ ſuperbus coꝛde obedientiam poſſidere. Vir altus coꝛde deſiderat pꝛincipatū. Superbis deus reſiſtit. Jac. iiij. j. Pe. v. Quis ergo hoꝛū valet miſereri? Immundus eſt coꝛam deo omnis arrogans coꝛde. Prouer. xvj. ꝑ alia illa de pe. di. ij. ſi em̄ vltra. v. colum. ß. petrus. Et qs de cetero eos mundare valebit? Coꝛreptio et diſciplina/ ſupboꝛū ruina ⁊ lapſus. ſtimulus vero/ demonū derelictio autē extaſis mala ⁊ amētia. Qui amouet a ſe redargutionē: paſſionē ſignificauit. Qui odit coꝛrectionem: veſtigiū eſt peccatoꝛis. Eccli. xxj. Accedēs vero a vinculo ſoluitur ſcilicet peccato. pſ. cxv. Dirupiſti vincula peccatoꝛis. Superbia eſt diuitiarū ſpiritualiū ⁊ ſudoꝛū perditio. pſ. xvij. Clamauerunt nec erat q̄ ſaluos faceret penitus. q2 cum ſuperbia clamauerunt ad dn̄m. ⁊ nō exaudiuit eos penitus. q2 cauſas contra q̄s oꝛabant non abſciderunt. Senex redarguebat ſuperbientē fratrē. ille vero ait. Indulge pater: q2 ſuperbus non ſum. et ſenex ad eum Et qualem ait fili euidentioꝛē oſtenſionem iſtius nobis vitij exhibebis: ꝙ ⁊ dicere/ ſuperbus non ſum? Noli arrogans altū ſapere: quū ſis terrenus. Multi em̄ de celis eiecti ſunt quū fuiſſent imateriales ⁊ ſancti. Eſa. xiiij. de pe. di. ij. pꝛincipiū. ⁊. c. ſi em̄ inquit. ❡ B Monachus pꝛopꝛie eſt non elatus oculus/ humilis anime intuitus/ ⁊ immotus coꝛpoꝛis ſenſus. Monachus eſt q̄ impugnatoꝛes inſtar beſtiarū aduocat ⁊ irritat quū fugiunt ab eo. Monachus eſt inceſſabilis exceſſus ⁊ triſtitia vite. ij. Coꝛ. vij. Monachus eſt q̄ ita afficit ⁊ qualificatur virtutibus: ſicut alius delectationibus vitioſis ⁊ cōcupiſcentijs. Monachus eſt inceſſabile lumē in oculo coꝛdis. Monachus eſt abyſſus humilitatis. Superbia eſt nouiſſima aīe penuria: diuitias ſcʒ ſpirituales. i. virtutes phantaſticans: ⁊ lumen in tenebris videre ſe arbitrans. Monachꝰ ſuperbus demone non indigebit. ipſe em̄ de cetero ſibijpſi factꝰ eſt demon ⁊ impugnatoꝛ. In coꝛdibus ſuperboꝛum fiunt verba blaſphemie. Progenies ſuperbie ſunt ſpiritualium ruine et lapſus/ ira/ detractio/ amaritudo/ furoꝛ/ et clamoꝛ/ blaſphemia/ hypocriſis/ odium/ inuidia/ contradictio/ volūtatis pꝛopꝛie cōplacētia ⁊ regulatio/ imperſuaſibilitas/ ⁊ inobediētia. Nemo poteſt venire in cognitionem dei niſi per humilitatem. Via eundi ſurſum eſt ire inferius. ❡ Omnia periculoſa et omnes caſus magni qui acciderunt in mundo: non niſi per eleuationem

Digitized by Google

capitis acciderũt. ſicut apparet in lucifero creato in celo. Eſa.xiiij. Luce.x. de pe.di.ij. ſi eñ. ad ſi. ⁊ c. principiũ. Et in Adam inobediẽte. Geñ.iij. xl.di. quelibet. xi.q.iij. q̇d ergo Et in phariſeo euangelico. Luc.xviij. Et oia bona que fa‑cta ſunt magna: propter inclinationẽ capitis facta ſunt. ſicut patet in beata vgine. Luc.j. xxvij.q.ij. §.j. Et in publi‑cano. Luc.xviij. Et in latrone ſancto. Luc.xxiii. de pe.di.j. importuna. ⁊ pluribus alijs. ¶ Dixit quidã. Nõ poſſem⁹ nos habere vnam molã grauem: que faceret nos ſemper caput humiliare? ar. Mat.xviij. ibi. Expedit ei vt ſuſpen‑datur mola aſinaria in collo eius. ex̄ de renunt. niſi. §. pro graui. Et dixit ei quidam. Quomodo poſſemus nos effu‑gere iſtam ſuperbiã? Rñdit Egidius. Laua tibi inde ma‑nus vbi poſueris os: vbi tenes pedes. Si conſideres bñ‑ficia dei: debes inclinare caput tuũ. Si conſideres pecca‑ta tua: debes inclinare caput. Ue autẽ illi qui vult hono‑rari de malitia ſua. ex̄ de ex. pre. q̄ graue. lxxxvj. di. donare. Si perſiſtas corã dño integre teipſum vituperãs ⁊ incul‑pans ſuperbiam quaſi araneam reputabis. de pe. diſ.j. ve‑ritas. ſub. §. quecunq̧. Equus vero ſuperbie vana gloria eſt ſuper quẽ aſcendit. ſancta vero humilitas ſeipſam in‑culpans atq̧ vituperans deridebit equũ etiam aſcenſorẽ eius. in cantico Moyſi Exo.xv. ¶ E Serapion in col‑la. de viij. vitijs. Superbie genera ſunt duo. Primũ carna‑le ſcilicet de gloria mundi et carnis. Secundũ ſpirituale. quod eſt etiã periculoſius. Illos namq̧ ſpecialius impu‑gnat quos in quibuſdam virtutibus profeciſſe reperit Abachuc.j. Cibus ei⁹ electus. vbi Hiero. Job ſubuertere querit. ⁊ deuorato Juda ad turbandos apoſtolos expe‑tit poteſtatem. Luc.xxij. de pe. diſti.ij. ſi eñ. ad tres colũ. v. fruſtra. ¶ D Eſt ſuperbia in religioſis ſicut et in alijs. In ornatu ⁊ habitu delicato. Heſter.xiiij. Tu ſcis infirmi‑tatem meã ⁊ neceſſitatem meam: q: abominer ſignũ ſup‑bie ⁊ glorie mee quod eſt ſuper caput meũ. In veſtitu ne glorieris vnq̃. Eccl'i.xj. Et diues ille indutus erat purpu‑ra ⁊ byſſo ad ſuam oſtentationẽ. Luc.xvj. de hac. xxj.q.iiij. c.j. ⁊ c. di. contra morem. Jam religioſi irreligioſi contra eorum regulas ⁊ ſtatuta in veſtibus precioſitatẽ querũt, ſi poſſunt, non vtilitatem. Longitudo per terrã ſerpit. pli‑catur cũ ſuturis ſubtiliſſimis. multe ſunt. capitia poſt na‑tes deſcendũt. amplitudo ei⁹ vt tentorium eſt. Chordula minorum ſubtilis ⁊ alba plurimis nodulis terrã tangit. Quod a Frãciſco humili pro dedecore datũ eſt: priuign⁹ eius accipit ad decorẽ. Crucis habit⁹ crucẽ cõculcat. qua‑les foris tales intus. xlj. di. §. ſi. Uide. j. §. ſe. v. contra ſuper‑biam ornatuũ in iſto ar. ⁊ in. v. in qua precioſitate. cum. ij. ſe. Item eſt in actu. pſ. c. Non habitabit in medio domus mee qui facit ſuperbiam. Exemplũ de Nemroth ſuperbo robuſto hominũ oppreſſore. Gene.x. vj. di. §. ſi. in ſi. Itẽ ſu‑perbia in vbo. ſicut i Antiocho.ij. Macha.ix. Et in Sen‑nacherib ⁊ Rapſace principe ſuo. Eſa.xxxvj. ⁊ xxxvij. pſ. xvj Os eorum locutum eſt ſuperbiam. xlvj. di. c.j. de pe. di.ij. ſi eñ. vltra mediũ. v. nonne. ibi loquũtur grandia. Et tot⁹ eorum ſermo ſuperbia eſt. Quod ad literã religioſos pre‑cipue tangit. q: ⁊ in diſputationibus et predicationibus ⁊ cõmunibus locutionibus arrogãter ⁊ põpatice loquũ‑tur: ⁊ actus ⁊ ſigna ſupbie oſtendunt: ⁊ ſe extollunt ⁊ lau‑dant: ⁊ noua ⁊ ſubtilia fari geſtiũt: ⁊ ſuas opiniones ma‑gnificare: ⁊ aliorũ deprimere ⁊ conculcare. nec patiuntur ſibi ab aliquo cõtradici. ⁊ oſtentant que ſciunt ⁊ neſciunt ⁊ que non intelligũt frequenter exponũt ⁊ ſimulant ſe in‑telligere. qđ prohibet Chalcedonenſe conciliũ. xviij. q.ij. quidam monachorũ. Et contra illud quod dicit Ambro. in li. de officijs: ⁊ eſt. xj.q.iij. ſiquis vero. ibi. Quoniã veri‑tatis ea regula eſt: vt nihil facias cõmendandi cauſa tui quo minor alius fiat. neq̧ ſi aliquid boni operis habeas: id ad deformationem alterius ⁊ vituperationẽ exerceas. Nam ⁊ aliorũ honores non debent eſſe alijs occaſio nocẽ‑di. C. de ſtatuis ⁊ imagi. l. vlti. Nec aliquis debet appetere per quod honor aliorũ imminuatur. xcix. di. nullus. Item ſuperbia in loco. pſ. lxxiij. Superbia eorũ qui te oderunt aſcendit ſemper. Et tales religioſi appetunt ad literã pri‑mas cathedras in ſynagogis: ⁊ primos accubit⁹ in cenis Mat.xxiij. vbi Rabanus. Notandũ q̧ non ſalutari in fo‑ro, non primo ſedere vel diſcũbere vetat eos quibus hoc officij ratione competit: ſed eos qui hec ſiue habita ſiue non habita indebite amant: a fidelibus quaſi improbos docet eos cauendos. De ſupbia pro loco vel in loco. xlviij. di. §. j. cum. ij. c. ſe. v. elatio. Et ſuperbia proprie diabolo attri‑buitur. Luc.xiiij. Recũbe in nouiſſimo loco. ¶ E Con‑tra hanc quadruplicem ſpeciem ſuperbie attende chriſti quadruplicem humilitatẽ. Luc.ij. Inuenietis infantem. i. non fantem, contra ſuperbiã in verbo. Pãnis inuolutum contra ſuperbiã in ornatu. Et inuolutũ contra ſuperbiã in actu manuum vel inceſſu pedum. Poſitum in preſepio contra ſuperbiã in loco. ¶ F Item Greg. quadruplicẽ ſuperbiam ponit principaliter in moralibus. Una eſt quũ quis quod habet a deo ſe habere non recognoſcit. cõtra illud. Ro.xj. Quis prior dedit illi: ⁊ retribuetur ei? quoniã ex ipſo, ⁊ per ipſum, ⁊ in ipſo ſunt omnia. Et. j. ad Corin. iiij. Quid habes quod nõ accepiſti? Si autẽ accepiſti: q̇d gloriaris quaſi non acceperis? Unus magn⁹ gradus hu‑militatis eſt in homine, cognoſcere ſemp ſe eſſe contrariũ bono ſuo. Ramus humilitatis ⁊ donũ eſt, reddere aliena ⁊ non ſibi appropriare ea. hoc eſt oia bona deo attribue‑re cuius ſunt: ⁊ ſibi mala. Jac.j. Omne donum ⁊c. ij.q.j. q̄ pio. Beatus qui ſe habet vilem corã hominibus: ſicut ſe vilem inuenit coram deo. Beatus qui ſe iudicat nunc q: non veniet in aliud iudicium. j. Cor.xj. de pe. di.j. iudicet. Beat⁹ hõ q̇ ambulat fideliter ad iudicium ⁊ ad obediẽtiã alterius. Hoc eñ fecerunt apoſtoli etiã repleti iam ſpiri‑tu ſancto. xxj. di. in nouo. xciij. di. qui cathedram. Qui vult pacem ⁊ trãquillitatem habere: omnem hominem repu‑tet ſuperiorem ſuũ ⁊ dominum. Luc.xxij. Qui maior eſt in vobis fiat ſicut minor. Idem Matthei.xx. Beat⁹ ille qui non vult videri in ſuis verbis ⁊ moribus: niſi in illa com‑poſitione in qua diuina gratia cõpoſuit eum. Mat.vj. At‑tendite ne iuſtitiã veſtrã faciatis coram hoibus vt videa‑mini ab eis. ¶ Alia eſt quum quod habet boni tẽporalis vel ſpiritualis, ſuis meritis ſe reputat habuiſſe. contra id j. ad Cor.xv. Gratia dei ſum id quod ſum. Si autẽ gratia iam non ex operibus: alioquin gratia iam non eſt gratia Ad roma.xj. j.q.j. gratia. ¶ Alia eſt quũ quis ſe iactat vel reputat habere quod non habet. contra id Apoca.iij. Di‑cis q̧ diues ſum ⁊ locupletatus: ⁊ nulli⁹ egeo: ⁊ neſcis q: tu es miſer ⁊ miſerabilis ⁊ paup ⁊ cecus ⁊ nudus. ¶ Alia eſt quum quis nõ appetit q̧ aliquis habeat qđ ipſe habet ⁊ ſingulariter vult in omnibus apparere. Iſta eſt ſupbia iſtius euangelici phariſei. Luce.xviij. qui aſcendit in tem‑plum, dicens. Non ſum ſicut ceteri hominum. Iſti inuidi ſunt filij ſuperborũ. q: mater inuidie ſm Aug. ſupbia eſt. vnde dicit. Tolle matrẽ: non erit filia. q: ſuperbus parẽ non patitur. ſicut patet in lucifero. Eſa.xiiij. ⁊ de pe. diſ.ij. principium. Adde hic qđ ſcripſi. j. §. prox. v. j. ¶ Joã. caſſi. in. xij. li. de ſpiritu ſuperbie. Hui⁹ beſtie immanis ⁊ ſeuiſſi‑me duo ſunt genera. Unũ quo ſpirituales viri. ſummiq̧ pulſantur. Aliud quo incipientes penitẽtiam carnaleſq̧ cõplectitur. Quemadmodũ vero hui⁹ morbi virus per‑nicioſiſſimũ deuitemus, inſtrui poterimus: ſi ruine ange‑lice cauſas atq̧ originem proſequamur. Eſa.xiiij. Lucifer namq̧ indutus diuina claritate, ⁊ inter ceteras ſuperbas virtutes cõditoris largitate prefulgens. de pe. diſt.ij. prin‑cipium. ⁊ ſplendorẽ ſapientie et virtutum plenitudinẽ q̄ ornabatur gratia conditoris nature ſue potentia nõ mu‑nificentie illius beneficio ſe credidit obtinere. Et ob hoc elatus tanq̧ qui ad perſeuerantiam puritatis huius di‑uino non egeret auxilio: deo ſe ſimilem iudicauit: vtpote qui nullius indigeret. pſ. xv. Bonorum meorũ non indi‑ges. quemadmodum deus auxilio liberi ſcilicet arbitrij li‑bertate confiſus per illam credens affluẽter ſibimet oia

Supbia quadruplex.

ſuppeditari

ſuppeditari que ad conſummationē virtutum vel per/
ennitatē ſumme beatitudinis ptinerent. Hec ei ſola co/
gitatio facta ruina eſt.ob qđ deſertus a deo quo ſe cre/
didit nō egere:inſtabilis repente ac nutabūdus effect⁹/
ꝛ infirmitatem ꝓprie nature pſenſit: ꝛ beatitudinē qua
dei munere fruebatur amiſit. Et quia dilexit. ps.lj. Oba
precipitationis:quibus dixerat/ſcʒ corde/ In celum con
ſcendam.ꝛ linguaʒ doloſam qua vel de ſe dixit. Eſa.xiiij.
Ero ſimilis altiſſimo.vel de Adā ꝛ Eua. Eritis ſicut dij.
Geñ.ij.ps.lj.deus deſtruet illum in finem.euellet eum.ꝛ
emigrabit de tabernaculo ſuo:ꝛ radicem ſuam(ſupbos
charactere ſuperbie infectos. Apoca.xx.)de terra viuen
tium.Tunc ruinam eius iuſti videntes timebunt/electi
ꝛ boni angeli.de pſe.diſt.j.hi duo. ꝛ ſuper eum ridebunt
dicentes.(Quod etiā ad hos qui ſine protectione ꝛ au/
xilio dei ſummū bonum perficere confidunt. xxiiij.q.iij.
quidam.ꝛ.pelagiani.ex de here.ad noſtrū.ꝭ.v.in clemē.
ſublhſſime dirigetur.)Ecce homo qui nō poſuit deū ad/
iutorem ſuū. ſʒ ſperauit in multitudine diuitiarum ſua/
rum.ꝛ preualuit in vanitate ſua.❡ ꝭ Contra hanc ſu/
perbiam Dauid ps.cxx. Domine non eſt exaltatum cor
meū:neqʒ elati ſunt oculi mei. Neqʒ ambulaui i magnis
neqʒ in mirabilibus ſuper me. Si non humiliter ſentie/
bam ꝛc.Et iterum.ps.c. Non habitabit in medio dom⁹
mee qui facit ſuperbiam. Iterum orat. Non veniat mihi
pes.ſcʒ affectus ſuperbie. ſciens quia deus ſuperbis reſi
ſtit. Iac.iiij.ꝛ.j.Pe.v. Sed notādum quare ſingulariter
dicatur ꝙ deus ſuperbis reſiſtat. Alia namqʒ vitia vel in
Cur de⁹ reſiſtere dicat ſupbis. vnūquēqʒ delinquentium tantūmodo retorquentur.vel
in ſuos participes.i.in alios hoies vident admitti. Hoc
vero ꝓprie pertingit ad deum:ꝛ cum ſpecialiter dignuʒ
eſt habere contrariū. Item q: ſicut deus dicit/Ego ſum
Exo.iij. Io.viij. Ita ois ſuperb⁹ dicit/Ego ſum ſcʒ bon⁹
ſapiēs/pulcher/nobilis/diues.Apoc.iij.ꝛ ſupra vbi alia.
ꝛ ſic quodāmodo deum ſe facit.ſicut ſathan deo ſimileʒ
ſe eſſe voluit.Eſa.xiiij.Unde Ezech.xxviij.Dixiſti. Deus
ego ſum.ꝛ in cathedra dei ſedi. Hanc ſupbiam luciferi
chriſtus ſua humilitate curauit. Ille dicit/in celū conſcē
dam.Eſa.xiiij.Iſte dicit.in ps.cxlij. Humiliata eſt in ter/
ra vita mea. Ille dicit/Ero ſimilis altiſſimo. Iſte quū in
forma dei eſſet:ſemetipſum exinaniuit ꝛ humiliauit for/
mā ſerui accipiēs. Phil.ij. Ille dicit.Eſa.xiiij. Sup aſtra
dei exaltabo ſoliū meuʒ. Iſte dicit.Mat.xj. Diſcite a me
q: mitis ſum ꝛ humilis corde. Iſte dicit. Neſcio dominū:
ꝛ iſrael nō dimitto.Exo.v. Iſte dicit/Si dixero quia non
noui eū:ero ſimilis vobis mendax. Io.viij. Quidam fra
ter ꝓbatiſſimo ſeni cōfeſſus eſt. vitio carnis ſe grauiſſi/
me impugnari. Nā ɔtra vſum nature deſiderio patiēdi
magis ꝙ inferēdi ignominiā intolerabili eſtu libidinis
vrebatur. Uide qđ no.xxxij.q.vij.adulterij.in gloſ.ij. Cui
ſenior originē morbi preuidens grauiter ingemiſcēs ait.
Tā nequā ſpūi tradi te dñs nequaꝙ pmiſiſſet niſi aliqđ
blaſphemaſſes in eum.qđ ille cōfeſſus eſt. ſcʒ in dei filiuʒ
Indicia ſupbie. ſe cogitatione impia blaſphemaſſe.❡ H His indicijs
ſupbia agnoſcitur. Ineſt primit⁹ in loquela eius clamor.
In taciturnitate amaritudo. Excelſus ꝛ effuſus in leti/
tia. Riſus irrationabilis. In ſerietate triſtitia. In reſpō
ſione rancor. Facilitas in ſermone. Uerba paſſim ſine vl
la cordis grauitate erumpentia. Expers patiētie. Incō/
paſſiuus. Audax ad cōtumelias irrogandas. Ad tolerā
dum puſillanimis. Ad obediendūʒ difficilis.niſi in quo
eum deſiderium ſuū voluntaſqʒ preuenerit. Ad recipien
dam exhortationē implacabilis. Ad reſecandas volūta/
tes infirmus. Ad ſuccūbenduʒ alijs duriſſimus. ſempqʒ
ſuas definitiones ſtatuere cōtendens:ipſe vero nequaꝙ
cedere alterius acquieſcens. Et ita fit vt incapax cōſilij
ſalutaris effectus/ſuo potius credat ꝙ iudicio ſeniorū.
Nullo modo poterit in aia virtutum ſtructura conſurge
re:niſi prius iacta fuerint vere humilitatis in corde no/
ſtro fundamina: que firmiſſime collocata perfectionis ꝛ
charitatis culmen valeant ſuſtinere. ita videlʒ vt primū
fratribus noſtris humilitatem veram intimo cordis ex/
hibeamus affectu:in nullo ſcʒ acquieſcentes eos contri/
ſtare vel ledere. qđ nullatenus poterim⁹ implere: niſi re/
nūtiatio vera/que in expoliatione omniū facultatum ac
nuditate conſiſtit:in nobis fuerit chriſti amore fundata.
Deinde obedientie iugum et ſubiectio ſimplici corde ac
ſine vlla fuerit ſimulatione ſuſcepta. ita vt preter abba/
tis mandatum nulla penitus voluntas viuat in nobis.
Quod nō alius poterit obſeruare:niſi qui non ſolum ſe
mortuū huic mundo/verum inſipientem iudicauerit ac
ſtultum vniuerſaqʒ que fuerint a ſenioribus imperata/
ſine vlla diſcretione perficiat ſacroſancta ea credens ac
diuinitus ꝓmulgata. hucuſqʒ Ioā.caſſ.❡ Superbia eſt
timor animi repletus ſanie. Aduētum ſupbie xenodoxia
nuntiat. Ne dederis in ſupbiam animā tuam:ꝛ non vide
bis phantaſias horribiles. Anima ſupbi derelinquitur a
deo:ꝛ demonū efficitur gaudium. Per diem conturbat
cogitationū formidine.ꝛ vmbram auiū expaueſcit. Uox
folij ſuperbo fauorem incutit. Superbus monachus ar/
bor ſine radice:ꝛ non ſufferet impetus ventorum. Quā
do conſcenderis in virtutum culmina: tunc tibi cautela
plurima neceſſaria eſt. Qui eñ in pauimento ceciderit:
velocius ſurgit. Qui vero ab alto corruet:mortis pericu
lum ſuſtinet. ❡ Egidius. Beatus qui abſcondit reue/
lationem dñi. quia nihil occultum qđ non reuelet deus
quū vult. Siquis eſſet ſanctior: in hoc mundo:ꝛ reputa/
ret ſe viliorem de mūdo:in hoc eſſet humilitas. Humili/
tas neſcit loqui. ꝛ patientia nō audet loqui. Humilitas
mihi eſſe videtur quaſi fulgur. Sicut enim fulgur facit
percuſſiones terribiles:ꝛ poſtmodum nihil poteſt inue/
niri ex eo.ſic humilitas diſſipat omne peccatuʒ:ꝛ eſt ini/
mica ois peccati:ꝛ facit homineʒ ſeipſum nihil reputari.
Per humilitatē inuenit homo gratiā coram deo ꝛ paceʒ
cum hoibus. Sicut eñ ſi aliquis magnus vellet mittere
filium ad aliquē locuʒ:nō poneret eum ſuper equū indo
mitum iroſum ꝛ calcitroſum:ſed ſuper equū manſuetū
ꝛ ſuauiter ambulantem.ſic deus nō ponit gratiam ſuaʒ
in ſuperbis:ſed humilibus. Chryſo. Humilis a nulla ca/
pitur paſſione.non ira hunc moleſtare poteſt.non glorie
cupido.non emulatio.non zelotypia. Aug. Pergite viā
pede humilitatis. Ipſe exaltat humiliter ſequentes:quē
deſcendere non piguit adiacentes. Aug. Alta flectuntur
ꝛ vacua replentur. Nūquid qui humilibus dat gratiam:
humili aufert datam: Iaco.iiij. Ergo argumentū ſupbie
eſt ſubtractio gratie.in ps.xviij. Et emundabor a delicto
maximo.gloſ.i.ſuperbia. Eccli.x. Eſt odibilis coram deo
ꝛ hominibus ſupbia.ꝛ.j. Quid ſupbis terra ꝛ cinis: ꝛ.j.
Initium ſupbie hois apoſtatare a deo. qm̄ ab eo qui fe/
cit illum receſſit cor eius. qm̄ initium ois peccati eſt ſup/
bia.qui tenuerit illam adimplebitur maledictis.i.vitijs.
Interlinearis gloſ.dicit. De ſupbia naſcūtur ſchiſmata/
hereſes/detractiones/inuidia/verboſitas/iactantia/cō/
tentiones ꝛ hmōi. Eſa.xxviij. Ue corone ſupbie effraym
Sap.v. Quid profuit nobis ſupbia: dicūt dānati. Eccli.
iij. Synagoge ſupboꝝ non erit ſanitas. Duriſſimū verbū
contra ſupbos/ꝙ hoc vitium nō ſanatur. Uitium ſupbie
caput eſt ſerpentis antiqui. Geñ.iij. Ipſa conteret caput
tuuʒ. Serpens modica percuſſione capitis extinguitur.
Hiero. Lubricus eſt antiquus ſerpens.niſi capite tenea/
tur:totus ſtatim elabitur. Caput vitioꝝ ſuperbiam fuge
re debemus.de quo capite/Non eſt caput nequius ſuper
caput colubri. Eccli.xxv. Extincto hoc capite facile alia vi
tia extinguūtur. Chryſo. Tolle hoc vitium/ vt nō velint
hoies hoibus apparere:ꝛ ſine labore omnia vitia reſecā
tur. Dauid Goliath in fronte percutit ꝛ occidit. j.Regū
xvij. Et(ſic eñ interpretatur Dauid/manu fortis.)ſup/
biam extinguit.ꝛ iſrael.i.aia videns deū liberat.❡ Su/
perbia turris Babel eſt:que vult celum ptingere. Geñ.
xj.quia ſupbia precipue celeſtes ꝛ ſpirituales ꝛ religio/

Digitized by Google

ſos impugnat. ⁊ magnam partem deijcit.p̄s.xc. Unde a
dextris cadunt decē milia. Superbia natione celeſtes im
petit mentes. Et frater Jacobus tudertinus ait. Super-
bia in celis ſedet: humilitas in ſterquilinio. ſup̄ illud p̄s
xviij. Si mei nō fuerint do. tunc imacu.ero. ⁊ emū. a deli.
maximo. Dicit glo. Uitium ſup̄bie vltimū redeuntib⁹ ad
dn̄m: ⁊ p̄mū recedentibus. Alijs vitijs fugientibus ſu-
perbia in campo remanet: nō ceſſans ab impugnatione
hoīs quādiu viuit. Item ſuper p̄.e.v. Tunc imaculatus
ero. gloſ. Superbia eſt initiū ⁊ cauſa oīs peccati. qua qui
caret vere eſt imaculatus. Job penult. Ipſe eſt rex ſuper
omnes filios ſup̄bie. Grego. Euidentiſſimū ſignū repro
boꝝ ſuperbia eſt. humilitas electoꝝ. Quū ergo quis eaꝫ
habere cognoſcitur: ſub quo rege ſit vel militet inuenit.
Sup̄bus imago diaboli eſt per ſimilitudinē ⁊ eius cha-
racterem portat. Apoc. xix. Grego. Apoſtate angelo ho-
mo ſimilis efficitur: dum homo hoībus ſimilis eſſe dedi-
gnatur. Prouerb. xiij. Inter ſup̄bos ſemper iurgia ſunt.
In p̄s. i. In cathedra peſtilentie non ſedit. gloſ. Peſtilen
tie eſt morbus late peruagatus: quo pene oēs inuoluun
tur. hic eſt amor dominādi: quo vix caret aliquis. quoniā
pauci euadunt quibus libido dominādi nō dn̄ct. Bern̄.
Fornicator ſemetipſm̄ dehoneſtat. Iniurioſus proximuꝫ
moleſtat. Elatus quātum in ſe eſt deum inhonorat. Glo-
riam meā alteri non dabo. Eſa. xlij. ait dn̄s. Et ſuperbus.
Et ego eam mihi etſi non dederis vſurpabo. Job. xxxi.
Oſculatus ſum manū meā ore meo. q̄ eſt iniquitas maxi
ma. quia victorie ſui gratiā negare cōuincit. ad Roma.
vij. Uictoria aūt per Jeſum chriſtuꝫ. quiſquis ſibi tribuit
qđ operatur. Item Greg. Quū omnia vitia a deo fugi-
ant: ſola ſup̄bia ſe deo opponit. Sup̄ illud Job. xv. Pin-
gui ceruice armat⁹ eſt. Ceruix eſt opulenta ſup̄bia afflue
tibus rebus. Augu. Uermis diuitiarū ſuperbia eſt. Item
Greg. Quāto coram hoībus eſt glorioſior: tanto coram
deo ⁊ angelis eius eris vilior. Amos. vi. Deteſtor ego ſu-
perbiā. Prouerb. vi. Odit deus oculos ſublimes. Hugo
de ſancto victore. Sup̄bia aufert mihi deum: inuidia p-
ximū: ira meipſm̄. Greg. Propter magnū pctm̄ ſuperbie
deus humilis venit. Phil. ij. Iſte ingens morbus aiaruꝫ
oīpotentem medicū de celo adduxit: vſqꝫ ad formā ſerui
humiliauit: cōtumelijs egit: ligno ſuſpendit: vt ſalute tā
te medicine curaretur hic tumor. Erubeſcat hō eſſe ſup̄-
bus: ꝑpter qđ factus eſt humilis deus. Eſa. v. Humilia-
bitur vir: ⁊ oculi ſublimium deprimentur. Hiere. li. Ecce
ego ad te mons peſtifer. Abdi. i. Si exaltatus fueris ⁊c.
p̄s. xxx. Retribuet abundanter facientibus ſuperbiam.
¶ I Cadit per ſup̄biā lucifer de celo. Eſa. xiiij. xvi. q. ij.
viſis. xl. di. quelibet. Adā de paradiſo. xl. diſt. p. c. quelibet.
⁊ c. adam. de pe. di. ij. §. romanos. v. adam. ⁊ v. item ſine
charitate. ⁊ c. quō. c. p̄nceps. c. qm̄. Saul de regno. i. Reg.
xv. de pe. di. ij. fugerat. Cayn a dei gr̄a. q: ſuperbus pctm̄
noluit cōfiteri. Gen̄. iiij. de pe. di. i. §. ex his. v. cayn quoqꝫ
⁊ c. ſerpens. Roboam priuatur decem tribubus. qui ait.
Minimus digitus meus groſſior eſt dorſo patris mei.
iij. Reg. xij. vij. q. i. deniqꝫ. Sennacherib punit. Eſa. xxxiij.
Sup̄bia tua aſcendit ⁊c. Nabuchodonoſor. Daniel. v. de
pe. diſ. i. §. ex his. v. nabuchodonoſor quoqꝫ. c. quē ob rem.
Et Holofernes. Judith. vi. ⁊ xiiij. ⁊ xv. Et Aman. Heſter
vij. Antiochus. ij. Macha. ix. Phariſeus. Luce. xviij. Pe-
trus p̄ſumens. Matth. xxvi. l. di. fidelior. Prouerb. xv.
Abominatio dn̄i eſt oīs arrogans. Sap. iiij. Dirūpet de⁹
inflatos. Super illud. i. Macha. vi. de Eleazaro elephā-
tem interficiente. ⁊ ab eo oppreſſus eſt. gloſ. Sub hoſte
quē occidit moritur: qui de culpa quā ſuperat eleuatur.
Grego. Ualde male dijudicant: qui ad mercedem coruꝫ
ſufficere humanos fauores putāt. Itē. Quū ꝑ bono ope
laus trāſitoria q̄rit: res eterna retributiōe digna vili p̄e
cio vendit. Job. xviij. Cōſumat brachia ipſi⁹ p̄mogenita
mors. gloſ. ibi p̄mogenita mors eſt ſup̄bia initiū oīs pcti
gloſ. ſup̄ illud Jo. vi. Hec eſt volūtas ei⁹. De tumētib⁹ pe-
rit. de puſillis nihil. Eccl. iij. Synagoge ſuperborū non
erit ſanitas. Job. xvi. Cūctis dieb⁹ vite ſue ſup̄bit impi⁹.
Aug. Nemo inſanabilior eo qui ſibi ſanus videt. Bern̄.
Scio lōge eſſe a ſalute membrū quod obſtupuit: ⁊ egrū
ſe non ſentientem periculoſius laborare. Seneca. Ideo
ad ſanitatem difficulter ꝑuenimus: q: nos egrotare ne-
ſcimus. Sup̄bus nō videt. Aug. Tumor claudebat ocu-
los meos. ⁊ ideo non timet. Timor dn̄i ſanctus oēm tu-
morem expellit. ⁊ cuſtodit oīa illa bona que nō poſſunt
dici nec cogitari. qđ donū quia magnū eſt paucis datuꝫ
eſt. Qui nō timet: oſtendit ſe nō habere quod perdit. Ti
mor dei regit homies: ⁊ facit eos venire in gratiam dei.
quā ſi homo habet: timor dei conſeruat eam. ⁊ ſi non ha
bet. facit ad eam ꝑuenire. Omnes creature que cecide-
rūt nunq̄ cecidiſſent: ſi h̄ donū habuiſſent. Eccl. xxvij.
Si non in timore dei firmaueris te inſtanter: cito ſubuer
tetur domus tua. Hoc ſanctū donū nō eſt niſi ſanctoꝝ et
ſanctarū. ⁊ qn̄ aliquis eſt magis gratioſus: magis eſt hu
milis ⁊ timoratus. ¶ L Species ſup̄bie due ſunt. Una
eſt interior: altera exterior. Interior in ſuperbiam intelle Sup̄bie
ctus ⁊ ſup̄biam affectus diuiditur. Sup̄bia intellect⁹ ſpēs.
quatuor habet ſpecies. Prima laborant philoſophi dicē-
tes. p̄s. xi. Labia noſtra a nobis ſunt. quis noſter domin⁹
eſt? Secunda ingrati. quia putant ſe habere bona pro
meritis. Bern̄. Exaggera quęuis merita: ⁊ extolle ſudo-
res. p̄s. lxij. Melior eſt miſericordia dn̄i ſup̄ vitas. Con-
tra hanc Paulus. i. ad Cor. xv. Gratia dei ſum id quod
ſum. ⁊ ſupra dixi. ⁊ p̄s. cij. Qui coronat te in miſericordia
⁊ miſerationibus. Tertia q̄ magn⁹ eſt ⁊ magnū ſe repu-
tat. qđ eſt maxima in intellectu ſuperbia. qđ apparet per
cōtrariam eius virtutem. De qua Bern̄. Magna eſt ⁊ ca-
ra ⁊ rara virtus ꝑfecto mirabilem te apparere: ⁊ contē-
ptibilem reputare. ego hoc ceteris virtutibus mirabili⁹
iudico. Et iterum idem. Magna prorſus ⁊ rara virtus
humilitas honorata. Et Chryſo. Hoc de magnū ⁊ mira
bile eſt: ſi is qui vere magnus eſt nihil de ſe magna ſen-
tit aut loquitur: ſed omniū ſe vltimuꝫ iudicat. Prouerb.
xxvi. Uidiſti hoīem ſapientē ſibi videri: magis illo habe-
bit ſpem ſtultus. Et talis deo ingratiſſimus eſt. q: de ſuo
beneficio gloriatur. Bern̄. Nūquid perit quod datur in-
grato? Quarta ſpecies eſt q̄ talis nō vult ſibi parem vi-
dere: ſed ſolus ſuper oēs ſedere. Adde hic quod ſcripſi ſu
pra in. §. primo. v. Item Greg. De hoc Hieronymus lo-
quens cōtra prelatos. Diuici patrimonij dāna conquiri-
tis: dum ſoli vultis in eccleſijs potentari. Non ſic Abraā.
Gen̄. xviij. Loquar ad dn̄m quū ſim puluis ⁊ cinis. Ubi
Greg. Aperte cernimus in quo loco ſe poſuerat: q̄ ſe pul
uerem ⁊ cinerem etiam quū loqueretur dn̄o eſtimabat.
Qua ergo pena feriendi ſunt: qui ad ſumma nō proficiſ-
unt: ⁊ de infimis ſe extollunt. Bern̄. Noli te cōparare ma
ioribus: noli minoribus: noli alicui: noli vni. Qui enim
ſcis an minus ille cuius vitam ſceleratiſſimā ac ſingula-
riter feridam horres: ⁊ ꝑpterea ſpernis: melior te in ſe q̄-
dem futurus ſit: in deo vero iam ſit? Recūbe ergo in loco
nouiſſimo. Luce. xiiij. Idem. In anima non eſt timenda
quātalibet humiliatio. Horrenda autem nimiūqꝫ pauē-
da vel minima p̄ſumpta erectio. ſicuti ſiquis ingredit
per oſtium baſſum: nō eſt periculum quātumcūqꝫ ſe incli
nauerit. nocet autem plurimū: ſi plus q̄ menſura oſtij pa
titur te erexeris ⁊ impingas ⁊ conquaſſato capite colli-
daris. Bern̄. Phariſeus exufflauit miſericordiam: dum
diſſimulauit miſeriam. Luce. xviij. Item Bern̄. Nolo vt
nuſq̄ arbitreris lucere ſolem cōmunem: niſi in cella tua.
nuſq̄ eſſe ſerenū: niſi penes te. nuſq̄ operari gratiā dei:
niſi in ꝯſcientia tua. Malo te cogitare vbiqꝫ eſſe ſerenū
niſi apud te: ⁊ peius de te q̄ de alio eſtimare. Sup̄ illud
Matth. v. Qui autē dixerit fatue ⁊c. gloſ. Non modicus
furor eſt quē deus ſapiētie ſale cōdiuit infatuatū dicere:
⁊ ſalienti deo derogare. Item Bern̄. Qui ꝑfecte examī-
nando ſemetipſm̄ intelligit: ſuo pctō nullius pctm̄ exiſti-

Digitized by Google

mat malus: quod nō fuit ſuū intellexit. ¶ Timēda etiā
eſt ſuperbia in affectu. Unde ⁊ dñs diſtulit incarnari: vt
preſumptio ceſſaret humana: que nec naturalem nec ſcri
ptam legem per ſe poterat adimplere. Propter hoc etiā
deus aliquoties permittit aliquos cadere in aliqḋ mor
tale: vt non preſumant. Aug. Audeo dicere ſuperbis eſſe
vtile cadere in aliquod mortale apertum peccatū. vnde
ſibi diſpliceāt: qui ſibi iam placēdo ceciderūt. Salubri⁹
eīm Petrus quādo fleuit ſibi diſplicuit: ꝙ placuit quum
preſumpſit. Ad hoc. l. di. conſiderandum. ⁊ c. fidelior. Itē
Augu. ſuper ps. xxx. Infirmata eſt in paupertate virtus
mea ⁊c. Non firmaretur (inquit) niſi infirmaretur. Mul
tos impedit a firmitate preſumptio firmitatis. Itē Gre
go. Dauid cadente nemo ſuperbiat. j. q. vij. ſiquis omnez.
de pe. di. iij. ille rex. ¶ L De ſpeciebus pſumptiōis. Una
Preſum eſt quū aliqs preſumit quod alij non preſumūt. vt in opi
ptionis nionibus/ in conſcientia/ ⁊ in audacia extreme vite/ in ſ
ſpēs. infirmo tempore ⁊ carnali aggrediens perfectorū ſemi
tas de egypto. qui fuerunt gigantes: nos vero locuſte.
Numeri. xiij. in fi. Alia ſpecies/ quādo aliquis cōfidit et
pſumit de viribus ſuis vel ſciētia vel amicis. Hiere. xvij.
Maledictus homo qui cōfidit in hoīe ⁊c. Eſa. xxxvj. Ec
ce ↄfidis ſuper baculum ⁊c. xxiij. q. iij. §. j. Tertia/ quādo
aliquis pſumit de victoria/ qui adhuc eſt ī bello. iij. Reg.
xx. Non glorietur accinctus ⁊c. Et vocat gloſ. accinctum
illum qui adhuc eſt in armis ⁊ in acie. diſcinctum vero: q̄
victor eſt ⁊ arma depoſuit. Et ideo dixit quidā pater fra
tri dicenti ſe mortuū. Et ſi tu mortuus es: diabolus mor
tuus nō eſt. Greg. Quis vero tute poteſt laudari: qui et
de preterito meminit ſe habere qḋ doleat: ⁊ de futuro vi
det ſibi ſupeſſe quod timeat? Alia quādo quis de perfe
ctione preſumit: qui adhuc in inchoatione eſt. ps. lxxvj. et
dixi nūc. Greg. Si a bonis inchoatis nolumus laſſeſce
re: neceſſe eſt vt ſemꝑ credamus nos ichoare. Alia quū
de pctō preſumit exire quum voluerit. Eccli. xxix. Repro
miſſio nequiſſima multos perdit. De ſuperbia exteriori
que apparet in ipſo corpore hoīs/ in equis/ in ornatu/ in
amplitudine familie/ in cōuiuijs/ in edificijs/ in vtenſili
bus/ ⁊ libris deauratis/ require in ſumma de vitijs. ⁊ te
tigi ſupra in defectib⁹ prelatorꝫ in iſta parte. ij. in. §. ſepti
ma. in pn. ⁊ in fi. ⁊ in. §. nūc autem. ℣. offendunt. ar. xvj. et
tangam inferius. ¶ Eſt autez ſuperbia membrorꝫ/ oris/
colli/ oculorꝫ/ pedum/ ⁊ manuū. De ſuperbia oris ps. xj.
Diſperdet domin⁹ vniuerſa labia doloſa ⁊ linguam ma
gniloquā. Prouer. xiiij. In ore ſtulti virga ſuperbie. xlvj.
di. c. j. de pe. di. ij. ſi eīm inquit. poſt. v. colum. ℣. hi ſunt fon
tes. ibi. Superbia eīm vanitatis loquūtur. ⁊. j. Totus eo
rum ſermo ſuperbia eſt. De extollentia oculorꝫ. Eccl
xxiij. Extollentiam oculorꝫ meorꝫ ne dederis mihi. Pro
uerb. vj. Odit deus oculos ſublimes. De ſuperbia cer
uicis vel colli Job. xv. Cucurrit aduerſus deum extento
collo. ps. cxxviij. Dñs iuſtus concidet ceruices peccatorꝫ.
De ſuperbia ceterorꝫ membrorꝫ Eſa. iij. Pro eo ꝙ eleua
te ſunt filie ſion: ⁊ ambulauerūt extento collo: ⁊ nutib⁹
oculorꝫ ibant: ⁊ plaudebant ⁊ ambulabāt pedibus ſuis:
⁊ compoſito gradu incedebāt. ¶ Narrat Jo. caſ. in lib.
coll. collatione. j. Sereni de ſpūalibus nequitijs/ ꝙ ſunt
quidam demones dicti cacubi hoīes inficientes: vt nunc
ſe erigant quodam inani tumore ſupra proceritatem ſui
corporis: nunc vero ſe velut accliues ⁊ humiles ſubmit
tant. Qui vero demones ſupra gentem vanigloriosam
Hiſpano Hiſpanam ſupra ceteras nationes: que de ſordibus bar
rū ianis be ⁊ capitis ⁊ manuū ⁊ vnguiū gloriatur: plenū dñium
gl'ioſa. acceperunt. qui cōmuniter a talibus demonibus agita
ti pſertim eorꝫ nobiles nūc caput inclinant. nunc eleuāt:
oculos trans celum leuant. xxxvij. di. nōne. nūc in terram
defigunt: neminē recte vix inſpicientes. cum medio ſant
ore: vix loquelā pronūtiātes. pedes obliquāt pocula: nō
facientes greſſus rectos. cōtra id. xlix. diſ. c. ij. ℣. claudus.
totos ſe torquēt ſiue eq̄tātes. ſiue peditātes. brachia nu

da etiā mulierculę nobiles extendūt. man⁹ ad latus po
nūt. tibias ſuꝑ alias tibias vel genua ponūt diſcriminati
⁊ incompti. ⁊ quidam compti nimis compti ⁊ cometi
incedunt: capillaturam ⁊ ligaturā in ea ſicut muliercule
facientes: ⁊ pannos longos per luta ducentes: lendes et
pediculos in ceſarie ⁊ barbis habentes. Contra apoſto
lum. j. ad Corꝫ. xj. Uir quidem ſi comam nutriat: ignomi
nia eſt illi. ab vna parte ſciſſa tunica latus aperte portā
tes: ſtercus in capite/ ⁊ aurū in pedibus baiulantes: bra
chia vſqꝫ ad cubitum diſcooperta habentes. aliqui ex la
ſciuia camiſijs nō vtentes: ſotulares deauratos cum ro
ſtris longis ⁊ recuruis habentes: ſoderaturas mantella
torum ſiue de vario ſiue de pellibus albis cuniculorꝫ ſu
pra latus ſiniſtrū cubiti hoībus oſtendentes: caudas re
tro in capillis ⁊ barbis ⁊ manicis habētes: capillos bar
barum diuidentes ⁊ complectentes: ⁊ alijs abſqꝫ nume
ro geſticulationibus corporeis ⁊ actibus ſuꝑbie ⁊ vane
glorie abutentes: ⁊c in ſuis peſſimis moribus et vitijs
gloriantes. Contra quos Jaco. iiij. Nūc autem exultatis
in ſuꝑbijs veſtris. Et poeta. Gloria peccati nulla petēda
tibi. ex. de exceſ. p̄la. quā ſit. ¶ Contra ſuperbiam eorum
ſcꝫ qui vix alios dignātur reſpicere rectis oculis: multū
debet homo timere a ſuperbia ſua ne pcipitet ipſuz. Ca
ue ſemꝑ a teipſo. Non eſt pfecta ſecuritas hoī: dum eſt in
ter inimicos ſuos. Inimicus vero eſt caro noſtra ⁊ ſuꝑ
bia noſtra. ⁊ ipſam cum demonibus ſemꝑ eſt aduerſaria
anime noſtre. Maiorem ergo timorem debet homo hre
de ſuperbia ſua: ne precipitet eum ꝙ de re alia mūdi. Im
poſſibile eſt ꝙ homo poſſit ad gratiam dei ꝑuenire ſine
ſancto timore ⁊ humilitate. quā ſiquis nō habet: ſignuz
eſt pereundi. Adde hic qḋ ſcripſi. ſ. in ar. lxxxiiij. in. §. ſunt
autem. ℣. frater egidius. Hic timor ⁊ humilitas facit fle
ctere caput vſqꝫ ad terram ſub iugo obedientie. ⁊ quāto
quis plus timet ⁊ humilis eſt: plus orat. Magnū autem
eſt cui datur gratia orationis que ipſam fouet humilita
tem. Opera autem hoīs quantūcūqꝫ videantur magna
nō ſunt ſm eſtimationē hoīs: ſed ſm eſtimationem dei: ⁊
ideo ſemꝑ timēdum eſt. ⁊ caput coram deo humiliandū.
Totum meritum ex humilitate filia charitatis procedit.
Greg. Superbia in oculis pncipatur ſpecialiter. ⁊ pma
ſibi corrūpit humani generis membra: que initiū eſt oīs
peccati. Eccli. x. Prouerb. xxx. Generatio cui⁹ excelſi ſunt
oculi. ¶ M Contra ſuꝑbiam ornatuū ⁊ veſtium. Eccli
xj. In veſtitu ne glorieris vnq̄. j. ad Timo. ij. Similiter ⁊
mulieres in habitu ornato cū verecūdia/ ⁊ ſobrietate or
nantes ſe: non in tortis crinibus/ aut auro/ aut margari
tis/ vel veſte precioſa. gloſ. Mulieres dicit ornari in ha
bitu ornato. i. cum religione ornante eas. Uult eīm apl's
eas eſſe ornatas virtutibus. ⁊ cum verecūdia vultus. vt
nō ſint attrite frontis: vt meretrices. nec tortis crinib⁹. i.
criſpis illis tortis auro ⁊ margaritis. Itez. j. Pe. iij. ibi.
Quarū nō ſit extrinſec⁹ capillatura aut circūdatio auri
aut indumenti veſtimentorꝫ cultus ⁊c. gloſ. Serico ⁊ pur
pura indute chriſtum videre nō poſſunt. Auro ⁊ marga
ritis ⁊ monilib⁹ ornate ornamenta cordis ⁊ pectoris ꝑdi
derunt. Et ſi petrus admonet mulieres coercendas et
moderandas: que excuſare poſſunt cultus ſuos per ma
ritos. ar. de ↄſe. diſt. v. c. fucare. quāto magis id obſerua
re nefas eſt virginem cui nulla ornatus ſui competit ve
nia. Luce. xvj. Homo quidam erat diues qui induebatur
purpura ⁊ byſſo. gloſ. iterlinearis. Hoc nō niſi ad inanē Ueſtiuz
gloriam. Grego. in homi. Nemo veſtimenta precioſa niſi luxus ar
ad inanem gloriam querit. ⁊ vt honorabilior ceteris vi guitur.
deatur. ⁊ ꝙ ꝑ ſola inani gloria fiat res teſtatur: q: nemo
vult precioſis veſtibus vti vel indui vbi a nemine poſſit
videri. Indutus erat Joānes pilis camelorꝫ. Matth. iij.
vbi Greg. Niſi cultus precioſus in culpa eſſet: non tam
ſignanter diceretur ꝙ diues idutus purpura torqueretur
apud inferos. Et Joānes indutus erat pilis camelorū.
Deus pmis parentibus tunicas pelliceas fecit. Gen. iij.

Digitized by Google

non ſericeas. de pe.diſt.i.adam poſt culpam. poſt.c.ſicut. vbi dicit Ambro.de adam eiecto de paradiſo. Statim tunicā veſtiuit eum/ſcʒ deus/pellicea nō ſericea. Aug. Fateor: de precioſa veſte erubeſco. Job.xv. Saccum conſui. Jone.iij. Niniuite ⁊ rex veſtiri ſunt ſaccis. Et Achab rex indutus eſt cilicio ⁊ ſacco.de pe.diſt.iij.achab rex. Ueſtis velamen eſt exterius.virtutes velamina ſunt anime. de peni.diſt.ij.§.romanos.c.ſapiens. ⁊.ib. vt cognouerunt. ſup illud Jo.vi. Et eū qui venit ad me nō eijciam foras. gloſ. Sup̄bus meretur foras eijci: qui nihil habet de bono interiore. Joā.viij. Si ego glorifico meipſum: gloria mea nihil eſt. Bern. Inueniūt curioſi quo delectentur: ⁊ non inueniūt miſeri quo ſatientur. Cum periculo aie ſue acquirunt vnde oculos hominū paſcunt. Aug. Ecce oia pulchra ſunt cum impijs: ⁊ ipſi ſunt turpes. ¶ Accidit φ cuidam regi p̄bs in barbam expuit.que cum miniſtri regis vellent occidere:p̄hibuit rex. ⁊ queſiuit ab eo q̄re hoc feciſſet.qui reſpondit.φ quū alia loca purpura ornata eſſent:nō inuenit locum turpiorē vbi ſpueret. Quod rex audiens cōpunctus eſt. Bern. Uis purpura illuſionis eſt/poſtq̄ in ea dn̄o illuſum eſt. Jo.xviij. Apocal.xvij. Mulier circūdata erat purpura. Eſa.iij. Decaluabit dominus verticem filiarū ſion: ⁊ dn̄s crinem earum nudabit. In die illa auferet dn̄s ornamētum calciamentorum et lunulas. Lunula eſt genus moniliū. p̄prie ſunt auree bulle dependentes ad ſimilitudinē lune. vnde lunulatus lunulis ornatus. Huguitio. Et torques.i.ligamentum tortum/aureus circulus circa colluʒ a collo vſq; ad pectus deſcendens.ſic dictus quia ſicut tortus. ⁊ eſt ornamentū virorū. vnde torquatus torque ornatus. Hug. Et monilia. Monile vel munile eſt ornamētū pectoris mulieris. nō hiſpanarū immūdarum:quarū plurime maxime plebeie diſcooperiūt pectus ⁊ vbera.q: muniat pect⁹ mulierum:ne leccatores poſſint immittere manū in ſinū earū. Hug. Et armillas.i.torques.brachiale dextrochirium. ⁊ ſunt p̄prie virorum ab armorum virtute collate. Hug. Et mitras. Mitra eſt pileum phrygium caput protegens. q̄le eſt ornamentū capitis deuotarum. Sed pileū virorū eſt. mitra feminarū. Uel etiam mitra eſt epiſcoporum. ex̄ de priuil. vt apl̄ice.li.vi. Hug. Et diſcriminalia. Diſcriminalia ſunt q̄bus crines diuiſi religantur. q: caput a viro diſcernāt vel crines inter ſe. Et perichelides. Perichelis.idis. eſt ornamentū mulierum circa brachia vel potius circa crura:quo greſſus earū ornatur. Et murenulas. Murena vel murenula dicitur ornamentū feminarū. quod ſcʒ auri metallo laſciua quadam inflexi ordinis contexitur in ſimilitudinē murene ſerpentis.q̄d ad colluʒ ornandū aptatur. interdum auri et argenti contexitur virgulis. Hug. Olfactoriola. Olfactoriū eſt vas vnguentarium muliebre:in quo odoramenta geſtantur. ⁊ inde olfactoriolum diminutiuū. Et inaures. hec inauris.i.annulus qui i aure p̄forata olim geſtabatur. Et nūc etiā in hiſpania maxime in frontaria a multis dn̄abus portatur chriſtianis.ſed plus a mulieribus ſaracenorum ⁊ iudeoruʒ. Et ſindones. Sindon vocatur lineū amictoriū feminaruʒ: quo humeri teguntur.de ↄſe.diſt.i.nemo. Et pallia. Pallium eſt quo miniſtrantiū ſcapule teguntur. ne dum miniſtrant impediti currant. Et linteamina.de conſe.diſt.i. nemo. ⁊.di.ij.ſi per negligentiā. Linteum.i.velum. ⁊ inde hoc linteamen q̄d in lecto ſternitur. Et theriſtra. Theriſtrum eſt quoddam genus muliebris veſtis ſubtilis eſtiualis ⁊ ſtricte viſui peruia. Therias em̄ eſtas d̄r. ¶ Cōtra talem vanā gloriam veſtium. Chryſo. Formoſum eſt apparere.formoſius eſt eſſe. Item Matth.xi. Qui mollibus veſtiuntur: in domibus regum ſunt.xxi.q.iiij.c.i. vbi Greg.in homil. Nemo autē exiſtimet in luxu atq; ſtudio precioſarū veſtium pctm̄ deeſſe.q: ſi hoc culpa non eſſet: nullo modo Joannem dn̄s de veſtimenti ſui aſperitate laudaſſet. Et nequaq̄ Petrus feminas a precioſarū veſtium appetitu compeſceret.i. Pe.iij.dicēs. Non in veſte precioſa. ⁊ Matth.iij. Joānes indutus erat de pilis camelorum.gloſ. Seruus dei nō debet habere veſtimentū ad decorem vel ad delectationē:ſed tm̄ ad tegumentū nuditatis. Contra veſtium ſingularitatem ⁊ extraneitatem. Sopho.i. Uiſitabo ſup omnes qui induti ſunt veſte peregrina. Contra multitudinem ⁊ magnitudinē veſtiū. Matth.xxiij.ibi. Magnificant fimbrias. Hoc faciūt hodie nobiles mulieres: ⁊ quidam vanigloriosi hiſpani: q̄ brachia nuda habent: ⁊ pānos longos portant per lutuʒ ſupra eorū ſuppara diabolus equitat; ſicut quidā ſanct⁹ vidit.vnde verſus.

Suppara longa gere ſi vis os omne tacere.

Contra multitudinē veſtium. Jaco.v.ibi. Ueſtimēta veſtra a tineis comeſta ſunt. iiij. Regū.v.de decem mutatorijs Naaman. Bern. Clamant nudi.clamant famelici.et conquerūtur nobis dicentes. Fame ⁊ frigore miſerabiliter laboramus. Quid cōferunt tot mutatoria veſtiū. vel extenſa in particis vel plicata in māticis. Matth.x. ibi. Neq; duas tunicas. Hierony. In duabus tunicis duplex mihi videtur innuere veſtimētum.nō φ in locis Scythie ⁊ glaciali niue rigentibus vna quis tunica debeat eſſe cōtentus:ſed φ in tunica veſtimētuʒ intelligamus.ne alio veſtiri aliud nobis futurorum timore reſeruemus. In qua precioſitate veſtium ⁊ ſup̄fluitate multitudine multi religioſi noſtri tēporis multum offendunt: ↄtra eorum ſtatum ⁊ regulam.nam excepto colore/de meliori panno ſe induūt quo poſſunt.quū tn̄ ſm Chryſo. veſtis chriſti de vili panno fuerit more veſtium Paleſtine. Longiſſimos habit⁹ ſub colore honeſtatis ⁊ cappas ⁊ tunicas deferūt. ⁊ capitia vſq; ad nates.vt q̇ magis eſt capitiat⁹: magis ſe reputet. Artificioſe ⁊ curioſe ſutas veſtes deferūt ad mundi decorem. Aliqui inter eos ſingulares ⁊ nimis ſtrictas ⁊ curtas: mūdum ſimiliter aucupantes.quia nō eſt ſpūs in veſtibus/maxime ſocijs ⁊ eiuſdem profeſſionis viris ſcandalum facientibus. Contra quos.xli.diſt. quiſquis. ⁊.c.parſimoniā.ex̄ de vi. ⁊ ho.cle.decus. ¶ Contra que oia Jo.caſſi.in.i.lib.de inſtitutis monachorum egyptiorum ait. Sic veſtis ſit monachi que corpus cōtegat tm̄: ac repellat verecundiam nuditatis: ⁊ frigoris retundat iniuriā:nō que ſemina vanitatis aut elationis enutriat. iuxta apl̄m.i.Timo.vi.xij.q.i.ep̄s. Habentes autem alimenta ⁊ operimēta his cōtenti ſimus.i.que corpus operiant tm̄:nō que amictus gloria blandiantur. Ita vilia aut nulla coloris vel habit⁹ nobilitate inter ceteros hui⁹ p̄poſiti viros habeant inſignia:ita a ſtudioſis accurationibus aliena: vt nullis prorſus ſint affectatis per icuriā ſordibus decolorata. Poſtremo ſic a mūdi hui⁹ ſeparentur ornatu:vt cultui ſeruorum dei in oibus cōmunia p̄ſeuerent.quicq̄d inter famulos dei p̄ſumitur ab vno vel paucis:nec catholice per oīe corpus fraternitatis tenetur: aut ſuperfluū aut elatum eſt: ⁊ ob id noxiū iudicanduʒ: magis vanitatis ſpeciem q̄ virtutis oſtētans. Hucuſq; Jo.caſſ. Ad hoc optime facit p̄e.c.quiſquis. Et Aug.ad Januariū.xij.diſt.illa. Sic ⁊ tu ad quācūq; forte eccleſiā veneris: eius morē ſerua:ſi cuiq̄ nō vis eſſe ſcandalum: nec quiq̄ tibi.facit ex̄ de ſta.mo.recolentes. ¶ Item cōcilliū Martini pape. Uictu tm̄ ⁊ tegumēto his ↄtenti ſumus.x.q.ij.ep̄s. Item in concilio antiocheno.xij.q.i.ep̄s. tractū de apl̄o.i.ad Timo.vi.ibi. Habentes autē alimenta ⁊ q̄bus tegamur his ↄtenti ſimus. Item in chordis ⁊ cingulis eſt etiā nedū ſecularium ſed etiā multorum religioſorum xenodoxia.quū Helias theſbytes zona pellicea ⁊ Joannes p̄curſor dn̄i vterentur.iiij.Reg.i. ⁊ Matth.iij. Et Franciſcus apl̄icus funē ſumpſit groſſum aſperū ⁊ curtum vſq; ad genua. Sed hodie fratres ſui longā chordā vſq; ad terrā lineā albam delicatam ⁊ ſubtilē multis nodulis ↄtextam portāt:in ea ſicut in alijs ſuis veſtib⁹ delicatis lōgis ⁊ amplis inaniter gloriātes.q: q̄d p̄uidit pater eorum ad mūdi ↄtemptum ⁊ ſanctā vtilitatē: ipſi traxerūt ad vanitatē.ↄ̄ id ex̄ de excep.pia.i.in.li.vi.xlv.di.licet.

Digitized by Google

¶ Item vana gloria in colore pannoꝝ. Unde et clericis
ꝓhibetur coloꝛ rubeus ⁊ viridis: ⁊ veſtis virgata ⁊ par
tita.ex de vi. ⁊ hone.de. clerici.ij. ⁊ in clemen.e.c. qm̄ qui
abiectis. Coloꝛ autē candidus aptus eſt religioſis mo
nachis albis ⁊ clericis. Unde Sap.vij. Candoꝛ eſt lucis
eterne. Bern. Candoꝛ eſt lucis ſapientia. ⁊ candidā opꝫ
eſſe animā in qua ipſe ſedere elegerit. ⁊ veſtimenta eius
facta ſunt alba ſicut nix. Mat.xvij. Mar.ix. ⁊ Luce.ix. Et
angelus apparuit coopertus ſtola candida. Mar.vlti.
ſimile Matth.vlti.qui coloꝛ ſanctitatem deſignat: inno
centiā ⁊ puritatem. de cōſe.diſt.iiij.poſt baptiſmū.xxx.q.
v. femine. Et qḋ Benedict⁹ dicat in regula. Monachi
non diſputent de coloꝛe. intelligo de honeſto nigro albo
vel griſeo. Bene em̄ habent diſputare ⁊ cauere de inho
neſto coloꝛe. vt iuribus p̄c. ¶ Superbia etiā in capillis
que maxime eſt in mulierib⁹. Eſa.iij. Decalcabit dn̄s ⁊c.
Accidit Pariſius in generali pꝛoceſſione ꝙ ſimia cuidā
dn̄e peplum abſtulit coꝛam oībus cum adulterinis crini
bus quos deferebat. que remāſit turpis ⁊ decaluata. Ca
pilli aūt mulieribus pꝛo velamine dati ſunt. nō ꝓ gloꝛia
.j.ad Coꝛ.xi.gloſ. Ad hoc habet velamen mulier: vt ſe reā
agnoſcat ⁊ ſubditam.xxxiij.q.v.mulier. De ſupbia in cri
nibus Abſalon in quibus quercui adheſit.ij.Regū.xiiij.
vbi dr̄ ꝙ capilli capitis ſui ponderabāt.cc.ſiclis pondere
publico. ⁊.xviij. de quercu. Genueſes ⁊ Ueneti ⁊ Catha
lani gloꝛiātur in eis.j.ad Timo.ij. Non in toꝛtis crinib⁹.
glo. Superbus habitus nō impetrat nec recta facit de ſe
credi. Legitur de germano beati Bernardi fratre in cla
raualle ꝙ noluit videre ſoꝛoꝛem nobilem ſuā oꝛnatam:
dicens ꝙ erat rete diaboli. que in verbis contrita fuit:
dicens ꝙ parata erat facere quicqḋ ſanct⁹ Bernardus
germanus eius mandaret. ad quā veniens mādauit ei
vt nunq̄ ſupbum habitū poꝛtaret. que ita mutata eſt. vt
hoīes inde mirarentur. ¶ De ſupbia lecti. Amos.vi. Ue
qui doꝛmitis in lectis eburneis. Lectus chꝛiſti vbi cubuit
crux eſt. ibi cubat. ibi doꝛmit in meridie. ſm Bern. Can.j.
Aug. Lectū ſuū dimiſit chꝛiſtus diſcipulis ſuis. quicūq̄
vult cum illo iacere ⁊ quieſcere in lecto iſto moꝛiatur in
cruce. Eſa.xiiij. Subtus te ſternetur tinea ⁊c. gloſ.interli
nearis ſupple quū pꝛius haberes pallia auro gemmiſq̄
diſtincta. Qui modo nō ſuſtinent pulicem: quō tūc ſuſti
nebunt vermē inmoꝛtalem? Eſa.vlti. Mar.ix. Uermis
eoꝝ non moꝛietur. Non tamen erunt in inferno vermes
materiales: ſꝫ vermes conſcientie dānatos in perpetuū
cruciātes. de q̄bus legitur Eſa.lxvi. ⁊ Bern. Nō metuat
vermem qui nō moꝛitur: cui moꝛtuus eſt vermis: vnde il
le moꝛit? ¶ De ſuperbia in multitudine equoꝝ ⁊ eoꝝ ap **Equoꝝ aſſuetia**
paratu. Deutero.xvij. dr̄ de rege. Non multiplicabit ſibi
equos. ⁊ Zacha.x.ibi. Et poſuit eos quaſi equos gloꝛie
ſue in bello. ⁊.j. Et confundentur aſcenſoꝛes equoꝛum.
Et.xij. Percutiam omnem equū in ſtupoꝛem: ⁊ aſcenſo
rem eius in amentia. gloſ. Ut qui viderint percuſſos: ſtu
peant. ⁊ aſcenſoꝛes p̄e ſui magnitudine periculi vertan
tur in amentiam. Eſa.xxxi. Ue qui deſcendunt in egyptū
ad auxilium in equis ſperantes. In aſina aſcendit Hie
ruſalem dn̄s. Zacha.ix. Matth.xxi. Marci.xi. Luce.xix. ⁊
Jo.xij. Chꝛyſo. Uis cognoſcere manſuetudinem venien
tis? conſidera ſpeciem aduentus eius. Non ſedet in cur
ru auro purpura fulgenti. nec aſcēdit ſup feruidū equū
diſcoꝛdie amatoꝛem. non habet in circūitu ſplendentes
gladios aut oꝛnamenta terribilia armoꝝ: ſed ramos flo
rentes teſtimonia virtutis ⁊ pietatis. ¶ In feſto palma
rum quū quidam magnus archiepiſcopus de Francia
in ſua eccleſia pꝛedicaſſet de iſta aſina in qua illa die dn̄s
equitaret: ⁊ finito officio rediens domum equitaret ma
gnum ⁊ groſſum ⁊ pulchꝛum palafredum: quedam pau
percula vetula arripiens frenū eius dixit ei. Dn̄e: erat ne
talis aſina quā chꝛiſtus equitauit ſicut iſte equ⁹ veſter?
At archiep̄s erubuit: ⁊ receſſit. mente pertractans quis
incepit Jeſus facere ⁊ docere. Actuū.j. ⁊ Jo.xiij.ibi. Exē

plum em̄ dedi vobis. Et ſm Grego. Magis mouent fa
cta ꝙ̄ verba. Ad hoc. viij.q.j. vereoꝛ. cum.ſ.c.ſeq. Bern.
Intolerabilis eſt impudicitie vbi ſeſe exinaniuit maie
ſtas. impletur vermiculus ⁊ tumeſcit. Eſa.xxx. dicūt ma
li. Ad equos cōfugiemus. ideo fugietis. ⁊ ſuper veloces
aſcendemus. ideo velocioꝛes erunt qui perſequētur vos.
ps.xix. Hi in currib⁹ ⁊ hi in equis. ¶ De ſupbia i familia
multa. Eccl's.v. Ubi multe ſunt opes: multi ⁊ qui come **Amplitu**
dent eas. Iſta fuit ſuperbia Dauid populum numeran **do fami**
tis.ij.Reg.vlti. Et gladius dn̄i deſeuit in populū. Unde **lie.**
Gratianus. Qui de numeroſitate ſue gentis ſuperbiuit:
iure in eius diminutione punitus eſt.j.q.iiij.§.his ita. ꝟ.
Item dauid. quia in multitudine populi dignitas regis:
⁊ in paucitate plebis ignominia pꝛincipis. Pꝛouer.xiiij.
⁊ p̄c. ꝟ. Item dauid. Seneca. Mel muſce ſequūtur. lupi
cadauera. frumēta foꝛmice. pꝛedam ſequitur turba iſta:
non hominē. Aug. In vnū amatoꝛes tempoꝛalium fece
runt ea membꝛa ſua. vnde ſolent dicere ſe comedi: quū
bona eoꝝ comedūtur. iuxta illud ps.lxxviij. Quia com
ederunt Jacob. ¶ De ſupbia cōuiuioꝝ. In hoc apparet **Cōuiuio**
ꝙ magni ⁊ diuites inuitantur: ⁊ pauperes relinquūtur. **rū appa**
contra illud Luce.xiiij. Quū facis pꝛandium aut cenam: **ratus.**
noli vocare amicos tuos ⁊c. ⁊.j. Uoca pauperes ⁊c. Se
neca. Non magno conſtat nobis: ſed ambitio. Heſter.j.
Bibebant autem qui inuitati erāt poculis aureis. Luce
xvi. Et epulabatur quotidie ſplendide. Splendoꝛ iſte at
tenditur circa fercula artificialiter pꝛeparata: circa vaſa
aurea ⁊ argentea: circa ſupellectilia candida: circa ſup
flua luminaria: ⁊ circa ſeruoꝛū miniſteria. Eccl's.ij.ibi.
Cyphos ⁊ vrceolos. ¶ De lautis cōuiuijs.xxxv.di.eccle
ſie pꝛincipes.xliiij.di. comeſſationes. Eſa.v. de peni.di.ij.ſi
em̄.vltra.v.colum. ꝟ. petrus.ibi. Et ſuadent in luxuria ci
boꝛum. Cithara ⁊ lyra ⁊ tympanum ⁊ tibia ⁊ vinū in cō
uiuijs veſtris. ¶ De ſuperbia edificioꝝ. Eſa.v. Ue qui cō
iungitis domū ad domū. Hiere.xxij. Qui dicit. Edifica **Supbia**
bo mihi domū latam ⁊ cenacula ſpatioſa. Qui aperit ſi **domoꝝ ꝯ**
bi feneſtras ⁊ facit laquearia cedrina: pingitq̄ ſynopide. **ſtructu**
gloſ.i. chꝛiſti ſanguine. Nūquid regnabis: quoniā ꝯfers **ra.**
te cedro? Item ibidem. Ue qui edificat domum ſuam in
iniuſtitia: ⁊ cenacula ſua nō in iudicio. Amos.v. Deteſtoꝛ
ego ſuperbiam Jacob: ⁊ domos eius odi. ⁊.j. Percutiet
domum maioꝛem in ruinis. facit.xij.q.ij.gloꝛia. ꝟ. multi.
Chꝛiſtus in pꝛeſepi ⁊ in ſtalla iacet. Luce.ij. quia in diuer
ſoꝛio iacuit vt doceat nos in hoc mūdo diuerſoꝛia nō pa
latia fabꝛicare. Philoſophus. Cōmoꝛandi nobis natu
ra diuerſoꝛium: nō habitandi dedit. Et Chꝛyſo. In luteo
pꝛeſepi chꝛiſtus ponitur: nō auro nec argento. aurum et
argentum imitetur gentilitas: chꝛiſtianitas illud pꝛeſepe
luteum.xij.q.ij.gloꝛia. ꝟ. multi. Sancti antiqui in cauer
nis terre habitabant. Hebꝛe.x. ⁊ in caſulis. Heb.xi. ¶ Le
gitur de eremita qui habebat hoſpitiolum ad modum
ſepulcri. ⁊ quū imperatoꝛ ad eum veniens queſijſſet cur
hoſpitiolum ſuum cōmenſuraſſet ſepulcro ſui coꝛpoꝛis.
reſpondidit. Sufficit hoc hoī moꝛtuo. ⁊ addidit. Melius
pꝛoſilitur in celū de tugurio ꝙ̄ de palatio. Unde Hiero.
de paula. Nolebat (inquit) in his lapidibus moꝛtuis ex
penſas ponere. ſed in viuis lapidibus.i. pauperibus. ex
quibus magni regis ciuitas extruitur. Abachuc.ij. Lapis
de pariete ⁊c. Hiero. Sic edificant quidam quaſi ſemꝑ
victuri. ſic autem comedunt ⁊ bibunt quaſi cras moꝛitu
ri. dicentes. Bibamus ⁊ comedam⁹: cras em̄ moꝛiemur.
de peni.diſt.ij.ſi em̄.vltra.v.colum. ꝟ. petrus.ij. Coꝛ.xiiij.
Eccl's.v. Eſa.xxij. Amos.iij. Percutiam domū eſtiualē.
Matth.xxiiij. Et accedunt ad eum diſcipuli eius. vt oſtē
derent ei edificationes templi. Ipſe autem reſpondens
dixit eis. Uidetis hec omnia? Amen dico vobis: nō relin
quetur lapis ſuper lapidem: qui non deſtruatur. Amos
iij. Percutiam domū hyemalem. Hiero. loquēs de Hila
rione. Eſtus ⁊ pluuias breui tuguriūculo declinauit: qḋ
iunco ⁊ coꝛtice texerat. extructa deinceps breui cellula al

Digitized by Google

titudine pedum quatuor/latitudine pedum qnq₃/longi
tudine paulo amplio:e q̃ eius co:puſculum patiebatur.
vt ſepulcrū potius q̃ domū crederes.⁊.ſ. Erat autē cel
lulā nō plus menſure per quadrum tenens q̃ homo do:
miēs extendi poterat. Narrat Io. caſſ.in collatione Iſa
ac de o:atione ꝙ quidam patrū vidit diabolum adiuuā
tem ⁊ inflāmantem quēdam fratrem circa ſupflua edifi
cia occupatum. ⁊ ſupra poſui in.c.lxiiij.in.§.adhuc peti
ta.℟.contra tales. ¶ II Quātum autem excedant reli
gioſi mendicantes circa curioſitatem ⁊ multiplicitatem
⁊ ſumptuoſitatem edificioꝝ: totus mundus eſtis teſt. ⁊
decretalis de verbo.ſig. Exiui de paradiſo.lib.vj.§.hinc
eſt. Ipſi eñ qui mūdo mo:tui ſunt.xvj.q.j.placuit.potius
deberent ſepulcra q̄rere q̃ palatia.vt ꝓxime dixi. Bern.
Video:q̄d non ſine magno labo:e videri debet:quoſdā
poſt aggreſſam chriſti militiam rurſum ſecularibus im
plicari negotijs:rurſus terrenis cupiditatib⁹ immergi:
cum magna diligentia erigere muros:negligere mo:es.
Si dicant clauſtrales ꝙ in hoc condeſcendūt infirmita
ti hoim ⁊ deuotioni eoꝝ: audiant beatū Bernardū di
centem. Qui dicunt admittantur animales: ſuſcipiātur
in beniuolentia charitatis: po:tentur in oi patientia be
nignitatis.ſed qui eis cōpatiuntur non eis confoment:
nec ſic querant eoꝝ p:ofectum vt ꝓpter eos cogātur in
currere ꝓpoſiti rigo:is in religione defectum. Multi ho
minū magis veniūt ad eccleſiam vt delectentur et admi
rentur pulch:a edificia ⁊ imagines: q̃ vt co:rigāt vitia.
Videntur ado:are lapides ⁊ colo:es: ſed nō mutant pra
uos mo:es. Aurum trahit aurum.politus lapis lapides
precioſos trahit. Magis offertur reliquijs deauratis q̃
pānoſis. Sed ait Ambro.cōtra templa deaurata. Aurū
ſacramenta nō querunt: nec auro placent que auro non
emūtur: o:natus ſacroꝝ redemptio captiuoꝝ eſt. xij.q.ij.
aurum. Et iunge hic q̄d ſcripſi.ſ.in.§.⁊ p:imū.in.℟.quar
tum ve.in ar.lxxvij. Iterū ſi dicant religioſi pulchritudi
nes domoꝝ eſſe neceſſarias ad recreationē. ex de v̄b.ſig.
exiui.§.licet nō.lib.vj. Reſpondeo ꝙ veri ſp̄uales ⁊ viri
potius deberent delectari in cōſpectu celi ⁊ delectatione
ſiderum q̃ terre. ⁊ potius admirari opera dei q̃ hoim. vt
dixit beata Catharina ad Maxētiū ceſarem. Miraris
hoc templum manu artificum fabricatum: miraris o:na
menta precioſa ⁊ vario opere cōparata: q̄ velut puluis
ante faciem venti erunt. mirare potius celum ⁊ terrā et
omnia que in eis ſunt. mirare o:namenta celi/ſolem ſcʒ
⁊ lunam ⁊ ſtellas ⁊c. Legit de beato Bernardo ꝙ vber
tim fleuerit quū vidit tuguriola paſtoꝝ tecta cilitio ſimi
lia caſulis ciſtertienſium antiquoꝝ: qui tunc incipiebant
habitare in magnis edificijs. Beatus Franciſcus ait in
teſtamento ſuo. Caueant ſibi fratres vt eccleſias ⁊ habi
tacula paupercula ⁊ oia alia que ꝓ ipſis cōſtruūtur peni
tus non recipiant: niſi eſſent ſicut decet ſanctā pauperta
tem quā in regula ꝓmiſimus/ſemꝑ ibi hoſpitantes ſicut
aduene ⁊ peregrini. Et ſicut legitur in legenda ſua anti
qua/mandabat fieri domūculas fratrum de lignis ⁊ lu
to. Ipſe in ꝑſona ſua aſcendit diruere domū quā fecerat
cōmune aſſiſij in ſancta Maria de po:tiuncula: q: ſibi cu
rioſa videbatur. Dicebat autem/ Ubi chriſtus manebat:
quādo in deſerto ieiunabat? Matth.iiij. ⁊ Luc.iiij. Quū
quidam frater deuotus in quodā eremito:io ſibi quā
dam cellam feciſſet de lignis leuigatis ⁊ dolatis ⁊ para
tis pulch:e: noluit eam intrare ſanctus Franciſcus: niſi
p:ius ille frater illos aſſeres remouiſſet: ⁊ eam de ramis
arboꝝ ⁊ ſcopis cooperuiſſet. Magna pars edificio:um
religioſoꝝ mendicantiū de māmona iniquitatis ad lite
ram cōſtructa ſunt. Luce.xvj.ſcʒ de vſuris ⁊ rapinis. Un
de poſſet eas ꝓp:ie diabolus tāq̃ ſibi debita quodāmo
do vendicare. Citius eñ vſurarij dant fratribus ꝓ edifi
cijs mille lib:as: q̃ reſtituant vnū denarium credito:i: ve
xante eos xenodoxia ⁊ rumo:e religioſoꝝ. ¶ Contra ſu
perbiam edificioꝝ.xxxij.di. hoſpitiolū tuū.diminutiuū.ſ.
modicum. xxxv.diſt.eccleſie principes.ibi. Eijciendi ſunt
ſpacioſis domibus.xij.q.ij.glo:ia.℟. Multi edificant pa
rietes: ⁊ colūnas eccleſie ſubtrahunt. marmo:a nitent.
auro ſplendent laquearia. gemmis altare diſtinguitur.
miniſtro:ū chriſti nulla eſt electio. Eccleſia ſancti angeli
in monte gargano antrum eſt ⁊ inculta cripta. ſicut vidi.
potius ferarū q̃ hominū habitatio. agēte hoc deo. ſicut
in ſua legenda dicit. Qui non in marmo:ibus nec in edi
ficijs: ſed mino:ibus delectatur. ſm Chryſo. ¶ De ſuper Librorū
bia in lib:is ⁊ clericoꝝ ⁊ religioſoꝝ deauratis ⁊ hiſto:ia copia
tis ⁊ ſericeis pannis ⁊ argento coopertis dolendum eſt.
Non habitat in auro ſciētia. quia nec ei cōparatur aurū
nec lapis precioſus. Sap.vij. Humilibus reuelatur dei
ſcientia. Matth.xj. Prouer.xj. Ubi humilitas: ibi ſapien
tia.ij.Timo.iiij. Affer tecū libros.maxime aūt membra
nas. Lib:os pulch:os non audent fratres cōmodare: nec
in eis ſtudere: ſed clauſos eos tenent in ſuis ſtudijs qua
tuo: fibulis clauſos: ⁊ pannis ꝓcioſis coopertos ex ſupꝑ
bia ⁊ auaritia. quāto plures habent: tanto communiter
minus ſciūt. multos legunt: ⁊ nullum applicant memo
rie. ⁊ qui plures habet ſermones: cōmuniter peius ꝑdi
cat. quia Pluribus intētus mino: eſt ad ſingula ſenſus.
ar.xvj.q.j.preſbyteros.de de.cōiu.diuerſis.q: curioſo:ū
eſt multa legere ⁊ pauca retinere. Realiū viroꝝ ē pauca
legere: ⁊ illa memo:ie applicare: ⁊ ea co:di alligare.ar.
de conſe.di.v.nūq̃.in p̄n. Vanitas ſecularium in currib⁹
⁊ in equis: religioſoꝝ in lib:is. Ita quis pōt i lib:is ſicut
in auro inaniter delectari. Mutatio rei non mutat affe
ctum. Non eſt differentia in metallis: ſed in animis. Sic
poteſt quis co:rūpi auaritia in libro ſicut in auro. vt in
coll. Danielis ðc. ⁊ ſup:a dixi in iſta parte.ij. ¶ Superbia
cantus. Greg. Dum blanda vox queritur: ſob:ia vita de
ſeritur.xcij.di.in ſancta. Aug. Quoties me delectat plus
cantus q̃ vox que canitur: toties me peccare penaliter
cōfiteo:. Poteſt dici ꝙ ſicut fractos veſtibus/ſic fractos
vocibus nō recipimus.xlj.di.parſimoniā. Exo.xxxij. Uo
cem cantantiū ego audio. Quūq₃ veniſſet ad caſtra: vi
dit Moyſes vitulum ⁊ cho:os. In vitulo quod eſt aial
laſciuū/laſciuia intelligitur. Unde cantus odo:antiū vi
tulus eſt cantus frangentium vocem ad laſciuiā. canta
re autem ad compunctionem audientium bonū eſt.xcj.
diſt.c.j.℟.pſalmiſte. Contra tales cant⁹ ap̄lus ad Eph.v.
Cantantes ⁊ pſallentes deo in co:dibus veſtris.xcij.di.
cantantes.ibi Hiero. Deo nō voce ſed co:de cantandū.
nec in tragediarū modum guttur ⁊ fauces medicamine
liniende ſunt: vt in eccleſia theatrales moduli audiant
⁊ cantica. Cantus autem ob deuotionem nō diſſolutio
nem in eccleſia dei o:dinatus eſt. Unde ⁊ in eccleſia dei
officium eſt precento:is ⁊ ſuccento:is.xxj.di.c.j.℟. precen
to:. Vix in o:dine vidi bonum canto:em: q̄n eſſet incarce
ratus ꝓpter imunditiā. q: blanda ⁊ dulcis vox ſtimulos
carnis incitat.ar.e.di.c.in ſctā.alſ.ſ.℟.ꝓximo. ¶ O

ITem ſuperbia quādoq₃ o:itur ex bonis
nature. Bona autē nature quedā ſunt
co:po:is. quedā anime. quedā fo:tune. Nature
quedam gratie. Co:po:is: ſunt ſanitas/ bona.
fo:titudo/pulch:itudo/nobilitas/liber
tas. Bona vero naturalia aie: ſunt recti
tudo ingenij/tenax memo:ia/intellectus acutus/exerci
tium ſp̄ualium/naturalis diſpoſitio ad virtutes ſeu vir
tus naturalis. Bona vero fo:tune: ſunt diuitie/delicie/
dignitates/laus ſeu glo:ia ⁊ gratia humana. Bona gra
tie: ſunt ſcientie dona ⁊ virtutes. De oibus his poteſt na
ſci ſupbia. cōtra quā.j. Macha.ij. Glo:ia peccato:is ſter
cus ⁊ vermis. hodie extollitur: cras non inuenit. Sap.v.
Quid nobis p:ofuit ſuperbia. aut quid diuitiarū iactan
tia contulit nobis? ¶ Contra ſuperbiā ſanitatis. Iaco. Bona
iiij. Que eſt vita veſtra? vapo: eſt ad modicum parens. co:pis va
Iob.xiiij. Hō natus de muliere breui viuēs tempo:e ⁊c. litudo.
Grego. Ecce ſancti viri vocibus pena hominū breuiter

eſt expreſſa.quia ⁊ anguſtatur ad vitam: ⁊ dilatatur ad
miſeriam.Si enim ſubtiliter ꝯſideretur: omne quod hic
agitur pena ⁊ miſeria eſt.Ipſi eñ corruptioni carnis ſer
uire ad neceſſaria atq; conceſſa/miſeria eſt.vt contra fri
gus veſtimenta:contra famem alimenta:contra eſtū fri
gus requiritur. Q: multa cautela cuſtodit: corporis ſa⸗
lus:ꝙ cuſtodita amittitur:amiſſa cū graui dolore repe
ritur.tamen reperta in dubio ſemꝑ eſt:quid aliud hec/ꝙ
terrene vite miſeria eſt? Item Bern.Homo natus de mu
liere.⁊ hoc cum reatu.breui viuens tempore.idq; cū me⸗
tu.repletur multis miſerijs.⁊ id cum fletu.⁊ nature mul

Neruoſitas.

tis.quia corporis ⁊ anime ſimul. ❡ De fortitudine cor⸗
poris fatuū eſt ſupbire.Iob.vj. Nec fortitudo lapidum
fortitudo mea: nec caro mea enea eſt.imo homo fragilis
or vitro.Aug.Quid fragilius vaſe vitreo? ⁊ tamen ſi ſer
uatur:durat ꝑ ſecula. licz eñ caſus timeatur: ſenectꝰ ⁊ fe
bris non timetur.nos fragiliores ⁊ debiliores ſumus et
infirmiores.quia caſus.ex de cōmo.c.j.⁊ de depo.c.ij.oēs
qui nō ceſſant in rebus humanis: ob fragilitatē noſtrā
quotidie formidamus.⁊ ſi ipſi caſus nō accidant: tēpus
ambulat.Vitat homo ictū.nūquid vitat exitum? Vitat
que extrinſecus adueniūt.nūquid que intus naſcūtur?
Poſtremo ꝙuis hoi parcatur: nouiſſima ſenectus quū
venerit/nō eſt ꝙ differatur.Hiere.xvij.Maledictus ho⸗
mo qui ponit carnem brachium ſuū.i.qui confidit in ro
bore corporis.quod eſt fragile ⁊ infirmū.Fortitudinem
Sāſonis meretrix Dalila eneruauit.Iudic.xvj.Abacuc
iij.Dñs fortitudo mea.ps.xvij.Diligam te dñe fortitudo

Formoſitas.

mea. ❡ De pulchritudine ſupbire quis audet:quū corpꝰ
ſit quoddam ſepulcrum? Augu. Corpus peccatoris aie
mortue eſt ſepulcrum.Iob.x.Qui quaſi flos egreditur
⁊ conteritur.Eſa.xl.Omnis gloria eius quaſi flos agri.

Nobilitas.

Prouerb.vlti.Vana eſt pulchritudo. ❡ Vanū eſt ſuper⸗
bire de nobilitate.oēs ex adam proceſſimus.xxxiij.q.v.c.
vlti.Malach.ij.Nūquid nō pater vnus? omnes fratres
ſumus:⁊ vnus pater qui eſt in celis.Matth.xxiij.Hiero.
contra Heluidiū.Omnes autem homines affectu fra⸗
tres dici poſſunt.quod in duo diuidit.⁊ in ſpirituale ⁊ cō
mune.In ſpūale:quia omnes chriſtiani fratres vocant.
Porro in cōmune:quia oēs homines ex vno patre na
ti pari inter nos germanitate cōiungimur.Itē Chryſo.
In mūdo enim ꝙuis homo hominem generet.lvj.di.na
ſci.tñ vnus eſt pater qui omnes.Matth.vj.⁊.xxi.xxviij.
q.j.omnibus.⁊.c.ſi femina.creauit.Non eñ initium vite
habemus ex parentibus:ſed tranſitum vite per eos acci
pimus.ad hoc.lvj.diſt.vnicuiq;.⁊.c.naſci.Et dominꝰ Ie⸗
ſus chriſtus naſci voluit nō ſolum ex alienigenis:ſz etiā
adulterinis cōiunctionibꝰ.vt de Raab meretrice ⁊ Ber
ſabee vxore Vrie.lvj.diſ.dñs noſter. Nobilitas ſm Aug.
nihil aliud eſt ꝙ probitas ⁊ antique diuitie.Item idem.
Quid eſt ſeruus aut libertinus? nomina ex ambitione
vel iniuria nata.quia quilibet naturaliter liber.xxxv.di.
ſexto die.Item neminem regem niſi ex ſeruis oriundum
eſſe neminem ſeruū niſi ex regibus dicit Plato.Omnia
illa longa varietas miſcuit:⁊ ſurſum ⁊ deorſum fortuna
verſauit.Iob.xvij.Putredini dixi.pater meꝰ es tu.Qđ
hominibus altum eſt:abominatio eſt apud deum.Luce
xvj.Seneca.Quis eſt generoſus? Bene ad virtutem aia
compoſitus.Tullius.Hic liber exiſtimandus eſt:q̄ nulli
turpitudini ſeruit.q: qui facit pctm̄:ſeruus eſt pcti.Ioā.
viij.Sapiens.De illa nobilitate glorieris que filios dei ⁊
coheredes facit.Tunc ille nobilitatem ſuam integram
ſeruare ſe putet:ſi dedignetur ſeruire vitijs: ⁊ ab illis ſu
perari.a quibus qui ſuperatur:eoꝝ.Io.viij.⁊ ſeruus eſt.
Bern.An non ſeruus:cui dñatur iniquitas? Itaq; ois q̄
deo non ſeruit:ignobilis eſt.j.Reg.ij.Qui contēnūt me:

Vere nobilitatis indicia ſeptem

erūt ignobiles. ❡ Ꝓ Signa vere nobilitatꝭ ſeptē ſunt.
Primū eſt liberalitas. ex de dona.c.j. verſus.Dedecus
eſt ſemꝑ ſumere:nilq; dare.q: beatius eſt dare ꝙ accipe⸗
re.Actuū.xx.xvj.q.j.predicator.ex de cele.miſ.cū marthe.
§.j. Magiſter Alanus qui legebat apud montēpeſſula
nū requiſitus a vicinis militibus que eſſet maior curiali
tas:reſpondit ꝙ dare curialiſſimū erat.cui omnes coſen
ſerunt. Ipſe vero dixit eis vt habito conſilio dicerent ei
que eſſet maior ruſticitas.qui nō valentes in vnū conſen
tire:reuerſi ſunt ad eum dicentes ꝙ non poterant cōcor
dare.quos increpans ait.Ego poſueram vos in via per
quā poſſetis queſtionem ſoluere. ſi eñ dare curialiſſimū
⁊ nobiliſſimū eſt: auferre (quod eſt cōtrarium) ruſticiſſi
mū ⁊ viliſſimū eſt.Vnde vos qui inceſſanter auferris a
pauperibꝰ:ruſticiſſimi eſtis. ❡ Secūdum/gratitudo ſi⸗
ue recognitio.⁊ econuerſo irrecognitio ⁊ ingratitudo.
peccatū contra naturam ingratitudo eſt.ff.de peti.here.
ſed ⁊ ſi lege.§.conſuluit.legitur ⁊ no.ex de teſta.cū in of⸗
ficijs.ſignum maxime ruſticitatis eſt.Sapiens.Nobilis
animi eſt beneficia recordari.ignaui/beneficij obliuiſci.
Vnde ingrati manumiſſi tanꝙ ignobiles in ſeruitutem
reuocātur.xij.q.ij.liberti.⁊.c.octaua.vbi de hoc.ex de do⸗
natio.c.fi.Vnde patet ꝙ illi qui dicunt ſe nobiles: perſe⸗
quentes deū q̄ eos in hac vita exaltauit: ruſticiſſimi ſunt
⁊ deo ingrati.Ingratitudo ſm Bern.eſt anime ꝑditio:
virtutum exinanitio:virtutū perditio:beneficioꝝ perem
ptio:hoſtis gratie:perſecutrix iuſtitie.ipſa eſt ventꝰ vrēs:
que pietatis fontem miſericordie veniam ⁊ gratie fluēta
deſiccat.Per hanc dandum impedit.datum tollit.Sap.
xvj.Ingrati ſpes tanꝙ hybernalis glacies tabeſcet:et
diſperiet tanꝙ aqua ſuperuacua. ❡ Tertiū eſt manſue⸗
tudo ⁊ miſericordia in ſubiectis.Seneca.Nullū magis
ex oibus regem ⁊ ꝑncipem ꝙ clementia.Prouer.xx.in fi.
Miſericordia ⁊ veritas cuſtodiunt regem.⁊ roborabit
clementia thronus eius.decet.In ſignū manſuetudinis
vnguntur reges chriſtiani.ex de ſacra vnc.c.vnico.Sapi
ens pptātem habens decorem poteſtatis ſue iuxta poſſibi
litatem ſuā debet imitari.In hoc aūt maxime imitatur:ſi
nihil iudicat.q: miſereri ꝑciōſiꝰ.Et lex.Nihil aliud tā pe⸗
culiare eſt imperialis maieſtatis ꝙ humanitas.per quā
ſola dei ſeruatur imitatio.C.de dona.inter vi.⁊ vxo.l.fi.
A cōtrario crudelitas in ſubditos ſignū eſt maxime ru⸗
ſticitatis.Prouerb.xxx.Per tria mouetur terra.⁊.j.ꝑ ſer
uū quū regnauerit.i.crudelem. ❡ Quartum eſt ſtrenui
tas ſiue virilitas in eos qui repugnant.In ſignū huius
datur enſis militi nouo.quo vti debet in hoſtes dei ⁊ rei⸗
publice:non in ſubditos pacificos ⁊ obedientes.xxiij.q.
v.miles.⁊.q.viij.vt pridem.De ꝓbitate iſta ⁊ virilitate ⁊
debita gladij executione.xxiij.q.iiij.ſicut.cum.c.ſeq.Ecō
trario multi ſuam ſtrenuitatem impiam cōtra deum ⁊ ec
cleſias ⁊ ꝑſonales humiles ⁊ ſubiectas exercent:ſimiles
impio diabolo ⁊ crudeli.contra illud.xxiij.q.v.regum.
⁊.c.adminiſtratores. ❡ Quintū eſt timere opprobrium
ſeruitutis ꝓditionis vel alicuiꝰ turpitudinis.Sed mul⸗
ti qui nobiles dicuntur:nō timent peſſimā ſeruitutē pec⸗
catorum.Ioā.viij.vitioꝝ vel demonū: qui ſeruiūt viliſſi⸗
mis membris.que ſeruitus fetidior eſt ꝙ ſeruitiū lepro
ſorum.Nec erubeſcunt prodere ⁊ impugnare deū:a quo
omnia poſſident.cuius expenſis viuūt.ex quo patet eos
eſſe nō nobiles ſed ruſticos ⁊ proditores.Vera eñ nobi⸗
litas fidelis eſt deo ⁊ hoibus.⁊ nullus ignobilior ꝙ ꝓdi
tor.ad hoc.xxvj.diſ.ſi imperator.ij.q.vij.non poteſt.Non
poteſt erga homines eſſe fidelis qui deo extiterit infide⸗
lis.xxij.q.v.de forma. ❡ Sextum ſignum eſt cordis ma⸗
gnitudo:qua quis modica contēnit: ⁊ maxima appetit.
Econtrario magna ruſticitas eſt amorem ſuū in modi⸗
cis ponere: ⁊ magna negligere.vt ptz in miſero milite.q̄
amorem ſuū ponit in viliſſima meretrice:vel terra modi
ca violenter occupata per eū:contēpto amore chriſti re⸗
gis nobiliſſimi ⁊ hereditatis eterne.Nō ſic Dauid dicēs.
Quid eñ mihi eſt in celo: ⁊ a te quid volui ſuper terram?
Dicebat frater Egidius ſocius beati Franciſci.Ille eſt
diues:qui imitatur diuitem.Ille eſt ſapiens: qui imitat
ſapientem.Ille eſt bonus: qui imitatur bonum.Ille eſt

pulcher:qui imitatur pulchꝛum. Jlle eſt nobilis:qui imi-
tatur nobilem dñm Jeſum chꝛiſtum ⁊ dominũ deum no
ſtrũ. ¶ Septimũ eſt erubeſcentia:maxime a vitijs ⁊ pec
catis. Eccl'i.xlj. Erubeſcite a patre ⁊ a matre de fornica-
tione. Nobilitas carnis ſolet eſſe bonis ſtimulus pꝛobi-
tatis. Unde Hiero. Nobilitas quadã neceſſitate adſtrin
git hoïem:ne a maioꝝ pꝛobitate degeneret. Aug. Nobili-
tas ſola eſt animũ que moꝛibus oꝛnat. Quũ quidã pa
ter temptaretur a muliere de turpitudine:ait ei pater. Cõ
miſceamus nos hic in via. Dixit ei mulier. Quõ poſſem⁹
propter tranſeuntiũ erubeſcentiã. Dixit ei pater. Si ho
mines erubeſcis de vitio:multo potius deum pꝛeſentem
omnia contuentem. Sap.j. erubeſcere debes. Amb. Ue-
recũdia ingenuos pꝛodit natales. lxxxvj. di. nõ ſatis. ℣. cõ
ſideranda. Conſtantinus. Uincere hoſtes virtus eſt po
puloꝝ. vincere vitia virtus eſt animoꝝ. ¶ Q Uera no-
bilitas chꝛiſtiana eſt. Pꝛimo quia ſumus filij dei. ⁊ hoc ꝑ
creationem. Actuũ. xvij. xxix. q. vlti. omnibus. Jpſius eñ
⁊ genus ſum⁹. Eſa. lxiiij. Tu dñe pater noſter es:nos ve-
ro lutum. tu fictoꝛ noſter: ⁊ opera manuũ tuarũ omnes
nos. Et in hoc ſumus ei⁹ filij chari. Secũdo per grãm
adoptionis. Uñ. j. Jo. iij. in pn. Uidete qualem charitatẽ
dedit nobis pater: vt filij dei noiemur ⁊ ſimus. ps. lxxxj.
Ego dixi dij eſtis ⁊ filij excelſi omes. j. Jo. iij. Jn hoc ma
nifeſti ſunt filij dei ⁊ filij diaboli. omnis qui nõ eſt iuſtus:
non eſt ex deo. ⁊ de hoc de pe. diſt. j. §. hoc idem. ℣. item vt
chꝛiſtus ait. ⁊ ℣. qui natus. ⁊ per hoc ſumus filij chario-
res. Tertio per gloꝛiam ratione adeptionis hereditã-
tis eterne. Joã. viij. Roma. viij. Si filij: ⁊ heredes. Gala.
iiij. Et in hoc erimus filij chariſſimi. Eph. v. Jmitatoꝛes
dei eſtote ſicut filij chariſſimi. Contra carnis nobilita-
tem ex de pꝛeben. c. penulti. §. nos ergo. Attẽdentes ꝙ nõ
generis ſed virtutum nobilitas vitecꝫ honeſtas gratũ
deo faciunt ⁊ idoneum ſeruitoꝛem. Ad cuius regimẽ nõ
multos ſm carnem nobiles ⁊ potentes elegit: ſed igno-
biles. Matth. iiij. ⁊ pauperes. ¶ Fatuũ eſt de libertate
Libertas corpoꝛis ſuperbire. quũ coꝛpus ſit ſeruus maleuolus. et
ideo toꝛtura ⁊ compedibus dignũ. Eccl'i. xxxiij. Ambꝛo.
Apud dñm libertas ⁊ ſeruitus equa lance appendũtur.
de hoc. xxix. q. j. oibus. Hiero. Apud dñm nõ dñs potioꝛ:
nõ ſeruus deterioꝛ. Coloſ. iij. ibi. Ubi nõ eſt maſculus ⁊c.
⁊. j. Seruus ⁊ liber. ¶ Fatuũ eſt etiam de bonis anime
naturalibus ſupbire. in quibus infideles nobis cõmuni
cant. quia bona illa poteſt quis habere ad bonũ ⁊ ad ma
lum. ſicut patet in lucifero. de peni. di. ij. pꝛincipium. Bern.
Si in pꝛofeſſione religionis callidi es ingenij: viget aũt
pꝛemiũ in intellectu. inſtrumenta ſunt tam vitioꝝ ꝙ vir-
tutum. Et quia ipſum ingenium donũ dei eſt. vt dicit de
ſe Augu. in. ix. lib. confeſſionũ. ¶ Stolidum eſt etiam de
diuitijs ſuperbire: per quas incidit laqueũ diaboli: et in
deſideria multa ⁊ nociua. j. ad Timo. vlti. Cupiditas ra
dix omniũ maloꝝ. xlvij. diſt. bonoꝝ. de peni. di. ij. §. expreſ-
ſis. ℣. quia radix. ¶ Fatuum etiã ſuperbire de poteſtate
quũ ſcriptum ſit. Sap. vj. Potentes potenter toꝛmenta
patientur. viij. q. ij. illud. ¶ Fatuum etiam ſuperbire de
gratia humana. Pꝛouerb. vlti. Fallax gratia. ad Gala. j.
Si hominibus placerem ſeruus chꝛiſti nõ eſſem. xlvij. di.
c. vlti. in fi. ¶ Fatuum etiam eſt ſupbire de gloꝛia huius
mundi. Eſa. xxviij. Erit flos decidẽs gloꝛie. Eccl'i. x. Ois
potẽtatus vita bꝛeuis. j. lib. Macha. xj. Rex Ptolemeus
impoſuit ſibi duo diademata vna die. ⁊ tertia die moꝛtu⁹
eſt. ¶ Sũma etiã veſania de ſcientia ſuperbire. Eccl'e. j.
Qui addit ſcientiam addit ⁊ laboꝛem. De ſcientia ſuper
bire eſt de lumine occecari. xlix. diſtinc. hinc etenim. ℣. al-
buginem. Auguſtin⁹. Tumoꝛ meus claudebat oculos
meos. ¶ Fatuum eſt etiam de virtutibus ſuperbire. hoc
eſt enim. de medicamine vulnerari. Gregoꝛius. Qui de
virtutibus habitis extollitur: quaſi de medicamento
vulneratur.

¶ De ſuperbia clericoꝛum.

DE ſuperbia clericoꝛũ que multũ in eis
timenda eſt. q: multas occaſiones ſup-
biendi habent. Ex vna quia nõ laboꝛat
ſicut ⁊ alij ſeculares. q: ociosi ſunt cõ
muniter ⁊ otio toꝛpentes: edentes ⁊ bi-
bentes ⁊ doꝛmientes: ⁊ nugis ⁊ rumoꝛi
bus vacãtes. ps. lxxj. Jn laboꝛe hoïm nõ ſunt ⁊c. ⁊ poſt.
Jdeo tenuit eos ſupbia. Nam laboꝛ humiliat. ps. lxxxvij.
Et in laboꝛib⁹ a iuuentute mea. Et ſequit. Humiliatus
ſum ⁊c. Alia occaſio reuerentia q̃ exhibet eis ſicut mini-
ſtris chꝛiſti. Uñ dñs ꝯtemptũ coꝝ ſuum reputat. Luce. x.
Qui vos ſpernit. viij. q. j. qui vos. ſpernit. xcj. di. in nono.
Pꝛouer. vj. Odit deus oculos ſublimes. i. clericos q̃ ſunt
lumen eccl'ie. xciij. diſt. diaconi. ij. ſublimes. i. ſupbos. Hu
militas eñ multũ eis cõpetit. q: ſunt miniſtri chꝛiſti ⁊ ec-
cleſie. lxxxj. diſt. miniſtri. gloſ. ſup illud ps. xxxiij. Juxta eſt
dñs ijs qui tribulato ſunt coꝛde: ⁊ humiles ſpũ ſaluabit.
Altus quidem eſt dñs. ſed vicinatur humili ⁊ nõ ſe eri-
genti. Jpſi aũt debent abluere ſoꝛdes ſpũales hoïm. vñ
habent ſe humiliare cũ chꝛiſto. Jo. xiij. Jdeo ſumm⁹ mi
niſter ſeruũ ſeruoꝝ ſe vocat. j. q. iij. ſaluatoꝛ. in ti. ⁊ c. ſeq.
in ti. ⁊ ex in pꝛhemio decre. Greg. ⁊c. ⁊. vj. li. ⁊ in clemen.
Et nihil in ceruice pꝛelati clarius ſplendet ꝙ humilitas. c.
di. cõtra moꝛem. Sed ad hec rñdent quidã ꝙ humilitas
exterioꝛ nõ eſt neceſſaria: ſed interioꝛ. q: dicit dñs Mat.
vj. Diſcite a me ⁊c. ⁊. ſ. ⁊ humilis coꝛde. Sꝫ ad hoc rñdet
ꝙ ex coꝛdis humilitate vera nũꝗ pꝛocedit ſupbia exterioꝛ
q: bona arboꝛ bonos fruct⁹ facit. Matth. vij. Et ꝙ ſit ne
ceſſaria etiã exterioꝛ humilitas: ptꝫ expſſe. de pe. di. q. c. j.
ibi. Exercitia humilitatis ſunt: ſi ſe vilioꝛib⁹ officijs ſub-
dat: ⁊ miniſterijs indignioꝛib⁹ tradat. ⁊. l. di. vt cõſtitue-
retur. ibi. Ut deſperatione tQalis altitudinis medicina
maioꝛ ⁊ verioꝛ eſſet humilitatis. ⁊. c. ſiquis diaconus. ibi.
Nec cõpunctio humilitatis. ⁊ de pe. di. iij. ſicut achab. ibi.
Nõne vidiſti humiliatũ Achab coꝛã me. ⁊ ps. xxxiiij. Hu
miliabã in ieiunio aiam meã. ⁊ ꝑ actus exterioꝛes iudica
tur qualitas mẽtis. xlj. di. §. ſi. Jtem ſpeculũ ſunt ⁊ exem-
plũ totius eccl'ie. Unde tale exemplũ debẽt dare alijs. j.
exempla virtutũ oïm. q: hoïes interioꝛa nõ vident. Uñ
j. Pe. vlti. Foꝛma facti gregis ex animo. xcv. diſt. eſto. Si-
cut eñ nõ põt eſſe hoꝛtatoꝛ viduitatis q̃ cõiugia frequẽ
tauit: ita nec humilitas q̃ actus ſupbie oſtẽtauit. ar. xxvj.
di. vna. Jtem q: ab oĩ ſpecie mali debẽt abſtinere. ſm apo
ſtolũ. j. ad Theſſa. vlti. ex de vi. ⁊ ho. cleri. ab oĩ. ⁊ de ſimo.
audiuim⁹. ⁊. j. q. j. emendari. Jllud autẽ qđ ſupꝛa dicit de
coꝛdis humilitate ideo dicit dñs: q: oĩs virtus vera eſt
in aĩo. xxxij. q. v. de pudicitia. q: eſt qui ſe humiliat. Eccl'i
xix. nequiter: vt hypocrite. Mat. xxiij. Ue vobis. ¶ Ad il
lud qđ ſecũdo dicũt clerici ꝙ pñt hr̃e hmõi pulchꝛitudi-
nes exterioꝛes ⁊ oꝛnat⁹ ſm modũ ꝑſone ſue. facit qđ no.
xxj. q. iiij. in ſum. ſed. c. j. illius q̃ſtionis ꝯ. Reſpõdendũ eſt
ꝙ quãto q̃s maioꝛ eſt: mag' ſe humiliare. Eccl'i. iij. debet.
ſicut chꝛiſtus q̃ dixit. Lu. xiiij. Recũbe in loco nouiſſimo.
¶ Contra illud qđ dicũt tertio ſe debere ꝯfoꝛmare cum
illis inter quos viuũt ꝑ illud. c. xij. di. illa. ſed talis carna
lis ꝯfoꝛmatio ꝯ aplm eſt. Ro. xij. Nolite cõfoꝛmare huic
ſeculo. Cõfoꝛmatio eñ ſemꝑ dꝫ fieri circa bonitatẽ ⁊ bo
nos. xvj. q. j. ſic viue. ¶ Ad illud qđ dicunt clerici ꝙ talia
faciunt ꝓpter honoꝛem eccl'ie. dicendũ ꝙ non eſt honoꝛ
eccleſie pompa mũdi ⁊ gloꝛia. quia nõ honoꝛatur chꝛiſt⁹
coloꝛibus ⁊ carnalibus pulchꝛitudinibus: ſed moꝛibus
⁊ virtutibus. xij. q. ij. multi edificant. ſub. c. gloꝛia. expo.
xliiij. Gloꝛia filie regis. i. eccleſie abintus. i. in ꝯſciẽtia pu
ra. xj. q. iij. inter verba. Bern. ad Eugeniũ. Totum adſcri
bitur honoꝛi: nihil deuotioni. Hiero. Non reuera veſtis
ſed munditia mentis oꝛnatum facit clericum. Nec debẽt
clerici de humili veſte ⁊ alijs actibus chꝛiſto cõfoꝛmib⁹
erubeſcere. xlj. diſt. parſimoniã. Bern. Beata ignominia
crucis. ſꝫ ei q̃ crucifixo ingrat⁹ nõ eſt. Lu. ix. Qui me eru-
buerit: hũc filius hoïs erubeſcet. Et potius de contrario

Clericorũ ſuperbia.

Digitized by Google

debent verecundari. Aug. De precioſa veſte erubeſco. nec
enim decet hanc profeſſionē contra talem honorē. Jac. ij.
Si introierit vir aureū annulū habēs in veſte cādida ⁊c.
Et Greg. contra tales. Decorari pallio volumus forſan
moribus indecori. c. di. cōtra morem. Quū Moyſes ana
chorita ordinatus eſſet a patriarcha ⁊ alba indut' ait ei
pater. Ecce candidus es. Reſpondit Moyſes. Numquid
abintus? q. d. albedo exterior non facit quem album inte-
rius. Vñ phariſeis hypocritis chriſtus ait. Mat. xxiij. Ve
vobis ſcribe ⁊ phariſei qui ſimiles eſtis ſepulcris dealba-
tis ⁊c. ¶ Ad illud quod dicunt ꝙ vtuntur talibus tamq̄
non vtantur. ſm Apoſtolū. j. Cor. vij. xxxiij. q. v. ſm. Reſpō
det Greg. in homil. Nemo vult precioſis veſtibus indui
vbi a nemine poſſit videri. Item chriſtus omnem talē glo
riam exteriorem precepit. Jo. v. in ſi. contēni. Aug. Omnia
temporalia contēpſit homo deus: vt ab hominibus contē
nenda eſſe monſtraret. ⁊ omnia aduerſa ſuſtinuit: vt ſuſti-
nēda doceret. ¶ Contra ſuperbiam prelatorum ſatis ſu-
pra tetigi ⁊ declaraui in iſta. ij. parte in prin. §. poſtq̄. in. x.
ar. ⁊. xlix. §. o precioſa. Precipit etiam Deutero. xvij. ꝙ non
eleuetur cor regis in ſuperbiam. Eccl'i. xxxij. Rectorem te
poſuerunt. noli extolli: ſed eſto in illis quaſi vnus ex illis.
xcv. diſ. ecce ego. ibi. Sed oderūt hoc ſuperbi ſacerdotes.
Matth. xviij. Niſi conuerſi fueritis. interlinearis gloſ. A
veſtra eleuatione ⁊ indignatione: in qua modo eſtis/ ſm
Hilarium. Ad hoc. l. diſ. quicūq;. Imitentur chriſtū: cuius
claues tenent. Eſa. liij. ibi. Nouiſſimū virorū. Ber. Quid
magis admirandū: quid amplius deteſtandū: quid gra-
uius puniēdū: q̄ ꝙ videmus filium dei ſummū in regno
angelorū: nouiſſimū factum in regno hominū? Apponat
magnificare ſe homo ſuper terrā. pſ. ix. Ber. Quū enim
inquit indifferēter perſone humilitas ſit quedam turris
fortitudinis a facie inimici. pſ. lx. neſcio quo pacto maior
in maioribus/ ⁊ clarior in clarioribus comprobatur. Sed
perpauci ſunt qui in dignitate cor ad humilitatem incli-
nent. quod pꝫ in libris Regū. vbi de tot regibus Iſrael
nullus excelſa abſtulit. Contra quos Ber. Intuere quo-
modo incedūt nitidi exterius: ⁊ ornati circūamicti varie-
tatibus: tāq̄ ſponſa procedens de thalamo ſuo. Et ſi quē-
piam taliū repente eminus procedentem aſpexeris: ſpon
ſam potius putabis q̄ ſponſe cuſtodem. i. eccleſie. Joā. iij.
⁊ ex de tranſla. inter corporalia. §. ſed nec illud. ⁊ de renū.
niſi. §. verum. ¶ R Superbia autem clauſtraliū princi
paliter quadruplex reperitur. Prima eſt eorū qui ſapien- (Clauſtralium ſupbia quadruplex.)
tes ſe credunt. cōtra id. j. Cor. j. xlix. di. c. j. v. albuginem. ⁊
ideo ſe ſenſu ſuo ſe regere volunt: ⁊ eſſe proprie volunta-
tis. Bern. Quantūuis prudens videatur eſſe: dimittēda
eſt ⁊ abijcienda iactātia. ſi enim admittatur ſuperbia: pri
ma die qua incipit habitare/ incipit leges dare. Prouer.
xxvj. Vidiſti hoīem ſapiētem ſibi videri: magis illo ſpem
habebit ſtultus. ex de cōſtitu. ne innitaris. Tales inflexibi
les ſunt. Greg. Superba mens ad ea que nō appetit nul
lis exhortationibus flectitur: ad ea vero que appetit ſpō
te etiā cogi querit. Et hec ſpecies maxime in nouitijs pe-
riculoſa eſt. Bern. Nouitium incipientē ſapientem diu in
monaſterio perſiſtere poſſe impoſſibile eſt. Stultus ſiat:
vt ſit ſapiens. ⁊ hec omnis ſit eius diſcretio: vt in hoc nul
la ſit diſcretio. ⁊ hec oīs ſit eius ſapientia: vt in parte nul-
la ſit. ¶ Secūda eſt eorum qui deſpiciūt ſeculares ⁊ pec-
catores: credentes ſe inquinari ex conſortio eorū. ſimiles
iudeis de quibus legitur Joā. xviij. ꝙ non introierunt in
pretoriū: vt non contaminarētur. Timebant ſe inquinari
cohabitatione gentiliū: ⁊ non timebāt inquinari ſangui-
ne chriſti. Idem fuit de Simone phariſeo abominante
Magdalenam: ⁊ murmurante cōtra chriſtū qui ſe ab ea
permittebat tangi. Luc. vij. ⁊. xv. de phariſeis murmuran
tibus contra chriſtū. qui peccatores recipiebat ⁊ mandu
cabat cū eis. Hiero. Recedite (inquiūt) polluti: recedite:
abite. nolite eos tangere: nobiſcū nolite cōmunicare. Ta
lis loquela non illuminat cecū: non ſanat egrotū: non cu-
rat infirmū: ſed magis occidit atq; in deſperationem pe-
riclitantem mittit. xlv. diſt. recedite. de hoc etiā. j. q. iiij. ho-
mini. xxiij. q. iiij. in primis. xj. c. vſq; ad. §. eſt alia. Deutero.
xxiij. Non abominaberis idumeū. Tales non attendūt
ꝙ frequēter quis in ſeculo ducit vitam religioſam: ⁊ in re-
ligione ſecularem. Ambro. in hexameron. Mutat merita
hominū qualitas actionum. ⁊ quidam in meliori ordine
deteriores ſunt: ⁊ alij ſortem exterioris habitus bene vi-
uendo tranſcendūt: ⁊ alij ſuperioris loci meritū non cre-
ſcendo diminuunt. ad hec. xl. diſt. non eſt facile. ⁊. c. nō lo
ca. c. quelibet. c. adā. ¶ Sancto Paphūtio oranti cui ſan-
ctorū ſimilis eſſet: reſponſum eſt primo ꝙ cuidā ſympho-
niaco qui querebat victum arte cantandi. quem quū Pa
phūtius inueniſſet: ⁊ queſiſſet cui' meriti eſſet apud deū:
reſpōdit ſe nihil meminiſſe feciſſe apud deum: niſi ꝙ ipſe
quū latro eſſet: latronibus violare volentibus mulierem
quā ceperant/ reſtitit: ⁊ eam eripuit. Et alio tempore quū
mulier lamentaretur per deſertū ꝙ filij eius in captiuita
te tenerētur: ipſe errantem reduxit ad refectionem: ⁊ de-
dit ei. ccc. ſolidos q̇bus redimeret maritum ⁊ filios. Ite-
rum orauit Paphūtius cui ſimilis eſſet. cui reſpōſum eſt
ꝙ primario vici huius qui eſt in proximo. Quūq; inqui-
ſiſſet de vita eius: dixit ſe coniugatū/ ſedantē lites/ hoſpi
talem/ q̄ non cognoſceret vxorem niſi cauſa prolis/ nō le-
dentē famulos aut agros aliorū. quorꝫ vterq; inductione
Paphūtij in deſerto in vita anachoritica mortu' eſt. Ite-
rū dictū eſt Paphūtio ꝙ ſimilis erat cuidā negotiato-
ri venienti ad ſe. q̄ ſimiliter in deſerto remanſit. ¶ Tertia
ſpecies eſt illorū qui in ordine volūt habere diuitias ⁊ ho
norē quem in ſeculo nō habebant. de q̇bus Aug. Non eri-
gant ceruices cōtra ſocios intus: q̇bus foris accedere nō
audebant. Inflantur ⁊ abundant in cenobio: qui viles ⁊
inopes erant in ſeculo. xij. q. ij. gloria. ¶ Quarta ſpecies
eſt illorū qui in clauſtro gloriātur de diuitijs quas in mū-
do habebant: vel monaſterio cōtulerunt. de hoc. j. q. ij. nō
eſt meum. ¶ S Nunc dicendū eſt de quibuſdam vitijs
que ex ſuperbia procedunt. Et notandum ꝙ ſm beatum (Supbie gradus duodeci.)
Bern. xij. ſunt gradus ſuperbie. qui ſunt/ Curioſitas. que
queritur ⁊ diſceptat de ijs que non expediunt. ex de re iu.
abbate ſane. §. ſi. lib. vj. In ſuperuacuis rebus noli ſcruta
ri multipliciter: ⁊ in pluribus eius operibus non eris cu-
rioſus. Eccl'i. iij. Illuditur curioſitas humana: quādo id
appetit impudēter ſcire qd̄ nulla ei ratione cōpetit inue-
ſtigare. xxvj. q. v. nec mirum. Leuitas. que cito credit. xi. q.
iij. in cunctis. Inanis letitia. Jac. iiij. Nunc autē exultatis
in ſuperbijs veſtris. Iactantia. laus ꝓpria. xx. q. iiij. om̄is
iactantia. xj. q. iij. ſi quis. Singularitas. vt appareat. xli.
diſt. quiſquis. Mat. vj. Arrogantia. de qua vide. xlvj. diſt.
c. j. ⁊. xlviij. diſt. §. j. Preſumptio vel reputatio. que de ſe te-
net quod non eſt: ⁊ preſumit quod non poteſt: ⁊ quod nō
ſcit. Eccl'i. xviij. Vidi preſumptionē cordis eorum: quoniā
mala. Peccati defenſio ſimulata. de peni. diſ. j. §. hec ergo
ſecreta. v. item taciturnitas. Confeſſio. vbi aūt regnat hy
pocriſis: ibi humilitas eſſe non pōt. de pe. di. j. §. hec ergo.
v. itē taciturnitas. Rebellio. lxxxj. di. ſi quis. Peccandi li-
bertas. ac ſi non ſit deus qui puniat ⁊ dominus. Exo. xx.
Ego ſum dominus zelotes. j. q. iiij. §. contra dñs. Peccan
di conſuetudo. que in profunda malorū venit: ⁊ non excu
ſat. xvij. di. nec licuit. ex de ſimo. cum in eccleſie. cum. c. pre.
¶ T Ad hos gradus addo alium ſuperbie. ſcꝫ irreue-
rentiam. que ex fonte ſuperbie magne procedit. De qua
ſciendum eſt ꝙ irreuerentia eſt honorem non exhibere ei (Reuerētia q̇bus impendenda.)
cui debet. Sunt autem quatuor principalia quibus reue
rentiam debemus. ſcꝫ deo/ angelo/ rebus deo cōſecratis/
⁊ prelatis eccleſie. Deo. vt corā eo q̇ vbiq; eſt peccare: eru-
beſcamus: ⁊ bona ſtrenue agamus. Sapiēs in verſiculis.
Quū quid turpe facis: quod me ſpectante juberes:
Cur ſpectante deo non magis ipſe rubes?
Boetius Seuerinus in fine quinti libri de conſolatione
phie. Magna nobis (ſi diſſimulare nolum') indicta eſt

pꝛobitatis neceſſitas:quũ oĩa agamus ante oculos iudi-
cis cuncta cernentis.xxviij.q.ij.perniciosam. De reueren-
tia ad angelum. Bern. In quouis diuerſoꝛio.in quouis
angulo reuerẽtiam habe angelo tuo ſemper adſtanti.pſ.
cxxiiij. Montes in circũitu eius.i.angeli. Hiero. Nec au-
deas eo pꝛeſente:quod me pꝛeſente nõ audes. De reuerẽ-
tia ſacris locis. Geñ.xxviij. Ꝙ terribilis eſt locus iſte. ⁊
xx.j.di.ius publicum.⁊ de cõſe.diſt.j.c.j. vide quod no. de
conſe.diſt.ij.inſtitutio. Sed ſunt quidam homines in hoc
demonibus nequioꝛes: quibus locus coꝛpoꝛis dominici
⁊ reliquiarum ſacrarũ in eccleſia eſt terribilis.ipſi tamen
ibi feda ⁊ inhoneſta attentare ⁊ perpetrare nõ foꝛmidãt.
contra quos.j. Macha.iij.legitur de Heliodoꝛo inuadẽ-
te depoſitũ in templo.cui apparuit equus terribilis:terri
bilem habens ſeſſoꝛem.de hoc ex̃ de reli.⁊ ve.ſanctoꝝ. per
totum.⁊ de immu.eccle.c.decet.lib.vj.⁊.xvij.q.iiij.§. ſacri-
legiũ.ex̃ de adul.ſignificaſti. Hominibus etiam reueren-
tia facienda eſt.j. Pet.ij. Omnes honoꝛate. ex̃ de maio.⁊
obe.ſolite.⁊.j. Regem honoꝛificate.ix.di.neq;. Et cõſcien-
tie. Bern. Conſcientie tue debes honoꝛem: corã qua pec-
care erubeſcas. Eccl'i.x. Fili in manſuetudine ſerua aiam
tuã:⁊ da illi honoꝛem ſm meritum ſuũ. Peccãtem in ani
mã ſuam quis iuſtificabit:⁊ quis honoꝛificabit exhono-
rantem animã ſuam? Immo nec ſerui ſunt inhonoꝛandi
nec contemnendi:maxime propter naturam diuinam no
biſcũ vnitam. Matth.xviij. Uidete ne contẽnatis vnum
ex his puſillis. Eccl'i.vij. Seruus ſenſatus ſit tibi dilectus
quaſi anima tua. Cypꝛianus. Qualem cupis erga te deũ
eſſe:talis ⁊ ipſe ſis circa ſeruum tuũ. Seneca. Cum infe-
rioꝛe ſic viuas:quemadmodũ ſuperioꝛem vis tecũ viue-
re.facit.ij.q.vj.qui ſe ſcit.ij.xxij.q.vj.iniquum.ix.di. neq;.⁊
expꝛeſſius.lxxiiij.diſ.quoꝛũdam.ibi. Et ideo q̃ tales erga
ſubiectos noſtros debemus exiſtere:quales nos(ſi ſubie-
cti fuiſſemus)noſtros vellemus eſſe pꝛepoſitos.xcv. diſt.
eſto.xxij.q.v.de foꝛma. Pauperes etiam honoꝛandi ſunt.
Greg. Pauperes nõ ſunt deſpiciendi vt egeni:ſed exho-
randi vt patroni. Domini etiam honoꝛãdi ſunt a ſeruis ⁊
ſubditis.j.ad Coꝛ.xiij. Omnis aia ⁊c̃. ⁊ ex̃ de cẽſ.omnis.
Rom.xiij. Cui honoꝛem honoꝛem. Rom.xij. Honoꝛe inui
cem pꝛeuenientes. Senes etiam boni honoꝛandi ſunt.
Thꝛẽn.iiij. Facies ſenum nõ erubuerunt.⁊ poſt. Neq; ſe-
num miſerti ſunt. Sap.ij. Nec veteranũ vereamur. Leuit.
xix. Coꝛam cano capite conſurge: ⁊ honoꝛa perſonam ſe-
nis.j.ad Tim.iiij. Senioꝛem ne increpaueris.ij.q.vij.pau
lus. Seneca. Cum veterano parcius agendum eſt. Uiri
ſimiliter honoꝛandi ſunt ab vxoꝛibus.j. Pet.ij.⁊ econuer
ſo.vt ibi. Hiero. Non de pede:ſed de coſta mulierẽ foꝛma-
uit:vt ea viro contẽneretur.nec de capite:ne ei dominaret.
de hoc.xxiij.q.v.cũ caput.⁊.c.vlti. Honoꝛandi ſunt paren
tes ſpirituales. Eccl'i.vij. Honoꝛifica ſacerdotes. Heb.vl.
Obedite pꝛepoſitis veſtris.j.ad Timo.v. Qui bene pꝛe-
ſunt pꝛeſbyteri duplici honoꝛe honoꝛẽtur. Thꝛẽn.iiij. Nõ
addet vt reſpiciat eos. Facies ſacerdotũ non erubuerũt.
gloſ. Notandũ ꝙ ſupra ſacerdotes quaſi homicidas no-
tat.⁊ hic ſeparantur a facie domini q̃ non detulerunt eis.
q̃uis enim mali ſunt:non ſunt contẽnendi.ſed ille in illis
colendus eſt ⁊ honoꝛãdus:a quo miſſi ſunt. Et alia gloſ.
Nota terribile contra contẽnentes ſacerdotes:⁊ cõtra fa
cies coꝛũ non erubeſcentes.i.illis monentibus ⁊ iubenti
bus a ſecularibus nõ ceſſare. Ad hec.xix.di.ſm.ij.q.j. non
quales.xxj.di.in nouo. Honoꝛãdi quidẽ ſunt ꝓpter digni
tatem.maxime quã ſcʒ trãſſubſtanti andi habent in ſacra-
mento altaris.j.q.j.multi.quam nõ habent angeli. Hono
randi etiã ſunt parentes carnales. Exo.xx. Honoꝛa patrẽ
tuum ⁊c̃.verbis ſcʒ ⁊ beneficijs. Hiero. Honoꝛ in ſcriptu
ris non tam in ſalutationibus ⁊ verbis ꝙ in collationibꝰ
munerũ ſentitur.ad hec.xxxj.q.j.quomodo.j. ad Timo.v.
Qui ſuoꝛũ maxime domeſticoꝛũ ⁊c̃.xlvij.diſt.§.neceſſe.de
hoc plene. Eccl'i.iij. Unde ibi ſup illo verbo/Maledictio
matris eradicat fundamenta. Gen.ix. gloſ. Cham nudi-
tatem patris irriſit.xxvj.diſt. in ſcripturis. ⁊ ſemen ſuũ in
ſeruitutẽ per petuã dãnauit.xxxv.di.ſexto die.ij. Reg.xv.
xvj.xvij.⁊.xviij. Abſalon Dauid de regno expulit: ⁊ concu
binas eius inceſtauit.ſed moꝛte cõdignas penas luit.iiij.
Reg.ij. Heliſei caluitium pueri Bethel irriſerunt.et duo
vrſi.xlij.de eis lacerauerunt.pꝛimum Gen.ix.ſecũdum.ij.
Reg.xviij.tertium.iiij.Reg.ij. Pꝛouerb.xix. Qui affligit
patrem ⁊c̃.⁊.xxviij. Qui ſubtrahit aliquid a patre ⁊c̃.et
xij.q.ij.qui abſtulerit. Eccl'i.iij. Honoꝛa patrem. Exo.xxij.
Qui percuſſerit patrẽ aut matrẽ: moꝛte moꝛiatur. Tob.
iiij. Honoꝛem habebis matri tue ⁊c̃. Non honoꝛantes pa
rentes anathematizat conciliũ gangrenſe.xxx.di.c.j. Ad
hoc etiam.lxxxvj.diſt.non ſatis.⁊.eſt pꝛobanda.⁊.xcvj.di.
in ſcripturis.in fi. Et notandũ ꝙ ſicut tenemur pꝛouidere
neceſſaria parẽtibus carnalibus:ita ⁊ ſpũalibus. Mat.
x. Dignus eſt mercenarius mercede ſua.xij.q.ij. quicũq;.
ij.Timo.ij. Laboꝛantem agricolam ⁊c̃. Gala.vj. Commu
nicet autẽ is qui catechizatur ⁊c̃.xiij.q.j.§. his ita. Unde
ſuper pꝛe.verbo apl'i.j.Timo.v. Qui bene pꝛeſunt pꝛeſby
teri: duplici honoꝛe digni habeantur.gloſ. A ſubditis. vt
eis ſpũaliter obediant:⁊ tempoꝛalia eis miniſtrent.

¶ Articulus.lxxvij.

Oſtq̃ ſufficienter
expediuimus de ſuperbia inficiente om
ne genus humanuʒ: maxime religioſos
quoſdam qui adſtrictius humilitatẽ do-
mino promiſerunt: ad aliud religioſoꝛũ
quoꝛũdam noſtri tempoꝛis vitium accedamus. ſcʒ vanã
gloꝛiam. ¶ A Igitur ſm Climacum in gradu.xxij. Ua Uana
na gloꝛia eſt ſm ſpeciem nature immutatio/moꝛũ peruer moꝛta-
ſio ⁊ obſeruatio querele.ſm vero qualitatem eſt laboꝛuʒ liũ glo-
diſperſio/ſudoꝛũ perditio/theſauri inſidie ⁊ perditio/in- ria.
fidelitatis pꝛoles/ſuperbie pꝛecurſatrix/naufragium in
poꝛtu/in arca foꝛmica minima quidem exiſtens/vniuerſe
vero fatigationi ⁊ curſui inſidiatur. Uigilanter obſerua:
et floꝛentem vſq; ad momentum ⁊ mundam inuenies in
veſtimentis ⁊ in vnguentis ⁊ pompatico proceſſu ⁊ aro-
matibus ⁊ alijs. Ieiunans vanigloꝛioꝛ: ⁊ reſoluens ieiu-
nium vt nõ innoteſcam. Iterum vanigloꝛioꝛ pꝛeclare ve-
ſtitus.vincoꝛ ab eadem vilia cõmutans. Iterũ vaniglo-
rioꝛ loquens.vincoꝛ ab ea.⁊ tacens iterum ſuccũbo.quo-
cunq; pꝛoieceris tribulum iſtum:ſtat aculeo recto. Uani-
gloꝛioſus eſt idoloꝛum cultoꝛ fidelis:colens quidem deũ
ſm apparens:hominibus vero ⁊ non deo placere volẽs.
Matth.vj. Unigloꝛioſus eſt omnis oſtentatoꝛ ⁊ oſten-
tationis amatoꝛ. Unigloꝛioſi ieiuniũ abſq; mercede eſt.
Matth.vj.⁊ oꝛatio eius impoꝛtuna.pꝛopter laudẽ enim
hominum vtrumq; operatur. Unigloꝛioſus exercitatoꝛ
dupliciter leditur:coꝛpus quidem contabeſcere faciens:
mercedem vero non accipiens. ¶ Adulatoꝛes vanã glo-
riam pꝛouocant.vj.q.j.ſunt plurimi. Adulatoꝛ eſt demo-
num miniſter:ſuperbie manuductoꝛ:cõpunctionis diſper
ſoꝛ:bonoꝛum exterminatoꝛ:ſeductoꝛ vie. Confundantur
⁊ obmuteſcant qui beatificare in facie admittuntur.xlvj.di.
c.ij.⁊.iij.xxij.q.ij.pꝛimũ. Seneca. Adulatio dulce venenũ.
Magnũ eſt ab anima laudem hominũ amouere: maius
vero eſt laudem demonum auertere.⁊.ſ. Coꝛde humilita
tem oſtendit:non qui ſeipſum vilificat.quomodo eñ non
cõpoꝛtabit ſeipſum:ſed ab alio impꝛoperatus ⁊ charitatẽ
ad ipſum non diminuens. Non ſuſcipias vane gloꝛie de-
monẽ quũ tibi epiſcopatũ.j.q.vj.ſicut is. aut fratrũ duca-
tum aut magiſteriũ ſubmittit. Laboꝛ enim eſt hũc canem
ſcʒ vanam gloꝛiam a macelli menſa.ab appetitu repelle-
re coꝛdis. Secularium aduentum pꝛeanticipat vana glo
ria:⁊ leuioꝛes monachos in occurſum aduenientium ex-
hoꝛtatur exire. Qui vanitatem vane gloꝛie mercatur:du-
plicem vitam poſſidet.nam inter monachos habitu ⁊ fi-
gura moꝛatur. in mundo vero pꝛudentie cogitatione et
mente. Qui ſuper donis naturalibus et diuitijs. dico

Digitized by Google

autē acuitate ingeniū/⁊ intellectus docilitate/lectione/
prolatione/promptitudine/ingenuitate/⁊ talibus hmōi
vniuerſis abſq; labore p̄cexiſtentibus in nobis extollitur:
nūq̄ſ ſuper naturam bono vero participabit. qui enim in
modico ſcꝫ in naturalib⁹ infidelis eſt:⁊ in multo ſcꝫ in ſu
pernaturalibus ſcꝫ bonis gratuitis ſcꝫ virtutibus infide
lis erit.ar. Matth.xxv.de fideli in modico. Luc.xix. Uana
gloria mater eſt ſuperbie.quia nimirū laudes exaltant et
inflant. vſ.q.j.ſunt plurimi. exaltata vero anima/tūc eam
ſuperbia ſumens ſurſum effert vſq; ad celos:⁊ ſubtus de/
fert. Luc.x.de peni.diſt.ij. ſi enim.ad fi.ad abyſſos. Princi/
piū priuationis vane glorie eſt cuſtodia oris ⁊ amor igno
minie. Medium vero reciſio omniū adinuentionū vitio/
ſarum intellectualiū. Finis vero ea que ſunt ad ignomi/
niam conferentia/corā multitudine inſenſibiliter adinue
nire. Quū nos laudare incipiūt demones ſeductores: ce/
leriter recordemur multitudinem iniquitatū noſtrarum.
Uana gl'ia eſt ſimplicitatis abiectio/ficta inſtitutio ⁊ con
uerſatio. Hucuſq; Climacus. ❡ In epiſtola ad virginem
ait ſanctus Athanaſius. Si manifeſtaueris vitam tuam:
pariter hoc tibi vanam gloriam:⁊ damnū patieris. Si aūt
animā inueneris tibi conſentaneā pariter que dei ſunt fa/
cientem: huic quaſi ſoli in miniſterio reuela. ibi em̄ non eſt
vana gloria.q: qui loquitur vt animā ſaluet: multā mer/
cedem accipiet ſe habentibus deſideriū non inſidiatori/
bus. Matth.xxij.xj.q.iij.nolite. audiendi loquitur vt ſal/
uentur. ❡ Abbas Penen̄.dixit. Homo ſi ſeipſum repre/
hendat: vbiq; poteſt ſtare ſolus ⁊ cū alijs. ſi autem ſe ma/
gnificat: nunq̄ſ ſtat. Quicquid fecerit homo boni: ne exul
tet in eo.quia mox perdet illud. Abbas Macharius cū
iniurianti ſatiſfaciebat de eo qd̄ querebat. laudanti eum
nullū dabat reſponſum. Dixit abbas Zenō. Egyptij mo
nachi virtutes quas habent zelant: ⁊ vitia q̄ nō habent/
manifeſtant. Syri autē ⁊ greci virtutes quas non habēt/
predicant:⁊ vitia q̄ habēt/abſcondunt. Dixit ſenex. Qui
ab hominibus amplius honoratur aut laudatur: non pa
rū damni patitur. qui autem ab hominibus non honora/
tur: deſuper gloriam ſcꝫ tēporalem (intelligo eā appeten
do) ⁊ eternam.xl.di.qui primatū.accipiet. vtrāq; enim ha
bere gloriam impoſſibile eſt. Idem ſenex. Sicut fieri nō
poteſt vt herba ſimul ⁊ ſemel naſcatur.de peni.di.ij.dum
ſanctā. Ita impoſſibile eſt vt laudem ⁊ gloriam ſecularium
habentes (ſupple ⁊ affectantes) ſimul etiam ⁊ fructū fa/
ciamus celeſtem. Dixit ſancta Syncletica. Sicut theſau
rus ſi manifeſtetur minuitur: ita ⁊ virtus deperit publica
ta. Nam ſicut cera a facie ignis ſoluitur.pſ.lxvij. ita ⁊ ani
ma per laudem reſoluta perdit intētionem ſuā. Dixit ſe/
nex. Quando cogitatio ſuperbie vel vane glorie te impu
gnat: perſcrutare teipſum ſi omnia. Exo.xx.no.xxxij.q.vij.
quod in oībus. Matth.xix.mādata dei ſeruaſti. Mat.vſ.
xxiij.q.iij.ſex. Si inimicos tuos diligis: ſi gaudes i gloria
inimici tui:⁊ cōtriſtaris in deiectione eius:⁊ ſi apud te ha
bes ꝙ ſeruus inutilis. Luc.xvij.es:⁊ oībus hoībus plus
peccator. Neq; tamen aliquid grāde ſapias tāq̄ſ aliquid
feceris: ſciens ꝙ elata cogitatio omīa illa bona diſſoluet.

Quidam ſenex dixit ꝙ mortuus erat mundo. alter dixit
ei. Non cōfidas donec egrediaris de corpore. quia etſi tu
dicas ꝙ mortuus es: diabolus tn̄ mortuus nō eſt. Quū
quidam ſenex in deſerto quinquaginta annis nec panem
nec aquā ad ſatietatē accepiſſet: dicebat/occidi auaritiā
⁊ vanam gloriā. Quod quū audiſſet abbas Abraam: ve/
nit ad eū:⁊ requiſiuit an illū ſermonē dixiſſet. At illo con
fitēte/dicit ei Abraam. Ecce dū per viam ambulas vides
lapidem ⁊ maſſam auri. Nūquid poteſt cogitatio tua au
rum ſimile lapidi exiſtimare? Dixit ſenex. Non. ſed pugno
cum cogitatione mea ne illud tollam. Cui Abraam. Ecce
viuit auaritia. ſed ligata eſt. Iterū dixit ei Abraam. Ecce
audis de duobus fratribus ꝙ vnus te laudat: alter te hor
ret:⁊ detrahit de te. nūquid vtrūq; eorum ad te venientē
pariter accipies? Dixit ſenex. Non. ſed iterum pugno vt ⁊
illum diligam quem horreo. Cui Abraam. Ecce ergo vi/
uunt in te paſſiones. ſed ligate ſupple. et ſolui poſſunt.
Quidam ſenex dixit alteri. Si fratri dedero aliquid: ta
men ſpiritus xenodoxie ſordidet illud: tamq̄ſ propter lau
dem hominum hoc faciam: nūquid dimittam dare? Cui
ſenex. Et ſi propter homines hoc tentaris facere: tamen q̄
proximo neceſſaria ſunt da. Nam duo homines erāt in vi
co: vnus ſeminauit ⁊ fecit frumentum parum ⁊ ipſum nō
mundum. alter nihil ſeminauit. Ueniente fame/meli⁹ po
tuit viuere qui ſeminauit. Faciamus nos ergo aliquanta
(etſi immūda) ne periclitemur. Adde quod no.j.h. proxi/
mo.h. frater egidius. Quum abbas Siſoy ſuſpiraſſet al
tero audiente: dixit. Indulge mihi frater. quia necdū mo
nachum me eſſe cognoſco: quia audiēte altero ſuſpiraui.

Quidam ſenex quū deſcenderet ad viſitandum filium
miniſtri ſui: in vico preceſſit cū miniſter:⁊ ait vicinis. Ue/
nite occurrite anachorite. quos quū ſenex longe vidiſſet
egreſſos cum lampadibus: ſentiens ꝙ ad ſe venirent: ſpo
liauit veſtimenta ſua ⁊ miſit in flumen: ⁊ cepit ea lauare
ſtans nudus. qui autem miniſtrabat ei: videns/erubuit:⁊
rogauit homines dicēs. Reuertimini. ſenex enim noſter
ſenſum perdidit. ⁊ veniēs ad illum/dixit. Abba: quid hoc
feciſti? omnes enim qui te viderunt: dixerunt quia demo/
nium habet ſenex. Cui ille. Et ego hoc volebam audire.

Quū iudex prouincie abbatem Moyſen deſideraret vi
dere:⁊ ei in eremo obuiaſſet: requiſiuit ab eo incognito/
Ubi eſt cella abbatis Moyſi? cui ipſe. Quid illum vultis
videre hominem ſtultum ⁊ hereticum? que quū audiſſet
iudex: veniens ad eccleſiam retulit clericis que audierat.
Contriſtati clerici dixerunt qualis eſſet monachus qui
ſibi talia dixiſſet. Iudex reſpondit. Senex veſtimenta ve/
terana habens. longus ⁊ niger. Et tunc cognoſcēs ꝙ ille
eſſet: miratus receſſit. Quū quidam iudex vellet videre
abbatem Symeonem: ille audiens aſcendit arborem pal
me:⁊ cepit eam mundare. quū aūt veniſſent illi: dixerunt.
Ubi eſt anachorita? At ille reſpōdit. Non eſt hic. diſceſſit.
⁊ ſic illi diſceſſerunt. Iterum alia vice voluit eum videre
quidam ex iudicibus:⁊ preceſſerunt clerici dicentes. Ab/
ba: para te. quoniā iudex audiens opera tua venit abs te
benedici. At ille. etiam parabo me. Ueſtiuit ergo centonē
ſuum. ⁊ accepit panem ⁊ caſeum in manus ſuas. ⁊ diuer/
ricatis pedibus ſedit in porta: et incepit comedere. Ue/
niens iudex ⁊ ſic eum videns/contemnens eum diſceſſit.

Quū abbas Siſoy reſuſcitaſſet quēdam infantem de/
functum quē in cella proiectū orare credebat: ait diſcipu/
lo. Nunq̄ſ hoc dicas ante meum trāſitum. Fugit abbas
Neſteroth draconem in deſerto: dicens. Niſi draconem fu
giſſem: cogitationem vane glorie non vitaſſem. Quum
fratres de ſilu non poſſent quēdam immūdum ſpiritum
deijcere: dixerūt. Non poteſt quis hunc eijcere niſi abbas
Beſſarion. ſed ſi hoc diximus ei: nec ad eccleſiā veniet.
fingamus ergo ꝙ dormit. Et dixerunt Beſſarioni. Abba
ſuſcita iſtum qui dormit. At ille dixit. Surge ⁊ egredere fo
ras. Mira ſanctitas. ignorans fecit miraculum. Et mox
egreſſus eſt ab eo ſpūs immundus. Quū ſanctus Ma
charius quēdam mortuum ſuſcitaſſet: diſcipuli eius ante
pedes eius corruerunt pre timore. quibus ſenex. Iſtud p̄/
pter me factum non eſt. nihil enim mihi collatum eſt. ſed
propter mulierem viduam ⁊ paruulos de⁹ indoluit. hoc
enim maius eſt ꝙ deus noſter animas hominū ſine pec/
cato eſſe deſiderat: q̄ſ mortuos ſuſcitare. Item dixit. Qui
laborat: et arbitratur ſe aliquid facere: recipit hic merce/
dem ſuam. Serapion in collatione de octo vitijs. Xeno/
doxie genera duo ſunt. Primum ꝙ pro carnalibus ac ma
nifeſtis extollimur rebus. Secundū ꝙ pro ſpiritualib⁹ ⁊
occultis deſiderijs vane laudis inflamur. Una tamen in
re xenodoxia vtiliter accipitur. quū quis ſpiritu fornica/
tionis tentatus/ne vilis habeatur ab alijs: continet:⁊ ne
nomen ſanctitatis amittat. Nec mirum tantam huic paſ
ſioni ineſſe virtutē/vt irruentem quēpiam in fornicatio/

Digitized by Google

nis ſtimulum valeat refrenare:quū ſit experimētis mul-
torū ſepiſſime probatū ꝙ ita eum quē ſemel veneni ſui pe-
ſte corruperit:infatigabilem reddat:vt faciat ab eo ne bi-
duana quidē vel triduana ſentire ieiunia. Super qua re
pulchre abbas Macharius cuidam percunctanti cur fa-
me ab hora tertia in eremo pulſaretur:q̄ in cenobio heb-
domadibus integris refectionē ſepe contēnens:non ſen-
ſiſſet eſuriem: reſpōdit. q: hic nullus eſt ieiunij tui teſtis:
qui te ſuis laudibus nutriat atq; ſuſtentet:ibi aūt te digi-
tus hominū et xenodoxie refectio ſaginabat. Caſſianus
in lib.xi.de xenodoxia.i.vana gloria. Septimū nobis cer-
tamen eſt contra ſpiritū xenodoxie(quam nos vanā glo-
riam poſſumus appellare)multiformem variū atq; ſub-
tilem.ita vt quibuſlibet perſpicaciſſimis oculis non dicā
caveri:ſed previderi vix poſſit. Nō ſolū enim vt cetera vi-
tia in parte carnali:ſed etiā in ſpirituali monachū pulſat
ſubtiliori ſe nequitia ingerens monachi menti.ita vt qui
non poterunt carnalibus vitijs decipi:ſpūalibus ſucceſſi-
bus acrius ſaucientur. tantoq; eſt pernicioſior ad conflic-
tū:quāto obſcurior ad cavendū. Omniū nāq; vitiorum
manifeſtior apertiorq; eſt congreſſus.et in vnoquoq; eorum
contradictione rigida confutatur incentor:et invalidior
factus abſcedit.victoremq; ſuū deiectus adverſarius de-
inceps infirmior attentabit. Hic vero quū p elatione car-
nali pulſaverit mentem:et fuerit reſpōſionis ſcuto repul-
ſus:rurſus vt quedā multiformis nequitia priori habitu
perſonaq; mutata:ſub virtutū ſpecie victorē cōfodere et
iugulare contēdit. Et enī cetera vitia ſeu perturbationes
vniformes ac ſimplices eſſe noſcuntur. Hec ſo multiplex
et multiformis ac varia vndiq; bellatori et ex omni parte
occurrens. Nā et in habitu et in forma:in inceſſu:in lectio-
ne:in voce:in opere:in vigilijs:in ieiunijs:in oratiōe:in
remotione:in ſcientia:in taciturnitate:in obedientia:in
humilitate:in longanimitate:militē chriſti vulnerare co-
natur. Pulchre ſeniores naturā morbi huius in modum
ſepe deſcribunt:que vno decoriata tegmine alio rurſum
invenitur inducta. Omnia vitiata ſuperata marceſcunt:
et devicta per ſingulos dies infirmiora redduntur. Hoc
ſo deiectū acrius inſurgit ad luctamē. Gala.v. Nolite fie-
ri inanis glorie cupidi. Et Jo.v. Quomodo poteſtis vos
credere qui gloriam abinvicem accipitis:et gloriā que a
ſolo deo eſt nō queritis? Et David pſ.lij. Diſſipavit deus
oſſa eorū qui hoībus placent. Et Gala.i. An quero homi-
nibus placere? Si adhuc hominibus placerem:chriſti ſer-
vus non eſſem.xlvij.diſt.c.viri. Imminent hoc vitiū clerica-
tus gradum et deſideriū preſbyterij ac diaconij. Quidam
ſenex quū ad cellam cuiuſdā fratris cauſa viſitationis ve-
niens oſtio proximaſſet:et q̄d ageret curioſ⁹ auſcultaret:
ita eum reperit huius ſpūs impugnatione pellectū: vt in
eccleſia ſeſe credere faceret exhortatoriū plebi ſermonē.
rurſumq; mutato officio audivit cū velut diaconem miſ-
ſam cathecuminis celebrantē. Sententia patrū antiquo-
rum hec eſt ad vanam gloriam fugiēdam ſcz monachum
debere fugere mulieres et epiſcopos. neuter enim ſinunt
monachum quieti celle operam dare:aut theorie vacare.
¶ Jo.caſſi.ibi vbi ſupra. Hanc beſtiā multiformē tali re-
medio poterimus evadere.vt cogitātes illud pſ.lij. Diſſi-
pavit deus oſſa etc̄.primitus nihil propoſito vanitatis ac
inanis glorie gr̄a noſmetipſos facere permittamus.dein-
de ea q̄ bono initio fecerimus: obſervatione ſimili cuſto-
dire nitamur.ne oēs laborum noſtrorū fructus poſt irre-
pens xenodoxie morbus evacuet. Quicquid etiā in con-
verſatione fratrū minime cōmunis vſus recipit vel exer-
cet:cum ſtudio tāq̄ iactantie dedicatum declinemus. Et
ea que nos poſſunt inter ceteros nobiles reddere: veluti
ſolis facientibus laus apud hoīes ſit querenda: vitemus.
Quod facillime poterimus evadere:ſi cōſideramus non
ſolum fructus laborū noſtrorum nos penitus amiſſuros
quoſcūq; xenodoxie propoſito fecerimus:ſed etiam reos
magni criminis factos eterna ſupplicia veluti ſacrilegos
ſubituros.vtpote qui ad iniuriā dei opus quod eius:vt
glorificetur deus. Matth.v. Luc.ij.pſ.cxiij. Nō nobis do-
mine non nobis:ſed nomini tuo da gloriam.obtentu nos
oportuit agere:hominū gratia maluerimus exercere: ab
eo qui occultorū eſt conſcius.pſ.ix. Scrutans corda et re-
nes deus. Ad Heb.iiij.xxxij.di.erubeſcant.xviij.q.ij. perni-
cioſam.homines deo:et gloriā mūdi glorie domini pretu-
liſſe cōvicti. Nilus. Vane glorie paſſio irrationabilis eſt:
et in oī virtutis opere ſe admiſcet. Monachus vane glo-
rie cupidus:ſine mercede operarius. Matth.vi. Saccu-
lus perforatus non ſervat immiſſum. Et q̄ mercedes con-
gregavit miſit eas in ſacculū pertuſum. Aggei.i. Nec xe-
nodoxia mercedē. Ventus diſſipat veſtigia viri:et eleemo-
ſynam.i.q.i.vide.glorie vanitatis. Iactus lapidis nō per-
venit in celū.et oratio placentis hominibus non aſcendit
ad deum. Occultat theſaurū ſuum vir ſapiens:et virtutis
ſue laborem monachus prudēs. In plateis orat xenodo-
xia.qui autē impugnat eam ſuū intrat cubiculū. Matth.
vi.ſaltem cordis. Occulta in itinere latronū que tua ſunt
donec ad supernā civitatem pervenias. Vana gloria mē-
tem decidentem corroborat.infirmantē facit incolumē.et
ſenem iuvenem fortiorē. Raucam vocem ſubtiliat. pallē-
tem florere facit.claudū facit currere:et cecū videre. ¶ Vi-
di Rome fratrem multis menſibus iacētem in grabato:
et dormitoriū clamoribus infirmitatis concutientē: factū
gardianum ſtatim ſtātem et exilientem et dolorem nō ſen-
tientem. Claudam ovē vel capram cū tintinnabulo prece-
dere facit gregem hic morbus.quod eſt mirabile in peco-
de bruta. ¶ Frater Egidius laicus ſoci⁹ beati Franciſci.
Propter tentationem inanis glorie nō deſiſtas facere bo-
num. Si enim agricultor nolens ſemen iacere in terram:
diceret intra ſe. Nolo ſeminare hoc āno.q: ſi ſeminavero:
forte venient volucres et comedent ex ſemine illo.et ppter
hoc non ſeminaret:nō haberet fructū terre ad comeden-
dū. Si aūt ſeminat:licet aliqua de ſemine pereant.tamen
maior pars remanebit ei. Sic eſt de illo qui tētatur de va-
na gloria et pugnat contra eā. Adde quod ſcripſi ſupra.§.
proximo.ſ.quidā. ¶ Legitur de beato Bernardo ꝙ quū
predicaret:et a vana gloria tentaretur ꝙ bene predicaret.
reſpōdit. Nec ppter te incepi:nec ppter te dimittā. ¶ Di-
xit abbas Siſoy. Niſi dn̄s glorificaverit homines:gloria
que ex hoībus eſt:non diu permanebit. Prover.xxvij. Ne
glorieris in craſtinum:ignoras quid ſuperventura pariat
dies. Laudet te alienus:et non os tuū. extraneus et non la-
bia tua. Hiero. Non queras gloriam: et non dolebis quū
inglorius fueris. Qui laudē nō appetit: contumelias nō
ſentit. Matth.ix. Videte ne quis ſciat.et.viij. Nemini dixe-
ris. Jo.viij. Ego gloriam meā non quero. Seneca. Citò
fit ignominia ſuperbi gloria. Stultiſſimuz eſt temporalē
gloriam tranſitoriā querere vnde poſſumus eternam ac-
quirere. Bern. Fidelis ſibimet cuſtos nō tutū arbitratur
labijs hominū cōmittere gloriam ſuā. Non tutum plane:
ſed ſtultum ibi theſaurū tuū reponere vbi non valeas re-
ſtituere quū volueris. Si ponis in os meū:iam nō in tua
ſed in mea eſt voluntate.quū vtiq; pro meo libito vel lau-
dare te poſſim vel derogare tibi. Bern. Hypocrita quid
non vis eſſe laudabilis:qui vis vt lauderis? Quid formo-
ſus apparere et formoſus non eſſe? Bern. Vt quid alieno
teſtimonio contentus ſum:cuius nec vituperio reprobus
nec laude dignus inveniar? Si ante tribunal veſtrū iudi-
candus adſtarem:merito de laude veſtra gloriarer. Nūc
quū ſolius chriſti iudicio ſim preſentādus: quāte inſanie
eſt mei vel alteri⁹ iudicio gloriari. De hoc.xi.q.iij.ſenti.cū
c.ſequentibus. Item Bern. Qui cōſcientias ſuas in alie-
nis linguis poſuerunt:modo parui:modo magni:modo
nulli iudicantur: prout linguis hominū eos laudare vel
vituperare placuerit. Ber. Revera fidelis famulus eſt:ſi
de multa gloria dn̄i tui nil manibus tuis adherere contin-
gat. Augu. Quas vires nocendi habeat vana gloria non
ſentit:niſi et bellum ei indixerit. quia etſi cuiquā facile eſt

Digitized by Google

gloriā non cupere quū negatur: difficile eſt tamen ea non delectari quum offertur. Greg. Aliquantulū facile eſt hu manā laudem nō appetere: difficillimū eſt oblatā reſpue re. hoc vitium vincit alia vitia vincentes. Aug. Cauēdum eſt precipue de vitio quod ſurgit de victoria vitiorū. Hiero. Difficilius arrogātia caremus: ꝙ auro ꝛ gēmis. Aug. Sunt qui contemptu inanis glorie vanius gloriātur. pſ. li. Quid gloriaris in malitia? Poeta.
Gloria peccati nulla petenda tibi.
ex de exceſſ. prela. ꝙ graue. Proſper. Quū omnia vitia ſu peraverit homo: manet periculum ne mens bene ſibi cō ſcia potius in ſe ꝙ in dño glorietur. contra illud. ij. Cor. x. ibi. Qui gloriatur: in domino glorietur. Hiero. Prima virtus monachi eſt iudicia hominū contemnere. Quū cantor Pariſienſis in quodā loco predicaſſet: redeūti oc currēs quidam clericus, dixit ei. Benedictus ſermo oris tui. de quo vehementer cantor turbatus eſt. ¶ Remedia contra hoc vitium. Primum eſt abſconſio. Eſa. xxxi. Erit vir ſicut qui abſconditur. In vitis patrum. Sicut theſau rus manifeſtus cito minuitur: ita virtus quelibet deperit publicata. Greg. Depredari deſiderat: qui theſaurum pu blice in via portat. Figurať hoc Exo. iiij. in manu Moyſi que leproſa in ſinu curatur. Secundū eſt ſui reprehēſio. vt ſupra in. §. proximo. ij. ꝟ. abbas. In vitis patrum dicitū eſt de ſe reprehendente ꝙ vbicūqꝫ viuere poteſt. Tertiū eſt conſideratio inferni vel purgatorij. vbi eſt ignominia ad puniendam vanam gloriam. Quartū eſt conſidera tio glorie eterne. q: ſm Greg. Vileſcunt tēporalia: quum conſiderantur eterna. ꝛ ſpernitur falſa gloria: quū penſa tur vera gloria. Quintum, quū offertur homini gloria vel tentatur de ea: det eam deo dicens. pſ. cxiij. Nō nobis domine ꝛc. ꝛ. ſ. ſed nomini tuo da gloriam. Sic angeli fe cerunt. Luc. ij. de cōſe. di. ſ. hi duo. ꝛ. c. porro. Sextū, quia ſm Hiero. impoſſibile eſt ꝙ qs in vtroqꝫ regno appareat glorioſus. ¶ Remedia etiam cōtra ſuperbiam filiam va ne glorie ſunt hec. Primum, conſideratio melioris. ſicut Eliſabeth mater Jo. baptiſte cōparata beate Marie hu miliata eſt. Luce. i. Unde hoc vt veniat mater dñi ad me? Et Jo. cōparatione ſaluatoris. Mat. iij. Ego a te debeo baptizari ꝛc. Greg. Sicut incentiuum elationis eſt reſpe ctus deterioris: ita cautela humilitatis eſt conſideratio melioris. ¶ Secundū remediū eſt cohabitatio humiliū. Sicut em̄ qui cōmunicat ſuperbo: induet ſuperbiā. Eccl. xiij. ſic qui cōmunicat humili: induet humilitatem. Odo epiſcopus Parmēſis ſemper ante ſe deſpectiores paupe res in menſa ponebat: ꝛ alios a latere. requiſituſqꝫ quomo do hoc poterat tolerare: reſpōdit ꝙ quidam nobilis eum docuerat hoc. ſcꝫ Job. v. c. dicens. Viſitans ſpeciem tuam nō peccabis. ¶ Tertiū eſt cōſideratio ꝓprie conditionis. primo ſperma. deinde ſaccus ſtercoris. deinde cibus ver miū. Hiero. Quādo ſuperbiat q̄ ſemp ſecum ſentinā por tat? Eccl. x. Quid ſuperbis terra ꝛ cinis? ¶ Quartū eſt exemplū chriſti. Aug. Medicina hoīs tumoris eſt humili tas ſaluatoris. Erubeſcat hō eſſe ſuperbus, quū humilis factus eſt deus. Phil. ij. Ezech. i. Quū fieret vox ſuper fir mamentū qd̄ erat ſuper caput eoꝝ ꝛc. dicit Greg. Sancti quiqꝫ quū ipſum ꝙ vnigenitū flagellatū eſt. nia patris in hoc mūdo conſpiciūt: deponunt ſi qd de ſuis meritis pre ſumūt. Nā ſi hinc ipſe ſine flagello nō exijt: q̄ ſine peccato venit. Jo. viij. quō flagellis digni nō erunt: q̄ huc cū pctō venerunt? Hiere. xlix. Ecce quibus non erat iudiciū vt bi berent calicem: bibētes bibent: ꝛ tu quaſi innocens relin queris? ¶ Quintū, cōſideratio vilis ſeruitutis in qua ſu perbus eſt. quia ſeruus diaboli eſt qui eſt rex ſuper omes filios ſuperbie. Job. xli. alꝰ penul. ¶ Sextū cōſideratio diſtricti iudicij: qd̄ erit ſpecialiter ad humiliandum ſuper bos. vbi iudicium duriſſimū fiet ijs qui preſunt. Sap. vi. vbi dñs. pſ. xxx. retribuet abundanter facientibus ſuper biā. Eſa. ij. Dies dñi exercituū ſuper omnem ſuperbum ꝛ ſuper omnem arrogantem: ꝛ humiliabitur. Hiere. l. Ego ad te ſuperbe (dicit dñs exercituū) quia veniet dies tem pus viſitatiōis: ꝛ cadet ſuperbus ꝛ corruet ꝛc. Eſa. xxviij. Pedibus conculcabitur corona ebrietatis Effraim. ¶ Septimū eſt conſideratio infirmitatis noſtre ex parte corporis ꝛ ani me. quū nec poſſimus pulicibus reſiſtere. Aug. Homo di cit tibi conuiciū: ꝛ times: ꝛ iratus es. reſiſte ſi potes puli cibus. Bern. Limoſa ꝛ glutinoſa nimis eſt non modo ex terior: verū etiam interior ſubſtātia noſtra. ꝛ facile corhu manū omnibus que frequētat adheret. ¶ Octauū, mor tis memoria. i. Macha. ij. Gloria impij ſtercus ꝛ vermis. hodie extollitur: ꝛ cras non inuenietur. quia cōuerſus eſt in terram ſuam. Eccl. vij. Humilia valde ſpiritum tuum. quoniā vindicta carnis impij ignis ꝛ vermis. ¶ Nonum eſt recordatio ꝓprij ſceleris. de quo Eſa. xxxviij. Recogi tabo tibi oēs annos meos in amaritudine aīe mee. vnde ij. Reg. xvi. quum Semei malediceret ꝛ mitteret lapides contra Dauid: Abiſay dixit regi. Quare maledicit hic ca nis dño regi meo? vadam ꝛ amputabo caput eius. Sed Dauid memor cōmiſſi ſceleris cum Berſabee vxore Urie reſpōdit. Dimitte eū vt maledicat iuxta preceptū domini: ſi forte reſpiciat dñs afflictionem meā: ꝛ reddat mihi bo num pro maledictione hac hodierna. ¶ Decimū eſt aſſi duitas deuote ſubiectionis. vt homo ſemper velit eſſe cū aliquo quē vereatur ꝛ timeat: ꝛ ſub alio frangere propriā voluntatē diſcat. Jo. vi. Deſcendi de celo: non vt faciā vo luntatē meā ꝛc. ¶ Undecimū, contēplatio occulti inſpe ctoris cui cogitatio hominis confitetur. vt erubeſcamus coram eo elatū aliquid meditari. pſ. xv. Prouidebam do minū in conſpectu meo ſemp ꝛc. ¶ Duodecimū eſt amor vilitatis ꝛ exercitatio in operibus ꝛ officijs humilibus. Eccl. vij. non oderis opera laborioſa. de peni. diſt. ij. c. i.

¶ Articulus. lxxix.

Tiudoitiū peculia re quorūdam religioſorū noſtri tēporis eſt hypocriſis que ex vana gloria proce dit. Amās enim humanam gloriā, ſimu lat ſanctitatem. Predicant aūt religioſi aliqui ꝛ oſtēdunt ſe habere virtutes qbus carent. mūdo in apparētia humiles: in clauſtro ſupbi. extra honeſti: intꝰ multi immūdi. extra tunica vili: intra loculi reconditi. ex tra puri: intus malitioſi. extra cū ſecularibus ſobrij: intus cū fratribꝰ guloſi. extra cōpoſiti: intus diſſoluti. extra mi tes: intus furioſi. extra ſimplices: intus maligni. Dicitur autē hypocriſis ab epi ꝙ eſt ſupra ꝛ criſis aurū: quaſi de ſup auratꝰ. vñ hypocrite ſimulatores ſunt. q: aliud ſunt: ꝛ aliud oſtentant. ſm Chryſ. Eccl. i. Ne fueris hypocrita in cōſpectu hoim. Deut. xxij. Nō indues veſtē lana linoqꝫ contextā. ex de elec. cū cauſam. i. non ſis aliud intra, aliud extra. ¶ A tribus maxime hypocrite cognoſcuntur, dicit Aug. Primū eſt bonoꝝ oppreſſio. q: opprimunt bonos: vel perſequēdo factis vel detrahēdo verbis. oēs em̄ hypo crite detractores ſunt ꝛ inuidi: ſe iuſtificātes ꝛ alios con dēnantes. Mat. vij. Hypocrita ejice primū trabē de ocu lo tuo. ꝛ Luce. vi. Scdm̄ eſt facilis reprehēſio aliorū. quā faciūt vt videātur habere zelū. Tertiū eſt impatiētia in aduerſis. ſupra oēs em̄ mouentur ꝛ offendūtur ad contu melias ſibi dictas. Impatiētiſſimi em̄ ſunt quidā capitia ti huius tpis: ſicut experiētia cōtinua manifeſtat inter ſe culares ꝛ eos ꝛ adinuicē. Facilius reuera prout cōiter to leraret vnꝰ ſecularis decē iniurias: ꝙ religioſus hypocri ta vnā. querunt nāqꝫ gloriam hypocrite: ꝛ ideo dolent ad contumeliam. Unde Hiero. ꝛ dixi ſupra. §. ij. ꝟ. Prouerb. Non queras gloriā. ꝛ non dolebis quū inglorius fueris. Qui laudē nō appetit: nec contumeliā ſentit. Prouer. xix. Doctrina viri per patientiā noſcitur. Quartū pōt addi: ſcꝫ opera que familiariter cū ſocijs agunt: in quibus ali quādo deprehēduntur. ſicut eſt verbis ꝛ geſtibꝰ diſſolutis in mulierū colloquijs ꝛ alijs operibꝰ carnis. Ephe. v. Que in occulto fiunt ab ipſis; turpe eſt dicere. ¶ Hypocriſis

Quibꝰ arceatur vana gloria.

Contra ſuperbiā remedia

Hypocriſis vitiū eſt, religioſis peculiare.

Digitized by Google

autem ſm Climacũ eſt mater mendacij ⁊ multoties ſuppoſitio ⁊ occaſio. Nil em̃ aliud hypocriſim quidã eſſe determinant ꝙ mendacij meditationẽ ⁊ perpetrationẽ coherens ⁊ connexum habens iuramentũ. Hypocrita toto corpore mẽtitur. qđ eſt factis mentiri. xxij. q. v. cauete. vbi dicit Amb. ꝙ mendaciũ eſt non ſolum in falſis verbis: ſed etiã in ſimulatis operibus. Deus aũt aſpernator eſt duplicitatis: ⁊ ſimplicem intentionẽ deſiderat. xxij. q. v. §. ex his oĩbus. Omnis hypocrita duplici vita viuit. cum corpore eſt in celo. cũ anima eſt in terra. Eſt autẽ hypocriſis amor apparẽtie ſimulatione virtutis. ſicut dñs ait Matth. vj. Omnia opera ſua faciunt vt videãtur ab hoĩbus. Tales omnes mẽbra ſunt antichriſti. vnde. ij. Theſſal. ij. Myſteriũ iam operatur iniquitatis. i. iniquitas occulta ſub ſpecie pietatis. Et eſt hypocrita ſm ſanctos angel⁹ tenebrarum transfiguratus in angelum lucis. ij. Cor. xi. xxvj. q. v. epi. ⁊ c. nec mirũ. xxix. q. j. §. j. Demonium meridianum. pſ. xc. A demonio meridiano. Et latro q̃ pependit a ſiniſtris cũ domino. Mar. xv. Et martyr diaboli. j. ad Tim. iiij. In nouiſſimis tẽporibus diſcedent quidã a fide: attendẽtes ſpiritibus erroris ⁊ doctrinis demoniorũ in hypocriſi loquentiũ mẽdacium ⁊c̃. Deſcripſi hypocriſim ſupra in prima parte. in. §. firma colũna. ỽ. nihil ſic. in ar. lxvij. ¶ Hypocriſis ſubauratio dicitur. Hypocrite ſunt ſicut ait apl's ij. ad Timo. iij. ſine affectione/ſine pace/criminatores/incõtinentes/immites/voluptatũ amatores/magis ꝙ dei/habẽtes ſpeciem ſanctitatis: virtutem vero abnegantes. Tales veniunt in veſtimẽtis. i. in habitu religionis/in blandimento ſermonis/in auſteritate victus. Coloſ. ij. Nemo vos ſeducat volẽs in humilitate ⁊ religione angelorum que nõ vidit ambulans fruſtra inflatus ſenſu carnis ſue. Per dulces ſermones ⁊ benedictiones ſeducũt corda innocentiũ. ij. ad Timo. iij. Hi ſunt qui penetrant domos: ⁊ captiuas ducunt mulierculas oneratas peccatis. intrinſecus autẽ lupi rapaces. Idem Mat. vij. ibi. Attendite a falſis prophetis ⁊c̃. Act. xx. Scio ꝙ poſt diſceſſionem meã intrabunt lupi in vos nõ parcentes gregi. Contra hypocritas Job. viij. Spes hypocrite peribit. ⁊ j. Sicut tela aranearũ fiducia eius. ⁊ Job. xiij. Non enim veniet in cõſpectu eius omnis hypocrita. Et. xv. Cogitatio enim hypocrite ſterilis. Et. xx. Gaudiũ hypocrite adinſtar pũcti. ſi aſcenderit vſqꝫ ad celũ ſuperbia eius: ⁊ caput eius nubes tetigerit: quaſi ſterquiliniũ in fine perdetur. ⁊ qui eũ viderant/dicent. Vbi eſt: Velut ſomniũ auolans nõ inuenietur: tranſiẽs ſicut viſio nocturna. Et. xxvij. Que eſt em̃ ſpes hypocrite ſi auare capiat ⁊ nõ liberet deus animam eius: Nũquid clamorem eius audiet deus: quum venerit ſuper illũ anguſtia: aut poterit in omnipotente deo delectari: ⁊ inuocare deũ in omni tẽpore: Regnant prelati hypocrite ꝓpter peccata populi. Job. xxxiiij. Qui regnare facit hominem hypocritam ꝓpter peccata populi. Et Job xxxvj. Simulatores ⁊ callidi prouocant iram dei. Et Job vlti. Sternet ſibi aurũ quaſi lutum. vbi Greg. per aurum intelligit hypocritas. de pe. di. ij. citius. Eſa. xxxiij. Poſſedit tremor hypocritas. Et Eſa. ix. Omnis hypocrita eſt ⁊ nequam. Hypocrita ſimilis eſt ſimo niue cooperto: qđ eſt exterius candidũ: intus fetidũ. ⁊ ſepulcro exterius candido: interius pleno oſſibus mortuorũ. Matth. xxiij. Et vaſi exterius mũdo interius ſordido. ⁊ agno albo exterius nigro in cornibus. ⁊ ligno putrido de nocte lucenti. ⁊ lupo pelle ouina induto. ex. de here. vt officiũ. §. prouiſo. lib. vj. Et ſicut in pſ. xliij. dño dicunt ſancti/Quoniã propter te mortificamur tota die. ſic poſſunt dicere hypocrite/Quoniam cõtra te mortificamur ⁊c̃. Iſte eſt Simon cyrenẽſis crucem portans in angaria: ſed nõ moritur in ea: q: in mundo viuit. Luc. xxiij. Hypocrita nũꝙ habet oculum cordis ad deũ. vnde nec deus ad eum. Vnde ſuper illud pſ. xxxj. Firmabo ſuper te oculos meos ⁊c̃. dicit gloſſa in perſona dei. Nõ auferam oculos meos a te: quia tu ſemper leuas oculos tuos ad me. Hypocrita vix vnꝙ veniam cõſequetur. vnde ſuper illud Job. xxxv. Simulatores ⁊ callidi prouocant iram dei: neqꝫ clamabunt quũ vincti fuerint. dicit gloſ. Vincti non clamabunt quia humane laudis auiditate ſuperati ſanctos ſe miſeri etiam cum in peccatis moriuntur/putant. Sap. j. Spiritusſanctus ſcꝫ diſcipline effugiet fictum. i. hypocritã. In ipſo proprie dormit ⁊ requieſcit diabolus: quia thalamus eſt vmbroſus. Job. xl. de pe. diſt. ij. ſi enim. in fine. Nunꝙ hypocrita correctionem recipit: ſed ſe ſemper defendit. Judic. j. Fuit dominus cũ Juda: nec potuit delere habitatores vallis quia falcatis curribus abundabãt. hoc eſt in curribus eorum falces erant que ſibi obuiantia vel aduerſantia ſecabãt. Habitatores vallis hypocrite ſunt. qui ipſos reprehendũt cõuicijs ſcindunt. ꝓpter quod ſirpo comparatur hypocrita. Job. viij. Nũquid vireſcere poteſt ſirpus. i. iuncus vel carduus: q: carpit ſm Hugui. gloſ. Sirpus intus eſt vacuus cui⁹ theca manũ ledit. quia hypocrita gratia vacuus eſt: ⁊ correctionem non recipit. ſed ad lacerandam vitam prorũpit. vnde ⁊ in hoc diabolo incorrigibili aſſimilatur. incorrigibilitas enim peccatũ eſt diaboli. vñ Eccl'i. xxj. Qui odit correctionem: veſtigium eſt peccatoris. habet enim characterẽ beſtie. i. diaboli. Vnde iudeis incorrigibilibus ⁊ hypocritis phariſeis ⁊ ſcribis dicit dñs. Jo. viij. Vos ex patre diabolo eſtis. de peni. diſt. j. §. hoc idem. ỽ. Item vt chriſtus. Hypocrita fermento cõparatur. Luc. xij. Attendite a fermento phariſeorũ quod eſt hypocriſis. qđ fermentum expurgãdum eſt. j. ad Cor. v. Hypocrite ſimiles ſunt illis pomis pulcherrimis exterius que ſunt prope mare mortuũ: ⁊ intus ſunt plena fauillis ⁊ cinere. vt no. de peni. di. j. ſed ⁊ continuo. in gloſ. j. Eis proprie loquitur Jo. Apoca. iij. Nomen habes ꝙ viuas: ⁊ mortuus es. Similes cãdele que ſeipſam cõſumens alios illuminat: ⁊ ipſi continuis cruciatibus mercantur mortẽ eternam. Matth. vj. Nolite fieri ſicut hypocrite triſtes. exterminãt em̃ facies ſuas. Iſti labijs deũ honorant: cor autem eorũ longe eſt a deo. Matth. xv. Hypocrite bene ꝓphetauit de vobis Eſaias Eſa. xxix.

Hypocritarũ cõfeſſiones.

¶ Item hypocrita nũꝙ pure cõfitetur. ſed aut peccata velat: aut diſſimulat: aut defendit. Hi ſignantur per Rachel de qua dicit Geñ. xxxj. ꝙ furata eſt idola patris ſui: ⁊ abſcõdit ea ſubter ſtramentũ cameli. Rachel interpretatur ouis. quia iſti Matth. vij. veniũt in veſtimentis ouiũ. i. in habitu manſuetudinis ⁊ innocentie. ⁊ furantur idola patris ſui. i. diaboli. ſcꝫ peccata occultando nec ea pure cõfitendo. ⁊ abſcõdunt ſub cameli ſtramine. i. ſub ſpecie obediẽtie ⁊ bone vite. In nullo peccato hodie quidem religioſi tantũ credo ꝙ deum offendant quantũ in fictis ⁊ hypocritalibus cõfeſſionibus. Vix em̃ aut rariſſime aliquis talium cõfitetur niſi per verba generalia. vix vnꝙ aliquod graue ſpecificant. Quod dicunt vna die dicunt ⁊ altera: ac ſi in oĩ die equaliter offendant. Vix vnꝙ habent intẽtionem ceſſandi nec vitam mutãdi. De peccatis que confitentur/confitentur quedã venialia: vt ſcꝫ de ſilentio/de iudicando/de murmurãdo/de gula/de ſubita iracundia/de verbis ocioſis/de verbo omiſſo vel dictione in officio diuino/⁊ ſimilibus. ſed rariſſime cõfitẽtur de pecunia/de inobedientia/de ſuſpecta familiaritate/de odio ad fratrem/de perſecutionibus adinuicem/⁊ diffamationibus/de ambitionibus/de hypocriſi ſpecificata malitia declarata/de aſſiduis mẽdacijs/de tẽporis perditione ꝑ magna parte/de ſuperbia ⁊ inuidia ſpecificata/de gaſtrimargia frequentata/de ieiunijs eccleſie cõmendatis ex regula ſine vera neceſſitate fractis/de alijs articulis regule qui continẽt precepta aut prohibitiones. Adde hic qđ ſcripſi. j. in iſto ar. in. §. ⁊ ve. ỽ. ſic quidẽ. Et ſi iſta crimina ⁊ ſimilia declarẽt ⁊ ſpecificent: rariſſime tñ cum ꝓpoſito dimittendi. qđ eſt ſe iuſtificare ⁊ in hypocriſim redere. Vñ veraciter ſicut experiẽtia didici inter fratres ⁊ in officio penitẽtiarie dñi pape in quo ſum: puri⁹ ⁊ humili⁹ ⁊ veracius incõparabiliter cõfitentur maximi pctõres ſeculares ⁊ clerici: ꝙ religioſi cõiter hypocritaliter confitẽtes.

Digitized by Google

Quanto autẽ magis ſunt in oꝛdine literati aliq̃ magiſtri
et lectoꝛes ⁊ baccalaurei ⁊ pꝛelati: tanto in cõfeſſionibus
ſunt magis ceci. ⁊ hypocritalibus cõfitentur: vt ad literã
impleatur in eis illud Jo.ix. Jn iudiciũ ego veni in hunc
mundũ: vt qui nõ vident videant: ⁊ qui vidẽt ceci fiant. ⁊
illud pſ̃.lxviij. Obſcurẽtur oculi coꝛum ne videãt.xxxvij.
di.§.ſi. Uere religioſi in cõfeſſionibus ſuis cõmuniter de-
cimant mentam ⁊ anethum.i.cõfitentur aliqua venialia.
ſed grauioꝛa legis.i.moꝛtalia ſupꝛa ſpecificata et alia in-
decimatã relinquũt.i.incõfeſſa. culicem colãtes ⁊ glutien
tes camelũ. Mat.xxiij. Nam pꝛius moꝛtalia ſunt cõfiten-
da ⁊ delenda: deinde venialia. de pe.diſt.j.tres ſunt actio-
nes. Contra tales cõfeſſiones hypocritales/Aug. in li. de
penitẽtia. Penitẽtia eſt quedam dolẽtis vindicta puniẽs
in ſe qđ dolet cõmiſiſſe. de peni.diſt.iij.penitẽtia eſt.ij. ⁊.c.
ſi apoſtolus.ibi. Jo.viij. Dicit enim dñs/vade ⁊ amplius
noli peccare. Non dixit/ne pecces.ſed nec voluntas peccã
di in te oꝛiatur. ⁊.c.penitentiã.ibi. Penitẽtiã quippe age-
re eſt perpetrata mala plangere: ⁊ plangẽda nõ perpetra
re. ⁊.c.ſunt aũt qui dicunt.ibi. Canis reuerſus ad vomitũ
ſuum: ⁊ ſus lota in volutabꝛo luti. ⁊.c.penitentes. Penitẽ
tes: ſi tamen eſtis penitentes: ⁊ nõ eſtis irridẽtes: mutate
vitã. ⁊ ibi. Si ergo penites: cur facis que mala feciſti? Si
feciſſe peniteat: noli facere. Si adhuc facis: nõ es recte pẽ
nitens. ⁊.c.irriſoꝛ. Jrriſoꝛ eſt ⁊ nõ penitẽs qui adhuc agit
quod penitet. nec videtur deũ poſcere ſubdit⁹: ſed ſubſan
nare ſuperbus. cũ alijs.c.ſe. vſq₃ ad.§.ſed verba. ¶ Jtem
Amb. loquens de penitẽte. de peni.di.j.ſunt qui arbitran-
tur.ibi. Scipſum homo abneget: ⁊ totus immutetur. Jtẽ
taciturnitas peccati ex ſuperbia naſcitur coꝛdis. ſm Gꝛa
tianũ. Jdeo enim/ſm cũ/peccatum ſuũ quiſq₃ celare deſi
derat: ne iniquitas ſua alijs manifeſta fiat. ne talis repu-
tetur apud homines foꝛis: qualẽ ſe iamdudũ exhibuit di-
uino cõſpectui. quod ex fonte ſuperbie naſci nulli dubiũ
eſt. Species enim ſuperbie eſt: cũ ſe velle iuſtũ videri qui
peccatoꝛ eſt. atq₃ hypocrita cõuincitur: qui ad imitationẽ
pꝛimoꝛũ parentum vel tergiuerſatione verboꝛũ peccata
ſua leuigare cõtendit: vel ſicut Cayn peccatũ ſuum reti-
cendo penitus ſuppꝛimere querit. Gen.iiij. de peni.diſt.j.
§.ex his nãq₃.ꝟ. Cayn.ibi. quia ſuperbus peccatũ ſuũ con
fiteri noluit ⁊c̃. Ubi autẽ ſuperbia regnat vel hypocriſis:
humilitas locũ habere non valet. Sine humilitate vero
alicui veniã ſperare nõ licet. nec ergo vbi eſt taciturnitas
cõfeſſionis: venia ſperãda eſt criminis. de peni. diſt.j.§.cũ
ergo vt ex pꝛemiſſis. ad fi.diſt. De hypocriſi confeſſionem
diuidentiũ vel celantium peccata. de peni.di.v.c.j.ad fi.ꝟ.
quedã enim. Uni celant que alijs manifeſtanda cõſeruãt
quod eſt ſe lauare ⁊ ad hypocriſim intendere. Tales etiã
hypocrite qualibet die maxime quũ celebꝛant: longas fa-
ciunt cõfeſſiones de quotidianis venialibus: credentes ſe
per verba iuſtificare, ⁊ purgare. ſed verba nõ purgãt: ſed
gemitus/ſuſpiria/doloꝛ/⁊ lachꝛyme. de pe.diſ.j. in pꝛinci.
⁊.§.hoc idẽ. Magdalena ad pedes dñi ploꝛãs nõ loque-
batur. ſed planctus eã purgauit: nõ lingua. Luc.vij. Con-
tra hypocritas Aug. Simulata ſanctitas/duplex iniqui-
tas. Et Sapiens. Nulle ſunt occultioꝛes inſidieꝛ q̃ que la
tent ſub ſimilitudine officij. Aug. contra hypocriſim reli-
gioſoꝛũ non ſeruantiũ pꝛofeſſionem ſuã ſed ſimulãtium.
Malui enim cecos habere vel claudos: q̃ plangere moꝛ-
tuos. quicũq₃ enĩ hypocrita eſt: moꝛtuus eſt.xij.q.j.nolo.
⁊.c.certe.ibi. Malũ eſt cadere a ꝓpoſito. ſed peius eſt ſi-
mulare pꝛopoſitũ. ⁊ ſupꝛa ibi. Nolo habere hypocritas.
¶ B Tres ſunt ſpecies hypocriſis. Una eſt quãdo co
Hypocriſis triplex. ram hominibus bonum facit: ⁊ in occulto malũ. Scda/
quãdo in occulto ⁊ in manifeſto bonũ facit in̉tentione pla
cendi hoĩbus. Tertia/quando aliquis minoꝛem hypocri
ſim non incurrit: vt incidat in maioꝛẽ. vt quũ aliq̃s inter-
rogatur an ieiunet. reſpõdet deus ſcit. vt dicat̃ hypocrita
nõ eſt. Cõtra hypocritas narrat Greg. in dialogo de fra-
tre ſimulãte ieiunare coꝛã fratribus: ⁊ in occulto comede

bat: q̃ ad moꝛtẽ veniens adſtantibus fratribus dixit (in-
telligo abſq₃ cõtritione ⁊ gemitu nõ periſſet. de pe.di.j.§.
hoc idẽ). Quãdo me vobiſcũ ieiunare credebatis: occul-
te comedebã. ⁊ nũc ecce ad deuoꝛandũ datus ſum dꝛaco-
ni qui cauda ſua mea genua pedeſq₃ colligauit. caput ve
ro ſuũ intra os meũ mittens ſpiritum meũ ebibẽs abſtra
hit. Quibus dictis ſtatim defunct⁹ eſt. Quidã fratẽr ma-
gne ſanctitatis reputatus/venit ad moꝛtem. dicebant illi
de patria/Si hic moꝛitur: oẽs moꝛimur. quia per eum pꝛe
ſtat nobis deus panẽ ⁊ aquam. Facta aũt hoꝛa exitus il-
lius/vidit quidam ſanctus tartareũ inferni deſcendẽtem
ſuper ſolitariũ illum moꝛientẽ/habentẽ tridentem igneũ
⁊ audiuit vocem dicentẽ ſibi/Anima iſta non me fecit re-
quieſcere neq₃ per vnã hoꝛam in ſe: ſic neq₃ tu miſerearis
eius euellẽs eam. Deponẽs igitur tartareus ille quẽ tene
bat igneũ tridentem in coꝛde ſolitarij per multas hoꝛas
toꝛquens eum abſtraxit animã eius. Non ergo ſaluat no
men: ſed res. ¶ Jtem contra hypocritas. Mat.vj. Quũ
ergo facis eleemoſynã: noli tuba canere ante te ſicut hy-
pocrite faciunt in ſynagogis ⁊ in vicis vt honoꝛificentur
ab hoĩbus. Chꝛyſ. Ponit aũt tria foꝛtia bona.i.eleemoſy
nam/oꝛationẽ/⁊ ieiuniũ/contra tria mala aduerſus que
dñs tẽtationis bellum ſuſcepit. Mat.iiij. Mar.j. Luc.iiij.
Pugnauit enim ꝓ nobis cõtra gulã in eremo: cõtra auã
ritiam ſupꝛa mõtem: contra vanã gloꝛiam ſupꝛa templũ.
Eſt ergo eleemoſyna que diſpergit contra auaritiam. de
peni.di.j. quãdoꝛ q̃n.c.medicina.c.medicamentũ. que cõ
gregat ieiuniũ. de cõſe.diſt.v.contraria.c.nihil. contra gu
lam quia eſt ei contrariũ. Oꝛatio vero cõtra vanam glo-
riã. q: quũ omne malum ex malo naſcatur. Mat.vij. ſola
vana gloꝛia de bono pꝛocedit. ideo non deſtruitur per bõ
nũ aliquod: ſed magis nutritur. Nullũ ergo remediũ põ
teſt eſſe cõtra vanam gloꝛiã: niſi oꝛatio ſola. ⁊ ibi cauenda
vana gloꝛia. vt.j.ꝟ.ſe. Quũ facis eleemoſynã. Amb. Dis
autem ſumma diſcipline chꝛiſtiane in miſericoꝛdia ⁊ pie-
tate eſt. Noli tuba canere. Tuba aũt ſm Chꝛyſ. eſt oĩs
actus vel ſermo per quem operis iactantia demõſtratur.
puta q̃ facit eleemoſynã quando aliquẽ videt pꝛeſentem:
vel intercedẽte aliquoꝛ: aut honeſtioꝛi perſone que poteſt
retribuere. alias aũt nõ facit. Sed ⁊ ſi in loco ſecreto fecẽ
rit: eo ꝓpoſito vt laudabilis videatur: tuba eſt. Hierony.
Qui aũt tuba canit eleemoſynam faciens: hypocrita eſt.
Et ideo ſubdit. Sicut hypocrite faciũt. gloſ. Foꝛſitan cõ-
uocando hoc faciebãt vt omnes irent quaſi ad ſpectacu-
lũ. Jſido. Nomen hypocrite tractũ eſt a ſpecie coꝝ qui in
ſpectaculis cõtecta facie incedũt: diſtinguentes vultũ va
rio coloꝛe: vt ad perſone quã ſimulant perueniant coloꝛẽ.
modo in ſpecie viri: modo in femine: vt fallant populum
dum in ludis agunt. Aug. in ſermone de mõte dñi. Sicut
ergo hypocrite.i.ſimulatoꝛes tanq̃ imitatoꝛes perſonarũ
aliarũ agunt partes: illi nõ ſunt. Non enĩ qui agit partes
Agamẽnonis: vere ipſe eſt: ſed ſimulat eũ. ſic ⁊ in eccleſijs
⁊ in omni vita humana quiſquis ſe vult videri qđ nõ eſt:
hypocrita eſt. Simulat enim ſe iuſtũ. nõ exhibet. quia to-
tum fructũ in laude hominũ ponit. Greg. Sciendũ vero
eſt q̃ ſunt nõnulli qui ⁊ ſanctitatis habitum tenẽt: ⁊ per-
fectionis meritũ exequi non valent. quos nequaq̃ credẽ
dum eſt intra hypocritarum numerũ currere. quia aliud
eſt infirmitate aliud callida ſimulatione peccare. Augu.
Tales autem qui ſimulatione peccant: ab inſpectoꝛe coꝛ-
dis deo mercedem nõ capiũt: niſi fallacie ſupplicium. Et
ideo ſubditur. Amen dico vobis: receperunt mercedem
ſuam. Hiero. Nõ dei mercedem: ſed ſuã. Laudati enĩ ſunt
ab hominibus quoꝝ cauſa exercuere virtutes. Jtẽ Mat.
vj. Et quũ oꝛatis: non eritis ſicut hypocrite qui amant in
ſynagogis ⁊ in angulis platearũ ſtantes oꝛare: vt videã-
tur ab hominibus. Amen dico vobis: receperunt merce-
dem ſuã. Chꝛyſ. ſuper Mat. Eſt aũt oꝛatio quaſi quoddã Orandi
ſpũale tributũ quod anima offert deo de viſceribus ſuis. modus.
quanto ergo gloꝛioſioꝛ eſt: tanto cautius eſt ſeruanda: ne

propter homines facta vileſcat. Item Chryſ. in homilia
hypocritas vocat/qui deū ſe fingētes oꝛare: homines cir
cūſpiciunt. Et ideo ſubdit. Qui amāt in ſynagogis oꝛa/
re. Chryſ. ſup Matth. Puto autem nō ad locū hoc referre
dn̄s: ſed ad pꝛopoſitū oꝛantis. In conuentu eṁ fidelium
oꝛare laudabile eſt. ſicut dictū eſt in pſ̄. xxi. In medio eccle
ſie laudabo te. ⁊ in pſ̄. xcij. Domū tuam decet ſanctitudo
dn̄e. ex de cele. miſ. dolentes. de imm. ec. decet. vi. li. de ce/
le. miſ. graui. in clemē. pſ̄. xxv. In eccleſijs benedicā te do/
mine. Qui ergo ſic oꝛat vt ab hoībus videatur: nō deum
aſpicit: ſed hoīes. ⁊ ideo quantū ad pꝛopoſitū ſuum/in ſy
nagoga oꝛat. Quū autem oꝛantis mens ſolū aſpicit deū:
quāuis in ſynagoga oꝛat: tn̄ apud ſe in ſecreto videtur oꝛa/
re. Sequit. Et in angulis platearum. vt videantur abſcō
ſe oꝛare. ⁊ ſic dupliciter laudētur. ⁊ quia oꝛant: ⁊ q: abſcō
ſe oꝛant. Eo ergo ꝓpoſito in cōuentu vetat oꝛare vt a cō/
uentu videātur. vn̄ ſubditur. Ut videantur ab hominibꝰ.
Oꝛans ergo nihil nouū faciat qđ aſpiciant hoīes: vel cla
mando/vel pectus percutiēdo/vel manus expandendo.
Aug. Non ergo videri ab hoībus nefas eſt. ſed ideo age/
re vt ab hoībus videaris. Chryſo. A vana eṁ gloꝛia erui
vbiq; bonū eſt. maxime aūt in oꝛatione. Si enim ſine hac
cogitationibus circūferimur: vt ad oꝛandū ingreſſi fueri
mus hanc habētes egritudinē/qualiter intelligemus ea
que a nobis ꝓferūtur: Tu autem quū oꝛas intra in cubi/
culum tuum ⁊c̄. Chryſ. Ut nemo ſit ibi: niſi qui oꝛat/⁊ ille
quē oꝛat. Teſtis enim oꝛantē grauat: nō adiuuat. Cypꝛia
nus. In abditis etiā locis oꝛare magis conuenit fidei. vt
ſciamus dn̄m vbiq; eſſe pꝛeſentē: ⁊ maieſtatis ſue plenitu
dine occulta. xxviij. q. ij. pernicioſam. penetrare. ℂ E Et
clauſo oſtio oꝛa patrē. Idem poſſumus autem intellige/
re oſtiū domus os coꝛpoꝛis. vt non clamoſa voce oꝛemus
dominū: ſed tacito coꝛde: ꝓpter tria. Pꝛimo/q: deus non
voce clamoſa pulſandus eſt: ſed conſcientia recta placan
dus. de cōſe. diſt. v. nō mediocriter. ⁊ di. iiij. ſi non ſanctifi/
catur. xxxviij. di. ſedulo. qui eſt coꝛdis auditoꝛ. xv. q. vi. c. j.
Secūdo/quia ſecretas petitiones tuas non opoꝛtet alte
rū ſcire: niſi te ⁊ deum. Tertio/quia clamoſe oꝛans alterū
iuxta te nō permittis oꝛare. Jo. caſſi. in. ij. lib. de canonico
oꝛationū modo. Illum vero qui cōſtitutus in tempoꝛe mē/
tis cum clamoꝛe ſupplicat: dupliciter peccare pꝛonuntiat.
Pꝛimo ꝙ oꝛationis ſue reus ſit. ꝙ eā videlicet negligen/
ter offerat. Secūdo ꝙ indiſciplinato ſtrepitu alterius ꝙ̄
qui foꝛſitā attētius oꝛare potuit intercipit ſenſum. Item
ex Mat. vi. Quū autem ieiunatis: nolite fieri ſicut hypo/
crite triſtes. Chryſ. Sciebat enim dn̄s vanam gloꝛiam ex
omni bono opere pꝛocedere. Ideo ſpinā vane gloꝛie que
naſcit in terra bona/iubet pꝛecidere: ne ſuffocet. Luc. viij.
ieiunij fructū. Non aūt poteſt fieri vt non ſentiat qui ieiu
nat. ſed melius eſt vt ieiunium te oſtendat ꝙ̄ tu ieiunium
tuū. Non aūt poteſt fieri vt ſit hilaris: quia ieiuniū triſtat
carnem. pſ̄. cviij. Caro mea immutata eſt ꝓpter oleum. ꝙ̄
ieiunat. Ideo nō dixit/Nolite eſſe triſtes. ſed nolite fieri.
Qui eṁ per impoſturas aliquas pallentes apparent: illi
nō ſunt triſtes: ſed fiunt. Qui aūt naturaliter ꝓpter aſſi/
duū ieiunium triſtis eſt: nō fit triſtis: ſed vere eſt. Idē no.
ſupꝛa eo. §. ſpecies acidie. ff. Item ſuper illud. in ar. lxxv.
Itē idem. Si ergo q̇ ieiunat ⁊ triſtē ſe facit hypocrita eſt:
quanto magis iniquioꝛ eſt/qui nō ieiunat: ſed argumen
tis quibuſdā in facie ſua pingit venalem palloꝛē quaſi ie/
iunij ſignum: Itē Matth. vij. Quid autē vides feſtucam
in oculo fratris tui: ⁊ trabem in oculo tuo non vides: ⁊. j.
Hypocrita eijce pꝛimū trabem de oculo tuo. Aug. Qui/
dam temere iudicāt de incertis. xi. q. iij. graue. xxx. q. vlti.
incerta. ⁊. c. nullū. Et facile repꝛehendūt: q̇ magis amant
vituperare ⁊ damnare ꝙ̄ emendare atq; coꝛrigere. quod
vitium vel ſuperbia eſt vel inuidētia. Hiero. De iīs loqui/
tur qui quū moꝛtali crimine detineātur obnoxij. de peni.
diſt. vi. c. j. ff. in hoc itaq;. minoꝛa peccata fratribus nō con
cedūt. Item Chryſ. Multi hoc faciūt: qui ſi viderint mo

nachum ſuperfluū veſtimentū habentem: aut copioſioꝛi
cibo potitū: amari ſunt accuſatoꝛes quotidie ipſi rapien/
tes ⁊ crapula potientes. xxvi. di. vna. vi. q. j. ſacerdos. Itē
Aug. Accuſare enim vitia officium eſt bonoꝛū. quod quū
mali faciunt: alienas partes agūt. ſicut hypocrite qui te/
gunt ſub perſona quod ſunt: ⁊ oſtēdunt in perſona quod
nō ſunt. Et Luc. vi. Hypocrita eijce pꝛimum de oculo tuo
⁊c̄. vbi Cyꝛillus. Uidelicet teipſum pꝛimū mūdum oſten/
das a magnis peccatis: ⁊ conſequenter cōſules pꝛoximo
modica cōmittēti. vi. q. j. ſacerdos. Et Baſilius. Uidetur
enim reuera cognitio ſui ipſius grauiſſimū omniū. Nec
enim ſolū oculus exterioꝛa vidēs ſuper ſe viſu nō vtitur:
ſed ⁊ ipſe noſter intellectus quū alienū velociter cōiectat
peccatū: lentus eſt erga pꝛopꝛioꝛū perceptionē defectuū.
Et ſequitur in Luca. Non eſt eṁ arboꝛ bona que facit fru
ctus malos ⁊c̄. Beda. q. d. Si veram ⁊ nō fictam vis habe
re iuſtitiā: que verbis oſtētas/etiam factis cōpenſa. quia
etſi ſe bonū fingat hypocrita: non eſt bonus. Item Mat.
xxiij. Super cathedrā Moyſi ſederunt ſcribe ⁊ phariſei.
Contra hypocritas clericos ⁊ religioſos maxime loquit
ibi dn̄s. quoꝛum ſtatus eſt hodie ⁊ cōditio/vt ſint in eccle
ſia dei doctoꝛes: qui ad literā dicunt ⁊ pꝛedicant ⁊ non fa/
ciunt. Matth. xxiij. xix. diſt. ſcđm. Eoꝛum iuſtitia in verbo
eſt: ⁊ non in opere. Graues leges cōſtitutiones cōdunt ⁊
iubent ipſi pꝛimi pꝛeuaricatoꝛes earū. x. di. iuſtū. Oꝛige.
ibi. Quid eſt autē illo doctoꝛe miſerabilius: cuius vitā di/
ſcipuli quū nō ſequuntur ſaluātur: quū imitantur perdū
tur: Et ſequit ibi. Dicunt enim ⁊ non faciunt. Mat. xxiij.
Chryſ. in homil. Maxime eṁ accuſatione dignꝰ eſt: qui
doctrine auctoꝛitatē habens/legē tranſgreditur. ⁊ maxi
me quia plus coꝛrūpit velut in oꝛdine doctoꝛis peccans.
xi. q. iij. pꝛecipue. ex̄ de voto. magne. ad hoc. xl. di. multi. Se/
quit. Alligant onera impoꝛtabilia ⁊c̄. xxvi. q. vij. alligant.
Sequitur. Omnia eṁ ſua opera faciūt vt videantur ab
hominibꝰ. Chryſ. in homil. Renaſcitur qđ ipſum exterrni
nat. ſicut ex ligno vermis ⁊ ex veſtimēto tinea. vnde ſacer
dotū myſterium qui poſiti ſunt ad edificationē ſanctita/
tis/coꝛrūpere diabolus nititur: vt hoc ipſum bonū dū ꝓ/
pter hoīes fit/fiat malū. Tolle hoc vitiū de clero: ⁊ ſine la
boꝛe omnia alia vitia reſecabis. Ex hoc eṁ fit/vt difficile
clerici peccātes penitentiā agant. ſupple quia non dolent
de peccato. ſed de gloꝛia quā apud homines perdiderūt.
de peni. di. j. quis aliquādo. poſt. c. menſuram. Sequitur.
Amant eṁ pꝛimos accubitus ⁊c̄. Hodie nedū clerici ſecu
lares ſed religioſi quidā magiſtri ⁊ lectoꝛes ⁊ pꝛedicato/
res ⁊ pꝛelati eoꝛū amant ⁊ pꝛocurant pꝛimos accubitus
in eoꝛū foꝛeſtarcis ⁊ hoſpitijs: ⁊ pꝛimas ſedes in choꝛo: ⁊
reuerentiā ſibi fieri ab alijs fratribus: ⁊ eligi ab eis ꝓ ho
noꝛibus ⁊ pꝛelationibꝰ. ⁊ quoſcūq; eis talia denegantes
perſequuntur ⁊ tribulant. ℂ D Unde cōtra tales vere
hypocritas phariſeos. i. religioſos ⁊ ſcribas ſcꝫ clericos Hypo/
doctoꝛes ⁊ cōmentatoꝛes octo ve in eodē. c. Matth. xxiij. critarū
ſequūtur. Et pꝛimū ve ſequitur. Ue autem vobis ſcribe ⁊ octo ve.
phariſei hypocrite: qui clauditis regnum celoꝛū ante ho
mines. vos enim non intratis: nec introeuntes ſinitis in/
trare. Oꝛig. Sicut pater increpans filium/pꝛofert verba
maledictionis: nec tamen vult illū dignū fieri maledictio
nibus illis: ſed magis ab eis diuertere: ſic ⁊ chꝛiſtus im/
pꝛecatur ve hypocritis quod ab eis vult auertere. Chryſ.
Regnū celoꝛum dicuntur ſcripture. iuxta illud Mat. xxi.
Auferetur a vobis regnū. i. lex et ſcripture. xxiij. q. vij. c. ij.
Clauicularij aūt ſunt ſacerdotes: quibus creditū eſt ver/
bum docēdi ⁊ interpꝛetādi ſcripturas. Clauis aūt eſt ver
bum ſciētie. xx. di. §. j. ſcripturarū: per quam aperitur ho/
minibus ianua veritatis. Adapertio autē. xliij. diſt. c. j. eſt
interpꝛetatio vera. Uide aūt quia non dixit/ve vobis qui
aperitis. ſed/qui clauditis. Ergo nō ſunt ſcripture clauſe:
licet ſint obſcure. ſed ſacerdotes ⁊ pꝛedicatoꝛes hodie ſcri/
pturas claudunt. quia aut per ignoꝛantiā aut per timoꝛē
aut per adulationē non aperiunt auditoꝛibus. xi. q. iij. nō
ſolum.

ſolum.veritatē.xliiij.diſt.ſit rector.Orige.Omnes qui ma
ls conuerſatione ſua dant exēplum peccandi in populo: ⁊
qui faciunt iniuriam ſcandalizantes puſillos.Mat.xviij.
claudere videntur ante homines regnum celorum. Et hoc
peccatum inuenitur quidem in popularibus: maxime au-
tem in doctoribus qui docent quod decet ſm iuſtitiā euan
gelij homines:non autē faciunt.j.q.j.non quales. que do-
cent.Bene autem viuentes bene et docentes aperiūt an-
te homines regnū celorum.et dum ipſi intrant:alios pro-
uocant introire. Sed multi non permittunt intrare in re-
gnum celorum intrare volētes:quando ſine ratione excō-
municāt quoſdam propter aliquem zelum: et meliores q̄
ſunt ipſi.Et ipſi quidem non permittunt eos introire. Il-
li autem qui ſobrij ſunt mente:ſua patientia tyrannidē ip-
ſorum vincentes: q̄uis vetiti/tamen intrant et hereditāt
regnum.vide.xj.q.iij.§.de his inquam.cum.vij.c.ſeq.Sed
et qui cum multa temeritate ſeipſos dederūt ad profeſſio
nem docendi prius q̄ diſcerent.lxj.diſt.miſerum. et iudai-
cas fabulas imitantes detrahunt eis qui in ſcripturis ea
que ſurſum ſunt requirunt: claudunt quantum ad ſe ante
homines regnū celorum. Idem ve ponitur Luce.xj.quod
ponitur Mat.xxiij.vnde ibi ſequitur. Et vobis legiſperi-
tis ve: quia oneratis homines oneribus que portare non
poſſunt.et ipſi vno.xxvj.q.vij.alligant. digito veſtro nō tā
gitis ſarcinas.et precedit in prin.xj.c.Luce.Magiſter hec
dicens etiam nobis contumelias facis.Beda.O miſera
conſcientia: que audito dei verbo ſibi contumeliā fieri pu
tat: et cōmemorata pena perfidorum ſe ſemper intelligit
eſſe damnandam. Optimū verbum contra religioſos no
ſtri temporis qui predicant vitia aliorum: et nullum in
genere verbū contra ſe audire volunt in predicationibus
ac ſi ſint impeccabiles:et tamen chriſtus publice plus con
tra phariſeos et ſcribas q̄ cōtra populum in ſuis predica
tionibus inuehebat.vt patet Mat.xxiij.in.viij.ve. que in
iſto.§.expono.q: plus in hypocriſi offendebant et in alijs
peccatis ſpiritualib⁹. ſicut et hodie in religioſis et clericis
contingit.xxiij.q.vlti.transferūt.Teſtis eſt mihi conſcien-
tia et chriſtus:et aliqua pars mundi/quantas tribulatio-
nes paſſus ſum in religione: et poſtq̄ fui epiſcopus a reli
gioſis et clericis frequentiſſime tangens eos generaliter
predicationibus meis.Hypocriſis enim ſuperbiſſima nul
lo modo vult tangi: quia incorrigibilis eſt:licet alios cor-
rigat incorrecta.ſed de talibus.Prouerb.xv.Qui increpa
tiones odit/morietur. Tales ſimiles ſunt diabolo incorri
gibili.Eccli.xj.Qui odit correctionem:veſtigium eſt pec-
catoris.i.habet characterem beſtie.i.diaboli. ⁊ adde.j.eo.
§.ver.tertium. Theophilus. Erant autem alij legiſperiti
a phariſeis.nam phariſei diuiſi ab alijs videbantur. legis
autem periti ſcribe erant et doctores legis queſtiones ſol
uentes. Item Theophilus. Quoties doctor facit que do
cet:alleuat faſcem:tradens ad exemplum ſeipſum. quan-
do vero nil agit eorum que dicit:tunc graues faſces vidē-
tur eis qui doctrinam ſuſcipiunt:vtpote qui nec a doctore
poſſunt portari.Greg. Tales quoq; modo ſunt plures iu
dices ſeueri peccātium/et debiles agoniſte: intolerabiles
legiſlatores et debiles portitores.xxvj.q.vij.alligant. nec
appropinquare volentes nec palpare vite honeſtatē quā
irremediabiliter exigūt a ſubiectis.¶ Itē ſcdm ve Mat.
xxiij.Ve vobis ſcribe ⁊ phariſei hypocrite q̇ comeditis do
mos viduarum:orationes lōgas orātes.ꝑpter hoc amplius
accipietis iudiciū.Chryſ. Dn̄s ſcribas ⁊ phariſeos de gu-
la reprehēdit.et(qđ deterius eſt)qm̄ nō a diuitibus/ſed a
viduis accipiebāt vnde ventrē implerēt: ⁊ illarū inopiam
cōterebāt quā releuare oportebat. gloſ.j. Qui veſtra ſup-
ſtitione nihil intenditis: niſi vt predicta de ſubiecta plebe
faciatis. Itē Chryſ. Sexus aūt mulierum incautus eſt:q:
nō oia que videt aut vidit: cū ratione cōſiderat. Mollis
etiā eſt:q: de facili flectitur: vel de malo ad bonum: vel de
bono ad malū. Virilis aūt ſexus ⁊ cautior et durior eſt: ꝓ-
pterea ſimulatores ſanctitatis circa mulieres maxime ne

gotiantur:q: nec intelligere eorum ſimulationes pn̄t: et faci
le ad eorum dilectionē inclināt religionis cauſa. Precipue
tn̄ circa viduas negotiātur. primo quidē q: mulier nō faci
le decipitur habēs conſiliariū virum: deinde de facultati-
bus ſuis nō facile aliquid dant: quū ſint in poteſtate viri.
Propterea ergo dn̄s dum iudaicos ſacerdotes cōfundit:
chriſtianos monet ne viduis mulieribus amplius cōmo-
rentur q̄ ceteris:q: etſi voluntas mala nō fuerit: tn̄ ſuſpi-
tio mala eſt: et ab omni ſpecie mala abſtinere oportet. j.
Theſſa.vlti.ex de vi.et hone.cleri.cū ab omni.Orationes
longas ⁊c.Chryſ. in homil. Quicūq; enim malū facit: di-
gnus eſt pena. ſed qui a religione cauſam accipit malitie
vel nequitie: grauiori eſt obnoxi⁹ pene. Propter hoc am-
plius accipietis iudiciū. Primū ꝓ eo q̄ eſtis iniqui. Alte-
rum pro eo q̄ figmentū accipitis ſanctitatis. Auaritiā em̄
veſtrā religionis colore depingitis: et quaſi preſtatis dia-
bolo arma dei: vt ametur iniquitas: dū pietas exiſtimat.
¶ Item Mar.xij.in fi.ibi.Qui deuorāt domos viduarū
ſub obtētu prolixe orationis: ij accipiūt prolixius iudiciū.
vbi Beda. Non ſolū ſcribe ⁊ phariſei laudes ab hoibus/
verum etiā pecunias querunt. Sunt enim qui ſe iuſtos ſi-
mulantes a peccatorum ſuorum cōſciētia turbatis/quaſi patro
ni pro eis in iudicio futuri/pecunias accipere nō dubitāt:
et quum porrecta manus pauperi preces iuuare ſoleat: il-
li ob hoc maxime in noctibus pernoctāt vt pauperi num-
mum tollant. Ibi etiā Theophilus. Accedebant autē ſcri
be ⁊ phariſei ad has mulieres que ſine protectione viri ma
nebant:quaſi earū fierēt protectores: et ſimulatione ora-
tionis ⁊ habitu reuerentie ⁊ hypocriſi viduas decipiebāt:
et ſic deuorabant diuitū domos. Ij accipient prolixius iu
dicium.ſ.q̄ ceteri iudeorum peccantiū. Idem Luc.xx.in fine.
ibi.Qui deuorāt domos viduarū ſimulātes longam ora-
tionem.Chryſ. Ingurgitātes etiā ſe viduarū paupertatē
atterunt:non qualitercūq; comedentes/ſed deuorātes ⁊
ad prauitatē orationibus vtentes: qđ grauiori pene facit
eos obnoxios.Sequitur ibi. Ij accipient damnationē ma-
iorē.Theophilus. Quia nō ſolū mala faciūt: ſed ⁊ oratio
nes pretendunt: ⁊ virtutē faciunt prauitatis excuſationē.
viduas etiā depauperāt: quarū oportebat miſereri. lxxxj.
diſt.c.penul.et vlti.lxxxvij.diſt.c.j. ex de foro cōpe.ex parte.
His ſuccedunt hodie religioſi maxime mēdicātes preſer-
tim viduas deuorantes:et cū ficta religione eas depaupe
rantes: dū ob ſui preſentiā eas cogunt expendere.Beda.
Vel quia laudes ab hoibus et pecunias querunt: maiori
dānatione plectūtur. ¶ Tertiū ve.Mat.xxiij. Ve vobis
ſcribe ⁊ phariſei hypocrite qui circuitis mare ⁊ aridam: vt
faciatis vnum proſelitū. et quū fuerit factus: facitis eū fi-
lium gehēne duplo q̄ vos.Hilarius. Proſeliti ſunt ex gē
tibus in ſynagogam recepti. Itē Hiero. Scribe et phari-
ſei totum luſtrantes orbē id ſtudij habebant de gentibus
facere proſelitū.i. aduenā circūciſum miſcere populo dei.
Hugui. Proſelitus.i. aduena circūciſus qui miſcebat po-
pulo dei.a pro quod eſt procul/et ſalio: quaſi procul ſaliēs
a populo in populū.Chryſ. Nō aūt propter miam volen-
tes eū ſaluare quē docebāt: ſed aut propter auaritiā vt ad
ditis in ſynagoga iudeis ſacrificiorum adderet oblatio: aut
propter vanam gloriā: aut propter bona eorū. Qui enim
ſeipſum mergit in gurgitē peccatorū: quomodo alterū de
periculis velit eripere? Nūquid magis miſericors pōt aliquis
alteri eſſe q̄ ſibi: de peni.diſt.iij.q vult. Ex ipſius ergo acti
bus oſtēditur qui ꝓpter deū aliquem vult cōuertere/aut
propter vanitatē. ¶ Itē Grego.xxj.mora. Qui vocantur
hypocrite: q̄uis ꝑuerſa ſemp operētur: loqui tn̄ recta non
deſinunt. bene loquēdo quidē in fide vel cōuerſatione fi-
lios pariunt: ſed eos bene viuendo nutrire nō pn̄t. Quā-
to em̄ ſe libentius terrenis actibus inſerūt: tāto negligen
tius eos quos generant agere terrena pmittūt. Et q: ob-
duratis cordib⁹ viuūt: ipſos etiā quos generāt filios nul-
la pietate debita amoris agnoſcūt. vnde ⁊ hic de hypocri
tis dicit. Et quū fuerit factus: facitis eū filiū gehenne du-

Digitized by Google

plo ꝙ vos. Augu. Quia eoꝝ mores imitatur. Filius ergo gehēne: nō quidē verba legis audiēdo ⁊ ſe in deū ꝯuertēdo: ſed eoꝝ ſectam ſectando. Propterea aūt duplo ꝙ illi: q: hoc negligebat implere qð ꝓpria volūtate ſuſceperat: nō ex iudeis natus, ſed ſpōte. xxij. q. iiij. preſens. iudeus factus. Hiero. Vel quia qui dū eſſet gētilis ſimpliciter errabat: ⁊ erat ſemel filius gehēne: videns magiſtroꝝ vitia, et intelligēs deſtruere eos opere qð verbo docebāt: reuertitur ad vomitū ſuū. Prouer. xxvj. ij. Pet. ij. de peni. diſt. iij. ſunt qui dicūt. et gētilis factus quaſi preuaricator vel apoſtata. de pe. diſt. ij. penā. xij. q. j. ſcimus. maiori pena dignus erat. Chryſ. Quum eñ virtuoſus fuerit magiſter: diſcipulus imitatur. xxiiij. q. j. cū beatiſſimus. Quū aūt fuerit malus: ſuperexcedit filius malū magiſtri addēs malo ſuo. xx. q. iij. prodiuis. xij. q. j. c. j. Filius aūt vocat gehenne: quō filius. ij. Theſſa. ij. perditionis: et filius huiꝰ ſeculi. Luc. xvj. Vnuſquiſq; eñ cuius opera facit eius filius appellatur. Io. viij. de pe. di. j. §. hoc idē. ver. itē vt chriſtus ait. Sic hodie inter religioſos quoſdā cōmuniter fit. Circūeunt ciuitates ⁊ loca: vt faciant vnū nouitiū: maxime mēdicantes. et quū fuerit factus profeſſus: peior eſt illis qui eū receperunt: eoꝝ vitia imitādo ⁊ ſua addēdo: q: in iſto tēpore hypocritali ordines de die in diē amplius relaxātur: et qui in ſordibus ſunt: ſordeſcunt adhuc. Apoc. vlti. Qui in ſordibus eſt: ſordeſcat adhuc. xlvij. diſt. quātūlibet. Quāta erit pena decipientiū maxime religioſoꝝ mendicantiū. contra quos ex̄ de regu. is qui. ⁊ c. nō ſolū. lib. vj. hoies mūdi maxime pueros ⁊ adoleſcētes faciendo eos promittere regulā quā nō ſeruant, ⁊ quā eis nō exponūt: eis laqueū iniicientes, et preuaricatores eos facientes deus nouit. xxvij. q. j. viduis. Nec eñ ad eoꝝ ſalutē intendūt recipientes quidā: q̄ eos negligūt ⁊ nō corrigūt: ſʒ ad ſuū queſtū ⁊ augēdū numerū, ſed nō meritum: q: faciūt eos relinquere ordini qð habēt: vel emere libros quos derelinquāt ordini: nihil dantes pauperibus ſm regulā beati Franciſci euangelicā. cōtra tales vide. xxx q. iij. c. vlti. vt ad literā impleatur Eſa. ix. ad prin. Multiplicaſti gentem et magnificaſti letitiam, et gloriā mundi recipiēdo filios magnorū ⁊ diuitū huius mūdi. Immo per maiores eorū retrahūtur ab obſeruātia regulari quā dño promiſerūt: ne eos in vita excedāt: ⁊ eorum vita per cōſequens cōdēnetur. et tales ſingulares et ſarrabaitas ⁊ beguinos appellant: maxime fratres minores vocātes ſingulares ſue regule zelatores: ⁊ ab eoꝝ carnali vita migrantes. ¶ Quartū ve Mat. xxiij. Ve vobis duces ceci: qui dicitis: quicūq; iurauerit per templū nihil eſt. quicūq; aūt iurauerit in auro tēpli debitor eſt ⁊ c. Chryſo. Templū quidē ad gloriā dei pertinet: et ad hoim ſpiritualē ſalutē. aurū aūt templi eſi ad gloriā dei ptineat. xij. q. ij. aurū. tñ magis ad delectationē hoim et ad vtilitatem ſacerdotū offertur. Iudei aūt aurū quo ipſi delectabātur q: erāt auari. Luc. xvj. aurū auentes. i. cupientes. j. q. j. §. et his. et dona quibus ipſi paſcebātur, ſanctiora eſſe dicebāt ꝙ ipſum tēplū: vt homines promptiores facerent ad offerēdū dona ꝙ ad preces fundēdas in tēplo. vnde cōſequēter reprehendit eos dñs dicens ibi. Stulti et ceci: quid eñ maius eſt aurū an templum qð ſanctificat aurū? Sic ⁊ hodie multi religioſoꝝ mendicantiū depingunt ⁊ deaurant muros eccleſiarū: quaſi ad quādā deuotionē: ſed potiꝰ ad eoꝝ queſtum ⁊ auri cumulationē. Nam intrātes tales eccleſias potius reſpiciunt ad curioſitatē eccleſie ꝙ deuotionē ⁊ orationē: eleuātes tota die oculos cordis et corporis ad aurū ⁊ picturas potius ꝙ ad deū. Ambro. Aurū ſacramenta nō querūt: nec auro placēt que auro nō emūtur. ornatus ſacroꝝ redēptio captiuoꝝ eſt. xij. q. ij. aurum. Hiero. Marmora nitēt auro: ⁊ miniſtroꝝ chriſti nulla eſt electio. Maius numē credūt hoies beſtiales eſſe in reliquijs deauratis ⁊ deargētatis: et ideo ibi plus offerūt: et propter oblationes facilius ⁊ frequētius eas eis religioſi oſtēdūt: et ſic religioſi quidam amplius ꝙ clerici ſeculares ſubtili ingenio a barbaris. i. laicis aurum extorquēt. ff. de cōmerciis. l. ij. xiiij. q. v. dixit. et notatur. xliij. diſt. in mādatis. Deaurata imago aurū trahit. ſm Bernar. Adde hic ſm eum qð no. ſ. in prima parte. §. in primo quidē. ver. item de dono eccleſie. in ar. lxj. Et qð no. ſ. eo. §. ſpecies ſupbie. ver. ſi dicāt. in additione que incipit, Multi. in arti. lxxvj. Itē ibi Chryſ. ſcʒ in Mattheo. Multi nūc chriſtiani ſic inſipientes intelligūt. ecce eñ ſi aliqua cauſa fuerit: modicū videtur facere qui iurat per deum: qui aūt iurat per euāgeliū: maius aliquid videtur feciſſe. quibus ſimiliter dicendum eſt, Scripture ꝓpter deū ſcripte ſunt: nō deus ꝓpter ſcripturas. maior ergo eſt deus qui ſanctificat euāgelium, ꝙ euāgelium qð ſanctificatur ab eo. de hoc. xxij. q. j. ſi aliqua. vbi no. ꝙ magis eſt obligatus quantū ad eccleſiā qui ſolēniter iurat per euangeliū: ꝙ qui ſine ſolennitate iurat per deū. ¶ Quintum ve hypocritarū Mat. xxiij. eſt, Ve vobis ſcribe et phariſei hypocrite qui decimatis mentam et anethū et cyminū: et relinquitis que grauiora ſunt legis: miam, et iudiciū, et fidē. Et hoc oportuit facere ⁊ illa non omittere. Duces. Luc. vj. xxxviij. diſt. §. vt itaq;. ceci excolātes culicem: camelum aūt glutiētes. Hiero. Ex hoc capitulo arguit eos auaritie ꝙ ſtudioſe etiam viliū olerum decimas exigāt: ⁊ iudiciū. ex̄ de ver. ſigni. forus. in diſceptatione negotioꝝ miſericordiāq; in pauperes. lxxxvj. diſt. nō ſatis. et fidem. Mat. xv. Luc. vij. in deum, que magna ſunt pretermittāt. Chryſ. Vel quia ſacerdotes auaritia pleni. Luc. xvj. ex̄ de deci. c. j. ſi quis decimā alicuius rei vel minime nō obtuliſſet: corripiebant eū quaſi magnū crimen feciſſet: ſi quis aūt alterū ledebat: aut in deum peccabat: nō curabāt eū corripere. vide qð legitur et no. xxiiij. q. iiij. ſi is. in gloſ. Immo de lucro quidē ſuo ſoliciti: de gloria autem dei et ſalute animarū hominū negligentes. Queritur aſina: nō anima. Bernar. ſeruare aūt iuſtitiā et facere miam: et habere fidē propter ſuā gloriā deus mādauit. Decimas aūt offerre propter vtilitatē ſacerdotū: vt ſacerdotes quidem populo in ſpūalibus obſequantur: populi aūt in carnalibus ſacerdotibus ſubminiſtrēt. j. Cor. ix. xiij. q. j. §. his itaq;. ex̄ de cenſi. cū apoſtolus. Sicut modo fit: q: omnes de honore ſuo ſunt ſoliciti: de honore aūt dei nullus. Portiones aūt ſuas vigilanter defendūt: ſed circa obſequium eccleſie curam impendere nō attendūt. Si populus decimas nō obtulerit: murmurāt oēs. ſi peccantē populum viderint: nemo murmurat contra eos. Sed quia ſcribarū ⁊ phariſeoꝝ ad quos loquebatur, quidam populares erāt: nō eſt incōgruum vt aliam expoſitionē faciamus propter eos qui decimas dabāt. Nam et qui accipit decimas: recte decimare debet: ⁊ q̄ dat. Scribe ergo et phariſei minimarum quidem rerū decimas offerebāt oſtēdēde religionis gratia. in iudicijs aūt erant iniuſti. in fratribus ſine miſericordia. in veritate increduli. hucuſq; Chryſ. Itē Remigius. Oſtendit quippe dñs his verbis quomodo oia precepta legis tā maxima ꝙ minima ſunt implenda. Redarguūtur aūt qui eleemoſynas de fructibus terre faciūt: putātes ſe minime poſſe peccare. quibus nihil proſunt eleemoſyne: niſi a peccatis ſtudeāt ceſſare. de peni. diſt. iij. ſane cauendum eſt. Hilarius. Et q: minus piaculi eſſet decimationem oleris ꝙ beneuolētie officiū preterire: irridet eos cōſequenter dñs dicēs, Duces ceci excolantes culicē camelum aūt glutientes. Hiero. Camelum puto eſſe magnitudinē preceptoꝝ, iudicium, miſericordiā, et fidē. Culicē decimationem mente ⁊ anethi ⁊ cymini: ⁊ reliquoꝝ olerū viliū. Hec autē precepta dei que magna ſunt, deuoramus atq; negligimus: et operationē religionis in paruis que lucrū habent cū diligentia demōſtramus. Architas tarentinus. Leges ſunt ſicut tele aranearum: que grādia volatilia tranſmittūt: et muſcas retinent. Orige. Vel excolantes culicem. i. expellentes a ſe minima delicta: que culices nominauit. Camelum autē glutientes. i. cōmittentes maxima delicta: que nominauit camelos: animalia videlʒ tortuoſa ⁊ grandia. Scribe autē moraliter ſunt qui amplius nihil eſtimant in ſcripturis ꝙ ſimplex ſermo demonſtrat.

Phariſei autem ſunt omnes qui iuſtificant ſemetipſos: ⁊
diuidunt ſe a ceteris: dicentes. Noli mihi appropinquare
q̃m mundus ſum.xlv.diſt. recedite.xxiiij.q.iiij.ecce. Eſa.lxv.
Menta autem et anethum et cyminum ciboꝝ conditure
ſunt: nõ principales cibi. Sic in conuerſatione noſtra que
dam ſunt neceſſaria ad iuſtificationem: vt iudicium/miſe
ricordia/et fides. Alia ſunt quaſi condiẽtia actus noſtros
et ſuauiores eos facientia: vt abſtinẽtia/riſus/ieiuniũ/fle
tio genuũ/et huiuſmodi. Quomodo autẽ nõ exiſtimãtur
ceci: qui nõ vident: quoniã nihil prodeſt cautum eſſe diſpẽ
ſatorem in rebus minimis: quum principalia negligũtur.
Hos ergo ſermo preſens cõfundit: non quidẽ leuia prohi
bens obſeruare: ſed principalia precipiẽs cautius cuſtodi
re. Adde q̃d ſcripſi.ſ.in prima parte in.§.nũc querendum
eſt.i.ver.ſ.ſuper ter.decimantes mentam ⁊c.in ar.lxix. Sic
quidam clerici noſtri tẽporis et religioſoꝝ plurimi de con
ſtitutionibus ſuis et ordinis faciunt ſibi conſcientiam: nõ
de preceptis dei et regule quam vouerũt. Si omittãt ver
ſum vel dictionem in officio: vel aliquãtulum iraſcantur:
vel paulo amplius comedant vel rideant: vel amplã ton
ſuram nõ portent: vel parũ amplius dormiãt ꝙ debeant:
vel bini nõ vadãt: vel miſſam ſepe non dicãt: vel carnis ti
tillationes habeant: vel raptim indecẽter videant: vel be
ne in choro non legant: vel de ſimilibus venialibus ⁊ ceri
monialibus nõ obſeruatis faciunt ſibi magnam conſcien
tiam: et de talibus ſubtiliter ſe accuſant. De inobedientia
vel rebellione ad prelatum/de ſuſpecta familiaritate mu
lierum vel alia maxime ſanctimonialiũ/de pecunia quam
habent quantam habere poſſunt/de ambiendo et procu
rando honorẽ/de trãſgreſſione cõtinua paupertatis in li
bris et tunicis ⁊ eleemoſynis ⁊ alijs ſupellectilib⁹/de par
tialitate/de diffamatione/de odio fraterno/et ſimilib⁹ cri
minalibus cõſcientiam tales cõmuniter raro habẽt: et ra
rius cũ ea dimittendi propoſito cõfitẽtur. ſicut tetigi.ſ. in
iſto ar.in.§.aliud.ver.in nullo. Similes vſurario nolenti
ſpuere in eccleſia: et ſibi de hoc et non de vſuris conſciẽtiã
facienti. Tales vero decimant mentã et anethum.i.de ve
nialibus ſibi faciunt conſcientiã: non de mortalibus: ⁊ le
gis grauia cõmittentes camelos glutiunt: et colantes cu
licem de minimis confitẽtur. Talium religioſoꝝ ⁊ clerico
rum vere phariſeoꝝ et hypocritarum iuſtitia eſt habitum
ſuũ portare: tonſuram magnã habere: exteriores obſeruã
tias cuſtodire: ſacramenta dare: predicare verbaliter: reci
tare vocaliter: cõfeſſiones maxime queſtuoſas audire: cõ
ſilia animarũ dare: alios pacificare: ſed in his ⁊ ſimilibus
que ſunt querere. Phil.ij.viij.q.i.ſunt in eccleſia. Sꝫ quid
valet religio ſine charitate? habitus ſine humilitate? tõſu
ra ſine paupertate? ſilentium oris ſine quiete cordis? Ber
nar. Manet tõſura/veſtis: necdum mutata eſt vita. Ieiu
nioꝝ regula cuſtoditur: ſtatutis pſallitur horis: ſed cor eo
rum longe eſt a me. dicit dñs Eſa.xxix. Mat.xv. ¶ Sextũ
ve Mat.xxiij. cõtra hypocritas eſt. Ve vobis ſcribe ⁊ pha
riſei hypocrite: qui mũdatis quod deforis eſt calicis ⁊ pa
ropſidis: intus autẽ pleni eſtis rapina et immũditia. Hie
rony. Hoc dicit vt arguat eos ſimulationis ⁊ mendacij: ꝙ
aliud oſtendant hominibus foris: aliud domi agant. Fo
ris oſtẽdebãt hominibus ſanctitatẽ: intus autẽ pleni erãt
immunditia. Vel hoc dicit ſm Chryſ. q: iudei quoties in
greſſuri erant templũ: aut ſacrificia oblaturi p dies feſtos
ſeipſos et veſtimẽta ſua ⁊ vtẽſilia lauabãt: ⁊ a peccatis ne
mo ſeipſm purgabat: quũ deus neqꝫ mũditiã corporis lau
det: neqꝫ ſordes cõdẽnet. Pone tñ ꝙ deus horret ſordes
corpoꝝ ⁊ vaſoꝝ: que neceſſe eſt vt ipſo vſu ſordidẽt: quã
to magis ſordes cõſciẽtie horret: quã ſi volumus/ſemper
mundam ſeruamus? Phariſee cece mũda prius q̃d intus
eſt calicis ⁊ paropſidis: vt fiat q̃d deforis eſt mũdũ. Chry
ſo. Nõ aũt hoc dicit de ſenſibili calice aut paropſide: ſꝫ de
intelligibili. qui ſi nũꝗ̃ tetigerit aquã: mũdus poteſt eſſe
apud deum. ſi aũt peccauerit et tota aqua pelagi/quia ta
lis aqua foris lauat: lachrymarũ intra. Mat.vj.ibi. Faciẽ
tuam.i.cõſcientiã tuam laua. de hac Eſa.i. Lauamini: mũ
di eſtote ⁊c. ſe lauauerit: ſordidus eſt ⁊ miſer apud deum.
Orige. Hic ſermo nos inſtruit vt feſtinemus eſſe iuſti: nõ
apparere. Qui enim ſtudet vt appareat iuſtus: que foris
ſunt mundat: et que videntur curat: cor aũt et conſcientiã
negligit. Qui aũt ſtudet ea que intus ſunt.i.cogitationes
mũdare: cõſequens eſt vt etiã ea que foris ſunt faciat mũ
da. Calix etiam eſt vas ad potum. paropſis ad cibũ. Om
nis ergo ſermo per quẽ potamur ſpũaliter: vel oĩs narra
tio per quã nutrimur: vaſa ſunt potus ⁊ cibi. Qui ergo ſtu
det cõpoſitũ proferre ſermonẽ/cõtra ſermones dataricos
et politos et ſubtiles Pariſienſes ſe nõ alios predicãtes.
xliij.diſt.§.ſi. magis ꝙ ſalutari ſenſu repletũ.ſi.q.vij. ſecu
ti. in ſi.de pe. diſt.ij.ſi eñi. vltra.v.colũ.ver.loquũtur. calix
eius foris mundatus eſt: intus aũt ſordibus vanitatis re
pletus. Similiter idẽ Luce.xi.ibi. Nũc vos phariſei q̃d de
foris eſt calicis ⁊ catini mũdatis: q̃d aũt intus eſt veſtrũ/
plenũ eſt rapina ⁊ iniquitate. vbi Cyrillus. Sumit dñs p
exemplo calicẽ et catinũ: oſtendẽs ꝙ mundos ⁊ lotos de
cet eſſe inuicem miniſtrãtes.lxxxi.diſt.oportet.deo: non ſo
lum a ſpurcitia corporali: immo ⁊ ab ea que latet intrinſe
cus penes mentẽ: ſicut etiã aliquid vaſoꝝ quibus ſeruitur
in menſa/bonũ eſt intrinſecus ⁊ extrinſecus carere conta
gijs. Stulte nõne qui fecit quod deforis eſt: etiã id q̃d de
intus eſt fecit? Beda.q.d. Qui vtrãqꝫ hominis naturã fe
cit: vtramqꝫ mundari deſiderat. Et hoc eſt contra Mani
cheos: qui animã tantum a deo/carnem vero putãt a dia
bolo creatam.xxiiij.q.iij.quidã.ver.manichei. Hoc etiã eſt
contra illos qui corporalia peccata fornicationẽ.ſ.⁊ furtũ
et cetera talia quaſi grauiſſima deteſtantur: ſpũalia vero
que non minus dãnat apoſtolus Epheſ.v. Gala.vi. vt le
uia contemnũt. hoc recte religioſos quoſdam noſtri tem
poris hypocritas tangit: qui nõ videntur habere conſciẽ
tiam de aliquo peccato ſpirituali: vt ſuperbia/inuidia/ma
litia/hypocriſi/⁊ ſimilibus: dũmodo caueãt a peccato car
nis: q: quaſi nec alia peccata in ordinibus puniũtur. Dice
bat quidam. In ordine punitur peccatũ balthei/non ani
me: hominis/non demonis. Si fratres ſpirituales eſſent
vt debent: magis punirẽt peccata ſpiritualia ꝙ carnalia:
quia magis in eis offendunt. Eſt etiam iſtud ſextũ ve con
tra eos: q: domos ſuas tenent mundas ⁊ tunicas ſuas et
pannos et peropſides et cyphos: ⁊ manus ſatis lauãt. de
munditia autẽ conſciẽtie parum curãt. Altaria lapidea te
nent ornata. cor vero vbi deo ſacrificatur. pſ.l. Sacrificiũ
deo ſpiritus contribulatus. de peni.diſt.ij.ſi enim.immun
dum. Cõpoſitos et ſubtiles et concatenatos ⁊ rhetoricos
predicãt ſermones: nõ ſalutaribus ſenſibus repletos: ad
mirationẽ non edificationẽ facientes. Omnia cõmuniter
faciũt vt gloriã et lucrum aucupẽtur: humanã nõ dei glo
riam querentes. cõtra illud Io.viij. Ego gloriam meã nõ
quero. vide.ſ.eo.ver.ſimiliter.cũ additione. ¶ Septimũ
ve Mat.xxiij.⁊ Luc.xi. cõtra hypocritas religioſos quoſ
dam maxime et clericos eſt. Ve vobis ſcribe ⁊ phariſei hy
pocrite qui ſimiles eſtis ſepulcris dealbatis: que parent a
foris hominibus ſpecioſa: intus vero plena ſunt oſſibus
mortuoꝝ et omni ſpurcitia. Chryſo.ſuper Mat. Merito
iuſtorum corpora tẽpla.i.Cor.vi. dicuntur. quia aĩa in cor
pore iuſti dominatur: ſicut deus in templo. vel q: ipſe de⁹
in cordibus habitat iuſtis. Hiero. Vere chriſti tẽplũ ani
ma credentis eſt. Illam exorna. illam veſti. in illa offer do
naria. Corpora autẽ dicuntur mortuoꝝ ſepulcra: quia ani
ma mortua eſt in corpore peccatoris. Nec enim. Apoca.iij.
nomen habes. et eſt de peni.diſt.i.§.hoc idem.ver. reſuſci
tatus. viuens putanda eſt que nihil viuum aut ſpirituale
agit in corpore. Hiero. Sepulcra autem forinſecus leuiga
ta ſunt calce et ornata marmoribus in auro coloribuſqꝫ di
ſtinctis: intus aũt plena ſunt oſſibus mortuoꝝ. Sic autẽ ⁊
peruerſi magiſtri qui alia docent ⁊ alia faciunt: munditiã
habitu veſtis et verboꝝ humilitatem demonſtrant/intus
aũt pleni ſunt omni ſpurcitia ⁊ auaritia ⁊ libidine. Et hoc

Digitized by Google

manifeſte exprimit inferẽs/Sic ⁊ vos afoꝛis quidem paretis hoĩbus iuſti: intus aũt pleni eſtis hypocriſi ⁊ iniquitate. Oꝛige. Omnis eñ iuſtitia ſimulata moꝛtua iuſtitia eſt que ꝓpter deũ nõ fit: magis aũt nec iuſtitia eſt: ſicut moꝛtuus homo non eſt homo. ex̃ de cele. miſ. in quadã. et ſicut mimi qui pſonas ſuſcipiũt alioꝝ: ⁊ nõ ſunt ipſi quos ſimulãt. Tanta ergo ſunt oſſa in eis immũditie: quãta bona ſimulata et malo effectu. Videnẽ aũt foꝛis. Dauid pſ̃. lxxxi. et Jo. x. Ego dixi dij eſtis. iuſti coꝛam hoĩbus: nõ eis quos ſcriptura deos appellat: ſ; coꝛã eis qui ſicut homines. pſ̃. lxxxi. Uos aũt ſicut hoĩes moꝛiemini: peccatoꝛes moꝛiuntur. Grego. Anteuero diſtrictũ iudicẽ excuſationẽ ideo de ignoꝛãtia habere in peccatis nõ poſſũt: qꝛ dũ ante oculos hominũ oẽm modũ ſanctitatis oſtẽdũt: ipſi ſibi ſunt teſtimonio: qꝛ bene viuere nõ ignoꝛant. ¶ Octauũ ve hypocritarũ Mat. xxiij. ⁊ Luc. xi. eſt/ Ue vobis ſcribe ⁊ phariſei hypocrite: qui edificatis ſepulcra pꝛophetarũ: ⁊ oꝛnatis monumẽta iuſtoꝝ ⁊c. Chꝛyſ. Quia dicebãt apud ſe/Si benefecerimus pauperibus: nõ multi vidẽt: ⁊ ꝑtẽpoꝛe vident. melius ergo edificia faciamus que oẽs aſpiciãt nõ ſolũ in hoc tẽpoꝛe/ſed etiã in poſterũ. O inſipiens homo: quid tibi prodeſt poſt moꝛtẽ iſta memoꝛia: ſi vbi es toꝛqueris: et vbi non es laudaris. Dũ aũt iudeos caſtigat dñs: chꝛiſtianos docet. Nã ſi ad illos ſolũ dixiſſet: hec dicta fuiſſent tñtum: nõ etiã ſcripta: nũc aũt dicta ſunt pꝛopter illos: ⁊ ſcripta ꝓpter nos. Si ergo iuxta alia bona fecerit homo edificia ſancta: additamẽtum eſt bonis. ſi autẽ ſine alijs bonis operibus: paſſio eſt gloꝛie ſecularis. Nõ eñ gaudẽt martyres quãdo ex illis pecunijs honoꝛãtur in quib⁹ pauperes ploꝛãt. Semper etiã iudei pꝛeteritoꝝ ſanctoꝝ cultoꝛes fuerũt: et pꝛeſentiũ cõtemptoꝛes: magis aũt ⁊ perſecutoꝛes. Nõ eñ ſuſtinẽtes increpationes pꝛophetarũ ſuoꝝ. xxiij. q. iiij. c. ſ. ⁊. c. recedite. perſequebãtur eos et occidebãt. Poſtea vero naſcẽtes filij intelligebãt culpas patrum ſuoꝝ et ideo quaſi de moꝛte innocentiũ pꝛophetarũ dolẽtes/ edificabãt memoꝛias eoꝝ. ⁊ ipſi tñ ſimiliter pſequebanẽ ⁊ interficiebant. Mat. xxiij. ibi. Hieruſalẽ/Hieruſalẽ que occidis ꝓphetas. ſuos ꝓphetas increpãtes eos pꝛopter pctã ſua. Similiter et ad literã in oꝛdinibus hodie mendicãtiũ maxime et pꝛeſertim in oꝛdine fratrũ minoꝝ poſt moꝛtem ſanctoꝝ fratrum ſpiritualiũ ita fit ꝙ ipſi idem et poſt eos alij ingrediẽtes oꝛdinẽ edificant monumẽta illoꝝ ſanctorũ fratrũ: ⁊ poſt moꝛtẽ eoꝝ ſanctos eos dicũt pꝛo lucro eorum: quos in vita fuerunt verbaliter ⁊ coꝛpoꝛaliter aliqui perſecuti. Et ſuccedẽtes alij fratres qui intelligũt culpas fratrũ moꝛtuoꝝ qui ſanctos fratres perſecuti ſunt: ipſi idẽ qḋ plãgũt/agũt. de peni. di. iij. irriſoꝛ. c. penitẽtes. c. qui baptizãtur. in patrũ ſuoꝝ vitiũ ſuccedẽtes: ⁊ ſanctos fratres viuẽtes ptinaciter perſequẽtes. arg. j. q. j. cito. et ex̃ de iudi. qꝛ Gu. q: eoꝝ vitia vita plus ꝙ verbo repꝛehẽdũt: ⁊ regule pꝛeuaricationẽ. dicẽtes hodie iſti tales phariſei religioſi hypocrite ꝙ illi phariſei quibus ipſi ſuccedunt in vitio. Sap̃. ij. dixerũt impij ad ſemetipſos nõ recte cogitantes. Circũueniamus virũ iuſtũ: qꝛ inutilis eſt nobis: ⁊ contrarius operibus noſtris: et impꝛoperat nobis pctã legis: et diffamat in nobis peccata diſcipline. Quod ſcribo expertus ſum in meipſo. Sed nec mirũ quia Iſmael perſequitur Iſaac. Gal. iiij. xxxij. q. iiij recurrat. et carnalis ſpiritualem. xxiij. q. iiij. qui ſm carnem.

¶ Articulus. lxxix. A

Religioſos plurimũ infeſtat inuidia.

Aliud vitiũ quoꝛũdam religioſoꝝ iſtius tempoꝛis infelicis eis peculiari⁹ ꝙ alijs hoĩbus eſt inuidia cõtabeſcẽs. Inuidẽt eñ ſibiinuicem: ⁊ ex hoc ſe mutuo perſequuntur: ⁊ ſibi detrahunt: ⁊ ſe diffamant: nec ex hoc cõmunicant ſibi ſpeciales ſcripturas/ſermones/⁊ cõmẽtaria quũ charitas non querat que ſua ſunt. j. Coꝛ. xiij. viij. q. j. ſunt in eccleſia. Nec laudat vnus bonũ alterius; nec ſibi in coꝛde cõplacet; nec ex hoc dolet vnus de malo alterius: nec gaudet de bono: ſed potius triſtatur et pallet cõtra charitatẽ que non gaudet ſup iniquitate: cõgaudet aũt veritati. j. Coꝛ. xiij. Bona in partẽ malã interpꝛetãtur: et dubia in peioꝛẽ. cõtra id qḋ legitur ⁊ no. ex̃ de regu. iur. c. ij. Quicquid mali audit vn⁹ de alio: totũ credit. cõtra id. lxxxvj. di. ſi quid. Nũꝙ bene actũ vel dictũ per aliũ ſimpliciter confitetur: ſed aut tacet quũ audit bonũ ſui fratris: ne malus teneaẽ: aut negat: aut leuigat: aut male interpꝛetaẽ: vt dixi. aut iũgit illi laudi aliquod malũ illius verũ vel falſum: vt diluat illud bonum. Eſt aũt ſm Augu. inuidia doloꝛ aliene felicitatis. ⁊ eſt ſm eum filia ſuperbie. vnde dicit Tolle matrem: nõ erit filia. ¶ B Eſt aũt hoc peccatũ in ſpiritũſanctũ: cui attribuitur bonitas. qꝛ iſtud eſt pctm̃ malitie: qḋ vix purgatur nec remittiẽ. Mat. xij. et legiẽ ⁊ no. xxv. diſt. qualis. ⁊ de pe. di. j. §. qḋ aũt. ibi. Eſt pctm̃ ad moꝛtẽ ⁊c. in gloſ. vnde alibi. et in gloſ. magna que incipit/peccatũ in ſpiritũ ⁊c. Hierony. Qui manifeſta intelligẽs opera dei/quũ dei virtutẽ negare nõ poſſit: eadẽ calũniatur ſtimulatus inuidia: et chꝛiſtũ dei verbũ. Jo. j. xxv. q. x. fraternitatis. ⁊ opera ſpiritusſancti dicit eſſe beelzebub. Luc. xj. ⁊ Mat. xij. Iſti nõ remittetur in hoc ſeculo nec in futuro. Inuidia de directo oppoſita eſt charitati. j. ad Coꝛ. xiij. Charitas nõ emulatur: qꝛ eã nõ cõtriſtat felicitas aliena: ſ; alterius bonũ amat vt ſuũ. pſ̃. cxviij. Particeps ſum ego omniũ timẽtium te. Augu. Tolle inuidiã: et tuũ eſt bonũ qḋ habeo. pſ̃. cxviij. Qui timẽt te: videbũt me: et letabũtur. vbi dicit Ambꝛo. Eſt inſitum bonis vt virtutes in alijs amẽt. qḋ quante virtutis et meriti ſit: Grego. oſtẽdit quũ ait. Noſtra ſunt que amam⁹ in alijs: ⁊ amantiũ ſiũt que amãtur in nobis. Hinc pẽſent inuidi quãte virtutis eſt charitas: que alicui laboꝛis opera nr̃a ſine laboꝛe facit. Dixit quidã frater fratri Egidio ſocio beati Franciſci. Pꝛopheta Hiere. ix. dicit. Omnis amicus fraudulẽter incedit. Cui rñdit Egidius. Ideo nõ tibi ſum fraudulẽtus: qꝛ bonũ tuũ nõ facio meũ. quanto enim amplius bonũ tuũ facerẽ meũ: tãto minus eſſem fraudulentus. quãto eñ quis de bono ꝓximi amplius erit letus: tãto magis erit particeps inde. Et quãto quis de vitio alicuius gauiſus fuerit: tanto magis erit inde particeps. Si ergo vis eſſe particeps omni bono: gaudeas de bono omniũ. Bonũ ergo alioꝝ facis tuũ: ſi tibi placet. et malũ alienum facis tuũ cuſtodiã ⁊ tuũ bonũ: ſi tibi diſplicet. Hec eſt ergo via ſalutis/vt ſis letus de bono ꝓximi: ⁊ dolẽs de malo: ⁊ credas bonũ de alijs: et de te malũ: et honoꝛes alios et te deſpicias. Charitas virtus eſt excellẽtiſſima. de peni. diſt. ij. charitas. ij. ⁊. §. opponiẽ. Inuidia ſibi oppoſita nequitia peſſima. vnde ⁊ dicitur fera peſſima Gen̄. xxxvij. Per inuidiã eñ fratres vẽdiderũt ⁊ tribulauerunt Joſeph. qꝛ oderãt eũ eo ꝙ plus amareẽ a patre: qꝛ pꝛeſtãtioꝛ ⁊ ſapiẽtioꝛ eis erat. vñ nec poterant ei loqui pacifice. Gen̄. xxxvij. Sic ⁊ Cayn ex inuidia odit Abel ⁊ interfecit. j. Jo. iij. Cayn ex maligno erat: ⁊ occidit fratrẽ ſuũ. et pꝛopter quid occidit eũ? qꝛ opera eius maligna erant: fratris aũt iuſta. iij. q. vij. in grauibus. xiiij. q. v. ſcriptum. Gen̄. iiij. Jude. ij. Ue illis qui in viã Cayn abierũt. Hoc vitiũ eſt ignis q̃ in agris gratiarũ accẽditur. Nullum ſcelus abhoꝛret: nõ parcit nocenti nec innocẽti. Ex inuidia diabolus pꝛimos parentes innocẽtes peremit. ſm Aug. Sap̃. ij. de peni. di. ij. §. romanos. c. pꝛinceps. Et fratres Joſeph innocentem. Et Cayn Abel innocẽtem vt dictum eſt. de peni. diſt. j. §. ex his. ver. Cayn. et Saul Dauid. j. Reg. xviij. ⁊. ij. q. vij. §. item obijcitur. ver. ſaul. Et iudei chꝛiſtũ. Mat. xxvij. ibi. Sciebat eñ ꝙ per inuidiã tradidiſſent eum. Hoc pꝛopꝛiũ vitiũ diaboli eſt. Sap̃. ij. in fi. Inuidia autẽ diaboli moꝛs introiuit in oꝛbẽ terrarũ. Imitãtur aũt illum qui ſunt ex parte illius. xxiij. q. iiij. ꝙ magnum. xix. diſt. ſecundum. Demones inuidi ſunt ſicut dracones veneno pleni qui homines pſequũtur. Job. xxx. Frater fui draconum. Hi ſimiles Heli qui nõ poterat videre lucernam donec extingueretur. j. Regũ. iij. Grego. Inuidi ꝑpendere debẽt quante ſint cecitatis; qui

Digitized by Google

alieno ꝓfectu deficiūt:aliena letitia cōtabeſcūt. Poeta.
Inuidus alterius rebus marceſcit opimis.
Inuidus inuidia corroditur intus et extra.
Juſtius inuidia nihil eſt:que ꝓtinus ipſum
Authorem rodit excruciatq; ſuum.

Inuidus moritur de bono odore:ſicut bufones venenati de odore vinee florentis.ſicut dicitur de Juda murmurante de vnguēto odorifero Magdalene. Jo.xij. Inuidi alienum ꝓfectū reputāt ſuū dānū. vnde Judei inuidi dicūt Joā.xij. Videtis quia nihil ꝓficimus.ecce mundus totus poſt eū vadit. Paruulū occidit inuidia. Job.v. Oīs inuidus inquātū vilis minor eſt illo cui inuidet. Miſer eſt inuidus:⁊ ſola ſibi miſeria placet. Unde dicit̄. Sola miſeria caret inuidia. Seneca. Utinā inuidi in oībus locis oculos et aures haberēt:vt de oīm ꝓfectibus torquerent̄. Idē. Quāta ſunt feliciū hominū gaudia: tāti ſunt gemitus inuidoꝝ. Putredo oſſium inuidia. Prouer.xiiij. Legitur de quodā rege qui cōceſſit cuidam inuido ⁊ cuidā auaro munus qđ peterēt:ita ꝙ donū illius qui poſterius peteret duplicaretur. Quumq; differētibus ipſis petere/rex iuſſiſſet inuido vt prior peteret:petijt vt erueret̄ ſibi vnus oculus: volēs ꝙ ꝓximo eruerētur ambo.noluit enim petere aliquod bonū:ne ꝓximus acciperet duplicatū. Aufert aūt hominū inuidia ſocietatē bonoꝝ eccleſie.pſ̄.cxviij. Particeps ego ſum oīm timentium te. Aufert ꝓximū de cuius ꝓſperitate dolet:et cuius eſſet particeps ſi gauderet. Hugo de ſancto victore. Superbia aufert mihi deū:inuidia ꝓximū:ira meipſum. Aufert etiā ſapiētiam. Sap.vj. Neq; cū inuidia tabeſcente iter habebo.et Sap.vij. Quam ſine fictione didici: ſine inuidia cōmunico. Inuidia demonium eſt meridianum:q2 vexat hominē in die.i.in cōſideratione proſperitatis aliene. Job.v. Per diē patit̄ tenebras. Grego. Mens inuidi quū de alieno bono affligit̄:quaſi de radio lucis obſcuratur. vnde Gen̄.xxxvij. Somniū Joſeph qđ erat ꝓſperitatis indiciū:inuidie ⁊ odij fomitē miniſtrauit. Itē eſt demoniū tacitū:q2 in occulto detrahit. Eccl̄s.x. Si mordeat ſerpēs in ſilentio:nihil eo min9 hꝫ qui occulte detrahit. Itē lente vexat ⁊ nō cū īpetu.vñ cōparat̄ Ethne.i. inferno/que ſeipſam cōſumit lente. Unde quidam.
Non aliud niſi ſe valet ardens Ethna cremare.
Sic ſe non alios inuidus igne coquit. Poeta.
Liuor iners vitium mores non ſurgit in altos.

Item Jo.caſſi.in collatione piamonis. Sciendū eſt inuidie morbū difficilius ad medelā ꝙ̄ cetera vitia peruenire. Nā eum quē ſemel veneni ſui peſte corruperit: pene dixerim carere remedio. Ipa nāq; eſt lues de qua dicit̄ Hiere. viij. Ecce ego mittā vobis ſerpētes regulos quibus nō eſt incantatio:⁊ mordebūt vos. Sicut em̄ ille lucifer q̄ prius eiuſdē mali peſte corruptus eſt:⁊ poſt eū Cayn nec medelam penitētie nec fomētū vllius curationis admiſit:ita et q̄ qui iiſdem ſe percutiēdos morſibus tradiderunt: omnē opem ſancti incantatoris excludūt: q2 quū vtiq; nō culpa eoꝝ quibus inuidēt/ſed ꝓſperitate cruciētur: erubeſcētes ipam prodere veritatē extrinſecus ſibi quaſdā ſuperfluas et ineptas cauſas offenſionis inquirūt: quoꝝ q2 omnimode falſe ſunt vana curatio eſt: quū illud mortiferū vir9 qđ nō vult prodere/latcat in medullis. Nam vſq; adeo incurabilis eſt iſta pernicies: vt blādimētis exaſperetur:in flectur obſequijs:muneribus irritetur:q2 nihil ſuſtinet zelus/ vt ait Salomon Prouerb.vj. in fi.per alia verba. Quāto em̄ amplius alius aut humilitatis ſubiectione aut patientie virtute aut munificētie laude profecerit: tāto inuidus maioribus inuidie ſtimulis incitat̄: qui non niſi ruinā aut mortem eius cui inuidet concupiſcit.ſicut in fratribus Joſeph apparet. Gen̄.xxxvij. Cūctis ergo vitijs ꝑnicioſiorē atq; ad purgandū difficiliorem eſſe cōſtat inuidiam:quia ipſis remedijs quibus reliqua extinguuntur/accenditur. Nam/verbi gratia/qui damnum ſibi illatum dolet: largitatis compēſatione curatur. Qui de illata indignatur iniuria:humili ſatiſfactione placat̄. Quid illi facies qui hoc ipſo magis ꝙ te humiliorem ac benigniorem ſentit/offenditur? Quis autem eſt qui ſe vt ſatiſfaciat inuidenti/a bonis corruere/ aut a proſperis alienari/aut calamitate aliqua opter inuolui? Inuidus autem non aduerſus hoīem ſed plane aduerſus deū blaſphemus extollitur:qui in fratre nihil aliud niſi bonum meritum carpens/ nō hominis culpam:ſed dei tantū iudicia reprehendit. Hec ergo eſt illa ſurſum germinans amaritudinis radix: que ſe erigens ad ſuperna in contumeliam ipſius qui bona homini confert tendit authoris. Imploremus ergo diuinū auxiliū ne iſto ſuo viſu ⁊ morſu nos interimat baſiliſc9.hucuſq; Piamon. Iſta inuidia eſt oculus nequā.de q̄ Mat.xx. An oculus tuus nequā eſt: q2 ego bonus ſum? Remigi9. Judei malum habebant oculum:quia de ſalute gentiū dolebāt. Nō ſimus inuicem inuidētes. Gala.vj.vbi Augu. Quum per commune vitium antiqui hoſtis virus humano cordi infundatur: in zelo inuidie tota viſcera ſerpens concutit: et in hac imprimēda malitia quaſi peſtē vomit. Ex hoc patet ꝙ hoc vitium venenatiſſimum eſt atq; peſtiferum. vnde Sap.iiij. Faſcinatio nugacitatis obſcurat bona. Faſcinatio (ſicut ait cantor Pariſienſis) eſt vſtio radij viſibilis procedentis ex corde inuidentis/et infantem quem reſpicit ad nauſeam cogentis vt cibum retinere nō poſſit. Unde inuidus grece faſcinator dicitur. Ibidem dicit Cyprianus. Iſte zelus modū non habet:permanens iugiter ſine fine:quum alia vi finiatur. Ecce ꝙ vitium iſtud perpetuū eſt.durat enim actus eius etiam in inferno. Unde et damnati perpetuo ſanctos videbunt in gloria: vt ex hoc inuidia amplius torqueantur.vnde ſuper illud Mat.xxij. Et ſtridor dētium. Gualfre. Quid enim ſtridor dentium:niſi ire furoris nequitie malignitatis et inuidie ſupplicium? ſi quidem (vt ego arbitror) nullum tormētum erit grauius malis: ꝙ̄ malitia cordis ⁊ iniquitas ipſa peruerſiſſime voluntatis. Nimirum ſicut paſſiones oēs patiētia ſubleuat: ſic impatiētia quaſlibet leues aggrauat. Seneca. Quanto ille cui inuidet ſucceſſu meliori profecerit:tāto inuidus in maius incendiū liuoris ignibus inardeſcit. In quo patet ꝙ hoc vitium infeliciſſimū eſt:quia de radio lucis occecatur: de bono odore morit̄. ex̄ de ſacra vnc.c. vnico.§. ad exhibendum.ibi. Alijs.ſ.inuidis et malignis odor mortis in mortem de melioratione alterius deterioratur. Sequitur in Seneca. Hinc toruus vultus:minax aſpectus: pallor in facie:in labijs tremor:ſtridor in dentibus: verba rabida:et effrenata conuicia: et manus ad violētiam prompta:⁊ ſi gladio interim vacua/odio tamen furiate mentis armata. Ecce ꝙ̄ deforme et turpe eſt hoc vitium. Seneca. Qualem putas eſſe animā: cuius exterior imago tam feda eſt? Hec inuidia eiecit Adā de paradiſo. occidit Abel. Joſeph vēdidit. Dauid perſecuta eſt. Chriſtum tradidit. de hoc concor.ā.ver.charitas.⁊ ſicut ait Chryſoſto.vniuerſum orbem terrarum leſit. Hec in canone vocatur zelus amaritudinis.xvj.q.ſ.ſunt nonnulli. ex̄ de offi.cuſto.c.ij.in fine. Sapiens. Nihil ſuſtinet zelus.i.inuidia. Inuidia eſt communiter inter pares.ff.de lega.iij.legatis ſeruis.§.ornatricibus.xxiij.q.vij.quod autem. ℂ C Peccato inuidie deiectus fuit diabolus de celo/dicit canon.xix.diſt.ſecūdū.et de eius inuidia.xvj.q.ij.viſis. Aliquoties inuidia ponitur pro extollentia:q2 de ea naſcitur.vt legitur et notatur.xxiij.q.j.quoniam vetus.ibi. Fatiſcat (al's faceſſat) inuidia Romani culminis.et in gloſ.i.extollentia. De inuidia epiſcoporum.xcv.diſt. ecce.ibi. Nemo hic epiſcopoꝝ inuidia diabolice tētationis inflatus iraſcatur: ſi plebem interdum exhortētur preſbyteri ⁊c. et.c.eſto ſubiectus.ibi. Peſſime conſuetudinis eſt in quibuſdam eccleſijs/tacere preſbyteros: ⁊ preſentibus epiſcopis non loqui:quaſi eis inuideāt/aut eos dedignētur audire. Hec inuidia in interioribus medullis eſt recondita.vt dicit.ix.ſynodus.de peni.diſt.ij.c.ſ. Clericus in vitio inuidie permanēs nō debet promoueri.xlvj.diſt.clericus inuidens.

ℂ Articulus.lxxx.

Murmuratio.

Aliud vitiū peſtiferum religioſoꝝ huius temporis eſt murmuratio ⁊ detractio. Dicit aūt murmuratio vel detractio vel murmur ſm Hugui. in deriuatiōib⁹ a mutio muris. tit. i. murmuro. ras. Item murmur de mutus. ta. tum. de mugio mugis moꝛe iumētoꝝ que mugiūt. Murmuratio verbale eſt de murmuro murmuras. Submurmuratio vel ſuſurratio eſt latēs murmuratio. pſ. xl. Aduerſus me ſuſurrabāt oēs inimici mei. i. tacite murmurabant. Et inde ſuſurro. as. Et inde hic ſuſurrus. ri. et ſuſurro. onis. Iudicare eſt incerta et dubia condēnare. xxx. q. v. incerta. vel male interpꝛetari. ex̄ de reg. iur. cū in cōtēplatione. Muſſitare moꝛe mutoꝛū nō aperte murmurare: ſed vel p̄ ſigna vel inter dentes vel nō integre vel clare cum murmure cōqueri. Detrahere eſt poſt doꝛſum alicuius maledicere/expoliare/auferre de alterius ſtatu/diffamare/defamare/infamare/oia. ſ. in eodē ſenſu/alterius famā ledere vel tollere. ij. q. v. habet hoc et q. vij. accuſatio. ſ. ⁊. c. ſi qui. Derogare/maledicere/detrahere/vel diminuere in parte nō in toto. Bilinguis qui duabus linguis loquitur. et dicuntur bilingues fallaces et duplices: qui aliud habent in coꝛde: aliud in lingua. pſ. In coꝛde ⁊ coꝛde locuti ſunt. Vel inſtabiles: qui nunc habent hoc in lingua nūc aliud. Ariſto. Alexandro. Cōſultoꝛ procerū ſeruos ꝯtēne bilingues. Criminatoꝛ a criminoꝛ. aris. criminis falſus impoſitoꝛ. ij. q. v. mādaſtis. ⁊. q. vij. ſacerdotes. ij. cū. c. ſeq. Huguitio in deriuationibus. ad modū mutoꝝ/vel velle loqui vel nō audere: ⁊ eſt pꝛopꝛie mutoꝝ: vel loqui nō audētium. vnde Exo. xvi. ibi. Muſſitatis contra nos. Et infra. Nec em̄ ꝯtra nos eſt murmur: ſꝫ cōtra dn̄m. Et infra. Audiuit em̄ dn̄s murmur veſtrū. Et infra. Audiui murmurationē filioꝝ iſrael. et Exo. xvij. ibi. Iurgatꝯ cōtra Moyſen ⁊c. Et infra. Et murmurauit ꝯtra Moyſen. Io. vi. Nolite murmurare adinuicē. Et dicit hoc murmur vel hic murmur. is. vnde Io. vij. illud. Et murmur multus de eo erat in turba. Eſt autē murmur oblocutio indebito modo facta cōtra deū vel factū alicuius. cōtra quod vitiū Sap. j. Cuſtodite vos a murmuratione. j. ad Coꝛ. x. Neqꝫ murmurauerītis. Phil. ij. Omnia aūt facite ſine murmurationibus. j. Pet. iiij. Sine murmuratione. Chriſt⁹ quaſi agnus obmutuit. Eſa. liij. Cātat eccleſia de ſanctis martyribus/Nō murmur reſonat nō querimonia: ſed coꝛde tacito mens bene conſcia cōſeruat patientiā. qꝺ eſt cōtra murmurātes coꝛde licet nō oꝛe. Sap. xviij. Pꝛoperās hō ſine querela. Luc. j. de Zacharia ⁊ Helizabeth. Erant ſine querela. De punitione ſoꝛoꝛis Moyſi murmurantis ꝯ Moyſen. Nume. xij. ij. q. vij. §. Itē obijcitur. in pꝛin. De punitiōe filioꝝ iſrael murmurātium. Nume. xi. xiiij. ⁊. xvi. Leuit. xix. Non eris criminatoꝛ nec ſuſurro in populis. ad Roma. j. Suſurrones detractoꝛes. Mat. xx. Murmurabāt aduerſus ⁊c. Murmur inuidie erat. Gꝛeg. Celoꝝ regnū nullus qui murmurat accipit. nullus qui accipit murmurare pōt. Iude. ij. Hi ſunt murmuratoꝛes querulosi. Luc. vij. Et infra. Ait intra ſe dicens. hic murmur ſupbie ⁊c. Io. xij. Quare hoc vnguētū ⁊c. murmur eſt auaritie. Nume. iiij. Quū eſt murmur populi. hoc eſt murmur impatientie. Eſt murmur zeli ⁊ bone cōſciētie: qn̄ aliquis cōtra illud qꝺ eſt contra deū murmurat: ⁊ diſplicētiā oſtēdit. qꝺ figurat Numeri. xxij. in aſina que locuta eſt contra Balaā. ij. q. vij. ſecuti. Itē Eccli. xix. Vir pꝛudēs ⁊ diſciplinatus nō murmurat. Murmurare de tēpoꝛe ꝯtra deū impiū eſt: qui ipm̄ diſponit vt vult. Legit de quodā eremita q̄ ſeminauit olera: ꝙ videns pluuiā neceſſariā eis. petijt a deo: ⁊ habuit: ⁊ rurſum ſerenitatē: ⁊ habuit. et tale tēpus dedit ei deus quale voluit. et tn̄ olus de terra nō exiuit. qui credēs defectū eſſe olerū/ſuſtinuit patiēter: ſed quū ad domū alterius eremite declinaſſet: et ibi olera pulcherrima vidiſſet: multū admirat⁹ narrauit illud qꝺ ſibi acciderat. Cui eremita reſpōdit. Merito accidit tibi: q: putabas te ſapiētioꝛē deo: qui ei indicabas quid facere deberet. Fertur etiā de quodam agricola ꝙ ſemꝑ haberet vberioꝛes fruct⁹ ꝙ alij: qui quū requireret quare hoc eſſet: rn̄dit. Non eſt mirū ſi fruct⁹ habeo bonos: q: ſemꝑ habeo tale tēpus quale volo. Super quo verbo quum hoīes mirarētur ⁊ requirerēt quomodo hoc poſſet eſſe: rn̄dit. Ego nū ꝙ volo aliud tēpus ꝙ de⁹ velit. vnde quū tale ſit tēpus quale deus vult: ſemꝑ tēp⁹ habeo quale volo. In magna pace erat iſte ⁊ abūdātia tēpoꝛaliū. Quū artifices ita offendi ſolēt qn̄ repꝛehēdūtur in operibus in quibus periti ſunt: nō eſt mirū ſi de⁹ offendatur qn̄ in ſuis operibus a quibuſcūqꝫ dijudicatur. Itē nec de ꝓſperitate maloꝝ/nec de depꝛeſſione bonoꝝ murmurādū eſt. ſicut dicitur Iob. xxi. Quare impij viuūt ſubleuati ſunt cōfoꝛtatiqꝫ diuitijs? Hiere. xij. in pꝛin. Quare via impioꝝ ꝓſperat: bene eſt oībus qui pꝛeuaricantur: et inique agūt? pſ. xciij. vide etiā pſ. lxxiij. Vſqꝫquo pctōꝛes dn̄e ⁊c. Abachuc. j. Quare reſpicis cōtēptoꝛes ⁊c. Malach. vlti. Vanus eſt qui ſeruit deo. Sed ſicut fidelis medicus egro deſperato concedit oīa que appetit: egro vero de cuius ſalute ſpem habet/multa negat: ⁊ amara dat: ſic de⁹ abūdātiam tēpoꝛalē quibus debet tribuit: vt ſi qua bona egerūt mūdo: mercedē recipiāt. xxij. q. ij. ſi quelibet. Gꝛego. Succeſſus tēpoꝛaliū eterne repꝛobationis eſt indiciū. Mactādi vituli in paſcuis relinquūtur: ſeruādus iugo pꝛemitur. mali per amena prata ad foueam: boni per aſpera. Mat. vij. ⁊ Luc. xiij. Arcta eſt via ⁊c. veniūt ad patriā. Oīa mala pene patiēter poꝛtāda ſunt: quia iuſto. xxvi. q. v. nec mirum. dei iudicio ⁊ oꝛdinatione pꝛoueniūt. De iſta materia in collatione. vi. de nece ſanctoꝝ inuenies plene in lib. collationū Io. caſſi. ⁊ de pe. di. iij. quid ergo turbamur. Clauſtrales ſepe murmurāt de malo vel pauco cibo vel potu. murmur gule eſt. ſicut filij iſrael in deſerto. Nume. xi. dicentes ad literā. Quis dabit nobis carnes ad veſcendū? Recoꝛdamur piſciū quos comedebam⁹ in egypto gratis. in mentē veniunt nobis cucumeres et pepones poꝛriqꝫ et cepe ⁊ allia. Anima noſtra arida eſt. Nil aliud reſpiciūt oculi noſtri niſi man. Vnde quū in eccleſia de iuſto cantetur. Ecce homo ſine querela verus dei cultoꝛ. de religioſo guloſo licite dicit. Ecce hō religioſus in apparētia: plen⁹ querela: vētris ſui cultoꝛ ad literā. pſ. lviij. Si vero nō fuerint ſaturati: ⁊ murmurabunt. vn̄ Moyſes ad dn̄m Nume. xx. Dn̄e deus audi clamoꝛē populi huius: et aperi eis theſaurum tuū: fontē aque viue: vt ſatiati ceſſet murmuratio eoꝛū. Hec aqua viua conſolatio eſt ſpiritusſancti. de qua Io. iiij. ibi. Qui biberit ex aqua ⁊c. Et infra. Saliētis in vitam eternā. de peni. in lib. vi. etiā. de peni. diſt. ij. c. charitas eſt aqua. ſub. §. ex premiſſis. Iſta qui caret: ſemꝑ murmurat. vnde ⁊ phariſei ſm Ambꝛo. in cōmētario ſup Lucā ſuper euangeliū Mat. ix. Vidit Ieſus hoīem ⁊c. Animo ieiuni ab hac gratia cōtra chꝛiſtū comedentē cū peccatoꝛib⁹ murmurabāt. Axis em̄ currus vnctus nō ſtridet: inunctus ſic: ita gratia vnctus nō murmurat. de qua vnctione. j. Io. ij. ex̄ de ſacra vnc. c. vnico. §. j. Phil. iij. Quoꝛum deus venter eſt ⁊c. Tales ad ignē tribulationis crepāt. ex quo apparet ꝙ aqua diuine gratie in eis nō eſt. Olla vacua ad ignē crepat. In vitis patrū. Vidit quidā patrū in ſpiritu ſedēs ad mēſam fratrum/ꝙ fratres murmurātes de cibis comedebāt ſtercus. Chꝛiſtus fel et acetum habuit in cena ſua. pſ. lxviij. Dederūt in eſcā meā fel ⁊c. nec murmurauit. Omne bonū clauſtri eſt pax. pſ. cxxiiij. Pax ſuper iſrael. vbi gloſ. Omne bonū vno verbo dicit. contra monachos medicos volentes viuere in medicina et cibarijs ſanis. Bern. Dn̄s docet. Mat. x. Io. xij. Luc. xiiij. perdere aīas. Galenus et Hippocrates ſaluare. cuius ꝯſilio potius acquieſcas: aut cuiusvis eſſe diſcipulus? Puta te queſo monachū: nō medicum. nō de complexione iudicādum: ſed de pꝛofeſſione. Item qui murmurat cōtra pꝛelatū: murmurat cōtra deū. Exo. xvi. Non contra me eſt murmur: ſed contra dn̄m. dixit Moyſes Nūe. xiiij. Vſqꝫquo multitudo hec peſſima murmurat contra me? Gꝛego. Ille ſolus de flagello murmu

Digitized by Google

rat: qui animū percuſſoris ignorat. Tumultus murmurantium nō audietur. Sap.i. Pena murmurantiū exterminatio eſt a celo.i.Cor.x. Neq̄ murmurauerítis ꝛc. Et infra. Et perierūt ab exterminatore.i.a diabolo qui ponit homines extra terminos vite eterne. Octaua ſynodus. Alienus fit a fratrū vnitate qui murmurat: et opus eius.i.oratio vel oblatio ſm gloſ. abijciat qui murmurans extiterit.xc.diſt. alienus. Dixit ſenex. Oēm peccatorem ſuſtinet deus: murmurantē aūt diu ſuſtinere nō pōt. Dicebat frater Egidius cuidā fratri de obediētia ſibi data murmurāti. quanto plꝰ murmuras: plus te oneras ꝛ grauas. Propriū eſt inuidorum murmurare ꝛ detrahere: q: nullus inuidus diligit. et nullus qui murmurat aut detrahit, diligit. q: qui diligit: in occulto delictū corrigit. ſm formā euangelicā, Si peccauerit in te frater tuus ꝛc. Mat.xviij.ij.q.i. ſi peccauerit. et de iudi. nouit. Nec eſt proditor ſed corrector. vt in preal.c. ſi peccauerit.

Detractio. ¶ Sequitur de detractione quorūdam religioſorum et aliorum. Scdm Hugui. in deriuationibꝰ. in lr̄a.t.in dictione traho, Detrahere eſt poſt dorſum alicuius male dicere. Dixit abbas Pemen. Si peccauerit homo: et negauerit: ne arguas eū; q: ita eſt propoſitū eius. Si autē dixeris ei, Ne tribuleris frater. ſi nō peccaſti: nō pecces. tūc cōfortas eū ad penitentiā. Dixit ſenex. Si videris quē peccātem: ne mittas culpā in eo: ſed in illū qui impugnat eū: dicens, Ve mihi: q: ſicut iſte nolēs victus eſt: ſic ꝛ ego. ꝛ plāge et inquire dei ſolatiū: Nemo em̄ vult peccare: ſed om̄s decipimur. ait Climacus in gradu.x. de detractiōe. Et Iude tamen peccatū volūtariū eſt.xv.q.i.§.i. Timo. anachorita dedit conſiliū cuidā abbati ꝙ expelleret quēdam monachū. quum ille fuiſſet expulſus: tentatio venit ſuper Timo. et quum plorarer in cōſpectu dei: et diceret. Peccaui: miſerere mei. venit ad eū vox dicens. Timo. ideo hoc tibi venit: quia fratrem tuum in tēpore tentationis deſpexiſti. Scdm gloſ. poſitā de peni.diſt.i. homicidiorū. que incipit, detractores. Detrahere eſt bona que a deo ſunt alicui collata, negare vel inuertere: vt ſi quis dicat ſapientē ſapientiā nō habere: vel caſtum caſtitatem: vel ea que bono zelo fiunt inuertendo: aſſerere malo zelo vel ſpiritu malo fieri: ſicut iudei chriſtū dicebāt Luc.vi. et Mat.xij. in beelzebub demonia eijcere.xxi.diſt.§.i. Et quidē eſt peccatum in ſpiritūſanctū: q: qd̄ eſt ſpiritusſancti maligno ſpiritui attribuunt. huculq̄ glo. Anacletus papa.vi.q.i. deteriores. Deteriores ſunt qui doctorum vitā moreſq̄ corrumpunt: ijs qui ſubſtantias aliorum prediaq̄ diripiunt. Dixit quidā laudari cupiens, Vituperare caue. Ipſi em̄ ea que extra nos ſunt. Bern. Vere diuitie nō ſunt opes: ſed virtutes quas conſciētia ſecum parat: vt in perpetuū diues fiat. licet noſtra ſint: auferunt. Noſtri quoq̄ detractores ꝛ morum corruptores noſtrorum, ſiue qui aduerſus nos armantur.i. detrahendo: pprie nos ipſos decipiūt.

Aliene fame poteſt bifariam detrahi. ¶ Notādum aūt ꝙ detractor diminuit famā alicuius qn̄q̄ directe: qn̄q̄ indirecte. Et directe quidem quadrupliciter. Uno modo quādo falſum imponit alteri. Scdo modo qn̄ peccatū auget ſuis verbis. Tertio quādo occultū reuelat.ij.q.i. ſi peccauerit. Quarto qn̄ id qd̄ eſt de ſe bonum: dicit mala intētione factū. Indirecte autē vel negando bonū alterius: vel bonū malitioſe reticēdo. ſm Tho. vnde Gilibertus. Grauis rapacitas: quū verā alterius gloriā etſi mendacio nō corrūpis: ſilentio preteris. Liuor em̄ priuatā excellentiam ſemper cogitat: alienā obſcurat. Prouer.xiiij. Qui detrahit alicui rei: ipe ſe in furtū obligat. Si dicat detractor, Pro charitate detraho. Dic illi, Ceſſa a tali charitate. Si dicat, Diligo. ora p eo latēter: ꝛ virū nō improperes: neq̄ maledicas. Iſte modus charitatis acceptus eſt apud deū. Vidi peccātē publice et penitētem occulte: et quē fornicatorem iudicaui: caſtum coram deo inueni. Etiā ſi in ipſo exitu aliquem videris offendērē: neq̄ tu iudices ipm. Incertū eſt enim hoibus iudiciū dei. Climacus. Itē.vi.q.i. ſumma iniquitas. Summa iniquitas eſt fratres detrahere et accuſare. vn̄ ſcriptū eſt.i.Ioā.iij. Omnis qui detrahit fratri ſuo: homicida eſt. et omnis homicida nō habet partē in regno chriſti ꝛ dei. De detractoribus dicit Hiero. Lingua detractorum beſtias ferocitate, volucres velocitate, ſerpētes virulētia precellit. et Augu. cōtra detractores. Ante te eſt equitas: ante te eſt iniquitas. vnam linguā habes: quo viſ vertis eā. cur vertis eā ad iniquitatē, et nō ad equitatē. Uentri tuo non das cibos amaritudinis: tue lingue cibos iniquitatis. Sicut eligis quo veſcaris: ſic elige quid loquaris. Iſidorus. Detractio graue pctm̄ eſt: grauis dānatio. Et nota ꝙ detractores nō admittūtur ad accuſationē epiſcoporum.iij.q.iiij. detractores.xlvi.diſt. accuſatores. gloſ. id eſt detractores. Nūq̄ reuerearis apud te primo detrahentem. magis vero dices ad eum, Quieſce frater: ego quotidie in peioribus offendo: ꝛ quomodo illū valeo iudicare? et in hoc teipſum et proximū ſanas. Uia remiſſionū offenſionum breuis eſt nō iudicare. quia ait dn̄s, Nolite iudicare: et non iudicabimini. Luc.vi. et Mat.vij. Climacus de iſtis. ad Rom.i. Detractores deo odibiles. ꝛ in pſ̄.x. Om̄ que perfeciſti deſtruxerunt.i. bona opera que deus pficit: deſtruūt in alijs quantum in eis eſt. de hoc.v.q.v. qui ambulat. Qui ambulat fraudulenter: reuelat arcana. qui autem fidelis eſt: celat amici cōmiſſum. Prouer.xi. Tali delatori lingua eſt capulāda.v.q.vi. Delatori autem lingua capuletur ꝛc. ¶ Item nota ꝙ detrahere conſiſtit in adnihilando vel diminuēdo bonū alterius. Unde Haymo dicit. Detrahere eſt aliorum bona iuertere vel negare. Eccli.xi. Bona in mala conuertēs inſidiatur: ꝛ in electis imponet maculā. Uel ſic. Detractio eſt reuelatio defectus abſentis proximi: facta alicui vt ipſum in bono minorem exiſtimet.

Sex detractiōis ſpecies. Et ſm iſtas duas notificationes diſtinguūtur ſex ſpecies detractionis: tres ſm primā: et tres ſm ſecundam. Prime ſumuntur reſpectu boni. Scde tres reſpectu mali. Reſpectu boni quū quis negat bonū alterius: aut tacet vbi non debet: aut inuertit. Reſpectu mali: quum reuelat vbi non debet alterius peccatū: aut aggrauat: aut fingit quod nō eſt. Contigit fratri culpa in cenobio: ꝛ dum a ceteris increparetur: profectus eſt ad Antonium. et adſecuti ſunt eum fratres: volenteſq̄ eū reducere, ceperunt exprobrare ei: ille vero ſe feciſſe culpam denegabat. inuētus eſt ibi abbas Paphuntius cui nomē erat Celphtias qui talē retulit auditā fratrum queſtione parabolam. Uidi (inquit) in ripa fluminis hominem vſq̄ ad genua in limo demerſum. Uenientes autē quidam vt eū porrecta manu extraherēt: vſq̄ ad collū demerſerunt. Tunc Antonius de Paphuntio dixit. Ecce homo q̄ pōt animas ex veritate ſaluare. Quo ſermone illi fratres cōpūcti agētes penitentiā eū qui diſceſſerat, ad cenobiū reuocarunt.

Ablate fame diſpēdium quō reſtituēdum. ¶ B Sed hic quero qualiter reſtituet quis famā ei qui ex verbis ſuis in ea leſus eſt. Dic ꝙ aliquis poteſt alicui tripliciter famaꝫ auferre. Uno modo verū dicendo et iuſte: puta quum aliquis crimē alicuius prodit ordine ſeruato: et tunc nō tenetur ad reſtitutionem fame.ij.q.i. in primis. a ſenſu cōtrario. vſq̄ ad.§. ſequen. Alio modo falſum dicendo et iniuſte. et tūc tenetur famam reſtituere cōfitēdo ſe falſum dixiſſe. Tertio modo verum dicendo ſed iniuſte. puta quū aliquis prodit crimē alterius contra ordinem debitum: et tenetur tunc ad reſtitutionē quantū poteſt: ſine mendacio tamē: vtpote q: dicit ſe male dixiſſe: vel ꝙ eum iniuſte diffamauit: vel ſi non poſſit famam reſtituere: debet ei aliter recompēſare ſicut in alijs iniurijs. ſm Tho. Hic adde quod ſcripſi. ſ. in hac ſcda parte in.§. ſed vt de hoc pleniſſime. ver. obligātur. in ar.xlvij. Item pſ̄.c. Detrahentē ſecreto proximo ſuo hunc perſequebar.xxiij.q.iiij. nimium. Item Leuit.xix. Nō maledices ſurdo. gloſ. Surdo maledicit q̄ abſenti detrahit. In eodē.c. etiam dicitur. Non eris criminator.i. detractor. Deut.xij. Caue ne ſanguinē comedas. Eccli.v. Ne appelleris ſuſurro. Iac.iiij. Nolite detrahere alterutrum fratres mei: qui detrahit fratri: aut qui iudicat fratrem ſuū: detrahit legi et iudicat legem. Io.v. Pater non iudicat quēq̄: ſcꝫ ſententiam proferendo: ſed omne iudicium dedit filio.

Digitized by Google

vt omnes honorificent filium: ſicut honorificāt patrem. i. profiteantur in eo maieſtatē patri equalē: vt qui viſus eſt infirmus et iudicatus in carne: cōferatur ei poteſtas iudicādi: que ſit declaratiua maieſtatis. Act. x. Ipſe eſt qui cōſtitutus eſt iudex viuorꝫ ⁊ mortuorꝫ. ex̄ de ſum. tri. c. i. §. hec ſancta. et in ſymbolis/ Credo. et Quicūq vult. i. Corꝫ. iiij. Nolite ante tempus iudicare. cū ijs que ibi ſunt. Bernar. Nō vſurpo mihi vel ſuper me ſeruus filij poteſtatem. Nec me adnumero illis de quibus cōqueri ita ſolet/ Tulerunt homines a me iudiciū. Pater nō iudicat quēq: ſed omne iudiciū dedit filio: et ego mihi preſumā quod nec ipſe pater aſſumit? Velim nolim ipſe me adſtare oportet ipſi: et horꝫ que geſſi in corpore reddere rationē. ex̄ de pe. ⁊ remiſ. cū ex eo. cui nec verbū preteruolat: nec ſubterfugit cogitatus. de hoc. ij. q. i. multi. vi. q. i. ſi oia. xx. q. vlti. incerta. cū. c. ſeq. Roma. xiiij. et. ij. Corꝫ. v. Unde et detractores proprie dicuntur deo odibiles. Roma. i. q: quod eſt dei proprium ſcꝫ iudicare ⁊ condēnare. Luc. vi. vſurpāt ſibi. Unde Iob. xix. Quare me perſequimini ſicut deus. iudicādo ſcꝫ de occultis. xxxij. diſt. erubeſcāt. xxxij. q. v. chriſtiana. ⁊ carnibus meis ſaturamini? Seneca. De te apud te mala exiſtima: et tecū maxime tracta qd̄ in te infirmiſſimū ſenſeris. Quum quidā laudaret quendā fratrē q malū horreret: dixit abbas Pemen. Ille horret mala: qui ſua peccata horret: et odīn fratrē ſuū beatificat. Interrogatus abbas Pemen. quō poteſt homo cauere a detrahendo: reſpondit. Ego et proximus meus due ſumus imagines. quū ergo imaginē meā reſpexero: ⁊ reprehēdo me: inuenit̄ imago fratris mei apud me venerabilis. qñ aūt meā laudauero: tūc imaginē fratris mei prauā reſpicio. Tūc ergo de alio nō detrahā: ſi ſemper reprehēdero meipſuꝫ. Hec in vitis patrū. Ber. Noli eſſe aliene vite aut temerarius iudex: aut curioſus explorator. Acuti ⁊ celeres ⁊ diſtrictimationis poſitores ⁊ delictorꝫ proximi exactores exiſtētes hoc vitiū patiunt̄. eo q de ſuis offenſionibus perfectā memoriā nondū aſſumpſerunt. Quia eñi nō de proprijs curā gerūt: ſub peccatis aliorꝫ obligati ſuccumbūt. Si eñ aliquis ſua mala nō diſſimularet: nullius alterius decetero curam gereret: exiſtimans nec ſibi tēpus ſufficere ad propriū luctū: etiā ſi cētum vixerit annis: atq Iordanē totū fluuiū lachrymans ex ſuis oculis viderit procedentē. Murmurantiū et faſcinantiū mala argumentuꝫ hoc eſſe cognoſce: q: doctrinas et res et negocia libenter ⁊ facile vituperant: et a ſpiritu odij trahunt miſerāde ſummerſi. Bonus racemorū collector maturos edens: nihil vuarū acerbarū colligit. et habens prudentē mentē quaſcūq virtutes in alijs inſpexerit: feſtinus notabit ſolicite. Inſipiēs vero querelas ⁊ defectus ſcrutabit̄. de quo et dicit̄ in pſ. lxiij. Scrutati ſunt iniquitates defecerūt ſcrutātes ſcrutinio. Neq tuis oculis vidēs diiudica. Plerūq etenī ipſi ſeducunt̄ ⁊ errāt. xxvij. q. i. nec aliqua. et ex̄ de proba. cauſam. Climacus in. x. gradu de detractione. Comparat̄ detractor cani. Matth. vij. Nolite ſanctum dare canibus. xi. q. iij. nolite. ex̄ de ſimo. ca. ex diligēti. §. ſi. ibi. Contra latrantiū morſus. Sapientie. i. A detractione parcite lingue. Maxime detractio cauēda in cōuiuijs. Prouer. xxiij. Noli eſſe in conuiuijs potatorꝫ: nec in comeſſationibus eorꝫ qui carnes cōferunt ad veſcendū. gloſ. Carnes ad veſcendū cōferre: ē in collocutiōe derogationis viciſſim proximorꝫ vitia dicere. de hoc. xliiij. diſt. conuiuia. vbi in gloſ. i. ponunt̄ verſus Aug.

Quiſquis amat dictis abſentis rodere vitam:
Hanc menſaꝫ indignā nouerit eſſe ſibi.

Cōparat̄ etiā detractor ſerpenti. Eccle. x. Quō ſi mordeat ſerpēs in ſilētio ⁊c. Iaco. iij. Lingua ē inquietū malū: plena veneno mortifero. Proditor autē quos retro mordet abſentes: pñtes amare ſimulat. nec detrahit niſi vbi de ſilētio cōfidit. Prouerb. xxx. Eſt generatio que pro dētibus gladios habet. pſ. lvi. Filij eorum arma ⁊ ſagitte: ⁊ lingua eorū gladius acutus. de peni. diſt. i. periculoſe. et pſ. lviij. Et gladius in labijs eorū. Cōparantur tales ſepulcro patenti et fetenti cōtinue. pſ. v. Sepulcrū patens eſt guttur eorꝫ: linguis ſuis doloſe agebant: iudica illos deus. q: ipſi alios iudicant. Luc. vi. Nō ſentit̄ iſte fetor: iter religioſorꝫ: q: omnes ſunt cōmuniter detractores maxime alter utrū. Ber. Ubi omēs fetidi ſunt: vnius fetor minime ſentitur. Sūt etiā ſimiles Ciconie que venenatis animalibus paſcitur. pſ. ix. Cuiꝰ os maledictione plenū eſt. Peiores ſunt furibꝰ. vi. q. i. deteriores. Ambro. Tolerabiliores ſunt qui veſtes ⁊ alia noſtra bona diripiunt: q qui famā noſtrā lacerāt. q: Prouer. xxij. Melius nomen bonū q multe diuitie. Hiere. ix. Unuſquiſq carnes ſui amici comedit. Unde dixit hyperitius ſenex. Melius eſt comedere carnes ⁊ bibere vinum: q comedere vituperando carnes fratrum. Grego. Quid aliud detrahentes faciūt: niſi in puluerem ſufflant: ⁊ in oculos ſuos terrā excitant: vt vnde plus detractionis perflant: inde magis nihil veritatis videāt. xi. q. iij. inter verba. verſicu. archidiaconus. Mirū eſt hoc vitium detractionis quum charitatē que deus eſt. i. Io. iiij. et quidē ceteris acrius impugnare ⁊ perſequi cognoſcat̄. Quēadmoduꝫ poteris admittere. Omnis qui detrahit: primum quidē ſeipſum prodit vacuū charitate. inde quid aliud detrahendo intendit: niſi vt is cui detrahit̄/ veniat in odium vel cōtemptū ipſis apud quos detrahitur. Cor ſiquidē felle liuoris amarū per lingue inſtrumentuꝫ ſpargere niſi amarorē nō poteſt. dicente dño Mat. xij. Ex abūdantia cordis os loquit̄. Phs. Proprium eſt aliena vitia cernere: ⁊ ſua obliuiſci. Moyſes tollens ſecū ſportā veterem plenam arena retro: ⁊ ante parū. intrauit in medium fratrū qui quēdam fratrē culpabilē diiudicabāt. ⁊ mirātibus illis dixit. Arena multa que retro ē: peccata mea ſunt multa ⁊ grauia: que nō video. modica arena ante: ſunt peccata proximi modica: que cōtinue iudico. In vitis patruꝫ. Solebat dicere abbas Ioan. Paruā ſarcinā dimiſimus. i. noſmetipſos reprehēdere: et grauē portare elegimus. i. vt nos iuſtificemus ⁊ alios cōdemnemus. Dixerunt patres. Hec eſt via ſalutis: ſe reprehēdere ⁊ alios excuſare. Unus patrū videns aliū peccantē dixit cū fletu. Ue mihi: q: ſicut iſte hodie peccat: ſic ⁊ ego die craſtino. Et monebat diſcipulum ſuū dicēs. Quāuis aliquis te preſente peccauerit: ne cōdemnes eū. ſed ſic apud te ſit: tāq tu plus pecces eo: q̄uis ille ſit ſecularis: niſi forte 9tra deū blaſphemauerit: quod eſt hereſis. Dixit abbas Theodorus cuidā. Si monachus reuertatur ad ſeculū: nō mireris: ſed magis ſtupe ſiquis potuit inſidias diaboli euadere. Abbas Iſaac iuſſit expelli de cenobio fratrē negligentē. dū ergo reuerteretur in deſertū in cellaꝫ ſuā: angelus dñi ſtetit ante oſtium celle: dicēs ei. Non te permitto ingredi. Et ille rogabat vt ei culpa manifeſtaret̄. Et reſpōdit angelus. Deus me tranſmiſit dicens. Uade dic Iſaac. Ubi iubes vt mittamus illū fratrē qui peccauit? At ille morꝫ dixit/ Peccaui dñe: indulge mihi. Et dixit angelus. Exurge: indulget tibi deus. ſed nec hoc iterū facias vt quemcūq cōdemnes anteq deus illū iudicet. Tulerūt eñ homines iudiciū meū: et nō mihi illud permittunt. dicit deus. Hoc aūt dictū eſt: q: ſi cōtigerit de illis perfectis aliquē vel in paruo peccare: morꝫ prouidetur. Hec in vitis patrū. ¶ Sic detractor peccata quibꝰ plenus eſt non videt: ſed aliena. Prouer. xxiiij. Cū detractoribus ne cōmiſcearis: qm̄ repente conſurget perditio eorum. gloſ. ibi. Hoc ſpecialiter vitio periclitatur totū pene genus humanū. quum omnis detractio ſit periculoſa: maxime illa que ſit contra patrē carnalē vel ſpiritualē. vnde maledicitur Cham in ſemine: q: deriſit patreꝫ. Gen. ix. i. q. iiij. §. itē peccato Achor. verſicu. Itē Cham. xxvi. diſt. in ſcripturis. Exo. xxij. Dijs. gloſ. i. ſacerdotibꝰ. nō detrahes. et iterū gloſ. Quuꝫ omnis detractio pernicioſa ſit in alijs ſacerdotibus pernicioſior. ij. Reg. vi. legitur de Oza percuſſo a domino: quia manū ad arcam extendit. Manū ad arcam ponere: eſt prelatum arguere: et de eo murmurare vel detrahere. ij. q. vij. §. de his. verſicu. itē legitur. Grego. Multi dū vitā ſacerdotū plus q ſuā diſcutiunt: in erroris

foueam diſſabunt. Magna enim trabe vulneratos oculos habentes/eamq negligentes/feſtucã tenuẽ in alioꝝ oculis conſpiciunt ꝛc. ſ.q.ſ.multi. ¶ Contra audientes detractatores Prouerbio.iiij. Detrahẽtia labia ſint procul a te. et.xxiiij. Noli eſſe in cõuiuijs ꝛc.ꝛ.xxiiij. Cũ detractoribus ꝛc.ꝛ Eccli.xxviij. Sepi aures tuas ſpinis. Bern. Detrahere vel detrahentẽ audire/qđ hoꝝ damnabilius ſit nõ facile dixerim. Hiero. Nemo inuito auditore libẽter refert. vſ. q.ſ.ex merito. Si deeſſet auditor: deeſſet detractor. Cõtra detractores etiam Job.xix. Quare perſequimini me ſicut deꝰ:ꝛ carnibꝰ meis ſaturamini? Ti detrahẽdo. ¶ ¶ Triplex etiam eſt ſpecies peſtis huius: ſcilȝ aperta/diſſimulatoria/ꝛ replicatoria. Aperta eſt illoꝝ qui auide ꝛ inuerecũde ſigut in buccã venerit fetoreȝ detractionis emittunt. de quibus pſ.v. Sepulcrũ patens eſt ꝛc. Seneca. Non refert an ſupẽrius an inferius intonet.magis enĩ ſuperius fetet. vnde tales abominabiles ſunt. Prouer.xxiiij. Abominatio hominum detractor. Diſſimulatoria illoꝝ qui verecundia quadã obumbrant: et primo premittũt ſuſpiria:vt magis compatiendo ꝙ detrahendo credantur dicere verba. Dicunt etiã ſe diligere illos quibus detrahunt.dicunt etiam maligni ꝙ ille cuivolunt detrahere bonus eſt.ꝛ incipiunt eum laudare.ſed cauda ſcorpionis percutiũt: dicẽtes habet tamen talẽ defectum vel tale peccatũ. Contra iſtos dictum eſt.ã.verſicu.cõparatur. Si mordeat ſerpens in ſilẽtio ꝛc. Replicatoria eſt illoꝝ quiverecũdant primo aperire os: ſed moxvt aliȷ̃ incipiunt:ipſi ponũt bolũ:ꝛ ſymbolizant. Ↄtra quos.ã.verſicu.cõparat.dixi. Noli eſſe ꝛc. Sicut ſuſurrans ſerpens Euã de paradiſo excuſſit: Ita qui fratri ſuo detrahit:nõ ſolũ ſuaȝ/ſed audientis animã perdit. Dixit hyperitius. Cuidã patri preſbyter ↄſueuerat hoſtiã conſecrare.quidã preſbyterũ accuſauit. pater ſcandalizatus noluit ab eo cõmunionẽ recipere. diſcedente preſbytero facta eſt vox ad ſolitarium dicens. Et ſubito factus in extaſi vidit lacũ aureum:ꝛ funeȝ aureũ:ꝛ aquã optimã:ꝛ quẽdam leproſum haurientẽ de lacu aquam ꝛ transfundẽtem.quum autemvellet ſenex qui hocvidebat bibere:non bibebat et eoꝙ leproſus eſſet qui hauriebat. Et ecce iterũ ad ſenẽ vox dicens/Cur non bibis ex aqua hac? Qualem cauſam habet qui haurit? ille tantũmodo haurit:ꝛ transfundit. Quum ergo inde reuerſus fuiſſet ſenex: ꝛ habuiſſet diſtrictionẽ viſionis: vocauit preſbyterũ: et cõmunicauit ab eo ſicut prius.ad hec.ſ.q.ſ.§.ſed obijcitur.c.ſi fuerit. cũ.c.ſeq.vſq ad.§.ſed notandũ.ꝛ.xv.q.ſi.c.ſi. ¶ Hi detractores ſignantur per beſtiã de qua danielis.vij. Beſtia ſimilis vrſo in parte ſtetit: et tres ordines dentium in ore eiꝰ:ꝛ ſic dicebant ei. Surge comede carnes plurimas. Detractor eſt vrſus vorax viuarũ carniũ. Et inquietus: quia aſſuetus detractionibus nunꝙ quieſcit:modo cũ vno modo cum alio. Et in abditis moꝛatur:q: detractor: prout communiter/in occulto detrahit. Caput habet debile: pcipue nares:q: ſi ↄtradicatur detractori: frangit a detractione. Tres ordines dẽtiũ habet: q: manifeſta mala exaggerat: et occulta publicat:qđ eſt diffamare. Dubia in deteriorem partẽ interpretatur: qđ eſt proprie derogare. Aperta bona que negare nõ põt/diminuit ꝛ obſcurat:qđ eſt detrahere.contra tales aures ſunt ſepiende ſpinis.i. peccatis proprijsvt non audias aliena. Eccli.. xxiiij. Sepi aures tuas ſpinis. Hiero. Sicut ſagitta ſi mittat contra durã materiã nonnũꝙ in mittentẽ reuertitur:ꝛ vulnerat dirigentẽ: Ita detractor quum triſtẽ faciem viderit audientis:immo nec audientis quidẽ: ſed obturantis aures ſuas ne audiat in dictũ ſanguinis:illico conticeſcit: pallet vultus.heret labijs.ſaliua ſiccatur. Prouerbio.xxv. Ventus aquilo diſſipat pluuias.facies triſtis linguã detrahentẽ. Cõtra tales Bern. aſpere intonat dicẽs/Lingua malodica illius cui detrahit percutiens cõſcientiam/et eius qui audit vulnerans charitatem/ſecum pariter vtrũq perimit. Numquid non vipera eſt: que tam letaliter inficit vno flatu? Nũquid non lancea eſt: que tres penetrat vno ictu? Lingua (pſ.

Detractionis triplex ſpecies.

inquit) eoꝝ gladius acutus. de peni.diſt.ſ. periculoſe. pſ. cxxxix. Acuerũt linguas ſuas ſicut ſerpentes: venenũ aſpidum ſub labijs eoꝝ.pſ. ix. Cuius os maledictione plenuȝ eſt ꝛ amaritudine ꝛ dolo: ſub lingua eius labor et dolor. Gladius quidẽ eſt anceps immo triceps lingua detractoris.crudelior eſt ipſo mucrone quo latus dominicũ eſt cõfoſſum. Fodit hic quoq corpus chriſti: fideles chriſti qui ſunt eccleſia que eſt corpus chriſti myſticum.xxiȷ̃.q.iiȷ̃.pro membris:et.q.v.de liguribus. de peni.diſt.ſ.eccleſia. Mẽbrum de membro nec iam exanime.i.ſine anima. ex in dementi.fidei.de ſum.tri.fodit:ſed facit exanime fodiẽdo. Ipſis quoq nocentior eſt ſpinis. Jo.xix.quas illi taȝ ſublimi capiti furor militaris impoſuit.ſeu etiã clauis ferreis. pſ. xxi. Foderunt manus meas ꝛ pedes meos.quos ſanctiſſimis manibus ꝛ pedibus cõſummatio iudaice iniquitatis infixit. Quare aũt deus permittat detractiones fieri: aſſignatur cauſa a Grego.dicente. Sunt plurimi quivitã bonorum fortaſſe amplius ꝙ debent laudãt.et nequa elatio de laude ſubrepat:permittit oĩpotens deus malos in obtrectationẽ ꝛ obiurgationẽ prũpere.vt ſiqua culpa ab ore laudantiũ i corde naſcit: ab ore vituperantiũ ſuffocet. vſ. q.ſ.ſunt plurimi. Quare etiã diabolus detractiões ꝛ diffamationes ſuſcitet ponit cã.ȷ̃.q.v.hȝ hoc. Hȝ ẽ propriũ antiqui hoſtis inuidia:vt quos improboꝝ actuũ perpetratione deo ſibi reſiſtente deijcere nõ valet: opiniones eoꝝ falſa ad preſens ſimulãdo dilaceret. Scđm Climacuȝ detractio eſt ſoboles odij:ſanguiſuga charitatis: ſordes cordis et oneris conſiliatrix. Judas erat in medio diſcipuloꝝ: latro vero in choro homicidarũ:ꝛ mirũ quõ in vno momento eſt facta trãſmutatio ſcȝ latronis ſaluari. Luc.xxiij.xxvſ. q.vſ.ſi preſbyter.et Jude ſuſpẽſi. Mat.penulti.c.de peni. diſt.iiȷ̃.ſcelerarior. Demones vel exhortant ꝛ nobis ſuggerunt ꝙ peccemus: aut peccantes dijudicare:vt preſertim maculantur primũ:ꝛ nos ſic maculent.de peni. diſt.ȷ̃. §.romanos.ver.princeps.alƀ.eſt.c.homicide. Vidi quoſdã latẽter ꝛ nõ publice omnino dira et periculoſa crimina perpetrantes:ꝛ autumatione ſue mundicie ficte vt nimis iuſti. ȷ̃.q.ȷ̃.§.his ita.ibi. Noli eſſe nimis iuſtus.aduerſus eos inſtantes qui in minimis quibuſdã ꝛ publicis offendebant. Detrahere eſt proprie anime interitus. Judicare eſt irreuerens rapina dei dignitatis.ſm Climacũ. Quẽadmodũ proprie reputationis elatio ꝛ ſine alia paſſione hominem habentem perdere poteſt: Ita ꝛ per ſeipſum ſolũ iudicare ꝛ detrahere exiſtens in nobis perfecte nos perderevalet. Et ex hocille phariſeus cõdemnat. Luc. xviij. Et quia de vitio detractionis religioſorũ maxime tractaui: cauendum eſt religioſis predicatoribus ne in ſuis ſermonibus et predicationibus prelatis eccleſiarum detrahant. ex de priuile.et exceſ.religioſi. in clemẽ. Vñ dicit Hiero.ad Ruſticum monachum. Non eſt humilitatis mee atq menſure de miniſtris eccleſiarum ſiniſtrũ quippiam dicere. Habent illi ordinem ſuum ꝛ gradũ.xvſ.q.ſ.ſi clericatus. Tullius. Sepius vidi grauius offendere animos auditorum eos qui aliena vitia aperte. quaſi dicat in ſpecie non in genere.ex de offi.iudi. ordina. ſi ſacerdos. dixerunt: ꝙ eos qui commiſerunt. Et hoc intelligendum eſt quum nominatim detrahunt: vel per circumlocutionem: que vicẽ habeat proprij nominis.arg.bo.ff.ſi certum petatur. l. lecta. ex de teſti.licet.iij.ex de conſangui. et affini.tua nos.alias in genere bene licet predicatori tangere vitia prelatoruȝ. quia contra vitia quorumcumq precipue eſt predicandũ generaliter. Eſaie.lviij. Annuntia populo meo ſcelera eorum:ꝛ domui Jacob peccata eorum. Iſti ſunt prelati. Jacob interpretatur ſupplantator. et prelati precipue habent vitia ſupplantare: ſcilicet exemplo et doctrina eneruare.xliij. diſtinctio.ſit rector diſcretus. ſ.ſñ. faciunt bene ad hec que leguntur ꝛ notãtur.viij.q.ſ.c.penul.ꝛ vlti. xi.q.iij.precipue.ex de vo.ꝛ vo.redẽp.c.magne.§.preterea. Vnde dominus Mat. xxiij. Supra cathedrã Moyſi ꝛc. ſ.q.ſ.omnia.c.non tales.xix.diſtinc. ſecundum. Licet ergo

in genere qđ non licet in ſpecie. ex̄ de offi. oꝛdi. ſi ſacerdos. Caueant tamẽ vt in locutione generali linguã refrenent: q: qui minus cõſiderate loquitur: ſentiet mala. v. q. v. §. ſꝫ illud. xliij. diſt. ſit rectoꝛ. ſm Jo. an. i. Caueãt etiam fratres ſeminare diſcoꝛdiã inter fratres: quod deus ſingulariter odit. Pꝛouer. vj. Qui cõgregare venit nõ diſpergere. Jo. x. xxiiij. q. j. qm̄ vetus. ex̄ de baptiſ. c. ſi. Caueant etiã ne ſint bilingues. vide. ſ. in pꝛin. iſtius. §. in additiõe que incipit Item murmur. ver. bilinguis. ſicut eoꝝ quidã ſunt. Bilingues aũt ſunt qui mala loquuntur in abſentia: et bona in pꝛeſentia. vel qui pꝛetẽdunt ꝙ bona intẽtione vel cauſa ioci dicunt: quũ tñ intentionem malã habeãt. Pꝛouer. xviij. Verba bilinguis quaſi ſimplicia: ⁊ ipſa ꝑueniunt vſq̃ ad interioꝛa vẽtris. pſ. liiij. Molliti ſunt ſermones ſuos ſuꝑ oleũ: et ipſi ſunt iacula. Tales maledicti ſunt. Eccli. xxviij. Suſurro ⁊ bilinguis maledictus: multos em̄ turbãt pacẽ habẽtes. Lingua tertia multos cõmouit ⁊c. j. ad Timo. iij. Diacones ſimiliter pudicos: non bilingues.

¶ Articulus .lxxj.

Ocioſa verba q̄ ſint.

A Lia vitia quoꝛũdam religioſoꝝ pꝛeſentis tempoꝛis ſunt verba otioſa, multiloquiũ, et fractio ſilẽtij. Et pꝛimo q̃dẽ verbũ otioſum ſm Hiero. eſt qđ ſine vtilitate loquẽtis dicit̃ aut audientis. vel ſm Gꝛego. qđ caret ratione iuſte neceſſitatis: aut intẽtione pie vtilitatis. Item Hiero. Quoties vero loquimur aut nõ in oppoꝛtuno tẽpoꝛe aut loco: aut nõ cõuenit audiẽtibus: toties ſermo malus ꝓcedit de oꝛe noſtro ad deſtructionẽ eoꝝ qui audiũt. Conſideremus ergo quid loquamur: q: ꝓ omni verbo otioſo reddituri ſumus rationẽ in die iudicij. Mat. xij. xxij. q. vlti. c. penul. xxv. diſt. §. criminis. ad ſi. Per quod. c. dicto ꝙ etiã de deo nõ debẽt loqui religioſi tẽpoꝛe ſilẽtij: q: nõ eſt tẽpus oppoꝛtunum. pſ. xxxviij. Obmutui ⁊ ſilui a bonis: ⁊ q: melioꝛ eſt obediẽtia ſilentij ꝙ̄ ſacrificiũ tali tẽpoꝛe verbi dei. viij. q. j. ſciẽdũ. facit etiã ad hoc. xxv. diſt. §. criminis. ver. quoties plus loquitur. xliij. diſt. ſit rectoꝛ. in ſi. ibi. oppoꝛtune. et ibi. oppoꝛtunitatẽ. et. §. pariter. Et huius nõ frenantis linguã ſuam vana eſt religio. Jaco. j. v. q. v. in loco. ⁊ ibi erit cultus iuſtitie ſilẽtiũ. Et q: incõſiderate loquit̃. v. q. vj. §. ſed aliud. Et oĩa tẽpus habent. Eccle. iij. Verba aũt ſcurrilia et turpia nõ ſunt computãda inter otioſa. Hiero. Qui ob ſcurrilitatem replicat ⁊ cachinnis oꝛa diſſoluit. xlvj. diſ. clericũ ſcurrilem. et aliquid pꝛofert turpitudinis: nõ otioſi ſermonis, ſꝫ criminoſi reus tenetur. Itẽ Bernar. Nuge in oꝛe ſacerdotis, blaſphemie ſunt, ſrede ad cachinnos mouetur: fedius mouet. Poꝛro detrahere aut detrahentẽ audire, q̃d hoꝝ dãnabilius ſit nõ facile dixerim. Cachinnoꝛ. aris. i. rideo rides. inde dicit̃ hic cachinnus riſus vanus inutilis ⁊ diſſolutus ⁊ deriſoꝛius. Vel cachinnus componit̃ a con ⁊ cygnus qui eſt albus vt nix. ꝓpter dẽtes qui albere videntur in riſu diſſoluto. et inde dicit̃ hic cachinno. onis. qui ridet diſſolute ⁊ irridet. ſm Hugui. in deriuationib⁹. Chryſ. Oĩs ſermo vanus dictãte ſpũ immũdo ꝓfert̃. Lingue noſtre oꝛgana ſunt ſpũſſancti. ſm Amb. Qui loquitur bona verba: eſt quaſi os dei. ⁊ q̃ loquit̃ mala verba: eſt quaſi os diaboli. Quãto quis eſt magis vitioſus: tãto magis dꝫ loqui ⁊ audire de virtutib⁹. De frequẽti locutione vitioꝝ quis incidit in vitia: ⁊ de frequẽti locutione virtutũ in virtutes. De malo nõ poſſum⁹ dicere quãtũ eſt: nec de bono quãtũ eſt: q: vtrũq̃ a nobis incõpꝛehẽſibile eſt. Maioꝛis virtutis eſt bñfacere ꝙ̄ bñ loqui. Deberet habere hõ collũ inſtar gruis: vt quaſi ꝑ multos nodos trãſiret verbũ ante ꝙ̄ egrederet̃ de oꝛe. pſ. xliiij. Lingua mea calamus ſcribe velociter ſcribẽtis. ſ. ſpũſſancti qui neſcit tarda molimina ſm Ambꝛo. ⁊ legit̃ ⁊ no. de peni. di. ĩ his aũt. alb eſt ſub. c. multiplex. in gloſ. ſcriptũ. Mat. xij. Om̄e verbũ otioſum qđ loquuti fuerint hoĩes: reddẽt de eo rationẽ in die iudicij. vbi Chꝛyſ. Otioſum aũt verbũ eſt: qđ mẽdax eſt: qđ calũniam habet. quidã aũt dicũt qm̄ ⁊ vanũ: quale eſt quod riſum mouet inoꝛdinatũ: vel turpe inuerecundũ. Item ſm Gꝛego. Verbũ otioſum eſt ſi omiſſis ſerijs de rebus friuolis loquamur: et fabulas narremus antiquas. arg. ad hoc xxxvij. di. legãt. Et ſuꝑ illud Eccle vlti. in ſi. dicit gloſ. ꝙ de verbo ignoꝛãter ꝓlato iudiciũ erit. Cuncta que ſiũt adducet in iudiciũ ꝓ omni errato ſiue bonũ ſiue malũ ſit: ⁊ maxime hec ſunt cauẽda in ſacerdotibus. Bern̄. Inter ſeculares nuge in oꝛe ſacerdotis, blaſphemie. Nũquid o ſacerdos os tuũ euangelio cõſecraſti: vnde iã talibus os aperire nõ licet: q: eſt aſſueſacere ſacrilegiũ. Labia ſacerdotis cuſtodiũt ſcientiã. Malach. ij. nõ ſpurcitiã. xliij. diſt. ſit rectoꝛ. Hiero. Beata lingua que nõ nouit niſi de diuinis ſermonẽ texere. ¶ B Sunt aũt quidã religioſi qui nõ curãt de venialibus: nec ea timẽt: ſed timẽda ſunt. Aug. Iſta leuia noli cõtẽnere. ſi cõtẽnis qñ appẽdis: expaueſce quãdo numeras. Et ſuꝑ illud Job. xxxj. Nõne ipſe conſiderat vias meas: dicit gloſ. Sic deus vniuſcuiuſq̃ vias cõſiderat: ſic greſſus dinumerat: vt nec minime cogitationes ac tenuiſſima verba que apud nos vſu viluerũt: eius iudicio indiſcuſſa remaneant. Sed que ratio põt reddi de verbis otioſis: quũ ipſa ſine ratiõe dicãtur? Bernar. Si ꝓpterea verbũ otioſum eſt ꝙ nullã cauſam rationabilem habeat: quã rationẽ reddere poterimus de eo quod eſt pꝛeter rationem? Licet cõfabulari (aiunt) donec pertrãſeat hoꝛa: quã tibi ad agendã penitẽtiam, ad obtinẽdã veniã, ad acquirendã gratiã, ad pꝛomerendã gloꝛiã, miſeratio cõditoris indulſit. Item timenda ſunt iſta venialia: ne inter multa venialia ĩcidat aliquod moꝛtale. Eccli. xix. Qui ſpernit modica: paulatim decidet. Gꝛeg. Vitaſti grãdia: vide ne obꝛuaris arena. Idẽ. Si iſta minima negligimus: inſenſibiliter seducti audacter maioꝛa ꝑpetram⁹. legit̃. ij. Regũ xviij. ꝙ Abſalon ꝓpter crines inheſit quercui. et Samſon abſciſſis crinibus debilis fact⁹ eſt. Judicũ. xvj. Itẽ venialia obnubilãt charitatem: licet nõ extinguãt: ſicut puluis oculũ. Itẽ q: Aug. dicit ꝙ nullũ peccatũ eſt adeo veniale: qđ nõ ſiat criminale dũ placet. ver. hinc Augu. et vide ibi in gloſ. i. cuius. xxv. di. §. criminis. ſub. c. vnũ oꝛatiũ. Adde hic qđ legit̃ ⁊ no. de peni. diſt. iij. de quotidianis. glo. j. Itẽ Augu. Necea dimitti nobis volumus que in baptiſmo dimiſſa nõ dubitamus: ſꝫ illa que humane fragilitati q̃uis parua tñ crebꝛa ſubꝛepũt: que ſi collecta ꝯtra nos fuerint: ita nos grauabũt et oppꝛimẽt: ſicut aliquod vnum grãde peccatũ. Quid etenim ad naufragiũ intereſt vtrum vno grandi fluctu nauis operiatur et obꝛuatur: an paulatim ſubꝛepens aqua in ſentinam per negligẽtium culpam derelicta atq̃ contempta impleat nauem: atq̃ ſubmergat? de peni. diſt. j. tres autem actiones.

Venialia non ſunt paruipendenda.

¶ C

D E multiloquio etiã cauendũ eſt religioſis. q: hoĩem reddit otioſum multiloquiũ: et bꝛeuiloquiũ amabilẽ. Unde quidã pħs interrogatus quõ quis hoĩbus placere poſſet: inq̃t. Si geſſeris optima: et locut⁹ fueris pauca. Eccli xix. Qui odit loquacitatẽ: extinguit malitiã. Eccli. xx. Qui multis vtit̃ verbis: odit aĩam ſuã. Pꝛouerb. x. In multiloquio pctm̄ nõ deerit. qui aũt moderat̃ labia ſua: pꝛudẽtiſſimus eſt. Eccle. v. Pauci ſint ſermones tui. Eccle. vj. Omnis laboꝛ hominis in oꝛe eius. Etiam multiloquiũ bonoꝝ cauendum eſt. xliij. diſtinc. ſit rectoꝛ. ad finem. v. q. vj. §. ſed aliud. ibi. Qui cuſtodit os ſuum: cuſtodit animam ſuam. qui autem inconſiderate loquitur: ſentit mala. Turpiloquium etiam eis eſt maxime cauendum. ad Epheſ. v. ibi. Aut turpiloquium. j. ad Coꝛ. xv. Coꝛrumpunt bonos moꝛes colloquia mala. Et ideo Cato. Virtutẽ pꝛimã eſſe puta cõpeſcere linguã. Bern̄. Moꝛs et vita in manibus lingue. ideo oꝛi ponenda eſt cuſtodia: vt nec vitalem edificationem clauſura damnet: nec letalis pernicies liberũ foꝛtiatur egreſſum. Hiero. Pꝛius ſermo veniat ad limã ꝙ̄ ad linguam. Eccli. iiij. Noli citatus eſſe in lingua tua. Secundum Climacum, multiloquium eſt vane gloꝛie cathedꝛa:

Loquacitas nimia.

Digitized by Google

per quã ſeipſam manifeſtare ac pompatice ꝓpalare naturã habet. Multiloquiũ eſt inſipiẽtie argumentũ: detractionis poꝛta: manuductoꝛ ſcurrilitatis: mẽdacij miniſter: cõpũctiõis reſolutio: et cõditoꝛ vanitatis: intellect⁹ diſperſio: accidie vocatoꝛ: pcurſoꝛ ſomni: diſſipatio oꝛis cuſtodie: exterminatio caloꝛis: ⁊ feruoꝛis frigefactio: oꝛationis obſcuratio. Silentiũ in ſciẽtia eſt mater oꝛationis: a captiuitate reuocatio: ignis cuſtodia: actus cogitationũ: intẽtio pugnatoꝝ. vbi gloſ. ſup Clima. q: nõ ſolũ ab impugnationibus cuſtodit ſilẽtiũ: ſed nec eis appꝛopinquare ſinit. luctus colligatio: amicitia lachrymaꝝ: memoꝛie moꝛtis operatoꝛ: pene eterne pictoꝛ: iudicij eterni diligẽs inquiſitoꝛ: meſtitie miniſter: confidẽtie pꝛopꝛie inimicitia: tranquillitatis cõiugalis cõuictus: amoꝛis docẽdi repugnatoꝛ: ſciẽtie additamẽtũ: dei verboꝝ cõditoꝛ: nõ apparẽs ꝓfectus: latẽs aſcenſus. Cognoſcẽs delicta/tenuit linguã. qui vero multiloquus eſt: nõ cognoſcit ſe. Silentij amicus appꝛopinquat deo: ⁊ latẽter colloquẽs a deo illuminat. Jeſu ſilẽtiũ. Jo. xviij. Mar. xiiij. inflexit Pilatũ. q: dicitur in pſ̃. xxxj. Dixi cuſtodiã vias meas: vt nõ delinquam in lingua mea. Ex vno hoꝝ eſt non valere cõtinere: aut ex vana gloria/aut ex gula: vt in diuite epulone q̃ in lingua cruciabatur. Luc. xvj. Hoc ſilentiũ apud religioſos male ſeruat: q: oꝛatione carent: et in cella nõ ſunt: ⁊ pceſſiones querũt: et ſteriles ⁊ frigidas habẽt animas: et guſtu diuino carẽt: q: mundũ nedũ guſtant: ſed bibũt. de peni. diſt. ij. §. qd vero. Repꝛobi et xenodoxi. i. vaniglo:ioſi ſunt: et quietẽ coꝛdis non habent. Abbas Agathon per tres annos miſit lapidem in oꝛe ſilentium affectans. Reſpondit ſenex. Silentium eſt ſeruãdum vſq; quo quis interrogetur. Si taciturnus fueris: requiem poſſidebis. Dixit Euagius. Non anticipes loqui: niſi fueris requiſit⁹. Arſenius dixit. Sepe me locutum fuiſſe penituit: at vero tacuiſſe nunq̃. Dixit Antonius diſcipulo. Si affectaueris ſilentium: ne arbitreris te exercere virtutem: ſed indignum te loqui pꝛofitere. Dixit Syſoy. Quomodo poſſum⁹ ſaluare animas noſtras: quum lingua noſtra aperto oſtio ſepe pꝛoſiliat? Dixit ſenex de quibuſdam fratribus multum loquentibus etiam de deo/ꝙ boni erant: ſed atriũ illoꝝ non habebat oſtiũ: ſed qui volebant intrabant ſtabulum: et ſoluebant aſinũ. hoc autem dicebat quia quicquid illis eueniſſet: loquebãtur. Abbas Pemẽ. Qui in coꝛde loquitur: non ſeruat ſilentium: etiã oꝛe clauſo. Qui cum iuuamine de mane vſq; ad veſperam loquitur: ſeruat ſilentium. Augu. Ve tacentibus de te domine: quoniam ſunt loquentes muti. Dictũ fuit Arſenio a chꝛiſto. Fuge: tace: quieſce. He ſunt radices non peccandi. Eſa. xxx. In ſilentio et ſpe erit foꝛtitudo noſtra. Abbas paſtoꝛ. Omnis laboꝛ quicumq; euenit tibi: ex taciturnitate ſuperabitur. Sapiens. Nemo ſtultus tacere poteſt. Thꝛen. iij. Sedebit ſolitarius: et tacebit. Seneca. Pꝛimum argumentum compoſite mentis exiſtimo: poſſe ſecum conſiſtere: et ſecum moꝛari. Dicit Gꝛego. ꝙ beatus Benedictus recedens ab illis. vij. q. i. §. hoc autem. malis monachis habitauit ſecum. ij. libꝛo dialogoꝛum. Bernar. Cum quo eſt deus: nũq̃ eſt minus ſolus/q̃ quum ipſe eſt ſolus. Quod ideo dicit: quia tunc habet ſuam conſolationem: et liberius habet ſuum verum cõſolatoꝛem. ſ. deum. Gꝛego. Non ſufficit homo pꝛoficere ad vtraq; diuiſus: q: ſi exterius auditũ aperit: interius ſoꝛdeſcit. Jaco. iij. Linguam autẽ nullus domare poteſt. ibi vide de lingua. Eccl. xiiij. Beatus vir qui non eſt lapſus verbo et oꝛe ſuo. Vbi non eſt clauſura oꝛis: non eſt clauſtrum: ſed vꝛbs patens abſq; muroꝛum ambitu. Pꝛouer. xxv. in fi. Sicut vꝛbs patens et abſq; muroꝝ ambitu: ita vir qui nõ poteſt cohibere in loquẽdo ſpiritũ ſuum. Religio vbi nõ ſeruatur ſilentium. dicit illud Job. xxx. Quaſi rupto muro et aperta ianua irruerũt ſuper me. De indicto ſilẽtio regulari. xvj. q. j. ſi cupis. ⁊ c. placuit. ij. et de ſta. mo. cũ ad monaſteriũ. §. in oꝛatoꝛio. et de cele. miſ. dolentes.

¶ Articulus. lxxxiij.

DErtractato dei gratia ſtatu apꝪico martyrũ et confeſſoꝝ anachoꝛitarũ ⁊ omniũ alioꝝ religioſoꝝ copioſe: et quomodo ſtatus iſti lugubꝛiter ſunt plangendi: q: in ſancta dei eccleſia quodammodo ceciderũt a perfectione ⁊ puritate ſua. Nũc in fine operis ⁊ pꝛo cõplemẽto eius de ſtatu virginũ qui eſt perfectus in dei eccleſia ſtatus/breuius eſt tractandũ. et ſicut in ſuperioꝛibus hoc ſeruaui: alloquoꝛ ſanctam matrẽ noſtrã eccleſiã dicẽs. Dic mihi virgo caſta mater eccleſia/vni viro chꝛiſto legitime copulata. ij. ad Coꝛinth. xi. xxvij. q. j. nuptiarũ. An ſtatus virginalis adhuc in te veraciter pſeuereret? et vere dices/Virgines bone (noſtra trãſlatio habet pulchꝛe) Amos. viij. deficient. dicit ꝓpheta. ſubaudi nũc. xxxij. q. v. ſi paulus. ¶ A Sed pꝛimo ſciẽdum eſt ꝙ virginitas quadrupliciter ſumit. Pꝛimo p fidei integritate. vñ ſup pꝛedic. locũ ApꝪi. ij. ad Coꝝ. xi. Deſpondi vos ⁊c. gloſ. Aug. Virginitas fides eſt incoꝛrupta. ⁊ ſic accipitur pꝛeall. c. nuptiarũ. Scdo p integritate carnis. vnde gloſ. ſup pꝛe. locũ. Virginitas carnis coꝛp⁹ eſt intactũ. vñ Augu. cõtra Julianũ. Pudicitia eſt res mẽtis: virginitas coꝛpis. Ad hoc. xxxij. q. v. de pudicitia. Tertio p pudicitia mẽtis cũ itegritate carnis quãtũ ad ꝓpoſitũ ſeruãdi eã: ſic virginitas mãſiſſet in Lucia etiã ſi inuita fuiſſet oppꝛeſſa. xxxij. q. v. §. i. ⁊ c. reuera. et c. ita ne. ibi. Appꝛehenſa carne ſua exerceat libido nõ ſua. ⁊ c. ꝓpoſito. ⁊ c. ſicut nemo. Quarto p pudicitia mẽtis cũ integritate carnis: nõ ſolũ in ꝓpoſito ſeruãdi/ſed etiam in actu. et de tali dicit Apſs. j. ad Coꝝ. vij. Mulier innupta et virgo cogitat que dñi ſunt vt ſit ſancta coꝛpoꝛe ⁊ ſpũ. Virginitas ſic ſumpta excellẽter accipit. Et his tribus virginitatẽ talẽ conuenit annulus aureus in eccleſia militãti: in ſignũ ꝙ ſunt ſpõſe chꝛiſti ſingulares: ⁊ in eccleſia triũphãti merito eis reddetur aureola. de his habet. xxxij. q. v. ille. Et eſt ſciẽdũ ꝙ hec virt⁹ pudicitia q̃ eſt virt⁹ animi. vt pal. c. pudicitia. ⁊ c. ita. quũ virtus ſit animi: nũq̃ põt amitti aio incoꝛrupto: quia animo nõ infert vis. vt pꝛeal. c. ita ne. ⁊. xv. q. j. merito. Hec aũt virt⁹ pudicitia que eſt in aio/eadẽ eſt in virginibus et in cõiugatis ⁊ in viduis. Sed in virginib⁹ appellat virginitas. In cõiugatis pudicitia. xxvij. q. j. nuptiarũ. xxviij. q. j. ſic em. vltra pꝛin. ibi. Nec vera eius pudicitia cum cõiuge ⁊c. et. §. ex his. ver. Itẽ quũ dicit. In ꝯtinẽtib⁹ caſtitas. de hoc no. xxxij. q. v. in ſumma. Eſt autẽ ſm Augu. in lib. de nuptijs et concupiſcẽtijs/virginitas in carne coꝛruptibili perpetua incoꝛruptionis meditatio. i. pꝛopoſitũ ſeruandi perpetuã integritatẽ. vt fuit excellẽtiſſime in matre dei dicente Luce. j. Quoniã virũ nõ cognoſco. i. nõ cogniturum me pꝛopoſui. xxvij. q. ij. §. j. ibi. Quõ fiet iſtud ⁊c. Carnẽ vero coꝛruptibilẽ intellige carnẽ poſſibilẽ coꝛrũpi ⁊ nõ coꝛrũpi. vt fuit caro Adam in ſtatu innocentie. de conſe. diſt. iiij. placuit. Itẽ Ambꝛo. in lib. v. de virginitate. Quid eſt caſtitas virginalis: niſi expers contagionis integritas? ¶ Et notandũ ꝙ carnis coꝛruptio per oppꝛeſſionem nõ pꝛiuat ab aureola ſm Altiſſiodoꝛẽſem ⁊ Cãcellariũ Pariſiẽſem et Richardũ. et cõiter hoc tenent theologi per verbũ Lucie/Si inuitã me feceris violari: caſtitas mihi duplicabit ad coꝛonã. xxxij. q. vj. Sed talis nõ habebit inſignia q̃ dantur ſpecialib⁹ virginib⁹ in eccleſia militãti: vt annulus aureus ⁊ ſimilia. Sed Ray. ⁊ cõiter oẽs canoniſte ⁊ Hug. cũ quibus ſentio: tenent ꝙ ſiue ante baptiſmum ſiue poſt baptiſmum aliqua fuerit oppꝛeſſa: nec inter virgines poterit conſecrari: nec habebit aureolã: nec inſignia in eccleſia militanti. habebit tñ maioꝛẽ gloꝛiã ſi mente coꝛrupta nõ fuerit: ſed non talem. vt. xxvj. diſtinc. acutius. no. xxxij. q. v. §. j. in gloſ. ar. violenter coꝛruptam. et. c. reuera. et. c. ille. et per Hug. eadẽ. q. c. pꝛopoſito. c. ſi nge. et. c. ille. et opti. ſacdr. xv. q. j. ſi quis non iratus. Nec refert ſm Hugonem/vtrum in huiuſmodi coꝛruptione ſit facta ſeminum commiſtio necne: quia ſiue fuerit adulta/ſiue impubes adeo ꝙ non

Virginitas qdrifariã põt intelligi.

An violẽta virginis oppꝛeſſio coꝛruptã ſuet aureola.

poſſit ſentire pruritũ nec ſemen emittere: nec eſt virgo nec inter virgines cõputabitur taliter corrupta. ¶ Quid de illa que vadit ad corruptorē vt corrũpatur: nec tñ ſequitur corruptio? Quid etiam de cõiugata que cõſenſit in carnalem copulā que ſecuta non eſt? nũquid fraudabitur aureola? Reſpõdeo in primo caſu ſm Hug. ꝙ ſi peniteat de corruptione mentis: nõ priuabitur aureola. quia ſm Cancel. Pariſieñ. ſem virginitas per penitẽtiā reparatur in illa que ſola mente corrupta eſt. In ſcdo caſu dic ꝙ ſi hmõi coniugata ante mortē peniteat de illo cõſenſu: nõ fraudabitur aureola. alʒ illā nõ habebit: ſi deceſſerit cũ propoſito vtendi carnali copula ſi cõualeſcat. Sʒ huic dicto repugnat factũ virginis glorioſe: que conſenſit in carnalē copulā quũ deſpõſaretur Joſeph. ſm Aug. xxvij. q. ij. §. i. vbi btā Maria ſm qd ibi dicitur ꝙ conſenſit in carnalem copulā nõ illam appetendo / ſed diuine inſpirationi in vtroqʒ obediēdo ſoluit dubiũ. Tenet etiā Hug. in pˀalle. c. ille. ꝙ illa que ex furore libidinis ꝓuocat in ſe ſeminis effuſionē: vel digito / vel alio modo cõtra naturā rumpens ſigillũ virginitatis ſue: vel etiā ſupponēdo ſe pecori / vel ferro / vel palo ſe corrũpit: poteſt inter virgines cõſecrari: et habebit aureolam ſi peniteat. Et ꝙ non amittitur virginitas niſi per mēbrũ naturale. Que opinio nullo modo placet. et penitus eſt obſcura: q: talis corrupta eſt qualitercunqʒ ſit mēte et corpore. et pro hoc facit. xxxij. q. iiij. meretrices. ⁊ c. ſequē. ⁊ xxxij. q. vij. nõ ſolum. xxviij. q. i. idololatria. quia pari ratione maſculi et femine ſodomite poſſent virgines iudicari. quod nõ eſt verum. Et ideo teneo ꝙ huiuſmodi mulieres ſic corrupte nõ ſunt inter virgines cõſecrāde: nec habebũt aureolam: quãtũcũqʒ peniteãt. quia vt dictũ eſt. ſ. eo. ver. eſt autem. ſm Aug. virginitas eſt in carne corruptibili ⁊c. Si quis vero vel aliqua in ſomnis patit̃ pollutionē. vi. di. teſtamentũ. aut dũ ludit cũ viro: aut turpitudinē aliquam cogitat: aut dũ a viro oſculatur: aut tãgit̃ a viro: vel cũ vehemēti carnis temptatione ſeſe cõprimit vel cõſtringit: ⁊ ſic polluitur: nõ inde data ad hoc opera: nec ex ꝓpoſito hoc fiat: per penitentiā poterit reparari: et ad virginitatem et ad aureolā: ⁊ inter virgines cõſecrari: ꝙuis poſt hmõi nõ volũtariam pollutionē placuerit ei feciſſe pollute de quo peniteat. Integritas vero carnis in ea que carnis op⁹ appetit: nõ eſt digna aureola ſi nõ penitet: alʒ ſec⁹. vt. ſ. ver. in. ij. caſu. Hiero. Nihil prodeſt habere carnē virginem: ſi mēte quis nupſerit. Virginitas theſaurus abſcõditus eſt in agro. Mat. xiij. Hui⁹ theſauri precioſitas eſt / vt non ſolũ preciũ glorie eterne que eſt cõmunis oĩbus ſanctis habeat: ſed etiā glorie ſpecialis. et nõ ſolũ aurea / ſed corona aureola debeat̃. Exo. xxv. preceptũ fuit vt fieret mēſa et ſuper mēſam corona aurea: ⁊ ſuper aureā aureola. Hũc theſaurũ incorruptionis debemus emere vēdita cõcupiſcentia carnali: et abſcõdere: ne ſim⁹ virgines fatue abſqʒ oleo letitie interioris. Mat. xxv. q: ſm Grego. depredari deſiderat qui theſaurũ publice in via portat. Hũc theſaurum habemus in vaſis fictilibus. ij. ad Cor. iiij. Impreciabilis eſt iſte theſaurus. Eccli. xxvij. Nõ eſt digna aie cõtinentis põderatio: nõ dicit corporis / ſed aie: q: ibi eſt virtus. vt. ſ. in. c. de pudicitia. ⁊ c. ita ne. Lilio etiā virgines propter puritatē cõparãtur. Cañ. ij. Sicut liliũ inter ſpinas: ſic amica mea inter filias. Folia iſtius lilij ſunt illa que iſtā virginitatē cõſeruãt. Sobrietas cibi ⁊ potus. Loth inebriat⁹ ꝑpetrauit iceſtũ. Geñ. xix. xv. q. i. inebriauerũt. Luxurioſa res vinũ. Prouer. xx. xxxv. diſ. luxurioſa. et. c. ſexto. Hiero. Virgo vinũ fugiat ꝓ veneno. Itē labor et occupatio maxime circa ſcripturā diuinam. de cõſe. di. v. nũꝙ. Ezechiel. xvj. ex de renũ. niſi. §. verũ. Habitus aſper nõ ornat⁹. Nume. xxv. Filij iſrael fornicati ſunt cũ mulieribus Moab que ſe ornauerunt. i. ad Timo. ij. Nõ in tortis crinibus ornantes ſe aut auro. Cuſtodia ſenſuũ ⁊ cohibitio ad vagandũ. Geñ. xxxiiij. de Dina vagãte corrupta. de peni. diſt. v. c. i. ad finē. Mat. xxv. Quinqʒ aũt ex eis erãt fatue. gloſ. Aug. Vel ꝑ quinqʒ virgines ſignificat̃ quinqʒpartita cõtinētia a carnis illecebris. Cõtinēdus eſt eñ animi appetitus a voluptate oculorũ / auriũ / olfaciēdi / guſtãdi / et tãgēdi. Caſta locutio. Seneca. A verbis turpibus abſtineto: q: licētia eorũ impudicitiā nutrit. i. ad Cor. xv. Corrũpunt bonos mores colloquia praua. Hiero. Sit ſermo virginis prudens: modeſtus: rarus: nec tam eloquētia precioſus ꝙ pudore. Solitudo. Solent eñ animalia ſylueſtria pulchriorē habere pellem ꝙ domeſtica. Quia Thamar ſola fuit ingreſſa ad germanũ: corrupta fuit ab eo. ij. Regũ. xiij. facit ex de preſump. literis. Hiero. Solēt virgines q̃ vere ſunt virgines ſemper pauide ⁊ nũꝙ ſecure eſſe: ⁊ vt caueãt timēda / etiā ſecura pertimeſcere. de occaſionibus immunditie vide. ſ. §. de immũditia. in ar. lxxiij. et ſequen. Virgo felix ſterilis eſt incoinquinata que neſcit torum. Sap. iij. Candida eſt virginitas chriſto cãdido cõiũcta. Cañ. v. Dilectus meus candidus ⁊c. Berñ. Candor lucis eterne eſt chriſtus. ⁊ candidã oportet aiam eſſe vbi ipſe ſedere elegit. Iſidorus. Candor quippe mundicia eſt vite. xxx. q. v. femine. de conſe. diſ. iiij. poſt baptiſmum. et. c. accepiſti. Grego. Candida vita eſt carnis de incorruptione virginitas. Et quid cãdidius caſtitate? Threñ. iiij. Candidiores nazarei eius niue. ꝑ cõtinentiam mentis. Nitidiores lacte. expoſita ſunt latius hec verba. ſ. in Threnorũ. i. c. bis expoſito. et in. i. arti. iſtius ij. per continentiam corporis. Propter hunc duplum libani candorem bene dicitur Cañ. iiij. Veni de libano ſponſa mea: veni de libano. Libanus candidatio interpretatur. Cãdor iſte eſt angelicus. Unde et angeli ſepe in albis apparuerunt. Matthei. xxviij. Marc. xvj. Veſtimenta eius ſicut nix. Non dicit ſicut lac ſed ſicut nix: quia non carnis / ſed tantum ſpiritus candorem habent angeli. Unde quãtum ad hoc glorioſior eſt candor virginalis in homine ꝙ in angelo. In homine enim duplex: in angelo ſimplex. in homine per pugnam: in angelo per naturam. Hiero. In carne angelicam gloriam acquirere maioris eſt meriti ꝙ habere. quum homo viribus obtinere nititur quod habet angelus ex natura. Eſſe angelũ felicitas eſt. eſſe vero virginem virtutis. De hoc etiam ſcripſi in hac. ij. parte iſtius operis ſuper Threno. ſuper predictis verbis. Candidiores nazarei ⁊c. Virginitas gratioſum facit hominibus et deo. Eccli. xxvj. Gratia ſuper gratiam: mulier ſancta et pudorata. Que virginitas in iuuenibus magnis eſt preconijs extollenda: quia magis tentãtur. vnde dicit Bernar. ꝙ eſt martyriũ caſtitas in iuuentute. vt in ſancto Joſeph. Geneſ. xxxix. Iſidorus. Quidam in iuuentute luxurioſe viuentes: in ſenectute continentes fieri delectantur: ⁊ tũc eligunt caſtitati ſeruire: quando eos libido ſeruos habere contempſit. Sed et vtinam hodie ſenes maxime preſbyteri continerent: et qui in iuuentute continuerunt in ſenecta fetoribus luxurie non ſe macularent. ex de preſumptio. cum in iuuētute. Nec eſſent ſicut illi preſbyteri impudici de quibus Daniel. xiij. quia difficile continentiam ſeruat: qui ſe illicito concubitu maculare non metuit. xxxiiij. diſtin. §. quod ergo. Sap. vj. Incorruptio facit proximum deo. ſicut Joannem apoſtolum. Beda ſuper Lucã. Sicut chriſtus in ſumma pace eſt natus: vt ſe pacē diligere oſtenderet: ita de virgine natus eſt: vt ſe virgineum decus mõſtraret diligere. Fructus cētefimus eis debetur. Matth. xiij. Agnum ſequuntur quocunqʒ ierit. Apocalip. xiiij. Et cantant canticum nouum: quod eſt cantus ſpecialis amoris. ad literã dulcius ſolent cantare virgines. Gregorius. In patria ſingulariter agno canticum decantare / eſt cum eo in perpetuum pre ceteris fidelibus de carnis incorruptione gaudere.

Virginitatē ꝯſeruantia.

¶ B

SEx aũt ſunt virginib⁹ ꝑcipue metuenda. Primũ eſt ſupbia. Aug. in lib. de virgini. Nõ ſolũ ꝑdicãda eſt virginitas vt amet̃: verũ etiā monēda eſt ne inflet̃. Idē. Metuo tibi vehemēter ne quũ te agnũ ꝙcũqʒ ierit ſecuturam glorieris: eũ pſumēdo ſupbe ꝑ grãm ſeq̃ nõ poſſis. Idē. Bonũ virginitatꝫ ꝙ magnũ video; tñ ei ne pareat furē ſupbie

Que ſint virginib⁹ potiſſimũ cauēda.

timeſco. Idē. Facilius ſequūtur agnū:et ſi nō quocūqꝫ ie-
rit: certe quocūqꝫ poterūt cōiugati humiles: ꝙ ſuꝑbiētes
virgines. Bern̄. Sine humilitate audeo dicere nec Ma-
rie virginitas deo placuiſſet. Augu. Nō dubito ꝑferre mu-
lierē ſuꝑbe virgini. ¶ Scdm̄ eſt fatuitas. i. charitatis de-
fectus. Mat. xxv. Fatue virgines nō ſumpſerūt oleū ſecū.
Bern̄. in epiſtolis. Caſtitas ſine charitate lampas eſt ſine
oleo. Subtrahe oleū: lāpas nō lucet. tolle charitatē: caſti-
tas nō placet. Itē ſup illud Mat. xxv. Nō ſumpſerūt oleū
ſecū. Chꝛyſ. in homil. Oleū hic vocat charitatē ⁊ elemo-
ſynam: et quodcūqꝫ circa indigentes auxiliū. lāpades au-
tem virginitatis chariſma. ꝓpter qꝺ et ſtultas eas vocat:
qm̄ maioꝛē ſuſtinētes laboꝛē propter minoꝛē oia perdide-
runt. maioꝛi em̄ laboꝛe vincitur carnis cupido: ꝙ pecunia-
rum. Augu. in verbis dn̄i. Si quis igiť habet animā virgi-
nalē: ⁊ amatoꝛ eſt pudicitie: nō debet mediocriter eſſe cō-
tētus ijs que cito exareſcūt: ſed perfectas virtutes ſequa-
tur: vt lumen habeat ſempiternū. Chꝛyſ. in homiľ. Vides
igitur quanta nobis ſit a pauperibus negotiatio. Paupe-
res autē nō ſunt ibi: ideoqꝫ hic oleū cōgregare opoꝛtet: vt
illic vtile ſit quū chꝛiſtus nos vocet. Hiero. Vendiť in hoc
mūdo oleum: ⁊ multo emitur pꝛecio: ac difficili laboꝛe cō-
quiriť. qꝺ nō ſolū in elemoſynis: ſed in cūctis virtutibus
et cōſilijs intelligimus magiſtroꝝ. Vanitas etiā vel fatui-
tas in virginibus/eſt vana gloꝛia ⁊ laudes quas petūt q:
virgines ſunt. Vn̄ ⁊ tales virgines oleū ſpūale intra con-
ſciētias ſuas corā deo nō habent: q: ab hoibus ſicut fatue
laudes querūt. ꝓpter qꝺ apud deū meritū virginitatis ꝑ-
dūt. Aug. de verbis dn̄i ſup pꝛe. loco. Mat. xxv. Non ſum-
pſerunt oleū. Oleū adulatio eſt. de quo pſ. cxl. Oleū aūt
peccatoꝛis nō impinguet caput meū. Vēdūt em̄ oleū oēs
adulatoꝛes: qui ſiue falſa ſiue ignoꝛata laudando aias in
erroꝛē nutriūt. l. di. ſi quis diaconus. ibi. in ſi. Periculoſas
adulationes. Qui beatificāt: ipſi ſeducunt. Eſa. ix. Et eis
vana gaudia tāꝗ fatuis cōciliādo aliquā de his mercedē
tēpoꝛalē accipiūt. Dicitur ergo/ Ite ad vendētes: ⁊ emite
vobis. i. videamus nūc quid vos adiuuent: qui vobis lau-
des vēdere cōſueuerunt. ¶ Tepiditas: q̄ ſolet accidere in
virginibus: q: cōſiderāt ſe parū peccaſſe. cōtra quod dicit
Aug. in lib. de virginibus. Multo ardētius debes dilige-
re illū qui flagitioſis a ſe cōmiſſis quecūqꝫ dimiſit. de pe.
diſ. j. multiplex. in ſe cadere nō ꝑmiſit. ¶ Macula peccati
cuiuſcūqꝫ alterius ꝙ carnalis. Macula turpioꝛ eſt in ve-
ſte alba. Virginitas eſt veſtis alba. vn̄ byſſo cōparať Pꝛo-
uerb. vlti. Byſſus ⁊ purpura indumētū ei⁹. Virgines que
habēt integritatē carnis cū coꝛruptiōe mētis: ſimiles ſunt
ſepulcris dealbatis. Mat. xxiij. Hiero. Nihil ꝓdeſt virgi-
nitas coꝛpoꝛis: vbi operať coꝛruptio mentis. ad hoc. xxxij.
q. v. ſi paulus. c. tolerabiliꝰ. c. magis timeamꝰ. ¶ Negligē-
tia cōfeſſiōis. vn̄ ⁊ etiā virginitas decoꝛe induiť. in pſ. ciij.
Cōfeſſionē ⁊ decoꝛem induiſti ⁊c. Et iterū. Cōfeſſio ⁊ pul-
chꝛitudo in cōſpectu eius. Can̄. ij. Oſtēde mihi faciē tuā. i.
cōſcientiā. ¶ Diuiſio coꝛdis. Augu. loquēs virginibꝰ. To-
to vobis figatur in coꝛde q̄ ꝓ vobis fixus eſt in cruce. Du-
plici coꝛde cui ve. Eccli. ij. eſt que deo et hoibus vult place-
re. Bern̄. in epiſtolis. Volens placere hoibꝰ deo diſplicet.
Si hoibus placerē: chꝛiſti ſeruꝰ nō eſſem. Gala. j. Non pla-
ces ſi nō placas: nō placas ſi places. Gꝛego. Nemo pōt in
vna eademqꝫ re oipotēti deo atqꝫ eius hoſtibꝰ gratus eē. nā
dei amicū ſe denegat: q̄ eius placet inimicis. Signū ꝙ vir-
go vult placere hoibus/eſt oꝛnatus et appoſitus. de cōſe.
diſ. v. fucare. fucus exterioꝛ. pſ. xliiij. Ois gloꝛia filie regis
abintus. Hiero. Decoꝛ q̄ in veſte requiriť/induiť: et cū ve-
ſte deponiť. veſtis ꝓculdubio eſt non veſtiri. ad hoc. xxj. q.
iiij. c. j. de cōſe. diſ. v. fucare. ¶ Imperſeuerātia. ne deficiat.
Bern̄. Stude perſeuerātie: que ſola coꝛonaꝫ. Idē. Scias
diabolū ſoli ſemꝑ perſeuerantie inſidiari: quā ſolā virtutē
nouit coꝛonari. de pe. di. ij. §. ex pꝛemiſſis. ver. itē illud euā-
gelij. Aug. Qui facere poteritis ne virginitatis bonū a vo-
bis pereat: facere nō poteritis vt redeat. ad hoc. xxxij. q. v.
ſi paulus. de peni. diſ. iij. in caſſum. vij. q. j. ſuggeſtū. In. c. ſi
paulus/diciť ꝙ virginē poſt ruinā deus ſuſcitare nō pōt.
ſed quō hoc intelligať vide ibi in gloſ. ¶ C Honoꝛatur Honoꝛ
aūt virginitas a deo/ab angelis/ab hominibꝰ/a diabolo. virginis
A deo. Hiere. iij. Dux virginitatis mee tu es. Eſt ergo chꝛi- bus exhi-
ſtus dux virginitatis. eſt ⁊ ſpōſus. Ipſe eſt em̄ ſummꝰ pō- bitus.
tifex de quo Leuiť. xxj. Virginē ducet vxoꝛē. virginē vtiqꝫ
eccleſiā. ij. Coꝛ. xj. xxvij. q. j. nuptiarū. Deſpōdi vos ⁊c. ⁊ vir-
ginē aiam. pal. c. ſi paulus. Itē chꝛiſtus nō ſolū eſt virgini-
tatis ſpōſus: ſed filius. Eſa. vij. Ecce virgo cōcipiet. Luc. j.
Augu. Vnius ſancte virginis partus oim̄ ſanctarū virgi-
nū eſt decus: ⁊ ipe cū Maria matres chꝛiſti ſunt: ſi patris
eiꝰ faciūt volūtatē. Mat. vij. Honoꝛať ab angelis. Luc. j.
Miſſus eſt angelus gabꝛiel ⁊c. Iſte angelus honoꝛauit
virginē in excellētiſſima legatione et in reuerētiſſima ſalu-
tatione. Itē angelus nō ꝑmiſit ſe a Ioāne virgine adoꝛa-
ri. Apoč. xix. ⁊ vlti. Vide ne feceris. Honoꝛāt angeli virgi-
nes: q: et ipſe terreſtres angeli ſunt ⁊ hoies celeſtes. Ber-
nar. Quid caſtitate decoꝛius: que mūdū de immūdo ꝯce-
ptū ſemine/de hoſte domeſticū/de hoie angelū facit. Ho-
noꝛauerunt angeli Hagnen in veſte. Ceciliam in coꝛona.
Agathā in tabula marmoꝛea. Catharinā in ſepulcro. Sꝫ
inimici ſunt impudicoꝝ. Dan̄. xiij. Ecce em̄ angelus dn̄i ac-
cepta ſententia ab eo ſcindet te mediū. De ſodomitis ſub-
uerſis ab angelis ⁊ occecatis. Gen̄. xix. ij. q. j. deus. xliij. diſ.
qꝺ ait. Honoꝛať ab hoibꝰ. Iudicū. xxj. Virgines reſerua-
te. Nume. xxxj. Puellas ⁊ oēs feminas virgines reſeruate.
Alij oēs iubētur interfici. Merito ſalus dať virginibꝰ: q:
ꝑ virginē ſalus. Anſel. Nō eſt ſalus: niſi quā tu virgo pepe-
riſti. Virgines em̄ ſaluanť nō carne tātū: ſed mēte ſimul.
Iſidoꝛus. Virgo carne nō mēte nullū pꝛemiū hꝫ in gene-
ratiōe. in pal. c. ſi paulus. De quarto ꝙ honoꝛať a demoni-
bus virginitas. Tob. vj. ⁊ vij. demō noie Aſmodeus virgi-
nitatē Sare a. vij. coꝛruptoꝛibꝰ liberauit. Narrať in vitis
patrū ꝙ cuidā vidue caſtitatis amatrici demō fuit ſpecia-
liter aſſignatꝰ vt eā deijceret a ꝓpoſito caſtitatis. Quūqꝫ
per multa tēpoꝛa eā moleſtaſſet valide: nūꝗ tn̄ eiꝰ animū
potuit flectere ad cōſenſum. Tādē demonū cōcilio conuo-
cato princeps eoꝝ interrogabat a quolibet q̄d egiſſet: ⁊ il-
le apud eū beatioꝛ qui et nequioꝛ: at vbi ad iſtū ventū eſt:
cōfuſione dignus habeť q̄ a femina ſuperatꝰ eſt. vn̄ et ſibi
iniūctū eſt vt imperio dn̄e obediret ꝙdiu in carne viueret.
Dū autē dn̄a/vt moris habebat/excluſis puellis ſe in oꝛa-
tione ꝓſtraſſet: et vellet ſibi calciamēta detrahere: adfuit
in ſpecie decoꝛi iuuenis ille demō. quo viſo domina excla-
mauit. accurrēs familia nihil inuenit. Tertio ſimiliter ve-
niens allocutus eſt dominam ne timeret: ſibiqꝫ ſeriem rei
explicans obedientiā repꝛomiſit. Addens ꝙ de illo pecca-
to eam nō amplius moleſtaret. Quūqꝫ domina familiam
induiſſet: demon cōqueſtus eſt ꝙ ſibi non fuiſſent veſtimē-
ta collata: allegans ſe plus alijs ſeruiuiſſe: domina indu-
menta conceſſit. ille ſuſcipiens ſe in conclaui clauſit. domi-
celle reſpicientes per rimas poꝛtarum viderūt demonem
pannos ſuentem. et ille indignatus miſit veſtimenta in
ignem: ſed ad mādatum domine extraxit. cui ob meritum
caſtitatis ſemper ſeruiuit diabolus. Ergo velit nolit/ho-
noꝛat virgines: ſicut victus victrices: ⁊ tanꝗ angeloꝛum
ſoꝛoꝛes quos ipſi timent. Bernar. Fulgida virginitas eſt
gemma virtutum: germana angeloꝛum: lampas eccleſia-
rum: lux animarū. ipſa calcat libidinem. vincit diabolum.
contēnit ſeculū. deprimit omne periculū. Sicut diabolus
honoꝛat caſtos et virgines: ſic poteſtatē hꝫ ſingularē ſuꝑ
immūdos: qui ſunt de ſua familia: q: ipſe ſpūs immūdus
eſt. Luce. xj. Tob. vj. Qui coniugia ita ſuſcipiunt vt deum
a ſe et a ſua mente excludant: et ſue libidini vacent: ſicut
equus et mulus quibus non eſt intellectus: habet ſuper
eos demon poteſtatem. ¶ D Quatuoꝛ etiā ſunt in qui-
bus virginitas honoꝛatur in celo. In intrandi ſecuritate.
Mat. xxv. Que parate erāt intrauerūt ⁊c. Angelica ſocie-
tate. Iudicū. xxj. Inuētę ſunt de Iabis galaad. cccc. virgi-

Digitized by Google

nes que neſcierũt viri toꝛũ et adduxerunt eas ad caſtra in
ſylo. Caſtra ſunt angeli. Geneſ.xxxij. Caſtra dei ſunt hec.
Syl iterpꝛetatur auulſio/reſtitutio. ⁊ certe amiſſio facta
per angelos cadentes/ſpecialē habebit reſtitutionē ꝑ vir
gines ſtantes. de conſe.diſt.i. hi duo. Chꝛiſti cōfoꝛmitate.
Apoc.xiiij. Hi ſequuntur agnum quocūq ierit. Uirgines
ſequũtur agnũ: q: ei per incoꝛruptionē ſpecialiſſime cōfoꝛ
mãtur. preall.c. Sap.vi. Incoꝛruptio facit eſſe proximum
deo. Gaudij ſingularitate. Apoc.xiiij. Nemo poterit dice
re cãticum niſi illa.cxliiij. milia. Hoc eſt ſingulare pꝛoꝛſus
gaudiũ canticis exultationis ⁊ laudis de incoꝛruptione ⁊
virginitate pꝛocedēs. Caſtitas et virginitas tranquillam
facit vitam. i.Timo.ij.ibi. Tranquillam vitam agamus in
omni pietate et caſtitate. q.d. Nō ſufficit virginitas abſq
alijs bonis operibus. Gꝛego.in homil. Nec caſtitas ergo
magna eſt ſine bono opere: nec bonũ eſt aliquod opus ſi/
ne caſtitate. vnde Luc.xij. Sint lumbi veſtri pꝛecincti: ⁊ lu
cerne ardētes in manibus veſtris. Gꝛego. Nulla ſunt bo/
na cetera: ſi occulti iudicis oculis caſtitatis teſtimonio nō
appꝛobãtur. Magna pulchꝛitudo et vera gl'ia caſtitas ⁊
virginitas. Judith.xvi. Erat enim virtuti caſtitas adiun/
cta ⁊c. vſq/Erat aũt feſtis diebus ꝓcedēs cũ magna glo/
ria. Iſido. Caſtitas eſt pulchꝛitudo inuiolata ſanctarum.
Res eſt angelica. Chꝛyſo. Caſtitas res eſt angelica ꝑ quã
ſolũ ſingulariter hoīes angelis aſſimilãtur. Bern. Diffe/
rũt inter ſe homo pudicus ⁊ angelus. ſed felicitate: nō me
rito. ſed etſi caſtitas illius felicioꝛ: huius inde cognoſcitur
eſſe foꝛtioꝛ. Bern. Sola caſtitas moꝛes iſtius beate vendi
cat regionis in qua neq nubēt neq nubentur. Mat.xxij.
pꝛebēs quodãmodo terris experientiã cōuerſationis cele
ſtis. Miniſtrũ dei facit. pſ.c. Ambulans in via immacula/
ta hic mihi miniſtrabit. ij.ad Coꝛ.vi. In oībus exhibeam⁹
nos ſicut dei miniſtros ⁊c. Et infra. In caſtitate. Coꝛ con/
foꝛtat. Judith.xv. Confoꝛtatũ eſt coꝛ tuũ eo ꝙ caſtitatem
amaueris. xxxiij.q.v. tũc ſaluabitur. vbi ponitur triplex ca/
ſtigatio. Iſti ſunt eunuchi qui ſe caſtrauerũt ſancti ꝓpter
regnũ celoꝝ. Mat.xix. Chꝛyſo. Illa eſt gloꝛioſa cōtinētia:
nō quam trãſgredi nō pōt neceſſitas debilitatis coꝛpoꝛis
vel nature: ſ; quã cōplectit voluntas ſancti pꝛopoſiti.

¶ Articulus.lxxxiij.

QUeritur aũt ſecũ/
dum ſanctũ Tho. in.ij.ij.q.cl. circa virgi/
nitatē quinq. Pꝛimo in quo conſiſtit vir
ginitas. Secundo vtrum ſit licita. Tertio
vtrũ ſit virtus. Quarto de excellētia eius
reſpectu matrimonij. Quinto de excellentia eius reſpectu
aliarum virtutum.

¶ A

In q̄ vir ginitatē cōſiſtere ſit dicen/dum.

AD primũ videt ꝙ nō cōſiſtit in carnis integri
tate ꝓpter definitionē Augu. ſ̄. poſitã in.§.
pri.ver. Eſt aũt ꝙ virginitas eſt in carne coꝛ/
ruptibili ⁊c. Item q: ſm eũ eſt pudicitia que
eſt in animo. vt.ſ̄.dixi.§. pri.ver. et eſt ſciēdũ.
Preterea carnis integritas videt conſiſtere in ſignaculo
virginalis pudoꝛis. Sed nũq abſq virginitatis pꝛeiudi
cio frãgit illud ſignaculũ. dicit eni Augu. Eſt aũt vberioꝛ
felicioꝛq fecũditas nō ventre graueſcere: ſed mēte grãde
ſcere. Illa filios doloꝛis: iſta filios parturit gaudij ⁊ exul
tationis. Itē Augu. Ipa cōtinētia nequaq̄ ſterilis eſt: ſed
fecunda mater filioꝝ gaudioꝝ. Illa filijs replet terrã: iſta
celũ. ad hec. xxxij.q.i. nuptie. xxxiij.q.v. tũc ſaluabitur. Illa
eſt multe ſolicitudinis: iſta quietis. Gilibert⁹. Uirginitas
eſt curarũ ſilētiũ: pax carnis: redēptio vitioꝝ: pꝛincipatus
virtutũ. Illa eſt bonũ: iſta melius. Hiero. ad Pãmachiũ.
et.ſ̄.dixi.§. pri.ver. ſed cōtra eſt. Tãtũ eſt inter nuptias et
virginitatē: quãtũ inter nō peccare ⁊ bñfacere. Immo (vt
leuius dicã) quãtũ inter bonũ ⁊ melius. Illa comparat ſpi
nis: iſta roſis. Hiero. ad Euſtochiũ. Laudo nuptias: ſ; q:
mihi virgines generãt: lego de ſpinis roſam: de terra au/
rũ: de conchis margaritã. Itē q: chꝛiſt⁹ nō de coꝛrupta na/
ſcit/ſ; de virgine: eſt ratio ſm Aug. de ſancta virginitate/
ſup illud Luc.i. Ad virginē. Illũ eni decēter ſolũ virgini/
tas parere potuit: q̄ in ſua natiuitate parē habere non po
tuit. Opoꝛtebat eni caput noſtrũ ꝓpter inſigne miraculũ
ſm coꝛpus naſci de virgine: qđ figuraret mēbꝛa ſua de vir
gine. xxvij.q.i. nuptiarũ. eccleſia ſm ſpiritũ naſcitura. Itē
Chryſ. ſup eodē.c.ibi. Qm virũ nō cognoſco. Quinimmo
eo ipſo cōtinget ꝙ es cōiugis inexperta. nã ſi virũ experta
fuiſſes: nō digna cēſereris hoc miniſterio: nō q: ꝓfanũ ſit
cōiugiũ: ſ; q: virginitas potioꝛ. Decebat eni cōem oīm do
minũ ⁊ in natiuitate nobiſcũ participare: ⁊ ab ea diſcrepa
re. Ut eni ex vtero naſceretur/habuit cōe nobiſcũ: ꝙ aūt ē
abſq ɔcubitu naſceret/plus a nobis obtinuit. Penetrãs
magnus Climacus ꝓfunditatē vere virginitatis ⁊ caſtita
tis ait. Caſtitas vel virginitas eſt nature i coꝛpoꝛe ꝓpꝛo/
pꝛiatio ieſu chꝛiſti: dñs amabilis: ſcutũ coꝛdis ſuperterre/
ſtre: ſupnaturalis ⁊ ſupgloꝛioſa abnegatio nature: ⁊ vere
coꝛpoꝛalis ⁊ moꝛtalis ⁊ coꝛruptibilis ſupmirabilis ad in/
coꝛpoꝛeos coaptatio. Caſtus eſt q̄ amoꝛe ⁊ cōcupiſcentia
ſancta amoꝛē ⁊ cōcupiſcētiã ⁊ ignē igne immateriali reper
cutiēs extinguit. Iſte eſt canon.i. regula. diſt.iij. canon. ca/
ſtiſſime caſtitatis: eque ſimiliter ſup aīatis et inanimatis
rationabilibus atq irrationalibus coꝛpoꝛib⁹ affici. Pꝛin
cipiũ quidē caſtitatis/nō cōſentiēs cogitatio ⁊ pꝛeter ido
lũ.i. imaginationē turpē ex turpibus reſperſio. Medium
caſtitatis/naturales motus ſup multitudinē alimētoꝝ/ et
ſolũ ſine idolis exiſtētes: ⁊ a colluuionis reſperſione libe/
ri. Finis vero/moꝛtificatio coꝛpoꝛis pꝛemoꝛtuis cogitatio
nibus. Si iſtud eſt vere caſtitatis ⁊ virginitatis argumen
tũ/immobilē eſſe in phantaſmatibus ſomnioꝝ: iſta penit⁹
terminatio luxurie fluxũ ſuſtinere in cogitationib⁹ vigilã/
tem. In introducēdis.i. nouitijs coꝛpoꝛis lapſus vt pluri/
mũ ex delicijs habēt fieri. In medijs vero ex alta ſapiēdi ela
tione. In ijs vero q̄ ꝑfectioni appꝛopinquãt ex eo tãtũmo
do qđ ꝓximũ iudicēt. Caſtitas eſt dei ꝓpꝛietas ⁊ ſimilitu
do ſm ꝙ homini poſſibile eſt. Mater vero caſtitatis q̄es
ſolitaria cũ obediētia. Eſt in ſomnis fluxus ex multitudi/
ne eſcarũ ⁊ quietis. Alter eſt ex ſupbia: qñ in diuturna nr̄a
influxibilitate inflamur: et rurſum ex eo qđ ꝓximũ iudice
mus. Alter ex demonum inuidia: vt ex hoc ꝙ altiſſimam
poſſideat humilitatem.

¶ B

Caſtimo nie gra/dus.

SEcundũ Cheromonē in collatione de caſtita
te in lib. coll. Jo. caſſi. Sex ſunt caſtimonie et
vere virginitatis ⁊ ꝑfecte gradus: quibus ad
inuiolabilē cōſcēditur puritatē. Pꝛimus eſt
ne vigilãs impugnatione carnis monachus
elidat. Scđs ne mēs illi⁹ voluptarijs cogitatioīb⁹ inmo
ret. Terti⁹ ne femineo vel tenuiter ad ɔcupiſcētiã moueā
tur aſpectu. Quart⁹ ne vigilãs vel ſimplicē carnis ꝑferat
motũ. Quint⁹ ne animi quũ memoꝛia gñatioīs humane
vel tractat⁹ rō vel neceſſitas lectioīs igeſſerit: ſubtiliſſim⁹
mētē voluptarie actioīs ꝑſtringat aſſenſu a. Sext⁹ ne ille il
lecebꝛoſis phãtaſmatibus feminarũ vel cuiuſcũq vel doꝛ
miēs illudat. Idē. Hec eſt vere ɔſummatio caſtitatis: que
nō ipugnãs carnalis ɔcupiſcētie mot⁹/ ſ; toto hoꝛroꝛe de
teſtãs/iugē atq imobilē ſui retinet puritatē: nec pōt quid
aliud eē ꝙ ſctitas. Hoc aũt fiet qñ iã defincta. Gal.v. caro
aduerſus ſpũ cōcupiſcere: deſiderijs ei⁹ virtutiq cōſenſe/
rit: ceperintq ſibi pace firmiſſima federari: et iocũdiſſime
habitauerint fratres.i. coꝛp⁹ ⁊ aīa i vnũ. Idē ibidē. Hec eſt
ɔſummatio caſtitat; vt vigilãtē monachũ oblectatio libi/
dinis nulla ꝑſtringat: vt q̄eſcētē nō fallat illuſio: ſ; quũ doꝛ
miētē tñ ſopite mēt; icuria cōmotio carnis oppſſerit: quē/
admodũ ſine vlla titillatiōe voluptat; excitata eſt: ita etiã
ſine vllo pꝛuritu coꝛpis cōquieſcat. ¶ C Singulare eſt

Uirgini/tatis pꝛi/uilegia.

ꝓuilegiũ virginitatis. Pꝛimo q: replet paradiſum. vt.xxxij.
q.i. nuptie. Scđo q: ſola eſt q̄ cũ fiducia pōt deo aīas ꝓſẽta
re. in autent. de lenoni.§. ſcimus. colla. iij. Tertio quia eſt
pꝛincipium aliarum virtutum. in autent. quomodo opoꝛ.
epiſco. et reli. cleri. ad oꝛdina. dedu.§. neq autem ſacras.

Digitized by Google

Quarto ſola virgo conſecratur.xxvi.diſ.acutius. Quinto aureolã habẽt virgines ſicut martyꝛes ⁊ pꝛedicatoꝛes.ve ſ.diſt.xxxii.q.v.ſi paulus.de hoc legit ⁊ no.ex de pba.cauſa matrimonii. Pauci hoc pꝛiuilegiũ habent.l.diſt.q: tua.

An cor/rupta poſſit cõ/ſecrari.

¶ D Hic quero nũquid cũ coꝛrupta põt diſpẽſari vt cõſecretur? ſed nõ determinat per quẽ. Et credũt quidã ꝙ in hoc caſu per epm poſſit diſpenſari.quũ nõ ſit ei pꝛohibitũ ſm id qð no.l.diſt.in ſumma.et facit ꝓ hoc.xxvii.q.i.virginem que. Poteſt inquã ſi occultũ eſt aliquã eſſe coꝛruptã: et ſubeſt cauſa rationabilis diſpẽſandi: vtputa vitatio ſcãdali: vel alia cauſa: maxime vbi ſine viri admiſtione ꝑ abuſionẽ aliquã facta eſt coꝛruptio: q: dubiũ poteſt eſſe de iure vtrũ iſta coꝛruptio abuſiua faciat irregularitatẽ in muliere. per ea que.ſ.de hac materia notaui in.§.ꝑtractato.ver.et notandũ.cũ ver.ſeq.in ar.lxxxii. Cum notoꝛie coꝛruptis nõ credũt iſti ſimplicẽ epm poſſe diſpẽſare.et hoc pꝛopter ſcandalũ.⁊ q: non legitur in hoc caſu fuiſſe aliquãdo diſpẽſatũ.ſm Archidia.dñm meũ qui ita no.xxvi.diſt.acutius.in gloſ.numquid. In quo.c.gloſ.oꝛdi.no.ꝙ ideo epꝰ nõ virgo cõſecratur: q: ſignificat eccleſiã militantẽ in qua ſunt boni ⁊ mali.de cõſe.diſ.iiii.eſt vnitas. Sacra virgo ſignat eccleſiam triũphantem: vbi nõ eſt macula nec ruga. Epheſ.v.tit.di.ꝗuis. ¶ E Si vir votũ virginitatis habens adiũgatur vxoꝛi: nõ dimittat vxoꝛẽ: ſed tribus annis peniteat.xxvii.diſt.ſi vir. Dicũt quidã ꝓ hoc.c.ꝙ poſtꝗ cõtraxit: abſolutus eſt a voto: ſed faciet penitentiã de voto violato: ⁊ põt nedũ reddere debitũ: ſed exigere. Sed hoc non credo ꝙ abſoluat a voto: nec ꝙ poſſit petere debitũ: q: quantũ ad ſe adhuc votũ tenet: vt nõ exigat.op.arg.ex de iureiurã.quãto.vbi dicit ꝙ iuramentũ obſeruari debet quatenus põt: ſed ius matrimonii nõ cõpellit debitũ exigere: q: hoc libertatis eſt: ſed compellit eum reddere. Vnde dicẽdũ eſt ꝙ põt ſine peccato ſoluere: q: ad hoc eſt obligatus: ſed nõ põt ſine pctõ petere: q: faceret contra ꝓmiſſum: et ſic cõtra cõſcientiã: et edificaret ad gehennã. ex de ſen.excõ.inquiſitioni.cũ ſimi. Et iſtius ſentẽtie fuerũt Innoc.et Bern.⁊ Io.ex de cõuer.cõiu.quidã.⁊.c.accedẽs.in gloſ.ii.que fuit gloſ. Io. de hoc etiã no.xxvii.q.ii.agathoſa. Itẽ vouentibus virginitatẽ nõ ſolũ nubere/ſed velle nubere eſt damnabile.xxvii.diſ.vouẽtibus. Virgines poſt conſecrationẽ nubẽtes adultere ſunt ⁊ inceſte ⁊ ſacrilege. xxvii.diſt.c.vlti.xxvii.q.i.virginibus. Pꝛofeſſa virginitatẽ iudicans nuptias anathema ſit.xxx.diſt.ſi quis ꝓpter.⁊.c. ſi quis vel.et.xxxi.diſt.quicũꝗ.

An pmo/ueri poſ/ſit qui cũ/ fornica/ria ſpõſ.

¶ F Quid ſi aliquis foꝛnicariã defloꝛauit: cũ qua poſtmodũ contraxit: nũquid poterit poſtmodũ pꝛomoueri? Tenet Io.t.⁊ Ber. Bar.bꝛix. in ſua queſtione dñicali que incipit/aliquis cognouit virginẽ. Et Ray.⁊ Io.an.in.c.clerici qui.de vi.⁊ hone.cle.li.vi.ꝙ talis poterit ꝓmoueri poſt moꝛtẽ iſtius. vt no.xxx.q.v.qualis.de cleri.cõiu.ſane.de biga.debitum. in vlti.gloſ. Ego aũt poſt Hugo.et Oſtiẽ.⁊ Io.de ſinito et Archidia. teneo cõtra.ꝙ talis tãꝗ bigamus nõ valeat pꝛomoueri.⁊ hoc per illa.c.expꝛeſſa.xxxiiii.di.q: ſunt.ibi. Nec eã virginẽ ꝑueniſſe ad eũ.xxxii.diſt.nemo.ibi. Vnicã ⁊ virginẽ vxoꝛe habuerit.vbi de hoc.⁊.xxxiii.diſt.maritũ.ibi. Nec eũ qui dẽ qui vnã cõcubinã ⁊c.vbi de hoc.⁊.xxxiiii.di. curãdũ.ibi. Qui vxoꝛẽ virginem non duxerit.⁊.c.ſeq. pꝛecipimus.ibi. Qui virginẽ nõ eſt foꝛtitus vxoꝛem.⁊.lxxvii.diſt.quicũꝗ. ibi. Vna tantũ et ea quã virginẽ cõmuni per ſacerdotẽ benedictione percepit vxoꝛe contẽtus.⁊.xxx.q.v.qualis.ibi. Virgo caſta ⁊ deſpõſata in virginitate.⁊ ꝑall.c.clerici.ibi. qui cũ vnicis ⁊ virginibus cõtraxerũt.vbi tacite iure nouo videt hec opinio appꝛobari. Ratio eſt ꝓpter pꝛerogatiuã matrimonii: q: maritus eſt talis coꝛrupte: ⁊ nõ agit hic de peccato: ſed de ſacramẽti ſanctitate.xxvi.diſ.acutius. Alia ratio valida ſm Archidia.eſt q: carnis cõmiſtio ſignificat confoꝛmitatẽ diuine ⁊ humane nature: que contracta fuit in vtero virginali: factã per myſteriũ incarnationis. ex de biga.debitũ. Quũ ergo hoc factũ fuerit in vtero virginali: vt actus conſummatus id ſignificet: opoꝛtet ꝙ conſummatio ſit facta in vtero virginali: qð eſſe nõ poteſt ſi antea eam coꝛrupiſſet.et ad hoc etiã facit.xxxii.diſt. ſeriatim. ibi. Vxoꝛem ducere virginẽ ⁊c. In hac ſentẽtia etiam reſidet Gof.in pꝛeall.c.ſane. Et ratio eſt ſm eũ q: incipit eſſe maritus coꝛrupte.vt in iuribus pꝛedictis.de hoc no.Archidi. in pall.c.nemo.⁊.c.qualis.⁊.c.clerici qui.li.vi.

An abba/tiſſam opoꝛ/teat eſſe/ virginẽ.

¶ G Itẽ hic quero an abbatiſſa debeat eſſe virgo? Et caſus expꝛeſſus eſt ꝙ ſic.xx.q.i.iuuẽculas.⁊ no.xxxi.q.i.quõ.in gloſ.non ideo.et ꝓ hoc facit.q.vii.ſi quis ocm.ibi. Nouimus peccatricem pꝛius Mariã. poſt conuerſionẽ ꝗuis ſancta et caſta: tñ inter diaconiſſas cõputata non eſt.facit.xxvii.diſt.c. vlti. Sed cõtra videtur q: coꝛrupta poteſt eſſe diaconiſſa. xxviii.q.i.ſi quis rapuerit.in ſi.facit.lxxviii.diſt.nemo pꝛeſbyter. Dico ꝙ de bono et equo eſt et honeſto/ꝙ abbatiſſa ſit virgo: q: virginibus habet pꝛeeſſe: ⁊ ad virginitatẽ hoꝛtari: qð coꝛrupte ſic nõ cõpetit.arg.op.xxv.di.c.vlti.⁊.xxvi. diſt.c.vlti.lxi.diſt.c.ii.in ſi. Vidua tñ hodie de facto abbatiſſa ſit ⁊ fieri põt.arg.ex de eta.et quali.tuam. Et tunc ſm Hugo.cõſecranda non eſt.xxvi.diſt.acutius. Et in hac ſentẽtia videtur eſſe Archidia.in pꝛeall.c.iuuẽculas. Dicunt aũt virgines a viroꝛe. vel dicta eſt virgo a viridioꝛi etate. vel ab incoꝛruptione quaſi virago.ꝙ adhuc ignoꝛat femineã paſſionẽ.ſm Papi. Et dicitur virago a viro/quaſi vir ſit ⁊ virũ agit. ſm Hugui.in deriuationibus.argu.ad hoc xxxii.q.vii.§.ſed illud.ver. hic ſi quis. Cũ virgine cõmittit ſtupꝛũ pꝛopꝛie etiam volũtate vtriuſꝗ.xxxvii.q.i.§.cũ ergo.ver.ſtupꝛum. ex de adulte.c.ii.et ibi no.ꝯ.i. de ciuitate dei. ꝙ mẽbꝛa illa poſſunt diuerſis caſibus vulnerata vim perpeti: et medici aliquando ſaluti opitulantes hec ibi faciunt que hoꝛret aſpectus. Obſtetrix virginis cuiuſdã integritatem manu velut exploꝛãs dum inſpicit: perdit. Nõ opino: quẽꝗ tam ſtulte ſapere: vt huic periſſe aliquid exiſtimet: etiam de ipſius coꝛpoꝛis ſanctitate: ꝗuis membꝛi illius integritatem iam perdidit. Ita ergo virginitas nõ conſiſtit in carnis incoꝛruptione. Pꝛeterea coꝛruptio carnis maxime in ſeminis reſolutione conſiſtit: que poteſt fieri ſine concubitu: ſiue in doꝛmiendo.vi.diſt.teſtamentum. ſiue in vigilando.ſed ſine concubitu nõ videtur perdi virginitas. Dicit enim Augu.in lib. de virginitate ꝙ virginalis integritas et per piam continentiam ab omni concubitu immunitas angelica poꝛtio eſt. Sed contra eſt qð Augu.in eodem lib.dicit/ꝙ virginitas eſt continentia in qua integritas carnis ipſi creatoꝛi anime ⁊ carnis vouetur/cõſecratur/ſeruatur. Dicendum ꝙ pudicitia virginalis ſicut et quelibet virtus eſt quidem eſſentialiter in anima naturaliter: et ſubſequenter in carne.vnde Augu.dicit in libro de virginitate/ꝙ virginitas in carne ſeruetur: ac per hoc coꝛpoꝛalis: ſed tamen ſpiritualis eſt quam vouet ⁊ ſeruat continentia pietatis. Ad hanc ſolutionem faciunt. xxxii. q.v. ita ne.c. de pudicitia. et.c. ille. Delectatio autem que eſt ex ſeminis reſolutiõe dupliciter poteſt cõtingere. Vno modo vt pꝛocedat ex mentis pꝛopoſito: ſiue fiat per concubitum/ſiue ſine cõcubitu. Matthei.v. ad hoc facit.xxxii. q.v. ſicut peccatum. et.c.qui viderit. xxvii. q.i. nec aliqua. Alio modo poteſt pꝛouenire pꝛeter pꝛopoſitum mentis: vel in doꝛmiendo/vel per violentiam illatam cui mens non conſentit: ꝗuis caro delectationem experiatur: vel etiam ex infirmitate. vt patet in iis qui fluxum ſanguinis vel ſeminis patiuntur. Et ſic nõ perditur virginitas: quia talis pollutio non accidit ex pꝛopoſito quod virginitas excludit. Ad hoc faciunt omnia capitula.xxxii.q.v.a pꝛincipio vſꝗ ad.§. ſequen. ꝗuis. ¶ Ad ſecundum videtur ꝙ virginitas ſit illicita. quia contra pꝛeceptum dei Geneſ.i. Creſcite et multiplicamini ⁊c. Item ſm maximum Valerium ſm leges antiquoꝛum puniebantur qui celibem vitam ducebant. Et Auguſtinus ait de Platone ꝙ in vera religione ſacrificabat vt perpetua eius continentia tamꝗ peccatum abhoꝛreretur. Sed dicendum ꝙ virginitas eſt licita et perfecta: quia nullum peccatum cadit ſub conſilio. dicitur enim.i.ad Coꝛinthios.vii.cap. De virginibus

Digitized by Google

autem preceptum domini non habeo: conſilium autē do. xxviij.q.i.ſic enim. Hoc autem conſilium eſt vt liberius diuine cōtemplationi vacetur.i.ad Corinth.vij. Mulier innupta ⁊ virgo cogitat que domini ſunt: vt ſit ſancta in corpore et ſpiritu. Preceptum aūt illud Gen. Creſcite ⁊ multiplicamini, reſpicit totam multitudinem hominū. Cui neceſſarium eſt non ſolum ꝙ multiplicetur corporaliter: ſed ſpiritualiter. quia ſm Ambro. Nuptie replent terram. Virginitas paradiſum. xxxij.q.i.nuptie. facit.xxxiij.q.v.tūc ſaluabitur.

An virginitas diceda ſit virtus.

¶ Ad tertium dicendum ꝙ non videtur ꝙ virginitas ſit virtus: quia omnis virtus per penitentiam reparatur. arg.l.diſt.ferrum. ſed virginitas non reparatur per penitentiā.xxxij.q.v.ſi paulus. Preterea nulla virtus perditur ſine peccato: ſed virginitas perditur ſine peccato: q2 per matrimonium. ergo ⁊c. Sed cōtra eſt quod dicit Ambro.in lib.de virginitate. Inuitat virginitatis amor vt aliquid de virginitate dicamus: ne veluti tranſitu quodam perſtricta videatur: que principalis eſt virtus. Dicendum ſm Tho. ꝙ virginitas eſt quedā ſpecialis virtus: habens ſe ad caſtitatem ſicut magnificētia ad liberalitatē. Et hoc facit propoſitum ſanctum ab omni actu venereo abſtinendi. Augu.in lib.de virginitate. Nec nos in virginibus predicamus ꝙ virgines ſunt: ſed ꝙ deo dicata pia continentia virgines ſunt. Qr virtus ſit virginitas clarū eſt in preſalle.c.de pudicitia.et.c.ita ne.xxxij.q.v. Ad illud quod dicitur ꝙ non reparatur per penitentiam: dicendum eſt. Per penitentiam reparatur quātum ad illud quod eſt formale in virtute: non autem quantum ad id quod eſt materiale in ipſa. Circa materiam autē virginitatis eſt aliquid qđ miraculoſe poterit diuinitus reparari: ſcʒ integritas membri. quam dicimus accidētaliter ſe habere ad virginitatē. Aliud autem eſt quod nec miraculo reparari poteſt: vt.ſ. qui expertus eſt voluptatem veneream fiat nō expertus. Non enim deus poteſt facere vt ea que ſunt facta non ſint facta. ſm Tho. vñ de quod legitur ⁊ no.xxxij.q.v.ſi paulus. ibi. Quum omnia poſſit deus: ſuſcitare virginem non poteſt poſt ruinam. et in gloſ. ideo dicit. ¶ Ad illud quod dicitur ꝙ perditur ſine peccato. Ad hoc dicendum ꝙ quum ſit virtus: nūꝗ̄ perditur ſine peccato: quia caſtitas eſt ſuo modo cū propria vxore. xxxi.diſt.in cena. facit.xxxij.q.ij.§.i. ver.beata.

An virginitas matrimonio ſit preferenda.

¶ Ad quartū videtur ꝙ virginitas non ſit excellentior matrimonio. dicit enim Augu.in lib.de bono cōiugali. Non impar meritum continentie eſt in Ioāne qui nullas expertas eſt nuptias: ⁊ in Abraam qui filios generauit. facit.xxxij.q.iiij.quis ignoret. de peni. diſt.ij. ſi enim. ver.memento. Item coniugium ordinatur ad bonū commune: ſed virginitas ad bonum priuatum: ſed commune preferendum eſt.vij.q.i.ſcias. cum concor. Augu.in lib. de bono cōiugali. Quod eſt cibus ad ſalutē hominis, hoc eſt concubitus ad ſalutem humani generis. virginitas ordinatur ad bonum ſpeciale: vt vitent tribulationē quam ſuſtinent coniugati.i.ad Corinth.vij. Sed cōtra eſt quod dicit Augu.in lib.de virginitate. Certa ratione ⁊ ſanctarum ſcripturarū authoritate nec peccatū eſſe nuptias inuenimus: nec eas bono vel virginalis continētie, vel etiam vidualis equamus. Hiero.ad Pammachium. Tantum intereſt inter nuptias et virginitatem: quantū inter nō peccare et benefacere: immo (vt leuius dicamus) quantū inter bonū ⁊ melius. illa cōparatur ſpinis: iſta roſis. ¶ Reſpondendū eſt ꝙ ſicut patet in lib. Hiero. contra Iouinianum: hic error fuit Iouiniani: qui poſuit virginitatem nō eſſe matrimonio preferendā. qui error ponitur.xxiiij.q.iij. quidam. ver. Iouinianiſte. Qui quidem precipue deſtruitur exemplo chriſti: qui matrem virginē elegit: et ipſa virginitatem ſeruauit. Et ex doctrina apoſtoli qui.i.ad Cor.vij. virginitatē cōſuluit tāꝗ̄ melius bonum. Et ratione, q2 bonū diuinū eſt potius bono humano. Tum q2 bonū anime preferetur bono corporis.vij.q.i.ſcimus.xxxviij.di. ſedulo. Tum q2 bonū contēplatiue vite preferetur bono actiue. ex de regu.licet. Virginitas aūt ordinatur ad bonum anime ſm vitam contemplatiuā: que eſt cogitare ea que ſunt dei. coniugium autē ordinatur ad bonum corporis: qđ eſt multiplicatio generis humani: et pertinet ad vitā actiuā: quia mulier et vir in matrimonio viuētes, neceſſe habent cogitare que ſunt mūdi. vt patet per Apoſtolū.i. ad Cor. vij. vnde indubitanter virginitas preferenda eſt continētie coniugali. Ad illud de coniugio Abraam dicendum ꝙ meritum non ſolū penſatur ex genere actus: ſed magis ex animo operanti. Habuit autē Abraam animum ſic diſpoſitum vt paratus eſſet virginitatē ſeruare: ſi tēpori fuiſſet congruum. quia ſm Augu.in lib. de bono cōiugali. Abraā in habitu habuit cōtinentiā quā in opere Ioānes habuit. Ad aliud dicendum ꝙ bonum commune potius ſit bono priuato: ſi ſit eiuſdem generis: ſed poteſt eſſe ꝙ bonū priuatum ſit melius ſm genus ſuū. Et hoc modo virginitas deo dicata prefertur fecūditati carnali. vnde Augu.in lib. de virginitate dicit, ꝙ fecunditas carnis etiam illarū que in hoc tēpore nihil aliud in cōiugio ꝗ̄ prolē requirūt quā mancipēt chriſto: ꝓ amiſſa virginitate cōpēſari non poſſe credenda eſt.

An virginitas ſit virtutū excellentiſſima.

¶ Ad quintū videtur ꝙ virginitas ſit maxima virtutū. vnde Cyprianus dicit ꝙ eſt illuſtrior portio gregis chriſti. Itē maxima eſt virtus cui maximū debetur premiū: ſed fructus cēteſimus debetur virginitati. Mat. xiij. in gloſ. Preterea tāto virtus maior eſt: quanto per eā aliquis amplius chriſto cōformaſ: ſed maxime aliꝗs chriſto per virginitatē conformaſ. Apoc. xiiij. dr de virginibus ꝙ ſequūtur agnū: et cantāt canticū nouū ⁊c. Sed Aug. cōtra in lib. de virginitate videſ dicere. Nemo quantū puto auſus fuit virginitatē preferre monaſterio. Et in eodē lib. dicit. Preclariſſimū teſtimoniū ꝓhibet eccleſiaſtica authoritas in qua fidelibus nomē ſit quo loco martyres et quo defuncte ſanctimoniales ad altaris ſacramenta recitenſ. Per qđ daſ intelligi ꝙ martyriū virginitati preferſ: ⁊ ſimiliter monaſterij ſtatus. ¶ Rndeo ꝙ aliꝗd pōt dici excellētiſſimū dupliciter. Uno modo in aliquo gn̄e. et ſic virginitas eſt excellētiſſima.ſ.in genere caſtitatis. trāſcēdit eñ caſtitatē vidualē ⁊ coniugalē. Et q2 caſtitati attribuiſ decor: ideo virginitati ꝑ cōſequens attribuiſ maxima pulchritudo ⁊ excellētiſſima. Unde Amb. dicit in lib. de virginitate. Pulchritudinē ꝗs pōt maiorē exiſtimare decore virginis que amaſ a rege: ꝓbaſ a iudice: cōſecraſ deo: ſemꝑ ſpōſa: ſemꝑ innupta: ⁊ ſic loquūtur prima ar. Alio modo pōt dici aliꝗd excellētiſſimū ſimpliciter. ⁊ ſic virginitas nō eſt excellētiſſima virtutū. Semꝑ eñ finis excellit id qđ eſt ad finē: ⁊ quāto aliꝗd efficacius ordinaſ ad finē: tāto meli⁹ eſt. Finis aūt ex quo virginitas laudabilis reddiſ: eſt vacare rebus diuinis. vt dicit Apls. ⁊ dictū eſt.ſ. Un̄ ipe virtutes theologice ⁊ etiam virtus religionis, quarū actus eſt ipſa occupatio circa res diuinas: preferunſ virginitati. Similiter ⁊ vehemētius operanſ ad hoc ꝙ inhereāt deo martyres: qui ad hoc poſtponūt propriā vitā: et viuentes in monaſterijs: qui ad hoc poſtponunt propriā voluntatē ⁊ oia que pñt habere: ꝗ̄ virgines: que ad hoc poſtponunt venereas voluptates: ⁊ ideo ſimpliciter virginitas nō eſt maxima virtutū. Illud de Cypriano verū eſt ꝑ cōparationē ad viduas ⁊ cōiugatas. ¶ Ad aliud dicēdū ꝙ cēteſimus fructus attribuiſ virginitati. ſm Hiero. ꝓpter excellētiā quā hʒ ad viduitatē cui debetur.lx. ⁊ ad matrimoniū cui debetur.xxx. Sed ſicut Augu. dicit in lib. de queſtionibus euangelij. Cēteſimus fructus eſt martyrum. ſexageſimus virginū. trigeſimus cōiugatorū. ¶ Ad aliud dicēdū eſt ꝙ virgines ſequūtur agnū quocūꝗ ierit: q2 imitātur chriſtū nō ſolū in integritate mētis: ſʒ etiā in integritate carnis. vt dicit Aug. in li. de virgini. ⁊ ideo in pluribus ſequunſ agnū. nō tñ oportet ꝙ magis de propinquo: q2 alie virtutes faciūt ꝓpinquius inherere deo ꝑ imitationē mētis. Canticū aūt nouū qđ ſole virgines cātāt: eſt gaudiū qđ habēt de integritate carnis ſeruata. ſm Grego. et.ſ. dixi. Et ſuper illud Apoc. xiiij. Cātabūt cāticū nouū. dicit gloſ. interlinearis.i. de integritate aīe ⁊ corporis exultant.

¶ D

Excellentia

Virginalis excellentie teſtimonia.

EXcellentia autem virginum et dignitas ſic ſumpta ſicut dictũ eſt/quadrupliciter manifeſtat. Primo q: ipſe ſunt ſingulares ſponſe eterni regis ſicut dicebat beata Magne virgo. vnde Ambro.ṡ.ḣ. primo ỽ. Reſpondeo. Pulchritudinẽ quis põt ⁊c. Secũdo quia cõparatur angelis. vt dictũ eſt.ṡ.ſepe. Ambro. Virginitas cõditionem humane nature ſupergredit. per quã hoĩes angelis aſſociant. maior eſt tamen victoria virginũ q̃ angelorum. angeli eñ ſine carne viuunt: virgines vero in carne triumphant. Tertio q: illuſtriores ſunt fidelib⁹ vniuerſis. Cyprian⁹. Virginitas eſt flos eccleſiaſtici germinis: dec⁹ atq; ornamentũ gratie ſpũalis: lete indoles laudis/ ⁊ honoris: opus integrum atq; incorruptum dei: imago rurſus dei: ſanctimonia dei: illuſtrior portio gregis chriſti. Quarto q: preferũtur cõiugatis vt dictũ eſt. Hec autem excellentia quam habet virginitas reſpectu copule coniugalis: ptʒ ex multiplici cõparatione ad ipſam. Illa eñ impinguat ventrem: iſta mentẽ. Augu. Generoſi⁹ elegit in carne vitã iam imitari angelorũ q̃ ex carne numerũ augere mortalium. ¶ I Siquis ſeduxerit virginẽ: cõcubueritq; cuʒ ea: dotabit eã habebitq; vxorem. Si vero pater dare noluerit: reddet pecuniam iuxta modũ dotis quã virgines accipere conſueuerũt. Exo.xxij. et de adul. c.j.⁊.ij.xxxvj.q.ij.tria. Qui per vim deflorat ỽginẽ: capite punitur. inſti. de publi.iudi.ḣ.ſi autẽ. Si autẽ attentat ſacratam virgineʒ etiã ad matrimoniũ: ſimiliter capite punitur. de peni. diſt.j.in.l.canonizata. ſiq̃s non dicã.⁊.xxxvj. q.ij. ſiquis.ij. Canones execrantur.xxxvj.q.ij. raptores. c. ſiquis virginẽ. De triplici genere eunuchorũ. Mat.xix.et xxxiij.q.v.tunc ſaluabit. al's eſt ſub.c.q̃ ſirit. ¶ K Quomodo autem ſtatus virginalis puriſſimus in eccłia ſancta quodãmodo cecidit a ſua puritate clarum eſt: quia ſacrate virgines in monaſterijs aut corporaliter per peſſimas familiaritates ⁊ carnales ſeculariũ clericorũ et maxime religioſorum/quorũdam deuotiones/aut per corruptos ſenſus ⁊ menteʒ libidinoſam ſpũaliter corruerunt. Alique etiam earũ primã fideñ irritam facientes. xxvij. q.j.c.j.⁊.ij. ſe inceſtis ⁊ adulterinis et ſacrilegis nuptijs tradiderũt: aliq̃tiens in ſemetipſis indicẽdã turpitudineʒ ſceleſtiſſimis ⁊ execrabilib⁹ modis et actibus operantes. Alie etiã virgines in ſeculo ſe voto chriſto in virginitate ſeruire vouẽtes/et alie virgines maritande male a parẽtibus cuſtodite modis ſimilibus corruerunt: ⁊ in virginitate deſponſate non fuerunt. ſed florem virginitatis impudici alij rapuerunt. vt prophetie antique de ruina virginum iſto tempore ſint complete. Thren.j. Virgines ei⁹ ſquallide. ibi expoſui. in iſta.ij.parte in arti. iiij. in litera deleth. Et ibi. Virgines abierunt in captiuitatem. ibi expoſui in litera Sade. in.iiij.ar. Et Threno.ij. Deſtruxit in furore ſuo/munitiones virginis iuda. ibi expoſui in litera beth. in.v.ar. Et ibi. Abiecerunt in terra capita ſua virgines hieruſalem. ibi expoſui in litera Ioth. in ar. ⁊ ibi. Cui exequabo te: ⁊ conſolabor te virgo filia ſion: et.ſ. Quis meditabitur tui: ibi expoſui. ⁊ ibi. Virgines mee ceciderunt in gladio. ibi expoſui. Humiliate ſunt virgines per corruptionẽ. Thren.v. ibi. Mulieres in ſion humiliauerunt: ⁊ virgines in ciuitatibus Iuda. ibi expoſui in oratione Hiere. Recordare.i.viij.ar. ¶ L Vere hodie virgines ad incremẽtũ nõ ſunt perducte. Eſa.xxiij. circa pri. ⁊ ibi. Non adijcies vltra vt glorieris calumniã ſuſtinens virgo filia ſidonis. Oblita eſt hodie virgo ornamenti ſui ſcilicet pudicitie. Hiere.ij. Hodie multe ỽgines filie Babylonis.i.cõfuſiõis/q̃b⁹ dicit Eſa.xlvij. Deſcende: ſede in puluere virgo filia Babylonis. non eſt ſoliũ ⁊c. que verba ponuntur ⁊ exponũtur.xxxij.q.v. ſi paulus. Hiero. Perijt ergo ⁊ mente virginitas. Iſte virgines ſunt male virgines carne ⁊ non ſpiritu. virgines ſtulte q̃ oleũ nõ habẽtes excluduntur a ſpõſo. Si autẽ ⁊ ille q̃ virgines ſunt ob alias tamen culpas virginitate corporũ nõ ſaluantur: q̃d fiet illis que proſtituerũt membra chriſti: et mutauerunt templũ ſanctiſpiritus in lupanar: xxxij.q.v. ſi paulus. Itẽ de iſtis malis virginibus Cyprianus. Si incorrupta inuẽta fuerit virgo ea parte qua mulier poteſt eſſe: poterit tamen ex alia parte corporis peccaſſe que corrumpi poteſt: ⁊ tamen inſpici non poteſt. certe ipſe concubitus. ipſe cõplexus. ipſa cõfabulatio ⁊ oſculatio ⁊ coniacentium duorum turpis et feda dormitio quantum dedecoris ⁊ criminis confitetur: Si ſuperueniens maritus ſponſam ſuã iacentem cum altero videat: nõne indignatur ⁊ fremit: ⁊ per zeli dolorem portat gladium in manu ſua: ⁊ chriſtus dominus ⁊ iudex noſter quum virginem ſuam dicatã ſibi ⁊ ſanctitati ſue deſtinatam iacere cum altero cernit: quantum indignatur ei et iraſcitur. xxvij.q.j. nec aliqua. Qui autem cum muliere ſanctificata mechatus fuerit: deponẽdus eſt ſi eſt clericus. ſi laicus: excõmunicandus. xxvij.q.j. ſiquis epiſcopus. Innocen. Si apoſtolus.j. ad Timo.v. illas que a propoſito viduitatis diſcederent/dixit eas habere damnationem: quia primam fidem irritam fecerunt quanto magis virgines que pactionis ſue fidem minime ſeruarunt. xxvij.q.j. hec vero. De his etiam malis virginibus deo ſanctificatis ⁊ de pena earũ quũ corruũt ⁊ earũ corruptorib⁹. xxvij.q.j. ipudicas. cũ.ij.c. ſeq.c. ſiquis ſacro c. ſiqua virgo.c. diaconiſſam.c. quotquot.c. virgines. c. ſiquis rapuerit. De phibita familiaritate ⁊ periculoſa monacharum. xiij.q.ij. diffinimus.c. in decima actiõe. Et clericorũ. lxxxj. diſt. ad reatũ epiſcopi.

¶ Articulus.lxxxiiij.

EXpedito longe late: q; tractatu fundamẽti omniũ ſtatuum in eccleſia ſancta dei ⁊ eorũ quantum ad vitam ⁊ puritatem in hac lachrymabili tempore infelici vniuerſali ruina: q: ſcribitur.ij. Paralipo.vij. q̃ quum templum cõpleſſet Salomon fundens preces: deſcendit ignis de celo: ⁊ deuorauit holocauſta ⁊ victimas. Ideo in fine iſtius operis q̃d chriſtus Salomon pacificus rex. ex in prohem. decre. rex pacificus. gratia ſua incepit: ⁊ perfecte cõpleuit: matrẽ meam vniuerſalem eccleſiam gemitibus ⁊ ſuſpirijs genuflexus humiliter interpello: q̃ preces magis mentales q̃ vocales. de con. di.v. mediocriter. fundat ad ſponſum ſuum. Eph.v. xxvij.q.j. nuptiarum. chriſtum. q̃ ſicut in eccleſia primitiua miſit ignem.i. ſpiritumſanctum ſuper eam cũ ſeptem ſuis donis. Act.ij. de conſe. di.iiij. proprie. xxiij.q.iiij. ea vindicta. vt eam ſibi ſacroſanctum tabernaculũ conſecraret: eam mundans illuminãs fortificans ⁊ in ſua gratia igniens et confirmans: ſic miſertus eius quaſi vidue bonis filijs. Luc.vij. de peni. diſt.j. importuna. in tanta eius vite ruina mittat iterum ſpiritusſancti gratiam cum ſuis donis ſuper eam ad eam mũdandam ⁊ ſibi ſponſam legitimã conſecrandam non habentem maculam neq; rugam. ad Ephe.v. xxxij.q.iiij. recurrat. ¶ A Et ideo in calce iſtius operis de.vij. donis ſpiritusſancti de quibus Eſa.xj. in prin. de quib⁹ multi alij tractauerũt: ſed de allegationibus iuris ſe non intromiſerunt: cum iuriũ fundamento breuiter adnotabo. vt per eius gratiam in ſancto ſuo ſtatu antiquo et debito reformetur: ⁊ placeat ſponſo ſacrificium ſponſe: ſicut a diebus antiquis. Malach.iij.l.di. purgabit. q̃d tempus ante aduentum beſtie. Apoca.xj.⁊.xiij. antichriſti proculdubio eſt venturum. Et ſicut ſponſus eius chriſtus de ſpiritusſancto conceptus. Luc.j. ad menſuram ſpm̃ſanctum non recepit. Ioan.iij. ſed ſuper eum plenitudo deſcendit ⁊ manſit Ioan.j. et requieuit cum donis ſuis. vt pre.c. Eſa.xj. ſic et ipſa ſancta eccleſia ſponſa ſua ſm ſuam menſuram recipiat dona eius: ⁊ renouetur per eum. vt dicatur pſ.xlv. Sãctificauit tabernaculum ſuum altiſſimus. ¶ Effectus autem ſpiritusſancti rectiſſime dona vocãtur ⁊ ſeptiformis gratia ſpiritusſancti. Quum enim ſpiritusſanctus bonitas. Sapiẽ.x. ſit/ ſe ⁊ ſua liberaliſſime cõmunicans: ideo

Virginalis puritas plurimũ labefacta eſt.

Spiritusſancti dona.

Digitized by Google

ſanctum donum ab eo eſt. Jaco.i.i.q.ꝗ.ꝙ pia. Aug. Ma-
gna eſt dei miſericoꝛdia. donum dat equale ſibi. nam ſpiri
tuſſanctus donum eſt in quo dantur liberaliſſime cetera
dona. ideo ſpirituſſancti rectiſſime dona vocantur. Noie
enim doni gratitudo vel liberalitas inſinuatur. Donū em̄
iuxta verbum ſapiētis eſt datio irreddibilis: que fit ſine
ſpe retributionis. Seneca in li. de beneficijs. Nō eſt bene-
ficium quod in queſtum mittitur. Idem. Si deum imita-
ris: da beneficia gratis. ad hec ex̄ de dona. c.i. Et differen-
tia eſt inter donū: quod eſt genus: ⁊ munus: quod eſt ſpe-
cies. ff. de verbo. ſig. inter donū. nota. de ſimo. ⁊ ſi queſtio-
nes. in gloſ. Aliud vocat̄ etiam ſeptiformis gratia: Gra-
tia autem dicitur ꝙ gratis. ad Tit.i. Ro.xi. datur. i.q.i. gra
tia. Hec ſeptem dona dicuntur ſeptem ſtelle: in dextera
chꝛiſti. Apoca.i. ⁊ dicuntur ſtelle: quia noctem pꝛeſentis
ignoꝛantie illuminant. ⁊ in dextera chꝛiſti: quia per eum
omnia dona collata ſunt. Jo.xvi. Quum venerit paracle
tus ⁊c. Ephe.iiij. Dedit dona hominibus. Septē lucerne.
Exo.xxvi. Facies ſeptem lucernas: ⁊ pones eas ſuper can
delabrū. gloſ. ſeptē lucerne ſunt ſeptē dona ſpirituſſancti:
q̄ in chꝛiſto ſemper manſerunt: ⁊ fidelib⁹ ſm̄ voluntatem
eius diſtributa ſunt. Septem lampades. Apoca.iiij. Za-
charie.iij. Septem crines Samſonis. Judi.xvi. Hec ſeptē
dona opponuntur ſeptē malis huius mundi: q̄ ſunt ſtul-
titia, hebetudo, pꝛecipitatio, inanis timoꝛ, ignoꝛātia, du
ritia, ſuperbia. Contra malum ſuperbie timoꝛ qui humi-
liat. Contra duritiam pietas. Contra timoꝛem inanē foꝛ-
titudo. Contra ſtultitiam ſcientia. Contra hebetudinem
intellectus. Contra pꝛecipitationem conſilium. Contra
ignoꝛantiam ſapientia. Iſte ſunt ſeptem columne q̄ ſuſtē
tant domū ſanctam eccleſie. Pꝛouer.ix. Sapiētia ſcilicet
chꝛiſtus edificauit ſibi domū. ſcilicet eccleſiam. quum di-
xit. Et ſuper hanc petram edificabo eccleſiam meā. Mat.
xvi. xix. di. ita. Excidit in ea columnas ſeptē dona ſpiritus-
ſancti, expellentes ſeptē ſpiritus immūdos. Luc.xi. ⁊ Mat.
xij. Superbiam expellit timoꝛ: q: coꝛ humiliat. Pietas in-
uidiā: q: bona cōmunicat. Scientia iram: quia animā illu
minat. Foꝛtitudo acidiam: q: toꝛpoꝛem expellit. Conſiliū
auaritiam: q: dat pauperibus ſuperflua. Intellectus gu-
lam: quia eam temperat. Sapiētia luxuriam: quia guſta-
to ſpiritu caro deſipit. Et nota ꝙ a dono timoꝛis ſapien-
tia inchoatur. Eccleſiaſtici.i. ⁊ dono ſapientie perficitur.
donis vero medijs pꝛoficiendo ad conſummationem ſa-
pientie appꝛopinquatur. Et nota ꝙ donū ſapientie ⁊ do-
num intellectus pertinent ad contemplatiuā. Dono em̄
intellectus cōtemplamur deum in creaturis. dono ſapiē-
Timoꝛ diuinus. tie in ſe. Alia.v. dona pertinent ad actiuā. ¶ B Pꝛimo
igitur a timoꝛe domini incipiendum eſt. q: initium ſapiē
tie timoꝛ domini. Eccl'i.i. Et pſ̄.cx. Initiū ſapientie timoꝛ
domini. Scd̄m Aug. ſuper Joā.x. de mercenario. Timoꝛ
eſt fuga mali ne ꝑdat que diligit. Fuga timoꝛis fuga eſt
caute declinationis. Timoꝛ em̄ dum timet timetur. Phi-
loſophus. Qui timet deum: omnia timent eum. q̄ꝫ vero
deum non timet: omnia timet. Item Aug. in li. de ciui. dei.
Timoꝛ eſt amoꝛ fugiens quod ei aduerſatur. Timoꝛ eſt
expectatio futuri mali. Et notandum ꝙ ſpirituſſanctus
per dona ſua. i. per ſuos effectus edificat iuſtitiam: q̄ con-
ſtat ex ſeptē beatitudinibus de quibus Mat.v. ⁊ ex ſeptē
virtutibus. tribus theologis: ſcilicet fide, ſpe, ⁊ charitate
⁊ quatuoꝛ cardinalibus, pꝛudētia, temperantia, foꝛtitu-
Donoꝝ ſpiritus-ſancti cū igne cōparatio. dine, ⁊ iuſtitia. ⁊ hoc per ſimilitudinem quam habet cum
igne in.vij. ¶ Pꝛimo ꝙ ignis quod altum eſt, incinerat:
⁊ humiliat. ſic ſpiritus timoꝛis per humilitatem virtutē
quam inducit coꝛ elatum: humiliat ⁊ deprimit: ⁊ in fide ſo
lidat. ⁊ ſic ſe omnib⁹ ſubijcit recolens illud Eccleſiaſtici.i.
Qui ſine timoꝛe eſt non poterit iuſtificari. Scd̄o ignis
conſolidat. ſic ſpiritus pietatis per virtutem manſuetudi
nis quam inducit ad omnem iniuriam ſuſtinendā patien
tem efficit. vnde dicit gloſ. ꝙ ſpirituſſanctus pietatis ſpe-
cie patiendo coꝛroboꝛat. Eccleſiaſtici.ij. Deprime coꝛ tuum
ſubaudi per timoꝛē. Et ſuſtine ſubaudi. per manſuetudi-
nem. Tertio illuminat. ſic ſpiritus ſcientie per beatitu-
dinem ⁊ virtutem que eſt luctus. nam quum quis videt
⁊ pꝛoximoꝛum miſeriam ⁊ celeſtis regni luget abſentiā.
⁊ ſic attenditur charitas ⁊ dilatatur. pſ̄.xli. Fuerunt mihi
lachꝛyme mee panes die ac nocte ⁊c. Quarto ſemper
ignis eſurit: ſic ſpūs foꝛtitudinis ſitim habet iuſtitie: et
eſurit altioꝛem perfectiōis gradum. Quinto ignis om-
nibus ſe cōmunicat. ſic donum conſilij omnibus ſe expo-
nit per virtutem miſericoꝛdie quā introducit: que ſe nul
li in neceſſitate ſubtrahit. q: miſericoꝛdia deus eſt victus.
lxxxvi. di. non ſatis. Sexto purgat ⁊ mūdat ignis. ſic do-
num intellectus q: intus legit is interioꝛa mundat ⁊ pu-
rat virtutem munditie. Septimo ignis naturaliter ſur-
ſum tendit. ſic donum ſapiētie per virtutem pacis quam
introducit ſurſum ad meditandum celeſtia rapit. Sapiē-
tia enim conſiſtit in cōtemplatione diuinoꝛum ⁊ ſuperno-
rum. ideo roboꝛatur per hoc donum iuſtitia: que pacem
pectoꝛis ſeruat ⁊ mētis quietem. Et nota ꝙ omnia dona
⁊ virtutes ad hoc tendunt: vt tranquillam reddant cōſci-
entiam. ſolus timoꝛ nititur vt eam ſemper ſolicitam faci-
at ⁊ ſuſpectā. Bern. Timoꝛe anima concutitur. conſcien
tia diſcutitur. letalis ſopoꝛ extinguitur. ſolicitudo incitat̄
amoꝛ domini cuſtoditur. Qui habet hanc gratiā: omnem
odit iniquitatem. Sine hac gratia pꝛeuia gratiarum nul
lum bonum pullulare vel manere poteſt. Omne virtutū
edificium ilico vertit̄ in pꝛecipitium: ſi huius gratie ami
ſerit pꝛeſidium. ¶ Ad commendationem diuini timoꝛis Diuini timoꝛis cōmēdatio.
multa faciūt. Pꝛimo ſcriptura ſacra. Deutero.vi. Deum
time. Joſue.x. Timete dominū. pſ̄.xxxiij. Timete dominū
omnes ſancti eius. Luc.xij. idem Mat.x. Timete eum qui
poſtq̄ꝫ occiderit habet poteſtatem mittere in gehennam
vbi Ambꝛoſius. Moꝛs enim nature finis non pene eſt.
⁊ ideo moꝛtem ſupplicij coꝛpoꝛalis eſſe defectum: penam
vero anime eſſe perpetuam. deumq; ſolum metuendum
cuius poteſtati non natura pꝛeſcribat: ſed eadem natura
ſubiaceat. concludit dicens. Ita dico vobis hunc timete
⁊c. Secundo pꝛomiſſiones. Tobie.iiij. Habebis multa
bona ſi timueris deum. Eccleſiaſtici.i. Timenti deum be-
ne erit in extremis. ⁊ in die defunctionis ſue benedicetur
Tertio beatificatio. Pꝛouer.xxviij. Beat⁹ homo qui ſem-
per eſt pauidus. Eccleſiaſtici.xxv. Beatus homo cui datū
eſt habere timoꝛem domini. Quarto excellentia quam
tribuit ei ſcriptura inter oēs gratias. Eccl'i.xxv. Timoꝛ
domini ſuper omnia ſe ſuperpoſuit. Bern. ſuper Can. In
veritate didici nil eque efficax eſſe ad gratiam pꝛomerē-
dam, retinendam, recuperandam: q̄ꝫ ſi omni tempoꝛe co-
ram deo inueniaris non altum ſapere: ſed timere. Time
ergo quum arriſerit gratia. Time quum abierit. Time
quum denuo reuertetur. et hoc eſt ſemper pauidum eſſe.
Quum adeſt time: ne non digne opereris ex ea. Si receſ-
ſerit: multo magis timendum. quia reliquit te cuſtodia
tua. vbi enim deficit tibi gratia: deficis tu, dicente datoꝛe
gratie Joan.xv. Sine me nihil poteſtis facere. Iā ſi gra-
tia repꝛopitiata redierit: multo amplius tunc timendum
ne foꝛte contingat recidiuum pati qd̄ vtiq; deterius eſt.
Luc.vi. de peni. diſt.iiij. refugientes. Quinto quia timoꝛ
valde placet deo. pſ̄.xxxij. Ecce oculi domini ſuper metuē
tes eum. Eccl'i.xxxiiij. Oculi dn̄i ad timētes eum. Sexto
q: expellit peccatum: ⁊ multa bona alia operatur. Eccl'i.i.
Timoꝛ domini expellit peccatum. Gregoꝛius. Praua
mens ſi non pꝛius per timoꝛem auertitur ab aſſuetis vi-
tijs: non emendatur. Hiero. Timoꝛ virtutum cuſtos eſt.
quia ianitoꝛ coꝛdis. Securitas ad lapſum facilis. q: q̄ ti-
met deum: nihil negligit. Eccl's.vij. Bern. Timoꝛ domini
omnium virtutum plenitudinem operatur: dum per iuſti
tiam defert maioꝛi. per pꝛudentiā non credit ſe ſibi. per tē
perantiam refugit aliena diſcutere. per foꝛtitudinem ſe to
tum obedientie ſubdit non diſcernende ſed adimplende.
Hunc timoꝛem ſequitur ſpiritus. Itē mittit initium ſapi-

Digitized by Google

entie. Prouer.j. Bern. Timoꝛ domini eſt initium ſapiētie:
quia tunc primo deus anime ſapit: quū eam ad timēdum
afficit: non ad ſciendū inſtruit. Nihil melius ꝙ timoꝛ dei
Eccli.xxiij. in fi. Qui timet deū: conuertitur ad coꝛ ſuum.
Eccli.xxi. Greg. Anchoꝛa mentis eſt pondus timoꝛis. ho
minem foꝛtē ad obediendum ⁊ promptū reddit. Idē. Ti-
mere deum/eſt nulla que facienda ſunt preterire. Eccli.ij.
Qui timent deū cuſtodiunt mandata eius. Septimo va
nam mundi delectationē cohibet: et friuolā atq; inſipidā
reddit. dicens illud Apo.xiiij. Timete dn̄m: ⁊ date illi ho-
noꝛem. Octauo; ſentit deū. pſ.xxx. Q̄ magna multitu-
do dulcedinis tue domine: quā abſcondiſti timentibus te
¶ Sunt tres cauſe timoꝛis. In conſpectu multoꝛum pec
cata latentia. pſ.xviij. Delicta quis intelligit: Diuini iudi
cij incertitudo. quia quedam iudicantur ab hominibus
bona: ⁊ a deo mala. Gregoꝛius. Plerumq; ſoꝛdet in con
ſpectu interni iudicis: quod in intentione fulget operan
tis. Finalis vite incertitudo. q: qui modo eſt iuſtus: neſcit
an perſeuerabit. Eccl's.ix. Sunt iuſti atq; ſapientes: ⁊ ope
ra eoꝛū in manu dei: ⁊ tamen neſcit homo vtrū amoꝛe an
odio dignus ſit. ſed oia ſeruantur in futurū incerta. ex̄ de
pur.ca. accepim⁹. ibi. ⁊ ſi ſimplex. Et Iob.ix. ⁊c. Ideo ſem
per ⁊ vbiq; timendum eſt. q: de quolibet ſtatu damnātur
aliqui. Mat.xxiiij. ⁊ Luce.xvij. Duo erunt in agro ⁊c. ⁊.j.
Unus aſſumetur: alter relinquet̄. Remigius. Tres oꝛdi-
nes eccleſie demonſtrantur. Per duos in agro/oꝛdo pre-
dicatoꝛum: quibus cōmiſſus eſt ager eccleſie. Per duos
in mola/oꝛdo cōiugatoꝛum: qui dum per diuerſas curas
nunc ad hec nunc ad illa flectūtur: quaſi molā in circūitu
trahunt. Per duos in lecto/oꝛdo continentiū: quoꝝ req̄
es nomine lecti deſignatur. In ijs aūt oꝛdinibus ſunt bo-
ni ⁊ mali. iuſti ⁊ iniuſti. ⁊ ideo ex eis quidā relinquuntur:
⁊ quidā aſſumunt̄. Ideo ſancti viri ſemper ⁊ vbiq; timēt
⁊ timoꝛe repletis nō eſt quo ſe ingerat ſuperbia. nec ſolū
timent in malis: ſed etiam in bonis. Iob.ix. Uerebar oia
opera mea. gloſ. etiam bona. Greg. Piarū mētium eſt ibi
culpam timere: vbi culpa nō eſt. v. di. ad eius. ex̄ de obſer.
ie.c.ij. Greg. Si placere veraciter cupimus poſtq̄ peruer
ſa ſubegimus: ipſa etiam in nobis bene geſta timeamus.
Idem. Iuſti qđ agunt metuunt: dum caute conſiderant
ante quantum iudicē ſtabunt. De timoꝛe plene habetur
Timoꝛ ſe ptuplex. Eccli.j. et.ij. ibi vide. ¶ Species timoꝛis ſunt ſeptem
¶ Primus naturalis. quo q̄s timet naturaliter nociuum
nature. Hic timoꝛ nec eſt meritoꝛius nec demeritoꝛi⁹: ſed
indifferens. q: non ſubeſt libero arbitrio. Hoc timoꝛe ti-
muit chriſt⁹ moꝛtē naturaliter. Mar.xiiij. Mat.xxvj. Ce-
pit ieſus pauere ⁊c. vbi Theophilus. Qui eñ totū aſſum
pſerat hominē: aſſumpſit ⁊ naturales hominis p̄prieta
tes. pauere ⁊ tedere ⁊ contriſtari naturale eſt. nam homi-
nes naturaliter inuiti tēdūt ad moꝛtē. vide qđ no.xi.q.iij.
non ſolū. in gloſ. non remouet. quā aliqui libꝛi non habēt.
Item ibi. Triſtis eſt aia mea vſq; ad moꝛtē. Beda. Qua-
ſi deus in coꝛpoꝛe cōſtitutus fragilitatem carnis exponit
vt eoꝛū qui ſacramentū incarnationis obiurgant/exclu-
deretur impietas. Nā qui coꝛpus ſuſcepit: oia debuit ſuſci
pere q̄ coꝛpoꝛis ſunt: vt eſuriret. Mat.iiij. Luc.iiij. ſitiret.
Io.iiij. ⁊.xviij. angeretur. contriſtaretur. Diuinitas enim
per hos neſcit cōmutari affectus. ¶ Secūdus humanus
quū ſcʒ aliquis plus debito timet coꝛpoꝛi ſuo. hoc p̄ohi-
betur Mat.x. Nolite timere eos ⁊c.xi.q.iij. nolite. Hoc ꝓ
uenit ex nimio amoꝛe p̄ſentis vite. ¶ Tertius munda-
nus. quū quis timet de rebus mūdanis perdendis nimis
⁊ iſte multū cruciatur. Aug. Diuitie plus cruciant adepte
timoꝛe amiſſionis: q̄ cōcupite ardoꝛe adeptionis. Iſto ti
moꝛe iudei chriſtū occiderūt. Io.xi. ¶ Quartus ſeruilis
iſte non eſt in charitate.j. Io.iiij.xxiij.q.vi.§. ex ijs. q: vt di-
cit Aug. hoc timoꝛe cōtinet hō a peccato ſolū ꝑpter gehē-
nam. vnde Augu. Inaniter putat victoꝛē ſe eſſe peccati: q̄
timoꝛe nō peccat. q: ſi nō impletur foꝛis negotiū male cu-
piditatis: ipſa tñ mala cupiditas intus eſt hoſtis: et ideo
non facit qđ non licet fieri: q: non pōt impune fieri. ⁊ vel-
let nō eſſe iuſtitiam punientē: ⁊ eā ſi poſſet auferret. Inimi-
cus igitur iuſtitie eſt q̄ timoꝛe pene nō peccat. Amicus au
tem erit: ſi ei⁹ amoꝛe non peccet. In tali viuit peccādi vo-
luntas: ⁊ ſequeretur opus: ſi ſequeret̄ impunitas. Pecca-
re non vult charitas: etiā ſi ſequat̄ impunitas. Iſte timoꝛ
non tantū pene eterne: ſed pene tēpoꝛalis metu retrahit a
peccatis. vt patet in multis ſecularib⁹ ⁊ religioſis. ad hec
di.iiij. facte ſunt.xxiij.q.v. non fruſtra. in ꝓhem. decre. rex
pacificus. Iſte tamen timoꝛ ſeruilis charitatē introducit
vt ſeta introducit filū ſm Aug. Nam creſcit charitas ſm
eum: ⁊ minuit̄ timoꝛ: ⁊ ecōuerſo. De hoc legit̄ ⁊ no. de pe-
ni.di.ij. ſicut ſeta. ſub.§.j. hinc Augu. ait. ¶ Quint⁹ initia-
lis. qui eſt quū in perfecta charitate q̄ hūc habet/partim
timet puniri: partim a deo ſeparari. Hūc pfecta charitas
foꝛas mittit.j. Io.iiij. ¶ Sext⁹ timoꝛ filialis. q̄ eſt cum pfe
cta charitate in ſeculū ſeculi. ſm pſ.xviij. Timoꝛ dn̄i ſan-
ctus permanet in ſeculū ſeculi. Hic cauet offendere cele-
ſtem patrē: non tñ timoꝛe mali/ſed reuerentiali amoꝛe: ſic
ut bonus fili⁹. de hoc no. in p̄e.c. ſicut ſeta. ⁊ habet̄.xxiij.q.
vj.§. ex ijs. ¶ Septimus timoꝛ reuerentialis. q̄ de legiti-
mo amoꝛe ad patrē p̄cedit. Iſto timoꝛe filius indulgen
tiſſimū patrem ſolicito reueret̄ affectu. dum eius nō ver-
ba neq; vitia: ſed vel tenuē amoꝛis foꝛmidat offenſam. Cu
ius timoꝛis magnificentiā p̄opheta elegāter Eſa.xxxiij.
expreſſit dicens. Timoꝛ ip̄e eſt theſaurus eius. ⁊ pſ.xxxiij.
Timete dn̄m oēs ſancti ei⁹. Qui eñ hoc timoꝛe dn̄m me-
tuit: perfectioni ei⁹ certū eſt nihil deeſſe. Hoc timoꝛe fuit
repletus ille hō dn̄icus. Eſa.xi. ſm Cheremonē in collatio
ne de perfectione in li. colla. Io caſſi. Et notādū ꝙ quum
timoꝛ ſit fuga mali: malum vero diuidatur in malū culpe
⁊ pene. ex̄ de iureiu. etſi chꝛiſtus.j. rn̄. timoꝛ filialis ⁊ reue-
rentialis fugit malū culpe ſcilicet dei offenſam. alie ſpēs
timoꝛis fugiunt malū pene. ¶ Poteſt etiā timoꝛ deſcribi
ſic. Timoꝛ eſt ſpiritualis rei p̄epotētis vel excellentis. Et
notandū ꝙ in omni periculo iminente ille tantū timēdus
eſt qui habet oia in ſua poteſtate. Grego. Quicq̄d eſt qđ
exterius ſeuit: per hoc ille timendus eſt qui hoc interius
diſponit. pſ.xxxiij. Timete dn̄m omnes ſancti ei⁹ ⁊c. Aug.
Si creature ſeuiunt: deū time nō illas. q: oia ſub ip̄o ſunt.
gloſ. Cupiditatē nocendi per te habes: poteſtatē niſi ipſe
dederit non habes. Scđm Climacū. Timoꝛ eſt p̄emedi-
tatum periculū contremiſcens/ſenſus coꝛdis de incertis
euentibus frangens/cōſternans ⁊ triſtans. Timoꝛ eſt ſe-
curitatis ⁊ certitudinis p̄iuatio. Qui factus eſt ſeru⁹ do
mini: ꝓpter dn̄m ſolū ip̄m timebit. q̄ vero hunc nondū ti-
met ſuam vmbꝛam multoties pertimeſcit. ¶ D

Sunt autē multe cauſe timoꝛis. Pꝛima/zel⁹
diuine iuſtitie cōtra peccata p̄opter q̄ chꝛi-
ſtum opoꝛtuit crucifigi. Ro.viij. Propꝛio fi-
lio ſuo non pepercit. Secūda/acerbitas paſ-
ſionis chꝛiſti. Luc.xxij. Si in viridi ligno ⁊c.
Bern. Filius dei iubet̄ occidi: vt vulneribus noſtris p̄cio
ſa ſanguinis illi⁹ balſama medeant̄. Agnoſce o hō q̄ gra-
uia ſunt multa vulnera p̄o q̄bus neceſſe fuit chꝛiſtū dn̄m
vulnerari. Si nō eſſent hec ad moꝛtē: ⁊ ad moꝛtē vtiq; ſem
piternam: nunq̄ ꝓpterea dei fili⁹ moꝛeret̄. Tertia/pōdus
diuini examinis. Iob.xxxi. Pōdus ei⁹ ferre nō potui. Idē
xxiij. Conſiderās illū timoꝛe ſolicitoꝛ. Eſa.xv. Scđm ma-
gnitudinē operis ⁊ viſitatio eoꝛū. Quarta/cōſideratio
pene luciferi ⁊ cōplicum.ij. Pe.ij. Rudētib⁹ inferni detra-
ctatos in tartarū tradidit cruciandos in iudiciū reſerua-
ri. Rudentes ſunt funes q̄bus naute vela ſuſpendunt: vt
flante aura poꝛt⁹ trāquillitatē relinquant: ſeq; ambiguis
fluctib⁹ credant. quib⁹ immūdoꝛū ſpirituū conamina cō
parant̄. q̄ moꝛ vt flante ſupbia ſe cōtra deū erexerūt: ipſi-
⁊ elationis ſue conatib⁹ in abyſſi ꝓfundū rapti ſunt. Pe-
ne etiā Ade ⁊ alioꝝ q̄ in diluuio perierūt. Gene.vij. ex̄ de
ſacra vnc.c. vnico.§. penul. Quita penetrabilitas diuini
iudicij. Hebꝛe.iiij. Omnia nuda ⁊ aperta ſunt oculis ei⁹.

Multe ſunt ti-moris cauſe.

Oia videt oculus illi⁹. Eccl.xxiij. xviij.q.ij. perniciosam. Sexta, facilitas cadēdi.j.ad Cor.x. Qui stat videat ne cadat. Septima, hostiū inuisibiliū ꝛ innumerabiliū persecutio.ps.xxxix. Multiplicati sunt sup capillos capitis ꝛc. Octaua extremi iudicij cōsideratio.ij.ad Cor.v. Roma.xiiij. Omnes nos adstare oportet ante tribunal christi.ex de peni.ꝛ re.cum ex eo. vbi Gualfredus. Quid omni spiritui rationali tam acerbū ꝙ terribilis illa expectatio iudicij: Pungit quidē mortis memoria: sed multo magis con pūgor his verbis. Nona, cōsideratio penarū inferni. Et primo acerbitas. Nam acerbissime pene hui⁹ vite minores sunt pena purgatorij. fm Aug. de peni. dis.vij. nullus. Decima, aduersitas.ps.x. Ignis, sulphur ꝛc. Frigus, stridor dentiū. Mat.viij.xiij.xxij.ꝛ.xxv. Luc.xiij. Fames. Deutero.xxxij. Cōsumentur fame.ps.lviij. Et famē patient vt canes.ꝛ Job.xviij. Attenuetur fame robur ei⁹. Sitis. Job.xviij. Exardescet ꝯ eū sitis. Fetor. Esa.xxxiiij. De cadaueri b⁹ eorū ascendet fetor. Tortiōes ꝛ dolores. Apoc.xvj. Mādūcabūt liguas suas pre dolore. Esa.xviij. Tortiōes ꝛ dolores tenebūt eos. Aug. Nec q̄ torqt fatigat: nec q̄ torquet moritur. Greg. Ibi mors sine morte. finis sine fine. defect⁹ sine defectu. q: mors semp ibi viuit: ꝛ finis semp icipit: ꝛ defect⁹ deficere nescit. Apoc.ix. Querēt hoies mortē: ꝛ nō inuenient. Aug. Nihil aūt pei⁹ in morte: ꝙ esse in morte sine morte. Horror carceris illi⁹ obscurissimi ꝛ fetidissimi ardentissimi, et demoniū horribiliter apparentiū. Bernar. Quis tibi pauor: O aia: quū relictis oibus quorū hic tā grata fuit presentia: in regionē prorsus ignotā ingredieris: tot ibi terribiliū demoniorū agmina occurrētia videbis. Ibi erit tūc mer⁹ ꝛ pena simul fm Aug. Diuturnitas. Job.xx. Luet q̄ fecit oia nec tū consumetur. Ite maledicti in ignē eternū. Mat.xxv. vbi Gualfredus. Misera habitatio vbi dolor acerrimus: ignis deuorās: ꝛ nullus termi nus in ardorib⁹ sempiternis. ꝛ glos. sup pre. loco Job. Et sine fine cruciat, viuere sine fine cōpellit. de peni. di.j. voluissent. Pene ꝛ doloris vniuersalitas. Greg. Tāta erit ibi vis doloris: ꝙ mens ad aliud dirigi nō poterit: nisi ad qd vis doloris impellit. Penitētia sine fructu. Sapiē.v. Penitentiā agentes: ꝛ pre angustia spūs gemētes. Plus hic vna lachryma operat: ꝙ ibi totū mare plenū lachrymis. Aug. de fide ad petrū. In inferno etsi erit cumul⁹ penitudinis: nulla erit ibi correctio volūtatis. Amissio glorie. q est maior pena ꝙ gehenna fm Chrys. ꝛ Augu. De hoc timore Bern. Cōtremisco a dentib⁹ bestie scꝫ diaboli. Apoc.xix. Apprehensa est bestia.ps.lxxiij. Ne tradas bestijs ꝛc. Infernalis. A ventre inferi inferiori.ps.lxxxv. Ex inferno inferiori. A rugientibus scꝫ demonib⁹. Eccl.lj. preparatis ad escā. Horreo vermē rodentē scꝫ conscientiā. Esa.vl ti. Mar.ix. Ignē torrentē et deuorantē. Esa.xxxiij. Mat.xxv. Fumū ꝛ vapores. Josue.ij. Sulphur ꝛ spiritū pcellarū.ps.cxlviij. Horres tenebr. exteriores. Mat.xxij. Frater Egidius soci⁹ btī Frācisci laicus dixit. Timor dñi sanctus omnē timorē malū expellit: ꝛ custodit illa bona que nō possunt lingua exprimi nec cogitari. quē habere quia magnū est donū, non omnib⁹ datū est. Qui nō timet ostēdit se nō habere qd perdat. Timor dñi regit et gubernat hoiem: ꝛ facit eū venire in gratiā dei. quam si hō habet: timor dei cōseruat eā. ꝛ si non habet: facit ad eam puenire. Oēs creature q̄ ceciderunt nunq̄ cecidissent: si hoc donū habuissent. Hoc sanctū donū non est nisi sanctorū et sanctarum. Et quanto quis magis est gratiosus: tanto magis est timorat⁹. Multū timere debet hō a supbia sua ne precipitet eū sicut luciferū. A teipso caueas. Non pōt hō esse securus: dum est inter inimicos. inimicus noster caro est. ꝛ ipsa semp cū demonib⁹ aduersaria est anime nostre. Maiorē ergo timorē debet hō habere ne malitia sua vincat eū: ꝙ de aliqua re mūdi. Impossibile est ꝙaliqs possit ad gratiā dei ascēdere nec in ea pseuerare sine timore. quē q̄ non habet signū est peruddi. Qui plus timet: plus orat Dixit abbas Jacob. Sicut lucerna obscurū cubiculū illuminat: ita timor dei si venerit in cor hois: illuminat eum: ꝛ docet oēs virtutes ꝛ mādata dei. Dixit Machari⁹. Sicut lignū in manu hois quo frutices in igne versantur ꝛ reuersantur, semper ab igne cōsumitur. ita si hō manducauerit habēs mentē suā in timore dei: timor dei ossa ei⁹ consumit. iuxta illud.ps.cxviij. Cōfige timore tuo carnes meas. Dixit pastor. Sicut fumo expellunt apes vt tollat dulcedo operis earū: ita corporalis quies timorē dñi expellit.

¶ Articulus.lxxxv. A

Post donū timoris

dicendū est de dono pietatis. Nā vt ait Augu. a timore ascendit ad pietatē. ¶ Pietas duobus modis accipit. Primo fm ꝙ est bonum nature: quo sanguine coiunctis ꝛ patrie beneuolis cōpassionis cultus exhibet. vt ait Tulli⁹ in officijs. hmōi ipsa natura ducit. facit.lxxxvj.di. non satis. ꝫ. est pbanda. Scdo modo fm ꝙ est donū gratie spūs. et est hic idē pietas qd cultus diuinus cū opere mie. Vñ super illud Apostoli.j.ad Timo.iiij. Exerce te ad pietatē. dic glos. Chrys. .j.ad fidē puram ꝛ veritatē rectā seruire. vel ad pietatem. id est ad cultū dei ꝛ opera mie. Cultus eni dei est in dilectione ꝛ sacrificij exhibitione atq3 reuerentia. de hoc no. de con.di.iij. venerabilis. glos.ij. Et dicit latine pietas grece theosebia. i. cultus dei. fm hoc sic diffinitur. Pietas est qua de⁹ recte colitur: et proximo hilariter subuenit. Hec virtus ꝛ donū perficit ex fide pura et vita recta. Et sicut adaptat timor humilitati siue paupertati spūs: pro eo ꝙ diaboli superbi laqueos euadit. sic pietas mansuetudini: eo ꝙ terrā viuentium certissime faciat possidere. Mat.v. Ideo dicit apls.j.ad Timo.iiij. Promissionē habens vite que nūc est ꝛ future. i. vt hic abundet bonis gratie et etiā tēporalibus.xvj.q.j. reuertimini ꝛ etiam in futuro bonis glorie: habens benedictionē sinistre ꝛ dextre. Cañ.viij. Leua ei⁹ ꝛc. Gregorius videt velle ꝙ pietas prout est donū sumat pro misericordia. dicit em. Pietas opera docet. Sꝫ quibusdā videtur ꝙ pietas prout est donū differat a mia q: pietas respicit spirituale. versus. Cōsule. castiga. solare remitte. fer. ora. necessitatē mia corporalē. de peni.di.j. misericordia. ꝛ.c. medicamentū. vñ glos. in pre.c.j.ad Timo. iiij.q est Ambro. ait: Ois disciplina christiane religionis consistit in operib⁹ mie. quā siquis sequit: etiā si lubricum carnis patiat: vapulabit: sed nō peribit. de hoc.xlij.dis.§.j. Opera eni misericordie humiliant hoiem ad susceptiōes gratie: per quā liberatur hō a lubrico mortali. Itē sustentant hoiem in lubrico veniali: sentiēdo primos motus: ne decidat in mortali. Pōt etiā dici ꝙ pietas releuando miseriam proximi pcedat ex principijs fidei. q: christ⁹ reputat sibi fieri qd fit pauperi Mat.xxv. mia vero pcedat ex principijs iuris naturalis. q: frater noster naturalis eiusdem speciei est nobiscū. facit ad hoc.j.di. ius naturale. ibi. cōis oim possessio. ꝛ.xij.q.j.c.ij. Job.v. Visitās spēm tuā nō peccabis. Eccl.xiij. Omne aial diligit simile sibi. Hec virtus vel donū hoiem iugo dei mansuetū subijcit. vt ait Augu. Saluti oim studet ꝛ pfectui. Est vita oim nostrarū actionum. nā visibilis actio quasi corpus est. sed deuotio pietatis est quasi spūs. Deuotio actionem viuificat sicut aia. ex de cele.mis. in quadā. corpus. Actio sine deuotione est q̄si corpus sine aia. Pietas actionis inchoat in tēpore: sꝫ nō finit cū tēpore. Hec est quasi medulla sine cortice. Hugo de sancto victore. Hec virtus, vt ait Greg. scientie discretione dirigitur. De ista pietate ad Titum.ij. ibi. Ut abnegantes impietatem ꝛc. et sequitur. Just e ꝛ pie.xlij. distin. per totum.lxxxvj. distin. non satis.

¶ Articulus.lxxxvj. A

Post donū pietatis

dicendū est de dono sciētie. q̄ sic describitur fm Aug. Scientia est humanarū rerum cognitio saluberrime fidei deseruiens. Idem

narū -rni idera

Pietas bifariam cōsiderari potest

Misericordia.

Scietia.

Digitized by Google

Huic ſcientie tribuo illud tantū quo fides ſaluberrima: q̃ ad verā beatitudinē ducit, gignit̃ nutritur roborat̃. Itē pōt ſic deſcribi. Scientia eſt lumē hoīem ſm deū dirigens in actione ⁊ vſu tēporaliū. Itē Aug. Sapientia eſt in contemplatione eternoꝝ. ſciētia in actione tēporaliū. Idem. Diſtat ab eternoꝝ cōtēplatione actio qua bene vtimur tēporalibus. illa ſapiētie: hec ſciētie deputat̃. Idē. Hec eſt ſapientie ⁊ ſcientie recta diſtinctio, vt ad ſapiētiā pertineat eternarū rerū intellectualis cognitio: ad ſcientiā vero tēporaliū rerū cognitio naturalis: Ad hoc donū ꝑtinet cognoſcere bona ⁊ mala: diſcernere inter vera bona ⁊ vera mala: ⁊ inter minora bona ⁊ maiora: ⁊ inter maiora mala ⁊ minora. Hoc donū facit hoīem interi⁹ lamētantē: nō exterius ſe iactantē. vt ait Augu. de doctrina chriſtiana. Et ſuper illud Mat. v. Beati q̃ lugent. dicit gloſ. Ii ſcientie ſpū illuſtrant̃ vt ſciant q̃bus malis inuoluunt̃. ¶ Et nota ꝙ maloꝝ in q̃bus ſumus in hoc exilio, q̃ ad cognitionem hui⁹ doni pertinent: q̃dam ſunt ex parte aie: q̃dam ex parte corporis: quedā ex parte proximoꝝ: quedā ex parte demonum: quedā ex parte rerū temporaliū ſubiectarū. Ex parte aie ſumus in egypto tenebrarū. q̃ interpretat̃ tenebra, quantū ad vim rationalē: vbi multis percutimur plagis. ⁊ ideo erram⁹ crebro in iudicijs. quantū ad vim concupiſcibilē ſumus in mari rubro: vbi varij fluctus cōcupiſcentiarū ſibi inuicē ſuccedunt. vbi fetor. ex de preſump. cū in iuuētute. carnalis voluptatis ⁊ ſalſedo ſitim cōcupiſcētie ꝓuocant. Io. iiij. Qui biberit ex aqua hac ⁊c. Quantū ad vim iraſcibilē ſumus in deſerto mundi: vbi ſunt ſerpētes. Deutero. viij. Ductor tu⁹ fuit in ſolitudine in qua erat ſerpens flatu adurens. q̃ ſignificat ſuperbiā, ⁊ ſcorpio. luxuria. ac dipſas. q̃ mordendo facit hoīes vſq ad mortem ſitire. i. auaritia. igniti ſcȝ motus ire, inuidie, detractiōis ſuſpitionis, ꝑuerſi iudicij. Ex pte corporis ſum⁹ in multis malis. Corpus em̄ corruptibile eſt grauis ſarcina aie Sapiētie. ix. Corpus qḋ corrumpit̃ ⁊c. Ex parte proximorum ſum⁹ in maximis periculis. Primo q: hoīes ſibi dāt ad inuicē occaſionē ⁊ viā perditionis. ij. ad Cor. xi. Periculum in falſis fratribus. Pauciſſimi ſunt q̃ ſe ꝑpter chriſtum diligant: ſemper q̃rentes q̃ ſua carnalia ſunt. Phil. ij. viij. q. i. ſunt in eccleſia. ij. ad Timo. iij. Et erunt hoīes ſe ipſos amantes. Michee. vij. Inimici hoīs domeſtici eius. Mat. x. et ibidē. Tradet aūt frater fratrē in mortē ⁊c. Ad literā hodie cōpletur ⁊ in fratrib⁹ generaliter chriſtianis ⁊ in fratrib⁹. i. religioſis. quoꝝ aliq̃ ſe amplius mutuo ꝑſequunt̃ ꝙ ſeculares. vn̄ quidā philoſoph⁹ interrogatus q̃d eſſet inimiciſſimū homini. r̄ndit alter hō. Ex parte demonum ſumus in magno periculo. q: demones ſine cauſa ſola inuidia habent nobiſcū bellū implacabile ⁊ inexorabile. xvi. q. ij. viſis. de pe. diſ. ij. §. romanos. ⁊. c. princeps. Ex parte rerū inferioꝝ q̃ nobis cōcedunt̃ ad vſum, ſimiliter ſumus male circūdati. q: oīa plena ſunt laqueis. de quib⁹. pſ̄. cxxiij. laque⁹ contritus eſt ⁊c. ¶ Ad diſcretionē doni ſcientie pertinet omniū predictoꝝ mala cognoſcere diſcernere, diſcutere, ⁊ eoꝝ pericula operante dei gratia euitare: victoreꝗ exiſtere. Hec eſt ſancta ſciētia. Ad hanc pertinet diſcernere magna bona ⁊ parua, magna mala ⁊ parua, diuidere ⁊ eligere inter verā vitam ⁊ verā mortē, inter falſam ſimiliter. Hiere. ix. In hoc glorief̃ q̃ gloriatur ſcire ⁊ noſſe me. i. ad Cor. ij. Non em̄ iudicaui me ſcire aliq̃d inter vos: niſi ieſum chriſtū ⁊ hūc crucifixū. Uera vita ſm Aug. eſt cōiunctio aie deo: hic ꝑ grām: ibi ꝑ gloriā. Uera mors eſt gehēne: quā hoīes nō timent. cui⁹ cauſa pctm̄ eſt: q: ſtipendiū peccati mors. Ro. vi. Ad hoc donū ꝑtinet cognoſcere oēs ſpūales infirmitates aie prouenientes ex originali culpa ⁊ ex ei⁹ effectu. ſcȝ fomite. de con. diſt. iiij. c. ij. c. nō ex quo. xxxij. q. v. ſi paulus. Hec eſt em̄ fons lepre ꝑſpicue ⁊ inolite cuti totā Ade ſupficiē ⁊ interiora inficiēs. ꝑpter quā eiect⁹ eſt de caſtris ſanctoꝝ. Ex hoc ſcaturiunt febris luxurie. Io. iiij. hydropiſis auaritie. Luc. xiiij. Phreneſis ire. Mat. v. Curuitas triſtitie. ij. Corin. vij. Stupor acidie. i. tepiditas. Apoc. iij. de otioſis Mat. xx. Emboliſmus gule. Luce. xvi. Apoſtema ſupbie. Mat. v. ⁊. xi. Inſania arrogātie ⁊ iactātie ianitas. Puſillanimitas. Luc. xij. vani timoris. Mat. x. Que oīa ⁊ ſimilia ꝑ donū ſciētie diſcernunt̃. Huic dono addit̃ dolor. q: q̃ addit ſciētiā: addit ⁊ laborē. Eccl'ſ. i. in fi. De duplici ſciētia ſpūali. prima practice. i. actuali q̃ emēdatione moꝝ ⁊ viroꝝ purgatione ꝑficit̃: altera theorice q̃ in contēplatione diuinaꝝ rerū ⁊ ſacratiſſimoꝝ ſenſuū cognitione cōſiſtit: eſt in li. colla. Ioā. Caſſi. collatio vtiliſſima Neſteroth. ibi vide. In iſto etiā ope i diuerſis locis de ſcia tractaui. vn̄ hic capli⁹ nō imoror.

Sapientia. Undiq̃ ꝙ nos mala circumſtat.

¶ Articulus. lxxxvij. A

Post donum ſciētie

dicendū eſt de dono fortitudinis. Donū ſciētie docet lugere mala ſua et ꝓximi. Donum fortitudinis iuſtitiā facit ſitire et eſurire. et ſic crucifigit iuſtos mundo: ⁊ mundum iuſtis. Gala. vlti. Fortitudo ſic deſcribit̃ ab Auguſtino in li. de morib⁹ eccleſie. Fortitudo eſt amor oīa facile tolerans ꝑpter illud qḋ amat̃. Tulli⁹ in. i. rhetoricoꝝ. Fortitudo eſt cōſiderata periculoꝝ ſuſceptio. ⁊ laboꝝ ꝑpeſſio. Idē in rhetro. ij. Fortitudo eſt magnarū rerū appetitio: ⁊ viliū contēptio: et cū ratione vtilitatis laboꝝ ꝑpeſſio. Itē gloſ. ſup Mat. xiiij. Erāt q̃tuor milia ⁊c. Fortitudo eſt firmitas animi cōtra moleſtias ſeculi. Cōmendatio fortitudinis. Ioſue. i. Confortare ⁊ eſto robuſt⁹. Deutero. xxxi. iij. Regū. iij. Danie. x. To. iiij. Forti animo eſto. Hec virt⁹ plus videt̃ habere virtuoſitatis ceteris virtutib⁹. Primo q: deū letificat. Neemie. viij. Gaudiū em̄ dn̄i erit fortitudo veſtra. De hoſtib⁹ triūphat. ij. Reg. xxij. Accinxiſti me fortitudine ad preliū q: homini bona ſua ſeruat. Mat. xij. ⁊. Luc. xi. Quū fortis armat⁹. Diuitias ſpūales auget. Prouer. x. Man⁹ fortiū diuitias parat. Idē. Robuſti habuerūt diuitias. q: regnū occupat. Mat. xi. Regnū celoꝝ vim patit̃: et violēti rapiunt illud. vn̄ Hiero. Grādis eſt enim violētia in terra eſſe nos generatos: ⁊ celoꝝ ſedē q̃rere: ⁊ poſſidere per virtutem qḋ nō tenuim⁹ ꝑ naturā. Fortitudo em̄ ſm ꝙ donum eſt donū qḋ gratia cōfortāte cōtra oīa aduerſa cōfidētiā perſiſtentiā ⁊ perfectā adminiſtrat virtutum cōfidentiā. Hoc donū ſicut dicit Greg. cōtra aduerſa cōfidentiā trepidanti dat. Idē. Uile eſt ꝯſiliū ſine fortitudine. q: qḋ tractando inuenit: ſine virib⁹ ad actū nō ꝑducit. Cui hoc donum adeſt: nec bona mūdi cōcupiſcit: nec mala ꝑtimeſcit: ſed iuſtitiā eſurit. Mat. v. ⁊ pro ea tuēda fortiter cōtēdit. Donū fortitudinis in hoc differt a fortitudine virtute cardinali: ꝙ fortitudo virt⁹ cardinalis eſt circa arduū nature ſimpliciter. fortitudo vero donū circa arduum nature etiā eſt a grā adiuuāte. vt eſt ſubire pro chriſto martyriū: relinq̃re oīa: ſubijcere ſe volūtati aliene: ⁊ ſimilia q̃ ꝑpter ſui difficultatē vel arduitatē nō ſunt in p̄cepto. De fortitudinis virtute in prima parte iſti⁹ operis dixi. nec hic repeto. ¶ De fortitudine in Cān. iij. c. pſ. xvij. Domin⁹ fortitudo mea. Et iteꝝ. Fortitudinē meā ad te cuſtodiā. Prouer. vlti. Mulierē fortē q̃s inueniet. De fortitudine corporali. Iob. vi. Nec fortitudo lapidū mea fortitudo. Hiere. ix. Nō gloriet̃ fortis in fortitudine ſua. xlvij. di. oēs. Oēs hui⁹ ſeculi dilectores in terrenis reb⁹ fortes ſunt: in celeſtib⁹ debiles. De fortitudine ſpirituali. ij. Cor. xij. Quū infirmor: tunc potēs ſum. alias fortior ſum. ex̄ de renū. niſi cū pridē §. alia vero. Triplex autem eſt fortitudo ſpiritualis: fidei, ſpei, et charitatis. De prima. i. Pet. v. ibi. Cui reſiſtite fortes in fide. Hebre. xi. Fortes facti ſunt in bello ſcȝ fide. diabolo draconi quū tentat in occulto, ⁊ leoni quū tentat in aperto, ſm Aug. reſiſtim⁹: dū peccato nō cōſentim⁹: ⁊ tūc ipſum cōculcam⁹. vn̄ pſ̄. xc. Cōculcabis leonē ⁊ draconē. De ſecūda Hebre. vi. Fortiſſimū ſolatiū habeam⁹: q̃ cōfugimus ad tenendā ꝓpoſitā ſpem: quā ſicut anchoram anime habemus tutā ac firmā. Greg. Quāuis rerū perturbationibus adhuc anim⁹ fluctuet iam tamen ſpei noſtre:

Fortitudinis definitio.

Fortitudo ſpiritualis triplex.

Digitized by Google

anchoꝛā in eterna patria figite: ⁊ intentionē veſtrā vera luce ſolidate. De tertia. Can. viij. Foꝛtis eſt vt moꝛs dilectio. Gregoꝛius. Virtuti moꝛtis dilectio comparatur: quia nimirum mentem quam ſemel perfecte ceperit ab amoꝛe mundi penitus auellit. Hiero. Vere in talibꝰ foꝛtioꝛ eſt q̄ moꝛs / dilectio. q: moꝛte vinci non pōt. de hoc de peni. di. ij. valida. De triplici foꝛtitudine predicta. ij. Reg. xxiij. Irruperūt tres foꝛtes caſtra Philiſtinoꝛū: ⁊ hauſerunt aquā de ciſterna Bethleem. Tres foꝛtes ſunt fides / ſpes / ⁊ charitas: per caſtra vitioꝛum irrumpētes: ⁊ aquā lachꝛymarum de ciſterna coꝛdis contriti haurientes: et ipſam regi Dauid ſcilicet chꝛiſto offerentes.

¶ Articulus. lxxxviij. A

NUnc dicendū eſt de dono cōſilij. qđ donū conſilij donū foꝛtitudinis modeſte ⁊ caute deducit ne propꝛia fiducia imoderatius iunitꝫ̄ precipitiū patiatur. Habet eñ̄ hoc donū cū acutiſſimo ⁊ callidiſſimo hoſte cōgredi. ⁊ ideo indiget ſemꝑ ⁊ vbiqꝫ cōſilij dono. qđ ratiōe aim implet: ⁊ precipitiū inopinatū ꝓhibet. Prouer. xxiiij. Erit ſalus vbi multa cōſilia. Large accipiēdo conſilium / Conſiliū eſt aliq̄d faciendi vel nō faciendi ratio vere examinata vel excogitata. Rationē intellige. i. opus ratiōis: reſpōſionē ſcꝫ rationabilē / certificantē eū q̄ petit conſiliū. Stricto modo Cōſiliū eſt diuina volūtas ꝑfecta: ad quā ꝓpter ſui arduitatē nullus ex imperio obligat. xiiij. q. j. q̄ſq̄s ⁊. c. qđ precipit. q̄ ꝯſilia ſapiētia dei patris filiꝰ cōſiliarius de celo attulit. Eſa. ix. que ſunt Abꝛenunciatio / Caſtitas / Obediētia / Patiētia / Humilitas. de q̄bus in pꝛima ⁊ ſecunda parte plene ſcripſi. ¶ Circa hoc donū quinqꝫ ſunt cōmendabilia. Pꝛimū / grā cōſiliū reqrendi ⁊ non ꝓpꝛio ſenſui initendi. To. iiij. Conſiliū ſemꝑ a ſapiente reqre. ex de cōſtitu. ne innitaris. De bonis cōſiliarijs. xxiiij. diſ. qm̄. ſ. q. j. eſtote. De malis. lxxxvj. di. tanta. Secundū / conſiliariū eligēdi. Eccl'i. xxxvij. A malo cōſiliario ſerua animā tuam. Tertiū / gratia conſiliū dandi. j. Macha. ij. Ecce Simon frater veſter ſcio q̄ vir eſt cōſilij. Quartū / conſiliū examinandi. qđ nō fecit Eua nec Adā q̄ malo cōſilio diaboli crediderūt. Gen. iij. Dicit ſapiēs eccleſiaſticꝰ. Eccl'i. vj. Cōſiliariꝰ ſit tibi vnꝰ de mille. Quintū / cōſilio acqeſcēdi. qđ ſuperbi nō faciunt et coꝛrupti: ſibi nō alijs credentes. ex de cōſtitu. ne initaris. de hoc etiā in p̄ma parte tractaui iſtiꝰ operis. De cōſilio ſm̄ iura legit̄ ⁊ no. ex de re. iur. nullus ex cōſilio. li. vj. de ſen. ex. nuper. gloſ. ij. de homi. ſicut dignū §. illi etiā. in gloſ. de perſuaſu. ⁊ in gloſ. nota q̄ homicidiū ⁊. l. diſt. ſiquis viduam. gloſ. et ita. j. q. iiij. pꝛeſulatus. ⁊ ex de vo. ⁊ vo. re. ex multa. §. ij. gloſ. idem dicit.

Cōſiliū q̄d ſit.

¶ Articulus. lxxxix. A

REſtat dicere de donis intellectꝰ ⁊ ſapiētie ꝑtinētibꝰ ad contemplationē. Cōtemplatio aūt ſm̄ Greg. eſt charitatē dei ⁊ ꝓximi tota mēte. de peni. di. ij. charitas. ij. retinere: ab exterioꝛū actione qeſcere: ſoliꝰ cōditoris deſiderio inherere. de peni. di. ij. charitas. ij. vt nihil iā agere libeat: ſed calcatis curis oībus / ad videndū faciem ſui cōditoꝛis animꝰ iardeſcat: ita vt iā nouerit carnis coꝛruptibilis pōdus cū meroꝛe poꝛtare: ⁊ totis deſiderijs appetere illis hymnidicis angeloꝛū choꝛis intereſſe: celeſtibus ciuibꝰ admiſceri: de eterna i cōſpectu dei icoꝛruptione gaudere. ¶ B Donū intellectꝰ eſt grā intelligēdi ſalubres ſignificationes ſignoꝛū naturaliū ⁊ poſitiuoꝛum. Signa naturalia ſunt oēs creature: q̄ oēs loquunt̄ nobis ad Ro. j. ibi. Inuiſibilia ⁊c. dei laudē ⁊ noſtrā eruditionē. Hoc donū petebat. pſ. cxviij. quū dicebat / Da mihi intellectū: ⁊ ſcrutaboꝛ legē tuā. Et iterū. Da mihi intellectū ⁊ viuam. Et iterꝫ pſ. cx. Intellectus bonꝰ oībꝰ faciētibꝰ eū ⁊c. Hoc donū dedit chꝛiſtꝰ diſcipulis. Luc. vlt. ibi. Tūc aperuit illis ſenſum: vt intellgerēt ſcripturas. Ad hoc donū ꝑtinet aperire parabolas euangelicas: et reſerare myſtica eloq̄a ſcripturaꝝ. Hoc donū excludit hebetudinē ab itellectu. Animꝰ hebes eſt: ⁊ rebꝰ heret afoꝛis: nō ingrediēs ꝑ ſe ad ſignificata earū. quā hebetudinē donū itellectꝰ expellit. Vñ dicit̄ intellectꝰ interna lectio. Sapiē. j. Spūs diſcipline effugiet fictū: ⁊ auferet ſe a cogitationibꝰ q̄ ſunt ſine intellectu. i. a coꝛdibꝰ carnalibꝰ viſibilia ⁊ caduca ſolūmodo cogitantibus. Bern̄. Intelligere eſt intus legere id eſt interioꝛa ⁊ ſpūalia cogitare. j. ad Coꝛin. ij. Animalis hō non percipit q̄ ſunt ſpūs dei. Hoc dono caruerūt philoſophi. ⁊ iō viſibilia huiꝰ mundi nō acceperūt vt ſigna: ſed quaſi naturaliter. cōtra q̄s Paulꝰ ad Rom̄. j. Inuiſibilia eñ̄ ipſiꝰ a creatura mūdi per ea q̄ facta ſunt intellecta cōſpiciunt̄. Similes fuerunt illi philoſophi pueris ⁊ rudibꝰ q̄ moꝛant̄ in calicibꝰ pulchꝛis vel eccleſijs exaratiōes pulchꝛas exteriꝰ aſpiciētes: ſed nō curant inueſtigare interiꝰ latētes ſignificationes. vñ arguunt̄ Sap. xiij. in pꝛin. ibi. Et de ijs q̄ vident̄ bona / non potuerūt intelligere eū qui eſt: neqꝫ operibꝰ attēdētes agnouerūt q̄s eēt artifex. et. j. A magnitudine eñ̄ ſpeciei ⁊ creature cognoſcibiliter poterit hoꝝ creatoꝛ videri. et. j. Si eñ̄ tm̄ potuiſſent ſcire vt poſſent eſtimare ſeculū: quō huiꝰ dñm nō faciliꝰ inuenerūt. vñ ⁊ iterū dicit̄ eis Ro. j. Dicētes ſe eſſe ſapiētes ſtulti facti ſunt. Ariſtoteles interrogatꝰ a q̄ tot ⁊ tanta didiciſſet r̄ndit. A rebꝰ q̄ mētiri nō norūt. Aug. Quocūqꝫ reuerteris: veritas veſtigijs q̄buſdā q̄ ſuis operibꝰ impꝛeſſit / loquit̄ tibi: ⁊ te in exterioꝛa relabentē ipſis exterioꝛū foꝛmis intus reuocat. Itē idē. Ve ijs q̄ ꝓpter nutꝰ tuos dimittūt te ignorantes q̄d innuāt. Ad donū ergo intellectꝰ ꝑtinet ea q̄ nobis creature naturaliter ſignificāt / aperire. q̄ ſignificatio eſt maxime ſimilitudinis. ⁊ ſm̄ hoc creature ſunt q̄ſi libꝛi naturales. Signa poſitiua ſunt ſacramēta / foꝛme eccl'iaꝝ oꝛnatꝰ miniſtroꝛū / habitꝰ religioſoꝝ / oꝛdinatio ꝑſonarū eccl'iaſticarū q̄ ſunt nob̄ q̄ſi libꝛi fictitij: i q̄bꝰ ꝑ donū itellectus legimꝰ ⁊ accipimꝰ q̄ ad nr̄am ſalutē ꝑtinet. Ad hec de con. di. j. c. j. et diſ. ij. ſacrificiū. ⁊. c. ſignū. j. q. j. q̄cq̄d. ex de ſacra vnc. c. vnico. Dicit̄ etiā donū intellectꝰ lumē quo inuiſibilia cognoſcunt̄. Vnde Aug. Septꝰ gradus eſt intellectꝰ vbi ab omni falſitate carnalis vanitatis coꝛda mūdātur: vt pura intētione dirigant̄ in finē. Bern̄. in li. de cōſideratione diſtinguens inter intellectū fidē et opinionē / ponit eoꝝ deſcriptiōes ſic: Fides eſt volūtaria q̄dā ⁊ certa pꝛelibatio necdum ꝓpalate veritatis. Intellectꝰ eſt rei cuiuſlibet inuiſibilis certa et manifeſta notitia. Opinio eſt q̄ſi ꝓ vero habere aliq̄d qđ falſum eē neſcias. In eodē. Intellectus rationi innitit̄. fides authoꝛitati. Opinio ſola veri ſimilitudine ſeruat̄. Cui concoꝛdat Augu. in li. de vtilitate credendi dicens. Q2 credimꝰ debemus authoꝛitati. q̄ intelligimꝰ rationi. q̄ erramꝰ opinioni. Ad hoc donū ꝑtinet coꝛdis mundicia. iuxta illud Mat. v. Beati mūdo coꝛde.

Intellectꝰ donū

¶ Articulus. xc. A

VLtimo ſequit̄ de dono ſapientie. Sapiētia qñqꝫ large ſumit̄ ꝓ ſapida ſciētia. Et ſm̄ hoc ſapiētia dicitur quaſi ſapoꝛe virtutū condita ſciētia. Sapidā ſcientiām habet cui res quas cognoſcit prout debent ſapiunt q̄ſi ſcꝫ mala culpe. vide. xxij. q. j. ita ergo. Mat. vj. ibi. Sed libera nos a malo. Sunt ei amara bona tēpoꝛalia ⁊ vilia bona ſpūalia chara. Bern̄. Inueniſti plane ſapientiam: ſi pꝛioꝛis vite peccata defleas: ſi huiꝰ ſeculi deſiderabilia ꝑuipendas: ſi eternā beatitudinē toto deſiderio ꝯcupiſcas. Inueniſti plane ſapientiā ſi ſingula hoꝛū tibi ſapiūt ꝓut ſunt. Stricte ſumit̄ ſapiētia pꝛo cognitione eternoꝝ cum guſtu. vñ Aug. in li. de tri. Hec eſt (inq̄t) ſapiētie et ſciētie recta diſtinctio: vt ad ſapientiā ꝑtineat eternarū rerū cognitio intellectualis: ad ſciētiā ꝑtineat rerū inferioꝛū cognitio rationalis. Et ſm̄ hoc ſapiētia nō eſt diuerſa a dono itellectꝰ / large loquēdo. Sumēdo ſtrictiꝰ accipit̄ ſapientia ꝓ cognitiōe ſuauitatꝭ diuie habita ꝑ experiētiā. ⁊ ſic

Sapientia.

Digitized by Google

diuerſa eſt a dono itellect⁹. Differt etiā ī h̄ ſapiētia a dono intellectus.ſcȝ quia ſapiētia veritati tm̄ contēplande intendit. Intellectus vero nō modo de eternis eſt:ſed etiaȝ de rebus viſibilib⁹ ⁊ ſpūalibus tēporaliter exortis. Intellectu intelligibilia tm̄ capimus. vt angelos/v̄tutes/animas. Sapientia vero nō modo ſupiora capim⁹:ſed etiaȝ incognitis delectamur. Cognitio que habeť per donum intellectus eſt q̄ſi per viſum. Cognitio v̄o que habeť per donū ſapientie eſt quaſi per guſtū.pſ̄.xxxiij. Guſtate ⁊ videte qm̄ ſuauis eſt dn̄s. Donū ſapiētie tranquillat mentē ⁊ reficit per paceȝ quā efficit.gloſ.ſup Matth.v. In ſeptimo gradu eſt ſapientia.i.cōtemplatio veritatis pacificās totum hoīem. Grego. Ab intellectu aſcēditur ad ſapiētiā vt hoc qđ acute intellectus inuenit:ſapientia mature diſponat. Auguſt. Cum ad ſapientiā in finem peruentū fuerit iam requieſciť:propter hoc ſeptimo loco ponitur ſicut beati pacifici Matth.v. Greg. Illa ſapiētia clara eſt que non verbis volat:ſed que v̄tutibus cōſtat. Bern. Hec eſt vera ſapientia:ſi obedientia mortificat propriā voluntatem:ſi cōtinentia amputat voluptatē:ſi patientia modeſtiam corporalē:ſi paupertas mundialē ſuſtinet egeſtatē. Nam ſapiētia dei humiliat:nō extollit. Ille vero ſapit: cuius animus in chriſto eſt:cuius interior oculus erigiť ad ſuperna. Augu. Nō inuenit locū ſapientia vbi non eſt patientia. De illa ſapiētia vera q̄ eſt donum: Jaco.iij.in fine. Que autem deſurſum eſt ſapientia:primum quidem pudica eſt:deinde pacifica:modeſta:ſuaſibilis:bonis cōſentiēs:plena mīa ⁊ fructib⁹ bonis:iudicās ſine ſimulatione.

Articulus.xci. A

Hunc dicēdū eſt de

vita contēplatiua quam ſapientia experitur. Et primo de preeminentia vite cōtemplatiue ad actiuā. Sunt aūt duodecim in q̄bus preeminet contemplatiua.

vite actiue p̄ſtat contemplatiua.

Primū quia intēdit meliori ſcȝ deo:quum actiua intēdit primo. Contēplatiua dicit.pſ̄.lxxij. Mihi aūt adherere deo bonum eſt. Luce.x. Porro vnuȝ eſt neceſſarium. gloſ. Bede. Deo ſcilȝ iugiter adherere. Item ibi. Reliquit me ſolam miniſtrare. Augu. Erat eñ intenta Maria dulcedini v̄bi dn̄i.intenta erat Martha quō paſceret dn̄m. intenta Maria quomodo paſcereť a dn̄o. A Martha conuiuiū dn̄o parabatur:in cuius cōuiuio iam Maria iocūdabať. Quū ergo Maria ſuauiter audiret verbum dulciſſimū:et corde intentiſſimo paſcereť:interpellato dn̄o a ſorore ſua/quō putamus eam timuiſſe ne diceret ei dn̄s/Surge:⁊ adiuua ſororē tuā? Mira eñ ſuauitate tenebatur.q: profecto maior eſt refectio mentis q̄ ventris. Act.vj. Non eſt equū nos derelinquere v̄bum dei: ⁊ miniſtrare mēſis.ibi gloſ. Quia meliora ſunt fercula mētis q̄ corporis. Item Aug. Preponiť aūt vnū multis.nō eñ a multis vnū:ſed multa ab vno.xxxiij.q.ſi.c.ſi. Unū ſunt pater ⁊ filius ⁊ ſpūs. Ad hoc vnū non nos p̄ducit:niſi multi habeam⁹ cor vnū.xij.q.j.c.ij.⁊.c.ſcimus. Et ibi Theophilus. Uſq; eñ adeo honorať.xxxv.diſt.ſexto die.⁊.xlij. diſti.c.ij. hoſpitalitas:donec ad neceſſaria nos attrahit. Quū v̄o incipit ab vtilioribus impedire:manifeſtū eſt q̄ honorabilior eſt diuinoꝝ auditus. Itē ibi ſuper illud Maria optimā partē elegit q̄ non auferť ab ea. Augu. Non tu malā:ſed illa meliorē.vn̄ meliorē:q: non auferť ab ea. a te auferetur aliqñ on⁹ neceſſitatis. Nō eñ quū veneris ad illā patriā:inuenies peregrinū quē ſuſcipias hoſpitio. Mat.xxv.ſed bono tuo auferť.vt qđ meli⁹ eſt detur. Tu nauigas.illa in portu eſt. Eterna eñ eſt dulcedo veritatis. In hac tm̄ vita augeť.in illa p̄ficieť.nunq̄ auferť. Itē Amb. Agat erga te ſicut Mariā deſideriū ſapiētie.hoc eñ maius hoc p̄fectius opus. Nec miniſterij cura cognitionem verbi celeſtis auertat.nec arguas eos ⁊ otioſos iudices quos vides ſapiētie ſtudere. Itē Greg.j.vj.moraliū. Per Mariā que v̄ba dn̄i reſidēs audiebat:contēplatiua vita deſcribitur.per Marthā exterioribus obſequijs occupatā/actiua vita ſignať.ſed Marthe cura nō rep̄henditur: Marie v̄o laudať.q: magna ſunt actiue vite merita: ſed cōtēplatiue potiora.vn̄ nec auferri vnq̄ Marie pars dr̄.q: actiue vite op̄a cū corpore trāſeunt.cōtēplatiue autem gaudia meli⁹ ex fine ꝯualeſcūt. de hac pſ̄.xxvj. Unā petij a dn̄o ⁊c. De vtraq; ex̄ de renū.niſi.§. ne putes. de regula licet.§.illa.xxxvj.diſ.ſiq̄s.xix.q.ij.due.viij.q.j.qui epiſcopatum. ⁊c. Iſidorus in lib.differētiarū. Inter actiuā et cōtēplatiuā hec diſtātia eſt. Actiua vita in opib⁹ iuſtitie ⁊ p̄ximi vtilitate v̄ſatur. Contēplatiua aūt ab omni negotio vacās in ſola dei dilectiōe defigiť. Una in op̄e cōuerſationis: altera in cōtemplatione immutabilis veritatis.viij.q.j.qui ep̄atum. Itē in libro de ſummo bono. Actiua vita mūdanis rebus bn̄ vtitur. Cōtēplatiua vero mūdo renūtians ſoli deo viuere delectať. Differentiā lati⁹ deſcriptaȝ per Aug.ſup Joā.xxj.in homi.dixit dn̄s. Petro.inter actiuā et cōtēplatiuā vitā require in legēda beati Jo.euāge. et inter alia ibi dicit. Una flagellať malis: ne extollať in bonis. Altera tāta plenitudine grē caret oī malo: vt ſine vlla tentatione ſupbie cohereat ſummo bono. Una inter mala:⁊ bona diſcernit. Altera q̄ bona ſunt/cernit. Una ergo bona eſt:ſed adhuc miſera. Altera melior ⁊ beata. Et illa ſignificata eſt per apl̄m Petrū. Iſta per Joannē. Et q̄ vita cōtemplatiua figureť per Joannē euangeliſtā tāgit gloſ.ſup illud Jo.vlti. Conuerſus Petrus vidit diſcipulum quē diligebat ieſus.et ſequiť in gloſ. Hanc plene chriſtus diligit ⁊ ſeruat in eternū.et loquiť de vita contēplatiua. Utraq; etiā hec vita per duos p̄phas figuratur ſm̄ Greg.per Eſaiā actiua.p̄ Hieremiam contēplatiua.viij.q.j.in ſcripturis. De vtraq; etiā legiť.c.q.c.qui ep̄atū. Item Greg.ſup Ezech.ait. Uita cōtēplatiua maior eſt q̄ actiua.q: actiua in vſu p̄ſentis operis laborat. Contēplatiua vero ſapore intimo venturā iam requiē deguſtat.ar.ad hoc.j.q.ij.ſiq̄s neq;. ¶ Secundū/q: clarius videt. vn̄ dr̄ de Lia.q̄ ſignat actiuā.vt ex̄ de renū.niſi.§. ne putes.q̄ erat lippis oculis. Geñ.xxix. Greg. Mens que cōtēplando otia appetit/plus videt:ſed minus generat. facit pre.c.qui ep̄atū. ¶ Tertiū/mūditia ſiue pulchritudo.xxx.q.v.femine. Un̄ de Rachele ſignificāte contēplatiuā.vt pre.§.ne putes.dr: Geñ.xxix.q̄ erat venuſto aſpectu. ¶ Quartū/ſecuritas. Prouer.ij. Fruſtra iaciť rete añ oculos pennatoꝝ.gloſ. Facile euadit laqueos in terris:q̄ hȝ oculos in celis. Prouer.iij. Oēs ſemite illi⁹ pacifice.expreſſum pre.§.ne putes.ibi. Magis ſecura. ¶ Quintū/quies. Luc.x. dicitur Maria ſedere ad pedes dn̄i. Martha ſatagebat cir.fre.mi.vbi gloſ. Maria ſedet.q: cōtēplatiua pacatis viciorū tumultib⁹ optata iam in chriſto mētis quiete fruiť. Martha ſtat.quia actiua laborioſo deſudat certamine. Cañ.ij. Sub vmbra illi⁹ quē deſiderabā ſedi ⁊c. Sedi inquam per quietem contemplationis. Thren.iij. Sedebit ſolitarius:⁊ tacebit:et leuabit ſe ſupra ſe. In vmbra ſignificatur refrigerium diuine p̄tectionis ꝯ eſtum tentationis ⁊ tribulationis.pſ̄.xvj. Sub vmbra alarū tuaꝝ. gloſ. Alarum mie et charitatis. Nota q̄ dicit/quē deſiderabā.pſ̄.xlj. Quēadmodū deſiderat ceru⁹ ad fontes aquaꝝ ⁊c. Ceruus vexatus a venatorib⁹ laſſatur:⁊ eſtuať:et fonteȝ deſiderat.ſic aīa fidelis a venatorib⁹ infernalib⁹.i.demonijs ⁊ prauis hoīb⁹ agitata/fontē chriſtū deſiderat.fontē vtiq; de quo pſ̄.xxxv. Apud te eſt fons vite. Nota etiaȝ q̄ ſequitur ibi in Cāti. Fructus ei⁹ dulcis gutturi meo: vere dulcis ⁊ omni melle dulcior. Eccli.xxiiij. Spūs me⁹ ſuper mel dulcis ⁊c. Augu. Dedit nobis dn̄s pignus ſpirit⁹ in quo ſentimus eius dulcedinē:⁊ deſideram⁹ ipſum vite fontē. De hoc guſtat hic cōtēplatiu⁹:in q̄ ſitis hui⁹ mūdi extincta ē. Aug. Qui biberit de fluuio p̄adiſi cui⁹ vna gutta maior eſt oceano:reſtat vt i eo ſitis hui⁹ mūdi extincta ſit. ¶ Sextū/iocunditas. Martha eñ turbať. Luc.x. ſed Maria iocūdať.vt ait Aug.⁊ Greg.j. Hec i vſu p̄ñtis operis laborat. Illa v̄o ſapore intimo vēturā iā requiē deguſtat.

¶ Septimū/permanentia. nam actiua et eius vſus cum corpore ⁊ tēpore deficit. cōtēplatiua hic incipit ⁊ in gloria perficit. vt dicit gloſ. ſup illud Luce. x. Maria optimam partē elegit ⁊c. ¶ Octauū/deuotio. vñ de Maria legit̃ q̄ vnxit chriſtū. Matth. xxvj. Luc. vij. Joā. xij. ¶ Nonū/familiaritas qḋ ſignificatū eſt in Joā. euangeliſta. vnde gloſ. ſup illud Jo. vlti. Uidit em̄ diſcipulū quē diligebat ieſus. Hūc chriſt⁹ plene diligit ⁊ ſeruat in eternū. ¶ Decimum/q: precioſio: hec. q: rario: xcij. diſ. legim⁹. ibi. Omne rarum. ij. q. vij. in ſancta. ꝑcioſum. Jſido:us. Actiua cōmunis multoꝝ eſt: contēplatiua vero paucoꝝ. Uñ arca in cubito fuit conſummata: licet lata eſſet inferius. Gen. vj. ¶ Undecimū/q: celeſti vite ſimilio:. Augu. in lib. xxij. de ciui. dei. Jbi vacabimus ⁊ videbimus ⁊ amabimus. amabimus ⁊ laudabim⁹. pſ. xlv. Uacate ⁊ videte qm̄ ego ſuȝ deus. ¶ Duodecimum/q: eſt finis actiue. quia de actiua trāſitur ad contēplatiuā. ⁊ finis melio: eſt. Greg. Qui ad arcem contēplatiōis aſcēdere deſiderat: prius neceſſe eſt vt in cāpo actionis ſe exerceat. precedit em̄ actio: ſicut ſpina granum ⁊ ſicut limus aiam inſpiratā. ſm Jſaac de vita contēplatiua. Jtem cōtēplatiua figuratur per Enoch. de quo Gen. v. ibi. Ambulauit cū deo: ⁊ non apparuit: q: tulit eum deus. Actiua per Noe fabricantē arcam ⁊ plantantē vineā. Gen. vj. ⁊ ix. Jtem contēplatiua ꝑ Moyſen loquentem cum dño. Actiua per Aaron loquentē ad populū. Exo. iiij. xxxvj. diſt. c. ſi. Jtem cōtēplatiua per Jacob manentē in tabernaculis. actiua per Eſau venato:ē. Genes. xxv. lxxxvj. diſtin. eſau. ¶ B

Nunc videndum circa que debeat verſari cōtemplatio. Bern. in lib. de conſideratione ponit. iiij. ſpecies contēplationis circa ea q̄ dei ſunt. Et eſt expoſitio illius vbi apoſtoli Ephes. iij. Jn charitate radicati ⁊ fundati: vt poſſitis cōprehendere cum oībus ſanctis que ſit latitudo ⁊ longitudo et ſublimitas et ꝓfundū. ¶ Prima circa maieſtatis admirationē. Hec requirit co: a vitijs purgatum ⁊ liberū: et a terrena ſarcina exoneratuȝ. vt facile ad ſuperna ſe leuet: et per aliquas interdū morulas ſtupore et extaſi admiratione ibi ſe teneat. Hec comprehendere nititur quātū eſt poſſibile diuinā ſublimitatē. ¶ Secunda circa diuinoꝝ iudicioꝝ varietatē et o:dinationem qḋ vehementer concutit intuentis animū. Hec fugat vitia. fundat virtutes. initiat ad ſapientiam. ſeruat humilitatem: q̄ eſt virtutū fundamentū ſtabile. ſine qua virtutuȝ congregatio nihil niſi ruina eſt. hec nititur cōprehēdere profundum. ¶ Tertia circa largitatem diuinoꝝ bñficiorū. quorum conſideratio eſt mirabilis via ad intuendum dei bonitatem. et que multū ei⁹ amorē accendit. Hec nititur cōprehendere que ſit latitudo charitatis. Horū obliuio ingratum: recordatio gratum cōprobat. ¶ Quarta circa expectationē promiſſoꝝ: q̄ quū ſit conſideratio eternitatis: longanimitatē alit: et perſeuerātie dat vigorem. Hec nititur cōprehendere que ſit longitudo: ꝓpter eternitatem. latitudo: propter charitatē. ſublimitas: propter maieſtatem. ꝓfunditas: propter ſapientiā. Jſta nō diſputatio ſed ſanctitas cōprehēdit. Sanctū facit affectio ſancta: que in timore et amore eſt. quibus affecta anima q̄ſi duobus brachijs cōprehendit/amplectit̃/ſtringit/timet. Quid tam timendū q̄ poteſtas cui reſiſtere non potes? q̄ ſapientia cui abſcondi non potes? Quid tam amabile q̄ amo: ipſe quo amaris? Stupēda plane ſublimitas maieſtatis. pauenda abyſſus iudicioꝝ. Feruorem exigit charitas: eternitas perſeuerantiaȝ ſuſtinendi. ¶ Et nota q̄ Bern. diſtinguit inter contēplationē et cōſiderationē dicens. Conſiderationē nō id per oīa qḋ cōtēplationē intelligi volo. q: contēplatio ad rerū certitudinē: cōſideratio ad inq̄ſitionē magis ſe hȝ. Et ſm hunc ſenſum pōt contēplatio definiri ſic. Cōtēplatio eſt ver⁹ certuſq̄ intuit⁹ animi de quacūq̄ re: ſiue apphenſio veri nō dubia. Conſideratio eſt intenta ad inueſtigandum cogitatio: vel intentio non inueſtigantis verum. ſed frequenter vnum ponitur pro alio. Jdem. Quatuo: conſideranda reo:. que in te: q̄ ſub te: que circa te: q̄ ſupra te ſunt. A te tua cōſideratio inchoet: ne fruſtra extēdaris i alia te neglecto. ¶ C

Spēs cōtēplationis quatuor.

Cōſideratio.

Conſiderationis ſpēs ſm Bern. tres ſunt. Prima dicit̃ diſpēſatiua: ſenſibus ſenſibilibuſq̄ reb⁹ o:dinate vtens ad ꝓmerendū deū. Que ſit quidē quū quis ſenſuū vſus velut quaſdā opes ſolo pietatis intuitu expēdere ſatagit in ſuā multo:ūq̄ ſalutem. Scḋa exiſtimatiua: prudēter ac diligenter queq̄ ſcrutans: ⁊ inueſtigando ponderās. Quod ſit quū q̄s ex viſibilib⁹ inuiſibilia occultā rimat̃. et hec perfectio: eſt prima. dulcio: ⁊ felicio:. ſed prima fortio: et vtilio:. Tertia ſpeculatiua ſe in ſe colligēs: ⁊ quātum diuinitus adiuuat̃ rebus hūanis ſe eximens ad contēplandū deū. Quod ſit quū ſpreto ipo rerū ⁊ ſenſuū vſu quantum humane fragilitati fas eſt: ad ſublimia ſe attollere ꝯſueuit. Hec perfectiſſimoꝝ eſt. Qḋ prima optat: ſcḋa odo:at. tertia deguſtat. ad quē t̄m iuſtū perducunt ⁊ cetere: etſi tardius: prima t̄m laborioſius: ſcḋa quieti⁹ peruenit. ¶ D Jtē ſm Bern. Octo ſunt gradus qb⁹ ad cōtēplationē aſcendit̃. Primus/perfecta obedientia deo et homini. Secūdus/corpus in ſeruitutem redigere. vt deſipiat caro. Terti⁹ eſt/vſum boni per diſcretionē in conſuetudinē vertere. Quart⁹ eſt/attēte intelligere q̄ in doctrina fidei apponūtur. Quintus/mundā aiam conſeruare. Sext⁹/tranſire de iudicio rōnis in affectū mētis. Septimus/reuelata facie dei gloriā ſpeculari. Octau⁹/trāſfo:mari a claritate in claritatē. ij. Cor. iij. ¶ E Talis fuit Paulus rapt⁹ in tertiū celū. ij. ad Cor. xij. vbi gloſ. diſtinguit tres ſpēs viſionū. eſt em̄ corpalis/imaginaria/ et intellectualis. Corpalis/quū quedā dei munere corpal'r videntur ab aliquo: que alij videre nequeūt. vt Balthaſar manū. Dan. v. Jmaginaria/quum aliq̄s ſomno vel extaſi videt nō corpora ſed imagines corpoꝝ. et hoc dei reuelatione. vt Petr⁹ diſcū. Actuū. x. Jntellectualis qua nō corpora nec imagines vident̃: ſed in ſubſtantijs inco:po:eis mētis intuit⁹ intra dei pomeria ſigitur. ¶ F Et talis fuit Pauli viſio. vñ Aug. ſentit q̄ Paulus viderit deū facie ad faciē. dicit enim. Cur nō credam⁹ q̄ tanto apl'o voluit de⁹ demōſtrare vitā in qua poſt hanc videndus eſt in eternū? nec eſt ꝯ illud Exoḋ. xxxiij. ⁊ Joan. j. Deum nemo vidit vnq̄ niſi vnigenit⁹ ⁊c. Non videbit me homo ⁊ viuet. q: loquitur de hoīe humano modo viuente. vñ Aug. in lib. de trinitate. Uideri diuinitas hūano viſu nullo modo pōt. ſed eo viſu videt̃: quo qui vident/nō iam homines ſed vltra hoīes ſunt. Et Greg. in gloſ. ſuper illud Exoḋ. xxx. Nō videbit me homo et viuet. Jn hac carne viuentibus contemplationis acumine poteſt eterna claritas videri. ſed qui ſapientiam que deus eſt/videt: huic vite funditus moritur: ne eius amore teneatur. Et nota q̄ q̄ vere raptus eſt: ſenſu non vtitur. ¶ G

Cōſiderationis ſpecies.

Cōtēplatiōis gradus.

Deuȝ nemo vidit vnq̄ ⁊c.

DE preparatorijs ad cōtemplandū aliquid eſt videndum. ⁊ ſunt duodecim ſm Bern. ¶ Primū/exercitatio in operibus actiue. q: de actiua naſcit̃ contēplatiua. non em̄ q̄ cito peccato: deo recōciliatur: dignus eſt videre faciē pr̄is. qḋ fuit in Abſalon figuratū. ij. Reg. xiiij. ¶ Secūdum/co:dis puritas. Bernarḋ. Hoc ineffabile quum non niſi ineffabiliter videatur/qui vult videre: co: mundet. quia nulla ratione niſi co:di mundo. Matth. v. ⁊ humiliter amanti videri poteſt vel apprehendi. Augu. in libro ſolilo. Quum fueris talis vt nihil prorſus terrenorum te delectet: mihi crede eodem momēto. eodē puncto poteris obtinere quod cupis. Frater Egidius. Puritas deum videt. deuotio ipſum manducat. Unde Aaron non intrauit in ſancta ſancto:um: niſi prius. Leuitic. viij. Exoḋ. xxx. ⁊ vltimo. lotus. ¶ Tertium eſt ſolitudo. Oſee ij. cap. Ducam eam in ſolitudinem: ⁊ loquar ad co: eius. Et in monte viderunt diſcipuli ieſum transfiguratum. Matth. xvij. Marci. ix. et Luce. ix. cap. vbi Remigius.

Ad cōtēplatiōeȝ conducētia.

Digitized by Google

In quo docet q necesse eſt hominibus qui deum cõtem/
plari deſiderant: vt non in infimis voluptatibus iaceãt:
ſed amore supernorũ ſemper ad celeſtia erigãtur. Berñ.
O aia/ſola eſto: vt illi te ſolã ſerues quẽ ſolũ ex oĩbus ele
giſti. Dei eñ filius verecũdus amator eſt. τ nõ vult ſpõſe
ſue ſecreta in publicũ reuelare. Unde Jacob ſolus rema
nẽs cũ angelo luctatus eſt. Geñ. xxxij. Lucta eſt oratio et
contẽplatio. vñ Eſa. xlix. dicit gloſ. q Jacob pugnauit cũ
angelo: nõ manibus/ſed precibus. Berñ. Aiam quã vide
ris relictis oĩbus ſoli verbo votis oĩbus adherere: verbo vi/
uere: verbo ſe regere: a corporalib⁹ ſenſib⁹ ſtudioſe ſecede
re: vt ſeſe non ſentiat dũ ſentit verbũ: atq ineffabili ille/
cta verbi dulcedine quodãmodo ſe ſibi furatur: immo ra
pitur atq labit a ſeipſa: vt verbo fruat: hãc eſſe ſpõſam nõ
dubites ſummi ſpõſi. ¶ Quartũ eſt deſolatio. Deuteroñ.
viij. Afflixit te penuria: et dedit tibi cibum mãna. Mãna
eſt dulcedo cõtẽplationis: que datur aĩe poſt triſtitiã pre/
ſentis deſolationis. Hoc notat Eſa. liiij. Paupercula tem
peſtate cõuulſa τ abſq vlla cõſolatiõe. ecce ego ſternam
per ordinẽ lapides tuos. Jacob cõtriſtat⁹ timore fratris
ab angelo meruit conſolari. vnde dicit. Uidi dñm facie
ad faciẽ τc. Geñ. xxxij. vbi Grego. Exeunte prius triſtitia
caligo detergit. τ ſic reſplendente raptim incircũſcripto
lumine mens illuſtrat: τ in gaudio quedaʒ ſecuritas ab/
ſorbet. ¶ Quintũ eſt ſilentiũ. Thre. iij. Bonũ eſt cũ ſilen
tio preſtolari ſalutare dei. τ ibi. Sedebit ſolitarius τ tace
bit. xvj. q. j. perlatũ. ij. Uñ Maria tacet. Luc. x. Verbũ eñ/in
eternũ/qd audire ad contemplationẽ pertinet: in magno
ſilentio vult audiri. pſ. lxxxiiij. Audiã qd loquatur in me
dñs deus. ¶ Sextũ eſt gratiaruʒ actio et vox laudis. pſ.
xlix. Sacrificiũ laudis honorificabit me: et illic iter quo
oſtendam illi ſalutare dei. i. chriſtum. Alia tangunt Geñ.
xviij. vbi dr. Apparuit de⁹ Abraã in cõualle mãbre. quorũ
primũ eſt humilitas. gloſ. interli. Apparet de⁹ humilib⁹. τ
ſm Greg. aque ad valles deſcendunt. i. gr̃a ad humiles.
Mãbre interpretat claritudo vel perſpicuitas. τ ſignat
duplicẽ humilitatẽ mentis/τ corporis: qua de⁹ clarius vi
detur. Berñ. Magna fratres magna τ ſublimis virt⁹ hu
militas. que promeretur qd non docet. digna adipiſci qd
nõ valet addiſci. Supbo oculo de⁹ nõ videt ſincere. Idẽ.
Quiſquis curioſus eſt ſcire qd ſit hoc verbo fari: para illi
non aurẽ/ſed mentem. non eñ docet hoc lingua ſed gr̃a.
¶ Scdm mentis quies. qd tangit ibi. Sederi. Thren. iij.
Sedebit ſolitari⁹ τc. Et Jacob dormiẽs in itinere vidit
ſcalam. vbi Greg. In itinere dormire/eſt in via hui⁹ ſecu/
li ab impedimento ſeculariũ actionũ quieſcere. De hoc
ſomno Cañ. v. Ego dormio τ cor meũ vigilat. Et de hoc
ſomno cõtẽplationis ſm Ber. intelligit illud Geñ. ij. ibi.
Immiſit ergo dñs ſoporẽ in Adã. cumq obdormiſſet τc.
de peni. diſ. ij. §. Romanos. ¶ Tertiũ/deſideriũ egrediẽ/
di de corpore. qd no. ibi. In oſtio tabernaculi. Oſtium ta
bernaculi eſt exit⁹ de corpe. ij. Pet. c. j. ibi. Uelox eſt depo/
ſitio tabernaculi mei. In oſtio tabernaculi ſedent: q mor
tem hñt in deſiderio: τ vitã in patiẽtia. Phil. j. Cupio diſ/
ſolui τ eſſe cũ chriſto. ¶ Quartum/feruor charitatis. qd
tangit ibi. In feruore diei. vñ Aarõ cũ igne et thymiamã
te intrat in ſancta ſanctorum. Leuit. xvj. Amor eñ ſm Diony
ſium tráſformat amantẽ in amatum. vt dicat. Uulneraſti
cor meũ ſoror mea. Cañ. iiij. ¶ Quintũ/cordis eleuatio
et de ſupnis meditatio. qd tangit ibi. Cũ eleuaſſet ocu
los ſuos. Sapien. viij. Cogitare de illa ſenſus eſt conſum
matus. ¶ Sextum/oratio quod tangitur ibi. Ne tranſ/
eas ſeruum tuum. vnde Luce. iij. Jeſu orante apertuʒ eſt
celũ. Berñ. Cum foris miſſa fuerit omnis immũdicia:
et adfuerit ſecularĩ cure abſciſſio: carnis afflictio/cordis
contritio/frequens et pura delicti confeſſio/τ lauacrum
fletus: tunc ſurſum attollunt os eſſentie dei admirabilis
meditatio/caſte veritatis inſpectio/oratio munda τ vali
da/iubilus laudis/τ deſideriũ ardens in deum.

¶ Articulus. xcij. A

Circa hoc notãdũ
eſt q Richardus de ſctõ victore i lib. de
cõtemplatione diſtinguit inter ꝯtempla
tionẽ/meditationẽ/et cogitationẽ. Con Contẽ/
templatio ſm eum eſt libera mẽtis per/ platio.
ſpicacia in ſapientie ſpeculo cum admiratione ſuſpenſa.
Uel ſic. Contẽplatio eſt perſpicax τ liber animi intuit⁹ in
res perſpiciẽdas vſquaq diffuſus. Meditatio eſt ſtu/ Medi
dioſa mentis intentio circa aliqd inueſtigandũ diligẽter tatio.
inſiſtẽs. Uel ſic. Meditatio eſt prouidus animi obtutus
in veritatis inquiſitione vehemẽter occupatus. Cogita/ Cogita/
tio eſt improuidus animi reſpect⁹ ad euagationẽ pron⁹. tio.
Et quis contẽplatio τ ſpeculatio pro inuicem ſoleãt po/
ni: aptius tñ ſpeculationẽ dicimus qñ per ſpeculuʒ cerni/
mus. Contemplationẽ vero qñ veritatẽ ſine aliquo inuo
lucro ſine vmbrarũ velamine in ſua puritate videmus. et
ſic hoc nomẽ contẽplatio ſtricte accipit. Joã. Caſſi. in lib.
coll. in prima collatiõe Moyſi que eſt de deſtinatiõe mo/
nachi τ fine ſic ait. Contẽplatio dei multifarie cõcipitur.
Nam deus non ſolũ incõprehenſibilis illius ſubſtãtie ſue
admiratione cognoſcitur: qd tñ adhuc in ſpe ꝓmiſſionis
abſcõditũ eſt: ſed etiã creaturarum ſuarũ magnitudine: vel
equitatis ſue conſideratione: vel quotidiane diſpenſatio
nis auxilio ꝓuidetur. qñ ſcʒ que cũ ſanctis ſuis per ſingu
las generationes exerit: mente puriſſima perluſtramus.
quũ potentiam eius qua vniuerſa gubernat/moderat
ac regit: cũ immẽſitate ſciẽtie eius τ oculũ quem latere ſe
creta cordiũ non põt. xxvj. q. v. nec miruʒ. in fi. tremẽti cor
de miramur. quũ arenã maris vndarumq numerũ dimẽ
ſum ei et cognitũ cogitamus. quũ pluuiarũ guttas/quũ
ſeculorum dies/quum preterita futura vel obſtupeſcentes ſciẽ/
tie ei⁹ adſiſtere cõtẽplamur. quũ ineffabilẽ clementiã ei⁹
miramur: qua innumera flagitia q ſingulis quibuſq mo/
mentis ſub ipſi⁹ cõmittunt aſpectu/indefeſſa longanimi
tate ſuſtinet. quũ vocationẽ qua nos nullis ꝓcedentibus
meritis gr̃a ſue miſerationis acciuit. j. Cor. xv. j. q. j. gr̃a.
de ꝯſe. diſ. iiij. gr̃a. quũ deniq qd occaſionẽ ſalutis tribuit
adoptãdis/cum quodã admirationis intuemur exceſſu.
q ita nos naſci precepit/vt ab ipſis incunabulis gr̃a no/
bis legiſq notitia ſue traderet. q ipſe aduerſariũ vincẽs
Luc. xj. in nobis ꝓ ſolo bonevolũtatis aſſenſu eterna bea
titudine ac ꝑpetuis nos premijs remunerat. quũ poſtre/
mo diſpẽſationẽ incarnatiõs ſue quam ꝓ nr̃a ſalute ſuſce
pit: ac mirabilia miniſtrorum ſuorum in cũctis gẽtib⁹ dilatauit
fideli τ deuoto ſpeculamur intuitu. ¶ Idẽ in collatione
Paphuntij de trib⁹ abrenũtiationibus dicit ſic. Tertia re
nuntiatio eſt qua mẽtẽ noſtrã de ꝑſentib⁹ vniuerſis ac vi
ſibilibus euocãtes/futura tãtũmodo contẽplamur. Et. ſ.
Cuius renũtiatiõis tertie verã ꝑfectionẽ merebimur ob/
tinere: qñ mens nr̃a nullo carnee pinguedinis hebetata
cõtagio/ſed peritiſſimis elimatiõibus expolita ab oĩ affe
ctu τ qlitate terrena ꝑ indeſinentẽ diuinarũ rerũ medita
tionẽ ſpũaleſq theorias ad illa q inuiſibilia ſunt vſq
trãſierit: vt circũdatã ſe fragilitate carnis ac ſitu corpis
ſupernis τ incorporeis intẽta nõ ſentiat. atq in hmõi ra/
piat exceſſus: vt nõ ſolũ nullas voces auditu recipiat cor
porali: nec intuẽdis pretereuntiũ imaginib⁹ occupet. ſed ne
adiacẽtes qdẽ moles et ingẽtes materias obiectas oculis
carnis aſpiciat. Cui⁹ rei fidem atq virtutẽ nemo niſi is ca
pietq hec q dicunt experiẽtia magiſtra ꝑcepit. Cui⁹ videlʒ
ita dñs oclos cordis ex vniuerſis pñtibus auocauerit: vt
ea nõ tamq̃ trãſitura ſed qñ tranſacta iã reputet: τ velut
inanẽ fumũ in nihilũ reſoluta cõſpiciat: ãbulãs vt Enoch
Geñ. v. cũ deo ac de humana cõuerſatiõe moribuſq trã/
latus non inueniat in pñtis ſeculi vanitate. hucuſq Pa/
phunti⁹. ¶ Itẽ in collatiõe Sereni. Ad mẽſurã etatis ple
nitudinis chriſti. Eph. iiij. nemo ꝑueniet als in futurum: niſi
q imbut⁹ ea fuerit i pñti: eãq adhuc in hoc ſclo poſit⁹ ꝑliba
uerit: chriſtiq mẽbrũ ꝑcioſiſſimũ deſignatiuũ arrarũ cõ

paginis illi⁹ per quā corpori myſtico qđ eſt eccleſia. xxiiij. q.v.de liguribus.ad Coloſ.i.j.Cor.xij.cius.valeat copulam in hac carne poſſederit. vnum duntaxat deſiderans: vnū ſitiens: ad vnū nō ſolum actus ſuos: verū etiā cogitationes ſemper intendens. vt illud qđ in futurū dicitur j.Cor.xv.de beata cōuerſatione ſanctoꝝ iam ſubarratus teneat in p̄ſenti.i.vt ſit ei deus omnia in oībus. ¶ Item in coll. Iſaac prima de oratione. Oratio dn̄ica prouehit domeſticos ſuos ad illam igneā et perpaucis cognitam vel expertam immo ineffabilem orationem/ que omnem tranſcēdens humanū ſenſum nullo modo (dicā ſono vocis nec lingue motu nec vlla verboꝝ pronuntiatione) diſtinguitur: ſed quā mens celeſtis illius infuſiōe luminis illuſtrata non humanis atq; anguſtis deſignat eloquijs: ſed conglobatis ſenſibus velut de quodā fonte lucidiſſimo ꝛ copioſiſſimo effudit vbertim. Huius orōnis formulam dn̄s figurauit: quum in orationis agonia cōſtitutus etiā guttas ſanguinis inimitabili profudit exēplo. Luce xxij. Occaſionē aūt huius orōnis ignite multa prebent. Pſalmi verſiculus decātatus.xxj.diſ.c.j.verſi.lectores. Canora fraterne vocis modulatio. Inſtrumentoꝝ vel organorum pulſatio. Pſallēris grauitas. Exhortatio viri perfecti.et collatio ſpūalis. Interitus chari vel fratris. Recordatio peccatoꝝ.et ne glorie tenteris contemplatio gehennalis. Item in eadē. Et vt orationis vere percipiatis affectum: non meā vobis: ſed beati Antonij ſententiam pferam. quem ita nonnunq̄ in oratione nouimus perſtitiſſe: vt eodē in exceſſu mentis frequēter orante quum ſolis ortus cepiſſet infundi: audierimus cū in feruore ſpūs proclamantē/ Quid me impedis ſol: qui ad hoc iā oriris vt me ab huius veri luminis abſtrahas claritate? Cuius etiā ſentētia non hūana ſed diuina hec eſt. Nō eſt (inq̄t) perfecta oratio in qua ſe monachus: vel hoc ipſum quod orat nō intelligit. Idem in.ij.collatione de orōne eiuſdeꝫ Iſaac. Hic nunq̄ finis totius perfectionis eſt: vt eouſq; extenuata mens ab omni ſitu carnali ad ſpūalia ſublimetur: donec ois eius conuerſatio ois; cordis volutatio vna et iugis efficiatur oratio. ¶ Item in collatione Joānis abbatis cenobite ꝛ eremite/ idem Joannes ait/ Pio domini noſtri munere memini me in huiuſmodi raptum exceſſum frequēter: vt obliuiſcerer me ſarcina corporee fragilitatis indutū mentēq; meā ita oēs exteriores ſenſus ſubito reſpuiſſe: ꝛ a cūctis materialib⁹ reb⁹ oīb⁹ exulaſſe: vt neq; oculi neq; aures mee proprio fungerētur officio. Et ita diuinis meditationibus ac ſpiritualibus theorijs meus anim⁹ replebat: vt ſepe ad veſperā cibum me percepiſſe neſcirem: ꝛ ſequenti die de heſterna abſolutiōe ieiunij penit⁹ dubitarē. Item in collatione Theone de anamartherio. Una ergo ꝛ ſola eſt theoria.i.contēplatio dei cui merito omnia virtutum ſtudia poſtponūtur. multos etenim ſanctos q̄uis bonorum operum terrenis ſtudijs occupatos: tamen a contemplatiōe illius ſummi boni retrahunt ac retardant. Dixit frater Egidius laicus ſocius beati Franciſci maximus cōtemplatiuus q̄ gradus contemplationis ſunt: ignis/ vnctio/ extaſis/ guſtus/ contemplatio/ requies/ gloria. Item dicebat q̄ nullus poteſt ad contemplationem aſcendere: niſi per actiuam fideliter ꝛ deuote exercitatus fuerit. Ad contemplandā etiā gloriā diuine maieſtatis nullus pōt aſcēdere: niſi p feruorē ſpiritus et frequentē orōnem. Per feruorem ſpūs accendit homo: ꝛ ad contēplationem aſcendit: qn̄ cor cum ceteris mēbris eſt ad hoc totū diſpoſitū plene: ita q̄ nihil aliud etiā vult niſi qđ hꝫ et ſentit ꝛ pōt cogitare. Ille eſſet bon⁹ contēplatiu⁹: q̄ ſi haberet inciſos pedes ꝛ manus et extractos oculos ꝛ inciſum naſum aures ꝛ linguā: pre magnitudine ſuauiſſimi ineffabilis ꝛ ineſtimabilis odoris gaudij et dulcedinis nulla alia mēbra nullaq; alia q̄ q̄ circa celū excogitari p̄nt/ curaret: vel habere deſideraret: pter id qđ hꝫ ꝛ ſentit: ſicut Maria ſecus pedes dn̄i tantam recipiebat dulcedinē verbi dei: q̄ nullū habebat membrū qđ poſſet vel vellet facere aliud q̄ faciebat. ꝛ hoc ſignum/ q: conquerēti ſorori q̄ nō adiuuaret eā nullo verbo vel inditio reſpondit. cuius aduocatus chriſtus factus eſt: pro Maria reſpōdēs que reſpōdere nō poterat. Luc.x. Idē. Contemplari eſt ab oibus eſſe diuiſum: ꝛ ſoli deo eſſe cōiunctum. Item frater Rogerius pꝛuincialis vir extaticus ait. Quid putas erit ſi intimo tuo intimus ſit deus? lib.j. A quātis tenebris ad quātas duceris claritates per ſpm̄ eius? a. Si illas que in intimis illis ſiue internis ſecretis ſunt noſſes intimas cōtēplationes: ſi illas lucidas illuminationes/ ſi illos feruidos ſplēdores/ ſi illos ſimplos radios/ ſi illos puros fulgores/ ſi illos viuificos ardores/ ſi illos pacificos ſapores/ ſi illos delicioſos: immo delicioſiſſimos dulcores/ ſi res incognitas ꝛ innominabiles res tamē experimētales pfecte perciperes. A homo ſi hec experimēto noſſes: puto q: vt ego tenebras ferres grauiter vite tue. a. Qn̄ aūt erit? Putaſne videbo? qn̄.qn̄.qn̄.ois in mora. nimium flenda dilatio boꝝ. a.a.a. Quid tibi ſum ego: aut q̄d tu mihi deus me⁹? ſed q̄d nō mihi es? hec verba ſilentij ſunt: nec hec extra ſilentiū ꝛ deuꝫ inueniri p̄nt. q: alibi nō ſunt. O q̄ beatus hō cuius in deo aīa fieri nouit deus. ſupple nō ſubſtantialiter: ſed vnitiue ꝛ transformatiue. Attende aūt ꝛ admirare q̄ dico/ exceſſus/ introitus/ defectus/ tranſitus/ apprehenſio/ tranſformatio/ ad oim cauſam amorū motio in ſilentiū illud bona/ quietatio punctalis/ infiniti viſio. Nec terrearis q: punctalē audiſti. illā eīm qn̄ vult: ꝛ vult: ꝛ vt quantū vult dilatare pōt qui finitiſſimū in ſe infinitare pōt. Hec magna ſunt. Sentire ea vis? Attende qm̄ nullus ſic intrat: niſi prius exceſſerit. nec deficit: niſi pri⁹ introierit. nec tranſit: niſi pri⁹ defecerit. nec apphendit: niſi pri⁹ tranſierit. nec tranſformatur: niſi prius apprehēderit. nec intuet: niſi trāſformatio preceſſerit. nec ſic in illū amorē mouetur: niſi qui intus et valde intus fuerit. nec in beato illo ſilentio quietat: niſi qui illū amorē nouerit. Poſt hec videtur deus. q̄re etſi in quolibet p̄cedēti eſt viſio: poſt hec tn̄ ſequit dei viſio manifeſta. Sed p hoc qđ dictū eſt de⁹ me⁹ q̄s vnq̄ ſenſus ad hoc ſufficit? quū etiā angelic⁹ intuitus qui hoc continue Mat.xviij. experit: i him̄i plene nō poſſit: nō pprijs imitatur dn̄e virib⁹. Qui hoc q̄rit: totū tibi ſe exhibeat. vt in te trāſeat totus. huc uſq; Rogeri⁹ vene. Talia q̄ merā cōtēplationē reſpiciūt ſm Bern̄. nō docet lectio: ſed vnctio ſpūſſcti in ſua dona ſapientie guſtāte. que vnctio docet de oibus his. j. Jo.ij. ex de ſacra vnc.c.vnico. §.j.v. de ſecūda. De vtraq; vita actiua ꝛ cōtemplatiua q̄ ſimul teneri pōt a p̄latis eccl'ie. xxxvj. diſ. ſiq̄s. viij.q.j.in ſcripturi.c. qui epiſcopatū.ij.q.vij.ſcīā. vij.q.j.ſcias. xvj.q.j.nos autē.xix.q.ij. due.ex de renū.niſi.§.ne putes.ꝛ de regula.licet.§.penul. ¶ Expeditis tuis donis ſacratiſſimis alme ſpūs nūero ſeptenario deſignatis/ Ego frater peccator ſcriptor iſti⁹ operis gemitib⁹ inenarrabilibus a te. Rom.viij. datis oro te veni hauſter calide ſcē ſpūs ignee. perfla hortum meuꝫ. Can.iiij. in fi.i.eccl'iaꝫ q̄ eſt hort⁹ ꝯcluſus. vt in eodē.c.iiij. xxiiij.q.j.oibus.ꝛ c.qm̄. Meū inquā.q: eccl'ia eſt mr̄ mea et oim fideliū magiſtra. ex de priuil. antiqua. Et fluēt aromata illi⁹.i.virtutes ſm Greg. in homi.paſce.q̄ vitia in ea i.in mēbris ſuis corruptis criſtēria expellāt. xxxij.q.j.cum renūtiat. Et currat in odorē vnguētoꝝ ſponſi ſui. Can.j. cū eccl'ia primitiua talibus virtuoſis odoribus fecūdata. vt in fine iſtius eccleſie militantis iam in proximo veniēte extremitas defectuoſe vite redeat ad principiuꝫ ſancte vite: ꝛ reuolet. o.ad.a.xxxv.diſt.ab exordio.

¶ Articulus.xciij.

Flante proſpe ſui digniſſima gratia dicta hauſtro/ et completa iſta ſcda parte iſtius operis de ruina in vita magna ſtatuū eccleſie ſancte dei/ nō ad detractionē ſed correctionem preſcripta: Iā ratis mea deſiderati litore collocari. Acc.

Digitized by Google

xxvij. Joã.iij.xxvij.q.j.nuptiaꝝ. Mat.xxv. Leuãs manus oculos ⁊ coꝛ ad illũ ſpõſum eccl'ie Jeſum chꝛiſtũ vnicum dñm noſtrũ filiũ dei viui et verũ deũ. Mat.xvj.qui eſt pꝛincipium ⁊ finis. Apoc.j.⁊ qui vere fuit pꝛincipiũ iſti⁹ opis et cõſummatio.gras vberes ſibi reddens: coꝛde ⁊ oꝛe benedico:ſibi dicẽs/Gloꝛia laus ⁊ honoꝛ tibi ſit rex chꝛiſte redemptoꝛ:et bñdictio/⁊ claritas/⁊ ſapiẽtia/et gratiarũ actio/honoꝛ/⁊ virtus/et foꝛtitudo tibi deo nr̃o in ſecula ſeculoꝝ. Amen. Apoc.vj. Ac deinde ad te papa beatiſſime dñe Joan.xxij.de Jeſu chꝛiſti dñi noſtri in terris vicarie generalis ⁊ ſponſe legitime eccl'ie ſue ſancte/cũ tuo venerabili et ſacro collegio dñoꝛũ Cardinaliũ genibus flexis dirigendo ſermonẽ:hoc opus qd̃ iam feciſti ſcribi ſuppliciter recõmendo. Jpſum coꝛrigas:⁊ coꝛrigi facias. Fauorem ſibi largiaris. Salus ibi tue ⁊ noſtre eccl'ie continet̃. Sicut etiã dixi in ſuo pꝛincipio:ſic et nũc in fine eius dico nihil aliud ſentio nec teneo nec doceo:niſi quod ſentis tenes ⁊ doces cũ tua ſancta matre eccl'ia:que nunq̃ a veritate catholica deuiauit.xxiiij.q.j.a recta.c.memoꝛ.c.in ſede. Si ergo in aliquo ex ignoꝛãtia vel impꝛouiſiõe vel nimia occupatiõe ſicut homo minus bene dixi: per te.lxiij. diſt. valẽrinianus.coꝛrige:q2 tibi p̃cipue chꝛiſtiane religionis zelus incũbit.xxiij.q.j.officij. Alia canonice dicta tua authoꝛitate coꝛroboꝛa ⁊ cõfirma.xxv.q.ij. poſtea. ¶ Cõpleui autẽ hoc opus dei grã comitante/currẽte anno dñi M.cccxxxij.pontificat⁹ tui anno.xvj.in fi. Jn feſto ſancte Marie niuis/in Auinione vbi tunc cum tua curia reſidebas. Et incepi anno dñi. M.cccxxx.põtificatus tui anno xiiij.in ciuitate eadẽ vbi cũ tua curia eras et ego ſeruus pedum tuoꝝ et officialis indignus in penitentiarie officio regnante dño noſtro Jeſu chꝛiſto cum patre et ſpiritu ſancto benedicto et gloꝛificato in ſecula ſeculoꝛuꝫ.j.ad Timo.j.⁊ vlti.de cõſe.diſ.j.hi duo.⁊.c.poꝛro gloꝛia ⁊c.

¶ Authoꝛis ſubſcriptio.

Manu pꝛopꝛia vna vice coꝛrexi ⁊ apoſtillaui anno domini.M.cccxxxv. in Algarbia Poꝛtugallie vbi ſum pꝛeſul in villa Ramra. Secundo coꝛrexi et apoſtillaui in ſancto Jacobo de cõpoſtella anno domini.M.cccxl. ¶ Jn p̃ma parte iſtius opis ſunt.lxx.articuli. Jn ſcd̃a vo p̃te.xcij.

¶ Ad lectoꝛem.

Habes tandem lectoꝛ humaniſſime fratris Aluari Pelagij viri ſane peritiſſimi opus deſideratiſſimũ: cui titulũ indidit ipſe. De planctu eccleſie. Opus inquã ſupꝛa veri fidẽ eruditiõis plenũ:quadrageſimotertio abhinc anno ſtanneis characterib⁹ pꝛimũ Ulme(que germanoꝝ eſt ciuitas)excuſũ. Jn quo nimirũ reponẽdo pꝛiſtinoq3 nitoꝛi/quoad fieri potuit/reſtituendo quãtũ ſit deſudatũ quãtũq3 laboꝛis (qd̃ citra gloꝛiã dixerim) exhauſtum:penes eum ſit fides qui germana exemplaria cũ recentioꝛibus hiſce cõtulerit. Non tñ ita nobis ipſi placemus:vt quicq̃d inerat mendarũ nr̃o diſpũctum obelo velim⁹ exiſtimari. Pꝛeter em̃ paucula vel heraditicis tenebris obſcurioꝛa in q̇bus nihil oĩno potuimus integritatis expiſcari: nõnulla certo ſcimus nr̃os (hoĩes em̃ ſumus) oculos ⁊ feſelliſſe et effugiſſe. Hoc tamen admonitũ te velim noſtrũ exemplar neſcio quib⁹ malis auibus tam poꝛtentoſis erratoꝝ mõſtris paſſim ſcatuiſſe:vt vix i eo decimũquodq3 vbum integrũ illeſumq3 (ne dicã penitus aut inuerſum aut adulteratũ) fuerit reperire. Q2 ſi tã inſignia hec ſcripta rurſum impꝛeſſioni (qd̃ vtiq3 ſperam⁹) cõtigerit demandari:diis bene iuuantibus emendarioꝛa foꝛtaſſis in vulgus pꝛodibũt. Jmpꝛeſſum eſt autẽ denuo pꝛeclarum hoc opus in famatiſſimo Lugdunenſi empoꝛio apud virum integerrimum Joannem Cleyn bibliopolam et induſtrium et de bonis literis optime meritum. Anno poſt chꝛiſtũ natum ſeſquimilleſimo ſupꝛa decimũ ſeptimo ad Calendas Auguſtas. Uale.

Diſtichon.

Plurima qui latuit vix villi ſecula notus
Exerit e tenebris Aluarus ecce caput.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google